Bibliothèque numérique
medic@

Galien. **Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... Opera omnia, ad fidem complurium & perquam vetustorum exemplariorum ita emendata atque restituta, ut nunc primum nata, atque in lucem aedita, uideri possint / vol. 3**

Bâle : Cratander, 1538.

PARIS biu Santé

Licence ouverte. - Exemplaire numérisé: BIU Santé (Paris)
Adresse permanente : http://www.biusante.parisdescartes.fr/histmed/medica/cote?00039x03

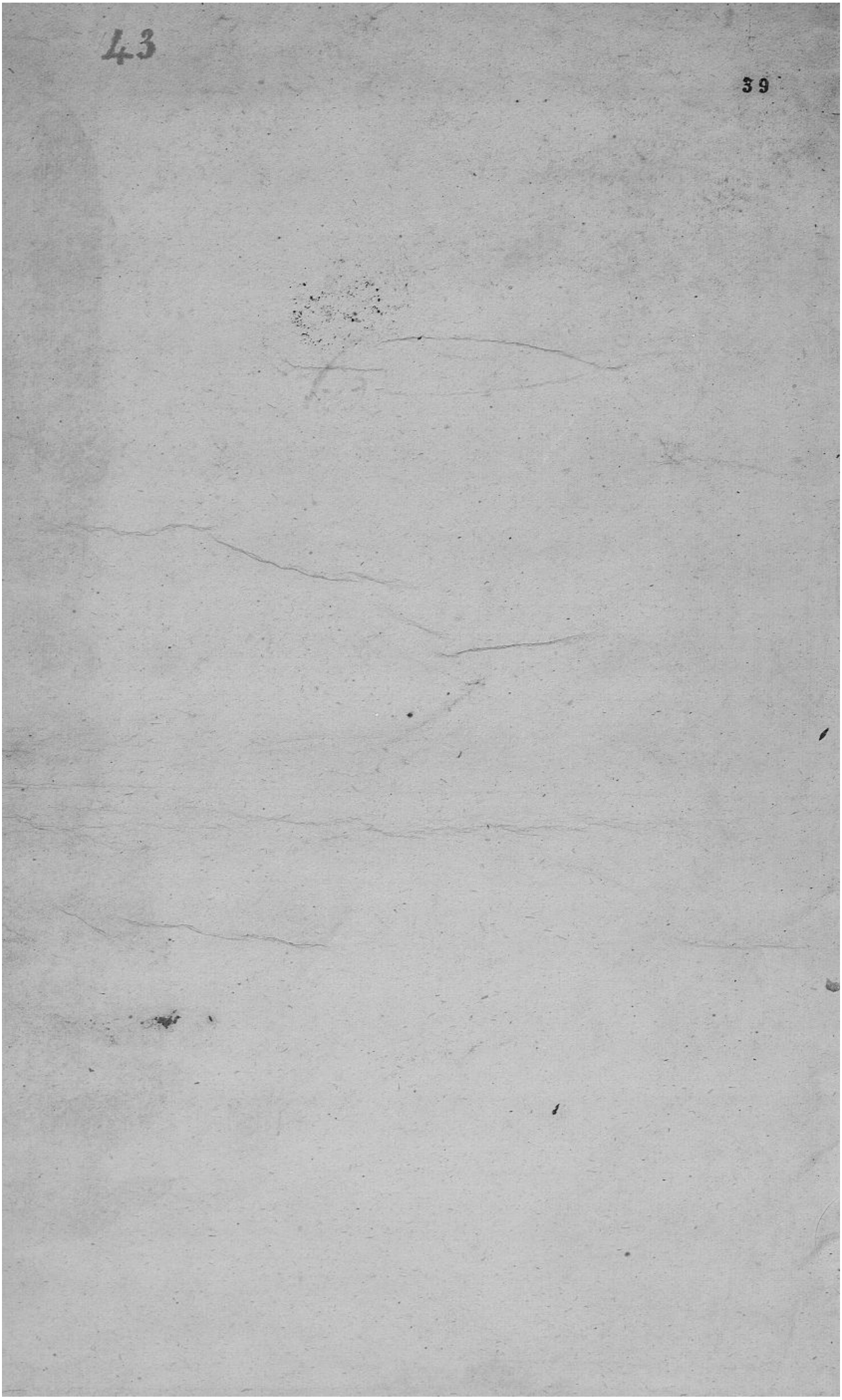
43
39

K 13.
3

ΓΑΛΗΝΟΥ Γ▸

GALENI LIBRORVM

PARS TERTIA▸

Catalogum eorum octaua pagina monſtrabit.

Cum Cæſareæ Maieſtat. & Regis Galliarum priuilegijs.

BASILEAE
M. D. XXXVIII.

ΓΑΛΗΝΟΥ ΤΑ ΕΝ ΤΩ ΤΡΙΤΩ.	GALENI QVAE IN TERTIO.		
Περὶ τῶν σφυγμῶν τοῖς εἰσαγομένοις βιβ. ἀ.	De pulsib. ad eos qui introducũt.	lib. unus.	1.
Περὶ διαφορᾶς σφυγμῶν βιβλία. δ'.	De differentia pulsuum	libri. iiij.	7.
Περὶ διαγνώσεως σφυγμῶν βιβλία. δ'.	De pulsuum dignotione	libri. iiij.	52.
Περὶ αἰτίων σφυγμῶν βιβ. δ'.	De causis pulsuum	libri. iiij.	84.
Περὶ προγνώσεως διὰ σφυγμῶν βιβ. δ'.	De prænotione ex pulsibus	libri iiij.	117.
Περὶ χρείας σφυγμῶν βιβλίον. ἀ.	De usu pulsuum	liber. i.	154.
Περὶ χρείας ἀναπνοῆς βιβλίον. ἀ.	De usu spirationis	liber. i.	159.
Περὶ τῶν ἐν ἀναπνοῆς αἰτίων. βιβ. ἀ.	De causis spirationis	liber. i.	165.
Περὶ διανοίας βιβλία. γ'.	De difficultate spirationis	libri. iij.	166
Περὶ διαφορᾶς νοσημάτων βιβλίον. ἀ.	De differentia morborum	liber. i.	199.
Περὶ τῶν ἐν τοῖς νοσήμασιν αἰτίων βιβλίον. ἀ.	Decausis morborum.	liber. i.	205.
Περὶ διαφορᾶς συμπτωμάτων βιβ. ἀ.	De differentia symptomatum	liber. i.	212.
Περὶ αἰτίων συμπτωμάτων βιβλία γ'.	De causis symptomatum	libri. iij.	218.
Περὶ τῶν πεπονθότων τόπων βιβλία. ς'.	De locis affectis	libri. vi.	248.
Περὶ διαφορᾶς πυρετῶν βιβλία. β'.	De differentia febrium.	libri. ij.	320.
Περὶ πλήθους βιβλίον. ἀ.	De plenitudine	liber. i.	342.
Περὶ τῶν παρὰ φύσιν ὄγκων βιβλίον. ἀ.	De tumoribus præter naturam	liber. i.	353.
Περὶ μελαίνης χολῆς. βιβ. ἀ.	De atra bile	liber. i.	357.
Περὶ τρόμου, καὶ παλμοῦ, & σπασμοῦ, καὶ ῥίγους βιβλίον. ἀ.	De tremore, & palpitatiõe, & conuulsione, & rigore.	liber. i.	364.
Περὶ μαρασμοῦ βιβλίον. ἀ.	De tabe	liber. i.	378.
Περὶ τῶν ἐν ταῖς νόσοις καιρῶν βιβ. ἀ.	De temporibus morborum.	liber. i.	379.
Περὶ τῶν ὅλου τοῦ νοσήματος καιρῶν βιβ. ἀ.	De temporibus morbi totius	liber. i.	385.
Πῶς δεῖ διελέγχειν τοὺς προσποιουμένους νοσεῖν.	Quõdo coarguẽdi sint q̃ fingũt se ægrotare.		388.
Περὶ κρίσεως βιβλία. γ'.	De iudicijs.	libri. iij.	389.
Περὶ κρισίμων ἡμερῶν βιβλία. γ'.	De diebus iudicialibus	libri. iij.	423.
Περὶ τοῦ προγινώσκειν βιβ. ἀ.	De prænotione.	liber. i.	451.
Περὶ τῶν ἐξ ὕπνων διαγνώσεως. βιβ. ἀ.	De dignotione ex insomnijs	liber. i.	463.
Πρὸς τοὺς περὶ τύπων γράψαντας, ἢ περὶ περιόδων. βιβ. ἀ.	Aduersus eos qui de formis siue circuitibus scripserunt	liber. i.	464.
Περὶ τύπων. βιβ. ἀ.	De formis.	liber. i.	470
Τέχνη ἰατρική. βιβ. ᾱ.	Ars medica	liber. i.	471.

TYPOGRAPHI LECTORI

Ἰατρὸς γὰρ ἀνὴρ πολλῶν ἀντάξιος ἄλλων.

ICEAT ENIM TE EISDEM VERBIS ALLOqui Opt. lector, quibus Idomeneus apud Homerum adhortatus est Nestorem, ut unum Machaonem in castra referret omni studio, qui à Paride sagitta petitus in id discriminis uenerat, ut aut in acie caderet, aut captiuus abduceretur. Hominem enim Medicum multis alijs esse præferendũ, cum præsertim, & scite curare uulnera, & in tempore medicamenta afferre calleat. Quod summi uatis testimonium, & si ad medicorum omnium transferri potest laudem, tamen alicui diligẽter hæc perpendenti, tantum id de Galeno prædictum uideri solet, ut hoc poëtarum principis elogio, quasi Palladis suffragio, indicaretur futurum, hunc uirum esse qui omnes mortales in arte tradenda superaret. Quem & si ab ineunte ætate omnis ars & doctrina liberalis oblectarit, ut non solum ad hoc studium Medicinæ natura ipsa uitæ dux optima ipsum induceret, Deorum tamen consilio singulari ad hanc artem solam factus esse uidetur, quorũ oraculis Pater Nicho in somnis admonitus in medicinam eum induxit, ac si misserta esset Diuina clementia mortaliũ infelicem sortem, quibus tunc temporis non solum cum morborũ infinitis quibusdam generibus pugnandum esset, sed præter id magnum etiam periculum ab ijs foret à quibus auxilium aduersus morbos petebatur. Quid enim securum aut tutum esse poterat, in tanta sectarum ac medicorum uarietate, aut quod auxilium sperari ab arte tam inconstante, totiesq; mutata, cum ex una secta in aliam subinde transferretur. Quarum etiam ipsi magistri non plane sibi constabant atque inter se depugnabant. Quæ uero à priscis hominibus tradita fuerant ea à paucis colebãtur: quos etiam ipsos perpaucos discipulos ob huiuscemodi difficultatẽ habuisse par est. Misserta igitur natura eiusq; summus opifex, humanę sortis, hominem instituit, qui omne illud incommodum semel auferret. Sed ad id opus erat uiro, qui in omni disciplina primum summè exercitus, deinde in experiendo sagacissimus esset, quiq; ea quæ à priscis diligenter quidem sed pro more eius ætatis hominum breuiter & obscurè tradita essent, in perspicuam expositionẽ traduceret, Quæ uero à posteris ac diuersarũ sectarum hominibus perperam colerentur ac docerentur, ea uniuersa tum ratione tum etiam sensu & experimentis confutaret, & uana esse ostenderet. Quo firmior deinde & certior haberetur ars, neque periculum esset ullum, sed securum auxilium peti posset ab eius sectatoribus. Talis futurus erat Galenus. Nam siue in nobis Deus est, quo sanè agitante calescimus, siue suopte ingenio homines ad præclara omnia & ardua inflammantur, sic planè contigisse uidemus, ut Galeni unius maximè opera, in suum nitorem & elegantiam certitudinemq; consurgeret medicina. Magis tamen credi par est, Deorũ id ope & consilio factum esse. Qui ijdem per oraculum id præcepere, atque multo antè per prudentissimum atq; omni ætate clarissimum uatem prædici iusserunt. Neque sanè mirum est maiorem curam illis fuisse huius artis, quàm cęterarum omnium, ut hanc diuinitus etiam excultam atq; auctã fuisse credamus: Id quod in alijs disciplinis usu uenit minime. Tetragonismum circuli nemo petijt aliunde quàm à demonstratione. Medicamenta ab oraculis sæpe petita fuere. Quis enim dubitet ex omnibus hisce artibus & disciplinis quæ à nobis coluntur medicinam longe alias antecellere? aut quis non fateatur ex hac una maxima sanè commoda & adiumenta uitæ hominum allata, Nam & Græcus ille uates deorũ antiquissimam sanitatem uocat & eam prę cæteris à Dijs immortalibus petendam esse perpetuo admonet, & tantum semper dignitatis

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 4 sur 494

& ſplendoris optimis medicis eſt quæſitum,ut tanquam numina terreſtria à mortali bus colerentur. Quamobrem in hoc uehementer laborandum etiam nobis eſſe duxi/ mus chalcoghragi,ac pro noſtra uirili hic ſatagẽdũ, ut quæ à maioribus diuino iuſſu & ope accepiſſemus monumenta,cumprimis autem quòd rem ſaratiſſimam & uitæ imprimis neceſſariam continerent,quàm nitidiſſima ac caſtigatiſſima apud nos ha/ berentur. Id ſanè ſolum hic quærentes,ut bonorum ſtudia promouentes gratiam ini remus apud ſtudioſos homines. Siquidem uidimus dudum,quando ſolæ barbaro/ rum interpretationes extabant,quantum laudis acceperint illi qui Galenum Latinè uertẽdum inſtituerint. Quorum primus noſtra memoria Leonicen⁹ auſpicato exor/ ſus,quantam exiſtimationem ſibi apud homines ex hoc inſtituto comparauit? Ean/ dem induſtriam æmulatus Laurentianus,&ſi non parem laudem adeptus, quippe cui & breuior ætas,& infeſtiora fuere numina,in eo tamen magnopere commẽdatur, quòd & quæ erãt optima uidit,nec ab hoc illum ſtudio,aut temporis inſcitia,aut quo rundam in illum flagrantiſſima odia abducere unquã potuere. Poſt hos noſtri etiam ad hanc palmam aſſequendam non fruſtra contẽdentes,ipſorum induſtriam nõ in/ feliciter ſunt inſequuti. Nam & Gulielmus Copus Baſilienſis Galeni libros ſex de lo cis affectis adeò eleganter & purè uertit,ut uehementer mirarentur quidam,hominẽ non latinum,tantum præſtitiſſe,quod ſuperiores probe æquaſſe uideretur. Thomas Linacer Galeni methodum ſeu de morbis curandis libros tam felici aue latinitate do nauit,ut in opere tam abſoluto nullum calumniæ locum relictum eſſe putent. Sed quo piaculo taceamus ab Hermolao Barbaro Dioſcoridem Romana ciuitate dona/ tum,cum unum hoc opus ſatis eſſe poſſit, quod inuitare medicos omnes uelut ad Phidiæ Mineruam in arce ſpectãdam queat. Cuius induſtriam imitatus uir inſigni eruditione Ioan. Ruellius, uiſus eſt non parum ornamenti latinæ medicinæ addi/ diſſe. Sed & alĩ ex eodem numero habẽtur,quibus omnibus maxima laus & gloria eſt quæſita,quæ ſeneſcere nunquam poteſt. Quæ omnia,tum noſtro ipſorum inge/ nio impulſi,quo bonos autores perpetuo ornari atque emẽdari cupiuimus, tum do/ ctiſſimorum hominum exemplis inuitati accuratius æſtimauimus, uidentes quãtum hi medicinæ ſtudium adauxerint atque promouerint,ut tum primum prodiſſe ars uniuerſa,uideretur,quo tempore illi propulſa fœda barbarorũ turba è ſcholis medico rum,ipſos autores atque ueros principes artis introducerent. Et cum illi immẽſum in uiſſent,eaq; fundamenta ieciſſent,ut ſi ſubſtructiones accederent ſuæ, nulla cœli aut temporum iniuria timenda poſthac eſſet,nos prouocati eorum animo atq; induſtria conſultauimus nobiſcum ecquid noſtra etiam opera ad hãc pulcherrimam ſtructu/ ram aduehere poſſet,ac modum noſtrũ atq; uires emenſi cogitauimus quod in no/ ſtra arte ſitum eſſet,non paruum operæpretium ad id fore,ſi autorem quem ipſi lati/ num feciſſent,ac tantam inde exiſtimationem promeruiſſent eum nos in ſua lingua Typis noſtris quàm emẽdatiſſimè excuſum uobis daremus. Qua in re,nec induſtriæ conſilium,nec conſilio induſtria ſanè defuit. Nam quando nos inſtitutum hoc tam arduum ac difficile parare ſoli non poſſemus,quod & Τὰ καλὰ πάντα χαλεπά, & in hoc opere imprimis ſummam difficultatem fore appareret,nobis architectos ac ue luti ſocios laboris adiũximus uiros doctos ac diligentes,qui ęditionem hanc adorna rent,atq; ad incudem uſque præpararent. Comparaueramus autem prius exempla/ ria uarĩ generis ac perquamuetuſta, quibus adiuti illi permoleſtũ ac graue illud ne/ gocium tuto & fideliter expedirent. Ex quibus debetur nõ parua laus Ioachimo Ca/ merario,ac Leonardo Fuſchio,qui in hac fabrica extruẽda plurimum adiuuere. De/ betur etiam Hieronymo Gemuſæo noſtro qui profecto in emendando magnã par/ tem nihil ſibi ad induſtriam & laborem fecit reliqui,donec operoſiſſima hæc fabrica ab optimis artificibus hiſce,ad finem perduceretur. His uiris debes laudem ſane ma/

ximam

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 5 sur 494

ximam, tãtam inquam quantam nemo credat, qui nõ ipse tædium quod in id genus laboribus deuorandum est, expertus sit. Nobis præterea tãtum fauere te decet quantum par est eos beneuolentia prosequi, qui neque labori, neque impensis omnibus parcentes cupiunt publicam studiorum utilitatem promouere. Id si feceris, ut plane nobis persuasum de te est, facies nos alacriores in moliendis alijs eiusdem generis, quæcunque ueram prudentiam & eruditionem adiuta ta esse uidebuntur. Bene Vale.

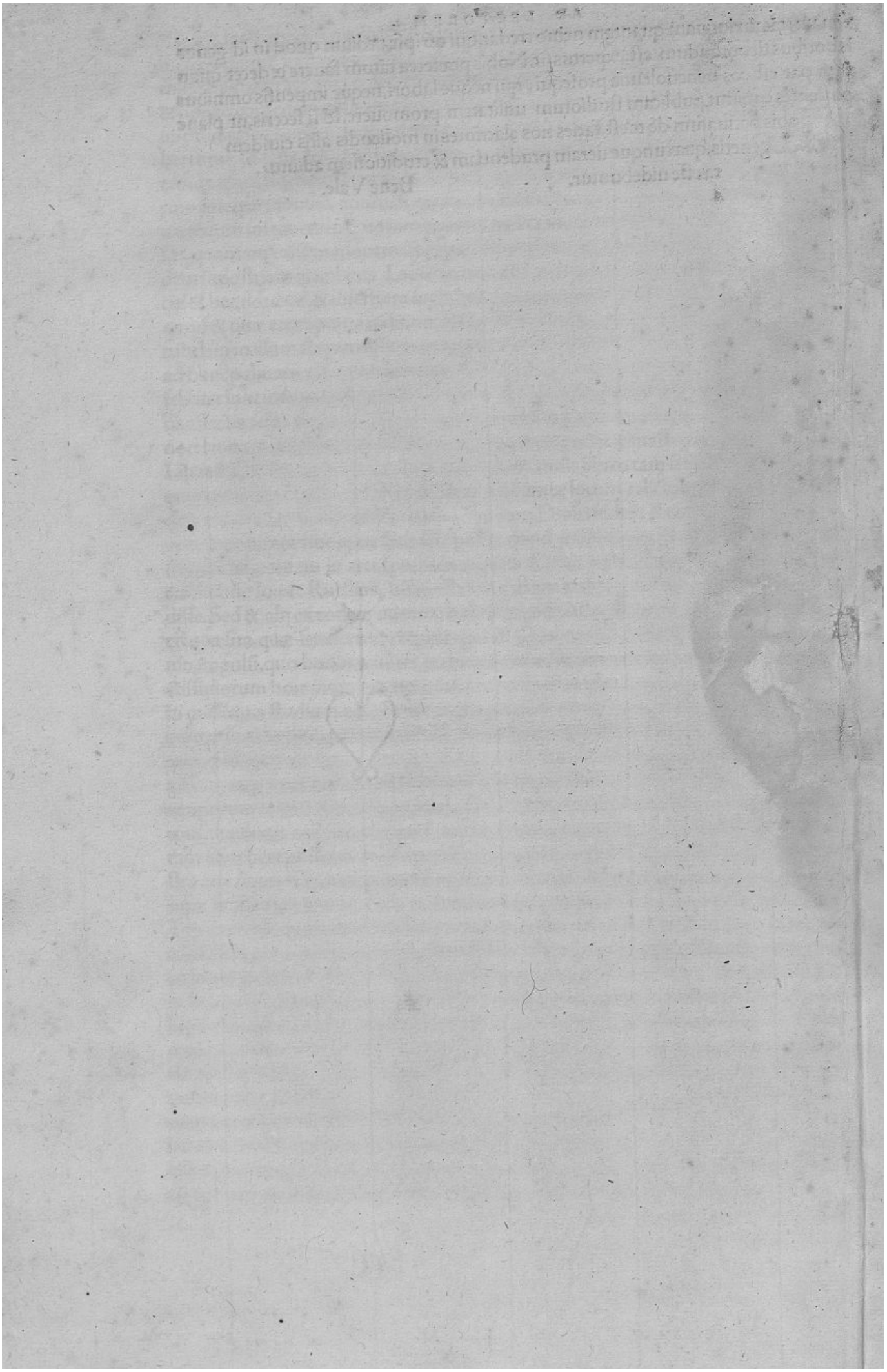

ΓΑΛΗΝΟΥ ΠΕΡΙ ΤΩΝ

ΣΦΥΓΜΩΝ ΤΟΙΣ ΕΙΣΑΓΟΜΕΝΟΙΣ.

ΣΑ τοῖς εἰσαγομένοις φίλτατε Τεύθραν χρήσιμον ἐπίσασθαι περὶ σφυγμῶν, ἐν ταῦθα λεχθήσεται. τὴν δ' ὅλην ὑπὲρ αὐτῶν τέχνην ἐτέρωθι γεγραμμένην ἔχεις. πᾶσαι μὲν οὖν αἱ ἀρτηρίαι τὸν αὐτὸν τρόπον σφύζουσιν ἀλλήλαίς τε, καὶ τῇ καρδίᾳ, ὥστ' ἐκ μιᾶς αὐτῶν δύνασθαι περὶ πασῶν συλλογίζεσθαι, οὐ μὴν αἰσθέσθαι γε τῆς κινήσεως ὁμοίως ἁπασῶν, δυνατόν. ἀλλὰ τῶν μὲν ἐν τοῖς ἀσάρκοις μέρεσι πεφανέστερον, τῶν δ' ἐν τοῖς σαρκώδεσιν ἀμυδρότερον. ὅσαι δ' ὑπὸ παχείας σαρκὸς καλύπτοντες, ἢ ὀστῶν ἔνδον εἰσίν, ἢ ἐπίπεσθεν αὐτῶν ἔστιν ἄλλα σώματα, τούτων οὐκ ἂν αἴσθοιο τῆς κινήσεως, ἐν γε τῷ κατὰ φύσιν ἔχειν τὸ ζῶον. ἐκτακέντος δὲ τοῦ σώματος σφοδρῶς, ἥτε κατὰ τὴν ῥάχιν ἀρτηρία πολλάκις τοῖς ἁπτομένοις τὸν ὑπὸ γάστριον τὴν κίνησιν διασημαίνει. καί τινες τῶν ἐν τοῖς κώλοις ἤσθησαν, ἀφανῶν πρότερον οὐσῶν. διαπαντὸς δ' αἵτε κατὰ τοὺς κροτάφους, καὶ τῶν ποδῶν αἱ ὑπὸ τοῖς ταρσοῖς, καὶ τῶν χειρῶν αἱ κατὰ τοὺς καρποὺς ἐντὸς αἰσθητὴν ἔχουσι τὴν κίνησιν, τούτων δ' ἔλαττον μὲν οὐ μὴν ἀφανῶς οὐ δ' αὗται σφύζουσιν, αἵτε τῶν ὤτων ὄπισθεν ἐν τῇ κεφαλῇ, καὶ τῶν βραχιόνων ἐντός. καὶ ἤδη τινὲς ἄλλαι, αἳ μὴ πάνυ τῇ πολλῇ σαρκὶ καλύπτονται, ἀλλ' οὔτε ἑτοιμότερον, οὔτε εὐσχημονέστερον, οὔτε τῷ χρείᾳ συμφερώτερον, ἄλλης ἂν ἅπτοι, τὰς ἐν τοῖς καρποῖς πρεῖς. αὗται γὰρ ὑπὸ φανεῖς μάλιστα ὑπάρχουσι τῇ τ' ἀσάρκῳ τοῦ χωρίου, καὶ οὐδὲν δι' αὐτὰς γυμνοῦν τοῦ σώματος ἀναγκαῖον, ὥσπερ δι' ἄλλας πολλάς, καὶ ὅτι κατ' εὐθὺ τεταγμέναι εἰσίν. οὐ μικρὸν δὲ τοῦτο εἰς ἀκρίβειαν διαγνώσεως.

Περὶ ποσοῦ διαστολῆς.

Ἁπτομένῳ δέ σοι φανεῖται διαστελλομένη κατὰ πᾶσαν διάστασιν ἡ ἀρτηρία. τρεῖς δ' εἰσὶ διαστάσεις παντὸς τοῦ σώματος, εἰς μῆκος, βάθος, καὶ πλάτος. ἀλλ' ἐν τῷ κατὰ φύσιν ἔχειν τὸ ζῶον συμμέτρως πάνυ διαστελλομένην εὑρήσεις τὴν ἀρτηρίαν. ἐν δὲ τῷ παρὰ φύσιν ἔχειν, ἔστι ὅπη τὸ μὲν ἐλλείπει, τὸ δ' ὑπερβάλλει, καθ' ἥν τινα οὖν διάστασιν. ἐν τούτῳ χρὴ μεμνημένον σε οἷος ἦν ὁ κατὰ φύσιν σφυγμός. καὶ εἰ μὲν τῷ πλάτει μείζων ὁ παρὰ φύσιν εὑρίσκοιτο, πλατὺν καλεῖν εἰ δὲ τῷ μήκει, μακρὸν, εἰ δὲ τῷ βάθει, ὑψηλόν. καὶ τοὺς ἐναντίους αὐτοῖς τοὺς ἐλάττους τοῦ κατὰ φύσιν ὀνομάζειν ἀνάλογον, στενὸν, καὶ βραχὺν, καὶ ταπεινόν. τῶν δὲ ἐν πάσαις ταῖς διαστάσεσιν ὁμοίως εἰς τὸ παρὰ φύσιν τρεπομένων, ὁ μὲν πάντη μειωθεὶς, μικρός. ὁ δὲ πάντη αὐξηθεὶς, μέγας ὀνομάζετε. αὗται μὲν αἱ κατὰ τὸ ποσὸν τῆς διαστολῆς ἐν σφυγμῷ διαφοραί.

Περὶ τοῦ ποιοῦ τῆς κινήσεως.

Τῶν δὲ τῆς κινήσεως ἰδίων ἥτε ταχύτης ἐστὶ, καὶ ἡ βραδύτης, ἡ μὲν ἠπειγμένη τὶς οὖσα κίνησις, ἡ δὲ ἐκλελυμένη. κριτέον δὲ καὶ ταύτας τῷ κατὰ φύσιν παραβάλλοντες. ἐν δὲ τῷ ποιῷ τῆς πεσβολῆς ἥτε σφοδρότης, καὶ ἀμυδρότης συνίστανται, βιαίως μὲν ὠθουμένης τῆς ἁφῆς ἡ σφοδρότης, ἀῤῥώστως δὲ ἡ ἀμυδρότης. μαλακότης δὲ καὶ σκληρότης, αὐτοῦ τοῦ χιτῶνος τῆς ἀρτηρίας ποιότητές εἰσιν, ἡ μὲν μαλακότης ὅταν οἷον σαρκωδεστέρα, καὶ κατὰ τὴν πεσβολὴν ἡ ἀρτηρία φαίνεται. ἡ δὲ σκληρότης, ὅταν οἷον ξηροτέρα τε καὶ βυρσωδεστέρα. συνδιαγινώσκεται μὲν οὖν εὐθὺς τῇ κινήσει τῆς ἀρτηρίας, καὶ ἡ τοιαύτη τῶν σφυγμῶν διαφορά. οὐκ ἔστι δὲ αὐτῆς ἰδία καθάπερ αἱ πεφερημέναι τρεῖς. ἐκείνων γὰρ ἡ μὲν τοῦ τάχους, καὶ τῆς βραδύτητος κατὰ τὸ ποιὸν ἦν τῆς κινήσεως. ἡ δὲ τῆς σφοδρότητος καὶ τῆς ἀμυδρότητος κατὰ τὸ τῆς πληγῆς ποιόν. ἡ δὲ τοῦ μεγέθους, καὶ τῆς μικρότητος κατὰ τὸ ποσὸν τῆς διαστολῆς. ἡ διαστολὴ δὲ οὐκ ἄνευ κινήσεως. τὸ δὲ μαλακὸν σῶμα, καὶ σκληρὸν, οὐ πεσδεῖτε κινήσεως εἰς τὸ τοιοῦτον εἶναι. τέσσαρας οὖν ταύτας τὰς διαφορὰς τῶν σφυγμῶν κατὰ τὴν πληγὴν εὑρήσεις.

Περὶ τῆς περὶ τὸν χρόνον ἠρεμίας.

Πέμπτην δὲ ἄλλην κατὰ τὸ τῶν πληγῶν διάλειμμα. καλεῖν γὰρ ἔθος οὕτω τοῖς ἰατροῖς τὴν μεταξὺ δύο πληγῶν χρόνον, ἐν ᾧ διαστέλλεται ἡ ἀρτηρία, καὶ συστέλλεται, καὶ πεσήκειν ἡγοῦμαι τοῖς εἰσαγομένοις γυμνάσασθαι, πρῶτον μὲν ὡς ἐπ' ἀναισθήτου τῆς συστολῆς. καλείσθω μοι τὸ μέν τι πληγὴ, τὸ δὲ διάλειμμα. πληγὴ μὲν ἡ ἀπὸ τῆς ἀρτηρίας κινουμένης πεσβολὴ τῇ ἁφῇ γιγνομένη. διάλειμμα δὲ ἡ μεταξὺ δύο πληγῶν ἡσυχία, καθ' ἣν ὁ πυκνὸς, καὶ ἀραιὸς, καὶ μέσος ἀμφοῖν, ἐφ' ὧπερ οἱ κατὰ φύσιν συνίστανται σφυγμοί. γνωριεῖς δὲ καὶ τούτους τῷ ποσῷ τοῦ χρόνου. πυκνὸς μὲν γάρ ἐστι, ὅταν βραχὺς ὁ τῆς ἡσυχίας ἦν χρόνος. ἀραιὸς δὲ ὅταν πολύς. ἡσυχίαν δὲ λέγειν, ἢ διάλειμμα πληγῶν, ἢ συστολὴν, οὐ διοίσει.

Περὶ ὁμαλότητος, καὶ ἀνωμαλίας.

Ὁμαλότης δὲ καὶ ἀνωμαλία γίνεται κατὰ πάσας τὰς εἰρημένας διαφοράς. ἡ γὰρ ἐφεξῆς ἰσότης τούτων, ὁμαλότης ἐστί. οἷον ὅταν τὸ μέγεθος τῶν ἐφεξῆς ἴσον ᾖ, λέγοιτ' ἂν ὁμαλὸς εἶναι κατὰ τὸ μέγεθος ὁ σφυγμός. καὶ εἰ τὸ τάχος ἴσον, ὁμαλὲς κατὰ τὸ τάχος. ὡσαύτως δὲ καὶ εἰ κατὰ σφοδρότητα, καὶ πυκνότητα, καὶ ἀμυδρότητα. ἡ δὲ ἀνωμαλία διαφθορὰ τῆς ἰσότητος ἐστὶ, καθ' ἣν ἂν τύχῃ διαφορὰν τῶν σφυγμῶν συνισταμένη. ἔσται γὰρ ὁ μέν τις κατὰ τὸ μέγεθος ἀνώμαλος, ὁ δέ τις κατὰ τὸ τάχος, ὁ δὲ κατὰ σφοδρότητα, καὶ ἀμυδρότητα, καὶ πυκνότητα, καὶ ὑπὸ τῶν ἄλλων ὁμοίως.

Περὶ τάξεως, καὶ ἀταξίας.

Ἔστι δὲ ὅτε καὶ διά τινος τάξεως ἀριθμοῦ πληγῶν ὡρισμένου τοῖς ἴσοις σφυγμοῖς, εἷς ἄνισος παρεμπίπτει. καὶ τοῦτο γίνεται πολυειδῶς. καὶ γὰρ τρισὶν ἴσοις ὁ τέταρτος ἄνισος ἕπεται. καὶ τοῦτο ἐφεξῆς ἀεὶ, ἢ τέτρασιν ὁ πέμ-

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 8 sur 494

πτος. ἡ κατὰ πᾶν ἄλλο πλῆθος ὡσαύτως. ἡ γὰρ πάντε πολλάκις ἴσοις, ὁ ἕκτος ἄνισος ἕπεται. καὶ πάλιν ϛ'. ἴσοις ὁ. ζ'. οὐκ ἴσος. ἡ μὲν οὖν ἰσότης ἐν τοῖς τοιούτοις οὐκέτι σώζεται. καὶ διὰ τοῦτο ἀνώμαλος ὁ σφυγμὸς γίνεται, τάξις μέν τοι τίς σώζεται, ἡ διὰ τοῦτο τεταγμένος ἐστί. διὶ ἴσου γὰρ ἀεὶ πλήθους τοῖς ἴσοις σφυγμοῖς εἷς ἄνισος παρεμπίπτων, τὴν ἰσότητα διαφθείρει. ἡ γ' οὖν κατὰ τὰς περιόδους ἀναλογία φυλάττει τινὰ τάξιν. ἂν δ' ὅλως μηδεμία σώζεται περίοδος, ἄτακτος ὁ τοιοῦτος καλεῖται.

Περὶ τῆς καθ' ἕνα σφυγμὸν ἀνωμαλίας.

Γίνεται δὲ ἡ καθ' ἕνα σφυγμὸν ἀνωμαλία περί τε τὰ μέρη τῆς ἀρτηρίας διαφερόντως ἔχοντα πρὸς ἄλληλα, θέσει τε καὶ κινήσει, καὶ παρὰ τὴν ἑνὸς ἑκάστου σφυγμοῦ καθ' αὑτὸ κίνησιν. ἡ μὲν οὖν ἐν τῇ θέσει τῶν μορίων ἀνωμαλία συνίσταται παρὰ τὸ ἄνω ἢ κάτω, ἢ πρόσω καὶ ὀπίσω, καὶ δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ μετῆχθαι δοκεῖν τὴν ἀρτηρίαν. ἐν δὲ τῇ κινήσει θάττον, ἢ βραδύτερον, ἢ προϊαίτερον, ἢ ὀψιαίτερον, ἢ σφοδρότερον, ἢ ἀμυδρότερον ἢ ὑπὲρ πλείονα χρόνον, ἢ ἐλάσσονα, ἢ ἀεί. ἢ οὐδ' ὅλως κινουμένων. καθ' ἕκαστον δὲ μέρος ἐν μὲν τῷ διακεκόφθαι σαφῶς, ἐξ ὧν ἐστὶ ἡ ὁ δορκαδίζων. ὡσαύτως δὲ καὶ ἐν τῷ παλινδρομεῖν, ἐξ ὧν ἐστὶ ἡ ὁ δίκροτος. ἐν δὲ τῷ τῆς κινήσεως οὐκ ἰσοταχεῖ, ὅταν ἀρχομένη μὲν ὠκυτέρα, τελευτῶσα δὲ βραδυτέρα. ἡ ἀνάπαλιν, ἀρχομένη μὲν βραδυτέρα, τελευτῶσα δὲ ὠκυτέρα, καὶ κατὰ σφοδρότητα, καὶ ἀμυδρότητα, καὶ μικρότητα, καὶ μέγεθος ὡσαύτως, οὐκ εἰς δύο μόνους χρόνους τῆς κινήσεως μεριζομένης, ἀλλὰ καὶ εἰς πλείονας, ἐφ' ὅσον ἂν αἰσθήσει διαγνωστόν. αὗται μὲν οὖν αἱ ἁπλαῖ, καὶ καθ' ἕνα σφυγμὸν ἀνωμαλίαι.

Περὶ συνθέτου ἀνωμαλίας σφυγμῶν.

Σύνθετοι δὲ καθ' ὅσον ἂν δυνατὸν ἢ ἄλλην ἄλλῃ, ἢ μίαν μίᾳ, καὶ μίαν πλείοσι, ἢ πολλὰς πολλαῖς μίγνυσθαι. καί τινες αὐτῶν ἰδίου τετυχήκασιν ὀνόματος. ὥσπερ ἡ ὁ σκωληκίζων, καὶ ὁ μυρμηκίζων, ἢ ὁ ἑκτικός. ὁ μὲν σκωληκίζων, ὅταν οἱονεῖ ἕρποντος τὴν ἀρτηρίαν σκωληκὸς ἔμφασις γίνεται κυματωδῶς ἐγειρομένου, καὶ μὴ καθ' ἕνα χρόνον ὅλης διαστελλομένης τῆς ἀρτηρίας. εἰ μὲν οὖν σὺν μικρότητι διαστολῆς τοῦτο γίγνοιτο, σκωληκίζων καλεῖται. εἰ δὲ σὺν μεγέθει κυματώδης ἁπλῶς. δῆλον δὲ ὅτι ἡ ἀμυδρὸς, ἡ πυκνὸς ἐστὶ ὁ σκωληκίζων. ὁ δ' εἰς ἐσχάτην καταπεπτωκὼς ἀμυδρότητα, ἡ πυκνότητα, ἡ μικρότητα, μυρμηκίζων καλεῖται, ταχὺς μὲν εἶναι δοκῶν, οὐκ ὢν δὲ ταχύς. ἑκτικὸς δὲ ὥσπερ πυρετὸς, οὕτως ἡ σφυγμὸς καλεῖται, ὁ μηδεμίαν τροπὴν μεγάλην ποιούμενος, ἀλλ' ἀεὶ παραπλήσιος μένων, συμπλεκόμενος τε, ἡ μηδέ ποτε λυόμενος ὅλης τῆς ἕξεως τεταμμένης νοσωδῶς ἐν τοῖς τοιούτοις πυρετοῖς τε ἡ σφυγμοῖς. ταῦτα μοι ἀρκεῖν δοκεῖ περὶ τῆς τῶν σφυγμῶν διαφορᾶς τοῖς εἰσαγωμένοις εἰρῆσθαι. εἰ γὰρ τίς ὑπὲρ τὸ ἀκριβέστερον αὐτὸ ἐρχεσθαι βούλοιτο, βιβλίον ὅλον ἔχει περὶ τῆς τῶν σφυγμῶν διαφορᾶς ὑφ' ἡμῶν γεγραμμένον. οὔκουν οὔτε περὶ πλήρους καὶ κενοῦ σφυγμοῦ νῦν λέγειν ἀναγκαῖον, οὔτε περὶ ῥυθμῶν, ἐν ἐκείνῳ γὰρ εἴρηται ἀκριβῶς περὶ αὐτῶν. ἡ ἔστιν ἀσαφέστερος ὁ λόγος τοῖς εἰσαγομένοις. ἀναλαβόντες οὖν ἐν κεφαλαίῳ τὰ προειρημένα, τῶν ἐφεξῆς ἐχώμεθα. μέγας τοίνυν ἐστὶ σφυγμὸς, ὁ κατὰ μῆκος, καὶ πλάτος, καὶ βάθος τῆς ἀρτηρίας ὑπὲρ πολὺ διϊσταμένης γινόμενος. μακρὸς δὲ ὁ κατὰ μῆκος μόνον, πλατὺς ὁ κατὰ πλάτος, καὶ ὑψηλὸς ὁ κατὰ βάθος. σφοδρὸς δὲ σφυγμὸς ἐστὶ ὁ πλήττων εὐρώστως τὴν ἁφήν. μαλακὸς δὲ ἐφ' οὗ ὁ χιτὼν τῆς ἀρτηρίας ἁπαλὸς ᾖ. καὶ ταχὺς μὲν ὁ ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ διαστελλομένης τῆς ἀρτηρίας γινόμενος. πυκνὸς δὲ ὁ δι' ὀλίγου. καὶ ὁμαλὸς μὲν ὁ ἐφεξῆς ἴσος. τεταγμένος δὲ ὁ κατὰ περίοδον ἴσος. ὁ δὲ κατὰ μίαν πληγὴν ἄνισος, ἀνώμαλος λέγεται κατὰ μίαν πληγήν. εἶεν δ' ἂν σαφεῖς καὶ οἱ ἐναντίοι αὐτῶν. μικρὸς, ἡ βραχὺς, καὶ στενὸς, ἡ ταπεινὸς, ἡ ἀμυδρὸς, καὶ σκληρὸς, ἡ βραδὺς, ἡ ἀραιὸς, καὶ ἀνώμαλος, ἡ ἄτακτος. οὐκ ἄδηλον δὲ καὶ ὅτι τῶν μὲν ἄλλων ἐναντίων ἐστὶν ἑκάστου μέσος. ὁμαλοῦ δὲ καὶ ἀνωμάλου μέσος οὐδεὶς ἐστὶν, οὐδὲ τεταγμένου καὶ ἀτάκτου. καὶ ὅτι τῶν μὲν ἄλλων ἁπάντων, οἱ μέσοι, κατὰ φύσιν. ἐν τούτοις δὲ ὁ μὲν ὁμαλὸς κατὰ φύσιν μόνος. οἱ ἄλλοι οὐ κατὰ φύσιν, ὅ, τε ἀνώμαλος καὶ ἄτακτος.

Περὶ αἰτιῶν σφυγμοῦ.

Ἐπεὶ δὲ πολυειδῶς οἱ σφυγμοὶ τρέπεσθαι πεφύκασιν, οὐδὲν γὰρ εὕροις, ὡς ἔπος εἰπεῖν, αἴτιον, ὃ μὴ καὶ τούτους τρέπει, δοκεῖ μοι τριττὴν αὐτῶν τοῖς τροποῖς τὴν ἀνωτάτω διαφορὰν ποιησάμενον οὕτως ὑπὲρ ἑκάστης ἰδίᾳ κατὰ μέρος εἰπεῖν. πρώτη μὲν οὖν ἡ κατὰ φύσιν αὐτῶν ἐστὶ τροπή. δευτέρα δὲ ἡ οὐ κατὰ φύσιν μὲν οὐ μὴν ἤδη παρὰ φύσιν. τρίτη δὲ ἡ παρὰ φύσιν. ὑπὲρ γίνονται δ' αὗται πᾶσαι ταῖς φυσικαῖς διαφοραῖς. ἄλλῳ γὰρ ἄλλως αἱ ἀρτηρίαι φύσει κινοῦνται. καὶ χρὴ πρώτας ταύτας ἐπίστασθαι τὸν μέλλοντα γνωρίζειν ὑπὸ τίνος αἰτίου, καὶ μέχρι πόσου τετράφθαι συμβέβηκε τὸν σφυγμόν. ἀλλὰ τὸν μὲν ἴδιον ἑκάστου ἀκριβῶς ἄντις πειραθεὶς μάθοι. καὶ δεῖ πολλάκις ἥφθαι τῆς ἀρτηρίας, μάλιστα μὲν ὑγιαίνοντος ἀμέμπτως, ἡ ἐν ἡσυχίᾳ πάσης σφοδρᾶς κινήσεως, ἤδη δὲ καὶ ἐν ταῖς ἄλλαις διαθέσεσιν. ἐπειδὴ δὲ πάντων οὐκ ἐνδέχεται δι' ἐμπειρίας ἐληλυθέναι, πολλοὶ γὰρ ἤδη πολλάκις ἐδεήθησαν ἰατρῶν, οἷς ὑγιαίνοντες οὐκ ἐνέτυχον, ἄριστον δὴ καὶ ταῦθα πλεῖον ἰδιώτου τὸν τεχνίτην ἔχειν. ἔχει δ' ἂν πλέον, ὑπὲρ ἡμῶν πορισάμενος τῶν τοῖς πολλοῖς ὁμοίως ὑπαρχόντων, ἔστι δέ τις, ὡς τύπω φαῖναι. κοινὴ φύσις ἀνδρῶν, ἡ ἄλλη γυναικῶν, καὶ ὅσοι θερμότερον εἰσὶ κεκραμένοι, ἡ ὅσοι ψυχρότερον. καὶ τούτων ἑκατέρων κοινὴ φύσις, καὶ τῶν ἰσχνῶν πάντων κοινὴ, καὶ τῶν παχέων ὡσαύτως κοινή. καὶ σπάνιον ἐν ἑκάστῃ τῶν προειρημένων κοινοτήτων τὸ μὴ τοῖς πολλοῖς ἐοικός. ὥστε ἡ τὸ ἁμαρτάνειν τοῦ ἀληθοῦς ἐστὶ σπάνιον, τοῦ τὸ κοινὸν ἀκριβῶς ὑπισταμένῳ. ἄνδρες μὲν γυναικῶν ὡς ἐπίπαν μείζονα πολλῷ, ἡ σφοδρότερον ὡσαύτως πολλῷ, ἡ βραδύτερον ὀλίγῳ, ἡ ἀραιότερον ἱκανῶς ἔχουσι, τὸν σφυγμόν. οἱ δὲ φύσει θερμότεροι μείζονα μὲν καὶ ὠκύτερον καὶ πυκνότερον πολλῷ, σφοδρότερον δὲ οὐ πολλῷ. οἱ δ' ἰσχνότεροι φύσει μείζονα μὲν καὶ ἀραιότερον πολλῷ, σφοδρότερον δὲ οὐ πολλῷ. φύσει μὲν οὕτως διαφέρουσι. τρέπονται δὲ κατὰ μὲν τὰς ἡλικίας ὡδέπως. ὁ μὲν τοῦ νεογενοῦς παιδίου πυκνοτέρους, ὁ δὲ τοῦ γέροντος ἀραιότερος, οἱ δ' ἐν τῷ μεταξὺ πάντες ἀνά-

λογον,

λογον, ἐφ' ὅλον αὖ ἡ παιδίου, ἢ γέροντος ἐγγύτεροι τυγχάνουσιν ὄντες. ὡσαύτως τάχυτατος μὲν ὁ τοῦ παιδίου, βραδύτερος δ' ὁ τοῦ γέροντος. οἱ δ' ἄλλων ἡλικιῶν μεταξύ. πολλῷ δὲ μείζων ἡ κατὰ τὴν ἀραιότητα διαφορὰ γέροντος πρὸς παιδίον ἢ κατὰ τὸ τάχος. ἐν δὲ τῇ κατὰ τάχος. ἐν δὲ τῇ κατὰ μέγεθος, καὶ σφοδρότητα διαφορᾷ, μεγίστος μὲν ἐν ἡλικίαις ὁ τῶν ἀκμαζόντων, μικρότατος δ' ὁ τῶν γερόντων, μέσος δὲ αὐτῶν βραχὺ μείζων ὁ τῶν παιδίων. σφοδρότατος μὲν ὁ τῶν ἀκμαζόντων, ἀμυδρότατος δ' ὁ τῶν γερόντων, μέσος δὲ αὐτῶν ὁ τῶν παιδίων. ὅτως δὴ ἐν ταῖς ἡλικίαις οἱ σφυγμοί. κατὰ δὲ τὰς ὥρας τοῦ ἔτους τὰ μέσα, μεγίστους, καὶ σφοδροτάτους ἐν ταῖς ὥραις. τάχει δὲ καὶ πυκνότητι συμμέτρους, ὡσαύτως δὲ καὶ τοῦ φθινοπώρου τὰ μέσα. πρωΐαν δὲ τὸ ἔαρ ἀφαιρεῖται τὸ μέγεθος, καὶ ἐν σφοδρότητος, πρωΐζήσει δὲ τῷ τάχει καὶ τῇ πυκνότητι. καὶ τέλος νύκτα αὖ ὑπολάβοι τὸ θέρος, ἀμυδροί, καὶ μικροί, καὶ τακεῖς, καὶ πυκνοὶ γίνονται. τὸ δὲ φθινοπωρον πρωΐον ἀπάντων ἀφαιρεῖ, μέγεθος σφοδρότητα, τάχος πυκνότητα. ὥστε καὶ τοῦ χειμῶνος ἐπελθόντος, εἰς μικρότητα, καὶ ἀμυδρότητα, καὶ βραδύτητα, καὶ ἀραιότητα τετράφθαι. ἔοικε δὲ τὰ μὲν πρῶτα τοῦ ἦρος τοῖς ὑστάτοις τοῦ φθινοπώρου, τὰ δὲ ὕστατα τοῖς πρώτοις, καὶ τὰ μὲν πρῶτα τοῦ θέρους τοῖς ὑστάτοις τοῦ θέρους, καὶ τὰ πρῶτα τοῦ χειμῶνος τοῖς ὑστάτοις τοῦ χειμῶνος. ὥστε ὅλα θέρος μέν, καὶ μέν χειμῶνος ἴδιον ἐφ' ἑκάτερα ἀφεστηκεν, ὁμοίως πρέπει. μέσον δὲ θέρος, πλὴν μὲν ὡσαύτως ὅτι, πλὴν δὲ φανερῶς ἔχει μέσῳ χειμῶνι, μικροὶ μὲν γὰρ καὶ ἀμυδροὶ καθ' ἑκάτερον. ὠκεῖς δὲ καὶ πυκνοὶ θέρος, καὶ βραδεῖς, καὶ ἀραιοὶ χειμῶνος, οὐ μὴν οὕτω μικροὶ θέρος, ὡς χειμῶνος, ἀλλ' ἧττον θέρος, οὐδ' οὕτως ἀμυδροὶ χειμῶνος ὡς θέρος, ἀλλ' ἧττον χειμῶνος. οὕτω μὲν οὖν κατὰ τὰς ὥρας τῶν σφυγμῶν τροπαί. πρὸς δὲ τὰς χώρας ὡσαύτως ταῖς ὥραις. ἐν μὲν ταῖς ἄγαν θερμαῖς, οἷοι μέσου θέρους. ἐν δὲ ταῖς ἄγαν ψυχραῖς, οἷοι μέσου χειμῶνος. ἐν δὲ ταῖς δυκράτοις, οἷοι μέσου τοῦ ἦρος. ἀνάλογον δὲ καὶ ταῖς μεταξύ. καὶ τῶν ἄλλων δὲ κατασάσεων τοῦ περιέχοντος ἡμᾶς ἀέρος, αἱ μὲν θερμαὶ ταῖς θερμαῖς ὥραις, αἱ δὲ ψυχραὶ ταῖς ψυχραῖς, αἱ δὲ μέσαι ταῖς μέσαις τοῦ ἦρος ἐοίκασιν. ἐν δὲ τῷ κύειν οἱ σφυγμοὶ μείζονες, καὶ πυκνότεροι, καὶ ὠκύτεροι γίνονται. τὰ δὲ ἄλλα κατὰ φύσιν φυλάξουσιν. ἔγω δ' ἂν εἴπερ τι καὶ ἄλλο, καὶ ὕπνοι δὲ φύσιν. πρέπουσι δὲ καὶ οὗτοι τοῖς σφυγμοῖς, ἀρχομένοις μὲν μικροτέροις, καὶ βραδυτέροις, καὶ ἀραιοτέροις, καὶ ἀμυδροτέροις ἀποργαζομένοις, προϊόντες δὲ βραδύτητα μὲν ὠκυτάτοις, καὶ ἀραιότητα, καὶ μαλιστα κατὰ τροφήν. μείζους δὲ γίνονται, καὶ σφοδρότεροι, χρονίσαντος δὲ καὶ πάλιν πρέπουσι τοῖς ἀμυδρότητα, καὶ μικρότητα. φυλάξουσι δὲ βραδύτητα, καὶ ἀραιότητα. τῶν δ' ἐξ ὕπνου μεταπεπτωκότων εἰς ἐγρήγορσιν, ἐν μὲν τῷ παραχρῆμα, μεγάλοι, καὶ σφοδροὶ, καὶ τακεῖς, καὶ πυκνοί, καί τινα κλόνον ἔχοντες. μετ' ὀλίγον δὲ εἰς συμμετρίαν ἔρχονται. αἱ δ' ἐπίκτητοι ἕξεις τοῦ σώματος ὁμοίως ταῖς φυσικαῖς πρέπουσι τοῦ σφυγμοῦ. ὁ μὲν γὰρ ἰσχνὸς φύσει, γινόμενος σύδαρκος, ἀνάλογον τοιούτῳ φύσει τὸν σφυγμὸν ἔχει. ὁ δὲ σύδαρκος, ἰσχνὸς γινόμενος, τοῖς ἰσχνοῖς φύσει παραπλήσιον ἔχει τὸν σφυγμόν. δῆλον δὲ ὅτι χωρὶς τοῦ τῷ διαμίν ταλλάττεσθαι, τῷ κατ' ἰσχνότητα, καὶ δυσαρκίαν διαφορὰν ἔχειν χρή. καὶ ὧδε τῶν ἄλλων ὡσαύτως. ὥστε καθ' ἓν μόνον ταὐτὸ οὐ τὸν λόγον ἑκάστοτε ποιούμεθα τῷ προπὴν γεγονέναι. ἅπερ δ' ὧν τῶν δυσάρκων ἔρχεται, ταῦτα καὶ ὧδε τῶν παχέων εἰρῆσθαι δοκεῖν, χρὴ, ὧδε τανμνία μᾶλλον. Καὶ αἱ κρᾶσεις δὲ τοῦ σώματος αἱ ἐπίκτητοι, ταῖς φυσικαῖς κρᾶσιν ἀνάλογον πρέπουσι τοῦ σφυγμοῦ. Ἐξῆς δὲ καιρὸς ἂν εἴη λέγειν τὰς ἄλλας τροπὰς, τὰς ὧν τοῖς οὐ φύσει γινομένας αἰτίοις: γυμνασια κατ' ἀρχὰς μὲν καὶ μέχρι τοῦ μετρίου, σφοδροτέρους τε καὶ μεγάλους καὶ τακεῖς, καὶ πυκνοὺς τοὺς σφυγμοὺς ἀποργάζονται. πολλὰ δὲ καὶ ταῦτα τῶν διαμίν τοῦ πονοῦντος, μικροὺς, καὶ ἀμυδροὺς, καὶ τακεῖς, καὶ πυκνοτάτους ἐκάστους. ταραβαλλόντος δ' ἀμέτρως, ὥστε μόλις ἔτι κινεῖσθαι διαδιδαὶ, καὶ δῆλα μακρῶν ἀναπαύσεων, ἢ μηδόλως. ἀλλ' ἱκανῶς ἐκλύεσθαι, πάνυ μικροὺς, καὶ ἀμυδροὺς, καὶ βραδεῖς, καὶ ἀραιοὺς ἐργάζεται τοὺς σφυγμούς. εἰ δὲ εἰς διαλυσιν ἡ διαμέως καταστρέφοι, τοὺς ἐκείνης ἰδίους. ἐρήσεται δὲ μικρὸν ὕστερον, ὁποίους διαλυομένη διαμις ἐργάζεται σφυγμούς. λουτρὰ δὲ θερμὰ μὴ μεγάλους, καὶ τακεῖς, καὶ πυκνοὺς, καὶ σφοδροὺς, ἐς ἂν εἰς συμμετρα. τὰ δὲ ἄμετρα, μικροὺς, καὶ ἀμυδροὺς, ὠκεῖς δ' ἔτι, καὶ πυκνούς. εἰσὶ δὲ ὧν τούτῳ μὴ πάυσαιντο, μικροὺς, καὶ βραδεῖς, καὶ ἀραιοὺς, καὶ ἀμυδροὺς. λουτρὰ δὲ ψυχρὰ παραχρῆμα μὲν μικροὺς, καὶ βραδεῖς, καὶ ἀραιοὺς, καὶ ἀραιοτέρους. εἰς ὕστερον δὲ οἷον ἄνπ καὶ τύχῃ ἐργασάμενα. πάντως γ' ἢ νάρκωσιν ἢ ῥῶσιν. νάρκωσαντα μὲν οὖν, καὶ καταψύξαντα μικροὺς, καὶ ἀμυδροὺς, καὶ βραδεῖς, καὶ ἀραιούς. ἐκθερμήναντα δὲ καὶ ῥώσαντα μεγάλους μὲν καὶ σφοδροὺς, τάχει δὲ καὶ πυκνότητι συμμέτρους. σιτία πολλὰ μὲν ὥστε βαρῦναι τὴν δύναμιν, ἀνωμάλους τε καὶ ἀτάκτους τοὺς σφυγμοὺς ἐργάζεται. ἀρχιγμένης δὲ φησὶν ἀκυτέρους πλέον καὶ πυκνοτέρους. τὰ δὲ σύμμετρα μεγάλους, καὶ σφοδροὺς, καὶ τακεῖς, καὶ πυκνούς. τὰ δὲ ἐλάττονα ὥστε μὴ πρέφειν αὐτάρκως, οὐχ ὁμοίως τοῖς συμμέτροις, ἀλλ' ἐλάττονα τῇ προπὴν ἐργάζεται, καὶ μέχρι χρόνου βραχέος. οἶνος τὰ μὲν ἄλλα παραπλησίως σιτίοις πρέπει τοῖς σφυγμοῖς. διαφέρει δὲ τὸ πρᾶχρῆμα τῇ προπὴν ἐργάζεσθαι, καὶ τοῦ πεπτέραν πάνεσθαι τῇ ἀπὸ οἴνου, ἢ ἀπὸ τῶν σιτίων, καὶ τῷ τὸ τάχος πλέον αὔξειν, καὶ τὸ μέγεθος, ἅπερ τῇ σφοδρότητα, καὶ τῇ πυκνότητα. χεῖρον γὰρ ὅσῳ σφοδροτέραν τε καὶ διαρκεστέραν τῇ ἰσχὺ τοῦ σώματος ἡ σύμμετρος τροφὴ πρέχει, τοσούτῳ, τὸ μεγεθος ὁ οἶνος ἐξαίρει. ὕδωρ ἁπάντων τῶν προσφερομένων βραχυτάτῃ προπὴν ἐργάζεται, πλὴν ἀναλογον σιτίοις καὶ ὅσον πρέπει. τὰ δὲ ἄλλα πάντα, καθ' ὅσ' ἂν ἡ πρέφειν, ἢ θερμαίνειν, ἢ ψύχειν διαίνεται, κατὰ τοσοῦτον καὶ τῇ τῶν ἀρτηριῶν κίνησιν μεταβάλλει. οὕτω μὲν οὖν ὧδε τοῖς οὐ φύσει καλουμένοις αἰτίοις οἱ σφυγμοὶ πρέπουσι. τὰς δὲ ὧδε τοῖς παρὰ φύσιν αἰτίοις τροπὰς ἐφεξῆς λεγωμεν, ὑπομνήσαντες πρότερον ὅτι τῇ τοῦ λόγου κοινωνίας σωζεφαφη τῶν παρὰ φύσιν. κατασάσεις οὖν ἀέρος, καὶ πλῆθος σιτίων, ὥστε βαρῦναι τὴν διαμιν, καὶ γυμνασίων καὶ λουτρῶν, καὶ ὕπνων ἀμετρίαι παρὰ φύσιν, αἱ μὲν κατὰ ποσὸν ὑπερβολαὶ τῶν κατὰ φύσιν καὶ τῶν οὐ φύσει λεγομένων αἰτίων, εἰς τὸ παρὰ φύσιν μεθιστασιν. τῶν οὐ μόνον τοῦ ποσῷ παρὰ φύσιν, ἀλλὰ καὶ τοῦ ποιῷ, τὸ μὲν πλῆθος ὑπερον, καὶ διὰ τοῦτο ἀποβλη-

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 10 sur 494

πηδον. ἢ ἡ τέχνη καὶ τούτοις σωίσασθαι καθ' ὅσον ἐνδέχεται γίνεσθαι τὰ εἴδεσιν ὠφελιμωτάτοις μεδόσα ἄπε-
ρον. ἐκασον γὰρ τῶν πρὸς φύσιν αὐτῶν, οὐκ ἄνευ τροπῆς φαίη, τὸ μὲν οἷον λύειν τε καὶ σκεδαννύειν τὴν ζω-
τικὴν δύναμιν, τὸ δὲ οἷον θλίβειν τε καὶ βαρύνειν. λύεται μὲν οὖν ἡ δύναμις τροφῆς ἀποείᾳ, καὶ νοσημάτων
κακοηθείᾳ, καὶ ψυχικῶν, παθῶν ἰσχύει, καὶ ἀλγημάτων σφοδρότησιν, ἢ μήκεσι, καὶ κρώσεσιν ἀμέτροις. βα-
ρύνεται δὲ ὑπό τε πλήθους ὕλης, καὶ ὑπὸ τῶν ἐν τοῖς ὀργάνοις παθῶν, οἷον φλεγμονῶν, καὶ σκιῤῥων, καὶ ὄγκων,
καὶ ἀρτηριασμῶν, καὶ φθορῶν πολυειδῶν. ἡ μὲν δὴ λυομένη δύναμις μικρόν, ἢ ἀμυδρόν, ἢ πυκνὸν ἄγαν ἐργά-
ζεται τὸν σφυγμόν, ἡ δὲ θλιβομένη τε καὶ οἷον βαρυομένη, εἰς ἀνωμαλίαν τε ἢ ἀταξίαν τρέπει τοὺς σφυγμούς,
τήν τε ἄλλην ἅπασαν, καὶ τὴν πρὸς σφοδρότητα ἢ μεγεθος. ὧντινων γὰρ ἴδιαι μάλισα θλιβομένης δυνάμεως
ἀνωμαλίαι. καὶ ἡ μὲν μεγάλως βαρυομένης ὑπὸ πλείοσι διαφοραῖς, ἡ δ' ἐπ' ὀλίγον ἢ ὀλίγας, καὶ πλεί-
νοσι μὴ οἱ μεγάλοι σφυγμοὶ τῶν σμικρῶν, καὶ οἱ σφοδροὶ τῶν ἀμυδρῶν ὑπὸ μικρᾶς τῆ βλάβη. τὸ δ' ἐναντίον ἐν
τῇ μεγάλῃ. καὶ ἀπόλλωται δι' ὀλιγον κινήσεις, καὶ πρὸς πίπτουσιν ἐν ταῖς πυρέτοις διαθέσεσιν. ἀλλ' ἀε
μὲν πρὸς πίπτουσα μικροτέραν τὴν βλάβην, ἀεὶ δὲ ἀφιλλύμενα μείζονα δηλοῦσιν. ὧντινων μὴ αἱ κοιναὶ τροπαὶ
πάσης λύσεώς τε καὶ θλίψεως, τὸ ἴδιον ἑκάστη προσλαμβάνει πρὸς τὴ ποιήσασαν αὐτίαν. ἡ μὴ δὲν ὑπὸ ἐναν-
λυομένης δυνάμεως ἡ ῥοπὴ τὸ σφυγμῶν κατ' ἀρχὰς μὴ εἰς ἀμυδρότητα, ἢ μικρότητα τάχος, καὶ πυκνότητα
γίγνεται. μεσότης δὲ εἰς ἀμυδρότητα, καὶ μικρότητα, καὶ βραδύτητα, καὶ ἀραιότητα. τελευτώσης δὲ εἰς ἐ-
λάττω μικρότητα, καὶ ἀμυδρότητα, καὶ πυκνότητα, καὶ τάχος ψευδῆ φαντασίαν. οὕτω δὴ ὁ μυρμηκίζων
καλόμενος. ὁ δὲ σκωληκίζων σφυγμὸς γίνεται μὴ καὶ οὗτος λυομένης ἤδη ἡ δυνάμεως, ἀλλ' ἐπ' ὀλίγον ἀντε-
χούσης ἔτι. καὶ διαφέρει τοῦ μυρμηκίζοντος, τῷ μηκέτ' ὁμοίως εἰς ἐναντίαν ἀμυδρότητα, καὶ μικρότητα σωτε-
ρέλθαι, καὶ φανερὸν ἔχειν τὴν ἐπὶ μίαν πλαγὴν ἀνωμαλίαν, τὴν πρὸς τὸ προϊέτερον, ἢ ὀψιαίτερον τῶν μερῶν
ἀρχομένων κινεῖσθαι γιγνομένη. ὅθεν ἥπιον βραδύς, ἢ μικρὸς δέ, ἐστὶ ὅτε ἢ οὐδ' ὅλως βραδύς. διόπερ καὶ ἧκισα
μοχθηρός δέ. αἱ μὲν οὖν ὑπὸ τῶν ἐλευθερίων, καὶ ὀξέων πυρετῶν γιγνόμεναι συγκοπαὶ, τὸν σκωληκίζοντα σφυ-
γμὸν οὐκ ἰσχασι, ταῖς δὲ ἄλλαις λύσεσι ἡ δυνάμεως, ὡς ὑπὸ τὸ πολὺ μὲν οἱ σκωληκίζοντες ἕπονται, καὶ τὸ-
των μάλισα ταῖς χωρὶς πυρετῶν γινομέναις, ἢ μετὰ μικρῶν πάνυ. ταῦτ' ἀρ' ἃ καρδιακαῖς μὲν συγκοπαῖς
οἱ μυρμηκίζοντες, χολέραις δὲ καὶ ἰχωροῖς ῥύμασι κοιλίαις, καὶ ἀμοῤῥαγίαις, καὶ γαστρὸς ῥοῇ καὶ πᾶσι τοῖς ὀ-
ξέως κινουμένοις πάθεσιν, ὑπὸ πλείσων μὲν οἱ σκωληκίζοντες. ἐν ἑκάστοις δ' οἱ μυρμηκίζοντες ἕπονται. ὅταν δὲ
χωρὶς πυρετῶν ταῦτα συμπίπτῃ τό τε μὴ καὶ μᾶλλον εὑρήσεις τὸν σκωληκίζοντα σφυγμὸν ἁφῆς ἅμα,
καὶ μέχρι πλείστ' ἐπαμένοντα. τοιαῦται μὲν αἱ κοινότητες τῶν πρὸς φύσιν αἰτίων τροπαί. κατ' εἶδος δ' αὖ-
τὰς ἐξῆς ἐροῦμεν. θυμῷ δὴ ὑπόλοιπος ὅτι ὁ σφυγμὸς, καὶ μέγας, καὶ σφοδρὸς, καὶ ταχὺς, καὶ πυκνός. πλήρης
ἢ μέγας καὶ ἀραιὸς, οὐ μὴν σφοδρότητί γε διάφορος. λύπης δὲ σμικρὸς, καὶ βραδὺς, καὶ ἀμυδρὸς, καὶ ἀραιός.
φόβῳ δὲ τῷ μὴ ὑπογύῳ, καὶ σφοδρὸς ταχὺς, καὶ κλονώδης, καὶ ἄτακτος, καὶ ἀνώμαλος. τῷ δὲ ἤδη κεχρονισ-
μένῳ. οἷος ὁ ἡ λύπης. ἅπασι δὲ τούτοις εἰς μακρὸν χρονίζουσιν, ἢ σφοδροῖς ἄγαν γιγνομένοις, οἷοι διαλυομένης
δυνάμεως ἕπονται σφυγμοί. καὶ γὰρ καὶ λύει τὴν δύναμιν ἅπαντα ταῦτα, σωτόμως μὲν ὅσα ἰσχυρὰ,
χρονίως δὲ ὅλα ψαυστία. ἄλγημα δὲ τὸ πρὸς πον σφυγμούς, πρὸς δὲ τὸ ἰσχυρὸν, τὸ μὲν μορίοις κυρίοις
ὥσπερ καὶ ἡ φλεγμονὴ, μικρὸν μὲν ὂν ἔτι καὶ ἀρχόμενον μείζονα, καὶ σφοδρότερον καὶ ὠκύτερον, καὶ πυκνό-
τερον τὸν σφυγμὸν ἐργάζεται. αὐξηθὲν δὲ ἰσχυρὸν πάνυ γνώμενον ὡς ἀδύνατον ἤδη τὸν ζωτικὸν τόνον, μικρό-
τερον ἀμυδρότερον, καὶ ταχύ, πυκνόν. ὅσῳ ἂν ἐγχρονίζῃ μᾶλλον, σφοδρότερον γίνεται, τῷ ἐρεθι-
νον ἕκασον ὑπερτείνεται. τὸ δὲ ἤδη διαλυόν τὴν δύναμιν εἰς ἀμυδρότητα, μικρότητα, καὶ τάχος ψευδῆ
φαντασίαν, καὶ ὑποβάλλουσαν πυκνότητα τῷ προπηῖ ἐργάζεται. φλεγμονῆς σφυγμὸς ὁ μὲν κοινὸς ἁπαν-
σης οἷον ἐμπρίμπρησι ὅτι, ὡς δυνατὸν τὸ μὲν τι διεσάλθαι ἡ ἀρτηρίας, τὸ δὲ μὴ, σκληροτέρας δηλονότι φαινομένης
αὐτῆς. ἔχει δέ τι καὶ κλονῶδες ὁ σφυγμὸς οὗτος. καὶ ταχὺς μὲν ὅτι, καὶ πυκνὸς, οὐκ ἀεὶ ἡ μέγας. ὁ ἡ ἰδίως ἐκά-
στης ὁ μὲν ἡ ἀρχομένης μείζων τοῦ φύσιν, καὶ σφοδρότερος, καὶ ὠκύτερος, καὶ πυκνότερος. ὁ ἡ αὐξανομέ-
νης ἔτι ταῦτα τε προσαυξάνει πάντα, καὶ σαφῶς τε ἤδη σκληρότερός ὅτι, καὶ κλονωδέστερος. ἡ ἡ ἀκμαζούσης
σαφέστερος μὲν ὅτι, καὶ σκληρότερος, καὶ κλονωδέστερος, μικρότερος ἡ ἢ πρόσθεν, οὐ μὴν ἀμυδρότερός γε, πλὴν
εἰ μὴ ὑπὲρ τὴ δυνάμιν εἴη τὸ πάθος. ἀλλὰ καὶ πυκνότερος γίνεται καὶ ταχύς. εἰ δ' ἱκανῶς χρονίζει, καὶ ἤδη σκλη-
ρύνοιτο σκιῤῥωδῶς, τοῖς ἐρυθροῖς ἰσχνότης σφυγμῶν, καὶ σκληρότης προσγίνεται. ταῦτα ὑπὸ τ' ἂν ἐν ὅλῳ τῷ
ζώῳ σφυγμὸν τρεπούσης φλεγμονῆς, ἢ διὰ τὸ μέγεθος, ἢ διὰ τὸ κύριον τοῦ μέρους ἐν ᾧ σωίεται. ἡ δὲ μὴ συγκλι
νούσης τὸ παῦ, ὅταν ἐν τῷ φλεγμαίνοντι μορίῳ σφυγμὸς, οἷος εἴρηται. ὑπερτείνεται ἢ καὶ αἴνεται τῶν ἐρεθιζόντων
ἕκασον, ἢ πρὸς τὸ ποσὸν ἡ φλεγμονῆς, ἢ πρὸς τὴν αὐτοῦ τοῦ φλεγμαίνοντος ὀργάνου φύσιν. τὰ μὲν γὰρ νεύρου
σέστερα μέρη σκληροτέρους καὶ μᾶλλον ἐμπρίοντας, καὶ μικροτέρους οὓς σφυγμοὺς ἐργάζεται. τὰ δὲ φλεβωδέ-
στερα, καὶ ἀρτηριωδέστερα οὐ φαντάσεις. αὐτῶν δὲ τούτων μείζων ὁ ἡ τοῖς ἀρτηριώδεσι. καὶ ῥᾳδίως ἀνώμα-
λος καὶ ἄτακτος γινόμενος. δῆλος οὖν ἤδη ὁ τῶν τὸ ἧπαρ φλεγμαινόντων σφυγμὸς, οἷος ἂν εἴη, ὁ τῶν
τοῦ παλλίου, καὶ ὁ τῶν οὓς νεφρούς, ἢ τὴν κύστιν, ἢ τὴν γαστέρα, ἢ τὸ κῶλον, καὶ πλευριτικῶν. καὶ πνευμονικῶν,
καὶ πάντων ἁπλῶς εἰπεῖν, ὧν τῆ τοῦ μέρους φλεγμονῆ πυρετὸς ἕπεται. πλὴν ὅσα διὰ μὲν τῶν συμπτωμά-
των φύσιν τῶν τε ἐξ ἀνάγκης ἑπομένων αὐταῖς, καὶ τῶν κατὰ τύχην συμβαινόντων, ὡς ἂν ἕκασον τρέπῃ
διάνατα, καὶ τὸν σφυγμὸν ὑπὸ ποσοῦτον ἄλλοιοῦσθαι συμβήσεται, μικρὰ ἐν αὐτῇ τροπῆς γνωμένης, ἡ δὲ κατὰ
τὸν λόγον φλεγμονῆς, καὶ ἣν ἡ τοῦ τόπου φύσις, καὶ ἡ τοῦ παρόντος συμπτώματος ἐργάζεται. παραθλίψας
μὴ γὰρ τοῖς τὰς φρένας φλεγμαίνουσι, ἕτοιμον. πνιγλιῶσι δὲ τοῖς τὸν πνεύμονα. συγκοπτῶσι δὲ τοῖς τὸ στόμα
καὶ γαστρός. ἀποφῶσι δὲ τοῖς τὸ ἧπαρ. ἀπεπτῆσαι δὲ τοῖς τὴν γαστέρα. ὑπερθλίψαι δὲ τὰ οὖρα, τοῖς οὓς νε-
φροὺς.

φρούς. καὶ τὰ μὲν αἰσθητικώτερα μέρη διὰ τὰς ὀδύνας τρέπει τοὺς σφυγμούς. τὰ δὲ ἀναισθητότερα κατὰ τὴν διάθεσιν μόνον. ἐκ τούτων οὖν ἁπάντων πολυειδεῖς αἱ ἀλλοιώσεις γίνονται τῶν ὠδῖ ταῖς φλεγμοναῖς σφυγμῶν, καὶ ὡς χρὴ διορίζειν αὐτάς, εἴρηται μὲν ἐν ἑτέραις τελείως, εἰρήσεται δὲ καὶ νῦν, εἰς ὅσον τοῖς εἰσαγομένοις χρήσιμον ἐστί. τῶν μὲν οὖν πλευριτικῶν ταχὺς καὶ πυκνός, καὶ οὐλίαν μέγας. δόξει δὲ εἶναι καὶ σφοδρός. ὁ δὲ ἐστὶ οὐκ ἀμυδρὸς μὲν οὐ μὴν ἤδη καὶ σφοδρὸς ὅσον ὠδῖ τῷ πάθει. τούτου γὰρ ὠδῖ πάντων μεμνῆσθαι χρή, τοῦ δεῖν ἐφ' ἑκάστῳ τῶν πραγμάτων, ὅσον ἐπ' ἐκείνῳ, τὴν τροπὴν ἐζετάζειν, διορίζοντας τὸ διά τι ἄλλο, καὶ μὴ δι' ἐκεῖνο συμβεβηκός. ὁ τοίνυν τῶν πλευριτικῶν σφυγμὸς νευρωδεστέραν πως, καὶ σκληρωτέραν ἐργαζόμενος τὴν ἀρτηρίαν, ὡς ἂν εἰς σφοδρότητα τρέπων ἀπατᾷ τοὺς ἀγυμνάστους, οὐ δυναμένους διακρίνειν σκληρὰν πληγὴν, σφοδρᾶς. οὕτω δὲ καὶ ἄλλας πολλὰς διαφορὰς σφυγμῶν ἀδυνατοῦντες διακρίνειν οἱ πολλοὶ τῶν ἰατρῶν, τάχα ἂν μέμψονται τοῖς ἐνταῦθα γεγραμμένοις, ἐξ ὧν αὐτοὶ μὴ συνίασι τῶν ὀρθῶς λεγομένων καταγιγνώσκοντες. ἀλλ' οὐ χρὴ μηκύνειν ἐν τῷ νῦν λόγῳ περὶ αὐτῶν. γέγραπται γὰρ ἡμῖν ἰδία περὶ τῶν σφυγμῶν διαγνώσεως. ἀσκεῖν οὖν παρακελεύομαι τόν τε λογισμὸν ἅμα, καὶ τὴν ἁφὴν ὡς ἐπ' αὐτῶν τῶν ἔργων γνωρίζειν δύνασθαι τοὺς σφυγμούς, οὐ λόγῳ διακρίνων μόνον. ἀρχὴ δὲ τῶν ὠδῖ τῶν ἔργων τριβῆς, ἡ διὰ τοῦ λόγου διδασκαλία. καὶ γάρ τοι καὶ τῶν πυκνότητος οὐκ οἷόν τε τὸ ποσὸν λόγῳ ἑρμηνεῦσαι, καί τοι μεγάλην ἔχει διαφορὰν ἡ ὑπερβαίνουσα τὸ εἰθισμένον μέτρον τῶν πλευρίτιδος, ἢ ἐλλείπουσα. τὰς μὲν γὰρ ὑπερβολὰς εἰς περιπνευμονίαν μεθισταμένης, ἢ συγκοπὴν ἀπειλούσης ἀνάγκη γίνεσθαι. τὰ δὲ ἐνδείας, εἰς καταφορὰν ἢ νεύρων βλάβην τελευτᾶν. οὕτως δὲ καὶ τὸ τῶν ἀνωμαλίας εἶδος, τὸ μὲν οἷον ἐμπριστικόν. ἰδίον οὐχ ἥκιστα πλευριτικῶν ὑπάρχον, ἀνιέμενον μὲν μαλακῆς καὶ ῥᾳδίως πεφθησομένης. ὠδῖ τεινόμενον δὲ χαλεπῆς, καὶ δυσπέπτου γνώρισμα πλευρίτιδος. αἱ δὲ τοιαῦται σὺν ἀσθενεῖ τῇ δυνάμει κινδυνώδεις ὀξέως. σὺν ἰσχυρᾷ δὲ ἢ χρονίως ἐπέφθησαν, ἢ εἰς ἐμπύημα μετέπεσον, ἢ φθινώδης αὐτὰς μαρασμὸς διεδέξατο. τῶν μὲν οὖν πεπτομένης, ὁ σφυγμὸς πᾶσαν ἀκτίθεται καταβραχὺ τὴν πρὰ φύσιν τροπήν. τῶν δὲ εἰς ἐμπύημα μεταπιπτούσης, οἱ τῶν ἐμπυημάτων ἴδιοι γίνονται. κατὰ ταυτὰ δὲ καὶ τοῖς φθινωδῶς μαρανθησομένοις οἱ ὠδῖ τῶν μαρασμῶν. ἔστι δὲ τῶν ἐμπύων ὁ σφυγμός, ἄρτι μὲν ἀρχομένων οἷος ὁ τῶν ἀκμαζούσης φλεγμονῆς. αὕτη γὰρ καὶ αὐτῶν τῶν ἐμπυημάτων ἔστιν ἀρχή. ἐσθ' ὅτε δὲ καὶ ἀνώμαλος, καὶ ἄτακτος, ἑκτικὸς δὲ πᾶσιν. ἤδη δὲ τοῦ πύου πρακειμένου, τὰ μὲν ἄλλα πραπλήσιος, ἀλλ' ὁμαλώτερος. ὠδῖ δὲ ταῖς ῥήξεσιν ἀμυδρότερος, καὶ πλατύτερος, καὶ βραδύτερος, καὶ ἀραιότερος. ὁ δὲ τῶν μαραινομένων οὐ καθ' ἓν εἶδος τρέπεται σφυγμός. χρὴ δὲ ἐφ' ὅσον ἐνδέχεται, διαφοραῖς εὐδήλοις διορίζασθαι περὶ αὐτῶν. οἱ μὲν δὴ ταῖς μὴ λυθείσαις φλεγμοναῖς κατὰ βραχὺ συναπομαρανθέντες, ἀμυδρούς, καὶ θάττονας καὶ πυκνοὺς ἄγαν, καὶ μυούρους κατὰ μέγεθος ἐν μιᾷ πληγῇ τοὺς σφυγμοὺς ἴσχουσι. οὓς Ἀρχιγένης ὠδῖνενευκότας τε καὶ περινενευκότας καλεῖ, σαφῶς δηλοῦν βουλόμενος, τὸ κατὰ τὴν διαστολὴν βραχὺ μετὰ τῶν ἑκατέρωθεν περάτων οἷον ὠδῖνεύσεως, οὐ γὰρ ὡς ἀκκεκομμένων ἀθρόως, ἀλλ' ὡς συνκεκαμμένων τῶν ἑκατέρωθεν μερῶν εἰς βραχὺ συνέσταλται, μύουρος ὢν τῷ μεγέθει καθ' ἑκάτερα τὰ μέρη. τοῦτο μὲν οὖν οὐ τούτοις μόνοις, ἀλλὰ τοῖς καὶ πλείστοις τῶν ὁποσοῦν μαραινομένων ὑπάρχει, τοῖς μὲν οὖν διὰ φλεγμονὰς πᾶσιν. ἤδη δὲ καὶ τῶν ἄλλων τοῖς πολλοῖς, εἰ μή τι ἄρα καὶ ἐκεῖνοι διά τινας φλεγμονὰς λανθανούσας μαραίνονται. καὶ εἴη ἂν οὗτος τῶν ὠδῖ φλεγμοναῖς μαραινομένων ἴδιος, οὐδενὶ τῶν ἄλλως μαρανθέντων ὑπάρχων. ἑκτικὸς δὲ ἅπασι τοῖς μαραινομένοις σφυγμός ἐστι, καὶ τοῦτο αὐτοῖς κοινότατον. ἐν δευτέρῳ δὲ ἡ κατὰ τὸ μέγεθος τῆς διαστολῆς ἀνωμαλία μυουρίζουσα. καὶ γὰρ καὶ τοῦτο τοῖς πλείστοις ὑπάρχει. τρίτον δὲ τὸ τῶν πυκνότητος. ὑπάρχει γὰρ καὶ τοῦτο πᾶσι μὲν τοῖς ὠδῖ φλεγμοναῖς μαρανθεῖσιν ἀχώριστον. ἀλλὰ καὶ τοῖς ὠδῖ καρδιακαῖς, διαθέσεσιν, ἢ στομαχικαῖς συγκοπαῖς ὀξέως κινδυνεύουσιν, εἶτ' ἀκρ' οἴνου πόσεως διαφυγοῦσι μὲν τὴν ὀξύτητα, μαρανθεῖσι δὲ τῷ χρόνῳ, εἰ μή τις ἄρα καὶ τούτους φαίη τίς ὠδῖ μικραῖς φλεγμοναῖς ἀδήλοις ἡμῖν ἀπόλλυσθαι. καὶ γάρ τινες αὐτῶν τὸν συνενευκότα σφυγμὸν ἔχουσι, εἰ μή τι ἄρα πάλιν τούτους μὲν ὠδῖ φλεγμοναῖς, τοὺς δ' ἄλλους ἄνευ φλεγμονῆς μαραίνεσθαι φήσει τίς. τοῦτο μὲν οὖν ἄπορον. ἔχουσι δὲ οὗτοι σφυγμὸν ἑκτικόν, ἤ τοι ἀμυδρὸν, πυκνὸν ἄγαν, καί τινες αὐτῶν τὸν ὠδῖνενευκότα. δευτέρα μὲν δὴ αὕτη διαφορὰ σφυγμοῖς τοῖς μαραινομένοις. ἄλλη δὲ τρίτη τῶν ἀραιὸν ἰσχόντων. ἀλλὰ καὶ τούτοις πάντως ὅ, τε προηγησάμενός τε πυρετὸς ἐπύκνωσεν αὐτὸν, καὶ ἡ ἐσχάτη λύσις τῶν δυνάμεως ἱκανῶς πυκνοῖ. τοὐμμέσῳ δὲ πάντων μὲν πυρετοῦ ὑποψυχθέντων, μηδέπω δὲ ἀκλλυμένων αὐτῶν τὴν εἰς ἀραιότητα τροπὴν εἰργάσατο. τοῦτο δὲ τὸ εἶδος τῶν μαρασμῶν πρεσβυτικῆς ἡλικίας ἴδιον, ἡνίκα ἂν μάλιστα τῶν κατὰ θώρακα, καὶ πνεύμονα πεπονθὸς τί τύχη. οὗτοι τὴν πυρεκτικὴν σκληρότητα τοῦ σφυγμοῦ φυλάττουσι καὶ ἀραιὸς ᾖ. παντελῶς δὲ ὀλίγοις τῶν μαραινομένων εἰς ἄλλην ἀνωμαλίαν ὁ σφυγμὸς τρέπεται, πλὴν τῶν εἰρημένης κατὰ τὸ μέγεθος. ὁ δὲ τῶν φθισικῶν ὀνομαζομένων σφυγμὸς, μικρὸς καὶ ἀμυδρός ἐστι, καὶ μαλακὸς, καὶ ταχὺς συμμέτρως καὶ ἑκτικός. ὁ δὲ τῶν περιπνευμονικῶν μέγας ἐστὶ, καὶ κυματῶδες τί ἔχων, καὶ ἀμυδρὸς, καὶ μαλακὸς, ὁμοίως τῷ τῶν ληθαργικῶν, πλὴν ὅσα πλεονάζει τῇ ἀνωμαλίᾳ, τῇ τε κατὰ μίαν πληγὴν καὶ τῇ συστηματικῇ καλουμένῃ. κατὰ μὲν τὴν μίαν πληγὴν, οἷον διακεκομένος τε καὶ κυματιζόμενος, καὶ δίκροτος ἔσθ' ὅτε γινόμενος. ἐν δὲ τῇ συστηματικῇ τάς τε ἄλλας διαφορὰς ἔχει, καὶ ποτὲ μὲν διαλείπει, ποτὲ δὲ πρεμπίπτει. πυρεττόντων δ' ἁπάντων τῶν περιπνευμονικῶν ὀξέως, καί τι καὶ κωματῶδες ἐχόντων, ὁπότερον ἂν αὐτῶν ὠδῖκρατῆ, κατ' ἐκεῖνο μάλιστα τὸ ποσὸν τῶν πυκνότητος εὑρίσκεται. πυρωδεστέρας μὲν ὑπαρχούσης τῆς περιπνευμονίας, ἱκανῶς ὁ σφυγμὸς πυκνός ἐστι. κωματωδέστερος δὲ, ἧττον πυκνός ἐστι. ὁ δὲ τῶν ληθαργικῶν σφυγμὸς ὅμοιος ὢν τῷ τῶν περιπνευμονικῶν κατά τε μέγεθος, καὶ ἀμυδρότητα καὶ μαλακότητα, καὶ βραδύτερος αὐτοῦ ἐστι καὶ ἀμυδρότερος, καὶ ἧττον ἀνώμαλος, καὶ διαλείπων μᾶλλον, ἢ πρεμπίπτων. γίγνεται δὲ ἔσθ' ὅτε καὶ δίκροτος. ἀεὶ μέν τοι κωματώδης ἐστὶ, ἔν γε ταῖς βαθείαις καταφοραῖς ἐφ' ὧν ταῦτα λέγεται. τῶν γὰρ

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 12 sur 494

συμπεπληρωμένων ἅπασι τοῖς ἑαυτῶν γνωρίσμασι νοσημάτων οὖν σφυγμὸς διέξιμεν, ἵνα τῶν ἐλαττόντων κατά τι τὴν μεσότητα τελέων ἱκανῶς, γνωρίζειν δυνηθῶμεν τὸ μεγέθος ὅσον τι ποτ' ἔχουσι, καὶ ὅσον οἷον τὸ ὅτι πρὸς γνῶσιν αὐτοῖς ἐπιδοῦναι δὲ πολλάκις μὲν ἀνωμαλίας ἐμνημονεύσαμεν, ὀλιγάκις δὲ ἀταξίας, εἰδέναι χρὴ ὅτι καθόλου, τοῖς ἀνωμαλίαις ὡς τὸ πολὺ τὴν ἀταξίαν ἐπομένην. ἁπανταχοῦ δὲ ὅτι εὑρεῖν ἀνώμαλον σφυγμὸν τεταγμένου. αἱ μὲν δὴ μικρότητα βλάπτουσι οὐκ ἀνωμάλως, καὶ τεταγμένως, αἱ δὲ μείζονος οὖν ἀνωμάλως καὶ ἀτάκτως σφυγμοὺς ἐργάζονται. ὁ δὲ τῶν φρενιτικῶν σφυγμὸς μικρὸς ὅτι. ἁπανταχοῦ τάχα ἢ ὥφθη ποτε μέγας, καὶ πόνον μεῖζον ἔχειν. καὶ σκληρὸς, καὶ νευρώδης ὅτι, καὶ πυκνὸς, καὶ ἄγαν ταχύς. ἔχει δέ τι καὶ κωματωδέστερον. φαίνοιτο δὲ καὶ ὑποτρέμειν σοι δόξειε. ποτὲ δὲ καὶ ἀρκενόφθαι ἁπασμωδῶς. τὸ γὰρ τῶν πυρετῶν ἴδιον ἐν τῷ τάχει σύμπτωμα, μάλιστα οὕτω ἐναργῶς ἐκτήκατο κατ' ἀμφότερα ἡ διαφορὰ τὰ πέρατα, καὶ μᾶλλον τὸ ἔξω. ἔστι δὲ καὶ τὸ ἡμῖν τῶν θέσιν ἀνωμαλίας εἴδος εὑρεῖν ἐν αὐτοῖς σφοδρῶς γιγνόμενον ποτέ. ἀλλὰ καὶ ὅλως σοι δόξει πολλάκις ἡ ἀρτηρία καταλιπεῖν τὸ ἑαυτοῖς τόπον, ἄνω φερεσθαι κλονωδῶς, ἀναβρασσομένη μᾶλλον, ὁ σφυγματωδῶς διασειομένη. ἡμῖν δὲ τὸν αὐτὸν τρόπον, ἡ κάτω χωρεῖ καταπωμένη μᾶλλον, ἢ συσειομένη. τὸ γ' ἄγαν πυκνὸν αὖ ἡμῖν ἐφεσθούσαν ἀπειλεῖ συγκοπήν. ἔστι δὲ τι καὶ ἄλλο πάθος ὃ εἴτε μέσον ληθάργου, καὶ φρενίτιδος χρὴ ὀνομάζειν ὡς οὐδετέρῳ ταυτὸν ὄν, εἴτε κοινὸν ἀμφοῖν, ὡς μικτὸν ἔκ τε τῶν φρενιτικῶν εἰδῶν, ἔκ τε τῶν ληθάργου, οὔτε μὴν ἰδίαν σκεψώμεθα. πρὸς δὲ τῶν σφυγμῶν αὐτῶν νῦν ἐρῶμεν. καὶ ἵνα μὴ ὥσπερ ἄνιγμά τι προβεβλημένον εἴη, τοῖς σωτηριουσίν αὐτῷ δηλώσω τὰ μὲν πολλὰ μύουσι οὖν ὀφθαλμούς, καὶ νωθρότεροι εἰσὶ τὴν ἔγερσιν. ὥθις δ' ὧν πλεῖσον ἀτενὲς ὁρῶντος διετέλεσαν ἀσκαριδαμυκτὶ πρὸς τοὺς παρόντας. τὴν ἀναπνοὴν ἐνίοτε μὲν ἐπιπολαιοτέρα, καὶ ἐπὶ τὸ πρόσω τοῦ στόματος ἐκφερομένην, ἐνίοτε δὲ βαθυτέραν, καὶ ἐπὶ τὸ ἔσω τοῦ στόματος ἐκφερομένην. ἐνίοτε μὲν ἐπὶ τὸ ἔξω κίνησιν ἀθρόως ἀρκεκομένου οὐκ ἔχοντος, ἀλλ' ἑτέρῳ μὲν τρόπῳ καθάπερ ἔσω ἀναδύντος ὑποφεύγοντος, ὧν ταχύοντος μὲν τὴν συστολὴν, ὑποκλέπτοντος δὲ τὴν διαστολήν. οὐ μὴν ὁμοίως γε κατ' αὐτὴν τοῖς φρενιτικοῖς. τὸ γὰρ οἷον ἀρκεκομένου οὐκ ἔχουσιν. οἱ γὰρ τῶν κατόχων σφυγμοί, κατόχους γὰρ καταχομένους ἐκάλεσα αὐτοὺς οἱ παλαιοί, καταχὴν δὲ τὴν κατάληψιν οἱ νεώτεροι τὸ πάθος ὀνομάζουσιν. ἔοικασι μὲν τὰ ἄλλα τοῖς ληθαργικοῖς μεγέθος τε καὶ βραδύτητος καὶ ἀραιότητος, ὥσπερ καὶ ὅλου τοῦ παθους τοῦ παθόντος οὐ πόρρω τῆς ἰδέας ἐστίν. ἀμυδρὸς ὁ τῶν κατόχων σφυγμὸς, ἀδύνατος μὲν ἀλλ' ἐν τούτοις δὴ καὶ πάνυ διαφέρουσιν, ὥσπερ καὶ ἐν τῷ λύεσθαι μὲν καὶ οἱονεὶ ἰσίσκεσθαι τῆς ὅλης ἕξεως τοῖς ληθαργικοῖς, ὀφίσθαι δ', καὶ συνέχεσθαι τοῖς κατόχοις. οὕτω δὲ καὶ ἀνωμαλίᾳ, καὶ ὁμαλότητι διαφέρουσιν ἀλλήλων. ὁμαλὸς γὰρ ὁ τῶν κατόχων σφυγμός. ἀνώμαλος δὲ ὁ τῶν ληθαργικῶν. ἀρχιγένης δ' ἔφησι τὸν τῆς ἀρτηρίας τόπον ἰδίως ἐπ' αὐτῶν θερμότερον εὑρίσκεσθαι. καθάπερ τοῖς ἀναδυομένοις μετὰ καταφορᾶς. τῶν ἀνωμάλων αὖ τὸ σῶμα τῆς ἀρτηρίας σωπᾶσθαι δοκεῖ καὶ σαντάχθαι δύνασθαι, οὐχ ὡς τελλιμένου ὑπό τινος ἢ ἐσχωρημένου. οὐ μὴν οὐδ' ὅλως ἀφεικὸς οἷον τὸ ἁπτικὸν μάλιστα ὡς ἐν ὑδεπημασίαις. δὲ ὡς δι' σκληρότητα δυσεπίκρατον, οἷον τὸ ὑδὲ χρόνου μήκεσι. μάλιστα σὺν ἁμαρτήμασι πσίν, ἢ ἀλάγχνου κακώσεσιν, ἀλλ' ὡς αὖ εἰ σῶμα νευρῶδες κοῖλον, οἷον ἡπαρ, ἢ τι πλατυπλήσιον δι' ἀμφοτέρων τὸ πράττων τεταμένον. ὅτω δὲ ἡ κίνησις ἀνώμαλος ἄνω κάτω μεδισταμένης τῆς ἀρτηρίας ὥσπερ χορδῆς. δὲ γὰρ διαστολὴ ἡ συστολὴ ἐμφασίς ὅτι. ἀλλὰ κλόνῳ μᾶλλον ἔοικεν, οἷον ἐκπεπλωσις ἄνω, πάλιν δὲ ἔσω ἀποκόπτουσα, καὶ ὅτε διακεκομένως ὥσπερ ἀναχύσις. ἀλλ' ἐνί χρόνῳ, πολλάκις τὸ μὲν ἕν μέρος αὖ ἄνω φέρεσθαι δοκᾶ, καθάπερ ἐκδεδυόμενον. τὸ δὲ ἔσω φέρεσθαι. καθάπερ ὑπό τινος ἑλκόμενον. καὶ τὸ μὴ ταχέως κινεῖσθαι, τὸ δὲ βραδέως. δοκεῖ δὲ καὶ σφοδρὸς εἶναι, καὶ μέγας ὁ τῶν ἀποκόπτων σφυγμός. δὲ ἔστι μὴ ὅτε ἀμυδρὸς, ὅτε μικρός. δὲ μὴν ἐφ' ὅδον φαντάζειν σφοδρὸς, ἢ μέγας. δι' ἃ πατᾶ γὰρ ἡ πλῆξις, διὰ μὴ τὴν τάσιν, οὐδενὸς φαινομένης, διὰ δὲ τὸν κλόνον ἐκπεπληγυῖαν. ὅθεν καὶ ὑψηλότερος ἐδ' ὅτε φαίνεται, οἷον ὑπὸ ἀφορμὴν ἀναβαχεύειν ἀρτελεῖ πως τὴν ἀφήν. καὶ ἂν πινα λάθοι τῶν ἀσκημένων ὁ σφυγμὸς ὅτος. διὸ γε ἔοικεν ὅτε τὴν ἐφ' ἑκατέρα τάσιν ὅτε τὸ διασμῶδες τῆς κινήσεως. μιγνυμένης δὲ αὐτῇ τὸ τῆς καταφορᾶς, δυσφορώτατος ἡ κίνησις, καὶ μόνῳ τῷ καθ' ἑαυτὸν ἑκατέρου γνωρίζειν ἀκριβῶς ἀσκημένῳ δυνατὸν οἷ τὴν μῖξιν διαγνῶναι. παραλύσεως σφυγμὸς μικρὸς καὶ ἀμυδρὸς, καὶ βραδύς. οἷ πσὶ μὴ αὐτῶν ἀραιὸς, πσὶ δὲ πυκνὸς μὴ ἀλλ' ὑποδιαλείπων ἀτάκτως. ὑδρικῶν δὲ καὶ ἀποπληκτικῶν οἱ σφυγμοὶ πλατυπλήσιοι. ὅσα δὲν πρὸς τῶν ὑδρωπικῶν ἐρήθησε), ταῦτα καὶ πρὸς τῶν ἀποπληκτικῶν εἰρῆσθαι δοκεῖν χρὴ, ὥστε παραμένα μᾶλλον. οἷ μὴ διὰ τῶν μετρίως ἐνοχλεῖσθαι, καὶ μὴ διέπειν τὴν φύσεως ἱκανῶς ἰσχυροτέρου εἶναι τὸ πάθος, οὐδεμίαν οὐδ' ὅλως ἔδειξεν ὁδὸν εὑρεῖν τροπὴν ἐν μεγέθει, καὶ σφοδρότητι, καὶ τάχει καὶ πυκνότητι, καὶ σκληρότητι. μόνον δ' ὥσπερ τεταμένα καθ' ἑκάτερον ὅτι ἡ ἀρτηρία τοῖς ἀπωμένοις εἰκότως. εἰ δ' ἰσχυρὸν εἴη τὸ πάθος ὡς βαρύνειν τὴν δύναμιν, ἀνωμαλίαν τε τινα λαμβάνειν καὶ τάσιν ἰσχυρὰν καὶ μακροτέραν γίνεται, καὶ ἀμυδροτέραν, καὶ ἀραιοτέραν. μεγάλως δ' θλίψαν καὶ καταβαλὼν τὴν δύναμιν, ἀμυδρὸς, καὶ πυκνὸς, καὶ ταχεῖς ἐργάζεται. ὁ δὲ τῶν σπαγγικῶν σφυγμὸς τάσιν μέν πινα παραπλησίαν ἔχει τοῖς πασμῷ. μέγας δὲ ὅτι καὶ κυματώδης, ὡς τῶν πολυπνυμονικῶν. καὶ ὁπότερον αὖ ἐπ' αὐτῷ μεγάλως ὑδρατῇ, κατ' ἐκεῖνο χρὴ προσδοκᾶν τὴν μετάπτωσιν. εἰ μὲν γὰρ τὸ πολυπνυμονικὸν εἶδος ὑδρατήσειεν εἰς πολυπνυμονίας. εἰ δὲ τὸ πασμώδες, εἰς πασμὸν ἡ σπαγγικὴ τελήσει. ὅθι δ' αὖ δι' αὐτῶν ἰσχυρῶς πνίγοντα, μικρὸς τοῖς ἀραιὸς ὁ σφυγμὸς γίνεται. τελευτώντων δ' ἤδη πυκνὸς, καὶ ἀνώμαλος. ὀρθοπνοϊκὸς, ὀξείας σφυγμὸς ἀνώμαλος ἄτακτος ὑποδιαλείπων. ἡ μὲν μέσης τῆς κακίας πυκνὸς, ἡ δ' ἰσχάτως βιαίας, βραδὺς καὶ ἐκλείπων. ἡ δ' ἀναιρέσεως ἤδη πυκνὸς καὶ ἀμυδρός. ὑποφορικῆς δὲ πνίξεως

ἀρτεται-

ἀφετηριῶν τοιοῦτος καὶ ἀραιός. ἢ δ' ὀλιγορίας πυκνὸς καὶ ἄτακτος, καὶ ἐπικλείπων. σύμαχος τοιοῦτος, οὕτως γὰρ καλείσθω καὶ ὑφ' ἡμῶν ἐν τῷ παρόντι τὸ σῶμα ἢ κοιλίας διὰ τὴν τῶν πολλῶν σωτηρίαν, οὐ καθ' ἣν εἶδος τρέπει τὸν σφυγμόν. ἀλλ' ὁ μὲν φλεγμαίνων μόνον, οἷαν ὑπὸ φλεγμονῆς ὑδρωπικοὺς σώματος ἔπομεν γίνεσθαι, τὴν τροπὴν τοιαύτην ἐργαζέται. ὁ δὲ θλιβόμενος ἢ σκιρόμενος ἢ ἐκλύων, ἢ ἐμετικός, ἢ ναυτιώδης, ἢ ἀνόρεκτος, ἢ ὀλιγωδώδης κατὰ τὸ τοῦ συμπτώματος εἶδος. αἱ μὲν γὰρ διῆξις καὶ οἱ ἔμετοι, καὶ ναυτίαι, καὶ οἱ λιγμοί, καὶ οἱ ἀλισμοί, ἐκλύσεις, ἰσχυρῶς πυκνῶσι τὸν σφυγμόν, σὺν τῷ μικρὸν καὶ ἀμυδρὸν ἐργάζεσθαι. καὶ πῶς μετρίως θλίψιν δὲ μόνη χωρὶς τούτων τινὸς ἀραιὸν καὶ βραδύν, ἢ μικρὸν, ἢ ἀμυδρόν. ἡ δὲ τοιαύτη θλῖψις ὧν προφάσεων βαρυτέρα γίνεται, μιᾶς ἐχέσας ἰσχυρὰν δύναμιν. ἀλλὰ τῷ ποσῷ μόνῳ διοχλέσας καὶ πῶς ὑγροῖς συρρεύσιν εἰς αὐτὸν ἀδήκτοις. εἰ δὲ ψύχοιτο πρὸς αὐτῶν, τότε δὴ μᾶλλον τοιοῦτος ἔσται. καὶ ὁ τῶν βελτιόντων δὲ τοιοῦτος ἔστω. αἱ μὲν οὖν εἰς πυκνότητα τρέπουσαι διάθεσιν, ἅπασαι χρονίζουσαι, ἢ καὶ σφοδρότεραι γινόμεναι, τὸν σκωλικίζοντα σφυγμὸν ἐργάζονται. αἱ δὲ εἰς ἀραιότητα πῶς ἂν τὰς ἐναντίας διαφορὰς ὑπερτείνειν. τοιοῦτον τι σὺν αὐτοῖς εἶναι τὸν καθ' ἕνα σφυγμὸν ἀνωμαλίαν γιγνώσειν, ὡς εἰς πολλὰ δοκεῖν τετρέφθαι τὸ σῶμα ἢ ἀρτηρίας, ὡς μηδὲν σωτηρίας δοκεῖν εἶναι, ἀλλ' οἷον ψάμμος πῶς ἀσύστατος ἄδηλον γίνεσθαι τῇ ἁφῇ κατὰ τὴν διάλυσιν.

Ὑδέρῳ ὁ σφυγμὸς τοῦ μὲν ἀσκίτου μακρὸς, καὶ πυκνὸς, καὶ σκληρὸς σύν τινι τάσει. τοῦ δὲ τυμπανίτου, μακρότερος, οὐκ ἄῤῥωστος, θᾶττον, πυκνὸς, σκληρὸς, σύν τινι τάσει τοῦ δὲ ἀνὰ σάρκα κυματώδης πλατύτερος καὶ μαλακός. ἐλεφαντιώντων σφυγμὸς μικρὸς, καὶ ἄῤῥωστος καὶ βραδὺς καὶ πυκνός. ἰκτεριώντων σφυγμὸς ἄνω πυρετοῦ, μικρότερος, πυκνότερος, σκληρότερος, οὐκ ἀμυδρὸς, ὁ τάχος. τῶν ἐλλεβόρου εἰληφότων, ὀλίγου μὴ πρὸς τὸ ἐμέτου, μένει ἂν θλιβόμενος, πλατὺς, ἀραιὸς, ἀμυδρότερος, καὶ βραδύτερος. ἐμουσότου δὲ καὶ παραπλησίως ἀνώμαλος, καὶ ἄτακτος. ἢ δ' ὃ βελτίονος γινομένου, τὸ τάχος μὴ ἀλλὰ καὶ ἐπ' ἀνώμαλος, ἢ ἧττον ἢ ἢ πρόδηλον. ἐγγὺς δὲ τοῦ κατὰ φύσιν ἐλθόντος, ὁμαλὸς καὶ μείζων τῆς πρόδηλον, καὶ σφοδρότερος. ὅσοι δὲ ἐξ αὐτῶν συγκόπτονται, καὶ πνίγονται, καὶ λύζουσι, μικρὸς τούτοις, καὶ ἀμυδρὸς, καὶ ἄτακτος ὁ σφυγμὸς, καὶ θᾶττον, καὶ πυκνὸς ἄγαν. τοῖς δὲ πνιγομένοις αὐτῶν, μικρὸς καὶ ἀμυδρὸς, καὶ ἄτακτος, καὶ ἀνώμαλος, ὁ μὲν πυκνὸς, οὐδὲ τάχος, ἀλλ' ὧν βραδύνων μᾶλλον. ἐμφαίνει δέ τι καὶ κυματώδη, καὶ πλατὺ, καὶ ποτε καὶ τάσιν τινὰ ἢ ἀρτηρίας βραχεῖαν.

ΓΑΛΗΝΟΥ ΠΕΡΙ ΔΙΑ-

ΦΟΡΑΣ ΣΦΥΓΜΩΝ ΛΟΓΟΣ Α'.

ΕΓΩ μὲν οὖν καὶ μαθεῖν καὶ διδάξαι διὰ παντὸς τὰ πράγματα χωρὶς τῶν ἐπ' αὐτοῖς ὀνομάτων, ἵνα μὴ πρὸς τὸ μακρὰν εἶναι τὴν τέχνην διὰ τὴν οἰκείαν θεωρίαν, ἐξ ὧν μέτρα γράφει ἡμῖν ἡ πρὸς τὴν λέξιν ἀσχολία. ἐπεὶ δὲ ἀνάγκη διὰ τὰ ὀνομάτων δηλοῦν ἃ βουλόμεθα, τοῖς μὴ σοφισταῖς ἀφθονία, καὶ παθὰ δὲ σοφισμάτων καὶ διαβολῆς ἀχθεσθ, τοῖς δ' ἄλλοις ὅσοι πραγμάτων ὑπεπτήμων, ἢ ὀνομάτων ἐμπειρίαν ἐκπλώσαμεν ἅπασι μὴ ἐξ ἀνάγκης δ' ὅμως, πῶς γίνεται διὰ τὰς τῶν σοφιστῶν ἐπηρείας ἡ πρὸς τὴν λέξιν † ἀσχολία. κάλλιστον μὲν γὰρ ὧν ὅπως ἂν εἰ τὰ ὀνομάτων σωθείμεν, ὑπὲρ τῆς θεωρίας ἀπολίπῃ, ὡς ὑπὲρ τῶν γραφόντων ἡμῖν πρὸς σφυγμῶν τοῖς εἰσαγομένοις ἐποιήσαμεν, τὰ δ' ἐν ὀνόμασι μόνον διεινῶν, ἐπ' αὐτὰ δὲ τὴν ὀργὴν τῆς τέχνης ἀμαθεστάτων γνωρίζοντων ἀεί, καὶ μηδὲν ἀναπνεῦσαι χωρὶς ἐπηρείας ὑπερπόντων, ἀναγκαῖα σχεδὸν ἦν ἡ πρὸς τὴν λέξιν ἀσχολία. οὗτ' μὲν δὴ ἂν παλαιὸς ἁπλῶς ὄντι εὑρεῖν χαμαὶ τοῖς ὀνόμασιν, ἑνὸς μόνου φροντίζοντας, ἀεὶ τοῦ σαφῶσαι τὸ νοούμενον. οἱ δὲ νεώτεροι μόνον οὐ καθ' ἑκάστην συλλαβὴν σοφίζονταί τε καὶ φιλονεικοῦσι, καὶ οὐδὲ παύονται πρὸς τῶν ὀνομάτων ἐριζόντων, οἷον ὕδατος, ἵν' ἐξ ἑνὸς μορίου ἡ πολυειμένης πραγματείας τὸ πᾶν ὧν γνῶμεν, ὁ μὲν τις φησὶ τὸν ἰσχυρῶς πλήττοντα σφυγμὸν, σφοδρὸν εἶναι. πέλεθρον ἕτερος, οὐ τοῦτον, ἀλλ' ὃς ἂν καὶ μέγας ᾖ καὶ πλήρης, καὶ ταχὺς ἐκεῖνον εἶναι φησὶ τὸν σφοδρόν. ἄλλος δέ τις τὸν ἰσχυρὸν ἅμα καὶ ταχὺ. καί τις μάλα σεμνῶς ὑπομένας τοῖς τὸν μέγαν ἅμα καὶ ταχὺ, σφοδρὸν εἶναι φησιν. οὐκ ἀναχόμενος ἦ τότε πέμπτος τις ἄλλος ἐπισεμνότερον ὧν πλήξας, τὸν πλήρη τε ἅμα καὶ ταχὺ, σφοδρὸν εἶναι φησί. καὶ ναὶ μὰ δία γε ἐκτὸς τις ἄλλος ἐπ' αὐτοῖς τὸν μέγαν ἅμα καὶ πλήρη, σφοδρὸν εἶναι φησὶ τὸν σφοδρόν. εἰ δὲ ἕβδομος τις ὄγδοος παρεὶς ἂν τούτοις, ὁ μὲν μηδὲν διαφέρειν λέγων τὸ πλήρες αὐτοῦ, ὁ δὲ τῷ σκληρῷ τὸν αὐτὸν εἶναι, πηλίκων οἷα μάχων ἐσεσθαι, ἢ δηλονότι τηλικαύτων, οἷαν πολλάκις ὁρᾶμεν ἔνιοτε τῷ περὶ ἐρήνης τε μένει, καὶ ἐπ' αὐτῶν τῶν ἀῤῥώστων; ὥστε τινὰς μηδὲ τῷ χαίρειν κατέχειν ἐπ. πολὺν τὸν ἀφ' ἑσυτοῦ ἀσχολίας ῥήματος ἀποχέσθαι. καὶ τὰ μὲν τοιαῦτα τῶν νῦν ἡμῖν ὀχλούντων ἦν ἄλλα, καὶ πρὸ ὀλίγου δεινότατα. τὰ δὲ τῶν συγγράφειν ὑπὸ χειρισάντων, ἐκ ἀναγκαῖα. πρόχειρος μὲν γὰρ ὁ περὶ ἀχρηστίας τοῦ ζητήματος ἔλεγχος. οἱ δὲ ἐκ ὁρῶσιν αὐτὸν, ἀλλὰ παύονται ὧδέπως γράφοντες. ὁ μὲν οὖν ἀσφυγμος, σφοδρὸς ὅτι, καὶ ὁ ὀλίγος δὲ, πλήρης ὅτι. καὶ ὁ πολὺς δὲ πυκνὸς ὅτι, δεῖν ἀφελεῖν μὴ τὸ ὅτι. πεφυκέναι δὲ μᾶλλον μὲν ἐν οἷόν τε, τὸ καλεῖν. τότε δὲ ἀῤῥώστους, τὸ καλεῖσθαι, καὶ οὕτως ἦν διδάσκειν, οἷον ἐν ὀλίγῳ ἐφυκὼν ὁ σφυγμὸς ὁ τοιοῦτος, ὃν ἐκάλεσαν, εἰ τύχοι, σφοδρὸν. ὃ γὰρ δὴ τὸ καλέσαι γε χάριν, δεῖ τὸ θέσθαι τοὔνομα κυρίως, τὴν πρὸς ἂν σφυγμὸς τέχνην αὐτοῖς μετεχειρισάμεθα, ἢ ἑτέρως διδάσκειν ὑπεχρεοῦμεν, ἀλλ' ὅπως ἡμῖν γνωρίζοιτό τε τὰ παρόντα, καὶ προγιγνώσκοιτο τὰ μέλλοντα συμβήσεσθαι τοῖς ἀῤῥώστοις.

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 14 sur 494

†πραγμάτων τοῦτα δὲ ἐκ τῶν πραγμάτων, οὐκ ἐκ τῶν ἐπ' αὐτοῖς ὀνομάτων εὑρίσκεται. καβόλου γὰρ πῶς μὲν τοῖς τῶν ὀνομάτων ἰδιώμασιν, οὐδὲν ἡμᾶς ὠφελεῖ τὰ ὀνόματα, πῶς δὲ τοῖς διδασκαλίαν μόνον, ἣν καὶ νῦν τοῖς σωθήκοις προσήνεσθαι δίκαιόν. εἴτε γὰρ μισόλογος τὶς ὀνόματα δεμνῶ τοῖς πράγμασιν, γνωρίζειν τε αὐτὰ ἱκανὸς εἴη, καὶ ὅτι ἀληθῆ τὰ φανέντα δίκαιον. εἴτε γὰρ φιλόλογος τὶς ὀνόματα δεμνῶ τοῖς πράγμασιν, γνωρίζειν τε αὐτὰ ἱκανὸς εἴη, καὶ ὅτι ἀληθῆ τὰ φανέντα δίκαιον. εἴτε διδάσκαλον ὠφελησάς ὀνόματα τίθεται τὰ δόξαντα αὐτῷ, καὶ οὕτως οὐδὲν ἂν ἔχοι μεῖον. ἐμοὶ μὲν οὖν δοκεῖ εἰ Δίωνα ἢ Θέωνα τὶς καλεῖν σφοδρὸν σφυγμὸν ἐθέλοι, μὴ σφάλοιτο δ' ἐν τῷ διδάσκειν τινὸς αἰτίας γνῶσιν αὐτοῦ, ἢ τινῶ διαθέσεως ἐστὶ γνώρισμα, καὶ ὃν ὅτι τελυτήσει, οὐδὲν οὐδὲ οὗτος δοκεῖ σφαλήσεσθαι. τῷ μὲν δὴ τὸ μέλλοντι διδάσκειν ὁτιοῦν, ἀρκεῖ νομοθετεῖν ὀνόματα, τῷ δ' ὑδὶ οὐ καλῶς μὴ ὀνομάζοντας εἰς ἰατροὺς πέμπουσιν οἱ ἄνθρωποι, ἀλλὰ τοὺς ὑγείας δεομένους. ἐκὼν δὲ ὁ λόγος ὅδε πλέον τῶν εἰθισμένων ἡμῖν τε καὶ τοῖς ἄλλοις ἰατροῖς ὀνομάτων ἐπαγγέλλεται διδάξειν, ἀλλ' ἀγαπῶν ἂν εἰ τοῦτο μετρίως τυγχάνοι. πρῶτος μὲν ἁπάντων ὧν ἴσμεν Ἱπποκράτης, τό, τε ὄνομα τοῦ σφυγμοῦ γράφει, καὶ τὴν ἐν αὐτῷ τέχνην ἐκ ἀγνοεῖν ἔοικεν. οὐ μὴν οὔτ' ἂν πλέον ἐξειργάσατο τοῦτο τὸ μέρος τῆς τέχνης. οὔτ' ὑδὶ πάσης ἀρτηριῶν κινήσεως τὸ ὄνομα φέρει. πλησίον δὲ μοι φαίνεται ποιεῖν αὐτῷ καὶ ὁ Ἐρασίστρατος, ἀλλ' ἐν τοῖς ἰδίοις πρὸς τῶν ἀνδρῶν λόγοις εἰρήσεται, καθ' ὅ τε μάλιστα τὸ ὄνομα τίθηται, καὶ ὅπη διαφέρουσι πρὸς ἀλλήλους, ἢ ὁμολογοῦσιν. ὁ δὲ πρὸς Παλμὸν ἐπιγεγραμμένου Αἰγιμίου βιβλίου σωθεὶς, εἴτ' αὐτὸς ὢν ὁ ἡλιακὸς Αἰγίμιος, εἴτ' ἄλλός τις, ἰδίως κέχρηται τῷ ὀνόματι, καὶ πολὺ πρὸ τοῦ τῶν ἄλλων οὐκ ἰατρῶν μόνον, ἀλλὰ καὶ ἰδιωτῶν ἔνιοι ἅπαξαπάντων ἀρτηριῶν κίνησιν, παλμὸν ὀνομάζουσιν. ἢ ἴσως Πραξαγόρας τε καὶ Ἡροφίλου χρῆσις ἐπὶ καὶ εἰς τὰ δὲ κρατεῖ. σφυγμὸν γὰρ οὕτοι πᾶσαν ἀρτηριῶν κίνησιν τὴν ἀνθρωπίνην καλοῦσιν. οὕτως ἴσως καὶ οἱ μετ' αὐτοὺς ἅπαντες εἰ καὶ τοῖς ὁρισμοῖς διαφέροντες. ἀνιχνεύσεται δὲ καὶ ταῦτα ἐπόμενον τῇ παρούσῃ σκοπῇ. σκοπῶμεν δὴ νῦν, πόσας μὲν αἱ πᾶσαι τῶν σφυγμῶν διαφοραὶ, τί δ' ἑκάστης αὐτῶν τὸ ὄνομα. καί τι καὶ κατ' αὐτὴν τὴν εἰρημένην ῥῆσιν φιλονεικοῦσιν οἱ μὲν ὡς πλείους ἀξιοῦντες πρὸς ἄλλους, πόσα μήκη τῶν σφυγμῶν. οἱ δ' οὐ μήκη φασὶ χρῆναι καλεῖν, ἀλλ' εἴδη. ποιότητας δ' ἄλλοι. καὶ διαφορὰς ἄλλοι. καὶ ὅτι ἂν ἑκάστῳ δόξῃ, τοῦτο τοὔνομα δεμνῶ, †ἀπείραντα ἐρίζει μακρὰ καὶ † ἅπαντα, πρὸς δὲ τὸ ὀρθότητος αὐτοῦ. καὶ ὡς πρὸς γνῶσιν, οὕτω καὶ εἰδέναι καὶ διαφορῶν καὶ ποιοτήτων, οὐκ ἀναγκαίαν ὑπόστασιν ζητήσιν, ὑπολαβόμενοι δὲ χρείας τοῦ τοιούτου πραγματος. ἥκομεν δὴ γὰρ ἐπ' αὐτὸ πάντων ὡς οἶμαι τοῦ σφυγμοὺς ἐρευνῆσαι βουλόμενοι, τί δήποτ' ὑπάρχουσι. τυχεῖν δὲ οὐ προύδοντο. καὶ χωρὶς δὲ πρὸς γνῶναι καὶ εἰδέναι ζητήσεως δικαίως, πάντα μᾶλλον ἢ τοῦτο δρῶσιν. ἀλλ' ἡμεῖς κάντα τοῦτα τὴν φλυαρίαν αὐτῶν φυγόντες, καὶ πειράσθαι ὅπως ἂν ἐθέλουσιν ὑπερέψαντες, ἐχώμεθα τοῦ χρησίμου, τοιοῦτον ἐπιδεικνύντες, ὡς τοῖς βουλομένοις πρὸς τῶν κατὰ τοὺς σφυγμοὺς ὁρᾶν, ἢ καὶ πρὸς τῶν ὀνομάτων αὐτῶν δὲ ὀρθότητος ἐκμαθεῖν, ἐν τοῖς μετὰ τοῦτο τὸ πρῶτον βιβλίον, ἅπαντα γεγραφῆται τούτοι γὰρ αὐτὸ μόνον ἔχει τὸ χρήσιμον, οὐδενὸς τῶν σοφιστικῶν ῥητμάτων ἐφαπτόμενον. ὡς τ' εἰ καὶ τελέως τὶς ἐθέλοι παραλιπεῖν ἐκεῖνα, δύναιτ' ἄν. εἰς γὰρ τὰς ἄλλας πραγματείας, τήν τε πρὸς διαγνώσεως τῶν σφυγμῶν, καὶ τὴν πρὸς τῶν αἰτίων, καὶ ἔτι τὴν πρὸς δι' αὐτῶν προγνώσεως, οὐδὲν μόνον ἀναγκαῖον ὅτι τὸ βιβλίου. ἐκεῖνα δὲ πρός τε τὰ τῶν σοφιστῶν ψογολήσεις γέγραπται, καὶ πρὸς τὸ παρακολουθεῖν τοῖς τῶν ἄλλων συγγράμμασιν, εἰδότας καθ' ὅσον σημαινομένου φέρουσιν ἕκαστον τῶν ὀνομάτων. λέγωμεν οὖν ἤδη πρῶτα γένη τῶν σφυγμῶν. ἐφεξῆς δὲ τὰς διαφορὰς αὐτῶν, ἀρχὴν τοῦ λόγου τὴν δὲ ποιησάμενοι. Τῆς ἀρτηρίας στόματος οὔσης κοίλου καὶ μακροῦ καὶ πολυφεροῦς. κινουμένης τε ἁπλῆν κίνησιν οὐδ' ἐναντίων συνθέτην μορίων, ἢ γὰρ εἰς ἑαυτὴν συνιζάνει πάντα χθόν, ἢ διαστέλλεται πάντα χόσε, καὶ τούτης τῆς διπλῆς κινήσεως ὀνομαζομένης σφυγμοῦ, διπλᾶς ἀναγκαῖον αὐτῇ συμπίπτειν ἠρεμίας ἐφ' ἑκατέρᾳ. ἑτέραν μὲν, ὧν τῷ διαλλῶσαι πρὸ τοῦ συστέλλεσθαι, ἑτέραν δ' ὧν τῷ συναλλῶσαι πρὸ τοῦ διαστέλλεσθαι, καὶ ταύτας τὰς δύο ἡσυχίας, ἅτε τῶν γεγυμνασμένων ἀφὴ γνωρίζει, καὶ ὁ λόγος οὐδὲν ἧττον ἀποδείκνυσι. πρὶν γὰρ καταπαῦσαι τὴν προτέραν κίνησιν, οὐκ ἂν ἐναντίᾳ ἡ ἀρτηρία. ἀλλὰ μὴν τὸ καταπαῦσαι, σλῶσαι τε καὶ ἡσυχάσαι ἐστίν. ὥστε ἡσυχία μεταξύ ἐστι τῶν κινήσεων. ἀνάγκη οὖν πᾶσαν τὴν μέν τινα χρόνου, αὐτῶν εἶναι τῶν κινήσεων ἴσην ἑκατέρας τὴν δὲ τινα τῶν ἡσυχιῶν, καὶ κύτων πάλιν ἑκατέρας ἴσην. ἐπεὶ δὲ ἡ τρεῖς διαστάσεις ἡ ἀρτηρία κέκτηται, καθάπερ καὶ ἄλλο τι σῶμα, μῆκος, καὶ πλάτος, καὶ βάθος, ἀνάγκη πᾶσα καθ' ἑκάστην τῶν διαστάσεων γίγνεσθαί τινα ποσότητα τῆς διαστολῆς, καὶ τῆς συστολῆς, καὶ μὴ δὴ καὶ τόνῳ πως αὐτὴν ἔχειν ἀναγκαῖον, ὥστε ἢ μόγις καὶ ἀργῶς, ἢ ἐρρώμως τε καὶ ὀξέως ἐνεργεῖν. εἶναι δὴ καὶ αὐτὴν τὴν χιτῶνα τῆς ἀρτηρίας, ἢ μαλακὴν ἢ σκληρὰν. ἀλλὰ καὶ τὴν εὐρύτητα τὴν ἐν τοῖς, ἢ διάκενόν πως, ἢ πλήρη. καὶ κατὰ ταῦτα πάντα ποτὲ μὲν ὁμαλότητα, ποτὲ δὲ ἀνωμαλίαν σωίσασθαι, καί τινα λόγον τοῦ χρόνου τῆς διαστολῆς πρὸς τὸν τῆς συστολῆς, καὶ πάρα τούτους, μυρεμίαν ἄλλην διώσασθαι συσλῶσι καθ' ἕνα σφυγμὸν διαφοράν. εἴτε γὰρ ἐξετάσαι χρὴ τὸν χρόνον τῶν κινήσεων, ἢ τῶν ἡσυχιῶν, εἴτε τῶν διαστάσεων, καθ' ὃν κινοῦνται, τὸ ποσὸν, εἴτε τῆς ἐνεργείας τὸ ποιὸν, ἢ τοῦ χιτῶνος τῶν ἀρτηριῶν, ἢ τῆς κοιλότητος, ἢ τοῦ πῶς ἔχειν πρὸς ἄλληλα τὰ διώσμενα παραβάλλεσθαι, διώσασθαι ἐνίοτε τὰ ὁμογενῆ, πάντ' εἴρηται τοῦτα, καὶ οὐδενὶ ἔτι λείπει τῷ λόγῳ κατ' οὐδένα τρόπον, ἀλλ' εἰσὶν αἱ πᾶσαι καθ' ἕνα σφυγμὸν συνισάμεναι διαφοραὶ γνῶναι αἱ νῦν ἐρημέναι. δύο δὲ ἄλλαι προσέρχονται συνημματικαὶ καλούμεναι, καθ' ἃς ὑδὶ πλείονας σφυγμῶν ἀλλήλοις παραβαλλομένους, ὁμαλότητά τε καὶ ἀνωμαλίαν, καὶ τάξιν ἢ ἀταξίαν σκοποῦμεν.

Ἑκάστε

Ἑκάστου δὲ τούτων τῶν γενῶν, αἱ κατ' εἶδος διαφοραὶ πλείους εἰσίν, ἃς ἤδη διέξιμεν, ἀπὸ τοῦ κατ' αὐτὴν τὴν κίνησιν, ἀρξάμενοι γένους. ἀνάγκη γὰρ ταύτην, ἢ σύμμετρόν τε καὶ κατὰ φυσὶν ὑπάρχειν, ἢ ὠκυτέραν πως ἢ βραδυτέραν γεγονέναι, ὡς εἶναι κατὰ τοῦτο τὸ γένος, τρεῖς τὰς πάσας διαφορὰς σφυγμῶν, ταχὺν μὲν τὸν ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ κινουμένης τῆς ἀρτηρίας γενόμενον, βραδὺν δὲ τὸν ἐν πολλῷ, σύμμετρον δὲ τὸν ἐν συμμέτρῳ. αἱ δὲ κατὰ τὸ ποσὸν τῆς διαστολῆς διαφοραὶ σφυγμῶν, αἱ μὲν κατὰ μίαν νοούμεναι διάστασιν, ἐννέα τὸν ἀριθμὸν εἰσὶν καθ' ἑκάστην τῶν τριῶν διαστάσεων, τρεῖς, κατὰ μὲν τὸ μῆκος τῆς ἀρτηρίας, ὅστις σύμμετρος ἐν αὐτῷ, καὶ ὅστις ἂν ὑπερβάλλει τοῦ δέ, ἢ ἐλλείπει. καλεῖται δὲ, ὁ μὲν ὑπερβάλλων, μακρὸς, ὁ δὲ ἐλλείπων, βραχύς. κατὰ δὲ τὸ πλάτος, ὅ, τε σύμμετρος ἐν αὐτῷ, καὶ οἱ ἄμετροι δύο, πλατὺς μὲν ὁ ὑπὲρ τὸ σύμμετρον, ὁ δ' ἐναντίος αὐτῷ, στενός. κατὰ ταῦτα δὲ καὶ τῇ κατὰ βάθος διαστάσει τῆς ἀρτηρίας, ὁ μὲν ἔσται σύμμετρος, ὁ δὲ ὑψηλὸς, ὁ δὲ ταπεινός. αὗται μὲν ἐννέα διαφοραὶ σφυγμῶν τῶν κατὰ μίαν διάστασιν νενοημένων, αἱ δὲ κατὰ τρεῖς ἅμα διαστάσεις διαφοραὶ σφυγμῶν, ἑπτὰ καὶ εἴκοσιν εἰσίν. γνώσῃ δ' αὐτὰ σαφῶς ὧδε διαγράμματος, εἷς μὲν γὰρ ἔσται μακρὸς ἅμα καὶ πλατὺς καὶ ὑψηλὸς, καὶ γεγράφθω πρῶτος ἁπάντων. ἕτερος δὲ μακρὸς ἅμα καὶ πλατὺς καὶ κατὰ βάθος σύμμετρος, καὶ γεγράφθω δεύτερος. ἄλλος δὲ μακρὸς καὶ πλατὺς καὶ ταπεινὸς καὶ γεγράφθω τρίτος. ἑξῆς δὲ τούτοις, οἱ λοιποὶ πάντες ὁμοίᾳ μεθόδῳ γνωριοῦνται τῶν δύο μὲν τῶν πρώτων διαστάσεων τῶν αὐτῶν μενουσῶν, τρὶς δὲ τῆς ἐσχάτης ὑπαλλαττομένης, οἷον οὕτως, ὁ μὲν τέταρτος μακρὸς καὶ σύμμετρος τῷ πλάτει καὶ ὑψηλός. ὁ δὲ πέμπτος, μακρὸς καὶ σύμμετρος τῷ πλάτει, καὶ σύμμετρος τῷ βάθει. ὁ δὲ ἕκτος, μακρὸς καὶ σύμμετρος τῷ πλάτει καὶ ταπεινὸς, εἶτ' ἄλλοι πάλιν τρεῖς ἐφεξῆς, τῆς μὲν πρώτης διαστάσεως, τὸ μακρὸν φυλαττούσης, τῆς δὲ δευτέρας τὸ στενὸν, τῆς δὲ τρίτης, ὑπαλλαττομένης τριχῶς. οὗτοι μὲν ἐννέα τῆς μιᾶς διαστάσεως τῆς κατὰ τὸ μῆκος μακρᾶς μενούσης, τῶν δὲ ἄλλων, δυοῖν παντοίως ὑπαλλαττομένων. ἕτεροι δὲ ἑξῆς ἐννέα, τῆς μὲν κατὰ τὸ μῆκος διαστάσεως συμμέτρου μενούσης. τῶν λοιπῶν δ' ὑπαλλαττομένων. καὶ αὖθις ἐννέα, τῆς μὲν κατὰ μῆκος διαστάσεως βραχείας μὲν οὔσης, τῶν δ' ἄλλων ὑπαλλαττομένων.

α̅	μακρὸς	πλατὺς	ὑψηλὸς	μέγας
β̅	μακρὸς	πλατὺς	σύμμετρος	
γ̅	μακρὸς	πλατὺς	ταπεινὸς	
δ̅	μακρὸς	σύμμετρος	ὑψηλὸς	
ε̅	μακρὸς	σύμμετρος	σύμμετρος	ἰσχνὸς
ϛ̅	μακρὸς	σύμμετρος	ταπεινὸς	ἰσχνὸς
ζ̅	μακρὸς	στενὸς	ὑψηλὸς	
η̅	μακρὸς	στενὸς	σύμμετρος	ἰσχνὸς
θ̅	μακρὸς	στενὸς	ταπεινὸς	ἰσχνὸς
ι̅	σύμμετρος	πλατὺς	ὑψηλὸς	ἀδρὸς
ια̅	σύμμετρος	πλατὺς	σύμμετρος	
ιβ̅	σύμμετρος	πλατὺς	ταπεινὸς	
ιγ̅	σύμμετρος	σύμμετρος	ὑψηλὸς	
ιδ̅	σύμμετρος	σύμμετρος	σύμμετρος	μέσος
ιε̅	σύμμετρος	σύμμετρος	ταπεινὸς	
ιϛ̅	σύμμετρος	στενὸς	ὑψηλὸς	
ιζ̅	σύμμετρος	στενὸς	σύμμετρος	
ιη̅	σύμμετρος	στενὸς	ταπεινὸς	ἰσχνὸς
ιθ̅	βραχὺς	πλατὺς	ὑψηλὸς	ἀδρὸς
κ̅	βραχὺς	πλατὺς	σύμμετρος	ἀδρὸς
κα̅	βραχὺς	πλατὺς	ταπεινὸς	
κβ̅	βραχὺς	σύμμετρος	ὑψηλὸς	ἀδρὸς
κγ̅	βραχὺς	σύμμετρος	σύμμετρος	ἀδρὸς
κδ̅	βραχὺς	σύμμετρος	ταπεινὸς	
κε̅	βραχὺς	στενὸς	ὑψηλὸς	
κϛ̅	βραχὺς	στενὸς	σύμμετρος	
κζ̅	βραχὺς	στενὸς	ταπεινὸς	μικρὸς

Οὕτως δὴ τούτων ἐπτὰ ὄντων σφυγμῶν, τῶν ἡθῶν τὸ ποσὸν, ἐν ταῖς βρύσεσιν ἅμα διαστάσεσι συνισαμένων, δύο μὲν ἔχουσιν ἀπ' αὐτῶν ὀνόματα, πρὸς ἅπαντων ὁμολογούμενα, ὅ, τε πρῶτος ἐν αὐτοῖς γεγραμμένος, καὶ ὁ ἕκατος. ὁ μὲν γὰρ μέγας, ὁ δὲ μικρὸς καλεῖται, τὸ δ' ἄλλο πᾶν πλῆθος οὐκ ἔχει. οὐδὲ γὰρ οἱ ἰσχνοί τε καὶ οἱ ἀδροὶ λεγόμενοι σφυγμοί, ἅπερ τινὰ τῶν ἐν τοῖ διαγράμματος διαλάσει, ἀλλὰ ἡθῶν πολλῶν ἅμα γνωσκῶς κατηγοροῦνται. ἐφ' ὧν γὰρ ἂν ἡ ἡθῶν τὸ μῆκος διάστασις πλεονεκτεῖ πως τῶν λοιπῶν διοῖν, τότε πάντας ἰσχνὸς καλοῦσιν. ἐφ' ὧν δ' ἂν ἀλλοῖα δύο τούτων, ἅπαντας ἂν πάλιν ἐκείνος ἀδρούς. ὥστε ἐν τῷ μέτρῳ ἐν τῷ διαγράμματι, ἐν τῷ ἕκτῳ, ἐπὶ ἧς πρὸς αὐτοῖς τὸν ὄγδοόν τε ἐν γνώσῃ, καὶ ἐπὶ ἰσχνὸς καλείσθω. ἐμπαλιν δὲ τοῖς, ἀδροὺς, τόν τε δέκατον ἐν τῷ διαγράμματι ἐν τῷ ἑνδεκάτῳ, ἢ τὸν εἰκοστὸν, ἢ πρόσθεν τὸν δωδέκατον ἐν εἰκοστὸν, καὶ τὸν τρίτον καὶ εἰκοστὸν. ὥστε γνωσκώτερα ταῦτ' ὄντα τὰ ὀνόματα καὶ πλέονων κοινὰ καλεῖσθαι δὲ ἤδη καὶ αὐτὸς τοῦτος σφυγμὸς καὶ ἕτερος, λεπτὸν μὲν ἰσχνὸν, ταχὺ δὲ τὸν ἀδρὸν. ἀλλ' οὐδὲ τὸ συμμέτρου ἐν τῇ ἡθῶν τὰς τρεῖς διαστάσεις, ὅσπερ μόνος ὄντων ὁ κατὰ φύσιν ἐν τοῖς ἕκτοις καὶ εἰκοσίν ἴδιον ἔχομεν ὄνομα. λόγῳ δὲ καὶ τοῦτον διελόμενοι, ἅπερ σύμμετρον ἂν λέγοντες ἐν ταῖς τρισὶ διαστάσεσιν, ἢ μέσον μεγαλότε καὶ μικροῦ, ἢ κατὰ φύσιν ἐν τῷ ποσῷ τῆς διαστολῆς, ἢ σύμμετρον ἐν τῷ ποσῷ τῆς διαστολῆς, ἢ ὅπως ἂν μάλιστα ἄλλως, σαφὲς ἐλπίσωμεν ἔσεσθαι τὸ λεγόμενον. διό μοι καὶ θαυμάζειν ἐπέρχεται τῶν ἐν ὀνόμασι μόνον διενεγκόντων, καὶ τε χρὴ καλέσαι τὸν τοιοῦτον σφυγμὸν ἀεὶ ζητοῦντας, εἰ μὴ καὶ διὰ τοῦτο τῆς ἐρεσθῆναι πάσαντο, πολλοὺς ὁρῶντες σφυγμοὺς, ὄνομα μὲν ἴδιον οὐκ ἔχοντας, οὐδὲν δ' ἐκτὸς τοῦ διαλασκαλίαν βλάπτοντας, ὅταν γε λόγῳ διελόσθαι δύνωνται. τὸ γοῦν σφυγμὸν ὀνομάζειν τινὰς βραχὺν, καὶ σφόν, καὶ ταπεινὸν, ὁμοίως δὴ τῷ λέγειν, ζῷον πεζὸν εἶπον. ὡς γὰρ ἐνταῦθα ὁ λόγος μὲν τὸ ζῷον πεζὸν εἶπον, τὸ δὲ ὄνομα τοῦ πράγματος, οὗ ὁ λόγος, ἄνθρωπος, οὕτω καὶ τοῖς σφυγμοῖς, ὄνομα μὲν ὁ μέγας. λόγος δ' αὐτοῦ μακρὸς καὶ πλατὺς καὶ ὑψηλός. καὶ αὖθις ἕτερος σφυγμὸς, λόγος μὲν βραχὺς πλατὺς ταπεινός, ὄνομα δὲ οὐδὲν ὅσιν, ἀλλὰ πρὸς μὲν τούτῳ ἡ αὖθις ἐρέσθω. Νυνὶ δὲ μεταβάντος ὧδε τὸ τρίτον γένος τῶν σφυγμῶν τὸ ἡθῶν τὸν τόνον, εἴπωμεν καὶ τὰς τούτου διαφοράς. εἰσὶ δὲ τρεῖς, ὁ μὲν τῆς βύρσης τῷ τόνῳ. καλεῖται δὲ σφοδρὸς. ὁ δὲ τῆς ἀῤῥωστος, ὃν ἀμυδρὸν ὀνομάζουσι. τὸ δὲ μέσον δ' αὐτῶν, ὃν ὅσιν ἴδιον ὄνομα, ἀλλὰ καὶ τοῦτον τῷ λόγῳ διελόμενοι. Τὸ δὲ τέταρτον τῶν γνωστῶν τὸ ἡθῶν τὸ σῶμα τῆς ἀρτηρίας σωνισάμενον, εἰς τρεῖς τέμνεται καὶ αὐτὸ διαφοράς, καὶ καλεῖται, πρὸς μὲν τοῖς πλείοσι τῶν ἰατρῶν, καὶ μάλιστα τοῖς νεοτέροις, τῷ τοῦ πλήρους ὀνόματι καὶ τῷ τοῦ κενοῦ. τὸ γὰρ μέσον ἀμφοῖν ἀνώνυμον καὶ ταῦθ. παρ' ἡμῖν δ' οὐχ οὕτως. ἀλλ' ὁ μὲν ἕτερος αὐτῶν, σκληρὸς, ὁ δὲ ἕτερος μαλακὸς ὀνομάζεται, καὶ διαλύσιν ἀμφότεροι τῆς ἀρτηρίας τὴν σύστασιν. εἰ δ' ὀρθότερον οὕτως, ἢ ἐκείνως ὀνομάζειν, ὕστερον καὶ τοῦτον μέλει, διὰ τῶν ἑξῆς μαθήσεται. νυνὶ δὲ τὸ προκείμενον πραγτέον. Ἄλλο γένος ἐστὶ σφυγμῶν, ἐμφαῖνον ὡς φασὶ τὸ τῆς ἀρτηρίας ἔγκυμα, μακρᾶ δρόμου ὡς ἐμοὶ δοκεῖ εἰς διάγνωσιν ἀκριβῆ λόγου. τὸ δ' οὖν εἰς τε τὰ παρόντα χρήσιμον, καὶ τοῖς μελλοντικοῖς ἱκανόν, εἰρήσεται καὶ ταῦθ, τρεῖς νοεῖσθαι τότε τοῦ γένους διαφορὰς, ἑνὸς μάλιστα δὲ τὸν μὲν τινα πλήρη, τὸν δὲ κενόν. ὁ γὰρ μέσος ἀμφοῖν, οὐδὲν ἴδιον ὄνομα κέκτηται. πλῆρες μὲν οὖν ὅσι σφυγμὸς, ὡς ὁ Ἀρχιγένης ὁρίζεται, ὁ νασοτέραν ὧδι ἐκεῖνος τὴν ἀρτηρίαν, καὶ τὴν ὑπόπτωσιν αὐτῆς διασειόμενον ἐγχύλως. κενὸς δὲ ὁ πομφολιγώδη τὴν ἔγερσιν τῆς ἀρτηρίας ποιούμενος, ὥστε κατὰ τὸν ὠθισμὸν τῶν δακτύλων κενεμβάτησιν ὑποπίπτειν. ταῦτα μὲν οὖν τὰ τρία γένη τῶν σφυγμῶν, ἡθῶν μίαν κίνησιν τῆς ἀρτηρίας σωίσαται, ἡ καθ' ἕκαστον ὁμαλότης αὐτῶν τε καὶ ἀνωμαλία, ἧς τὰς διαφορὰς ἐρῶμεν, ὅταν καὶ περὶ τῆς ἑτέρας. ἀνωμαλίας τῆς ἐν πλείοσι σωισαμένης σφυγμοῖς λέγωμεν. Αἱ δ' ἄλλαι διαφοραὶ τῶν σφυγμῶν, τοῖς μὲν μηδ' ὅλως ἀιδιάνεσθαι λέγουσι τῆς συστολῆς, ἐν τε τῷ χρόνῳ σωίσανται τῶν διαλειμμάτων, οὕτω γὰρ ὀνομάζουσι τὸν μεταξὺ χρόνον τῶν ἀιδιήτων κινήσεων, καὶ πρόσθεν τοῦ λόγου, τό τε τῆς κινήσεως αὖθις χρόνου, καὶ τοῦ τῆς ἡσυχίας. καλοῦσι γὰρ καὶ οὕτως τὸ διάλειμμα. τοῖς δὲ καὶ τῆς συστολῆς ἀιδιάνεσθαι λέγουσι, καὶ διὰ νόσον τῶν μεταξὺ δυοῖν ἠρεμήσεως, ἃς ἡσυχίας τε καὶ ἠρεμίας καὶ ἀκινησίας καλέσι, ἑτέρας τε σωίσανται, ἢ πολλῷ πλείους γίνεται. δίκαιον οὖν ὥσπερ ἑκατέρων ἰδία σαφέστερον εἰπεῖν, ἢ πρὸς πότερόν γε τῶν μόνης τῆς διαστολῆς ἀιδιάνεσθαι φασκόντων, ἵν' ἐν τοῖς ἑπομένοις γνωδιῶσι τυμνασάμενοι ῥᾷον ἐπώμεθα τοῖς χαλεπωτέροις. πληθομένης δὴ τῆς ἀφῆς κατὰ τὴν προσβολὴν τῆς ἀρτηρίας, τῶν τε ἄλλων ὧν εἶπον ἐμπροσθεν ἀιδιανομένη, καὶ χρόνου τοῦ παρεκτεινομένου τῇ κινήσει. διὸ τόρας δὴ οὖν κινήσεως ὑπαρξαμένης, ἄλλος ἡμῖν χρόνος ἐφωράθη μεταξὺ τοῦτε τῆς πρότερας κινήσεως τέλους, καὶ ἀρχῆς τῆς δευτέρας, ὥστε εἶναι δύο χρόνους διαγνωσιν ἐν τῇ τοῦ σφυγμοῦ συμπληρώσει, πρότερον μὲν τοῦ τῆς κινήσεως, ἣν καὶ πληκτὴν καὶ διαστολὴν ὀνομάζουσι, δεύτερον δὲ τοῦ τῆς ἡσυχίας, ἣν καὶ διάλειμμα καὶ συστολὴν καλοῦσιν. γίγνεσθαι δὲ κατὰ μὲν τὸ τοῦ πρώτερον χρόνου ποσὸν, ἢ ταχὺ, ἢ βραδὺ, ἢ τὸν μέσον αὐτῶν σφυγμόν. κατὰ δὲ τοῦ δευτέρου, πυκνὸν ἢ ἀραιὸν, ἢ τὸν μέσον αὐτῶν, ὡς εἶναι ταχὺ μὲν σφυγμὸν, τὸν ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ τῆς ἀρτηρίας διασειομένης γιγνόμενον. πυκνὸν δὲ τὸν διὰ ὀλίγου. βραδὺ μὲν τὸν ἐν πολλῷ χρόνῳ τῆς ἀρτηρίας διασειομένης γινόμενον. ἀραιὸν δὲ, τὸν διὰ πολλοῦ. μέσον μὲν ὠκέος βραδέος τὸν ἐν συμμέτρῳ χρόνῳ τῆς ἀρτηρίας διασειομένης γιγνόμενον, μέσον δὲ πυκνοῦ καὶ ἀραιοῦ, τὸν διὰ συμμέτρου χρόνου τῆς ἀρτηρίας διασειομένης ἀποτελούμενον. εἴτε δὲ διασειομένης, εἴτε διϊσταμένης εἴπομεν, εἴτε ἐξαιρομένης, εἴτε κινουμένης, οὐδὲν διαφέρειν ἡγοῦμαι. δῆλον οὖν ἤδη τίς τε ὁ πυκνὸς σφυγμὸς κατ' αὐτοὺς, ἅπερ τοῦ ταχέος ἕτερος, ὅστις τε ὁ ἀραιὸς ἅπερ βραδέος διαφέρει. παραβαλλομένου δὲ τοῦ τῆς πληκτῆς χρόνου τῷ τῆς ἡσυχίας, ὁ ῥυθμὸς γίνεται, λόγος ὢν τοῦ χρόνου τῆς πληκτῆς πρὸς τὸν τῆς ἡσυχίας. εἴπομεν δὲ ὅτι μηδεὶς κατὰ ταύτας διαφέρει πληκτὴν λέγειν, ἢ διαστολὴν, ἢ κίνησιν, ἢ ἡσυχίαν, ἢ διάλειμμα, ἢ συστολὴν. ἅπερ μὲν ἅπερ ἀντὶ τοῦ λόγου φάναι τὸ χρόνου τῆς διαστολῆς πρὸς τὸν τῆς συστολῆς,

τὸν

τὸν ῥυθμὸν εἶναι, τάξιν τινὲς ἔφασαν, ἕτεροι δὲ φύσιν εἶναι δυοῖν χρόνοιν πρὸς ἀλλήλους, τοῦ μὲν πλαγῆς πρὸς τὸν τοῦ διαλείμματος. αὕτη μὲν ἡ περὶ τοὺς πρότερος διδασκαλία. Μεταβῶμεν δ' ὧδε αὖ ἀναθάνεσθαι φάσκοντας μὲν συστολῆς, βραδυτῆτα μὲν καὶ τάχος ὁμοίως ἐκείνοις ἐν τῷ μὲν διασολῆς χρόνῳ πυθμένας, καθ' ἣν δὲ καὶ τῷ συστολῆς, οὐ μὴν τήν γε πυκνότητα καὶ τὴν ἀραιότητα καὶ τὸν ῥυθμὸν ἐν ὡσαύτως ἐκείνοις, ἀλλὰ τὴν μὲν πυκνότητα καὶ τὴν ἀραιότητα καὶ τὰς περιόδους ἐκατέρας. τὸν ῥυθμὸν δὲ, καὶ τὸν μὲν διασολῆς χρόνον ἅμα τῷ τε μετ' αὐτὸν ἡσυχίας παραβαλόμενον τῷ μὲν συστολῆς, ἅμα τῷ μετ' αὐτὸν περιόδου. ἔδι ὅτε ἡ καὶ τὸν μὲν διασολῆς μόνης χρόνον ἴσον μὲν συστολῆς μόνης παραβάλλοντες, οὕτω τὸν ῥυθμὸν γιγνάσθαι λέγουσι. καὶ γὰρ πολὺ μὲν πυκνότητος γίνοιτ' αὐτῶν ὡς εἴρηται, τινὲς δὲ τοῖς πρόσθεν παραπλήσιος, ἐν τῷ διασολῆς χρόνῳ, τὸ τάχος καὶ τὴν βραδυτῆτα γιγνάσθαι φήσαντες, ἐν τῷ λοιπῷ πάντι τῷ συγκειμένῳ ἐκ τῶν δυοῖν ἡσυχίοιν, συστολῆς, τὴν πυκνότητα καὶ τὴν ἀραιότητα φασὶ σωίσασθαι. τινὲς ἢ καὶ τὸν ῥυθμὸν ὁμοίως τοῖς πρόσθεν ἐκίνησαν ἐν τῷ λόγῳ τοῦ διασολῆς χρόνου, πρὸς τὸν λοιπὸν ἅπαντα σωίσασθαι φάσκειν. οὐ μὴν οὐδ' ἐν τῷ πάσης ἀναθάνεσθαι διασολῆς, ἢ συστολῆς ὁμολογοῦσιν ἀλλήλοις, ἀλλ' εἰσὶ μὲν οἱ πάσης ἐκατέρας, εἰσὶ δὲ οἱ μήτε τῶν πρώτων διασολῆς, μήτε τῶν ἐχάτων συστολῆς, εἶτα καὶ πρὸς τὸ ὀνομάτων ἐρίζουσιν ἀλλήλοις. ἵν' οὖν ἡμεῖς μήτε τι τῶν πραγμάτων αὐτῶν παραλείπωμεν, μήτ' ἐν τοῖς ἀχρήστοις ὦμεν πλέον διατρίβωμεν, ἀπόντος τὸ ἀλλήλοις τε ἅμα καὶ χρήσιμον, ὧν τρέψωμεν ὀνόματα θέσθαι τοῖς τοῦτ' ἔργον πεποιημένοις. τῶν δὲ ὄντως ὄργανον ἡ τέχνης ἀμελοῦσιν, οὔτε ἡ διασολῆς τῶν πρώτων, οὔτε τ' συστολῆς τῶν ἐχάτων, διωατὸν ἀναθάνεσθαι. πρῶτον δ' ἑκατέρας τὸ ἀναθητὸν, καὶ διὰτι, διέκνυμεν ἐν τοῖς πρὸ ἡ τῶν σφυγμῶν διαγνώσεως. ἔστι δὲ διλυνότι χρήσιμον ἰατρῷ, τὸ ὑπὸ τὴν ἀθησιν ἐρχόμενον, ὥστε καὶ χρόνον διασολῆς ἢ συστολῆς τὸν ἀναθητὸν, ἀναγκαῖον γνωρίζειν αὐτῷ. τὴν μὴ οὖν περαίαν τὴν ἄνω καλουμένην, τὴν ὧδε τῇ διασολῇ πρὸ ἡ συστολῆς, ἀκριβῶς διωατὸν, πλὴν τοῖς ὅσι γνῶναι δεῖ ἡ ἀφῆς, τὴν κάτω δὲ, ὅπ' ἔστ' ἀκριβῶς, δεῖ τὸ προσλαμβάνειν ἑκατέρωθεν μόρια, τῆ μὲν τὴν ἀρχὴν, τὸ ἡ συστολῆς πέρας, τῆ ἢ τὴν τελευτὴν, τὰ πρῶτα ἡ διασολῆς. μεμνῆσθαι δὲ χρὴ τῶν χρόνων τούτων, τό, τε τῆ φύσιν ἑκάστου μεγέθους καὶ τὸν πρὸς ἀλλήλους λόγον. καὶ γνωρίζειν διωατὸν ἐν τῷ νοεῖν ἀλλοιοῦται, ἢ τι διλεῖν ἑκάστη τροπὴ πέφυκεν, ὃ δὴ τε ἡ αὐτίας εὑρίσκειν καὶ τῆ μακρᾷ πείρᾳ λαμβάνεται, καὶ ἡμεῖς πρὸ αὐτῶν ἑτέρωθι λέγομεν. ἐν δὲ τῷ πάντα τὰς διαφορὰς ἐπὶ πρόσθεν τῶν δύο τούτων γνῶν τῶν νῦν ἐρημένων, τό τε τῆ τὴν περαίαν, καὶ τὸ τῆ τὸν ῥυθμὸν, ὧδε τὰ σωέχη τοῦ λόγου μεταβαίνομεν. ἐν μὲν δὴ τῷ τῆ τὴν ἡσυχίαν ἡ ἀρτηρίας γράφῃ, τρεῖς διαφορὰς σωίσαντες σφυγμῶν, ἀραιὸς, πυκνὸς, μέσος, ὧν καὶ οὗς λόγους ὀλίγῳ πρόσθεν ἐμάθομεν. ἐν ᾗ τῷ τῆ τὸν ῥυθμὸν οὐχ ἁπλῶς οὕτως ἐγχωρεῖ εἰπεῖν τὰς σωισαμένας διαφορὰς, ἀλλὰ πρῶτον, ὅτι πᾶς σφυγμὸς ῥυθμὸν ἔχει, δικλωτέον, ἵνα μή τινα τῶν ἀρύθμων καλουμένων σφυγμῶν ἐξαπάθησαν ὄνομα, ψευδῶς ὑπολαμβάνῃ ποιεῖσθαι τῶν τοῦ λόγου μεταβαίνομεν. ἐν μὲν δὴ τῷ τῆ τὴν ἡσυχίαν ἡ ἀρτηρίας γράφῃ, τρεῖς διαφορὰς σωίσαντες σφυγμῶν, ἀραιὸς, πυκνὸς, μέσος, ὧν καὶ οὗς λόγους ὀλίγῳ πρόσθεν ἐμάθομεν. ἐν ᾗ τῷ τῆ τὸν ῥυθμὸν οὐχ ἁπλῶς οὕτως ἐγχωρεῖ εἰπεῖν τὰς σωισαμένας διαφορὰς, ἀλλὰ πρῶτον, ὅτι πᾶς σφυγμὸς ῥυθμὸν ἔχει, δικλωτέον, ἵνα μή τινα τῶν ἀρύθμων καλουμένων σφυγμῶν ἐξαπάθησαν ὄνομα, ψευδῶς ὑπολαμβάνῃ ποιεῖσθαι τῶν τοῦ λόγου μεταβαίνομεν. ἐν μὲν δὴ τῷ τῆ τὴν ἡσυχίαν ἡ ἀρτηρίας γράφῃ, τρεῖς διαφορὰς σωισ

τος καλεῖται σφυγμός. εἰ δὲ ἄνισοι ἢ πάντα, ἀνώμαλος ἁπλῶς. εἰ δὲ κατά τινα μὲν ἴσαι τινὰς δὲ οὐκ ἴσαι, κατά τινα δὲ οὐκ ἴσαι τινὰς ἄνισοι, καθ' ἃς μὲν ἴσαι, ἢ τοῦτος ὁμαλὸς ὁ σφυγμὸς ῥηθήσεται, καθ' ἃς δ' ἄνισοι, κατ' ἐκείνας ἀνώμαλος, πολὺ διαφέροντος, ἢ ἁπλῶς ὁμαλοῦ καὶ ἀνωμάλου εἰπεῖν, ἢ καθ' ἣν ὁτιοῦν γρόνον. ὁ μὲν γὰρ ἁπλῶς ὁμαλὸς, οὔτε μέγεθος, οὔτε τάχος, οὔτ' ἄλλο οὐδὲν ἀνίσον ἔχει. ὁ δὲ καθ' ἣν ὁτιοῦν, ἅμα τῇ ἐκείνῃ προσηγορίᾳ λέγεσθαι βούλεται καὶ μέγεθος ὁμαλὸς, κατὰ τάχος, καὶ σφοδρότητα, καθ' ἣν ὁτιοῦν ἄλλο. ἐμοὶ μὲν οὖν ἐστὶν ἀνώμαλος, ἤτοι καὶ μέγεθος ἢ τάχος, ἢ τι τῶν ἄλλων. ἐὰν δ' ὅτε μὲν κατὰ δύο τούτων, ἢ τρία, ἢ πλείω, ἢ ἐμοὶ πάντ' ὀμοῦ πολλάκις, ὅταν ἁπλῶς ὁμαλὸς ἢ ἀνώμαλος. λέγεται τοίνυν μὲν ὅ, τε ὁμαλὸς καὶ ἀνώμαλος. ὁ δὲ τεταγμένος ἐμοὶ ἄτακτος, τμηθέντος τοῦ ἀνωμάλου εἴς τε τὸ κατὰ πρόοδους ἴσον, καὶ εἰς τὸ παντοίως ἄνισον, καθ' ἑκάτερον τῶν τμημάτων τὴν χρῆσιν ἔχοντι. κατὰ μὲν τὸ τῶν προόδων ἴσον ὁ τεταγμένος ἐστίν. κατὰ δ' αὐτὸ παντοίως ἄνισον, ὁ ἄτακτος. ὥστε γὰρ δὴ τὸ παῦ ἴσῶμεν ἄνιδις ἀναλαβόντος † ἐπωμεν ὑπὲρ τοῦ μηδὲν ἐπὶ διαφόρᾳ ἀσαφὲς. ἀλ καθ' ἕνα σφυγμοῦ ἅπασαι διαφορᾶς, ταῖς γὰ τοῖς ὀξῆς ἴσαι καθ' ἕκαστον χρόνον ἔσωσαν. ὁμαλὸς ἁπλῶς ὁ τοιοῦτος λεχθήσεται σφυγμός. ἀλλὰ πάσαις πάσαις ἄνισοι τυγχανέτωσαν οὖσαι. ἀνώμαλος ἁπλῶς ὁ τοιοῦτος. ἀλλά τις μὲν ἢ τινὲς ἴσαι. τίς δ' ἢ τινὲς ἄνισοι, κατά τινα μὲν ἢ τινὰς, ὁ σφυγμὸς ὁμαλὸς ἔσαι. κατά τινα δ' ἢ τινὰς ἀνώμαλος. ὁ μὲν δὴ ἁπλῶς ὁμαλὸς, ἢ ὁ κατά τινα διαφορὰν μίαν, ἢ ἢ πλείους, οὐ δ' ἐχεται τομήν. τὸν δ' ἁπλῶς ἀνώμαλον, ἢ κατά τινας ἰδέας, ἢ τινὰ τέμνοντος, τῷ κατὰ πρόοδους ἴσῳ τε καὶ ἀνίσῳ, τὸν τεταγμένον τε καὶ ἄτακτον εὑρήσομεν, ἢ ἁπλῶς, ἢ κατά τινας διαφορὰς, ἢ μικρὰ. τὸ ἢ κατὰ πρόοδους ἴσον, οἶμαι μὴ ἤδη σαφὲς ὑπάρχειν, ἀπὸ τῶν ἐφεξῆς ἴσῳ, διορισμένον, οὐ μὴν, ἀλλὰ ὑπὲρ τοῦ μηδὲν ἐλλείπειν τῷ λόγῳ, καὶ ὅσον παρεκείσθω παράδειγμα ἕνεκα, παρχειρισμένοις γὰ χρόνοις σφυγμῶν. ὁ μὲν γὰρ πρῶτος σφυγμὸς καὶ ὁ δεύτερος καὶ ὁ τρίτος ἴσοι κατὰ τὸ μέγεθος, ἄνισος δὲ αὖ τοῖς ἐφεξῆς ἑπέσω ὁ τέταρτος, δῆλον ὡς ἀνώμαλος κατὰ μέγεθος ὁ τοιοῦτος ὅτι σφυγμὸς, οὐ μὴν, ἤδη πω δῆλον, εἰ καὶ ἄτακτος, ἀλλὰ χρὴ προμνῆσαι ἄλλας πέντε, ἵν' ἐ μὴ οἱ τρεῖς οἱ δεύτεροι, καὶ ἀλλήλοις, κὴ τοῖς ἐκ τῆς πρώτης τετάρτης εἰόδοις γεγνηθεῖσιν ἴσοι, καὶ μετ' αὐτοὺς ὁ τέταρτος τῷ τετάρτῳ, τεταγμένος ὁ τοιοῦτος λέγοιτο σφυγμὸς κατὰ μέγεθος, εἴγε ὡσαύτως τὰς πρώτας δύο πρόοδους, κὴ τὰς ὀξῆς ἀπάσας ἴσας διαφυλάξει. εἰ δὲ μὴ πάντοθεν οἱ ἐκ τῆς δευτέρας πρόοδος, τοῖς ἐκ τῆς πρώτης ἴσοι, γίγνοιντο τινικαῦτα ἤδη, κὴ ὁ σφυγμὸς ἄτακτος λέγοιτο κατὰ μέγεθος. οὕτω δὴ κὴ κατὰ τάχος καὶ συνέστητα κὴ τὰς ἄλλας διαφορᾶς. ἐὰν δ' ὅτε δὲ δύο μὲν ἢ τρεῖς περιόδοι σφυγμῶν, ἀνίσοι κατὰ πάντα ἀλλήλοις εἰσὶν, αἱ δὲ ὀξῆς ὀκτὲ, τὸν ζωτικὸν σφυγμὸν, ὅπ μὲν οὐ χρὴ καλεῖν τεταγμένον ἁπλῶς, ἀτάκτως δ' ἥκιστ' ἂν μήν, οὐδὲ ἁπλῶς ἄτακτον, ἀλλ' ὡδὶ σκοπεῖσθαι χρὴ καὶ διορίζεσθαι μήτε τὸ κατὰ πρόοδους δὴ τεταγμένον. ἐὰν δ' ὅτε γε τρεῖς ἢ τέτταρες περιόδοι ἀλλήλαις ἄνισοι γιγνόμεναι τὰς ὀξῆς ἴσας ἀπαλλαγὴν ἴσχουσιν. ὡς εἰ τύχοι τὴν μὲν τετάρτην τῆς πρώτης, τὴν δὲ πέμπτην τῆς δευτέρας, τὴν δ' ἕκτην τῆς τρίτης κατὰ πάντα ὀξῆς ἴσασθαι, τοιοῦτον τὸν σφυγμὸν εἰώθαμεν τεταγμένον κατὰ περιόδους καλεῖν, μέλλοντα τῶν ἁπλῶς λεγομένων τεταγμένων τε καὶ ἀτάκτων. τούτων μὴν ἑκάτερος οὐδαμῆ τοῦ ἐναντίου μετέχει. οὔτ' ἂν ὁ τεταγμένος ἀταξίας, οὔθ' ὁ ἄτακτος τῆς τάξεως. ὁ δὲ κατὰ περίοδον τεταγμένος ὅτι μὲν τάξεως, ἔστι δὲ ἃ ἀταξίας μετέχει, τάξεως μὲν τῆς ἐν ἁπάσαις ταῖς περιόδοις, ἀταξίας δὲ τῆς καθ' ἑκάστην αὐτῶν. ὁ μὲν γὰρ ἁπλῶς τεταγμένος, ἴσας ἁπάσας ἔχει τὰς πρόοδους. ὁ δὲ κατὰ πρόοδους τεταγμένος, οὐχ ἁπάσας ἴσας, ἀλλὰ διά τινος ἀριθμοῦ. πάλιν δὲ ὁ μὲν ἄτακτος, οὔτε πάσας ἐφεξῆς ἴσας ἔχει τὰς πρόοδους, οὔτε διά τινος ἀριθμοῦ. ὁ δὲ κατὰ περίοδον τεταγμένος, ἑκάτερον μὲν αὐτῶν οὐκ ἔχει, θάτερον δ' ἔχει. καὶ οὕτω μέσος τε ἀμφοῖν γίνεται τεταγμένος τε καὶ ἄτακτος. ἐμοὶ τὸ μὲν ἔχει κοινὸν ἑκατέρου, τὸ δ' οὔ. δίωμαι δ' ἄν τις καὶ ἁπλῶς τεταγμένος οὗτοι τοίνυν ἡγεῖσθαι σφυγμὸς, εἰ τὰς κατὰ μέρος πρόοδους, τὰς διά τινος ἀριθμοῦ ταῖς ὀξῆς ἴσας, εἰς μίαν ἁπάσας μεγάλην συναριθμοίη πρόοδον. ὅση δὲ καὶ οἵα ποικιλία καὶ πλοκὴ χρόνοις ἂν τῶν πρόοδος, ἐν διαφέρουσιν ἀριθμοῖς συνισαμένων, οὐ χαλεπὸν συνιδεῖν καὶ μάλιστα τοῖς γεγυμνασμένοις, τὰς ἐν τοῖς συνεχέσι πρόοδος ὧν πλέκειν ἀλλήλαις. οὐκοῦν ὡδὶ πλέον ἡμᾶς δέησει ἐπὶ τὰς διαφορὰς αὐτῶν ἐπεξιέναι, ἀλλ' ὧν τὰς κατὰ τὴν ἀνωμαλίαν ἐλθόντας, εἰπεῖν πρότερας μὲν τὰς συνημμένας, ὀξῆς δὲ τὰς καθ' ἕνα σφυγμόν, αἱ μέν τοι συνημμέναι τῇ ἀνωμαλίᾳ, ἐν ἀθροίσματι δ' αὖται πλείονων, ὡς ἔφαμεν, σφυγμῶν συνίστανται, πρώτην μὲν ἔχουσι διαφορὰν, καθ' ἣν ὅτε μὲν ὁμαλῶς, ὅτε δ' ἀνωμάλως γίγνονται, οὐ χρὴ θαυμάζειν εἰ ὁμαλήν τινα καλοῦμεν ἀνωμαλίαν. ἔχει γὰρ οὕτως οὐκ ἐν σφυγμοῖς μόνον, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἄλλοις ἅπασιν, ὅσα πρέποντα τῇ ὀξῆ ἀρχῆς φύσιν, εἴτε κατὰ μέγεθος, εἴτε κατὰ ποιότητα, ἢ ὁμαλὸς ποιεῖ τὰς αὐξήσεις, ἢ ἀνωμάλως. καθόδον μὲν γὰρ πρέπει διαφθέροντα τὴν ἰσότητα, λέγειτ' ἂν ἀνώμαλα, καθόδου δὲ τὸ ἴσον ἀεὶ ἐν προπῆς ὑπολαμβάνει, λέγοιτ' ἂν ὁμαλῶς πρέπειθαι. τὰ δὲ μήτε ἐν τῷ πρόσθεν μένοντα, μήτε τὸ ἴσον ἀεὶ τ προπῆς ὑπολαμβάνοντα, τελέως ἀνώμαλα λέγεται. τοιοῦτον δή τι καὶ κατὰ σῶν ἢ σῶν σφυγμὸς συμβέβηκεν, ἤτοι κατὰ βραχὺ καὶ ὁμαλῶς ἐκλυομένης αὐτῶν ἐν ἰσότητος, ἢ ἀθρόως, καὶ κατὰ μεγάλα. χρόνοις δ' ἂν ἐφ' ἑνὸς χρόνου, ὡς ὑπὸ παραδείγματος, ὁ λόγος σαφήσ. ἔστω τοίνυν ὁ μὲν δεύτερος σφυγμὸς, τοῦ πρώτου βραχὺ μικρότερος, ὁ δὲ τρίτος τοῦ δευτέρου ποσότῳ πάλιν, ἀλλὰ καὶ ὁ τέταρτος τοῦ τρίτου τῷ ἴσῳ, καὶ τὸ τοῦτ' ἄχρι πλείονος ἐφεξῆς γνώσῃ. οὗτοι τοίνυν σφυγμοὺς μυριζόντας τε καὶ μύδρους καλοῦσιν, ἀπὸ τῶν εἰς ὀξὺ τελευτόντων σχημάτων, τὸ ὄνομα μεταφέροντες. ὅσοι μὲν δὴ παντὸς αὐτῶν μειοῦνται, καὶ οὐδέ ποτε παύονται τοῦ τὸ παθήματος, εἰς ἀκινησίαν παντελῆ τελευτῶσιν, καὶ καλοῦμεν αὐτοὺς ἐκλείποντας μύδρους. ὅσοι δὲ παύονται, διαφὴν ἔχουσι τὴν διαφοράν. τινὲς μὲν γάρ αὐτῶν τὸ ἧ πρῶτον ἐπαύσαντο μειούμενοι σμικρότητι, τούτῳ δὴ παντὸς φυλάξουσι, τινὲς δ' αὐξάνονται πάλιν, οὓς μύδρους παλινδρομοῦντας καλοῦσι. τούτων δ' αὐτῶν, οἱ μὲν εἰς ἴσον τῷ καταρχὰς, ἐπανέρχονται μέγεθος, οἱ δ' εἰς ἔλαττον. καὶ τινὲς μὲν ὧν ἐμ-

πρόσθεν

πρόσθεν ἐμειώθησαν ὑπεροχαῖς, ἐν ταύταις αὖθις αὐξάνονται. τινὲς ἐλάττοσιν ἢ μείζωσιν προσθέσεσι χρῶντες. τοιαῦται μὲν τινὲς αἱ ὁμαλαὶ τῶν ἀνωμαλιῶν εἰσὶ διαφοραί. Τῶν δ' ἀνωμάλων ἀνωμαλιῶν τινὲς μὲν οὐδεμίαν ὅλως φυλάττουσιν ἰσότητα, τινὲς δὲ μέχρι μὲν τριῶν ἢ τεττάρων ἢ πέντε σφυγμῶν φυλάττουσι, διαφθείρουσι δ' ὕστερον. ἐν ἑκατέραις δ' αὐτῶν ἤτοι τάξις ἢ ἀταξία συνίσταται. τάξις μὲν εἰ περιόδους τινὰς ἴσας φυλάττοιεν. ἀταξία δὲ εἰ καὶ ταύτας διαφθείροιεν. ἐκλείπουσι δὲ κἀπὶ τούτων πολλάκις αἱ κινήσεις, ὥσπερ κἀπὶ τῶν ὁμαλῶς κινουμένων, ἀλλ' ἐκείνους μὲν μύουρους ἐκλείποντας ὀνομάζομεν, τούτους δὲ ἀνωμάλους ἐκλείποντας. ἐν μὲν δὴ τῇ κατὰ τὸ μέγεθος καὶ σμικρότητα ἀνωμαλίᾳ, πάνυ συνήθεις τοῖς ἰατροῖς ὄνομα, τὸ μύουρον. ἐν δὲ τῇ κατὰ σφοδρότητα καὶ ἀμυδρότητα καὶ τοῖς ἄλλοις γένεσιν, οὐκ ἔθ' ὁμοίως ἐν ἔθει. ἡ μέν τοι τῶν πραγμάτων ἀναλογία, καθ' ἕκαστον γένος ἡ αὐτή. ἤτοι γὰρ ὁμαλῶς διαφθείρουσι τὴν ἰσότητα, ἢ ἀνωμάλως. καὶ τὰς ἄλλας τὰς ἐν μέρει διαφορὰς, τὰς αὐτὰς ἴσχουσιν ἀνωνύμους τὰς πλείστας αὐτῶν. πλὴν γὰρ τοῦ πρεμπίπτοντος τε καὶ διαλείποντος, οὐδενὸς τῶν ἄλλων ἔστιν ἴδιον ὄνομα. τούτων δὲ, ὁ μὲν πρεμπίπτων, ἐκ τοῦ κατὰ πυκνότητα μόνης ἐστὶν ἀνωμαλίας. ὁ δὲ διαλείπων, ἔντε τῇ κατὰ ἀραιότητα καὶ μικρότητα συνίσταται, καθ' ἕτερον ἐν ἑκατέρᾳ τρόπον, ἐν μὲν τῇ κατὰ τὴν ἀραιότητα, τῷ τὴν ἡσυχίαν ὑπὸ μήκεστον ἐκτετᾶσθαι, ἐν δὲ τῇ κατὰ σμικρότητα, τῷ τὴν διαστολὴν ἐπ' ἐλάχιστον διεστάλθαι. μᾶλλον δέ πως ὑπὸ μὲν ταῖς σμικρότησι τῶν σφυγμῶν, οἱ ἐκλείποντες, ὑπὸ δὲ ταῖς ἀραιότησιν, οἱ διαλείποντες γίνονται. πράκειν δὲ τοῖς διαλείπουσι σφυγμοῖς, οἱ καλούμενοι παλινδρομοῦντες ἐκλείποντες, ὅταν δύο, ἢ καὶ τριῶν, ἢ καὶ πλείονων ἔτι σφυγμῶν χρόνον ἀκίνητος εἶναι δόξασα παντάπασιν ἡ ἀρτηρία, πάλιν ὑπάρξῃ κινεῖσθαι. ταυτὶ μὲν καὶ τὰ τοῦ συστηματικῆς ἀνωμαλίας εἴδη. Ὑπόλοιπον δ' ἂν εἴη τοῦ καθ' ἕνα σφυγμῶν ἀνωμαλίας εἰπεῖν τὰς διαφορὰς. ἔστι δὲ καὶ ταῦθα πραπλήσιος ὁ λόγος ἐφ' ἑκάστου τε τῶν γενῶν καὶ πάντων ὁμοῦ. τὸν μὲν γὰρ ἁπλῶς ὁμαλὸν καλέσομεν. τὸν δὲ, ἁπλῶς ἀνώμαλον. τὸν δὲ, καθ' ἓν ὁτιοῦν γένος, ἐν ᾧ διαφθείρεσθαι συμβαίνει τὴν ἰσότητα. λέγωμεν οὖν ὑπὸ τοῦ κατὰ τὴν κίνησιν γένους πρώτου τὰς διαφορὰς. εἰ γὰρ ὑπὸ τούτῳ γυμνασαίμεθα, ῥᾳδίως, ἤδη καὶ περὶ τῶν λοιπῶν συνείσομεν. τοῦ οὖν κατὰ τὴν κίνησιν ἀνωμαλίας, δύο μὲν χρὴ τὰς πρώτας διαφορὰς τίθεσθαι, τὴν μὲν ἐν ἑνὶ μορίῳ τοῦ ἀρτηρίας τὴν γένεσιν ἴσχουσαν. ἐν πλείωσι δὲ τὴν ἑτέραν. ἑκατέρα δ' αὐτῶν αὖθις εἰς πλείους τέμνεσθαι πέφυκεν, ἃς δίκαιον ἂν εἴη πάσας εἰπεῖν, ἀρξαμένους ἀπὸ τοῦ καθ' ἓν μόριον συνισταμένης, οὐ κατὰ τὸν αὐτὸν δηλονότι χρόνον. ἀμήχανον γὰρ ἓν καὶ ταυτὸ μόριον, ἐν ἑνὶ καὶ ταυτῷ χρόνῳ, μὴ ὡσαύτως φαίνεσθαι κινούμενον, ἀλλ' ἐν διαφέρουσι καιροῖς ἢ τοῦ ἑνὸς μορίου κίνησις, οὐχ ἡ αὐτὴ φαίνεται πολλάκις, ὅταν ἀρχομένη μὲν βραδυτέρα, τελευτῶσα δὲ, ὠκυτέρα. καὶ ἀνάπαλιν, ἀρχομένη μὲν ὠκυτέρα, τελευτῶσα δὲ βραδυτέρα, πάνυ πολλῆς τοιαύτης ἀνωμαλίας, καὶ πολλάκις ἐν τοῖς σφυγμοῖς, εὑρισκομένης, καὶ πολλὰ δηλοῦν πεφυκυίας, ὡς ἑτέρωθι λέγεται. δείξομεν δὲ νῦν αὐτοῦ, ἁπάσας τὰς κατὰ μέρος διαφορὰς. εἰσὶ δὲ τρεῖς μὲν αἱ πρῶτες. ποτὲ μὲν ἡσυχίας διακοπτούσης τὴν κίνησιν τοῦ μορίου, ποτὲ συνεχοὺς μὲν φαινομένης αὐτοῦ, οὐ μὴν ἰσοταχοῦς, ποτὲ δὲ ἐπανερχομένης. ἐν ἑκάστῃ δ' αὐτῶν κατὰ μέρος ἑτέραι. περὶ πρώτης οὖν εἴπωμεν τοῦ πρώτου ῥηθείσης, ἐν ᾗ διακόπτεσθαι τὴν κίνησιν ὑπὸ τοῦ ἡρεμίας συμβέβηκεν. εὑρίσκοντες δὲ ἐν αὐτῇ διαφορὰι σφυγμῶν ἐννέα, τρόπῳ τῷ δὲ συνιστάμεναι. Τῆς πρότερας κινήσεως ὠκείας οὔσης, ἡ δευτέρα τὰς τρεῖς τρεπέσθω τροπὰς, ἢ ὠκεία, ἢ βραδεία, ἢ σύμμετρος γινομένη. τρεῖς μὲν αὗται διαφορὰι σφυγμῶν. αὖθις δ' ἄλλαι τρεῖς, τοῦ πρότερας βραδείας μενούσης, ὑπαλλαττομένης δὲ τοῦ δευτέρας τριχῶς. καὶ αὖθις δ' ἄλλαι τρεῖς, τοῦ πρότερας μενούσης συμμέτρου, τὸν δὲ δευτέρας τριχῶς τρεπομένης. Τῶν δὲ μὴ διαλειπόντων κατὰ τὴν διαστολὴν, ἀνωμάλων σφυγμῶν ἐν τῇ κινήσει, ἀλλ' ἐξῆς ἀεὶ, μίαν τὴν ἀνωμαλίαν ἐχόντων μηδαμοῦ σχιζομένην ἀκινησίᾳ, τινὲς μὲν ὠκέως ἀρχόμενοι κινήσεως, βραδύνουσι τελευτῶντες, ἄλλοι δ' ἔμπαλιν, ἄρχοντες μὲν βραδεῖς, ταχύνοντες δὲ ἀεὶ καὶ μᾶλλον, ἑκατέροις δ' αὐτῶν ἢ ὁμαλῶς ἢ ἀνωμάλως, τὸ τοιοῦτο γίνετες. προείρηται γὰρ ὅπως ὁμαλή τις ἡ ἀνωμαλία γίγνεται. τῶν μὲν οὖν ὁμαλῶς ἐκλυόντων τὴν κίνησιν, ἢ ὑπὸ τεινόντων, οἱ μὲν ἀπὸ τοῦ ἐσχάτης βραδυτῆτος, ὑπὸ τὴν σύμμετρον κίνησιν ἔρχοντες. τινὲς δὲ ἀπὸ τοῦ συμμέτρου κινήσεως ὑπὸ τὴν ἐσχάτην βραδυτῆτα, καὶ τινὲς μὲν ἀπὸ τοῦ πρώτου τάχους τοῦ συμμέτρου κινήσεως ὑπὸ τὴν ἐσχάτην βραδυτῆτα. τινὲς δὲ ἀπὸ ταύτης, ὑπὸ τὸ ἔσχατον τάχος. ἄλλοι δὲ τινὲς ἐφ' ἑκάτερα τοῦ συμμέτρου κινήσεως βραχὺ ἀπαχωροῦσι διχῶς καὶ οὗτοι, ποτὲ μὲν ὠκύτεροι. ποτὲ δὲ βραδύτεροι γιγνόμενοι. ὥστ' εἶναι τὰς πάσας αὐτῶν ἓξ διαφορὰς, καί τοι πλέονες ὑπονοεῖσθαι δύνανται. ἀλλ' ἡμεῖς τὰς φαινομένας εἴπωμεν. οὐ γὰρ εὕρομεν, οὔτ' ἀπὸ τοῦ ἐσχάτης βραδυτῆτος, εἰς ἔσχατον τάχος ἀφικνούμενον οὐδένα σφυγμὸν, τῶν ὁμαλὴν τὴν ἀνωμαλίαν ἐχόντων, οὔτ' ἔμπαλιν ἀπὸ τοῦ ταχίστης κινήσεως εἰς τὴν βραδύτατην. ἀλλ' ἐν τοῖς ἀνώμαλον τὴν τροπὴν ποιουμένοις, σπανίως γίνετες ἔσχατο. οὐ γὰρ ὑπὸ τῇ τυχούσῃ διαθέσει τηλικαύτη μεταβολὴ γίνεσθαι πέφυκεν, ὥστε ἀρξαμένην βραδύτατα κινεῖσθαι τὴν ἀρτηρίαν, τελευτῶσαν εἰς ἔσχατον ἀφίκεσθαι τάχος, ἢ τάχιστα κατὰ τὴν ἀρχὴν κινηθεῖσαν, εἰς ἐσχάτην βραδυτῆτα μεταστρέψαι. καὶ ὅταν ἔσχατο γίνητες, καὶ ἡ τροπὴ τηνικαῦτα ἐξ ἀνάγκης ἀνώμαλος τε ἐστὶ καὶ ἀθρόα κατὰ μεγάλας μεταβολὰς, καὶ οὐ κατὰ βραχὺ γενομένη, καθάπερ ἐξαλλομένης τοῦ ἀρτηρίας, ὅταν ἐκ τοῦ βραδυτῆτος εἰς τὸ τάχος μεταπίπτη. καὶ αὖθις οἷον εἰργομένοις καὶ δεσμουμένης καὶ κατεχομένης ὑπό τινος, ὅταν ἐκ τοῦ ταχέως κινῆσθαι, μεταπίπτη ποτὲ ἀθρόως εἰς βραδυτῆτα, τὴν ἐν μέσῳ συμμετρίαν ὑπερβάσα. τινὲς μὲν οὖν αἱ διαθέσεις, καί τινες αὐτῶν αἱ αἰτίαι, καὶ εἰς ὅτι τελευτῶσιν οἱ τοιοῦτοι σφυγμοὶ, τηνικαῦτα λεχθήσετες, ὅταν καὶ περὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων, ἢ τὰς αἰτίας, ἢ ὅτι δηλοῦν πεφύκασιν ὑπισκεπτώμεθα. νυνὶ δὲ τὰς διαφορὰς μόνον ἐπέξιμεν. Εἰρηκότες οὖν ἱκανῶς, ὅτι τῶν ἀνωμάλων καθ' ἓν μόριον σφυγμῶν, ὅταν ὁμαλὴν ποιῶνται τὴν ἀνωμαλίαν, ἓξ εἰσὶν αἱ πᾶσαι διαφοραὶ, καὶ ὡς οὐχ εὑρήκαμεν οὐδένα τῶν τοιούτων, οὔτ' ἀπὸ τοῦ βραδυτάτης κινήσεως εἰς τὴν ταχίστην, οὔτ' ἀπ' ἐκείνης εἰς τὴν βραδυτάτην τελευτήσαντα, περὶ τῶν ἀνώμαλον τὴν τροπὴν ποιουμένων, ἤδη λέγωμεν, ἐν οἷς ποτὲ μὲν δύο, ποτὲ δὲ τρεῖς

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 20 sur 494

Σαφῶς φαίνονται διαφοραὶ τῆς κινήσεως. ἡμῖν δὲ καὶ τετάρτη ποτὲ ἀμυδρῶς ἐφαντάσθη. τάχα δ' ἄν τις ὠθῇ πλέον τριβόμενος καὶ προσεδροβύων τῷ πράγματι, καὶ ἀσκῶν τὴν ἁφὴν, καὶ τέτταρας γνωρίσαι Σαφῶς δυνηθείη. ἀλλὰ νῦν περὶ τῶν ἐναργῶς φανεισῶν πολλάκις καὶ ἡμῖν καὶ τοῖς ἄριστα τὴν περὶ τοὺς σφυγμοὺς τέχνην μεταχειρισαμένοις πολλάκις ἐρῶμεν, ὅταν ἤτοι δύο διαφορὰς αἰσθητὰς ἡ κίνησις τῆς ἀτηρίας, ἢ τρεῖς ποιεῖται. δύο μὲν γὰρ οὐσῶν ἓξ ἔσται συμπλοκῶν σχήματα. τριῶν δὲ τέτταρα καὶ εἴκοσι. τιδὴ ποτε δὲ τριῶν ὄντων σφυγμῶν ἐν ἑκατέρᾳ τῶν διαφερουσῶν κινήσεων, ὠκέος τε καὶ βραδέος καὶ συμμέτρου, τὰς ἐκ τῆς συμπλοκῆς αὐτῶν οὐκ ἐννέα φαμὲν, ἀλλ' ἓξ γίνεσθαι διαφορὰς, ὡδ' ἂν μάθοις, εἰ γνοίης ὅτι τὸν αὐτὸν σφυγμὸν ἐφεξῆς δὶς ὑποθέμενος γίνεσθαι, μηδεμιᾶς ἡσυχίας μέσης αὐτῆς ὑπαρχούσης, ἵνα τὸ ὅλον ὁμαλὸν ἀπεργάσῃ, καὶ κατὰ τοῦτο τῶν ἐννέα συμπλοκῶν, τρεῖς ἀπεχωροῦσιν, ἐν αἷς οὐκ ἔτ' ἀνώμαλος σφυγμὸς, ἀλλ' ὁμαλὸς γίνεται, ἤτοι ταχὺς, ἢ βραδὺς, ἢ σύμμετρος, ὡς ὠθῇ τοῦ διαγράμματος ἔστι δῆλον. ὁ δεύτερος γὰρ ἐν αὐτῷ καὶ ὁ τέταρτος, καὶ ὁ ἔννατος, ὁμαλοὶ γίνοντο, ταχὺς μὲν ὁ δεύτερος. βραδὺς δὲ ὁ τέταρτος. σύμμετρος δὲ ὁ ἔννατος. εἰ δέ τις καὶ αὐτῶν τούτων πρὸς ἀλλήλους ἐστὶ διαφορὰ, τοῦ ταχέος, πρὸς τὸν ταχὺν, ἢ τοῦ βραδέος, πρὸς τὸν βραδὺν, οὐκ νῦν πρέπεσθω. πλέονα γὰρ ἀσάφειαν πρέξει. ἀλλ' ὡς τῶν αὐτῶν καὶ ἴσων ἀλλήλοις ὑπαρχόντων, ὁ πρὸν λόγος παραινέσθω.

α̅	ταχὺς	βραδὺς	β̅	ταχὺς	ταχὺς	γ̅	ταχὺς	σύμμετρος
δ̅	βραδὺς	βραδὺς	ε̅	βραδὺς	ταχὺς	ϛ̅	βραδὺς	σύμμετρος
ζ̅	σύμμετρος	βραδὺς	η̅	σύμμετρος	ταχὺς	θ̅	σύμμετρος	σύμμετρος

Οὕτω δὲ καὶ εἰ τρεῖς ὑποθέμενος διαφερούσας ἀλλήλων ἐκινήσεις, καθ' ἑκάστην αὐτῶν τοὺς τρεῖς σφυγμοὺς ὑπαλλάττων συμπλέκοις, ἑπτὰ μὲν καὶ εἴκοσι ἔσται τὰ πάντα σχήματα. τρία δ' ἐξ αὐτῶν εἰς ὁμαλότητα μεταπεσεῖν ἀναγκαῖον. ἔστι δὲ καὶ οὐκ δῆλον ὠθῇ διαγράμματος.

α̅	ταχὺς	ταχὺς	βραδὺς
β̅	ταχὺς	ταχὺς	ταχὺς
γ̅	ταχὺς	ταχὺς	σύμμετρος
δ̅	ταχὺς	βραδὺς	βραδὺς
ε̅	ταχὺς	βραδὺς	ταχὺς
ϛ̅	ταχὺς	βραδὺς	σύμμετρος
ζ̅	ταχὺς	σύμμετρος	βραδὺς
η̅	ταχὺς	σύμμετρος	ταχὺς
θ̅	ταχὺς	σύμμετρος	σύμμετρος
ι̅	βραδὺς	ταχὺς	βραδὺς
ια̅	βραδὺς	ταχὺς	ταχὺς
ιβ̅	βραδὺς	ταχὺς	σύμμετρος
ιγ̅	βραδὺς	βραδὺς	βραδὺς
ιδ̅	βραδὺς	βραδὺς	ταχὺς
ιε̅	βραδὺς	βραδὺς	σύμμετρος
ιϛ̅	βραδὺς	σύμμετρος	βραδὺς
ιζ̅	βραδὺς	σύμμετρος	ταχὺς
ιη̅	βραδὺς	σύμμετρος	σύμμετρος
ιθ̅	σύμμετρος	ταχὺς	βραδὺς
ικ̅	σύμμετρος	ταχὺς	ταχὺς
κα̅	σύμμετρος	ταχὺς	σύμμετρος
κβ̅	σύμμετρος	βραδὺς	βραδὺς
κγ̅	σύμμετρος	βραδὺς	ταχὺς
κδ̅	σύμμετρος	βραδὺς	σύμμετρος
κε̅	σύμμετρος	σύμμετρος	βραδὺς
κϛ̅	σύμμετρος	σύμμετρος	ταχὺς
κζ̅	σύμμετρος	σύμμετρος	σύμμετρος

Ὁμαλῶν οὖν ἐν τούτοις τριῶν γενομένων, τοῦ δευτέρου κατὰ τὸ διάγραμμα, καὶ τοῦ τρισκαιδεκάτου καὶ ἑβδόμου καὶ εἰκοστοῦ, ταχὺς μὲν ὁ δεύτερος ἔσται. βραδὺς δὲ ὁ τρισκαιδέκατος. μέτος δὲ ὁ ὕστατος. ἤδη δὲ καὶ ἄλλοι δεκαδύο σφυγμοὶ μεταπίπτουσιν εἰς τὸ πρῶτον διάγραμμα. τῷ μὲν γὰρ ἐκ τοῦ πρώτου διαγράμματος πρώτῳ, δύο ἂν γενοιθεῖεν οἱ αὐτοὶ, τῶν ἐκ τοῦ δευτέρου πρῶτος τε καὶ τέταρτος, ὁ μὲν τάχους τὸ πλέον, ὁ δὲ βραδυτῆτος ἔχων. τῷ τρίτῳ δὲ, ὁ τρίτος καὶ ὁ ἔννατος, ὁ μὲν τάχους τὸ πλέον, ὁ δὲ σύμμετρίας ἔχων. τῷ πέμπτῳ δὲ, ὁ, τε ἐνδέκατος καὶ ὁ τεσσαρακαιδέκατος, ὁ μὲν τάχους τὸ πλέον, ὁ δὲ βραδυτῆτος ἔχων. τῷ ἕκτῳ δὲ, ὅ, τε πεντακαιδέκατος

κατος καὶ ὁ ὀκτωκαιδέκατος, ὁ μὲν βραδυτῆτος τὸ πλέον, ὁ δὲ συμμετρίας κεκτημένος. τῷ ἑβδόμῳ δὲ, ὅ, τε εἰκοστὸς δεύτερος καὶ ὁ εἰκοστὸς πέμπτος, ὁ μὲν τῇ βραδύτητι πλεονεκτῶν, ὁ δὲ τῇ συμμετρίᾳ. λειποὶ δὲ δύο τῶν ἐκ τοῦ δευτέρου διαγράμματος, οἱ αὐτοὶ εἰσὶν τῷ ἐκ τοῦ πρώτου διαγράμματος ὀγδόῳ, εἴκοστός τε καὶ εἴκοστος ἕκτος, ὁ μὲν τῷ τάχει πλεονεκτῶν, ὁ δὲ τῇ συμμετρίᾳ. καὶ γένοιτ' ἂν διαίρεσις ἐνταῦθα τῶν μὲν, εἰ δύο μόνον εἶεν ἐν τῇ διαστολῇ διάφοροι κινήσεις, εἰς τὸ πρότερον διάγραμμα, οὗτοι τοιούτους σφυγμοὺς ἅπαντας τιθέντων, τῶν δὲ τὰ μεγέθη προσλογιζομένων, καὶ οὕτως, ἴσων μὲν αὐτῶν ὄντων, εἰς τὸ πρότερον τιθέντων, θατέρου δὲ διπλασίονος, εἰς τὸ δεύτερον. ἐπεχείρησα δ' ἂν κρίναι τὴν μάχην, εἴτι μέγα κορδαίνειν ἤλπιζον. ἐπεὶ δ' ἀρκεῖ τοσοῦτο διορίζεσθαι, τὸ ποτὲ μὲν τὴν ἑτέραν τῶν κινήσεων, κατὰ μείζονος ἐνηνέχθαι διαστάσεως, ποτὲ δὲ τὴν ἑτέραν, ἢ καὶ ἀμφοτέρας ἐξ ἴσου, οὗτοι τὶς μεμνημένος, ἵν' αὖθις μάθῃ τι δηλοῦν ἑκάστη πέφυκεν, εἰς ὁπότερον βούλετο τῶν διαγραμμάτων τιθέσθω οὗτοι εἰρημένους σφυγμούς. ὅτι δὲ οἱ λοιποὶ δώδεκα, οἱ ἐκ τοῦ δευτέρου διαγράμματος, οἱ κατὰ πᾶν ἀνώμαλοι, κατ' οὐδὲν τοῖς ἐν τῷ πρότερῳ κοινωνοῦσιν, ἄντικρυς δῆλον, ἐφ' ὧν αὐτό γε οὗτοι προσγέγραπται τὸ τῆς ἀνωμαλίας, οὐχ ὡς τῶν ἄλλων τῶν δέκα δύο τῶν κοινωνούντων τῷ πρώτῳ διαγράμματι μὴ ὄντων ἀνωμάλων, εἰσὶ γὰρ, ἀλλ' ὅτι κατὰ τὰς τρεῖς διαφορὰς τῶν κινήσεων οὗτοι τὴν ἀνωμαλίαν ἔχουσι σαφῆ, τῶν ἄλλων κατὰ τὰς δύο διαφορὰς ἐχόντων, καὶ εἰσὶν ἀπὸ τοῦ πρώτου κατὰ τὴν τάξιν ἀριθμοῦντι, πέμπτος τε καὶ ἕκτος, καὶ ἕβδομος, καὶ ὄγδοος, καὶ δέκατος, καὶ δωδέκατος. καὶ δέκα ἕκτος, καὶ δέκα ἕβδομος, καὶ ἐννέα καὶ δέκατος, καὶ κα καὶ κγ καὶ κδ. Ἀρκεῖν μοι δοκεῖ καὶ περὶ τούτων τὰ τοσαῦτα. ὐδὲ γὰρ τὴν ἔτι λοιπὴν καὶ τρίτην διαφορὰν, τῶν καθ' ἓν μορίον ἀνωμάλων σφυγμῶν, ἐπάνιμεν αὖθις, οὓς Ἀρχιγένης μὲν ὡς ἕνα γράφει καὶ καλεῖ δίκροτον. εἰσὶ δὲ πλείους. ὅσοι δέ τινες καὶ οἷοι, μετ' ὀλίγον ἐροῦμεν, ἂν πρότερον ὐδὲ σκεψώμεθα, πότερον τῶν κατὰ μίαν διαστολὴν τῆς ἀρτηρίας συνισταμένων ἐστὶν, ἢ δύο εἰσὶν ἐφεξῆς ἀλλήλων ἄνισοι σφυγμοί. οὗτοι δ' οὐκ οἷόν τε κρῖναι καλῶς, εἰ μὴ πρότερον ἀκριβῶς μάθωμεν, οἷος ἐστὶν, ὁ σφυγμὸς οὗτος ὁ πρὸς Ἀρχιγένους δίκροτος κεκλημένος. ὅτι μὲν γὰρ τῶν δὶς παιόντων τὴν ἁφὴν, ἄντικρυς δῆλον. ἀλλὰ οὗτοι μὲν καὶ τοῖς διαλείπουσι κατὰ μίαν πληγὴν ὑπάρχει, καὶ εἴ τις μόνῳ τῷ πλήττεσθαι προέχων, δύο σφυγμοὺς τὸν δὶς παίοντα νομίζει, φανερῶς ἁμαρτάνει. οὗτοι γὰρ ἐν μιᾷ διαστολῇ διαλείποντας, οὐκ ἂν φαίη δύο σφυγμοὺς εἶναι, καί τοι δὶς πλήττουσιν. ἐναργῶς γὰρ ἐπ' αὐτῶν ἡ κίνησις ἀπολλύσα τὸ συνεχὲς, ἀκινησίᾳ μέσῃ διακόπτεται. τὸ δὲ γένος τὸ τῶν δικρότων, οὐχ οὕτως, ἀλλ' ἐπειδ' ἂν πληρώσῃ τὴν διαστολὴν ἅπασαν, εὐθὺς ἀπαχωρεῖ πρὸς βραχὺ, καὶ αὖθις παίει τὸ δεύτερον, ὥστε τῶν μὲν διαλειπόντων ἡσυχίαν μέσην εἶναι τῶν πληγῶν. τοῦ δὲ δικρότου, συστολὴν ἢ συνόδον, ἢ ὑπονόστησιν, ἢ ὡς ἄν τις ἐθέλῃ καλεῖν. διὰ οὗτοι τινὲς δύο σφυγμοὺς εἶναι φασὶ, οὐχ ἕνα, τὸν δίκροτον. ἐροῦσι δὲ αὐτὸ μάλιστα, οἱ μὴ παρακολουθοῦντες τῇ συστολῇ τῆς ἀρτηρίας, ἀλλ' ἐκ πληγῆς καὶ διαλείμματος τὸν σφυγμὸν συνεστάναι φάσκοντες. οὗτοι γὰρ μετὰ τὴν πρότερον προσβολὴν τῆς ἀρτηρίας, ἀκινησίαν βραχεῖαν ἐροῦσι γίγνεσθαι, καὶ μετ' αὐτὴν, ἑτέραν προσβολὴν, καὶ φήσουσιν ἀνώμαλον εἶναι τὸν τοιοῦτον σφυγμὸν κατὰ πυκνότητα. τούτους γὰρ ἀνωμάλους κατὰ πυκνότητα νομίζουσιν, ὑφ' ὧν ἄνισον τὸ μεταξὺ τῶν πληγῶν διάλειμμα, καθάπερ καὶ μετ' ὀλίγον ἐροῦμεν, ἀλλὰ νῦν γε ὅτι καὶ κατὰ τούτους διοίσουσιν οἱ δίκροτοι σφυγμοὶ τῶν ἐν μιᾷ διαστολῇ διαλειπόντων, πειραθῶμεν πρότερον ἀπαιδεῖξαι, συγχωρήσαντες αὐτοῖς τὴν ὑπόθεσιν, καθ' ἣν οὔ φασιν αἰσθητὴν εἶναι τὴν συστολήν. εἰ γὰρ καὶ οὗτοι δοθείη, τὸ γοῦν οὐκ ἀπὸ τῶν ἴσων διαστημάτων ἀνιοῦσαν φαίνεσθαι τὴν ἀρτηρίαν, οὐκ ἄν τις ἀρνήσαιτο. οὗτοι δ' ὐδὲ τῶν διαλειπόντων ἐναργῶς φαίνεται. κάτωθεν γὰρ ποθὲν ἀρξαμένη τῆς κινήσεως ἡ ἀρτηρία, κἄπειτα παυσαμένη, τὴν ἀρχὴν αὖθις τῆς δευτέρας κινήσεως, ἵνα περ ἐτελεύτησεν ἡ πρότερα ποιεῖται, τῶν δικρότων οὐχ οὕτως πληττόντων, ἀλλὰ φανερῶς ἐκ βάθους πλέονος, καὶ κατὰ μείζονος διαστάσεως ἡ πρότερα κίνησις ἐνηνέχθαι φαίνεται, αὐτόθεν δήπουθεν ἐγγύθεν ἡ δευτέρα. τούτους μὲν οὖν τοσοῦτον ὁμολογοῦντας ἕξομεν, ὡς οὐ ταυτόν ἐστιν διαλείπειν ἐν μιᾷ διαστολῇ σφυγμὸν, ἢ δὶς παίειν, ὡς ὁ δίκροτος. οὐ μὴν ἀναγκάσαι γε αὐτοὺς ἄκοντας οἷόν τε κατὰ μίαν πληγὴν ἀνωμάλους ὀνομάζειν οὗτοι δικρότους. ἐροῦσι γὰρ ἀπομαχόμενοι δύο πληγῶν φανερῶς αἰσθάνεσθαι μήτε τὸ μέγεθος ἴσον, μήτε τὸν χρόνον, ἀλλὰ μηδὲ τὸν τόνον. καὶ δι' ὀλίγου φήσουσι χρόνου τὴν δευτέραν ὐδὲ τῇ πρότερᾳ γίγνεσθαι, καὶ ἀνώμαλον μὲν συγχωρήσουσιν εἶναι τὸν τοιούτον σφυγμὸν, οὐ μὴν τῶν κατὰ μίαν πληγὴν, ἀλλὰ τὰς ἐν πυκνότητι καὶ σμικρότητι καὶ τόνῳ τῆς ἀνωμαλίας διαφορὰς αὐτῷ προσάψουσιν. τοῖς δὲ καὶ τῆς συστολῆς αἰσθανομένοις, φανερῶς ὁ δίκροτος ἐκπίπτει τῆς συστηματικῆς καλουμένης ἀνωμαλίας. ἔοικε γὰρ τὸ ἐπ' αὐτοῦ γιγνόμενον ταῖς τῆς σφύρας διπλαῖς πρὸς τὸν ἄκμονα πληγαῖς, τῆς μὲν πρότερας ἐκ πολλοῦ μὲν διαστήματος καταφερομένης, καὶ σφοδρῶς παιούσης. τῆς δευτέρας δὲ οἷον ἀναπαλλομένης τῆς σφύρας ἀπὸ τοῦ ἄκμονος οὐκ ὐδὲ πολὺ, καὶ αὖθις αὐτῷ προσπιπτούσης ἀῤῥωστότερον τε ἢ πρόσθεν, καὶ ἐξ ὀλίγης διαστάσεως. τοιοῦτον γάρ τοι καὶ οἱ δίκροτοι τυγχάνουσιν ἔχοντες τὸ εἶδος, οἷον ὠθουμένης τῆς ἀρτηρίας εἰς τοὐπίσω κατὰ τὴν προσβολὴν, εἶτ' αὖθις ἐπανερχομένης. ὁ δ' ἂν μάλιστα σαφέστατα τὴν τῶν δικρότων σφυγμῶν φύσιν ἐνδείξαιτο, καὶ χωρίσειε τῆς συστηματικῆς ἀνωμαλίας, τὸ τῆς ὑποχωρήσεως ἐστὶν εἶδος. οὐδὲ γὰρ συστέλλεται τό τε ἡ ἀρτηρία, ἀλλά πως οἷον κλονουμένης καταφέρεται, καὶ τὴν καταφορὰν αὐτῆς ἀπὸ τοῦ πέρατος τῆς πρώτης διαστολῆς, οὐδεμία σαφὴς ἡσυχία διαιρεῖ, καθάπερ ὐδὲ τῆς συστολῆς φαίνεται, ἀλλ' εὐθὺς ἅμα τῷ παύσασθαι τῆς ἄνω φορᾶς, ἡ ὑποχώρησις γίνεται, πρὸς ὀλίγον κλονουμένης αὐτῆς, εἶτ' αὖθις ἐμπιπτούσης, οἷόν τι καὶ τοῖς πρὸς βίαν ἐλχθεῖσι κλάδοις, εἶτ' ἀφεθεῖσι γίγνεται. καὶ γὰρ ἐκεῖνοι φέρονται μὲν ὑπὸ τὸν ἐξ ἀρχῆς τόπον, οὐ μὴν εὐθὺς ἐν αὐτῷ μένουσιν, ἀλλ' αὖθις ἀναχωροῦσιν ὐδὲ ταυτὸ ὅθεν ἠνέχθησαν, καὶ οὐδὲ ἴσην γε διάστασιν ὑπολαμβάνουσι τῇ πρόσθεν, ἀλλ' ἐλάττοντα μικρῷ. καὶ πάλιν ἀπὸ ταύτης πέρατος, ὐδὲ τὸ οἰκεῖον ἀναφέρονται τόπον, καὶ δεύτερόν γε ὑποχωροῦσιν αὖθις, καὶ ἐπανέρχονται πάλιν, καὶ τρίτον τε καὶ τέταρτον καὶ πολλάκις, ἐς ἂν κατὰ βραχὺ μειοῦντες τὴν ἐπάνοδον. εἰς ἡσυχίαν παντελῆ τελευτήσωσι. τοιοῦτόν τι καὶ τῆς ἀρτηρίας κινήσει συμβεβηκὲν ἐν τοῖς

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 22 sur 494

δικρότοις σφυγμοῖς. ὥστ' ἔγω γε οὐ μόνον ἅπαξ ἐπανιοῦσαν, ἀλλὰ καὶ δεύτερον εἶδον ποτὲ, καὶ τὸ σύμπαν φᾶναι, κλονώδη πάντως δεῖ τὴν κίνησιν εἶναι τοῦ δικρότου σφυγμοῦ, ὥστε καὶ κατ' αὐτὴν τὴν πρότεραν πληγὴν, οἷον ἐπαιρομένην. καὶ τὸν τόπον ὅλον ἀλλάττουσαν τὴν ἀρτηρίαν ἄνω φέρεσθαι μᾶλλον, ἢ διαστελλομένην. τοιοῦτοι γὰρ οἱ κλονώδεις. καὶ ὅταν γε σφοδρῶς αὐτοῖς οὗτος τὸ πάθημα συμπίπτῃ, καὶ τὰ μόρια τῆς ἀρτηρίας διαφόροντες κινοῦνται, τοῦ μὲν εἰ τύχοι πρώτου, τοῦ δὲ δευτέρου, τοῦ δὲ τρίτου, καὶ πολλάκις τετάρτου, καὶ πέμπτου μέρους αὐτῆς, ἀναφερομένου τε καὶ αὖθις καταφερομένου. ὥστε ἔστιν ὅτε καθ' ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν χρόνον, τὰ μὲν ἀναφέρεσθαί τοι δόξει μόρια, τὰ δὲ καταφέρεσθαι. τοιαύτης οὖν οὔσης τῆς τῶν δικρότων σφυγμῶν ἰδέας, αἱ διαφοραὶ γεννήσονται κατὰ πάντα τὰ προγεγραμμένα γένη, πληρότητος, σκληρότητος, μεγέθους, σφοδρότητος, τάχους, τῶν ἐναντίων, ἐν αὐτῇ τε τῇ πρώτῃ κινήσει, καὶ τῇ κατὰ τὴν ὑποχώρησιν ἐπανόδῳ. δύναται γὰρ μεγάλη καὶ οὐ μεγάλη, καὶ σφοδρὰ καὶ οὐ σφοδρὰ, καὶ ταχεῖα καὶ οὐ ταχεῖα, καὶ ἄλλων τῶν ἕκαστον εἰδῶν ἑκατέρα γενέσθαι, καὶ ἤτοι ὁμαλὴ ἢ ἀνώμαλος, ὥστε τὰς τοιαύτας ἐπαλάξεις πολλὰ ποιεῖν εἴδη τῶν δικρότων σφυγμῶν. αὗται μὲν αἱ
mp. 17. κατὰ μίαν διαστολὴν τῶν δικρότων σφυγμῶν τῆς ἐν ἑνὶ μορίῳ συνισταμένης ἀνωμαλίας διαφοραί. μεταβάντες δ' ἐπὶ τὴν ἐν διαφέρουσι μορίοις, εἴπωμεν ἤδη καὶ τὰς ἐκείνης ἁπάσας διαφορὰς, πρῶτας μὲν δύο, καθ' ἃς ἢ συνεχὴς ἐστὶν ἡ κίνησις, ἢ διαλείπουσα κατά τι, τὰς δ' ἄλλας τὰς κατὰ μέρος ἐκ τῆς τούτων τομῆς συνισταμένας. ἡ μὲν γὰρ συνεχὴς ἤτοι ὁμαλὴς ἐστὶν, ἢ ἀνώμαλος. ἐμάθομεν γὰρ ὅπως ὁμαλὴς καὶ ἀνώμαλος ἀνωμαλία γίγνεται. τῆς μὲν οὖν ὁμαλοῦς, ἢ ἐκλύεσθαι τὸ τάχος, ἢ ὑπὸ τείνεσθαι, ἀναγκαῖον ἐξαχῆ. καθάπερ μικρῷ πρόσθεν ἐλέχθη. τῆς δ' ἀνωμάλου, πλείους εἰσὶν αἱ διαφοραὶ πρὰ τὸ μακρὸν, ἢ βραχὺ, ἢ σύμμετρον, κατὰ τὸ μῆκος εἶναι τὸν σφυγμόν. τοῖς μὲν γὰρ δύο δακτύλοις ὑποπιπτούσης τῆς κινήσεως, ἓξ ἔσονται διαφοραί. τοῖς δὲ τρισὶ, τέσσαρσι καὶ εἴκοσι. τοῖς δὲ τέσσαρσιν, ὀκτὼ καὶ ἑβδομήκοντα. ὅπως μὲν οὖν εἰ τοῖς δύο δακτύλοις ἡ κίνησις ὑποπίπτει, τὰς διαφορὰς ἓξ ἀναγκαῖον γενέσθαι, καὶ εἰ τοῖς τρισὶ, τέσσαρσι καὶ εἴκοσι, τὰ προγεγραμμένα δύο διαγράμματα διδάσκει. πῶς δὲ καὶ εἰ τοῖς τέσσαρσιν, ὀκτὼ καὶ ἑβδομήκοντα, μάθοις ἂν, εἰ πρότερον γνοίης ὅτι τεττάρων πραγμάτων ὠντινοῦν, τρεῖς ἑκάστου διαφορὰς ἔχοντος, ἀνάγκη τὰς πάσας συζυγίας γενέσθαι μίαν καὶ ὀγδόηκοντα. οὗτος δ' οὐ χαλεπὸν εὑρεῖν, ἐκ τοῦ γιγνώσκειν, ὅτι τῶν τρεῖς ἐχόντων διαφορὰς, ἑπτὰ καὶ εἴκοσι συζυγίαι γίνοντο. προσελθόντος γὰρ τοῦ τετάρτου, τρεῖς ἔχοντος διαφορὰς, εὔλογόν ἐστι μίαν καὶ ὀγδόηκοντα, γενέσθαι τὰς πάσας, ὧν εἰ ἀφέλοιμεν τρεῖς τὰς ὁμαλοὺς ποιοῦσας τοῦ σφυγμοῦ, οἱ λοιποὶ δηλονότι, ὀκτὼ καὶ ἑβδομήκοντα γενήσονται. κατὰ ταυτὰ δὲ τοῖς προγεγραμμένοις δύο διαγράμμασι δῆλον, ὡς καὶ τούτων τῶν εἴκοσι μὲν καὶ τεττάρων τινὲς, τοῖς ἓξ τοῖς πρώτοις οἱ αὐτοὶ γενήσοντο, τῶν δὲ ὀκτὼ καὶ ἑβδομήκοντα, τοῖς τέσσαρσι καὶ εἴκοσιν, ὅτι τε καθάπερ ἐπ' ἐκείνων, οὕτω καὶ ἐπὶ τούτων αἱρέσεις δύο γενήσονται, τῶν μὲν οἰομένων, κοινωνεῖν ἀλλή
mp. 18. λοις τὰ διαγράμματα. τῶν δὲ, μή. λοιπὸν δ' ἂν εἴη τὰς διαλειπούσης τῆς κινήσεως γιγνομένης διαφορὰς ἐξαριθμῆσαι. γενήσονται δὲ, τέτταρες μὲν αἱ πρῶται, κατὰ μέρος δ' ἑκάστης αὐτῶν πλείους, αἱ μὲν τέσσαρες ὧν δέ πως. ἢ γὰρ ὁ πρῶτος καὶ τρίτος δάκτυλος αἰσθάνονται τῆς κινήσεως, οὐ μὴν ὁ δεύτερος καὶ ὁ τέταρτος, ἢ ὁ πρῶτος καὶ τρίτος καὶ τέταρτος, οὐ μὴν ὁ δεύτερος, ἢ ὁ πρῶτος καὶ δεύτερος καὶ τέταρτος οὐ μὴν ὁ τρίτος, ἢ ὁ πρῶτος καὶ τέταρτος, οὐ μὴν οὔθ' ὁ δεύτερος, οὔθ' ὁ τρίτος. ὅταν μὲν οὖν ὁ πρῶτος καὶ τρίτος αἰσθάνονται μόνον, ἐννέα γίνονται διαφοραὶ σφυγμῶν καθ' ἕκαστον γένος. ὅταν δὲ ὁ πρῶτος καὶ ὁ τρίτος καὶ τέταρτος, ἑπτὰ καὶ εἴκοσιν. ἴσαι δὲ τὸν ἀριθμὸν ταῖς δὲ, καὶ ὅταν ὁ πρῶτος καὶ δεύτερος καὶ ὁ τέταρτος. ὅταν δ' ὁ πρῶτος καὶ ὁ τέταρτος, ἐννέα. σαφὴς δὲ ὁ καθ' ἑκάστην ἀριθμὸς ἐκ τῶν προγεγραμμένων μεθόδων. αὕτη καὶ ἡ τῆς κατὰ τὰ διαφέροντα μόρια γινομένης ἀνωμαλίας τομή. γίνονται δὲ καὶ μίξεις ἀμφοτέρων τῶν πρώτων διαφορῶν πρὸς ἀλλήλας πολυειδῶς, ὥστε μὴ μόνον ἐν διαφέρουσι μορίοις εἶναι τὴν ἀνωμαλίαν, ἀλλὰ καὶ καθ' ἓν ὁτιοῦν. εἰ δή τις τῶν ἐκ θατέρου γένους διαφορῶν, τὰς ἐνδεχομένας μιγνῦναι βούλοιτο ταῖς ἐκ θατέρου, καὶ οὗτος ποιῶν μὴ κάμνοι πρὶν ἁπάσας συμπλέξαι, γυμνάσαι τ' ἂν οὐκ ἀχρήστως. ἡγοῦμαι δὲ οὐδ' ἂν χαλεπῶς δράσαι τινὰ αὐτὸ, εἰ μὴ ἀργῶς τὰ μέχρι τοῦ δὲ ὑφ' ἡμῶν γεγραμμένα παρέδραμεν. οὕτως μὲν ἂν τις ἁπάσας μάθοι τὰς κατὰ τὴν κίνησιν, ἐν μιᾷ διαστολῇ
mp. 19. γινομένας ἀνωμαλίας. ἡ δὲ, κατὰ τὸ πόσον τῆς διαστολῆς ἀνωμαλία, περὶ μὲν τοῖς διαφέρουσι μορίοις τῆς ἀρτηρίας, καὶ φαίνετο γιγνομένη πολλάκις καὶ νοηθῆναι ῥάστη διαλείπουσά τε καὶ συνεχὴς, ὁμαλῶς τε καὶ οὐχ ὁμαλῶς, ἐξ οὗ γένους εἰσὶν οἵ τε μύουροι καλούμενοι κατὰ μίαν διαστολὴν, οἵτε πρός τινων ὑπηνεύκοντες τε καὶ περινεύκοντες ὀνομασθέντες. ἐν ἑνὶ δὲ μορίῳ τῆς ἀρτηρίας, οὐκ ἂν συσταίη κατὰ οὗτος τὸ μέρος ἀνωμαλία καθ' ἕνα σφυγμόν. πρὶν γὰρ ὑπὸ τὸ τέλος ἐξικέσθαι τὴν κίνησιν, οὐδέ πω τὸ μέγεθος δῆλον, ἀλλὰ μόνον οὗτος τὸ γένος τῶν σφυγμῶν εἰς τῆς ἐπίγνωσιν, τοῦ τέλους προσδεῖται. σφοδρότητα μὲν γὰρ καὶ τάχος καὶ σκληρότητα, καὶ τἀναντία τούτων καὶ τὰ μέσα, δυνατόν ἐστι κινουμένης τῆς ἀρτηρίας γνωρίσαι, τὴν δὲ κατὰ τὸ μέγεθος καὶ σμικρότητα διαφορὰν, οὐχ οἷόν τε πρὸ τοῦ παύσασθαι κινουμένην. ἅμα μὲν γὰρ τῷ παύσασθαι, πηλίκος ἐστὶν ὁ σφυγμὸς, ἐγνώσθη. πρὸ τούτου δ' ἔτι ἄδηλον ἦν μέχρι πόσου κινήσεται. πῶς οὖν οἷόν τε καθ' ἓν μόριον ἀνώμαλον ἐν τούτῳ γένει συστῆναι σφυγμόν; ὃς γὰρ ἵν' οἷός τις ἐστὶ γνωσθῇ, δεῖται συμπεπρασμένης τῆς κινήσεως, οὗτος πῶς ἂν γνωσθείη γιγνο-
mp. 20. μένης ἔτι; ἡ δὲ κατὰ τὸν ζωτικὸν τονὸν ἀνωμαλία, τὴν αὐτὴν ὑπὸ δέχεται τομὴν, τῇ κατὰ τὴν κίνησιν. ἢ γὰρ περὶ τὸ αὐτὸ μόριον, ἢ ἐν διαφέρουσι συνίσταται. περὶ μὲν τὸ αὐτὸ, τριχῶς, ἢ διαλειπούσης τῆς κινήσεως, ἢ συνεχοῦς μενούσης, ἢ δικρότου γινομένης, περὶ δὲ τὰ διαφέροντα, διχῶς, ἢ συνεχοῦς μενούσης, ἢ διακοπτομένης. ἴσαι δὲ καθ' ἕκαστον τούτων τῶν γενῶν αἱ κατὰ μέρος διαφοραὶ, ταῖς ὑπὸ τῆς κινήσεως εἰρημέναις. καὶ μὲν δὴ καὶ μίγνυσθαι τὰς
mp. 21. περὶ ἓν μόριον συνισταμένας ἀνωμαλίας ταῖς ἐν διαφέρουσι γιγνομέναις ὡσαύτως, ἀναγκαῖον. ἡ δὲ κατὰ τὸ σῶμα τῆς ἀρτηρίας ἀνωμαλία, καθ' ἣν μαλακὸς, ἢ σκληρὸς ὁ σφυγμὸς γίνεται, καθ' ἓν μὲν οὐχ οἷόν τε μόριον γενέσθαι, κατὰ δὲ διαφέροντα φαίνεται συνισταμένη δισσῶς, ὥσπερ ἥτε κατὰ τὴν κίνησιν, καὶ ἡ κατὰ τὸν τόνον, ἤτοι

συνεχοῦς

σωεχὸς μυὸσης ϑ κινήσεως, ἢ διακοπομένης. ὥστε ☪ τὰς διαφορὰς εἶν τὰς αὐτὰς ἡϑ ὧν τὸ γέν⊖ ταῖς ἐπ' ἐκείνων προειρημέναις. ᾧ δὲ μόριον ἀρτηρίας, οὐχ οἷόν τε ἡϑ μὲν τῷ ἀρχὴν ϑ διασολῆς μαλακὸν φαίνεσθαι, ἡϑ δὲ τῷ τελευτῷ σκληρόν, ἢ ἀνάπαλιν, ἀρχομένης μὲν σκληρόν, τελευτώσης δὲ μαλακόν. ὥστε κατά γε τοῦτο διαφόρως ἔχει τόπον τῷ γένει τῶν σφυγμῶν, τῷ ἡϑ σκληρότητα ☪ μαλακότητα τὰ πρόσθεν δύο, τό, τε ἡϑ τῷ κίνησιν, καὶ τὸ ἡϑ μόνον τόνον. τὸ δὲ ἡϑ τῷ ἐγλειχυμένῳ οὐσίαν τῇ κοιλότητι ϑ ἀρτηρίας γι- γνόμενον γέν⊖ σφυγμῶν, ὧν ὧ ☪ ὁ πλήρης καὶ ὁ κενὸς σωίσανται, τὰς αὐτὰς ὧδιέχεται ζητήσεις. τῷ προ- ρημένῳ, τῷ ἡϑ τὸ ποσὸν ϑ διασολῆς. δύξει γὰρ καὶ ταῦθα, πόσι μὲν τὰ διαφέροντα μόρια διύσθαι συσ῾ῶναι καθ' ἕνα σφυγμὸν ἀνωμαλία, πόσι δὲ τὸ αὐτὸ μὴ διύσθαι. μακρὸν ἦ ὅλον τὸ γέν⊖ ὧν τῶν σφυγμῶν διέτα- λόγ⊖, ☪ οὐ τοῦ πρόντ⊖ καιρὸ. ἐγθήσεται γὰρ ἐν τοῖς πόσι ϑ τῶν σφυγμῶν διαγνώσεως. ἐπὶ δὲ πλέον⊖ δι- τοῦ λόγ⊖, τὸ ἡϑ τὸ τρίτον σημαινόμενον ϑ πληρότητ⊖, ὑπό τε ἄλλων τινῶν, ☪ τῶν πόσι τὸν Ἀρχιγένη λε- γόμενον. ὥστε ☪ αὐτὸ εἰς ὦδις ἀναβεβήσθω. τοσοῦτον δ' ἐπὶ τοῖς εἰρημένοις προδόντος, ὡδὶ τὰ ἑξῆς ἰωμεν, ὅτι ἡϑ τὸν ϑ ἀρτηρίας τόπον, ὠναργέσερον γνωσιζομένης ϑ τοῦ πυρετοῦ θερμότητ⊖ οἷα τὴς ὄϑης, ἢ εἰ κατ' ἄλλό τι μόριον ἄπροιο, πιθανὸν ἐδοξῶν εἶν πρός ☪ τοιοῦτον γέν⊖ σφυγμῶν σωαριθμῆσαι τοῖς ἄλλοις, δι' ὃ τῇ ποιότητα ϑ θερμότητ⊖ γνωρίζομεν, οὗ δ' ἥλιστα γένος, ὁμαλότης τε καὶ ἀνωμαλία συσ῾ῶντα ἡϑ μίαν διασολήν. ☪ διαφορὰς ϑ ἀνωμαλίας γενήσοντα, πρώτη μὲν ἥτε ἐν διαφέρσι μορίοις, ☪ ἢ πόσι ἐν ὁποῖν συ νισαμένη. τούτων δ' ὧδις τεμνομένων ἡϑ τὰς προγεγραμμένας μεθόδους, ἑτέραι πλείσι ἡϑ μέρ⊖. ἄλλο γέν⊖ ἀνωμαλίας ϑ καθ' ἕνα σφυγμόν, σδενὶ τῶν εἰρημένων ὑποπίπτον σφυγμῶν, τὸ πρὸς τῷ θέσιν ϑ ἀρτη- ρίας. φαίνεται γὰρ ἐν ὅτε τὸ μὲν τι μέρ⊖ αὐτῆ, εἰς τὰ δεξιὰ πεπῆχθαι, τὸ δὲ εἰς τὰ ἀεισέρα. ☪ τὸ μὲν ὑψηλό τερον εἶν, τὸ δὲ ταπεινότερον, ἤτοι κατὰ δύο τόπος ἢ πλείονας, τοῦ τοιούτου πάθος σωισαμένου. πρόκειται δὲ ὧν κατὰ τῶν φαντασίαν τῇ κατὰ τὸ ποσὸν ϑ διασολῆς ἀνωμαλίᾳ, ☪ ὡς χρὴ διορίζειν αὐτὸ ἐν τοῖς πόσι ϑ τῶν σφυγμῶν διαγνώσεως λέγεται. ἄλλο γέν⊖ ἀνωμαλίας ϑ καθ' ἕνα σφυγμόν τὸ κυματῶδες καλό- μενον, οὗ τῶν ἰδέαν δηλοῖ μὴ ἱκανῶς ἡ αὐτὸ τὸ ὄνομα, χεῖρον δ' ὀδὲν ἑτέρ ⟨ἀφ⟩ωείας εἰπεῖν τι ☪ ἡμᾶς. ὀχ ἅμα φαίνεται κατὰ τῶν τοιαύτῳ ἀνωμαλίαν, ἡ ἀρτηρία πᾶσα διαστελλομένη, ἀλλὰ τῷ μέν τοι, πρῶτον αὐ- τῆς, τὸ δὲ δεύτερον, τόδε τρίτον, τὸ δὲ τέταρτον. ☪ οὐδὲ ταῦτα, ὡς ἔτυχε, ἀλλὰ σὺν τὸ τῶν ἐπαρσιν κυμα- τώδη γενέσθαι, τοῦ δευτέρ⊖ κύματ⊖ ἀεὶ τὸ πρότερον ἐκδεχομένης. καὶ ὅπη διαφέρ ϑ διακεκομένης κινή- σεως τὸ τοιοῦτον εἶδος ϑ ἀνωμαλίας, οὐ χαλεπὸν φωράσαι. τῆ γὰρ τοῦ πρώτ⊖ μέρους ϑ ἀρτηρίας διασολήν, ἢ τοῦ δευτέρ⊖ διαδέχεται, μηδενὸς ἀκινήτ⊖ μορίου μεταξὺ πιπτόντ⊖, ἀλλ' ἐγγὺς ἢ ἀκινησίας ὄρχεται τὸ κυ μάτων τὸ πέρας, οὐ μὴν παντελῆ γε φωράσαις ἂν ἡσυχίαν δένδς μορίου. τὰ γὰρ συμπίπτοντα τὰς κινήσεις εἰς ὕψ⊖, οἷον κυματώδεις ἀναστάσεις, ὅτι ὄϑιν ἀκίνητα παντελῶς, ἀλλὰ βραχεῖαν γὸν τινα διασώζει κίνησιν. διαφέρει δὲ τοῦ σκωληκίζοντ⊖ ὁ σφυγμὸς οὗτ⊖, μεγέθ. τὸν γὸν μέγιστον τῶν κυματωδῶν ὠδίνοεῖν ἀεὶ μέλ- λον εἰς οὕτω ποτὲ μικρὸν ἀφίξει, ὥστε ἀπρεῖν εἴτε κυματώδης, εἴτε σκωληκίζων ὄϑιν ἥδιον. οὐ γὰρ κατὰ τὸ ποιὸν ἐοίκασιν ἀλλήλων διαφέρειν, ἀλλὰ κατὰ τὸ ποσόν, ἔσι δὲ τὸ μέν τοι κοινὸν ἀμφοτέροις τε αὐτοῖς, ☪ τοῖς εἴδεσιν ἅπασιν αὐτῶν, τὸ δὲ ἴδιον ἑκατέρων. κοινὸν μὲν ἀφ' οὗ καὶ τοὔνομα ἑκατέροις, τῷ μὴ κυματώδη, τὸ, οἷον κύματα ἐπανίσασθαι κατὰ τῶν ἀρτηρίαν, ἕτερον ἐφ' ἑτέρῳ, τῷ δὲ σκωληκίζοντι, σκώληκ⊖ ἐοικυῖα πο- ρεία, ἡ αὐτοῦ τοῦ ζῴου τότε κυματωδῶς κινουμένου, καθάπερ ☪ Δημόκριτ⊖ λέγει τι πρὸς τῶν τοιοῦτων διαλεγόμεν⊖, τῶν ὅτι κυματοειδῶς, ἀνὰ τῶν πορείαν πλάζεται. ☪ ἁπλοῦν ὅτι ἡ ἀρχὴ ϑ ὠθρόος, ἀνωθῶν ὄϑιν ἀεὶ καὶ τελευτᾷ πρὸς τὰ ὠέρατα ϑ ἀρτηρίας. ὧν μὴ ὅν τὸ κοινόν. διαφορὰς δ' αὐτῶν ἄλλ κατ' εἴδος, ᾧ δὲ πως σωίσανται. τινὲς μὲν εἰς δύο τὸ κῦμα φορόμενον ἔχουσι. ἔνιοι δ' ☪ εἰς τὸ πλάγιον ἐκκλῖνον. ☪ τινὲς μὲν ἐν βρα- χεῖα τῇ κατὰ τὸ μῆν⊖ διαστάσει, τὸ ὕψ⊖ ἱκανόν. τινὲς δ' ἐμπαλιν ἐν μακροτέρᾳ τῇ διαστάσῃ, τὸ ὕψος τα- πεινόν, ἡ οἱ μὲν πλατύ, οἱ δ' ὀξύ. ☪ οἱ μὲν ἰσοταχεῖς. οἱ δ' οὔ. οὕτω δὲ ☪ τόνε, τῷ μὲν μᾶλλον, τῷ δὲ ἧττον μετέ- σι τῶν κυμάτων. ἐνίοτε δὲ ☪ κατὰ πάσας ἅμα τὰς εἰρημένας διαφορὰς, ἡ ἀνωμαλία σωίσαται. ἀλλ' ὀδὲ δι' μίαν ἄλλ τῶν εἰρημένων ἀνωμαλιῶν, οὕτως ὀνομάζονται. οὐδ' ἔσιν ὀδ' ἑτέροις αὐτῶν, ὅτε τοῖς κυματώδε- σιν, ὅτε τοῖς σκωληκίζουσι τὸ εἶν ζώοις δι' ἄλλ τινὰ πλὴν ϑ κατὰ τὸ ποσὸν ϑ διασολῆς. αὕτη γὰρ μόνη ἡ ἀνωμαλία, προσλαβοῦσα τῶν κατὰ τὸ πρότερον καὶ ὕσερον τῶν μορίων κίνησιν, οἷς τοιούτοις σωίσκοι σφυ- γμὸς, ὡς εἶν σώδεζον τῶν γένεσιν αὐτῶν, ἔκτε τ ἀνωμάλων, κατὰ τὸ ποσὸν ϑ διασολῆς ἐν διαφέρσι μο ρίοις, ἡ τῶν μὴ ἅμα πάντα τὰ μόρια ϑ ἀρτηρίας ἐχόντων κινόμενα, οὐ μὴν εὑρή γέ πω καθ' ἑαυτῶν ἡ διά τι ἀνωμαλία, ὥστε τὸ πρότερον μόριον ϑ ἀρτηρίας, πρότερον φαίνεσθαι κινούμενον, ἀλλ' ὅταν γίγνηται, πάν- τως τῆς αὐτῆ ☪ τῶν ἄλλων τῶν προδρομένων μίγνυται. τὸ γὰρ ὑπ' Ἐρασιστράτ⊖ λεγόμενον, ὡς ἀεὶ τὸ πρότερον φαίνεται κινούμενον, οὐ τὸ ϑ αἰσθήσεως, πάθος δι' ἀσκεια. παῦ γὰρ τἀναντίον, ☪ καταψύδεται τοῦ φαινομέ νου, δύγμασι δὲ ὧν ἕνεκα λέγεται, καθάπερ ☪ ἄλλα πολλὰ, πολλοὶ τῶν δύγμασι σωαγορεύοντων, ἀναπλάσαν- τος ἔγραψαν ὡς φαινόμενα, μὴ δ' ὄναρ πώποτε τοιαῦτα. ὥσπερ δὲ τὸν κυματώδη σφυγμὸν ὁ σκωλη- κίζων διαδέχεται μικρότερον γενόμενον, οὕτω τὸν σκωληκίζοντα ὁ μυρμηκίζων, ὅταν ἀθροισθέντων τῶν κινή- σεων τῶν πολλῶν εἰς μίαν καὶ ταύτην παντελῶς μικρὰν τελευτήσῃ, καὶ διὰ τοῦτο οὐδ' ἀνώμαλος παντελῶς φαίνεται, καί τοι πιθανὸν ὄϑιν ἐκ τοῦ γένους αὐτῶν εἶν τῶν ἀνωμάλων, ἀλλὰ διὰ τὴν μικρότητα, λανθάνει ἡ ἀ- νωμαλία. κέκληται δ' οὗτος ὁ μυρμηκίζων, ἀπὸ ϑ τοῦ ζῴου τοῦ μύρμηκα ὁμοιότητος, ὡς μέν τινες φασὶ κατὰ σμικρότητα, ὡς ἕτεροι δέ, διὰ τὸν τρόπον ϑ κινήσεως, ἐν ὁμοίως τῷ σκωληκίζοντι, ☪ σβηκαδίζοντι, καὶ οὗτος ἦ κεκλημένος. ἐκείνοι τε γὰρ ὁμοιότητι κινήσεως ϑ πρὸς τὰ ζῶα ὧν τῶν ἐπωνυμίαν ἔχουσιν ἐκλήθησαν, οὗτός τε αὖτος ὁ μυρμηκίζων οὕτως. τινὲς δὲ ☪ διὰ ἄμφω φασὶν αὐτὸν οὕτως ὀνομάζεσθαι, διά τε τῶν μικρό-

τητα. καὶ τῆς κινήσεως τὸ εἶδος. ἡμῖν δὲ, περὶ μὲν τούτων οὐ φιλοτιμητέον. οἷος δ' ἐστὶν ὁ μυρμηκίζων λεκτέον. ἔστι δὲ μικρὸς ἄγαν, οὗ μικρότερος ἄλλος οὐκ ἔστιν, ὡσαύτως δὲ καὶ ἀμυδρότατος πάντως καὶ πυκνότατος, οὐ μὴν ταχύς γε, ὥς τισι δοκεῖ. δειχθήσεται δὲ ὅσον ἐν τοῖς περὶ σφυγμῶν διαγνώσεως. ἀλλὰ νῦν γε τὸ λεῖπον ἔτι προσθέντες, τῆς περὶ τῶν κατὰ μίαν διαστολὴν ἀνωμάλων σφυγμῶν διαφορᾶς, ὑπὲρ οὐ ἄλλους μεταβῶμεν. εἰσὶ δὲ οἵ τε κλονώδεις ἔτι καὶ οἱ σπασμώδεις, ἐοικότες μὲν ἀλλήλοις, τῷ μὴ φυλάττειν ἕνα τόπον τὴν ἀρτηρίαν, ἀλλ' ἄνω τε καὶ κάτω φέρεσθαι, τῆς κατὰ φύσιν θέσεως ἐξισταμένην, διαφέροντες δὲ καὶ κατὰ ὅσον μὲν αὐτὸ, βραχὺ γὰρ τοῦ τοιούτου παθήματος οἱ σπασμώδεις μετέχουσι, μέγα δὲ καὶ σαφὲς ἱκανῶς τοῖς κλονώδεσιν ὑπάρχει καὶ καθ' ὅσον δὲ, οἱ μὲν σπασμώδεις ἑκατέρωθεν ἐκ τῶν πράτων ἀνθέλκεσθαι, καὶ τείνεσθαι καὶ σπᾶσθαι φαίνονται, τοῖς κλονώδεσι δὲ οὐδὲν τοιοῦτον ὑπάρχει. καὶ προσέτι μεγάλη μὲν πολλάκις ἡ διαστολὴ τοῖς κλονώδεσι, μικρὰ δ' ἀεὶ τοῖς σπασμώδεσι. καὶ τῶν μορίων τῆς ἀρτηρίας, τὰ μὲν ἀναφέρεσθαι, τὰ δὲ καταφέρεσθαι καθ' ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν χρόνον, ἐν τοῖς κλονώδεσι φαίνεται ἐναργῶς, τῶν σπασμωδῶν παντελῶς ὀλίγοις καὶ ἀμυδρῶς τοῦ τοιούτου συμπιπτόντος. καθ' ὅλου δὲ φάναι οἷον χορδῆς τινὸς τεταμένης αἴσθησις ἐστὶν ὑπὲρ τοῦ σπασμώδους σφυγμοῦ, καθ' ὃ καὶ οὐδενὶ τῶν ἄλλων ἔοικεν. ὑπὲρ τῶν κλονωδῶν, οὐδὲν τοιοῦτον φαίνεται. μάλιστα γὰρ ἄν τις αὐτὸν τῆς κίνησιν εἰκάσειε τοῖς ἀκοντίοις, ὅσα σφοδρῶς ἀφεθέντα, ταχέως φέρεται κραδαινόμενα. καλοῦσι γὰρ οὕτως τὸν πυκνὸν αὐτὸν καὶ ἀνώμαλον σεισμὸν, ὅπερ οὐχ ὑπάρχει τοῖς σπασμώδεσι. τούτους δὲ πάντας οὐ σφυγμοὺς οὐ ἔξω τῶν πέντε γενῶν τῶν πρώτων κατὰ μίαν διαστολὴν ἀνωμάλους γινομένους, δύο ταῦτα προσιόντα συνίστησι, τό, τε πρὰ τὴν θέσιν τῆς ἀρτηρίας εἶδος τῆς ἀνωμαλίας, καὶ τὸ προϊαίτερον, ἢ ὀψιαίτερον ἄρχεσθαι τῆς κινήσεως τὰ μόρια, τὸν μὲν πρῶτον ἐν αὐτοῖς ῥηθέντα, τὸν πρὰ τὴν θέσιν τῶν μορίων ἀνώμαλον, αὐτὸ οὐκ μόνον. οὐ δὲ ἄλλους, καὶ οὐκ μὲν καὶ ἄλλαι δέ τινες ἀνωμαλιῶν προσιοῦσαι διαφοραὶ τῶν πρώτων πέντε γενῶν. συνθέτοι γὰρ αἵ τε νοήσεις καὶ αἱ γενέσεις αὐτῶν, τοῦ τε κυματώδους καὶ τοῦ σκωληκίζοντος, καὶ τοῦ κλονώδους καὶ τοῦ σπασμώδους. ὁ δὲ μυρμηκίζων ὡς ἔφαμεν, ἀνώμαλος μὲν ἐστὶν, οὐ μὴν καὶ φαίνεταί γε. καὶ ὁ δορκαδίζων δὲ κληθεὶς ὑπὸ Ηροφίλου σφυγμὸς, ἔστι μὲν ἐκ τῶν κατὰ μίαν διαστολὴν ἀνωμάλων, συνθέτος δὲ καὶ αὐτός ἐστιν, οὐδετέρας ἐφαπτόμενος τῶν προσιουσῶν τοῖς πρώτοις πέντε γένεσιν ἀνωμαλιῶν, ἀλλ' ὅταν καθ' ἓν μόριον ὁτιοῦν διακόπτηται τὴν κίνησιν ἡ ἀρτηρία, τηνικαῦτα μάλιστα γενόμενος, οὐχ ἁπλῶς. οὐ γὰρ ὅλον οὐκ τὸ γένος δορκαδίζων ἐστὶ σφυγμὸς, ἀλλ' ὅταν ἡ μετὰ τῆς ἡσυχίαν δευτέρα κίνησις, ὠκυτέρα τε καὶ σφοδροτέρα τῆς προτέρας ᾖ. τῷ γὰρ τοιούτῳ μόνῳ οὐκ ἐπίκειται τὸ ὄνομα, κατὰ τὴν πρὸς τὰ ζῶα τὰς δορκάδας ὁμοιότητα. καὶ γὰρ ἐκεῖνα οὐκ φαίνεται πηδῶντα τὸν τρόπον, οἷον διπλὴν τινὰ κίνησιν ποιούμενα. πρὸς βραχὺ γὰρ ὑψώσαντα ἑαυτὰ, καί τινα δόκησιν, ὡς αὐτοῦ που τὴν κίνησιν καταπαύσαντα πρασχόντα, δευτέραν ἀδόκητον ὁρμὴν κινήσεως ποιεῖται, πολὺ τῆς πρόσθεν ὠκυτέραν, ὡς οἷον ἐπεμπηδόντα ἑαυτοῖς. αὗται αἱ πάσαι κατὰ μίαν διαστολὴν ἀνωμαλίαι. περὶ δὲ τῆς κατὰ πυκνότητα καὶ ἀραιότητα καὶ ῥυθμὸν, νῦν ἐροῦμεν. οἴονται δὲ συστηματικὰς μόνον γίνεσθαι τὰς τοιαύτας ἀνωμαλίας. οὕτω δὲ καλοῦσι τὰς ἐν πλείοσι σφυγμοῖς συνισταμένας. εἴπωμεν δὲ πρότερον περὶ τῶν ἐν ἀθροίσματι γινομένων, εἶθ' οὕτως ὑπὲρ τὰς καθ' ἕνα μεταβησώμεθα, προχειρισάμενοι πρᾶδείγματος ἕνεκα μίαν αἵρεσιν τῶν περὶ πυκνότητος γεγενημένων, ἥπερ δὴ καὶ σαφεστάτη ἐστὶ, περὶ τὰ διαλείμματα τῶν πληγῶν συνίστασθαι νομίζουσα τὸ γένος οὐκ τῶν σφυγμῶν. ὅταν οὖν ἑξῆς πάντα τὰ διαλείμματα ἴσα κατὰ πάντας οὐ σφυγμοὺς, ὁμαλὸν οὐκ ἐνεῖν φασί. εἰ δὲ τὰ μὲν μείζω, τὰ δ' ἐλάττω, δηλονότι ἀνώμαλον, ἐν πυκνότητι καὶ ἀραιότητι. καὶ τὸν ῥυθμὸν δ' ὡσαύτως ἐν τοῦ λόγῳ τοῦ χρόνου τῆς πληγῆς, πρὸς τὸν τοῦ διαλείμματος συνισταμένον, ὅταν ἐφεξῆς ὁ αὐτὸς μένη, τό τε ἐνεῖν φασὶ ὁμαλόν. εἰ δὲ μεταβάλλει τὸν ἐξ ἀρχῆς λόγον, ἀνώμαλον γίγνεσθαι, καθάπερ εἰ καὶ τῶν διαλειμμάτων, ἃ καὶ ἡσυχίας καλοῦσιν, μεταπέσῃ τὰ μεγέθη τὴν κατὰ πυκνότητα καὶ ἀραιότητα γίγνεσθαι ἀνωμαλίαν. ταῦτα μὲν οὖν ὀρθῶς λέγουσιν, καὶ ἔστιν ἀπὸ τῆς εἰρημένης αἱρέσεως, ὑπὲρ τὰς ἄλλας μετίοντα, γνωρίζειν ὁμαλότητα τε καὶ ἀνωμαλίαν ἐν ἀμφοτέροις τοῖς γένεσι, τὴν ἐν πλείωσι ὡς ἔφαμεν σφυγμοῖς συνισταμένην, ἣν καὶ συστηματικὴν καλοῦσιν. περὶ δὲ τῆς καθ' ἕνα σφυγμὸν ἀνωμαλίας αὐτῶν ἣν ἅπαντες πραλελοίπασιν, οὐκ ἔθ' ὁμοίως σαφὲς, ἀλλ' ὑπὲρ τοῦ μηδὲν λείπειν τῇ προκειμένῃ πραγματείᾳ, καὶ περὶ τούτων πειράσομαι, καθ' ὅσον οἷόν τε σαφῶς εἰπεῖν, ἀρχὴν τοῦ λόγου τὴν δὲ ποιησάμενος. τὰ μόρια τῆς ἀρτηρίας, ἤτοι πάνθ' ἅμα τῆς κινήσεως ἄρχεται, ἢ τὰ μὲν αὐτῶν προϊαίτερον, τὰ δὲ ὀψιαίτερον. εἰ μὲν οὖν πάνθ' ἅμα κινεῖσθαι ὑπάρξαιτο, εἶτα καὶ κινηθέντα μὴ ἐν ἴσοις χρόνοις αὖθις τῆς δευτέρας διαστολῆς ἅμα πάλιν ἄρξαιτο, τῶν δύο γενῶν ἀνωμαλία καθ' ἕνα σφυγμὸν συστήσεται, ὅτι μὲν ἐγένετο, γνωρισθεῖσα, τῆς δευτέρας διαστολῆς ἀρξαμένης, οὐ μὴν ἐν τῇ γε δευτέρᾳ τὴν ὑπάρξιν ἔχουσα, ὥσπερ οὐδὲ ὁ ῥυθμὸς αὐτὸς, οὐδὲ τὸ κατὰ πυκνότητα καὶ ἀραιότητα γένος. καὶ γὰρ καὶ ταῦτα, καθ' ἕνα μὲν σφυγμὸν γίγνεται, δεῖται δὲ πάντως εἰς τὸ γνωσθῆναι τοῦ δευτέρου. πρὶν γὰρ ἄρξασθαι οὐκ, οὐχ οἷόν τε τοῦ προτέρου τὸ πέρας γνωρίσαι. ἔτι δ' ἀγνώστου μένοντος τοῦ πέρατος, οὔτε τὴν πυκνότητα δυνατὸν, ἢ τὴν ἀραιότητα, οὔτε τὸν ῥυθμὸν ὑπογνῶναι. ὥστε καὶ περὶ τῆς τῆς ἀνωμαλίας γένεσιν, ἣν εἰρήκαμεν, οὐδὲν θαυμαστὸν ἀναμένειν τῆς δευτέρας διαστολῆς τῆς ἀρχήν. οὐ μὴν τούτου γε ἕνεκα συστηματικὴν αὐτὴν χρὴ νομίζειν. ἀμέλει πρὶν συμπεραθῆναι τὴν δευτέραν διαστολὴν, εὐθὺς ἀρχομένης αὐτῆς γνωρίζεται, μηδὲν μήτε τοῦ δευτέρου σφυγμοῦ δεηθέντων ἡμῶν, μήτε τοῦ τρίτου, μήτε τῶν ἑξῆς. οὕτως, ἐν τῷ πρώτῳ μόνῳ γίγνεται. διὰ τοῦτ' οὖν ἔφαμεν, ὅταν ἅμα πάντων τῶν μορίων ἀρξαμένων κινεῖσθαι κατά τε τὴν προτέραν καὶ τῆς δευτέραν διαστολὴν, μὴ ἴσος αὐτοῖς ὁ τοῖς κινήσεως γένηται χρόνος, τῶν δύο γενῶν ἀνωμαλίαν συνίστασθαι, τὴν μὲν κατὰ πυκνότητα καὶ ἀραιότητα, τῷ τῶν διαλειμμάτων ἀνίσῳ. τὴν δὲ κατὰ ῥυθμὸν, τῷ λόγῳ τοῦ χρόνου τῆς πληγῆς πρὸς τὸν τοῦ διαλείμματος. ὁ μὲν γὰρ τοῦ πρώτου πάντων παυσαμένου τῆς κινήσεως μορίου χρόνος, ἐλάχιστος ἔσται. μέγιστος δὲ, ὁ τοῦ ὑστάτου. οἱ δ' ἐν τοῦ μέσῳ, ἀνάλογον, ἐφ' ὅσον ἂν ἢ τοῦ πρώτου, ἢ τοῦ ἐσχάτου ἀφεστηκότες ὦσιν. ἔμπαλιν δὲ τοῖς τῶν κινήσεων χρόνοις,

οἱ τῶν

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 25 sur 494

αἱ τῶν ἡσυχιῶν, μέζος μὲν ἔσον ⟨ πρὸς τὰ πρῶτα πωσάμενοι. ἐλάττης ἢ πρὸς τὰ ὕσατα. ὥστε ὁ μὲν περὶ τὸ πρῶ-
τον πωσαμενον μόριον χρόν⊖ τῆ κινήσεως ἐλάχιστος ὢν, μεγίστῳ παραβάλλεται χρόνῳ, τῷ περὶ τὸ αὐτὸ μό-
ριον ἡσυχίας ὁ ἧ, περὶ τὸ ὕσατον μέγιστ⊖ ὢν ἁπάντων τῶν τῆ κινήσεως χρόνων, ἐλαχίστῳ, τῷ περὶ τὸ αὐτὸ μό-
ριον ἡσυχίας παραβάλλετ⟩, ⟨ οὕτως ὁ ῥυθμὸς ἐπαλλάττεται καθ' ἑκάστω, εἰς ὅσον ὁ λόγ⊖ τοῦ τῆ κινήσεως χρό-
νου, πρὸς τὸν τῆ ἡσυχίας, ἐχ ὁ αὐτὸς ἐν ἅπασι μένει. ἂν μὲν οὖν τοι τῆ πρώτερας διαστολῆς ἅμα μὴ ἁπάντων τῶν μο-
ρίων τὴν ἀρχὴν τῆ κινήσεως ποιησαμένης, ἐκ ἰσόχρονον δὲ πᾶσιν ἡ διαστόλη διαστολὴ μὴ ἅμα πάντων ποιή-
σαντα τὴν ἀρχὴν τῆ κινήσεως, ἀλλὰ πρώτερα μὲν τὸ πρώτερα πωσαμένα, ⟨ ποστῷ γε πρώτερα, ὅσῳ πρό-
τερον ἐπαύσατο, διαστόλης δὲ τὸ διαστόλης, ⟨ οὕτως ἔχῃς, ἡ μὲν περὶ τὸν ῥυθμὸν ἀνωμαλία γένοιτ' ἂν οὕτως, ἢ
ἢ περὶ πυκνότητα ⟨ ἀραιότητα· ἐκ ἔστ. τὸ μὲν γὰρ τῆ ἡσυχίας ἴσον ἐν ἅπασι γενόμενον, σύμμιαν ἐργάσε⟩ περὶ
πυκνότητα καὶ ἀραιότητα διαφοράν, οὐ μὴν ὅγε λόγ⊖ ὁ αὐτὸς ἔσαι τοῦ τῆ κινήσεως χρόνου πρὸς τὸν τῆ ἡσυ-
χίας, εἰ γε ὁ μὲν τῆ κινήσεως ἐκ ἴσος ἦν ἅπασιν, ὁ ἧ τῆ ἡσυχίας, ἴσος. ὡς δὲ ὁ ῥυθμὸς ἅπασιν ὁ αὐτός. εἰ δ' ἅμα
πάντα τὰ μόρια τῆ ἀρτηρίας ἀρξάμενα κινεῖσθαι, μηδ' ἅμα πάλιν ἄρξαιτο τῆ διαστόλης διαστολῆς, μηδ' ἅμα
παύσαιτο τῆ πρώτερας, ἀλλὰ μηδὲ τὸ τῆ ἡσυχίας ἴσον ἐν ἅπασι χρόνοις, διέπῃ ἐν τῷ τοιούτῳ διαφορὰν ἀνά-
γκην συσταῖεν. τῆ μὲν περὶ πυκνότητα καὶ ἀραιότητα καθ' ἑτέραν τῶν διαφορῶν ἀνωμαλίας σωίσαμένης,
οὐ μὴν τῆ γε περὶ τὸν ῥυθμὸν δι' ἀνάγκης. ἐνδέχεται γὰρ ἐν τῷ αὐτῷ λόγῳ πάντων τῶν μορίων τοῦ τ' κινήσεως
χρόνος, πρὸς τοῦ τῶν ἡσυχιῶν γενέσθαι. ⟨ εἰ δ' ὅπερ συμβαίνει, καὶ ὁ ῥυθμὸς ὁμαλὸς ἂν εἴη, μὴ σωζομένης δὲ τοῦ αὐ-
τοῦ κατὰ πάντα τὰ μόρια λόγου, οὐ γὰρ καὶ ὅπερ ἐνδέχεται γενέσθαι, διαφθαρείη ἂν οὕτω καὶ ὁ ῥυθμός. εἰ δ'
ἂν πάλιν ἅμα πάντων ἀρξαμένων τῶν μορίων κινεῖσθαι, ⟨ κινηθέντων ἐν ἴσῳ χρόνῳ τῆ διαστόλης διαστολῆς,
μὴ ἅμα πάντα τὰ μόρια τὴν αὐτὴν ἀρχὴν ποιήσαιθ', ἀλλὰ τὰ μὲν πρωϊαίτερον αὐτῶν ἄρξαιτο, τὰ δ', ὀψιαί-
τερον, οὔτε ὁ ῥυθμὸς ἔτι ὁμαλὸς, οὔτε ἡ κατὰ πυκνότητα ⟨ ἀραιότητα διαφορά. ταύτην μὲν γὰρ ἀνωμαλον
ποιεῖ τῶν ἡσυχιῶν τὸ ἄνισον. τὸν δὲ ῥυθμόν, ἡ τῶν λόγων ἑτερότης, ἁπάντων μὲν τῶν μορίων ἐν ἴσῳ χρόνῳ κι-
νηθέντων, οὐ μὴν καὶ ἡσυχασάντων ἐν ἴσῳ χρόνῳ. τοσαύτας μὲν ἀνωμαλίας ἀφ' διαφορᾶς, ἢ καθ' ἅπα σφυ-
γμὸν ἀμφοῖν τοῖν γνοῖν, ὅταν ἅμα πάντα τὰ μόρια τῆ ἀρτηρίας ἄρξηται διαστέλλεσθαι. ὅταν ἧ τὸ μὲν, πρό-
τερον αὐτῶν, τὸ ἧ ὕστερον ἄρξηται τοῦ διαστέλλεσθ. πωσαμένων μὲν ἁπάντων ἅμα καὶ αὖθις τῆ διαστό-
λης διαστολῆς ἀρξαμένων ἅμα, κατὰ θάτερον γένο⊖ τὸ τοῦ ῥυθμοῦ μόνον, τὴν ἀνωμαλίαν ἀνάγκη γίνεσθ. τὰ
μὲν γὰρ διαλείμματα τῶν κινήσεων, ἴσα πᾶσιν ἔσαι τοῖς μορίοις. ὥστε οὐδεμία κατά γε τοῦτο τὸ γένο⊖ ἀνω-
μαλία συσταίη. ἴσως δὲ ὄντι τῷ χρόνῳ τῷ τῆ ἡσυχίας ἐν ἅπασι τοῖς μορίοις, ἄνισος παραβαλλομένω⊖, ὁ τ' καθ'
ἕκαστον αὐτῶν κινήσεως, ἐν διαφέρουσι λόγοις τὸν ἑκάστ μορίου ῥυθμὸν ἀπεργάσει. εἰ δὲ κατὰ τὸν αὐτὸν ζόπον
ἄρξαιτο τῆ διαστόλης διαστολῆς ἡ ἀρτηρία, καθ' ὃν καὶ τ' πρώτερας, ὥστε καθ' ἑκατέραν τῶν διαστολῶν τὸ
μόριον ἄρχεσθ πρωϊαίτερον ἑτέρου τῷ ἴσῳ. ⟨ τοῦτ' ἐν ἅπασι τοῖς μορίοις φυλάττοιτο, πωσαμένων αὐτῶν
ἅμα τῆ πρώτερας διαστολῆς, ἀνάγκη καθ' ἑκάτερον τῶν γενῶν γενέσθ, τὴν ἀνωμαλίαν. ὁ μὲν γὰρ πᾶς χρόν⊖
ὁ συγκείμενος, ἔκτε τῆ κινήσεως καὶ τοῦ διαλείμματ⊖, ἴσος ἔσαι πᾶσι τοῖς μορίοις τῆ ἀρτηρίας. ἄνισοι δὲ οἱ τ'
κινήσεων λόγοι, πρὸς τοὺς τῶν ἡσυχιῶν, τῷ τῶν ὅλου χρόνου μὴ εἰς ἴσα τέμνεσθαι. τῶν μὲν γὰρ πρότερον ἀρξαμέ-
νων μορίων κινεῖσθαι, ὁ μὲν τῆ κινήσεως χρόν⊖, μείζων ἔσαι τοῦ τῶν ὕστερον ἀρξαμένων. ὁ δὲ τοῦ διαλείμματος,
ἐλάττων. τῶν δ' ὕσδρον ἀρξαμένων ἔμπαλιν, ὁ μὲν τ' κινήσεως χρόν⊖ ἐλάττων, ὁ δὲ τοῖς ἡσυχίας μείζων. ὥστε
ἀνάγκη ⟨ τὸν ῥυθμὸν ἄνισον εἶν καθ' ἑκασον τῶν μορίων. καὶ τὴν κατὰ πυκνότητα δὲ ⟨ ἀραιότητα σωίσα-
σθαι πρὸς αὐτοὺς ἀνωμαλίαν, ἀναγκαῖον, εἰς ὅσον οἱ τῶν διαλειμμάτων χρόνοι διαφέρουσιν. εἰ δ' ὁμοίως τ' διστέ-
ρας διαστολῆς τὴν ἀρχὴν τ' τ' μορίων κινήσεως ποιησαμένης, ἣν πρὸ ἡ πρώτερα ἐπεποίητο, τοτέσιν ἵνα καθ'
ἑκατέραν τὸ αὐτὸ μόριον ἄρχηται, τὸ μὲν πρότερον, τὸ δὲ ὕστερον τ' κινήσεως, ἡ τελευτὴ τ' προτέρας διαστο-
λῆς, μὴ ἴση πᾶσι χρόνοις γένοιτο, δύο ἔσονται διαφοραί. δύναται γὰρ ἢ πολλῷ πρότερον παύσασθαι τὸ πρότερον τῆς
κινήσεως ἀρξάμενον μόριον, δύναται δὲ καὶ ὕσδρον. εἰ μὲν γὰρ ἐν ἴσῳ παύσαιτο τὸ πρότερον, ὅσῳ πρότερον
ἤρξατο, κατ' ἄμφω τὰ γένη, γένοιτ' ἂν οὕτως ὁμαλὸς σφυγμός. εἰ δὲ πολλῷ παύσαιθ πρότερον ἢπερ ἤρξατο,
τὴν ἀνωμαλίαν οὕτω γενήσει τῶν δύο γενῶν. παυσάμενον δ' ὕσδρον τὸ πρότερον ἀρξάμενον, πάντας ἐργάσ
σεται τῶν δύο γενῶν τὴν ἀνωμαλίαν, ἀπὸ πολλῷ τύχοι παυσάμενον ὕσδρον, ἢ ὀλίγῳ. εἰ δὲ μήτε τ' πρό
τερας διαστολῆς ἡ ἀρχὴ πᾶσιν ἅμα τοῖς μορίοις γένοιτο, μήτε τῆ διστέρας, ἐνδέχεται ποτὲ μὲν τὸν ῥυθμὸν ὁ-
μαλὸν γίνεσθαι, ἐνδέχεται δὲ καὶ τὸ τ' πυκνότητος καὶ ἀραιότητ⊖ γένος, εἰ μὲν οὕτω μεριοθεῖεν οἱ τῶν κινή-
σεων χρόνοι, πρὸς τοὺς τῶν ἡσυχιῶν. ὥστε τὸν αὐτὸν ἐν ἅπασιν εἶν λόγον, ὁμαλὸν τοῦ ῥυθμοῦ γιγνομένου. εἰ δ' οἱ τ'
ἡσυχιῶν χρόνοι μόνοι ἴσοι γενήθεῖεν, ὁμαλότης ἐν θατέρῳ γένει. ταῦτα μὲν δὴ ἁπλᾶ. τὰ δὲ τῶν ἀνωμαλιῶν,
ἱκανῶς πολλά. ⟨ γὰρ ἅμα πάντα διαστῆναι τ' κινήσεως παυσαθ τὰ μόρια καὶ οὐχ ἅμα. καὶ τῷ μὴ ἅμα παύ-
σασθαι, τὰ μὲν πρότερον. τὰ δ' ὕστερον. ⟨ ἤτοι πολλῷ πρότερον, ἢ πολλῷ ὕστερον. οἷαι ἧ καὶ ὅσαι γένοιτ' ἂν ἐκ
ἀνωμαλίαι κατὰ ταῦτα, ἴσις προειρημένοις ἂν εὑρίσκοις. ὥστε ὀδ' ἐν δεῖ μηκύνειν ἐπὶ μόνου ἧ ὑπομνήσαντας,
ὡς τὸ προτεθὲν ἀφώρισται, τὸ γινέσθ πηνᾶς ⟨ καθ' ἕνα σφυγμὸν ἀνωμαλίας, ἥτε τῷ κατὰ πυκνότητα ⟨
ἀραιότητα γένει, καὶ τῷ κατὰ τ' ῥυθμὸν, ἐνταῦθα πῶς καταπαῦσαι καιρὸς ἤδη τὸν πρῶτον λόγον. ἃ γὰρ ὧδε
μιᾶς αἱρέσεως τ' μεριζόσης εἰς πλῆθος ⟨ διάλημμα τὸν σφυγμὸν, ὡς ἐπὶ παραδείγματος εἰρήκαμεν, οὐδ' ἐν χα
λεπὸν ἦ ὧδε τὰς ἄλλας μεταφέρειν, ὁμοίως ἡμῶν καὶ κατ' ἐκείνας ἀπάσας ἀφωρισμένων ἐν τοῖς δύο
γένεσιν τούτοις, ἅπερ ὧν δὴ παράδειγμα λέγω τὰς καθ' ἕνα σφυγμὸν ἀνωμαλίας σωισαμένας.

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 26 sur 494

ΓΑΛΗΝΟΥ ΠΕΡΙ ΔΙΑΦΟΡΑΣ

ΣΦΥΓΜΩΝ ΛΟΓΟΣ Β'.

Ου τὴν αὐτὴν χρείαν ἐπαγγέλλεται τὸ δὲ τὸ γράμμα τῷ πρόσθεν, ἀλλ' ὃν ἔχει λόγον ἐλλέβορος, ἢ σκαμμωνία πρὸς ἄρτον, ἢ κρέας, οὗτος καὶ τὰ νῦν λεχθησόμενα πρὸς τὰ εἰρημένα. τρέφειν μὲν γὰρ ἐκεῖνα τὰς ὑγιαινούσας ἐδύνατο ψυχὰς, ἐκκαθαίρειν δὲ ταῦτα τὰς μοχθηρὰς δόξας, ὥσπερ τινὰ νοσήματα. συγκατασκευάζεσθαι δ' εἰκὸς τοῖς ἐλέγχοις τῶν διημαρτημένων πίστιν βεβαίαν τῶν ὀρθῶς εἰρημένων. ὥστ' εἴτις τῷ παρόντι λόγῳ καὶ τάυτην προσθείη τὴν χρείαν, εὑρήσει τινὰ καὶ ὠφέλειαν ἑπομένην.

Περὶ τῆς χρήσεως τῶν ὀνομάτων.

Εστὶ δὴ πρῶτος μοι λόγος πρὸς τοὺς σοφιστὰς, ὁ περὶ τῆς χρήσεως τῶν ὀνομάτων. ἡμεῖς γὰρ ἑπόμεθα τῇ τῶν ἑλλήνων συνηθείᾳ. καὶ γὰρ ἐτράφημεν ἐν αὐτῇ, πειρώμεθά τε διὰ τῶν σαφεστάτων ὀνομάτων, ἑρμηνεύειν ἀεὶ τὸ νοούμενον. οὐ μὴν ἐγκαλοῦμέν γε τοῖς ὀλιγοροῦσιν αὐτῆς, ἀλλ' εἰ καὶ καθ' ἑκάστην λέξιν ἐθέλειέ τις βαρβαρισὶ φθέγγεσθαι, μὴ λυμαινόμενος τῷ σαφεῖ τῆς ἑρμηνείας, οὐδὲν ἡμῖν μέλει. τούτου γὰρ ἕνεκα χρώμεθα τῇ πρὸς ἀλλήλους διαλέκτῳ, τοῦ νοῆσαι τὰ δηλούμενα, καὶ οὗτος ἡγούμεθα κάλλιστα χρῆσθαι λόγῳ τὸν ἐναργέστατα δηλοῦν ἃ βούλεται δυνάμενον. ἡ μὲν ἡμετέρα προαίρεσις τοιαύτη, μέτριος, ὡς νομίζω, καὶ φιλάνθρωπος, οὐ μὴν ὠθιτρέπουσιν ἡμῖν οἱ σοφισταί, ἀλλ' ὥσπερ ἀλλήλοις ἐρίζουσι περὶ τῶν ὀνομάτων, ἀμελοῦντες αὐτῶν τῶν πραγμάτων, οὕτω καὶ ἡμῖν ἐπηρεάζουσιν ὑβρίζοντες ἀεὶ, καὶ κατεγελῶντες, εἰ μὴ χρησαίμεθα τοῖς ἐκείνων ὀνόμασιν. εἰ μὲν οὖν ἅπαντες συνθέμενοι μίαν διάλεκτον, ὥσπερ νόμισμα καινὸν ὑπὸ ψηφίσματος εἰσηγήσαντο, τάχα ἂν ἐπειράθημεν ὑπολαθέσθαι μὴ τῆς τῶν ἑλλήνων, ἐκμαθεῖν δὲ τὴν πρὸς ἐκείνων νομοθετεῖσαν. ἀλλ' οὐδ' εἰ τῶν βαρβάρων τινὰ μίᾳ διαλέκτῳ συνέθεντο χρήσασθαι, μαθεῖν ἂν οὐδὲ τάυτην ὠκνήσαμεν, ὑπὲρ τοῦ πάντ' αὐτοῖς χαρίσασθαι. ἐπεὶ δὲ οὐχ ἑλληνικὴν διάλεκτον εἰλικρινῶς οὐδεμίαν, οὐδὲ βάρβαρον ἁπλῶς, ἀλλὰ τινὰ μικτὴν ἐξ ἁπασῶν, οἷον καρύκην, ἢ τινὰ ποικιλωτέραν τε, καὶ ἀλλοκωτέραν καρύκης συντιθέασιν, ὡς ἂν ἕκαστος αὐτῶν βούληται, τὰ μὲν ἐκ φοινίκης τε καὶ συρίας, τὰ δὲ ἐξ αἰγύπτου τε καὶ θρᾴκης, ἢ ποθὲν ἄλλοθεν συμφορήσας, εἶτα τοῖς τῶν ἑλλήνων ὀνόμασι μιγνὺς, οὐδὲ τούτοις γνησίοις. ἀλλὰ πολυειδῶς παρεφθαρμένοις, ἐγὼ μὲν οὐκ ἔχω μὰ τοὺς θεοὺς ὅτι καὶ γένωμαι, μήτ' ἐκμανθάνειν τὰς τοιαύτας διαλέκτους δυνάμενος, μήτ' ἐκείνους πείθων μίαν ἐκμανθάνειν τὴν τῶν ἑλλήνων, μήτ' ἐπειδὴ τούτων οὐδ' ἑτέρου τυγχάνω, τοῦ γοῦν τρίτου τε καὶ λοιποῦ τυχεῖν παρ' αὐτῶν δυνάμενος, τοῦ συγχωρεῖν ἡμῖν ἐν ᾗ τεθραμμεθα φωνῇ, τάυτῃ χρήσασθαι. τὸ μὲν δὴ περὶ τὴν τῶν ὀνομάτων χρῆσιν κακὸν τηλικοῦτον. ἕτερον δὲ τὸ περὶ τοὺς ὁρισμοὺς μακρῷ τούτου χαλεπώτερον. ἔνιοι γὰρ αὐτῶν δοκοῦσι μοι μὴ δὲ λαγχανον ἂν πρίασθαι χωρὶς ὅρου, καὶ ταῦτα μέν τοι μὴ δ' ὄναρ διαλεκτικῆς ὄμμενοι, καὶ προτείνουσιν ὡς ἂν τοιοῦτοι τε κἂν τοιούτοις τεθραμμένοι, τῶν ὀνομάτων τὶ τούτων τῶν καλῶν τῶν ἐκ μέσης συρίας, ἢ κιλικίας, καὶ οὗτος ὁρίζεσθαι κελεύουσιν, ὃ μὴ δ' ἴσως ἤκουσε τὴν ἀρχὴν ἄνθρωπος ἕλλην μὴ δὲ πώποτε. εἶθ' ὁ μὲν ὡς ἂν ξένον τε καὶ βάρβαρον ἀγνοεῖ. ὃ δ' ἤδη καταγελᾷ τε καὶ σκώπτει καὶ τωθάζει, καὶ παῖδα, καὶ μειράκιον ἀρκαλεῖ. πολλάκις δὲ τὸ μὲν προτεθὲν ὄνομα τῶν ἑλληνικῶν ἐστι, οὐ μὴν καθ' οὗ γε παρὰ τοῖς ἕλλησιν ἐπίκειται πράγματος, οὕτως αὐτὸ νοοῦσιν οἱ δαιμόνιοι σοφισταί. κἄπειτα κελεύουσιν ὁρίσασθαι. καί τις ἴσως ἑλλὴν ἀνὴρ ὁριεῖται κατὰ τὴν τῶν ἑλλήνων συνήθειαν. οἱ δὲ οὐ μόνον οὐ πείσονται, ἀνεκτὸν γὰρ ἂν ἦν, ἀλλὰ καὶ καταγελάσουσι, καὶ διαπαίξουσιν. οὗτος μὲν ὁ δεύτερος τρόπος τῶν περὶ τοὺς ὁρισμοὺς κακῶν. ὁ δὲ δὴ τρίτος ὁ μηκέτι κατὰ τοὔνομα, καὶ τὸ σημαινόμενον, ἀλλ' ἤδη καὶ κατ' αὐτὸ τὸ ὑποκείμενον σφαλλόμενος, ὅταν ὑπολαχειρεῖ τὶς ἀνὴρ διαλεκτικὸς τοὺς ὅρους αὐτῶν, τοὺς μὲν ἐλλιπεῖς, τοὺς δὲ περιττοὺς, τοὺς δὲ ἀδιορίστους, τοὺς δὲ ἀσαφεῖς, τοὺς δὲ μακροὺς, τοὺς δὲ ψευδεῖς, τοὺς δ' ὅλως οὐδ' ὅρους δεικνύειν, ἐξαίφνης, ὥσπερ ἐνθουσιῶντες, πικροὶ τῆς διαλεκτικῆς ἀναφαίνονται κατήγοροι, καὶ τό τ' αὐτοῖς μάτην, καὶ πρὸς κακοῦ δοκεῖ τῷ τε βίῳ παντὶ, καὶ ταῖς τέχναις ὑπολαμβάνεσθαι. ὥστ' ἐγὼ μὲν πολλάκις νὴ τοὺς θεοὺς ἐξεπλάγην, εἰ παρακαλούντων μὲν ἡμῶν, μὴ πάντα δι' ὅρων πειρᾶσθαι μὴ διδάσκειν, μήτε μανθάνειν. οἱ δ' οὐ πείθονται. συγχωρησάντων δι' ὁρίσασθαι, κἄπειτα δεικνύντων ἡλίκον σφάλλονται, τηνικαῦτα τοὺς ὅρους ἀχρήστους εἶναι φασί. καὶ ταῦτ' οὐ μίας ἡμέρας, ἢ δυοῖν ἐν τῷ μέσῳ γινομένων, ἀλλ' ἐν ἀκαρεῖ χρόνῳ, τὸ λεγόμενον δὴ τοὺς μεταπεσόντος ὀστράκου, ποτὲ μὲν ὅρον ἐρωτῶσι προβάλλοντες ὄνομα, ποτὲ δὲ ἀχρήστους εἶναι τοὺς ὅρους φασί. τὸ δὲ τέταρτον αὐτοῖς ἐν τοῖς τοιούτοις πλημμέλημα, μὴ δ' ὅτι πάντων οὐκ εἰσὶν ὅροι γινώσκειν, εἶθ' ὡς ἂν τοὺς ἀγνοοῦντες ὠθιχειρεῖν ὁρίζεσθαι πάντα, καὶ πρὸς ἀλλήλους διαφέρεσθαι, καὶ κεκραγέναι μάτην ὑπὲρ πραγμάτων ὁρισθῆναι μὴ δυναμένων. τὸ δὲ δὴ πέμπτον καὶ θαυμασιώτατον αὐτῶν ἐν τοῖς ὁρισμοῖς ἁμάρτημα, πρὶν διελθεῖν τὴν ὁμωνυμίαν, ἵνα τῶν πολλαχῶς λεγομένων, ὁρισμὸν ποιοῦνται, ὥσπερ οὐ τῶν πραγμάτων τοὺς ὅρους, ἀλλὰ τῶν ὀνομάτων ὄντας. ἐμὲ γοῦν ποτὲ τούτων τὶς τῶν ὠθιπολαζόντων σοφιστῶν ὀλίγου δεῖν ἀπέπνιξε. προβαλόντι γὰρ ὠδίπως αὐτῷ, τί ἐστι πλήρης σφυγμός, ἐγὼ μὲν ὑπολαβὼν εἶπον τῶν πολλαχῶς λεγομένων εἶναι τοὔνομα, καὶ διὰ τοὺς μηδ' ἔχειν ὅρον ἵνα, πρὶν διελέσθαι τὴν ὁμωνυμίαν. ὁ δ' ἐτίμου ταῦτα λέγοντος, οὐκ οἶδ' ἔφη τι ληρεῖς. ἀρκεῖ μοι μαθεῖν πρᾶγμα τοῦ τί ἐστι πλήρης σφυγμός. τοὺς δ' ἐκ τῆς διαλεκτικῆς λήρους τοὺς ὑπολαβόντας τὴν ἰατρικὴν ἀπόλιπε. καί μην ἔφην οὐδὲν πώποτε ἤκουσας ἐμοῦ σπουδάζοντος οὐδὲν τῶν κατ' ἰατρικὴν ὁρίζεσθαι. τοὺς γάρ τοι φησὶ τὸ δεινότατον ἐστιν, ὅτι μήθ' ὁρίζεσθαι τολμᾷτε, καὶ διαλεκτικῇ φλυαρίᾳ καταντλεῖν ἡμᾶς οὐκ ὀκνεῖτε. ἀλλ' εἰπὲ, φθέγξαι, λάλησον, ἀπόκριναι τὶς πλήρης ἐστὶ σφυγμός; οὐ δυνατόν δ' ἔφην ἐγὼ, πρὶν διαστείλασθαι τὴν ὁμωνυμίαν.

ὁ δ' ἀνα-

ὁ δ' ἀναγκαίως, ὁμωνυμίας πάλιν ἔφασκε μὴ λήρους μακρὰς ἀφῖχθαι, τὰ τῶν ἰατρικὴν τῶν πρίν ἀντα, μὴ ἡ-
μᾶς ἀχλεσαντα. οὐ μὴν οὐδ' ἡμᾶς εἶπον, ἀλλ' ὑμᾶς ἀπώλεσε τοῦ ὁρίζεσθαι πάντα βουλομένους. ἰδοὺ φησι καὶ
λοιδορεῖν ἡμᾶς ὠμὸς χειρεῖ. τί μᾶλλον ἔφην, ἢ ἐμὲ σύ. καὶ τοῦτο διανισάσθω τυπήσων, ἀλλὰ τοῦτ' μὴ ἐπέχον οἱ πα
ρόντες, ὁ Σβαρδὸς ἐπεγελάσας ἐκεχώρει. τῶν δ' ὑπολοίπων ἤδη τις πρόθυτος πάνυ γε μέγιστον ἄχθος
τῶν ἑρμηνέων καθεικώς, καὶ τ' ἄλλα πάνυ σκυθρωπός, οὐδὲν γὰρ νῦν τὸ σεμνὸν νενόμικας, πάνυ σφόδρα ἔφη ὁ μὴ θο-
ρυβεῖ τε ὦ πάντες, ἀλλ' ἐάσατε τὸν ἑτέρου ἡμῖν ἀκροάσασθαι τί ποτε καὶ λέγει. κἀγὼ προσβλέψας αὐτῷ, τί
γὰρ ἔφην πεπαύσω τοῦτ' αὐτό, εἶπον, ὑπὲρ οὗ διελέγεσθε, τὸ πρὸς τοῦ λήρους σφυγμοῦ. βάλε πίνων εἶπον μὴ
πάνυ ἀποδύσειν, ἵν' ἔπωμαί σοι. βραδὺς γὰρ ἐμοὶ φύσει, καὶ τοῖς ἑπομένοις οὐ ῥᾳδίως ἀκολουθῶ. ὡς οὐ ποδύ-
σοντος ἔφη, διαλέγου. ἆρ' οὖν ἔφην βραχύ μοι συγχωρήσεις ἕνεκα παραδείγματος, ἔρεσθαι κοινῇ πάντας ὑμᾶς
ὀξέως γὰρ ἀκρινάσθαι τῷ βουλομένῳ, σωπεχώρει. κἀγὼ συγχωρήσαντος, ἐπανομαι τί δὴ γλῶτ-
μετ' ὀλίγον τις ἀκρίνεται, ὄργανον ζῴου γλυσικόν. ἑτέρου δ' ἄλλου διαλεκτικόν εἶπε. τίς τρίτος γλυσικόν ἅμα
καὶ διαλεκτικόν. κἀγὼ πῶς αὐτὸν ἀκριβέστερον, καὶ ἡ τοῦ στόματος ἔφην, ἡ τοῦ αὐλοῦ γλῶττα, ὄργανον δὴ
ζῴου γλυσικόν, ἢ διαλεκτικόν. ὡς δὲ διεσιώπησαν ἅπαντες τότε, ὁ σκυθρωπὸς γέρων, πολὺ δή τι σκυθρωπότε-
ρος ἐγεγόνει, πάλιν αὖθις ἐπεκάλαν ἐπὶ πάλαιον ἔρεσθαι. ὁ δὲ πάνυ μὲν σεμνὸς καὶ μόγις, ὑπέσχετο δ'
ὅμως. κἀγὼ φοβηθεὶς μὴ μετανοῇ βραδύνοντος, αὖθις ἐπρόβαλον, τί ποτ' δὴ κύων; ἀκρινομένου δὲ τινος
ἐκ τῶν παρόντων, ζῷον τετράπουν ὑλακτικόν. ὁ θαλάττιος ἔφην κύων ζῷον δὴ τετράπουν ὑλακτικόν, καὶ τὸ
κατ' οὐρανὸν ἄστρον. ὁ γνῶθι πρόσωπον πάθος; ἰδοὺ τόπος ὁ μὴ γέρων ὥσπερ ὄντος ἐσειφ ἤδη τὰ ὦτα. ὁ τοῖς
ἄλλοις ἢ τοῖς παροῦσιν, ἐδόκουν τι λέγειν, καὶ πάντες ἠξίουν ὥσπερ ἕνεκα τούτου ἐπηρώτησε, προαίνειν. ἐπει-
δὴ καὶ καταρχὰς ὀλίγους ὑπεχόμην παραδείγματος ἕνεκα τῶν ἑξῆς ποιήσασθαι τὴν ἐρώτησιν. ὡς δὲ σιωπῶν-
τας αὐτοὺς καὶ πολλοὺς ἀκούειν ἔχον, οἶμαι νοεῖν ὑμᾶς ἔφην ἤδη, πηλίκον δεῖν ἁμάρτημα περὶ διασείλασθαι
τὴν ὁμωνυμίαν ὑπὲρ χειρεῖν ὁρίζεσθαι. οὐ γὰρ δὴ τῶν ὀνομάτων, ἀλλὰ τῶν πραγμάτων οἱ ὅροι εἰσίν. ὅταν οὖν ὑφ'
ἑνὸς ὀνόματος πολλὰ διαλλάττοντα πράγματα, τοσοῦτοις ἀνάγκη καὶ ὅρους ὑπάρχειν, ὅσα περ καὶ τὰ πράγματα.
φέρε γὰρ ὑπὲρ τῆς γλώττης ὄνομα μὲν ἓν, τρία δ' ἐξ αὐτοῦ διήκουται, καὶ καθ' ἕκαστον αὐτῶν ἴδιος δεῖν ὁρισ-
μός. αὖθις δ' ἐὰν τύχοι, δύο μὲν ὀνόματα καὶ πολλαχοῦ γε τρία καθ' ἑνὸς πράγματος, ὡς ὑπὲρ τοῦ, ξιφός τε,
καὶ ἄορ, καὶ φάσγανον. ὁ δ' ὅρος, εἷς, οὐ τρεῖς, ὥσπερ τὰ ὀνόματα. ἴσον γὰρ ἀεὶ τὸ πλῆθος τῶν ὅρων τῷ πλή-
θει τῶν πραγμάτων δεῖν. ὥστ' οὐ δ' ὅταν ἓν πρᾶγμα πολλοῖς ὀνόμασιν ἢ κεκλημένον, ὅρους ἀξιώσεις λέγεσθαι
πολλούς, οὐδ' ὅταν ἓν μὲν ὄνομα, πολλὰ δὲ τὰ διαλύοντα, τὸν ὅρον ἀξιώσεις ἕνα σοι ῥηθῆναι. μετρήσεις γὰρ
ἀεὶ τὸν ἀριθμὸν τῶν ὅρων τῷ πλήθει τῶν πραγμάτων. εἰ μὴ δή τι τὸ πλῆθος ὄνομα καθ' ἑνὸς ὑποκειμένου λέγε-
ται πράγματος, ὑφ' ἑλκεται πεπτευθὸς αὐτὸ λεγέν ἤδη τὸν ὅρον. εἰ δ' οἱ περὶ τὸν Ἀρχιγένη μᾶλλον δὴ
πάντων ὀκ ἔασαν ἓν ἐκ τοῦ πλήρους ὄνομα διαλύεσθαι, τάξαντός τε πολυειδῶς τὸν τόπον, καὶ πλῆθος ἐπι-
σκυκλήσαντος σημαινομένων, οὐκ ἦμεν ἐγκαλεῖν χρὴ μὴ τολμᾶσιν ὁρίζεσθαι, τοῖς δ' ἀπαξαπλοῖς, εἴπερ
ἄρα, ἐστὶ τοιαύτης παραχῆς. εὑρίσκω γὰρ οὐ νεωτέρους ἰατροὺς, οὐ μὴν ὅταν ὁ ἐστὶ ἀρτηρίας χιτὼν ὅπως ἔχει
συσώσεως μεμύσαι θελήσωσι, περὶ τε τοῦ πλήρους ὀνόματι, καὶ τῷ τοῦ κενοῦ κατὰ τόπον χωρίοις, τοὺς δ'
ὅταν τὴν ἐν τῇ κοιλότητι περιεχομένην οὐσίαν. καὶ τούτους οἱ μὲν τὸ ποσὸν δέᾳ τῶν ὀνομάτων διαλύεσθαι
νομίζουσιν. οἱ δὲ τὸ ποιὸν, οἱ δ' ἀμφότερα. Ἀρχιγένει δ' ὡς ἔοικεν οὐκ ἀρκεῖ μόνον τοῦτο, πολυειδὲς τὸν τόπον, καὶ πλῆθος ἐπι-
σκυκλήσαντος σημαινομένων, οὐκ ἦμεν ἐγκαλεῖν χρὴ μὴ τολμᾶσιν ὁρίζεσθαι, τοῖς δ' ἀπαξαπλοῖς, εἴπερ
ἄρα, ἐστὶ τοιαύτης παραχῆς. εὑρίσκω γὰρ οὐ νεωτέρους ἰατροὺς, οὐ μὴν ὅταν ὁ ἐστὶ ἀρτηρίας χιτὼν ὅπως ἔχει
συσώσεως μεμύσαι θελήσωσι, περὶ τε τοῦ πλήρους ὀνόματι, καὶ τῷ τοῦ κενοῦ κατὰ τόπον χωρίοις, τοὺς δ'
ὅταν τὴν ἐν τῇ κοιλότητι περιεχομένην οὐσίαν. καὶ τούτους οἱ μὲν τὸ ποσὸν δέᾳ τῶν ὀνομάτων διαλύεσθαι
νομίζουσιν. οἱ δὲ τὸ ποιὸν, οἱ δ' ἀμφότερα. Ἀρχιγένει δ' ὡς ἔοικεν οὐκ ἀρκεῖ μόνον τοῦτο, προσεπισύγειν δ'
ἡμῖν καὶ τὸ ἐστὶ τοῦ πνεύματος διαιρέσεως σημαινομένου. οὐκοῦν οὐ δ' ὅρον ἓν διαιρετὸν ποιήσασθαι πλή-
ρους σφυγμοῦ. ἀλλὰ τοῦ μὲν τὸ ποσὸν, ἢ τὸ ποιὸν, ἢ τὰ ἀμφότερα ἐστὶ ἐγκεχυμένης οὐσίας διαλυτοῦ, ἑτέ-
ρους ὁρισμοὺς ποιητέον. τοῦ δὲ τῶν διαιμιῶν τοῦ πνεύματος, ἑτέρους. τοῦ δὲ τὸ ποιὸν τοῦ χιτῶνος, ἄλλους.
ταῦτ' εἰπὼν, ἐγὼ μὲν ἐσιώπων. ἤνυσο γάρ μοι τὸ προτεθέν. οἱ δ' ἠξίουν διελθεῖν αὐτοῖς τὸν λόγον, ἐπεὶ δὴ
ἅπαξ ἐπυρξάμεθα. ἐκείνοις μὲν οὖν δεομένοις ἐχρησάμεθα. ἐν δὲ τῷ παρόντι πάντα μὲν οὐ προσήκει λέγειν ἐ-
κεῖνα, μέλλοντά γε τὸ πλεῖστον αὐτῶν, καὶ τὸ χρησιμώτατον ἐν τοῖς περὶ τῶν σφυγμῶν διαγνώσεως ἐρεῖν.
ὅσον δ' εἰς τὰ προκείμενα χρήσιμα, ἐρήσεται, τὸ μηδ' ὁρίζεσθαι πάντα ἀξιοῦν, μήτε πολλὰ σημαινόμενα προ-
πόντα, τὸν ὁρισμὸν ἕνα ποιεῖν, ὅπερ ὑπὲρ τοῦ πλήρους σφυγμοῦ διημαρτηται τῷ Ἀρχιγένει. διὰ τοῦτο οὐδ' αὐ-
τὸς ὁ ὅρος αὐτοῦ σαφὴς δεῖν, οὐδ' ἔχει συμβαλεῖν, εἴτε περὶ τοῦ σώματος ἐστὶ ἀρτηρίας, εἴτε περὶ ἐστὶ τῇ κοι-
λότητι περιεχομένης οὐσίας διαλέγεται. κινδυνεύει γὰρ ὀνόματος ὁρισμὸν, οὐ πραγματος ποιῆσαι. πάν-
των γὰρ ἂν ἕπερ ἐτέθεατο τὰ πράγματα, πλείονας ἐποίησεν ὅρους, ἀλλ' ὅτι γε τοὔνομα μόνον σκοπεῖ, μα-
θεῖν ἔνεσι καὶ ὧν ὕλης κατ' ἀρχὰς τοῦ περὶ τῶν σφυγμῶν συγγράμματος ὀκτὼ λέγει πιότητας ὑπάρχειν
τοῖς σφυγμοῖς, μέγεθος, σφοδρότητα, τάχος, πυκνότητα, πληρότητα, τάξιν, ἢ ἀταξίαν, ὁμαλότητα, ἢ
ἀνωμαλίαν, ῥυθμόν. ἂν γὰρ τὸ ἐστὶ πληρότητος ὄνομα κατὰ πλειόνων λέγεται ποιοτήτων, οὐκ οἶδα πῶς ἔτι
μένουσιν ὀκτώ. φέρε γοῦν ἔστι ὑπὲρ ταῖς ἑπτὰ ταῖς ἄλλαις προσιδεῖν, τήν τε κατὰ τὸ σῶμα ἐστὶ ἀρτηρίας,
καὶ τὴν κατὰ τὸ καλούμενον ἔγχυμα, καὶ τὴν κατ' αὐτὸ τὸ πνεῦμα, λέγω τὰς πάσας εἶναι ποιότη-
τας τῶν σφυγμῶν, τί πῶς τοῦτον ἐρεῖν, ἵν' ἡδέως εἰ τις εἰς δύο τέμνων τὴν ἐγκεχυμένην οὐσίαν, ἑτέραν
μὲν αὖ τῷ ποσῷ τάττῃς, ἑτέραν δ' ὑπὲρ τῷ ποιῷ πιθέται τὴν ποιότητα, οὕτως ὑπὲρ τοῖς ὀνόμασιν ὁ Ἀρ-
χιγένης ἔοικε καταμένειν μὴ διαιρεῖν τὰ σημαίνομενα. καὶ δίκαιον ἤδη τὸ τοῖς παροιμίας εἰπεῖν, ἰδιωτι-
κὸν μὲν ἱκανῶς δ' ἔοικὸς τοῖς παροῦσιν. ὅταν γάρ φησι τὸ ὕδωρ πνίγει, τί ὑπὲρ ῥοφήσομεν; εἰ γὰρ Ἀρχιγένης
ἁμαρτάνει τοιαῦτα, πρὸς τίνα προβλεψόμεθα; τίς ἡμῖν ἐπανορθώσεται τὰ τοῦτον σφάλματα; καὶ γὰρ οὐδὲ ταῦ-
τα μόνον, ἀλλ' εἰ χρὴ τἀληθὲς εἰπεῖν, ἄλλα πλείω φαίνεται σφαλλόμενος. αὐτίκα γέ τοι κατὰ τὰς ὀκτὼ τὰς
πρώτας ποιότητας οὐδαμοῦ μνημονεύσας σκληρότητος καὶ μαλακότητος, ἧς ἔνιοι αὐτῶν διαλέγονται,

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 28 sur 494

πρῶτον μὲν γὰρ περὶ μεγέθους, δεύτερον δὲ περὶ σφοδρότητος, καὶ τρίτον περὶ πληρότητος, τέταρτον ἢ περὶ σκληρότητος διείλεκται. εἰ μὴ δέ τινα σαφῆ ἐργάζεσθαι ποιότητων αὐτῶν, τάχ' ἄντις ἀπελεγήσεται τὸ καθάπερ αὐτὸ, λέοντος μὲν ἢ ἀρχὴ παραλελεῖφθαι φάσκων, μύικα τῶν ἁπλῶν ἐμνημόνευσε μόνων, ὅλου δ' ἐξῆς ἢ τοῖς σωθεῖσι γεγράφθαι. νυνὶ δὲ περὶ τεττάρων αὐτὸς τὸν λόγον ἐποιήσατο, μέσων ὡς ἔνι μάλιστα τάξας ἁπασῶν τῶν ἁπλῶν ποιοτήτων. ὀξυγόνιος δέ τι ποτ' ὄν, τῶν κῆ συσάσιν, ἢ διάλυσιν ἢ ἀρτηρίας ἀντίληψιν ἔπεφυκεν, ὀξὺ ὧν διηνεκῶς τῶν ἁπλῶν αὐτῶν ἐθέλει βάλλειν. ταῦτα μὴ οὖν ὄντως κατ' ἀρχὰς ἡμάρτηται τῷ ἀρχιγράφῳ, περὶ τῶν ὀξυαριθμησίαν τῶν πρώτων ποιοτήτων, ἃς δὴ ἀρχὰς εἶναι, ὡς τοσαῦτα τὸν ἀριθμὸν εἶσιν, ἠξίωσεν, ἀλλ' ἁπλῶς ὡσπερεὶ ἐρρίζωσε τὸν λόγον. οὕτω λέγονται ποιότητος περὶ ἐπεσθαι τοῖς σφυγμοῖς οἱ διηκριβωκέναι περὶ γ' ὃν τοῖς καθαρείοις. ἐγὼ δ' ἔτι μὲν ὅλως τὸ διηκριβῶσθαι, ἀκριβῶς συμβαλεῖν ὀλιγάκις ἐδοκίμασα. δεῖ γὰρ εὑρεῖν τὸ νόμισμα περί τινι τῶν ἑλλήνων. ὥστε οὐδὲ καθ' οὗ τέτακται πράγματος τοῦ ἀρχιγράφου ἐπίσαμαι, καὶ ταῦτα μὴ ἢ γράψαντος αὐτοῦ βιβλίου περὶ τῶν ἰδίας διαλέκτου. καθάπερ χρύσιππος ὧν ἔφη τῆς διαλεκτικῆς ὀνομάτων. μόνως γὰρ ἂν οὕτως σωθείη αὐτοῦ. ἐκ μέν τοι τῆς ὅλης λέξεως ὑπονοήσειν ἂν τις, ἢ τοῦ περὶ πᾶσι λεγομένου τε καὶ πεπισυμένου τὸ διηκριβῶσθαι φέρειν αὐτόν. καί τοι γε οὐδὲ τοῦτ' ὄντως ἁπλῶς ὑπονοῆσαι δυνατόν. οὐ γὰρ ἅπασιν, ἀλλὰ τοῖς καθαρείοις φησίν, οὓς οὐδ' αὖθις πάλιν ἐπίσαμαι, τίνες ποτ' εἰσί. καί τοι μαθεῖν γε ἐσθέλω, ἵνα σκέψωμαι πότερον ὡς ἐνδεέστερον αὐτοῖς χωρεῖς ἀκριβείας ἢ μή. περὶ μὲν γὰρ Ἀριστοτέλους ἑπτὰ λήμματα ἥκουσα, τὰ πᾶσιν ἀνθρώποις, ἢ τοῖς πλείοσιν, ἢ τοῖς σοφοῖς δοκοῦντα. νυνὶ δ' εἰ οὖν καθαρείοις αὐτοῖς τῶν σοφῶν χρὴ νοεῖν, οὐκ οἶδα. κάλλιον δ' ἂν ἴω πολλῷ πρόδηλα τίνα, εἰ μὴ βεβαίαν ἀπόδειξιν, πραμυθίαν γ' οὖν ἱκανὴν τῷ λόγῳ περὶ τῶν ὀκτὼ ποιοτήτων, ἵνα μήτις δύθυς κατ' ἀρχὰς, ὡς εἰς Μωϋσοῦ καὶ Χειρὸς διαβιβὴν ἀφικνεῖσθαι, νόμῳ ἀναποδείκτῳ ἀκόλ, καὶ ταῦτα γὲ οἷς ἥκιστα χρὴ μέλλων γ' ἐρεῖν ὑπὲρ ἁπάντων τῶν σφυγμῶν. ὡς ἄντις ἐξ ὧν πρόγραφον, εἰκάσειεν ὁπόθι γ' εἰσὶν, οὐδεμιᾷ μεθόδῳ λογικῇ πειθάζειν ἡμᾶς ἠξίωσεν, ἀλλ' ἐμπειρικὴν ἐποιήσατο διδασκαλίαν, ὀκτὼ τοῖς καθαρείοις λέγων διηκριβῶσθαι ποιότητας. τί δὲ, εἰ βαθυμότερον οἱ καθάρειοι πρὸς ἔλιπον τινὰς ἐξ αὐτῶν, τότου χάριν οὐδὲ πῶς τῷ φύσιν αὐτῷ πλείους εἶσιν, ἢ τὰ δοκοῦντα τοῖς καθαρείοις ἀπόχρη λέγειν ὡς ἀληθῆ; ἢ ταῦτ' ἐκ εἰδότα τινὲς ποτ' εἰσὶν οἱ καθάρειοι, πότερον οἱ γράμματα μεμαθηκότες, ἢ οἱ τὰ πρῶτα μαθήματα, ἢ οἱ σωφρονοῦντες, ἢ οἱ φρόνιμοι, ἢ οἱ σοφοί. ἀλλὰ ἢ τὸ ποιότητας ὀνομάζειν τὰς πρώτας, καὶ γνησίας τῶν σφυγμῶν διαφορὰς, ὀλίγωρον. ἡ γὰρ κῆ μεγέθους μικρότητα διαφορὰ, ποιότης οὐκ ὄντως, εἰ μὴ καὶ τὸ τρίπηχυ ποιὸν ἐρεῖς. ἐγὼ μὲν γὰρ ὤμην ποσόν. ἀλλὰ καὶ περὶ τοῦ μεγάλου καὶ μικροῦ, οὐκ ὀλίγον οἶδα γεγονότα λόγου, πότερον ποσόν τι δηλοῦσιν, ἢ πρός τι. ἢ ὅπερ καὶ ἀληθές, πρός τι μὲν ἔν τε τῇ τοῦ ποσοῦ κατηγορίᾳ, οὐ μὴν τῇ τοῦ ποιοῦ ὄντως οὐδαμῶς, ὥσπερ οὐδὲ ῥυθμὸν, οὐδ' ἀταξίαν, καὶ τάξιν, οὐδ' ὁμαλότητα, καὶ ἀνωμαλίαν. φανερῶς γὰρ καὶ ταῦτα, τῶν πρός τι. τὸ δὲ καὶ κοινόν γένος νομίζειν τὸ μὲν μέγεθος τοῦ μεγάλου τε καὶ μικροῦ σφυγμοῦ, τήν τε σφοδρότητα τοῦ σφοδροῦ τε καὶ ἀμυδροῦ, τὸ δὲ τάχος τοῦ ταχέος τε καὶ βραδέος, τὴν δὲ πυκνότητα, τοῦ πυκνοῦ τε, καὶ ἀραιοῦ, καὶ αὖθις ἑφεξῆς ἔν τοῖς κατωτέρω, πληρότητα μὲν πλήρους τε καὶ κενοῦ, σκληρότητα δὲ σκληροῦ τε καὶ μαλακοῦ, πῶς οὐχὶ ταῦτα δίεινοῦς ἄτοπα; εἰ γὰρ ὠθήσομεν πάντως ἑνί τῷ γένει ὅλον ὀνόματι κατηγορῆσαι, τί δή ποτ' ὠθεῖ τάξεως τε καὶ ἀταξίας, ὁμαλότητός τε, καὶ ἀνωμαλίας, οὐχ ἑστάμενον αὐτό; ἢ ἔπειτ' οὐκ ἐθέλει ὠθεῖ τότων κοινῆς κατηγορίας, τίς ἰῶν χρεία διῃθλῶσθαι κῆ τὰς ἄλλας διαφοράς; ἢ εἰ κῆ τὰς ἄλλας ἅπαξ ἐτόλμησεν ἑστορθῶσαι τὸ τῶν ἑλλήνων ἔθος, τί δή ποτε πυκνότητα μὲν πυκνοῦ κατηγόρησε καὶ ἀραιοῦ σφυγμοῦ, ὁμαλότητα δ' οὐκ ἐτόλμησεν ὁμαλοῦ τε καὶ ἀνωμάλου κατηγορῆσαι; ταῦτ' οὖν ὅπως ἀλλήλοις ὁμολογεῖ, βουλοίμην ἂν μαθεῖν. τὰ μὲν γὰρ ὡς ἀιδρύμενον τῶν τῶν ἑλλήνων σωήθειαν, τὰ δ' ὡς καταφρονῶν, καὶ παράπαν γράφει. ἐφ' ἑνὸς οὖν τοῦ πρώτου γήρους παρεισδυσίν ποιεισάμενον, γνωσθείσατο μὴ ὡς ὠθεῖ πάντα τὰ ἄλλα τὸν αὐτὸν ἕξει λόγον, οὐ μὴν γ' ἐμεινέν γε τῇ τόλμῃ, δίεσιν ἐξ ἀρχῆς, ἢ μὴ παρακόπως ἢ σωήθειας μηδὲν, ἢ τολμηρῶς καθ' ὅλης ἴσως. τὸ γάρ τοι μεγέθος τοῦ σφυγμοῦ γνωικῶς φήσας λέγεσθαι, καὶ γὰρ τὸν μικρὸν ἔχειν ἴδιον μέγεθος, εἶτα καὶ τῶν σφοδρότητα γνωικῶς εἰπών, ὡς οὐ κατὰ τὸ σφοδροῦ μόνου, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὸ ἀμυδροῦ κατηγορεῖσθαι, ποδὶ ἢ πληρότητος ὀλυθὺς ὀκλάζει γραφὼν ὧδί. τῷ πλήρει σφυγμῷ καὶ ἐφ' κενῷ ὅτι τι κοινὸν γήρους. τοῦτ' ὄντως ὅτι πληρότης καλεῖται. τὸ γὰρ ἐὰν ὅτε προσέθηκεν ἐν τούτῳ τῷ γήρει, μὴ προδεὶς τοῖς ἔμπροσθεν, οἷον ὠθεῖ πιόμενον ἢ δή τῶν τοῦ παλαιοῦ ἢ λέξεος ἔθος σύγχυσιν. ἐροῦντος γὰρ οἶμαί τινος πρὸς αὐτὸν τῶν παρ' ἕλλησι τεθραμμένων, ὦ ἄνθρωπε, τῷ κενῷ τίς ἐπάρχει πληρότης; τί ταῦτα παρανομεῖς, εἰς τὰς κοινὰς τῶν ἑλλήνων φωνάς; ἵνα μὴ ὅσον γήρους προσέθηκεν, ἐὰν ὅτε καλεῖται. καὶ δῆλον ὡς ἡμεῖς μὴ ἐρησόμεθα, πότε καὶ ποῦ, καὶ πρὸς τίνων. ὅσον γὰρ βάλλεται τὸ ἐὰν ὅτε. ὃ δ' οὐδὲν μᾶν ἔχει τῶν ἑλλήνων δίεξαι βιβλίον, ἐξ οὗ τῷ χρῆσιν πιστώσαιτο. μόνον δ' ἴσως ἀρκέσει αὐτῷ λέγειν παρὰ τοῖς ναύταις, καὶ τοῖς ἐμπόροις, καὶ τοῖς καπήλοις, καὶ τοῖς βαλανεῦσιν. ἀεὶ γ' ὠθεῖ τότοις καταφεύγοντι μαρτύρας, ὅταν ὑπὲρ ὀνόματος ἡ ζήτησις ᾖ. τάχα τις ἐρεῖ πρὸς ἡμᾶς. σὺ δ' ὥταν, οὕτως ἀρα τῷ τῶν ἑλλήνων σωήθειαν ὑποπτεύμενος, ὥστε μὴ δι' ὧν προσθεῖναι μηδενί, μήδε τοὐλαχίστου ἀφελαρκόπαιναι; οὐ μὰ οὕτω φήσω μὰ τὸν ἡρακλέα, καὶ πάντας θεούς. ἀλλ' εἰ καὶ βέκτος ἐθέλεις τὸν ἄρτον καλεῖν ὥσπερ οἱ φρύγες, οὐδὲν ἡμῖν διαφέρει. μόνον δίδαξον μὲ πρῶτον οὗ τῷ διάλεκτον, ἵν' ἕπωμαι, καὶ μὴ λέγε, καλεῖται. πάντως γὰρ ἐρήσομαί σε, παρὰ τίσιν; οὐ γὰρ δή γε παρὰ τοῖς ἕλλησιν. ἀλλὰ ὥσπερ φασὶ καλείδω. καὶ εἰ ὄντος οὗ λέξαντος ἐπὶ γρύζων εὑρεθείην, ἐμαυτῷ θανάτου πεποίημαι. νυνὶ δ' ὠθεῖ μὲν τινῶν καλεῖται λέγεις, καταψευδόμενος ἢ σωήθειας τῶν ἑλλήνων. ὧν δὲ τίνων οὐκ ἁπλῶς, ἀλλὰ μετὰ τοῦ, ἐὰν ὅτε καθάπερ ὠθεῖ ἢ πληρότητος. τί γὰρ φῂς τοῦτ' ἐὰν ὅτε πληρότης καλεῖται. ἀλλὰ ποδὶ μὲν δή ἢ πληρότητος, ὀκλάζων ἤδη τοῦτ' ἐγραψα, ποδὶ δὲ ἢ σκληρότητος, οὐδ' ὀκλάζω

ἐκλάζων ἐπ. καταπεπωκότος γὰρ ἤδη, καὶ νενικημένου τελέως ὁ τοιοῦτος λόγος. ἔστι γὰρ μαλακότητος καὶ σκληρότητος συμμετρία τις χυμοῦ, ὃ τάχ' ἂν τριβείη, σκληρότης καλεῖται. ☾ οὐκ ἔστ' ὠνταῦθα ἐτόλμησε προσθεῖναι τοῦτ' εὐθὺς ὅτι σκληρότης καλεῖται. καί τοι οὐδὲν ἴσως ἦν πληρώτης τιμιωτέρα τῆς σκληρότητος, ἵν' ἐπ' ἐκείνης δ λιμὸς ἐκλιμάσας, ὧν τοῦθ' ἁπλῶς εἶναι δοκεῖ. ἀλλ' ὅπερ ἔφην ἔοικε τοῖς μὴ βραχὺ πεπέσσειν ἐοικὼς γγναιότερον δ' ἴσως οἶμαι μὴ μικρόν, ἀλλ' ἀθρόως πεσεῖν. ☾ μηδ' ἡμῖν, μητ' αὐτῷ πράγματα παρέχειν. ὁ τάχ' ἂν τριβεὶς φύσει σκληρότης καλεῖται. ὑπό τινων τάχ' ἂν τριβείη, τῶν σῶν ἴσως κληρονόμων. ἡμεῖς μὲν γὰρ ὥσπερ νόμισμα καθ' ἑκάστην τῶν πόλεων ἴσμεν σύμβολον ὄντες, ☾ πράσεως, ὃ οὐ πάνυ χαρακτῆρας ἴσμεν πολλοὺς, οὓς φυλάττειν ἀξιοῦμεν ἕκαστον τῶν ἑλομένων ὀπτικῶν δ' ἐξ αὐτῶν. ἡμεῖς μὲν οὖν σωπήσομεθα τὴν κοινὴν καλουμένην διάλεκτον, εἴτε μίαν τῶν ἀτδίδων δεῖ, πολλὰς γ' εἶναι φέρε μεταπέσωσι ἡ τῶν ἀθίνων ἀνόμασι διάλεκτον, εἴτε καὶ ἄλλη τις ὅλως. δείκνυμι γὰρ ἑτοίμως τὴν ἡμετέραν πρὸς τοῦτο γνώμην. ☾ τούτῳ τὴν διάλεκτον πειρώμεθα διαφυλάττειν, καὶ μηδὲν εἰς αὐτὴν παρανομεῖν, μὴ δὲ κίβδηλον ἐπεισάγειν φωνῆς νόμισμα, μὴ δὲ παραχαράττειν. σὺ δὲ εἰ μὴ ἀβούλει κατ' αὐτὴν ἡμῖν διαλέγεσθαι, πρότερον ἐκμαθεῖν αὐτὴν πειρᾶσθαι π. εἰ δ' ἄλλην τινὰ χρᾶς, καὶ σοὶ μενοῦν. εἰ μὲν γὰρ, τῶν ἑλληνίζειν δοκούντων μία, πάντως πως καὶ ταύτην γνωρίζομεν. καὶ γὰρ καὶ τὰ τῶν ἰώνων, ☾ τὰ τῶν ἀιολέων, καὶ τὰ τῶν δωριέων ἀνελεξάμεθα γράμματα. εἰδ' οὐδεμίαν τούτων, ἀλλὰ τὴν τῶν βαρβάρων, καὶ τοῦτ' εἰπὲ, μόνον πειρῶ φυλάττειν αὐτὴν ἄκραντον ἢ ὡς ἂν ἦ. καὶ μή μοι τρία μὴ ἓν κιλικίας φέρειν ὀνόματα, τέτταρα δ' ἐν συρίᾳ, πάντα δ' ἐν γαλατίᾳ, ἓξ δ' ἀθήνηθεν. ἐγὼ γὰρ οὕτω πολλὰς ἐκμανθάνειν οὐ δύναμαι διαλέκτους, ἵν' ἀνθρώπους εἰς τοσοῦτον πολυγλώττους ἔπεμψαι. δίγλωττος γάρ τις ἐλέγετο πάλαι, καὶ θαῦμα τοῦτ' ἦν ἄνθρωπος εἷς, ἀκριβῶς διαλέκτους δύο. σὺ δὲ ἡμᾶς ἀξιοῖς πολλὰς ἐκμαθεῖν, δέον αὐτὸν ἐκμανθάνειν μίαν. οὕτω μὲν ἰδίαν, οὕτω δὲ κοινὴν ἅπασιν. οὕτω δ' δίγλωττον. οὕτω δ' ἀνθρωπικήν. ὅπερ ἐὰν πρόχῃς τὸν νῦν ταῖς φωναῖς τῶν βαρβάρων διαλέκτων, εἴσῃ ῥᾳδίως τὰς μὲν ταῖς τῶν συῶν, τὰς δὲ ταῖς τῶν βατράχων, ἢ κολοιῶν, ἢ κοράκων ἐοικείας, ἀχρημονήσας τε τὴν κατ' αὐτὸ τὸ δίγλωττος καὶ τῶν χειλέων, καὶ παντὸς τοῦ σώματος εἶδος. ἢ γὰρ ἔσωθεν ἐκ τῶν φάρυγγος τὰ πολλὰ φθέγγονται τοῖς ῥέγχουσι πλησίοις, ἢ τὰ χείλη διασῴζουσι, τὴν συρίττουσιν. ἢ τῶν πᾶσαν αὐξουσι τὴν φωνὴν, ἢ κατ' οὐδεμίαν ὅλως, ἢ κεχηνασι μέγιστον ☾ τὴν γλῶτταν προσείσασι, καὶ διανοίγειν οὐδαμῶς δυνάμενα τὸ στόμα, καὶ τὴν γλῶτταν ἀργὴν, ☾ δυσκίνητον, ☾ ὥσπερ δεδεμένην ἔχουσι. εἶτα σὺ πρὸς τὴν ἀδίδα τε καὶ ἀνθρωπικωτάτην διάλεκτον, ἣ τοσοῦτον κάλλος ὁρᾶται τῇ χάρις ἐπανθεῖ, ἐκ πολλῶν ἀτόπων, ☾ δυσῶν ἀθροίζεις ὀνόματα. πολὺ ῥᾷον ἓν μίαν ἐκμαθεῖν τὴν καλλίστην, ἢ μυρίας μοχθηρὰς. ἀλλ' οὐ μόνον αὐτοὶ μανθάνειν ὀλίγωρῶσιν, ἀλλὰ ☾ ἡμᾶς ἀναγκάζουσιν, ᾧ ἢ τεθράμμεθα καὶ πεπαιδεύμεθα φωνῇ, ταύτην καταλιπόντας, ἐκμανθάνειν τὰς ἐκείνων. οὐ βέλει μαθεῖν ἄνθρωπε τὴν τῶν ἑλλήνων διάλεκτον; ὡς ἠθυμηκὼς βαρβαρίζειν. μόνον ὥσπερ ἐγὼ συγχωρῶ καθ' ὃν αὐτὸς πρόσθεν εἶπον τρόπον λαλεῖν, οὕτω, καὶ μοὶ συγχώρησον ὡς ἐμαθον διαλέγεσθαι. πάτερ ὦ ἐμοὶ ἀκριβῶς τὴν τῶν ἑλλήνων διάλεκτον. ☾ διδάσκαλος, καὶ παιδαγωγὸς ἔλλω. ᾧ τούτοις ἐπιτράφλω τοῖς ὀνόμασιν. οὐ γνωρίζω τὰ σά. μήτ' ἐμπόρων μοι, μήτε καπήλων, μήτε τελωνῶν χρῆσιν ὀνομάτων ἐπαγε, οὐχ ὁμιλήσεις τοιούτοις ἀνθρώποις. ᾧ ταῖς τῶν παλαιῶν ἀνδρῶν βίβλοις διεντύφλω. ☾ ταῦτα λέγω, μηδ' ὄφις πώποτ' εἰπὼν, μήδ' ὅτι βαρβαρίζεις ὦ ξένος, μήδ' ὅτι σολοικίζεις, μήδ' ὅτι κακῶς ☾ ὁ κύριος ὠνόμασας, ἀλλ' ἁπλῶς πᾶσιν ὡς βέλομαι φθέγγεσθαι. καὶ ὁ κυβερνήτης εἶπε φέρε τί πρὸς, οὐδὲν ἐμοὶ διαφέρει. τοῦτα φαβωρῖνος, καὶ Δίωνα, οὐκ ἐγὼ μέμφομαι. σωιζόμενον μόνον βέλομαι τὸ λεγόμενον. ὅταν δὲ ποτε καὶ κατ' αὐτὸ τοῦτο παρέπωμαι, τότε ἀναγκαίως σωιζόμενος, τὸ δηλοῦν βέλεται τοὔνομα, καὶ μεμυσαντος ὁ βέλεται, σιωπῶ, μητ' ἐλέγχων, μήτε μεμφόμενος, εἰ παρὰ τὴν τῶν ἑλλήνων εἴρηται σωήθειαν. ἑνὸς γάρ μοι μόνου φροντὶς, τὸ γνῶναι τὸν νοῦν τὸ λεγομένου. τοῖς δὲ ὡς ἔοικεν οὐκ ἀρκεῖ τὸ τοιοῦτον, ἀλλ' ὅταν ἡμεῖς τοῖς τῶν ἑλλήνων ὀνόμασι χρώμεθα, τότ' ἐκεῖνοι πρῶτον μέμφονται, τὰ μὲν ὡς διαλεκτικοὶ, τὰ δὲ ὡς φυσικοί τινες ἄνδρες, τὰ δ' ὡς ῥητορες, τὰ δ' ὡς γραμματικοί. πολυειδῶς γὰρ ἐπηρεάζουσιν. εἶθ' ὅταν τις αὐτοῖς εἰς μακρότερον ἀναγκασθεὶς ἀφικέσθαι διάλογον ἐλέγχῃ μηδὲν γινώσκοντας, ὧν ὡς γινώσκοντες ἐθρασύνοντο, πρᾶγμα σφῶν αὐτῶν ὑπολαμβανόμενοι κατηγορεῖσι τῶν αὐτῶν τούτων, ὥσπερ ὧν ἐλέγχης, ὡς χρησίμων διειλέγοντο. τῆς γὰρ ἡμῖν οὐκ ὠφελείας τῆς θρασέως τούτων, ἐπεὶ δ' ἐπῳμην τὰς διαφορὰς τούτων μὴ σφυγμὸς γνῶναι εἶναι τοσούτους, κακῶς φάσκων διαφορὰς ἡμᾶς εἰρηκέναι, καὶ πολὺ χεῖρον ἔτι γνῶναι. φεύγοντες δὲ αὐτῶν ἡμεῖς τὴν ματαίαν ἐπήρειαν, ἀλλ' εἰ βέλει φαμὲν, ποιότητας αὐτὰς κάλεσον, ἢ ὅτι ἂν ἡ σοὶ φίλον. οὐ γὰρ ὥσπερ ὀνομάτων ὁ λόγος ἡμῖν, ἀλλὰ πρὸς πραγμάτων. πόσα γὰρ τὰ πρῶτα γένη τῶν σφυγμῶν χρεὼν εἰδέναι, μή πως δυοῖν ἢ τριῶν πρώτων διαιρέσεων γένος ὅλον παραλίπωμεν. οἱ δὲ οὐκ ἀποτρέπουσιν ἡμῖν οὐδ' αὐτὰ ταῦτα εἰπεῖν. ἀλλ' ὀνόματα ποιοῦμεν πράγματος ὅλου λέγοντας, οὐκ ὀνόματος εἶναι τὴν ἄγνοιαν. εἶτα ἀναγκάζουσιν ἡμᾶς λέγειν πρὸς αὐτοὺς, ἃ μηδ' ἐν ὀνείρατος ἔφαμεν ἂν ἐκόντες εἰπεῖν. κἄπειτ' ἐλεγχόμενοι, πρῶτον μὲν ὅτι πρὸς ὀνόματος, οὐ πρὸς πράγματος ἡ ζήτησις. ἔπειθ' ὅτι κακῶς αὐτοὶ κεχρῆσθαι τοῖς ὀνόμασιν, οὐχ ἡμεῖς, ἀγανακτοῦσι δεινῶς, ὡς ὥσπερ ἐξ ὕπνου διεγερθέντες ἄχρηστον εἶναι λέγουσι τὴν ἐν τοῖς ὀνόμασιν μικρολογίαν, ὥσπερ ἡμῶν ἐξ ἀρχῆς ἄλλο τι λεγόντων, ἢ βουλομένων. ἢ ὅτι αὐτοὶ καταῤῥᾳθυμοῦσι τὴν διαύγειαν ψυχολογίας. ὁπότε λέγεις ποιότητας ἀνθρωπε τῷ σφυγμῷ προσπεφυκέναι. συγχωρήσωσι τῷ τὴν ποιότητος ὄνομα καλῶς κεχρῆσθαι, μηδὲν πρὸς τοῦτο φθεγξάμενος. ὡδὶ δ' ἐρῶ πῶς οὐκ εἰσὶν ὁπότε. πρὸς πράγματος αὖτη ἡ ζήτησις, εἰς ἣν ἐγὼ προσκαλοῦμαι τοὺς γνησίους τούτους σοφισάς. οἷσι ἵν' ἐκ τούτου διαλύσεις πορίσωνται, λέγοντος ἂν μου μεταξὺ κατὰ τὸν λόγον, ὀνόματος τινὸς ἐπελάβοντο. ἐπ' ὅταν διελεχθῶσιν ὁπωσοῦν, τῶν τε πραγμάτων ἅμα, ☾ τ' ὀνομάτων, ἀγανακτῶσι, δέον οἶμαι πρὸς μὴν τ' πραγμάτων τῆς μοχθηρᾶς ἀρθεῖσῆς δόξαν

τοῖς δ' ὀνόμασιν, ὥσπερ ἡμεῖς ἐκείνοις χρῆσθαι συγχωρέσμεν, οὕτω καὶ αὐτοὺς ἡμῖν ὠφελεῖσθαι. ἀλλ' οὐκ ὠφελεῖ-
σθαι. διὰ τοῦτο κἀγὼ βραχέα, πρὸς ἃ φωνῆς αὐτῶν ἀναγκαζόμενος, εἶπον. καὶ νῦν ἔτι δεήσομαι πρῶτον τὸ πρὸς
τῶν ὀνομάτων ἐρίζειν, καὶ συγχωρήσαντας ἡμῖν ἤδη τὸ τῶν ἑλλήνων εὖ διαλεγόμενον, μαθεῖν ὅτι κακῶς ὀκτὼ
ποιότητας λέγουσιν. οὐ γὰρ ὄντων ἁπάντων τῶν πρώτων χυμῶν τῶν σφυγμῶν ποιότητος, ὡς ἐλέξαμεν. ἀλλὰ πῶς
λέγειν χρὴ φασίν. ἐρωτῶσι δὲ ταῦτα, οὐχ ἵνα μάθωσιν, ἀλλ' ἵν' ἀρχὴν ἔχωσιν ἀμφισβητήσεως. σὺ τοίνυν ἀρκεῖ
θέσθαι, διαφορᾶς χρῆναι λέγειν τῶν πρώτων ἐν τοῖς σφυγμοῖς γνωῶν, ἢ καὶ νὴ Δ' οὕτως, τῶν ἐν τοῖς σφυγμοῖς δια
φορῶν τὰ πρῶτα χρήσασθαι φήσομεν, καὶ τίνα. καὶ ποίας διαφορᾶς. σὺ δὲ καὶ
πρὸς ταῦθ' ὡδέπως αὐτοῖς ἀποκείνασθαι, πρῶτον ἀκοῦσαι εἰπὼν ὧν αὐτῶν, ὅτι γνῶναι, καὶ πότε ἀκόσεις ὅτι πρώτων,
καὶ μετὰ τοῦθ' ὅτι διαφορῶν. ὅτι μὲν οὖν γνῶναι, ἐντεῦθεν ἔσται. λέγεται τις μέγας σφυγμός. καὶ ἐναντίως αὖ
τῷ μικρός. κἄν τις ἀμφοῖν μέσον ὁ σύμμετρον αὐτῶν. καὶ νὴ Δία γε μακρὸς τις καλεῖται σφυγμός. ☾ βρα- 10
χύς, καὶ πλατύς, καὶ σφοδρός, καὶ ὑψηλός, καὶ ταπεινός, καὶ οἱ μέσοι τούτων ἅπαντων οἱ σύμμετροι. δοκεῖ οἱ τὰ
τῶν ἐρημιῶν σφυγμῶν εἶναί τι κοινὸν γένος ὁποῖον. φήσουσι διηλασθὴ βρασιωμένοι τῇ φωνῇ. σὺ δὲ μὴ τα
ραχθεὶς ἐν τούτῳ, λαβὼν ἀνάγνωθι τὸ τοῦ Ἀρχιγένους βιβλίον αὐτοῖς, πρῶτον μὲν τὸ ἐπίγραμμα τοῦ κεφαλαίου
τοιοῦτον ἔχον. περὶ μεγέθους σφυγμῶν. εἶτα καὶ αὐτὴν τὴν ἀρχὴν τοῦ λόγου ἤδη λέξιν ὡδέπως γεγραμμένην. τὸ
μεγέθους τοῦ σφυγμοῦ γνωικῶς λέγεται. ἔχει γὰρ μεγέθους καὶ ὁ μικρὸς σφυγμός, καὶ ὁ μέγας. εἶτα μικρὸν ἐπέ-
λιξας τὸ βιβλίον, αὖθις ἐκ τοῦ περὶ σφοδρότητος ἀνάγνωθι τάυτην τὴν λέξιν. οὐκοῦν γένους μὲν ἡ σφοδρό-
της, εἴδη δ' αὖ ἐστί, ὅ τε σφοδρὸς σφυγμὸς καὶ ἀμυδρός, καὶ ὁ μέσος. εἶτα πάλιν ἐπελίξας τὸ βιβλίον ὀλί-
γον, τὴν ἀρχὴν ἀνάγνωθι, τοῦ περὶ πληρότητος λόγου, τοιάυτην οὖσαν. τῷ πλήρει σφυγμῷ, καὶ τῷ κενῷ,
ἔστι κοινὸν γένος. τοῦτ' εὖ ὅτε πληρότης καλεῖται. καὶ μικρὸν ὕστερον τὸν λόγον, τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ βιβλίο
φάθι πῶς αὐτός, ὡς οὐδὲν ἡμεῖς καινὸν λέγομεν ἀλλ' ὅπερ εἴρηται ὑπ' Ἀρχιγένους. καθ' ἕκαστον γὰρ τῶν σφυγμῶν 20
ὅτί τι κοινὸν πλείονων διαφορῶν γένος, ὥσπερ ἐν τῷ παρόντι τρία ταυτὶ πῶς Ἀρχιγένης εἴρηται, μεγέθος,
σφοδρότης, πληρότης. εἶθ' ἑξῆς φάθι τέταρτον αὐτὸν γράφειν γένος τὴν σκληρότητα, καὶ τὴν λέξιν ἀνάγνω
θι τὸν δὲ τὸν τρόπον ἔχουσαν. ἔστι δὲ μαλακότητος καὶ σκληρότητος σφυγμοῦ κοινὸν γένος, ὃ τάχ' ἂν τρι-
βέσι καλεῖται σκληρότης. ἔτι δὲ σαφέστερον ἐν τῷ περὶ τάξεως, καὶ ἀταξίας, ὁμαλότητος τε καὶ ἀνωμαλίας
λόγῳ, τὰ γένη τούτων τῶν διαφορῶν, ἀκατονόμαστα λέγων εἶναι, τὸν δὲ τὸν τρόπον ἄρχεται. ὁ δὲ Ἡρόφιλος ἤδη
γένος τὰς ἄλλας διαφορὰς τῶν σφυγμῶν ἐκθέμενος οὕτως. μέγεθος, τάχος, σφοδρότης, ῥυθμός. ἀσυζύγως
κατ' εἶδος, τάξεως ἐμνήσθη καὶ ἀταξίας. ὁμαλότητός τε καὶ ἀνωμαλίας. ἐγκαλεῖται τοίνυν ὑπὸ τῶν μικραι-
τίων, ὡς γένεσιν εἴδη αὐτοποιασαμένων. ταῦτα μὲν ἤδη τὴν ἀρχὴν τοῦ λόγου. κατωτέρω δὲ οὐκέτι τὸν προφή
λον δικαίως ἐγκαλούμενος, ἀλλὰ τὴν ἑαυτοῦ γνώμην γράφων, ἐν τῷ περὶ τάξεως ☾ ἀταξίας λόγῳ, τί φησι. μᾶλ-
λον οὖν ῥητέον, ὅτι τὸ γένος ὄντι ἀκατονόμαστον. ὅπερ δὲ δὴ τί βούλεται αὐτῷ. ὅτι μεγέθους μὲν καὶ μικρότητος 30
τὸ κοινὸν γένος ὠνόμασε μέγεθος. καὶ σφοδρότητος, καὶ ἀμυδρότητος, σφοδρότητα. καὶ πληρότητος καὶ
κενότητος, πληρότητα. καὶ σκληρότητος, καὶ μαλακότητος, σκληρότητα. καὶ τάχος, καὶ βραδυτῆτος, τα-
χος. καὶ πυκνότητος, καὶ ἀραιότητος, πυκνότητα. τάξεος δὲ καὶ ἀταξίας τὸ γένος οὐδενὶ μὲν ὄνομα δὲ οὐδὲν
ἔχει κατ' ἀμφοῖν τοιοῦτον εἰπεῖν, οἷον ἤδη μεγέθος καὶ μικρότητος, τὸ μέγεθος. οὐ γὰρ ὥσπερ ἐκεῖ τῷ μικρῷ σφυ
γμῷ μέγεθος ὑπάρχειν ἔφησεν, οὕτω καὶ ταῦθα τῷ ἀτάκτῳ, τάξιν τολμᾷ φάναι συμβεβληκέναι. ἤδη ταυτὸ
δὲ οὐδὲ τῷ ἀνωμάλῳ, ὁμαλότητα. ὅθεν οὐδὲ τούτῳ τὸ γένος τὸ κοινὸν ὁμαλότης ὠνόμασαι. καὶ διὰ τοῦτο ἀκα-
τονόμαστα φησὶ τούτων τῶν διαφορῶν εἶναι τὰ γένη. γένη μὲν δὴ ἤδη τὰς τῶν σφυγμῶν διαφορὰς οὐχ ἡμεῖς μό-
νον, ἀλλὰ Ἀρχιγένης εἶναι φησί. καὶ Ἀγαθῖνος, καὶ πάντες ἀφεξῆς οἱ περὶ σφυγμῶν γράψαντες ὑπομνήματα.
πῶς τοίνυν αὐτῶν διαφέρομεν, ὅτι κυριωτέροις ἡμεῖς χρώμεθα τοῖς ὀνόμασιν. ἐπόντος γὰρ Ἀρχιγένους ἤδη μέγε
θος εἶναί τινα ποιότητα, ☾ αὖθις ἑτέραν ἤδη σφοδρότητα, ☾ βίτλιν ἤδη πληρότητα, ☾ τετάρτην ἤδη σκληρό- 40
τητα, καὶ τινὰς ὑπὲρ τούτους ἤδη τάχος ☾ πυκνότητα, τί μὲν ἤδη μέγεθος ἡμεῖς ἤδη τὸ ποσὸν τῆς διαστολῆς ὀνο-
μάζομεν. ὃ γάρ ὅτι κοινὸν γένος μεγέθους καὶ μικρότητος, μέγεθος, ὃ μᾶλλον ἢ λευκότητος καὶ μελανότητος, λευκό-
τητος. ἀλλ' ὥσπερ τούτων γένος τι τὸ χρῶμα, ζητητέον τί ποτ' ὄντι τὸ μεγάλης ☾ μικρᾶς γένος. ἢ γὰρ τὸ ποσὸν ὅτι, ἢ τὸ
πρός τι ἢ συνθετὸν ἅμα τῷ πρός τι καὶ τὸ ποσόν. ἴσμεν γὰρ ὅτι ἤδη πολλὰ γένη συνίστατο τὸ πρός τι. ☾ γὰρ λευ
κότερον ☾ μελανότερον, ἐν τῷ γένει τοῦ χρώματος. ποιὸν δὲ τὸ χρῶμα. ☾ ὠχρότερον καὶ πυρρότερον πάλιν ἐν τῷ
τοῦ ὠχροῦ γένει. καὶ πορφυρότερον, καὶ ὑακινθότερον ἐν τῷ τοῦ πόρφυρος, καὶ κατ' ἄλλας πλείους γενικὰς κατηγορίας τὸ
πρός τι συνίστατο. τί δὴ θαυμαστόν, εἰ καὶ ἤδη τὴν τοῦ ποσοῦ συνέσιν. μάλιστα γὰρ ἂν ἐβεβλήθημεν εἰς ὃ δυ-
νατὸν ὡρισμένῳ μέτρῳ τὸ ποσὸν τῆς διαστολῆς ὀνομάσαι. καθάπερ ὑπὲρ πολλῶν ποδιαίου τε ☾ πηχυαίου, ἢ δὲ
πηχυαίου, ἢ τὰ διαύτα καλοῦμεν. ἐπεὶ ἤδη ἐνόμιζον ἐνίους τῶν γνωρίμων, ἐγγυτάτω ποσίσεων ὡρισμένων,
γιγνώσκοντάς γὰρ οἶμαι τόνδ' ἁπλῶς, ☾ τὸν καθ' ἕκαστον ἡμῶν σύμμετρον σφυγμόν, οὐκ ἀποβάλλοντας ἢ 50
ἐλλείποντας ὀνομάζειν ἀκριβῶς πειρώμεθα, ποτὲ μὲν ὅτοσι λέγοντάς, ἢ κἂν μὴ λέγωμεν πῶς ἀλλήλοις, ἐν ἡμῖν
γὰρ αὐτοῖς νοοῦντάς. ὅτος ὁ σφυγμὸς βραχὺν τὸν συμμετρον μείζων ὅδε, αὖθις ἤ πάλιν ὅτος ὁ σφυγμὸς οὐκ ὀλίγῳ
τὸν συμμετρον μείζων ὅδε. τὸ δ' αὖ τὸ ☾ οὕτως λέγωμεν ἀξιολόγως τὸν συμμετρον μείζων, ἢ ἱκανῶς μείζων. ἢ πά
λιν ἁπλῶς ὁτοσὶ μέγας ὅδε ὁ σφυγμός, ἢ ☾ οὕτως. ὁ σφυγμὸς οὗτος ἱκανῶς μέγας ὅδε. ἢ ☾ νὴ Δία ὅτως. πάνυ
μέγας ὁ σφυγμὸς οὗτος ὅδε. ἢ μᾶλλον ἔτι προσαύξοντάς τὴν νόησιν, πάνυ σφοδρὸς μέγαν εἶναι φαμεν, ἢ καὶ
νὴ Δία μέγιστον. ἅπασαι γὰρ αἱ δὲ αἱ λέξεις τὸν τοῦ συμμετρου μείζονα δηλοῦσαι, τὸ μᾶλλον τε ☾ ἤτοι ἐμφαί
νουσιν, ὥστε τινὰ τὸν πρὸς τὴν χρείαν σύμμετρον αὐταρκέστατον δηλοῦν, εἰ μόνον ὑπεστάμενος εἰς τὸ σύμμετρον.
ἀρκεῖ γὰρ ἐν αὐτῷ τῷ μείζονι τοῦ συμμετρου ποιησάμενον, ἢ καὶ νὴ Δία, ἐξ διαφορᾶς, τὸν μὴ τοῦτο ἅπαν-

τας ὄν

τὰς ὃν ἡμῖν, καὶ αὐτὸν ἐγνῶσθαι χρή. καθάπερ γὰν σύμμετρον ὀνομάζειν μέγιστον. τὸν δ' ὥσπερ τοῦ μεγίστου τε καὶ τοῦ μέσου, μέγαν ἁπλῶς. μεταξὺ δὲ τούτου τε καὶ ἑκάτερον ἄλλους δύο πάξαι, τὸν μὲν ὀλίγῳ τι συμμέτρου μείζονα, τὸν δ' ἀρλειπόμενον ὀλίγῳ τοῦ μεγάλου, καὶ τὸν μὴ τοιοῦτον τὸν ἐγγυτάτω τοῦ μεγίστου. ταῦτα εἴρηται μοι πρὸς γνῶλεξιν τοῦ διηλωτικοῦ ποσότητος ἕνεκεν τόν τε μέγαν, καὶ τὸν μικρόν, καὶ ὅτι μάλιστα δοκῶσι τοῖς πρός τινα κατηγορίας ἔχεσθαι. διὰ ταῦτα οὖν ἡμεῖς τοῦ σαφοῦς τῶν μανθανόντων ἕνεκεν προτρεπτικοῦ τοῦ, ἡ τοῦ ποσοῦ τῆς διασολῆς ἅπαντα τὰ τοιαῦτα ὀνομάσθαι λέγομεν, ἅμα μὲν τῆς χρείας αὐτοῦ διδάσκοντος τὸ ὀνομάτων, ἅμα δὲ οὐ παρέποντος ὅταν τῷ μικρῷ τὸ μεγάθος ὑπάρχειν λέγωμεν. αὐτὰ γὰρ καὶ ἰδιώτης τις ἢ μὴ ἀγύμνασος τῶν πρώτων μαθημάτων, ταῦτ μᾶλλον ἢ ὅπως ποθήσεται, ἂν δ' ἢ τι καὶ προμεμαθηκώς, εὑρήκοι μοι μυριάκις πρὸ τοῖς ἕλλησιν γεγραμμένα, μέγεθος καὶ μικρότητα. καὶ σωείθεσι τῷ μὲν μεγάλῳ μέγεθος ὑπάρχειν νοεῖν, τῷ δὲ μικρῷ μικρότητα. καί τινα οἶδα ποτὲ ἀξιοῦντά μοι τὸ τοῦ Αρχιγένους πρὸς τῶν σφυγμῶν βιβλίου ὑπολαβόντα μαθηματικῶς ὑπάρχειν, μέγεθος τῷ μικρῷ. εἰ γὰρ διὰ τοῦτο τινι φησὶν ἡ μικρότης ὑπάρξει, καὶ ἀμφοτέρα τῷ αὐτῷ. διασιωπήσαντος δὲ μου, ποσότητα μὴ ἐφησον, ἢ ποιλικότητα, ἢ τι τοιοῦτον ἄλλο διὰ τοῦ νοεῖν ὑπάρχειν τῷ μικρῷ, μέγεθος δὲ οὐδαμῶς. ταῦτ' ἐγὼ μήτε διαβάλλειν ἔχω, ὡς οὐκ ὀρθῶς εἰρημένα, μήτε πρὸ καιροῦ παρέπειν βούλομαι. τοὺς πρῶτον μανθάνοντας ἐν τῷ διδάσκειν αὐτοὺς, ὅτι τῶν ὁμωνύμων τε καὶ διχῶς λεγομένων τὸ μέγεθος ὀρθότερον ἡγούμεθα λέγειν δεῖν, ἢ τὸ ποσὸν ἐν διασολῆς σωίσασθαι πολλὰς διαφορὰς σφυγμῶν. οὕτως γὰρ οἶδα τὴ μικρότητα διὰ ἔθος τοῖς ἕλλησιν οὖσαν, ὡς ἐν συμβεβηκὸς, καὶ ἀχώρισον τῶν μικρῶν. ὥστε πρὸ πλάτους, καὶ ἰσίας ἐποιᾶ μεγέθος τε καὶ μικρότητος, καὶ τῇ τούτων μεταλήψει τὸ μέγα καὶ τὸ μικρὸν ἐγχύνα τῷ λόγῳ. καὶ ταῦτα εἴπερ πάντα πρελθὼν συγχωρήσειέ μεγέθους τι καὶ τοῖς μικροῖς ὑπάρχειν σφυγμοῖς, ἢ θάτερον τῶν κατὰ τὴν ὁμωνυμίαν, σημαινομένων τὸ σφαιρώτερον. ἀλλὰ τοῖς μακροῖς καὶ βραχέσι καὶ πλατέσι, καὶ στενοῖς, καὶ παχέσι, καὶ ὑψηλοῖς ἐκ ταὐτοῦ γένους οὖσι, τῷ τε μεγάλῳ, καὶ μικρῷ, πῶς ἂν ὑπάρχειν λέγοιτο μέγεθος. ὁ μὲν γὰρ μακρὸς ὁ ἢ μῆκος ἔστιν ὑπερβολὴ πυξημένου τῷ ἢ φύσιν. ὁ δὲ πλατὺς, ὁ κατὰ πλάτος, ἢ ὑψηλὸς ὁ ἢ βάθος. οὐδεὶς αὐτῶν ἢ τὰς τρεῖς διαστάσεις νοούμενος ἢ ἀρτηρίας, ὧν οὐκ ἄνευ, μέγεθος σωίσεται. τὸ γὰρ ἢ μίαν διάστασιν ποσὸν, οὐ μέγεθος, ἀλλὰ μήκος ἐστὶ, καὶ μακρὸς καὶ βραχὺς κατὰ δόξαν τινὰς λέγομεν, οὐ μεγάλος, οὐδὲ μικρός. οὐδὲ γὰρ γραμμὴν οὕτω ποτὲ καλοῦμεν, ἀλλ' ἤτοι μακρὰν, ἢ τοι βραχεῖαν. ὅλον δὲ τριχῆ διεστηκὲ σῶμα τὰ, ταῦτα μόνα μεγάλα τε καὶ μικρὰ λέγεται. αὐτὸς γὰν ὁ Αρχιγένης μέγεθος εἶναί φησι σφυγμῶ, τὸν ὄγκον ἐν ἀρτηρίᾳ. ὄγκος δὲ οὐκ ὑπάρχει γραμμῇ, ἀλλὰ μόνοις τοῖς τριχῆ διεστῶσι. φανερῶς γὰρ καὶ κατ' ἐκεῖνον τὸ κατὰ μέγεθος γένος ἐκπεπτώκασιν ἅπαντες οἱ κατὰ μίαν διάστασιν λεγόμενοι σφυγμοί. ἢ ἴσως ἰδίου ἕξεως ποιᾶ σάτω γένος, ὥσπερ τῷ μεγάλῳ τε καὶ μικρῷ τὸ μέγεθος, ἢ μὴ ποιῶν, ἐπιτατάτω μὴ μεγάλος μόνον ἢ μικροῦ κοινὸν γένος, ἀλλὰ καὶ μακρὸς καὶ βραχέος, καὶ πλατέος, καὶ στενὸς, καὶ ὑψηλὸς, καὶ ταπεινός. καὶ τῶν ἄλλων ἐν ἅπασιν αὐτοῖς συμμέτρων, ἀλλ' οὐδὲν ἕξει ἢ πάντων κοινὴ κατηγορίαν πλὴν τῶν ποσῶν. γίγνοιτο δ' ἂν οὕτω καὶ ἡ διδασκαλία πάσης σαφὴς, καὶ διηρθρωμένη. τίς γὰρ εἰς τοσοῦτον σκαιός ἐστιν, ὡς μὴ σωιέναι τῶν οὕτως λεγομένων τὸ ποσὸν ἐν διασολῆς τῶν ἀρτηριῶν, ὅταν μὲν τὸ ἢ μίαν διάστασιν ἡντινοῦν διελῶσαι βουληθῶμεν, ὀνόμασι τοῖς δὲ χρώμεθα, τὸν μὲν ὑπερβάλλοντα τὸ ἢ φύσιν μῆκος, μακρὸν, τὸν δ' ἐλλείποντα, βραχὺν καλοῦμεν, ὡσάυτως δὲ κὴ τὸν μὲν ὑπὲρ τὸ ἢ φύσιν πλάτος πλατὺν, τὸν δὲ ἐναντίον αὐτῷ, στενόν. καὶ ὑψηλὸν αὖ καὶ ταπεινὸν ἀναλόγως τούτοις ἐν τῇ κατὰ βάθος διαστάσει. τὸ δὲ κατὰ τὰς τρεῖς ἅμα διαστάσεις ποσὸν, ὡσ' ἔπως ὀνομάζομεν, τὸν μὴ ὑπὲρ πλεῖον τοῦ κατὰ φύσιν πυξημένου πάντη, μέγαν. τὸ δὲ πάντη μεμειωμένον, μικρόν. ὅστις δ' ἂν φυλάττῃ πάντη τὸ ἢ φύσιν μέτρον, σύμμετρον τὸν τοιοῦτον καλοῦμεν. ὅταν δὲ μὴ φυλάττῃσι τὴν ἀναλογίαν αἱ τρεῖς διαστάσεις, ἀλλά τις ἐξ αὐτῶν, ἢ τινες ἐλλείπωσιν, ἢ πλεονεκτήσωσι, τότ ταρδὺ καὶ εἴκοσι διαφοραὶ σφυγμῶν γίγνονται, ἃς ἡμεῖς ὑπὲ διαγράμματος ἐδείξαμεν μετὰ τῶν προδεδειγμένων τριῶν, ἵνα δ' ἐξέωμεν ἐπὶ καὶ εἴκοσιν ἕνεκεν τὰς πάσας τῶν κατὰ τὰς τρεῖς ἅμα διαστάσεις σωισαμένων σφυγμῶν διαφορὰς. οὕτω γὰρ ἐμοὶ δοκῶ χρήσιμον τοῖς ἀρχομένοις μανθάνειν τὴν κατὰ τοὺς σφυγμοὺς θεωρίαν, ἁπάντων γνῶναι τὸν ἀριθμὸν αὐτῶν καθ' ἕκαστον γένος, ὅπερ οἱ πρὸ ἡμῶν πρεσβύτεροι ἐπαλελοίπασιν. ἀλλὰ τοῖς μὴ ἄλλοις συγγνώμη. τί γὰρ ἂν τις τοῖς τελέως καταπεπτωκόσι προσαιτιάσαιτο, τοῖς ἢ πρὸ τοῦ Αρχιγένους πῶς οὐκ ἂν ἐγκαλέσαιμεν εἰκότως, οἷς δέον εἰς τὴν τούτων εὕρεσιν χρῆσθαι τῇ διαλεκτικῇ. οἱ δ' οὐ χρῆ, πρεπιστέικνωται κακῶς αὐτῷ, παρέποντος μόνον τοὺς μανθάνοντας, διδάσκοντος δ' οὐδέν. ἄμφω γὰρ ἐγὼ ἔχοντας γε διαιρετικὴν, καὶ σωθετικὴν μέθοδον, ἐξευρίσκειν μὴ αὐτῇ τῷ πλήθει ἁπάντων τῶν ἐν τοῖς σφυγμοῖς διαφορῶν, μὴ μήν τοι προεπιστέικνυσθαί γ' ὁτιμαθῶς, ἀλλὰ μὴ δὲ δηλον αὐτὸ τοῖς εἰωθόσιν, ὡς ὅτι τῆς μεθόδου καθ' ἣν σωίεσιν τὸ διάγραμμα. τοῖς μὴ γε μὴ μεμαθηκόσι τὰ παιδικὰ μαθήματα, μάτην ἐρεῖς. οἱ μεμαθηκότος ἢ τοῦ σε μισῆσαι, γνωρίζοιεν ἐκ τῶν ὀργάνων τὴν μέθοδον. τί δ' οὐ ποτ' ὄν οὐδεὶς αὐτ', οὐδὲ τῇ διαιρετικῇ φάνεται κεχρημένος μεθόδῳ πρὸς τὴν ἐξαριθμησιν τοῦ καθ' ἕκαστον γένος πλήθους, ὅτε τῇ σωθετικῇ πρὸς τὴν τῶν πρώτων εὕρεσιν. καί τοι διαλεκτικοῖς μόνοις τούτοις ὅτι χρῆσθαι ταῖς μεθόδοις, ποτὲ μὴ ἀπὸ τῶν ἀτόμων τε καὶ ἀπείρων τὸ πλῆθος, ὑπὸ τὸ ἓν ἐκεῖνο τὸ πρῶτον ἁπάντων γένος ἀγιόντα διὰ τῶν ἐν μέσῳ γενικῶν τε καὶ εἰδικῶν διαφορῶν, ποτὲ δ' ἀπ' ἐκείνου πάλιν ὑπὸ τὸ ἄπειρον ἰόντα, διὰ τῶν αὐτῶν ἐν μέσῳ. ἀλλὰ τότων ὀλίγοις ἐτόλμησεν ὀλεμῖᾶ μεθόδῳ πιστώσασθαι τὸν ἀριθμὸν, ἢ τῶν πρώτων γνῶν, ἢ τῶν ἐκ τούτων διαφορῶν γινομένων διαφορῶν. ἀλλ' ἡμεῖς γε πεποιήκαμεν αὐτὸ, καὶ ὡς ὁλῷ βαδίζοντος εὕρομεν τῶν ἑπτὰ καὶ εἴκοσι σφυγμῶν, τῶν κατὰ τὰς τρεῖς διαστάσεις λεγομένων, καὶ τῶν γένεα τῶν κατὰ μίαν, ἐν κοινὸν γένος τὸ ποσὸν ἐν τῇ διασολῇ τῆς ἀρτηρίας. εἰ δὲ καὶ τῶν συσολὴν γένεσιν ἀφῇ γνωρίζειν, γένοιτο ἂν οἶμαι καὶ τούτῳ τὸ

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 32 sur 494

ἰδίαν πλῆθος τῶν διαφορῶν. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτου ῥητέον ἐν τοῖς περὶ διαγνώσεως. ἀρχικῆς δέ, τούτου γὰρ πρώτου δίκαιον μνημονεύειν, μετά γε τὸν Ἡρόφιλον ἀθρόως ἀποφηνάμενον τὸν σφυγμὸν οἷος ποτέ ἐστιν, οἱ τὸ σκιὰς ἀΐσσουσιν, οὐ μόνον ἐν τοῖς ὀνόμασιν ἑοικέναι, ἀλλὰ καὶ πολὺ πρότερον ἐν τοῖς πράγμασιν αὐτοῖς τετραχθαι. καὶ διὰ τοῦτο πᾶσαπόλας ἑαυτῷ τἀναντία λέγων οὐκ ἀλαζών ἐστιν, μάθοις δ' ἂν ἐξ αὐτοῦ τοῦ λέξεως ἐχόμενος ὧν δὲ εἰσὶ δηλονότι πυκνοὶ ἄλλοι σφυγμοὶ οὔτε μέγιστοι, οὔτε μεγάλοι, οὔτε μικροὶ ἢ μεγέθους θεωρήμενοι, ἢ τάς γε τοῦ μεγέθους διαστάσεις. ἐν ἐξῆς φησίν. ἔστι γὰρ σφυγμὸς ἢ μῆκος ἢ ἀρτηρίας διϊσαμένης ἐφ' ἱκανόν, σχημένου δὲ ἢ τὸ πλάτος ἢ ταπεινότερον ἐγειρομένης. καλείσθω μακρός. ἕτερος δὲ πλατείας μὲν ἢ διαστολῆς, ταπεινῆς δὲ ἢ τὸ μῆκος βραχείας ὑποστάσης, καλείσθω πλατύς. τρίτος ἱκανῶς εἰς ὕψος ἐπαιρομένης, σχήσεως δὲ ἢ τὸ μῆκος βραχείας ἢ μῆκος ἀνάμεσον ὄν, ὑψηλὸς λεγέσθω. ἐν τούτοις πρόσθες μὴ ἐπεὶ οὖν κατὰ μίαν διάστασιν λεγομένης, μὴ σωρευομένων τῶν λοιπῶν διοίσει. ἀπεπλανήθη δὲ καὶ περὶ τοῦτο τῶν τρεῖς διαστάσεις νενομικότων γράφων. τὸν μὲν γὰρ πρῶτον αὐτῶν οὐ μακρὸν μόνον, ἀλλὰ καὶ σχῆμα καὶ ταπεινὸν πεποίηκεν, οὐ τῇ νοήσει μόνον, ἀλλὰ καὶ αὐτοῖς τοῖς ὀνόμασι. τί γάρ φησι κατὰ μῆκος ἢ ἀρτηρίας διϊσαμένης ἐφ' ἱκανόν, σχηματιζομένης ἢ κατὰ πλάτος. καὶ ταπεινότερον ἐγειρομένης, τὸν μὲν σχῆμα σφυγμὸν δηλοῖ. τὸ δὲ καὶ ταπεινότερον ἐγειρομένης τὸν ταπεινόν. πάλιν δ' αὖ τὸν δεύτερον, οὐ πλατὺν μόνον, ἀλλὰ καὶ ταπεινόν, καὶ βραχὺν ἐποίησεν, οὐ τῇ νοήσει μόνον, ἀλλὰ καὶ αὐτῷ τῷ λέξει. καὶ τὸν τρίτον δὲ κατὰ τὰ αὐτά, οὐχ ὑψηλὸν μόνον, ἀλλὰ καὶ σχῆμα, καὶ βραχύ. εἰσὶ δὲ οἱ τρεῖς οὗτοι, τῶν κατὰ τὰς τρεῖς διαστάσεις ἅμα λεγομένων τῶν ἑπτὰ καὶ εἴκοσιν, οὓς ὑπὲρ τοῦ διαγράμματος ἐζεθέμεθα. γέγραπται δὲ ὁ μὲν πρῶτος ἐν τούτοις ἑρμηνεύων, ἐννατος ἐν τῷ διαγράμματι, τοῦ δὲ τρόπου, μακρός, σχῆμα, ταπεινός. ὁ δὲ δεύτερος ἐν τοῖς πρῶτος καὶ εἰκοστὸς ἐν τῷ διαγράμματι γέγραπται τὸν μὲν τρόπον, βραχύς, πλατύς, ταπεινός. ὁ δὲ τρίτος ἐν αὐτοῖς ὠήκοντος εἰκοστὸς δεύτερος ἐν τῷ διαγράμματι. γέγραπται δὲ οὕτως. βραχύς, σχῆμα, ὑψηλός. ἢ τοίνυν τὴν ἀρχὴν τοῦ περὶ αὐτῶν ἐκπαλαιέτω λόγου, ἐν ᾧ φησι κατὰ μέγεθος αὐτῶν θεωρεῖσθαι, ἢ τάς γε τοῦ μεγέθους διαστάσεις ἁπλῶς γραψάτω κατὰ μέγεθος, ἢ προσκειμένου τοῦ κατὰ τὰς τοῦ μεγέθους διαστάσεις, μηκέτι ἐκ τῶν κατὰ μέγεθος διαφορῶν αὐτῶν ἡγείσθω. τί γὰρ καὶ βούλεται, πότερα τῶν κατὰ τὰς τρεῖς ἅμα διαστάσεις, νομιζέτω ἐκπεφεύγειν αὐτόν, ἢ τῶν κατὰ μίαν μόνην. ἑκατέρως γὰρ ἄπορον, εἰ μὲν τῶν κατὰ τὰς τρεῖς ἀκόλουθον, ἅπαντας μὲν τοὺς ἐπὶ μίαν διάστασιν παραλελειμμένους ἐννέα τὸν ἀριθμὸν ὄντας, ἄλλως δ' ὀκτωκαίδεκα τῶν ἐπὶ τὰς τρεῖς ἅμα. ἐννέα γὰρ οὕτω φανεῖται μόνων μνημονεύων, δυοῖν μὲν τῶν πρώτων ῥηθέντων μεγάλου τε καὶ μικροῦ καὶ τοῦ μέσου αὐτῶν, τριῶν δὲ τῶν νῦν ῥηθέντων, καὶ τριῶν ἄλλων τῶν τοῖς ἐναντίοις, ὧν ἐξῆς μνημονεύει, καὶ πρὸς τοῖς ἑπτὰ μάτην προσκείσεται τῷ λόγῳ, τῷ κατὰ τὰς τοῦ μεγέθους διαστάσεις. ἤρκει γὰρ ἁπλῶς εἰπεῖν κατὰ μέγεθος. εἰ δ' αὖ πάλιν περὶ τῶν κατὰ μίαν διάστασιν νομίζων οἰήθειεν αὐτὸν ταῦτα γράφειν, πρῶτον μὲν ἄτοπον τὸ μεμνῆσθαι καὶ τῶν λοιπῶν διοίσειν καθ' ἕκαστον. ἔπειτα δὲ οὐκ ὀκτωκαίδεκα μόνας, ἀλλὰ τεσσαράκοντα καὶ εἴκοσι φανεῖται παραλελειμμένους τῶν ἐκ τοῦ διαγράμματος. καὶ τρίτον ὅτι μοχθηρῶς ἐρεῖ λέγειν κατὰ μέγεθος αὐτὸν θεωρεῖσθαι, δέον οὐ κατὰ μέγεθος, ἀλλὰ κατὰ τὰς διαστάσεις τοῦ μεγέθους εἰπεῖν, εἴγε ὡς αὐτὸς εἴρηκεν ὄγκος τίς ἐστι τὸ μέγεθος. οὐ μὴν τό γε μῆκος αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ μόνον, ἀλλ' οὐδὲ τὸ βάθος, ἢ τὸ πλάτος ὄγκος ἐστίν, ἀλλ' ὥσπερ καὶ ὀνομάζεται διάστασις. οὐ ταυτὸν δὲ δὴ πᾶν ὄγκος τε καὶ ὄγκου διάστασις μία. ἑκατέρως μὲν δὴ σφάλλεται πάντως ὁ τοῦ Ἀρχιγένους λόγος, διὰ τὸ συγκεχυμένως τε καὶ ἀδιαιρέτως εἰρῆσθαι, μὴ οἷον ἐπαμφοτερίζειν τῇ νοήσει. κατά τι δὲ μᾶλλον ἠθέλησεν εἰπεῖν, εἰ χρὴ μαντεύσασθαι, τοῦτο καὶ πειράσομαι δηλῶσαι. ἐμοὶ μὲν οὖν κατὰ μίαν διάστασιν νομίζειν ὑπῆρξεν γράφειν. μὴ διὰ τί

τρον διυσῖν διαστάσεων, ὥστε τὴν ποσότητα, ἡ δὲ τὸ δύτρον φυλάττει. ταῦτα δὲ πάντα σφάλματα πέπονθεν ἐν τῇ τῶν ὀνομάτων ἀγνοίᾳ, διὰ τὸ πολὺ πρότερον ἐν αὐτοῖς τοῖς πράγμασιν ὀφθαλμιᾶν. φαίνεται γὰρ οὔτε τῇ διαιρετικῇ μεθόδῳ κεχρημένος, οὔτε τῇ συνθετικῇ κατ' ἐπιβολήν τῶν διαστημάτων. κινδυνεύω δ' εἰπεῖν ὅτι τὸ τῶν πολλῶν ἐν τῇ λόγος ἀγυμνάστως πέπονθεν, ὥστε πολλάκις μὲν ἀδυνατεῖν τὸ τῆς φύσεως σύνθετον ἀναλύειν εἰς τὰ πρῶτά τε καὶ ἁπλᾶ, πολλάκις δὲ ἐπὶ μηδενὸς τούτων ἰδίᾳ τε καὶ καθ' ἑαυτὸ δύνασθαι τοῦ ἀρχεῖν, ἴσασθαί τε μὴ πάλιν συντιθέναι δυνατόν. ἀνάγκη δ' ἂν πάλιν ἐπιβαλεῖν τὸ σύνθετον ἀδιαφθόρως τῷ ἀδιαιρέτου ἔχειν τὴν διάστασιν, εἶτ' ἀναλύσαι μὴ δύνασθαι, εἶτ' ἀγνοῆσαι τὸ σύνθετον ἀνακάμπτειν, ὡς ἂν ἀκριβῶς τὴν φύσιν τῶν ἁπλῶν ἑκάστου δεδυνατότα διορίζεσθαι. καὶ τοῦτον τὸν διαυλον κάμπτοντά τε κυλινδούμενον ἐν τῷ μέσῳ τῶν ἄκρων διαπαντὸς ἐπαμφοτερίζειν τε ταῖς νοήσεσι, καὶ ταῖς ἐρημίαις ἐναντιολογίας ἐξ ἀνάγκης συνεχεῖν. χρὴ δ' οἶμαι τὸν γε διαλεκτικὸν ἱκανὴν ἔχειν, ὥστε τὸ προχειρισθὲν ἅπαν ὅταν ᾖ σύνθετον ἀναλύειν εἰς τὰ πρῶτα τε καὶ ἁπλᾶ κατ' ἐπίνοιαν, οὐχ ὡς ἰδίᾳ μόνα πρὸ ὑπάρξαντα, ἐξ ὧν γὰρ ἀμήχανον, ἀλλ' ὡς νοηθῆναι μόνα δυνάμενα, μὴ συνεπιβαλλόντων ἡμῶν ἐν τῷ νοεῖν αὐτὰ, μηδεμίᾳ διαφορᾷ τῶν ἐξ ἀνάγκης ἐζευγμένων. ὡς γὰρ σιμὸν ἄνθρωπον νοοῦμεν οὐχ ὑπὸν, οὐτε εἰ μέγας δεῖ ὁ ποιητὴς, οὔτε εἰ μικρὸς, οὔτε εἰ λοξὸς, οὔτ' εἰ μέλας, οὔτ' εἰ παχὺς, οὔτ' εἰ λεπτὸς δεόμενοι, ὅτως ὑπλόν τινα νοοῦμεν σφυγμὸν, ὃ δεόμενοι πως ἔχει μήκους, ἢ πλάτους εἰδέναι. ταῦτ' ἄρα καὶ οἱ φάσκοντες μηδ' ὅλως μακρὸν ἁπλῶς οὐκ οἴεσθαι σφυγμὸν, δεῖν γὰρ αὐτὸν ἐξ ἀνάγκης ἔχειν πως πλάτος τε καὶ βάθος. ἀγνοοῦσι δὲ τῶν πρώτων μαθημάτων, ἃ ἐγὼ αὐτὸς μεμαθηκότας, καὶ γεγυμνασμένους γε κατ' αὐτὰ πρὸς ἡμᾶς ἥκειν ὅτως. ἐκ γὰρ τοῦ μὴ δύνασθαι συνεῖναι τὸν μακρὸν ἰδίᾳ, μὴ δ' ὅλως δύνασθαι, φασὶν αὐτὸν ἰδίᾳ. μὴ τοίνυν μηδὲ σιμὸν ἄνθρωπον, μὴ δὲ γρυπὸν ἰδίᾳ νοεῖτωσαν, ἂν μὴ μάθωσιν ἅπαντ' αὐτοῦ τἄλλα, πότερον μέγας, ἢ μικρὸς δεῖ, ἢ ταχὺς, ἢ λεπτὸς, ἢ μέλας, ἢ λευκὸς, ἢ ἕλλω, ἢ βάρβαρος, ἢ πονηρὸς, ἢ ἀγαθὸς, ἢ ὑγιαίνων, ἢ νοσῶν, ἢ νέος, ἢ πρεσβύτης. πῶς δ' ἐκ ἄκοπον, μακρὸν μὴν τινα καὶ ὑπηλὸν καὶ πλατὺν ἅμα νοεῖν ὁμολογεῖν, καὶ καλεῖν δ' ἑνὸς ὀνόματος μέγαν, μακρὸν ἢ μὴ δύνασθαι φάσκειν νοεῖν ἰδίᾳ καὶ μόνον, ὥσπερ ὁ τὴν αὐτὴν ἀναλογίαν ἔχοντος καὶ τὸ μεγάλος πρὸς τὸν ὅλον σφυγμὸν, ἣν πρὸ ὁ μακρὸς πρὸς τὸν μέγαν. ὡς γὰρ μακρὸς ἰδίᾳ καὶ μόνας. οὐδεὶς δεῖται αὐτοῦ τοῦ πῶς ἔχειν βάθος τε καὶ πλάτος οὕτως οὐδὲ μέγας σφυγμὸς δεῖ τὸ ταχὺς, ἢ βραδὺς ἢ σφοδρὸς ἢ ἀμυδρὸς ὑπάρχειν, ἢ τινα τῶν ἄλλων ἔχειν διαφορῶν. ἀλλ' ὅσ' ἐκ μετὰ πασῶν τῶν διαφορῶν νόησας κινεῖν τὴν ἀρτηρίαν, ἰδίᾳ δύνασαι ποτὲ γνῶναι κινουμένην. τὸ γὰρ ἐξωθεν ἀρτηρίαν ἔξω τοῦ σώματος ἐπισφύζουσαν; ἀνάγκη τοίνυν αὐτὴν ἐν τῷ ὅλῳ σώματι οὖσαν ὑπηκοῦσθαι μέν τινι ῥεύματι, καὶ ὅσον ἔστιν ποιόν, καὶ ποσόν, ὑποκεῖσθαι δὲ φλέβι, καὶ τούτῳ ἔστιν καὶ ποιᾷ καὶ ποσῇ. πεφυκέναι δ' αὐτὴν σώματα πολλά. κἀ πάντα τὰ ὑπὸ τοῦ ἐξωθεν ἀρξάμενον δύνασθαι λέγειν, ὧν χωρὶς οὐχ οἷόν τε εἶναι τὸν σφυγμόν. ἀλλ' οἶμαι νῦν ἔχων ἄνθρωπος, ἐὰν ὑπακούσῃ τοῦ ταῦτα λέγοντος, ἐρήσεταί τινα τῶν πρόσθεν, ἆρά γε παίζων, ἢ μανόμενος τὰ τοιαῦτα λήρει. πῶς γὰρ ὀδωλύγιον ὄντως κἠ μακρὰ φλυαρία, τὰ χωρὶς ἕτερον ὑπάρχειν μὴ δύνασθαι, μήδ' ὑπονοεῖσθαι, χωρὶς ἐκείνων ὁμολογεῖν. ὅτι μὲν οὖν ἀνόητον τοῦ πῶς ἔχειν βάθος, καὶ πλάτος οὐ δύνασθαι μακρὸς εἶναι σφυγμὸς, οὐδεὶς ἀντιλέγει. ἀλλ' οὐ δοκεῖ μοι τὸ ζητούμενον, ἀλλ' εἰ μὴ δὲ νοεῖσθαι χωρὶς ἐκείνων δύνασται. δοκεῖ γὰρ εἴπερ λέγοι, λελῆθέν ἑαυτὸν ἀπάσας μὲν ἀνατρέπων τὰς τέχνας, ἁπασῶν δὲ τὴν ἐν τῷ βίῳ χρείαν τῶν ὀνομάτων. πῶς γὰρ ἡμῶν ποτε τὴν θραπευτικὴν τέχνην ἐμαθε πλουσικὸς Δίωνος, οὐδ' εἰς. οὐ μὴν οὐδὲ ἁπλῶς ἀνθρώπε πλουσίου, ἀλλ' ἐν ταῖς ἰδιώταις τε καὶ γυναιξὶ ταῖς νοήσεσι τέχναι συνίστανται, πρῶτον μὲν κατ' αὐτὸ τὸ πάθος ἰδίᾳ διορισμῶν πραληφθέντων. ἤτοι γὰρ πρὸς κλεῖν τὴν ὀδύνην, ἢ εἰς ὑποχόνδριον ἐνόσησεν τελευτῶσαν, ἢ οὐδαμῶς Δίωνα ἐνταῦθα ἢ Θέωνα συνεπινοεῖται. εἶτα δὲ τὰ προηγούμενα καὶ τὰ συμπίπτοντα, πληθωρικὸς δεῖ ὁ πλουσίου ἢ τἀναντίον ἐνδεὴς ἔχων χυμῶν, δύχυμος, ἢ κακόχυμος. ἔστω ἑκάτερα, ἆρά γε νῦν, ἢ πάλαι. εἰ πάλαι, πότερ' ἐκ διάπυης ἢ φύσει. εἰ δὲ καὶ πάλιν ἐνταῦθα Δίωνα ἢ Θέωνα, ἀλλ' ὅταν πρὸς κράσεως τοῦ νοσοῦντος ὁ λόγος ἡμῖν ᾖ Δίωνος ἢ Θέωνος ἀνάγκη μνημονεύειν, ἢ ὅλως ὑπονοεῖν, ἢ δεῖσθαι τῆς γεωμετρίας δ' ὅπως ἀπόλυται τί δεῖ καὶ λέγειν, ἐὰν τις μήτε γραμμὴν φῇ νοεῖν, μήτ' ὑπάρχειν, ὅτι χωρὶς στερεοῦ σώματος ἀδύνατον ὑπάρχειν αὐτῆς. τί δὲ τὰ ἐξ ἀρχῆς τὸν βίον σύμπαντα, τὰ χωρὶς ἀλλήλων ἔστιν μὴ δύνασθαι, ὡδὶ οὐκ ἄν τις ἄκοπα εἴη μὴ δὲ νοεῖσθαι ἐξ ἀρχῆς μόνας συγχωρῶν. ἀλλὰ τὴν μὲν τοιαύτην ἀγροικίαν οὐκ ἄν ποθ' ὑπέμεινεν ὁ Ἀρχιγένης. φάνεται γὰρ αὐτὸς τἀναντίον ἀεὶ δρῶν ἀναλύων ἕνεκεν εἰς τὰ πρῶτα τε καὶ ἁπλᾶ. σφάλλεται δὲ τοῦ σκοποῦ διαμαρτάνει πολλάκις ἄκων, ὑπὸ ἀγυμνασίας ἐμοὶ δοκεῖ. φησὶ γὰρ ἐπ' αὐτοῦ τοῦ νῦν προκειμένου, σαφῶς ὁ λέγω τεκμήρασθαι. συνεχῶν γάρ φησι πολλάκις διυσῖν διαστάσεων, ὥσθ' ἅμα βραχὺν ὑπάρχειν ἔστιν. ἡμεῖς δὲ τότε κατὰ σὺν δυνοσημένοις, τοῖς μὲν ἓν, ὅπερ τοῦτο κατὰ τὰς τρεῖς διαστάσεις νοσημένοις ἑπτὰ καὶ εἴκοσιν ὄντας, οὐκ ἐῶ διαλαβεῖν πρὸ τοῦ ἕκαστον ἑκάστῳ τῶν διαστάσεων ἰδίᾳ νοεῖν ἐθίσαι, ποτὲ μὲν αὐξανομένῳ, ποτὲ δὲ μειουμένῳ, ποτὲ δὲ σύμμετρόν τε, καὶ τῷ ἓν φύσιν διαμένουσαν, καὶ προσέτι διὰ τὸ πολλὰ δύνασθαι διαγινώσκειν ἡμᾶς ἀπὸ μιᾶς διαστάσεως. ὡς γὰρ ὁ μέγας σφυγμὸς ἴδιόν τι ὑπέφυκεν ἐν τῷ πλείονι διαστήματι, οὕτω καὶ ὁ ὑπηλὸς αὐτὸς καθ' ἑαυτὸν, οὐ συνεπινοούμενος αὐτῷ τῶν ἄλλων διαστάσεων. οἱ δὲ κατὰ δύο διαστάσεις, οὔτε πρὸς τὴν τῶν ἓν τὰς τρεῖς ἅμα νοουμένῳ ἔχουσί τι χρήσιμον, ἐκπεπτώκασί τε τῆς διαιρετικῆς μεθόδου, διὰ τοῦτο τῆς διδασκαλίας ἀτέχνως ματαιβουλοῦσιν ὁ εἰσαγόμενος, ὥσπερ εἰ καὶ οὕτως τις ἐδίδασκε σφυγμὸν εἶναι, λέγων τὸν μὲν τινα μέγαν ἅμα καὶ ταχὺν, ἄλλον δὲ μέγαν ἅμα σφοδρὸν, ἄλλον ταχὺν σφοδρὸν, καὶ οὕτω κατὰ σὺν δύο πρὸς ἓν, δυνάμενος, ὅπερ οὐδ' αὐτὸς ὁ Ἀρχιγένης ἐπόησεν. ὡς ἂν ἀτεχνόν τε καὶ ἀμεθοδὸν ἱκανῶς ἡμῖν ἄρχηθεν. τό τε γὰρ διὰ πασῶν τῶν διαστάσεων

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 34 sur 494

φορῶν σύνθετον καὶ νοεῖν ἠβουλόμεθα, καὶ ἡ τέχνη ζητεῖ γνῶναι, πρὸς τὸ τὴν ὅλην εἰδέναι τοῦ προκειμένου πρά-
γματος τὴν φύσιν, τότ' εἰ τὰς ἁπλὰς ἀναγόμενον διαφορὰς. ἄνευ γὰρ τούτου, τὸ σύνθετον οὐχ οἷόν τε διηκρι-
βωμένως ἐκμαθεῖν. τὸ δὲ μήτε τὴν ὅλην τοῦ πράγματος φύσιν εἰς ἣν συλλαμβάνειν, μήτ' ὐδὲ μίας καὶ ἁπλῆς
καταμένειν διαφορᾶς ἄτεχνόν τε καὶ ἀμέθοδον, καὶ ἄχρηστον. διὰ τοῦθ' ἡμεῖς πρῶτον μὲν τὴν ὅλην φύσιν τῶν
σφυγμῶν ἀνελύσαμεν εἰς τὰς συντεθείσας αὐτὴν διαφορὰς, τὴν μέν τινα κατὰ τὸ ποσὸν τῆς διαστολῆς ὀνομά-
σαντες, τῆς δὲ κατὰ τὸ ποιὸν τῆς πληγῆς. ἄλλην δὲ κατὰ τὸ τοῦ χιτῶνος ποιὸν, καὶ τὰς ἄλλας τὰς ἑξῆς εἰρημένας. εἶτ'
ἐν αὐταῖς ταύταις πάλιν ἐζητήσαμεν ἁπλὰς νοήσεις, ἵν' ὃν ἔχει λόγον ἡ κατὰ τὸ ποσὸν τῆς διαστολῆς διαφορὰ
πρὸς τῆς ὅλην τοῦ σφυγμοῦ φύσιν τῆς ἐκ πάντων συγκειμένην, οὕτως ἡμῖν εὑρεθῇ τι παραπλησίως ἔχων ἄλλο πρὸς
αὐτὴν ταύτην. ὡς γὰρ ἔστι τὸ γένος συμπληρωτικὸν ὄντι τῆς ὅλης τοῦ σφυγμοῦ φύσεως, οὕτως αὐτὸ πάλιν ἔστι τῶν
διαστάσεων ἑκάστην συμπληροῖ. σὺν δύο δὲ διαστάσεις ἅμα νοεῖν, οὐδ' ὡς πρὸς τὴν τοῦ ὅλου σφυγμοῦ συμπλή-
ρωσιν ἀναγκαῖον, οὐδ' ὡς πρὸς μίαν τὴν κατὰ τὸ ποσὸν τῆς διαστολῆς. διὰ ἔστι περιττὸς ὁ περὶ αὐτῶν λόγος, καὶ κα-
λῶς μὲν ὑφ' ἡμῶν ἑκόντων παρελήφθη. κακῶς δ' ὁ Ἀρχιγένης οἷον ἐσπάραξεν αὐτὸν καὶ μόνας ἓξ εἰπὼν συζυγίας,
τὰς ἄλλας μίαν οὔσας καὶ εἴκοσι παρέλιπεν. ἁπάσας γὰρ δεῖ τὰς διαφορὰς ἑκάστης τῶν διαστάσεων, ἁπάσαις ταῖς
διαφοραῖς τῶν ἄλλων ζευχθῆναι. ὥστε γενέσθαι καθ' ἑκάστην δυοῖν διαστάσεων σύζευξιν ἐννέα διαφορῶν. τὰς
πάσας δ' ἑπτὰ καὶ εἴκοσι. παραγράψω δὲ μίαν, ἑξῆς καὶ περὶ τῶν λοιπῶν ἐνέστι μαθεῖν.

α̅	μακρὸς	πλατὺς	β̅	μακρὸς	σύμμετρος	γ̅	μακρὸς	στενὸς
δ̅	πλατὺς	σύμμετρος	ε̅	σύμμετρος	σύμμετρος	ϛ̅	στενὸς	σύμμετρος
ζ̅	βραχὺς	πλατὺς	η̅	βραχὺς	σύμμετρος	θ̅	βραχὺς	στενὸς

ἐν τούτῳ μὲν οὖν τῷ διαγράμματι τὰς κατὰ τὸ μῆκος τρεῖς διαφορὰς, ταῖς κατὰ τὸ πλάτος τρισὶ συμπλέξαντες,
ἐννέα συζυγίας ἐποιήσαμεν. ἕτερον δ' αὖ διάγραμμα κατὰ τὸν αὐτὸν γένοιτο τρόπον ταῖς τοῦ μήκους τρισὶ δια-
φοραῖς, τὰς τοῦ βάθους τρεῖς ἔχον ἐζευγμένας, καὶ ἄλλο τρίτον ἐν ᾧ ταῖς τοῦ βάθους τρισὶν, αἱ τοῦ πλάτους τρεῖς
συμπλακήσονται. καὶ πρόδηλον, ὡς καθ' ἕκαστον αὐτῶν ἐννέα γενήσονται συζυγίαι. ὥστ' εἶναι τὰς πάσας ἑπτὰ καὶ
εἴκοσι. δῆλον οὖν ἤδη γέγονεν, ὡς καὶ τούτων τῶν κατὰ σὺν δύο νοουμένων παμπόλλους πρῆκεν ὁ Ἀρχιγένης, ὥσπερ
καὶ τῶν ἄλλων. ἡμεῖς δὲ τούτους μὲν παρήκαμεν δι' ἃς εἴπομεν αἰτίας. ἐγράψαμεν δὲ τάς τε κατὰ μίαν διάστασιν
νοουμένας ἐννέα τὸν ἀριθμὸν ὄντας, καὶ ἔστι κατὰ τὰς τρεῖς ἅμα ἔστι ἐν τῷ διαγράμματι ἔστι ἑπτὰ καὶ εἴκοσιν. ἁ-
πάντων δὲ τούτων κοινὸν γένος ἐποιήσαμεν, οὐ τὸ μέγεθος, ἀλλὰ τὸ ποσὸν τῆς διαστολῆς, δηλοῦμέν τε τῶν κατὰ
ἔστι σφυγμοὺς διαφορῶν, τὰς μὲν ὀνόματι, τὰς δὲ λόγοις. οὔτε γὰρ ἔχουσιν ὀνόματα πᾶσαι, καὶ νομοθετεῖν καινὰ πε-
ριττὸν ἡγούμεθα, μηδέν γε δὴ χεῖρον τῶν λόγων δηλοῦν δυναμένων. ἐμοὶ μὲν γὰρ δοκοῦσι μὴ πολὺ χεῖρον, ἀλλὰ καὶ
πολὺ βέλτιον τῶν ὀνομάτων διδάσκειν οἱ λόγοι. τά τε γὰρ ἄλλα καὶ τὰς πλείστας τῶν διαφορῶν τέμνουσιν εἰς
ἄλλας πλείους, καθάπερ εἰρήκαμεν ὐδὲ τοῦ μεγάλου σφυγμοῦ. τούτου γὰρ αὐτοῦ πάλιν ἓξ διαφορᾶς ὄντι καὶ νοῆσαι
καὶ λόγῳ διερμηνεῦσαι, τὸν μέν τινα μέγιστον ἐν αὐταῖς νοήσαντα, καὶ καλέσαντα τὸν πλεῖστον ἀπέχοντα τοῦ
συμμέτρου, τόν δ' ἁπλῶς μέγαν, τὸν μεταξὺ τοῦ μεγίστου καὶ τοῦ συμμέτρου. μεταξὺ δ' ἑκατέρων ἄλλας θεῖναι
δύο διαφορὰς ἐγχωρεῖ, τὴν μὲν λόγω μείζονα τοῦ συμμέτρου, τὴν δ' ἀπελειπομένην ὀλίγω τοῦ μεγίστου. τὸ δ' οὕ-
τως τέμνειν ὅτι μὲν ὄντιν εἰς τὰς προγνώσεις χρησιμώτατον, ἅπαντι δῆλον, ὅτῳ καὶ μικρὸν ἐμέλησε τῶν ἔργων
τῆς τέχνης. καὶ γὰρ ὐδὲ θερμοῦ καὶ ψυχροῦ, καὶ ξηροῦ, καὶ ὑγροῦ καὶ πάντων ἁπλῶς τῶν κατὰ τὴν τέχνην τὸ διαιρεῖν ὐδὲ
σμικρότατα δύνασθαι, καὶ ταῖς κατ' ὀλίγον ὑπεροχαῖς πειρᾶσθαι παρακολουθεῖν, ἀνδρός ὄντιν, ἄλλως τε συνετοῦ
καὶ προσέτι γεγυμνασμένου κατὰ τὰ ἔργα, καὶ περὶ παντὸς ποιουμένου τὸ στοχαστικὸν τῆς τέχνης εἰς στενὸν ὡς ἐνὶ μά-
λιστα συγκλείειν. οὐ μὴν ἔν γε ταῖς ἀρχαῖς τῆς διδασκαλίας τμητέον οὕτως. τοῖς μὲν γὰρ ἀσυνέτοις τῶν μανθανόν-
των ταραχὴν οὐκ ὀλίγον παρέξει, τοῖς δὲ συνετοῖς εἷς ἐκ τῶν εἰρημένων ὑπονοηθήσεται. διὰ ἔστι οὐδὲ ἡμεῖς ἐμνημο-
νεύσαμεν αὐτῶν ἐν τῷ πρώτῳ τῶν ὑπομνημάτων, ἀλλ' οὐδὲ νῦν ἂν εἴπομεν, εἰ μὴ πᾶν τὸ πλῆθος τῶν κατὰ τὸ πο-
σὸν ὀνομαζομένων τε καὶ νοουμένων σφυγμῶν ἠβουλήθημεν ἐνδείξασθαι. καὶ γὰρ τῶν κατὰ μίαν διάστασιν νοουμένων
τάσθ' ὑπερβολὰς καὶ τὰς ἐνδείας ἐξ ἀρχῆς τέμνειν δυνατὸν, ὥσπερ ὑπὸ τοῦ μεγάλου συνεδείξαμεν. ὁ γὰρ σύμ-
μετρος μόνος ἐν ἑκάστῳ τῶν γενῶν εἷς ὄντι καὶ ἄτμητος. οἱ δὲ ἄλλοι πλείστας τομὰς δέχεσθαι δύνανται, πρὸς μέν
γε τὴν φύσιν αὐτῶν ἀπείρους, κατὰ γὰρ τὸ μᾶλλον τε καὶ ἧττον ἐν παντὶ γένει τῷ δεξαμένῳ τὴν ὑπερβολὴν, καὶ ἔλ-
λειψιν ἀπείρας ἀναγκαῖον εἶναι τὰς διαφορὰς, οὐ μὴν πρός γε τὴν αἴσθησιν οὕτως ἔχει, ἀλλὰ παρὰ τὸ βέλτιον
ἢ χεῖρον αὐτοῦ ἠσκῆσθαι, τῇ μὲν καὶ τὰς παρὰ μικρὸν ἐνέσαι διαφορὰς γνωρίζειν, τῇ δὲ τὰς ἀξιολόγους μόνον. καὶ γὰρ
καὶ τὰς τῆς φωνῆς ὑπεροχὰς ὁ μὲν μουσικὸς οὐκ ἄχρι τόνου, καὶ ἡ μιτονίου μόνον, ἀλλὰ καὶ μέχρι διέσεως ἱκανῶς διο-
γινώσκει, ὁ δ' ἰδιώτης οὐδὲ δυοῖν τόνοιν ὑπεροχὴν ἀκούειν οἷός τε. καὶ γοῦν καὶ ἡμεῖς τό γε νῦν εἶναι τῆς ἡμετέραν αἴ-
σθησιν ἐξηγησάμεθα. παρακολουθοῦμεν γὰρ ἐν τῇ τοῦ συμμέτρου καθ' ἕκαστον γένος ὑπερβολῇ τε καὶ ἐνδείᾳ, διαφο-
ραῖς σφυγμῶν ἕξ. ἀλλ' ἀρκεῖ τοῖς εἰσαγομένοις τὰ μὲν πρῶτα μιᾶς ἑτέρας αἰσθάνεσθαι, καὶ χωρίζειν αὐτὰς δύνα-
σθαι τῆς συμμέτρου. χρόνῳ δ' ἂν οἶμαι τριβομένοις αὐτοῖς περὶ τὸ πρᾶγμα, πρῶτον μὲν ἴσως διχῇ τέμνειν αὐτὰς,
εἶτα δὲ καὶ τριχῇ, καὶ τετραχῇ περιέσται. ταῦτα πάντα μάλιστα μὲν ὑπὲρ τοῦ δεῖξαι πολλῶν σφυγμῶν ἐν γένος κοι-
νὸν, εἴρηται. χρήσιμα δ' ὄντι καὶ αὐτὰ καθ' ἑαυτὰ γινώσκεσθαι, καὶ ἡμεῖς τοῖς ἤδη προήκουσιν ἐν τοῖς μαθήμασιν τὰ
τοιαῦτα λέγομεν, ὧν πρὸς δὴ καὶ μόνων ὄντιν ἀκούσματα. ὅτι μὲν οὖν ὄντι τι γένος σφυγμῶν τῶν κατὰ τὸ ποσὸν τῆς
διαστολῆς συνιστάμενον, αὐτάρκως δέδεικται. ὅτι δὲ καὶ τῶν πρῶτον ὄντι γενῶν, οἶδα γὰρ καὶ τοῦτ' ἐπαγγειλάμε-
νος δείξειν, ὧδ' ἂν μάλιστα μάθοις, εἰ πειραθείης καθ' ἕκαστον τῶν ἄλλων γενῶν τῆς αὐτὴν ποιήσασθαι γυμνασίαν,

ἣν ὐδὲ

ἦν ὧδε τοῦτο νῦν ἐποιησάμεθα. ποιήσεις δὲ μάλιστα ὅτως, εἰ καθ' ἕκαστον αὐτῶν πρόχειρίζομεν⊙, ὥσκοπεῖς ἢ ποιόν γρύ⊙ ἀνωτάτω γὰρ ἔχεται συλλωα, τοῦτο τε τοῦ ἡπ| τὸ ποσὸν ϕ| διαστολῆς, ℭ τοῦ σωματ⊙ αὐτῷ πεπ|νομένου. φέρε γὰρ ἐπειδὴ ταχὺς τὶς ὅδε ℭ βραδὺς ℭ σύμμετρος ἐν τῇ κινήσει ϕ| ἀρτηρίας σφυγμὸς, κοινὸν γέν⊙ ὅδε τὸ ποῖον ϕ| κινήσεως, ὡς κἂν τοῖς πρόσθε διαγνώσεως σφυγμῶν ὠφελήσειν, σκεπτέον ἡμῖν ὅδε, τί ποτε κοινὸν γέν⊙ εὑρεῖν διωνησόμεθα ποιοῦντε ℭ ποσοῦ. μὴ διωνθρώπου γὰρ ἐν τοῖς πρώτοις γένεσι τάξομεν τό, τε ποσὸν ϕ| διαστολῆς καὶ τὸ ποιὸν ϕ| κινήσεως. ἀλλ' ἐπεὶ ℭ τὸ ποιὸν τοῦ σώματ⊙ ϕ| ἀρτηρίας ἄλλο γέν⊙ ἐστὶ σφυγμῶν, ἐν αὐτῷ γὰρ ὅτε μαλακὸς, ℭ ὁ σκληρὸς, καὶ ὁ σύμμετρ⊙ ἡπ| τῶν σύστασιν τοῦ χιτῶνος ϕ| ἀρτηρίας ἔσαν, ὥσκεπτέον αὖ πάλιν τὶ ℭ τούτων ὅδε κοινὸν γέν⊙, λέγω δὲ τοῦτο τε τοῦ νῦν εἰρημένου ℭ τοῦ ἡπ| τὸ ποσὸν ϕ| διαστολῆς. ἂν δὲ μηδὲν φαίνηται, τῷ πρώτῳ ἡμῖν καὶ αὐτὸ δεύτερον εἶπ. ὅτι δ' ἐν τῷ
10 πόδι τῶν τοιούτων σκοπεῖσθαι, γεγυμνάσθαι χρὴ διαγινώσκειν τὰς κατηγορίας, ἡγοῦμαι πρόσθεν ἱκανὸν εἶναι, ἵν' ὅταν ὑπὸ μίαν μὲν ἄμφω ἄγηται κατηγορίαν τὰ ζητούμενα, μὴ μέν τοι κοινὸν γέν⊙ τι ἐπ' αὐτοῖς ᾖ, μὴ παραπλώμεθα τῷ κοινῷ ϕ| κατηγορίας, ὡς τάς γε πλείστας τῶν ὀνομάτων τε καὶ διαλεκτικῶν, ὧν ἕνεκα κατηγορία κοινὴ, ℭ γέν⊙ ἐν τοῦτο κοινὸν εὑρήσεις νομίζοντας, ὡς ἂν μὴ διωνομίας διαιρεῖσθαι τὴν ὁμωνυμίαν. οὕτω γὰρ ἔχει καὶ τοῦ ἡπ| τὴν κίνησιν καὶ τὸ σῶμα ϕ| ἀρτηρίας ποιὸν κατηγορία μὲν ἡ τοῦ ποιοῦ κοινὴ κατ' ἀμφοῖν τοῖν γνωοῖν, οὐ μὴν καὶ γέν⊙ γε τὶ κοινὸν ἐπ' ἀμφοῖν. ὁμωνύμως γὰρ οὐ συνωνύμως ἄμφω ποιὰ λέγεται. οὐ γὰρ ἐν ταὐτὸν ὄφιν ἐν ἀμφοτέροις τὸ ποιὸν καθάπερ ἐν λευκῷ, ℭ μέλανι, ἢ ἐν ψυχρῷ, ἢ θερμῷ, ἀλλὰ κίνησις μὲν τὸ ποιὸν ἴδιον, καὶ γένος ἄλλο. τῷ δὲ σώματι ϕ| ἀρτηρίας ἴδιον, καὶ γένος ἄλλο. οὐ γὰρ ὄφιν ἐν ταὐτῷ γένει κίνησις τε καὶ σύστασις ἀρτηρίας σώματ⊙. ἀλλὰ ποδὶ μ̓ τούτων τάχ' ἂν ἐν τοῖς ἑξῆς ὕδιπλέον ῥηθείη, ποδὶ δὲ τοῦ ἡπ| τὸ ποσὸν γρύος τῶν σφυγμῶν ἤδη δ' ἅπλου ὅπως χρὴ σκοπεῖσθαι, πότερα τῶν πρώ-
20 των ὄφιν γενῶν, ἢ τῶν διυτόρων. τοῦ μὲν γὰρ κατά τε τὴν κίνησιν καὶ τὸ σῶμα ϕ| ἀρτηρίας φανερῶς ἕτερον ὑπάρχει. εἰ γε καὶ τὸ ποσὸν ἕτερον τοῦ ποιοῦ. ἆρα ταῦτα γε καὶ τοῦ ἡπ| τὸν τόνον, ἐν ᾧ σφοδροί τέ τινες ℭ ἀμυδροὶ γίνονται σφυγμοί. ℭ γὰρ οὗτοι ἡπ| τὸ ποιόν κατ' ϕ| πληγῆς, ἢ τοῦ ζωτικοῦ τόνου σωίσαντες. ℭ μὴν ℭ ῥυθμοῦ ℭ τοῦ ἡπ| τάξιν τε καὶ ἀταξίαν, ὁμαλότητα τε ℭ ἀνωμαλίαν. ὑπὸ γ' τὴν τοῦ πρός τι κατηγορίαν ἥρχεται ταῦτα σύμπαντα. λοιπὸν δ' ἂν εἴη πραβάλλειν αὐτὸ τῷ ἡπ| τὴν πυκνότητα ℭ ἀραιότητα γένει. φαίνεται γὰρ ὅδε ἡπ| τὸ ποσὸν τοῦ χρόνου ϕ| ἡσυχίας σωισάμενον. ἀλλὰ καὶ ταῦτα πάλιν ὑπὸ μὲν τὴν αὐτὴν κατηγορίαν ἀνάχθησεται. γένη δ' οὐ ταὐτὸν ἀμφοῖν γενήσεται. γένει γὰρ ὅλῳ διαφέρει τὸ ἐν διαστάσει σώματ⊙ ποσὸν, τοῦ ἡπ| χρόνου ποσοῦ, ℭ δ' ἁπλῶς ὡς οὐδὲν ἀνωτέρω γέν⊙ ἐν σφυγμοῖς ὄφιν τοῦ ἡπ| τὸ ποσὸν ϕ| διαστολῆς, ὥσπερ οὐδὲ τῶν ἄλλων τῶν εἰρημένων οὐδ' γνός. ὅσῳ δ' ἀκριβῶς τούτοις ἐπεῖναι βούλεται, γεγυμνάσθαι πρότερον αὐτὸν χρὴ ποδὶ τὰς κατηγορίας. τὸ γὰρ τοῦ Ἀρκεσιλάου καλὸν, ὡς οὐδεὶς πόκον εἰς γναφεῖον φέρει. τάξεις γάρ
30 ὄφιν ὥσπερ ἐρίων ἐργασίας, οὕτω καὶ μαθημάτων δ' ἀσκαλίας, καὶ οὐδεὶς οὔτ' ἀναγινώσκειν δ' ἀδίασκεπτα πρὶν πάσας ἐκμαθεῖν τὰς συλλαβὰς αὐτὰς, πρὶν ἅπαντα τὰ στοιχεῖα τ' φωνῆς, οὔτε τὰ σώφρονα παλαίσματα. πῶ τῶν ἁπλῶν καὶ ῥᾳδίων, οὐδὲ ταῦτα, πρὶν τριῴαθαι καλῶς, οὐδὲ ὅσα, πρὶν ἀλείφαθαι γυμνασικῶς, ἀλλ' ἕκαστον αὐτῶν τὸ μὲν πρῶτον, τὸ δὲ διύτορον, τὸ δὲ τρίτον ὅδε, ϕ| ἁπάσαις ταῖς τέχναις. οὕτω δὴ καὶ τοῖς ἡπ| τὴν διαλεκτικὴν, οὐκ ϕ|δέχεται τινὰ πρὶν ϕ| τοῖς πρώτοις καὶ οἷον στοιχείοις γυμνάζεσθαι, ταῖς τῶν ἑξῆς ἀποδείξεσιν ἕπεσθαι. ποδὶ μ̓ τούτων εἰς γε τὸ παρὸν ἱκανὰ καὶ ταῦτα. λοιπὸν δ' ἂν εἴη ποδὶ τὸ ϕ| διαφορᾶς ὄνομα⊙ εἰπεῖν, πρῶτον μὲν ὅτι μὴ κῳνόμεθα ἡμεῖς ποδὶ τόνομα, δ' εἰρόμεν. ἔπειτα δὲ καὶ οἷον τὶ δ' ἡλοῖ παρὰ τοῖς ἕλλησιν ὀζηγησόμεθα. τοῦ μὲν δὴ μὴ καινοτομεῖν, πρῶτ⊙ Ἀρχιγένης μάρτυς, ὡδ' πως γράφων, κατὰ τὴν ἀρχὴν τοῦ ποδὶ τάξεως τε καὶ ἀταξίας, ὁμαλότητ⊙ τε καὶ ἀνωμαλίας γένος. Ἡρόφιλ⊙ κατὰ γένος τὰς ἄλλας διαφορὰς τῶν σφυγμῶν ἐνθεμενος οὗτος. μέγεθ⊙, τάχος, σφοδρότης, ῥυθμὸς, ἀσυ-
40 ζύγως κατ' εἶδ⊙ τάξεως ἐμνήσθη καὶ ἀταξίας, ὁμαλότητ⊙ τε καὶ ἀνωμαλίας. ἐν ταύτῃ τῇ λέξει ὡφελῶς ὁ Ἀρχιγένης οὐ μόνον ὅτι διαφορὰς ποδὶ οὓς σφυγμοὺς εἰσιν, ἀλλὰ καὶ ὡς αἱ μέν τινες αὐτῶν κατὰ γένος, αἱ δὲ κατ' εἶδ⊙ ἐμνημόνευσεν. οὐ μόνον δὲ κατὰ τὴν ἀρχὴν τοῦτ' ἐποίησεν, ἐπελάθ⊙ δὲ ἐν τῷ μετὰ ταῦτα λόγῳ πάντ'. μυριάκις γὰρ μνημονεύει τοῦ τε ϕ| διαφορᾶς ὀνόματ⊙, τοῦ τε τῶν γνῶν, καὶ εἰδῶν ὀρθότατα φρονῶν καὶ γινώσκων, ὅτι τῶν διαφορῶν αἱ μέν τινες εἰσὶ γενικαὶ, αἱ δὲ εἰδικαὶ, καὶ αὐτῶν γε τούτων αἱ μὲν γενικώτεραι, αἱ δὲ εἰδικώτεραι. ὀλίγας οὖν πραγράψομεν ῥήσεις αὐτοῦ εἰς ἀπόδειξιν τοῦ προκειμένου, πρῶτον μὲν ταύτῃ ἐκ τοῦ αὐτοῦ λόγου ποδὶ τάξεως καὶ ἀταξίας. οἱ μέν γε τὴν ὁμαλότητα ὧδὶ τινων διαφορῶν ἤκουον μόνων. ἐγὼ δ' ὧν πασῶν ἐφ' ὅσων καὶ τὴν τάξιν. εἶθ' ἑξῆς. ἀνωμαλία μὲν ἀνισότης σφυγμῶν κατά τινα τῶν παρειλημμένων αὐτῇ διαφορῶν. ἀταξία δὲ ἀσυσσασία χρονικὴ κατά τινα τῶν τοῦ σφυγμοῦ διαφορῶν. ἐν ταύτῃ μὲν γε τῇ ῥήσει δὶς ἐγραψε τὸ τ' διαφορᾶς ὄνομα. εἶτα μετ' ὀλίγου. οὐδὲ εἰρήκασιν οὐδ' ὧδε τόνου, εἴγε δεῖ
50 τὸν κατὰ πᾶσαν διαφορὰν ἴσην ὁμαλὸν λέγειν. ἆδιος δ' ἐφεξῆς. καὶ ὁ μὴ καθάπερ τεταγμένος, οὕτω καθ' ἡμᾶς ἔσαι ἴσος μεγέθει, σφοδρότητι, τάχει, ῥυθμῷ, ℭ εἴ τινι ἄλλῃ τοιαύτῃ διαφορᾷ σχέσιν ἔχων θεωρεῖται κατὰ πάσας. πρὸς ὃ δὲ ὁ κατὰ μίαν τινὰ τούτων διαφορὰν ἐν σχέσει θεωρούμενος, ἢ κατὰ δύο, ἢ κατὰ πλείονας. ἐν ταύτῃ γὰρ πάλιν τῇ ῥήσει δὶς ἐμνημόνευσε τοῦ ϕ| διαφορᾶς ὀνόματος. σωφελῆσαι δ' αὐτῇ τὸν ἑξῆς λόγον, πρῶτον μ̓ οὕτως ἐρεῖ. ἡ μ̓ γὰρ καθάπαξ καὶ ἀρχεκακίᾳ πασῶν τῶν διαφορῶν ὄφιν ἰσότης. ποτὲ δὲ οὕτως. καὶ ἀνώμαλον μ̓ σφυγμὸν τὸν καθάπαξ ἐν κατὰ μίαν διαφορὰν ἄνισον λεγόμενον. ποτὲ δ' οὕτως. ἐὰν ὅτε δὲ τὰ μὲν ἄλλα διὰ τριῶν, ὡς εἶπον, ἀναλογεῖ. ἡ σφοδρότης δὲ ὡς ἂν ἀμφιμερινὸς ὄφιν ὁμαλὴς οὖσα καὶ ἴση ἐφεξῆς, ἢ ἄλλη τις τῶν λοιπῶν διαφορῶν, ἢ ἄλλη. τοῦτο δὲ σωάπαξ τὸν ἑξῆς λόγον ἐρεῖ. ἀναλογούντων τῶν σφυγμῶν ὁμοῦ τε πάσαις ταῖς διαφοραῖς ℭ τινὶ ἢ τισὶν. ἐὰν ἐφεξῆς. ἐὰν ὅτε δὲ τὰ μὲν ἄλλα πάντα τε τα-

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 36 sur 494

» γμένα ὀξύν, ἢ νὴ Δί' ὁμαλά. μία δ' ἐς ἅπας διαφορά. οἷον τὸ μέγεθος, ἢ δύο, ἢ πλείους, ἄτακτοι τελέως εἰσίν. εἶτα ἐπὶ
» τῇ τελευτῇ τοῦ λόγου. νοεῖσθαι γὰρ δεῖ φησὶν ἃ ἔφλιπε πρὸ τάχους καὶ βραδυτῆτος ὧν πάσης ἄλλης διαφορᾶς
» σφυγμῶν. τοσαῦτα μὲν ἐκ τούτου τοῦ λόγου προαγεγράφθω. τί γὰρ ἄν τις πλείονων μνημονεύοι. μεταβῶμεν δὲ αὖθις
» ἐφ' ἕτερον κατὰ τὸν μὴ δηλοῦν ὀφθαλμὸν ἑνὸς τόπου μαρτυρίας λαμβάνειν. προαγράψωμεν οὖν ῥήσεις ἐκ τῶν ἑξῆς, καὶ
» πάλιν ἐκ τῶν ἐμπροσθεν. ἑξῆς μὲν οὖν ὀρθὴ πρόγραμμα ποιῆσον. τίς ἡ καθ' ὧν σφυγμὸν ἀνωμαλία. γράφει δ' ὀλίγον
βεως μετὰ τὴν ἀρχὴν τοῦ λόγου τόνδε τὸν πρόπον. εἰσὶ δ' αὖ πλείους διαφοραὶ, καθ' ἃς διηλλοιοπ σφυ-
» γμὸν ἀνωμαλίας. εἰθ' ἑξῆς. τὰ πολλὰ δὲ τούτων ταῖς διαφοραῖς, καὶ ταῖς κατὰ μέγεθος συμπερχεσιν ἀνωμα-
» λίαις, καὶ πάλιν ἐφεξῆς. ἄλλη δ' ὀλίγη διαφορὰ κατὰ μέγεθος ἀνωμαλία ἑνὸς σφυγμοῦ. ταῦτα μὲν ἐκ τούτου τοῦ
» λόγου λαβεῖν ὀρθόν. προπροαγράψωμεν δ' αὐτοῖς ἔτ' ὀλίγα τῶν ὀλίγων κατ' ἀρχὰς ἐρημένων τοῦ βιβλίου. μία μὲν
» οὖν ῥῆσις ἐν τῷ πρὸς σφοδρότητα σφυγμοῦ λόγῳ τοιαύτη τις. ἔστι δὲ κατὰ τὸν σφοδρότητα τοιαύτας καὶ ἄλ- 10
λαις ἐντυγχάνειν διαφορᾶς. ἑτέραν ἡ τάυτῃ ἀμυδρὸν σφυγμὸν διαφερὰν θείη τις ἄν. κατὰ ἑξῆς ἄλλην. εἶθ' ὅταν
ἔκλυτον μὲν ἀλλ' οἷον προαπεποδισμένον, καὶ ἔσω ῥέπον τὸ βάρος ἔχοντα προποδισμένῃ, καὶ δεδυκυῖα διαφο-
ρὰ, κατὰ σφοδρότητα αὖ ἔτι σφυγμὸν ἑξῆς δ' ἐν τῷ πρὸς πληρότητα λόγῳ, ποτὲ μὲν οὕτως γράφει, πλήθη δ-
» σότων διαφορῶν, ποτὲ δ' οὕτως. ἡ διαφορὰ μόνον πρὸς τὸν διανενεγμένον ψιλῶς θεωρεῖσθω. πάλιν δ' ἐν τῷ
πρὸς πυκνότητα καὶ τάχος ὡδίπως γράφει. ὀλίγοι δὲ τινὸν, ἐμφαίνεσι σαινόμενοι διαφορὰς, καὶ κατὰ τὸ τε-
λευταῖον τοῦ παντὸς λόγου. τάχους πρὸς καὶ πυκνότητος διαφορὰν αὖ τινα. πάλιν δ' ἐν τῷ τὸν τῆς ὁ δ' ἴσου, καὶ ὁ δὲ
ἴσος σφυγμός. ἐκ τούτου ἡ ἰδία τῆς διαφορᾶς σφυγμοῦ αὖτη. ἀλλ' ἐν εἰδεῖ κεῖται ἢ ῥυθμῷ, ἢ τάξεως. ἅλις ἤδη γε διά-
φορᾶς, μή πως λάθωμεν εἰς ἐκφορὰν ἐκπεσόντες. εἰ γάρ τις βούλεται τὸν περὶ σφυγμῶν βιβλίον ὅλον ἀνατινώ-
σκειν τοῦ Ἀρχιγένους, ἄλλο βιβλίον ἐξ αὐτοῦ πληρῶσαι δυνήσεται τοῦ κατὰ διαφορᾶς ὀνόματος. νῦν μὲν γὰρ ἡμεῖς οὐδ' ἐκ τοῦ τρίτου μέρους ἐξελέξαμεν ταῦτα. καὶ πολλὰς προαγράψαμεν ῥήσεις, οὐχ οὕτως ἕνεκα τοῦ τῆς 20
διαφορᾶς ὀνόματος ἀποδιάσαντος, ἀλλ' ἵν' ὧδε διέξωμεν τὸ σημαινόμενον πολυειδὲς ὄν. οὐ γὰρ τὰ γένη πολ
λάκις διαφορὰς κέκληκε, τά τε πρῶτα, καὶ τὰ εἴδη τῶν γενῶν, οὐδὲν ἧττον. καὶ ὅσα δὲ μήτε γέ
νη, μήτ' εἴδη τέτακται ὄντα. διαφορὰς δ' αὐτὸ ὅσον μόνον, οὐ τάυτας διαφορὰς κέκληκεν, ὧν ᾧ καὶ ἡ προαιρεῖ τῶν
ψευδοδιαλεκτικῶν ὄντι. τοῦ γὰρ καθ διαφορᾶς ὀνόματος πρά τε τοῖς ἄλλοις ἕλλησιν ἅπασι, καὶ πρὸς τοῖς πα-
λαιοῖς φιλοσόφοις, οὐ τῶν τριῶν τούτων ὧν εἴπομεν αἱρῆ λεγομένης, οὐ μὲν τῶν γενῶν, καὶ τῶν εἰδῶν κοινότερον,
κατὰ δὲ τὸν μὲν ἐν ταῖς διαιρέσεσιν εὑρισκομένων, ὄντων οὐ μήτ' εἰδῶν μήτε γενῶν ἰδικώτερον, ὅσον μόνον
τὸ σημαινόμενον ἐμνημόνευσαν, τοῦ κοινοῦ παντάπασιν ὠλαθόμενοι, ἀλλ' ὑπὸ τῆς ἀφροσύνης νεμεσώμενοι
ταῖς σφετέραις ἑαυτῶν οὐκ ἐμμένουσι νομοθεσίαις. διὰ τοῦτ' ἐγὼ νῦν οὐ παρὰ τῶν ἄλλων ἑλλήνων τὰ σημαινό-
μενα τῶν ὀνομάτων ἀναμιμνήσκω, ῥᾷδιον ὄν μοι πρὸς πάντων λαβεῖν, ἀλλὰ παρὰ αὐτῶν τούτων τῶν ψευδο-
διαλεκτικῶν. οὐδὲ γὰρ ἐπαγγελλομένους ἐξηγεῖσθαι τὰς γνώσεις τῶν ὀνομάτων, οὐ ταύτῃ ἀρχὴν τῆς διαλεκ- 30
τικῆς θεωρίας τιθεμένους, οὐκ ἐξηγουμένους δὲ, ἀλλὰ νομοθετοῦντας μόνον, οὕτως ὀνομάζειν ἐώθασι. καὶ γὰρ Ἀρχιγέ-
νης, οἶδ' ὅτι θᾶττον ἂν ὀπτὸν παθεῖν εἵλοιτο, πρίν ὁμολογῆσαι τὸ τῆς διαφορᾶς ὄνομα, καὶ κατὰ τῶν εἰδῶν λεγό-
μενα. τά τε γὰρ ἄλλα οὐ ἡ αἵρεσις αὐτῶν θᾶττον πόλιν, ἢ δόγμα φησὶ χλιᾶναι πρὸ δίδυναι, ἀλλ' ἐὰν σιωπήσης νο
μοθετοῦντων καὶ μηδὲν ἀντέπῃς, εἶτ' ὠδὶ προέψεις πρί τινος διαλεγόμενα, πρὸς ἅπαντα ταῖς ἑαυτῶν νομοθε-
σίαις γιγαντία φθέγγονται. πολὺ δὲ τοῦτ' ὀλίγον πρὸ τοῦ παπάππου τῆς αἱρέσεως αὐτῶν χρυσίππου. νομοθετεῖ μὴ
γὰρ ὀνόματα πλείω, ἢ σόλων ἀθλητὰς ἰσαῖς τοῖς ἄξοσι νομίσματα. συγχεῖ δ' αὐτὸς πρῶτος αὐτὰ. καὶ εἰ ὅριο
σαῦτο διαδόχος αὐτοῦ τῆς νομοθεσίας, τί δὴ ποτε ἂν ἐμελέτησε τοῖς ἑαυτοῦ πράγμασι, κατακρῆναι φασίν. ἔξεσιν
οὖν ὃ βέλτιστοι κατακρῆναι, μὴ ὀκ ἀμαρτάνουσιν οἱ δοκοῦντες ποιοῦτοι εἶναι; ἔξεσι φασί. τί γὰρ ἄλλο εἰπεῖν ἔχουσιν, ὅταν
ἐν φρέατι, δοκῶ δή τι τοῦ λόγου, συχνεθῶσι. τί δή ποτ' οὖν τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις ὀκ ὧν τρέπουσιν; ἢ μόνῳ χρυ-
σίππῳ, μὴ τοῖς ἀπ' αὐτοῦ δοκοῦσιν ἔξεσι; διὰ τί πρὸς τῶν θεῶν; ὅτι δηλαδὴ γυμνὸς ἀπίκιος ἦν τῶν ἀμφὶ Κό- 40
δρον τε καὶ Ἐρεχθέα. ἀλλ' εἰ τῶν τοιούτων ὄντως ἦν, ὀκ ἂν προεχάραξεν οἷον νόμισμα τί τὸ κατὰ διαφορᾶς φωνῆς ἔ-
θος. νυνὶ δὲ τὸ δεινότατον, οὔτε γνωσθεὶς ἀθήνησιν, οὔτε γραφεὶς, ἀλλὰ χθὲς καὶ πρῶτος ἥκων ἐκ κιλικίας,
πρὶν ἀκριβῶς αὐτὸν ἐκμαθεῖν ἡντινῦν ἑλλάδα φωνὴν, ἀθλητὰς ἕνεκα ὀνομάτων ὠδὶ χαίρει νομοθετεῖν. ἀκίνδα
δὲν σκρεῖναν μιμούμενα. ἵνα κίνδαν εἴπωμεν, μὴ κολοιὸν, μὴ ἡ κόρακα. μηδ' ἄλλο μηδὲν, ὧν οἰκειότερον ἦν εἰπεῖν
τὸν οὕτω θρασύν. ὅθεν ἦν δὲν Χρύσιππος εἰς τὸν τῶν ἀθλητῶν ἀγωνιζόμενον διάλεκτον. τάχ' ἄν ποτε καὶ αὖθις ἥ-
μιν δεῦρο ἔλθοι. τὰ δ' Ἀρχιγένους ταυτὶ τὰ νῦν ἡμῖν προκείμενα θαυμασθὸς ὁρᾶς ὁμολογεῖς, φοβηθέντος μὴ
εἰπεῖν πρῶτα γένη καὶ πρώτας διαφορὰς, καὶ γενικὰς διαφορὰς, καὶ γένη διαφορῶν, καὶ τι τούτων ἅπάντων
σωπῆσαι μὴ τοῖς ἕλλησιν ὄντα, ὥσπερ Ἡροφίλου δὲ καὶ τῶν Ἡροφιλείων χαλεπὸν ἅπάντων μυριάκις ἐρημένων,
ἀγανακτοῦντος δὲ τὸ μὴ ποιότητος ὄνομα κατὰ πάντων κοινόν. καὶ μὴν τὸ μὴ μὴ διαφορᾶς ἐγχωρεῖ κατὰ πάντων λέ-
γειν, καὶ τῶν ποιῶν, καὶ τῶν ποσῶν, καὶ τῶν πρός τι, καὶ ὅλως ἁπαξαπάντων. πρὸ γὲ τὸ διαφέρειν ἕτερον ἑτέρου 50
τὸ δ' διαφορᾶς ὄνομα γέγονέ τε καὶ γενόσται. διαφέρει δ' ἀλλήλων τὰ μὴ δύο ἐν τοῖς πρώτοις γένεσι τῶν κα-
τηγοριῶν, ὡς ἄνθρωπος, καὶ λευκὸν, καὶ δίπηχυ, καὶ δέξιον. τὸ μὲν γὰρ αὐτῶν οὐσία; τὸ δὲ ποιόν, τὸ δὲ ποσόν, τὸ δὲ
πρός τι. τὰ δ' ἐν τοῖς ὑπὸ αὐτὰ, καθάπερ τὸ λευκὸν, καὶ τὸ τριγωνον. τοῦ μὲν γὰρ τὸ χρῶμα γένος, τοῦ δὲ τὸ σχῆ-
μα. ὑπέπεσε δ' ἄμφω ταῦτα πάλιν ὑπὸ τὸν τοῦ ποιοῦ κατηγορίαν. ὥστε τὸ λευκὸν τῷ τριγώνῳ μὲν τῷ
πρώτῳ κατηγορίαν ὡσαύτως ῥυθμίσεται. ποιὸν γὰρ ἑκάτερον. ἐν γένει δ' ἔσαι διαφέροντα, τὸ μὲν τῶν χρωμά-
των, τὸ δὲ τῶν σχημάτων. ἀλλὰ δ' αὖ κατ' εἴδος διαφέρει, τῷ γένει μὴ διαφέροντα, καθάπερ τὸ λευκὸν καὶ τὸ
ξανθὸν. τῷ μὲν γὰρ γένει ταυτὰ, χρώματα γὰρ, εἰδικὴν δὲ τινα ἔχει διαφοράν. εἶδος γὰρ χρώματος ἁπαξαπάντων τὸ μέ
λαν, καὶ τὸ ἐρυθρὸν, καὶ τὸ κυανοῦν, οὕτω τὸ λευκόν τε καὶ ξανθὸν. ἀλλὰ δ' αὖ καὶ τὸ ἄτομον τε καὶ ἀριθμῷ ἓν, διά-

φέρει

φέρει, καθάπερ καὶ τὸ λευκὸν ὃ διεχθῆναι δύναται, τοῦ δὲ τοῦ λευκοῦ τοῦ διεχθῆναι δυναμένου, διαφέρει μέν τινα διαφορὰν ἰδίαν, ὑπὸ δὲ ταυτὸν πέπτωκεν εἶδος τὸ λευκόν. ἀλλὰ καὶ γένος αὐτῶν ταυτὸν, τὸ χρῶμα, καὶ κοινὸν κατηγορία, τὸ ποιόν. οὕτως πᾶν παντὸς, ἕτερον ἑτέρου πάντως κατά τι διαφέρει. ἐπεὶ οὖν ἡ διαφορὰ παρὰ τὸ διαφέρειν εἴρηται καὶ νενόηται, τὸ διαφέρειν δὲ κἂν τοῖς ἀτόμοις, κἂν τοῖς εἴδεσι, καὶ τοῖς ὑπ' ἄλληλα γένεσιν εὑρίσκεται, καὶ περὶ πάνθ' ἁπλῶς τὰ ὁπωσοῦν ὄντα, ἀνάγκη καὶ τὴν διαφορὰν ἐν ἅπασιν ὑπάρχειν τοῖς οὖσιν, οὐ μὴν τήν γε ποιότητα. διὰ τοῦτο Ἀρχιγένης μὲν κακῶς τὰ πρῶτα γένη τῶν ἐν τοῖς σφυγμοῖς διαφορῶν, ποιότητας ὠνόμασεν, ἡμεῖς δὲ ὀρθῶς καὶ ταῦτα καὶ τ' ἄλλα πάντα διαφορὰς, ὅθεν καὶ τοὐπίγραμμα τῷ λόγῳ παντὶ περὶ σφυγμῶν διαφορᾶς ἐποιησάμεθα. τὶ λοιπὸν ἔτι λείπει τῶν ἀναβληθέντων; οὐδὲν, ἢ τὸ δεῖξαι τήν τε παρὰ τοῖς παλαιοῖς ἰατροῖς, καὶ τοῖς ἄλλοις ἕλλησι περὶ τοὔνομα τῆς διαφορᾶς συνήθειαν. ὁ μὲν γὰρ ἔμπροσθεν λόγος παρ' Ἀρχιγένους αὐτοῦ τὰς πίστεις ἐποιήσατο, καὶ οὐδ' ἐξ ἁπάντων μέν τοι τῶν βιβλίων αὐτοῦ, ἀλλ' οὐδ' ἐκ τοῦ περὶ σφυγμῶν ὅλου. ὡς εἶγε κἀπὶ τἆλλα τὶς ἐρχοιτο τοῦ Ἀρχιγένους συγγράμματα, καὶ πυρετῶν διαφορὰς εὑρήσει καλοῦντα τὸν ἄνδρα, καὶ παθῶν καὶ διαιτημάτων, τοῦ μυριάκις χρώμενον καθ' ὧν εἴπομεν πραγμάτων τῷ τῆς διαφορᾶς ὀνόματι. τὸ δὲ καὶ παρὰ τῶν ἄλλων τε ἰατρῶν, καὶ ὅλως ἑλλήνων χρήσεις παραγράφειν, οὕτω μοι δοκεῖ μακρὸν ὑπάρχειν, ὥστε βίβλους μεγίστας δύνασθαι πληρῶσαι. κάλλιστον οὖν αὐτῶν ἕκαστον ἐκ λέγειν. εὐθὺς γὰρ καὶ τοῖς ἄλλοις τῶν ἑλλήνων ὀνόμασιν ἐθισθήσεται, καὶ ἧττον ἡμῖν πράγματα παρέξει πρὸς τὸν ἑξῆς λόγον. καὶ ἡμετέρας δὲ δύο πραγματείας ὁ βουλόμενος ἔχει, τήν τε περὶ ἀττικῶν ὀνομάτων, καὶ τὴν περὶ τῶν ἰατρικῶν. ἴσως δ' ἄν ποτε καὶ περὶ τῶν ἰωνικῶν ποιήσαι μ' ἄν, ὥστε ἐξ ἐκείνων ὅσα περὶ λέξεώς τε καὶ ὅλως ὀνομάτων ζητεῖται, μανθάνειν. νυνὶ δὲ τὸ συνεχὲς τοῦ λόγου παραινέσθω, τοῦτο μὲν ἐνταῦθα καταπαυσάντων ἡμῶν, ἐν δέ τοι τοῖς ἑξῆς ὅσα λείπει προσθέντων.

ΓΑΛΗΝΟΥ ΠΕΡΙ ΔΙΑΦΟΡΑΣ

ΣΦΥΓΜΩΝ ΛΟΓΟΣ Γ'.

Τὸ μὲν δὴ περὶ τῶν πραγμάτων ἡμᾶς διαφέρεσθαι, τῷ μὲν ἴσως ἀναγκαῖον εἶναι δόξει, τοῦ δ' εὔλογον, τῷ δέ τινι καὶ συγγνώμης ἄξιον. κατὰ μὲν γὰρ τὸν τραγικὸν ποιητὴν, εἰ πᾶσι καλὸν ἔφυ σοφόν θ' ἅμα, οὐκ ἦν ἂν ἀμφίλεκτος ἀνθρώποις ἔρις, νυνὶ δὲ οὐδὲ δοκεῖ πᾶσι ταυτὸν, οὔτε καλὸν, οὔτε σοφὸν, οὔτε ἀληθὲς εἶναι, ἀναγκαῖον οἶμαι διαφέρεσθαι. κατὰ δὲ τὸν φιλόσοφον τὸν εἰπόντα. ἢν γὰρ καὶ τὰ μέγιστα τύχη τετελευμένα, εἰπὼν αὐτὸς, ὅμως οὐκ οἶδε, δοκὸς δ' ὠδὶ πᾶσι τέτυκται. διὰ τὸν δοκὸν τοῦτον εὔλογον διαφέρεσθαι. κατὰ δὲ τοὺς ἡγουμένους εἶναι βεβαίως τε καὶ ἀραρότως γνωστὸν, ἀλλὰ χαλεπὸν εὑρεθῆναι τοῖς πολλοῖς, συγγνωστὸς ὁ μὴ τυγχάνων αὐτοῦ, τὸ δὲ καὶ περὶ τῶν ὀνομάτων διαφέρεσθαι, καὶ μὴ δὲ μετρίως τοῦτο, μὴ δ' ὡς ἔτυχε ποιεῖν, ἀλλὰ βίβλους ὅλας μεγίστας ἀναπιμπλάναι τῆς περὶ ταῦτα τερθρείας οὔτ' ἀναγκαῖον, οὔτ' εὔλογον, οὔτε συγγνώμης ἄξιον, ἐμοὶ γοῦν εἶναι δοκεῖ. τοσαύτης γὰρ οὔσης τῆς ἐν τοῖς πράγμασιν ἀσαφείας, ὥστε εἰ καὶ τριπλασίονα βίον ζήσαιμεν, οὐ νῦν ζῶμεν, οὐδὲ τότ' ἂν ἴσως ἁπάντων ἡμῖν ἀκριβῶς γνωσθέντων. εἰ καὶ διὰ τοῦτ' εἰπόντος Ἱπποκράτους ὁ βίος βραχὺς, ἡ δὲ τέχνη μακρὰ, πῶς οὐκ ἄτοπος ὁ περὶ τὰ μηδὲν προσήκοντα τρίβων τὸν χρόνον; ὥσπερ οὕτω πολὺν ἔχων, ὥστε καὶ τοῦτ' ἐκ περιττοῦ μανθάνειν, καὶ τἀναγκαῖα κατὰ σχολὴν ζητεῖν. ἆρ' οὖν οὐ τοῦτο δρῶσιν οἱ τὰ τοιαῦτα γραφόντες, οἷά περ καὶ ὁ ἀρχιγένης ἐν τῷ περὶ σφοδροῦ σφυγμοῦ λόγῳ. ἔστι δὲ ἡ ῥῆσις μακρὰ, καὶ πᾶσαν παραγράφειν ἐνταῦθα αὐτὴν, ἄτοπον, ἀλλ' ὅμως ὁ βουλόμενος ἐκ τοῦ περὶ τῶν σφυγμῶν συγγράμματος ἀναγινωσκέτω. τέταρτον γάρ ἐστι ἀπὸ τῆς ἀρχῆς κεφάλαιον. ἄρχεται δ' αὐτοῦ τοῦτον τὸν τρόπον. τὴν σφοδρότητα τοῦ σφυγμοῦ οὐκ εἶναι ἁπλῶν ποιοτήτων φησὶ Μάγνος. ὡς οὖν ἀνεγνωκότι σοι τοῦτον ἅπαντα τὸν λόγον τὸν περὶ τῆς σφοδρότητος, ἤδη πειράσομαι λέγειν ἃ γινώσκω. θαυμάζω γὰρ οὐ τοῦτο μόνον ὅτι περὶ ὀνόματος ἐρίζει. τοῦτο μὲν γὰρ τὸ ἁμάρτημα σχεδὸν ἤδη τοῖς πλείστοις οὐκ ἰατροῖς μόνον, ἀλλὰ καὶ φιλοσόφοις συνήθες, ἀλλ' ὅτι μὴ δ' αὐτὸ τοῦτ' αἰσθάνεται, ὅτι περὶ ὀνομάτων ἐρίζει, καὶ διὰ τοῦτο οἶμαι, νομίζων περὶ πράγματος διαλέγεσθαι, μακροὺς ἀποτείνει λόγους. οἱ πρὸς τοῖς ἄλλοις ἀτόποις, ἔτι καὶ ἀσαφῶς κείμενοι, βίβλου τινὸς ἑτέρας ἐξηγουμένης αὐτοὺς οὐ μικρᾶς δέονται, ἵν' ἀεὶ κατατριβώμεθα δηλαδὴ περὶ ὄνου σκιᾶς ἀμφισβητοῦντες, μὴ δὲ τοσοῦτον ἄρα πρὸς τῆς διαλεκτικῆς ὠφεληθέντες, ὡς γνωρίζειν δύνασθαι, τὶς μὲν ὑπὲρ ὀνόματος ἐστὶ, τὶς δὲ ὑπὲρ αὐτοῦ ζήτησις τοῦ πράγματος. ὄντος γάρ τινος σφυγμοῦ βιαίου κατὰ τὴν προσβολὴν, ὡς ὠθεῖν τε καὶ ἀνατρέπειν τὴν ἁφὴν, τὸ μὲν ὅπως ἄν τις αὐτὸν ἀκριβῶς διαγινώσκει ζητεῖν, καὶ προσέτι τὰς αἰτίας ὑφ' ὧν γίνεται, καὶ τὶ δηλοῦν πέφυκεν ὁ τοιοῦτος σφυγμὸς, περὶ πράγματος ἐστὶ σκοπεῖσθαι. τὸ δὲ τὶ κλητέον αὐτὸν, ὑπὲρ ὀνόματος. ἵν' οὖν σαφῶς ὠδιγνώμεν, ὅτι τὸ μὲν ὑπὲρ ὀνομάτων ἐστὶ τὸ μηδὲν ζητεῖν, τὸ δ' ὑπὲρ αὐτῶν τῶν πραγμάτων σκοπεῖσθαι, τὰς τέχνας αὔξει, καλέσωμεν τὸν προειρημένον σφυγμὸν Διῶνα. κἄπειτα λέγωμεν, ὅπως μὲν ἀκριβῶς διαγινώσκεται, τουτέστι ὅτι θλιβόντων τὴν ἀρτηρίαν, οὐκ ὠδιπολῆς ψαυόντων, ἔπειθ', ὅτι γίνεται τῇ ῥώμῃ τῆς ζωτικῆς δυνάμεως, ὡς ἐν τοῖς περὶ σφυγμῶν αἰτίας ἐνδείκνυμεν. εἶθ' ὅτι σημεῖον ἐστὶ ἐν νόσοις ἀγαθὸν, καὶ ἄλλα τέ τινα, καὶ κρίσεις οἵας πέφυκε δηλοῦν. εἰς τέτταρα γάρ τοι μέρη νενεμημένης ἁπάσης τῆς περὶ τοὺς σφυγμοὺς θεωρίας, εἰς τε τὸ περὶ τῆς διαφορᾶς αὐτῶν, καὶ τὸ περὶ διαγνώσεως, καὶ τὸ περὶ τῶν αἰτίων, καὶ τέταρτον τὸ περὶ τῆς δι' αὐτῶν προγνώσεως, οὐδὲν αὐτῶν παραβλάπτεται, καλεσάντων ἡμῶν τὸν ἰσχυρῶς πλήττοντα σφυγμὸν Διῶνα. καὶ γὰρ ὅπη τῶν

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 38 sur 494

ἄλλων διαφέρει μεμαθήκαμεν. ἄν τε θέωμεν, ἄν τε δίωμεν, αὖτ' ἄλλό τι καλεῖται, καὶ ὅπως διαγνωσθήσεται, ὑπὸ τίνος αἰτίας γίγνεται, καὶ τί διαλοιπὸν ἐστὶν αὐτοῦ πρὸς Μάγνον Ἀρχιγένης, τάχα μὲν παρανομοῦντα καὶ αὐτὸν εἰς τὸ τῶν ἑλλήνων ἔθος, τό, περὶ τὰς προσηγορίας, ὅμως δὲ σωίζοντα τό γε πρᾶγμα, ὡς τὸ πλεῖστον αὐτῷ τῇ πρὸς ἀλλήλους προθυμότερος ἀμφισβητήσεως ἕνεκεν ὀνόματος ὅδι. τί γὰρ δὴ καὶ φησὶν ὁ Μάγνος αὐτὴ λέξει. χρὴ τοίνυν καὶ μέγεθος ἀξιόλογον εἶναι τοῖς σφυγμοῖς καὶ πληρότητα καὶ τάχος πρὸς τὸ διακτύλοις, εἰ μέλλει τις κυριολογεῖν σφοδρὸν σφυγμὸν ὀνομάζων. οἶδ' ἐγὼ ἂν ἀφ' ὧν ὁ Μάγνος ὅτι μὴ περὶ πράγματος, ἀλλὰ περὶ κυρίως ὀνομάζειν, ἢ μὴ κυρίως πρὸς ἀλλήλους διαφέρεσθαι. ἀφέσεσθαι δ' ἔτι ποιεῖ δῆλον τῷ ἐφεξῆς. ἀξιοῖ γὰρ τὸν Δημήτριον ᾧ ταῦτα τὰ βιβλία τὰ περὶ τῶν ἐφθορημένων μετὰ τοῦ Θεμίζωνος χρόνους ἀνεθήκε, σωεπισκέψασθαι καὶ αὐτόν, ὡς ἂν φιλόσοφον τε ὄντα, καὶ τί τὸ κύριον ὄνομα, καὶ τί τὸ μὴ τοιοῦτον, ἀκριβέστερον εἰδότα. λέγει δ' οὕτως. οὐδὲν γὰρ χεῖρον καὶ ταῦτα παραγράψαι τῇ ῥήσιν αὐτῶν τοῦ Μάγνου. ὡδὶ οὖν τοῦτον καλῶς ἂν τοῖς ἁπλᾶς διαφορᾶς κατέταξεν, σύ μοι διαίτησον. σοὶ γὰρ ὧν βάλλει μᾶλλον τὰς κυριολογίας κεῖνον, καὶ ἀρ' τῶν ὀνομάτων τεκμήρασθαι τὴν ὑπόστασιν τῶν σημαινομένων. εἰθ' ἑξῆς μᾶλλον ἀφέστερον ποιεῖ λέγων ὧδί. ἐγὼ δ' οὐκ ἀλλοῖος τὴν ἐμαυτοῦ γνώμην μέχρι τοῦ δεῦρο φημὶ δὲ τὸ τ' ὀφοδρότητος ὄνομα σημαίνειν οὐχ ἁπλῶς διαφορὰν σφυγμῶν. σύμμετρον δὲ ἐκ μεγέθους, καὶ τάχους, καὶ πληρότητος. οὐκοῦν καὶ τοῦδε τοῦ τί σημαίνει τὸ ὄνομα τὸ τῆς σφοδρότητος, ἀμφισβητεῖν ὁμολογεῖ. καὶ ὅλως εἴτις βούλεται τὸν πάντα λόγον ἀναλέξασθαι, γέγραπται δὲ ἐν τῷ τρίτῳ τῶν ἐφθορημένων μετὰ τοὺς Θεμίσωνος χρόνους, εὑρεῖ αὐτὸν ἀεὶ διανούμενον, ὅτι περὶ ὀνόματός ἡ ζήτησις ὅδι. τάχ' οὖν τινὲς θαυμάζειν ἔπεισι τῆς καινοτομίας τοῦ Μάγνου. καὶ γὰρ ἔοικε μεταπίπτειν τὰ συμαινόμενα τῶν ὀνομάτων, εἴτε ὀρθῶς, εἴτε οὐκ ὀρθῶς οἱ πρόσθεν ἰατροὶ κατεχρήσαντο αὐτοῖς. θεωρίαν μὲν γάρ τινα ἐφθορέισκειν εἰς τὰ τῆς τέχνης ὄργανα διαφέρουσαν, ἀνεμέσητον οὐ Μάγνῳ μόνον, ἀλλὰ καὶ πάντι τῷ διωαμένῳ, κἂν τὴμβρον τις ἢ τοιοῦτος, κἂν μετὰ μυριάδας ἐτῶν παμπόλλας γίνηται. τὸ δ' ὥσπερ ὀνομάτων ἐρίζειν οἷς τοῦτον τρέπει ἡ σκέψις, οὐκ ὀρθόν. ἀλλ' εἰ τις ταῦτα θαυμάζει τε καὶ μέμφεται, καλῶς μὲν ἴσως ποιεῖ, δοκεῖ δὲ ἀγνοεῖν τὴν προαίρεσιν τῶν ἀνδρῶν. ἀρέσκονται γὰρ οὗτοι πάντες οἱ πανδυματικοὶ καλούμενοι τοῖς ἀρ' ἡμῶν ἐρίζειν. ὥστ' ἐπεὶ χρύσιππος ἀνδρὸς εἴδισεν ἀμφισβητεῖν περὶ τῶν κατὰ τὴν φιλοσοφίαν ὀνομάτων, οὐ δ' αὐτοὶ περὶ τῶν κατὰ τὴν ἰατρικὴν ταῦτα ποιεῖν οἰκεῖον. καὶ ζήνων δὲ ὁ κιτιεὺς, ἔτι πρότερον ἑτοίμως καινοτομεῖν τε καὶ ἐπορθοῦν τὸ τῶν ἑλλήνων ἔθος ἐν τοῖς ὀνόμασιν. οὐκοῦν ἔτι θαυμαστὸν οὐδέν, εἰς τοῦτον ἐκπεπτωκέναι ἡμῖν ἐν αὐτοῖς φιλονεικείας οὐ νεωτέρους ἰατρούς τε καὶ φιλοσόφους. ἀλλὰ τί θαυμάζειν αὐτῶν ἄξιον, εἰ μὴ δ' ὅτι περὶ ὀνόματος ἐρίζουσι σωιῶσιν. ὥσπερ οὖν οὐδ' ὁ Ἀρχιγένης, καί τοι τἄλλα σωετὸς ὤν, οὐκ ἠξίωσεν αὐτὸ τοῦτ', ὡσημαινόμενον, ὅτι καινοτομεῖ περὶ τοὔνομα τῆς σφοδρότητος ὁ Μάγνος, οὕτω παραιτεῖσθαι τί τῶν χρησιμωτέρων, ἀλλ' ἄνω καὶ κάτω στρέφεται κατὰ τὸν τόπον, τάττ' ἄλλα διαμαρτάνων, καὶ ὅτι μηδ' αὐτῷ τῇ ῥήσιν ἑκάστοτε τοῦ Μάγνου παραπίθεται, ὅτι πολὺ σαφέστερον οὖσαν ὧν αὐτὸς γράφει, μεταλαμβάνων. ἄλλο δ' ἔτι μεῖζον ἁμάρτημα ἐν τοῖς ὀνόμασι μικρολογίας ἁμαρτάνοσι χεδὸν ἅπαντες οἱ μὲν ἠρόφιλον περὶ τῶν σφυγμῶν γεγραφότες. δέον γὰρ, ὡς ὀλίγῳ πρόσθεν ἡμεῖς διειλόμεθα, καὶ αὐτὸν οὕτω διειλημμένος, ἰδίᾳ μὲν περὶ τῆς διαφορᾶς τῶν σφυγμῶν, ἰδίᾳ δὲ περὶ τῆς διαγνώσεως αὐτῶν, ἰδίᾳ δ' ἔτι περὶ τῶν ἐν αὐτοῖς αἰτίων, κἄπειθ' ἑξῆς ἰδίᾳ περὶ τῆς θέσεως αὐτῶν πραγνώσεως διδάσκειν; οὐκ οἶδ' ὅπως ἅπαντ' ὀμοῦ συγχέουσί τε καὶ παραλιπόντες ὅλως, τῶν δ' ὧδὶ σμικρὸν κομιδῆ μνημονεύοντες, τά δ' ἀχρήστως τε καὶ περιττῶς ἀκριβοῦντες. τά δ' ἀλόγως εἰς ταὐτὸ συναγαγόντες, ὥσπερ ἓν ὄντα, καί τοι πάμπολυ διαφέροντα. κατὰ γοῦν τοῦτον αὐτοῦ λόγον τὸν περὶ τῆς σφοδρότητος ὁ Ἀρχιγένης, ὅταν μὲν γραφῇ ὡς ἐκ τοῦ καθ' ἕνα χωρισμὸν φανερὰ γίγνεται καθ' αὑτὴν ἡ σφοδρότης οὖσα, ὁ τόνος ὡς εἶπον τῆς τῶν ἀρτηριῶν κινήσεως, τὸ τῆς σφοδρότητος αἴτιον εἰπών, αὐτὴν οἴεται δεδηλωκέναι τὴν σφοδρότητα. εἰ γὰρ δὴ τοῦτ' ὀρθῶς ὦ Ἀρχίγενες ἡ σφοδρότης, ἀπόκρινε τὴν αἰτίαν ἡμῖν αὐτῆς. ἀλλ' οὐκ ἔχεις. ἢ πάλιν ταὐτὸν ἀναγκαδέσει λέγειν τὸν τόνον. καὶ ἔσαι σοὶ ὁ τόνος τῆς τῶν ἀρτηριῶν κινήσεως ἅμα μὲν αἰτία τῆς σφοδρότητος, ἅμα δὲ ἡ σφοδρότης αὐτή. πολλῷ τοίνυν ἄμεινον οἱ πρὸ ἀρχιγένους περὶ σφυγμῶν γράψαντες, οἱ μὲν τὸ αὐτιβατικὸν, οἱ δὲ τὸ βίαιον, οἱ δὲ τὸ ἰσχυρὸν, οἱ δὲ τὸ ἀναπρεπῆ τῆς προσβολῆς τῶν ἀρτηριῶν, ἐκάλεσαν σφοδρότητα. καὶ τοῦτο καὶ αὐτὸς ὁ ἀρχιγένης ἐπίσταται. τί γοῦν φησι. δοκεῖ δὲ πᾶσί γε τῇ τῆς ἁφῆς πληγῇ κεῖσθαι, καθ' ὁ καὶ πληγὴν ἀπ' ἀρτηρίας φασίν αὐτὴν τινές. εἶτ' οὐκ οἶδ' ὅπως οἴεται διαβάλλειν αὐτῶν τὴν δόξαν, ὡσλίπως γράφων. φαίνεται δὲ καθ' ὅλην τὴν διαστολὴν τὸ στενὸν ἡ ὁρμῆς, καθ' ὃ καὶ εἰ προσπίεζοιμεν οὖν δακτύλους, στρεωτέρα ὑποπίπτει ἡ πληγὴ, οὐ κατὰ τὸ πέρας τῆς διαστολῆς, ἀλλὰ κατωτέρω τό τε γινομένη. ἡ μὲν λέξις αὕτη. πάρεστι δὲ σκοπεῖσθαι ὡς οὐδὲν ἡ αὐτὴ λογία πράττει. τί γὰρ πρὸς ἔπος, εἰ καὶ πρὸ τοῦ πέρατος ἡ διαστολῆς, ἢ ἡ πληγῆς ποιότης δῆλη γίγνεται, ἧς μὴ οὐκ εἶναι πληγὴν ἀπ' ἀρτηρίας τὴν σφοδρότητα. εἰ μὲν γὰρ τοῦτ' ἔλεγον οἱ πρὸ ἀρχιγένους, ὡς οὐκέτι ἡ σφοδρότης αὐτιβατικὴ πληγὴ κατὰ τὸ πέρας τῆς διαστολῆς γινομένη, καλῶς αὐτέλεγχε αὐτὸς ὑπομιμνήσκων, ὅτι καὶ πρὸ τοῦ πέρατος ἤδη φαίνεται τὸ βίαιον ἡ προσβολῆς, ἐπεὶ δ' ἁπλῶς ἔφασαν αὐτιβατικὴν εἶναι πληγὴν τὴν σφοδρότητα, τὸ δεικνύειν ὅτι καὶ πρὸ τοῦ πέρατος τῆς διαστολῆς ἤδη φαίνεται τοιαύτη, μάταιον. ἀλλ' ἔσω τοῦθ' ὅπερ ὁ ἀρχιγένης βούλεται. τόνος μὲν τις ἡ σφοδρότης, τόδ' ἰσχυρὸν τὴν πληγῆς οὐκ εἶναι σφοδρότης. ἐζητήσαμεν αὐτὸν τὴν αἰτίαν σφοδρότητος σφυγμοῦ. οὐ γὰρ δὴ που ταυτόν ὄντ, σφοδρότης τε καὶ σφοδρότητος αἰτία. τὸ μὲν γὰρ φαίνεται, καὶ πᾶς ἰατρὸς ζητεῖ διὰ νοσοῦντος. ὅγε μὴν πάντάπασιν ἀγύμναστος, οὐδὲν γνωρίζει τὸν σφυγμὸν ἢ σφοδρὸν, ἢ ἀμυδρὸν εἶναι. οὐ μὲν ἥ γε

αἰτία

ἀκτία φαίνεται. καὶ ὅλα ὅσα οὐδὲν ὑπὲρ αὐτῆ ὁμολογεῖται. Ηρόφιλος μὲν γὰρ φησὶ βούλεσθαι ἡ κατὰ ἡ ἀρτηρίας ζωτικῆς δυνάμεως ἀκτίαν εἶναι σφυγμόν. Αθηναῖος δὲ τὸν ζωτικὸν τόνον τὴν ἰσχύν. Ασκληπιάδης δ' ἀμφοῖν καταγελάστεται. καὶ τόνος, ὦ δαιμόνιε, καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα καινὰ φάσκων ὑπάρχειν ὀνόματα. τὴν δ' ἀκτίαν ἡ σφοδρότητα· εἰς πλῆθος καὶ λεπτότητα συνδύματος ἀνοίσει, καθάπερ οἶμαι καὶ Ερασίστρατος. οὐδὲ γὰρ οὗτος τοῖς χιτῶσιν αὐτοῖς τῶν ἀρτηριῶν μεταδίδωσι ἡ τονικῆς δυνάμεως, ἀλλὰ ἡ καρδίας ἰσχυρῶς ἐκθλιβούσης τὸ συνδύμα, τῆ τότε δηλαδὴ τῶν ἀρτηριῶν φορᾷ τὸ ἀντιβατικὸν ἐν τῆ πληγῆ φησι γεννᾶσθαι. καὶ τί δεῖ τούτων μνημονεύειν; ὁ γάρ τοι Μάγνος ὁ αὐτὸς ἀεὶ ἡ συνδυματικῆς αἱρέσεως ἐστὶν πρωτοεύρετος, ἑτέρως τὸ ἰσχυρὸν ἡ πληγῆς γίνεσθαι φησί, ἢ ὡς Αρχιγένης. ἀλλὰ πρὸς μὲν ἡ τοιαύτης διαφωνίας οὐ νῦν ὁ καιρός. ὑπομνήσω δ' οὖν εἰς τὰ πρόσθεν τό γε τοιοῦτον, ὡς τὸ μὲν ἰσχυρὸν ἡ πληγῆς ἐν τῷ τὴν ἀφὴν ὠθεῖν καὶ ἀντιβαίνειν, καὶ ἀναστρέπειν κείμενον ἅπασι ὁμολογεῖται. τὸ δ', ὑπὸ τίνων ἀκτίας γίνεται, διαφωνεῖται. γελοῖον δ' ὄντι ἐν τῇ διαφωνίᾳ τοῦ τί ποτ' ὄντι ὁ δεῖνα τῆς σφυγμὸς, καὶ ὅτου διαλάσκειν, ἀλλ' ὑπὸ τίνων γίνεται γράφειν. τὸ μὲν γὰρ τί ποτ' ὄντι φαίνεσθαι δεῖ, τὸ δ' ὑπὸ τίνων γίνεται λόγῳ φωράσθαι. δῆλον δὲ ὡς οὐδ' ὅπως διανεγκεῖν ὁ σφοδρὸς σφυγμὸς ἡ ἀκτίας, ὑφ' ἧς γίνεται, διηρθρωμένως ἐγίνωσκεν ὁ ἀρχιγένης. καὶ ὅλα ὅσα ἐν τῷ τόνῳ ἡ κινήσεως τῶν ἀρτηριῶν τιθέντων, πλέον ὅσον μὲν ἄτοπον εἰπεῖν σφοδρότητα, αὐτὴν δὲ κατὰ τὸ ποιόν ἡ πληγῆς φάναι σωίσασθαι βίαιόν τινα οὖσαν καὶ ἀντιβατικὴν προσβολήν. ὅτι δὲ συγλέγχεται πρὸς τὰ πράγματα καὶ διηρθρωμένον οὐδὲν λέγει, δῆλον ἐξ ὧν ὠθιφέρηται πρὸς ὁ σφυγμὸς. τί γὰρ φησι, σφοδρὸς μὴ οὖν σφυγμὸς ὁ μείζονα τόνον ἔχων ἡ κινήσεως, καὶ ῥοιζώδης ὤν. ἀμυδρὸς δὲ ὁ ἐκλελυμένον τὸν τόνον ἔχων, καὶ ἀσύστροφον τὴν πληγήν. οὐ γὰρ ἁπλῶς εἶπε. σφοδρὸς μὴ οὖν ὅτιν σφυγμὸς ὁ μείζονα τὸν τόνον ἔχων ἡ κινήσεως, ἀλλὰ προσέθηκε καὶ ῥοιζώδης ὤν. ὅ τί ποτ' αὐτῷ βούλεται μὰ τὸν θεὸν οὐκ ἀκριβῶς συνίημι. ποιητικὸν γὰρ τόνομα ὅτι ὁ ῥοιζῶν, οὐ πολιτικὸν, οὔτε σωεχῶς λεγόμενον οὐδαχῶ, οὐδὲ τί ποτε σημαῖνον, προδήλον. ἀλλ' εἰ μή τι χρὴ τοῖς γραμματικοῖς ὠσεδύμῃ ἐξηγουμένοις τὸ παρὰ τῷ ποιητῇ λεγόμενον ὠδὶ τοῦ κύκλωπος· πολλῷ ἧσσον ῥοιζῶ πρὸς ὄρος πρέπει πίονα μῆλα, τάχος κινήσεως ὁ ῥοιζος δηλοῖ. ὁ μὴν εὐβάλετό γε ὁ ἀρχιγένης αὐτὸς ὁπότ' αὐτέλεγε τῷ Μάγνῳ. πλὴν εἰ πῆ ἁπλησίον τι τοῖς ῥήτορσι ποιεῖ, κατηγορεῖ πολλάκις ὧν οὐκ ἔγνωκεν. ἀλλ' οὐκ ὤμην ἐγώ γε τί ποτ' οὖν ὄντι ὁ βούλεται δηλοῦν ὁ ῥοιζος, εἰ μὴ τὸ τάχος. ἀλλ' ἆρα γε τὸ ἰσχυρὸν ἡ πληγῆς; ἀλλ' οὕτως πάλιν ἅμα δυοῖν ἔσαι τὸν ὁρισμὸν πεποιημένον, ἀκτίᾳ τε τοῦ ποιοῦντος καὶ γινομένῃ πρὸς αὐτὸ, καὶ μείζων ἡ ἀρρία. πότερον ἑκάτερον αὐτῶν βούλεται τὸν σφοδρὸν εἶναι σφυγμὸν, τό, τε τοῦ τόνου μέγεθος, καὶ τὸ βίαιον ἡ πληγῆς, ἢ τὸ συναμφότερον. οὔτε γὰρ ἑκάτερον, οὔτε συναμφότερον, οὐ καλῶς. ὅτι μὲ διωμάτην, ὡς ἐλέχθη, τὴν ἀκτίαν τῇ γινομένῃ. πρὸς αὖ ἡ ταυτὸν εἶναι. καὶ γὰρ δὴ τὸ φάναι μείζονα τόνον ἔχει ἡ κινήσεως τὸν σφοδρὸν σφυγμὸν, ἀσαφές. οὐδὲ γὰρ οὐδ' ἐνταῦθα σωίημι τί λέγει, πότερον ὑπὸ μείζονος τόνου γίνεσθαι τὸν σφοδρὸν σφυγμὸν, ἢ τὸν μείζονα τόνον σφοδρὸν εἶναι σφυγμόν. κατὰ μὲν γὰρ τὸ πρότερον τῶν σημαινομένων, οὐ τί ποτ' ὄντι ὁ σφοδρὸς σφυγμὸς, ἀλλ' ὑπὸ τίνος γίνεται, δεδήλωται. κατὰ δὲ τὸ δεύτερον, ἀδήλως τε καὶ ἀμφισβητουμένως κατὰ τὰς αἱρέσεις ἡ διδασκαλία. χρὴ δ' εἰπεῖν τι καὶ ἄλλο, καὶ τὸν σφοδρὸν σφυγμὸν ἐν τοῖς ἀδήλοις τῶν ὄντων πραγμάτων. ἀλλ' ὁ τόνος οὐκ ἀδηλότης, ἢ πάντως ἂν ἅπασιν ὡμολογεῖτο. τινὲς μὲν γὰρ οὐδὲ σωίεναι φασὶν ὅλως τί ποτε σημαίνεται πρὸς τοῦ τόνου ὀνόματος, καί τοι σωιέντες τε καὶ ἀεὶ δανόμενοι σφοδρὸν σφυγμόν. τινὲς μὲν ὁμολογοῦσι τὸ λεγόμενον, ὑπάρχειν δ' οὐ συγχωροῦσιν. οὕτως οὐ ταυτὸν δεῖ τόνος κινήσεως καὶ σφοδρὸς σφυγμὸς, εἴγε τὸ μὴ αὐτῶν ἀδηλότητι φαίνεται, τὸ δὲ ὂ μόνον ἄδηλον τοῖς ἀδήλοις, ἀλλὰ καὶ διαμφισβητούμενον καὶ ἀσαφὲς ὅλως δεῖν. ἆρ' οὖν ἡ μὴ τοῦ σφοδροῦ σφυγμοῦ διδασκαλία καὶ ἀσαφὴς, καὶ ψευδὴς κατὰ πάντα τὰ σημαινόμενα, σαφεστέρα δὲ καὶ ἀληθεστέρα ἡ τοῦ γνωστὸς αὐτοῦ τοῦ ἀμυδροῦ; τάχα γὰρ ἐκ τῆς αὐτοῦ θέσεως σωιζόμενός τινος τῶν γε τῷ πρότερῳ λόγῳ δωκησόμεθα. τί δὴ φησιν ἀμυδρὸς δὲ ὁ ἐκλελυμένον τόνον ἔχων καὶ ἀσύστροφον τὴν πληγήν. ὑπὸ τοῦτο δὴ φανερῶς τῷ μὴ μεγάλῳ τόνῳ τὸν ἐκλελυμένον αὐτέθηκε, δέον οὐ τοῦτο, ἀλλὰ τὸν μικρὸν αὐτιθέναι. ἢ κακῶς γε τῷ σφοδρῷ τὸν μέγαν εἶπε, τῷ δὲ ῥοιζώδει ἀσύστροφον ἡ πληγῆς. εἰ μὴ οὖν γνόσῃ τί ποτ' ὄντι τὸ ἀσύστροφον, ἴσως ἂν σωῆκα τοῦ ῥοιζώδους. νωὶ δὲ αὐτὸ τοῦτο πάλιν ἀσαφέστερον ὄντι πολλῷ τοῦ ῥοιζώδους. ὥστ' οὐδέτερον αὐτῶν ἐξηκριβωμένον γίνεται θατέρου. πότερον γὰρ βραδὴ νομίζομεν λέγειν αὐτὸν ἀσύστροφον, ἢ τὸ ἄῤῥωστον, ἢ τὸ μαλακὸν, ἢ τὸ δυνατὸν προπῆσον, ἢ τὸ διαλελυμένον, οὐκ ἔχω συμβαλεῖν. ὧν δὲ μόνον ὧν τούτῳ τῷ τρόπῳ πλέον μοι νομίζω γεγονέναι, τὸ καὶ τὴν ποιότητα ἡ πληγῆς αὐτὸν εἰς τὴν ὑπόνοιαν ἡ σφοδρότητος παραλαμβάνειν. καί τοι κατ' ἀρχὰς ὁπότ' αὐτέλεγε τῷ μάγνῳ μόνον τόνον εἰπόντι ἡ τῶν ἀρτηριῶν κινήσεως. ἀλλὰ νῦν καὶ ἀσύστροφον ἐφὶ τὴν πληγήν. καὶ μὴν αὐτεῖπεν ὀλίγῳ πρόσθεν τοῖς ὑπὸ τῆς ἀφῆς πληγῆ κεῖσθαι νομίζουσιν αὐτόν. ἐμοὶ μὲν δὴ καὶ τοῦτο πάντα τεταραγμένου, καὶ μηδὲν ἀκριβὲς ἔχοντος εἰπεῖν, εἶναι δοκεῖ. οἶδ' ἔστιν μὴ ταῦτα, τά δ' οὖν ἐφεξῆς αὐτῶν οἶδ' ὅτι λῆρος εἶναι δῆλον μακρὸς, ἄν γε μὴ σοφιστὴς τις ἦς καὶ αὐτὸς, ἀλλὰ τῶν ἡ ἰατρικῆς ὄργανον ἐρασής. ἡ μὲν οὖν ἔξησις αὕτη τοῦ Αρχιγένους τόν δὲ τὸν τρόπον ἔχει. ἔσι δὲ κατὰ τὴν σφοδρότητα τοιαύτας καὶ ἄλλας ὑπαγαγεῖν διαφορᾶς, ἐκλελυμένη ἐμπίπτει ἡ πληγὴ καὶ ἀβαρὴς, οὗ ἀμαυρὸν σφυγμὸν ἤδη τινὲς ἐπάλεσαν. ἄλλη δὲ βαρεῖα μὲν ἔκλυτος, ταύτῃ ἀμυδροῦ σφυγμοῦ διαφορὰν θείη τις ἄν, ἢ δ' οὐκ ἔκλυτος μὲν ἀλλ' οἷον παραπεπορισμένη, καὶ εἴσω ῥέπουσα τὸ βάρος ἔχουσα. περιδυμένη καὶ δεδυκυῖα διαφορὰ, κατὰ σφοδρότητα εἴη ἂν σφυγμοῦ, καὶ κατὰ τὸν σφοδρὸν, ἡ μὲν τις πληγὴ εἴη ἂν ἐξεσισκὴ, ὑγρότερον ἐξωθοῦσα τὴν ἀφὴν, οἷα ἂν τροφῆς μάλισα νεαρᾶς ἐγκίνεται. ἡ δὲ δύσθρωσος δεῖ μᾶλλον οἷον διακυλωνισμένη τοῦ κινοῦντος. ἡ δ' ὑπείσισι πάσι καὶ ὧδι τοῖς ἐν ἕρκει πλεονασμοῖς

φαίνεται. ταῦτ' ὦ πρὸς θεῶν πότερον βασανιστὰ πίς, ἢ λεκτὰ φήσει; τὴν γοῦν βίον βραχὺ ὡς πρὸς τὴν τέχνης ὄντα μέγεθος, οὐ βραχὺ οὕτω γε. ἀλλὰ τὸ μηδὲν ποιεῖ, πόσον ὄχλον ἐπεισάγων αὐτῇ ψεύδους θεωρίας. πόθεν γοῦν οὗτοι πάλιν ἥκουσιν ἡμῖν οἱ σφυγμοί, βαρεῖς καὶ ἀβαρεῖς. τί δ' οὐ καὶ ταυτὶ ἐν ἀρχῇ τῶν διαφορᾶν ἐδίδασκον, ἵνα μὴ ὀκτὼ ποιότητας ἔλεγεν ὑπάρχειν τοῖς σφυγμοῖς. ὡς γὰρ μέγεθος καὶ τάχος, καὶ σφοδρότητα, καὶ τἆλλα. τί τὸ κωλύον ἓν καὶ βαρύτητα προσγράψαι. πόθεν αὖτε πάλιν ἡ καινὴ προαγωγία. βαρὺς σφυγμός ἐστι τίς. πόσω μενοῦν ὦ Ἀρχίγονε, ἑρμηνευτὸν ἡμῖν εἰ γε μὴ μόνον ὀνόματα γεγραφὼς ἐστι, πρᾶγμα δ' οὐδὲν ἐργικόν. ἐστι τις σφοδρὸς σφυγμός, ὡς οἱ μὴ προαγωγευταὶ ἔγραψαν, ἀντιβατικὸς ἢ τὴν πληγήν. διάγνωσις δ' αὐτοῦ δηλοῦντων τὴν ἀρτηρίαν, οὐκ ἂν πολὺς γανόντων. αἰτία δ' ἄλλη μὲν κατ' ἄλλον, ἄλλη δὲ ἡ τοῦ τονώδους ὑμᾶς ῥώμη τοῦ τόνου. λέξον μοι καὶ πρὸς τοῦ βαρέος ὡσαύτως, τήν τε φύσιν αὐτοῦ, καὶ τὴν διάγνωσιν, καὶ τὴν αἰτίαν. ἢ γελοιότατον ἂν εἴης, τὶς μὲν ἐστι σφοδρὸς σφυγμός, καὶ ταχύς, καὶ μέγας, ἐγκεχυμένος τε καὶ ὀρθιζόμενος, οὓς καὶ χωρὶς ὁρισμῶν γνωρίζομεν ἄν, εἰ γε μὴ παντάπασιν ἀηθεῖς ἡμῖν ἑλληνικῆς λέξεως; τίς δ' ὅστις ὁ σφυγμὸς ὁ βαρὺς οὗτος, ὃν ἐπεισάγεις ἡμῖν καινὸν οὐκ ἐγκεχυμένος, ἀλλ' ὑπολαμβάνων εἰ τόνημα μόνον γράψειας εἰρηκέναι τι πλέον. ὅπερ δὲ οὐ λέγειν, ἀλλὰ λαλεῖν, δῆλόν. εἰ μὲν ὃν βούλει κατὰ τὴν κωμῳδὴν, λαλεῖν ἄριστος, ἀδιαπτώτατος λέγειν, ἕτερος ἂν εἴη λόγος. εἰ δ' οὐ λαλεῖν, ἀλλὰ λέγειν, τί καὶ διδάσκειν ἐθέλεις, δηλοῦν ἡμῖν, τίνι τῶν αἰσθήσεων, καὶ πῶς διαγνωσόμεθα τὸν βαρὺν ὅστερ σφυγμόν. ἐγὼ μὲν γὰρ οὐδὲ λίθῳ βαρεῖ, οὐδὲ ξύλῳ δύναμαι διαγνῶναι, μὴ ταῖς χερσὶν ἁράμενος, ἢ ἀναθέμενος τοῖς ὤμοις, ἢ ἐξαρτησάμενος τῷ τραχήλῳ. πότερον οὖν καὶ τὴν ἀρτηρίαν τοῦ νοσοῦντος ἐν ταῖς χερσὶ βασάζοντας ἡμᾶς, ἢ ἀναθεμένους δήσει διαγιγνώσκειν, οὕτως ὁ βαρὺς τῷ σφυγμῷ, ἢ τί κελεύεις ὦ ἀρχίγονε. πῶς δὲ ταῦτα τῷ ἀπ' αὐτοῦ τις γέρων σεμνὸς γνενεκοντούτης, ὦ τᾶν, ὦ τέκνον ἔφη, ἐκ λελυμένου καὶ νωχελοῦς, καὶ βραδέος, καὶ μέλλοντος ὁ σφυγμὸς ἂν εἴη. πάλιν οὖν ἡμεῖς ἐφαμεν, ὦ πάτερ, ἐκλελυμένον τινὰ λέγεις, ἆρα γε τὸν βραδύν, ἢ τὸν ἀραιόν. οὐ γὰρ συνίεμεν. ὀλίγον οὖν διασιωπήσας πρὸς βραδὺ ἀπεκρίνατο. καὶ μήν πορίζεταί γε τὸ νωχελὲς ἔφη, οὐκ ἂν ἐροίμην σε. δῆλον γὰρ ὅτι καὶ τοῦτο βραδὺ εἶναι φήσειεν. ἀλλὰ τὸ μέλλον ἔφη οἶμαι βραδὺς δεῖ. ἐκ τούτων συνεὶς ὁ γέρων ὡς ἐπάντων τῶν τεταράχθαι ὀνομάτων ἓν ἐδείκνυτο δηλούμενον πρᾶγμα, βραδύτης σφυγμοῦ, παρακέκλευσθαί τε καὶ φιλονεικεῖν ὑπῆρξατο. μὴ πρῶτον μὲν τὸν μέλλοντα πρὸς αὐτὸ κληθέντα σφυγμὸν οὐ κατὰ τὸ βραδὺ τῆς κινήσεως. ἀλλὰ κατὰ τὸ τῆς ἡσυχίας ἔφασκε μῆκος κεῖσθαι. ὅπερ γὰρ ἐστὶν τὸ μέλλειν, ὀκνεῖν ἄρξασθαι. μετὰ δὲ ταῦτα καὶ τὸν ἐκλελυμένον τ' καὶ τὸν νωχελῆ τὸν οἷον ἄῤῥωστον ἔλεγεν. ἐκλελύσθαι γὰρ καὶ ἀσθενεῖν, καὶ ἀῤῥωστεῖν ταυτὸν δηλοῖ. ἐγὼ τοίνυν πρὸς αὐτὸν ὑπολαβών, οὐδὲν ἔφην πρᾶγμα. καὶ γὰρ εἰ δύο τρία καὶ τρίτον ἀναθέσθαι πρὸς τῶν αὐτῶν ἐθέλεις, συγχωρήσομέν σοι. ζητοῦμεν γὰρ ἀῤῥωστεῖν τἀληθές, οὐκ ἀμφισβητοῦμεν φιλονεικοῦντες. ἔσωσαν δὴ ἔφην, ὁ μὲν μέλλων κατὰ τὸ τῆς ἡσυχίας μῆκος νενομικώς, ὁ δὲ ἐκλελυμένος, καὶ νωχελὴς κατὰ τὴν ἀῤῥωσίαν. ἀναμνήσθητι τοίνυν ὡς βαρὺν ἔφησθα σφυγμὸν εἶναι τὸν ἐκλελυμένον, καὶ νωχελῆ, καὶ βραδύν, καὶ μέλλοντα. ἀφέστηκε δέ μοι πρὸς τῶν σημαινομένων ἀξιώσαντος μαθεῖν, ἓν ἀρχὴ μὲν οὐδέν πλέον ἅπαντος τοῦ βραδέος ἐφαίνετο λεγόμενον. νυνὶ δὲ τὸν μὲν ἐκλελυμένον, καὶ νωχελῆ, τὸν οἷον ἄῤῥωστον ἔφαμεν εἶναι. τὸν μέλλοντα δὲ ἢ τὸ μῆκος τῆς ἡσυχίας νενοεῖσθαι. ἢ βραδὺν ἢ βραδὺν οὐκ ἔτι μένειν. ἆρα οὖν ἀπόκρινασθαί μοι τὸν ἀραιόν, εἰ μὴ τὸν ἀμυδρὸν λέγεις. ἀλλὰ λέγω φησί. τί δὲ τὸν ἡσυχάζοντα μέχρι πολλοῦ. ἆρ' οὐ καὶ τοῦτον ἀραιὸν ἐρεῖς; ὁμολογεῖ. πραίνοιτ' ἂν οὖν ἔφην ἐκ τῶν ὁμολογουμένων ὁ βαρὺς σφυγμὸς ἀμυδρὸς τῇ ἅμα καὶ βραδὺς εἶναι, καὶ ἀραιός. ἐσιώπησεν ὧδε πρὸς τούτοις ὁ προσθεὶς μάλα σεμνῶς. ἀλλ' εἰ καὶ τοῦτ' ἔφην οὐκ ἂν εἴη ποιότης ἑτέρα τις, παρ' ἃς ἅπαντες λέγουσιν ἡ τοῦ βαρέος, ἀλλ' ὄνομα κατὰ τριῶν ποιοτήτων συνόδου κείμενον. τὸν γὰρ ἀμυδρὸν ἅμα καὶ βραδὺ, καὶ ἀραιὸν βαρὺν εἶναι φήσομεν. οὐκ οἶδ' ἔφη τί λέγεις, καὶ φιλονεικεῖς μαχόμενος, καὶ τοῦτ' ἐπὸν ἁπλᾶ ἁπλᾶ, προσβλέψας ἡμῖν ὧδε πικρικόν τι καταγνωσικόν. ἀλλ' ἡμεῖς μετ' ὀλίγας ἡμέρας ὧδε νοσοῦντος τινός, αὐτοῦ τε παρόντος ἐκείνου τοῦ γέροντος, καὶ ἄλλων πολλῶν δυσβουλίων ἰατρῶν, καὶ πάντων παραπομένων ὧδε τοῖς ὑπάρχουσι τῷ πάμνοντι συμπτώμασι, κοιλίαν ἐκταραχθήσεσθαι προεπόντος, ἔστ' ἐρωτώμενοι πρὸς αὐτῶν ὁπόθεν αὐτὸ προειρήκαμεν, πόνον εἰπόμεν εἰς γαστέρα οὐδεὶς ἀφεῖδε. διδάσκουσι δ' αὐτοὺς, ὡς πολλοῦ δέουσι τὰ τηλικαῦτα μανθάνειν, μὴ δὲ τὰ βραχύτατα γινώσκουσιν. ὀλίγων δ' ὕστερον ἡμερῶν, ἐξ ἀρίστου μικτῆρος ἀμυδρᾶς ὀλιγουρίαν προεπόντος, ἔστ' αὖθις παρελθόντας εἰσιόντας, ἔστα ἄλλο τι καὶ ἄλλο, τὸ μὲν προγνόντος, τὸ δὲ θαρραλεύσαντος, ὧν ἐδεήθησαν ἐκείνοι, δεομένοις αὐτοῖς εἰπεῖν ἐκ τίνος τὰς τοιαύτας θεωρίας πολεύεται, μὴ πράττειν, διαπαντὸς ἐσιωπῶμεν, ἐκείνοις μὲν οὐδὲν ἀποκρινόμενοι, πρὸς δ' ὑμᾶς αὐτοὺς λέγοντες τὸ τοῦ κωμικοῦ, ὡς οὔτε σκεβρὸν ὀρθῶται ξύλον, οὔτε γεγραμμένον μεταπεσὼν μοχλεύεται. θᾶττον γὰρ ἂν τις τοὺς ἀπὸ Μαιῶτου καὶ Χρυσοῦ μεταδιδάξειεν, ἢ τοὺς ταῖς αἱρέσεσι προσεπικότας ἰατρούς τε καὶ φιλοσόφους. ὥστ' ἐγὼ τελευτῶν ἔγνων κομψὰ αἰνεῖν μακρὰν ἀδολεσχίαν πρὸς μηδενὸς αὐτοῖς ὅλως διαλεγόμενος. καί μοι ὅπερ πράττεται καὶ πραχθήσεται. καὶ τὰ μὲν γράμματα καφῶς εἰδὼς ἀνωφελῆ πᾶσιν ὀλίγου δεῖν ἐσόμενα, πλὴν ἑνός ἴσως τινός, ἢ δυοῖν, οἳ ἂν καὶ φύσει θαυμασίᾳ, καὶ διδασκαλίᾳ καὶ μελέτῃ χρήσωνται, καὶ πρὸ τούτων ἁπάντων ἔξω τῆς πρὸς τὰς αἱρέσεις κατασῶσι μανίας, ὅμως γράφω, ἅμα μὲν παιδιὰν οὐκ ἄμουσον παίζων, ἅμα δὲ εἰς τὸ τῆς λήθης γῆρας, ὡς ὁ πλαστὼν φησὶν ὑπομνήματα ἑαυτῷ παρασκευαζόμενος, ἅμα δὲ καί τισι τῶν ἑτέρων δηλῆσι χαριζόμενος. ἀλλὰ πρὸς μὲν τὴν πολαζούσης ἀμαθείας ἅμα καὶ φιλονεικείας ἀρκεῖ καὶ ταῦτα. πρὸς ἃ δὲ προθέμεθα λέγειν, ἐπαίμιλλον αὖθις, ὑπολειπτέον τοῖς ἑπόμενα διδαξομένοις, ὡς ὁ βαρὺς σφυγμὸς ὄνομα μόνον ἐστὶ, πρᾶγμα δ' οὐδέν ἐστιν. εἰ γὰρ ὡς ὁ σοφώτατος τῶν καθ' ἡμᾶς ἀρχιγενείων ἀναγκαζόμενος αὐτὸν ἐξηγεῖσθαι, μετελάμβανεν, ἀμυδρὸς ἔσαι καὶ βραδὺς,

βραδὺς, καὶ ἀραιός. εἰ δὲ τὸν τοιοῦτον σφυγμὸν ἐνδείκνυσθαι φαῖεν ὑπὸ πλήθους βαρύνεσθαι τὴν φύσιν, καὶ διὰ τοῦτο καλεῖσθαι δεῖν βαρὺν σφυγμὸν, ὥρα καλεῖν αὐτοὺς οὐ βαρὺν μόνον, ἀλλὰ καὶ ὠμὸν αὐτὸν καὶ ψυχρόν. ὃς οὐδὲν ἧττον πλήθους ὠμότητος χυμῶν, καὶ κατάψυξιν ἐνδείκνυσθαι δύναιτ' ἄν. οὕτω δ' οἶμαι καὶ χολώδη τινὰ, καὶ φλεγματώδη σφυγμὸν ὀνομάζειν οὐκ ὀκνήσομεν ἂν ἅπαξ τῶν ποιούντων αὐτοὺς αἰτίων τὰς προσηγορίας αὐτοῖς τοῖς σφυγμοῖς ὑπαφέρειν ἐθίσωμεν. ὅπερ οὖν ἀεὶ λέγεται τὸ μὴ διωρεῖσθαι παρ' αὐτοῖς, ἰδίᾳ μὲν τὴν περὶ διαφορᾶς σφυγμῶν πραγματείαν, ἰδίᾳ δὲ τῇ περὶ διαγνώσεως, ἰδίᾳ δὲ τὴν περὶ τῶν ἐν αὐτοῖς αἰτίων, ἰδίᾳ δὲ τῇ περὶ προγνώσεως, εἰς τὰς τοιαύτας ἀδολεσχίας ἐμβάλλει. ὁ γ' οὖν ἀρχιγένης περὶ πρώτου πάντων γράφων τοῦ κατὰ τὸ μέγεθος γένους τῶν σφυγμῶν, οὔτε τῶν ποιούντων αὐτοὺς αἰτίων, οὔτε τῆς ἐξ αὐτῶν προγνώσεως ἐμνημόνευσεν, ἀλλὰ τὰς διαφορὰς τῶν κατὰ τὸ γένος τοῦτο συνισταμένων σφυγμῶν, καὶ τοὔνομα ἑκάστης αὐτῶν ἐδίδαξε. βραχέα μὲν πρὸ πρεμβάλλων αὐτοῖς τῆς διαγνώσεως, ἀλλ' οὐδὲ αὐτὸ τοῦτο γινώσκων. ὡς ἐν τοῖς ἑξῆς ἀποδειχθήσεται. δευτέρου δὲ τοῦ κατὰ τὴν σφοδρότητα γένους μνημονεύων τὰς τρεῖς ὁμοῦ διδασκαλίας συνέχεεν, οὐ περὶ διαφορᾶς μόνον καὶ διαγνώσεως, ἀλλὰ καὶ περὶ τῶν ποιούντων αὐτῶν αἰτίων διαλεχθείς. κἂν τῇ περὶ πληρότητος ἔτι μᾶλλον ταραχθεὶς, ἑξῆς ἐν τῇ περὶ ῥυθμῶν, ὀλίγα μὲν προσήψατο, τῆς διαγνωστικῆς θεωρίας. τὰ πλεῖστα δὲ ἐν τῇ πρώτῃ κατέμεινεν. ἐν μόνῃ δὲ τῇ περὶ τάξεως τε καὶ ἀταξίας, ὁμαλότητός τε, καὶ ἀνωμαλίας τὸ πρῶτον μέρος τῆς περὶ τοὺς σφυγμοὺς θεωρίας ἠδυνήθη φυλάξαι καθαρὸν, μήτε περὶ διαγνώσεως, καὶ προγνώσεως τῆς ἐξ αὐτῶν, ἀλλ' οὐδὲ περὶ τῶν αἰτίων οὐδὲν εἰπὼν ἐνταυθοῖ. ἐν δὲ τῷ περὶ τοῦ βαρέος τε καὶ ἀβαροῦς ὡς αὐτὸς ὀνομάζει λόγῳ, πρὸς τοῖς ἄλλοις ἔτι καὶ τοῦτο θαυμαστῶς οὕτως ἔγραψεν. ὃν ἀμαυρὸν σφυγμὸν ἤδη τινὲς ἐκάλεσαν. τίνευ ὦ οὗτος ἔχρην εἰπεῖν; ἐκ ποίας σκυθίας ἥκοντες; ἵνα γνῶσιν ὡς οὐδὲν πλέον δηλοῖ τὸ ἀμαυρὸν ὄνομα, τοῦ ἀμυδροῦ, ἄμφω γὰρ κατὰ τοῦ αὐτοῦ λέγουσιν οἱ ἕλληνες. ἀλλὰ συνηθέστερον αὐτοῖς τὸ ἀμυδρόν. οὗτοι μὲν δὴ δύο σφυγμοὶ βαρύς τε καὶ ἀβαρὺς, ἀρχιγένεια δῶρα, μέχρι τοῦ λαληθῆναι προελθόντες, οὐδεμίαν ἔχουσι διάγνωσιν. οἱ δ' ἐφεξῆς αὐτῶν ἔτ' ἀλλοκοτώτερον σύγκεινται. τίς γὰρ ἐστὶ ἡ ἔσω ῥέπον τὸ βάρος ἔχουσα διαφορὰ σφυγμῶν, ἐγὼ μὲν οὐκ οἶδα. καὶ διὰ τοῦτο πάλιν ἠναγκάσθην ἐρωτᾶν τοὺς ἀπ' αὐτοῦ, τί ποτε εἴη τὸ αἴνιγμα. τῶν δ' αἰνιγματωδέστερόν τε καὶ ἀλλοκοτώτερον τε αὐτοῦ τοῦ συγγράψαντος ἀκκρινομένων, ἔγνων βεβαίως, ὡς εἰσὶν ἄρα τινὲς ἄνθρωποι θαυμάζοντες ἃ μὴ νοοῦσι. καὶ μοι δοκεῖ τοῦτ' αὐτὸ κατανοήσας ὁ ἀρχιγένης, ἑκὼν εἶναι πολλαχόθι γράφων ἀσαφῶς. ἐγὼ μὲν οὖν οὐδὲ χωρὶς τοῦ γελᾶν δύναμαι μνημονεῦσαι ποτε τοῦ ῥέποντος ἔσω βάρους. δῆλον γὰρ ὡς ἕτερόν τι βάρος ἔξω ῥέπον ἐστί. καὶ τοῦτο μὴ ὡς οἶμαι τῷ δέρματι τῆς ἀνθρώπου βαρύ. τὸ δ' ἕτερον τοῖς ὀστοῖς ἐστί. πῶς γὰρ ἂν ἄλλως τὸ μὴ ἔξω, τὸ δ' εἴσω ῥέπειν λέγοιτο τὸ δὲ παραπεποδισμένην, καὶ πεπισυμένην, καὶ δεδυκυῖαν ὀνομάζειν τινὰ διαφορὰν σφυγμοῦ, ἆρ' οὐ καὶ αὐτὰ τῶν ἐξηγησομένων δεῖται; τίς γὰρ ἐστὶ ἡ παραπεποδισμένη; καὶ γὰρ ἡ βραδυτέρα, ἢ χρὴ κινουμένη παραπεπόδισται. καὶ ἡ ἀραιοτέρα, ἢ προσήκει, καὶ ἡ διαλείπουσα, καὶ ἡ ἐκλείπουσα, καὶ ἡ ἀνώμαλος πᾶσα καὶ ἡ ἄτακτος, καὶ ἡ ἄρυθμος, ἀλλὰ καὶ ἡ μικροτέρα τοῦ δέοντος, καὶ ἡ ἀμυδροτέρα, πάντως δή που καὶ αὗται τῶν παραπεποδισμένων εἰσίν. ὅλως γὰρ τὸ παραπεποδίσθαι μᾶλλον αἰτίας ἐστὶ, ἢ διαφορᾶς σφυγμοῦ δηλωτικόν. ἡ δ' αὖ πεπισυμένη, καὶ αὕτη πότερον ἀμυδράτις ἐστὶ, ἢ σμικρά. ἢ τί μέν τοι βούλεται κἀπὶ τῆς δεδυκυίας διαφέρειν; δόξειε γὰρ ἂν ἡ δεδυκυῖα μικρὰ τὶς ὑπάρχειν. ἀλλ' ἴσως μὴ ἡμεῖς σκαιοὶ παντάπασιν ἐσμέν. ἀρχιγένης δὲ μονονοὺ, αὐτὸς ὁ ἑρμῆς, ἕνεκα συνέσεως. ἐχρὴν οὖν αὐτὸν ὡς θεὸν ἀνθρώπους διδάσκειν ὑπεχειροῦντα, μὴ μόνον ὀνόματα γράφειν, ἀλλὰ καὶ διαγνώσεις, ὡς ὑπὸ τῶν σαφεστέρων ἐποίησεν. ἀλλ' εἴπερ ὅλως ἐπεχείρησεν, αἰσθητοῖς γνωρίσμασι διακρίνειν αὐτοῦ. οὐκ ἂν οὕτως μάταια λέγων ἐλάνθανεν, ὥσπερ οὖν καὶ ἡμῶν ἑτέρους πλείονας ἄχρι λόγου συνθεῖναι δυναμένων. καὶ δὴ λόγῳ, πρῶτον μὴ τὸν ἀναπεπτομένον σφυγμόν. οὐ γὰρ δή που δεδυκότα μὴ ἐκείνῳ λέγειν ἔξεστιν, ἀναπεπτομένον δ' ἡμῖν, οὔ. καὶ νὴ δι' ἄλλον νηχόμενον, ἤδη δὲ καὶ γλίσχρον, καὶ κραύρον ἐρῶ, καὶ μέλανα, καὶ λαμπρὸν, καὶ καθαρὸν, καὶ θολερὸν, καὶ δεινὸν, καὶ ἱλαρόν. καί που καὶ βλιτυριζόμενον ἐρῶ σφυγμὸν, καὶ σκινδαψιζόμενον εἰ χρὴ λέγειν ὀνόματα μόνον. ἀλλὰ καὶ τὸ βλίτυρι φασὶ, καὶ τὸ σκινδαψὸς ἄσημα παντελῶς ἐστί. τὰ δ' ἀρχιγένους δῆλα. τί ληρεῖς ἄνθρωπε ἑκών. καὶ γὰρ τὸ βλίτυρι κροῦμα τι δηλοῖ, καὶ τὸ σκινδαψὸς, οὐκ οἰκέτου μόνον, ἀλλὰ καὶ ὀργάνου τινὸς ἐστὶ ὄνομα. τί δὴ φήσει τοῦτο τὶς οἶμαι πρὸς τοὺς σφυγμούς. τί δὲ ἃ σὺ λέγεις ὀνόματα πρὸς αὐτοὺς ἐστὶ, τά τε μικρῷ πρόσθεν εἰρημένα, καὶ ὁ ἀκκεκρημνισμένος, καὶ ὁ τρύζων, καὶ ὁ ὑγροφανὴς, καὶ ὁ καρώδης, καὶ βομβῶν, καὶ ὁ ἐκτεθαμβημένος, καὶ ὁ ἀναληθὴς, καὶ ὁ ἀτενὴς, καὶ ὁ ἀδρανὴς, καὶ ὁ ἀκπεπηγὼς, καὶ ὁ διαπεφυσημένος, καὶ ὁ διηγκωνισμένος, καὶ ὁ ἐγκαλυπτομένος, καὶ ὁ ἐξώστης, καὶ ὁ ἐμβριθὴς, καὶ ὁ ἐγκρέκων, καὶ ὁ νότυλος, καὶ ὁ κατανεναγμένος, καὶ ὁ διανεναγμένος, καὶ ὁ λαγαρίζων, καὶ ὁ ὑποκλεπτόμενος, καὶ ὁ ῥακώδης, καὶ ὁ σεσοβημένος, καὶ ὁ σκυθρωπῶς ἀποχωρῶν. ὅ, τε τῆς ἀρτηρίας ὀλκίμου προσπιπτούσης, ἄλλων τε τοιούτων ὀνομάτων πάμπολυ πλῆθος, ἅπερ ἰδίᾳ μὴ τί καθ' αὐτὰ δηλοῖ. κοινὸν δὲ αὐτοῖς πρὸς τοὺς σφυγμοὺς οὐδέν ἐστι. ὥσπερ οὐδὲ τὸ ὑγρότερον ἐξωθεῖν λέγεσθαι τινὰ σφυγμόν. ἐνταῦθα γὰρ πάλιν ἀκρπλανᾶται τῆς τῶν σφυγμῶν διδασκαλίας ὁ ἀρχιγένης ὑγρότητος μνημονεύων, εἰς μὴ τὰς προγνώσεις χρησίμου πράγματος, ἀλλ' οὐκ ἐκ τῆς περὶ σφυγμῶν θεωρίας. μίξας οὖν αὐτῇ τῇ ἐξερεστικῇ πρὸς αὐτοῦ κληθείσῃ πληγῇ μηδὲν διαφερούσῃ τοῦ σφοδροῦ σφυγμοῦ διαφοράν τινα προσποιεῖται ἑτέραν ταύτην διδάσκειν οὖσαν οὐχ ἑτέραν, ἀλλὰ σφοδρὸν σφυγμὸν μεθ' ὑγρότητος. εἶτα ἐξαπατᾷ τὴν ἰδιώτην τῆς θεωρίας, ὡς μέγά τι προσγράψας, τὸ, οἷα ἀκρ τροφῆς μάλιστα νεαρᾶς ἐγγίνεται. ἡ γὰρ ἐξερεστικὴ πληγὴν φησίν. αὐτὴ μὴ ὑγρότητος ὑγροτέρου ἀκρ τροφῆς μάλιστα νεαρᾶς γίγνεται, τίς λόγος καὶ φησὶν ὦ ἀρχιγένες ἀληθὲς τοῦτο λέγεις. ἀλλὰ ἀδιαρθρώτης τε καὶ συγκεχυμένως. καὶ διὰ τοῦτο ἀσαφῶς. ἐχρὴν γὰρ οὕτως εἰπεῖν ὑπὸ τροφαῖς προσφάτοις σφοδρὸς γίνεται σφυγμὸς μεθ' ὑγρότητος. τοῦτον δ' οὐκ ἔστι ἄλλον τινὰ παρὰ τὸν σφοδρὸν σφυγμὸν εἰπεῖν, ἀλλὰ σφοδρὸν σφυγμόν, καὶ ἄλλο τί ὃ οὐκ ἔστι ὅλως

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 42 sur 494

σφυγμὸς, πρὸς τῷ καὶ ἀκαίρως ἅπτεσθαι κοινῆς θεωρίας, τοῦ τε περὶ τῶν ἐν τοῖς σφυγμοῖς αἰτίων τόπου, καὶ τοῦ περὶ τῆς δι' αὐτῶν προγνώσεως. ἐν ἐκείνοις γὰρ ἄμεινον ἦν εἰπεῖν ὑπὸ τροφῆς ποῖος τις σφυγμὸς γίνεται. καὶ ἡμεῖς λέγομεν ὦ Ἀρχίγενες, οὐχ οὕτως ῥαθύμως, ὥς σου νῦν, ἀλλὰ μετὰ τῶν οἰκείων διορισμῶν οὐ γὰρ ἁπλῶς ὑπὸ τροφῆς πασῆς σφοδρὸς μεθ' ὑγρότητος γίνεται σφυγμὸς, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ τῆς συμμέτρου μὲν κατὰ ποσὸν, ὑγρᾶς δὲ κατὰ τὸ ποιόν. οὔτε γὰρ ἡ πλείων τροφὴ σφοδρὸν τὸν σφυγμὸν, ἀλλ' ἀνώμαλον ἐξ ἀμυδρῶν καὶ σφοδρῶν καὶ μέσων. οὔτε ἡ ξηρὰ τὸν ὑγρὸν ἐργάζεται. ὥστε τῇ μὲν ὑγρότητι τῆς τροφῆς ὑγροτέρου ποτὲ γενομένου τοῦ δέρματος. οὐδὲ γὰρ διὰ τοῦτο διαπαντὸς, ἀλλὰ δεῖται τινὸς διορισμοῦ. τῇ συμμέτρῳ δ' αὖ κατὰ τὸ ποσὸν τροφῇ πάντως ἑπομένης σφοδρότητος ἄμεινον ἐστὶ, ὑγρότητος μὲν μηδόλως μνημονεύειν, ἥ γε οὐδὲ τρέπει ποτὲ κατὰ τὸν ἑαυτῆς λόγον τοὺς σφυγμούς. τροφῆς δὲ συμμέτρου μνημονεύοντας σφοδρὸν ὑπ' αὐτῆς λέγειν γίνεσθαι τὸν σφυγμόν. ἀλλὰ τοῦτο καὶ ἀληθὲς ἦ, πρώτης μὲν τῆς τῶν ἐν σφυγμοῖς αἰτίων ἐστὶ διδασκαλίας, ἐφεξῆς δὲ τῆς προγνωστικῆς. οὐ μὴν πρόκειτο οἱ περὶ τούτων λέγειν. εἰ δ' ἀδιορίστως ἅμα καὶ οὐκ ἐν καιρῷ γράφειν συγχωρεῖται, μὴ μόνον ὑπὸ νέας τροφῆς τὸν τοιούτον ἴσθι γινόμενον σφυγμὸν, ἀλλὰ κἂν τοῖς βαλανείοις ποτὲ, κἂν τοῖς γυμνασίοις, καὶ τοῖς θυμοῖς. γίνεται γὰρ κἂν τούτοις ἔσθ' ὅτε. καὶ πῶς καὶ τίνι τρόπῳ γίνεται, εἰ μὴν μόνον εἰπόντες ἀρκεσθείημεν, οὐδὲν δὴ πω πλέον ἐδιδάξαμεν, εἰ δὲ διοριζόμεθα τῆς προκειμένης ἀρχησόμεθα πραγματείας. μὴ τοίνυν παραφλυαρῶμεν. ἀλλ' εἴ τινα ἔχεις ἡμᾶς διδάξαι διαφορὰν σφυγμῶν ἑτέραν ὧν ἴσμεν, δίδασκε. μὴ μόνον ὀνόματα λέγων, ἀλλὰ καὶ τὸ σημαινόμενον αὐτῶν, καὶ τὴν διάγνωσιν ὅλου τοῦ πράγματος. ἐπεί τοι πάλιν ἵνα ταῦτα τὶς παραλίπῃ. συνάπτεις αὐτοῖς ἑξῆς τὸν διηγκωνισμένον σφυγμὸν παραλίπων τὸν διεζωσμένον τε καὶ ἀρπεπλεγμένον, καὶ προβεβηκότα, καὶ ἀρβεβηκότα, καὶ λακτίζοντα. καὶ γονατίζοντα, καὶ γαστρίζοντα. τίς γὰρ ἡ νομοθεσία διηγκωνισμένον μέν τινα καλεῖν, τοὺς δ' ἄλλους παραλιπεῖν. ἀλλὰ διηγκωνισμένον μέν φησι λέγομεν τὸν οἷόν τε θυμωμένον. οὐκοῦν πάλιν κακῶς παραλείπεις τὸν οἷον λυπούμενον, καὶ ὀργιζόμενον, καὶ μηνιῶντα. μὴ παῖζε φησὶ, τὸν γὰρ ἰσχυρὸν οὕτως καλοῦμεν. οὐ παίζω βέλτιστε. σύ δ' ὑπὸ τρέπεις ἡμᾶς. ἐνὸν ἰσχυρὸν εἰπεῖν, διηγκωνισμένον λέγειν. εἰ γὰρ ἰσχυρὸν εἰρήκεις, ἐπυθόμην ἂν σοι, τίς ποτέ ἐστιν οὗτος ὁ ἰσχυρός. καὶ πῶς αὐτὸν διαγνωσόμεθα. τὸν μὲν γὰρ σφοδρὸν ὅταν ἐν τῷ θλίβειν ἡμᾶς τὴν ἀρτηρίαν ἀντιβαίνῃ, καὶ τὸν ἐναντίον αὐτῷ τὸν ἀμυδρὸν, ὅταν ἀφανίζεται, θλιβόντων διαγνώσκομεν. τὸν δ' ἰσχυρὸν ἐὰν εἴπῃς καὶ τοῦτον ὅπως διαγνωσόμεθα, διδάξεις τι πλέον. εἰ δὲ μὴ, κἀνταῦθα ὄνομα μόνον οὐ πρᾶγμα προσθήσεις, ὅταν Βιαίως φησὶν ἀνατρέπῃ, καὶ ὠθῇ τὴν ἁφήν. ἀλλὰ καὶ ὁ σφοδρὸς ἀνέτρεπεν, ἀλλ' ἧττον φησὶ τούτου Βιαίως, οὐκοῦν ὑπὸ τεταγμένον σφοδρότητι λέγεις, τὸν ἰσχυρὸν δὴ τοῦτον, καὶ διηγκωνισμένον σφυγμόν; ναὶ φησὶν οὕτω λέγομεν. ὥρα τοίνυν ἡμῖν καὶ τὸν ὑπὸ τεταγμένον τῷ τάχει, μὴ τάχιστον, ἀλλ' ἄλλο τι καλεῖν. καὶ τὸν ὑπὸ τεταγμένον μεγέθει μὴ μέγιστον, ἀλλ' ἕτερόν τι, καὶ τοὺς ἄλλους ὡσαύτως. εἰ δ' ἐκείνοις ἀρκεῖ τάχιστον εἰπεῖν, καὶ μέγιστον καὶ βραδύτατον καὶ ἀραιότατον καὶ πυκνότατον, ἀρκεῖ κἀνταῦθα σφοδρότατον εἰπεῖν, καὶ μὴ νομίζειν παρακειμένης τινὸς τῇ σφοδρότητι μνημονεύειν ἑτέρας διαφορᾶς. αἱ γὰρ ἐν ἑκάστῳ τῶν γενῶν ἐπιτάσεις οὐκ εἰσὶν ἔξω τοῦ γένους. οὔτε γὰρ τὸ λίαν λευκὸν, ἄλλο τι καὶ οὐ λευκὸν ἐστί. οὔτε τὸ λίαν μέλαν, ἄλλο τι καὶ οὐ μέλαν. οὐκοῦν οὐδὲ τὸ λίαν σφοδρὸν, ἄλλο τι καὶ οὐ σφοδρόν. ἅπαντ' οὖν τὰ τοιαῦτα λῆρος ἐστὶ μακρὸς, ἐξ ἀνάγκης ἑπόμενα τῷ μὴ διηρθρῶσθαι καλῶς ἀπ' αὐτῶν, μήτε τὴν ἔννοιαν ἑκάστου τῶν σφυγμῶν, μήτε τὴν οὐσίαν, μήτε τὴν διάγνωσιν, μήτε τὰς αἰτίας ὑφ' ὧν γίγνωνται. χρὴ γὰρ ὡς ἤδη πολλάκις εἴρηταί μοι, τὸν ἀληθείας ἐφιέμενον ἀρχὴ τῶν πραγμάτων αὐτῶν ἀρξαμένον, ὁπόσα τε ταῦτα ἐστὶ καὶ ὁποῖα διορίσασθαι. κἀπειθ' ἑξῆς αὐτοῖς ὀνόματα θέσθαι. καὶ μετὰ ταῦτα περὶ τῆς διαγνώσεως εἰπεῖν. εἶτ' ὑπὸ τοῖς δὲ, τῆς αἰτίας, εἶτα τῆς προγνώσεως, ὅπερ ἡμεῖς πεποιήκαμεν. ἐν μὲν τῇ δὲ τῇ νῦν ἐνεστώσῃ πραγματείᾳ τὰς διαφορὰς ἁπάσας ἐπελθόντες τῶν σφυγμῶν, ἐν δὲ τῇ περὶ διαγνώσεως ὅπως χρὴ τοὺς δακτύλους ὑπὸ βάλλοντα καθ' ἑκάστην αὐτῶν ἀκριβῶς αἰσθάνεσθαι. καὶ μετὰ ταῦτα τὴν περὶ τῶν αἰτίων πραγματείαν συνθέντες, εἶτα τὴν προγνωστικὴν, ἀλλὰ νῦν γε, περὶ μὲν τῆς πρώτης ὁ λόγος ἡμῖν ἐστὶ, ἧς τὸ χρήσιμον αὐτὸ πρὸς τὰ τῆς τέχνης ἔργα, διὰ τοῦ πρώτου βιβλίου δεδήλωται, κεφαλὴν ὑπὸ θῶμεν ἤδη τῷ περὶ σφοδρότητος λόγῳ. ἔστι δέ τις σφυγμὸς ὁ ἀνατρέπων τὴν ἁφήν. τουτέστι ἰσχυρῶς τε καὶ ἀντιβατικῶς πλήττων. τοῦτον εἴτε σφοδρὸν εἴτ' εὔτονον, εἴθ' ὅτι βούλεται καλεῖν τις οὕτω θέμενος, ἴσω διαγιγνωσμόμενον αὐτὸν, ἐρειδόντων ὑπὸ πλεῖον τοὺς δακτύλους, οὐκ ὑπὸ πολῆς ψαυόντων. αἰτία δ' αὐτοῦ ῥώμη τῆς τοὺς σφυγμοὺς ὑπὸ τελούσης δυνάμεως. εἰ μὴ οὖν ἡμεῖς πρῶτοι τὴν ὅλην ἐξουσίαν εἴχομεν τῆς θέσεως τῶν κατὰ τὴν ἰατρικὴν ὀνομάτων, εὔτονον ἂν οὐ σφοδρὸν ἐκαλέομεν τὸν τοιοῦτον σφυγμόν. ἐπεί δ' ἔφθασεν ὑπὸ τῶν πλείστων ὀνομάζεσθαι σφοδρὸς, οὐ μετατίθεμεν τοὔνομα. καί τοι γινώσκοντες πρὰ τοῖς ἕλλησι τὸ τῆς σφοδρότητος ὄνομα, κατ' ἐνεργείας ἀεὶ λεγόμενον, ἰσχυρᾶς τε ἅμα καὶ ταχείας. παλαίσματά τε γὰρ ὀνομάζεται σφοδρὰ τὰ μετὰ συντονίας τε ἅμα καὶ τάχους γινόμενα. καὶ ἄνθρωποι κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον, ὅταν εὐτόνως τε ἅμα καὶ ταχέως ἐνεργῶσι, σφοδροὶ προσαγορεύονται. καὶ δὴ καὶ τὸ τῶν λεόντων γένος, ἅπαντες ὀνομάζουσι σφοδρὸν, ὅτι καὶ τοῦτο μετὰ συντονίας τε ἅμα, καὶ τάχους ἐνεργοῦν ὁρῶσιν, ὥστ' εἴπερ ἦν ἐπ' ἐμοὶ θέσθαι τοὔνομα, τὴν μὴ ἁπλὴν ποιότητα τῶν ἀντιβατικῶν τε καὶ ἀνατρεπτικῶν τῆς ἁφῆς τῶν σφυγμῶν, ἰσχὺν ἂν ἢ ῥώμην ἢ εὐτονίαν, ἢ τι τοιοῦτον ἕτερον ὠνόμασα. τὴν δ' ἐκ ταύτης ἅμα καὶ τάχους συνθέρον οὐκ ἐκάλεσα σφοδρότητα. νυνὶ δ' ἐπειδὴ τὸ τῆς σφοδρότητος ὄνομα δι' ἔθους ἐγένετο τοῖς πλείστοις τῶν ἰατρῶν ὑπὸ μιᾶς τῶν πρώτων λέγεσθαι διαφορῶν, ἔγνων χρῆναι μὴ φεύγειν αὐτό. καὶ διὰ τοῦτο τὸν μὴ εὑρώστερον πλήττοντα σφυγμὸν ὠνόμασα σφοδρὸν, τὸν δ' ἀρωστὸς ἀμυδρὸν, οὐδὲν διαφέρον ἢ εὐρώστως ἢ ἰσχυρῶς, ἢ Βιαίως, ἢ εὐτόνως εἰπεῖν. αἰτίαν δ' αὐτοῦ ῥώμην τῆς κινούσης τὰς ἀρτηρίας δυνάμεως εἶναι φησὶ, διαγνωσιν δὲ τῶν δακτύλων εἰς βάθος ἐρειδομένων. ἐν γὰρ τῷ τοιούτῳ τρόπῳ τῆς ἐπαφῆς, ὁ μὴ ἰσχυρὸς σφυγμὸς,

ἰσχυρότερος

ἰσχυρότερος φαίνεται, βιαιότερον ἀνθιστάμενος τοῖς θλίβουσι διακτύλοις. ὁ δ' ἀσθενὴς οὗτος ἐνίοτε καταπίπτει τε καὶ νικᾶται πρὸς αὐτῶν, ὡς ἄσφυκτον δοκεῖν εἶναι τὸν ἄνθρωπον. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων ἐν ταῖς ἐχομέναις πραγματείαις ἐρῶμεν. ὁ δὲ νῦν ἐνεστηκὼς λόγος ἤδη μοι πέρας ἐχέτω. βούλομαι γὰρ ἑξῆς ὑπὲρ τὴν πολυθρύλλητον ἀφικέσθαι πληρότητα, πολλὰ πράγματα παρεσχηκυῖαν ἅπασι τοῖς ἰατροῖς τοῖς νεωτέροις, μέλλουσάν γε δή που καὶ ἡμῖν οὐκ ὀλίγα παρέξειν, οὐκ ἐν τῇ δὲ τῇ νῦν ἐνεστώσῃ πραγματείᾳ μόνον, ἀνεκτὸν γὰρ ἂν ἦν, ἀλλὰ πολὺ δὴ μᾶλλον ἐν τῇ διαγνωστικῇ. τὴν μὲν γὰρ ἐννοίαν αὐτῆς ὁμολογοῦμεν ὑπάρχειν ἐναργῆ, διάγνωσιν δὲ οὐδὲ μίαν αἰσθητὴν εἶναι φαμέν. ἀλλὰ περὶ μὲν τῆς διαγνώσεως, αὖθις εἰρήσεται. περὶ δὲ τῆς ἐννοίας, ἐπειδὴ καὶ ταύτην ἔνιοι συγχέουσιν, ἤδη λέγομεν. ἀρχὴ μὲν οὖν τῶν πραγμάτων ἀρχομένοις ἤτοι τοῦ τῆς ἀρτηρίας σώματος, ἔσται τὶς ποιότης ἡ πληρότης, ἢ τῆς ἐγκεχυμένης οὐσίας. ἀρχὴ δὲ τῶν ὀνομάτων ἐνθὲν δ' ἂν μάλιστα τὶς ὑπάρξαιτο, πλῆρες φαμὲν εἶναι τὸ κεράμιον οἴνου, καὶ πλήρη τὴν θύλακα ἀλφίτων. οὕτω δὲ καὶ τὸ θέατρον, ἢ τὸ στάδιον, ἢ τὸ βουλευτήριον ἀνθρώπων πλήρη λέγομεν, ὑπάρχειν, ὥσπερ αὖ τῆς κενά. οὕτω δὲ καὶ τὴν γαστέρα, καὶ τὸ στόμα ποτὲ μὲν φαμὲν πλήρη εἶναι, ποτὲ δὲ κενά. Πλῆρές τοι μέλιτος τὸ καλὸν στόμα θύρσι γένοιτο, Πλῆρές τοι σχαδόνων, καὶ ἀπ' αἰγίλῳ ἰσχάδια τρώγοις. καὶ ὅλως ἅπαν ἀγγεῖον ἐντὸς αὐτοῦ περιέχων εὐρυχωρίαν, ἤ τοι πλῆρες ἢ κενὸν εἶναι φαμέν, ἐπειδὰν μὲν ὑφ' ἑτέρου τινὸς σώματος, εἴθ' ἑνός, ἢ καὶ πλειόνων ἡ εὐρύτης αὐτοῦ καταλαμβάνηται, πλῆρες. ἐπειδὰν δὲ μόνον ἀέρα περιέχει, κενόν. οὕτω μὴ ἅπαντες ἄνθρωποι κυρίως τε καὶ πρώτως ὀνομάζουσι. μεταφερόντες δ' ἐντεῦθεν ἤδη τινὲς ὑπὲρ τὰς ἑαυτῶν τέχνας, οὐκέτι δηλονότι κυρίως οὐδὲ πρώτως, ἀλλὰ δευτέρως τε καὶ τροπικῶς, ὁ μὲν ἔριον ὀνόμασε πλῆρες, ὁ δὲ οἶνον, ὁ δ' ἄλλο τι τῇ χρείᾳ κρίνων ἕκαστος τὸ πρᾶγμα. τὸ μὲν γὰρ διαρκῆ τε καὶ μόνιμον ἔχον αὐτὴν, ὀνομάζουσι πλῆρες, ὥσπερ τὸν οἶνον οἱ γευσάμενοι μέχρι πλείστου παραμενούσης αἰσθάνοντες τῆς ποιότητος, οὐ δ' ἂν ἐν τάχει παύηταί τε καὶ ἀφλύηται ἢ ποιότης, ἢ δύναμις, ἢ χρεία, κενὸν ἐκεῖνον προσαγορεύουσι. οὕτως οὖν καὶ τοὺς λόγους ἐνίοτε ψευδεῖς, ὀνομάζουσι κενοὺς, οὐ μήν γε ὅταν κενὸν εἶναι τινὰ λέγουσιν νοῦν μεταφορᾷ χρῶνται τηνικαῦτα, καθάπερ οὐ δ' ὅταν τοὺς μὲν ἰσχνοὺς ἀνθρώπους κενὸν ἔχειν τὸ σῶμα σαρκῶν φάσκωσι, τοὺς δὲ παχεῖς πλῆρες. ἀλλ' ἐν τούτοις φυλάττουσι τὴν ἀγγείου τε καὶ περιεχομένου νόησιν. ἐφ' ὧν ὡς ἐρέθη κυρίως τε καὶ πρώτως εἴθισται λέγεσθαι τὸ πλῆρές τε τὸ καὶ κενόν. ἕτερα δ' αὖ σώματα διάκενα λέγουσιν, οὐ κενὰ, καθάπερ σπόγγον τε καὶ κίσσηριν. οὐ δὲ γὰρ σῶμα νομίζουσι εἶναι τὸν ἀέρα, χώραν δέ τινα καὶ τόπον κενὸν ὑπὲρ τήδειον ὑπὸ δέχεσθαι σώματα. οὐ μὴν οἱ τοῦ λόγου διασκεψάμενοι τι περὶ τοῦ ἀέρος ἰατροί τε καὶ φιλόσοφοι κενὸν εἶναι παντάπασιν ὑπολαμβάνουσιν αὐτὸν, ἀλλ' οἱ μὲν τινες ὧν τῆς δόξης καὶ ἡμεῖς μετέχομεν, ἐν ὑπάρχειν σῶμα συνεχὲς ἑαυτῷ πάντη, μηδαμόθεν κενοῦ παραπλοκὴν ἔχον. οἱ δὲ τινες ἐν κενῷ πολλὰ σώματα τὰ μικρὰ τὰ πρῶτα προσφερόμενα, προσκρούοντά τε καὶ ἀφπαλλόμενα, μὴ μέν τοι περιπλεκόμενα τε καὶ συγκρινόμενα. καὶ τοίνυν καὶ τὸν κενὸν σφυγμὸν οὕτω μὲν ἡμῖν ἀδύνατον ὀνομάζειν, ὡς οἱ πολλοὶ λέγουσιν τὸν ὄντως κενόν. οὐδὲν γὰρ ἐστὶν ἐν κόσμῳ τοιοῦτον ἀλλ' οὐδὲ κατ' ὑπάρχοντος ὅλως ἐν κόσμῳ κενοῦ, πῶς ἂν εἴη τι κατ' ὑπαρκράτειαν κενόν. ὑπόλοιπον δὴ κενὸν ἡμᾶς λέγειν σφυγμὸν, ὥσπερ θύλακον, ἢ ἀσκὸν ἢ τάλαρον, ἢ σάκκον, ἢ ὅλως ἀγγεῖον ὁτιοῦν. ἀλλ' εἴπερ οὕτω λέγοιτο διχῶς ὑπανοηθήσεται τοιοῦτος γινόμενος, ἵνα μὴ τρόπον, ὥσπερ ὁ πίθος ὅταν ἀέρα μόνον ἐν αὐτῷ ἔχων, ἕτερον δὲ καθάπερ ἀσκὸς. ἢ θύλακος, ἢ τι τοιοῦτον ἕτερον, οὐ δυνατὸν ἐστὶ συμπίπτειν ἐπ' ἀλλήλους τοὺς χιτῶνας, ὥσπερ τὸν πεφυσημένον ἀσκὸν οἴνου μένειν ἀεὶ κενὸν, ἀέρος δὲ μεστόν. εἰ δὲ καὶ τοῦτον ἐκκενώσεις ὡς συμπεσεῖν πανταχόθεν ἀκριβῶς, τηνικαῦτα ἀκριβῶς γίνεσθαι κενόν. καὶ τοίνυν καὶ τὴν ἀρτηρίαν εἰ οὕτως ἐρῶμεν ὑπάρχειν κενὴν ὡς ἀέρα περιέχουσαν, ὥς τε κἂν ὑπὲρ πλεῖστον ἢ διαπεφυσημένη τε καὶ διεστῶσα κενὴν ὀνομάζεσθαι, ἢ οὐχ οὕτως. ἀλλ' ὥσπερ ἐλέγομεν ὑπὲρ τῶν ἀσκῶν. ἐπειδὰν καὶ τὸν ἀέρα τὶς ἐξ αὐτῶν ἐκκενώσῃ. κατὰ μὲν δὴ τὸ πρότερον τῶν σημαινομένων ὁ κενὸς σφυγμὸς ἔσται τοιοῦτος, οἷόνπερ ἐρασίστρατος ἀεὶ βούλεται κατὰ φύσιν ὑπάρχειν αὐτόν. κατὰ δὲ τὸ δεύτερον οὐδὲν διοίσει τοῦ μικροῦ. τὸ γὰρ δὴ τρίτον τῶν σημαινομένων, οὔτε ἀρχιγένης, οὔτε ἀγαθῖνος, οὔτε μάγνης, οὔτ' ἀθήναιος, οὔτε ἄλλος οὐδεὶς τῶν πνευματικῶν ἰατρῶν ἀληθὲς ὁμολογήσει. λέγω δὲ ὅταν ὀλίγα μὲν σώματα περιέχῃ ἐν αὐτῇ ἡ ἀρτηρία. πλείστην δὲ τὴν κενὴν χώραν. οὐ γὰρ εἶναι τοιαύτην οὐδεμίαν ἐν κόσμῳ νομίζουσιν. ἀλλ' ἡνῶσθαι τὴν ὅλην οὐσίαν ἑαυτή. λοιπὸν οὖν ὡς ἔφαμεν ἤ τοι τὸν μικρὸν σφυγμὸν, ἢ τὸν ἀερώδη κενὸν ὀνομάσομεν. οὕτω δὲ καὶ τοὺς ἐναντίους αὐτοῖς, πλήρεις. τόν τε μέγαν, καὶ τὸν οἷον ὑγροφανῆ. ἀλλὰ τούτους μὲν κατὰ τὴν ἐγκεχυμένην οὐσίαν. καθ' ἣν δὴ καὶ μάλιστ' ἄν τις ὀνομάσειε κυρίως, ἢ πλῆρες, ἢ κενὸν ἀγγεῖον. ἑτέρως δὲ καθ' αὑτὸ τῆς ἀρτηρίας τὸ σῶμα. τουτέστι τοὺς χιτῶνας αὐτῆς. οὓς ἄμεινον ἦν οἶμαι σκληροὺς καὶ μαλακοὺς, οὐ πλήρεις, ἢ κενοὺς ὀνομάζειν. οὐδὲν γὰρ ὁμοιομερὲς σῶμα κενὸν ἢ πλῆρες καλεῖται, πλὴν εἰ μὴ κατὰ μεταφοράν. ἧς οὐ χρὴ προσάπτεσθαι κατὰ τὰς ὑπαρκτικὰς διδασκαλίας. ἀλλ' εἰ μὲν ἔχοιμεν ὀνόματα κυρία τούτοις χρῆσθαι προσῆκεν. εἰ δὲ μὴ λόγῳ μᾶλλον ἑρμηνεύειν ἕκαστον τῶν πραγμάτων οὐκ ἐκ μεταφορᾶς ὀνομάζειν, ὅταν γε διδάσκειν τὶς βούληται καὶ μὴ περιλαλεῖν. ἐπεὶ τοῦ γε μεμαθηκότι τὸ πρᾶγμα συντόμου δηλώσεως ἕνεκεν ἐγχωρεῖ καὶ διὰ τῶν ἐκ μεταφορᾶς ὀνομάτων, καὶ διὰ τῶν ἐκκαταχρήσεως ἐνδείκνυσθαι τὸ λεγόμενον. ἡ πρώτη μέν τοι διδασκαλία τῶν τεχνικῶν ἁπάντων πραγμάτων ὑπὲρ τοῦ σαφής τε εἶναι, καὶ διηρθρωμένη κυρίων ὀνομάτων δεῖται. τὸ τοίνυν σῶμα τῆς ἀρτηρίας τουτέστιν ὁ χιτὼν αὐτοῦ ἤ τοι σκληρότερος ἐστὶ τοῦ δεόντος, ἢ μαλακώτερος, ἢ δηλονότι σύμμετρός τε καὶ κατὰ φύσιν ἔχων. οὐ γὰρ δὴ κατ' αὐτό γε τοῦτο πάλιν, ἢ ἀερώδη τινὰ φήσομεν περιέχεσθαι οὐσίαν, ἢ ὑγρὰν. ἐν γάρ ἐστι τὸ συνεχὲς ἑαυτῷ πανταχόθι. πλὴν εἴπου τρήμματά τινα πάνυ σμικρὰ κέκτηται. ἀλλὰ καὶ ταῦτα ἢ ἀερώδη τινὰ περιέχειν οὐσίαν, ἢ ὑγρὰν, ἢ ἀτμώδη πάντως ἀναγκαῖον ἐστίν. ἢ συμπεπτωκέναι παντάπασιν, ἀλλὰ συμπεπτωκότα μὲν εἰς ἴσον τοῖς οὐ δ' ὅλως ἔχουσι καθίσταται. περιέχοντα δὲ ὑγρὸν, ἢ ἀτμὸν, ἢ ἀεραμαλακώτερον ἐργάσεται τὸ τῆς ἀρτηρίας σῶμα. ὥς τε ἐκ

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 44 sur 494

περιόδου πάλιν εἰς τοῦθ' ἥκειν ἡμᾶς ὅπερ ἐξ ἀρχῆς ἐλέγομεν. ὡς ἥ γε σκληρὸς ὅτι ἡ μαλακὸς ὁ ἢ ἀρτηρίας χιτών. ὁ γὰρ ἐν τῷ μεταξὺ λόγῳ ὀνόματι τινὰ τρίτῃ ἐδηλωσε φύσιν, ἀλλὰ τῷ ἑρμηνεύοντι δυοῖν, διαφορός τε γνώσεως αἰτίας. ἵνα δὲ οὐ τοῦτο τὸ προκείμενον, οὐ δὲ χρήσιμον ὅλως εἰς τὰ παρόντα. ὡς ἐγώ γε καὶ πάλαι ἕτοιμός εἰμι τοῖς τῶν σκληρῶν τε καὶ μαλακῶν γνώσεις, εἰ μέλλοιμι τινὸς ἐντεύξεσθαι ἀκριβῶς εἰς τὰ παρόντα χρησθ. πειράσομαι δ' ὡς ἐνὶ μάλιστα σαφῶ βραχυτάτῳ αὐτὸ πρᾶξαι. πάντων τῶν σωμάτων ἐκ γῆς καὶ ὕδατος καὶ ἀέρος καὶ πυρὸς συνισώντων, ἐν οἷς μὲν ἂν ὑπάρχῃ πλεῖον ἢ τι τοῦ γεώδους στοιχείου, ἢ τὸ ὑδατῶδες ὑπὸ ψύξεως πεπηγός, ἀναγκαῖον ἔσται τὰ τοιαῦτα σκληρά. ἐν οἷς δ' ἂν ἢ τὸ πυρῶδες, ἢ τὸ ἀέρῳδες, ἢ τὸ ὑγρὸν στοιχεῖον ἀπαγὲς ὑπερατεῖ, μαλακὰ ταῦτ' ἔσται πάντα. ὅτῳ δὲ καὶ εἰ πρήματα τινὰ καὶ πόρους ἔχοιεν, εἰ μὲν ἢ τοι γεώδους ὄσιας, ἢ ὑδατώδους πεπηγυίας ὑπερατόσης ἐν αὐτοῖς, ἀναγκαῖον εἰς σκληρότητα τοῦ παντὸς σώματος συντελεῖν. εἰ δ' ἢ τοι λεπτομερῶς τινός, ἢ ὑγρᾶς ἀπαγῶς, εἰς μαλακότητα. τούτων δὲ τῶν ἐχόντων, ἥδη δίκαιον ὀρέγεσθαι οὐκ ἄνδρας. ἐπὶ τι μάλιστα φέρουσιν ὑποκείμενον πρᾶγμα τὸ ἢ πληρότητος ὄνομα. πάντως γὰρ ἢ τὴν σκληρότητα καλοῦσιν πληρότητα ἁπλῶς, ἢ τινὰ τῶν ἑρμηνεύων αὐτῆς διαφορῶν. ἀεὶ διαφορὰ δ' ἦσαν. ὅταν ἢ τοι ξηρότης ὑπερατῇ γεώδης, ἢ πῆξις ὑδατώδης, ἐν ᾧ ἔχει πόρους τινὰς τὸ ὑποκείμενον ἐν ἑαυτῷ, εἰ τε μή. ἦ ταῦτα δὲ καὶ τὴν κρότητα, πότερον τὴν μαλακότητα λέγουσιν. ἢ τινὰ τῶν διαφορῶν αὐτῆς. ἦσαν δ' οἶμαι καὶ αἱ τούτης διαφοραὶ κατ' ὑπεράτειαν, ἢ τοι λεπτομερῆς ὄσιας, ἢ ὑδατώδους ἀπαγῆς. ἀλλ' ὀδεμίαν ἀρκείναδαι τούτων τολμῶσιν. ἐὰν γὰρ ἂν ὅτως δή πῃ τε ἢ σκληρότητος ἑτέρου τι τὴν πληρότητα, μή τε ἢ μαλακότητος τὴν κρότητα πιθέμενοι. φεύγουσι δ' ἀεὶ τὸ λόγου πάντα τρόπον, ἔνιοι μὲν αὐτῶν ἀναισχυντότερον. εἰσὶ δ' οἱ καὶ μετ' αἰδοῦς τινός. ἡ δ' ἀπόφασις ἡ γοῦν δύσκριμον εἰς τὴν τοῦ πνεύματος καταφύγει διάκρισιν. ὡς γάρ οἶνου φασὶ ποιότης λέγεται πληρότης, ὅτῳ καὶ τοῦ πνεύματος ἔσι τις πληρότης. ἀλλ' ἐντεῦθεν πάλιν ἡμῶν ἀξιούντων, οἶνος τινὰ πληρότητα καλοῦσιν ἀφαφῆ αὐτόν, ἄῤῥητον ἔσται φασὶ τὸ πρᾶγμα. πῶς δ' ὦ πῶς δεῖ ἢ ὀνομάζειν ὑμᾶς ἐλπίζετε. εἰ γ' μή τε διδάξαι διάδεται τὸ πρᾶγμα, μήτ' ἑρμηνεῦσαι λόγῳ, πῶς ἂν ἢ μάθοιμεν τὰ τ' γραφόμενα ὑφ' ὑμῶν, ἢ κείνας ; ἢ μὴ ἴσθ' φασὶν ἐᾶν αὐτῶν τ' νοσούντων λείκνυμι δι' ὧν πλήρη σφυγμόν. καλῶς ποιήσεις ὦ ἄνδρες ἐπόρ' ὄσιν ἄῤῥητος μὲν, δεικτὸς δέ, μηδὲν μὲν γράφων αὐτοῦ. δεικνὺς δὲ μόνον ἡμῖν τὸ πρᾶγμα. καὶ μὲν καὶ γράφεις ὡς ἑρμηνεῦσαι διάμενον καὶ δεικνύειν ἀδυνατεῖς. ὁ δὲ γὰρ συνεῖναι διάδυνατα κατὰ λεῖξιν οὐδεμία διδασκαλία χωρὶς ἀγκύνησεως. ὦνθάλλειν οὖν με κελεύεις οὐδ' ἀκτύλους ὡς οἶμαι ὑπὲρ τὴν ἀρτηρίαν, ἔστ' ἐρεῖς, ἰδοῦ πλῆρης ὁ σφυγμὸς ὁ τοιοῦτος ὅτι ὃ νῦν ἀνθάπτῃ. ὅπερ δὲ εἰ μὲν ἁπλῆ τις ὑπῆρχε καὶ μία ποιότης τοῖς σφυγμοῖς, ἀληθῶς ἂν ἐλέγετο. νυνὶ δ' ἐπειδὴ πολλαὶ μὲν αὗται καὶ καθ' ὑμᾶς εἰσιν. ἅπασαι ἢ ὑποπίπτουσιν ἀθρόως, ὀκ ἐθ' οἷόν τε χωρὶς ἀγνώσεως ὀδεμίαν αὐτῶν ἐκμαθεῖν. ἰσὸ γοῦν ἅπτομαι ἢ ἀρτηρίας ὡς κελεύεις, ἀλλ' ὀκ εἰδὼς ὅ, τί ποτε τῶν συμβεβηκότων αὐτῇ πληρότητα καλεῖς, ὀδὲν μᾶλλον ὧδε τῇ λείξει σε σωίημι τὸ πρᾶγματος, ἢ πρόδηλον, ὅτ' ὀκ ἐδ' ἐκνυόν. ἔστω γὰρ ὁ πότ' ὦνθάλλω σοῦ δ' ἀκτύλους ἐφ' σφυγμῷ διάειδαι μὲν ὧδε πλεῖον αὐτὸν εἰς μῆκος τε καὶ κύκλον. εἰ δὲ καὶ θλίψαιμι, καὶ πίεσαιμι, βιαιότερον ἐμπίπτῃ τῇ ἁφῇ. φαίνεται δὲ καὶ σκληρὸν καὶ ταχύ. εἰ τά με τὴν βίαιον αὐτοῦ προσβολὴν ὑπονοῆσαι λέγεσθαι πληρότητα, πῶς ὀκ ἄτοπόν τι συμβαίοι ἦ τὴν δ' ἕξιν. ὃν γὰρ ἐν τοῖς ἐμπροσθεν ἐμάθομεν ὀνομάζειν σφοδρὸν σφυγμόν, τοῦτον νῦν μεταδιδάσκομεθα πλήρη καλεῖν. ἢ τοίνυν ἑτέρου τι σύμπτωμα ἢ διαστελλομένης ἀρτηρίας εἰπὲ, καθ' ὃ κελεύεις με τὸ τοῦ πλήρους ὄνομα φέρειν, ἢ ἔπορ πᾶσι ταῦτα ὀδὲν ἄλλο ὄδι, ὄνομα μὲν ὧδε σάγεις τοῖς σφυγμοῖς, πρᾶγμα δ' ὀδὲν διδάσκεις. εἰ δ' ἀρκεῖ σοι λέγειν ἄῤῥητον ἔσται τὸ πρᾶγμα, συγχωρήσεις δ' ἡ που κἀμοὶ λέγειν ἄλλας ὧδε ταῖς ἑρμηνείαις ὑφ' ἡμῶν ποιότητας ἐν τοῖς σφυγμοῖς ὑπάρχειν κατὰ τὴν διαστολὴν ἢ ἀρτηρίας φαινομένας πρὸς τὸν ἀριθμὸν, ὀκ ὀρθῶς ὑφ' ἡμῶν παραλελειμμένας. εἰ δ' ἐρωτήσε τε με τίνας τούτας, ἀῤῥήτους ἔσται φήσω κυρίως ὀνόμασιν. ἐκ μεταφορᾶς δ' ἃ βούλοιδε, διδάξειν ὑφέξομαι. καθάπερ γὰρ φωνὴν τὴν μὲν λιγυκὴν ἔσται, τὴν δὲ μέλαιναν φαμὲν, ὅτῳ καὶ τῷ σφυγμῷ τὸν μὲν τινα λιγυκὸν ὑπάρχειν ἐρῶ, τὸν δὲ μέλανα. ἐν τούτῳ πρώτῳ ὀυδέως τὴν ποιότητα παραλελεῖφθαι πρὸς ὑμῶν. ἑτέραν δὲ δυτέραν. καθ' ἣν ἢ ἔνιοι γλυκύτητ' τὴν, ἢ πικρότητ' αὐτῶν ὁρᾶται. χρῶμαι ἢ τούτων τῶν ὀνομάτων ἀκόλουθ' ἐκ μεταφορᾶς. ἄῤῥητον γ' ἔσται τὸ πρᾶγμα. λειχθῆναι μέν τοι διαμένον. ἰδ' ὅ γέ ἔνιος μοι ἔσται σφυγμὸν ὄπορ τὸν πικρὸν, ἀλλὰ ἢ τρίτη ποιότης ἄῤῥητος ἦ ὄδι, λειχθῆναι μέν τοι διαμένη. καλῶς δ' αὐτὴν ὑπογράφῃς ἕνεκα τρυφνότητα. καθάπερ γὰρ ἐν τῇ γλυκεῖ τὸν τρυφνὸν χυμὸν διαγλυκάσκομεν, ὅτῳ καὶ τῇ ἁφῇ τὸ οἷον τρυφνὸν τῆς ἀρτηρίας προσβολὴν, τούτῳ τῷ τρόπῳ τὴς χρόμενος ὁ τρεῖς μόνον, ἀλλὰ καὶ τριάκοντα φησὶ πρᾶγμα λείφθαι διαφορᾶς σφυγμῶν. καὶ πῶ πάντων ἐκείνῳ μοι πρόσεχε τὸν νοῦν, ὅτι τρυφνὸς μὲν τὴς χυμὸς κυρίως ὀνομάζεται. πλήρης δ' οἶνος ὀδεὶς κυρίως. ἀλλ' εἴ τις ὅτῳ προσαγορεύει, μεταφορᾷ χρῆται, κατ' ὃν ὀλίγου ἐμπροσθεν ἐδηγησάμεθα τρόπον. ἀφ' μὲν δὴ τῶν κυρίως ὀνομασμένων ἅπασιν ἀνθρώποις, ἐγχωρεῖ μεταφέρειν. ὁ μὲν ἀφ' τῶν μετενηνεγμένων ὧδε ἑτέρας ποιεῖσθαι μεταφοράς. ὁ δὲ γὰρ ποιητὴς τοῦτό γε συγχωρητέον ἐστὶν. μή τι γε τοῖς ὠδιημονικόν τι ἢ τεχνικὸν ἐπαγγελλομένοις διδάξειν. ὥσθ' ὁ μὲν ἀφ' τῶν χυμῶν ὧδε τὴν ἁφὴν μεταφέρων τὸ τρυφνὸν ὄνομα συγγνωστὸς ἀφ' τῶν χυμῶν κυρίως ἀρχόμενος. ὁδ' ἀφ' τοῦ ἦ γλυκεῖ πλήρης ὧδε τὸ ἦ τὴν ἁφὴν πλῆρες ἀξιῶν μεταβαίνειν, ὁδὲ ἦ νόμον ὅτός γε ποιεῖται τὴν μετάβασιν, ἀλλὰ καὶ ἢ τῶν ποιητῶν ἐξόσιας ἐπέκεινα πρόεισιν, ἀφ' ἢ πρώτης μεταφορᾶς ἑτέραν ποιῶν δ' υτέραν μεταφοράν. εἰ γὰρ ἅπαξ ἔπορ συγχωρηθείη, καὶ τρίτην ἀφ' ἢ δευτέρας οἶμαι τολμήσει, καὶ τετάρτην ἀφ' ἢ τρίτης, καὶ πέμπτην ἀφ' ἢ τετάρτης ποιήσασθαι μεταφοράν. ὥστε εἰς ἐκφορὰν ὄντως ἐμβάλλειν ἂν ὧδε τριβομένης ὑπ' αὐτῶν. καί τοι γε ὀδ' ἀφ' τῶν κυρίων ὡς ἔτυχε μεταφέρειν ἔξεσιν οὐδὲ τοῖς ποιηταῖς. ἀλλὰ καὶ πάνυ ἀρ' ἢ τις εἴη τὴς ἀκεανοῦ τὰ πέτηλα τὰς κρίνας λέγων, ὀκ ἐπαινέσεται. καὶ πολὺ μᾶλλον ἐπεὶ

δεῖν ἀγνοῦσ᾽ ἢ

δὰν ἀψευδῆ δὲ πρὸς ἄκμονι χαλκεύειν γλῶσσαν, ἢ τὶ τοιοῦτον ἕτερον εἴπῃ. ἀλλὰ γὰρ, ὡς ἔοικεν, οὐδὲν οὕτω πολυλογίας ἐστὶ ποιητικόν, ὡς ὑπὲρ τολμῶν ἀνὴρ, οἷς ἀγνοεῖ. διαφορὰς γοῦν ἑκάστου τῶν πραγμάτων ἐξ εὑρεῖν, ὅσαι τ' εἰσὶ τὸν ἀριθμὸν, ὁποῖαι τὸ εἶδος, ἀν δρὸς ἔργον ἐστὶ θεωρίαν λογικὴν ἠκριβωκότος. ἐφεξῆς δ' ὀνόματα κατ' αὐτῶν θέσθαι, ῥητορικοῦ τινὸς, ἢ τἀληθέστερον φᾶναι, διαλεκτικοῦ. ὅταν οὖν ἄνθρωποι μή τε λογικὴν θεωρίαν ἠκριβωκότες, μήθ' ἑρμηνεύειν ἱκανοὶ, τολμῶσι ἅπτεσθαι πολὺ μειζόνων ἢ καθ' ἑαυτοὺς πραγμάτων αὐτοί τε πολυλογοῦσι, καὶ τοὺς ἐξελέγχοντας ἀναγκάζουσι κἂν ὅτι μάλιστα βραχυλογίαν ἀσκοῦσιν, εἰς τὴν αὐτὴν ἐκείνοις ἐμπίπτειν μακρολογίαν, ὅπερ οἶμαι κἀγὼ νῦν πάσχω. διὰ γάρ τοι τὸ πλῆθος ὧν ἡμαρτήκασιν ἐξίσταμαι τῇ συνήθους ἐμαυτῷ βραχυλογίας. ἀλλὰ κἀνταῦθα καθ' ὅσον οἷόν τε, συντέμνειν πειράσομαι. γένοιτο δ' ἂν τοῦτο τὰ καὶ καθόλου, κοινὰ πάντων ἁμαρτήματα διελέγχοντός μου, τὰ δὲ κατὰ μέρος ἑκάστου παραλείποντος.

01 ἐστὶ δὲ κοινὰ, καὶ καθόλου ταυτὶ, ποτέρα ποιότητα τινὰ τοῦ τῆς ἀρτηρίας χιτῶνος ὁ πλήρης σημαίνει σφυγμὸς, ἢ τῆς ἐγκεχυμένης οὐσίας τὸ ποσὸν, ἢ τὸ ποιὸν, ἢ τοῦ συμφύτου πνεύματος. ὡς καὶ τοῦτο τινὲς ἐτόλμησαν εἰπεῖν, ἤ τοι δύναμιν τινὰ, ἢ ποιότητα. τοῦ μὲν γὰρ σώματος αὐτοῦ τῆς ἀρτηρίας αἱ ποιότητες ὡς ὀλίγον ἔμπροσθεν ἐδείκνυμεν, οὐ πληρότης ἂν οὐ δὲ κενότης. ἀλλὰ σκληρότης τε, καὶ μαλακότης ὀνομάζοντο δικαιότερον. τῆς δ' ἐγκεχυμένης οὐσίας αὐτῆς τὸ ποσὸν, ὀρθῶς μὲν ἄν τις ὀνομάσειε πληρότητα καὶ κενότητα. διαφέρουσι δ' οὐδὲν αὗται μεγέθους τε καὶ σμικρότητος. εἰ δὲ μὴ τὸ ποσὸν, ἀλλὰ τὸ ποιὸν τῆς περιεχομένης ἐν αὐτοῖς οὐσίας ὑπὸ τῶν ὀνομάτων φάσκοιεν δηλοῦσθαι, κυρίως μὲν οὐκ ἂν ὀνομάζοιεν. ὑπάρχουσαν μέν τοι τινὰ ἐροῦσι διαφορὰν, οὐ μὴν αἰσθήσει γε διαγνωστὴν, ὡς ἐν τοῖς περὶ διαγνώσεως ἐπεδείξομεν. ἡ δὲ τοῦ πνεύματος πληρότης τε καὶ κενότης, ἔτι δὴ καὶ μᾶλλον ἀναίσθητος ἐστὶ αὐτὴ καθ' αὑτῆς, εἰδ' ὡς αἴτιον τῆς αὐτῆς ἐν δείξει λαμβάνοι, τῆς μὲν ῥώμης αὐτοῦ τὸν σφοδρὸν σφυγμὸν θήσετε σημεῖον τῆς δι' ἀρρωστίας τὸν ἀμυδρὸν. εἴη δ' ἂν ὁ ταῦτα τιθέμενος ἐκ τῆς πνευ

20 ματικῆς αἱρέσεως. ὥστε κἂν νῦν δῆλον ὡς οὐ κοινὴν ἔννοιαν. οὐδ' αἰσθήσεως πάθος εἰς διάγνωσιν ἥκον ἐρεῖ τις, ἀλλ' ἑαυτοῦ δόγμα πρεσβεύσει. χρὴ δὲ οὐδ' ἐν ταῖς τῆς ἐννοίας τοῦ πράγματος ἀρδώσεσιν, οὔτε ἐν ταῖς διαγνώσεσι περιέχεσθαι δόγμα. κοινὰ γὰρ ἁπάντων ἐστὶν ἀλλ' ἐν μόναις ταῖς αἰτίαις λέγεσθαι, καθάπερ ἡμεῖς ποιήσομεν ἐν τοῖς περὶ τῶν ἐν τοῖς σφυγμοῖς αἰτίων ὑπομνήμασιν. ἐν ἐκείνοις μὲν γὰρ ἁπάσας διεξιόντες τὰς ἀλλοιούσας τοὺς σφυγμοὺς αἰτίας ἀναγκασθησόμεθα δογμάτων ἐφάπτεσθαι. κατὰ μέν τοι τὴν νῦν ἐνεστῶσαν, αὐτὸ τοὐναντίον οὐδενὸς χρὴ ψαῦψαι τὸν λόγον, οὐδ' ἐπ' ἐλάχιστον δόγματος. ἀρκεῖν ἡγοῦμαι ταῦτα καὶ περὶ πληρότητός τε καὶ κενότητος εἴς γε τὰ πρόντα. λεχθήσετε γὰρ ὑπὲρ πλέον ὑπὲρ αὐτῶν ἐν τοῖς περὶ διαγνώσεως. καὶ μὲν δὴ καὶ ὅσα περὶ αὐτῶν ὑπὲρ πλεῖστον Ἀρχιγένης περιλαλεῖ, καὶ ταῦτ' ἐν τοῖς κρίνειν αὐτοῦ τὸ περὶ τῶν σφυγμῶν βιβλίον εἰρήσετε. διεγνώκειν μὲν γὰρ ἐγὼ τό τε κατ' ἀρχὰς ἀρκεσθῆναι ταῖς τέτρασι ταύταις πραγματείαις, ὑπὲρ ὧν ἤδη πολλάκις ἐμνημόνευσα, πρώτης μὲν τῆς ἐνεστώσης. δευτέρας δὲ τῆς διαγνωστικῆς, καὶ τρίτης τῆς αἰτιολογικῆς. καὶ τετάρ

50 της τῆς προγνωστικῆς. ἀλλ' ἕτεροι πολλοὶ βιαζομένοι τε καὶ καταναγκάζοντες ὑπὲρ τοῦ περὶ σφυγμῶν Ἀρχιγένους βιβλίου γράψαι με, καὶ δεινύντες τίνα μὲν ὀρθῶς αὐτῷ, τίνα δὲ οὐκ ὀρθῶς εἴρηται, συντομωτέραν εἰργάσαντο τὴν νῦν ἐνεστῶσαν ἡμῖν διέξοδον. ἀρχωρήσας γὰρ ἐν αὐτῇ τῶν κατὰ μέρος ἁπάντων, αὐτὰ τὰ καθόλου δίειμι κατὰ τὸν ἑξῆς λόγον. οὐχ ὥσπερ ἔν τε τοῦ δευτέρου τοῦ πρὸ τοῦδε. καὶ κατ' αὐτὸ δὲ τοῦτο τὸ βιβλίον ἐν τοῦ περὶ τῆς σφοδρότητος λόγῳ τὰς ῥήσεις παρέγραψα τοῦ Ἀρχιγένους ὑπὲρ τοῦ δεῖξαι τὰ κακῶς εἰρημένα. μεταβὰς οὖν ἤδη πρὸς τὸν περὶ τῆς σκληρότητός τε καὶ μαλακότητος λόγον ὑπὲρ δεῖξαι πειράσομαι κἀνταῦθα τὴν περὶ τὰ ὀνόματα πλημμελίαν τῶν ἀνδρῶν. δι' ἣν ἀναγκαίως καὶ περὶ τὴν διάγνωσίν τε καὶ πρόγνωσιν ἐσφάλησαν. ἐν γὰρ κυρίως σημαίνοντος ἑκατέρου τῶν ὀνομάτων, οὐκ οἶδ' ὅπως ἐκ μεταφορῶν οὗτοι μεταφορὰς ποιοῦσιν, τίς γοῦν οὐκ οἶδεν ὡς τὸν μὲν σίδηρον καὶ τὸν λίθον, καὶ τὸ ξύλον σκληρὰ σώματα εἶναι φαμέν. ἔλαιον δὲ καὶ μέλι, καὶ γάλα, καὶ ὕδωρ, μαλακά. κριτήριον γὰρ οἶμαι πάντες ἄνθρωποι σκληροῦ καὶ μαλακοῦ σώματος ἔχομεν

40 τὴν ἀφήν. ταύτην οὖν ὑπὲρ βάλλοντες τοῖς ἐντὸς ὑποκειμένοις, ὅσα μὲν ἂν αὐτὴν εὑρίσκωμεν ὑποδεχόμενα, καὶ οἷον ἐγκαταβαινούσῃ πως ὑπείκοντα, μαλακὰ προσαγορεύομεν. ὅσα δ' ἔμπαλιν, αὐτὰ τὸ ἡμετέρον δέρμα βιάζηται τε καὶ ὠθεῖ. τὸ δ' ὑπεῖκον εἰς ἑαυτὸ δέχηται, τὰ βιαζόμενα, σκληρὰ ταῦτα προσαγορεύομεν. εἰ μὲν γὰρ ἁπλῶς εἴκοι τε καὶ ἀνατρέποιτο πρὸς τοῦ βιαζομένου, τὸ μὲν ἀνατρεπόμενον ἀσθενέστερον ἅπαντες ὀνομάζουσι. τὸ δ' ἀνατρέπον, ἰσχυρότερον. οὕτω γὰρ καὶ ἄνεμος ἰσχυρὸς οὐκ ἡμᾶς μόνον, ἀνατρέπειν τε καὶ καταβάλλειν πέφυκεν, ἀλλὰ καὶ δένδρα μέγιστα καὶ πλοῖα. καὶ ἡμεῖς δ' αὐτοὶ καὶ χαλκὸν, καὶ σίδηρον, καὶ λίθους καὶ ξύλα, καὶ εἰ τὶ τούτων ἔτι ἢ σκληρότερον ἀνατρέπομεν, ἐπειδὰν τοῖς ὄγκοις ἢ μέτρια. καὶ ταύτη διήνεγκε τὸ ἰσχυρὸν τοῦ σκληροῦ. τὸ μὲν γὰρ ὡς εἴρητε νῦν ἤδη, τῆς ἀρχαίας ἕδρας ἐξίστησί τε καὶ ἀνατρέπει τὸ πλησιάζον. τὸ δὲ σκληρὸν μὲν, οὐ μὴν καὶ ἰσχυρὸν, οὐκ ἐξίστησι μὲν ἐγκαταβαίνει δὲ τοῦ μαλακωτέρου, κοιλαῖνόν τε, καὶ βοθροῦν, καὶ πιλοῦν αὐτὸ ταῦτά τοι καὶ ὁ πλάτων ἔλεγε, σκληρὰ μὲν οἷς ἂν ἡμῶν ἡ σὰρξ ὑπείκοι. μαλακὰ δὲ, ὅσα ἂν τῇ σαρκί. πολὺ δ' ἀκρι

05 βέστερον ὁ Ἀριστότελης οὐ τὸ ὑποκειμένον ὀνομάζων μαλακὸν, ἀλλὰ προσιθεὶς αὐτῷ, ποτὲ μὲν τὸ εἰς ἑαυτὸ, ποτὲ δὲ τὸ μὴ μεθιστάμενον. ἄν τε γὰρ οὕτως εἴπωμεν. μαλακὸν ἐστὶ τὸ ὑπεῖκον εἰς ἑαυτὸ, ἄνθ' οὕτω, μαλακὸν ἐστὶ τὸ ὑπεῖκον, ἄνευ τοῦ μεθίστασθαι, καλῶς ὁριούμεθα. καὶ μέν τοι καὶ εἰ τὸ συναμφότερον ἅμα προσθέντες ὡς ἐν τοῦ δευτέρου περὶ γενέσεως τε καὶ φθορᾶς ὁ Ἀριστοτέλης ἐποίησε, μαλακὸν εἶναι φαίημεν τὸ ὑπεῖκον εἰς ἑαυτὸ καὶ μὴ μεθιστάμενον. ἔτι σαφέστερον ὁριούμεθα διὰ δυοῖν οἰκείων συμπτωμάτων ἐνδειξάμενοι τὸ μαλακὸν. εἰς ἑαυτό τε γὰρ ὑπείκει καὶ οὐ μεθίστατε. ἑκάτερον δ' ἐστὶ αὐτῷ μόνῳ συμβεβηκός. ὡς τό γε ὑπείκειν κοινὸν ὑπάρχει σύμπτωμα μαλακοῦ τε καὶ ἀσθενοῦς. τὸ δὲ εἰς ἑαυτὸ, μόνου τοῦ μαλακοῦ. καθάπερ τὸ μὴ εἰς ἑαυτὸ, μόνου τοῦ ἀσθενοῦς. καὶ μὴ δὴ καὶ ὥσπερ εἰς τὸ περιέχον μεθίστασθαι τοῦ ἀσθενοῦς ἴδιον, οὕτω τὸ μὴ μεθίστασθαι μόνου τοῦ μαλακοῦ. τὸ μὲν οὖν ὑπεῖκον εἰς ἑαυτὸ, καὶ μὴ μεθιστάμενον ἅπαντες ἕλληνες ὀνομάζουσι μαλακόν. τὸ δ' οὕτως αὐτὸ διατιθὲν, σκληρόν. οὐ δὲ ἔστιν ὥσπερ ἄλλων τινῶν ὀνομάτων πλείω τὰ σημαινόμενα κυρίως ὀνομάζοντι, καὶ μὴ τροπικῶς οὕτως, καὶ μαλα-

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 46 sur 494

κοῦ, καὶ σκληροῦ. ἢ γὰρ ἂν αὐτὰ καὶ ὁ πάντων δεινότατος εἰς σημαινομένου διαίρεσιν εἶπεν Ἀριστοτέλης. ὥσπερ ἀμέλει τούτων ἐφεξῆς ἐν ταυτῷ βιβλίῳ τοῦ δευτέρου περὶ γενέσεως καὶ φθορᾶς ὑπὲρ ὑγροῦ τε καὶ ξηροῦ διαλεγόμενος, ἑκάτερον αὐτῶν ἐδίδαξε πλεοναχῶς λεγόμενον, ἀλλ' οὐ σκληρόν τε καὶ μαλακόν. οὐδ' ἐν ἐκείνῳ τοῦ συγγράμματι πολλῶν ὀνομάζεσθαι φησίν. ὥσπερ οὐδὲ ἐν ἄλλῳ τινί. καθάπερ οὐδὲ ὁ πλάτων. ἀλλ' ἐν ἑκατέρου τῶν ὀνομάτων ἄμφω τοῦ ἄνδρε εὑρίσκετον σημαινόμενον. ὅταν γ', ὡς εἴρηται, κυρίως τὶς ὀνομάζη καὶ μὴ τροπικῶς. ἐπεὶ κατά γε τὰς μεταφορᾶς ἀναρίθμητον ἔσται τὶ πλῆθος σημαινομένων, οὐ τοῦτο μόνον τῶν ὀνομάτων, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων σημαινομένων ἁπάντων. αὐτίκα γε τοι πλάτων αὐτὸς φησὶν ἐν σοφιστῇ, σκληροὺς λέγεις καὶ ἀντιτύπους ἀνθρώπους, οὐ κατὰ τοῦ σώματος δή που φέρων ἑκάτερον τῶν ὀνομάτων. οὔτ' οὖν τὸ σκληρὸν οὔτε τὸ ἀντίτυπον. ἀλλὰ καὶ τὸ τῆς ψυχῆς καὶ ταύτης μάλιστα τοῦ ἤθους τε καὶ τοῦ τρόπου. οὕτω δὲ καὶ οἶνον ἔφη σκληρὸν τὶς ἐκ μεταφορᾶς ὀνομάζων, καὶ φωνὴν σκληρὰν, ὠδῆ τήδευμά τε καὶ βίον, ἔθος τ' αὖ καὶ νόμον, ἄνεμόν τε καὶ ὕδωρ, ἤ τοι τὸ ἀπηνὲς, ἢ τὸ δύσμικτον, ἢ τὸ δυσξύμβολον, ἢ τὸ ἀηδὲς, ἢ τὸ δυσκατέργαστον, ἢ τὸ δυσκαταγώνιστον, ἢ τὶ τοιοῦτον ἕτερον ἐκ μεταφορᾶς ὀνομάζων. τὸ δὲ σκληρὸν σῶμα τὸ κυρίως τε καὶ πρώτως λεγόμενον ἀντίτυπόν τε ἐστὶ καὶ κατ' οὐδὲν εἴκει τοῦ πλησιάζοντι. τὸν αὐτὸν οἶμαι τρόπον, ἄνθρωπον μὲν σκληρὸν λέγουσι τὸν μονότροπον καὶ δυσπειθῆ, καὶ πρὸς ἅπαν ἀντιτείνοντα. νόμον τε σκληρὸν καὶ δικαστὴν, οἷς μηδὲν μέτεστι συγγνώμης. οἶνον μὲν τὶ σκληρὸν ὅταν ἰσχυρὸς ᾖ τῇ ποιότητι. καὶ πλήττων βιαίως, ἢ τοι τὴν κεφαλὴν, ἢ τῆς αἴσθησιν τὴν γευστικὴν, ὕδωρ δ' αὖ σκληρὸν, τὸ δυσκατέργαστόν τε καὶ βραδύπορον, ὡς ὑπὲρ πλεῖστον ἐν τοῖς ὑποχονδρίοις μένον, ἕκαστον τε τῶν ἄλλων ὅσα σκληρὰ λέγομεν οὐ κυρίως, οὐ δὲ πρώτως. ἀλλὰ κατὰ συμβεβηκός τε καὶ μεταφέροντες ἀπό τινος ὁμοιότητος οὕτως ὀνομάζομεν. ἐπειδὴ δὲ πολλὰ συμβέβηκε τοῦ σκληρῷ σώματι, καθ' ἕκαστον αὐτῶν αἱ μεταφοραὶ γίγνοντο, οὐ μὴν τούτου γε ἕνεκεν ὠδῆ λαθέσθαι προσήκει τοῦ πρώτου τε καὶ κυρίου τῶν σημαινομένων. ἁπτὸν γάρ τοι τὸ σκληρόν ἐστι, καὶ ἡ σκληρότης ἁπτὴ ποιότης. ὅταν οὖν ὠδῆ γεύσιν ἢ ὄσφρησιν ἢ ὄψιν, ἢ ἀκοὴν ὁ λέγων μεταφέρει τοὐνόμα, τηνικαῦτα χρὴ τὸν ἀκούοντα τῆς πρὸς τὸ κύριον ὁμοιότητος ἀναμιμνήσκεσθαι. καὶ γὰρ καὶ ἡ κρίσις αὕτη τῶν μεταφορῶν ἐστὶ εἴτε ὀρθῶς εἴ τε οὐκ ὀρθῶς εἰσὶν εἰρημέναι. τὰς μὲν γὰρ ἐναργῆ τῆς ὁμοιότητα καὶ πρόδηλον ἐχούσας ἐπαινοῦμεν. ὅσαι δὲ ἀμυδραί τε εἰσὶ καὶ ἄδηλοι ἀπολείπομεν ἅπαντες. ἀλλ' οὔτ' ἄλλο τὶ τοῖς νεοτέροις ἰατροῖς ἀγαθὸν ἑρμηνείας ἔγνωσται. διόπερ ἀσαφεῖς ἐσχάτως εἰσίν, οὔθ' ὡς ἐν καιρῷ χρηστέον ἐστὶ ταῖς μεταφοραῖς. εἰ μὴ οὖν ἀσαφῆ μόνον ἦν αὐτῶν τὰ συγγράμματα, τάχ' ἄν τις ἧττον ἐμέμψατο. νυνὶ δ' ἐπεὶ καὶ τὴν ἀλήθειαν αὐτὴν τῶν πραγμάτων ὧν διδάσκειν ὑπολαμβάνουσιν διαφθείρουσι ταῖς ἀκαίροις † διαφοραῖς δίκαιον ἤδη μέμψασθαι μειζόνως αὐτοῖς. ὅταν δ' ἔτι πρὸς τούτῳ τὶς εἰς τοσοῦτον ἐμπλεξίας ἥκη, ὥστε αὐτὰ τὰ πρῶτά τε καὶ κυριώτατα τῶν ὀνομάτων ὠδῆφέρων τοῖς οἰκείοις πράγμασιν ἐκ μεταφορῶν λαμβάνει τὰ σημαινόμενα, πῶς ἄν τις ἀνάσχοιτο; φωνὴν μὴ γὰρ λευκὴν ἐκ μεταφορᾶς νοήσειεν ἄν τις, σὺ μὴν χρῶμά γε λευκὸν ἔθ' ὁμοίως ἐκ μεταφορᾶς ἀκούειν ἐγχωρεῖ. εἰ μὴ γὰρ τοῦτο λέγεται κυρίως λευκὸν, οὐδ' ἄλλο τῶν κυρίως οὐδέν. οὕτω δὲ καὶ ἄνθρωπον μὲν στρυφνὸν ἐκ μεταφορᾶς. οἶνον δὲ στρυφνὸν οὐκέτ' ἐκ μεταφορᾶς, ἀλλὰ δηλονότι πρώτως τε καὶ κυρίως. ὥσπερ οὖν εἴτις τὸν θηραῖον οἶνον ὀνομάσας στρυφνὸν. εἶτ' ἐξελεγχόμενος ὡς ψευδῶς δοξάζει γλυκὺν οἶνον, ᾧ μὴ δὲ βραχὺ μέτεστι στρυφνότητος οὕτω προσαγορεύων, ἀπίθανος ἂν εἶναι δόξειεν, εἰ κατ' ἐκεῖνο τὸ σημαινόμενον φαίη εἰρεῖσθαι οἱ, στρυφνὸν τὸν οἶνον. ὥσπερ καὶ ἀνθρώπους ἐνίοτε λέγομεν εἶναι στρυφνοὺς ἐν ἴσῳ τοῦ ἀηδεῖς. οὕτω καὶ ὅστις ἁπτὸν ὁτιοῦν σῶμα σκληρὸν εἰπὼν οὕτω κελεύσειεν ἀκούειν τῆς προσηγορίας ὡς οἶνος λέγεται σκληρὸς, οὐκ ἂν οἶμαι δόξειε σώφρων εἶναι. πασῶν γὰρ τῶν ἁπτῶν ποιοτήτων ἐχουσῶν ὀνόματα λῆρος μακρός ἐστι ἐκ μεταφορῶν αὐταῖς ἕτερα ἐπεισάγειν. κατὰ μὲν τὰς ὀσμὰς ὄντως οὐκ ἔστι ἁπασῶν τῶν ποιοτήτων ὀνόματα, καὶ συγχωρήσειεν ἄν τις ἀλλοτρίοις χρήσασθαι μεταφέροντα. κατὰ μέν τοι τὴν ἁφὴν ἅπαντα ὠμόμασται. καθάπερ ὅτι καὶ τοῦτ' Ἀριστοτέλης ἐδίδαξεν ἁπάσας ἐκθέμενος ἐφεξῆς αὐτῶν τὰς προσηγορίας. ἃς κἀγὼ νῦν ἐρῶ. θερμότης, ψυχρότης, ξηρότης, ὑγρότης, βαρύτης, κουφότης, σκληρότης, μαλακότης, γλισχρότης, κραυρότης, τραχύτης, λειότης, παχύτης, λεπτότης. οὕτω μὲν οὖν αἱ ἁπταὶ ποιότητες ἅπασαι ῥηταί. κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ τὰ μετέχοντα αὐτῶν σώματα. καὶ γὰρ καὶ τούτων ἑπτὰ μὲν αἱ κατ' ἐναντίωσιν εἰσὶ συζυγίαι. τεσσαρεσκαίδεκα δὲ τὰ ὀνόματα. πρώτη μὲν οὖν ἐναντίωσις θερμοῦ καὶ ψυχροῦ, δευτέρα δὲ ξηροῦ καὶ ὑγροῦ, τρίτη δὲ βαρέος τε καὶ κούφου, τετάρτη σκληροῦ τε καὶ μαλακοῦ, πέμπτη γλίσχρου, καὶ γραύρου. ἕκτη τραχέος καὶ λείου. ἑβδόμη παχέως καὶ λεπτοῦ. μὴ τοίνυν ὦ οὗτος ἔμπληκτα λήρει. μήδ' ὀνομασίαν ἑλληνικοῖς τε καὶ κοινοῖς ἁπάντων οἴκοθεν ἐπίφερε καὶ πρὰ σαυτοῦ τὰ σημαινόμενα. ἀλλὰ τὸ μὲν σῶμα τῆς ἀρτηρίας, ἢ σκληρὸν, ἢ μαλακὸν εἰπὲ πρώτως καὶ μάλιστα. τὸν δ' ὅπως ἔχει τοῦτον δεικνύντα σφυγμὸν, οὐ κυρίως μὲν, οὐδὲ πρώτως ἔτι. κατὰ συμβεβηκὸς δ' ἐξέσται σοι καλεῖν σκληρὸν, ἢ μαλακὸν. εἴ τε γὰρ ἡ κίνησις αὐτὴ τῶν ἀρτηριῶν ὁ σφυγμός ἐστι, οὐκ ἄν τις εἴποι κυρίως ὀνομάζων σκληρὰν κίνησιν. εἴθ' ἡ ἀπ' αὐτῆς πληγὴ κατὰ τὴν ἡμετέραν ἁφὴν. εἴτε ἡ τῆς πληγῆς αἴσθησις, οὐδὲν, οὐδὲ τοῦτο λέγεται κυρίως οὐδὲ πρώτως σκληρόν. ἀλλὰ παρονομάζεται δηλονότι τοῦ σκληροῦ σώματος ὁ σκληρὸς σφυγμός. ἐκεῖνο δὲ μόνον οὐκ ἄλλῳ τινὶ παρονομάζοντες, οὔτε κατὰ συμβεβηκὸς οὔτε μεταφέροντες, ἢ καταχρώμενοι προσαγορεύομεν σκληρὸν, ἀλλὰ κυρίως τε καὶ πρώτως. ὅταν οὖν τὶς σκληρὸν σφυγμὸν, ἢ κατὰ τὴν τοῦ πνεύματος λέγει ποιότητα φαίνεσθαι τοιοῦτον, ἢ καὶ κατὰ τὴν ἰδιότητα τῆς θερμότητος, ἢ κατὰ ἄλλο τι τῶν λαληθῆναι μὲν δυναμένων, διδαχθῆναι δὲ ἀδυνάτων, οὐκ ἀνεξόμεθα τοῦ τὰ τοιαῦτα δηλονότι ληροῦντος τε καὶ περιλαλοῦντος. ὥσπερ οὐδ' Ἀρχιγένης ἐν τε τοῦ περὶ σφυγμῶν αὐτοῦ γράμματι, καὶ τοῦ δευτέρου τῆς τοῦ πυρετοῦ σημειώσεως.

† αἱ. μεταφοραῖς

ΓΑΛΙΝΟΥ

ΓΑΛΗΝΟΥ ΠΕΡΙ ΔΙΑΦΟΡΑΣ
ΣΦΥΓΜΩΝ ΛΟΓΟΣ δ.

Εἴρηται μοι καὶ κατὰ τὴν ἀρχὴν εὐθέως τοῦ δευτέρου γράμματος, ὅσον εἰς τὰ τῆς τέχνης ἔργα χρήσιμον ἐν τῷ πρώτῳ πεπληρῶται βιβλίῳ, καὶ γὰρ ὁπόσον ἐστὶ τὸ πᾶν πλῆθος τῶν σφυγμῶν, ἐδείχθη. καὶ τὰς προσηγορίας, ὅσαί γε εἰσὶ προσηγορίαι, διήλθομεν. ἠξίωσά τε τὸν βουλόμενον τοῦ ὠθῆ τὸ χρήσιμον ἰέναι τῆς θεωρίας τὴν περὶ τῆς διαγνώσεως τῶν σφυγμῶν πραγματείαν, ἐφεξῆς τῇδε γεγραμμένην ἐν τέτταρσι βιβλίοις ἀναλεξάμενον. εἶτ' ἐπ' ἐκείνῃ τὴν περὶ τῶν αἰτίων ἐν τέταρσιν ἄλλοις. οὕτως ὠθῆ τὴν ἐξ αὐτῶν ἡμῖν γινομένην ἀφικνεῖσθαι, γεγραμμένην καὶ αὐτὴν ἐν τέταρσιν ἄχροις βιβλίοις. τὰ δὲ μετὰ τὸ πρῶτον ἐν τῇδε τῇ πραγματείᾳ τῇ περὶ τῆς διαφορᾶς τῶν σφυγμῶν εἰρημένα. καθάπερ καὶ ταυτὶ τὰ νῦν γραφησόμενα διὰ τὴν περίεργον φλυαρίαν τῶν νεωτέρων ἰατρῶν εἴρηται, δεηθέντων τινῶν ἑτέρων, καί τοι γ' ἀντιτείνοντος αὐτοῖς ἐμοῦ μέχρι πολλοῦ. βέλτιον γὰρ ἐνόμιζον εἶναι μηδόλως ἄχρηστα γράφειν, καὶ περιττὰ, μήθ' ἑκόντα μήτ' ἄκοντα τοῖς φλυαροῦσιν ἀντιφλυαρεῖν. ἀλλὰ γὰρ ὄντως ἀφόρητον ἐστὶ ἐνίων τὸ θράσος ἀγνοούντων μὲν ὁπόσας ἀκρείας ἔχει τὰ κατὰ τοῦ ὁρισμοῦ, προχείρως δ' ὁριζομένων, οὐ τοῦ σφυγμοῦ μόνον, ἀλλὰ καὶ τἄλλα ξύμπαντα. καί τοι γε οὐδεμιᾶς χρείας οὔσης τῶν ὅρων ὅταν καὶ πρὸ ἐκείνων σαφῶς νοῆται τὰ πράγματα, καθάπερ ὠθῆ τῆς τοῦ σφυγμοῦ προσηγορίας, ἣν οὐ μόνον ἰατροὶ νοοῦσιν, ἀλλὰ καὶ πάντες ἄνθρωποι. ὅταν γοῦν ἐκτείνοντες τὴν χεῖρα πρέχωσιν αὐτοῖς τὸν καρπὸν, ἅψασθαι κελεύοντες τοῦ σφυγμοῦ τὸν ἰατρὸν, ἆρ' οὕτως οἰηθῆναι χρὴ λέγειν τοῦ σφυγμοῦ τὴν προσηγορίαν ὡς εἰ καὶ σκινδαψὸν εἶπον, ἢ πρᾶγμα τι σημαίνοντες ἐφθέγξαντο τὴν φωνὴν τὴν δε; δοκεῖ μοι βέλτιον εἶναι φαῖναι νοοῦντας τὶ πρᾶγμα, κατ' ἐκείνου τίθεσθαι τοὔνομα τοῦ σφυγμοῦ. πότερον οὖν οὕτω λέγουσι τὸν σφυγμὸν, ὡς τὸν ἱπποκένταυρον καὶ τὰς σειρῆνας, ἢ τὴν σκύλλαν, ἢ κατὰ τίνος πράγματος ὑπάρχοντος ὑπαφέρουσι τοὔνομα; ἐμοὶ μὲν καὐταῦθα βέλτιον εἶναι δοκεῖ φαῖναι, κατά τινος ὑπάρχοντος πράγματος ὑπ' αὐτῶν λέγεσθαι τὸ τοῦ σφυγμοῦ ὄνομα. καὶ τοῦτ' εἶναι τὸ πρᾶγμα, τὴν κίνησιν τῶν ἀρτηριῶν, ἣν ὁρῶνται κινουμένην δι' ὅλου τοῦ βίου πᾶσιν ἀνθρώποις ἐν ἅπαντι μορίῳ τοῦ σώματος, ἐνθά περ ἂν οὖσαι τύχωσιν. καὶ μέν τοι, καὶ κατὰ τὰ φλεγμαίνοντα μόρια σφυγμοῦ τινὸς αἰσθάνεσθαι φασί. καὶ κροτάφων σφυζόντων ἔν τε πυρετοῖς διαπύροις καὶ πλέονος ἀκράτου πόσει, καὶ κεφαλαλγίαις τισὶ, καὶ μάλιστα ταῖς ἐξ ἐγκαύσεως ἡλίου, καὶ ταῦτα ἀλλήλοις ἑρμηνεύοντες, οὐ δέοντες μακρῶν λόγων, ὧν ἐπλήρωσαν οἱ νεώτεροι τῶν ἰατρῶν τὰ βιβλία, μετὰ τῶν θαυμαστῶν ἀντιλογιῶν ὧν πρὸς ἀλλήλους ποιοῦνται περὶ τὲ τοῦ κατ' αὐτὸν τὸν σφυγμὸν ὅρου, καὶ τῶν ἐν μέρει διαφορῶν αὐτοῦ πασῶν. οἷον τοῦ σφοδροῦ, καὶ μεγάλου, καὶ πλήρους, ὁμαλοῦ τε καὶ τεταγμένου καὶ τῶν ἄλλων ὑπὲρ ὧν ὠθῆ πλέον εἴρηται δι' ἐκείνων τῶν ὑπομνημάτων, ἐν οἷς ἐξηγοῦμαί τε ἅμα καὶ κρίνω τὸ περὶ σφυγμῶν Ἀρχιγένους βιβλίον, ἐπεὶ καὶ οὗτον τὸν ἄνδρα σὺν τοῖς ἄλλοις ἰατροῖς τοῖς νεωτέροις τὸ τῆς φιλαυτίας ἐπενείματο νόσημα. καινὴν γὰρ ἐγὼ τὴν δὲ τὴν προσηγορίαν ὑπὸ τοῦ καινῷ πράγματι τέθειμαι. καί τοι γε οὐκ ἦν ἄξιος Ἀρχιγένης παθεῖν οὗτον τὸ κακὸν, οὐκ ἀμελῶς ἐσχηκὼς ἀνὴρ περὶ τὰ τῆς τέχνης ἔργα, ἀλλ' ὥσπερ ψώρας καὶ ὀφθαλμίας ἀκρλάνουσιν ἔνιοι τῶν πλησιαζόντων ἄκοντες, οὕτω καὶ ὁ ἀνὴρ οὗτος εἰς τῆς περὶ τῶν ὁρίσεων φλυαρίαν ὑπεσύρη. καί τοι μᾶλλον τῶν ἄλλων ἀντιποιούμενος τῶν ἔργων τῆς τέχνης. ὅτι τοίνυν ὧν μάλιστα ἀγνοοῦσι, τούτων ἐφίεγνται, δείκνυμι διὰ συντόμων αὐτοῖς, ἀξιῶν ὧν βούλοντες προβάλλειν ὄνομα. ἐπειδὰν οὗτον πράξωσι κελεύων αὖθις ἀριθμὸν ἐπῶν εἰπεῖν. ἐν ὁπόσῳ βούλονται μέτρῳ ἐλθεῖν ὑπὲρ τοῦ κατὰ τὸ προβληθὲν ὁρισμοῦ. τιτρώσκονται γὰρ ἐκ τῆς τοιαύτης ὠθῆ δείξεως. καί τοι γε ἀναισθησίας ὠθῆ πλεῖστον ἥκοντες. ὡς γὰρ ἐχγωρεῖ μὲν ὑπὲρ ἑκάστου τῶν ὀνομάτων ἐν ὅλον ποιεῖσθαι βιβλίον, ἔσται δὲ ἔπη πλείω τῶν χιλίων. ταῦτα περὶ πάντων ἡμῶν ὁμοίως διερχομένων, ἀλλὰ νῦν γε δεινὸν ἔοικα πείθεσθαι προβάλλειν ἀναγκαζόμενος ἐμαυτῷ τὶ τῶν κατὰ τοῦ σφυγμοὺς, εἰς ἐπίδειξιν αὐτῶν τῆς ματαίας φλυαρίας.

ἔστω δὴ τοῦτ' αὐτὸ τὸ πρῶτον καὶ σαφέστατον ὁ σφυγμός. εἰ γὰρ ὠθῆ τούτου δείξαιμι πόσον ἐποιήσατο ματαιολογίαν, οὐδὲ περὶ τῶν ἄλλων ἔτ' ἄδηλος ὁ λόγος μένει. τὸν γοῦν σφυγμὸν κίνησιν ἀρτηριῶν ὡρίσαντο τινὲς, οἷς ἀντιλέγοντες ἔνιοι πρῶτον μὲν ἡμαρτῆσθαι τὸν ὅρον ἔφασαν. ἐπειδὴ παραλέληπται τὸ καὶ τῆς καρδίας. ἐχρὴν γὰρ οὕτως ὁρίσασθαι σφυγμὸς ἐστὶ ἀρτηριῶν καὶ καρδίας κίνησις, ἔνιοι δὲ οὐ καρδίας φασὶ δεῖν, ἀλλὰ τοῦ τῆς καρδίας ἀρτηριώδους μέρους προσιθέναι, ὡς γίνεσθαι τὸν ὅρον τοιοῦτον, σφυγμὸς ἐστὶ κίνησις ἀρτηριῶν καὶ τῆς κατὰ τὴν καρδίαν ἀρτηριώδους κοιλίας. ἢ νὴ δι' οὕτως. σφυγμὸς ἐστὶ κίνησις ἀρτηριῶν, καὶ τῆς ἀρτηριώδους κοιλίας τῆς καρδίας. οἷς αὖθις ἕτεροι μεμφόμενοι κακῶς εἰρῆσθαι φασὶ τὸ σφυγμὸν κίνησιν ἁπλῶς. εἶναι γὰρ καὶ ἄλλας κινήσεις ἀρτηριῶν, καὶ καρδίας, οἷον τὴν δὲ πεπτικὴν τοῦ περιεχομένου κατ' αὐτὰς αἵματος. ἑλκτικήν τε τούτου καὶ προσθετικήν. ἀφικριτικήν τε τῶν περιττωμάτων. ἐχρὴν οὖν φασὶ προσκεῖσθαι τοῦ ὅρῳ τὸ τῆς τῶν σφυγμῶν κινήσεως εἶδος. ἵν' ἴδιος αὐτῶν ᾖ, καὶ μὴ πολλῶν κινήσεων κοινὸς, καὶ τοίνυν αὐτοὶ τὸν ὅρον ἐποιήσαντο τοιόν δε. σφυγμὸς ἐστὶ ἀρτηριῶν καὶ καρδίας διαστολή τε καὶ συστολή, καὶ δηλονότι καὶ τούτου πάλιν αὐτοῦ τοῦ ὅρου τοσαῦται γεγόνασιν ἐπανορθώσεις, ὥσαι τοῦ πρόσθεν. ἐνίων μὲν αὐτῷ προσιθέντων, καὶ τὸ τῆς καρδίας, ἐνίων δ' οὐχ ἁπλῶς καρδίας, ἀλλὰ τοῦ κατ' αὐτὴν ἀρτηριώδους γένους, ἐνίων δὲ τῆς ἀρτηριώδους κοιλίας τῆς ἀριστερᾶς. εἰσὶ γὰρ οἱ καὶ οὗτον προσέθεσαν ὡς γίνεσθαι τοῦ ὅρους τοσούτους. σφυγμὸς ἐστὶ ἀρτηριῶν καὶ καρδίας διαστολή τε καὶ συστολή, σφυγμὸς ἐστὶν ἀρτηριῶν καὶ τοῦ τῆς καρδίας ἀρτηριώδους μέρους διαστολή τε καὶ συστολή, σφυγμὸς ἐστὶ ἀρτηριῶν, καὶ τῆς ἀρτηριώδους κοιλίας τῆς καρδίας διαστολή τε καὶ συστολή. πολεμοῦσι δὲ τούτοις ἅπασιν ἕτερος χορὸς ἀνδρῶν, οὐ ταῦτα μόνον, ἀλλὰ καὶ τὰς μήνιγγας

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 48 sur 494

σφύζειν λέγοντες. γίνοι δὲ καὶ τὸν ἐγκέφαλον. ἄλλοι δὲ ἀμφότερον. πνεῦ δὲ πρώτως μὲν τὸν ἐγκέφαλον. κατὰ συμβεβηκὸς δὲ τὰς μήνιγγας. ἄλλοι δὲ αὖ πάλιν οὔτε τὰς μήνιγγας, οὔτε τὸν ἐγκέφαλον ἡγοῦνται σφύζειν πρώτως. ἀλλὰ ταῖς μὲν ἀρτηρίαις ὑπάρχειν ὄντως, ἢ συμβεβηκὸς δ' ἐκείνοις. σωιξαίρεσθαι γὰρ αὐτὰ, ταῖς γὰρ αὐτοῖς ἀρτηρίαις φασὶ παμπόλλαις ὄσας. εἰ μὴ δὲν σωιξαίρετ μόνον δ' ἐλαμίαν αὐτὰ διὰ αμιν ἔχοντα ἢ πῶς ῥηθὲν τοιαύτης κινήσεως δ' ἐν ἐπὶ δέκα πῶς ἰδεῖν τοῖς πῶς ιρημένοις ὄροις. εἰ δ' ἔχει τινὰ διὰ αμιν οἰκείαν ὁμοίαν ταῖς ἀρτηρίαις, ἀναγκαῖον ἔσται μνημονεύειν ἢ τὸν ὅρον ἐγκεφάλε καὶ μηνίγγων. ὡς γνώσεσθαι τὸν ὅλον ὁρισμὸν ζώου δὲ, σφυγμὸς ὅτι διαστολὴ, ἢ συστολὴ καρδίας, ἢ ἀρτηριῶν ἐγκεφάλε τε καὶ μηνίγγων. εἰ δὲ τὸ ἕτερον αὐτῶν μόνον ἔχει τῶν τοιαύτην διὰ αμιν, ἐκεῖνο μόνο μνημονεύσομεν, ἢ τοι γ' ὅτω ποιοῦντες τὸν ὅρον. σφυγμὸς ὅτι διαστολὴ καὶ συστολὴ καρδίας καὶ ἀρτηριῶν, καὶ μηνίγγων, ἢ ὅτω. σφυγμὸς ὅτι διαστολὴ καὶ συστολὴ καρδίας καὶ ἀρτηριῶν, καὶ ἐγκεφάλε. καὶ καθ' ἕκασον γένος τῶν ἐμπροσθεν ιρημένων ὅρων ὁμοίως προσθήκη γένοιτο. τινὲς μὲν γὰρ, ὡς ἔφην, ἠρκέσθησαν εἰπεῖν. σφυγμὸς ὅτι διαστολὴ καὶ συστολὴ καρδίας, καὶ ἀρτηριῶν. γίνοι δὲ οὐχ ἁπλῶς ὅτως, ἀλλ' ἤτοι ἢ ἀρτηριώδους γε τῆς καρδίας κοιλίας, ἢ ἢ ἀορτῆς, ἢ τῶν μορίων αὐτῶν τῶν ἀρτηριώδους προσέθεσαν. ἑκάστε δὲ τούτων τῶν ὅρων, οἱ μὲν ἐγκεφάλου, οἱ δὲ μηνίγγων, οἱ δ' ἀμφοτέρων προσθήκας ποιοῦσι. γένοιτο πλῆθος ὅρων ἐκ ὀλίγων. ἠμφισβήτηται δὲ ὅδε ἤδη αὐτοῖς καὶ πρὸς τῶν ἢ καρδίας κοιλιῶν. γίνοι γὰρ ἡγοῦνται μὴ σφύζειν τὴν δεξιάν. εἰσὶ δὲ οἱ σφύζειν μὲν, ὑμῖν πρώτως, ὅδε δι' αὐτὴν, ἀλλὰ τῇ πνεύματι καὶ καλαμένῃ συγκινεμένῃ, ὥσπερ ὅσοι ἢ ἀορτῆς κοιλίας ἢ καρδίας ἢ ἢ ἀρτηριώδους, ἢ ὁπόσην ἄλλως ὀνομάζοντες μνημονεύσει διηνεχθήκοντες τοῖς ἢ τὴν δεξιὰν ἡγεμένοις σφύζειν. ἔτι δὲ μείζων ἄλλη διαφορὰ τοῖς ἰατροῖς ἐκ παλαιῶ πρὸς τῶν ἀρτηριῶν ἐγένετο. ἐνίων μὴ ἡγεμένων αὐτὰς ἐξ ἑαυτῶν σφύζειν, σύμφυτον ἐχόντας ὁμοίως τῇ καρδίᾳ τῇ τοιαύτην διὰ αμιν, ὧν ὅτι καὶ ὁ πραξαγόρας. γίνοι δὲ σφύζειν μὲν αὐτὸ τ' χιτῶνα αὐτῶν διαστελλομένε τε καὶ συστελλομένε, καθάπερ ἡ καρδία, τὴν διὰ αμιν δὲ ἐκ ἔχεσθαι σύμφυτον ἢ ὅτω δοκῶσιν, ἀλλὰ πρὸς καρδίαν λαμβανέσθω. ἧς γνώμης ἔχεται καὶ ἡροφίλο. ἐρασιστράτῳ δὲ δοκέτερον ἀρέσκει. βάλεται γὰρ ἔμπαλιν τῇ καρδίᾳ τὰς ἀρτηρίας σφύζειν. ἐκείνης μὲν ὅτε διαστέλλεται πληρεμένης τῇ πρὸς τὸ κενὸ μένον ἀκολουθίᾳ. τῶν δὲ ἀρτηριῶν ὅτε πληρῶνται διαστελλομένων, πληροῦσθαι δὲ αὐτὰς τὸ πρὸς καρδίας ὠθεῖσθαι πνεύματος φησίν. ἅμα μὲν δὴ ἀναγκαῖον ὄντων ἀμφοτέρα γίνεσθαι τὴν τε διαστολὴν, καὶ τὴν πλήρωσιν αὐτῶν, ἡγεῖται ὁ τὸ ἕτερον θατέρε λόγου αἰτίας ἔχον. ὧν μὲν τῇ καρδίᾳ τὴν διαστολὴν, ὧν ὁ ταῖς ἀρτηρίαις τὴν πλήρωσιν, ὥσπερ ὁρᾶται καὶ τῶν ἐκτὸς. αἱ μὲν γὰρ τῶν χαλκέων φύσαι, διότι διαστέλλονται σῴζε ὄντων πληρῶνται. οἱ σάκκοι ὁ καὶ οἱ βύλανοι, καὶ οἱ ἀσκοὶ, διότι πληροῦνται, σῴζε ὄντων διαστέλλονται. τὸν ὁρισμὸν δὴ τοίνυν ὅλην τὴν οὐσίαν ἀκριβῶς τοῦ πράγματος μέλλει δηλώσειν, οὐδὲν αὐτῶν τῶν κυριωτάτων παραλείπων προσικ. ἢ δ' οὐσίας ἀμφισβητεμένης ἀναγκαῖον ἔσται καθ' ἑκάστην αἵρεσιν, ἴδιον ὁρισμὸν γενέσθαι, ὥστε τοῖς ἐρασιστρατείοις, ὅτως ὁρίσεσθαι ὅτι, γίνοι ἐκνυσὶ τὸ ἴδιον ἐξ ἐρασιστράτε δόγμα ποιεῖ ἢ τῶν σφυγμῶν οὐσίας. τοῖς δ' ἡροφιλείοις ὡς τὸ ἴδιον ἡροφίλου, καὶ τοῖς ἄλλοις ἅπασιν ὡσαύτως, οἰκεῖον ἑκάστοις ὅτι ὅρον ποιητέον ἐφ' σφετέρῳ δόγματι. ὅτω ἢ σύνθεσιν αὐτὸ, οὐδεὶς χρεὼν αὐτῶν ἐπίσταται, ἢ τότε γ' ἔτι μᾶλλον ἀναγκαῖον ἐγνῶσθαι δύο μὲν τὰ πρῶτα τῶν ὁρισμῶν εἶναι, τὸ μὲν ἕτερον ἐξηγούμενον ὡς φῶς τὸν τοῦ πράγματος γνῶναι, ἰῶ ἔχουσιν οἱ ὀνομάζοντες αὐτὸ, τὸ δ' ἕτερον, ὡς εἴρηται, τὸ τῆς οὐσίαν διδάσκον. ἀρετὴ δ' ἑκατέρε τῶν ὅρων ἰδία. τοῦ μὲν τῆς γνῶναι ἑρμηνεύοντος ὁμολογεῖσθαί τε πᾶσι τοῖς ὁμοφώνοις. ὡς μὴ προσπίπτεσθαι ἢ οὐσίας τοῦ πράγματος. τοῦ δὲ τὴν οὐσίαν διδάσκοντος, ὁμολογεῖν μὲν ὡς τῆς γνῶναι, ἕτερον δὲ ὑπάρχειν αὐτό. πρῶτον οὖν τοῦτό σοι γιγνέσθω γνώρισμα τῶν ἐκ φλυαρόντων, ὅταν γνῶ τὸ προκειμένε πράγματος ἀκόσμως αὐτῶν λεγόντων ὅρον. ἐπίτηνον μὲν γὰρ ὁ δύο μόνον. ἀλλὰ καὶ τρεῖς καὶ τέτταρας, ἀμείνων ὅτι ποιεῖσθαι. πρῶτον μὲν τὸν ὁμολογέμενον ἅπασι τοῖς ὁμοφώνοις, ὅς τις οὐδὲν ἀφαίνεται πρὸς ἢ τὸ πράγματος οὐσίας ὦν ψιλῆς καταμένων ἢ γνοίας. ἕτερον δ' ἐπ' αὐτῷ βραχὺ μέν τι ἢ γνοίας ἀρχωρῶντα. βραχὺ δέ τι καὶ ἢ οὐσίας ἐφαπτόμενον. καὶ τρίτον ὧν τῷδε, πλέον μὲν ἢ δὴ ἢ γνοίας, πλέον δὲ καὶ ἢ οὐσίας ἑρμηνεύοντα, καὶ τέταρτον ἐφ' αὐτοῖς τὸν τὴν οὐσίαν ὅλην διδάσκοντα. ὅτον μὲν οὖν δείκνυσι δεῖ, τὴν ἀναφορὰν ὧν τὸν τρίτον ἔχοντα. ὅτον δ' αὖ πάλιν, ὧν τὸν δεύτερον, κἀκεῖνον αὖθις ὧν τὸν πρῶτον. αὐτὸν δὲ τὸν πρῶτον ἐξ αὐτῶ πιστεύει, φανερῶν γε ἀργῶς πραγμάτων ἐρμηνείαν ἔχοντα. διὸ καὶ λόγον αὐτὸν ὀνοματώδη κέκληκεν ὁ Αριστοτέλης, ὡς εἰ καὶ λόγον ὀνόματος ἑρμηνευτικὸν εἰρηκέ. τὸν δ' ἕτερον ὅρον, οὐσιώδη τινὲς ἐκάλεσαν, λόγον εἶναι φησὶν, τὸν τί ἦν δηλοῦντα. τὰ μὲν γάρ ὄντων ἑκάστῳ τῶν ὁριζομένων, τὸ εἶναι ὅτον ἑρμηνεύειν φησί. τὰ συμβεβηκότα δὲ ἰδίως αὐτῷ συνδρχεσθαι τὸν γνωσιμαικὸν. ὑπολαμβάνει δὲ καὶ ἄλλων ὁρισμὸν εἶναι τὸν τὴν τῶν οὐσίαν τοῦ πράγματος δηλώσοντα. τί με δεῖ λέγειν μακρότερον ἔτι περὶ τηλικούτων πραγμάτων, ἃ δυνατὸν ἐστὶν ἐν βιβλίῳ τοῦ τρίτου, καὶ τεταρτοῦ τῶν ὑπομνημάτων ὧν ἐποιησάμην εἰς τὸ δεύτερον Αριστοτέλους τῶν δευτέρων ἀναλυτικῶν. ἐπὶ αὐτοῦ δ' ἐσομένου τοῦ σφυγμοῦ πειράσομαι δεῖξαι τούτων ἕκαστον. ὅσον οἷόν τε μοι διὰ βραχυτάτων. ὡς τις δὲ οἷς ἔπος ὑπομνήμασι προτέρου ὠφέλησον, ὅτος ῥᾷον ἀκολουθήσῃ τοῖς λεχθησομένοις. ἀναδανόμεθα κατ' ἐνίαν μόρια τοῦ σώματος κινήσεως τινός, ὃ μόνον ὠθοῦσαν αὐτῷ τὴν ἀφήν, ἀλλὰ καὶ τοῖς ὀφθαλμοῖς ἐνίοτε. καὶ δι' ἣ κίνησις ὠθεῖ πάντων φαίνεται τῶν ὑγιαινόντων ἐν πολλοῖς μέρεσι τοῦ σώματος. ὧν ἐν ὅτι μὲν τὸ τῆς τὸν καρπὸν τῆς χειρὸς. ἐναργῶς μὲν δὴ ἀνίοντος τινὸς ἐκ βάθες ὠθεῖ τὸ σῶμα καὶ πλήσσοντος ἡμᾶς ἀναδανόμεθα. μετὰ δὲ τῆς πληγῆς ἐνίοτε μὲν ἀρχωρῶντος αὐτοῦ ἁφῆς. εἶθ' ἡσυχάζοντος, ἐνίοτε δ' οὐθεὼς ἀπὸ ἀρχῆς ἡσυχάζοντος ἔμφασις γίγνετ. εἶτα μετὰ ταῦτα πάλιν ἀνίοντος τε καὶ πλήσσοντος, εἶτ' αὖθις ἀποῦντος τε καὶ ἡσυχάζοντος, καὶ ὅτω δὴ παντὸς ποιοῦσ ἀφ' ἧς ἂν ἡμέρας γένηται τῆς ἕως θανάτου τὴν τοιαύτην κίνησιν οἱ ἄνθρωποι πάντες ὀνομάζουσι σφυγμὸν. καὶ ὃς τις ἂν αὐτὴν δὴ ταχέως ἑρμηνεύσαι δυνηθῇ, κάλιστα τὸν γνωσιμαικὸν ὅρον ὁ τοιοῦτος ἐργάζετ. μήτε παραλιπὼν δηλονότι, μήτε προσθεὶς ἐκ περιττοῦ παρὰ τὰ δέοντος ἀρετῆς. εἰ δέ γέ τι προθείη καὶ ἢ

σμικροῦ

σμικρόν, εἰ μὲν ἄχρηστον εἴη τὸ προσιὸν ἐμβλεχθὲν ἀσθενεστέρᾳ μάτλῳ, εἰ δὲ χρήσιμον, ἀσθενεστέρᾳ κατ' ἐκεῖνο τῆς φύσεως ἐνεργείας τῷ τὸ ὑγιὲς τῷ τοῦ πράγματος. οἷον εἰ φαίη τὸν ἀρτηριῶν τοιὰν δὲ κίνησιν εἶναι σφυγμόν. ὁ γὰρ τοιοῦτος ὄρος, ὁ τῆς κίνησιν μόνον, ἀλλὰ καὶ τίνων ἔστιν ἐρμηνεύειν. καί τοι τῶν ἰδιωτῶν. ὅτι μὲν ὅτι τῆς φύσεως τοῦ σώματος τοιάδε κίνησις φανερῶς ἀναδανομένων. ἀγνοούντων δ' αὐτὸ τὸ κινούμενον σῶμα. εἰ δέ τις ἀμόνου εἶδε τὴν ἀρτηρίαν γυμνώσας τοῦ περιττοῦ ἁπλῶς ὅτῳοῦν τῆς ἔξωθεν αὐτῆς περιγραφῆς, ἀλλὰ καὶ σὺν χιτῶσιν, ὁποῖοί τε εἰσὶ καὶ ὁποῖοι κατεσκεύασται, πυραστῷ προσχώσειεν ὅτος, ἢ τῆς τῶν φύσεων. ἔτι καὶ μᾶλλον ἐκεῖνο τοῦ πρόσθεν, ὃς ἔξωθεν αὐτῶν ὥρα μόνον. εἰ γὰρ δὴ καὶ τῆς δυνάμεως εὕροι, καθ' ἣν αἱ ἀρτηρίαι σφύζουσι, καὶ πότερον ἐξ ἑαυτῶν ἔχουσι τὴν ἀρχὴν τῆς κινήσεως, ἢ πρὸς τῆς καρδίας, καὶ εἰ πρὸς ταύτης, ὅπως ἄρα γε πνευματικὴν ὕλην ὑπεμπόσης τῆς τῶν ὑγρῶν κοιλότητα τῷ ἀγγείῳ, ἢ δύναμιν τινα δι' αὐτῶν χιτώνων αὐτῶν, ἔτι τε πρὸς τούτοις, ἢ τις ποτέ ὅτι ἡ χρεία τῆς κινήσεως αὐτῶν, ὅτῳ ἀκριβῶς εἴσεται τὴν οὐσίαν ὅλην τῆς τῶν σφυγμῶν γενέσεως. ὁ μὲν ἅπαντά γε ταῦτα δυνατὸν ὁρᾶν πρόθυμος ἐστὶν ἀκούειν. ὁ γε βάλανος μακρὸς εἰς τοσοῦτον γίνεται ὅσον ὄρος οἱ χαίροντες αὐτοῖς. ὥστε ὁτὲ ὅτι πᾶς ὄρος σφυγμὸν σιωπῶντας ἀκριβῶς, ἢ πάνυ μακρὸς ἔσται. προσκείσθω γὰρ λόγῳ τὸ ἀκριβῶς, ὅτι τῶν τῆς οὐσίαν ἄλλος ἄλλο προσθέντες γένοι τῶν νεωτέρων ἰατρῶν οὐσιῶν νομίζουσιν ὅρον εἰρηκέναι τὸ σφυγμῶν, πρὸς τοῦ κατὰ ἐκεῖνο μέγιστον ἡμαρτηκέναι τὸν μόνον εἰρηκέναι τὸ ὁριζόμενον ὑπὸ αὐτῶν οὐσιῶν, μὴ προσμένοντα τοῦ τῆς γένους. ὃς γὰρ τοῖς πρὸ τούτων λογισμοῖς ἡμῖν ὧν δεικτέον, κεῖται ὁρισμὸν γράφων τὸ τῆς τῆς οὐσίαν. ἀλλ' οὐδὲ τοῦτ' αὐτὸ γινώσκοντες, εἰκότως ἀφαίνονται τὸ δίκαν ἄλογος ἑαυτοῖς. ἀρξώμεθα δὴ ἀπὸ τῶν γνώσεως πικῶν ὅρων, ὃς οὐδὲν ἔφαμεν ἐρμηνεύειν πλέον, ἢ ἅπαντες ἄνθρωποι γινώσκουσιν. ἔοικε δὲ οὐδεὶς ἐρεῖν τοιοῦτος. οὐδὲ ὑπὸ τ' ἐμπειρικῶν οἷς ἔπρεπε μάλιστα πάντων ὅροις χρῆσθαι τοιούτοις, οὓς οἱ δεινοὶ πρὸς τὰς πρόσηγορείας οὐδ' ὅρους ἀξιοῦσιν, ἀλλ' ὑπογραφάς τε καὶ ὑποτυπώσεις ὀνομάζειν. ἐγένοντο δ' ἂν αἱ ὑπογραφαὶ τοιαίδε τινες. κίνησις ἀπροαίρετος ὑπάρχουσα τῶν ζώντων μερίοις ὑπάρχουσα τῶν ζώντων ἀναίμων ζώων, ἡσυχία διακοπτομένη. ἢ μὲν διὰ καὶ εἰ φυσικῶν εἴποι τις τὴν κίνησιν ἢ ἐν ἐκστάσιν, ἢ ὁ καθ' ὁρμὴν, ὁ διοισθ. εἰ δὲ ἢ ὅτι τὰ σμικρὰ μόρια γίνεται τοῦ σώματος, ἢ ὅτι βραχυχρόνιος ἐν τοῖς τῆς ὑπογραφῆς λόγῳ πρόκειται, τελεώτερον ἀφορίσασθαι τῆς γένοιαν. εἰ δὲ καὶ τὰς τῶν ὑγιῶν ἐπηρείας φυλάττοιο, πρόσθησθ' ἂν τῆς κινήσεως ὀνόματι τὸ ἀσθητόν. καὶ τοί γε αἱ τοιαῦται προσθῆκαι διαλείας ἄλογα μᾶλλον εἰσίν, ἢ ἀσφαλείας δι' ὅλου σημεῖον. τὸ γὰρ τῆς κινήσεως ὄνομα πάντες ἄνθρωποι ἴσασι τῆς φαινομένης ἀσθησθαι λέγειν εἰώθασιν, ἐπεί τοι τὰς λόγῳ θεωρητὰς ἔστι τὰς λόγῳ πιθανὸς ὑπὸ σοφιστοῦ παρέχειν ἀεὶ τοῖς σώμασιν ἅπασιν, καὶ μὴ φαίνηται κινούμενα. καὶ αὐτὸ δὲ τοῦτο τὸ ἀσθητὸν ὄνομα δύο σημαίνει, τότ' ὑποπίπτειν ἀσθησθαι πράγμα νῦν ἡδύ, καθ' ὃν ἂν λέγοιτο χρόνον. ἕτερόν τε πρὸς τούτῳ τὸ δυνάμενον ἀσθητὸν γενέσθαι καὶ νῦν ἢ μηδέπω. καθὸ καὶ τὸν ὑπὸ βυθῷ λίθον ἀσθητὸν εἶναι λέγομεν ὅσον ἑαυτῷ δι' ὃ τὸ τῆς φύσεως εἶναι δυνατὸν τῶν ἀσθητῶν. ἡ τοίνυν ἀσθητὴ κίνησις ὑπάρχει μέρεσι τοῦ σώματος ἕως ἂν ζῶμεν ἡμῖν φανομένη, σφυγμὸς ὀνομάζεται. διακόπτεται δὲ ὡς ἔφην ἡσυχία. ὅσοι γὰρ ἀσφαλὲς εἶναι νομίζουσι λέγειν μᾶλλον ὑπὸ ἰατρῶν, ἢπερ ἐκ διαστολῆς τε καὶ συστολῆς συγκεῖσθαι τὴν ὅλην κίνησιν. καὶ τοί γε ὅτῳ ἔχει τὸ φαινόμενον ἀναργὲς, εἰς ὕψος τε καὶ πλάτος καὶ μῆκος ἐκτεινομένης τῆς κινήσεως ὑπὸ τῶν ἰχνῶν τε καὶ μεγαλοσφύκτων. ἕτεροι δὲ τούτων ἀπολιμώτεροι τῶν ἰδίων παθῶν τῆς ἀφῆς ἄσθησιν αὐτοῖς εἶναι φασι, δεδιότες ἀσφαλιζόμενοι περί τινος τῶν ἐκτὸς ὡς ὑπαρχόντος ἐκ τῆς σκεπτικῶν καὶ ἀπορητικῶν ὀνομαζομένων ἀγωγῆς, ὑπὸ ὅτῳ γε ἡμεῖς οἱ τοῦτο μὲν οὖν ἀσφαλτέον ἡμῖν ὅτι. ἴσως γὰρ δι' ὅτι φαίνηται τις αὐτοῖς κίνησις ἀσφαλίζεσθαι τολμήσουσιν, εἰ τὰ πάντα πείθοιντο τοῖς ἀπορητικοῖς. ἐκείνων γὰρ γένοι φασὶν οἱ δὲ τὰ σφῶν αὐτῶν πάθη βεβαίως γινώσκειν, ὃς καλοῦσιν εἰκότως ἀγροικοπυρρονείους. ὑπὸ δὲ τοῦ ὁμολογουμένως πεπεῖσθαι κίνησιν ὁραῖν φαινόμενον ὑπὸ τοῦ διαστήματος σώματός τινος εἰς μῆκος, καὶ πλάτος, καὶ βάθος ἐκτείνομένου μεταβάντες, ἐπειδὴ μετριώτεροι τῶν ἄλλων εἰσὶ πρὸς καλέσωμεν αὐτοὺς διαιρεθέντος τοῦ διαστήματος, ἢ καὶ τὰ τῆς ἡμετέρας προαίρεσιν, ἢ ἧς τύχῃ πού, σκέψασθαι τί ποτ' ὂν τὸ φαινόμενον ὑπὸ αὐτοῦ κινεῖσθαι. δῆλον γὰρ ὅτι παραπλήσιον ἀγγείου ὄφονται τῇ φλεβὶ, πλὴν ὅσῳ τὸν χιτῶνα δηλοῦντα καὶ πολὺ ῥωμαλεώτερον ἔχον, ὃ καλοῦμεν ἀρτηρίαν. ὄφονται δὲ φανερῶς καὶ τὸ πρόσθεν αὐτοῖς ἀμυδρῶς ὁρώμενον. ὡς ἧς κύκλου ὅτου τὸ ἀγγεῖον διαστέλλεται. ἧς δὲ τὸν αὐτὸν τρόπον ἥ τε καρδία γυμνωθεῖσα φαινεῖται κινουμένη. καὶ ὁ ἐγκέφαλος. ὥστε τολμήσαί ποτε λέγειν αὐτὸν τὴν ὁρωμένην κίνησιν ἐν τῇ τῶν σφυγμῶν γενέσει πρὸς σώματα γίνεσθαι τὰ προειρημένα. πότερα δὲ πρώτως τε καὶ καθ' αὑτὸ ἡ ἐξιᾶσι κοιλία τῆς καρδίας, ἢ συγκινουμένη τῇ ἀρισθρᾷ ἧς τὸν αὐτὸν ἐκείνῃ ῥυθμὸν φαίνεται σφύζουσα, παραστήσεται ζητεῖν ὁ ἧς τὴν πρώτην μετάβασιν ἀπὸ τῆς ἰδιωτικῆς γνώσεως πρὸς τὴν οὐσίαν προθησόμεθα, ὁσαύτως δὲ κἀπὶ τοῦ ἧς τὸν ἐγκέφαλον φαινομένην σφυγμὸν παραστήσεσθαι ζητεῖν, εἴτε πρώτου τε καὶ ἐξ ἑαυτοῦ τὴν ῥοφρίαν ἔχει τοῦτον, εἴτε συνεξαιρόμενον τοῖς κατ' αὐτὸν ἀρτηρίαις πολλαῖς καὶ μεγάλαις οὔσαις. ὁ δὲ ὑπὸ μᾶλλον τοῦ δὲ τολμῶν ἀπορῆσαι πρὸς τῆς τῶν σφυγμῶν οὐσίας, καὶ ὅτῳ προσθήσει. τέλειον δ' ἂν τις ὁρισμὸν ποιοῖτο τοῦ σφυγμοῦ προθεὶς τοῖς ἐρμηνεῦσι τὴν χρείαν τῆς γενέσεως αὐτῶν. ὧν ἡμεῖς γὰρ τοῦ πρὸς χρείας σφυγμῶν ὑπομνήματι, φυλακήν τε τῆς ἐμφύτου θερμασίας ἔφαμεν εἶναι, γινώσκοντες, διηλεγχότι τοῦ τὸν τοιοῦτον ὅρον ποιήσασθαι ἧς τίνα τρόπον γίνεται τὸ φυλάττεσθαι τὴν συμμετρίαν τῆς ἐμφύτου θερμασίας. ἆρά γε τὸ ῥιπίζεσθαι κατὰ τὴν κίνησιν, ἢ διὰ τὴν πρόσπτωσιν τοῦ ψυχόντος ἀέρος σωζομένης, ὡς μὴ διαφορεῖσθαι ῥᾳδίως, ἢ καθαιρομένης τὸ καπνώδες τε καὶ λιγνυώδες περίττωμα. χρεία δ' ἐδείχθαι τῆς ἧς τὰς ἀρτηρίας πνευματικῆς οὐσίας, καὶ πῶς τὴν τοῦ ψυχροῦ πνεύματος ῥύσιν. τῆς δ' οὐσίας τῶν σφυγμῶν ὅτι, καὶ πότερον ὅταν αἱ ἀρτηρίαι διαστέλλωνται, τὴν εἰκαῖον ἑλκεσθαι συμβαίνοντας ὕλας αὐτὰς, ἢ ὅταν συστέλλωνται. καὶ πάλιν πρὸς τοῦ ἐκκρίνεσθαι τῶν ἀρτηριῶν, ὁ αὐτὸς λόγος, ἡμεῖς γὰρ ἐδείξαμεν ἑλκεσθαι μὲν διαστελλομένων, ἐκκρίνεσθαι δὲ συστελλομένων. οἷον ἀπὸ τῆς πνευματικῆς καλουμένης αἱρέσεως, συστελλομένων μὲν ὅλκεσθαι νομίζουσι, διαστελλομένων

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 50 sur 494

δ' ἐκκρίνεσθαι. προσθήσει δ' ἄλλος τούτοις ὁριζόμενος τὸν σφυγμὸν καὶ τὴν ποιητικὴν αἰτίαν αὐτοῦ. περὶ ἧς αὐτῆς ἐζήτηται. πότερον ζωτικὴ τίς ἐστιν, ἢ ψυχικὴ δύναμις, ἢ ὅλως οὐδὲ δύναμις, ὡς ἀσκληπιάδης κατασκευάζει. δῆλον οὖν ἐστι ὡς ὅτι οὐσιώδης ὀνομαζόμενος ὅρος, ὅσπερ ἐστὶ λόγος διδασκαλικὸς τῆς τοῦ πράγματος οὐσίας, τὸ δὲ γένος ἐρεῖ τοῦ σφυγμοῦ, καὶ τὰς διαφορὰς, τήν τε χρείαν τῆς γενέσεως, καὶ τῆς ποιητικὴν αἰτίαν, ἔτι τε πρὸς τούτοις ὑλικὴν, ἢ ὀργανικὴν, ἢ ὅπως ἄν τις ὀνομάζειν ἐθέλει. οἷον τὸ μὲν γένος ἤ τοι κίνησιν, ἢ ἐνέργειαν, ἢ πάθος ἀρτηριῶν. τὰς δὲ διαφορᾶς, ὅτι καὶ διαστολὴν καὶ συστολὴν. καὶ ὅτι χωρὶς προαιρέσεως, τήν δὲ χρείαν ὅτι τῆς ἐμφύτου θερμασίας ἕνεκεν, ἢ πνεύματος ζωτικοῦ γενέσεως, ἢ καὶ νὴ δία ψυχικοῦ. τὴν ποιητικὴν δ' αἰτίαν, ὅτι δύναμις τίς ἐστι διαστέλλουσα τήν τε καρδίαν, καὶ τὰς ἀρτηρίας, ἤτοι ζωτική τις ἢ ψυχικὴ, ἢ ἀμφότερα. τὴν ὑλικὴν δὲ καὶ ὀργανικὴν τὴν κατασκευὴν τῶν ἀρτηριῶν εἰς ἣν εἶπον ἐνέργειαν ὠθιτηδείαν δεῖξαι. καὶ γενήσεται δηλονότι καθ' ἑκάστην αἵρεσιν λογικὴν ἴδιος ὅρος. ὁ μὲν γὰρ Ἐρασίστρατος ἐρεῖ τὸν σφυγμὸν εἶναι κίνησιν ἀρτηριῶν καὶ διαστολὴν, καὶ συστολὴν ὑπὸ ζωτικῆς τε καὶ ψυχικῆς δυνάμεως γινομένην πληρώσεως ἕνεκεν ἀρτηριῶν ἐχουσῶν ἐν αὐταῖς πνεῦμα ζωτικόν. ὁ δ' Ἀσκληπιάδης, κίνησιν ἀρτηριῶν καὶ διαστολὴν, καὶ συστολὴν πληρουμένων μὲν πνεύματος τῇ πρὸς τὸ λεπτομερὲς φορᾷ, κενουμένων δὲ τῇ καταπτώσει τοῦ χιτῶνος αὐτῶν. ἡμεῖς δὲ φήσομεν ἐνέργειαν εἶναι τὸν σφυγμὸν ἰδίαν. πρώτως μὲν τῆς καρδίας, δευτέρως δὲ τῶν ἀρτηριῶν καὶ διαστολὴν, καὶ συστολὴν κινουμένων ὑπὸ ζωτικῆς δυνάμεως, ἕνεκα τοῦ φυλάττεσθαι μὲν τὴν συμμετρίαν τῆς ἐμφύτου θερμασίας, γεννᾶσθαι δ' ἐν ἐγκεφάλῳ πνεῦμα ψυχικόν. ἀνάλογον δὲ τοῖς ὅροις τοῖς δὲ καὶ οἱ ἀπὸ τῶν ἄλλων αἱρέσεων ὁριοῦντες τὸν σφυγμόν. ἕκαστος δηλονότι καὶ τὰς οἰκείας ὑποθέσεις. ἐὰν μὴ οὖν τελέως ὁρίζοντες συμφωνήσουσιν ἀλλήλοις. ἐὰν δὲ ἐλλιπῶς, ἢ περιττῶς, ἢ καὶ τὶ μοχθηρῶς, διενεχθήσονται. τούτου δὲ σοι πίστις μεγίστη, τὸ σοὺς ἡροφιλείους, οἵπερ δὴ καὶ πρώτοι τὸν σφυγμὸν ἐπεχείρησαν ὁρίζεσθαι, διενεχθῆναι πρὸς ἀλλήλους, ἀντιπαρεξάγοντας δὲ αὐτοῖς καὶ σοὺς ἐρασιστρατείους. ἤκμασε γὰρ ἄμφω ταῦτα πάντα τὰ διδασκαλεῖα μετὰ τὸν ἡροφίλου θάνατον, ἑτέρως πάλιν καὶ αὐσοὺς ποιεῖσθαι τὸν ὅρον τοῦ σφυγμοῦ, διαφωνοῦντας ἀλλήλοις τε, καὶ τοῖς ἡροφιλείοις. αὐτοὶ μὲν γὰρ οἱ παλαιοὶ χωρὶς ὅρων ἐποιοῦντο τὰς διδασκαλίας. ἐνδεικνύμενοι τὰ σημαινόμενα τῶν ὀνομάτων ὧν ἔλεγον αὐτῇ τῇ καὶ τὴν ἑρμηνείαν ἰδέᾳ, καθ' ἣν δηλονότι καὶ τὰς παρ' ὁμήρῳ λέξεις ἅπασί τε τοῖς ἄλλοις παλαιοῖς οἱ γραμματικοὶ σαφηνίζουσι. τὸ γὰρ τῇδε τῇ ἑρμηνείᾳ μή πω σαφὲς, ἐξ ἑτέρας εὔδηλον γίνεται, καθάπερ ὠθὶ τοῦ πήσυρου. ἐν μὲν γὰρ τοῦ, Γίσυρου εὐραύχενου ἵππου, σαφὲς οὐδέ πω τὸ σημαινόμενον ἐστὶ. ἐν μὲν τοι τοῦ, ἔνθεν μὲν τέσσαρα σάκε εἵλοντο δούρατα δ' ὀκτὼ, καὶ πίσυρας κυνέας, εὔδηλον ἐγένετο. τεττάρων γὰρ ὄντων τῶν καθοπλιζομένων ὥσπερ σάκη τέσσαρα λαβεῖν αὐσοὺς φησὶν, οὕτω καὶ περικεφαλαίας τέσσαρας. ὡσαύτως οὖν ὅταν ἀναγνῶμεν ἔντινι τῶν παλαιῶν ἰατρῶν βιβλίῳ, σφύζειν τὸ φλεγμαῖνον μόνον μόριον, ἢ τὴν ὠθὶ φλεγμονῇ κίνησιν τῶν ἀρτηριῶν σφυγμὸν ὀνομάζοντας μόνην, ὠθὶ δὲ τοῦ καὶ φύσιν ἔχοντος τοῦ σώματος, οὐδέ ποτε χρωμένους τῇ προσηγορίᾳ, λογιζόμεθα μὴ πᾶσαν ἀρτηριῶν κίνησιν, ἀλλ' ἤτοι τὴν μεγάλην καὶ σφοδρὰν, ἢ τὴν αἰσθητικὴν αὐτῷ τοῦ κάμνοντι προσαγορεύεσθαι σφυγμόν. οὕτω δὲ δοκεῖ τῇ προσηγορίᾳ τοῦ σφυγμοῦ κεχρῆσθαι, καὶ ὁ Ἐρασίστρατος. ὅταν δ' αὖ πάλιν ἀναγνῶμεν αἰγιμίου τὸ περὶ παλμῶν βιβλίον, εὑρίσκομεν ὃ νῦν ἡμεῖς καλοῦμεν σφυγμὸν ὑπὸ ἐκείνου παλμὸν ὀνομαζόμενον. ἐναντίως δ' αὐτῷ τὸν ἡρόφιλον εὕροις ἂν εὐθὺς ἐν ἀρχῇ τῆς περὶ σφυγμῶν πραγματείας διορίζοντα σφυγμὸν παλμοῦ. φαίνεται γὰρ ὁ ἀνὴρ οὗτος ἅπασαν ἀρτηριῶν κίνησιν ἣν ὁρῶμεν ἐξ ἀρχῆς ἡμῖν ἕως τέλους ὑπάρχουσαν ὀνομάζων σφυγμὸν, ἐξ οὗ καὶ τὰς διαγνώσεις τῶν παρόντων καὶ τὰς προγνώσεις τῶν ἐσομένων ποιούμεθα, μηδὲν τοῦ κατὰ τὴν καρδίαν, ἢ τὸν ἐγκέφαλον, ἢ τὰς μήνιγγας δεόμενοι σφυγμοῦ. κυριωτάτη μὲν οὖν ἔννοιαν τοῦ σφυγμοῦ πᾶσι τοῖς νῦν ἰατροῖς ἐστιν ἡ εἰρημένη. καὶ γὰρ δέονται ταύτης ὡς εἶπον ἄρτι. τὸ δ' ὠθὶ τῇδε, πᾶν ἤδη σφιστικόν. ὅθεν οὐδὲ ὁρίζεσθαι προσήκει τὰ τοιαῦτα τῶν πραγμάτων. οὐδ' αὐτὸν ἐμβάλλειν εἰς λόγους. καὶ παρ' αὐτοῖς τοῖς διαλεκτικοῖς διαπεφωνημένους ἕξεως τε μεγάλης δεομένους, ἵν' ἀκριβῶς τὶς αὐσοὺς κατορθώσῃ, πρὸς τοῦ μηδ' ἀναγκαῖον εἶναι δι' ὅρων οὐσιωδῶν ποιεῖσθαι τὰς διδασκαλίας. οἱ δ' ἐννοηματικοὶ καλούμενοι τῶν ὅρων τοῖς μὲν ἤδη γινώσκουσι τὸ πρᾶγμα, περιττοί. τοῖς δ' ἀγνοοῦσι οὐκ ἀναγκαῖοι, δυναμένης γε δὴ τῆς διδασκαλίας διὰ μακροτέρου λόγου γενέσθαι σαφεστέρας. εἰ μὲν γάρ τις δύναται διὰ βραχέος θ' ἅμα καὶ σαφοῦς λόγου περιλαβεῖν ἀκριβῶς τὴν ἔννοιαν τοῦ δηλωμένου πράγματος ὑπὸ τῆς προσηγορίας, ἄριστος ἂν εἴη διδάσκαλος. οὐ μὴν ὅγ' ἀπολειπόμενος τῆς τοιαύτης. ἕξεως ἄχρηστος, ὥσπερ οὐδ' ὁ μὴ καλῶς ἑρμηνεύων, ἄριστον μὲν γὰρ οὕτως σαφῶς ἑρμηνεύειν, ὡς οἱ περὶ λυσίαν τε καὶ δημοσθένη ῥήτορες. οὐκ ἄχρηστοι δὲ εἰσὶ καὶ οἱ νῦν ἐν τοῖς δικαστηρίοις λέγοντες. οὔκουν κωλύω σοὺς δυναμένους τὰ σημαινόμενα πράγματα πρὸς ἑκάστου τῶν ὀνομάτων ἐναργῶς τε ἅμα καὶ ταχέως ἑρμηνεύειν τοῖς ἀγνοοῦσιν. ὅς γε καὶ αὐτὸς ἐρῶ φαίνομαι οὐκ σπουδάζων. ἀλλ' ὅτι περιττόν ἐστι πράττειν οὕτως, ἐν οἷς ἤδη γινώσκουσι τὸ ἑρμηνευθησόμενον ἅπαντες. οὐδ' ὅλως τὲ χρὴ σοὺς οὐσιώδεις ὅρους λέγεσθαι τοῖς ἀρχομένοις ἡστινοσῦν μαθήσεως. ἀλλ' ὅταν ἀπὸ τῆς ἐννοίας ἀρξάμενοι προσάγωμεν αὐσοὺς ὠθὶ τὴν τῆς οὐσίας γνῶσιν, εἴη ἂν ἤδη χρήσιμον ἐν βραχεῖ λόγῳ περιλαβεῖν τὸ σύμπαν, ἕνεκα προχείρου μνήμης. ὅσοι τοίνυν ἰατροὶ καὶ φιλόσοφοι τοῖς ἀρχομένοις ὁτιοῦν μανθάνειν ἀπὸ τῶν οὐσιωδῶν ὅρων τὴν ἀρχὴν τῆς διδασκαλίας ποιοῦνται. κἂν ὅτι μάλιστα δυνατοὶ λέγειν ὦσι, κἂν σαφῶς ἑρμηνεύσωσιν, ὅμως, ἀσαφεῖς γίνονται μὴ δυναμένων νοεῖν τῶν ἀκούοντων ἐν ὅροις βραχέσι λεγόμενα πράγματα, μακρᾶς ἑρμηνείας εἰς νόησιν δεόμενα. προαποδειχθῆναι γὰρ χρὴ διὰ λόγων πολλῶν τὴν οὐσίαν τοῦ ζητουμένου πράγματος, ἵνα γνωσθεῖσαι τε καὶ πιστευθεῖσαι νοηθῇ ποθ' ὕστερον ἐν βραχείᾳ λέξει. ταῦτα οὖν εἰκότως μεμφόμενος ἀεὶ τοῖς ὠθιχειροῦσι ἅπαντα δι' ὅρων διδάσκειν εἵνεκα παραδείγματος, ὧν τόν δὲ τὸν λόγων ἧκον, ἐρῶ πολλάκις ὧν δειξάμενος, ὡς ὅτι περ ἂν προβάλλει τὶς ὄνομα, βιβλίον ὅλον ποιεῖν ὠθιδεικνῦντα πῶς ὁριστέον ἐστὶ τὸ δηλούμενον ὑπὸ αὐτοῦ πρᾶγμα. λέγωμεν οὖν αὖθις ἀναλαβόντες ὑπὲρ τοῦ κατὰ τὸ σφυγμὸν ὅρου μνημονεύοντες ὀνομαστὶ τῶν δοξάντων αὐτὸν ὁρίσθαι καλῶς.

ἤρξαντο

ἤρξαντο μὲν οὖν, ὡς ἔφην, ἡ διαίρεσις πρώτης ἁμαρτίας, οἱ περὶ Ἡρόφιλον. διεδέξαντο δ' αὐτὴν ἔνιοι τῶν ἐρασιστρατείων. εἶθ' οἵ τε πνευματικοὶ καλούμενοι καί τινες τῶν μεθοδικῶν. εἰ μὲν δὴ ἅπαντων μνημονεύω, συνοίσει τάχ' ἔνδς ἕνεκα τῆς ἀκριβείας βιβλίου. βαλοιμίνην δέ μοι τὴν ἐκ ἀναγκαίαν ταύτην πολυλογίαν ἐν ἑνὶ καταπαῦσαι γράμματι, τοσόνδε μόνον ἀπαρκέσει δεῖξαι ἅμα τοῖς ἐπέσθαι ἀνδράσιν αὐτὸν, ὅσους ἂν ὑποδέξασθαι δύνηται τὸ βιβλίον. ἐκ τούτων γὰρ ἑνέσται καὶ τοὺς ἄλλους ἅπαντας κρίνειν. ὁ μὲν τοίνυν Ἡρακλείδης ἐμπειρικῷ πρέπουσαν ὑπογραφὴν ποιούμενος, τὸν σφυγμὸν εἶναί φησι κίνησιν ἀρτηριῶν καρδίας. ἴσμεν δ' ὅτι τὴν ἀρχὴν οὐδ' ὁτιοῦν διαφέρουσιν οἱ ἀπὸ τῆς ἐμπειρικῆς αἱρέσεως, ἀλλ' ὑποτυπώσεσί τε καὶ ὑπογραφαῖς χρῶνται. καλοῦσι δ' ὅτως αὐτοὶ τοὺς λόγους, ὅταν διὰ βραχέων ἑρμηνεύσι τὴν ἔννοιαν τοῦ πράγματος, ὁ τὴν προσηγορίαν, τὸ πράγματος φθεγγόμενοι. ταύτην δὲ ἡγεῖται καὶ ἀνθρώπους ἔχειν ἔννοιαν τοῦ σφυγμοῦ προσηγορίαν, αὐτός τε προτείνοντας, ὥστε τὴν χεῖρα καὶ τὸν σφυγμὸν ἁψασθαι τὸν ἰατρόν. ὅταν δέ τινα λέγωμεν ἀσφυκτον ἐκ τῆς φωνῆς ταύτης ἡγούμεθα σημαίνειν τὸν ὅτῳ διακείμενον ἀνθρωπον, ὡς μηδεμίαν ὑποπίπτειν κίνησιν ἐν μηδενὶ μορίῳ τοῦ σώματος ἀρτηρίας μηδεμιᾶς. εἰσὶ δ' ἔνιοι τῶν ἀπὸ τῆς ἀρτηριακῆς αὐξανομένας τε, καὶ πληθομένας, καὶ πληρουμένας, κενουμένας, ὀδὲν αὐτῷ μέλειν, καὶ διὰ ὅτι μηδ' ὑποπίπτει μηδεμιᾶ τοῦ ἡμετέρου διαθέσεως τὸ γένος τῶν κινήσεων, ἀλλ' ἔνιοι λόγῳ θεωρητόν. ὦ λόγῳ καὶ τὰ φυτὰ πάντα φασὶν οἱ φυσιολογοῦντες ἀεὶ κινεῖσθαι, καὶ τό γε τότε μεῖζον, ὅτι καὶ τἄλλα πάντα μέχρι τῶν σκληροτάτων λίθων, καὶ γὰρ καὶ τούτων ἀκριβῆ τι διαπαντὸς. ἔνιοι δὲ καὶ προσκείσθαι φασὶν αὐτὰς ἐκ τοῦ πολέμου τοῦ μὴ δὲν τοιαύτην κίνησιν ὁ μόνον ἔτι ζῶντος, ἀλλὰ καὶ τεθνεῶτος ἤδη τ' ἀνθρώπου καὶ οὐ ταῦτα φυσιολογοῦντας ἀναγκαῖον ὑπάρχειν, ὥστε οὐκ ὀρθῶς ἐρεῖν ἀκινήτους ὑπάρχειν τὰς ἀρτηρίας ὧν τῶν τεθνεώτων, οὐδ' ἀσφύκτους ἔνιοις φαίνεσθαι τῶν ἔτι ζώντων. εἰσὶ δὲ λέγοντες πῶς ἅπασιν ὅτως, οὐδ' ὅλως εἶναι κίνησιν, ἡμᾶς νοεῖν τε καὶ ὀνομάζειν, ὁ τὴν λόγῳ θεωρητὴν, ἀλλ' ἥτις αὖ εἰς φανερὰν γνῶσιν ἥκει διαθέσεως. ἐκ τοιούτων μὴ δὲν λογισμῶν, ὅτε ταραντῖνος Ἡρακλείδης, καὶ ἄλλοι τινὲς τῶν ἐμπειρικῶν ἑαυτοὺς πείσαντες ὑπεγράψαντο τὸν σφυγμὸν εἶναι κίνησιν ἀρτηριῶν καὶ καρδίας. ἐπεὶ δὴ καὶ ταύτην ἑώρων ἀδήλως κινουμένην ὡσαύτως ταῖς ἀρτηρίαις. αὐτείποτ' οἱ αὐτοῖς ἔνιοι τῶν δογματικῶν ὀκ ἀξιοῦντες ἀδήλοις μόνοις κινεῖσθαι τὴν κίνησιν, ἀλλ' ἔνιοτε καὶ τοῦ λόγου. τὸν γοῦν ἥλιον μὴ τῆς σελήνης καὶ τῶν ἀστέρας ἅπαντας ὁμολογεῖσθαι μὲν ἅπασιν ἀνθρώποις κινεῖσθαι. μὴ γὰρ ἂν ἀπ' ἀνατολῆς εἰς δύσιν ἀφικνεῖσθαι ὡσαύτως φορὰν ἄνευ κινήσεως, ὁ φαίνεσθαι ἢ κινουμένης. ἐχέτω δὴ φασὶν εἰ καὶ μηδὲν ἄλλο, τοῦτο γοῦν προσκεῖσθαι τοῦ λόγου τὴν ἐμπειρικὴν, τὸ τὴν κίνησιν τὴν ἀρτηριῶν καὶ τῆς καρδίας ἀδήλην εἶναι. καὶ λέγειν αὐτοὺς τὸν σφυγμὸν εἶναι κίνησιν τὴν ἀρτηριῶν καὶ καρδίας ἀδήλην. ἔνιοι δ' ἀντιλέγοντες αὐτοῖς, κινήσεις ἀδήλους φασὶ κατά τε τὴν καρδίαν τε καὶ τὰς ἀρτηρίας, ὁ τὰς σφυγμώδεις μόνον, ἀλλὰ καὶ τὰς παλμώδεις φαίνεσθαι. καὶ ταύτας οὕτω ἐχούσας προσλαμβάνεσθαι κατὰ τὴν ὑπογραφὴν τὴν σφυγμῶν. ἐάνθ' ἁπλῶς ἐπωσιν ἀρτηριῶν καρδίας εἶναι τὸν σφυγμὸν κίνησιν, ἐάντε προσθῶσι τῆς ἀδήλου τὴν. ἔνιοι δὲ μὴ πασμῶν, καὶ πρόμων μνημονεύουσιν. ὡς καὶ τοιούτων ἐνῶν κινήσεων ἐσι ὅτε γινομένων ἐν ἀρτηρίαις τε καὶ καρδίᾳ παρὰ φύσιν δηλονότι. καὶ διὰ τοῦτο ἀξιοῦσι προσκεῖσθαι τοῦ ὅρου, τὸ φυσικὴ. πιστὸν ὅλον αὐτὸν ἐργαζόμενοι. σφυγμὸς δέ ἀρτηριῶν τε καὶ καρδίας κίνησις φυσικὴ. τούτοις ἀντιλέγοντες οἱ συναγορεύοντες τοῦ τε ταραντῖνε ὅρου φασί, μηδὲ ποτ' ἐν ἀρτηρίαις ἢ καρδίᾳ τὰς διαύτας γίνεσθαι κινήσεις, μόνον τῶν ὑδροσῶν σωμάτων ὄντας. ἀλλ' ὅτι μὴ ὅτε πασμός, ἢ ὁ τρόμος ἐν ὑδροῖς μόνον γίνονται, καὶγὼ σύμφημι. παλμὸς δὲ προφανῶς ὁρᾶται καὶ ὅτε τὸ θέρμα σωιστάμενον. ἐναργῶς δὲ καὶ τοῖς ἀερκώδεσι μορίοις, ἄπορ ὅτι μυδᾷ μέρη καὶ κατά γε τοὺς φόβους, καὶ τὰς ἀγωνίας ἐναργῶς ἡ καρδίᾳ φαίνεται παλμώδης. τὸ σμικρὰ δὲ ἀντιλογία πρὸς τῶν παθῶν τούτων γέγονεν Ἡροφίλῳ πρὸς τὸν διδάσκαλον Πραξαγόραν, ὀκ ὀρθῶς ἀφελομένου ἀρτηριῶν πάθος εἶναι καὶ παλμὸν καὶ τρόμον, καὶ πασμὸν, ὁ γένει διαφέροντα τῆς σφυγμώδους ἐν αὐτῇ κινήσεως, ἀλλὰ μεγέθει. κατὰ φύσιν μὲν γὰρ ἐχόντων ἅπασι πάσης πρωτασίεως γίνεσθαι τοὺς σφυγμούς, αὐξηθέσης δὲ τῆς κινήσεως αὐτῶν εἰς τὸ παρὰ φύσιν, πρῶτον μὲν πασμὸν ἀκριβεῖσθαι, δεύτερον δ' ἐπὶ αὐτῷ τρόμον, καὶ τρίτον τὸν παλμὸν ἀλλήλων διαφέροντα μεγέθει πάντα ταῦτα τὰ πάθη. διὰ τί τοίνυν Ἡροφίλῳ οὐθέως ἐν ἀρχῇ τῆς περὶ σφυγμῶν πραγματείας ἀνατρέπειν πειρᾶται τὴν τοῦ διαστήματος δόξαν. ἀλλ' ὡς ἔθος Ἡροφίλῳ διὰ ἑρμηνείας ἀσαφοῦς, ἵν ὕστερον οἱ ἀπ' αὐτοῦ μεταλαμβάνοντες ἔγραψαν, ἐν οἷς ἐποιήσαντο πραγματείαις περὶ τῆς Ἡροφίλου αἱρέσεως. ὥς τε εἰ μνημονεύω νῦν αὐτῆς Ἡροφίλου ῥήσεως, ἵν' ἐν ἀρχῇ τοῦ πρώτου περὶ σφυγμῶν ἔγραψεν, ἢ τῶν ἑρμηνέων τοῖς ἀπ' αὐτοῦ, μεγάλου ἑνὸς βιβλίου γρήσεται περὶ μόνου τούτου ὑπομνήματος περὶ τρόμου, καὶ παλμοῦ, καὶ πασμοῦ καὶ ῥίγους. ἀρκεῖ δέ μοι καὶ ταῦτα τὸ πλῆθος ἐναργῶς ἐπιδεδειγμένα τῶν ἐπιζητουμένων λόγων εἰς τὸ προκείμενον ζήτημα καταλιπεῖν αὐτό. τοῦτο μόνον ἐπόντι κατὰ φύσιν μὲν ἐχόντων ἡμῶν τὰς περὶ τὴν καρδίαν τε καὶ τὰς ἀρτηρίας κινήσεις διατελουμένων τε περὶ κύκλον αὐτῶν, καὶ οὐδεὶς εἰς ἑαυτὰς συναγομένων γίνονται. παρὰ φύσιν δ' ἐχόντων, καὶ παλμώδεις, ἢ κλονώδεις, ἢ πασμώδεις, ἢ τρομώδεις ἡ κίνησις φαίνεται τῆς ἀρτηριῶν, ὀδὲν ἄποπον εἶναι τὸν σφυγμὸν ὀνομάζεσθαι ποτὲ μὲν πασμώδη, ποτὲ δ' κλονώδη, ποτὲ δ' παλμώδη, ποτὲ δ' τρομώδη. καὶ γὰρ δὴ καὶ ἡμῖν δοκεῖ τινὰ κλονώδη σφυγμὸν ὀκ ὀλίγα φαινόμενον ἐναργῶς, ὃ τῆς φύσεως ἐρμήνευσα τοῦ πρώτου γράμματος ἢ τῆς πραγματείας, ὥστε καὶ τοῦτον τὸν λόγον ὀκ ὀρθῶς ἂν τις προθείη τοῦ ὅρου τοῦ σφυγμοῦ, τὸ φυσικὴ. πρὸς δὲ τὰ ἀδήλου ἐπιδεῖξαι ὀκ ταύτην ἔνιοι τῆς προθέσεως ἀξιοῦσι ποιεῖσθαι τὸ πολλάκις ἑρμηνεύον τῶν Ἀριστοτέλους ἄξιον εἰπεῖν. ἐκεῖνο γὰρ ὁ ἀνὴρ αὐτάρκως ἔνιοτε διελθὼν, τὶ προσιθέναι φυσὶ δεῖν αὐτῷ διὰ τὰς ὁρισικὰς ἐνοχλήσας ἕξωθεν ἄλλο, τὸ δοκοῦν ἑκάστοτε συμφέρειν τοῦ λόγου. καὶγὼ τοίνυν ὑπογράφομαι τὸν σφυγμὸν ἀρτηριῶν καὶ καρδίας κίνησιν ἀδήλου. καὶ μάλιστ' ὅτι καλοῦμεν ἀσφύκτους οἷς ὀκ ἔσι ἡ κίνησις ἀδήλη. καί τοι σωζομένης αὐτῆς πολλάκις, ὡς πρὸς τὴν οἰκείαν ὕπαρξιν. ὁ γὰρ ἂν ἔζησαν εἰ πα-

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 52 sur 494

πάσιν ἡ κίνησις ἀφῄρηται τῆς καρδίας, ἢ τῶν ἀρτηριῶν. ὅ γε μὴν Προφίλεως Ἀλεξανδρεὺς ὁ Φιλαλήθης
ὠνομασμένος, διῃρημένον ἐποιήσατο διὰ τὰς ποιότητας ἐπιρρείας τὸν ὁρισμὸν τοῦ σφυγμοῦ, τὸν μὲν ἕτερον ἀφ' αὐτοῦ τοῦ
πράγματος ἀφ' οἰκείας φύσεως, ὃν ὡς ἐν εὐσυνειλήτοις ὀνομάζει. τὸν δὲ ἕτερον ὡς ἐν ὑποκειμένοις σφυγμὸν εἶναι φησὶ καρδίας, καὶ ἀρτηριῶν συστολὴν, καὶ διάστασιν ἀπροαιρέτως οἵαν τε
φαίνεσθαι. τῶν δ' ὡς ἐν ὑποκειμένοις, τὴν ἐκ τῶν ἀρτηριῶν διαπαντὸς ἀπροαιρέτου κινήσεως πρὸς τὴν ἁφὴν
πληγὴν, καὶ τὸ μετὰ τὴν πληγὴν γινόμενον διάλημμα. καὶ λέγει γε τινὰς λογισμοὺς ἐπ' αὐτοῖς ὡς οἴεται πι-
θανοὺς ἐν τῷ .ε. τῶν ἀρεσκόντων. ὥσπερ καὶ ὁ παραπίνω Ἡρακλείδης ἐν οἷς ἀνέπλεγέ πρὸς τὸ περὶ σφυγ-
μῶν προφίλου. ἀνεπιλογίαστος δ' ὢν ἔκισται πρὸς αὐτοῦ τοῦ Φιλαλήθους ὅρους ἐγκρύπτοντος μετ' αὐτὸν, φῶναι μὲν ἀπί-
θανοι πάνυ, καὶ πεφανῶς ἐρεικῶδ, τινὲς δ' ἧττόν τε καὶ μᾶλλον πιθανὰ, πρὸς ἃς ἀπολύτησαν τινὲς τῶν ἀπ'
αὐτοῦ, καὶ μακρός γε λόγος ἑκατέροις πεφάνεται. διὸ κεφαλαίων δὲ κἀγὼ περὶ αὐτῶν ἴσως ὀλίγου ὕστερον ὅ- 10
λως ἐρῶ. πρότερόν γε πεγραφὰς αὐτοῦ τοῦ Δημοσθένους ὅρους, ὡσαύτως τοῖς διαλασκάλῳ Φιλαλήθους ὠνομασμέν-
νοις. ὃ καὶ τὰ τρία περὶ ὀφθαλμῶν δεῖ συγγράμματα, πρὸς πολλοῖς ἑνδεκαμοῦσι. διαιρεῖται δ' οὖν
καὶ ὅστος τὸν σφυγμὸν ὁμοίως τοῖς Ἀλεξανδρεῦσι, καὶ φησὶν εἶναι, τὸ μὲν ἐν τῷ τὸ ὑποκείμενον καρδίας, καὶ ἀρτη-
ριῶν διαστολὴν ἢ συστολὴν φυσικὴν, φαίνεσθαι δυναμένην. τὸν ἂ δὲ ὃ ποιούμεθα τὰς ἀδιαλείψεις καρδίας, ἢ ἀρ-
τηριῶν πρὸς τὴν ἁφὴν πλῆξιν φυσικὴν. ἢ τὸ μετὰ τὴν πληγὴν γεγόμενον διάλημμα. χρῆται δὲ τῇ τοῦ ὅρου
τοῖς κ. σωμοιόσημον πεπαιδιαζόντικῶ. νομίζων τὸν καὶ συμπλεκτικὸν ὄντα, τὸ μὲν συγκείμενον ἀφ' ἁμφοῖν ὁρίζε-
σθαι μόνον, ἰδίᾳ δ' ἑκάτερον οὐκ ὁρίζεσθαι, μόνον ἰδίᾳ δ' ἑκάτερον οὐχ ὁρίζεσθαι. βούλεται δ' αὐτὸς τὸν τῶν ἀρτη
ριῶν κίνησιν εἶναι σφυγμὸν αὐτὸν καθ' ἑαυτὸν μόνον. εἶναι δὲ φησὶν ὁ καρδίας αὐτὴν καθ' ἑαυτὴν μό
νην καὶ τοῦτο. εἶναι δὲ καὶ τὸ συναμφότερον σφυγμόν. ὡσαύτως δὲ καὶ τὴν διαστολὴν μόνην σφυγμὸν ὀνο-
μάζεσθαι, καὶ τὴν συστολὴν καὶ τὸ συναμφότερον. ἐπειδὴ δ' ὅτως ὀνομάζεσθαι τὸν σφυγμὸν, ἐπειδὴ ἧττον τὴν 20
διαστολὴν μέγας τε καλεῖται καὶ μικρὸς καὶ σφοδρὸς, καὶ ἀμυδρὸς, καὶ ταχὺς, καὶ βραδύς. ἧττον δὲ τὴν συστο-
λὴν ἀραιὸς ἢ πυκνός. ὅταν μὴ ὦν ἧττον ὁ ὑποκείμενον τὰ μέρη λέγει τὸ σφυγμὸ, διαστολὴν ὀνομάζει ἢ συστολήν.
ὅταν δ' ὡς ἐν ὑπολήψει, πληγὴν, καὶ διάλημμα νομίζων ἀδιάγνωστον ἀναδῆσαι τὴν συστολὴν εἶναι. μεγάλη γ' πά
λιν ἐγκαῦδα γέγονεν ἐναντιολογία τοῖς ἰατροῖς ὁ περὶ ὀνόματος μόνου ἔτι, καθάπερ φῆναι τῶν εἰρημένων ὁ μὲν
ὁδὲ περίεργος τε καὶ περιττὴ ταῖς πολλαῖς αὐτῶν ὁμοίως. ἀλλὰ τὸ μέγιστον αὐτὸ ἢ κυριώτατον ὑπομνημονεύω
ἐν θεωρίας, καὶ κρίναι ἀδίκαιος ἐγὼ, καθάπερ καὶ τἄλλα περὶ ὧν διεφώνησαν οἱ ἰατροὶ πρὸς ἑλλήνων, ὅτως
καὶ ὅδε παμπόλλοις ἔτεσιν ἀρχῶν διετέλεσε. χρόνῳ δ' ὕστερον ὀλίγῳ τὴν τ' αἰτίαν ἐν διαφωνίας αὐτῶν
εὗρον, ἐν τε περὶ τότε μόνου βιβλίου ἔγραψα τὸ πρῶτον περὶ τ' τ σφυγμῶν διαγνώσεως. ἐν ᾧ διώρισται τίνων
μὲν σφυγμοὶ τῷ συστολῇ ἀναδηλοῦν ἔχουσι. τίνων δ' ὁ φαινό] δ' ὂν ὁ κατ' ἐκεῖνο τὸ βιβλίον ἅπας λόγος ἐπέστα
γόμενος τοῖς οἰομένοις αὐτὸν ἐκ πληγῆς τε καὶ διαλείμματος συγκεῖσθαι. τινὲς γὰρ καὶ χωρὶς τοῦ διελεῖσθαι τὸν ὡς 30
ἐν ὑποκειμένῳ τῷ ἧττον τὰς ὑδισκέψεις ἁπλῶς, ἀπεφήναντο τὸν σφυγμὸν ἐκ πληγῆς καὶ διαλείμματος συγ-
κεῖσθαι. καί τοι καὶ ἐκ διαστολῆς τε καὶ συστολῆς λέγεσθαι συγκειτ? ζητημά τι γίνεσθαι πρὸς τῶν ἀρεμίαν, ἢν τ' ἐπὶ τῇ
διαστολῇ πᾶν ἢ συστολῆς. καὶ ἰῶ πρὸς τῇ συστολῇ πᾶν ἢ διαστολῆς, ἥ τε καρδία καὶ αἱ ἀρτηρίαι ποιοῦνται. καὶ
πεπαλίπωμεν δέ ποτε τὸ ἢ καρδίας ὄνομα μόνου ἔτ' ἀρτηριῶν μνημονεύσαντες, ὑπακοῦειν χρὴ κατ' ἐκείνης εἰρῆ
σθαι τὰ αὐτά. καθάπερ καὶ ὧδε ἢ καρδίας εἰπωμεν τι, παλιπόντες ἢ ἀρτηρίας, ἡγεῖσθαι χρὴ καὶ ἐπ' ἐ-
κείνων λελέχθαι τὸ αὐτό. τῶν δ' αὐτῶν ἀρεῖαι ἔχηκε καὶ ἡ ἧττον τῶν ἀναπνοῶν ἀρεμία διῃρημένων
ὀργάνων. ἡσυχάζει γ' ὅτε θώραξ ὁ κῆ πνεύμων ἐν τοῖς μεταξὺ χρόνῳ ἢ ἔσωτε καὶ ἔξω φορᾶς τοῦ πνεύματος,
καὶ κατά γε τὸν χρόνον τῶν ἡσυχίων τότων ἀραιὰν, ἢ πυκνὴν ὀνομάζουσι τὴν ἀναπνοήν. ἢ γε μὴν διάγνωσις ἐχ
ὁμοία τότων ὅτι τῶν ἡσυχίων κῆ τῶν ἐν τοῖς σφυγμοῖς. ἐναργῶς μὲν γ' ἀεὶ πρὸς ἢ ἀναπνοῆς φαίνονται. τῶν δ'
ἐν τοῖς σφυγμοῖς ἠρεμιῶν, ἃ μὲν ἐδείξαν ὅσ' ὅλως εἶναι διάγνωσιν, ἃ δὲ τοῖς ἐκτὸς μόνοις. ἥπερ δὴ καὶ 40
τὴν καὶ ἡμεῖς εἶναι φαμὲν. ὁ μὲν ὑπ' πάντων γε τῶν σφυγμῶν. ὅτι μὲν οὖν ὥσπερ ἀναπνοὴ πυκνὴ καὶ ἀραιὰ
τῶν ὑδικαίρων ὅτι σημεῖον, ὅτω καὶ σφυγμὸς πυκνὸς, καὶ ἀραιὸς ἐν τῇ δι' αὐτῶν προγνώσει μαθήσῃ. τὸ δὲ μέρη
τὰς ἡσυχίας εἶναι ἢ ὅλης ἀναπνοῆς τε καὶ τῶν σφυγμῶν, ἀμφισβητεῖται. καὶ γὰρ οἱ δοξάζοντες ὅτως, ὁ πρώ-
τως ἀλλὰ ἧττον συμβεβηκὸς εἶναι μορίῳ φασὶν ἐν ταῖς ἐνεργείαις ταύταις τὰς ἡσυχίας. ἐν ᾗ γ' ταῖς εἰσπνοαῖς τε
καὶ ἐκπνοαῖς ἐνεργεῖ πρόσφατος τὰ ἢ ἀναπνοῆς ὄργανα. ἧττον δὲ οὖν σφυγμοὺς διαστελομένης τε καὶ συστελο-
μένης ἢ καρδίας τὰς μεταξὺ τῶν ἐνεργειῶν τούτων ἡσυχίας πεπλησίακε τι πρᾶγμα εἶναι τῇ κατὰ τὸν τε-
θναιώτα αὐτοῖς ὑπαρχούσῃ. ὥσπερ καὶ οἱ λέγοντες ἐνέργειαν εἶναι ἀρτηριῶν τε καὶ καρδίας τὸν σφυγμὸν,
ἢ κίνησιν ἀρτηριῶν τε καὶ καρδίας, ἢ διαστολὴν καὶ συστολὴν ἀρτηριῶν τε καὶ καρδίας, δύξουσι παραλιπεῖν
τὰς ἡσυχίας, ὡ μικρὰν μοῖραν ἐχούσας εἰς πρόγνωσιν. οἱ γοῦν ἀραιὸς, καὶ πυκνὸς σφυγμὸς κατὰ ὅτον τὸν γένον
εἰσὶ μετὰ ἢ ἐν αὐτοῖς ὁμαλότητός τε καὶ ἀνωμαλίας, ἀταξίας τε καὶ τάξεως, ὁ σμικρὰ δηλοῦντες, ὥσπερ 50
καὶ ὁ διαλείπων, καὶ ὁ παρεμπίπτων κατ' αὐτὸ τὸ γένος ὅτον σωιεπόμενοι σημείου ὁ σμικροῦ, ὁ δ' αὐτὸ τῶν
ἐθμῶν ὄντες. ἐαν οὖν τις ἐθέλοι τὸν σφυγμὸν ὁρίζομένον ἐπεισάγειν αὐτῷ τὸν περὶ τῶν ἡσυχίων λόγον, εἴ
τε μέρη τίθεσθαι χρὴ τῶν σφυγμῶν αὐτὰς, εἴ τε μὴ, καὶ εἰ μέρη πότερον πρῶτα καὶ κατὰ τὸν ἴδιον αὐτῶν
λόγον, ἢ κατὰ συμβεβηκὸς, οὐκ ὀλίγου ἀναλώσει χρόνου, ἀλλ' ἡμεῖς ὥσπερ ὧδε τῶν ἄλλων ἄχρι τοῦ διεξε
τὴν κατ' ἕκαστα μακρολογίαν ἀφικόμενοι μετέβημεν ἐφ' ἕτερόν τι καὶ νῦν οὕτω πράξομεν ἐπανελθόντες ὑδὲ
τοὺς Ἀλεξάνδρου καὶ Δημοσθένους ὅρους, οὓς ἐπιπίσαντο τοῦ σφυγμοῦ. φαίνεται γὰρ εἰ καὶ μὴ τῇ λέξει,
τῇ γε δυνάμει ταῦτα τοῖς διαλασκάλῳ βουλόμενος ὁ Δημοσθένης. ὁ μὲν γὰρ Ἀλεξανδρεὺς ἀπολείπειν ἐφη
τὴν τῶν σφυγμῶν ἐνέργειαν ὑπάρχειν. ὁ δὲ φυσικὴν. καὶ ὁ μὲν οἵαν τε φαίνεσθαι, ὁ δὲ φαίνεσθαι δυναμένην.
οὕτως μὲν οὖν ἐν τοῖς κατὰ τὸ ὑποκείμενον ὅρῳ τοῦ σφυγμοῦ φαίνεται τοῖς διαλασκάλῳ συμφερόμενος ὁ
Δημοσθένης

Δημοσθένης. ὡσαύτως δὲ καὶ τοῦ κατὰ τὰς ὑπασκέψεις. εὔδηλον γὰρ ὡς οὐδὲν διαφέρει πληγὴν, ἢ πλῆξιν εἰπεῖν. ὥσπερ οὐ δ' ἀποαίρετον ἢ φυσικήν. ὅτι δὲ μόνῳ τὸ τόν. η. σύνδεσμον εἰς τὸν ὅρον παραλαβεῖν, ἀπέστη τοῦ διδασκάλου πρόσθεν εἴρηται. καθ' ὅν τινα λογισμὸν οὕτως ἔπραξεν. ἑξῆς οὖν ὑπασκεψώμεθα τοῦ ὑπὸ τῶν ἄλλων ἡροφιλείων εἰρημένους ὅρους. ὁ μὲν οὖν βακχεῖος ἐν ταῖς ἄλλαις ἀκροάσεσι τὸν σφυγμὸν εἶναι φησὶ συστολὴν, καὶ διαστολὴν ἅμα, ἐν ἁπάσαις ταῖς ἀρτηρίαις γιγνομένην. πρὸς ὃν ὅρον ἐπηρεαστικῶς μὲν ἀντεῖπον οἱ ἐρασιστράτειοι, τὸ σφέτερον ἁμάρτημα κατηγορίας ἀρχὴν ποιησάμενοι. δοκεῖ γὰρ αὐτοῖς ἡ μὲν καρδία πρώτη διαστέλλεσθαί τε καὶ συστέλλεσθαι τῶν ἀρτηριῶν ἁπασῶν. ὑπεμπομένου δὲ τοῦ πνεύματος ἀπ' αὐτῆς εἰς τὰς ἀρτηρίας κατὰ τὴν ὑπὸ πλήρωσιν αὐτῶν γίνεσθαι τὴν διαστολήν. πρῶτον μὲν τῶν πλησίον αὐτῆς τῆς καρδίας, δεύτερον δὲ τῶν ἐφεξῆς τάνταις. εἶθ' ἑξῆς τῶν ὑπὸ ταῖς δέ. καὶ οὕτω κατὰ τὸ συνεχὲς ὑπὸ τὰς ἐσχάτας ἁπασῶν ἀρτηριῶν διικνεῖσθαι τὴν κίνησιν. οὐδεμίαν αὐτῶν τῶν ἀρτηριῶν ἐχουσῶν δύναμιν, οὔτε ἰδίαν, οὔτε παρὰ καρδίας ὑπεμπομένην αὐταῖς ἢ χρώμεναι διαστέλλουσί τε καὶ συστέλλουσιν ἑαυτὰς ὥσπερ ἡ καρδία. τοῖς δὲ περὶ τὸν ἡρόφιλον ἀρέσκει τὰς ἀρτηρίας συνεχεῖς οὔσας τῇ καρδίᾳ διὰ τῶν χιτώνων ὑπῤῥέουσαν ἔχειν τὴν παρ' αὐτοῖς δύναμιν, ἢ χρώμεναι παραπλησίως αὐτῇ τῇ καρδίᾳ, διαστελλόμεναι μὲν ἕλκουσι πανταχόθεν, ὅθεν ἂν δύνωνται τὸ πλήρωσιν αὐτῶν τὴν διαστολήν, συστελλόμεναι δὲ ἐκλίβουσι. καὶ διὰ τοῦτο φαίνεσθαι καθ' ἕνα χρόνον ἅμα πάσας αὐτὰς διαστελλομένας τε καὶ συστελλομένας τὴν αὐτὴν προθεσμίαν τῇ καρδίᾳ τῶν κινήσεων ἀμφοτέρων φυλαττούσας. ἐρασιστράτῳ δὲ ἀκολουθεῖ μὲν οὐκ ἅμα φαίνεσθαι τήν τε καρδίαν καὶ τὰς ἀρτηρίας διαστελλομένας τε καὶ συστελλομένας. ἔχει δ' οὐχ οὕτως τὸ φαινόμενος ὥστ' οὐκ ὀρθῶς ἐνεκάλεσαν οἱ ἐρασιστράτειοι τοῦ βακχείου τὸ φαινόμενον εἰπόντι. βέλτιον δ' ἀντεῖπον ὅσοι φησὶ μόνων τῶν κατὰ φύσιν σφυγμῶν ὑπὸ αὐτοῦ γεγονέναι τὸν ὁρισμόν, ἐν γὰρ τὸ παρὰ φύσιν ἔχειν τὸ ζῶον, ἐνίοτε φαίνεσθαι μὴ πάσας ἅμα διαστελλομένας τὰς ἀρτηρίας. Ἀριστόξενος δὲ ὁ ἡροφίλειος οὐ τοῦτο μόνον ἐνεκάλεσεν, ἀλλὰ καὶ τὸ παραλελεῖφθαι μὴ τὸ γένος τῶν σφυγμῶν κατὰ τὸν ὅρον, ἐκ διαιρέσεως δ' αὐτοῦ λελέχθαι τι περὶ διαστολῆς, καὶ συστολῆς, αὐτὸς γὰρ ἀξιοῖ τὸν σφυγμὸν λέγειν ἐνέργειαν ἀρτηριῶν. τοῦτο γὰρ εἶναι τὸ πρῶτον γένος. εἶτ' ἐπεὶ καὶ ἄλλαι τινὲς ἐνέργειαι εἰσὶ τῶν ἀρτηριῶν αὐξανομένων τε καὶ τρεφομένων, προστίθησι τὴν ἰδίαν, ὡς εἶναι τὸν ὅλον ὅρον τοιόν δε. σφυγμὸς ἐστὶ ἐνέργεια καρδίας καὶ ἀρτηριῶν ἴδιος. ὅτι μὲν οὖν τὸ γένος τοῦ πράγματος οὗπερ ἂν ὁριζόμενοι τύχωμεν ἁπάντων πρῶτον λέγεσθαι χρὴ κατὰ τὸν ὅρον, ὀρθῶς εἶπεν ὁ Ἀριστόξενος. ἐπεὶ δ' ἐστὶ τὸ μὲν τι προσεχὲς αὐτοῦ γένος, οὕτω γὰρ ὀνομάζουσι τὸ διὰ μηδενὸς ἑτέρου μέσου. τόδ' ἔτι δι' ἑνὸς ἢ δυοῖν μέσων, ἢ καὶ τὸ πάντων ἀνωτάτω, ζήτησις οὐ μικρὰ γέγονεν. ποῖον χρὴ γένος λέγεσθαι πρῶτον ἁπάντων κατὰ τὸν ὅρον. ἆρά γε τὸ ἀνωτάτω μεθ' ὃ μηδὲν ἐστιν ἔτι γενικώτερον, ἢ τὸ προσεχές. ἢ καί τι τῶν μεταξὺ τούτων. ὅταν ἀμφοτέρων τῶν εἰρημένων ἢ σαφέστερον. εἰκότως οὖν ἐνίοις ἤρεσε τὸ προσεχὲς γένος τῶν σφυγμῶν κίνησιν εἰπεῖν. οὐσῶν δὲ κινήσεων πολλῶν, ἥ τε γὰρ φορὰ, καὶ ἡ ἀλλοίωσις, ἥ τε αὔξησις τε καὶ φθίσις. ἔτι τε πρὸς τούτοις γένεσίς τε καὶ φθορὰ, κινήσεις εἶναι δοκοῦσιν, ἀκόλουθον ἦν εἰπεῖν ἥν τινα κίνησιν εἶναι βούλονται τὸν σφυγμόν. εἶπον γὰρ ἂν δηλονότι φοράν. εἶτα τῆς φορᾶς πολλὰς ἐχούσης διαφορὰς ἐχρὴν ἐφεξῆς εἰπεῖν ἥν τινα φορὰν εἶναι βούλονται τῶν τοῦ σφυγμοὺς ἀπτελούντων ὀργάνων. ἄνωθεν δέ τι ἀρξάμενος ἀπὸ τοῦ πρώτου γένους εἰ τοῖς διαλεκτικοῖς ἕπεσθαι βούλοτο τὸν σφυγμὸν ἂν ὁρίσατο καρδίας, καὶ ἀρτηριῶν ἐνέργειαν εἶναι κατὰ κίνησιν τὴν κατὰ φορὰν γινομένην ἐν τοῦ διαστέλλεσθαι, καὶ συστέλλεσθαι. τάχα δὲ ἀξιώσει τὶς τούτοις προσθεῖναι καὶ τὰς ἡρεμίας. ὥσπερ οὖν καὶ ἠξίωσαν ἔνιοι. τινὲς δ' ἀφαιροῦσιν ὡς κατὰ συμβεβηκὸς οὐ πρώτως αὐτῶν γινομένων, ἀλλὰ πρὸς Ἀριστόξενον ἱκανὰ καὶ ταῦτα. διαλεκτικῶς μὲν ὁρίζεσθαι βουλόμενον, οὐ φυλάττοντα δὲ τοῦ διαλεκτικοὺς νόμους οὐδ' αὐτόν. ἀξιοῦσιν γὰρ οἱ δεινοὶ περὶ τοῦ ὁρισμοὺς ἀπὸ τοῦ πρώτου γένους ἀρξαμένους ἡμᾶς, εἶτα διὰ τῶν μεταξὺ προϊόντας ποιεῖσθαι τὸν ὅλον ὅρον. ἔγραψα δ' ἂν ἴσως τὸ παράδειγμα τοῦ τοιούτου τρόπου τῶν ὅρων, εἰ μὴ τὰ πλάτωνος ἦν δύο βιβλία πᾶσι γνώρισμα. καθ' ἃ διδάσκει τε καὶ γυμνάζει, τῇ διαιρετικῇ μεθόδῳ χρωμένους ποιεῖσθαι τοῦ ὁρισμούς. ὑπεγράφει δὲ τοῦ βιβλίου τούτου, τοῦ μὲν ἑτέρου σοφιστὴς, τὸ δ' ἑτέρου πολιτικός. ὑπὸ δὲ τὸν ὑπὸ τοῦ ζήνωνος εἰρημένον ὅρον ἔλθωμεν, ἀνδρὸς οὐδενὸς δευτέρου τῶν ἡροφιλείων. οὗτος δὴ τὸν σφυγμὸν φησὶν εἶναι τῶν ἀρτηριωδῶν μερῶν μικτὴν ἐνέργειαν ἐκ συστολῆς καὶ διαστάσεως, καθ' ἣν ἐν ἅπασι τοῖς μέρεσι τὴν αὐτὴν ὑπάρχειν τάξιν ἠκολούθησεν, ἐάν τε ἐν τοῖς ἴσοις, ἐάν τε ἐν τοῖς ἀνίσοις ἐκείνη συντελεῖται χρόνοις. καὶ οὕτως οὖν ἐνέργειαν μὲν εἰπὼν εἶναι μικτὴν, οὐ μόνον τὸ γένος ἀπεφήνατο τῶν σφυγμῶν, ἀλλὰ καὶ τὴν, ὡς οἴεται προσεχῆ διαφοράν. ὑπερβὰς μὲν ὅτι κατὰ κίνησιν ἡ ἐνέργεια γίγνοιτο, καὶ τῆς κινήσεως κατὰ φοράν. τῶν δὲ τῆς φορᾶς εἰδῶν ἢ διαφορῶν μνημονεύσας συστολῆς τε καὶ διαστολῆς. εὔδηλον γὰρ ὅτι τὴν διάστασιν ἀντὶ τῆς διαστολῆς εἴρηκεν. οὐ κακῶς δ' εἶπε μικτὴν εἶναι τὴν κίνησιν οὐχ ἁπλῆν, οὐ δὲ μονοειδῆ, σύνθετος γάρ ἐστι ἐξ ἐναντίων μορίων, ὡσαύτως τῇ κατὰ τὴν ἀναπνοήν. εὔδηλον δὲ καὶ ὅτι τὸ ἕτερον μέρος μόνον τῆς συνθέτου ταύτης κινήσεως, οὐ βούλεται σφυγμὸν ὀνομάζειν. ἀλλὰ μέρος σφυγμοῦ. τὸ γὰρ οἴεσθαι διὰ τοῦτο καὶ τὴν διαστολὴν ὅλην ὀνομάζεσθαι σφυγμὸν, ὅτι μέγας σφυγμὸς λέγεται κατ' αὐτὴν, οὐκ ἐννενοηκότων ἐστὶ, ὡς ἀπὸ τῶν ἐν τοῖς μέρεσι συμβεβηκότων ἐνίοτε τὴν ἐπωνυμίαν ἴσχει τὸ σύμπαν. ἐν γοῦν τοῦ σιμὸς ἄνθρωπος, καὶ γρυπὸς, καὶ γλαυκὸς, καὶ χαροπὸς, καὶ φαλακρὸς, ἑτέροις τε παμπόλλοις ἀπὸ τῆς κατὰ τὰ μόρια διαθέσεως ἐπωνυμία τοῦ ὅλου γίγνεται. τῶν δ' ἄλλων σχεδὸν ἁπάντων ἡροφιλείων, ἢ ἀρτηριῶν, ἢ καρδίας, ἢ ἀμφοτέρων τούτων τὴν διαστολὴν, καὶ συστολὴν σφυγμὸν ὀνομαζόντων οὗτος οὐ καρδίας καὶ ἀρτηριῶν. ἀλλὰ τῶν ἀρτηριωδῶν μερῶν ἔφη διὰ τὴν περὶ τῆς καρδίας ζήτησιν ἦν ἔμπροσθεν εἶπον. ἐκπέφυκε γὰρ ἡ μεγίστη τῶν κατὰ τὸ ζῶον ἀρτηριῶν ἐκ τῆς ἀριστερᾶς κοιλίας αὐτῆς. αὐτὴ δὲ τὸ σῶμα τῆς κοιλίας ταύτης ὅτι μὴ ταυτόν ἐστι τὸ τῶν ἀρτηριῶν ὁμολογεῖται καὶ αὐτοῖς τοῖς ἀρτηριώδη

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 54 sur 494

καλοῦσιν αὐτὴν, ὡς γὰρ νευρώδες τι σῶμα λέγομεν ἕτερον ὂν νεύρου, οὕτω καὶ ἀρτηριώδη τὴν κοιλίαν ταύτην ἐκάλεσαν. ἑτέραν προφανῶς ἔχουσαν οὐσίαν τῶν ἀρτηριῶν. οὐ συγχωρεῖται δ' αὐτοῖς ὑπὸ τῶν ἀντιλεγόντων οὐδ' ἀρτηριώδης ὀρθῶς ὀνομάζεσθαι. τὴν αὐτὴν γὰρ ἔχει φύσιν τῇ δεξιᾷ καρκοειδεῖ τὴν οὐσίαν οὖσα. διὸ κἂν τοῖς μυσὶν ἔνιοι τὴν καρδίαν ἐνηρίθμησαν. ἀλλ' οὗτοι μὲν ὅπως σφάλλονται δι' ἑτέρων δέδεικται. λέγειν δ' οὕτως ἐτόλμησαν διὰ τὴν ὁμοιότητα τῆς σωματικῆς οὐσίας αὐτῶν. ὁμοιότητον γάρ ἐστι τὸ τῆς καρδίας σῶμα τοῦ τῶν σκληρῶν μυῶν. καὶ μέν τοι καὶ φαίνεται σαφῶς ἀμφοτέραις ταῖς κοιλίαις σφύζουσα. καὶ καθ' ὃν ἔγκειται καιρὸν ἔτι τοῦ ζώου, καὶ μετὰ τὴν ἐξαίρεσιν ἄχρι χρόνου τινός, ἀλλὰ καὶ ὅτι τὸν κατὰ φύσιν μόνον ὥρισται σφυγμὸν ὁ ζήνων. καὶ κατὰ τοῦτο εἰκότως ἐγκέκληται, τὸ γὰρ ἐν ἅπασι τοῖς μέρεσι τὴν αὐτὴν ὑπάρχειν τάξιν τῆς κινήσεως τῶν ἀρτηριῶν, ὑπὸ μὲν τῶν κατὰ φύσιν ἐχόντων, ἀληθές. ὑπὸ δὲ τῶν παρὰ φύσιν, ἐνίοτε ψεῦδος. ἐγκαλεῖ δ' ἀριστόξενος εἰκότως τῷ ζήνωνι, καθάπερ καὶ ἄλλοις πολλοῖς τῆς περιττῆς προσθήκης ἐν τοῦ φαῦναι, ἐάν τε ἐν τοῖς ἴσοις, ἐάν τε ἐν τοῖς ἀνίσοις ἐκείνη συντελεῖται χρόνοις. κατὰ γὰρ τὴν κοινὴν καὶ γενικὴν ἔννοιαν τῶν σφυγμῶν μὴ περιέχεσθαι μή τε τοῦτο, μήθ' ὅλως ἄλλο τι τῶν κατὰ τὴν διαίρεσιν τοῦ προκειμένου πράγματος εἰς τὸν ὁρισμόν. ὁ γοῦν εἰπὼν τὸν ἄνθρωπον εἶναι ζῶον, εἶτα προσθεὶς αὐτῷ διαφορὰν τὸ πεζόν. εἶθ' ἑξῆς τὸ δίπουν, οὐκέτι δεῖται τὰς ἐν αὐτοῖς τοῖς ἀνθρώποις προσθεῖναι διαφοράς. ὡς γενέσθαι τὸν ὅρον τοιοῦτον. ἄνθρωπός ἐστι ζῶον πεζὸν δίπουν. καθ' ὃ τεχνῖται, καὶ ἄτεχνοι, καὶ σοφοὶ, καὶ ἀμαθεῖς γίνονται. μόνων μὲν γὰρ ἀνθρώπων ὄντως εἰσὶν αἱ τοιαῦται διαφοραί. περιττὰι δὲ ὡς πρὸς τὸν οἰκεῖον ὁρισμόν. ἀρκεῖ γὰρ ἤ τοι ζῶον, πεζὸν, δίπουν εἰπεῖν, ἢ ζῶον λογικὸν θνητόν. οὐ γὰρ τὸ προκείμενον εἰς τὸν ὁρισμὸν πρᾶγμα τέμνεσθαι χρὴ, καθάπερ ἔφην. ἀλλὰ τὸ γένος αὐτοῦ, καὶ μέχρι τοιούτου τέμνεσθαι, μέχρις ἂν ὑπὸ τὸ προκείμενον ἀφικώμεθα πρᾶγμα. συμπληρωθείσης δ' ἀκριβῶς αὐτοῦ τῆς ἐννοίας, καὶ τοῦ λόγου τὴν οὐσίαν αὐτάρκως δηλοῦντος, ἄχρηστος ἡ μετὰ ταῦτα προσθήκη πᾶσα. καὶ μάλιστ' ἡ κατὰ τὴν διαίρεσιν αὐτοῦ τοῦ μέλλοντος ὁρίζεσθαι πράγματος γιγνομένη. τὸ γὰρ κοινὸν ἁπάντων σφυγμῶν προσήκει δηλοῦσθαι κατὰ τὸν ὅρον. ὅπερ ἐστὶ καθ' ὃ σφυγμοὶ νοοῦνται τε, καὶ λέγονται. οὐ καθὸ τοιοίδε τινὸς σφυγμοί. ὡς ἐὰν γέ τινος ἐφάψηται διαφορᾶς ὁ κατὰ τὸν ὅρον λόγος ὑπὸ κάτω τοῦ προκειμένου πράγματος οὔσης, ἀφορμὴν παρέξει τοῖς ἐγκαλεῖν βουλομένοις ὡς κακῶς τῶν ἄλλων παραλελειμμένων. ὡς γὰρ ὁ ζήνων προσέθηκεν, ἐάντ' ἐν τοῖς ἀνίσοις χρόνοις συντελεῖται τῆς κατὰ χρόνον ἐν γε τοῖς σφυγμοῖς διαφορὰν ἐνδεικνύμενος, οὕτως ἄλλος προσθήσει τὴν κατὰ μέγεθος, εἶτ' ἄλλος τὴν κατὰ σφοδρότητα, καὶ ἄλλος μέν γε τὴν κατὰ πυκνότητα, τὴν κατ' ἀριθμὸν δ' ἄλλος. ἁπάσας δὲ τὰς ὑπολείπους διαφορὰς, ἄλλος τις καὶ ἄλλος. ταῦτα μὲν οὖν εἰκότως ἐμέμψαντο τοῦ τοῦ ζήνωνος ὅρῳ πλεονασθέντι περιττῶς. εἶχον δ' ἐγκαλεῖν εἴπερ ἐβούλοντο, καὶ τὰ παρὰ τοῖς διαλεκτικοῖς εἰρημένα περὶ τῶν πλεοναζόντων ὅρων κατὰ τὴν λέξιν. ὑπὸ δεικνύουσι γὰρ οἱ ἄνδρες ἐκεῖνοι. τὴν τῆς λέξεως αὔξησιν, μείωσιν ἐργαζομένην τοῦ κατὰ τὸν ὁρισμὸν πράγματος, καθάπερ εἰ καὶ τὸν ἄνθρωπον τις εἴποι πεζὸν ζῶον γεωμετροῦν. οἱ γὰρ μὴ γεωμετροῦντες οὐκ ἔσονται ἄνθρωποι. προδήλου γεγονυίας ἤδη καὶ τῆς κατὰ τοῦτον τὸν ὅρον ἀντιλογίας αὐτῶν εἰς ὅσον ἐκτείνεσθαι δύναται, μεταβῶμεν ἀπὸ τοῦ ζήνωνος ὑπὸ τὸν χρύσερμον, ὁριζομένου οὕτωσι τὸν σφυγμόν. σφυγμός ἐστι διάστασις καὶ συστολὴ ἀρτηριῶν, πάντοθεν τοῦ χιτῶνος ἐπανισταμένου, καὶ πάλιν εἰς ἑαυτὸν συντρέχοντος ὑπὸ ψυχικῆς καὶ ζωτικῆς δυνάμεως παρεπομένη διαπαντὸς ἐν τοῦ ὑγιαίνειν καὶ νοσεῖν πρὸς αἴσθησιν ληπτή. φαίνεται δὲ καὶ οὗτος ὁ ἀνὴρ παραλελοιπὼς μὲν τὴν καρδίαν, τῆς δὲ τοῦ χιτῶνος τῶν ἀρτηριῶν κατὰ κύκλον ἐπανίστασίν τε καὶ συνίζησιν ὀνομάζων σφυγμὸν, ἅπερ οἱ πλεῖστοι συστολήν τε καὶ διαστολὴν ἐκάλεσαν. οἱ δ' ἄλλοι τινὸς ἐκ τῶν προφιλείων παρέλιπον, αὐτὸς προσέθηκεν. ὑπὸ γὰρ ψυχικῆς, καὶ ζωτικῆς δυνάμεως ἔφη γίνεσθαι τὴν εἰρημένην τῶν ἀρτηριῶν κίνησιν. ἐκ περιττοῦ μὲν προστιθέμενον, εἰς τὸν ἐννοηματικὸν ὀνομαζόμενον ὅρον ἀπεδιδοίη τις. οὐκ ἐκ περιττοῦ δὲ τοῖς ἀξιοῦσι τοὺς ὅρους οὐσιώδεις λέγεσθαι. τῶν γὰρ ἐν γενέσει πραγμάτων ὁ περιέχων τὸ ποιοῦν αἴτιον ὅρος ἄριστος εἶναι δοκεῖ. τῶν τοιούτων δ' ἐστὶ καὶ ὁ σφυγμὸς ἐν τοῦ γίνεσθαι τὴν ὕπαρξιν ἔχων. ὥσπερ καὶ πᾶσα κίνησις. εἰ δ' ἀληθῶς ἢ οὐκ ἀληθῶς ὑπὸ ψυχικῆς καὶ ζωτικῆς δυνάμεως ἔφη γίνεσθαι τὸν σφυγμόν. οὐ μικρὰ ζήτησις ἐκδέχεται τὸν λόγον. ἣν ὁ πάντ' ἐν πᾶσι λέγειν βουλόμενος ἐπεισάξω τῇ προκειμένῃ σκέψει. καὶ τοί γε οὐκ οὔσης ἀνάγκης, οἱ γὰρ τὴν οὐσίαν τοῦ πράγματος ἑρμηνεύοντες ὅροι κατὰ τὰ δόγματα τῶν ὁριζομένων γίγνονται, πρὸς ἃ τὴν ἀντιλογίαν ἰδίᾳ χρὴ ποιεῖσθαι. δι' αὐτὰ δὲ τὸν ὅρον ὡς οὐ νομίμως γεγονότα μὴ συγκοφαντεῖν. ἐν δὲ τῇ περὶ τῆς ἀληθείας σκέψει τῶν εἰρημένων, ἐν αὐτῇ περιέχεται καὶ ἡ τοιαύτη πᾶσα μακρολογία. εἰ δ' ἐγκαλεῖν τις ἐθέλοι δι' ὅτι συνέχειν εἰς ἕνα λόγον ἀμφοτέρους τοὺς ὅρους, τόν τε ἐννοηματικὸν ὀνομαζόμενον, ὃς κατὰ τὴν κοινὴν ἔννοιαν προέρχεται, καὶ τὸν οὐσιώδη καλούμενον, ὃς τὴν οὐσίαν ἑρμηνεύει τοῦ πράγματος ὀρθῶς τ' ἐγκαλέσει, καὶ πολλοὺς τῶν εἰρημένων ὅρων ὑπευθύνους ἀπεδείξει τῇ τοιαύτῃ κατηγορίᾳ. τὴν ἀρχὴν μὲν γὰρ ἁπάσης τῆς διδασκαλίας ἀπό τινος κατὰ τῆς ἔννοιαν ὁρισμῶν γίγνεσθαι προσῆκεν. ἀπ' ἐκείνης δ' ἤ τοι κατὰ βραχὺ μεταβαίνειν ὑπὸ τοὺς οὐσιώδεις, ἢ ἀθρόως ὑπὸ τὸν ἀκριβῶς ἑρμηνεύοντα τὴν οὐσίαν τοῦ προκειμένου πράγματος. εἴρηται δέ μοι κατὰ τῆς ἀρχὴν εὐθέως τοῦ δὲ τοῦ πράγματος, ὁποῖον μέν τινα τὸν ἀκριβῶς τὸν ἐννοηματικὸν ὅρον προσῆκεν εἶναι. ὁποίους δὲ τοὺς ἀπεχωροῦντας αὐτοῦ κατὰ βραχὺ διόπερ οὐ δὲ χρονίζειν ἔτι κατὰ τὸν λόγον ἀναγκαῖον. ὥσπερ γὰρ τοῦτο λέλεκται πρόσθεν οὕτω καὶ περὶ τῶν ἄλλων ὅλων. ὅσα κατὰ τὸν ὅρον ὁ χρύσερμος εἶπεν. ὁ γε μὴν ἐρυθραῖος ἡρακλείδης ἐνδοξότατος τῶν μαθητῶν αὐτοῦ γενόμενος οὐ πάνυ φαίνεται προσιέμενος τοῦ διδασκάλου τὸν ὅρον. συστολὴ γὰρ ἔφη καὶ διαστολὴ ἀρτηριῶν καὶ καρδίας εἶναι τὸν σφυγμὸν ὑπὸ ζωτικῆς, καὶ ψυχικῆς δυνάμεως πλεῖστον δυνάμενούσης ἀπετελούμενον. τὸ μὲν οὖν διαστολὴν ἀντὶ διαστάσεως εἰπεῖν. ἐν φωνῇ μόνον, οὐχ ἐν πράγματι διαφωνοῦντος ἐστί. τὸ δ' ὠφελεῖν ἐξ αὐτοῦ τὸ παρεπομένην διαπαντὸς ἐν τοῦ ὑγιαίνειν, καὶ νοσεῖν ἐν πράγματι. παραλείπει γὰρ ὡς περιττὸν τοῦτο. καθάπερ γε καὶ τὸ πρὸς αἴσθησιν ληπτὴν εἶναι τὴν εἰρημένην κίνησιν τῶν ἀρτηριῶν καὶ τῆς καρδίας. καί τοι τὸ μὲν διαπαντὸς ἐν τοῦ ὑγιαίνειν φαίνεσθαι τὸν σφυγμὸν, κατὰ τὴν ἔννοιαν ἐστὶ αὐτοῦ μάλιστα. καὶ μέν τοι

καὶ κατὰ

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 55 sur 494

καὶ περὶ τὰς πλείστας τῶν νόσων. ὁ γὰρ δι' πάσας γε. τὸ δὲ πῶς ἀσθησιν λεπτὴν εἶναι τὴν κίνησιν αὐτῶν, εἰρηταί μοι πρόσθεν, ὁποτε χρὴ ζητεῖν δι' ὁρισμοῦ περὶ τῶν λόγου ἐκείνου, ἐν ᾧ πρὸς τῷ τὸ ἀλεξάνδρου τε καὶ δημοδόκους εἰρημένων ὄρων ἐσκοπούμην. ἀφεῖλε δὲ καὶ τὸ παντοῖον τῶν χυτῶν ἐπανισταμένου, καὶ πάλιν εἰς ἑαυτὸν συμπερέχοντος, ὡς ἐν τοῖς διαιρεῖσθαί τε καὶ συνέλκεσθαι δεδηλωμένων αὐτῷ. τῶν δὲ τοῦ ζωτικοῦ καὶ ψυχικοῦ διαφόρου γίνεσθαι τὸν σφυγμὸν τοῦ χρυσέρμου λελεγμένῳ προσέθηκεν ὁ ἡρακλείδης, τὸ πλεοσθμαμοῦντος. ἐπειδὴ καὶ ἄλλα τινὰ συντελεῖν εἰς τὴν τῶν σφυγμῶν γένεσιν, ὁ ἡροφίλου αὐτὸς φησι, καὶ πάντες οἱ ἀπ' αὐτοῦ, πλὴν βραχέων ἡροφίλειοι. μεμφεταί γε μὲν ὁ ἀρεισόξενος καὶ τοῦτο, καὶ ἀριστωνίῳ τῷ μυῒ προσθέντι τῇ αὐτῷ τὸ πλεοσθμαμοῦντος. ὁ γὰρ ἐχῖνος φησὶ τὸ κοινὸν ἁπάσης ἐνεργείας φυσικῆς ὡς ἴδιον τῶν σφυγμῶν λέγεσθαι. μέμφεται δὲ καὶ τῷ πάντα τὸν χιτῶνα τῆς ἀρτηρίας κυκλοτερῶς διίστασθαι λελέχθαι περὶ τὸν ὄρον, ὁ μόνον οὐκ ἡρακλείδης ὡς προεῖπον, ἀλλ' ὅτι καὶ τῶν παρὰ φύσιν σφυγμῶν γίνοιτ' ἂν διαστολὴ τῆς ἀρτηρίας ἐν ὁμαλῇ ποιοῦνται καθάπερ ἑαυτῶν μέρος. ἐπηρεάσει δὲ τῷ δὲ προσήκοντι, εἰ γὰρ αὐτὸς ὁ χρύσερμος ἐνεγράφετο τῷ ὅρῳ τὸ ὁμαλῶς, εὐθέως ἂν ἤλεγχον αὐτὸν ἀναμιμνήσκων τῶν ἐν ὁμαλῇ ἐχόντων τὴν κίνησιν σφυγμῶν, ἐπεὶ δ' ἁπλῶς ἔφη παντοῖον τὸ χιτῶνα ἐπανισταμένου καὶ πάλιν εἰς ἑαυτὸν συμπερέχοντος, οὐκέτ' εὐλόγως ἐγκαλεῖν. βέλτιον δ' ἴσως ἔπεσθαι ὅλως ἐθελοπεμέτου διελέγχειν τὸν χρύσερμον, ὧδε πως τοιούτους τοῖς λόγῳ ἀφικέσθαι σφυγμούς, ἐν οἷς ὁ χιτὼν τῆς ἀρτηρίας ὥσπερ χορδὴ φαίνεται τεταμένου. ἄνω μὲν καὶ κάτω τῆς ἀρτηρίας ὅλης φορομένης, ὁ μὲν διαστελλομένης γε. ὅταν γὰρ ἐπεκτείνηται εἰς μὲν ὄγκησιν τὸ τοιοῦτον σφυγμὸν, χρησίμως. ὁ μὲν εἰς ἀκριβῆ γε ὠδὶ ἡμῖν. ἀδύνατον γοῦν ἐστι, μὴ δ' ὅλως διαστέλλεσθαί τε καὶ συστέλλεσθαι τὰς ἀρτηρίας ἐπὶ ζῶντος τοῦ ζώου. δυνατὸν δὲ μὴ φαίνεται ὅταν παχύτερος ἐναργῶς διά τε τὴν βραχύτητα τῆς διαστολῆς, καὶ τὸ ἐζευγμένον κλόνου ταῖς τοιαύταις ἀρτηρίαις. ἐλέγομεν γοῦν τινα καὶ ταῖς τεταμέναις χορδαῖς ὁμοίως φαίνεσθαι τὰς ἀρτηρίας, γνίσους τε καὶ παχείας, ὁ μὲν διαστελλομένας τε, καὶ συστελλομένας ἀφανῶς. ὡς τε οὐ δεῖ κατὰ τοῦτον τὸν λόγον εὐθέως ἂν τις ἐγκαλέσειεν ὡς ψευδομένῳ τοῦ χρυσέρμου περὶ τῆς κατὰ κύκλον διαστολῆς τε, καὶ συστολῆς τῶν ἀρτηριῶν. οὐ περὶ τῆς ἀσθενοῦς κινήσεως αὐτῶν ποιουμένου τὸν ὅρον, ἀλλὰ περὶ τῆς ὑσιούδους ὑπάρξεως τοῦ σφυγμοῦ. ἀλλὰ γὰρ εἴ τις βούλοιτο καὶ περὶ τούτων, ἢ αὐτὸς γνῶναι τὰ λελεγμένα τοῖς ἀνδράσιν, ἢ μεταστρέφειν εἰς ὑπομνήματα, τοῦ μὲν Ερυθραίου τὸ ἑβδομον ἀναγνώτω περὶ τῆς ἡροφίλου αἱρέσεως. τοῦ δὲ ἀριστωνίου δὲ τὸ εἰκοστὸν ἕνατον. ἀρεισοξένου δὲ τὸ τριακοστὸν ἕκτον. ἐμοὶ δ' ἀρκεῖ καθ' ἑκάστην ἀντιλογίαν ἐνδεικνυμένῳ τὰ κεφάλαια τῶν λόγων ἐφ' ἑτέρου τι μετὰ τοῦτο μεταχειρίζεσθαι. καὶ γὰρ καὶ οὕτω πράττοντι τὸ βιβλίον ὅλον ὑπερπληρώσεται. κάλλιον δὲ ἴσως μὴ δὲ ὅλως παραλιπεῖν ὡς αὐτὸς ὁ ἀρεισόξενος ἀλεξάνδρου τοῦ φιλαλήθους γεγονὼς μαθητὴς ἐλέγξας τε οὗτος τῶν πρεσβυτέρων ἑαυτοῦ πάντας ὅρους, ὡς οἴεται. κάλλιστά δ' ἔχειν εἰπὼν τὸν δε. σφυγμὸς ὅτι καρδίας, καὶ ἀρτηριῶν ἐνέργεια ἰδία. ὅμως αὐτὸς ἐφεξῆς οὐδὲν κωλύει φησὶ καὶ τοιοῦτον ὅρον ποιήσασθαι. σφυγμὸς ὅτι καρδίας καὶ ἀρτηριῶν ἐνέργεια ἰδία, μικτὴ, ἀποβαίνετος. ἐπαινεῖ δὲ ὅμως τὸν ὅρον ὡς ἀφέλιμον τοῦ πρόσθεν. ἐκείνῳ μαρτυρῶν τῷ σώφρονι τε καὶ τεχνικῷ. οἴεται γὰρ ἀποβαίνετους κινήσεις πολλάκις ὅμως ἔχειν τι καὶ ποιητικόν. ὅπερ οὐδ' ἤγνοεν ὅτι ὁπόσας ἀντιλογίας ἔχει καὶ ζητήσεις. ἀλλὰ τὰ μὲν τοιαῦτα πρὸς οὓς ἀμφοτέρους αἱρέσεως ἀμφισβητεῖται καὶ τούτῳ καὶ τοῖς ἄλλοις ἡροφιλείοις. αὐτῷ δὲ τοῦ ἡροφίλου φαίνοιτ' ἂν διαφερόμενον ἐν τοῦ τὸν σφυγμὸν ἐνέργειαν μὲν εἶναι νομίζειν ἀρτηριῶν, καὶ καρδίας. μέρος δὲ αὐτῷ τίθεσθαι τῆς διαστολῆς τε καὶ συστολῆς. καί ποτε καὶ τὰς ἠρεμίας. ἐὰν γὰρ ἀπειρῶς ἔπηται τοῖς ἡροφίλου δόγμασιν, ἡ συστολὴ μὲν ἐνέργεια τῶν ἀρτηριῶν ὅτι, ἡ διαστολὴ δὲ εἰς τὴν οἰκείαν τε καὶ φυσικὴν κατάστασιν τοῦ σώματος αὐτῶν ἐπάνοδος. βάλεται γὰρ ὥσπερ ὠδὶ τοῦ τεθνεώτων ὁρᾶται διεὼς ὁ χιτὼν τῆς ἀρτηρίας, ὅταν κἂπὶ τῶν ζώντων, ὅλου ἐφ' ἑαυτῷ διεσάναι. τωὐαντίον ἀσκληπιάδης ὑποδέχεται, οἴεται γὰρ ὁ ἀνὴρ ὅταν καὶ τὴν καρδίαν καὶ τὰς ἀρτηρίας διαστέλλεσθαι πληρουμένας πνεύματος εἰσρέοντος αὐταῖς διὰ λεπτομερείαν, ὧν γένος ἑαυτῶν ἔχουσιν, ὅταν δὲ πληρωθείσας εἰς τὸ ἔμπροσθεν οὐκέτι χωρεῖν, καταπίπτειν αὖθις εἰς τὴν ἔμπροσθεν ὑπάρχουσαν ἑαυτῶν κατάστασιν φυσικὴν τοῦ χιτῶνα, καὶ οὕτω ἐν παρέργῳ τὸ ζητημα παρεισέρχεσθαι δυνατὸν τοῖς ἀπείρατα μακρολογεῖν ἐθέλουσι σοφισταῖς. ὥσπερ δ' ἐνταῦθα πολλῶν λόγων ὑποθέσιν ἑαυτῷ τὸ πείθεσθαι δυνατὸν ἦν τὸν αὐτὸν τρόπον, ἐὰν τὰ γεγραμμένα φιλωνίδου τοῦ σικελιώτου κατὰ τὴν ἰατρικὴν ὀκτωκαιδέκατον προχείρισταί τις. ὧν ὠδὶ βραχὺ καὶ ἀγαθὸν ἐμνημόνευσε μεμφόμενον αὐτῷ. πρῶτον μὲν ὡς μοχθηρῶς ἀρθμιαμένῳ τὸν σφυγμὸν ἐν ἀρτηρίας μόναις γίνεσθαι. δεύτερον δὲ ὡς καὶ τὸν βακχεῖον οὐκ ὀρθῶς ἑαυτῷ συνεπαμφοτερίζοντα τὴν πολυλογίαν αὐξῆσαι πλείστοις καὶ τοιούτου τρόπου τοῦ λόγῳ. πρῶτον μὲν γὰρ δεῖσθαι τὰ ὠδὶ χειρήματα λέγειν οἷς παιδεύει ὁ φιλωνίδης ἀρτηριῶν μόνων τὸν σφυγμὸν οἴεται εἶναι. δεύτερον δ' ἐλέγχειν αὐτά. καὶ τρίτον ὠδὶ δεικνύναι τὸν βακχεῖον ἐν μὲν ταῖς ἀκροάσεσιν ὅτως εἰρηκέναι τὸν σφυγμὸν εἶναι συστολὴν καὶ διαστολὴν ἐν ἁπάσαις ταῖς ἀρτηρίαις γινομένην. ἐν δὲ τῇ τῶν σφυγμῶν ὠνυτομῇ τῇ λέξει ὅτως γράφει. σφυγμὸς δὲ καὶ παῦ πάθος σφυγμοῦ μόνον ἐν ἀρτηρίαις, καὶ καρδίᾳ συμβαίνει. ⟨ μετ' ὀλίγα πάλιν. ὁ μὲν γὰρ σφυγμὸς καθάπερ ἐρέθη διάστασίς τε ὅλη τῆς ἀρτηρίας, ἢ τοῦ ἀρτηριώδους μέρους τῆς καρδίας. καὶ πῶς πάντων ἐκείνα μέμνηται τοῦ μέχρι δεῦρο μόνων ἀκηδοῦντος τῶν ἡροφιλείων ἡμᾶς οὗτος ὅρους προκεχρῆσθαι. πολλῶν καὶ τοῖς ἐρασιστρατείοις, καὶ τοῖς ἀσκληπιαδείοις γεγονότων. ὥσπερ γε καὶ τοῖς ἀπ' ἀθηναίου τοῦ ἀπαλαίου, οὓς πνευματικοὺς ὀνομάζουσιν, εἰ καὶ μὴ πολύτους ὅρους, ὅμως γοῦν ὀλίγους εἰρημένους, ὁ γοῦν ἀγαθὸν ἓν σμικρὸν ἐμπροσθεν ἐμνημόνευσε, καί τοι τοῖς δι' ὅρων ὠδὶ χρῆσθαι ἅπαντα διαλάσκειν ὠδὶ τιμῶν, ὅμως καὶ αὐτὸς ἐν ἔγραψεν ὅλον βιβλίον τὸ πρῶτον περὶ σφυγμῶν, ἀκηκοὼς μὲν ἕκαστον τῶν ἐν τοῖς σφυγμοῖς ὀνομάτων ἅμα τοῖς οἰκείοις ὅροις τῶν πραγμάτων. ἀλλὰ περὶ μὲν τῶν ἄλλων σιωπῶ, πρόκειται γὰρ ἐν τοῖς δὲ τοῖς γράμμασι τὸ περὶ τοῦ σφυγμοῦ ὅρος μόνος μνημονεύειν. ὧν δεῖται

χότος μου πολλάκις ὀδὲν ἥδιον τῶ δὲ καθ' ἑκάστω διαφορὰν σφυγμῶν, ὁμοίως δὲ καὶ τοῖς πληρωθῆναι βιβλίοις. ἐάν τε τις ὀείζηται τὸν μέγαν σφυγμὸν ἅμα τοῖς παρακμαίοις αὐτῷ ἢ τὸ πλήθος ἢ διασολῆς, ἐάν τε τὸν μικρὸν ἅμα τοῖς ἢ μὴ παρακμαίοις. ὅτω δὲ καὶ οὐδὲ ἄλλας ἅπαντας, καὶ νῦν, ὡς ἔφλω, ὑπὲρ αὐτῶ μόνε τῶ σφυγμοῦ προκειται διελθεῖν ὧδε κεφαλαίως. ὁ τοίνυν ἀγαθὸς ὧδε τιμῶν τοῖς πάντως ὀείζεσθαι τὸν σφυγμὸν βουλομένοις ὅμως καὶ αὐτὸς εἰς μακρολογίαν οὐκ ἀναγκαίαν ἐνέπεσε μετὰ τῶ καὶ σφάλλεσθαι φανερῶς. οἰόμενος ὁμωνύμως λέγεσθαι τὸν σφυγμόν. ἄλλως μὲν γὰρ φησι τὴν ἢ καρδίας καὶ τῶν ἀρτηριῶν κίνησιν λέγομεν σφυγμόν. ἄλλως δὲ τὴν ἐν ταῖς φλεγμοναῖς γινομένην αὐτῷ τῷ κάμνοντι συναίσθησιν. καὶ γὰρ καὶ τοῦτον ὁμωνύμως φησὶ καλεῖσθαι σφυγμόν. ἀλλὰ καὶ τὴν διασολὴν ἢ ἀρτηρίας μόνην, καὶ τοῦτον ὀνομάζεσθαι σφυγμόν. ἐπεισθὼν ἤ τοι μέγαν, ἢ σφοδρὸν ἐᾶν λέγομεν αὐτὸν, ὁ γινομένων τοῦτων ἐν τῇ συσολῇ. καὶ μήν τοι καὶ τὸν ἀθλιώτατον φησὶν οἴεσθαι καὶ τὴν συσολὴν ὀνομάζεσθαι σφυγμόν, ὃ σημαινομένω κελεύει τὸν ἡρόδοτον ὠνῆσθαι. τοῦτο αὐδρὶ προσεφώνησε τὸ βιβλίον ἑαυτῷ μόνον μαθητῇ, πάνυ δὴ ὧδε φανῶς ἰατρεύσαντι τὴν τῶν ῥωμαίων πόλιν, ἀλλὰ τὸν σώφρονα ἐκ πλείονος διασολῶν ὀνομάζεσθαι φησὶ σφυγμόν. ἔτι τε πρὸς τούτοις ὁ μόνον τὸν ἐκ τῶν διασολῶν, ἀλλὰ καὶ τῶν συσολῶν. ὁρᾶ δὲ φησὶ μή τις καὶ ὁ ἢ τὸν καρπὸν ἰδίως ὀνομάζεται σφυγμός. δοκεῖ δὲ μοί φησι σφυγμὸς λέγεσθαι καὶ ἡ τῶν ἐν προχείρω τεταγμένων ἀρτηριῶν κίνησις. ὧδὶ τούτοις ἅπασι καὶ τὸ ἢ τὰ ὑποχόνδρια γινομένη παλμὸς μνημονεύει ζητῶν, εἰ καὶ ὄνομα ἴδιόν ἐστιν ὀνομάζειν σφυγμόν. γίνεσθαι μὲν γὰρ αὐτὸν ἐνίοις τῶν παρακμαίων. εἶναι ἢ δὲ ἢ τὴν βάχιν ἀρτηρίας δὲ παχείας. καὶ ἔπορ καὶ τοῦτον φησι τὴν κίνησιν ὀνομάζομεν ὁ σφυγμόν, ἀλλὰ παλμόν, ἔστι τὴς ἀρτηριῶν κίνησις, ὁ σφυγμός, ἀλλὰ παλμὸς ὀνομαζομένη. καθ' ὃ σημαινόμενον καὶ ὁ ἡλεῖος ἀγίμιος ἐπέγραψε τὸ περὶ παλμῶν βιβλίον, ἐν ᾧ περὶ τῶν σφυγμῶν διαλέγεται. πάλιν δὲ καὶ τοῦτο πάλιν λόγος ἕτερος τοῖς μακρολογεῖν ἐθέλουσι. σκοπουμένοις εἰ γνήσιον ὄντως ὂν ἐστὶ τὸ βιβλίον. ἢ εἰ πρῶτος ἀγίμιος ἁπάντων ἔγραψε περὶ σφυγμῶν βιβλίον. ἢ καί τις ἄλλος πρὸ αὐτοῦ. ὅπερ μὲν ὄντως περιττὸν ὁ περιττὸν δ' ἴσως δόξει εἶναι καί τοι περιττὸν οὐ ὠφέλησε τὸ πότερον ἐν τοῖς γνησίοις ἐστὶν ἢ μή. φαίνεται γὰρ καὶ ὁ ἀρχιγένης ἀκολουθήσας τῇ ὅπερ τοῦ διδασκάλου, πολλαχοῦ οἰόμενος λεγεσθαι τὸν σφυγμόν. ἵνα δὲ μὴ τις ὠκείνη ὅτι τοιοῦτος λόγος ἀναγκαῖον ὂν ἐστὶν ἐν τῇ τῶν γραμμάτων εἰς εἰδήσεως καὶ διαφορᾶς τοῦ γεγυμνάσθαι. μόνως γὰρ ὅταν τὰ ἴδια καὶ τὰ κοινὰ σημαινόμενα τῶν ὀνομάτων ἑκάστου δυνατὸν εὑρίσκειν ὀρθῶς. πολλαχόθι γ' οὖν μοι δοκοῦσι καὶ οἱ δόξαν ὧδὶ διαλεκτικῆς μεγάλης ἔχοντες ἁμαρτηκέναι, ποσαῦτα σημαινόμενα τῶν γρυπικῶν προσηγορειῶν οἰηθέντες ὑπάρχειν. ὅσαι πέρ εἰσιν αἱ καθ' ἑκάστου αὐτῶν οἰκεῖαι διαφοραί. λέγω δ' εἴτις οἰηθείη τὸ ζῶον φωνὴν ἔχον ἢ τι σημαίνειν. ἄλλως μὲν γὰρ λέγεσθαι ζῶον ἀθάνατον, ἄλλως δ' θνητόν. καὶ λογικὸν μὲν ἄλλως. ἄλογον δὲ ἄλλως. καὶ δὴ καὶ ἄγριόν τε καὶ ἥμερον. ἀγελαῖον τε καὶ μονότροπον. ὅσα τ' ἄλλα ζώιων τε. ὡς τε ἐάν τις ἐπέξεισι τοῦ λόγου τοῦ δ. γυμνάζη τὸν μαθητὴν ὧδὶ πρασιγμάτων πλείονων ἐπίμως ὁρᾶν, τό τε κοινὸν ἐν πολλοῖς ἢ τὸ καθ' ἕκαστον, ἰδίωμ δὲ ὀλίγου τριβήσεσθαι χρόνου. ἐμὲν δὴ οὐκ οἶόν τε χωρεῖς τοῦτης διδασκαλίας ὠφελεῖν τὴν τοῦ σφυγμοῦ προσηγορείαν, ἐν τι σημαίνειν ὥσπερ τὴν τοῦ ζώου, καὶ ὅ τι μᾶλιστα ἢ τὴν ἑκατέρα τομὴν εὑρίσκουσι διαφορὰν πολλαί. πρόδηλον οὖν ἤδη καὶ τοῦτο τὸ μὴκος τῶν λόγων, καί πιν' ἑνὸς ὅλου καὶ αὐτοῦ δεόμενον βιβλίου τοῦ βουλομένου διελθεῖν. ἀφ' ὧν ὁρμηθέντες οἱ ὧδὶ οἱ δὲ νομίζουσι πολλαχῶς λεγεσθαι τὸν σφυγμόν. ὅτι τε τὸ πρακτέον αὐτοῖς ὅδε ἐστί. εἴρηται μὲν δὴ μοι περὶ τούτων ἐν ὀλίγοις, μᾶλλον δὲ τοῦ πρώτου τῶν ὀξηγητικῶν. ὧν εἰς τὸ περὶ σφυγμῶν ἀρχιγένους ἐπανέρχομαι, τὸν ἀειθμὸν ὄντων ὀκτώ. καὶ νῦν δὲ ἀρκέσει καθάπερ ὧδὶ τῶν ἐμπροσθεν, ἐν δεδεῖχθαι τὸ μὴκος τῶν ἐνομένων λόγων, ἐὰν ἅπαντά τις ἐπεξέρχηται τὰ τοιαῦτα. φαίνεται δ' οὖν ἐμὲ ὁ ἀγαθὸς ἐν ᾗ ὅτι μάλιστα τοῖς ὠφελοῦσιν ὀείζεσθαι τὸν σφυγμὸν ὧδὶ τιμᾶν δι' αὐτῶν τῶν λεγομένων ὑπ' αὐτοῦ, ποτὲ μὲν ἐνδύφαν ἀρτηριῶν τε καὶ καρδίας αὐτὸν εἶναι νομίζων, ποτὲ δὲ κίνησιν ἀρτηριῶν τε καὶ καρδίας. ἔστι δ' ὅτε καὶ διασολὴν καὶ συσολὴν ἀρτηριῶν ἢ καρδίας. ὁ μαχομένων ἀλλήλοις τῶν εἰρημένων λόγων. ἀλλὰ τοῦ μὲν ὡς αὖ εἵπῃ τις ὄντος ἐνυπνιωτέρου, τῶν δ' εἰδικωτέρων.

ὁ γοῦν ἀρχιγένης ὀξεργαζεσθαι δοκῶν τὸν περὶ τῶν σφυγμῶν λόγον ἐν ἑνὶ μεγάλω βιβλίω ἢ τὴν ἀρχὴν αὐτοῦ τὸν δὲ τὸν ὅρον ἔγραψε. σφυγμὸς ὅστι καρδίας καὶ ἀρτηριῶν διασολὴ φυσικὴ τε καὶ συσολὴ φυσική. πρόδηλος δηλονότι τὸ φυσικὴ τοῦ τὸ ἀγαθοῦ λόγω, δι' ὃ ἐμπροσθεν αἰτίαν εἶπον. ἐκ διασολῆς τε καὶ συσολῆς ὡς μερῶν συγκεῖσθαι νομίζουσι τὸν σφυγμὸν οἱ πνευματικοὶ πάντες, ἐνεργείας ἡγούμενοι τὰς κινήσεις ἀμφοτέρας εἶναι τῶν περὶ τὸν ἡρόφιλον τε καὶ ἀσκληπιάδην ὀκ ὁμοίως δοκούντων φέρεσθαι. τὸν μὲν δὴ ἡρόφιλον περὶ διασολῆς τε καὶ συσολῆς ἀρτηριῶν ζήτησιν ἰδίαν ἔχειν μακροτέραν. ἐνίοτε μὲν γάρ τοι σοι δόξει, ὡς τὴν διασολὴν, καὶ τὴν συσολὴν ἐνέργειαν νομίζειν. ὡς τὸ πολὺ δὲ, μόνην τὴν συσολήν. ὁ δὲ ἀσκληπιάδης ὀδεμίαν ὑπολαμβάνων δύναμιν ὑφ' ἧς ἥ τε καρδία καὶ αἱ ἀρτηρίαι διανύουσι. ποικίλως δὴ τὴν λέξιν, ὥσπερ ἐν ταῖς ἄλλαις ἁπάσαις ἐνεργείαις φυσικαῖς τε καὶ ψυχικαῖς. ὅτω καὶ τῇ δὲ ποτὲ μὲν γάρ οἱ δόξει μὴ ἐνέργειάς αὐτὰς τίθεσθαι. καί τοι γε ἀλόγιστον αὐτὸ ταῖς ὑποθέσεσι τοῦτ' ὀφείλειν. ἐνίοτε δὲ ἐνεργείας αὐτὰς τίθεσθαι, ὡς καταχρώμενον, ἢ τοῦ ἔθει συγχωρῶν. οἱ δ' ἄνω ἀθλιώτατοι πάντες ὡς εἴρηται τὰς κινήσεις ἀμφοτέρας ἐνεργείας ἡγούμενοι, τὴν τε ἐν τοῦ διαστέλλεσθαι γιγνομένην, καὶ τὴν ἐν τοῦ συστέλλεσθαι. οὕτω τε καὶ ἡμεῖς ὑπολαμβάνομεν ὀκ ὧδὶ μόνην τῶν ἀρτηριῶν τε καὶ καρδίας, ἀλλὰ καὶ τὸ θώρακος. καὶ γὰρ καὶ ὅταν ἐνέργειαν ἐλέξαμεν ἐν τε τοῦ διαστέλλεσθαι, καὶ συστέλλεσθαι. διορίζομαι δὲ ὡς ὧδὶ τὸ θώρακος, ὅτω καὶ τὴν τῶν ἀρτηριῶν τὰς ὧδὶ τὴν μέσην κατάστασιν ἀπὸ τῶν ἄκρων φορᾶς, ἐνίοτε μὲν ἐνεργείας χωρεῖς, ἐνίοτε δὲ σὺν ταύτη γινομένας. ἐὰν οὖν καὶ τὰς περὶ τούτων ἀπορίας ἐπεισάγῃ τις τοῦ λόγου καὶ κατὰ τοῦτ' αὐτὸν εἰς μῆκος προέξει μακρότερον. ἐὰν δὲ καὶ ἡ τῶν ὀνομάτων ἐναλλαγὴς ἣν ἐποίησατο ἢ τὸν ὅρον, ἃς αὖθις προσέθεσαν αἰτίας σύλλογους διέρχεταί τις, εἰ' ἐξῆς ὅπως ἐμέμψαντο τινὲς αὐτάς, εἶθ' ὅπως ἀπελογήσαντο περὶ τῶν ἐπόν-

τῳν. ἕτεροι μῆλος ἐπὶ κάκιστον δὲ πρώτης τοῦ λόγῳ προσεθήκατο. μάγνος δὲν ὁ διασολλῶ καὶ συσολλῶ, ἀλλὰ καὶ διογκωσιν, καὶ στωίζεσιν ἀναδικῆ καρδίας καὶ τῷ ὁμοιοπαθούντων αὐτὴ τὸν σφυγμὸν εἶν φησίν. μικρ. 13.

αὐτὸς δὲ ὁ ἡ αἱρέσεως αὐτῶν ἡγεμὼν ἀδιάφορος τὸ σφυγμὸν ὁρίζεται κίνησιν ἧ διασολλῶ φυσικῶν, καὶ ἀπροαίρετον τοῦ ἐν ἀρτηρίαις καὶ καρδίᾳ σφυγμόν, ὃς ἑαυτοῦ τε οὐ ἐς ἑαυτὸ κινουμένου καὶ συγκινοῦντος καρδίαν καὶ ἀρτηρίας. ὁ μόνον ὁσιώδη τὸ ὁρισμὸν ποιησάμενος, ἀλλὰ καὶ μετὰ τοῦ τὰ αἰτίας λογισμὸν καθ' ὃν ἔστιν ὁρίζεσθαι κελεύουσιν οἱ διαλεκτικοὶ τὰ ἐν τῷ γίγνεσθαι τὸ εἶν κτώμενα. καὶ σωτομώτερον ἢ τὸν σφυγμὸν εἶν φησι διαπνοὴν μικρ. 14.

φανερὰν πρὸς ἀδηλησιν λειπῶν ὅλον ἐφ' ἑαυτῆ καρδίας οὐ ἀρτηριῶν. ἔστι ἢ καὶ ὅ δὲ ὁ ὅρος ἀθλιώτερος. σφυγμός ἐστι διασολὴ καὶ συσολὴ ἧ διάπνοιαν καρδίας καὶ ἀρτηριῶν. ἔξεστι ἢ τῷ βουλομένῳ καὶ τὸν πρὸ τούτου τῷ ὅρῳ λόγον ἐκτείνειν ὑπὲρ πλεῖστον, ἀναστομοῦντά τε, οὐ καταστομοῦντα. καὶ ἄλλοι δέ τινες τῷ ἀπὸ τοῦ πνεύματικῆς αἱρέσεως ὅρους ἐπιτήσαν τὸ τοῦ σφυγμοῦ, βραχὺ παραλλάττοντας ὡς εἶπον. ὡς τὸ μὲν χρὴ μνημονεύειν αὐτῷ, ἐπειγομένους καθ' ὅσον οἷόν τε διαφράσειν τὸν λόγον. ὡσαύτως ἢ καὶ τοῖς ἀπὸ ἀσκληπιάδου διαφωνίαν ἐγγένεσθαι πρὸς μικρ. 15.

ἀλλήλους. τοῖς μὲν προσιθέσι τι τοῖς εἰρημένοις ὑπὸ ἀσκληπιάδου. τοῖς δὲ ἀφαιροῦσι. τοῖς δὲ ὑπαλλάττουσιν. αὐτὸς μὲν γὰρ ὁ ἀσκληπιάδης τὸν μὲν σφυγμὸν εἶν συσολλῶ, καὶ διασολλῶ καρδίας τε καὶ ἀρτηριῶν. ἐκ ὀλίγοι ἢ τῶν ἀπ' αὐτοῦ γινομένων προσιθέασιν. ἐχ ἅπαξ, ἀλλὰ πολλάκις γιγνομένων ἧ μίαν εἰσπνοῆν. ὡς εἶν τὸν ὅλον ὅρον τοιοῦδε, σφυγμός ἐστι διασολὴ, καὶ συσολὴ καρδίας τε καὶ ἀρτηριῶν, ἐχ ἅπαξ, ἀλλὰ πολλάκις γινομένη ἧ μίαν εἰσπνοῆν. ἐχκατέθηκαν ἢ ὑπὸ τοῦ γεγραφότος ἧ τὸ πρὸ τοῦ ἀναπνοῆς καὶ τῷ σφυγμῷ αὐτοῦ βιβλίῳ. ὅτως τῆς λέξιν ὑπὲρ λαθομένου τῷ λόγῳ. ᾧ ᾧ τοῦτ' ἔγραψε. πρόκειτ γὰρ αὐτῷ δεῖξαι. τίνα μὲν ὁμοίως γίγνεσθαι κατά τε τὰς ἀναπνοὰς, καὶ οὐ σφυγμός. τίνα ἢ ἕτερός τε ἧ διαφερόντως. ᾧ ᾧ τίνων ὧν δείκνυσι τὰ διαφέροντα, καὶ ἡ προκειμένη γέγραπται λέξις, εἰς διορισμὸν ἀναπνοῆς τε καὶ σφυγμῶν, ἔχουσα προκείμενον, ἐχ ἅπαξ, ἀλλὰ καὶ πολλάκις γιγνομένη ἧ μίαν εἰσπνοῆν. ᾠήθησαν ἢ τινες τῶν ἑταίρων τοῦ ἰατροῦ μικρ. 16.

διορθωτὴς ὑπὸ κληθείς. ἐπειδή τινα τῶν ὑπὸ ἀσκληπιάδου λελεγμένων ἐπιωρεῖτο μὴ πάντα πεθομένος ταῦτα. καθάπερ δ' ὁ ἀλέξανδρος προφέλω. τίς δὲν ὁ τῶν μοχλίωνος ὅρος εἰπόντος, ἀπαλλαγῶμεν ἤδη ἧ τῆς ἀσκληπιάδου. σφυγμός ἐστι κίνησις ἰδίως καρδίας, καὶ ἀρτηριῶν, καὶ φλεβῶν, καὶ ἐγκεφάλου, ἧ τοῦ πρὸ αὐτῶν μιμητικός, ἧ μίαν εἰσπνοῆν, ἐκ ἅπαξ ἢ, ἀλλὰ πολλάκις γιγνομένη. καὶ δι καὶ ἡ ὀξυγήσεως ἐκάστου τῶν ἧ τὸν ὅρον εἰρημένων ἐκ οἶμαι δεῖσθαι, εἰ μεμνῆσαι τῶν ἀχρὶ δεῦρο λεγομένων. ἄξιον δὲν ἴσως ἐστὶ ἧ τῶν πρὸ τὸν ἐρασίστρατον μικρ. 17.

τὸν μνημονεῦσαι δυνηθέντων. καὶ αὐτῶν πῶς ἀλλήλους ἐχ ἥκιστα, ἢ οἱ ἄλλοι. τὸ γάρ δι θαυμάσιον, τοῦτ' ἐστὶ, ὅτι μὴ μόνον ἐκ διαφορᾶς αἱρέσεως, ἀλλὰ καὶ αὐτῶν τῶν ἐφ' ἑνὸς ἀνδρὸς ἀναγομένων, οἱ πλεῖστοι διεφώνησαν. ἔνιοι ἢ καὶ δύο καὶ τρεῖς ὅρους ἔγραψαν. ὥσπερ ἀριστώνικος ὁ ἐκ σπάτωνος, ἵνα μὲν τὸν δεύτερον σφυγμὸν ἐστὶ τῆς ὑπὸ πλήρωσιν τοῦ ἐκ καρδίας πνεύματος ἐκπεμπομένης πρὸς τῆς ἀρτηρίαν διάστασις γινομένη. δεύτερον ἢ τὸν δὲ. σφυγμός ἐστι ἡ ἐκ ἡ ἀρτηρίας διάστασις, καὶ συσολὴ ἐκ ἡ ἐν αὐταῖς πεφακέλωσις, καὶ ἀνάλογον διωάμεως. πρῶτον δ' ἄλλον. σφυγμός ἐστι διάστασις, καθὼς πῶς τὸν ἄφλω ἡ ἀρτηρία πεφαίνεται. ὅτος μὴν ὁ τρίτος ὅρος ὅτι τῆς αὐτὸν ἔχει διωάμεως, τῷ ἧ τ' ἐν ὧν σκέψει σφυγμὸν ὁρισμῷ πρόσθεν ὑπὸ τῶν πρὸ τὸν ἀλέξανδρον εἰρημένων, παντὶ δηλον. ὁ ἢ πρῶτος ὑπὸ αὐτοῦ γεγραμμένος δοκίμως ἐστὶ ἧ τῆς ἐρασιστράτου δόξαν συγκείμενος. ἐπειδὴ καὶ τὰς ἀρτηρίας, ὡς καὶ πρόσθεν ἔφην, οἴεται διαστέλλεσθαι ἧ τὸν ὑπὸ πλήρωσιν τοῦ πνεῦ ἡ καρδίας ὑπὸ πεμπομένου πνεύματος. ἀξιοῖ γάρ ἡμᾶς ὑπὸ πλήρωσιν, ὁ πλήρωσιν λέγειν. ἵνα μήτις ὑπονοήσῃ παν ἐκλιπεῖν τὸ πνεῦμα τῶν ἀρτηριῶν ἐν ταῖς συσολαῖς. ὁ δὲ δεύτερος ὅρος ἐφάπτεται καὶ τῆς τῶν διωάμεως λόγου, βέλτιον ὑπὸ ἄλλων ἐρασιστρατέων σωτεθείς ὅδε. τὸν σφυγμὸν ἔφασαν εἶν διασολλῶ, καὶ συσολλῶ ἀρτηριῶν τε καὶ καρδίας, ὑπὸ ζωτικῆς τε καὶ ψυχικῆς διωάμεως ὑπὸ τελουμένου. αὐτὸς γὰρ ὁ ἐρασίστρατος ἐν τοῖς πρὸ πυρετῶν ἀπεφήνατο σαφῶς, ὁ μόνον ζωτικὴν διωάμιν εἶν ἧ τῶν καρδίαν, ἀλλὰ καὶ ψυχικῶν. ἔνιοις δ' αὐτῶν ἤρεσε τὸν σφυγμὸν ἐπεῖν εἶν κοινὴν ἐνέργειαν καρδίας τε καὶ ἀρτηριῶν. ἔνιοι δὲ πρεσβύτερον αὐτῶν διασολλῶν ἀρτηριῶν πῶς καρδίαν ἔφασαν εἶν τὸν σφυγμόν. ἐν ᾧ μὴ χρόνῳ διαστέλλεσθαι συμβαίνει τὴν καρδίαν, ἐν τούτῳ συστέλλεσθαι τὰς ἀρτηρίας οἰόμενοι, καθ' ὃν δὲ ἐκείνη συστέλλεται τὰς ἀρτηρίας διαστέλλεσθαι. ὁ γε μὴν πρῶτος τῶν ἀπ' Ἀπολλωνίου ῥηθέντων, τῷ διασολλῶ μόνῳ σημαίνειν σφυγμὸν εἶν. ᾧ αὐτὸς ὠνόμασε διάστασιν, ᾧ δὲ πως γράψας. σφυγμός ἐστι ἧ τῷ ὑπὸ πλήρωσιν τοῦ ἀπὸ καρδίας πνεύματος ἐκπεμπομένου πρὸς τῷ ἀρτηριαν διάστασις γινομένη. ὁ γε μὴν Ἐρασίστρατος ἔοικεν ὁ τῷ ἧ φύσιν ἐν ἀρτηριαις κίνησιν ὀνομάζων σφυγμόν, ἀλλὰ μόνην τῷ ὑπὸ φλεγμονῆ. δηλον δὲ ἐκ τῶν ῥήσεων αὐτοῦ τῶν τῷ πρώτῳ πρὸς πυρετῶν. ἐν ᾗς κίνησιν μὲν ἀρτηριῶν ὀνομάζει τὴν ἧ φύσιν ὑφ' ἡμῶν καλόμενον σφυγμόν. ὃν δ' αὖτις ὑπὸ φλεγμονῆ τῷ μεταβολῇ ἔχειν φησὶ σφυγμὸν φαίνεται καλῶν. ὡς οὐ ἧ πάσης κινήσεως ἀρτηριῶν ὑπὸ φθορὰν ἡγούμενον χρῶμαι τῷ τοῦ σφυγμοῦ προσηγορίαν. ἀλλ' ἐπ' ἐκείνης μόνης, ἥ τις ἐξίσταται τοῦ κατὰ φύσιν ὑπὸ ἡ κατὰ τῆς φλεγμονῆς διαθέσεως. δύο δηλον δὲν ἦν, τὸ πλῆθος τῶν ἐνομένων λόγων, ἐάν τις ἐπεξέρχηται ταῦτα πάντα, καὶ μνημονεύῃ τῶν τε πρὸς ἀλλήλους εἰρημένων τοῖς ἐρασιστρατείοις, καὶ τῶν πρὸς αὖθις ἄλλους. ὃς τε πάλιν ἐκείνοι πρὸς αὐτοῦς ἀντεῖπον. ὁ πότ' δὲν τὰ κεφάλαια μόνον αὐτὰ λέγων ἐγὼ νῦν ἐπλήρωσα ὅλον βιβλίον, ὁ δ' δὲν ὁ ἢ πάντας ἐπέλθον οὐ εἰρημένους ὅρους, ἆρ' ὁ πρόδηλον ὡς τῷ παντ' ἐπεξέρχεσθαι βουλομένῳ καὶ τρία καὶ τέτταρα πληρωθήσεται βιβλία; καὶ τοίνυν νόμιζε πεπληρῶσθαι τὰ τοιαῦτα. καὶ τι μειράκιον εἰς φλύαρον ἐμπεσὸν σοφιστὴν ἅπαντα λεγέμενα ἐστοχάσατο. καὶ μηδὲν ὅλως παραλιπεῖν τῶν εἰρημένων τοῖς ἰατροῖς ἐν πολλῷ χρόνῳ φιλοπόνως ἐκμαθεῖν αὐτά. κἄπειτα σωλυχεῖν δ' ἀρρώστου τινὸς ἑτέρου μειρακίῳ παρ' ἑτέρου διδασκάλου. πῶς τε χρὴ διαγινώσκειν ἕκαστον τῶν σφυγμῶν. ἢ τι δηλοῦν πεφύκασι μεμαθηκέναι. πότερον δι ὀλίγου χρήσιμόν ἐστι πρὸς τὴν τέχνην εἰς πρόγνωσιν ὑπὸ τῶν νοσούντος εὑρίσκειν, ἢ πότερον οὐδὲν ὠφελεῖ παρ' αὐτῷ τε δεῖ κάμνοντι, καὶ τοῖς πυθέσι. τὸ μὲν γ' ἕτερον μειράκιον ὅπως ὁρίζεσθαι χρὴ τὸν σφυγμὸν διεξῆει λόγους μακρούς. εἴτε δ' ἀκινδύνως εἴτε κινδυνωδέστερον ὡς ὁ

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 58 sur 494

κάμνων ἔχῃ, ἢ πότερον εἰς χρόνον μῆκος αὐτῷ προελθεῖν, ἢ ὅλως ταχέως κινδυνεύσει συμβήσε-
σθαι. τὸ δ' ἕτερον μειράκιον ἀκριβῶς μὲν ταῦτα προγνώσεταί τε καὶ προρρήσει τοῖς πράξεσιν, ἀγνοήσει δ' ἢ πῶς οἰκειωθῆ
χρὴ τὸν σφυγμόν. ἐκ παραβολῆς δ' ὅτως ἐναργῶς διαγνωσθήσε-
ται μᾶλλόν τι τὸ ἄκρηστον ὅδε ἢ διδασκαλίας
εἶδος. ὁποῖον δὲ τὸ χρήσιμον, ἀλλ' ὡς ἡ πεῖρα φησὶ γλυκὺς πόλεμος ἀπείρῳ, ὅτῳ μοι δοκοῦσι καὶ οἱ πάνυ δοκί-
μως προαιρούμενοι μανθάνειν ἐγνωκέναι τὰς γενέσεις ζητήσεις τοῖς διαλεκτικοῖς περὶ τοῦ πῶς οἰκειωθῆ πρὸς τὴν
κτῆσιν. τὸ μὲν δὴ ἐρμηνεύειν λόγῳ τὸ διηλλαγμένον ἐν ῥήμασι ὀνόματος ὅταν γε μὴ παύσηται πράγμα
ὡς ἀναρτῆ πᾶσιν ἔχουσι τὴν νόησιν, ἐμόνον χρήσιμον, ἀλλὰ καὶ ἀναγκαῖον δεῖ. ἀναγκαῖον ἢ κατὰ διδασκαλίαν ἢ διὰ γένους ἢ ἐκ
τῆς αὐτὰ καθ' ἑαυτὰ παντελείας, ἢ ἄλλου τινὸς ἀναλογίστου φαλακρότητα τὰ σημαινόμενα πρὸς τὸ ὀνομάτων διαφέ-
ρων ἑτέρων πραγμάτων ἢ πάντες ἄνθρωποι. μηθ' ἑτέρᾳ ἢ τούτων ὄνομα, ἐμὴ λόγῳ χρὴ διηλέχθαι τὸ πράγματος τῆ
ἰδίας προσηγορίας αὐτάρκως αὐτὸ σημαινούσης. τὸ δὲ οἰκειοῦσθαι πάντως ἐθέλειν ἅπαν πρᾶγμα θεωρικῆς δι- 10
δασκαλίας ἔργον ὄδε. καὶ ταῦτα ἔξεστι λέγειν ἐμοί. μάλιστα πεῖραν ἱκανῶς ἐν αὐτοχειρίοις πολλήμασι πεῖραν
δεδωκότι. περὶ παντὸς γὰρ ἀεὶ τοῦ προβληθέντος εἰς ὁρισμόν, ἐδοξεξα δι' ὅλης ἡμέρας διανοεῖσθαι τινα λέγειν. ἀκ-
ούων ἀκριβῶς λόγων εἰς ὅρος ὠδίτης δέων ἐγκαλῶ τοῖς ὀνομάζουσιν. ἀλλ' ὧν διέξεις ἐμαυτὸν ἀπάντων ἀνορώτατον
εἰς τὴν τοιαύτην ἀσθένειαν φιλανθρωπίαν ἡγησάμενος ἐᾶν τὸν μανθανόντων ἕνεκα τοῦ ὠφελείας τὰς τέχνας, ὠδίτεῖ-
ξαι τὴν ἀλήθειαν. ἐχ ὥσπερ οἱ πολλοὶ τῶν ὁπωσδήποτε ὠδίτεμένων ὧν χρῶνται, αὐτὸ σεμνύειν. ἀλλ' ἐκεῖνοι καὶ σφᾶς
αὐτοὺς ἡγούμενοι φανερῶς σεμνοτέρους, ἀλλ' ἀεὶ τῶν ἐγνωσμένων ἑαυτῷ διακείνειν ἀεὶ τῶν ἀχρήστων τὰ χρήσιμα.
πλὴν γ' ὀλίγων ἅπαντες οἱ διδάσκοντες τὰς τέχνας ἐν τοῖς ἀχρήστοις πλεονάζουσιν, ὧν ἐν ᾗ τοῦτ' ὄδε ὁ νῦν ἐν
ἅπαντι τῷ διηνυσμένῳ λόγῳ πεφεισεισάμην, ἐπινεμανθάνειν τὸ τῆς εὐσεβείας νοσίματος, ὁ μόνον οὐκ ἰατρὸς
καὶ φιλόσοφος, ἀλλὰ καὶ ῥήτορας, καὶ μουσικὸς, καὶ γραμματικός. ἅπασιν δὲν ἐὰν σωφρονῶσιν ἐφ' ἑνὸς πρὸς ἑτέ-
ρματος τοῦ τὸν σφυγμὸν ὠφέλιμον ἡγοῦμαι πεποιῆσθαι βοήθειαν. ἐὰν δ' αὖθις ποτὲ δόξῃ τοῦ πολλῶν χολῶν 20
ἅπαντα τὰ πρὸς τῶν ὄρων ἀμφισβητούμενα διελθεῖν τε καὶ κρῖναι, καὶ τότ' ἀόκνως πράξω. τινὲς μὲν γ' αὐτοὺς
ἀχρήστους εἶναι φασι, τινὲς δὲ χρησίμους μὲν εἶναι λέγουσιν, ὅπως δ' οἰκειωθῆ χρὴ διαφέροντα. καὶ νῦν δ' ἤδη δύο βι-
βλία πρὸς αὐτῶν ἔστι μοι γεγραμμένα, τὸν εἰς τὰ πρὸς ἀκριβείας ἀκριβοτέλους ὑπομνημάτων, τὸ δ' ὕστερον τὸ τρί-
τον καὶ τέταρτον. ὧν γράφεται δ' ὑπὸ τῶν πλείστων ἀναλυτικῶν δ' ὕστερον ἡ πιθανὴ πραγματεία, καθάπερ
ἡ πρὸς συλλογισμὸν προτέρων ἀναλυτικῶν.

ΓΑΛΗΝΟΥ ΠΕΡΙ ΔΙΑΓΝΩΣΕΩΣ ΣΦΥΓΜΩΝ ΒΙΒΛΙΟΝ Α.

30

Τῆς πρὸς τοὺς σφυγμοὺς θεωρίας εἰς τέτταρα μέρη νενεμημένης, τὸ μὲν πρῶτον, ἐξαριθμεῖ-
ται τὰς κατ' εἶδός τε καὶ γένη διαφορὰς αὐτῶν, τὸ δὲ δεύτερον αὐτὸ δὴ τοῦτο ὁ νῦν ὅδε
ἡμῖν προκείμενον, τὸ πρὸς τὴν διαγνώσεως αὐτῶν. τὸ δὲ τρίτον τὰς αἰτίας τῆς γενέσεως
ἑκάστου διδάσκει. τὸ δὲ τέτταρτον τε καὶ ἔσχατον οἷον τι διδοὺς πέφυκεν ἰατροῖς μὲν ἅπαν
των τὸ τιμιώτατον. ὥς τε καὶ πάλαι δῆτα τοῦτο μετεχειρίζοντο, φιλοσόφοις δ', ὅσοι τὴν
πρὸς φύσεως ὠδίτεμένην ἐζήτησαν, ὁ παντελῶς ἄτιμον, οὐδὲν εἰκότως τὸ μὴ πρῶτον ἅπαν
των μόριον κοινὸν δῆ ἴσως ἰατροῖς τε καὶ φιλοσόφοις. τὸ δὲ δεύτερον τε καὶ τέταρτον, ἰα
τρῶν μᾶλλον ἴδιον. ὥσπερ τὸ τρίτον φιλοσόφων. ταῦτ' ἄρα τὸ μὴ τρίτον ἱκανῶς ἀμφοτέροις ἐπιδέδεικται. τοῖς
μὲν αὖ τὸ τιμιώτατον ὑπάρχον. τοῖς δ' ἐγγύτατα τοῦ τιμιωτάτου. τὸ δὲ τέταρτον ἦτον μὲν τότε, μόνων 40
ἰατρῶν ὑπὲρ αὐτοῦ γραφόντων, μᾶλλον δὲ τῶν ἄλλων. τὸ δὲ πρῶτον, ὑπὸ μὲν τῶν σοφιστῶν, ἀμετρότατον. ἰατροῖς
δὲ ὅσοις τῶν ὀργάνων τῆς τέχνης πλείων φρόντις, ἢ τὸ λαμβάνειν ἐν διατριβαῖς αὐτάρκως ἐπιδέδεικται. λοιπὸν δὲ τὸ δεύ
τερον ὅτε φιλοσόφων τις ἔγραψεν. ὁ γὰρ δὴ τοῦ τρίτου γε, ἀλλὰ τοῦ τετάρτου χρήσιμον ἦν, ὅτε ἰατρῶν, πλὴν
ὠδί βραχὺ παντελῶς οἱ πρὸς τὸν Ἀρχιγένη. διέστηκε δὲ λόγῳ μὲν, ἦκιστα συχνὸν ὄντα, χρόνῳ δ' ὁμῶς τῶν ἄλλων ἁπάν
των μακροτάτῳ. πῶς γὰρ τὸ χρῆναι τῆς ἀφῆς ἀσκῆσαι, ὡς τε ἡ πρὸς μικρὸν ἀκριβῶς ἀνεδάνειν διαφορᾶς, ὁ δ'
ἐφ' ἡμῖν ὅδε ἡ ἄσκησις αὖ. τῶν μὲν γὰρ τῶν ἁρμονίων τε καὶ ὀργάνων χρῆσιν, ἔτι τε τὰς ἀνατομὰς, ἢ τῆς πρὸς
τοῦ ὠδιδίεσμος τε καὶ βρόχος ἐμπειρίαν, ὅσαι τἄλλα χειρουργίαι τοῖς ἰατροῖς ἀναγκαῖαι, τάχ' ἄν τις καὶ χωρὶς
τῶν ὀργάνων ἐκμάθοι. καὶ τά γε πολλὰ ὅτε δρῶμεν, μιμήματα τῶν ἀληθινῶν μηχανώμενοι, δι' ὧν εἰς μὲν τὸ τέ-
λειον ἐλθεῖν, οὐχ οἷόν τε πλείστου δὲ ὧν προελθεῖν καὶ πλησίον τοῦ τέλους ἀφικέσθαι δυνατόν. ὧν δὲ τῇ πρὸς τοῦ
σφυγμοὺς τριβῇ, τι ἂν τις ὀξύρροι μίμημα, δορκαδίζοντος ἢ σκωληκίζοντος ἢ τινος τῶν ἄλλων τῶν ταχείως μὲν 50
γινομένων, μέγα δέ τι διαλύοντων; ὀδὲν ὁ δὲ ἐγχύς. ἀλλὰ λόγῳ μὲν αὐτῶν τὴν φύσιν ἑρμηνεύσαι, δυνατώ-
τερος ἕτερος ἑτέρου. ὥς τε δὲ ἀσκῆσαι γνωρίζειν ὑντυχόντα, ῥᾴστα καὶ ἀκριβέστατα, χωρὶς δὲ τοῦ αὐτῶν τὸ ἔργων
τριβῆς, ὀδὲν ἂν εὕροι τοιοῦτο μηχάνημα τοῖς ἰατροῖς ὠδίνεγνωσμένον, οἷα πρὸς τὰς ἄλλας χειρουργίας. διά τε δὴν
ὅσον, χρόνον δέονται μακρὸν. καὶ πρόσεστι δὲ τὴν φύσεως τῶν πραγμάτων ἀληθείαν. εἰ γὰρ οἱ πλασικοὶ, μὴν
ἀλλὰ γραφικοὶ, τὴν ὄψιν, οἰνοτροπικοὶ ἢ μαγειρικοὶ τὴν γεῦσιν, τὴν ὀσφρησιν ἢ οἱ πρὸς τὴν τῶν μύρων σκευα
σίαν, καὶ τὴν ἀκοὴν οἱ μουσικοὶ, κἀν τοι τὴν ὕλην ἢ τέχνης ἄφθονον ἔχοντες, οὐχ ἁμάρτοις δὲ μισεῖν ἀλλ' ἔτι
συχνοὺς εἰς ἀκρίβειαν ἀσκῆσαι, πόσῳ χρὴ δοκεῖν δεῖσθαι χρόνου τὸν ἰατρὸν εἰς τὴν ἢ ἁφῆς ἄσκησιν; ὃν καθ' ὃν ἅπα
χρόνον πάμπολλα χρὴ γνωρίσαι, παθήματα ἢ ἀρτηρίας, οὐχ ὡς οἱ πλασικοὶ τὰ σχήματα μόνον, ἢ οἱ γραφικοὶ
τὰς χροιὰς, ἀλλὰ πρῶτον μὲν τὸ ποσὸν ἢ διαστάσεως. ἔστα τὴν τε ποιότητα καὶ τὴν χρόνον ἢ κινήσεως. κἄπειθ'

ὅτε τὸν

ἕτῶ τ ϑῆ κινήσης αὐτὰ διωλύμεθα. ἐπὶ αὐτὸν τ χιτῶνα ϑῆ ἀρτηρίας ὅπως ἔχει. τοῦτα γ' πάνυ ἄμα γνωρίζειν χρὴ διασελλομένης αὐτῆς. ἐπὶ μὲν δὴ ἐπὶ τ ϑῆ ὁρμασίας ποιότητα, ἐφ' ἑτέρου ἡ δηλ ϑῆ κινήσεως πρόσβολὴ ϑῆ ἀρτηρίας γνωρίζει. καὶ εἰ ὁμαλῶς ἢ ἀνωμάλως ἅπαντα τὰ ἐρημένα γίγνεται, καθ' ἓν τι μόριον, καὶ ἐπὶ διαφέροντα. τοῦτα μὲν γὰρ τοῦ διασέλλεσθαι χρὴ γνωρίσαι. πρὸς πλησία δ' αὐτοῖς γὰρ τοῦ συστέλλεσθαι, ἐπὶ τὸν μεταξὺ χρόνον ἀμφοῖν ὂν ἠρεμεῖ δηλον ὄντα. τ μὴ, ὧδε τοῦ διαστῶσι πρὸς τ συστέλλεσθαι, τ δ' ὧδε τοῦ συστέλλουσι πρὸς τ διαστέλλεσθαι, καὶ τὸν ὅλον πρὸς ἀλλήλους λόγον, τό τε ϑῆ κινήσεως χρόνου, πρὸς τὸν ϑῆ κινήσεως, καὶ τὸ ϑῆ ἡσυχίας, πρὸς τὸν ϑῆ ἡσυχίας, καὶ σωαμφοτέρως πρὸς σωαμφότερον, ἃ σύμπαντα πρὸς τὸ δ' ὕστερον πληθεῖν τὴν ἀρτηρίαν, ἐγνῶσθαι χρὴ τὸ πρώτως συμπληρωθὲν σφυγμὸν. τοῦ γὰρ δὴ δ' ὑστέρου ἐπαρξαμένου, αὐτά τε πρῶτα χρὴ σκοπεῖσθαι πρὸς ὧν ὧδε τὸ πρώτως δεδήλωται, καὶ πρὸς βάλλειν τὰ κατ' ἐκεῖνον ῥηθέντα τοῖς ἐπὶ ὅλον, ἵν' ὁμαλότητα ἢ ἀνωμαλίαν αὐτῶν γνωρίσης, ἃ ἀπάσας τὰς διαφορὰς. ἔτι ἃ τρεῖς ἃ τέτταρας, καὶ πέντε καὶ πολλὰς ὀξῆς ἰδεῖν σφυγμούς. ἵνα δι τάξις τε καὶ ἀταξία γνωρισθῇ. τοῦτ' δὲ ἅπαντα πόσης οἴει δεῖσθαι τριβῆς; ἐμοὶ μὲν γ' εἰ χρὴ μὴ ψευσάμενον εἰπεῖν ἅπαντος τ ἀνθρωπίνου βίου δεῖσθαι δοκεῖ πρός γε τ τελεωτάτου ἰδεῖν μέλους. εἰς δὲ τοσοῦτον ὅσον ἃ ἡμῖν ἤδη ἔστιν, ἐκ ἐξ ὀλίγων μόνον ἀλλ' ἐκ τῶν πάνυ πολλῶν. ἐγὼ μὲν γε ἀφ' οὗ τὸ πρῶτον εἰς ἰατρὸς φοιτᾶν ἠρξάμην, πῶς ἐπ' ὤν, θαυμαστὸν πόνον ἰδιωτικὸν ἔχον ϑῆ περὶ τοὺς σφυγμοὺς τέχνης. ἔτ' δὲ ἐκεῖνό μ' ἔχει ἃ εἰς τόδε μελετᾶν, ὃ δ' ἐπὶ σοι δοκῶ πᾶσαν αὐτῆ ἐκμεμαθηκέναι. πολλοῖς γὰρ ἔτεσιν, ὃ δεῖ ἀφῶς ὅτι τῇ ἀφῇ διαγινῶναι τ συγολλὼ τ ἀρτηρίας ἀπιστάμην. ἀλλ' ὧ δ' ἄπορον μοι πότερον οἱ περὶ τ Ἀρχιγένη καὶ Ἡρόφιλον, οἱ περὶ τὸν Ἀγάθινον καὶ Χαρῖνον ἅπαντας οὐκ ἐμπειρικὰς ἀληθεύσει. τοσοῦτον ἀπελιπόμην τοῦ πότερον ὅλως αὐτῆς ἀιδιάνειαν διωρατόν ἐστιν, ἢ μορίῳ τινός, καὶ πόσα τότε, ἀφεὶς τι γινώσκειν. ἀλλὰ καὶ περὶ τῆς ϑῆ διαστολῆς ὀλίγον ἤπορον ἀπορεῖν πλησία. καί σι ταῦτα γε τὰ πρῶτα ἃ οἷον στοιχεῖα ϑῆ ἐν σοὶ σφυγμοῖς τέχνης ὄντα, ὧν ἀγνοεμένων, ὃ δὲ τῆς ἄλλων ὀλίγον τ ὧν γνῶναι βεβαίως. τοσοῦτον δὲ μόνον ἐπιστάμην ἀιδιάνοσιν εἶναι, ὅτι διασέλλεται ἡ ἀρτηρία καὶ ὅτι ἀνίεχται καὶ παθέχεται καθάπερ οἱ ἐμπειρικοὶ καλόμενοι λέγουσιν ϑῆ ἐχεσθαι, καὶ τοῦτ' ἀληθὲς ἐᾶν μὴ γὰρ διαστολῆς, ἀλλὰ πληγῆς μόνον ἀιδιάνεσθαι τὴν ἀφήν. ἔστε δ' ἀνιόντος τινός. ἐστὲ διασελλομένης, μηκέτι φαίνεται, μόνον δὲ χεδόν τοῦτ' ἡμῖν ϑῆ πολλοῖς ἔτεσιν ἐγνώσθ. καὶ τὴν ἐφεξῆς ϑῆ ἡ τοῦ σφοδροῦ σφυγμοῦ διάγνωσις, τῆς δ' ἄλλων ὀλίγον ἐπιστάμην ἴσως, ἀλλ' ϑῆ βαθείας τινὸς κυλινδομένοις ἀρρίζοις συχνῶν ἐστὴν, ἐμὲν ἀφισταμένοις τε τ ζητήσεως, ἀλλ' ἀεὶ ἐγ μᾶλλον λυπαρῶς ἐγκειμένοις ἐφαντάζετο ποτὲ συχνὴ ἁφὴ τῇ ἀφῇ. τοῦτο δὲ ἔν γε ἀσκοῦσιν ὧδε πλέον, ἐ φάντασμα ἐπὶ ἀμυδρόν, ἀλλ' ϑῆ αρυσὶς ἡ διάγνωσις αὐτῆς, ὀλίγον ἤπορον ἦν τὸ διασολῆς ἐγίνετο. ὧδε τάυτη δ' εἰπεῖν ὅτ' ἔχω τὸ τάχος ϑῆ τῆς ἄλλων διαγνώσεως. ὧδε ῥεῖ γὰρ ἅπαντα. καὶ ἁφῶς λοιπὸν ἐφαίνετο, καθάπερ ϑῆ σκότῳ λαμπροῦ φωτὸς ἀθρόως ἐκλάμψαντος. εἶτα δὲ ὅλον τὸν λόγον, ὡς ἀληθῆ λόγον καὶ μὴ μῦθον δ' ἐξαιτοῦ, μόρδ' ἀνεῖ μεγάλας, μὴ προαπογινώσκων ϑῆ ζητουμένων εὑρέσεως, μηδὲ προαρίσταμένῳ καὶ ὅτι μάλιστα παμπόλλῳ χρόνῳ ζητῆν ἐτ' ἀγνωεῖ. λελαθέναι γὰρ τὸ ἐν αὐτῷ τοῦ ζητεῖν ἔξις ὑποπτέφευκε πολλάκις, πρὸ μὲν τοῦ τελειωθῆναι, μήδ' εἰ ἀρχετάς πω δηλη τυγχάνοσα, τελειωθεῖσα δ' ἀβρόως, ἐκφαίνεται πάντων ϑῆ προπονηθέντων τὸν καιρὸν ἀκριβῶς δηλ ταχέως, καὶ εἰ ἀγρονικώτερον φαίνει, σὺν αὐτοῖς τοῖς τόκοις. προσγεγυμνωμένης δὲ τοῖς μετὰ ἡμᾶς ἀνθρώποις, ὀλίγας μοίρας ϑῆ ἐμὲ εἰς ταῦτα προθυμίας ἄχρι τοῦ καὶ λόγῳ πάντα τὰ ϑῆ ἀιδιάνεσθαι ὠφελεῖν ἐρμηνεῦσαι πάθῃ, ϑῆ ἐλάττονι ἂν χρόνῳ καὶ ἀπαλαιπωρότερον ἡ περὶ τοῦ σφυγμοὺς ἀσκοῖτο τέχνη. ἐγὼ γὰρ τάτ' ἄλλα καὶ τὰς ὁδοὺς πειράσομαι, ϑῆ δ' εἶξαι, δι' ὧν ἂν τις μάλιστα τοῦ σκοποῦ τυγχάνοι. μόνον εἴη ϑῆ ἁπλέσου περὶ πλοῦτον τε καὶ δόξαν ἀσθενῆς τῆς νῦν κατεχούσης χαλάσαι τοὺς ἀνθρώπους. καὶ οὐδὲν οὐ δὲ ϑῆ δὲ τῆς πραγματείας πλέον ἐς' ἂν ἀρρεῖ ϑῆ ἀσουσλαζόντων ἀληθειαν. ἀρρήσῃ δὲ μέχρις ἂν ἡδονὴ μὲν κρατεῖ καὶ βασιλεύῃ. τὸ καλὸν δ', ἀποδεμένον τε καὶ ἄτιμον ᾖ, ὃ γὰρ τρυφόντων ὁ δὲ ὁ λόγος, ἀλλ' ἱκανῶς σωτετραμένων τε καὶ προθύμων δεῖται. τοιοῦτοι δ' εἰσὶ παντελῶς ὀλίγοι ϑῆ νῦν. ἀλλὰ ἐπὶ τὸν Ἡράκλειτον, εἰς, ἐμοὶ μύριοι. καὶ ἥδιον ἂν τοὺς λόγους πρὸς τοῦτον τὸν ἕνα ποιησάμην, ἢ πρὸς τοὺς μυρίους τοὺς ἑνός, ἢ τοὺς ἀξίους. οὐ γὰρ δὴ πλήθει τὸ ἀληθὲς, ἀλλὰ φρονήσει κρίνεται. λέγομεν οὖν ἤδη πρὸς τοῦτον τὸν ἕνα τὸν τῆς ἀληθείας ἐραστὴν, ὅσις ποτ' ἂν ἢ νῦν ἢ ποιοῦτος, ἢ αὖθις γένηται. πρῶτον μὲν ὡς οὐ δ' ἀδιάστατόν ἐστιν λόγῳ πολλὰ ϑῆ ἀιδιάνεσθαι ἐρμηνεῦσαι παθεῖν. ἔπειτα δ' ὅτι καὶ ἀδιάστατον ἦ, τὸ χρὴ πάντων γ' ἕνεκα ἡμετέρας σωσουλῆς καταγινώσκειν. εἰ γὰρ καὶ μὴ ἐπὶ παῦ ἀκριβῶς. ἀλλ' ἐγγυτέρω τε τοῦ μηδόλως ἀφίκοιτ' ἂν τις δηλ τοῦ λόγου πρὸς τὴν ἐπίγνωσιν αὐτῶν. τίς γοῦν ἀκριβῶς τὴν ἰδέαν ἐκάστ ϑῆ ἀνθρώπου διδάξαι λόγῳ δύναται; οὐ δ' ἐς δ' ἄπουθεν, ἀλλ' ὅμως καὶ οὐκ ἀχρεῖα πράσκοντας οἰκέτας κηρύττουσιν ὁ ὀσημέραι κατὰ τὰ ϑῆ ἰδέας γνωρίσματα. καί τινι καὶ τοῦτο μόνον ἤρκεσεν ἁπάσαι. γυρὸς ἦν ὤμοισι μελάγχρως οὐλοκάρηνος, κἀγὼ μηδ' ὁπότε τοῦ γλυκέος φαλερίνου, πρὶν εἰς τὴν ῥώμην ἀφικέσθαι γούμενος, νίκην πρῶτον ἐνεγκεῖν ἐκ ἠγνόουν, δι' ὧν ἀναγνώσειν αὐτὸ γνωρισμάτων ὀξύρροπον. ἠμέτερος δ' τις ἑταῖρος τὸν ἐν τῇ λυδίᾳ χρυσοῦν οἶνον γλυκὺν τὸν καρύϊνον τὸν ϑῆ ὠχρίωντα καλόμενον, ἐγνώρισε ῥᾳδίως, τοσοῦτον μόνον παρ' ἡμῶν προακηκοὼς ὡς ἔοικε τοῦ τε γλυκέος τοῦ κρυπτῶ καὶ τοῦ σιλυβελλίτου καλομένου, κατά τε τὴν χρόαν καὶ γλυκύτητα καὶ πάχος, σύριν δέ τινα θαυμαστὸν καὶ ἡδύσλιν παρ' ἐκείνοις ἐσφέρεται. τοιοῦτ οὖν καὶ ἡμεῖς ἐρῶ ἐπαγγελλόμενοι ϑῆ σφυγμῶν διαγνώσεως σημεῖα. καὶ πρόσθε πῶς ἂν τις ὠδιβάλλοι τὴν χεῖρα καθ' ἑκάστου. ἐπὶ λιπαρῶν μὲν γ' χρὴ βιαίως ἐρίσλειν. ἐπὶ τινων δὲ μαλακῶς ἅπτεσθαι, καθάπερ ὧν τοῦ σφοδροῦ, τε ἃ ἀμυδροῦ, ὃν μὲν γ' ἐκ ἂν γνωρίσαις ἐ μὴ θλίβοις τὴν ἀρτηρίαν, τὸ δ' ἐχ ὅπως ἂν γνοίης θλίβων, ἀλλὰ καὶ παντάπασιν ἀκίνητος ἐᾶν δεῖ ὁρῶντι. καὶ μὲν δὴ καὶ ὅσοι μεγάλοι θ' ἅμα καὶ ἀμυδροὶ σφυγμοὶ καθάπερ ὧν ϑῆ ληθαργικῶν, καὶ τούτων τὸ μέγεθος, ἐκ ἂν γνοίης, ἐ μὴ πάνυ μαλακῶς ἅπτοιο. ὅτι δὲ καὶ οὐ ὑγιὴς, ϑῆ ἀδρὸν καὶ

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 60 sur 494

μεγάλων ἢ σκληρῶν καὶ σφοδρῶν ἱκανὸς ὁ λόγος διδάξαι διακρίνειν, εἰ μέγαν εἴποιμι σοὶ τὸν ὑπάρχειν, ὃς ἀν εἰς τὰς τρεῖς διαστάσεις ἀνάλογον αὐξημένον ἢ, εἰς μῆκος καὶ πλάτος καὶ βάθος. ἀσφόν ἢ τ εἰς τὰς δύο μόνας πλάτος τε καὶ βάθος. ὑψηλὸν ἢ, τὸν εἰς μίαν μόνην τὴν ἄνω. καὶ τὸν μὴ σκληρὸν βίαιον ποιεῖσθαι τὴν πληγὴν, τῇ τ χιτῶνος καὶ τὴν ἀρτηρίας ποιότητι. τὸν δὲ σφοδρὸν τῇ ῥώμῃ τὸ ζωτικὸν τόνου, ὃν ἀν ἔπεις, ὡς ὃν ἀρκεῖ τινι σωτῆρα, καὶ μὴ ῥαθύμως, παντάπασιν ἀχρήστων ὁρμωμένων, κτήσασθαί ποτε βεβαίαν ὑπόμνησιν τῆς διαγνώσεως αὐτῶν, εἰ μόνον πρῶτα καὶ οἷονεὶ στοιχεῖα τῆς τέχνης ἱκανῶς εἴη τετριμμένον, ὥσπερ ἡμεῖς πρῶτον εἰπόντες, ὅτως ὑπὸ τὰ λοιπὰ ἤδη τῶν προσήκουσαν τάξιν μεταθησόμεθα. ἔστι δὲ τέτταρα ταῦτα. τὸ μὲν πρῶτον ἁπάντων, ὁπόσ ἐφαμεν ἐλίσσοντας μᾶλλον ἢ ἀληθεύοντας λέγειν οὐκ ἐμπείρους, ὡς πλησμονῆς μόνης ἀνδανόντας, διαιροῦσι δ' ἀρτηρίας, ὃ γνωρίζουσι. καὶ δεῖ τινὸς ἐξ αὐτῶν τὸν σφυγμὸν ὁρίζοντας μνήμῃ παθῶν ἁφῆς ἐκ κινήσεως ἀρτηριῶν. ὃ γ' ἐκ διαιρέσεως ἀρτηριῶν, ἀλλ' ἐκ κινήσεως ἔφασαν. διὸ δὲν ἄλλο, ἢ ὅτι τὰ τῆ διαιρέσεως οὐχ ὁμολογοῦσιν ἀναδανεῖν. ἀλλὰ λόγῳ μὲν φασὶ ἴσως ἂν τις πεισθεὶς αὐτῶν, ὃ μὲν τῇ ἁφῇ κατάδηλον γίνεσθαι. τοὐναντίον δ' ἅπαν ἐρεῖ αὐτοῖς λέγειν, εἴπερ ὅλως ἐνδέχεται ἐπαισθάνεσθαι. ὡς ἡ μὴ ἁφὴ διαστελλομένης ἀναδάνεται τῆς ἀρτηρίας, εἰ ἢ καὶ ἀληθείαν διαστέλλει τοῦτ' ἀκέπι γινώσκειν ἀκριβῶς. τὸ δ' ὅτι μὴ φαίνεται φάσκειν καταψευδομένων δῆλον ἐστὶ τὸ ἀναδήσεως. εἰ γὰρ τις αὐτοῖς ἔροιτο, ποῖος τις ὁ παρασμώδης σφυγμὸς φαίνεται, τί ἂν ἄλλο ἔχοιεν εἰπεῖν, ἢ ὅτι τεταμένης ἐφ' ἑκατέρας τῆς ἀρτηρίας, οἷον χορδῆς προσβολή τις ἐπὶ αὐτῆς γίνεται τῇ ἁφῇ μηδὲ φυλαττόσης ἀκριβῶς τὴν ἀρχαίαν ἕδραν, ἀλλ' ἠρέμα πῶς ἄνω καὶ κάτω φερομένης. εἰ δὲ δὴ καὶ πρὸς τὸ κλονώδους ἐροίμεθα, καὶ τοῦτον ὁμολογήσουσιν, εἴπερ ὅλως τὴν φυλάξαντα πάθη τῆς ἁφῆς, ἀκριβοῦσης τῆς ἀρτηρίας τὴν ἰδίαν χώραν φαίνεσθαι γινομένην. ὡσαύτως γ' ἄνω τε καὶ κάτω φερομένης αὐτῆς ἀναδανόμενα ἤδη τοῦ τοιούτου σφυγμοῦ. καὶ μὴν δὴ καὶ τὴν καθ' ὕφα σφυγμὸν ἀνωμαλίαν τῆς πρὸς τὰ μὲν ὑψηλότερα φαίνεσθαι κείμενα τῆς ἀρτηρίας μόρια. τὰ δὲ ταπεινότερα εἰ μὴ ὁμολογοῖεν γνωρίζειν, ἀμαθεῖς ἐξελεγχθήσονται τῆς ἐμπειρίας ὧν ἀεὶ προσδέονται. ὁ γὰρ δὴ τῶν ἐκ λόγου διεικνυμένων ὅτι τὸ πιθανὸν, ἀλλὰ φαίνεται μὲν σαφῶς τῇ ἁφῇ. τὴν δὲ αἰτίαν αὐτοῦ ζητοῦντες οἱ δογματικοὶ κληθέντες ἰατροὶ διαφέρονται πρὸς ἀλλήλους, διενεχθέντες ἂν καὶ πρὸς τὸ φαίνεσθαι, εἰ μὴ πάνυ ῥᾳργὲς ὂν. ἀλλὰ καὶ ἤδη μέγεθος, ἀνώμαλός ποτε γίνεται σφυγμὸς ἢ τῇ μιᾷ διαστολῇ, τῶν μὲν ὧν πλέον, τῶν δ' ἐπ' ἔλαττον αὐτοῦ μορίων διϊσταμένων, ὃν ἂν ὑμῶν, εἰ μὴ τὸ φαίνεσθαι διαστελλομένην τῆς ἀρτηρίαν ἀληθὲς ὂν. μακρολογῶν δ' ἴσως σοφώτερον αὐτοῖς, ἢ ῥᾳργέστερον διαλεγόμενος σωπήσω. ἀρκεῖ γὰρ εἰπεῖν ὡς μακρὸς ἢ βραχὺς καὶ ὑψηλὸς ἢ ταπεινὸς, καὶ πλατὺς ἢ στενὸς, καὶ μέγας ἢ μικρὸς, καὶ ἀσθενὴς ἢ ἰσχνὸς, καὶ δ' ὅλου τοῦ μέλλοι αὐτῶν ἂν ἀναγνώστου σφυγμοὶ, μὴ ἤδη παῦ μόριον φαινομένης διαστέλλεσθαι τῆς ἀρτηρίας κατὰ δύο ἅμα σφυγμὸν ἀνωμαλίαν τῆς ἀθρόως, ἀλλὰ μόνον αὖ ἢ ὑψηλὸς ἢ ταπεινὸς ἢ ὁ μέσος αὐτῶν ἐγίγνετο, τῶν δ' ἄλλων οὐδέν. οἷος οὖν ὁ παρασμώδης σφυγμὸς δῆλον ὑπάρχειν ἀναγκαίως γιγνόμενον, τοιούτους ἀξιοῦσιν ἀεὶ φαίνεσθαι πάντας, οἱ μὴ συγχωροῦντες ἀναδανεῖν τῆς διαστολῆς. ὄντως γ' ὧδ' τ παρασμώδης, ἢ οὐδόλως ἄναδησις γίνεται τῆς διαστολῆς, ἢ πρὸς βραχὺ καὶ ἀμυδρῶς οἷον χορδῆς τ ἀρτηρίας ἄνωτε καὶ ὧδις κάτω φερομένης. τὸ δ' ὑπὸ τ Ἀρχιγένους λεγόμενον ὅτι καὶ τ ἰσχνῶν ἀνθρώπων, ἐν οἷς τοῖς ἀσάρκοις μέρεσιν ἀρτηρίαι φαίνονται τῇ ὄψει διαστελλόμεναι καὶ συστελλόμεναι πρὸς μὴ ἀναθημονας ἀνθρώπους, ὀρθῶς λέγει, πρὸς ἢ οὖν ὄντας αὐτοῖς ἀδηλον, μηδὲ μὴν φαινομένων περφρονικότας, οὐκ ὀρθῶς. ἢ γ' οὐδὲ ὅσον φαίνεσθαι φάσκουσι. τῶν αὐτῶν γάρ ἐστιν ἐκείνων καὶ τοῦτ' ἀρνεῖσθαι. ἢ εἰ καὶ ὁμολογήσαιεν ὅτι μὲν φαίνεσθαι διαστελλομένην ἐρεῖσιν τὴν ἀρτηρίαν. ἀφῆ δ' οὐκέτι. πρὸς ταῦτης δ' ἐστὶν τὴν ζήτησιν. ὅθεν ἡμεῖς οὐκ ὀλίγην τ λόγου ἄγομεν, ἀλλ' ἐξ αὐτῶν τῶν ἤδη τὴν ἁφὴν φαινομένων ὑπομιμνήσκοντες αὐτοὺς πειρώμεθα συνιέναι. εἰ δὲ χρὴ τ ἀληθὲς εἰπεῖν, ὃ τοσοῦτον ἐκείνων γνῶναι, ὅσον τὸ διορθωμένην ποιεῖσθαι τοῖς εἰς τὴν θεωρίαν τούτων εἰσαγομένοις τὴν διάγνωσιν τῶν ἀδυνάτων παθῶν ὑπομνήσαμεν, τῶν τε φανερὰν ἐχόντων τὴν διαστολὴν τῆς ἀρτηρίας σφυγμῶν. καὶ τῶν ἀφανῶν καθάπερ οἱ παρασμώδεις. ἔτι δὲ καὶ ὅπως τῶν κατὰ τὸ ποσὸν τῆς διαστολῆς συνισταμένων σφυγμῶν, μὴ συγκεχυμένην ποιῶντας τὴν ἐπίσκεψιν. ἀλλ' ἀεὶ μεμνημένοι τῶν τριῶν διαστάσεων, ἐχούσι παραβάλλειν τὸν νῦν γινόμενον σφυγμὸν, ὃν πρόσθεν ὑπάρξαντι τὸν τρεῖς διαστάσεις, ὁ αὐτὸς ὢν, ἢ κατά τινας αὐτῶν ἢ τινα. οὐ γὰρ ἔτι καὶ ἔνιοι σφυγμοὶ, οὓς κατὰ τὸ ποσὸν τῆς διαστολῆς συνισταμένους, ὧν ὃν πρώτῳ πρὸς τῶν σφυγμῶν διαφορᾶς ὧν διαγράμματος ἐξεθέμεθα, κατὰ τοῦτον ἂν τις μάλιστα γνωρίζοι τὸν τρόπον, εἰ μεμνημένος εἴη τῶν διαστάσεων ἑκάστης, ἰδίᾳ τὸ ποσόν. ὅτι δ' αὐτῶν τούτων τῶν εἰρημένων καὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων τῶν ἐξῆς μελόντων λεχθήσεσθαι, πρόκειται καὶ ἐκεῖνο τὸ βιβλίον, καὶ κατ' ἀρχὰς δύο τοῦ ἢ τοῦ λόγου πεποιήκαμεν, ὥσθ' ὅσις πρὶν ἐκεῖνα ἐκμαθεῖν ὑπὸ τὰ δὲ ἥκει τοῦ παντὸς ἁμαρτάνων. τοῦτο μὲν δὴ καὶ ἡμῖν παρὰ πάντα τὸν λόγον ὑπαρχέτω. νυνὶ ἢ τὸ πολυέμνηστον παραινέσθω, τὸ σαφῶς ὑποπίπτειν τῇ ἁφῇ τὴν διαστολὴν ἢ ἀρτηρίας οὐ πληγὴν μόνην, ὡς οἱ πρὸς ἅπαντας φιλονεικοῦντες ἐμπειρικοὶ φασί. ὥστε πειθόμενοι ἐμοὶ, τἀναντία ἢ ἐμπροσθεν λέγοντες, εἰ μή που φιλοτιμίᾳ τινὶ, ἢ πιθανοὶ εἶναι δοκεῖν γλίχονται, τὴν μὲν διαστολὴν ἢ ἀρτηρίας φαίνεσθαι πρὸς γε τὴν ἁφὴν, ὃ μὲν εἰ γε καὶ πρὸς τὴν φύσιν οὕτως ἔχει γινώσκειν, ἢ γὰρ ἂν οἰκειότερα τούτ' εἴη τῇ αἱρέσει τῶν ἀνδρῶν, ἢπερ πάθοντες ἢ μὲν τοῖς ἄλλοις ἅπασι λόγοις τὸ φαίνεσθαι πιθόντες, ἀποροῦσι τὸ πρὸς τὴν φύσιν, ἢ ταυτοῖς δὲ οὐκέτι ποιήσουσιν αὐτό. καὶ μὴν εἰ δοῦναι δέοι σφίσιν ἐγχωρήσειν λέγειν, ἴσως μὲν διαστέλλεται ἡ ἀρτηρία, ὃ μὲν καὶ φαίνεται, ἀλλ' ἐμπαλιν, ἴσως μὲν ὃ διαστέλλεται, φαίνεται μέν τοι. δοκεῖ γὰρ ἀκόλουθον ὂν τοῖς τὸ φαινόμενον μόνον καὶ μὴ τὸ αὐτὸ πρὸς τὸ ὀξαζόμενον αὐτῶν πιθεῖσιν. ἐ γε τὸ φαινόμενον πάντη δῆλον, οὗπερ ἂν ἔλθῃ ἢ τὸν Τίμωνα. τί ποτ' οὖν νῦν πλανᾶται ὁ δῆλον. καὶ μὴν ἐγὼ γε ἐπὶ πάντα δῆλον. καὶ νῦν οὖν ἀρχὴν λαβόντες τὸ φαίνεσθαι διαστελλομένην τῆς ἀρτηρίαν ὅταν γὰρ μὴ παρασμωδῶς κινῆται, μετὰ τοῦτ' ἂν ἴσως διαφορὸ

μεθα πρὸς

μεθ' ἡμῶς ἀλλήλοις, εἰ ἡμεῖς μὲν ἐκείνῳ πιστεύοιμεν, ἐκεῖνος δ' ἀπιστοῖεν. ἴσως δὲ καὶ ταῦτα πάλιν αὖθις ὑπομνήσαντες τῷ σφέτερον λογον, εἰς ὁμολογίαν κοινὴν ἥξομεν, τί γὰρ δὴ καὶ βούλονται; μὴ ἄλλο τι φαίνεσθαι μὲν ἕκαστον τῶν φαινομένων, ἀπιστεῖσθαι δὲ μᾶλιστα μὲν εἰ οἷον φαίνεται καὶ ἔστιν, ἔπειτα δὲ εἰ ⓒ τὴν ἀρχὴν ὅλως ὅτι λαβεῖσθαι δεῖ ⓒ παρ' ἡμῶν ὁμολογούμενον ὄντος. πάντα γὰρ αὐτοῖς βούλομαι χαρίζεσθαι. ⓒ μήτε εἰ ὄντιν' ὅλως ἥλιον, ἢ σελήνην, ἢ γῆν, μήτε εἰ θάλατταν μήτε εἰ ἐγρηγόραμεν, ἀλλ' εἰ μηδὲ φρονοῦμεν ἢ ζῶμεν. μηδόλως μηδὲν ἀπαύστως, ὡς ἐχὶ φύσει γινώσκειν ἡμᾶς. ἐκ οἵου τε ἐστὶν ἐπὶ μείζονος ἀφορίας ὑπὲρ τοιούτων ἐγχειρεῖν ἀντιποιεῖσθαι παρ' ἡμῶν ἑκόντων, μὴ καμεῖσθαι δεῖ λόγῳ δεικνῦναι δι' ἀφιλῶς διωχετεύσαν τὴν πρὸς φύσιν ἀγνοιαν. μόνον ἡμῖν ἀφκεινάδωσαν βραχύν. πότερον καὶ πρὸς τὴν χρῆσιν τῶν πραγμάτων τὸν ἡμῖν τὸν βίον ἀφελεῖν ἀξιοῦσιν καὶ μηθ' ὅταν ἀνατέλλων ὁ ἥλιος φαίνεται πράττειν ἡμᾶς ἃ πράττομεν, ὡς ὑπ' ἀμβλυωπίας, ἀλλ' ἴσου χαίρειν ὑδὶ τὸ σκιμποδῶς κατακειμένους, ἀπορρῶτας εἴτε νὺξ ὄντιν' ἐστὶ, εἴθ' ἡμέρα. μηθ' ὅταν ὑπὸ πλοίῳ καὶ πελάγει τυγχάνωμεν ὄντες, ὅτω ⓒ πράττειν, ἀλλ' ἀπιστοῦντας ἐκπλεῖν τολμᾶν εἰς τὸν θάλατταν, ὡς ἴσως μὲν ὄσαν θάλατταν, ἴσως δ' ὄ. μηδ' ὅταν ἐν τῷ λιμένι πλησίον τῆς γῆς καταφέρηται. καὶ πάντας πρὸς τὸν γλίσχιστα ὁρῶμεν, πιστεύειν ταῖς αἰσθήσεσι καὶ μέχρι τῆς χρείας, ἀλλ' οὐδὲν, καθεζεσθαι σκεπτομένους καὶ ἀπορρῶντας καὶ λέγοντας. ἴσως γε φαίνεται μὲν ἡμῖν γῆ. ἐκ ἔστι δὲ γῆ. καὶ κατ' αὐτὸν ἐκείνος ἅπαντα τὰ τοιαῦτα μέχρι μὲν τῆς χρείας πιστά. πρὸς δὲ τὴν φύσιν ἀπορεῖται. καὶ ἡμεῖς δ' αὐτοὶ τοῦτ' ὀνπερ βουλόμεθα. χρῆσθαι δ' αὐτοῖς ὡς πίστοις. τὸ δ' ἐπέκεινα τῆς χρήσεως πρόσθεν ἐᾶν φάμεν. εἰ οὖν ὃ βουλόμεθα συγχωρῆσαι ἡμῖν ἐκ οἶδα περὶ τίνος ἔτι διαφερόμεθα. πρὸς τὸ πρὸς τὴν φύσιν φασὶ ψαῦσαι ἄνε. δὲ φθεγξόμεθα πότε τοῦτ' εἰ καὶ κελεύεις. ἀλλὰ σὲ ⓒ ἐς σωθῆναι ἕτοιμος εἰμι προσκαλεῖσθαι. ἡγοῦ τὸ λοιπὸν πρόϊτω καθάπερ τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις, ὅτω ⓒ ἡμῖν εἰ βούλεσθε. τότε τῶν πράξεων καὶ τὰ τῶν λόγων ἐπεισόμεθα καὶ ἡμᾶς αὐτοὺς ὁρῶ πρὸς πολλὰ πεισμένους, μηδὲν τῶν περὶ τὸν βίον ὁμολογημένων τοῖς ἀνθρώποις ἅπασιν, ἀναιρεῖσθαι. ὡς δὲν ἐκείνοις πραίνεται τὰ περὶ τὰς πράξεις ὅτω ⓒ ἡμῖν πραινέσθω, μὴ πολυπραγμονοῦσιν πρὸς τὸ φαινόμενον φαῦλον μηδὲν, ἀλλ' ἐκ πρόχειρα πιστεύουσί τε καὶ ἑπομένοις. ὡς εἴ γε τινος ἀπαγγέλλοντος ὕστερον γενόμενόν τι τῶν ποτὲ μὴ αὐξηθέντα τῆς γεφύρας ἀναιρεῖσθαι, παρόντος ὑμῶν κωλύει ὅτως ἁπλῶς, ὕστερον γενόμενόν λέγειν. ἀλλὰ τὸ φαινόμενόν γε γενέσθαι, μηδὲ ποταμὸν, ἀλλὰ τὸ φαινόμενον ⓒ ὀκτὼ πηχῶν, μεθ' αὐξηθέντα ἀλλὰ πενταπήχη ὀκτὼ, μηδὲ τῆς γεφύρας καταβαλεῖν. ἀλλὰ φαίνεσθαι καταβεβληκότα. πῶς ἐκ ἂν ὀκτὼ μαίνεσθαι. τί ποτ' ὂν τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις ἅπασιν ἑτέρως διαλεγόμενοι, μόνοις ἡμῖν πράγματα παρέχετε, καίτοι τοῖς ἀιδήσεσι χρώμενοι ἔπειτε τῷ ἡγεμονικῷ καὶ τῷ ἰατρικῷ καὶ τῷ λοιπῷ βίῳ. εἶτα τὸν μὲν ἀσκὸν εἰ ὅτως ἔτυχε κῆ τῷ κύσει καὶ τὸν βύλανον ⓒ τὰς τῶν χαλκέων φύσας τὸ διαστέλλεσθαι λέγοντες συστέλλεσθαι, τὸ φαίνεσθαι παρελέψατε. τῇ δ' ἀρτηρίᾳ μόνῃ, τῇ ποθ' ὑμᾶς καινὸν ἐργασαμένῃ πράγματα παρέχετε. καὶ τῇ ἀπιστείᾳ τῶν φαινομένων κατ' αὐτῆς κινήσετε καὶ ἐκ ἁπλῶς ἐρεῖτε, διέσταλται καὶ διαστέλλεται καὶ συνέσταλται καὶ συστέλλεται. ἀλλὰ φαίνεται διαστελλομένη. εἰ δὲ καὶ ὄντως διαστέλλεται, ἐκ οἶδα παύσεσθε πρὸς τὸ δίος δὴ ποτὲ μηδὲν προσήκουσι λήροις ὑδὶ φορτίζεσθαι τῇ τέχνῃ, ἐκ ὅσαν καθ' ἑαυτὴν μακρὰν. ἐσχολὴν ἄγετε, καὶ τὸν βίον ἐκ ἀναιρεῖσθε, ἀλλ' ὠφελεῖν προῃρῆσθε, καὶ τῇ τέχνῃ ἐκωλύεσθε, ἀλλ' αὔξειν ἐπεσπάσατε, τῇ Φιλοτιμίαν τοιαύτῃ εἰς τὰ χρησότερα τρέψατε. πολλὰ δὴ ἰατρικῆς εὑρήσετε ζητήσεως ἐσμικρᾶς δεομένα πρὸς ταῦτα δεινοὶ γίγνεσθε. τῇ σωτείᾳ γὰρ τούτοις ὑδὶ δέκνυσθε. ἢ ὦ τῶν φαύλως φαινομένων ἀπιστίαν ἤδη ποτὲ μισήσατε, πλέον ὀλίγου ἔξειν ἀπ' αὐτῆς μέλλοντες, ἀναγκαδήσεσθε γὰρ ἑκόντες τι καὶ ἄκοντες, ὡς πίστει χρῆσθαι τοῖς φαύλοις, ἢ δὲ φθέγξασθαι ὑμῖν δὲ τὸ βραχύτατον ἔσται. ὅταν δὲν ζητήσαντάς γε καὶ μὴ ζητήσαντας, ἡ αὐτὴ χρῆσις ἐκδέχηται, πρὸς τὸ ζητεῖν. εἰσὶ δὲ ἕτεραι πολλαὶ τοῖς ἀνθρώποις. αἱ μὴ τῶν αἰσθήσεων ἀσκήσῃς, αἱ ἢ κῆ τῷ λογισμῷ. πρὸς τούτας ποιοῦσατε τὴν σχολὴν πρὸς ταῦτα διαθεῖσθε. τοῖς δ' φαύλοις χωρὶς ζητήσεως, ὡς τοιούτοις ὄσιν οἷα φαίνεται πιστεύετε. συγχωρήσαντες δὲν μοι λέγειν τὴν ἀρτηρίαν εἰς μῆκος καὶ πλάτος ⓒ βάθος διαστέλλεσθαι, τὸ ὑδὶ τῷδε διασκέψασθε, πότερον αἰσθήσεσθε ὅτι ἀτόρ ὄστι τῇ συστολῇ, ἢ ὄ. ἀλλ' ἡμεῖς ἵνα μηδὲ τοῦτ' μήδ' ἄλλο ζητήσητε, τὴν πρὸς τὴν ὑπάρξεως τῶν φαύλων ἀπορίαν ἐκινήσατε, συχνὸν μὲν τινα λόγων ἐσμὸν ἔχουσαν ὁ μὲν καταβαλεῖν γε ὅλως μὴ δυναμένῳ, οὐδὲ ἀναιρεῖσθαι τὴν χρείαν τῶν φαύλων. ἡμεῖς οὖν ἐμπαλιν ὑμῖν πράξομεν. ἅπασι μὲν τοῖς φαινομένοις φαύλως χωρὶς ζητήσεως χρησόμεθα τε καὶ πιστεύσομεν, ὡς πιστοῖς ὄσιν οἷα καὶ φαίνεται. τὰ δ' ἀμυδροτέρου. διασκεψόμεθα. τὰ μὴ τῷ λόγῳ, τὰ δὲ ταῖς αἰσθήσεσι, τὰ δ' ἀμφοτέροις ὑδὶ χειρώσαντες ἐλεῖν ἥτις μὲν οὖν ἡ ὁδὸς τῆς εὑρέσεως αὐτῶν, ὑδὶ πλέον ἑτέρωθι λέγομεν. ὧν δὲ τῷδε παρόντι, τὸ χρήσιμον εἰς τὰ προκείμενα λεχθήσεται μόνον. Ἀγαθίνῳ τοίνυν λέγοντος, ἀναίδητον εἶν τὴν συστολὴν τῆς ἀρτηρίας. Ἡροφίλῳ δὲ δῆλα πάντως ὡς ἔοικε διδυητῆς διαλεγομένῳ, χαλεπὸν ὄντως ἦν καὶ ἄπορον ἑτέρῳ πρὸ ἑτέρου πιστεῦσαι. τοσαύτην μὲν ἀμφοτέροις ἀσυνδιαφωνησίαν εἰσφωνηκόσιν, εἰς τε τἄλλα τῆς ἰατρικῆς ἡ τὴν πρὸς αὐτὸ σφυγμὸς τέχνην αὐξῆσαι μαλιστ' ἂν τε χρόνῳ τὸν τε λογισμὸν καὶ τὴν αἴσθησιν ἱκανῶς γεγυμασμένῳ ἐσθ' ὅτι δίκαιον εἶν πρῶτον μὲν ἀσκῆσαι τὴν ἁφὴν, τῆς παρὰ μικρὸν διαφορᾶς. ἵν' ὅπερ ἡμῖν αὐτοῖς ποτε κατάφωρος γέγοιτο ἡ συστολὴ, μηκέτ' ἄλλου δεόμεθα μάρτυρος, διδύτερον δὲ, καὶ τὴν τῶν πρεσβυτέρων ἱστορίαν ἀναλέξασθαι. τῶν πλείστων μὲν γὰρ καὶ τῶν ἀξιοπίστων διδυητὴν λεγόντων μήδ' ἂν ὅτι μάλιστα πολλῷ χρόνῳ τριβομένοις ἡμῖν ἔτ' ἀναίδητος φαίνηται, πεφεῖσθαί τε καὶ ἀπογινώσκειν τῆς εὑρέσεως. εἰδὲ μὴ μηδεὶς ἄλλος. ἢ ὀλίγοι παντελῶς καὶ ἄπιστοι τοῦτ' λέγοιεν, ἡμῖν τε πρὸς αὐτὸ ἔχουσιν ἀδιάγνωστον φαίνεται, τὴν ἀκριβῆ ἤδη καὶ ἀπογινώσκειν τῆς εὑρέσεως αὐτό. καὶ ἀναίδητον ὁμολογεῖν ὑπάρχειν. εὑρίσκοντες οὖν οὐ μὲν Ἡροφίλου σχεδὸν ἅπαντας ἀδιδυήτους εἶν λέγοντας, τοῦ δὲ πρὸς τὸν Ἐρασίστρατον χρόνου. οὓς μὲν ὁμολογοῦντας, οὓς δ' ἀρνουμένους, καὶ τρίτους οὓς ἀπ' Ἀλεξανδρείας τοῦ Ἀπαλείους, ὧν εἷς ἦν καὶ Ἀγάθινος, οσαύτως πρὸς ἀλλήλους διαφερομένους. ὅθεν μὲν οὖν τῇ τῶν πρεσβυτέρων ἱστορίᾳ, πλέον οὐδὲν

ἡμῖν ἔγνωμεν ἐσομένων. ἴσως γὰρ ἀεὶθμῷ τε καὶ ἀξιώματι τῶν ὁμολογούντων τοῖς ἀρχόντων ἐφ' ἡμῶν
σ' αὐτῶν ἅμα τοῖς διδασκάλοις διεσκοπούμεθα μήσ' αὐτοῖς ὁμολογῶσι ταχέως διάγνωσιν ἐχηκόναι ποτ' ἢ σχο-
λῆς. ἐν τούτῳ δ' οἷα ἑνός καὶ λόγῳ τινὲς ἐκινοῦντο. καὶ πᾶσαι μὲν αὐτοῖς ἐοίκασι πιθανὸν εἶναι. μὴ δυνάσθαι δὲ
ἀκριβοῦσης ἀρτηρίας ἀναδύεσθαι τὴν ἀφήν. ἅτε γὰρ δι' κινήσεως αὐτῆς, ἢ δι' ἣν μὲν αὐτῆς πλευρᾶς ἀναδησιν ἡμῖν
γίγνεσθαι ἢ διὰ τὴν διαστολήν. ἀκριβοῦσης δὲ καὶ συστελλομένης. ὅτε πλευρᾶς ἐφ' ἡμᾶς, ὅτε κινήσεως ἀναδύεσθαι.
δῆλον γὰρ ὁμιλοῦντων αὐτῇ καὶ πυθομένων τὴν φαντασίαν, ὁ δῆλον ἀφισταμένων ἔσεσθαι διαγνωσικήν. ἐπεὶ ὅταν ἀν καὶ
δῆλον ἐκ μακροῦ διαστήματος εἰς ἐπίγνωσιν ἐλθεῖν, ἐπὰν ἅπαξ αὐτῇ συγχωρηθείη. δῆλον δὴ ἀποδιδόντων ἀναδύεσθαι.
ταῦτα δὲ τοιαῦτα λέγοντες, ἀνέπειθον με ῥᾳδίως, ὡς ἀν καὶ αὐτὰ τὰ ἀφλὼ μάρτυρα ὧν ἔφασκον ἔχοντες. ὁ
γὰρ ἀναδυόμενος τῆς συστελλομένης τῆς ἀρτηρίας, καὶ ὀλίγον διεῖργε ἀπ' ἐκείνου ὡς ὅκ ἀναδυσῆς αὐτῆς, εἰ μή μοι ποτὲ καὶ
θάτερον ἐκ πλατύψεως πυκνῆς, πῦρ δὴ ἀφθῇ καὶ λάμψαν φανερῶς, ἔδιεξε τὸ ἀληθὲς, ὥστε μηκέτι ἐτέρῳ μ
δεῖσθαι μαρτύρων καὶ κειτῶν, ἀλλ' αὐτὸν ἱκανὸν ἐμαυτῷ γνῶναι. δηλώσω δὲ τὸ σύμπαν, φυτέον ἄρξάμενον,
ὅθεν περ καὶ αὐτὸν ἐμὲ ὁ λόγος ἐποδήγησεν. ἐπειδὴ τῶν ἀπομυόντων σωμάτων, τὰ μὲν ὑπὸ τῆς ἀληθείας ἀπέ-
χεται φαύοντα μόνον, ἕτερά τε βιάζεται καὶ ὠθεῖ καὶ ἀνατρέπει, καὶ ταῦτα τὸ μὲν ἰσχυρότερον τε καὶ σκληρότερον
οἷον ἐγκαταβαίνει τοῖς ἀδρομερεστέροις τε καὶ μαλακωτέροις, θάτερον δ' ἔκει τε καὶ ἀνατρέπεται καὶ οἷον πολιορκί
ζεται τοῖς βιαζομένοις τὴν διάλυσιν αὐτῶν ἀπ' ἀλλήλων, ὃ δὴ καὶ ἐν αὐτὸν γνῶναι ἐχεῖ γιγνέσθαι τρόπον. ἀλλὰ τὰ μὲν
ὑπὸ τῆς ἀπομυᾶς, καὶ ἀχρωρεῖν ἀθρόως. ὅσα δ' ἔκοντος τοῦ μαλακωτέρου, πρωσωτέρω ἰόντα οἷον ἐγκατα-
βαίνειν ἑαυτῷ ταῦτα, οὐκ ἐτ' ἀθρόως ἀφίστατα. ἀλλ' ὅσον ἀεὶ ἡ πρώτης προσβολῆς ἐσωτέρω χωροῦντα, ἐβιά-
ζατο. τοσοῦτον ἀχρωριζομένοις αὐτοῖς, ἀναδυτὸν φυλάττεσθαι. χρόνος γάρ τις ἐν τῷ μεταξὺ γενήσεται, ἡ τε
πρώτης ὁρμῆς τοῦ ἀφίστασθαι, καὶ ἡ ἐσχάτης τελευτῆς, μεθ' ἣν οὐκέτ' ἀφίστασθαι, ἀλλ' ἐφεσᾶναι ἤδη λεχθήσε-
ται ἐν ᾧ χρόνῳ παντὶ μὲν βραχὺ μὲν ἀχρωροῦντος τοῦ ἑτέρου. μὲν βραχὺ δὴ ἡ θατέρου θλίψεως ἐκλυομένης, ἕκα 20
τέρου ἡ κίνησις ἀναδυτὴ γενήσεται. εἰ δὲ δὴ καὶ ὅσον προσείη, ὥστε τὸ μὲν κινούμενον κάτωθεν, ἄνω φέρεσθαι,
τὸ δ' ἀπομυόμενον ἄνωθεν ὑπακούειν πρὸς τοῦ ἡ θλίψεως ἀφαιρεῖσθαι τὸ ὑπεκκείμενον. ἔτι μὴ οἷον κατασπᾶσθαι αὐ-
τῷ συμβήσεται. τὸ προσέρχεσθαι τε καὶ ὠθοῦντος ἄνω, νῦν κάτω φερομένου.

μ. 4. Τ αὗται διά τε κυτεῶν καὶ ἀσκῶν καὶ φυσῶν καὶ τῶν ζώντων ἁπάντων ὀργάνων γένεσι πέρα μαθεῖν, ὅτῳ μὴ πάν-
νυ φαργὴς ἡ δόξα τοῦ λόγου φύσεως. εὑρεθήσεται γὰρ ὑπὸ πάντων, φῦσα μὲν ἀέριος ἡ τῶν ἀπομυόντων ὁμιλία
καὶ ἡ ἀχρώρησις αὐτῆς χρόνου γιγνομένη, θατέρου δ' ὑπάρχοντος ἰσχυροτέρου, εἰς ὅσον αὖ ὠθούμενον εἶπον ἀναφέ-
σεσθαι, εἰς τοσοῦτο καὶ τὸ κινούμενον, ὅταν ἀφίστηται τὸ βιαζόμενον. εἰ δὲ δὴ καὶ κάτωθεν ἄνω τὸ ἀγγεῖον ὀχεῖσθαι,
πολὺ δήπου ῥᾷον τε καὶ θᾶττον, τοιαῦτα τὰ ἀναφερόμενα ἀκολουθήσῃ τοῖς ἰσχυροτέρῳ, σύμμαχον ἡ ἀκολουθήσε
ως προσλαβόντ' εἰς τὸ κάτω ῥοπήν. ὁμοίως δ' πληρώσας ἢ ἀσκὸν ἢ κύστιν, ἢ τι τοιοῦτον ἄλλο ὑγρᾶς οὐσίας ἢ ἀέ
ρου. ὑπὸ πολλῆς μὲν ψαύειν. ἄρωνται καὶ αὖθις προσφέρουσι μὲν πλακοῦντας, ἔπειτα δ' ἤδη καὶ ὠθεῖν τε καὶ βιάζεσθαι 30
πρόσω. καὶ ταῦτα πάλιν φαλακὰς ἄρουσι καὶ προσφέρουσι. ὅταν γὰρ φαργῶς τὴν μὲν ἑτέραν τῶν ἀχρωρήσε
ων, τὴν ὑπὸ τῇ ψαύσει χωρεῖς ἀναδυτὸν χρόνῳ, τὴν δ' ἑτέραν τὴν ὑπὸ τῇ θλίψει μετὰ τινος ἀεὶ χρόνου γιγνομένην.
καὶ ἡ μ τῆς πρώτης, ἀκίνητον ὅταν τὸ ἀγγεῖον. εἴτε προσάγοις εἴτ' ἀπάγοις τὸν πλακοῦντα. ἐν δὲ τῇ πλευρᾷ
κινούμενον, ὁ προσβάλλοντος μόνον, ἀλλὰ καὶ ἀφαιροῦντος. ἀνάλογον δήπου τίθει. τοῦ μ δ' ἀκτύλῳ ἀρτηρίαν. τοῦ
δ' ἀγγείῳ, τὸ ἐφαπτόμενον αὐτῆς σῶμα, καὶ μόνοντος δηλονότι τοῦ ἀπτομένου καὶ ὥστε μὴ τὸν αὐτὸν τρόπον. ἡ ἀρ
τηρία κινουμένη προσείτω τε καὶ ἀχρωρείτω. γιγνέσθω δ' ἡ μὲν τῆς προσβολῆς ἡ ἀρτηρίας τῷ ἔξωθεν ἁπτομένῳ
σώματι, οἷον ψαῦσις τε καὶ ἐπαφή, καθάπερ ὧν τ' ἀμυδρῶν ἔχει σφυγμῶν. ἡ δ' τῆς ψαύσεως μόνον, ἀλλὰ καὶ
εἰς τὸ βάθος ὥσις ὡς ὑπὸ τ' σφοδρῶν ἀνάγκη τοίνυν ὑπὸ μ ἡ προσβολὴ, ὅταν ἡ ἀρτηρία συστέλλητ' τὸ μὲν ὅτι
ἀπεχώρησε τ' ἔξωθεν ἁπτομένου δηλοῦσα λέγω. τὸ δ' ὅτι νῦν ἀχρωρεῖ μὴ δηλοῦσα. χρόνος γὰρ ἡ τοιαύτη χρῆσις διά
γνωσις. ἀθρόως δὲ καὶ χωρὶς ἀναδυτοῦ χρόνου τῷ ὑπὸ πολλῆς ἁπτομένου σωμάτων αἱ ἀποστάσεις γίγνονται. ἡ δὲ 40
τῆς ἑτέρας προσβολῆς ἡ ἀρτηρίας; τῆς ὑπὸ τῶν σφοδρῶν σφυγμῶν. ὑφ' ἧς ἀπαθεῖας τῆς ἀφλὼ ἡμῶν συμ
βέβηκε. πρότερον μὲν τοῦ χωρίζεσθαι ἡ ἀναδυσις, ἐφεξῆς δ' αὐτοῦ τοῦ κεχωρεῖσθαι ἡ διάγνωσις, δῆλον ἡ ἀναδύ-
σεως ὅτι γνωριζόσης. ἀλλὰ τοῦ πάντα τὸ τοῦτο πάθος, τοῦ νῦ τό τε ὡς χωριζομένου, νῦν κεχωρεῖσθαι συλ-
λογιζομένου, τοῦ δ' ὑπὸ πολλῆς ἁπτομένου τὸ μὲν χωρίζεσθαι παντάπασιν ἀδιάγνωστον, τὸ κεχωρεῖσθαι ἢ κατὰ τοῦτον
συλλογισμὸν λεκτέον. ὅτι δ' ὁ προσιόντος ἢ ἀπιόντος ἢ θλίβοντος ἢ ἀπομυόντος ἢ ἀπωθουμένου τὴν πρώτην
ἀναδυσιν ἔχομεν, ἀλλὰ δῆλον τὸ ἡμέτερον σῶμα παθημάτων, δι' αὐτὸ οἶμαι λανθάνειν. ἀναδυόμεθα μ γὰρ
ἀνατρεπομένης ἡμῶν ἡ ἀρχὴ ἅμα τοῦ ποδικειμένου θέρματι τῇ προσβολῇ δῆλον σφοδρῶν σφυγμῶν.
συνεισέρχεται δὲ αὐτοῦ κινουμένου τε καὶ βιαζομένου ἡ γνῶσις. καὶ μὲν δὴ καὶ ἀποχωρέσεως ἡ ἀρτηρίας. ἡ μὲν
ἀναδυσις ὅτι ἡ ἐν αὐτῷ τοῦ ἡ μετρῶν σώματι κινήσεως. ἔπεται γ' τὸ εἴσω θλιβόν, ἢ τ' θέρματος ἡμῶν, ἢ τ' ἀρ
χῆς μόνου ἀφισταμένης τῆς ἀρτηρίας, τὴν δ' ἀρχῆς χώραν, ὅθεν ἀπεώσθη, καταλαμβανομένης, ἡ δὲ τοῦ χωρίζεσθαι 50
γνῶσις συνεπινοεῖται. πρῶτα γ' ὅταν ἀναδυτὰ ἐν τοῖς ἡμετέροις σώμασι τὰ παθήματα, δ' ὑστέρας ἢ τὰ τούτων
ποιητικὰ ἐκτὸς ὑποκείμενα ἡ τ' ὂν μετὰ τῆς θλίψιν ἀποχωρέσεως τ' ἀρτηρίας, γινομένης ἡμῖν ἐν τοῖς ἀπομυόντος
μορίοις κινήσεως ἀναδυόμενοι πρώτης ὑπὸ τῶν σφοδρῶν σφυγμῶν, ἡ δὲ τοῦ συστολὴν ἡ ἀρτηρίας ὑποπίπτειν ἀναδύσῃ φαμὲν, ὡς τῶν ποιούντων δηλονότι τὰ ἐν ἡμῖν πάθη, συγκεχωρημένων ἀναδυτῶν καλεῖσθαι, τό,
τε ἡ θλίψεως ἄνισον, ἐνδεικνύντα τὴν τοῦ θλίβοντος ἐπάνοδον. ὅδε γὰρ ὅδε τὴν ῥώμην, ὅδε τὴν κίνησιν αὐ-
τοῦ δι' ἄλλο τινὸς ἐγνωρίζομεν, ἢ δῆλα τοῦ ἡ θλίψεως ἀνίσου. ὑπὸ βαλλόντων γὰρ ἡμῶν οὐ δακτύλοις τοῖς σφο-
δροῖς σφυγμοῖς, ἡ μὲν πρώτη προσβολὴ, βραχὺ παντελῶς ὠθεῖ τὴν ἀφήν, ἀεὶ τούτου δ' ἀεὶ καὶ μᾶλ-
λον ἄχρι ἡ τελευτῆς, ἐπατείνετο ἡ θλῖψις, ἧπερ ἐνδέκνυται δηλονότι τὴν τε κίνησιν καὶ τὴν ῥώμην τοῦ
ἀπωθουμένου. θαυμασὸν γὰρ δὴ ὅπως οἱ ἀμυδροὶ σφυγμοὶ καὶ μέγιστοι τυγχάνουσιν ὄντες, οὐχ ὅπως μικροὶ παν

τελῶς

τελῶς φαίνονται βλιβόντων, ἀλλὰ καὶ παντάπασιν ἀφανίζονται. καὶ τίς ἴσως ἀγνοῶν ὡς χρὴ τῶν τοιούτων ὧν πολὺς λόγος, ἄσφυκτον εἶναι φησι τὸν ἀνθρωπον, ἀφ' ὧν αὐτὸς κακῶς ἤκουσε, δυσλῶς ἀπολογούμενος. οἱ σφοδροὶ δ' ἅπαν τἀναντίον εἰρεθέντων ἰσχυρῶς δ' ἐροῦσι τῷ ἀπομένειν εἰς τὴν ῥώμης αὐτῶν διάγνωσιν. ἀπωθεῖται γὰρ τὸ νικᾶν τὰ ῥᾳδίως μᾶλλον ἢ δύσκολα, ὅταν ὑπὸ πλείονος αὐτοὺς βιάζῃ. καὶ γοῦν καὶ τὴν συστολὴν ἀναγκαίαν οἱ σφοδροὶ μὲν ἅπαντες ἔχουσι, τὴν ἀμυδρῶν δὲ εἰς. αὐτῶν δὲ τῶν σφοδρῶν ἄλλο ἄλλα μᾶλλον ἢ παρ' αὐτὸ τὸ μᾶλλον τε καὶ ἧττον ἐν τῇ σφοδρότητι. ἢ διὰ μέγεθος καὶ μικρότητα. ἢ διὰ σκληρότητα καὶ μαλακότητα. ἢ διὰ βραδύτητα καὶ τάχος. ὅσις γὰρ ἂν μέγιστος ᾖ ἅμα καὶ σφοδρότατος καὶ σκληρός, καθ' ὅσον οἷόν τε μεγέθει μιχθῆναι σκληρότητα, καὶ μὴ ταχύς, ἀφεστάτην ὅτος ἔχει τὴν συστολήν. οἱ δ' ἄλλοι πάντες, καθ' ὅσον ἂν τούτων τινὸς ἔλαττον ἢ πλέον μετέχωσι, τοσοῦτον ῥᾷον, ἢ χαλεπώτερον γνωσθήσονται. πῶς εἴρηκα μὲν δὴ τῆς τῶν σκληρότητα καὶ τὸ μέγεθος μίξεως, τὸ καθ' ὅσον ἐνδέχεται. τὸ δὲ χάσειν, ἵνα μή τις ὑπονοήσῃ διαιρεθέν ποτε γρύεσθαι τὸν αὐτὸν ἅμα σφυγμόν, ὥσπερ μέγιστον τε καὶ σφοδρότατον, οὕτω καὶ σκληρότατον. ὃ γὰρ οἷόν τε συμβαλεῖν ὥσπερ σφοδρότητι τὸ μέγεθος, οὕτω καὶ σκληρότητι. μέγιστος μὲν γὰρ καὶ σφοδρότατος σφυγμὸς πολλάκις ἂν εὑρεῖς, σκληρότατος δ' ἅμα καὶ μέγιστος οὐκ ἂν εὑρεῖς. ὁ μὲν δὴ σκληρὸς ἅμα καὶ μέγιστος, ἀλλ' ὁ μὲν σκληρὸς καὶ μαλακὸς σφυγμός, ὁ σύμμετρός τε τῇ φύσιν ἅμα τοῦ μεγίστου πολλάκις εὑρίσκεται. καὶ μὴν δὴ καὶ σκληρὸν τ' ἅμα καὶ σφοδρὸν τὸν αὐτὸν εὑρήσεις πολλάκις. καὶ σκληρὸς δ' ἅμα καὶ σφοδρότατός ἐστιν ὅτε φαίνεται. σφοδρότατον τε καὶ σκληρότατον, ὀκέτ' ἂν εὕροις τὸν αὐτόν. ὥσπερ δὲ μέγιστόν τε ἅμα καὶ σφοδρότατον καὶ ταχύτατον. ἀλλ' οἱ μέγιστοι καὶ σφοδρότατοι, τὸ πάνυ μὲν καὶ ταχεῖς εἰσιν. εἰ δὴ μή, ἀλλ' ὀδὲ βραδεῖς γε. εἰ μὲν ἐνεδέχετο τὸν αὐτὸν ἅμα γρύεσθαι σφυγμόν, σφοδρότατον τε τῇ μέγιστον καὶ σκληρότατον καὶ βραδύτατον, ἡ πασῶν ἀφεστάτην τῶν συστολῶν ἂν τοιοῦτον ἐφαίνετ' ἄν. ἐπεὶ δ' ἀδύνατος ἡ μίξις, ὁ σφοδρότατος ἐστὶ μέγιστος, καὶ μὴ μαλακὸς μὴ ταχύς, ἐναργεστάτην ἔξει τὴν συστολὴν σαφῆ δή. ὁ σφοδρότατος γε μέγας καὶ σκληρός, οὐ μὴν δ' ἢ ὀδὲ σφοδροὶ δ' ἅμα μεγάλοι καὶ σκληροί, καὶ τούτων ἧττον μή, ἢ τῶν πρόσθεν ὁμοίως δ' ἐστὶ σαφὴς ἰσανδὴς ἡ συστολή. τούτων δ' ἧττον, ἀλλὰ καὶ αὖθις σαφὴς ἡ τοῦ σφοδροῦ μὲν μεγάλου δὲ μαλακοῦ. σαφὴς δ' ἔστιν ἡ τοῦ σφοδροῦ τε ἅμα καὶ σύμμετρου ἧττον μεγέθος καὶ σκληρότητα τούτου δ' ἀσαφεστέραν ἔχει τὴν συστολήν, ὃ μὲν διάγνωσον γ' ὁ μέγας μὲν, σύμμετρος δ' ὢν τοῖς λοιποῖς δυσὶ διαφοραῖς. οὐ ὅσις ἢ οὐ τοῖς τρεῖς διαφορὰς συμμέτρους ἔχει, δῆλη καὶ ἡ τοῦδε συστολή. δυσγνωστότερος δ' ἐστὶ τοῦ σφοδροῦ τε οὐ μικροῦ. πάντως δ' ὁ τοιοῦτος καὶ σκληρὸς ὅτι καὶ ἡ τοῦδε μικρὸς μὲν καὶ σκληρὸς, σύμμετρος δὲ οὐ τόνου, ἐπὶ μᾶλλον ἀσαφής. εἰ δὲ μικρὸς καὶ μὴ σκληρὸς εἴη, οὐ σύμμετρος οὐ τὸν τόνον, ἱκανῶς γεγυμνασμένης ἀδύνατος ὁ τοιοῦτος δεῖται πρὸς τὴν γνῶσιν ἐπὶ δὲ μᾶλλον εἰ μικρὸς, καὶ μαλακὸς ὤν, μετρίως ἔχοι τὸν τόνον. ἀμυδρὸς δὲ σφυγμὸς ἐστι μεγάλῳ μυγνύμενος, ἔστι μικρῷ, δῆλην ἔχει τὴν συστολήν. ὀφθῆναι μὲν οὖν μεγίστῳ τὴν ἀρχὴν ὀδὲ μεγόνυταί ποτε καθάπερ ὀδὲ ὀφθῆναι σκληροτάτῳ, μεγάλῳ δ' οὐ μίγνυται μὲν ποτε ἀλλὰ πάντως ὁ τοιοῦτος ἑκάστως μαλακός ἐστιν. εἰ δὲ τῷ σκληρῷ μιχθείη μικρότατος ὁ τοιοῦτος ἀφ' ἀνάγκης ἔσται. χρὴ τοίνυν τὸν βουλόμενον ἀσκῆσαι τὴν ἁφὴν. ἀιδανέως ῥᾳ συστολὴν ἐναργῆ, αὐτό τε ὅτι πρῶτον ἐπίσασθαι, τὸ παλαιφθὲν οὕτω τῶν πρεσβυτέρων, ὡς ὅτε πάντες σφυγμὸν δυνατὸν ἀιδανέως ῥᾳ συστολὴν, ὅθ' ὧν ἀιδανέως δυνατὸν ὁμοίως ἐστὶν ἅπαντα ἀφῆς, ἐπεὶ τὰ δὲ καὶ οὗς διορισμὸς μεμνῆσθαι οὐ ὑφ' ἡμῶν αὖθις γεγραμμένος, ἵνα μήτ' ἐφ' ὧν ἀδύνατον αὐτῆς ἀιδανέως γλιχόμενοι ὀφθυρίσωμεν, εἶτ' ἀκρῶν ἀκρῆ τελευτῶν ἀπάσης ὡς ἀναιδήτως μήτ' ἐφ' ὧν δυνατὸν μὲν ἀιδανέσθαι, μὴ ἀφῆς δὲ πρώτοις αὐτοῖς ἐγχειρῶν, αὐτῶν τε τούτων ἀγνῶ ῥᾳ εὑρέσεως, καὶ πῶς τὴν τῶν ἄλλων ζήτησιν ἀκινήτοι παντάπασιν, ἀλλ' ἐφ' ὧν γοργοτάτην συστολὴν φαίνεσθαι συμβεβηκὸν, ἀπὸ τούτων ἄρξασθαι, τὴν τε ῥᾳ χειρὸς ὑπερβολὴν ὡς εἴρηται ποιήμενος καὶ μεμνημένος ὧν εἴρηται σκοπῶν, ὡς χρὴ πάντως ἢ σφοδρὸν, οὐκ ἀμυδρὸν γε τὸν σφυγμὸν εἶναι τὸν μέλλοντα ποιήσειν ἀιδανέως τοῖς ἀπομένοις τῆς συστολῆς. ὃ ὅτι μὴ ἀχώριστον ὑπάρχειν αὐτῷ δεῖ, πῶς ἢ τῆς σαφηνείας διάγνωσιν, ἐσμικρὰ σωτέλειν τὸ μέγεθος, εἰ δέ τινα ἢ πρὸς τὸ σκληρότητος ὠφέλειαν ῥᾳ βραδυτῆτος. ὥστε μήτ' ἀμυδρῶ ποτε σφυγμῷ συστολὴν ἀιδανέως γνώσεσθαι, μήτ' ἀναίδυτον σφυγμὸν, μᾶλλον τε καὶ ἧττον ἀναγκαῖα πρὸς τὸ αὐτὸν τὸν ζωτικὸν καλούμενον τόνον ἧττόν τε καὶ μᾶλλον ὑπαθύντα καὶ πρὸς τὸ ποσὸν ῥᾳ διαστολῆς, καὶ πρὸς τὸ ποιὸν, τὸ τεχνικὸν ῥᾳ ἀρτηρίας καὶ ῥᾳ κινήσεως. ἵν' οὖν ὁλόκληρον ἔχωσιν οἱ φιλομαθεῖς τὴν ὅλην ῥᾳ ἀσκήσεως, μὴ τὸ καθόλου μόνον ἀρκεσθῶσιν αὐτῆς εἰρημένοις, ἀπὸ τίνων ἄρξεται σφυγμῶν προσήκει γυμνάζειν τὴν ἁφὴν ὑπὲρ τοῦ ζητεῖν τὴν συστολὴν, ἀλλὰ καὶ οἵσισιν ὑπάρχουσι ὅτοι νοσοῦσί τε καὶ ὑγιαίνουσιν ἐφεξῆς εἰπωμεν. εἰ γὰρ ἐπὶ τοῦτο μάθοιεν ῥᾴον οἶμαι τὸ προκείμενον τύχοιεν. ὧν μὲν δὴ τῶν ὑγιαινόντων ὅσοι σύμμετροί τε τὴν ἕξιν εἰσὶ ὑπὲρ τὴν φύσιν δύκρατοι, ὑπὲρ ἡλικίας ὑπὲρ ἀκμὴν, μάλιστα ὑπὲρ ὥρας τοῦ ἔτους ὑπὲρ τοῦτ' ἐν τοῖς καὶ γλίσχροσιν δύκρατον, δύρωστοί τε καὶ λύπης ὑπὲρ ὑπὲρ πλησμονῆς ἢ κινήσεως ἐκτὸς εἰσὶν, ὅτι πάντες σφοδρὸν ὑπὲρ μέγα ἔχουσι τὸ σφυγμόν. εἰ δὴ γυμνάσαιντο σύμμετρα ὑπὲρ λοιποῖς μετρίοις θαλφθεῖσιν. ἢ οἶνον μὴ πολὺν πάνυ πρόσφατον, ἢ θυμηδοῦντ' ἢ ἀνδριζοίντο, δὲ μεγάλως ἐπὶ ὑπὲρ σφοδρὸς ἁπλῶς, ἀλλ' εἰς ἄκρον μέγιστός τε ἢ σφοδροτάτης ἕξουσι τὸν σφυγμόν. οἱ αὖτε ἢ νοσοῦντες ὅτοι τὸν ἀκμὴν τριταῖον ἢ καῦσον τὸν ἀθενῆ καὶ ἁπλῶν ἢ τινα ἄλλον θόρυβον ἰσχυρῶς, ὑπὲρ οἷον ζέοντα πυρετὸν καὶ τῶν ἐφημέρων τινὰ τῶν ἀθροβῶσι, ὑπὲρ ἐγκάυσεσι, ὑπὲρ κόποις μετρίοις σωισταμένων, μέγιστος καὶ τόθ' ἕξουσι ὑπὲρ σφοδροτάτης σφυγμός. εἰ δέ τινα μὴν ὧν εἶπον πρὸς αὐτοῖς, τινὰ δὲ μὴ, σφοδρὸς μὲν καὶ μέγας ἐπ' ἐχοιεν ἂν, ἀλλ' ἧττον εἰ ὅτως ἐτύχοι, εἰ πυθόμενοι ἀκμάζοντος καὶ ὑγιαίνοντος, δὲ μὲν συμμέτρου ῥᾳ ἕξιν, ἀλλ' ἧττον πόνος, ἢ ἰσχνὸς, χωλεῖον οἰκοῦντας ψυχρὸν, ἁπλοῦ τῶν σφυγμῶν. σφοδρὸς μὲν εὑρήσεις αὖθις οὐ μεγάλος. ἀλλ' ὀχ ὁμοίως τοῖς πρόσθεν εἰρημένοις. δὲ μὲν ἀλλὰ κατὰ τῶν τοιούτων ἁπάντων, ἐφ' ὧν ὁ σφυγμὸς ἐπὶ μὲν σφοδρὸς οὐ μέγας, εἰ καθ' ὃν εἶπομεν τρόπον, ἁπλοῦ ῥᾳ ἀρτηρίας ἀιδανοῦς ῥᾳ συστολῆς, ἐναργέστατα δ' ἐφ' ὧν εἴρηται μέγιστός τε ὑπὲρ σφοδρότατος. ὅτι μὲν δὴ εἰ ὁ σφοδρότατος

εἴη μᾶλλον ἐμπίπτει τῇ ἀφῇ, καὶ διὰ τοῦτ' ἤ ἐφοδος αὐτοῦ ταχυτέρα γίγνεται, πρόδηλον ἐλέχθη. ὅτι δὲ καὶ εἰ μέγιστος, ὧδ' ἂν μάλιστα μάθοις, εἰ νοήσῃς ὅτι τοσοῦτον ἐν ταῖς συστολαῖς ἡ ἀρτηρία κάτω πέφυκε φέρεσθαι, ὅσον ἐν ταῖς διαστολαῖς ἄνω φέρεται. εἰ δ' οὗτος ἦν μεγίστης διαστάσεως, ἑκατέραν ἀνάγκη φέρεσθαι τὴν κίνησιν. ἄνω μὲν, ἐν ᾗ διαστέλλεται, κάτω δ' ἐν ᾗ συστέλλεται. ὥστε τὴν μὲν ἄνω θεὶς ὕδη πλείστην, τὴν δ' ἀφίστασθαι. τὸ δ' ἀφίστασθαι τοῖς ἀνθρώποις ἐλέγομεν, ὁ τοῦ ἀφεστάναι γίγνεσθαι. ἐφ' ὅσον οὖν αὐξηθῇ τὸ ἀφίστασθαι τῷ τε διαστάσεως τῷ τοῦ χρόνου μεγέθει, καὶ ἡ διάγνωσις ὕδη τοσοῦτον αὐτοῦ σαφεστέρα γνήσεται. διὰ τοῦτ' ἔφαμεν εἶναι τὴν πρώτην ἄσκησιν ἐν τῇ ἀφῇ, ὅτι ὕδη τὴν σφοδροτάτην μόνον, ἀλλὰ καὶ μεγίστην ἅμα ποιεῖσθαι σφυγμῶν. ἐν μηδ' ὑπέρ πάνυ κινουμένων. ἐλέχθη δ' ὅτι ἐν ἡ σκληρότης σωτελεῖ τι, πῶς τὴν ἐν συστολῇ διάγνωσιν. τὸ μὲν τὴν αἰτίαν εἰπομεν ἐκεῖ. νῦν δ' ὅδε κωλύει καὶ ταύτην ἤδη προδιῶσαι. τῷ γὰρ πληγῆς βιαίῳ μέγα συμβάλλεται, καὶ ἡ τῶν χιτώνων ἐν τῇ ἀρτηρίας σκληρότης. ἔσην δ' αὐτὸ κατὰ τὴν ἐκτὸς σαφῶς, εἰ τῇ ἴσῃ ῥώμῃ χρώμενον, ἢ λίθον σκληρότατον ἐπορέσθαι ὅτῳ ὄν. ἢ ξύλον ἢ τι τῶν μαλακῶν. ἀνάγκη γὰρ οἶμαι πολὺ θᾶττον τε καὶ μᾶλλον ὑπὸ τοῦ λίθου θλιφθῆναι τε καὶ ἀναπτραπῆναι τὸ ἐπορέσθαι, ἢ πῶς τοῦ ξύλου. τῷ δ' ἀνάλογον ἔχειν ἀεὶ τῇ ἐν τῇ τὸ διαστέλλεσθαι βίᾳ τὴν ἀίδηψιν τοῦ συστέλλεσθαι, ἀφέσθαι γιγνήσονται τῶν συστολῶν αἱ διανώσεις, ὁπόσαι διαστόρεως ἕπονται διαστολῆς. μέγας ἦ σφυγμὸς, ὅτε ῥᾳδίως μίγνυται τῷ σκληρῷ. ἐν τὰς διαθέσεις ἐν αἷς εἰς τ' αὐτὸν ἥκουσιν ἐν τε τῇ πρὸς τὴν ἐν τῇ οὖν σφυγμὸς αἰτίων πραγματεία, ἐν τῇ πρὸς τ' δι' αὐτῶν προγνώσεως ἐρῶμεν. ἐν ᾗ τῷ πόνῳ τοσοῦτον ἀρκέσει τοῖς εἰθισμένοις πράγματος ἕνεκα μαθεῖν, ὡς τοῖς ἰσχυροῖς μὲν, τὸν ζωτικὸν διώκομεν, ὧν ἢ ζωτικὸν πόνον ἐνίοτε τὴν ἰατρὸν καλέσει, πλημμελήσασι ἢ τῇ δίαιταν, ἀλλ' ἀτέλεια, ἀχ ἥκιστα ἢ, ἢ πρὸς τὰς τ' οἴνου ἀκ ἐν καιρῷ πόσεις, οἱ τοιοῦτοι συμπίπτουσι σφυγμοί. ἐν γ' ὃν ἐν τούτων ὥσπερ κατὰ τὴν ἐμπροσθεν εἰρημένων, ἡ συστολὴ τ' ἀρτηρίας ἐναργής.

Ο ἔτι δὲ καὶ ἡ βραδυτὴς ἐφ' ὅσον αὔξει τὸν χρόνον τῆς ἀναχωρήσεως, ὕδη τοσοῦτον ἐναργεστέραν ἐναλείξεται τὴν κίνησιν, ὧδ' αὐτὸ ἀθρόον συλλογίζεσθαι. καὶ διὰ τοῦτ' καὶ αὖτη σωτελεῖ τι πῶς τὴν διάγνωσιν. οἷον μὲν δὴ εἶναι χρὴ σφυγμὸν, τὸν ἀιδηκτὴν μέλλοντα ποιήσειν τὴν συστολὴν, αὐτάρκως εἴρηται. ποίῳ δ' τινὶ τρόπῳ, τὴν ὑπερβολὴν τῆς χαρὸς πρόσηκε ποιεῖσθαι, μετὰ τοῦθ' ἡμῖν ζητητέον ὄντι, ἆρα γε διὰ παντὸς ἄνωθεν τῆς ἀρτηρίας ἢ κάτωθεν. ἢ ποτὲ μὲν ὅτως, ποτὲ δ' ἐκείνως. καὶ πότερα θλίβοντας, ἢ ψαύοντας, ἢ ὑπερβάλλοντας ἁπλῶς. ἢ ποτὲ μὲν ὅτως, ποτὲ δ' ἐκείνως, ὡς ἂν ἡ τοῦ σφυγμοῦ διέκηται φύσις, ὧδε γὰρ ὧδε πρὸς τοῦτων ὧδὲν διώρισται τοῖς πρὸ ἡμῶν. ἡμεῖς δὲ καὶ ταῦτα ζητήσαντες, ὅσα τῷ τε λογισμῷ καὶ τῇ πείρᾳ πρὸς αὐτῶν ἐξεύρωμεν, εἰς τὸ κοινὸν φέροντες καταθήσομεν, ἵν' εἰ μὲν αὐτάρκη φαίνοιτο, πᾶν ἤδη τὸ σπέον ἔχοι παρ' ἡμῶν ὁ λόγος. εἰ δ' μὴ, ἀλλ' ὕδη πλέοσί γε τοῖς χρησοῖς εὑρημένοις, ἄλλος ἦς ἐν ἄλλος ῥᾷον ἐξευρίσκοι τὸ λειπον. εἰ δ' μὴ δὲ μετὰ τ' θλιβειν ὕδη βάλλοιμεν τὴν ἀφὴν, ὧδέ μίαν εὑρίσκομεν διαφορὰν ἐν τοῦ κάτωθεν ἢ ἄνωθεν τῆς ἀρτηρίας ὕδη φέρειν τὴν χεῖρα. ἢ εἰ ψαύοντας δὲ μόνον, οἷον ἀιωρῶντες οὖν δ' ἀκτύλους, ὧδ' ὅτως ὧδὲ μίας ἀιδανόμεθα διαφορᾶς. ὁ δ' τρίτος τρόπος ἐν ὑπερβολῆς, ὁ μεταξὺ τοῦ θλίβειν τε ἐν ψαύειν ὑπερπολῆς, ὧδὲ συδιῶσαι δύνατ' κάτωθεν ἀπομένοις τῆς ἀρτηρίας. ἐκλῦσαι γὰρ ἅπασῶν τινικαῦτα χρὴ τὴν χεῖρα τῶν ἢ προαίρεσιν κινήσεως, οἷον πάρεστον ὑπιθέντα. δοκεῖ δ' ἐ δρᾶσαι μὲν ὑπὸ τοῦ βάρος καταφορμένης, ἐν ἢ τὴν ἀρτηρίαν ἐπαφῆς ἀχρῄσεται ἢ δοκεῖν δὲ τὸν τρόπον ἐν ὑπερβολῆς, μόνον ἄνωθεν ὄντι ἅψασθαι, κάτωθεν δ' ὧδέ ποτε. γίνεται δ' ἐν αὐτῷ πολλάκις μὲν ἢ πάνυ σαφὴς ἡ συστολὴ, πολλάκις δ' ἀμαυρὰ μὲν, ὁ μὲν ἀδηλότης γε τοῖς ἀσκωμένοις, ὕδη μὲν τῶν σφοδρὸν καὶ μεγάλων καὶ μὴ ταχέων ἐναργὴς, ὕδη δὲ τῶν συμμέτρων ἐν ἅπασι τοῖς εἰρημένοις γένεσιν, ἀμαυρὰ. τὸ δ' ὅτι θλίβοντων οὖν σφοδρὸς καὶ μεγάλος καὶ μὴ ταχὺς σφυγμὸς, ἐναργέστατα πασῶν ἔσται συστολὴ, πρόδηλον εἴρηται. τὰς δ' αἰτίας τούτων, ὁ χαλεπὸν δ' ὧν ἐν ἐκείνοις εἶπον δ' διορίσειν. εἰς ὅσον γὰρ ὑπὸ τῆς ἀρτηρίας διαστελλομένης ἀναπνέεσθαι συμβαίνει τὴν ἀφὴν, εἰς τοσοῦτον ἀχρῄσης αὐτῆς, ἀιδηκτὴν ἀνάγκη γίνεσθαι τὴν συστολὴν, ἀναπνέεται δ' ἐν μὲν ταῖς θλίψεσιν, ὕδη πλέον γ' ἐν τοῖς πρὸ εἰρημένοις σφυγμοῖς, ἐν δὲ ταῖς ψαύσεσιν, εἰς ἴσον τῷ μηδὲν. ἢ δὲ τὰς μεταξὺ τούτων ὑπερβολὰς, ἃς οἷον παρεμπίπτῃς ἢ ἐτέρος ἔλεγον γίγνεσθαι, συμμέτρως ἀναπνέεται. ὥστε καὶ ἡ συστολὴς μᾶλλον ὕδη ταῖς θλίψεσι, ἤπερ ἐν ταῖς ἁπλαῖς ὑπερβολαῖς διαδήσεται. καὶ δὲν ἦττον κάτωθεν ἀπομένων ἢ ἄνωθεν. ὁμοίως γὰρ ἀκολουθεῖ κἀθ' ἑκάτερον ἡ ἀφὴ συστελομένῃ τῇ ἀρτηρίᾳ. χρὴ δὲ καὶ αὐτὴν εἶναι τὴν ἀπομένην χεῖρα μὴ μόνον δυσάισθητον, ἀλλὰ καὶ μαλακὴν. ὅτω γὰρ ὑπάρξει ῥᾳδίως αὐτῇ. καὶ τῶν ἐλαχίστων διαδήσεται κινήσεων. ὅτι μὲν οὖν ὥσπερ ὁρῶμεν τε καὶ ἁπτόμεθ' ἑτέρων ἕτεροι φύσει βέλτιον τε καὶ χεῖρον. ὅτω καὶ δὴ ἡ ἀφὴς διαδανόμεθα, πρόδηλον οἶμαι παντὶ δοκεῖν γε ὑπάρχει. ὅτι δ' εἰ πῶς τότω καὶ μαλακὴ τις ἡ σύστασις εἴη ἡ ἐν τοῖς δακτύλοις ἀρκοῦσ' ἂν φύσεως, ἐτοιμότερον τε καὶ μᾶλλον ἐν ἐν τῇ προαισθάνεσθαι τὴν ἀρτηρίαν ἀναπνεπομένην, ἢ μείζονι ἐν τῷ συστέλλεται διαστάσεως ἐνεχθήσεται, ὧδ' αὐτὸ νομίζω τοῖς μεμνημένοις τῶν ἐμπροσθεν εἰρημένων, ἀληθὲς εἶναι. οὐ μὴν ὧδ' ὅτι ἢ μείζονι φορομένη διαστάσεως. ἐναργέστερον διαδήσεται τ' συστολὴς, οὐδὲ τοῦτ' ἄδηλον. ὥστ' ἄλογον τὴν μαλακωτέραν χεῖρα τῆς σκληροτέρας τῶν ἄλλων ἐπίσης ἐχόντων, ἀκριβέστερον διαδήσεσθαι τῆς συστολῆς οὐκ οὕτω κεφαλῆ γὰρ ἤδη ὑπιθέντες τῷ λόγῳ, μεταβαίνωμεν ἐφ' ἕτερον. ζητήσεως ὄσης τοῖς ἰατροῖς, πρὸς τ' κατὰ τὰς ἀρτηρίας συστολῆς, καὶ τῶν μὲν λεγόντων διαδηκτὴν, τῶν δ' ἀναίσθητον ὑπάρχειν αὐτὴν, ἐσκέψαμεν ἡμεῖς μήτε διαπαντὸς διαδηκτὴν εἶναι καὶ πρῶτον μὲν οὖν σφυγμοὺς εἴπομεν, ἀφ' ὧν ὅτιν διαδηκτὴν, δευτέρους δὲ τὰς διαθέσεις ἐν αἷς οὖν τοιούτους διορίσομεν σφυγμὸς, μετὰ ταῦτα δὲ, πῶς μὲν, ἀπεδόθη πρόσηκεν τὸν βουλόμενον ἀκριβῶς διαδανέσθαι τ' συστολὴς, ὁ ποῖον δ' εἶναι χρὴ τὴν ὑπερβαλλομένην χεῖρα. τούτων δ' οὕτως ἐχόντων, διορίσαι οὖν εἰκὸς ἐπιβαίνοντα, πότερον ὅλης διαδανόμεθα τ' διαστολῆς καὶ τ' συστολῆς, ἢ μόριον ἡμᾶς ἑκατέρας διαλανθάνει. καὶ εἰ διαλανθάνει, τί ὅτι καὶ πόθεν; ἀρχὴν δὲ καὶ τούτου τοῦ λόγου τὸν περὶ τῆς διαστολῆς κίνησιν ποιησόμεθα, καὶ πρῶτον μὲν, ἀναμνήσομεν ἡμᾶς αὐτοὺς ὡς πολλάκις ὧν

πολλῶν

πολλῶν ἀῤῥώστων μικρὸς καὶ ἀμυδρὸς ἐχόντων οὗτος σφυγμὸς, οἷοι μάλιστα τοῖς τε συγκοπῇ μελλοῦσι γίνεσθαι καὶ ἤδη τοῖς ἀποθνήσκουσι. τινες μὲν τῶν ἰατρῶν ὑπὸ βραχυ τῆς κινήσεως ἀναπαύονται. τινὲς δ' ὀδόλως. διὸ τοῦτο δ' ὅτι καὶ ὁ αὐτὸς ἰατρὸς πολλάκις πρὸς τὸ προσεχόντως τε καὶ ἀκριβῶς, ἢ ῥαθύμως τε καὶ ἀμελῶς ἅπτεσθαι. ποτὲ μὲν ἀναπάνεται τῆς κινήσεως, ποτὲ δ' ὅταν οὕτω τύχῃ αὐτὴν ἀρτηρίαν, ὁμοίως τοῖς ἰατροῖς ἄσφυκτον ὑπάρχειν, καθ' ὃ δέ τις σφύζειν ἔτι λέγῃ, καὶ πολλάκις ὁ αὐτὸς ἰατρὸς ἐν ἑνὶ καιρῷ παρὰ τὰς διαφορὰς ὑπιβολὰς τῆς χειρὸς ἐν μορίῳ ταὐναντία φήσει, δῆλον ὡς διαφεύγῃ μόριόν τι τῆς κινήσεως τὴν ἀφλιβίαν. ἔστω τις ἐρεθισμὸς μὲν πεφυκὼς, κάλλιστα δ' ὑπιβάλλοντα τὴν χεῖρα, τετριμμένον δ' ἀκριβῶς ἀπάντης ἀναπαύεσθαι τῆς διαστολῆς. καὶ πῶς οὖν εὑρήσομεν; τίς ἡμῖν ἐγχυθήσεται φυσικὴ ἀνθρωπίνη εἰ τοσαύτην ἀκρίβειαν ἀναπαύσεως ἥκειν; ὡς μηδὲν αὐτὴν μηδὲ τὸ λάχιστον παρελθεῖν; ἐγὼ μὲν γὰρ οὐδ' ὧν τῶν ἐντὸς τούτων σωμάτων, ὧν ὅσιν αὐτῶν ἅπαντες, μηδενὸς ὑπὸ πρόσθεν ὄντος ἑτέρου, διωρίσμην ἂν ἀλλαζονεύσασθαι βεβαίαν διάγνωσιν, οὐχ ὅπως ὑπὸ σώματος, ὃ πιμελὴς καὶ ὑμενώδης καὶ ὑπέρμα πρόκειται παχύτερον αὐτοῦ πολλάκις τοῦ τῆς ἀρτηρίας σώματος. εἰ δέ τις ὅτως ὀξὺ θρασὺς ὡς ἀπαυθαδίσασθαί τε καὶ φάναι τὴν πρώτην ὁρμὴν τῆς κινήσεως γνωρίζειν ἐν ταῖς διαστολαῖς τῆς ἀρτηρίας, ἢ ὅλως ἂν αὐτὸς πυθοίμην ἥτις ποία ὑπιβολὴ τῆς χειρὸς οὕτω διαγινώσειν, πότερον ὑπὸ πολῆς ψαύων, ἢ θλίβων, ἢ ἀβίαστος ὑπιβάλλων. ἴσως μὲν οὖν ἐάν τις τῶν μεγάλων ἢ Θρασέων, οἷοι τὰ μὲν ὄργανα τῆς τέχνης μέχρι τοσούτου τρίβοντες εἰσὶν, ὥστε μήθ' ἑαυτὸν ἀρχὴν ὁτιοῦν εἰδέναι, τοῦ λόγου δ' ὑπορθρεύειν τοῦτο. τὴν ἀλήθειαν δὲ εἰ πλείστοι εἰσὶν ὑπιβολαὶ τῆς χειρὸς, οὐδ' εἰ καθ' ἑκάστην αὐτῶν διαφοράν τινα λαβεῖν ὅσιν, ὁ τοιοῦτος ἐπίσταται. καὶ λῆρος αὐτῷ μακρὸς ἂν δόξειε τὰ ἡμέτερα, καὶ οὐδ' ἀρχὴν τὴν ἀρχὴν ὑπακοῦσαι τῶν λόγων. ἀλλ' ἡμεῖς ὥσπερ καὶ πάλαι τὰ πρόσθεν, ὅτου καὶ ταῦτα πρὸς τὸν τῆς ἀληθείας ἐραστὴν, κἂν εἰς ἢ λέγωμεν. ὡς ἡ μὲν μέση τῶν ὑπιβολῶν ἡ ἀβίαστος, τοσοῦτον ἀναπαύον ἔχει τὴν κίνησιν, ὡς γε τοῖς ὀλιγαμυδροῖς σφυγμοῖς, ὅσον καὶ ἡ ὄψις, ὡς γὰρ τοῖς ἀμυδροῖς, καὶ τῆς ὄψεως αὐτῆς ἐλαττον ἀναπαύεται. ἡ δ' ὀξυτέρα δὲ, καθ' ὑπερβολὴν θλίβομεν, ὡς μὲν τοῖς ἀμυδροῖς, ἔτι καὶ μᾶλλον τῆς πλατυτέρας, ἀφανῆ τὴν κίνησιν ἐργάζεται τῆς ἀρτηρίας. ὡς δὲ τοῖς σφοδροῖς, πλατυτέρα διαγνώσεται. ἡ δὲ τρίτη καθ' ὑπερβολὴν οἵαν ἀνερευνῶμεν τὴν χεῖρα παντελῶς ὀλιγοχρονίζει τῆς κινήσεως ἀναπαύσεται. τούτων δὲ καὶ τὰς ἀφορμὰς πειραθῶμεν εἰπεῖν ἀπ' αὐτῶν τῶν φαινομένων λαμβάνοντες τὰς ἀρχάς. τί δ' ἂν φαίνεσθαι εἴη τὰ πάσας τὰς ἀρτηρίας, μήτ' ὄψει, μήθ' ἁφῇ φαίνεσθαι κινουμένας; ἀλλὰ μόνας ὅσας τὸ ὑπέρμα καλύπτει, ὧν ὑπὸ μὴ πάνυ παχύ. τὰς δ' ὑπὸ στερεὰς κρυπτομένας, ἢ καί τινων ἄλλων σωμάτων, ἀφανῆ τὴν κίνησιν ἔχειν, πολλοῖς εἴποτε τῶν ὑπικειμένων ἐκτακέντων ἰχῶρός, ἀναθυτὴ γένοιτο. καὶ αὐτῶν δὲ τῶν ἀναθυτὴ ἀεὶ τὴν κίνησιν ἐχόντων ἀρτηρίων, ὅσα γυμνότερα μόρια, καὶ ὑπὸ αὐτῷ τοῦ ὑπέρματι, σαφέστερον ὄψει τε καὶ ἁφῇ τὴν κίνησιν ὑπ' εἴκοντα. καὶ ἡ μεγίστη τῶν ἀρτηριῶν ἡ κοίλη τὴν ῥᾳχίν ἀφανῆ πάσης ἔχουσα τὴν κίνησιν, ἐκτακέντος τοῦ ζώου διασημαίνει κοίλη τὸ ὑπογάστριον, ὥ δηλον, ὅτι τὰ μὲν κατώτερα σώματα ῥᾳδίως σωζεξάρσιν αἱ ἀρτηρίαι διασείουσιν. τὰ δὲ βαρύτερα, δυσχερέστερον. ὅσα δ' ἱκανῶς βαρέα, ταῦτ' ὀδόλως κινῆσιν ἔτι δ' ἂν μᾶλλον ὁ λέγω μάθοις σαφῶς. εἰ γὰρ ταῖς ὑπιφανῆ τὴν κίνησιν ἐχούσαις ἀρτηρίαις, ἔξωθεν ὑπιβάλλοις τὸ κοίλη τοῦ ὑπέρματος. ἕτερον σῶμα λεπτὸν, οἷον φύλλον, ἢ ὑμένα, ἢ ὀθόνιον, ἢ ῥάκος, ἢ τοιοῦτον ἄλλο. φανεῖται γάρ σοι κινούμενον αὐτῇ διασειόμενον. δεύτερον δ' αὖθις ἴσον ὑπιβάλλοντι τῷ πρώτῳ. πολλῷ νῦν ἧττον ἄμφω φανεῖται κινούμενα, καὶ εἰ τρίτον ὑπιβάλλοις, ἧττον ἔτι μακρῷ, καὶ εἰ τέταρτόν γε καὶ πέμπτον. ὥστε εἰ καὶ παντάπασιν ἀκίνητα ἂν εἴη τι δόξει τὰ ὑπικείμενα γεγονέναι. καὶ εἰ μὲν ἔτι μᾶλλον σφοδρὸς ὁ σφυγμὸς εἴη, πλειόνων ἐπίθεσιν ἀνέξεται σωμάτων, εἰδ' ἧττον, ἐλαττόνων, εἰ δὴ μηδόλως εἴη σφοδρὸς, ἴσως ἂν δὲ τῶν ἐνὸς ἀνάχοιτο σώματος ὑπιβάλλοι. εἰ δὲ καὶ ἀμυδρὸν αὐτὸν ὑπονοήσαις γινόμενον, οὐχ ὅπως τῶν ἔξωθεν ὑπικειμένων τῷ διέρματι, οὐδ' ὑπὸ αὐτὸ πολλάκις τὸ διέρμα. καὶ γ' ὃν μὴ φαίνεται, τοῦθ' ὅτως γιγνόμενον, εἰς ὅσον γὰρ ἂν ὑγροτέρῳ, ὁ τόνῳ ἧττον ἡ τῆς ἀρτηρίας, εἰς τοσοῦτον ὄψει τὸ διέρμα κινούμενον. ἐκλυθέντος δ' ἱκανῶς τοῦ τόνου, παντάπασιν ἀκίνητον φαίνεται. ὡς ὃν ἡ μὴ ἰσχνοτέρα κίνησις τῆς ἀρτηρίας, οὐ τὸ διέρμα μόνον, ἀλλὰ καὶ πολλὰ τῶν ἔξωθεν ὑπιβεβλημένων σωμάτων διωίσατο συγκινεῖν, ἡ δ' ἀδηλεστέρα, τὸ διέρμα μόνον, ἢ δ' ἔτι μᾶλλον ταύτης ἀῤῥωστοτέρα οὐδὲ τὸ διέρμα. τί θαυμαστὸν ἂν εἴη ταύτης ἑτέραν πάλιν ἀδηλεστέραν, ἢ μηδὲ τῶν ὑπικειμένων ὑμένας ταῖς ἀρτηρίαις, μηδὲ τὴν πιμελὴν ὀξαίρειν διωήσειν. τίς ὃν ἁφὴ τοιαύτης ἀναπαύσεται κινήσεως; οὐδεμία διηλονότι. πῶς γὰρ ἂν τοῖς ἐρεθισμοῖς, οὐδὲ τοῦτ' ὄντα εἰπεῖν ὡς θλίψας προσικὴ, τὸ κοίλη τῆς ἀρτηρίας διέρμα πίεσαντα τοῖς δακτύλοις, ἵν' ἀπαντήσωμεν ἐλπίδι ἀναφορομένῳ δηλονότι σφυγμῷ. καὶ γὰρ ὑπὸ τῶν ἐχόντων ἀναπαυτὴν κίνησιν, ἀμυδρῶν δὲ, θλιφάντων ἡμῶν τὸ διέρμα, παντελὴς ἀσφυξία γίνεται. τί ποτ' οὖν οἴει πείσεσθαι; τῆς μὴ δὲ τὸ διέρμα κινεῖν διωαμένης ἀρτηρίαν, εἰ ποσάκις βαρυτέροις ἢ αὐτὴν τοῖς δακτύλοις ἢ δηλονότι τὸ σωζόμενον τῆς κινήσεως ποῖα πολέσει; τὸ δ' ὅλον ἀγνοεῖν μοι δοκοῦσι τὴν ἐκ τῆς ἀναπομπῆς θέσιν τῶν ἀρτηριῶν οἱ διατείνοντες, ὡς τὸ πρῶτον μέρος τῆς διαστολῆς ἀναθυπτὸν ὄντι. οὐδεμία γὰρ αὐτῶν τοῦ διέρματος ἅπτεται, ἀλλ' εἰ καὶ τὰς πάνυ δοκούσας ποφανεῖς ἔσεσθαι, καὶ πλησίον αὐτοῦ τῆδε ἀφέρας, ἑκατέρωθεν ἐθέλοις ὑπισκοπεῖσθαι, πολὺ τὸ μέσον φανεῖται σοι, τοῦ τε διέρματος καὶ τοῦ χιτῶνος τῶν ἀρτηριῶν. καὶ γὰρ ἂν καὶ ἀτόπως ἐπέπρακτο μόνον οὕτως τῇ φύσει, καί τοι μηδὲν εἰκῇ δημιουργήσῃ, κατασκευάσαι μὲν ὄργανον πάντα διασείεσθαι δυνάμενον, χώραν δ' αὐτῷ μηδεμίαν παραχεῖν ἐν ᾗ κινήσεται. ἀλλ' οὐκ ἔχει τοῦθ' ὅτως πολλά γε καὶ δῆλα, φαίνεται γὰρ ἐν ταῖς ἀναπομπαῖς, δύσχωρία τις ἱκανὴ πρὸς τὴν ἀρτηρίαν. εἰς ἣν ἐν ταῖς ἀμετρωτέραις στερκώσεσιν ἡ σάρξ ἀρχομένη κωλύει διασείεσθαι τὸ ἀγγεῖον εἰς ὅσον ἀπεφύκει. καὶ δῆλον ὅσον, μικρὸς ὅτι ὁ τῶν παχέων σφυγμός. τὸ μὲν γὰρ μῆκος αὐτοῦ βραχύτερον γίνεται, κατὰ τὸ πλάτος ἐρωτέρου, τοῦ πλήθει τῆς σαρκὸς θλιβομένου. ἡ δ' εἰς ὕψος ἀνοδος κωλύεται τῇ τῶν ὑπικειμένων σωμάτων δυσροφίᾳ βαρυθείσῃ. τῶν δ' ἰσχνῶν μὲν τὴν ἕξιν, τὰ ἄλλα δ' ὑγρώτων ἱκανὸν ἂν τὸ γε πλάτος κατὰ τὸ μῆκος ὁ σφυγμὸς ἔχειν ἀξιόλογον ἢ τὴν εἰς ὕψος ἀνάβασιν. ἔτι ἢ μᾶλλον ἐφ' ὧν χαλαρὸν ὅσι τὸ διέρμα, κατὰ δὴ τοῦτο γίνεται τὸ τὰ διὰ

σημαντος αὐτοῦ τε καὶ τοῦ τῆς ἀρτηρίας χιτῶνος. εἰ γὰρ ὅτως ἔχοντος σφοδρὸς ὁ σφυγμός, ἢ μὴ ἀμυδρὸς γ' ἂν, δῆλόν τοι τὸ λεῖον ὑπαλλάττων, καὶ ποτὲ μὲν ὑπλιον, ποτὲ δὲ πρωϊὲς ποιούμενος, τὰς διαφορὰς τῶν τῆς ἀρτηρίας διαστάσεων, ἃς ἐγὼ ναῦν εἶπον φοράσαι ταφῶς, τῇ βλίτῃ. τοῦ μὲν γὰρ πλάτους τοῦ μήκους, τὸ πρωϊὲς σχῆμα πλεονεκτεῖν δοκεῖ φαίνεσθαι. τοῦ δ' ὕψους τῷ χρόνῳ τὸ ὑπλιον. ἄμφω δ' ἀμφοῖν τὸ χαλαρὸν καὶ διέρμασθες, ἐν μὲν τοῖς ὑπλίοις σχήμασι τῆς χειρὸς, ὡς ἂν ἄνωθεν ὑδροκάμπτου, καὶ κατὰ πίπτον ὑδατώδους τῆς ἀρτηρίας, ἐν δὲ τοῖς πρανέσιν, ὡς ἂν κάτω ῥέπον ἐκπεπαυόμενόν τε καὶ πλεῖστον ἀφιστάμενον. διὰ ταῦτα ἐν μὲν τοῖς ὑπλίοις σχήμασιν, ἐν τοῦ διίστασθαι τῆς ἀρτηρίας ἀπὸ τῶν ὑψηλοτέρων ὑδάτων τὰ πλάγια πορφυρέου, διπλᾶται τε καὶ οἷον ῥυπᾶται τῇ πλεῖστον ἄνθρωπον ζόμενον ἐντεῦθεν, κωλύει μὴ τοῦτο μάλιστα τὰ μόρια τὸ μεγέθος τοῦ σφυγμοῦ. ἐν δὲ τοῖς πρανέσιν, ὀλιγοστὸν βαρύνον, ὀλίγον διαλωλύον τῆς κίνησιν τῆς ἀρτηρίας, ὀλίγον τὸ μεγέθος τοῦ μὴ τὸν σφυγμὸν ἀφαιρεῖσθαι. πῶς οὖν ὁ καὶ μὴ τὸ βάθος ὑδατώδους πλέον ἐντεῦθεν φαίνεται διαστελλόμενος ὁ σφυγμός, ἢ εἰ μὴ πλέον, ἀλλὰ τὸ γ' ἴσον τῇ μὴ τὸ ὑπλιον; ὅτι τῇ τοῦ πλάτους τε καὶ τῇ τοῦ μήκους αὐξήσει, καταλιμπάνεται τὸ βάθος. καὶ ἄλλως, ὅπερ ἔνεκα πάντα ταῦτα λέγεται, χρόνῳ πλέονι φαινομένης, ὡς πρὸς τὸ ὄψιν κινεῖσθαι, ἐν ἐν τοῖς ἄνω μέρεσι τοῦ λείου τε καὶ μὴνος τῆς ἀρτηρίας, συμφανταζέσθαι καὶ ἡ εἰς ὕψος αὔξησις μείζων γίνεσθαι. τὸ γὰρ ἐν χρόνῳ πλέονι φαινόμενον ἄνω φορεῖσθαι, ῥᾳδίως ἀναπείθει τὸ ὄψιν, ὡς μὴ μείζονος διαστάσεως γεγενημένου. τὸ δὲ, φορεῖται μὲν μὴ τῆς ἴσης, πρός γε τὴν ἀλήθειαν, ὅπως ἂν ἔχῃ θέσεως ἡ ἀρτηρία, τοῦ δὲ πορφυροῦν εἰς τὸ διέρμα διαδίδοσθαι τὸ ἐν τοῖς ὑπλίοις σχήμασι κίνησιν, ὁ χρόνος αὐξανόμενος ὡς πρὸς τὸ ὄψιν, ὁ τῆς διαστολῆς, τὸ τοῦ βάθος ὅτως σωζόμενον φαντασίαν. ταῦτα τε οὖν τὰ φαινόμενα καὶ ἄλλα τινὰ παραπλήσια τὰ πρῶτα μέρη τῆς διαστολῆς ἐκφεύγειν ἐνδείλυται τὸ ὄψιν. ὅσον δέ ὅτι τάχιστα τῇ κινήσει τὸ τῆς ὄψεως ἀδηλότατον, τοσοῦτον καὶ τῇ ἀβιάστῳ ἀφῇ κατά γε τοῦτο σφοδρὸς σφυγμὸς, ὡς τῶν δὲ ἀμυδρῶν, ἐλάττων πολλάκις. φανερὸν μὲν γὰρ ὡς ἐν ἐνδέχεται τῇ τὸν τοιοῦτον τρόπον τῆς ἐπαφῆς ἀιδέσθαι τῶν πρώτων τῆς διαστολῆς, ἀλλ' οὐδ' εἰ ψαύεις ὑδατώδους οἷον ἀνθρώπου τὸ χεῖρα. λοιπὸν οὖν, ὅπερ ἀρτ, ἐν ταῖς θλιβόσαις ὑδατοδόχαις τῆς χειρὸς, ἀιδέσθαι δυνατὸν τῶν πρώτων τῆς διαστολῆς. ἀλλ' ὅτι γε μὴ τῇ πάντας οὕτω σφυγμὸς, ἀλλ' ὅπερ οἷον τε, τῇ μόνος οὗτος σφοδρὸς, ἄνθρωπος δ' ἄλλον ἔστι μεμνήμεθα τῶν εἰρημένων. ὥστε μὲν δὴ ἡμῖν μέχρι τοσούτου προεληλύθει, τοῦ μηδεὶς ἄλλῳ τινὰ ὑδατοδόχον, μήτ' ἄλλον σφυγμὸν ὁμολογοῦσθαι τῆς ἀρχῆς τῆς διαστολῆς ἀιδεστέον ἐγχωρεῖν ἐργάζεσθαι. πλὴν τῆς μετὰ θλίψεως ἐν τοῖς σφοδροῖς γινομένης. ἀφ' ἧς δ' ἴσωμεν εἰ τοῦτ' αὐτὸ τὸ ἐνδεχόμενον, ὄντως ἀληθὲς ἔστιν, ἢ μόνον πιθανόν. ἐμοὶ μὲν γὰρ δοκεῖν ἴσως τοῖς διαφεύγειν, ἐπὶ τὰ πρῶτα τῆς διαστολῆς, ὑμῖν ὁμοίως γ' ὡς πρὸ τῶν ἄλλων σφυγμῶν, ἀλλὰ πανταπασιν ἐλάχιστον εἶναι τὸ λανθάνον. μάθοις δ' ἂν εἰ νοήσαις ὡς ἀναγκαῖον ὅτι τῆς ἐκ τῆς ἀρτηρίας ἀρχομένης κίνησιν διαδιδῶσα, πρώτοις μὲν, τοῖς πορφυρουμένοις σώμασιν, εἶτα τοῦ διέρματι παντὶ, καὶ τότ' ἤδη τοῖς ἡμετέροις δακτύλοις. ὥστε ἐνδέχεται παντάπασιν ἄχρονον εἶναι τὸ ὅτῳ γινομένῳ τῆς κινήσεως μετάληψιν. εἰ δὲ τοῦτ' ἀληθὲς εἴρηται, λανθάνειν ἀναγκαῖον ὅτι τὸ ἀρχῆς τῆς κινήσεως. ἀλλὰ κἀκεῖθεν πολὺ μᾶλλον τῶν ἀιδάνεσθαι τὸ ἀφῆς τῆς μετὰ τὸ συνίζησαι τὸ ἀρτηρίαν πρὸ τοῦ διαδέλλεσθαι γιγνομένης ἡσυχίας, ὅπερ τῆς μετὰ τὸ διαπαλῶσαι πρὸ τοῦ συνιζάνειν. εἰκὸς ἀλόγως ἂν τις ὑπονοήσῃ, ἐκφεύγοντων ἡμᾶς μορίων τινῶν τῆς ἐντὸς κινήσεως, ὥστε γίνεσθαι. δῆλον γὰρ ὡς ὅπερ ἄληπτον τὸ πρῶτον τῆς διαστολῆς, εἴη ἂν καὶ τὸ τῆς συστολῆς ἔσχατον ἀδιάγνωστον. τὸ γὰρ ἂν ποτε πλεῖον ἢ μείζονος αἰσθοιτο κινήσεως, τῇ τῶν συστολῶν ἢ ἀφή. ἔστ γε ἀσμενιστέον ὅτι καὶ ταῖς ἴσης αἰσθέσθαι διαστολῆς. δηλοῦσι δὲ ὥστε οἱ μηδόλως αὐτῶν αἰσθητῶν ἔστιν λέγοντες, οὐκ ὀλίγοι τὸν ἀριθμὸν ὄντες, οὔτ' ἀκατάφρονητοι κατὰ τὴν τέχνην τριβήν. ἡμεῖς δ' ὅτι μὲν αἰσθητὰ, καὶ πότε, μάλιστα φθάνομεν, ἤδη διδάσκοντες, σωαπεδείξαμεν δὲ καὶ ὡς ἐν ἐνδέχεται πλέονος αἰσθάνεσθαι κινήσεως τῶν ἀφῶν ἐν ταῖς συστολαῖς, ἢπερ ἐν ταῖς διαστολαῖς, πλὴν εἰ μεταβολή ποτε τῇ τοσοῦ τῆς διαστολῆς, ἢ τῆς συστολῆς γίγνοιτο. ὥστε δ' ἐν ταῖς συσιμαπικαῖς ἀνωμαλίαις συμβαίνει. κἀιδεῖν τοίνυν τὰ τῆς ἐντὸς ἡρεμίας μέγεθος, ἐκφεύγῃ τῶν αἰσθήσιν ποτὲ τότε τῆς συστολῆς πέρας, καὶ τῶν τῆς διαστολῆς ἀρχῶν. καὶ ἡμῖν ἤδη καὶ τὸ ἕτερον τῶν ζητημάτων τῆς προσήκουσαν ἐχέτω τελευτῶν. ὀξῆς γὰρ ἴσως τοῦ πόθεν τῆς διαστολῆς εἰ ἔστιν αἰσθητὴ πᾶσα, τὸ πόθεν τῆς συστολῆς ὁμοίως ὠνόμασται. φαινόμεθα δ' ὀξῆ ὧν πόθεν τῆς διαστολῆς, εἴπομεν ἤδη καὶ τὸ πόθεν τῆς συστολῆς πεπληρωκέναι λόγον. εἰ γὰρ ἐν ἐνδέχεται πλείονος αἰσθάνεσθαι κινήσεως ἐν ταῖς συστολαῖς, ἀλλ' ἢ τοι τῆς ἴσης τῇ μὴ τὰς διαστολὰς, ἢ ὅπερ ἀληθὲς, ἐλάττονος, πάσης δ' ὧν αἰσθανόμεθα τῆς ἐν ταῖς διαστολαῖς, δῆλον ὡς ὀδὲ πάσης αἰσθανόμεθα ταῖς ἐν ταῖς συστολαῖς. λοιπῶν δ' ὄντων δυοῖν πόθεν ἑλκομάτων, τὸ τε πόθεν αἰσθητόν ὅτι τῆς διαστολῆς εἰπεῖν, καὶ τὸ τῆς συστολῆς, ἐοίκαμεν καὶ πόθεν τούτων ὀξῆ ὧν εἰρήκαμεν ἔχειν ἤδη τὸ κεφάλαιον. τοσοῦτο γὰρ αἰσθητὸν τῆς διαστολῆς ὁ λόγος ἀπέδειξεν, ὅσον ἐν τοῦ μεταξὺ γίγνεται τῆς τε πρώτης ὁρμῆς τοῦ δυνεῖσθαι τῶν ἀρτηρίαν, καὶ τοῦ διαδῦναι τῶν πληγὴν ἄχρι τῆς ἡμετέρας ἁφῆς. κατ' ἐξοχὴν δὲ τέμνοντες αὐτὸ, πλεῖστον μὲν ἐν τοῖς ἀμυδροῖς τε ἅμα καὶ μεγάλοις εὑρήσομεν, ὧν ὑδατοδόχας ψαύομεν, ἐλάχιστον δ' ἐν τοῖς σφοδροῖς ὃς θλίβοντες διαγινώσκομεν, μέσον δ' ἀμφοῖν ἐν ταῖς μέσαις ὑδατοδόχαις τῆς χειρὸς, καὶ τὰ ταύτας δὲ, πλὴν τὸ σφοδρὸν, ἢ τὸ σφοδρὸν εἶναι τὸν σφυγμὸν ἄνισον. ἐπειδή τι ἴσον αἰσθανόμεθα τῆς συστολῆς, ὅσον πόρ καὶ τῆς διαστολῆς ἢ βραχεῖ τινι μεῖον. εἴη ἂν καὶ τὸ τῆς συστολῆς αἰσθητὸν, ἢ τοι τοσοῦτον ὅσον καὶ τὸ τῆς διαστολῆς. ἢ βραχεῖ τινι πλέον. τὰ μὲν δὴ πρῶτα ζητήματα καὶ οἱονεὶ στοιχεῖα τοῦ λόγου.

Τὰ πόθεν τῶν κυριωτάτων μορίων τοῦ σφυγμοῦ, σχεδόν ἤδη τέλος ἔχει. τὰ γὰρ ὑπόλοιπα δύο κατά τι συμβεβηκὸς μᾶλλον, ὁ κυρίως, ὀδὲ πρώτως ὅτι μόρια τοῦ σφυγμοῦ, ἢτ' ἐντὸς καὶ ἡ ἐκτὸς ἡσυχία τῆς ἀρτηρίας. ἐπεὶ δὲ καὶ διὰ τούτων προγινώσκεταί τινά, πόθεν τῆς διαγνώσεως αὐτῶν, ἀναγκαῖον εἰπεῖν, τὸ μὲν δὴ ἐντὸς ἡσυχίαν ἁπλῶς ὠνόμασται τὸ χάρα, μάλιστ' ἂν γνωρίσαις πυλίκης τίς ὅτιν. ἢ εἰ καὶ θλίβειν ἐθέλοις ἐν τοῖς σφοδροῖς δηλονότι σφυγμοῖς εἰς τοσοῦτον βιαζόμενος, εἰς ὅσον ὀδὲν κωλύσαι τῆς κινήσεως. τὸ δ' ἐντὸς εἰ θλίβοις εἰς ὅσον ἡ πρῶτα σφοδρότης ἐγχωρεῖ μάλιστ' ἂν ὅτως διαγνοίης. τὴν μὲν ἐκτὸς ἡρεμίαν ὅλως ἀκριβῶς διαγνώσῃ δεόντως ἀπὸ μὲν.

μλν⊖. τλῶ δ' ὠντος ὡς ὑῒ πρόδηλον ἔργοις σιὼ τοῖς ἀναισθήτοις μορίοις ἑκατέρας τ῅ κινήσεως, τό τε τ῅ συστολ῅ς πέρατος καὶ τ῅ ἀρχ῅ς τ῅ διαστολ῅ς. τάς δ' αἰτίας τούτων, ὁ χαλεπὸν μλν ὐδ' αὐτῷ τινὶ τ῅ν ὠντων ὀξυείσλφν, εἰ μὴ μάτλω τ῅ν ἐμπροσθεν ἤκουσεν. ἐρήσονται δὲ καὶ πρὸς ἡμῶν ὐδὲν ἧττον δ⸗ βραχέως. ἐπεὶ τοίνυν ὀκ ἐνδέχεται γνῶναι εἰ τοιάυτλω τινὰ τλὼ ἐκτὸς ἠρεμίαν ὁ σφυγμὸς ποιεῖται, μὴ συγχωρήσαντας κινεῖσλω αὐ῅ς ἀρτηρίαν, ὡς ὅλον οἱόντε, κωλύομλν δ' ὅταν ἀμετρότερον ὦσλ θλίβομλν, δῆλον ὡς ὀκ ἂν ποτε σαφῶς ἀισθόμεθα τοῦ ποσοῦ τ῅ ἐκτὸς ἠρεμίας, εἰθλίβοιμλν ὦσ τλὼ παρόσαν σφοδρότητα. ἀλλ' ἴσως τῆς ἐρεῖ, τὸ μλν τ῅ διαστολ῅ς μέγεθος θλιβόντων κολύεσλ, τλὼ δὲ κίνησιν ἐμφαίνεσλ μέχρι παντὸς, ἀπωθεῖσλαι γὰρ ὑπὸ τ῅ ἀρτηρίας ἀνιόσης τλὼ ἄφλω, καὶ τότε πάυεσλαι πρῶτον ὠθουμλνλν τε καὶ κινουμλνλν ὑπ' αὐτ῅ς ὅταν κἀκείνη πωάυσηται. ὧν δ' ὅτι ψεύδ῅ς ὄντι τ῅ν ὄψ῅ καθόλου, ⊖ διορισμοῦ δεῖται γνωσόμεθα ῥαδίως ἂν τ῅ν ἐμπροσθεν ἀναμνησθέντες, ἡνίκ' ἐλέγομλν, ὡς λινῆσλι τ῅ ἀρτηρίαν, ὑφ' ὅτε συμβαίνῃ μὴ συστκινεῖν ἑαυτ῅ τὰ ὠθικέμλνα, νικηθεῖσαν ὑπὸ τοῦ βάρους αὐτῶν. δι' ἣν δ' ὀδ' ὁπόταν πλέωμλν, σύλογον ὄτιν ἄχρι τοσούτου χρόνου πωϊῆναι τλὼ δύνασιν αὐτ῅ς ἀισθητλὼ τ῅ν ἅπασι τοῖς σφυγμοῖς, εἰς ὅσον ἄθλιπτος τε ⊖ ἀβίαστος ἔσται πωείη. ὥστε κινουμλνης ἤδη τὸν ἑαυτ῅ς λόγον τ῅ ἀρτηρίας, ῥᾴσυχάζειν πολλάκις ἡμῖν ἤδη δόξουσι οἱ σφυγμοὶ καὶ τοσούτῳ ἧττον ἄρχεσλαι τ῅ ἠρεμίας, ὅσῳ τ῅ ἀισθ῅ τ῅ κινήσεως ἠκολούθησαν. ἐπεὶ δ' ὅσον ὠθεῖ τλὼ ἄφλω ὁ σφυγμὸς ἐκ τοῦ διαστέλλεσλ τ῅ ἀρτηρίαν, τοσοῦτον καὶ τοῦ συστέλλεσλαι γίγνεται τὸ ἀισθητὸν, ἀνάγκη πᾶσα μηδὲ τ῅ πρώτων μορίων τ῅ συστολ῅ς ἀισθάνεσλ, ἀναισθήτων γενομλνων τ῅ν ἐχάτων τ῅ διαστολ῅ς. πῶς δ' ἂν δυνατὸν ἀκριβῶς διαγνῶναι τλὼ ἐκτὸς ἠρεμίαν, ὃν ὅτως ἀπόμλνον, ὡς ὀκ ἐνδέχεται, μετρεῖν γὰρ δεῖ τὸ ποσὸν τ῅ θλίψεως πρὸς τλὼ ῥώμλν τ῅ ἀρτηρίας, εἰς τοσοῦτον θλίβοντας εἰς ὅσον μηδὲν τ῅ν ἐχάτων τ῅ κινήσεως μορίων ἀναίσθητον ἔσται. δῆλον δ' ὡς ὀκ ἐνδέχεται θλίβειν ἐν ἅπασιν, ἀλλ' ἐν τοῖς σφοδροῖς μόνοις, ὐδ' ἐν τόποις εἰς τοσοῦτον, ὡς νικῆσαι τοῦ βιαίου τ῅ ὠθολ῅ς τλὼ ῥώμλν τ῅ ἀρτηρίας. Ασφαλέστατον δ' ὅταν τλὼ ἐκτὸς ἡσυχίαν διαγινώσκειν ἐθέλης ἀβιάστως ὠθεῖν τλὼ ἄφλω. τλὼ δ' ἐντὸς ἐκ τ῅ν ἐναντίων, εἰ μὴ βιάζοιο καὶ θλίβοις ὀκ ἂν γνωείσαις. ἀκολουθῆσαι γὰρ δεῖ τλὼ ἄφλω μεχρὶ παντὸς συστελομλνη τ῅ ἀρτηρίᾳ, θλίβειν δ' ἐν τοῖς σφοδροῖς μόνοις ἐγχωρεῖ. δῆλον δ' ὡς καὶ ἐν τούτοις μόνοις διαγνωείσ τλὼ ἐντὸς ἡσυχίαν, ὐδὲν τούτοις ἀκριβῶς, ἀλλὰ πολλάκις μλν συχνῷ μείζονι⊖, ἤπερ ὄντως ὄτι, πολλάκις δ' ὀλίγῳ μλν, ὅμως δ' ὃν ἔτι μείζονι⊖ αὐτ῅ς ἐπαισθήσ. πωσέρχονται γὰρ δ⸗ ἀνάγκης δύο χρόνοι τ῅ν ἀναισθήτων μορίων ἑκατέρας τ῅ν κινήσεων. ὁ μλν, ὧν πέρασι τ῅ συστολ῅ς. ὁ δ' ἐν ἀρχ῅ τ῅ διαστολ῅ς, ὧν ἄλλο μηκ⊖ ἐχόντων ὡς ἐμπροσθεν ἐδείξαμεν, ὅτ' ἴσον ἀεὶ τὸ πωσιὸν ἔσται τοῦ χρόνῳ τ῅ ἐντὸς ἡσυχίας. ὅτ' ἀκριβὴς πόθ' ἡ διάγνωσις.

ΓΑΛΗΝΟΥ ΠΕΡΙ ΔΙΑΓΝΩΣΕΩΣ ΣΦΥΓΜΩΝ ΒΙΒΛΙΟΝ β'.

ΓΝΩΣ μλν δ⸗ χρὴ τὰ μόρι τοῦ σφυγμοῦ διαγινώσκειν ἐν τοῦ πρὸ τοῦ δὲ λόγῳ δεδήλωται. ὡς ἄν τις καὶ τὰ τοῖς μορίοις αὐτοῖς ὑπάρχοντα γνωρίζειν ἱκανὸς εἴη, νῦν ἐρῶμλν, ἀρξ῅ται τοῦ τ῅ διαστολ῅ς ἀρξάμενοι λόγου. καὶ γὰρ κυριώτατον δοκεῖ τ῅ν τοῦ σφυγμοῦ μορίων, καὶ πλείστῳ μλν ἔχον τλὼ ποικιλίαν τ῅ διαγνώσεως, πλείστῳ δὲ, τ῅ δι' ἐαυτοῦ πωογνώσεως τ῅ χρείαν. ὄντων δ' πλειόνων τ῅ν ὑπαρχόντων ταῖς διαστολαῖς, κυριώτατον ἁπάντων ὑῒ ἧ⸗ τὸν τ῅ ὀσίας τ῅ν σφυγμῶν μάλιστα λόγον, ἡ λίνησίς ὅτιν. ἁπάσῃ δὲ κινήσῃ χρόν⊖ τε τις ὧ γίνεται συμβέβηκε, καὶ τάχο ἢ βραδύτης, ἢ ὁμαλότης, ἢ ἀνωμαλία. καὶ πρὸς τούτοις ἔτι διάσημα καθ' οὗ φορεῖται.

Περὶ τούτων οὖν πρῶτον λεγέσω. καὶ γὰρ οὐ δὲ δοκεῖ τοῖς πλείοσι τ῅ν ἰατρῶν ἑτέρα μλν, ἡ τοῦ χρόνου τ῅ κινήσεως εἶν διάγνωσις, ἑτέρα δ' ἡ τοῦ τάχους τε ⊖ τ῅ βραδυτῆτος. εἰ γὰρ γνωσθείη πόσος τίς ὅτιν ὁ χρόνος, δῆλος καὶ ποτέρα ὠκείας ἢ βραδείας ἢ συμμέτρως λινήσεως, δῆλον ὑπάρχειν φασίν. ἐμοὶ δ' ἑτέρα μλν, ἡ τ῅ χρόν῅ φαίνεται διάγνωσις, ἄλλη δ⸗ ἧ⸗ ἢ βραδυτῆτα ⊖ τάχος. ὁ γὰρ εἰ βραχύτερο ⊖ ὁ τ῅ κινήσεως εἴη χρόν⊖, ἤδη τὴν τοῦ σφυγμοῦ ὠκύτερον εἶν φημί. τ῅ δ' ἀπάτλω τοῖς ὅτως ὑπολαμβάνουσιν ἐκ τοῦ τὸν ταχὺν καὶ βραδλὼ σφυγμὸν ὄρος νομίζω γεγονέναι, ὅς ἐαν μλν τοῦθ' ὁ νοσῶν ὅτοι δηλοῖ, μοχθηρὸς ὅτιν, εἰ δ' ὡς ἡμεῖς ἀκούομεν, ὁ μλν ὄρο ⊖ ὄρθιος, ὅτοι δ' ὁ σωιάζων αὐτό. λέγει μλν γὰρ ὁ ὅρο⊖. ταχὺν εἶν σφυγμὸν τὸν ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ τ῅ κίνησιν ποιεῖ ῥάφοντα. καὶ βραδλὼ τὸν ἐν πολλῷ. τοῦ δ' ὀλίγου καὶ τοῦ πολλοῦ πρός τι λεγομλνων, ὅτοι μλν οἴοντο δεῖν τ῅ν σφυγμῶν χρόνοις ἀλλήλοις παραβάλλεσλαι. τό δ' ἀληθὲς ὀχ ὅτως ἔχει. πολλάκις γὰρ ἡ τοῦ μακροτέρου τὸν χρόνου ἔχοντος σφυγμοῦ κίνησις, ὠκυτέρα ἐ⸗ τὸν βραχυτέρου ἐχούσης ὅτιν. καὶ τοῦτ' εἰ μὴ τις ἀκριβῶς διαγνοίη, πολλὰ καὶ μεγάλα τ῅ν ἐν ἐ⸗ διὰ σφυγμῶν πωογνώσεως εὐεισκομλνων ἀγνοήσ. τοῖς μλν οὖν ἡμῶν πεπειραμλνοις ἐπ' αὐτῶν τ῅ν ἀῤῥώστων καὶ τόπος πεπονθότας πολλάκις ἑρκητόν, πρὶν γυμνῶσαι τὰ μέρη, καὶ τ῅ν ὠδιγιγνομλνων τε καὶ πωογεγονότων αὐτίων καὶ συμπτωμάτων ἕκασον, οἷσ' ὅπ τ῅ν νῦν λεχθεισομένων δὲν ἄπιστον ἔσται δόξει. τ῅ γὰρ ἀκριβεστάτλω ἀπασῶν πίστεων ἐχόμενοι ὅτοι, διὰ ἐ⸗ τ῅ν πωῤῥηθέντων ἀληθείας. τοῖς δ' ἄλλοις ἄπι⊖ τλὼ γε πρώτλω ὁ λόγ⊖ φαίνεται καὶ βρασὺς, εἰ τοσούτους τε καὶ τοιούτους ἰατροὺς σφάλεσλαι λέγοιμλν, ὧν ταῖς τοῦ τάχους τε καὶ ἐ⸗ βραδυτῆτος διαγνώσεσιν. εἰ δ' ἀνάξιοί τις καὶ πωϊῖτο τ῅ν νῦν λεγομένων ἐπακοῦσαι λόγων, οἷσ' ὅτι καὶ μὴ τελέως αὐτὸν πείσω πιστεύειν, ἀλλ' ἀξήσω τ῅ παντάπασιν ἀπιστεῖν τοῖς λεγομένοις. ὁ γὰ οἷόν τε μεταπεῖσαι ῥαδίως πολὺ χρόνῳ πλείστοις ὁμολογημένων, καὶ μᾶλλοῦ ὅταν ὅτω πλείστοις τε καὶ ἀκριβῶς δόκιμα θεωρίας. καὶ εἰ τῇ θεωρίᾳ δίε, τις αὐτῶν πῦ ἀκολουθῆ

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 68 sur 494

σειν, ἀλλ' ἵνα καὶ τῇ πεῖρα γε κρίνῃ, παμπόλλης γε δεῖται καὶ τὴν ἁφὴν τριβῆς. ὁ γοῦν μυρμηκίζων καλούμενος σφυγμὸς, ἀκριβοῦς αἰσθήσεως δεόμενος εἰς διάγνωσιν, ὡς ἂν εἰς ἐσχάτην ἀμυδρότητα τε καὶ μικρότητα καταπεπτωκὼς, τὴν ἀρχὴν ὅλως ἐστὶ λανθάνειν τοὺς ἀγυμνάστους τὴν ἁφήν. ὥς τε πολλάκις ἀσφύκτους εἶναι λέγουσι τοὺς ἀνθρώπους ἐφ' ὧν ὁ τοιοῦτος εὑρίσκεται σφυγμός. εἰ τοίνυν τοῖς ταχὺν εἰποῦσιν αὐτὸν ἀντιλέγοιμι, καὶ πόθεν ἐσφάλην δεικνύοιμι, τίς ἂν μοι κρίτης γένοιτο. τοὺς γὰρ εἰ μὴ δ' εἰ τὴν ἀρχὴν ὁ σφυγμὸς οὗτος ὑπάρχει τοῦ νοσοῦντι διαγνῶναι δυναμένους, πῶς ἂν ποῖος τίς ἐστι διδάξαιμι. ταῦτ' ἄρα καὶ λέγειν ὀκνῶ περὶ τῆς τοιαύτης θεωρίας. ἀρκεῖ γὰρ ὑπὲρ τῶν ἔργων δεικνῦναι τὴν ὕπαρξιν αὐτῆς. ἐπεὶ δ' ὅπερ ἐλέχθη καὶ καταρχὰς ὁ πρὸς τοὺς πολλοὺς ταῦτα τὰ γράμματα σύγκειται, ἀλλὰ τὸν ἕνα τῶν μυρίων ἄξιον ἀναμένει, δι' ἐκεῖνον γράπτεον τοὺς λόγους, οἱ μυριάκις πρότερον ὡς ἀδύνατοί τε καὶ ἀλάζονες προπηλακισθήσονται, πρὶν εἰς τὸ ἄξιον ἀφικέσθαι. δέομαι γὰρ ἐγὼ νῦν ἀκροατοῦ τοιούτου τινὸς οἷος ἦν Ἀρχιγένης, ἵν' εἴπω πρὸς αὐτὸν οὕτωσι. τί δὴ πότ' ὦ γενναιότατε ταῦτα γράφεις ἐν τοῦ περὶ σφυγμῶν σοῦ γράμματι περὶ τοῦ μυρμηκίζοντος σφυγμοῦ, διαλεγόμενος ὠδίπως καὶ λέξιν. σύνθετος δέ μοι δοκεῖ εἶναι ἐκ μικρότητος, ἀμυδρότητος, πυκνότητος. ἀναγκαίως δὲ καὶ ταχυτῆτος. οὐ γὰρ οἶδα τί σοι βούλεται τὸ πάντων ἔσχατον εἰρημένον. ὥς τε τά γε πρὸ τούτου συνιημί τε καὶ ἀσπάζομαι παντὸς μᾶλλον ἀληθῆ τε ὄντα καὶ σοὶ πρέποντα. τὸ δ' ἀναγκαίως ἐξεῦχθαι ταχυτῆτα τοῦ μυρμηκίζοντι, πῶς εἴρηται ζητῶ. πλέον γὰρ ἐστὶ τοῦ ψιλῶς ῥηθέντος ἂν, χωρὶς τοῦ προκεῖσθαι τὸ ἀναγκαίως. καὶ ἦν μὲν ἂν καὶ τοῦτο ψεῦδος. ἀλλ' ἄνευ προσθήκης εἰρημένον ἐν μόνῃ τῇ τῆς ἁφῆς ἁμαρτίᾳ, ἐφαίνετ' ἂν ἔχειν τῆς ἀπάτην. τὸ δ' ἀναγκαίως προσκείμενον λογικὴν τίν' ὑπόληψιν ἐμφαίνει. τίς οὖν ἐστιν αὕτη μαθεῖν ἐδέομεν. ἐγὼ μὲν οὐ δὲ μίαν ἀνάγκην ὁρῶ, δι' ἣν ἄῤῥωστον τε καὶ πυκνὴν καὶ μικρὰν κίνησιν, εὐθὺς καὶ ταχεῖαν εἶναι νομιῶ. οὐ δὲ γὰρ αὐτὸς ὁ μύρμηξ ὦ παρώνυμος ὁ σφυγμὸς, τῶν ὠκέως κινουμένων ἐστὶν, ἀλλὰ βραχείας μὲν αὐτοῦ καὶ ἀμυδρὰς καὶ πυκνὰς τὰς κινήσεις ὁρῶμεν, ὠκείας δὲ οὐδαμῶς. τίνι γὰρ τούτων ἐξ ἀνάγκης ὠκύτης ἕπεται. πότερον τῇ ἀμυδρότητι; ἀλλὰ θαυμάζοιμ' ἂν, εἴ τις τῶν ἄλλων ἁπάντων ἐπίσης ἐχόντων διὰ τὴν ἀῤῥωστίαν τῆς δυνάμεως ὠκέως κινήσεται, τοὐναντίον γὰρ ἅπαν, ὑπὲρ τοῖς ἄλλοις ὁσάντως ἔχουσιν, ἡ ῥώμη τῆς δυνάμεως προσιοῦσα, ταχεῖαν τὴν κίνησιν ἐργάζεται, ὡς κἂν τοῖς περὶ σφυγμῶν αἰτιοῖς ἀκριβεῖ κινυμεν. ἀλλ' οὐδ' ἡ πυκνότης αἰτία τοῦ τάχους. τίς γὰρ ἀνάγκη τὸν πυκνῶς ἀθηνήθεν εἰς τὸν πειραῖα πορευόμενον εὐθὺς καὶ τρέχειν; ἄλλαι μὴ γὰρ αἰτίαι, τοῦ πυκνῶς τι πράττειν, ἄλλαι δὲ τοῦ ταχέως. ἀλλ' ἴσως διὰ τὴν μικρότητα φησὶν ἐξ ἀνάγκης εἶναι τὸν μυρμηκίζοντα σφυγμὸν, ταχύν. τί γὰρ ἄλλο τις ὑπονοήσει; εὔλογον μὲν οὖν τόγε τοιοῦτον, εἰ δὲ καὶ ἀληθὲς ἤδη σκοποῦμεν. ἀναγκαῖον μὴ γάρ ἐστι τὴν ἀρτηρίαν καὶ βραχυτάτης διαστάσεως φαιρομένην ἐλάττονα χρόνον ἀναλοῦν, ἤπερ ὅτε καὶ μεγίστης ἐφέρετο. οὐ μὴν ἥ τις ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ περιγράφεται κίνησις, ἀναγκαῖον ἐστὶ τάντην ὠκείαν εἶναι. τὴν οὖν ἐν πολλῷ χρόνῳ γινομένην ὠκείαν εἶναι λέγεις; ἴσως ἄν τις ἐπανέροιτο. ἐγὼ δ' οὐ τάν, τὴν φημί. καθόλου γὰρ οὐκ ἀξιῶ τοῦ χρόνου τὸ ποσὸν ὑπὸ σκοπεῖσθαι μόνον, ἀλλὰ καὶ τῆς διαστάσεως. ὅταν οὖν ἐθέλῃς πύθεσθαι μου τὴν ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ γινομένην κίνησιν, ὁποίαν τινὰ εἶναι φημί, πρόσθεν εὐθέως τὸ ποσὸν τῆς διαστάσεως, ἵν' ἀκρίνω καί σοι. εἰ δὲ μή, ἀλλ' ἐγὼ προσθήσω καὶ διορισμένως ἐρῶ, τὰς ἐν ἐλάττονι χρόνῳ γινομένας κινήσεις οὐκ ἐξ ἅπαντος εἶναι τὸν ἐν πλέονι συντελουμένων ὠκυτέρας. ἀλλ' εἰ μὲν ὁ αὐτὸς ὑπάρχει λόγος τοῦ τε χρόνῳ πρὸς τὸν χρόνον, καὶ τῇ διαστάσει πρὸς τὴν διάστασιν, ἰσοδρομοῦσιν. εἰ δ' ἤ τοι τοῦ χρόνου πρὸς τὸν χρόνον, ἢ τῆς διαστάσεως πρὸς τὴν διάστασιν ὁ λόγος μείζων γένοιτο, τῆς μὲν ὠκυτέραν, οὕτως, τὴν δὲ βραδυτέραν ἔσεσθαι φημὶ κίνησιν. ἐμοὶ μὲν εἴρηται τὸ παῦ. σὺ δ' εἰ μὲν ἐνόησας, ἔχοι τάχ' ἂν ἤδη τὴν προσήκουσαν ὁ λόγος τελευτήν. εἰ δ' οὐκ ἐνόησας, ἐξηγήσομαι σοὶ διὰ μακροτέρων τὸ ταχέως εἰρημένων. ὅσαι μὲν ἐν ἴσοις χρόνοις ἴσα μήκη διέρχονται, κινήσεις τάντας ἰσοχρόνους τε καὶ ἰσοδρόμους ὀνομάζομεν. ὅσαι δ' ἐν ἴσῳ μὲν χρόνῳ, μείζονα δ' ἀνύουσι διαστήματα, τάντας ὠκυτέρας. ὁμοίως δὲ καὶ ὅσαι διάστημα μὲν ἴσον, ἐλάττονι δὲ χρόνῳ. παραδείγματος δ' ἕνεκα δύο τινὲς ἀνθρώποι σταδίους πεντήκοντα διερχέσθωσαν ὥρᾳ μίᾳ, ἰσοδρόμους ἂν εἴποις τοὺς τοιούτους. εἰ δ' ὁ μὲν ἕτερος ὥρᾳ μίᾳ διανύσειεν, ὁ δ' ἕτερος τριάκοντα, δῆλον ὡς θᾶττον ἂν εἴη κινούμενος ὁ πρότερος ὁ τῆς μείζονα διάστασιν ἐν ἴσῳ χρόνῳ διελθών. εἰ δὲ τοὺς πεντήκοντα σταδίους, ὁ μὲν, ὥρᾳ μιᾷ, ὁ δὲ τρισὶν, εἰ οὕτως ἔτυχεν διέλθοι, δῆλον ὡς ὁ πρότερος, ὠκύτερος. εἴ γε τὸ ἴσον διάστημα θᾶττον ἤνυσεν. ἐν μὲν δὴ τούτοις, οὐδὲν ἀσαφές. ἴσως δ' ἐν τοῖς ἐφεξῆς ἄν γε μὴ προσέχωσι τὸν νοῦν. προσέχουσι δὲ, κἀκεῖνα παραπλησίως τούτοις ἔσται σαφῆ. ποιήσωμεν γὰρ δυοῖν τινῶν κινήσεως, τῆς μὲν ἐν ὥρᾳ μίᾳ, πεντήκοντα, τὴν δ' ἐν τρισὶν, ἑκατὸν πεντήκοντα διανύουσαν σταδίους. ἄρ' οὖν καὶ τάντας ἂν εἴποιμεν ἰσοδρόμους; πάνυ μὲν οὖν. εἰ γὰρ ἡ τοὺς πεντήκοντα κινηθεῖσα σταδίους ἐν ὥρᾳ μιᾷ, ταῖς τρισὶν ἔτυχε κινουμένη, πάντως ἄν που καὶ αὕτη πρὸς τοὺς πεντήκοντα, τοὺς ἑκατὸν ἐκινήθη. καὶ εἰ τούτους ἐν τρισὶν ὥραις κινουμένη, μιᾷ μόνον ὥρᾳ κινηθεῖσα ἔτυχε, πάντως ἂν καὶ ἥδε, τοὺς πεντήκοντα μόνους ἐκινήθη. ὥστ' εἶεν ἂν ἰσόδρομοι αἱ ἐν ἴσοις χρόνοις ἴσα διαστήματα περαίνουσαι. προσέχειν οὖν δεῖ τοῖς τε τῶν διαστάσεων μήκεσι, καὶ τοῖς τῶν χρόνων, ἵν' εἰ μὲν ὃν ἔχει λόγον ἡ διάστασις πρὸς τὴν διάστασιν, τὸν αὐτὸν ὁ χρόνος ἔχοι πρὸς τὸν χρόνον, ἰσοδρόμους εἶναι λέγομεν τὰς κινήσεις. εἰ δ' ἤ τοι μείζον ἔχοι τὸ διάστημα, πρὸς τὸ διάστημα, ἤπερ ὁ χρόνος πρὸς τὸν χρόνον, ἤπερ ἡ διαστάσις πρὸς τῆς διαστάσιν, μηκέτι ἰσοδρόμους αὐτὰς εἶναι νομίζομεν. ἔστω γὰρ ἡ μὴ διάστασις τῆς διαστάσεως, τετραπλάσιος. ὁ δὲ χρόνος τοῦ χρόνου διαπλάσιος. δῆλον ὡς μείζονα λόγον ἡ διάστασις ἕξει πρὸς τῆς διάστασιν, ἤπερ χρόνος πρὸς τὸν χρόνον. καὶ οὕτως γένοιτ' ἂν ἡ ἑτέρα τῶν κινήσεων ὠκυτέρα. φέρε γὰρ εἶναι τῆς μὲν, τῆς διάστασιν τετρακοσίων πηχέων, τῆς δέκατον. τὸν δὲ χρόνον τῆς προτέρας μὲν, δυοῖν. τῆς δ' ἑτέρας μιᾶς ὥρας, εἰ τοίνυν ἡ μὲν ἑτέρα τῶν κινήσεων ἐν δυοῖν ὥραις τετρακοσίους διῆλθε πήχεις. ἡ δ' ἑτέρα ἐν μιᾷ τοὺς ἑκατὸν, δῆλον ὡς ἐὰν μὲν τῆς προτέραν τοὺς ἑκατὸν μόνους κινουμένην νοήσομεν, ἐν ὥρας ἡ μύσει μέρει κινηθήσεται. καὶ οὕτως ὠκυτέρα τῆς δευτέρας γενήσεται, τῆς ἴσην διάστασιν ἐν ἐλάττονι χρόνῳ κινηθεῖσα. ἐὰν δὲ τῆς δευτέραν, τοὺς τετρακοσίους νοήσωμεν κινουμένην, τεττάρων ὡρῶν αὕτη δεήσει, καὶ

οὕτως ἔσται

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 69 sur 494

ὅτως ἔσται βραδυτὴς ἢ πυκνότης, εἰ γε τὸ ἴσον διάστημα πλείονι χρόνῳ διανύσεται. φανερὸν οὖν ὡς ὅταν ἡ διάστασις τῇ διαστάσῃ παραβαλλομένη μείζονα λόγον ἔχῃ, ἢ χρόνῳ τοῦ χρόνου παραμετρουμένῳ, τὴν τοιαύτην κίνησιν ὠκυτῆτα ἀναγκαῖον ὑπάρχειν. εἰ δ' ἔμπαλιν ἡ ἢ πυκνότης κινήσεως διάστασις, πρὸς τὴν ἢ δ' ὀλυτῆτος ἐλάττονα λόγον εἴχῃ, εἴπερ ὁ χρόνος τὸν χρόνον, ἀναγκαῖον ἂν ἐν τῇ πυκνότητι εἶναι βραδυτῆτα. ἐρήσεται δὲ καὶ αὐτὸ τοῦτο παράδειγμα. νόησον γάρ μοι ἢ πυκνότης κινήσεως τὸ μὲν διάστημα, τὸ ἢ δ' ὀλυτῆτος διαστήματος εἶναι διπλάσιον, τὸν δὲ χρόνον τοῦ χρόνου, τετραπλάσιον, ὥστε εἰ τύχοι τὴν μὲν πυκνότητα τέτταρας πήχεις τέτταρσιν ὥραις κινεῖσθαι. τὴν λοιπὴν ἢ δ' ὀλυτῆτα δύο μόνους πήχεις νοήσωμεν κινουμένην, δυοῖν ὥραιν κινήσει ἄν, καὶ οὕτως ἔσται ἢ δ' ὀλυτῆτος ἢ οὖν αὐτὸς δύο πήχεις ὥρᾳ μιᾷ κινουμένης, βραδυτῆτα. ἀνθ' ἧς δ' ὀλυτῆτα οὖν τέτταρας πήχεις κινηθῆναι, δυοῖν ὥραιν κινηθήσεται. καὶ οὕτως ἔσται ἢ οὖν τεσσαράκις τεσσαρσι κινουμένης, ὠκυτῆτα. τὸ γὰρ ἴσον διάστημα, θάτερον αὐξάνει. τοῦτον τοίνυν ὑποκειμένου δύο τινὰς γνώσεσθαι δεῖ τὴν σφυγμὸς ἀνίσους ἢ εἰς ὕψος ἀνόδῳ. εἰ δὲ γε τὸν αὐτὸν ὄγκον ἀκμάζοντα διαθρέμμασι μείζοσι, ἢ λουτροῖς, ἢ γυμνασίοις εἰς θυμόν τινα καὶ ἀγανάκτησιν ἐμβάλλοις ὁ δεκαπλάσιος, ἀλλὰ πάντη ἢ δεκαπλάσιος εὑρήσεις αὐτὸ τὸ ὕψος ἢ ἢ τὸν ἐν ἢ παιδὶ μυρμηκίζοντα σφυγμὸν ταχυτῆτος διαστάσεως.

Α Ἀλλ' ὁ μὲν ἐν ἢ παιδὶ μυρμηκίζων τοῦτο ἢ ἡλικίας ὑπεροχῇ τοῦτο, πρὸς τὸ μὴ παντελῶς βραδὺς εἶναι. τὸν δ' ἐν ἢ γέροντι μυρμηκίζοντα, τίς ἂν εἰ μὴ ὡς ἄπειθα σφυγμὸν, ταχὺν εἶναι λέγοι ὁ μᾶλλον, ἢ τὸν σκωληκίζοντα. τοῦτον μὲν γε βραδύτητος οὐκ οἶδ' εἴτις ἄλλος ἐναργῶς φαίνεται σφυγμός. ὁ μὲν γὰρ μυρμηκίζων διὰ βραχύτητα, τὴν ἐναργῆ διάγνωσιν ἐκπέφυγε. ὁ δὲ σκωληκίζων, ὁ δ' ἀσαφῶς ἐστι βραδύς, ἀλλ' εἴπερ τις ἄλλος ἱκανῶς ἀσφής. τί δὴ ποτ' ὂν καὶ οὗτον ἐν τοῖς ταχέσιν οἱ πλεῖστοι καταβιβρώσκουσι, εἰ μή τι πρὸς τὸν μυρμηκίζοντα διασώζειν ὁμολογίαν βουληθέντος, ὡς ὑπὲρ ἀναιδήτων ἑαυτῶν ἀφαίνοντα. μετὰ πάντων γὰρ εἰς ἀλλήλους τῶν σφυγμῶν τούτων ῥᾳδίως, καὶ ἢ μὲν τοῦ σκωληκίζοντος ῥᾳδίως ἐλάττης καταπλώσεως τὸν μυρμηκίζοντα γνώσῃ, ἢ ἢ τοῦ μυρμηκίζοντος πρώτης αὐξήσεως τὸν σκωληκίζοντα, φανερῶς ἄτοπον αὐτοῖς ἐδόκει, ταχὺν μὲν εἶπεῖν τὸν ἕτερον αὐτῶν, βραδὺν δὲ, τὸν ἕτερον. ἐπεὶ τοίνυν ἐτύγχανον ὀρθῶς ταχὺν ἐρηκότες τὸν μυρμηκίζοντα, διὰ τοῦτ' ἐξ ἀκολουθίας ὑπέμενον, ὅτως ψοῦλος τε καὶ φανερῶς ἐναργῆ μαχόμενον ὁμολογῆσαι, τὸν, ᾧ τὸν σκωληκίζοντα ταχὺν εἶναι, καί τοι σκώληκος εἰκάζουσιν αὐτὸν πορείᾳ, καθάπερ τὸν μυρμηκίζοντα μύρμηκος, ὅρα πῶς ὠκέως ζώου, εἶθ' ἅμα μὲν οὕτως εἰκάζουσιν, ἅμα δὲ ταχεῖς εἶναι φασιν οὐκ ἀποδεδειγμένοι ἢ πρὸς ἑαυτοὺς μάχης. ἐπεὶ δ' ἅπαξ εἰς τηλικαῦτ' ἐνέπεσον ἁμαρτήματα, ἢ οὖν ὑπὸ ταῖς σοφιστικαῖς διαθέσεσι, σφυγμὸς ἅπαντας ταχεῖς εἶναι λέγουσιν, ὁ δ' αὐτοῖς ἀκολουθεῖ τὰ τοιαῦτα σφάλματα, διὰ τὸ ἢ γνοίας τοῦ τάχους ἀδιαίρετον τε καὶ πάντη συγκεχυμένον. μόνῃ γὰρ τῇ βραχύτητι τοῦ χρόνου κρίνοντες τὸν ταχὺν σφυγμὸν. μὴ προσδιορίζοντος δὲ πῶς ἔχει μεγέθους, ἀφ' ὧν ψοῦλος ἐδόξασαν, ἀπὸ τούτων ἐν τῇ διαγνώσει σφάλλονται. ἀλλ' ἡμεῖς ἐπεδείξαμεν οἶμαι σαφῶς ἕτερον μὲν εἶναι τὸν ὀλιγοχρόνιον, ὡς ἂν τις ὅτῳ καλέσειε σφυγμὸν, ἕτερον δὲ, τὸν ταχύ, ὡσαύτως δὲ καὶ τῶν ἐναντίων αὐτοῖς, ἕτερον μὲν, τὸν πολυχρόνιον. ἕτερον δὲ τὸν βραδύ. ἴσως οὖν οἴει τὸ παῦ ἤδη πεπληρῶσθαι τοῦ λόγου, καὶ γινώσκειν σαφῶς ὅτι ταχὺς σφυγμὸς βραδέος διαφέρει. ἐγὼ δ' ἀνεξάμην μὴ ἀχωρῆσαι τοσοῦτον σκέμματος ὅσον λόγου. ὃ μὲν γ' ὅτως ἔχει τἀληθὲς. ἀλλ' ἔστι τὰ νῦν εἰρημένα πρὸς μίαν τὴν τοῦ ταχέος τε καὶ βραδέος σφυγμὸν διαγνώσεως. ἐν ἅπασι γὰρ τούτῳ τοῦ προφερομένου λόγῳ παραβάλλοντος ἀλλήλοις δύο κινήσεις, τὴν μὲν βραδυτῆτα, τὴν δὲ ὠκυτῆτα ἀπεδείξαμεν ὃ μὲν πρό τε βραδείας καὶ ταχείας εἰπομέν τι. πάμπολυ δ' ὅσον διαφέρουσιν, ἢ βραδυτῆτα λέγειν κίνησιν, ἢ βραδεῖαν. ἢ αὖθις ὠκυτῆτα ἢ ὠκεῖαν. αὐτίκα τὸν μὴ εἰπόντα βραδυτῆτα εἶναι τὴν τῆς κίνησιν, ἐπανορθωσόμεθα εἶναι τινὸς φασὶν αὐτῆς εἶναι βραδυτῆτα. ἀεὶ γὰρ ἑτέρας ἡ βραδυτῆτα λέγεται βραδυτῆτα. τὸν δ' εἰπόντα βραδεῖαν εἶναι τὴν δέ τινα κίνησιν, οὐκέτ' ἐπανορθωτέον ἧς τινος, ἢ γνῶναι δεῖ εἶναι. καὶ σφυγμὸν δ' ἐὰν φαίνηται εἶναι βραδύτητος, ἢ θάττονα πάντως τις ἡμᾶς ἐρήσεται, τίνος βραδύτητος λέγομεν, ἢ τίνος θάττονα. βραδὺ δ' εἰπόντων, ἢ τὸ χαῦ, οὐκέτ' ἀδιαίρετον ἐπανορθωτὰ τίνος. ἆρ' οὖν ὁ μὲν ταχὺς τοῦ βραδὺς τῷ ἁπλῶς λεγομένῳ εἶναι, ὁ δὲ θάττων τε τοῦ βραδύτητος τῷ πρὸς ἕτερον. ἴσως μέν τις ἐκ προχείρου θήσεται τοῦτ' ὡς ἀληθές, μοὶ δ' οὐχ ὅτως ἔχειν δοκεῖ, ἀλλὰ παμπόλλης δεῖται σκέψεως, τάχ' ἄλλα καὶ ὅτι κοινὴ πλείοσιν πραγμάτων ὕλη ἡ τοιαύτη θεωρία. ὁ γὰρ δὴ πρὸς ταχέος τε καὶ βραδέος, ἢ θάττονος τοῦ βραδυτέρου διαιρεῖσθαι χρή, πρὸς μεγάλα ἢ καὶ μικρὰ, καὶ μείζονος καὶ μικροτέρου, καὶ τῶν ἄλλων τῶν ὅτῳ λεγομένων παραλιπεῖν. ἀλλ' ὑπισκέψασθαι πότερα ταυτὸν ὄνομα μείζονα φάναι καὶ μέγαν σφυγμὸν, καὶ μικρότερον αὖ καὶ μικρὸν, ἢ διαφέροντα πράγματα τυγχάνειν τούτοις τοῖς ὀνόμασι. καὶ τὸν μὲν μείζονα νοῦμεν ἀεὶ τοῦ μικροτέρου μείζονα, καὶ τὸν μικρότερον τοῦ μείζονος μικρότερον. τὸν μέγαν δ' οὐδενὸς μέγαν, ἀλλ' ἁπλῶς, ὥσπερ οὐδὲ τὸν μικρὸν, οὐδενὸς μικρὸν, ἀλλ' ἁπλῶς. τὰ δ' αὐτὰ, καὶ περὶ βραχυτέρου καὶ βραχέος, καὶ μακροτέρου καὶ μακροῦ, καὶ πλατυτέρου καὶ πλατέος, καὶ σφοδροτέρου καὶ σε-

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 70 sur 494

νοῦ, καὶ νὴ διὰ μαλακωτέρου καὶ μαλακοῦ, καὶ σκληροτέρου καὶ σκληροῦ, καὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων οὕτω λεγομένων, ἄξιον διορίσασθαι. σχεδὸν γὰρ εἰς ὅλην τὴν ἰατρικὴν, καὶ τὰς ἄλλας δὲ τέχνας ἁπάσας ἐκτείνεται τὸ σκέμμα. καὶ γὰρ θερμότερον λέγομεν καὶ θερμὸν, καὶ ψυχρότερον καὶ ψυχρὸν, καὶ ξηρότερον καὶ ξηρὸν, καὶ ὑγρότερον καὶ ὑγρόν. καὶ τό γ' ὠδὶ πᾶσι τούτοις πλέον γε καὶ πολύ. καὶ πάλιν ἔλαττον γε καὶ ὀλίγον. ἐφ' ἑνὸς οὖν τινὸς τὸν λόγον, ὡς ὧν παραδείγματος βασανίσαντες, εἴμη τύχοιμεν εὑρόντες τι πλέον, οὕτως ἤδη κἀπὶ τ' ἄλλα πάντα μεταφέρειν πειρασόμεθα τὴν μέθοδον. εἰ δ' ἀχρήσωμεν, αὐτὴν γοῦν τὴν ἀχρείαν ὧν πάντα μετοιόμεν, καὶ δυοῖν θάτερον, ἢ χρησιμωτάτην εἰς πολλὰ μέθοδον ἐξευρήσομεν ἢ τὴν οἴησιν τοῦ δοκεῖν γιγνώσκειν, ἃ μὴ γινώσκομεν, ἀχθησόμεθα. φερὲ δὴ προκεχειρήσθω γὰρ ἡμῖν εἰς μὲν σκέψιν τό τε μέγα καὶ τὸ μικρὸν, ὅπῃ διαφέρει τοῦ μείζονος τε καὶ μικροτέρου. καὶ πρῶτον μὲν ἁπάντων, τῶν κατὰ τὸν βίον λεγομένων, ἐν οἷσπερ εἰθίσμεθα τε καὶ τεθράμμεθα, τὶ νοοῦμεν τὸ μέγα καί τι τὸ μικρὸν, ἀναμνήσομεν, αὐτούς. ἆρα γε περὶ τὸ μεῖζον τε καὶ μικρόν. ἢ μεῖζον μὲν, οὐκ ἀναχόμεθα τοῦ λέγοντος ἁπλῶς, εἰ μὴ προσθείη, τὸ τίνος λέγει μεῖζον, μέγα δ' ἁπλῶς αὐτοί τε λέγομεν καὶ τῶν ἄλλων ἀκούομεν ἄνευ προσθήκης. ἄρ' οὖν τῶν καθ' ἑαυτὰ λεγομένων ἐστὶ τὸ μέγα καὶ τὸ μικρόν. ἀλλ' εἰς οὗτος, πάντως δήπουθεν, ἢ οὐσίας ἐστὶ δηλωτικὰ, ἢ ποιότητος, ἢ τινὸς τῶν κατὰ τὰς ἄλλας κατηγορίας λεγομένων. οὐσίας μὲν οὖν οὐκ ἔστι δηλωτικὰ, καθάπερ Σωκράτης, ἢ Γλάτων, ἢ ἵππος, ἢ ἄνθρωπος. οὐ μὴν οὐ δὲ ποιοῦ τινὸς, οὔτ' οὖν σχήματος, οὐ δὲ χρώματος, οὐδὲ θέσεως, οὔτε διαπλάσεως, οὐδόλως οὐδενὸς τῶν οὕτω λεγομένων. ἀλλ' οὐ δὲ τὸ, δηλοῦν πέφυκεν, ἢ τὸ ποτέ. οὐ μὴν οὐ δὲ τὸ κεῖσθαι, ἢ ἔχειν, ἢ ποιεῖν, ἢ πάσχειν, ἀλλ' ἐν μόνοις αὐτὰ δεῖ ζητεῖν τοῖς κατὰ τὸ ποσὸν, ἢ πρός τι λεγομένοις. ἐὰν οὖν ὥσπερ ὀλίγῳ πρόσθεν ἐφαίνετο, μὴ δοκῇ τῇ πρός τι κατηγορίας, ἔχεσθαι, κατὰ τὴν τοῦ ποσοῦ ζητητέον αὐτά. καὶ μὴν ἀχρώτατόν ἐστι ὁρίσαι πηλίκου χρὴ νοεῖν ἑκάτερον αὐτῶν, ἆρα γε τὸ μὲν σταδιαῖον, μέγα. τόδε πηχυαῖον, μικρόν. καὶ μὴν τὸ μὲν ὅρος μικρὸν λέγομεν, κἂν σταδιαῖον ᾖ, τὸν δὲ μύρμηκα μέγαν, πάμπολυ δηλονότι πήχεος ἀχλιπόμενον. ἀλλ' ἴσως φησίν τις, ὅσπερ τῶν ἡμετέρων ἑταίρων ἤρκεσεν τινὶ, ποσὸν μέν τι δηλοῦσθαι πρὸς αὐτῶν, οὐ τὴν ἀφορισμένον γε οὗτος. καθάπερ τὸ ποδιαῖον, ἀλλ' ὡς ἐκεῖνος ἔλεγεν, ἐν πλάτει τε καὶ ἀορίστως. ἄρ' οὖν ἔχομεν ὅροις περιλαβεῖν τὸ πλάτος αὐτῶν, ὥσπερ τῶν ἄλλων τῶν οὕτως λεγομένων οἷον χόρου, καὶ πόλεως, καὶ ὅρους, καὶ στρατεύματος, καὶ λίμνης. ἕκαστον γὰρ τούτων, μετὰ ποσότητος ἀορίστου λέγεται. δυνατὸν μὲν εἰπεῖν, ὡς οὔτε οὗτος τρεῖς, ἢ τέτταρας χορευτὰς ἤδη νοοῦμεν χορὸν, οὐ μὴν οὐ δὲ οὗτος μυρίους ἔτι. καθάπερ οὐ δὲ πόλιν, οὔτε τὴν ἐκ τριῶν οἰκιῶν συγκειμένην, οὔτε τὴν εἰς χιλίους σταδίους ἐκτεταμένην, οὐ δ' ὅρος οὐ τὸ πηχυαῖον μόνον, ἀλλά τι μεῖζον, οὐ δ' αὖ πάλιν τὸ μέχρι τῇ σελήνης ἀνατεταμένον, οὔτε λίμνην συστατικὴν ὕδατος ἀμφορῶν τριῶν, οὐ μὴν οὐδ' ὥς τε τὴν γῆν ὅλην ὧν κλύζειν. ἑκάστου γὰρ τούτων, εἰ καὶ μὴ δυνατὸν ἀκριβῶς ἀφορίσαι τὸ ποσὸν, ἀλλ' ἐξευρεῖν γε δυνατὸν, πολλὰ σώματα παντελῶς ἐκπεπτωκότα τῇ νοήσεως αὐτῶν ἐφ' ἑκάτερον, τὰ μὲν, τοῦ μηδέπω, τὰ δὲ, τοῦ μηκέτ' ἐν τηλικαῦτα.

Τίνου οὖν ὅροι τοῦ μεγάλου τε καὶ μικρῷ καθάπερ ἑκάστῳ τῶν εἰρημένων οὐκ ἔχομεν εἰπεῖν. ἀλλ' εἰς τοσοῦτον ἔτι πλάτος ἡ νόησις ἐκτέταται τοῦ μεγάλου, ὥς τε καὶ αὐτοῦ τοῦ κόσμου παντὸς εἰπεῖν εἴτι μεῖζον δύναι τό τις νοῆσαι, καὶ οὗτος δέξεται τὴν τοῦ μεγάλου κατηγορίαν. ἀλλὰ καὶ μύρμηξ καὶ κώνωψ καὶ κέγχρος, καὶ εἴ τι τούτου μικρότερον εἴη ζῶον, ἢ σπέρμα, δέχηται τὴν τοῦ μεγάλου κατηγορίαν. οὐ γὰρ μύρμηξ μόνον, ἀλλὰ κέγχρός τις καὶ κώνωψ μέγας λέγεται. δῆλον οὖν τό γε τοσοῦτον ὡς ἕκαστον τοῖς ὁμογενέσι παραβαλλόμενον, ἢ μικρὸν, ἢ μέγα λέγομεν, ἁπλῶς δ' οὐδέν. καὶ ταύτῃ διήνεγκε τὸ μεῖζον τοῦ μεγάλου. τὸ μὲν μεῖζον παντὸς τοῦ μικροτέρου δύνασθαι μεῖζον λέγεσθαι. τὸ μέγα δ' οὐ παντὸς, οὗ τινος μεῖζον, ἀλλὰ τὸ μόνον τῶν ὁμογενῶν. οὕτω δὲ καὶ περὶ μικροτέρου καὶ μικροῦ χρὴ διορίζεσθαι, καὶ περὶ ταχέως καὶ θάττονος, καὶ βραδέως καὶ βραδυτέρου, τὸν αὐτὸν τρόπον. εἴ γε καὶ ἵππος βραδὺς λέγεταί τις, καὶ μύρμηξ ταχύς. ὁμοίως δὲ καὶ τῶν ἄλλων ἕκαστον ὠνομασμένον εὑρήσεις. ἐν τε τοῖς τῶν σφυγμῶν γένεσιν ἅπασιν καὶ κατὰ τὴν ὅλην ἰατρικήν. ἤδη δὲ καὶ κατὰ τὸν σύμπαντα βίον τῶν ἀνθρώπων καὶ σκληρὸν καὶ σκληρότερον, καὶ μαλακὸν καὶ μαλακώτερον, καὶ πυκνὸν καὶ πυκνότερον, καὶ τἆλλα πάντα παραπλήσια. τὰ μὲν, πρὸς ἕτερον, ὅτι δή ποτε παραβάλλεται. τὰ δὲ πρὸς μόνον τὰ κατὰ τὸ ἐν αὐτοῖς γένος. ἄρ' οὖν ἤδη τὸ παῦ ἔσχομεν, ἢ καὶ τούτῳ τις τοῦ λόγῳ λείπει διορισμός. οὐ γὰρ ἅπασι τοῖς ἐκτ' αὐτοῦ γένος τὸ μέγα παραβάλλοντες, οὕτω ὀνομάζομεν. οὐ γὰρ ἂν Ἀχιλλεύς θ' ἅμα καὶ Αἴας ἐλέγοντο μεγάλοι. καὶ Γολυδάμας καὶ Μιλῶν. εἴ γε τοῦ μὲν αἴαντος ὁ Ἀχιλλεὺς, τοῦ δὲ Μιλῶνος Γολυδάμας ἦν μείζων. ἀλλὰ δῆλον, ὅτι τοῦ μέσου τε καὶ μετρίου, καὶ συμμέτρου προσαγορευομένου, καθ' ἕκαστον γένος, ὥσπερ κανόνι καὶ κριτηρίῳ τ' ἄλλα παραβάλλοντες. ὅσα μὲν ὑπὲρ αὐτὸ, μεγάλα πάντ' ἐν λέγομεν. ὅσα δ' ἐναντία, σμικρά. καὶ τοῦτ' ἐστὶν μὲν κἂν τοῦ βίου παντί, μάλιστα δ' οὖν ἐν ταῖς τέχναις. περὶ γὰρ τὴν τοῦ συμμέτρου θῆραν ἔχουσιν ἅπασαι. καὶ τοῦτ' ἐκπορίζειν σπεύδουσαι ταῖς οὐσίαις περὶ ἃς καταγίγνονται. καὶ πολὺ σιτίον ἐδηδοκέναι τόν δε τινὰ φησὶν ὁ ἰατρὸς, ὅταν ὑπὲρ τὴν τοῦ τρεφομένου σώματος ᾖ φύσιν, καὶ ὀλίγον αὖθις ὅταν ἀχλίπηται συμμετρίας τοῦ τρεφομένου. οὕτω γοῦν ἀθλητῇ δύο μνᾶς κρεῶν ὀλίγον ἐν λέγοντες, τοῦ νοοῦντι πολλάκις ἀπαγορεύομεν, χυλοῦ πτισσάνης ἐκροφῆσαι λεκάνιον, ὡς πλέον ὂν τοῦ συμμέτρου. καὶ μέγαν οὖν σφυγμὸν καὶ μικρὸν ἐροῦμεν, τὸν ἐξιστάμενον τῇ συμμετρίας. καὶ τούτους μὲν, πολλοὺς ἑκατέρους, ἕνα δὲ τὸν σύμμετρον, ὃν χρὴ θηράσαι τε καὶ τῇ μνήμῃ παραθεμένους ἐπάγειν τοῖς ἄλλοις ἅπασιν, οἷον μέτρον τι δίκαιον ὑπ' αὐτῆς τῇ φύσεως ὡρισμένον. ὅπως οὖν αὐτὸν ἐξεύρωμεν, ἤδη σκοπῶμεν. ὠδὶ τούτῳ γὰρ ὁ πᾶς σπεύδει λόγος, καὶ τούτου χάριν εἴρητο τὰ πρόσθεν ἅπαντα. εὕροι δ' αὐτὸν εἴπερ δυναίμεθα μεθόδῳ. χρήσιμον γὰρ τοῦτο, πρὸς τὸ κατὰ πάντων τῶν συμμέτρων ἕνα λόγον ἔχειν, καὶ μὴ ζητεῖν αὖθις, ὅπως μὲν εὑρίσκειν χρὴ τὸ κατὰ τὴν κίνησιν σύμμετρον, ὅπως δὲ τὸν κατὰ τὴν

ἡσυχίαν

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 71 sur 494

ἡσυχίαν, ἢ τὸν πόνον, ἢ τὸ τῆς ἀρτηρίας σῶμα. καὶ πρῶτον μὲν τοῦτ' ἐδόκουν εἰ χρὴ καθ' ἕκαστον γνῶναι, σφυγμὸν ζητεῖν τὸν σύμμετρον, ἢ πλείους. ἀλλ' ὁ μὲν, ὡς ἐν ἡλικίᾳ σύμμετρον. ἄλλον δ' ὡς ἐν ἕξεσι σωμάτων, ἄλλων δ' ὡς ἐν κράσεσιν, ἄλλων δ' ὡς ἐν ὥραις, ἢ χώραις, ἢ καταστάσεσιν, ἢ ἰδιοτροπίαις, ἢ ψυχικαῖς διαθέσεσιν. ἐν ἅπασι γὰρ τούτοις, οὗ μὲν μεγάλους, οὗ δὲ μικροὺς, οὗ δὲ συμμέτρους λέγομεν εἶναι σφυγμούς, καὶ οὗ μὲν ταχεῖς, οὗ δὲ βραδεῖς, οὗ δὲ συμμέτρους, καὶ κατὰ τὰς ἄλλας διαφορὰς ὡσαύτως. καὶ τάχ' ἂν τινι δόξειε τοῦτ' ὀλιγώτορον εἶναι, καὶ τῇ χρείᾳ μᾶλλον ὁμολογοῦν, τὸ, καθ' ἕκαστον γένος σφυγμὸν, ζητεῖν τὸν σύμμετρον. ἰδιοσκεψώμεθα οὖν ἀκριβέστορον αὐτὸ, καὶ προχειρισάμενοι γένος ἓν σφυγμῶν ὡς ἐν παραδείγματι, τὸ τῶν μεγάλων τε καὶ μιλεσίων, ὥσπερ ὧν ὀλίγου ἔμπροσθεν ἐλέγομεν, τὸν μέσον αὐτῶν καὶ τὸν σύμμετρον ἐξευρεῖν πειραθῶμεν. ἰδίᾳ μὲν, ἐν ἡλικίαις, ἰδίᾳ δ' ἐν ὥραις τε καὶ χώραις καὶ φύσεσι, καὶ κράσεσι, καὶ τοῖς ἄλλοις ἅπασι τοῖς τοιούτοις. ἀρκεσθῆ γὰρ εἰ τοῦθ' εὑρόιμεν εἰς τὴν χρείαν, εἴτε πρόκειται μὲν ἡμῖν τὸν οἰκεῖον ἑκάστου τῶν ἐρημιῶν σφυγμῶν εὑρίσκειν, καὶ τὰς ἐς τὸ παρὰ φύσιν ἐκτροπὰς αὐτοῦ διαγινώσκειν, ἡ δὲ νῦν ἐρημία διδασκαλία φαίνεται τοῦθ' ἡμῖν εὐποιοῦσα. σκεψώμεθ' οὖν ἀκριβῶς εἰ δυνατὸν ἐξευρεῖν αὐτό. φαίνεται γὰρ ἐμοὶ μὲν χαλεπώτατον, ἴσως δὲ καὶ ἀδύνατον. ἡ χαλεπότης δ', ἐν ᾧ μηδὲν τῶν ἐρημιῶν ἰδίᾳ καὶ καθ' αὐτὸ λαβεῖν δυνάσθαι. ποτὲ γὰρ ἰδίᾳ καὶ καθ' αὑτὸ δεῖν ἰδεῖν τοῦ ἐν ταῖς ὥραις διαφορᾶν τῶν σφυγμῶν ἄνευ σώματος, ὃ καὶ μὴ κράσεως πῶς ἔχει καὶ ἕξεως, καὶ ἡλικίας καὶ τῶν ἄλλων τῶν ἐρημιῶν. ὥστ' οὐκ ἂν ἔχοις εἰπεῖν ἧττον μὲν τηλικοῦτος σφυγμὸς οἰκεῖος, θέρει δ' ὁ τηλικοῦτος. ἐρωτηθεὶς γὰρ ἂν τινι καὶ λέγεις σώματι, πότερον ἐν θερμοτέρῳ τοῦ ἔαρος, ἢ ψυχροτέρῳ καὶ ἰσχνῷ, ἢ παχεῖ. καὶ ἀκμάζοντος, ἢ γέροντος. ἢ ψυχρῷ χωρίῳ, ἢ θερμῷ. καὶ ἀνδρὸς, ἢ γυναικός. καὶ ἧτ τὰς ἄλλας διαφορὰς ὡσαύτως. ὥς τε φαίνεται δεῖν ἧτ τοῦ ὅλου τῶν ὑποκειμένων σωμάτων φύσιν ἰδιοσκοπεῖσθαι, τὸν οἰκεῖον τε καὶ οὐκ οἰκεῖον σφυγμόν. ἵνα εἰδῶμεν εἰ οὕτως ἔτυχεν ὅτι Διῶνι μὲν ὁ σφυγμὸς τηλικοῦτος ὃν φύσιν, Θέωνι δὲ τηλικοῦτος. ἀλλὰ καὶ τοῦτ' ἄπορον, οὐ μόνον ὅτῳ χρῶμαι καθ' ἕκαστον ἄνθρωπον, ἰδίαν ἡμᾶς ἔχειν μνήμην τε τῶν οἰκείων σφυγμῶν, καὶ μὴ δυνάσθαι ποθὲν μηδενὸς διαγνῶναι μηδὲν, ὧν πρῶτον οὐκ ἐντυγχάνομεν, ἀλλὰ καὶ ὅτῳ μηδ' ἀπ' αὐτοῦ τοῦ Διῶνος, εἰ τύχοι τὸν ὃν ὄντα τὸν οἰκείου σφυγμὸν ἐν ἑκάστῳ γένει δυνατὸν ἰδίᾳ καὶ χωρὶς ἧτ τῶν ἔξωθεν πραγμάτων ποθεισάσεως λαβεῖν. ποτὲ γὰρ καὶ λάθοι, πότερα τοῦ ἐν χειμῶνι Διῶνος, ἢ τοῦ κατὰ τὸ θέρος. καὶ πότερα τοῦ ἐν ῥώμῃ, ἢ τοῦ ἐν λιβύῃ, καὶ τοῦ ἰσχνοτέρου γεγονότος, ἢ τοῦ παχυτέρου καὶ ἀργοτέρου, ἢ ὧν πονώτερον διηγημένου, καὶ ἐνδεέστερον, ἢ διαφιλεστέρου διηγημένου. ἢ οἴνου, ἢ ὕδατος πεπωκότος, ἢ δίψαντος. ἃ γ' ὅτιν ἄνδρ' οὕτως, ἢ ἄλλως μυρίων ποθεισάσεων, ἰδίᾳ ποτὲ ἢ τὸν αὐτὸν λαβεῖν τὸν Διῶνος σῶμα. μένει τοίνυν καὶ νῦν ἔτι ἡ ἐξ ἀρχῆς ἀπορία. τὸν γὰρ τῇ ὅλῃ φύσει τοῦ ὑποκειμένου σώματος, οἰκεῖον σφυγμὸν, ὃν δὴ καὶ σύμμετρον ἐκαλοῦμεν, ἐν ἴσῳ τὸ μέτριον εὑρεῖν ἀδύνατον ἦν. ἄμεινον οὖν ἴσως μὴ τούτῳ μεταγαγεῖν τὴν ποθὲν τοῦ σφυγμοῦ διάγνωσιν, ἀλλ' ὡς τοῖς εἰσαγομένοις ἔγραψε, ἐφ' ἑκάστου τῶν ἐρημιῶν αἰτίων τὴν προπαρασκευὴν ἐκμαθεῖν. ἔστι γὰρ πῃ εὑρεῖν τοῦ τοιούτου μεθοδον, ᾗ καὶ νῦν παραγράψαντες πρότερον ἐφεξῆς ἰδιοσκεψώμεθα, πότερ' αὐτάρκης ὅδ' ἐστὶν εἰς ἅπαν, ἢ καὶ αὐτὴ κατά τι, ἐλλιπής. εἶτ' ἂν ἡ μέθοδος, τοιάδε, προχειρισαμένων ἡμῶν, ὥσπερ παραδείγματος, ἓν τι τῶν πρέπειν δοκούντων σφυγμούς περφυκότων αἰτίων, οἷον γυμνασίου. πρωτοφανὲς γὰρ σκοπεῖσθαι τίνα τρόπον τῶν σφυγμῶν ἐργάσεται γυμνάσιον τῷ προπίνοντι, λαβὼν τὶν οὖν ἄνθρωπον, ἅπαξ αὐτοῦ τὰς διαφορὰς τῶν σφυγμῶν ἐπίσκεψαι πρότερον, εἶτα γυμνάσας αὖθις, ἐπίσκεψαι, τίς μὲν αὐτῶν ἐξετάθη, τίς δ' ἐξελύθη, καὶ μέχρι πόσου, ἧ οὕτως ἐξευρήσεις ὁπόσον πέφυκε γυμνάσιον, πρέπειν δὲ σφυγμούς. ὁμοίως δὲ καὶ ποθὲ λουτρῷ, καὶ πομάτῳ, ἧ ἐδέσματος, καὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων, εἰ χρὴ καθ' ἕκαστον ἄνθρωπον πείρας, ἑτοίμου εὑρεῖν τὰς προπάς. οὕτω μὲν ἡ πεῖρα ῥᾴστη. τὰ δὲ τῶν ἰδίᾳ τῇ τοιαύτῃ πείρᾳ λογισμῶν οὐκέτι ῥᾴδια. κίνδυνος γὰρ ὥσπερ ἐν πάσῃ πείρᾳ σφαλλῶσι παρὰ τὸ ἀδιόριστον, οὕτω καὶ ταῦθα. Διχῶς δὲ τοῦτ' αὐτὸ ἀδιόριστον γίνεται. τὸ μὲν, χρὴ μὴ τεμεῖν τὸ κοινὸν εἰς τὰς ἐν αὐτῷ πάσας διαφορὰς, τὸ δὲ, χρὴ μὴ σκέψασθαι τοῖς πρέπουσιν αἰτίοις, τίνα μὲν προηγουμένως, ἢ πρώτως ἢ ὅπως ἄν τις ὀνομάζειν ἐθέλοι, τίνα δὲ κατὰ συμβεβηκὸς ἠκολούθησε. τὸ μὲν δὴ μὴ τέμνειν τὸ κοινὸν εἰς τὰς ἐν αὐτῷ πάσας διαφορὰς, τοιόνδε. σ' ἔσται γὰρ ὁ λόγος, ἵν' ἡ σαφὴς, παραδείγματος. εἴ τις ἀρχὴν λάβοιτο τῶν γυμνασιμώτων, οὓς σφυγμοὺς τοιοὺς δὲ γίγνεσθαι, μὴ διορισάμενος, μήθ' ᾧ τινι λέγῃ χρῆσθαι γυμνασιμώτῳ, μήτε πῶς γυμνασιμώτῳ, μήτε ποτὲ, μήτ' ὁπόσα, παρὰ τὸ μὴ τεμεῖν τὸ κοινὸν εἰς τὰς διαφορὰς ἐσφάλη. τίνι γὰρ λέγω χρῆσθαι γυμνασιμώτῳ, πῶς ἡλικίας ἔχοντι, πῶς ἰσχύος ἢ ἀδρότητος, πῶς χυμῶν, πῶς δὲ ἕξεως, πῶς δὲ κράσεως, πῶς δὲ τῶν μορίων τοῦ σώματος συμπηγίας, πῶς δὲ τοῦ πρὸς τὸ γυμνάσιον ἔθους. εἰς τοσαῦτα γὰρ διαιρεῖται τὸ, τινί. τὸ δὲ πῶς ἐγυμνάσατο, πάλιν εἰς ἄλλας τέμνεται διαφορὰς. ἆρα γε στιπτόμως, ἢ ὄ. καὶ ὀξέως, ἢ οὔ. καὶ ὁμαλῶς, ἢ οὔ. καθ' ἕκαστον γὰρ τούτων, οὐχ ὡσαύτως πραπήσεται. ὁμοίως δὲ καὶ ποθὲ τὸ ποτὲ διαφέρουσαν ἀνάγκη χρῆσθαι τῷ προπίνοντι. ὃ γάρ ὅτι ταχὺν εὐγλωκότα γυμνάζειν, ἢ νᾶσιν. καὶ λυπούμενον, ἢ χαίροντα. καὶ πρόθυμον, ἢ ῥᾴθυμον. καὶ ἐρρυγωκότα, ἢ διατεθρομασμένον, καὶ πλέονα τοῦ δέοντος, ἢ ἐλάττονα, ἢ σύμμετρα κεκοιμημένον. ὁμοίως δὲ καὶ ποθὲ τὸ ποσὸν τῶν γυμνασίων ἡ προπὴ διάφορον χρήσεται). ὃ γ' ὡσαύτως τὰ σύμμετρα τοῖς πλείοσιν ἢ ἐλάττοσιν ὑπαλλάξει οὗ σφυγμός.

Τὸ δὲ ἧτ συμβεβηκὸς, ἢ πρώτως γίνεσθαι τῷ προπίνοντι, ὧδε χρὴ διορίζεσθαι. μή τι ἆρα ποθὲ πάσχοντα μὲν ἰῶ μέσος, ἀρξάμενός δ' αὐτῷ γυμνάζεσθαι, φυγόντων εἰς τὴν γαστέρα πλειόνων χυμῶν μοχθηρῶν, ἢ διαλυθέντος τοῦ σώματος στιφθῇ ἡ γαστὴρ τῇ κακίᾳ τῶν χυμῶν, ἢ βαρυδιῶαι δοκῇ πλέθει, ἢ ἀναπνεῖσθαί τε ἐν ναυπάῳ, ἐν δὲ τούτοις τὸν ἄνθρωπον, ἢ ἀναλύειν ἢ ἐκλύεσθαι, ἢ καταψύχεσθαι, ἢ πνίγεσθαι. τούτων γὰρ ἕκαστον ἀλλοιοῖ δεῖ σφυγμὸς, καὶ τις ἴσως οἰήσεται κατὰ τὸν τοῦ γυμνασίου λόγον αὐτὸς πεπράφθαι. ἧ γὰρ εἰ πληθωρικὸς ὢν ἐν τοῖς κατὰ θώρακα, ἧ πνευμονικὸς ἀρξάμενος ὠκέως γυμνάζεσθαι, ἀνίατους γένοιτο,

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 72 sur 494

τραπηνοῦνται μὲν οἱ σφυγμοὶ κατὰ τὸν τῆς δυσπνοίας λόγον, ἴσως δ' οἰήσετε κατὰ τὰ γυμνάσια. πῶς οὖν χρὴ διορίζεσθαι πρὸς τὸ μηδὲν ἐν τῇ πείρᾳ σφάλλεσθαι, εἴρηται μὲν ἑτέρωθι μακρότερον, εἰρήσεται δὲ καὶ ταῦθα διὰ βραχέων. πάσας τὰς εἰρημένας διαφορὰς, εἰς τρεῖς ταύτας ἀναγαγεῖν χρὴ τὰς καθόλου, τὸ μὲν ὑποκείμενον σῶμα παραλαμβάνοντας εἰς τὴν πεῖραν, ὑγιαῖνόν τε καὶ κατὰ μηδεμίαν τῶν ἔξωθεν τροπὴν δυναστευόμενον τὸ προσαγόμενον δ' αὐτῷ γυμνάσιον σύμμετρον τῇ ποσότητι φυλάττοντας, ἐν ᾗ τῇ τροπῇ σκοπουμένους, μή τι κατὰ συμβεβηκὸς ἀπήντησεν, καὶ οὐ κατά τ' αὐτὴν τοῦ γυμνασίου τὴν φύσιν. ἂν γὰρ εἰς ταῦτα τὰ τρία βλέπῃς, ῥαδίως ἐξευρήσεις, πῶς καὶ μέχρι πόσου τρέπει τὸ προσιὸν αἴτιον. καὶ οὕτως ἔξεσθαί σοι καθ' ἕκαστον εἶδος αἰτίου, τῇ πείρᾳ τὴν τροπὴν ἐκμαθόντι, χρῆσθαι πρὸς τὰς ἐν ταῖς νόσοις διαγνώσεις, ῥαδίως εὑρίσκοντι, πόσον μὲν ἀπὸ τῶν ἔξωθεν αἰτίων ἐτράπησαν οἱ σφυγμοὶ, πόσον δ' ἀπὸ τοῦ νοσήματος. ὥς τ' οὐκέτι σοι δέησει προγιγνώσκειν ποῖος ὁ φύσει σύμμετρος, ἀλλὰ τὸν ἑκάστῳ τῶν ὑποκειμένων οἰκεῖον ὠθιστάμενος εἰς ὅσον οὕτως ὑπό τε τῶν ἄλλων αἰτίων καὶ αὐτοῦ τοῦ νοσήματος ἐτράπη, γνωρίζειν δυνήσῃ. καὶ μὴν εἰ μὴ πρὸς ταῦτα δεόμεθα τῆς τοῦ συμμέτρου γνώσεως, ἐκ περιττοῦ ζητήσωμεν αὐτόν. πῶς οὖν ἐροῦμεν τινὰ μέγαν ἢ ταχὺν, πρὶν τὸν σύμμετρον ἐξευρεῖν. ἔτι γὰρ ἔοικε τὸ ἐξ ἀρχῆς φυλάττεσθαι ζήτημα. τί δὲ καὶ δεόμεθα τοῦ μέγαν ἢ ταχὺν λέγειν. ἀρχρήσει γὰρ ἡμῖν τῶν τρόπων μόνων μνημονεύειν, ὧ δέπως λέγουσι. γυμνάσια σύμμετρα τοὺς σφυγμοὺς, εἰς μέγεθος, καὶ τάχος, καὶ σφοδρότητα, καὶ πυκνότητα τρέπει. καὶ οὗτος φήσομεν. καὶ τοὺς ἄλλους βουλομένους δηλοῦν ἐν γυμνασίοις φάσκειν μεγάλους καὶ ταχεῖς, καὶ σφοδροὺς, καὶ πυκνοὺς γίγνεσθαι τοὺς σφυγμούς. ἀλλ' ἡμεῖς πρῶτον μὲν, οὐχ ἁπλῶς ἐροῦμεν ἐν γυμνασίοις, ἀλλ' ἐν τοῖς συμμέτροις προσθήσομεν. τὰ γὰρ πλείω τῆς φύσεως τοῦ γυμναζομένου σώματος, εἰς ἕτερον εἶδος τροπῆς μεθίστησι τοὺς σφυγμούς. ἔπειτα δ' οὐδ' ἁπλῶς οὕτως μεγάλους καὶ ταχεῖς ἐροῦμεν, ἀλλὰ καὶ μείζονας, καὶ θάττονας, καὶ σφοδροτέρους, καὶ πυκνοτέρους, καὶ τἆλλα πάντα φήσομεν οὕτως χρῆναι λέγειν. οἷον ὅτι κατὰ μὲν τὰς ἡλικίας, μέγιστοι μὲν, οἱ τῶν ἀκμαζόντων, μικρότατοι δ' οἱ τῶν γερόντων. οἱ δὲ τῶν παρακμαζόντων, μείζους μὲν, τῶν ἐν τοῖς γέρουσιν. ἐλάττους δὲ, τῶν ἐν τοῖς ἀκμάζουσιν. καὶ κατὰ τὰς ὥρας ὡσαύτως. καὶ κατ' ἄλλα πάντα, τὴν αὐτὴν ποιησόμεθα διδασκαλίαν, ἐν ἑκάστῳ τῶν γενῶν τοὺς σφυγμοὺς ἀλλήλοις παραβάλλοντες, οὐχ ἁπλῶς ὑπὲρ αὐτῶν ἀφαινόμενοι, τοῦ μὲν οὖν ἐμπειρικῷ τάχα ἂν ἀρκέσειεν ἡ τοιαύτη διδασκαλία. καὶ μεθ' ὀλίγον ἀκριβέστερον ὑπὲρ αὐτῆς ὠθισκεψόμεθα τοῦ δὴ τὰς πρώτας καὶ συνεκτικὰς ὀνομαζομένας αἰτίας, ἑκάστου τῶν σφυγμῶν ἐξευρεῖν βουλομένῳ, καὶ σὺν λόγῳ τε καὶ μεθόδῳ τὴν τέχνην ἀσκοῦντι, τὸ σύμμετρον ἑκάστῳ τῶν γενῶν ἀναγκαῖον ἐπίστασθαι. φερέ γὰρ ζητεῖσθαι διὰ τὶ μικρὸς ὁ τοῦ παιδίου σφυγμὸς, εἶτα ἀφρεῖν ἡμᾶς αἰτίας εὐλόγους. καὶ γὰρ ἀφρήσωμεν, ἂν φθάνωμεν ἀκριβῶς ἐξητακότες τὰς τῶν μεγάλων τε καὶ μικρῶν σφυγμῶν τῆς γενέσεως αἰτίας. οὐ γὰρ εὑρήσομεν τῶν παίδων, τὰς τοὺς μικροὺς γεννώσας. καὶ μὴν εἰ καὶ καθ' ἓν ὁτιοῦν ὁ τῆς αἰτίας λογισμοὺς σφάλοιτο, κἂν τοῖς ἄλλοις ἐν οἷς εὐπορεῖν δοκεῖ, δικαίως ὑποπευθήσηται. πάντη γὰρ ὁμολογεῖν αὐτὸν, εἴπερ ἀληθὴς ἐστὶν ἑαυτῷ προσήκει. διὰ ταῦτ' οὖν ἀναγκαῖον ἐπίστασθαι τὸν σύμμετρον. ἴσως γὰρ καὶ ὁ τοῦ παιδὸς ὑπὲρ τὸν σύμμετρόν ἐστιν. Ηρόφιλος γοῦν ποτὲ μὲν εὐμεγέθη τὸν σφυγμὸν οὗτον ὀνομάζει. τὶ δή ποτ' οὖν φησίν τις, ὁ Αρχιγένης μικρὸν αὐτὸν εἶναι φησὶν, ἴσως ἂν εἴποιμί σοι τὴν αἰτίαν τῆς διαφωνίας, ἂν πρότερον γνῶς, ὅτι τὸ προκείμενον ἀφδείδεικται, τὸ, δεῖν εἰς τῆς περὶ τῶν σφυγμοῖς αἰτίων θεωρίαν ἐπίστασθαι τὸν σύμμετρον ἀνδρὶ λογικῷ τ' εἶναι βουλομένῳ, καὶ σὺν τοῦ τῆς αἰτίας λογισμῷ πάντ' ἐπίστασθαι προηρημένῳ. καὶ οὗτος μὲν ἴσως ἧττον, (ἐρεῖ γάρ τις μὴ βούλεσθαι λογικὸς εἶναι τὸ δ' ὀλίγῳ πρόσθεν ἀναβληθὲν, ὡς ἀξίων σκέψεως, ἤδη θεασώμεθα, τὸ, μηδένα τῶν ἐμπειρικῶν δύνασθαι τὴν τήρησιν ἀκριβῆ καὶ διηρθρωμένην ποιήσασθαι, πρὶν τὸν ἁπλῶς σύμμετρον ἐξευρεῖν. ἐπειδὴ γὰρ αὐτῷ πρόκειται μὴ μόνον εἰ τρέπει τοὺς σφυγμοὺς εἰς τάχος, ἢ μέγεθος. ἢ τι τῶν ἄλλων, ᾧ παροῦσα περίστασις, ἀλλὰ καὶ μέχρι πόσου τρέπει γιγνώσκειν. ἡ γὰρ ὅλη χρεία τῆς διὰ τῶν σφυγμῶν προγνώσεως, ἐν τούτῳ μάλιστα περιέχεται. τὸ δ' ἄχρι πόσου τρέπειν διαγινώσκειν, ἀμήχανον, ἀγνοοῦντα τὸ κατὰ φύσιν. ἀνάγκη προεπίστασθαι τὸ, κατὰ φύσιν ἑκάστου τῶν νοσούντων, εἰ μέλλει τὸ ποσὸν τῆς παρούσης τροπῆς διαγνώσεσθαι. οὐ μὴν ἅπασί καὶ τοῖς νοσοῦσιν ὑγιαίνουσιν ἐνέτυχεν, ἵν' ἐκ τῆς πείρας μάθοι, εἶτα μεμνημένος παραβάλλοι τοῖς νοσοῦσι τὴν φύσιν. πῶς οὖν ἔτι δυνήσηται δι' ἐμπειρίας ἔχειν τὸ προκείμενον; ἢ πάλιν καὶ ταῦθα κατὰ κοινότητας τινὰς, ἡ τήρησις ἔσται, πῶς καὶ τίνα τρόπον; οὐ γὰρ ἔθ' ὁμοίως ἐνταυθοὶ δυνατὸν ὡς ὠθὶ τῶν ἔξωθεν αἰτίων, τὰ μὲν ἄλλα φυλάττειν ἄτρεπτα, μόνον δ' ὑπαλλάττειν καθ' ὃ τὴν τήρησιν ἐποιούμεθα. καὶ γὰρ χρώματα, καὶ σχήματα, καὶ ὀσμὰι, καὶ μήκη, καὶ πλάτη, καὶ βάθη σωμάτων, καὶ λεπτότητες καὶ πάχη, καὶ ἡ κατὰ γένη τε καὶ ἡλικίας καὶ χώρας, καὶ ὥρας, καὶ τὴν παροῦσαν κατάστασιν διαφορὰ, πᾶσιν ἐξ ἀνάγκης, ὑπάρχει τοῖς ἀνθρώποις. ὥς ἐπειδὴ χωρὶς μὲν τούτων, οὐκ ἂν εὕροις οὐδένα, τὴν τήρησιν τὴν ἐν αὐτοῖς χαλεπὸν ἀγαγεῖν ὑπὸ τῶν ὀλίγων πρόσθεν εἰρημένων. ὠθὶ τῶν ἔξωθεν αἰτίων τροπέον, ἑτέρας τινὸς ἡμῖν δέησει μεθόδου. ὅτι δὲ χαλεπὸν ὠθὶ τούτου τὴν ῥῆσιν ποιήσασθαι, μάθοις ἂν εἰ μὴ λόγῳ μόνον, ἀλλὰ καὶ δι' αὐτῶν τῶν ἔργων ἐθέλοις ἐξευρίσκειν ἀνθρώπους δύο καθ' ἕν τι μόνον ἑκάστοτε διαφέροντας, ἐν δὲ τοῖς ἄλλοις ἅπασιν ὡσαύτως ἔχοντας. οὐ γὰρ εὑρήσεις ῥαδίως, πρὸς τοῦ, καὶ παμπόλλας γίνεσθαι τὰς τῶν ἐπαλλάξεων συζυγίας, καὶ μακροῦ μὲν χρόνου δεῖσθαι πρὸς τὴν τήρησιν, ἀμηχάνου δὲ τινὸς καὶ θαυμαστῆς μνήμης. τά τε γὰρ ἄλλα, καὶ τὰ μηδὲν εἰς τὴν τροπὴν τῶν σφυγμῶν διαφέροντα παραφυλάττειν ἀναγκαῖον ἐστὶ μέχρι πλείστου τοῖς ἐμπειρικοῖς, ἵν' αὐτό γε τοῦθ', ὅτι μηδὲν διαφέρει βεβαίως συγγνῶσι. καὶ τοῦτ' ἐστὶ τὸ μάλιστα τὴν ἄλογόν τε καὶ ἀμέθοδον κίνησιν, εἰς ἀπέραντόν τι χρόνου μῆκος ἐκτοπίζων. καὶ διὰ τοῦτ' ἀεὶ φαμὲν, ὥσπερ οὖν καὶ δι' ἑτέρων ἐπέδειξα, τηρήσει μόνη συστήσασθαι τὴν τέχνην ἄνευ λογισμοῦ τῶν ἀδυνάτων ὑπάρχειν. κἂν εἰ σύγχωρηθείη γε ταῦτα πάντα. τὸ γοῦν πόσον τῆς καθ' ἕκαστον αὐτῶν τροπῆς, ἀμνημόνευτον γενήσεται πρὸς μηδὲν μέτρον ὡρισμένον, ἀναφέρειν ἡμῶν, τάς θ' ὑπερβολὰς, καὶ τὰς ἐνδείας δυνάμενον. πῶς γὰρ ἄν τις μνημονεύσειεν ἅπαντα ταῦτα συμπλέξας

ἀλλήλοις

ἀλλήλοις τὰ τοῖς σώμασιν ἀξ ἀνάγκης ὑπάρχοντα, μετὰ τοῦ καθ' ἕκαστον αὐτῶν ποσοῦ. πάντως γὰρ ἡ συμπλοκὴ τοιάδε τις ἔσται. ὡσὶ λευκῷ μὴ ὧδι ζοσῶπον. δυσὶ ἑρυθρῷ ἄ, ὧδι τοσοῦτον. ὁμοίως ἢ παχεῖ μέλανι τοσοῦδε. καὶ πλάτος καὶ βάθος τοῦ κατὰ τὸ σῶμα μέλανι τοσοῦδε προσίκοντι. ἀέρι ψυχρῷ ὄντι καὶ παιδί, καὶ ὥρᾳ θερινῇ, καὶ χωρίῳ φύσει ψυχρῷ, καὶ ἐν κατασάσει ξηρᾷ, τοιὸς δέ τις ὁ σφυγμὸς ὅδε. τοιαύτας γάρ τινας συμπλοκὰς ἀποδραίνοντες τὸ πλῆθος, ὑπὸ μηδενὸς ἀνθρώπων μήτε τυπρωθῆναι, μήτε μνημονευθῆναι δυναμένας, ἀλλ' ἄχρι λόγου μόνου ἐν ταῖς τῶν σοφισῶν διατριβαῖς τὸ δυνατὸν ἐχούσας, ἐπὶ αὐτῶν δὲ τῶν ὀργάνων ἡ τέχνης, ἀδυνάτους ἐξελεγχομένας, ἀναγκαῖον ἔσαι συμπλέκειν, εἰ δὲ δὴ καὶ ὡσὶ μᾶλλόν τε ἦσον ἅπασι τοῖς ἐρημένοις, ἀλ τοιαῦται συζυγίαι μέλλοιεν ἀλλήλων διαφέρειν, ὥσπερ οὖν διαφέρουσιν, εἰς ὅσον ἀμηχανίαν ἄξουσι τὸν τηρητικόν, εἶμαι πρόδηλον ὑπάρχειν. ἄμεινον δ' ἴσως μὲν διατρίβειν ἔτι, μηδ' ἐγχωρίζειν, ὑπολειπόμενον τὸ χαλεπὸν, καὶ ἀπέραντον ἡ ἐμπειρικῆς τηρήσεως, ἀλλ' αὐτὸν διέξαι μέθοδον τινὰ λογικὴν, ἣ χρώμενοι τὸ παρὰ ἡ ἐμπειρίας χρυσὸν, ἑτοίμως λαψώμεθα. τίς δ' ἂν εἴη μέθοδος; ἡ τοιάδε. μάλιστα τὴν ἀεὶ σὺν τοῦ σώματος ἡμῶν ἀξ ὑρόντας κατασκοπῶ, πρῶτα μὲν, ὡδὶ σκέψαδαι χρὴ, ποῖοι τινες οἱ κατ' αὐτὴν εἰσὶ σφυγμοὶ, καὶ τοῦθ' ὡς ἁπλῶς, ὁ δ' ὡς ἕτυχε ποιητέον, ἀλλ' ἐν τοιαύτῃ κατασάσει λαβόντας τὸν ἄνθρωπον, ἐν οἵᾳ τὴν οἰκείαν κίνησιν οἱ σφυγμοὶ φυλάτ̣ουσιν ὑπὸ μηδενὸς τῶν ἔξωθεν αὐτῷ τεταραμένοι. γένοιτο δ' ἂν τοῦτο μήτ' ἀρτίᾳ μακρᾷ καταχρησθέντι, μήθ' ὑπόγυον, γεγυμνασμένῳ, ἀλλὰ μήδ' ἐν ἀσιτίᾳ μακρᾷ γεγονότος, ἢ ἀρτίως ἐδηδοκότος. ἐὰν δὲ χρὴ καὶ τὸ πολὺ ἔχον σῦκρατον διηλονότι, καὶ τὸν ἄνθρωπον ἔξω τῶν ψυχικῶν παθημάτων, ἐν γαλήνῃ καθαρᾷ τὴν ψυχὴν ἔχοντα. μετὰ δὲ ταῦτα τὰς μοχθηρὰς τοῦ σώματος κατασκευὰς εὑρόντα, πρῶτα μὲν ἀξαριθμήσασθαι τὰς διαφορὰς αὐτῶν, ἔπειτα καὶ τὰς τε ὑπερβολὰς καὶ τὰς ἐνδείας τὰς ἐν αὐταῖς κατιδόντα τῇ συμμέτρῳ τε καὶ ἀεὶσῃ παραβάλλειν. καὶ λογίζασθαι μὲν πρῶτον ὅσον εἰκὸς διαλάτ̣ειν, οὕς ἐν ταῖς τοιαύταις φύσεσι σφυγμοὺς, τὴν ἐν τῇ ἀεὶσῃ. ἔπειτα καὶ δι' αὐτῆς ἡ πείρας βασανίσαι τὸν λόγον, εἰ ὁμολογεῖ τοῖς ἐναργέσι, καὶ ὅσον πολλάκις ποιήσαντα, καὶ δι' ἀσκήσεως μακρᾶς τόν τε λογισμὸν ἐπὶ τὴν ἀφὴν γυμνάσαντα, τό τε νομίζειν ἤδη βεβαίως ἐπίσασθαι τόν τε σύμμετρον ἐν ἅπασι τοῖς ἐθνέσιν τῶν σφυγμῶν, καὶ οὗ ὁπόσων ὑπερβάλλοντας τοῦ δε, ἢ ἐλλείποντας. ἐμοὶ μὲν εἴρηται, τὸ παῦ. ὅς τις δὲ ἢ τὴν φύσιν τοῦ σώματος ἡμῶν, ἢ τὰς μοχθηρὰς οὐκ οἶδεν, ἢ λόγῳ μὲν αὐτὰς ἐπεσκέψατο, διαγινώσκειν δ' ἐντυγχάνων, οὐκ ἐμελέτησεν, οὐδὲ αὖ ἔχοι πλέον ἐκ τοῦ παρόντος λόγου. δηλαίως δ' ὄσιν ἐκεῖνα πρόσθεν ἐκμαθὼν, ὅτως ὧδι τά δε ἕκαστα. καὶ γ', ὁ τὴν τυχοῦσαν ἐν αὐταῖς εὑρὼν διαφωνίαν τοῖς τε παλαιοῖς ἰατροῖς πῶς ἀλλήλοις, τοῖς τε νεωτέροις, ὁ πῶς ἀλλήλοις μόνον, ἀλλὰ καὶ πῶς οὐ παλαιοῖς. ὅτε γ' τὶς ἡ ἀεὶσῃ φύσις ὁμολογεῖται πᾶσιν, ὅτε τῶν μοχθηρῶν ὁ ἀριθμὸς εὕρηταί πως. καὶ τὰ σημεῖα, δι' ὧν τις ἢ τὰς ἀεὶσας, ἢ τὰς μοχθηρὰς γνωρίζοι, παντάπασιν ὀλίγοι τ' ἰαβῶν ἔγραψαν. εἰ δὲ καὶ ταῦτα πάντα τοῖς ἐμπροσθεν ὁμολογῇ τό τε καὶ σθένος εὑρὼν, διαγινώσκειν γοῦν ἐπ' αὐτῷ τ' ὄργανα τὰς φύσεις ἐχρῆν πρόσθεν ἀσκήσαντας, καὶ ὅτως ὧδι χρῆσθαι τῇ πράξει τοῖς σφυγμοῖς τέχνη. τάχα τινὲς ἀχθεδαπούντι τῷ πλήθει τῶν ἐπιζητουμένων θεωρίας, ἀλλ' ἡμεῖς γ' οὐκ ἀχθεδαπούμεθα πολυπλανιζόμενοι τ' πράγμασιν. ὃ γὰρ ἠλπίζομεν ποτὲ πάντας ἀρέσκειν ἢ ὠφελήσειν αὐτό. πάνυ γὰρ ὀλίγοι καθοῦ κῆ ἀκριβῶς ὧδιάθηνοι, πλὴν ἑνὸς τοῦ τῆς ἀληθείας ἐρασοῦ, τοῖς ἄλλοις ἅπασι λῆρον εἶναι μακρὸν δόξαι τοὺς τοιούτους λόγους, πρὸς τοῖς νοσοῦσι αὐτῶν ἐπανόμενα, τὸν ὠφελῆσαι πολυπραγμονήσαντες. εἰ δὲ δὴ καὶ ἡμᾶς τις αὐτοῦ ἐθεάσατο ὧδι διεξιόντ' τά τε παρηγορημένα καὶ μέλλοντα παρηγορεῖν, οἶμαι καὶ ὀλίγον εἰ μὲν παντάπασιν, εἴπ ληφθῆναι ἐραδίσως ἡ θεωρίας, εἰ καὶ μακρότερον φαίνοιτο, χρήσιμον ὅτω καὶ καλὸν τέλος ἐπαγγελλόμενος.

Μ αθὼν δ' ἂν τις πρότερον ὡς χρὴ τὴν ἀεὶσῃ τοῦ σώματος ἡμῶν γνωρίζειν φύσιν, ἑτέρωθι δ' αὐτῆς εἴρηται τὰ γνωρίσματα, τὸν ἐν τούτῳ σφυγμὸν μέσον ἁπασῶν τῶν ἄλλων ἴσῳ, καὶ οἷόν τι μέτρον καὶ κανόνα ὄντ' ἐν ἁπάσαις ταῖς περὶ σφυγμῶν πραγματείαις, τὸν σύμμετρόν τε καὶ μέτριον ὑφ' ἡμῶν μεμνημένον λεγόμενον, ᾧ παραβάλλοντες οὐκ ἄλλως ἅπαντας ταχεῖς καὶ βραδεῖς, καὶ μεγάλους καὶ μικροὺς ἔσῃ φαμέν. ὁ δ' ἐν τῇ συμμέτρῳ τε καὶ κατ' αὐτὴν ἀεὶσῃ φύσῃ, ὅσον ὁ καλούμενος δίκαιος, ὅτε μέγας, ὅτε μικρὸς, ὅτε ταχὺς, ὅτε βραδὺς, ἀλλ' ὁ δὲ σκληρὸς, ἢ μαλακὸν, ἢ τι τῶν ἄλλων, τῶν τὰς ἀμετρίας δηλούντων ὀνομάτων. ἀλλ' ὥσπερ ἐν τῇ περὶ κράσεων λόγῳ τὴν ἀεὶσῃ ἁπασῶν κράσιν, οὔτε θερμὴν ἔφαμεν, οὔτε ψυχρὰν, οὔτε ξηρὰν, οὔθ' ὑγρὰν, οὔτε μαλακὴν, ὅτε σκληρὰν ὑπάρχειν (ἁπάσας γὰρ τούτας ὑπερβολὰς τε ποιεῖ καὶ ἐλλείψεσι, ἡ τε μίας ἑκείνης ἡ σύνκρατός τε καὶ συμμέτρα σωίσασῃ. ὅτω δὲ νῦν, ὅτε μέγαν, ὅτε μικρὸν, ὅτε ταχὺν, ὅτε βραδὺν, ὅτ' ἀλλ' ὁδὲν ὅσα τ' μετριότητος ἐξίσαται τ' ἐν τῇ καλλίσῃ φύσῃ σφυγμὸν, ὅτε προσαγορεύομεν, ὅτε νοήσομεν. ὁ δ' γ' αὐτὸν τὸν ἄνθρωπον, ἐν ᾧ τὸν τοιοῦτον εὑρίσκομεν σφυγμὸν, ὁδ' ἐνὶ τῶν τὰς ἀμετρίας δηλούντων ὀνομάτων προσαγορεύομεν. ὅτε γὰρ παχὺν, ὅτ' ἰσχνὸν, ὅτε θερμὸν, ὅτε ψυχρὸν, ἢ ὑγρὸν, ἢ ξηρὸν, ὅτ' ἀλλ' ὁδὲν τοιοῦτον ἀλλ' σύκρατόν τε καὶ σύμμετρον ἅπασι τοῖς μορίοις τοῦ σώματος ὀνομάζομεν. ἐν τούτῳ τοίνυν, ὅταν γε μάθῃς αὐτὸν διαγινώσκειν, ἀπάσας τὰς διαφορὰς τῶν σφυγμῶν ὧδὶ σκεψάμενος μεμνησό τε καὶ κρίνειν πῶς τὰς τῶν ἄλλων ἁπάντων σφυγμὸς, ἢ σκληρὸς ὅτως ἢ μαλακὸς, ἢ ἀραιὸς, ἢ πυκνὸς, ἢ τι τῶν ἄλλων ἀνάλογον ἐρεῖ. ὁ πότ' οὖν ἤδη ἔχειν τὸ παῦ σθένομεν, ὁ χεῖρον ἂν εἴη κινῆσαι λιπὰ ἀρχὴν ἀναγκαίαν, ἵνα διέξαντες μηδὲν εὑρεῖν μηδὲ πω, πρόθλῶαι τινὰ τοῦ λόγῳ παραθῶμεν διορισμὸν, ὃς ἡμᾶς πείσῃ τε ἅμα κῆ διδάξει, πρῶτον μὲν ὡς ἤδη τὸ παῦ ἔχομεν, ἐφεξῆς ἢ τὴν τελεωτάτην τῶν προειμένων ἐνδείξεται διαγνωσιν, ἀρκτέον δὲ ἤδη ἡ ἀρχῆς, κῆ ῥητέον, ὡς ὀκ ἐνδέχεται πάσας τὰς ἐν τοῦ σώματι πεφυκυίας ἀρτηρίας, ὅτ' ἴσας ἀλλήλαις ὑπάρχειν, ὅτ' εἰς ἴσον διαιρεῖσθαι. πῶς γὰρ ἐνδέχοιτο τὴν ὧδὶ ἡ ῥάχεως ἀρτηρίαν ταῖς κῆ τὸν τράχηλον, ἢ τὰς μασχάλας τε καὶ τὸν βραχίονας, ἢ αὐτὴν ἴσην ὑπάρχειν, ἢ τὴν διαζωλὴν αὐτῆς ταῖς ἐκείνων διαζωλαῖς. πολὺ δὲ δὴ μᾶλλον, ὁ δὲ ταῖς κατὰ τὸν ἀγκῶνας τε καὶ τὰς ἰγνύας, καὶ μᾶλλον ἔτ' ταῖς κατὰ τὸν καρποὺς τε καὶ τὸν ταρσοὺς, καὶ πολὺ δὴ μᾶλλον ἔτ' ταῖς κατὰ τὸν κροτάφους τε καὶ τὰς δ' ακτύλους. ὅπου ἐνδέχεται κατὰ τὸ πο-

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 74 sur 494

σὸν τῆ διαφορᾶς ἕνεκα σφυγμὸν εἶναι τὸν σύμμετρον, οὐδ' ἐν αὐτοῖς ταῖς ἀρίστοις φύσεσιν, ἀλλὰ τὸ μὲν τῇ ἐν κινήσει τε καὶ τῇ τόνῳ καὶ τοῖς ἄλλοις γένεσιν, ἕνεκα τυγχάνειν οἷός τ' ὑπάρχοντα κατὰ πάσας τὰς ἀρετείας. ὁ γὰρ οἷόν τε κατὰ φύσιν ἔχοντος ἀνθρώπου, καὶ μάλιστα τῷ τῶν ἀείσω κεκτημένου κατασκευήν, τὰς μὲν τινας τῶν ἀρτηριῶν θᾶττον, τὰς δὲ τινας βραδύτερον, ἢ τὰς μὲν, σφοδρότερον, τὰς δ' ἀμυδρότερον, ἢ τὰς μὲν σκληρότερον, τὰς δὲ μαλακώτερον, ἢ τὰς μὲν πυκνότερον, τὰς δ' ἀραιότερον σφύζειν, ἀλλὰ πᾶσαπλησίως ἀλλήλας τε καὶ τὴν καρδίαν πάσας ἀναγκαῖον κινεῖσθαι, τῷ δ' ὅτι καθάπερ τὰ σώματα τῶν ἀνθρώπων διαφέρουσιν, οὕτω καὶ τὰς διαφορὰς εἰκὸς εἶναι διαφερούσας. ἴσως οὖν τις ἡγήσεται πρόχειρον εἶναι τὴν ἀρετὴν τῶν ἀρτηριῶν λύσιν. οὐδὲν γὰρ κωλύει, ἔφη τις ἴσως, τὰς μὲν κατὰ τὸν καρπὸν μόνον ἀρτηρίας ἀπόμορφον ἀεὶ, πυλίνους μὲν ἐν ταῖς ἀείσταις φύσεσιν ὁ ἐν αὐταῖς ὅτι σφυγμός, ἐπίσταται, πυλίνους δὲ τῶν ἐν ταῖς ἄλλαις ἑκάστοις, ὁ τοῦτο παραβαλλόμενος. εἰ δὲ νὴ Δί' εἰ τις ἐθέλοι, δεῖ τῶν ἡμῖν τὸν παρόντα, ἢ τι μόριον ἄλλο τοῦ σώματος, μεμνῆσθαι χρὴ τοῦ ποσοῦ τῆς διαφορᾶς, ἐπί γε τῆς ἀείστης φύσεως, ἵν' ἔχῃ μετρεῖν τούτοις, οὐκ ἐν τοῖς αὐτοῖς μορίοις ἐν ταῖς ἄλλαις φύσεσιν γιγνομένης σφυγμούς, ὅθεν ἄπορον, ὅτε χαλεπὸν, ὅτε δύσγνωστον ἔσεσθαι, ἀλλ' ὁ ταῦτα λέγων, οὐκ οἶδεν ἐν τοῖς περὶ τῆς ἀρίστης τοῦ σώματος κατασκευῆς ἀκριβεστέροις, ὡς ἐν τε μεγάλοις καὶ μικροῖς σώμασιν, ὁμοίως σωίστεσθαι πέφυκεν ἡ τοιαύτη φύσις. εἰ γὰρ τοῦτ' ἐγίνωσκεν, οὐκέτ' ἂν οὐ δεῖ τῶν ἀρτηριῶν αὐτῶν τῶν καθ' ἕκαστον μόριον, οὔτε τῶν καθ' αὑτὰς διαφορῶν, τὸν ἴδιον φθόγγον ἐν ἀπάσαις εἶναι ταῖς ἀρίστοις φύσεσιν, ἀλλ' ἀλλαχόθεν κατά τε τὰ μεγέθη τῶν σωμάτων, καὶ τὰς μικρότητας, ὡς τε μένειν τὸ ἀπ' ἀρχῆς ἄπορον, ὃ διωμολογοῦμεν ἡμῖν ἐν συμμέτρου ἀπόδειξιν κατὰ τὸ ποσὸν τῆς διαφορᾶς. ἆρ' οὖν ἄξιον ἐπειδὴ τελέως ἀπορήκαμεν, ἅπαντας θαυμάσαι τῶν ἰατρῶν, μεγάλας μὲν ἀεὶ καὶ μικρούς, ὡς ἔτυχεν, ὀνομαζόντων σφυγμούς, πυλίνους δέ τις ὁ σύμμετρος, ᾧ παραβάλλοντες αὐτοὺς εὑρήσομεν, οὐ διάφορον τῶν ἀείστων σφυγμοὺς, χειμῶνος δὲ καὶ θέρους ἐλαχίστους, οἱ δὲ μεταξὺ τῶν εἰρημένων καιροὶ. μέσους μεγάλων τε καὶ μικρῶν. ὁ δὲ γὰρ ὁ δ' ὅτοι δοκοῦσι μοι λέγειν ἁπλῶς ἢ μεγάλους ἢ μέσους, ἀλλ' ἐν τοῖς πρός τι. ὅτε τοῦτο γοῦν καὶ προσιόντες αὐτῶν τινὲς ἐν τοῖς λόγοις, τὸ, ὡς ἐν ὥραις, ὡδί πως γράφοντες. ἢ μὲν φθινοπώρου τὰ μέσα μεγίστους ὡς ἐν ὥραις ἐργάζεται τοὺς σφυγμούς. οἱ δ' αὐτοὶ καὶ ταῖς ἡλικίαις ἐχ ἁπλῶς γράφουσιν, ὥσπερ ἕτερον μεγάλας μὲν εἶναι τοὺς ἀκμάζοντας, μικροὺς δὲ τοὺς παῖδας ἢ τοὺς γεροντας, ἀλλὰ καὶ ταῦθα προγράφουσιν, ὡς ἐν ἡλικίαις. ὡδὶ ὅτως λέγουσιν μεγάλους ἢ μικροὺς, ὡς εἰ μείζονας ἔλεγον ἢ μικροτέρους, ἀλλήλοις παραβάλλοντες δηλονότι αὐτοὺς, ὃν ἐν τοῖς συμμέτρῳ. ὧν δ' ἀλλήλοις δίχα οἶμαι κατ' αὐτὴν ἰσάριθμον τῶν πραγμάτων τῆς φύσεως, ἅπερ ὧν διαλέγονται. ὁ γὰρ δὴ πάντων γε τῶν ἀνθρώπων, ὡσαύτως οἱ σφυγμοὶ μέγιστοι τυγχάνουσιν ὄντες ἐν τοῖς μέσοις τοῦ ἥρος, ἀλλ' ἑκάστου κατὰ τὴν ἰδίαν φύσιν. ἢ τοῦτο μὲν τοι ἢ αὐτὸ, παχεῖ λογισμῷ παντάπασιν ἀδιάθρητον ἢ συγκεχυμένον. λῆρος γὰρ οὐ σμικρὸς εἴ τις οἴοιτο τοῖς χολώδη τε ἢ θερμὸν τε καὶ διακαῆ τὴν φύσιν, ἢ τὸ ἐναντίον αὖτοῖς, τοῖς φλεγματώδη τε ἢ ψυχρὸν, μεγίστους ἐν ἦρος μέσῳ γίγνεσθαι τοὺς σφυγμούς. ἐν μὲν γὰρ ταῖς διατριβαῖς, ἢ μέχρι λόγου, τάχ' ἂν ἴσως δόξειε γίγνεσθαι, πειρωμένοις δ' ἐκ ἂν εὑρεθείη. οὐ μὲν γὰρ θερμοτέρους καὶ ξηροτέρους τῇ κράσιν ἐκ ἀναμένοντας ὄψει τὰ μέσα τοῦ ἦρος, ἀλλὰ πολὺ πρότερον οὐ σφυγμοὺς μεγίστους σφῶν αὐτῶν ἴσχοντας, οὐδ' ἐναντίους αὐτοῖς οὐδ' ὑγροτέρους τε ἢ ψυχροτέρους ἐπέκεινα πολὺ τῶν μέσων τοῦ ἦρος. ἤδη τοῦ θέρους ἀρχομένου. μόνους δὲ οὐδὲ τῇ ἀρίστῃ κατασκευῇ τοῦ σώματος ἔχοντας ἐν τοῖς μέσοις τοῦ ἦρος ὄψιν εὑρεῖν μεγίστους σφῶν αὐτῶν οὐδὲ σφυγμοὺς ἴσχοντας. οὕτω δὴ νὴ Δί' τὰς ἡλικίας ἔχει. ἢ γὰρ τούτῳ, ἀν μὲν δύκρατοι τοῖς μέσοις τοῦ ἦρος. ἂν δὲ δύσκρατοι πρότερον ἢ ὕστερον, μεγίστους ἔχουσι οὐδὲ σφυγμούς. ἀλλ' ὀρθῶς τῶν ἰατρῶν ὀδὲν ἡμῖν πύτων διωρίζατο, ἀλλ' ὡς ἂν πάντων ἀνθρώπων ὁμοίως διαλιθεμένων ἐν ἑκατόρας τῶν ὡρῶν, ὅτως ἀκριβούντων. καί τοι τάχ' ἂν προκράτοις οἶμαι τινὰ λανθάνειν, ὅστις ἢ οἷα τοῦ ὡρῶν εἴρηται παρ' αὐτῷ, ἀκριβῶς ἐν διεκνυμένῳ, μήτε φύσεις μήθ' ἡλικίας ἁπάσας πρὸς τῶν αὐτῶν ὡρῶν ὡσαύτως διατίθεσθαι. οὐδ' ἢ γ', ὁ χειμὼν, ἰσχυροτέρους νῦ ὑγιεινοτέρους, νῦ νὴ πάντα βελτίους, οὐδὲ τὸ θέρος ἐργάζεται. πρὸς δὲ γε τὸν ὠφελήμονα τοῦ βλαπτομένου τῇ αὐτῇ ἔχειν προπλὴν τῶν σφυγμῶν. πρὸς δ' ὃν αὐδυῶτ' γράφοντες ἡμῖν ἁπλῶς ὅτως, ἢ ἀδιορίστως, ἦρος τὰ μέσα μεγίστους ἐργάζεται οὐδὲ σφυγμούς. εἰ γὰρ μὴ προδείκνυσι μεγίστους, ὀδὲν ἐμάθομεν. πῶς δ' ὅταν εἴπωσιν θέρους νῦ χειμῶνος μικροὺς γίγνεσθαι οὐδὲ σφυγμούς, ὀδ' ἄχρι τοῦ, ποτόρα τῶν ὡρῶν οὐδὲ σφυγμοὺς μικροτέρους ἐργάζεται, πολλάκις προσαναγράφειν. ὁ γὰρ δὴ πῶς μικρὰν γε φήσουσιν εἶναι τὴν διαμαρτίαν, εἴ τις τὸ θέρος τοῦ χειμῶνος οἴοιτο μικροτέρους ἐργάζεσθαι τοὺς σφυγμούς, πόλ' ἐτύχοι μείζονας ἐργάζοιτο, ἢ εἰ τὸν χειμῶνα τοῦ θέρους, ἐμπαλιν ἔχοντος τἀληθοῦς. ὅτι γὰρ ἂν τις εἴπῃ τῶν τριῶν τούτων, εἴτε τὸ θέρος τοῦ χειμῶνος. εἴτε τὸν χειμῶνα τοῦ θέρους, ἢ ἐπίσης ἐν ἀμφοτέροις εἶναι τοὺς σφυγμούς, οὐκ ἀληθεύσῃ, μὴ προδείξῃς τοῦτο. εἰ δὲ προδείκνυσι νῦ διωρίσαιτο, κατά τε τὰς φύσεις τῶν σωμάτων, καὶ τὰς ἡλικίας, ἑκάστου τῶν τριῶν ἀληθὲς γνήσεται, καθάπερ ἡμῖν ἐν τοῖς ἰδίοις περὶ τούτων λόγοις διορίζεται. ἀλλ' οὔτ' αὐτὸν ἕκαστος, οὔτ' ἄλλους ἐξελέγξαι

περὶ τούτων

περὶ τούτων ἡδυνήθησαν, ὡς πολλὰ μὲν, ψευδῆ, πολλὰ δ' ἀδιόριστα λέγουσιν. οὐδὲ διὰ μίαν ἄλλην αἰτίαν τὸ τοιοῦτο παθόντες, ἢ ὅτι τοῦ συμμέτρου καθ' ἕκαστον γένος σφυγμοῦ παντάπασιν ἀμαθῶς εἶχον. ἢ διά τι, καί τοι περὶ πάντων οὕτω πικρῶς ἀλλήλοις ἐρίζοντες, περὶ τούτων οὐδὲ ζητοῦσιν ὅλως, ἀλλὰ ταλαιπώρως παρατρέχουσιν; δι' οὐδὲν ἄλλο, ἢ ὅτι πεφυρμένον τε καὶ ἀδιάρθρωτον ὑπὲρ αὐτῶν ἔχοντες τὸν νοῦν, ἑνί γε τῷ πρώτῳ σφαλέντι πάντες ἠκολούθησαν. εἶτα περὶ τῶν ἀξιολόγων οὐδὲ μίαν εἰς αὐτὰ τὰ τῆς τέχνης ἔργα, βλάβην ἢ ὠφέλειαν εἰς φερομένων, πικρῶς ἐριζόντων, οὐκ ἀλλήλοις μόνον, ἀλλὰ καὶ Ηροφίλῳ. καὶ ταῦτα μέν τοι τῆς ἔριδος ὑπὲρ ἀδήλων πραγμάτων συνισταμένης, καὶ πολλῶν καὶ μακρῶν λόγων. ἵν' ἀκριδειχθῆ, δεομένων. περὶ τῶν οὕτως ἐναργῶν, ὡς καὶ διὰ μόνης τῆς αἰσθήσεως ἔνεστι λαβεῖν, οὔτ' αὐτοὶ διορισμένως γράφουσιν, οὔτε τοὺς σφαλέντας ἐλέγχουσιν, οὐδ' εἴ τις τῶν παλαιῶν ἕτερόν τι παρὰ τὸ δοκοῦν αὐτοῖς ἔγραψε, μνημονεύουσιν, ἀλλὰ μικρὸν μὲν τὸν τοῦ παιδὸς εἰρήκασι σφυγμὸν, ὡσαύτως δὲ καὶ τὸν τοῦ γέροντος μικρὸν, ὁποτέροις δ' αὐτῶν μικρότερος, οὐκέτι γράφουσι, καί τοι σαφῶς Ηροφίλου τοῖς τε μὴ παρέργως ἐντυγχάνουσιν αὐτοῦ τοῖς βιβλίοις ὑπὲρ ἀμφοτέρων γεγραφότος. ἢ καὶ γελοῖον ἴσως ποιῶ, τὰ τοιαῦτα διορίζεσθαι βουλόμενος αὐτοῖς, οἷς οὐδὲ τὰ πρῶτα καὶ ἁπλούστατα καλῶς εἴρηται; μικρὸν γ' οὖν λέγουσι τὸν τοῦ παιδὸς σφυγμὸν, Ηροφίλου μὴ δὲ πώ ποτε μικρὸν εἰρηκότος, ἀλλὰ ποτὲ μὲν ἱκανὸν τῷ μεγέθει, ποτὲ δὲ, ἀξιόλογον, ἢ πῶς οὕτως ὀνομάζοντος. εἶτα τὶς μὲν ἡ κινοῦσα τὰς ἀρτηρίας αἰτία ξητοῦσι, καὶ τῶν εἰς τοῦτ' Ηροφίλῳ γεγραμμένων, οὐδὲν παραλίπουσι, τῶν δ' εἰς τὰ ἔργα τῆς τέχνης διαφερόντων θεωρημάτων. οὔτ' εἰ καλῶς οὔτ' εἰ μὴ καλῶς ἔγραψεν Ηρόφιλος, οὐδενὸς ἔτι μέμνηται, ὃ πρὸς τῶν θεῶν, οὐ πολὺ μέν τοι βέλτιον ἦν μὴ περὶ τοῦ τέτταρας ὑπ' Ηροφίλου λέγεσθαι τὰς διοικούσας τὰ ζῶα δυνάμεις ζητεῖν, μηδὲ πικρῶς ἐρίζειν τε καὶ ἀντιλέγειν αὐτῷ, περί γε τούτων. ἀλλ' εἴπερ ἐβούλοντο καταβάλλειν τε καὶ διεξελέγξαι αὐτὸν εἰκῆ ληροῦντα, τῶν τοιούτων αὐτοῦ μνημονεύειν, ἃ φανερῶς τοῖς ἐναργέσι μάχεται καὶ ταῦτα μαρτύρων ἀριθμὸν οὐκ ὀλίγον ἀθροῖσαι κατ' αὐτοῦ δυνάμενοι; τούς τε γὰρ μετ' Ηρόφιλον τὰ περὶ σφυγμῶν πραγματευσαμένους, καὶ σχεδὸν τοὺς νῦν ἅπαντας ἕξουσι μαρτηροῦντας, ὡς ὁ τῶν παίδων σφυγμὸς μικρότερός ἐστι τοῦ τῶν γερόντων, καὶ πολλῷ γέ τις μικρότερος. ὥστε τις ἐμοὶ πρόην ἔφασκε καταγελῶν ὅλου τοῦ ἐρωτήματος, οὐδὲ ζητήματος, ἄξιον εἶναι τὸ πρᾶγμα. πολὺ γὰρ μικροτέρους ὑπάρχειν τοὺς τῶν παίδων, καὶ διὰ τοῦτο καλῶς μηδὲ γεγράφθαι τὶ περὶ αὐτῶν. τοιούτους οὖν μυρίους ἔχοντες μάρτυρας, καὶ τ' ἄλλα φιλονεικοῦντες ἀεὶ πρὸς Ηρόφιλον, οὐκ οἶδ' ὅπως τὰ τοιαῦτα παραλελοίπασι τὴν ἀρχὴν, οὐδ' εἰ γέγραφεν αὐτὰ γιγνώσκουσιν. οὐδὲ γὰρ αὐτῆς τῆς ἰατρικῆς, αὐτοῖς πάνυ φροντίς ἐστιν, ἀλλὰ μόνον ἐκείνων τῶν δογμάτων, ἃ τὰς ἐν ταῖς διατριβαῖς φλυαρίας αὐξῆσαι δύνατο. ταῦτ' οὖν ἐκλέγουσι μόνον τῶν Ηροφίλου βιβλίων τὰ κεφάλαια, τὰ δὲ ἄλλα παντάπασιν ὑπερβαίνουσι, καὶ διὰ τοῦτ' οὐδ' ὅλως ἴσασι τί γέγραφεν Ηρόφιλος, εἰς ἣν τὰ τῆς τέχνης ἔργα μεγάλως διαφέρον, ἐναντίον δ' οἷς οὗτοι λέγουσι. διὰ τοῦτο γοῦν καὶ περὶ τῶν ῥυθμῶν, ὅσα μὲν ἐχρὴν αὐτοὺς ἔτι παίδας ὄντας ἐν τοῖς τῆς μουσικῆς διδασκαλίοις ἐκμαθεῖν, ταῦτ' οὐδόλως εἰς τὰ τῆς ἰατρικῆς συγγράμματα φέρουσι, τὸ τῶν ὀψιμαθῶν πάθημα πάσχοντες, οὐδὲ σιωπῆσαι δυνάμενοι καὶ ἑτέρας ἢ τέχνης. πῶς δ' ἀκρὸ ῥυθμοῦ δεῖ σημειοῦσθαι, οὐκέτ' οὐδεὶς ἔγραψεν αὐτῶν ἀλλ' Ηρόφιλος γε τὴν ἐναντίαν ὁδὸν ἰὼν αὐτοῖς, παραλίπει μὲν ἃ παρὰ τοῖς μουσικοῖς ἐχρὴν μεμαθηκέναι τὸν ἀξίως τῆς τέχνης πεπαιδευμένον, ὡς ὑδιεταμένοις δ' αὐτοῖς διαλέγεται, τὸ χρήσιμον εἰς τὴν ἰατρικὴν ἐξ αὐτῶν λαμβάνων. οἶδ' ὅταν τὴν θαυμαστὴν ταύτην, ὡς αὐτοὶ καλοῦσιν, τεχνολογίαν τὴν περὶ τῶν ῥυθμῶν διεξέλθωσιν, οὐκέτ' αὐτοῖς μέλει δεῖξαι, πῶς ἄν τις ἱκανῶς πεογνῶναι τι δι' αὐτῶν, ἢ σημειώσασθαι γένοιτο. ταῦτ' ἄρα καὶ τὸν παίδων σφυγμὸν μικρὸν λέγουσιν, Ηροφίλου τἀναντία γράφοντος, οὐδὲ μέχρι τοσούτου διασκέψασθαι σπουδάζοντες, ὡς ἐννοῆσαι δυνηθῆναι ποιά τις παρὰ τοῖς ἀνθρώποις μεγάλη καὶ μικρὰ διαστολὴ λέγεται, καὶ γὰρ ὑδι κύστεων, καὶ φυσῶν χαλκευτικῶν καὶ ἀσκῶν καὶ γαστέρων καὶ μητρῶν καὶ παντὸς ἁπλῶς τοῦ κοιλότητα τινὰ κεκτημένου, μεγάλας τε καὶ μικρὰς εἰώθαμεν διαστολὰς ὀνομάζειν. καὶ πολλάκις γε μικρὸν μὲν τὸν ὄγκον εἶναι φαμὲν τῆς γαστρὸς, μέγαν δ' εἰ τύχοι τὸν τῆς κύστεως. καὶ μικρὸν μὲν τὸν τοῦ ἀσκοῦ, μέγαν δὲ τὸν τῆς γαστρὸς. εἴποιμεν δ' ἂν ποτὲ καὶ τὴν κύστιν, εἰς ὄγκον τε μέγαν καὶ διαστολὴν ἀφικέσθαι μεγίστην, τὸν δ' ἀσκὸν καὶ τὸν σάκκον, εἴκοσι πολλάκις ἑαυτῶν ἐντὸς τοιαύτας κύστεις δέξασθαι δυναμένους, μηδέπω τὴν μεγίστην ἔχειν διαστολήν. λογιζόμεθα γὰρ οἶμαι πρὸς τὴν ἑκάστου τῶν σωμάτων κοιλότητα, τὴν διάστασιν αὐτοῦ χρῆναι παραβάλλειν, οὐχ ἁπλῶς ἀκφαίνεσθαι κατὰ πάντων ἑνὶ μέτρῳ χρωμένους. ἔστι γάρ τι τὸ μέτρον ἐν ἑκάστῳ καθ' ὃ μή τε τείνεσθαι τοὺς τὰς κοιλότητας ἑαυτῶν ἐντὸς ἔχοντας χιτῶνας, μήτε χαλαροὺς εἶναι συμβέβηκεν. ὅταν οὖν ἢ τοι τάσις ἐν αὐτοῖς ἢ κοιλότης ἐμφαίνηται, τότε μεγάλους καὶ μικροὺς λέγομεν ὑπάρχειν τὰς διαστολάς. ἡνίκα δὲ μή τε αἰσθητὴν κοιλότητα δυνατὸν ἔτι θεάσασθαι, μήτ' ἤδη πονοῦσιν οἱ χιτῶνες ὑπὸ τῆς διαστολῆς τεινόμενοι, μετρίαν τέ τινα, καὶ σύμμετρον, καὶ κατὰ φύσιν τῷ σώματι τὴν τοιαύτην διάστασιν εἶναι φαμὲν. τὶ δὴ οὖν χαλεπὸν ἐκ τούτων ὁρμηθέντας, ἐννοῆσαι περὶ τῆς ἀρτηρίας, ὡς καὶ ταύτην σῶμα κοῖλον ὑπάρχουσαν, ἀναγαῖον ὅρους ἔχειν τῆς ἐφ' ἑκατέρως κινήσεως, καὶ μήτ' εἰς ἄμετρον διίστασθαι (ῥαγῆναι γὰρ ἂν) μήθ' εἰς ἐλάχιστον συστέλλεσθαι; κωλύειν γὰρ τὴν τῶν χιτώνων φύσιν σκληρὰν καὶ δυσσύμπτωτον ὑπάρχουσαν.

Ε στιν οὖν τις αὐτάρκης διαστολὴ τῆς ἀρτηρίας, ὡς μή τε διατείνειν, μήτ' ἀκριπεῖν τὶ χαλαρὸν αὐτῆς μόριον, ἣν σύμμετρον τ' εἶναι φήσομεν καὶ κατὰ φύσιν. εἰ δὲ μὴ, καθ' ἕνα τὸν αὐτὸν ἄνθρωπον ἀναγκασθησόμεθα λέγειν μεγάλους τε καὶ μικροὺς, καὶ συμμέτρους ὑπάρχειν σφυγμοὺς, καί τοι δεινὸν ἐν ἀρίστῃ φύσει, τὸ μὴ πάντας εἶναι συμμέτρους, πολὺ δὲ δεινότερον τὸν αὐτὸν σφυγμὸν, μέγαν θ' ἅμα καὶ μικρὸν, τὸ σύμμετρον γίνεσθαι, τοῖς μὲν μικροτέροις παραβαλλόμενον, μέγαν, τοῖς δὲ μείζοσι μικρὸν, ἀμφοτέροις δ' ὁμοῦ, σύμμετρον. δέον, ὅταν μὲν τῷ μικροτέρῳ παραβάλληται μείζονα καλεῖν αὐτὸν. ὅταν δὲ τῷ μείζονι, μικρότερον. ἀμφοῖν δὲ, μέσον. οὕτως

γὰρ ἡμῖν ἔξεστι καλεῖν οὐδὲ ἐν ταῖς ἀρίσταις φύσεσι σφυγμοὺς, ἀλλήλων μὲν, μείζονάς τε καὶ μικροτέρους, συμμέτρους δ' ἅπαντας, εἴπερ τι τῶν ἀνωτέρω λεχθέντων μνημονεύοιμεν, ὁπόταν πρὸς τὴν φύσιν τοῦ ὑποκειμένου σώματος ἀκριβλέπειν ἐφάσκομεν δεῖν, ὅταν τὸ σύμμετρον τε καὶ τὸ μέγα καὶ τὸ μικρὸν ἐξευρεῖν ἢ προκείμενον. ὅταν δ' ἁπλῶς ἀλλήλοις παραβάλλωμεν οὐδ' ὄγκους τῶν σωμάτων, μεῖζον μὲν καὶ ἔλαττον καὶ μέσον ἀμφοῖν ὀνομάζειν, μέγαν δὲ καὶ μικρὸν καὶ σύμμετρον μηδέπω. τὸ μὲν γὰρ μεῖζον τοῦ ἐλάττονος ἐστιν ὑπερέχον, τὸ δὲ μέγα τοῦ ὁμογενοῦς συμμέτρου, μεῖζον. ὥστ' ἄμφω μὲν ἐν τοῦ πρός τι λέγεσθαι, ἀλλὰ τὸ μὲν μεῖζον, πρὸς ἅπαντα τοῖς μικροτέροις παραβαλλόμενα. τὸ δὲ μέγα πρὸς ἓν μόνον τὸ ὁμογενὲς μέτριον. εἰ γὰρ ἐκείνου μεῖζον εἴη, μέγα καλεῖται. ἀντίστροφα δὲ τούτοις, ὠθεῖ τε μικροτέρου καὶ μικροῦ χρὴ νοεῖν. σύμμετρον δὲ καὶ μέτριον εἰ τὸν λεκτέον, τὸ κατὰ τὴν οἰκοῖαν φύσιν ἔχον, ὥσπερ ἀσύμμετρον τε καὶ ἄμετρον τὸ παρὰ τὴν φύσιν. Ἐπεὶ τοίνυν ἔστι σῶμα κοῖλον ἡ ἀρτηρία, τῇ διάστασιν αὐτῆς ἀνάγκη ποτὲ μὲν οἰκείως τε καὶ συμμέτρως τῇ τε χρείας, ἧς ἕνεκα πρὸς τῇ φύσεως ἐγένετο τοιαύτη, καὶ πρὸς ἔτι τῶν χιτώνων τῶν αὐτῆς, ποτὲ δ' ἀμέτρως ὠθεῖ τελεῖσθαι. δείκνυται δ' ἐν ἑτέροις, ὡς ἐν ταῖς ἀρίσταις φύσεσιν εἰς τοσοῦτον διαστέλλεσθαι πέφυκεν, εἰς ὅσον τήν τε χρείαν ἱκανῶς πληρῶσαι, καὶ μηδὲν οὐδ' χιτῶνας λυπῆσαι. τὸν οὖν βουλόμενον ἐν κανόνι προσέχειν ἐν ταῖς τῶν μεγάλων τε καὶ μικρῶν σφυγμῶν διαγνώσεσι, τὴν ἀρίστην φύσιν ἐξευρόντα, καὶ γνόντα μιᾶς ἀρτηρίας ἡστινοσοῦν ἐν αὐτῇ τόν τε τε τοῦ σώματος ὄγκον, τόν τε τῇ διαστολῆς, μεμνῆσθαι χρὴ καὶ συλλογίζεσθαι, μέχρι πόσου, τὴν μείζονα ταύτης ἀρτηρίαν, εἰκὸς ἔχειν μείζονα καὶ τὴν διαστολὴν ἐν ταῖς ἀρίσταις φύσεσιν. εἶτ' εἰ μὲν εὑρίσκοιτο τηλικαύτην ἡλίκην ἔσεσθαι στοχάζοιτο, σύμμετρον οὕτω καλεῖν τὸν σφυγμόν. εἰ δ' ἤ τοι μείζονα ταύτης, ἢ ἐλάττονα, μέγαν ἢ μικρόν. εἴσεται δὲ τὸ τῇ ἀρτηρίας μέγεθος ὠθεῖ τῇ ἀρίστης φύσεως, ἤτοι διὰ τῇ ἀνατομῆς, ἤτοιν κατὰ περίπτωσιν. εἴτε κατ' ὑπτήδευσιν γιγνομένης, ἢ συλλογισάμενος, ἐκ τῶν ἐν τοῖς περὶ τῆς ἀρίστης κατασκευῆς εἰρημένων. καί τοι κἂν εἰ μὴ γιγνώσκη πηλίκη τίς ἐστιν ἡ ἀρτηρία τοῖς τὴν ἀρίστην φύσιν ἔχουσιν, ἀλλὰ τόν γε σφυγμὸν αὐτῶν μεμνημένος, εἴθ' αὖθις συντυχὼν ἑτέρῳ τινὶ, καὶ δυνάμενος συλλογίσασθαι, πότερον εἰκὸς μείζονα οὖσαν, ἢ μικρότερον ἐκείνου τὰς ἀρτηρίας ἔχειν, οὕτως ἤδη παραβάλλειν τε τοῦ κατὰ τὴν διαστολὴν ὄγκῳ δυνήσεται, καὶ στοχάζεσθαι, πότερα σύμμετρος, ἢ μέγας, ἢ μικρὸς ὁ σφυγμός ἐστιν. εἰ μὲν γὰρ ὅσῳ φαίνεται μείζονας τὰς ἀρτηρίας ἔχειν ὁ παραβαλλόμενος ἄνθρωπος, τοσούτῳ καὶ τῇ διαστολὴν αὐτῶν ἔχοι μείζονα, σύμμετρον ἐροῦμεν τὸν σφυγμόν. εἰ δ' ἤτοι πλέονι τὸ τῇ ἀρτηρίας μέγεθος, ἤπερ τὸ τῇ διαστολῆς ὑπερβάλλειν δόξειεν, ἢ ἔλαττον εἴη, μέγαν οὕτως, ἢ μικρὸν καλέσομεν. εἰ μὲν τὸ τῇ ἀρτηρίας σῶμα φαίνοιτο μεῖζον, ἤπερ τὸ τῶν σφυγμῶν, μικρόν. εἰ δὲ τὸ μὲν τῇ ἀρτηρίας ἔλαττον τὸν δὲ τῶν σφυγμῶν μεῖζον, μέγαν. οὕτω δὲ καὶ κατὰ λοιπὰ γένη τῶν σφυγμῶν, τό τε κατὰ τὴν κίνησιν αὐτὴν, ἐν ᾧ τάχος τε καὶ βραδυτῆτα διαγινώσκομεν, καὶ τὸ κατὰ τὴν ἠρεμίαν ἐν ᾧ πυκνότητα καὶ ἀραιότητα, καὶ τὸ κατὰ τὸν τόνον, ἐν ᾧ σφοδρότητα καὶ ἀμυδρότητα, καὶ προσέτι τὸ κατὰ τὸ σῶμα τῇ ἀρτηρίας, ἐν ᾧ σκληρότητα καὶ μαλακότητα. ἐν ἅπασι γὰρ τούτοις, τόν τε σύμμετρον ὠθεῖ τῇ ἀρίστης φύσεως ἐξευρήσομεν, οὐδ' τε ἀμέτρους, ἢ δι' ὑπερβολὴν, ἢ δι' ἔλλειψιν οὐκ ἀλλήλοις, ἀλλὰ τοῦ συμμέτρου παρεξετάσωμεν.

ΓΑΛΗΝΟΥ ΠΕΡΙ ΔΙΑΓΝΩΣΕΩΣ ΣΦΥΓΜΩΝ ΒΙΒΛΙΟΝ γ'.

ΟΤΙ μὲν ἡ τοῦ συμμέτρου καθ' ἕκαστον γένος σφυγμοῦ νόησις τε καὶ διάγνωσις ἡγεῖται τῇ τῶν ἀμέτρων, καὶ ὡς ἐν τοῖς ἄριστα κατασκευασμένοις σώμασιν, αἱ ἀρτηρίαι πᾶσαι σύμμετρον σφύζουσιν, ἐν τοῦ πρὸ τούτου λόγῳ διήλθομεν. εἰς τίνα δὲ χρὴ σκοπούμενον γνωρίσματα, καθ' ὅν τινα χρὴ τρόπον ὑπερβάλλοντα τοῖς σφυγμοῖς οὐδ' δακτύλους ἀσκεῖν τὴν ἁφὴν διαγνωστικὴν ἐξ ἑτοίμου γίγνεσθαι, τῇ τε συμμετρίας αὐτῶν, καὶ τῇ ἀμετρίας ἐφεξῆς ἐροῦμεν, ἀπὸ τοῦ κατὰ τὴν κίνησιν ἀρξάμενοι γένους. Ὅτι μὲν οὖν τὸ πόσον τοῦ χρόνου μόνον οὐχ ἱκανὸν γνώρισμα συμμέτρου τε καὶ ἀσυμμέτρου κίνησεως, ἀλλὰ καὶ τὰς διαστάσεις καθ' ὧν ἐν ἔχθη τὸ κινούμενον ὠθεῖ βλέπειν χρὴ, διὰ τῶν ἔμπροσθεν αὐτάρκως ἐπεδείξαμεν, ἐνθάκαὶ οὐδ' ἐξηγουμένους κακῶς τὸν ὅρον τοῦ ταχέως σφυγμοῦ διηλέγξαμεν, οὐ μὴν αὐτοῖς γ' εἴπομεν ὅπω ἀκούειν χρὴ βέλτιον, ἀλλὰ νῦν ἐροῦμεν. οὔτε γὰρ μακροῦ δεησόμεθα λόγου, φθάνοντος ὅσα πρὸς τὴν νόησιν αὐτοῦ συντελεῖ διὰ τῶν ἔμπροσθεν ἐξηγήσασθαι, καὶ ἄλλως χρήσιμος ἡμῖν ὁ λόγος ἔσται πρὸς τὰ παρόντα. τοῦ τοίνυν ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ περιγράφοντος ἡμῖν τὴν κίνησιν σφυγμοῦ ταχέος λεγομένου, καὶ βραδέος αὖ τοῦ ἐν πολλῷ πρὶν, μὲν διορισθῆναι τὰ σημαινόμενα τῶν ὀνομάτων εἰκότως ἐσφάλλοντο τινὲς, οἰόμενοι ταυτὸν ἔκ τε τοῦ πολλοῦ καὶ τοῦ πλείονος, ὀλίγου τ' αὖ πάλιν καὶ ὀλιγωτέρου δηλοῦσθαι. δειξάντων δ' ἡμῶν, τὰ πρὸς ὁτιοῦν τὸ τυχὸν ἑκάστο τε λεγόμενα, τὰ δὲ πρὸς τὸ σύμμετρον ὁμογενὲς μόνον, οὐκέτι χαλεπὸν, οὐδὲ νῦν εἶναι, πῶς ἐν ὀλίγῳ μὲν χρόνῳ τὴν τοῦ ταχέος σφυγμοῦ κίνησιν περιγράφεσθαι λέγομεν, ἐν πολλῷ δὲ, τὴν τοῦ βραδέος. εἰ γὰρ φάνοιμεν γιγνώσκοντες ὠθεῖ πόσῳ χρόνῳ πόσην ἤνυσε διάστασιν ὁ σύμμετρος σφυγμός. εἶθ' ἑτέρου τὸν ἴσον ἔχοντος χρόνον, ἐλάττονα τῇ διάστασιν εὕροιμεν, ἐν πολλῷ χρόνῳ τὸν τοιοῦτον ἐροῦμεν κεκινεῖσθαι. θαυμάζετω δὲ μηδεὶς, εἰ δυοῖν κινήσεων τὸ ποσὸν τοῦ χρόνου ταυτὸν ἐχουσῶν, τῇ ἑτέραν μόνον ἐν πολλῷ χρόνῳ γεγονέναι φαμὲν, οὐ μὴν ἀμφοτέρας ὁμοίως. καὶ γὰρ δυοῖν ἅμα παίδων πεμφθέντων εἰς διαφέροντας τόπους, εἴτ' ἐπανελθόντων ἅμα, τὸν μὲν ἕτερον ἐπηνέσαμεν, ὡς ἐν ὀλίγου χρόνου τὴν ὁδὸν ἀνύσαντα, τὸν δ' ἕτερον ἐψέξαμεν, ὡς ἐν πολλῷ.

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 77 sur 494

πολλῷ. πῶς γὰρ τὸ ϕ̄ ὀλίγῳ μήκει ὑπερβλέποντος, ὀλίγου, ἢ πολλοῦ τὸν χρόνον ἔσεσθαι φαμὲν, οὐχ ἁπλῶς. κατὰ τοῦτο μὲν δὴ καὶ σφυγμὸν ἐρῶμεν, ϕ̄ ὀλίγῳ χρόνῳ γιγνόμενον ταχὺν ἔσεσθαι, καὶ βραδέως ϕ̄ πολλῷ, καὶ οὔτε ὄρος οὔτε εἰρημένους ἀπεδεξάμεθα, κατ' ὃν εἰρήκαμεν τρόπον ὀξυγούμενοι. εἰδέναι δὲ βέλτιστον ἔσεσθαι δοκεῖ πρόπος, ἀναμνησθεὶς ὅτι μὴ θάτερον σημαινόμενον ἀκούοντας ϕ̄ λέξεως, ἀπεδείχθησαν ψευδεῖς οἱ ὁρισμοὶ, πειράσθω τινὰς ὁρισμοὺς, ὅτι ἄχαρον μὲν ἴσως γυμνάσιον γυμνάσασθαι ἄν, οὐ μὴν τοῖς γε προκειμένοις ἀναγκαῖον.

Ὅθεν δ' ἡμεῖς πρὸ τοῦ πῶς ὁρίζεσθαι χρὴ τοὺς τοιούτους σφυγμοὺς ἐρῶμεν. ὅτε μὲν ἀναγκαῖον ὅλως, ὅτ' ἔστω ϕ̄ ἀναγκαῖον φαίνοιτο, ϕ̄ προειρημένης πραγματείας οἰκείου, ἀλλ' ὧν δεῖ τετάρτῳ πρὸς διαφορᾶς σφυγμῶν, ἱλαρῶς εἴρηται πρὸς αὐτῶν. ϕ̄ δ' ὑπονοίας μόνης ἀξιώσαντες εἰς τὰ προκείμενα μνημονεύειν, ὧδε τὸ συνεχὲς τοῦ λόγου μεταβῶμεν. Ἤδη γὰρ ὅπερ ἡμεῖς εὕρομεν ὧν αὐτοῖς, εἰπεῖν καιρὸς, εἰς τὴν διάγνωσιν αὐτοῦ συντελοῦν μέγιστον. μᾶλλον δ' εἰ χρὴ τἀληθὲς εἰπεῖν. τὸ παῦ ἤδη ῥηθήσεται. ἀξιοῦμεν γὰρ ὅστε τοῦ χρόνου καὶ ϕ̄ διαστάσεως τὸ ποσὸν σκοπεῖν. ἀλλ' ὧδε τὰς ὧν αὐτοῖς ἀναλογίας, ὑπὲρ ὧν ὧν ϕ̄ δεῖ πρὸ τοῦ δὲ βιβλίῳ διελήλυθαμεν, ἵνα τὸν θάτερον καὶ τὸν βραδύτερον ἐδιδάσκομεν σφυγμὸν. ἐκεῖ μὲν γὰρ ἀναγκαίως εἴρη) πῶς τὸ ϕ̄ πλάνης ὑπάρχειν αὐτοῦ δεῖ τὸ χρόνου μόνου διακρίνοντας αὐτοῦ, εἰς ποσῶ ἢ διάγνωσιν χαλεπὰ καὶ μακρὰ καὶ δύσκολα, καὶ ϕ̄εῦδος ἀδιάφορα ἐμοί γ' ὄντα ἔφαμεν. τὸ μὲν γὰρ τάχος τε καὶ βραδύτητα ἴδῃ τῷ πρώτῳ ὁρμῷ ϕ̄ ἀρτηρίας γνωρίζομεν, τὸν δὲ λόγον τοῦ χρόνου πῶς τὸν χρόνον, ἢ ϕ̄ διαστάσεως πῶς τῷ διάστασιν, ἵν' ὀξύρροιμεν, παμπόλλου δέομεθα χρόνου. ὡς ὅτ' ἀναμένομεν, αὐτὰ λογίζεσθαι πῶς τῷ ὧδε τῶν ἀῤῥώστων διάγνωσιν. ἀλλ' ὥσπερ εἰ καὶ παρόντα ἴνα θεασάμενοι τύχοιμεν, αὐτὸς ὁ ῥοῖζος ϕ̄ ὁρμῆς ἱκανὸς τὸ τάχος ὧν δ' εἶναι, ὅτως ἔχει κἀπὶ ϕ̄ ἀρτηρίας. καὶ γὰρ ἢ ἐπεγειρόμενον, ἢ ἐκλελυμένον ἐστὶν εὑρεῖν τῷ κίνησιν αὐτῷ. ἕκαστον γὰρ τῶν κινουμένων σωμάτων ἐκ τοῦ τόπου ὧν οἷς ἑκάστοτε γίγνεται διαγινώσκομεν ὅπως κινεῖται. ὅταν μὲν γὰρ ἐγχρονίζῃ τοῖς τόποις βραδέως εἶναι ϕ̄ κίνησιν φαμὲν. ὅταν δ' ἀπαλλάττηται ῥᾳδίως, ὠκέως. οἰδεν δὴ φυσικῶν ἐκδεξόμενόν ζητήσειν τὸν λόγον, εἰς τὸ κινούμενον σῶμα καὶ μένει κατά τι. δ' ἅπαντα μὲν δὴ καὶ τοῦτο παντὸς μᾶλλον ἀληθὲς ὧν τοῖς πρὸς ϕ̄ κινήσεως. ἀλλὰ νῦν φυλαξώμεθα τηλικούτοις ἡμᾶς αὐτοὺς προβαρτῶν ζητήμασι. ὅπερ ἢ φαντάζεται μόνον ἡ ἀΐδηλος εἰς τὴν διάγνωσιν τῶν ταχέων τε καὶ βραδέων σφυγμῶν, τοῦτο ἀρκεῖ λεχθῆναι, τὸ ϕ̄ μὲν ἀκριβῆ ὄντα φαίνεσθαι οὐ τόπος ὧν οἷς ἑκάστοτε γίγνεται ῥᾳδίως, ϕ̄ δ' ὑδὲ πλέον ὧν αὐτῷ μένοντα. ἢ καλεῖσθαι τὴν μὲν, ὠκέαν ὅτως, τὴν δὲ βραδεῖαν, ἢ τὰς ἐκ τῶν τόπων μεταβάσεις, ϕ̄ ἀΐδηλος τὴν διάγνωσιν ποιουμένης, ὁ ἢ τῶν ϕ̄ ὅλης κινήσεως χρόνου, οὐδ' ἰδίᾳ κἠ μόνου, οὐθ' ὅσα τοῦ ποσῷ πεφυκὸς λέγεται. καὶ ἢ τοῦτ' ἤμειν, ἑτοίμη τοῦ τάχος τε καὶ τ' βραδυτῆτος ἡ διάγνωσις γίγνεται, ἐκ ἂν γενομένη, ἐπὸρ ἀνεμένομεν, ποσότητα χρόνων τε καὶ διαστάσεων, λαβόντες τὰς ὧν αὐτοῖς ἀναλογίας σκοπεῖσθαι, ἀλλ' ἐκ ἀναμένομεν διηνεκῶς. ἢ γὰρ τὴν πρώτην ὑπόβολὴν ϕ̄ ὄψεως ἀῤῥήτῳ τινὶ χρόνῳ βραχύτητι προχρησάμενοι, τὴν μόνην τοῦ κεκινημένου σώματος ἐγνωρίσαμεν, ἐφ' ᾗ σωτελογισάμεθα τὴν μετάβασιν. ὅσα γοῦν προῤῥωθὲν ὁρῶμεν, ὅτιν' ὅτε τοῦτα μείζει πλείονος, ἡμῖν μένοντα φαντάσεις, καὶ ὅτι τάχιστα κίνητα, ὧ καὶ δῆλον ὅτι συλλογισμῷ τ̄ κίνησιν, ὃν αἰσθήσει γνωρίζομεν. Ὅταν μὲν γὰρ ἕκαστον τῶν πρώτων αἰσθητῶν μορίων τοῦ κινουμένου σώματος, ὧν τῷ πρώτῳ αἰσθητῷ τόπῳ, τὸν πρῶτον αἰσθητὸν χρόνον ὑπομένει, τοιοῦτα ἀλλοιοῦται τὸν δοκεῖ τὸ βλεπόμενον. Ὅταν δ' τὸ πρῶτον αἰσθητὸν μόριον, ὧν τοῦ πρώτῳ ὅδε τόπῳ, τὸ πρώτῳ αἰσθητοῦ χρόνου, βραχύτερον ὑπομένει χρόνου, τοιοῦτα κινήσθαι δοκεῖ. ἕκαστον μὲν γὰρ τῶν εἰρημένων εἰς ἄπειρον τέμνεσθαι δύναται, πρός γε τὴν φύσιν, αἰσθήσει δὲ μετρόμενα, πρῶτα τινὰ καὶ ἄτμητα κέκτηται μόρια, ᾧ καὶ δῆλον, ὅτι συλλογισμῷ μὲν ἅπαντα κίνησις, ἐκ αἰσθήσει διαγιγνώσκεσθαι δοκεῖ. ὧν γ' ὧν τῷ πρώτῳ πῶς αἰσθησιν χρόνῳ, τὸ πρῶτον ὅδε τὸ μόριον, ὧν τοῦ πρώτῳ πῶς αἰσθησιν τόπῳ μένει, τοῦτο μόνον τὰς κινήσεις ὠαργῶς ὁμολογοῦμεν, ἐκ αἰσθήσεσιν, ἀλλὰ συλλογισμῷ λαμβάνειν, ὥσπερ ϕ̄ τε ὑδρογνώμονος σκιᾶς, καὶ σελήνης καὶ ἡλίου, καὶ τῶν ἄστρων ἁπάντων, ὅσα' ἄλλα πλεῖστον ἡμῶν ἀφέστηκεν. ὧν δ' ὡς ἐῤῥέθη, βραχύτερος ὁ χρόνος τ' πρώτου πῶς αἰσθησιν, ἄχρονος ἢ τε μόνη καὶ ἡ ὀξυτάτη ἀξία τῶν τόπων δοκεῖ, πᾶν γ' ὅτι ἐν ἐλαττόνι τοῦ πρώτου πῶς αἰσθησιν χρόνῳ γίγνεσθαι, τοῦτ' ἄχρονον ἔσεσθαι φαντάζεται. ταῦτα μὲν δὴ ἰδίᾳ κάλλιον περιλαμβάνεσθαι ϕ̄ προειρημένῳ, τά τε νῦν προκείμενα καλῶς ἐκμανθάνειν, ἀλλά τε πολλὰ ϕ̄ ἰατρικῆς. ἡμῖν δ' ἀρκέσει καὶ τὰ τοσαῦτα πῶς ϕ̄ δεῖν τοῦ μὴ χρόνῳ καὶ διαστήματος ὧν σκοπεῖσθαι τὸ ποσὸν, ἀλλ' αὐτὸ τὸ ποιὸν ϕ̄ κινήσεως, ὅπερ ὅτι μὲν διόρισται, ὀξ ὧν δ' εἴπομεν ὁρμώμενον, ἄν γε μὴ παντάπασιν ἀδύνατος τε καὶ ἀπαλαίπωρος ἦς, ὁ χαλεπῶς τοὐξ τἀληθὲς, εἰς δύναμιν ἀνθρώπινον. ἔστι μᾶλλον, εἰ οὖν ἀνωμαλίας ἢ τάχος ἢ βραδύτητα σφυγμοῦ διαγινώσκειν μελετώης, εὑρὼς ἂν ὡς ϕ̄ δεῖ ποιῷ κινήσεως, ἡ γλύκυσις αὐτοῖς. μιᾶς γοῦν διαστολῆς πολλάκις, ἡ μὴ ἀρχὴ τ' κινήσεως ὠαργῶς ὠκύτερον φαίνεται, τὸ δ' ὀξῆς βραδύτερον, ἄμβις ἢ τὸ πέρας ὠκύτερον ὁ ποσότητας ἴνας, ἢ χρόνων, ἢ δυνάμεων, ἢ διαστάσεως ἀειμένης ἡμῶν, ἀλλ' αὐτὸ μόνον τὸ ποιὸν τ' κινήσεως σκοπεμένων. ὅκου δ' ὑδὲ πολῆς ψαυστέον, ὁπόταν τὸ γένος ὅλον τ' σφυγμῶν ὑδὲ σκοπόμεθα. τ' γὰρ ἔξω πέρας τ' κινήσεως ὅτως ἂν ἀισθανοίμεθα μόνου, ὁ πάσης αὐτῆς. ἐκ δὲ τούτων ὁκ ἄδηλον ἦδη, τὸ, οὓς τοιούτους σφυγμοὺς δεῖν ἔσεσθαι πάντως, μήτε μικροὺς, μήτ' ἀμυδροὺς. ὁ γὰρ οἷόν τε τριχῆ τέμνειν τὴν κίνησιν, ὅτε ϕ̄ τῆς μικρᾶς διαστάσεσιν, ὅτ' ϕ̄ τῆς ἀῤῥώστους δυνάμεσι. κωλύει γὰρ ὑδὲ μὲν τῶν πρότερον ἡ σμικρότης, οὐχ ὑπομένουσα τομὴν εἰς αἰσθητὰ μόρια, ὑδὲ δὲ τῶν δ' ὑστέρου, ἡ ἀῤῥωστία ϕ̄ φύσεως ὀκλάζουσα πῶς τὴν θλῖψιν. δ' ἂν ἴσως γοῦν οὐδ' ὑδὲ τῶν ληθαργικῶν σφυγμῶν ὄψιν φορέσαι τινὰ ἀνωμαλίαν, ἴσως ἂν, ὅτι δ' εἶται μὲν πάν-

των θλίψεω εἰς τὴν διάγνωσιν, οὐχ ὑπομένει δ' αὐτὴν τὰ ἀξιόπιστα. σωστέον δ' ἐν ἑκάστῳ καὶ πρὸ μικροῦ ἅμα, περὶ τὰς διαγνώσεις ἐὰν χρὴ, τὸν μέλλοντα τὴν προσήκουσαν ἑκάστῳ σφυγμῷ διδυρήσειν ἐπαφὴν, εἰ γὰρ ὁ μὲν μέγιστος θ' ἅμα καὶ σφοδρότατος ἰσχύρας ἀνέχεται θλίψεως, τῷ δ' ἄλλῳ ἑκάστος εἰς ὅσον ἂν, ἤτοι σφοδρότατος ἢ μεγέθους ἕνεκεν ἔχῃ, εἰς ποσοῦτον ἐλαττόνος. πρῶτον μὲν ἀκριβῶς χρὴ πόσον ἀφεστήκασι τὸ μέγιστόν θ' ἅμα καὶ σφοδρότατον διαγινώσκειν, δεύτερον δὲ συλλογίζεσθαι πόσον ἀρκεῖ τὴν θλίψεως ἐπιφανῆναι τοῖς ὕστερον ἐχουσιν. ἑκατέρως γὰρ ἁμαρτάνειν ἀναγκαῖον, εἴθ' ὑπερβάλλοιμεν τὴν ἀναλογίας, εἴτ' ἐλλείποιμεν. ἐφ' ὧν μὴ γὰρ ἂν ἔλαττον ἦν θλίψωμεν, ἐκφεύξεται τὴν τῶν ἡμᾶς κινήσεως, ἐφ' ὧν δ' ἂν πλέον, τὴν ἐκτός. ὥστε πρῶτον μὴ ἀνώμαλον ποτε τὴν κίνησιν ὅσαν, γνωστέον. ἔπειτα ἢ κατὰ ψυχὴν ὑπὲρ ὅλης ἀφαιρούμεθα πολλάκις, ἀφ' ἧς τοῖς μέρεσι κακῶς διεγνωμεν. εἰ γὰρ ἢ τοι τὸ πρότερον αὐτῆς μόριον ὠκύτερον ἢ τὸ δεύτερον ὑπάρχει, γιγνώσκοιτο δ' ἡμῖν αὐτῷ θάτερον μόνον, ἀνάγκη πρῶτον μὲν ὡς ἀνώμαλος ἐστὶν ἡ σύμπασα κίνησις ἀγνοεῖν, ἔπειτα δ' ἢ τοι ταχέαν, ἢ βραδεῖαν αὐτὴν εἶναι νομίζομεν, δεῖ δ' ἑτέραν ἁπλῶς ὑπάρχουσαν. ἧς γὰρ κινήσεως τὸ μὴ πρότερον ἢ μόριον, ὠκύ, τὸ δὲ δεύτερον βραδύ. τοῦτ' ἐκ ἂν τις, ὅτ' ὠκεῖαν ἁπλῶς, ὅτε βραδεῖαν ὀνομάζειν καλέσειεν. ἐκ δὲ κεφαλαίων γὰρ ὠθισθέντας χρὴ λόγῳ, καὶ μεταβαίνειν ἐφ' ἕτερα. τὸν σύμμετρον ἡμῖν τῶν κινήσιν σφυγμὸν ὠθεῖ μὲν ἀείσης κατασκευῆς ἐξετάσαι πρόσηκεν, ὃ ἡμῖν διαστάσεως καὶ χρόνου ποσότητα, ἀλλὰ κατ' αὐτὸ τὸ ποιὸν ὡς εἴπομεν, ὅπως ἁπαλλάττηται τὴν τόπων ἐφάσκομεν δεῖν σκοπεῖσθαι, καὶ τότε μνημονεύοντας, ὡς μὲν ἂν βαθέος ἁπαλαττόμενον φαίνηται, ταχὺν, ὡς δ' ἂν βραδύτερος, βραδὺν ὀνομάσαι. ἐμφαίνεσθαι δ' ὅσον, κατ' αὐτὴν τὴν πρώτην ὠθισμὸν μὲν ἀφῆς, πρὶν ἡμῖν πάσης μὲν διαστάσεως γνῶναι ἔχειν τὴν ἀρτηρίαν, ὥστ' εἶπερ ὁμαλὸς ὁ σφυγμὸς εἴη, τὸ πρόσθεν ἀπόντας τὴν ὅλην διαστολὴν, ἐκ τοῦ μέρους αὐτῆς, πρὸς πάσης ἐκείνης τεκμαίρεσθαι. ἀνωμάλου δ' ὄντος ἀπόντα τε χρῆναι προσαναλαβεῖν ἐλέγομεν, ὠθισθέντα τε τὴν ἀφὴν διαφέροντως, ὡς ἂν ἔχει μέγεθος τε καὶ σφοδρότητος ὁ σφυγμός. πρὸς μὲν δὴ τὴν τῆς κίνησιν γνῶσιν, ἱκανὰ καὶ ταῦτα πρός γε τὸν παρόντα καιρόν. ἐπεὶ δὲ καὶ γὰρ ἡμῖν, ἐν τοῖς πρὸς τὸν σφυγμῶν διαγνώσεσιν, ἀναγκαῖον αὐτῆς ἔσται μνημονεύσαι. πρὸς δὲ τὸ ποσὸν τῆς διαστολῆς ἐφεξῆς λέγομεν. τριῶν δὴ διαστάσεων ὄντων τῶν σώματος τῆς ἀρτηρίας, μήκους καὶ πλάτους καὶ βάθους, πρὸς μιᾶς οἱουδήποτε πάσης διαδέξασθαι τῆς ἀφῆς. τὴν μὲν δὴ τὸ μῆκος, ἄπειρος δ' ἔλαττον, μέχρι μὲν γὰρ ἑκάτερα πέρατος, ἑκατέρωθεν ἡ ἀρτηρία σφύζει. βραχεῖα δ' αὐτῆς μέρει τὴν ἀφὴν ὑποβάλλομεν, ὅσον ἂν ὑποκύπτῃ τὸν ὄγκον τοῦ προκειμένου σώματος. αὐτὸ δὴ τοῦτ' ἔστι τὸ ποιεῖν ἡ μακρὸν ἢ βραχὺ ἐπὶ τὸν σφυγμὸν, τὸ μὴ πάσης ἅψασθαι διαστάσεως τῆς ἀρτηρίας δεῖν τὸ μῆκος, ἀλλ' ἐνίοτε μὲν καὶ πάλιν καὶ ταῦτα καθ' ἑκάστου φύσιν σώματος ὑποφαινὲς ὑπὸ τοῦ θερμοῦ, τῇ δ' ἀεὶ φύσει δηλονότι τὸ σύμμετρον, ὃ τὸ μὲν πλέον, μακρὸν, τὸ δὲ ἔλαττον, βραχὺν ποιεῖ τὸν σφυγμὸν, ὃν ἀειθμῶ δ' ἀκτύλων ὁρισθῆναι διαμένον, ὥσπερ πυθόμενοι, εἰ μὲν τοῖς τέτταρσιν ὑποπίπτοι, μακρὸν ἐὰν λέγοσιν, εἰ δὲ τοῖς τρισὶν, μέσον, εἰ δὲ τοῖς δυσὶ, βραχύν. ὁ γάρ ὄγκος ἐν μέτρου σώματος, ἀείσης φύσεως, ἀλλὰ κατ' ἑκάστου ὁ χαλεπῶς οἱουδήποτε τὸ ποσὸν, ἀπὸ μιᾶς ὁρμηθεὶς, εἰ μόνον συλλογίζοιτο διαστάσεως εἶναι, τὸ ἀνάλογον. ἐκείνη δὲ πάλιν οὐκ ἄλλος προβάλλων ἀνθρώπος, οὐκ ἴσος ἢ τὸ τοῦ παντὸς τοῦ σώματος μῆκος, ὅταν ἐρεῖς, ἢ μακρὸς, ἢ βραχεῖς ἔχειν οὐ σφυγμὸς. ὡσαύτως δὲ, ἢ πλατεῖς, ἢ στενὸς, ἢ ὑψηλὸς, ἢ ταπεινὸς, καὶ ἢ τὰς τρεῖς διαστάσεις, ἅμα μεγάλας, ἢ μικρὰς, παντάχοθεν γὰρ ὠθεῖ τὸ σύμμετρον ἀναφέρων, οὐκ ἄλλος καὶ ἄλλος. ὅτι δὲ καθ' ἕκαστον μὲν τὴν ἄλλων ἐν τοῖς σφυγμοῖς γνῶναι, εἰς ὁ σύμμετρον, ἐν μόνῳ δὲ δεῖ ἢ τὸ ποιόν, οὐκ ἁπλῶς εἶς, ἀλλὰ καθ' ἕκαστον μέρος σώματος ἰδίου, ἐμπροσθεν εἴρηται. νῦν δ' ὃ ἔστιν προσῆκεν λέγειν, ἀλλ' εἰρημένον ὑπομνήσαντας ἐπ' αὐτὸ τὸ προκείμενον ἐπανελθεῖν ἤδη προσήκει, προσῆκεν δ' οἶμαι λέγειν, ὡς δὲ μιᾶς διαστάσεως ἀκριβῶς οἱόντε τὸ ποσὸν ἀναδησαι διαγνῶναι. ἢ ἀρτία τὸ μὲν δὴ κοινὸν ἐν ἁπάσαις ἔχει, τὸ δ' ἴδιον ἐν ἑκάστῃ πρότερον δ' ἑρμηνεῦσαι τὸ κοινόν. ἐπεὶ τοίνυν δὲ μία μὲν ἐστὶν τῶν ἀρτηριῶν γυμνὴ, περιεκεῖ δὲ πάσαις αὐταῖς, πολλαχόθι μὲν ἐλάττω τε καὶ λεπτότερα σώματα, πολλαχόθι δὲ πλείω τε καὶ παχύτερα παντῶς δ' ἦν, ὡς ἐκ ἔστιν ἁπάσαις τὸ ἀναδητὸν ἔστι τῆς κινήσεως, ἀλλὰ ταῖς μὲν πλέον, ὅσαις ἐλάττονά τε καὶ λεπτότερον, ταῖς δ' ἐλάττον, ὅσαις πλείονά τε καὶ παχύτερα περιέκειτο σώματα. τὸ μὲν δὴ κοινὸν, εἴρηται. τὸ δ' ἴδιον, ἑκάστης τῶν διαστάσεων, τῆς μὲν μήκους, πλημμέλειαν ἔστιν διαφορὰν, τὸ κατ' ἀλήθειαν ὑπάρχοντος πρὸς τὸ φαινόμενον, τῆς δὲ πλάτους ὀλίγην, ἐλαχίστην δὲ τῆς βάθους. ἐν ᾗ γὰρ μήκει δύο τρεῖς πήχεις πολλάκις ἐπεχόσης, ὅλης τῆς ἀρτηρίας, τρισὶν ἢ τέτταρσι μόνοις δακτύλοις ἡ κίνησις φαίνεται τῆς ἀρτηρίας, τὸ λοιπὸν παντὸς, ἀλλὰ τὸ πλῆθος τῶν προκειμένων σωμάτων ἐγκαλυπτομένη. τῆς δὲ τὸ πλάτος, ὅταν ὑπὸ τῶν ἑκατέρωθεν ἐν αὐτῇ προκειμένων πολλῶν ἢ παχέων ὑπαρχόντων, μήτ' αὐτῷ δεῖ σώματι τῆς ἀρτηρίας διωστοῦ ἢ τῇ ἀφῇ ὠθῆσαι, μήτε διὰ τὸ πάχος αὐτῶν ἢ τὸ πλῆθος, εἰς τέκνον ἡ κίνησις διϊκνεῖται, πολλαχόθι μὴ ἀπώλειαν παντελῆ γίγνεσθαι, πολλαχόθι δ' εἰς ἐλάχιστον ἡ κίνησις σῴζεσθαι, ὅλη δ' ὀλαμῶς φαίνεσθαι, διὰ τὸ μηδὲ τὴν ἀρτηρίαν ἔχειν πού γυμνῆν. τὸ μὲν δὴ τὸ βάθος ἀκριβῶς ἔστι πού γυμνὸν, ἵνα τῆς ὅσον γοῦν ἡ κίνησις αὐτῆς ἅπασα ἀφῆς φαίνηται, ἀλλ' εἰ καὶ μηδὲν ἄλλο, διέρμα γοῦν αὐτῷ περίκειται, δι' ὃ τὸν σφυγμὸν ἀναδανόμεθα, πάντως πως καὶ αὐτὸ καταρύπτον. ὁ πότ' οὖν ὅτως ἔχει ταῦτα, πειρατέον ἐνδείξασθαι τὸν τρόπον ἧς ἀρίστης διαγνώσεως ἐν ἑκάστῃ διαστάσῃ, καὶ πρώτης τε λεγέσθω τῆς ἢ τὸ μῆκος. ὅτι μὴ δεῖ καὶ τούτῳ ἀρίστῳ ἡγητέον, ἥτις ἂν πλείστης ἀναδάνῃ κινήσεως, ἀνύλιερος δῆλον. ὡς γὰρ εἰ καὶ πάσης ἀναδανοῖ δυνατὸν ᾖ, τοῦτ' ἂν ἦν ἄριστον, ὅτως ἐπειδὴ τοῦτ' ἀδύνατον, ὅταν μηδὲν τῶν ἐνδεχομένων αὐτῆς γνωσθῆναι μορίων διαφύγῃ, τῆς ἀφῇ ἀρίστῳ νομιστέον. ὅπως δ' ἄν τις αὐτῷ ποιήσαιθ, πειρατέον εἰπεῖν ὑπομνήσαντας πρότερον, ὡς ἐν πρώτοις τοῖς ἀεὶ τῶν ἀναδητικῶν γνώσεων ἅπασαι σωίσανται διαφοραὶ, φύσή τε καὶ ἄσκησή καὶ τρόπων τε ὠθισμοῦ. ὧν μὲν γὰρ ἂν δυναδητότατον φύσιν τε τὸ ἀναδητήσιον ἔχῃ γεγυμνασμένον ἱκανῶς, καθ' ὃν χρὴ τρόπον ὠθίσαι τοῖς ἀναδητοῖς, ὅτος ἂν ἄριστος εἰ γνώμων τῶν ἐντὸς ὑπομένων. ὧν δ' ἂν κατά τι τούτων ἀκλίπῃ, καθ' ὅσον ἂν ἀκλίπηται, χρὴ τοσοῦτο χείρων εἰς ἀκριβῆ διάγνωσιν, εἰρήσεται δ' ἐν ὀλίγῳ περὶ μὲν ἄρτιος, γεγυμνασμένῳ

μνασμένῳ δὲ, μὴ ῥαθύμως, ὅπως ἂν ὑπεβάλλων τὴν ἁφὴν ἀκριβῶς αἰσθάνοιτο τῆς κατὰ τὴν ἀρτηρίαν κινήσεως εἰς δύναμιν ἀνθρώπινην. καὶ ἐπειδὴ περὶ πρώτης τῆς κατὰ τὸ μῆκος διαστάσεως προὐθέμεθα λέγειν τὸν εἰς ταύτην ὑπετηδειότατον τρόπον τῆς ἐπαφῆς ἐρῦμεν. ἄθλιπτος μὲν οὖν πάντως ἔστω, πολλαχόθι δὲ καὶ ψαῦον ὑπὸ πολῆς καὶ οἷον αἰωρῶν τῆς χεῖρα. χρηστὸς δ' ὁ τοιοῦτος μάλιστα τρόπος, ἐν τοῖς μικροῖς ἅμα, καὶ ἀῤῥώστοις σφυγμοῖς. θλιψάντων γὰρ τούτους κατά τι, πολὺ τῆς κινήσεως ἀπόλλυτε, πολλάκις δὲ, καὶ σύμπαρα. πρά τε γὰρ τὸ ποσὸν τῆς θλίψεως, καὶ προσέτι τὸ ποιὸν τοῦ κατὰ τὴν ἀρτηρίαν τόνου, ποτὲ μὲν πολὺ ἀπολείπετε τῆς κινήσεως, ποτὲ δ' ἔλαττον, ἔστιν δ' ὅτε καὶ πᾶρα, καὶ διὰ ταῦτα ἀσφαλέστατόν ἐστιν εἰς τὴν τοῦ μήκους διάγνωσιν, ἀθλίπτως ὑπεβάλλειν τῆς ἁφὴν. καὶ γὰρ οἱ σφοδροὶ σφυγμοὶ φέρουσι μὲν ἀλύπως τὴν μετρίαν θλίψιν, ἀλλ' οὐδὲν οὐδ' οὗτοι βλάψονται ψαυόντων ἀθλίπτως. Ὅταν οὖν ὁ τοιοῦτος τρόπος τῆς ἐπαφῆς χρηστότατος μὲν ἢ τοῖς ἀμυδροῖς σφυγμοῖς, ἀβλαβὴς δὲ καὶ τῆς σφοδροῖς, οὐκ ἄν τις ἕτερον αὐτοῦ προέλοιτο. χρὴ δὲ καὶ οὕτω προσδιωρίσασθαι φαινόμενον ἐναργῶς, ὡς ἐν ταῖς κατὰ διαφέροντα μόρια τοῦ μήκους τῆς ἀρτηρίας θλίψεσιν οὐχ ὁμοίως ἐν ἅπασιν ἡ κίνησις φαίνεται βλαπτομένη; ἀλλ' ἐν μὲν τοῖς ἀνώτερον μερέσιν μεῖζον ἡ βλάβη, βραχεῖα δ' ἐν τοῖς κατώτερον, καὶ λανθάνουσα γε πολλάκις ἐν τοῖς σφοδροῖς σφυγμοῖς, οὐ μὴν ἐν γε τοῖς ἀμυδροῖς. ἐν γε τούτοις εἰ τὸ κατώτερον μέρος θλίψωμεν, εὔδηλος ἡ περὶ τῶν ἀνωτέρων γίνεται βλάβη. τάδ' ἀνωτέρω καὶ κατώτερα πῶς ἐνταῦθα χρὴ νοεῖν, οὐκ ἄδηλον. Ὅτι τὰ πορρώτερα μὲν μέρη τῆς καρδίας, κατωτέρω, τὰ δ' εὐγυτέρω καλούμενα ἀνωτέρω. οὕτω ὑπὸ μὲν τῶν κώλων καὶ πάνυ συνήθεσ. ὑπὸ δὲ τῶν ἐν τῇ κεφαλῇ μερῶν καὶ κατὰ τὸν τράχηλον, οὐκ ἔθ' ὁμοίως. κοινὸν δ' οὖν, ἐφ' ἁπάντων, ὡς εἴρητε, τὸ τὰ τῆς καρδίας ἐγγυτέρω θλιβόμενα, μεγάλην τῆς βλάβην ἐργάζεσθαι τοῖς ἐφεξῆς, τὰ δ' ἀπωτέρω πολλάκις μὲν, οὐδ' ὅλως αἰσθητὴν, ὅταν ἱκανῶς ἦ σφοδρὸς ὁ σφυγμὸς, ἔστι δ' ὅτε καὶ φαινομένην, ἐν τοῖς οὐ σφοδροῖς. Περὶ μὲν οὖν τῆς κατὰ τὸ μῆκος διαστάσεως ἀρκέσει καὶ ταῦτα, περὶ δὲ τῶν λοιπῶν δυοῖν ἤδη λέγομεν, ἃς οὐχ οὕτως εἶναι δύο χρὴ νομίζειν, ὡς ὑπὸ τῶν τετραπλεύρων καὶ κυβικῶν σωμάτων ἔστιν ἰδεῖν, ἰδία μὲν τὸ πλάτος, ἰδία δὲ τὸ βάθος ἀφωρισμένον, ἀλλ' ὥσπερ ἐν κύκλῳ καὶ σφαίρᾳ συγκέχυται πάντα, καὶ μία τις ἢ γραμμῆς ἢ ὑπεφανείας περιφέρεια φαίνεται, τὸν αὐτὸν τρόπον ἡγητέον ἔχειν καὶ ὑπὸ τῆς ἀρτηρίας, φαίνεται γὰρ ἐν ταῖς ἀνατομαῖς πολλαχόθι μὲν, κυλινδροειδὴς, πολλαχόθι δὲ κωνοειδὴς τὸ σχῆμα. πῶς οὖν ἐπῆλθε τοῖς ἰατροῖς ἰδία μὲν περὶ πλάτους, ἰδία δὲ, περὶ βάθους, ἀρτηρίας διαλέγεσθαι, δέον, ὥσπερ ἔστι καὶ φαίνεται κατὰ τὰς διαιρέσεις, τὸ μέν τοι μῆκος αὐτῆς, τὸ δέ τι κύκλον ὀνομάζειν. ἀμέλει καὶ ὀνομάζουσιν οὕτω πολλοὶ πολλάκις, οὐ μὴν διὰ παντός γε δυνατὸν, οὔτε τούτοις, οὔτ' ἄλλῳ τινὶ περὶ τῶν ἐναργῶς φαινομένων διηγουμένων, μῆκος καὶ κύκλον ὀνομάζειν μόνον, ἀλλ' ἀναγκασθήσονται πολλάκις εἰπεῖν τινα διαστολὴν αὐτῆς, ὑψηλὴν μὲν, στενὴν δέ. καὶ αὖθις ἑτέραν, ταπεινὴν μὲν, πλατεῖαν δέ. καὶ γὰρ φαίνεται τάν θ' οὕτως ἐναργῶς, ὡς ἀμφησβητῆσαι μηδένα, καὶ διὰ τὰ τοιαῦτα φαινόμενα διαφερούσας ἐννοίας πλάτους τε καὶ βάθους ἠναγκάσθημεν ἔχειν ὑπὸ τῶν ἀρτηριῶν. ὥσπερ δὲ τὰς τοιαύτας διαφορὰς αἰσθήσει διέγνωμεν, οὕτω πολλάκις ὁμολογοῦμεν ἀκριβῶς κυκλοτερῆ τὴν κίνησιν ἡμῖν φαίνεσθαι. καὶ νῦν ἐρῦμεν ὑπὲρ ἑκατέρων τῶν διαφορῶν κοινῆ, πῶς ἄν τις ἄριστα τὴν ὑπεβολὴν ποιούμενος τῶν διακτύλων, διαγιγνώσκειν αὐτὰς δύναιτο. καὶ γὰρ ὃ μικράτις ἀτοπία δόξειεν ἂν ἐν τῇ διαγνώσει ταύτῃ περιέχεσθαι, κατὰ μηδεμίαν ὑπεβολὴν, ἁπάσης τῆς διαστάσεως ἡμῶν αἰσθάνεσθαι δυναμένων, μήθ' ὅταν ὑπὸ πολῆς ψαύωμεν (ἡ γὰρ τοιαύτη μόνον τῶν ἐσχάτων τῆς κινήσεως αἰσθανομένη, τὸ πρὸ τοῦ, παῦ ἀγνοήσει) μήθ' ὅταν ἱκανῶς θλίβωμεν (πρὸς γὰρ τοῦ, κατὰ οὐ σφοδροὺς σφυγμοὺς μόνους ἐγχωρεῖν οὕτω δρᾶν, ἔμπαλιν ἡ τοιαύτη τῇ πρότερον, τῶν ὑστέρων τῆς διαστάσεως ἀναίσθητος ἔσται, τῶν πρώτων μόνον αἰσθανομένη) κατὰ ταυτὰ δ' ἱκανὸν εἰ μέσῃ τινὶ τῶν εἰρημένων ὑπεβολῶν ἑτέρα χρησαίμεθα, τά τε πρῶτα καὶ τὰ τελευταῖα τοῦ διαστήματος ἀγνοήσομεν. Ὅτι δ' ἀληθές ἐστιν ὃ λέγω, πειραθεὶς ὁ βουλόμενος γνώσεται. θλίψας γὰρ οὐ σφοδροὺς σφυγμοὺς (τούτους γὰρ μόνους ἐγχωρεῖ θλίβειν (οὐκ εἴσεται πηλίκοι τινές εἰσιν. ἀπόλλυται μὲν γάρ τι καὶ αὐτῆς τῆς κινήσεως, ἐν ταῖς πλείσταις τῶν θλίψεων ὡς καὶ πρόσθεν εἴρηται. τὸ διάστημα δ' οὐκέτι μικρὸν, ἀλλ' ὀλίγον δεῖν ὅλον διαφθείρεται. ψαύσας δ' αὖ πάλιν ὑπὸ πολῆς, οὐχ ἕξειν μαντεύσασθαι κατὰ πηλίκου διαστήματος ἡ κίνησις ἠνέχθη. ἡ μὲν οὖν ἀπορία τοιαύτη. λύσις δ' αὐτῆς, τὸ μὴ ζητεῖν πάντως αἰσθήσει διαγνῶναι τὸ ποσὸν τῆς διαστολῆς, ἀλλ' εἰ καὶ συλλογισμῷ τινὰ δυνάμεθα μηδὲν ἡγεῖσθαι βεβλάφθαι. πρόκειται γὰρ ἡμῖν οὐκ αἰσθήσει πάντως γνῶναι τὰ συμβεβηκότα τοῖς σφυγμοῖς, ἀλλ' ἁπλῶς γνῶναι. πᾶρα μὲν οὖν ἡ τοιαύτη γνῶσις, αἰσθήσεως δεῖται, οὐ μὴν μόνης γε ταύτης, οὐδ' ὡς ἀεὶ τὸ πᾶν εὑρίσκειν δυναμένης, ἀλλ' ἱκανὸν πολλάκις, ἐν τι τῶν αἰσθητῶν παθημάτων, γνώρισμα ποιήσασθαι τῆς τοῦ πράγματος ὅλης οὐσίας. ἔχει γοῦν οὕτως ἀπὶ τῶν νῦν προκειμένων. εἰ γὰρ ὑπὸ πολῆς ψαύοις ἀναγκαῖον ἢ τοι κατὰ πλείονα μόρια προσπιπτούσης αἰσθάνεσθαι τῆς ἀρτηρίας, ἢ κατ' ἐλάττονα, μεθ' ἣν διάγνωσιν, συλλογισμὸς αἰσθήσει παρακείμενος, ἡμᾶς εἰσέρχετε, μεγάλην μὲν εἶναι διαστολὴν, τὴν κατὰ τὰ πολλὰ μόρια κινοῦσαν τὴν ἁφὴν, μικρὰν δὲ, τὴν κατ' ὀλίγα. φέρε γὰρ εἶναι κυκλοτερῆ τὴν πρόσπτωσιν αὐτῆς, ἄρ' οὐ πρόδηλον, εἰ μὲν ἀξιόλογος εἴη τὸ μέγεθος ἡ τοῦ κύκλου περιφέρεια, καὶ τὴν ὅλην εἶναι διαστολὴν τῆς ἀρτηρίας ἀδρὰν. εἰδ' ἡ περιφέρεια μικρὰ, καὶ τὴν διαστολὴν ὅλην ἰσχνὴν εἶναι; οὔτε γὰρ τῆς ἰσχνὴν διαστολὴν μεγάλοις ὁρίζεσθαι κύκλοις δυνατὸν, οὔτε τῆς ἀδρὰν μικροῖς. ἀλλ' ἀνάγκη ἀνάλογον ἔχειν τοῦ ποσῷ τῆς διαστολῆς, τὸ ποσὸν τοῦ περιγράφοντος αὐτὴν κύκλου, κατὰ ταυτὰ δὲ κἂν εἰ μὴ κύκλος ἀκριβὴς εἴη τὸ πέρας τῆς διαστολῆς, ἀλλ' οἷον κολοβῶς κατὰ μέρος, ὅπερ ἐν τοῖς ὑψηλοῖς καὶ στενοῖς, ἢ ταπεινοῖς, καὶ πλατέσιν εὑρίσκεται σφυγμοῖς, ὁ συλλογισμὸς ὁ τοῦ ποσοῦ τῆς διαστολῆς ὁμοίως ἂν γίγνοιτο. τά τε γὰρ τῆς διαστολῆς, τά τε τῆς εἰς ὕψος ἀνόδου πέρατα, τμήματα κύκλου πάντως ἔσται, καὶ ταῦτ' ἢ τοι μείζονα ἢ μείονα καθ' ἑκατέρωθεν ἢ τοι κοιλότερα τῆς περιφερείας ταύτης, ἢ κυρτότερα φαινομένα, πάντως ἢ τοι μακροτέραν, ἢ βραδυτέραν ἀπεφαίνει τῆς ἀκριβῶς κυκλοτεροῦς, τὴν νῦν φαινομένην γραμμήν. καὶ οὕτως τότ' ἄνισον τῆς εἰς πλάτος τε καὶ βάθος διαστάσεως, τό τε διαστολῆς ὅλης τὸ ποσὸν ἀναλογιούμεθα, φέρε γὰρ φαίνεσθαι κυρτοτέρας μὲν καὶ προπε-

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 80 sur 494

τεστέρας τὰς ἐν τοῖς πλαγίοις τῆς ἀρτηρίας προσπτώσεις, κοιλοτέραν δέπως καὶ ταπεινοτέραν τὴν κατὰ βάθος, ὥστε μὴ δὴ κύκλου περιφέρειαν ἔτι δοκεῖν ὑπάρχειν, ἀλλ' οἷον εὐθεῖαν γραμμὴν εἶναι, δῆλον, ὡς ὁ τοιοῦτος σφυγμὸς πλατὺς ἔσται καὶ ταπεινός. ἡ μὲν γὰρ εἰς τὸ πλάτος κίνησις ὠθεῖ πλέον ἐκταθεῖσα πλατὺν εἰκότως ἐργάζοιτ' ἄν, ἡ δ' εἰς ὕψος κωλυθεῖσα ταπεινόν. ἔμπαλιν δὴ, εἰ τὰ πρὸ ἐν τοῖς πλαγίοις μόρια τῆς κινήσεως ἀφλίποιτο πολὺ τοῦ μέσου, τὸ μέσον δ' αὐτὸ κυρτὸν ἱκανῶς φαίνοιτο, δῆλον ὡς ὁ τοιοῦτος σφυγμὸς ὑψηλὸς μὲν ἔσται, στενὸς δὴ, παντάπασι δὴ στενῆς τῆς κατὰ τὸ πλάτος αὐτοῦ προσβολῆς γενομένης, ὡς μὴ δοκεῖν μεμειῶσθαι μόνον τῆς ἐν τοῖς πλαγίοις κίνησιν, ἀλλ' ὅλην τελέως ἀφλωλέναι, χαλεπὸν γνῶναι, μᾶλλον δ' ἀδύνατον, ὅσον γ' ὠθεῖ τύποις, ὁποῖος τίς ἐστιν ὁ σφυγμός. εἰ μὴ γὰρ διορισμοὺς τινὰς παραλάβοιμεν, οὐκ εἰσόμεθα πότερον ὑψηλὸς, ἢ ταπεινὸς, ἢ σύμμετρός ἐστι κατὰ τὸ βάθος. ἅπαντα γὰρ εἶναι δύναται. καὶ γὰρ εἰ ταπεινὸς ἅμα καὶ στενὸς εἴη, τοιοῦτος φανήσεται, καὶ εἰ ὑψηλὸς ἅμα καὶ στενὸς εἴη, τοιοῦτος φανήσεται, καὶ εἰ σύμμετρος κατὰ βάθος ἅμα καὶ στενὸς. τὸ μὲν γὰρ εἶναι στενῷ τοῦ τοιούτῳ σφυγμῷ, πάντως ὑπάρχει διὰ τὴν εἰς τὸ πλάτος κίνησιν κεκωλυμένην. ἡ δ' ἀφρία περὶ τοῦ βάθους ἐστὶν, ὃ καὶ ἐκ πολλοῦ διαστήματος, κἂν ἐξ ὀλίγου, καὶ ἐκ συμμέτρου τὴν κίνησιν ἀρχομένην ἔχει, τὴν αὐτὴν τοῖς ὑπὸ πολῆς ἁπτομένοις φαντασίαν ἐργάσεται. στενῆς γὰρ αἰσθήσονται τῆς κινήσεως. πῶς οὖν διορισθήσεται; πολλαχῆ μὲν καὶ τοῖς τῆς ἁφῆς παθήμασιν, διὰ παντὸς δὲ τοῦ λογισμῷ. λεκτέα δὲ πρότερα τὰ τῆς ἁφῆς, ἐφ' ὧν ἐγχωρεῖ διὰ ταύτης τὶ λαβεῖν σαφές. ἐγχωρεῖ δ' ὠθεῖ σφοδροῦ σφυγμῶν, ὑπὲρ ὧν εἴρηται πολλάκις, ὅτι μόνοι θλιβόντων τῆς ἀρτηρίαν οὐκ ἀπόλλυνται. ῥᾷστον οὖν ἐπί γε τῶν τοιούτων γνωρίσαι τὸ βάθος τοῦ σφυγμοῦ. θλίψαντι γάρ σοι τάχαμὲν καὶ δι' αὐτῆς τῆς ἁφῆς, ἐὰν ᾖ γεγυμνασμένη τε καὶ ἁπαλὴ, καὶ ἀκριβῶς αἰσθανομένη φυσὶν, γενήσεταί τι διάγνωσις τοῦ διαστήματος τῆς κινήσεως. εἰ δὲ μὴ, ἀλλ' ὅ γε χρόνος ὁ τῆς κινήσεως ἐνδείξεται τὸ ποσὸν τῆς διαστάσεως. εἰ γὰρ οἷός τ' εἴης διακρίνειν, ἰδία μὲν τὸ ποιὸν τῆς κινήσεως, ἐν ᾧ τὴν κατὰ τάχος τε καὶ βραδυτῆτα διαφορὰν εὑρίσκομεν, ἰδία δὴ τὴν κατὰ τὸν χρόνον ἐν ᾧ βραχυχρονίους κινήσεις διαγιγνώσκομεν, οὐκ ἂν σελανθάνοι κατὰ τὴν ἐπίθλιψιν αὐτῶν οὐδέτερον. εἰ δ' ἄμφω λάβοις, οὐ χαλεπῶς συλλογιῇ περὶ τῆς διαστάσεως. φέρε γὰρ εἶναι ταχεῖαν μὴ, τῆς κίνησιν, πολυχρόνιον δὴ, παντίπου δῆλον, ὡς κατὰ μεγίστης αὐτῇ διαστάσεως ἐνήνεκται. πάλιν οὖν ἔστω βραδεῖά τε καὶ βραχυχρόνιος, εἴη ἂν οἶμαι καὶ ἥδε κατὰ ἐλαχίστης διαστάσεως ἐνηνεγμένη. σφοδροῦ μὲν ὄντος τοῦ σφυγμοῦ κατὰ τὸν δὲ τὸν τρόπον διαγινώσκειν τοῦ βάθους τὸ ποσὸν, ἀμυδροῦ δ' ὄντος, ἡ μὲν αἴσθησις ὠφελεῖν ἡμᾶς οὐδὲν ἔτι δύναται, θλιβόντων γὰρ ἀπόλλυται παντελῶς ἡ κίνησις ἐν τοῖς τοιούτοις σφυγμοῖς, τοῦ λόγῳ δὲ τηνικαῦτα, τὸ πᾶν ἐξιχνευτέον. εἰρήσεται δὴ περὶ τῶν ἐν τοῖς σφυγμοῖς αἰτίων, ὡς οὐ πᾶσι πάσαις διαφοραῖς μίγνυσθαι δύνανται καὶ διορισθήσεται, τίνευ δ' εἰσὶ καὶ ὁπότε, καὶ ὅπως, ὥστ' ἐκ τῶν ἄλλων τῶν φαινομένων ἐναργῶς, εἰδέναι τι καὶ περὶ τῶν οὐ φαινομένων, ἐν ἐκείνοις διδαχθήσεται. καὶ διότι στενὸς θ' ἅμα καὶ ἀμυδρὸς σφυγμὸς ὑψηλὸς οὐκ ἂν ποτε γένοιτο. περὶ μὲν δὴ τούτων ἀρκέσει καὶ τὰ τοσαῦτα. Περὶ δὲ τῶν ῥυθμῶν ἐφεξῆς ἐροῦμεν εἰς ταύτην τὴν τάξιν τῆς διδασκαλίας ἀγόμενοι, κατὰ τὴν οἰκειότητα τῆς διαγνώσεως, ἐπεί τοι κατά γε τῆς φυσὶν αὐτῶν τῶν πραγμάτων, τὰ καθ' ἓν μόριον σφυγμοῦ, καὶ μάλιστα τῆς διαστολὴν συνιστάμενα γένη, πρότερον ἐχρῆν ἐπελθεῖν, ὡς ἐν τοῖς περὶ διαφορᾶς σφυγμῶν ἐποιήσαμεν. ἀλλ' ἐπεὶ τὰ μὴ ἐν ἑνὶ μορίῳ συνιστάμενα γένη, τὰ τῶν εἰρημένων ὑπόλοιπα, κοινῆς δεῖται διδασκαλίας, τὸ δὴ τῶν ῥυθμῶν τοῖς προειρημένοις δύο γένεσιν ἔζευκται κατὰ τὴν διάγνωσιν, ὡς αὐτὸ περὶ αὐτῶν λόγος ἐνδείξεται, διὰ τοῦτ' ἐφεξῆς ἐροῦμεν περὶ ῥυθμῶν, τὸν περὶ σκληρότητος καὶ σφοδρότητος λόγον, εἰς τὸ μετὰ τούτου βιβλίον ἀναβαλλόμενοι. ὥσθ' ἕκαστον τῶν ὑπομνημάτων τελείαν ἔχειν τῶν πρακειμένων ἀλλήλοις κατὰ τὴν διάγνωσιν τῶν γενῶν τὴν διδασκαλίαν. ἐπεὶ τοίνυν ὁ ῥυθμὸς ἐν τοῦ παραβάλλειν τὸν χρόνον τῆς διαστολῆς τοῦ χρόνῳ τῆς συστολῆς γίνεται, χρὴ δηλονότι διαγνωστικοὺς ἡμᾶς ὑπάρχειν, ἰδίᾳ πρότερον ἑκατέρου τοῦ χρόνου. οὗτος δ' οὐ πάνυ τι ῥάδιον. εἰ γὰρ ἐν τοῦ πρώτῳ βιβλίῳ λεχθέντων ἀναμνησθείημεν ἡνίκ' ἐζητοῦμεν πότερα πάσης αἰσθέσθαι δυνατόν ἐστι τῆς διαστολῆς, καὶ τῆς συστολῆς ἢ διαφεύγει τι τῆς κινήσεως ἡμᾶς ἑκατέρας, εἰσόμεθα ὅπως χαλεπόν ἐστι, μᾶλλον δ' ἀδύνατον, ἅπαντος τοῦ κατὰ τάντας χρόνου τὴν διάγνωσιν ποιήσασθαι. δέδεικται γὰρ ἐκεῖ τά γε πρῶτα τῆς διαστολῆς, τὰ δὲ τελευταῖα τῆς συστολῆς ἄγνωστα. καθ' ὅσον δ' ἄν τι τῆς κινήσεως. διαλανθάνει κατὰ τοσοῦτον οἶμαι καὶ τοῦ χρόνου διαφεύξεται. πρῶτον δ' αὐτὸ οὗτος πάλιν, ἀναμνηστέον τε, καὶ διοριστέον ὡς τ' αὐτὸν ἦν τότ' ἐν τοῦ πρώτῳ βιβλίῳ ζητηθὲν καὶ τὸ νῦν ὀλίγον ἔμπροσθεν. ἐκεῖ μὴ γὰρ, ἐζητεῖτο περὶ διαστολῆς ἁπλῶς, ἐν ταυθοῖ δὴ, περὶ τοῦ κατὰ τὸ ἐν αὐτῇ ποσὸν χρόνου. ἐν μὴ οὖν τοῦ ζητεῖν ἁπλῶς εἰ πάσης αἰσθάνεσθαι δυνατὸν ἐστὶ τῆς διαστολῆς. ὅταν ἂν διαφεύγῃ τῆς κινήσεως τῆς ἁφὴν, τοῦτ' ἂν ἀδιάγνωστον εἶναι φήσομεν. ἐν δὲ τῇ διαγνώσει τοῦ κατ' αὐτὴν ποσοῦ, πηλίκον ἐστὶ τὸ διάστημα, καθ' οὗ κεκίνητο, σκοπούμεθα. καὶ δέδεικται μικρῷ πρόσθεν, ὡς εἰ μόνου τοῦ πέρατος τῆς διαστολῆς ἀκριβῆ τὴν διάγνωσιν σχοίημεν, συλλογισμὸς ἡμῖν, παρακείμενος αἰσθήσει τὴν ἔνδειξιν τοῦ κατ' αὐτὴν ποσοῦ ποιήσεται δυνατὸν οὖν ἐστι μηδενὸς ἄλλου μέρους τῆς κινήσεως, πλὴν τοῦ ἔξω πέρατος αἰσθανομένους, ὅσον ὅσον μέν τις ἐστὶ κατὰ τὸν χρόνον, ἀγνοεῖν, κατ' ἐνήνεκται διαστήματος διαγιγνώσκειν. τούτων οὖν τὸ μὲν ἕτερον ἐν τοῦ πρώτῳ βιβλίῳ τῆς ξήτησιν ἔσχε. τὸ δ' ἕτερον οὐ πρὸ πολλοῦ πεπαύμεθα διεξιόντες. ἀναμνησθῶμεν οὖν πάλιν ὡς ἐν τοῖς σφοδροῖς σφυγμοῖς, εἰ θλίψαιμεν συμμέτρως τὴν ἀρτηρίαν, τὰ μὲν πρῶτα κινήσεως γνωριοῦμεν, ἀγνωήσωμεν δὴ τὸ ποσὸν τοῦ διαστήματος. ἔτι δὴ καὶ οὗτος προσαναμνησθῶμεν, ὡς ἐν τοῦ δευτέρῳ βιβλίῳ κατ' ἀρχὰς εὐθὺς ἐδείχθη, μήτ' αὐτὸ εἶναι ποσότητα χρόνου κινήσεως ἐξετάζειν, καὶ τάχος ἢ βραδύτητα διαγιγνώσκειν, τούτων γὰρ ἡμῖν εἰς τὰ πρόντα δεῖ πάντων, ἵν' ἀκριβῶς καὶ διηρθρωμένως εἴδωμεν, εἰ διηνήνοχεν ἡ τοῦ διαστήματος, καθ' οὗ τῆς κίνησιν ἐνηνέχθαι συμβέβηκεν διάγνωσις, τῆς τοῦ χρόνου, καὶ ὡς ἑκατέρων, ἑτέρα τίς ἐστιν. ἢ τάχους ἢ βραδυτῆτος σκοπουμένη. μετρεῖ γὰρ ἡ μὴ πρώτη λεχθεῖσα τοῦ διαστήματος, τὸ ποσόν. ἡ δὲ δευτέρα τοῦ χρόνου τῆς κινήσεως τὸ ποσόν. ἡ δὲ τρίτη τὸ ποιὸν τῆς κινήσεως. εἰς οὖν τῆς περὶ τῶν ῥυθμῶν διάγνωσιν, οὔτε τῆς πρώτης. οὔτε τῆς τρίτης, ἀλλ' αὐτῆς τῆς δευτέρας μόνης δεόμεθα. τοιαύτην τοιγαροῦν εἶναι χρὴ τῆς ὠθεβολὴν τῆς ἁφῆς, οἷα μάλιστ' ἅπασαν ἀκριβῶς θεωρήσειε τῆς κίνησιν τῆς ἀρτηρίας.

τηρείας ὡς ὅσπερ ἡμῖν τὸ πρῶτον βιβλίου εἴρηται, ξηροῖς τοῖς ἡμῶν, εἰ πάσης ἀναδήσεσθαι δυνατὸν ὅτι ἡ κίνησις ἀναμνησθῆναι προσήκει γνῶντας, ᾧ καὶ ταὐτὸν ἐκεῖνο τε καὶ τοῦτ' ἔστιν τὸ πρόβλημα, τῇ γε δυνάμει. προβάλλεσθαι δὲ τῇ λέξει διαφέροντος. εἰ δ' ἢ ταῦτα πάντα πολυνόησαιμεν, εἰσόμεθα τὸ χαλεπὸν ἡ προκειμένης διαγνώσεως. Ἐστω γάρ ζυγὸς σφυγμὸν ἕν μέγαν μὲν, ἀλλ' ἀμυδρόν. οὐκοῦν οἷόν τε τότε φωράσθαι ἡ διαστάσεως ἀπάσης τὴν κίνησιν, ἀλλὰ μόνον τὸ ἔξω πόρατος. ὡσαύτως ἢ εἰ ἡ συστολὴς, ἐπὶ ρᾶα, τὴν ἀρχὴν μόνην καὶ τὴν ἀρχόρησιν, ἄλλο δ' οὐδέν. ὧν πολὺς οὖν φαίνεται τῶν τοιούτων χρὴ σφυγμῶν ὡς πολλάκις εἴρηται. τῇ δὲ τοιαύτῃ ἡ ἀφῆς ὑπερβολῇ τὸ μὲν διαστήματος ἡ διαστολῆς τὸ ποσὸν, οἷόν τε διαγνῶναι τὸ δὲ χρόνου ἡ κινήσεως ἀδιάστατον. ὧν δὲ ἡ συστολῆς τὸ μόνον τὸ χρόνου ἡ κινήσεως ἀδιάστατον ἐξευρεῖν τὸ ποσὸν, ἀλλὰ καὶ τὸ διαστήματος αὐτοῦ. τελέως γὰρ αὐτῆς ἀναισθητος γινομένης, ἀνάγκη πάντων ὁμοῦ τῶν ὑπαρχόντων αὐτῇ τὴν ἀπώλειαν γίγνεσθαι. ὥστε τὸ μόνον τὸ ποσὸν τοῦ διαστήματός τε καὶ τοῦ χρόνου ἡ κινήσεως, ἀλλὰ καὶ τὸ ποιὸν ᾧ ᾧ τάχος τε καὶ βραδυτῆτος διάγνωσις ἡμῖν ἐγίγνετο, παντάπασιν ἡμῖν ἀναίσθητον ἔσται. πῶς γὰρ ἂν ἔτι καὶ δυναίτο διαγιγνώσκεσθαι τὸ ποσὸν ἡ κινήσεως, ὅπου μηδεμίας αἰσθησις γίνεται κινήσεως. ὑπάρχειν γὰρ δεῖ πρότερον τὴν οὐσίαν τοῦ πράγματος ἡ ποιότητος. τούτων τοίνυν παντάπασιν ἐκφυγόντος τὴν αἴσθησιν οὐκ οἴόντε τὴν ποιότητα διαγιγνώσκεσθαι. πῶς οὖν ἂν τοῖς τοιούτοις σφυγμοῖς οἷόν τε διαγνῶναι τὸν ῥυθμὸν, ᾧ οἷς αὖθις μὲν ἀπόλωλεν ἡ συστολὴ, ἡ διαστολῆς δὲ, μόνον τὸ ἐκτὸς ἀρτοῦσθαι πέρας. ἀλλ' οὐδὲ ἐπ' ἄλλου τινὸς τῶν ἀμυδρῶν οἷόν τε ἡ συστολῆς αἰσθέσθαι. μόνων τοίνυν τῶν οὐκ ἀμυδρῶν γνωσκόντες τὴν κίνησιν, ἢ τε τοῦ διαστέλλεσθαι καὶ συστέλλεσθαι τὴν ἀρτηρίαν, μόνων τούτων ἐν τὸν ῥυθμὸν διαγνωσόμεθα, συμμέτρον οὕτω πλησιόν τὴν ὑπερβολὴν τῶν διακτύλων ποιούμενοι, καθὰ πρόσθεν εἴπομεν, ὡς μηδὲν ἡ ἐκτὸς κινήσεως λωλύσαι. μᾶλλον γὰρ ἥδιον θλίψαντες τὴν ἀρτηρίαν μᾶλλον ἢ σθένει, πάλιν ἢ κίνησιν αὐτῆς ἀνάγκασομεν. εἰ μή τις καὶ τούτοις ἀδιάγνωστος ὁ ῥυθμὸς, εἰ γε δὴ πάντος ἡμᾶς τά τε πρῶτα ἡ διαστολῆς καὶ τὰ τελευταῖα ἡ συστολῆς ἐλιφθύγει, εἰ μή τι σαπτελῶς βραχέως ὄντος τοῦ διαφθύγοντος, ὀδὲν ὁ ῥυθμὸς μέγα βεβλάψεται. τάχα γὰρ ἄν τις εἴποι καὶ ὧδε. διορισμὸν μέν τοι σθένει τοῦ λόγου. ἢ μὲν γὰρ οὖν σφοδροτάτους σφυγμοὺς, ἀληθὲς ἂν εἴη τὸ λεγόμενον, κατὰ δὲ οὖν ἄλλους οὐκέτ' ἀληθὲς, καὶ μάλιθ' ὅτι σφοδρότητος ὀλίγου μετέχουσιν. ἱκανὸν γὰρ ἐν ὧδε τούτων τὸ διαφθύγον τὴν αἴσθησιν, καὶ βλάπτειν ἥδη τὸν ῥυθμὸν δυνάμενον. ἐκ τῶν εἰρημένων οὖν ἁπάντων ἐναφὲς ἤδη γέγονεν ὡς ἐν τοῖς σφοδροτάτοις μόνοις σφυγμοῖς ἡ διάγνωσις ὅτι τῶν ῥυθμῶν. ὧν δὲ τῶν ἄλλων ἁπάντων ἢ καὶ παντάπασιν ἀδιάγνωστος ὡς ὧν τῶν ἀμυδρῶν, ἢ πόρρω ἡ ἀκριβοῦς ὡς ὧδε τῶν ἥττον μὲν σφοδρῶν, οὐδὲν πω δὲ ἀμυδρῶν. ἡ μὲν οὖν ἀκρεία, τοιάυτη. πειρατέον δ' αὐτὴν ἰδεῖν καθ' ὅσον οἷόν τε. πρῶτον μὲν οὖν, οὐκ ὧδε τῶν ἀμυδρῶν τε σφυγμῶν, οὐ μὴν ἱκανῶς γε σφοδρῶν, ὁμοίας ἡ βλάβης, ᾗ τε ταῖς διαστολαῖς καὶ ταῖς συστολαῖς γινομένης, φῆσιν πῶς ἂν τοῦθ' παραμυθήσαιτο τὴν ἀκρίαν. ὃν γὰρ ἔχει λόγον ὁ πᾶς ἡ διαστολῆς χρόνος πρὸς τὸν πάντα ἡ συστολῆς, τὸν αὐτὸν ἔχει λόγον καὶ τὰ διαφθύγοντ' αὐτῶν τὴν ἀφὴν μόρια, πρὸς ἄλληλα, δηλονότι, καὶ τὰ σωζόμενα, τὸν αὐτὸν ἕξει πρὸς ἄλληλα λόγον. ὥστ' ἐς τὴν ἀπ' αὐτῶν προγνωσιν ὁ μέγα βεβλαψόμεθα, δήπλασίως γὰρ ὄντος, εἰ τύχοι, τοῦ παντὸς ἡ συστολῆς χρόνου, τοῦ παντὸς ἡ διαστολῆς παραβαλλομένου, δήπλασίου δ' ὁμοίως ὄντος καὶ σωζομένου παραμετρουμένου, τὴν ἀπ' τῶν ῥυθμῶν προγνωσιν, ὁμοίαν ἕξομεν ἐκ τῶν ἀδιαστάτων μορίων ἡ κινήσεως, ἐν ᾧ καὶ πάσης αὐτῆς σωζομένης ἔχομεν. ὧδε μέν τοι τῶν ἀμυδρῶν τὴν ἀκρείαν οὐκ ἐν ὁμοίως οἷόν τε παραμυθήσασθαι. καὶ γὰρ ἐν οἱ τὸν χρόνον ἡ διαστολῆς τοῦ λοιποῦ παντὸς παραβάλλοντες, εὐθέσκειν δύποθεν ζητοῦσιν, κἀδηλος ὅτι. πειρατέον δὲ πρότερον εἰπεῖν αὐτὴν ἁφῶς, ἐν ὅτως ὅπη μεμψόμεθα δικαίου. ὄντων τοίνυν τεττάρων μορίων τοῦ σφυγμοῦ, διαστολῆς τε καὶ συστολῆς καὶ δυοῖν ἠρεμιῶν. ἑτέρας μὲν ὧδε τῇ διαστολῇ πρὸ ἡ συστολῆς, ἑτέρας δ' ὧδε τῇ συστολῇ πρὸ ἡ διαστολῆς, ὅσοι μὲν ἀδιάγνωστον ἀναθήσει τὴν συστολὴν ἔστιν φασὶν, ἰδίᾳ μὲν τὸν ἡ διαστολῆς χρόνον πιθέασιν, ὃν δὴ κινήσεως καλοῦσιν, ἰδίᾳ δὲ τῶν ὑπολοίπων δυοῖν μορῶν, καὶ ἠρεμίαν τε καὶ συστολὴν ὀνομάζουσιν, καὶ τὸν τούτων τῶν τριῶν χρόνων πρὸς ἀλλήλους λόγον, ῥυθμὸν ἔστιν φασίν. ὅδε δὲ ἡ συστολῆς ἀναθήσεσθαι φασιν, οἱ μὲν τινὸς αὐτῶν, τὸν ἡ διαστολῆς μόνον χρόνον τοῦ ἡ συστολῆς παραβάλλοντες, τὸν ῥυθμὸν γίγνεσθαι φασιν, οἱ δ' τινὸς πρὸς

ῥυθμοῦ ἔχουσιν, ὡς εἰ καὶ μουσικός τις εἶναι προσοιούμενος, οὐ τοῦ μὲν ἄρσεως χρόνου πρὸς τὸν μὲν θέσεως λόγον ἐφασκεν ὑπάρχειν τὸν ῥυθμόν, ἀλλὰ τοῦ φαινομένου μόρους μὲν ἄρσεως πρὸς τὸν λοιπὸν πάντα, παραπλήσια δ' αὐτοῖς καὶ οἱ ἀπὸ μὲν τρίτης αἱρέσεως ἀμαρτάνουσι, μόνῳ δὲ προσέχειν τὸν χρόνον μὲν ἐκτὸς ἡρεμίας δὲ μὲν διαστολῆς, βέλτιον ἐκείνων φρονοῦντες, καθ' ὅσον δ' ἐπελάθοντο καὶ αὐτοὶ, τὸν μὲν συστολῆς χρόνον ἀδιάγνωστον ὑπάρχειν ἀναθήσουσι κατὰ σὺν ἀμυδροὺς σφυγμούς, ὁμοίως σφαλλόμενοι. τρίτον δ' αὖ πάλιν ἕτερον ἔτι προσυποτίθηντο δεῖν καὶ μέσον συστολῆς τοῦ πρώτου ὁρισμὸν ἀναθετέον εἶναι δοκοῦντες, οὐσης οὐδὲ ταύτῃ τοῖς ἀμυδροῖς σφυγμοῖς ἀναθέσεως. καὶ ταῦτ' οὖν ἅπαντα τὰς ἐν ταῖς αἱρέσεσι πολλὰς ἀτοπίας ἀναγκαίως συμπίπτειν ἐν ταῖς τῶν ῥυθμῶν διαγνώσεσι. καὶ διὰ τοῦτ' οἶμαι μηδ' ὑπομεῖναί τινα γράψαι σὺν μετ' Ἡροφίλου εἰς τοὐπίσω αὐτῶν πρόγνωσιν. αὐτὸς δὲ ὁ Ἡρόφιλος πολλαχοῦ μὲν ῥυθμῶν εἰς τὰς προγνώσεις μνημονεύει. χαλεπὸν μὲν οὖν ἐξευρεῖν πότε καὶ λέγει τὸν ῥυθμὸν, ἆρα γε τὸν λόγον τοῦ διαστολῆς μόνου χρόνου πρὸς τὸν τῆς συστολῆς μόνης, ἢ καὶ αὐτὸν τὴν ἑπομένης ἑκατέρᾳ τῶν κινήσεων ἡρεμίας προσιέμενα. καὶ διὰ τοῦτο δὲ τοῖς ὑπὸ αὐτοῦ κληθεῖσιν Ἡροφιλείοις ὁμολογεῖται τί ποθ' ὑπὲρ αὐτῶν φρονεῖ δεόντως. οὔτε γὰρ ἡ λέξις αὐτοῦ θάτερον ἐνδείκνυται σαφῶς, οὔθ' ἡ τῶν πραγμάτων φύσις ἱκανὴ πιστώσασθαι. εἰ μὲν οὖν τὴν ἑτέραν τῶν δεξῶν φυλάττομεν ἑπόμενοι τοῖς μουσικοῖς, σὺν τῶν ἡσυχιῶν χρόνους προσθήσομεν τοῖς τῶν προηγουμένων κινήσεων. εἰ δὲ τὴν εἰς τὰς προγνώσεις χρείαν τὴν κίνησιν τῇ κινήσει παραβάλλοντες, ἰδίαν τὸν τῶν ἡσυχιῶν χρόνον ὑπισκεψόμεθα. Οταν οὖν ἀνοῖν θάτερον ἢ τὴν ἐνοιαν τῆς προσηγορίας ἀναγκαῖον ἢ διαφθείρειν, ἢ τὴν χρείαν ἀνατρέπειν, ἐν ἀκρίᾳ λυσιτελεῖ καθιστάμεθα. χρὴ δ' ὅμως ἐπεισὶν τὸ ἕτερον αὐτῶν ἐλέσθαι προσηκόν, προτιμήσαι τὸ χρήσιμον εἰς τὰς προγνώσεις, καταφρονήσαντα τοῦ πρὸς τοῖς μουσικοῖς ὀνόματος. τί γὰρ καὶ βλαβησόμεθα, προγιγνώσκοντες μὲν ἐκ τοῦ λόγου τὸν κατὰ τὰς κινήσεις χρόνον, ὄνομα δ' ἴδιον αὐτοῦ μηδὲν ἔχοντες. ὃ γὰρ ἐν οἷς ἀκριβοῦμεν ὀνόμασιν, ἀλλ' ἐν οἷς προγιγνώσκειν ἀδυνατοῦμεν ἡ τέχνη βλάπτεται. κἀιδω τοίνυν διὰ τὴν χρείαν ἐν τοῦ λόγῳ τοῦ χρόνου τῶν κινήσεων τὸν ῥυθμὸν σωίεσθαι, ζητησόντων ἡμῶν ἰδίᾳ ποτὲ τὸ δηλοῦν ἡροφίλῳ. ἀλλὰ καὶ ὅτῳ θαῤῥοῦμεν, ἔοικεν ἐπὶ μὲν ἀκρίᾳ, μὴ τε παντὸς τοῦ τῆς διαστολῆς χρόνου δυναμένου γνωσθῆναι, πλὴν ἐν τοῖς σφοδροτάτοις σφυγμοῖς, μήτε τῆς συστολῆς τῆς ἀρχῆς πρὸς πάντων ἀδιάληπτον ἔχοντος. πῶς οὖν ἡρόφιλος πρῶτος τινὰ φησὶ διαθέσθαι, ὑποτίθεται χρόνον, ᾧ σὺν ἄλλους μέτροις, ἢ δυοῖν, ἢ καὶ τριοῖν, ἢ καὶ πλείοσιν ἔστι φάσκειν. ἢ τοι τελέως τε καὶ ὡς αὐτοὶ καλοῦσιν ἀπαράλειπτον ἢ καὶ ἀπηυξημένον ἐπ' ὀλίγον, ἢ ὑπὲρ πλεῖον, ἢ ὑπὲρ πλεῖστον. ὡς γὰρ ὑπὲρ πάντων ἀκριβῶς τῶν σφυγμῶν διαγινώσκω σὺν χρόνους εἴ τε τῶν κινήσεων μόνων, εἴ τε καὶ τῶν μετ' αὐτὰς ἡσυχιῶν, οὐδὲν διαφέρει πρός γε τὴν παροῦσαν ἀκρίαν, ἔοικε ταῦτα γράφειν. εἰ μήτι ἐκ τῶν πάντων, ἀλλ' ἐφ' ὧν δυνατὸν ὑπὲρ τούτων μόνον ἡγεῖτο αὐτὸν τὰ τοιαῦτα γράφειν. ὅτῳ μὲν οὖν τάχ' ἂν ἰδίᾳ ποθ' ὕστερον ὑπισκεψόμεθα. νυνὶ δ' οὐ γὰρ πρόκειται τὸ δηλοῦν ἡροφίλῳ ζητεῖν, ἀλλὰ τἀληθὲς τε ἅμα καὶ χρήσιμον ἐξευρεῖν, ὅτῳ πειρατέον γνῶσιν λαβεῖν, ὡς ἐπ' αὐτῶν τῶν ἔργων ἡμῖν πειρωμένοις εὑρεθῇ. ἔχει δὲ ὧδε. τὸ ποιὸν τῆς κινήσεως κατὰ τὴν διαστολὴν μὲν ποιᾷ τῆς κατὰ τὴν συστολὴν κινήσεως παραβάλλοντες, γνώσεσθαι μὲν τὰς πρώτας εὑρίσκομεν διαφορὰς τὰς ἐν μὲν διαγράμμασι δηλουμένας. ἐν ἑκάστῃ δ' αὐτῶν, ἄλλας πολλὰς, ἀῤῥήτους μὲν λόγῳ, τὸ δὲ μᾶλλον καὶ ἧττον ἐπ' αὐτῶν τῶν ἔργων διαγιγνωσκομένας. οἷον δ' ἔστι δηλοῦν ἑκάστην διαφορὰν πέφυκεν, ἐν τῆς πρὸς προγνώσεως ἐροῦμεν. ἀλλὰ σοῦ γε πρῶτον ὑπογράψομεν τὸ διάγραμμα, σαφὲς ἑπόμενον ὑμῖν ἐν μὲν πρώτῳ πρὸς διαφορᾶς σφυγμῶν γεγυμνασμένοις. ἐφεξῆς δὲ μιμήσομαι, ὅπως πάλιν ἑκάστῃ διαφορᾷ πολλὰς συνυφαίνω μὲν ὁμοίως ὥσπερ. διαστολή. συστολή. ταχεῖα, ταχεῖα, ταχεῖα, σύμμετρος. ταχεῖα, βραδεῖα, σύμμετρος, ταχεῖα, σύμμετρος, σύμμετρος. σύμμετρος, βραδεῖα. βραδεῖα, ταχεῖα. βραδεῖα, σύμμετρος. βραδεῖα, βραδεῖα. τῆς τοίνυν πρώτης ἐν τῷ διαγράμματι γεγραμμένης διαφορᾶς, ἑκατέραν τῶν κινήσεων ταχεῖαν ἐχούσης, ἐνδέχεται μὲν τὴν ἐν διαστολῇ κίνησιν ἑκάστως ἠρεμεῖσθαι, τὴν δ' ἐν τῇ συστολῇ βραχεῖ τινὶ τῆς συμμέτρου τε καὶ μέσης ὑπερέχειν. ἢ ἐμπαλιν, βραχεῖ μὲν ὑπερέχειν τὴν ἐν τῇ διαστολῇ, παμπόλλῳ δὲ τὴν ἐν τῇ συστολῇ. ἢ ἀμφοτέραν ὀλίγῳ, ἢ ἀμφοτέραν παμπόλλῳ. τὴν μὲν ὀλίγῳ τὴν δὲ πλέονι μέν. ἢ κατ' ὀλίγον ἐλάττονι. ἢ κατὰ πολύ, ἢ ὅπως οὖν ἑτέρως. ἡ γὰρ ποικιλία σαφής. καὶ ὅπερ ἐστὶν εἰπεῖν, ἢ ὡς δ' φαίνεται σοὶ γιγνόμενον, ἢ ὡς δηλοῖ δὲν πέφυκεν. καὶ γὰρ καὶ γίνεται καὶ δηλοῖ μέγιστα καὶ ἡμῖν ἀπὸ τῆς τοιαύτης διαγνώσεως, ἤρκει προγινώσκειν, ὁ δὴ μόνης τῶν πρώτου χρόνου ὁλοκλήρου τε καὶ παρηκριβωμένου. ὅτι δὲ ὁ τοιαύτη διάγνωσις, ὁ δεῖται πάσης τῆς κινήσεως, ἀλλὰ καὶ διά μέρους αὐτῆς τὸ τυχόντος δύναται γίνεσθαι πρόδηλον παντί. πλὴν εἰ ἀνώμαλον ποτ' εἴη. τοιγαροῦν τὰ γὰρ ὁπότε ὅμοιον τὸ μέρος τῷ ὅλῳ. καὶ μὲν δὴ σὺν ἑκάστως ἀμυδροὺς σφυγμούς, ὁ δὲ τῇ τοιαύτῃ χρῆσθαι δύναται. ὁ γάρ ὅσον ἐστὶν ἐκείνου, ὁπόσον τὸν τῆς συστολῆς τυχὸν γνωρίσαι. μήτι γε δὴ μόριον αὐτῆς ἀξιόλογον.

ΓΑΛΗΝΟΥ ΠΕΡΙ ΔΙΑΓΝΩΣΕΩΣ ΤΩΝ ΣΦΥΓΜΩΝ ΒΙΒΛΙΟΝ Α'.

Ὅσα μὲν ὑπάρχει τοῖς σφυγμοῖς κατὰ τὸν ἴδιον τῆς οὐσίας αὐτῶν λόγον, ἔμπροσθεν εἴρηται πάντως. περὶ δὲ τῶν ἄλλων ὅσα μήτ' ἄνευ τῆς κινήσεως τῶν ἀρτηριῶν διαγνωσθῆναι δύναται, μήτ' ἔστιν αὐτοῖς ἴδια, νῦν ἐρῶμεν. ἔστι δή τις ἐν τῷ διαστέλλεσθαι τὴν ἀρτηρίαν, ἀπομιμούμενος ἡμῖν, οἷον πληγὴ γιγνομένη κατὰ τὴν ἁφήν, ὃν ὅταν μὲν βίαιον ᾖ, κυρίως οἱ δέξουσι πληγὴν καλεῖν, οὐ μὴν οὕτως ἰσχυρὰν ἀβίαιος ᾖ. περὶ τούτης δὴ τῆς ὄντως πληγῆς, ἣν βίαιον προσβολὴν εἶναι φαμέν, σκεπτέον ἀκριβῶς. ἔπεσθαι γὰρ οὐκ ὀλίγοις αἴσθησι σφυγμῶν δοκεῖ, σκληρῷ καὶ σφοδρῷ, καὶ μεγάλῳ, καὶ ταχεῖ, καὶ ὑψηλῷ, καὶ ἀσασμώδει, καὶ κλονώδει. ἴσως οὖν τις μὴ ἀξιαπιστηθεὶς τοῖς κοινῷ συμπώμασι, περὶ τὴν διάγνωσιν αὐτῶν σφαλῇ, σκεπτέον ὑπὲρ ἁπάντων ὡδὶ μελλῶς. εἰ μὲν γὰρ ἄλλοις γνωρίσμασι διακρίνειν αὐδὲ δύναιτό τις, ἐκείνοις μαθόντες ἐχοίμεν ἂν ἤδη τὸ πᾶν. εἰδ' ἀδύνατον, ἀρξώμεθα γοῦν τὸ γιγνώσκειν, ὡς κοινὸν ὂν πλείοσι τῶν σφυγμῶν. ἀρχὴ δὲ τῆς σκέψεως ἀρίστη, τὸ μαθεῖν τὴν αἰτίαν, δι' ἣν πολλοῖς οὕτω σφυγμοῖς τὸ κοινὸν ἕπεσθαι δοκεῖ πάθημα, τὸ βίαιον τῆς πληγῆς. ὧδε οὖν. ἐπεισθῆναι χρὴ μὲν ἀπωθοῦσαν τὴν ἁφὴν, ὑπὸ τοῦ σφυγμοῦ, μέλλουσαν ἀναθήσεσθαι τῇ προσβολῇ αὐτοῦ, ὠθεῖται δ' οὐχ ὁμοίως ἅπαντος, ἀλλὰ ποτὲ μὲν μᾶλλον, ποτὲ δ' ἧττον, ποτὲ δ' ὡς τε ψαύειν μόνον. ὅσα κινήσεις αὐτὴν ὠθοῦσι καὶ ἀνατρέπουσιν ὧδε πολύ, βίαιον αὖται φαντασίαν ἐργάζονται τῆς πληγῆς. ὧδε πολὺ δ' ὠθεῖ δυνάμεις κινήσεις, ἥ τε τῆς σκληρότητος τῆς ἀρτηρίας, οἷον θλῶσα τὴν ἁφὴν, καὶ ἡ τῆς ῥώμης τῆς κινούσης αὐτὰ δυνάμεως, οἷον ἀνατρέπουσα. καὶ ἡ τοῦ μεγέθους τῆς διαξόλης ὧδε πλεῖον ἐξικνουμένη. καὶ ἡ τοῦ τάχους τῆς φορᾶς ὠθοῦσα σωτόμως. καὶ ἡ διὰ τὸ ὕψος οἷον ἐγκαταβαίνουσα. καὶ ἡ διὰ τὸ τετάσθαι δυσκίνητος. καὶ ἡ διὰ τὸν κλόνον ἅμα τάσεώς τε καὶ σκληρότητος, καὶ ταχείας προσβολῆς ἔμφασιν ἔχουσα. ταῦτ' ἄρα παμπόλλοις ὄντων ἐνδέχεται ὁσημοῦν τῶν ἰατρῶν ἅπαντας οὓς εἰρήμενους σφυγμοὺς σφοδροὺς εἶναι λέγουσιν. εἰ μὲν οὖν ἠδύναντο τῆς γε αὐτοῖς διαφορᾶς, τὸ καλεῖν ὅπως ἠβούλοντο κοινὰ πάντες, οὐδὲν ἂν ἐφρόντισαμεν. ἐπεὶ δ' ὥσπερ ὄνομα κοινὸν ὧδὶ φέρουσιν, οὕτω καὶ τὴν φύσιν ἁπάντων μίαν εἶναι νομίζουσιν, πειρατέον αὐτοῖς ἐνδείξασθαι τὴν ἀπάτην, ἀφ' ὧν πρόδηλον ἀναφανεστάτων ἀρξαμένους, οἷον ὑδρίας ἀφ' οὗ τάχους. προχεομένου γὰρ ἐντὸς ὕδατος τὸ σφάλμα, ὅσῳ γε διὰ μιᾶς ὥσει τὴν τάχος τῆς προσβολῆς, ὃ τὸν τόνον ὅλῳ τῆς πληγῆς. τότε τε γὰρ ἅμα, καὶ μέχρι πλείονος ὁ ταχὺς ὠθεῖ ἃ διώκει τὴν ἁφὴν, ἂν μὴ καὶ μέγας ᾖ. ὃ δ' ἧττον, ὅτι μὴ κατὰ τὴν ἑαυτοῦ φύσιν ἔχει τοῦτο σύμπτωμα. τὸ γὰρ ὅταν ᾖ ταχὺς μόνον οὐ διὰ τὸ μέγεθος ὑπάρχον, τῇ δὲ τοῦ μεγέθους παρουσίᾳ προσγινόμενον αὐτῷ πῶς ἄν τις ἴδιον εἶναι λέγοι. ὁ γοῦν ταχὺς ἅμα καὶ μικρὸς οὐκ ὠθεῖ μέχρι πολλοῦ τὴν ἁφὴν, ἀλλά τοι τὸ μέχρι τοῦ πολλοῦ, μεγέθους ὄντος οἰκειότερον ἢ καὶ τούτου κατὰ συμβεβηκός. ὧν γὰρ ἀναμνησθέντες ὅτι περὶ τοῦ μεγέθους διαγνώσεως εἰρήκαμεν, οὐ τοῦ μέχρι πλείονος ἔσω χωρεῖν, ἀλλὰ τοῦ κατὰ πολλὰ μόρια, μήκους θ' ἅμα καὶ πλάτους καὶ βάθους ἅπασθαι τῆς ἁφῆς ἐγνωρίζετο. τὴν γὰρ κατὰ κύκλον τοῦ σφυγμοῦ περιφέρειαν, ἱκανὴν τὸ μεγεθος σῦσαν ἀναθήσει διαγνόντες, ἐπ' αὐτῇ λοιπὸν ἤδη συλλογισόμεθα τὴν ἐκ πολλοῦ βάθους ἄνοδον, οὐκ ἀκολουθησάσης πάντῃ τοῦ διαστήματι τῆς ἁφῆς ἀλλὰ τῆς ἐκτὸς τελευτῆς μόνης ἀναθεμένης. εἰ γοῦν ἀρχὴ τῆς πρώτης ὁρμῆς τοῦ διαστέλλεσθαι τὴν ἀρτηρίαν τῆς κινήσεως ἐθελήσωμεν ἀναθήσεσθαι, πολὺ τοῦ μεγέθους ὡς καὶ πρόδηλον ἐρέθη κωλύσομεν. ὥσθ' ἡμῖν μηδὲ μέγαν ἐπιφαίνεσθαι τὸν σφυγμόν. ἀλλὰ καὶ αὐτὸ τοῦτ' οὐκ ἐν ἅπασι οἷόν τε ποιεῖν τοῖς μεγάλοις, ἀλλ' ὅσοι πῶς τὸ μέγεθος, σφοδρότητος μετέχουσι τοῖς γὰρ μεγάλοις μόνον, ἀμυδροῖς δὲ καὶ σφοδροῖς, οὐ δ' ἁπαντῆσαι δύναιτ' ἂν τοῦ ἀνιοῦσιν, ἀ δὲ θλίψαι τὴν ἀρτηρίαν. ἀπόλωται γὰρ ὄγκος ὅλος. δῆλον οὖν ὡς οὐ δι' ὁ μέγας διαγινώσκεται τοῦ πλείονος ἔσω τὴν ἁφὴν ὠθεῖν ἀλλὰ τοῦ κατὰ πολλὰ μόρια τοῦ τε μήκους καὶ τοῦ κύκλου τῆς ἀρτηρίας προσαπτῆναι. ἆρ' οὖν ὁ ὑψηλὸς ὧδὶ πλεῖον ἔσω βιάζεται. καὶ μὴν ὅπερ ὁ μέγας ἐν τοῖς τρισὶ διαστάσεσι, τοῦτο οὗτος ἐν μιᾷ κεῖται. ἅπερ οὖν μικρὸν ἐκείνου, οὐ δὲ οὗτος. ἀλλὰ μὴν ὁ μέγας ἐδείχθη χωρὶς τοῦ καὶ σφοδρὸς εἶναι, μὴ διὰ μιᾶς ὧδὶ πλέον ὠθεῖν τὴν ἁφήν. οὐκ οὖν οὐ δὲ ὁ ὑψηλός. εἰ δὲ τῷ μεγάλῳ μὲν ὑπάρχει πολλάκις ἀμυδρότης, τῷ δ' ὑψηλῷ μὲν, μὴ μεγάλῳ δὲ, τὰ πολλὰ μὲν ἡ σφοδρότης, ἀμυδρότης δὲ οὐ δέ ποτε, τοὐναντίον λόγου. ἔξει μὲν γὰρ ὡς εἶπον, μέχρι πλείονος, ὠθεῖν ὁ ὑψηλός, οὐ μὴν κατὰ τὸν ἴδιον λόγον, ἀλλ' ὅτι πάντως σφοδρός, ἢ οὐκ ἀμυδρός γε ὄντι. ἅπαντες μὲν οὖν οἱ εἰρημένοι σφυγμοὶ φαίνονται σφοδρότητος δ' ἐόμενοι, πρὸς τῷ μέχρι πολλοῦ τὴν ἁφὴν ὠθεῖν. καὶ διὰ τοῦτο ὅσοις μὲν αὐτῶν διὰ παντὸς σώζεσι σφοδρότητες ἀεὶ βιαίως πλήττουσιν. ὅσοις δ' οὐκ ἀεὶ μὲν, ὡς τὸ πολὺ δὲ, καὶ οὗτοι τὰ πολλὰ βίαιοι φαινόμενοι, τοῖς ἀμελέστερον τὰ τοιαῦτ' ὠθισκοποῦσιν ὧδὶ διὰ τοῦτο ἀεὶ τοιοῦτοι τινὲς ὑπάρχειν. ἄλλοι δ' ἂν σφυγμοὶ διὰ τὴν ἀχώειστον αὐτῶν σκληρότητα, βιαίως πλήττουσιν, ὥσπερ ὅ τε κλονώδης, καὶ ὁ ἀσασμώδης. οὐ δὲ γὰρ οὗτοι διά τι ἄλλο τι βίαιον ἔχουσι τὴν πληγὴν, ἀλλὰ διὰ τὴν ἀχώειστον αὐτῶν σκληρότητα. καὶ διὰ τοῦτ' ἔοικεν εἶναι μόνα σφυγμῶν εἴδη βιαίως πλήττοντα, τό τε τῶν σφοδρῶν καὶ τῶν σκληρῶν. εἰσὶ δ' οἱ καὶ τούτοις δεῖσθαι σφοδρότητος ἔφασαν πρὸς τὴν σκληρότητα. μὴ γὰρ διώσασθαι μόνην βίαιον ποιήσασθαι πληγήν. ὥσπερ οὐ δὲ εἰ λίθον ἀτρέμα προσάγοις. δεῖ γὰρ δὴ καὶ τοῦτο τόνου τινὸς εἰ μέλλοι πλήττειν ἰσχυρῶς. ἀλλὰ τούτους μὲν ἔρεσθαι δίκαιον τί ποτε καὶ βούλονται, πότερον οὐδὲν ὅλως εἶναι σῶμα σκληρὸν, ἀλλὰ ὅπερ κοινόμακρο σκληρὸν μάτην ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων ἐρῆσθαι κατ' οὐδενὸς ὑποκειμένου πράγματος, ἢ πρᾶγμα μὲν

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 84 sur 494

εἶναι τὶ καθ' οὗ λέγεται, διάγνωσιν δ' αὐτοῦ μὴ δὲ μίαν ὑπάρχειν αἰσθήσει, ἢ δι' ἄλλης τινὸς αἰσθήσεως, οὐ διὰ τῆς ἁφῆς γνωρίζεσθαι. πάντα γὰρ ἄτοπα τό τε μηδὲν εἶναι σῶμα σκληρὸν, τό τε λόγῳ μᾶλλον ἢ αἰσθήσει διαγινώσκεσθαι, τότ' αἰσθήσει μὲν, ἄλλῃ δέ τινι μᾶλλον, ἢ ἁφῇ. καὶ μὴν εἰ συγχωρηθείη γέ τις σκληρὸν εἶναι, καὶ διὰ τῆς ἁφῆς γνωρίζεσθαι, τὶ λοιπὸν ἢ περὶ ὀνόματος ἐρίζοντες εὑρεθήσονται, φάσκοντες ἄνευ τόνου μὴ δύνασθαι βίαιον ἀπ' αὐτοῦ γενέσθαι τὴν πληγήν. εἰ γὰρ καὶ μὴ βίαιον ἐθέλοιεν καλεῖν, ἀλλ' οἷον θλῶσαν γε πάντως, ἢ ἀπωθουμένην, ἢ ἀνατρέπουσαν εἰπεῖν ἀναγκασθήσονται. τὸ μέν γε τοῦ τόνου διαμφισβητεῖται. τὴν ἀρχὴν γὰρ οἷος τίς ἐστιν ὁ τόνος ἐν τοῖς τῶν ζώων σώμασιν οὐκ ὡμολόγηται, πρὸς τῶν εἰς ἐλάχιστα ἢ εἰς ἄτομα, ἢ εἰς ἄναρμα τὴν ὅλην οὐσίαν καταθραυόντων. μόνοις γὰρ ὁ μολογεῖται τοῖς ἡνῶσθαι φάσκουσιν αὐτήν. ὥστ' οὐ δ' αἰσθήσει διαγνωστὸς ὁ τόνος, ἀλλ' εἴπερ ἄρα διὰ σημείου τινὸς, ἢ σημείων, ἤ τοι κατ' ἔνδειξιν, ἢ κατ' ἀπόδειξιν πιστός. σκληρὸν δὲ καὶ μαλακὸν σῶμα πάντες ἄνθρωποι διαγινώσκομεν αἰσθήσει. καὶ δίκαιον οὐ περὶ τῆς ὑπάρξεως αὐτῶν ζητεῖν, ἀλλὰ περὶ τῆς διαγνώσεως, μᾶλλον δ' οὐ δὲ περὶ ταύτης, ἀλλὰ περὶ τοῦ πῶς ἄν τις ἑρμηνεύῃ ἑτέρῳ τὸ γιγνόμενον ἑαυτῷ πάθημα κατὰ τὴν ἁφὴν ἐν τῇ προσβολῇ τῶν σκληρῶν σωμάτων, ὅπῃ τε διαφέρει οὗτος τῶν σφοδρῶν. ἀλλ' ἐπεὶ τοῖς ἔμπροσθεν παραλέλειπται, πειραθῶμεν ἡμεῖς αὐτὸ ποιῆσαι, ἀρχὴν τοῦ λόγου τὰ πᾶσιν ἀνθρώποις ὁμολογούμενα θέμενοι. ἐπεὶ τοίνυν σφοδρά τινα καλοῦμεν οὐ ζῶα μόνον, ὥσπερ λέοντάς τε καὶ ταύρους, ἀλλὰ καὶ τῶν ἀψύχων ἔνια, καθάπερ τά τε τῶν ποταμῶν κατάντη ῥεύματα, καὶ ἀνέμους οὗς μεγάλους. ἕτερα δὲ σκληρὰ καθάπερ χαλκὸν, καὶ σίδηρον, καὶ λίθους, ἀναμνησθῆναι χρὴ τί δή ποτ' ἐστὶν, ἀφ' ἑκατέρων αὐτῶν, ὅταν ὁμιλῶσιν ἡμῖν διάφορα ἐγγινόμενα τοῖς σώμασι παθήματα. τό τε γὰρ βίαιον τῆς προσβολῆς κοινὸν ἀμφοῖν, τῶν τε σφοδρῶν ἀνέμων, καὶ τῶν σκληρῶν σωμάτων. πλεονεκτεῖ δ' οἶμαι, κατὰ μὲν οὗς ἀνέμους τε καὶ τὰ τῶν ποταμῶν ῥεύματα, τὸ ἀνατρέπεσθαι πρὸς αὐτῶν, κατὰ δὲ οὗς λίθους καὶ τὰ ξύλα τὸ θλίβεσθαί τε καὶ θλᾶσθαι. ὑπὲρ μὲν γὰρ τῶν προτέρων εἰ καὶ πάνυ προθυμηθείημεν, ἐναντίοι βαδίζειν πρὸς αὐτὰ πάντως ἰσχόμεθά τε καὶ ἀνατρεπόμεθα, καὶ εἰς τοὐπίσω βιαίως ὠθούμεθα, χωρὶς τοῦ θλίβεσθαι τε καὶ θλᾶσθαι καὶ πιέζεσθαι τὰ μόρια τοῦ σώματος. ὑπὲρ δὲ τῶν δευτέρων αὐτὸ τὸ θλίβεσθαί τε καὶ θλᾶσθαι πλεονεκτεῖ. μάλιστα δ' ἂν αὐτὸ μάθῃς, εἴ τινι τῶν τοῦ σώματος μορίων ὑπθείης λίθον μὴ πάνυ βαρὺν, ἀλλ' ὥς τε βουληθέντας, ἀπῤῥίψαι ῥαδίως. γνώσῃ γὰρ ὅπως ὑπικείμενος μὲν βαρύνει καὶ θλίβει καὶ θλᾷ, καὶ οἷον ἐγκαταβαίνει τοῦ δέρματι. ἀπολιπεὶς δὲ καταλίπει τι περὶ τὸ μόριον ἴχνος καὶ γνώρισμα τῆς θλίψεως. ἢ γὰρ κοιλότερον ἑαυτοῦ, καὶ μέχρι πολλοῦ διασώζον τὴν ἕδραν τὸ μέρος ἀπέφηνεν, ἢ πρὸς τούτῳ καὶ πελιδνόν. οὐ μὴν ἄνεμός γε κἂν ἰσχυρότατος ὢν τύχῃ, κἂν ἀνατρέψῃ τινα, κἂν καταβάλῃ, πιλεῖπου καὶ κοῖλον ἀπεργάζεται τὸ σῶμα. μαλακὸς γὰρ ὢν καὶ ῥαδίως περιχίζεται τέ καὶ περιῤῥεῖ. διὰ οὗτος μέγιστα μὲν πλοῖα ῥαδίως ὠθεῖ καὶ καταβάλλει πολλάκις, οὐ μὴν κοιλότερον γε τὶ τῶν ξύλων τῶν ἐν αὐτοῖς εἰργάσατο, καθάπερ εἰ λίθος ἦν ἢ σίδηρος τὸ προσπίπτον. ταῦτα γὰρ θλᾶσθαι μὲν καὶ συντρίψασθαι δύναται, ἀπώσασθαι δὲ καὶ ἀνατρέψαι τοῖς ἀνέμοις παραπλησίως οὐ δύναται. μή ποτ' οὖν οἷς μὲν ἂν ὑπείκουσαν ἔχωμεν τὴν τῆς σαρκὸς φύσιν, ταῦτα μὲν σκληρὰ καλοῦμεν. ἃ δ' ἂν αὐτῇ ὑπείκοι τῇ σαρκὶ, καθάπερ τὸ ὕδωρ μαλακὰ κέκληται. καὶ τοῦτ' ἄρ' ἦν τὸ πρὸς τοῦ πλάτωνος λεγόμενον. σκληρὰ μὲν ὅσοις ἂν ἡμῶν ἡ σὰρξ ὑπείκοι. μαλακὰ δ' ὅσα ἂν τῇ σαρκί. φερέ γὰρ ἡμῶν τὴν ἁφὴν ὑποπίπτειν ὑγρῷ τινι, παντί που δῆλον, ὡς ἐγκαταβήσεται μὲν αὐτά, τὸ δ' ὑγρὸν εἴξει τε καὶ ὑποδέξεται. σκληρῷ δ' εἴ τινι προσπέσοι, δῆλον ὡς αὐτὴ μᾶλλον εἴξει τε καὶ κοίλη γενήσεται ἵν' οὖν ἤδη συμπερανώμεθα τὸν λόγον, πλονόησωμεν τὴν ἡμετέραν χεῖρα ποτὲ μὲν ὕδατος ὀξεῖ ῥεύματι, ἢ ἀνέμῳ σφοσφῷ ἐξ ἐναντίας ἅπαν τῶσαν, ποτὲ δὲ λίθῳ τινὶ, διὰ τῆς ἑτέρας χειρὸς ἀτρέμα προσαγομένῳ, ἆρ' οὐ πρόδηλον ὡς ἀπὸ μὲν τῶν προτέρων ἀνατραπήσεται μὲν μὴ θλιφθεῖσα. τὸν δὲ λίθον αὕτη μὲν ἀνατρέψει, θλιφθήσεται δ' ὑπ' αὐτοῦ. τὸ μὲν γὰρ σκληρὸν ὅσον ἐπ' ἑαυτῷ κωλύειν οὐκ ἱκανὸν ἡμᾶς ἰέναι πρόσω, ἀλλὰ ἤ τοι διὰ βάρος, ἢ διὰ τὴν ἔξωθεν αὐτῷ προσιοῦσαν κίνησιν ἴσχειν ποτὲ δύναται. τὸ δὲ σφοδρὸν κατ' αὐτὸ οὗτος τὸ ἴσχειν τε καὶ κωλύειν καὶ ἀπωθεῖσθαι καὶ ἀνατρέπειν νενόηται. δῆλον οὖν ὡς ἑτέρα μὲν αἴσθησις ἡμῖν ἐν τῇ τῶν σφοδρῶν, ἑτέρα δ' ἐν τῇ τῶν σκληρῶν ὁμιλίᾳ γίγνεται. τὰ μὲν γὰρ θλίβει μόνον τὴν σάρκα. τὰ δ' ἴσχει που πρόσω. πολλάκις δ' εἰς ταυτὸν ἀμφοτέρων συνιόντων, ὡς εἶναι τὸ προσπίπτον ἅμα μὲν σκληρὸν, ἅμα δὲ σφοδρῶς κινούμενον, ἀνάγκη καὶ τὴν αἴσθησιν ἡμῖν τὴν ἀπ' αὐτῶν διπλὴν γίνεσθαι, τὴν μὲν ὡς θλίβοντος, τὴν δ' ὡς ἀνατρέποντος. καὶ εἴπερ ταῦθ' οὕτως ἔχει, καθάπερ οὖν ἔχει, τὴν τοῦ σκληροῦ σφυγμοῦ διάγνωσιν ἐν τοῦ θλίβεσθαι θετέον τὴν ἁφὴν, ὥς εἶναι τὸ μὲν τῆς πληγῆς βίαιον κοινὸν ἀμφοτέροις, τὸ δ' ἴδιον ἑκατέρου. τὸ μὲν θλίβειν τοῦ σκληροῦ. τὸ δ' ἀνατρέπειν τοῦ σφοδροῦ. τὰ μὲν δὴ πάθη τῆς ἁφῆς ταῦτα, καὶ τὰ συνήθη τοῖς ἕλλησιν ἐπ' αὐτοῖς ὀνόματα. δύναιτο δ' ἄν τις καὶ δι' ἑτέρων ὀνομάτων ταῦτα τὰ πράγματα δηλοῦν, ὥσπερ ἀμέλει ῥαδίως αὐτὸ ποιήσουσιν οἱ τὸ συνεχὲς τῆς ὅλης οὐσίας διακόπτοντες τοῦ κενῷ. τοῦτ' ἔστιν ἅπαντες ὅσοι σώματα αὐτὰ σμικρὰ καὶ ἀδιαίρετα καὶ ἄτμητα καὶ ἄναρμα, ποτὲ μὲν συγκρινόμενα, ποτὲ δὲ διακρινόμενα, τάς τε γενέσεις καὶ τὰς φθορὰς ἐργάζεσθαι φασίν, οὗτοι γὰρ ὡς ἂν οὐδένα τόνον εἰδότες ζωτικὸν, ὅταν ἀθρόα καὶ πολλὰ καὶ ταχέως φέρηται ταυτὶ τὰ σμικρὰ σώματα, τό τε τὴν ἀπ' αὐτῶν πληγὴν σφοδρὰν φήσουσιν γίνεσθαι, καθάπερ ὑπὲρ τῶν ἀνέμων τε καὶ τῶν εἰς τὸ κατάντες φερομένων συμπίπτει ῥευμάτων. τὸ δὲ ἀθρόα καὶ πολλὰ καὶ πυκνὰ λέγειν, ταυτὸν ἐστὶν φήσουσιν τοῦ βραχὺ παρεσπάρθαι κενόν. οὗτος δὲ τοῦ πεπληρῶσθαι στερεᾶς οὐσίας τὴν εὐρυχωρίαν τῆς ἀρτηρίας ταυτὸν ὑπάρχειν. τὴν γὰρ δὴ κένωσιν αὐτῆς, ὥσπερ καὶ αὐτὸ τοὔνομα δηλοῖ παρὰ τὸ κενὸν ὠνομᾶσθαι. οὗτος γὰρ ἐν ἅπασιν ἀεὶ τοῖς συγκρίμασι περιέχεσθαι. τοῦ δ' ἧττον ἢ πλέον ἐστὶν ποτὲ μὲν σκληρὰ, ποτὲ δὲ μαλακὰ γίγνεσθαι τὰ σώματα. καὶ νῦν μὲν πλήρεις

αὐτῶν

αὐτῶν τὰς γνώσεις ἡμιλίας, ὧν ἡμῖς δ' εἰ τύχοι, κρωάς. τὸν μὲν οὖν χιτῶνα τῆς ἀρτηρίας σκληρὸν ἢ μαλακὸν φήσουσι γίγνεσθαι διὰ τὸ πόσον τὸ παραπεπλεγμένον τῇ συγκείμενα κρυστάλλῳ. τῆς δ' ὄντος εὐρυτέρου πληρεῖ τὸ διὰ κρόνου, διὰ τὸ πόσον πάλιν καὶ τοιοῦτον εἶναι τῆς παρεισαρμένης αὐτῇ κρυσταλλικότητος. μέγαν δέ τινα εἶναι φήσουσι σφυγμὸν, ὃ μὲν τὸ γ' αὐτοβατικὸν ἔχειν κατὰ τὴν προσβολὴν, ὅταν πολὺ μὲν τὸ κατὰ τὴν κοιλότητα τῆς ἀρτηρίας κρούῃ, ὀλίγα δὲ τὰ πρῶτα σώματα. μέγαν δ' ἅμα καὶ ἀναπεπταμένον, ὅταν ὀλίγον μὲν τὸ κρούον, πολλὰ δὲ τὰ σώματα. διὰλου οὖν ἤδη γέγονεν. ὡς οὐδὲν κατ' ἐκείνους διοίσει λέγειν πλῆρη σφυγμὸν σφοδρόν. καὶ γὰρ καὶ τὸ τῆς ἀφῆς πάθος, ᾧ ὑπάρχειν, καὶ τὸ σφυγμοῦ τὴν φύσιν μίαν εἶναι. κρούει γὰρ ὀλίγου ταῖς εὐρυχωρείαις τῶν ἀρτηριῶν παρακειμένου, διὰ μὲν τὸ πλῆθος τῶν ὄγκων πλῆρη λέγεσθαι τὸν σφυγμὸν, διὰ δὲ τὸ τῆς πληγῆς ἰσχυρὸν σφοδρόν. ὡς τε τῶν ὀνομάτων τὸ μὲν ἕτερον αὐτῆς τῆς οὐσίας διηλωτικὸν εἶναι τοῦ σφυγμοῦ. τὸ δ' ἕτερον τοῦ ποιοῦ τῆς προσβολῆς. οὕτω καὶ σφυγμὸν, ἄλλον μὲν πλῆρη, σφοδρὸν δ' ἄλλον. διοίσει γὰρ ὀνόματι τῷ πρᾶγμα διαλοῦσθαι κατὰ διαφόρους γνώσεις. ἀλλ' ἡμεῖς γε ὅσοι ζωτικόν τινα τόνον εἶναι φαμὲν, διττὸν μὲν ἀναγκῆς ὁμολογήσομεν ὑπάρχειν τὴν φύσιν τῶν σφυγμῶν. εἰ δὲ καὶ τὴν διάγνωσιν ὧν μελέσθαι τούτων ἀθροίσκεσθαι. χαλεπὴ ἡ σκέψις μάλιστα γίνεται, τοῦ μηδένα τῶν ἐμπροσθεν ἀξιόλογον μηδὲν γράψαι πρὸς διαγνώσεως σφυγμῶν, ἀλλὰ σὺν μὲν τελέως παραλιπεῖν, σὺν δὲ ὀλίγα κομιδῇ προσάψασθαι. ἡρόφιλος μὲν οὖν ὡς ἂν τὰ τῆς αἰσθήσεως πάθη γράφων, οὐδαμῆ πληρότητος ἐμνημόνευσεν οὐδὲ πώποτε ἤθετο. οἱ δ' ἀπ' αὐτοῦ μὲν κληθέντες ἡροφίλειοι, πάντα μᾶλλον ὄντες, ἢ ὅσα λέγεσθαι βούλονται, σοφισταὶ καὶ πολύλογοι νομιζόμενοι σχεδὸν ἅπαντες, ὅτ' ἄλλο τι τῶν ἡροφιλείων θεωρημάτων ἐπ' αὐτῶν τὸν ὄγκον τῆς τέχνης προὐθημήνησαν ἀσκῆσαι. καὶ πρὸς ἄλλοις πολλοῖς οἷς ἐλυμήναντο τὴν τέχνην, ἔτι τε καὶ νῦν πλῆρη σφυγμὸν ἡμῖν εἰσαγαγοντες ταῖς διαγνώσεσιν, ἵνα διηλαδὴ μικρᾶς οὔσης τῆς τέχνης ἔχωμεν ἡμεῖς νῦν ὃ πράττωμεν. οὔτε γὰρ παρελθεῖν οἷόν τε σφυγμὸν ὑπ' αὐτῶν ὑποδοχῆς πεπισευμένον, οὔθ' ὃν εὑρόντες ἔτι ποτὲ εὕρομεν ὑπὸ τῶν ὄγκων, διαγνῶναι προχείρως ἡμῖν θατέρου, ἀλλοτρίας ἀκολουθήσεσιν ἀφορμῆς. ἀλλ' ἀνάγκη δ' εἶναι πρῶτον μὲν ὅτι μέχρι τῆς γνώσεως ὁ σφυγμὸς οὗτος πρόεισιν, ἔπειτα ὡς ὁ δ' ἡροφίλῳ αὐτὸν ἀποδοχῆς διεγίνωσκεν. εἰ μὲν οὖν μὴ συγκεχύκεσαν αὐτοὶ τὸ σημαινόμενον τοῦ ὀνόματος, ἤδη ἔχον τι κἀγὼ λέγειν, ὧν ἐπαγγέλλομαι. ἐπεὶ δὲ πολυειδῶς ἐτάραξαν αὐτὸ πρὸς ἀλλήλους τε καὶ πρὸς ἑαυτὸν ἕκαστος, οὐκ ὀλιγοῦντες, ἀναγκαῖον ὄντων ὑπὲρ τοῦ σημαινομένου πρότερον ἡμᾶς διασκέψασθαι, μὴ πῃ λάθωμεν ἡμᾶς αὐτοὺς ὡς κόρακας, ἢ κολοιοὺς φωνὰς μόνας προφερόμενοι, τὰ δὲ πράγματα καθ' ὧν αὐτοὶ λέγονται παντάπασιν ἀγνοοῦντες. ὄντων οὖν πολλῶν τῶν γραψάντων τοὔνομα τοῦ πλήρους σφυγμοῦ, σὺν μὲν ἄλλους παραλείψομαι δηλῶ, πλὴν εἴπου κατὰ τὴν ἀναγκαίαν τοῦ λόγου μνημοβύσασθαι διὰ βραχέων. ἀχρήσομαι δέ μοι τοῖς περὶ Ἀρχιγένους τε καὶ Ἀγαθίνου γεγραμμένοις προχειρισαμένῳ διασκέψασθαι. λέγω δὲ ὁ μὲν ἀρχιγένης ὑπὲρ αὐτοῦ τὸν δὲ ἐν τρόπον. ἔστι δὲ πλήρης σφυγμὸς ὁ νασοτόραν ὑπὸ δεικνὺς τὴν ἀρτηρίαν, καὶ τὴν ὑποπτώσιν αὐτῆς διαστεσαγμένῃ ἐγχύλως. κρούει δὲ ὁ πομφολυγώδη τὴν ἔγφρσιν τῆς ἀρτηρίας ποιούμενος, ὥς τε κατὰ τὸν ὑπὸ πεσμὸν τῶν δακτύλων κρεμβάτησιν ὑποπίπτειν. ᾧ τούτῳ τε δὴ τῷ λόγῳ πρῶτον τι σημαλοῖ τὸ νασοτόραν οὐ πάνυ ἀφῶς οἶδα, διὰ τὸ μηδὲ σώηθον εἶναι τοῖς ἕλλησιν ὄνομα, κατὰ τοιοῦτου πράγματος λέγεσθαι. ἄρτου μὲν γάρ τινα νασὸν ἐκάλουν, οὐ μὴν ἄλλο γέ τι σῶμα πρὸς αὐτῶν οὕτως ὠνομασμένον ἐπίσταμαι. αὐτὸς δὲ ὁ Ἀρχιγένης, δικαιότατον γὰρ τὴν ἐν τῇς ὀνόμασιν αὐτοῦ σωήθειαν παρ' αὐτοῦ μανθάνειν, δοκεῖ μοι τὸ νασὸν ἂν τι τοῦ πλήρους ὀνομάζειν, ᾧ γοῦν τῆς πρὸς σφοδρότητος σφυγμοῦ λόγῳ, δικνούμενον τὰ ὑπὸ Μάγου ἐρημένα, κατὰ λέξιν ὅτως γράφει. ὅλως γὰρ φησὶν ἡ σφοδρὰ πληγὴ οὐ γίγνεται, εἰ μὴ νασοῦ ὄντος τοῦ προαισθήσοντος, μεγάλου καὶ ταχέος ὑπαφορμοῦντος. ἐφ' ᾧ μετ' ὀλίγον οὕτως αὖθις φησί. καὶ σφοδρότης σφυγμοῦ, ἐκ τάχους, μεγέθους, σφοδρότητος, πληρότητος, ὅτι σώδετος. τὸ γὰρ ἀνωτέρω νασὸν ὡς νῦν πλῆρον ἐκάλεσεν, ὡς οὐδὲν διαφέρον, ἢ οὕτως, ἢ ἐκείνως εἰπεῖν. ἀλλὰ καὶ παντοχοῦ μοι δοκεῖ κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον χρῆσθαι τῇ τοῦ νασοῦ προσηγορίᾳ. μεταλάβομεν οὖν ἤδη τὸ νασότορον εἰς τὸ πληρέσορον, ἵνα καὶ γνῶμεν τί ποτ' ὄντ' ὁ λέγει. ἔστι δὲ ἃ λέξις τοιάδε. ἔστι δὲ πλήρης μὲν σφυγμὸς ὁ πληρεσέραν ὑπὸ δεικνὺς τὴν ἀρτηρίαν. ἀλλὰ ὡς μὲν αὐτὸ δηλούμενον, οὐδὲν ἡμᾶς διέφερε πλέον. ἆρ' οὖν ἄμεινον ὑποβαίνοντας ὅλον τὸ νασότορον, σκέψασθαι τὸ ὑπὸ φερόμενον ἐν τῷ λόγῳ καὶ τὴν ὑποπτώσιν αὐτοῦ διασεσαγμένην ἐγχύλως. ποιότον γάρ τι δηλοῖ ἔοικεν ἡ λέξις, ὡς τοῦ πλήρους σφυγμοῦ ἐν τῇ προσβολῇ δεικνυμένου διασεσαγμένην ἐγχύλως τὴν ἀρτηρίαν. αὐτὸ δὲ πάλιν τὸ διασεσαγμένην, πότερα ταυτόν ὅτι τοῦ μεμεσωμένην, ἢ ἄλλο τι δηλοῖ, ἀφῶς σκέψαι συμβαλεῖν. καὶ γάρ τοι καὶ αὐτὸς ἐξῆς τοῦ πλήρους καὶ τοῦ νασοτόρου, τὸν ὁρισμὸν τοῦ κρούου, ὅτε τῷ νασοτόραν τὸ ἐναντίον ἔλαβεν, ὅτε τὸ διασεσαγμένην, δέον οἶμαι λαβεῖν ἐπὶ ἐναντίον πρᾶγμα ἐποίησε. ὅδεν ἔλαβεν, ἀλλὰ τί φησι. κρούει δὲ ὁ πομφολυγώδη τὴν ἔγφρσιν τῆς ἀρτηρίας ποιούμενος. ὅτε γὰρ τὸ πομφολυγώδη ὅτε τῷ νασοτόραν, ὅτε τοῦ διασεσαγμένην ἐναντίον ὅτιν. ἀλλ' ἐπὶ ἄρα μόνῳ τῷ ἐγχύλῳ, ἵνα τὸ μὴ ἔγχυλον, οἷον ὑγρότορόν πως εἴη. τὸ ἢ πομφολυγώδες ἀφρωδέστερον. πάλιν δὲ τῷ τοῦ κρούου λόγῳ πρόσκειται. ὡς τε τὴν τοῦ ὑπὸ πεσμοῦ τῶν δακτύλων κρεμβάτησιν ὑποπίπτειν, τινὶ τῶν ἐκτὸς πλήρους ἐναντίον ὅτι, ἐξ ὧν εὕρωις. τῷ μὴ γὰρ τῆς κρεμβατήσεως ὀνόματι τὸ τῆς αὐτοβάσεως μᾶλις ἀντιθείη. παραλέλειπται δ' ὅλον τοῦτ' ἐν τῷ πλήρους λόγῳ. καί τοι γ' ἡδύνατο τὴν αὐτὴν εἰρῆσθαι τρόπον, ὡς τε κατὰ τὴν ὑπὸ πεσμὸν τῶν δακτύλων αὐτοβάσιν ὑποπίπτειν, ἀλλ' ὃν εἴρηται. εἰ μή τι ἆρα πρὸς τὸ νασοτόραν ὑπὸ δεικνῦναι τῆς ἀρτηρίαν τοῦτ' ὅτιν, ἵν' ἐν ἑκατόρῳ τῷ λόγῳ, μή ποτ' ὅτιν ὁ πλήρης σφυγμὸς ἢ δηλούμενον, ἀλλὰ πῶς διαγινώσκεται, καὶ εἰ ὅσον, τάχ' ἂν ἀπολειφθεῖν ἡδύ τι διωάμενον. εἰ γὰρ τῶν ἐμετόρων τῇ τῶν ἀφλῶ παθημάτων ὀξύτης ὅτιν ὁ λόγος, ὀλαμὸς ἐν τοῦ πράγματος αὐτοῦ φύσεως ἀπομνημονεύεσθαι, ἀναμνησθῆναι δυνάμενος πάντων ὧν κατὰ τὴν διαγνῶσιν ἐν τῆς ἀρτηρίας ἡ ἁφὴ πάσχει. τάχ' ἂν εὑρήσομεν οὕτως τὴν

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 86 sur 494

ποτε βούλεται δηλοῦν ὁ Αρχιγένης. ἃ δὲ πάσχει ταῦτ' ἐστίν. αἰσθάνεται προσπίπτοντος αὐτῇ κινουμένου σώματος ἐν χρόνῳ τινί, καὶ οὗτος ποτὲ μὲν κατὰ πολλὰ μόρια προσπίπτειν ἑαυτῇ φαντάζεται, ποτὲ δ' οὔ. καὶ θλίβειν τε καὶ αὖθις μὴ θλίβειν. καὶ ἡμῶν θλιβόντων αὐτιβαίνειν, ἢ νικᾶσθαι. ταῦτ' ἐστὶ τὰ πρῶτα καὶ οἷον στοιχεῖα τοῦ παντὸς περὶ τῶν σφυγμῶν λόγου, πάθη τῆς ἁφῆς. τὰ γὰρ ἄλλα πάντα, τὰ μὲν ἐκ τούτων σύγκειται, τὰ δ' ἐν τοῦ πρός τι νενόηται, ἤ τοι καὶ τὰ μόρια τῶν εἰρημένων ἀλλήλοις παραβαλλόμενον, ἢ ὅλων πρὸς ὅλα. κατά τινος οὖν λέγεται τούτων τὸ τοῦ πλήρους ὄνομα; πότερον κατὰ τῆς κινήσεως αὐτῆς; ἀλλ' ἐν ἐκείνῃ τάχος ἦν καὶ βραδύτης, καὶ τῶν ῥυθμῶν αἱ γενέσεις. ἀλλ' ὅταν κατὰ πολλὰ μόρια τῆς διαστολῆς αἰσθάνεται ἡ ἁφή; ἀλλ' ἐνταῦθα μακροὶ καὶ πλατεῖς καὶ ὑψηλοὶ καὶ μεγάλοι γίνονται σφυγμοί. ἀλλ' ὅταν κατ' ὀλίγα; οἱ ἐναντίοι δηλονότι, τῶν εἰρημένων, ἀλλ' ὅταν θλίβηται; σκληρός. ἀλλ' ὅταν ἀνατρέπηται; σφοδρός. τὶ γὰρ δὴ περὶ τῶν ἐναντίων αὐτοῖς ἢ μέσων μακρολογεῖν; πότ' οὖν πλήρης γενήσεται; ἤ τι πάσχει πάθος ἡ ἁφή; πότερον, ὅταν θερμασίας πλείονος ἢ δρυμυτέρας αἰσθάνηται; ἀλλ' οὐκ ἔστιν ἐκ τῶν κατὰ τοὺς σφυγμοὺς διαφορῶν, ἡ τοιαύτη διάγνωσις. ἀλλ' ὅταν ὑγρότητος ἢ ξηρότητος; ἀλλ' οὐ δὲ ταῦτα τῆς τῶν σφυγμῶν διαφορᾶς ἐστὶ τὰ παθήματα. καὶ γὰρ καὶ χωρὶς τῶν σφυγμῶν ἔνεστιν αὐτὰ διαγινώσκειν, ὠθιβάλλοντα τὴν χεῖρα τοῦ σώματι τοῦ νοσοῦντος. μή τι οὖν τὸ τῆς ἀντιβάσεως εἶδος, ἕτερον μὲν ἐν τοῖς σφοδροῖς, ἕτερον δὲ ἐν τοῖς πλήρεσιν ὀνομάζουσι. τάχα γὰρ καὶ ὁ Αγαθῖνος τοιοῦτον τι βούλεται. ἀλλ' εἰ οὗτος, ἐχρῆν ἀφαιρῆσαι τοῦτ' αὐτὸ ἡμῖν, καὶ μὴ σφιγγὸς προβάλλειν αἰνίγματα. ἢ βούλονται, μὴ μόνον περὶ τῶν πραγμάτων ἡμᾶς ζητεῖν οὕτω χαλεπῶν ὄντων, ἀλλ' ἐξ ὑπομέτρου τί ποτε λέγουσι σκοπεῖν, καὶ πολλαπλάσιον γε χρόνον εἰς τοῦτ' ἀναλίσκειν, ἢ εἰς αὐτῶν τῶν πραγμάτων τὴν εὕρεσιν; ἴδωμεν οὖν ἤδη καὶ τὴν τοῦ ἀγαθίνου ῥῆσιν καὶ ζητήσωμεν εἰ τὸ τῆς ἀντιβάσεως εἶδος, ἕτερον μὲν ἐν τοῖς σφοδροῖς, ἕτερον δὲ ἐν τοῖς πλήρεσιν εἶναι βούλεται. γράφει οὖν καὶ αὐτὸς ὧδε. παρακολούθει γὰρ ἐν ταῖς ὑπεκκέψεσι πληρότητος, καὶ κενότητος, σφυγμοῦ, τοῦ μὲν πλήρους τεταμένου, καὶ ἐξεριστικὸν δι' ὅλου τὸ πνεῦμα περιστάντος, τοῦ δὲ κενοῦ διαῤῥέον, καὶ ταῖς ἀντιβάσεσιν ἐναφανιζομένον, ὡς ῥήξει τινὸς ὑδατίνης πομφόλυγος ἐοικέναι. τούτῳ μὲν τό γε τοσοῦτον ἤδη χάριν ἴσμεν, ὅτι τε μὴ σφιγγὸς αἰνίγματα προβάλλει, καθάτερ Αρχιγένης τε καὶ πολλοὶ τῶν ἄλλων. εἰ μὲν γὰρ ὀρθῶς ἢ μὴ λέγει κατὰ σχολὴν ἔνεστι σκοπεῖσθαι. τὸ δ' οὖν λεγόμενον αὐτὸ σαφὲς ἐστὶν ἤδη. βούλεται γὰρ τεταμένου, καὶ ἐξεριστικὸν δι' ὅλου τὸ πνεῦμα κατὰ τοὺς πλήρεις ἐμφαίνεσθαι σφυγμούς. ἄῤῥωστον δὲ καὶ καταπίπτον ῥαδίως καὶ μηδεμίαν ἔχον ἀντίβασιν ἐν τοῖς κενοῖς. εἴ τε δὲ τὸ σύμφυτον πνεῦμα καὶ ζωτικὸν τὸ διὰ τῶν σωμάτων, ὡς αὐτοὶ βούλονται τεταμένον, εἴτε τὸ ἀερῶδες τε καὶ ὑλικόν, τὸ ἐν ταῖς εὐρυχωρίαις, οὐ πάνυ μὲν ἡ λέξις ἀφεσαφεῖ, τῇ δ' ὅλῃ τῶν ἀνδρῶν γνώμῃ τεκμαίραιτ' ἄν τις τὸ ζωτικὸν αὐτὸν λέγειν. ἀλλ' εἴτε οὗτος ἢ ἐκεῖνο, τό γε τοσοῦτον παρακλητέον, αὐτόν τε καὶ τοὺς ἀπ' αὐτοῦ μηδέπω δόγματα τοῖς τῆς αἰσθήσεως ἀναμιγνῆναι πάθεσιν, ἀλλ' ὡς ἐμπειρικόν. οὐ γὰρ ἀτιμάζει τὴν ἐμπειρίαν, διαλεχθῆναι πρότερον ἡμῖν ὑπὲρ αὐτῶν τῶν λεγομένων κατὰ τὴν ἁφήν, εἶτ' αὖθις, ὅπως ἐξ αὐτῶν χρὴ διὰ τοῦ λόγου μεταβαίνειν ὠθὶ τὰ δόγματα, διδάξαι. τίνα τοίνυν τὰ τῆς αἰσθήσεως πάθη κατ' αὐτὸν εἰ μεταθείημεν τὸ τοῦ πνεύμονος ὄνομα καὶ πληγὴν εἴποιμεν; ἔσται γὰρ ὁ λόγος τοιοῦτος. ὁ πλήρης σφυγμὸς τεταμένην καὶ ἐξεριστικὴν δι' ὅλου τὴν πληγὴν παρίστησιν. ὁ δὲ κενὸς οἷον διαρέουσαν, καὶ ταῖς ἀντιβάσεσιν ἐμφανιζομένην, ὡς ῥήξει τινὸς ὑδατίνης πομφόλυγος ἐοικέναι. τούτων δὲ οὕτως καλῶς μετειλημμένων μικρὸν ἐπελίξαντες αὐτοῦ τὸ βιβλίον, θεασώμεθα τί λέγει περὶ σφοδροῦ καὶ ἀμυδροῦ σφυγμοῦ. ἔχει δὲ ἡ λέξις οὕτως. διό τι μὲν οὖν σφοδρὸς ἔστι ὁ σφυγμὸς βιαίως κρούων τὴν ἁφήν, καὶ κατὰ τὴν προσάλσιν ἰσχυρῶς αὐτὴν ἀνατρέπων, δῆλον τ' ἐστὶν αὐτόθι, καὶ συμφονεῖται τοῖς πλείστοις, εἶτ' ὑπερφερόν φησί. τῶν ἐναντίων ὠθινενομένων δηλονότι περὶ τὸν ἀμυδρὸν σφυγμόν. ἀμενηνῶς γὰρ καὶ ἐκλύτως πρόσεισι τῇ ἁφῇ. ταῦθ' ὀρθῶς ὁ ἀγαθῖνος, ἀλλ' οὐ μὲν διαφέρει τῶν περὶ τοῦ πλήρους τε καὶ νενοῦ. τὸ μὲν γὰρ ἐξεριστικὴν δι' ὅλου τὴν πληγὴν εἶναι, ταυτόν ἐστι τοῦ βιαίως τε κρούειν τὴν ἁφὴν καὶ ἰσχυρῶς ἀνατρέπειν, εἴρηται δ' αὐτῶν τὸ μὲν, ὠθὶ τοῦ πλήρους. τὸ δὲ ὠθὶ τοῦ σφοδροῦ. τὸ δ' αὖ ταῖς ἀντιβάσεσιν ἀφανίζεσθαι, ταυτόν ἐστι τοῦ ἀμενηνῶς καὶ ἐκλύτως ἐναφανίζεσθαι τῇ ἁφῇ. εἴρηται δὲ τούτων τὸ μὲν πρότερον, ὠθὶ τοῦ κενοῦ. τὸ δὲ δεύτερον ὠθὶ τοῦ ἀμυδροῦ. ἆρ' οὖν ὁ μὲν Αγαθῖνος οὕτως ἐξηγήσατο τὰ τῆς ἁφῆς πάθη, κατά γε τοὺς σφοδροὺς σφυγμοὺς καὶ τοὺς ἀμυδροὺς, ὁ δ' ἀρχιγένης ἑτέρως, οὐ μὴν ἀλλὰ κἀκεῖνος ὠδὶ γράφει. ὥστ' ἐκ τοῦ καθ' ἕνα χωρισμοῦ, γίνεσθαι καθ' ἑαυτὴν τὶς οὖσα ἡ σφοδρότης, ὁ τόνος ὡς εἶπον τῆς τῶν ἀρτηριῶν κινήσεως. εἶθ' ἑξῆς. φαίνεται δὲ καθ' ὅλην τὴν διαστολὴν τὸ τελανὸν τῆς ὁρμῆς, καθὸ καὶ εἰ προσπιέσαμεν τοὺς δακτύλους, στερεωτέρα ὑποπίπτει ἡ πληγή. ταῦτα μὲν οὕτω φανερὰ τὰ περὶ τῶν τῆς ἁφῆς παθῶν, ἐν οἷς οὐκ ἔξομεν ἴδιον πάθος εἰπεῖν τῆς πληρότητος, εἰ μή τι ἄρα καθάπερ τινὸς τῶν οὖν ἔλεγον ὅταν ὠθὶ πλεῖστον ὁ σφυγμὸς ἐξαιρόμενος, ἀντιβατικὸς εἴη. οὗτος δὲ δύο ἐστὶν εἴδη σφυγμῶν, οὐκ ἐν τὸ γὰρ ὠθὶ πλεῖστον ἐξαίρεσθαι, κατὰ μὲν τὰς τρεῖς διαστάσεις γινόμενον, μέγαν ποιεῖ τὸν σφυγμόν. κατὰ δὲ μίαν μόνην, ἢ μακρὸν, ἢ πλατὴν, ἢ ὑψηλόν. τὸ δ' ἀντιβατικὸν εἶναι πάλιν ταυτόν ἐστι τοῦ σφοδρῷ. εἰ δέ τις τὸν μέγαν ἅμα καὶ σφοδρὸν ἑνὶ καλεῖν ὀνόματι, τοῦ τοῦ πλήρους βούλεται, καλείτω. περὶ γὰρ ὀνόματος οὐ διαφερόμεθα. γιγνωσκέτω δ' οὐδεμίαν εἰσάγων ἔξωθεν παρὰ τὰς εἰρημένας διαφορὰς κατὰ νῦν, δύο δὲ καὶ τρεῖς ἐξ αὐτῶν λαμβάνων ἰδίοις ὀνόμασι προσαγορεύειν εἰ βούλοιτο, φθόνος οὐ δὲ εἷς. ἀλλ' ἡμῖν οὐ περὶ ὀνομάτων ἡ ζήτησις, ἀλλὰ περὶ πραγμάτων, ἐν οἷς εἴ τοι πλέον ἔχοι τὶς λέγειν ἡδέως μαθησόμεθα. τὸ μὲν γὰρ ὠθινοεῖσθαι τινὰ διαφορὰν σφυγμῶν, κατὰ τὸ τῆς ἀρτηρίας ἔγχυμα, καλοῦσι γὰρ οὕτως τὸ περιεχόμενον ὑγρὸν ἐν αὐτῇ, κἀγὼ σύμφημι, καὶ δύναμαι νοῆσαι ποτὲ μὲν παχύτερον, ποτὲ δὲ λεπτότερον αὐτό. καὶ αὖθις γλισχρότερον ἢ ὑδατῶδες, ἢ πλέον ἢ ἔλαττον. ἢ ἀερωδέστερον. ἢ ὅπως οὖν ἄλλως ἔχον. καὶ γὰρ πνεῦμα μόνον ἐν αὐταῖς περιεχόμενον νοῶ, καὶ οὗτος ποτὲ μὲν

καθαρὸν

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 87 sur 494

καθαρὸν καὶ αὐθρῶδες, ποτὲ δ' ἄχλυῶδές τε καὶ ὁμιχλῶδες. ἀλλ' ὁ ὄξος νῦν προκειται τῷ ψυδεχομένῳ γνῶναι λαβεῖν, ἀλλὰ πρὸ τῆς ὑπάρξεως αὐτῶν ζητεῖν. τὸ μὲν γὰρ ὑδρογεῖν ταναντία δυνατὸν. τὸ δ' ὑπάρχειν ἅμα ἀδύνατον. αὐτίκα γέ τοι καὶ προειχειν νοοῦμεν τὰς ἀρτηρίας ἅμα καὶ μὴ προειέχειν. ἢ οὐκ ἂν ἐζητοῦμεν ὑπὲρ ὧν μηδὲν ὡμολογοῦμεν. ἀλλ' ὁ ταύτης ἐστὶν ἐν οἷς ζητοῦμεν τὸ προκείμενον εἰς γνῶναι ἐλθεῖν αὐτῶν, ἀλλ' ἀφεστάναι τῷ ὑπάρξιν, οὐδὲ εἷς γάρ ἐστιν. ὃς οὐκ ἂν ὑδρογοίησεν ἐν ταῖς ἀρτηρίαις ἅμα προειχόμενον, ἀλλ' εἰ κατ' ἀλήθειαν ἐν τοῖς κατὰ φύσιν ἔχειν προειχεται ζητοῦμεν. καὶ πολλὰ προὶ αὐτὸ λέγοντας, οἷα καὶ πρὸς τὸν Ἀρχιγένη. καί τοι γ' ἐπὸν διδάσκ διαγνωσόμενον, ματὴν πολλὰ λυροῦσιν, ἐνίοτε ἐπεῖν ἀντικρυς ψεύδεσθαι τὰ ἐρασιτεχνῶν, ἃ δι' ἀπειρίαν ἐμάθομεν, ταῦτα μεταπείθειν ἡμᾶς λόγῳ πρεσβύτερον. ἀλλ' ὀλίγα ἐτόλμησεν ἐπεῖν διαδάνεσθαι τὴν ἀφὴν ἐν ταῖς ἀρτηρίαις ὑγρότητος. ὡς ἐβουλόμην ἂν μοι ὄξος παντὸς μᾶλλον ὑπάρχειν, μὴ ἵνα πράγματα ἔχοιμι λόγῳ ζητῶν ὀρθρεῖν τὸ ἀληθές. τί ποτ' ἔν ἐστιν ὃ βόλεται λέγειν οὐ σαφῶς μι. πλήρης ἐστὶν ὁ σφυγμὸς ὁ τὴν ὑπόπλωσιν ἐν ἀρτηρίας διασεσαγμένην ἐγχύλως ἐμφαίνων. πότερον ὡς αὐτῆς ἐν ἁφῆς ὄξος γνωρίσαι δυναμένης, ἢ τάυτης μὲν παρούσης ὃ δὴ πάσχει, τοῦ πάθους δὲ ἀφορμὴν συλλογισμὸν, πῶς ἐνδεχεται ἐν ἀρτηριῶν διαθέσεως, παρασχεῖν δυναμένου. ἀλλ' εἰ ὄξος λέγουσιν ὡς ἔστιν ἐκ τῶν κατὰ τὴν ἁφὴν παθῶν συλλογίζεσθαί τι περὶ τῶν κατὰ τὰς ἀρτηρίας διαθέσεων, οὐκ ἀντιλέγω. καὶ γὰρ πραξαγόρας αὐτὸ ποιεῖ καὶ ἡρόφιλος καὶ πάντες ὀλίγου δεῖν. οἱ μὲν μᾶλλον. οἱ δὲ ἧττον, καὶ οἱ μὲν χεῖρον. οἱ δὲ βέλτιον. τὸ μὲν γε τοῦ πραξαγόρου. καὶ θαυμαστὸν ἴσως δοι φανεῖται. μὴ δὲ γὰρ προειχεσθαι λέγω ἐν ἀρτηρίας οὐς χυμοὺς, ὁμως ἐκ τῶν σφυγμῶν, ἰδέας τινὰς αὐτῶν ἀναλογίζεσθαι πειρᾶται. ἀλλ' ὁ δ' ἁμῶς πάσθος ἀιδήσεως ἐπεισάγει κοινόν. ἄνιγμα γὰρ ἂν οὕτως τὸν λόγον ποιήσειεν, ἵνα τις ἀναγινώσκων, εἶτα μὴ νοῇ οἱντιά τι βύθιον ἐγκεκρύφθαι τοῦ λόγου καὶ θαυμαστόν. εἶτα κατατρίβηται, δ' πλασθὴ ζητῶν μὲν δὴ παντός. εὑρίσκων δ' οὐδέν. πῶς γὰρ ἂν εὕροιτο μηδ' ὅλως φαινόμενον. ἄνθρωπε μὴ μόνον εἰ βούλει χυμῶν ἰδέας διαγίνωσκε ταῖς τῶν σφυγμῶν διαφοραῖς, ἀλλὰ καὶ τὰ ἐν ψυχῆς ἤθη καθάπερ ἱπποκράτης ἐπειχειρεῖ. μόνον μοι φίλτατε τὰ ἐν αἰσθήσεως πάθη, καὶ μάθ' ἅ μηδ' ὅλως πάσχει καταψεύδεσθαι τόλμα, καὶ μήτ' ἐξ ἑνὸς παθήματος ἄλλο τἀλλοῖον σφυγμὸν γνωρίζειν ἐπαγγέλλου. ὅτι τὶς σφυγμὸς πολὺ τὸ ἀντιβατικὸν ἔχων. ὡς εἰ καὶ θλίβοις τὴν ἀρτηρίαν μὴ κινηθεῖσα πῶς ἐν χειρός. ἵνα ὄξον φύλαξῃ καλὸν ὅτι βόλει. τὸ δὲ νῦν μὲν αὐτὸν σφοδρὸν, νῦν ἢ πλῆρη καλεῖν, ἂν εἷς ἴσως ἄλλό τι, ἐν τοῦ πλῆθει τ' ὀνομάτων οἰεσθ πολλὰ ποιεῖν πράγματα, δίχως ἄζηλος. ἔχω καγὼ γνωίσματα δι' ἃ σφυγμῶν ἐν χυμῶν ἰδέας ἐν παθῶν ψυχῆς, ἀλλ' ἀφ' ὧν ἔστιν ἐμπεδοῦν ἀιδήτων παθῶν ἅπαντα διαγινώσκειν πειρῶμαι, μηδ' ἀμοῦ μητ' ἀρκεκειμενισμένον σφυγμὸν λέγω, μήτε κάφον, μήτε βαρὺν μήτε ὑγροφανῆ, μήτε πνευματώδη μήτε διακνωνισμένον, μήτε διατενῆ, μήτε μουλὸν, ἢ στενὸν, ἢ κατανενυγμένον, ἢ πονιλελωσμένον, ἢ ῥοπαλώδη, μήτ' ἄλλο μηδὲν, ὧν ὅτοι λογικαῖς ὑπνοίαις ἀναπλάττουσιν, ὀκ ἀιδήτοις πάθεσι διαγινώσκουσιν. ὥς εἰ δ' ἦ καὶ τὰ ἐν ἀκοῆς μόνης ἀιδητὰ μεταφέρει, ὑδὲ τὴν ἁφὴν. ἐδὲν γὰρ ἐστιν ἄλλο, ὁ τρίζοντας λέγειν καὶ ψοφοῦντας καὶ βομβοῦντας σφυγμούς, ἢ πρὸς ἐν ἁφῆς ὡς ἀκοῆς διαλέγεσθαι; εἶθ' ὅτως ἀπιστεῖσθαι ποιοῦσι δ' πλασθὴ καὶ αὐτὰ τἀληθῆ. καί τις τῶν νῦν αὐτὸν ἐχ ὁ φαυλότατος, πρὸ τῆς ἀλήσιν ἔφησεν εἶν τὴν τῶν σφυγμῶν θεωρίαν, ὀρθώτατα λέγων, ἐν πολλὰς μὲν φωνὰς τέτχεσθαι, μηδὲν δὲ χρησὸν διλάσκειν. ἀλλ' εἰ μὴ κὰν ταῖς διαλέξεσιν, ἐν γοῦν τοῖς συγγράμμασιν ἐχθὲς αὐδ' ἐξ παθῶν, ὅ, πρ ὁ ἰωμιὸς ἔφη; λαλεῖν ἄεισος, ἀδυνατώτατος λέγειν. εἶτα γράφεις μοι πλῆρη σφυγμὸν, μή δ' ἄχρι τοσούτου ἀφῶς ἐξεπεῖν δυνάμενον ὁ φαντάζειν. πότερα τὸ χιτῶνος ἐν ἀρτηρίας ποιότητα δηλοῖς ἢ τὸ ποσὸν ἐν ἐγκεχυμένης οὐσίας αὐτῆς, ἢ τ' τὸ ποιόν, ἢ πνεύματος, ἢ καὶ ἐν θερμασίας δυνάμιν τινα, ἢ ποιότητα. πάντα γὰρ ταῦτα δοκεῖς μοι λέγειν ἀδιαρθρώτως τε καὶ συγκεχυμένως. ἢ τί ποι βόλεται πληρότητος οἶνος μνημονεύειν, ὡς ἐν παραδείγματι. τί δ' ἐν τῶν πρὶ πληρότητος λόγων ποτὲ μὲν λέγεις αὐτοῖς ὀνόμασιν ὅτως. ὥς τε καὶ εἴ τις τὸν πλῆρη μὴ κατ' οὐσίαν, ἀλλὰ κατ' ἐν δύναμιν θεωρεῖν βόλοιτο. καὶ μετ' ὀλίγου. τάχα δὲ τὸ ἐν δυνάμει παρῶσες ὑδὲ τῶν πιστὸν τὸν πλῆρη σφυγμὸν χαρακτηρίζει. ὀνόματα ὄντα ἐν ἁυσκρασίας τοῦ πνεύματος. καὶ ὃν τρόπον διαγευσάμενοι οἴνου τὸν πλῆρη διαγινώσκουσιν οἱ οἰνογεῦσται, οὕτω καὶ οἱ σφυγμῶν ἔμπειροι τ' πλήρη κατὰ τὸ παρῶσες ἐν δυνάμεως, κἂν μεσόκενον, ἢ διαθεωρῶσιν. ἐν τότοις μὲν ὑδὲ τὴν δυνάμιν ἀναφέρων τὸν πλῆρη σφυγμὸν δοκεῖ μοι νοεῖν. ἐν αὐτοῖς ἢ τοῖς περὶ ἐν πληρότητος λόγοις πάνθ' ὁμῶς συγχεῖ καὶ ταράττει. μάθοι δ' ἂν τις ἐξ αὐτῆς ἐν λέξεως ἐχούσης οὕτως. ὃν τρόπον δὲ καὶ ἐρίων ἡ σύστασις αὐτόθεν ὅτι λιπῆ, καθ' ὑ κενὰ καὶ πλήρη λέγεται, καὶ οἶνου ποιότης, ὁ προστάττουσα, ἀλλ' αὐτόθι παρακειμένη τῇ γλώττῃ διαγινώσκεται. καθ' ὑ οὖν πλήρεις καὶ κενοὺς οἴνου διαχωρίζομεν. καὶ τοῦ σώματος δ' αὐτοῦ τε κενοῦ καὶ πλήρους αὐτιλαμβανόμεθα. ἐν τε τοῖς κατὰ φύσιν τὴν ἔχειν ἄλλον ἄλλω. ἐν τε ταῖς παρὰ φύσιν διαθέσεσιν, καὶ ὑδὲ φλεγμονῆς, οἰδήματος, ἐμφυσήματος. ὅτων ἡ τὰς ἀγυμνάστους σάρκας τῶν γεγυμνασμένων διακρίνομεν. ἐν τούτῳ πάλιν τῇ ῥήσει τὰ μὲν περὶ τοῦ οἴνου λεγόμενα τῇ κατὰ τὴν δυναμιν πληρότητι δέξειεν ἂν ὁ μολυγεῖν. τὰ δὲ περὶ φλεγμονῆς καὶ οἰδήματος τῇ κατὰ τὸ σῶμα ἐν ἀρτηρίας αὐτό. ὃ δὲ τῶν ἐρίων παράδειγμα, ἐγὼ μὲν ὁ δ' ἐννοῶ τὴν ἀρχὴν. ὁ δὲ γὰρ ἥλικα τινὸς λέγοντος πλῆρη καὶ κενὸν ὄριον, ἵν' ὄρωμαι πῶς λέγ. καί τοι τὰ περὶ φλεγμονῆς καὶ οἰδήματος οὐ δ' αὐτὰ πρὸς τινα ἤκουσα λεγόμενα, πλὴν Ἀρχιγένους. ἀλλ' ἐν τούτοις ὠνοῆσαι δυνάμαι τί βούλεται δ' ἡλικῶν αὐτῶν τὸ πλῆρη ὄνομα. τὸ γὰρ ἐναντίον ἐν χάυνω πλῆρη καλεῖται. κενὰ δ' ἔ τινα καὶ πλήρη σώματα, καὶ τὰ ἐν ἀδροπυοδυσκληρίαν καὶ ἐν παιδοτριβῶν ἤκουσα λεγόντων, ἀλλ' οὐκ ἀνάλογον οἰδήμασι καὶ φλεγμονῆς, ἀλλ' ὥσπερ καὶ κυελώτατα καὶ σκληθέστατα λέγεται παραπλησίως τοῖς ἀγγείοις τοῖς πλήρεσι, τε καὶ κενοῖς ὠνόμαζον, καὶ ἀκλαμβάνοντές γε τοῦ σπέρματος ἐπειτα ὧν το, διαγινώσκοντες ἐ χαλαρὸν ἢ ἐσφιγμένον εἶν, ἐν ὅτως ἐκ μὲν τοῦ χαλαροῦ τὸ κενὸν, ἐκ δὲ τοῦ πυκνοτέρου, τὸ πλῆρες ἐτεκμαίροντο. καὶ πολλάκις γε τὸν ἰχνότερον τοῦ ἀδροτέρου,

πλήρες ὄρον

πληρέστερον ἐκάλουν, ἀπὸ τῆς τοιαύτης διαγνώσεως. ταῦτα ἀναγκαζόμεθα ληρεῖν, διὰ τὸ τοὺς πρώτους τὰ μηδὲν ὡς ἔπος ληρήσαντες. ὥσπερ γὰρ ὀνομάτων ἐξήγησιν γράφων ὁ Ἀρχιγένης, οὐ πράγματα διδάσκειν ὠθεῖ χειρῶν, συνεφόρησεν εἰς ταὐτὸν πολλὰ παραδείγματά τε καὶ ὀνόματα, μή τε πάντα καθ' ἑνὸς πράγματος ἁρμόττειν δυνάμενα, μή τε συνήθως τοῖς ἕλλησιν ὠνομασμένα, παρά τισι γὰρ ἑλλήνων ἢ σρία πλήρη καὶ κενὰ δυνατὸν εὑρεῖν γεγραμμένα. δεῖ τοίνυν ἡμᾶς ἐπί τε τοὺς τῶν οἴνων καπήλους καὶ τὰς γυναῖκας ἰέναι, καὶ πυνθάνεσθαι τί βούλονται δηλοῦν, καὶ ποῦ τοῦτο χρήσιμον. ἐνὶ γὰρ εἴπερ ὅλως ἐπεθύμει χρήσασθαι τοῦ τοῦ πλήρους ὀνόματι, μηνύσαντα τὸ πρᾶγμα σαφῶς καθ' οὗ τοὔνομα ἐπέφερε, μηδὲν ἔτι παραδειγμάτων δεηθῆναι. ἀλλὰ περὶ τῆς κατὰ τοὔνομα χρήσεως, κἂν τοῦ τρίτῳ τῆς περὶ τῶν σφυγμῶν διαφορᾶς αὐτάρκως εἴρηται καὶ νῦν ἐμνήσθημεν αὐτοῦ χάριν τοῦ δεῖξαι τὸ τεταραγμένον ἐν τῇ διδασκαλίᾳ τοῦ Ἀρχιγένους. οὐ γὰρ ἐχρῆν περιπλέκειν μακρὰ, καὶ λαλεῖν ἀπέραντα, δι' ὀλίγων ἐπῶν δυναμένης τῆς διδασκαλίας ῥᾳδίως προϊέναι τὴν τῇ τῆς τρόπον. εἰρήσεται γὰρ ὑφ' ἡμῶν διὰ βραχέων σαφῶς, ἃ διὰ πολλῶν ἐκεῖνος ἀσαφῶς ἔγραψεν. ἔστι τὶ γένος σφυγμῶν αὐτὸ τὸ σῶμα τῆς ἀρτηρίας ὡς ἔχει συστάσεως ἐνδυκνύμενον. ἕτερον δὲ τῆς ἐν αὐτῇ περιεχομένης οὐσίας ποιότητα. καὶ τρίτον τοῦ συμφύτου πνεύματος αὐτῆς τὴν δύναμιν γνωρίζον. ὄνομα δὲ τοῖς τρισὶ τούτοις γένεσι, πληρότης. ταῦτα γράψας καὶ σαφῶς ἂν ἔγραψε καὶ ταχέως. καὶ οὐκ ἂν νῦν ἡμᾶς ἐπέτριβε, ζητοῦντας πρότερον μέν τι λέγει, δεύτερον δὲ εἰ κακῶς λέγει, ἀλλ' ἄντικρυς ἂν ὃ λέγει γνῶντες, ὠθεῖ τὸ ζητεῖν εἰ κακῶς λέγει μεταβαίνομεν, ὧ δέ πως πάλιν καὶ αὐτοὶ τὸν λόγον ποιούμενοι. τούτων τῶν τριῶν γενῶν ὧ Ἀρχίγενες τὸ μὲν πρῶτον ἔστι τε καὶ διαγινώσκεται τὸ κατὰ τὴν σύστασιν τῆς ἀρτηρίας, οὐ μὴν πληρότης γε πρὸς τῶν ἑλλήνων ὀνομάζεται, καθάπερ ἐδείξαμεν ἐν τοῦ τρίτῳ περὶ τῆς τῶν σφυγμῶν διαφορᾶς. ἐν ἐκείνοις γὰρ περὶ ὀνομάτων ἦν ἡμῖν ὁ λόγος. ἐνταυθοῖ δὲ, οὐ γὰρ ἔτι περὶ ὀνομάτων, ἀλλὰ περὶ διαγνώσεως αὐτῶν τῶν σφυγμῶν σκοπούμεθα, σὺ μὲν ὡς ἐθέλεις, αὐτὸ κάλει. συγχωρήσεις δ' ἡμῖν τοῖς τῶν ἑλλήνων ὀνόμασι χρῆσθαι, σκληρόν τέ τινα σφυγμὸν ὀνομάζουσι, καὶ μαλακὸν ἕτερον ἐναντίον αὐτῷ, καί τινα τρίτον ἀμφοῖν μεταξὺ τὸν σύμμετρόν τε καὶ κατὰ φύσιν ἐν τῇ συστάσει τοῦ τῆς ἀρτηρίας σώματος. οὗτον οὖν ὃν σὺ μὲν πλήρη καλεῖς, ἐγὼ δὲ σκληρὸν, τίσιν αἰσθητοῖς παθήμασιν τῆς ἁφῆς γνωριοῦμεν. ὅτι μὲν γὰρ ἀναγκαῖον ἐστὶν ἤ τοι πεπιλημένον εἶναι τὸ σῶμα τῆς ἀρτηρίας ἢ χαῦνον, οὐδεὶς ἀμφισβητεῖ. ἀλλ' οὐ τοῦτο νῦν ἐστὶ τὸ προκείμενον, ἀλλὰ πῶς αὐτὸ διαγνωσόμεθα. τοῦτ' οὖν ἡμᾶς δίδαξον σαφῶς, μὴ περιπλέκων. ἀλλ' οὐ ποιεῖς οὐ μὴν ἡμεῖς γε οἱ μεμφόμεθα τούτου χάριν, οὐ δ' ὅτι σαφῶς ἐξηγησάμεθα τὸ πάθημα τῆς ἁφῆς, ἕτερον μὲν ὠθεῖ τοῖς σφοδροῖς, ἕτερον δὲ ὠθεῖ τούτοις τοῖς σφυγμοῖς γιγνόμενον, ἀγαλλόμεθα. δι' ὑμᾶς γὰρ τοὺς πρεσβυτέρους τοὺς περὶ τούτων ὠθεμελῶς ζητήσαντας, ἐξεύρηταί τι καὶ πρὸς ἡμῶν χρηστὸν, οὐκ ἂν ἄλλως εὑρεθὲν, εἰ μὴ πρὸς ἡμῶν τῶν προπονησάντων ἐν αὐτοῖς καὶ προκαμόντων ἐγυμνάσθημεν. οὗτον μὴ δὴ καταλελείφθω τοῦ θλιπτικῷ τῆς ἁφῆς παθήματι, διαγινωσκόμενον τε καὶ δικρινόμενον τοῦ σφοδροῦ. τὸ γὰρ αὐατρεπτικόν τε καὶ ἀντιβατικὸν ἀπεδώκαμεν ἐκείνῳ ζητήσωμεν δ' ἐξῆς ἐκείνω τὰ λοιπὰ δύο γένη τῆς πληρότητος. πρότερον γε τὸ κατ' αὐτὸ τὸ πνεῦμα νοούμενον, ὡς φατὲ τὶ δὴ πότ' ἐστὶν, οὐ δ' αὐτὸ μὴ οἷόν τε ἐννοῆσαι, καθάπερ καὶ τοῦτ' ἐν τοῦ τρίτῳ περὶ τῆς τῶν σφυγμῶν διαφορᾶς ἐδείξαμεν. ἀλλ' ἐπειδὴ νῦν συντέμνειν βούλομαι τὸν λόγον ἐν ἐκείνοις διὰ μακροτέρων εἰρημένων, ἤ τοι τὸ τῆς θερμασίας πυρῶδες, ἢ τὸν τόνον αὐτοῦ λέγετε. ταῦτα γὰρ ἐκ τῶν ῥήσεων ὑμῶν ὥσπερ λοξίου χρησμῶν ἐξευρεῖν ἠδυνήθημεν. νῦν οὖν ἤδη καιρὸς διδάσκειν αὐτῶν τὰ γνωρίσματα. τοῦ μὲν δὴ τόνου μεμαθήκαμέν τε καὶ χάριν ἴσμεν. ἀντιβαίνει μὲν γὰρ θλιβόντων ὡς φατὲ καὶ ἀνατρέπει τὴν ἁφήν. τοῦ δὲ τῆς θερμασίας τοῦ πυρώδους τούτου, μόνου δεόμεθα μαθεῖν, ἔστ' ἄν γε τὴν ἁφὴν αἰσθανομένην ἔχωμεν. οὐ γὰρ ἀγνοήσομεν οἶμαι ψαύσαντες οὐ δὲ μίαν ἐν θερμότητι διαφοράν. ἐκεῖνο δὲ θαυμάζομεν ἡμῶν, εἰ τὰ τοιαῦτα ἐν ταῖς τῶν σφυγμῶν διαφοραῖς, ἀλλ' οὐκ ἐν ταῖς τῶν πυρετῶν καταριθμεῖσθε. ἀλλ' ἔα, τό γε νῦν, περὶ τούτου μηδὲν διαφερόμεθα. τοῦ δὲ λοιποῦ γένους τῆς πληρότητος ὠθεσκεψώμεθα τὴν διάγνωσιν. οὐ δὲ γὰρ ἐν τούτῳ διὰ τῆς ἁφῆς οὐδὲν ἔχω συμβαλεῖν, οὔτ' εἰς πνεῦμα μόνον ἐν ταῖς ἀρτηρίαις, οὔτ' εἰ καὶ χυμοὶ περιέχονται τινές. ἀλλ' οὐ δὲ δύναμαι ὡς καὶ πρόσθεν ἔφην, ἐπειδὰν πρὸς ἐρασίστρατον ἢ πραξαγόραν ἀντιλέγητε, περὶ τοῦ τῆς ἀρτηρίας αἷμα περιέχειν, τὴν αἴσθησιν ὠθεκαλεῖσθαι μάρτυρα πάντως ἂν αὐτὸ ποιήσας εἴπερ ἐναργὲς ἦν, ἀλλ' οὐ δ' αὐτῶν ἐκείνων οὐδεὶς ὠθεῖ τὴν αἴσθησιν μάρτυρα. κατέφυγεν, ὡς εἶεν αἱ ἀρτηρίαι χυμῶν μὲν καθαραὶ, πνεύμονος δ' ὄργανα μόνου δεόντως. ἁφὴ γὰρ οὔτ' εἰ πνεῦμα περιέχεται μόνον ὑπὸ τῶν ἀρτηριῶν, οὔτ' εἰ καὶ χυμοὶ τινὲς ἐνδείξασθαι δύναται. καταλιπόντες οὖν ἤδη τὴν μάταιαν αὐτῶν φλυαρίαν, αὐτοὶ κατὰ μόνας εἴπωμεν, ὡς οὐκ ἔστιν ἅμα οὐδὲν τῶν αἰσθήσεων διαγνῶναι τὸ περιεχόμενον ἐν ταῖς ἀρτηρίαις αἷμα πόσον εἶθ' ὁποῖόν τί ἐστι. πρῶτον μὲν γὰρ ἀναμνήσομεν ἡμᾶς αὐτοὺς, ὡς οὐ δὲ κατὰ τοὺς ὑδέρους ὑγρὸν, ἢ πνεῦμα περιεχόμενον ἐν τοῖς κατὰ γαστέρα χωρίοις ἁφῇ διαγνῶναι δυνάμεθα, μὴ βοθρουμένου γε πιέζοντων τοῦ δέρματος. ὥσπερ οὖν οὐδὲ φαίνεται βοθρούμενον πολλάκις, ἐν τε τοῖς ἀσκίταις τοῖς ἀκριβέσι, καὶ τοῖς τυμπανίαις καλουμένοις ὑδέροις. ἀλλ' ἀναγκαζόμεθα πρὸς τὴν ἀκριβῆ διάγνωσιν πρῶτον μὴ κρούειν τὸ ὠθεγάστριον, ἵνα γνῶμεν εἰ οἷον τύμπανον ἐπειχεῖ. δεύτερον δὲ καὶ μεταχρηματίζειν καὶ μεταβάλλειν ὠθεῖ τὰς πλευρὰς τὸν ἄνθρωπον, ὑπὲρ τοῦ κλύδωνος αἰσθέσθαι τινός. καὶ ἡμῖν ὁ μὲν τυμπανώδης ψόφος, πνεύματος σημεῖον ἐστίν. ὁ δὲ κλύδων, ὑγρότητος. τῇ δ' ἁφῇ μόνῃ κατὰ τὴν ὠθεβολὴν, τὸ τεταμένον ὠθεγάστριον οὐκ ἔστι διαγνῶναι, πότερον ἐξ ἀέρος, ἢ ὕδατος τοῦτο πέπονθε. καί τοι συντέτηκεν ὠθεῖ τούτων τό τε δέρμα, καὶ πᾶν εἴτι σαρκῶδες ὠθεῖ τοῦ περιτοναίου, καὶ πολύδερμον ἦν, διά τε τὴν λεπτότητα τῶν περικειμένων, καὶ τὸ πλῆθος τε περιεχομένης οὐσίας, τεκμαίρεσθαι διά τε ἁφῆς, εἴθ' ὑγρὸν, εἴ τε πνεῦμα τὸ περιεχόμενον ἐστι, ἀλλ' ὅμως οὐδ' ὠθεῖ τούτων ἀσφαλὲς ἁφῇ μόνῃ πιστεύειν. πῶς οὖν ὠθεῖ τῆς ἀρτηρίας, οὕτω μὲν παχὺν ἐχούσης χιτῶνα, ὡς ἑξαπλάσιον εἶναι τοῦ περιτοναίου, δέρματος δ' ἱκανῶς παχέος ὠθεκειμένου πολλάκις, οὐ γὰρ δὴ πάντας τε τοὺς νοσοῦντας φθινώδεις ὠθεσκοπούμεθα καὶ

τρίτου πρὸς

πρώτου πωσιόντος τῆ δι' κινήσεως, ὁ μικρὰν ὁ δ' αὐτῆ δυώαμιν εἰς τὸ συγχεῖσθαι μὲν τῷ διάγνωσιν ἔχοντος αἰσόμεθά τι διὰ δι' ἀφῆς ἀκριβές. καί τοι πῶς τὸ συγχυθῆναι πρὸς τὸ ὑπομκείμενον. εἰρηκὼ τὸ διὰ παντὸς γ' κινήσει τῷ ἀρτηρείαν εἶν. πόθεν οὖν γνῶναι δυνατὸν ἢ ποσότητα τῆ προειρημένου χυμοῦ ἡμῖν τὰς ἀρτηρίας, ἢ ποιότητα; ὅσῃ μὲν γὰρ μεγέθει τῆ σφυγμοῦ τὸ πλῆθος δι' προειρημένης οὐσίας γνωρίζομεν, ἀλλ' ὁ παντως ὑγροῦ ἐὰν χυμοῦ αὐτῷ γνῶθεν διαγινώσκομεν, τῇ δὲ σκληρότητι, τῷ σύστασιν τῆ δι' ἀρτηρίας σώματος. τὸ δ' αὐτὸ βαπτὸν πληγῆς, ὁ πάχος οὐσίας σημεῖον, ἀλλὰ δι' ῥώμης τῆ ζωτικῆ τόνε. καὶ γὰρ ἂν καὶ γυλοῦ εἴη παχεῖαν ὅτως ταῖς κοιλότησι τῶν ἀρτηριῶν ὑπολαμβάνειν ὑγρότητα προϊεχεσθαι ποτὲ, ὡς θλιβόντων αὐτὰ βαίνειν. εἰ γὰρ καὶ βορβορῶδες εἴη ῥᾳδίως εἶναι θλιβόντων, εἰ μή τε λίθος καὶ ψάμμος γ' ταῖς ἀρτηρίαις προϊεχεσθαι νομίζουσιν. ὅτως γὰρ μόνως τὸ πάχος δι' οὐσίας αὐτὸ δείκνυται θλίβουσιν, ἀλλως ἢ δι' ἀμῶς. ἐβουλόμην δ' ἂν ἀσκὸν πλήρωσας ὑγρᾶς οὐσίας, τοῖς ὅτως ἀκριβῶς ἐπαγγελλομένοις τῷ ἀφῇ, ὡς τῷ ἀληθειαν αὐτῷ ὑποφαίνεσθαι πάχειν, εἰς διάγνωσιν ὁποῖα τίς ὅτιν ἡ προϊεχομένη κατ' αὐτὸν οὐσία. μόνον γὰρ ἐκ ἂν διακείναιεν ὕδωρ λεπτὸν οἶνος παχέως. ἀλλ' ὁ δι' ἐστ' ἀσκῶν, ὁ μὴ εἴη πλῆρης ὑγρᾶς πλέως, ὁ ἢ ἀέρος, ὁ δ' ὅτως διαγνώσοντα. μόνοι γὰρ οἱ κλύζοντες τε καὶ φοφοὶ δυνατοὶ διακείνειν εἰσὶν, ὁποῖον ἢ τὸ προϊεχόμενόν ὅτι. ἢ ἢ διὰ τ' ἀφῆς αἴσθησιν ὁμοίας ἡμῖν πᾶν. ὁ μὲν ὁ δ' οἱ κλύζοντες τὰς ποιότητας τῶν ὑγρῶν οἷοι τε δηλῶν, ἀλλ' αὐτὸ ὅτορ μόνον τὸ κοινὸν, ὅτι ὑγρόν τὸ προϊεχόμενον, οὐ ὁ πνεῦμα. καὶ ζι πῶς ἂν τις πεισθείσῃ, ζις ὁ δ' ἑνὸς χιτῶνος τ' ἡμῖν τ' ἀσκὸν μὴ δυνάμενοις διαγνῶναι τῆ προϊεχομένου τῷ ποιότητα, δυνατοῖς εἶν διά τε δ' ἑρματος, ὃ κῆλον, ἢ κατ' ἀσκὸν παχέως, καὶ ὑμένων τ' ὀλάχιστον δυοῖν, οὐ χιτώνων δ' ἀνάγκης δυοῖν, τῷ γ' τὸ δ

μᾶλλον ἢ πληρότητα, καὶ οὐ τοῦτο φημὶ νῦν ὡς τοῦ πλήθει γέγραφεν Ἡρόφιλος, ἀντὶ τοῦ πυκνότητα, γελοῖος γὰρ ἂν εἴην ὁμοίως ἐκείνοις ἐξηγητὴς εἰ τοῦτο λέγοιμι, ἀλλὰ ὅτι ῥᾶον ἐστὶν καὶ πυκνότητα καὶ σκληρότητα καὶ πάντα μᾶλλον ἢ τὴν πληρότητα δεῖξαι δηλούμενα. ἐγὼ δὲ τὶ μὲν δηλοῖ τὸ πλήθει παρ' ἡροφίλῳ, δι' ἑτέρων οἶμαι σαφῶς ἐξηγήσασθαι, νῦν δὲ ὅτι οὐ δηλοῖ πληρότητι. πῶς οὖν ἀπαλείκνυμεν αὐτὸ; πρῶτον μὲν ὑπὲρ ἐρῶν εὐθὺς φησὶν ὡδί. γράψω γὰρ τῇ ῥήσιν ὅλην, ἵνα μᾶλλον θαυμάσῃς τῇ ἄνοιαν τῶν ἀνθρώπων, πληρότητι τὸ πλήθει νομιζόντων λέγεσθαι. καθ' ὅλου μὲν οὖν δοκεῖ διαφέρειν σφυγμὸς σφυγμοῦ πλήθει, μεγέθει, τάχει, σφοδρότητι, ῥυθμῷ. ἐκ τῆς κατὰ ταῦτα διαφέρειν φανερὸς γίνεται ἐνίοτε ὅτε οἰκεῖος καὶ οὐκ οἰκεῖος φαίνεται δὲ διαφέρειν καὶ ὑπὲρ γινώσκεσθαι καθόλου μὲν ἕτερος ἑτέρου σφυγμὸς, ὡς εἴρηται, ῥυθμῷ, μεγέθει, τάχει, σφοδρότητι. εἰ δὲ ἐν τοῦ αὐτῷ ῥυθμῷ φαίνεται διαφέρειν ἑτέρος ἑτέρου σφυγμὸς σφυγμοῦ, τάχει, μεγέθει, σφοδρότητι, τίνα βούλει πιστότερον ἡροφίλου λαβεῖν μάρτυρα τῇ ἡροφίλου γνώμης. φαίνετο φησὶν ἕτερος ἑτέρου διαφέρειν σφυγμὸς, ὥσπερ εἴρηται, ῥυθμῷ, μεγέθει, τάχει, σφοδρότητι. πῶς οὖν εἴπερ ὅλως διαφοράν τινα σφυγμῶν τὸ πλήθει δηλοῖ, παρέλιπεν αὐτὴν νῦν, ἐπαναλαμβάνων τὸν λόγον οὐκ ἁπλῶς οὐ δ' ἀργῶς, ἀλλὰ μετὰ τοῦ προσθῆναι, ὡς εἴρηται. πῶς δὲ τοῦ ἐν τ' αὐτῷ ῥυθμῷ σφυγμοὺς φησί, τάχει, καὶ μεγέθει καὶ σφοδρότητι διαφέρειν. πῶς δ' ἐφεξῆς τὰς καθ' ἡλικίαν διαφορὰς ἐκτιθεμένους, ταῖς μὲν ἄλλαις διορίζει τοὺς σφυγμοὺς, παρέλιπε δὲ τὴν πληρότητα. καὶ κατὰ τὰ πάθη δὲ καὶ τὰς ὥρας καὶ τὰ ὑπνηδεύματα καὶ τἆλλα πάντα διαρίζων τοὺς σφυγμοὺς, τῶν μὲν ἄλλων πασῶν ἀεὶ μνημονεύῃ διαφορῶν, τῆς πληρότητος δ' οὐδαμοῦ. καὶ τὸ μεῖζον, αὐτὴν ταύτην τὴν λέξιν σχεδὸν καθ' ἕκαστον αὐτῶν προσγράφων, οὐδαμοῦ τὸ πλήθει προσέθηκεν, ἀλλ' ἐν τοῦ. α. βιβλίῳ μόνον οὐκ ἐν τοῖς ἅπασι λόγοις, οὐκ ἂν παραλιπὼν εἴπερ ὄνομα διαφορᾶς ἦν σφυγμῶν. ταῦθ' ὥσπερ ὑπὲρ τομὴ τῶν εἰρημένων ἡμῖν ἐν τοῖς περὶ τῆς καθ' ἡρόφιλον ἐν τοῖς σφυγμοῖς διαφορᾶς ἔστω λελεγμένα. δι' ἐκείνων γὰρ ὑπὲρ πλέον ἐξηγησάμεθα τὴν ἡροφίλου τῶν κατὰ σφυγμοὺς ὀνομάτων συνήθειαν. ἤδη τοιγαροῦν καταπαύσω τὸν περὶ τῆς διαγνώσεως τῶν σφυγμῶν λόγον. ὅσα γὰρ ἢ περὶ τῆς διαστρόφου θέσεως τῶν ἀρτηριῶν, ἢ περί τινος ἄλλου τῶν κατὰ μέρος εἰς τόν δὲ τὸν λόγον ἀνεβαλλόμην, ταῦτ' ἐν ταῖς ἐχομέναις δύο πραγματείαις εἰρήσεται τῇ τε περὶ τῶν ἐν σφυγμοῖς αἰτίων, κἂν τῇ δι' αὐτῶν προγνώσει, τεττάρων ἑκατέρα βιβλίων ἐσομένη.

ΓΑΛΗΝΟΥ ΠΕΡΙ ΤΩΝ

ΕΝ ΤΟΙΣ ΣΦΥΓΜΟΙΣ ΑΙΤΙΩΝ

ΛΟΓΟΣ. α.

Τῶν τοῦ σφυγμοὺς τρεπόντων αἰτίων, τὰ μὲν τῆς γενέσεως αὐτῶν ἐστιν αἴτια, τὰ δὲ, τῆς ἀλλοιώσεως μόνον. τῆς γενέσεως μὲν ἥτε χρεία δι' ἣν γίνονται, καὶ ἡ δύναμις ὑφ' ἧς, καὶ τὰ ὄργανα δι' ὧν διάτεινον. τῆς δ' ἀλλοιώσεως τὰ λοιπὰ πάντα, τά τε προηγούμενα καλούμενα, καὶ τὰ τούτων ἔτι τὰ προκατάρχοντα. τρίττον γὰρ δὴ τὸ γένος τῶν αἰτίων, οὐκ ἐν σφυγμοῖς μόνον, ἀλλὰ κἂν τοῖς ἄλλοις ἅπασιν, ἐν μὲν τὸ πρῶτον, τε καὶ κυριώτατον. ὃ δὴ καὶ συνεκτικὸν καλοῦσιν, ἀπὸ τοῦ συνέχειν αὐτῶν τὴν οὐσίαν ὠνομασμένον, ὅπερ ὡς ἔμπροσθεν ἐῤῥέθη γενέσεως αἴτιον. τὰ δ' ἄλλα δύο γένη τοῦ μὲν γίνεσθαι τοὺς σφυγμοὺς ἀναίτια. τοῦ δὲ γεγενημένους τρέπειν, αἴτια. πάχος γοῦν χυμῶν, ἢ πλῆθος, ἢ γλισχρότης, ἢ δριμύτης ποιεῖν μὲν οὐ δύνανται σφυγμοὺς, ἀλλοιοῦν δὲ δύνανται. οὕτω δὲ καὶ ψυχρὸν λουτρὸν ἢ θερμὸν, καὶ χειμὼν, καὶ θέρος, καὶ ὅλως κρύος, καὶ θάλπος, ἀλλοιώσεως μὲν σφυγμῶν αἴτια, γεννήσεως δ' οὐχ ἔστι. ταυτὶ μὲν οὖν τὰ νῦν εἰρημένα προκαταρκτικὰ λέγεται. τὰ δ' ἔτι τούτων ἔμπροσθεν τὰ κατὰ τοὺς χυμοὺς, προηγούμενα. καθόλου γὰρ εἰπεῖν ὅσα μὲν ἔξωθεν ὄντα τοῦ σώματος, ἀλλοιοῖ τι τῶν κατ' αὐτὸ, προκαταρκτικὰ λέγεται. προκατάρχοντα γε δὴ τῶν ἐν τοῦ σώματι διαθέσεων. αὗται δὲ αἱ διαθέσεις ὅταν τὰ συνεκτικὰ τρέπωσι, προηγούμεναι γίνονται αὐτῶν αἰτίαι. φορὲ γὰρ ὑπὸ προσπεσόντος ἔξωθεν ψυχροῦ πυκνωθῆναι μὲν τὸ δέρμα, διὰ δὲ τῆς τούτου πύκνωσιν ὑπεχεθῆναι τῆς κατὰ φύσιν διαπνοὴν, ὑπεχεθεῖσαν δ' ἀθροισθῆναι, κἄπειτ' οὕτως ἐξάψαι πυρετὸν, ἐφ' ὧ τῆς χρείαν τῶν σφυγμῶν ἀλλοιωθῆναι, καὶ τοῦτο πρὸ τοῦ τοὺς σφυγμοὺς, τῶν σφυγμῶν προκαταρκτικὸν μὲν αἴτιον τὸ προσπεσὸν ἔξωθεν ψυχρὸν. τὰ δ' ἄλλα πάντα τὰ μέχρι τῆς χρείας τῶν σφυγμῶν προηγούμενα. διὰ μέσων οὖν τῶν προηγουμένων, τὸ προκαταρκτικὸν αἴτιον ἀλλοιῶσαν, τὴν χρείαν τῶν σφυγμῶν ἐν οὖσαν τῶν συνεκτικῶν αἰτίων, ἔτρεψεν οὕτω, καὶ αὐτοὺς τοὺς σφυγμοὺς. οὐ γὰρ ἐν δέχεται τραπῆναι μέν τινα συνεκτικὴν αἰτίαν, ἄτρεπτον δὲ μεῖναι τὸ πρὸς αὐτῆς ἀπαλούμενον. πρὶν δ' ἐπί τι τῶν συνεκτικῶν διαδοθῆναι τὴν ἀλλοίωσιν, ἀδύνατον τραπῆναι τοὺς σφυγμούς. διὸ καὶ κυριώτατα καὶ μάλιστα καὶ πρῶτα ταῦτ' αἴτια τῶν σφυγμῶν. τὰ δ' ἄλλα πάντα διὰ ταῦτα. τοῦ γὰρ τὴν ἔξωθεν γεγενημένην ἀλλοίωσιν, εἰς τὰ συνεκτικὰ διαδίδοσθαι, σφυγμῶν αἴτια λέγεται, κατά γε τὴν ἰδίαν τε οὐσίαν καὶ φύσιν, οὐδαμῶς τρέπειν αὐτοὺς δυνάμενα. χρὴ τοίνυν ὅς τις βούλεται τὴν περὶ τοὺς σφυγμοὺς τέχνην ἱκανὸς γενέσθαι, γυμνάζεσθαι πολυειδῶς ἐν ἅπασι τοῖς γένεσι τῶν αἰτίων, ὥστ' ἑνὸς οὗ τινος οὖν αὐτῷ προτεθέντος, ἔχειν εἰπεῖν τὴν γενομένην ἐν τοῖς σφυγμοῖς ἀλλοίωσιν. ἀρχὴ δὲ τῆς γυμνασίας ἀρίστη, τὰς συνεκτικὰς αἰτίας ὑπεσκέπτεσθαι, καθό τι γενναῖν ἑκάστη πέφυκε σφυγμὸν. ὧ γὰρ λόγῳ τῆς γενέσεως αὐτῶν ἐξηγοῦνται, τούτῳ καὶ τῆς ἀλλοιώσεως. αἱ γὰρ κατὰ τὸ πόσον καὶ ποῖον ἐν ταῖς αἰτίαις διαφοραὶ, τὰς κατὰ τὸ ποσόν τε καὶ ποιὸν ἐν τοῖς

σφυγμοῖς

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 91 sur 494

σφυγμοῖς ἐργάζονται διαφορὰς. φαίνεται δὴ διὰ παντὸς ἡ καρδία μετὰ πασῶν τῶν ἀρτηριῶν τὴν σφυγμικὴν καλουμένην κίνησιν, ἐς ἂν περιῇ τὸ ζῶον κινουμένην, ἀπθανόντος δ΄ οὔτε τῶν ἀρτηριῶν οὐδὲ μίαν, οὔτ' αὐτὴν τὴν καρδίαν ἐστὶν ἰδεῖν ἔτι σφύζουσαν. ᾧ δῆλον, ὡς ἤντις αἰτία τέως ὑφ' ἧς ἐκινοῦντο. τίς δ' αὕτη, χαλεπὸν εὑρεῖν. ὁ μὲν γὰρ τῆς ἔμφυτον θερμασίαν, ὁ δὲ τὸν τόνον, ὁ δὲ τῆς ἰδιότητα τῆς κράσεως, ὁ δὲ τῆς ὅλην κατασκευὴν τοῦ σωμάτων, ὁ δὲ τὸ πνεῦμα μόνον, ὁ δὲ τινὰ τούτων. ὁ δὲ τὰ πανθ' ἅμα φησί. ἤδη δέ τινες ἀσώματον εἰσηγήσαντο δύναμιν, οἰκείοις ὀργάνοις τῆς κινήσεως τοῖς εἰρημένοις χρωμένην, ἤτοι πᾶσιν, ἢ τισὶν, ἢ τινὶ, ταύτην οὖν τῆς αἰτίαν τὴν δημιουργοῦσαν τοὺς σφυγμοὺς, ἢ τις ἂν ἢ καὶ τῆς οὐσίαν αὐτῆς ἀγνοῶμεν, ἀπὸ τοῦ δύνασθαι σφυγμοὺς ἐργάζεσθαι δύναμιν αὐτὴν ἐκαλέσαμεν, ὥσπερ οἶμαι τὰ πᾶσαν ἑτέραν δύναμιν ἀπὸ τοῦ δύνασθαι ποιεῖν ὅπερ ἂν δύνατο, καλεῖν εἰθίσμεθα. τινὸς γὰρ, ἡ δύναμις ἐστὶ, καὶ τῆς νόησιν αὐτῆς, ἐν τῷ πρός τι κεκτήμεθα, καὶ διὰ τοῦτο οὕτως αὐτὴν ὀνομάζομεν, ὅταν τῆς οὐσίαν ἀγνοῦμεν. ὅταν δὲ ῥώμην ἢ ἀρετὴν δυνάμεως λέγομεν, ἢ αὖ πάλιν ἀῤῥωστίαν τε καὶ κακίαν ὡς πρὸς τῆς ἐνάργειαν ἀκούειν χρὴ τούτων τῶν ὀνομάτων. ἡ γὰρ δραστική τε τὰ ποιητικὴ καὶ δημιουργικὴ τῆς ἐνεργείας αἰτία, ποτὲ μὲν βέλτιον ὡς πρὸς ταύτην, ποτὲ δὲ χεῖρον διάκειται. καὶ διὰ τοῦτο νῦν ἄμεινον, αὖθις δ' εἰ τύχοι χεῖρον, ἡ ἐνέργεια συντελεῖται. τὸ μὲν οὖν βέλτιον ὡς πρὸς τοὔργον ἔχειν τὴν δύναμιν, ἀρετή τε καὶ ῥώμη. τὸ δὲ χεῖρον, ἀῤῥωστία τε καὶ κακία. περὶ μὲν δὴ τῆς τοὺς σφυγμοὺς ἐργαζομένης δυνάμεως, ἀρκεῖ τὰ ταῦτα διαγινώσκειν εἴς γε τὰ παρόντα. περὶ δὲ τῆς χρείας αὐτῶν ἀναμνησθῆναι χρὴ τῶν ἐν ἑτέροις ἀπεδειγμένων. ὅτι φυλακῆς ἕνεκα τῆς καθ' ὅλον τὸ σῶμα θερμασίας γεγόνασιν, ἔμψυχόντες τε ταύτην καὶ εἴτι λυγνυῶδες ἐκ τῆς τοῦ χυμῶν συγκάυσεως ὑποτρέφοιτο, τοῦτ' εὐθέως ἀπεκρίνοντες. εἴρηται δ' ἐν ἐκείνοις, ὡς τὰ τῇ γενήσει τοῦ ψυχικοῦ πνεύματος συντελοῦσι. λοιπὴ δὲ τὰ τρίτη σφυγμῶν γενέσεως αἰτία συνεκτικὴ, τὸ σῶμα τῶν ἀρτηριῶν ἐστὶν αὐτὸ. πᾶσα γὰρ δύναμις ἐνεργοῦσα τινὸς ἕνεκεν, ὀργάνων ὠθιτηδείων δεῖται πρὸς τοὔργον. ἢν δ' ὠθιτήδειον ὄργανον πρὸς τὰ παρόντα, τὸ στεγανὸν μὲν τοῖς χιτῶσι, κοῖλον δ' ἔνδοθεν, οἷον περὶ τὸ τῶν ἀρτηριῶν ἐστι. ὡς οὖν οἱ κατὰ τὰς πόλεις οὗτοι δημιουργοὶ, σκυτοτόμοι τε τὰ χαλκεῖς καὶ γραφεῖς, δι' ὀργάνων τινῶν ὠθιτελοῦσι τὸ σφέτερον ἔργον, οὕτως ἡ τοὺς σφυγμοὺς ἐργαζομένη δύναμις, δι' ὀργάνων τοῦ ἀρτηριῶν, τὸ ἑαυτῆς ἔργον τῆς φυλακὴν τῆς ἐμφύτου θερμασίας ἀπετελεῖ, τοσόνδε μόνον τοῦ ἄλλων διαφέρουσα δημιουργῶν, ὅτι τοῖς ὀργάνοις ἐνδέδεται, καὶ δι' ὅλων αὐτοῦ ἅπασα διελήλυθεν, οὐκ ἔξωθεν, ἅπτεται καθάπερ ἐκεῖνοι. καὶ τοίνυν ἐπειδὰν μὲν τῆς ψύχουσαν αἰτίαν ἕλκῃ, διαστέλλεται τὸ σῶμα τοῦ ἀρτηριῶν, ἐπειδὰν δὲ τὸ αἰθαλῶδες ἐκκρίνῃ, συστέλλεται. πλεονεκτεῖ δὲ ποτὲ μὲν ἡ τοῦ διαστέλλεσθαι, ποτὲ δὲ ἡ τοῦ συστέλλεσθαι χρεία. πάντως δ' ἕπεται θατέρω μέρει τῆς κινήσεως τὸ λοιπὸν. κατὰ ταῦτας δὲ τὰς αἰτίας, τοῦ σφυγμῶν γινομένων, ἀνάγκη πάσας τὰς τροπὰς αὐτῶν ἕπεσθαι ταῖς τοῦ αἰτίων ἀλλοιώσεσιν, ὥστε τὰς πρώτας μὲν τὰ γενικωτάτας τοσαύτας εἶναι διαφορὰς σφυγμῶν, ὅσαιπερ τὰ τοῦ αἰτίων. τῆς μὲν δὴ δυνάμεως αἱ διαφοραὶ, ῥώμη τε καὶ ἀῤῥωστία ἐστί. τῆς δ' ἐμφύτου θερμασίας, ἐκπύρωσις τε τὰ κατάψυξις. τοῦδε τοῦ ἀρτηριῶν χιτῶνος, σκληρότης τε τὰ μαλακότης, καὶ πρὸ τούτων ἁπάντων, αἱ καθ' ἕκαστον γένος τῶν εἰρημένων συμμετρίαι. ἀλλ' αἱ μὲν συμμετρίαι τοὺς κατὰ φύσιν ἐργάζοντας σφυγμοὺς τοὺς μέσους τοῦ ὑπερβαλλόντων, αἱ δ' ἀμετρίαι τοὺς παρὰ φύσιν. αἱ μὲν ἄλλαι σαφεῖς. ἡ δὲ κατὰ τῆς εὐρωστίαν τῆς δυνάμεως, ἔχει τι ζητήσεως ἄξιον, ὃ πρωϊὼν ὁ λόγος διασκέψαιτο. ῥώμη μὲν οὖν δυνάμεως, σφοδρὸν δὲ ἀνάγκης ἐργάζεται τὸν σφυγμὸν, ἀῤῥωστία δ' ἀμυδρὸν τὰ σκληρότης μὲν ὀργάνων, σκληρὸν, μαλακότης δὲ μαλακόν. οὐ μὴν ἐπί γε ταῖς αὐξήσεσιν, ἢ ταῖς μειώσεσι τῆς κατὰ φύσιν θερμασίας, ἓν εἶδος σφυγμῶν δὲ ἀνάγκης ἕπεται ταυτὸν ἀεί. οὔτε γὰρ ὁ ταχὺς, ὥς τισιν ἔδοξεν, οὔθ' ὁ μέγας, οὔθ' ὁ πυκνὸς, ἐκπυρουμένης ἀεὶ γίνονται τῆς φύσεως, οὔθ' ὁ βραδὺς, ἢ μικρὸς, ἢ ἀραιὸς, σβεννημένης. ἀλλ' οἱ περὶ τούτων ἀμφισβητοῦντες, ὁμοίως ἁμαρτάνουσιν ἀρχιγένει, πρὸς Μάγνον διαφερομένῳ, περὶ τάχους σφυγμοῦ, ὡς οὐχ ὑπὸ ῥώμης μᾶλλον, ἢ ἀῤῥωστίας γίνεται δυνάμεως. οὐδετέρα μὲν γὰρ δὲ ἀνάγκης ἕπεται. μᾶλλον μὴν ἐστιν οἰκεῖον, τάχος μὲν, ῥώμη τε δυνάμεως τὰ πλήθει θερμασίας τὰ προσέτι μαλακότητι τοῦ ὀργάνων, βραδυτὴς δὲ τοῖς ἐναντίοις. ὡσαύτως δὲ, τὰ μέγεθος μὲν ἰσχυρᾷ δυνάμει, τὰ πλήθει θερμασίας, τὰ μαλακοῖς ὀργάνοις ἐστὶν οἰκεῖον. μικρότης δὲ τοῖς ἐναντίοις. ὡσαύτως δὲ καὶ πυκνότης οὐδενὶ μὲν τοῦ εἰρημένων δὲ ἀνάγκης ἕπεται. μᾶλλον μὴν ἐστὶν οἰκεῖα δυνάμεως ἀῤῥωστία, πλήθει δὲ θερμασίας, ὀργάνων δὲ σκληρότητι. καὶ ἀραιότης δὲ κατὰ ταῦτα τοῖς ἐναντίοις οἰκεῖα μᾶλλον, οὐ μὴν δὲ ἅπαντος ἑπομένη πειράσομαι δ' ἀποδεῖξαι τοῦ εἰρημένων ἕκαστον ἀναλαβὼν τὸν λόγον ἐπ' ἀρχήν. πλείονος θερμασίας ἠθροισμένης ἐν τῷ σώματι, μείζονος μὲν χρήζειν ἀνάγκη τὸ ζῶον τῆς ἀναπνοῆς, μειζόνων δὲ καὶ τοῦ σφυγμῶν, ᾧ δὲ λόγῳ μειζόνων, τούτῳ τὰ θαττόνων τε τὰ πυκνοτέρων. ὡς γὰρ οἱ διψῶντες τὸ πολὺ μόνον, ἀλλὰ καὶ ταχέως, καὶ πυκνῶς προσφέρονται τὸ πῶμα, οὕτως καὶ οἱ τῆς ἐμψυχούσης οὐσίας δεόμενοι, πολλὴν θ' ἅμα ταύτην, καὶ ταχέως, καὶ πυκνῶς ὠθιστῶνται, κατὰ τοῦτο δὴ οὖν ἔφαμεν οἰκείους εἶναι σφυγμοὺς πλήθει θερμασίας, τόν τε μέγαν τὰ τὸν ταχὺν τὰ τὸν πυκνὸν, οὐ μὴν δ' δὲ ἀνάγκης γ' ἑπομένους αὐτῇ. χρήζει γὰρ ἵνα τοιοῦτοι γενηθῶσι, δυνάμεως μὲν ἐῤῥωμένης, ὀργάνων δὲ μαλακῶν. εἰ γὰρ ἀσθενὴς ἡ δύναμις, ἢ σκληρὸν ἢ τὸ ὄργανον, οὔτε μεγάλους, αὐτοὺς, οὔτε ταχεῖς ἐνδέχεται γενέσθαι, τοῦ μὲν ὀργάνου διὰ σκληρότητα δυσπειθοῦς γινομένου τῇ κινούσῃ δυνάμει, τῆς δυνάμεως δ' αὐτῆς δι' ἀῤῥωστίαν ἀδυνατούσης δὲ αἴρειν τὰς ἀρτηρίας εἰς ὅσον προσήκει. χρὴ τοίνυν συνεργεῖν ἀλλήλοις τὰ τρία γένη τῶν αἰτίων, ἵν' ὁ σφυγμὸς ταχὺς, ἢ μέγας ἀποτελεσθῇ, τῆς μὲν χρείαν τῆς γενέσεως αὐτοῦ ἐπείγουσαν, τὴν δὲ δύναμιν εὐεκτοῦσαν, τῶν δ' ἀρτηριῶν τοὺς χιτῶνας μαλακοὺς, ἢ πάντως γε μὴ σκληροὺς ὄντας. ὡς γὰρ καὶ ὠθεῖν ὠκέως, ἢ μέγα προβαίνειν, οὔθ' οἱ πάνυ γερόντες, οὔθ' οἱ μικροὶ παῖδες δύνανται, κἂν ἔτι μάλιστα χρήζωσιν ἠπειγμένης κινήσεως, οὕτως οὐδ' ἡ ἀῤῥωστος δύναμις οὔτε ταχέως, οὔτ' εἰς μέγα τὰς ἀρτηρίας δὲ αἴρειν δύναται, κἂν δέηται. ὥσπερ δὲ πάλιν ἡ μὲν μαλακὴ κύστις ἑτοίμως εἰς πολὺ διαστέλλεται, ἡ σκληρὰ δὲ οὐδ' εἰ πάνυ σφόδρα βιάζοιο, οὕτω τὰ τῶν ἀρτηριῶν ὁ χιτὼν, ὁ μὲν μαλακὸς ῥαδίως ἔτι πλέον δὲ αἴρεται, κἂν ἀῤῥωστος ἡ δύναμις ἦ, ὁ δὲ σκληρὸς ἀντιτίνεταί τε τὰ ἀντιβαίνει τῇ κινούσῃ δυνάμει, κἂν σφοδρότατα περὶ αὐτὸν ἐνεργοῦσα τύχῃ. μέθοδος δὲ καὶ κατὰ τούτων ἀπάν-

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 92 sur 494

των μία. ἡ δὲ ταραττομένης αἰτίας μόνης ὑπαλλαττομένης, τῶν δ' ἄλλων ἐν ταυτῷ μενουσῶν, τὴν διάκρισιν ποιεῖται τ' ἀλλοιώσεως τ' σφυγμῶν. εἰ γὰρ ἅμα πολλῶν ὑπομεταβαλλόντων ὑπεσκέπτοιο, πρῶτον μὲν ἂν δύσκολον ἦν διὰ τὸ πάσων ὁμοῦ συμβαίνειν ἀθρόον διαφαίνεσθαι ἢ τροπὴ γέγονεν, ἢ διάλυσιν, μίαν δὲ αὐτῶν ἐπειτα δ' εἰ καὶ συγχωρηθείη διὰ μίαν, ἥτις ἐστὶν αὐτῶν μία, δὲ αὐτῶν οὐδέπω δῆλον. ἂν γοῦν αὐξηθῇ μὲν ἡ θερμασία μόνη, φυλάττοιντο δὲ ἥτε δυνάμεις, καὶ οἱ χιτῶνες τῶν ἀρτηριῶν ἄτρεπτοι, μείζους τε καὶ θάττους δὲ ἀνάγκης οἱ σφυγμοὶ γενήσονται, καὶ συναυξηθήσονται γε δὴ πλήθει τῆς θερμασίας, ἄχρι πόρρ ἂν ὑπὸ τῶν μεγίστων ἀφίξονται διασολλών. τάχιστοι δὲ οὐδέ ποτε φανοῦνται πρὶν τὴν θερμασίαν ὑπὲρ τ' μεγίστων αὐξηθῆναι διασολλών. πότε δ' ὑπὲρ τ' μεγίστην αὔξε') διασολλῶν, ὅταν ὑπὸ θεῶν τὸ αὐτῆς ἀναψύχης. τὸ γοῦν λειπὸν ἐπανισοῦται τὴν νικῶντα, δὲ τάχει δ' κινήσεως. καὶ οὗτος οἱ σφυγμοὶ τάχιστοι γίνονται. ἀρκεῖ δ' οὐδὲ τοῦτο τῇ μεγάλως ἐκπυρωθείσῃ, ἀλλ' οὐ πάνυ πρότερον χρόνον μεταξὺ τῶν κινήσεων, ἢ δὴ καὶ δῆλον σωτέμνει. πολλάκις δ' οὖ
τως βραχὺ ἀπέφλωψ, ὡς συνεχεῖς ἀλλήλας δοκεῖν ἐν τὰς κινήσεις, μυδαμῇ χιζομένας ἡσυχίας. δῆλον δ' ὅ, ταν ἐκάτερος ἐκναύῃ, γίνεται. τριῶν γὰρ ὄντων τρόπων ὑπονοίας ἐν ἁπάσαις ὑπορρεούσαις, πᾶσιν ὁμοῦ χρῆται. ἡ γὰρ πλείστης ἀφαλάσ δὲ ἐμψυχρύσης αὐτὴν οὐσίας, ἡ τάχιστα δ σπευχέστατα. τούτων δὲ τὸ μὴ πρῶτον μεγίστας ποιεῖ δὴ σφυγμούς, τὸ δὲ δεύτερον τάχιστος, τὸ δ' τρίτον πυκνοτάτους. ὅτε γὰρ ὅταν ἱκανῶς ἀναψύχῃ δὲ μεγέθει δὲ διαστολῆς, κατεπείγει τὸ τάχος, οὔθ' ὅταν αὐτάρκως ὑπὸ ἀμφοῖν ὠφελῆται, τὴν πυκνότητα. θατέρου δ' αὐτῶν ἀεὶ τὸ λεῖπον ἐπανισοῖ θατέρῳ, τῷ μὴ μεγέθους δὲ τάχει, τὸ δὲ τάχους τῇ πυκνότητι. καθόλου γὰρ φάναι, πυκνότητος σφυγμῶν αἰτία μία, τὸ δὲ προτέρας ἐνδείας, γίνεται δὲ ὅτε καὶ δι' ἄλλας μὴ αἰτίας, ἃς δ' ἐροῦμεν. ἄταρ δὴ καὶ διὰ πλῆθος θερμασίας, ὡς νῦν ἀποδέδεικται. ἡ χειδὸν ἤδη πέρας ἔχει τὸ προκείμενον. ἐδείχθη γὰρ ὡς οὐκ δ' ἀνάγκης ἐπεὶ') πλήθει θερμασίας, μέγας δὲ τάχει δὲ πυκνὸς σφυγμὸς οὐδέν, οἰκεῖοι δ' εἰσὶν αὐτῇ, μᾶλλον μὲν ὁ μέγας ἡ τάχει, ἧττον δέποτε καὶ ὁ πυκνὸς κατὰ τὸ συμβεβηκός εἴη δ' ἂν οἶμαι δῆλον ἤδη καὶ πρὸς τῶν ἐν ταῖς ἐνδείαις δὲ ἐμφύτου θερμασίας, ἐπομένων σφυγμῶν. καὶ γὰρ καὶ τούτοις δ' ἀνάγκης μὲν οὐδέν ἐστιν. οἰκεῖοι δ' εἰσὶν, μάλιστα μὲν, ὅτι μικρὸς καὶ βραδὺς, ἧττον δὲ καὶ ὁ ἀραιός. ὥσπερ γ' οὐ τε πολὺς, ὅτι τάχους δὲ ἀραιὸς, ἧττον δὲ καὶ ὁ πυκνὸς ἐναντίως δὲ μὲν ὀλίγου. ταυτόν δ' ὄν τὸ μὲν δι' ὀλίγου, δὲ πυκνῷ. τὸ δὲ διὰ μακροῦ, δὲ ἀραιῷ. ἐπεὶ δὲ δὲ πρὸς τούτων αὐτάρκως ἔρρωται, τὸ ἀναβλυθὲν ὀλίγῳ πρότερον, ἐφ' ὅσον εἰς τὰ παρόντα χρήσιμον ὄν, διασκεψάμενοι, τὸ συνεχὲς τοῦ λόγου παραίνομεν. τοῦ μὲν γὰρ μεγάλου τε καὶ μικροῦ σφυγμοῦ, μέσος τις ὢν ὁ κατὰ φύσιν τε καὶ σύμμετρος, ὃν παραβαλλόντες τε καὶ παραμετροῦντες οὓς ἄλλους ἅπαντας, ὅσοι μὲν ἂν μείζους ὦσιν αὐτοῦ, τούτους μὲν μεγάλους ὀνομαζομεν. οὓς δ' ἐλάττους, μικρούς. κατὰ ταυτὰ δὲ δὲ τοῦ τάχεως τε καὶ βραδύτητος ὁ μέσος τε καὶ σύμμετρος, ὁ κατὰ φύσιν ἔχων ὄντων, καὶ τοῦ πυκνοῦ δὲ δὲ τ' ἀραιοῦ, καὶ πάλιν σκληροῦ καὶ μαλακοῦ κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον, οἱ μέσοι κατὰ φύσιν. οὕτω ἀμυδρ οὔτε δὲ σφοδροῦ μέσος ὁ κατὰ φύσιν εἶν δοκεῖ. ἐῤῥωμένης γὰρ ὀργῆς δυνάμεως ὁ σφοδρὸς σφυγμὸς, ὥσπερ οὖν καὶ ὁ ἀμυδρὸς, ἀῤῥώστου. τὸ δ' ἐῤῥωσθαι τοῦτο, ὃ παρὰ φύσιν δ' ἠπόησθη, ἀλλὰ ὥσπερ μ, ἀρετή τε καὶ ἡ φύσιν, ἡδ' ἀῤῥωσία τ' δυνάμεως, κακία τε δὲ παρὰ φύσιν. ὅσον δ' ἐν δὲ μεταξὺ ῥώμης τε καὶ ἀῤῥωσίας ὁδὸς ὅσην ἀπὸ θατέρου πρὸς θάτερον ἐν μεθορίῳ πως τεταγμένον ἀμφοῖν, τοσοῦτον μ βέλτιον ἀῤῥωσίας, ὅσῳ χείρων δύρωσίας. ζοσοῦτο δ' ἂν πάλιν, δύρωσίας χείρων, ὅσῳ βέλτιον ἀῤῥωσίας. ὄνομα ἐνταῦθα φασὶ χρῆναι τὸ κατὰ φύσιν ζητεῖν, ἀλλ' ἐν δὲ ἄκρῳ τε καὶ δύρώσῳ, τούτου δ' ἐγγονον ὑπάρχειν τὸν σφοδρὸν σφυγμόν. εἰσὶ δ' οἱ τοῦτο μ ἀληθὲς εἶν συγχωρῆσιν, ἀμφισβητοῦσι δὲ πρὸς τὸ καθόλου, καὶ φάσκουσι, τὸν κατὰ φύσιν σφυγμὸν τὸν ἐν τούτῳ τῷ γένει, γίνεσθαι καὶ αὐτὸν ὑπὸ τῆς ἄκρας τε καὶ ἀείσης ἕξεως, ὥσπερ οὖν κἂν τοῖς ἄλλοις ἅπασι γένεσιν, οὐ μὴν ἄκρον γε καὶ ἔχαπιν ὑπάρχειν, ἀλλ' εἶν τινὰ τῶν οὐ κατὰ φύσιν, ἕτερον τούτων σφοδρότερον. ἴδιον γ' τὸ συμβεβηκέναι τούτῳ δὲ γένει τῶν σφυγμῶν παρὰ ἡ ἄλλα πάντα φασὶ, διὸ τὴν ἀρείαν τε τὰ σφάλματα τοῖς μὴ δυναμένοις αὐτῷ σωίσιεν ἁπλωτικῶν. γίνεσθαι μ γὰρ δύρωσούσης ἡ δυνάμεως τ' σφοδροῦ σφυγμὸν, εἶν μέν τοι ἐν τούτου μέτρου ἡ σφοδρότητος, οὗ πρωτοτόκῳ χωρῶν δὲ ἵσταται τοῦ κατὰ φύσιν. ἐν γοῦν τοῖς θυμοῖς φασι, καὶ πολλάκις ἐν τοῖς γυμνασίοις, καὶ ταῖς οἰνοποσίαις εὑρίσκεσθαι σφοδρότερον τοῦ κατὰ φύσιν κινουμένας, τὰς ἀρτηρίας. ὁμολογεῖσθαι δὲ πρὸς ἅπαντων, τὸν ὡς ἀκριβῶς κατὰ φύσιν ἔχοντα σφυγμὸν ὑπὸ ζώου θεωρεῖσθαι, ἐν ἡρεμίᾳ καθεστηκότος ἅπασῶν τ' μεγάλων τε καὶ ἰσχυρῶν ἀλλοιώσεων. ἰσχυρὰ δὲ ἀλλοίωσις ἡ ἐκ θυμοῦ καὶ γυμνασίου, καὶ οἴνου, οὐκ οὖν ὥσπερ εἶν τὸν κατὰ φύσιν, ἀλλ' ὡς ἂν ἐῤῥωμένης τε ἅμα ἡ φύσεως καὶ πρὸς μηδενὸς τῶν ἔξωθεν αἰτίων βιαίου ταραττομένης γίνεσθαι. οὕτως δὲ πῶς μ εἶν μέσον, πῶς δὲ οὐκ εἶν τὸν κατὰ φύσιν ἐν τούτῳ δὲ γένει σφυγμῶν. καθόλου μ γὰρ αὖ εἰσί τινες ἕτεροι σφοδρότεροι σφυγμοὶ, δὲ νὴ διὰ ἕτεροι γ' ἧττον σφοδροὶ, ἡ τοσοῦτον μ εἶν μέσον, καθόλου δὲ τριῶν ὄντων διαφορῶν ἐν τούτῳ δὲ γένει, σφοδρότητος τε καὶ ἀμυδρότητος καὶ ἡ ἀμφοῖν μεσότητος, οὐκ ἐν ἡ μεσότητος ὄντων, ἀλλὰ ἐκ μιᾶς τῶν ἀκροτάτων, κατὰ τὸ
† al πῶς συμβεβηκός οὐκέτ εἶναι μέσον. ὅλον οὖν τὸ λοιπὸν οἶμαι πρὸς αὐτοὺς καλῶς ἂν ἅμα καὶ ἀληθῶς ῥηθήσεται, τὴν κατὰ φύσιν ἐν τούτῳ δὲ γένει σφυγμὸν, μέσον ἐν θατέρῳ τῶν ἄκρων εὐρίσκεσθαι διαφορῶν. εἰσὶ δ' οἱ καὶ πρὸς τοῦτ' ἀντιλέγουσιν, οὐ γίνεσθαι σφοδροὺς ἐν τοῖς εἰρημένοις καιροῖς δὲ σφυγμοὺς, ἀλλὰ φαίνεσθαι φαυλοκοντοὺς, δὲ ἀπατᾶσθαι δὲ τοὺς ἀμελεστέρους ἀπομένου δὲ τὸ προγινομένου τάχους αὐτοῖς, καὶ μεγέθος, ὃν δ' ὅτε καὶ ὕψους, ὥσπερ ἐν τοῖς θυμοῖς, δῆλον δὲ, ὡς τῆς τοιαύτης διαφωνίας κρίσις, εἰς τὴν διάγνωσιν ἀναφέρεται. τίς οὖν ἡ ἀληθὴς διάγνωσις, χρὴ γὰρ ἀκριβοῦσθαι τὸ φαινόμενον ἡμῖν. ὑπὸ μ ταῖς τῶν οἰνων πόσεσιν, ταῖς γοῦν μετρίαις, οἱ σφυγμοὶ σαφῶς ὥσπερ μείζους καὶ θάττους, οὕτω καὶ σφοδρότεροι γίνονται. ὑπὸ μὲν τοι τοῖς θυμοῖς τε καὶ τοῖς μετρίοις γυμνασίοις, οὐκ ἐν ὁμοίως σαφῶς, ἀλλ' εἰ ἄρα καὶ πρόγινεται τι σφοδρότητος αὐτοῖς, ὀλίγου τοῦτο, καὶ δυσδιάγνωστον ὄν. ὅπως δ' ἂν ἔχοι τὸ ἀληθὲς οὐδὲν κωλυόμεθα

λυόμεθα περαίνειν τὸ προκείμενον αὐτὸ ὅπερ μόνον ζητοῦντες, εἰ μέγεθος καὶ τάχος σφυγμῶν οἰκεῖα δυνάμεως ἐῤῥωμένης, ὅπερ εἶναι φαίνεται, τοῖς μὴ παρέργον σκοπουμένοις, ἐξ αὐτῆς τῶν πραγμάτων τῆς φύσεως. ὡμολογημένου γὰρ τοῦ διαστέλλεσθαι τὰς ἀρτηρίας ὑπὸ δυνάμεως, εὔλογον ὠθὶ πλέον ἐξαίρειν μὲν αὐτὰς τὴν ἰσχυρὰν ἐπ' ὀλίγον δὲ τὴν ἀσθενῆ, καὶ θᾶττον μὲν τὴν ἰσχυρὰν, βραδυτέραν, δὲ τὴν ἀσθενῆ, ὥσπερ οὖν ἐφ' ἡμῶν αὐτῶν ἔχει βαδίζοντων τε καὶ θεόντων, καὶ ἐρεσσόντων καὶ σκαπτόντων, καὶ ὁτιοῦν ἄλλο δρώντων ὁ γὰρ ἰσχυρότερος ἐν τούτοις, οὐ μείζονα μόνον, ἀλλὰ καὶ θάττονα τὴν ἐνέργειαν ὧν δείκνυται, τῶν γ' ἄλλων ὡσαύτως ἀμφοτέροις ἐχόντων. εἰ γὰρ ὁ μὲν ἀσθενέστερος ἐπείγοιτο πρὸς τῆς χρείας ἐν τὴν ἐνέργειαν, ὁ δ' ἰσχυρότερος ἤτοι μηδὲν αὐτῆς ὅλως, ἢ ὡς ἐλαχίστης δέοιτο θάττον ἂν οὕτως ὁ ἀσθενέστερος ἐνεργήσειεν. ἀλλ' οὐ χρὴ κατὰ τοῦτον τὸν τρόπον παραβάλλειν, ἀλλ' ὡς καὶ πρόσθεν ἐῤῥέθη, τῶν μὲν ἄλλων ἁπάντων ὁμοίως ἀμφοῖν ὑπαρχόντων, καθ' ἣν δ' ὁτιοῦν μόνον ὅπερ ἂν ἑκάστο τε τύχη ζητούμενον, τῆς ὑπαλλαγῆς γενομένης, οἷον εἰ καὶ λυστῶν ἐπιόντων, φεύγειν δεήσειεν, οὐκ ἴσα δήπουθεν διαβαίνοντες. οὐδ' ἐν ὁμοίῳ τοῦ τάχει δραμοῦνται νεανίσκος ἰσχυρὸς καὶ γέρων ἀσθενής. εἰ μὲν τοι παραβάλλεις κίνησιν γέροντος, ἐφοδυνλησθῶν δεδιότος, νεανίσκου κινήσει ῥαθύμως ἐν ἄστι βαδίζοντος, ὠκυτέρα τε καὶ μείζων οὕτως ἡ τοῦ γέροντος φανεῖται τοι, οὐχ ὅτι δύνατρ θᾶττον κινεῖσθαι τοῦ νέου, καὶ μᾶλλον τὰ κῶλα μεταφέρειν, ἀλλ' ὅτι δεῖτρ κινήσεως ἠπειγμένης, διὰ τὸν φόβον ὑφ' οὗ καταναγκαζόμενος, ἁπάσῃ χρῆται πρὸς τοὔργον τῇ δυνάμει. τοῦ νεανίσκῳ δὲ τὰ μὴ τῆς δυνάμεως ῥωμαλεωτέρῳ, ἀλλ' οὐδὲν αὐτῆς δεῖτρ πρὸς τὴν ἐνέργειαν, ὡς εἴγε δεηθείη παραπλησίως τοῦ γέροντι, τοσοῦτῳ θᾶττόν τε καὶ μᾶλλον ἐνεργήσει, ὅσῳ καὶ τὰ τῆς δυνάμεως αὐτῷ βελτίω. ἄξιον οὖν ἐνταῦθα μέμψασθαι τῷ Αρχιγένει. καὶ Μάγνῳ. τῷ πολύ γε μειζόνως τοῦ Αρχιγένει. ὁ μὲν γὰρ, εἰ καὶ μὴ πᾶν τὸ ἀληθὲς, ἀλλὰ μερός τι καλῶς κατεῖδεν. ὁ δ' Αρχιγένης, δέον τὸ λεῖπον προσθῆναι, καὶ τὸ καλῶς εὑρημένον ἀνατρέπειν πειρᾶται, γράφων ὡδί. δίκαιον γὰρ αὐτὴν παραθέσθαι τὴν λέξιν. ὠθὶ μὲν οὖν τῶν ἀρτιγένων μικρὸς παντελῶς ὁ σφυγμὸς ἐστι καὶ οὐ σφοδρὸς, καὶ πυκνὸς ἄγαν καὶ ταχύς. Μάγνος δὲ οὐκ εἶναι ταχὺν αὐτὸν φησί, δι' ὅλου συστῆσαι βουλόμενος, τὸ μὴ οἰκεῖον ἀσθενείᾳ τὸν ταχὺν σφυγμὸν εἶναι ἀλλὰ τὸν πυκνόν. ἔστι γὰρ καὶ τὰ τηλικαῦτα ἀσθενῆ, καὶ μικρὸν ὁ Αρχιγένης προσελθὼν, ἐμοὶ μὲν, οὐ κατὰ τὴν ἰσχὺν φησι τὸ τάχος δοκεῖ κεῖσθαι, ὅταν εὕρω ὠθὶ χολερικῶν καὶ ὠθὶ καρδιακῶν συνηρημένην τὴν κίνησιν τῶν ἀρτηριῶν. ἡ μὲν οὖν λέξις ἡ τοῦ Αρχιγένους τοιάδε, πιθανὴ πάνυ, καὶ παρακρούσασθαι ῥαδίως δυναμένη τὸν ἀκροατὴν, ὡς ἂν ἐξ ὧν οἱ πολλοὶ τῶν ἰατρῶν ὠθὶ διδόασι λημμάτων συλλογιζομένη. πάντες γὰρ ὀλίγου δεῖν ὁμολογοῦσι, τὸν ὠθὶ τῶν χολερικῶν τε καὶ καρδιακῶν σφυγμὸν ταχὺν ὑπάρχειν. ὑφ' ἡμῶν δ' ἱκανῶς ἐν τοῦ πρώτῳ περὶ τῆς διαγνώσεως τῶν σφυγμῶν εἴρηται περὶ τάχους τε καὶ βραδυτῆτος, ἕτερον μὲν δεικνύντων τὸν ταχὺν, ἕτερον δὲ τὸν ὀλιγοχρόνιον σφυγμόν. ὡσαύτως δὲ καὶ περὶ τῆς βραδυτῆτος, ἕτερον μὲν τὸν βραδὺν, ἕτερον δὲ τὸν πολυχρόνιον, οὔκουν ἔτι περὶ τῶν αὐτῶν ἐνταῦθα λέγειν προσῆκεν. ἀλλὰ τοῦ συμπεράσματος μόνου μνημονεύσαντες. ὡς ἐν τοῖς προειρημένοις πάθεσιν οἱ σφυγμοὶ, βραχυχρόνιοι μὲν εἰσὶν οὐμὴν καὶ ταχεῖς, οὕτως ὠθὶ τὸ προκείμενον, ἐπανιέναι. περανθήσεται γὰρ οὐδὲν ἔτι τοῦ Αρχιγένει, μὴ συγχωρηθέντων τῶν ἐν τοῖς χολερικοῖς καὶ καρδιακοῖς πάθεσι σφυγμῶν ταχέων ὑπάρχειν. καί τοι κἂν ἐν τοῦτο συνεχωρεῖτο, σημεῖον μὲν ἀσφαλὲς οὐκ ἐγίνετο ῥώμης δυνάμεως τὸ τάχος, οἰκεῖον δ' αὐτῆς ὑπάρχειν οὐκ ἐκωλύετο, διωρισμένου γε ἤδη σαφῶς πρὸς ἡμῶν, ὥς τινες μὲν ἐξ ἀνάγκης ἕπονται σφυγμοὶ ταῖς συνεκτικαῖς αἰτίαις, τινὲς δ' οἰκεῖοι μὲν εἰσὶ αὐταῖς, οὐμὴν ἀναγκαίως ἀκολουθοῦσι. ὧν μὲν γὰρ σφυγμῶν μιᾶς αἰτίας, ἡ γένεσις χρήζει, ταύτῃ διὰ παντὸς ἀκολουθήσουσιν οὗτοι. καὶ σημεῖον γὰρ ἀκρὸν ἔσονται τῆς αἰτίας, ὡς σφοδρὸς μὲν τῆς ἐῤῥωμένης δυνάμεως, ὁ δ' ἀμυδρὸς τῆς ἀῤῥώστου. ὧν δ' εἰ μὴ πλείους συνέλθοιεν αἰτίαι, οὐχ οἷόν τε τὴν γένεσιν συστῆναι, τούτους οἰκείους μὲν εἶναι ταῖς αἰτίαις ἐροῦμεν, οὐμὴν καὶ δηλοῦντινα ἐξ ἀνάγκης αὐτῶν μίαν. ὡσαύτως δ' εἰ καὶ πρὸς μιᾶς αἰτίας γίγνοιτο ποτὲ σφυγμὸς, ἀλλὰ μὴ τῆς αὐτῆς διὰ παντὸς οἰκεῖος μὲν ἔσται πάσαις ταῖς ποιούσαις αἰτίαις, οὐμὴν δηλώσει γε βεβαίως αὐτῶν οὐδὲ μίαν. οὐδὲ γὰρ εἰ τάχος σφυγμῶν, ἐξ ἀνάγκης καὶ ῥώμη δυνάμεως, ἀλλ' ἔστι μὲν, ὅτε πλείων ἡ χρεία τῆς γενέσεως τοῦ ψυχικοῦ πνεύματος, ἔστι δ' ὅτε πλεονεξία θερμασίας, ἢ ὀργάνων μαλακότης, ἢ τινα τούτων ἢ πανθ' ἅμα. κατὰ ταῦτα δὲ καὶ εἰ μέγεθος σφυγμῶν, ἤτοι ῥώμη δυνάμεως, ἢ διαπάνη πλείων ψυχικοῦ πνεύματος, ἢ πλεονεξία τῆς ἐν τῇ καρδίᾳ θερμασίας, ἢ ὀργάνων μαλακότης, ἤτινα τούτων ἢ καὶ πάντα. Μάγνος μὴ οὖν φήσας οἰκεῖον μὲν εἶναι δυνάμεως ἐῤῥωμένης τὸ τάχος, οὐδὲν ἁμαρτάνειν. γίνεται γὰρ ποτὲ τῷ διὰ ταύτην ὠκύτερος ὁ σφυγμός. Αρχιγένης δ' ἁμαρτάνων, ἀντιλέγει. πρῶτον μὲν ὅτι καταψεύδεται τοῦ φαινομένου, τοὺς ὀλιγοχρονίους σφυγμοὺς πάντας ταχεῖς εἶναι νομίζων. ἔπειτα δ' ὅτι κἂν ταχεῖς ὦσιν, οἴεται περαίνεσθαι τὸ μηδαμῶς οἰκείους αὐτοὺς ὑπάρχειν ἐῤῥωμένης δυνάμεως, φανερῶς ψεῦδος ὄν. οὐδὲ γὰρ ὡς οὐδέ ποτε γίνονται σφυγμοὶ ταχεῖς δι' εὐρωστίαν δυνάμεως, ἀλλ' ὡς οὐ διὰ παντὸς ὑπ' ἐκείνης μόνης, περαίνοιτ' ἂν, εἰ καὶ τοὺς προειρημένους σφυγμοὺς ταχεῖς εἶναι συγχωρήσαμεν. εἰ δ' οὐκ οἰκείους μόνης ἐῤῥωμένης δυνάμεως τοὺς ταχεῖς σφυγμοὺς ὁ Μάγνος ἐνόμιζεν, ἀλλ' ὡς καὶ σημείοις ἐχρῆτο διὰ παντὸς, ἐσφάλετο. οὐ γὰρ εἰ τάχος σφυγμῶν ἤδη καὶ ῥώμη δυνάμεως, ἀλλ' ὡς εἴρηται πρόσθεν ἤτοι τῆς χρείας ἐπειγούσης, ἢ τῶν ὀργάνων μαλακωτέρων γινομένων θᾶττον αἱ ἀρτηρίαι κινοῦνται, πότ' οὖν ἕπεται ῥώμη δυνάμεως τὸ τάχος καί ποτε πλήθει θερμασίας, ἢ διαπάνη ψυχικοῦ πνεύματος, ἢ ὀργάνων μαλακότητι, βέλτιον ἦν εὑρόντα τὸν Αρχιγένην προσθῆναι τοῦ τοῦ Μάγνου λόγῳ. τέλειος γὰρ ἂν οὕτως ἐγένετο καὶ διαρκὴς εἰς ἁπάσας τὰς διαγνώσεις. ἐπεὶ τοίνυν ἐκεῖνος αὐτὸ παρέλιπε καί τοι πρόσθεν ὑφ' Ηροφίλου κεκινημένον, ἡμεῖς οἷς καλῶς, ὅτε Μάγνος ἔγραψε καὶ ἔτι μᾶλλον ὁ ἡρόφιλος, τὸ λεῖπον προσθέντες, τελείαν τὴν διδασκαλίαν τῆς διαγνώσεως τῶν τὸ τάχος ἐργαζομένων αἰτίων ποιησόμεθα. πρότερον δ' ὑπομνῆσαι χρὴ τῶν ἐν τοῦ δευτέρῳ περὶ διαγνώσεως σφυγμῶν εἰ-

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 94 sur 494

ρημένων, ἵνα τοῖς σημαινομένοις ὑπὸ τῶν ὀνομάτων ἑπόμενοι, μηδὲν παρακούωμεν ἐν τῷ λόγῳ. ταχεῖς γὰρ δὴ λέγομεν εἶναι τοὺς σφυγμοὺς, ὡσάντως δὲ καὶ βραδεῖς, οὐ τοῖς νοσοῦσι μόνον, ἀλλὰ καὶ τῶν ὑγιαινόντων, ἐστὶν οἷς καὶ φύσει γε τοῦτο αὐτοῖς ὑπάρχειν φαμὲν, ὥσπερ οὖν ἑτέροις οἳ ἂν ἄριστα τῆς κατασκευῆς τοῦ σώματος ἔχωσιν, οὔτε βραδεῖς, οὔτ' ὠκεῖς, ἀλλὰ συμμέτρους ὑπάρχειν φύσει τοὺς σφυγμοὺς. τοῖς δ' αὐτοῖς τούτοις οὐδὲ μεγάλους, οὐδὲ μικροὺς, ἀλλὰ τοὺς μέσους ἀμφοῖν τοὺς συμμέτρους, οὐδὲ πυκνοὺς ἢ ἀραιοὺς, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐν τούτῳ γένει συμμέτρους. ὧν τούτου τοίνυν πρότερον τοῦ τὴν ἀρίστην κατασκευὴν ἔχοντος, ὁ λόγος προΐτω. καὶ γὰρ δὴ οἷον ἱκανόν τις, καὶ μέτρον ὁ τοιοῦτος ἁπάντων ἐστὶ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων. μεγάλους γὰρ καὶ μικροὺς καὶ ταχεῖς καὶ βραδεῖς, καὶ τοὺς ἀνάλογον τούτοις ὠνομασμένους καθ' ἕκαστον γένος σφυγμοὺς, τοὺς τὰς ὑπερβολὰς δηλοῦντας, οὐ πρὸς ἄλλον τινὰ, ἢ τοῦτον ἀναφερόντες ὀνομάζομεν. ὁ δὴ τοιοῦτος ἄνθρωπος εἰ θερμότερος ἑαυτοῦ γένοιτο, καὶ τοῦτο μᾶλλον ἀλλοιωθείη, τῆς μὲν σφοδρότητα τῶν σφυγμῶν οὐκ ἂν ὑπαλλάξειεν, ἀλλ' οὐδὲ τὸ κατὰ σκληρότητα ἢ μαλακότητα γένος, εἰς μέγεθος μέν τοι καὶ τάχος ὑπαλλάξει πάντως, ἐστὶ δ' ὅτε καὶ εἰς πυκνότητα πρὸς τὸ μᾶλλόν τε καὶ ἧττον αὐξῆσθαι τῆς θερμασίαν. ὀλίγῳ μὲν γάρ τινι θερμότερος ἑαυτοῦ γενόμενος, ἐναργῶς μὲν ἕξει μείζους τοὺς σφυγμοὺς, οὐ μὴν καὶ θάττους ἐναργῶς. εἰ δ' ὐδὲ πλέον αὐτῷ τὰ τῆς θερμασίας αὐξηθείη, συναυξηθήσεται μὲν αὐτῷ καὶ τὸ τῶν σφυγμῶν μέγεθος ἀνάλογον, ἐπίδηλον δ' ἔσται καὶ τὸ τάχος. ὐδὲ πλεῖστον δ' αὐξηθείσης τῆς θερμασίας, μέγιστοι μὲν οἱ σφυγμοὶ γενήσοντες, τάχιστοι δὲ οὐδέπω, ἀλλ' ὡς καὶ πρόσθεν ἐῤῥέθη τό τε πρῶτον, ὅταν ὑπὲρ τὴν μεγίστην αὐξηθῇ διαστολήν. τηνικαῦτα δ' ἤδη καὶ ἡ πυκνότης ἐναργῶς διαγινώσκετε. τοὺς δὲ περὶ τούτων τῶν φαινομένων λογισμοὺς, τοὺς μὲν ἤδη φθάνομεν εἰρηκέναι, τοὺς δ' οὐ χαλεπὸν ἐκ τῶν εἰρημένων ἀνευκρίσκειν. εἰ μέν τοι ψυχρότερος ἑαυτοῦ ὁ τοιοῦτος ἄνθρωπος γένοιτο, πρώτη μὲν ἡ ἀραιότης, ἐναργῶς φαίνετε, δευτέρα δ' ἡ βραδύτης, τρίτη δ' ἡ μικρότης. καὶ τίνι τάχ' ἂν δόξειε μάχεσθαι τὰ φαινόμενα καὶ ἀλλήλοις καὶ ταῖς ὑποτεθείσαις αἰτίαις. χρὴ γὰρ ὥσπερ ὐδὲ τῆς θερμασίας, πρῶτον μὲν τὸ μέγεθος, δεύτερον δὲ τὸ τάχος, τρίτη δ' ἡ πυκνότης ἦν, οὕτω καὶ ὐδὲ τῆς ψύξεως, πρώτην μὲν γίνεσθαι τῆς μικρότητα, δευτέραν δὲ τῆς βραδυτῆτα, τρίτην δὲ τὴν ἀραιότητα. τὶς οὖν ἡ λύσις τῆς ἀπορίας; ὅτι τῆς δυνάμεως ἐῤῥωμένης, κἂν τὰ τῆς χρείας ἐλάττω βραχεῖ γένητε, τὴν μὲν πρώτην ἐνέργειαν οὔτε μικρὰν, οὔτε βραδεῖαν ἀναγκαῖον γενέσθαι, τὴν δευτέραν μέντοι, μετὰ πλείονα χρόνον, εἰ τὰ τῆς χρείας ἐπείγει, εὔλογον ὑπάρξεσθαι. ὡς γὰρ καὶ ὅτ' ἤπειγεν ἐκέντριζέ τε καὶ ἀνίστη τῆς δύναμιν ὐδὲ τὴν ἐνέργειαν, οὕτως οὖν ὅτ' οὐκ ἐπείγει, μέχρι πλείονος ἡσυχάζειν ὐδὲ τρέπει. ἂν μέντοι πλείων ἡ ψύξις γένηται, καὶ διὰ τοῦτο τὰ τῆς χρείας ἱκανῶς ἐκλυθῇ, συνεκλυθήσεται μὲν οὕτως καὶ τὸ τάχος τῆς κινήσεως. μικροτέρα δ' εὐθὺς ἔσται καὶ ἡ διαστολή, ὐδὲ πλεῖστον δὲ προϊούσης τῆς ψύξεως, ἀραιοτάτους μὲν, οὐ μὴν καὶ βραδυτάτους τε καὶ μικροτάτους ἀνάγκη γενέσθαι τοὺς σφυγμοὺς, ἀλλ' ἀρκεῖ βραδυτέρους ἀεὶ καὶ μικροτέρους τῶν κατὰ φύσιν γίνεσθαι. τελέως γὰρ βραδεῖς, ἢ μικροὶ τῆς δυνάμεως ἐῤῥωμένης οὐκ ἄν ποτε γένοιντο, κἂν τὰ τῆς χρείας ἱκανῶς ἐκλυθῇ. ταῦτα δὲ φαίνεται κἀπὶ τῶν ἄλλων ἐνεργειῶν ὡσάντως ἔχοντα. αὐτίκα γοῦν ὐδὲ τῆς βαδίσεως, αὐξηθείσης μὲν τῆς χρείας, τοῦτ' ἔστιν εἰ δεήσειε καθ' ἑκάστην ἡμέραν πολλοὺς διανύειν σταδίους, καὶ θᾶττον καὶ μεῖζον προβαίνομεν, καὶ τὰς ἐν ταῖς καταγωγαῖς διατριβὰς ὀλιγοχρονίους ποιούμεθα. μειωθείσης δ' εἰς τὸ τοσοῦτον, ὡς εἰ τύχη, πεντεκαίδεκα μόνους ἀνύειν δεῖ ἑκάστης ἡμέρας σταδίους, ἐν μὲν ταῖς καταγωγαῖς ὐδὲ πλεῖστον διατρίβομεν, οὐμὴν εἰς ἔσχατον βραδυτῆτος τε καὶ μικρότητος, ἐκλύομεν τῆς ἐνέργειαν. ὡσάντως δ' ἔχει κἀπὶ τῆς ἀναπνοῆς. ἀλλὰ περὶ μὲν τάντης ἐν τοῖς περὶ δυσπνοίας αὐτάρκως εἴρηται. περὶ δὲ τῶν σφυγμῶν αὖθις ἀναλαβόντες εἴπωμεν, ὡς ἐπειδὰν μὲν, ἢ διὰ θερμασίαν μόνην, ἢ διὰ ψύξιν ἀλλοιῶνται, μηδενὸς τῶν ἄλλων αἰτίων τῶν συνεκτικῶν ἀρχαίας φύσεως ἐξισταμένων, ἀνάγκη τὴν ἀλλοίωσιν αὐτῶν οἷαν εἰρήκαμεν γένεσθαι. ἡνίκα δὲ μὴ μόνον τὰ τῆς χρείας, ἀλλ' ἤδη καὶ τὰ τῆς δυνάμεως ὑπαλλάττηται, τέσσαρες μὲν οὕτως ἅπασαι συζυγίαι διάφοροι γίνοντε. καθ' ἑκάστην δ' αὐτῶν ὠδέπως αἱ ἀρτηρίαι φαίνοντε κινούμεναι, κατὰ μὲν τῆς ἀῤῥωστοτέραν ἅμα καὶ θερμὴν, εἰ μὲν ὧν πλέον ὑπ' ἀμφοτέρων τῶν αἰτίων δυνασταίοιτο, ἥ τε δύναμις ἱκανῶς ἄῤῥωστος εἴη, καὶ τὸ θερμὸν πυρῶδες, μικροὶ καὶ βραδεῖς οἱ σφυγμοὶ καὶ πυκνότατοι γίνοντε. μετρίας δ' οὔσης τῆς βλάβης, πυκνοὶ μὲν ὁμοίως, σύμμετροι δὲ κατὰ τῆς διάστασιν καὶ τῆς κίνησιν τὶ. δή ποτε πυκνοὶ μὲν ὁμοίως μικροὶ δ' οὐκ ἔθ' ὁμοίως, οὔτε βραδεῖς; ὅτι τῆς ἐσχάτης πυκνότητος οὐδὲν ἐστὶ πυκνότερον, ἵν' ὁμοίως ἔχουσιν ἀμφότεροι. εἰ δὲ γὲ καὶ τάντης δυνατὸν ἦν ἑτέραν γενέσθαι πυκνοτέραν, ἔχον ἂν πάντως αὐτὴν οἱ ἀσθενέστατοι, ὅτον ἐπὶ γ' τοῦ μηδέπω τῆς χρείαν πληροῦν. διὰ τι δ' ὐδὲ ταῖς μετρίαις βλάβαις, τῆς τε δυνάμεως ἅμα καὶ τῆς θερμασίας οἱ σφυγμοὶ πυκνοὶ μὲν γίνονται, μικροὶ δ' οὐκ ἔτι, οὐδὲ βραδεῖς, ἀλλὰ σύμμετροι; ἢ ὅτι τῆς δυνάμεως ἀῤῥωστούσης μὲν, οὐμὴν εἰς τοὔσχατον συνῃρημένης, σύμμετρος διαστολὴ καὶ κίνησις γένοιτ' ἄν ποτε, καθάπερ καὶ τῶν ἀσθενεστέρων μὲν ἀνθρώπων ἐπειγομένων δὲ πρὸς τῆς χρείας, ἡ σύμμετρος βάδισις. ὁ γὰρ τοῖς ἰσχυροῖς ἄνευ μεγάλης ἀνάγκης, τοῦτο τοῖς ἀσθενεστέροις ἀναγκαζομένοις γίνετε. τοῖς δ' αὐτοῖς τούτοις, καὶ τὸ συνεχῶς ἐνεργεῖν, ὁποτὰν ὑπὸ τῆς χρείας ἐπείγωνταί τε καὶ οἷον βιάζωνται, συμβαίνει. ἀλλ' οὗτοι μὲν εἰ καὶ μόγις, ἀλλ' οὖν πληροῦσι γε τῆς χρείαν. οἱ δ' ἐσχάτως ἀσθενεῖς, κἂν ὅτι μάλιστα προθυμηθῶσιν ὅτον πλεῖστον δύνανται προσθῆναι μεγέθους τε καὶ τάχους καὶ πυκνότητος ταῖς ἐνεργείαις, οὐδ' οὕτως ἐκ πληροῦσι τῆς χρείαν. ὅτι δ' ἀμυδρὸν ἅπαντες ἔχουσιν οἱ ἀσθενεῖς τῇ δυνάμει τὸν σφυγμὸν ἔμπροσθεν εἴρηται. καὶ εἰς τοσοῦτον γ' ἀμυδρὸν, εἰς ὅσον καὶ τὰ τῆς δυνάμεως πεπόνθασιν. περὶ μὲν δὴ τῆς διὰ πλῆθος θερμασίας καὶ ἀῤῥωστίας δυνάμεως κακοσφυξίας, ἱκανὰ καὶ ταῦτα. μεταβῶμεν δ' ὧν τὴν ἑτέραν συζυγίαν τὴν ἐξ ἀῤῥωστίας τε καὶ καταψύξεως συγκειμένην. ἐφ' ἧς ἀμυδρὸς μὲν εἰς τοσοῦτον, εἰς ὅσον ἂν καὶ τὰ τῆς δυνάμεως ἔχῃ κακῶς, ὁ σφυγμὸς γίνεται, μικρὸς δὲ καὶ βραδὺς, ὥσπερ καὶ οἱ ὧν τῆς πρωτέρας συζυγίας, οὐμὴν ὁμοίως γ' ἐκείνοις εἰς ἐσχάτην ἀφικνεῖται πυκνότητα. πλὴν εἴποθ' ἡ δύναμις ἐσχάτως εἴη κεκμηκυῖα, δῆλον ὡς σμικρότατος ὐδὲ τῶν τοιούτων ὁ σφυγμὸς ἔσται, καὶ διαλείπων τε καὶ ἐκλείπων τὰ πολλά. μετρίως μέν τοι τῆς δυνάμεως ἀῤῥωστούσης,

ῥωστούσης, ἰσχυρᾶς δὲ τῆς κατὰ ψύξεως οὔσης, οὐδόλως ὁ σφυγμὸς γίνεται πυκνὸς, ὡς ἂν πληρουμένης τῆς χρείας, αὐτάρκως καὶ πρὸς τῆς τοιαύτης δυνάμεως. Τρίτη δὲ συζυγία σφυγμῶν ἀλλοιώσεως, αὐξανομένης ὁμοῦ θερμασίας τε καὶ δυνάμεως, ἐν ᾗ σφοδρότατοι καὶ μὲν μέγιστοι, τάχιστοι δ' ἐκ ἔθ' ὁμοίως οἱ σφυγμοὶ γίνοντο. πυκνότατοι δὲ τὰ πολλὰ μὴ ἐκ ἐναργῶς, ἔστιν ὅτε μὲν τοι καὶ σαφῶς ὑπὲρ τὸ κατὰ φύσιν εἰσί. καὶ γίνεται οὖν, ὅταν ὑπὸ πλεῖστον αὐξηθῇ τὰ τῆς θερμασίας. τηνικαῦτα γὰρ καί τοι μέγιστος ὁ σφυγμὸς γινόμενος καὶ ταχὺς, ὅμως οὐχ ὑπηρετεῖ τῇ χρείᾳ, διὰ τὸ πλῆθος τῆς θερμασίας. ἡ δὲ λοιπὴ καὶ τετάρτη συζυγία τῆς κατὰ οὖν τὸ γένος τῶν σφυγμῶν ἀλλοιώσεως, ὅταν εἰς ταυτὸν ἀφίκηται, ῥώμῃ τε δυνάμεως καὶ θερμασίας ἐνδεία. γίνονται δ' οὗτοι σύμμετροι μὲν τοῦ μεγέθει, βραδύτεροι μέν τοι καὶ ἱκανῶς ἀραιοὶ, καὶ μάλιστα ὅταν ὑπὸ πλέον ἡ ψύξις κρατῇ. βραχείας γὰρ οὔσης τηνικαῦτα τῆς τῶν σφυγμῶν χρείας, καὶ πάσης πληρουμένης ῥαδίως τοῦ μεγέθει τῆς διαστολῆς, εὐλόγως ὑπὸ πλεῖστον ἡσυχάζουσιν αἱ ἀρτηρίαι. ὡς γὰρ ὅτ' ἤπειγεν ἡ χρεία συνεχὴς ἡ κίνησις αὐτῶν ἦν, οὕτω νῦν ὅτ' ἐκλύετο, διὰ μακροῦ γίνεται. τὸ μέν τοι τῆς διαστάσεως αὐτῶν πόσον οὐ κωλύεται σαφῶς, οὐδ' ἐναργῶς, διὰ τὴν εὐρωστίαν τῆς δυνάμεως. οὐμὴν οὐδὲ ἡ βραδυτὴς ὑπὸ πολὺ κρατεῖ, διὰ τῆς αὐτὴν αἰτίαν. ἐῤῥωμένη γὰρ ἡ δύναμις σώζετο τὰ κατὰ φύσιν τῆς κινήσεως μέτρα, κἂν ἡ χρεία μὴ καλῇ. μεγάλως μὴ γὰρ δεῖ τὴν χρείαν ἐκλυθῆναι τῆς ψύξεως ἰσχυρῶς κρατούσης, ἵν' ὁ σφυγμὸς ἐναργῶς γένητο μικρότερος. ὡς τὰ πολλὰ δὲ τῆς κατὰ φύσιν σώζει ποσότητα τῆς διαστάσεως, ἢ ὀλίγῳ γέ τινι καὶ οὐ πάνυ σαφεῖ γίνεται μικρότερος, ὑπὸ πλέον μέν τοι βραδύτερος, ἢ μικρότερος ἐν ταῖς καταψύξεσι φαίνεται, παραπλησίως ἰτοῖς βαδίζουσιν, ὅταν μὴ δέωνται τῆς κινήσεως ἠπειγμένης. ἥττον γὰρ οὗτοι τοῦ μεγέθους τῆς βαδίσεως ἀφαιροῦσιν ἢ τοῦ τάχους. καὶ εἰ δέησειε δέ ποτε θάττον αὐτοὺς βαδίσαι, τοῦ μεγέθει πλέον, ἢ τῷ τάχει προστιθέασι. προσέχειν ἐνταῦθα χρὴ τὸν νοῦν ἀκριβῶς τοῦ λεγομένῳ, μή τι παρακούσωμεν αὐτοῦ, καὶ δόξαιμεν ὑπὸ πάσει διαθέσει τὴν κατὰ μέγεθός τε καὶ μικρότητα τροπὴν πλείονα γίνεσθαι τῆς κατὰ τάχος καὶ βραδυτῆτα. πλείων μὴ γὰρ οὐ γίνεται διὰ παντὸς, ἑτοιμοτέρα μέν τοι καὶ διὰ τοῦτο καὶ προτέρα. τὴν γὰρ ἀπὸ τοῦ συμμέτρου μετάστασιν εἰς μέγεθος καὶ μικρότητα ῥᾶον ἐστὶν ἰδεῖν γινομένην τῆς εἰς τὸ τάχος καὶ βραδυτῆτα. προελθούσης μέν τοι τῆς τροπῆς εἰς ἀξιόλογον μέγεθος, ἐὰν ἔτι συμβαίνει τὴν θερμασίαν αὐξάνεσθαι, τὸ τάχος τηνικαῦτα ὑπαδίδωσιν ἀθρόως. καὶ τοῦτ' εὐλόγως συμβαίνει, καθάπερ καὶ πρόσθεν εἴπομεν. εἰς γὰρ τὸ πληρῶσαι τὴν χρείαν, ἀρκεῖ τῇ καρδίᾳ τὸ μέγεθος τῆς διαστολῆς αὐξάνειν, οὐδὲν δεομένη καὶ τὸ τάχος ἀνάλογον αὐτῷ συναυξαίνειν. Ὅταν δ' ἤδη τὸ μέγεθος μὴ ἀξιόλογον ᾖ, εἶτα δὲ καὶ τὰ τῆς χρείας ἐπείγη, τό τε καὶ τοῦ τάχει τὸ λεῖπον πᾶν προστίθησιν. εἰ δὲ μηδὲ τοῦτ' ἀρκοίη, συνεχεῖς ποιεῖται τὰς κινήσεις, ὅπερ ἐστὶ ταυτὸν τοῦ πυκνὸς. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων, ἱκανὰ καὶ ταῦτα. Μεταβάντες δ' αὖθις ὑπὸ τὰς τῶν ὀργάνων διαφορὰς ὑπασκεψώμεθα, πρῶτον μὲν τοὺς οἰκείους ἑκατέρας αὐτῶν σφυγμοὺς, ἔπειτα δ' ἤδη καὶ τὰς μετὰ τῶν ἄλλων αἰτίων ὑπαλλάξεις, ὥσπερ ὀλίγω πρόσθεν ἐποιήσαμεν. ὅτι μὲν οὖν ἐπειδὰν σκληρότερον καὶ μαλακώτερον ἑαυτοῦ γένηται τὸ τῆς ἀρτηρίας σῶμα καὶ τοὺς σφυγμοὺς αὐτοὺς, ἢ σκληροὺς, ἢ μαλακοὺς ἀπεργάζεται, πρότερον εἴρηται, καὶ οὐ δεῖται μακροτέρων λογισμῶν τὸ τοιοῦτον, ὑπὸ πάντων τῶν ἐναργῶν μαρτυρούμενον, ὡς κατὰ τὴν τοῦ πλήττοντος φύσιν καὶ ἡ τῆς πλήγης ἀποτελεῖται ποιότης. ὅτι δὲ καὶ μέγεθος μὲν ταῖς μαλακότησι τῶν ὀργάνων, μικρότης δὲ ταῖς σκληρότησιν οἰκεῖα, λέλεκται μέν τοι καὶ περὶ τούτων ἔμπροσθεν, εἰρήσεται δὲ καὶ νῦν διὰ τὴν ἀκολουθίαν τοῦ λόγου. τὸ μὲν μαλακὸν ὄργανον, ἑτοίμως ἐκτεινόμενον πάντῃ ῥαδίως διαστέλλεται. τὸ δὲ σκληρὸν οὐκ ἄνευ μεγάλης βίας. ἕπεται δὲ τοῦ μὲν ἑτοίμῳ τῆς διαστολῆς, τὸ μέγεθος. τῷ δ' ἀντιβατικῷ τε καὶ δυσπαθεῖ, σμικρότης. ὡσαύτως δὲ καὶ τάχος μὲν, τοῦ προτέρῳ, βραδύτης δὲ τῷ δευτέρῳ γένει, οὐ μὴν κατὰ τὴν αὐτὴν ἀναλογίαν μεγέθει τε καὶ μικρότητι. θάττων μὲν γὰρ ὀλίγῳ, παμπόλλῳ δὲ μείζων, ὁ ὑπὸ μαλακότητι τῶν ὀργάνων σφυγμὸς, τοῦ διὰ σκληρότητα. τὸ γὰρ ὑμενῶδες τοῦ σώματος τῆς ἀρτηρίας κἂν σκληρότερον ποτὲ γένοιτο, πρὸς μὲν τὸ τάχος τῆς κινήσεως ἕτοιμον τε καὶ εὐπειθὲς, εἰς δὲ τὸ μέγεθος τῆς διαστολῆς ἁπάντων ἀφυέστατον, εἴ γε χρὴ ῥαδίως ἐκτείνεσθαι πάντῃ, τὸ μεγίστην διαστολὴν ποιησάμενον. τοιοῦτον δ' ἐστὶ τὸ μαλακόν. καὶ ὅταν ὑπὸ πλεῖστον ἐκστῇ τοῦ κατὰ φύσιν, ἢ εἰς μαλακότητα, ἢ εἰς σκληρότητα τὸ τῶν ἀρτηριῶν σῶμα, βραδύτερος ὁ μαλακὸς σφυγμὸς τοῦ σκληροῦ γίνετο. τὸ μὴ γὰρ βραχεῖ τοῦ κατὰ φύσιν μαλακώτερον σῶμα, τοῦ βραχεῖ σκληροτέρου, διότι πρὸς τὸ μέγεθος τῆς διαστολῆς εὐπειθέστερον ἐστὶ, διαθεῖν καὶ πρὸς τὸ τάχος τῆς κινήσεως, τὸ δ' ὑπὸ πλεῖστον ἐκλυθὲν εἰς μαλακότητα καὶ οἷον καταῤῥέον τε καὶ καταπίπτον εἰς ἑαυτὸ διὰ ὑπερβολὴν ὑγρότητος, οὔτ' εἰς τὸ μέγεθος τῆς διαστολῆς ὁμοίως ἕτοιμον, οὔτ' εἰς τὸ τάχος τί κινήσεως, καὶ κατὰ τοῦτ' ἀπολείπεται τοῦ τάχει τοῦ σκληροῦ, μεγέθει δὲ καὶ νῦν ἔτι πλεονεκτεῖ, οὐ τοῦ σκληροῦ μόνον, ἀλλὰ καὶ αὐτοῦ τοῦ κατὰ φύσιν. αἱ μέν τοι τοιαῦται διαθέσεις, ἐν αἷς εἰς ἄμετρον ὑπερβολὴν ἥκουσιν αἱ ἀρτηρίαι, σκληρότητος, ἢ μαλακότητος, οὐκ ἄνευ καὶ τῆς τῶν ἄλλων συνεκτικῶν αἰτίων γίνονται μεταβολῆς. ὅτε γὰρ τὴν δύναμιν εὔρωστον ἔτι μένειν οἷόν τε, ὅτε τὴν θερμασίαν ἐν τοῖς κατὰ φύσιν ὅροις. ὅθεν αὐτῆς μόνης ἤτοι μαλακότητος ἢ σκληρότητος ἄνευ τῶν ἄλλων αἰτίων, τοὺς οἰκείους σφυγμοὺς ἀφαινώμεθα, μείζους μὲν καὶ θάττους ὑπὸ ταῖς μαλακότησιν ἐροῦμεν, ἐλάττους δὲ καὶ βραδυτέρους ὑπὸ ταῖς σκληρότησι γίνεσθαι, καὶ ὑπὸ πλέον γε μείζους ἢ ὠκυτέρους δι' ἣν εἴπομεν ἔμπροσθεν αἰτίαν. πυκνότητι δὲ καὶ ἀραιότητι τοσοῦτον ἀλλήλων τε καὶ τοῦ συμμέτρου παραλλάττειν, ὅσον ἐκ τοῦ μεγέθους, ἢ τῆς μικρότητος, ἢ τοῦ τάχους, ἢ τῆς βραδυτῆτος, ἐξίστανται τοῦ κατὰ φύσιν. ἐῤῥέθη δὲ καὶ πρόσθεν ὡς ἔστιν αἰτία μία καθόλου πυκνότητος ἐνεργειῶν ἁπασῶν, ὅταν ἐλλιπέστερον τῆς χρείας ἑκάστης συντελῆται, τῶν μὲν οὖν σκληρῶν ὀργάνων ἡ διαστολὴ σκληροτέρα, καὶ διὰ τοῦτ' ἐλλιπεστέρα τῆς χρείας ἡ ἐνέργεια. τῶν δὲ μαλακῶν τοὐναντίον, ἀξιόλογος μὲν ἡ διαστολὴ, πληροῦται δ' ἱκανῶς ἡ χρεία. εὐλόγως οὖν τοῖς μὲν σκληροῖς σφυγμοῖς, αἱ πυκνότητες. τοῖς δὲ μαλακοῖς αἱ ἀραιότητες ἕπονται. εἰ δὲ συνδράμοι ποτὲ τῇ μὴ σκληρότητι ψύξις. τῇ δὲ μαλακότητι θερμασία, γένοιντ' ἂν οὕτω οἱ σκληροὶ σφυγ

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 96 sur 494

μοί, τῶν μαλακῶν ἀραιότεροι. κατὰ συμπλοκὴν δὲ τὴν ἤδη τῶν ἐν τοῖς συνεκτικοῖς αἰτίοις διαφορῶν ἡ τοιαύτη τῶν σφυγμῶν ἀλλοίωσις γίνεται. ἐπεὶ δὲ κατὰ τὴν ἀκολουθίαν αὐτὴν τοῦ λόγου πρώτης ἐμνημονεύσαμεν τῆς κατὰ σκληρότητα καὶ ψύξιν συζυγίας, τὸ πᾶν ἤδη περὶ αὐτῆς λεγέσθω. σκληρότερον τὸ σῶμα τῶν ἀρτηριῶν γενόμενον ἅμα τῇ ψύξει τῆς ἐμφύτου θερμασίας, τοὺς σφυγμοὺς ποιήσει μικροτέρους τε καὶ βραδυτέρους τῶν κατὰ φύσιν. εἰ μὲν ἡ σκληρότης κρατεῖ μικροτέρους πλέον ἢ βραδυτέρους. εἰ δ' ἡ ψύξις, ἔμπαλιν βραδυτέρους πλέον, ἢ μικροτέρους. οὕτω δὲ καὶ πυκνοτέρους μὲν, εἰ ἡ σκληρότης πλεονεκτεῖ τῆς ψύξεως, ἀραιοτέρους δὲ εἰ ἡ ψύξις κρατοίη. εἰ δ' ἴση καθ' ἑκάτερον αὐτῶν ἡ εἰς τὸ περὶ φύσιν ἐκτροπὴ γένοιτο, τοσούτω μικροτέρους, ὅσῳ καὶ βραδυτέρους. ἀραιότητι δὲ, ἢ πυκνότητι τῶν κατὰ φύσιν οὐδὲν ἀλλοιότερον. ὅσον γὰρ ἡ χρεία τῆς γενέσεως αὐτῶν ἀφεῖλε διὰ τὴν ψύξιν, τοσοῦτον καὶ τοῦ ποσοῦ τῆς διαστολῆς καὶ τοῦ χρόνου τῆς κινήσεως, συγκαθεῖλεν. οὔκουν δεῖται συνεχέστερον κινεῖν τὰς ἀρτηρίας ἡ φύσις, ὥσπερ ἐν τοῖς πλείστοις τῶν μικρῶν σφυγμῶν, ἐφ' ὧν ἐλλιπεστέρα τῆς χρείας ἡ διαστολὴ, εἰ μέν τοι ἡ σκληρότης μὲν ἱκανὴ, ὀλίγῳ δ' εἴη παντελῶς ἡ ψύξις, αὐτὸ δὲ τοῦτο ἔσται τηνικαῦτα τὸ προειρημένον, τὸ τῆς χρείας ἐλάττονα γινομένην τὴν διαστολὴν, συνεχεῖς τὰς κινήσεις ἐργάσασθαι. ὥσπερ οὖν εἰ καὶ τοὔμπαλιν γένοιτο, πάμπολυ μὲν ἡ ψύξις, ἐλάττον δ' ἐλαχίστῳ τοῦ κατὰ φύσιν ἡ σκληρότης. ἀνάγκη γὰρ τότε τοὺς σφυγμοὺς ἀραιοτέρους ὠθῇ πλέον ἢ μικροτέρους γενέσθαι, ὅτι καὶ τὰ τῆς χρείας ὠθῇ πλέον ἠλάττωται τοῦ ποσοῦ τῆς διαστολῆς. τοιαύτη μέντοι ἡ πρώτη συζυγία τῶν αἰτίων. δευτέρα δ' ἦν ἐφ' ἧς ἐκράτει μαλακότης ἅμα θερμότητι. τρεῖς δ' ἀνάγκη κἀνταῦθα γενέσθαι τὰς πρώτας διαφορὰς. ποτὲ μὲν ὁμοίως εἴς τε μαλακότητα καὶ θερμότητα τῆς τροπῆς γενομένης. ποτὲ δ' ἤτοι τῆς μαλακότητος, ἢ τῆς θερμότητος κρατούσης. εἰ μὴ οὖν ὅσον ἡ μαλακότης τοσοῦτον καὶ ἡ θερμότης τοῦ κατὰ φύσιν ἐξίστατο, μεγάλους ἀνάγκη καὶ ταχεῖς γίνεσθαι τοὺς σφυγμοὺς, πυκνοὺς δ' οὐκ εὐθέως, ἀλλ' ὅταν ἡ χρεία τῆς γενέσεως αὐτῶν ὑπὲρ τὸ μέγεθος ἢ τῆς διαστολῆς. εἰ δ' ἡ μαλακότης κρατεῖ, πλεονεκτήσει καὶ τὸ μέγεθος τοῦ τάχους. εἰ δ' ἡ θερμότης κρατεῖ, οὐκ ἔθ' ἁπλῶς ἀφῃρήσασθαι δυνατὸν, ἀλλὰ χρὴ διορίσασθαι. παμπόλλης μὲν γὰρ οὔσης, τῆς θερμασίας, ὡς μὴ πληροῦσθαι τὴν χρείαν ὑπὸ τῆς ἐνεργείας, πλέον ὠκυτέρους ἢ μεγάλους ἀνάγκη γίνεσθαι τοὺς σφυγμοὺς, εὐθὺς δὲ δηλονότι καὶ πυκνούς. ὅταν δ' ἱκανῶς ἀφλάνει τῆς χρείας ἡ φύσις, εἰς ὅσον μεγάλους, εἰς τοσοῦτον καὶ ταχεῖς. τρίτη δ' ἂν εἴη συζυγία τῶν κατὰ ταῦτα τὰ γένη τὸν σφυγμὸν ἀλλοιούντων αἰτίων, ὅτ' εἰς ταυτὸν ἥκῃ σκληρότης θερμότητι. μεγάλης μὲν οὖν τῆς καθ' ἑκάτερον εἰς τὸ παρὰ φύσιν ἐκτροπῆς γινομένης, οἱ σφυγμοὶ τάχιστοι μὲν ἔσονται καὶ πυκνότατοι, μικρότατοι δ' οὐκ ἔτι, πλὴν εἰ καὶ τὰ τῆς δυνάμεως ἔχοι κακῶς, ὅπερ οὐχ ὑπόκειται νῦν, ἀλλ' ἥττους μὲν τῶν κατὰ φύσιν, οὐ μὴν εἰς ἔσχατόν γε μικρότητος ἥκοντες. εἰ μέντοι τὰ τῆς θερμασίας ἀμέτρως ἔχοι, τὸ δ' ὄργανον μὴ πάνυ σκληρὸν, ἀλλ' ὀλίγῳ δέ τινι τοῦ συμμέτρου παραλάττον, οὐχ ὅπως ἐλάττον τοῦ κατὰ φύσιν ἡ διαστολὴ τῶν ἀρτηριῶν, ἀλλὰ καὶ μείζων γένοιτ' ἄν. οἰκείων γὰρ ὄντων σφυγμῶν, τῇ μὲν σκληρότητι τῶν ὀργάνων τοῦ μικροῦ, τῇ δ' ἀμετρίᾳ τῆς θερμασίας τοῦ μεγάλου, κατὰ λόγον ἐν τοιαύταις διαθέσεσιν ὁ σφυγμὸς μέγας γίγνεται, συνεξομοιούμενος τοῦ κρατοῦντι, ὥσπερ ὅταν ἡ σκληρότης κρατῇ, μικρὸς ταχὺς μέν τοι πάντως ὁπότερον ἂν τῶν αἰτίων πλεονεκτῇ, καὶ πολὺ μᾶλλον ὅταν ἡ θερμασία. τηνικαῦτα δὲ καὶ ἡ πυκνότης ὑπαφανεστέρα. λοιπὴ δ' ἂν εἴη συζυγία κατὰ τὰ νῦν προκείμενα γένη τῶν σφυγμῶν, ὅταν εἰς ταυτὸν ἀφίκηται μαλακότητι ψύξις. ὄντος δὲ κἀνταῦθα τοῦ μὲν μεγάλου σφυγμοῦ ταῖς μαλακότησιν οἰκείου, τοῦ δὲ μικροῦ ταῖς ψύξεσιν, ὁπότερον ἂν αὐτῶν πλέον ἐξίσηται τῆς φύσεως, ἐκείνῳ συνεξομοιοῦσθαι τοὺς σφυγμοὺς ἀναγκαῖον. ὥστε μεγάλου μὲν, τῆς μαλακότητος τῶν ὀργάνων κρατούσης, μικροὶ δ' ἐν ταῖς ψύξεσιν ἔσονται. σύμμετροι δ' ὅταν ὅσον εἰς μέγεθος ὑπὸ τῆς μαλακότητος αὔξωνται, τοσοῦτον καθαιρῶνται πρὸς τῆς ψύξεως εἰς μικρότητα. καθόλου γὰρ εἰπεῖν οὐκ ὠθῇ τῶν νῦν προκειμένων μόνων αἰτίων, ἀλλὰ κἀπὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων τῶν παρὰ φύσιν, οἱ σύμμετροι γίνονται σφυγμοὶ, τῶν εἰς τἀναντία τρεπόντων αὐτοὺς ἑκατέρων ὁμοίως δυναμένων, καὶ δόξαν γε ψευδῆ τοῦ κατὰ φύσιν διακεῖσθαι τοὺς οὕτω νοσοῦντας, οἱ πολλοὶ τῶν ἰατρῶν ἴσχουσιν. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων ἐν τοῖς δι' αὐτῶν προγνώσεως ὠθῇ πλέον εἰρήσεται. τὸ δὲ νῦν εἶναι, τοῦτ' ἀρκεῖ μόνον ἐνδεδηλωμένον, ὅσον τῆς προκειμένης πραγματείας ἴδιον, ὡς πάντες, μὲν οἱ κατὰ φύσιν σφυγμοὶ μέσοι τῶν ὑπερβολῶν εἰσι καὶ σύμμετροι, οὐ μὴν ἅπαντες γε οἱ σύμμετροι κατὰ φύσιν. ἀραιοὶ μέν τοι καὶ βραδεῖς οἱ τοιούτοι σφυγμοὶ πάντες εἰσὶ, καὶ μᾶλλον ὅταν ἡ ψύξις κρατῇ. ἐπεὶ δὲ καὶ περὶ τούτων εἴρηται τὰ εἰκότα, ἐπαλλάξομεν ἑξῆς τὰς ἀφ' τῶν ὀργάνων διαφορὰς, ταῖς ἀφ' τῆς δυνάμεως, ἐκεῖνο πρότερον ἀναμνήσαντες, ὡς ὅσα πλεονεξία θερμασίας ἕπεται πάθη σφυγμῶν. τοσαῦται καὶ χρεῖαι γενέσεως ψυχικοῦ πνεύματος. ὀργάνων οὖν σκληρότης ἅμα μὲν ἀσθενείᾳ δυνάμεως, μικροὺς καὶ βραδεῖς καὶ πυκνοὺς ἀποτελεῖ τοὺς σφυγμοὺς. ἅμα δὲ ῥώμῃ, μικροὺς μὲν καὶ πυκνοὺς, οὐ μὴν καὶ βραδεῖς, ἀλλ' ἔστιν ὅτε πολὺ τοῦ κατὰ φύσιν ὠκυτέρους. ὅσον γὰρ διὰ τὴν σκληρότητα τῶν ὀργάνων ἐλλιπὲς τοῦ συμμέτρου τῆς διαστολῆς, τοσοῦτ' ἀναπληροῦται πρὸς τοῦ τάχους τε καὶ τῆς πυκνότητος. εἰ δέ γε μαλακὸν μὲν εἴη τὸ ὄργανον, ἐῤῥωμένη δ' ἡ δύναμις, μείζονες μὲν ὑπαφανῶς οἱ σφυγμοὶ γίνονται, ὀλίγῳ δέ τινι βραδύτεροι καὶ ἀραιότεροι. εἰ δ' ἀῤῥωστία δυνάμεως συνέλθοι μαλακότητι τῶν ὀργάνων, ἴσης μὲν ἀμφοτέρων καὶ μετρίας ἅμα τῆς εἰς τὸ παρὰ φύσιν ἐκτροπῆς γενομένης, σύμμετροι τε καὶ πάνυ τοῖς κατὰ φύσιν ὡσάντως ἔχοντες οἱ σφυγμοὶ φαίνονται, πλὴν ὅσα μαλακότητι διαλλάσσουσιν. ἀμέτρου δ' ἱκανῶς, μικροὶ καὶ βραδεῖς, καὶ πυκνοὶ γίνοντες. ὡσάντως δ' εἰ καὶ τὰ τῆς ἀῤῥωστίας κρατοίη πολλῷ. καὶ γὰρ οὖν καὶ τότε μικροὶ καὶ βραδεῖς, καὶ πυκνοὶ γίνονται. τῆς μέντοι μαλακότητος κρατούσης, ἐγγύς τι τῶν κατὰ φύσιν οἱ σφυγμοὶ φαίνεται. βραχεῖ γὰρ ἀπολειπομένη τοῦ κατὰ φύσιν ἡ δύναμις οὐ κωλύεται διαφυλάττειν, οὔτε τὸ ποσὸν τῆς διαστολῆς, οὔτε τὸ ποιὸν τῆς κινήσεως, ὥσπερ ὅταν ὀργάνων συμπέσῃ σκληρότητι τηνικαῦτα μὴ γὰρ κωλύεται ἡ διαστολή. πυκνοῦντες δ' ἐξ ἀνάγκης εἰς τοσοῦτον οἱ σφυγμοὶ, εἰς ὅσον ἐλλιπὴς ἑκάστη γίνεται

τῶν ἐνεργειῶν

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 97 sur 494

τῶν ἐνεργειῶν. Ὅταν δ' ἡ μὲν δύναμις ἐπ' ὀλίγον ἀσθενῆ, μαλακοὶ δ' οἱ χιτῶνες ὦσιν οἱ τῶν ἀρτηριῶν, ὅτε βραδυτέρας γενομένης τῆς κινήσεως, ὅτε μικροτέρας τῆς διαστολῆς, καὶ διὰ τοῦθ' ἱκανῶς τῆς χρείας πληρουμένης, οὐδ' εἰς πυκνότητα τίς γένηται μεταβολὴ τῶν σφυγμῶν. Λοιπὸν δ' ἂν εἴ πάσας ὁμοῦ συμπλέξαι τὰς τῶν συνεκτικῶν αἰτίων διαφορὰς, γίνονται δὲ τὸν ἀριθμὸν ὀκτὼ. δύο διὰ ὅταν ἐκλυθείσης ἅμα τῆς τε δυνάμεως καὶ τῆς χρείας, ποτὲ μὲν μαλακώτερον αὐτοῦ γένηται τὸ ὄργανον, ποτὲ δὲ σκληρότερον. δύο δ' ἄλλαι, τῆς μὲν δυνάμεως ἐκλυθείσης, τῆς δὲ χρείας πληθείσης, τῶν δ' ὀργάνων ἢ μαλακῶν ἢ σκληρῶν γενομένων καὶ ἄλλαι δύο τῆς μὲν δυνάμεως ἐρρωμένης, τῆς χρείας δὲ ἐκλελυμένης ἅμα τῇ τῶν ὀργάνων ὑπαλλαττομένῃ διαφορᾷ. δύο δὲ λοιπὰ τῆς μὲν δυνάμεως ἐρρωμένης, τῆς δὲ χρείας πληθεταμένης, ἅμα τῇ προειρημένῃ τῶν ὀργάνων διαφορᾷ. ἐκλυθείσης μὲν οὖν τῆς δυνάμεως ἅμα καὶ τῆς χρείας, εἰς μικρότητα μὲν καὶ βραδυτῆτα πάντως οἱ σφυγμοὶ τρέπονται καθ' ἑκατέραν τῶν ὀργάνων τὴν διαφορὰν. πυκνοῦνται δ' οὐκ ἐξ ἀνάγκης. ὥσπερ οὐδ' ἀραιοῦνται, ἀλλὰ τούτων ἑκάτερον αὐτοῖς ἐν μέρει προσγίνεται, παρά τε τὴν τῶν ὀργάνων διαφορὰν, καὶ τὸ ποσὸν τῆς βλάβης καθ' ἑκάστην τῶν συνεκτικῶν αἰτίων. ὀλίγης μὲν γὰρ οὔσης τῆς ἐν τῇ δυνάμει βλάβης, καὶ τῶν ὀργάνων μὴ πάνυ σκληρῶν ὑπαρχόντων, οὐδὲ μία γίνεται κατὰ πυκνότητα σφυγμῶν ἀλλοίωσις. ἐρρέθη γὰρ καὶ πρόσθεν, ὅτι μὴ τοὺς σφυγμοὺς μόνους, ἀλλὰ καὶ πᾶσας ἁπλῶς τὰς ἐνεργείας πυκνοῦσθαι συμβαίνει, διὰ τὸ καθ' ἑκάστην αὐτῶν ἐλλιπὲς, τὸ δ' ἐλλιπὲς, ὡς τῇ χρείᾳ, μετρεῖται, καὶ τοῦτ' εἴρηται πρόσθεν. ὅταν οὖν ἐκλυθῇ μὲν αὐτὴ, βραχεῖα δ' ἡ τῆς δυνάμεως ἡ βλάβη, τηνικαῦτα μὲν οὐκ ἂν ἐλλιπὴς ἡ ἐνέργεια γένοιτο, πλὴν εἰ δι' ὀργάνων ἄμετρον σκληρότητα. ἐὰν τοίνυν μεγάλως μὲν ἡ δύναμις βλαβῇ μετρίως δ' ἡ χρεία ἐκλυθῇ, σκληρὰ δ' ἱκανῶς ἀπτελεσθῇ τὰ ὄργανα, μικροτέρους ἀνάγκη γίνεσθαι τοὺς σφυγμοὺς τῆς χρείας, καὶ διὰ τοῦτ' ἐλλιπῆ τὴν ἐνέργειαν. εἰς ὅσον δ' ἐλλιπεστέραν, εἰς τοσοῦτον καὶ πυκνοτέραν. ἀλλὰ καὶ αὐτὴν τὴν μικρότητα τε καὶ βραδυτῆτα τῶν τοιούτων σφυγμῶν οὐχ ὡσαύτως ἔχειν διὰ παντὸς οἷόν τε. Περὶ γὰρ τὸ μᾶλλον τε καὶ ἧττον, ἢ τοι τὴν δύναμιν, ἢ τῆς χρείαν βεβλάθαι, ἀνάγκη τοὺς αὐτοὺς τοὺς σφυγμοὺς, ἢ μᾶλλον ἢ ἧττον εἰς μικρότητα τε τοὺς βραδυτῆτα μεταβάλλεσθαι. μικρότεροι μὲν γὰρ τοὺς διὰ τῆς ἀρρωστίαν τῆς δυνάμεως γίνονται, καὶ διὰ τῆς χρείαν ἐκλελυμένην, καὶ διὰ τῆς τῶν ὀργάνων σκληρότητα, ἀλλ' ἧττόν τε τοὺς μᾶλλον πάσχουσι τοῦτο πρὸς τὸ ποσὸν τῆς ἀλλοιώσεως ἑκάστου τῶν αἰτίων, ἢ κατὰ μόνας, ἢ κατὰ σὺν δύο, ἢ πάντων ὁμοῦ βεβλαμμένων. κατὰ μόνας μὲν, ὅταν μικρότατος ὁ σφυγμὸς γένηται, ἢ τοι τῶν ὀργάνων σκληροτάτων ἀπτελεσθέντων, ἢ τῆς δυνάμεως ἀρρωστούσης ἐσχάτως. ἀρκεῖ γὰρ καὶ τὸ ἕτερον αὐτῶν ὁποτερονοῦν, ὡς εἴρηται βλαβὲν, μικρότερον ἐργάσασθαι τὸν σφυγμόν. κατὰ σὺν δύο δὲ, ὥσπερ ὅταν ἐσχάτως μὲν γένηται μικρὸς, οὐκ εἰς ἔσχατον δὲ βλάβης ἥκη τι τῶν εἰρημένων αἰτίων, ἀλλ' ἑκάτερον αὐτῶν τοσοῦτον ἀπλείπεται τῆς ἄκρας βλάβης, ὥστε τὸν ἐξ ἀμφοῖν ἀπτελούμενον σφυγμὸν, ὁμοίως ἠλλοιῶσθαι τοῦ διὰ θάτερον ἐσχάτως βεβλαμμένῳ. οὕτω δὲ καὶ εἰ τὰ τρία γένη τῶν αἰτίων εἰς ἑνὸς σφυγμοῦ γένεσιν συνδράμοι, ποιήσειεν ἂν ποτε τηλικαύτην ἀλλοίωσιν, ὅσῃ καὶ δι' ἣν ἐξ αὐτῶν ἄκρως βεβλαμμένον ἐγένετο. καὶ χρὴ τούτου μεμνῆσθαι πρὸς πάντα τὸν λόγον, ὅπως μή τις ἐξαπατηθεὶς τὴν ἐξ ἁπάντων τῶν αἰτίων ἐσχάτως βεβλαμμένων γινομένην ἀλλοίωσιν, ἐξ ἀνάγκης ἡγεῖται μείζονα τῆς ἐξ ἑνὸς ὑπάρχειν. ἀρκεῖ γὰρ, ὡς εἴρητι, δὴ ἣν ὁτοιοῦν αἴτιον ἀκριβῶς βεβλαμμένον, εἰς ἐσχάτην ἀλλοίωσιν ἀφικέσθαι τοὺς σφυγμοὺς. ἡγοῦν τῆς δυνάμεως εἰς τοὔσχατον κατάπτωσις μικροτάτους ἐργάζεται τοὺς σφυγμοὺς, κἂν μαλακοὶ μὲν οἱ χιτῶνες οἱ τῶν ὀργάνων ὑπάρχωσιν. ἐπεὶ δὲ ἡ χρεία, ὥστε καὶ τούτου πάλιν ἐν τοῦ καθόλου μεμνῆσθαι χρήσιμον, ὡς πολλάκις μὲν εἰς τὴν τῶν ἐσχάτων σφυγμῶν γένεσιν πλειόνων αἰτίων δεῖ, πολλάκις δ' ἣν ἀπόχρη. μέγιστος μὲν οὐκ γένοιτο δι' εὐρωστίαν ἄκραν δυνάμεως, εἰ μὴ καὶ τἄλλα συντελεῖ. μικρότατος δ' ἄν ποτε γένοιτο δι' ἀρρωστίαν. καὶ τό γε τούτου θαυμασιώτερον, τῶν λοιπῶν αἰτίων πολλάκις τὴν ἐναντιώτατον σφυγμὸν οἰκεῖον ἐχόντων, καὶ καθ' ἣν ἐξ αὐτῶν τὸ κρατοῦν ἡ τροπὴ γίνεται. κρατεῖ δ' ἄλλο, νῦν μὲν εἰ τύχη, δυνάμεως ἀρρωστία, δι' ἣν μικρότατος ὁ σφυγμὸς ἐγένετο. αὖθις δ' ὀργάνων σκληρότης, καὶ αὖθις πάλιν χρείας κατάλυσις. ὥσπερ γὰρ ἀρρωστούσης ἐσχάτως τῆς δυνάμεως, οὐκ ἂν οὔθ' ἡ μαλακότης τῶν ὀργάνων, οὔθ' ἡ τῆς χρείας ἔπειξις αὐξήσει τὸ μέγεθος, οὕτω καὶ κατασκληρυνθέντων τῶν ὀργάνων, οὐδὲν οὔθ' ἡ δύναμις ἐρρωμένη συντελέσει πρὸς τὸ μέγεθος οὔθ' ἡ τῆς χρείας ἔπειξις. ὥσπερ δὲ δι' ἣν αἴτιον ἐσχάτως βεβλαμμένον ἐσχάτη σφυγμῶν ἀλλοίωσις γίνεται πολλάκις, οὕτως ἔστιν ὅτε πάντων ἅμα τῶν αἰτίων εἰς ἑνὸς σφυγμοῦ γένεσιν συντελούντων, οὐδέπω τὴν ἐσχάτην ἀλλοίωσιν ἔσχηκεν ὁ πρὸς αὐτῶν ἀπτελούμενος. εἰ γὰρ ἅμα μὲν ἄρρωστος ἡ δύναμις, ἅμα δὲ ἡ σκληρότης μὲν τῶν ὀργάνων, ἔκλυσις δὲ τῆς χρείας, οὐδ' οὕτως ἀναγκαῖον μικρότατον γενέσθαι τὸν σφυγμὸν, καί τοι πάντων τῶν εἰρημένων αἰτίων μικρὸν γενναῖν πεφυκότων. ἀλλ' ἐὰν μή τε ἣν ὁτιοῦν ἐξ αὐτῶν ἔσχατον ἥκη βλάβης, μή τε τὸ ἐξ ἁπάντων ἀθροιζόμενον κεφάλαιον ἴσον ἢ τῇ καθ' ἣν μεγίστῃ κακώσει, τὸν σφυγμὸν οὐκ ἐνδέχεται γενέσθαι μικρότατον. Ὅπερ οὖν ἔφην, οὐδὲν οὕτω σκοπεῖν χρὴ κατὰ τὰς ἀλλοιώσεις τῶν σφυγμῶν, ὡς τὸ ποσὸν τῆς βλάβης τῶν αἰτίων. ἀλλὰ τοῦτο μὲν κἂν τοῖς περὶ τῆς δι' αὐτῶν προγνώσεως ἐροῦμεν, ἐν δὲ τοῦ πρόντι λόγῳ μεταβῶμεν, ὠθὶ τῆς τρίτην τε τοῦ τετάρτην συζυγίαν τῶν ὀκτὼ τῶν προειρημένων, ἐνταῦθα που καταλιπόντες ἤδη τὸν περὶ τῶν πρώτων δυοῖν λόγων. εἰ γάρ τι καὶ πρεῖται κατὰ ταύτας, ῥᾳδίως ἐκ τῶν προειρημένων ἂν εὑρεθήσεται. ὅταν οὖν ἀρρωστῇ μὲν ἡ δύναμις. ἐπείγῃ δ' ἡ χρεία, σκληρὸν δ' ἦ τὸ ὄργανον, μάλιστα μὲν εἰς πυκνότητα, δεύτερον δ' εἰς μικρότητα, τρίτον δ' εἰς βραδυτῆτα τῆς τροπὴν τῶν σφυγμῶν εὑρήσεις γινομένην. οὐ μὴν γ' ἐξ ἀνάγκης οὔτε διὰ παντὸς, οὔτε καθ' ἕκαστον αὐτῶν ὁτιοῦν, οὔθ' ἅμα, συμπίπτει πάντα. μεγάλης μὲν γὰρ οὔσης καθ' ἕκαστον τῶν αἰτίων τῆς βλάβης, μικρότατοι, τοῦ πυκνότατοι, καὶ βραδεῖς οἱ σφυγμοὶ γίνοντι. βραδεῖς μὲν, ὅτι τοῦ ἡ δύναμις ἀσθενὴς. μικρότατοι δὲ. διά τε ταύτην, καὶ διὰ τῆς τῶν ὀργάνων σκληρότητα. ὅτι δὲ τοιοῦτοι, διὰ τοῦτο τοῦ πυκνότατοι, καὶ πολὺ μᾶλλον, ὡσὰν τῆς χρείας ἐπειγούσης. καὶ τοίνυν καὶ χωρὶς ταύτης, ἀρρωστία δυνάμεως ὀργάνων σκληρότητι συνελθοῦσα, ἱκανὴ μικροτάτους τε καὶ πυκνοτάτους ἐργάσασθαι τοὺς σφυγμοὺς, ἐξ ὑπομέτρου δὲ τούτοις τὸ ἀπὸ τῆς χρείας βίαιον προσιόν, εἰς ὄλεθρον μὲν

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 98 sur 494

οὐ μικρὰ συντελεῖ, πυκνοτέρους δ' οὐκ ἂν ἔτι τοὺς σφυγμοὺς ἐργάσαιτο. καὶ γὰρ καὶ χωρὶς ταύτης ἦσαν ἤδη πυκνότατοι. εἰ μέντοι βραχεῖα μὲν ἥτε τῶν ὀργάνων εἴη βλάβη, καὶ ἡ τῆς δυνάμεως, πολλὴ δ' ἡ χρεία τῆς γενέσεως αὐτῶν, οὔτε μικρότεροι τῶν κατὰ φύσιν οὗτοι γε, οὔτε βραδύτεροι γένοιτ' ἄν, ἀλλ' ἔστιν ὅτε θάττους μὲν σαφῶς, μείζους δὲ κἂν μὴ σαφῶς, ἀλλ' ἴσοι γε ἐναργῶς τοῖς κατὰ φύσιν. ἐπειγούσης γὰρ ἱκανῶς τῆς χρείας κἂν ἀρρωστοτέρα τοῦ κατὰ φύσιν ἡ δύναμις ἦ κινεῖται ταχέως. πολὺ δ' ἂν μᾶλλον ἤυξησε τὸ μέγεθος τοῦ τάχους, εἰ μὴ πρὸς τῆς σκληρότητος ἐκωλύετο. νυνὶ δὲ διὰ τοῦτ' ὀλιγοτέρου γίνεται τὸ τάχος τοῦ μεγέθους, ὅτι τὸ μὲν, οὐδὲν ἐμποδίζει βραχεῖ σκληρότερον ἑαυτοῦ, γενόμενον τὸ ὄργανον. τοῦ μεγέθει δ' ἐναντιοῦται μάλιστα πάντων. πυκνοὶ δ' ὑπὸ τῶν τοιούτων οἱ σφυγμοὶ γίνονται τοῦ μὴ πληροῦσθαι τὴν χρείαν. εἰ δέ γε βραχεῖα, καὶ τάυτης ἡ εἰς τὸ παρὰ φύσιν ἐκτροπὴ γένοιτο, παντελῶς ὀλίγη τε. καὶ δυσδιάγνωστος ἔσται καὶ ἡ πυκνότης. πληροῦται γὰρ αὐτάρκως τηνικαῦτα τοῦ τάχει τε καὶ τοῦ μεγέθει, καὶ καθόλου φάναι, χρὴ παραβάλλειν ὑπὸ τῆς τοιαύτης συζυγίας, τοῦ ποσῷ τῆς χρείας, τὴν ὑπὸ τῆς δυνάμεως διὰ τῶν ὀργάνων ἀπτελουμένην ἐνέργειαν. ὅσον γὰρ ἀπλείπεται τῆς χρείας ἡ ἐνέργεια, τοσοῦτον ὑπὸ δίδωσιν εἰς πυκνότητα. μικρότεροι δ' αὖ πάλιν εἰς τοσοῦτον καὶ βραδύτεροι γινονται τοῖς οὕτω διακειμένοις, εἰς ὅσον ἂν ἤ τοι τὰ τῆς δυνάμεως, ἢ τὰ τῶν ὀργάνων ἐξίσταται τοῦ κατὰ φύσιν. ἀλλὰ περὶ μὲν τῆς τρίτης ἐπαλλάξεως τῶν αἰτίων ἱκανὰ καὶ ταῦτα. περὶ δὲ τῆς τετάρτης συζυγίας ἤδη λεκτέον. ἐφ' ἧς ἄρρωστος μὲν ἡ δύναμις, ἤυξηται δ' ἡ χρεία σὺν τῇ τῶν ὀργάνων μαλακότητι. δῆλον οὖν κἀπὶ τάυτης, ὡς εἰ μὲν ἡ κατὰ τὴν χρείαν αὔξησις, παμπόλλη γένοιτο, βραχὺ δ' ἀπλείποιτο τοῦ κατὰ φύσιν ἥ τε δύναμις καὶ τὰ ὄργανα, πολὺ μᾶλλον εἰς μέγεθος ἤπερ εἰς τὸ τάχος ὑπὸ δώσουσιν οἱ σφυγμοί. κατὰ μὲν γὰρ τὴν πρὸ τάυτης εἰρημένην συμπλοκὴν ἡ σκληρότης τῶν ὀργάνων ἀντέπραττε τοῦ μεγέθει τῆς διαστολῆς. κατὰ δὲ τὴν νῦν προκειμένην, οὐκ ὅπως ἀντιπράττῃ πρὸς τὴν διαστολὴν ἡ μαλακότης αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ συνεργεῖ πάντων μάλιστα. μείζων οὖν ἐναργῶς ἔσται τοῦ κατὰ φύσιν ὁ σφυγμὸς, οὐ μὴν ὁμοίως γε καὶ θάττων ἐναργῶς. ἔσται δὲ καὶ πυκνότερος ὁ τοιοῦτος σφυγμὸς τοῦ κατὰ φύσιν. οὐ μὴν ὡσαύτως, οὐ δ' οὕτως τοῦ κατὰ τὴν τρίτην συζυγίαν, ὅτι νῦν ἡ χρεία μᾶλλον ἢ κατ' ἐκείνην πληροῦται. εἰ δὲ τὰ μὲν ἀπὸ τῆς χρείας τε καὶ τῆς δυνάμεως ὀλίγῳ τινὶ παραλλάττοιτο τοῦ κατὰ φύσιν, ἡ δ' εἰς μαλακότητα τροπὴ τῶν ὀργάνων εἴη συχνὴ, πλησίον τῶν κατὰ φύσιν ἐν ταῖς τοιαύταις διαθέσεσι οἱ σφυγμοὶ γενήσονται, καὶ τοῦ ποσῷ τῆς διαστολῆς, καὶ τοῦ ποιῷ τῆς κινήσεως, καὶ τοῦ χρόνῳ τῆς ἡσυχίας, ἑνὶ δὲ μόνῳ τοῦ μαλακῷ τῆς προσβολῆς, οὐδὲν γὰρ ἴδιον ἀχώριστον αὐτῶν, διαλλάξουσι τῶν κατὰ φύσιν. εἰ δὲ τὰ τοῦ μὲν ἀπὸ τῆς χρείας τε καὶ τῶν ὀργάνων μὴ μεγάλην ἔχοι τὴν ἐκτροπὴν, ἡ δύναμις δ' ἰσχυρῶς κάμνοι, μικροὶ μὲν ἱκανῶς καὶ πυκνοὶ, μετρίως δ' ἂν εἶεν οἱ τοιοῦτοι βραδεῖς. ἀρκεῖ καὶ περὶ τάυτης τῆς συμπλοκῆς τοσαῦτα. μεταβῶμεν δ' ὑπὸ τὰς ἑξῆς δύο, κοινὸν μὲν ἐχούσας τὴν τε ῥώμην τῆς δυνάμεως, καὶ τὴν χρείαν τῆς γενέσεως τῶν σφυγμῶν ἐκλελυμένην διαφερούσας δ' ἐν τοῖς ὀργάνοις, ἡ μὲν δὴ ἑτέρα αὐτῶν ἐφ' ἧς σκληρὸν μὲν τὸ ὄργανον, εὐρωστία δ' ἐστὶ δυνάμεως, ἐλάττων δ' ἡ χρεία, μικροτέρους μὲν πάντως ἐργάζεται τοὺς σφυγμούς. οὐ μὴν οὔτε βραδυτέρους, οὔτε πυκνοτάτους ἐξ ἀνάγκης. ἀλλ' εἰ μὲν ἱκανῶς ἐκλυθείη τι τῆς χρείας μετρίως τῶν ὀργάνων ἐσκληρυσμένων, οὐ μικρότεροι μόνον, ἀλλὰ καὶ βραδύτεροι σαφῶς καὶ ἀραιότεροι γενήσονται. εἰ δὲ πλείων ἡ τῶν ὀργάνων εἴη κάκωσις ἤπερ ἡ τῆς χρείας, μικρὸς ἱκανῶς ὁ τοιοῦτος σφυγμὸς γίνεται, καὶ διὰ τοῦτο πυκνός. διὰ δὲ αὐτὸ τοῦτο καὶ ἧττον βραδὺς τοῦ κατὰ τὴν προτέραν διάθεσιν. εἰ γὰρ μήθ' ἡ χρεία πληροῦται καὶ ἡ δύναμις εὔρωστος ἐστὶν, οὐκ ἄρ' ἀξιολόγως γένοιτο βραδύς. οὐ πληροῦται δ' ἡ χρεία διὰ τὴν μικρότητα διαστολῆς. αὕτη δ' εἵπετο τῇ σκληρότητι τῶν ὀργάνων. μαλακὰ δ' εἴπερ ἦν, οὐ ἂν ἐλάττων σαφῶς τοῦ κατὰ φύσιν ὁ σφυγμὸς ἦν, πλὴν εἰ μὴ μεγάλως ἠλάττωτο τὰ τῆς χρείας. καὶ πάντως ἂν εἰς τοσοῦτον ἀραιότερος ἐφαίνετο, εἰς ὅσον ἂν καὶ τὰ τῆς χρείας καθήρατο. καὶ μέν τοι καὶ βραδὺς, σαφῶς μὲν, ὑπὸ ταῖς ἀξιολόγοις τῆς χρείας ὑπαλλαγαῖς, οὐ σαφῶς δ' ὑπὸ ταῖς ἐλάττοσι. ἀλλ' ἤδη καὶ περὶ τούτων τῶν συμπλέξεων αὐτάρκως διειλεγμένοι, τῶν ὑπολοίπων δυοῖν μνημονεύσωμεν, ἐφ' ὧν αὐξηθείσης μὲν τῆς χρείας ῥωσθείσης δὲ τῆς δυνάμεως οἱ χιτῶνες τῶν ἀρτηριῶν, ποτὲ μὲν μαλακοί. ποτὲ δὲ σκληροὶ γίνονται. μαλακῶν μὲν δὴ ὄντων αὐτῶν, πάντως μὲν οἱ σφυγμοὶ μεγάλοι τε καὶ ταχεῖς γενήσονται. πυκνοὶ δ' οὐκ ἐξ ἅπαντος, ἀλλ' ὅταν ἐξ αἴσιος ἡ τῆς χρείας αὔξησις ἦ. τηνικαῦτα γὰρ οὔτε τὸ μέγεθος τῆς διαστολῆς, οὔτε τὸ τάχος τῆς κινήσεως ἱκανὰ πληροῦν τὴν χρείαν. ὀλίγης δ' οὔσης τῆς ὑπερβολῆς ἀπχρώντως ὑπηρετεῖ καὶ τὸ μέγεθος μόνον. εἰ μέν τοι σκληροὶ γενηθεῖεν οἱ τῶν ἀρτηριῶν χιτῶνες πολυειδῶς ἐν ταῖς τοιαύταις διαθέσεσιν οἱ σφυγμοὶ τρέπονται. βραχείας μὲν γὰρ οὔσης τῆς σκληρότητος, ἀξιολόγου δὲ τῆς κατὰ τὴν χρείαν ὑπαλλαγῆς, καὶ μείζους καὶ θάττους καὶ πυκνοτέρους τῶν κατὰ φύσιν ἔσονται. ἴσης δὲ καθ' ἑκάτερον τῶν αἰτίων τῆς εἰς τὸ παρὰ φύσιν ἐκτροπῆς γενομένης, καὶ μήδε πάνυ τι μήδ' ἑτέρας ἰσχυρᾶς, ἴσοι μὲν τοῖς κατὰ φύσιν, ὠκύτεροι τε καὶ πυκνότεροι γίνονται. εἰ δ' ἰσχυρὰ βλάβη καὶ τῆς χρείας καὶ τῶν ὀργάνων γένοιτο, τῶν μὲν σκληρυνθέντων ὑπὸ μᾶλλον, τῆς δ' ἐπειγούσης ἀμετρότερον, θάττους μὲν ἂν ἔτι καὶ νῦν εἶεν τῶν κατὰ φύσιν, μικρότεροι δὲ καὶ πυκνότεροι. ἐπεὶ δὲ καὶ περὶ τούτων εἴρηται τὰ εἰκότα, λοιπὸν ἂν εἴη προχειρισάμενον ἕνα τινὰ σφυγμὸν, ἐπ' αὐτοῦ διδάξαι τὸ χρήσιμον τῆς αὐτοῦ γυμνασίας. ἔστω δὴ ὁ ταχὺς, ὃν οἰκεῖον ῥώμης τε καὶ δυνάμεως ἐλέγομεν ὑπάρχειν, καὶ χρείας ἐπειγούσης καὶ ὀργάνων μαλακότητος. πῶς οὖν οὕτως εὑρεθεὶς ἐφ' ἑνὸς ἀρρώστου διορισθήσεται, πηνίκα μὲν ὑφ' ἑνὸς τῶν εἰρημένων αἰτίων πηνίκα δ' ὑπὸ δυοῖν, ἢ καὶ πάντων γίνετο, τὸν δὲ τρόπον. ἐπειδὴ τῆς μὲν ἰσχυρᾶς δυνάμεως, ὁ σφοδρὸς ἀχώριστος ἐστὶ, τῶν δὲ μαλακῶν ὀργάνων ὁ μαλακός, ὅταν μὲν χωρὶς ἀμφοτέρων τούτων τὸ τάχος, ἐκ τῆς χρείας ἐπειγούσης μόνης γίνεται. ὅταν δὲ μετὰ θατέρου, πάντως μὲν καὶ ἐφ' ἐκείνου τοῦτο γνώρισμα παρέχοντος ἐξ ἀνάγκης δὲ καὶ διὰ τὴν τῆς χρείας αὔξησιν. ἐδείχθη γὰρ ἔμπροσθεν, ὡς οὐχ οἷόν τε γενέσθαι ταχεῖς σφυγμοὺς, ὥσπερ οὐ δὲ μεγάλους ἄνευ τοῦ τὴν χρείαν καλεῖν. ὁπόσον μὲν οὖν τι μετέβαλλεν εἰς

ῥώμην

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 99 sur 494

ῥώμῃ ἢ εἰς ἀῤῥωστίαν ἡ δύναμις, ἐκ τῆ ἰδίου αὐτῆς σφυγμῶ γνῶσι διαγινώσκειν. ὅτῳ δὲ καὶ πρὸς τῆ ὀργάνου ἡ ποιότης. καὶ γὰρ καὶ τούτης γνῶσεις ἔχομεν σφυγμούς. ὁπόσου δὲ ἡ χρεία ἡ γνώσεως αὐτῶν, τεκμήρεσθαι χρὴ συλλογιζομένου ἐκ ἡ κατὰ τὸ μεγεθός τε καὶ τὴν τυκνότητα καὶ τὸ τάχος μεταβολῆς. εἰ γὰρ καὶ μεγίσ῀ καὶ τυκνότατος ἅμα αὐτὸς εἴη καὶ τάχισ῀, ἐχάτως ἐπείγεται ἡ χρεία. εἰ δ' ἁπλῶς μέγας τε καὶ θάτῃον βραχεῖ, μὴ μὴν τοι μέγισ῀ τε καὶ τυλινδ῀, οὐκ ἂν εἴη μεγάλη ἡ χρείας ἡ μεταβολή, πρὸς ᾧ καὶ ἀπὸ τῆ ἄλλων γνωρισμάτων χωρὶς τῆ σφυγμῆ δύνασθαι προγινώσκεσθαι τὰ ἡ χρείας τῶς ἔχῃ. εἴτε γὰρ θρμασίας εἴη πλῆθος, εἴτε ἀπανὴ τῆ ψυχικῆ πνεύματος, ὁ χαλεπὸν διορίζαῖ. ἡ μὲν γὰρ θρμασία τὴν ἀφὴν ὀκ ἂν λάθοι, τὰ πολλὰ δὲ καὶ ᾧ ἡ συνωνοίας ἥδ' ἀφέστατα γνωρίζεται, καὶ δίψει, καὶ τῇ ὄνδυ ἀιαθήσει τῆ κάμνοντος. ἡ δὲ τῆ ψυχικῆ πνεύματος ἀνάλωσις, ὄντε τοῖς γυμναζομένοις καὶ διαφορουμένοις, καὶ τοῖς εἴσω ῥεύμασι γίνεται, ὧν ὀδὲν λάθοι τὸν ἰατρόν. ὁ δὲ χρὴ νῦν ἡμᾶς ὠφῖ πλέον ἐστὲ αὐτῆ λέγειν, ὁ γὰρ ἡ αὐτῆ προκειμένης πραγματείας, ὅτι μὴ πάρεργον, ἀλλὰ τ῀ προγνωσιλῆς ὄντ῀ ὁ πιὸτος λόγ῀. ἐμνημονδύσαμεν δ' αὐτῆ νῦν, ὑφ' εἷς καθαι τοῖς πρὸς τὸν Αρχιγένη βαλόμενοι, πῶς τοῖς πρὸς ἡ γνώσεως τῆ τάχε῀ σφυγμῶ κακῶς αὐτοῖς εἰρημένοις ὡς ὁ χαλεπόν ὄντ῀ ἀῤῥυθμίαν ἐκάστοτε τὴν ποιήσασαν αἰτίαν. ἔσται δὲ καὶ διὰ τῆ ἀῤῥήτ῀ ἐπὶ σαφέστερον τοῦτο, πρὸς τῆ ὑπολοίπων σφυγμῶν ἡ γνώσεως, εἰ διέλθωμεν πρότερον, οἷον τῆ τε ἀτάκτων καὶ ἀρύθμων καὶ ἀνωμάλων καλουμένων. καὶ μάλιστα εἰ καὶ ᾗ μίαν διαζολὴν ἡ ἀρτηρίας ἔχῃ τοιὸτον.

ΓΑΛΗΝΟΥ ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΕΝ ΤΟΙΣ ΣΦΥΓΜΟΙΣ ΑΙΤΙΩΝ

ΛΟΓΟΣ. Β'

Περὶ μὲν οὖν τῆ σφοδροῦ σφυγμοῦ καὶ τῆ σκληροῦ καὶ τῆ μεγάλου, καὶ πρὸς ἔτι τάχε῀ τε καὶ τυκνοῦ καὶ τῆ ἐναντίων αὐτοῖς, ἅμα τῆ πρώτου διῆλθομεν λόγου, τῆς θ' ἡ γνώσεως ἑκάστου καὶ πόσων αἰτίων ἔστι, καὶ πῶς ἀλλήλοις συμπαρίστανται, καὶ τινὰ μὲν ἐξ ἀνάγκης αὐτῶν ἕπονται ταῖς γνώσαις αἰτίαις, τινὰ δ' οἰκεῖοι μὲν εἰσὶν αὐταῖς, οὐ μὴν ἀναγκαῖάν τε τὴν ἀκολουθίαν ἔχουσιν. ἐξῆς δ' ἂν εἴη περὶ τῆ ὑπολοίπων σφυγμῶν ἡ γνώσεως διελθεῖν, καὶ πρῶτόν γε τῆ ἀνωμάλων. ἐπεὶ δὲ τούτων, οἱ μὲν ἐν μιᾷ κινήσει ἡ ἀρτηρίας τὴν ἰσότητα διαφθείρουσι, οἱ δ' ἐν πλείοσιν, ἧν πρ῀ δὴ καὶ συνημματικὴν ἀνωμαλίαν ἔθ῀ ὀνομάζειν. καὶ ἔσιν αὕτη πολὺ σαφεστέρα ἡ καθ' ἕνα μόνον σφυγμὸν γινομένης, κάλλιον ἂν εἴη περὶ πρ῀τέρας τούτης ποιήσασθαι τὸν λόγον. ἔπονται δὴ πάντες οἱ τοιοῦτοι σφυγμοί, καθόλου μὲν φάναι, ταῖς τε ἡ καρδίας ἀνωμάλοις δυσκρασίαις, καὶ κακώσεσιν ὀργάνων, ἢ διαθέσεων. ἢ γὰρ ἐμφράξεσιν, ἢ θλίψεσιν, ἢ σκληρότησιν, ἢ πλήθεσιν ὑπογίνονται. πλῆθους νῦν ἀκουομένου, τὸ πρὸς τὴν διαθέσιν μετρουμένου. ὁ μὲν ἀρκεῖ ῥ῀ μόνον γιγνώσκειν τοῖς αὐτῆ, ἀλλὰ χρὴ τά τε ᾗ μέρος ἅπαντα διορίζαθαι καὶ τὴν οἰκείαν ἀπόδειξιν ἑκάσῳ ποδοθῆναι, τριῶν δ' ὄντων σωτικῶν αἰτίων γνώσεως σφυγμῶν, ὀργάνου καὶ διαθέσεως καὶ χρείας, ἅμα μὲν τὴν ἡ χρείας ἀλλοίωσιν, ὑφ' οἷον τε γνώσ῀ τ῀ ἐν τοῖς σφυγμοῖς ἀνωμαλίαν συνημματικὴν ἀναγνῶ. ὁ δὲ γ' ἐξαίφνης, ὁ δὲ ἀθρόως εἰς τοσοῦτον ποτὲ μεταβάλλειν ἐγχωρεῖ τὴν χρείαν, ὥστε, εἰ τύχοι τὸν σφυγμὸν τὸν πρότερον μὲν γνῶναι μέγαν, ἢ ταχὺν, ἢ τυκνότερον, τὸν δὲ δεύτερον μικρὸν, ἢ βραδὺν, ἢ ἀραιόν. εἴ τε γὰρ αὔξησις εἴη ἡ κατὰ φύσιν θρμότητος, εἴτε μείωσις, εἴτε πλέωμ, εἴτε ἐλάττωμ, διαπανᾷ τῆ ψυχικῆ πνεύματος, οὐδὲν τούτων ἀθρόως ὅτως ἴσχει μεταβολὴν, ὡς αὖ σφυγμοὺς ἀνίσους ἐργάσθαι. μάθοις δ' ἂν ἀκριβῶς ἐκ τῆ γινομένων παροξυσμῶν ἐν ἅπασι τοῖς ὠφελίμοις πυρετοῖς, οἷον τοῖς τ' ὠῖ βουβῶσι καὶ τριταίοις τοῖς ἀκμάζουσι, καὶ τοῖς δι' ἐγκαυσιν, ἢ ψύξιν, ἢ ὁτιῆν ἄλλο τοιοῦτον. ἅπας γὰρ ὁ ἀπὸ ἡ ἀρχῆς αὐτῶν ἕως ἡ ἀκμῆς χρόν῀, ἀνάλογον τῇ κατὰ θρμασίαν αὐξήσει, καὶ τοὺς σφυγμοὺς εἰς μέγεθος, καὶ τάχ῀, καὶ τυκνότητα τρέπων, οὐδέ ποτε τὸν δεύτερον σφυγμὸν τῆ πρώτου ἀκριβῶς ὑφ' ἑνὸς κινοῦντα διαφέροντα. ἀλλ' εἰ μὲν χρόνον τινὰ συχνὸν διαλείποις, καὶ μείζων ἐναργῶς καὶ θάτῃον καὶ τυκνότερος φαίνεται. παραυτίκα δ' ὁ δεύτερος τόρ῀, πλὴν εἰ σωέλθοι ποτὲ τὴν πρώτην ὑπερβολὴν ἢ πλῆθος, λέγω τὸ πρὸς τὴν διάμιν νοούμενον, ἢ σφίγξις, ἢ θλίψις, ἢ σκληρότης ὀργάνου, ἢ ἡ καρδίας αὐτῆς δυσκρασία τῆς ἀνώμαλ῀. ἅπερ ὀκ ἔτ' ἰδίοις νοσήμασος. καὶ γάρ τοι καὶ αὐτοῖς τοῖς ὑγιαίνουσιν, ὅταν ἢ τοι λουσάμενοι τύχωσιν, ἢ γυμνασάμενοι, διαπανωμένου μὲν τῆ πνεύματος, αὐξανομένης δὲ ἡ θρμασίας, μείζους καὶ θάτῃους καὶ τυκνότεροι τῆν κατὰ φύσιν οἱ σφυγμοὶ φαίνονται. ἀφῆ δὲ οὐ δέ ποτε ὁ δεύτερ῀ τῆ πρώτου τὴν διάγνωσιν ἴσχει. ὃς τις δ' ἀνωμάλως καὶ οὓς τοιούτους εἴη λέγει σφυγμούς, καὶ μὴ φαίνονται, ἡ μὲν ἐν τοῖς ὀνόμασι σωηθείας ἁμαρτία, ἀφώτερον δ' οὐδὲν διδάσκει οὐ δὲ γὰρ οὓς ἂν ὁ λόγ῀ ἐξεύρῃ κατά τινα συλλογισμὸν, ἀνίσους τούτους ἐνωμάλους εἰώθαμεν καλεῖν, ἀλλ' οὓς ἂν ἐναργῶς αἰσθάνεσθαι διαγινώσκομεν ὄντας τοιούτους. καλείτω δ' οὖν εἴ βούλοιτό τις καὶ τούτους ἀνωμάλους, ἀλλ' ἐκεῖνο γ' ἴσω, ὡς οὐ δέ μία τῆ αἰσθήσεως ἀνωμαλίαν ἅμα τὴν ἡ χρείας ἀλλοίωσιν γίνεται. ταῦτα μὲν δὴ ἦρκει καὶ τοσαῦτ' εἰς ἐνάργειαν, τὸ μηδ' ἐπὶ τῆ συνημματικὴν καλουμένην ἀνωμαλίαν ἀλλοιώσει χρείας ἕπεσθαι. προσκείσθω δ' ἔτι, τὸ, ᾗ οὖν θυμοὺς γίνεται φαινόμενον, ἐπεσθ' ἡ καὶ οὗτοι ἡ ἐμφύτου θρμασίας οἷον ζέσις τις ἐν δοκοῦσιν. ἀνώμαλοι τοίνυν καὶ τούτοις οἱ σφυγμοὶ γίνονται ποτέ, κατὰ μὲν τὸν ἴδιον αὐτῶν λόγον οὐδαμῶς, ἴσαν γὰρ ἂν ἀεὶ τοιοῦτοι, φόβου δέ τινος σωθραμόν-

τος αὐτοῖς. διὸ λογώς δὴ τοιαῦτα ποικίλοι τε καὶ ἀνώμαλοι φαίνονται, ὡς ἂν ὁ μόνον τὸν διαφορότατον ἀτρίων, ἀλλὰ καὶ τῇ φύσει ἐναντίων ἀλλοιούμενοι. διὰ μὲν γὰρ τὴν τῆς ἀντιπεριστάσεως ὄρεξιν, ὑγροὶ καὶ μεγάλοι καὶ ταχεῖς καὶ σφοδροί, διὰ δὲ τὴν τοῦ τι παθεῖν μᾶλλον ἢ δρᾶσαι προσδοκίαν, μικροὶ καὶ ταπεινοὶ καὶ ἀμυδροὶ καὶ βραδεῖς γίνονται. ἐναλλὰξ οὖν ἀλλήλοις ἑκάτεροι φαίνονται τῆς τῶν κρατούντος ἀτρίου φύσιν ὑπαλλαττόμενοι. κρατεῖ δέ ποτε μὲν ὁ θυμὸς μᾶλλον, ποτὲ δὲ τὸ ἐπιθ. ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ὁ φόβος, ὁ γοῦν ἰσχυρὸς ἀνωμάλως ἐργάζεται οὔτε σφυγμὸς, κακώσει δυνάμεως, μὴ ἀλλοιώσει χρείας. πῶς οὖν ἡ δυνάμις κακουμένη οὔτε σφυγμὸς ἀνωμάλως ἐργάζεται; οὐκ γὰρ ἐφεξῆς ἐστιν εἰπεῖν. ὅταν μὴ πάντα τῷ ὀργάνῳ κρατεῖν, ὡς ὅταν γε κρατῇ, πάντας ὁμοίως τε καὶ ἴσως ἀρτηλῇ. εἰ δέ που σφάλλει περὶ τὴν ἐνέργειαν, οἷον ὀκλάσασα, διαφθείρει τοῦτη τὴν ἰσότητα. χρὴ δὲ προσέχειν ἀκριβῶς τοῖς λεγομένῳ τὸν νοῦν, ἵνα μή τις οἰηθῇ πάσῃ κακώσει δυνάμεως ἀνάγκης ἕπεσθαι τὴν συμπαθικὴν ἀνωμαλίαν. ὁ γὰρ ὅτως ἔχει. ἀλλ' ὅταν μὲν κατὰ τὸν ἑαυτῆς λόγον ἀρρῶστῃ, πανοίως ποτὲ οὔτε σφυγμὸς ἀνωμάλως ἀρτηλεῖ. ὅταν δ' αὐτὴ μὲν ἰσχυρὰ καθ' ἑαυτὴν ᾖ, βαρυύηται δ' ὑπὸ πλήθους, ἢ λυωσθῇ παντάπασιν ἔχει τὰ ὄργανα, τοιαῦτα τὴν ἐρημίαν ἀνωμαλίαν ἐργάζεται. μαθεῖν δ' ἐνέστιν ὅ βούλομαι ἀφέξομαι δὲ παραδείγματος. ἀναμνησθῶμεν γὰρ λυοῦσι ἀνθρώπων βαδίζοντων ἀτρέμα. ἔστω ἡ μὲν ἑτέρου ἰσχυροτάτη τε ἅμα καὶ νεωτάτη, ἀλλὰ βαστάζετω μέγιστον φόρτιον. ὁ δ' ἕτερος μηδὲν ὅλως βαστάζετω, πάνυ δ' ἀσθενὴς ἔστω διὰ νόσου, ἢ γῆρας. ὅτ' οὖν μέγα προβαίνοντες, ὅτε ταχέως ὅτοι, καὶ τάυτη μηδὲν ἀλλήλων διαφέροντες εἰς τὴν ἐνέργειαν ἐκείνος διοίσουσι, ἢ τὰ πολλὰ μὲν ὡσαύτως ὁ ἀσθενὴς βαδιεῖται, διαφέροντος δὲ καὶ ἀνωμάλως, καὶ ἄλλοτ' ἀλλοίως ὁ ἰσχυρός. ὁ μὲν γὰρ δι' εὐπροθυμηθείη δυνατός ὄσιν, ἢ μεγάλῃ ἢ ταχείαν ποτὲ τὴν ἐνέργειαν ποιήσασθαι, ὁ δ' ἰσχυρὸς τὰ πολλὰ μὴ καὶ αὐτὸς ὁμοίως, ἔστι δ' ὅτε πλέονι προθυμίᾳ χρησάμενος, καὶ θᾶττον καὶ μᾶλλον ἐνέργησε πῶς γοῦν ὀλίγου ἔστ' αὖθις ὑπὸ τοῦ φορτίου κινηθεὶς εἰς τὴν ἀρχῆς βραδυτῆτα τε καὶ μικρότητα τῆς ἐνεργείας ἐπανῆλθε. ταυτὸν δὴ οὖν συμπίπτει καὶ τῇ διὰ τῶν ἀρτηριῶν ἐνεργείᾳ. καταπεπληγμένας μὲν γὰρ εἰς ἰκανὸν ἀδύνειαν τῆς δυνάμεως, ἀμυδροὶ καὶ μικροὶ καὶ βραδεῖς οἱ σφυγμοὶ γίνονται. εἰ δ' ἐρρωμένη μὲν εἴη τὴν ἑαυτῆς λόγον, ὑπὸ δέ τινος πλήθους βαρύοιτο, ποικίλους ὅτω καὶ ἀνωμάλως ἀρτηλεῖ, οὐ πλείστους μὲν ἀμυδροὺς καὶ βραδεῖς καὶ μικρούς, ὅταν ἰσχυρῶς βαρυθῇ, οὐ πλείστους δ' ἂν πάλιν σφοδροὺς καὶ ταχεῖς καὶ μεγάλους, ὅταν ἐπ' ὀλίγον. ὁπόταν δὲ μήτ' ἰσχυρὰ πάνυ, μήτ' ἄγαν ὠθιεικὴς ἡ κάκωσις γένηται, ἐγγύς πῃ τοῦ πλήθει οὖν ἐναντίους ὡς μήτε πλέους ἔχειν εἰπεῖν μήτ' ἐλάττους, ἢ οὖν σφοδροὺς τῶν ἀμυδρῶν, ἢ οὖν μεγάλους τῶν μικρῶν, ἢ οὖν ταχεῖς τῶν βραδέων. ὅτω μὲν ἁ ἡ δυνάμεως βλάβαι οὖν σφυγμοὺς ἀνωμάλους ἐργάζονται.

Αἱ δὲ τῶν ὀργάνων τόν δὲ τὸν τρόπον. ὅταν αἱ πεφυκέμεναι χώραι τῆς ἀρτηρίας ἕνεκα τῆς διαστελλομένης αὐτὰς ἐκπλήττεσθαι, καταληφθῶσιν ὑπό τινος ἑτέρου σώματος, ἀνάγκη συνοχωρουμένας ἐν τούτῳ τὰς ἀρτηρίας ἀδυνατεῖν, αὐτάρκως διαστέλλεσθαι. τὸ καθ' ἑκάστην οὖν ἐνέργειαν ἐλλιπὲς, ἀθρόον ἐν ποτε κεφάλαιον ἀξιόλογον ἀρτηλεῖ, ὡς τε πολὺ τῆς χρείας ἀπολείπεσθαι τὴν ἐνέργειαν. τότε δ' ἤδη καὶ ἡ δυνάμις ἀναγκάζεται βιαίως τε καὶ σφοδρῶς ἐνεργεῖν, ἀρσείεσθαι καὶ διώσασθαι ἀναδύσασα τὰ προκείμενα τοῖς ὀργάνοις αὐτῆς, καὶ κωλύοντα τὰς κινήσεις. κἂν τούτῳ μείζονά τε τὴν ἐμποδὼν, ἀνάγκη καὶ σφοδρότερον καὶ ὠκύτερον γίνεσθαι τὸν σφυγμόν. ταυλιότερον δ' ἂν ὁ νῦν πρῶτον ἀλλ' οὐθὲν ἧττον ἀρχῆς ἐγένετο. δεδεικται γὰρ ἐν τοῖς πρὸ τούτου λόγῳ ταῖς ἐλλιπεσθείαις τῆς χρείας ἐνέργειαις, ἧττ ἀνάγκης ἕπεσθαι πυκνότητι σφυγμῶν. εἰ μὲν οὖν τῷ ἴσῳ ὁρμῇ ἡ δυνάμις ὧδε πάντῳ ἐφυλάττῃ ἐν ἁπάσαις ἐφεξῆς διαστολαῖς, ὁμοίως ἂν ἀεὶ μεγάλοι καὶ σφοδροὶ καὶ ταχεῖς ἐγίνοντο. νυνὶ δ' ὁ γὰρ φυλάττει ἀλλὰ πάλιν ὧδε τῷ ἧττ ἀρχῆς φέρεται κίνησιν, ἐν τούτῳ πολυειδής τε καὶ συνεχὴς ἡ ἀνωμαλία γίνεται. τί ἧ, μὴ φυλάττειν ἄτοπον ὄν, τὸ μηδὲν ἀνύσασαν αὐτῷ μέγα, κάμνειν ματαίως. εἰ μὲν ἐν ὑγρότητι εἴη τις προκεχυμένη ταῖς ἀρτηρίαις, ταῖς σφοδραῖς καὶ βιαίαις κινήσεσιν ὠθισμένη, μεταῤῥεῖν ἄλλοτ' εἰς ἄλλους ἀναγκάζεται τόπους, ἐς ἂν ἡ τοι κατά τινα πόρον ἐνεχθεῖσα, τὸν ἧττοχετεύσασα δυνάμενον αὐτῷ, ἐκπέσῃ τοῦ σώματος, ἢ καὶ λειπωθεῖσα τοῦ χρόνου, ἢ καὶ τελέως εἰς ἀτμὸς λυθεῖσα διαπνοὴν ἐν. καὶ τότω τέως ἀνάγκη ποικίλλειν τε καὶ συνεχῆ γίνεσθαι τὴν διαστολὴν, μήτ' ἴσον τὸ πλῆθος ἐν παντὶ τοῦ μεταξὺ χρόνῳ τῶν ὑγρῶν φυλαττομένων, μήτε τὰς αὐτὰς συνοχωρουμένας ἀρτηρίας, ἀλλ' ἧττ ἀκυρωτέρῳ πολλάκις μοίρᾳ εἰς τὰ κυρωτέρα, κἂν τότῳ αὖθις εἰς ἀκυρώτερα μεθισταμένων. εἰ δ' ἢ τι φλεγμονὴ ἴσ, ἢ ἀπόστασις, ἢ σκίῤῥος εἴη τὸ πάθημα τῶν προκειμένων ταῖς ἀρτηρίαις σωμάτων, ὑφ' ὃ βλίβον τέ τε καὶ συνοχωρῆσαι, διὰ μακροτέρων ὅτως ἀνάγκη χρόνων τοῖς ἴσοις σφυγμοῖς πρεμπίπτειν οὐκ αὐτοῖς. ἀεὶ γὰρ τὰ αὐτὰ μόρια τῶν ἀρτηριῶν βλίβειν πρὸς τὰ αὐτῶν, ἢ ἴσῳ τοῖς μεγέθεσιν, ἢ μὴ πρὸς ἐπισίῳ ὄγκῳ. γένοιτο δέ ποτε μὴ διὰ πλῆθος ἅμαξ ἢ διὰ ταῖς φλεψὶν ἢ ταῖς ἀρτηρίαις αὐτῶν ἐγκεχυμένα ἀνωμαλία σφυγμῶν. ἀλλ' αὖτη γε ταῖς φλεβοτομίαις τάχιστα παύεται. τὸ μὲν γὰρ ἐν ταῖς φλεψὶ πλῆθος. ὡς ἂν πρὸς ἀκμὴν ἑαυτῆς ἀρτηριῶν βλίβοντα καὶ συνοχωρῆν αὐτὰς ὁμοίως πρὸς φύσιν ὄγκῳ ἴσῳ ταῖς φλεβοτομίαις, αὐτίκα μὲν συναθεῖλε τὸν ὄγκον τῶν φλεβῶν. δεύτερος δὲ ταῖς ἀρτηρίαις χώραν ὑπερπῖπτεν πῶς τὴν κίνησιν πρέχον, ἐφ' ᾗ τὴν φύσιν ἐνέργειαν ἀκώλυτον λαβοῦσαι, τὴν ὁμαλότητα τῶν σφυγμῶν ἅμ' αὐτῇ τῷ φύσιν ἀνεκτήσαντο. τὸ δ' ἐν ταῖς ἀρτηρίαις αὐταῖς ἅμα τότῳ μὴ ὅπως γίνεσθαι ταῖς ὁδοῖς τὸ πνεύματος ἀ ἡ λόγε δεῖ. μάλιστα δὲ καὶ παχύ πως, ἢ γλίσχρον, ἢ καὶ ἐν τοῖς ἐχάτοις αὐτῶν πορᾶσιν ἐσφιγμένον εἴη. τοιαῦτα γὰρ ἂν ἐλλειψιν ἐκπεμπειν τὸ πνεῦμα δυνάμενα, πολυειδῆ ἅμα καὶ χαλεπωτάτην ἐργάζονται τὴν ἀνωμαλίαν, μάλιστ' ὅταν ἢ τοι ἡ καρδίας αὐτὴ ἐγγύς, ἢ καὶ πόῤῥω μὲν, ἀλλ' ἐν κυρίοις μορίοις ἡ σφίγξις τῶν ἐμφερομένων χυμῶν γίνεται. καθόλου τοίνυν εἰπεῖν, ἢ βλιβομένων ἰσχυρῶς τῶν ἀρτηριῶν, ἢ ἐμφερομένων ἀνωμαλία τις γίνεται περὶ αὐτὸ σφυγμὸς, κἂν μηδὲν ἡ δυνάμις πεπονθῇ. εἰ μήτοι καὶ ἡ δυνάμις ἔχει φάυλως, ὥστ' ἐπὶ τοιαύτῃ τῶν ὀργάνων διαθέσει, παντὶ που δῆλον, ὡς πολυειδεστέραν ἀνάγκη γίνεσθαι τὴν ἀνωμαλίαν, ὥσπερ γε καὶ εἰ

τῇ τῶν

κατὰ τὴν καρδίαν αὐτὴν ἀνώμαλος ὑπάρχει δυσκρασία, περὶ ἧς ἅπαντα τὸν λόγον ἀκριβώσαιμι ἐν τῇ προγνωστικῇ πραγματείᾳ. εἰ δὲ τὰ μὲν τῶν ὀργάνων ἔχει καλῶς, ἡ δύναμις δ' ἀσθενὴς εἴη μεγάλως, ἡ προειρημένη μὲν οὐκ ἂν εἴη ἡ μέν τοι μείουρος ὀνομαζομένη, γένοιτ' ἂν ἀνωμαλία. κατὰ γὰρ τὴν ὑπερβολὴν τῶν δακτύλων ἡ δύναμις νικωμένη, μικροτέρους ἀεὶ καὶ ἀμυδροτέρους ἐργάζεται τοὺς σφυγμούς. ἀφοδείξεως δ' οὐκ ἔτι δεῖ τοῦ λόγου. δέδεικται γὰρ ἐν τοῖς περὶ διαγνώσεως αὐτάρκως. ἀλλ' ὃ χρὴ προσθῆναι χρήσιμον εἰς τὰ παρόντα, τοῦτο προσκείσεται. Τὴν ἀσθένειαν τοῦ τοὺς σφυγμοὺς ἐργαζομένης δυνάμεως οὐκ ἴσην ἐν πάσαις ταῖς διαθέσεσι ὑπάρχειν ἀναγκαῖον. ἀλλὰ πάμπολυ δή τοι τὸ μᾶλλον τε καὶ ἧττον ὑπάρχειν. ἡ μὲν δὴ πρώτη καὶ βραχεῖα, μικροτέρους μὲν καὶ ἀμυδροτέρους, οὐ μὴν γε μυούρους ἐργάζεται τοὺς σφυγμούς. ἡ δὲ ὑπὲρ ταύτῃ τοσούτῳ μείζων, ὡς ἤδη καὶ τοὺς ὑπερβαλλομένους δακτύλους ἄχθος εἶναι τῇ δυνάμει, τῶν μειούρων ἐστὶ σφυγμῶν ἀπετελεστική. διττῆς δ' οὔσης ἐν αὐτοῖς τούτοις διαφορᾶς, οἱ μὲν γὰρ αὐτῶν εἰς τὴν ἐξ ἀρχῆς κίνησιν ἐπανέρχονται, καὶ καλοῦσιν αὐτοὺς μειούρους παλινδρομοῦντας, οἱ δ' αὐτόθι που κατα στρέφουσιν, ἰστέον ὡς οἱ μὲν πρότεροι μικροτέραν ἐνδείκνυνται τὴν ἀσθένειαν. ἀναμάχεται γάρ πως ἡ δύναμις ἔτι, καὶ οἷον ἀθροίζουσα καὶ συστρέφουσα πολλάκις ἑαυτὴν, τάξει μὴ τὸ μέγεθος οὕτω, τῶν σφυγμῶν, αὔξει δὲ καὶ τὸν τόνον. οἱ μέν τοι καταμένοντες ἐν ἐσχάτῃ μικρότητι, καὶ μηκέτ' ἐπανερχόμενοι, μείζονας ἢ κατὰ τούτους ἐμφαίνουσι λελύσθαι τὴν δύναμιν, ὥσπερ εἰ καὶ τελέως ἐκλείποιεν, ἐσχάτην τινὰ τὴν ἀῤῥωστίαν ἐνδείξονται. ὅτι μέν τοι τούτων ἁπάντων ἡ διάγνωσις ὑπεικειμένων τῶν δακτύλων ταῖς ἀρτηρίαις, καὶ μηδόλως αἱρομένων γίνετο παντί που τρόδηλον. εἰ γὰρ αἴροντες αὐτοὺς, εἶτα μετ' ὀλίγον ὑπερφέροντες εὑρίσκομεν καθ' ἑκάστην ὑπεβολὴν ἐκλελοιπυῖαν τὴν κίνησιν. ἀσφυξίαν τε τοῦτο καλοῦμεν παντελῆ καὶ οὐκ ἐκλείποντα σφυγμόν. πολύ δ' οἶμαι διαφέρειν ἀσφυξίαν ἐκλείποντος σφυγμοῦ. ἡ μὲν γὰρ οἷον στέρησίς ἐστιν ἁπάσης τοῦ ἐνεργείας, πρὸς γοῦν τὴν αἴσθησιν, ὁ δ' ἐξ ἡμίσειας ἀπώλεια. ὁπόταν οὖν ὑπερβάλλοντι μέν τοι τοὺς δακτύλους ἡ κίνησις ἐμφαίνηται, φυλάττοντι δ' ὑπεικειμένους, ἐκλυθεῖσα, κατὰ βραχὺ πάυσηται παντάπασι, τοὺς μὲν σφυγμοὺς τοὺς τοιούτους ἐκλείποντας ὀνομάζειν. τὴν διάθεσιν δ' ἡγεῖσθαι μέσην τοῦ τε τῶν μειούρων σφυγμῶν καὶ τοῦ παντελοῦς ἀσφυξίας. ὅσῳ δὲ τῶν μειούρων χαλεπωτέραν, τοσούτῳ τοῦ ἀσφυξίας ὑπεικεστέραν. τρεῖς μὲν οὖν αὗται διαθέσεις τοῦ ποσῷ τοῦ βλάβης διαφέρουσαι. τετάρτη δ' ἡ τῶν παλινδρομούντων μειούρων, ἢ πασῶν ὑπεικεστάτη. πέμπτη δ' ἔτι προσκείσθω ταύταις, ἡ τῶν διαλειπόντων, προηγουμένη δηλονότι τοῦ τῶν ἐκλειπόντων ὃ γὰρ ἐφ' ἑνὸς, ἢ δυοῖν, ἢ ὅλως ἀριθμοῦ τινὸς σφυγμῶν ἦν, τοῦθ' ἡ τῶν ἐκλειπόντων ὑπὲρ πάντων ἐργάζεται. πρόδηλοι δὲ καὶ αὐτῶν τῶν διαλειπόντων αἱ διαφοραί. μείζονες μὲν γὰρ αἱ βλάβαι τοῦ δυνάμεως, ὅταν πλείονες. ἐλάττονες δ' ὅταν ὀλιγώτεραι κινήσεις ἐκλείπωσιν. ἡ δὲ τῶν παρεμπιπτόντων καλουμένων σφυγμῶν διάγνωσις, ἐναντία τῇ τῶν διαλειπόντων ἐστὶν, εἶεν δ' ἂν δηλονότι καὶ οὗτοι τῶν ἀνωμάλων ἐν ἀθροίσματι, καὶ γίνονται τοῦ δυνάμεως ἐῤῥωμένης μὲν, ἀλλ' ὑπὸ πλήθους χυμῶν, ἢ ἐμφράξεως ὀργάνων ἐνοχλουμένης. ὡς οὖν ἵνα διώσηται τὰ λυποῦντα μείζονας πολλάκις καὶ σφοδροτέρους καὶ ὠκυτέρους τοὺς ἐργάζεται σφυγμοὺς, οὕτω καὶ πλέονες, ἐν ταῖς τοιαύταις διαθέσεσι μάλιστα, καὶ ὑψηλοὶ γίνονται σφυγμοὶ καὶ διὰ τοῦτο κριτικῆς ἐκκρίσεως εἰσὶ σημεῖα. οὐ μόνον δὲ δι' ἀῤῥωστίαν δυνάμεως, ὁ διαλείπων γίνεται σφυγμός. ἀλλὰ καὶ δι' ἐμφραξιν ὀργάνων ἰσχυρὰν, ἢ θλίψιν τοῦ νὰ καὶ στενοχωρίαν, ὅταν μηδ' ὅλως εἰς ἑαυτὰς ἕλξαι τι δυνηθῶσιν αἱ ἀρτηρίαι. περὶ μὴ οὖν τοῦ ἐν ἀθροίσματι τῶν σφυγμῶν ἀνωμαλίας, ἱκανὰ καὶ ταῦτα. Περὶ δὲ τοῦ καθ' ἕνα λεκτέον ἐφεξῆς. εἰσὶ δὲ ταύτης πάμπολλαι μὲν αἱ κατὰ μέρος διαφοραί. πειρατέον δ' ἡμῖν εἰς τὰς καθόλου πάσας ἀναγαγεῖν, ὧν σαφῶν γενομένων, κἂν εἴ τι τῶν κατὰ μέρος ὑπολείποιτο, ῥᾳδίως ἐκ τῶν προειρημένων εὑρήσεται καὶ τὰ λοιπά. καὶ ἡ γ' ἀρχὴ τοῦ λόγου ἡ αὐτὴ γιγνέσθω, ἥπερ κἂν τοῦ περὶ διαφορᾶς αὐτῶν. ἠρξάμεθα δ' ἐν ἐκείνῳ διαιρούμενοι τοῦ κινήσεως αὐτῆς πρῶτον τὴν ἀνωμαλίαν, ἡ τοι διακοπτομένης, ἢ συνεχοῦς μενούσης, ἢ ἐπανερχομένης. καὶ τοίνυν ἐννέα διαφορὰς ἐδιδάξαμεν γινομένας, ὁπόταν διαστελλομένης τοῦ ἀρτηρίας ἡσυχία τις ἐν τοῦ μέσῳ γινομένη τὴν ὅλην διαστολὴν εἰς τρεῖς τέμνη χρόνους. ἐξῆς οὖν ὑπὲρ ἑκάστης αὐτῶν ἐνταῦθα σκεψώμεθα τὰς αἰτίας ζητοῦντες. καὶ πρῶτον γε τοῦ πρώτης ἐν αὐταῖς ῥηθείσης, ὅταν ὠκέως ἀρξαμένη τοῦ κινήσεως ἡ ἀρτηρία, κἄπειτα μικρὸν ἡσυχάσασα τὸ λεῖπον τῇ διαστολῇ, μετὰ ταῦτα προσθῇ, βραδέως κινηθεῖσα. γίνεται γὰρ τοῦτο τὶ μὲν χρείας ἐπειγούσης, τοῦ δυνάμεως δὲ ὑπηρετούσης μὲν ὅσον ἐφ' ἑαυτῇ, κωλυομένης δ' ἢ τοι δι' ὀργάνων βλάβην, ἢ πλῆθος ἀξιόλογον. ἐπεὶ εἴ γε μὴ διεκόπτετο ποτὲ τοῦ ἡσυχίας ἡ διαστολὴ, πάντως ἂν ἦν μεγάλη. τοιαύτη δ' οὐκ ἂν γένοιτο χωρὶς τοῦ καὶ τὴν χρεῖαν καλεῖν καὶ τὴν δύναμιν ὑπηρετεῖν. ὅτι δὲ οὐκ ἐνδέχεται μικρὰν διαστολὴν ἡσυχίᾳ μεταλαβεῖσθαι, μάθοις ἂν ἐννοήσας, ὡς οὐδεὶς τῶν μικρῶν σφυγμῶν εἰς δύο αἰσθητὰ μόρια τμηθῆναι δύναται. οὗτος δέ γε ὑπὲρ οὗ νῦν ὁ λόγος, εἰς δύο τέτμηται σαφεῖς σφυγμοὺς, τόν τε πρὸ τῆς ἡσυχίας τὸν ταχὺν, καὶ τὸν ὑπὲρ ταύτῃ τὸν βραδύν. εἰ μὲν δὴ καὶ ἑκάτερος αὐτῶν ἀξιόλογον ἔχοι μέγεθος, οὗτος ἂν ὅλος εἴη τῶν μεγίστων. εἰ δὲ μὴ, ἀλλ' οὐ μικρός γε πάντως ἐστὶ, κἂν ἐκ μικρῶν δυοῖν συννοῆται. δηλοῖ δὲ τὴν ῥώμην τῆς δυνάμεως, καὶ τὸ τοῦ προτέρας κινήσεως τάχος, ὥσπερ γε καὶ τὸ τοῦ χρείας ἐπεῖγον, ἡ μετὰ τὴν ἡσυχίαν κίνησις ἐνδείκνυται, οὐ γὰρ ἄνευτούτου, συνεπλήρωσεν ἄν ποτε τὴν ἐξ ἀρχῆς ὁρμὴν ἡ δύναμις, ἀλλὰ ἔνθα πρῶτον ἐπεσχέθη κινουμένη, κατέπαυσεν ἂν ἐνταῦθα τὴν διαστολὴν, μικρὸν ἕνα τοῦτον ἐργασαμένη σφυγμόν. ὥσπερ οὖν καὶ φαίνεται μυριάκις ἐνταῖς συστηματικαῖς ἀνωμαλίαις μικρὸς γινόμενος ὁ σφυγμὸς, οὐ τοῦ μὴ δύνασθαι κινεῖσθαι τὴν δύναμιν, ἀλλὰ τοῦ κωλύεσθαι. πολλάκις οὖν τὸν ἐφεξῆς αὐτῷ μέγιστον εἰργάσατο, συστρέψασα, καθάπερ ἂν εἴποι τις ἑαυτὴν, καὶ οἷον ἀθροίσασα καὶ ἀνακτησαμένη, καὶ παντὶ τοῦ τόνου βιαίως χρησαμένη. ἐνὸν οὖν αὐτῇ καὶ νῦν ἐργάσασθαί τι τοιοῦτον, οὐκ ἐργασαμένη, τὴν χρείαν ἐπείγειν ἐνεδείξατο. πόθεν οὖν ὅτι πλῆθος ἄμετρον, ἢ θλίψις ὀργάνων. ἢ ἔμφραξις ἐμποδίζουσι τὴν κίνησιν, πρῶτον μὲν ἐκ τοῦ τήν τε δύναμιν ἐῤῥῶσθαι καὶ τὴν χρείαν ἐπείγειν. οὐ γὰρ ἂν ἔτι λοιπὸν οὐδὲν εἴη τοῦ βλάβης αἴτιον ἔξω τῶν εἰρημένων, ἔπειτα δὲ κἀξ αὐτῆς τοῦ

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 102 sur 494

φύσεως αὐτῶν. εἴτε γὰρ πλῆθος εἴη τὸ βαρύνον, οὐκ ἀδύνατον ἐν τῷ μέσῳ τῆς διαστολῆς στάσαν τὴν δύναμιν καὶ οἷον ἀναπαυσαμένην οὕτως τὸ λεῖπον προσθεῖναι, εἴτ' ἔμφραξις τῶν ὀργάνων ἰσχυρά, ἢ θλίψις τὶς βίαιος, ἴσχεσθαι τὴν κίνησιν εἰς τοσοῦτον εὔλογον, εἰς ὅσον ἀπορρεῖ τοῦ πληρώσοντος πνεύματος τὴν χώραν τῆς διαστολῆς. ἀλλ' ἐπεὶ τὸ τελέως ἴσχεσθαι, τοῦ τελέως ἀποκεκλεῖσθαι τὰς ὁδοὺς τοῦ πνεύματος ἐνδεικτικόν ἐστιν. διὰ τοῦτο καὶ τῆς θλίψιν καὶ τὴν ἔμφραξιν ἰσχυρὰν εἶναι φαμέν. τοῦτο μὲν δὴ κοινὸν ἁπασῶν τῶν ἐφ' ἡσυχίας τεμνομένων διαστολῶν. ἰδίᾳ δὲ ἑκάστης αὐτῶν τὰ νῦν λεχθησόμενα. τῆς μὲν πρώτης ἱκανῶς βαρύνεσθαι τὴν δύναμιν ὑπὸ τοῦ πλήθους ὅταν γε διὰ πλῆθος ὁ σφυγμὸς γίνεται τοιοῦτος. ἡ γὰρ ὑστέρα κίνησις ἡ μετὰ τὴν ἡσυχίαν οὐκ ἂν ἄλλως ἐγένετο βραδεῖα τῆς προτέρας οὔσης ὠκείας, εἰ μὴ ἐνενίκει τό τε καὶ ἰσχυρῶς ἐβεβάρητο πρὸς τοῦ πλήθους ἡ δύναμις. ἔμπαλιν δ' ὧν τῆς δευτέρας ἔχει διαφορᾶς ἐφ' ἧς ἀμφότερα τὰ μέρη τῆς κινήσεως ἐστι ταχέα. φαίνεται γὰρ ἀναφερόνσα καὶ διασώζουσα τὸν τόνον ἡ δύναμις καὶ διαμαχομένη τῷ πλήθει. μέση δ' ἀμφοῖν ἐστὶ δηλονότι διάθεσις ἐφ' ἧς καὶ ἡ κίνησις ἡ δευτέρα μέση ταχείας τε καὶ βραδείας ὅπερ ἐστὶ σύμμετρος. αὗται μὲν οὖν τρεῖς διαφοραὶ τῶν ἡσυχίας σχιζομένων διαστολῶν. ἕτεραι δὲ τρεῖς ὅταν τῆς προτέρας κινήσεως βραδείας γινομένης, ἡ δευτέρα τὰς τρεῖς τρέπηται τροπὰς ἢ τοι βραδεῖα, ἢ ὠκεῖα, ἢ σύμμετρος γινομένη, καὶ δηλονότι καὶ ταύταις χειρίστη μὲν ἐφ' ἧς αἱ κινήσεις ἄμφω βραδεῖαι. πολὺ δ' ὑπλεικεστέρα ταύτης ἐφ' ἧς ἡ δευτέρα ταχεῖα. μέση δ' ἀμφοῖν ἐφ' ἧς ἡ σύμμετρος. οὕτω δὲ κἂν εἰ τῆς πρώτης κινήσεως συμμέτρου γινομένης, ἡ δευτέρα τὰς τρεῖς τρέποιτο τροπάς. ὑπλεικεστέραν μὲν ἐνδείξεται διάθεσιν ἡ ὠκεῖα κίνησις. ὀλεθριωτέραν δ' ἡ βραδεῖα. μέσην δ' ἡ σύμμετρος. πασῶν δὲ τῶν ἐννέα διαφορῶν, ὑφ' ἧς τινος ἂν αἰτίας γίνωνται, χειρίστη μὲν ἡ ἀμφοτέρας ἔχουσα τὰς κινήσεις βραδείας. ὑπλεικεστάτη δ' ἡ ἀμφοτέρας ταχείας. μέση δ' ἐφ' ἧς ἀμφότερα σύμμετρα. καὶ ἄλλαι δὲ μεταξὺ τῆς τε μέσης καὶ τῶν ἀκρῶν ἑκατέρας, ἀνάλογον. ἀλλὰ καὶ χρόνος οὗτος ὁ τῆς ἡσυχίας, ὅσῳ περ ἂν πλείων γίγνετο καθ' ἑκάστην τῶν εἰρημένων ἐννέα διαφορῶν, τοσούτῳ χαλεπώτερον. ἔμπαλιν δὲ τῶν κινήσεων ὁ χρόνος αὐξανόμενος ὑπλεικεστέραν ἐμφαίνει τὴν διάθεσιν. ὡσαύτως δὲ καὶ τὸ τῶν διαστολῶν ἀμφοτέρων μέγεθος ἄριστον. ὥσπερ οὖν ἡ μικρότης χείριστον. οὕτω δὲ καὶ ἡ μὲν σφοδρότης ἄριστον, ἡ δ' ἀμυδρότης, χείριστον. εἰ δ' ἅπαντα ἅμα συνέλθοι τὰ εἰρημένα κακὰ περὶ ἕνα σφυγμόν, οὗτος ἂν ὁ χείριστος εἴη αὐτῶν. ὥσπερ εἰ καὶ πάντα τὰ ὑπλεικέστατα, ὁ βέλτιστος. ὁ μὲν γὰρ, εἴτε πλῆθος εἴη τὸ βάρυνον τὴν δύναμιν, νενικῆσθαι αὐτὴν ἀξιολόγως, εἴτ' ἔμφραξις τὶς ἐν ταῖς ἀρτηρίαις, ἐν κυρίαις, μὲν ταύταις, καὶ οὐ πόρρω τῆς ἀρχῆς, μεγάλην δὲ καὶ αὐτὴν τὴν ἔμφραξιν ὑπδείκνυται, εἴτε θλίψις τὶς καὶ στενοχωρία, πᾶσαν ὀλίγου δεῖν κατηλῆφθαι δηλοῖ τὴν χώραν τῶν ἀρτηριῶν. ὁ δ' ὑπλεικέστατος ἐν αὐτοῖς, ἐφ' οὗ δηλονότι καὶ αἱ κινήσεις ἀμφότεραι ταχεῖαι τε καὶ μεγάλαι καὶ σφοδραὶ, καὶ ὁ χρόνος ὁ τῆς ἡσυχίας βραχὺς, τὴν μὲν δύναμιν κρατεῖν τοῦ πλήθους ἐνδείξεται, τὰς δ' ἐμφράξεις τε καὶ θλίψεις τῶν ἀρτηριῶν, ἢ μικρὰς, ἢ οὐκ ἐν κυρίοις, ἢ πόρρω τῆς ἀρχῆς. ταῦτα μὲν οὖν τῆς καλουμένης ἰδίως προγνωστικῆς θεωρίας ἔχεται τῇ κοινωνίᾳ τοῦ λόγου συναναγραφέντα. Μεταβάντες δ' ἤδη σκεψώμεθα περὶ τῶν συνεχῆ μὲν τὴν κίνησιν ὅλης αὐτῆς τῆς διαστολῆς ἐχόντων σφυγμῶν, οὐ μὴν ἰσοταχῆ τε πᾶσαν. εἴρηται δὲ καὶ περὶ τούτων ἱκανῶς ἐν τῷ περὶ διαφορᾶς τῶν σφυγμῶν, ὁπόσαι μὲν αἱ πάσαι τούτου τοῦ γένους διαφοραὶ γίνονται, πόσοι δὲ καὶ οἱ καθ' ἑκάστην αὐτῶν σφυγμοί. ὥς τε οὐδὲ τούτων τὸν ἀριθμὸν ἔτι χρὴ νῦν ἐπεξιέναι, ἀλλ' ὑπὲρ τὰς αἰτίας αὐτῶν ἰτέον, ὡς οἷόν τε καὶ ταύτας ἐν τῷ καθόλου διεξιόντας, ὑπὲρ τοῦ βραχύτερον γίνεσθαι τὸν ἅπαντα λόγον. ὅσοι μὲν δὴ αὐτῶν ἀπὸ τῆς ἀρχῆς ἄχρι τοῦ τέλους εἰς τάχος διαδιδόασιν, ἧττον βαρύνεσθαι τὴν δύναμιν ἐμφαίνουσιν, ὅσοι δ' ἔμπαλιν, μᾶλλον. οὐ μὴν λυωμένης γε τῆς δυνάμεως οὐδεὶς τούτων γίνεται. μεγάλοι γὰρ ἅπαντες εἰσὶ, καὶ μάλισθ' ὅσον εἰς διαστήματα τρία καὶ χρόνους τρεῖς ἢ τέτταρας αἴσθησιν ἐγχωρεῖν οἷόν τε τὴν κίνησιν. ἴδιον δὲ τῶν ἀθρόαν εἰς τἀναντία ποιουμένων τὴν μεταβολὴν, τὸ μὴ τῆς δυνάμεως μόνης βαρυνομένης, ἀλλὰ καὶ ἔμφραξιν ἢ θλίψιν ὀργάνων γίνεσθαι, λέγω δ' εἰς τἀναντία ποιεῖσθαι μεταβολὴν ἀθρόως, εἰ κινούμενοι ταχέως. ἐξαιφνίδιον ἐγένοντο βραδεῖς, ἢ ἔμπαλιν ἐκ βραδείας τῆς πρόσθεν κινήσεως, ὠκεῖς. γίγνονται γὰρ οὗτοι δι' ἐμφράξεις μέν τινας καὶ στενοχωρίας, ἀλλ' ἧττον χαλεπὰς τῶν διαλειπόντων, καὶ τῆς δυνάμεως δ' αὐτῆς ὑπὸ πλήθους βαρυνομένης, ἀλλ' ἧττον ἢ ἐν τοῖς διαλείπουσιν. οὐ γὰρ ἴσον δή που τὸ κακόν ἐστιν, ἢ ὑπαλλαγῆναι τῆς κίνησιν, ἢ κωλυθῆναι. οἱ γὰρ κατὰ μέρος μέν τοι τούτου τοῦ γένους τῆς ἀνωμαλίας σφυγμοί, τή ποτ' ἀλλήλων διαφέρουσι, καὶ τίνευ μὲν εἰσὶν αὐτῶν ὀλεθριώτεροι, τίνευ δὲ, καὶ αὐτοὶ, καὶ ὑπλεικέστεροι, ῥάδιον μὲν καὶ αὐτὸν τινὰ τῶν ἐντυχγανόντων ἐξευρεῖν. κἀξ ὧν ὑπὲρ τῶν διαλειπόντων εἰρήκαμεν † ὠρμημένοι. εἰρήσονται μέν τοι καὶ πρὸς ἡμῶν ἐν τοῖς περὶ τῆς διὰ σφυγμῶν προγνώσεως. ὁ γάρ τοι παρὼν λόγος, οὐδὲν αὐτῶν ἔτι δεῖται, ὡς κατὰ τὸ κοινὸν τοῦ γένους, κοινὰς καὶ τὰς τῆς γενέσεως ἐχόντων αἰτίας, ἃς δὴ νῦν πέπαυμαι λέγων. ἀλλ' ὑπὲρ τὸ λοιπὸν ἔτι γένος τῆς καθ' ἓν μόριον τῆς ἀνωμαλίας, οὓς δικρότους ὀνομάζομεν σφυγμοὺς ἤδη μετιτέον. ἐλέγομεν δ' αὐτοὺς ἐξ ἀνάγκης εἶναι κλονώδεις. οὔκουν οἷόν τε τὰς αἰτίας αὐτῶν ἐξευρεῖν ἀκριβῶς, πρὶν τὰς τοῦ κλονώδους ὑπλεμελῶς διασκέψασθαι. γίνονται τοίνυν οὗτος ὅταν ἡ μὲν δύναμις εὔρωστος ἦ, τὸ δ' ὄργανον σκληρὸν, ἐπείγη δ' ἡ χρεῖα. εἰ γὰρ ἕν τι τούτων ἐκλείπει, κλονώδης οὐκ ἂν γένοιτο. τὸ γάρ τοι συνέχον αὐτοῦ τὴν γένεσιν, ἔστι βίαιος διαστολὴ σκληρᾶς ἀρτηρίας. οὐ γὰρ ἂν ἄλλως κραδαίνοιτό τε καὶ διασείοιτο πάντη, μὴ οὐκ ἀμφοτέρων τούτων συνελθόντων. εἴτε γὰρ ἡ ἀρτηρία μόνη σκληρυνθείη, μὴ μέν τοι βιάζοιτο διαστέλλειν αὐτὴν ἡ δύναμις ὑπὲρ πλεῖστον, οὐκ ἂν οὐδεὶς δή που γένοιτο κλόνος, ἀλλ' αὐτὸ δὴ τοῦτο μόνον ὁ καλούμενος σκληρὸς σφυγμός. εἰ δ' ὑπὲρ πλεῖστον μὲν ἡ δύναμις ἐθέλει διαστέλλειν τὰς ἀρτηρίας, αἱ δ' ἕποιντο μαλακότητι συμμέτρῳ, μέγας μὲν ἂν οὕτως, ἀλλ' οὔ τι γε κλονώδης, οὔθ' ὅλως σκληρὸς ἔσται. εἴπερ οὖν μέλλει κλονώδης ἔσεσθαι, δῆλον ὡς διαστέλλειν αὐτὰς ἡ δύναμις ὑπὲρ πλεῖστον ἢ πεφύκασι βιάζεται. ἀλλ' οὐκ ἂν εἰ μὴ πρὸς τῆς χρείας ἐπειγούσης ἠναγκάζετο, βιαίως ἂν ποθ' ὥρμησεν ἐνεργεῖν ἡ δύναμις. ὥστ' εὐλόγως ἐρρῶσθαι μὲν ἔφαμεν χρῆναι τὴν δύναμιν, ἐσκληρύνθαι δὲ τὰς ἀρτηρίας, ἐπείγειν δὲ τὴν χρείαν.

† al. ὠρμημένον

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 103 sur 494

χρείαν. αὐτὴν δὲ ταύτην τὴν ἔπειξιν ὑπό τινος ποτὲ αἰτίας γίγνεσθαι λεκτέον. οὐ δὲ γὰρ οὐδὲ ὅσον χρὴ παραλιπεῖν. ἔστι δὲ μία μὲν, ὡς ἂν οὕτω τις εἴποι, πρόσεχὴς αἰτία. πολλαὶ δ' αὖτης δημιουργοί. τίς οὖν ἡ μία, καὶ τίνες αἱ πολλαί; ἡ μία μὲν ὅταν ἁπλήρωτος ἡ χρεία μὴν πρὸς τῆς ἐνεργείας. αἱ πολλαὶ δὲ ταύτης ποιηταὶ, καθόλου μὲν φάναι δυνάμεως ἀρρωστία, καὶ ὀργάνων δυσπάθεια, καὶ τῆς χρείας αὔξησις. ἀλλ' ὥσπερ τὸ νῦν προκειμένου χάριν τῶν σφυγμῶν ἀφελεῖν χρὴ τὴν ἀρρωστίαν τῆς δυνάμεως. εἰσέρχεται γὰρ ἐρρῶσθαι. λοιπὸν οὖν ἤτοι τῆς χρείας αὐξανομένης, ἢ τῶν ὀργάνων ἀπειθούντων, ἢ καὶ ἀμφοῖν ἅμα συνελθόντων ἐλάττων ἡ διαχολὴ τῆς χρείας ἐν τοῖς λιποψυχοῦσιν ἔσται σφυγμοῖς. ἀλλ' ἡ μὲν χρεία τῇ πλεονεξίᾳ τῆς ὁρμότητος, ἢ τῇ διαπάνῃ τοῦ ψυχικοῦ πνεύματος αὐξάνεται. δυσπαθῆ δὲ γίνεται τὰ ὄργανα, διὰ ἐμφράξεις, ἢ θλίψεις, ἢ σκληρότητας. ὅταν δὲ αἱ σκληρότητες, ἢ φλεγμαινόντων, ἢ σκιῤῥουμένων, ἢ σκληρυνομένων, ἢ ξηραινομένων, ψυχομένων † τεινομένων γίνονται τῶν ὀργάνων. καὶ ὅτως ἤδη πάσας εὑρίσκομεν τὰς αἰτίας τῶν † al ἢ
κλονοδῶν τὴν ὀχυέστεως. ἡ γάρ τοι δύσκρατος ἀνωμαλία ποιοῦσα μὴ. αὐξήσει τὸν κλόνον, ἀμὴν αἰτία γε αὐτῶν ὅτι τῆς ὀχυέστεως. ἀλλὰ ἡ κατὰ διαφορὰν μόρια τῆς ἀρτηρίας ἀνωμαλία τῶν σφυγμῶν, τοιαύτας ἕπεται προσεχῶς δυσκρασίας. ὥστε μὲν γὰρ ὑγροτέρου ἅμα καὶ θερμοτέρου ἢ τὸ μόριον τῆς ἀρτηρίας, ὥστε τοῦτο μείζονος καὶ τάχους τὸ σφυγμὸν γινομένου, ὥστε δ' ἂν ᾖσι ψυχρότερον, ἢ ξηρότερον, ὥστε τοῦτ' ἐλάττονος τε καὶ βραδυτέρου. καὶ δὴ καὶ προσεξομαλύνεται μὲν εἰς τὴν κίνησιν τὸ πρότερον εἰρημένον, ὑγρὸν δ' ἀρχέται, τὸ δ' ὀλίγον. ὥστε κατὰ τοῦτο μὲν, καὶ οὗς κλονώδεις σωσαύξησει, προσχὲς δ' αὖτον ὀχυήσεται τῆς κατὰ διαφέροντα μόρια τῶν ἀρτηριῶν ἀνωμαλίας κινήσεως, ὁ τοίνυν δίκροτος καλούμενος σφυγμὸς, ἤδη ἀρτίως καὶ πρὸ τούτου λέγωμεν, ὥς δ' ἔστι πως γίνεται. ὅταν τὸ μόριον τῆς ἀρτηρίας ὃ τὴν ἀφὴν ὑποβάλλομεν, σκληρότερα καὶ ψυχρότερα, καὶ διὰ τοῦτο δυσκινητότερα, τὰ ἐκατέρωθεν ὧν οὐκ ἀπομεθα χάριν, κἄπειτα πρόσεξομήσαν αὐτῷ εἰς τὴν διαχολὴν τὸ μέσον, αὖτις αὖθις πάλιν ἔσω καὶ αὖθις σωσεξαίρει, διὰ ἀνάγκη πλήρεσθαι τὴν ἀφὴν. ὁ μὲν οὖν τοιοῦτος σφυγμὸς, δίκροτος ὅτι μόνον, οὐ μόνοι καὶ κλονώδης σαφῶς. ἕτερος δὲ τις ἅμα καὶ κλονώδης ἱκανῶς ὅτι, καὶ δίκροτος γίνεται κατὰ τοιόνδε τινα τρόπον. ὅταν κλονωδῶς ἀναφερομένης ἡ ἀρτηρίας, ὅσον μὲν ὑπὸ τοῦ δέρματος μόνου γυμνοῦ ἑτοίμως ἀναφέρεται, τὰ δ' ἐκατέρωθεν τοῦ δὲ βαρούμενα διὰ πάχος ἢ πλῆθος τῶν ὑποκειμένων σωμάτων. ὡς μηδὲ τὴν κίνησιν αὐτῶν ὑπαίσθεσθαι τοῖς ἁπτομένοις, ἀνάγκη τὴν ποικίλην τὸ φανεροῦ μορίου ἠδὴ πάντος ἀνηνεγμένου, τὰ μὴ φαινόμενα τὰ ἐκατέρωθεν ἔτ' ἀναφέρεσθαι. καὶ οὕτω φθάνον καταφέρεσθαι τὸ μέσον, αὖθις συνεξαίρεσθαι τοῖς ἐκατέρωθεν. ὡς ἐπανέρχεσθαί τε καὶ πάλιν ἐκ δυτέρου τοῖς ἐξωθεν ἁπτομένοις. δῆλον οὖν ὅτι δίκροτος ὁ τοιοῦτος ἔσται, τάχει πλεονεκτῶν τὸ κλονώδους μόνον † ὅτι κατὰ μεγάλα μόρια τῆς ἀρτηρίας, τὴν ἀνωμαλίαν τῆς κινήσεως ἐκτήσατο. τὸ μὲν γὰρ ὑπερπίπτον τοῖς παλμώδεσιν ἅπαντος ὁμοίως κινουμένου, πλὴν ὅσα κλονεῖται. τῶν δ' ἐκατέρωθεν αὐτὸ διαφερόντων, ὁ δίκροτος γίνεται, τοῦ κλονώδους μόνου οὐδενὸς πλέον ὑπάρχοντος κρατύνεσθαι καὶ διασείεσθαι μικρὸν ἅπαντα τὰ μόρια, τὴν δὲ τοῦτο μεγάλοις μέρεσι διαφορὰν τῆς κινήσεως ὥσπερ ὁ δίκροτος οὐκ ἔχει. δῆλον δὲ ἐκ τῶν εἰρημένων ὡς ὁ δίκροτος, ἐὰν μὲν ὑπὸ δυσκρασίας γίνεται μεγάλης, καὶ σκληρότητι βραχείας τῆς οὐτω κινουμένης ἀρτηρίας, ἐὰν δ' ὑπὸ σκληρότητι μεγάλης μετὰ ἴσης δυσκρασίας, ἢ πάχους ἢ πλήθους χυμῶν τε καὶ σαρκῶν. ὁ μέντοι δεκαδίζων καλούμενος, κοινὸν μὲν ἔχει πρὸς τὸν δίκροτον, τὸ διὰ πλήθει, οὐτε κοινὸν δὲ τὴν αἰτίαν. οὐ γὰρ ἡ σκληρότητος τῶν ὀργάνων. ὅτε δυσκρασίας δὲ ἀνάγκης ἐφάπτεται, ἀλλ' ὅταν ἡ διώκμις ὅσον μὲν ἐφ' ἑαυτῇ σώζει τὸν ἴδιον φύσιν τόνον, ἰσχυρὸς δὲ τῆς ἴσης κινήσεως, ἤδη διὰ πλήθος ἄμετρον, ἢ διὰ ἐμφραξιν, ἢ θλῖψιν τῶν ὀργάνων, ἡσυχία τις ἴσως καὶ διακόπτῃ τὴν διαστολήν. δέοντος ἅρα τὸ δεύτερον μέρος αὐτῆς τὸ μετὰ τὴν ἡσυχίαν εὐρωστότερον φαίνεται τοῦ πρὸ τῆς ἡσυχίας. ἀθροίζασα γὰρ ὡς ἂν εἴποι τις ἑαυτὴν καὶ συλλέξασα, καὶ ῥώσασα καὶ ἀνακτησαμένη ἡ τέως νωθρυνομένη δύναμις, ὑπερπίπτεται σφοδρότερον, ἐκνικήσασά τε καὶ διωσαμένη τὰ λυποῦντα ἀπολύσασα. καὶ δὴ καὶ διὰ τοῦτο πολλάκις. ἢν δέ ποτε μὴ κατὰ τὴν διαστολὴν ὁρμὴν νικηθῇ, χείρων μὲν ἂν οὕτως εἴη τοῦ δεκαδίζοντος ὁ τοιοῦτος σφυγμὸς, ἀνώνυμος δὲ ὅτι. καί τοι τινὲς ἅπαντας τούτους, ὧν τὸ σωσεχὲς τῆς διαστολῆς ἡσυχία διακόπτῃ, δεκαδίζοντας καλοῦσιν. ἡμῖν δ' ὀνομάτων γε ὀλίγη μέλῃ, πλὴν ὅσα τοῦ σαφοῦς τῆς διδασκαλίας ἕνεκα, δεδήλωμένου τοῦ πράγματος ἤδη σαφῶς, ἐφ' ἕτερον εἶδος ἀνωμαλίας σφυγμῶν ἰτέον ὅτι, οὓς καλοῦσιν κυματώδεις ποτὲ μὲν σκωληκίζοντας. ἐδείχθη γὰρ ὃν καὶ πρὸ τούτων, ὅτι τοῦ ποσῷ μόνῳ διαφέρουσιν οἱ εἶδος ἄμφω διεκτημένοι. καὶ εἰσὶ διλονότι τῶν κατὰ διαφέροντα μόρια τῆς ἀρτηρίας ἐν μιᾷ διαστολῇ τὴν ἀνωμαλίαν ἐχόντων. αἰτίαι δ' αὐτῶν τῆς ὀχυέστεως, ἀρρωσία τῆς δυνάμεως, ἢ πλῆθος χυμῶν, ἢ μελαγχόλης ὀργάνων ἐχόντων. ὅταν μὲν γὰρ ἀκρῆς τῆς ἀτονούμενον εἰς τὰς κατὰ μέρος ἀρτηρίας ὁ τόνος, ἰσοδυνάμως ὅλον ἀφαίρειν ἀδύνατῃ τὸ ἀγγεῖον, ἐν τούτῳ τὰ μὲν ἐγγυτέρω τῆς ἀρχῆς τοῦ πρόσω τῆς ἀρτηρίας ἐν μιᾷ διαστολῇ τὴν ἀνωμαλίαν ἐχόντων. αἰτίαι δ' αὐτῶν τῆς ὀχυέστεως, ἀρρωσία τῆς δυνάμεως, ἢ πλῆθος χυμῶν, ἢ μελαγχόλης ὀργάνων ἐχόντων. ὅταν μὲν γὰρ ἀκρῆς τῆς ἀτονούμενον εἰς τὰς κατὰ μέρος ἀρτηρίας ὁ τόνος, ἰσοδυνάμως ὅλον ἀφαίρειν ἀδύνατῃ τὸ ἀγγεῖον, ἐν τούτῳ τὰ μὲν ἐγγυτέρω τῆς ἀρχῆς προτέρου ἄρχεται τῆς κινήσεως, τὸ προῤῥωτέρω δ' ὑστερον. εἰ μὲν οὖν ὁμαλῶς τὸ τοιοῦτον γίγνοιτο διὰ ὅλων τῶν ἀρτηριῶν, ἀεὶ τὸ προτέρου ἄρχεται μόριον, πρότερον φανεῖται κινούμενον, ὡς εἰ καὶ ῥέοντός τινος ἀκωλύτως διὰ αὐτῶν, ἤτοι πνεύματος, ἢ ὑγροῦ, οὗ σφυγμὸς ὧν, τελεῖσθαι συμβαίνει. καὶ τοῦτ' ἐρασίστρατος μὴ ἀεὶ γίνεσθαι φησὶ κατὰ τὴν δόμησιν τῆς φαινομένου. τῶν δ' ἄλλων οὐδεὶς μὴ ὅτι ἰατρῶν, ἀλλὰ μηδὲ τῶν φιλοσόφων, ἢ ἰδιωτῶν. ἅπασι γὰρ ὑπαρχῶς φαίνεται ἅπαντα τὰ μόρια † al ἐν τῷ
τῶν ἀρτηριῶν ὑπὸ † αὐτῷ χρόνῳ διαστελλόμενα. ἀσαφέστερος δὲ καὶ οὐ δὲ κατὰ φύσιν ἐστὶ, τὸ, τὰ μὲν ἐγγυτέρω τῆς καρδίας προτέρου φαινεσθαι κινούμενα, τὰ δ' ἀποτέρω, διδύτερα. οὐ μὴν ἤδη γε πως κυματώδεις, ἢ σκωληκίζων ὁ τοιοῦτος σφυγμὸς, ἀλλ' ὅταν αὐτῷ προσγένηται τὸ διὰ τῶν ἀρτηριῶν ῥεῖν φανταζόμενον, ἰσχεδαὶ πη καὶ μένειν καὶ ἡσυχάζειν δοκεῖν, εἶτ' αὖθις ῥεῖν καὶ πάλιν ἰσχεδαὶ, καὶ ὅπερ γίγνεσθαι διὰ ὅλης τῆς ἀρτηρίας, ὁ τοιοῦτος σφυγμὸς ἤτοι κυματώδης ἢ σκωληκίζων ὅτι. πόθεν γραφομένων γὰρ ἀεὶ τῶν κατὰ μέρος κινήσεων ἡσυχίας, τὴν οἷον κυμάτων διαδοχὴν, ἢ σκώληκος διερπόντος φαντασίαν γίνεσθαι συμβαίνει. εἰ μὲν οὖν ὑπὸ

πλήθους βαρύνοιτο, τοῦτ' ἴσχε ⸂ διακόπτει καὶ διαχίζει τὸν τόνον ᾧπερ ἂν ἦ πλεῖον ἠθροισμένων, καὶ οὕτω πολλαὶ διαστολαὶ δίκην κυμάτων, ἀλλήλας ἐκδεχόμεναι, καθ' ὅσον ἂν ὁ τόνος χιδῇ, ⸌ ἀκινησίας ᾠναῦθα ποιεῖ γραφούσης τὸ κῦμα. εἰ δὲ ⸂ χωρὶς ὑγρότητος ἡ δυνάμις αὐτὴ μόνη κάμνοι πᾶσαν ⸌ ἀθρόως ἀδυνατοῦσα διαστέλλειν ⸌ ἀρτηρίαν, ⸌ μόρια δὲ ὀργαζομένη ᾖττον, γένοιντ' ἂν ⸂ ὅτως οἷον κυμάτ῀ ἴνων ποιεῖ γραφὰς πολλὰς διαδεχομένων ἀλλήλας ᾧ διαστολῶν. τό γε μὴν διάφορον τούτων γε ᾧ σφυγμῶν καὶ ᾧ διὰ πλῆθος γινομένων, μέγεθός ἐστι. ⸂ διὰ ᾖττον σκωληκίζοντες μὲν οὖτοι διὰ τὴν μικρότητα, κυματώδεις δ' ἐκεῖνοι διὰ τὸ μέγεθος ὠνομάσθησαν. αἰτία δὲ τοῖς μὲν, ἡ ⸌ δυνάμεως ἀρρωστία. τοῖς δ' ἡ ποιὰ ⸌ ὑγρότητος πλεονεξία. ⸂ μὴν καὶ διὰ μελανότητα ᾧ ὀργάνων ἐλάττω γίνονται οἱ τοιοῦδε σφυγμοί, πᾶν ἁπλοῦν τὸ συμβαίνοντος ᾖττον τὰς μελανὰς ἢ νεαρὰς ῥᾳθύμους, ὡς ἀειρομένων ἀπ' ἄκρου, τὰ μὲν πόρρω τῶν μορίων, ⸂ μάλιστα τὰ πλησίον τ' λαβῆς συνεξαίρει. τὰ δ' ἐγγὺς ὀργαζομένων αὐτ῀ ἐπὶ μᾶλλον ταπεινὰ, καὶ ᾖττον κάτω. οὐ μὴν γ' ἔγωγε ταῖς σκληραῖς καὶ ξηραῖς ῥᾳθυμίαις φαίνεταί τι τοιοῦτον, ἀλλ' ὁμοτόνως ἅπασι καθ' ὅσον ἂν αὐτῆς λαμβάνως ἀφαίρειν ἐθέλοις, συνεξαίρεται. τοιοῦτον δέ τι συμπέπωκε καὶ ταῖς ἀρτηρίαις, ὅταν ὑγρότητι πολλῇ διάβροχοι γένωνται, οὐκ ἐπὶ γὰρ ἔχονται τοῦ ἀπὸ ⸌ ἀρχῆς τόνου ὁμοίως ἅπασι τοῖς μορίοις. ἀλλ' οἷον λυγιζόμεναι καὶ λικμώμεναι πολλαχόθεν διακόπτουσι, καὶ πῇ τὰ πολλὰ μὲν κυματώδεις, ἔσι δ' ὅτε καὶ σκωληκίζουσι. σὺν μὲν γὰρ ἐῤῥωμένῃ τῇ δυνάμει κυματώδης, μεγάλα γὰρ ἀφαίρειν οὕτω δύναται μόρια ᾧ ἀρτηριῶν, σὺν ἀῤῥωστοτέρᾳ δὲ σκωληκίζουσι, ἐκ μικροῦ δ' πλείονα διαστήματα ποιοῦντα κινουμένου τοῦ τόνου. ἀλλ' ὅλως ἀνάγκη ᾖττον ἀνώμαλόν τε ἄλλως καὶ πρόσπτωτον καὶ διαλείποντα γίνεσθαι, καθάπερ καὶ ὑπὸ τῶν ὑποκειόντων ἔχει. ἐφ' ὧν ἔτι μὲν αὐτέχοντος τοῦ τόνου, καθάπερ καὶ ἐν τοῖς πρὸ αὐᾧ λόγοις ἐφεξῆς εἰρήσεται, πλατὺς καὶ κυματώδης ὅδε, νικωμένου δὲ, πολυειδῶς ἀνώμαλος γίνεται. ἀλλ' ἐπεὶ ⸂ πρὸ τούτων αὐτάρκως εἴρηται, ᾧ μυούρων ἐφεξῆς μνημονεύσωμεν, ἀδρῶν ἡ σὺν σφυγμοὺς ὀργαζομένης δυνάμεως ἑπομένων. ὅταν γὰρ ὁ ἀπὸ τῆς καρδίας ὑπὸ τὰς κατὰ μόρος ἀρτηρίας διήκων τόνος, ἀεὶ καὶ μᾶλλον ἐν τοῖς πορρωτέρω μορίοις ἐκλύεται, μικροτέρας οὕτω καὶ ἀμυδροτέρας ἀναγκαῖον γίνεσθαι τὰς ἐν αὐτοῖς κινήσεις. ὡς οὖν ἐν τοῖς ἐγγυτέρω μορίοις ἡ ἀρχῆς εὑρήκῃναι τινες φασὶν ἐνίοτε τὰς ἐλαττους διήκεις; οὐκέτι γὰρ οἷόν τε λέγειν ὑπὸ τούτων, ὡς ὁ παρὰ ἡ ἀρχῆς τόνος, ἐν τοῖς ἐγγυτέρω μᾶλλον, ἢ ἐν τοῖς πορρωτέρω διαλύεται. ἐμοὶ μὲν δοκοῦσιν ἢ διὰ τὴν ἡ θέσεως τῶν ἀρτηριῶν ἀνωμαλίαν ὅτως φαντάζεσθαι, ἢ εἰ μὴ ὄντως ἀληθεύουσιν, εἰς δυσκρασίας ἀνωμαλίαν ἀναφέρειν χρὴ τῶν τοιούτων σφυγμῶν ἁπάντων τὴν γένεσιν, ἵν' ἡ παρὰ ἡ ἀρχῆς εἰς τὰς ἀρτηρίας ἐκτεταμένη δυνάμις, τοῖς μὲν εὐκράτοις αὐτῶν μορίοις εὔλογος βέλτιον ἢ χρωμένη, τοῖς δυσκράτοις δὲ χεῖρον. ὑπὸ γὰρ ἴσου τε καὶ ταυτοῦ τόνου, τὸ μὲν ὑγρότητί τε καὶ θερμότητι μετρίᾳ κεκραμένον ὄργανον, ἑτοιμότερον τε καὶ μᾶλλον κινεῖται. τὸ δ' αὐχμῶδες, ἢ ὑγρὸν ὑπερβαλόντως, ἢ ψυχρόν, ἀργότερόν τε καὶ ἧττον. ἆρ οὖν καὶ σὺ οἷον ὠθίζοντάς τε καὶ πολίζοντάς σφυγμοὺς ὠσάντως φυσιολογήσομεν. ἢ δυνατὸν μὲν ἴσως ποτὲ καὶ οὕτως γένεσθαι, πολλὰ μὴν ἐναργῶς ἐφάνησαν ἐμοὶ γοῦν διὰ ἑτέρας γιγνόμενοι πλοφάσεις. ὅταν μὲν γὰρ ἡ δυνάμις ἐῤῥωσος ᾖ, σώτηξις δὲ τῶν πολεικμένων ταῖς ἀρτηρίαις σωμάτων. καθ' ὅτ' ἂν αὐτῶν μάλις' ἐκτετηκὸς, καὶ διὰ ⸂ κουφότερον ᾖ, ἡ κίνησις ἀνακύψαι δυνηθῇ, κατὰ ⸂ μάλιστα καὶ τὸ μέγεθ῀ αὐτῆς ἐμφαίνεται. παραβαλλομένη γὰρ ἡ ἐν ζύτῳ διαστολὴ ταῖς ἑκατόρωθεν μικροτέραις οὔσαις, μύουρον κατ' ἄμφω τὰ μόρια τὴν κίνησιν ἀποφαίνει. ⸂ ᾖττον δ' ἐν ταῖς ἰσχυροτάταις δυνάμεσιν οὐκ ἐνδέχεται γένεσθαι, χρὴ γὰρ ἀκίνητον αὐτὴν εἶναι, καὶ μὴ φέρειν τὸ βάρος ᾧ ὧν, κειμένων σωμάτων, ἐν ἀνάπτυξιν ποιοῦσι ἡ ὑποχλίου ἡ ἐν ᾧ γυμνοτέρῳ μορίῳ διάστασις, οἷα τὰς ἐν ταῖς βεβαρημένοις. ὡς δ' ἡ παρὰ τὴν θέσιν ἡ ἀρτηρίας ἀνωμαλία γίνεται ᾧ σφυγμῶν; ⸂ ᾖττον γὰρ ἔτ' ἐνδέχεται ἔοικε ᾧ λόγῳ. ὡς δ' ἄλλως, ἢ ὥσπερ ἱπποκράτης ἔφη καθόλου πολὺ πάσης ἡμᾶς διδάσκων διαφορᾶς. οὐ γὰρ καὶ αἱ ἡ μήτρας ὡσάντως, καὶ αἱ ἡ ῥάχεως, καὶ ᾧ μυῶν γίνονται, τεινομένων εἰς ἐκεῖνα τὰ μόρια τῶν σωμάτων, εἰς ἅπερ καὶ διαφέρεται. ᾧ δ' εἶναι πολλὰς τὰς τεινούσας αἰτίας, δυσφώρατον τὸ καθόλου τοῖς πολλοῖς ᾧ ἀρχαίων ἰατρῶν ἐγένετο. καὶ γὰρ φλεγμονὰι καὶ σκίῤῥοι καὶ ἄρθρα καὶ τινων ἁπλῶν φυμάτων γένεσις, καὶ ὅλως ἅπαντες οἱ παρὰ φύσιν ὄγκοι τείνειν πρὸς ἑαυτοὺς δυνάμενοι τὰ συνεχῆ. ἤδη δὲ ⸂ σκληρότης ἀνωμάλης καὶ ψῦξις ἄμετρος, ὁμοίον τι πήξει δρῶσα, καὶ ἀσασμώδης σύνταξις, ὧν ἄλλοτ' ἄλλα διαῤῥέφει τὰς ἀρτηρίας. μάλιστα δὲ τὴν ἀνωμάλου δυσκρασίαν ἡγητέον διαῤῥέφειν. ἀλλ' ἐπεὶ ⸂ πρὸ τούτων εἴρηται τὰ εἰκότα πρόδηλα χρὴ τὸν περὶ ⸌ ἀσασμώδους σφυγμοῦ λόγον, ᾧ τὸ μὲν ὄνομα πρέπον, ἀπὸ τε ᾧ ἰδέας αὐτ῀ καὶ τὸ παθήματ῀ ὃ δηλοῖ πέφυκε. τείνεσθαι μὴ γὰρ ἐπ' ἄμφω τὰ πρόσω δόξεις τὴν ἀρτηρίαν, καὶ μικρὸν ὕστερον ἀσασμὸς τὸν ἀνθρώπου καταλαμβάνῃ. τί οὖν δὴ τὸ ἄπορον ᾠνταῦθα, καὶ τίνος ἕνεκα προβέβληται; εἰ μὲν ἡ καρδία καθάπερ ἀρτηριῶν, οὕτω καὶ νδύρων ὅθεν ἀρχὴ, οὐτ' ἄπορον οὐδὲν ⸂ μᾶλλον προβέβληται. εἰδ' ἄλλη μὲν ἀρχὴ νδύρων ἄλλη δ' ἀρτηριῶν, καὶ ταῖς μὲν σφυγμὸς ᾠργεια, ταῖς δ' ἄλλη σις τε ⸂ κίνησις ἐκούσιος, ὥσπερ οὐκ ἔσι ᾧ ᾠργειᾶν αὐτοῖς, οὐδὲ μία μετοσία, ὅτως ὁ δὲ τ῀ παθημάτων ἔσται τίς κοινωνία, ἢ κακῶς ᾖττον οἱ ψυδύμνοι λέγουσιν, ὅσοι γε δοκοῦσιν ἐκ ἓν σοῖσιν ὑπομιξίαν. ὁ γὰρ θεῖος ἐκεῖνος ἱπποκράτης, σύῤῥοια μία φησὶ, σύμπνοια μία, πάντα πᾶσι συμπαθέα, φύσις κοινή. ἢ γὰρ ἂν εἰ μὴ τοῦτ' ἦν, λύοιτο οὕτως ἂν καὶ ἐκ ᾧ ἑνὸς ἅπαν. νυνὶ δὲ καρδία μὲν ἀρτηρίας ἐγκεφάλῳ ἐκπέμπῃ δεσμὸν ᾧ κοινωνίας, νδῦρα δ' ἐγκέφαλος καρδίᾳ, καὶ εἰ μὴ μεγάλα, τό γοῦν ἐκ τοῦ λόγου πρόσταγμα διαπέλλειν δυνάμενα. οὕτω δὲ καὶ ταῖς ἧττ῀ μορί῀ ἀρτηρίαις αἱ παρὰ ᾧ νδύρων ἴνες εἰς κοινωνίαν ἔχουσι, διὰ ὧν ἐκ ὀργῶν μόνων ἀλλὰ καὶ παθημάτων ἀλλήλοις μεταδιδάσι. ⸂ οὐδὲν ἐπὶ θαυμάσιον, εἰ ἓν ᾧ νδρώδες γένους ἅπαντος ἐνουμένου ταῖς ἀρτηρίαις, ἡ κοινωνία τοῦ παθήματος ἐμφαίνεται. ᾧ γε κατὰ μέρ῀ ἀκφύσεων ἀλλήλαις ὑπομιγνυμένων. ἀλλὰ γ' ἐπεὶ καὶ τὰ πρὸ ἀσασμώδους εἴρηται σφυγμοῦ, τὸ λοιπὸν ἐπὶ πρόδηλον

δεῖτον

σθετέον ἡμῖν ἐστὶν, εἰς τὴν περὶ τῶν ἀνωμαλίων ἁπάντων φυσιολογίαν. λείπεται δ' ὡς οἶμαι πῶς ὑψηλὸς, καὶ
ταπεινοὶ, καὶ πλατεῖς, καὶ στενοὶ, καὶ μακροὶ, καὶ βραχεῖς γίνονται σφυγμοί. πλεῖστοι γὰρ δὴ οὗτοι, καὶ μάλι-
στα ποικίλλουσι τὰς ἀνωμαλίας πάσας τάς τε καθ' ἕνα σφυγμὸν, καὶ πολὺ δὴ μᾶλλον τὰς ἐν ἀθροίσματι.
συμβαίνει δήτι τοιοῦτον, ἐν τῷ διαστέλλεσθαι τὰς ἀρτηρίας, ἐπί τε τοῖς ὑγιαίνουσι ἅπασιν καὶ τοῖς πλείστοις
τῶν νοσούντων τῇ ἄνω περιφερείας αὐτῆς μᾶλλον αἰσθανόμεθα κινουμένης, ἢ τῶν ἐν τοῖς πλαγίοις μερῶν. ἡ
μὲν γὰρ ἐγγυτέρω τῇ ἁφῆς ἡμῶν ἐστὶ, καὶ δι' ἐλαττόνων ὁμιλεῖ σωμάτων, τὰ δ' ἑκατέρωθεν αὐτῆς αὐτά τε
πλέον ἄπεστι, καὶ πλείω περιβέβληται τὰ διὰ μέσου σώματα. καὶ τοίνυν αὐτὸς ὁ κατὰ φύσιν σφυγμὸς, ἂν
ἀκριβῶς ἐξετάζῃ τις ὑψηλότερος ἐστὶν, ἀφελειπομένης μὲν ἀεὶ τῇ εἰς τὸ πλάτος ἐν αὐτῷ κινήσεως, πλεονεκτού-
σης δὲ τῇ εἰς ὕψος, ἀλλ' ἐπεὶ μέτρον οὗτος ἡμῖν καὶ κανὼν ἁπάντων τῶν ἄλλων, οὔθ' ὑψηλὸν, οὔτε στενὸν ὀνο-
μάζομεν αὐτὸν, ἀλλ' ὥσπερ οὖν πρέπει καὶ δίκαιον ἐστὶν, σύμμετρόν τε ὥσπερ μέσον ἁπασῶν τῶν ὑπερβολῶν.
εἰθισμένοι δὲ τούτῳ καὶ συντεθραμμένοι, καὶ πολλάκις εὑρίσκοντες αὐτὸν οὐκ ἐπὶ τῶν ὑγιαινόντων μόνων,
ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῶν νοσούντων, ῥᾳδίως γνωρίζομεν ὡς ἀφελειπομένους, ἢ ὑπερβάλλοντας αὐτὸν, καθ' ἣν τινα
οὖν τῶν διαστάσεων. καὶ γάρ τοι καὶ ὁ μακρὸς καὶ ὁ βραχὺς, ὡς πρὸς ὥσπερ λέγονται. καὶ ὅστις μὴ εἴθισται τῷ
δὲ, οὐκ ὅπως ὑψηλοῦ καὶ ταπεινοῦ καὶ πλατέος καὶ στενοῦ γένοιτ' ἂν ἀκριβὴς γνώμων, ἀλλ' οὐδὲ μακροῦ καὶ
βραχέος. ὡς οὖν ἄνθρωπόν τινα πάντῃ σύμμετρον εἶναι φαμὲν, οὐ τῇ προχείρῳ κατὰ τὴν αἴσθησιν ἰσότητι,
τὸ μῆκος τῷ πλάτει καὶ βάθει παραβάλλοντες, ἀλλὰ τῇ κατὰ δύναμιν, οὐδεὶς γὰρ οὕτως εὑρεθείη βραχὺς ὡς
ἀφελείπεσθαι τὸ μῆκος τοῦ πλάτους. οὕτω καὶ σφυγμὸν σύμμετρον ὀνομάζομεν, τὴν κατὰ φύσιν ἀναλογίαν
τε καὶ συμμετρίαν, κανόνα τῇ ἰσότητος, οὐ τὴν αἴσθησιν ποιούμενοι. πάντως δὲ ἐν αὐτῷ τὸ μὲν μῆκος ὑπερέχει
τοῦ βάθους, ὥσπερ δ' αὖ τοῦ πλάτους. αὐτὴν μὲν γὰρ εἰ νοήσαιμεν καθ' αὐτὴν τῇ ἀρτηρίαν γυμνὴν ἁπάντων τῶν
περικειμένων σωμάτων, ἴσον ἔσται τὸ πλάτος τῷ βάθει. μᾶλλον δ' οὐδ' εἰπεῖν ἕξομεν ἐπί γε τῆς τοιαύτης, τουτὶ
μὲν εἶναι τὸ πλάτος, τουτὶ δὲ βάθος, ἀλλ' ὥσπερ ὅμοιον ἑαυτῷ πάντῃ τὸ σῶμα κυκλοτερὲς ἀκριβῶς ὑπάρχει,
οὕτω καὶ τῶν διαστημάτων, οὐ δὲ μία διαφορά. τεθείσης μέντοι κατά τινος ἑτέρου σώματος αὐτὸς, κάτω μὲν ἂν
ἤδη λέγοιτο καθ' ὧν στερίζεται μορίων, ἄνω δὲ τὸ κατ' ἄντικρυ. τὸ δ' ἐν τῷ μέσῳ τῶν διαστημάτων κάτωθεν
μὲν ἄνω, νοοῦσιν ὕψος. ἄνωθεν δὲ κάτω, βάθος. ἔνθα δ' ὕψος καὶ πλάτος, ἐνταῦθα θάτερον τῶν διαστημάτων
βάθος καὶ πλάτος. εἰ δὲ μὴ μόνον στερίζοιτο κατά τινος, ἀλλὰ κἀκ τῶν πλαγίων αὐτῶν, καὶ προσέτι τῶν ἄνω περι-
λαμβάνοι τινὰ σώματα, παντί που δῆλον, ὡς τὰ δι' ἐλαττόνων σκεπασμάτων ἡμῖν ὁμιλοῦντα μόρια, σαφε-
στέραν ἐνδείξετε τῇ κίνησιν, ἤπερ τὰ διὰ πλειόνων. ἀλλάμην ὧν γε ἐστὶν ἀρτηριῶν ἡ θέσις ὑπὸ τῷ δέρματι, τοι-
αῦτε δ' εἰσὶν ὧν ἐφαπτόμεθα, ὡς σφυγμοὺς διαγινώσκοντες, τούτων τὸ μὲν ἄνω διὰ μόνου τοῦ δέρματος ἡμῖν
ὁμιλεῖ, τὰ δ' ἑκατέρωθεν εἰς ὅσον ἀφχωρεῖ πρὸς τὸ πλάγιον εἰς τοσοῦτο διὰ μακροτέρου τε τοῦ διαστήματος, πλεό-
νων τε τῶν ἐν τῷ μέσῳ σωμάτων. καὶ διὰ ταύτην τὴν ἀνάγκην ὑψηλότερος μὲν ἀεὶ πᾶς σφυγμὸς ἐστὶν ὁ κατὰ φύ-
σιν, εἰ παραβάλλοις ἀλλήλοις τὰ διαστήματα. λέγεται δὲ σύμμετρος καὶ κανὼν τῶν ἄλλων ὁμοίως τῷ Πολυκλεί-
του κανόνι. ὡς γὰρ ἐκείνῳ παραβάλλοντες ὡς ἄλλους ἀνδριάντας, ἀδροὺς, ἢ ἰσχνοὺς, ἢ πλατεῖς, ἢ στενοὺς, ἢ τι τῶν ἄλ-
λων ἀμετριῶν ὄνομα προσαγορεύομεν, οὕτω καὶ ὡς σφυγμοὺς τῷ κατὰ φύσιν ἀντεξετάζοντες, ὑψηλοὺς, ἢ τα-
πεινοὺς, ἢ πλατεῖς, ἢ στενοὺς, ἢ μακροὺς, ἢ βραχεῖς, ἢ ἀδροὺς, ἢ ἰσχνοὺς, ἢ μεγάλους, ἢ μικροὺς ὀνομάζομεν. τίνες οὖν
αἰτίαι τῇ γενέσεως αὐτῶν; ὥσπερ γὰρ εἰπεῖν προὔκειτο. πρόχειρον μὲν ἦν ἤτοι δυσκρασίαν ἀνώμαλον αἰτιᾶσθαι τῶν
ὀργάνων, ἢ διαστροφὴν ἐν τῇ θέσει. δέδεικται γὰρ ὅπως ἐν ταῖς τοιαύταις διαθέσεσιν αἱ κινήσεις ἀνώμαλοι
φαίνονται. ἀλλ' ἐγὼ ὡς μὲν ὑψηλοὺς ἔν τε τοῖς θυμοῖς καὶ πρὸς τῶν κρίσεων εὑρίσκω γινομένους, ὡς δὲ πλατεῖς
τοὐπίπαν ἐπὶ ταῖς κριτικαῖς ἐκκρίσεσιν. οὐκ ἔτι δὲ δύναμαι δυσκρασίαν ὀργάνων ἢ διαστροφὴν θέσεως αἰ-
τιάσασθαι μόνας, γένοιτο γὰρ ἄν ποτε καὶ διὰ τί τούτων, ἀλλ' αἱ πλεῖσαι διαθέσεις ἐφ' ὧν οἱ τοιοῦτοι φαίνοντε
σφυγμοὶ τῶν εἰρημένων αἰτίων ἐκτὸς εἰσίν. ὅτε γὰρ ἀνωμαλία κράσεως, ἤγουν εἰς τοσοῦτο τῇ φύσιν ὑπαλλάτ-
τουσα τῶν ὀργάνων, ὡς ἀνωμάλους ἐργάσασθαι ὡς σφυγμοὺς, οὔθ' ἡ τῆς θέσεως ἐξαλλαγὴ δύναι τ' ἂν συστῆναι πο-
τὲ χωρὶς μεγάλης βλάβης, ἢ χρόνου μακροῦ, ὧν οὐδὲν ὅτε τοῖς θυμουμένοις, ὅτε τοῖς ἤδη κεκριμένοις, ὅτε τοῖς ὅσον
οὐδέπω κριθησομένοις ὑπάρχει. ἀλλ' ἔστι τὸ γινόμενον ἐπ' αὐτῶν, τοιοῦτο. μείζονα τὸν σφυγμὸν ἐργάζεται τοῖς
θυμουμένοις τε καὶ κριθησομένοις. οὐμὴν ὅσον γε μεῖζον τι γίγνεται, τοσοῦτον καὶ φαίνεται. τῇ μὲν γὰρ εἰς
ὕψος κινήσει τε καὶ διαστολῇ τῇ ἀρτηρίας ὅσον προσέρχεται φαίνεται πᾶν, τῇ δ' εἰς τὸ πλάγιον, † τὸ πλεῖστον ἀ-
φανίζεται, κατὰ τὸν αὐτὸν οἶμαι λόγον, καθ' ὃν καὶ τοῖς ἄνευ περιστάσεως τινὸς ὑγιαίνουσιν, ἀεὶ πλεονεκτεῖν
ἐδείκνυτο ἡ εἰς ὕψος κίνησις. μεμνημένοι τοιγαροῦν τῇ τότε καταστάσεως τῶν σφυγμῶν οὓς συμμέτρους ὀνο-
μάζομεν, εἶτα νῦν εὑρίσκοντες ἱκανὸν μὲν εἰς ὕψος, οὐχ ἱκανὸν δ' εἰς πλάτος, ἀλλ' ἤτοι παντάπασιν ὀλίγον,
ἢ οὐδὲν ὅλως ὧν δεδωκεῖαν τὴν κίνησιν, εὐλόγως ὑψηλοὺς ὀνομάζομεν ὡς τοιούτους σφυγμοὺς, εἰ μέν τι καὶ τῷ
πλάτει σαφὲς πρὸς ἐγένετο, μεγάλους ἅμα καὶ ὑψηλοὺς καλοῦντες. εἰ δ' οὐδὲν ὅλως αἰσθητὸν ὑψηλοὺς μόνον
εἰ δ' εἰς ἄμφω μὲν ηὐξήθησαν ὕψος τε καὶ πλάτος, οὐκ ἀξιόλογος δ' ἡ τοῦ ὕψους εἴη παρὰ τὸ πλάτος, ὑπεροχὴ,
μεγάλους μόνον ὡς τοιούτους ὀνομάζομεν. ὅταν γὰρ ἐν ταυτῷ λόγῳ τὸ προσαυξόμενον ὕψος ὑπερέχει τοῦ πλά-
τους, ὦ καὶ τῷ κατὰ φύσιν ὑπερέχει, τὴν αὐτὴν ἰδέαν τῷ συμμέτρῳ κληθέν τι διασώζειν ἀνάγκη τὸν νῦν γι-
νόμενον. οὐκ οὖν ὑψηλὸς, ὥσπερ οὐδ' ἐκεῖνος, ἀλλὰ μείζων μόνον αὐτοῦ φαίνετε. τῶν γὰρ ταυτὸν εἶδος διασωζόν-
των, οὐκ ἐνδέχεται τὸν μὲν σύμμετρον, τὸν δ' ὑψηλὸν καλεῖν. ἀλλ' εἴπερ πάντῃ κατὰ τῇ αὐτὴν ἀναλογίαν
ὁ ἕτερος ηὐξήθη, μείζονα μόνον. καὶ γὰρ οὖν καὶ περὶ τοῦ μήκους ὡσαύτως ἔχει. κατὰ μὲν γὰρ τὴν αὐτὴν ἀναλο-
γίαν καὶ ὥσπερ συναυξανόμενον τῷ βάθει τε καὶ τῷ πλάτει, τὸν ὅλον σφυγμὸν, ὡς ἤδη λέλεκται μείζονα
φαίνεσθαι ποιεῖ. οὔκουν ἴσων ἁπλῶς δεῖ τῶν ἐπαυξανομένων ἐν τοῖς τρισὶ διαστήμασι κινήσεων, ἀλλ' ἀνα-
λόγος ἴσων, ἵν' ὁ σφυγμὸς μείζων γένηται. τοῖς οὖν εἰθισμένοις τῇ τοῦ κατὰ φύσιν ἀναλογίᾳ ῥᾳδίως τὸ

† αἱ πλάτος

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 106 sur 494

προσιόν, ὅσον ἔξω τοῦ λόγου γνωρίζεται. καὶ τοιαῦται μὲν εἰσιν αἱ γνώσεις τῶν προκειμένων σφυγμῶν· δεῖ δ' ἂν εἰς τὰς αἰτίας ἐλθεῖν, δι' ἃς ἡ σώζεσθαι τὴν ψυχικὴν ἀναλογίαν ἐπ' αὐτῶν, ἢ διαφθείρεσθαι προσήκει. σώζεται μὲν οὖν ὅταν μήτε μεγάλη τοῦ ἡλικὸν φύσιν εἰς πολυσαρκίαν, ἢ λεπτότητα ἢ ἕξεως γένηται μεταβολή, ἀλλὰ μηδὲ ἔρρωτος ἄμετρος, ἢ ὑγρότης, ἢ τῆς ἀνάγκης μεγάλης ἐχάτης διαχολῆς. φθείρεται δὲ καὶ συγχέεται διά τε τούτων παρόν, οἷον αὐτίκα, τὰ μὲν ἄλλα πάντα καλῶς ἐχέτω μεγάλων δ' οὕτως ἡ δυνάμις ἐπηγέσθω ποιήσασθαι διαχολήν, ὡς μὴ χωρεῖσθαι τὸν ὄγκον αὐτὸ ὑπὸ τῶν περιεχουσῶν τὰς ἀρτηρίας χωρῶν. ἀνάγκη γὰρ ἐν τῇ τοιαύτῃ καταστάσει τὸν σφυγμὸν ὑψηλὸν φαντάζεσθαι, καὶν μηδὲν τῶν ἄλλων ἔχῃς μεμφήσασθαι. ἄχρι γὰρ ἂν εἰς τοσοῦτον ἄρηται μέγεθος ἡ διαχολὴ τῆς ἀρτηρίας, ὡς μηδέπω συνοχωρεῖσθαι μηδαμοῦ, τὴν ἡλικὴν φύσιν ἐν τοῖς πρώτοις καταστήμασι ἀναλογίαν ἀσώζει. συνοχωρηθεῖσα δὲ τοῦτον τὸν κατ' ἐκείνην διάστασιν ἀφείλεν, οἷον ἔτυχε κωλυθεῖσα τὸ πρόσω. διὰ ταῦτα τοῖς θυμουμένοις, καὶν ἄμετρον ἔχωσι τὸ ἕξις, ὁ σφυγμὸς ὑψηλὸς γίνεται. τὸ γὰρ τῆς διαχολῆς ἐχάτως ἄμετρον, οὐδ' ἡ τοιαύτη περίφυξις ἕξις ἀλύπως ἀνέχεσθαι, ἀλλ' ἠδέως θλίβεται κάτωθεν τε ἰσχυρῶν πλαγίων ἡ ἀρτηρία. μόνον δ' ὅσον γυμνὸν αὐτῆς ὑπὸ τοῦ θώρακος, τῷ θώρακι ἅπασαν ἐκδέχεται, ὅταν δ' ἐν τοῖς ἄλλοις μὲν ἅπασιν ἡ διαχολὴ λωλυθῇ, τὸ δ' ἄνω μόνον αὐτῆς ἀπαραπόδιστον φυλαχθῇ, πλεονεκτεῖν ἀνάγκη τῶν ἄλλων, τῷ κατ' ἐκεῖνο κίνησιν. ὅπερ ἦν οὐδὲν ἄλλο, ἢ ὑψηλὸς σφυγμός. ἐπεὶ δὲ τοῖς θ' ὑγιαίνουσιν ἅπασι καὶ τῶν νοσούντων τοῖς πλείστοις ταῖς μεγίσταις διαχολαῖς τῶν ὠμῶν πολῖται ἀρτηριῶν ὧν ἀπομέδα, τὰ μὲν ἄλλα πάντα μόρια θλίβεται τε καὶ συνοχωρεῖται, καὶ κωλύει τὰς καθ' αὐτὰ κινήσεις, τὰ δ' εἰς ὕψος ἀνέχοντα μόρια πάλαι ἐλαφρότερα τε καὶ ἀπαραπόδιστον ὑπὸ διέχεται τῶν διαχολῶν, διὰ ταῦτα καὶ τοῖς ἰατροῖς τετήρηται τε καὶ γέγραπται τῶν θυμουμένων σφυγμοὺς ὑψηλοὺς. ἢ γὰρ δὴ εἶδον τὸ παράπαν, ἢ ἀμελῶς εἶδον, ἢ ταῦτα οἰκεῖον ἡγούμενον ἑκάστου τῶν παθῶν σφυγμόν, οὗ ἐν συνεφοδεύοντα αὐτοῖς ἑώρων πλειάκις. εἰσὶ δ' οἱ καὶ σιωπῶσιν ἑκόντες τὸ παράπαν, ὅταν ἀπορῶσι τῆς αἰτίας, ἀλλὰ τοῦτο μὲν ἕνεκα καὶν μεμάθητό τις αὐτοῖς, τῶν ἄλλων ἁπάντων συγγνώμην νείμας. μόνα γὰρ οὕτως ἄξια γινώσκεσθαι, σιωπηθήσεται. χρὴ δὲ τὸν ἀληθείας ἐραστὴν ἅπαν ἀκριβῶς τὸ φανὲν ἐκδιηγεῖσθαι καὶν ἄχρηστ' ἀπίας. τί δ' ἂν τὸ φαινόμενον ὄφελος; πολλοῖς τῶν ἐχνῶν ἐν οὐ πάνυ τῶν διὰμιν δυρώσων οἱ σφυγμοὶ θυμουμένοις, μεγάλοι μέν, οὐκέτι δὲ καὶ ὑψηλοὶ φαίνονται. τῆς γοῦν καὶ ἡ τοῦδε αἰτίας οὐδὲ γὰρ οὐδὲ πόῤῥω που τῶν ἐξ ἀρχῆς ἐστικειμένων ἔοικεν ὑπάρχειν, εἴ γε δὴ τῷ ῥώμῃ ἐν διαμέτρῳ τυγχάνειν ἐλέγομεν εἶναι δεῖν ἐν τοῖς ὑψηλοῖς σφυγμοῖς, ὡς δυνάσθαι μὲν ὀργάσασθαι μεγίστην διαχολήν, μὴ χωρεῖσθαι δὲ ὑπὸ τῶν περιεχουσῶν τὰς ἀρτηρίας χωρῶν. εἰ γὰρ ἦν, παντὶ που δῆλον ὡς ἐν ταῖς προειρημέναις διαθέσεσιν, οὐκ ἐγχωρεῖ γίνεσθαι τὸν σφυγμὸν ὑψηλόν, μήτε τῆς δυνάμεως ὀλιγωτούσης καὶ τῶν περὶ τὰς ἀρτηρίας χωρῶν εὐρυτάτων ἐν τῇ ἐκτήσει γεγενημένων. ἐπεὶ δὲ καὶ ἦν θάτερον ἢ κατὰ τὴν προδηλίαν εὑρεῖν, δῆλον οἶμαι σοὶ αὐτῷ καὶ τὸ τῶν πλατέων γεγράφθαι σφυγμῶν. ὁπόταν γὰρ ἀπολείπηταί πως ἡ δυνάμις τῆς κατὰ φύσιν εὐρωστίας, ὀλίγιστος δ' ἀξιόλογος ἦ χωρῶν, πρόσεστι δὲ τι βάρος ἐκ τῶν ἄνωθεν μορῶν ταῖς ἀρτηρίαις, πλατυτέρου τοιοῦτον σφυγμὸς φαίνεται τῷ συμμέτρῳ παραβαλλόμενον. τὸ δὲ βάρος ὅπερ τὸ προσγινόμενον, πολλάκις μὲν ἡ τοῦ ὁρμητοῦ ὀλιγοστής, ὥσπερ ὑπὸ τῶν γερόντων ἔχει, καὶ τῶν ἰσχνῶν μὲν, οὐ μὴν τῶν κατεξηραμένων γε τῇ ἕξει, ἐν οἷς οὐ γύμνους εἰσὶ οἱ μεσεμβολοὶ προσφάτως. πολλάκις δὲ δι' ὑγρότητα, καὶ μᾶλλον ὅταν αὐτὰ τὰ σώματα τῶν ἀρτηριῶν γεγήρακται διάβροχα, καθάπερ ἐν τοῖς ὑδρωπικοῖς. καταῤῥεῖ γὰρ αὐτῶν τὰ ἐπ' ἄκρου τοῦ ὕψους τεταγμένα μόρια, καὶ φορεῖται κάτω, τὰ μὲν εἰς αὐτὴν τῶν ἀρτηριῶν τὴν κοιλότητα, τὰ δ' εἰς τὰ πλάγια. τοσοῦτον οὖν ἀνάγκη ἐστὶν εἰς ὕψος αὔξεσθαι κωλύεσθαι τὸν σφυγμὸν, ὅσον ὑπερβύκη κάτω τὸ νᾶμα τῆς ἀρτηρίας. καὶ δὴ καὶ πλεονεκτεῖν ἐνίοτε ἀνάγκαιον ἤδη τὸ πλάτος, ἐκ τε τῶν εἰς τὰ πλάγια παραρεόντων τῆς ἀρτηρίας μορῶν θλιβόντων τε καὶ διὰ ταῦτα πλατυνόντων τὰ κάτω, κἄξ ὧν αὖ τὸ ὕψος ἐφθανε μεκολούεσθαι. ἥκει δ' οἶμαι καὶ θάτερον αὐτῶν τὸν σφυγμὸν ἀφαιρῶν πλατὺν ἢ μειοῦν τὸ ὕψος, ἢ αὐξῆσαν τὸ πλάτος. ἐπεὶ δ' ἄμφω συνέπεσε, διὰ τοῦτ' ἀναγκαῖος καὶ ἀξιόλογος ἐν ταῖς τοιαύταις διαθέσεσιν ἡ πλατύτης ἐμφαίνεται. πῶς οὖν ὁ μακρὸς καλούμενος γίνεται σφυγμός; εὑρίσκεται γάρ πως τοῖς μὲν τεθαρσηκόσι διακτύλοις ἡ κίνησις ὑπὸ πίπτουσα, σχεδὸν μέν τοι καὶ ἀμαυρὰ εἰς τοσοῦτον ὡς χορδῆς ἔμφασιν εἶναι λεπτῆς, ἢ καὶ τοῦτο χαλεπὸν οὐδὲν ἐξευρεῖν ἐξ αὐτῶν ὧν εἴπομεν ὁρμωμένοις. εἴτε γὰρ οἷόν ἐχνῆς τινὸς χορδῆς, εἴτε οἷον τριχὸς ἡ προσβολὴ φαίνοιτο, σκληρότης ἐξ αὐτοῦ τούτου μεγάλη τῆς ἐμφαινομένης τοῦ χιτῶνος τῶν ἀρτηριῶν. ἀλλ' οὐ μόνη. οὕτω μὲν γὰρ ἂν σκληρὸς ἁπλῶς ἦν ὁ σφυγμός. ἐπεὶ δὲ καὶ σφοδρὸς καὶ τεταμένος δεῖν, ἀναγκαῖον ἀῤῥωστοτέραν εἶναι τὴν δυνάμιν, ἢ ὥστε διαπεῖναι βιαίως δυναμένην ὑπὸ σκληρότητος ὀργάνου. τί δ' οὖν εἰ τοῦτ' ἔστιν ἀληθές, οὐχὶ καὶ βραχὺς σύστασις ὁ τοιοῦτος γίνεται σφυγμός; ἢ καὶ τούτου τὴν αἰτίαν εὑρήσομεν, ἀναμνήσαντες τὰς διαθέσεις ἐφ' ὧν οἱ τοιοῦτον γίνονται σφυγμοί. τίνες δ' αἱ διαθέσεις; ἡ μὲν ἕξις τοῦ σώματος λεπτή, πόῤῥωτάτω δὲ ξηροτέρου πως τὸ ὁρμα. ἔπειτ' οὖν τὸ χαλαρὸν ἅμα καὶ παχὺ κατακρύπτει πολὺ τῆς κινήσεως. τὸ λεπτὸν καὶ τεταμένον ἀκριβῶς ἅπαν διασώζει. καὶ δῆλον ἤδη γέγονεν, ὡς χρὴ συνελθεῖν λεπτότητα μὲν ὅλης τῆς ἕξεως, ξηρότητα δὲ τοῦ ὁρμήματος, σκληρότητα δὲ τοῦ ὀργάνου, ἀῤῥωστίαν δὲ τῆς δυνάμεως, ἀλλ' ὀλιγίστην. ἄσφυκτος γὰρ ἂν ὅτως ἦν ὁ ἄνθρωπος, ὁ μακρόσφυκτος. ὁ δ' ὅλως γε εἰς ἀναθυτὸν ἀέρα κίνησιν, ἢ παντελῶς ἐκλελυμένη δυνάμις, μὴ ὅτι τὸ σκληρὸν ἀγγεῖον, ἀλλ' ὅδε τὸ μαλακόν. ὁ μὴν δὴ ὅτως μακρὸς σφυγμὸς ἦν ἐξ ὀχλώδους πως ἀναγορεύοιτ', λεπτὸς δ' αὐτῷ ἐχνὸς, ὄνομα, τὸ γε δὴ ὅπλως νῦ κυρίως μακρὸς, ὦ μὴ συνεπινοεῖτ' ἑτέρων δύο διαστάσεων τὸ πάχος, ἤτοι διὰ λεπτότητα σώματος, ἢ δι' οἰκεῖον μέγεθος ἀρτηλέτας τοιοῦτος. ὁ δὲ δὴ βραχὺς, ὅταν καθ' ἓν ὁποιονοῦν μόριον μικρὰ ἡ ἀρτηρία μόνῳ τῷ ὁρμήματι σκέπηται. τὸ δ' ἐναντίωθεν ἐκείνου πᾶν αὖθις ἀθρόως εἰς τὸ βάθος, δύνῃ. τὸ γὰρ ἀνάγκη ὑπὸ πολῖται μόριον αὐτῆς τὸ ὑπὸ τοῦ ὁρμήματος, σαφῆ τὴν κίνησιν ἅπασαν ἐν δείκνυσθαι, τὰ δ' ἐν

τοῦ βάθους,

τοῦ βάθει, πολλῶν ἐπιπροσθούντων σωμάτων καταχεύηται. ὅσον δὲ φύσει μὲν πολλοῖς ὑπάρχει, κατὰ διαθέσεις μέν τοι νοσώδεις ὀλίγοις, ὅταν ἐν τῇ διαθέσει διαφορή τις τῆς ἀρτηρίας γένηται, καὶ μικρὸν μὲν ὠφανὲς αὐτῆς μόριον, τὰ δ' ἄλλα πάντα πῶς τὸ βάθος ἔσω καταπαθῆ. ἔστι δὲ καὶ ὁ τοιοῦτος σφυγμὸς τῶν κατ' ὀξυχυμίαν λεγομένων βραχέων, ἐπεὶ τό γ' ἰδιον ὄνομα καὶ τοδὲ παχὺς καὶ ἀσθμός. ὁ δ' ἁπλῶς βραχύς, ἢ πολυσαρκίας ἢ μικρότητος ἕνεκόν ἐστιν ἄρτι μοι χρειὼν ἦν περὶ τῶν ἁπάντων ἤδη τὴν ἀνωμαλίαν ὀργαζομένων αἰτίων, εἰ γάρ τι τῶν παραλέλειπται μικρόν, ὀφεῖλον ἂν εἰκαλέπτου ἕνεκα τῶν εἰρημένων ἀναδύεσθαι. περὶ δὲ τῶν ἀπάντων τε καὶ τεταγμένων ἤδη ῥητέον. ἐπεὶ τοίνυν ἀνώμαλοι φαίνονται εἶναι οἱ τοιοῦτοι σφυγμοί, καθάπερ καὶ ἐν τοῖς πρὸ διαφορᾶς αὐτῶν δεδήλωται, διαλλάττουσι δέ, τοῦ μὴ ἐν πολλοῖς τισὶ διασώζειν τὴν ἰσότητα, τοῦ δὲ φαίνεσθαι συνεχέως, ἐν κοινῷ μὲν πάντων αὐτῶν ἐν βραχεῖ πρόδηλα γενήσεται. ὡς τῶν αἰτίας ἥτις ἂν ἑκάστου τὴν ἀνωμαλίαν εἰργάζηται, ἐσκεμμένης μὲν ἐν τοῖς τεταγμένοις, ἀσκέπτου δ' ἐν τοῖς ἀτάκτοις ὅσοις. καὶ μὲν δὴ καὶ τὸ φύσεως εἶπερ τι ἄλλο καὶ ἡ τάξις οἰκεῖον, ὥσπερ ὂν κἀκ ὁμολόγης. ἐὰν δὲ θάτερον αὐτῶν συγχυθῇ, μικροτέραν ἐνδέκνυται τὴν βλάβην, ἐὰν δ' ἄμφω, μείζονα, συγχεῖται δ' ἄμφω μὲν ἐν τοῖς ἀτάκτοις. θάτερον δ' ἐν τοῖς τεταγμένοις μέν, ἀνωμάλοις δὲ δηλονότι. τὰ δ' ἐν ταῖς τῶν ῥυθμῶν ἀλλαγαῖς ἄπτα. ταῦτα γὰρ ὑπόλοιπα διελθεῖν, οὐ χαλεπῶς ἂν οὐδ' αὐτά τις εὑρίσκοι τῶν ἐξ ἀρχῆς ἐχόμενος. ἔστιν γὰρ ὀρθῶς ἡμῖν ἀκριβεσθῆναι, κἂν μὲν τὰς διαστολὰς τῶν ἀρτηριῶν ἑλκεσθαί πως ἀδρώδεις οὐσίας, κατὰ δὲ τὰς συστολὰς ἐκκενοῦσθαι τὸ πνευματῶδες, κἀ οἷον καπνώδες ἢ ἐκ τῶν χυμῶν συγκαύσεως, ἀναγκαῖον ἔσται. ἢ μὲν τοῦ διαστέλλεσθαι χρείας ἐπαγούσης, μείζω τε καὶ θᾶττον γίνεσθαι τὴν διαστολήν, ἢ δὲ τοῦ συστέλλεσθαι τὴν συστολήν. ταῦτ' ἄρα καὶ τῶν ἡλικιῶν ἐν αἷς μὲν πλείστη ἀπάνη χυμῶν, αὗται δ' εἰσὶν αἱ μέχρι τῆς ἀκμῆς, ἐν ταύταις μὲν ὀλίγον ἀπολείπεται ἡ διαστολὴ τῆς συστολῆς. ἐν αἷς δ' ἐλαχίστη, ὅσον δ' ἐν ταῖς πρεσβυτικαῖς γίνεται, παρὰ πολὺ πλείων ἐν τοῦτ' ὂ ἡ συστολῆς ὀξὺ χρόνος τοῦ τῆς διαστολῆς. εἰ γάρ τοι καθ' ὅλον τὸ σῶμα διαιτῶνται, ἢ συστολῆς τῶν ἀρτηριῶν ὄργον ὀξύ. ἐν μὲν γὰρ ταῖς διαστολαῖς ἕλκουσιν εἰς ἑαυτάς, ὥσπερ δὴ καὶ τἄλλων ἁπάντων σωμάτων, ὅταν καὶ διὰ τῶν εἰς τὸ διάρμα πεφυκυιῶν. οὕτω ἐκκενοῦται πτιλωικῶν ἐκ τοῦ σώματος, ἀλλ' ἔσω μᾶλλον πάντως ἕλκει. ἐν δ' αὖ ταῖς ταῖς συστολαῖς ἐμπαλιν, ἐκκένωται μέν, ἕλκεται δ' οὐδέν. ὅτι δ' ἐν αἷς ἡλικίαις οὐκ εἰς τὸ πρέφεσθαι μόνον, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ αὔξεσθαι κατεργάζεται τοὺς χυμούς ἡ φύσις, ἐν ταύταις ἀνάγκη καὶ τὰ περιττώματα πλείω γίνεσθαι, πρόδηλον ὄτιν. ἀναλογεῖ γὰρ ἀεὶ τοῦ ποσῶ τῶν κατεργαζομένων χυμῶν, τὸ ποσὸν ὅτι τῶν περιττωμάτων. ἐνθα δ' ἂν πλείστη κατεργασία, πλεῖστον ἐνταῦθα καὶ τὸ περίττωμα. ἐνθα δ' ἂν πλεῖστον περίττωμα συνεχῶς τε ἅμα οὕτω καὶ πολλῆς ἐσῆ ἡ ἐκκένωσις, ὥσπερ οἶμαι καὶ ἐν τοῖς καὶ τὴν γαστέρα τε καὶ τὴν κύστιν ἔχει περιττώματα, ἀλλὰ τὰς μὲν τούτων ἐκκενώσεις ταῖς ἀναδύσεσι διαγινώσκομεν, τὰς δὲ τῶν ἐν ταῖς ἀρτηρίαις ὁ λόγος ἀναδύεσθαι. καὶ οὐκ οἶδ' ἔτης, ἢ οὐ καὶ δῆλα ἡ ἐκτὸς ὑφανείας ὁμολογήσει κινεῖσθαι τὰς ἀρτηρίας, ἢ ὃ καθ' ὃν εἴπομεν τρόπον. ἀρκέσθητι δ' εἰς ὅσον ἐχρῆν ἐνθεῖν ἐν τῷ περὶ χρείας σφυγμῶν. εἰς δὲ τὸν παρόντα λόγον ἀρκεῖ καὶ τὰ νῦν εἰρημένα.

ΓΑΛΗΝΟΥ ΠΕΡΙ ΑΙΤΙΩΝ

ΣΦΥΓΜΩΝ. ΒΙΒΛΙΟΝ γ'.

Τὰς μὲν ἀπὸ τῶν πρώτων τε καὶ κυριωτάτων αἰτίων ἀλλοιώσεις τῶν σφυγμῶν, ὁ πρόσθεν λόγος αὐτάρκως ἐξηγήσατο, τὰς δ' ἀπὸ τῶν ἄλλων ἁπάντων, ὅσαι μὴ δι' ἑαυτῶν αἴτιαι κρύπτουσιν, ἀλλὰ τοῦ τὰ πρῶτα τρέπειν ἄπτα σφυγμῶν λέγεται, νῦν ἐπέξιμεν. ἐπεὶ δὲ τούτων τὰ μὲν, ὅτι παρὰ φύσιν, τὰ δὲ, κατὰ φύσιν, τὰ δ' ἐν τοῦ μεταξὺ τούτων ἅ δὴ καὶ οὐ φύσει καλοῦσι. σύλλογον ἀπὸ τῶν κατὰ φύσιν ἀρξασθαι, καὶ τάξιν γε τὴν αὐτὴν ὑφηγεῖσθαι τοῦ λόγου, ὥσπερ ἰσὰν τοῦ τοῖς εἰσαγομένοις γεγραμμένῳ πεποιήμεθα, τά τε γὰρ ἄλλα, καὶ γήμοιτ' ἂν ἐξήγησις ἅμα τῶν ὀρθῶς ἐν αὐτῷ λεγομένων, ἐνδείξεις τε τῶν ὀλόγως παραλελειμμένων. παραλέλειπται μὲν δὲ τὰ μὲν ὅλως, τὰ δ' ἐν τοῦ μὴ διωρῆσθαι. πᾶν γὰρ ὅσον ἔμελλεν ἀσαφὲς ἔσεσθαι τοῖς ἀρχομένοις τῆς θεωρίας, ἐδόκει χρῆναι παραλιπεῖν. παραλέλειπται δ' οὐχ ἧκιστα καὶ ὁ τῆς αὐτίας λογισμός. ἄμεινον γὰρ ἦν, τοῖς εἰσαγομένοις ἐπ' αὐτῶν τῶν ὀργάνων γυμνάζεσθαι πρότερον) ἐμπειρικῶς, ἔπειθ' ὕστερον ἅπαντα ἐκδιδαχθῆναι τοῦ λόγου τὴν ὀσίαν τῶν πραγμάτων. ὡς πάνυ γεγυμνασμένοις αὐτοῖς καὶ μανθάνειν οἷόν τε λῴττον ἂν εἶεν λόγοις διαμενοῦσιν, ἥδε ἡ πραγματεία συγκειται, διὰ μὴ τῶν πρότερον δυοῖν ὑπομνημάτων, εἰς ὅσον αὐτάρκουν, ὥσπερ τῶν συγκεκριμένων ὀνομαζομένων αἰτίων διαλεχθεῖσα, διὰ δ' αὐτῶν λοιπῶν δυοῖν, εἰς ὅσον αὐτάρκουν ὥσπερ τῶν συγκεκριμένων ὀνομαζομένων αἰτίων διαλεχθεῖσα, διὰ δ' αὐτῶν λοιπῶν δυοῖν, εἰς ὅσον αὐτάρκουν,

οὐ σφυγμούς. ἐφ' ἑκάτερα γὰρ ἐν τοῖς ἔμπροσθεν λόγοις, ὡς πολλάκις διὰ μέγας σφυγμὸς ἅμα μὲν θερμότερον τὸ ἄρτηριῶδες τοῦ φλεβώδους, διὰ τοῦτο καὶ μείζους ἔχει τοὺς σφυγμούς. καὶ εἰ πολλῷ θερμότερον πολλῷ μείζους. ἀλλὰ μὴν καὶ θερμότερον, καὶ πολλῷ θερμότερον διὰ τοῦτο, ὥστε καὶ μείζους καὶ πολλῷ μείζους ἔχει τοὺς σφυγμούς. ἀλλ' ὅτι μὲν θερμότερον, ἔκ τε τῶν περὶ τροφῆς ἡμῖν ἤδη γεγραμμένων, καὶ τῶν ἐπὶ πρότερον τοῖς παλαιοῖς ἠρημένων, αὐτάρκως ἀποδέδεικται. ὅτι δὲ καὶ πολλῷ, τοῦτ' οὐκέτι οὔτε ἡμεῖς, οὔτε ἄλλος τις ἀπέδειξε. νῦν οὖν ἀποδεικνύω, ἢ οὐδέπω τοῦτο ὁ σύμπας λόγος. πρῶτον μὲν ἀναμνησθῆναι χρὴ τοῦ προκειμένου τῇ λέξει, καὶ πᾶσαν αὐτὴν ἀναγνῶναι καθ' ἕκαστον ὄνομα προσέχοντα τὸν νοῦν. τί γάρ φησιν, ἄνδρες μὲν ὄντων γυναικῶν ὡς ἐπίπαν μείζονα πολλῷ τὸν σφυγμὸν ἔχουσι. τί δ' ἦν τοῦτ' ὄφελος, τὸ ἐπίπαν ἐπιμελῶς χρὴ διασκέψασθαι. οὐ γὰρ δή μάτην γε πρόσκειται, ἀλλ' ἔστιν ἢ αὐτὸ τὸ πᾶν κῦρος τοῦ λόγου. τοῦ γὰρ μήτε ἐξ ἀρχῆς οὕτως ὡσαύτως ἅπαντας ἡμᾶς διακρᾶσαι, μήτ' ὕστερον σύμασι, μήτε διαίτῃσι ὁμοίαις διαχρῆσθαι, τὸ καθόλου τῆς ἀκριβείας διαφθείρεται, διαμάχης ποτὲ γυναικὸς εὑρεθῆναι, μὴ ὅτι πολλῷ μικρότερον, ἀλλὰ μὴ δὲ μικρὸν ὅλως, μὴ δὲ ἴσον, ἀλλὰ καὶ σαφῶς μείζονα τινῶν ἀνδρῶν ἔχουσης τὸν σφυγμόν. ἀνδρὸς γὰρ μοι νοεῖ φλεγματικώτερον φύσει, ψυχρά δ' ἂν ἦδε κρᾶσις ἐν θερμῇ, παραβαλλομένη γυναικὶ χολωδεστέρᾳ φύσει, τοιάδε ἐστὶ θερμοτέρα τε καὶ ξηροτέρα. ἀρκείτω δὲ μὴ τοῦτο μόνον, ἀλλ' ὁ μὲν, τὴν πόσιν. ἡ δὲ, τῶν ἀγυιτόπου ἐποικείτω, καὶ σιτοτροφείσθω μὲν καὶ ἀργείτω, καὶ διατριβέσθω κατὰ τὸν διαιταν ὁ ἀνήρ. θερμαινέτω δ' ἡ γυνή, καὶ γυμναζέσθω πολλά, καὶ μετρίως διαιτάσθω. μείζων ὁ τοιοῦτος γυναικὸς, ἢ ὁ τ' ἀνδρὸς ἔσται σφυγμός. ἀλλ' ἐὰν ἐν τῇ φύσει διαιτώμενον ἑκάτερον φυλάξῃς, καὶ τὴν οἰκείαν κρᾶσιν ἐξ ἀρχῆς διακραμένων, ἐνίοτε χωρίω καὶ τούτῳ χρώμενον, οὐ μείζων μόνον, ἀλλὰ καὶ πολὺ μείζων, ὁ τοῦ πιοῦτου ἀνδρὸς σφυγμὸς γένοιτ' ἄν. ὅσον μὲν γὰρ ὑπὸ τῇ φυσικῇ κράσει μείζων ἁπλῶς, οὐ μὴν πολλῷ μείζων γένοιτ' ἄν. ἐπεὶ δὲ τὸ ἀπὸ τῶν οἰκείων ὠφελημάτων ἑκατέρῳ προσέρχεται διάφορον, ἡ μὲν γὰρ ἀταλαίπωρον, ὁ δὲ, ἐν πόνοις πλείοσι διαιτᾶται, πολὺ δή τι θερμότερος ὁ ἀνὴρ οὕτω γίνεται καὶ διὰ τοῦτ' οὐ σφυγμοὺς πολλῷ μείζους ἴσχει τῆς γυναικός. προσκείσθω δέ, τὸ ἐπίπαν, ἐν τῇ ῥήσει τῶν ὑφειμένων οἷον κέντρον τι διεγεῖρον τε καὶ παροξῦνον ὑπὸ τῆς ὀργυιᾶς ἅπασιν τὸ πραγματικὸν τῆς φύσεως. θυμοὺς γὰρ ἡ περὶ τὴν φύσιν ἐν ἀνδράσι καὶ γυναιξὶ διαφορὰς γνωσόμενοί τε, καὶ πᾶν ὠφελήσουσί τε, τὸ μὴ πάντα ζῶα γένος ἄρρεν ὡς ἰσχυρότερον θεῖναι τοῦ θήλεος. μὴ ὡς ἅμα μὴ θηλάζειν, τὸ κύειν τε μὴ θηλάζειν. μὴ ὅλως ἐκβέβηκεν τὰ γένη τὰ μὴ φύσιν. τῷ δ' ἄρρενι, τό τε βοηθεῖν ἐκπορίζειν αὐτοῖς καὶ ὑπερμαχεῖν ὑπὲρ ἁπάντων ἐπιτεθυμηκότος, ἐξ ὧν εἶχεν τὴν μὲν ὡς ἄρρενος ἀεὶ πρὸς θῆλυ διαφοράν, μείζονας ἁπλῶς οὖν σφυγμοὺς ὀργαζομένην, τὴν δ' ὡς ἀνδρὸς πρὸς γυναῖκα πολλῷ μείζονας. ὅταν δὲ μὴ σφοδροτέρος μὲν ἁπλῶς ὅσον ὑπὸ τῇ φύσει τοῦ ἄρρενος σφυγμὸς, πολὺ μὴν τοι σφοδροτέρος τοῦ τῶν ἀνδρῶν παρὰ τὰς γυναῖκας, ὅτι τοῖς μὲν αὐξάνεσθαι τὸν φυσικὸν τόνον ἐν τοῖς πόνοις ἀνάγκη, ταῖς δ' ἀργούσαις, ἐκλύεσθαι. εἰ δὲ καὶ μηδὲν τούτων αὐτός τις ἐξ ὀδύρει σαφῶς, ἀλλ' εἰς ὑπόνοιάν γε αὐτῶν ἀφίκοιτ' ἂν ζητῶν, ἢ τοὐλάχιστόν γε οἷον σλίψῃς ὧν ὑπὸ νύμφῃ μὲν εὑρεῖν, οὐδέπω δ' εὕρηκεν, ὑπὸ τὴν δι' ἄρσεν διωάμενον ἀφικόμενος, τάχιστά τε ἂν οὕτω μάθοι, καὶ μάλιστα μνημονεύσειεν. ἀλλὰ ταῦτα μὲν οὕτως ἡ δὲ ῥώμη τῶν διωάμεως ἡ τοῖς ἄρρεσι ὑπάρχει, δῆλον ἔστι καὶ αὐτὴ τοῖς σφυγμοῖς μεγέθους. ὡς οὐ μόνον διὰ τὸ θηλυδὲς τῆς θερμασίας, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν ῥώμην, οἱ τῶν ἀρρένων σφυγμοὶ μείζους γίνονται. διέσεικται γὰρ οὖν καὶ τοῦτ' ἐν τῷ πρώτῳ λόγῳ, τὸ τοῖς δύρώσεις διωαμένοις τοὺς μεγάλους σφυγμοὺς οἰκείους ὑπάρχειν. ἆρ' οὖν τούτῳ μόνον ἀνδρὸς γυναικὸς εἰς σφυγμῶν ἀτίας διαλλάττουσιν; ἢ καὶ τὸ ποσὸν τῆς ἕξεως τοῦ σώματος τοῖς ἑκατέροις πάμπολυ προσήκοντα. τοῖς μὲν γὰρ ὅλον σῶμα δύπνοόν τε καὶ πεπαρὸν, καὶ ἀπόρριπτον, καὶ ἄθλιπτον. ταῖς δὲ τἀναντία, σφὰς μὲν αἱ μεταξὺ τῶν ἀγγείων χῶραι, πιμελῆς αὐτῆς καὶ σαρκὸς μαλακῆς, καὶ τινων φλεγματωδῶν πόρων πεπληρωμάτων καταλαμβανόντων, πυκνόν τε τὸ καὶ δύπνοον τὸ σῶμα, καὶ τίνες συσάσεις πολλαχόθι τοῦ σώματος ἀργῶν τῇ παχείᾳ καὶ ἀπέπτῳ ὑγρῶν, ὑφ' ὧν ἀπάντων θλίβεσθαί τε καὶ σφοχωρεῖσθαι τὰς ἀρτηρίας αὐτῶν ἀναγκαῖον, ὅσας καὶ φύσει πολὺ τοῖς ὄγκοις ἐλάττους. ὥστε πάντα πάντοθεν εἰς μικρότητα σφυγμῶν αὐτοῖς παρασκευάσασθαι τὴν ἕξιν. ὧν δὲ μόνον εἰς τὸ μεγέθος ἴδιον ἔχουσαν τὴν μαλακότητα τοῦ ὀργάνου, οὐδὲν δεῖ ἀπὸ ταύτης ὀνίνασθαι. πρῶτον μὲν ὅτι πλέον τε τῇ ἰσχυροτέρᾳ τὰ τῆς μικρότητος ἄτοπα γίνεται δεύτερον δ' ὅτι πολλὴ μὲν ἡ παρὰ ἐκείνοις διαφορὰ τῶν ἀνδρῶν πρὸς τὰς γυναῖκας. ἐλαχίστη δ' ἡ διὰ τὴν μαλακότητα τοῦ ὀργάνου. οὐ γὰρ οὕτω ξηρότερον λέγεται τὸ τῶν ἀνδρῶν σῶμα, τοῖς τῶν γυναικῶν παραβαλλόμενον, ὡς ἂν εἰ τύχοι λίθου τις εἴη πηλοῦ ξηρότερος. οὐδ' ἂν εὕροις ἐν αὐτοῖς τοῖς χιτῶσι τῶν ἀρτηριῶν πολλῷ τῷ ὑποροχλῷ, ἀλλὰ καὶ τὸ τῶν ἀνδρῶν ὄργανον, οὕτως ἔχει κατασκευῇ ὡς δύπειθες εἶναι πρὸς τὴν ἐνέργειαν. εἰ δὲ καὶ μεγάλη τις ἦν ὑποροχὴ, καὶ πολλῷ τὸ ἐν γυναικὸς ὄργανον ὑπῆρχε μαλακώτερον, αὐτὸ δὴ τοῦτο μικροτέρους ἂν ἐργάσατο τοὺς σφυγμούς. ἐνθα μὲν γὰρ οὐδὲν δεῖ τὸ βαρυῶσαι, ἢ θλίβειν, ἢ σφοχωρεῖν, ἐνταῦθα τὸ μαλακώτερον ὄργανον, διὰ τὴν εὐστοτέραν εἰς μεγέθος διαστολῆς. ἔνθα δ', ὡς ἐμπροσθεν διὰ τῆς γυναικείας ἕξεως ἐρρήθη, τὰ θλίβοντα καὶ βαρύοντα καὶ σφοχωροῦντα πολλὰ, ἐνταῦθα τὸ μαλακώτερον ὄργανον ἀφυέστερον εἰς τὴν διαστολὴν, ὡς ἂν ῥᾷον ὑπὸ πάντων τῶν λυπούντων νικώμενον. ὅτι μὲν τοι ταῦτα πάντα πρὸς τῶν ἄκρως μὴ κατασκευασμένων σωμάτων, οἰκείως δὲ ταῖς κατασκευαῖς διαιτωμένων λέγεται, δῆλον μὲν, διὰ ἓξ ὧν ἤδη προειρήκαμεν. ὁ μέντοι σύμπας καὶ τέλεος ὑπὲρ αὐτῶν λόγος ὁ μετὰ ἀποδείξεως προαιρούμενος, ἐν τῷ δι' ὅλου τόπῳ τῆς τῶν σφυγμῶν διαγνώσεως γεγράπται. ὅσα τε διακείνλω τὴν πραγματείαν ἀναγνωστέον ὄντα τοῖς ὀρθῶς μέλλουσι μετιέναι τὰ περὶ τοῦ σφυγμοῦ. καὶ μέν τι καὶ περὶ τοῦ ταχέως σφυγμοῦ διὰ τοῦ τρίτου τῶν ὑπομνημάτων ἐκείνων ἀποδέδεικται, πλείονα ἁμαρτάνουσιν οἱ πλείστοι τῶν ἰατρῶν εἰς τὴν διάγνωσιν αὐτῶν, τὸν βραχύχρονον, ὄντος καὶ ταχὺ εἶναι νομίζοντες. ἀμέλει καὶ τὸ περὶ γυναικὸς σφυγμοῦ, ἕνεκα γάρτοι τῶν νῦν προκειμένων, ἐμνημόνευσα τῶν ἐν ἐκείνοις ἀποδεδειγμένων, ἵνα

νῦς ταχὺ

νῶς ταχὺν εἶναι νομίζουσιν. ὁ δ' ἐστὶ μὲν θάττον, οὐ μὴν ἀξιολόγῳ γε τινὶ καὶ μεγάλῃ διαφορᾷ τοῦ τῶν ἀῤῥένων ὑπερέχει. τὸ μὲν οὖν ἀληθὲς οὗτος καὶ γέγραπται καλῶς τοῖς εἰσαγομένοις, βραχεῖ βραδύτερος ὁ τῶν ἀνδρῶν εἶναι σφυγμὸς τοῦ τῶν γυναικῶν. οὐ μὴν ἡ γ' αἰτία πρόσκειται καθάπερ οὐδ' ἄλλῳ τινὶ τῶν ἐκεῖ γεγραμμένων. ἀλλὰ νῦν εἰρήσεται. ὅσον μὲν ὑπὸ τοῦ καὶ τὴν δύναμιν ἀῤῥωστοτέραν εἶναι καὶ τὴν θερμασίαν ἐλάττονα τὴν τῶν γυναικῶν, ἐχρῆν καὶ τὸν σφυγμὸν εἶναι βραδύτερον, ἀμφοτέροις γὰρ τοῖς εἰρημένοις αἰτίοις οἰκεῖος ὁ τοιοῦτος ἐδείχθη. ἀλλὰ ἐπεὶ πολλῷ μικρότερός ἐστι, καὶ διὰ οὗτος καὶ τὸ τῆς χρείας οὐχ ἱκανῶς πληροῦται, προστίθησιν ὅσον δύναται τοῦ τάχει. οὗτος γὰρ ὁ πρῶτος λόγος ἔδειξεν ἀναγκαῖον ὑπάρχειν, καὶ ὅστις οὐ μέμνητο τῶν ἐν ἐκείνῳ γεγραμμένων, μάτην καὶ τούτοις ἐντυγχάνει. εἰ μὲν οὖν τὸ προσιὸν τοῦ τάχους τοσοῦτον ἦν, ὡς αὐτάρκως ἅπασαν τὴν χρείαν πληροῦν, οὐδὲν ἂν ἔδει πυκνότητος. ἐπεὶ δὲ πολλῷ μὲν ἀπολείπει τῆς χρείας ἡ ἐνέργεια διὰ τὴν μικρότητα τῆς διαστολῆς, βραχὺ δ' ἐπωφελεῖται διὰ τὸ τάχος, ἀναγκαῖον ἤδη πυκνὸν ἀξιολόγως γενέσθαι τὸν σφυγμόν. καὶ γὰρ καὶ οὗτος διὰ τοῦ πρώτου διέδεικται λόγου. γυναῖκες μὲν οὖν ἀνδρῶν, οὕτω διαφέρουσι τοῖς σφυγμοῖς, τὸ δ' ἄῤῥεν βρέφος τοῦ θήλεος ἀνάλογον μὲν, οὐ μὴν πάντη γε ὡσαύτως, ἀλλ' ὡς ἔμπροσθεν εἴπομεν. ἁπλῶς γὰρ μείζονα καὶ σφοδρότερον καὶ ἀραιότερον, οὐκέτι δὲ καὶ πολλῷ τὸν σφυγμὸν ἔχει τὸ ἄῤῥεν τοῦ θήλεως περὶ μὲν δὴ τούτων ἀρκεῖ καὶ ταῦτα. μεταβῶμεν δ' ὑπὸ τὴν ἑξῆς ῥῆσιν περὶ τῆς κατὰ τὴν κράσιν διαφορᾶς διδάσκουσαν. Οἱ δὲ φύσει θερμοὶ, μείζονα μὲν καὶ ὠκύτερον καὶ πυκνότερον πολλῷ. σφοδρότερον δὲ οὐ πολλῷ.

Καὶ οὗτος ὁ λόγος ἐν ἑαυτῷ περιέχει ζήτημα μέγιστον, ᾧ μὴ δ' ὑπεβάλλειν τὶς δύναται τὴν διάνοιαν τῶν εἰσαγομένων, εἰ μὴ πάνυ συνετὸς ὑπάρχει. τῶν γὰρ φύσει θερμῶν, οὗτος μὲν ὑγρὸς εἶναι λέγουσι, οὗτος δὲ ξηρούς, ἐχρῆν οὖν οὐχ ἁπλῶς εἰρῆσθαι τῶν φύσει θερμῶν οὗτος σφυγμούς. ἀλλὰ πρότερον μὲν τῶν μετὰ ὑγρότητος, δεύτερον δὲ τῶν μετὰ ξηρότητος. οὐ γὰρ δὴ πάντες οἱ θερμοὶ φύσει οὗτος αὐτοὺς ἔχουσιν σφυγμούς, ἀλλὰ καὶ τρίτοι τινὲς εἰσὶν, εὔκρατοι μὲν, ὅσον ἐφ' ὑγρότητι, καὶ ξηρότητι, δύσκρατοι δ' ὅσον ὑπὸ θερμότητι. καὶ ὡς οὐκ ὀρθῶς αὐτοὺς παρεῖδον, ὅσοι πρὸ ἡμῶν διείλοντο τὰς κράσεις ἀπεδέδεικται διὰ τῶν γραφέντων ἡμῖν περὶ κράσεων ὑπομνημάτων. τούτους δὴ καλεῖν ἔθος ἐστὶ θερμοὺς οὗτος τῶν τεττάρων δυνάμεων, μίαν μόνην ταύτην ὑπὲρ τὰς ἄλλας ἔχοντας οὗτοι τοίνην εἰς ὅσον θερμότεροι τῶν εὐκράτων εἰσὶν, εἰς τοσοῦτον καὶ μείζονας καὶ ὠκυτέρους καὶ πυκνοτέρους ἔχουσι οὗτος σφυγμούς. καὶ ἡ αἰτία πρόδηλος τοῖς μεμνημένοις τῶν ἐν τοῦ πρώτου βιβλίου γεγραμμένων. ἀλλὰ διατί σφοδροτέρους οὐ πολλῷ οὗτος τοιούτους εἴπομεν σφυγμούς; καί τοι γ' ἐν τοῦ πρώτου λόγου τῆσδε τῆς πραγματείας ἀπροῦντες, εἰ δύναται γενέσθαι σφοδρότερος ὁ σφυγμὸς, ἄνευ τοῦ κατὰ τὴν δύναμιν εἰς ῥώμην ὠφεληθῆναι. ὅτι τοῖς εἰσαγομένοις οἱ τοιοῦτοι πάντες σφυγμοὶ σφοδρότεροι φαίνονται. παράκειται γάρ πως ὁ ταχὺς ἅμα καὶ μέγας σφυγμὸς, κατά γε τὴν ἀδιάρθρωτον φαντασίαν τοῦ σφοδρῷ ὥστε καί τινες καὶ αὐτῶν τὰ συγγράμματα καταλελοιπότων ἡμῖν ἰατρῶν, οὐδ' ἄλλων τινὰ σφοδρὸν ἔφασαν εἶναι σφυγμὸν, ἢ τὸν ἐκ μεγέθους τε καὶ τάχους συνθέτον, οὔκουν ἐχρῆν τοῖς εἰσαγομένοις κινεῖν τηλικαῦτα ζητήματα. συμφέρει γὰρ αὐτοῖς ὑπὸ πολλῶν τὸ ἀδιόριστον τε καὶ συγκεχυμένον μᾶλλον τοῦ διηρθρωμένου, ὅταν γε βαθείας οὗτος δέηται θεορίας, καὶ λόγων μακρῶν, καὶ χρόνου πολλοῦ. ἀλλ' ἡμεῖς ἐν τῷ πρώτῳ λόγῳ τῆς δὲ τῆς πραγματείας, αὐτάρκως περὶ τούτου διειλεγμένοι, μέλλοντες δὲ κἂν τοῖς ἑξῆς, ὅταν ὁ περὶ τῶν ῥυθμῶν ἀφίκηται λόγος, αὖθις ἐρεῖν τι, κατὰ μὲν τὸ παρὸν ἐνταυθοὶ καταπαύσομεν τὴν ἐξήγησιν. ἑτέραν δ' ἤδη λέξιν προχειριούμεθα. Οἱ δ' ἰσχνότεροι μείζονα μὲν καὶ ἀραιότερον πολλῷ, σφοδρότερον δ' ὀλίγῳ.

Γάλιν ἐνταῦθα οὗτος ἰσχνοτέρους ἀκουστέον ἄνευ τινὸς ἄλλης διαθέσεως. εἰ γὰρ ἤ τοι τῆς κράσεως ὑπαλλαγείσης, ἢ τῆς δυνάμεως, ἢ διὰ τι πάθος ἰσχνότερος γένοιτο, συνθέτος ἡ τροπὴ τῶν σφυγμῶν ἔσται, καὶ οὐκ ἔτι διὰ μόνην τὴν ἰσχνότητα. ἰσχνότης οὖν αὐτὴ μόνη κατὰ τὸν ἑαυτῆς λόγον, εὐρυτέρας μὲν τὰς χώρας τῶν ἀρτηριῶν ἐργαζομένη κουφότερα δὲ τὰ ὑπεκείμενα σώματα, μέγεθος ἱκανὸν προσδίδωσι τοῖς σφυγμοῖς. ἔνθα δ' ἂν ἴσης τῆς χρείας μενούσης αὐξάνεται τὸ μέγεθος, ἀραιοτέρους ἐνταῦθα ἀναγκαῖον γίνεσθαι οὗτος σφυγμούς, εἰς τοσοῦτον εἰς ὅσον καὶ μείζονας. μείζους δ' ἦσαν πολλῷ, γένοιτ' ἂν οὖν οὕτω καὶ ἀραιότεροι πολλῷ. σφοδρότεροι δὲ τοσοῦτον φανοῦνται, ὅσῳ διὰ λεπτοτέρων ὁμιλοῦσι τοῖς ἁπτομένοις σωμάτων. οὔκουν τοῦ προσκτᾶσθαι τινὰ τόνον, ἀλλὰ τοῦ μᾶλλον ὃν ἔχουσιν ἐνδείκνυσθαι, τοιοῦτοι φαίνονται. περὶ δὲ τάχους καὶ βραδυτῆτος, οὐδὲν ὑπὲρ αὐτῶν εἴρηται, οὐδὲν γὰρ οὐδέτερον τούτων ἐκ τῆς ἰσχνότητος προσλαμβάνουσιν, ἀλλ' ὡσαύτως ἔχουσι τοῖς βραχυτέροις, ὅταν καὶ ῥώμης καὶ χρείας αὐτοῖς ὡσαύτως ἔχωσιν. ἑξῆς δὲ περὶ τῶν ἡλικιῶν ὧδέ πως γέγραπται. Τρέπονται δὲ κατὰ μὲν τὰς ἡλικίας ὧδέ πως. ὁ μὲν τοῦ νεογενοῦς παιδίου πυκνότατος. ὁ δὲ τοῦ γέροντος ἀραιότατος. οἱ δ' ἐν τοῦ μεταξὺ πάντες, ἀνάλογον. ἐφ' ὅσον ἂν ἢ παιδίου ἢ γέροντος ἐγγύτεροι τυγχάνουσιν ὄντες. ὡσαύτως δὲ τάχιστος μὲν ὁ τοῦ παιδὸς. βραδύτατος δ' ὁ τοῦ γέροντος. οἱ δὲ τῶν ἄλλων ἡλικιῶν ἐν τοῦ μεταξὺ. πολλῷ δὲ μείζον ἡ κατὰ τὴν ἀραιότητα διαφορὰ γέροντος πρὸς παιδίον, τῆς κατὰ τάχος. ἐν δὲ τῇ κατὰ σφοδρότητα καὶ μέγεθος διαφορᾷ, μέγιστος μὲν ὡς ἐν ἡλικίαις ὁ τῶν ἀκμαζόντων. μικρότατος δὲ ὁ τῶν γερόντων. μέσος δὲ βραχεῖ μείζων ὁ τῶν παιδίων. καὶ σφοδρότατος μὲν, ὁ τῶν ἀκμαζόντων. ἀμυδρότατος δὲ ὁ τῶν γερόντων. μέσος δ' αὐτῶν ὁ τῶν παιδίων. Ὅτι πυκνότης καὶ ἀραιότης σφυγμῶν κατὰ διττὸν νοεῖται τρόπον, ἑτέρως μὲν ὑπὸ τῶν καὶ τῆς συστολῆς αἰσθάνεσθαι λεγόντων, ἑτέρως δ' οἷς ἀναίσθητος αὕτη, σαφέστερον μὲν ἐν τοῖς περὶ τῆς διαφορᾶς τῶν σφυγμῶν εἴρηται λόγοις. οὐ μὴν ἀλλὰ, καὶ ἐν αὐτῷ τούτῳ τοῦ βιβλίου τοῦ τοῖς εἰσαγομένοις γεγραμμένω δεδήλωται, καὶ ἠξιοῦμεν γε αὐτοῦ ὡς ἐπ' ἀναισθήτῳ πρότερον γυμνάσασθαι τῆς συστολῆς. ἔστι μὲν οὖν ἀκριβέστερόν τε ἅμα καὶ μακρῷ χρησιμώτερον, ἐν τοῦ τῶν ἠρεμιῶν ποσῷ συνίστασθαι νομίζειν οὗτος τὸ γένος τῶν σφυγμῶν, οὕτω γὰρ ἡμῖν καὶ τὰ κατὰ οὗτος ῥυθμοὺς εἰς ἀκριβῆ διάγνωσιν ἀφίξεται. ἀλλ' ἐπεὶ τοὐπίπαν αἱ διαθέσεις αἱ πυκνὸν, ἢ ἀραιὸν ἐργαζόμεναι τὸν σφυγμὸν, ἑκατέραις αὐτῶν ταῖς αἱρέσεσι τοιοῦτον φαίνεσθαι ποιοῦσιν, εἴη ἂν καὶ ὁ τῆς αἰτίας λογι

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 110 sur 494

σμὸς κοινὸς ἀμφοῖν. ἀλλ' ἄμεινον αὐτὸν ὑπὲρ τὸ ἀληθέστερον ἀνάγοντας, κατ' ἐκεῖνο προϊέναι τοῦ λόγου, τοῦ γε νῦν δὴ προκειμένης ἡμῖν πραγματείας μηκέτι τῶν εἰσαγομένων στοχαζομένης, ἀλλ' ἅπαν τὸ ἀληθὲς ἐκ διδασκούσης. οἱ τοίνυν παῖδες ἔχοντες μὲν καὶ τὸ θερμὸν οὐκ ὀλίγον, οὐδὲ τοῦ ἐμψυχούσης αὐτὸ χρήζουσιν οὐσίας ὀλίγης, καὶ διὰ τοῦτο μεγάλων δέονται τῶν σφυγμῶν. ἔχοντες δὲ καὶ τοῦ τῶν χυμῶν διαπάνην πλείστην, ὡς ἂν οὐκ εἰς θρέψιν μόνον, ἀλλὰ καὶ εἰς αὔξησιν ὑπηρετοῦσαν, ἐν ταῖς κατεργασίαις αὐτῶν ἀναγκαίως ἀθροίζουσιν ἐν ὅλῳ τοῦ σώματι πλῆθος ἀτμοδῶντε καὶ ὡς ἂν εἴποι τις λιγνυωδῶν περιττωμάτων, ὥστε καὶ διὰ ταῦτα τοῦ συστολῆς τῶν ἀρτηριῶν δέονται μεγίστης, καὶ μέντοι καὶ τοῦ τοῦ ψυχικοῦ πνεύματος οὐσίαν οὐ τρέφεσθαι μόνον, ὡς τοῖς τελείοις, ἀλλὰ καὶ συναυξάνεσθαι τοῖς ὀργάνοις ἀναγκαῖον. ὥστε καὶ διὰ ταύτην μειζόνων δέηθονται τῶν διαστολῶν. καὶ σχεδὸν εἰς ἴσον ἥκει τοῖς βρέφεσιν ἡ τοῦ συστέλλεσθαι τὰς ἀρτηρίας χρεία τῇ τοῦ διαστέλλεσθαι. πλεῖστα μὲν γὰρ τὰ περιττώματα, καὶ διὰ τοῦτο μεγίστης δεόμεναι τοῦ συστολῆς, τὸ θερμὸν δ' εἰ καὶ μὴ πλεῖστον ἁπλῶς, ἀλλά τοι καὶ διὰ τὴν τοῦ ψυχικοῦ πνεύματος αὔξησιν, εἰς ἴσον ἥκει τῇ τοῦ πλείστου χρείᾳ θερμοῦ τοῦ διαστολῆς αὐτοῖς. ὅσον γὰρ τῶν νεανίσκων ἀπολείπεται τοῦ πλεονάζοντος ἐν ὑπεκτήτῳ θερμότητι, τοῦτο ἐκ τοῦ διὰ τὸ πνεῦμα χρείας προσέρχεται. μεγίστων οὖν ἅμα καὶ ταχίστων οἱ παῖδες ἀμφοτέρων χρήζουσι τῶν κινήσεων, καὶ διὰ τοῦτ' ἐλλιπεστέρα τοῦ χρείας ἐστὶν ἐπ' αὐτῶν ἡ ἐνέργεια. καὶ γὰρ εἰ ὅτι μάλιστα ταχεῖς εἰσὶν καὶ μεγάλοι, ἀλλ' οὐδέπω τοῦ χρείας ἀξίως. ἀναγκαῖον οὖν ἐν τούτῳ πυκνὰς γίνεσθαι τὰς κινήσεις. ὑπὲρ δὲ τῶν γερόντων ἐναντία πάντα, τὸ μὲν θερμὸν ὀλίγον. ἀνάλογον δὲ τούτῳ, καὶ ἡ τῶν οἷον αἰθαλωδῶν περιττωμάτων γένεσις, καὶ ἡ τοῦ πνεύματος τοῦ ψυχικοῦ θρέψις, ὥστε ἐναντίους αὐτοὺς εὔλογον εἶναι καὶ τοὺς σφυγμοὺς μικροὺς, καὶ βραδεῖς, καὶ ἀραιοὺς. ἀναμνησθῆναι δ' ἐνταῦθα χρὴ τῶν ἐν τοῦ δευτέρῳ περὶ διαγνώσεως σφυγμῶν εἰρημένων, ἵν' ἴδωμεν ἔκ τινος ἀπατώμενοι πολλοὶ τῶν ἰατρῶν, μικροὺς ὑπέλαβον εἶναι τοὺς τῶν παιδίων σφυγμοὺς, καί τοι μεγάλοι μὲν εἰσὶν, εἰ τοῖς ὄγκοις τῶν ἀρτηριῶν αὐτοὺς παραβάλλοις, μικροὶ δὲ, εἰ κατὰ τὴν πρόχειρον ἐξετάζοις φαντασίαν, τοῦτ' ἔστιν εἰ τὸ ποσὸν τοῦ διαστάσεως μόνον ἐν αὐτοῖς σκοποῖο, τοῖς τῶν ἀκμαζόντων παραβάλλων. οὐ μὴν μεγίστους γ' ἔχουσιν οἱ παῖδες τοὺς σφυγμοὺς, οὐδ' εἰ πρὸς τοὺς ὄγκους τῶν ἀρτηριῶν ἐξετάζοις αὐτοὺς. τὸ γὰρ μήτε τὴν δύναμιν ἥκειν εἰς ἄκρον ῥώμης αὐτοῖς, καὶ τὸ στενοχωρεῖσθαί τε καὶ θλίβεσθαι τοὺς χιτῶνας τῶν ἀρτηριῶν ἔτι μαλακοὺς ὄντας, ἀφαιρεῖται πολὺ τῆς μεγίστης διαστολῆς. ὅμως μὴν ἔτι τηλικοῦτος ἐστὶν αὐτοῖς ὁ σφυγμὸς, ὡς ὑπὲρ τὸν μέσον ὑπάρχειν. τοῦ τάχει δ' ὡσαύτως ἔχει κατά τε τὴν διαστολὴν καὶ συστολὴν, ὅτι καὶ ἡ χρεία τῶν κινήσεων ἀμφοτέρων ἴση, οὐχ ὥσπερ ὑπὲρ τῶν γερόντων, εἰς ὅσον γὰρ ἡ τοῦ συστέλλεσθαι χρεία λείπεται τοῦ τοῦ διαστέλλεσθαι, εἰς τοσοῦτον καὶ ἡ συστολὴ τοῦ διαστολῆς ἐστὶ βραδυτέρα. λείπεται δ' εὐλόγος τοῖς πρεσβύταις, ὅτι βραχὺ παντελῶς, ἢ οὐδὲν ἐκ τοῦ τῶν χυμῶν συγκάνσεως γίνεται περίττωμα διὰ τὴν ἀῤῥωστίαν τοῦ θερμοῦ. καὶ ὅτι μήτε ἀξιολόγως τρέφονται, μήτε ὅλως αὐξάνονται. ἡ μέντοι τοῦ διαστέλλεσθαι χρεία, καὶ εἰ μὴ μεγάλη, μέτριος γοῦν ἔτι μένει τοῖς πρεσβύταις, ῥιπίζεσθαι μὲν γὰρ δεῖται τὸ ἔμφυτον θερμὸν, καὶ τρέφεσθαι τὸ πνεῦμα τὸ ψυχικὸν. πολὺ δὲ πλείων ἡ εἰς ἀραιότητα τροπὴ τῶν γερόντων τοῦ εἰς βραδυτῆτα, διὰ τὸ τὴν χρείαν τοῦ σφυγμῶν οὐ μόνον καὶ πληροῦσθαι τελέως ὑπὸ τοῦ ἐνεργείας, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὸν ἑαυτῆς λόγον ἐκλελῦσθαι παντελῶς. μακροτάτην οὖν εὔλογον ἐν τούτῳ γίνεσθαι τὴν ἡσυχίαν. ὥσπερ γε καὶ ὅτ' οὐκ ἐκπληροῦτο μετὰ τοῦ μεγάλως ἠυξῆσθαι, συνεχεῖς ἠνάγκαζεν εἶναι τὰς κινήσεις. ὅτι γὰρ ὑπὲρ τῶν βρεφῶν οὐκ ἤυξηται μόνον εἰς ἔσχατον ἡ χρεία τοῦ γενέσεως τῶν σφυγμῶν, ἀλλὰ καὶ τοῦ μεγίστης διαστολῆς, ἢ μόνη τάχ' ἂν ἐπλήρωσε τὴν χρείαν, οὐκ ὀλίγον ἀφήρηται, πρότερον εἴρηται, τοσοῦτον εἶναι τὸ ἀφαιρούμενον εἰπόντων ἡμῶν, ὅσον ἥ τε δύναμις ἀπολείπεται τοῦ ἄκρας ῥώμης, καὶ βαρύνεται καὶ στενοχωρεῖται τὰ ὄργανα μαλακὰ δι' ὑγρότητα τοῖς τηλικούτοις ὄντα. καὶ γὰρ οὖν καὶ τοῦτ' ἔμπροσθεν εἴπομεν, ὡς αἱ μαλακότητες τῶν ὀργάνων, αἱ μὲν χωρὶς τοῦ θλίβεσθαι καὶ βαρύνεσθαι καὶ στενοχωρεῖσθαι, μεγέθεσι σφυγμῶν συντελοῦσιν, αἱ δὲ σὺν τούτοις μικρότησι, καὶ μάλισθ' ὅταν ἡ δύναμις ἐν δεέστερον ἔχῃ τόνου. εἰς ὅσον δὲ μεταπέπτωκεν ὁ τῶν γερόντων σφυγμὸς ἐκ τοῦ τῶν παιδίων πυκνότητος εἰς ἀραιότητα, σχεδὸν εἰς τοσοῦτο καὶ ἡ τοῦ συστολῆς κίνησις ἐκ τοῦ τάχους εἰς τὴν βραδυτῆτα. καὶ ἡ αἰτία πρόδηλος, εἴ γε δὲ τελέως ἐκλελύσθαι τοῦ χρείαν τοῦ συστολῆς ἐν ταῖς τοιαύταις ἡλικίαις ὀρθῶς ἐλέγομεν, οὐ μὴν εἴ γε τοῦ διαστολῆς χρεία τελέως ἀπόλωλεν, ὡς καὶ τοῦτο ἐδείξαμεν. ὅθεν ἧττον ἐστὶν ἡ ἐν ταύτῃ κίνησις βραδεῖα τοῦ ἐν τῇ συστολῇ. ταύτης δ' ἦν διαγνωστικὸς ὁ εἰσαγόμενος μόνης. ὥστ' εὐλόγως ἐῤῥήθη πλείων ἡ κατὰ τὴν ἀραιότητα διαφορὰ γερόντος πρὸς παιδίων τοῦ κατὰ βραδυτῆτα. ἀλλὰ νῦν γε τὸ λεῖπον πᾶν ἤδη προσδιώρισται, περί γε αὐτῆς ταύτης τῆς διαφορᾶς, καὶ προσέτι τοῦ κατὰ τοὺς ἐν ταῖς ἡλικίαις ῥυθμοὺς μεταβολῆς, ὑπὲρ ὧν ἀσαφέστερον εἶναι νομίσαντες, ἢ κατὰ τοὺς εἰσαγομένους τὸν λόγον, οὐδὲν εἰρήκαμεν. ὡς γὰρ περὶ τοῦ πυκνότητος, οὕτω καὶ περὶ τῶν ῥυθμῶν διτταὶ γεγόνασιν αἱρέσεις, τῶν μὲν διὰ μηδόλως αἰσθάνεσθαι λεγόντων τοῦ συστολῆς, τὸν τοῦ διαστολῆς χρόνον τοῦ λοιπῷ παντὶ παραβαλλόντων, ὃς οὐκ ἐκ τοῦ συστολῆς μόνον, ἀλλὰ κἀκ τῶν δυοῖν ἠρεμιῶν σύγκειται. τῶν δὲ καὶ ταύτης αἰσθάνεσθαι φασκόντων ἐν τοῖς τῶν κινήσεων χρόνοις τοὺς ῥυθμοὺς συνιστάντων. ὅσῳ δὲ ἀκριβεστέρα ἡ δὲ ἡ αἵρεσις, καὶ εἰς τὰς προγνώσεις χρησιμωτέρα, δῆλον ἔσται πολὺ μᾶλλον ἐν τῇ μελλούσῃ γράφεσθαι πραγματείᾳ. οὐκ ἄδηλος δ' οὐδὲ νῦν ἐστιν, εἰ μὴ παρέργως τὶς ἤκουσε τῶν εἰρημένων. ἐκ τῶν αὐτῶν δὲ, καὶ τὰς ἐν ταῖς ἡλικίαις διαφορὰς τῶν ῥυθμῶν, παρ' ἥν τινα γίγνονται τὴν αἰτίαν ἐξευρίσκειν οὐδὲν ἔτι χαλεπὸν. ἐπειδὴ γὰρ πλείστη μὲν ἑκατέρας τῶν κινήσεων τοῦ ἀρτηρίας χρεία τοῖς βρέφεσιν, ἐλαχίστη δὲ τοῖς γέρουσιν, ὁ δ' ἐν τοῦ μεταξὺ χρόνος πᾶς τῶν ἡλικιῶν ἐκλύει μὲν ἀμφοτέρας τὰς χρείας, ἀλλὰ μᾶλλον τοῦ τοῦ συστολῆς, εὐλόγως ὅσῳ περ ἂν ἀπρωχωρῶσι τῶν βρεφῶν ὡς ὑπὲρ τοὺς γέροντας, ἀμφοτέρας μὲν ἕξουσιν ἀεὶ τὰς κινήσεις βραδυτέρας, ἀλλὰ μᾶλλον τὴν τοῦ συστολῆς. ἐκ τούτων δὲ αἱ κατὰ τὰς ἡλικίας γίνοντες τῶν ῥυθμῶν διαφοραὶ, περὶ ὧν ὑπὲρ πλέον ἐρῦμεν ἐν τοῖς περὶ τοῦ τῶν σφυγμῶν προγνώσεως ὑπομνήμασιν. ἀλλὰ καὶ διάτι σφοδρότατος μὲν ὁ τῶν ἀκμαζόντων, ἀμυδρότερος δ' ὁ τῶν γερόντων, εὔδηλον. ἰσχυροτάτη μὲν γὰρ ἡ δύναμις ἐν τοῖς ἀκμάζουσιν, ἀσθενεστάτη δ' ἐν τοῖς γέρουσιν. οὕτω δὲ καὶ ἐν ταῖς ἄλλαις ἡλικίαις, ὡς ἂν ἰσχύος ἔχωσιν ἢ ἀσθενείας οἱ

σφυγμοὶ

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 111 sur 494

σφυγμοὶ, διοίσουσιν ἀμυδρότητι τε καὶ σφοδρότητι. Κατὰ δὲ τὰς ὥρας ἥρους μὲν τὰ μέσα, μεγίστους καὶ σφοδροτάτους, ὡς ἐν ὥραις, τάχει δὲ καὶ πυκνότητι συμμέτρους, ὡσαύτως δὲ καὶ φθινοπώρου τὰ μέσα. ποιὸν δὲ τὸ μὲν ἔαρ ἀφαιρεῖται μεγέθους καὶ σφοδρότητος, ποστίθησι δὲ τοῦ τάχει καὶ τῇ πυκνότητι, καὶ τέλος ἡνίκα ἂν ὠθιλάβοι τὸ θέρος ἀμυδροὶ καὶ μικροὶ καὶ ταχεῖς καὶ πυκνοὶ γίνονται. τὸ δὲ φθινόπωρον ποιὸν ἁπάντων ἀφαιρεῖ, μεγέθους, σφοδρότητος, τάχους, πυκνότητος. ὥστε τοῦ χειμῶνος ἐπελθόντος εἰς μικρότητα καὶ ἀμυδρότητα καὶ βραδυτῆτα καὶ ἀραιότητα τετράφθαι. ἔοικε δὲ τὰ μὲν πρῶτα τοῦ ἦρος, τοῖς ὑστάτοις τοῦ φθινοπώρου. τὰ δ' ὕστατα τοῖς πρώτοις. καὶ τὰ μὲν πρῶτα τοῦ θέρους τοῖς ὑστάτοις τοῦ θέρους. τὰ δὲ τοῦ χειμῶνος πρῶτα, τοῖς ὑστάτοις τοῦ χειμῶνος. ὡς ὅσα θέρους μέσου καὶ μέσου χειμῶνος ἴσον ἐφ' ἑκάτερον ἀφέστηκεν, ὁμοίως τρέπειν. μέσον δὲ θέρος ἐστὶν, ἡ μὲν ὡσαύτως, ἡ δὲ ἐναντίως ἔχει μέσῳ χειμῶνος. μικροὶ μὲν γὰρ καὶ ἀμυδροὶ καθ' ἑκάτερον, ὠκεῖς δὲ καὶ πυκνοὶ θέρους, καὶ βραδεῖς καὶ ἀραιοὶ χειμῶνος. οὐ μὴν οὕτως μικροὶ θέρους ὡς χειμῶνος. ἀλλ' ἧττον θέρους. οὐδ' οὕτως ἀμυδροὶ χειμῶνος ὡς θέρους. ἀλλ' ἧττον χειμῶνος. Καὶ τὰ κατὰ τὰς ὥρας εἰς τρεῖς ταύτας αἰτίας ἀνάγεται, τὴν χρείαν, τὴν δύναμιν, τὰ ὄργανα. παρὰ γὰρ τὸ διαφερόντως ἔχειν ἕκαστον τούτων ἐν αὐτοῖς, καὶ αἱ τῶν σφυγμῶν ἀλλοιώσεις γίνονται. τοῦ μὲν οὖν ἦρος ἐν τοῖς μέσοις, εὐκρατοτάτη κατάστασις ἐστὶ τοῦ περιέχοντος ἡμᾶς ἀέρος, ὅθεν καὶ τὰ σώματα ὑγιεινά. τούτου γὰρ ἀεὶ χρὴ μεμνῆσθαι, μάλιστα ἐφ' ὧν αὐτὸς ζῶν διάκειται, καὶ ταῖς δυνάμεσιν εὐρωστότατα καὶ ταῖς θερμασίαις εὐκρατότατα, καὶ τοῖς ὀργάνοις ὄντα συμμετρότατα, ὡς ἂν μήθ' ὑγρότητι περιττῇ τεγγόμενα, μήθ' ὑπὸ ξηρότητος αὐχμοῦντα, μήθ' οἷον περικότα τε πεπηγότα τῷ κρύει, μήθ' οἷον ἐκλελυμένα τε καὶ παρειμένα τοῦ θάλπει. ταῦτ' ἄρα καὶ οἱ σφυμοὶ μέγιστοί τε καὶ σφοδρότατοι γίνονται τοῖς ἄριστα κατεσκευασμένοις διηλονότοι σώμασιν. Ὅτι γὰρ ὠθὶ τῶν τοιούτων αἱ κατὰ τὰς ἡλικίας, καὶ ὥρας, καὶ χώρας, καὶ τὰ ἄλλα τὰ παραπλήσια, τροπαὶ τῶν σφυγμῶν ἐγράφησαν τοῖς ἰατροῖς αὐτάρκως, ἐν ἄλλοις τε καὶ τοῦ δευτέρου τε περὶ σφυγμῶν διαγνώσεως ὠθὶ δέδεικται. ἀλλὰ καὶ τοῖς οὕτως ἔχουσιν οἱ σφυγμοὶ μεγάλοι καὶ σφοδροὶ γενήσονται, διὰ τοῦ πρώτου διεδήλωται λόγου. οὗτοι γὰρ οἰκοῖοι δυνάμεως ἐρρωμένης καὶ χρείας συμμέτρου, καὶ ὀργάνων κατὰ φύσιν ἐχόντων. ὡς εἴ γε τὰ τῆς χρείας ἦν ἀμετρότερα, οὐ μεγάλοι μόνον καὶ σφοδροὶ, ἀλλὰ καὶ ταχεῖς ἂν ἐγίνοντο. καὶ εἰ ὠθὶ πλέον ἄμετρα ὡς μὴ πληροῦσθαι πρὸς τῆς ἐνεργείας αὐτὴν, εὐθὺς ἄν τις καὶ εἰς πυκνότητα μεταβολὴ προσεγίγνετο. ἀλλ' ἐπεὶ τὰ τῆς χρείας ἔχει συμμέτρως, οὔτ' εἰς τάχος οὔτ' εἰς πυκνότητα γίνεται τὶς τροπή. πρόσκειται δὲ τοῦ λόγῳ τὸ, ὡς ἐν ὥραις, δεόντως. οὐ γὰρ ἁπλῶς μέγιστοι καὶ σφοδρότατοι τηνικαῦτα γίνονται, πολλῷ γὰρ αὐτῶν ἐν ταῖς φύσεσι ἕτεροι σφοδρότεροί τε καὶ μείζους εὑρίσκονται, ἀλλ' ὡς ταῖς ἄλλαις ὥραις παραβαλλόμενοι οἱ σφυγμοὶ, τοιοῦτοι γίνονται μεσοῦντος τοῦ ἥρους. θέρους μὲν γὰρ ὑπατείνεταί μὲν τὰ τῆς χρείας, ἀκλύεται δὲ τὰ τῆς δυνάμεως. ὥστε διὰ μὲν ταύτην ἀφαιροῦσί τι τῆς εἰρημένης σφοδρότητος, ὡσαύτως δὲ καὶ τοῦ μεγέθους, ἀλλ' ἔλαττον. ἡ γὰρ τῆς χρείας ἐπείξις προστίθησί τι. διὰ οὖν δὲ τὶ καὶ τοῦ τάχει καὶ τῇ πυκνότητι πρόσεισιν ἀξιόλογον. χειμῶνος δ' αὖ πάλιν τἀναντία, ἢ τοῦ θέρους ἐστὶν, ἰσχυροτέρα μὲν ἡ δύναμις, πλὴν οὐκ εἰς τοσοῦτον εἰς ὅσον ἦρος, ἐκλέλυται δὲ καὶ ἡ χρεία τῆς τῶν σφυγμῶν γενέσεως. ὅθεν ἀμυδροὶ μὲν μᾶλλον ἢ τοῦ ἥρους, σφοδροὶ δὲ μᾶλλον ἢ τοῦ θέρους, οἱ ἐν τοῦ χειμῶνι σφυγμοὶ, μέσοι πῶς ὄντες ἀμφοτέρων, τῶν ὡρῶν, ὅτι καὶ ἡ δύναμις ἐν τοῦ μέσῳ, ἱκανῶς μέν τοι μικροὶ, διὰ τὸ καὶ τὴν δύναμιν ἀπολείπεσθαί τι τῆς ἄκρας εὐρωστίας καὶ τὴν χρείαν ἀξιολόγως ἐκλελύσθαι διὰ δὲ τὴν αὐτὴν ταύτην ἔκλυσιν, καὶ βραδεῖς, καὶ ἀραιοί. μεμνῆσθαι δὲ χρὴ πάλιν καὐταῦθα τῶν ὑφ' Ἱπποκράτους εἰρημένων, ἃ δι' ἑτέρων ἐξηγησάμεθα. χρεία γὰρ αὐτῶν ἐστιν ἐπί τε τῶν κατὰ τὰς ἡλικίας, καὶ τὰς ὥρας, καὶ τὰς χώρας, καὶ τὰς καταστάσεις, καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα μεταβολῶν ἵνα μή τις ἐναντίον με λέγειν αὐτῷ νομίσῃ. οὐδὲ γὰρ ἐκεῖνος ἁπλῶς εἶπε τὰ αὐξανόμενα πλεῖστον ἔχει τὸ θέρμον, ἀλλὰ τὸ ἔμφυτον προσέθηκεν, ὡς ἂν ἕτερον εἰδὼς θερμὸν ἐπίκτητον, ᾧ πλεονεκτοῦσιν οἱ ἀκμάζοντες εὔκρατον μὲν γὰρ τὸ ἔμφυτον θερμὸν, ἄκρατον δὲ καὶ οἷον πυρῶδες ἤδη τὸ ἐπίκτητον. οὕτω δὲ καὶ αἱ κοιλίαι φησὶ χειμῶνος καὶ ἦρος θερμόταται φύσει. οὐχ ἁπλῶς οὖν οὐδὲ αὗται θερμόταται, ἀλλὰ τοῦ ἐμφύτου θερμῷ. ἐν δὲ τοῦ θέρει τούτου μὲν ἥκιστα μετέχουσι, κρατεῖδ' ἐν αὐταῖς τὸ ἐπίκτητόν τε καὶ αὐχμῶδες θερμὸν, ὃ συντήκει μᾶλλον, ἢ τρέφει τὸ σῶμα. καὶ τὰς ἐνεργείας μὴ ὅτι κρείττους, ἀλλ' οὐδ' ὁμοίας ἐργάζεται ταῖς ὠθὶ τοῦ συμμέτρου γινομέναις. ταῦτ' οὖν μεμνημένοις τοῖς ἀναγινοσκούσιν, οὔτ' ἐν τοῖς παροῦσι λόγοις, οὔτ' ἐν τοῖς ἔπειτα δόξει τὶς εἶναι πρὸς Ἱπποκράτην διαφωνίαν ἐξῆς δὲ περὶ τῶν χωρῶν τε καὶ καταστάσεων γέγραπται τοῖς εἰσαγομένοις. καὶ ἔστιν ὁ λόγος σαφὴς ἐκ τῶν ἤδη προειρημένων, καὶ τὴν αἰτίαν ἔχων γνωριμωτάτην. ὥστε αὐτὴν μόνην παραγράψω τὴν ῥῆσιν. ἔστιν δὲ ἡ δε. Παρὰ δὲ τὰς χώρας ὡσαύτως ταῖς ὥραις ἐν μὲν ταῖς ἄγαν θερμαῖς οἷον μέσου θέρους. ἐν δὲ ταῖς ἄγαν ψυχραῖς οἷον χειμῶνος. ἐν δὲ ταῖς εὐκράτοις ἦρος. ἀνάλογον δὲ καὶ ταῖς μεταξὺ. καὶ τῶν ἄλλων δὲ καταστάσεων τοῦ περιέχοντος ἡμᾶς ἀέρος, αἱ μὲν, θερμαὶ, ταῖς θερμαῖς ὥραις, αἱ δὲ ψυχραὶ, ταῖς ψυχραῖς. αἱ δὲ μέσαι, ταῖς μέσαις τοῦ ἦρος ἐοίκασιν. Ἐν δὲ τοῦ κύειν οἱ σφυγμοὶ μείζονες καὶ πυκνότεροι καὶ ὠκύτεροι γίνονται. τὰ δ' ἄλλα φυλάττουσιν.

Ἐπὶ τῶν κυούσων οὐδὲν παρήλλακται τῶν πρόσθεν ἢ τὰ τῆς χρείας. ἥ τις δ' ἂν ἥδε ἢ πάντως ὑπατείνεταί τε καὶ προσαύξεται, μηκέτι τῆς γυναικὸς ἑαυτῇ μόνον ἀναπνεῖν τε καὶ σφύζειν, ἀλλὰ καὶ τῶν κυουμένων δεομένης. ὡς εὐλόγος ὠκύτεροι μὲν, καὶ μείζονες ἔσονται, καὶ πυκνότεροι. οὐ μὴν σφοδρότεροί γε ἢ ἀμυδρότεροι, ἢ σκληρότεροι, ἢ μαλακώτεροι, κατ' αὐτόν γε τὸν τοῦ κύειν λόγον. οὐδὲ γὰρ ὅσον ὠθὶ τούτῳ τὰ τῆς δυνάμεως, τῶν ὀργάνων ταῖς κυούσαις ὑπαλλάττεται. Εἴεν δ' ἄν, εἴπερ τι ἄλλο, καὶ ὕπνοι κατὰ φύσιν. τρέπουσι δὲ καὶ οὗτοι οὗτοι σφυγμοὺς, ἀρχόμενοι μὲν μικροτέρους καὶ ἀμυδροτέρους καὶ βραδυτέρους καὶ ἀραιοτέρους ἐργαζόμενοι, προϊόντες δὲ βραδυτῆτα ὑπατείνουσι καὶ ἀραιότητα καὶ μάλιστα μετὰ τροφήν. μείζους δὲ γίνονται καὶ σφο

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 112 sur 494

καὶ σφοδρότεροι. χρονίσαντες δὲ πάλιν τρέπονται εἰς ἀμυδρότητα, φυλάττουσι δὲ βραδυτῆτά καὶ ἀραιό-
τητα. Τίς μὲν ἡ αἰτία δι' ἣν ἐν τοῖς ὕπνοις αἱ πτέρεις ἀμένους, ὁ δὴν ἡ γαστρὸς μόνου, ἀλλὰ καὶ τῆν
ἧ τὰς φλέβας τε καὶ ἀρτηρίας, καὶ πᾶσαν τὴν ζῶσαν τὴν ἔξιν, ὁ τοῦ παρόντος καιροῦ διελθεῖν. οὐδὲ γὰρ
ὁμολόγηται πᾶσι τοῖς ἰατροῖς περὶ τῆς αἰτίας, ἣ τις δ' ἂν ἦ. ὅσον δ' οὖν ἤδη καθόλου περὶ αὐτοῖς ἀφαι-
νόμεθα, ὡς ἡ δύναμις ἡ τὰς πτέρεις ἐργαζομένη, ἔσω μᾶλλον ἑαυτὴν καὶ πρὸς τὸ βάθος ὠθοῦσα ἧ οὖν
ὕπνος. διά γε οὖν τὴν ἔσω κίνησιν, καὶ ὅτι περὶ τὴν ὕλην ἐνεργεῖ, τὸ μὲν πρῶτον οἷον ἀῤῥωστοῦσα καὶ βε-
βαρημένη γίνεται, μικρὸν δὲ ὕστερον ἀκριβάζουσα ἧ τροφῆς, ἧς κατεργάζεται, ῥώννυταί τε αὖτη καὶ τὸ θε-
ρμὸν αὐξάνει τὸ ἐν τῇ ζῴῳ, ὥσπερ γε καὶ οἱ τὰ ψυχρὰ σιτία πεφαγηκότες, πέψαι μὲν ψυχροτέρως ἑαυ-
τῆν διδάσκουσι, καὶ πολλοί γε αὐτῆν, καὶ φρίκῃσι καὶ ῥιγώσι φανερῶς, μικρὸν δὲ ὕστερον θερμότεροι γί-
νονται. ἐὰν μὲν δὴ τὸ ἔμφυτον θερμὸν ἔσι τὸ πλεῖον τὰς τροφὰς, καὶ τοῦτο κρατοῦσι κινήσῃς, ὡς Ἱπποκρά-
της ὑπολάμβανεν, ἂν μὲν ἔξω τὴν ἐγρηγορσιν, ἀφ' ἧς ἔσω τὸν ὕπνον ἐργάζονται, ἅπας ἂν ἡμῖν φυσιολογεῖτο τὰ
ἧ τὰς ἐν τοῖς ὕπνοις τῆν σφυγμῶν ἀλλοιώσῃς. εἰσὶ δ' ἄλλαι τῆς δυνάμεις ἕξεις, τοῦτης δημιουργὸς, ἀλλὰ τοῦ γε
δεδιδάχθαι συμπάσχειν ἀλλήλοις ἁπάσας τὰς διοικούσας τὸ ζῷον δυνάμεις ὀδὲν θαυμαστόν, ὀδὲ τὴν φυσι-
κὴν ταύτην δύναμιν σωθιαπίθεσθαι πως ἐκείνης. ἀλλ' εἰ τοῦθ' ἅπαξ συγχωρηθείη, τὸ, ῥώννυσθαι καὶ αὖθις
χεῖρω γίνεσθαι τὴν ὅσ σφυγμὸς ἐργαζομένην δύναμιν, οὔπορος ὁ ἧ αἰτίας λογισμός. ἐν μὲν γὰρ ταῖς ἀρχαῖς
τῆν ὕπνων βαρυομένης τε καὶ χείρονος γινομένης αὐτῆς, μικροτέρας καὶ ἀμυδροτέρας οὔλογον γίνεσθαι τὸν
σφυγμὸν μετ' ὀλίγον μὲν τοι ῥωδεσέρας, ταὐναντία μείζονάς τε καὶ σφοδροτέρας. τὰ δίκαιον δὴν καὶ βραδυτέρους
καὶ ἀραιοτέρους γίνον᾽). Ἐρασίστρατος μὲν φησι δεῖν ἧ πρεμίαν τῆν ἧ πρωαίρεσιν κινήσεως, ὧν καὶ ὅσον πρὸς εἶναι
καλῶς, ὀκ αὐτὸν ὅσ ὕπνους αἰτιᾶται. Ἱπποκράτης δὲ καὶ ὅσοι τὸ θερμὸν ἔσω σωνδύειν ἐν τοῖς ὕπνοις φασὶ,
χεδὸν δι' ἁπάντων ἰατρῶν τε καὶ φιλοσόφων οἱ δοκιμώτατοι, ταῖς τότε μειώσεσί τε καὶ αὐξήσεσι καὶ δια-
φορᾶσας κινήσεσιν, ἀνοίσσει τὰς αἰτίας. ἐλαττον μὲν γὰρ ἑαυτὸ γίνεσθαι καὶ οἷον καταπνίγεσθαι φήσουσιν, ἐμ
πεσόν ἀθρόως εἰς τὸ πλῆθος, ἧ ὠτὸς ὕλης, ὥσπερ γε καὶ τὸ πῦρ, ὅταν εἰς τι πλῆθος ξύλων σεσωρευμένων ἐμ-
πέσῃ. ὥσπερ δὲ αὖ τὸ ὕδωρ τὸ πῦρ, ὅταν ἐγκρατὲς ἧ ὕλης γένηται, ῥώννυ? τε καὶ εἰς μέγεθος αἴρει?, ὅτω καὶ
τὸ ἔμφυτον θερμὸν, ὅταν ἀκρατίαν ἧ τροφῆς, κατεργασάμενον τὸν χυμὸν οἷς ἐνέπεσεν, ἑαυτὸ τε πλέον ποιῇ
καὶ ῥωμαλεώτερον γίνεται. ἀλλ' ὀδέπω βραδυτῆτος δι' ἀραιότητος αἰτίας εἰρήκαμεν. ἄλλως δ' ἔχει τὸ ἀλη
θὲς, ἐμοὶ γοῦν κεῖται. εἰ πεισθῇ τοῖς κοιμωμένοις ἡ μὲν ἔξω κίνησις, τὸ θερμὸν μεμέωται, κρατεῖ δ' ἡ ἔσω, τὴν
μὲν συσολὴν οὔλογον γίνεσθαι θάττονα, τὴν δὲ διασολὴν βραδυτέραν. ἀτὰρ οὖν καὶ φαίνε?) γινόμενον ὧδε, καὶ
ὅσοι μὴ παρακολουθοῦσι τῇ συσολῇ τῆν ἀρτηριῶν, ἀλλ' ἐκ μόνης ἧ διασολῆς τὰς διαγνώσεις ποιοῦνται, βρα-
δὺν ἁπλῶς ἀκροφαίνονται τῆν κοιμωμένων τὸν σφυγμὸν. ὅσ' ὅσιν ὁ βραδὺς ἁπλῶς, ἀλλὰ ἧ θάτερον μέ-
ρος τῆν κινήσεως βραδύς, ὅλος δὲ ὀδὲ μᾶλλον βραδύς, ἢ ταχύς. οὐ γὰρ ἡ μὲν διασολὴ βραδεῖα, ταχεῖα δι' ἡ
συσολὴ, τότων ὀδέτερον, ἁπλῶς χρὴ καλεῖν, ὅτε ταχὺ, ὅτε βραδὺ, ἀλλὰ διοριζόμενον τοῖς μορίοις, ὥσ-
περ καὶ Ἱπποκράτης ὧδὶ ἧ ἀναπνοῆς ἐποίει. καὶ μὲν δὴ καὶ μικρὸς ἧ θάτερον ὅσι τῆν ἑαυτὸ μορίων
τοῖς κοιμωμένοις ὁ σφυγμός. ὧν πλεῖσον μὲν γὰρ καὶ συσέλλεται, διασέλλεται δι' ὀκ ὀλίγον, ἀλλ' ὅσον
ἀνάγκη τὴν ἐναντίαν ἀφθῶναι κίνησιν, τῇ συσολῇ κινεῖται μὲν οὖν κατ' ἴδιον διασήματος ἡ ἀρτηρία δι' παν
τὸς ἐν τε τοῦ συσέλλεσθαι καὶ τοῦ διασέλλεσθαι, πρὶν ἐ μὴ μεταβάλλοι ποτὲ ὀξαίφνης τὸν ῥυθμὸν, ἀλλὰ τοῖς
ὅροις ὅθεν τε ἄρχεται, καὶ οἷς τελευτᾷ διαλάττει. πλεονεκτούσης μὲν γὰρ ἧ ἔσω κινήσεως, εἰς ἐλάττω δι' ἐρ-
χομένης σύμπτωσιν, ἐντεῦθέν τε πάλιν ἀρχομένης ἧ ἔξω, τὴν διασολὴν οὐκετ' ὧν πλείονα ποιεῖται.
κρατούσης δ' ἂν πάλιν ἧ ἐκτὸς κινήσεως, ἀδηνοῦς δ' οὔσης ἧ ῥαιστίας, οὐκέτι μὲν ἀπ' ἧ ἐλάττης ἄρχε-
ται συμπτώσεως ἐν τοῦ διασέλλεσθαι, τελευτᾷ δ' εἰς ἔλαττον μέγεθος. ἐντεῦθέν ἡ πάλιν ἐπαρξαμένης ἧ ἔσω
κινήσεως, τὴν τελευτὴν ἧ συσολῆς, ὅθεν πορ ἤρξατο διασέλλεσθαι ποιεῖται. καὶ ὅτως οἷον διαλευκαίνει τινὰ τῆν
κινήσεων ἀεὶ ποιουμένην, ποτὲ μὲν ἔσω μᾶλλον, ποτὲ δὲ ἔξω φέρεται. τοῖς οὖν μόνοις ἀιδαινομένοις ἧ δια-
σολῆς, ἀναγκαῖον ἐν τοῖς ὕπνοις τὸν σφυγμὸν φαίνεσθαι καὶ μικρὸν καὶ βραδύν. ἀναγκαῖον ἡ τοῖς αὐτοῖς τότοις
ὡς ἂν καὶ ἀγυμνασοτόροις ὅσιν ὀλίγον μὲν τοι φαίνεσθαι ἧ τὴν διασολὴν κινήσεως,
λανθάνειν δὲ τὸ πλεῖσον. ὧδὶ γὰρ ἧ ὅτως κινουμένης ἀρτηρίας, δι' οἱ σφόδρα γεγυμνασμένοι τοῖς ἔσω
ὥραισι τῆν κινήσεων ἀκολουθοῦσιν, ἀλλὰ καὶ ἧ συσολῆς καὶ αὐτὸς ἡ τελευτὴ λανθάνει, καὶ ἧ διασολῆς ἡ
ἀρχή. ὥστε τός γε ἀγυμνάστους ἀμηχανον ὅσον εἰκῆ ἐκφεύγειν ἧ κινήσεως, τὴν μὲν συσολὴν χεδὸν ἅπα-
σαν, μορ᾽ δ' ὀκ ἐλάχιστον οὐδὲ ἧ διασολῆς. ὅσον δ' ἂν ἐκφύγῃ ἧ κινήσεως ἀναίσθητον τοῖς ἀπομένοις χρό-
νον, † ὅτω τοῦ χρόνου ἧ ἡσυχίας προσχωρούμενον, ἀραιὸν ποιεῖ φαίνεσθαι τὸν σφυγμὸν, ἐπεὶ πρός γε τὴν
ἀλήθειαν αὐτὴν ὀδ' αὖ ἀραιότερον ὁ δὴν τοιοῦτον ὅτι σφυγμὸς, ὥσπερ οὐδ' ἡ ἀναπνοὴ. ἀλλὰ σαφῶς μὲν
κἀπὶ τούτοις ἡ ἐκπνοὴ πλεονεκτεῖ μετ' ἐκφύσεως γινομένη, ἧ δ' ἡσυχίας ὁ χρόνος ὀδὲν προσαξάνεται.
εἰρηταί μοι χεδὸν ἤδη τὸ σύμπαν ὑπνου πάθος. σαφηνείας δ' ἕνεκα προσκείσεται τὸ ὑπόλοιπον. ὁ σφυγμὸς ὁ
τοῦ κοιμωμένου κατὰ μὲν τὴν ἐκτὸς πρεμίαν, ὅμοιος ὅτι τοῖς τοῦ ἐγρηγορότος. κατὰ δὲ τὴν ἕνσιν, ἱκανὸν
φαίνεται διαλάττειν, ὀκέτ' ἀκολουθούσης ἡμῖν ἧ αἰσθήσεως τοῖς ἔσω ὥραισι τῆν κινήσεων. ἀλλὰ καὶ μι-
κρότερος ὅτι καὶ ἀμυδρότερος, ἢ ὁ τοῦ ἐγρηγορότος, καὶ μάλιστα κατ' ἀρχὰς σύθυς, ὕστερον γὰρ αὐτῷ προσορ
χεταί τι μεγέθους τε καὶ σφοδρότητος. ἀλλὰ καὶ βραδὺς μὲν ἐν ταῖς διασολαῖς, ταχὺς δὲ ἐν ταῖς συσολαῖς
ὅτι. καὶ ὅλως εἴσω μᾶλλον κινεῖται. ὥστε καὶ σφοδρὸν αὐτὸν ἐν ταῖς συσολαῖς ἐπὼν, ὀκ ἂν ἁμάρτοις. καὶ γὰρ
οὕτω καὶ τὸ περίττωμα ἧ τῆν χυμῶν ἐργασίας τὸ οἷον ἀιδαλῶδες ἐκκρίνειν ἐθέλεται σφοδρότερον ἡ ἀρτηρία
κατὰ τὸν ὕπνους, ὡς ἂν καὶ πλέον τότε γινόμενον. ὥστε καὶ δι' ὅσον τὰ ἧ ἔσω κινήσεως πλεονεκτεῖ. ὅταν
μὲν τοι κατασωφήσηται μὲν ἡ ἐργασία τῆν χυμῶν, μένῃ, δι' ὑπανώτερον ὁ ἀὴρ, ἄμετρον ἂν δικαίως ὁ τοιοῦ
τος ὕπνος

τος ὕπνος εἴη, μικρότεραι δ' αἱ κινήσεις ἑκάτεραι, καὶ βραδεῖαι, καὶ ἄῤῥωστοι καὶ ἀραιαὶ γίνονται κατὰ λόγον. ὕπνος γὰρ ὡς καὶ τῶν ποιητῶν ἔστιν ἀκούσαι λεγόντων, ἀδελφός ἐστι θανάτου. καὶ ἐν αὐτῷ κοινὸν ὑπάρχει μόνον πρὸς τοὺς ζῶντας, ἡ περὶ τῆς τροφῆς ἐργασία, τὰ δ' ἀλλὰ πάντα τοῖς ἀφθνήσκουσι ὅμοια, μὴ βλέπειν, μὴ ἀκούειν, μὴ φρονεῖν, μὴ νοεῖν, ἀναίσθητον, ἀκίνητον, ἀλόγιστον, ἐῤῥίφθαι. ἂν τοῦτο τοίνυν, ὃ κοινὸν ἔτι μόνον ἔχει πρὸς τοὺς ζῶντας ἀπόλλυται, τί ἄλλο ἢ ὀρθῶς ὑπὸ θάνατον ὁδὸς ἂν λέγοιτο. καὶ γὰρ οὖν καὶ ὅτι πρώτη μὲν ἐστὶ καὶ κατὰ φύσιν ἡ ἔξω τε καὶ ἀφ' ἑαυτοῦ κίνησις τοῦ θερμῷ, δευτέρα δ' ἡ εἴσω τε καὶ εἰς ἑαυτὸ, διὰ τῆς τροφῆς γινομένη, πολλάκις ἤδη φθάνομεν εἰρηκέναι. ὅταν οὖν μή τε περὶ τὴν τροφὴν ἔτι πραγματεύηται μηδὲν, μήτε τῆς ἔξω οἰκείας ἀναμιμνήσκηται κινήσεως, ἀλλ' ἀργὸν ἑκατέρωθεν ἦ, θανάτῳ δηλονότι πελάσει. καὶ λύεται μὲν ὁ τόνος αὐτοῦ, καὶ διὰ τοῦτο ἀμυδρὸς ὁ σφυγμὸς γίνεται. καταλύεται δ' ἡ κίνησις, καὶ διὰ τοῦτο μικρὸς καὶ βραδὺς καὶ ἀραιός. κἂν ὑπὸ πλέον γε προέλθοι μικρότητός τε καὶ βραδυτῆτος καὶ ἀραιότητος, ἐγγὺς ἂν ἥκη τοῦ μηδόλως κινεῖσθαι. τοῦτο δ' ἦν ὁ θάνατος. οὕτω μὲν ἔχει πάντα τὰ κατὰ τοὺς ὕπνους. εἰδ' Ἀρχιγένης μὲν πρὸς τοῖς εἰρημένοις καὶ πληρεστάτους φησὶ φαίνεσθαι τοὺς σφυγμούς, Ἀπολλωνίδης δὲ κενοτάτους, οὐ μοὶ δοκοῖ μηκύνειν ἔτι δεῖν ἡμᾶς περί γε τῶν τοιούτων, ἱκανῶς ἀφδεδειχότας ἐν ταῖς ἔμπροσθεν πραγματείαις, ὡς μάτην τοῦτο τὸ γένος τῶν σφυγμῶν οἱ μεθ' Ἡρόφιλον ἐπεισήγαγον, ὥσπερ καὶ ἄλλα. πολλὰ καὶ θαυμαστὸν οὐδὲν ἐν πράγματι μηδόλως διαγινοσκωμένῳ τἀναντία λέγειν Ἀρχηγένει τε καὶ ἀπολλωνίδῃ, οὐ γὰρ αἰσθήσεως κοινῆς τὸ πάθος ἀλλὰ φαντασμάτων ἰδίων ἑκάτερος ἔγραψεν. Τῶν δ' ἐξ ὕπνου μεταπεπτωκότων εἰς ἐγρήγορσιν, ἐν μὲν τοῦ πραγχῆμα, μεγάλοι, καὶ σφοδροὶ, καὶ ταχεῖς, καὶ πυκνοὶ, καί τινα κλόνον ἔχοντες, μετ' ὀλίγον δ' εἰς σύμμετρίαν ἔρχονται. Οὐχ ὡσαύτως εἰς ὕπνον ἐξ ἐγρηγόρσεως, κἀξ ὕπνου πάλιν εἰς ἐγρήγορσιν μεταπίπτομεν, ἀλλὰ τὸ μὲν κατὰ βραχὺ πάντως. τόδ' ἀθρόως ὡς τὸ πολὺ γίνεται. καὶ γὰρ ἐνύπνια ταραχώδη, καὶ φωνήσας τίς καὶ ψοφήσας, καὶ ἁψάμενος τοῦ κοιμωμένου, ταχεῖαν τε κἀξαίφνης εἰργάσατο τῆς μεταπτώσιν. τοι γάρ τοι καὶ οἱ προγεγραμμένοι σφυγμοὶ τοῖς μὲν ὅτως μεταπίπτουσιν ἐναργέστατα φαίνονται. οὐ μὴν οὐδ' ὑπὸ τῶν ἄλλων, ἐφ' ὅσων αὐτῇ πρὸς τοὐκτὸς κινήσει τῆς ἐμφύτου θερμασίας ἡ ἐγρήγορσις ἐγένετο, λανθάνει τοὺς γεγυμνασμένους. ὁ μὲν γὰρ ὕπνος γίνεται τῆς ἐμφύτου θερμασίας ἤ τοι διὰ κάματόν τινα, καὶ ξηρότητα πλέονα πρὸς τῆς τροφῆς ἐπεστραφείσης, ἢ δι' ἀμετρίαν ὑγρότητος ἀδυνατούσης ἐκτὸς ἀφτείνεσθαι. ἔστι δ' ὁ μὲν πρότερος ὑγεινός τε καὶ κατὰ φύσιν. ὁ δὲ δεύτερος ῥηθεὶς, οἷος ὁ ἐν κώμασί τε καὶ ληθάργοις, ὧ πάλιν ἀντίκειται ἡ ἐν φρενήτισί τε καὶ ταῖς παρὰ φύσιν ἀγρυπνίαις ἁπάσαις ἐγρήγορσις, ὑπερξηρανθείσης τε τῆς ἐμφύτου θερμασίας τηνικαῦτα, καὶ οἷον ἐκπυρωθείσης, καὶ διὰ τοῦτο καὶ ἐκτὸς ἀμέτρως κινουμένης. ἀλλὰ τὰς μὲν παρὰ φύσιν διαθέσεις, ἃς οὐδ' ἐγρήγορσιν, οὐδ' ὕπνον, ἀλλ' ἀγρυπνίαν καὶ κῶμα κάλλιον ὀνομάζειν ἐστὶν, ἑατέον ἐν γε τοῦ πρόντι. τῶν δ' ὕπνων τῶν κατὰ φύσιν, ὥσπερ οὖν καὶ τῶν ἐγρηγόρσεων ἡ γένεσις, οἷα πρόσθεν εἴρηται, δεομένου μὲν ἅμα καὶ ἀφροῦντος ὑγρότητος διαψιλοῦς τοῦ κατὰ φύσιν ἐν τοῖς ζώοις θερμοῦ, καὶ διὰ τοῦτο συνιόντος εἰς τὰ σπλάγχνα καὶ τὴν γαστέρα τῶν ὕπνων γινομένων, αὐτάρκως δ' ἀφλαύσαντος ταύτης, ὡς ἤδη τὴν κατὰ φύσιν ἔχειν ποιότητα, τῆς ἐγρηγόρσεως ἀφτελουμένης, ἐν ᾧ δὴ καιρῷ τὰς μεταπτώσεις γινομένας ἀναγκαῖαν ἔστιν ἔχειν τὶ βίαιον. ἐν γὰρ τῇ κατεργασίᾳ τῆς τροφῆς ὑγρότητος ἀτμώδους πολλῆς ὑποτρεφομένης κατά τε τὸ θερμὸν αὐτὸ, καὶ τοὺς πόρους, καὶ πάντα τὰ μεταξὺ σώματα μέχρι τῆς ἐκτὸς ὑπεφανείας, οὐκέτ' εὐπετὴς ὁμοίως ἡ ὑπὸ τὰ ἐκτὸς κίνησις ἐστὶ τοῦ θερμῷ. δεῖται τοίνυν ἵνα ταύτην ἀφσείσηταί τε καὶ διώσηται καὶ τοὺς πόρους ἐκκαθάρῃ καὶ πάντη πόριμον ἑαυτῷ τὸ σῶμα πράσχῃ, σφοδρῶν καὶ βιαίων τῶν πρώτων κινήσεων. ὅταν δὲ εὔπνον ἤδη τοῦτο καὶ καθαρὸν ἔχῃ, τῆς κατὰ φύσιν ἀναμιμνίσκεται συμμετρίας. διὰ ταῦτα τοίνυν ἐν μὲν τοῦ πραγχῆμα τοῖς ἀπεγερθεῖσιν ἐκ τῶν ὕπνων οἱ σφυγμοὶ μεγάλοι καὶ σφοδροὶ καὶ ταχεῖς γίνονται, καὶ προσέτι βραχὺ τὶ κλόνου προσλαβόντες διὰ τὸ βίαιον τῆς κινήσεως. ὀλίγω δ' ὕστερον εἰς τὴν κατὰ φύσιν ἐπανέρχονται συμμετρίαν. ἑξῆς δὲ τούτων περὶ τῶν ἀπλητήτων σχέσεων τοῦ σώματος γέγραπται τοῖς εἰσαγομένοις, σχέσεις μὲν αὐτὰς ὀνομασάντων ἡμῶν, ὥσπερ καὶ ἱπποκράτης ἐν τοῦ περὶ τῶν ἄρθρων εἰπὼν, διαφέρει μέν τοι τι καὶ σχέσις σώματος σφυγμοὺς δ' ἐφ' ἑκατέρας αὐτῶν γραψάντων ἡμῶν τοὺς ἐναργῶς φαινομένους, ὧν τὰς αἰτίας οὐ χαλεπὸν ἂν εἴη νῦν προσθεῖναι τοῖς εἰρημένοις †ἐπομένου. ἃ γὰρ ὑπὸ τῶν φυσικῶν διαφορῶν τοῦ σώματος, ταῦτα κἀπὶ τῶν ἀπλητήτων ῥηθήσεται. ὥστ' οὐ χρὴ μηκύνειν, ἀλλὰ μόνον αὐτὴν γράψαι τῆς ἐκεῖθεν ῥῆσιν ὑπομνήσεως ἕνεκεν τῶν πραγμάτων ἔχουσαν ὧδε. Αἱ δ' ἐπίκτητοι σχέσεις τοῦ σώματος ὁμοίως ταῖς φυσικαῖς τρέπουσι τοὺς σφυγμούς. ὁ μὲν γὰρ ἰσχνὸς φύσει γενόμενος εὔσαρκος, ἀνάλογον τοῦ τοιούτου φύσει τὸν σφυγμὸν ἴσχει. ὁ δ' εὔσαρκος ἰσχνὸς γινόμενος, τοῖς ἰσχνοῖς φύσει παραπλήσιον. δῆλον δ' ὅτι χωρὶς τοῦ τὴν δύναμιν ὑπάλλαττεσθαι, τὴν κατ' ἰσχνότητα, καὶ εὐσαρκίαν διαφορὰν ἐξετάζειν χρή. καὶ ὑπὸ τῶν ἄλλων δὲ ἁπάντων ὡσαύτως. ὥστε καθ' ἓν μόνον ὑπὲρ οὗ τὸν λόγον ἑκάστοτε ποιούμεθα τῆς τροπὴν γεγονέναι. ἅπερ δ' ὑπὸ τῶν εὐσαρκίων εἴρηται, ταῦτα καὶ ὑπὸ τῶν παχέων εἰρῆσθαι χρὴ δοκεῖν ὑπὸ τεταμένα μᾶλλον. οὕτω μὲν ἐν ἐκείνοις περὶ τῶν σχέσεων τοῦ σώματος διώρισται. πρόσκειται δὲ καὶ περὶ τῶν κράσεων ὡσαύτως. καὶ μόνον ἀρέσκει κἀπὶ τούτων παραγράψαι τὴν ῥῆσιν ὑπομνήσεως ἕνεκα τὸν δὲ τὸν τρόπον ἔχουσαν. Καὶ αἱ κράσεις δὲ τοῦ σώματος αἱ ἐπίκτητοι ταῖς φυσικαῖς κράσεσιν ἀνάλογον τρέπουσι τοὺς σφυγμούς. Καὶ δηλονότι κἀνταῦθα, καθὰ καὶ περὶ τῶν ὡρῶν εἴπομεν, ὡς αἱ μὲν θερμαὶ ταῖς θερμαῖς, αἱ δὲ ψυχραὶ ταῖς ψυχραῖς ἐοικότας ἐργάζονται σφυγμούς. ἡ γὰρ καθ' ὑγρότητα καὶ ξηρότητα διαφορὰ τῶν κράσεων ἐν ταῖς σχέσεσι τοῦ σώματος περιείχετο. ταῖς μὲν γὰρ ξηραῖς αἱ ἰσχνότητες, ταῖς δ' ὑγραῖς αἱ παχύτητες οἰκεῖαι. διεδεικτὸν δὲ ταῦτα ἐν τοῖς περὶ κράσεων. ὥσπερ γε καὶ ὅτι σκληρότης μὲν τοῦ σώματος ταῖς ξηραῖς κράσεσιν, μαλακότης δὲ ταῖς ὑγραῖς ἕπεται. καὶ διὰ τοῦτο καὶ ὁ σφυγμὸς ταῖς μὲν, σκληρός. ταῖς δὲ, μαλακός. Ἑξῆς δ' ἂν εἴη λέγειν τὰς ἄλλας τροπὰς τὰς ὑπὸ τοῖς οὐ φύσει γινομένας αἰτίοις. γυμνάσια κατ' ἀρχὰς μὲν καὶ μέχρι τοῦ μετρίου σφοδροὺς, καὶ μεγάλους, καὶ ταχεῖς, καὶ πυκνοὺς τοὺς σφυγμοὺς ἐργάζεται. πολλὰ δὲ καὶ ὑπὲρ τῆς δύναμιν

† al. ἑπομένου

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 114 sur 494

τῶν πονοῦντος, μικρὸς, καὶ ἀμυδρὸς, καὶ ταχεῖς, καὶ πυκνὸς ἐσχάτως. ὑπερβαλλόντως δ' ἄμετρα, καὶ ὥς τε μόγις
« ἔτι κινεῖσθαι δύνασθαι, καὶ διὰ μακρῶν ἀναπαύσεων, ἢ μηδόλως, ἀλλ' ἱκανῶς ἐκλελύσθαι, πάνυ μικρὸς, καὶ ἀμυδρὸς,
» καὶ βραδεῖς, καὶ ἀραιός. εἰ δὲ εἰς διάλυσιν τῆς δυνάμεως καταστρέφοι, τοῦ ἐκείνης ἰδίους. εἰρήσεται δὲ μικρὸν ὕστε-
» ρον ὁποίους διαλυομένη δύναμις ἐργάσεται σφυγμούς. Αὕτη μὲν ἡ ῥῆσις ἡ ἐν ἐκείνῳ τοῦ βιβλίῳ γεγραμ-
» μένη. προσκείσεται δὲ νῦν καὶ ἡ αἰτία, ἐν τοῖς γυμνασίοις, ἡ μὲν δύναμις, ἅπαντι χρῆται τοῦ τόνῳ, καὶ διὰ τοῦτο
οἱ σφυγμοὶ σφοδροὶ γίνονται. τὰ δὲ τῆς χρείας αὐξάνεται, καὶ διὰ τοῦτο μεγάλοι καὶ ταχεῖς. καὶ ἐπειδὴ διχῶς
αὐξάνεται τῇ τε τοῦ πνεύματος δαπάνῃ, καὶ τῇ τῆς θερμασίας αὐξήσει, διὰ τοῦτο καὶ πυκνοὶ γίνονται μὴ πλη-
ρουμένης αὐτάρκως τῆς χρείας πρὸς τοῦ μεγέθους τε καὶ τοῦ τάχους αὐτῶν. τάδ' ὑπὲρ τὴν δύναμιν τοῦ
γυμναζομένου, μικροὺς μὲν καὶ ἀμυδροὺς, διὰ τὴν ταύτης ἀῤῥωστίαν, πυκνοὺς μὲν ἔτι διὰ τὴν τῆς χρείας ἐπεί-
ξιν, οὐ μὴν ταχίστους διὰ τὴν ἀῤῥωστίαν τῆς δυνάμεως, ἀλλ' ἀντὶ τούτων πυκνοτάτους, καὶ παρ' ὅλον ἡ ἐνέργεια
πάμπολυ τῆς χρείας ἀπολείπεται. ὅταν δ' ἐπὶ τοσοῦτον τις ἀναγκάζηται πονεῖν, ὥς τε μὴ μόνον ὑπὲρ τὴν
δύναμιν εἶναι τοῦ πόνους, ἀλλὰ καὶ συνεχῶν τῶν μεταξὺ διαναπαύσεων δεῖσθαι, καταψύχεται μὲν ἐν τοῦ
τοιούτῳ τὸ σύμπαν σῶμα. οἱ σφυγμοὶ δὲ διὰ τὴν ἀῤῥωστίαν τῆς δυνάμεως, ἀμυδροὶ καὶ μικροί. διὰ δὲ τὴν
ψύξιν, ὅτ' ὠκεῖς, οὔτε πυκνοί. πρόδηλος γὰρ ὁ λογισμὸς τοῦ μεμνημένῳ τῶν πρώτων. Λουτρὰ θερμὰ
» μὲν, μεγάλους καὶ ταχεῖς καὶ πυκνοὺς καὶ σφοδροὺς, ἐς ἂν ἢ σύμμετρα. τὰ δ' ἄμετρα μικρούς τε καὶ ἀμυδροὺς
» ὠκεῖς δ' ἔτι καὶ πυκνούς. εἰ δ' ἐν τούτῳ μὴ παύσαντο, μικροὺς καὶ ἀμυδροὺς καὶ βραδεῖς καὶ ἀραιούς.

Εν τοῖς βαλανείοις ὅταν γε κατὰ καιρὸν παραλαμβάνηται, πάντως τὶς ὠφέλεια γίνεται τοῦ σώματι.
ἢ τοι γὰρ κεκμηκότες, ἢ τεθερμασμένοι, ἢ ἐψυγμένοι, ἢ ἐξηρασμένοι, ἢ ἄσης τινὸς, ἢ ἀνωμάλου κράσεως αἰ-
σθανομένοι, ἢ κενώσεως χρήζοντες, εἰς ταῦτα παραγενόμεθα. ἀλλ' ἐν τοῖς εἰρημένοις ἅπασι καιροῖς, εἰς
εὐκρασίαν μὲν ἐπανέρχεται τὸ σῶμα, βελτίων δ' ἡ δύναμις γίνεται, πρόσκαιρος δέ τις αὐξάνεται θερμα-
σία, καί τι διαφορεῖται πνεύματος ἅμα τοῖς ἱδρῶσι. ὥστ' εὐλόγως τά γε σύμμετρα λουτρὰ τὰ θερμὰ, τοι-
αύτην τροπὴν ἐργάζεται σφυγμῶν, οἵαν ἀπεδείξαμεν γίνεσθαι τῆς τε δυνάμεως ὠφελουμένης καὶ τῆς
χρείας αὐξανομένης. τὰ δ' ἄμετρα πρόδηλον, ὡς τὴν μὲν δύναμιν ἐκλύει, τὴν χρείαν δ' ἀμέτρως ἐπαύ-
ξει, καὶ διὰ τοῦτο πυκνοτάτους ἐργάζεται, τάχει δ' ὁμοίως τοῖς πρόσθεν, ὅταν γε μὴ εἰς ἔσχατον ἥκη κατα-
πτώσεως ἡ δύναμις. οὕτω γὰρ ἂν οἱ μυρμηκίζοντες καλούμενοι γένοιντο. εἰ δ' ἀμέτροις βαλανείοις χρησάμενοι
παύσαιντο, καὶ μηκέτι λούοιντο, δῆλον ὅτι καὶ ἡ ἕξις κατέψυκται, καὶ ἡ δύναμις καταλέλυται, ὥς τε καὶ ἡ τρο-
πὴ τῶν σφυγμῶν τοιαύτη γένοιτ' ἂν, οἵαν ἐδείξαμεν ἐν τοῦ πρώτῳ λόγῳ, δυνάμεως ἀῤῥωστίᾳ καὶ χρείας ἀκολου-
θεῖν ἐκλύσει. τοῦτο γὰρ ἐν τοῦ πρόντι μόνον ἀρκέσει τὸ δεικνῦναι, πῶς ἐξ ἑκάστου τῶν προηγουμένων τε καὶ προκατα-
ρχόντων αἰτίων εἰς τὰ πρῶτα καὶ κυριώτατα καὶ συνεκτικὰ κληθέντα διικνεῖται ἡ τροπή. τὸ δ' ὅπως ἐπ' ἐκείνοις
» ἀνάγκη τοῦ σφυγμοὺς ἀλλοιωθῆναι, διὰ τοῦ πρώτου δεδήλωται λόγου. Ψυχρὰ δὲ λουτρὰ παραχρῆμα μὲν, μι-
» κροὺς καὶ ἀμυδροτέρους καὶ βραδεῖς καὶ ἀραιούς, εἰ ὕστερον δὲ, οἷον ἄν τι καὶ τύχῃ ἐργασάμενα. πάντως γὰρ ἢ ναρκώ-
» σει ἢ ῥώσει. ναρκώσαντα μὲν οὖν καὶ καταψύξαντα, μικροὺς καὶ ἀμυδροὺς καὶ βραδεῖς καὶ ἀραιούς. ἐκθερμήναντα
δὲ καὶ ῥώσαντα, μεγάλους μὲν καὶ σφοδροὺς, τάχει δὲ καὶ πυκνότητι συμμέτρους. Τὰ ψυχρὰ λουτρὰ παραυτίκα
μὲν ἐμψύχει πάντως, εἰς ὕστερον δὲ ἢ τοι ῥώννυσιν, ἢ καταλύει τὴν δύναμιν μετὰ καταψύξεως. τοῦτο γάρ ἐστι τὸ
ναρκᾶν. ὥς τε καὶ αἱ τροπαὶ τῶν σφυγμῶν ἀνάλογον ταῖς εἰρημέναις αἰτίαις. ὅπερ δ' οὐκ οἷον τὴν προσδιορίσαι
τοῖς εἰσαγομένοις, νῦν εἰρήσεται. ἡ ἔσω κίνησις τῶν ἀρτηριῶν ὑπὸ ταῖς ψυχρολουσίαις πλεονεκτεῖ τῆς ἔξω, ὡς ἂν
καὶ τοῦ θερμοῦ ταύτη μᾶλλον ἐν τοῦ παραυτίκα κινουμένου. καὶ εἰ δυνατὸν ἦν ἔσωθεν ἅψασθαι τῶν ἀρτηριῶν,
πάντα τὰ τέως ἐν ταῖς διαστολαῖς φαινόμενα, νῦν ἀνεφάνη κατὰ τὰς συστολὰς, τὸ μέγεθος, τὸ τάχος, ἡ σφοδρό-
της. ἐπεὶ δὲ τοῦτο ἀμήχανον, ἀπὸ τῶν ἐν ταῖς διαστολαῖς φαινομένων τοῦ σφυγμοὺς ὅλους οὕτως ὀνομάζομεν, μικροὺς
μὲν, ὅτι πολὺ μείων ἡ ἐν τοῖς τοιούτοις καιροῖς διαστολὴ τῆς ἔμπροσθεν. οὕτω δὲ καὶ βραδεῖς ὅτι καὶ ἡ κίνησις ἐκλέ-
λυται σαφῶς. ἀλλὰ καὶ ἀραιούς, ὅτι καὶ οἱ ἄλλοι πάντες, ἐφ' ὧν ἡ ἔσω πλεονεκτεῖ κίνησις, ἐφαίνοντο τοιοῦτοι τοῖς
τῆς συστολῆς οὐκ αἰσθανομένοις. καὶ ἡ αἰτία πρόσθεν εἴρηται. ἀμυδροὺς δὲ οὐχ ἁπλῶς εἴπομεν, ἀλλ' ἀμυδροτέρους ἐγρά-
ψαμεν, ἐνδεικνυμένοι διὰ τῆς λέξεως τὴν βραχύτητα τῆς εἰς τοῦτο μεταβολῆς. Σιτία πολλὰ μὲν ὥς τε βα-
» ρῦναι τὴν δύναμιν, ἀνωμάλους τε καὶ ἀτάκτους τοῦ σφυγμοὺς ἐργάζεται. Αρχιγένης δὲ φησὶν ὠκυτέρους πλέον ἢ
» πυκνοτέρους. τὰ δὲ σύμμετρα, μεγάλους καὶ ταχεῖς καὶ πυκνοὺς καὶ σφοδρούς. τὰ δ' ἐλάττω ἢ ὡς τρέφειν αὐτάρ-
» κως οὐχ ὁμοίως τοῖς συμμέτροις, ἀλλ' ἐλάττονά τε τῆς τροπὴν ἐργάζεται καὶ μέχρι χρόνου βραχέος. Καθ' ἕκαστον
κεφάλαιον τῶν ἐν τοῦ δὲ τοῦ γράμματι προβαλλομένων, ἐνὸν ἡμῖν πρῶτον μὲν τὰ τοῖς ἄλλοις ὑπὲρ αὐτῶν δόξαν-
τα λέγειν, ἔπειθ' ὡς οὐκ ὀρθῶς ὑπέλαβον αὐτιλέγειν, οὐ ποιοῦμεν οὕτως, ἀλλ' εὐθὺς ἐπ' αὐτὸ τὸ δόκιμον τε καὶ
ἀληθὲς ἐρχόμεθα, τὸ μέγεθος τῆς πραγματείας, ὡς ἔνι μάλιστα, ὑπιτέμνειν σπεύδοντες. ὅπου γὰρ καὶ νῦν αὕτη
καθ' ἑαυτὴν ἔστι μακρὰ, τί χρὴ νομίζειν εἰ καὶ τὰς τῶν ἔμπροσθεν δόξας προσέλαβεν, μετὰ τῆς δεούσης αὐτιλογίας.
ἆρ' οὐκ εἰς ἀπέραντόν τι μῆκος ἐκταθήσεται; ὅτῳ μέν τοι καὶ σχολῆς τῆς πρὸς τὰ μαθήματα καιρὸς, καὶ προθυ-
μία τὰς δόξας τῶν ἰατρῶν ἁπάσας ἀναλέγεσθαι, τούτῳ σαφῶς οἶδα τὴν δὲ τὴν πραγματείαν ὑπιβάθραν τινὰ
ἐτομένην εἰς τὸ καὶ καθ' ἑαυτὸν ἐξευρεῖν ὅπῃ μὲν ἀληθεύουσιν, ὅπῃ δὲ καὶ σφάλλοντι. καὶ μέν τοι καὶ ἡμῖν αὐτοῖς
ἑτέρωθι γέγραπται πολλὰ τοῖς οὕτω προειρημένοις συντελέοντα. περὶ γέ τοι τοῦ νῦν προκειμένου σκέμματος,
ἐν οἷς ὑπὲρ τῆς ἐρασιστράτου περὶ τοῦ σφυγμοὺς τέχνης ἐσκοπούμεθα, σαφῶς οἶμαι δεδείχθαι τὸ μοχθηρὸν τῆς δό-
ξης. ἀλλὰ καὶ ὅσα διαφερόμεθα πρὸς τοῦ ἄριστα δοκοῦντας ἐγνωκέναι τὰ κατὰ τοῦ σφυγμοὺς, καὶ ταῦτά μοι δο-
κεῖ συνετὸς ἀνὴρ ἐκ τῶν ἐνθάδε γεγραμμένων ὁρμώμενος, οὐ χαλεπῶς διαιτήσειν. εὑρήσει γὰρ αὐτῶν τὰ πλεῖ-
στα, τὰ μὲν ἐν τῇ λέξει μόνῃ, τὰ δ' ἐν τοῦ τῶν διορισμῶν ἀκριβῆ συνιστάμενα, καθάπερ καὶ ταυτὶ τὰ νῦν προκείμενα,
γράφοντος γὰρ Αρχιγένους οὕτω περὶ τῆς βαρυνούσης τὴν δύναμιν τροφῆς, ἡ δὲ τοῦ θλίβειν ἀμυδροτέρους καὶ μι-
κροτέρους

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 115 sur 494

κροτόρους, ταχυτόρους τε πλέον ἢ πυκνοτόρους. ἡμεῖς οὐχ οὕτως. ἀλλὰ πῶς ἐγράψαμεν, σιτία πολλὰ μὴ ὥστε βαρῦναι τὴν δύναμιν, ἀνωμάλους τε καὶ ἀτάκτους οὐ σφυγμοὺς ὀργάζεσθαι. καὶ ὅσῳ μέλει τ' ὀργάνου τ' τέχνης. οὐκ ὀλίγα τῶν σιτίων μόνον, ἀλλὰ καὶ ὧν τ' ἄλλων ἁπασῶν διαθέσεων, ἐν αἷς ἡ δύναμις βαρύνεται, οὐ σφυγμοὺς ἀνωμάλους εὑρήσει. καὶ οὗτος γ' ὅτιν αὐτὸ τὸ διορίζον τὴν ἀρρωστον δύναμιν τῆς βαρυομένης. θύθυς δ' αὐτῷ συμφαίνεται καὶ τὸ ποσὸν τῆς βλάβης. εἰ μὴ γὰρ ἐν πολλοῖς τοῖς μεγάλοις καὶ σφοδροῖς ὀλίγοι τινὲς εὑρίσκοιντο μικροὶ καὶ ἀμυδροὶ, βραχεῖα ἡ βλάβη τῆς δυνάμεως. εἰ δ' ἐμπαλιν, ὀλίγοι μὴ οἱ μεγάλοι καὶ σφοδροὶ, πολλοὶ δὲ οἱ μικροὶ καὶ ἀμυδροὶ γίνοιντο, μεγάλως ἂν τῶν τοιούτων διαθέσεων ἡ δύναμις κάμνοι βαρυομένη. μικροὶ δὲ καὶ ἀμυδροὶ σφυγμοὶ διαπαντὸς γίνονται, μηδενὸς αὐτοῖς τ' ἐναντίου παρεμπίπτοντος, ὅτε ἐν ταῖς βαρυομέναις, ἀλλ' ἐν ταῖς ἀναλυομέναις δυνάμεσιν. ἔσται δὲ ἡμῖν τοῦτο τὸ καὶ θλίβοντες, καὶ πάντως παρεμπίπτουσι οἱ σφοδροὶ καὶ ἀμυδροὶ σφυγμοὶ, καὶ ἐν ἑκάτερα βλάβης ὑπάρχουσιν. ὀλιγώσας δὲν ὁ Ἀρχιγένης ἀμυδροτόρους τε καὶ μικροτόρους γράφει γίνεσθαι, οὐκ ἀπὸ ταῖς βαρυομέναις ὑπὸ τῶν σιτίων δυνάμεσι σφυγμούς. καταλυομένης γάρ ὅτοι καὶ ὁ θλιβομένης δυνάμεως εἰσὶ γνωρίσματα. ὥσπερ δ' ἐν ταῖς ἡβ μεγέθος τε καὶ σφοδρότητα διαφορᾶς ἀνώμαλοι τυγχάνουσιν ὄντες, ὅτω καὶ ταῖς ἡβ πυκνότητα καὶ τάχος. οὐκ ὂν δὲ τοῦτ' ἔχω συμβαλεῖν, ὅπως ἔγραψεν ὁ Ἀρχιγένης, θάττονας αὐτοὺς πλέον, ἢ πυκνοτόρους ὑπάρχειν, εἰ μὴ ἄρα οὕτω βάλοις δ' ἁπλῶς, ὡς ἀνωμάλων ὄντων αὐτῶν, ὅμως πλείστοις εἰσὶν οἱ ταχεῖς τῶν βραδέων, ἢ οἱ πυκνοὶ τ' ἀραιῶν. καί τοι δ' δὲ οὕτω ἀληθὲς ὅτιν ἁπλῶς ὅτω, καὶ διορίστως λεγόμενον. ἀλλ' ἀεὶ μὴ ἐλάττους βλάβαι ταχεῖς μᾶλλον ἢ πυκνούς, ἀεὶ δὲ μείζους ἐμπαλιν ὑπὸ πλέον πυκνὸς, ἢ ταχεῖς ἀπεργάζονται οὐ σφυγμός. ἡ δ' αἰτία προδηλος ἐκ τ' ἐν τοῖς πρώτῳ βιβλίῳ δεδειγμένων. ἔστι τάχος μὴ οἰκεῖον διῶσαν δυνάμει. πυκνότης δ' ἀρρώστα. ἡ τ' ἄλλων δὲ τῶν ἐφεξῆς εἰρημένων, ὁ τ' αἰτίας λογισμὸς προδηλος, εἴ τις τῶν ἐν τοῖς πρώτῳ βιβλίῳ γεγραμμένων εἴη μεμνημένος. οἷνος τὰ μὲν ἄλλα παραπλησίως σιτίοις τρέπει οὐ σφυγμούς. διαφορεῖ δὲ, τοῖς τε παραχρῆμα τὴν τροπὴν ὀργάζεσθαι, καὶ τοῖς πρότερον ἀπὸ οἴνου τ' ἀρξαμένοις σιτίων. καὶ τῷ, τὸ τάχος πλέον αὔξειν, καὶ τὸ μέγεθος, ἧττον τῆς σφοδρότητα καὶ πυκνότητα. χεῖρον γὰρ ὅσῳ σφοδροτέραν τε καὶ διαρκεστέραν ἴσχει ἡ συμμέτρος τροφὴ παρέχει, τοσούτῳ καὶ τὸ μέγεθος ὁ οἶνος ἀφαίρει. Καὶ ὅτος ὁ λόγος αὐτὸς αὐτὸν ἀφηγεῖται, τὰ πῶς ἅπαντων εἰρημένα τ' ἰατρῶν ὑπὲρ οἴνου δυνάμεως ἀναμιμνήσκων ἡμᾶς. ἔστι γὰρ ἡ ἀπ' αὐτ' πρόδεσις πρεχεῖα, διότι καὶ ὑγρὸς καὶ θερμός. ὅσοι γὰρ ταχείας φασὶν προδέσεις εἶναι, ὑγρὸν ἴσασιν. ὅταν δὲ καὶ προσκῆται πρὸς τὴν θερμότητος ἡ ὑγρότης, ἐπὶ δὴ καὶ μᾶλλον. ἀλλὰ καὶ τ' ἀθρόως καὶ ταχέως τρεφόντων, ταχεῖα καὶ ἡ διαχώρησις γίνεται. διὰ τοῦτ' ὂν ὥσπερ ταχεῖα, οὕτω καὶ βραχυχρόνιος ἡ ἀπὸ τοῦ οἴνου προδόσις τοῖς σώμασιν. οὐ διάπνους γάρ. ὅτι δὲ διὰ μὴ τὸ τρέφειν ὁμοίως τοῖς σιτίοις ἀλλοιώσει οὐ σφυγμούς, διὰ δὲ τὸ θερμαίνειν μᾶλλον ἢ ἐκεῖνα, μέγεθός τε καὶ τάχος ὑδροφανέστερον αὐτοῖς προδήσει, τοῖς μεμνημένοις τ' ἐν τοῖς πρώτοις ὑπομνήμασι λελεγμένοις, αὖ πάρεστιν ἤδη. τ' δ' ἀρχῆς λεγομένων διὰ τί εἰσαγωγῆς οὐδεμιᾶς ἄδηλος ἡ αἰτία, τοῖς μεμνημένῳ τ' ἐν τῷ πρώτῳ βιβλίῳ γεγραμμένων. ὑπορβάντες δὲν αὐτ' τὰ πολλὰ, μόνον τῶν ἀφαιρέσεως ἐχόντων αἰτίας μνημονεύσωμεν ὧν ἐν τῷ τόδε ὅτιν. τὴ δ' ἡ πότε χολέραις μὴ ῥύμασιν ἰσχυροῖς κοιλίας, τῷ καταπνίγω γυμναζόμενος, τῷ πᾶσι τοῖς ἐκτ' κρῶν τὸ σῶμα καταλύουσι τ' διώκειν, οἱ σκωλληκίζοντες ἔπονται σφυγμοὶ, ταῖς δ' ὑπερκαθήβης πυρετ' καταλυομέναις δυνάμεσιν οἱ μυρμηκίζοντες ἔπονται; ἢ ὅτι βραδεῖαν ἐν δεῖ τῷ ἀραιὸν τὸν σφυγμὸν πάντ', ἐν ᾧ σκωληκίζω, ὅτε γὰρ οἷόντε τὸ πρότερον ἡ ἀρτηρίας μόριον πρότερον φαίνεσθαι κινούμενον, εἶθ' οἷον πόδες γράφας τινας γίνεσθαι πολλὰς ἐν μιᾷ διαστολῇ, μὴ οὐ βραδείας τε ἅμα καὶ ἀραιὰς οὔσης ἡ διαστολῆς. ἐν ᾗ τοῖς ὀξέσι πυρετοῖς, ἐξ ἀνάγκης γ' οἱ κατηφεῖς ὀξεῖς, οὐκ ἀνέχει τὸ πλῆθος τ' θρομασίας, ὅτε βραδὺν ἐκάτερος, ὅτ' ὂλ' ἀραιὸν γίνεσθ' τ' σφυγμόν. ἀλλὰ βραδὺς μὲν ὅτιν, ἢ πάντ' γε ὁ ταχὺς ὁ ἐν τ' καταλυομέναις δυνάμεσι, καὶ ἴσως ἁμαρτάνωσιν περὶ τ' διάγνωσιν αὐτ', ὁ μὲν ἑκάτ' γε βραδὺς, ἀραιὸς ἡ ἀδύνατος, ἀλλ' ἀεὶ πυκνὸς, ὅταν τὰ τ' θρομασίας ἐπάγῃ πάνυ σφοδρὰ πυκνός. καιρὸς ἔστ' μοι δοκεῖ καὶ τοῦδέ τ' ῥητοῦ λόγου) ἐν τοῦτοις θοῖ καταπάυσειν. ἐν δὲ τοῖς τεταρτῳ τὰ λείποντα προδιδόμεν, ἀρξάμενοι τ' ψυχικῶν παθῶν ἀρξάμενοι.

ΓΑΛΗΝΟΥ ΠΕΡΙ ΑΙΤΙΩΝ

ΣΦΥΓΜΩΝ. ΒΙΒΛΙΟΝ δ'.

ΤΩΝ ἀλλοιούντων οὖν σφυγμοὺς αἰτίων, ὅσα μὲν δι' ἑαυτὰ τὴν τροπὴν ὀργάζεται σωζέχοντα τ' ὑγίεσιν αὐτ', καὶ διὰ ὥσπερ σωεκλικὰ λεκληθέντα, διὰ τῶν πρωτόρων δυοῖν ὑπομνημάτων ἐγράψαμεν. ὅσα δὲ ἐκείνων προηγεῖται, τὰ μὲν ἐν αὐτοῖς τ' ζώων τοῖς σώμασιν ὑπάρχοντα, τά δ' ἔξωθεν προσπίπτοντα, ταῦτα ἐν τοῖς ἐχομένοις δύο προβλήμασι διελθεῖν, ἐπειδὴ καὶ διὰ τ' τοῖς εἰσαγομένοις γεγραμμένα πρὸ τῶν σφυγμῶν ἐφθάσαμεν εἰρηκέναι πρὸ αὐτῶν ἐν λεφαλαίοις τε καὶ χρείας ἀφορίσεως, ἄμεινον ἐκείναμεν εἶναι καὶ νῦν αὖ τῶν μνημονεύοντα αὐτοῖς ὀνόμασιν, ἅμα μὲν ὠφελοῦσαν ἀκριβέστερον, ἅμα δὲ καὶ τὰς αἰτίας ἀφορᾶσαι. διὰ μὴ δὲν τ' βίβλου γράμματος, τ' πρὸ τ' ἡλικιῶν τε καὶ χωρῶν καὶ ὡρῶν καὶ φύσεων, καὶ πρόσεπι τ' καταμένων ὠδυνημάτων ἐξεσμάτων τε καὶ πομάτων ἐποιησάμεθα λόγον. ἐν δὲ τούτῳ τοῖς τε τάρτῳ τε καὶ ὑστάτῳ ἡ προκειμένης πραγματείας ὄντι, πρὸς τῶν παρὰ φύσιν αἰτίων ὁ λόγος ἡμῖν ἔσται, τὴν ἀρχὴν μὲν ἀπὸ τῶν ψυχικῶν παθῶν ποιησαμένοις, ἐφεξῆς δὲ καὶ πρὸς τῶν σωματικῶν διελθοῦσι. προσγράψομεν δὲ καὶ ταῦτα καθ' ἕκαστον λεφάλαιον τὰς ῥήσεις ἐκ τοῦ τοῖς εἰσαγομένοις γεγραμμένου βιβλίου. Θυμοῦ μὲν, ὑγκλος ὅτιν ὁ σφυγμὸς, καὶ μέγας καὶ σφοδρὸς, καὶ ταχὺς, καὶ πυκνός. Καὶ τὰ πρὸς θυμοῦ λεγόμενα, διὰ τοῦ μεμνημένῳ τῶν

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 116 sur 494

110

ἐμποδὼν. ὥστε οὖν οὐδὲ οὐδὲν πρότερον ἀπεφηνάμεθα, νῦν ἀναγκαῖον ἤδη προδεῖναι. πότερ᾽ φαίνεται μόνον σφοδρότερος ὁ τῶν θυμουμένων σφυγμός, ἢ ὄντως τοιοῦτος γίνεται. καταλείπομεν γὰρ αὐτὸ, καίτοι διειλθόντων ὧδε πλέον ἢ τοῦ πρώτου λόγου, χεδὸν ἅπαντος. οὐ δὲ γὰρ οὕτως ἁπλοῦς ἐπείδη τότε, λεγόντων ἡμῶν ὅτι μὴ φαίνεται μόνον, ἀλλὰ μὴ γίνεται σφοδρότερος, ὡς νῦν πειρασόμεθα, προσαναγκαίως ἐν τῷ μεταξὺ λόγῳ πολλὰ συντελοῦντα πρὸς τὴν πίστιν, καὶ μάλιστα τὰ περὶ τὴν ἀνωμαλίαν ἐρημίαν. φαίνεται γὰρ ἐναργῶς ἐναλλάξ ἐν τούτοις ὁ σφυγμὸς ἀμυδρὸς μὴ σφοδρὸς γινόμενος, οὐ διὰ τοῦ δυνάμεως ὅτου ταχέως εἰς ἀρρωστίαν τε μὴ ῥώμῃ μεταπιπτούσης, ἀλλὰ διαμαχομένης ἢ τοῖς λυποῦσιν αἰτίοις, ὅταν ἀεὶ δ᾽ αὐτῶν ἰσχυρότερος. ἐναργέστατα δ᾽ ὧδε τῶν ἀγαθῶν κείρεσθαι οἱ σφυγμοὶ γίνονται σφοδροὶ, ἐπαγειρούσης τινὰ φυσικὴν ἑαυτὴν ἡ δυνάμεως ὥστε τὸ διώκεσθαι τὰ λυποῦντα. φαίνεται δὲ τοῦτο διὰ τῆς ψυχικῆς δυνάμεως γινόμενον, οὐ μόνης ἡ ζωτικῆς. ἐκλελυμένοι γοῦν τινὸς ἐχάτως, ἢ διὰ γῆρας, ἢ διὰ νόσον, ἢ διά τινα πεπυγησάμενοι κάματον, εἶτ᾽ ἀξαίφνης θεασάμενοι λῃστὴν ἐφορῶντα, ἢ πολεμίων, ἢ θηρίόν τινος, ἐδρασμὸν ὠκέως ἀπροφυλάκτους τὸ δεῖν, τὸ δὲν ἧττον τῆς ἰσχυρῶν. οὕτω δὲ καὶ διὰ σεισμὸν πίνες ἐκπεσόντες τῶν οἰκιῶν, ἢ διὰ ἐμπρησμὸν, ὠκύτατα διαθέσιν, ἐμποδὼν μόλις ὑπὸ τῆς ἀῤῥωστίας πεφεύγοντες. ἐν ἅπασι δὲ τοῖς τοιούτοις δῆλον ὅτι ὡς ἂν δυνηθῶσι τὸ ζῶον δυνάμεις ἀνάγκης ἴσης καταλαβούσης, σφοδρότερον ἐνεργήσειν. ὁ χρὴ θαυμάζειν τὸ δ᾽ ἐν τοῖς θυμοῖς ὧδε γίνεται. καὶ γὰρ φαίνεται ὁ λόγον ἔχειν, ὥσπερ ἂν μὴ γυμναζομένων, μὴ ὁποσωοῦν ἀνθριζομένων, οὐκ εἰς μέγεθος μόνον, ἀλλὰ καὶ εἰς σφοδρότητα τοὺς σφυγμοὺς ἰσθὶ δεῖν ῥεπομένους. ἡδονῆς δὲ μέγας ὁ ἀραιὸς καὶ βραδὺς, οὐ μὴν σφοδρότητι γε διάφορος.

μρ. 3.

Διαχεῖται μὴ τὸ θερμὸν τοῖς ἡδομένοις εἰς ἅπαν τὸ σῶμα, ὁ ἢ ἐκτὸς αὐτὸ κρατεῖ κίνησις, ὥσπερ τοῖς λυπουμένοις, ἢ ἐντός. διὸ λόγος ἂν μείζων μὴ αὐτῷ ὁ σφυγμὸς γίνεται, σφοδρότερος δ᾽ ἐκ ἔτι. ὅτε γὰρ ἐπίκτητός τις πρόσγινεται διὰ τὸ πάθος, ὅτ᾽ ἰσχυροτέρας ἐνεργείας χρεία. †δῆλον δ᾽ ὡς ὧδε ἡ κατὰ τὸν ἴδιον λόγον ἡ συμμέτρως ἀλλοιούσης οὖν σφυγμοὺς ἡδονῆς ἔργονται ταῦτα. πολλάκις γὰρ μὴ συμβεβηκὸς, μὴ οἱ φαυλότατοι γίνονται σφυγμοί, ἡ ἡδονῆς ἀμέτρου γινομένης, καὶ διὰ ταύτην καταλυούσης τὴν δύναμιν. ἀλλὰ τό γε οἱ ὧδε καταλύσεως ἀλλοιούσης τὴν δυνάμεως γίνονται σφυγμοί, πρόδηλον γὰρ ὡς τὰ σφοδρότερα τῶν παθῶν, καθ᾽ ἑαυτὰ τὴν ὅλην τοῦ σφυγμῶν σφυγμὸς ἡ ἀλλοίωσιν ὀργάζεται. Λύπης δὲ μικρὸς, καὶ ἀμυδρὸς, καὶ βραδὺς, καὶ ἀραιός. Καὶ ἡ λύπη μετὰ τὰ

4.

συμμέτρου ἡ καταψύξεως γίνεται, καὶ ἡ ἔσω τοῦ θερμοῦ κινήσεως. διὸ λόγος ἂν ἐπ᾽ αὐτῆς οἱ φαυλότατοι σφυγμοὶ τῆς ἡδονῆς εἴρηται μείζους ἐπεσθαι ταῖς ἡδοναῖς ἀκτελοῦνται. φόβου δὲ, τὸ μὲν ὑπογύου ὁ σφοδροῦ, ταχὺς καὶ ἄτακτος, καὶ

μρ. 5.

ταῦτα ἀνώμαλος. τὸ δὲ ἤδη μεχρονισμένου, οἷος ὁ ἡ λύπης. Ὁ φόβος γὰρ μὲν ὁ παραυτίκα πολλοῖς παραχὺ ἡ διανοίας ὀργαζόμενος, διὸ λόγος εἰς ἀνωμαλίαν τρέπει τοὺς σφυγμούς. εἴρηκε γὰρ ἐμποδὼν ὥστε πάντα, ἐν ᾧ ὁ τοῦ χρόνῳ, τοῖς ἡ λύπης ὁμοίοις, οὐ δὲ γε ὁδ᾽ ἄλλό τι λύπης γίνεται χρονίζων φόβος. ἅπασι δὲ πάντοις χρονίζουσιν, ἢ σφοδροῖς ἄγαν γιγνομένοις οἷοι διαλυομένοις τὴν δυνάμεως ἔπονται σφυγμοί. καὶ γε καὶ λύει τὴν δύναμιν ἅπαντα ταῦτα, σωτόμως μὲν ὅσα ἰσχυρὰ, χρονίως δὲ τἀναντία. ὅσα δὲ μὴ μικρῷ προδεδεν ἐκ τῶν ὧδε ταῖς ἡδοναῖς λεχθέντων ἐδηλοῦτο. καὶ νῦν προσγέγραπται, διά τε τὸ μὴ τὴν εἰσαγωγὴν ἐφεξῆς ἐκείνῃ εἰρῆσθαι, καὶ διὰ τὸ πρὸς τῶν ὁμοίων ἁπάντων ἀκριβοῦς καθόλου προσήκειν. ἐξηγήσεως δὲ πολυσοτέρας οὐ δεῖται τὰ λεγόμενα. ἀλλ᾽ ὧδε τὰ σωτεχῆ μεταβαίνομεν ἤδη. Ἀλγήματα δὲ τὸ ῥέπον οὖν σφυγμὸς. τρέπει δὲ τὸ ἰσχυρὸν, ἢ ἐν

μρ. 6.

κυείοις μορίοις, ὡς ἡ φλεγμονή. μικρὸν μὴ ὄντι ἀρχόμενα, μείζονα μὴ σφοδρότερον ὠκύτερον πυκνότερον τὸν σφυγμὸν ὀργάζεται. ἐξαίφνης δὲ καὶ ἰσχυρὸν πάνυ γιγνόμενον, ὡς ἀδικεῖν ἤδη τὸν ζωτικὸν τόνον, μικρότερον καὶ ἀμυδρότερον καὶ ταχὺ καὶ πυκνόν. καὶ ὅσῳ ἂν ἐγχρονίζῃ μᾶλλον, ἢ σφοδρότερος γίνεται, τῶν εἰρημένων ἕκαστον ὑπτείνει. τὸ δὲ ἤδη διαλύου τὴν δύναμιν, καὶ εἰς ἀμυδρότητα καὶ μικρότητα, καὶ τάχους ὑπερβάλλουσαν φαντασίαν, καὶ ὑπερβάλλουσαν πυκνότητα τὴν προπλὴν ὀργάζεται. ὥσπερ ὧδε τῶν ἄλλων ἁπάντων τῶν λυποῦντων, οὕτω καὶ τῶν ἀλγημάτων ἡ δύναμις ἐπεγείρειν πέφυκεν ἑαυτὴν μὴ διαμάχεσθαι, ἀλλ᾽ ὑποθεῖναι παῦν τὸ διοχλοῦν, ὅθεν λόγος εἰς μέγεθος καὶ τάχος καὶ σφοδρότητα τρέπει τοὺς σφυγμούς. ἐὰν μὲν τι μὴ δὲν ἀνήσει, ἐν τῷ δὲ δῆλον, ὡς ἐκ προδήλου κάματος αὐτῇ καὶ κατάλυσις τοῦ τόνου γίνεται, καὶ οὕτως εἰς ἀμυδρότητα μεταπίπτουσιν ἀλ᾽ ἰσχύσεις, ἢ ἠβέσθησε πως τῶν λυποῦντων ἡ δυνάμεως. διά τι δὲ τάχους ψοῦδη φαντασίαν εἴπομεν, ἐν τῷ πρώτῳ περὶ ἡ διαγνώσεως εἴρηται. καὶ μέν τοι καὶ διά τι τοῖς μικροῖς χεδὸν ἅπασι σφυγμοῖς ἐζύγκται πυκνότης, ἐν τῷ πρώτῳ λόγῳ τῶν δὲ τῶν ὑπομνημάτων ἀκριδέστερον εἴρηται. Φλεγμονῆς

μρ. 7.

σφυγμὸς, ὁ μὲν κοινὸς ἁπάσης. οἷον ἐμπρίωμ ὄντι, ὡς δοκεῖν τὸ μὲν τι διεστάλθαι ἡ ἀρτηρίας, τὸ δὲ, μὴ, σκληροτέρας δ᾽ πλησίον φαινομένης αὐτῆς. ἔχει δέ τι καὶ κλονῶδ᾽ ὁ σφυγμὸς ὁ οὗτος, καὶ ταχὺς μέν ὅτι καὶ πυκνὸς οὐκ ἀεὶ δὲ μέγας. ὁ δὲ ἴδιος ἑκάστης ὁ μὲν, ἡ ἀρχομένης, μείζων τοῦ μὴ φύσιν, ὁ σφοδρότερος καὶ ὠκύτερος ὁ πυκνότερος. ὁ δ᾽ αὐξανομένης ἔτι, ταῦτα γε προστέθω πάντα, καὶ σαφῶς ἤδη σκληρότερος ὅτι καὶ κλονώδεστερος. μικρότερος δὲ ἢ πρόδηλον οὐ μὴν ἀμυδρότερος γε, πλὴν εἰ μὴ ὥστε τὴν δύναμιν εἶναι τὸ πάθος. ἀλλὰ καὶ πυκνότητος γίνεται καὶ ταχὺς. εἰ δ᾽ ἱκανῶς χρονίζοι, καὶ ἤδη σκληρύνοιτο σκιῤῥωδῶς, τοῖς εἰρημένοις ἰσχνότης σφυγμοῦ καὶ σκληρότης γίνεται. ταῦτ᾽ ὧδε ἡ μὲν ὅλῳ τοῦ ζῴου σφυγμὸν προτείνουσα φλεγμονῆς, ἢ διὰ τὸ μέγεθος, ἢ διὰ τὸ λύσιμον τοῦ μορίου ἐν ᾧ σωίεσθ. τῆς δὲ μὴ συγκινούσης τὸ πᾶν, ὃ ἐν τοῦ φλεγμαίνοντι μορίῳ σφυγμὸς οἷος εἴρηται. ὧδε γίνεται δὲ καὶ ἀνίεται τῶν εἰρημένων ἕκαστον, ἢ παρὰ τὸ ποσὸν τοῦ φλεγμονῆς, ἢ παρὰ τὴν αὐτοῦ τοῦ φλεγμαίνοντος ὀργάνου φύσιν. τὰ μὲν γὰρ νευρωδέστερα μᾶλλον σκληροτέρους, καὶ μᾶλλον ἐμπρίοντας, καὶ μικροτέρους τοὺς σφυγμοὺς ὀργάζεται, τὰ δὲ φλεβωδέστερα, καὶ ἀρτηριωδέστερα, τοὺς ἐναντίους. αὐτῶν δὲ τούτων μείζων ὁ ἐν τοῖς ἀρτηριώδεσιν, καὶ ῥᾳδίως ἀνώμαλος, καὶ ἄτακτος γινόμενος. δῆλον οὖν ὅτι καὶ ὁ τῶν τὸ ἧπαρ φλεγμαινόντων σφυγμὸς, οἷος ἂν εἴη, καὶ ὁ τῶν τοῦ σπληνὸς, καὶ ὁ τῶν τοὺς νεφροὺς, ἢ τὴν λύσιν, ἢ τὸ κῶλον, ἢ τὴν γαστέρα, καὶ πλευριτικῶν, καὶ πνευμονικῶν, καὶ πάντων ἁπλῶς εἰπεῖν, ὧν τῆς τοῦ μορίου φλεγμονῆς πυρετὸς ἕπεται. πλὴν, ὅσα διὰ τὴν τῶν συμπτωμάτων φύσιν

τῶν τε

ἥν τε ἐξ ἀνάγκης ἐπομένων αὐτοῖς, καὶ τὴν τύχλωσιν, ὡς αὖ ἔνιοι βέπφλυσιν). καὶ τὴν σύνυγμὸν
ὧδε τοσοῦτον ἀλλοιοῦσι συμβαίνει, μικτῆς βοπῆς γε αὐτῷ γινομένης τοῦ τε ἡπατικοῦ λόγου καὶ φλεγμονῆς, ἣ ἂν ἡ τοῦ
τόπου φύσις, ἢ τὸ πρόσφατος συμπτώματος ὀργάζηται. καὶ δὴ καὶ μὴν τοῖς τὰς φλέβας φλεγμαίνουσιν, ἕτοιμον.
πνίγεσθαι δὲ τοῖς τὸν πνεύμονα. συγκοπτέσθαι δὲ τοῖς τὸ σῶμα καὶ γαστρός. ἀποφθῆσαι δὲ τοῖς τὸ κάτω. ἀπεπτεῖσθαι
δὲ ὑπὸ τῆς κοιλίας, ὠλιγοθυμεῖσθαι δὲ τὰ ὄρα τοῖς οὖν νεφρούς. καὶ τὰ μὴ ἀναιμοτικώτερα μορίων ἢ διὰ τὰς ὀλιγωρίας ἕπε-
ται οὖν σφυγμὸς, τὰ ἢ ἀναιμοτικώτερα, ἢ τῆς διάθεσιν μόνην. ἐκ τούτων δὴ ἁπάντων πολλαὶ εἰς ἀλλοιώσεις γί-
νονται τῶν ὧδε ταῖς φλεγμοναῖς σφυγμῶν. καὶ ὡς χρὴ διοείζειν αὐτὰς, εἰρηται μὲν ἐν ἑτέροις πολλαχοῦ. εἴρηται δὲ καὶ νῦν εἰς
ὅδε τοῖς εἰσαγομένοις χρήσιμον. καὶ ἡ μέθοδος ἐκ τῆς εἰσαγωγῆς αὕτη, σαφῶς ἐκ διδάσκεται τοῦτο τὸ φλεγμο-
νῶν γινομένων ἀλλοίωσιν ἐν τοῖς σφυγμοῖς. ὅπως δὲ τὰ πρῶτα κατέχουσα τῆς γνώσεως αὐτῆς αἰτία διαπθέμε-
10 να πῶς τὸ φλεγμονῆς, τῆς ἐρημένου βοπεῖ ὀργάζεται, λέγεται δὴ εἶπε, τῆς ἀρχεῖ ἐνθένδε ποιεῖσθαι. παντὶ δὴ
φλεγμαίνοντι μορίῳ διὰ ταῦτ' ἐξ ἀνάγκης συμβέβηκε, θερμότερ) τὴν φύσιν ὑπάρχειν, καὶ πεπαῦσθαι. ταῦτ' ὂν
ἀμφὶ παντὶ δὴ σώματι μεταδίδωσιν, ὅταν ἢ τοι κύριον ὑπάρχῃ τὸ μόριον, ἢ μεγάλῳ ἱκανῶς ἔχῃ τῆς φλεγμο-
νῇ. ἀλλ' ἡ μὴ καθ' ὅλον τὸ ζῶον πλεονεξία τοῦ θερμασίας, πυρετὸς ὄνομα, καὶ διὰ μικρὸν ὡς τῆς χρείας ὅσος ἀλλοιώσεως τοῦ
σφυγμῶν. ἡ δ' ἐκ τοῦ φλεγμαίνοντος τάσις διαδίδωσι καὶ ἐς τὰς ἀρτηρίας. διὰ ταύτην μὲν δὴ σκληρότερος ὁ
σφυγμὸς ἔσται, καὶ μᾶλλον γε σκληρότερος ὧδε τοῖς νευρώδεσι μορίοις, ὅτι καὶ τείνεται τοῦτο τοῦ ἄλλου μᾶλλον ἐν
ταῖς φλεγμοναῖς, ὡς αὖ πάθη φύσει τετραμμένα. καὶ σωτείνει ἐαυτοῖς τὰ σωεχῆ μᾶλλον ὑπέφυκεν, ὡς αὖ ἰσχυρό-
τερα. ἡ δὲ τοῦ θερμασίας πλεονεξία τάχιστα ἐνδείκνυται καὶ μείζονα ἢ τὸ ἑαυτοῖς λόγου ὀργαζομένη τὸν σφυγμόν.
ἐπειδὰν δὲ ἐλλείπῃ τι τῇ χρέᾳ, τλιικαῦτα πάθη καὶ πυκνόν. ὁλόγως ὂν σκληρότερος ἅπασι τοῖς ὧδε φλεγμονῇ
πυρέττουσιν ὁ σφυγμὸς γίνεται), καὶ πόσόν γε, διὰ τὴν δυσκρασίαν τὴν ἐν ταῖς ἀρτηρίαις, ἀνώμαλος ἢ μίαν πῶς
20 βολὴν, καὶ πάλιν ὡς ἀμφοῖν συμβαίνοντων, τὸ εἰρημένον ὑπὸ λυπῶν εἶδος ἔσται διὰ σφυγμῶν, τὸ οἷον ἐμπερίον τῆς ἀ-
φάνη. ὅτω γὰρ ἀνάγκη φαντασιοῦται τὸ ἀποπλῆν ὀργάνου σκληρὸν τῆς προσβολῆς ἀνώμαλον ἔχοντος. ἔστω δ' ὡς εἴ-
ρηται θᾶττον ὕπαρ φανῶς, καὶ εἰ μὴ ἀντιβαίνοι γε ἡ σκληρότης, καὶ μείζων ἂν φῶς. εἰδ' ἀντιβαίνοι κατά τι, τοσούτῳ
προσλήψεται λειοτέρας κινήσεως, ὅσῳ ἀφηρέθη τοῦ μεγέθους. ὅτι δ' ἐν τούτῳ καὶ πυκνότερος ἔσται τοσοῦτον ὅσον ἐκ
ἱκανῶς ἐπλήρωσε τῆς χρείαν ἡ διαστολή, καὶ δῆλον, τῷ μεμνῆσθαι τῶν ἐμπροσθεν ἀποδεδειγμένων, προσλήψε-
σθαι γε καὶ ὅτι τοῖς ἴσοις μεγέθεσι τοῖς φλεγμονῶν ἐκ ἴσην τοῦ σφυγμῶν ἀλλοίωσις ἕπεται, ἀλλ' ἐν μὲν τοῖς φλεβώδε
σιν μορίοις ἀεὶ φλεγμονῇ, μείζες ὀργάζον) σφυγμὸς, ἐν δὲ τοῖς νευρώδεσιν ἐλάττους, ὥσπερ καὶ σκληροτέρους
τε καὶ μᾶλλον ἐμπρίοντας. ὁ δὲ γὰρ τούτων ἀφῆς ἀδήν, εἰ μνημονεύοιμεν ὅτι μείζονος τείνεται τὰς ἀρτηρίας ἀ-
ναγκαίου, ὑπὸ τοῦ νευρωδοῦς μορίων φλεγμαινόντων. τὰ δ' ἀρτηριώδη μορίων, διὰ μὲν τὸ τὸ πλῆ-
θος ἐν ταῖς ἀρτηρίαις θερμασίας ὡς αὖ θερμοτέρας ἅπασι ὧδε μᾶλλον πεφυκέναι, καὶ διὰ τοῦτο μείζους ἀναγ-
30 κάζει γίνεσθαι τοὺς σφυγμούς. καὶ ἔτι ἀνωμαλία συνίσταται, καθ' ὁπιναοῦν λόγον, ὥσπερ ἐπὶ τοῦ ἀποπλῆν. διὰ μὲν γὰρ, ἐπὶ μεμνήμεθα, τὰς πρώτας αἰτίας ἐδείκνυμεν ἀνωμαλίας σφυγμῶν, ἀῤῥωστίαν τε καὶ κινήσεως διαφέ
ρεως τὰς ἀρτηρίας διὰ πλῆθος βαρμίου, καὶ προσέτι τοῦ ὀργάνου αὐτοῦ τὰς διαθέσεις. ἐμφράξεις δὲ καὶ σφη
νώσεις, καὶ τάσεις, καὶ θλίψεις. ὀδὲν δὲν θαυμαστὸν, ἀνωμάλους ὧδε τοῖς ἀρτηριώδεσι μορίοις φλεγμαίνουσι τοὺς
σφυγμοὺς ἀποτελεῖσθαι, τό τε διαφέρεως τοῦ ὀργαζομένης αὐτοῦ. ῥᾶστον γὰρ τοῖς τοιούτοις κάμνουσιν, αὐτῶν τε τοῦ ὀργά-
νου κακῶς διακειμένου. τὰ δ' ἄλλα τὰ εἰρημένα διὰ τοῦ τοῖς εἰσαγομένοις γεγραμμένου βιβλίου, ταῖς ὧδε
φλεγμοναῖς προπῖπτει τῶν σφυγμῶν ὑπάρχειν, ὀδὲ μιᾶς ἐξηγήσεως δεῖσθαι νομίζω. μεταβαίνειν οὖν ἤδη καιρὸς
ἐπί τινα τῶν ἐξῆς ῥήσεων. Τῶν μὲν πλουσιτικῶν ταχὺς, καὶ πυκνὸς, καὶ ὑπὲρ μέγας. διαφέρει δ' ἂν καὶ σφο- « πρ. β.
δρὸς. ὁ δ' ὄγκῳ, οὐκ ἀμυδρὸς μὲν, ἀμέμφως δὲ ἤδη καὶ σφοδρὸς, ὅσον ὧδε τῷ πάθει. ὅσον γ' ὧδε πάντων μεμνῆσθαι χρὴ, «
καὶ δεῖν ἐφ' ἑκάστου τῶν πραγμάτων, ὅσον ἐπ' ἐκείνῳ τῷ προπίπτειν διοείζοντα τὸ διά τι ἄλλο, καὶ μὴ «
διὰ ἐκεῖνο συμβεβηκός. ὁ τοίνυν τῶν πλουσιτικῶν σφυγμὸς, νευρωδεστέραν πως καὶ σκληροτέραν ὀργαζόμενον «
τὴν ἀρτηρίαν ὡς αὖ εἰς σφοδρότητα πρέπων, ἁπάντα οὖν ἀγυμνάστους ἀναδύεται διακεῖσθαι σκληρὰν πλη- «
γὴν σφοδρᾶς. οὕτω δὲ καὶ ἄλλας διαφορὰς σφυγμῶν ἀναδιδόντες διακείνειαι οἱ πολλοὶ, τάχ' αὖ ἴσως μέμφαι «
το τοῖς γεγραμμένοις, ὀδ' ὧν αὐτοὶ μὴ συνιᾶσι τῶν ὀρθῶς λεγόντων καταγινώσκοντες. ἀλλ' οὐ χρὴ «
μηκύνειν γὰρ δεῖ νῦν λόγῳ πρὸς αὐτ. γεγράπται γ' ἡμῖν ἰδίᾳ πρὸς τ τῶν σφυγμῶν διαγνώσεως. ἀσκεῖν οὖν πα «
ρακελεύομαι τόν τε λογισμὸν ἅμα καὶ τῆς ἁφῆς, ὡς ἐκ αὐτῶν τ ὀργων γνωρίζειν δυνάσθαι τὴν ἁφὴν οὖν σφυγ «
μούς, οὐ λόγῳ διαρεῖναι μόνον. ἀρχὴ δὲ τῆς ὧδε τ ὀργων βοπῆς, ἡ διὰ τῶν λόγων διδασκαλία. καὶ γάρ οἱ καὶ τ «
πυκνότητος τὸ ποσὸν ἐκ οἷόν τε ἐρμηνεύσαι, καί οἱ μεγάλων ἔχει διαφορὰν ἡ ὑπερβάλλουσα τὸ εἰθισμένον μέτρον «
πλουσίοις, ἢ ἐλλείπουσα. τὰς γὰρ ὑπερβολὰς εἰς πόδα πνευμονίαν μεθιστάμενος, ἢ συγκοπὴν ἀπειλούσης ἀνάγκη «
γίνεσθαι. τὰς δ' ἐνδείας εἰς καταφορὰν, ἢ νεύρων τελευταῖν βλάβην, ὅτω ἢ καὶ τὸ διὰ ἀνωμαλίας εἶδος τὸ ἐμπρη »
σιὸν ἴδιον ἐκ ἔσεσθαι πλουσίοις ὑπάρχον, ἀνιέμενον μὴ, μαλακῆς καὶ ἐκ ἔσεσθαι πεφθησομένης, ὧδε τεινόμενον δὲ χα «
λεπῆς καὶ δυσπέπτου γνώρισμα πλουσίοις. ἀεὶ τοιοῦτος σοὶ ἀδρᾷ καὶ τῇ διαμὲ κινδυνώδης, σοὶ ἰσχυρᾷ δὲ, «
ἢ χρονίως ἐπέφθησαν, ἢ εἰς ἐμπύημα μετέπεσον, ἢ φθινώδης αὐτοῖς μαρασμὸς διεδέξατο. διὰ μὲν οὖν πεπτομένης «
ὁ σφυγμὸς πᾶσαν ἀρτίθετος καὶ βραχὺ τῆς πρὸς φύσιν βοπῆς. διὰ δ' εἰς ἐμπύημα μεταβαλλούσης, οἱ τ ἐμπυικὰ «
τῶν ἰδίων γίνονται, καὶ ταῦτα δὲ καὶ τοῖς φθινωδῶς μαραινομένοις, οἱ τ μαρασμοῦ. Αὕτη μὲν ἐκ διὰ εἰσαγωγῆς
ἡ ῥῆσις, αὐτὰ τὰ φαινόμενα συμπίπτειν τοῖς πλουσιτικοῖς ἐκδιδάσκουσα, ὁ μὲν τὰς αἰτίας ἔτι διηγουμένη. νῦν
δὲν λεγέσθω ἅπερ πλουσίοις τ ὑπερέχοντος τὰς πλευρὰς ὑμῶν ὅτι φλεγμονὴ, καὶ διὰ ὅτι πυρέττουσι μὴ ὀξέως,
ὡς αὖ πλησίον καίεσθαι διὰ καρδίας, ὅτι δ' οὕτω πυρέττουσι, τάχ' αὐτοῖς ὁ σφυγμὸς. ὅτι δὲ καὶ νευρώδες τὸ πε-
πονθὸς μόριον, ὥσπερ ἀνωφανῶς σκληρός. ἐπεὶ δὲ ὅτι διὰ ὅτι καὶ μικρότερος ἢ τὴν τοῦ ἀξίαν τὸ πυρετὸ. διέντος
νῦν καὶ πυκνὸς ἀποτελεῖται, τῆς μὲν θερμασίας διεσθένης μεγέθους σφυγμῶν, διὰ σκληρότητα δ' οὐχ ὑπα-

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 118 sur 494

κούσης. ἐσ᾽ εἴχθη δ᾽ ἐν τοῖς ἔμπροσθεν. ὅσον αὖ ἐλλείπῃ τῇ χρείᾳ τὸ μεγέθει τοῦ σφυγμοῦ, τοσοῦτ᾽ ἐκ τῆς πυκνότητος ἀναπληρούμενον. ἄνισον δ᾽ ἐστὶ καὶ τοῦτο ἡ πυκνότης, ὅτι τὴν ὀργαζομένων τῆς φλεγμονῆς χυμῶν, ἐκ τῶν εἴδους. εἰ μὲν γὰρ χολώδεσροι τύχοιεν ὄντες, ὅ, τε πυρετὸς ὀξύτερος ἂν γένοιτο, καὶ τὸ ἀκολουθήσει βλάβη τῆς δυνάμεως. εἰ δὲ φλεγματωδέσροι πρὸς ὁ πυρετὸς ἧττον ὀξύτερος, ἑτοιμότερος δ᾽ εἰς καταφοράν. ἀεὶ μὲν γὰρ ὑδατώδεσι καὶ πολυειπόσι καὶ πολυμονίαις, ἡ κεφαλὴ κακοῦται, τῶν γὰρ ταῖς φλεγμοναῖς συμπιπτόντων χυμῶν ἐκδεχομένη τὸ λιτνῶδ. ἀλλ᾽ ὅταν μὲν ὁ συμπίπτων χυμὸς ᾖ χολώδης, ἀτμίζων δριμὺ, καθάπερ ἀνθάλλω τινὰ, δάκνει τὸν καὶ διαβιβρώσκει τὰ ὑμένια τοῦ ἐγκεφάλου, καὶ ὅταν εἰς παραφροσύνην ἄγει. φλεγματώδους δ᾽ ὑπάρχοντος καὶ ἁπαλῆ σι), ἀλλ᾽ ἀχλύι τινὶ παχείᾳ καθάπερ τὶ νέφος ὑδατῆς κεφαλὴν ἀναπεμπ᾽, ὑγραίνει τε τὸν καὶ βαρύνει τὸν ἐγκέφαλον ἀναγκάζει τε καταφέρεσθαι καὶ ναρώδη γίνεσθαι τὴν ἄνθρωπον. σύλλογος δὲ ἡ μὲν εἰς πλείονα πυκνότητα βοπὴ τοῦ σφυγμοῦ, ἢ πολυπνυμονίαν, ἢ συνοπλὴν ὠφορεῖ. πολυπνυμονίαν μὲν ὑδατλαμβανόσης ἀεὶ καὶ βλαπτούσης τὰ σωεχῆ τοῦ ἐν τῇ πλευρᾷ φλεγμονῆς, ὡς αὖ τοῦ θορμοῦ τῇ ζεούσης, τῇ ῥᾳδίως λινουμένου χυμοῦ γεγυμνωμένης. συνοπλὴν δ᾽ αὖ, κακώσει τ᾽ δυνάμεως, ἤτοι διὰ πνεύμονα βλάβην ἢ καταφοράν, ὅταν ἐκ τοῦ φλεγματωδῶν χυμῶν ἀτμιζόντων ὁ ἐγκέφαλος πληρωθῇ. καὶ γὰρ αὖ τοῦτος, εἰ μὲν ἀπόσαθρα δυσπαθέσι τὸ βλάπτον εἰς τὰς ἀρχὰς φύσεως, ἡ τῶν πνεύμονα ἀκολουθεῖ κάκωσις. εἰ δ᾽ ἀδυνατήσειεν, ἡ καταφορά. τοῖς μὲν οὖν τοιούτοις χυμοῖς ἀραιότεροι, τοῖς δ᾽ ἐναντίοις τοῖς χολώδεσιν, πυκνότεροι τοῦ σωήθους μέτρου τοῦ πλευρίτιδος οἱ σφυγμοὶ συμπίπτουσιν. τὸ δὲ δὴ μέσον ἀμφοῖν ἔσιν ἀραιότητος τε καὶ πυκνότητος ἐν πλευρίτιδι μέτρον, ὅταν αἱματικὸς ὁ τὸ πάθος ὀργαζόμενος ὑπάρχῃ χυμός. ὅταν δὲ καὶ τὸ δὴ σκληρότητος ὑπάρχον μέσον, ἐπὶ γε τῷ τοιούτῳ χυμῷ καὶ τῇ μέσῃ ᾗ τὸ μέγεθος γίνεται φλεγμονῆ. ὑδατείνεται δ᾽ ἤτοι διὰ μέγεθος ὑπερβάλλον φλεγμονῆς, ἢ χολώδεις χυμούς. ὥσπερ γε καθαιρέσεις διὰ τἀναντία. δῆλον δὲ ὡς καὶ τοῖς σκληροῖς σφυγμοῖς ἐναργέσερον ἀκολουθήσει τὸ ἐμπρησικὸν εἶδος τῆς προσβολῆς. Εσι δὲ τὸ ἐμπύων ὁ σφυγμός, ἅτε μὴ ἀρχομένων οἷος ὁ τῆς ἀκμαζούσης φλεγμονῆς. αὕτη γὰρ ἡ αὐτὴ τὸ ἐμπυημάτων ὅλην ἀρχὴ δ᾽ ἔδ᾽ ὅτε ἡ ἀνώμαλος καὶ ἄτακτος, ἐκπνοὴ δ᾽ πᾶσιν. ἤδη δὲ τὸ πύος πεπεπλυσμένον. τάλλα μὴ πεπλησίακε δὲ ὁμαλώτερος. ὑγρὸν δὲ τοῖς ῥήξεσιν ἐμυδρότερος, πλατύτερος, βραδύτερος, ἀραιότερος. οὗ γὰρ τῇ μεταξὺ θώρακός τε καὶ πνεύμονος συρίγγεια πλῆθος τὶ πύος πεπεπλυσμένον ἔχοντας ὑγιοῖ μὴ ἐμπύους, οἱ δ᾽ ἐμπυϊκὸς ὀνομάζουσι. γίνονται δὲ οὗτοι διὰ μέγεθος τῆς ὑγρᾶς πλευρᾶς φλεγμονῆς εἰς πύον μεταβαλλόσης. ἔσι δ᾽ ὅτε καὶ

ἄνθραξιν ἔοικεν, ἀλλὰ τοῖς οὕτω συγκυμωμένοις ὡς εἰς τὸ φρονεῖν μεταβάλλειν. ἀρκεῖ ταῦτά τῷ γε νῦν ἔχοντι πρὸς τὸ παρακολουθῆσαι τοῖς ἑξῆς. ὑποτυφλώσομεν οὖν ἤδη τὴν ἐκ τῆς εἰσαγωγῆς λέξιν. ὁ δὲ τῶν μαραινομένων οὐ καθ' ἓν εἶδος σφυγμὸς τρέπεται. χρὴ γοῦν καθόσον ἐνδέχεται διαφορᾶς ὑποδήλοις διορίζεσθαι πρὸς αὐτό. οἱ μὲν δὴ τοῖς μὴ λυθείσαις φλεγμοναῖς ἢ βραχὺ σωματομαραινθέντες, ἀμυδροὺς καὶ θαμίονας καὶ πυκνοὺς ἄγαν, καὶ μύδρους ἢ μέγεθος ἐν μιᾷ πληγῇ τοῦ σφυγμοὺς ἴσχουσιν, οὓς Ἀρχιγένης ὠδινώδεις τε καὶ ὠδινοῦντας καλεῖ, σαφῶς δηλῶν βούλομαι, τὸ ἢ τῆς διαχύσεως βραχὺ μετὰ τῆς ἑκατέρωθεν πρότερον οἷον ὠδῖνώδους. ὁ γὰρ ὡς ἀρκεσομένων ἀθρόως, ἀλλ' ὡς ὠδινουμένων τὴν ἑκατέρωθεν μοῖραν, εἰς βραχὺ σωίσαται, μύδρος ὢν τῷ μεγέθει καθ' ἑκάτερα τὰ μόρια. ὅταν μὲν οὖν ὁ πόνος μόνος, ἀλλὰ μὴ τοῖς πλείοσι τὸ ὅπως ἂν μαραινομένων ὑπάρχῃ, τοῖς μὲν διὰ φλεγμονὰς πᾶσιν, ἥδιστος δὲ τῶν ἄλλων πολλοῖς, εἰ μή τι ἀρα κἀκεῖνοι, διὰ ἕλκας φλεγμονὰς λανθανούσας μαραίνονται. καὶ εἴη ἂν ὅτος τῶν ὑδρὶ φλεγμοναῖς μαραινομένων ἴδιος, ὁδενὶ τῶν ἄλλως μαραινθέντων ὑπάρχων. ἐκπικὸς δὲ πᾶσι τοῖς μαραινομένοις ὁ σφυγμὸς ὅδε, καὶ τοῦτ' αὐτοῖς κοινότατον. ἐν δὲ ὀλίγῳ δὲ καὶ τὸ μέγεθος τῆς διαχύσεως ἀνωμαλίᾳ μυουρίζουσα. καὶ γὰρ καὶ ὅτος τοῖς πλείοσιν ὑπάρχει. βίαιον δὲ τὸ τῆς πυκνότητος. ὑπάρχει γὰρ καὶ ὅτος πᾶσι μὲν τοῖς ὑδρὶ φλεγμοναῖς μαραινθεῖσιν ἀχώρητον, ἅπασι τε τοῖς ὑδρὶ καρδιακαῖς ἢ σπληνικαῖς συγκοπαῖς ὀξέως κινδυνεύουσιν. ἔστι δ' ὑπὸ οἵνου πόσεως διαφυγοῦσι μὲν τὴν ὀξύτητα, μαραινθεῖσι δὲ τῷ χρόνῳ. εἰ μήτι ἄρα καὶ πύοντες φήσειέ τις ὑδρὶ μικραῖς φλεγμοναῖς ἀδήλοις ἡμῖν ἀπόλλυσθαι. καὶ γὰρ τινες αὐτῶν τὸν ὠδινώδη σφυγμὸν ἔχουσιν, εἰ μή τι ἄρα πάλιν, πύοντας μὲν ὠδὶ φλεγμονῇ, οὓς δ' ἄλλους χωρὶς φλεγμονῆς μαραίνεσθαι φασί. ὅτος μὲν δὴ ἄπορον ἔχουσι δ' ὃν οὔδὲ σφυγμὸν ἐκλιπόν, ἀμυδρόν, πυκνὸν ἄγαν, καί τινες αὐτὸν ὠδινώδη καλοῦσι. διαφορὰ μὲν αὕτη διαφορὰ σφυγμῶν τοῖς μαραινομένοις. ἄλλη δὲ τοιαύτη ἀραιὸν ἰσχόντων, ἀλλὰ καὶ τόδε πάντως ὅτε προηγησάμενος πυρετὸς ἐπύκνωσεν αὐτόν, ἅ τε διαμένει ἢ ἐκάστη λύσις ἱκανῶς πυκνοῖ. τὸν μέσον δὲ πάντων πυρετῶν ἀκριβῶν ἐπιλαμβάνεσθαι χρὴ εἰς ἀραιότητα βοηθοῦντα εἰργάζεται. ὅτος τὸ εἶδος τοῦ μαρασμοῦ προσβυτικῆς ἡλικίας ἴδιον νικᾷ αὖ ἡμάλισα τῶν ἢ πονθός τι τύχοι. οὗτοι τῆς πυρετικῆς σκληρότητα τὸ σφυγμὸ φυλάττουσι καὶ ἀραιοὶ ἢ. παντελῶς δ' ὀλίγοις τῶν μαραινομένων εἰς ἄλλην ἀνωμαλίαν ὁ σφυγμὸς βέπτωκεν, πλὴν ὅσοι τὸ μέγεθος. Ἐξῆς πρὸς τὸ φθισικῶν ὀνομαζομένων ὁ λόγος ὅδε. μικρὸν μὲν ἀμυδρὸν ἐχόντων τὸ σφυγμὸν ἀρρωστίας τοῦ διαχύσεως, ὃ μὴν ἱκανῶς γε ταχύ, ὥσπερ οἱ πολλοὶ τῶν πυρεττόντων, ὅτι μηδὲ πρόκαιρα πυρέττουσι πυρετοῦ. ἐκπικὸν δ' καὶ οὗτοι τὸν σφυγμὸν ἔχουσιν, ὅτι καὶ τὸν πυρετόν. ἀκριβῶς τοῦτο κατειληφότες τὴν ὅλην ἕξιν τοῦ σώματος αὐτῶν πυρετοῦ ὁ σφυγμὸς οὕτως ὀνομάζεται. ἑξῆς δὲ τούτων ἐν τοῖς εἰσαγομένοις γεγραμμένῳ βιβλίῳ πρὸς τῶν προπνευμονικῶν ὁ λόγος ἐστί. προγεγράφθαι δὴ καὶ ταῦτα τὴν ῥῆσιν ἄμεινον εἶναι μοι δοκεῖ τοιαύτην ὑπάρχουσαν. Ὁ δὲ τῶν προπνευμονικῶν μέγας ὅδε, καὶ ἀμυδρός, καὶ μαλακός, ὁμοίως τοῦ τε λιθαργυρικῶν, πλὴν ὅσα πλεονάζει τῇ ἀνωμαλίᾳ τῇ τε κατὰ μίαν πληγὴν, καὶ τῇ συσματικῇ καλουμένῃ. κατὰ μὲν τὴν μίαν πληγὴν οἷον διακεκομμένος τε καὶ κυματιζόμενος, ἢ δικρότος ἐσθ' ὅτε γινόμενος, ἐν δὲ τῇ συσματικῇ τάς τε ἄλλας διαφορὰς ἔχει. ἢ ποτὲ μὲν διαλείπει. ποτὲ δὲ παρεμπίπτει. Ἡ μὲν ῥῆσις αὕτη τὰ συμπίπτοντα τοῖς προπνευμονικοῖς ἀκριβῶς ἐκδιδάσκουσα. τὰς δ' αἰτίας αὐτῶν οὐ χαλεπὸν ἐξευρίσκειν τοῦ μεμνημένῳ τῶν ἐν τοῖς πρώτοις ὑπομνήμασιν ἀκριβεστέρων. οὐδὲν γὰρ θαυμάσιον, οὔτε μέγαν εἶναι τὸν σφυγμὸν αὐτῶν, οὔτε ἀμυδρόν, οὔτ' ἀνώμαλον ὑδρὶ φλεγμοναῖς τῶν πνευμόνος, οὕτω μὲν χαύνου καὶ μαλακοῦ παλάγχνου, καὶ μεσοῦ λειῶν χοιράδων μυείων, οὕτω δὲ πλησίον τῆς καρδίας κειμένης. διότι μὲν γὰρ χαύνου καὶ μαλακοῦ καὶ πολύκνωρου, ὑπὸ φλεγματικωτέρου τε καὶ παχυτέρου τὴν σύστασιν αἵματος εἰς φλεγμονὴν ἄγεται, τοῦ λεπτοῦ καὶ χολώδους, ὡς τὰ πολλά, διαῤῥέοντός τε καὶ σφιγγομένου μὴ ἀμέσως κατὰ τὸ παλάγχνου διαμυῶνα. τὸ δὲ τοιοῦτον ῥεῦμα λέγω δὲ τὸ φλεγματικόν, διαβρέχει μὲν τὸν χιτῶνα τῆς ἀγγείου, διαλύει δὲ τὸν τόνον τῆς ἐν αὐτοῖς διαπάμενος, καὶ οὕτω μεγάλους τε ἅμα καὶ ἀμυδροὺς ἀπεργάζεται τοὺς σφυγμούς. ὅτι δὲ καὶ ἡ καρδίας ἐγγὺς τὸ παλάγχνον, ἡ ἀνωμαλία πολυειδὴς γίνεται. θλίψεσι γὰρ ἀρτηριῶν καὶ σφιγγώσεσι, καὶ ὅλως πληθωρικαῖς διαβάσεσιν ἐλείφαμεν ἐπεσθαι τὴν ἀνωμαλίαν, καὶ μᾶλλον, ἐπεισθὰν ἐγγὺς ὦσι τῆς καρδίας. ὅτι δ' ἐν ταῖς προπνευμονίαις θλίβονται, καὶ βαρύνονται, καὶ σφιγγοῦνται, καὶ ἀῤῥωστοῦσιν ἀπ' ἀρτηρίας τοῦ πνεύμονος, οὐ δεῖ λόγου. διὰ ὅτος δὲ μὴ ὁ δικρότος ἐπ' αὐτῶν σφυγμὸς ἀπαιώς γίνεται, καί τι τῆς γ' ἄλλης ἀνωμαλίας πολλῆς συμπιπτούσης, ὅτι δεῖ τοὐπίπαν τοῦ δικρότου περῆναι τὴν σκληρότητος ἀγγείου. ταύτην δ' ἐκ φλεγματικοῦ ῥεύματος οὐχ οἷόν τε ἱστήσασθαι. τὸ μὲν χολωδεστέρου, τὸ σφάγειν καὶ ξηραίνειν καὶ τείνειν καὶ σκληρύνειν ὄργον. ἐπεὶ τοίνυν ἀπαιώς ὅτος διοχλεῖ τοῦ πνεύμονι, ἁπλοῦν ὡς καὶ ἡ σκληρότης ἀπαιώς ἔστω. εἰ δὲ ὅτος, καὶ ὁ δικρότος σφυγμός. ὅτι δὲ παρὰ τὸ τῆς βλάβης μέγεθος, ἤτοι διαλείποντες, ἢ παρεμπίπτοντες ἔσονται σφυγμοί, καὶ τοῦτ' ἐν τοῦ δ' ὑστέρῳ λόγῳ δεδήλωται. καὶ ὅς τις οὐ μέμνηται ἐκείνων, μάτην καὶ τοῦτα ἀναλέγεται. μεμνημένῳ δὲ προτέρας ἐξηγήσεως ἐκ ἡγοῦμαι δεῖν ἔτι. καὶ γὰρ τὰ τούτοις ἑφεξῆς εἰρημένα διὰ τῆς εἰσαγωγῆς ὑπὲρ τῶν προπνευμονικῶν, οὐκ ἔχει τὰς αἰτίας ἀσαφεῖς τοῦ μεμνημένῳ τῶν πρώτων ἀλλ' ἀπόχρη λαβοῦσι ταῦτα τὴν ῥῆσιν αὐτὴν παραγράφαι μόνον. πυρεττόντων δὲ ἁπάντων τῶν προπνευμονικῶν ὀξέως, καί τι καὶ λιποθυμοῦντων ἐχόντων, ὁποτέρου ἂν αὐτῶν ὑδρικρατῇ, κατ' ἐκεῖνον μάλιστα τὸ ποσὸν τῆς πυκνότητος εὑρίσκεται. πυρεττούσης μὲν γὰρ ὑπαρχούσης τῆς προπνευμονίας, ἱκανῶς πυκνὸς ὁ σφυγμός, κωματωδεστέρας δὲ ἦτον πυκνός. Ὁ δὲ τῶν λιθαργυρικῶν σφυγμὸς ὅμοιος ὢν τοῦ τῶν προπνευμονικῶν κατὰ μέγεθος καὶ ἀδηφαγίαν καὶ μαλακότητα, βραδύτερός ὅσῳ αὐτῶν καὶ ἀραιότερος, καὶ ἧττον ἀνώμαλος, διαλείπων μᾶλλον ἢ παρεμπίπτων. γίνεται δ' ἔστι ὅτε καὶ δικρότος. ἀεὶ μὲν τοι κυματώδης ὅσῳ γε ταῖς βαθείαις καταφοραῖς ἐφ' ὧν ταῦτα λέγεται. τῶν γὰρ συμπληρουμένων ἅπασι δὶς ἑαυτῶν γνωρίσμασι νοσημάτων οὐ σφυγμοὺς διεξιμεν, ἵνα καὶ τὰ ἐλλειπόντων κατὰ μέρος καὶ μηδὲν πλέων ἱκανῶς γνωρίζειν δυνηθῶμεν

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 120 sur 494

τὸ μέγεθος. ὅσον τε ἤδη ἔχουσι, καὶ ὅσον οἷόν τε προσγένεσθαι αὐτοῖς. Ὅτι καὶ ὁ λήθαργος ὑπὸ φλεγματώδει γινέσθαι χυμῷ, δεδείκτηται καὶ τοῦτ' ἐν τοῖς ἰδίοις ὑπὲρ τῶν νοσημάτων λόγοις. ὥστε καὶ εὐλόγως ὁ σφυγμὸς ὁμοιότατος ἐστὶ τοῦ τῶν περιπνευμονικῶν, βραδύτερος εἰς τοσοῦτον, εἰς ὅσον ἀρκεχώρηκε τῆς καρδίας οὐκ ὀλίγον ὁ ἐγκέφαλος. ὁ γὰρ δὴ πνεύμων τῇ γειτνιάσει τῇ πρὸς ἐκείνην, εὐλόγως ὠκυτέρους τε καὶ πυκνοτέρους ἀπεργάζεται τοὺς σφυγμούς. ἐπειδὰν θερμότερος ᾖ. ὅτι δὲ καὶ ἀνωμάλους μᾶλλον εὐλόγον γίνεσθαι διὰ τῆς γειτνιάσιν, οὐδὲ τοῦτο ἄδηλον τοῖς μεμνημένοις τῶν πρώτων. διὰ τοῦτο δὲ καὶ διαλείπων ἐστὶν, ἢ περιμπίπτων μᾶλλον ὁ τῶν ληθαργικῶν σφυγμός. ὑπὸ πλέον γὰρ ψυχρότερον, καὶ ὡς ἂν εἴποι τις νεκροδέστερον τῆς τῆς περιπνευμονίας ἐστί, τὸ τοῦ ληθαργικοῦ νόσημα. ψυχρᾶς δ' ἦν οἰκείος διαθέσεως, καὶ δυνάμεως ὑπὸ πλέον ἀπεψυγμένης, ὁ διαλείπων σφυγμός. Ὁ δὲ τῶν φρενιτικῶν σφυγμὸς μικρός ἐστι. σπανιώτατα δ' ὤφθη ποτὲ μέγας, καὶ τόνου μετρίως ἔχει καὶ σκληρὸς καὶ νευρώδης ἐστὶ, καὶ πυκνὸς ἄγαν καὶ ταχύς. ἔχει δέ τι καὶ κυματῶδες. ἐνίοτε δὲ καὶ ὑποτρέμειν σοι δόξει. ποτὲ δὲ καὶ ἀρκεκόφθαι σπασμωδῶς. τὸ γὰρ τῶν πυρετῶν ἴδιον ἐν τοῦ τάχει σύμπτωμα μάλιστα οὗτος ἐναργῶς ἐκτήσατο κατ' ἀμφότερα τῆς διαστολῆς τὰ πέρατα, καὶ μᾶλλον τὸ ἔξω. ἔστι δὲ καὶ τὸ τῆς κατὰ τὴν θέσιν ἀνωμαλίας εἶδος εὑρεῖν ἐν αὐτῷ σφοδρὸν γενόμενον ποτέ. ἀλλὰ καὶ ὅλη σοι δόξει πολλάκις ἡ ἀρτηρία καταλιποῦσα τὸν ἑαυτῆς τόπον ἄνω φέρεσθαι, κλονωδῶς ἀναβραττομένη μᾶλλον, ἢ σφυγμωδῶς διαστελλομένη. κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ κάτω χωρεῖν κατασπωμένη μᾶλλον, ἢ συσπωμένη. τὸ δ' ἄγαν αὐτῆς πυκνὸν ἐφεδρεύουσαν ἀπειλεῖ συγκοπήν. οὐδ' ἐνταῦθα χαλεπὸν οὐδὲν ἐξευρεῖν τὰς τῶν εἰρημένων αἰτίας, τοῦ γιγνώσκοντι μὲν, ὡς ὑπὸ χολώδει χυμῷ φρενῖτις γίνεται, καθάπερ ὑπὸ φλεγματώδει λήθαργος, εἰδότι δὲ, ὅτι καὶ κατὰ μὲν αὐτὸν τὸν ἐγκέφαλον ὁ λήθαργος μᾶλλον ἔχει τὴν γένεσιν, ὁ φρενῖτις δὲ κατά τε τὴν λεπτὴν μάλιστα μήνιγγα, καὶ τὸ διάφραγμα. τούτων γάρ τις μεμνημένος, καὶ ὅτι μικροὶ, καὶ ὅτι σκληροὶ κατὰ λόγον οἱ σφυγμοὶ γίνονται, μαθεῖν οὐ δεῖται. καὶ μὴν εἰ θερμὸν μὲν τὸ πάθος, μικροὶ δ' οἱ σφυγμοὶ, πάντως δή που καὶ πυκνοί. δέδεικται γὰρ ἐν τοῖς ἔμπροσθεν ὡς τὸ τῆς πρότερας διαστολῆς ἐλλιπὲς, εἰς πυκνότητα τρέπει τοὺς σφυγμούς. ὥσπερ δ' ὁ περιπνευμονικὸς σπανίως ποτὲ δίκροτος γίνεται, διότι σκληρότητος ἥκιστα μετέχει, οὕτως ὁ φρενιτικὸς κυματώδης σπανιώτατα γίνεται, διότι καὶ αὐτὸς ἥκιστα μετέχει μαλακότητος. τὸ δ' ὑποτρέμειν ὅτι δυνάμεως ἐστὶν ἀρρωστούσης γνώρισμα, δεδείκται δι' ἑτέρων. ὅταν οὖν ἡ ἐν ταῖς ἀρτηρίαις δύναμις ὑπὸ πλέον διαστέλλειν αὐτὰς ἐγχειρῇ. δεῖται γὰρ τούτου διὰ τὸ πλῆθος τῆς θερμασίας, ἔπειτα μὴ δύνηται διὰ τὴν σκληρότητα τοῦ χιτῶνος, ὑποτρέμειν πως ὁ σφυγμὸς δοκεῖ. καὶ δῆλον, ὡς τηνικαῦτα μάλιστα γίνεται τὸ τοιοῦτον, ἐπειδὰν καὶ συγκοπήσεσθαι μέλλωσιν, ὥσπερ ἐπειπειδὰν σπασθήσεσθαι, σπασμώδης ἐστὶ καὶ ἡ τῶν σφυγμῶν κίνησις. τὸ δ' ἀρκεκόφθαι σπασμωδῶς τὴν κίνησιν καὶ μὴ κατὰ βραχὺ πάνεσθαι, διὰ παντὸς ὑπάρχει τοῖς φρενιτικοῖς, ὡς ἂν καὶ τῆς θερμότητος ὑπερκρατούσης, καὶ τῶν ὀργάνων σκληρῶν ὑπαρχόντων. ὀρεγομένης γὰρ ἔτι τῆς δυνάμεως διαστέλλειν τὰς ἀρτηρίας, ἡ τῶν χιτώνων ἀντιβαίνει σκληρότης, κἀντεῦθεν, τὸ βίαιον καὶ τὸ οἷόν σπασμωδῶς ἀρκεκομμένον. οὕτω δὲ καὶ ἡ ἀρχὴ τοῦ διαστέλλεσθαι τὰς ἀρτηρίας, ἐξαιφνίδιος τέ τις καὶ ἀθρόα, ὥσπερ ἐκθορνυμένας γίνεται μᾶλλον, οὐ κατὰ βραχὺ διαστελλομένας. οὕτω δὲ καὶ τοῖς ὑπὸ φλεγμονῆ πυρέττουσιν ἅπασι, τοῖς μὲν, μᾶλλον, τοῖς δ' ἧττον, φαίνεται τὸ τοιοῦτο συμβαίνον, οὐκ ἐν τοῦ πέρατι μόνον τῆς κινήσεως, ἀλλὰ κατὰ τὴν ἀρχὴν εὐθύς. αἰτία δὲ κοινὴ τούτων ἁπάντων, ἡ τῆς χρείας τῶν σφυγμῶν αὔξησις, ἅμα τῇ τοῦ χιτῶνος σκληρότητι. ὅταν γὰρ ἐπείγῃ μὲν ἡ χρεία, καὶ διὰ τοῦτ' ἡ δύναμις ὡς ὑπὸ μεγάλην τε καὶ ταχεῖαν ἐξορμᾶ διαστολὴν, ἀντιβαίνει δ' ἢ τῶν ὀργάνων σκληρότης, ἀνάγκη τὴν προειρημένην ἰδέαν ταῖς κινήσεσι συμπίπτειν. ἀλλὰ καὶ ὅτι διὰ τὴν αὐτὴν ταύτην ξηρότητα τε καὶ σκληρότητα καὶ τάσιν τῶν ἀγγείων ἀνώμαλος ὁ σφυγμὸς φαίνεται κατὰ τὴν θέσιν, οὐδὲν θαυμαστὸν ἐννοεῖν, τοῖς μεμνημένοις τῶν ἔμπροσθεν. ὥσπερ οὔθ' ὅτι τὸ λίαν πυκνὸν, ἐφεδρεύουσαν ἀπειλεῖ συγκοπήν. ἀρρώστου γὰρ δυνάμεως ἡ πυκνότης ἔγγονος ἐδείκνυτο. ἐφεξῆς ὁ λόγος ἐστὶ περὶ τοῦ μικτοῦ διοκοῦντος εἶναι πάθους ἔκ τε φρενίτιδος καὶ ληθάργου, καὶ διὰ τοῦτο καὶ τοὺς σφυγμοὺς ἐν τοῦ μέσου τῆς ἑκατέρου τῶν παθῶν ἔχοντος ἰδέας. ἥτις μὲν δὴ τοῦ δὲ τοῦ πάθους ἐστὶν ἡ φύσις, ἐν ἑτέροις δεδήλωται. διότι δ' εὐλόγον αὐτῷ καὶ τοὺς σφυγμοὺς ἔχειν μικτοὺς, ὡς ἂν καὶ αὐτῷ μικτῷ τὴν φύσιν ὑπάρχοντι. θαυμάσιον οὐδὲν. ὥστε τις τοῦτο γινώσκων οὐδὲν ἔτι δεῖται λόγου πλείονος. ἀλλ' ἀρκεῖ
» μοι κἀνταῦθα παραγράψαι τὴν ἐκ τῆς εἰσαγωγῆς ῥῆσιν ὡδέπως ἔχουσαν. ἔστι δέ τι καὶ ἄλλο πάθος ὃ εἴτε
» μέσον αὐτὸ ληθάργου καὶ φρενίτιδος χρὴ νομίζειν, ὡς οὐδ' ἑτέρῳ ταὐτὸν ὄν, εἴτε κοινὸν ἀμφοῖν, ὡς μικτὸν ἔκ τε
» τῶν τῆς φρενίτιδος εἰδῶν, ἔκ τε τῶν τοῦ ληθάργου, τοῦτο μὲν ἰδίᾳ σκεψόμεθα. περὶ δὲ τῶν σφυγμῶν νῦν αὐτοῦ
» ἐροῦμεν. καὶ ἵνα μὴ ὥσπερ αἴνιγμά τι προσβεβλημένον εἴη, τοῖς συνεδρεύουσιν αὐτὸ δηλώσω. τὰ μὲν πολ-
» λὰ μύουσι τοῖς ὀφθαλμοῖς καὶ ὑπνώδεις εἰσὶ καὶ ῥέγχουσιν. αὖθις δ' ἂν ὑπὸ πλεῖστον ἀτενὲς ὁρῶντες διετέλεσ-
» σαν ἀσκαρδαμυκτὶ, παραπλησίως τοῖς κατόχοις. καὶ εἰ πυνθάνοιό τι καὶ εἰ διαλέγεσθαι βιάζοιο, δυσχερεῖς
» ἀποκρίνασθαι καὶ ἀργοί. τὰ πολλὰ δὲ παραφόρως φθεγγόμενοι, καὶ οὐκ ὀρθῶς ἀποκρινόμενοι, καὶ ληροῦν-
» τες εἰκῇ. τοιοῦτον μὲν ἐστὶ τὸ πάθος, ὃ νῦν βούλομαι δηλοῦν τοῖς συνεδρεύουσι γνωρισθὲν, ἀπορίᾳ οἰκείου
» ὀνόματος. οἱ σφυγμοὶ δ' αὐτοῦ ταχεῖς μὲν καὶ πυκνοὶ παραπλησίως φρενιτικοῖς, ἀλλ' ἧττον. οὕτω δὲ καὶ
» ἰσχύος ἧττον ἐκείνων ἔχουσιν, πλατεῖς δὲ καὶ βραχεῖς. καὶ τὸ κατὰ τὴν ἔξω κίνησιν ἀθρόως ἀποκεκομμένον οὐκ
» ἔχοντες, ἀλλ' ἑτέρῳ μὲν τρόπῳ, καθάπερ εἴσω σπεύδοντες ὑποφεύγουσιν, ὑπὸ ταχύνοντες τὴν συστολὴν, καὶ
» οἷον ὑποκλέποντες τε τῆς διαστολὴν, οὐ μὴν ὁμοιοί γε κατ' αὐτῆς τοῦ τῶν φρενιτικῶν. τὸ γὰρ οἷον ἀποκεκομμένον οὐκ
» ἔχουσιν. οἱ δὲ τῶν κατόχων σφυγμοὶ, κατόχους γὰρ αὐτοὺς καὶ κατεχομένους ἐκάλουν οἱ παλαιοὶ, κα-
» τοχὴν δὲ καὶ κατάληψιν οἱ νεώτεροι τὸ πάθος ὀνομάζουσιν. ἐοίκασι μὲν τὰ ἄλλα τοῖς ληθαργικοῖς μεγέ-
» θους τε χάριν καὶ βραδυτῆτος καὶ ἀραιότητος, ὥσπερ καὶ ὅλον τὸ πάθος τοῦ πάθους οὐ πόρρω τὴν ἰδέαν
» ἐστὶν, οὐ μὴν ἀσθενὴς ὁ τῶν κατόχων σφυγμὸς, οὐ δὲ μαλακὸς, ἀλλ' ἐν τούτοις δὴ καὶ πάνυ διαφέρει, ὥσ-

τε καὶ

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 121 sur 494

τε καὶ τοῦ λύεσθαι μὲν καὶ οἰδίσκεσθαι τὴν ὅλην ἕξιν τοῖς ληθαργικοῖς, ἐσφίχθαι δὲ καὶ συνέχεσθαι τοῖς κατόχοις. οὕτω δὲ καὶ ἀνωμαλίᾳ καὶ ὁμαλότητι διαφέρουσιν ἀλλήλων. ὁμαλὸς γὰρ ὁ τῶν κατόχων σφυγμὸς, ἀνώμαλος δὲ ὁ τῶν ληθαργικῶν. Ἀρχιγένης δὲ φύσι τὸν τῆς ἀρτηρίας τόπον ἰδίως ἐπ' αὐτῶν θερμότερον εὑρίσκεται, καθάπερ τοῖς σπασθηρομένοις μετὰ καταφορᾶς. Σύμπαντα σχεδὸν τἄλλα ταυτὰ τοῖς κατόχοις ἐστὶ πρὸς τοῦ ληθάργου. πλὴν τοῦ διοιδίσκεσθαί τε καὶ οἷον νεκροῦσθαι τὴν ἕξιν. ὅθεν καὶ οἱ σφυγμοὶ τήν τε ἀμυδρότητα καὶ τὴν μαλακότητα, παραλάττουσαν ἰσχύσι, τὴν μὲν ὅτι μὴ πω τῆς δυσκρασίας ὅλην τὴν ἕξιν διαδεδυκυῖας, ἡ δύναμις εὔρωστος ἐστὶ. τὴν μαλακότητα δὲ οὐδ' αὐτὴν ἔχουσιν, ὅτι μηδὲ τὸν χιτῶνα τῆς ἀρτηρίας ἤδη μαλακόν. ὁ δὲ τῆς ἀρτηρίας τόπος οὐκ ἀεὶ μὲν ἐναργῶς, ἐμοὶ γοῦν ἐφάνη θερμότερος, ὡς τὰ πολλὰ μέν τοι σαφῶς εὑρίσκεται θερμότερος. αἴτιον δὲ καὶ τούτῳ τοῦ πάθει καὶ τοῖς ἄλλοις ἐν οἷς ταυτὸν εὑρίσκεται σύμπτωμα, τὸ τὴν ψύξιν τῆς ἕξεως οὐχ ὁμοίως ἧφθαι τῶν ἀρτηριῶν. πολλὰ γὰρ τοιαῦτα συμπίπτει ταῖς ἀνωμάλοις δυσκρασίαις. φαίνεται τοίνυν θερμότερος ὁ τῶν ἀρτηριῶν τόπος τῶν πέριξ, ἐνίοτε μὲν αὐτῷ τοῦ θερμάνθαι μᾶλλον, ἐνίοτε δὲ τοῦ τῶν περικειμένων ἧττον ἀψύχθαι. Τῶν δὲ, σπωμένων αὐτὸ μὲν τὸ σῶμα τῆς ἀρτηρίας συνῆχθαι δοκεῖ, καὶ πανταχόθεν ἐστενῶσθαι, οὐχ ὡς τεθλιμμένον ὑπό τινος, ἢ στενοχωρούμενον, οὐ μὴν οὐδ' ὡς πεφρικὼς οἷον τὸ πυρεκτικόν, καὶ μαλίσθ' ὡς ἐν ὠθισημασίαις, οὐδ' ὡς διὰ σκληρότητα δυσεπέτακτον, οἷον τὸ ὠθὶ χρόνου μήκεσι, καὶ μάλιστα σὺν ἁμαρτήμασιν, ἢ σπλάγχνων καθώσεσιν, ἀλλ' ὡσανεὶ σῶμα νευρῶδες κοῖλον, οἷον ἐντέρου ἢ τι παραπλήσιον ἐξ ἀμφοτέρων τῶν περάτων τεταμένον. οὕτω δὲ καὶ ἡ κίνησις ἀνώμαλος, ἄνω καὶ κάτω μεθισταμένης τῆς ἀρτηρίας ὥσπερ χορδῆς. οὐδὲ γὰρ διαστολῆς, ἢ συστολῆς ἔμφασις ἐστὶν, ἀλλὰ κλόνῳ μᾶλλον ἔοικεν, οἷον ἐκπηδώσης ἄνω, καὶ αὖθις εἴσω σπωμένης. καὶ οὐδὲ διακεκριμένως τοῦτο πασχούσης, ἀλλ' ἐνὶ χρόνῳ πολλάκις τὸ μέν τι μέρος αὐτῆς ἄνω φερέσθαι δοκεῖ, καθάπερ ἐκτοξευόμενον, τὸ δὲ ἔσω φερέσθαι, καθάπερ ὑπό τινος ἑλκόμενον. καὶ τὸ μὲν ταχέως κινεῖσθαι. τὸ δὲ, βραδέως. δοκεῖ δὲ καὶ σφοδρὸς εἶναι καὶ μέγας ὁ τῶν σπωμένων σφυγμός. ὁ δ' ἔστι μὲν οὔτ' ἄῤῥωστος, οὔτε μικρὸς, οὐ μὴν ἐφ' ὅσον φαντάζετο σφοδρὸς, ἢ μέγας. ἐξαπατᾶ γὰρ ἡ πληγὴ, διὰ μὲν τῆς τάσιν εὔρωστος φαινομένη, διὰ δὲ τὸν κλόνον, ἐκπηδητικὴ. ὅθεν καὶ ὑψηλότερος ἐσθ' ὅτε φαίνεται, καὶ οἷον φόφον τινὰ τραχὺν ἀπτελεῖ πρὸς τὴν ἁφήν. καὶ οὐκ ἄν τινα λάθοι τῶν ἠσκημένων ὁ σφυγμὸς οὗτος. οὐδενὶ γὰρ ἔοικεν, οὔτε κατὰ τὴν ἐφ' ἑκάτερα τάσιν, οὔτε τὸ σπασμῶδες τῆς κινήσεως. μιγνυμένου δ' αὐτοῦ τοῦ τῆς καταφορᾶς, δυσφορώτατος ἡ κίνησις, καὶ μόνῳ τοῦ καθ' ἑαυτὸν ἑκάτερον γνωρίζειν ἀκριβῶς ἠσκημένῳ, δυνατὸν καὶ τὴν μίξιν ὠθιγνῶναι. Ἡ μὲν ῥῆσις ἡ ἐκ τῆς εἰσαγογῆς αὕτη. πρόδηλος δὲ τῶν εἰρημένων ἡ αἰτία, τοῦ μεμνημένῳ διό τι συμπάσχουσιν ἀλλήλαις αἱ ἀρχαί.

Παραλύσεως σφυγμὸς, μικρὸς καὶ ἀμυδρὸς καὶ βραδύς ἐστι. καί τισι μὲν αὐτῶν καὶ ἀραιὸς τισὶ δὲ καὶ πυκνὸς μὲν ἀλλ' ὑποδιαλείπων ἀτάκτως. Μικρὸς μὲν καὶ βραδύς ἐστιν ὁ τῶν παραλελυμένων σφυγμὸς, ὅτι ψυχρὸν τὸ πάθος. ἀμυδρὸς δὲ, ὅτι καὶ ἡ δυνάμις ἀῤῥωστοτέρα. μείζονος δὲ τῆς ἐν αὐτῷ γενομένης καταλύσεως, πυκνὸς ἅμα καὶ ἀνώμαλος καὶ ὑπολείπων ἀτάκτως. εἴρηται δ' ἐν τοῖς ἔμπροσθεν ἡ αἰτία κατὰ τὸ διεύτερον τῶν δὲ τῶν ὑπομνημάτων. Ἐπιλήπτων δὲ καὶ ἀπλήκτων οἱ σφυγμοὶ παραπλήσιοι. ὅσα οὖν περὶ τῶν ὠθιλήπτων εἰρήσεται, τοσαῦτα καὶ περὶ τῶν ἀπλήκτων εἰρήσεσθαι χρὴ δοκεῖν, πλὴν τεταμένα μᾶλλον. ἐν μὲν δὴ τοῦ μετρίως ἐνοχλεῖσθαι, καὶ μηδέπω τῆς φύσεως ἱκανῶς ἰσχυρότερον εἶναι τὸ πάθος, οὐδεμίαν εὔδηλόν ἐστιν εὑρεῖν τροπὴν ἐν μεγέθει, καὶ σφοδρότητι, καὶ τάχει, καὶ πυκνότητι καὶ σκληρότητι. μόνον δὲ ὥσπερ τεταμένη καθ' ἑκάτερόν ἐστιν ἡ ἀρτηρία, τοῖς σπωμένοις εἰκότως. εἰ δ' ὑσχυρὸν εἴη τὸ πάθος, ὡς βαρύνειν τῆς δύναμιν, ἀνωμαλίαν τέ τινα λαμβάνει καὶ τάσιν ἰσχυρὰν, καὶ μικρότερος, καὶ ἀμυδρότερος γίνετο, καὶ ἀραιὸς, καὶ βραδὺς, μεγάλως δὲ θλίψαν, καὶ καταβαλὸν τῆς δύναμιν, ἀμυδρὸς, καὶ μικρὸς, καὶ ταχεῖς ἐργάζεται. Ἡ μὲν ῥῆσις αὕτη, τοσούτῳ δὲ οὐ διεῖ νεωτέρας ἐξηγήσεως τοῖς δὲ τοῖς σφυγμοῖς εἰς εὕρεσιν αἰτίας, ὥστε καὶ μαρτυρεῖ σαφῶς τοῖς ἐν τοῦ πρώτῳ καὶ διευτέρῳ τῶν δὲ τῶν ὑπομνημάτων εἰρημένοις. Ὁ τῶν συναγχικῶν σφυγμὸς, τάσιν μέν τινα παραπλησίαν ἔχει τοῦ σπασμώδει, μέγας δ' ἐστὶ καὶ κυματώδης, ὡς ὁ τῶν περιπνευμονικῶν, καὶ ὁπότερον ἂν ἐν αὐτοῦ μεγάλως πληρατῇ, κατ' ἐκεῖνον χρὴ προσδοκᾶν τὴν μετάπτωσιν. εἰ μὲν γὰρ τὸ περιπνευμονικὸν εἶδος πληρατήσειεν, εἰς περιπνευμονίαν. εἰ δ' αὖ τὸ σπασμῶδες, εἰς σπασμὸν ἡ συνάγχη τελευτήσει. ὅσοι δ' ἂν ἐξ αὐτῶν ἰσχυρῶς πνίγωνται, μικρὸς τούτοις καὶ ἀραιὸς ὁ σφυγμὸς γίνεται. τελευτώντων δὲ ἤδη πυκνὸς καὶ ἀνώμαλος. Πάσῃ μὲν φλεγμονῇ τὴν ἀρχὴν εἰς συμπάθειαν ἀγούσῃ, κοινὸν σύμπτωμα τείνειν τὸν σφυγμόν. ἀλλὰ μᾶλλον τοῦτο δρῶσιν, αἵ τε τῶν νευρωδῶν σωμάτων, καὶ ὅσα πλησίον εἰσὶ τῆς ἀρχῆς. ταῦτα τοι καὶ ὁ τῶν συναγχικῶν σφυγμὸς, οὐκ ἂν ἄνευ μὲν τάσεως, ἀλλ' ἤ τοι πλέον ἢ ἧττον αὐτῆς μετέχει. γίνεται γὰρ τοῦτο διά τε τὸν πληρέοντα χυμὸν, ἢ χολωδέστερον, ἢ φλεγματικώτερον ὑπάρχοντα, καὶ διὰ τὴν τῶν ὀργάνων αὐτῶν τῶν ἐν τοῦ τραχήλῳ διαφοράν. τὰ μὲν γὰρ νευρωδέστερά τε καὶ συντονώτερα, τείνει μᾶλλον τὸν σφυγμόν. ὅσα δὲ σαρκώδη τε καὶ χαῦνα, κυματωδέστερον ἀπεργάζεται. τὰ δ' ἄλλα τῆς λέξεως δῆλα, πλὴν τοῦ κατὰ τὸ τέλος εἰρημένου, τοῦ μικρὸν μὲν καὶ ἀραιὸν γίνεσθαι τῆς πνιγομένοις ἐξ αὐτῶν τὸν σφυγμὸν ὠθὶ τελευτῇ δὲ πυκνὸν καὶ ἀνώμαλον. ἔχει γὰρ οὕτως. ἐν μὲν ταῖς ἀρχαῖς τοῦ πνίγεσθαι μικρότεραι καὶ ἀραιότεραι τῶν ἀρτηριῶν αἱ διαστολαὶ γίνονται, τῆς τε δυνάμεως ἀῤῥωστούσης ἤδη καὶ τῆς χρείας μειουμένης. ἐφεξῆς δ' ὅταν ἤδη πλησίον ὦσι θανάτου. πειρᾶται ἡ δύναμις πλεσπᾶσθαι συνεχέστερον, ὡς ἂν καὶ τῆς οὐσίας ἤδη τοῦ ψυχικοῦ πνεύματος ἐλλειπούσης ἀῤῥωστοῦσα δὲ μικρὰς μὲν ἐξ ἀνάγκης ἐργάζεται τὰς διαστολὰς. ὅτι δὲ μικρὰς, διὰ τοῦτο καὶ πυκνὰς. εἴρηται γὰρ ὑπὲρ τούτου ἔμπροσθεν. εἶτ' ἐξαίφνης ὥσπερεὶ πεδηθεῖσα. πολλάκις μὲν ἔστι, πολλάκις δ' ἐμέλησε στῆναι. τούτων δὲ τὸ μὲν ἕτερον διαλείποντα, τὸ δ' ἕτερον ἀραιὸν ἐργάζεται τὸ σφυγμόν. ἄμφω δ' ἀνώμαλον, ἐν τῇ κατὰ τοῦτο τὸ γένος διαφορᾷ. Ὀρθοπνοίας ὀξείας σφυγμὸς, ἀνώμαλος ἄτακτος, ὑπεκλείπων, καὶ τῆς μὲν μέσης τῇ κακίᾳ πυκνὸς, τῆς δ' ἐσχάτως

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 122 sur 494

βιαίας βραδὺς, ἡ ἐκλείπων. τ δ' ἀναρύσης ἥδη, πυκνὸς ἡ ἀμυδρός. τῆ χρονίᾳ νοσήματος, ὃ δ' ἡ πᾶσ
ἀγορεύουσιν ὀρθοπνοιαν, ὀξεῖς εἰσὶν οἱ παροξυσμοὶ, καθάπερ καὶ ἡ ἰλλυρίας. ἐν τε δὴ τούτοις, ὀκ ἧκιστα δὲ καὶ
ταῖς ἄλλαις ἁπάσαις ὀρθοπνοίαις ταῖς ὁπωσοῦν ἐξαφνίδιον γινομέναις οἱ σφυγμοὶ πάντως μὲν ἀνώμα-
λοί τε καὶ ἄτακτοι καὶ ἐκλείποντες γίνονται διὰ τὰς ὀλίγον ἐμπροσθεν εἰρημένας αἰτίας. ἥδη δὲ παρὰ
τὰς διαφορὰς ἡ καλίας, ἢ πυκνοὶ μᾶλλον ἢ ἀραιοί. ταχεῖς μὲν γὰρ ὁ δ' ἐστὶ ποτὲ διὰ τὴν ἀῤῥωστίαν ἡ δυνάμεως.
ἐν μὲν δὴ τῇ μέσῃ μοχθηρᾷ, πυκνὸς μᾶλλον, ἅμα δὲ καὶ ἀνώμαλος ἔσῃ δ' ἥκιστα, καὶ ἐκλείπων. ἐν ἀρχῇ
γὰρ τοῦ λόγου ταῦθ' ὡς ἀκόλουθα προείρηται. διότι δὲ πυκνὸς γίνεται, ἡ κρέας μὲν ἐπιγένσης, ἡ δυνάμεως δ'
ἀῤῥωστούσης, ἐν τοῖς ἔμπροσθεν εἴρηται. καὶ μὲν δὴ καὶ ἥδη νεκρομένης ἡ δυνάμεως, βραδὺς ἅμα καὶ ἐκλεί-
πων. ἄμφω γὰρ ταῦθ' ὑπάρχει τῇ μικτῇ κινεῖσθαι δυναμένῃ. κατ' αὐτὸ δὲ τὸ ἀσθενοῦσθαι ἥδη, διαφοράς μὲν
ἡ τοῦ πνεύματος ὠθισμοῦ τῇ φύσει γινομένης, ἀῤῥωστούσης δὲ δηλονότι ἡ δυνάμεως, ὧδε τὸ κινεῖσθαι μὲν
ὀρέγεται ἡ κρέας καταναγκαζούσης, τὸ δυναμένης δ' εἰς τοσοῦτον ἐξαίρειν τὴν ἀρτηρίαν, εἰς ὅσον ἡ κρέας
ποθεῖ, πυκνοὺς δὲ ἀνάγκης ἐργάζεται τοὺς σφυγμούς. ἔστι τοῦτ' ἐνίοτε ὀλίγου πινὰ χρόνου ἅπαν ὅσον εἶχε δυνάμεως
ὠθισθὲν ἐξαμβλῦναι, τελέως οὐθὲν ἀφεῖναι). ὑποδρικὴς πτίσεως ἀρτηριακὸν δὴ τὸ ἀσθμῶδες καὶ ἀραιός.
ἡ δ' ὀλεθρίας πυκνός, ἄτακτος, καὶ ἐκλείπων. τὸ δὲ ὠθισθέντος ἀπορον ἡ αἰτία δεῖ μεμνῆσθαι τῆς
πρόοδον. διὰ μὲν γὰρ τὸ πεπονθὸς ὄργανον νοσερῶς ὑπάρχον, ὀλίγως ἀρτέεται τὸ ἀσθμῶδες ὁ σφυγμός.
ὅτι δὲ τὸ πάθος ψυχρὸν, ἡ ἀραιότης σημαίνει. καταλυομένης δ' εἰς ἔλαττον ἥδη ἡ δυνάμεως, ὀλίγως
πυκνοῦται τε καὶ ἀνώμαλον ἅμα καὶ ἐκλείπων γίνεται. προείρηται γὰρ ἤδη καὶ πρὸ τούτων, ὡς ὅταν ἐπέ
γῃ μὲν ἡ κρέας, κακῶς δ' ἡ δυνάμις ἔχῃ, τοιοῦτον ἀνάγκη γίνεσθαι τὸν σφυγμόν. στόμαχος πεπονθώς,
ὅταν γὰρ καλέσω καὶ ὑφ' ἡμῶν ἐν τῷ παρόντι τὸ στόμα ἡ κοιλίας διὰ τὴν πολλῶν σημαίνειαν, ὁ καθ' ἕν
ἕκαστος πρέπει τὸν σφυγμόν. ἀλλ' ὁ μὲν, φλεγμαίνων μόνον, οἷον ὧδε φλεγμονῇ νοσερώσεως σώματος ἐπιπλέον γίνε-
ται τροπὴν διαφορᾶς ἐργάζεται. ὁ δὲ, θλιβομένου, ἢ δ' ἀκνόμενος, ἢ ἀλύων, ἢ λύζων, ἢ ἐμετικὸς, ἢ ναυτιώδης, ἢ
ἀνορεκτικὸς, ἢ ὀδυνώμενος, ἢ τὸ τοῦ συμπτώματος εἶδος. ἀεὶ μὲν γὰρ ὀλίγως καὶ οἱ ἔμετοι, καὶ αἱ ναυτίαι, καὶ
οἱ λυγμοὶ, καὶ ὁ ἄλυσμὸς, ἰσχνοῦς πυκνοῦσιν, σὺν τῷ μικρὸν καὶ ἀμυδρὸν ἐργάζεσθαι, καί πῃ μετρίως θάτ-
τονα. θλῖψις δὲ μόνη χωρὶς τούτων τινός, καὶ ἀραιὸν καὶ βραδὺν καὶ μικρὸν καὶ ἀμυδρόν. ἡ δὲ τοιαύτη
θλῖψις, ἐπί τε τροφαῖς βαρυούσαις γίνεται μηδὲ μίαν ἐχούσαις ἰσχυρὰν δύναμιν, ἀλλ' αὐτῷ μόνῳ τῷ πο-
σῷ διοχλούσαις, καί πῃ ὑγροῖς συῤῥεῦσιν εἰς αὐτὸν ἀδηκτοις. εἰ δὲ καὶ ψύχοιτο πρὸς αὐτῷ, τό τε δὴ καὶ
μάλιστα τοιοῦτος ὁ σφυγμὸς ἔσται. καὶ ὁ τῶν βουλιμιώντων τοιοῦτος ἐστιν. ἀεὶ μὲν οὖν εἰς πυκνότητα τρέπου-
σαι διαθέσεις ἅπασαι χρονίζουσαι, ἢ σφοδρότεραι γινόμεναι, τὸν σκωληκίζοντα σφυγμὸν ἐργάζονται. ἀεὶ
δ' εἰς ἀραιότητα πρὸς τὰς εἰρημένας διαφορὰς ὑπτείνειν, τοιοῦτόν τι σοι αὐταῖς εἶδος ἐν τῇ καθ' ἕνα σφυ
γμῶν ἀνωμαλίᾳ γραπτέον, ὡς εἰς πολλὰ δοκεῖν τετρύφθαι τὸ σῶμα ἡ ἀρτηρίας, ὡς μὴ καὶ συνεχὲς εἶναι. καὶ
οἷον ψάμμα πρωϊνῆσθαι ἄδηλος γίνεται τῇ ἁφῇ ἡ διαπολλῶν. Η μὲν ἐκ ἡ εἰσαγωγῆς ῥῆσις
αὕτη. τὰς δ' αἰτίας τῶν εἰρημένων, ὅσαι μὲν πάνυ ἁφεῖς εἰσὶ πρὸς μεμνημένοις τῶν ἔμπροσθεν, οὐ δέομαι λέ-
γειν. ὅσαι δ' ἀσαφέσεραι, ῥηθήσονται. δυναμένης γὰρ ἀῤῥωστούσης, ἡ μὲν ἡ τὸν ἑαυτῆς λόγον ὧν δυσκρασίας
δηλονότι, ἡ δὲ, διὰ τῶν ἔξωθεν, ἢ τοι βαρυομένης, ἢ ἐρεθιζομένης κακοήθως. ὧδε μὲν ταῖς βαρυομέναις, μι-
κρὸς καὶ βραδὺς καὶ ἀραιὸς ὁ σφυγμὸς γίνεται, μικρὸς μὲν ὡς ἂν ἡ δυναμένης πεπονθυίας, βραδὺς δὲ διά
τε τὸν ἡ χρείας λελυμένης. ψυχραὶ γὰρ αἱ βραδυνθεῖσαι τῇ δυνάμει εἰσὶ διαθέσεις. διὰ τοῦτο ἡ καὶ ἀραιὸς, ἐπεὶ
χθη γὰρ ἐκλυομένης τ χρείας τοιοῦτος γινόμενος. ὧδε ἡ ταῖς ἐρεθιζούσαις μόνον ἢ λυπούσαις τῇ δυνάμει διαθέσε
σιν, μικρὸς μὲν κατὰ ταύτας τὴν ἀμυδρὸς διὰ πάντων ἡ δυνάμεως, πυκνὸς ἡ διότι ἢ ἀμυδρὸς, ἔσι δ' ὅτε ἢ
βραχεῖ θάλλων. ὥσπερ γὰρ ἡμεῖς αὐτοὶ πολλάκις ἀδυνέσβροι γινόμενοι, κἄπειτα διὰ λιμὸν χρείαν ἐπειχθέντες,
ὧδε πλεῖον μὲν διαβαίνειν δοκοῦσιν ἑαυτοῖς ἀδυνατοῦμεν, εἰς ὅσον δ' οἷοί τε ὦμεν ἀναγκάζομεν ἡμᾶς αὐτοὺς θάλλον
τε καὶ πυκνότερον προσβαίνειν, ὅτῳ καὶ ἡ τὰς ἀρτηρίας κινοῦσα δυνάμις, ὅταν ἐπέγωνται μὲν ὑπὸ ἡ
χρείας εἰς τὰς κινήσεις, ἀδυνὴς δ' ἦ, μεγάλας μὲν ἀδύνατόν τε ὄν ποιεῖσθαι τὰς διαστολὰς, ἐπ' ὀλίγου δ' ἑπως ἀνυ
τόρας, πυκνὰς μὲν εἰς τοσοῦτον εἰς ὅσον ἐνδέεσβρον ἡ χρείας αἱ διαστολαὶ γίνονται. ἡ λόγον οὖν, ταῖς μὲν εἰς
πυκνότητα τρεπούσαις συμαχικαῖς διαθέσεσιν τὸν σφυγμὸν ὑπτειναμένας, ὁ σκωληκίζων καλούμενος ὧδε γί-
νεται, καταλυομένης γὰρ ἰσοτόνου δυνάμεως, ταῖς δ' εἰς ἀραιότητα, οἷον διατεθρυμμένος ἀνωμάλως δυ
σκρασίας αὐτῶν τῶν ὀργάνων ἔχοντος ὑπαρχοντος. ὑδέρου σφυγμοὶ, τὸ μὲν ἀσθενὲς, μικρὸς καὶ πυκνό-
τροχος καὶ ὑποσκληρὸς σιώλινι πάσῃ. τὸ δὲ τυμπανίας, μακροτρόχος, ὀκ ἀῤῥωστος, θάλλων, πυκνὸς, ὑποσκλη
ρὸς σιώλινι πάσῃ. τ δὲ ἡ σάρκα κυματώδης, πλατύτροχος, μαλακός. Ο ἀσκίτης ὕδερος, ἐν τοῖς ἡ
τῶν γαστρὸς χωρίοις ἀθροίζων ὑδατώδης ὑγροῦ πλῆθος οὐκ ὀλίγου εἰς συμπάθειαν ἄγῃ τὰς μεγάλας ἀρτη
ρίας, ὡς τείνειν τε ἅμα, καὶ βαρύνειν, καὶ καταψύχειν. τείνειν μὲν, ἅμα τοῖς ἄλλοις τοῖς τῆσδε, βαρύνειν
δὲ διὰ τὸ βάρος. ψύχειν δὲ, διὰ τῶν προειρημένων ὑγρότητα. διὰ μὲν δὴ τῶν πάντων, ὀλίγως τὸν σφυγμὸν ποιεῖ
ὑποσκληρὸν σιώπινι πάσῃ. διὰ δὲ τῶν τε ἡ δυνάμεως κάκωσιν καὶ τῶν καταψύξιν, μικρότερον. εἰς ὅσον δὲ
μικρότερον τ δ' ἐόντος, εἰς τοσοῦτον καὶ πυκνότερον, ἢ μᾶλλον ὅταν σιὼ πυρετῷ. ὁ δὲ τυμπανίας ὕδερος ἥττον
μὲν βαρύνει τὰς μεγάλας ἀρτηρίας, καὶ ὅλως τῶν δυνάμιν, ἧττον δὲ τείνει. διὰ τοῦτ' ὀν ὑποσκληρὸς μὲν
σιώπινι πάσῃ, καθάπερ ἐν τοῖς ἀσκίταις ὁ σφυγμὸς γίνεται θάλλων δ' ἐκείνων, καὶ ἧττον ἀῤῥωστος, πυκ
νὸς δὲ ἡ τὰς αὐτὰς αἰτίας ἐκείνῳ. μακρότροχος δὲ διὰ τὸν κουφότητα τῶν ὑδατικῶν ταῖς ἀρτηρίαις
σωμάτων. ἐσλείχθη γὰρ ἐν τοῖς δ' ὀλυτρῷ λόγῳ βραχὺς μὲν ὁ σφυγμὸς γινόμενος, ἐπειδὰν τοῦ βάρει τε καὶ πλή
θει τῶν ὑδατικῶν τε καὶ πονικῶν αὐτῶν σωμάτων θλίβοντ', μαλερὸς ἡ ἐκ τῶν ἀναπτίων αἰτίων, ὧν ὅτι κεφά
λαιον ἡ κεφότης τῶν ὑδατικῶν, ἢ λαῦ τοῖς τυμπανίας γίγνεται. πνεύματος γὰρ ὑποπιμπλᾶσιν ὅλην
τὸ σῶμα

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 123 sur 494

τὸ σῶμα. λοιπὸς δ' ὁ ἡ σάρκα τε καὶ ἀνὰ σάρκα προσαγορευόμενος, ὑγρότητι πολλῇ διαβρέχων ὅλην τὴν ἕξιν, ὡς οὐ χιτῶνας τῷ ἀρτηριῶν ἐργάζεται μαλακὸς ὅτω καὶ οὐ σφυγμὸς μαλακός τε καὶ κυματώδεις, καὶ πλατυτέρος ἀφαίνεται. Ελεφαντίντων σφυγμός, μικρός, ἀμυδρός, βραδὺς. πυκνός. mp. 25.

Ο τ' ἐλεφαντίντων σφυγμὸς ἐκ δύθυς ἀρχῆς, ἀλλ' ἐπειδὰν ὧδε πλείονι ἥκωσι κακώσεως, ὡς ἀῤῥωστον αὐτὸν εἶναι τὴν δύναμιν, μικρὸς τε ἀραιὸς τε βραδύς, τε πυκνὸς ἀκριβῶς. ἐσ' εἰχθησαν γὰρ οἵδε, δυνάμεως ἅμα ψυχῆς πεκακωμένης οἰκείοις. Ικτέρων ἀνὰ πυρετὸν μικρότερος, σκληρότερος, πυκνότερος, ἐκ ἀμυδρὸς, ὁ ταχύς. ὁ τ' ξανθῆς χολῆς χυμὸς ἔχει τὴ φύσιν ξηραντικὴν ὥσπερ ἅλμη καὶ θάλαττα, καὶ διὰ τοῦτ' ὂν καὶ τὸν χιτῶνα τῶν ἀρτηριῶν, σκληρότερον τε καὶ ξηρότερον ἐργαζόμενος, ἅμα αὐτῷ τε τὸν σφυγμὸν ἀκριβαίνει σκληρότερον. ὀλυθὺς δὲ καὶ μικρότερον, ἀδυνατέντων διὰ πλάνον τελέως διατείνεσθαι τῶν σκληρῶν ὀργάνων. ὡς δ' ὀλόγως εἰς ὅσον τοῦ προσήκοντος γίνεται μικρότερος, εἰς τοσοῦτο καὶ πυκνότερος. ὁ μὲν ἀμυδρὸς γε. ὁ γὰρ ἀῤῥωστος ἡ δύναμις. ὁ μὲν δὲ ταχὺς, ὅτι χωρεῖς πυρετῶν. ὡς τοῖς γε μετὰ πυρετῶν, καὶ ταχὺς, διὰ τὴν τῆς χρείας ἔπειξιν. Τῶν mp. 27.

δ' ἐλέβορον εἰληφότων ὀλίγον μὲν πω τῶν ἐμέτων ἴνικα αὐθλίβονται, πλατὺς, ἀραιὸς, ἀμυδρότερος, βραδύτερος. ἐμέντων ἢ κὴ παραπεμόνων ἀνώμαλος καὶ ἄτακτος. ἤδη ἢ βελτίονων γινομένων, τεταγμένος μὲν ἀλλ' ἔτι ἀνώμαλος. ἧττον ἢ ἡ πρόδυσις. ἐγγὺς δὲ τοῦ ἡ φύσιν ἐλθόντων ὁμαλὸς καὶ μείζων τοῦ πρόδυσις σφοδρότερος. ὅσοι δ' ἐξ αὐτῶν συγκόπτονται, καὶ παῦνται καὶ λύζουσι, μικρὸς τότοις, καὶ ἀμυδρὸς, καὶ ἄτακτος, καὶ θάττων, ἢ πυκνὸς ἄγαν. τοῖς ἢ πονιγομένοις αὐτῶν, μικρὸς, ἀμυδρὸς, καὶ ἄτακτος, ἀνώμαλος. ὁ μὲν πυκνὸς, ὁδὲ ταχὺς, ἀλλ' ἔτι βραδύτερος μᾶλλον. ἐμφαίνει δ' ἔτι ἡ κυματώδες, ἢ πλατὺ, ἀποτε πάσιν τισὶ ἀρτηρίαις βραχείαις. Οὐδ' ὧδε τῶν ἐλέβορον εἰληφότων ἀλόγως οἱ σφυγμοὶ, θλιβομένων ἔτι, βραδύτεροι καὶ ἀραιότεροι καὶ ἀμυδρότεροι γίνονται. πάσης γὰρ θλίψεως ἧσαν ὅτοι κοινοὶ. τὸ δ' ἴδιον αὐτῶν ὅδιν ἡ πλατύτης, ἵν' ἐκ τοῦ τὸ πνεῦμα πᾶν εἴσω μετὰ τῆς θορμασίας ἕλκεσθαι συμβαίνει γίνεσθαι. τὸ μὲν γὰρ πῶς τὰ πρόσω τὰ κινούμενα διαμένως, οἰκεῖος σφυγμὸς ὁ ὑψηλὸς, ἡ δ' ὀκλάζουσα τε καὶ ἀντιπαρομένη ὧδε τὸ φῶς ὁ ταπεινός. ὅτω δὲ ὅδιν ὁ καὶ τὸ τοῦ πλάτος ἀκριβῶς φαντασίαν. τὰ δ' ἄλλα τὰ συμπίπτοντα αὐτοῖς, οὐδὲν ἄλλα τοῖς μεμνημένοις τῶν ἐμπροσθεν εἰρημένων.

ΓΑΛΗΝΟΥ ΠΕΡΙ

ΠΡΟΓΝΩΣΕΩΣ ΣΦΥΓΜΩΝ ΛΟΓΟΣ ά

Τι μὲν ὁ τῶν μελλόντων ἡ πρόγνωσις ὅδι μόνον, ἀλλὰ καὶ τῶν παρόντων τε καὶ τῶν παρωχημένων, ἐν τῷ πρώτῳ τῆς τοῦ Ἱπποκράτους δεδηλωμένου. ἐγὼ γὰρ ὁ τὴν προγνωστικὴν ἐπὶ τοῦτο ἔργομαι νῦν, οὐ μὰ πάρεργον, ἀλλὰ δι' ἧς εἰδήσειν ὁ δυνάμενος τὴν προγνῶσιν ἐρῶν ὀρθῶς ἐπιτρέψειν. διὰ τοῦτο δὴ καὶ τῶν σφυγμῶν προγνώσεως, ἃ γινώσκω φράσω. διὰ τῆς ὄσης τε καὶ ποίας τῶν σφυγμῶν διαφορᾶς, ὥστε καὶ τὰς οἰκείας αὐτῶν δυνάμεις, ἑτέρας ἢ τῆς τὸ πάθημα, βέλτιον ἡγοῦμαι κατ' ἀμφοτέρας γυμνάζεσθαι, ὥστε καὶ πάθος ὅπινος ὂν προχειρισθέντος, ἑτοιμότατα δύνασθαι τοὺς σφυγμοὺς αὐτῶν διελθεῖν. ἑκάστοτε δὲ πάλιν ἰδίᾳ ῥηθέντος σφυγμοῦ τῶν παθῶν ἁπάντων ἀναμιμνήσκομαι διὰ ταχέων οἷοι συμπίπτειν εἴωθεν. εἰ γὰρ τις ἐν ἀμφοτέροις ἱκανῶς γυμνασάμενος ἀσκήσειεν ἑαυτὸν ἑκάστου τῶν σφυγμῶν ἀκριβῶς διαγινώσκειν, ὅτις ἂν οἰμαι τελέως ἂν εἴη τὰ κατ' αὐτοὺς ἐκμεμαθηκώς. ὥστε καὶ εἰ τις εἰς δίεον ὁμιλεῖ τοῖς δὲ τοῖς γράμμασιν, ἀναλέξασθαι χρὴ πρότερον αὐτὰ, ἵν' ἐγράφαμεν ἕκαστα ἐν τῷ σφυγμῶν διαγνώσεως πραγματείαν. ἐκείνης δ' ἔτι πρότερον τῆς ἕκαστα ἐν διαφορᾶς αὐτῶν, ἐν ὅτα πόσοι τε εἰσὶν οἱ σύμπαντες, ποῖός τε τις ἕκαστος, ὧν τε ἕνι προσαγορεύομενος ὀνόματι διήλθομεν. ἔστι δὲ καὶ τρίτη τις ἑτέρα πραγματεία πρὸς τῶν τοῖς σφυγμοῖς αἰτίων, ὧν ἁπασῶν εἰς τὰ παρόντα δεῖ. ἐν μὲν γ' πρώτης χωρεῖς, δὲν νοῆσαι τῶν λεγομένων ἐ

ὡς πρὸς τὴν ἀληθινὴν αὐτῶν ὕπαρξίν τε καὶ φύσιν. ἄλλο δὲ τέταρτον ὡς πρὸς τὴν φαινομένην, ὃ μάλιστα νῦν ἀναγκαῖον ὄντ' ἀκριβῶς ἐξηγήσασθαι τῆς προγνωστικῆς πραγματείας ἰδιαίτατον ὑπάρχον. ἐκ γὰρ τοῦ φαίνεσθαι τοιοῦτ' ἢ τοιοῦτ' ἕκαστον τῶν σφυγμῶν, ἡ ἀρχὴ τῆς προγνώσεως ἡμῖν ὄντ'. ὅτι δὲ ἀεὶ φαίνεται τοιοῦτος οἷος καὶ ὄντως ὄντ'. καὶ λέλεκται μὲν ἤδη καὶ πρὸ τούτου κατὰ τὸ δεύτερον τῶν ἐν τοῖς σφυγμοῖς αὐτίων ὑπὲρ τέλους τῆς τοῦ βιβλίου. καὶ τῷ τρίτῳ δ' ἐπ' ὀλίγον, ὡθ' καὶ πρὸ τῶν ἰσχνῶν διελεγόμεθα, λεχθήσεται δὲ καὶ νῦν ὀλίγον ὕστερον, ἐπειδὴ πρότερον ὥσπερ τῶν ἀλλοιωτῶν αὖθις αἰτίων διελθωμεν. ἐδείχθη δὲ ἐν τῷ πρώτῳ τῶν ἐν τοῖς σφυγμοῖς αἰτίων, ὡς ἐκ οἷόν ὄντ' ἀλλοιωθῆναι σφυγμὸν ὑφ' ἑνὸς χωρὶς τῆς ἐργαζομένης αὐτὸν δυνάμεως, ἢ τοῦ χυμοῦ ἢ τῆς ἀρτηρίας, ἢ τῶν χιτώνων ἢ ἀρτηρίας, ἢ τῆς χρείας διὰ ἓν γίνεται, μεταβολήν τινα καὶ ἀλλοίωσιν ἔχειν. ὅταν οὖν κατὰ ἓν τῶν νῦν προκειμένων τρόπων τὸ εἰς τὸ μέγεθος τῶν σφυγμῶν ὑπάρχον σκοπῶμεθα τί ποτ' ὄντ' ἢ τίνα, τὰς τῆς μεταβολῆς αἰτίας φράσαι, πότερον ἡ δυνάμις διὰ τοῦ σφυγμοῦ ἐργάζεται μείζονα, ἢ τἀναντία ὁμοίας διαμενούσης, ὁ χιτὼν ἢ ἀρτηρίας ἐμαλάχθη. καὶ γὰρ καὶ τοῦτ' ἐμάθομεν, ὡς ὁ μαλακώτερος χιτὼν εἰς μεγεθος ἐξαίρει τὸν σφυγμόν, ἢ διὰ τῆς ἢ χρείας αὔξησιν ἢ τοιάνδε τινὰ γεγονὼς ἀλλοίωσις. εἰ μὴ ἄρ' ἡ δυνάμις ἐρρώσθη, σφοδρότερος ἂν διὰ ταῦτα. τοιοῦτος δὲ γε μείζων μόνον γεγενημένος. εἰ δὲ ὁ χιτὼν ἢ ἀρτηρίας μόνη ἐμαλάχθη, μαλακώτερος ἂν ἐξ ἀνάγκης ἐγένετο. ἔπειτ' οὖν μηδὲν πλέον φαίνεται, δῆλον ὡς ὅθ' ἡ δυνάμις, οὔθ' ὁ χιτὼν ἢ ἀρτηρίας ἐπιλέλακται. λοιπὸν οὖν ἀναγκαῖον ἐξηλλάχθαι κατά τι καὶ μεταβεβλῆσθαι τὴν χρείαν ἢ τῶν σφυγμῶν γένεσιν. ἐδείχθη δὲ αὐτῶν ἡ χρεία διττή, πρώτη μὲν καὶ μεγίστη, φυλακὴ ἢ ἐμφύτου θερμότητος, δευτέρα δὲ γένεσις πνεύματος ψυχικοῦ. καλῶ δὲ ὅτῳ νῦν, ᾧ χρῆται πρὸς τὰ κατὰ προαίρεσιν ὠφέλειας ἡ ψυχή. τούτων ἁπάντων ἐπιλέλακται παρὰ τὰ πρόσθεν, ὁπότ' εἰς μέγεθος ὁ σφυγμὸς μεταβεβλῆται. ἀλλὰ μὴν καὶ ὅτι βραχείας μὲν γινομένης ἢ διὰ τὴν χρείαν ἐκ τοῦ κατὰ φύσιν ἀλλοιώσεως, τὸ μέγεθος τῶν σφυγμῶν μόνον ὑπάρξει ἔσται, τὸ δὲ τάχος ὁσονοῦν ἐπῇ. πλέονος δὲ, τὸ μέγεθος ἐπὶ μᾶλλον αὐξηθήσεται, καὶ τὸ τάχος ὑπεραίρον φανεῖται. παραμενούσης δ' ἔτι, καὶ τὸ μέγεθος μὲν καὶ τὸ τάχος ὑπὸ ταθήσεται, πυκνότης, ὡς ἐκ ἢ πρὸς τῶν ἐν τοῖς σφυγμοῖς αἰτίων πραγματείας δῆλον ὅτι. εἰ τοίνυν κατὰ τὸ μέγεθος μὲν ὁ σφυγμὸς πλειῶσθαι φαίνεται, ὅσον γὰρ ἐπίκειται νῦν, ἀναγκαῖον ὑπὸ βραχὺ τὴν χρείαν ἐπιλάχθαι. εἰ δὲ μὴ γέγονε μείζων ὁ σφυγμός, ἀλλὰ φαίνεται μείζων, ἰσχνότερον ἑαυτοῦ τὸ σῶμα τὸ ἀνθρώπου δι' ἣν τινα οὖν αἰτίαν ἀπεπλεύθη. τοῦτ' οὖν προεπισκεπτέον τοῖς, ὑπὸ τὰς διαγνώσεις ἥκειν, πρῶτον μὲν τὰς τῶν ἁπλῶς ὑγιαινόντων σωμάτων. εἶθ' ἑξῆς ὑπὸ τὰς μετὰ τινος ἐκτικοῦ κινήσεως. ἔπειτα ἤδη καὶ ὑπὸ τὰς τῶν νοσούντων ἁπλῶς. καὶ τελευταίαν μὲν τὰς μετά τινος ἐξωθεν ἀλλοιώσεως. ἐν ᾗ γ' εἰς ἁπλῶς ὑγιαίνουσι σώμασιν, ὁ μέγας σφυγμὸς ἐνδείξεται τήν τε κρᾶσιν τὰνθρώπου καὶ τὴν ἕξιν τοῦ σώματος. ἐν δὲ τοῖς μετ' ἐκτικοῦ διαθέσεως, ἐκείνην τῆς κινήσεως ὑπερατεῖν ἧς οἰκεῖος ὁ μέγας ὅτι σφυγμός. εἴρηκται δὲ ὑπὸ τοιούτων ἁπασῶν κινήσεων, ἐν τῇ πρὸς τῶν ἐν τοῖς σφυγμοῖς αἰτίων πραγματείᾳ. ὅτῳ δὲ καὶ τοῖς νοσοῦσι, τοῖς μὲν ἁπλῶς, ὁ μέγας σφυγμὸς ἐνδείξεται θερμὴν ἢ νόσον τὴν διάθεσιν. τοῖς δὲ μετὰ προσφάτου τινος ἐξωθεν ἀλλοιώσεως, ἐκείνην τῆς κινήσεως ὑπερατεῖν, ἧς ἂν οἰκεῖος ὁ μέγας εὑρίσκηται σφυγμός. οἷον αὐτίκα τῶν ὑγιαινόντων ὅτι τὸν σφυγμὸν ἔχουσι μέγαν, ὡς πρὸς τὴν σύμμετρον ὑπερβαλλόμενον, ἀναμνησθῆναι χρὴ πρῶτον μὲν αὐτὸ δὴ τοῦτο, τίς ὅτιν ὁ σύμμετρος ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ, καὶ ἥτις τίνα φύσιν σώματος. ὡς διείρηται δ' ἐν τῷ δευτέρῳ τῆς τῶν σφυγμῶν διαγνώσεως ἐν ταῖς ἀρίστας κατασκευὰς τοῦ σώματος ὁ σύμμετρος ὑπάρχων σφυγμός, διὰ ὧν πάντων διαπαντὸς, ἀλλὰ ὅταν ἀπάσης ὑπερβολῆς ποιότητος καὶ κράσεως ἀπηλλαγμένου ᾖ τὸ σῶμα τῶν ἐκ τοῦ γυμνασίου τινός, ἢ τροφῆς, ἢ πόματος, ἢ λουτροῦ, ἢ φαρμάκων, ἢ πάθους ψυχικοῦ γινομένου. ἀναμνησθέντα δή σε τοῦ συμμέτρου σφυγμοῦ, καὶ τὸν νῦν εὑρόντα, μέγαν ὡς πρὸς ἐκεῖνον γνῶναι προσῆκε, τὸν τινος αὐτίας εἰς μέγεθος ἐπεδόντα. ἢ τοι γὰρ διὰ τὴν ἰσχνότητα τοῦ σώματος, ἢ διὰ τὴν θερμότητα τῆς κράσεως, ἢ διὰ τὴν ἐπίκτητον κίνησιν, ἀλλ' αἱ μὲν ἐπίκτητοι κινήσεις, αὐτίκα καθίστανται παραμένουσι δ' ἔτι διὰ τὴν ἰσχνότητα καὶ τὴν κρᾶσιν. αὐτῷ τε οὖν τούτῳ διοείζεσθαι χρὴ καὶ οἷς ὀλίγον ὕστερον ἐρῶ, μικρόν τι προειπὼν ἀναγκαῖον εἰς τὴν ἕξης ἅπασαν διδασκαλίαν. ἔστι δ' ὃ προειπεῖν βούλομαι, τοιόν δέ. ἀκριβεστάτη διάγνωσις ἁπασῶν τῶν κατὰ τὸ σῶμα γινομένων ἀλλοιώσεων ἐκείνων ἡμῖν ἔστι τῶν σωμάτων, ὧν ὑπιστάμεθα τὴν φύσιν. ἐς ὅσον γὰρ ἐξίσασιν ἡ φύσεως ἐπί γε τοῖς παρὰ φύσιν αἰτίοις, καὶ προσέτι τοῖς οὐ φύσει λεγομένοις, οὐδὲν ἔστιν ἄλλως ἐξευρεῖν ἀκριβῶς. ἐμοὶ μὲν ἀεί γε τούτῳ γινώσκομεν, οὐδὲν δεῖ διδασκαλίας ἀκριβοῦς ἡμῖν ἐπιδεῖν, ἀλλ' ἀεὶ ποσοῦτον ἀπολειπομένων ἡ ἀκριβείας, ἐς ὅσον καὶ ἡ τοῦ φύσιν γνώσεως. ἐπεκέδω δὴ πρῶτον ἐν τοῖς προκειμένοις λόγῳ τὴν διάγνωσιν γίνεσθαι ἡ τοῦ ἀνθρώπου φύσεως, καὶ τοῦτ' αὐτῷ μόνον ἐξαίρετον ὑπαρχέτω, μείζων ὁ σφυγμὸς ἔσῳ τοῦ συμμέτρου χωρὶς ἁπάσης ἀλλοιώσεως ἐκτικῆς. τί γὰρ ποιοῦν ἄνθρωπον ἀναγκαῖον ὅτι, τοῦ τὴν ἀείσιν ἔχοντος κατασκευὴν, ἢ τοι θερμότερον, ἢ ἰσχνότερον ὑπάρχειν ἢ τι μεμνήμεθα τῶν προειρημένων ἡμῖν ἄλλοιῶν πραγματείων, τ' τε πρὸς διαγνώσεως σφυγμῶν, καὶ ἡ πρὸς τῶν ἐν αὐτοῖς αἰτίων. ὑπομνήσω δὲ καὶ τοῦθ' ἡμᾶς ἐν ἅπασι τοῖς τοιούτοις λόγοις ὡς ἐν οἷς παρδιαζευκτικῶ χρώμεθα σωθέσμῳ, † τὴν πάντα ἅμα τὰ ἡ μόριον ἐγχωρεῖ σωελθεῖν, εἴτε ἄλλο, καθάπερ νῦν, ἤτε θερμότης καὶ ἡ ἰσχνότης, εἴτε καὶ πλέω φαίνοιτο τὰ τῆς ἀλλοιώσιν ἐργαζόμενα. ὁ μὴ δὴ μέγας σφυγμὸς ὁ ἁπλῶς λεγόμενος, ὥσπερ ἐδείκνυτο πρὸς τὸ ἁπλῶς σύμμετρον παραβαλλόμενος, ἢ τοι τῆς κράσιν, ἢ τῆς πυκνότητα ἕξεσιν ἁπλώσει τοῦ σώματος. ὁ δέ γ' ὃς πρὸς τὸν ἑκάστου ἡ φύσιν μέγας ἐν ἐκείνῳ τοῦ σώματι. δηλώσει καὶ αὐτὸς, ἢ τοι θερμότητα τινὰ πρὸς γινομένην τοῦ ἡ φύσιν ἢ ἰσχνότητα. τὰς δὲ ἀπό τινος ἐξωθεν αἰτίας προσπαθείας τῶν σφυγμῶν ἡ τὰ δὲ διοείζειν. ἡ μὲν ἐκ βαλανείου τε καὶ θερμοῦ, καὶ πρίψεως, καὶ τῶν ἄλλων κινήσεων γινομένη, βραχυχρόνιός τε ἔστι καὶ ὅτῳ ταχέως εἰς τὴν ἀρχαίαν ἐπανέρχεται καταστασιν, ὥστ' ἐνίοτε τῶν σφυγμῶν ἀφανίζει, κἄπειτα βραχὺ

τὰ βραχὺ διαλείποντι, καὶ πάλιν ἐφαψαμένῳ ἀφίστατα διαγνῶναι τῷ μεταβολῇ. ἡ δὲ στόρα γὰρ ἀφὴ ἡ πρὸς τὰς διαλάβησι φαίνεται, καὶ βραχύτατον τὸν χρόνον διαλείπει. τὸ δὲ ἀπ' οἴνου καὶ τροφῆς μέγεθος τῶν σφυγμῶν, ἄχρι μὲν πλείστου παραμένει. διορίζεται δὲ τῇ σωρότητι σφοδρότητι, σφοδρὸς γὰρ ὀλίγου, ἢ μεγάλους τούτους ὁ σφυγμὸς γίνεται, νωθρὸς δὲ ὑπάρχειται μείζων μόνον γεγυμνωμένος. ὅπερ ἀπὸ τούτων ἄλλοιοῦται. καὶ μέν γε καὶ ἡ ἀπὸ τοῦ θυμοῦ μετὰ σφοδρότητος γίνεται, καὶ σὺν ἄλλοις λάθοι τόν γε σωστὸν εἰς τε τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ τὸ σύμπαν πρόσωπον ἀναβλέποντα. καταχεῖν μέν τοι καὶ ληρεῖν βαλομένῳ τὸν θυμὸν ἀνώμαλος ὁ σφυγμὸς γίνεται, καὶ μᾶλλον ἀνώμαλος ὅταν τοῖς ἀγωνιῶσί τε καὶ ἀδημονοῦσιν. ἡ δ' ἀπὸ τῶν ἡμιτελῶν ἐν τῷ σώματι χυμῶν πεπομένων τε καὶ τρεφόντων τὴν φύσιν εἰς μέγεθος ἐπίδοσις, ὁμοίως τοῖς εὐτροφοῖσι τροφὴν συναυξάνει καὶ τὴν σφοδρότητα. ἔστι δὲ τὸν αὐτὸν τρόπον εἴ τις ἐν ἡλίῳ τε καὶ πρὸς πυρὶ θαλφθείη, πρὸς τῷ μὴ παραμένειν ἄχρι πολλοῦ τὴν ἀλλοίωσιν, ἔτι καὶ ὁ χρὼς ἀνωμαλὸς αὐτοῖς, καὶ οὐχ ὑγρὸς ὡς ἀπὸ βαλανείου ἔσται. ὅτοι μὲν οὖν ὀλίγα πῶς διάκεινται τοῖς λελουμένοις, ὅσον ὑδατι μαλακοτάτῃ καὶ ὑγρότητι τοῦ σώματος. μείζοι δ' ἀμφοῖν ἐν τῇ καθ' ὑγρότητα τε καὶ ξηρότητα μεταβολῇ τοῦ σώματος εἰσὶν οἱ τριφάμενοι τε καὶ γεγυμνασμένοι. καὶ μὴν δὴ καὶ ἡ θερμότης αὐτῶν πλείονι μέν ὅτι πρὸς τὰ σῶμα τοῖς γεγυμνασμένοις τε καὶ θυμουμένοις, ἐλάττονι δὲ τοῖς λελουμένοις, καὶ μᾶλλον ἄχρι τῶν ἄκρων ὁμαλῶς ἐκτεταμένη μετ' ὑγρότητος τε ἅμα καὶ μαλακότητος. ὡσαύτως δὲ καὶ εἰ ὁ ἄνθρωπος πλέον τι μεταξύ τινι θερμαίνοντι φαρμάκῳ, διακενώσηται δὲ τοῖς ἄλλοις ἀπὸ τῆς θερμότητος ἀπομένῳ οἱ ἰχῶρες, καὶ τάχ' ἂν οὐδ' ἄλλος λάθοι † al. δ' ἂν τὸ ἐμπεπλασμένον αὐτοῦ τῷ δ' ἅρματι λιπὸν ἐκ τοῦ φαρμάκου. ἃ μὲν δὴ τεχνικῶς διαγνώσεις αὖτου τῶν εἰς μέγεθος προπόντων αἰτίων οὐ σφυγμὸς ἐπί τε ὑγιαινόντων καὶ νοσούντων εἰσίν. ἃ δ' ἔξωθεν ἂν μὴ δῆλα ἀναγκαίως, ὡς ὅτε γε μὴ ἐν ἐχθροῖς πισι, ἢ φιλοδοξοῦσι, ἢ καὶ ὅλως ἀπειρομένοις ἀνθρώποις ποιεῖ τε τὰς ὠδισκέψεις. ἀεὶ δ' ἀπὸ τοῦ μὴ διεχωρῆσθαι τοῦ κάμνοντος αὐτὸν τὸν ἰατρὸν, ἀσπερ δὴ καὶ ἀεὶστας φαμὲν τὸ διαγνώσεων. ὡς ὅσαι γε μὴ τε διαῶσαντες παρόντες τοῖς νοσοῦσιν τὸ θρασωδύνοντος γίνονται, μήτ' ἀληθῆ βαλομένους ἀπαγγέλλειν, ἂν ταλεπώτεραι τε εἰσι, καὶ σωστὸ πάνυ δίεσις τοῦ ἰατροῦ. ἐμοὶ γοῦν σωίεν τῶν ἄλλων ἁπάντων ἀφωρισμένων ἂν προδῶν εἴρηκα διαγνώσεσιν, ὑπολείπεσθαι ζητῆσαι, εἴτε φάρμακον θερμαῖνον ὁ κάμνων προσλαβὼν μεταξὺ μὴ παρόντων ἡμῶν, εἴτε καὶ τοῦ ἡλιασμοῦ λόγῳ μέγεθος ὁ σφυγμὸς προσλαβών. ἐν μὲν δὴ τοῖς τοιούτοις καιροῖς ἀναγκαῖον ὅτι παντὰ χρὴν ὠμὸν τε καὶ σοχάζεσθαι τὰληθῆς. πρῶτος μὲν οὖν σκοπὸς ἐν τοῖς τοιούτοις ὁ παροξυντικὸς ὅτι χρόνος. ἐφεξῆς δὲ τοῦ κάμνοντος τὸ ἔθος τε καὶ τὸ ἦθος. εἰ μὲν γὰρ ἄλλῳ τινὶ χρόνῳ, καὶ μὴ τοῦ παροξυντικοῦ μέγεθος ὁ σφυγμὸς προσεκτήσατο, πιθανὸν ἀπὸ τοῦ θερμαίνοντος φαρμάκου μᾶλλον, ἢ λόγῳ παροξυσμοῦ γεγενῆσθαι τὴν ἀλλοίωσιν. εἰ δ' ἐν τοῦ παροξυντικῷ, πιθανώτερον ὠδισμασίας λόγῳ. διορισθήσεται δὲ ἀκριβῶς εἰ βραχὺ διαλείποντες αὖθις ἅψόμεθα. τὴν μὲν γὰρ ἀπὸ τοῦ φαρμάκου θερμότητα, δῆλον ὁ σφυγμὸς ἐπιδώσειν ἀεὶ καὶ μᾶλλον ἐκλύεσθαι συμβαίνει τοῦ χρόνου προϊόντος. ὠδὶ τὰ ἐνεσθαι δὲ τὴν ἐκ τοῦ παροξυσμοῦ. αὖτη μὲν οὖν ἡ διάγνωσις ἐκ τῶν ἰδίων ἐστὶ τέχνης ὅλη. ἡ δ' ἀπὸ τοῦ ἔθους τε καὶ ἤθους τῶν κάμνοντων ἐν ὠδὶ μέτρου προσέρχοντα. τινὸς μὲν γὰρ ἀνθρώπου τ' εἰσὶ καὶ φόβοροι πρὸς τὰς τῶν φαρμάκων πόσεις, ἔνιοι δὲ σωνήθεις τε καὶ χωρὶς φαρμάκων ζῶν οὐκ ἀναμένοντες. τοίνυν ἡ πρόγνωσις τοῦ προσειλῆχθαι τὸ φάρμακον θερμαῖνον, ὠδὶ μὴ τῶν ἀναπόντων πρὸς αὐτὰ, πάντα πάσιν ἀμυδρὰ καὶ βραχέα, μεγάλα δὲ ὧν τῶν εἰδισμένων. ἔστι δὲ καὶ τὸ ἦθος αὐτὸ τοῦ κάμνοντος εἰς τὴν τοιαύτην πρόγνωσιν ὀλίγα συντελεῖ. τίνων μὲν γὰρ εὐθυμικοί τ' εἰσὶν, καταβλητικοὶ τῶν πέλας, ἐν ἐλέγχειν ἅπαντας ὡς μηδὲν βέβαιον ὠδισμένους ὄργον ποιούμενοι. τίνων δὲ ἁπλοί τε καὶ χρηστοὶ καὶ πάντα φανερῶς διαπραττόμενοι, καὶ μηδὲν ὑποκρυπτόμενοι, μηδὲ κρύπτοντες. ὠδὶ μὲν δὴ τούτων, οὐδὲν ὑποπτεῦσαι χρὴ ποιήσαντα, καὶ πολυσκεπτέως καὶ διορίζεσθαι, τά τε κατὰ τὸν ἴδιον λόγον ἐν τέχνης ὑποπίπτοντα ταῖς διαγνώσεσι, καὶ τὰ παρὰ τῶν ἔξωθεν προσφερόμενα. καθάπερ ἐγὼ ποτ' ἐν Καισαρείᾳ ἐπί τινος ἀνδρὸς πλησίον ποιήσας, φιλοφαρμάκου τε καὶ προσφερομένου σωνεχέστατα φάρμακα. ἐν δὲ καὶ τὸ ἦθος οἷον ἤδεσθαι μάλιστα τοῖς τῶν πέλας ἐλέγχοις, ὡς μηδὲν ἀκριβὲς ὠδισμένους. εὑρὼν οὖν αὐτὸν οὐ σφυγμοὺς εἰς μέγεθος ὠδὶ διδόντας, εἶτα τῶν ἄλλων ἁπάντων αἰτίων τῶν εἰρημένων ἀφορίσας, ὑπολοίπου δὲ ἔτι μένοντος διορισμοῦ, πότερον ὑπὸ φαρμάκου θερμαίνοντος, ἢ λόγῳ παροξυσμοῦ πυρετικοῦ δὲ τοιοῦτον γέγονεν, καὶ γὰρ πῶς καὶ ὁ καιρὸς αὐτὸς ἦν, ὁ δὴ εἰς βολὰς τοῦ πυρετοῦ, δείξαι μοι τὴν γλῶτταν ἐκέλευσα, καὶ κεχρωσμένην ὑπὸ φαρμάκου θεασάμενος, αὖθις ἡψάμην αὐτοῦ τῶν σφυγμῶν οὐδὲ μίαν ὑποψίαν ἐνδοὺς. ἐν τούτῳ δὲ καὶ, ὅτι μὴ πεῖν φαρμάκου βουλόμενον αὐτὸ ἐν τῇ πρώτῃ διεκωλύσαμεν, ἀνεμνήσθην. εἶπον ἐν ὀλίγοις πρὸς τὸν ἄνδρα ὅτι πεπωκὼς εἴη φάρμακον. ὁ δὲ σωεὶς ὡς ἀπὸ τοῦ κατὰ τὴν γλῶτταν χρώματος ἐτεκμηράμην, αὖθις ποτὲ ποιήσας σφαῖρα μικρὰ τοῦ φαρμάκου κατέπιεν, ὡς μὴ χρωσθῆναι τὴν γλῶτταν. ἀλλ' ἐγὼ καὶ τοῦτ' ἐξεῦρον αὐτοῦ τὸ σόφισμα. θεασάμενος γὰρ τὴν γλῶτταν, εἶτ' αὖθις ἁψάμενος τοῦ σφυγμοῦ, καὶ τἄλλα διορισάμενος, ἃ μικρὸν ἔμπροσθεν εἴρηται, μᾶλλον ὡς ὠδὶ τὸ φάρμακον ἐφρόμην τὴν γνώμην. καὶ πάλιν διαλιπὼν καὶ πάλιν ἁψάμενος, ἠπιστάμην δὲ τὸ φιλόνεικον τ' ἀνδρὸς ἐποπτεύσας τε τὸ γεγονὸς, ἀρτολμήσας τε πρὸς αὐτὸν ἔφην. ἀλλὰ μέν τοι σύ μοι δοκεῖς ἐληφέναι φάρμακον. τοῦ δ' ἀρνουμένου κατὰ τὸ καρτερώτατον καὶ μάρτυρας οὐ παραμένοντας οἰκέτας ὠδικαλουμένους, κατέχων αὐτοῦ τὴν χεῖρα καὶ τῷ σφυγμῷ ἐφαπτόμενος. ἆρ' οὖν ἔφην, δίκαιόν μοι καὶ ὀμόσαι τινὰ ὅρκον, ὃν αὖ ἐγὼ σε κελεύσω. ὁ δ' ἕτοιμος ἀπεκείνατο πρὸς ταῦτα, καὶ τὴν τῶν ἀρτηριῶν κίνησιν ἀνώμαλον ἰσχὺν ὡς ἐπ' ἀγωνίᾳ. καὶ μὴν ἔφην ἀκριβῶς ἐλαβόν τοῦ φαρμάκου, καὶ μὴ ὄμνυε. πρὸς μὲν δὴ τοὺς ὅτους ἀβελτέρους καὶ αὐτὸν δύμηχανον ἂν χρὴ. τὰ πολλὰ δὲ οὐ μόνον οὐκ ἀντιπράττουσιν οἱ ἰδιῶται τοῖς ἰατροῖς ἐς ὃν ἀπὸ τῶν ἔξωθεν διωρισμένων, ἀλλὰ καὶ συμπράττουσιν αὐτόματοι δικηγό-

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 126 sur 494

μένοι πάντα. καὶ ἡμῖν περὶ μὲν τῆς εἰς μέγεθος ὑπεροδόσεως τῶν σφυγμῶν αὐτάρκως εἴρηται τά γε πρῶτα. μετιέναι δὲ ἤδη καιρὸς ὑπὲρ τὰ συνεχῆ τοῦ λόγου. ἐπειδὴ γὰρ οὐ καθ' ἕνα τρόπον ὁ μέγας λέγεται σφυγμός, ἀλλ' ὁ μὲν ὡς πρὸς τὸν σύμμετρον, ὁ δ' ὡς πρὸς οὗ τιν' οὖν τὸν ὑπερτυχόντα, διττὸς δ' ἐστὶν οὗτος ὁ ὑπερτυχών, ὁ μὲν ἐλάττων ἢ κατὰ τὸν σύμμετρον, ὁ δὲ μείζων, ἐφεξῆς ἂν εἴη διελθεῖν περὶ τῆς εἰς μέγεθος ὑπεροδόσεως, ἠυξῆσθαι τὴν θερμότητα μόνην καθ' ὃν δηλονότι χρόνον, οὔθ' ἡ δύναμις οὔτε τὰ ὄργανα πέπονθε, ἀκίνητος δ' ἔστιν ὁ κάμνων. ἴδιον δὲ τῆς μὲν ἐκ τοῦ κατὰ φύσιν ἐκτροπῆς, τὸ μόνον τὸ μέγεθος αὐξηθῆναι. τῶν δ' ἄλλων δυοῖν τὸ, καὶ τὸ τάχος, ἐστὶν ὅτε δὲ καὶ τὴν πυκνότητα. φορὲ γὰρ, εἰ οὕτως ἔτυχεν, ὃν ὀλίγον ἔμπροσθεν ἀπελίπομεν ἄνον εἰς μέγεθος ὑπὲρ δεδωκότα τοῦ σφυγμοῦ εὑρεῖν ἡμᾶς, ὑπὲρ πλέον ἔτι τὴν αὔξησιν αὐτῶν ἐσχηκότα, τούτῳ καὶ τὴν θερμασίαν μὲν ἀναγκαῖον ὑπέρτεταθαι. κοινὸν γὰρ ἔσχεν ἦν τῶν εἰς μέγεθος ὑπεροδόσεων ἁπασῶν. ἴδιον δὲ ὑπὲρ τοῦ κοινῷ, τὸ, καὶ τὸ τάχος ἐξηλλάχθαι. ἐπὶ ἔτι πλέον γε ἡ † εἰς τὸ μέγεθος ἐπίδοσις γίγνοιτο τῶν σφυγμῶν, οὐ τὸ τάχος μόνον, ἀλλ' ἤδη καὶ τὴν πυκνότητα. δέδεικται γὰρ ἐν τοῦ πρώτῳ τῶν ἐν τοῖς σφυγμοῖς αἰτίων ὑπὲρ βραχὺ μὲν αὐξανομένης τῆς θερμότητος, εἰς μέγεθος μὲν ἐναργῶς ὑπεροδιδοὺς ὁ σφυγμὸς, εἰς τάχος δ' οὐκ ἐναργῶς, ὑπὲρ πλέον δ' αὐξηθείσης καὶ τοῦ μεγέθει μὲν ἔτι προσλαμβάνων, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ τάχος ἐναργῶς ὑπεροδιδοὺς καὶ τὴν πυκνότητος προσκτώμενος, ὥσπερ γὲ καὶ εἰ ὑπὲρ πλεῖστον αὐξάνοιτο, καὶ ἡ χρεία τῆς τῶν σφυγμῶν γενέσεως ὑπὲρ τὴν μεγίστην εἴη διαστολὴν, εἰς μέγεθος μὲν οὐκ ὑπεροδιδοὺς, ὅτ' εἰς ἔσχατον ἤυξητο τοῦ τάχει δ' ὅλον ἐγχωρεῖ προτιθεὶς ἅμα τῇ πυκνότητι, κἀπειδὰν μὴ δὲ τὸ τάχος ἔτ' ὑπερτείνεσθαι, δύνηται, τὴν πυκνότητα κατεπείγων. Ὑποκείσθω δὴ πάλιν ἕτερος ἄρρωστος οὐδὲν μὲν οὔτε τὴν δύναμιν, οὔτε τὰ ὄργανα βεβλαμμένος, ἐλάττονα δὲ τοῦ κατὰ φύσιν ἔχων τὸν σφυγμὸν, εἶτα καὶ τοῦ τοιούτῳ μείζων γιγνέσθω χωρὶς τῆς ἔξωθεν κινήσεως, ἀληθὲς μὲν εἰπεῖν ὅτι καὶ τῷδε πλείων ἡ θερμότης ἐγένετο τῆς ἔμπροσθεν, καὶ κατά γε ἔσχεν κοινὴν ἀπόφασιν ἕξει τῇ δὶς ἤδη προειρημένῃ. τὸ δ' ἴδιον αὐτῆς ἔσται, τὸ μὴ ἐκ μικροτέρου μόνον τοῦ σφυγμοῦ γεγονέναι τὴν εἰς τὸ μέγεθος ἐπίδοσιν, ἀδύνατον γὰρ ἄνευ τοῦ καὶ βραδύτερον καὶ ἀραιότερον γενέσθαι, μικρότερον ἀπεργασθῆναι ποτὲ τοῦ κατὰ φύσιν αὐτὸν, ἀλλὰ μηδὲ μείζονα μόνον οἷόν τε γενέσθαι χωρὶς τοῦ θάττονα τε καὶ πυκνότερον ὅτι γὰρ ἡ τοιαύτη διάθεσις ἐν ᾗ μικρότερος ὁ σφυγμὸς τοῦ κατὰ φύσιν ἐγένετο σὺν ἀραιότητι τε καὶ βραδύτητι συνίσταται, τοῦ μεμνημένῳ τῶν ἐν τοῦ πρώτῳ τῶν ἐν τοῖς σφυγμοῖς αἰτίων εὐδήλον ἐστὶ. μεταβάντες οὖν περὶ τῆς εἰς μικρότητα τροπῆς τῶν σφυγμῶν ὑπεροσκεψώμεθα. τρεῖς μὲν δὴ καὶ ταύτης εἰσὶν ἅπασαι διαφοραὶ. ἢ τοι γὰρ ἐκ τοῦ κατὰ φύσιν τε καὶ συμμέτρου προαγορευομένου, ἢ ἐκ τοῦ μείζονος, ἢ κατὰ ἔσχεν, ἢ ἐκ τοῦ μικροτέρου τὰς εἰς μικρότητα συμβαίνει γίνεσθαι διαφορὰς. καλεῖται δὲ ὁ μὲν μείζων τοῦ συμμέτρου μέγας ἁπλῶς, ὁ δ' ἐλάττων, μικρὸς. ἀρξώμεθα οὖν πάλιν κἀνταῦθα ἀπὸ τῶν κοινῶν ἐν αὐτοῖς. εἶθ' ἑξῆς ὑπὲρ τὰ καθ' ἑκάστου ἴδια μεταβῶμεν. εὐθὺς γὰρ ἐν τοῦ τὸ κοινὸν ὑπεροσκοπεῖσθαι, καὶ ἡ τῆς τῶν ἰδίων εὑρέσεως ὁδὸς ἐγκαλύπτεται. ὑποκείσθω δή τις σφυγμὸς ὑπὲρ τινὸς ἀνθρώπου μικρότερος μὲν τοῦ πρόσθεν, ἑτέραν δὲ μηδεμίαν ἐσχηκὼς μεταβολὴν κατ' ἄλλο γένος μηδὲν, καὶ ζητείσθω, τίς γ' ἔμπροσθεν ἦν διάθεσις αὐτῷ, καὶ τίς νῦν ἐστὶν. ἡ δὲ τῆς ζητήσεως ὁδὸς ἥδε. Μικρότερος ἑαυτοῦ γίνεται σφυγμὸς, ἢ τοι τῆς δυνάμεως ἀσθενεστέρας ἀπελεσθείσης, ἢ τῶν ὀργάνων σκληροτέρων, ἢ τῆς χρείας ἐκλυθείσης. ἀλλ' οὔθ' ἡ δύναμις ἀσθενεστέρα γέγονε νῦν, ἢ πάντως ἀμυδρότης συνῆν τῇ μικρότητι. οὔτε τὸ σῶμα τῆς ἀρτηρίας σκληρότερον, οὕτω γὰρ οὐ μόνον μικρότερος, ἀλλὰ καὶ σκληρότερος ἦν ὁ σφυγμὸς. ἀπελείπεται οὖν ἡ χρεία μόνον ἠλλοιῶσθαι. καὶ εἴπερ ἀκίνητος ὁ ἄνος ἐν τοῦ τέως ἐγένετο, κατὰ τὸ ποσὸν τῆς ψύξεως, τὸ ποσὸν τῆς μεταβολῆς γεγενῆσθαι. καὶ μὲν δὴ καὶ ὡς ἐκ τοῦ μείζονος ἢ κατὰ φύσιν σφυγμοῦ τὴν τοιαύτην γεγονέναι τροπὴν, εὔδηλον ἐστὶν τοῖς μεμνημένοις ἐν τοῦ πρώτῳ τῶν δεδειγμένων περὶ τῶν ἐν σφυγμοῖς αἰτίων. ἥτε γὰρ ἐκ τοῦ κατὰ φύσιν εἰς μικρότητα τροπὴ διὰ ψύξιν, εὐθὺς καὶ ἀραιότερον αὐτὸν ἐργάζεται καὶ βραδύτερον, ἥτε ἐκ τοῦ μεγάλου ὑπὲρ τὸ σύμμετρον ἠυξημένου, καθαίρεσις τοῦ συμμέτρου εὐθὺς καὶ τοῦ τάχους τί καὶ τῆς πυκνότητος προλαμβάνει, διὰ τὸ τὸν ὑπὲρ πλέον ἠυξημένον ὑπὲρ τὸν κατὰ φύσιν ἐν τοῖς τρισὶ γένεσιν μεταβάλλειν. ὁ τοίνυν τοῦ μεγέθους μόνον ἀφηρηκὼς, τὰ ἄλλα δὲ φυλάττων ἄτρεπτα σφυγμὸς, ὁ βραχεῖ μείζων ἐστὶ τοῦ κατὰ φύσιν. οὗτος γὰρ μόνος ὑπὲρ βραχεῖα θερμότητος αὐξήσει συνίσταται. τῶν δ' ἄλλων τῶν εἰς μέγεθος ἀλλοιουμένων οὐδεὶς ἄνευ τοῦ καὶ τάχος προσλαβεῖν, ἢ πυκνότητα τοιοῦτος ἀπελεῖται, ὥστε οὐδὲ καθαιρήσει τις ἄλλος πλὴν τοῦδε μόνον τὸ μέγεθος. ὁ γὰρ εἰς ἔσχεν μόνον αὐξηθεὶς ὑπὲρ θερμότητι, μειώσει ἔσχεν μόνον ὑπὲρ ψύξει. ὁ δὲ γὲ εἰς τοσοῦτον ἀλλοιωθεὶς ὑπὸ θερμότητος, ὡς μὴ τὸ μέγεθος μόνον, ἀλλὰ καὶ τὸ τάχος ὑπαλλάξαι καὶ τὴν πυκνότητα, τὴν εἰς τοὔμπαλιν ὁδὸν ἕξει διὰ τῶν αὐτῶν κατὰ γένος ἀλλοιόσεων. ὥστε οὐ μόνον μικρότερος, ἀλλὰ καὶ βραδύτερος καὶ ἀραιότερος ἔσται τοῦ πρόσθεν. ὁμοίως δὲ καὶ ἡ ἐκ τοῦ συμμέτρου πρὸς τὸν ἐλάττονα τροπὴ, καὶ ἡ ἐκ τούτου πάλιν ὑπὲρ τὸν ἔτι μικρότερον ἀλλοίωσις εὐθέως καὶ ἀραιότερον ἑαυτοῦ καὶ βραδύτερον ἐργάζεται τὸν σφυγμὸν. συμμετρίαν γάρ τινα διαστολῆς σφυγμὸς κέκτηται κατὰ φύσιν ἐχόντων ἦν ἀπόλλυσι μὲν ἐξ ἀνάγκης. ἄν τε θερμότερον, ἄν τε ψυχρότερον ἑαυτοῦ γένηται τὸ σῶμα. οὐ μὴν ὁ γε τῆς ἀπωλείας τρόπος ὁ αὐτός. ἐν μὲν γὰρ τοῦ θερμαίνεσθαι τὸ μέγεθος ἐναργῶς, πρῶτον, εἶτα τὸ τάχος, εἶθ' ἡ πυκνότης αὐτῷ προσγίνεται. ψυχομένων δ' ἔμπαλιν ἀραιότης μὲν ἐναργὴς πρώτη, δευτέρα τε βραδύτης, μικρότης ἐσχάτη. λέλεκται δ' ὑπὲρ αὐτῶν ἱκανὴ ἐν τοῦ πρώτῳ τῶν ἐν σφυγμοῖς αἰτίων. οὐκοῦν ἔτι χρὴ μηκύνειν περί γε τούτων, ἀλλ' ὑπὲρ τὰ συνεχῆ τοῦ λόγου μεταβάντας ἑξῆς τοῖς εἰρημένοις διορίζεσθαι τὰς τὴν ψύξιν ἐργαζομένας αἰτίας. τοσαύτας κατὰ γένος οὔσας, ὅσαι περ αἱ θερμαίνουσαι. καὶ γὰρ ἀνὴρ ψυχρὸς ἔξωθεν προσπεσὼν ὥσπερ οὖν καὶ ὕδωρ ψυχρὸν, ἢ λουτρὸν, ἢ φάρμακον ἐπαλειφθὲν τοῦ σώματι ψυχεῖ, ἢ καὶ μακρά τις ἡσυχία καὶ οἷον φωλεία, ψυχρότερον ἐργάζεται τὸ σῶμα. καὶ τῶν εἴσω μεταλαμβανομένων, ὅτ' ἂν ἀπεπνεόμενος ἀὴρ ψυχρὸς ὤν, καὶ τροφὴ φλεγματώδης, καὶ φάρμακον τι φύσει ψυχρὸν, ὕδατός τε ψυχροῦ χρήσις ἄμετρος. ἔκ τε τῶν παθῶν τῆς ψυχῆς, ὁ πο-

χῆς, ὁ πολυχρόνιος φόβος. ἔκ τε τῶν ἐν τῷ σώματι περιεχομένων χυμῶν, ὅσοι ψυχροὶ τῆς κράσιν ἡσυχάζοντες πρότερον, ἐκινήθησαν νῦν, ἢ ὅλως ἰσχνότεροί πως ἐγένοντο τῶν θερμῶν. διορίζεσθαι δ' αὐτὰ κατὰ μέρος ἀναλογον τοῖς εἰρημένοις εἴη ὑπὸ τῶν θερμαινόντων ἀιτίων. δὶς γὰρ ὑπὲρ τοῦ ὁμοίων λέγειν οὐκ ἀναγκαῖον. ἡ μὲν δὴ κατὰ μέγεθός τε καὶ μικρότητα τροπὴ τῶν σφυγμῶν, ὑπὸ τοιούτων τε καὶ τοσούτων ἀιτίων ἀπτελεῖτε, πρὸς γοῦν τὴν φύσιν αὐτοῦ τοῦ πράγματος, ἐπεὶ πρός γε τὴν ἡμετέραν διάγνωσιν ἔτ' ἐνδεῖ, πολλάκις γὰρ ἡ μὲν ἀρτηρία διαστέλλεται μέγιστον ὅσον ὑπ' αὐτῆς, ἀπκρύπτεται δ' ἢ κωλύεται τὸ μέγεθος τῆς διαστολῆς διὰ τὸ πλῆθος, ἢ τὸ τάχος, ἢ τὴν σκληρότητα τῶν περικειμένων, ἢ προκειμένων σωμάτων. αὕτη μὲν γὰρ ἡ οὐσία τοῦ μεγάλων τε καὶ μικρῶν σφυγμῶν κατὰ τὸν κύκλον τῆς ἀρτηρίας συνίστατο, τοῦ μήκους ἴσου φυλαττομένου διὰ παντός. οὐ μὴν γε φαίνεται γ' ἴσον, ἀλλ' ἀπκρύπτεταί τι μέρος αὐτοῦ, καὶ λέλεκται μὲν οὖν ἤδη περὶ τούτου κἀν τοῖς δευτέρῳ τοῦ ἐν σφυγμοῖς ἀιτίων. εἰρήσεται δὲ καὶ νῦν ὅσον εἰς τὰ παρόντα χρηστὸν ἀναμνήσεως ἕνεκεν. Τῆς ἀρτηρίας τὸ μὲν ὕψος ἀναλόγως ἀεὶ τοῖς πλάτει διαστέλλεται. κατακρύπτεται δὲ, ἢ κολούεται πολλάκις ὑπὸ τῶν περικειμένων τε καὶ προσκειμένων σωμάτων, ἤτοι σύμπασα ἡ κίνησις, ἢ μοῖρα γέ τις αὐτῆς. καὶ οὐδὲν τὸ κολυούμενον, ἤτοι κατὰ τὸ βάθος μᾶλλον, ἢ κατὰ τὸ πλάτος, ἢ κατὰ τὸ συναμφότερον ὡσαύτως φαίνεται. ὅταν μὲν οὖν ἀδιάγνωστος ὡς πρὸς τὴν ἡμετέραν ἁφὴν ἡ κίνησις ἦ, καθ' ὅλον μὲν τὸ ζῶον συμβάντος τούτου, ὡς μιδαμόθι μηδὲ μίαν ἀρτηρίαν φαίνεσθαι κινουμένην, ἀσφυξία τὸ πάθημα προσαγορεύεται, κατὰ μὲν τὴν ἀλήθειαν οὐδέποτε ἐν ζῶντι σώματι γινομένη, κινεῖται γὰρ ἡ καρδία διαπαντὸς ἅμα ταῖς ἀρτηρίαις ἁπάσαις, ὡς μέν τοι πρὸς τὴν ἡμετέραν ἁφὴν ἔξωθεν ὑπὸ βαλλομένην πολλάκις εὑρισκομένη. πρόκεινται γὰρ δὴ † τούτων ἀρτηριῶν σωμάτων, πάντως μὲν ὑμένες τέ τινες καὶ δέρμα, πολλαχόθεν δὲ καὶ πιμέλη καὶ σάρξ, ὑφ' ὧν οὐ μόνον ἀπκρύπτεσθαι τὸν σφυγμὸν, ἀλλὰ καὶ κωλύεσθαι συμβαίνει. τελέως μὲν οὖν ἀπκρυπτομένης τῆς κινήσεως, εἰ μὲν ἐν ἅπασι τοῖς μέρεσι τῶν ἀρτηριῶν ἁπασῶν οὕτω συμβαίνει, τὸ πάθος ἀσφυξίαν ὀνομάζουσιν. εἰ δὲ κατὰ μέν τινα μέρη φαίνοιτο κινουμένα, τὰ δὲ μὴ, κατὰ τὸ μῆκός ἐν τούτῳ διαφορὰν ἴσχουσιν οἱ σφυγμοί. καὶ δὴ καὶ καλοῦντες μακροὶ μὲν, οἷς ἂν τὸ τῆς αἰσθητῆς κινήσεως μῆκος ὑπὲρ τὸ κατὰ φύσιν, βραχεῖς δὲ οἷς ἂν ἔλαττον τοῦ κατὰ φύσιν. οἷς δ' ἴσον τοῖς κατὰ φύσιν σύμμετροι. τοσοῦτον γὰρ ἀεὶ φαίνετο τῆς κινήσεως τοῦ ἀρτηριῶν, ὅσον ὑπὸ τρέπει τὰ προβεβλημένα σώματα. καὶ διὰ οὐδὲν τοῖς μὲν παχέσι βραχεῖς οἱ σφυγμοί. τοῖς δ' ἰσχνοῖς μακροί. καθάπερ καὶ τοῖς εὐσάρκοις τε καὶ συμμέτροις σύμμετροι φαίνοκεν. καὶ † αὐτοῖς μὲν τοῖς φαινομένης κινήσεως οὐκ ἀεὶ ὁμοίως κωλύεται τοῖς βάθει τὸ πλάτος. ἀλλ' ἐπειδὰν μὲν αἱ κατὰ τὰ πλάγια χώραι τοῦ ἀρτηριῶν, ἤτοι πιμελῆς, ἢ σαρκὸς, ἢ ἀτμῶν, ἢ ὑγρῶν ὦσι πλήρεις, τὸ δ' ὑπὸ κείμενον ἄνωθεν δέρμα καὶ μηδὲν αὐτὰς βαρύνει τοῦ πλάτους. ἡ κίνησις ἀμαυροῦται μόνον. καὶ μᾶλλον εἰ σφοδρὸς ὁ σφυγμὸς εἴη καὶ μέγας, ὅσον ἐφ' ἑαυτῶν. ἐπειδὰν καθαραὶ μὲν αἱ παρακείμεναι χώραι, ῥυσσὸν δ' ἢ τὸ ὑπὸ κείμενον αὐταῖς δέρμα, τοῦ βάθους ἡ κίνησις ἐν τῷ τοιούτῳ σώματι πλέον ἀφανίζεται, καὶ μᾶλλον εἰ μή τε σφοδρὸς εἴη ὁ σφυγμὸς, καὶ μέγας ὅσον ἐφ' ἑαυτῷ. Οταν οὖν εὕρης μακρότερον τοῦ κατὰ φύσιν σφυγμὸν, εἰ μὲν καὶ τὸ πλάτος αὐτοῦ, καὶ τὸ βάθος εἴη συνηυξημένον, ὑπὸ σκέπτου πότερον ὁ ἄνθρωπος ἰσχνότερος ἑαυτοῦ γέγονεν, ἢ θερμότερος, ἀφωρισμένης τῆς ὑπὸ κτήτου κινήσεως. εἰ μὲν γὰρ ἰσχνότερος εἴη γεγενημένος, εἰ μὲν ὑπὸ τοσοῦτον ἐφ' ὅσον καὶ ὁ σφυγμὸς μείζων, ἐν οὐδὲν μόνον ἠλλοίωσεν αὐτὸν, εἰ δ' ἐπ' ἔλαττον, οὐ μόνον τοῦτ' ἐστὶν αἴτιον, ἀλλὰ καὶ θερμότης. εἰδ' ἐν αὐτῷ μένοι τὰ τῆς τοῦ σώματος σχέσεως, ἡ θερμότης ηὔξηται μόνον. εἰ δὲ καὶ παχύτερος εἴη γεγονὼς, διπλάσιον ηὐξῆσθαι λογίζου τὴν θερμότητα. τὸ δ' ὑπὸ τίνος αἰτίας ηὔξηται διορίζεσθαι τοῖς ἔμπροσθεν εἰρημένοις. Εἰ μέν τοι μακρότερος ὁ σφυγμὸς εἴη γεγονὼς, καὶ πλατύτερος, μὴ μέν τοι κατὰ τῆς αὐτὴν ἀναλογίαν εἰς ὕψος ηὐξημένος, ἀλλὰ διαμένων σύμμετρος, ὑπὸ τοῖς προειρημένοις διορισμοῖς ἔτι καὶ τοῦτ' ἐξαίρετον ὑπάρχειν ἀναγκαῖον αὐτῷ, ῥυσσότερον γεγονέναι τὸ κατὰ τῆς ἀρτηρίας ἄνωθεν ὑπὸ κείμενον δέρμα. καὶ εἰ καταστρέψοις τὸ κῶλον, ὥσθ' ὅπερ ἄνωθεν ἦν αὐτοῦ πρότερον, εἶναι νῦν κάτωθεν, οὐδὲν οὕτως ἐκκεκολούσθαι φανεῖται τὸ βάθος. οὗτοι μὲν οὖν οἱ δύο σφυγμοὶ πρῶτοι πάντων εἰσὶ γεγραμμένοι κατὰ τὸ διάγραμμα τῶν ἑπτὰ καὶ εἴκοσι σφυγμῶν ἐν τοῖς προτέρῳ περὶ τῆς διαφορᾶς αὐτῶν, ὁ περὶ τῶν κατὰ τὸ ποσὸν τῆς διαστολῆς ἐν ταῖς τρισὶν ἅμα διαστάσεσι συνισταμένων ἐποιήσαμεν. Ἑξῆς δὲ αὐτῶν γέγραπται τρίτος ὁ κατὰ τὸ μῆκος τε καὶ τὸ πλάτος ὑπερβάλλων τὸν κατὰ φύσιν, ἐν δὲ τῇ κατὰ βάθος διαστάσει ταπεινὸς, ὃς καὶ σπανιάκις εὑρίσκεται. μεγάλως γὰρ ὑπὸ τῶν ὑποκειμένων σωμάτων βαρυνομένης γίνεται τῆς ἀρτηρίας, ὅπερ οὐκ ἄν ποτε συμβαίνη χωρὶς τοῦ καὶ τῆς δύναμιν ἀσθενεστέραν γενέσθαι, καὶ τὸν χιτῶνα τῆς ἀρτηρίας ἐσχάτως μαλακὸν, ὧν τὸ μὲν ἀτονότερον τοῦ κατὰ φύσιν, τὸ δὲ μαλακὸν ἱκανῶς ἐργάζεται τὸν σφυγμὸν. ὥστε μετὰ μὲν τούτων γίνοιτ' ἄν ποτε μακρὸς ἅμα καὶ πλατὺς καὶ ταπεινὸς, ἄλλως δ' οὐκ ἂν γένοιτο. καὶ μὲν δὴ καὶ ὁπότε φαίνεται τοιοῦτος, οὐδὲ τότε πολὺ τοῦ κατὰ φύσιν, οὔτ' ὑπὸ τὸ ταπεινότερον, οὔτε ὑπὸ τὸ πλατύτερον ἐξίσταται, οὐ γὰρ ἐγχωρεῖ κατὰ μὲν τὸ βάθος ἐσχάτως βαρύνεσθαι τὴν ἀρτηρίαν, κατὰ δὲ τὸ πλάτος οὐδ' ὅλως. ὥσπερ γε οὐδ' ὑπὸ πλεῖστον μὲν ὕψος ἀνέρχεσθαι, παντάπασι δ' ἐστενῶσθαι. πλέον μὲν γὰρ ὑπὸ δίδωσιν ὕψος ὡς τὰ πολλὰ, καὶ μάλιστ' ὅταν ἦ σφοδρὸς ὁ σφυγμὸς, οὐ μὴν εἰς τοσοῦτον γε ὡς τὸν αὐτὸν ὑψηλότατον τε ἅμα καὶ στενώτατον ὑπάρχειν. εἰ μέν τοι περιστραφείη κἀπὶ τούτου σφυγμοῦ τὸ κῶλον, ὡς τὰ τέως ὑπερκείμενα μέρη, νῦν ὑποκείμενα γενέσθαι, καὶ ἡ κατὰ τὸ βάθος αὐτὸν διάστασις ἐπίδοσιν ἕξει, καὶ οὐκ ἔτι φαίνεται ταπεινὸς. ἀλλ' ὥσπερ μακρὸς καὶ πλατὺς, οὕτω καὶ ὑψηλὸς ὅπερ ἐστὶ μέγας. ὁ γὰρ κατὰ τὰς τρεῖς διαστάσεις αὐξηθεὶς μέγας λέγεται. διορίστέον οὖν ἐπ' αὐτῷ πρὸς τοῖς εἰρημένοις καὶ τὰ τῶν πρώτων ἁπάντων εἰρημένα. προσεπισκεπτέον δὲ καὶ εἰ τοῦ πλάτους ἀφαιρεῖ τι περιστρεφομένου τοῦ κώλου. γίνεται γὰρ καὶ τοῦτ' ἐνίοτε. καὶ δηλοῖ πόσον ὑπὲρ τὴν τοῦ βάθους ἀναλογίαν ἔμπροσθεν ἐπλατύνετο τὸ ἀγγεῖον. Ὁ δ' ὑπὸ τοῖς δὲ τέταρτος ὁ μακρὸς ἅμα καὶ ὑψηλὸς καὶ σύμμετρος κατὰ τὸ πλάτος, ὅσον μὲν ἐφ' ἑαυτοῦ πλατύς ἐστιν, ὥσπερ καὶ ὑψηλὸς, ἀλλὰ ὑπὲρ τοῦ στενοχωρεῖσθαι κα-

† αἱ τοῦ τῶν ἀρτηριῶν σώματος

† αἱ αὐτῆς

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 128 sur 494

τὰ τὰ πλάγια, ἀκολουθεῖν τὴν εἰς ἔσω κίνησιν. ὅλως γὰρ ἐπειδὰν ἤτοι τὸ πλάτος ὑπὲρ τὴν τοῦ βάθους ἀνα-
λογίαν, ἢ τὸ βάθος ὑπὲρ τὴν τοῦ πλάτους ἦ, παραποδίζεται τὸ ἕτερον αὐτῶν, ἤτοι διὰ πλῆθος, ἢ πάχος, ἢ
σκληρότητα τῶν προκειμένων σωμάτων, ἃ μεταξὺ τῆς ἀρτηρίας ἐστὶ καὶ τῆς ὑπιβαλλομένης ἁφῆς. καὶ γὰρ καὶ
ἡ ῥυσσότης, πλέονα τὰ ὑπερκείμενα σώματα ποιεῖ. κατὰ τὰς ῥυτίδας ἐνδιπλοῦσα τὸ δέρμα. ὥστε καὶ ὁ τοιοῦ-
τος σφυγμός, ἢ ὄντως μέγας ὑπάρχων ἐμποδίζεται κατὰ τὸ πλάτος, ἢ φαίνεσθαι μέγας δυναμένος ὑπὸ λε-
πτότητος τοῦ σώματος, ὅμως οὐ φαίνεται, διότι κατὰ μίαν τῶν διαστάσεων ἐστενοχώρηται. ο δὲ
πέμπτος ἐν τῷ διαγράμματι γεγραμμένος, ὁ μακρότερος μὲν τοῦ κατὰ φύσιν, ἐν δὲ ταῖς ἄλλαις ταῖς δύο δια
στάσεσι σύμμετρος, ἰσχνότερον μὲν δηλοῖ ἑαυτοῦ τὸν ἄνθρωπον γεγονέναι, τὸν σφυγμὸν δὲ ὅσον ἐφ' ἑαυτῷ μι-
κρότερον τοῦ κατὰ φύσιν. ἐπειδὴ γὰρ ὁ μακρὸς σφυγμός, ἢ διὰ μέγεθος οἰκεῖον, ἢ διὰ λεπτότητα φαίνεται τοι-
οῦτος οὐ μὴν νῦν γε διὰ μέγεθος ἐγένετο μακρός, ἦν γὰρ ἂν οὕτω καὶ ὑψηλὸς ἅμα καὶ πλατύς, ἢ πάντως γὲ τὸ
ἕτερον αὐτῶν, ἀπολείπεται διὰ λεπτότητα μακρὸς γεγονέναι. ἀλλ' ἐπεὶ τοῖς ἰσχνοτέροις τοῦ κατὰ φύσιν οἱ
σφυγμοὶ μείζους φαίνονται, δῆλον ὡς στενώτερος τε καὶ ταπεινότερος ὁ σφυγμός ἐστι, τοῦ κατὰ φύσιν, ὅσον ἐφ'
ἑαυτῷ. εἰ δὲ ταῦτα καὶ μικρότερος ὅσον ἐφ' αὑτῷ. ο δ' ἐφεξῆς τῷ δὲ γεγραμμένος ἕκτος ὁ μακρὸς
καὶ ταπεινὸς καὶ σύμμετρος κατὰ τὸ πλάτος, διὰ τὰς προειρημένας αἰτίας, ἥττωνι τοῦ κατὰ φύσιν ὑπάρχων ὅ-
σον ἐφ' ἑαυτῷ, διὰ λεπτότητα φαίνεται μακρός. ἀλλὰ τοῦτο μὲν αὐτῷ κοινὸν πρὸς τὸν πέμπτον. ἴδιον δ' ἐξαί
ρετον ἀκολουθεῖν τὸ βάθος, δι' ἣν ὀλίγον ἔμπροσθεν εἶπον αἰτίαν. Εβδομος δ' ἦν ἐν τῷ διαγράμματι σφυ
γμὸς μακρὸς ἅμα καὶ στενὸς καὶ ὑψηλός, ὃς ἐφαίνετ' ἂν ὁμοίως τῷ πάντων πρώτῳ μέγας, εἰ μὴ τὸ πλάτος ἐστενο-
χωρεῖτο. τὰ δὲ ἄλλα καὶ περὶ τοῦ δὲ παραπλησίως τῷ πρώτῳ πάντων δεῖ διορίζεσθαι. καὶ μὴ δὴ καὶ ὅσα κατὰ τὸν
τρίτον εἴρηται, καὶ ταῦθ' ἐνταῦθα προτιθέναι, τὸ, μήτε πολλάκις φαίνεσθαι τὸν τοιοῦτον σφυγμὸν, μήθ' ὅταν
φαίνητο, πλεῖστον ὅσον ὑπερβάλλειν μὲν τοῦ συμμέτρου κατὰ τὸ ὕψος. ἀπολείπεσθαι δὲ κατὰ τὸ πλάτος.
ο δ' ἐφεξῆς αὐτῷ γεγραμμένος ὄγδοος ὁ μακρὸς ἅμα καὶ στενὸς καὶ σύμμετρος κατὰ τὸ βάθος. ὅτι μὲν μι-
κρὸς ἐστὶ κατὰ τὴν οἰκείαν οὐσίαν, εὔδηλον ἐκ τῶν ὑπὸ τοῦ πέμπτου προειρημένων. ἰσχνοῦ δὲ τοῦ σώματος γενο-
μένου φαίνεται μακρότερος. τὸ δὲ ἴδιον ἐξαίρετον αὐτῷ παρὰ τὸν πέμπτον ἡ τοῦ πλάτους στενότης, ἐστενοχω
ρεῖσθαι κατὰ ἔσω δηλοῦσα τὴν ἀρτηρίαν. ο δὲ ἔννατος σφυγμὸς ὁ μακρὸς καὶ στενὸς καὶ ταπεινὸς, ἔτι
δὴ καὶ μᾶλλον ἐνδείκνηται μικρὸς μὲν ὢν ὅσον ἐφ' ἑαυτῷ, φαινόμενος δὲ μακρὸς δι' ἔκτεξιν τοῦ σώματος. ὡς
ὑπὸ τὸ πολὺ δὲ, αὐτῷ συνέστιν ἀμυδρότης καὶ σκληρότης. εἰ δὲ μή τε σκληρὸς ἦ. μήτ' ἄγαν ἀμυδρὸς ὑπὸ κα-
ταψύξει τοιοῦτος ἀποτελεῖται. οὕτως μὲν οὖν ἅπαντες οἱ εἰρημένοι νῦν ἐννέα σφυγμοὶ μακρότερον ἔχουσι
τὸ μῆκος τοῦ κατὰ φύσιν, ἐξαλλάττονται δὲ κατὰ τὰς λοιπὰς δύο διαστάσεις. οἱ δ' ἐφεξῆς ἐννέα σύμμετροι
κατὰ τὸ μῆκος ὄντες ὑπαλλάττονται κατά τε τὸ βάθος καὶ τὸ πλάτος. ο μὲν οὖν δέκατος ὑψηλὸς ἅμα
καὶ πλατὺς φαινόμενος, ἐφ' ἑνὸς μὲν ἀνθρώπου τῷ συμμέτρῳ παραβαλλόμενος ἀδύνατος συστῆναι, πλὴν
εἴπο τε κατὰ τὸ σπάνιον ἡ θέσις ὅλη τῆς ἀρτηρίας ἐξαλλάττοιτο, πρὸς δὲ τὸν ἁπλῶς σύμμετρον εἰ παραβάλλοι
το, καὶ γενέσθαι δυνατός ἐστι. καὶ αἰτία τῆς γενέσεως αὐτοῦ κατὰ τὴν τῆς διαπλάσεως ἰδιότητα. σύμπτω-
μα γὰρ ἐστὶν ἀρτηρίας ἑκατέρωθεν μὲν ὑπὸ βαθεῖα σαρκὶ κρυπτομένης, κατὰ δὲ τὶ μέσον ὀλίγον ἐκκειμένης
προπετοῦς. ο δ' ἐνδέκατος τοῦ προγεγραμμένου παραλλάττων ἑνὶ μόνῳ τῷ βάθος ἴσον ἔχειν τῷ κατὰ
φύσιν, ἐκ περιττοῦ προσερχομένην ἔχει τὴν ἔσω ταπεινοῦσαν αἰτίαν. τὰ δ' τῷ δεκάτῳ ταῦτα. ο δὲ
δωδέκατος ὁ πλατὺς καὶ ταπεινὸς ὑπὸ συμμέτρῳ μήκει, περιστραφέντος τοῦ κώλου γίνεται. ἤτοι γὰρ φανεῖ-
ται πάντη σύμμετρος, ἢ μέγας. εἰ μὲν οὖν πάντη σύμμετρος φαίνοιτο, δηλώσει τὸ μὲν ὕψος ἔμπροσθεν
ἐπ' ὀλίγον τεθλίφθαι. τὸ δὲ πλάτος ἐκτετᾶσθαι διὰ μαλακότητα τῆς ἀρτηρίας. εἰ δὲ μέγας, ὑπὸ πλεῖστον τε-
θλίφθαι τὸ ὕψος. ο δὲ ιγ'. ὑψηλὸς ἅμα καὶ σύμμετρος ἐν ταῖς λοιπαῖς δύο διαστάσεσιν, ὅμοια μὴ
τῷ δεκάτῳ κατά τε τὴν φυσικὴν διάπλασιν ἀποτελεῖται, καὶ προσέτι τὴν τῆς κατὰ φύσιν θέσεως ἀλλοίω
σιν. ἐκ περιττοῦ δ' αὐτῷ πρόσεστι παρ' ἐκεῖνον ἡ στενοχωρία τοῦ πλάτους. ο δὲ ιδ. ὁ κατὰ τὰς τρεῖς
διαστάσεις σύμμετρος ὅτι μὲν τῷ κατὰ φύσιν ὁ αὐτὸς φαίνεται, πρόδηλον. εἰ δὲ καὶ ὄντως ἐστὶν ἴσος τῷ κα-
τὰ φύσιν ἐκ τῆς τοῦ σώματος σχέσεως διορίζεται. εἰ μὲν γὰρ ἰσχνότερον εἴη τοῦ κατὰ φύσιν, οὗτος ἂν ὅσον
ἐφ' ἑαυτῷ μικρότερος ὢν ὁ σφυγμὸς, ἴσος φαίνοιτο τῷ συμμέτρῳ. εἰ δὲ παχύτερον εἴη τὸ σῶμα τοῦ κατὰ φύ
σιν, ὁ σφυγμὸς ὅσον μὴ ἐφ' ἑαυτῷ μέγας ἐστὶ, φαίνεται δὲ σύμμετρος ὑπὸ πολυσαρκίας κωλυόμενος. εἰ δὲ μήτ'
εἰς ἰσχνότητα, μήτ' εἰς παχύτητα παραλλάττοι τὸ σῶμα, σύμμετρον ἐν τῷ τοιῷδε τὸν σφυγμὸν ἀναγκαῖον
οὐ φαίνεσθαι μόνον, ἀλλὰ καὶ εἶναι. καὶ δέδεικται γὲ ἡμῖν ἐν τῷ δευτέρῳ περὶ σφυγμῶν διαγνώσεως, ὅτι
πρὸς ἔσω οἱ ἄλλοι πάντες παραβαλλόμενοι, μεγάλοι καὶ μικροὶ, καὶ μακροὶ, καὶ βραχεῖς, καὶ πλατεῖς, καὶ
ὑψηλοὶ, καὶ ταπεινοὶ λέγονται. ο δὲ πέντε καὶ δέκατος ὁ ταπεινὸς μὲν κατὰ τὸ βάθος, σύμμε-
τρος δὲ ταῖς λοιπαῖς δύο διαστάσεσιν, ὁ αὐτός ἐστιν τῷ προγεγραμμένῳ τεσσαρεσκαιδεκάτῳ κατὰ πάντα,
πλὴν ὅσα τὸ βάθος αὐτοῦ τεθλίπται. ὥστ' ὅσα ἐπ' ἐκείνου προείρηται, ταῦτα κἀπὶ τούτου χρὴ δοκεῖν εἰρῆσθαι.
μεμνῆσθαι δὲ περὶ τῶν τοιούτων ἁπάντων προσήκει, τὸ, ἢ καταστρεφομένου τοῦ κώλου μηκέτι φαίνεσθαι ταπει
νόν. ο δὲ ἑκκαιδέκατος ὁ σύμμετρος μὲν ἐν τῷ μήκει στενὸς δὲ καὶ ὑψηλὸς, ἤτοι κατὰ τὴν τῆς δια-
πλάσεως ἰδιότητα γίνεται φύσιν τοιοῦτος, ἢ κατὰ τὸ πλάτος ὑπὸ τῇ κατὰ τὰ πλάγια θλίψει τῶν ἀρ-
τηριῶν. ο δὲ ιζ σύμμετρος μὲν κατὰ τὸ μῆκος τε καὶ τὸ βάθος, ἐν δὲ τῇ λοιπῇ διαστάσει στενὸς, ὅ-
τι μὲν στενοχωρεῖται κατὰ τὰ πλάγια πρόδηλον ἐκ τῆς τοῦ βάθους συμμετρίας. τὰ δ' ἄλλα πάντα κἀπὶ
τούτου τοῖς κατὰ τὸν ιδ. τε καὶ πέντε καιδέκατον ὡσαύτως ἔχει. ο δὲ ιη. ὁ σύμμετρος μὲν κατὰ
τὸ μῆκος, στενὸς δὲ καὶ ταπεινὸς κατὰ μὲν τὴν οἰκείαν οὐσίαν, μικρός ἐστι. φαίνεται δὲ τῷ μήκει σύμμετρος
ἐπ' ἰσχνότητα. συλλήβδην καὶ εἰπεῖν, ὅταν ὑπὲρ τῆς τοῦ βάθους τε καὶ τοῦ πλάτους ἀναλογίαν ἐκταθῇ τὸ μῆκος,

ἰσχνότητα

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 129 sur 494

ἰσχνότητα τοῦ σώματος ἐνδείκνυτο, οὐ μὴν ὅταν γε μειωθῇ πρὸς τῆς ἀναλογίαν τοῦ βάθους εὐσαρκίαν σημαίνει. ἀλλ' ἤτοι φυσικὴν τινα διάπλασιν, ἢ θέσιν τῆς ἀρτηρίας ἀνώμαλον. Ο δὲ ιθ. βραχὺς καὶ πλατὺς καὶ ὑψηλὸς, ἤτοι φύσει φαίνεται τοιοῦτος ὑπὸ διαπλάσεως ἰδιότητα, ἢ κατὰ τὸ πάθος ἐν τῇ θέσει διαστρεφομένης τῆς ἀρτηρίας. Καὶ εἰκοστὸς δὲ κατὰ μὲν τὰς ἄλλας δύο διαστάσεις αὐτὰς τῷ ιθ. φαινόμενος. ἐν δὲ τοῦ βάθει σύμμετρος. ἐξαίρετον ὡς ἐπ' ἐκείνου προείρηται τὸ κεκολοῦσθαι τὸ ὕψος ἔχει.

Ο δὲ κα, ὁ βραχὺς καὶ πλατὺς καὶ ταπεινὸς ὑπὸ τοῖς αὐτοῖς αἰτίοις. ἔτι κἀκεῖνα προσλήψεται τὰ πλατὺν ἅμα καὶ ταπεινὸν ἀπεργαζόμενα τὸν σφυγμόν. Ωσαύτως δὲ ὁ κβ. ὁ βραχὺς ἅμα καὶ ὑψηλὸς καὶ σύμμετρος κατὰ τὸ πλάτος ὑπὸ ταῖς αὐταῖς αἰτίαις προσλήψεται τὰ ποιοῦντα σύμμετρον ἐν τοῦ πλάτει καὶ ὑψηλὸν σφυγμόν. Ωσπερ γὲ καὶ ὁ κγ. ὁ βραχὺς μὲν κατὰ τὸ μῆκος. ἐν δὲ ταῖς λοιπαῖς δύο διαστάσεσι σύμμετρος. ἐν ταῖς αὐταῖς αἰτίαις ἀναχθήσεται. ὁ δὲ κδ. ἐξαίρετον ὑπὸ ταῖς αὐταῖς αἰτίαις προσλήψεται τῆς ταπεινοῦσαν τὸ ὕψος αἰτίαν. οὕτως δὲ καὶ οἱ ἐφεξῆς δύο κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον εἰς τὰς προειρημένας αἰτίας ἀναχθήσονται, μεμνημένων ἡμῶν ὡς ἂν ἐν οἷς σφυγμοῖς ἀσκλείπεται τὸ μῆκος τῆς κατὰ τὸ βάθος καὶ κατὰ τὸ πλάτος ἀναλογίας, ἐν τούτοις, ἤτοι φυσικῇ διαπλάσει τὴν αἰτίαν ἀνατιθέναι προσῆκεν, ἢ διαστρόφῳ θέσει τῆς ἀρτηρίας. εἴρηται δὲ κἀπειδὰν ὑπερέχῃ τὸ μῆκος τῆς κατὰ τὸ πλάτος, ἢ τὸ βάθος ἀναλογίας, ἤτοι κεκολοῦσθαι τὸ ἕτερον αὐτῶν μόνον ὑπὸ στενοχωρίας, ἢ καὶ τὸ ἕτερον ἠυξῆσθαι. καὶ ὡς τὸ μὲν κεκολοῦσθαι πολλάκις συμπίπτει, τὸ δὲ ἠυξῆσθαι σπανιάκις. ὑπὸ μὴν τοῦ πλάτους, ὅταν βαρύνηται τὸ ὕψος ὑπὸ μαλακῷ τῷ χιτῶνι τῆς ἀρτηρίας, εὐθὺς δὲ καὶ ὡς οὐδὲ σφοδρὸς ὁ τοιοῦτος ἐστὶ σφυγμός. ὑπὸ δὲ τοῦ βάθους, ὅταν στενοχωρῆται μὲν τὸ πλάτος, ὁ σφυγμὸς δὲ ἡ σφοδρός τε ἅμα καὶ μέγας, ὅσον ἐφ' ἑαυτῷ. λοιπὸς δὲ ὑπὸ πάσιν. ὁ κζ. ἐστὶν ὁ βραχὺς καὶ στενὸς καὶ ταπεινὸς, ὅσπερ δὴ καὶ μικρὸς ἐστὶν ἤτοι φαινόμενος τοιοῦτος, ἢ κατὰ τὴν ἑαυτοῦ φύσιν ὑπάρχων. ἃ γὰρ ὑπὸ τοῦ πρώτου πάντων διώρισται τοῦ μεγάλου, ταῦτα κἀπὶ τούτου διορίζεσθαι χρή. κατὰ φύσιν μὲν γὰρ ἐχούσης τοῦ σώματος τῆς σχέσεως ὁ τοιοῦτος σφυγμὸς οὐ μόνον φαίνεται μικρὸς, ἀλλὰ καὶ ὄντως ἐστί. παχυτέρας δὲ γενομένης, εἰ μὲν ὅσον περ ἑαυτοῦ παχύτερος ὁ ἄνθρωπος ἐγένετο, τοσοῦτῳ καὶ ὁ σφυγμὸς μικρότερος, εἴη ἂν οὕτω γε σύμμετρος μὲν ὅσον ἐφ' ἑαυτῷ. διὰ δὲ παχύτητα τοῦ σώματος ἐλάττων τοῦ κατὰ φύσιν φαινόμενος. εἰ δὲ πλέονι παχύτερος ἤπερ ὁ σφυγμὸς μικρότερος, μείζων ἂν εἴη τοῦ κατὰ φύσιν ὁ τοιοῦτος σφυγμὸς, ὅσον ἐφ' ἑαυτῷ. εἰδ' ἐλάττων παχύτερος, ἤπερ ὁ σφυγμὸς μικρότερος, ἐλάττων ἂν εἴη τοῦ κατὰ φύσιν ὁ τοιοῦτος, ὅσον ἐφ' ἑαυτῷ. λεπτοτέρου μέντοι τῇ σώματος ὄντος, ἤπερ ὁ σφυγμὸς φαίνοιτο μικρὸς, ἔσται μὲν καὶ οὗτος τῇ φύσει μικρὸς, ἀλλ' ἐλάττων φαίνεται μικρὸς, ἢ ὄντως ἐστίν. ἡ γὰρ ἰσχνότης τοῦ σώματος εἰς ὅσον ἐξέστη τοῦ κατὰ φύσιν, εἰς τοσοῦτον μέγεθος αὐτῷ προσδίδωσι φαντασίαν. ἃ δ' ὑπὸ τοῦ μικροῦ τε καὶ μεγάλου σφυγμοῦ διώρισται ταῦτα κἀπὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων διορίζεσθαι χρὴ, γινώσκοντας ὡς κἀκείνων ἕκαστος, ἤτοι μικρὸς, ἢ μέγας, ἢ σύμμετρος ἐστὶν ὅσον ἐφ' ἑαυτῷ. καὶ τρεῖς οὗτοι σφυγμοὶ κατὰ τὸ ποσὸν τῆς διαστολῆς εἰσὶν, ὡς πρὸς τῆς φύσιν αὐτοῦ τοῦ πράγματος. φαίνονται δ' ἑπτὰ καὶ κ. διὰ πάχος, ἢ λεπτότητα τοῦ σώματος, ἢ ῥυσσοτέρου τοῦ δέρματος, ἢ στενοχωρίαν ἀνώμαλον τῶν περὶ ταῖς ἀρτηρίαις χωρίων, ἢ διαπλάσεως ἰδιότητα. χρὴ τοίνυν ἕκαστον ὅτις μὴ μέχρι λόγου ψιλοῦ μετέρχεται, ἀλλ' ἐπ' αὐτῶν τῶν ἔργων ἀσκεῖν προαιρεῖται, μεμνημένον ἁπάντων, ὧν νῦν δὴ πέπαυμαι λόγων, ἐπειδὰν ὑπισκέπτηται τίνα τῶν κατὰ τὸ ποσὸν τῆς διαστολῆς συνισταμένων σφυγμῶν. πρῶτον μὴν ὑπισκοπεῖσθαι τίς ἐστι τῶν ἑπτὰ καὶ εἴκοσιν, εἶθ' ἑξῆς αὐτοῦ χωρίσαντα τὰς διὰ τὰ παρακείμενα σώματα γινομένας ἀλλοιώσεις, ἐξευρεῖν, εἴτε σύμμετρος ἐστὶν, εἴτε μέγας, εἴτε μικρὸς, εἶθ' ἑξῆς τὰς διαθέσεις ὑφ' ὧν τοιοῦτος ἐγένετο. διδάσκουσι γὰρ αὗται τά τε προγεγονότα καὶ τὰ μέλλοντα. οἷον εὐθέως ὑπὸ τοῦ μικροῦ, καὶ στενοῦ καὶ ταπεινοῦ, παραδείγματος γὰρ ἕνεκα τὸν λόγον ὑπὸ τούτου διδάξομεν, ὅτι μέν ἐστιν ὅσον ἐφ' ἑαυτῷ μικρὸς, εὔδηλον ἐκ τοῦ τὴν μὲν κατὰ κύκλον αὐτοῦ μεμειῶσθαι διάστασιν, ἠυξῆσθαι δὲ τὴν κατὰ μῆκος. εἰ γὰρ ὑπὸ δυοῖν αἰτίων ὁ κύκλος τῆς διαστολῆς ἐλάττων φαίνεται, διά τε πολυσαρκίαν, καὶ ὅτι μικρότερος ὄντως ὁ σφυγμὸς ἐγένετο. νυνὶ δὲ οὐκ ἐστὶ πολυσαρκία. πάντως γὰρ ἂν μόνον οὐδὲν ἠυξήτο τοῦ μήκους, ἀλλὰ καὶ μεμείωτο. δῆλον ὡς κατὰ τῆς οἰκείαν οὐσίαν ὁ σφυγμὸς μικρὸς ἐγένετο. ὅποτ' οὖν κεχωρίσται τὸ περὶ τῆς τοῦ σώματος σχέσιν ἐγγινόμενον αὐτῷ φάντασμα τοῦ μήκους ἐκ τῶν μικρῶν ὑπάρχοντι κατὰ τὴν ἰδίαν οὐσίαν, ἐξῆς ὑπισκεψώμεθα διά τινα ποτ' αἰτίαν ἐγένετο μικρὸς. μέγιστον δ' εἰς τοσοῦτον συντελεῖ τὸ διαγινώσκειν δύνασθαι τὸ ποσὸν τῆς τε μικρότητος καὶ τοῦ μήκους. ἤτοι γὰρ ὀλίγῳ τινὶ τοῦ κατὰ φύσιν ἐγένετο μικρότερος, ἢ πολλῷ, ἢ ὡς ἂν εἴποι τις μετρίῳ, καὶ δὴ καὶ κατὰ τὸ μῆκος, ἢ ὀλίγον, ἢ μέτριον, ἢ πολὺ τῶν κατὰ φύσιν ὑπερβάλλει. ἔστω δὴ τὸ ἕτερον ὑπὸ πλεῖστον μὴ εἰς μῆκος ἐκτεταμένος. ἐπὶ πλεῖστον δὲ καὶ μικρότητος ἥκων, τουτέστι στενὸς καὶ ταπεινὸς, ὁ τοιοῦτος σφυγμὸς ἐστὶ μὴ τῇ φύσει πολὺ μικρότερος ἢ φαίνηται. ὑπάρχει δ' αὐτῷ τὸ μὴ φαίνεσθαι τοιοῦτος δι' ὑπερβάλλουσαν ἰσχνότητα. τὸ δὲ εἶναι φύσει μικρότερος διὰ τὰς μικροτέρας γενώσας αἰτίας, ψύξιν, ἀτονίαν, ἰσχνότητα. τίς οὖν ἐκ τούτων ἐστὶν, ἢ τίνες ποιήσασαι τὸν νῦν φαινόμενον σφυγμὸν, μακρὸν καὶ στενὸν καὶ ταπεινὸν; λέλεκτο μὴ ἤδη καὶ πρόσθεν, ὡς ἀχώριστον ἐστὶ σημεῖον τῆς μὴ σκληρότητος τῶν ἀρτηριῶν ὁ σκληρὸς σφυγμὸς, τῆς δὲ ἀῤῥώστου δυνάμεως ὁ ἀμυδρὸς, ὅσπερ δὴ καὶ ἄτονος τε καὶ ἄῤῥωστος ὀνομάζεται, καθάπερ γε καὶ ὁ ἐναντίος αὐτῷ, σφοδρὸς, καὶ εὔτονος, καὶ εὔρωστος. ἀλλ' ἐπὶ τοῦ προκειμένου σφυγμοῦ κἀκεῖνο χρὴ γινώσκειν. ὡς ἐξ ἀνάγκης ἐστὶν ἀμυδρὸς. οὐδέπο τε γὰρ ἐσχάτως μικρὸς γίνεται σφυγμὸς εὐρωστούσης δυνάμεως. ἡ μέν τοι σκληρότης οὐκ ἐξ ἀνάγκης συνέστι. περὶ δὲ τῆς ψύξεως οὐχ ἁπλῶς εἰπεῖν ἐγχωρεῖ, ἀλλὰ χρὴ πρῶτον μὴ γινώσκειν, ὡς ἕτερον μέν ἐστι τὸ ἐψύχθαι τῆς καρδίαν ἅμα ταῖς ἀρτηρίαις, ἕτερον δὲ τὸ ψύχεσθαι. καὶ ὡς τὸ μὴ ἐψύχθαι κεκακῶσθαι τὴν δύναμιν ἐστίν. τὸ δὲ ψύχεσθαι τῆς χρείαν ἠλλοιῶσθαι. πάνυ δ' ἀκριβῶς χρὴ προσέχειν τοῦ λεγομένῳ τὸν νοῦν εὖ εἰδότας ὡς οὐ μόνον εἰς τὰς διὰ τῶν σφυγμῶν προγνώσεις, ἀλλὰ καὶ τὰς ἄλλας χρεδὸν ἁπάσας, οὐδέν ἐστιν αὐτοῦ χρησιμώτερον εἴρηται δ' ἅπας ὁ λόγος οὗτος ἐκ τοῦ γινώσκειν τὴν οὐσίαν τῆς δυνάμεως, ὑπὲρ ἧς ἐν μὲν τῇ περὶ τῶν ἐν τοῖς σφυγμοῖς αἰτίων πραγματείᾳ διὰ τὸ μηδὲ μίαν ἀνάγκην εἶναι παρελίπομεν εἰπεῖν. ἐνταυθοῖ δὲ, πρὸς

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 130 sur 494

γὰρ ὑπερτέμνω ἀκριβῆ τῶν λεχθησομένων ἡ γνῶσις αὕτη συντελεῖ, καιρὸς εἶναι μοι δοκεῖ διελθεῖν, οὔτ' ἐνταῦθα μετὰ τῶν οἰκείων ἀποδείξεων, ἑτέρωθεν γὰρ εἴρηται μακρότερον, ἀλλ' ὅσον ἐν κεφαλαίῳ ῥηθὲν εἰς τὰ ἐνεστῶτα νῦν χρηστόν. ἡ οὐσία τῆς δυνάμεως ἑκάστου τῶν μορίων ἐν τῇ καθ' ἕκαστον αὐτῶν εὐκρασίᾳ τέτακται. τό τε γὰρ ὑπερτελεῖ τὸ ἴδιον ἔργον εὐρώστως, ὅταν εὐκρατότατον ᾖ. καὶ μέντοι καὶ κακῶς ἐργάζεται, δύσκρατον γενόμενον, καὶ εἰς τοσοῦτον γε κακῶς, εἰς ὅσον δύσκρατον. οὕτως οὖν καὶ αὐτὸ τὸ τῆς καρδίας σῶμα ψυχθὲν μὲν, ἢ θερμανθὲν, ἢ ὑγρανθὲν, ἢ ξηρανθὲν ἀμέτρως εἰς ὅσον δύσκρατον ἐγένετο, καὶ τοὺς σφυγμοὺς εἰς τοσοῦτον ἀμυδροὺς ἀποτελεῖ. οὗτος μὲν ἐστὶν αὐτῷ βεφλάφθαι τὴν δύναμιν. τὸ δὲ ὁμιλεῖν ἤτοι τοῦ περιεχομένου κατὰ τὰς κοιλίας ἑαυτῆς αἵματι, καὶ πνεύμονι θερμοτέρῳ πολὺ τοῦ κατὰ φύσιν, ἢ τὸ κατὰ τὸ περικάρδιον σκέπασμα, ἢ τὸ πνεῦμα ἢ καὶ αὐτῷ τοῦ περικαρδίῳ, καὶ τοῦ πνεύμονι, τὴν χρείαν ἐστὶ μόνον ὑπηλλάχθαι, χωρὶς τοῦ βεβλάφθαι τὴν δύναμιν. ὡσαύτως δὲ καὶ τοῦ κατεψύχθαι τε καὶ ψυχεσθαι, κατὰ μὲν αὐτὸ τὸ σῶμα τῆς καρδίας ὑπερκρατοῦντος ἐν τῇ κράσει τοῦ ψυχροῦ στοιχείου, βλάβη τῆς δυνάμεως. κατὰ δὲ τὸν περικάρδιον χιτῶ καὶ τὸν πνεύμονα καὶ τὸ κατὰ τὰς κοιλίας αὐτῆς αἷμα καὶ πεῦμα, τῆς χρείας ἔκλυσις, αἱ δ' ὑγρότητες, καὶ ξηρότητες αἱ μὲν κατ' αὐτὸ τῆς καρδίας τὸ σῶμα, βλάβαι τῆς δυνάμεως εἰσίν. αἱ δὲ κατά τι τῶν ὁμιλούντων, οὐκ ἐξαλλάττουσιν τῆς χρείαν. αἱ μὲν γὰρ εὐκρασίαι τε καὶ δυσκρασίαι κατὰ τὰ τέτταρα γίνονται στοιχεῖα. αἱ δὲ τῆς χρείας ὑπὸ τάσεις τε καὶ ἀνέσεις ἐν τῷ θερμῷ καὶ ψυχρῷ μόνοις. ὅταν οὖν εἰς ἔσχατον ἐκλύσεως ἥκῃ τὰ τῆς χρείας, ἐψυγμένων ἰσχυρῶς τῶν ὁμιλούντων τῇ καρδίᾳ σωμάτων, ἀνάγκη πᾶσα, καὶ αὐτὸ τὸ σῶμα τῆς καρδίας ἰσχεῖν δυσκρατῶς, ὅπερ ἐστὶν οὐδὲν ἄλλο τοῦ τὴν δύναμιν ἀῤῥωστοτέραν γίνεσθαι. καὶ διὰ τοῦτ' ἔλεγον ἀδύνατον εἶναι περὶ τῆς ψύξεως ἁπλῶς εἰπεῖν. οὐ γὰρ ὥσπερ ὑπὸ μόνῃ καταπτώσει δυνάμεως, ἢ ὀργάνων σκληρότητι μόνῃ γίνεται ποτὲ μικρότερος ὁ σφυγμὸς, οὕτω καὶ διὰ κατάψυξιν μόνην, ὡς εἴρηται νῦν, οὐ τῆς καταψύξεως ἀκουομένης ὑπὸ τῆς κατὰ τὴν χρείαν ἐκλύσεως. οὐ γὰρ ἐνδέχεται ποτὲ τὴν καρδίαν εἰς τὸ καταψύχεσθαι μὲν σφοδρῶς ἀφῖχθαι, μὴ κατεψύχθαι δὲ καὶ αὐτὴν. ἐναργέστατα δ' ἂν ὃ λέγω μάθοις, εἰ πειραθείης ποτὲ τῶν ἐν ὁδοιπορίαις ἀποθνησκόντων ὑπὸ κρύει καρτερῷ. πάντες μὲν γὰρ εὐθέως ἅμα τοῦ ψυχρὸν ἐκπνεῖν τὸν ἀέρα, καὶ τὸν σφυγμὸν ἴσχουσι μικρότερον. οὐ μὴν μικρότατόν γε οὐδεὶς αὐτῶν ἴσχει, πρὶν εἰς ἴσχατόν γε ἀφίκεσθαι καταψύξεως, ἡνικ' οὐ μόνον ἡ χρεία τέτραπται τῆς τῶν σφυγμῶν γενέσεως, ὅπερ ἐξ ἀρχῆς ὑπῆρχεν αὐτοῖς, ἀλλὰ καὶ ἡ δύναμις ἀῤῥωστεῖ, μηκέτι φυλαττομένης ἐν τῇ καρδίᾳ τῆς φυσικῆς εὐκρασίας. καὶ ἀθρόως γε τοῦτ' αὐτοῖς εἴωθεν ὡς τὸ πολὺ συμβαίνειν, οὐ κατὰ βραχὺ καθάπερ ἐν ἄλλαις διαθέσεσιν, ὧν ἐστι μία καὶ ἡ νῦν ἡμῖν προκειμένη, καθ' ἣν ἅμα τε μικρὸς ὁ σφυγμὸς φαίνεται καὶ στενὸς καὶ ταπεινὸς ἐν νοσήμασι χρονίοις. οἱ γὰρ οὕτω διακείμενοι τὸν μὲν κίνδυνον οὐχ ἧττον ἐφεδρεύοντα τῶν ἐν ὁδοιπορίαις ἔχουσιν, οὐ μὴν ἐξαίφνης γε μικρὸς αὐτοῖς ὁ σφυγμὸς, ἀλλὰ κατὰ βραχὺ γίνεται μαραινομένοις. ἐν γὰρ καὶ τοῦτ' εἶδος ἐστὶ μαρασμοῦ, τὸ πρὸς τῶν φιλίππου καλούμενον γῆρας ἐξ νόσου. ὡς ὅγε περιφρυγῆς μαρασμὸς οὐ διὰ ψύξιν, ἀλλὰ δι' ἀῤῥωστίαν μόνην δυνάμεως ἀσθενεῖς καὶ μικροὺς ἀπετελεῖ τοὺς σφυγμούς. διορίζετο δὲ τοῦ προτέρου τῷ τε τάχει τῆς κινήσεως καὶ τῇ πυκνότητι καὶ τῇ σκληρότητι καὶ τοῦ πυρώδει τῆς θερμότητος. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων οὐ τοῦ νῦν ἐνεστῶτος λόγου διελθεῖν. ὑπὸ δὲ τὸ προκείμενον ἐπάνειμι. ὁ μικρὸς καὶ στενὸς καὶ ταπεινὸς σφυγμὸς ὁ ὑπὸ πλέον ἐξεστηκὼς τοῦ κατὰ φύσιν ἐν ταῖς τρισὶ διαστάσεσιν, ἐπειδὰν μὲν ἄνευ σκληρόῃητος, φαίνητο τοιοῦτος, ὑπό τινων γίνετο καὶ πόσων αἰτίων, αὐτάρκως διήρηται. ἐπειδὰν δὲ μετὰ σκληρότητος, εὐθὺς μὲν καὶ ταύτῃ σύνεστιν ἤτοι γ' ὁ ἀμυδρὸς σφυγμὸς, ἢ ὁ μέσος ἀμυδροῦ καὶ σφοδροῦ, ὁ μήτ' ἀνατρέπων τὴν ἁφὴν, μήτ' ἀνατρεπόμενος ὑπ' αὐτῆς, μεμνημένων γε ἡμῶν ὡς καθ' ἕτερον τρόπον οὐδείς ἐστι μέσος ἀμυδροῦ καὶ σφοδροῦ. δηλοῦται δ' ὑπὸ κρατεῖν ἐν τοῦ σώματι διάθεσις, ἡ σκληρὰν ἀπετελοῦσα τῆς ἀρτηρίαν. οὗτος δ' ἐστὶν ἤτοι ξηρότης, ἢ πῆξις ὑπὸ ψύξεως, ἢ τάσις. ξηρότης μὲν ἐν τοῖς καυσωδεστάτοις πυρετοῖς, ὅταν κακοήθως χρονίσωσιν, καὶ μάλιστα τοῦ περιφρυγεῖ μαρασμῷ, καὶ τίσιν εἴδεσι μελαγχολικῶν τε καὶ τεταρταίων πυρετῶν. πῆξις δ' ἐκ ψύξεως ἐπί τε ψυχροῦ πόσεσιν ἀκαίροις, ἢ ἀμέτροις, ἢ λουτροῖς ὁμοίοις, ἐπί τε ταῖς ψυχούσαις ὀπώραις ἀκαίροις, ἢ ἀμέτροις, ἢ ὅλως ὅσα τὸ ψυχρὸν φλέγμα γενναῖν πέφυκεν ἱκανῶς, ὅπερ ὑαλώδη χυμὸν ὁ Πραξαγόρας ὀνομάζειν εἴωθεν. τάσις δὲ κατά γε τὰς σπασμώδεις διαθέσεις, καὶ τὰς μεγάλας φλεγμονάς. ἐν δὲ τοῖς σκίῤῥοις καὶ πῆξις καὶ τάσις γίνεται τῶν ἀρτηριῶν. συμβαίνει δὲ τὸ τοιοῦτον ἐφ' ἥπατι μάλιστα καὶ σπληνί. ὑπὸ τούτοις γὰρ τοῖς σπλάγχνοις οἱ σφυγμοὶ σαφέστατα καὶ συνεχέστατα σκληροὶ φαίνονται, μάλιστα μὲν σκιῤῥουμένοις, ἤδη δὲ κἂν ταῖς μεγάλαις φλεγμοναῖς. ἀλλὰ τὰ μὲν τοιαῦτα πάθη καὶ διὰ τῆς ἁφῆς ἐστὶ γνωρίσαι, καὶ δι' οὔρων, καὶ διαχωρημάτων, καὶ τοῦ χρώματος ὅλου τε τοῦ σώματος, καὶ τῆς γλώττης. ἤδη δὲ καὶ διὰ τῆς ἰδέας τῶν πυρετῶν. ὅσαι δ' ἄλλαι διαθέσεις τὸν σφυγμὸν σκληρὸν ἀπετελοῦσιν, αἱ μὲν ἐξ ἁμαρτημάτων προσφάτων ἐξαιφνίδιον ἴσχουσι τὴν γένεσιν. αἱ δ' ἄλλαι πᾶσαι κατὰ βραχύ. τὰ δ' ἁμαρτήματα τὰ τὰς τοιαύτας ἐργαζόμενα διαθέσεις οἴνου πόσις ἄκαιρος ἐστι. καὶ ψυχροῦ. πολλάκις δὲ καὶ ὀπώραι ψύχουσαι, καὶ ψυχρὸν λουτρόν. διαγνώσῃ δὲ τῆς μὲν ἀπ' οἴνου βλάβην, ὅταν ἐξαιφνίδιον ὁ σφυγμὸς μὴ μόνον ἢ σκληρὸς, ἀλλὰ καὶ μείζων καὶ θάττων γένεται καὶ σφοδρότερος. τὰς δὲ ἄλλας κοινὴ μὲν ἀπάσας οἴνου διακρινεῖς τοῦ μήτε μέγεθος αὐταῖς προσγίνεσθαι, μήτε σφοδρότητα, μήτε τάχος. ἰδία δ' ἑκάστην, ἐστὶν ὅτε μὲν ὑπερφανεστέρως, ἐστὶν ὅτε δὲ ἀμαυρότερός τε καὶ στοχαστικοτέρως. ἐπιφανεστέρως μὲν ὅταν καὶ σύμπτωμά τι συμπρέπηται τῶν ὀπώραις ἕπεσθαι πεφυκότων, λέγω δὲ ἐμφύσωσιν γαστρὸς, ἢ δῆξιν διαφθαρόντων, ἢ θλῖψιν τινὰ κατὰ τὸν στόμαχον, ἢ παραφροσύνην ὡς ὑπὸ ταῖς οἰνόδεσιν ὀπώραις, ἢ ἔμετον, ἢ διαχώρησιν ὑγροτέραν τε καὶ πλείονα. ταῦτα μέν γε οὐ δὲ διὰ σημείων, ἀλλ' ἄντικρυς αὐτὴν τὴν οὐσίαν τῶν ἐληδεσμένων ἐνδείκνυτο. ὅταν δὲ μή τε τούτων τι παρῇ, μήτε τῶν ἀπ' οἴνου σημείων, ὕδωρ ψυχρὸν ἐστι τὸ τὴν βλάβην ἐργασάμενον, ἤτοι ποθὲν, ἢ οὐ προσηκόντως ἐν αὐτῷ λουσαμένοις. εἰς δὲ τὴν ἀσφαλεστέραν ἐπὶ τούτων ἁπάντων ἀπόφασιν, οἱ τῶν φοβουμένων τε καὶ ἀγωνιώντων σφυγμοὶ μέγιστον γνώρισμα. καὶ εἰ τοῖς εἰρημένοις ἔμπροσθεν ὕστερον ἐπάγεις ἀεὶ

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 131 sur 494

γεῖς ἀεὶ ὦσιν, ὅτι ἡ τάκτησιν ὁ νόσος, βεβαιοτέραν τε καὶ θαυμασιωτέραν ἐργάζεται τῆς πρόῤῥησιν. ὥς ἐνίοτε οὐδὲ ἀκούοντας ἀπιστεῖν καὶ νομίζειν οὐκ ἐκ τῶν σφυγμῶν εἰρῆσθαί τι τῶν τοιούτων, ἀλλ' ἐξαγγείλαντος τινος τῶν εἰδώτων τὸ πλημμεληθὲν τοῦ κάμνοντι. χρὴ δὲ προαψάμενον ἀκριβῶς τῶν σφυγμῶν, εἶτα τὸ φανὲν ὑπὸ τῶν σημείων ἀποφηνάμενον, ἅπτεσθαι πάλιν ὠθισκοπούμενον εἰ τετάρακταί πως ὁ κάμνων. εἰ μὲν γὰρ ὅλως μὴ ταραχθείη, σκόπει μή τινα τῶν προειρημένων γνωρισμάτων, ἢ παρέλιπεν, ἢ ὀρθῶς οὐκ ἐπεσκέψω. εἰ δὲ ταραχθείη καὶ σοὶ δόξειεν ἀγωνιᾶν, ἢ φοβεῖσθαι, μὴ παραχρῆμα πίστευε τοῦ σημείῳ, πολλάκις γὰρ οὐκ ὑπὸ τοῦ συνειδέναι τοιοῦτόν τι πεποιηκόσιν ἑαυτοῖς οἱ κάμνοντες ἀγωνιῶσιν. ἀλλὰ φύσει πως ὄντες εὐπτόητοι. τούτοις μὲν οὖν ὀλίγον ὕστερον ὁ σφυγμὸς καθίσταται. τοῖς δὲ ὄντως ἐργασαμένοις εἰς ὅσον ἂν ἀποφαίνηταί τι περὶ αὐτοῦ, εἰς τοσοῦτον καὶ ὁ τοῦ φόβου σφυγμὸς ἴδιος ὑπάρχει. πάντα δὲ τὰ εἰρημένα νῦν ἁμαρτήματα τῶν καμνόντων, ἤτοι τὰς φλεγμονὰς, ἢ οὐδὲ σκίῤῥους, ἢ τὰς ξηρότητας, ἢ τὰς διὰ τὴν ψύξιν πῆξεις τῶν σπλάγχνων ὠθιτείνοντα, τὴν ἀλλοίωσιν, οἵαν εἰρήκαμεν ἐργάζεται. κατὰ δὲ τῆς τῶν νεύρων ἀρχὴν, εἴτι τούτων ἀπτελεσθείη, τὴν σπασμώδη διάθεσιν ἐργάζεται. καλῶ δ' ἐκεῖνας τὰς διαθέσεις ὅσαις ἐξ ἀνάγκης πρὸ τοῦ θανάτου σπασμῶδες τὶ γίνετε σύμπτωμα. καὶ ἀπθνήσκουσι γε οἱ τοιοῦτοι πάντες ἔτι θερμοὶ, ἔμπαλιν τοῖς συγκοπτομένοις. οὗτοι μὲν γὰρ ἱκανῶς ὄντες ἤδη ψυχροὶ ζῶσιν ἔτι. οἷς δ' ἡ σπασμώδης διάθεσίς ἐστιν ἐν τῇ τῶν νεύρων ἀρχῇ, νεκροὶ κείμενοι παντάπασιν, ὠθιπλεῖστον διαμένουσιν θερμοί. εἰσὶ μὴ τοῦ τοιούτων ἁπάντων οἱ σφυγμοὶ τοῦ γεγυμνασμένῳ τῆς ἁφὴν εὐθὺς ἐν τῇ πρώτῃ προσβολῇ τήν τε τάσιν ἐνδεικνύμενοι καὶ τῆς οἷον σπασμώδη κίνησιν ἐμφαίνοντες. εἰ δέ τισι τῶν τὴν προειρημένον ἐχόντων σφυγμὸν, αἱ διαχωρήσεις γένονται πολλαὶ, συμβαίνει δὲ ὦσιν μάλιστα κατὰ οὐδὲ σκίῤῥους τοῦ ἥπατος, οὐκ ἔτι τούτοις ὁ σφυγμὸς μακρὸς ἐστιν, ἀλλ' ἤτοι τοῦ κατὰ φύσιν ἐν τῷ μήκει παραπλήσιος, ἢ καὶ βραχύτερος ἔτι. καὶ μὴν καὶ ὦσιν περὶ ἁπάντων τῶν σκληρῶν τε ἅμα καὶ μικρῶν σφυγμῶν ἐπίστασθαι καλὸν, ὡς κλονώδεις γίνονται τάχιστα, καὶ ὡς ὅσοι γ' οὐκ εἰσὶ κλονώδεις, ἤτοι δι' ἀῤῥωστίαν τῆς ζωτικῆς δυνάμεως, ἢ δι' ἔκλυσιν τῆς χρείας, ἢ δι' ἄμφω συνελθόντα, τὴν τοιαύτην κίνησιν οὐ προλαμβάνουσιν. ὡς ὅταν γε καὶ ἡ χρεία δέηται μεγάλης διαστολῆς, καὶ ὁ τόνος ὁ ζωτικὸς ἐργάζεσθαι δύνηται, μόνον δ' ἀντιλέγει τὸ σῶμα τῆς ἀρτηρίας, ὑπὸ σκληρότητος ἀδυνατοῦν εἰς μεγάλην ἐξαίρεσθαι διαστολὴν, ὁ κλόνος ἐν τῇ τοιαύτῃ καταστάσει γίνεται. ἄλλως δὲ ἀμήχανον γενέσθαι κλονώδη κίνησιν ἀρτηρίας. ὥστε καὶ ὁ προκείμενος σφυγμὸς ἄκλονος μὲν φαινόμενος, ἢ ἀῤῥωστίαν ἐσχάτην τῆς δυνάμεως, ἢ τῆς χρείας μεγίστην ἔκλυσιν ἐνδείκνυται. κλονώδης δὲ γενόμενος, εὐθὺς μὴ καὶ τόνου τὶ προειληφέναι δηλοῖ τῆς δύναμιν. εὐθὺς δὲ καὶ τὴν χρείαν τῆς τῶν σφυγμῶν γενέσεως οὐκ εἰς ἔσχατον ἐκλελύσθαι. καὶ μὲν δὴ καὶ μικρότητος οὐκ ὠθὶ πλεῖστον ἥκει, ὥσπερ ὁ προκείμενος σφυγμὸς ἥκειν ἐλέγετο. κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν τρόπον, εἰ καὶ χωρὶς κλόνου μακρότερος μὲν εἴη τοῦ κατὰ φύσιν ὁ σφυγμὸς, στενώτερος δὲ καὶ ταπεινότερος, οὐ μὴν ὠθὶ πλεῖστον γε καθ' ἕκαστον αὐτῶν ἀπεχωρηκὼς τοῦ κατὰ φύσιν, ἀλλ' ἐπ' ὀλίγον, ὠθισκέπτεσθαι προσήκει, πότερα σκληρὸς ὢν οὐκ ἔτι κλονώδης, ἢ ὅλῃ οὐ μετέχει σκληρότητος. εἰ μὲν γὰρ σκληρὸς ὢν ἄκλονος εἴη, ψύξιν ἢ ἀῤῥωστίαν δυνάμεως, ἢ τοῦ συναμφότερον ἐνδείκνυτε. διορίζεσθαι δ' ἐκ τῶν προπομένων. ὅτῳ μὲν γὰρ ὠθὶ κατὰ ψύξει μόνῃ τοιοῦτος ὁ σφυγμὸς ἐστὶν, εὐθὺς καὶ βραδύτης αὐτῷ καὶ ἀραιότης συνυπάρχει. ὅτῳ δ' ἐπ' ἀσθενείᾳ δυνάμεως ἡ ἀμυδρότης ἀχώριστος. ἀλλ' εἰ μὴ τὰ τῆς χρείας ἄτρεπτα διαφυλάττετο, τοσοῦτῳ τοῦ κατὰ φύσιν ὁ σφυγμὸς ἔσται θάττων τε καὶ πυκνότερος, ὅσον ἡ μικρότης ἐξετράπετο τοῦ συμμέτρου. εἰ δ' ὅσῳ πρὸς ἡ δύναμις ἀῤῥωστοτέρα, τοσούτῳ καὶ ἡ τῆς χρείας ἔκλυσις, ὅμοιος τοῦ κατὰ φύσιν ὁ σφυγμὸς φανεῖται κατ' ἀμφωτέρας τὰς διαφορὰς, καὶ οὔτε θάττων, οὔτε βραδύτερος, οὔτε πυκνότερος, οὔτε ἀραιότερος. εἰ δὲ θάτερον ὑπερέχει, κατὰ τὴν τῆς ὑπεροχῆς ἀναλογίαν, ὡς ἔμπροσθεν εἴρητε. εἰ δὲ ἅμα τε σκληρὸς εἴη καὶ κλονώδης, τὰς μὲν αὐτὰς ἐνδείξεται διαθέσεις, ὑφ' ὧν ἔμπροσθεν ἐλέγομεν ἀπτελεῖσθαι τὸν σκληρὸν σφυγμὸν, οὐ μὴν οὔτε ἄτονον, ὡς ἐπ' ἐκείνων τὴν δύναμιν, οὔτε ἐκλελύσθαι τῆς χρείαν. εἰς ὅσον δὲ ἑκάτερον αὐτῶν βεβλαμμένον, ὠθὶ μὲν τῆς δυνάμεως ἡ κατὰ σφοδρότητα τε καὶ ἀμυδρότητα δηλώσει διαφορὰ, σὺν τοῦ ποσῷ τοῦ κλόνου. ὠθὶ δὲ τῆς χρείας ἡ κατὰ τάχος τε καὶ πυκνότητα κἀνταῦθα σὺν τῷ ποσῷ τοῦ κλόνου τὰ δ' ἄλλα ἐκ τῶν προειρημένων συντεκμαίρεσθαι. ὡσαύτως δὲ κἂν μήτ' ὀλίγῳ, μήτε πολλῷ τοῦ κατὰ φύσιν ἐξίστηται κατὰ τὰς τρεῖς διαφορὰς, ἀλλὰ μετρίως πως καὶ μέσως, ἐκ τῶν εἰρημένων διαιρεῖσθαι. πολλάκις δ' ὠθὶ τῶν τοιούτων σφυγμῶν, λέγω δὲ τῶν ὀλίγῳ τινὶ τοῦ κατὰ φύσιν εἰς μῆκος τε καὶ στενότητα καὶ ταπεινότητα τὴν μεταβολὴν ἐσχηκότων, οὐ μόνον οὐδέν τι φαίνεται σκληρότητος, ἀλλὰ καὶ μαλακότης αὐτοῖς συνέστιν ὠθιφανής. καὶ γίνετε μὲν καὶ τῇδε διὰ τὰς αὐτὰς κατὰ γένος αἰτίας, ἐξαλλάττεται δὲ τοῦ ποσῷ καθ' ἑκάστην. εἴτε γὰρ διὰ τὴν τῆς δυνάμεως ἀσθένειαν ἐλάττων ὁ σφυγμὸς ἀπτελοῖτο τοῦ συμμέτρου, μείζων ἡ βλάβη δηλοῦται τῆς δυνάμεως, εἴτε διὰ τὴν τῆς χρείας ἔκλυσιν, ὑπὲρ πλέον ἥκειν καὶ ταύτην κακώσεως. εἰς ὅσον γὰρ ἡ μαλακότης τοῦ χιτῶνος ἑτοιμοτέρα πρὸς τὸ μέγεθος τῆς διαστολῆς ἐστὶν, εἰς τοσοῦτο τὴν μικρὸν ἐργαζομένη τὸν σφυγμὸν αἰτίαν ὑπὲρ τετᾶσθαι δηλώσει. τῆς μὲν οὖν κατὰ τὴν δύναμιν ἀῤῥωστίας τὸ ποσὸν αὐτάρκως ἐδηλοῦτο διὰ τοῦ ποσοῦ τῆς ἀμυδρότητος. ἐξ ὑπὲρ μέτρου δ' ἂν εἴη καὶ τὸ νῦν εἰρημένον. ἥδε τῆς χρείας ἔκλυσις εἰς ὅσον ἥκει κακώσεως, ἐκ μόνων τῶν εἰρημένων σημείων εὑρίσκετε. περὶ ὧν εἰρήσεταί τι καὶ διὰ τῶν ἐφεξῆς, ὅταν ὑπὲρ πλέκωμεν ἀλλήλοις τὰ γένη τῶν σφυγμῶν. νυνὶ γὰρ οὐ τοῦτ' ἡμῖν τὸ προκείμενον, ἀλλὰ περὶ τοῦ κατὰ τὸ ποσὸν τῆς διαστολῆς ἐγχειρήσαντες λέγειν, ἠναγκάσθημεν ἐφάψασθαι καὶ τῶν ἄλλων. αὖθις οὖν ὠθὶ τὸ προτεθὲν ἐξ ἀρχῆς ἐπανέλθωμεν, ὠθὶ τὰ λοιπὰ γένη μεταβαίνοντες. οὐδὲν γὰρ οἶμαι δεῖν ἔτι οὐδὲ ἄλλους ὁμοίως ἐπανερέχεσθαι σφυγμοὺς ἐκ τοῦ διαγράμματος. ἀλλὰ κατὰ τῆς αὐτὴν μέθοδον ἣν νῦν ὠθὶ τῶν μακροῦ καὶ στενοῦ καὶ ταπεινοῦ πεποιήμεθα, καὶ περὶ τῶν ἄλλων ἑκάστου διορίζεσθαι, πρῶτον μὴ ἀπεχωρίζαντες ὅσα διὰ τὴν τοῦ σώματος σχέσιν ἐξαλλάττονται κατὰ μῆκος, ἢ πλάτος, ἢ βάθος, ὡς μὴ μεγάλοι μόνον ἢ μικροὶ φαίνεσθαι. δεύτερον δὲ τὰς αἰτίας ὠθισκεπτομένους, δι' ἃς ἤτοι μείζονες τοῦ κατὰ φύσιν, ἢ μικρότεροι γίνονται. περὶ μὲν δὴ τοῦ κατὰ τὸ ποσὸν τῆς διαστολῆς γένους τῶν σφυγμῶν αὐτάρκως εἴρηται πρόρ γε τὰ

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 132 sur 494

παρόντα. περὶ δὲ τῆς εἰς τάχος τε καὶ βραδυτῆτα μεταβολῆς αὐτῶν, ὅπερ ἰδιαίτατον ἐστὶ γένος αὐτῆς τῆς κινήσεως τῶν ἀρτηριῶν ἐξῆς ἂν εἴη ῥητέον. Ἀρκτέον δὲ καὐταῦθα πάλιν ἀπὸ τοῦ διαστείλασθαι τὴν ὁμωνυμίαν. λέγεται δὴ ταχὺς σφυγμὸς ὁ μὲν ὡς πρὸς τὸν σύμμετρον, ὁ δὲ ὡς πρὸς ὁντινασοῦν τὸν ὑπερχόντα. καὶ μὲν δὴ καὶ αὐτὸς ὁ σύμμετρος. ὁ μὲν ἁπλῶς ἐστὶ, ὁ κατὰ τὴν ἀρίστην δηλονότι φύσιν, ὁ δὲ καθ' ἕκαστον ἄνθρωπον ἀμέμπτως ὑγιαίνοντα. κρίνεται δ' οὗτος ἐν τῇ πρὸς τὸν ἁπλῶς σύμμετρον παραβολῇ, καὶ διδάσκει τὴν κρᾶσιν ὁποῖα τίς ἐστιν. ὁ μὲν οὖν θάττων θερμοτέραν, ὁ δὲ βραδύτερος ψυχροτέραν ἐνδείκνυται τὴν κρᾶσιν. οὐ μὴν εὑρεῖν γ' ἀκριβῶς ἐστὶ μόνην εἰς ταχὺς καὶ βραδυτῆτα μεταβολὴν, οὔτ' ἐν τοῖς κατὰ φύσιν, οὔτ' ἐν τοῖς οὐ κατὰ φύσιν ἔχουσι σώμασιν. ὁ γὰρ θερμότερος τῆς ἁπλῶς συμμέτρου κρᾶσεως εἰ θάττονα φαίνοιτο τὸν σφυγμὸν ἔχων, ἐξ ἀνάγκης αὐτὸν ἔχει μείζονα, ὅ, τε τοῦ κατὰ φύσιν ἑαυτῶν σφυγμοῦ κατά τινα καιρὸν ἔχων θάττονα, καὶ μείζονα πάντως ἔχει. οὐ μὴν πυκνότερος γε οὐδέτερος αὐτῶν ἐξ ἀνάγκης. ἐν γὰρ τοῦ παραύξεσθαι τὴν θερμασίαν ὑπὸ πλέον ἡ πυκνότης αὐτοῖς προσγίνεται. τοῦ τάχει τοίνυν ἐνίοτε μὲν καὶ τὸ μέγεθος, ἐστὶ δ' ὅτε καὶ ἡ πυκνότης συνέστι. ὥσπερ αὖ πάλιν ἐνίοτε πυκνότης μόνη, ὅταν ἀπολιπόντες τινὰ τῆς ἐνδεχομένην ἐν ἐκείνῳ τοῦ καιρῷ μεγίστην διαστολὴν ἔχοντα, μετὰ ταῦτ' ἐπανελθόντες εὕρωμεν ἴσον μὲν τὸ μέγεθος, ὑπερτεταμένον δὲ τὸ τάχος. ἐξ ἀνάγκης γε τοῦ τοιούτῳ καὶ ἡ πυκνότης συνεπιτέταται. εἰ δὲ ἐκλελυμένην τὴν χρεῖαν τῶν σφυγμῶν ἔχοντά τινα καταλίποντες, ἐπανελθόντες εὕροιμεν εἰς τάχος ὑπερδεδωκότα τὸν σφυγμὸν, οὐ δὲ τό τε μόνον εἰς τάχος ἐπέδωκεν, ἀλλὰ καὶ πυκνότητα μὲν πάντως ἐγχωρεῖ καὶ εἰς μέγεθος. ἐπειδήπερ ἡ τῆς χρείας ἔκλυσις εἰς ἀραιότητα μὲν ἐνεργέστερον, ἐφεξῆς δὲ εἰς βραδυτῆτα, καὶ τρίτον εἰς μικρότητα τρέπει τὸν σφυγμόν. οὕτω δὲ καὶ αἱ εἰς βραδυτῆτα μεταβολαὶ τῶν σφυγμῶν, αἱ μὴ ἐκ τοῦ κατὰ φύσιν, εὐθὺς καὶ εἰς ἀραιότητα τρέποντες. πολλάκις δὲ καὶ εἰς μικρότητα, ὅταν ὑπερπλέον ἡ χρεία μεμείωται. αἱ δ' ἐκ τῶν οὐ κατὰ φύσιν καταστάσεων, αἱ μὲν ὑπὸ παρηυξημένῃ τῇ χρείᾳ, πολλάκις μὲν μετὰ τῆς εἰς μικρότητα τροπῆς, ἐστὶ δ' ὅτε μετὰ τῆς ἀραιότητος, καὶ ποτὲ μετὰ τῆς εἰς ἀμφώτερα. αἱ δ' ὑπὸ μεμειωμένῃ τῇ χρείᾳ μεταβολαὶ τῶν σφυγμῶν, εἰς βραδυτῆτα μετὰ ἀραιότητος τε καὶ μικρότητος γίνοντες. αὗται μὴ αἱ πρώτης τε καὶ ἁπλούστατες τροπαὶ τῶν σφυγμῶν, εἰς τάχος καὶ βραδυτῆτα, καὶ τούτων αἰτίαι προηγούμεναί τε καὶ κατάρχουσαι, κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον εὑρισκόμεναι, ταῖς ἐπὶ μεγέθους τε καὶ μικρότητα εἰρημέναις. αἱ δ' ἐπὶ μικτοί τε καὶ σύνθετοι τροπαὶ μετὰ σφοδρότητος τε καὶ ἀμυδρότητος, ἢ σκληρότητος, ἢ μαλακότητος συνίστανται. περὶ ὧν καὶ αὐτῶν ὑπισκέπτεσθαι τε καὶ διορίζεσθαι προσήκει κατὰ τῆς αὐτὴν μέθοδον, ἣν ἐν τοῦ περὶ τοῦ μακροῦ καὶ στενοῦ καὶ ταπεινοῦ λόγῳ διήλθομεν, ἕνεκα τοῦ γνῶναι διά τινα τὴν αἰτίαν εἰς τάχος ἢ βραδυτῆτα τῆς ἀλλοίωσιν ὁ σφυγμὸς ἐποιήσατο. δυνατὸν μὲν γάρ ἐστιν, ὡς εἴρητες, διὰ τὴν χρείαν ὑπερταθεῖσαν, εἰς τάχος ὑπὸ δοῦναι τὸν σφυγμόν. οὐκ ἀδύνατον δὲ καὶ διὰ τὴν μαλακότητα τῆς ἀρτηρίας, καὶ τὴν ἰσχὺν τῆς δυνάμεως. ἀλλ' ὅταν μὲν ἄτρεπτος ᾖ, κατὰ μαλακότητα, καὶ σκληρότητα, καὶ σφοδρότητα, καὶ ἀμυδρότητα, διὰ τῆς χρείαν μόνην ἢ ἀλλοίωσις. ὅταν δὲ καὶ μετὰ τούτων τινός, ὑπισκέπτεσθαι τε καὶ διορίζεσθαι προσήκει τὸ ἐπικρατοῦν αἴτιον, ὡς ἔμπροσθεν ἐδείκνυμεν, οἷον εὐθέως εἰ μετὰ τοῦ θάττων εἴη μαλακότερος φαίνοιτο, προσήκει σκοπεῖσθαι, πότερον τοσούτῳ θάττων, ὅσῳ μαλακότερος, ἢ πλέονι. εἰ μὲν γὰρ ὅσῳ περ μαλακώτερος τοσούτῳ καὶ θάττων, ὑπὸ τῇ μαλακότητι μόνῃ τὴν ἀλλοίωσιν ἔσχεν. εἰ δὲ πλέονι θάττων, ἢ μαλακότερος, οὐκ ὑπὸ τῇ μαλακότητι μόνον, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν χρείαν ὑπὸ ταθεῖσαν. εἰ δ' αὖ πλέονι μαλακότερος, ἤπερ θάττων, ὅσῳ πλέονι μαλακότερος τοῦτ' ἐκ τῆς κατὰ μόνην τὴν χρείαν ἐκλύσεως ἀφηρέθη. κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν τρόπον, εἰ μετὰ τοῦ θάττων γένεσθαι καὶ σφοδρότερος γένοιτο, σκεπτέον εἰ τοσούτῳ θάττων ὅσῳ σφοδρότερος. οὕτω μὲν γὰρ ἂν ἡ ῥώμη μόνη τῆς δυνάμεως τοῦ τάχους αἰτία εἴη. εἰ δ' ἔλαττον σφοδρότερος, ἤπερ θάττων, ὅσῳ θάττων, τοῦτ' ἐκ τῆς χρείας αὐξηθείσης προσῆλθεν. εἰ δὲ πλέονι σφοδρότερος, ἤπερ θάττων, οὐχ ἡ ῥώμη τῆς δυνάμεως μόνον, ἀλλὰ καὶ ψύξις τις ἠλλοίωσε τοὺς σφυγμούς. εἰ δὲ θάττων τε ἅμα καὶ μαλακώτερος καὶ σφοδρότερος φαίνοιτο, ἱκανῶς γε γυμνασμένου δεῖτες γνωσομένου πότερον τοσούτῳ θάττων ἐστὶ τοῦ κατὰ φύσιν, ὅσον ἐξ ἀμφοῖν τῶν αἰτίων ἐγένετο τῆς τε μαλακότητος καὶ τῆς εὐτονίας, ἢ οὐ τοσούτῳ. εἰ μὴ γὰρ τοσούτῳ δι' ἐκεῖνα μόνα τῆς ἀλλοίωσιν ἔσχεν. εἰ δὲ πλέονι, καὶ διὰ τὴν τῆς χρείας ἐπίτασιν. εἰ δὲ ἐλάττονι, καὶ διὰ τὴν τῆς χρείας ἔκλυσιν. οὕτως δὲ κἀπὶ τῆς εἰς βραδυτῆτα τροπῆς τῶν σφυγμῶν ὑπισκεπτέον, εἴτε διὰ τὴν χρείαν μόνην ἐκλυθεῖσαν, εἴτε δι' ἀῤῥωστίαν τῆς δυνάμεως, εἴτε διὰ σκληρότητα τῶν ὀργάνων, ἡ ἀλλοίωσις ἐγένετο. διὰ μὲν οὖν τὴν χρείαν μόνην εὔλογον ἠλλοιῶσθαι τὸν σφυγμὸν, ὅταν μήτε σκληρότερος εὑρίσκεται, μήτ' ἀτονώτερος. διὰ δὲ τῆς ἀῤῥωστίαν τῆς δυνάμεως, ὅταν ὅσῳ περ ἀμυδρότερος, τοσούτῳ καὶ βραδύτερος. οὕτω δὲ καὶ διὰ τὴν σκληρότητα τῶν ὀργάνων, ἐπειδὰν ὅσῳ σκληρότερος τοσούτῳ καὶ βραδύτερος. εἰ μέντοι φαίνοιτο πλέονι τοῦ συμμέτρου βραδύτερος, ἐλάττονι δ' ἀμυδρότερος ἐξ ἀτονίας τε καὶ καταψύξεως ἐγένετο τοιοῦτος. καὶ τό γε δυναστεῦον ἐν αὐτῷ τῶν αἰτίων εὑρήσεις ἐκ τῆς πρὸς τὸν κατὰ φύσιν τε καὶ σύμμετρον παραβολῆς. εἰ μὲν γὰρ ἡ ἀμυδρότης ἀριθμοῖς εἰ τύχοι πέντε τοῦ κατὰ φύσιν ἐξίστασθαι φαίνοιτο. πέντε καὶ δέκα ἀριθμοῖς ἡ βραδύτης, ὑπικρατεῖν ἐν τῇ τοῦ τοιούτου σφυγμοῦ γενέσει, τὸ ψυχρὸν αἴτιον οὐ τὴν ἀτονίαν τῆς δυνάμεως αἰτίαν ὑπολήπτεον. εἰ δὲ πεντεκαίδεκα μὴ ἀριθμοῖς ἡ βραδύτης φαίνοιτο, δέκα δ' ἀριθμοῖς ἡ ἀμυδρότης, ἡ ἀτονία πλέον ἐν τῇ τοῦ σφυγμοῦ γενέσει δύναται τῆς ψυχρότητος. εἰ δ' ἐλάττονι μὴ εἴη βραδύτερος, ἀμυδρότερος δὲ πλέονι, διά τε τῆς ἀτονίαν τῆς δυνάμεως καὶ προσέτι θερμότητα τοιοῦτος ἐγένετο. καὶ τό γε μέγεθος ἑκατέρου τῶν αἰτίων ἐκ τῆς κατὰ τῆς ἀναλογίαν ὑπεροχῆς εὑρήσεις, μεμνημένων ἡμῶν, ὡς ἅπαντα ταῦτα λέγετες τῆς ὑπερκτήτου κινήσεως ἀφωρισμένης. ὡσαύτως δὲ καπειδὰν εἰς βραδυτῆτα τῆς τροπῆς γενομένης εὑρίσκετες τις σκληρότης, ὑπισκεπτέον, εἴθ' ὑπὸ μόνης τῆς σκληρότητος ἡ ἀλλοίωσις, εἴθ' ὑπ' ἀμφοῖν ἐγένετο. εἰ μὲν γὰρ ὅσῳ περ ὁ σφυγμὸς βραδύτερος ἐγένετο, τοσούτῳ καὶ σκληρότερος φαίνοιτο, διὰ τὴν σκληρότητα μόνην ἡ ἀλλοίωσις. εἰ δὲ πλέονι βραδύτερος, ἤπερ σκληρότερος, οὐ διὰ τὴν σκληρότητα μόνην, ἀλλὰ καὶ διὰ τῆς

ψύξιν.

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 133 sur 494

ψύξιν. εὑρήσεις δὲ καὶ ταῦτα τὸ ἰσχυρότερον ἄπιον, ὡς ὀλίγον ἔμπροσθεν εἴρηται. εἰ δὲ πλέονι μὲν ἔστι σκληρότερος, ἐλάττονι δὲ βραδύτερος, οὐ διὰ τὴν σκληρότητα μόνον, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν θερμότητα, τοιοῦτος ἐγγύς. γνώσῃ δὲ καὶ ταῦτα τὸ μέγεθος ἑκατέρου τῶν ἀπίων ἐκ τῆς τῶν ἀναλογίαν ἔχοντος. εἰ δὲ βραδύτερος τε ἅμα καὶ σκληρότερος καὶ ἀμυδρότερος εἴη, γεγυμνασμένος καὶ ταῦτα χρῆα τὸ γνωσόμενος, πότερον τοσούτῳ βραδύτερος ὅτι τῆς φύσιν, ὅσον δὲ ἀμφοῖν τῶν ἀπίων ἐγγύς ἐστι τῆς χρείας ἑκάτερος τε καὶ σκληρότητος, ἢ οὐ τοσούτῳ. εἰ μὲν γὰρ τοσούτῳ, δι' ἐκεῖνα μόνα τὰ ἀλλοίωσιν ἔχοντα, εἰ δὲ πλέονι καὶ διὰ τὴν τῆς χρείας ἔκλυσιν. εἰ δ' ἐλάττονι καὶ διὰ τὴν τῆς χρείας ἐπίτασιν. Ἐπεὶ δὲ καὶ πρὸ τούτου ἀπάρκως εἴρηται, πρός γε τὰ παρόντα βραχύτατον τὸν λόγον ὑποδησάμενος, ἐντεῦθεν πρὶν ἐπ' ἄλλο τι μεταβῆναι χρὴ σοφὲ, διασκέψασθαι τὴν ἀρετὴν, πρώτης μὲν οἰκειοτάτης τοῖς σφυγμοῖς τῆς περὶ τὸ ποιὸν τῆς κινήσεως, δευτέρας δὲ τῆς περὶ τὸ ποσὸν τῆς διαστολῆς, ἡμεῖς καὶ νῦν καὶ τὸ πρώτῳ πρὸ τῆς διαφορᾶς τῶν σφυγμῶν, οὐ τῆς κυριωτέρας διαφορᾶς ἐμνημονεύσαμεν, ὅτι χαλεποτέραν ἔχει τὴν διάγνωσιν, ἀλλὰ τῆς τοῖς εἰωθόσι διαγνωσθῆναι ῥᾳδίως καὶ διὰ ταχέος καὶ συλλῆψαι τι χρησιμωτέρας. ὑπάρχει δ' αὐτῇ καὶ τοῦτ' ἴδιον ἀφαίρετον, ὅπερ οὐδεμιᾷ τῶν ἄλλων, τὸ, φαίνεσθαι μὲν ἐπὶ καὶ ἐνίοτε διαφορᾶς σφυγμῶν ἐν αὐτῇ, κατ' ἀλήθειαν δ' οὐκ εἶναι τοιᾶς. ἐν γὰρ τοῖς ἄλλοις ἅπασι γένεσιν, ὅσαι πέρ εἰσιν αἱ διαφοραὶ φύσεῳ, ζοσάντες καὶ φαίνονται. λοιπὰ δ' ἄλλα δύο γένη σφυγμῶν ὅτι τῆς διαστολῆς, τὸ μὲν ἕτερον ἐνδεεστικὸν τῆς δυνάμεως, τὸ δ' ἕτερον τῶν χιτῶνος τῆς ἀρτηρίας. ἑκάτερον τε, καθ' ὡς ἂν φαίη τις, οὐκ οἰκεῖον, ἀλλ' ἐπίκτητον γένος σφυγμῶν. ὑπάρχει δὲ τοῖς μὲν δυσὶ τούτοις γένεσιν ἀεὶ τὴν αἰτίαν, ὑφ' ἧς γίνεται, καθὼς ἐνδεέστερα. τοῖς δ' ἄλλοις δύο τοῖς πεφυκόσιν οὐκ ἀεί. καὶ γὰρ καὶ συμβέβηκε τοῖς μὲν δυσὶ τοῖς ὑστέροις γένεσιν, ὑπὸ μίας αἰτίας ἑκάτερον δημιουργεῖσθαι. τοῖς πρώτοις δὲ δυσὶ πῶς ἁπασῶν τῶν αἰτιῶν, ἃς τρεῖς ἔστιν πολλάκις ἐδείξαμεν. ὅθεν καὶ χαλεπώτερον ὧν τῶν πρώτων δύο γενῶν ὁ λόγος ὅδ' ἐστίν, καὶ διορισμὸν χρὴ ζητεῖν πλείονων εἰς τὴν τῆς αἰτίας εὕρεσιν. ὧν δὲ τῶν ὑπολοίπων γ' δυοῖν, τό, τε γένος τῆς αἰτίας ἑκάτερον, ἥ τε τοῦ ποσοῦ διάγνωσις ἀφωρισμένη. Σφοδρὸς μὲν ὁ σφυγμὸς ὑπὸ ῥώμης ἀεὶ γίνεται δυνάμεως, καὶ ὅσῳ γε σφοδρότερος, τοσούτῳ καὶ τῇ ῥώμῃ τῆς δυνάμεως ὧν τετάχθαι δηλοῖ. ἀμυδρὸς δὲ διὰ τὴν ἀσθένειαν τῆς δυνάμεως, καὶ ὅσῳ γ' ἂν ἀμυδρότερος ᾖ, τοσούτῳ καὶ τῇ δυνάμει ἀσθενεστέραν ὑπάρχειν ἐνδείκνυται. ἥ τε ταῦτα δὲ καὶ ὁ μὲν σκληρὸς σφυγμὸς, ὑπὸ σκληροῦ χιτῶνος τῆς ἀρτηρίας ἀπεργάζεται. ὁ δὲ μαλακὸς ὑπὸ τοῦ μαλακοῦ. καὶ δὴ καὶ τὸ ποσὸν τῆς τοῦ σφυγμοῦ σκληρότητος τε καὶ μαλακότητος, ἐνδεικτικὸν ὅτι τοῦ ποσοῦ τῆς κατὰ τὴν ἀρτηρίαν σκληρότητος καὶ μαλακότητος. ἀλλ' ὁ μὲν τοῦ σκληροῦ καὶ μαλακοῦ μέσος, ὥσπερ καὶ συμμέτρως ὀνομάζεται, πρῶτος τ' ὄντων τῇ φύσει καὶ μόνος τῆς φύσιν. ἀμυδρὸς δὲ καὶ σφοδρὸς τῆς τόνου μὲν τὸν λόγον, οὐδεὶς ὅτι μέσος. ὁ μὲν γὰρ ἀμυδρὸς ἀῤῥωστούσης τε καὶ παρὰ φύσιν ἐχούσης τῆς δυνάμεως ὄντων ἐγγύς, ὁ δὲ σφοδρὸς σύρωστούσης τε καὶ κατὰ φύσιν διακειμένης. καθ' ἕτερον δὲ τρόπον, ὡς καὶ τοῖς ἔμπροσθεν ἐλέγομεν, εἴη ἂν τις μέσος ἀμυδρὸς, καὶ σφοδροῦ. ὁ δὲ τρόπος ὁ κατὰ τὴν διάγνωσιν ὅτι τῆς ὧν καλουμένης ἁφῆς, ἥνικα μὲν ἀνατρέπεται πῶς τοῦ σφυγμοῦ, σφοδρὸν ἡμῶν αὐτὸν ὀνομαζόντων, ἥνικα δ' ἀνατρέπει τὸν σφυγμὸν, ἀμυδρὸν, ἥνικα ἢ οὐδέτερον, ἐν τῷ μέσῳ τόπον ἔστιν λεγόντων ἀμυδρόν τε καὶ σφοδρὸν πρὸς φύσιν ὄντα καὶ αὐτὸν, ὥσπερ καὶ τὸν ἀμυδρόν. ἀλλ' ἀλλοιώσεις τῶν σφυγμῶν, αἱ μὲν εἰς ἀμυδρότητα καὶ σφοδρότητα, καὶ μόναι γίνονται πολλάκις, καὶ ὑφ' ἑνὸς αἰτίου. ὅταν γὰρ τοῦ χιτῶνος τῆς ἀρτηρίας ἅμα τῇ χρείᾳ κατὰ φύσιν ἔχοντος, ὧν βραχύ πως ἀλλοιωθῇ τὰ τοῦ τόνου τῆς δυνάμεως, ἀμυδρότερος μὲν, ἢ σφοδρότερος ἐν τούτῳ τῷ πρόσθεν ὁ σφυγμὸς γίνεται. τῶν δὲ ἄλλων γένων, οὐδὲν αὐτῷ συμμεταβάλλει. ὅτως μὲν δὴ μόναι γίγνονται καὶ ὑφ' ἑνὸς αἰτίου. καθ' ἕτερον δ' αὖ τρόπον ὑπὸ μιᾶς μὲν αἰτίας, αἱ μόναι δὲ. τῆς μὲν οὖν δυνάμεως ὧδε πλέον ἐκλυθείσης, ἢ ὧδε ταθείσης, εἰ καὶ τῶν ἄλλων αἰτίων τῶν σωζεσθῶν μηδὲν ποτε ἀλλοιωθείη, τὴν μὲν προσωπὸν τῶν σφυγμῶν ὑφ' ἑνὸς αἰτίου γένεσθαι συμβήσεται. γένος δ' οὐκ ἂν ἀλλοιωθῆναι μόνον. ἥ τε γὰρ ὧδε πλέον ἀῤῥωστοῦσα δύναμις, οὐ μόνον ἀμυδρὸν, ἀλλὰ καὶ μικρὸν ἐργάζεται τὸν σφυγμόν. καὶ δίστε μικρὸν, οὐδὲν καὶ σκνικόν. ἥτ' ὧδε πλεῖον ῥωννυμένη, σῴζει τοῦ σφοδρότατον, σύθεως καὶ μείζονα τὸν σφυγμὸν ἀπεργάζεται, καὶ εἰ μηδὲν ὑπαλλάττοιτο ἡ χρεία, καὶ ἀραιότερον. ἡ δ' εἰς σκληρότητα τε καὶ μαλακότητα μεταβολὴ τῶν σφυγμῶν, εἰ μὲν ὑφ' ἑνὸς αἰτίου γίνοιτο, πάντως καὶ τῶν ἄλλων τι σύμμετρον βάλλοι γένος. εἰ δὲ μόνη σωίσαιτο, τῶν πλείονων αἰτίων σωεληλυθότων ἀπεργάζεται. ἅμα δὲ μόνη τε καὶ ὑφ' ἑνὸς αἰτίου κατ' ἐνίους τρόπον γίνεται, πλὴν εἰ πάνυ τελῶς ἐλάχιστον ἐκπεπαῖ τοῦ κατὰ φύσιν, ὥστε βραχυτάτῳ μὲν τινι γένεσθαι σκληρότερον τὸν σφυγμόν. ἴδιον μὲν τοι κατὰ τὸ μέγεθος. ὅτῳ γὰρ ἐν δὲ τὸ τάχος, ἐν δ' ἡ πυκνότης ὑπαλλαχθήσεται. ἀφωρίσθαι δὲ καὶ μείζονος τῆς σκληρότητος γινομένης, ἀνάγκη καὶ τὸν σφυγμὸν γένεσθαι μικρότερον καὶ τοσοῦτον γε πυκνότερον, ὅσον μικρότερον. εἰ δ' ἅμα τε σκληρότερος ὁ χιτὼν τῆς ἀρτηρίας γένοιτο, καὶ ἡ θερμότης αὐξηθείη, σκληρότερος μὲν ἂν ὁ σφυγμὸς ὧδε τοσοῦτον εἴη τοῦ κατὰ φύσιν, ἐφ' ὅσον καὶ ὁ χιτὼν τῆς ἀρτηρίας. ἐν μὲν τοι τοῦ μεγέθει τοῦ κατὰ φύσιν ἴσος, ἔπερ ὅσον τὸ θερμὸν ἐνδεὲς τοῦ συμμέτρου, τοσοῦτο καὶ ὁ χιτὼν τῆς ἀρτηρίας σκληρότερος τοῦ κατὰ φύσιν. ἐπεὶ δὲ καὶ πρὸ τούτων εἴρηται τὰ μέτρια πρός τε τὴν ὑπεσθαι ὑπόθεσιν, ἐξῆς ἂν εἴη τὰς προηγουμένας καὶ προκαταρχούσας αἰτίας τῶν προειρημένων δύο γενῶν διελθεῖν. αἱ μὲν οὖν αὐξάνουσαι τὴν ῥώμην τῆς δυνάμεως αἰτίαι προηγούμεναι, αἱ μὲν ἐν αὐτῷ τοῦ σώματι, χυμοί τε τινες εἰσὶν ἡμίπεπτοι τε καὶ ἄπεπτοι, πεπτόμενοι νῦν, ἢτ' ὧν τὴν κείσιν ὁρμὴ τῆς φύσεως, εἰ μὴ ἄρα καὶ ἡ κατὰ τὸν αὐτὸν εἴρηται τρόπον. ἔτι δὲ πρὸς τούτοις θυμός. αἱ δ' ἔξωθεν, οἶνός τε, καὶ τροφαὶ, καὶ γυμνάσια μέτρια, καὶ πρόσφατα τὴν δυσκρασίαν ἐπανορθούμενα τοῦ σώματος αὐτοῦ τῆς τε καρδίας καὶ τῶν ἀρτηριῶν, εἴδωλα ἐλίσματα, εἴτε πόματα, εἴτε καὶ φάρμακα εἴη. καταλύουσι δὲ τὴν δύναμιν, ἀσιτίαι τε καὶ ἀγρυπνίαι,

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 134 sur 494

καὶ φροντίδες, καὶ λύπαι, καὶ κρώσεις ἄμετροι διὰ γαστρὸς, ἢ ὄρων, ἢ ἐμέτων, ἢ μήτρας, ἢ τινῶν ἀιμορραγίας, καὶ αἱ σφοδραὶ τῶν ὀδυνῶν, ἢ μετά τινος ἰδιότητος γινόμεναι, καθάπερ ἡ καὶ σομαχικὴ καλουμένη διάθεσις, ἐφ' ἣ συγκόπτονται. ἔτι τε πρὸς τούτοις ἅπασι ὅσα δυσκρασίαν ἐργάζεται ἡ περὶ τὴν καρδίαν, ἢ τὰς ἀρτηρίας, εἴτουν ἐν τῷ σώματι πάθη ἐχόμενα τὰ μὲν ἐν ὑγροῖς, τὰ δ' ἐν τοῖς στερεοῖς, εἴ τε καὶ τούτων ἔξωθεν προηγούμενα. καὶ ταῦτα σύμπαντα καταλύει τὴν δύναμιν, ἀμέτρως ὑγραίνοντα καὶ ξηραίνοντα, καὶ θερμαίνοντα, καὶ ψύχοντα, καὶ διαφορουῦτα. ὅσαι δὲ αἰτίαι προηγούμεναι τε καὶ προκατάρχουσαι τὸν σφυγμὸν ἐργάζονται σκληρότερον, εἴρηται πρόσθεν ἐν τῷ περὶ τῶν μακρῶν τε ἅμα καὶ σφῶν καὶ ταπεινῶν λόγῳ. ὡς δεῖν ἐπὶ δὴ νῦν αὐτὰς ἐπέρχεσθαι. μόνας δὲ τὰς τῶν μαλακῶν προσθέντας, ἐνταῦθα ποιοῦμεν τὸν λόγον. μαλακὴν οὖν ἐργάζονται τὴν ἀρτηρίαν, αἵθ' ὑγραὶ τροφαὶ, καὶ τὰ πλέω λεπτὰ, καὶ ὕπνοι πολλοὶ, καὶ ἡ ἀθροτέρα δίαιτα, καὶ ἡ θυμηδία. ταῦτα μὲν ἐν τῷ ἐπὶ φύσιν ἔχειν. ἐν δὲ τοῖς παρὰ φύσιν ἐν κώμασι, καὶ λιθάργοις, καὶ ὑδρώροις, ὅσα τ' ἄλλα οἱ χιτῶνας τῶν ἀρτηριῶν ὑγρότητι πολλῇ καὶ μάλιστα φλεγματώδει διαβρέχει, περὶ ὧν ὠδὶ πλέον εἰρήσεται· διὰ τ' ὀλίγης, ὁπόταν ἐπὶ τὰ παθῶν ὁ λόγος ἥκῃ καιρός ἐστι καταπαύειν τ' γενέσθαι λόγον εἰς ἃ ἀθροισαντα κεφάλαιον, ὅδον ὀλίγ' αὖτ' χρήσιμον. ὅτι ἢ τὸ διὰ τῆ γενεσῶσαν διάθεσιν ἑκάστων σωτηκτικῶν αἰτίων, οἱ σφυγμοὶ πρώτως ἐνδείκνυνται. γνωσθείσης δὲ τούτης αὖτε προκεκρίσθαι καὶ αἱ προκατάρξασαι ἢ πρώτης αὐτῶν αἰτίαι λαμβάνονται. καὶ τότε τῶν προγεγονότων ἡ πρόγνωσις. ἡ δὲ τ μελλόντων πρόγνωσις, ἐκ τῶν ἐπομένων ταῖς διαθέσεσι λαμβάνεται. καθ' ὃν δὲ μάλιστα τρόπον ἑκάστου τῶν εἰρημένων γίγνοιτο ἄν, ἐν τοῖς μετὰ ταῦτα λόγοις διαιρήσομαι, πρότερον γε ἢ τὸ διὰ τῶν δὲ τῶν ὑπομνημάτων, ὅδον ὑπόλοιπον ὅτι νῦν ἡμῖν προτεθέντων διελθεῖν.

ΓΑΛΗΝΟΥ ΠΕΡΙ ΠΡΟΓΝΩΣΕΩΣ

ΣΦΥΓΜΩΝ ΒΙΒΛΙΟΝ β'

περὶ μὲν δὴ τῶν πρώτων τε καὶ, ὡς ἄν τις ποιοῖ, στοιχειωδεστάτων σφυγμῶν, ὧν ἐν τῇ διασολῇ ἡ ἀρτηρίας ἡ διάγνωσις, ἐν τοῖς πρὸ τούτου λόγοις δεδήλωται. περὶ δὲ τῶν ὑπολοίπων, ἐξῆς ἂν εἴη ῥητέον ἀρξαμένοις ἐκ τῆς συστολῆς ἀρξαμένοις. ἔστι μὲν οὖν καὶ ταύτῃ τὰ τόσαρα γένη τῶν σφυγμῶν, ὁκόσπερ κἀπὶ τῆς διαστολῆς. καὶ γὰρ ὠκυτέρα καὶ βραδυτέρα καὶ μείζων καὶ μείων καὶ σφοδροτέρα, καὶ ἀμυδροτέρα κατά γε τὴν φύσιν αὐτῶν τοῦ πράγματος, ἡ ἐν τῇ συστολῇ κίνησις γίνεται. ὥσπερ γε καὶ τὸ σῶμα τῆς ἀρτηρίας, ἢ τοι σκληρόν, ἢ μαλακόν ἀπετελεῖτο, οὐ μὴν διαγνῶναί γε δυνατὸν ἔστι τῶν εἰρημένων χωρὶς οὐδέν, ὁπὶ μὴ βραδυτῆτα μόνον καὶ τάχος. οὐ δὲ ταῦτ' ὠδὶ πάντων, ἀλλ' ἐν ἐκείνοις τοῖς σφυγμοῖς, ἐν οἷς ἀιδηλὴ διάγνωσις ὅτι τῆς συστολῆς. ὡς ἐν τοῖς πρώτῳ περὶ διαγνώσεως σφυγμῶν ὠδὶ δεδείκται. καὶ μὲν δὴ καὶ τοῦ περὶ χρείας σφυγμῶν ἐδεδείκτο τῆς ἀρτηρίας ἐνέργειά τις ἐοῦσα καὶ ἡ συστολὴ τῆς διαστολῆς οὐδὲν ἧττον. ἀμφότεραι γὰρ διαφυλάττουσι τὴν συμμετρίαν τῆς κατὰ φύσιν κινήσεως. ἡ μὲν γὰρ διαστολὴ καθάπερ εἰς πνοήν τινα ἐμψύχουσά τε τὸ ἐνδεβλημον τῆς φλογώσεως, καὶ τοῦ ῥιπίζειν ἀνάπτουσα τὸ σβεννύμενον. ἡ δὲ συστολὴ, τὸ λιγυρῶδες ἀφεῖσα δήλη ἐκπνοῆς. σημαίνει γοῦν οὕτω τὸ μὲν τάχος τῆς συστολῆς ἀξιολόγου τινὸς πλήθους ἀιδαλωδῶν περιττωμάτων ἀθροίζεσθαί τε ἅμα καὶ ἐκλείνεσθαι, κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον, ἐν ᾧ πρὸς αὐτὴν εὐείσληται. ἡ δὲ βραδύτης τοὐναντίον, οὔτε ἀθροίζεται πολὺ τὸ τοιοῦτο περίττωμα, καὶ διὰ ὅσον μὴ δὲ κενοῦσθαι. πάμπολυ μὲν γὰρ ἀθροίζεται ἐπὶ τὰς σήψεις τῶν χυμῶν, ἐφ' ἃς ἀνάγκη πυρετοὺς ἀνάπτεσθαι. παντάπασι δ' ὀλίγον ὅταν δύχυμον ἢ τὸ σῶμα. ἐπὶ δὲ τὰς ἄλλας διαθέσεις ὁπόσαι μεταξὺ τούτων εἰσὶν, ἀνάλογον ἑκάστης τῶν διαθέσεων, ὠδὶ μὲν ταῖς ἐδωδαῖς τε καὶ τοῖς ὕπνοις πλέον, ἐγκυρουμένων δὲ καὶ ἀσιτουμένων, ἔλαττον. ὅτως δὲ καὶ κατ' αὐτὴν τῶν ἐδεσμάτων τ' φύσιν, ὧδὶ μὲν τοῖς καυχύμοις πλέον, ὠδὶ ἢ τοῖς δύχυμοις ἔλαττον. ἀνάλογον δὲ καὶ ἐπὶ τοῦ πυρετοῦ, ἐν μὲν ταῖς ὠδισημασίαις, πλέον, ἐν δὲ τοῖς ἄλλοις καιροῖς ἧττον. καὶ πλέον μὲν ὠδὶ τοῖς παχέσι καὶ γλισχροῖς χυμοῖς, οἷοιπερ οἱ φλεγματώδεις εἰσί, καὶ ὃς ὀνομάζεσθαι ὠμὸς, ἧττον δὲ ὠδὶ τοῖς πικροχόλοις τε καὶ μελαγχολικοῖς. ἐν δὲ τοῖς μεταξὺ τούτων ἐφ' ἅμα τι. καὶ γὰρ καὶ δοκεῖ σήπεσθαι ἐπὶ τὰς φλεγμονὰς ἐφ' ἃς πυρέτησι, τάς τε ἄλλας, καὶ ὧν ἡ φλόγωσις εἰς τοσοῦτον ἄμετρος, ὡς καταλείπειν τι τὸ διέρμα καὶ παθὸς ἐργάζεσθαι τὸ προσαγορευόμενον ἄνθρακα. ἐπὶ αὐτῆς δὲ πῶς εἰσὶ φύσεως καὶ οἱ μετὰ ἀναβρώσεως ἕρπητες, ὃς ἐδιομελὴς ἱπποκράτης ὠνόμαζεν. ἐν ἅπασι γὰρ τοῖς τοιούτοις οἱ χυμοὶ σήπονται. καθ' ἕτερον δ' ἂν τρόπον οἱ ἐν ταῖς προκείμεναις ἀρτηρίαις χυμοὶ σηπόμενοι, μεταδιδόασι γε τῇ σφετέρᾳ κακοῦ τοῦ πονηρίαν, καὶ σήπει καὶ τοῦτο τὸ ἀσλάγχνον ἐν τοῦ χρόνῳ. ἀθροίζονται μὲν οὖν ἐν ταῖς προκείμεναις ἀρτηρίαις, ἢ τοι διὰ τὸν ἐκ τῆς λιποψυχίας καθάπαξ, ἢ ἐκ πλησμονῆς, ἢ πόθεν πονηρᾶς ἀνομοιότητος, ἢ τοῦ πονηροῦ πάθους, ἢ στραγγοῦρίας, ἢ ἐξ ἐμπυήματος μεταληφθέντος. τὴν δ' ἀρχὴν τοῦ σήπεσθαι λαμβάνουσι διὰ τὸ μὴ καλῶς ἀναπνεῖσθαι. δύνονται γὰρ ἐν τάχει κρύεσθαι, διά τε τὴν σφετέραν μοχθηρίαν, καὶ τὴν ἐν τοῦ χωρίου εὐρυμότητα, πολλάκις δὲ καὶ ῥᾳδίως ἀγγείου τὸν πονηρὸν χυμὸν, πρόχειρον τοῦ ἅματος εἰς τὰς προκειμένας ἀρτηρίας. ὃ δὴ σκπόμενον ἐν τοῦ χρόνῳ φθορὴν ἐργάζεται. ῥᾴστην δ' εἰς τοῦτ' ὄρχεται, τὸ πρὸς διάβρωσιν τ' ἀγγείων ἐκχυθὲν. ἐν ἁπάσαις δὴ ταύταις, αἷς κατέλεξα διαθέσεσιν, ὅσαι τ' ἄλλαι σηπεδόνα τινὰ χυμῶν ἔχουσιν, ἢ ἔσω κίνησις αὐξάνεται τῆς ἀρτηρίας, καὶ ἐπὶ τὸ ποσὸν μὲν, ὡς ὠδὶ πλέον αὐτὰς συνέλεσθαι, ἀλλὰ ῥᾷστ γε δὴ ἂν ἀιδήσει διαγνοίης ἀκριβῶς· ἡ γοῦν εἰς τάχος ἐπίδοσις, ἐναργὴς τ' ἔστι καὶ διαγνῶναι ῥᾴδια τοῦ τετριμμένου πρὸς τ' οὖρον. ὃν οὖ δ' αὖ ἔξεσθαι τριβῆς οἷόν τε περὶ τὰ πρὸς διαγνώσεως ὑφ' ἡμῶν γεγραμμένα μαθεῖν, ὧν

θεῖν, ὧν ὀδὲν οὐδεὶς τῶν ἐμπροσθεν ἰατρῶν ἐδίδαξεν ἡμᾶς. ἀλλ' ἔνιοι μὲν ἄχρι λόγου πιθανοῦ προέρχονται, τεχνολογίας δέ τινας προφιλεῖς ὥσπερ τῶν ἐν τοῖς σφυγμοῖς ῥυθμῶν γράφοντες. ἔνιοι δὲ πορρωτάτω τε τοῦ τοιούτου θεωρίαν ἀφικάδσι, καὶ τελέως αὐτῆς ἀφίσαντο. τὸ δ' ἀληθες, οὐδέτεροι κατεῖδον ὡς εἰς τάχος τε καὶ βραδυτῆτα χρὴ βλέπειν ἢ διαστολῆς καὶ ἢ συστολῆς ἑκατέρας πολλὰ σημαίνειν δυναμένης, ὥσπερ γε ἤδη καὶ νῦν εἴρηται ἡμῖν δι' ὀλίγων κεφαλαίων. ἐν τε τοῖς ἀρτηριώδεσι πλέον εἴρησεται κατὰ τὸν πρὸ τούτου τῶν νοσημάτων λόγον. ἐν δὲ τῷ παρόντι μετρίου ἔσιν, ὥστε τὸν πρὸ τούτου τυγχάνοντα μεμνῆσθαι τοῦ τε βραδυτῆτος καὶ ἀραιότητος λόγου. διῆλθε δ' ὅσας ἑκατέρας, ὅτι καὶ τὰς πυκνότητάς τε καὶ ἀραιότητας λόγου. διῆλθε δ' ὅσας ἑκατέρας, ὅτι καὶ τὰς πυκνότητάς τε καὶ ἀραιότητας
10 σεως μεκινηθείσης, ἢ ἢ ἐπομένης προϊούσης ἀρξαμένης. μεκινοῦντά τε πάλιν, ἢ τι ἢ πορευομένης κινήσεως βραχυνθείσης. ἢ ἢ ἐπομένης ὀλιζόσης. ἴδιον δ' ἑκατέρας ὁ σημαίνειν πεφύκασιν. ἀπλῶς δ' ὡς ἐκείνο σημαίνουσιν, ὅπερ ἂν ἐκ τοῦ μεμυκῶθαι τὴν ἑτέραν κίνησιν, ἢ προϊούσης ἀρχεσθαι τὴν ἑτέραν ὑπάρχει διπλάσιον, ἢ πάλιν ἐκ τοῦ βραχεῖαν μὲν γεγονέναι τὴν ἑτέραν, βραδύνειν δὲ τὴν λοιπήν. ἐπειδὴ γὰρ ἡ μὲν καθαρὰ θερμότης καὶ ἥκιστα πορρωτωμαϊκὴ τῶν διαστολῶν ἐργάζεται μείζονα τε ἅμα καὶ ὠκυτέραν, ἡ δὲ τεθολωμένη σκεδυνώδεσι πορρώτωμασι, τῶν διαστολῶν, ὅταν δ' ὦσι τοῦ προϊούσης μὲν ὠκὺ τοῦ μεγέθει δὲ διαστολῆς ὁ σφυγμὸς γένηται ταχυκότερος, κυξάνεται διπλάσια θερμότητα πολλῷ ἐν τοῦ σώματι καθαρὰν, ὅταν δ' ὦσι τοῦ προϊούσης ἀρχεσθαι τῶν συστολῶν, ἀκαθάρτου τε καὶ πορρωτωματικῆς θερμασίας ἐνδείξεται πλῆθος. ὡσαύτως δὲ κἂν ἀραιότητα ὁ σφυγμὸς γένηται κατὰ τὴν ἐκτὸς ἀραιαν. εἰ μὲν ὠκὺ τάχυτητι δὲ διαστολῆς, ἐνέχθαι τῶν ἐν τοῦ ζώου θερμότητα διπλάσια. εἰ δὲ διὰ τὸ βραδύνειν τῶν συστολῶν, ἐλάττω γεγονέναι τὰ καπνώδη πορρωτώματα, ἢ δὲ τὴν ἐντὸς ἀραιαν ἐμπαλιν, εἰ μὲν ὦσι τοῦ μεκινωθῶσι τῶν συστολῶν ὁ σφυγμὸς ταχυκωθεῖν. πλῆθος ὑποστρέφεσθαι καπνωδῶν πορρωτωμάτων, εἰ δὲ διὰ τὸ προϊέτορον ἄρχεσθαι τῶν διαστολῶν, κυξάνεσθαι τῶν θερμότητα. πάλιν δ' ὦν ἢ τὴν ἀραιαν τοιαύτην ἀραιούμενος ὁ σφυγμὸς, εἰ μὲν διὰ τὸ μεμειῶσθαι τῶν συστολῶν, ἐλαττῶσθαι τὰ πορρωτώματα διπλάσια, εἰδὲ τὸ βραδύνειν τῶν διαστολῶν, μεμειῶσθαι τῶν θερμότητα. συνελθόντων δὲ ἀμφοῖν ἅμα τοῦ τε μεμυκῶθαι τῶν πλατύτραν κίνησιν καὶ τοῦ προϊέτορον ἄρχεσθαι τῶν πλατύτραν, εἴτε κατὰ τὴν ἐκτὸς ἀραιαν, εἴτε ἢ τὴν ἐντὸς ὅσον συμβαίνει, συνθετον ἐνδείξεται διάθεσιν ἐξ ἑκάτερον ὧν ἑκάτερον ἐδήλου ἢ μόνας. ὁμοίως δὲ καὶ ἀραιὸς, ὁ σφυγμὸς γένηται, καθ' ὁπότερον οὖν τῶν ἀραιαν ἀμφοῖν ἅμα συνελθόντων τοῦ τε συνῃρῆσθαι τῶν πλατύτραν κίνησιν, καὶ τοῦ μετὰ πλέον ἄρχεσθαι τῶν ἑτέραν, ἡ διάθεσις ἔσται ἐκ ὅτω διῃρῆται τε ἐκ συνθετος, ἐξ ἑκατέρας τῶν ἁπλῆ πεφυσιωμένων. ὑποκεκμενωμένης μὲν ὁποτέρας οὖν τῶν κινήσεων, ἀναβεβλημένης δὲ καὶ μετὰ πλέον ἀρχομένης ἢ ἑτέρας. οὐ μὴν ἥ γε διάγνωσις ἐς ἴσαν ἐνέργειαν ἥκει καθ' ἑκατέρας, τὰς ἡσυχίας. ἡ μὲν γὰρ ἐκτὸς, ἐναργῶς, ἀιδηπτὴ, τῶν δὲ ἐντὸς ἔχ ὅπως ἐναργῶς, ἀλλ' οὐ δ' ἀμυδρῶς ἐνεσιν ἀιδησθαι διαγνῶναι. ἐοικασμῷ δ' ἂν μόνῳ τις αὐτῶν ἐξ οὗ ῥοι, συλλογισάμενος ἐκ ἢ καθ' ἑκατέραν τὴν κίνησιν ὁρμῆς, ἐκ μᾶλλον ἐπ' ἐκείνῳ τῶν σφυγμῷ, ἐν οἷς ἐναργῶς ὄντων, αἰδησει διαγνῶναι τῶν συστολῶν. εἴρηται μοι καὶ πρὸ τούτου τοῦ γένους τῶν σφυγμῶν, ὅσον ἱκανὸν τὰ παρόντα. ἐξῆς δ' ἐστὶν ἐπί γε τῇ τάξει τοῦ λόγου περὶ ῥυθμῶν διελθεῖν, ὥσπερ ὧν προφίλῳ μὲν ὠδὴ πλέον εἴρηται τήρησιν τινα τὴν ἐμπειρίαν ἰσορρωπῶν μᾶλλον, ἢ λογικὴ μέθοδον ἐκδιδάσκουσα. σὺ γὰρ καθ' ἑκάστων ἡλικίαν ὡς τὸ πολὺ φαινομένης ῥυθμὸς τῶν σφυγμῶν ἐγραψε, πρῶτον μὲν δ' ἐφ' ὧν τινων φύσεων ἐτήρησεν αὐτὸς ἐδὲν ἡμῖν εἰπών. εἶτ' ἐξ αὐτῶν ὧν διδάσκει διελῶν, ὅτι συγκέχυται τε καὶ ἀδιάρθρωτος ἐσι πρὸς τὴν ἢ συστολῆς τε καὶ τῶν ἡρεμιῶν διάγνωσιν. εἰ ὡς γὰρ ἡγεῖται ποτε δυνατὰ γένεσθαι συστολὴν ὠκὺ τῶν γεγυρανότων, ἄχρι τῶν δέκα πρώτων χρόνων ἐκτεταμένην, οὕτ' ἀληθῶς ἐσι ἢ ὄντως συστολῆς ἀναιδήτως ἔχων αὐτὴν γὰρ ἐνίοτε μὲν ὀλιγοχρονιωτέρα ἢ διαστολῆς ἐσιν. ἐνίοτε δ' ἰσόχρονός ἐσιν. ὅτε ἢ ὡς ἐλεῖνον γράφει, πολυχρονιωτέρα μὲν, οὐ μὴν ὡς οἴεται πρωταπλασίων, ἀλλὰ βραχεῖ τινι μείζων. ὅστε δ' ἄλλα μοχθηρὰ καὶ ἀδιάρθρωτα καὶ ἀδιάκριτα πρὸς τὰς προγνώσεις ἔχει τὰ περὶ ῥυθμῶν ὑφ' προφίλου λεγόμενα. τὰ μὲν ἐκ τοῦ τρίτου περὶ ἢ διαγνώσεως τῶν σφυγμῶν ἐνεσι μαθεῖν. τὰ δ' ἐξ ὧν ἰδία γράφομεν ὑμεῖς ἢ προφίλῳ περὶ οὗ σφυγμοὺς τέχνης. νῦν δὲ, ὅτε γὰρ ἰσορρωπῶ οὔτ' ἀπλογικὴν ποιοῦμαι πραγματείαν, ἀλλὰ τῶν ἡμῖν ἐγνωσμένων διδασκαλικὴν, ὡδὶ τὸν περὶ τῶν ἀνομάλων σφυγμῶν ἦδη μεταβήσομαι λόγον. Διῃρῆσθαι δ' αὐτῶν ἐσι τὸ γένος. ἔνιοι μὲν ἐν μιᾷ πληγῇ τὴν ἀνομαλίαν λαμβάνοντες. ἄλλοι δ' ἐν ἀθροίσματι. καὶ καλεῖν ἔθος ἐσι ζῆς νεωτέροις ἰατροῖς, συσκματικὴν τὴν τοιαύτην ἀνομαλίαν, ὅτι οἶμαι ἐκ τὸ ἄθροισμα σύσκμα πως ἀγορεύσειν. ἰσέον δὲ ὥσπερ τῶν ἀνομάλων σφυγμῶν, κοινὴ μὲν ἅπασι ἢ πάντων, ὅπερ ἐν ἐν τοῦ διὰ τῶν ἐν τοῖς σφυγμοῖς αἰτίων ὧν διελεκτὴ, διὰ ἐμφράξεις αὐτῶν ἢ θλίψεις ἀγράνων ἢ πλῆθος τὸ πρὸς τὴν δυνάμιν νοσοῦν, ἢ ἢ καρδίας ἀνώμαλον δυσκρασίαν σωίστασθαι. χαλεπωτέραν δ' ἐν τὴν καθ' ἓν σφυγμὸν ἀνωμαλίαν, ἐν τῷ ἀθροίσματι. καὶ μὲν δὴ καὶ τὸ μηδόλως κινεῖσθαι τὴν ἀρτηρίαν, ὅπερ ὀνομάζεται διαλείψειν, ἂν τε καθ' ἓν σφυγμὸν, ἄν τε ἢ σύσκμα γένηται, χαλεπὸν ὄντως, ὡς δὲν ἄπαντων τῶν εἰδῶν ἄλλο τῶν ἀνωμάλων γινομένων. ἰδία δὲ ἑκάτερον γένος ὡσὲ ἅπαντων τῶν εἰδῶν ἐπίσασθαι χρὴ, ἀρξαμένους ἐν ἀθροίσματι τῶν σφυγμῶν ἀνωμαλίας ἀρξαμένους. γυμνάσωμεν δὲ τὸν λόγον, καὶ πρῶτον ἐν τῇ σύσκμα, ἐπειδὴ καφεσόρα ἢ καθ' ἓν τετύχηκεν οὖσα. ἐν μὲν δὴ διαλείποντας σφυγμὸς, ἢ τοι διὰ τὸ βαρύνεσθαι πρὸς τὸ πλῆθους ἡ δυνάμις ἐργάζεται, κωλυομένη ἢ τὸν προσήκοντα καιρὸν ὧν τὴν κίνησιν ἐξ ὁρμῶν διὰ πάχος, ἢ πλῆθος χυμῶν, ἐμφράττον ἢ τοι τὰ σώματα τῶν πλησίον ἢ καρδίας ἀρτηριῶν, δι' ὧν ἕλκειτε καὶ αὖθις ἐκπέμπει τὰς ὕλας, ἢ καὶ μέχρι τινος ἀπὸ τῶν σωμάτων ὅλων τῶν ἀγγείων τὴν ὀρύτητα. πολλάκις δ' ἔξωθεν αὐταῖς προϊχνθὲν τὸ τοιοῦτον πλῆθος, οἷον δεσμὸς γίνεται. τὸ μὲν πρὸ τι βαρυνόμενον αὐτὰς οἷον φορτίον. ἐσι δ' ὅτε καὶ τὰς χορὰς, εἰς ἃς διαστέλλοντο κατα

λαμβάνου. γίνοιτο δὲ καὶ φλεγμονή τις, ἢ σκίῤῥος, ἢ τις ἕτερος ὄγκος τοιοῦτος ἐν τοῖς παρεγχέουσι τὰς ἀρτηρίας σώμασι σωιζομένου, ἐμποδὼν. ἴσασι ταῦς διαχολαῦς αὐτῶν. εἰ δὲ καὶ ἡ τῶν χιτώνας αὐτῶν τῆς ἀρτηρίων τοιοῦτον τι συστάν μέζων ὁ κίνδυνος. εἰ δὲ καὶ ἡ τὸ τῆς καρδίας αὐτῆς σῶμα, ὅσῳ μὲν ἧττον κακόν ἐχατον, ἀζαιφνίδιον γὰρ οἱ τοιοῦτοι συγκόπτονται. ὅ μὲν ἥ γε δυσκρασία τῆς καρδίας ὁμοίως ὀλέθριος, ἀλλ' ὧν, εἰκὸς ὀξὺ μακρῷ φλεγμονῆς. ἔνιοτε δ' αὐτὴ δυνάμεως ἀῤῥωστία. καὶ ὅ γε ἀμυδρὸς σφυγμός, ὃν ἄλλο τινός ἐστιν, ἢ τῆς τοιαύτης διαθέσεως γνώρισμα. συμμέτρως μὲν γὰρ ἔχουσα κράσεως ἡ καρδία, τὸν σφοδρὸν σφυγμὸν ἀποργάζεται, μοχθηρῶς δὲ, τὸν ἀμυδρόν. τὸ δ' ἧττον τε καὶ μᾶλλον, ἑκατέρῳ. διὰ τε τὴν τῆς δυσκρασίας ἐπίτασίν τε καὶ ἄνεσιν. ἐλείχθη γὰρ πλάτος ἔχειν, καὶ διὰ τὴν τῆς δυσκρασίας οὐδὲ ἥττον ἐνδέχεσθαι τοῖς σφυγμοῖς. ἀλλὰ μόνη μὲν ἡ δυσκρασία μικρὸν καὶ ἀμυδρὸν ἀπεργάζεται τὸν σφυγμόν, ὅ μὲν ἧττον γέ πω καὶ ἀνώμαλον, εἰ μὴ παραβαλλομένην τοῖς χυμοῖς ἡ δυάμις, ὅσοι τε κατ' αὐτὴν τὴν καρδίαν εἰσὶ, καὶ ὅσοι κατὰ τὰς πλησίον αὐτῆς ἀρτηρίας τε καὶ φλέβας, ἐλάττων αὐτῶν φαίνοιτο κατὰ τὴν ἰσχύν, ὅπῃ οὐδὲν ἀλλ' ὄψιν. ἢ τὸ πρὸς τὴν δυάμιν πλῆθος. ἐν γὰρ ταῖς τοιαύταις διαθέσεσιν ἀνωμαλία τις ἐξ ἀνάγκης συνυπάρξει τοῖς μικροῖς καὶ ἀμυδροῖς σφυγμοῖς. ἔνθα δ' ἀῤῥωστεῖ μόνον ἡ τῆς καρδίας δυάμις, οὐ μὴν βαρύνεται γε πρὸς τῶν χυμῶν, ἐνταῦθα μικροὶ καὶ ἀμυδροὶ πάντες εἰσὶν οἱ σφυγμοί. διὰ τὴν ἀτονίαν τῆς δυάμεως δ' οὐ δεμία σώζεσιν αὐτοῖς, εἰ μὴ ποτε ἄῤα καὶ αὐτὸ τῆς καρδίας τὸ σῶμα, δυσκρασίαν ἀνώμαλον ὧδέ ἔχεται, πρὸς ἧς ὀλίγον ὕστερον ἐρήσεται. νυνὶ δ' ὧδε σοὶ διαλείποντας ἐπάνειμι παρακειμένους μὲν τοῖς ἀραιοτέροις, διοριζομένους δ' αὐτῶν τῷ ῥυθμὸν ὅλον ἀκριβολογίᾳ σφυγμοῦ κατὰ σὲ διαλείποντας. εἰ δὲ μὴ μόνον ἐνὸς σφυγμοῦ χρόνον ἠσυχάσειεν, ἀλλὰ καὶ πλέονα, ἀφέστηκεν τ' ἂν ὁ τοιοῦτος διαλείπων φαίνοιτο, καὶ κινδυνωδέστερος εἰς ὅσον τοῦτον ἔσται τὸ πρόσθεν, εἰς ὅσον ἂν ὧδε πλέον ἠσυχάσῃ. ὥστε, ὃν οἶδα, εἴ τινα σωθῆναι δυνατὸν ἔστι δυοῖν σφυγμῶν χρόνον ἠσυχαζούσης τῆς ἀρτηρίας ἑνὸς δὲ σφυγμοῦ χρόνον, ἢ καὶ βραχεῖ πλέονι πολλάκις ἐθεασάμεθα διαλειπούσης τῆς κινήσεως τῶν ἀρτηριῶν, ἀναῤῥωγότα τὸν ἄνθρωπον, καὶ μάλιθ' ὅταν ἄγαν πρεσβυτικὴν ἡλικίαν, καί πη τάχ' ἂν δόξειεν ἄλογον εἶναι τὸ τοιοῦτον. εἰ γὰρ καὶ ἄλλως ἀδυνάτως ὄντων ὁ γέρων, ἐν κάμνουσιν αἱ δυάμεις αὐτῷ καὶ πρὸς τὸ νοσεῖν, τί ποτε χρὴ προσδοκᾶν ἀῤῥώστους τῆς διὰ τὴν ἡλικίαν καμάτῳ προσγινομένης τῷ διὰ τὴν νόσον. ἀλλ' ὡς ἔοικεν ὁ τάντη χαλεπὸν ὄντων, ἀλλ' ἐκεῖνα μᾶλλον ὠφελεῖ, ὅτι τὰς ἀδυνάτους δυνάμεις ὑπὸ μικροῦ πολλάκις ἀεὶ τοῦ ἐπιῤῥεάζεσθαι συμβαίνει, τὰς δ' ἰσχυρὰς ὑπὸ τῶν μεγίστων μόνον νικᾶσθαι. ταῦτά τοι καὶ ὅδε ταῖς ἕξεσιν ἰσχυροὶ, καὶ χρόνῳ παμπόλλῳ διετέλεσαν ἄνοδοι, κινδυνεύουσι νοσήσαντες. οἱ δ' ἀδυνάτως καὶ σφοδρῶς ὑπὸ παντὸς αἰτίου βλαπτόμενοι, ῥᾷστα διασώζονται, ὅτι δικλασθὲν τούτων μὲν, οὐδὲν ἀναμένει μέγεθος αἰτίου, φθάνων ὑπὸ παντὸς ἐπιῤῥεάζεσθαι, καὶ τὸ σμικρότατόν του, τῶν δ' ἰσχυρῶν ἥκιστα, πρὸς ἅπαν ἀκμάζεται τὸ μικρὸν κακόν, ὡς θ ὑπὸ μόνων νικᾶσθαι τῶν μεγάλων. γρόντες μὲν οὖν διὰ ταῦτα διαλείποντας σφυγμοὺς ἧττον ὀλεθρίους ἔχουσι τῶν ἀκμαζόντων. οἱ δὲ δὴ πάντες ἑξῆς, ὅτι τὴν τε περιπλευμονίαν δυναμιν ἰσχυρότατοι, καὶ τὸ σῶμα μαλακώτατοί τε καὶ ῥᾳδίως διατινόμενοι. ἐλπίζουσί τε οὖν καὶ διαφοροῦσι τάς τε ἀνωμαλους δυσκρασίας, καὶ τὸ πλῆθος, καὶ τὸ πάχος τῶν χυμῶν. συμβαίνει δὴ καὶ τούτους ἧττον κινδυνεύειν τῶν ἀκμαζόντων, ἐν τοῖς διαλείπουσι σφυγμοῖς διὰ τὴν αὐτίαν, ὅτι τε τὴν σφυγμικὴν δυναμιν, ἀδυνατωτέραν ἔχουσι τῶν ἀκμαζόντων, ὥσθ' ὑπὸ βραχυτέρων αἰτίων ἑτοιμότερον νικᾶσθαι, καθάπερ οἱ γρόντες, καὶ ὅτι τὴν περιπλευμονίαν ἰσχυροτέραν ὡς ῥᾶον ἐπανορθοῦσθαι τὰ λυποῦντα. προσέτι δὲ καὶ τὸ ἧττον διαπνοῆς ἕτοιμον, οὐ μικρὸν ἀγαθὸν εἰς ἐπανόρθωσιν νοσημάτων. ὡς καὶ πρὸς ἱπποκράτους ἐλέγχου. εἰ μὲν οὖν ἀρέσκοιτό τις τοῖς εἰρημένοις λογισμοῖς, γνοίη αὐτοῖς χρῆσθαι, εἰ δ' ὀκ ἀρέσκοιτο, τὸ γοῦν ἐκ τῆς πείρας φανόμενον, ἴσως τοιοῦτον ἐπάρχον οἷον εἴρηται. μάλιστα μὲν οὖν οἱ ἀκμάζοντες. ἧττον δ' αὐτῶν οἱ παῖδες. ἥκιστα δ' οἱ γρόντες ἐν τοῖς διαλείπουσι κινδυνεύουσι. θαῦμα δὲ ὀλεθριώτατόν τιν εἶναι τῶν ἀνωμαλιῶν τῆς διαλειπούσης. ἃς μὲν γὰρ ἄλλας πλημμελεῖς ὅπως ἔστι κινήσεις, ἡ δὲ ἧττον τὸ διαλείπειν ἐν σφυγμοῖς ἐν σώμασι κινήσεως γίνεται. καθ' ὃν γὰρ χρόνον ὁ σφυγμὸς διαλείπει, κατὰ τοσοῦτον δῆλος ἡ ἀρτηρία κινεῖται. ἐν χρῷ δ' ἐς ὅσον ἀλλήλων διαφορᾶσιν ὑγείας καὶ θανάτου καὶ νόσος, ἐς τοσοῦτον ἡ ἧττον φύσιν κίνησις, ἀκινησίας τε καὶ μοχθηρᾶς κινήσεως. ἡ μὲν γὰρ ἧττον φύσιν κίνησις, οἷον πορ ἡ νόσος. ἡ δ' ἀκινησία, θανάτῳ προσέοικεν. οἷς μὲν οὖν δοκεῖ ἧττον τὰς ἐνεργείας αὐτὰς γίνεσθαι πρὸ ὑγιαίνειν καὶ τὸ νοσεῖν, ὃ ἧττον τὰς τῶν σώματος διαθέσεις, ἀφ' ὧν ἐνεργεῖται, τούτοις ὀκ οἷον ὥσπερ ὑγεία ἐστὶν ἡ ἧττον φύσιν κίνησις τῶν ἀρτηριῶν, ἀλλ' οὐδὲν ἧττον ὑγεία λεχθήσεται. ἧττον ταῦτα γοῦν ἐν ἡ πλημμελὴς κίνησις ὀκ οἷον πορ νόσος, ἀλλ' αὐτὸ δὴ τοῦτο νόσος, ἡ δ' ἀκινησία, νέκρωσίς τις, εἰ μὴ ὧδε πλέον χρόνῳ ἐνδοιῶ ἐνδιατελεῖν, εἰσὶ ἄχρι τοῦ δοκεῖν ἑνὸς σφυγμοῦ χρόνου δυοῖν ἠσυχάζειν, οἷον πορ κάρος, ἢ ἀκρηξία τις, ἢ πάλυσις τ καθ' ὁρμὴν ἐνεργῶν. οἷα γ' ταῦτα πρὸ ἑτέρων ἀρχὴν ἔσι τῶν ἐγκεφάλου, τοιοῦτο τι ἐν τῶν σφυγμῶν ἠσυχία πρὸ τῆς ἐν τῇ καρδίᾳ ἐν ὥσπερ ἐπ' ἐκείνης ὀρθῶς εἴρηται λύειν ἀκρηξίαν, ἰσχυρὸν μὲν, ἀδυνατον, ἀδηλία δὲ ῥᾴδιον, ὅτω καὶ τοῦτα καλῶς εἰρήσεται, λύειν ἀκινησίαν σφυγμῶν μακροχρόνιον μὲν, ἀδυνατον, βραχυχρόνιον δ', ἐ ῥᾴδιον. μακροχρόνιος μὲν οὖν ὅσιν ἡ δυοῖν σφυγμοῖν χρόνον ὑποβαίνουσα, βραχυχρόνιος δὲ ἡ τοῖν δυοῖν ὑπὸν. ἡ δ' πρὸ τ ἑνὸς σφυγμῶ χρόνων ἠσυχία, μετριωτάτη τῆς διαλήψεως ὄσι, καὶ πολλοὶ διεσώθησαν ἐν τάντῃ γρόντες τε ἐν παῖδες, ἀλιμάζω δ' οὐδεὶς οὐδὲ ἐκ τάντης. ἀλλ' ὑπ' ἀγνοίας ἔνιοι τὴν μαλιρὰν ἀραιότητα διάληψιν εἶναι νομίζοντες, ἡγοῦνται σεσῶσθαί τινας ἀκμάζοντας ἐκ τοιαύτης καθοσφύξεως. ἔσι μὲν οὖν καὶ ἡ δὲ χαλεπὴ, καὶ μάλιστα τοῖς ἀκμάζουσιν, οὐ μὴν ὀλεθρίῳ πάντως. ὧδε μὴν τοι τῶν παίδων τε καὶ τῶν γοῤῥόντων, ἔτι δὴ καὶ μᾶλλον ὠφελεῖται. ὅ γε μὴν θανάτου διαφανέστατον ὧδε τοῖς διαλείπουσι γίνεται σφυγμοῖς ἀνάλογον ἀκρηξία. σβέννυται γὰρ ἐν ἀμφοτέροις ἡ ἐν τῇ καρδίᾳ θερμότης ἀναπνοῆς σβεσθείσα. ἀραιότης μὲν οὖν διαλείποντος σφυγμοῦ διώρισται τῷ μήκει τοῦ χρόνου. πρόσθιοδήσεται δ' ἐνίοτε, καὶ τῷ μὲν ἀραιότητα τῷ μεθ' ὁμαλότη

τῷ ποτὲ

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 137 sur 494

τος ποτὲ σωΐσασθαι πάντων τῶν πλησθῆ. τὸν διαλείποντα δὲ σφυγμόν, ὃς ἀνάγκης ἀνώμαλον γίνεσθαι, γνῶναί τε μὲν γὰρ διὰ τριῶν, γνῶναι δὲ διὰ τεσσάρων, ἔστι δ' ὅτε διὰ πέντε πλειόνων εὑρίσκεται διαλείποντα τε καὶ ἡσυχάζοντα ἐπὶ χρόνον ἢ καὶ πλείονα κινήσεως, συμμεταβάλλεται δ' οὐθὲν αὐτῷ καὶ τῶν ἄλλων τι γνωθῆναι, εἰς ἀνωμαλίαν τρεπομένων. ὁ μὲν ἀλλὰ καὶ ὅσοι ταῖς ἐκπεπληγμέναις ὑπὸ πλείονα χρόνον ἀρρωστήσιν ἀχώριστον ὑπάρχει, τὸ βραδυπόρων τοῦ πρωτίστου τοῖς πεπληγόσι, ἀκριβεῖσθαι τὴν κίνησιν. γνῶναι μὲν εἰς τοσοῦτον, εἰς ὅσον πόρρω καὶ ἡ ἀρρωστία. γνῶναι δ' ὑπὸ πλέονος, ἢ ἐλάττονος, ὡς ἂν ἡ τῶν τοιούτων κακοσφυξίαν ἐργαζομένη διάθεσις ἔχει κατάψυξις δ' ὀλίγη ἰσχυρὰ τῶν τοιούτων σφυγμῶν ἀπία τῆς γηρώσεως, ἢ τι τῆς τοῦ σώματος τῆς καρδίας, ἢ τῆς τοῦ πνεύματος τε καὶ αἵματος τῶν γε ταῖς κοιλίαις αὐτῆς, ἢ κατά τι τῶν ὁμιλούντων μορίων. ἡ μὲν οὖν τῆς τοῦ σώματος τῆς καρδίας αὐτοῦ κατάψυξις μεγάλη, εἰς τοῦτο καὶ τοὺς σφυγμοὺς ἀμυδροὺς ἐργάζεται, καὶ βραδεῖς, καὶ μικροὺς, εἰς ὅσον καὶ αὐτὴ δυνατόν. ἡ δ' ἀπὸ πνεύματος τῶν ἄλλων ὠφελούσα, τὴν ἀρρωστίαν πλέον ἢ τὰ ἄλλα τὰ ἐρημοῦντα γένη τοῦ κατὰ φύσιν ἵστησιν. ὥστε γνῶναι πνεῦμα τῶν αὐτῶν, τὸ πολὺ τῶν κατὰ φύσιν ἐλάττους τε καὶ βραδυτέρους καὶ ἀμυδροτέρους ἔχοντος τοὺς σφυγμούς, ὁμοίως ἀπόλλυται διὰ ταχέων. ὁ δὲ θάνατος ἀφυκτότερον μέν ἐστιν, ὅταν αὐτὸ τὸ σῶμα τῆς καρδίας διέξηται τὴν κατάψυξιν. διαφορὰν δ' ἤγουν τινὰ, καὶ τῆς τῶν ἑτέραν διαφορᾶν. καὶ ἀρθήσονται, οἱ μὲν πρώτοροι κινούμενοι μᾶλλον ὡς μηκέτ' ἀναστῆναι, οἱ δὲ διὰ τόροι, τοῦτ' ἔστιν ἢ, ἀλλὰ ⟨καὶ⟩ διαλειπόμενοι πνεῦ διὰ τὸν ὡς δοκεῖν τοῖς ἰδιώταις μηδὲν ἔχειν ἄτοπον, διὰ ἄφυξις οἷον πόρρω λειποθυμήσαντες, ἀπέθανον, οἱ μὲν, ἐφιδρώσαντες, οἱ δὲ καὶ χωρὶς τούτου. καὶ καταλαμβάνει τὸ σύμπτωμα τοῦτο καὶ ἡ διάθεσις αὕτη καὶ τῶν ἐν νόσοις μέν τινας, ὅταν ἀπύρετοι γένωνται παραλόγως, ⟨καὶ⟩ τῶν ὑγιαινόντων δὲ τινας ἐν πρεσβυτικῇ μάλιστα τῇ ἡλικίᾳ. ἀραιότης μὲν σφυγμῶν, εἰς τοσοῦτον ὀλέθρου. καὶ μὴν δή καὶ οἱ διαλείποντες ἔτι καὶ μᾶλλον, εἴ γε ⟨καὶ⟩ ἡ γήρωσις αὐτῶν ὠκυτεινομένη τῆς ἀραιότητος, καὶ ἡ λύσις, ἐπανόδους εἰς τὴν ἀρχαίαν συμμετρίαν ὀξὺ δι' ἀραιότητος, ὀδὲ εἰς γὰρ τῶν σωθέντων ὑπὸ διαλείπουσι σφυγμοὶ ἑτέρως ἐσώθη, ἀλλὰ καθ' ὃν εἴρηται τρόπον ἅπαντες. ἀραιότητος μὲν πρῶτον ἱκανῶς ἐκπεπληγμένης διαδεξαμένην τὸν διαλείποντα σφυγμόν. ἐπὶ αὐτῇ δ' ἀεὶ καὶ μᾶλλον ὀλιγοχρονιώτερας γινομένης ⟨τῆς⟩ ἡσυχίας ἄχρι τοῦ τῆς φύσιν ἀκριβεῖν συμμετρίαν. Ἐναντίοι δ' εἰσὶ τοῖς ἐρημοῦσι σφυγμοῖς ἕτεροι δύο, ⟨τοῦ⟩ μὴ ἀραιῶ, πυκνός, ⟨τοῦ⟩ διαλείπουσι δ' ὁ πρεμπίπτων, ὃς ὁ ἀρχιγένης ἔοικεν οἶδε χαλεπωτέρος εἶναι τοῦ πρωτεργμένου, ὀξὺ ἀπατώμενος ὑπὸ τῶν πυκνῶν, ὅτι καὶ πρὸς ταῦτα καὶ σωτηρίους συγκρίσεις. ὧν δὲ τῶν παρεμπιπτόντων ὅτι πρὸς πνεύμονι μονικοῖς γίνεται πρωΐσασιν ὀλεθρίως ἔχουσι. καὶ πυρετοῖς ὅτιν ὅτε καθ' ὃς ἔμφρεξις, ἢ θλῖψις ὅτιν ἀρτηριῶν ἰνείων. ὁ μὲν ἐς γε τὴν γήρωσιν ἀκριβέστατα τῶν τοιούτων σφυγμῶν, ἀληθὴς ἡ δόξα φαίνεται τοῦ Ἀρχιγένους. ὁ μὲν γὰρ παρεμπίπτων ἐπὶ ὀνωμάλῳ γίνεται πυκνότητι, διὰ τὸ πολλάκις ὑπάρχειν ὀλίγον τῆς ἀρτηρίας ὑπεργεγύσθαι τὴν καρδίαν. αὐτὸ δὲ τοῦτο πάλιν, ἢ τοι βαρυωμένης γίνεται τῆς καρδίας ὑπὸ πλήθους, ἢ τῶν ὀργάνων ἐμπεφραγμένων, ἢ σφοχωρημένων, ἅπερ οἶμαι καὶ τῶν διαλειπόντων ἓν ἅπαν, διαλλάττουσιν οὐκ ἀλλήλοις, ὅτι μὲν παρεμπίπτοντας ἀκμαχομένην τε καὶ διαγωνιζομένην τοῖς ὑποκλίνειν ἔχειν τὴν δύναμιν, ὅτι δὲ διαλείποντας ὀκνοῦσαν τοῦτο πράττειν. ἀμέλει πολλάκις οἱ παρεμπίπτοντες σφυγμοὶ, λείπειν λιποῦσαν. εἰ γὰρ καὶ ἔστιν ὅπερ κατ' ἄπειρον τῆς εἰς ἀγῶνα παρασκευαζομένης τῆς φύσεως. εἰ δὲ ἐκ τῶν τοιούτων κρίσεων ἀπόλλυταί τινες, οὐδὲν τοῦτο πρὸς τὸ χαλεπωτέραν εἶναι τὴν τῶν παρεμπιπτόντων διάθεσιν, τῶν διαλειπόντων. πολὺ πλείους γὰρ ἐκ τῶν διαλειπόντων ἀπόλλυται, ⟨τῆς⟩ δὲ τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ τῶν ἱκανῶς, ἅπερ ἐκ τῶν πυκνῶν. οἱ γοῦν πρόδηλοι ἅπαντες πυρετοὶ πυκνὸν ἔχουσι τὸν σφυγμόν, γνῶναι τινὲς αὐτῶν ὄντες ἀκίνδυνοι. οἱ δ' ἐν ταῖς συγκοπαῖς πυκνοὶ διὰ τὴν ἀμυδρότητα, κινδυνώδεις εἰσὶν, ἀκώλυτον ὅσαν ἅπασιν συγκοπὴν, καὶ χρὴ οἶμαι τοὺς ἀμυδροτάτους σφυγμοὺς, ἐπὶ πρὸ τινας καὶ ἄλλως κινδυνώδεις νομίζειν, οἷοί περ οἱ τῶν συγκοπτομένων εἰσὶν, ὅλως δ' ὑπισκέψασθαι καλῶς ἔχει, πρὸς τῶν ἐν ἅπασι τοῖς τῶν σφυγμῶν γένεσιν ἀκροτήτων. ὅτι μὲν γ' ὀλέθριοι ⟨καὶ⟩ πρὸς Ἀρχιγένους ὡμολόγηται, ποῖαι δ' ὀλεθριώτατά τε πασῶν ὄντων, ὅτι ἐκεῖνος, ὅτ' ἄλλος τις ἀκριβῶς ἐπεσκέψατο. καί τοι δῆλον ὡς ὅσα πρὸ αὐτῶν ἀκρότητες σφυγμῶν φαίνονται τῶν ἄλλων ὀλεθριωτάτη, καὶ τὸ κατ' ἐκείνων γένος ὀλεθριώτερον, εἰκότως νομίσαιτο τῶν ἄλλων γενῶν. ὅτῳ γὰρ ἡ πρωτοβάλλοντες ἓν ἑνί, τὸ μὲν θάτερον αὐτῶν ἄκρον εὑρίσκοιμεν ὀλεθριώτερον, τὸ καὶ ἀλόγως ὅδε τὸ γένος ὅλου τοῦ γένους ὀλεθριώτερον εἰπόιμεν, ἡ μὲν ἂν ἄκρα πυκνότης, τὸ δὲ ἧττον τῶν συγκοπτομένων ὑπάρχοι τοῖς πρώτοις τῶν συγκοπτομένων εἰσὶν, ὅλως δ' ὑπισκέψασθαι καλῶς ἔχει, πρὸς τῶν ἐν ἅπασι τοῖς τῶν σφυγμῶν γένεσιν ἀκροτήτων. ὅτι μὲν γ' ὀλέθριοι ⟨καὶ⟩ πρὸς Ἀρχιγένους ὡμολόγηται, ποῖαι δ' ὀλεθριώτατά τε πασῶν ὄντων, ὅτι ἐκεῖνος, ὅτ' ἄλλος τις ἀκριβῶς ἐπεσκέψατο. καί τοι δῆλον ὡς ὅσα πρὸ αὐτῶν ἀκρότητες σφυγμῶν φαίνονται τῶν ἄλλων ὀλεθριωτάτη, καὶ τὸ κατ' ἐκείνων γένος ὀλεθριώτερον, εἰκότως νομίσαιτο τῶν ἄλλων γενῶν. ὅτῳ γὰρ ἡ πρωτοβάλλοντες ἓν ἑνί, τὸ μὲν θάτερον αὐτῶν ἄκρον εὑρίσκοιμεν ὀλεθριώτερον, ὀδὲ καὶ ἀλόγως ὅδε τὸ γένος ὅλου τοῦ γένους ὀλεθριώτερον εἰπόιμεν, ἡ μὲν ἂν ἄκρα πυκνότης, ὀδὲν

μικρίζοντα σφυγμὸν ὑπολαμβάνων ταχὺν ὑπάρχειν. ὅτε γὰρ ταχὺς ὅλως ὁ τοιοῦτος ὅτι σφυγμός, ὅτ' εἰς ἄλλο ἥκει πυκνότητος. ὅτι δ' ὠφελοῦσι καὶ μέγεθος καὶ τάχος ἀκρότητες, γνῶναι σοι καὶ πάνυ ῥᾴδιον καταμαθεῖν. ὠφελεῖ μὲν ὑγιαίνοντα νεανίσκον, ὀξύτατα κελεύσαι δραμεῖν, καὶ τὰς τρεῖς διάδοσεις εὑρήσεις γυμνασίας ἀκροτάτας, πάνυ δ' ὅτ' ἔχοντος, ὅθ' ἕξοντος κατὰ φύσιν. ὁ δὲ σκληρότατος σφυγμὸς, σύλογον γὰρ καὶ περὶ τούτων ἀφελώμεθα τὴν διαφοράν, ὅπως μηδὲν ἐλλείπῃ τοῦ λόγου, παραπλησίως ὅσι τοῦ μελανωτάτου κινδυνώδης. ὁ μὲν γάρ ἐστιν ἢ τοῦ διὰ σπέρους, ἢ φλεγμονῆς τῆς ἀπλάγχνου μεγάλης, ἢ πῆξιν ἐκ ψύξεως, ἢ ξηρότητα τοῦ ἐκ καυσωδεστάτου πυρετοῦ γινομένου, ἢ ἀσασμὸν ἰσχυρὸν, ὁ δὲ διά τε κῶμα βαθὺ, καὶ ὅσ' ὑδροφλεγματίας ὑπνώττει, καὶ συμπεσεῖν εἰπεῖν ἄμετρον ὑγρότητα τῆς ἕξεως τοιοῦτος ἀπεργάζεται. ἀναλαβόντες οὖν ἁπλῶς ἐν κεφαλαίοις τὰ λεχθέντα τελευταῖον ὠνομάσωμεν ἤδη τοῦ λόγου. πάντες οἱ σφυγμοὶ τῆς φύσιν ὑπερβαλλούσης συμμετρίας ἀφιστάμενοι κακοὶ ἀγαθοί, ἀλλ' ὁ μὲν ἀμυδρότατος τε καὶ βραδύτατος καὶ ἀραιότατος ἁπάντων χείριστος. ἔξης δ' αὐτῷ ὁ μικρότατος καὶ μελανώτατος καὶ σκληρότατος. εἶθ' ὁ πυκνότατος. τὸ μὲν γὰρ ὁ τάχιστός γε, τάδε γ' ὁ μέγιστος, ἀλλὰ μεθ' ἕτοι κινδυνώδης. μόνος δ' ἐκ τῶν ἀκρων ἄριστος ἁπάντων ὁ σφοδρότατος. Ἀρχιγένης ἢ περὶ τούτων ἐτόλμησε, μήτ' ἀποδείξιν τινὰ τοῦ λόγου ποιούμενος. οὐδὲ γὰρ εἶχε, μήτε τὴν ἐμπειρίαν ὁμολογοῦσαν ἔχων, ἀλλὰ παραλογιζόμενος ὑφ' ὧν ὀλίγου ἐμποδὼν ἦν. ὅς τις δὲν ἐθέλει τῶν ὀργάνων τὰς τέχνης ἔχεσθαι φιλοπόνως, ἀγέτω τὰ νῦν ὑφ' ἡμῶν εἰρημένα διὰ τῶν καμνόντων ἐμπειρίας. ἀλλὰ ταῦτα μὲν οἶδ' ὅτι πράξει, οἷς ἀληθείας πρόσεστι. ἐπεὶ ἢ περὶ τούτων αὐτάρκως εἴρηται, καιρὸς ἂν εἴη λέγειν ἤδη καὶ περὶ τῶν καθ' ἕνα σφυγμὸν ἀνωμαλίας. Ἐστι δὲ καὶ τούτων χαλεπώτατα πάντων ἡ διαλείπουσα. γίνεται δ' αὕτη διακοπῆς ἡσυχίας τινὸς διαστολῆς. ἰδεῖν δὲ πλέον αὐτῆς, ἅπασαι μὲν χαλεπαὶ, διαφέρουσαι δ' ἀλλήλων, τοῦ μᾶλλον τε καὶ ἧττον. ὅταν μὲν γὰρ ἡ διυστόλη κίνησις σφοδροτέρα γίνηται τῆς πυκνότητος, τοῦτο μᾶλλον ἐστὶ χαλεπὸν. ὅταν δ' ἀμυδροτέρα χαλεπώτερον. ὅτω δὲ καὶ ἡ μὲν βραδυτέρα χαλεπώτερον σημεῖον, ἧττον δὲ τάχος, ὠφελιμώτερον. γίνονται γὰρ οἱ τοιοῦτοι σφυγμοὶ διαγωνιζομένης τε ἅμα καὶ ἐμποδιζομένης τῇ φύσεως ὑπὸ τῶν νοσωδῶν αἰτίων. ὅταν μὲν οὖν ἀφαιρεθῇ πως αὐτὰ διωνθεῖσα, καὶ οἷον ἐκ δεσμῶν τινὸς ἀπολυθεῖσα τοῦ μετὰ τοῦ ἡσυχίαν κίνησιν ἀμείνονα ποιήσεται τῆς ἐμποδὼν ὠφελιμώτερον ἔσται, ὁπόταν δὲ χείρονα, χαλεπώτερον. βελτίων δὲ κίνησις ἡ σφοδρὰ καὶ ταχεῖα, τῆς ἀμυδρᾶς καὶ βραδείας. ἡ μὲν τοι κατὰ μέγεθός τε καὶ σμικρότητα διαφορὰ τῆς πυκνότητος κινήσεως πρὸς τὴν διυστόλην, δεῖ δὲ μίαν ἀξιόλογον ὑποδοχὴν ἔχει. ὑπολήψεται γὰρ ὁμοίως καὶ ἴσης οὔσης τῆς διαθέσεως, ποτὲ μὲν τὸ πρὸς τῆς ἡσυχίας μέρος τῆς κινήσεως μεῖζον, ποτὲ δὲ τὸ μετὰ τοῦ ἡσυχίαν, ἔστιν ὅτε δ' ἄμφω μηνοειδῆ παραπλήσια. κατὰ μὲν τοι σκληρότητα τε, καὶ μελανότητα διαφορὰ τῶν δύο προσβολῶν τῆς ἀρτηρίας, ἐκ ὧν ποτε γένοιτο διὰ τὸ χρόνου πλέονος ἀεὶ διεῖναι τοῦ τοιούτου μεταβολήν, ὅπερ γε καὶ ταῖς συνημμέναις ἀνωμαλίαις πανόμοιόν ἐστι κατὰ μίαν ἐπίσκεψιν ἀνωμαλοῦν κατὰ σκληρότητά τε καὶ μελανότητα πεφυκέναι σφυγμῶ. κλονωδεστέρα μὲν τοι πολλάκις ἡ διυστόλη προσβολὴ φαίνεται τῆς πρώτης, ἥτε κατὰ μίαν σφυγμοῦ ἀνωμαλίαν, καὶ τῇ συνημμένῃ. ὁ διατοὶ ἄν ἴσως δέοι ἀπατήσειν οὐδ' ἀναπυκνοτέρους, ὡς σκληροτέρα. σύμπτωμα δ' ἐστὶν ὁ κλόνος ἀρτηρίας σκληρᾶς, ὧν πλέον ἀναγκαζομένης βιαίως διαστέλλεσθαι. γίνεται δ' ὁ σκληροτέρα τῶν κατά γε τὴν ἀλήθειαν, ἀλλ' ὧν πλέον ἀναγκαζομένη βιαίως διαστέλλεσθαι, τὸ τοιοῦτον σύμπτωμα πάσχει. καὶ ὅτιν ἡ κλονώδης προσβολὴ, χείρων τῆς ὁμαλοῦς, ὅταν μὴ διά τινα πρόσφατον αἰτίαν ὁ χιτὼν τῆς ἀρτηρίας ἐσκληρωμένος ᾖ, χαλεπὴ δὲ ἧς ὁ τῆς ἡσυχίας χρόνος ὧν μικρός. ἡ μὲν δὴ διαλείπουσα καθ' ἕνα σφυγμὸν ἀνωμαλία χαλεπωτάτη πασῶν ὅτιν ἀνωμαλιῶν. γίνεται μὲν γὰρ ὑπὸ τῶν αὐτῶν νῦν γένος αἰτιῶν ὑφ' ὧν περ καὶ ἡ συνημμένη, πολὺ δὲ χείρων αὐτῆς ὅτιν. ἐκείνη μὲν γὰρ, εἰ καὶ μηδὲν ἄλλο, τάς γοῦν ἁπλᾶς κινήσεις ἀπεργάζεται ἐᾷ σωτηρίως. αὕτη δὲ, ὁ τἀντὰς ἐᾷ γίγνεσθαι νῦν φύσιν, ἀλλ' ἐμποδὼν ἵσταται, καὶ σφίσιν τῆς κινήσεως τὰς ἀρτηρίας, ὁ διὰ τριῶν, ἢ τεττάρων, ἢ διὰ πλειόνων σφυγμῶν, ἄλλα νῦν τὸν πρῶτον δυοῖν αὐτὸν. ἅπερ οὖν ἐπ' ἐκείνης εἴρηται, ταῦτα πάντα κατὰ τάυτης, ἐρρήθαι χρὴ δοκεῖν ἀνεμνῆσθαι, κἂν τότῳ μόνῳ παραλάττηται, τοῦ τὸν θάνατον ὑπάγουσι ἀπειλεῖν, ἐκ τούτου τοῦ γένους τῶν σφυγμῶν ὅτι, καὶ ὁ δρομαῖος, ἀφ' οὗπερ ἐγὼ

ὥσπερ δὲ τὰ πλείω τε καὶ σφοδρότερον ἐνεργεῖν ἐπειγόμενα, σύμπασαν ἐξορμᾶ τὴν καρδίαν, οὕτω πάλιν, ὅταν ἐλάττω μὲν ἦ τὰ πρὸς τὴν κίνησιν ἐπειγόμενα, πλείω δὲ τὰ μένοντα, σύμπασαν ἐν ἡσυχίᾳ κατέχειν πλείονι. καὶ δὴ καὶ τὸ τῆς κινήσεως ποιὸν ἐκ τῶν κρατησάντων ἐν αὐτῇ μερῶν ὅλῳ τῷ σπλάγχνῳ γίνεται. εἰ μὲν γὰρ τὰ θερμότερα τῆς κινήσεως ἐξηγεῖται, πρωϊαίτερόν τε ἅμα καὶ θάττων καὶ μείζων ἡ διαστολὴ γίνεται, τῶν ψυχρῶν δ' ἡγουμένων, ὀψιαίτερόν τε καὶ βραδυτέρα καὶ μικροτέρα. πολλάκις μὲν οὖν τῷ πλήθει τῶν μορίων ἡ τῆς κινήσεως ἡγεμονία συνέπεται. πολλάκις δὲ, τῷ μεγέθει τῆς χρείας. ὅσα γὰρ ἱκανῶς δεῖται τινὸς, ἑτοιμότερόν τε καὶ σφοδρότερον ὑπὸ τοῦ ργου, ἐξορμᾶ μὴ κἂν ἴσα τῷ πλήθει ὑπάρχει τοῖς μηδεομένοις. ὅταν μὲν οὖν πολὺ πλείω τὰ ἕτερα τῶν ἑτέρων ᾖ, κατ' ἐκεῖνα διαπαντὸς κινεῖται καὶ ἐνεργεῖ τὸ σπλάγχνον. ὅταν δὲ ἤτοι βραχεῖ τινὶ τὰ ἕτερα τῶν ἑτέρων, ἢ πλείω, ἢ ἀκριβῶς ἴσα, διαπαντὸς μὲν οὐχ ἐνδέχεται κρατεῖν τὰ ἕτερα, νικῶντα δὲ ἐν μέρει τε καὶ νικώμενα, ποικίλας τε καὶ ἀνωμάλους ἐργάζετο τὰς ὅλου τοῦ σπλάγχνου κινήσεις, ἔστω γε, εἰ τύχοι, πλείω μὴ, οὐ μὴν πολλῷ γε τινὶ τὰ ψυχρὰ μόρια τῶν θερμῶν, ἀνάγκη τὴν πρώτην ἐνέργειαν ἐλάττονά τε καὶ βραδυτέραν γίνεσθαι, καὶ μὲν δὴ καὶ τὴν ἡσυχίαν ἐν τούτοις κρατοῦσι μακροτέραν, ἢ εἴπερ ἐκράτει τὰ θερμά. καὶ τοίνυν καὶ ἡ δευτέρα τῆς καρδίας ἐνέργεια τῶν ψυχρῶν κρατούντων γινέσθω, καὶ μετ' αὐτὴν αὖθις ἡσυχία, καὶ τρίτη γε καὶ τετάρτη πρὸς ταύτας ἐνέργεια τε καὶ ἡσυχία κατὰ τὰ ψυχρὰ νικῶντα συντελείσθω, ἆρ' οὐ πρόδηλον ὡς τὰ θερμότερα μόρια τὰ μείζονός τε ἅμα καὶ θάττονος, καὶ πυκνοτέρας δεόμενα τῆς κινήσεως ἐνδεῶς ἀπολαύσει τῆς ἑαυτῶν χρείας, ὥστε ἐν τούτῳ θερμότερα γενήσεται, καί τι καὶ τοῖς ὁμιλοῦσι μεταδώσει θερμότητα. οὐκοῦν ἔτι φυλαχθήσεται τῆς καρδίας ἡ ἐξ ἀρχῆς διάθεσις, εἰπὲρ καὶ πλείω γενήσεται τὰ θερμότερα μόρια, καὶ μᾶλλον ἢ πρόσθεν θερμά. τούτου τοίνυν ἀεὶ συμβαίνοντος, ἔσται ποτὲ χρόνος ἐν ᾧ καὶ αὐτὰ κρατήσει τῶν ἐναντίων, ὥστε καὶ πρωϊαίτερον ὑπὸ τὴν ἐνέργειαν ἐξορμῆσαι, διὰ τὴν τῆς χρείας ἔπειξιν, αὐτήν τε τὴν κίνησιν ποιήσασθαι θάττονά τε καὶ μείζονα τῶν ἔμπροσθεν ἁπασῶν κινήσεων, ὧν ἡγεῖτο τὰ ψυχρά. συμβήσεται τοιγαροῦν ἐν τούτῳ, τὰ μὲν κρατοῦντα συμμέτρως ἀκλαύειν ἐμψύξεως. ὅσα δ' ἦν ψυχρότερα, πλέον ἤδη καταψύχεσθαι. καὶ οὕτως μεταπεσεῖν αὖθις ἐν τῷ χρόνῳ τὴν διάθεσιν ὅλης τῆς καρδίας, ὡς κρατῆσαι τὰ ψυχρότερα. τῶν μὲν γὰρ θερμοτέρων ἱκανῶς ἀπαλαυόντων ἐμψύξεως, τῶν δὲ ψυχροτέρων αὐτῶν τε πλέον, ἢ δεῖ, ψυχομένων, καὶ τὰ πλησιάζοντα συγκαταψυχόντων, ἀναγκαῖον οὕτω γενέσθαι πλέονα τὰ ψυχρότερα. πάλιν δ' αὖ ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ τὴν κίνησιν ὅλης τῆς καρδίας, ἀναγκαῖον ἔσται κατὰ τὴν τοιούτων χρείαν τυπωθῆναι, καὶ γενέσθαι τὰς διαστολὰς αὐτῆς ἀραιὰς καὶ βραδείας καὶ μικρὰς, οἷαί περ ὑπέκειντο γίνεσθαι κατ' ἀρχάς. ἅπερ οὖν ὀλίγον ἔμπροσθεν εἴρητο περὶ τῆς μεταπτώσεως αὐτῶν, ταῦτα γοῦν λεγέσθω καὶ νῦν, ὡσαύτως, καὶ ὅσα περὶ τῆς εἰς τὴν ἐξ ἀρχῆς κατάστασιν ἐπανόδου λέλεκται πρόσθεν, ἀναμνήσθητι νῦν. οὕτω γὰρ οἶμαι σε πεισθήσεσθαι περὶ τῆς τῶν σφυγμῶν συνεχοῦς μεταπτώσεως, ἄχρι περ ἂν ἡ εἰρημένη δυσκρασία, κατὰ τὴν καρδίαν παραμένῃ. κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν λόγον ἐπειδὰν ἐν τῷ πλήθει τῶν λιγνυωδῶν περιττωμάτων, ἀνώμαλος ἡ δυσκρασία κατὰ τὸ σπλάγχνον, εἰς τὴν συστηματικὴν ἀνωμαλίαν, καὶ ἡ τῶν σφυγμῶν κίνησις ἀχθήσεται. οὐδὲν δὲ δήπου θαυμαστὸν, οὐδὲ τὴν καθ' ἕνα σφυγμὸν ἀνωμαλίαν ὑπὸ ταῖς τῆς καρδίας δυσκρασίαις γίνεσθαι. τὰ μὲν γὰρ τοῖς θερμοτέροις αὐτῆς μέρεσι κατευθὺ τῶν ἀρτηριῶν μόρια, θερμότερα τε γενήσεται τῶν ἄλλων καὶ διαστήσεται μείζον, καὶ κινήσεται θάττον. τὰ δὲ τοῖς ψυχροτέροις αὐτὰ τε ἔσται ψυχρότερα, καὶ βραδύτερον κινήσεται, καὶ διαστήσεται μεῖον. ὅταν δ' ὅλον ἀγγεῖον ποτὲ κατευθὺ γένηται τοῖς θερμοτέροις μέρεσι τῆς καρδίας, θάττον τε κινήσεται, καὶ μεῖζον διαστήσεται ἢ τῶν τοῖς ψυχροτέροις κατευθὺ τεταγμένων. καὶ χωρὶς δὲ τῆς καρδίας, οἰκεῖαι τινὲς γινόμεναι ταῖς ἀρτηρίαις δυσκρασίαι, τάς τε εἰρημένας ἀνωμαλίας ἀποτελοῦσι, τὰς κατὰ μέγεθος καὶ μικρότητα, καὶ τάχος, καὶ βραδυτῆτα, καὶ ἀραιότητα, καὶ πυκνότητα. καὶ εἰ πολὺ τοῦ κατὰ τὴν φύσιν ἐκτρέποιντο, καὶ τὰς κατὰ σφοδρότητά τε καὶ ἀμυδρότητα. καὶ μὲν δὴ καὶ κατὰ αὐτὴν γε τὴν καρδίαν, καὶ προσέτι τὰς ἀρτηρίας ἁπάσας ἐκ τῆς κατὰ τὸ σπλάγχνον ἀναμαλοῦ δυσκρασίας ἐν μίᾳ διαστολῇ πλείους γενήσονται διαφορὰι τῶν κινήσεων, τῶν μὲν, εἰς τάχος αὐτὴν ἐξορμώντων, ἐνίων δ' ἐπεχόντων τε καὶ βραδύνειν ἀναγκαζόντων, ὥστε ποτὲ καὶ στῆναι μεταξὺ κατὰ τὴν ἄνοδον, οἷόν τι συμβαίνει καὶ τοῖς ἐν ὁδοιπορίαις, ἢ καὶ ἄλλως ὁπωσοῦν ἕλκουσιν ἑτέρους βραδύνοντας. ἀντισπώμενοι γὰρ ὑπ' αὐτῶν ἀτάκτως ἐκκόπτονται τε καὶ διακόπτονται τὴν ὁρμὴν, ὡς μή τε διαπαντὸς ὁμοίαν ποιεῖσθαι τὴν κίνησιν, ἴσχεσθαί τε πολλάκις. εἴδε καὶ ἀντιπράττοντάς τε καὶ ἀντισπῶντας ἕλκοιεν, οὐ μόνον ἴσχονται τῆς κινήσεως ὡς ἤτοι βραδύτερον, ἢ μηδόλως ἐνίοτε βαδίζειν, ἀλλὰ καὶ ἀνθειλκίσθησαν πότε εἰς τοὐπίσω. ταῦτ' οὖν ἅπαντα συμβαίνει, τῇ τε καρδίᾳ, καὶ ταῖς ἀρτηρίαις, ἐν ταῖς ἀνωμάλοις δυσκρασίαις. καὶ ὅγε δορκαδίζων σφυγμὸς ἐκ τοῦ γένους μὲν ἔστι τῶν ἐν ἡσυχίᾳ διαλαμβανομένων, ὑπὸ γίνεται δ' ἐνίοτε τοιούτοις πάθεσι καρδίας, ὥσπερ γε καὶ ὁ δίκροτος ἐκ τοῦ γένους μὲν ἔστι τῶν ἀνθελκομένων ἔσω, συνεδρεύει δὲ καὶ αὐτὸς ἐστὶν ὅτε ταῖς ἀνωμάλοις τῆς καρδίας δυσκρασίαις, καὶ μᾶλλον γε ὅταν ἀξιόλογον ἦ κατ' αὐτὴν τὸ πλῆθος τῶν αἰθαλωδῶν περιττωμάτων ἐν πολλοῖς τῶν μορίων αὐτῆς. ἂν γὰρ ἅμα συμβῇ, τὰ μὴ ἁπλῶς εἶναι πάνυ θερμὰ, τὰ δὲ καταπνίγεσθαι καπνώδει λιγνύϊ, πρὸς τὰς ἐναντίας ἐξορμήσει κινήσεις, ὡς διαστέλλεσθαι μὲν ὑπὸ χειρεῖν τὰ ἕτερα, συστέλλεσθαι δὲ θάτερα. καὶ οὕτως ἤτοι διαστελλομένης τῆς ἀρτηρίας ἐνεργησάντων τῶν συστελλόντων, διαδέξεταί ποτε τὴν διαστολὴν, ἡ συστολὴ καὶ χωρὶς τῆς ἐκτὸς ἠρεμίας, ἢ συστελλομένης ἐνεργησάντων τῶν διαστελλόντων. ἑκατέρον δὲ αὐτῶν ἔσται κατὰ πλείονας τρόπους, ἤτοι γὰρ ἐκνικήσει τελείως ἡ δευτέρα κίνησις τὴν προτέραν, ἢ ἐπ' ὀλίγον μὲν ἀντισπάσει, νικήσασα δὲ ἡ προτέρα πληρώσει τὸ προκείμενον ἑαυτῇ μέτρον, ὥστε γίνεσθαι τρεῖς τὰς πάσας διαφορὰς σφυγμῶν, ἔν τε τῷ διαστέλλεσθαι, καὶ τῷ συστέλλεσθαι. πρώτην μὲν ἐπεὶ δ' ἂν ἐν τῷ διαστέλλεσθαι, πρὶν πληρῶσαι τὸ μέτρον ἡ συστολὴ διαδέξεται, δευτέραν δ' ὅταν ἀκριβῶς πληρωθεῖσα ἐκδέξηται τῆς ἐκτὸς ἠρεμίας ἀκλυμένης. τὴν τρί-

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 140 sur 494

τῶν δ' ὅταν ἐπὶ γιγνομένῳ τῷ διαχύλῳ ἀντιπάσῃ μὲν ἡ φαντασία λύπησις, ἀδφνεσθρία δὲ γνομένη, συγχωρήσει τὸ λεῖπον ἐκπληρῶσθαι. κατὰ ταῦτα δὲ καὶ τῷ συστολῇ ἡ διαστολή, ποτὲ μὲν ἅμα γιγνομένην, ἐκλεγεται, μὴ συγχωρήσασθαι δῶναι, ποτὲ δὲ καὶ πρὸ τοῦ πληρωθῆναι κολασασά τε καὶ νικήσασα διεδέξατο. ποτὲ δ' ἀντέπασε μὲν ὧδε ὀλίγον, φνικήθη δὲ ποιάντα λύπησις ἀρτηρίων γίνονται ποτὲ καὶ χωρὶς τοῦ τῷ καρδίαν πεπονθέναι, ἤτοι διὰ δυσκρασίαν ἀνώμαλον ἣν αὐτῆς συσᾶσαν, ἢ δι' ἀρρωσίαν ἢ δυναμικως, ἢ διὰ σκληρότητα τοῦ χιτῶνος, ὥσπερ ὧν ἔργον μὲν ἤδη τι ἰσῶν τοῦ δυστρόφου τῶν ἐν τοῖς σφυγμοῖς αἰτίων, ἐφήσεται δὲ, καὶ νῦν ἐν κεφαλαίοις, ἐκεῖνο πρότερον ὑπομνησαμένων ἡμῶν, ὡς τὸν παρὰ τὴν καρδίαν ἀνωμάλου δυσκρασίας λόγον, ὃν νῦν διήλθομεν, ἐς τῷ δὲ τῶν πραγματείαν ἀνεβαλόμεθα διά τε τὸ ζητεῖν ἔτι καὶ βασανίζειν αὐτὸν ἐμπειρίᾳ μαλερᾷ, καθάπερ καὶ τὰ ἄλλα ἅπαντα τὰ ἐρημένα τε καὶ λεχθησόμενα, καὶ διότι κατ' ἐκείνην τὴν πραγματείαν, οὐδέπω παρὰ δυνάμεως οὐσίας οὐδὲν εἰρήκαμεν. οὐδὲ γὰρ οὐδὲ τὸ ὄργανον πρὶν ἐν ἅπασι τοῖς κατὰ μόριον ὁμολογουμένοις ἐξευρεῖν, ἐπολμήσαμεν ἀκριβωσασθαι. νῦν δ' ἐπειδὴ πεπείσμεθά τε τὴν οὐσίαν τῆς δυνάμεως οὐδὲν ἄλλο παρὰ τὴν ποιὰν ἐν τοῖς κράσιν, ἅπαντά τε τὰ ἐξ αὐτῆς διαγνώσεις τε καὶ προρρήσεις τῆς θεραπείας ὧδε πούτῳ τοῦ λόγματι συμφωνοῦσθ' εὑρίσκομεν, οὐλόγως οἶμαι καὶ οὐκ ἐπομένους ταῖς ἀνωμάλοις δυσκρασίαις τῆς καρδίας σφυγμὲς ἐνταῦθα διήλθομεν. εἰσὶ δ' ὡς ἐλέγομεν ἐνίοι τινὲς ἐξ αὐτῶν καὶ χωρὶς ἐκείνης σωιζόμενοι. δίκροτον οὖν τὸ ἐσι σφυγμὸς ὑπονώδης, ὃν διὰ καὶ μόνον, ὥμην τό γε, κατ' ἀρχὰς εἶν πλήσαντα δίς, ἐξαπατώμενος ὑφ' ὧν ἔλεγεν Ἀρχιγένης, εἰπάζων αὐτ ταῖς τῆς σφύρας διπλαῖς πρὸς τὸν ἄκμονα πληγαῖς ἀποπάλλεσθαι γάρ τι σκληρὸν ἀφ' ἑτέρου σκληροῦ κατὰ τὰς τοιάντας πληγὰς ὑποθέμενον, ἐξ ὧν ἐσφάλλω πρὸς τὴν ἴδιαν τοῦ πράγματον, ἐκ τούτων καὶ πρὸς τὴν διαγνωσιν ἐσφαλόμην. ἐπεὶ δὲ ἐν τῷ χρόνῳ πρόσεξον ἀεί, καὶ λιπαρῶς ἐγκείμενος τῇ διαγνώσει τῆς συστολῆς, φναργῶς ἐδόμην ἀρτηρίας ποτὲ μαλακῆς καὶ ἀκλόνου συπαλείσης ὑπὸ βραχὺ, εἶπειτ' αὖθις ἐκ πληρώσης τὴν διαστολὴν, ἐκ τούτου τάς τε διαθέσεις, ἐφ' ἅς οἱ τοιοῦτοι γίνονται σφυγμοὶ παρεφύλαξα, καὶ χρόνῳ ποτὲ μακρῷ, σὺν πολλῇ τῇ σκέψει, βεβαίως ἐδιωήθην ἀποφήνασθαι τοῦτ' ἄπορ νῦν διεξέρχομαι. φαίνεται δέ μοι καὶ ὁ Ἀρχιγένης ὧδε μελῶς μὲν παραπεφυλακέναι οὓς δὴ ταύτας σφυγμοὺς, οὔτε δ' ἑρμογένην αὐτοὺς ὀρθῶς, οὔτε τὰς διαθέσεις, ἃς ἔπονται διαγινώσκει, ἢ οὐκ ἂν ἁπλῶς οὕτως, οὔτε ταῖς τῆς σφύρας διπλαῖς πρὸς τὸν ἄκμονα πληγαῖς εἰκάσαι αὐτοὺς, οὔτε παρέλιπεν ἐπεῖν, ὅς τις ὁ τρόπος ὅτι τῆς γενέσεως αὐτῶν. ἀλλ' ἡμῖν γε καὶ οὕτω εὑρέθη μετὰ χρόνου πολλοῦ, ὥσπερ καὶ ἄλλα πολλὰ τῆς θεωρίας. καὶ εἰ μόνον ἐβελήσαί τινα φιλοπονίαν τε καὶ σπουδὴν εἰσφέρεσθαι πρὸς τοῦργον, οἵαν ἡμεῖς εἰσηνέγκαμεν. χωρὶς γὰρ ταύτης οὔτε γνῶναι δυνήσεται, τῷ γε αὐτοῖς ἀληθείαν, οὔτ' αὖθις ὠφεληθῆναί τι. πρῶτος οὖν εὑρήκαμεν ἄχρι δεῦρο καὶ διαθέσεις, καὶ γενέσεις τῶν δίς παιόντων σφυγμῶν. μίαν μὲν τῷ τῶν πλονοδῶν, κατὰ ὃν μόνον αὐτῆς ἀφεκεχωρήκειαν, ὅτι βραχέος γνομένου κατὰ τὸ μῆκος τὸ σφυγμοῦ τὸ ἑκατέρωθεν μορίων τὸ ἀρτηρίας, ἀφανὴς ὁ κλόνος ὄζει, καὶ διὰ ὃν δίκροτος, οὐ κλονώδης φαίνεται. δυστροφαν δέ, καθ' ἣν ὁ μὲν σφυγμὸς ἄκλονός ὄζει, ἡ δ' ἀρτηρία σκληρὰ, καὶ ἡ δυνάμις ἀδφνὴς εἰς τοσοῦτον, ὡς βαρύνεσθαι μὲν ὑπὸ τὸ ὑπκειμένων σωμάτων, ὅμως δὲ κατά τι μόριον τοῦ δρόμου τεταγμένου ἀκολύτως ἀναφέρεσθαι. τούτου γὰρ μόνου ὄζει ἀπομένοις ἀδηκτον ἤκοντος, ἐσαί ποτε δίκροτος ὁ σφυγμὸς, ὅταν ἐξορμήσαν αὐτὸ διὰ τῶν ὑπκειμένων κουφότητα πάλιν ἀντιπάσασα κατέχοντά τε καὶ μὴ σωιζόμενα τὰ ἑκατέρωθεν μόρια, τὰ πρὸς τὸν ἐπικειμένων σωμάτων βαρυόμενα, καὶ διὰ ὃν μήτ' ἀδηκτίως ὅλως ποιούμενα τὴν κίνησιν, μήθ' ἣν ποιεῖται τῆς αὐτῶν τοῦ φαινομένου μορίου τῆς ἀρτηρίας, ἀλλὰ μεμελημένως τε καὶ βραδυόυσαν. ἐν τούτῳ γὰρ ἀντιπάσασθαι συμβαίνει πρὸς αὐτῶν τὸ φθάνον ἐξορμῆσαι, σκληρᾶς οὔσης πῆς ἀρτηρίας. ἄλλως γὰρ οὐκ ἐγχωρεῖ γενέσθαι τὴν ἀντίπασιν ἐν ταῖς τοιάντας διαθέσεσιν. οὗτοι μὲν οὖν οἱ δύο σφυγμοὶ δίκροτοί εἰσι καὶ σκληροί, ὁ δὲ τρίτος ὁ ὧδε δυσκρασίας γινόμενος, οὔτε δίκροτος, ἀλλὰ δίς πλήσῃ μόνου, οὔτ' ἐξ ἀνάγκης σκληρός. εἰ δὲ τοῦτον τις ὀνομάζειν ἐθέλει δίκροτον, οὐδὲν διαφέρει. μεμνήσθω γ' μόνον, ὡς ἔσθ' ὅτε ὁμοίως τοῖς ἀρτιπαλομένοις σώμασιν ἀσκληρῶς σκληροῖς, ἀλλ' ὡς ὀλίγον ἐμπεσόντος ἔρκτος διαμαχομένων ἀλλήλαις γίγνεσθαι τῶν δύο δυνάμεων, τῆς τε διασειομένης καὶ τῆς συσειούσης τὴν καρδίαν. ὧν τίσι δὲ νοσήμασι, καὶ κατὰ ποίας αἰτίας τε καὶ διαθέσεις ἐς ἀνώμαλον ἀφικνεῖται δυσκρασίαν ἡ καρδία, νῦν μὲν οὐκ ἐπείγει λέγειν. ὧν δὲ τοῖς ἑξῆς ὑπομνήσομεν ἐρήσεται. ἰατὰ δὲ τὸ παρὸν, ἀρκέσει τό γε τοῦτον, ὡς ὧδε ταῖς ἀνωμάλοις δυσκρασίαις τῆς καρδίας, κἢ ὅλα γε ἰατ' αὐτὸ τὸ σῶμα τοῦ πλάγχνου σωιζόντων, γίγνεται μὴ ὁ δίς παίων σφυγμός, γίγνεται δὲ καὶ ὁ τῶν ἐκτὸς ἀρεμίαν ἀπολύς. ἔτι τε πρὸς τούτοις κἢ ὁ κολουόμενος τῷ διαστολῇ. ἐδείχθη δ' ὅτι κἢ οἱ διανοητόμενοι τῆς λύπησιν ἡσυχίας καὶ αὐτοὶ γίγνονται πάντες, ὧδε ταῖς ἀνωμάλοις τῆς καρδίας δυσκρασίαις. οὐ μὴν, ἀλλὰ καὶ ὅσοι χωρὶς τοῦ διανοητῆσθαι τῷ διαστολῇ, ἀνώμαλοι φαίνονται διὰ τὰ βραδυπότητα τε καὶ τάχος, δύσκλεον ὅτι καὶ οὗτοι πρὸς ταῖς ἄλλαις αἰτίαις, ὑφ' ὧν ἐδείχθη γίγνεσθαι, καὶ αὐτῷ τούτῳ ἔξουσιν, ὥσπερ ἧς ὁ λόγος ἐνέσηκε τῷ ἀνώμαλον τῆς καρδίας δυσκρασίαν, ὅταν ὧδε τοσοῦτον ἀλλήλοις διαμαχῆται τὰ θερμὰ μόρια τοῖς ψυχροῖς, ὥς ποτε μὲν ἀναγκάζεσθαι βραδύειν τὰ θερμὰ, πρὸς τῶν ψυχρῶν ἰατεχόμενα. ποτὲ δὲ θᾶττον λυπεῖσθαι τὰ ψυχρὰ, πρὸς τῶν θερμῶν ἐφελκόμενα. ἕτερον ὧδε τοῖς ἐρημένοις γνόσθ' ὅτιν ἀνωμαλίας, ἡ ἰαθ' ὑγιᾶ σφυγμὸν, οὐκ ὀλιγάκις φαινόμενον, οὐ δ' ἐπ' ὀλίγῳ παθῶν. ἀλλ' ἕτερόν τι καὶ ἄλλο πολλάκις τὸ ὧδε πολλῶν. εὑρίσκεται δὲ ἐν αὐτῷ τὸ ἐγκύτερον ἡ ἀρχῆς μόριον ἡ ἀρτηρίας, πρότερον κινούμενον. κἢ ὅγε κυματώδης τε καὶ ὁ σκωληκίζων σφυγμὸς, ἐκ τούτου τοῦ γένους εἰσὶν, ὧν μαλακὴ μὲν ἀρτηρία, δυνάμει δ' οὐκ ἐκλύουσι, σωιζόμενοι. ὁ μὲν οὖν σκωληκίζων, οὐ μόνον οὐκ ἐκλύων. ἀλλὰ καὶ ἰαταλελυμένῳ ἐν, δείκνυται τὴν δύναμιν, ὁ δὲ κυματώδης ὄζει ὅτε μὲν αὐτὸ δὴ τοῦτο μόνον οὐκ ἐκλύων, οὐ μὴν ἤδη γε πω ἰαταλελυμένῳ. ἔσι δ' ὅτε καὶ πόνου μέτριου μετέχουσαν. ἡνίκα μάλιστα ἰσχύσιμον ἰσχύσει τὸ δυνάμει. εὑρίσκε-

μὴν γὰρ

μὲν γὰρ ἐν ὑγροῖς τε καὶ φλεγματικοῖς νοσήμασιν, ὅταν αὐτὰ τὰ σφριγῶντα σώματα μαλακὰ γένηται διὰ πλήθη τε ὑγρότητος τυχθέντα. συμβαίνει δὲ μάλιστα τοῦτο κατὰ τὰ λιθαργικὰ πάθη, καὶ οὓς ἀμφιμβρινοὺς πυρετοὺς, καὶ προσέτι οὓς ἑλώδεις τε καὶ τυφώδεις ὀνομαζομένους. καὶ διὰ καὶ βραδυπότητα καὶ ἀραιότητα καὶ μέγεθος ἐν τοῖς τοιούτοις ἅπασιν ὁ σφυγμὸς προσλαμβάνει. ἐὰν δὲ καὶ ὑγρὸν, ἢ σφοδρότητα ποτὲ προσκτήσαιτο, λείσιμον ἰσχνόν τε διηλώσει. μᾶλλον δ' ἐλπίζειν ἔστιν ἐπὶ τοῦτο, πλέονων τῶν σφοδρῶν τε καὶ ὑγρῶν φαινομένων, ἢπερ τῶν ναπτίων. ἐὰν δ' ὁμαλῶς τοιοῦτοι φαίνοιτο, χρηστὸν ἅμα καὶ διὰ ταχέων ἔσεσθαι τὸν ἰσχνὸν σημαίνουσι, καὶ μᾶλλον, ἐὰν μὴ τὰ τῆς πέψεως τοῦ νοσήματος ὑπάρχει γνωρίσματα. προδήλων δὲ δηπουθεν, ὡς οὔτε φλεγμονή τις, οὔτε σκίῤῥος, οὔτε πῆξις ἐκ πύξεως, οὔτε ξηρότης ἄμετρος, οὔτε ἀπασμώδης διάθεσις ὑπάρχει κατὰ τὸ σῶμα τ' ἀνθρώπου χυματώδους ὄντος τοῦ σφυγμοῦ. δίοπ μήτε σκληρύνεσθαι διὰ τὸν ὅτι μήτε τι πάσχειν τὴν ἀρτηρίαν ἐν τοιούτῳ σφυγμῷ. χρὴ γὰρ ὡς ἀρτίως εἴρηται, μαλακὴν ἀκριβῶς ὑπάρχειν αὐτὴν, ἵν' ὅταν ὁ διεγείρων καὶ διασείων τόνος ὀκλάσῃ κατά τι, κατ' ἐκεῖνο καὶ αὖτη κατακλίνουσα τὴν οἷον κύματος ὀργάζεται πολιγραφίαν. ἡ σκληρὰ δὲ, καὶ ἡ τεταμένη ἁπλῶς ἐν σφυγμῷ κατά τι τῆς διαστολούσης αὐτὴν διαφορᾶς ἀῤῥωστούσης, ἀλλά τοι καὶ αὐτὸ τοῦτο τὸ μόριον αὐτοῖς σωζεφαίρεται τοῖς ἑκατέρωθεν, ὅθεν οὐδ' εἰ φανείη ποτὲ κατὰ τὴν σκληρὰν ἀρτηρίαν ὁ σφυγμὸς τοιοῦτος ὡς τὸ πρότερον ἀεὶ μέρος αὐτῆς διαστέλλεσθαι πρότερον, οὐδὲ τότε λυματώδης ἢ σκωληκίζων νομισθήσεται. ἀλλὰ μᾶλλον ἀνωμαλίαν ἔχων τὴν κατὰ τὸ πρότερόν γε καὶ ὕστερον μέρος τῆς ἀρτηρίας τοῦ χιτῶνος λυνουμένης γινομένην. οἱ λυματώδεις δὲ καὶ οἱ σκωληκίζοντες, καὶ οὓς μὲν ἔχουσιν, ἀλλὰ καὶ τὴν οἷον λυματώδη πολιγραφὴν ἐξ ὕδατος μέτρου προσλαμβάνουσιν, εὑρέσκοντα δ' ἐν τοῖς ὑγροῖς, ὡς εἴρηται, πάθεσιν, ὅταν μήτε σκίῤῥος ἢ πολὺ ἁπλάγχνον τι, μήτε φλεγμονή. ἐπεί τοι καὶ τοῖς ὑδρωπικοῖς καὶ μάλιστα τοῖς ἀνασάρκοις τε καὶ λοιμοφλεγματίαις ὀνομαζομένοις, τοιοῦτος ἂν ἐφαίνετο διαπαντὸς ὁ σφυγμὸς, εἰ μὴ διά τὸ σκίῤῥου θαί πινα ἁπλάγχνα συμβαίνουσι τὰ πολλά. τοῖς γὰρ ἐξ ἀμορῥοϊκοῦ ὕδατος σχέσεως, ἢ καταμήνιον ἀποχῆς ἐθισάμενα πολλάκις ἀκεῖσθαι κυματώδεις τε καὶ σκωληκίζοντας ἐπομένους σφυγμοὺς, ἐπεὶ ἡ πολλάκις ἐν τοῖς τοιούτοις ὑδρωπικοῖς οὐδὲν τῶν ἁπλάγχνων σκίῤῥουται. οὐκοῦν, ἀναληπτέον γὰρ αὖθις ὑπὲρ κεφαλαίων τὸν λόγον, ὁ κυματώδης σφυγμὸς ὑγρὰς μὲν καὶ μαλακὰς ἀρτηρίας ἔχοντος, ἅμα δυνάμει καμνούσης μετρίως. ὁ δὲ σκωληκίζων, ἀρτηρίας μὲν μαλακὰς, ἀῤῥώστου δ' ἵνα νῦς δυνάμεως. διὰ δὴ γοῦν καὶ χωρὶς πυρετῶν ὡς τὰ πολλὰ φαίνεται γινόμενος ὑπὸ κινώσεσι λαμπραῖς ἀμορῥαγίαις τε καὶ διαῤῥοίαις καὶ χολέραις, καὶ καθάρσεσιν ἰσχυραῖς, ἐμέτοις τε σφοδροῖς, καὶ οὔροις παμπόλλοις, καὶ καταμηνίοις ἀμέτροις καταῤῥήξεσιν. οὕτως δὲ καὶ ταῖς διὰ ἀμορῥωϊδῶν λιγνώσεσι, καὶ ταῖς ἐκ μήτρας ἀμορῥαγίαις, ἐπί τε τοῦ καλουμένου ῥοῦ γυναικείου καὶ μοχθηροῖς ἰσχίοις ὁ τοιοῦτος ὑδρωπικὸς γίνεται σφυγμὸς, οὐδὲν ἧττον δὲ καὶ τοῖς ὑγροτέροις πολλῶν διασπᾶσι τὸν ὠνόμονα, καθ' ὃν ἥδη χρόνον αὖ, ἢ δυνάμις αὐτῶν κάμνει. εἰ μὲν τοι τὰ φλεγμονῶδες ὑδρωπικοῦ ἐγγένηται τῇ τοιαύτῃ διαθέσει, σκληρότητα προσλαμβάνοντα, οὐκ ἔτι φαίνονται σκωληκίζοντες. διὰ δὴ γοῦν οὐδὲ τοῖς ἑκτικοῖς ὀνομαζομένοις πυρετοῖς ὧν εἰσὶ καὶ οἱ μαρασμώδεις ἅπαντες, καὶ οἱ ἐπὶ ταῖς φθοαῖς γίνονται σκωληκίζοντες οἱ σφυγμοὶ, γιγνόμενοι πάντως ἂν, ὅσον ἐπὶ τοῦ καμνειν τὴν δυνάμιν. ἀλλ' ἡ σωζουσα τοῖς πάθεσι ξηρότης σκληρὰς ἀποτελεῖ τὰς ἀρτηρίας. ἡ μὲν τοι τοῦ γένους τούτου τῶν σφυγμῶν ἀνωμαλία συμπίπτει πάντως αὐτοῖς, ὅταν ἱκανῶς κάμνουσι τὴν δυνάμιν, ἐφ' ἧς ἐπομένην ἐν τῷ τόπῳ μορίῳ τῆς ἀρτηρίας τὴν κίνησιν φαίνεσθαι πρότερον, ὅπερ Ἐρασίστρατος μὲν ἀεὶ βούλεται γίνεσθαι. φαίνεται δ' οὐχὶ ὧδε συμβαῖνον, ἀλλ' ὡς δίκαιον λέγειν. ἐξῆς τοῖς εἰρημένοις σφυγμοῖς εἰσὶ, οἱ προσαγορευόμενοι μύουροι. διαφορὰ δὲ τοῦ γένους αὐτῶν ἐστι. τὸ μὲν ἕτερον ἐν μιᾷ διαστολῇ τῆς ἀρτηρίας, τὸ δὲ ἕτερον ἐν ἀθροίσμασι. τὸ μὲν οὖν ἐν μιᾷ διαστολῇ γιγνόμενον ἀδρότητα ἐνδείκνυται διαφόρως ἅμα σώματος ἰσχύοντος. χρὴ δ' ὑπιβάλλοντα τοὺς δακτύλους, ἁπαλῶς τῆς ἀρτηρίας, εἰθ' ὅθεν ἐν τούτῳ φαίνεται κατὰ μὲν τὰ πρῶτα μέρη τῆς ἀρτηρίας, μείζων ὁ σφυγμὸς ἢ σφοδρότερος, ἢ σωματωδέστερος, ἐν δὲ τοῖς ὑποκάτω, μικρότερος ἢ ἀμυδρότερος ἢ ἄμφω, τόν μὲν πρῶτον τῶν ὑπιβεβλημένων δακτύλων ἐπαίρειν καὶ σκοπεῖσθαι, ὡστόρου ὁμοίας τῇ πρώτῃ ἀρθρώσαι δοκοῦν διαδανοῦνται λιπήσεως οἱ ἐφεξῆς, ἢ σφοδρότερας τε καὶ μείζονας. ἀμυδροτέρας μὲν γὰρ ἢ μικροτέρας ἀδύνατον διαδανεῖσθαι τὸ πρώτου δακτύλου μετεωρισθέντος. εἰ μὲν οὖν ὁμοίας ἔτι κινήσεως οἱ μετὰ τὸν ἐπιβληθέντα δάκτυλον διαδανοῦνται, κατὰ τὸν ἑαυτῶν λόγον ἡ ἀρτηρία μυούρως διεξέλθοι. καὶ εἴη ἂν οὕτω σημεῖον ἀτόνου δυνάμεως, ἣν ἀεὶ ἡ καρδίας ὑπῆρξεν αὐτοῖς ὑπὸ εἰρημένην. ἐν μὲν γὰρ τοῖς κατὰ φύσιν ἔχειν ἀχρι τοῦ πέρατος, ἅπασιν τοῖς ἀρτηριώδη ὁ διασείων αὐτὰς τόνος ὁμοίως ἐξικνεῖται. κατὰ δὲ τοὺς μυουριζοντας, ἐκλύεται κατὰ βραχὺ τοσοῦτον ἑαυτοῦ γινόμενος ἀδυνέστερος, ὅσον ἀπεχωρεῖ τῆς ἀρχῆς. ἐὰν δ' ἐπάροντός σου τὸν πρῶτον δάκτυλον, μετ' αὐτὸν ἰσχυροτέρας τε καὶ μείζονος ἢ πρόσθεν ἀδυνάμοιο τῆς κινήσεως, ἐνδείκνυται μὲν δηπου καὶ νῦν ἀῤῥωσίαν τῆς κατὰ τὴν ἀρτηρίαν διαμένης. ἀλλ' ἐλάττονα τῆς πρώτης μείνης. ἐν ἐκείνῃ μὲν γὰρ ἡ δύναμις ἐξελύετο τῆς ἀρχῆς ἀπεχωροῦσα, νυνὶ δὲ διαμένει μὲν ἴσα κατὰ τὸν ἑαυτῆς λόγον, ἡ δ' ἀρτηρία βαρυομένη πρὸς τῶν δακτύλων ὑπιβολῆς, ἀδυνέστερον κινεῖται. ἦλθον δ' ἔστι τοῦτο διαδυσώδους. οὐ γὰρ αὖ τῆς καρδίας τοσοῦτον, ὅσον τῆς ἀρτηριακῆς ἀπομεῖται τὴν διάθεσιν ἐνδείκνυται. τὸ δ' ἕτερον αὐτῇ μᾶλλον ἀῤῥώστει ἐνδείκνυται τὴν καρδίαν, μὴ δυναμένην ὁμοίως ὡς πρόσθεν ἐκτείνειν ἀφ' ἑαυτῆς ἄχρι τοῦ ἐσχάτου τῆς ζώου μορίου τὴν ἐνέργειαν. πολυειδῶς δὲ ἐπιβάλλειν ἐν τοῖς τοιούτοις σφυγμοῖς χρὴ τοὺς δακτύλους, ὑπὲρ τοῦ μαθεῖν ἀκριβῶς ἅπασαν τῶν ἀρτηριῶν τὴν διάθεσιν. ἡ μὲν γὰρ πιέζουσα τὴν ἀρτηρίαν ὑπιβολὴ τῶν δακτύλων ἀσφυξίαν εἶναι δόξει κατὰ τοιαύτας διαθέσεις, ἡ δ' ὑπιπολῆς φαύουσα, μυούρου φαντασίαν ἕξει τοῦ σφυγμοῦ, ἢ γοῦν μόνοις δυσὶ δακτύλοις ἢ τρισὶν ἢ καὶ τοῖς τέτρασιν ὑποπιπτόντος. ἔστι δὲ ὅτε παρά τε τὴν ἰσχνότητα τοῦ ζώου καὶ τὴν ἀῤῥωστίαν τῆς δυνάμεως. εἰς ὅσον μὲν γὰρ ἰσχνότερόν ἐστιν, εἰς τοσοῦτον πλεῖον ἡ ἀρτηρία σημαίνει. εἰς ὅσον δ' ἧττον, εἰς τοσοῦτον ἐλαττον. οὕτω δὲ καὶ κατὰ τὴν δύναμιν, εἰς

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 142 sur 494

ὅσον μὲν ὑγρωτέρα, πλέον. ἔλαττον δ' εἰς ὅσον ἀδηλοτέρα. κατὰ δὲ τὴν πιότητα ὡσαύτως ὁπόταν ἀρθρώδης τοῦ πρώτου δακτύλου μηκέτι παραπήσιος ὁ σφυγμὸς διαμένῃ κατὰ τὸν δ' ὑστερον, ἀλλὰ μείζων τε φαίνηται καὶ ἰσχυρότερος, ὁ μὲν ἀπὸ τῆς καρδίας † τόνος, ὁμαλῶς γὰρ ἄχρι πόρρω διήκει. βαρυτέρα δ' ἡ ἀρτηρία κατὰ τὴν ὑπόθεσιν τοῦ πρώτου δακτύλου, χεῖρον ἐν τῷ μετ' αὐτὸν διαισθάνεται. καὶ δὴ καὶ τὸν τοῦ βαρυόνους ἀρθρώδη τος, ἄμεινον. εἶδ' ὅμοιος ὁ σφυγμὸς φαίνοιτο κατὰ τὸν δ' ὑστερον δ' ἀκτυλον τῆς φαινομένῳ, πρὶν ἀρθρωσαι τὸν πρῶτον, τὸ μύουρον τῆς διαφορᾶς ἐν αὐταῖς ταῖς ἀρτηρίαις ὂν, οὐκ ἐν τῇ πρὸς τὴν ἁφὴν διαγνώσει. καὶ γίγνεται τοῦτο τῆς ἀπὸ καρδίας αὐταῖς πορρωτέρους οὔσης διαλείμμεως ἐκλυομένης κατὰ βραχύ. εἰ δὲ ἱρεῖτο μὲν ἡ κίνησις φαίνοιτο τῆς ἀρτηρίας ἀρθρώδους τοῦ πρώτου δακτύλου, μὴ μέντοι γε ἀκριβῶς. ἴσως τῇ τ πρῶτον, ἀμφοτέρας ἐνδείκνυται τὰς διαθέσεις ταχέως ἅμα. καὶ ὡς τὰ πολλά γε, οὕτω συμπίπτειν εἰώθην ἐν ἁπάσαις ταῖς τοιαύταις ἀνωμαλίαις. ὑπιβλέπειν οὖν χρὴ μετὰ τοῦτο πολλοὺς ἐφεξῆς σφυγμούς, καὶ παραβάλλειν ἀκριβῶς ἀλλήλαις τὰς κινήσεις. γίνοιτο μὲν γὰρ εἰς πορρὴ κατὰ τὴν πρώτην ὑπόθεσιν τοιοῦτα γίνονται πᾶσαι. πολλάκις δὲ ὑπὸ τὸ μικρότερον τε καὶ ἀμυδρότερον ἰασιν. ἐφ' ὧν διαλανθάνοι καὶ ἡ δυνάμις ὅση ἀδηλοτέρα. εἰ δὲ καὶ τελέως ἐκλείποιεν, ἔτι δὴ καὶ μᾶλλον ἐνδέξονται τὴν ἀρρωστίαν τῆς δυνάμεως. ἐν τούτῳ δὲ χρὴ πάντας ἁπλῶς τοὺς δακτύλους, εἶτ' ὀλίγον τινα διαλείποντας χρόνον αὖθις ὑπιβάλλειν. σύνηθες γὰρ τὰ πολλὰ κατὰ τὴν δ' ὑστεραν ὑπόθεσιν ἀεὶ ἀρτηρίαι σφύζουσαι. ὡς εἴ γε ποτὲ πάντελῶς ἀσφυξία φαίνοιτο καὶ κατὰ ταύτην τὴν ὑπόθεσιν, ἴσον ἐν ἐκείνῳ γ' αὐτῷ τοῦ χρόνῳ πεπαῦσθαι τὴν πρώτην ἐπαφήν, ἐν ᾧ σωίβαινε ταῖς ἀρτηρίαις εἰς ἀσφυξίαν ἀφικνουμένοις, ὀλίγον ἔτι τῆς κινήσεως ἀκροώζειν, ἀλλὰ σύνηθες μὲν ὡς ἔφην ἀπαντᾶν. ὡς τὰ πολλὰ δὲ διαλείποντες, εἶτ' αὖθις ἁπτόμενοι σφυζούσας εὑρίσκομεν, ὧν καὶ πλῆθος ὡς οὐ φθάνουσαι τῶν δακτύλων τὴν ἐπιβολήν, εἰς ἐσχάτην ἀμυδρότητα κινήσεως ἀφικνοῦνται. καὶ τοῦτ' ἔστιν ἄπορον ἀρα τὸ διαλανθάνειν ἡμᾶς τὴν σφυγμόν, ὡς ἂν καὶ αὐτῆς τῆς ἀσφυξίας κατὰ διπλοῦν τρόπον γινομένης, ἢ τῷ μὴ σφύζειν ὅλως τὰς ἀρτηρίας ὅπερ ἂν εἴη κάλλιστον ἔχαστον, ἢ τῷ σφύζειν μὲν, ἀλλ' οὕτως μὲν ἀμυδρόν τε καὶ μικρὸν, ὡς ἐκφεύγειν τὴν αἴσθησιν. ἔστι μὲν δὴ καὶ ἡ τοιαύτη διάθεσις εἰ χωρὶς λεπτοσυμίας τινὸς πεφυκότος γίνοιτο, χαλεπωτάτη. πολὺ δὲ ἐπὶ χείρω ἡ ἑτέρα, καθ' ἣν ὄντως οὐ σφύζουσι, μᾶλλον δ' ὁ πολὺ χρόνον χρὴ λέγειν ἐκεῖνον, ἀλλ' ὁλοσχερεστάτην τε καὶ χειρίστην, ὡς ἂν ἤδη νενεκρωμένην τὴν ἀρτηρίαν. εἰ μὲν τοι πλέονι χρόνῳ τὴν δακτύλων ἐπικειμένῳ ἀβιάστως τε καὶ ὡς ψάλλειν μόνον ἐπανθρχοιτο πάλιν ἡ κίνησις, ἦν ὁλέθριος ἡ τοιαύτη διάθεσις, ἐπανθρχεται δὲ, ποτὲ μὲν εἰς ἀσφυξίαν ἐλάττην ἀφικνουμένη. ποτὲ δ' εἰς μικροσφυξίαν τε καὶ ἀμυδρότητα. καὶ τίνων καὶ ἕνεκα πολλάκις μὲν ἀμφότεροι, διαφέρουσι δὲ τοῦ μὲν, μυούρους εἶναι παλινδρομοῦντας. τοὺς δ', ἐκλείποντας παλινδρομοῦντας. ἄμεινον δ' ἐν ταῖς τοιαύταις ἐπισκέψεσιν ὅτῳ χρηματίζειν τὸ μόριον, ὅπου πορ ἂν ἁπτώμενοι τύχωμεν, ὡς ὑποκάτω τῆς ἀρτηρίας εἶναι τὴν ἡμετέραν ἁφὴν, οὕτω γὰρ ἥκιστα πρός τε τὴν δακτύλων θλίβοιτο, καὶ αὐτὸ τὸ πρόβλημα μένου διόρισας. φήσει δ' ὀρθῶς μαθεῖν ἑκάστῳ τῶν βουληθέντων ὁπόσον ἐς διάγνωσιν ἀφανῆ κινήσεως ἡ τοιάδε τῆ δακτύλων ἐπιβολὴ συντελεῖ. πολλάκις γοῦν ἡμεῖς ἄνωθεν μὲν ἐπιβεβλημένοις οὐ δακτύλοις κατὰ τὰς ἀρτηρίας οὐδὲ μιᾶς αἰσθανόμεθα κινήσεως. ἐν δὲ τοῦ καταρρεῖσαι τὸ λοιπὸν, οὐδέως ἠδόμεθα. χείριστοι δὲ πάντων εἰσὶν, οἱ ἂν εἰς ἀκινησίαν τελευτήσαντες, αὖθις μηκέτι ἐπανθρχοντα τοῦ κώλου προδιαφθόρως. ἦν δὲ τούτων οἱ ἂν ἐν τῷ προδιαφλῶσαι φαίνονται κινούμενοι. τούτων δ' ἐν ἦν οἱ μύουροι μὴ γινόμενοι, μὴ μέντοι γ' εἰς ἀκινησίαν πάντελῆ τελευτῶντες. ἦν δὲ τούτων ἐν ἦν οἱ ἐπανθρχόμενοι μύουροι. καὶ μᾶλλον ἐπὶ δ' ἀνυποπτώσιν ἅμα πλέονσι δακτύλοις. ᾧ καὶ αὐτῷ μάλιστα προσέχειν ἀξιῶ. ☾ σκοπεῖσθαι τὸ ποσὸν τῆς ἰσχνότητος τοῦ σώματος ἀκριβῶς. εἰ μὲν γὰρ ἐσχάτως ἰσχνοῦ τοῦ σώματος ὄντος ἡ τῶν ἀρτηριῶν κίνησις ἀνυποπτῶς πλέωσι δακτύλοις, οὐ δὴ ῥᾴδιον διαμεῖναι, ἀλλὰ διεκπεσεῖν τὸ σώματος ὅτῳ συμβαίνει. μετρίως δ' ὄντος ἰσχνοῦ, τρισὶν ἢ τέτρασιν ἀνυποπτῶς δακτύλοις τὴν κίνησιν τῆς ἀρτηρίας, οὐ μικρὸν ἀγαθὸν ὡς ἐν τοιούτοις. ἐμφαίνεται γὰρ ἀκριβῶς τὸ τόνου κατὰ τὴν ὠκυτῆτα. ὁ δ' ἀριθμὸς τῶν δακτύλων ὅσοις ἀνυποπτῶς ἡ κίνησις μέλλει, καθ' ἑκάστην τῶν ἀρτηριῶν ἴδιος ὅστις. οὐ γὰρ ἁπασῶν ἴσην ἀξίαν ἔχει τε καὶ διασυμβαίνει τῆ τὸ σφυγμὸν. κάλλιστον δ' ἐν τούτοις τῆς φύσεως αὐτοῦ τὸ κάμνοντος ἔχειν ἐμπειρως. τοῖς μὲν γὰρ φύσει μικρότερος ὁ σφυγμὸς ὄστις, τοῖς δὲ, βραχύτερος. ἑκάστην δὲ τὸ ποσοῦ τὸ μέτρον, ὡς πρὸς τὴν ἑαυτοῦ φύσιν ὄστις, ἀγνοοῦντες δὲν τὸ τῆ τῆς φύσιν ἴδιον αὐτοῦ τοῦ κάμνοντος, ἀπὸ τῶν κοινοτέρων διαφορῶν σοχαζόμεθα τῶν κατά τε τὴν κρᾶσιν τοῦ σώματος καὶ τὴν ἕξιν, ἐν μὲν τῇ κράσει μάλιστα τὴν κατὰ τὸ θερμὸν τε καὶ ψυχρὸν ἐπισκοπούμενοι διαφοράν, ἐν ᾗ τοῖς ἕξεσι, τὴν κατὰ λεπτότητά τε καὶ πολυσαρκίαν. γίνοιτο μὲν οὖν ἅμα καὶ συμπίπτουσιν αἱ δύο ἀνωμαλίαι τοῦ σφυγμοῦ, ἥτε κατὰ μίαν κίνησιν, ἥτε ἐν ἀθροίσματι. πολλάκις δὲ ἡ μὲν κατὰ μίαν οὐκ ἔστιν, ἡ δ' ἐν ἀθροίσματι σαφῶς εὑρίσκεται. καὶ τὸ μὲ φαίνεσθαι τὴν κατὰ μίαν, ἄπορον διπλοῦν, ἤτοι τῆς διαθέσεως ἡ σμικρότης, ἢ τῶν σφυγμῶν αὐτῶν ἡ βραχύτης. ἄν τε γὰρ ἡ διάθεσις ἡ οὖσα ἐν ἀθροίσματι μυούρους ἐργαζομένη μὴ πάνυ τις ἡ χαλεπὴ, κατὰ τὴν μίαν διασολλὼ ὁμαλὸς ὄστις, ἐν πλέοσι δὲ τῆ μυουρίζουσαν ἀνωμαλίαν λαμβάνει. ἄν τε μεγάλη μὲν ἡ διάθεσις ὑπάρχει, βραχὺς δ' ἡ κατὰ τὸ μῆκος ὁ σφυγμὸς, ὡς ἐνὶ μόνῳ ἀνυποπτῶς δακτύλῳ, καὶ ὅτι μάλιστα κατ' ἀλήθειάν τε καὶ ὄντως ἦ μύουρος, οὐχ ἕξει τὴν ἀνωμαλίαν διδηλον. πλέοσι γὰρ ἀνυποπτῶν χρὴ δακτύλοις τὴν διαφ' ἣν σφυγμὸν ἀνωμαλίαν μυουρίζουσαν. ἐξ ὧν τῶν εἰρημένων σύνηλον ὡς ἄμφω μὲν τὰ γένη τῶν μυούρων σφυγμῶν ἀδηλότατα ἐν ἐκείνοις διωάμεως. ἀλλὰ τὸ μὲν κατὰ μίαν διασολλὼ σωζόμενον τῆς λεπτότητα τοῦ κάμνοντος σώματος, τὸ δ' ἐν ἀθροίσματι διώσαιτ' ἂν ποτε ἡ χαλεπὴ ἰσχνότητος γρηγορῶς. δ' ἐσθ' ὅτε δὲ ☾ ὡς ἄλλος ἐξ ὑρίσκοι τὸ ποσὸν τῆ βλάβης ἐν ἑκατέρῳ τῷ γένει. πολλοὶ μὲν τῆ μυουρίζοντων σφυγμῶν ἱκανὰ ☾ τοῦτα. γεγράφασι δέ τινες ὡς ἀνεσταλμένον εὑρίσκοντες ποτ' ἔνιος σφυγμὸν ἔτι εἰρημένοις. ὑπὸ γοῦν τῆ κατὰ τὸν καιρὸν ἀρτηρίας, ἧς δὴ καὶ σωηθέστατον ἄπτεσθαι, τεφαγκύλαι φασὶν ἔνιοι τοῖς

δύο τόνου ἐνρώστορος

δύο τόνου

εὐρύτερον τὸν ἐν τῷ κάτῳ περάτι σφυγμόν. μύουρον μὲν ὄντα δηλονότι καὶ οὔσαν, ἀλλὰ τὸ λεπτότερον αὐτοῦ μέρος, οὐ κάτω τετραμμένον ὡς ὑπὸ τοῦ διακτύλους, ἀλλ' ἄνωτε καὶ πρὸς τὰ κατ' ἀγκῶνα χωρία ἔχοντα. ἐγὼ δ' ἡ γοῦμαι οὐδὲ ἀνθρώπους, ἐφ' ὧν εὑρηκέναι φασὶ οὐδὲ τοιούτους σφυγμοὺς, οὐ προσκαιρόν τινα τῆς αἰτίας, ἀλλ' ὑπὸ φυσικῆς διαπλάσεως τῶν κατὰ τὸν καρπὸν ἐσχηκέναι μορίων. σπανίως μὲν γὰρ εὑρίσκεται δ' οὖν ποτὲ τοιαύτη διάπλασις, ὡς τὸ μὲν πρὸς τῷ καρπῷ μέρος τῆς ἀρτηρίας ὑπὸ αὐτῷ τῷ δέρματι τετάχθαι, τὸ δ' ἄνω παῦ αὐτῆς τῷ μ, ἀνωτέρω κεκαλύφθαι πλέονι σαρκὶ, τῷ δὲ κατωτέρω τὲ καὶ κατ' αὐτὸν τὸ καρπὸν, ἀθρόον εἰς τὸ βάθος ἐνδύεσθαι. τοῖς τοιούτοις οὖν ἀνθρώποις οὐ νοσοῦσι μόνον, ἀλλὰ καὶ ὑγιαίνουσιν, ὁ σφυγμὸς φαίνετο μύουρος, ἄνω μὲν ὡς πρὸς τὸν πῆχυν ἔχων τὸ στενότερον, ἐν δὲ τοῖς κάτω τε καὶ πρὸς τὸν καρπὸν ὡς εὐρύτερον. εὔδηλοι δὲ εἰσὶν οἱ γράψαντες ὑπὲρ τῶν τοιούτων σφυγμῶν ὡς νοσωδῶν, οὐ προσεχηκότες τῷ πράγματι τὴν διάνοιαν ἀκριβῶς, ἔκτε τῶν ἄλλων ὧν γράφουσι, κἀκ τοῦ μὴ δ' ὅτι σημαίνουσι προσγράψαι τῷ λόγῳ. πρόδηλον γὰρ ὡς οὐδὲν εὗρον ἐξαίρετον ὑπὸ αὐτῶν σημαινόμενον ὑπὸ φυσικῆς διαπλάσεως τοιούτων γινομένων, οὐ νοσώδει διαθέσει. διὸ καὶ πολλάκις εἴρηται μοι πρὸς τὰς διαγνώσεις τῶν σφυγμῶν, οὐδὲν οὕτως εἶναι χρήσιμον ὡς τὸ γινώσκειν ὁποῖος τίς ἐστιν ἑκάστῳ φύσει σφυγμός. καὶ γὰρ οὖν καὶ ἄλλαι τινὲς ἀρτηρίαι ταῖς εἰρημέναις ἔμπαλιν ἔχουσιν, ὡς ἐν μὲν τοῖς ἄνω μέρεσιν ὑπὸ τῷ δέρματι μόνῳ τετάχθαι γυμνῷ, κατωτέρω δ' ἐρχόμεναι, πρὸς τὸν καρπὸν, εἰς τὸ βάθος καταδύεσθαι. καὶ διὰ οὖσαν καὶ τούτων ὁ σφυγμὸς φαίνεται μύουρος. ἑτέρων δέ γε φύσει περινενευκώς τε καὶ ὑπενενευκὼς, ἑκατέρωσε πλέον, ἢ κατὰ τὴν κοινὴν φύσιν. οὐ νοσήματος ἢ τινὸς ὅλως αἰτίας παρὰ φύσιν, ἀλλὰ φυσικῆς διαπλάσεως ἐργασαμένης αὐτὸν. ἅπερ εἰ μὴ γινώσκομεν, ὁπότ' εἴη φήσει, μέγιστα σφαλησόμεθα. γίγνεται μὲν γὰρ ὡς εἴρηται μύουρος ὁ σφυγμὸς ἐν τισι παρὰ φύσιν αἰτίοις, εὑρίσκεται μέν τοι τισι καὶ κατὰ τὴν τῆς διαπλάσεως ἰδιότητα, καθάπερ καὶ ὁ ὑπενενευκώς τε καὶ περὶ νενευκὼς ὀνομαζόμενός ἐστιν. ὅγε μὲν οὖν οὕτω τῆς ἀρτηρίας κατασκευασθείσης, ὡς τὸ μέσον αὐτῆς μόνον ὑπὸ τῷ δέρματι τετάχθαι ψιλῷ, τὰ δ' ἑκατέρωθεν ἀθρώτερον ἐγκαταβαίνειν τῷ βάθει. γίνετο δὲ καὶ διαῤῥωστίαν δυνάμεως ἀδυνατούσης ἐπαίρειν τὰ βαρύνοντα, καὶ ὅταν γε τὸ τοιοῦτον πάθος ἰσχυρότερον αὐτῇ γένητο καμπήν τινα φαίνεται κατὰ τὸ ὕψος ἔχειν ὁ σφυγμὸς, οὐ κύκλου περιφέρειαν, ἥν τινα καμπὴν οὐ κακῶς ὁ Ἀρχιγένης ὀνομάζει γωνίωσιν. οὐκέτι γε ὡς κύκλου περιφέρεια τὸ ὕψος τῆς ἀρτηρίας, ἀλλ' ὡς τριγώνου κορυφὴ κινεῖ τὴν ἁφήν. ἔτι δὲ μᾶλλον αὐτῇ γίγνετο οὖσαν, φριττούσῃ τε καὶ πηγνυμένῃ διὰ ψύξιν, ἢ ὁπωσοῦν ἄλλως σκληρυνθείσῃ καὶ διὰ τοῦτ' εὑρεῖν αὐτὸν ἔστι πλειστάκις ἐν ταῖς μετὰ ψύξεως ἐμβαλλούσαις ἰσχυραῖς ὑπὸ σημασίαις. οὐ γὰρ δὴ ἐν ἁπάσαις γε, ἢ μόναις ὡς ἐνίοι νομίζουσι. ἂν γὰρ ἥ τε σκληρότης τῶν ἀρτηριῶν ἔχει τὰ δυσκαμπῆ, ἥ τε δύναμις ἀσθενὴς οὖσα βαρύνηται καθ' ἑκάτερα, τὴν μὲν οἷον κύκλου περιφέρειαν ἀπόλλυσιν, ὁμοιοῦται δὲ τριγώνου κορυφῇ, μὴ δυναμένης τῆς ἀρτηρίας διὰ σκληρότητα κατὰ βραχὺ κάμπτεσθαί τε καὶ πρὸς τὸ βάθος ὑπενεύειν ἑκατέρωθεν, ἀλλὰ κλομένης μᾶλλον, ἢ καμπτομένης διὰ τὴν σκληρότητα. ταῦτ' οὖν αὐτῇ τὰ παθήματα, πολλάκις μὲν ἐν ταῖς ψυχούσαις ἱκανῶς ὑπὸ σημασίαις γίνεται. συμπίπτει μὴν ἐνίοτε καὶ χωρὶς εἰσβολῆς παροξυσμῶν, ὥσπερ αὖ πάλιν ἐν ταῖς ἀπεριψύκτοις ὑπὸ σημασίαις, οὐδ' ὅλως γίνεται τοιοῦτος ὁ σφυγμὸς, ἄμεινον δ' ἴσως ἐστὶ μηδὲ χρονίζειν ἔτι κατὰ τὸν τόπον, ἐν τοῖς μετὰ ταῦτα μέλλοντας ὑπὸ πλέον ὑπὲρ αὐτῶν διεξέρχεσθαι. ἔστι δὲ ἐκ αὐτοῦ τοῖς εἰρημένοις γένους, καὶ ὁ τρομώδης σφυγμὸς, οὐ πάνυ τι φαινόμενος ἐναργῶς. ἐπειδὴ δὲ καθάπερ ὑπὸ δέδεικτο διὰ τοῦ δευτέρου τῶν ἐν τοῖς συμπτώμασιν αἰτίων, ἀσθενείᾳ δυνάμεως ἕπεται τρόμος, ἀναγκαῖον οὖν ἔστι διὰ οὖσαν καὶ τὸν τρομώδη σφυγμὸν ἀμυδρόν τε ἅμα καὶ μικρὸν εἶναι. ἐν δὲ τῷ τοιούτῳ λανθάνουσιν αἱ τρομώδεις κινήσεις, ἀξιόλογον διαστολῆς εἰς τὸ γνωσθῆναι δεόμεναι. φαντάσεται δὲ ἐνίοτε τοῖς ἀγυμνάστοις ὁ τρομώδης σφυγμὸς, ὡς κλονώδης. καὶ διὰ τοῦτ' οἴοντο πολλάκις ἑωρακέναι τοιοῦτον. ἀλλ' οὐδεῖ μακρότερον ὑπὲρ αὐτῶν διεξέρχεσθαι κατὰ τὸν ἐνεστῶτα λόγον. εἴρηται γὰρ ἐν τῷ δευτέρῳ τῶν ἐν τοῖς συμπτώμασιν αἰτίων εἰς ὅσον ἀλλήλων διαφέρουσι τρόμος καὶ κλόνος, ἐξ ὧν ὁρμώμενος ἄντις ὁποῖος γέτις ὁ κλονώδης ἐστὶ σφυγμὸς, ἀκριβῶς εἴσετο. καὶ ὡς ὀλιγάκις ὁ τρομώδης ὁρᾶτο κατ' ἐκείνους μόνους οὐδὲ καιρὸς, ἐν οἷς οὔθ' ἡ δύναμις ἐσχάτως ἀσθενὴς ἐστὶν, ὅτε χιτὼν τῆς ἀρτηρίας μαλακὸς, ἥτε τοῦ σώματος ἕξις ἰσχνή. συμβήσετο γὰρ οὕτως, μήτε πάνυ μικροὺς εἶναι οὐδὲ σφυγμοὺς, ἀλλ' ἐγγύς τι τῶν κατὰ φύσιν, μήτε ἐσχάτως ἀμυδροὺς, ἀλλ' ὥστε φέρειν ἀλύπως ὑπὸ βολὴν διακτύλων ὧν ἐξ ἀνάγκης εἰς διάγνωσιν δεῖται. καὶ εἴποτε ἄρα φαινείη τρομώδης σφυγμὸς, ἐνδείξεται, τήν τε δύναμιν ἀσθενῆ, καὶ τὸν χιτῶνα τῆς ἀρτηρίας μαλακὸν, καὶ τῆς τοῦ σώματος ἕξιν ἰσχνὴν, περὶ μὲν οὖν ἀνωμαλίας τε καὶ τῶν ἐργαζομένων αὐτὴν αἰτίων ἱκανὰ καὶ ταῦτα. καὶ γὰρ εἴτι παραλελειπται ῥᾶστον εὑρίσκεσθαι τῷ ταῦτά τε τὰ νῦν εἰρημένα μὴ κατὰ τὸ παρέργον ἐκμαθόντι, καὶ ὅσα κατὰ τὸ δεύτερον εἴρηται τῶν ἐν τοῖς σφυγμοῖς αἰτίων. ὑπολοιπὸν δ' ἐστὶ περὶ τάξεως καὶ ἀταξίας διελθεῖν. δοκεῖ μὲν δὴ πᾶσα τάξις ἀταξίας ὁμογενοῦς ἀμείνων εἶναι. πρόσκειται δ' ὁμογενῶς τῷ λόγῳ διὰ τὸ δύνασθαί ποτε τὴν ἐξ ἑτέρου γένους ἀταξίαν αἱρετωτέραν ὑπάρχειν ἑτερογενοῦς τάξεως. οἷον εἰ οὕτως ἔτυχεν ὁ κατὰ μέγεθος, ἢ τάχος, ἄτακτος, ἧττον ἐστὶ χαλεπὸς, τοῦ διαλείποντος ἐν τάξει τινί. οὕτω δὲ καὶ ὁ μεμηκυσμένος ἀραιὸς, εἰ καὶ φυλάττοι τάξιν τινὰ, χείρων ἐστὶ τοῦ κατὰ σφοδρότητα καὶ μέγεθος καὶ τάχος ἀνωμάλου. ἀλλ' ἥ γε ὁμογενὴς τάξις ἐπιεικεστέρα τῆς ἀταξίας εἶναι δοκεῖ, διὰ τὸ, τῆς φύσεως ἡμῶν εἴπερ τι ἄλλο καὶ τὴν τάξιν οἰκείαν ὑπάρχειν. οὐ μὴν ἁπλῶς γε οὕτως ῥητέος ὁ λόγος, ἀλλὰ μετὰ τοιοῦδε διορισμοῦ. ἡ μὲν τάξις ἐστηριγμένον πῶς εἶναι δοκεῖ δηλοῦν τὸ ἄιτιον. ἡ δ' ἀταξία μεταῤῥέον τε καὶ μὴ μένον ἐφ' ἑνὸς, ἢ μεγέθους, ἢ εἴδους, ἢ χωρίου. τὸ δὲ τοιοῦτον ἄιτιον, οὐκ ὀλεθριώτερον, ἀλλὰ σφαλερώτερον εἶναι χρὴ νομίζειν. ἐνδέχεται γὰρ αὐτὸ μεταῤῥέον, ἔστιν ὅτε μὲν εἰς ἀκυρώτερον, ἔστιν ὅτε δ' εἰς κυριώτερον ἀφικέσθαι χωρίον, ὥστε ἤτοι θάνατον ἐξαπιναῖον, ἢ σωτηρίαν ἐνεγκεῖν. τὸ μέν τοι τῆς τάξεως, οὐ ἀδόκητον, ἀλλ' ὡρισμένην ἔχει τῆς ἔκβασιν. ἡ μὲν γὰρ ὑπὸ χαλεπῆς ἀνωμαλίας τάξις, ὥσπερ εἰ οὕτως ἔτυχε τῆς διαλειπτικῆς, ὀλέθριος βεβαίως ἐστίν.

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 144 sur 494

ἡ δ' ὠδὶ μετρίας ὥσπερ ὠδὶ ϖ κατὰ μέγεθος καὶ μικρότητα βεβαίως ὠδὶ εἰκής. ἡ δ' ἀταξία καὶ τῷ ἐπὶ τὴ καλεπῷ ἐργάσασθαι δύναμιν, μεταῤῥυέσης εἰς κυειώτερον χωρίον τ τῷ ἀνωμαλίαν ἐργαζομένης αἰτίας καὶ μὴν τοι καὶ τῷ καλεπῷ ὧδὶ εἰκῆ, μετελθόσης καὶ νῦν ϖ αἰτίας ἐπ τῶν λυειωτέρων εἰς ἀλυρώτερα. οὐδὲν οὖν ἀσφαλὲς, οὐδὲν βέβαιον ὠδὶ ϖ ἀταξίας ὄϊν, ὅτε τοιοῦτον οἷον ὧδὶ ϖ τάξεως, ὅτε ἀγαθὸν, ὅτε κακὸν. οὐ μὴν τοι μετὰ σφοδρότητος σφυγμὸν γίγνεται τὶς ἀταξία, εἰ τ οὖν ὁμαλὸν, εἴτε καὶ ἀνωμάλου ϖ σφοδρότητος ὄσης, παρόντων ϖ τῶν ϖ τάχεως σημείων, ἐλπίζειν χρὴ κεῖσιν ἔσεσθά τινα ϖ μᾶλλον εἰ καὶ τὰ ἄλλα σημεῖα κείσεως γένοιτο. ὅτε τὴ τοῦτο διαφόρησιν ἀι ἀταξίαι τῶν τάξεων, καθ' ὅλον ὠδὶ τοῖς ἄλλοις ἅπασι τοῖς αὐτοῖς ἐπιμότερον ὠδὶ κεῖσιν ἡ φύσις ὁδοποιᾶ τὴ τὰς ἀρτηρίας.

ΓΑΛΗΝΟΥ ΠΕΡΙ ΠΡΟΓΝΩΣΕΩΣ
ΣΦΥΓΜΩΝ. ΒΙΒΛΙΟΝ γ.

ΠΟΤΙΣ μὲν ἑκάστου σφυγμοῦ δύναμις ὄϊν ἔμπροσθεν εἴρηται. πρὸς δὲ τῶν οἰκείων τῆς πάθεσιν, ὧν τοῦ λεχθήσεται. πάθος μὲν δὴ ὀνομάζω νῦν ἅπαν τὸ παρὰ φύσιν. οἰκείους δ' ἑκάστω λέγω σφυγμοὺς, οἵοι τε διαπαντὸς ὑπάρχουσιν αὐτῷ, καὶ οἵοι πλειστάκις. ὧν δὲ τῶν παρὰ φύσιν ἁπάντων ὡς ἐν ἑτέροις ὠδὶ δέδεικται, τὰ μὲν εἰσὶ διαθέσεις τινὲς ὑφ' ὧν πρώτως ἐνόχλησις βλάπτεται, τὰ δὲ τούτων αἰτία, τὰ δὲ συμπτώματα. περὶ πρώτων τῶν διαθέσεων ῥητέον. ἐπεὶ δὲ καὶ τούτων ἐδείχθησαν, αἱ μὲν τινὸς ἴδιαι τῶν ὁμοιομερῶν σωμάτων. αἱ δὲ τῶν ὀργανικῶν. ἀρ' τῶν ἐν τοῖς ὁμοιομερέσιν ὑπαρχόντων ἀρκτέον. εἰσὶ δὲ ὀκτὼ τ ἀριθμὸν, ἅπασαι μὲν ἡ δυσκρασίαι γινόμεναι, διαφέρουσαι δὲ ἀπ' τὰς μὲν ἁπλᾶς εἶν, τὰς ἐν συνθέτους. ἁπλαῖ μὲν δὴ εἰσὶ δυσκρασίαι, θερμότης τε καὶ ξηρότης, ὑγρότης ϖ ψυχρότης. συνθετοὶ δ', ψυχρότης ἅμα ξηρότητι. καὶ θερμότης ἅμα ξηρότητι, καὶ ψυχρότης ἅμα ὑγρότητι, καὶ θερμότης ἅμα ὑγρότητι. δ' ἐλείπεται γὰρ ἓν ἡμῖν καὶ πρὸς ἁπλᾶς δυσκρασίας, ὧν τοῖς πρὸς τῶν κράσεων ὑπομνήμασι. καὶ δύναιτ' ἂν πῶς μὴ γένοιτ' τ ὑγιαίνοντα θερμὸν ϖ ὑγρὸν εἶν φαμὲν, ὅπως δ' τὸ νόσημα τὰ δὲ ἀμεῖβαν ὑγρότητος τε καὶ θερμότητος ἐνέργειάν τινα βλάπτον. ἔτι δὲ πρὸς τούτοις ἀναμνηστέον ὄϊν, ὡς ὅτ ἂν ποτε σφυγμὸς ἀλλοιωθεὶς δι' δυσκρασίαν χωρὶς τοῦ τὰς ἀρτηρίας τι παθεῖν, ἢ τ καρδίαν. καὶ ὡς ἐνδέχεται ποτὲ τὰς μὲν ἀρτηρίας τι πεπονθέναι. τὴν καρδίαν δὲ ὑπάρχειν ἀπαθῆ. μὴν τοι καρδίας παρόντος, οὐκ ἐνδέχεται τὰς ἀρτηρίας ἀπαθεῖς διαμένειν, ἀλλ' ἀναγκαῖον ἀλλοιοῦσθαι τι δυσκρασίας αὐτὰς ἐλαττον, ἢ μεῖζον. ἡ μὲν δὴ ψυχρότητά τε καὶ θερμότητα δυσκρασία καρδίας ἑτοίμως εἰς ἀπάσας διαδίδοται τὰς ἀρτηρίας. ἡ καθ' ὑγρότητά τε καὶ ξηρότητα χαλεπώτερον. ἀρκτέον δὴ ἀρ' τῆς θερμότητα, καὶ δοκιμαστέον ἐν αὐτῇ πρῶτον, ὡς ἐνδέχεται καθ' ὃν ἂν γίνεται καιρὸν, ἢ τοι τῇ φύσιν ἔχειν τὰς ἀρτηρίας, ἢ πεπονθέναι τι καὶ αὐτὰς, καὶ ἢ τοι πάσας, ἢ τινὰς. αἱ μὲν δὴ τῇ φύσιν ἔχουσαι τῶν ἐν τῇ καρδίᾳ δυσκρασίαν, ὁμοίως διαδέξονται. τῶν ἡ παρὰ φύσιν διαπεμπόμενον ἡ διάθεσις ἔσται μίκτη. τὸ μὲν φυλάττουσι τῆς ἰδίας κατασάσεως. τὸ δ' ἑτέρου πρὸς καρδίας λαμβάνουσα. πρῶτον δὲν ἐνοικειώσωμαι ἀπαθεῖς εἶν, τό γε καταρχὰς αἱ ἀρτηρίαι θερμοτέρας γιγνομένης τῆς καρδίας. εἰθ' ἑξῆς σκοπήσωμεθα τίνων ἀφ' ἀνάγκης ὑπάρχουσι σφυγμοὶ τῇ τοιαύτῃ διαθέσει, καί τίνων ὡς τὸ πολὺ. πάλιν δὲ ἀναμνησθέντες ὧν γέ τε ἔμπροσθεν τότε λόγῳ διειλόμεθα, καὶ τῇ πρὸς τῶν ἐν σφυγμοῖς αἰτίων πραγματείᾳ. οὓς οἰκείους θερμότητος πλεονεκτούσης σφυγμοὺς ἐπελθωμεν, ἵν' ἀφ' ὧν τῶν σκεψόμεθα, τίνες μὲν ἀχώρισοι τῆς τοιᾶσδε διαθέσεως εἰσὶ, τίνων δ' ὡς τὸ πολὺ συμπίπτουσι. εἰσὶ δὲν οἰκεῖοι σφυγμοὶ πλήθει θερμότητος ὅτε μέγας, καὶ ὁ τάχυς, καὶ ὁ πυκνὸς, ἀλλ' ὁ μέγας μὲν ἀ θερμότητος μόνης ὑπερτέρησις, ἀλλὰ καὶ ὀργάνων δ' ἐστὶ μᾶλλον καὶ δυνάμεως δύρώστ. ὡς τ' ἂν ἀχώρισος εἴη ἡ τῆς θερμότητος δυσκρασίας. ὅτως δὲ καὶ ὁ τάχυς ἐῤῥωμένης δείκται δυνάμεως, καὶ ὀργάνων ἑτοίμως διασελλομένων, ὥστ' δ' ὅτος ἀχώρισος. ὁ δ' γε πυκνὸς εἰ μὴ αὐτάρκως ὑπὸ τοῦ μεγέθος τε καὶ τάχος ἡ χρεία πληρωθείη, τῶν ἀρχῶν δ' ἂν συτείη. δ' ἐλείπεται γὰρ καὶ ὅτ. μὴ πληρουμένης ἡ γίγνοιτ' ἄν, ὥστ' δ' ὅτος ἀχώρισος, ὁ μὲν δ' ἐκ τ οἰκείων εἴη ἂν τις ἀχώρισος. ἐκ ἡ τῶν οἰκείων μὲν, ἐκ ἀχωρίσων δὲ κρατήσει, ποτὲ μὲν ὁ μείζων, ποτὲ δὲ ὁ θάττων, ποτὲ ἡ ὁ πυκνότερος. εἰ μὲν γὰρ ἡ θερμότης αὐξηθείη μόνη, τῆ φύσιν δ' ἔχοιεν ἅπτε δυνάμεις καὶ τὰ ὄργανα, βραχείας μὲν τ' ἐκτροπῆς γιγνομένης, εἰς μέγεθος μόνον ὠδὶ σώσουσι οἱ σφυγμοί. πλέονος ἡ, καὶ εἰς τάχος. ἀξιολόγου ἡ, ϖ εἰς πυκνότητα. πρόσεχειν δ' χρὴ τούτῳ δεῖ τ νῦν ἀκριβῶς δ' μᾶλλον τε τῆ ἧπερ χρὴ ἑκάστῳ γίγνει σφυγμῶν. εἰ μὴ γε εἰς τὸ μέγεθος ἀξιαμάρτητοι πλέον, ἢπερ τὸ τάχος καὶ τὴν πυκνότητα. μὴ πάνυ πολλῶν ἡγῆ τ χρὴ ἐν τῇ καρδίᾳ θερμότητα. εἰσὶ εἰς τὰ τρία τῆς ἁπλῆσίως, διὰ μὴ πω καὶ μεγάλως ἀξιαμαχήσονται. διὰ δὲ καὶ πολλῶν χρὴ δείξον τὴν θερμότητα. εἰσὶ ἐπιπλέον αὐξηθεὶς τὸ τάχος τοῦ μεγέθος, ἔτι δὴ καὶ μᾶλλον. εἰ δὲ καὶ, ἡ πυκνότης, ἔτι μᾶλλον. εἰσὶ ἅμα μέγιστός τε καὶ τάχιστος ὁ αὐτὸς εἴη σφυγμὸς καὶ πυκνότατος, εἰς ἄκρον αὐξηθὲν διαλῶσαι τὴν θερμότητα. εἰ δὲ τάχιστος μὲν εἴη καὶ πυκνότατος, μὴν τοι καὶ μέγιστος, ἄλλως μὲν ἐκ ἂν δύναιτο συμβῆναι ὅτε, χωρὶς τοῦ τὴν δύναμιν ἐῤῥωσθῆναι, ἢ τὴν ἀρτηρίαν ἠρθῆναι σκληροτέραν. † διόρισον δὲ τοῖς ἀχωρίσοις ἑκάτερον σφυγμοῖς, ἤγε μὲν χρὴ δείξις λαβεῖν ἐν τῇ καρδίᾳ θερμότητος ἡ αὐτὴ. τὴ μὲν ϖ ὅταν ἡ πυκνότης ὠδὶ πλείστον πρόκῃ, μὴ σωθῶσιν δ' εἰς ἴσον αὐτῇ τὸ τάχος ϖ τὸ μέγεθος, ἀνάγκη καὶ τότε θερμότητα μὲν εἶναι, πολλὴν, ἢ τοι δ' ἐῤῥωσίαν δυνάμεως, ἢ ὀργάνων σκληρότητα. σὺν ἐῤῥωσίᾳ μὲν οὖν ἀμυδρὸς ὁ σφυγμὸς ἔσται. σὺν σκληρότητι δὲ, σκληρὸς ἅμα καὶ κλονώδης. εἰ δὲ καὶ χωρὶς κλόνου σκληρὸς εἴη πυκνὸς ὢν ἐξάπτως, ἀδυνῆ τὴν δύναμιν ἅμα δεῖ πλήθει ἡ θερμότητος ὑπολείπεται. πάντως οὖν ὁ τοιοῦτος ἔσαι καὶ ἀμυδρὸς καὶ κινδυνῶν ἐπά

† al. διόρισον

δωμον ἐπάξει συγκοπῆς. ἀναμνησθῆναι δὲ χρὴ καὶ τῶνδε τινα τρόπον ἐγχωρεῖ θερμότητα μὲν ὑπάρχειν ἐν τῇ καρδίᾳ παμπόλλην, ἐρρῶσθαι δ' ἢ δύναμιν. εἰ γὰρ ἡ ῥώμη ταῖς δυσκρασίαις, ἢ δ' ἀῤῥωστία ταῖς εὐκρασίαις ἕπεται, δυσκρασία καταλήψεται καρδίαν, ἅμα τῇ πλεοναζούσῃ θερμότητι. ὥστε δεῖ ἀνάγκης ἢ δύναμις ἀῤῥωστήσαι. πῶς δ' ὅταν ὁ σφυγμὸς ἅμα μέγιστός τε ᾖ καὶ τάχιστος καὶ πυκνὸς καὶ σφοδρός, δ μόνον θερμότητα παμπόλλην ὑπάρχειν ἐν τῇ καρδίᾳ φαμέν, ἀλλὰ καὶ δυνάμεως εὐρωστίαν. ὅτι δύνεται πολλάκις ἐν ἑτέροις ἡμῖν καὶ ταῖς τῶν πυρετῶν διαγνώσεσι τὸ θερμαίνεσθαι τοῦ πεθερμάνθαι διαφέρειν. ὅταν μὲν γὰρ θερμαίνηται τὸ σῶμα ἡ καρδίας ὑπὸ τῆς παρεχομένης ἐν ταῖς κοιλίαις αὐτῆς οὐσίας, ἐγχωρεῖ τὴν δύναμιν ἐῤῥῶσθαι, καὶ δι' αὐτὸ γε τοῦτο πλεῖστον μὲν καὶ τάχιστον καὶ πυκνότατον εἰσπνεῖσθαι τὸν ἀέρα. μέγιστον δὲ καὶ τάχιστον καὶ πυκνότατον σφύζεσθαι, ἀκμαζομένης ἔτι τῆς καρδίας πρὸς τὴν θερμαίνουσαν οὐσίαν, καὶ ψύχεσθαι ἑτέραν ἔξωθεν ὑπὸ τοῦ περιεχομένου ἀπὸ τῆς θερμότητος. ὅταν δέ ποτε νικηθεῖσα τύχῃ καὶ συνεκθερμανθεῖσα τῇ ἐν τῇ κοιλίᾳ τῇ οὐσίᾳ τὸ θερμαῖνον μὴ πλείονα καὶ ἐκείνῃ μόνον θερμαίνηται. τῇ δυσκρασίᾳ δὲ αὐτῆς ἕπεται δυνάμεως ἀσθένεια. καὶ ἢν ὑπερπλέον θερμανθῇ, καὶ δι' ὅλης αὐτῆς τὸ πυρετῶδες διέξεισι θερμόν, τὸν καλούμενον ἐκπυον ὑπὸ φθορᾶς πυρετοῦ. γίνεται δ' ἔμπαλιν ἢ ὡς νῦν εἴρηται συμβαίνει. ψυχροτέρας μὲν τῆς φύσιν ἐν ταῖς κοιλίαις τῆς καρδίας οὐσίας παρεχομένης, τὸ σῶμα δὲ αὐτῆς ὑπερπλέον τε θερμασμένον. καὶ γίνεται ὅτε, τοῖς ἠθροικόσι μὲν ὠμοῖς καὶ ψυχροῖς καὶ φλεγματώδεσι χυμοῖς. ἤτοι ὁ σφοδρότατα θυμωθεῖσιν, ἢ ἀχρυπνήσασιν ἀμέτρως μετὰ φροντίδος ἰσχυρᾶς, ἢ δι' ἀλλοιώδη τινὰ εἰσπνοὴν, ἀπομένου τοῦ σώματος αὐτοῦ τῆς καρδίας, ἢ τινος ὅλως δηλητηρίου ποιότητος ἰδιότητα, καθ' ὁντινοῦν τρόπον ὑπὸ τῆς καρδίαν ἀφικομένης. ταυτὶ μὲν δὴ ἀνεμνήσθην. πῶς τὸ μὴ δυνάμενον τινὰ πῶς ἐγχωρεῖ θερμότητος ὑπερκρατούσης ἀκμάζειν ἡ καρδίας τὸν τόνον. ἐπανέλθωμεν οὖν αὖθις ἐφ' ἃ λέγοντες ἀπελείπομεν. ἡ γὰρ τοῦ θερμότητος ἢ ἐν τῇ καρδίᾳ πρέπει μὲν ὡς εἴρηται τῷ σφυγμῷ. ἀλλ' ἐπεὶ διῄρηται κατ' εἴδος ὅδε, ἡ μὲν ἑτέρα καὶ σκεπεδόνος χυμῷ ἔγγονος, ἧς ἡ ποιότης ὀξυμελὴς τε ἐστι καὶ καπνώδης. ἡ δὲ ἑτέρα μεθ' ὑγρότητος ἡδείας αὐτῷ μόνῳ τῷ ποσῷ τοῦ ἐν τῇ φύσιν ἀκριβεστάτην. μόνιμος μὴ ὅδε καὶ δ' ὑσλυδὸς, ἡ πρότερον ῥηθεῖσα, ὀλιγοχρόνιος δὲ ἡ ἑτέρα, λατροῖς καὶ γυμνασίοις καὶ τροφῇ θερμαινόσῃ καὶ οἴνῳ πόσει, καὶ τῷ τῆς ψυχῆς παθεῖν ἄδει καὶ θυμῷ σωτικῷ. εἰσὶ δ' ἐκ τούτου τὰ χρόνος τῆς θερμασίας εἰσὶ ζῶντες πυρετοὶ, καθάπερ οἱ ὑπὸ κόπου, ἢ ἐγκαύσεσιν, ἢ ψύξεσιν ἢ ὑπὸ βαθῶσιν, ἢ θυμοῖς τῷ ἀμφισβητουμένῳ ὄντι. καὶ λελεκτὸ μὲν ὧν πλέον ὑπὲρ αὐτῶν, ἐν τῇ πρὸ τῶν πυρετῶν πραγματείᾳ. λελέχθω δὲ καὶ νῦν εἰς τοσοῦτον, ὡς ἡ μὲν ἑτερογενὴς τοῦ ἐν τῇ φύσιν θερμότης ὀλιγοχρόνιον μὲν ἔχει τὴν ἐκτὸς ἐρημίαν, ταχεῖαν δὲ τὴν συσολὴν ὑπὸ πλέον ἢ ἐν τῇ ἀναλογίαν τῆς διασολῆς. ἡ δὲ τοῦ ποσῷ μονῷ διαλάθοι, μείζονά τε ἅμα καὶ θάττονα τὴν διασολὴν ἢ πρὸ τὴν συσολήν. ἡ μὲν γὰρ τοιαύτη θερμότης, μόνης ἐμψύξεως δέεται, ἵν' εὐθέως ἐξαμὴν ἐν τοῦ διασέλεσθαι γινομένη, ἢ καπνώδης ἢ ἐν ταύτης μὲν ὧν πλέον, ἀλλὰ ὑπὸ πλείστου τῆς ἀκχύσεως τοῦ πόρου, ὅπερ ὀργὴν ἵν τῆς συσολῆς. ὥσθ' ἡ μὲν τοιαύτη καὶ τὴν διασολὴν ὠκυτέραν ὑπὸ πλέον ἐργάσεται, καὶ τῇ συσολὴν ὑπὸ πλείστου. ἡ δ' ὁ τοιαύτη τὴν συσολὴν μὲν ὅδε ὅλως ἀλλοιώσει, τὴν διασολὴν δ' εἰς τοσοῦτον, εἰς ὅσον ἂν ἐκεῖ τὰ μέτρα τῆς ἐν τῇ φύσιν δυκρασίας. ἀλλὰ πόδε μὴ τοῦτων ὑπὸ πλέον ἐξῆς ἐρεῖν, ἐν οἷς πόδε τῶν πυρετῶν λογισμοῖς. ἐν ᾗ τοῦ πέρυσι τὸ πόδε τῶν ἀρτηριῶν λόγου δι' ἐλθωμεν. ὅταν ἐναντίως ἔχουσι τῇ καρδίᾳ, λέγω ᾗ ὅταν ἐκείνη μὲν ἡ θερμοτέρα τοῦ ἐν τῇ φύσιν. αἱ δὲ ἀρτηρίαι ψυχρότεραι, ἢ τοι χυμῷ τινῶν ψυχρῷ ἐν αὐταῖς πολιεχομένῳ, δι' ἑπτὼ διασυπομένῳ, ἢ καὶ τινος ἑτέρας ψύξεως ὑπερκρατούσης. ἀναγκαῖον ᾗ ταύτας τὴν οἰκείαν ἔχειν δι' ἀθεσίαν. ὑπερκρατοῦσι δ' ἔτι πρὸ τῆς καρδίας τὸ θερμαίνειν. ἀλλὰ ἐπεὶ τῇ κινδυνῶν αὐτὰς δυνάμιν δεῖ ἐκείνης ἐπιῤῥυῆναι ἔχουσιν. τόνος εἷς ὅδε ὁ διαστέλλων τε συστέλλων ἅμα τῇ καρδίᾳ τὰς ἀρτηρίας. ἀναγκαῖον ἔσιν τὸ μὲν τι ταυτὸν ὑπάρχειν, τῇ τε τῆς καρδίας κινήσει, καὶ τῇ τῶν ἐν τῇ μόρος ἀρτηριῶν ἅπασῶν, τὸ δέ τι διαλλάττον. αἱ μὲν δὴ πρῶται τῶν κινήσεων ἀρχαὶ, ἐν τῇ αὐτὸν ἔχοντι χρόνον. ὅταν γε δ' ἔχωνται τὴν παρ' αὐτῆς δυνάμιν ἀμείψωσι. ὅτε δὲ τὸ μέγεθος, ὅτε τὸ τάχος, ὅτε ἡ σφοδρότης ὁμοίως ἀμφοτέρας ὑπάρξει ἀλλ' ἡ καρδία τὴν μὲν ἀεὶ μείζονα καὶ θάττονα καὶ σφοδροτέραν ἕξει τὸν σφυγμὸν ἅπασῶν τῶν ἐν τῇ μέρος ἀρτηριῶν. ἡ μὲν γὰρ ἀρχὴ τῆς κινήσεως αὐτῆς ἐκ τῆς καρδίας ἔσιν. ὁ δὲ τρόπος, ἐκάστη τῆς οἰκείας κινήσεως, ὡς ἂν καὶ τύχῃ τῇ καρδία σωθεῖσα σωθεῖσα γὰρ ἡ μὲν ὡσαύτως ἔχουσα τῇ κράσει, καθ' ὃν ἂν ἡ καρδία τρόπον ᾖ ῥώμη, δῆλον ὅτι, εἰς ὅσον ἂν καὶ τύχῃ δεξαμένη τὴν ἐξ αὐτῆς ἀλλοίωσιν. ᾗδ' ἔχει τοι γὰρ δὴ ἔνιοτε τῆς ψυχρᾶν ἀρτηρίαν ὑπὸ τῆς καρδίας θερμαινομένην, ὅτε μικρὸν ἐργάζεται τὸ σφυγμὸν οἷος περ ὁ τῆς ψυχρᾶς ἐστι, ὅτε μέγαν, οἷος περ ὁ τῆς θερμῆς, ἀλλὰ τὸν ἀμφοῖν μέσον, ὅπερ δὴ καὶ σύμμετρος καὶ ἐν τῇ φύσιν ὄδιν. ὅταν ᾖ τῷ τάχει σύμμετρον ἐν ταῖς τοιαύταις διαθέσεσιν ὁ σφυγμὸς ἔσαι. τῇ σφοδρότητι μέτριος, ἥπερ γὰρ δὲ διαγνῶσι τὸ λεγόμενον, εἰ ἐν τῇ τὸν αὐτὸν χρόνον ἄπροιο, τῇ μὲν ἑτέρα χεῖρι τῆς καρδίας, τῇ ᾗ ἑτέρα τῶν ἀρτηριῶν τινος. ἀεὶ γὰρ ἀρχὰς τῆς κινήσεως ἅμα δι φανεῖται γίνεσθαι. διαλλάξουσι ᾗ μεγέθει καὶ τάχει, καὶ σφοδρότητι τοιαῦτα. ἔνιοτε δὲ συμβαίνει καὶ τὸ μὴ διέχειν καθ' ἕνα χρόνον ἅπασας τὰς ἀρτηρίας τῆς ἐν τῇ καρδίας ὑπερῤῥέουσ' δύναμιν τῆς ἀπλάγχνου, ἀλλὰ τὰς μὲν ἐγγυτέρω τῆς ἀπλάγχνου πρωτέρας. ὑστέρας ᾗ τὰς πορῤῥωτέρω. γίνεται δ' μάλιστα τὸ διάστημα ἐπειδὰν ἐς ἕνα χρόνον συνέλθωσι τὰς τε ἀρτηρίας ἐν ψυχροτέρας, ἅπνοόν τε τῆς καρδίαν. ἐὰν δὲ καὶ αὐτῶν τῶν ἀρτηριῶν τὰ πορῤῥωτέρω τῆς ἀρχῆς μόριον μᾶλλον ἢ ψυχρὰ. καθάπερ ἐν ὑπὸ σημασίας τελοῦσι τῆς λιποψυχίας συμβαίνει πυρετοῖς. ὃ μόνον ὑπάρξει πρωϊαίτερον, ἀλλὰ τῆς λιποψυχίας αὐτῆς θάττονά τε καὶ μείζονα ποιήσει, τὰς τῆς καρδίας ἐγγυτέρω. τῆς μὴ δι' ὁ τόνος ἐν ταῖς τοιαύτας πολιτάσεσιν ἀδυνάτως μὲν ἐν ἁπάσαις φαίνεται, μᾶλλον δ' ἐν ταῖς πορῤῥωτέραις, ὥστ' ἐναργῶς ἔνι τὸ σφυγμὸν ἐν αὐταῖς ἀμυδρότερον τοῦ ἐν τῇ φύσιν τῶν ὑπερκειμένων. συμβαίνει δέ ποτε καὶ ἐν τῇ καρδίαν ἡ τοιαύτη τῶν κράσεων ὑπογνωσιν. ἔνιοτε μὲν γὰρ αὐτὸ τὸ σῶμα τοῦ ἀπλάγχνου ψυχροτέρου ἔσι τοῦ ἐν τῇ φύσιν. ἡ πολιεχομένη δὲ ἐν ταῖς κοιλίαις οὐσία θερμοτέρα. ἔνιοτε δ' ἔμπαλιν, ἡ μὲν οὐσία ψυχροτέρα, θερμοτέρα δι' ἣν καρδία. γίνονται τότε δὲ

καρδίας οἱ σφυγμοὶ διὰ τὴν φύσιν ὁμοιοι. μέση γάρ πως ἡ αὐτῆ κατάστασις ἀρτιλεῖ), ἐκ δυοῖν ἐναντιοτήτων συγκειμένη, καὶ σφάλμασί γε, καὶ οὐκ ἀείστοις ἰατροὶς ἀεὶ προσ) διαθέσθαι. ὥσπερ καὶ νῦν ἐπὶ τὸ μεγάλοις λοιμοῖς συνέπεσεν. ἔνιοι μὲν γὰρ ἀπὸ τῆς ἀρχῆς ἕως πλείστοις, τισὶ δὲ καὶ διὰ ὅλης τῆς νοσήματος ἦσαν οὐσφυκτοι βραχύτητα τῆ φύσιν διημαρτημένοις ἔχοντες οὐ σφυγμούς. ἀλλ' ὅτι μᾶλλον τῷ ἄλλῳ ἀπόλοιντο. καὶ διαγινώσκομεν αὐτοὺς σύθεως ἐν ταῖς πρώταις ἡμέραις ὅτι τε λοιμώδεσι καὶ ὅτι χείρισται διάκεινται), τῶτε ἡ θερμασίας δηλονότι, καὶ αὐτῷ ἡ θερμασίας εἶδει, καὶ αὐτῷ βραχύτητι τῆ φύσιν διημαρτημένοις ὄντας αὐτοὺς οὐ σφυγμοὺς ἀεὶ διαμένειν τοιούτους. ἐν εἴδει γὰρ μάλιστα τῷ ἐκτικῷ ὀνομαζομένῳ πυρετῷ οἱ τοιοῦτοι σφυγμοὶ σώζεται). ὃ ὅδι γε τῷ καμόντων δὴ ἐφασκον πυρέτειν. ἐν ἕξει τόποις ἀκριβῶς ἰῶ ὁ πυρετὸς αὐτὸ ἡ καρδίας κατειληφὼς τὸ σῶμα. δύο γὰρ δὴ ταῦτα γνωρίσματα τῷ ἐκτικῷ πυρετῷ ἐστὶ ἴδια. τότε διαπαντὸς ὁμοίως ἑαυτοῖς ὑπάρχειν αὐτοὺς, ὅτε εἰς βολὴν πρόξυσμός τινος, ὅτ' ἀνάβασιν, ὅτ' ἀκμήν, ὅτε παρακμὴν δὲ μίαν ἔχοντας, τό τε μὴ γινώσκειν ὅτι πυρέτει τὸν κάμνοντα. γίνον) δ' οἱ πυκνότεροι τῷ σφυγμῷ, ὃ δὴ ἀνάγκης μὲν μείζονδε τῷ ἡ φύσιν, ἐνίοτε δ' οὐδὲ πυκνότεροι, θάτονδε μὴν τοι παντός. ὃ ὀρθῶς ἄρα οὖν τοῖς πλείστοις τε ὃ ἀείστοις τῶν ἰατρῶν ὠνόμασθη, τῷ πυρέττοντα οὐ σφυγμὸς ἀχώριστον ἔχειν τὸ τάχος. ἀλλὰ πρὸς ἅ τούτῳ καὶ αὖθις, ὅπερ ἤδη λέγοντες ἀπελίπομεν, ἐπειδὰν τοῦ συγκεδνώδους ποιότητος ὁ ἐσπνεόμενος ἀὴρ μιανθῇ ὃ ἄψῃ) τὸ σῶμα τοῦ καρδίας ἢ σκεδιώσῃ, οἱ τοιοῦτοι γίνονται σφυγμοί. καὶ δὲν ἐπὶ θαυμαστὸν δ' ὅτι οὐ σφυγμὸς ἔχοιτο ὁποίος εἰρήκαμεν οἱ ὅτω λοιμώττοντες, δ' ὅτι λοιμώδη τὴν ἀναπνοὴν, δ' ὅτι πεφύκεσον) πάντως. εἰ γὰρ αὖ ἄκος εὑρεθείη ἡ ἐν τῇ καρδίᾳ σκεδόνος. ὡς ὅσοις γε τὸ σκεδνωδὲς τοῦτο θορμόν, εἰς οὖν ἐν ταῖς κοιλίαις ἡ καρδίας ἐπράωθη χυμὸς μᾶλλον, ἤπερ εἰς αὐτὸ τὸ σῶμα τῆ παλάγχνε, πολλοὶ τούτων ἐσώθησαν. ἡ διάγνωσις δ' αὐτῷ τῷ λοιμώττοντων εἰ πρῶτον μὲν ἀδιάνον) πυρέττοντες. ἔπειτα ἢ εἰ μὴ διαπαντὸς ὡσαύτως πυρέττοιεν. ἔτι ἢ
† al. δίχονον πρὸς τούτοις εἰ μὴ †διάπονον ἔχοιεν τὸν σφυγμόν. οἱ γὰρ δυσκρασίας τοῦ σώματος αὐτοῦ ἡ καρδίας ἅπαντες ἄπονοι. ἃ μὲν δὴ ἡ θερμότητα δυσκρασίας ἡ καρδίας ὁποιοὺς τινὰς ἐργάζον) οὖν σφυγμοὺς αὐτάρκως λέλεκται. ἃ δὲ ἡ ψυχρότητα πάντως μὲν δὴ ἧττον οὖν ἐναντίος ἀρτιλέσι, οὐ μέντοι καὶ βραδεῖς καὶ ἀραιοὺς ἤτοι δ' ἀναλόγου εἰς τὰς τρεῖς διαφορὰς ἅπασιν, ἢ τὰς μὲν τινας ἡ αὐτῷ, ἢ τινας μᾶλλον ἢ ἧττον. ἐτέρας δ' ἐ τινας, ἢ ἑτέρας, ἢ ἧττον ἢ μᾶλλον. ἀλλὰ χρὴ καὶ ταῦτα ἡ τὸν αὐτὸν τρόπον ἐπισκέπτεσθαι τὴν ἐλλείπουσαν, ἢ καὶ πλεονάζουσαν ὡς καὶ πρόσθεν εἴρη). πρῶτον μὲν γὰρ ἐπαλλάξει τῇ πυκνότητα, δεύτερον ἦ, τὸ τάχος, ἕξῆς δὲ, τὸ μέγεθος, ἁπάντων γε ἡ δυνάμεως ὄντος. ὡς εἴ γε καὶ ἦν ἐ τι πάθοι, γνωρισθήσε) μὲν ἐπὶ ἡ ἰδίας τε καὶ
† al. ἢ εἰς μι κρότητά τι ἀχρείστοις ποιότητος τῷ σφυγμῷ ἡ ἐν ἀραιότητα δὲ καὶ βραδύτητα μᾶλλον ἢπερ εἰς ἀραιότητα τῇ ἀλλοίωσιν ἐργάζε) τὸ σφυγμῷ. ὡς ὅταν γε ὑδὲ πλείστου ἡ δυνάμεις κάμνει, καὶ ψύξις σωτὴ, μικροὶ μὲν ἐκάτερος οἱ σφυγμοὶ γίνονται, βραδεῖς δ' ἐκ ἐκάτερος, ἀλλ' ἔστιν ὅτε τοῖς ἡ φύσιν ὁμοιοι, πυκνότητα δ' ἐ μόνου ἀρτίθετται τῇ πρόσθεν, ἀλλὰ καὶ πρόσαυξάνοι. ἐπειδὰν μὲν τοι τὰς ἡ δυνάμεως ἐπ' ὀλίγον ἀφῇ ῥωστὴ, τὰ δὲ ἡ ψύξεως ὑδὲ πλείστου κρατῇ, μακροτάτη ἢ ἐ εἰς ἀραιότητα προπὴ γίνε) τὸ σφυγμῷ, βραχυτάτη δ' ἢ εἰς μικρότητα, μέση δ' ἀμφοῖν ἢ εἰς βραδυτῆτα. τὴν αὐτὴν ἢ δηλονότι καὶ ἀρτηρίαι πᾶσαι κινηδήσονται κίνησιν, ἂν τῇ κράσῃ ἡ φύσιν ἔχωσιν. ἂν ἢ ἡ καρδίας ψυχροτέρας γεγενημένης, αὖται θερμότεραι τοῦ ἡ φύσιν ὦσιν, ἀλλοιώσουσιν τὸ ἡ καρδίας σφυγμὸν εἰς τοσοῦτον, εἰς ὅσον ἂν ἐκτὸς τοῦ ἡ φύσιν. ὥστε ποτὲ καὶ ἀκριβῶς ὁμοίως ἔσται ἑῷ ἡ φύσιν ὁ ἡ τὰς ἀρτηρίας, ὅσον γε ὑδὲ μεγέθει καὶ πάχει, τοῦ ἡ τὴν καρδίαν ἐλαττόνως τε καὶ βραδυτέρα γιγνομένη. σύδ' ὅλου δ' ὡς ἁπλῶς τοιαῦται διαθέσθαι ἀνθρώπου πυρετῷ εἰσὶν αὐτοῖς ἡ καρδίας μόνης ψυχθείσης, ὑπὸ χυμῶν ψυχρῶν τε ἅμα καὶ γλίσχρων καὶ παχέων. τοιαύτης μὲν δὴ ἔστιν ἡ τοιαύτη διάθεσις, ἀλλὰ γιγνομένη ποτὲ ὃ μάλιστ' ὅταν ἐν πνεύμονι διὰ τοῦτο ἔχων) χυμοὶ συμβαίνῃ δ' ὡς τὰ πολλὰ τοῖς ὑδὲ τῇ τοιαύτῃ διαθέσθαι σφυγμοῖς σύθυς καὶ ἀνωμάλοις ἔστιν ἅμα τὰς ἐμφράξεις, ἃς οἱ πεφευρημένοι χυμοὶ ἡ τὰ σώματα τῶν ἐκφυομένων ἡ καρδίας ἀγγείων ποιοῦσιν. εἰ μὲν τοι συμβαίη ποτὲ καὶ τὰς ἀρτηρίας ὁμοίως τῇ καρδίᾳ ψυχροτέρας γενέσθαι τοῦ ἡ φύσιν, αὐξήσουσι τὴν ἀπυίαν τῶν κινήσεων αὐτῆς ἐν ταυτῷ φυλάξασαι γένει. ὥστε ἡ καρδίας βραδύτερόν τε καὶ μικρότερον καὶ ἀραιότερον τοῦ ἡ φύσιν σφυζόσης, αὐτὰς ἐπὶ δὴ καὶ μᾶλλον ἐκείνης καὶ βραδύτερον καὶ μικρότερον σφύζειν. σύθυς ἦ δὴπτα καὶ ἀμυδρότερον. συμβαίνῃ δ' ἐ
* ποτε ψυχροτέραν τε ἅμα τοῦ ἡ φύσιν ἔστιν τὴν καρδίαν καὶ πλήρη πορισπωμάτων διακνωδῶν, ἐν ᾧ καιρῷ τῇ μὲν διαζολῇ μικροτέραν τε ἅμα καὶ βραδυτέραν γίγνεσθαι συμβαίνει, τὴν δὲ συζολὴν ὠκυτέραν. ἐφαίνετο δ' ἂν ἐ μέχρι πλείονος ἔσω χωρεῖν, ἡ ἀρτηρία εἰ μέχρι παντὸς διαθετὴν εἶχε τὴν κίνησιν, νυνὶ ἦ ἔστιν μὲν διάδηλον γνῶσον διαθῆσθαι. τὸ δὲ τὸν ἡ ὑπὸς ἡσυχίας χρόνον ὠκυμικέστερον τοῦ ἡ φύσιν γίγνεσθαι, προδήλων καὶ ἀπομένοις ὅτι. συμβαίνει δ' ὁ χρόνος ὅτι ἅπας εἰς τριῶν ἐσθέκνυται χρόνων, πρῶτον μὲν τῷ ἑκάτερα ἡ συζολῆς, δεύτερα δὲ ἡ ὑπὸς ἠρεμίας, καὶ τρίτα τῷ πρώτῳ ἡ διαζολῆς. ὅτος μὲν ὁ χρόνος ἱκανῶς ἐκπαθήσεται ἡ τὴν ἐρημίαν διάθεσιν. ὁ ἦ ἡ ἐκὸς ἡσυχίας, ἢ τοι βραχύτερος ἔσται τῆ φύσιν, ἢ πλατύτερος. ἐπειγομένης γὰρ ἀεὶ ἡ τῶν σφυγμῶν ἐργαζομένης δυνάμεως ἀρκεῖν τὰ πορισπώματα καὶ ταῦτα διαζόσης ὑδὲ τῆ ὑπόρχειαν ἐκείνην δι' ἧς ὑπάρχει τοῦτο πράττειν αὐτῇ, τὴν πρὸ τῆ ὑπορχείας ἡσυχίαν ὀλιγοχρονιωτέραν γίνεσθαι συμβαίνει. καθάπερ καὶ τὴν πρὸ ἡ ἑτέρας ὑπορχείας, λέγω δὲ ἡ διαζολῆς, μακροτέραν, τοῦ ψυχροτέραν ὄσαν τὴν καρδίαν ἐκλελυμένως ὑδὲ τὴν ὑπόρχειαν ἰσχύειν, διὰ μίαν ἐπὶ μόνῃ χρείαν τὴν ἡ ῥιπίσεως, ἀχλωλεκυῖαν ἤδη τῆ ἑτέραν τὴν μείζονα τὴν ἡ ἐμψύξεως. ἡ μὲν γὰρ ὑπόλοιπος ἡ πρώτη κατ' ἐκείνας μόνας τὰς διαθέσεις, ἐπεγείρει τὴν καρδίαν εἰς τῆ ὑπόρχειαν, ὅταν ἢ τοι λυπῆσι τινὰ κρῆτ τὸ ζῶον ἀξιόλογον, ἢ κίνωσις πολλὴ ἐμπίπτει, τῷ ἀρτηριῶν ὑδὲ πλέον ἀνεσωμένων ἢ εἰς τὰ ἐκτὸς, ὑπὸ γε τῆς Βαλανείοις, ὃ εἰ δ' ἢ ὕπνος ἄλλοι κεφ' ἡντιναοῦν αἰτίαν ἰσχύοντες ἐκχέοντ πολλοί. εἰ ἦ ταὐτὸς ὑπὸ τε ταῖς καθάρσεσι τῆ τῷ παθῶν ὑπολείψεως ὃ δυσκρασίας, καὶ ἰσχυρᾶς δ' ἤξεσι τῆ ὑπόρχειν. ἐπὶ δὲ μὲν συμβῆ τῇ αὐτὸ τὸ σῶμα ἡ καρδίᾳ ὑπὸ ἑαυτῷ τινὰ δυσκρασίαν ἀνώμαλον ἔχειν, ἀνα

ἔχειν, ἀναγκαῖον ἔσται καὶ τοὺς σφυγμοὺς αὐτῆς τε τῆς καρδίας καὶ τῶν ἐν τῷ ζώῳ πασῶν ἀρτηριῶν εἰς ἀνωμαλίαν ἐκτραπῆναι πολυειδῆ. καὶ γὰρ καὶ ἡ συστηματικὴ καλουμένη. καὶ ἡ καθ' ἕνα σφυγμόν, ἁπάντων ἔσται τῶν γενῶν εἰς μέγεθος καὶ μικρότητα, καὶ τάχος καὶ βραδυτῆτα, καὶ ἀμυδρότητα, καὶ πυκνότητα, καὶ ἀραιότητα, συνεχοὺς τε μεταπτώσεως γινομένης. εἰς μέν τοι σκληρότητα καὶ μαλακότητα μεταβολὴ συνεχὴς οὐκ ἄν ποτε γένοιτο. δέδεικτε γὰρ ὑπὲρ τούτου πολλάκις. ἄκλονος μέν τοι ποτὲ καὶ κλονώδης ἐν ταῖς τοιαύταις διαθέσεσι συνεχῶς ἀλλήλους διαδέχοντε, συνελθούσης τῇ δυσκρασίᾳ τῆς καρδίας τῆς σκληρότητος ἢ τάσεως ἀρτηριῶν. ἐδείκνυτο γὰρ εἴ τι μεμνήμεθα, κατὰ τὰς τοιαύτας διαθέσεις ὅταν ὑπὲρ πλέον ὁρμήσῃ διαστεῖλαι τὰς ἀρτηρίας ἡ καρδία, κλόνος ἐμπίπτων τῇ κινήσει. τούτου δὲ συμβαίνοντος ἕτοιμον διηρότῳ γενέσθαι τῷ σφυγμῷ. καὶ γίνετε δύσκολον ἐν ταύτῃ τῇ διαστάσει τῆς διάθεσιν ἀκριβῶς ἐξευρεῖν, ὡς ἂν τῆς εἰρημένης ἀνωμαλίας οὐκ ὑπὲρ δυσκρασίᾳ μόνῃ καρδίας, ἀλλὰ καὶ κακώσει τῶν ὀργάνων, καὶ πλήθει* συνισταμένης. ἐπειδὴ γὰρ αἱ τοιαῦται τῶν ἀνωμαλιῶν ἐπ' ἐμφράξεσι γίνονται τῶν κατὰ τῆς καρδίαν στομάτων, ἕποντε δὲ καὶ ταῖς ἀνωμάλοις αὐτῆς δυσκρασίαις, οὐκ ἔστι διαγνῶναι ῥᾳδίως τῆς διάθεσιν. ὁ μὲν οὖν δὶς πλήττων σφυγμός, ἴδιον ἐστὶ σύμπτωμα τῆς κατὰ τὸ σῶμα τῶν σπλάγχνου δυσκρασίας, ὡς ἐν τῷ πρὸ τούτου δέδεικτε λόγῳ, διαφέρων τῶν δικρότου μαλακότητι. σκληρότητος δὲ προσγενομένης ἀπόλλυτε καὶ ἡ πρὰ τοῦ δὲ διάγνωσις, εἰς γὰρ τὸν δίκροτον μεταπίπτει κοινὸν ὄντα πλειόνων διαθέσεων. ὁ μέν τοι κλονώδης δίκροτος ἐδείκνυτο τῆς γένεσιν ἰσχῶν, ἐπειδὰν ὁ κλονώδης ἁπλῶς σφυγμὸς βραχὺς τῷ μήκει γενήσεται. ὅδε ἄκλονος δίκροτος, ὁμοίως μὲν τῷ κλονώδει σκληρὸς ὤν, ἀλλὰ διὰ τῆς αὐτοῦ βραδυτῆτα καὶ τὸ βάρος τῶν ἐπεικειμένων σωμάτων ἀρτελούμενος τοιοῦτος. ὥσθ' ἑκάτερος μὲν αὐτῶν ἀκολουθήσει πλείοσιν αἰτίοις. διοίσουσι δ' ἀλλήλων τῷ πλήθει τῶν ἐργαζομένων αὐτοὺς δυνάμεων καὶ προφάσεων. παμπόλλοις μὲν γὰρ ὁ κλονώδης δίκροτος, ἐλάττουσι δὲ ὁ ἄκλονος ἕπετε. χρὴ δ' ἀναμνησθῆναι πρῶτον μὲν ὅσοις αἰτίοις ὁ κλονώδης ἁπλῶς ἀκολουθεῖ. πάσαι γὰρ εἴρηντε πρόσθεν. ἑξῆς δὲ τῆς οἷον συνεκτικὴν αἰτίαν αὐτῶν. γίγνεται γὰρ ἐπειδὰν ὑπὲρ πλέον ἀναγκάζετε διαστέλλεσθαι σκληρὸν ἢ τεταμένων ἀρτηρίας σῶμα. τρίτον ὑπὲρ τούτοις, ὅτι προσελθούσης τῷ δὲ, δυνάμεως ἀῤῥωστίας ἢ φησικῆς διαπλάσεως ὁ κλονώδης δίκροτος ἐδείκνυτο γίγνεσθαι. καὶ πρὸς τούτοις ὁ δίκροτος ἄκλονος ἐγένετο ἐν σκληρότητα μὲν ἀρτηρίας, βραδυτῆτα δὲ τοῦ σφυγμοῦ, βάρος δὲ τῶν ὑπεικειμένων ἄνωθεν ἑκατέρωθεν τῆς αἰσθητῆς κινήσεως. ἐν γὰρ ταῖς τοιαύταις καταστάσεσιν, ὅταν ὑπὸ τῶν ἑκατέρωθεν μερῶν ἀντισπασθῇ τὸ μέσον ἀναφερόμενον ἔτι, κἄπειτ' αὖθις αὐτοῖς συνέρχετε, δίκροτος ὁ σφυγμὸς γίγνεται. αὗται μὲν οὖν αὐτῶν εἰσὶν οἷον συνεκτικαί τινες αἰτίαι. προηγούμεναι δ' ἑκάστου πολλαί. καὶ χρὴ κἀκείνας προχείρους ἔχειν τῇ μνήμῃ, τὸν μέλλοντά τι τῶν προηγησαμένων ἐξευρήσειν. ὁ μὲν οὖν δὶς παίων σφυγμὸς ἀνωμάλοις τε ἕπετε δυσκρασίαις αὐτῶν τῶν σώματος τῆς καρδίας, ἠσκημένης δ' ἀκριβῶς ἁφῆς δεῖτε διαγινώσκειν τῆς συστολῆς, ὡς εἴ τις κἀνασκητὸς ἔστι τῆς τοιαύτης διαγνώσεως, οὐδὲν ὁ τοιοῦτος, σφυγμὸς αὐτῷ διαφέρειν δόξει, τῶν κατὰ τῆς ἄνοδον ἱσταμένου τε καὶ ἡσυχάζοντος ὀλίγον. διαγνωσθήσεται δὲ βραχύ τι μεταχὼν εὐτονίας. ὡς ὅ γε παντάπασιν ἄτονος, ἀδιάγνωστον ἔχει τῆς συστολῆς. ὑπάρχει δ' ὡς τὰ πολλὰ τόνος ἅπασι τοῖς δὶς παίουσι σφυγμοῖς. οὐ γὰρ ἂν ὑπὲρ τοσοῦτον ὕψος ἀνήεσαν, εἰ μὴ μετείχον εὐτονίας τινός, ἢ πολὺ μαλακωτέρους ἀναγκαῖον αὐτοὺς γενέσθαι τῶν κατὰ φύσιν, ἵν' ἀμυδροί τε ἅμα καὶ μικροὶ φαίνοντε. γίγνοντε μὲν καὶ τοῦτο κατὰ τὰς ληθαργώδεις διαθέσεις, ἀλλ' οὐκ ἔστι διακρίναι τηνικαῦτα τὸν ἡσυχάζοντα βραχὺ τῶν δὶς παίοντος, ὥς τε οὐδὲ τὰς διαθέσεις οἷόν τε διαρίναι κατά γε τοῦτο. δι' ἄλλου μέν τοι γνωρίσματος ἐγχωρεῖ. ἴδιον δ' ἔστι τοῦτο τὸ γνώρισμα τῶν *κεκρᾶσθαι κακῶς τὸ τῆς καρδίας σῶμα. καὶ οὐδέν γε χεῖρον ἐστὶν ὡς πυρετόν τινα καὶ σφυγμὸν ἑκτικόν, οὕτω καὶ ἀνωμαλίαν ἡμᾶς ὀνομάζειν ἑκτικὴν, ἕνεκα συντόμου διδασκαλίας. ὅς τις δ' οὐ χαίρει τῷ ὀνόματι, μόνιμον αὐτῆς καλείτω. μόνιμος δ' ἐστὶν ὅτι ἑξῆς ἴσῃ διαφυλάττεται. ἂν δὲ δὴ καὶ τ' ἄλλα σύμπαντα γνωρίσματα τὸν πυρετὸν ἑκτικὸν εἶναι σημαίνει, πολὺ μᾶλλον οἶμαι βεβαίως διαγνώσει κατὰ τὸ τῶν σπλάγχνου σῶμα τῆς ἀνώμαλον εἶναι δυσκρασίαν. εἴρηται δ' ὑπὲρ αὐτῶν ἐν ταῖς διαφοραῖς τῶν πυρετῶν. ὑπερβλέπειν δὲ δήπου σεχρὴ καὶ τἆλλα σύμπαντα. τά τε πρόντα καὶ τὰ προηγησάμενα, καὶ τὰ προκατάρξαντα. περιπνευμονίας μὲν γὰρ ἢ ἐμπυήματος, ἢ πλευρίτιδος, ἢ φθόης. ἢ τινὸς ὅλως ἀρρωστήματος αὐτόθι γεγονότος ἢ ἄσθματος, ἢ καταῤῥοϊκοῦ νοσήματος, ἢ αἵματος πτύσεως ἢ πνευμονώδους τινός, ἢ συλλήβδην εἰπεῖν ἐφ' οὗ πλῆθος, ἢ πάχος, ἢ γλισχρότης χυμῶν, ἐν τῷ πνεύμονι περιέχεται, προσέχειν ἀκριβῶς χρὴ μή τι δι' ἐμφραξιν ἀρτηριῶν ὁ σφυγμὸς ἀνώμαλος γίνεται. μηδενὸς δὲ τούτων πρόντος τὰ κατὰ τὸ σπλάγχνον αὐτὸ διασκέπτεσθαι, καὶ πολὺ δὲ μᾶλλον ὅταν ὁ πρόσθεν βίος ὃς ὁ κάμνων ἐβίου, μή τε παχεῖς ἠθροῖσθαι κατὰ τὸ σῶμα μή τε γλίσχρους ἐμφαίνῃ χυμοὺς, ὑφ' ὧν ἢ τοι περιχυθέντων ἔξωθεν, ἢ φραξάντων τὰ στόματα τῶν ἀρτηριῶν, ἡ ἀνωμαλία συνίσταται. δέδεικται γὰρ ὡς ἢ τοι τούτων τινός, ἢ φλεγμονῆς ἢ ἁπλῶς ὄγκου πρὰ φύσιν αὐτόθι συνίσταντος, ἢ πλήθους βαρύνοντος τὴν δύναμιν ἀνωμαλίαι συμπίπτουσι τοῖς σφυγμοῖς. ἐὰν τοίνυν μήτε δι' ὧν τὰ τοιαῦτα πάθη γνωρίζετε πρῆ. μὴ δὲ ἑκτική τε καὶ μόνιμος ἀνωμαλία διαμένῃ, δυσκρασίαν ἡγητέον ἀνώμαλον ἐν τῷ σώματι τῆς καρδίας εἶναι. οὔσης δὲ καὶ αὐτῆς ταύτης διττῆς, ἑτέρας μὲν ἐν τοῖς ὑγροῖς οἰκείοις αὐτῆς, ἑτέρας δὲ ἐν τοῖς στερεοῖς, ἡ μὲν ἐκ τῶν ὑγρῶν ὁρμωμένη μετὰ παλμοῦ γίνετε τῆς ὅλης καρδίας. ἡ δὲ ἐκ τῶν στερεῶν ἄνευ παλμοῦ. ὅστις δ' ὑπερβολικῶς ἐκμαθεῖν βούλεται, τὰ νῦν λεγόμενα τὸν περὶ τῶν ἑκτικῶν πυρετῶν ἀναλεξάσθω λόγον ἀκριβῶς. ἐκ τε τῆς περὶ τῶν πυρετῶν πραγματείας κἀκ τῶν περὶ τῶν μαρασμοῦ γράμματος. ἡ μὲν δὴ τῆς καρδίας ἀνώμαλος δυσκρασία, διαγινώσκετε τε καὶ χωρίζετε τῶν παρακειμένων διαθέσεων ἐξ ὧν εἴρηκα σημείων. ἡ δ' ἄλλη πᾶσα δυσκρασία κατὰ τὸ σπλάγχνον, ὅταν ἑτέρας μὲν ἔχῃ τὸ σῶμα αὐτὸ κράσεως, ἑτέρως δὲ τὸ κατὰ τὰς κοιλίας αὐτῆς αἷμα καὶ πνεῦμα τοῦ ἀνωμάλους σφυγμοὺς οὐ δέ ποτε ἐργάζεται, ἀλλ' ὡς εἴρηται πρόσθεν ἐκ τῆς τῶν διαθέσεων ὑπερμιξίας, εἰς μέσην τινὰ κατάστασιν οἱ σφυγμοὶ παραγίνοντε. εἰσὶ δ' αἱ μίξεις τῶν διαθέσεων, ἔστιν ὅτε μὲν ἀκριβῶς ἀλλήλαις ἐναντίαι, ἔστιν ὅτε δ' οὐκ ἀκριβῶς. λέγω δ' ἀκριβῶς μὲν ἐναντίας ἀλλήλαις διαθέσεις κατὰ τῆς κράσιν, ὅταν ὅσω θερμοτέρα τῶν κατὰ φύσιν ἡ ἑτέρα, τοσούτῳ σημβῆ τῆς ἑτέραν εἶναι ψυχροτέραν. οὐκ ἀκριβῶς δὲ ὅτι ἡ ἑτέρα τῆς ἑτέρας ἐξίστηται πλέον. ἐγχωρεῖ δέ ποτε ὁμογενῶν οὐσῶν ἀμφοτέρων, ἐν τῷ πόσῳ γίγνεσθαι τῆς διαφορᾶς ἢ τοι τῆς καρδίας

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 148 sur 494

αὐτῆς ὧδε πλέον ὄσης θερμοτέρας τῶν ἡμῖν τὰς κοιλίας ὑλῶν, ἢ τότων μὲν ὧδε πλέον ἀξιοπιστεῖν τὸ κατὰ φύσιν, ἔλαττον δὲ τὴν καρδίας. οὕτω δὲ καὶ ψυχροτέρου ἢ τοι τὸ σῶμα τῆς καρδίας, ἢ τὰς ὕλας ἐγχωρεῖ γράφειν. διάγνωσις δὲ τῶν ἐρημένων ὧν πλοκῶν ὀκ ὁμοίως ἁπασῶν ἐναργής. ἀλλ' ἐνίοτε καὶ τὰς ὀκ ἐναργεῖς ἀξ ἄλλων ὅδε πόκλασθαι συλλογισικῶς. ἡ μὲν οὖν πρώτη ῥηθεῖσα μίξις ἐν ᾗ τὸ μὲν σῶμα τῆς καρδίας θερμότερον ὅδε τὸ κατὰ φύσιν, ἧς δ' ὕλας ψυχροτέρας, πρὸς ἐκεῖ τὰς διαφορὰς. ἢ τοι γὰρ τοσοῦτῳ θερμότερον ἐστιν ὅσῳ πῦρ ἐκεῖναι ψυχρότεραι, ἢ πλέονι τοῦτο θερμότερον, ἢ πῦρ ἐκεῖναι ψυχροτέραι, ἢ ἐλάττον, θερμότερον, ἢ πῦρ ἐκεῖναι ψυχροτέραι. ἡμῖν μὲν οὖν τὴν πρώτην διαφορὰν ὁ σφυγμὸς ὁμοίως ἀκριβῶς φαίνεται τῶν κατὰ φύσιν, ὧν τε μεγέθει καὶ τάχει καὶ πυκνότητι. παραλάττει ἢ τοσοῦτον εἰς ἀτονίαν, ὅσον ἀξίωσε τὸ πολύχρονον ἐκ τῆς φύσιν σύγκρασίας. ἔμοι δ' ἐφάνη πολλάκις ἐν ταῖς τοιαύταις διαθέσεσι, καὶ δὴ τάχει πρωτελευθῆσαι τὴν ἁφὴν, ὃ μὴν ἀεί γε φαίνεται τοῦτ' ἐναργῶς, καὶ μοι δοκεῖ κἀκ τούτου, τίς ἂν ἑτέρα μείζονος διπορήσαι γνωρί- σματος. εἰς ὅσον γὰρ ἀξίωσε τὸ σῶμα τῆς καρδίας αὐτὸ τῆς κατὰ φύσιν σύγκρασίας, ἐκ τοῦ τάχους ἔνεστι τεκμήρασθαι. πρὸς γὰρ τὴν κίνησιν ἑτοιμότερον ἔστι ἀεὶ τὸ θερμότερον σῶμα τῶν ἄλλων ἴσων ὑπαρχόντων. ἐπεὶ δ' ἂν μὲν οὖν αὐτὸ τῆς καρδίας τὸ σῶμα κατὰ φύσιν ἔχῃ, ἢ τοι πρὸς τῶν ἐν ταῖς κοιλίαις ὑλῶν, ἢ καὶ τῇ τοῦ ὠμοῦ μον ὁμιλίᾳ φλεγμαίνοντος, ἢ καὶ ἐκ τινος ἄλλης τῶν πλησιαζόντων μορίων θερμαινόμενον, ἀναψύξεως ἔνεκεν εἰς μέγεθος καὶ τάχος καὶ πυκνότητα. παραλάττει ἢ τοσοῦτον εἰς ἀτονίαν, ὅσον ἀξίωσε τὸ πολύχρονον ἐκ τῆς φύσιν σύγκρασίας. ἔμοι δ' ἐφάνη πολλάκις ἐν ταῖς τοιαύταις διαθέσεσι, καὶ δὴ τάχει πρωτελευθῆσαι τὴν ἁφὴν, ὃ μὴν ἀεί γε φαίνεται τοῦτ' ἐναργῶς, καὶ μοι δοκεῖ κἀκ τούτου, τίς ἂν ἑτέρα μείζονος διπορήσαι γνωρί- σματος. εἰς ὅσον γὰρ ἀξίωσε τὸ σῶμα τῆς καρδίας αὐτὸ τῆς κατὰ φύσιν σύγκρασίας, ἐκ τοῦ τάχους ἔνεστι τεκμήρασθαι. πρὸς γὰρ τὴν κίνησιν ἑτοιμότερον ἔστι ἀεὶ τὸ θερμότερον σῶμα τῶν ἄλλων ἴσων ὑπαρχόντων. ἐπεὶ δ' ἂν μὲν οὖν αὐτὸ τῆς καρδίας τὸ σῶμα κατὰ φύσιν ἔχῃ, ἢ τοι πρὸς τῶν ἐν ταῖς κοιλίαις ὑλῶν, ἢ καὶ τῇ τοῦ ὠμοῦ μον ὁμιλίᾳ φλεγμαίνοντος, ἢ καὶ ἐκ τινος ἄλλης τῶν πλησιαζόντων μορίων θερμαινόμενον, ἀναψύξεως ἕνε κεν εἰς μέγεθος καὶ τάχος καὶ πυκνότητα οὐ σφυγμὸς ἀλλοιώσει, τοιοῦτον πρώτην μὲν ἢ εἰς τὸ μέγεθος ἐκ προφάσεως, δευτέραν δ' ἢ εἰς τὸ τάχος, ἐφεξῆς δὲ ἢ εἰς πυκνότητα γίνεται. ἐπεὶ δ' ἂν θερμότερον χρήσῃ τῶν ἐν τῶν φαύον των αὐτὸ τῆς φύσιν ἐχόντων, εἰς τὸ τάχος μὲν πρῶτον ἡ κίνησις ὧδε διδώσιν, εἰς μέγεθος ἢ δεύτερον. ὥσθ' ὅταν εὕρωμεν εἰς τὸ τάχος μὲν ἐναργῶς οὐ διαλωκότα τὸν σφυγμὸν, εἰς μέγεθος ἢ καὶ πυκνότητα μὴ μίαν ἀλλοίωσιν ἐχηκότα, πολλῶν, ἐν οἷς οἰσόμεθα τὴν τ' εἰς θερμότητα τῆς καρδίας γιγνομένην μεταβολὴν, καὶ τὴν εἰς ψυχρότητα τῶν ἐν τῶν φαύοντων αὐτῆς. σύνθυς δὲ δή που καὶ ἡ ἀμυδρότης τῶν σφυγμῶν ἐναργὴς καὶ ἀξιόλογον ἐν τοῖς τοιούτοις φαίνεται σώμασι. εἰ δὲ μὴ τὸ τάχος ἐνόργες εἶη, μηθ' ἡ ἀμυδρότης, ὀλίγῳ ἐλπίζε πρὸς γνῶναι καὶ σώματι τὸ ἀπλάγχνου θερμασίαν. οἱ τοιοῦτοι πυρετοὶ οὖν πολλὰς τῶν ἰατρῶν ἀξαπατῶσιν, ἃ τε καὶ τὰ μόνοντων αὐτῶν ἀπυρίτους εἶναι λεγόντων. ὁ γὰρ ἀναδόνοντος τοῦ πυρετοῦ διά τε τὴν μικρότητα καὶ τὴν τοῦ ἀπλάγχνου θερμασίαν, καὶ ὅτι τοῦ ἀπλάγχνου τὸ σῶμα κατέληφεν. ἔργον γὰρ ἐστὶν τοῦτο πολλάκις. ὅλως μὲν οὖν οὐ δεῖ γίγνεται μέγας πυρετὸς ὀδ' εἰς τῶν ἐκτικῶν. ἢ ἔτι καὶ μᾶλλον ὅταν ὀλίγη τις εἰκῆ ἡ τοῦ ἀπλάγχνου ἡ θερμότης. ὅλον δὲν ἀεὶ τῆς καρδίας ὧδ' ἔρρει τοῦ παντὶ σώματι θερμασίας, οὐκ μόνον ἀϊδηλον αὐτῆς ἀνωμαλίας ἀσῶδες φρέα, ἀλλ' ὧν καὶ λυπηρῶν ὠνόμασιν, ὥσπερ καὶ οἱ ἄλλοι ἀσῶδες ἢ ἐν ἀνώμαλοι, ἀλλὰ πόνον, ἢ ἐγκαυσιν, ἢ ἀλουσίαν, ἢ ἀγυμνασίαν. ἔνιοι γε οἱ πλεῖστοι τοῦ λατρῶν καὶ βελτίστοι γίγνεσθαι φασίν. ἅ τε γὰρ ἀσθένειαν μὴ ἀπὸ παντὸς τοῦ σώματος τὴν ἀνωμαλίαν, ὀδὲν δὲ ἀξιόλογον εἰς τε τὸ παραυτίκα βλαπτομένοι, χαίρειν τοῦ λατρὸ γινώσκουσιν. ἴσως δὲ οὐ δὲ βλάπτονται τινὲς αὐτῶν ὅλως. ἀλλ' οὐ τοῦ νῦν ἐνεστῶτος καιρὸ τὰ τοιαῦτα σκοπεῖσθαι. διοριούμεθα γὰρ ὕστερ ἁπάντων τούτων ἐν ταῖς τῶν πυρετῶν θεραπείαις. εἶτε ἰδία δόξειε γράφειν αὐτὰς, εἴτ' ἐν τοῖς τῆς θεραπευτικῆς μεθόδου γράμμασιν. εἰς δὲ τὴν ἐνεστῶσαν ὑπόθεσιν ἡ διάγνωσις μονῆ προκειμένου. καὶ γὰρ καὶ δόξει τισὶν ἴσως ἄπορόν τε καὶ ἄγνωστος ὑπάρχειν. ὅταν γε μήτε διαφορά τις σφυγμῶν ἀξαλλάττηται τοῦ κατὰ φύσιν. ὃ τε κάμνων αὐτὸς ἀνάδηλος μὲν εἶναι λεγει τοῦ πυρετοῦ. τὴν ἀνωμαλίαν δ' ἐν ἐμεμφόμενον μόνην ἐκ τῶν βαλανείων ἐκθεραπεύηται ἵνα δ' ἀκριβέστερον ἐπὶ ποιήσωμαι τὸν λόγον. ὁ δ' ἐκ τῶν ἔρρων ἐνεστὶ ἀκριβῆ διάγνωσιν ἐν ταῖς τοιαύταις διαθέσεσιν ἀεὶ λαμβάνειν, ἀλλ' ἔστιν ἀμφίβολα καὶ ταῦτα τοῖς πλείστοις αὐτῶν. καὶ χροιᾷ καὶ συστάσει τοῖς κατὰ φύσιν ἐοικότα. μυελοὶ τοιοῦτοι κατὰ τὴν πολυχρόνιον λοιμὸν ὤφθησαν ἡμῖν, ἐφ' ὧν ἐγὼ θεάσασθαι οὐκ ἰατροὺς ἰδιώτας ὁμοίους, ἐνίους δὲ καὶ πολυχείρους ἰδιώτου σωστοῦ. καὶ πολλοὺς γ' οὖν τῶν ἰδιωτῶν εἰ καὶ μηδὲν ἄλλο, τὴν γοῦν ἐκπνοὴν τῶν καμόντων ὄζειν ἐσθ' ὅτε ὑπεκοπτομένους, καὶ εἰ σὺν σώλιν φαίνοιτο τὰ χείρω προσδοκῶντας. ἐκείνοις μὲν οὖν ἐκ πείρας εὕρηται κατὰ τοῦ λοιμώδεις πυρετοῦ τὸ τοιοῦτον γνώρισμα. οἱ δ' οὐκ ἐκ πείρας μόνον, ἀλλὰ κἀκ τοῦ λόγου φανήσεται. σκεπτέον δὲ δὴ πρὸ καὶ τὰ κατὰ τὸ σῶμα μόρια, καὶ εἰ βραχύτι ἐκ λοιμώδους ἐμφάνοιτο χρόας αὐτοῖς, ἀφαίνοντα λοιμώδη οὖν οὕτως ἔχοντας. ἰατρῷ δὲ γ' οἶμαι μᾶλλον ἰδιώτου φαίνεσθαι καὶ ταῦτα, τοῖς μὲν γὰρ ἐρυσιπελατώδης, τοῖς δ' ὁμοία τοῖς ἐθιομήνοις ἕρπεσιν ἡ χρόα φαίνεται, διεσπαρμένη κατὰ πλείονα μόρια ἐκ κατ' ἀρχὰς ὡς οἶμαι. εἰ ὧδέ πως ἔχοι δοκοῦσι τὴν χεῖρα πεπειραμένοις ἰατροῖς ἐν διαγνῶσαι πυρετώδης θερμασίας, οὐ δὲ αὐτὴν λαθεῖν ἐάσει τὴν διάθεσιν. ὧδ' ἐσκεπτέον δ' ἐκ πίστεως καὶ τὰ οὐρα. καὶ γὰρ ἀνατεταραγμένα πῶς ἐν τῶν φαίνεται καὶ ὑδατώδη ἔσθ' ὅτε, καὶ λεπτότερα πολὺ τοῦ κατὰ φύσιν ἐνίοις. ταῦτα μὲν οὖν ἀναμφίσβητα. καθάπερ καὶ ὅσα τοῖς κατὰ φύσιν ἐοικασι ἀκριβῶς, κατά τε χρόαν καὶ κατὰ πάχος, ἀναμφίσβητα καὶ ταῦτα πρὸς τὴν δευτέραν ἐλπίδα, καὶ εἰ ἐναιώρημά γε ποιήσαιτο χρηστὸν, ἔτι καὶ μᾶλλον ἀναμφίσβητα. τὴν γε ὑποστασιν ἔχοντα λευκὴν καὶ λεῖαν καὶ ὁμαλῆ. εἰς δ' ἐναιωρήμασι μάλιστα προσεκτέον τὸ νῦν. φῶς γὰρ αὐτὸ ὑποπελιδνότατον ὄντα λανθάνει. καθάπερ ἄλμα πλατείας ἀρίχνας ἐοικότα, δίκην ἐείου ὑδατεβλημένου ἀλλήλαις. εἰ μὴ δὲν τι πιστὸν εὑρίσκοις, ἢ ὅλως μηδὲν ἐμφερόμενον ἐναιώρημα τοῖς ἄρροις, ἐν τῇ χειρονι μοιρίδι, ταῦτα ἐνώτα πίθεσο. τῶν δ' ἐναντίων φανέντων ὁποῖα δίκαιον ἄρτιος, ἀδύνατον ὄδ' ἐν κακὴ διαθέσει τὸ ἄνθρωπον εἶναι. ἔκ τε δὴ τότων διορίζεσθαι, πότερον ἀνωμαλία τις ἔστι πρὸς αὐτὸν, ἢ λοιμώδης εἰσβολὴ νοσήματος ὅλεθρίου πυρετὸν ἐκπονὸν ἔχοντος. ἐπί τε τοῖς μετὰ τὸ λατρὸν, ἀπόστασί τε γὰρ εἰσὶ κἀ διάφωσι πλέον ἢ πρόσκαιρα, ὧδ' ἐμβυσθοῦσί τε ψυχρὸ. πρόσεστι θεωρεῖν ἢ ἀκριβῶς αὐτῶν πρόσκειται κἀ τοῦ ὀφθαλμοῦ. ἐν γὰρ τοῖς λάθοι μάλιστα γίνονται καταδηλοι θερμοὶ καὶ φλεγώδεις ἀρτελόμενοι, ἔνιοι δ' ἐντοῦθεν ἀρξάμενοι διαμένουσιν, ὡς δὴ ἀφῶς γνωσόμεθα ὅσα λοιμώττουσι. ἀλλὰ λοιμὸς μὲν ὁπόταν ἡμῖν ἐγγύθεν καὶ ἔστιν ἐπ, μηδὲ πόθ' ἕν πειραθῶμεν τοῖς ἀνθρώποις. εἰσὶ γάρ μοί τοι χρὴ καὶ ἄλλως γινομένης ἄνθρ λοιμῶδ τοῦ αὐτοῦ τότου πυρετοῦ, ὥσπερ καὶ γέγρα

πται πρὸ

πῆαι ποδὶ αὐτῶν, ἅπασι τοῖς ἀξιολόγοις ἰατροῖς, καὶ καλῶσι γε λοιμώδεις αὐτοὺς, ὥσπερ ὧν ἡ ἰδέας ἁπάσης ἐν ταῖς τῶν πυρετῶν διαφοραῖς ὑδὶ πλέον ἔργου. νυνὶ μὲν γὰρ οὐκ ὡς ἂν τις κάλλιστα διαγινώσκει πυρετοὺς ὁ λόγος, ἀλλ' ὡς ἂν ἐκ σφυγμῶν κάλλιστα. καὶ ἴσως ἂν πλέων τ' ἐόντος ἔργου ποδὶ τὴν ἀρχὴ τοῦ σώματος αὐτοῦ ἡ καρδίας ἀναπεμφθὲν πυρετῶν, ὧν ἐν ἀνάγωμεν ὑδὶ τοὺς σφυγμοὺς τ' λόγου, ὅσον ὑπόλοιπον ἐστὶ τῶν ἐκπικῶν πυρετῶν ἐξηγήσομαι. γίνονται μὲν γὰρ ὡς εἴρηται καὶ τῶν λοιμωδῶν οὐκ ὀλίγοι καταρχὰς σύδέως ἐκπικοὶ διαφθόρους ἀπάντων, τ' ἄλλων πυρετῶν οἱ ἐν ἰσχυρᾷ σκεπεσθέντες. γίνονται δ' ἂν λύπλω ἐνίοτε καὶ θυμοῦ ἀρχῆς, ἐνίοι τῶν ἐκπιλῶν. ἄλλως δ' οὐκ ἐσθὺ γιγνόμενον σθλόνα πυρετὸν ἐκπικὸν σύθέως ἀπὸ ἡ ἀρχῆς. ἀλλ' ἐπὶ πλείονι τοῦ χρόνῳ πολλοῖς τῶν ἄλλων ὧν γίγνονται. ἐν διορίζει ἀφῶς αὐτοὺς, ἥ τε μονιμος ἰσότης εἰ καί τινι τῶν ἄλλων ὑδὶ πλέοντος, καθάπερ ἐδ' ἐξαμλν, ὅλα τ' ἄλλα ἡ τ' ποδὶ ἡ διαφορᾶς τῶν πυρετῶν ἔργου πραγματείαν. ἡ δ' ἀρχὴ τῶν σφυγμῶν διάγνωσις ὡς ὀλίγου πρόσθεν εἴπον, ἐν ἀρχῇ μὴ ἐπὶ ἐν ποδὶ τὰς πρώτας ἡμέρας διγνωστέον ἐστιν. ὁπόταν κοινῷ ἔχωσιν ἐπὶ τοῖς ἐφημέροις τ' ἰδέαν, μετὰ ὀ τ' λοιπὸν ἤδη ἀφεσθροι γίνονται, κὴ τῇ διὰ τ' σφυγμῶν διαγνώσῃ. ἐν γὰ θάττους ἄποι γε ἀφῶς ἔχουσι τῶν σφυγμοὶ τῶν ἡ φύσιν, εἰ ἐν ἄλλα μηδὲν διαφόροιεν. ἥ τε θερμασία ἡ τ' θώρακα κὴ ἀφῶς ὅτι πυρετώδης αὐτοῖς. ἀμυδρότατοι τε ποσὸν οἱ σφυγμοὶ τῶν ἡ φύσιν εἰσὶν ἐς ὅσον ἡ θερμασία πεφύκεν. ταῦτα μὲν οὖν ἱκανὰ ποδὶ τῶν πυρετῶν ὅσοις ἡ καρδία γέγονε θερμοτέρα ποσὸν τ' ἡ φύσιν, ὅσῳ ἂν κατ' αὐτ' ὕλαι ψυχρότεραι. πρὸσκείσθω δ' ἀσφαλείας ἕνεκα ταῖς ὕλαις ἐκεῖναι τὰ σώματα σύμπαντα τὰ ψαύοντα ἡ καρδίας, εἴη δ' ἂν ταῦτα τ' μὴ παλάγχνων, ὁ πνεύμων. ὑμνῶν ὀ ὁ τε ποδικάρδιος ὀνομαζόμενος, ὅσῳ τε τῶν διαφερόντων τ' θώρακα ἡ καρδίας ἐγγύς. ὁμιλεῖ δ' ἁπτὸ τοῦ παλάγχνου τούτῳ ὁ ποδιεχόμενος ἀήρ ὑπὸ τ' ποδικαρδίᾳ σκεπάσματος, ὥσπερ γε καὶ ἀρτηρία κὴ ἀὲ φλέβες, ὧν ἐν ταῖς κοιλίαις αὐτῆς φαίνεται μέγιστα σώματα. ταυτὶ γὰρ ἅπαντα ταῖς ὕλαις ἀνάλογον ἄλλοιοῖ ἡ καρδίας τ' σφυγμόν, καὶ καλεῖσθω σωτῆρος δι' ἀσφαλείας ἕνεκεν, ἅπαντα τὰ κατφλεγμαίνα ψαύοντα ἡ καρδίας. ἐξῆς δ' ἂν λέγωμεν ὥσπερ ἐκείνων πυρετῶν τ' ἐν οἷς ἡ μὲν καρδία θερμοτέρα πλείονι μέτρῳ. τὰ ψαύοντα δ' αὐτῆς ἐλάττονι μέτρῳ ψυχρότερα. χρήσιμον δ') ἐν ταῖς τοιαύταις διαθέσεσιν οἱ σφυγμοὶ θάττός τε ἅμα καὶ μείζους, κὴ πυκνότεροι, καὶ ἀμυδρότεροι τ' κὴ φύσιν. ἀλλὰ πλείονι μὲν, εἰς ἀμυδρότητα καὶ τάχος. ἐλάττονι δ', εἰς πυκνότητα τε κὴ μεγεθος τοῦ κὴ φύσιν διϊστάμενοι. μόνιμος δὲ καὶ ἡ τότων χρῆσις, ὥσπερ καὶ ἡ τῶν ἄλλων ἐκπικῶν. εἰ δὲ τὸ μὲν παλάγχνον ἐλαττον διϊσταιτο τοῦ κὴ φύσιν εἰς θερμότητα, τὰ δὲ ψαύοντα αὐτοῦ πλέον εἰς ψυχρότητα, μικρότεροι μὲν ὧν τῶν τοιότων οἱ σφυγμοὶ καὶ ἀραιότεροι χρήσονται, τοῦ τάχει δ' ἢ τοι πρὸς πλησίον τοῖς κατὰ φύσιν ἢ βραδύτεροι, παραπλήσιοι μὲν, ὅταν μὴ πολὺ πλέον ὑδὶ τὸ ψυχρὸν διϊστατο τὰ ψαύοντα. βραδύτεροι δὲ, ὅταν πολὺ πλέον ἀφεληλεγμένῃ τοῦτο τοῦ κὴ φύσιν ὑδὶ τὸ ψυχρὸν, ὅπερ ἡ καρδία πῶς τὸ θερμὸν. ἡ δ' ἀμυδρότης κἀντεῦθεν κὴ τὸ ποσὸν ἡ θερμότητος. εἰ δὲ τὸ μὲν σῶμα ἡ καρδίας αὐτὸ, ψυχρότερον εἴη τοῦ κὴ φύσιν, αἱ δ' ὕλαι καὶ ἄλλα τὰ ψαύοντα αὐτῆς θερμότερα, χρήσονται μὲν δὴ πως κἀντεῦθεν τρεῖς αἱ πᾶσαι διαφοραί. πρὸς πλείονι δ') δ' οἱ σφυγμοὶ, καθ' ἑκάστω ἀνάλογον ταῖς προειρημέναις ἕως γ' πρώτου ὑδὶ ποσὸν ἐψύχθαι τὸν καρδίαν, ἐφ' ὅσον τεθρύμματο τὰ ψαύοντα. βραδύτερος ὁ διὸ ἔσται σφυγμὸς τοῦ κὴ φύσιν, ὅταν ἀξιόλογον ἢ ἀλλοίωσις ἢ. ἀνάλογον δ' αὐτῷ ἐν τὸ ἡ ἀμυδρότητος ὑπάρχει. τοῦ μεγέθει ὁ, τὸ δὲ ἐν ἀλλαχθήσεται τοῦ κὴ φύσιν. ὥσπερ τὸ δὲ τῇ πυκνότητι ἀφῆς, τὸ δὲ ἀξιολόγου σθλόν. ἐν μὲν οὖν ταῖς τ' κὴ φύσιν βραχείαις ἐκτροπαῖς ἐφ' ἑκάτερα, διυσφορατότερα ἡ διάκρισις, ὡς πρόσθεν ἐν εἴρηται, κὴ μάλιστα γίνεται δύσγνωστος ἐν οἷς σώμασι τὸ κὴ φύσιν τὸ προεπιστάμεθα. γινωσκομένου δὲ τούτου, δῆλον ὅτι ἐστὶ καὶ τῶν βραχείαν ὑδὶ γνῶναι μεταβολὴν, ὅταν ἰσκυμμένος ἢ τὶς, ἐν διαγνώσει σφυγμῶν. ὥσπερ δ' ὀλίγον ἐμπρόσθεν, ἐνίκα τοῦ παλάγχνου θερμοτέρα χρωμένη, τῶν ψαύοντων δ' αὐτοῦ ψυχροτέρων, ἐσκοπούμεθα οὖν σφυγμὸς, ἐκτικὸν ἐλέγομεν εἶναι τὸν πυρετὸν, οὕτως νῦν εἰ μὲν τὸ παλάγχνον εἴη ψυχρότερον ἅπαντος τοῦ κὴ φύσιν ὄρα, τὰ δὲ ψαύοντα θερμότερα, πυρέξει μὲν ὁ ἄνθρωπος. ἀλλ' ὁ τὸν ἐκτικὸν ὀνομαζόμενον πυρετὸν, ἀλλ' ἤτοι τὴν ἐφήμερον, ἢ τὸν ὧν σήψει χυμῶν. ἰδία δ' ἑκάτερα τὰ γνωρίσματα. τὸ μὲν ἐφήμερὸ πυρετοῦ μιχθέντος ψυχροτέρῳ σώματι καρδίας, ὅταν ἴσως ἑκάτερον ἀφεσθκη τοῦ κὴ φύσιν ὁ σφυγμὸς, ὃ δὲν μὲν τοῦ μεγέθει παραλλάττει τοῦ κὴ φύσιν, ὥσπερ ὃ δὲ πυκνότητι σαφὲς οὐδέν, οὐ δὲ τάχει, πρὸς ἀξιόλογον ἑκάτερον χρήσθαι τῶν ἐκτροπῶν, ἀμυδρότερον δ' εἰς ποσὸν, εἰς ὅσον καὶ τὸ παλάγχνον ψυχρότερον ἔσται. τοῦ δ' ὧν σήψει χυμῶν, ἴδιον μὲν ἀεὶ καὶ τούτου τὸ μεγεθος. οὐκ ὀλίγον δὲ τῶν κατὰ φύσιν, οὐ δὲ τῶν ἄλλων χρῶν, ἀλλ' ἐπεισθὰν μὲν ὀλίγον ἀφεσθκε τοῦ κὴ φύσιν, οὐδὲν ὅτι καὶ ἀξιόλογον. πλέον δ' ἑκάντων, ἐναργῶς θάττων ὁ σφυγμὸς γίνεται κὴ τῶν συστολῶν, ὥσπερ ὁ πρότερος ἐν τῇ διαστολῇ. καὶ μὲν δὴ καὶ πυκνότερος ἐναργῶς κὴ τ' ἐκτὸς ἀρτηρίαν, ἀμυδρότερος δὲ φαίνεται ποσὸν, ὅσῳ ἡ καρδία κατέψυκται. ἔσω δὴ πάλιν ὧν πλέον ἐψύχθαι τῶν καρδίαν, ἢ τεθρύμματο τὰ ψαύοντα, καὶ εἰ ἐν τὸν πυρετὸν ἐφήμερον, οἱ σφυγμοὶ μὲν τότων ἀφῶς ἀμυδροὶ χρήσονται καὶ μικρότεροι. βραδεῖς δ' οὐχ ὁμοίως ἀφῶς, ἀλλ' ὅσῳ ὑδὶ πλέον ἐψύχθη τὸ σῶμα ἡ καρδίας τῶν ψαύοντων ἑαυτοῦ. καὶ μὲν δὴ καὶ ἀραιοὶ καὶ μικροὶ κὴ τῶν ἀνάλογίαν ἔσονται. ἔσω δὲ πάλιν ὧν σήψει χυμῶν ὁ πυρετὸς, ὁ σφυγμὸς τότων ἀμυδρὸς ἔσται ὡσαύτως τοῦ προειρημένῳ. μικρότερος δ' ἐπὶ κἀκείνου κατά γε τῶν διαστολῶν καὶ βραδύτερος. ἡ μὲν τοι συστολὴ θάττων αὐτοῦ χρήσει τοῦ κὴ φύσιν. ἐπὶ δὲ μᾶλλον ἐν ἐκείνοις ἔσται τοῖς καιροῖς τοῦ προξυσμὸν τοιοῦτον, ἐν οἷς τε ἔσιν ἀρχὴ καὶ ἐπίδοσις. ἐπεὶ κατά γε τὰς ἀκμὰς ἥπτον. ἔτι δ' ἧττον ἐν ταῖς παρακμαῖς. ἐνοκείσθω δὴ τὸ τρίτον εἶδος ἡ ἐπαλλάξεως, ὅπερ ἔσιν ἐλαττον εἰς ψυχρότητα μεθεστηκέναι τῶν καρδίαν, ἧπερ εἰς θερμότητα τὰ ψαύοντα αὐτῆς. καὶ εἰ ἐν τὸν πυρετὸν ἐφήμερον. οἱ σφυγμοὶ τοῦ τοιούτῳ σώματι τοσοῦτῳ μὲν ἀμυδρότεροι τοῦ κὴ φύσιν, ὅσῳ περ καὶ τὸ σῶμα ἡ καρδίας δυσκρατότερον. ἐὰν δ') μείζονες τε καὶ θάττονες τ' κὴ φύσιν, καὶ πλέον γε μείζονες, ὅσῳπερ ἧττον θάττονες. ἐσονται δ' καὶ πυκνότεροι ταῦτα σύμπαντα λελεκται μήτ' εἰς σκληρότητα, μήτ' εἰς μαλακότητα τῶν σφυγμῶν.

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 150 sur 494

ὧν ἀλήλοις ἀλλοιωμένων. ὡς ἔγε καὶ ἡμῖν τοῦθ' ὑπαλλαχθέν. ἡ μὲν οὖν τὸ μαλακὸν αὐτῶν ἐκτροπὴ τὸ μέγεθος μὲν πάντως αὐξήσει καὶ τὴν ἀραιότητα. πεδήσει δ' ἴσως καὶ βραδυτῆτα. εἰ δ' ὧν τὸ σκληρὸν, τἀναντία μικρότητα τε καὶ πυκνότητα, καί τοι καὶ τάχος ἴσως πεδήσει. ἐγω μὲν δή μοι πάσης ἤδη δυνῶ τῶν πυρετῶν ἐργάζεσθαι τὰς ἐκ σφυγμῶν διαφοράς. εἰ γε δὴ καὶ τὴν οὐσίαν αὐτῶν οὖν πλεονεξίαν ἢ ἐν τῇ καρδίᾳ θερμασίας ὀρθῶς ἐθέμεθα. καὶ σὺν τοῖς πυρετοῖς τε ἅμα ὅλου δὴ ὀλίγων ἐμνημόνευσα διαθέσεων ἐναντίων τοῖς πυρετοῖς ἐφ' ὧν ἡ καρδίας διάθεσις ψύξις ἐστιν. ἀλλὰ καὶ περὶ τῶν μικτῶν διαθέσεων εἶπον, ὧν ἡ μίξις οὐ ἐναντίων ὧν πλεονασμένων ἀλλήλοις γίγνεται. νῦν δὲ οὐδή μοι καιρὸς ἐφ' ἕτερον πνὰ περιέναι λόγον. ἐπεὶ δὲ δὴ οἶσθ' ὅπως εἰς παμπόλλην διαφωνίαν ἐμπεπλώκασιν οἱ περὶ πυρετῶν πραγματευσάμενοι. δι' ἐλάσσονος ἀναλαβεῖν ὧδε δυνατὸν ἀφαλαίῳ ἔγνωκα τὰ προειρημένα κατὰ τόδε τὸ γράμμα, ἐν ᾧ περὶ τῶν πυρετῶν ἐν σφυγμῶν διαγνώσεως. καὶ εἴ γε χρὴ τἀληθὲς εἰπεῖν δι' ἀρχὴν μάλιστα τοῦτο ποιεῖν δέγνωκα. πάντων γὰρ ὧδε μελέστατος ἐν τῇ περὶ τῶν πυρετῶν πραγματείᾳ δόξας γεγονέναι, κινδυνεύει μηδὲν ἡμᾶς διδάσκειν ὁμοίως ἐρασιστράτῳ. δῆλος γὰρ ὅτι τῶν μηδὲν διδασκόντων ὁ τρόπος, ἐνίων μὲν εἰς ἰδιότητα καταφυγόντων ἀῤῥήτου, ἐνίων δὲ λεγόντων μὲν ὀνόματα, μήτε δ' ἃ σημαίνει φυλαττόντων, μήθ' ἃ βέλονται σημαίνειν ἑρμηνεύοντων. ὁ γάρ τοι σκληρὸς σφυγμὸς ὃν ἀχώριστον εἶναι βούλεται τῶν πυρεττόντων ὁ ἀρχιγένης, ὄνομα μόνον ἔσιν, οὐδὲν πρᾶγμα σημαίνων ὠδιπμονικῶς τε καὶ βεβαίως νοηθῆναι δυνάμενον. ἔρρηται δ' ὧν πλέον ἢ τὸν τοιοῦτος σφυγμὸς κατά τε τὴν περὶ διαφορᾶς σφυγμῶν πραγματείαν. ἔτι τε καὶ τὴν διαγνωστικὴν, ὀχ ἥκιστα ἢ καὶ δι' ὧν ὀλίγα μέντα τε ἅμα καὶ κεῖνομεν, ὅσα κατά γε τὸ περὶ τῶν σφυγμῶν βιβλίον ὁ ἀρχιγένης ἐγράψεν. ἀναγκαῖον δ' ἐν σιν ὡς ἔοικεν εἰπεῖν τι καὶ νῦν ὠδὶ κεφαλαίῳ ἅπαντα αὐτῶν. ὥσπερ τῶν ἄλλων ὀνομάτων ἕκαστον ἴδιον δικαὶ πρᾶγμα παρὰ τοῖς ἕλλησι πᾶσιν. ὅτω καὶ ἡμῖν τῶν ὑποπιπτόντων ταῖς αἰσθήσεσιν, ἔθνητο προσηγορίας πνὰς, ἰδίας μὲν ὅσας δηλοῦσι τὰς ἀκοὰς διαφορὰς, ἰδίας δ' ὅσας τὰς ὁρατὰς, ἢ ὀσφρητὰς, ἢ γευστὰς, ἢ ἁπτὰς. ὅτ' ὂν ἐπ' ἄλλῳ φορήσιν αἰσθησιν τό τε λευκὸν καὶ μέλαν καὶ ξανθὸν καὶ πυῤῥὸν ὠχρόν τε καὶ φαιόν, καὶ κυανοῦν, ὅλως τ' ἄλλα χρωμάτων ὅσων ὀνόματα πλὴν τῶν ὁρατῶν. ὅτ' αὖ πάλιν ἐπ' ἄλλα τὸ αὐστηρὸν καὶ γλυκὺ καὶ ὠμὸν καὶ πρυόνον καὶ σύφορ, ἁλυκόν τε καὶ ἁλμυρὸν, ὅπ μὴ τῶν γευστῶν. τὸ μὲν δ' ἐπ' ἄλλων πνῶν θερμὸν καὶ ψυχρὸν, ξηρὸν καὶ ὑγρὸν, καὶ μαλακὸν καὶ σκληρόν, ἀλλ' ὧδὶ τῶν ἁπτῶν ἅπαντες. εἰ ἦ τις ἐπ' ἄλλο μεταφορὰν τῶν ἐρημένων ὁπόταν, ὁ μὲν τρόπος ἢ τοιαύτης χρήσεως ὀνομάζειν μεταφορά. γίνεται δὲ δή πῃ ταῖς ἄλλαις ὡσαύτως μεταφοραῖς καθ' ὁμοιότητα ἴσως καὶ ἀναλογίαν, καθ' οἵαν ὁμοιότητα. καὶ πόδες (ἵνα) εἴρωτ καὶ κόρυφαι καὶ λαγόνες ὄρεσ, ὡς γὰρ ὧδὶ τῶν ζώων τὰ κατωτάτω μέν οἱ πόδες, ἡ κορυφὴ ἢ τὰ ἀνωτάτω πάντων ἔσιν. ὅτως ὧν τῶν ὀρέων συγχωρᾶμεν τοῖς ποιηταῖς τὰ μὲν ἀνωτάτω, κορυφὰς ὀνομάζειν, τὰ κατωτάτω δὲ πόδας. ἐὰν οὖν τις ὧδὶ ζώου ποιήμενος τὸν λόγον, εἶτα πόδας εἰπὼν, ἢ λαγόνας ἀξιώσει μήτε τῶν ποδῶν ἀκούειν ὡς ἅπαντες ἀκούουσιν, μήτε τῶν λαγόνων ὡς συνήθους, ἀλλ' ὅτως δεῖν φάσκει λαγόνων ἀκούειν, ὡς ὧδὶ τοῦ ὄρους τοῦ βριλλησσοῦ καλλίμαχος εἴρηκε, βριλλησσοῦ λαγόνι εἰσί νόμοι, ὃν ἐκτήσαντο. γλαυκότατος αὖ εἶη, δῆλόν τε καὶ παλινδρομέσει χρώμενον ἀπὸ τῶν κυείων ὧν τὰ κύεια τῇ μεταφορᾷ. ἡμῖν δὲ τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ ὅσπις ὧδὶ, ἤθους, ἢ οἴνου λεγομένου τοῦ σκληροῦ ἡμῖν μεταφορᾷ, ἀπὸ τῶν ἁπλῶν σωμάτων ποιούμενον τὸν λόγον, οὐχ ὡς συνήθους ἅπασιν οὕτως ἄξιον ἢ προσηγορίας ἀκούειν, ἀλλ' ὡς οἴνου λέγεται σκληροὺς, ἢ ἄνθρωπος, ὁ ἦθος σκληρόν. ὁμοίως γὰρ ἐκείνῳ ὅπερ τὸ περὶ πραγμάτων ὁρᾶν τῶν διαλεγόμενον, εἶτα λευκὸν μὲν εἰπόντων μὴ συγχωρεῖν ἀκούειν οὕτως. ὡς εἴθισται πᾶσιν, ἀλλ' ἐπειδὴ πυρετοῦ τινὰς λευκὰς αὐτὸς ὁ ἀρχιγένης εἴρηκεν, ὅτως ἀκούειν χρῶμα καὶ τὸ χρῶμα τὸ λευκόν. ὥσπερ οὖν ὁ τοιοῦτος οὐκ ἂν δόξειε σωφρονεῖν, εἰ τὸ κυείως ὧδὶ χρώματος λεγόμενον ὄνομα μετάγειν ἐπ' αὐτὸ, κατὰ δηλῶν μεταφοράν, ἀπὸ τῶν οὐ κυείως ἀξιώσειεν, οὕτως οἶμαι καὶ ὅς τις ὧδὶ σώματος ἁπλοῦ τὸν λόγον ποιούμενον, ἐκ μεταφορᾶς κελεύσει τὸ σκληρὸν ὄνομα ἀκούειν, συμβαίνει γὰρ ἐν τοῖς τοιούτοις ἅπασιν λόγοις, μηδὲν μανθάνειν αὖ ἀκούοντας ὅταν ἐρέωνται τὸ κυείως λεγομένου, μηδὲν τ' ἄλλο νοῆσαι δυνάμενον. τί γὰρ ἄλλο τις νοήσει χρῶμα τὸ λευκὸν ἀλιούσας ὄνομα, τό τε συνήθως ἐργόμενον, ἁλιούειν τε κελεύομενον ἐκ τῶν λευκῶν πυρετῶν μεταφορᾶς. οὕτως οὖν καὶ ὁ σκληρὸς σφυγμὸς ὑπὸ τοῦ ἀρχιγένους εἰσαγόμενον ἐφ' ἅπτὸ πρᾶγμα, εἰ μὴ τὸ κύειον σημαίνει ὅπερ δὴ τὸ συνήθως ἅπασι λεγόμενον, ἀλλ' ὡς ἐκεῖνον ἐκ μεταφορᾶς ἢ τῶν οἴνων βούλεται, παντάπασιν ἀσαφὴς τε καὶ ἄγνωστος γίγνεται, καὶ τοιοῦτον, οἷόν εἰ καὶ σκινδαλψὸς ἐλέγετο. πῶς δὲ καὶ δυνάσθαι παῦ ὅπερ ἄλλο ἢ τοῦ τῶν πυρετῶν ἰδίᾳ σφυγμοῦ φορεῖν ὄνομα, καὶ δυνεῖν τι λεγθῆναι ὡς πρὸς ἀνθρώπους μὲν ἀγυμνάστους ἐν διαιρέσεσι σημαινομένων, συνώμονας ἢ καὶ πεπιστευκότας, ὅτι γόρων ἄνθρωπος ἐν τοσαύτῃ γεγονὼς δόξῃ καὶ πολλὰ τῆς τέχνης ὠφεληκὼς, οὐκ ἂν ἕκων (ἑκὼν) ποτὲ τοιαύτην ἀσάφειαν ἐμηχανήσατο ἢ τὸν λόγον, ὡς ὀνόματα προσφέρεσθαι μηδὲν σημαίνοντα. φορεῖ γὰρ εἴ τις εἴπῃ τὸν τοῦ πυρέττοντος σφυγμὸν ἑκὼν πικρὸν, ἀξιώσει ὅτως ἀκούειν τοῦ πικροῦ ὀνόματος ὡς ὧδὶ γλυκεῖν ἐνίοτε λέγομεν, ἀρ' ἔξομεν τι νοῆσαι σαφὲς; ἢ μᾶλλον, ἢ πρυφνὸν, ἢ αὐστηρὸν, ἢ ὀξὺ ἀκούσαιμεν ἑκὼν τὸν σφυγμόν. ἐν ἅπασι μὲν γὰρ αὐτοῖς, ἀνθρώπεια τι καὶ παρὰ φύσιν ἐμφαίνεται, τί δὲ τοῦτ' ὄντ οὐ δηλοῦται, καί τοι κατὰ μὲν τὰς τοιαύτας μεταφορὰς ἀρ' τῶν κυείων, ἐφ' ἕτερον ὁ κύειος ἡ μετάθεσις γίνεται, συγκεχωρημένον ἅπασι καὶ ἐθισμένον πρᾶγμα. ἡμῖν δὲ τὸ τοῦ σκληροῦ σφυγμοῦ σημαινόμενον, ὅπερ ὁ ἀρχιγένης ἐνομοθέτησεν, οὔτε συγκεχωρημένον, ὅτε ἐθισμένον, οὔτε ὅλως γεγονὸς, ἢ γνώσεσθαι δυνάμενον, ἀκούσαι χρὴ σημαινόμενον, ἀρ' τῶν μεταφορικῶν ὧδὶ τὸ κύειον ἐπανορθουμένους. διόπερ ὀνόματος μὲν ὄφιν ἀκοῦσαι, πρᾶγμα ἢ ὃ δ' ἐννοῆσαι. ἀλλ' ὀκ ἔστ δεῖ πρί γε τούτου μηκύνειν, ἐν ἄλλοις ὧδὶ πλέον ἢ αὐτὸ διειλεγμένους. ἀναλαβόντας δὲ τὰ προειρημένα δι' κεφαλαίων ἅπαξ τῶν πυρετῶν ἐπιτελεῖν. ὅτι μὴ δι' τρία ὅτι τὰ πάντα αὐτῶν γνῶναι, δι' ἐπείρων. ὁπόσα δεῖ ἐς ἑκάστ διάγνωσιν ἐκ σφυγμῶν ἐν τῷδε ῥητέον. οἱ μὲν ἐφήμεροι πάντων εἰς μέγεθος, καὶ τάχος, καὶ πυκνότητα βέπτουσι τῶν σφυγμῶν, ὅλων ἐφ' ἑαυτοῖς

ἐφ' ἑαυτοῖς. εἰ γὰρ ὦν μιγνύοι τό τις ἄλλη διάθεσις, ἀνάγκη μικτὴν γενέσθαι τὴν τροπὴν, ἐξ ἐκείνης τε καὶ τῆς κατὰ τὸν λόγον τοῦ πυρετοῦ συνισταμένης. ὡσαύτως δὲ καὶ οἱ ἑκτικοὶ τῶν πυρετῶν, εἰς τὰς αὐτὰς διαφορὰς ἀλλοιοῦσι τοὺς σφυγμοὺς, ὅσον γ' ἐφ' ἑαυτοῖς, καὶ πλέον γ' ὑπὸ τούτοις ἐξαλλάττεται τὸ τάχος. οἱ δὲ ὑπὸ σήψει χυμῶν, ἐν μὲν ταῖς ἀκμαῖς ἀμφοτέρας ἔχουσι τὰς κινήσεις ταχείας, τήν τε τῆς διαστολῆς καὶ τὴν τῆς συστολῆς. ὡσαύτως δὲ καὶ τὰς πυκνότητας ἀμφοτέρας ὁμοίως ἀλλοιοῦσι τήν τε κατὰ τὴν ἐκτὸς ἡσυχίαν γινομένην, καὶ τὴν κατὰ τὴν ἐντὸς, ἐν δὲ ταῖς εἰσβολαῖς οὐχ ὁμοίως, ἀλλὰ μᾶλλον ὑπτείνουσι τῆς συστολῆς τὸ τάχος. ἐν δὲ ταῖς ἀναβάσεσι, καὶ τοῦτον μὲν, καὶ τὴν ἐκτὸς ἡσυχίαν δ' ὑπὸ πλεῖστον συνεργοῦσιν. ὡς πυκνότατον φαίνεσθαι κατ' αὐτῆς τὸν σφυγμόν. οὗτοι μόνοι πυρετῶν εἰσὶν ἰδίοι σφυγμοὶ κατὰ τὸν ἑαυτῶν λόγον. οἱ δ' ἄλλοι πάντες οἱ τοῖς πυρέσσουσι συμπίπτοντες ἄλλῃ τινὶ διαθέσει μᾶλλον, ἢ τῇ τῶν πυρετῶν ἕπονται. δύο δ' ἔστι γένη κἀκείνων τῶν διαθέσεων, ἤτοι τῆς δυνάμεως, ἢ τῶν ὀργάνων ἡ κάκωσις. ἐδείχθη γὰρ ὡς εἰς τρία χρὴ βλέποντας ταῦτα, ἐξευρίσκειν τὰς ἐλαττούσας αἰτίας τὸν σφυγμὸν, ὄργανον τε καὶ χρείαν καὶ δύναμιν. ὧν δ' ἐδείκνυτο γε καὶ ὅσα καθ' ἕκαστον αὐτῶν γένος ἐξισταμένον τοῦ κατὰ φύσιν ἀναγκαῖον ἐστὶ συμπίπτειν τοῖς σφυγμοῖς. οὐκοῦν ἔτι θαυμαστὸν εἰ διαφέρονταί τε πρὸς ἀλλήλους οἱ σοφοὶ ἰατροὶ περὶ τῶν ἰδίων τῶν πυρετοῦ σφυγμῶν, ἁμαρτάνουσί τε πάντες, ἅτε μή τε τὰ γένη τῶν πυρετῶν διελόμενοι, τάς τε διὰ τὴν δύναμιν, ἢ τὴν τῶν ὀργάνων κάκωσιν ἀλλοιώσεις τῶν σφυγμῶν, αὐτῶν τῶν πυρετῶν ἰδίας εἶναι νομίζοντες. οἷον αὐτίκα παροξυσμῶν εἰσβαλόντων, οἱ μὲν τοὺς πυκνοὺς τε καὶ μικροὺς, οἱ δὲ πρὸς τούτοις καὶ τοὺς ἀμυδροὺς, ἔνιοι δὲ καὶ τοὺς ἀνωμάλους, εἰσί δ' οἱ καὶ τοὺς βραδεῖς, ὥσπερ ἄλλοι τοὺς ταχεῖς ἔθεντο γνωρίσματα. καί τοι γ' ἔνιοι τῶν πυρετῶν ἀθλίπτους, ὡς αὐτοὶ καλοῦσι, ποιοῦνται τὰς εἰσβολὰς, ἐφ' ὧν εἰς μέγεθος τε καὶ τάχος ἡ πρώτη τροπὴ γίνεται τῶν σφυγμῶν, εἶτ' ὀλίγον ὕστερον αὐξανομένοις, τοῖς δὲ καὶ ἡ πυκνότης ὦν γίνεται, τῶν δ' ἄλλων σφυγμῶν τῶν εἰρημένων οὐδεὶς αὐτοῖς, οὔτ' ἀρχομένων τῶν παροξυσμῶν, οὔτε αὐξανομένων, οὔτε ἀκμαζόντων ὑπὸ φαίνεται. ἀλλὰ τούτοις μὲν, οὔτε ῥίγος, οὔτε φρίκη, τίς οὔτ' ἀνωμαλία σαφὴς. ἀλλ' οὐδὲ ψύξις ἄκρων, ἢ τῆς ἐκτὸς ὑπὸ φανείας, οὐδὲ δῆξις, ἢ βάρος, ἢ θλίψις στομάχου συνεισβάλλει. τοῖς πλείστοις δ' ἤτοι ἔντι τῶν εἰρημένων, ἢ καὶ πλείω συνεδρεύει. καί τισιν αὐτῶν ὀλίγον ὕστερον ἔμετος, ἐναργῶς ἐνδεικνύμενος ὡς ἐκ τῶν συῤῥεῖν εἰς τῆς γαστέρα μοχθηροὺς χυμοὺς, οἱ μὲν ἐδήχθησαν αὐτῶν, οἱ δὲ θλίφθησαν, οἱ δ' ἀσώδεις ἐγένοντο. προφανέστατα γε ὦν τῶν πλείστων ἀρχῶν ἀρχωρεῖν μὲν ἁπάσης τῆς ἐκτὸς ὑπὸ φανείας τὸ αἷμα, συῤῥεῖ δ' εἰς τὰ σπλάγχνα, κἀκ τούτου, θλίψεις τε καὶ σφηνώσεις, ἐμφράξεις τε καὶ διατάσεις ἀρτηριῶν γίνονται κυρίων, ἐφ' αἷς οἱ ἀνώμαλοι σφυγμοὶ ταῖς εἰσβολαῖς τῶν τοιούτων παροξυσμῶν συνεδρεύουσιν, ὥσπερ αὖ πάλιν οἱ ἀμυδροὶ διὰ τὴν τοῦ στομάχου τε καὶ τῆς δυνάμεως κάκωσιν. οὕτως δὲ καὶ οἱ μικροὶ διά τε τὴν ἀῤῥωστίαν γίνονται τῆς δυνάμεως, καὶ διὰ τῆς ψύξιν. ὥσπερ γε καὶ οἱ βραδεῖς ὑπὸ ταῖς ἰσχυραῖς ψύξεσιν. ἀλλὰ τούτων γε οὐδεὶς ὁμοίως τῇ διαστολῇ τὴν συστολὴν ἐποιήσατο βραδεῖαν. ἀλλ' ἔστιν ἀχώριστον τε καὶ ἰδιώτατον εἰσβολαῖς πυρετοῦ ὑπὸ σήψει χυμῶν, ἡ συστολὴ τῆς ἀρτηρίας ὠκυτέρα γινομένη. καὶ ὅστις ἤσκηται γινώσκειν συστολὴν, ἀχώριστον ἀρχῆς παροξυσμοῦ τοῦ θ' ἕξει τὸ σημεῖον, ὅταν ὡς εἴρηται πολλάκις ὁ σφυγμὸς ἔχῃ τινὰ τόνον. ἐδείχθη γὰρ ὑπὸ τῶν ἀμυδρῶν ἀδιάγνωστος ἡ συστολή. τοῦτ' οὖν ἀσκητέον ἐν τοῖς μάλιστα τὸν ἀκριβῶς βουλόμενον ἀρχὴν γνωρίζειν παροξυσμοῦ. ὅπως δ' ἄν τις ὑπάρξοιτο τῆς ἀσκήσεως, ἐν τῷ πρώτῳ περὶ διαγνώσεως σφυγμῶν ὑπὸ πλεῖστον εἴρηται· τοῦτο τὸ σημεῖον ἀψευδέστατόν ἐστι, καὶ χρὴ θαῤῥεῖν αὐτῷ μάλιστα, κατὰ τὰς διαγνώσεις ἐναργῶς φανέντι. ἔγω γ' οὖν ὑπὸ πολλῶν πολλάκις ὧν οὐδεπώποτε πρόσθεν ἡψάμην τῶν σφυγμῶν, οὔθ' ὑγιαινόντων οὔτε νοσούντων τούτῳ τῷ σημείῳ μόνῳ πιστεύσας, ἥμαρτον οὐδέποτε. ταῖς μὲν γὰρ ἄλλαις ἁπάσαις, εἴτ' οὖν ψύξις εἴη ὅλου τῶν σώματος, εἴτε καὶ τοῦ στόματος τῆς γαστρὸς, ὃ καταχρώμενοι στόμαχον ὀνομάζομεν, εἴτ' εἰς τὸ βάθος ῥοπαὶ τοῦ αἵματος, ἤτοι διὰ λύπην, ἢ φόβον, ἢ διὰ ἄλλην τινὰ αἰτίαν γιγνόμεναι, παραπλήσιος ἔστιν ἡ βραδύτης τοῦ σφυγμοῦ, διαστελλομένης τε καὶ συστελλομένης τῆς ἀρτηρίας, εὐθὺς δ' αὐτῇ συνέστι καὶ ἡ ἀραιότης κατ' ἄμφω τὰς ἡσυχίας. μόναις δὲ ταῖς πυρεκτικαῖς εἰσβολαῖς, κἂν ἡ διαστολὴ ποτὲ γένηται βραδυτέρα τῆς ἔμπροσθεν, ἀλλ' ἡ γε συστολὴ τάχος προσκτᾶται. συναιρεῖται δέ τι καὶ τῆς ἐκτὸς ἡσυχίας, ὡς πυκνότερον ἐνταῦθα γίνεσθαι τὸν σφυγμὸν οὐ μὴν κατά γε τὴν ἐντὸς, ἀλλ' ἤτοι τῷ πρόσθεν ὡσαύτως, ἢ βραχεῖ τινι κατὰ τὸν καιρὸν τοῦτον ἀραιότερος φαίνεται. παραβάλλειν δὲ δηλονότι χρὴ τὴν ἔμπροσθεν ἡσυχίαν ὡς πρὸς τὴν ἀφὴν τῇ νῦν φαινομένῃ, μεμνημένον μὲν ὅτι σύνθετός ἐστιν ἔκ τε τοῦ πέρατος τῆς συστολῆς καὶ τῆς ἀρχῆς τῆς διαστολῆς, καὶ τῆς μεταξὺ τούτων ἠρεμίας, ἐκλογιζόμενον δ' ὅσον ἑκατέρωθεν αὐτῇ προσῆλθεν ἐκ τοῦ μὴ φαινομένου μορίου τῶν κινήσεων, αὐτὸ δὲ δὴ τοῦτο πάλιν ἐκλογίζεσθαι τῷ τόνῳ παραμετροῦντα. εἰ μὲν γὰρ ὡσαύτως ἔχει τόνου νῦν τε καὶ πρόσθεν ὁ σφυγμὸς εἰς ὅσον ἂν ὁ χρόνος τῆς αἰσθητῆς ἡσυχίας γένηται μακρότερος, εἰς τοσοῦτο καὶ τὴν ὄντως ἡσυχίαν ἡγεῖσθαι μεμηκύνθαι. εἰ δ' ἀμυδρότερος ἢ πρόσθεν γένοιτο, λογίζεσθαί τι καὶ διὰ τοῦτ' ἀποκεκρύφθαι τῶν κινήσεων, ὅπερ ὑφαιρεῖν χρὴ τῆς αἰσθήτης ἡσυχίας. εἰς τὴν τῆς ὄντως εὕρεσιν. εἰ γὰρ ὀλίγῳ μέν τινι τοῦ πρόσθεν ὁ σφυγμὸς ἀτονώτερος γένηται, πολλῷ δὲ ἀραιότερος, ἡγητέον ἐκτετάσθαι τὴν ὄντως ἡσυχίαν. εἰ δ' ἀτονώτερος μὲν πολλῷ, βραχεῖ δ' ἀραιότερος, ὡς πρὸς τὴν αἰσθητὴν διάγνωσιν, οὐκέτι καὶ τὴν ὄντως ἡσυχίαν τὴν ἔνδον ἡγητέον ἐκτετάσθαι. κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν τρόπον εἰ τοῦ σφυγμοῦ βραχείαν ἀτονίαν προσλαβόντος ἀξιολόγως τινὶ φαίνοιτο τὰ τῆς πυκνότητος ὑπὸ τετάσθαι, συναιρεῖσθαι λογιστέον τὴν ὄντως ἡσυχίαν. ἐφ' ὧν μὲν οὖν ἀμυδρότερος ὁ σφυγμὸς ἐγένετο κατὰ τὸν τῆς διαγνώσεως καιρὸν, ὡς εἴρηται, λογιστέον. ἐφ' ὧν δ' ὡσαύτως ἔχει τόνου, σαφεστάτη διάγνωσις ὑπὸ τούτων ἐστὶ καὶ τῆς ἐντὸς ἡσυχίας, ὡς λέλεκται σκοπουμένοις. ὅταν οὖν ποθ' ὁ σφυγμὸς ἄτρεπτος μὲν ὤν τ' ἄλλα, θάττων γένηται κατὰ τὴν συστολὴν, ἀρχῆς παροξυσμοῦ σημεῖον ἀχώριστον τέθεισο. γίγνεται δ' εὐθὺς τοιοῦτος σφυγμὸς καὶ πυκνότερος κατὰ τὴν ἐκτὸς ἡσυχίαν, ὑπὸ γουμένης τῆς φύσεως ἀπτρίψασθαι τὸ καπνώδες περίττωμα, διὸ θάττον συνεστέλλετο. κατὰ μὲν

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 152 sur 494

οὖν τὴν πρώτην ἀρχὴν τῆς γενέσεως αὐτοῦ τοῦ τάχει τῆς συστολῆς μόνον ὁ σφυγμὸς παραλλάττων φαίνεται τοῦ πρόσθεν. ὀλίγῳ δ' ὕστερον καὶ πικνοῦσθαι κατὰ τὴν ἐκτὸς ἠρεμίαν, προϊαίτερον ἀρχομένης συστέλλεσθαι τῆς ἀρτηρίας. τοῖς δ' ἐφημέροις πυρετοῖς, οὐχ ὑπάρχει οὖσα, διὰ τὸ χωρὶς σήψεως γίγνεσθαι χυμῶν. οὐ μὴν οὐδὲ τοῖς ἐκτικοῖς, ὅτι μὴ δὲ ἄρχονται ποτὲ, πλὴν εἰ συνέλθοι κατὰ τύχην ἑτέρα τις διάθεσις αὐτοῖς, ὥστ' ἐφ' ὧν ζητεῖται μάλιστα πυρετῶν ἡ ἀρχὴ τῶν παροξυσμῶν, ἔχειν ἡμᾶς δεῖ διαρκὲς τὸ σημεῖον. εἰ δὲ κατὰ τὴν πρώτην ἡμέραν, ἄρτι μεταπίπτοντος ἐξ ὑγείας εἰς νόσον ἀνθρώπου τινὸς ἁπτοίμεθα τῶν σφυγμῶν, εὐθὺς καὶ τὸ γένος ἡμῖν ἐνδείξεται τοῦ πυρετοῦ τὸ σημεῖον οὖσα, συνεισβάλλον γὰρ τῷ προξυσμῷ τῶν ὑδῶν σήψει τινὶ χυμοῦ τὸν πυρετὸν εἶναι φασίν. ἐδείχθησαν δ' ἐν ταῖς τῶν πυρετῶν διαφοραῖς ἔκτ' αὐτοῦ γένους ὄντες τῷ δὲ, καὶ οἱ ὑδῶν ταῖς φλεγμοναῖς. ἀλλὰ διορίστεον αὐτοῦ τῶν ὑδῶν σήψει χυμῶν μόνῃ τῇ σκληρότητι. σκλήρα γὰρ ἡ προσβολὴ τῶν ὑπὸ φλεγμοναῖς. εἰ μὲν οὖν διαγινώσκειν δύναιο τὴν ἐπὶ τάσει τῆς ἀρτηρίας σκληρὰν προσβολὴν τῆς ἐπὶ ψύξει τε καὶ σκληρότητι, τρεῖς ἕξεις ἐκ τούτου προγνώσεις αἰτίων προγεγονότων, ποτὸν ψυχρὸν, οἶνον ἀκρατέστερον, φλεγμονὴν, ἣν οὐ μόνον ἔμπροσθεν τοῦ παροξυσμοῦ γεγονὸς αἴτιον, ἀλλὰ καὶ πραμένον ἐροῦμεν. τὴν δὲ τοῦ ψυχροῦ τε καὶ τοῦ πλέονος ἀκράτου πόσιν, αὐτὴν μὴ προγεγονέναι, τῆς δ' ἀπ' αὐτῆς διάθεσιν ἔτι φυλάττεσθαι. σκληρύνονται μὲν οὖν ἐπὶ ταῖς βλαψάσαις ψυχροποσίαις οἱ χιτῶνες τῶν ἀρτηριῶν, ἐξήρανται δὲ ἐπὶ ταῖς τοῦ πλείονος οἴνου πόσεσιν. εἰ δὲ καὶ τῆς τῶν νεύρων ἀρχῆς ὁ οἶνος ἅψαιτο, καὶ τείνονται παραπλήσιον τοῖς προδηλοῦσι τὸν σπασμόν. ἐπὶ δὲ ταῖς φλεγμοναῖς ἄνευ τῆς τοῦ χιτῶνος οἰκείας σκληρότητος τείνονται, καὶ καλεῖται μὲν καὶ τό τε σκληρὸς ὁ σφυγμὸς διὰ τὸ τῆς πληγῆς βίαιον, οὐ μὴν ἐκληρηταί γε κατὰ τὸν ἑαυτῆς λόγον ἡ ἀρτηρία, καθάπερ ὅταν ἤτοι ξηρανθῇ πῶς, ἢ ψυχθῇ βίαιον, ἢ οἷον σκιῤῥώδη τινὰ δέξηται διάθεσιν. ταυτὶ μὲν οὕτω διωρίσθω. οὖν δ' ἐν τῇ πρώτῃ τῶν ἡμερῶν μηδόλως ἔχοντος τὸ λελεγμένον γνώρισμα, τῶν μὲν ἐπὶ σήψει χυμῶν ἀφοριστέον ἐστὶν, ἤτοι δ' ἐφημέρους νομιστέον, ἢ ἐκτικούς. σπανιώτατα μὲν οὖν εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς συνίσταται πυρετὸς ἐκτικός. οὐ μὴν ἀδύνατός γε οὐδ' ἡ τοιαύτη γένεσις αὐτοῦ, ἀλλ' ὤφθησαν ποῦ ἡμῖν καὶ οἱ τοιοῦτοι. τὰ μὴ οὖν ἄλλα πάντ' αὐτῶν γνωρίσματα δι' ἑτέρας εἴρηται πραγματείας, ἐν ᾗ περὶ τῆς τῶν πυρετῶν διαφορᾶς ἐσκοπούμεθα. τὰ δ' ἀπὸ τῶν σφυγμῶν εἰρήσεται νῦν. οὔθ' ὁ μέγας, οὔθ' ὁ σφοδρὸς σφυγμὸς ἅμα τοῖς ἐκτικοῖς ποτε συνεισβάλλουσι πυρετοῖς, ἀλλ' ὅτιπερ ἂν ὑπάρχῃ τούτων αὐτοῖς, οὐκ εἰσὶν ἐκτικοί. εἰ δὲ καὶ πάνθ' ἅμα παρείη, προφανῶς εἰσὶν ἐφήμεροι, τῆς γε συστολῆς αὐτῶν ὡς εἴρηται μὴ ταχυνούσης, ἴδιον γὰρ ἐκείνης τὸ τάχος ἐπὶ σήψει χυμῶν, ὧν τὰς κατὰ μέρος ἁπάσας διαφορὰς, ἐν τῇ προειρημένῃ πραγματείᾳ διῆλθον. εἰσὶ δ' ὡς ἐπὶ κεφαλαίων φάναι, πάντες μὲν οἱ κατὰ περιόδους παραξυνόμενοι, πάντες δ' οἱ συνεχεῖς ὅταν ὑπὲρ τὴν τρίτην ἡμέραν ἐκταθῶσιν. ἔκτ' αὐτοῦ δὲ αὐτοῖς εἰσὶ γένους, καὶ οἱ ταῖς φλεγμοναῖς ἐπιγινόμενοι. κατὰ μὲν οὖν τὰς παρακμὰς, ἐκλύεται τὸ τάχος τῆς συστολῆς, καὶ μάλιστ' ὅταν εἰς ἀπυρεξίαν ἢ ἐγγὺς αὐτῆς ἀφίκονται, κατὰ δὲ τὰς ἀρχὰς τῶν παροξυσμῶν γεννᾶται τυφομένων τρόπον τινὰ τῶν χυμῶν, ὑπὸ τείνεται δὲ κατὰ τὰς ἀναβάσεις. ἐγγὺς δ' ἤδη τῆς ἀκμῆς, ἐξημμένων τε τῶν χυμῶν καὶ ζεόντων ἀθρόαν μὲν αὐξὴν τὸ τάχος τῆς συστολῆς λαμβάνει, διαμένει δὲ ἴσον ἑαυτῷ τὸ τάχος τῆς συστολῆς. ὅταν δ' ἀκμάσῃ τελέως ὁ πυρετὸς, εἰς ἄκρον μὲν ἥκει τοῦ κατ' ἐκεῖνον τὸν παροξυσμὸν τάχους ἡ διαστολὴ, μειοῦται δὲ τὸ τάχος τῆς συστολῆς. οἱ μὲν οὖν πλείστοι τῶν ἰατρῶν καὶ μάλιστ' ὅσοι τὴν συστολὴν ἀδιάγνωστον αἰσθήσει φασὶν ὑπάρχειν, οὐδεὶς οὐδ' ἐγγὺς ἥκουσι τοῦ λελεγμένου σημείου, τῶν τε ἐπὶ σήψει χυμῶν ἁπάντων πυρετῶν τῆς τε καθ' ἕκαστον αὐτῶν παροξυσμὸν ἀρχῆς. ὀλιγίστοι δέ τινες ἀμυδρὰν εἰκόνα τοῦ πράγματος ἐοίκασιν ἑωρακέναι. γράφουσι γοῦν ἀδιορίστως τε καὶ ἀσαφῶς εἰς τοσοῦτον, ὡς μὴ δ' εἰκάσαι μηδένα τί ποτε βούλοντο δηλοῦν. ἐξ αὐτῶν ἐστὶ καὶ ὁ Ἀρχιγένης, ὡς ἔνεστι γνῶναι τοῦ βουληθέντι τό τε περὶ σφυγμῶν αὐτοῦ βιβλίον ἀναγνῶναι καὶ τὰ περὶ τῆς τῶν πυρετῶν σημειώσεως, ἢ τὴν γ' ὑπὸ τομὴν αὐτῶν. ἐπεσκέμμεθα δὲ καὶ ἡμεῖς ἅμα ταῖς τῶν ἀσαφῶν ἐξηγήσεσιν ἐν ὑπομνήμασιν ὀκτὼ τὴν περὶ τῶν σφυγμῶν αὐτοῦ πραγματείαν. ἄρισα δέ μοι δοκοῦσιν ἀπεφήνασθαι τινὲς, εἰ προσθείημεν αὐτῷ τοῦ λόγῳ διορισμὸν τινὰ, τὴν ἐφ' ἑκάτερα μεταβολὴν τῶν σφυγμῶν ἀρχῆς παροξυσμοῦ σημεῖον ὑπάρχειν. ὃν δὲ φημὶ χρῆναι προσθεῖναι διορισμόν ἐστιν, εἰ χωρὶς ἑτέρας προφάσεως ἡ ἀλλοίωσις γένοιτο. προφάσεις δ' ἔνιαι μὲν ἔξωθεν εἰσὶν, οὐ μόνοις τοῖς ἰατροῖς, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἰδιώταις γνώριμοι, τροφῶν καὶ ποτῶν προσφορὰ, καὶ κίνησις ἡτισοῦν, καὶ πάθος ψυχικὸν ὀργισθέντων, ἢ φοβηθέντων, ἢ ἀγωνισάντων, ἢ ὁπωσοῦν ἑτέρως ταραχθέντων. ἔνιαι δ' ἐξ αὐτοῦ τοῦ σώματος ὡρμώμεναι περὶ ὧν ὀλίγον ἔμπροσθεν εἶπον, ἡνίκα φρίκης τε καὶ ῥίγους καὶ καταψύξεως, ἔτι τε τῶν εἰς τὴν γαστέρα συῤῥεόντων ἐμνημόνευσα. μηδενὸς γὰρ τοιούτου περὶ τὸν κάμνοντα συμβαίνοντος ἡ ἐξαιφνίδιος ἐφ' ὁτιοῦν μεταβολὴ παροξυσμὸν ἀγγέλλει, θάττονος μὲν καὶ μείζονος γινομένου τοῦ σφυγμοῦ, θερμασίας ὑποτρεφομένης τῇ τῶν ἀρτηριῶν ἀρχὴ, βραδυτέρου δ' ἢ μικροτέρου, ψύξεως, οὕτω δὲ καὶ ἡ μὲν πυκνότης ὁμολογήσει τῇ πλεονεξίᾳ τῆς θερμασίας, ἡ δ' ἀραιότης τῇ ψύξει. καὶ ἡ ἀμυδρότης δὲ, καί τοι δι' ἄλλό τι σύμπτωμα γινομένη ταῖς τῶν παροξυσμῶν εἰσβολαῖς ἔστιν οἰκεῖα, συῤῥεόντων ὑγρῶν μοχθηρῶν εἰς τὴν γαστέρα τηνικαῦτα, καὶ τῇ τοῦ στόματος αὐτῶν βλάβῃ κακούντων τὴν δύναμιν. ἡ δὲ ἀνωμαλία τῶν σφυγμῶν ἡ πολλοῖς τῶν παροξυσμῶν συνεισβάλλουσα θλιβομένων, ἢ ἐμφραττομένων ὑπόγυον ἀρτηριῶν, ἢ πλήθους τοῦ πρὸς τὴν δύναμιν ἐστὶ γνώρισμα. λόγῳ καὶ τούτων τοῦ παροξυσμοῦ γίγνεσθαι δυναμένων. ὅσαι μὲν οὖν μεταβολαὶ σφυγμῶν, ἤτοι τῆς ἐν τῇ καρδίᾳ θερμασίας αὐξανομένης, ἢ συῤῥεόντων ἔσω τῶν χυμῶν ἀποτελοῦνται, φανερῶς ἂν αὗται δόξαιεν ἐνδείκνυσθαι παροξυσμὸν ἀρχόμενον. ὅταν γ' ὡς εἴρηται τῶν ἄλλων ἀφορισθῶσι προφάσεων. ὅσαι δὲ ψύξεως, οὐκ ἔτ' ἐξ ἀνάγκης αὗται δείξουσι πυρετὸν εἰσβάλλοντα σημαίνειν, ἀλλ' ἐὰν κἀνταῦθα τὰς ἄλλας προφάσεις ἀφορισώμεθα ἁπάσας, ἔξομεν καὶ τὴν ψύξιν ἀγγέλλουσαν, ὅσον οὐδέπω πυρετὸν ἀναφθήσεσθαι. πνίγεται γὰρ κατ' αὐτῆς τῆς συῤῥεούσης ὕλης εἰς τὸ βάθος ἱκανῶς ψυχρᾶς ὑπαρχούσης, ὡς κινδυνεύειν σβεσθῆναι τὴν ἀρχὴν, οἷόν τι

κάκτος

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 153 sur 494

κακτὸς συμβαίνει πολλάκις, ὅταν ὕλην ἅμα τε πολλὴν καὶ δύσκαυστον ὑπεβάλλωμεν ἀθρόως ὀλίγῳ πυρί, κινδυνεύει μὴ γὰρ αὐτίκα σβεσθῆναι, μὴ σβεσθὲν δ' ἀλλ' ἀντιχόν, ὑποτύφειν τε τὴν ὕλην ὀλίγον ὕστερον ἄρξεται καί τινα θερμασίαν γεννᾶ, τὰ μὲν πρῶτα καπνώδη, περιόντος δὲ τοῦ χρόνου καὶ φλογώδη. μέχρι περ ἀκριβῶς κρατῆσαν τῆς ὕλης καθαρὰν ἐργάζεται τὴν φλόγα. ἡ γὰρ τοιαύτης φλογὸς, οὐ καπνὸς ἐστὶ τὸ ἀποῤῥέον, ἀλλ' ἐθαλός τε καὶ λιγνὺς ἐστιν, ἄμφω γὰρ ὀνομάζεται τὸ καθοπτηθὲν τῆς ὕλης ἀνωφερὲς περίττωμα, καθάπερ γε τὸ κατωφερὲς, τέφρα τε καὶ σποδιὰ καλεῖται. ἀνάλογον δή μοι νόει κἀπὶ τῶν πυρετῶν. ὅταν ἐν ἀρχῇ παροξυσμοῦ πλῆθος ὕλης ψυχρᾶς ὑπὸ τὴν καρδίαν ἀφίκηται, τὰ μὲν πρῶτα κινδυνον γίνεσθαι θανάτου, καὶ περιδηλώσει τὸν κίνδυνον ἔστιν ἡ ὑπὸ πλεῖστον εἰς ἀραιότητα τε, καὶ βραδυτῆτα, καὶ μικρότητα τροπὴ τῶν σφυγμῶν. ἂν γὰρ ὑπεγένηται τούτοις ἀμυδρότης ἀξιόλογος, αὐτίκα τεθνήξονται. μὴ γενομένης μέντοι τῆς ἀμυδρότητος, ἀναμαχεται τὴν ἧτταν ταύτης ἡ φύσις, ἐπεγείρετε τὴν κίνησιν τῶν ἀρτηριῶν ὑπὸ τὸ μεῖζόν τε καὶ θάττων καὶ πυκνότερον, ὥς τε τὰς κινήσεις ἀμφοτέρας μὲν γενέσθαι θάττονας, ἀλλ' ὑπεφανέστερον τὴν τῆς συστολῆς, καὶ παραυξάνεσθαί γε διὰ ταχέων αὐτὴν αἰσθητῶς, ἄχρις ἂν ὁ παροξυσμὸς αὐξάνηται, τοῦ χρόνου δ' ὅταν ἐγκρατὲς τῆς ὕλης γένηται τὸ θερμὸν, ἡ οἷον φλὸξ ἀναπτεται. καὶ τοῦτ' ἐστὶν ἡ ἀκμὴ τῶν παροξυσμῶν, τὸ μὲν αἰθαλῶδες περίττωμα διὰ τε τῆς ἐκπνοῆς, καὶ τῆς τῶν ἀρτηριῶν συστολῆς ἀποχεούσης τῆς φύσεως, τὸ δὲ οἷον τεφρῶδες διὰ πάχους μὲν οὐ δυναμένης ἐκκρίνειν ὁμοίως, αἰσθητοῖς δέ τισιν ἐξοχετευούσης πόροις. ἔστι δὲ ὅτε κατὰ μὲν τὰ φλεγμαίνοντα μόρια τὸ πύον. ἐν δὲ τοῖς ἀγγείοις αὐτοῖς, ὅπερ ἐν τοῖς οὔροις ὑφίσταται. περὶ μὲν δὴ τούτων ἐν ταῖς περὶ τῶν πυρετῶν πραγματείαις, ὑπὸ πλεῖστον εἴρηται, ὅτε σφυγμοὺς δ' ὡς ἔφαμεν ἀναγκαῖον ἐστὶ τὰς εἰρημένας τροπὰς ἐν ἑκάστῳ τε καιρῷ τοῦ σύμπαντος ἔχειν παροξυσμοῦ. καὶ δὴ καὶ κατὰ τὴν ἀρχὴν ὡς ἐλέγομεν, οὐ κακῶς ἀπεφήνασθαι τινὰς ἅπασαν μεταβολὴν αὐτῶν ἐφ' ἑκάτερα. πρὸς δὲ τὸ φυλάττειν ἀκριβῶς τὰς εἰρημένας διαγνώσεις ἀσκητέον ἐστὶ διακρίνειν ἁπάσας τὰς ἀπὸ τῶν ἄλλων προφάσεων ἀλλοιώσεις τῶν σφυγμῶν, εἰς ἃς καί τοι φυλαττόμενος ὁ ἀρχιγένης ἐμπίπτει πολλάκις, ὥστε μακρολογεῖν τε ἅμα καὶ παραττειν τὴν διδασκαλίαν τοῖς ἰδίοις, καὶ ἀχωρίστοις ἑκάστου τῶν καιρῶν γνωρίσμασι, συνακολουθοῦντα πολλάκις ὁ μοτίμως γράφων, καί τοι γ' ἐν ἐλαχίστῳ κεῖται μεθόδῳ ληφθέντα. τὴν μὲν γὰρ καθαρὰν θερμότητα τῆς διαστολῆς ἡ κίνησις ἐνδείνυται. τὴν δὲ οἷον καπνώδη τῆς συστολῆς. αἱ δ' ἄλλαι τῶν σφυγμῶν ἀλλοιώσεις, ἤτοι διὰ τὴν τῆς δυνάμεως, ἢ τὴν τῶν ὀργάνων γίνονται μεταβολήν. ἑκάτερον δὲ τούτων ἐπίτισιν ἑτέροις αἰτίοις προηγουμένοις, ὧν τὰ πλεῖστα πάλιν ἐφ' ἑτέροις προκατάρξασιν. ὀνομάζεσθω γὰρ ἕνεκα σαφοῦς διδασκαλίας, ὅσα μὲν ἐκ τοῦ σώματος ὁρμᾶται τῶν ἀλλοιούντων αἰτίων, ἤτοι τὴν δύναμιν, ἢ τὰ ὄργανα προηγούμενα. τούτων δ' αὐτῶν ἐστιν ἃ πάλιν ἔξωθεν ὄντα τοῦ σώματος αἴτια τῆς ἀλλοιώσεως ἐγένετο προκατάρχοντα. λέλεκται δ' ἡμῖν ἡ περὶ ταῦτα μέθοδος ἅπασα δι' ἑτέρας πραγματείας, ἣν περὶ τῶν ἐν τοῖς σφυγμοῖς αἰτίων ὑπεγραφόμεν. οὐδὲν οὖν θαυμαστὸν ἐστιν, εἰ ταῦτά τις ἅπαντα μνήμῃ πρόχειρα ποιησάμενος ἀσκήσας τε διαγινώσκειν ἑτοίμως ἅπαντας τοὺς σφυγμοὺς ὑπεσημονικῶς, ἐνίοτε τὰ προγεγονότα τῶν αἰτίων ὑπὸ τῶν καμνόντων ἐξευρήσει. οὗτος μὲν οὖν ὁ λόγος ἐνταυθοῖ τελευτάτω. περὶ δὲ τῆς κάθ' ὑγρότητά τε καὶ ξηρότητα δυσκρασίας, αὐτῆς τε τῆς καρδίας καὶ προσέτι τῶν ἀρτηριῶν, ἑκάστης τε καταμόνας, ἁπασῶν τε κοινῶς, ἐφεξῆς δίειμι. εἴρηται μὲν οὖν τινὰ καὶ περὶ τούτων ἔμπροσθεν, ἀλλ' ἡ τοῦ λόγου τάξις ἰδίαν αὐτῶν ἀπαιτοῦσα διδασκαλίαν, ὡς οὐδενὸς εἰρημένου περανθήσεται. ποτὲ μὲν οὖν ἡ καρδία ξηροτέρα γενομένη τοῦ κατὰ φύσιν, ἁπάσας ἑαυτῇ συναλλοιώσει τὰς ἀρτηρίας, ἐνίοτε δὲ καθ' ἕν τι τοιζώου μόριον, ἢ καὶ πλείω συμβήσεται ὅτε ταῖς ἀρτηρίαις. ἔστι δὲ ὅ τε τὴν ἐναντίαν μὲν ἕξουσι διάθεσιν ὅσον ἐφ' ἑαυταῖς αἱ ἀρτηρίαι τῇ καρδίᾳ, δέξονται δὲ καὶ τὴν παρ' ἐκείνης, ὥς τε συστῆναι μέσην τινὰ διάθεσιν αὐτοῖς ἐν ὑγρότητι τε καὶ ξηρότητι, ὥσπερ ἔμπροσθεν ὑπὸ τῆς κατὰ θερμότητα καὶ ψυχρότητα δυσκρασίας ἐλέγομεν, αἰτία δὲ προηγούμενα τὰ μὴ τὰς ἀρτηρίας ἀπεφαίνοντα ξηροτέρας, ὕδατα θειώδη καὶ στηπτηριώδη, καὶ ἁπλῶς εἰπεῖν ὅσα ξηραίνειν πέφυκε, οὐχ ὕδατα μόνον, ἀλλὰ καὶ φάρμακα πολυχρονίως ὁμιλήσαντα μορίῳ τινὶ τοῦ σώματος, ἐν ὧπερ ἂν ἡ τοιαύτη δυσκρασία κατὰ τὰς ἀρτηρίας γενομένη, τὸν σφυγμὸν αὐτὸν ἐργάσεται σκληρότερον. οὐκ ἥκιστα δὲ κἂν ταῖς πλείσταις τῶν ἀτροφιῶν, αἱ τ' ἀρτηρίαι τῶν ἀτροφούντων μορίων γίνονται ξηρότεραι, καὶ τὸν σφυγμὸν ἀποφαίνουσι σκληρότερον. ἐν αὐτῇ δὲ τῇ καρδίᾳ τὴν κατὰ ξηρότητα δυσκρασίαν ἀποτελεῖ. καὶ ἡ δίαιτα μὲν εἰ πολυχρονίως ὑπὸ τὸ ξηρότερον ἀχθέη. καὶ μέντοι καὶ τῶν φαρμάκων τῶν ξηραινόντων ἐδωδαί τε καὶ πόσεις, ἐν οἷς ἐστὶ καὶ ὁ ἄκροτος οἶνος, ἐνδειά τε τροφῆς, ἢ κατὰ ἄλλην τινὰ αἰτίαν, ἢ διὰ πάνδημον λιμόν, ἐνίοτε δὲ καὶ ποτὸν ὡς ἐν ἁπλοίαις μακραῖς. ἔτι δὲ πόνων ἀμετρία καὶ γῆρας καὶ φροντὶς καὶ λύπη καὶ ἀγρυπνία πολυχρόνιος, οἵθ' ἑκτικοὶ πυρετοὶ καὶ μάλιστ' ὁ μαρασμώδης. ταῦτα οὖν πάντα τὰ εἰρημένα καὶ κατὰ μόνας γενόμενα καὶ σὺν δύο καὶ τρία καὶ πλείονα συνιόντα, ξηροτέραν μὲν ἐργάζεται τὴν καρδίαν, σκληρότερον δὲ τοῦ κατὰ φύσιν εἰς τοσοῦτον τὸν σφυγμὸν εἰς ὅσον ἂν ἡ ξηρότης αὐξηθῇ. ὑγρᾶς δὲ δυσκρασίας αἴτια, τά τε τοῖς μορίοις ἐγγινόμενα πολυχρόνια τῶν οἰδημάτων, καὶ οἱ λευκοφλεγματείαι τῶν ὑδέρων, οἱ καὶ τὴν καρδίαν ἀλλοιοῦσι, καὶ μέντοι καὶ τὰ τῶν κυρίων σπλάγχνων οἰδήματα πάντα ταῦτα τὰς μὲν ἀρτηρίας ὑγρὰς ὥσπερ καὶ τὴν καρδίαν. ὅτε σφυγμοὺς δὲ ἐργάζεται μαλακούς. αἴτια δὲ μαλακότητος σφυγμῶν ἐστι μετρίας τε καὶ οὐχ ἱκανῶς ἐκδήλου καὶ τὰ τοιαῦτα, ἐδωδαὶ πλείους ὑγραινόντων ἐδεσμάτων, ἀργία τε πολλὴ, καὶ ὕπνοι μακροὶ, καὶ τὰ μετὰ τροφὴν λουτρά. τοῖς μὲν οὖν σκληροῖς σφυγμοῖς ἐδείκνυτο πρόσθεν ἑπομένη ἡ μικρότης, ὥσπερ τοῖς μαλακοῖς τὸ μέγεθος. αὐτοῖς δὲ τούτοις πάλιν ἑπόμενα, τάχος τε καὶ βραδύτης, ἔτι τε πυκνότης καὶ ἀραιότης. ἐδείχθησαν δὲ καὶ τῶν ἄλλων αἰτίων αἱ συζυγίαι. λέγω δ' αἴτια νῦν, τὰ πρῶτα τε καὶ οἷον συνεκτικὰ τῆς τῶν σφυγμῶν γενέσεως τὴν χρείαν τε

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 154 sur 494

καὶ τὴν δύναμιν. ὥστε οὐδὲν ἔτι λείπει τῶν τῇ καρδίᾳ συμβαινόντων ὑπὸ δυσκρασίας. οὐ μὴν οὐδ' ὄγκοι τινὲς ἐν αὐτοῖς γίνονται τοὺς σφυγμοὺς ἀλλοιοῦντες εἰς σκληρότητα, καθάπερ ἐφ' ἑτέρων σπλάγχνων αἱ φλεγμοναί τε καὶ οἱ σκιῤῥοι. φθάνει γὰρ ἀπολέσθαι τὸ ζῷον συγκοπὲν ὑπὸ τῇ τῶν τοιούτων ὄγκων γενέσει. πάντ' οὖν εἴρηται τὰ κατὰ τὴν καρδίαν ὅσα τοὺς σφυγμοὺς ἀλλοιοῖ. ὥστε κἀμοὶ καιρὸς ἥκει κατάπαυειν μὲν ἤδη τῶν ἐνεστῶτα λόγον, ἐν τῷ δὲ. μεταβάντι δ' ὑπὸ τὸν τέταρτον, ἁπάντων τῶν ἄλλων μορίων τῶν τοῦ σώματος ἐξηγήσασθαι τὰς διαθέσεις, ὅσαι τε κατὰ δυσκρασίαν τινὰ γίνονται, καὶ ὅσαι δι' ὄγκους παρὰ φύσιν, ὁποῖός τέ τις ἑκάστῃ σφυγμὸς ἕπεται.

ΓΑΛΗΝΟΥ ΠΕΡΙ ΠΡΟΓΝΩΣΕΩΣ ΣΦΥΓΜΩΝ. ΒΙΒΛΙΟΝ δ'.

Τέταρτος ἡμῖν οὗτος ὁ λόγος ἔστι τῆς διὰ σφυγμῶν προγνώσεως. ἐν μὲν τοῖς πρώτοις δύο καθ' ἕκαστον σφυγμὸν προβληθέντα τὰς γεννώσας αὐτὸν ἐπισκεψαμένοις διαθέσεις, ἐν δὲ τοῦ τρίτῳ καθ' ἑκάστην διάθεσιν τοὺς οἰκείους σφυγμοὺς, ἐξευρῆσιν. ἠρξάμεθα δ' ἀπὸ τῆς τῇ καρδίᾳ συμβαινόντων, ἐν οἷς εἰσὶ καὶ πυρετοὶ πάντες, ὡς ἐν τοῖς ὑπὲρ αὐτῶν ἐπιδέδεικται λόγοις. ὅπερ οὖν ὑπόλοιπον ἔτι τὰς ἐν τοῖς ἄλλοις ἅπασι μορίοις τοῦ ζώου διαθέσεις, αἷς ἡ καρδία συμπάσχουσα τοὺς σφυγμοὺς ἀλλοιοῖ, διέλθωμεν ἁπάσας, ἑξῆς ὥσπερ καὶ τ' ἄλλα πρόσθεν εἰς μέθοδον ἀγόντου. ἐν μὲν δὴ τοῦτο μόνον ἁπασῶν αὐτῶν κοινὸν ἐπίστασθαι χρὴ, τὸ μηδέ ποτε δύνασθαι τοὺς ἐν ὅλῳ τοῦ ζώου σφυγμοὺς εἰς κοινὴν ἀλλοίωσιν ἀχθῆναι, πρὶν τὴν καρδίαν συμπαθεῖν τοῦ πρωτέρου πεπονθότι μορίῳ, κατὰ μέρη δὲ τινὰ τοῦ σώματος, ἀλλοιωθῆναι τινὰς ἀρτηριῶν κινήσεις δύνασθαι, καὶ χωρὶς τοῦ πρὸς τὴν καρδίαν ἐξικέσθαι τὴν βλάβην. ὑπὸ δὲ τούτῳ μνημονευομένῳ πρώτας μὲν ἐπέλθομεν ὅσαι τοῖς ἀναπνευστικοῖς ὀργάνοις ἐγγίνονται διαθέσεις, εἶθ' ἑξῆς, ὅσαι τοῖς προφικοῖς ὀνομαζομένοις, εἶτ' αὖθις, ὅσαι τοῖς κατὰ κεφαλὴν. καὶ τελευταίας, ὅσαι τοῖς κατὰ κῶλα, καὶ τὰ προφανῆ τοῦ ζώου μέρη. κἄπειθ' ὅσαι τοῖς γεννητικοῖς. τὰ μὲν οὖν ἀναπνευστικὰ μόρια τοῦ ζώου δύο ἐστὶ μόνα, πνεύμων, καὶ θώραξ. τὰ δὲ τῆς τροφῆς ὄργανα πολὺ πλείω δυοῖν, ἥπερ, καὶ γαστὴρ, ἥντερά τε καὶ σπλὴν, οἱ νεφροὶ, καὶ αἱ κύστεις ἀμφότεραι. ταχίστην θ' ἅμα καὶ μεγίστην ἁπάντων ὑπὸ φέρει τῇ καρδίᾳ τὴν βλάβην ὁ πνεύμων. καὶ γὰρ τῇ θέσει πάντων ἔγγιστα καὶ τοῖς ἀγγείοις αὐτῇ συγγενέστατος ὑπάρχει, καὶ σύῤῥους μεγίστοις στόμασι εἰς ἀμφοτέρας τὰς κοιλίας ἐστίν. εἰ γοῦν ἑαυτοῦ γένοιτο ποτὲ θερμότερος αὐτίκα καὶ τὴν καρδίαν θερμαίνει. καὶ ἢ ψυχρότερος, οὐδὲ τοῦτ' ἀναβάλλεται. τάς τε καθ' ὑγρότητά τε καὶ ξηρότητα δυσκρασίας, οὐχ ὁμοίως μὲν ταῖς εἰρημέναις, θᾶττον δ' οὖν καὶ ταύτας ἁπάντων τῶν ἄλλων ὀργάνων ὑπὸ πέμπει τῇ καρδίᾳ. καὶ τὰ πληθωρικὰ δ' ἐν αὐτῷ νοσήματα, καὶ μάλιστα ὅταν ἐρυσίπελας, ἢ φλεγμονὴ καταλάβῃ τὸ σπλάγχνον, αὐτίκα τῆς καρδίας ἀλλοιοῖ τὰς ἐνεργείας. ὡσαύτως δὲ καὶ ὅσα διὰ φλεγματικὸν ῥεῦμα συνίσταται παθήματα, κατ' αὐτὸν εἰς συμπάθειαν ὑπὸ σπᾶται τὴν καρδίαν. ἀλλ' ἀπὸ τῶν δυσκρασιῶν ἀρκτέον ὅσαι ἄνευ ῥεύματος γίνωνται. καὶ πρώτην γ' ἐξ αὐτῶν προχειριστέον ἐστὶ τὴν κατὰ θερμότητα. τοῦ τοίνυν πνεύμονι θερμανθέντι, νοσωδεῖς ἡ καρδία συνθερμανθεῖσα, τοῦ ὑπὸ τῇ χρείᾳ τῶν σφυγμῶν αὐξηθείσῃ γιγνομένους ἐργάζεται σφυγμούς. εἶδ' ἐν πλέονι χρόνῳ τοῦτο συμβαίνει κίνδυνος αὐτῇ τὸν ἑκτικὸν ἀναδέξασθαι πυρετὸν. οὗ τὰ γνωρίσματα πρόσθεν εἴρηται. ἡ μὲν δὴ τῶν σφυγμῶν ἀλλοίωσις ἡ αὐτὴ γενήσεται τῆς καρδίας μόνης αὐτῆς καθ' ἑαυτὴν δυσκρατῶς ἐχούσης, ἐπί τε τῇ πρὸς τὸν πνεύμονα συμπαθείᾳ. καὶ μέν τοι καὶ ἡ τῆς ἀναπνοῆς ἰδέα τὴν αὐτὴν ἕξει κατάστασιν, εἶθ' ἡ καρδία μόνη τὴν πυρετώδη πάθοι δυσκρασίαν, εἴτε τοῦ πνεύμονι συμπάσχοι. πλέονος δ' αἰσθήσεται κάυματος ἐν ἅπαντι τῷ κύτει τοῦ θώρακος, ὁ διὰ τὸν πνεύμονα πάσχων, ἐκπνεύσει τε θερμὸν ἱκανῶς ὡς καὶ διψήσει θατέρου μᾶλλον, καὶ θερμοτέραν ἕξει τήν τε φάρυγγα καὶ τὴν γλῶτταν, ὡς τὰ πολλὰ δὲ καὶ ξηροτέραν. εἰ δ' ὑπὸ πλέον ἥκει τὸ κακὸν, χρωσθήσεται χρώματι μέλανι τὴν γλῶτταν, καὶ τραχεῖαν ἐσχάτως ἕξει. ψυχθέντος δὲ τοῦ πνεύμονος ἡ καρδία συμπάσχουσα κατ' ἀρχὰς μὲν εἰς ἐκείνην ἄξει τοὺς σφυγμοὺς τὴν ἀλλοίωσιν, ἣν ἔμπροσθεν ἐδείξαμεν ἐκλυομένης τῆς χρείας συνίστασθαι, πρωΐοντος δὲ τοῦ χρόνου ψύξιν ἑκτικὴν ἀναδεξαμένη τοὺς ὑπὸ ταύτῃ κρατούσῃ λελεγμένους γίγνεσθαι σφυγμοὺς ἀπεργάσεται. τὰ μὲν οὖν ἄλλα κοινὰ τοῖς τε τὴν καρδίαν μόνην ἐψυγμένοις ἐστὶ, καὶ τοῖς τὸν πνεύμονα, συμπάσχει γὰρ ἐξ ἀναγκης τὸ ἕτερον τοῦ ἑτέρου. πρόσεστι δ' ἐξαίρετον οἷς ὁ πνεύμων ἔψυκται πρῶτος αἴσθησις ψυχρᾶς τῆς ἀναπνοῆς. εἰ δὲ καὶ κατὰ ξηρότητα δύσκρατος ὁ πνεύμων γένοιτο, κατ' ἀρχὰς μὲν οὐδέν τι σαφὲς ἀλλοιώσει τοὺς σφυγμοὺς, ἐν τοῦ χρόνῳ δ' ἄν ποτε σκληροτέρους ἐργάσεται, τῆς καρδίας συμπαθούσης αὐτῷ. τούτοις ἡ φάρυγξ ἑτοίμως ξηραίνεται, καί τοι γ' οὐ διψῶσιν, ἡ δὲ καθ' ὑγρότητα δυσκρασία πλαδαρὰν μὲν καὶ ἄδιψον ἐργάζεται τῆς φάρυγγα, τῷ χρόνῳ δ' ἀλλοιοῖ τοὺς σφυγμοὺς εἰς μαλακότητα. τοιαῦται μὲν αἱ ἁπλαῖ δυσκρασίαι τοῦ πνεύμονος. αἱ συνθέτοι δ' ἐκ τούτων γνωριζέσθωσαν. ἔμοι γὰρ ἤδη καιρὸς ὑπὸ θάτερον ἰέναι γένος, ὃ ῥευμάτων ἔγγονον ἔφην ὑπάρχειν. ἔστι δ' ἐν αὐτῷ κοινὸν μὲν ἁπάντων ἀνωμαλία τῶν σφυγμῶν, ἔμφραξίς τε γὰρ ἑτοίμως, καὶ σφήνωσις, καὶ θλίψις τῶν κυριωτάτων ἀρτηριῶν, ὑπὸ τοῖς τοιούτοις γίνεται ῥεύμασιν. οὐχ ἧττον δὲ τούτων καὶ τὸ πρὸς τὴν δύναμιν πλῆθος, ὡς ἂν ἐγγὺς οὕτω κειμένης τῆς καρδίας τοῦ πνεύμονι, καὶ διὰ μεγάλων στομάτων ἐχούσης τὴν σύῤῥοιαν. ἡ μὲν οὖν ἀνωμαλία κοινὴ πάντων ῥευμάτων, ὅσα κατασκήπτει τῷ πνεύμονι, τοῦ μᾶλλον τε καὶ ἧττον ἐν αὐτῇ, πρᾶ τε τῆς σύστασιν καὶ τὸ πόσον τοῦ χυμοῦ, γιγνομένου. ἐλάττων μὲν γὰρ ἐπί τε τοῖς λεπτοῖς καὶ ὀλίγοις, ἀξιολογωτέρα δὲ ἐπί τε τοῖς παχέσι καὶ γλίχροις, καὶ πολλοῖς ἀποτελεῖται ῥεύμασι, καὶ γὰρ ἐμφράττει ταῦτα καὶ θλίβει καὶ βαρύνει μᾶλλον. αἱ δ'

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 155 sur 494

λον. αἱ δ' εἰς τὰς ἄλλας διαφορὰς τῶν σφυγμῶν ἀλλοιώσεις, ὠθῇ μὲν τοῖς θερμοτέροις ῥεύμασιν, οἵας ὠθῇ πλήθει θερμασίας. ὠθῇ δὲ τοῖς ψυχροτέροις, οἵας ἐπ' ἐνδείᾳ πρόσθεν ἔφαμεν συνίστασθαι. σκληρότεροι δὲ γίνονται τῶν κατὰ φύσιν ὠθῇ τε ταῖς ξηραῖς δυσκρασίαις, καὶ τοῖς φλεγμονώδεσιν ὄγκοις ἡ σκιῤῥώδεσιν τοῦ πνεύμονος. ὥσπερ γε καὶ μαλακώτεροι διὰ τὰς οἰδηματώδεις διαθέσεις. οὐ μὴν οὐδὲ τὸ τῆς ἀναπνοῆς εἶδος ὅμοιον, ἐπί τε ταῖς δυσκρασίαις ἔστι, καὶ τοῖς ῥεύμασιν, αἱ μὲν γὰρ ψυχραὶ δυσκρασίαι, μικρὰν, καὶ βραδεῖαν, καὶ ἀραιὰν ἐργάζονται τὴν ἀναπνοὴν, ὥσπερ καὶ τοὺς σφυγμούς. τὰ μὲν δὴ ῥεύματα τὰ ψυχρὰ τοὺς μὲν σφυγμοὺς ὁμοίως ἀλλοιοῖ, τὴν δ' ἀναπνοὴν, οὔτε μικρὰν, οὔτε βραδείαν, οὔτε ἀραιὰν ἐργάζεται. διὰ γὰρ τὴν στενοχωρίαν ὀλίγου πνεύματος ἐμπίπτοντος τοῦ πνεύμονι, καὶ διὰ τοῦτο τῆς φύσεως ἐκλιπῶς ἀπολαβούσης αὐτοῦ, συμβαίνει τὴν δευτέραν ἐνέργειαν αὐτίκα τε καὶ ταχείαν ἅμα καὶ μεγάλην ἀποτελεῖσθαι, καὶ μόναις τάνταις τῶν δυσπνοιῶν ὡς καὶ τῇ περὶ αὐτῶν ἐδείχθη πραγματείᾳ, συμβέβηκεν ὑπεναντίως ἔχειν τῇ διαστολῇ τοῦ θώρακος τὸ ποσὸν τῆς εἰσπνοῆς. μέγιστον μὲν γὰρ ὁ θώραξ διαστέλλεται, πλεῖστον δ' οὐκ εἰσπνεῖται, καθάπερ ὅτ' ἄφρακτος ὁ πνεύμων ὑπῆρχεν. ἡ μὲν οὖν ἰδέα τῆς ἀναπνοῆς ὁμοία τοῖς ῥεύμασιν ἅπασιν ὑπάρχει. τὸ πνίγεσθαι δ' οὐχ ὁμοίως ἅπασιν, ἀλλὰ τοῖς θερμοῖς ἅπασι μᾶλλον ἕπεται, ἐπειδὴ πλείονος τῆς εἰσπνοῆς ἡ φύσις δεῖται τηνικαῦτα. διὰ δὲ τὰς δυσκρασίας μόνας οὐδεὶς ἕπεται κίνδυνος πνίξεως. καὶ τοῖς σφυγμοῖς δ' αὐτοῖς ἐγγίνεταί τις ἑτέρα διαφορὰ παρὰ τὰς ἔμπροσθεν εἰρημένας, ἐν τοῦ τὸ ῥεῦμα ποτὲ μὲν εἰς αὐτὰς μόνας ἐμπίπτειν τὰς τραχείας ἀρτηρίας, ποτὲ δ' εἰς τὰς λείας τε, καὶ τὰς φλέβας, ἢ καὶ τὰς μεταξὺ χώρας αὐτῶν ἁπάσας μεταλαμβάνειν. ὠθῇ μὲν γὰρ ταῖς τραχείαις ἀρτηρίαις μόναις πληρωθείσαις, οὐδὲ μία κατὰ σκληρότητα γίνεται μεταβολὴ τοῖς σφυγμοῖς. ὠθῇ δὲ ταῖς λείαις, αἱ καθ' ὅλον τὸ ζῶον ἀρτηρίαι τεινόμεναι σκληρότερον ἐργάζονται τὸν σφυγμόν. τὰ δ' οἰδήματα τοσοῦτον ἐνδεῖ τοῦ σκληρύνειν αὐτὸν, ὥς τε καὶ μαλακώτερον ἀποτελεῖν, διαβρέχοντα μὲν ἐν τοῦ χρόνῳ τοὺς χιτῶνας τῶν ἀρτηριῶν, τάσιν δ' οὐδὲ μίαν ἐργαζόμενα, καθάπερ ὠθῇ τῶν φλεγμονωδῶν τε καὶ σκιῤῥωδῶν ὄγκων ἔχει. μὴ τοίνην ὀνόματα ζήτει ἀκούειν ἔτι περὶ πνευμονιῶν ἢ ἀσθμάτων ἢ πνευμωδῶν παθῶν, μεμαθηκὼς τὰς διαθέσεις τοῦ πνεύμονος. ὅτι γὰρ ἡ διὰ τῶν ὀνομάτων διδασκαλία πρώτην μὲν ἔχει τὴν περὶ τὸ σημαινόμενον ἀμφισβήτησιν, δευτέραν δὲ τὴν τοῦ ἀριθμοῦ τῶν νοσημάτων ἄγνοιαν, ἐν πολλαῖς πολλάκις ὑπῶν δέδεικται πραγματείαις. ἀλλ' ὠθῇ τὰ τῶν θώρακος ἰέναι καιρὸς ἤδη νοσήματα κατὰ τῆς αὐτὴν μέθοδον. αἱ μὲν δὴ δυσκρασίαι τὰς αὐτὰς ἀλλοιώσεις ἐργάζονται ταῖς ὀλίγον ἔμπροσθεν ὑπὸ τοῦ πνεύμονος εἰρημέναις. οἱ δ' ὄγκοι κατά τε τὴν ποσότητα καὶ τὴν ἰδέαν ἑκάστου τῶν ἐργασαμένων αὐτῶν χυμῶν. διαλλάξουσι δὲ τοῦ θάττον μὲν καὶ μᾶλλον τοῦ πνεύμονι συμπάσχειν τὴν καρδίαν, ἧττον δὲ καὶ βραδύτερον τοῦ θώρακι. διαλλάξουσι δὲ κἀν τῷ ποτὲ μὲν νῦν εἶναι τὸ πάσχον μέρος τοῦ θώρακος. ποτὲ δὲ τὸν ὑπεζώκοτα τὰς πλευρὰς χιτῶνα. πλείων γὰρ ἡ τάσις ὠθῇ τοῖς σκληροῖς καὶ πυκνοῖς μέρεσιν εἰς ὄγκον ἀρθεῖσιν. καὶ διὰ τοῦτο καὶ οἱ πλευριτικοὶ τῶν περιπνευμονικῶν ἀεὶ σκληρότερον ἔχουσι τὸν σφυγμόν. ὁμαλὸς δὲ τοὐπίπαν ὠθῇ τοῖς κατὰ τὰς πλευρὰς ὄγκοις ὁ σφυμὸς, οὐχ ὥσπερ ἐπὶ τοῖς κατὰ τὸν πεύμονα παντοίως ἀνώμαλος. οὔτε γὰρ διὰ μεγάλων ἀγγείων, οὔτ' ἐγγὺς τῆς καρδίας ἡ κοινωνία τοῦ θώρακι πρὸς αὐτὴν ἐστί. περὶ δὲ τῆς κατὰ τὴν δύσπνοιαν ἰδέας, οὐδὲν ἐν τῷ δὲ τοῦ λόγῳ δέομαι λέγειν ὥσπερ ἐπὶ πνεύμονος ἐδεήθην διακρίναι. ποτὲ μὲν ἡ καρδία πρώτη πάσχει, ποτὲ δὲ ὁ πνεύμων. ἑτοίμη γὰρ ἡ διάγνωσις ἐπὶ τοῦ θώρακι πάσχοντι. ἥπατος δὲ νοσοῦντος ἀλλοιοῦνται σφυγμοὶ, κατὰ μὲν τὰς δυσκρασίας ὡς ἔμπροσθεν εἴρηται, κατὰ δὲ τοὺς παρὰ φύσιν ὄγκους, ἀνάλογον μὲν πῶς κἀν τούτοις, ἀλλ' ἧττον ἐπὶ ταῖς φλεγμοναῖς γίνονται σκληροὶ τῶν ὠθῇ θώρακι τοσοῦτον, ὅσον τῶν ἐπὶ πνεύμονι μᾶλλον. οὐδὲ ποτὲ δ' οὔτ' ἐπὶ θώρακος οὔτ' ἐφ' ἥπατος ὄγκῳ, μαλακὸς ὁ σφυγμὸς γίνεται, διότι μὴ δ' ὠθῇ γίνεται ποτὲ τοῖς ὀργάνοις τούτοις οἴδημα φλεγματικόν. ὁ μὲν γὰρ θώραξ πυκνότερος, ἢ ὥστε δέξασθαι τοιοῦτον ῥεῦμα. τὸ δ' ἧπαρ οὐ πυκνότερον μόνον, ἀλλὰ καὶ τῇ συμφύτῳ δυνάμει ῥαδίως ἀλλοιοῖ τὸ φλέγμα. συμπάσχει δ' ἑτοιμότερον ἡ καρδία τῷ ἥπατι, καί τοι πορρώτερον τοῦ θώρακος κειμένῳ, διὰ τὴν τῆς κοίλης φλέβος κοινωνίαν. συμπάσχει δὲ καὶ τοῦ διαφράγματι μᾶλλον τῶν ἄλλων ἁπάντων τοῦ θώρακος μερῶν, ὅτι περὶ αὐτῆς τῆς κοίλης αἱ φλέβου τούτῳ. τάσιν δ' οὐδὲν οὕτω μόριον ἄλλο ταῖς ἀρτηρίαις ἐργάζεται, καὶ μάλιστα ὅταν αὐτὸ τὸ νευρῶδες αὐτοῦ πάθοι. εἰ μὲν οὖν ὑπὸ τῶν ἐν αὐτῷ περιττωμάτων διατείνοιτο χωρὶς πυρετῶν, ὀδύνη τε καὶ δύσπνοια τό γε κατ' ἀρχὰς ὑπῶν γίνεται. πρωΐοντος δὲ τοῦ χρόνου πυρέττουσι συμπομένων τῶν περιττωμάτων. εἰ δὲ ἐκ ῥεύματος εἰς αὐτὸ κατασκήψαντος, εἶναι μὲν χρὴ τοῦτο πάντως ἤτοι χολῆς ξανθῆς, ἢ αἵματος θερμοῦ καὶ λεπτοῦ, παχὺ γὰρ αἷμα καὶ φλέγμα γλίσχρον, οὐχ ἂν ποτε δέξαιτο διὰ πυκνότητα. παραφρονήζουσι δ' ἐξ ἀνάγκης, ἕξουσι τε τὸν σφυγμὸν ἱκανῶς σκληρὸν, καὶ διὰ τοῦτο καὶ μικρόν. ὅτι δ' ἄμφω γε ταῦτα καὶ ἡ θερμασία πολλὴ, διὰ τοῦτο καὶ πυκνότατος. ὁ δ' ἄνευ πυρετοῦ σφυγμὸς ἐπὶ διαφράγματι δυσπραγοῦντι, σκληρὸς μὲν γίνεται καὶ μικρὸς, οὐ μὴν πυκνός τε ὑπὸ πλέον, ἀλλ' ἤτοι βραχύτι παντάπασιν, ἢ οὐδ' ὅλως εἰς τοιαύτην ἀφικνεῖται μεταβολὴν. ἀνάλογον δὲ τοῖς ἐπὶ τοῦ νευρώδει τοῦ διαφράγματος, ἕπεται πάντα ταῖς μεγάλαις πλευρίτισιν, ὅτι καὶ ὁ ὑπεζωκὼς τὰς πλευρὰς χιτὼν πλείστων τε νεύρων μετέχει, καὶ συνῆπται ταῖς φρεσὶ, καὶ τοῖς τὸν θώρακα διαπλάττουσι ὑμέσι, δι' ὧν κατὰ συνέχειαν ἐγγὺς τῆς καρδίας ἀφικνεῖται. καὶ μέγιστον δὴ τοῦτ' ἐστὶ γνώρισμα πλευρίτιδος ὀλεθρίας, εἰ σκληρὸς ἱκανῶς ὁ σφυγμὸς γένοιτο, καὶ διὰ τοῦτο καὶ μικρὸς, καὶ δι' ἄμφω τε ταῦτα καὶ τὴν θερμότητα, πυκνότατος. οὐδεὶς ἐσώθη πλευριτικὸς ἐπὶ τοιούτῳ σφυγμῷ. παραπαίουσι δ' ἧττον οὗτοι τῶν τὸ διάφραγμα φλεγμαινόντων. ἐγγυτέρα γὰρ ἐστὶ τῆς ἀρχῆς ἡ τῶν τοῦ διαφράγματος νεύρων ἔκφυσις, ἀλλ' οὐ χρὴ μηκύνειν ἐν ταῖς ἄλλαις διαγνώσεσι περὶ σφυγμῶν προθεμένους λέγειν. ἐν γὰρ τοῖς τῶν πεπονθότων τόπων ὑπομνήμασιν, ὑπὸ πλέον ὑπὲρ τῶν τοιούτων διήρηται. γαστὴρ δὲ κακοπραγοῦσα, κατὰ δυσκρασίαν μὲν, ἀνάλογον τοῖς προειρημένοις ἀλλοιώσει

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 156 sur 494

τοὺς σφυγμούς. δι' ὄγκον δέ τινα, καὶ μὴ τὴν πυθμένα συμβάντα, τοῖς ἄλλοις ἀνάλογον. εἰ δ' ἐν τῷ στόματι γένοιτο, σκληρότερος ὁ σφυγμὸς ἔσται διὰ τὸ πλῆθος τῶν νεύρων, οὐ μὴν οὕτω γε σκληρὸς ὡς ἐπὶ διαφράγματι. παμπόλλῳ γὰρ ἀπολείπεται τοῦ δέ, καὶ τοί γ' οὐκ ἀπολειπομένου τοῦ μορίου τῷ μεγέθει τῶν νεύρων. ἀλλὰ διὰ μὴ ταῦτα τὰ νεῦρα τὸ περιττὸν τῆς αἰσθήσεως ἔχει. μαλακὰ γὰρ ἐστι καὶ μεγάλα καὶ ἀπ' αὐτῆς ἐκπέφυκε τῆς ἀρχῆς. διὰ δὲ τὸ τῆς τοῦ σώματος οὐσίας σαρκοειδὲς, ἀπολείπεται σκληρότητι τοῦθ' ὑπεζωκότος καὶ τῶν φρενῶν. σύντονα γὰρ ἐκεῖνα τὰ μόρια καὶ σκληρὰ καὶ πυκνὰ, διὸ καὶ τείνεται μᾶλλον εἰς ὄγκον αἰρόμενα. καὶ τὰ νεῦρα δ' αὐτῶν ὁμοίως αὐτοῖς τοῖς ὀργάνοις σκληρὰ καὶ σύντονα. τὰ δὲ τῆς γαστρὸς ὡς εἴρηται μαλακά. ταῦτάτοι σκληρότατοι μὲν ἐπὶ διαφράγματι καὶ ὑπεζωκότι, καὶ διὰ τοῦτο καὶ μικροὶ γίνονται σφυγμοί. καὶ εἰθερμασία τις τοῖς αὐτοῖς συνείη καθάπερ ἐν φλεγμοναῖς τε καὶ πυρετοῖς, εὐθὺς καὶ πυκνότατοι. καὶ δὲ τὸ τῆς γαστρὸς † στόμα, σκληρὸς μὲν οὐδέποθ' οὕτως ὁ σφυγμὸς, ὅτι μήτ' αὐτὰ τὰ νεῦρα, μήτε τὸ μόριον σύντονον. μικροὶ μέν τοι καὶ πυκνοὶ πολλάκις ἐπὶ τοῦ περιττῷ τῆς αἰσθήσεως, ὅτι τάχιστα κάμνουσης τε καὶ καταλυομένης τῆς δυνάμεως. ἐμάθομεν γὰρ ὁποίους ἄλγημα καὶ μάλιστα τὸ τῆς δυνάμεως ἁπτόμενον, ἐργάζεται τοὺς σφυγμούς. ὥσπερ δ' ἐπὶ τοῖς ἀλγήμασι τοῖς κατὰ τὸ στόμα τῆς γαστρὶς ἡ δύναμις τάχιστα κάμνει, κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον οὐκ ἀνέχεται πλήθους οὐδ' ἐπ' ὀλίγον, ἀλλὰ βαρύνεται τε καὶ κάμνει, καὶ τοὺς σφυγμοὺς ἀνωμάλους ἐργάζεται. λέλεκται δ' ἐν τοῖς ἔμπροσθεν ὁποῖοι σφυγμοὶ γίνονται βαρυνομένης δυνάμεως ὑπὸ πλήθους ὕλης, ὥσπερ γε καὶ οἷοι τινὲς ἀῤῥωστούσης. ἀμφοτέρας οὖν τὰς βλάβας τῆς δυνάμεως ἑπομένας ἔχον τὸ στόμα τῆς γαστρὸς, εὐλόγως ἐργάζεται τοὺς σφυγμοὺς, ἐνίοτε μὲν ἀμυδροὺς καὶ μικροὺς, καὶ πυκνοὺς, ἐνίοτε δὲ ἀνωμάλους, ἔν τε τοῖς εἰρημένοις τρισὶ γένεσι, καὶ προσέτι τοῦ καὶ τάχος τε καὶ βραδυτῆτα. καὶ τοίνυν οὐδὲν ἔτι χαλεπὸν οὐδὲ ἐπὶ τῶν ὑπολοίπων ὀργάνων τῆς τροφῆς δὲ εὑρίσκειν τὰς τροπὰς τῶν σφυγμῶν, εἰς τὰ προειρημένα σύμπαντα, καθάπερ εἰς στοιχεῖα βλέποντας, ὡς μηδὲν αὐτῶν ἄσκοπον παραλιπεῖν. ὅσα μὲν γὰρ ἐγγυτέρω τε τῆς καρδίας ἐστὶ, καὶ διὰ μεγάλων ἀγγείων κοινωνεῖ, θᾶττον τε καὶ μᾶλλον αὐτὴν εἰς συμπάθειαν ἄξει. ὅσα δ' ἀπτέρω τε καὶ διὰ μικρῶν, ἧττον τε καὶ βραδύτερον. οὕτως δὲ καὶ ὅσα μὲν ἐστὶ σκληρὰ καὶ σύντονα καὶ νεύρων πλείστων μετέχει σκληρῶν, ἑτοίμως ταῦτα τοὺς σφυγμοὺς ἐργάζεται σκληροὺς, ὅσα δὲ ἐναντία, μαλακούς. ὅσα δ' αἰσθητικὰ βλάψει τὴν δύναμιν, ἑκατέραν τὴν βλάβην. ὥστε οὐδὲν χαλεπὸν δὲ εὑρεῖν αὐτὸν τινὰ καθ' αὑτὸν ἕκαστον τῶν μορίων, ὁποῖον τινὰ τὸν σφυγμὸν ἐργάζεται καθ' ἕκαστον πάθος. οἷον αὐτίκα, κύστις καὶ μήτρα τῇ θέσει μὲν, οὐδὲν ἀλλήλων διαφέρουσι. σκληρότερα δ' ἔστι καὶ νευρωδεστέρα ἡ κύστις. ὥστε καὶ τοὺς σφυγμοὺς φλεγμαίνουσα μᾶλλον τῆς μήτρας ἐργάζεται σκληροὺς. ἀλλοιώσει δὲ θᾶττον τε καὶ μᾶλλον αὐτοὺς εἰς μέγεθός τε καὶ μικρότητα καὶ τὰς ἄλλας διαφορὰς ἡ μήτρα. μείζους τε γὰρ ἀρτηρίας ἔχει καὶ φλέβας καὶ πολὺ πρότερον ἀποφυομένας τῶν κατὰ ῥαχὶν ἀγγείων τῶν μεγάλων, ἤπερ αἱ εἰς τὴν κύστιν ἥκουσαι. τὰ δὲ τῆς ὀδύνης ἀμφοτέροις τοῖς ὀργάνοις, ὅσον μὲν ἐπὶ τοῦ νευρῷ δὲ ἴσου μετέχειν, ὡσαύτως, ὅσον δ' ἐπὶ τοῦ πυκνότερον καὶ σκληρότερον εἶναι τὸ τῆς κυστέως σῶμα, μείζους ἐν τούτῳ. τὰ γὰρ ἐν πυκνοτέροις σώμασιν ἐμφραττόμενα τε καὶ σφηνούμενα τῶν ὑγρῶν ὀδυνηρότερα τε τῶν ἀκραιοτέροις τε ἐστὶ καὶ μαλακοῖς, ὡς ἂν βιαιοτέραν ποιούμενα τὴν τάσιν. ἢ τὸ τῆς ὀδύνης εἵπετο μέγεθος. οὕτως μὲν οὖν χρὴ μεθόδῳ ζητεῖν ἁπάσας τῶν μορίων τὰς διαφοράς. ἀλλ' ἐγὼ γυμνασίας ἕνεκα καὶ τὰς τῶν ἄλλων ἔπειμι τῶν ἐκτὸς βουβώνων τε καὶ μασχάλων, ἐπειδὴ καὶ τούτοις ἔστι μέν τι παρὰ τὰ πρόσθεν εἰρημένα σύμπαντα διάφορον, ὥσπερ καὶ πρὸς ἄλληλα κατὰ μέρος. ἔστι δέ τι καὶ κοινὸν ἀλλήλοις τε καὶ τοῖς προειρημένοις. τὸ μὲν δὴ πόῤῥω τῆς καρδίας εἶναι. κοινὸν ἀμφοῖν ἔστι καὶ μᾶλλον τοῖς κάτω. διαφέρει δ' ἀλλήλων ταῖς οὐσίαις τε καὶ ταῖς ἐνεργείαις, ὥσπερ γε κοινόντι πρὸς ἄλληλα, καὶ τὰ πρόσθεν εἰρημένα σύμπαντα, κέκτητε κατὰ τὰς προειρημένας ἁπάσας διαφοράς. ἔστι γάρ τοι καὶ τούτων αὐτῶν, τὰ μὴ σκληρότερα τε καὶ πυκνότερα. τὰ δ' ἀραιότερά τε καὶ μαλακώτερα. καὶ τὰ μὴ, πλείονον τε καὶ μειζόνων. τὰ δ' ἐλαττόνων τε καὶ μικροτέρων ἀγγείων τε καὶ νεύρων μετέσχηκε. καὶ τὰ μὴ αἰσθητικώτερα τετύχηκεν ὄντα τὰ δ' ἀναισθητικώτερα. τὴν δ' ἐν ταῖς ἐνεργείαις αὐτῶν διαφορὰν οὐδεὶς ἀγνωεῖ, καὶ μάλιστα τῶν ἄνω μασχάλων. σκέλη μὴ γὰρ καὶ χεῖρες ἐνεργειῶν ἕνεκα προαιρετικῶν ἐγένοντο, πρὸς πλησίων ἀλλήλαις καὶ γένος. ὀφθαλμοὶ δὲ καὶ ὦτα καὶ γλῶττα, μηνίγγες τε καὶ αὐτὸς ὁ ἐγκέφαλος, ὅσά τε κατὰ τὴν τραχήλον ἔστι μόρια, πολὺ δή τι ταῖς ἐνεργείαις διαφέρει τῶν κατὰ τὰ κῶλα μορίων. ἕπεσθαι τοίνυν εἰκὸς ἑκάστῳ συμπτωμάτων οἰκείαν ἰδέαν, οὐχ ὁμοίως ἀλλοιοῦσαν τοὺς σφυγμούς. οἷον αὐτίκα, καὶ τοί γ' ἐν τούτῳ κειμένων ἐγκεφάλου τε καὶ μηνίγγων ἅπασι τοῖς καὶ τὴν κεφαλήν. ἐπὶ μὴ ταῖς τούτων φλεγμοναῖς δὲ ἀνάγκης πυρέττουσί τε καὶ παραφρονοῦσιν. ἐπὶ δὲ ταῖς τῶν ἄλλων οὐκ δὲ ἀνάγκης. αἱ γοῦν τῶν κροταφιτῶν μυῶν φλεγμοναὶ καὶ πυρετοὺς καὶ παραφροσύνας καὶ σπασμοὺς καὶ καροὺς ὑπαφέρουσι πολλάκις, ὁπόταν μεγάλαι γεννηθῶσιν, οὔθ' δὲ ἅπαντος οὔτ' ὅταν μικραὶ τύχωσιν οὖσαι τὰ τοιαῦτα συμπτώματα φέρουσιν. ὁ δ' ἐγκέφαλος αὐτὸς ὁπόταν εἰς δυσκρασίαν ἐμπέσῃ νωσώδη, τὸ τῆς δυσκρασίας οἰκεῖον δὲ ἀνάγκης ἐπὶ φέρει σύμπτωμα, καὶ μὴ τὰς ἀμέτρους θερμασίας, εἰ μὴ αὐταὶ μόναι καθ' αὐτὰς ποτὲ γένοιτο παραφροσύνην. εἰ δὲ μετὰ ξηρότητος ἅμα ταῖς ἀγρυπνίαις. οἰκεῖον γὰρ ξηρότητι τὸ σύμπτωμα τοῦτο, καθάπερ γε καὶ ὑγρότητι βαθὺς ὕπνος, ἢ κῶμα. τῆς ψύξεως δ' αὐτοῦ σύμπτωμα ἐστὶν ἀχώριστον ἡ καλουμένη μώρωσις. εἰ δὲ σὺν ὑγρότητι γένοιτο βαθεῖα τοῖς τοιούτοις ἕπεται καταφορά. πολλῷ δὲ τοῦ κατὰ φύσιν ὑγροτέρα τε καὶ θερμοτέρα ἀπτελεῖσα, τὴν σὺν ἀγρυπνίᾳ τε καὶ παραφροσύνῃ φέρει † διαφοράν. εἴρηται δὲ αὐτῆς ἡ ἰδέα πάσα καθ' ἑτέρον γράμμα τι περὶ τοῦ πρὸς ἱπποκράτους κώματος. ἰσχυρὰ δὲ ψύξις ἐγκεφάλου μετὰ ξηρότητος γινομένη, ἀκινησίαν μὲν ἐπάγει τοῦ σώματος σύμπαντος, οὐ μὴν κωματώδεις εἰσὶν ἀλλ' ἀνεωγόσι τοῖς ὀφθαλμοῖς ἀσκαρδαμυκτὶ βλέπουσιν. οἱ σφυγμοὶ δ' ὧν ἕνεκεν εἴρητε ταῦτα, θερμοῦ μὲν ἱκανῶς ἐγκεφάλου χωρὶς ξηρότητος, ἐν μὲν τῇ συστάσει τῆς ἀρτηρίας, σύμμετροι τε καὶ τοῖς κατὰ φύσιν ὅμοιοι, μεγέθει δ' ὑπερβάλλοντες καὶ τάχει καὶ πυκνότητι τοσοῦτο, ὅσον ἂν

† αἱ σῶμα

† αἱ καταφορὰν

ἡ νοσώδης

ἡ νοσώδης θερμότης ὑπὲρ τὴν κατὰ φύσιν ἦ. εἰ δὲ μὴ μόνον εἴη θερμότερος, ἀλλὰ καὶ ξηρότερος νοσωδῶς, σὺθυς μὲν δηπου καὶ ἡ διέζωκεν μιγνυμένη αὐτὴ ἡ λεπτὴ παραπλησίως διακείσεται. σὺν αὐτῇ δὲ καὶ τὰ νεῦρα συμπαντα, καὶ ἐκεῖνα καὶ αἱ ἀρτηρίαι σκληρότερον ἔχουσι τὸν σφυγμόν, ὅτι τε τείνονται τὸν χιτῶνα καὶ ξηραίνουσι. διέλκει γὰρ ἐτέρωθι πρὸς τὴν ἀρχὴν συμπαθείας. εἰ δ' ἐκ χολώδους χυμοῦ πλεονεξίας εἰς θερμὸν καὶ ξηρὰν ἀχθείη διάθεσιν ὁ ἐγκέφαλος, ἔτι δὴ καὶ μᾶλλον ἡ τάσις ἐγγίνεται ταῖς ἀρτηρίαις. οὕτω δὲ καὶ ἡ ἐξ αἵματος θερμοῦ καὶ οἷον ζέοντος, ἡ μὲν ξηρότης ἧττων, μείζων δ' ἡ τάσις αὐταῖς τε ταῖς μιγνυμένοις ὑπάρχει, καὶ τοῖς νεύροις, καὶ ταῖς ἀρτηρίαις. ὁ μὲν χολώδης χυμὸς, ὁ γοῦν ὠχρὸς ὃν νῦν μεμνήμεθα λεπτομερὴς ὑπάρχων οὐχ ὁμοίως σφίγγουται κατὰ τὰ μαλακὰ σώματα, ὥστε οὐδὲ εἰς ὄγκον αἴρειν αὐτὰ δύναται. τὸ δ' αἷμα τὸ θερμὸν ἐμφράττεταί τε καὶ σφίγγουται μᾶλλον. ὥστε καὶ τὸν ὄγκον ἐργάζεται μείζω, καὶ τὴν τάσιν ἰσχυροτέραν. καὶ τοίνυν προσήκειν ἀκριβῶς χρὴ τῇ κατὰ τὰς ἀρτηρίας συστάσει, πότερον ὑπὸ ξηρότητος, ἢ τάσεως ὁ χιτὼν φαίνεται σκληρός. ἔστι δὲ μὴν ὑπὸ ξηρότητος φαίνοιτο, δύοιεν δ' ἂν ἡγεῖσθαι κατὰ τὸν ἐγκέφαλον ὑπάρχειν, ἢ δυσκρασίαν θερμὴν καὶ ξηρὰν, ἢ χολῆς πλεονεξίαν. εἰσὶ γὰρ τάσει, φλεγμονώδη διάθεσιν. εἰσὶ δ' ἐπὶ ἀμφοῖν, ἡγεῖσθαι χρὴ καὶ αὐτὴν τὴν διάθεσιν ἐπὶ σπάθους τε καὶ πικροχόλου χυμοῦ. παραφρονοῦσι μὲν οὖν ἅπαντες οἱ τοιοῦτοι διηνεκῆ παραφροσύνην, διαλάπτουσι δ' ἀλλήλων κατὰ μὲν δυσκρασίαν μόνη μερίμνης τε πάσης ἔξω καὶ ἀρρωστείας ἁπάσας τὰς προαιρετικὰς ὑγρὰ εἶναι. κατὰ δ' ὑπὸ χολώδους χυμοῦ μετ' ἀρρωστείας ἐξίστασθαί τε κατὰ τὰς παραφροσύνας ἰσχυρῶς. ὅσοι δ' ὑπὸ μελαίνης χολῆς ζέσασα σφόδρα σπεδόνα τοιοῦτόν τι πάσχουσι, ῥᾳδίως ἐξίστανται, σκληροὶ δὲ καὶ τούτων εἰσὶν οἱ σφυγμοὶ διὰ τὰς ἀμφοτέρας τὰς αἰτίας ξηρότητά τε καὶ τάσιν. σὺθυς δὲ δηπου καὶ μικροὶ διὰ τὴν σκληρότητα. καὶ θάττους τῇ κατὰ φύσιν, ὅτι πυρέττουσι καὶ πυκνοί, διὰ τὸ μὴ πληροῦσθαι τὴν χρείαν. ἅμα δὲ ὑγρὰν δυσκρασίαν ἐν τῷ ἐγκεφάλῳ μακρὸς ὢν χρόνῳ οὗτος σφυγμὸς ἀρτηλᾶσι, καὶ κωματώδη τὸν ἄνθρωπον. εἰ δὲ πυρετώδης αὐτοῖς σωπὴ θερμότης, λήθαργος μὲν ὀνομάζεται τὸ νόσημα, γίνεται δὲ ὁ σφυγμὸς ὁ μαλακὸς μόνον, ἀλλὰ καὶ μέγας. εἰσὶ δὲ σκοπουμένῳ φλέγματι κατὰ τὸν ἐγκέφαλον αἱ τοιαῦται γίνεται διάθεσις. ἔστι μὲν οὖν καὶ ὅτως τὸ νόσημα λήθαργος, ἔξει δὲ ὁ σφυγμὸς ἐμφασιν ὅτι νάρκης τὴν ἀρτηρίας, καὶ ὅτι μαλακῆς ὑπαρχούσης. μεγάλοι δ' ἐς ὃ σῶμα ἐν τοῖς τοιούτοις νοσήμασι πᾶσιν εἰσὶν, ἐς ὅσον ἂν ἡ θερμότης αὐξηθῇ. τὸ δὲ τάχος ἢ τοι παντάπασιν ἐλάχιστον, ἢ ἀδήλως ὑπτίνεται τούτοις, ὡσαύτως δὲ καὶ πυκνότης. ἅπαντα δ' σωπώδη ταῦτα ἐν πλήθει ἡ θερμασίας. ὑπομικτα μέν τι τὴν διαθέσεως ἐκ χολῆς ἐν φλέγματος γνωμένης, ὅτ' ἄγρυπνοι τὸ σύμπαν ὑπάρχουσιν. ἔστ' ἐν βαθεῖ κώματι. καταφερόμενοι δὲ πρὸς παίδευσιν ἐπαίρειν ἀδυνατοῦντος τὰ βλέφαρα. καὶ τὸ σύμπαν εἰπεῖν, οἱ τοιοῦτοι κωματώδεις εἰσὶ καὶ ἄγρυπνοι. καὶ τοίνυν καὶ οἱ σφυγμοὶ τούτοις ἐν μέσῳ τῇ ἰσχνὰν ὑπάρχουσι τῇ ὥσπερ πλεγμένῃ ἀλλήλαις διαθέσεσιν. ψύξεως δὲ νοσώδους ἐν ἐγκεφάλῳ γινομένης, ὅταν εἰς συμπάθειαν ἀφίκηται ἡ καρδία μικροτέροι καὶ βραδύτεροι καὶ ἀραιότεροι τῇ κατὰ φύσιν οἱ σφυγμοὶ γιγνόνται. καὶ εἰ μὴ ὕλης ἄνυδρου μόνη τῇ δυσκρασίᾳ τοῦ ἐγκεφάλου, χωρὶς ἀπάσης τάσεως. εἰ δ' ὑγρὰ ὕλη, μελαγχολικῆς μὲν αὐτῆς ἀρχούσης, τείνεταί τε συμβήσεται τὰς ἀρτηρίας, καὶ διὰ ταῦτα σκληροτέρου φαίνεται τὸ σφυγμόν. φλεγματικῆς δ' οὐχ ἁπλῶς. ἀλλ' εἰ μὴ παχὺ καὶ γλίσχρον εἴη τὸ φλέγμα τυγχάνον, σκιδρούμενος γὰρ ὑγιὰς ὁ ἑκάστου ἐργάζεται χυμός. εἰ δ' ὑγρὸν καὶ πνευματῶδες, ὑφ' ὃ μάλιστα τὸ καλούμενον οἴδημα γίνεται, χωρὶς τοῦ τείνεσθαι μαλακὸς ὁ σφυγμὸς ἔσται. εἰσὶ δ' ἐπίμικτον εἴη τὸ φλέγμα τῇ προειργασμένῃ ἀμφοτέρῳ μετέχον εἰδῶν. ἅμα τε μαλακὸς καὶ σὺν τάχει σφύζων. προσλήψει δ' ὡς ὁπότε μαλακὸς ὁ σφυγμὸς γίνεται, καὶ μείζων ἀρτηλεσθήσεται τῷ πρόσθεν. ὁπόταν γε ἡ τῇ ἄλλῳ συμπτωμάτων αὐτοῖς ἰδέαν χαρίσεται, τοιαύτῃ τινὶ ἐκ τοῦ προειρημένων ὁρμωμένῳ. ἐμοὶ δ' οὐδὲν πλέον ἐνθάδε μυκᾶσθαι ἀναγκαῖον ἐν τῇ τοῦ παντὸς τόπῳ πραγματείᾳ τὰ διάφορα πάντα οὐδὲν πλεῖον ἐξεργασομένῳ. νυνὶ γὰρ οὐκ ἄπασαν, ἀλλὰ τὴν ἐκ σφυγμῶν μόνων διάγνωσιν οὐδὲν σκέψασθαι προσθέμενοι. ὥστε ἐκ πολλοστοῦ τε ἐν τῇ τοῦ παρόντος λόγου ἕνεκα τῇ ἄλλῳ συμπτωμάτων, οὐκ ἐν ὀργῷ. καταπαύσας δὲν ἤδη τὸν γνησίως λόγον, ἐφ' ἕτερον ἴωμεν τοῦ εἰς τὰ πρόσθεν χρησόμενοι μέτρῳ, μακροτέρᾳ μὴ ἐν τῇ τοῦ παντὸς τόπῳ πραγματείᾳ τετυχηκὸς, ἀναγκαῖον ἦ καὶ νῦν διαιθλῶσαι. ἡ λεπτὴ μὲν οὖν μιγνυμένη ἡ διέζωκεν τὴν ἐγκέφαλον. τὸ μοι δοκεῖ δύνασθαι μόνη ποτὲ παθεῖν τῇ εἰρημένων νοσημάτων οὐδέν, ἐγκεφάλου χωρὶς. ὥσπερ οὐδ' ἐγκέφαλος ἄνυδρος ἐν μηνιγγος. ἀλλ' εἴ τε δυσκρασία χωρὶς ῥεύματος, εἴ τε καὶ ῥεῦμα κατασκήψειεν εἰς ὁπότερον αὐτῶν, δύθυς ἀναγκαῖον ἔσται νομίζω μεταδίδοσθαι τοῦ πάθους εἰς τὸ λειπόμενον. ἡ μὲν οὖν σκληρὰ μιγνυμένη οἷα τ' ὂν καὶ μόνη πάσχειν ὧν πλεῖστον ἀφεστῶσα τοῦ ἐγκεφάλου. καὶ εἴπερ ἡ ἐξ αὐτῆς διάθεσις ἀξιόλογον ὑγρότητα τήν τε καρδίαν εἰς συμπάθειαν ὧν ἀσιτο, καὶ τὰς ἀρτηρίας, ἀνάλογον ταῖς κατὰ τὸν ἐγκέφαλον διαθέσεσιν ὁ σφυγμὸς ἀλλοιωθήσεται, τῇ μὲν θερμῷ ἐν αὐτῇ διαθέσεως τὴν χρείαν αὐξανούσῃ, τῇ δὲ ψυχρῷ ἐκλυούσῃ τε ἅμα ταύτην καὶ σκληροτέρας ἀτρέμα τὰς ἀρτηρίας ἐργαζομένῳ, καὶ μᾶλλον ὅσαι κατὰ καρδίας εἰσὶν ἀνωτέρω. καὶ τῇ μὲν ξηρῷ, σωληνόν τε καὶ σκληρὸν ἐργαζομένῳ τὸν σφυγμόν, τῇ δ' ὑγρῷ μαλακόν. ὁ μὲν εἰς τοσοῦτον γε μαλακὸν καὶ σκληρὸν, εἰς ὅσον ὁ ἐγκέφαλος, ἀλλ' ὑπὸ πλείονι μὲν σκληρόν, ἔπ' ἐλάττονι δὲ μαλακόν. ὅσα μὴ γὰρ φύσει σκληρὰ σώματα σκληρωθέντα ἐπ' ἐξαὸ διαθέσεις, εἰς μεγίστην ἀφικνεῖται σκληρότητα. καθάπερ γε καὶ τὰ φύσει μαλακὰ τὰς ὑγρανθέντας τε καὶ χεθέντας ἐξαίφνης, τελέως ἔκλυτά γε γίνεται καὶ μαλακά. ὅσα δ' ἢ τοι σκληρὰ τὰς ὑγρανθέντας ἐπ' ἐξαὸ διαθέσεις, ἢ μαλακὰ τὰς σκληρωθέντας, ἥκει εἰς ἄκραν ἀφικνεῖται τὴν ἐναντίαν αὐτοῖς κατάστασιν. ὅτως δὴ ὅτ' ὢν μιγνύμενον οἰδήματι γένοιτ' ἂν ποτε ὁ σφυγμὸς εἰς ὅσον μαλακὸς, εἰς ὅσον τὸ ἐγκεφάλῳ τε καὶ πνεύμονος. ὅτ' ἐπ' ἐγκεφάλου τε καὶ πνεύμονι φλεγμήνασιν, ὅτω σκληρὸς ὡς ὑπὸ μηνιγξιν. ἀλλὰ τοῖς μὲν ὑπὸ μηνιγξι σκληροῖς, ὁμοίως ὁ ὑπὸ διαφράγματι καὶ ὑπεζωκόσι. τοῖς δ' ὑπὸ ἐγκεφάλου τε καὶ πνεύμονι, μαλακὸς μὲν ὁμοίως ὀφείλεις, ἐγγυτέρω δὲ τῇ ἄλλῳ ὁ ἐφ' ἅπασι καὶ ἀπλοῖς τὰς οἰδηματώδεις διαθέσεις, ὡς σκιδρωθέντα γε καὶ ταῦτα τὰ ἀπλάγχνα, σκληροὺς ἱκανῶς ἀφικνεῖσθαι τοῦ σφυ-

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 158 sur 494

γμὸς, ἥ[ττ]ον δὲ τῶν σκιῤῥῶν ἐν ταῖς φλεγμοναῖς. ἐγλιφαλος δὲ καὶ πυδώμων, ἴσως ἂν δι' ἐλλιφαν το ποτὲ διάθε
σιν σκιῤῥώδη, σκληροῖς γὰρ καὶ ὠνλιν οἷς σώμασιν, ὃν ἀραιοῖς καὶ μαλακοῖς ἡ τοιαύτη διάθεσις οἰκεία, κενὰ δ'
ὧδε πᾶσι τοῖς ἐρυθρὸν ἐπίσταδ, λεῖον εἰ μὴ λελεγμένα καθ' ἕκαστον τύχοι, τότε τὰς ψυχρὰς διαθέσεις, ὅταν
ὑπερβαλλόντως γένηθῶσι τοιαῦται, σκληρὸς ἐργάζεδ οὐ σφυγμὸς, ἄλλως δ' ὀχί. καὶ τὸ τὰς ἀρτηρίας ὀ
σας πλησίον, ἀλλοιοῦται μᾶλλον εἰς μελανότητά τε καὶ σκληρότητα. τὰς δ' ἢ τοι πόῤῥω τῶν περιπνευστῶν, ἢ
διὰ μέσης τῆς καρδίας, ἥ[ττ]ον. τοῦτ' οὖν ὧδε ἐπὶ μέρους τῶν ἄλλων ὅσα ἧ[ττ] πρόσωπον, ἢ τὸν πράχηλον,
ἢ τὰ κῶλα νοσήματα γίνεται, διὰ σκαλίας ἑτέρας δέηται. εἰ μὲν γὰρ ὠυκὺς καὶ σκληρὸν εἴη τὸ περιπνευ-
στὸς μόριον, σκληρὸς ἐργάσεται οὗ σφυγμὸς, εἴτε φλεγμαίνοι, εἴτε σκιῤῥούμενον, εἴθ' ὑπερβαλλόντως ψυχό-
μενον εἰς συμπάθειαν ἄγει τὰς ἀρτηρίας. εἰ δὲ σαρκῶδες, εἰ μὲν ἢ τοι φλεγμαίνοιεν, ἢ σκιῤῥωθείη, σκληρὸς,
ἀλλ' ἥ[ττ]ον τῶν προειρημένων. εἰ δ' οἰδήσει, μαλακὸς. συμπαθήσουσι τε τοῖς μὲν ἀρτηριώδεσι θᾶ[ττ]ον, αὐτὴ ἐγγὺς
ἀρτηρίαι πᾶσαι ἡ καρδία. τοῖς δ' φλεβώδεσιν ἐφεξῆς τούτων. ἧκιστα δ' τοῖς νευρώδεσιν. ἐν χρόνῳ τε γὰρ τοῦτο
καὶ μεγάλως πάσχοντα τῆ κινήσει τῶν ἀρτηριῶν ἄλλοιοῖ. ὀδὲν ὃν θαυμαστὸν, ὀδὲ δίοτι τοῖς ἧ[ττ] ὑδρωδεστέροις τε καὶ
θώρακα μύσι φλεγμαίνουσι πυρετοὶ μὲν ἑπίμονοι ἔπονται, καὶ διὰ τοῦτο καὶ οἱ σφυγμοὶ μεγάλοι γίγνονται, καὶ τὰ
χεῖρες καὶ πυκνοὶ, σκληρὸς δ' ἐπὶ πολὺ οὐ τῶν ἱκανῶς ὁ σφυγμὸς, ἢ παρασμώδης ὀδέ ποτε γίγνεται. τῶν δ' ἐν πήχει καὶ
κνήμῃ μυῶν φλεγμαινόντων καὶ μάλιστα καθ' ὃ μέρος αὐτῶν ἐλπεφύκασιν οἱ τένοντες, ἑτοίμου μὲν ἀλῶναι καὶ
παρασμῶ, ῥᾶστα δ' οἱ σφυγμοὶ τείνονται τε καὶ σκληρύνονται. ἀρκούσης μὲν γὰρ οἱ ὀδὲ τὸ θώρακά τε γαστρὸς.
νδρώδεις δ' ἱκανῶς οὔτ' ἐν χροῒ καὶ ποσὶ. ἔτι δὲ μᾶλλον εἰ τῶν φλεγμαινει τῶν ἧ[ττ] χεῖρας ἄκρας ἢ πόδας,
ἑτοίμως μὲν ὁ σφυγμὸς αὐτοῖς γίνεται σκληρὸς. ἑπίμως δὲ παῦται. γίνονται δ' ἱκανῶς σκληροὶ καὶ διὰ ἵππατος
ἢ παλιὸς σκιῤῥοῦ. ἀλλ' ὧδε τοῖς ὅτω σκληροῖς ἀδένες παθλιῶσι. παλιοῖ μὲν οὖν μεγάλως σκιῤῥωθέντα πολλά
κις ἐθεασάμεθα μηδένος ὧν γιγνόμενον ὑδρωδέος. ἵππατι δ' ὀξ ἀνάγκης ἕπεται, καὶ γίνεται τοιοῦτος ὁ σφυγμὸς,
θαυμαστὸν, ὅπως ἀμφοτέρων τῶν διαθέσεων ἔχων τὰ σημεῖα, τὸ μὲν χιτῶνα τῶν ἀρτηριῶν αὐτὸν ὑγροτέρον τε
καὶ μαλακώτερον, ἐνίοτε δὲ καὶ σκιῤῥότερον. αὐτὸς δὲ καθ' ἑαυ
τὸν ὑδρος ἄνθρωπος φλεγμονῆς, ὀδὲ μίαν ἐργάζεται πώποτε τὸν σφυγμὸν τοιοῦτον. σωίσαντι δ' οἱ τοιοῦτοι,
δι' αἱμορροΐδος ἄμετρον κένωσιν, ἢ ἐπίχυσιν ἀίδιον. ἧ[ττ] δὲ τὸ αὐτὸ τρόπον αἱ τῶν καταμηνίων ὧν χέσεις τε καὶ ἄμε
τροι ἰσχνώσεις, ὑδρῶδες ὧδε φέρουσιν. ὅστε δὲ ἧ[ττ] μήτραν πάσχουσι γυναῖκες, εἰρήκαμεν πρόσθεν, ὅπως ἄλλοιοῖ οὐ σφυ
γμὸς κίνησιν περιβαλλομένη αὐτῶν κύσεα. λοιπὸν δὲν ἐπὶ ποσὶ τε ἧ[ττ] οὐ ὄρχεις μνημονεύσαι πρόσκειται. ταυ
τὶ γὰρ τὰ μόρια καί τοι γ' οὖν ὄντα βαθύνων αὐτίκα πυρετὸς ὧν φέρει φλεγμαίνοντα, διὰ τῶν τῆς
ἀγγείων γειτνίασιν. ἀνωθεν γὰρ ἀπὸ τῆς ἧ[ττ] οὐ νεφρὸς χωρίων καταφέρεται φλέψ καὶ ἀρτηρία διὰ τῆς τοῦ
ποδὸς παλάτου πρωμάτων ὧν οὐ ὄρχεις, ἀξιόλογα τὸ μέγεθος ἀγγεῖα. καὶ ὁ ἐρυθροειδὴς ὁ χιτὼν ἀπ' αὐτοῦ τοῦ ποδὸς
παλάτου ὠφύκεν, ὥστ' ὀλόγως ὠδὶ τούτων μὲν φλεγμαίνοντα σκληρὸς ὁ σφυγμὸς γίγνεται. καὶ διὰ τοῦτο καὶ
μικρότερος. ἐπὶ ὄρχεσι δ' ὀθ' ὁμοίως σκληρὸς καὶ μέγας διὰ τὸν πυρετόν. ὅτα μὲν γὰρ ἀρτηριώδη τε ὄγκῳ καὶ
φλεβώδη μόρια πυρετὸν ἐγείρει μᾶλλον. ὅτα δ' ὑδρωδῆ ἢ ὀδόλως ἢ μικρὸς. τετάνυται δ' ὄγκῳ καὶ παρασμῶν γίγνε
ται. τὰ δὴ ὄν ποτε θέντα πάντα ἤδη τέλος ἔχει, τὰς γὰρ ὧν ἑκάστων μορίων διαθέσεις ἁπάσας ὑπερελθόντες ἐσ
λώκαμεν, ὁποῖον τινὰ ἑκάστου ὁρῶντες ἐργάζεται σφυγμόν. ὅπερ δὲ ἀναγκαιότατόν ὄγκῳ ἐν ὀλίγα κεφάλαια
σύνοψιν αὐτῶν ἀναγαγεῖν πειρασθῶμεν. ἡ μὲν δὴ τῶν ὠνεστώτων διάγνωσις, ὀδὲν ἄλλ' ὄγκῳ ἢ διαθέσεων εὕρε
σις. ἡ δὲ τῶν προγεγονότων, ὀδὲν ἂν πάλιν ἄλλο τῶν τὰς διαθέσεις ἐργαζομένων αἰτίων. εἰ δοίημεν ἅπασαι μὴ αἱ δια
θέσεις ὧν τῇ ὁπῇ πραγματείᾳ δίκαιον), ἅπαντα δ' ἔργῳ) τὰ ποιητικὰ μὴ, ὧν ἑτέρας πραγματείας, τὰ δὲ ὧν τῇ
προκειμένῃ πᾶσδε. τῇ ποδὶ τῶν τοῖς σφυγμοῖς αἰτίων, λείποιτ' ἂν ὀδὲν ἔτι τῶν εἰς πρόγνωσιν ἀναγκαίων. ἅτοι
τῶν προγεγονότων ἢ τῶν παρόντων. ὅπῃ ὁ κῇ ἡ τῶν μελλόντων πρόγνωσις ἐκ τῶν ὠνεστώτων γίνεται, πολλάκις μὴ ἤδη
καὶ διὰ τῶν ἐμπροσθεν ἐρρηκότων ὠνεστηξάμεθα, καὶ νῦν δ' ἀναγκαῖον ἅπαντα διελθεῖν ὧν κεφαλαίων τὸν λόγον, ἀρ
χὴν αὐτῶν, τὴν δὲ ποιησάμενοι τὸ ποδὶ τὸ μέλλον ἀκριβέστερον διαγνώσεως. ὧν μὲν καὶ πρῶτον ὄντα εἰς ὃν τελευτῆ
σει τὸ νόσημα, πότερον εἰς ὄλεθρον ἢ εἰς σωτηρίαν. ἕτερον δὲ ἐπὶ αὐτῷ δεύτερον, ὧν τινι μάλιστα τὸν τ' ἐσαι χρόνῳ
καὶ τρίτον δ' ὧδε τόποις, εἰς ὁ τρόπος ἕκαστος τοῦ τε θανάτου καὶ τῆς σωτηρίας. ἁπάντων δὴ τούτων ἡ πρόγνωσις
ἐκ τῶν διαθέσεων ὄρθ. ὀξ αὐτῶν γὰρ ὡς ἐσ' ἐξαμαρτεῖν ἥκιστ' ἂν νοσήματος ἰδέαν καὶ τῆς δυνάμεως ἀῤῥωστίαν τε καὶ ῥώμην
διαγιγνώσκει). τούτων δὲ ἀλλήλοις πεφυκότων τὰ μέλοντα γνώσεσθαι, προγινώσκει). τὸ μὲν γὰρ νοσήμα
τος ἡ γνῶσις, ἐκ τύπου τοῦ περιπνεύστου ὄρθ, καὶ τῆς ὧν αὐτῷ διαθέσεως. τῆς δὲ δυνάμεως ἐκ τῆς σύγκρασίας τε καὶ
δυσκρασίας τῶν σφαιρῶν σωμάτων. εἰ γὰρ καὶ ἀσθένεια γίνοντ) τινες διὰ τὸ πνεῦμα τὸ ψυχικὸν, ὀλιγοχρόνιοί τ'
εἰσί, καὶ συμπτώματα ποιοῦσι. ἀλλήλοις δὲ τούτων πεφυκότων, εἰ μὲν οἷά τε ὄρθ τοῦ νοσήματος ὠφε
λεῖν ἡ δύναμις, ἀνάγκη σωθῆναι τὸν ἄνθρωπον, ἐξωθῆν γε μηδενὸς ἁμαρτηθέντος. εἰ δ' ἐχ οἷα τε, πάντως τεθνή
ξεται. τὸν χρόνον δ' ἡ πρόγνωσις ἐν ᾧ τῶν εἰρημένων ἑκάτερον ἔσοιτο, διὰ τῶν δὲ γινώσκει. σωθήσονται μὴ οἱ μέλλον
τες σώζεσθαι κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον, ὧν ὅπερ αἱ φύσις ὧν κρατήσει τελεώτατα τὰ νοσώδη διαθέσεως. τεθνήξε
ται δὲ καθ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον, ὧν ὃ ὅπερ τὸ νόσημα ὄρθ δυνάμεως εἰς τοσοῦτον ἔσαι ἰσχύος ὡς ὑπὸρ γειαν τινὰ τῶν
πρὸς τὸ ζῆν ἀναγκαίων ἀκρεῖσθαι. καὶ μὲν δὴ καὶ ὁ τρόπος, ὅτε τοῦ θανάτου, καὶ ὁ ὄρθ σωτηρίας ἐκ τῶν αὐτῶν προ
γνωσθήσεται. τῶν γὰρ ἀκμαζόντων ὑπὸργειῶν ἀναγκαίων εἰς τὸ ζῆν, ὑῖαι μὲν πνίξιν ὑδροῦσιν. ὑῖαι δὲ
ὄρθ ζωτικῆς δυνάμεως κατάπτωσιν. ὑῖαι δ' ἀνάλογον ὄρθ ζωτικῆς κατάπτωσίν τε καὶ οἷον πνίξιν. αἱ μὲν οὖν
ὄρθ ζωτικῆς δυνάμεως ὑδροῦσιν πνίξιν, ἐν τῶν τοῦ θώρακός τε πνεύμονος, ἔστι τε πραχείας ἀρτηρίας καὶ
λάρυγγος καὶ φάρυγγος * ὁρμώμεναι διαθέσεως. ὑῖαι δὲ καὶ κατ' αὐτὴν ὅλην σωίσαντα τὴν καρδίαν. αἱ
δὲ τὴν κατάπτωσιν, ἐκ τε τῶν σωματικὸν ὀνομαζομένων διαθέσεως ἐφ' ἅς συγκύπτοντα, καὶ πρόσθεν τῶν
καθ' ἵππας χρονίων, ἐφ' ἅς ἀτροφῶσι, καὶ ἀλγημάτων χρονίων ἢ σφοδρῶν. ἔτι τε τῶν ἐκπικρῶν ἁπάντων πυ-
ρετῶν.

ρεῖν. σωιελόντι ἢ φάναι τ̃ ϑ̃ καρδίας σώματος ἀι μεγάλαι δυσκρασίαι, καθ' ὃν ἂν ἕνα τρόπον, ἢ αὗται καθ' ἑαυτὰς ὀλυϑοι ἀρχῆς, ἢ δι' ἑτέρας ἀπλάγχνα πάϑωσιν, κατάπληξιν ἐπάγουσι τ̃ ζωϊκῆς δυνάμεως. ὅτω ἢ τ̃ ψυχικῆς δυνάμεως. ἀι μὲν ἀρρῶστιαι, ταῖς ἐγκεφάλου μεγάλαις ἕπονται δυσκρασίαις. ἀι δ' οἷον πυξεις, ταῖς τε πληρώσεσι τ̃ κοιλιῶν αὐτ̃ καὶ ταῖς ἐμφράξεσι τ̃ εἰς αὐτὰς ἐχούσαις πόρων. ὥσθ' ὁσπερ ἀκριβῶς διαγινώσκειν μέζον τε δυνάμεως, καὶ τόπον πεπονθότα, καὶ τ̃ ϑ̃ αὐτῷ διαθέσιν, ὅλος ὅδιν ὁ προγνωσικώτατος τ̃ ἰατρῶν. ὅπως μὴ δὲν χρὴ διαγινώσκειν τὰ πεπονθότα μόρια, διὰ ἑτέρας δεδήλωται πραγματείας. ὅπως δὲ καὶ τὰς διαθέσεις αὐτ̃ ϑ̃ ἐν ἐκείνῃ τε σωιεπιδείκνυται, καὶ ἐν τοῖς πρόσθεν εἴρηται. καὶ μήν τοι καὶ ἐν τῇ ἢ τῇ πραγματείᾳ. λέλεκται καὶ πρόσθεν δυνάμεων ϑ̃ πολλοῖς πολλάκις, ὥστ' ἔκ τε ϑ̃ ὀργάνων αὐταῖς ἡ διάγνωσις, ἔκ τε ϑ̃ ϑ̃ ὀργανικῶν τῶν δυσκρασίας. πρόσθεν μὴ δὲ τ̃ ἄλλων δυνάμεως ϑ̃ ἑτέρῳ δίδοται, πρόσθεν ἢ ϑ̃ οὗ σφυγμὸς ἐργαζομένης, ἵνα δ' ἐπὶ καὶ ζωτικὴν ὀνομάζομεν, εἴρηται μὲν καὶ ϑ̃ τούτοις, ἐκ ὀλίγα λελεγμένα δὲ καὶ νῦν. ἐπειδὴ μὲν ἅπαντες ἀμυδροὶ τυγχάνουσιν ὄντες οἱ σφυγμοὶ ἢ τ̃ τὸν ἑαυτῆς λόγον, ἡ δυνάμις ἀρρωστεῖ. καθ' ὅλον μὲν τὸ σῶμα τότε γινομένου τ̃ ϑ̃ καρδίας σώματος ἐχόντος δυσκράτους. καθ' ὧν ἢ τοι μόριον, ἐκεῖνα μόνα τ̃ μορίᾳ. ἐπειδὰν δὲ ἢ τ̃ τὰς αὐτὰς ἀρτηρίας, γίνοται μὲν ἀμυδροὶ ὁ σφυγμὸς, γίνοται δ' ἡ σφοδροὶ, ὅ ἢ τ̃ ἑαυτῆς λόγου ἡ δυνάμις, ἀδυνάτου ὄντος, ἀλλ' ὑπὸ πλήϑους βαρυνόμενος), μόνῳ δὲ ὅ ποϑ' εὕρηται, ὅτ' ἐν ὅλῳ τῷ σώματι τῶν τοιούτων ἀνωμαλίαν, ὅτε καθ' ὧν τι μόριον, ἀλλὰ καὶ τἆλλα τρία γένη συμμεταβάλλοντά τε ἢ ἀνώμαλα γινόμενα. λέγω ἢ τρία γένη τόνε ἢ μέγεθος καὶ μικρότητα, ἢ τὸ ἢ τάχος καὶ βραδυτῆτα, καὶ τὸ ἢ πυκνότητα καὶ ἀραιότητα. καὶ γὰρ μεγάλοι ἢ μικροὶ ἢ μέζοι. καὶ ταχεῖς τ̃ βραδεῖς καὶ μέζοι. καὶ πυκνοὶ καὶ ἀραιοὶ τ̃ μέζοι. καθάπερ γε καὶ ἀμυδροὶ καὶ σφοδροὶ καὶ μέζοι. ταῖς ὑπὸ πλήϑους χυμῶν βαρυνομέναις γίνονται δυνάμεσιν. εἰ μὴ δὲν οἱ σφυγμοὶ οἱ σφοδροὶ τ̃ μεγάλοι πλείους τ̃ φαντίων ὑπάρχειν, ἤπερ ἡ δυνάμις ὑπὸ τ̃ πλήϑους κέκμηκεν. εἰσὶ δ' οἱ μικροὶ καὶ ἀμυδροὶ, μᾶλλον. ὅτω ἢ τ̃ ϑ̃ ἢ μίαν πληγὴν ἀνωμάλων, ὅδι τε διακοπτομένης ἡσυχίας ἢ κινήσεως, ὅδι τε συνεχὲς μένόσης ἐλέχθησαν γίνεσθαι. πάντες ὅσοι τὰ τέλη τ̃ κινήσεων δυνατώτερά τε καὶ θᾶττονα ποιούμενοι, ῥωμαλεωτέραν φαίνονται τ̃ δυνάμιν ὑπάρχειν, ἁπάντων τῶν ἀμυδροτέραν τε καὶ βραδυτέραν ποιουμένων. ἐλέχθη δ' αὐτάρκως ἢ πρόσθεν ἢ τοῖς μυδροῖς διαφορᾶς. ὅταν δὲ ποτὲ ὦϑι τῇ ποιᾷ τῇ κατασάσῃ σφυγμῷ ὑγιὴς ὁ σφυγμὸς φανῇ. δῆλον μὴ ὅτι μέγας ἱκανῶς ὁ διὸτος ὅδιν ὡς ἐμπροσθεν εἴρηται), δηλώσῃ ἢ τῷ φύσιν ὠμοκρατεῖν ἤδη τ̃ πλήϑους. ἀμυδροὶ μὲν δὲν σφυγμοὶ ὑγιὴς ὅταν ποτε γίνηται, μᾶλλον μέν τοι ἤπερ ὁ σφοδροὶς, ὅσῳπερ ἂν ὑγιὴς τερότερός τε ἅμα ἢ σφοδρότερος ἀρτιληϑῆ, τῷ τε ῥώμῃ ϑ̃ ἐναντίον ἢ δυνάμεως, ἀκώλυτόν τε τ̃ κίνησιν. ὀλυϑοὶ ἢ τῇ τοιαύτῃ μεταπλάσει συμμεταβάλλειν ἀναγκαῖον ὅδι ἐμπροσθεν ἀνωμαλίαν, καὶ πρῶτον μὴ δὲν μεγάλοι ἢ ὑγιὴς σφυγμὸς πολὺ πλείους γένεσθαι τῶν ϑ̃ φαντίων. ἔπειτα δὲ καὶ πάντας ἑξῆς ὁμαλοὺς, ὀλ ἀνάγκης ὅτοι δι' ἐκείνου κεκλήσονται. ἢ ὁ μόνον τοῖς ὑγιὴς τε καὶ σφοδροῖς σφυγμοῖς, ἀλλὰ κ̃ τοῖς μεγάλοις ὁμῶ καὶ σφοδροῖς ἕπεται δῆλον. βεβαιότερον ἢ καὶ ἀδιαψευστότερον, ὅταν ὑγιὴς γένηται ϑῶσιν. ὠδὶ σκεπτέον. ἢ τινικαῦτα τ̃ κίνησιν ἢ διασολῆς. ἀεὶ μὲν γὰρ ἀρτιϑεμένην εὑρήσει αὐτὴν τὸ πρόσθεν τάχος, ἤπερ ἢ ἢ μᾶλλον πάσχουσαν δῆλον. διορισμὸς δὲν ἐντεῦϑεν σοὶ τ̃ ϑ̃ κείσεως ἤδης ὑπάρξει. βέλτιον γὰρ ἡ κείσις ἀκολουϑεῖν εἴωϑε τῷ ἢ τ̃ συστολῇ τάχος. ὠδὶ πλέον ἐκλυϑέντος. εἰ ἢ καὶ τἆλλα ϑ̃ πλέως ὑπάρχει γνωρίσματα. γέγραπται δ' ἐν τοῖς πρόσθεν κείσεων ἅπαντα. τὴν ἀείσην κείσιν ἡ διάστασις. εἰ δὲ τὸ τάχος ϑ̃ συστολῆς ἐπὶ ὀλίγον ἐκλυθῇ, ἢ καὶ μέχρι φαίνοιτο πεπέφθαι τὸ νόσημα, χρήσει) μὴ ἡ μετ' ἐκείσεως κείσις, ἀμέμπτως γε πάντως, ἀλλ' ἔχουσα τι τῶν κακῶν κρίσεων, ἢ ἐν, ἢ δύο, ἢ ϑ̃ πάντ' ἅμα σημαίνουσα. χωρὶς μὲν δὴ τ̃ προγεγραμμένων ἀνωμαλίαν, ὁ σφυγμὸς μέγ τε ἢ σφοδρὸς γινόμενος, δὲ ἀεὶ σημαίνει τὴν ἔκκεισιν. ὁ δ' ὑγιὴς ἀεὶ μὲν, ἀλλὰ χωρὶς ὁ προγεγονέναι τὴν ἀνωμαλίαν εἰ συστάν, μετρίας ἐκκρίσεις ἔσεσθαι σημαίνει. παμπόλλας δ', ὅταν ὦϑι ταῖς πολλαῖς τὸ πρὸς τ̃ δυνάμιν πλῆϑος ϑ̃ ἐκνενικηκυίας ἀνωμαλίαις γένηται. ϑαυμασὸν δὲν ἴσως δόξει τὸ τ̃ ἀρίστων ἐκκρίσεων ὑγιὴς τε ἅμα ἢ σύμμετρον ϑ̃ τάχει ἢ τ̃ συστολῇ προγεγενῆσθαι σφυγμὸν ἐπομένων γε τ̃ ἐκκρίσεων. δὲ ἐν ταῖς διασολαῖς τ̃ ἀρτηριῶν ἡνίκα ἔλαττον εἰς ἑαυτὰς ἀλλ' ἐν ταῖς συστολαῖς, ἡνίκ' ἐκκρίνουσι. ἢ μοι δοκεῖ ϑῶν μάλιστα κ̃ αὖ πρόσθεν τ̃ Ἀρχιγένους πεῖσαι. ἢ τ̃ μὴ τὰς συστολὰς ἔλαττον τὰς ἀρτηρίας εἰς ἑαυτὰς ἢ τ̃ τὰς διασολὰς ἐλαττοῦσθαι. ἀλλ' ὅτι μὴ ἀδύνατον ϑῶν, δεδεικται) δὲ τὸ πρόσθεν χρέας σφυγμῶν. ἢ πῶς δ' ὅδιν ἡ αἰτία δι' ἣν ὁ ὑγιὴς τε ἅμα ἢ ὁ ταχὺς ἐν τῇ συστολῇ σφυγμὸς ἀγγέλλει κρίσεις ἐκκρίσεις, ἐν τῷδε λελεγμένος), ὀχ ἡ αὐτὴ δυνάμις ἐστιν ἡ τε ζωϊκὴ προαγορευομένη ἢ τε ψυχικὴ τε ἢ φυσικὴ. τ̃ μὴ γὰρ ὀργάνου ὅδι ϑῶν μόνου ἡ τ̃ σφυγμῶν γένεσις. ἡ φυσικὴ ἢ τότ' οἰκείου εἰς τ̃ ϑρέψιν ἕλκειν ἢ τὸ μὴ ξένου ἀκρίνειν σῴζειν ἢ κατέχειν δηλονότι ἄλλοϑεν τὸ οἰκεῖον. εἰς γὰρ τὸ ϑρέφεσθαι τὰ σώματα, τούτων ἁπάντων ϑεῖα, καθάπερ γε κ̃ εἰς τὸ φυλάττεσθαι τ̃ συμμετρίαν ἢ ἐμφύτου ϑερμασίας τ̃ διασέλλεσθαί τε ἢ συείλεσθαι τὰς ἀρτηρίας κ̃ τ̃ καρδίαν. ἵνα δυνάμιν, ὅτ' ἐν τοῖς φυτοῖς ὅδιν εὑρεῖν, ὅτ' ἐν ὄϊς ζώοις ὅλα ψυχικὰ, καθάπερ τάτ' ὀστρεα. κ̃ ὁσα προσέφυκε πέτραις ἢ πσὶν ἄλλοις σκληροῖς σώμασιν. ὅσα ἢ ϑρεμμάτ τ̃ ζώων ὅδι ἅ μάλιστα τὰ ψαιμα, φανερώτατόν τε ἢ σφοδρότατόν ἔχει τ̃ τοιούτου δυνάμιν. αὗται μὴ δὲν ἐν ταῖς συστολαῖς τ̃ σφυγμῶν ἀποχεῖ τὸ λιγυνῶδες περίττωμα μόνον, ὅσον ἂν ἐμποδὼν ἴσῃ τῇ συμμετρίᾳ ἢ ἐμφύτου ϑερμασίας, ὥσπερ γε ἢ τὰς διασολὰς ὠϑεῖται τὸ ἀναψύχον αὐτ̃. ἡ ἢ ἑτέρα δυνάμις ἡ ϑρεπτικὴ τό τ' οἰκεῖον εἰς τ̃ ϑρέψιν ἕλκῃ. ἢ τὸ ἀχρεῖον ἐκκρίνῃ. διάφοροι μὴ δὲν αἱ ἀρχαὶ τ̃ δυνάμεῶν εἰσιν, ὡς ἢ τὸ τ' ἐν τοῖς πρόσθεν τῶν ἱπποκράτους τε καὶ πλάτωνος ὠδὶ δεδεικται δογμάτων. ὠδὶ μίγνυται δ' ἀλλήλαις ἐν τοῖς ἢ μέρος ὀργάνοις. ἀι γοῦν ἀρτηρίαι καθόδου τρέφονται, τῇ ϑρεπτικῇ διοικοῦσαι δυνάμει, καὶ ταύτης ὄργανον ὅδιν ἐκκεῖσις τῶν προειρημένων τ̃ τροφῆς. ὥσπερ γε ἢ ἑτέρας ζωτικῆς ἡ τῶν καπνωδῶν προειρημένων ἐκκεῖσις. ὅταν μὲν οὖν ταῦτα πλεονάζῃ, μεγίσλη τε ἅμα καὶ ταχεῖαν ἀι ἀρτηρίαι ποιοῦνται τὴν συστολὴν, καὶ ἔπορ λῶ δὲ αὐτὰς ἔσω καθήψατο τὸν δάκτυλον ὠδὶ τὴν τῶν σφυγμῶν διάγνωσιν ἥκειν, καθόμεϑα ἂν

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 160 sur 494

αὐτῶν ἀκριβῶς ὧδε πλεῖον ἔσω φορμιόμενον. ἐπεὶ δ' ἀδιάπνευστον ὄντα, ὑφ' ταχέως μὲν πρώτως καὶ μάλιστα πρὸς ἑαυτὸν τὸν νοῦν χρή. ἔξης δ' καὶ ὑφ' ποσῷ δ' συσολῆς, εἴπερ ἱκανῶς εἴη διαγινώσκειν αὐτῶν γεγυμνασμένος. ἐπειδὴν δ' ταῦτα μὲν τὰ πρὸς ἡμᾶς μηκέτι ᾖ, περιθῶσι δ' οἱ πρότερον σκοπούμενοι χυμοί, τῇ ἑτέρᾳ δυνάμει τῇ φυσικῇ τὰ πρὸς ἡμᾶς τῶν περιθέντων ἐκείνοις. διαπεφοίτηκε δ' αὐτὴ διὰ παντὸς μορίου τοῦ ζώου, καὶ διὰ τῶν σαρκῶν καὶ διὰ τῶν νεύρων καὶ διὰ τῶν συνδέσμων καὶ διὰ τῶν ὀστῶν. οὐ διὰ μόνων τῶν ἀρτηριῶν τε καὶ φλεβῶν διατέτακται. αὕτη τοίνυν ἐστὶν ἡ δυνάμις ἡ καὶ τὰς κρίσεις ἐργαζομένη, καὶ καθόσον τούτης μετέχουσιν αἱ ἀρτηρίαι, τὸ πρόσθεν ἀκριβοῦνται. διὰ δὲ τὴν ἑτέραν δυνάμιν τὴν σφυγμικὴν, ἧς μόναι μετέχουσιν, ἀκριβοῦσιν γὰρ ταῖς συσολαῖς τὸ καπνῶδες περίττωμα, καθάπερ γὰρ ταῖς διασολαῖς ἕλκουσι τὸ ἀναψυχον αὐτάς. ἡ χρεία δ' οὐκ ἴση διὰ παντὸς ἑκατέρων ὄντων. ἀλλ' ἡ τοῦ πλεονάζοντος, ὄντι ὅτε κρατοῖ. καὶ τοίνυν καὶ τυποῖ καθ' ἑαυτὴν τὸν σφυγμόν, εἰ καὶ τὰ τῆς δυνάμεως ὡσαύτως ἔχοι. τοῦ μὲν καπνώδους πρὸς περιττώματος κρατοῦντος, ὧδε πλεῖον μὲν συείλεται, διαστέλλεται δ' ὃ ὧν πλεῖον ἡ καρδία μετὰ τῶν ἀρτηριῶν. ἀλλὰ πρῶτον μόνον ὅσον αὐτάρκως εἰς ἀνάψυξιν ἀεὶ τῆς ἐχάστης συσολῆς αὗται ὑπάρχει. εἰ δὲ τὸ μὲν καπνῶδες θερμὸν ὀλίγον εἴη, πλεῖστον δὲ τὸ ἀνωφελὲς τε καὶ καθαρὸν, καὶ οἷον φλεγμῶδες, ὧδε πλεῖστον μὲν ἀφαιροῦσι διαστελλόμενα, συείλονται δὲ τοσοῦτον μόνον, ὅσον ἱκανὸν εἰς τὴν ἑτέρας χρείας ἐκπλήρωσιν. ὥστε ἀεὶ μὲν ἴσον κατὰ τὸ μέγεθος ὂν ἡ διαστολὴ τῆς συσολῆς, πλὴν εἰ κατά τινα τύχην ὑπερβάλλοντος ἡμῶν τοῦ διακτύλου ἀφαίρεσις ἡ μεταβολὴ γίνοιτο. διαφορὰ δὲ γ' ὑφ' ποτὲ μὲν τὴν ἔξω κίνησιν ὑπερατεῖν, ποτὲ δὲ τὴν ἔσω. καὶ σημαίνει καθάπερ εἴρηται καπνώδη μέν τινα τὰς ἀρτηρίας εἶναι θερμασίαν ἡ ἔσω κίνησις κρατοῦσα, πυρώδη δ' ἡ καθαρὰν, ἡ ἔξω. διὰ ταύτην δὴ τὴν αἰτίαν ὁ ὑγκλὸς σφυγμὸς ἐκείνοις ὅτι ὑλωτικὸς, ὧν πεπεμμένοις ἤδη τοῖς τὸν πυρετὸν ἐργαζομένοις γινόμενος χυμοῖς. ἀεὶ δ' ἐκκεῖσις ἅπασα κατὰ λόγον φύσεως ἀπελαμβάνει πέψεσιν ἕπεται. καὶ γὰρ ὑφ' τῶν γαστέρα τότ' ἀκριβέστατα φαίνεται τὸ περιττὸν ἡ φύσις, ὅταν πέψη. τὰς δὲ ἄλλας ἁπάσας ἐκκρίσεις, ὅσαι πρὶν πεφθῆναι τὴν τροφὴν γίνονται, ποτὲ μὲν ὑφ' διακινεῖται πρὸς τῶν ἐν αὐτῇ περιεχομένων, ποτὲ δὲ ὑφ' βαρύνεται, πρὸ τοῦ καιροῦ δι' πέψεως ἀναγκάζεται ποιεῖσθαι. ὑφ' δὲ τὸν αὐτὸν λόγον καὶ ἡ καθ' ὅλου τὸ σῶμα δυνάμις, ἐπειδὰν ἱκανῶς πέψῃ τὸν οἰκεῖον ἑκάστου μορίου χυμὸν, ἀρκεῖναι δοκοῦσα τὸ περιττὸν, ὅταν γε ὡς εἴρηται μηδὲν αὐτῇ ἐριθίζῃ πρὸ τοῦ λαιροῦ. τὸ πλῆθος δὲ δι' ἐκκρίσεως, ἔκ τε τοῦ τὰ πληθωρικὰ προηγουμένως σημεῖα, καὶ ἐκ δι' παρόσης φλεγμονῆς θερμασίας προηγινώσκεται. διὰ δὲ τὴν αὐτὴν ταύτην θερμασίαν οἱ σφυγμοὶ μεγάλοι φαίνονται, καὶ ὑψηλοί. χείρισται δ' ιγαρᾶν τ' ἐκκρίσε εἰσὶν ἐφ' ὧν ὁ σφυγμὸς, ὅτε μέγας ὅτι, ⟨καὶ⟩ ταχὺς δι' τῆς συσολῆ φαίνε). εἰ δ' ὑπὸ καὶ μέχρι πλείονος εἴσω χωροίη, τὸ καπνῶδες ὅτος μάλιστα σημαίνει. περίττωμα κρατεῖν. καὶ διὰ τοῦτ' ἄπεπτον ὑπάρχειν τὴν νόσον. εἰδ' δι' τοῦτο καὶ ἄπονος ὁ σφυγμὸς εἴη, κίνδυνος συνοπλῶσαι. φλεγματωδεστέρου δὲ τοῦ νοσήματος ὑπάρχοντος, ὅταν ὦσι τοῖς ἀνωμάλοις σφυγμοῖς, ἡ μετάπτωσις εἰς πλείους καὶ σφοδρὸς καὶ μεγάλους ἀρτηλεῖδη, δι' ἀρτάσεως ἡ κείσις. καὶ μᾶλλον ὅταν ἤδη χρονίζῃ. καὶ μᾶλλον, ὅταν ἐπὶ τῇ χειμῶνα, καὶ ψυχρὰν ἡλικίαν, ⟨καὶ⟩ φύσιν, καὶ χώραν. εἰς ὃ, τι ᾖ μάλιστα τοῦ σώματος ὁρμήσει μόριον ἡ ἀπόστασις ἐκ τῶν σφυγμῶν ἐκ γένεσι προγινώσκειν. ἀλλ' ὡς καὶ τοῖς πρὸ κείσεως εἴρηται, σκεπτέα χρὴ τὰς ῥοπὰς δι' φύσεως, ἃς καὶ τοῖς πρὸ κείσεως λογισμοῖς, τὸν τρόπον δι' κινήσεως ἐφαμὲν γὰρ δηλοῦν. ὅταν γὰρ ὁ σφυγμὸς ἐλκεπικὸς ἀκριβῶς ᾖ, σωόντων μὲν αὐτῷ τῶν αἱμορραγικῶν καλουμένων σημείων, ἐκρινῶν αἱμορραγήσουσιν. ἀπόντων δ' αὐτῶν, ὀλίγα τινὸς χωρὶς διασκεπτέα τοῖς ἐκκεισιν. εἴρηται δὲ πρὸ τοιούτων ἁπάντων αὐτάρκως γὰρ τοῖς τῶν κείσεων ὑπομνήμασιν.

ΓΑΛΗΝΟΥ ΠΕΡΙ

ΧΡΕΙΑΣ ΣΦΥΓΜΩΝ ΒΙΒΛΙΟΝ.

ΙΣ ἡ χρεία τῶν σφυγμῶν; ἆρά γε ἦπορ καὶ δι' ἀναπνοῆς, ὡς, χρόνου ἅπασιν ἰατροῖς τε καὶ φιλοσόφοις ἐσδεξον, ἢ τις ἑτέρα πρὸς ταῦτα; ὃ γὰρ δὴ ἀβασανίστως πιστεύουσιν αὐτοῖς, ψευσθέντες δυσκόντων, ἄλλων τε τινῶν ἐκ ὀλίγων φαινομένων, καὶ τοῦ νῦν εἰρῆσθαι μέλλοντος ὀχ ἧκιστα. σφυδόντες γὰρ δι' ἀναπνοῆς, οὐθέως ἀρθυπόσκομεν, ἀσφυκτα δ' ἀπορράγαι πολλὰ τ μορίων, ἄνου μεγάλης βλάβης. εἰ γοῦν ἐθελήσοις, ἢ τὰς διὰ τ βαδώνων ὧδε τὰς σκέλη καθηκούσας ἀρτηρίας, ἢ τὰς διὰ τῶν μασχάλων εἰς τὰς χεῖρας βρόχω διαλαβεῖν, ἀσφυκτος μὲν οὐθέως ἐργάσῃ τὰς ὑπὸ τοῖς κώλοις ἁπάσας, ὁ μὲν πρὸ τῆς λύσεις ταῦτα δι' καθ' ὁρμὴν κινήσεως, ὥσπερ ὅδε δι' αἰσθήσεως. εἰ δ' ὑπὸ χρόνου ναρκώδη τε καὶ ψυχρὰ καὶ ὠχρὰ καὶ ἄτροφα γίνεται, τάχ' ἂν ὅσον, ἤδη συμπαθείαν μᾶλλον, ἢ τῶν τῶν σφυγμῶν ἀπώλειαν συμβαίνει. εἰ δὲ τὰ νεῦρα βρόχοις διαλάβοις, ἀκίνητά τε παντελῶς καὶ ἀναίσθητα πρὸ χρήμα ποιήσεις τὰ μόρια. ἐχὶ οὖν καὶ τὰς ἀρτηρίας ὁμοίως τοῖς νεύροις κακωθείσας, εἰς ἅπορ ἐμποδὼν ὠφέλειν ἕκασον τῶν μορίων, εἰς ταῦτα καὶ βλάπτειν εἰκός. τοῦ δὴ πάντων ἀτοπώτατον, εἰς τὰ ἤδη τὸν πράχηλον ἀρτηρίας βρόχοις διαλάβοις, ἀδὲν ⟨ἀφῆς⟩ βλάψοις τὸ ζῶον, καίπι σωάπουσιν αὗται καρδίαν ἐγκεφάλῳ τὸ κυριώτατον τῶν ζωτικῶν ὀργάνων, ὑφ' κυριωτάτῳ τῶν ψυχικῶν. ἔπορ ὃν τῶν ὅτως ὠκαίρων ἀρτηρίων ἡ βλάβη μηδὲν ⟨ἀφῆς⟩ ἀδικεῖ τὸ ζῶον, χολὴ γ' ἂν τῶν ἄλλων τις ἀδικήσειεν.

εἰ δ' ὁ-

εἰ δ' ὅδ' ἔν βλάπτουσιν παθοῦσαι, παντὶ που δῆλον, ὡς ὅδ' ὠφελοῦσιν, οὐδ' ἂν ἐῤῥώμην αι τύχωσιν. πῶς οὖν ἐκ σφυγμῶν τὸ μέγιστον προγινώσκομεν; ἔχ ὡς ἀξιοῖ πολὺ δυναμένων φύσει τις. ἀλλ' ὡς σημείων ἐπικαίρων ὡς εἰ καὶ ξυπτομένοις τοῖς ὄνυξι καὶ μελαινομένοις τελευταίοις τοῖς πρὸ θανάτου. ὅτε γὰρ τοῖς χρησίμοις εἰς τὸν ζῶον ἐπιτά πινα κατ' ἀνάγκην, ὁ μὲν κίνδυνος ὑπὸ τῆ τοῦ χρησίμα βλάβη, τόδ' ἀξ ἀνάγκης ἐπομένῳ σημεῖον γίνετ' τ κινδύνου. κύριον δ' ὃν ἀπλάγχνου ἡ καρδία. ἐκπεφύκασι δ' ἀπ' αὐτῆς αἱ ἀρτηρίαι, ἐν ἑκάστῃ τ αὐτ ἐκείνη τρόπου. ὥστε καὶ βλάπτονται τ αὐτοῦ, ἐν τούτῳ μέγα δύναται πεφύκασιν. ἐδείχθη δ' ὁ ταὐτὸν ὃν τὸ δηλῶν μεγάλα ἐπὶ δυνάμει μεγάλα. πόθεν δ' ἐπέλθῃ ἅπασιν ἰατροῖς τε καὶ φιλοσόφοις, εἰς τὴ αὐτὴ χρείαν ἀναγεῖν τὸν τε ἀναπνοὴν καὶ αὖς σφυγμούς; ἡ μὲν, ὅτως εἰς μέγα διαφέρειν ἡμῖν φαινομένης ἅπ' δ' ὡς ἐοικεν, ἢ παντάπασιν εἰς ὀλίγον, ἢ παντελῶς μικρόν. ἐμοὶ μὲν δ' ὃν δοκοῦσιν ὥσπερ δ' καὶ γράφουσιν οἱ πλείστοι ἅπ, εἰ τὸ πρέπε
10 θαι πρὸς πλησίας τροπὰς ὑπὸ τοῖς αὐτοῖς αἰτίοις ἀμφοτέρα, κοινὴν ἔχειν καὶ τὴν χρείαν αὐτῶν ὑπονοῆσαι. ἅπ τε γὰρ γυμναζομένων, καὶ λουομένων, καὶ ἅπ ὀπωδοῦν ἄλλως θερμαινομένων, ὁ τὸν ἀναπνοὴν μόνον ὠκυτέραν τε καὶ πυκνοτέραν ἐν μείζονα γινομένην ἔσιν εἰδέναι, ἀλλὰ καὶ αὖς σφυγμοὺς ὡσαύτως τρεπομένους. ἅπ τ' ἀργύντων, ἐν ἅπωσοῦν ἄλλως ψυχομένων. ὁ τὴ ἀναπνοὴν μόνην ἀραιοτέραν τε ἐν βραδυτέραν καὶ μικροτέραν, ἀλλὰ καὶ αὖς σφυγμούς. καὶ ἐν τοῖς, καυσώδεσι πυρετοῖς πλεῖστον μὲν καὶ τάχιστον ἐν πυκνότατον ἀναπνέουσι. μεγίστους δ' ἔχουσι καὶ ταχίστους καὶ πυκνοτάτους αὖς σφυγμούς. εἰ δ' ὑπὸ ταῖς ἀσυμμέτροις τροφαῖς, οἱ μὲν σφυγμοὶ μείζονες, αἱ δ' ἀναπνοαὶ γίνονται μικρότεραι, ὁδὲ ἔσχε ἀπόρημα τῷ λόγῳ. μικρότερον μὲν γὰρ ἀναπνέουσιν, ἢ σφύζουσι, σφοδρωτέρα ἅπ φερομένη. ἀλλ' ὅσῳ μικρότερον, τοσοῦτο πυκνότερον, ἰσάριθμοι τὴν μικρότητα ἡ ἀναπνοῆς, ἐν συνεχεῖ ἡ ῥώμη ἐνέργειας. ὅθεν γὰρ ἐνδεέστερον ἀπέλαυσεν ἡ φύσις ἀέρος, ὁ δυνηθέντος ὑπὸ πλείστου διαστῆναι τὸ θώρακος, τοῦτ' ἐπανορθοῦται τῇ πυκνότητι. καὶ διὰ ἔσχε ἴσον δύναται τὸ μικρότερόν τε ἅμα καὶ
20 πυκνότερον πνεῦμα, ἐν μείζονί τε ἅμα καὶ ἀραιοτέρῳ. λέγομεν δέ νῦν ἀραιότερον σφυγμόν, τὸν ὑπὸ τροφαῖς ὁ πῶς τὸν πῶ ἡ τροφῆς, ἐκείνῳ μὲν γὰρ πυκνότερόν ἐστιν, ἀλλὰ τῇ ἡ ἀναπνοῆς ἰσάζα πᾶ βαλλόμενος. εἰ τοίνυν πρέπεται μὲν ὡσαύτως ὑπὸ τοῖς αὐτοῖς αἰτίοις ἡ ἀναπνοὴ τοῖς σφυγμοῖς, βλάπτεται δ' ὀχ ὡσαύτως ἀκριλυμένη, καὶ γὰρ τοῦτ' ἐμποδὼν ἐδείχθη, πεφαίνοιτ' ἂν ὁδὲν ἧττον ὁμοίως ἀλλήλοις τὰ αὐτικείμενα, τό, τε ἡ αὐτῆς φύσεως χρείας ἄμφω γεγονέναι, καὶ τὸ, μὴ ἡ αὐτῆς. ἀλλ' ὀκ ἐνδέχεται. χρὴ γὰρ θάτερον αὐτῶν ἀληθὲς ὑπάρχειν, ὀκ ἄμφω. ζητητέον δ' ὅπη τῷ λόγῳ ὁ ἕτερος πᾶλογίζετ, ἱκανὸν δ' κεῖσεως ποιησαμένοις ἡμῖν, τῆ χρείαν ἡ ἀναπνοῆς. ἱκανῶς δ' ἐδείξαμεν ἐν τοῖς πρὸ αὐτῆς λόγοις, διηλθόν ὅσον, ὡς ἐδόκει καὶ ἱπποκράτη. τὸν μὲν γὰρ ἑτέραν τὸν μείζω, φυλακὴν ἡ ἐμφύτου θερμασίας, τὸν δὲ ἑτέραν τὸν ἐλάττονα, βρέχειν τοῦ ψυχικοῦ πνεύματος. ἀλλ' εἰς ἄμφω ταῦτα, παρὰ ἡ δεῖ τῷ ῥίνῳ ἐσπνοῆς, ὠφελεῖσθαι γὰρ ἐγκέφαλον ἐλέγομεν. ὥστ' ὀδὲν θαυμαστὸν ὀλίγης αὐτῷ παρὰ καρδίας χορηγουμένης ἡ ὑδαρείας, ὀλίγον ἔσχε καὶ τὸν βλάβην τῷ καρω-
50 τίδων λεγομένων ἀρτηριῶν βρόχοις διαληφθεισῶν. ἀλλ' ἴσως τις φύσει μηδ' ἐλαχίστου φαίνεται. δι' ὅλης γὰρ ἡμέρας τὸ ζῶον, ὡς ἐπειράθημεν πολλάκις, ἀβλαβὲς διαμένει. καὶ ὀρθῶς γε φήσει. καὶ δ' ἡ τοῦθ' ἡμεῖς ἀκροώμενοι, ἐπῳνοήσαμεν τοιόντι τινὸς ἀκριβεστέρου φαινομένου. πρότερον δ' ἐρῶ τὸν λογισμόν, ὅθεν εἰς τοῦθ' ἥκομεν. ἐπεὶ γὰρ ἐν ἑτέροις ἡμῖν ἀποδέδεικται, τὰς ἡ τὸν ἐγκέφαλον κοιλίας πνεύματος ἔσιν ψυχικοῦ μεστὰς, τροφῆς χρήζοντος συνεχῶς. ἀποδέδεικται δ' καὶ ὡς διαπανᾶται ὁδὲν ἐν ταῖς καθ' ὁρμὴν κινήσεσι, ἄμεινον ἐδόκει τρέχειν ἀναγκάζειν τὸ ζῶον, ὦ τὰς ἀρτηρίας βρόχοις διελάβομεν. ἐπεὶ δ' μέχρι μὲν πολλοῦ καλῶς ἔτρεχε, μέχρι παντὸς δ' οὐ διήρκεσε, ζητεῖν ἐδόκει χρῶμαι πάλιν αὐτὸ, τὸ μέχρι πολλοῦ διαρκεῖν, ἀλλ' οὐδέπω ἐκλύεσθαι δ' ἀπαναμένης τοῦ ψυχικοῦ πνεύματος, ἀλλὰ καὶ αὐτοῦ τόπου τὸ δικτυοειδὲς πλέγμα πῶς τῷ ἀμφὶ τὸν ἥρο Φίλου, κληθὲν, ἐδόκει τὴν αἰτίαν ἔχειν. ἐκεῖ γὰρ αἱ ὑδὲ τὸ ἐγκέφαλον ἀνιᾶσαι καρωτίδων ἀρτηρίαι, πρὶν διελθεῖν τὴν σκληρὰν μήνιγγα, χίζοντ πολυειδῶς ἐπὶ αὐτῆς, πυκνοπλεκόμεναι ἡ πολλοὺς ἴσχυς, ὡς ἐνόησαις ἀλ
40 λήλοις ὑδὲν ἐναντίωμα δίκτυα πλέον, ἢ χώραν παμπόλλην, ἣν καλοῦσιν, ἐγκεφάλου βάσιν, καταλαμβάνουσιν, ἧνόμ αὐταῖς ὀλίγους μὲν διεκπεσεῖν τὰς μήνιγγας, ἐμφῦναι δὲ εἰς τὸν ἐγκέφαλον, ὅπερ ἀξ ἀρχῆς ἴσχυσι. τοῦθ' ὃν τὸ θαυμαστὸν πλέγμα πῶς ἡ μηδὲν εἰκῆ ποιούσης φύσεως ἐν οὕτως ἀσφαλεῖ χώρᾳ τεθῆναι, μεγάλης τινὸς ἐδόκει χρείας ἐνδεικνύον ὑπάρχειν. ἀλλ' ἐπεὶ δ' τὴν τῷ ἐντόρων ἕλικα, καὶ τὴν εἰς οὖς ὁρμὴν ἐμφυομένων ἀγγείων ἀκεραίους τε τεύχεως ἕνεκα τῷ πορευομένων ὑλῶν, καὶ πρόσθεν δ' ἀψίδας παρασκευῆς ταῖς ἀξῆς ἐνεργείαις ἐωρῶμεν γεγραμμένην, σύλλογον ἐδόκει κἀνταῦθα τοιοῦτόν τι μεμηχανῆσθαι τὴν φύσιν, ἅμα τε κατεργαζομένην πολλῷ χρόνῳ τὴν ἐν ταῖς ἀρτηρίαις ὕλλη, ἅμα θρόμβου καὶ λεπτοῦ καὶ ἀτμώδους ὑπάρχουσαν, ἅμα τε κατασκιάζουσαν προφὴν διαφυλῆ βαλλόμενον κατὰ τὸν ἐγκέφαλον ψυχικῷ πνεύματι. καὶ διὰ ἔσχε καὶ σφηνῆ ἡ πῶς τὴν καρδίαν συνεχείας ὁ ἐγκέφαλο, ἀρκεῖν αὐτῷ τὸ δικτυοειδὲς πλέγμα μέχρι πολλοῦ, καὶ μάλιστ' ὅταν ἀτρεμῇ τὸ ζῶον, ὡς ἂν μὴ διαπαναμένου τὴν τοῦ ψυχικοῦ
50 πνεύματο εἰς τὴν καθ' ὁρμὴν ἐνέργειαν. τὸ μὲν δὴ χαλεπώτατον τε καὶ ἀρρώστατον δύναται τὸ κατὰ τὰς καρωτίδας ἀρτηρίας, οὐδὲν ἔχειν ἄπορον ἐφαίνετο. παραπλήσιος δ' αὐτῷ καὶ τὸ κατὰ τὰς ἄλλας ἁπάσας, ὧν ἑκάστης βρόχῳ διαληφθείσης, οὐδὲν ἐν ἧττον παραυτίκα βλάπτεται τὸ μόριον. ἐχέτω γὰρ οἶμαι καὶ ταῦτα σκοπεῖν, ὡς οὐκ ἴσον ἔσιν, ἢ τὴν ἀρχὴν αὐτὴν ἡ ἐμφύτου θερμασίας παθεῖν, ἢ τι τῷ ὑπ' αὐτῆς θερμαινομένῳ. τὴν μὲν γὰρ, ἀεὶ χρὴ θερμὴν ἱκανῶς ὑπάρχειν. καὶ γὰρ ἑαυτὴν καὶ πᾶλμα κινεῖ τε ἅμα σφυγματωδῶς καὶ θερμαίνει. τοῖς δὲ, ἀπόχρη βραχείας δυπορεῖν θερμασίας εἰς τὸ διασώζεσθαι. καὶ τὴν μὲν, εἰ στέρησαις ἡ ἐμφύτου θερμασίας, αὐτὴν τε ψύξεις, καὶ πᾶλμα πάντα, ὅσα πρότερον ὑπ' αὐτῆς ἐθερμαίνετο. τῷ δ' ἄλλῳ οὐδὲν στερῆσαι πέλεως δυνήσει ἡ θερμασίας, κἂν βρόχοις διαλάβοις τὰς ἀρτηρίας, διά τε γὰρ τῷ χιτῶνῳ ὑδῤῥυήσεταί τι, καὶ γὰρ σύμπνουν ὄν καὶ σύῤῥουν ἑαυτῷ παῦ τὸ σῶμα κατὰ

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 162 sur 494

τὸν ἱπποκράτους λόγον. ὥς τε καὶ μὴ διὰ τῶν ἀρτηριῶν, ἀλλά γε διὰ τῶν ἄλλων καὶ μάλιστα διὰ φλεβῶν τοῦ συνε-
χεῖ τῆς μεταλήψεως, εἰς πᾶν μόριον ἐνεχθήσεταί τι τῆς θερμασίας. ἅπαντα οὖν τὰ τοιαῦτα τοῖς φαινομένοις ὁμο-
λογεῖ. καὶ θαυμαστὸν οὐκ ἔτι δόξει τὴν ἀρχὴν τῆς θερμασίας μᾶλλον τῶν ἄλλων βλάπτεσθαι στερηθείσης τῆς ἀναπνοῆς.
καὶ γὰρ ἐν ταῖς ἰατρικαῖς σικύαις, ἡ μὴ φλὸξ ἀπόλλυται παραχρῆμα, μένει δ' ἄχρι πλέον ἡ θερμασία περί τε τὴν
ἐντὸς ἀέρα, καὶ κατ' αὐτὸ τὸ σῶμα οὐ τραφεῖσα. οὕτω δὴ καὶ τοῖς οἰκοῖς τοῖς ὑπὸ πυρὸς θερμανθεῖσιν θερμασία φαί-
νεται διαμένουσα, τοῦ πυρὸς ἐσβεσμένου πολλάκις. οὐχ ὅμοιον οὖν ἐστι τὸ κατὰ φύσιν τῇ τε καρδίᾳ καὶ τοῖς ἄλλοις μορί-
οις. τῆς μὲν γὰρ ζεῖν ἀεὶ χρή. τοῖς δ' ἀρκεῖ τὸ μὴ παντάπασι καταψύχεσθαι. μάθοις δ' ἂν ἐναργῶς τὸ λεγόμενον, εἰ
γυμνώσαις καρδίαν ζώου, αὐτῆς διελὼν, τὸ σκέπασμα ὃ καλοῦσι περικάρδιον χιτῶνα, χωρὶς τοῦ τὴν ἄλλων θώρακα
συντρῆσαι. τάχιστα γὰρ ἀπεθνήσκει τὸ ζῶον, εἰ καταψύξεις τῆς καρδίαν. εἰ μέν τοι θερμὴν φυλάττεις, οὐδὲν πάσχει.
ψύξεις μὲν οὖν αὐτῆς ἐν ἀέρι τῆς χειρουργίαν ψυχρῷ ποιούμενος, καὶ ψυχρὸν καταῤῥαίνων ὕδωρ. φυλάξεις δὴ ὡς πλείστου
θερμὴν, διὰ τῶν ἐναντίων. ἀλλ' εἰ κατεψυγμένης ἤδη. καὶ διὰ τοῦτο τοῦ ζώου τεθνεῶτος, ἐθέλοις παραχρῆμα τρώ-
σας ὁποτέραν οὖν τῶν κοιλιῶν, καὶ μᾶλλον τὴν ἀριστερὰν, καθεῖναι δάκτυλον εἰς αὐτὴν, αἰσθήσῃ πολλῆς τῆς θερ-
μασίας. καὶ πολύ γε πλέονος, ἢ ἐν τοῖς ἄλλοις μορίοις τοῖς κατὰ φύσιν διακειμένοις. τὸ γὰρ ἴσον μέρος τῆς θερμασί-
ας, ἐλάχιστον μὲν τῇ καρδίᾳ, πάμπολυ δὲ τοῖς ἄλλοις ἐστί. καὶ τοίνυν ὅταν μὴ φυλάττεται τοῦτο, τὸ μὲν ἐκ τῆς καρ-
δίας, οἷον φλὸξ διαφορεῖται. τὸ δ' ἐν τοῖς ἄλλοις, ἄχρι πολλοῦ παραμένει. φυλακὴ δὲ ἦν ἐκείνῃ μὲν, ἡ ἀναπνοὴ μό-
νη, τοῖς δ' ἄλλοις, διττὴ σφυγμὸς μὲν, οἷον πεοαναπνοή. τότε ἀπὸ τῆς ἀρχῆς ὑπερρέον ἐξ ὑπεμέτρου. κατὰ δύο τοίνυν
αἰτίας ἕκαστον τῶν μορίων πλεονεκτεῖ τῆς καρδίας εἰς τὸ μὴ ταχέως βλάπτεσθαι θερμασίας ἐνδεία. καὶ γὰρ ὅτι
πλείστης μὲν ἐκείνη χρήζει, τὰ δ' ἄλλα, βραχείας. καὶ ὅτι τῇ μὲν, οὐδαμόθεν ὑπερρέει, τοῖς δὲ ἀπ' ἐκείνης ἡμὲν ἐτοί-
μως ἐξίσταται τοῦ κατὰ φύσιν, τὰ δὲ, οὐ. περὶ δὴ τοῦ μὴ δι' ἀρτηριῶν μόνον, ἀλλὰ καὶ διὰ τῶν φλεβῶν, καὶ τῶν ἄλλων
ἁπάντων ὑπερρέειν ἐκ τῆς καρδίας τοῖς μορίοις τὴν θερμασίαν, ἐπεὶ διὰ βραχέος εἴρητο πρόσθεν, αὖθις ἡμῖν ἀνα-
λήπτεον τε καὶ ἀπεδεικτέον, εἴπουσι πρότερον τὰ φαινόμενα, δι' ὧν ἄν τις αὐτὸ συλλογίσαιτο. πολλοὺς οὖν ἤδη
πολλάκις μονομάχους, μονάρχους τε, καὶ στρατιώτας, καὶ κυνηγέτας οὕτω τρωθῆναι συνέβη φλέβας καὶ ἀρτηρί-
ας, ὥστε ἀναγκασθῆναι τοὺς ἰατροὺς βρόχῳ διαλαβεῖν αὐτάς. καὶ οὗτοι πάντες οὐ μετὰ πολὺν χρόνον ψυχροτέ-
ρων αἰσθάνονται τῶν μορίων, πρωϊαίτερον μὲν εἰ τὰς φλέβας καὶ τὰς ἀρτηρίας βρόχῳ διαλάβοις, ὀψιαί-
τερον δὲ, εἰ τὰς ἀρτηρίας μόνον, ἥκιστα δὲ εἰ μόνας τὰς φλέβας. ἐξ ὧν δῆλον, ἥκειν μὲν τινὰ καὶ διὰ τῶν φλε-
βῶν εἰς τὰ μόρια θερμασίαν, ἀλλ' ἐλάττονα μακρῷ τῆς διὰ τῶν ἀρτηριῶν. εἰ δὲ, χωρὶς τραύματος ἐθελήσαις μό-
ριον τι τοῦ σώματος λαβὼν ἰσχυρῶς καταδῆσαι, παραχρῆμα πελιδνόν τε καὶ ψυχρὸν αὐτὸ γινόμενον θεάσῃ. δῆ-
λον ὡς στερηθὲν τῆς ἄνωθεν ὑπερρεούσης διὰ πάντων τῶν μερῶν αὐτοῦ θερμασίας. ὁπότ' οὖν καὶ τοῦτο δέδεικται, καὶ
φαίνετο μηδὲν ἐναντιούμενον τὸ μὴ μίαν εἶναι τῆς χρείαν τῆς ἀναπνοῆς καὶ τῶν σφυγμῶν ἕτοιμον, ἤδη συλλογίσασθαι,
φυλακῆς ἕνεκα τῆς καθ' ἕκαστον, μόριον θερμασίας γεγονέναι τοῦ σφυγμοῦ. ὥσθ' ὅ, περ ἐκ τῆς ἀναπνοῆς τῇ καρ-
δίᾳ μόνῃ, τοῦτ' ἐξ ἐκείνων τοῦ καθ' ὅλον τὸ ζῶον ὑπάρχει θερμῷ. εἶναι δὴ καὶ τὸ τῆς * πέψεως τοῦ ψυχικοῦ πνεύμα-
τος, κοινὸν μὲν ἀμφοῖν, ἀλλ' ἰδιαίτατον τῶν ἀρτηριῶν. εἴ γε δὴ μεμνήμεθα τῶν ὀλίγον πρόσθεν εἰρημένων περὶ
τοῦ δικτυοειδοῦς πλέγματος. ἐπεὶ τοίνυν ἐν τοῦ περὶ χρείας ἀναπνοῆς ἐδείκνυτο, διὰ μὲν τῆς εἰσπνοῆς ἐμψυ-
χόμενον τὸ ἔμφυτον θερμὸν, διὰ δὴ τῆς ἀναπνοῆς, οἷον καθαιρόμενον, ἐκκρινομένου τοῦ καπνώδους περιττώματος,
ἄμφω δὲ ταῦτ' εἰς τὴν φυλακὴν αὐτοῦ συντελεῖν, δῆλον ὡς κἀπὶ τῶν σφυγμῶν ἐρούμεν ἐν μὲν ταῖς διαστολαῖς
ἕλκεσθαι τινὰ οὐσίαν ἀερώδη, κατὰ δὴ τὰς συστολὰς, ἐκκρίνεσθαι τὸ ἐκ τῆς τῶν χυμῶν συγκαύσεως καθ' ὅλον τὸ ζῶον γινόμε-
νον οἷον καπνῶδες περίττωμα. καί τοι γινώσκω τοῦ περὶ τὸν Ἀρχιγένην. καί τινας ἔτι πρότερον ἐν μὲν ταῖς συ-
στολαῖς, πληροῦσθαι τὰς ἀρτηρίας οἰομένους, ἐν δὴ ταῖς διαστολαῖς κενοῦσθαι. πρὸς γὰρ τὴν ἕλξιν ὑπεῖτο δειοτάτην εἶναι
νομίζουσι τὴν συστολὴν, τεκμαιρόμενοι μάλιστα τοῦ τε στόματι καὶ ταῖς ῥισὶν κατὰ μὲν τὰς εἰσπνοὰς, ὡς ἐκείνοι φα-
σὶ, συστελλομένοις, κατὰ δὴ τὰς ἐκπνοὰς, διαστελλομένοις. ὅπερ ὑπὸ τῶν ἀῤῥώστων μὲν τῆς δύναμιν ὁρᾶτο γινομένων.
οὐδ' οὖν οὐδ' ὑπὸ τούτων, καὶ ἄλλο τι μόριον ἢ ἐν τοῖς ὑστάτοις καὶ χονδρώδεσι τῶν ῥινῶν. ὁρᾶτο δέ ποτε κἀπὶ τῶν
δραμόντων ὠκέως, ἢ ἄλλως πῶς συντόνως γυμναζομένων. οὐ μὴν ἐπ' ἄλλου γε οὐδενὸς οὔθ' ὑγιαίνοντος, οὔτε νοσοῦν-
τος. χρὴ δὴ τὴν φυσικὴν κατάστασιν, ἥ τις ἂν ἦ, τοῖς ἀπαραποδίστων τε καὶ ἀκριβῶς ὑγιαίνουσι μᾶλλον, ἤπερ τοῖς
ἄλλοις φαίνεσθαι. ἀλλ' ἔστω γίνεσθαι πᾶσιν ὁμοίως καὶ φαινέσθωσαν αἵ τε ῥίνες καὶ τὰ χείλη συστέλλεσθαι τοῖς εἰσ-
πνέουσι, τίς ἡ ἐκ τούτου πίστις τοῦ ζητουμένου; οὐ γὰρ δὴ ἀνάλογον φήσουσιν ἔχειν ταῖς ἀρτηρίαις τὰ χείλη, καὶ τὰς
ῥίνας. ἀλλὰ τούτοις μὲν ἀνάλογον, τὰ πέρατα τῶν ἀρτηριῶν, αὐταῖς δὴ ταῖς ἀρτηρίαις αἱ ἀπὸ τούτων ὑπὸ τὴν καρ-
δίαν οἷον ὁδοὶ τοῦ πνεύματος εἰσίν. εἰ μὲν οὖν ἐκείνας ἔχουσι δεῖξαι συστελλομένας ἐν ταῖς εἰσπνοαῖς, εἴη ἄν τι πλέ-
ον αὐτοῖς τοῦ παραδείγματος. εἰ δὴ πρὸς τὸ μηδὲν ὠφελεῖσθαι, ἔτι καὶ καθ' ἑαυτὸν αὐτὸ ἐφέλκονται ἐρούντων ἂν ἡμῖν,
ὥσπερ ἡ φάρυγξ καὶ ὁ πνεύμων καὶ σύμπας ὁ θώραξ ἐν ταῖς εἰσπνοαῖς διαστέλλεται, καὶ τὰς ἀρτηρίας οὕτω χρῆναι
διΐστασθαι, καθ' ὃν ἕλκουσι καιρὸν, οὐ καθ' ὃν ἐκπέμπουσι τὸ πνεῦμα. ἀλλὰ καὶ ἡ μετὰ τῆς συστολὴν αὐτῶν ἡσυχία πολ-
λῷ μακροτέρα γινομένη τῆς μετὰ τῆς διαστολὴν, ὥσπερ καὶ ἡ πρὸ τῆς εἰσπνοῆς τῆς μετ' αὐτῆς ἐνδείκνυταί τινα καὶ κατὰ
τοῦτο ἀναλογίαν εἶναι τοῖς σφυγμοῖς πρὸς τῆς ἀναπνοὴν. οἷον γοῦν τι ἡ εἰσπνοὴ τοῖς ἀναπνευτικοῖς ὀργάνοις, τοιοῦ-
τον ἡ διαστολὴ ταῖς ἀρτηρίαις. καὶ οἷον γοῦν τι ἐκείνοις ἡ ἐκπνοὴ, τοιοῦτον ταῖς ἀρτηρίαις ἡ συστολή. τάντης δὴ τῆς
διπλῆς καὶ συνθέτου τῶν ἀρτηριῶν κινήσεως, ἣν δὴ καὶ σφυγμὸν ὀνομάζομεν, ἐξηγεῖτο μὲν ἡ καρδία, καθάπερ
καὶ ἡμῖν ἐν ἑτέροις, καὶ μυρίοις ἄλλοις πρὸ ἡμῖν ἀπεδέδεικται. οὐ μὴν καθ' ὃν ἐρασίστρατος ὑπελάμβανεν τρόπον,
ἀλλ' ὡς ἡρόφιλός τε καὶ Ἱπποκράτης, καὶ σχεδὸν οἱ δοκιμώτατοι πάντες τῶν παλαιῶν ἰατρῶν τε καὶ φιλοσόφων.
ἡ γὰρ ἐν τοῦ σώματι τῆς καρδίας δύναμις, ὑφ' ἧς διαστέλλετο, καὶ συστέλλεται διὰ τῶν χιτώνων ὑπερρέουσα ταῖς ἀρτηρί-
αις ἁπάσαις, οὕτως αὐτὰς διαστέλλει, καὶ συστέλλει καθάπερ καὶ αὐτῆς τῆς καρδίαν. ὡς οὖν ἐκείνη διαστελλομένη μὲν εἰς
ἑαυτὴν ἕλκει τὰ πλησιάζοντα τοῖς στόμασιν αὐτῆς, συστελλομένη δὴ, ἐκθλίβει. οὕτω καὶ αἱ ἀρτηρίαι διαστελλόμεναι
μὲν ἕλκουσι

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 163 sur 494

μ̃ ἐλκύσι παντα χόθν, συσελλόμεναι δ᾽ ἐκθλίβεσι παντα χόσε. τί δ᾽ ἡ τοῦτ᾽ ὀξὺ παντα χόθν ἢ παντα χόσε, σαφεσδρὸν ἔτι διαιρέσεως δεῖ. πάμπολλοι πόροι ταῖς ἀρτηρίαις οἱ μ̃ ἐν αὐτοῖς τοῖς χιτῶσιν οἷον ὀπαί τινες, ἄλλοι δὲ δι᾽ὅλου σωμάτων εἰς ἔντερα, καὶ γαστέρα, καὶ ὅσον δὴ τὸ ἐκτὸς δέρμα πεφαίνονται. ἀλλὰ καὶ συνεχεῖς ἀλλήλαις τε καὶ τῇ καρδίᾳ κατὰ μεγίστους εἰσὶ πόρους κατὰ τὰς αὐτὰς ἀρτηρίας, μᾶλλον δὲ σύριγγείας ἁπάσας. ταῖς γε φλεψὶν οὕτω κατὰ μεγάλας. ἀλλ᾽ ἐκ φθίνουσι μὲν τὰς διαθήσεις ἁπασυναναστομώσεις αὐτ. ὥστε καὶν ἀπιστῇς δικαίως ὡς οὐκ οὔσας, πιστώσομαι σοι καὶ τὰ ἄλλα τὰ πρὸ τῶν παλαιῶν ἐρημένα, ἢ οὐχ ἥκιστα δι᾽ ἃ τόδε τὸ φαινόμενον. εἰ γάρ τις λαβὼν ζῶον ὁποιονῶν τούτων δι᾽ ὀλίγου μεγάλας τε καὶ σαφεῖς τὰς φλέβας τε καὶ τὰς ἀρτηρίας ἐχόντων, οἷον βοῦν, ἢ σῦν, ἢ ἄνον, ἢ ἵππον, ἢ πρόβατον, ἢ ἄρκτον, ἢ πίθηκον, ἢ πάρδαλιν, ἢ ἄνθρωπον αὐτὸν ἢ τι τ᾽ ἄλλων τῶν πλησιαπλησίων, κατὰ μεγάλας ⟨τε⟩ πολλὰς ἀρτηρίας τρώσειεν, ἐκκενώσει δι᾽ αὐτὰς ἅπαν τοῦ ζώου τὸ αἷμα. τούτου πολλάκις τὸ φαινομένου ἡμεῖς πεῖραν ἐποιησάμεθα, καὶ διαπαντὸς εὐθέως ἐκκενουμένας τὰς φλέβας ἅμα ταῖς ἀρτηρίαις, ἀληθὲς τὸ τῶν συναναστομώσεων, ἐκ τούτου ἐπιδήμιον δόγμα. δι᾽ ἃ γοῦν τούτων τῶν ἀναστομώσεων, ἐκ τῶν φλεβῶν ἕλκουσι μὲν ἐν ταῖς διαστολαῖς ἀρτηρίαι, ἐκθλίβουσι δὲ εἰς αὐτὰς ἐν ταῖς συστολαῖς. ὥσπερ δι᾽ ἃ τῶν εἰς τὸ δέρμα πεφαινομένων στομάτων, ἐκπνέουσι μὲν ἔξω πᾶν ὅσον ἀτμώδες τε καὶ καπνώδες περίττωμα, μεταλαμβάνουσι δὲ εἰς ἑαυτὰς ἐκ τ᾽ περιέχοντος ἡμᾶς ἀέρος οὐκ ὀλίγαν μοῖραν. καὶ τοῦτ᾽ ἔστι τὸ πρὸς Ἱπποκράτους λεγόμενον ὡς ἔκπνοαι καὶ εἴσπνοαι δι᾽ ὅλου τὸ σῶμα. ἡ δὲ τὸν αὐτὸν τρόπον ἐκ τε τῆς γαστρὸς καὶ τῶν ἐντέρων ἕλκουσί τε ⟨καὶ⟩ αὖθις ἐκκρίνουσιν. οὕτω δὲ καὶ ἐκ τῶν περιεχουσῶν αὐτὰς χωρῶν διὰ τῶν οἷον ὀπῶν τῶν κατ᾽ ὅλως ὄντων χιτώνας αὐτῶν, ἐν μέρει μὲν ἕλκουσιν, ἐν μέρει δ᾽ ἐκκρίνουσι. παρὰ δὲ τῆς καρδίας λαμβάνουσι μ̃ πλεῖον, διὰ βάσι δ᾽ ἔλαττον. αἰτία δέ, ἅτ᾽ ὑμένων ἀδιφύσεις. ὑπὲρ ὧν αὐτάρκως Ἐρασιστράτου διειλεγμένου, περιττὸν ἡμᾶς νῦν γράφειν. ἀλλ᾽ ἐκεῖνος μ̃ ἔοικεν ὑπολαμβάνειν μηδὲν ὅλως εἰς τὴν καρδίαν ἐκ τ᾽ ἀρτηριῶν μεταλαμβάνεσθαι, πλὴν γε δι᾽ ἃ τῶν ἐν ὠνοῦμενοι. τὸ δὲ, οὐχ οὕτως ἔχει. τάχα μὲν γ᾽ ⟨ἂν⟩ τὰ κατ᾽ αὐτὸν τὸν τῆς φύσεως νόμον διοικουμένου τοῦ ζώου μεταλαμβάνεταί τι μικρόν. οὐχ οὕτως γάρ μοι δοκοῦσιν ἀκριβῶς ἀφῃρῆσθαι τὸ σῶμα τῆς μεγάλης ἀρτηρίας οἱ ὑμένες. ὡς μηδὲν δι᾽ αὐτῆς εἰς τὴν καρδίαν παλινδρομεῖν. εἰ δὲ μή, ἀλλά τοι γε βιαίας τινὸς πρόσεως καταλαβούσης τὸ ζῶον ἀναγκαῖον οὕτως γίνεσθαι. πάντως δὲ μᾶλλον ἀληθὲς εἶναι μοι δοκεῖ. ὅσον δὲ καὶ δι᾽ ἑτέρων ἡμῖν γραμμάτων ἀποδέδεικται, καὶ οὐ μεγάλη τις αὐτῷ χρεία πρὸς τὸν ἐνεστῶτα λόγον. εἰ μὲν γάρ τι καὶ τῇ καρδίᾳ μεταδιδόασιν αἱ ἀρτηρίαι, πάντα χόθν ἂν οὕτως ἕλκειν τε ⟨καὶ⟩ αὖθις ἀντιπέμπειν. εἰ δὲ μὴ πάντα χόθν μὲν ἕλξουσιν, ὥσπερ ἐμφυσοῦσι δὲ καὶ πλὴν εἰς τὴν καρδίαν πάντα χόσε. καί μοι δοκεῖ πολλῷ βέλτιον εἶναι ὅσον τὸ δόγμα τ᾽ Ἐρασιστρατείων ὑπολήψεως, οὐδὲ γ᾽ οὐδὲ σύμπνευμ, οὐδὲ σύῤῥοιαν εἶναι τὸ σῶμα διὰ πάσαν ἑαυτῷ τ᾽ ἀρτηριῶν ἕλκουσῶν μ̃ πάντα χόθν, μὴ ἐκπεμπουσῶν δὲ πάντα χόσε. καὶ μὲν δὴ τό γ᾽ ὠφέλειας αὐτῆς χρῆσον, ὦ δι᾽ ἂν μᾶλλον εἰς ἅπαν ἐκτεθείη τὸ ζῶον. οὕτω γ᾽ ἅπαν μόνον ἀναψυχεσθαί τε καὶ καθαίρεσθαι δυνήσεται, ταῖς τ᾽ ἀρτηριῶν διαφόροις κινήσεσι ⟨διακονούμενον. ὡς δ᾽ Ἐρασίστρατος ὑπολάμβανεν, οὐκέτ᾽ ἀψύχων ὀργάνων ὄντων οὐκ ὀργάνων ζωτικῶν αἱ ἀρτηρίαι τοῖς ζώοις ὑπηρετοῦσιν. ἡμεῖς δὲ ⟨καὶ⟩ δι᾽ ἑτέρου τινὸς ὅλου βίβλου πολυθρύλλητον ἐποιησάμεθα, αἷμα καὶ ⟨ἐν⟩ τοῖς κατὰ φύσιν ἔχειν τὸ ζῶον ἐν ταῖς ἀρτηρίαις πεφυκέναι. εἰ δὲ ⟨καὶ⟩ πανταχόθεν δηλονότι, ὡς οὐκ ὀπὴ πληροῦται τοῦ παρὰ τὴν καρδίαν ὑπεμπομένου πνεύματος, ὡς Ἐρασίστρατος ⟨ὠήθη⟩ δηλονότι τοῦτο διαστέλλοντα μᾶλλον, ἢ ὅτι διαστέλλονται, δηλονότι τοῦτο πληροῦται. κενοῦσι μὲν γὰρ ἅματος οὐσῶν, ἐν δὲ χρῷ ἂν ἴσως ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ τὸ ἀπὸ τῆς καρδίας ἐπερρυηκὸς, δηλονότι μέχρι τῶν περάτων. αἷμα δὲ εἴπερ ἔχοιεν οὐδαμῶς ἐγχωρεῖ τὸ τάχος τῆς κινήσεως ὁμολογεῖν ⟨καὶ⟩ παρὰ τὴν καρδίας πληρουμένας αὐτὰς διαστέλλεσθαι. οὐ γὰρ ὅτι πληροῦται, δηλονότι διαστέλλονται. ἀλλ᾽ ὅτι διαστέλλονται, δηλονότι πληροῦται. ⟨ὅσον⟩ μὲν δὴ πολλάκις τε καὶ ταχέως καὶ ἡμῖν, καὶ πολλοῖς τῶν ἔμπροσθεν ἀποδέδεικται, τὸ, τὰς ἀρτηρίας ἐνεργεῖν αὐτὰς, ὡς καὶ ἡ καρδία, συστελλομένας τε καὶ διαστελλομένας ἐν μέρει, κατὰ τὴν αὐτὴν δύναμιν, ἣν ἐκ τ᾽ καρδίας ὁρμωμένην δηλονότι τῶν χιτώνων αὐτῶν ἐλέγομεν πέμπεσθαι. κάλλιον δ᾽ ἔστιν μοι δοκοῦσι ποιεῖν οἱ ζητοῦντες τόν, ἆρα τε τὴν διαστολὴν, ἢ τὴν συστολὴν, ἢ ἀμφοτέραν, ἐνέργειαν χρὴ νομίζειν τῶν ἀρτηριῶν. ὥσπερ οἶμαι καὶ πρὸ τῆς ἀναπνοῆς μικρὸν ὀλίγους ἐζητήθη πότερον τὴν ἐκπνοὴν, ἢ τὴν εἰσπνοὴν, ἢ ἀμφοτέρας ἐνέργειας ὑπολαμβάνειν ⟨καθήκειν⟩. ἀλλὰ περὶ μὲν ἐκείνων ἐν ἑτέροις εἴρηται τὰ εἰκότα. περὶ δὲ τῆς τῶν σφυγμῶν διαφορᾶς νῦν ζητητέον. εἰ μὲν οὖν ὥσπερ εἴρηται τῆς αὐτῆς ἐνεργείας ἕνεκα γεγόνασιν ἀναπνοή τε καὶ σφυγμοὶ, ⟨καὶ⟩ πρὸς τ᾽ αὐτῆς ἐδημιουργοῦντο δυνάμεως, ῥᾴδιον ἂν εἴη τῇ πρὸς ἐκείνην ὁμοιότητι καὶ περὶ τῶν σφυγμῶν τεκμήρασθαι. ἐπεὶ δὲ τ᾽ μ̃ σφυγμῶν ἡ ζωτικὴ δυνάμις, ἡ ἀπὸ τῆς καρδίας ὁρμωμένη, δημιουργὸς, τῆς δ᾽ ἀναπνοῆς, ὡς ἐδείξαμεν, ἡ ἀπὸ ἐγκεφάλου ψυχική, οὐδὲν ἂν ἡμῖν ἐκ τῶν ὑπὲρ ἐκείνης εὑρημένων οὕτω ῥᾳδίως τὰ παρόντα χαλεποτάτης δίκην τῆς εὑρέσεως, καὶ διότι μετὰ τ᾽ θανάτου, οὐχ ὥσπερ τὰς φλέβας ὅλην εἰσ᾽ εἰς ἑαυτὰς συμπίπτουσας, οὕτω καὶ τὰς ἀρτηρίας. ἀεὶ μὲν γ᾽ ὅταν κενωθῶσι τοῦ ἅματος, εἰς ἑαυτὰς στενίζουσι τελέως. ὥστε τῶν ἄνωθεν αὐτῶν χιτώνας ⟨ἂν⟩ πίπτειν τοῖς κάτωθεν. ἀεὶ δ᾽ ἀρτηρίαι μέχρι παντὸς διίστασθαι φαίνονται δι᾽ ἃ τὸν ἕτερον δηλονότι τῶν ἐν αὐταῖς χιτώνων τὸν σκληρὸν. καί τοι τινὲς καὶ αὐτὸ τοῦτο, μετὰ τὸν θάνατον γίνεσθαι φασὶ πηγνυμένων ⟨τῶν⟩ τῆς ψύξεως αὐτ, καὶ οὐ φύσει τινούτων οὐσῶν. ἕτεροι δὲ εἰς θρόμον ὑδατῶδες ἐμβαλόντες, εἶτ᾽ ἐπὶ διαιτῶντες ὁρῶντες, οὕτω πείθονται διακεῖσθαι ⟨καὶ⟩ πρὸ τοῦ θανάτου. ἐπανελθεῖν γὰρ εἰς τὴν ἀρχαίαν φύσιν ἀπελθούσης τῆς ψύξεως, εἰ δὴ τούτῳ τινὶ νεωτέρῳ. *παυσίου δ᾽ ἀπόρως, τ᾽ ζητουμένου ὄντος, οἷς τεκμαιρόμεθα ἀμφοτέρας τὰς κινήσεις τῶν ἀρτηριῶν ἐνεργείας ἐᾶν νομίζω, καὶ δὴ φράσω. τὴν μὲν διαστολὴν, ὅτι τῆς δυνάμεως ἐῤῥωμένης, μεγάλην γίνεσθαι. ἐχέτω δὲ, εἴπερ ὥς τινες οἴονται, τὸ μὲν συστέλλεσθαι, τῶν ἀρτηριῶν ἐνέργεια, τὸ δὲ διαστέλλεσθαι εἰς τὴν κατὰ φύσιν τ᾽ χιτώνων διάστασιν, ἐπάνοδος αὐτόματος, πρῶτον μὲν ἴσον ἀεὶ τὸν ὄγκον ⟨ἀπέ⟩χειν τ᾽ διαστολῆς, ἔπειτα μηδὲν μᾶλλον ἐῤῥωμένης, ἢ ἀῤῥώστου δυνάμεως ἐᾶν ὀρ/

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 164 sur 494

γον τὸ μέγεθος, σύμετρον δ' ὅτως ἔχει. ☾ πρόσεσιν ἕτερον τεκμήριον ὁ μικροῦ εἰς ταυτὸ συνιέναι. μέγιστοι μὲν ὑψηλότατοι σφυγμοὶ τοῖς κάλιστα κεκιθαρισμένοις γίνονται. καί τοι τότ' οὐκ ἄν τις οὐδὲ μανόμενος εἴποι τὴν δύναμιν ἀρρωστεῖν. εἰ γὰρ τὸ καλῶς κεκιθαρίσθαι γίνεται ὑγιείας δυνάμεως, τὸ κακῶς δηλονότι νοσήσεις. εἰ δὲ τοῦτο, καὶ τὸ ἀρθρανεῖν αὐτὸ, ῥώμης ὄργον εἶναι φήσομεν. τί οὖν ἄν εἴη γελοιότερον; ἀλλὰ καὶ τὸ σφοδρὸν ἡ πληγὴς ἐν τῷ διαστέλλεσθαι, τοῖς μὲν μᾶλλον, τοῖς δ' ἧττον ὑπάρχειν, τὸ σφυγμῶδες ἐπίτασιν καὶ ἄνεσιν ὑγιείας ἐνδέκνυται. εἰ δὲ τὸ φαῦλον ἡ ὑγιείας ἐν τῷ διαστολῇ, καθάπερ ἡ ἐκπνοὴ, οὔτ' ἂν τὸ μᾶλλον τε ☾ ἧττον ἐν τούτοις τε καὶ ἄλλοις παραπλήσια τούτοις, ἐκ τοῦ τὴν ὑγρότητα εἶναι μοι φαίνεται χρήσιμον, καὶ σώζοιτ' ἂν ἐπὶ πολὺ, καὶ κατὰ τοῦτο ἡ πρὸς τὴν ἀναπνοὴν τῶν σφυγμῶν ὁμοιότης. ἐφεξῆς ἂν εἴη σκεπτέον εἰ ὥσπερ ἡ ἐκπνοὴ ἄνεσίς ἐστι, καὶ οἷον ἀνάπαυσις ἡ ὑγρότητος τοῦ θώρακος, ἐκφύσησις δὲ ὑγρότης, οὐ διὰ τοῦτο τὸ μᾶλλον τε ☾ ἧττον ἔχει τὸ μὲν ἐκπνοῆς οὐκ ἐχούσης. οὕτως καὶ ἡ συστολὴ μὲν ἐν τοῖς σφυγμοῖς, ἔκλυσις ἡ ὑγρότης ἐστὶ τὸ ἀρτηριῶδες. ἕτερον δ' ἐστὶ ταῦτα παρακείμενον ἀνάλογος ταῖς ἐκφυσήσεσιν, ἡ ὑγρότης. καί μοι δοκεῖ ☾ τοῦτο, παντὸς μᾶλλον ἀληθὲς εἶναι. τεκμαίρομαι δὲ ἐκ τῶν κοινῇ πρὸς πασῶν ἡμῖν τῶν ζωϊκῶν δυνάμεων ἑτέρωθεν διεσκευασμένων, διακριτὴς πρὸς αὐτὴν τὴν ἀναπνοὴν ἀναλογίας. ἐν μέντοι γε τοῖς πρὸ τῶν δυνάμεων λογισμοῖς ἐκάλεσα τὴν ὀργάνων ἐμφάσιν ἐναντίως ἔχειν ἐμφύτους δυνάμεις. ἡ δ' ἂν τῆς ἀναπνοῆς ὁμοιότης ζητεῖ τὴν ὑγρότητα ἐν ταῖς ἀρτηρίαις ἀνάλογον ταῖς ἐμφυσήσεσιν. ☾ γὰρ ἀποπώτατον ἂν εἴη, μᾶλλον δ' ἀδύνατον, ὑπάρχειν μὲν πνεῦμα χρείαν τῇ φύσει τῆς συστολῆς τῶν ἀρτηριῶν, μηδεμίαν δ' αὐταῖς δεῖσθαι σύμφυτον δυνάμιν δημιουργὸν ἡ τοιαύτης κινήσεως. διὰ λογώτερον οὖν μακρῶν, καθάπερ ἐν τοῖς πρὸ δυσπνοίας ἐδείκνυμεν, ὅταν μὴ ἡ ἐκ τῶν ἄντλων κίνησις, διὰ τὴν ἐκ τῶν χυμῶν συγκαύσεως, ἀθροιζομένη λιγνυώδης ἀναθυμίασις ἀξιόλογος ᾖ, τοιαύτη μὲν ἐκφυσήσεως ἡμῖν ἐφίεται. ὅπόταν δ' ἦτοι διὰ τὸν χυμὸν, ἢ διὰ τὸ θερμοῦ μετριότητα μηδὲν τοιοῦτον ὑποτρέφεται πρὸς τὸ πνεῦμα, μόνης δ' ἐκπνοῆς. καὶ ταῖς ἀρτηρίαις, διὰ μὲν ἀνάλογον ταῖς ἐκφύσησι συστολὴν ἐν ταῖς πλευρεξίαις τοιοῦτον πρόσθημα γίνεται. τὰς δ' ἄλλας ὅταν ἀτμῶ μᾶλλον ἢ καπνῷ παραπλήσιον ᾖ τὸ λαιούμενον ἐν αὐτῷ. ἐναργῶς δὲ μαρτύρια πάμπολλα τῶν ἐν τοῖς σφυγμοῖς φαινομένων. οἷον ὀλιγότης τε ἅμα ☾ βραδυτῆτα γινομένη, τῶν ἐλαιδεστάτων διαφυλῆς. ἐν τούτοις γὰρ ἔκλυεται μὴ ἡ διαστολὴ μικροτῆτά τε ἅμα ☾ βραδυτῆτα γινομένη, ὑπτείνεται δὲ κατ' ἄμφω ἡ συστολὴ, ☾ μὴ ὠκυτῆτα, ἢ πρόσθεν, καὶ ὑδὲ πλέον ἔσω καπούσα φαίνεται. ἔοικε γὰρ τοῦτο γίνεσθαι κατὰ τοὺς ὕπνους ὀλίγως θ' ἅμα καὶ ἀνάλογον ταῖς ἐκπνοαῖς. ἔσω γὰρ μᾶλλον, ἢ ἔξω λινομένης ἐν ἐμφύτου θερμασίας, καὶ διὰ τοῦτο πολλῆς ἀθροιζομένης κατά τε τὰ παλάγχνα καὶ τὴν γαστέρα κατεργαζομένων τούς τε χυμοὺς καὶ τὰ σιτία, πλέον ἀνάγκη ☾ τὸ πρόσθημα γινόμενον διεῖδεν ἐν φυσικῆς κρίσεσι. καὶ διὰ τοῦτο ἐν μὲν ταῖς ἀναπνοαῖς, ἡ ἐκπνοὴ θάττων τε καὶ μείζων καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ μετ' ἐκφυσήσεως τοῖς κάμνουσι ποιμαινομένοις, καὶ μάλιθ' ὅταν ἐλαιδεστέρας ὦσιν ἱκανά. ἐν δὲ τοῖς σφυγμοῖς ἡ συστολὴ τ' αὐτὸν διαστήματος θετέα τρόπον. οὕτω τοι καὶ τοῖς παισὶν ἄμφω πλείονα τεῖ. πλείστη γὰρ ☾ ἐν τῷ χυμῶν ὀργασίᾳ τοῖς τοιούτοις διὰ τὴν αὔξησιν. ἔμπαλιν δὲ ἡ τ' ὑγρότητα ἡλικίας, βραδυτάτην τε καὶ μικροτάτην ἔχοντα φαίνεται τὴν συστολὴν, ὡς ἀμυδρὰν, ☾ πρὸς τὰς ψύξεις ἀθρόως οὖσαν, καὶ οὐ χυμοὺς ἅπασι κατεργαζομένοις ὡς μὴ ἀναγκαίαν. ἀνάλογον δὲ τούτοις καὶ τὰς ὥρας τε καὶ χώρας, καὶ πάσας ἁπλῶς τὰς περιεχούσας ἡμῶν ἀέρ☉ τὰς μεταβολὰς, εἰς κρύος τε καὶ θάλπος ἀλλοιοῦσι φασὶ, οὐ σφυγμός. οὕτω δὲ ☾ τὴν ψυχικὴν παθῶν καὶ τὴν ὠμοπαθημάτων τε καὶ νοσημάτων ἕκαστον, ἤτοι τὴν ἔξω λίνησιν αὐξάνει τὴν ἀρτηριῶν, ἢ τὴν ἔσω. καίτοι γ' ἐχέτω εἰ δεῖ πάντως ἀνάπαυσίς τις ἡ διαστολὴ, πρῶτον μυθολογεῖν μήτ' ὠκυτῆτα ἑαυτῆς μήτε βραδυτῆτα ταύτην γίνεσθαι. δεύτερον δὲ καὶ τῆς λινήσεως ὅρον, ἵνα δεῖ πάντως ὑπάρχειν ὃν ἐκ τῆς φυσικῆς κατασκευῆς αἱ ἀρτηρίαι λήξωσιν, τόδε ☾ δεῖ πρῶτον κινεῖν αὐτὰς, γνῶναι πρῶτον δὲ τὸ τότε γινομένης ὑγρότητος. ἀλλ' οὐκ ὀλίγους φασὶν ἡ ἀρτηρία θάττον τε καὶ μέχρι πλέονος, ἔσω προέρχεσθαι, ἀλλὰ διὰ τῶν χιτώνων μαλακώτητα. τεκμήρασθαι γὰρ οἱ τοιοῦτοι τῆς διαστολῆς ἀφεθείσης, ὑδὲ πλέον τε καὶ θάττον τὸν σκληρὸν εἰς ἑαυτὸν συνιζάνειν. ἀλλὰ δεῖ φήσομεν ὦ γραφαῖοι τῇ μὲν κατὰ τὰς ἡλικίας διαλλαγῇ τὸν ῥυθμὸν ἴσον ὁμολογεῖν. καί τοι διέξιμεν ὀλίγον ὕστερον ὅπως διαφέρεται. παμπόλλας τ' ἄλλας διαθέσεσιν ἐναργῶς διαφωνεῖ καθ' ἃς διαφανίδι☉ ἡ ἀλλοίωσις γίνεται τῶν ῥυθμῶν, οὐδὲν μέγα τῶν χιτώνων ἐν οὕτως ὀλίγῳ χρόνῳ μεταβάλλειν τε εἰς μαλακότητα καὶ σκληρότητα διαμένειν. διαπατᾶται δὲ οὐχ ἥκιστα ἡμᾶς ἡ τὸ καλῶς ὑπὸ τῶν παλαιῶν ἰατρῶν εἰρημένον, οὐ σωιζόντας αὐτὸ προσηκόντως. ἐπιμόνοροι γάρ εἰσί τε πρὸς τὰς χυμώσεις οἱ μαλακοὶ χιτῶνες, ὅταν ἐνδρωθῶσι τί δ' αὐτῶν ἂν διαμένοις. διπλαθέστεροι γὰρ οὕτως αὐτοῖς εἰσι καὶ ὡς ἂν εἴποι τις εὐαγωγότεροι πρὸς ὅτι ἂν ἐθέλωσιν. ὅταν δ' ὑπὸ ἐκείνων λινηθῶσιν αὖθις (ἐλθωσιν) ἑαυτῶν εἰς τὴν ἑαυτῶν κατάστασιν ἐπανιόντες, τότ' οἱ σκληροὶ θάττον ἐπανέρχονται τῶν μαλακωτέρων. ὥσπερ καὶ τῶν φυτῶν τὰ σκληρότερα τῶν μαλακωτέρων, χαλεπώτερον μὲν ὑπείκει τοῖς βιαζομένοις, καὶ μόλις ἕπεται τοῖς ἕλκουσιν. ἀφεθέντα δ' αὖθις εὐκολώτερον εἰς τὴν ἐμπεφυκυῖαν ἐπανέρχεται κατάστασιν. ἀλλὰ καὶ λόγον ἔχον δεῖ τοῦ φαίνεσθαι γινόμενον οὕτως. ἐκάλεσα γὰρ τῶν σωμάτων ἕξιν ἰδίαν λόγον συστάσεως ἄλυπόν τε καὶ ὡς Ἱπποκράτης ἔλεγεν, ἀκάματον, ἐν ᾧ μέσῳ διηλονότι τῶν ἀμέτρων αὐτοῦ λινήσεων καθεστηκυίας. καὶ τούτων οὐκ ἄνευ καμάτου τινὸς γίνεται. καὶ μείζων δὲ κάματος καὶ αὐτῷ ᾧ λινουμένῳ σώματι καὶ τῇ κινούσῃ δυνάμει τότε μᾶλλον δῆλον, ὅταν σκληρόν τε καὶ ξηρὸν ὑπάρχει. τὸ γὰρ οὕτω σωματικὸς ἰσχυροτέραν ἔχει τὴν ἕξιν τοῦ μαλακοτέρου τε ☾ ὑγροτέρου. ὅσῳ δ' ἂν ἕκαστον τῶν ὁποιωνοῦν πάσχειν μέλλοντων ἰσχυρότερον ᾖ, τοσούτῳ ᾗ διαπθόγγι δυσκινητότερον γίνεται. ἔστιν οὖν πάσχει μὲν τὸ λινούμενον ὑπὸ τοῦ κινοῦντος, ᾗ δὲ καὶ δρᾷ πρὸς αὐτὸ τὸ κινοῦν, σύλλογον ἴσον δυναμένης ἔσι τὸ σκληρότερον, εἰς τοσοῦτον, καὶ δυσκινητότερον αὐτὸ ἡγητέον. καὶ διὰ τοῦτο ἔστι φυτὸν ὁπιοῦν, εἴτε τῶν ὀργανικῶν

νικῶν τὶ τοῦ ζώου μορίων ὑπὸ δυνάμεως τινὸς κινοῖτο, τὸ μὲν σκληρὸν, ὡς ἂν δυσπαθέστερόν τε καὶ δυσκινητότερον, ἧττον ἀκολουθεῖ, ῥᾷον δὲ τὸ μαλακώτερον. τοῦ μαλακωτέρου δὲ τὸ σκληρὸν θᾶττον εἰς τὴν ἑαυτοῦ κατάστασιν ἐπανέρχεται, ὡς ἂν ἰσχυροτέρᾳ συνεχόμενον ἕξει. φαίνεται γὰρ ἐν τοῖς φυτοῖς ὅσα μὲν ἁπαλὰ καὶ νέα λυγιζόμενα τε καὶ βραδύνοντα κατὰ τὰς εἰς τὴν φύσιν ἐπανόδους, ὅσα δ' ἤδη τελέα καὶ σκληρὰ μετὰ πλείονος τοῦ τόνου, καὶ θᾶττον τῆς κινήσεως ἐπανερχόμενα. πρὸς τὸ τοίνυν, ὡς ἔφην, καταβάλλειν αὐτῶν τὸν λόγον τὰς ἐξαίφνης γιγνομένας μεταβολὰς τῶν ῥυθμῶν, οὐδ' ἄλλως ἔοικεν ὁμολογεῖν τοῖς φαινομένοις ἡ ὑπόθεσις, δειχθέντος. τοῦ μὲν μαλακωτέρου σώματος καὶ ἀσθενεστέρου. ῥᾷον μὲν ἑπομένου τοῦ κινοῦντι, βραδύτερον δ' εἰς τὴν φύσιν ἐπανερχομένου, τοῦ δὲ σκληροτέρου διὰ συντονίαν μόγις μὲν νικωμένου, καὶ διὰ τοῦτο βραδύτερον ἑπομένου. θᾶττον τε ὅταν ἀφεθῇ, πρὸς τὴν οἰκείαν ἐπειγομένου φύσιν. συνελόντι δὲ φάναι καὶ ταῖς μαλακαῖς ἀρτηρίαις ἄμφω συμβέβηκε πάσχειν ἐν μέρει, καὶ ταῖς σκληραῖς. εἴρηται μοι τὸ πᾶν ἤδη περὶ χρείας σφυγμῶν. καὶ γὰρ ὅτι φυσικῆς ἕνεκα τῆς καθ' ὅλον τὸ ζῶον θερμασίας. καὶ ὅτι κατὰ μὲν τὰς διαστολὰς διαψύχεται οὕτω, κατὰ δὲ τὰς συστολὰς, καθαίρεται. καὶ ὡς αἱ κινήσεις αἵδε, ταῖς ἀναπνευστικαῖς ἐοίκασι πάντη, καὶ ὡς καὶ τοῦ ψυχικῷ πνεύματι χρήσιμοι. καὶ ὡς καθ' ἓν μόνον ἀναπνοὴ καὶ σφυγμὸς διαφέρουσι, τοῦ τὴν μὲν ὑπὸ τῆς ψυχικῆς δυνάμεως, τὸν δ' ὑπὸ τῆς ζωτικῆς γίνεσθαι. τὰ δ' ἄλλα πάντα καὶ χρείας ἕνεκα καὶ τρόπου κινήσεως, ὁμοίως ἔχουσιν, εἴρηται τε καὶ δέδεικται. ῥᾷστον δὴ ταῦτ' ὑπὲρ μελῶς ἀναλεξαμένῳ διακρίνειν δύνασθαι τά τε καλῶς ὑπὸ τῶν ἔμπροσθεν εἰρημένα. καὶ τὰ μή. ῥάδιον δὲ τοῦ τοιούτῳ καὶ ὅσα κατὰ μέρος ὑπὲρ ἀμφοτέρων ζητεῖται τῶν ἐνεργειῶν, ἐξευρίσκειν.

ΓΑΛΗΝΟΥ ΠΕΡΙ

ΧΡΕΙΑΣ ΑΝΑΠΝΟΗΣ.

ΤΙΣ ἡ τοῦ ἀναπνοῆς χρεία; ὅτι γὰρ οὐχ ἡ τυχοῦσα, φανερὸν, ἐκ τοῦ μὴ δὲ βραχύτατον ἡμᾶς χρόνον ἀρκεῖν δύνασθαι ἀχλυμένης αὐτῆς. ᾧ καὶ δῆλον, ὅτι πρὸς οὐδεμίαν τῶν κατὰ μέρος ἐνεργειῶν, ἀλλ' εἰς αὐτὴν τὴν ζωὴν διαφέρει. ὥσπερ γὰρ ὅσα γέγονε πρὸς τὸ βαδίζειν, τούτων στερηθέντες εἰς τὸ βαδίζειν βλαπτόμεθα. καὶ ὅσα πρὸς τὸ βλέπειν χρήσιμα, τούτων στερηθέντες οὐ βλέπομεν. οὕτως ὅσα πρὸς τὸ ζῆν ἀναγκαῖα, τούτων στερηθέντες ἀχθνήσκομεν. τί ποτε οὖν τηλικούτων ἐστὶ, τὸ παρὰ τοῦ ἀναπνοῆς ἡμῖν χρηστόν; ἆρά γε τοῦ ψυχῆς αὐτῆς ἐστὶ γένεσις, ὡς Ασκληπιάδης φησὶν, ἢ γένεσις μὲν οὐχὶ, ῥῶσις δέ τις, ὡς τοῦ Νικάρχου Γραξαγόρας, ἢ τοῦ ἐμφύτου θερμασίας ἀνάψυξις τὶς, ὡς Φιλιστίων τε καὶ Διοκλῆς ἔλεγον, ἢ καὶ θρέψις καὶ ἔμψυξις ὡς Ιπποκράτης; ἢ τούτων μὲν οὐδὲν, ὑπὲρ πληρώσεως δὲ ἕνεκεν ἀρτηριῶν ἀναπνέομεν, ὡς Ερασίστρατος οἴεται; σχεδὸν γὰρ τοσαῦται γεγόνασιν αἱρέσεις περὶ χρείας ἀναπνοῆς, εἰ καὶ τινὲς τῶν εἰρημένων δοκοῖεν μὴ διαφέρειν, ὥσπερ ἥτε τῶν λεγόντων ῥώννυσθαι τὴν ἔμφυτον θερμασίαν ὑπὸ τῆς ἀναπνοῆς, καὶ ἡ τῶν ῥιπίζεσθαι διαφέρουσι γὰρ οὐδὲν αὗται τοῦ λεγούσης ἐμψύχεσθαι, πλὴν οὐ τὴν λέξιν χρὴ, ἀλλὰ τὴν διάνοιαν σκοπεῖν, ἥτις ἐν ἁπάσαις ἐστὶ μία. τὴν γὰρ ψύξιν οὐχ αὐτὴν δήπου δι' αὐτὴν, ὥσπερ οὐ δὲ τὴν ῥίπισιν, ἢ τὴν ῥῶσιν, ἀλλ' ὅτι φυλάττουσι τὴν ἔμφυτον θερμότητα, διατοῦτο εἶναι φησὶ χρησίμους. καὶ εἰ οὕτω ἐστὶ τὸ κοινὸν ταῖς τρισὶ δόξαις, ἡ φυλακὴ τοῦ ἐμφύτου θερμασίας, χαλεπὸς ὁ περὶ πασῶν αὐτῶν γίνεται λόγος καὶ δυσδιαίρετος, ὅτι ψυχῆς οὐσίαν οὐκ ἴσμεν. εἴπερ οὖν ἐνέργεια μὲν ψυχῆς ἡ ζωὴ, μεγάλα δ' αὐτὴ φαίνεται πρὸς τοῦ ἀναπνοῆς ὠφελεῖσθαι, μέχρι πόσου τὸν τρόπον τοῦ ὠφελείας ἀγνοεῖν εἰκὸς ἐστὶν ἡμᾶς; μέχρις ἂν οἶμαι τὴν οὐσίαν τοῦ ψυχῆς ἀγνοῶμεν. ἀλλ' ὅμως τολμητέον τε καὶ ζητητέον τὸ ἀληθές. εἰ γὰρ καὶ μὴ τύχωμεν αὐτοῦ πάντως δήπου πλησιέστερον, ἢ νῦν ἐσμὲν, ἀφιξόμεθα. καὶ πρῶτον γε δύο κεφάλαια πασῶν τῶν εἰρημένων αἱρέσεων ποιησάμενοι, πότερον αὐτῶν ἀληθέστερόν ἐστιν, εὑρεῖν πειραθῶμεν. ἐοίκασι γὰρ αἱ μὲν, εἰς τὴν οὐσίαν ἀχβλέπειν τοῦ εἰσπνεομένου ἀέρος, αἱ δὲ εἰς τὴν ποιότητα. τὸ μὲν οὖν γεννᾶσθαι λέγειν τὴν ψυχὴν, καὶ τὸ τρέφεσθαι, καὶ τὸ τὰς ἀρτηρίας ὑπὲρ πληροῦσθαι, τὴν οὐσίαν ἐστὶ μόνον αἰτιομένων. τὸ δὲ ῥιπίζεσθαι καὶ ῥώννυσθαι καὶ ψύχεσθαι, τὴν ποιότητα. καθ' ὃν οἶμαι λόγον καὶ σιτίον, ὁ μὲν ὡς γλυκὺ προσφερόμενος, ἢ αὐστηρὸν, ἢ θερμὸν, ἢ ψυχρὸν, τὴν ποιότητα μόνον. ὁ δ' ὡς τρέφον, εἰς τὴν οὐσίαν ἀχβλέπων αἴρεται. τοῦτ' οὖν πρῶτον διορισόμεθα, πότερον αὐτῆς τοῦ οὐσίας χρήζομεν τοῦ κατὰ τὴν εἰσπνοὴν ἐρχομένου ἀέρος, ἢ τῆς ποιότητος ἢ ἀμφοτέρων. ἐπεὶ τοίνυν εἰσπνεύσαντες μὲν τοῦ μὲν οὐσίας εὐποροῦμεν, πνιγόμεθα δὲ οὐδὲν ἧττον, ἢ εἰ μηδόλως εἰσεπνεύσαμεν, ἐμφαίνεσθαι δοκεῖ τὸ μὴ δεῖσθαι τοῦ οὐσίας. ἀλλὰ πρὸς τοῦτ' ὁ Ερασίστρατος φησὶν, ὅτι μὴ δ' ἕλκειν δύναται τὸν ἐκ τοῦ πνεύμονος ἀέρα κατὰ τὴν τοῦ ἀναπνοῆς ἐπίσχεσιν ἡ καρδία. φυλάττεσθαι γὰρ τῶν ἀναπνευστικῶν ὀργάνων τὸν ἴσον ὄγκον τοῦ διαστάσεως ἐν ταῖς τοιαύταις καταστάσεσιν. εἴπερ οὖν εἵλκυσε τὶ μέρος ἀέρος ἡ καρδία, κενὸς ἂν ὁ τοῦ κατηληφθέντος ἐγένετο τόπος. οὕτω δὲ ἐγένετο ἀδύνατον. ἵν' οὖν μὴ γένηται ἀδύνατον, οὐ δὲ μεταλήψεσθαι φησὶ τὴν ἀρχήν. δεῖ γὰρ ἵνα τι μεταληφθῇ μὴ μόνον εἶναι τὸ ἕλξον, ἀλλὰ καὶ τὸ μεταδοῦν, οὐ μεταδίδωσιν δὲ ὁ θώραξ τὸν ἴσον ὄγκον τοῦ διαστάσεως φυλάττων, οὐ δ'

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 166 sur 494

οὖν οὐδ' ἡ καρδία δύναται μεταλαμβάνειν. ἀλλ' ὑπεχειρεῖ μὲν, ὡς ἔμπροσθεν, ἀνύει δ' οὐδὲν. καὶ τοῦθεν τὸ πνίγεσθαι. ἐπεὶ τοίνυν ἵν' ἑλκύσῃ τι τοῦ ἀέρος ἡ καρδία, συγχωρεῖν χρὴ τὸν θώρακα, συγχωρεῖ δ' ἡνίκα μεταβάλλῃ τὴν διάστασιν μεταβάλλει δ' εἰσπνεόντων, ἢ ἐκπνεόντων τηνικαῦτα ἡ καρδία μεταλήψεται. ταῦτα μὲν ὁ Ερασίστρατος. οἱ δ' ἀντιλέγοντες αὐτῷ, πρῶτα μὲν, οὐδ' ἀπέδειξαί που μηδ' ὅλως παρεσπάρθαι τοῖς σώμασί που κενὸν, ἀλλ' ὅτι μὴ ἀθρόον, ὑπομημνήσκουσιν. ἔπειτα δὲ εἰ καὶ τοῦτο συγχωρηθείη, τὸ μὴ δ' ὅλως ἐν τῷ κόσμῳ μηδαμοῦ παραπλέχθαι κενὸν, ἀλλά τοι γ' οὐκ ἀδύνατον εἶναι φασὶ τὴν αὐτὴν οὐσίαν χεομένην τε καὶ πάντη τεινομένην, μείζονα τοῦ πρόσθεν τόπον ὑπολαμβάνειν καὶ τρίτον ὅτι τοῖς ἐναργέσιν ὁ λόγος αὐτοῦ μάχεται. βλέπομεν μὲν γὰρ ὡς ἕλκει κατὰ τὰς ὑπεχέσεις τῆς ἀναπνοῆς ἡ καρδία, τὸν ἐκ τοῦ πνεύμονος ἀέρα. οὐδὲν δ' ἕπεται τῷ διαστέλλεσθαι τὴν καρδίαν. οὐδὲ γὰρ ἐνδέχεται κατ' αὐτὸν διαστέλλεσθαι μὲν, μηδὲν δ' ἕλκει. κενὸς γὰρ ἂν οὕτω γένοιτο τόπος. εἰδ' οὐ διαστέλλεται, δῆλον ὡς οὐδὲ κινεῖται. ἀλλὰ μὴν φαίνεται κινουμένη, τὸ ἐναντίον ἄρα τοῦ πρώτου περαίνεται τὸ τὴν καρδίαν ἕλκειν ἐν ταῖς ὑπεχέσεσιν τῆς ἀναπνοῆς τὸν ἀέρα. πρὸς δὲ ταῦθ' οἱ Ερασιστράτειοι πάλιν ἀμφισβητοῦσι, περί τε χύσεως καὶ συστολῆς, τὰ ἐναντία σκευάζειν πειρώμενοι. καὶ περὶ τῆς κενοῦ παραπλοκῆς. καὶ ὡς ἡ μὲν καρδία, παρὰ μὲν τοῦ πνεύμονος, οὐδὲν ἕλκει τηνικαῦτα. παρὰ μέντοι τῆς μεγάλης ἀρτηρίας, ἢ πρόσθεν ἐχορήγει. τινὲς δὲ, οὐδὲ διαστέλλεσθαι, ἢ συστέλλεσθαι λέγουσιν αὐτὴν, ἀλλ' οἷον κραδάνεσθαι. τὰ μὲν γὰρ ὑπὸ τῶν περὶ τὸν ἀσκληπιάδη εἰρημένα, κάλλιον εἶναι μοι δοκεῖ παραλιπεῖν, ἄτοπά τε φανερῶς ὄντα, καὶ τῶν προσηκόντων ἐλέγχων ὑπὸ Ασκληπιάδου τετυχηκότα. διττὴν οὖν ἀνάγκη πρός γε τοὺς γενέσθαι τὴν ἀντιλογίαν. πρὸς μὲν οὖν παρὰ τῆς ἀρτηρίας ἕλκεσθαι τὸν ἀέρα λέγοντας, ἀντιλέγοντας τῇ διὰ τῶν ὑμένων ἐπίφυσιν κωλύουσαν, ὡς αὐτὸς ὁ Ερασίστρατος εἴρηκε. πρὸς δὲ τοὺς κραδαίνεσθαι μόνον, ὅτι παρὰ τὸ φαινόμενον λέγουσι. φαίνεται γὰρ ἐν μέρει διαστελλομένη τε καὶ συστελλομένη. κοινὴ δ' ἂν πρὸς ἀμφοτέρους, τὴν πασῶν τῶν ἀρτηριῶν κίνησιν ὁμοίως γινομένην, κατά τε τὴν ἀναπνοὴν καὶ τὴν ἐπίσχεσιν. ἡ μὲν οὖν περὶ σχήσεως οὐσίας ζήτησις, εἰς τὸ ἀπέραντον μῆκος λόγου ἑκατέροις ἐκπίπτει. πρὸς δὲ τὸ μὴ δύνασθαι παρὰ τῇ μεγάλῃ ἀρτηρίας ἑλκύσαί τι τὴν καρδίαν, διὰ τὴν τῶν ὑμένων ἐπίφυσιν, ἀπολογούμενοι φασὶ περὶ τῇ κατὰ φύσιν οἰκονομίας ταῦτα εἰρηκέναι τὸν Ερασίστρατον, οὐ περὶ τῇ βιαίου καὶ παρὰ φύσιν. ἐπειδὴ γὰρ ἀναγκαῖον ἐστὶ διαστελλομένην ἑλκύσαι τὴν καρδίαν, ὅταν μὲν ἐκ τοῦ πνεύμονος ἕλκειν ἔχει, παρὰ τῆς μεγάλης ἀρτηρίας μὴ λαμβάνεσθαι, κωλυόντων τῶν ὑμένων. ὅταν δ' ἀπορῇ τῆς ἐκ τοῦ πνεύμονος χορηγίας, τηνικαῦτα ἐκ τῆς μεγάλης ἀρτηρίας ἀντισπᾶν βιαζομένην τοὺς ὑμένας. περὶ δὲ τῆς τῶν ἀρτηριῶν κινήσεως ὁμοίως ἔν τε ταῖς ἀναπνοαῖς καὶ ταῖς ὑπεχέσεσι γιγνομένης, οὐ φασὶ χρῆναι θαυμάζειν οἱ ἐρασιστράτειοι, τοσοῦτον γὰρ μόνον παραλλάττειν αὐτὴν τῆς ἐν τῷ κατὰ φύσιν διοικήσεως, ὅτι μὴ παρὰ τοῦ πνεύμονος, ἀλλὰ παρὰ τῇ μεγάλης ἀρτηρίας ἡ καρδία τὴν ὁλκὴν τοῦ πνεύματος ποιησαμένη, πάλιν εἰς ἐκείνην πέμπει, καὶ δι' αὐτό γε φασὶν πνίγεσθαι τὸ ζῷον. ὅτι τῇ παρὰ τοῦ πνεύμονος ἐστέρηται χορηγίας. τὰ μὲν δὴ πρὸς ἑκατέρων ἀντιλεγόμενα, τοιαῦτα τετύχηκεν ὄντα. καὶ πρὸς τούτοις ἔτι, τὸ μήπω μὲν εἰρημένων, νῦν δὲ ἰδία καὶ χωρὶς τῶν ἄλλων εἰρησόμενον, ὅτι μοι δοκεῖ περαίνειν ἐναργέστατον μόνον. ἐν μὲν γὰρ δὴ ταῖς ὑπεχέσεσι τῇ ἀναπνοῆς, τί τὸ κωλύον ἐστὶν, ἕλκειν μὲν τὴν καρδίαν ἐκ τοῦ πνεύμονος ἀέρα, συστέλλεσθαι δὲ τὸν θώρακα, πεφυκότα γε οὐδὲν πάσχειν. εἰ μὲν γὰρ μή τε διαστῆναι, μήτε συνιζῆσαι δυνάμενον ὄργανον ἦν, ἴσως ἄν τινα νοῦν εἶχε τὸ πρὸς Ερασιστράτου λεγόμενον. ἐπειδὴ δὲ κατ' αὐτὸν ἐκεῖνον συστέλλεσθαι δύναται, τί κωλύει καὶ νῦν εἰς τοσοῦτον συνιζάνειν καὶ νῦν αὐτὸν, εἰς ὅσον ὑπὸ τῇ καρδίας ἐκκενοῦται; τά τε γὰρ ἄλλα καὶ διὰ μυῶν ὑπὸ τῇ τοῦ ζόου προαιρέσεως κινεῖσθαι φησὶν ὁ Ερασίστρατος τὸν θώρακα, κἂν ὁτιοῦν χαλεπὸν θλίψῃ πανταχόθεν αὐτὸν τοῖς μυσί, μετὰ τοῦ κωλύσαι τὴν ἄνωθεν κένωσιν, ὅπερ ἐν ταῖς καλουμέναις τοῦ πνεύματος καταλήψεσι, κἂν ταῖς ἀσπατήσεσι γίνεται. πανταχόθεν γὰρ ἐν ταῖς τοιαύταις ἐνεργείαις, θλίβομέν τε τὸν θώρακα καὶ συστέλλομεν, βιαίως κλείσαντες τὸν ἄνω πόρον τῇ τραχείας ἀρτηρίας, ὡς μηδὲν δι' αὐτῆς κενοῦσθαι, ὡς εἴγε μὴ μόνον θλίψαιμεν, ἀλλὰ καὶ οὐδὲν ἀνοίξαιμεν, λαῦρος ἐκτὸς ὁ ἀὴρ μετά τινος φέρεται ψόφου, καὶ καλεῖται τὸ τοιοῦτον ἐκφύσησίς τις ἀὴρ τῇ ἀψόφου μόνον ἐκπνοῆς διαφέρουσα πλείθει καὶ τάχει κενώσεως. ἵνα γὰρ εἰσπνευσθεὶς ἀὴρ, ἀθρόως αὖθις ἀντεπνευσθῇ, τάσεως πολλῆς πανταχόθεν ἐδέησε τῷ θώρακι. τὸ μὲν δὴ τῇ τάσεως, κοινόν. τρισὶν ἐνεργείαις. τὸ δὲ κινεῖσθαι τὸν ἄνω πόρον, ἴδιον τῇ ἐκ φυσήσεως. οὐδὲν μὲν οὖν χαλεπὸν, οὐδ' ὅταν ἐπέχωμεν τὴν ἀναπνοὴν, θλίβειν πανταχόθεν τὸν θώρακα, κλείσαντας τὸν ἄνω πόρον, οὕτως γὰρ οὐχ ὅπως ἀντιπράττειν, ἀλλὰ καὶ συνεργεῖν ἑλκούσῃ τῇ καρδίᾳ δυνήσεται. καὶ φανερῶς ἐξελήλεγκται ψεῦδος ὄν, τὸ πρὸς Ερασιστράτου λεγόμενον, ὡς οὐχ οἷόν τε ἐστὶ τὴν καρδίαν μεταλαβεῖν ἐκ πνεύμονος ἀέρα, κατὰ τὰς ὑπεχέσεις τῇ ἀναπνοῆς. ἔστι γὰρ ἑκάστῳ τὴν πεῖραν ἐφ' ἑαυτοῦ λαβεῖν μυριάκις εἰσπνεύσαντα πλεῖστον θλίβειν πανταχόθεν τὸν θώρακα, καὶ μηδὲν ἀντεκπνέοντα. φανήσεται γὰρ σφύζουσα μὲν ἐν τούτῳ ἡ καρδία, πνιγόμενος δ' ὁ ἄνθρωπος, καὶ τοσοῦτον γε μᾶλλον καὶ θᾶττον πνιγόμενος, ὅσον πλεῖον εἰσέπνευσεν, ὅπερ καὶ αὐτὸ μετρίως ἐνδείκνυται μὴ τῇ οὐσίας, ἀλλὰ τῆς ποιότητος τοῦ πνεύματος δεῖσθαι τὴν καρδίαν. ἢν γὰρ ἡ καρδία τῇ οὐσίας ἐδεῖτο, μειζόνως ἂν ἐκ τῆς ἀπορείας αὐτῆς, εἴπερ ἐκ τῇ αὐτῆς πορείας αἱ φλέβες συνέπιπτον. οὐ μὴν φαίνεταί γε οὐδὲν γιγνόμενον, ἀλλ' ὅταν εὐπορῇ πλείστου πνεύματος, ἀνιᾶται τηνικαῦτα μάλιστα. τρίτον ὑπὲ τούτοις, οὐ τὸ τυχὸν γνώρισμα, τὸ τὴν ἴασιν τοῖς οὕτω πνιγομένοις, ἐκπνοὴν εἶναι. χρὴ δὲ μᾶλλον εἰσπνοὴν εἶναι, ἢν δι' ἐνδείαν οὐσίας ἀέρος ἐπνιγόμεθα. τρία δὴ ταῦτα φανερῶς καταβάλλει τὸν Ερασιστράτου λόγον, ἐν μὲν δὴ τῷ πρῶτον, τὸ δύνασθαι τὴν καρδίαν ἕλκειν ἀέρα κατὰ τὰς τῇ ἀναπνοῆς ὑπεχέσεις. οὐδὲν γὰρ ἐφάνη πρὸς οὐδὲν ἀντιπράττων ὁ θώραξ. ἕτερον δὲ δεύτερον, τὸ τηνικαῦτα πνίγεσθαι μᾶλλον, ἡνίκα εἰσπνεύσομεν πλέον. τὸ τρίτον, τὸ μηδὲ πάνυ σφόδρα θλίβομεν τὸν θώρακα πανταχόθεν ἐν ταῖς ὑπεχέσεσι τῇ

ἀναπνοῆς

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 167 sur 494

ἀναπνοῆς διαπαύεσθαι τ̃ ἀέρα πρὸς τ̃ καρδίας, ἀλλ' ὀρέγεσθαι τὸ ζῷον ἐκπνεῦσαι, ⸂τοῦτ' ἔστιν τὸ τ̃ πνίγεσθαι ἄκος. ἐκ τούτων μ̃ δὴ φανερὸς γίγνεται), τὸ μὲ δι' ὧν διὰ ἀέρος, ἀλλὰ δι' ἄλλο τι πνίγεσθαι παρέχα πρὸς δὲ τὰς ὑστολοίπους τ̃ εἰρημένων ἀμφισβητήσεις αὖθις μεταβάντες, ὧδε σκεψώμεθα πρότερον· εἰ λέγουσιν ἀληθέστερα, μ̃ πρώτιστα γε πάλιν ἐξ αὐτ̃ μεταχειρισόμεθα τ̃ περὶ τ̃ διὰ τ̃ ἀρτηρί̃. οἱ γάρ τοι τοῖς ἐρασιστρατείοις ἀμφισβητοῦντες, ἀλλοιοῦσι, φασὶ χρῶνται τ̃ διὰ τ̃ ἀρτηριῶν πρὸς τ̃ τ̃ ὠφελείας καιρὸν, αὖτε διὰ παντὸς φαίνεσθαι τ̃ καρδίαν μόνον, αὖτε ⸂καταδεῖσθαι ὑποθῆτ', κρασθαινομένης μ̃ γὰρ παντάπασιν ἀκινήτου γίνεσθαι, μηδὲν λαμβανούσης πρὸ αὐτ̃. διαστελλομένης δὲ ⸂συστελλομένης, διὰ πλῶν φαίνεσθαι δεῖ τ̃ σφυγμόν. ὧν μ̃ γὰρ δεῖ τ̃ φύσιν ἔχειν τὸ ζῷον, συστελλομένη μ̃, τὸ πνεῦμα ταῖς ἀρτηρίαις ἐπεμπτῶν, ἃ δ' πληροῦσθαι, διαστελλόμενον. διαστελλομένη δὲ ἥδ' εἰλκῶν ἐκ τ̃ πνεύματος. ἃ δὲ τἀναντία κινούμενα, συστελλόμενον, τ̃ δὲ τ̃ ὠφελείας καιρὸν ἐπει-
10 δὴ διαστελλομένη περὶ τ̃ ἀρτηριῶν ἕλκῃ, παντάπασ' ἅλλην, ὅπερ παλινδρομήσῃ τὸ δι' αὐτ̃ πρότερον ἐκ τ̃ καρδίας φυσηθὲν πνεῦμα. ⸂ὅτως εἰ μ̃ ἴσον εἴη τῷ προάγειν, ἴσως ⸂ποιήσει τ̃ διαστολὴ ἀρτηριῶν. εἰ δὲ μεῖον, ἐλάττονα πάντ̃ ἢ προάγειν ποιήσει) διαστολὴ, τ̃ αὐτὴν δηλονότι τ̃ τ̃ καιρὸν ἐκεῖνον ποιήσει), καθ' ὃν συνεστάλη ⸂τὸ πρότερον, ὥστε δὲ ὀλίγον ὄγκον ἄλλο, ἢ διαπαισθάνεσθαι τὰς κινήσεις τ̃ ἀρτηριῶν, ὃ μὲν φαίνεται ὅτως γινόμενον, ὧ δῆλον ὅτι ψευδεῖς αἱ ὑποθέσεις εἰσίν. ἐπὶ ᾧ ⸂ὥστε ἐπανερωτῶσιν. εἰ μηδὲν ἐκ τ̃ ἀρτηριῶν κινοῖτ' περὶ τ̃ δι' ὑπερβολὴν καιρόν. ἐμποδὼν μ̃ γὰρ ἡ φύσις τὸ ζῶον, αὐτὸς ὁ Ἐρασίστρατος οἴεται πᾶν ἐκκενοῦσθαι τὸ πρὸς τ̃ καρδίας ἐκπεμπόμενον αὐταῖς. δῆλα) ὡς ἐκὼν τ̃ σώματος ἐκείνας, ἢ πῶς ἄλλως ἐκκενοῖτο. νυνὶ δὲ τἀπὸ τε φύσεως ἅρα διεξόδου μ̃ οὔσης ὠκείας αὐτ̃ δι' ἃς τ̃ ἀρτηριῶν ὥσπερ ⸂ πρόσθεν ἐκκενοῦσθαι τὸ βραχύτατον αὐτ̃. κ̃ πῶς ἐνδέχεται ἀλλὰ κενοῦσθαι μ̃. οὐ μὲν δ' ἕλκεσθαι αὖθις ἐκ τ̃ παρεισχόντος, ὅταν ἡ καρδία πρὸς τῶν ἀρτηριῶν ἀνέλκηται διαστελλομένη, οὐ δὲ ὅπερ εἰπεῖν ἐγχωρεῖ. ⸂ μὲν εἴπερ ὅλῃ ὅσῃ ἀδυνάτου ἐνδέχεσθαι τ̃
20 καρδίαν, ἕλκεσθαι τὰ πρὸς τ̃ ἀρτηριῶν ἐξωθεῖν, ἐκ τοῦ παρεισχεῖν ὠφέλησε ⸂ πνεύμων ἐμφύτου. οὐδὲ γὰρ ὅπερ ὅσον εἰπεῖν ὡς ἔλαττον ἂν εἵλκεν ἐκ τ̃ ἀρτηριῶν, ἢ τ̃ πνεύμονος, ὅπερ τ̃ ὑμένων ὑπεκειμένων, ἕλκειν δέον ἧττον, δύνηται. διὰ λοιπὸν δὲ ταῦτ' ἐκ τ̃ μεγέθους δεῖ σφυγμῶν. παντί που δῆλον ὡς πολὺ μᾶλλον εἵλκεν ἄν, εἰ μὴ δι' ἐπεφύκεισαν ὑμένες ἐν τῷ σώματι τ̃ μεγάλης ἀρτηρίας. τὸ δ' ὅλον εἰ μήθ' ἡ καρδία, μήτε τις ἄλλη ⸂μόριον ἀρτηριῶν, ἀπροϊκὶ πνεύμασιν ἐν ταῖς διὰ ἀναπνοῆς ὑπαγέσεσιν, ὡς δηλοῦσιν αὐτ̃ αἱ διαστολαὶ, τὸν ἴσον ὄγκον τ̃ προάγειν διασώζουσαι, τὸ πνίγεσθαι δὲ δ' ἔχει), σαφῶς δῆλον ὡς ἐχὶ τ̃ ὄσιας αὐτῆς τ̃ ἀέρος ἐνδέχεται πνίγειν τὰ ζῶα. δῆλα μ̃ ἥδ' ἡ ⸂ Ἀσκληπιάδου ἀξιολογωτάτη δόξα, μετὰ τ̃ Ἐρασιστράτου. δῆλα τε κ̃ ἡ Πραξαγόρου ⸂ Φιλοτίμου, ⸂ ἕτερος ἔνια θρέψεως μόνης τ̃ ψυχικὸν πνεύματος ἀναπνεῖν ἡμᾶς φησί. προσκείσθ' ἐν τῷ λόγῳ τὸ, μόνης οὐλόγ̃. τὸ δὲ γὰρ ὡς μὴ ἐνδέχεται) βρέφεσι τὸ ψυχικὸν πνεῦμα πῶς τ̃ ἀναπνοῆς ἀπέδειξεν ὁ λόγος. ἀλλ' ὡς τὸ πνίγεσθαι τοῖς ζῴοις ἐπέχουσιν τ̃ ἀναπνοῆς τ̃ δι' τ̃ ἀτροφίαν τοῦ ψυχικοῦ πνεύματος γίνεσθαι. πάρεσι γὰρ αὐτοῖς διαφυλὲς ἐν
30 τῷ πνεύμονι τὸ πνεῦμα. ⸂ ἄλλως χρόνος μικροτέρᾳ δεῖται τ̃ δι' ἐνδείαν τ̃ βρέφους πνεύματος ἀπόλυσθαι μέλλον Ἀσκληπιάδ̃ ἢ οὐδὲ, ταῦτα μόνον, ἀλλὰ ⸂ τὰ δι' ἑτέρων ἡμῖν ἑρμηνεία, πῶς οὖν περὶ ψυχῆς αὐτοῦ λόγους μάχεσθαι. δείκνυται γὰρ ἐν ἐκείνοις ὡς ἡ τ̃ ψυχῆς οὐσία, καὶ μὴ μία ἦ, δι' παντὸς τοῦ βίου μέχρι χρόνου συχνοῦ διαμένει. ἧττον δὲ τὸν Ἀσκληπιάδην, ἢ δὲ ἀριθμῆσαι δυνατὸν ὄντας ἔχει. καὶ μὲν γὰρ ὀλίγου προάγειν οὖσα νῦν οἴεται τελέως. ἄλλη δ' ἐστὶν ἡ νῦν ὄσα. μικρὸν δ' ὕστερον, οἰήσεται μὲν αὖτη, γνώσεται δ' ἑτέρα. ὡς ἐστὶν ἀδύνατον τ̃ ἄπορον διὰ ἐκείνων ἀφανίσθητ̃. εἶτοι νῦν, ἤτοι τ̃ οὐσίας αὐτ̃ τοῦ ἀέρος, ἢ τινος ὧν ἐνδείας ποιότητος ἀφανίσκει τὰ ζῶα, πνιγόμενα. διέσεικ) θάτερον ἀδύνατον. ἀφανίζει θάτερον ἐνδείας ποιότητός τινος, ἐν ταῖς ὑπαγέσι τ̃ ἀναπνοῆς πνίγεσθαι τὰ ζῶα. τί γοῦν ὄφελος αὐτὴν σκεπτέον. ἐπεὶ τοίνυν ὅταν ἐν τοῖς ἡμῖν τ̃ καρδίαν ⸂ τὸν θώρακα τόποις ἀθροισθῇ θερμασία πλείων τ̃ ἡμῖν φύσιν, ὡς ἐν τοῖς λαυσώδεσι πᾶσι συμπίπτει νοσήμασιν, σύνοχος ⸂ πλέον τ̃ συμμέτρου ἀναπνεῖν ὀρεγόμεθα. δόξειεν ἂν ἐμψύξεως ἕνεκα ἡ ἀναπνοὴ γεγενῆσθαι. ἀλλὰ πάλιν εἰ
40 κατεψυγμένων τ̃ αὐτ̃ τούτων ὀργάνων, ὡς ἐνίοις βαλίμοις καλουμένοις, κἀπειδάν τις ἰσχυρῷ ὁμιλήσῃ κρύῳ, μὴ ὅτι ψυχρ̃ ἡμῖν θερμασίαν, ἀλλὰ κ̃ θερμαίνειν δι' ὀλίγου δεῖν ἅπασαν ἐνδυναμοῦν, ὅμως εἰώθασιν ὀρεγόμεθα. δόξειεν ἂν ἀναπνοὴ ἐμψύξεως ἕνεκα γίνεσθαι, καί τοι τινὲς ἀναπλαμβανόμενοι, δι' εἶδος ἀεί φασιν ἐμψύξεως τ̃ ζῴοις θερμασίαν. ἀλλ' ὅταν μ̃ αὐξηθῇ, πλείονος. ἐλάττονος δὲ, ὅταν ἀρρωστοτέρα γένηται. κ̃ τὰς τοιαύτας διαθέσεις, οὐ γὰρ οὕτως ἀνατίθενται τοῦ δόγματος φασίν, ἀλλὰ ⸂ μαρτυρεῖν οἴονται. χαλεπὸν τοίνυν αὐτὸ τοῦτο πρότερον γίγνεται κ̃ δυσδιάκριτον, ὅταν ἀπὸ τ̃ αὐτ̃ φαινομένων ὑποφαντίας ἐνδείξεις ἔχωσι, μεταπαίειν μ̃ οὐδετέρας οἴονται. οὔτε μ̃, ὡς ἐμψύξεις ὄντι ἡ χρεία τ̃ ἀναπνοῆς, εἰ θερμαινομένων τ̃ ἀναπνευστικῶν ὀργάνων, ἐλαττον ἀναπνέομεν. ποῖς δ' οὐδαμῶς ὅσον ὕδατι πύτοις, ἐμψύχειν δέομεθα. λέγοντες γοῦν φασιν Ἱπποκράτους ἐν προγνωστικῷ. ψυχρὸν δ' ἐκπνεόμενον ἐκ τε τ̃ ῥινῶν καὶ τοῦ σώματος, ὀλέθριον κάρτα ἐπὶ γίνεσθαι. τ̃ τοιαύτην τις ἐννοήσατο διάθεσιν, οἵα τίς ποτε ὄφις. εὑρήσει γὰρ οἶμαι καταψυγμένων ἱκανῶς τ̃ ἀναπνευ-
50 στικῶν ὀργάνων γινομένην αὐτὴν. ἐχθὲς δ' ἔφασι μηδένα ἀναπνεῖν οὕτω διακειμένους, ὡς ἂν τὸ δι' ἐμψύξεως δέεσθαι ἐκ ἔχοντας. ὡς γὰρ εἰ μηδὲν ὅλως ἐνεῖτο τὸ δέεσθαι ἐμψύξεως, ἐκ ἂν ἐνῆν δεκμία χρεία δι' ἀναπνοῆς. οὕτως εἰ πρόσθεν ἐνῆν, οἴεται δὲ νῦν, ὃ δεησόμεθα. πρὸς δὴ ταῦτα φασιν ἡ δι' ἀναπνοῆς κίνησις ἀξιάπιστα ῥιπίζειν. τὸ δὲ ὅτι μὴ ταὐτὸν ὄφελος τῷ πρόσθεν, ὃ μικρὸ μοι δοκεῖ δεῖσθαι λόγου. πρόσθεν μ̃ γ' ἔλεγον ἐμψύχεσθαι, νῦν δὲ ἀξιάπιστα. ἐναντίον δὲ ἐστὶ τὸ ἐμψύχεσθαι τῷ ἐξάπτεσθαι. τὸ μ̃ γὰρ σβέννυσι, τὸ δὲ, ἐξάπτει τ̃ θερμότητα. ⸂ τὸ μ̃, ἵνα μὴ καυθῇ τὸ δεχόμενον αὐτὰ σῶμα. τὸ δὲ, ἵνα μὴ καταψυχθῇ, γίνεται, πλὴν εἰ κ̃ συμβεβηκὸς κ̃ τὸ ψυχρὸν ἀξιάπιστον λέγοιεν. οὕτως δ' ὁ τ̃ χρείαν τ̃ ἀναπνοῆς, ἀλλὰ πλὴν ποιητικὴν αἰτίαν ἔσεσθαι. ἔστι γοῦν ἄμεινον, ὧδε τὸ κοινὸν τ̃ πιστῶν αἱρέσεως μεταβάντας, ἐκεῖνο πρότερον διασκέψασθαι. λυσυνεύσει γὰρ ἅπαντες, ὅσοι πρὸς τ̃ ἐμφύτου θερμασίας πεφήκασί γε, τ̃ μ̃ σωτηρίαν αὐτοῦ ἀναιρεῖσθαι, τ̃ δυνάσθαι δὲ ἀκριβῶς ⸂ διηρθρωμένως ἀξιοῦσθαι τὸ σφέτερον νόημα, ⸂ δι' ὅπερ οἶμαι, οἱ μ̃, ἐμψύξιν, οἱ δὲ, ῥίπισιν, οἱ δὲ,

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 168 sur 494

ρᾳδιον γράφεσι. μάλιστα ἡ αὐτὸς οἶμαι πεζρέπειν τὰ περὶ τὰς φλόγας φαινόμενα. ταύτας γὰρ ὡραίως ὁρῶμεν ὅ-
τ᾽ ταχεῖ᾽ ἀρχομένας, ὅταν ἀρτιγενεθῶσιν ἀέρος, ὥσπερ τὰ ζῶα, καθάπερ ἀληθῶς αὐτῶν ἰατρῶν σικύαι, καὶ πάνυ ὀ
λίγαι σφαὶ καὶ κοῖλαι πεφυσιωμέναι, τ᾽ διαπνοῆς αὐτὰ ἐξέλκουσα, ῥᾳδίως καταστρωννύουσιν. ἂν τοίνυν εὑρεθῇ τι ποτε
φλογὸς ἐν ταῖς τοιαύταις διαθέσεσι παχύσασις, σβέννυτ᾽. τάχα ἂν εὑρεθείη τίποτε ὄσιμ ὁ πρὸς τὴν ἀναπνοῆς
ἀρχὴν χρήσιμον ἡ ἐν τοῖς ζώοις θερμασία. πῶς δὴ τ᾽ εὕρεσιν αὐτῶν, πάντας ἐπέλθομεν ὡς πρόπαν, καθ᾽ οὓς ἂν
φλόγες ὁρῶνται σβεννύμεναί τε καὶ ἀνεξανόμεναι, οὐ γὰρ μόνον ἐπὶ πολιτείαν τὴς πίτανον αὐταῖς, ἀλλὰ καὶ πῖς βα
λανείοις τε καὶ τοῖς ἡλίοις δὶς διαναίσι, καὶ τοῖς ψύχεσι τοῖς ὑποβρέμμασι, καὶ σφοδρῶς ῥιπιζομέναι, καὶ πλήθε-
σιμ ὕλης ἐπ᾽ αὐτῷ σωρευθείσης, καὶ τοὐναντίον ὠλείᾳ βοφῆς ὁρῶν᾽) σβεννύμεναι. ῥοννύμεναι δὲ καὶ ἀνεξανόμε-
ναι, πρός τε τ᾽ μετρίᾳ ψυχρῷ, καὶ ἐ μετρίως ῥιπίσης, καὶ τροφῆς δύπορέσαι συμμέτρε. ὧδι πίνω τέτοις, ἐπι
κἀκεῖνο πεφυσκέσθω, τὸ φαίνεδ᾽ πάσας τὰς φλόγας διῆλω λίνησιμ λινουμένας, ἐτόραν μὴ ἀκρ᾽ ὕλης, ὅθεν ἀχθέ 10
πεσοντ᾽, μάλιστα μὴ ἄνω φερομένας ἠδ᾽ι, καὶ πάντη σκιδ᾽ναμένας. ἐτόραν δ᾽, ἐναντίαν τάυτῃ πῶς τ᾽ ἀρχὴ ἔαν,
θῶ, καὶ οἷον ῥίζας, συστελομένας τε καὶ σωιζούσας. καὶ γὰρ εἰ λαμπάδος μεγίσης τὸ ἄνω τόρας ἀθρόως, ὧδι τὸ
κάτω ταχέως ἀνθίσης τὸ πῦρ. καὶ εἰ τ᾽ λυχνιαίαν φλόγα σβέσας, ὑπὸ πόρρω τὴν ἄνω φερομένην, αὐθαλώδους
λιχνύος πεφυσιγέναις ἔτοιμ) πῦρ. ἐπὶ δὴ ἐκκομιζομένου ὁμοίᾳ τ᾽ λύχνου τ᾽ θρυαλλίδα, ἀδένος τ᾽ τοιούτου γίγνεδ᾽ σ
καμμένης, εἰ μόνον τὸ πῦρ ἔχει τ᾽ ὧδι τὰ ἄνω λίνησιμ. ὧδι δὴ καὶ τούτοις ἅπασι τοῖς φαινομένοις, τῷ λόγῳ σκεψό
μεθα, πρῶτον μὲν τὸ πάντων ὕστερον ῥηθέν, τὸ διῆλον τ᾽ λινήσεως, ὑπὸ τινὸς ἀνάγκης γίνε᾽). μετὰ δὲ τοῦτο τ᾽ ἄλ
λων ἕκαστον. ἐπεὶ τοίνυν ἅπασα φλὸξ, ὠκυτάτην ἔχει τ᾽ διαφοράν, ἀεὶ γὰρ εἰς τὸ πρόσθεν σκιδ᾽να᾽), δῆλα τοῦτο ἀ-
ναγκαῖον αὐτὴ καὶ τ᾽ χρῆσιν ταχίσην ὑποκεῖσθαι, ἄλλως γὰρ ὀκ ἂν ὀδ᾽ ἐπ᾽ ἐλάχιστον διήρκεσεν. ἀλλ᾽ ἔστιν ἑκάστη
φλογὶ χρῆσις ἐκ τ᾽ ὑποκειμένης ὕλης ὀξ ἀπῆδ᾽. εἰκότ᾽ οὖν καὶ λίνησιν τ᾽ ἔξω μόνον τ᾽ ἰδίας ἀρχῆς ἀλλὰ καὶ τὴν
ἐναντίαν αὐτῇ, τ᾽ ἔσω σύμφυτον ἔχειν. καὶ τοίνυν καὶ φθείρεδ᾽ πᾶσαι φλόγα ἀναγκαῖον ὄδι, τ᾽ ὕλης σβηθεῖσαν, 20
ἢ τ᾽ κινήσεως τ᾽ ἑτόρας. καθόλε μὲν ἐπεῖν, ὡς πολλάκις ἐν ἑτόροις διεδ᾽εικτ᾽ τ᾽ δεχομένων ἀλλήλας κινήσεων μὴ
ἐναντίων, τὴν ἑτόραν χωρεῖς ἡ ἑτόρας τ᾽ διασώζεδ᾽. ταῦτ᾽ ἄρα συμμέτρως ψυχρὸ τ᾽ περιέχοντος ἀέρος διέστα
πᾶσα φλὸξ. ὃ μὴ γὰρ ὑποβαλλόντ᾽ ἐκθέρμος, τ᾽ ἔξω κίνησιν αὐτ᾽ ἀμέτρως ὀργαζομένος. ὁ δ᾽ ψυχρὸς, τ᾽ ἐσωθεν
σβέννυσιν. ἀμφοτέροι τοίνυν ῥιπιζόμενοι ἀσυμμέτρ᾽ ἀνασείλασι τ᾽ φλόγα πῶς τ᾽ ὕλην, ὥσπερ καὶ τὸ ψυχρόν.
τὸ δὲ ὑποβαλλόντως κινεῖδ᾽, σκεδαίννυσιν, ὥσπερ καὶ τὸ θερμόν. τ᾽ δὲ τ᾽ ἔξωκίνησιν ἄμετρον ὀργαζομένων, ὅτι
καὶ σικύα, καὶ παῦ ὁτιπερ ἂν τ᾽ ὑπὸ τ᾽ ἐνὸς φλογὸς ἀθρόα διακεκαυμένων, ἐρξεν μὲ πῶς τ᾽ ἔξω τ᾽ πυρὸς τ᾽ ψυχρῶν
† al. ἰόμιλιαν † εἰδ᾽ναι. πάσι συμμετρία σωτηρία ἡ φλογὸς ὄδιν. ὅτως δ᾽ ἂν ἀπεικὸς ἔχειν μάπ᾽ τ᾽ ἐν τοῖς ζώοις θερ
μασίας. εἰς ὕλλω μὴ ὄθεν ἀνάπτειτ᾽, τὸ αἷμα. σύμφυτον δὲ ἔχουσαν κινήσεῖ ἀρχὴν ἐφ᾽ ἑκάτερα τ᾽ ἑτόρας σῳζθεῖσ᾽,
καὶ τ᾽ λοιπῆς ὀξ ἀνάγκης σῴζισκε᾽). καὶ διὰ τοῦτ᾽ αὐτὸ, ἑαυτὸ ἀναπνοῆς εἴρξεις, ἑαυτὸ᾽ αἷμαδος, ὄυθεως διαφθείρε᾽).
καὶ γὰρ καὶ τῆ τ᾽ λύχνε φλόγα ἅμα ἀφαιρήσεις καταπνίξας, ἢ παντάπασιν ἐλαίῳ σβήσας. ἀνάλογον δὲ πίθεσο 30
τῇ μὴ θρυαλλίδι τῆ καρδίαν. τῷ δὲ ἐλαίῳ, τὸ αἷμα τῶδες. τῷδε ὀργάνῳ, τ᾽ πνεύμονα. πορίκειτ᾽ γὰρ διὰ τοι ἔξω-
θεν τῆ καρδίᾳ δίκλω σικύας. ἀλλὰ πῶς ὀν μὴ ἀναπνεῖ τὸ ζῶον χρόνον, εἰκάσαις ἂν αὐτ᾽ οἶμαι τετρημένη σικύα.
ἡτ᾽ δὲ τ᾽ ὥραίσεως καιρὸν, ἀζήκτω τε καὶ παντα χόθεν σεγουσι. ὡς δὲν ἡ μὴ τετρημένη σικύα σβεννύειν, οὐ δ᾽ύ
να᾽) τ᾽ ἐντὸς φλόγα διὰ τ᾽ ῥήματος ἀναπνέσαν, ἡ δὲ τέναντίον πεζαχθεῖσα σβέννυσι καταπνίγεσα, τ᾽ αὐτὸν ὁ
πνεύμων τρόπον, ὁ μὴ σεγανὸς οἷος ὁ ἡτ᾽ τὰς ὑπερχύσεις, σβέννυσι. ὁ τετρημένος δὲ, οἷος ὁ ἡτ᾽ τὰς ἀναπνοὰς, διασώ
ζει τ᾽ ἐμφυτον θερμότητα. ἐγὼ δὲ καὶ κάμινον ἰδὼν σβεννυμένην ὑπὸ τ᾽ μὴ διαπνεῖδ᾽, κἄπειτα αὐτὴ πεφυσιγ
θεῖσαν, πολὺ μὴ ἀθαλῶδες ἐκπνεύσασα, πολὺ δ᾽ ἔξωθεν εἰσπνεύσασα τ᾽ ἀέρα καθαρὸν, ἐπ᾽ ἀμφοτέροις ἀναλάμ
ψαι, δ᾽ μικρὰν τ᾽ ἐκπνοῆς συλλογισάμην ἔδιν τῆ χρείαν εἰς τὸ κρατεῖν τῆ οἷον λιγνὺν τ᾽ αἵματος. ἀθαλὲς γὰρ καπ-
νὸς καὶ λυγνὺς, ἡ παῦ τὸ τοιῶδον περίττωμα τ᾽ καινομένης ὕλης, δὲν ἧττον ὕδ᾽ατος, ἀκροσβέννυδ᾽ πέφυκε τὸ πῦρ.
ὀξ ἁπάντων δὴ τούτων ὄδιν ἀκριβέσατ᾽ τ᾽ λεγόντων, τ᾽ ἐμφυτε θερμασίας ἕνεκεν, ἀναπνεῖν τὰ ζῶα. καὶ γὰρ τὸ 40
ῥιπίζεδ᾽, συμμέτρε, χρήσιμον. καὶ τὸ μετρίως ψύχεδ᾽. ἄμφω γὰρ ταῦτα φαίνε᾽ ῥοννῦσα τὴν ἔσω θερμασίαν,
κίνησιν τε ἀναγκαίον ἔχειν κάτω τὸ ναπνοῆδες ὡς ἂν εἴποι τις ἐκκρῶσαι ἡ τ᾽ αἵματος συγκάυσε᾽. ταῦτ᾽ ὠφέλιμον εἰ
κὸς μὴ ὀκ ἔχει τ᾽ πίσιν, δὲ᾽ ἀναγκαίαν τ᾽ ἀποδ᾽εξιν, οἵαν γε τοῖς ἄλλοις ἀεὶ μεταχειρίζεδ᾽ ἀποδύσμιν, οὐ μὴν
ἐσόρᾳς τ᾽ πιθανὸ. τὸ γὰρ τάχος τ᾽ ἀπωλείας τ᾽ ζωὸς, τοιούτῳ ὠφελεῖτ᾽ τ᾽ αἰτίαν ἡ βοφῆς, ὧν οἱ θρέψε᾽ γένεσ
ψυχῆς ἀναπνεῖν ἡμᾶς λεγοντες, αἰτιῶνται χρόνον μακροτόρου δεῖν, χρήσεως δὲ ἡ ψυχῆς Ασκληπιάδ᾽ης φύσιν,
ὁμολογουμένης μὲ τῷ τάχει, μαχομένης δὲ ἄλλοις μυείοις καὶ τοῖς κατ᾽ ἀρχὰς ἐρημένοις ἐν τῷδε τῷ λόγῳ κοινῇ
πῶς ἁπάσας τὰς αἱρέσεις, ὅσαι δὶ ἐνδέας ἀέρος, ἀπόλυδ᾽ τὰ ζῶα νομίζουσι σῳζθέντα τ᾽ ἀναπνοῆς. εἰ τοίνυν
τὸ τάχος τ᾽ ἀπωλείας τ᾽ ζωὸς, διὰ μὴ ἀτροφίαν ἡ ψυχῆς ὀσίας ὀκ ἐγχωρεῖ γίγνεδ᾽, διὰ δὲ τὴν χρόσιν, ἐγχωρεῖ
μὲν, ἀλλ᾽ ὧδι ψυδ᾽σι ταῖς ὑποχέσεσιν. ἡ δὲ ἡ ἐμφυτε θερμασίας ἀπώλεια, μηδὲν ἔχειν πῶν φαινομένων ἐναν
τούμενον, δύλογότορον ἐκείνου πεῖδ᾽αι. πᾶσαν τοίνυν αὐτὴν ἀναλαβόντα, βασανίσωμεν, ἐπεὶ πῶν ἄλλων 50
ἀληθεσόρα φαίνεται. οὐκοῦν ἕκτε τὸ ῥιπίζεδ᾽αι τὴν ἀρχὴν ἡ ἐμφύτου θερμασίας, διὰ τὸ συμμέτρως ἐμ-
ψύχεσθαι, διὰ τὸ τὸ οἷον καπνοῦδ᾽ αὐτῆς ἅπαν ἀφῄρεῖν, ὧν οἷς ἠβρεῖζεται, ἀφάλαιον ἡ σωτηρία ἡ κατὰ
φύσιν θερμασίας. εἰς ταύτας οὖν τὰς ἀρχὰς ἴσλωμεν εἰ δυνατὸν ἀναναγαγεῖν τὰ κατὰ μόρος ἅπαντα, ἡ πρό
τορον πεχειρεῖσθω, τὸ κατὰ τὰ βαλανεῖα συμβαῖνον, ὧν οἷς ὧδι πλέον διαφέροντες, ἐλκυόμεθα, τελοῦντῶν
τες δὲ καὶ ἀρθνήσομεν. εἰ γὰρ διότι θερμὸν ἀναπνέομεν, ἐχθὲ φασι καὶ τοῦ ὑπερ λέβητος ὕδ᾽ατος θερμοῦ
συσάντ᾽, εἶτα ἀναπνέοντας τὸν ἀναφερόμενον ἀτμὸν, ὁμοίως ἀδικεῖσθαι. οὐ μὴν φαίνεδ᾽αι ἀ δικουμένους,
ὧ δῆλον ὅτι μὴ διὰ τὴν ἀναπνεομένην θερμασίαν, ἀλλὰ διὰ τῆ ὅλου τοῦ σώματος κρῶσιν τ᾽ πνεύματος, ἣν
τοῖς βαλανείοις ἐκλυόμεθα. πῶς οὖν καὶ ταύτην τὴν ἀμφισβητησιν διαλύσομεν; ἢν, τὸ μὴ σωθεμένου, ἀληθες
εἶν φήσομεν, ὅτι διὰ πνίγεσθαι τοῦ τὸν ἐκ λέβητος ἀτμὸν εἰσπνέοντας, ἐπορ ὅλως ἐμψύξεως χρῆσιν. ἀναπνεύο-
μεν. ὁ μὴν

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 169 sur 494

μὴν. οὐ μὴν τήν γε πρόσληψιν αὐτῶν. ἀλλὰ μὴν οὐ πνίγονται. πνίγονται γὰρ οὐδὲν ἧττον ἐν τοῖς Βαλανείοις, οἱ τὸν ἐκ λεβήτων ἀτμὸν ἀναπνέοντες. εἰ δὲ καὶ μὴ πνιγόμεθα, θαυμαστὸν οὐδὲν ἂν ἦν ἴσως ἡ γὰρ καθ' ὅλου τὸ σῶμα διαπνοὴ κατὰ τὰ Βαλανεῖα, τῇ διὰ τοῦ στόματος ὁμοίως βέβλαπται. οὐκ ἔστι δὲ ταυτὸν τὸ κατὰ τὸ στόμα μόνον ἀναπνεῖν τινα κακῶς, τοῦ κατὰ τοῦτο, καὶ καθ' ὅλου τὸ σῶμα. μεγίστη δ' ἀπόδειξις ὧδε πολλῶν ἀρρώστων γίγνεται, δι' ὅλης μὲν ἡμέρας ἱδρούντων κρισίμως, πολλῷ μᾶλλον ἐν τοῖς Βαλανείοις, οὐ μὴν ἐκλυομένων ὁμοίως ἐκείνοις, οὐ δὲ πνιγομένων ὅλως, ἔστ' ἂν ἀναπνέωσι τὸν ἔξωθεν ἀέρα τὸν ψυχρόν. εἰ δὲ καὶ συνείρξας αὐτοὺς ἱματίοις τι θερμὸν ἀναπνεῖν ἀναγκάσαις, ἀκρπνίξαις αὐτίκα, τοὺς μὲν τοι κατεψυγμένους καὶ ῥιγοῦντας οὕτως συνείρξας, οὐκ ὅπως οὐκ ἀκρπνίξει, ἀλλ' οὐδ' ἀδικήσεις οὐδέν, ἄχρις ἂν ἐκθερμανθέντες τύχωσι. τηνικαῦτα δ' οὐκέθ' ὑπομένουσιν ὡς μὴ συνηθεῖν. ἐξ ὧν ἁπάντων δῆλον, ὡς οὐ διὰ τὸ κενούμενον ἐξ ὅλου τοῦ σώματος ἐν τοῖς Βαλανείοις πνεῦμα κατα-
10 λυόμεθά τε καὶ τελευτῶμεν τὸν βίον, ἀλλὰ διὰ τὴν θερμασίαν. θαυμάσαι δὲ ἔστιν οὐ τῶν ἄλλων τοσοῦτον Ερασίστρατον, τῶν τοιούτων φαινομένων κατατολμῶντα καταψεύσασθαι, ὃν οὐκ εἰκὸς ἄπειρον εἶναι τοῦ διὰ τοῦ πίθου πυρίας τῶν ὑδερικῶν, εὐδοκιμησάσης οὐχ ἥκιστα τῶν ἄλλων παλαιῶν, παρὰ χρυσίππῳ τοῦ κνιδίῳ. κενοῦνται γὰρ οὗτοι τὸ πᾶν σῶμα πολὺ θᾶττόν τε καὶ μᾶλλον, ἢ ἐν τοῖς Βαλανείοις. οὐ μὴν πνίγονται δὲ διὰ τὸν ψυχρὸν εἰσπνεῖν ἀέρα. τούτου δ' ἄντις αὐτοὺς στερήσειεν, ἀκρθνήσκουσιν ἐν τάχει. πῶς οὖν φασιν ἔν τε τοῖς Βαροδιμείοις Βαράθροις καὶ τοῖς νεωστὶ κεχρισμένοις οἴκοις τιτάνῳ, καὶ πρὸς τοῦ τῶν ἐσβεσμένων ἀνθράκων ὀσμῆς πνιγόμεθα; κατὰ μὲν τὸν Ερασίστρατον, ὅτι λεπτὸς ὢν ἐν ταῖς τοιαύταις καταστάσεσιν ὁ ἀὴρ, οὐ στέγεται πρὸς τῶν ἀρτηριῶν. ἀλλ' ἐκκενοῦται, ῥαδίως, καὶ ἐνδείᾳ πνεύματος ἀπόλλυται τὸ ζῶον. ἡμεῖς δὲ φαμὲν, ὅτι οὐδὲν ἐξετέλεσεν ὡς Ερασιστράτου δείξαντος, ἢ λεπτὸν ἐν τοῖς τοιούτοις τὸν ἀέρα γιγνόμενον. ἢ μὴ στεγόμενον, τοῖς ζώων σώμασιν. ἢ μὴ τοῦ ἀληθοῦς αἰτίας ἑτέρας ὄσης, ἢ χαλεπῆς ὑπαρχούσης εὑρεθῆναι. μακρότερα μὲν οὖν ἀναγκαζόμεθα λέγειν, πρὸς
20 τὰ εἰρημένα, χρὴ δὲ ὅσον οἷόν τε πειρᾶσθαι τεμεῖν αὐτὰ συντομώτερον. εἰδ' οὐδὲν ἔχω φάναι τὰς πολλὰς ἀντιλογίας περικόψας τοῦ φαίνεσθαι τὰς κινήσεις τῶν ἀρτηριῶν ἐν ταῖς τοιαύταις διαθέσεσι μηδὲν ἀκρλειπομένας μεγέθει τε καὶ χρόνῳ τῶν ἔμπροσθεν. ὡς ἂν πλῆρας οὔσας δηλονότι τοῦ δι' αὐτῶν φερομένου πνεύματος. ἐχρὴν δ' αὐτὰς μὴ ὅτι θᾶττον ἢ μικρότερον φαίνεσθαι σφυζομένας, ἀλλ' ἀσφύκτους γίνεσθαι παντάπασιν, ὡς ἐστερημένας τελέως τοῦ πληροῦντος αὐτῶν τὰς κοιλίας ἀέρος. ἀλλ' εἰ τὴν Ερασιστράτου φασὶ διαβάλλεις αἰτίαν εἰπέ. λέξω δὲ ἐὰν πρότερον ὑμεῖς εἴποι τέ μοι διὰ ποίαν αἰτίαν θαλάττιοι ζωγρεῖς νάρκης ἁψάμενοι, ναρκῶσι. εἰ δὲ οὐδὲν λέγειν ἔχετε, τοῦτο ὅμως ἡμῖν εἰπεῖν συγχωρήσετε, τὸ τὴν δύναμιν εἶναι τοῦ ζώου ναρκωτικὴν τῶν ἁψαμένων, οὕτως ἰσχυρὰν, ὥς τε καὶ διὰ τοῦ πεπηγότος αὐτοῦ τριόδοντος, εἰς τὰς χεῖρας τῶν ἁλιέων ῥαδίως ἀνατρέχειν τὸ πάθος. οὐκοῦν συγχωρήσετε εἶναι τινὰς ἰχθύων ποιότητας καὶ δυνάμεις, ὧν αἱ μὲν, νάρκην, αἱ δὲ, κάρον, αἱ δὲ ψύξιν, αἱ δὲ, σῆψιν, αἱ δὲ, ἄλλό τι φερούσι κακόν. ἀέρος δὲ, οὐ δὲ μίαν συγχωρήσετε εἶναι τοιαύτην δύναμιν. ἀλλ' οὐκ
30 ἔχομεν φασὶ ἐναργῶς δεῖξαι, τίς ἡ ποιότης αὕτη, καὶ τίς ἡ δύναμις αὕτη. τί οὖν τοῦτο πρὸς τὰ παρόντα; διὰ γὰρ τῶν ἀδήλων, οὔτε ἀνατρέπεσθαί τι δίκαιον, οὔτε κατασκευάσασθαι. μεταβαίνομεν οὖν ἀκ τῶν τοιούτων ὧδε τὸ κατασκευάζειν ἐναργῶς. ὁποτέραν οὖν τῶν αἱρέσεων ἀνατρέπειν δυνάμεθα. τὰ μὲν οὖν ἐξ ἀνάγκης ἀνατρέποντα τὴν Ερασιστράτειον δόξαν, εὐθὺς κατ' ἀρχὰς ἡμῖν ἐρρήθη. τὰ δὲ τῆς ἡμετέραν κατασκευάζοντα, τοιαῦτα μὲν οὖν ὡς οὐχ εὕρομεν ὡς ἐξ ἀναγκῆς παραίνειν. ἁπάντων μὲν τοι τῶν ἄλλων πιθανώτατον, πρὸς τὸ μὴ δὲ ἀνατρέπεσθαι πρὸς τινος τῶν φαινομένων ταύτην τῆς δόξαν. ὥς τε τῆς μὲν Ερασιστράτου περὶ χρείας ἀναπνοῆς ὑπόληψιν, ἤδη καταλιπεῖν δίκαιον, ἐπειδὴ κἀν τοῖς περὶ σφυγμῶν λόγοις, ἐξελέγχετο πολυειδῶς σφαλλομένη. αὐτοὺς δὲ διὰ βραχέων ὑπερδραμεῖν τῶν ἄλλων φαινομένων τὰς αἰτίας εἰς τὴν προκειμένην ἀναφερόντας ὑποθέσιν, ὥς περ κατά γε τῆς γυμνασίαν μεῖζον τε καὶ πυκνότερον ἡμᾶς ἀναπνεῖν. οὐ γὰρ ἀπεικὸς οὐδὲ τοῦτο γίνεσθαι διὰ τῆς τοῖς σφοδρῶς κινουμένοις αὐξανομένην θερμασίαν. ὅτι γὰρ οὐδ' ἐνταῦθα διὰ τὴν τῶν ἀρτηριῶν ὧδε πλήρωσιν,
40 ἐναργὲς ἐστὶν, ἐκ τοῦ γίνεσθαι μὲν ἐξ ἀρχῆς εὐθὺς πολλάκις σφοδρῶς, οὐ μὴν ἀλλοιοῦσθαι τὴν ἀναπνοὴν, πρὶν ἱκανῶς θερμανθῆναι. ἐκ θερμανθέντων δὲ, κἂν ἐπαυσάμεθα κινούμενοι μέχρι πολλοῦ διασωζόμενοι ὁρᾶσθαι τὴν αὐτὴν ἰδέαν τοῦ ἀναπνοῆς. ἀλλὰ κἂν τοῖς καυσώδεσι πυρετοῖς, ὁμοίως ἀναπνεῖν ὀρεγόμεθα, διὰ τῆς αὐτὴν αἰτίαν. ὅπου γὰρ ἂν ἦν μέγιστον τὸ τοῦ χρείας δεόμενον, ἐνταῦθα οὐκ ἀπεικὸς ἱκανῶς αὐξάνεσθαι τοῦ τὴν χρείαν αὐτὴν. ἡ μὲν γὰρ μείζων φλὸξ, μείζονος ἀέρος. ἡ δὲ ἐλάττων, ἐλάττονος δεῖται, πᾶσα οὖν δεῖται δι' ἦν ἔμπροσθεν εἴτομεν ἀνάγκην. οὐκοῦν ἔτι θαυμαστὸν εἰ κατεψυγμένον τὰ περὶ τῆς καρδίαν τοῦ τὸν πνεύμονα τὸν ἔξωθεν ἀέρα ποθοῦσι τε τοῦ δέονται διὰ τοῦ εἰσπνοῆς ὑπερβάσεως. ὑπερβάτου μὲν γὰρ, ἀλλ' ὀλίγον καὶ διὰ καιροῦ πολλοῦ. μεγάλως γὰρ καὶ πυκνῶς οὐκ ἐγχωρεῖ ῥιπίζειν τὴν βραχεῖαν θερμασίαν. διατί τοίνυν οἱ μὲν παῖδες, πλεῖόν τε καὶ πυκνότερον, οἱ δὲ ἀκμάζοντες, ἐλάττόν τε καὶ ἀραιότερον ἀναπνέουσιν; ἢ ὅτι τὰ αὐξανόμενα, πλεῖστον ἔχει τὸ ἔμφυτον θερμὸν, ἕπεται ἐξ ἀνάγκης πλήθει θερμασίας, μέγεθός τε καὶ πυκνότης ἀναπνοῆς. εἰ δὲ καὶ τρέψεται τὸ ψυχικὸν πνεῦμα πρὸς
50 τοῦ ἀναπνοῆς, καὶ διὰ τοῦτο ἀναπνέουσι πλεῖστόν τε καὶ πυκνότατον οἱ παῖδες. ἔτι καὶ τροφῆς πλείονος ὡς ἂν αὐξανόμενοι δέονται. εἰ δὲ τὸ λιγνυῶδες ἀκρχεῖτο πλεῖστον ἐν ταῖς ἀναπνοαῖς, τοῦ διὰ τοῦτο ἀναπνέουσι, πλεῖστόν τε τοῦ πυκνότατον. ἐνθὰ γὰρ ἡ τοῦ τροφῆς ἐργασία πλείων, ἐκεῖ καὶ τὸ περίττωμα πλέον. οἷς δ' οἱ νεανίσκοι θερμότεροι τῶν παίδων εἶναι δοκοῦσιν, οὗτοι τὴν μὲν προειρημένην αἰτίαν οὐ προσοίσονται. περὶ μὲν τοι τῶν γερόντων, οὐδεὶς ἀμφισβητεῖ τὸ μὴ οὐκ εἶναι πολὺ ψυχροτέρους αὐτοὺς τῶν παίδων καὶ νεανίσκων. ὁμολογεῖ δὲ τῇ ψύξει καὶ ἡ τοῦ ἀναπνοῆς ἰδέα, μικροτέρα τε ἅμα καὶ ἀραιοτέρα γιγνομένη. παραπλησία δὲ ταῖς ὧδε τῶν ἡλικιῶν φαινομέναις ἐν ὥραις καὶ χώραις καὶ φύσεσι συμβέβηκε. καὶ ὁμολογεῖ γὰρ ἀεὶ τοῖς μὲν θερμοῖς, ἡ μείζων τε καὶ πυκνοτέρα. τοῖς δὲ ψυχροῖς, ἡ ἐλάττων τε καὶ ἀραιοτέρα. μικρόν τε καὶ πυκνὸν ἀναπνέουσιν, οἵτε ἐδηδοκότες καὶ οἱ πεπωκότες στενοχωρίᾳ τοῦ διαφράγματος. οὕτω δὲ καὶ αἱ κύουσαι, κἂν τοῖς ὑδέροις τε καὶ ταῖς φλεγμοναῖς τοῦ ἥπατος, καὶ τοῦ γαστρὸς, καὶ τοῦ σπληνὸς, ὁμοίως ἀναπνέουσι διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν. ἀλλὰ

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 170 sur 494

πρὸ μὴ τῆ οἰκείας τούτων ἀναπνοῆς, ἢ τοῖς περὶ δυσπνοίας εἰρήσεται. νῦν δὲ ἀρκεῖ σοι τοῦτα αὐτὰ ἡμῖν δηλῶσαι, τὸ πάνθ' ὁμολογεῖν τὰ φαινόμενα τοῖς πεφρονημένοις δόγμασι περὶ χρείας ἀναπνοῆς. ἰδωμεν δ' ἐφεξῆς εἰ δυνατὸν ἐστὶ φανῆναι τὸ ψυχικὸν πνεῦμα πρὸς τὴν ἀναπνοῆς. ἐπωμεν δὲ πρότερον πῶς καλοῦμέν τι ψυχικὸν πνεῦμα, ἀγνοεῖν ὁμολογοῦντες οὐσίαν ψυχῆς. ἐπεὶ τοίνυν ἐν τῇ τῆ ἐγκεφάλου κοιλίαις τὸ πνεῦμα ζῷον, ἐπειδὰν προθῆ θύθυς ἀκινήτως τε καὶ ἀναισθητοῦντας ἡμᾶς ὀργάζονται, χρὴ δῆπου τὸ πνεῦμα πάντως, ἤτοι τὴν οὐσίαν αὐτὴν εἶναι τῆ ψυχῆς, ἢ τὸ πρῶτόν γε αὐτῆς ὄργανον. εἴρηται δὲ ἑτέρωθεν πολλαχοῦ καὶ πλειόνων ἀκριβέστερον, ἐν οἷς καὶ τοῦτ' ἐθύθυς εἴρηται, ὡς ἀναγκαῖον ὄντα τὸ πνεῦμα πρόφασιν. πόθεν δὲν φασιν ἄλλοθεν ἔξω τὴν τροφὴν, εἰ μὴ παρὰ τοῦ δῆμου τῆ ἐγκεφάλου κοιλίας ὀχεῖσθαι τὸ πνεῦμα, καθάπερ καὶ πολλοῖς τῶν ἐλλογίμων ἰατρῶν τε καὶ φιλοσόφων ἔδοξεν. ἀλλ' οὐδὲ ἐκ τῆ ἐναπνοῆς ὁμοίως οἱ περὶ τὸ ἐρασίστρατον τοῖς περὶ τὸν Ἱπποκράτην τρέφεσθαι φασὶ τὸ ψυχικὸν πνεῦμα. τοῖς μὲν γὰρ ἐκ τῆ καρδίας δῆμου τῶν ἀρτηριῶν ὧδε οὕτω μὲν ἴσχυρας. τοῖς δὲ θύθυς δῆμου τῶν ῥινῶν εἰς τὰς τῆ τὸν ἐγκεφάλου κοιλίας ὀρχεῖσθαι τὸ πνεῦμα δοκεῖ. τὴν μὲν Ἐρασιστράτου πρὸς τούτων δόξαν, καὶ ταῦτα καταλιπομεν, ὀλίγα ἐλεγχομένην πολυειδῶς πρὸς τῶν ἐν σφυγμοῖς ἀποδεδειγμένων. ὧδε δὲ τὴν ἀληθῆ μεταβάντες, τὴν καὶ τὰς ἀρτηρίας αἷμα μεταδιδόασαν, ὥστε λειψόμεθα τοῦτο φανόμενον, ὃ πολλάκις ἐπειράθημεν. ἐν γὰρ τοῖς βρόχοις διαλαμβάνεται τὰς τῆ τὸν τραχήλου ἀρτηρίας, ὀδὲν πάσχει τὸ ζῶον, ὅτ' οὐθύς, ὅτ' ὕστερον, ὡς ὑμεῖς ἐνίοτε πειρώμενοι ἐν βρόχοις αὐτὰς διελαμβάνομεν. ὅλως ἡ ἡμέραν τὸ ζῶον εὐπνοεῖν τε καὶ ἐκπνεῖν καὶ κινεῖσθαι ἀκωλύτως ἰδόντες, νυκτὸς ἤδη βαθείας ἐσφάξαμεν. ἐκεῖθ' ἡγούμενοι τὴν ὧδε πλέον πεῖραν ἱκανὴν ἐσχηκέναι. διὰ τί γὰρ ἐν τοσούτῳ χρόνῳ διὰ τοῦ παρεμπεσόντος βρόχου συμπαθεῖαί τι τῶν κυριωτάτων μορίων. ἐθαυμάζομεν δὲν, τὰς ἐκ τῶν κυριωτάτων τῶν ζωτικῶν ὀργάνων τῶν ἐν καρδίας, εἰς τὰ κυριώτατα τῶν ψυχικῶν τὸν ἐγκέφαλον τεταμένας ἀρτηρίας, ὅτως ἄλυπον τοῖς παντὶ βίῳ, τὴν βλάβην ἐχούσας εὐείσκοντες. ἀλλὰ πρὸ μὲν τούτων, καὶ τῷ πρὸ χρείας σφυγμῶν ὧν πλέον ζητήσομεν. ὅπερ δ' ἐξ οὗ τῶν ὄντων εἰς τὰ παρόντα χρήσιμον, ὃ χρὴ ἐμνημόνευσα τῶν καρωτίδων ἀρτηριῶν τοῦτ' αὖθις λεγέσθω, τὸ μὴ πάνυ τι δῆλα, τὸ πρὸς ἐν καρδίας πνεύματος τὸν ἐγκέφαλον. ἀκλέπτεται γοῦν ἤτοι τὴν ἀναθυμίασιν αὐτῷ τὴν ἐκ τοῦ αἵματος ἱκανὴν ὑπάρχειν, ἢ τὴν δῆμου τῶν ῥινῶν εἰσπνοήν. ἀλλ' ὁ δὲ τὴν ἀναθυμίασιν ἐνὸς γίνεσθαι λαγωοῦ βρόχῳ διαλειφθεισῶν τ' ἀρτηριῶν. δείκνυται ἢ ὅτ' ἐν τοῖς πρὸ χρείας σφυγμῶν. ἀναγκαῖον δὲν ἐκ τῆ δῆμου τῶν ῥινῶν (ὅτιν) ὡς τὴν πλείστην ἐπὶ τροφὴν τοῦ ψυχικῶ πνεύματος. τοῦτο τὸ παρὰ Ἱπποκράτους λεγόμενον, ἀρχὴ τροφῆς πνεύματος σῶμα, ῥῖνοι, βρόγχος, πνεύμων, καὶ ἡ ἄλλη ἀναπνοή. ἐξ ἁπάντων γὰρ τούτων τρέφεται μυδαμῇ πρὸς ἀποδίζομενον. εἰ δὲ καὶ πρὸς ἐμποδίζοιτο κατ' ἐν ὁπῶ αὐτῶν. ἀλλ' ἔτι δῆμου γε τῶν λοιπῶν ὑπαρετέον τα. μάθειν δὲ ῥᾴδιον ἐναργῶς ὅτιν ἐξ ὧν μέλλομεν εἰπεῖν φανομένων, πρὸς τὴς οἰκείας πνεύμονος εἰς τὰς καθ' ὅλου ἀρτηρίας μεταλήψεως τοῦ πνεύματος. ὡς ἡ τοι βραχὺ ἔτι παντελῶς, ἢ ὁ δι' ὅλως γίγνεται. προεπιβάντες γὰρ παδὸς τοῦ σώματι καὶ ταῖς ῥισὶ μεγάλῃ κύσει βοείαν, ἣν τοιοῦτον ἕτερον ἀγγεῖον ὡς μηδαμῇ πρὸς ἀπνεῶδες μυδὲν τῆ ἀναπνοῆς δι' ὅλης ἡμέρας. εἰ μὲν ἀκωλύτως πνέομεν ταυτὸν. ἐξ ὧν δῆλον ὡς ἡ τοι μιᾶς παντελῶς, ἢ ὁδὶ ὅλως ἀν ἐστὶ τὸ ζῶον ἀρτηρίαι, ἔχουσι τῶν ἐξωθεν ποιοτήτων ἀναγκαίως, καὶ μάλιστα τῆ θερμότητος. τὸ μὲν γὰρ ψυχρότερον, ἐχ ὁμοίως δύσπορον ἅπαντα. χρὴ δ' ἑτοίμως ἴσχειν δῆμου πάντων τῶν ὀργάνων τὸ τῆ ψυχῆς πνεῦμα. τὸ δ' αὖ θερμότερον ἅπαντι μὲν, πόριμον, ἀλλὰ πρῶτον μὲν καταλαίνεται, καὶ σωτήκει τὸ σῶμα. τελευταῖον δὲ καὶ αὐτὸ σωματολύεται καὶ ἀχρεοῦται. καὶ ἐν μὲν ταῖς ἀκπληξίαις, ψυχρότερον. ἐν δὲ τοῖς πυρετοῖς, θερμότερον τὸ μέτρου γιγνόμενον. ἐν μὲν ταῖς ἀκπληξίαις, ἴσχεται τὸ πάντη ῥᾳδίως εἰσίσχειν, καὶ δῆμου ὥσπερ εἰς ἀκινησίαν τελευτᾶν τὸ πάθος. ἐν ᾗ τοῖς πυρετοῖς, δύσπορον μέν τοι πάντη, καταλαίνει δὴ καθάπερ πῦρ ἄλλα μήτε τρέφειν μήτε αὐξάνειν τὰ σώματα δύναται. μὴ τοίνυν ἐν μικρὰν νομίζωμεν τὴν χρείαν τοῖς ζώοις τῆ συμμέτρου θερμασίας, ἀλλ' ἐν τοῖς ἀναγκαιοτάτοις, μάλιστα μὲν οὖν τοῦ πνεύματι τοῦ ψυχικῶ, καὶ τοῖς κυριωτάτοις ὀργάνοις, ἤδη δὲ καὶ καθ' ὅλου τὸ σῶμα. εἰκότως ἅρα τὴν ἀρχὴν τῆ φυσικῆς θερμασίας, τὴν καρδίαν εἰς τοσοῦτον ἀναπνοῆς χρήζουσαν ἔχομεν, εἰς ὅσον περ καὶ συμμέτρου θερμασίας αὐτοῖ χρήζομεν. ἐδείχθη γὰρ ἀδυνάτως ἡ σωτηρία τῆ θερμασίας χωρὶς τῆ ἀναπνοῆς. ἔκπνευν μὲν δὴ τὸ εἰσπνευν ὅλου τὸ σῶμα ἡμῖν τὸν ἐπικρατοῦντα λόγου, ἀλλὰ καὶ πῶς ἡμῶν ἑτέρωθι δείδεικται. σύμμετρον δὲ ἡ ἀναπνοὴ, τοῖς μὲν ἄλλοις ἅπασι μορίοις ἡ δῆμου τῶν ἀρτηριῶν ὅτιν. ἐγκεφάλου δὲ καὶ καρδίας, δύο δὲ αἱρετὰ προσκεῖται τῆ ἀναπνοῆς ὀργανα. τοῦ μὲν, ῥῖνοι. τοῦ δὲ, πνεύμων. ὅπως δὲ ὁ πνεύμων κινοῖτο, θώρακος ἐδεήθη. καὶ δὴ αὐτὸ, ὡς μὲν τῇ καρδίᾳ σωκμικὸν ὁ πνεύμων, τὸ πρῶτον ὄν πνευστικὸν ὄργανον. ὡς δὲ τοῦ θώρακος κινούμενον, τὸ δεύτερον. εἰ δὲ τῆ αἵματος ἀναθυμιάσεως εἰς θρέψιν χρῄζει τὸ ψυχικὸν πνεῦμα, πιθανὸν γὰρ καὶ οὕτω, μεγίστου ἂν ἔχοι τάυτῃ τῆ συμμέτρου θερμασίας τὴν χρείαν τὰ ζῶα. τὸ μὲν γὰρ ψυχρὸν αἷμα, πῶς ἂν εἰς ἄτμους λύοιτο. ἀμέτρως δὲ θερμὸν, δυσκέλαστον μὲν εἰς ἄτμους, ἀλλ' εἰς θολεροὺς τούτους, καὶ καπνώδεις. ὁ μὲν τοιοῦτόν γε ἐν πρέπει τοῦ ψυχικῶ πνεύματι, ἀλλ' ἕτερον τοῦ ἄλλῳ, καθαρωτάτῳ τε καὶ χρυσοειδεστάτῳ. τοῦτ' ἄρα τὸ μελαγχολικὸν αἷμα καὶ τὸ πικρὸχολον εἰς ἄτμους μοχθηρὸς λυόμενον, τὸ μὲν, εἰς μελαγχολίαν, τὸ δὲ, εἰς φρενῖτιν ἄγει. δῆμου δὲ καὶ τοῖς καυσώδεσι πυρετοῖς ἑτοίμως παραφρονοῦσιν. εἰ γὰρ χυμὸς ἡ τοιοῦτόν τι τὸ αἷμα, δῆμου γοῦν τὸ πλῆθος τῆ θερμασίας, ἀτμίζει καπνωδῶς. εἴη δ' ἂν καὶ ὥσπερ τῆ φύσιν θερμασίας, ὄφελος οὐ σμικρὸν, ἀτμίζειν σύμμετρόν τε καὶ καθαρὸν καὶ χρυσοῦν. οὐ μὴν οὐ δὲ ταῖς οἰκείαις κατασκευαῖς δεῖσθαι ὅτων τῶν μορίων τοιοῦτό πως, οὐδὲ οὕτως εἰς τὴν φυλακὴν τῆ κατασκευῆς ὠφέλοι μικρὸν ἡ σύμμετρος θερμασία. ξηρὸν μὲν γὰρ ἀμέτρως ἢ ὑγρὸν, οὐκ ἐν ἀκαρεῖ χρόνῳ γίγνοιτο τῶν μορίων οὐδὲν. ψυχρὸν δ' ἐκάτερον ἢ θερμὸν δυνατὸν ἂν ἐμφανῶς γνῶσθαι. καὶ μὴν ἴδια ἑκάστου τῶν μορίων οὐσία, ψυχρῶ καὶ θερμοῦ, καὶ ξηροῦ καὶ ὑγροῦ ποιάτης κρᾶσις ὅτιν. ὡς τε καὶ διαφθείρεσθαι τάυτῃ τὸ οὐδενὸς οὕτω ταχέως εἰκὸς, ὡς τὸ τῆ θερμασίας. οὐσίαν ἀμετρίας. εἰ δὲ καὶ ὥσπερ, καὶ τὴν ἐνέργειαν τὸ ὀλίγου ἑτοιμότερον ἐγχωρεῖ βλάπτεσθαι. τῶν μὲν οὖν ἄλλων

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 171 sur 494

ὀργάνων ἀε βλάβαι τῶν ψυχρειῶν, μικραὶ. τῶν δ' εἰς αὐτὸν τὸν ζωὸν διαφθόντων, μεγάλαι. τῶν δ' ἀ μόνον εἰς ζωὸν αὐτὸν διαφθόντων, ἀλλὰ καὶ πᾶς τὰ ἄλλα λόγου ἀρχῆς ἐχόντων, μέγισται. τοιαῦται δ' ὅδιν ἐγκέφαλος καὶ καρδία. ὧδ' ἡ πάντων τῆς κατασκευῆς βλάβη, παραχρῆμα βλάπτει τὸν ζωὸν. ἀλλ' ὀδὲν ταλλάττειν αὐτὸν οἷόν τε ὄδιν ἑτοιμότερον ἀμέτρου θερμασίας, ὡς τε ἄμφω δ' ἐφθαικται διὰ τὸ λόγε, τὸ τε χρήσιμον ἡ συμμέτρε θερμασίας καὶ τὸ ἐν τῇ ἀναπνοῇ εἰς αὐτόν. ἀναγκαῖον οὖν ἤδη μὴ πιθανὸν μόνον, ἀλλὰ καὶ τὸ ἀληθὲς εὑρηκέναι, ἑτοίμως μὲν ἀρφαίνεθαι, καὶ χρείαν ἕξειν ἡ ἀναπνοῆς λέγομεν ἐμφύτε θερμασίας ἀναπνοὴν. γένεσι δ' ἐ καὶ τὸν ὀσίαν ἡ ψυχῆς ἀγνοδμεν, ἀλλ' ἐκ διαιρέσεως ὀδὲν ἧττον λογίζαθαι λήμματα τῶν ἀρδιέξεων τοῖς φαργῶς γινωσκομένοις χρηζαμένες, ὧν ἡ ἕξις ὅτι. τὸ πθιεχόμενον ἐν ταῖς ἡ τὸν ἐγκέφαλον κοιλίαις πνεῦμα, διοῖν θατέρου ἀναγκαῖον ἔξειν. ἢ τοι τὸν ὀσίαν ἡ ψυχῆς, ἢ τὸ πρῶτον αὐτῆς ὄργανον. ἀλλ' ἐ πρῶτον ὁ ἐγκέφαλος ἐν ἑαυτῷ τὸν ὀσίαν ἡ ψυχῆς ἕξει, ἀναγκαῖον δὲ καὶ ταύτην ἐμφυτον ἔξειν θερμασίαν, ἢ τὸ πνεῦμα, ἢ τὸ σύμπαν αὐτῆς ἡ κατασκευῆς εἶδος. ἢ παρ' αὐτὸν ἕτης διώαμις ἀσώματος. ἀλλ' ἀναγκαῖον ἕξειν πρῶτον, εἰς τὰς ἰωήσεις ὄργανον ἐν τι τῶν εἰρημένων ἔχειν, αὐτὸν μὲν ἀπαθῆ παντελῶς ὑπάρχοσαν. ἐν δὲ τοῖς θανάτοις τῶν πρώτων αὐτῶν ὀργάνων παχόντων λυομένων. ὡς τε ἐξ ἀναγκῆς ἤτοι ἡ κατασκευῆς τὸ ἐγκεφάλε βλαπομένης, ἢ ὁμὸ τὸ ἐν αὐτὸν πνεύματος, ἢ ἡ θερμασίας μόνης, ὁ θάνατος ὅτι τοῖς ζώοις. ἀλλ' ὅτε τὸν κατασκευὸν ἐν τάχει βλαβῶναι διωατὸν ἑτέρως, ἀλλ' ἢ διὰ τὸν ἡ θερμασίας ἀμετρίαν ὡς ἐφθέξαμεν, ὅτ' αὐτὸν πολὺ μᾶλλον τὸν θερμασίαν, ἀλλ' ὁ διὰ τὸ λοιπὸν ἔτι καὶ πρῖτον, ἔχειν τὸ πνεῦμα διώατον πρόφασιν ἑτέρας φθορᾶς ἐξ αἰφνιδίε, πρὸ τὰς ἐμπροσθεν εἰρημένας, τὸν τε ἡ ὀσίας ὅλης αὐτῶν κένωσιν, ἢ τὸν ἡ θερμασίας ἀμετρίαν. ἀλλ' ἐν ταῖς ἡ ἀναπνοῆς ὑδιαχέσεσιν, ὁκ ἔχομεν αἰτίας ἐρεῖδαι τὴν κένωσιν ὅλης ἡ ὀσίας, ὡς ὧδε τῶν εἰς τὰς κοιλίας πρόσεων ἀκλίπεσθαι, ὅτι διὰ θερμασίας ἀμετρίαν ἀχθήσκομεν. αὕτη μὲν οὖν ἡ μεγίστη χρεία ἡ ἀναπνοῆς. ἡδυτόρα δὲ πρόφις τὸ ψυχικὸ πνεύματος. γίνεται δὲ ἡ μὲν πθοτόρα, διὰ ἀμφοτόρων ἡ ἀναπνοῆς τῶν μορίων, εἰσπνοῆς τε καὶ ἐκπνοῆς. ἡ μὲν οὖν ἀναψυχόσης τε καὶ ῥιπτόσης. ἡ δὲ, τὸ ἀθαλδιδὸν ἀρχεόσης. ἡ δ' ἡδυτόρα δὲ διὰ ἡ εἰσπνοῆς μόνης. ἐπεὶ μὲν οὖν εἰς τὴν καρδίαν ἔλκυσαι τις ἀὸρ μοῖρα ἡ τὰς διασολὰς αὐτῆς, ἀναπλῆρδσα τὸν γνομένην κένωσιν, τὸ μέγεθος αὐτό γε ἡ διασάσεως ἱκανὸν ἐν διέξαδαι. ὅτι δὲ καὶ εἰς τὸν ἐγκέφαλον εἰσπνεῦσαι διὰ ἑτέρας ὑδιδόδεικται πραγματείας, ἐν ᾗ πρὸς τῶν Ἱπποκράτες καὶ Πλάτωνος δογμάτων διαλεγόμεθα. διατὶ δὲ ἡ καρδίας εἰς ἑαυτὸν τι πρὸς τὸ πνεύμονος ἑλκόσης ἀέρ ὑδιπεμπόσης τε ταῖς πλησίον ἀρτηρίαις, ὅμως γε ὁ ἐκπνεόμενος ὀδὲν ἐλάττων φαίνεται τοῦ ἡ τὸν εἰσπνεόμενον ἐλθὸν τος, εἰρήσεται μὲν ἡ διὰ ἑτέρων ὧν πλέον. ἀρκέσει δὲ καὶ νῦν εἰπεῖν τό γε μόνον, ὡς ἀτμός τις ἐκπνέεται τε τὸ πίπαν, ἴσος ἢ πλῆθει ἡ μεταλαφθείσης μοίρας τὸ πνεύματος, εἴς τε τὸν καρδίαν καὶ τὰς ἀρτηρίας. ἄ τινες εἰσὶ καὶ διαθέσεις τὸ σώματος, ἐν οἷς ἢ τι βραχεῖ πλέον ὁ ἀτμὸς τὸ μεταλαφθέντος ἀέρος, ἢ ἐλάττων, ἢ ἴσος ἐν ταῖς πρὸς διυσπνοίας εἰρήσεται). ἀρκεῖν μὲν μοι δοκεῖ ταῦτα πρὸς χρείας ἀναπνοῆς. ὅλα ἢ ὑπὲρ αὐτῆς πισιν εἰρήσεται) μοχθηρῶς ῥᾷστα φωραθῆναι διώαιτ' ἄν. μὴ πρόρως ἑκαστον τῶν ἐντεῦθεν γεγραμμένων ἐκλεξαμένοις.

ΓΑΛΗΝΟΥ ΠΕΡΙ

ΤΩΝ ΤΗΣ ΑΝΑΠΝΟΗΣ ΑΙΤΙΩΝ.

Α ΤΗΣ ἀναπνοῆς ἄπια ὁ πθοκείμενος ἀρδιέξαι λόγος ἐπαγγέλλεται. ὅτε μὲν βεβαιώσαδαι τὴν ὑπόθεσιν ἡ ἀναπνοῆς, ὅτε πρὸς ἀποδιζομένων ἢ ἐν τέλεσι εἰργωμένων, ἐπανορθώσαδαι διωατὸν, τὰς αἰτίας αὐτῆς ἀγνοοῦντα. ὁ γάρ τι τὸ πιθὸν φωράσας πθὸς ἀλήθειαν ὅπος εἰδήσει μόνος ἐστὶν ἡ βλάβης τῆς διαφορᾶς, ἐν ἡ ἰάσεως ὁ τρόπος. ὄντων ἢ τριῶν ἐν γένος ὡς τύπῳ φάναι τῶν αἰτίων τὸ ἀναπνοῆς, διωάμεως πθοαιρετικῆς, ὀργάνων τῶν ὑπηρετεμένων τῇ πθοαιρέσει, κἀπὶ τούτοις ἡ χρείας, διὰ ἃ ἐστὶ τῶν πθοκειμένων αἰτίων δέομεθα, ἡ μὴ χρεία τὸ κυριώτατον τέ ὄδι τῶν ἡ ἀναπνοῆς αἰτίων, τηρδσα μὲν τὴν συμμετρίαν τὸ ἐμφύτε θερμασίας, τρέφδσα ἢ τῆς ὀσίαν τὸ ψυχικὸ πνεύματος. ἡ πθοαίρεσις ἢ διατάττει, ἐστὶ οἷον ῥυθμίζει τὰς ἀναπνευσιλικὰς ἐνεργείας. τὸ γε μὴν τῶν ὀργάνων εἶδος πολυχιδὲς καὶ πολυτρόπον τι καθέστηκε. τὰ μὲν γὰρ τῇ πθακομιδῇ τὸ πνεύματος ἀνάκειται). τὰ δ' ὑποδέχεται τὸ ἀὸρ. τὰ ἢ τούτων ὅτι κινητικὰ τὸ κινδνου. ἀρχὴ μὲν ὧν διὰ τὸ σώματος ἢ τὸ ῥιν ἐλκόμενος ἀὴρ, ὕλη τυγχάνει τὸ ἡ τῆς ἀναπνοῆς χρείας, δεχῆ μεν ζομένη, θατέρῳ μὲν ᾧ μείονι διὰ τὸ ῥιν εἰς τὸ ἐγκέφαλον φορόμενον, θατέρῳ ἢ ᾧ πλείονι διὰ τὸ βραχείας ἀρτηρίας εἰς τὸ πνεύμονα κομιζόμενος. αὐτὴ γε μὴν ἡ ἀρτηρία ὄργανον ὅτι φωνῆς, ὁδὲ ὅταν ἀναπνοῆς. ὁ ἢ πνεύμων, οἷα ἁβὺς γαστὴρ ὑπόκειται ᾧ πνεύμασι. τότε ἢ τὰς διασολάς τε καὶ συσολὰς, θώρακός τε ἀκινήτε, μυσὶ κινόμενον, οἷσπερ τε διαθερόμενον. ἐστὶ μὲν ἐστὶ τὸ διάφραγμα, ἐστὶ γε δὴ καὶ ὅλον ὄργανον ἀναπνοῆς, κυκλωτερὲς δὲ ὅτι ἐστὶ νδρωδες μὲν πρὸς τὸ κένδρον ἑαυτό, ἀρκῶδες ἢ τὰ πέριξ. ὅτω ἢ ἐστὶ οἱ ἡ τὰ πλδρας μῦες, οἱ μὲν ἐν τῇ μέσαις χώραις αὐτό, δύο ἐστὶ εἴκοσιν. τῶν χάνδσιν ἐστὶ δύο μὲν οἱ τὸ πρώτ πλδρᾶ. ἰσάριθμοι ἢ τότ οἱ τὸ ἐγκάτ δύο. ἐστὶ πθὸς τούτοις οἱ καθήκοντες ἐκ τὸ βραχήλε τρεῖς. εἷς οἱ πθατέταμένοι ζοῖς βραχιόνοις ἐπὶ. σιν αὐξοις ἢ οἱ κατ' ὑδιάστριον ὀκτώ. ζοῦτοι μὲν οἱ ὑπηρετοῦντες μῦες τῇ ἀναπνοῇ. ἐνέργειαι δὲ καθ' ἕκασον τότ, τὸ μὲν, τὸ φρενῖτις ἀδιάσον ἐργάζεται τῆς ἀναπνοῆς. τὸ ἢ ἡ τὰς πλδρας, διασέλλει τε ἐστὶ συσέλλει ἀκριβῶς τὸ θώρακα, διπλῆ ὀνομα αὐτό, οἱ μὲν ἐκτὸς, τῆς ἐκπνοῆς. οἱ δ' ἐντὸς, τῆς εἰσπνοῆς ἀκριβοῦσιν. ἐστὶ τὸ μὲν πρώ

τῶν δυσοῖν, ἐνέργεια μὲν ὅτι διαστέλλειν μόνον τὸ ἄνω τοῦ θώρακος μέρος. τῶν δ' ἐκάτωθεν μυστέλλειν μόνον τὸ κάτω μέρος. οἱ δ' ἐκ τῶν τραχήλου καθήκοντες ἀναστῶσιτε ἅμα καὶ διαστέλλουσι τὰ τοῦ θώρακος ὑψηλὰ μόρια. τῶν δὲ ὀρθίων τῶν ἡ τραχήλου. οἱ μὲν πρὸς τὰς κλεῖς ἀνατείνομενοι πρὸς ἕλκουσι τὰ ταύτη πρόσω τῶν χόνδρων, ὥσπερ καὶ οἱ πρὸς τετραμμένοι ταῖς ῥαχίτισι ῥίζαις τῶν πλευρῶν. οἱ δὲ κατ' ὠμογάστριον, ἕδρα τῶν φρενῶν ὄντες, τῇ τοῦ θώρακος βοηθοῦσι συστολῇ. διῄρηται τοίνυν ὅσων ἡ χρεία τῶν ἀναπνοῶν ἀδιάστατε καὶ διαίας, εἰθ' ἑκατέρας αὐτῶν ἐχόσης οἰκεῖα μόρια β'. τίνι τε εἰσπνοῇ καὶ τίνι ἐκπνοῇ, τέτταρα τὰ σύμπαντα μόρια γίγνεται ἡ ἀναπνοῆς. καθ' ἕκαστον δὲ τῶν τεττάρων, ἰδία τις φύσις ὀργάνων ὅτι, ἀδιάστατε μὲν εἰσπνοῆς τὸ διάφραγμα, διαίας δὲ ἥ τε ἡ τὰ σιμὰ τῶν ὠμοπλατῶν, ἥτ' ἐντὸς τῶν μεσοπλευρίων μοῖρα. ὡσαύτως δὲ καὶ ἡ ἐκπνοῆς, ἀδιάστατε μὲν, οἱ κατ' ὠδιγάστριον μῦδε. διαίας δὲ, τῶν μεσοπλευρίων ἡ ἐκτὸς μοῖρα. τὰ μὲν δὴ καὶ οὗς ὧν δ' ἔχει. τῶν ὑ νδύρων τὰ μὲν εἰς τὸ διάφραγμα καθήκοντα εἰς ἡ μεταξὺ τετάρτης τε καὶ πέμπτης τῶν ἐν τοῦ πρὸ χήλεως ἀπονεύλωμ διαρθρώσεως ὁρμηθέντα, δύο ὄντα, εἰς αὐτὸ τὸ νδυρῶδες αὐτοῦ μόρος καταφύεται. τὰ δ' εἰς οὖν μεσοπλευρίους μῦς, ἐκ τῆς ῥάχεως διακομιζόμενα, εἰς τὸ σφόνον φρόνον. ὁ γοῦν ὀρθὰ ἡ τοῦ ζώου μᾶλλον ἐκτεινόμενα, ὅτ' ἐγείρεται ὁμοίως τοῖς μυσίν, ἀλλὰ λοξὰ φερόμενα, λεφαλῶν μὲν ἔχοντα τὸν τάυτη ἀπόνευλον, τελευτῶν δὲ τὸ σφόνον. καὶ μὴν καὶ τὰ εἰς οὖν ἄλλος μῦς οὖν ἡ ἀναπνοῆς διμιεργὸς φερόμενα, χεδὸν ἅπαντα ἐκ τοῦ ῥαχίτος μυελοῦ βεβλάστηκε. τοιούτων δ' ὄν καὶ τοσούτων ὑπαρχόντων τῶν ἡ ἀναπνοῆς ἀρίστων, σύνπλου τῷ γε μὴν παντάπασιν ἀνοήτῳ, τίνι διγνῶναι χρὴ ἕκαστον αὐτῶν. ἢ μὴν προαίρεσις ἔοικε τοῦ κινοῦντι τὰς πνίας καὶ οὖν ἵππος ἀναβάθη. ταῖς δ' πνίαις, τὰ νδῦρα ἐοίκασι, καθάπερ καὶ ἵπποις οἱ μῦδε, ὅτω δὲ καὶ ἡ χρεία τὸ ἕκαστον ὀρεκτὸν καθέστηκε καὶ ἡ ἀναπνοῆς. ὥσπερ ἡ νίκη, τοῦ ἱππικοῦ.

ΓΑΛΗΝΟΥ ΠΕΡΙ ΔΥΣ

ΓΝΟΙΑΣ. ΒΙΒΛΙΟΝ. ά.

ΤΙ μὲν ἡ δύσνοια βλάβη τῆς ἡ ἀναπνοῆς ὅτιν, ὥσπερ ἡ δυσαισθησία ἡ ἀισθήσεως, καὶ ἡ δυσκινησία ἡ κινήσεως, ἱκανὸν ἠνδείξατο τέτνομα. πόσαι δὲ τοῦ βλάβης διαφοραὶ, καὶ διά τινας αἰτίας γιγνόμεναι, καὶ πῶς ἑκάστῳ αὐτῶν χρὴ διαγινώσκειν, ὀκ ἐκ ἡ προσυγοείας δεδιδαχθῆναι νῦν ὅτιν, ἀλλ' ἡ φύσις αὐτὴ ἡ ἀναπνοῆς ἠνδείξατο. τοῦτό τοι καὶ διαισθόμενοι τοῖς παλαιοῖς ἰατροῖς ἅπασιν ἡ τοῦ ἡ φύσιν ἐπίγνωσις, ἄλλων τε πολλῶν ἕνεκα, καὶ τοῦ ἐν τοῖς πρὸς φύσιν ἠνδείξεως ὀχ ἥκιστα. ἐπειδὴ γὰρ ἓν μέν τι τὸ ἡ φύσιν, ἡ οἷον κανὼν, ἑκάτερον μέρος, ἑκάτερον ὅμοιον ἑαυτοῦ, ποικίλον ἢ ἑκάτερον ἀνόμοιον ἑκάτερον πολυειδὲς ζῴου σφάλμασιν τὰ πρὸς φύσιν, ὡς κινδυνεύειν ἅπαντα μὴ τοῦ πλήθει, τῇ τέχνῃ ἢ ἀποδίδοσθον ἐπαρχειν, ἀδυνάτου ἔδοξε προειλαβεῖν ὅροις τισὶ τὴν ἀπειρίαν αὐτοῦ χωρὶς ἡ τοῦ ἡ φύσιν γνώσεως. ἐπειδὴ γὰρ ἓν μέν τι τὸ ἡ φύσις, ἡ χρησὸν τοῦ ζώου, ἁπλοῦν ὡς ἡ σύμμετρον, εἰ ἢ ὧδε σύμμετρον ἄμετρον, ἀὴν εἴη τὸ πρὸς φύσιν. εἰ ἢ ἄμετρον, διῄρηται μὲν τοῦ γένει πάντως, ἡ γὰρ ἐλλείπει τι τοῦ ἡ φύσιν, ἡ ἐπερβάλλει. τοσαύτας ἢ ἐν αὐτῷ διαφορὰς ἕξει τὰς ἡ μόρος, ὅσας πορ ἂν οἷόν τε ἓν διέξεισθαι τὸ πρᾶγμα ἡ τὰς θ' ὑπερβολὰς τοῦ μετρίου, καὶ τὰς ἐλλείψεις, σχεπτέον ἢ τὸ μὲν ἁπλοῦν διῄρηται. τὸ δ' ἐκ πλεόνων συνθέτου διπλασίας, ἡ τοῦ ἀειθμοῦ τῶν συνθέντων αὐτό. εἰ μὴ ὄν ἐν πῃ ἁπλοῦν ὅτιν ἡ ἀναπνοὴ, διῄρηται μὲν ἕξει τὰς ἀμετρίας, διῄρηται ἢ τοῦ γένει τὰς δυσνοίας. εἰ δ' ὀχ ἓν, τὰς διαφορὰς ἕξει διπλασίας, τοῦ ἀειθμοῦ τῶν συνθέντων αὐτό. εἰ μὴ ὄν αὖτε σαφὲς τε ἅμα ἡ σωτομὸς ὅτιν ἡ δισταγμαλία, μακρὰ δικαίως ἡ πρὸς ταῦτα. καὶ ζῆνων ἐπειδὴ δύο μὲν ὅτιν τὰ πρῶτα καὶ κυριώτατα μόρια ἡ ὅλης ἀναπνοῆς, εἰσαγωγή τε καὶ ἐκπνοὴ, δύο δ' ἄλλα ἡ συμβεβηκότα, ἃ μεταξὺ τούτων ἡσυχίαι, ἓν τεσσαρσιν αὖ ὅτων τοῖς πᾶσι, ἡ πρὸς δυσνοίας γίνεται σκέψις. ὥς τε πάντως δέησει τινὶ τοῦ εἰρημένων, ἢ πᾶσιν, ἢ καὶ πᾶσιν ἅμα, πλημμελεῖσθαί τε καὶ διαφθείρεσθαι ἡ ἡ φύσιν ἰδίας, εἰς δυσνοίας γράφεσιν. ὀνομάζειν ἢ ἁπλῶς ἕνεκα διδασκαλίας ὀδὲν ἂν εἴη χεῖρον, ἁπλῶς μὴ δύσνοιαν, ἢ τις ἂν ἓν μόριον ἑκάστοτε ἡ ὅλης ἀναπνοῆς καταλαμβάνει. σύνθετον ἢ τῶν ἓν πλείοσι συνισταμένων. ἀλλ' ἐπεὶ δ' ὀύτερον ὅτιν ἀεὶ τὸ σύνθετον τοῦ ἁπλοῦ, ἡ λόγου ἂν εἴη, πρότερον περὶ φύσεως περὶ τόπων, ποιήσασθαι τὸν λόγον, ὥς τε καὶ ἀρχὴ τοῦ ἁπλῶς δυσνοίας ἀρξασθαι. ἐπειδὴ δὲ τούτων αὐτάρκως διείλθομεν, μετὰ ταῦτα ἐπαλλάττοντες τάς τε κινήσεις καὶ τὰς ἡσυχίας κατ' ἀλλήλας τε καὶ καθ' ἑαυτάς, ὅτως τὰς συνθέτους ἐξευρήσομεν. τίνες δ' ἂν εἰσὶν αἱ ἡ φύσιν αὐτίαι ἡ ἔσωτε καὶ ἔξω φορᾶς τοῦ πνεύματος, καί τινος ἑκατέρας τοῦ ἡσυχίης; ταυτὶ γὰρ ἴσως τὰ πάντα μόρια ἡ ἀναπνοῆς. ἐπειδὴ δύο μὲν ἐξ ὧν εἴπομεν μοριῶν κινήσεις εἰσὶν, ἡ ἔξω καὶ ἔσω φορὰ τοῦ πνεύματος. δύο δὲ διορίζουσι ταύτας ἠρεμίαι, χρήσεις ἢ ταῖς μὲν κινήσεσι συνθέτοις ταῖς δ' ἠρεμίαις ἁπλῆ, διπλοῦ ὡς τοῦ μὴ πλείος ἀμετρίαι, τοῦ δ' ἡσυχίῃ, διῄρηται χρήσονται. αὗται μὲν γὰρ ὅσαι ἁπλαῖ, τοῦ χρόνου τοῦ ποσῷ τὰς διαφορὰς ἴσχουσι μόνῳ. αἱ κινήσεις, δ' ὁ ταύτῃ μόνου, ἀλλὰ καὶ τοῦ ποσῷ τοῦ διαστήματος καθ' ὃ φορόνται διοίσουσιν. ὡς τὸ ἓν διῄρηται μὲν ἀμετρίαι αὖ τοῦ, καθὰ καὶ τοῦ ἡσυχίῃ, ἑκάτερα τοῦ χρόνου τοῦ ποσῷ διαιρεῖσθαι, καθ' ἃς ἡ τοι τάχεως, ἡ βραδείας λεχθήσονται. διῄρηται δ' ἄλλαι τοῦ ποσῷ τοῦ διαστολῆς τῆς ἀναπνευστικῆς ὀργάνου διαφόρους, καθ' ἃς ἡ τοι μεγάλας ἢ μικρὰς αὐτὰς ὀνομάζουσιν. εἴπερ γὰρ ἀχώριστα πάσης ὅτι τοῦ τόπου κινήσεως, ὅ τε χρόνος ἐν ᾧ κινεῖται τὸ κινούμενον, καὶ τὸ διάστημα καθ' ὃ φορεῖται, σφῶν μὲν τοῦ χρόνου, τάχεως μὴ καὶ βραδείας ἐρεῖν τοῦ κίνησιν, σφῶν ἢ τὸ διάστημα πολὺ ἢ ὀλίγου. ἀλλὰ τοῦ γε διαστολῆς τῆς ἀναπνευστικῆς ὀργάνου, ὀκ ὀλίγου μὴ πολλοῦ, ἀλλὰ μικροῦ ἢ μεγάλου ὀνομάζειν ἔθος, ὥσπερ γε καὶ τῆς συστολῆς, ὁ γὰρ αὐτὸς λόγος ἐπ' ἀμφοτέρων τῶν κινήσεων. ὥσπερ δὲ κινήσεως

δὲ ἰωνήσεως ἴδιόν τάχος καὶ βραδύτης, ὅτως μὴ τὸ ποσὸν τῶν διαλειμμάτων, ἀραιότης καὶ πυκνότης. πυκνὰς γὰρ τὰς ἀμπέλους, ἢ τὰς ἐλαίας, ἢ ὁπόσον ἄλλο ζύσιον φυτὸν λέγομεν, ὅταν τὸ βραχύτατον διάστημα ᾖ αὐτῶν διελόντα βαλλώμεθα, ὅτως δὲ καὶ ἀραιὰς, ὅταν πολὺ τὸ μέσον τῶν πεφυτευμένων σωμάτων ᾖ, ὡς καθόλα φάναι, πάντα τὰ ἐκ πλείονων διωρισμένων συγκείμενα, τόποις χρῆται τοῖς ὀνόμασιν. ἐπεὶ δὲ καὶ ἡ ἀναπνοὴ σώθεσίς ἐστιν ἐξ ἐναντίων κινήσεως, ἡσυχίας διωρισμένων. πυκνὴν αὐτὴν ἐργάζεται τὸ βραχὺ τῶν ἡσυχιῶν. ἀραιὰν δὲ τὸ μακρόν. οὕτω μὲν οὖν πᾶσαι δυσπνοίας ἁπλᾶς διαφοράς. καὶ τούτοις αὐτῶν τὰ ὀνόματα, τοῖς τε ἄλλοις παλαιοῖς σωήθη, ὡς Ἱπποκράτη. εἰσὶ δὲ τῆς ἑτέρως ὀνομάζειν ἐθέλει, καθάπερ ἤδη τινὲς τῶν νεωτέρων ἰατρῶν, ὀδὲν ἡμῖν διαφέρει. πλὴν ἴσως γε ὅτος, μήτε τοῖς Ἱπποκράτει σωήθεσι, μήτε τοῖς ἄλλοις παλαιοῖς, μήτ' ὀκνῶ τοῖς ἄλλοις ἑλληνικοῖς ὀνόμασι χρησάμενος, ἀλλ' εἰ καὶ τούτων καταφρονοίη, μήτε κυρίως, μήτε ἀκριβῶς ἑρμηνεύω. εἰ μὲν γὰρ ἓν ὄνομα κατ' ἀμφοῖν φέρει τι κινήσεως καὶ ἡσυχίας ἅπαν τὸ τάχος μόνον ἢ τὴν πυκνότητα, καὶ οὕτως ἂν τῶν ἐναντίων, ἢ τὴν βραδύτητα μόνον, ἢ τὴν ἀραιότητα, τοῖς ἑτέροις μεθόλως χρώμενος ἀκριβείας ἄντικρυς ὁ τοιοῦτος ἀθυμεῖ. πολὺ γὰρ οἶμαι σαφέστερον ἓν ἑκατέρῳ τῶν πραγμάτων ὄνομα θέμενον ἴδιον, ἐκεῖνο καλεῖν διαπαντὸς, εἰδότα γε ὡς τὰ τὰ κοινὰ τῶν ὀνομάτων ὀδὲν μᾶλλον γε τὸ ἕτερον τούτων διελόντα, συγχεῖ καὶ ταράττει τὸν ἀκροατὴν, ὡς μὴ γνῶναι τί ποτ' ὄντι τὸ λεγόμενον, πρὶν διασάφησῃ τὸ ὁμώνυμον. εἰ δὲ ἓν μὴ ἑκατέρῳ τῶν πραγμάτων ἀποφέρει τὸ ὄνομα, μὴ ὡς ἡμεῖς μέν τι διείλομεν, ἀλλ' ὑπερπαντίως, τάχος μὲν καὶ βραδύτητα, ἢ τῶν ἡσυχιῶν, ἀραιότητα ἢ πυκνότητα, ἢ τῶν κινήσεων, ἐκ οἷσθ' ὅτι βέλοιτ' αὐτῷ, τοῖς ἀκύροις τε καὶ ἀνθεσιν ὀνόμασι πρὸ τῶν κυρίων τε καὶ διὰ ἔθος χρῆσθαι. ὅπερ γὰρ καὶ οἱ νῦν ἅπαντες ἄνθρωποι καὶ οἱ παλαιοὶ βραδύτητα καὶ τάχος ὀνόματα ἄλλα κατηγορῆσι, πλὴν τῶν κινουμένων, ὀδεὶς ἀγνοεῖ. τίποτ' οὖν σοφὸν ἀπηργασμένον ἔσται τοῦ μεταθέντι τὴν τῶν ὀνομάτων χρῆσιν ἐς τοσοῦτον, ὡς τὰς ἡσυχίας τῆς κινήσεως προσαγορεύειν ὀνόμασιν; τί δὲ σοφὸν ἐς τὰ τῶν διαλειμμάτων ὀνόματα ταῖς ἐνεργείαις ἐπιφέρειν; ὡς γὰρ καὶ τὰς ἀμπέλους πυκνὰς καὶ τὰς ἐλαίας, ὅταν ὀλίγον ἔχωσι τὸ μεταξὺ διάστημα λέγομεν. ἀραιὰς δὲ ὀνομάζοντες, ἐὰν πλέον ᾖ, ὅτω τὰς τῶν ζώων ἐνεργείας, τὰς μὲν διὰ ὀλίγου χρόνου γινομένας πυκνὰς. ἀραιὰς δὲ, τὰς διὰ πολλοῦ καλοῦμεν. εἰ δέ τις ὡς ἔφην ἔχει ὅτως, ἀλλ' ἑτέρως ὀνομάζειν ἐθέλει, μήθ' Ἱπποκράτει, μήτε τοῖς ἄλλοις παλαιοῖς, μήθ' ὅλως τοῖς ἕλλησιν ἐπόμενος, ἀλλὰ μὴ ἓν ὁ ἀφὼς ἡμῖν ἑρμηνείας φροντίζων, ἐκεῖνο μὲν ὠφελητέον νικᾶν, νίκην παιδείαν. τοῖς δ' ἄλλοις, ὅσοι τῶν μὲν ὀνομάτων εἰς τοσοῦτον φροντίζουσιν, ὅσον αὐτῶν εἰς διδασκαλίαν χρησὸν, ἅπασα δ' αὐτοῖς ἡ σπουδὴ, τῆς ἐν τοῖς πράγμασιν, ἐξευρεῖν ἀλήθειαν, ἧσπερ διαλεξόμεθα πρὸς ὧν ἐξ ἀρχῆς γράφειν προὐθέμεθα.

Τῆς ἀναπνοῆς, ἧσπερ μὲν γένει κινήσεως ὄσης, συγκειμένης δὲ ἐκ δυοῖν μορίοιν, ἐναντίοιν ἀλλήλοις, ὧν τὸ μὲν εἰσπνοὴν, τὸ δὲ, ἐκπνοὴν ὀνομάζομεν, ἀλλὰ καὶ δύο ἄλλα, κατά τι συμβεβηκότα ἔχόσης ἐξ ὁμοίων, τὰς παλμικὰς ἀρετμίας τε καὶ ἡσυχίας. αἱ βλάβαι γίνονται, πρὸς μὲν τὰς κινήσεις ἐς τάχος καὶ βραδύτητα, καὶ μέγεθος καὶ σμικρότητα. πρὸς δὲ τὰς ἡσυχίας, εἰς ἀραιότητα καὶ πυκνότητα. καὶ παρὰ ταύτας, ἐκ ἂν εὕροις ἁπλῶν ἄλλων δυσπνοίας διαφοράν. ἡ γὰρ ἐπὶ διαφέσεως μέθοδος ὅτως ὀ διέκνυσ. λοιπὸν δ' ἂν εἴη τὰς αἰτίας αὐτῶν ἐξευρόντας, οὕτω τὰς σωθέντας αὖθις πρέπειδ. Τίς δὲν αἰτία ταχείας ἀναπνοῆς καὶ βραδείας, καὶ τῶν ἄλλων ἑκάστ; ἐμοὶ μὲν δοκεῖ καὶ ταῦτα μεθόδῳ χρῆναι ζητεῖν αὐτὰς, ὀκ ἄπλῶς ἀφαίνεσθαι. τίς οὖν ἡ μέθοδος; ἐπειδὴ πρὸς τῶν αὐτῶν ἑκάσην ἡ χεῖρον ἢ βέλτιον γίνεται πρὸς ὧνπερ ὅλως γίγνεσθαι πέφυκεν, ἐὰν εἰδῶμεν ὑπό τινων αἰτίων ἀναπνοὴ γίγνεται, γνώσομεθα δηλονότι καὶ τὰς δυσπνοίας αἰτίας. τίνων οὖν αἰτίαι αἱ ἀναπνοῆς, ἔχεις μὲν αὐτὰς ἐτέρωθι μετ' ἀκριβείας γεγραμμένας. ναὶ δ' ἀρκεῖ τῷ κεφαλαίῳ ἀναμνησθῆναι μόνον. ἡ μὲν δυνάμις ἡ ψυχικὴ κινεῖ τὸν θώρακα, ὡς δὲ, ὁ πνεύμων συγκινεῖται. ταῖς πύσει δ' ἕπεται κινήσεσι, διαστελλομένῳ μὲν εἰσπνοὴ, συστελλομένῳ δὲ, ἐκπνοή. δίσεικται δ' ἡ ἐκείνοις καὶ ὡς ἡ χρεία ἡ ἀναπνοῆς, ἡ μεγίστη μὲν καὶ κυριωτάτη, φυλακὴ ἡ ἐμφύτε θερμασίας ἐστὶν, ἥσπερ ἡ καὶ τὸ ψυχικοῦ πνεύματος θρέψις. ὅτω δὲ τούτων, ἐχόντων, ἐπειδὰν μὲν ἡ δυνάμις τε καὶ ἡ χρεία καὶ τῶν ὀργάνων ἕκαστον εὖ πράττῃ, νόμῳ φύσεως ἀναπνεῖ τὸ ζῶον. ἐπειδὰν δὲ τι πάθοι, κατ' ἐκεῖνο καὶ τῆς ἀναπνοῆς ἀναγκαίως ἐμποδίζεσθαι. καὶ τοίνυν ὥσπερ ἐν ταῖς πρὸς τῶν σφυγμῶν πραγματείαις, δηλονότι ἐποιήμεθα διδασκαλίαν ἢ καθ' ἕκαστον αὐτῶν ζητοῦντες τὰς αἰτίας, ἢ καθ' ἕκαστον ἐκείνων τὰς ἀλλοιώσεις, οὕτω καὶ ταυτῶν χρὴ καθ' ἑκάστου γυμνάσασθαι. ὥστε καὶ ἡ αἰτίας πρῶτον ἐπιβλητέον, ἥτις ἐν δυσὶ ἔχειν εἰπεῖν καὶ τῆς ἐπομένης δυσπνοίαν, καὶ ἡ δυσπνοίας ῥηθέσης, ἀναμιμνήσκεσθαι ῥᾳδίως, ἡ ποιάσης αἰτίας. ἀρκτέον οὖν ἡμῖν καὶ ταυτῶν ὧν τὸν αὐτὸν τρόπον ἀρ' ὧν ἁπλῶν δυσπνοιῶν, ὡς ἐν ἐκείνοις ἀρ' ὧν σφυγμῶν, καὶ ζητητέον τίνων αἰτίαι ταχείαν εἰσπνοὴν ἐργάζονται. ταχὺ μὲν γὰρ σφυγμὸν ἀπεδείξαμεν, ἐπειγόσης μὲν ἡ χρείας, ἐῤῥωμένης δὲ ἡ δυνάμεως, ὑπαθῶν δ' ὄντων γίνεσθαι τῶν ὀργάνων. εὑρήκαμεν δὲ καὶ ταυτῶν τὰς αὐτῶν ἐρεῖν αἰτίας εἴ γε μὴ κακῶς ἐν τοῖς πρὸς χρείας σφυγμῶν ἐδείξαμεν τὴν αὐτὴν ὠφέλειαν, παρὰ μὲν ἡ ἀναπνοῆς, τοῖς μὴ τὴν καρδίαν θερμῶ, παρὰ δὲ τῶν σφυγμῶν, τοῖς καθ' ὅλου γίγνεσθαι τὸ ζῶον. ἐν ἐκείνῳ δ' αὐτοῖς λόγῳ τοῖς πρὸς τῶν ἐν τοῖς σφυγμοῖς αἰτίων, αὐτάρκως εἰρηται, καὶ περὶ ἡ Ἀρχιγένους πρὸς Μάγνον ἀντιλογίας, ὡς ὀχ ὑπὸ ῥώμης δυνάμεως ὁ ταχὺς γίνεται σφυγμὸς, ἀλλὰ μᾶλλον ὑπὸ ἀῤῥωστίας. καὶ οὐ χρὴ δὶς πρὸς τῶν αὐτῶν λέγειν, ἑνὸς καὶ ταυτοῦ τρόπου ἡ ἀκριβείας ἐσομένου. καὶ ἕπερ οὕτω πρὸς δυσπνοίας, ὡς πρὸς σφυγμῶν, οἱ νεώτεροι τῶν ἰατρῶν ἐπραγματεύσαντο, καὶ μὴ τελέως αὐτῆς ὠλιγώρησαν, οἰκειότερον ἂν ἴω ζητεῖσθαι τὸν πρὸς ἡ τάχειας κινήσεως λόγου, ὡς ἂν καὶ ἀκριβείας ἡ δὲ ἡ πραγματείας οὔσης, καὶ διὰ ὅπερ πρότερος ὠφελούσης διδάσκεσθαι. ἀλλ' οὐκ οἶδ' ὅπως πρὸς μὲν αὐτῆς ἡ ἀναπνοῆς ὧδε πλείονος ἐζήτησαν, οὔτε χρείαν ἧς ἕνεκα γίγνεται παραλιπόντες ἀσκεπτον, οὔτε δυνάμιν ὑφ' ἧς δημιουργεῖται. ἐπολυπραγμόνησαν δὲ καὶ πρὸς τῶν ὀργάνων αὐτῶν ὠμελῶς, πόσα τε καὶ τίνα, καὶ ὅπως ἔχει κινήμενα, πρὸς δὲ ἡ δυσπνοίας, ὥσπερ ἐκ ἀναγκαίστερον ὄντα τ λό

γου, ἢ ὁ ποικιλότροπος, ἢ ὁ χαλεπώτροπος εὑρεθῆναι, παντάπασιν ἀργῶς παρεῖδομεν. οἱ μὲν μὴ σ' ὅλως, μὴ δὲ τὰ λάχιστον ὑπὲρ αὐτῆς ἐπόνουν. οἱ δὲ ὧν Βραχὺ νομισθῆ προφάμενοι. καί τοι γράφοντος Ἱπποκράτους ἐν τοῖς περὶ τῶν ἐν ἀνθρώπῳ, ὥσπερ τινα μύωπα, τὰς διαφορὰς τῶν δυσκρασιῶν, ὑφ' ὧν νυπομένους αὐτὸν ἐχρῆν ἀγε/ γράφθαι ποτὲ τὸ βαθέος ὕπνου, καὶ ζητῆσαι τὰς ἐφ' ἑκάστης αὐτῆς ὁ πεπονθὼς τόπος ἐστὶν, καὶ τίς ὁ τρόπος τῆς διαθέσεως, καὶ τὰς ἡ αἰτία, καὶ ἀπαλείπεται τοῦτα τελέως ὑφ' Ἱπποκράτους, ἢ τινα μὲν εἴρηται παρ' αὐτῷ, τινὰ σ' ἐκ καί που τῶν συγγραμμάτων, καὶ πῶς ἔρασ γε τελέως καὶ σαφῶς, ἢ ἐλλιπῶς τε καὶ οἱονεὶ σχηματικῶς. σὺν γὰρ τούτων ἐζήτησεν ἅπαντας, ὅτ' αὐτὸ τὸ πράγματος ἄξιος, τῶν θ' Ἱπποκρατείων ἑαυτὸν ὀνομαζόντων ἅπαντα καί τε γραφόντων ὑπομνήματα τῶν συγγραμμάτων αὐτοῦ, τὸν περὶ τῆς δυσκρασιῶν σ' ἅπας τελέως ἐκεῖθεν λό γον, ἀλλ' ἡμεῖς τά τε παρ' ἑκάστοις εὑρημένα τῶν βιβλίων εἰς ταυτὸν ἀθροίσαντες ἅπαντα, καὶ διέξιμεν, ὡς καὶ τούτοις, ὁ ἀνὴρ πολὺ δὴ τι ὑπὲρ αὐτοὺς ἄλλους ἐστὶν. ὃ μὲν ἦδη γε καὶ ποιητέον. τὸ γάρ μοι προκεί μένου ἅπαντα τῶν Ἱπποκράτους γνώμων, ἀλλὰ καὶ τὰς οἰκείας ἀποδείξεις τῶν δογμάτων προσθῶναι, καὶ τῆς ἐν αὐτοῖς ἀλη θείας ἀκριβεστάτην παρασχεῖν τοῖς ἐντυγχάνουσιν. εἰς δὲ ἅπαν πολὺ καλλίονος ὅτι μὴ προσαναλαμβάνειν τὸν καιρὸν τῇ ὀξεῖ τοῦ παλαιοῦ, καὶ τοίνυν ὅσα μὲν ὁ πρότερός μοι λόγος διελάσκαλίας μετὰ ἀποδείξεως ἔστω τῶν ἀληθῶν. ὁ δ' ἐξῆς δὲ τοῦτος ὁ παρὸν ἐξηγήσεις, ὧν Ἱπποκράτης ἐγίγνωσκε περὶ δυσκρασιῶν. ἀνθρώπων ἐν ἀναλάβωμεν ὅθεν λέγοντες ἀπε λείπομεν, ὡς ἡ περὶ τάχος κινήσεως ζήτησις ἐν τοῖς περὶ σφυγμῶν ἡμῖν ἅπασι προήνεγται, δεῖ τὸ ἀποδεῖξαι μὲν ἐκεῖνο τῆς πραγματείας τοῖς πλείοσιν ὑπὲρ νεωτέρων ἰατρῶν. ἀμελεῖσθαι δὲ τὴν νῦν προκειμένην χρεῖ ὂν ἅπασι, καὶ δι' ὀλιγοστῶν τε καὶ μακρῶν, ὃ ἐκ ἦν ἐκείνης χρησίμως ὑπάρχουσαν. ἀλλὰ καὶ αὐτὸς, τοῦτο τῆς αἰτίαν εἴποιμι ἄν, ὅτι προκειμένου τοῦ λόγου, νυνὶ δὲ τὸ σωζειν πρᾶντέρου, ὡς ἅπασιν ἡ ταχεῖα κίνησις, διά τε τὴν ἐπείγουσαν χρείαν γίνεται, καὶ πρὸς τὴν δυνάμιν ὑπηρετεῖν αὐτῇ δυναμένην, ὅπερ ὄντως ἐξεφωνήθη, καὶ τὸ ὀργάνων σ' ὄγκος αὐτιπράττοντος, ὧν τὰς ἀποδείξεις ἐν τοῖς περὶ σφυγμῶν ἐλέγομεν ἐρρῆθη. εἴρηται δ' ἐν ἐκείνοις καὶ ὡς ἐνδέχεται ποτὲ ἡ χρεία ἱκανῶς ἐπειγούσης, κἂν ἡ δύναμις ἀρρωστοτέρα μετρίως ᾖ, τὴν κίνησιν γί νεσθαι ταχεῖαν. εἰ σ' ὑπὲρ πλέον ἀσθενείας ἦναι, μήτ' ἐπ' ἐγχωρεῖν γίνεσθαι ταχέως, ἀλλὰ τοιαῦτα συνεπι μᾶλλον αὐτὴ ταχείας γίνεσθαι τὴν ἐνέργειαν. ἁπάσης γὰρ πυκνότητος ἐνεργειῶν μίαν ὑπάρχειν αἰτίαν, τὸ δὲ πρότερας ἐνεργείας ἐνδεές. ἀναγκάζονται γὰρ ἐπειγούσης ἐκείνης, μηκέθ' ἡσυχάζειν ὑπὲρ πλέον. ἅπαντα δὲ ταῦτα σ' ἐκείνων μὲν ἀποδέδεικται. κοινὸς σ' αὐτῶν ὁ λόγος ὅτι καὶ πρὸς τὴν ἀναπνοὴν, πρῶτον μὲν ὅτι περὶ κινήσεως ἁπάσης ἐν τῷ καθόλου λελέλεκται. ἔπειτα καὶ ἡ ἀναπνοὴ ὀλίγου σ' ἐστὶν ἅπασα, τῇ τῶν σφυγμῶν ἀναλογίᾳ ἀνάλογον ἔχει. συνίθετος γάρ ἐστιν ἐξ ἐναντίων κινήσεων ἀρτιμίας διαστολῆς τε καὶ συστολῆς, καὶ χρείας ἕνεκα ἡ αὐτῆς γίνεται. καὶ τῶν μορίων σ' αὐτῆς ἡ μὲν εἰσπνοὴ παραπλήσιος ὅσα τῇ διαστολῇ τῶν σφυγμῶν, ἀναψύχει τὴν ἔμφυτον θερμασίαν. ἡ σ' ἐκπνοὴ, καθάπερ ἡ συστολὴ τῶν σφυγμῶν ἐκκενοῖ τὸ καπνώδες ἡ συγκάυσεως. ἀλλὰ καὶ τὸ, τῇ θρέψει τοῦ ψυχικοῦ πνεύματος ἀμφοτέρας τὰς ἐνεργείας συντελεῖν. καὶ τὸ, τῶν ἀρτιμίων, τὴν μὲν ὧν τῇ διαστολῇ, βραχυτέραν ὑπάρχειν, τὴν σ' ὧν συστολῇ μακροτέραν, ἀμφοτέρων κοινά. τάχος μὲν οὖν ταῖς ἀναπνευστικαῖς κινήσεσιν ὅπως προσγίνεται, καὶ σὴ λελεκται. πρὸς τὸ μεγέθος ᾗ ἐξῆς δίειμι. χρὴ τοίνυν καὶ τοῦτο καλεῖν μὲν τὴν χρείαν εἰς τὸ ἔργον, ὑπάρχειν σ' αὐτῇ τὴν δύναμιν ἐρρωμένην, ἑτοιμότητα δὲ ὑπάρχειν τοῖς ὀργάνοις. ἡ αὐτῆς γάρ τοι σωφρόνως τῶν αἰτίων διῆται, μέγεθος ἀναπνοῆς, ἧς πορ καὶ τάχος. τὰ γε μὴν ἐναντία τούτων βραδύτης τε καὶ μικρότης, ὁ πάντη γε δεῖται τῶν ἐναντίων ἁπάντων ὁμοῦ, ἀλλ' ἐν μὴ δὲ αὐτῶν χρὴ πρᾶναι πάντως, πλέω δὲ ὀκ ἀναγκαῖον. ἂν τε γὰρ ἡ χρεία μεγάλως ἐκλυθῇ, σωκλινέ) καὶ τὸ τάχος κι νήσεως, καὶ τὸ μέγεθος τῆς διαστολῆς, κἂν ὅτι μάλιστα ῥώμης ἔχει καλῶς ἡ δύναμις. ἀργῶν γὰρ ἕξει τάντως, ἐς ἂν μὴ δέησεται τὸ ζῶον ἐνεργόσης αὐτῆς. ἂν τε μεγάλη μὲν ἡ χρεία. ἐλελύκται δ' ἐπως ὁ τόνος ἡ δύναμεως, ἂν τε τοῦτα μὲν ὑπάρχει, βλάβη δ' ἐς συμβῇ τοῖς ὀργάνοις, οἷαν ἐν τοῖς περὶ σφυγμῶν δηλθομεν. ὅτι γὰρ ἂν ἔτι τούτων κωλυθησε) τὸ τάχος καὶ τὸ μεγεθος ἡ ἀναπνοῆς. Κατὰ μὲν δὴ τοῦτα πάντως εἰσὶν οἱ σφυ γμοὶ ταῖς ἀναπνοαῖς. ὥστε εἰ καὶ τὰς αἰτίας πρῶτα προειρεζόμενοι, τὰς ἀκολουθούσας αὐταῖς ἀλλοιώσεις ἡ ἀναπνοῆς ὧδε ποιήσομεθα, παραπλησίως εὑρήσομεν, οἷονεὶ καὶ ἡ θερμασίας αὐξηθείσης, τῶν ἄλλων αἰτίων ἡ ἀναπνοῆς ἀπρεπῶν μενόντων, ὁποίου τι τὸ ἡ δυσκρασίας εἶδος ἔστω ζητοῦμεν εὑρήσομεν γ' ὡς καὶ τοῦ πρώ του δεδεικται τῶν ἐν τοῖς σφυγμοῖς αἰτίων. ὅτι βραχὺ μὲν αὐξηθείσης αὐτῆς, μείζων μὲν ἀφῶς, ἀμὲν καὶ θάτ τωον, ὧδε πλείων δὲ, καὶ μείζη καὶ ταχεῖα, καὶ ἠδὺ πυκνὴ γίγνοιτ' ἂν ἡ εἰσπνοὴ. ἢ τοῦτα δὲ καὶ ἐ μειωθέν τος ἢ φύσιν θερμοῦ, τῶν ἄλλων αἰτίων ἀπρεπῶν μενόντων, ὅτι μικραὶ ὅτω, καὶ βραδεῖαι, αἱ ἀραιαὶ ἀνάγκη γίνεσθαι τὴν εἰσπνοὴν, ἀλλ' ὀλίγῳ μὲν τινι τοῦ ἢ φύσιν μειροτέραν, πολὺ ἢ βραδυτέραν. πάμπολυ σ' ἀραιο τέραν. ἐρρωμένης γὰρ ἡ δυνάμεως οὔσης δὴ ἐνδέχεται πολλῷ μικροτέραν γίνεσθαι τὴν διαστολήν. ἀλλ' ἔπορ ἐλελυθέν τε ἡ χρείας ἱκανῶς ὧδε πλεῖον ἡσυχάζειν εἰκὸς, οὐμὴν οὐδὲ κινεῖσθαι δεῖ τοῦτα παντάπα σι βραδέως, ἐρρωμένης ἡ δυνάμεως. ἃ δὲ ὧν ἡ θερμασίας αὐξανομένης, τοῦτα κἀπὶ ἡ τοῦ ψυχικοῦ πνεύματος ἐπειγούσης θρέψεως εἴσῃ δυσκρασιῶν ἔσται, δηλονότι τῶν πρὸς τὴν εἰσπνοὴν σωκεκριμένων. ὥσπορ γε καὶ ἡ ἀμετρία ἡ λιγνυώδους τῶν χυμῶν συγκάυσεως, τὰς αὐτὰς ἡ ἐκπνοῆς δυσκρασίας ἐργάσεται, ταῖς ὧδε ἡ εἰσπνοῆς ἀρμοδίας. ταχείαι μὲν γὰρ ἐόντοι καὶ μεγάλαι καὶ πυκναὶ, πολλὸ τοιότο πρὸς τὴ/ θρεισμένα. βραδεῖαι δὲ καὶ μικραὶ καὶ ἀραιαὶ ἢ τὰς ἐναντίας διαθέσεις. ἆρ οὖν ὁ μὲν λόγος ὅτως ἀξιοῖ, μά χεται δ' ἐπ τῶν ἐναργῶς φαινομένων; ἐγὼ μὲν ὁμολογοῦντα τοῦτα πάντα κατά τε τὰς ἡλικίας καὶ τὰς χώ ρας, καὶ ὅλως τὰς καταστάσεις ἁπάσας τὸ προειρημένον ἡμᾶς ἀόρος, εὑρίσκω. μαρτυρεῖ σ' ἐχ ἥκιστα καὶ τὰ ἐν τοῖς ὑδρωπικοῖς διαθέσεσιν ἅπασιν, καὶ τὰ ἐν τοῖς νοσήμασιν. ἐνθα μὲν γὰρ τὸ θερμὸν πλεονεκτεῖ, ταχείας καὶ μεγά λας καὶ πυκνὰς ὅταν ἰδεῖν γιγνομένας εἰσπνοάς. ἐνθα σ' αὖ τὸ ψυχρὸν τὰς ἐναντίας βραδεῖάς τε καὶ μικρὰς ἢ ἀραιάς. καὶ μὲν ὅσοις μὴ κινεῖται τὸ ψυχικὸν πνεῦμα, καὶ διὰ ὅτου τάχα δ' εἴσεται ἡ ἀναθρέψεως, ὁ μόνον μέγα,

ἀλλὰ καὶ

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 175 sur 494

ἀλλὰ καὶ ταχὺ καὶ πυκνὸν ἀναπνέουσιν. οἷς δ' οὐδὲν λυποῦνται, τὸ φαντίῳ τούτοις εἶδος ἢ ἀσθενοῦς. εἰ δ' ἅμα φωνασθείη, ἢ θόρυβος ἀΰξοις, ἢ πνεύματος ἀνάλωσις, οὗτοι τῷ μεγίστῳ ἅπασιν ἢ ταχίστῳ ἢ πυκνοτάτῳ ἀσθενοῦσι ἔχουσι. καὶ μάλιστ' εἰ σφοδρῶς ἐκάτερα αὐξηθείη. ὥσπερ γε καὶ μειωθέντων ἀμφοῖν ἧττον, μικρότατα καὶ βραδύτατα καὶ ἀραιότατα γίνονται ἀσθενοῦς. καὶ μὲν δὴ καὶ τὸ τῶν ἐκπνοῶν εἶδος· εἰ μὲν ἀθροισθείη πολλὰ καπνώδη πρὸς πάχος, μέγιστόν τε ἢ τάχιστον καὶ πυκνότατον. εἰ δ' ὀλίγιστα πάντελῶς εἴη, μικρότατόν τε καὶ βραδύτατον καὶ ἀραιότατον. ἡλικιῶν μὲν γε, τὰς μὲν ἐν αὐξήσει πάσας καὶ μέγα καὶ ταχὺ καὶ πυκνὸν ἀσθενούσας ὁρῶμεν. τὰς δ' ἐν παρακμῇ, τοὐναντίον, ἀραιὸν μὲν καὶ μικρὸν καὶ βραδύ. ὅτε τοῖς μὲν, θόρυβος πλέον. τοῖς δ' ἔλαττον. καὶ τοῖς μὴ σωάγεσθαι τοῦ σώματος τὴν οὐσίαν τοῦ ψυχικοῦ πνεύματος ἀνάγκη. τοῖς δὲ συμμαραίνεσθαι. δι' ἀμφοτέρας οὖν τὰς αἰτίας, πολοὶ παραλλάττουσιν ἐν τοῖς ἢ ἀσθενοῦς ἰδέαις οἱ νέοι τῶν πρεσβυτέρων. διὰ ἄλλας δ' οὐ δύο αἰτίας ἐν τοῖς ἐκπνοαῖς. ἐπεὶ γ' οἱ τοῖς αὐξανούσαις ἡλικίαις, διά τε τὴν τῆς ἐμφύτου θερμασίας ῥώμην, καὶ διὰ αὐτὴν τὴν αὔξησιν, παμπόλυ τι πλῆθος ἀναλίσκεται χυμοῦ, τοῖς δὲ παρακμαικοῖς, ὅσον εἰς αὐτὸ τὸ ζῆν μόνον, ὡς μήτε αὐξανομένοις ἔτι καὶ ἀποψυχομένοις ἤδη, κατὰ λόγον τοῖς μὲν, ταχεῖα καὶ μεγάλη καὶ πυκνὴ, τοῖς δὲ, ἐναντίως διακειμένη κατὰ πάντ' ἡ ἐκπνοὴ φαίνεται. τὴν αὐτὴν δὲ ταύτην ἰδέαν, καὶ οἱ σφυγμοὶ κατὰ τὰς τῶν ἡλικιῶν διαφορὰς ἔχοντες εὑρίσκονται, καθάπερ καὶ τοτ' ἐν τρίτῳ τῶν ἐν αὐτοῖς αἰτίων διήλθομεν. ὡς δ' ἐν τοῖς ἡλικίαις, οὕτω καὶ τοῖς ὥραις, καὶ τοῖς χώραις καὶ πάσαις ταῖς τοῦ περιέχοντος ἡμᾶς ἀέρος καταστάσεσιν, οἵ τε σφυγμοὶ τοῖς ἀναπνοαῖς, αὖτ' ἀναπνοαὶ τοῖς σφυγμοῖς ἀνάλογον ἔχουσιν, ἐν μὲν τοῖς θερμαῖς, εἰς μέγεθος καὶ τάχος καὶ πυκνότητα τρεπόμενα, κατὰ δὲ τοὐναντία. καὶ εἴρηται περὶ τούτων ἁπάντων ἐν ἐκείνοις, ὥσπερ γε καὶ περὶ τῶν ὠφελημάτων, ἐν μὲν γὰρ τῷ τρέχειν, καὶ παλαίειν, καὶ ὁπωσοῦν ἄλλως ἀναθορίζεσθαι, μέγα καὶ ταχὺ καὶ πυκνὸν ἀναπνέομεν. ἡσυχάζοντες δὲ, μικρὸν καὶ βραδὺ καὶ ἀραιόν. ὅτι τοῖς μὴ σωτόνοις λυπήσεσιν αὐξάνει μὴ τὸ θερμὸν, διαπανᾶ τε δὲ τὸ πνεῦμα τὸ ψυχικόν. ἠρεμούντων δὲ καὶ ἀκινήτων μηνόντων, τὸ μὲν θερμὸν, μαραίνεται. πνεῦμα δ' οὐδ' ὅλως, ἢ παντελῶς ὀλίγον ἀναλίσκει. καὶ τοίνυν καὶ τῶν λουτρῶν, τὰ μὲν θερμὰ, ταχεῖαν τε μεγάλην, καὶ πυκνὴν ὀργάζεται τὴν ἀναπνοήν. τὰ δὲ ψυχρὰ, τὴν ἐναντίαν. ἐν τοῖς ὕπνοις δὲ, καὶ πάνυ δὴ πρόσεχε τὸν νοῦν ὀφθὲν γινομένῳ. πλεονεκτεῖ γὰρ ἡ κατὰ μέγεθος καὶ τάχος λυπήσεως ἡ ἐκπνοὴ ἢ ἐναντίας, ὅτε τῷ σιτίων τε καὶ χυμῷ ἅπαντων ἀκαθαρσίαν καὶ ἀθρόωσεις μᾶλλιστα γίνονται. πλεῖστον οὖν ἐνὸς ἐν αὐτοῖς καὶ τὸ καπνῶδες ἀθροίζεσθαι πρόβλημα. διὰ τῶν νοσημάτων δὲ, καὶ γὰρ καὶ πολὺ πλέον ἐνδεικτέον. ἐν μὲν τοῖς πυρετώδεσιν ἅπασι, καὶ μᾶλλιστα, ὅσοις πρόπτ τῶν ἀναπνευστικῶν ὀργάνων, ἢ τὴν καρδίαν ἠθροισταί τι πολὺ πλῆθος θερμότητος, ἡ ἀναπνοὴ πᾶσα μεγάλη καὶ ταχεῖα καὶ πυκνὴ φαίνεται γιγνομένη. ἐν οἷς δὲ ἀπέψυκται τὸ θερμὸν, ἡ ἐναντία. ὥστε καὶ πάνυ ἤδη τελέως ἐδόξεν ἀπολωλέναι, καὶ ἐν ὁ σπυτὸς Ἡρακλείδης ἄπνουν ἔγραψεν, ἥδε ἐστίν. τὸ ἀνάλογον γὰρ ἔχειν ἔοικεν, ὥσπερ ἐν τοῖς ἄλλοις ἅπασιν ἀναπνοή τε καὶ σφυγμὸς, οὕτω καὶ τῷ δὲ παντελῶς γε ὀλίγου ἀναλίσκεσθαι τοῦ ἀρτηριώδους αἵματος, εἰς ὃν πρόδηλον τὸ ζῆν, ἀπολωλέναι μὲν τοι δεῖν ἀπὸ σμικρότητα, θαυμαστὸν ὀφθέν. οὐ δὲ γὰρ τούτοις γε δὴ μόνον, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἄλλοις ἅπασι τοῖς ἐλαττωθεῖσι μικροῖς, τὸ διαφθείρειν τὰς αἰσθήσεις κοινόν. Ἀλλ' ἐπεὶ καὶ περὶ τῶν ὡσαύτως ὑπαρχόντων ἀναπνοῆς τε καὶ σφυγμοῖς, αὐτάρκως εἴρηται, ζητήσωμεν ἤδη καὶ ὅσον ἐν αὐτοῖς οὐχ ὡσαύτως ἔχει. τὸ γὰρ ἀπὸ τῆς δυνάμεως ἐπόροτητος ἐν ἑκάστῳ τῶν ἐνεργειῶν ἰδίον, εἰκὸς ὄντι πολλαχοῦ καὶ τὰς ἰδέας αὐτῆς διαφερούσας δράσασθαι. τοτ' οὖν χρὴ σκοπῆσαι καὶ ζητῆσαι καὶ ἀνευρίσκειν μεθοδικῶ. δοκῶ δή μοι καθορᾶν δύο ἀπ' αὐτῆς τῆς οὐσίας τῶν πραγμάτων μεγίστην τινὰ διαφορὰν ἁπάντων τῶν ψυχικῶν ὀργάνων πρὸς τὰ ζωτικά. τῶν μὲν γὰρ ἡ προαίρεσις οὐσίαν ἔχει τῆς γενέσεως, καὶ δύναται ποτὲ καὶ ἡ χρεία καλῆ καὶ ἡ δυνάμις δύνεκ' αὐτῶν ἕκαστον ὑπάρχειν ἢ πρὸς τὴν ἐνέργειαν, ὅμως ἴσχειν τε καὶ λυμαίνειν αὐτὰ τῆς λυπήσεως. ὅπουδ' ἴσχειν, μέγα οὕτως, ἵνα γε, καὶ τὸ βραδέως λυπεῖν ἢ ταχέως, καὶ ὑπὸ πλέον ἢ ἐπ' ἔλαττον ἐξαίρειν, καὶ διὰ πλείονος ἢ ἐλάττονος χρόνου, ῥᾴστου αὐτῷ. τοῖς ζωτικοῖς δ' ὀργάνοις οὐχ οὕτως ἔχει, ἀλλ' ὅταν ἡ χρεία καλῆ, τῆς γε δυνάμεως ἐρρωμένης, καὶ τῶν ὀργάνων ἀδιαφθείρων ὑπαρχόντων εἰς τὰς λυπήσεις, οὔτε βραδέως, οὔτε μικρὰν χρὴ θεῖναι οἷόν τε τὴν ἐνέργειαν. ὧν γοῦν τῶν κατὰ φλεγμαίνοντα μόρια σφυγμῶν, ἐνέργειαι φαίνεται διὰ τὴν τῶν ἐν αὐτοῖς ἀρτηριῶν λύπησιν, ὀδυνῶν μὲν σφοδρὰ προσγινομένην, διὰ τὸ μὴ ἐφ' ἡμῖν εἶναι τὴν λύπησιν ἐλάττονα ποιῆσαι τοῦ μεγέθει, ἢ βραδυτέραν τοῦ ταχεῖ. καίτοι γ' ἐπὸρ ἐφ' ἡμῖν ἐλάττονά τε καὶ βραδυτέραν αὐτὴν ἐνεργάσασθαι, οὐδέν πω προὐργιαίτερον ἐποιησάμεθα, μέλλοντες γε ἐκ τούτου πεγυρήσειν τὴν ὀδύνην. παντὶ μὴ γὰρ τοῦ φλεγμαίνοντι, τελείας ἡσυχίας δεῖ. λυνουμένων γὰρ καὶ τριβομένων πρὸς ἄλληλα τῶν ἐν αὐτοῖς μορίων, ὀλίβεταί τε καὶ ῥυμαπίζεται καὶ παντοίως ὀδυνᾶται. εἰ δ' ἅμα ποτὲ καὶ διὰ τὴν τῆς χρείας ἐπεξίαν ἀναγκάζοιτο, τὴν μικροτέραν τε καὶ βραδυτέραν λύπησιν ῥᾴον φέρει ἢ μείζονός τε καὶ ὠκυτέρας. οὕτω καὶ τὸ σκέλος, ὅταν φλεγμαίνῃ τι μορίῳ ἐν αὐτῷ, μάλιστα μὲν ἀναπαύεσθαι πρέπει. εἰ δ' ἀναγκαζοίμεθα κινεῖν αὐτὸ χρείας τινὸς ἐπεγειρούσης, ἐλαττον τε καὶ βραδύτερον βαδίζομεν. ἀλλ' οὐχ οἷόν τε τοτ' ὠθεῖ τῶν ἀρτηριῶν ὀργάσασθαι. οὐ γὰρ ὅσην ἐφ' ἡμῖν ἡ κίνησις αὐτῶν, οὐθ' ὥστε καταπάυειν γιγνομένην, ὥστε βραδυτέραν ἢ ὠκυτέρας, ἢ ἐκ μείζονος, ἐλάττω ποιεῖν, ἀλλ' ἀνάγκη ἐργάειν τὴν πρώτην. καὶ ὠκέα, καὶ μεγάλη, καὶ ὅπως δὴ ἡ βίαια. διὰ ταῦτ' ἐν τοῖς φλεγμαίνουσι μορίοις τῶν ἀρτηριῶν λυνουμένων, ὀδυνώμεθα μὲν, ἀλλ' οὔτε ἀμυδροτέραν, οὔτε ἐλάττω τὴν λύπησιν, οὔτε βραδυτέραν ὀργάσασθαι δυνάμεθα, καίτοι τῶν γε ἐν τῇ προαιρέσει ἐνεργειῶν, ἢ παντελῶς ἀναπαύοντες τὸ σκέλος, ἢ μικρὰν κομιδὴ καὶ βραδέαν ποιοῦντες. ὅταν δὲ λέγω μὴν μικρὰν καὶ μεγάλην λύπησιν. ὅτι μὴ λυείως, ἀλλ' ἀπὸ τῶν διαπνεμάτων φαμὲν, καθ' ὧν τὸ κινούμενον φέρεται, παντάπου δ' ἥλου, οὐκ οὖν ἐπειδὴ καὶ ὁ θώραξ ἐν τι τῶν τοῦ ζώου μορίων, ὄργανον ἀναπνοῆς, ὡς ἡ μὲν

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 176 sur 494

ἀρτηρία σφυγμῶν, τὸ δὲ σκέλος βαδίσεως, εἰ μὲν ἐστὶ τῶν ζωτικῶν ἔργων ἡ ἀναπνοὴ, ταῖς ἀρτηρίαις ἀνάλογον, εἰ δὲ τῶν ψυχικῶν, τοῖς σκέλεσιν ὁμοίως κινηθήσεται. ἀλλὰ μὴν τῶν ψυχικῶν, ὡς ἐν ἄλλοις ἀκριδέδεικτο. δῆλον ἄρα ὡς τοῖς σκέλεσιν ὁμοίως κινηθήσεται. εἰ τοίνυν φλεγμαίνων εἴη ἀναγκαζοιτότε κινεῖσθαι, βραδύτερον τε καὶ πολὺ ἧττον τοῦ δέοντος διαστήσεται. ἀλλ' εἰ οὖν ποιήσει, ἐνδεῶς ἀναπνεύσει. εἰ δὲ καὶ δεύτερον ἔτι καὶ τρίτον, ταυτὸ τοῦτ' ἐργάσεται, τὸ καθ' ἑκάστην ἐνδεὲς, ἐν ἀξιόλογον ποτὲ κεφάλαιον γενόμενον, ἐγγὺς ἄξει τοῦ πνίγεσθαι τὸ ζῶον. ἵν' οὖν μὴ γένηται οὖν, πυκνοτέρας ποιεῖται τὰς ἐνεργείας, μηκέτι ἡσυχάζων τοσοῦτον, ὅσον ὁπόταν εἶχε κατὰ φύσιν. ὁμοίον τι ποιῶν τοῖς διὰ τὸ μὴ δύνασθαι τὴν αὐτάρκη τροφὴν, εἰς ἅπαξ προσενέγκασθαι, συνεχῶς ὀλίγον τρεφομένοις. ἀλλ' ἐν τούτῳ ἀναγκαῖον τὴν ὅλην ἀναπνοὴν γενέσθαι μικρὰν καὶ βραδεῖαν καὶ πυκνὴν, καὶ πλεονί γε μικροτέραν τοῦ προσήκοντος, ἢ βραδυτέραν. οὐχ οὕτως γὰρ ἰσχυρὸς ὁ πόνος τοῦ θώρακι διὰ τὸ τάχος τῆς κινήσεως, ὡς διὰ τὸ μέγεθος τῆς διαστολῆς. τὸ μὲν γὰρ τάχος, εἰ καὶ κατ' αὐτὴν τὴν ἐνέργειαν ὀδυνηρὸν, ἀλλὰ τῷ γε βραχυχρόνιον ἐργάζεσθαι τὴν ὅλην κίνησιν, ἧττον λυπεῖ τὸν θώρακα. συντόμως γὰρ ἐφ' ὃ σπεύδει παραγίνεται. σπεύδει δὲ δήπουθεν ὑπὲρ τὴν ἡσυχίαν, καὶ ταύτης ὅτι τάχιστα γλίχεται τυχεῖν, ὡς ἂν μόνης αὐτῷ τὴν ἐκ φλεγμονῆς ὀδύνην παραμυθουμένης. τὸ δὲ μέγεθος τῆς διαστολῆς, πάντως χαλεπὸν, αὐτῷ τε τοῦ βιαίῳ τῆς κινήσεως, καὶ τοῦ θλίβειν τε ἅμα καὶ τείνειν τὰ φλεγμαίνοντα, καὶ παντοίως ὀδυνᾶν τὸν θώρακα. ταῦτ' ἄρα καὶ πλέον ἀφαιρεῖ τοῦ μεγέθους, ἢ τοῦ τάχους. καὶ ὅταν γε τοῦτ' αὐτὸ μόνον ἢ τὸ πάθημα, πόνος τις τῶν κατὰ τὸν θώρακα μορίων, μὴ μέν τοι τά γε τῆς χρείας ἐπείγει, μενούσης δηλονότι τῆς ἐν τῇ καρδίᾳ θερμασίας ἐν τοῖς κατὰ φύσιν ὅροις, ἐναργῶς ἡ κίνησις τοῦ θώρακος βραδυτέρα γίνεται. πυρώσεως δέ τινος ἐν αὐτῇ γενομένης, τὸ μὲν τάχος οὐκ ἐκλύεται, δι' ἃς ἔμπροσθεν εἴπομεν αἰτίας, καθαιρεῖται δὲ καὶ ταῦθα τὸ μέγεθος ἱκανῶς, ἀλλ' αὐτ' αὖτοῦ πυκνότης γεννᾶται, διὰ τὴν τῆς χρείας ἔπειξιν.

Ὡς τε κἀκ τῶν εἰρημένων ἤδη πρόδηλον ὑπάρχει, ὡς αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν ὀδύνη περί τι τῶν ἀναπνευστικῶν ὀργάνων γενομένη, μικρὸν καὶ βραδὺ, καὶ πυκνὸν ἐργάσεται τὸ πνεῦμα. μετὰ φλογώσεως δὲ, μικρὸν μὲν ἔτι καὶ νῦν ὁμοίως, ἀλλὰ πυκνότερον γε τοῦ διὰ μόνην τὴν ὀδύνην, καὶ ἤδη κατά τι ταχύτερον. ἡ δὲ διὰ μόνην τὴν πύρωσιν γιγνομένη δύσπνοια, πρόσθεν ἐδείχθη μέγα καὶ ταχὺ καὶ πυκνὸν ἐργαζομένη τὸ πνεῦμα. ὥστε σαφὴς ἐστὶ καὶ εὐδιόριστος τῶν θ' ἁπλῶν ἑκατέρα, καὶ ἡ ἐξ ἀμφοῖν σύνθετος. ἡ μὲν γὰρ ὑπὲρ μόνῳ τοῦ πλήθει τῆς θερμασίας, εἰ καὶ πυκνὸν ἐργάζεται τὸ πνεῦμα παραπλησίως τῇ διὰ μόνην τὴν ὀδύνην, ἀλλὰ τοῦ μεγέθει καὶ τοῦ τάχει, σαφῶς διορίζεται. ἡ δ' ἐξ ἀμφοῖν τῶν αἰτίων συνελθόντων, τῆς μὲν διὰ τὴν φλόγωσιν, μόνη τῇ μικρότητι διαφέρει, τῆς δὲ διὰ τὴν ὀδύνην, μεγέθει καὶ τάχει. καὶ μὲν δὴ καὶ ἡ διὰ τὴν καταψυξίν γε τῆς κατὰ φύσιν θερμασίας δύσπνοια, σαφέσι τισὶ γνωρίσμασιν ἁπασῶν τούτων διορίζεται. μικρὸν γὰρ αὕτη γε ὡς ἐδείκνυτο καὶ βραδὺ καὶ ἀραιὸν ἐργάζεται τὸ πνεῦμα. τῶν δ' ἄλλων οὐδεμιᾷ συμβέβηκεν ἅμα βραδύτης καὶ ἀραιότης. ἀλλ' ὅσον μὲν ὑπὲρ ταῖς ἐνδείαις τε καὶ πλεονεξίαις τῆς θερμασίας. ἢ τῆς ἀναπνοῆς ἰδέα τοῦ κατὰ φύσιν ἐξίσταται ῥιθμοῦ, ταῦτα καὶ τοῖς σφυγμοῖς ὡσαύτως ἔχει. τά δ' ὑπὲρ ταῖς ὀδυνηραῖς τῶν ὀργάνων διαθέσεσιν, οὐκέθ' ὡσαύτως, ἀλλ' ὅπη παραλλάττει σαφῶς οἶμαι δέδεικται. αἱ λοιπαὶ μέν τοι διαθέσεις τῶν ὀργάνων ὅσαι χωρὶς ἀλγήματος ἐπ' ἐμφράξεσιν, ἢ σκιρρώσεσιν, ἢ θλίψεσιν, ἢ ὅλως στενοχωρίαις τισὶ γίνονται, παραπλησίως ἐργάζονται τὰς ἀλλοιώσεις ἑκατέραις ταῖς ἐνεργείαις ψυχικαῖς τε καὶ ζωτικαῖς. μικρὸν γὰρ ἐπ' αὐτοῖς καὶ ταχὺ καὶ πυκνὸν γίνεται τὸ πνεῦμα. μικρὸν μὲν, ὅτι διὰ τὴν στενοχωρίαν τῶν ὑποδεχομένων, ἔλαττον τοῦ δέοντος ἕλκεται. πυκνὸν δὲ, ὅτι τὰ τῆς χρείας οὐ πληροῦται. διὰ δὲ τὴν αὐτὴν ταύτην αἰτίαν καὶ ταχύ. δέδεικται δὲ ἐν τοῖς περὶ σφυγμῶν ὑπομνήμασιν, ὅτι τὸ μέγεθος τῆς διαστολῆς, ὅταν μὲν ἱκανῶς πληροῖ τὴν χρείαν, οὐδὲν δεῖται τάχους, ὅταν δ' ἀπολείπηται κατά τι, τηνικαῦτα ἤδη καὶ εἰς τάχος ἡ τροπὴ γίνετο τῆς δυναμέως ἐρρωμένης. καὶ ὅταν μὴ δὲ τοῦτ' ἱκανὸν ἦ, τό τε καὶ εἰς πυκνότητα. διὰ ταῦτα μὲν δὴ μικρὸν καὶ ταχὺ καὶ πυκνὸν γίνεται τὸ πνεῦμα κατὰ τοὺς σφυγμοὺς καὶ τὰς ἀναπνοὰς ἐν ταῖς προειρημέναις διαθέσεσιν. ἐρρέθη δ' ἐν τοῖς περὶ σφυγμῶν, ὅτι καὶ ἀνώμαλον, καὶ τοῦτ' ἐστὶ μάλιστα τὸ ἴδιον αὐτῶν γνώρισμα, καὶ ὁ τῆς αἰτίας λογισμὸς, ἐν ἐκείνοις εἴρηται, καὶ ὅτι γε κατὰ μὲν αὐτὰ τὰ τὰς ἐμφράξεις ἔχοντα μόρια, καὶ ὅτα τούτοις κοινωνεῖ, τὰ τῆς ἀνωμαλίας μάλιστα εὔδηλα, καὶ ἡ μικρότης τῶν σφυγμῶν, ἢ διὰ παντὸς, ἢ ὡς τὸ πολὺ συνεδρεύει. κατὰ δὲ τ' ἄλλα, τὸ μέγεθος μᾶλλον. εἰ δὲ πλησίον τῆς ἀρχῆς εἴη τὸ πάθημα κοινὸν οὕτω γίνετο πάσαις ταῖς ἀρτηρίαις. ταῦτα μὲν οὖν ἐν ἐκείνοις εἴρηταί τε, καὶ δέδεικται. Τὰ δὲ τῶν ἀναπνευστικῶν ὀργάνων ἴδια νῦν ἐπέξιμεν, ὡς μηδὲν ἐλλείπειν τῷ λόγῳ. ὅταν οὖν ἤτοι φυμάτων ἀπέπτων ἐν αὐτοῖς συστάντων, ἢ γλίσχρων καὶ παχέων χυμῶν καταλαβόντων τὰς ὁδοὺς τοῦ πνεύματος, ἢ τινὸς ὄγκου σκιρρώδους ἐν αὐτοῖς ὑποτραφέντος, ἢ τῶν ὁμιλούντων αὐτοῖς σωμάτων ὅτου δὴ, καθ' ὁντινοῦν τρόπον εἰς ὄγκον ἀμετρότερον ἀρθέντος, ἔλαττον τοῦ δέοντος εἰσπνέηται διὰ στενοχωρίαν τὸ πνεῦμα, προσγίνεται ἐξ ἀνάγκης αὐτῷ, διὰ τὰς εἰρημένας αἰτίας τάχος καὶ πυκνότης. ἰδέαι δέ τινες ἐν τοῦ γένει τῆς δυσπνοίας ταύτης πλείους συνίστανται, ἄλλων ἄλλοτε μορίων στενοχωρουμένων ἐν τοῖς ἀναπνευστικοῖς ὀργάνοις. οἱ μὲν γὰρ κατὰ τὴν γαστέρα καὶ ἧπαρ, ἤδη δὲ καὶ τὸν σπλῆνα καὶ τὸ κῶλον, καὶ τὰ τούτοις συνάπτοντα συνιστάμενοι παρὰ φύσιν ὄγκοι, στενοχωρίᾳ τοῦ διαφράγματος μικρὸν καὶ ταχὺν καὶ πυκνὸν ἐργάζονται τὸ πνεῦμα. κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν τρόπον, καὶ τοῖς ὑδερικοῖς καὶ ταῖς κυούσαις, καὶ τοῖς ὑπερεμπεπλημένοις, καὶ τοῖς προγαστόρσι, τοιοῦτον γίνεται τὸ τῆς ἀναπνοῆς εἶδος. ἐν δὲ ταῖς καλουμέναις ὀρθοπνοίαις γλίσχρων καὶ παχέων ὑγρῶν, ἐν ταῖς κατὰ τὸν πνεύμονα τραχείαις ἀρτηρίαις ἀθροιζομένων. οὕτω δὲ, καὶ εἰ σκιρρωθείη τι κατ' αὐτὸν, ἢ φύμα γένοιτο θλίβον καὶ στενοχωροῦν τὸ τῶν τραχειῶν ἀρτηριῶν γένος, αὗται γὰρ ὑποδέχονται τὸν εἰσπνεόμενον ἀέρα, μικρὸν καὶ πυκνὸν καὶ ταχὺ, ἔσται τὸ πνεῦμα. κατὰ τὴν αὐτὸν δὲ τρόπον, εἰ καὶ τοῦ θώρακι τοιοῦτον συστάνη φῦμα, οἷς δὴ πολλάκις κυφοῦνται καὶ λορδοῦνται, καὶ σκωλιοῦνται τὰ κατὰ

τὴν

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 177 sur 494

τῶν ῥάχιν, μικρὸν καὶ πυκνὸν καὶ ταχὺ τὸ πνεῦμα γίνεσθαι, καταλαμβάνοντος ἀγχόνη τὸ παρὰ φύσιν ὄγκου τὴν χώραν τοῦ πνεύμονος, εἰς ὃν διασελλόμενον ἐκτείνεται. πολλάκις δὲ καὶ αὐτὸν ὅλον ἡ θώρακα σεν-
οτέρου δι' οἰαινοῦν διαθέσεις ἀπέφηναν, ἢ λυομένας δύθεως συμπεσοῦσας, ἢ καὶ μετὰ ταῦτα ὕδρον ἅπαν πήσασαι. διαφέρει δ' οὐδὲν πρὸς γε τὸ σφοχαρούμενον τὸν πνεύμονα μὴ δυνάσθαι ἱκανὸν ἕλκειν ἀέρα, ἢ σφὸν ὅλον γεμέσθαι τὴν θώρακα, καθ' ἥν τινα οὖν διάθεσιν, ἢ τῶν μεταξὺ χώραν ἀκλείσαι καταληφθεῖσαν ὑπόπνων παρὰ φύσιν ἐν αὐτῷ συσκάντων σωμάτων, ἢ καὶ σκιῤῥωθέντος αὐτοῦ, ἢ φλαχθέντος, ἢ ἀνοιδήσαντος, ὡς ἐν τοῖς καλουμένοις πνευμονώδεσί τε καὶ πνευμονικοῖς γίνεται πάθεσιν. ἐν γὰρ ἅπασι τούτοις ὅδωρ τὸ στομ-
κτικὸν ἄπορον, τοῦ μικρὰν γίνεσθαι τὴν εἰσπνοήν, ἡ σφοχωρία τῶν τραχείων ἀρτηριῶν. διότι δ' αὐτὴ μικρὰ, δῆλα ὅδωρ ὡς πολλάκις εἴρηται, πνοὴν ἔρχεται πυκνότητι καὶ τάχει. ἀλλ' ὅταν μὲν κατ' αὐτὸν τὸ πνεύμονα τὸ πά-
θημα συμπέσῃ, μικρὰ τοι διασέλλειν δυναμένου μέχρι πλείστου τοῦ θώρακος, μικρὸν ὅμως εἰσπνέουσιν. οὕτω δὲ καὶ ὅταν αἱ μεταξὺ τῶν ὀργάνων χῶραι καταληφθῶσιν. ὅταν δ' ὅλος ὁ θώραξ ἦτοι λυομένων, ἢ καὶ ἄλλως, μι-
κρὸς καὶ σφὸς γένηται, δῆλον ὡς καὶ τὴν διαστολὴν ἀνάλογον ἑαυτῷ μικρὰν ὀργαζόμενος, διὰτιὰ τοῦ πνεύμο-
νι, ἢ πρὸς τὴν εἰσπνοὴν ταχυπτοῦ καθίσταται. οὕτως δὲ καὶ ὅταν αἱ φρένες ὑπόπτου θλίβονται κατ' αὐ-
τὸ τὸ κάτω πόρας ἰδίᾳ τοῦ θώρακος, ὡς ἐν τοῖς ἀνωμάλοις παθήμασι. τοῦτον γὰρ χρὴ μεμνῆσθαι μάλιστ', ὅτι ποτὲ μὲν ἡ τοῦ θώρακος μόνου διάθεσις, ποτὲ δὲ ἡ τοῦ πνεύμονος, ποτὲ δὲ ἡ τῆς μεταξὺ χώρας ἀμφοῖν, εἰς μικρό-
τητα, καὶ δῆλα ὅδωρ εἰς τάχος, καὶ εἰς πυκνότητα, τὴν προπλὴν ἢ ἀναπνοῆς ὀργάσεται, τῆς γε δυνάμεως ὀρ-
ῥωμένης. καὶ γὰρ καὶ τοῦτον χρὴ μεμνῆσθαι πολλάκις καὶ πρόδηλον ἐρημένον. μὴ τοίνυν ἐπὶ τῶν πλευ-
ριτικῶν, ἢ τῶν ἀποστάσεις πινάς, ἢ ὅλως ὄγκους ὀδυνηροὺς ἐχόντων κατὰ τὸν θώρακα μνημονεύσομεν, ἐν οἷς δὲ οἷς λόγῳ. πρὸς δὲ τῶν ἀνωμάλων παθημάτων, οἷα οἷς θλίβειν τε τὸν πνεύμονα, καὶ ὀφνοχωρεῖν τὰς ἐν αὐτῷ
τραχείας ἀρτηρίας, μικροτέραν ὀργάζονται τὴν εἰσπνοήν, ὁ προειρημένος ἅπας ἐπεφαίνετο λόγος. ἀλλ' ἐκεῖ-
να μὲν τοῖς πρὸ τούτων γεγραμμένοις πάθεσιν τοῦ θώρακος προσνέμομεν, ἐφ' ὧν ἐλέγομεν δῆλα τὴν ὀδύνην ἢ πόνον διϊσάμενον τὸν θώρακα, μικρὸν ὀργάζεσθαι τὸ πνεῦμα. τὴν δὲ τῶν ἐμπύων καλουμένων διάθεσιν, καὶ ὅτι μάλιστα πολλάκις ἐκ πλευρίτιδος ἡ γένεσις αὐτοῦ συμπίπτει, τούτοις τοῖς νῦν ἐρημένοις συγκαταριθμήσο-
μεν, ὅλα χωρὶς ἀλγήματος σφοχωρίαν ὀργαζομένα κατὰ τὸν πνεύμονα, μικρὰν ἀφαίνει τὴν ἀναπνοήν. τὸ γάρ τοι προσεχόμενον ἐν αὐτῷ πῦον κατὰ τὰς τοιαύτας διαθέσεις, ἄπορον γίνεται ἡ πρὸς τὴν διαστασιν μικρότητος. ὡς οὖν μηκέτ' αὐτὸς κατὰ φύσιν διασελλόμενος, οὐδὲ τὴν ὁλκὴν ἴσην ποιεῖται τῶν πνευμάτων. ὧν ποτ' οὖν ταῦτα χωρὶς ἀλγήματος πάθη τῶν ἀναπνευστικῶν ὀργάνων (ὅδωρ γὰρ ἐπὶ λέπτου τοῦ πρόντος λόγου)
διοιδήσεται τοῖς μετ' ἀλγήματος, εἴ γε καὶ μικρὸν ὡσαύτως ἀμφοτέροις καὶ πυκνὸν γίνεται τὸ πνεῦμας ἐν τοῦ τάχους τῆς κινήσεως. ἐν γὰρ τοῖς μετ' ὀδύνης, ὀλίγον μὲν ἀναπνέουσι καὶ πυκνόν, οὐ μὴν ταχέως, ὅταν γε
χωρὶς φλεγμὸν τὸ τοιοῦτον συμπίπτῃ πάθημα, μετὰ μὴν φλεγμὸν καὶ ἐν τῇ μικρότητι καὶ τοῦ τάχει παρ-
απλήσιον ἀναπνέουσιν. ἀλλὰ τῇ γε πυκνότητι διοίζουσιν. οὐ μετρίως γὰρ αὐτοῖς πυκνοῦται τὸ πνεῦμα. ὅδωρ δ' οὐκ ἀναδέχει τοῖς δῆλα σφοχωρίαν τῶν ἀναπνευστικῶν ὀργάνων ὑπονοοῦσιν. ἀλλ' εἰ καὶ πυκνότερον αὐτοῖς γί-
γνοιτο τὸ πνεῦμα, μετρίως ὅδωρ τάχει, καὶ πυλὺ κατωτέρω τῆς ἄκρας πυκνότητος. ἀλλὰ καὶ ἡ ἐκπνοὴ τοῖς πυρέττουσι μείζων τε ἅμα καὶ θερμοτέρα, ὅπερ οὐκ ἀναδέχει τοῖς δῆλα σφοχωρίαν μικρὸν καὶ πυκνὸν ἐκπνέ
ουσιν. ὅπως δὲ χρὴ διαγινώσκειν ἀκριβῶς μικρότητά τε καὶ μεγέθη ἑκατέρων τῶν μορίων τῆς ὅλης ἀναπνοῆς. ὀλίγον ὕστερον εἰρήσεται, τελεσάντων πρότερον ἡμῶν ἅπαντα τὸν περὶ τῶν ὀργάνων λόγον. ὅτι μὲν γὰρ δια-
φέρουσιν αἱ χωρὶς ὀδύνης αὐτῶν δύσπνοιαι, τῶν μετ' ὀδύνης, οἷς δὴ λέλεκται. πότερον δὲ ὡσαύτως ἁπλῶς ἀπε- cap. 12.
φηνάμεθα, τὴν σφοχωρίαν δεῖν εἰς τὸν πνεύμονα δίκειν, καὶ τοῦτο τὰς τραχείας μάλιστα ἀρτηρίας, ἵνα δύ-
ασωνον τὸ ζῶον, οὕτω καὶ τὴν ὀδύνην ἐν τοῖς ἀναπνευστικοῖς ὀργάνοις χρῆναι γίνεσθαι, καὶ μάλιστά γε τῷ θώ
ρακι, λεκτέον. ὁ γὰρ πνεύμων ὀλίγον δεῖν ἀναίσθητος, ἢ τινὰ ἑτέραν ἡμῖν ὧν τῶν τοιούτων δύασωνίαν ζητη-
τέον ἀπόφασιν. οὐ δὲ γὰρ ἄν οἶμαι δόξειεν, ὅ γε τοῖς τῶν ἀναπνευστικῶν ὀργάνων ἀλγήμασι μόνοις τὸ τοιοῦτον εἶδος ἐπεδεῖ ἡ δυσωνοίας λέγων, ἐγνωκέναι καλῶς ἔοικε αὐτῶν τὸ σύμπαν, οὐδὲ μεμνῆσθαι τῶν ἐμπροσθεν λο
γισμῶν, ἐν οἷς οὐ δῆλα τὸ πάθημα, δῆλα δὲ τὴν ἐν ἀφροδείας δύναμιν ψυχικὴν οὖσαν, ἐλείκνυτο μικρὸν καὶ πυ-
κνὸν γινόμενον τὸ πνεῦμα. τὸ μὲν τοι τῆς σφοχωρίας τοῦ πνεύμονος εἶδος τῆς δυσωνοίας ἐπόμενον, οὐδὲν πρόσ
δεῖται ἡ δυνάμεως εἰς τὴν γένεσιν. ὅθεν ὧδε μὲν τοῦτον καλῶς ἀπεφηνάμεθα καθ' ὅλα τὰ πράγματος τὸν
λόγου ποιησάμενοι. περὶ δὲ τῶν ὀδυνηρῶν παθῶν οὐχ ἁπλῶς ἐχρῆν λέγειν, ὅταν γ' ἐν τοῖς ἀναπνευστικοῖς συ-
νίσταται μορίοις. οὐ γὰρ δὴ αὐτὴν τῶν μορίων τὴν φύσιν ἰδίως, ἀλλ' ὅτι ψυχικὴ δύναμις ἐπετρόπευεν αὐτῆ ἡ
κινήσεως, εἰς μικρότητα τὴν ἀναπνοὴν τρέπεσθαι σπεύδουσαν. ὥσπερ τὸ μὴ μείζονος ὀδυνᾶσθαι τὸ ζῶον, ἐ-
λαττον ἢ προσήκοντος διϊσάσης αὐτὰς τὸν θώρακα. αὐτὴ δ' ἡ τοῦ μὴ μείζονος ὀδυνᾶσθαι πρόνοια, καὶ τοῖς ἄλ-
λοις ἅπασιν ὑπάρχει μορίοις, ὅσα κινουμένης τοῖς ἀναπνευστικοῖς συγκινεῖται, σπλάχνῳ, καὶ γαστρί, ἢ ἥπατι
καὶ σπλῆνι, καὶ περιτοναίῳ, καὶ τοῦ κώλου τε, καὶ τῶν λεπτῶν ἐντέρων τοῖς ἄνω, καὶ τοῖς καθ' ὑποχόνδριον μυσί. ταῦτα γὰρ ταῖς τοῦ θώρακος κινήσεσι, καὶ μάλιστ' ἐὰν μείζους ὦσι συγκινεῖται. πρόδηλον οὖν ὅτι μει-
ζονος μὲν ὧδι ταῖς μεγάλαις τοῦ θώρακος ὀδυνῶνται κινήσεσιν, ἐλάττου δὲ ὧδι ταῖς μικραῖς. καὶ δῆλα ὅδωρ μι-
κρὸν καὶ πυκνὸν οὐ τοῖς πλευριτικοῖς μόνον, ἀλλὰ καὶ τοῖς τὸν σπλάγχνον, ἢ τὸ γαστρὸς διακεκμηκόσι ὀδυωδῶς, ἔσται τὸ πνεῦμα, ἥπερ μὲν, ὅτι καὶ τὰ ἡ διαθέσεως ἐλάττω, παραπλησίως μὴν τοι δυσωνοοῦσιν, ὅσοι τὸν ἧπαρ ἢ τὸν σπλῆνα ἢ τῶν ἕτερόν τι τῶν προειρημένων ὀδυωδῶνται. ἅπαντα γὰρ τὰ τοιαῦτα τὰ μὲν ἀγρυπνήματα, τὰ δὲ συμπεφυκότα τοῖς ἀναπνευστικοῖς ὀργάνοις, συνοδεύεται λιπομένοις αὐτοῖς, καὶ δῆλα τοῦτ' ἀναπνεόντων ἄχθεται. καὶ οὕτως οὐχ ὡς ἐμποδὼν ὧδι τῶν ἀναπνευστικῶν μορίων, ἀλλ' ὧδι πάντων τῶν ἁπλῶς λιπουμέ-
νων ἐν ταῖς ἀναπνοαῖς, ὁ λόγος ἡμῖν γιγνέσθω, καὶ πλήσασθαι ἀφηνάσθαι καθόλου, τὸ μικρὸν καὶ πυ-

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 178 sur 494

πνεῦμα σημεῖον ὑπάρχειν ὀδύνης ἅπαντων τῶν τοῦ ζώου μορίων, ὅσα κινεῖται κατὰ τὰς ἀναπνοάς. ἆρ' οὖν ταῦτα μόνον ἀνομοίως ἔχουσιν οἱ σφυγμοὶ ταῖς ἀναπνοαῖς, ἢ καὶ κατ' αὐτὰ ἰδία τὰ ἀπὸ τῆς διαιμέως αὐτῶν. ἀνάγκη δ' συμπεπλέχθαι τοῖς ὀργάνοις, φέρειν εὑρεῖν τινὰ διαφοράν; ἃ μὲν γὰρ φυσικαὶ διαιμεῖς πᾶσαι διαπαντὸς χολάζουσι τοῖς ἀναγκαίοις σφισιν ὄργοις, ἡ οὐδέποτε ῥαθυμοῦσιν, οὐδ' ἀμελοῦσιν. ὅσα δὲ ὑπὸ τῆς προαιρέσεως ἔχουσιν ὄρεξιν, ταῦτα πολλάκις, ἀχολουμένης αὐτῆς πρὸς πράξεις ἑτέρας, ἀμελέστερον ἀπεργάζεται. βαδίζοντος γοῦν ὑμῶν ἴστε σωτόνως ἐπίτηδες πρᾶξιν, εἶτα μεταξὺ κατὰ τὴν ὁδὸν γνόντες τι, κἄπειτα ἀδιαπονούμενοι ἴσως καὶ φροντίζοντος ἀμφ' αὐτῷ, πολὺ τῆς κατὰ τὸν πρόπαλον σωτονίας ἐκλύομεν, οὐ μὴν σωίεμέν γε, οὐδὲ γινώσκομεν αὐτὸ ἴσως, μέχρι πρὸς αὖ τῷ φροντίσματι προσέχομεν τὸν νοῦν. ὁπόταν δὲ παυώμεθα, καὶ πρὸς μηδὲν ἔτι τὴν διάνοιαν ἔχωμεν, ἀλλ' ἢ πρὸς τὸ βαδίζειν μόνον, τότε ὥσπερ ἐξ ὕπνου τινὸς ἐπεγρηγορότες, ἐγνωείσαμέν τε τὸ καταδέεσθαι τῆς πνεύσεως ὠργείας, ὡς πρὸς τὴν ἐξ ἀρχῆς ὁρμὴν, αὖθις τε πρὸς τὸ ἔργον ἐπηγείραμεν ἡμᾶς. οὕτως καὶ οἱ παραπαίοντες, ὡς αὖ οἶμαι τὸν νοῦν ἐν τοῖς φαντάσμασιν ἔχοντες, καθάπερ ποτὶ φροντίσμασιν, ἀμελοῦσι τῶν ψυχικῶν ὠργειῶν, ἡ οὔτε οὐροῦσιν, εἰ μὴ ὑπομένει τις, οὐτ' ἀκρατοῦσιν, οὔτε πέειν, οὔτε φαγεῖν ἀνέσθουσιν, οὔτ' ἄλλο οὐδὲν τοιοῦτων. εἰ δὲ τύχοιεν αὐτήσαντες ποτε, μεταξὺ προσωεχθέντος ἐπελάθοντο, καὶ αὖθις τῶν ὑπομνημάτων δέονται. παμπόλλους γὰρ ἴσμεν αὐτήσαντας ἀμίδια, δηθέσης δὲ, μηκέτ' οὐροῦντας, ἀλλ' ἀργῶς ἐν ταῖν χροΐν κατέχοντας. ἐτέρους δὲ διανασάντας ἢ ὡς ἀκρατήσοντες, ἐπεὶ δ' ἐκάθισαν ὑπολαβομένους τελέως, ἡ μηδὲν ὠργοῦντας, ἄχρις αὐτοὺς οἱ παρόντες ἀνεμνήσωσιν. ὥσπερ δὲ δι' πολλὸ χρόνου πιοῦσι τὰς ὠργείας οὐκ ἀώντες, ὅτω καὶ μεγάλας. ἀθρόως γοῦν οὐροῦσι πάμπολυ, καὶ πίνουσιν εἰς ἅπαξ ὑπὲρ τὸ συμμετρον, ἑκασόν τε τ' ἄλλων ὡσαύτως δρῶσιν, καὶ οὐδὲν οἶμαι θαυμαστόν. ὃ γὰρ ἐγὼ πολλάκις ἐν τοῖς προσήκουσι χρόνοις δρῶν, ἀθρόως ἐπεξάσης τῆς χρείας, ἀναγκάζονται πληροῦν, καὶ μᾶλλον ὅταν ἀναγκαῖον ᾖ πρὸς τὴν ζωὴν. ἦλθον μὲν γάρ τις πῶν τοῦ ἐόντος, οὐχ ἡμέρας μόνον, ἀλλὰ καὶ μυσὶν ὅλοις ἱκανὸς ἐξαρκεῖν, ἦλθον δ' ἀναπνέων, οὐ δ' εἰς ἐλάχιστον μόριον τῆς ἡμέρας ἐξικοιτ' ἄν. ὅθεν εἰ καὶ πλεῖον εἰς ἅπαξ οἱ παραπαίοντες πίνουσιν. ἀλλὰ τῷ γε δι' πολλοῦ χρόνου προσφρέεσθαι, τὸ σύμπαν αὐτοῖς πόμα πολὺ τοῦ συμμέτρου ἀπολείπεται. ἢ δὲ ὠργείη πονῆς χρεία μὴ πλημμυρῇ, ἐξ τὴν λινδλιωον ὑπόγυον ὑ ἅμα καὶ ἀνιαρὸν ἔχειν, ἐπεγέρσ τε πρὸς τὴν ὠργέαν, καὶ οὐκ ἐᾶ ῥαθυμεῖν, οὐδὲ εἰς ὕπνου μικρὸν, ἀπολαμβάνει δὲ δύο ἅπαν, ὅσον ἐκτὸς ἡ ἡμέρας ἀπεστέρηται χρόνου, καὶ οὕτως οὐκ ἀραιὸν μόνον ἀλλὰ καὶ μέγα γίνεται, καὶ τοσοῦτον γε μεῖζον τοῦ προσήκοντος, ὅσῳ καὶ ἀραιότερον, ὅπερ ὑπὸ τοῦ ποσοῦ γίνεται. πολλῷ μὲν γὰρ ἀραιότερον, ὀλίγῳ δὲ πλέον πίνουσιν. ὅθεν ὑπὸ τῶν Βραχυπότας αὐτοὺς ἐκάλεσεν. ὁ μὲν δὴ λόγος οὗτος ἀρδεικνύει, τῶν παραπαίοντων, εἰς ἀραιότητα καὶ μεγεθος τρέπεσθαι τὴν ἀναπνοὴν, μαρτυρεῖ δ' οὐχ ἥκιστα καὶ ἡ αὐτοψία, πῆς γε βουλομένοις ἐπ' αὐτῶν τῶν ὀργάνων ἡ τέχνης ἐξετάζειν τὴν θεωρίαν. ὅσοι δὲ ἐν ταῖς μετὰ τῶν νέων διατριβαῖς, ἐφ' ὑψηλῶν θρόνων ὑψηλοὶ καὶ προβλεπτοὶ καθεζόμενοι, τῶν μὲν ὀργάνων ἡ τέχνης ἠμελήκασιν, ὅτι δ' ἂν ὧδὶ γλῶτταν ἔλθῃ τοῦτο λεγοῦσιν, τούτοις οὐδὲν μᾶλλον πιστὰ τὰ μαρτυρούμενα πρὸς τῶν ἐναργῶς φαινομένων, ἢ τοῖς μὴ δὲ τὴν ἀρχὴν οὐδ' εἰ φαίνεται τὸ δεῖπνον γινώσκουσιν, ἀλλά τις ἐμοὶ ποτὲ τῶν τοιούτων σοφιστῶν ἠμφισβήτησεν, πόθεν τὸ γίγνεσθαι μέγα καὶ ἀραιὸν τὸ πνεῦμα τοῖς παραπαίουσιν. ὑπεθέμην μὲν γὰρ ἐγὼ τῶν ζωτικῶν ὀργάνων εἶναι τὴν ἀναπνοὴν, οὐχ ὁμολογεῖ δὲ πρὸς τὴν τοιαύτην ὑπόθεσιν τὸ φαινόμενον, ὅθεν ὁμόσε χωρεῖν αὐτῷ δεῖν ἔγνωκε. τὴν ἀρχὴν γὰρ ἔφη μὴ φαίνεσθαι τὸ τοιοῦτον εἶδος ἀναπνοῆς ἐν παραφροσύναις. ἃ γὰρ οὐδὲ πώποτε ἐπεχείρησαν ὑπ' αὐτῶν τῶν νοσούντων οἱ σοφισαὶ παραφυλάξαι, πόθεν τούτων ὡς μυριάκις ἑωρακότες ἀναισθήτως διατείνονται, καὶ μακρὰν ἔχειν ἐμπειρίαν οὐκ οἰκνοῦσιν ἐπαγγέλλεσθαι τῶν μήθ' ὁρᾶν αὐτοῖς ἑωραμένων. ἀλλ' ὅσοι γε παραφυλάττουσι τὰ φαινόμενα, καὶ τὰ συμπίπτοντα τοῖς νοσοῦσιν, οὕτω γράφουσιν ὥσπερ καὶ Ἱπποκράτης. ἑωράκασι γὰρ οἶμαι πολλοὺς ἀῤῥώστους ὁμοίους οἷς ἐκεῖνος ἔγραψεν, μαρτυροῦντας τοῦ πνεύματος λόγῳ. καὶ παρεθέμην ἂν ἤδη τοῦτ' ἐν ταῖς ὑδρολιμίαις ὑπ' αὐτοῦ γεγραμμένους, εἰ μή μοι πρόκειται τὸν ἐξῆς μοι λόγον ἅπαντα τοῦ δεύτερον εἰς τὴν τούτων ἐξήγησιν, ὡς καὶ πρόσθεν εἶπον, ἀναβάλλεσθαι, τοσοῦτον δὲ μόνον αὐτοῦ καθ' ἑαυτὸν ἅμα ταῖς οἰκείαις ἀποδείξεσι συμπεραίνεσθαι. καὶ τοίνυν ὁ μὲν τῶν παραπαόντων λόγος ἐναντίος τέλος τοῦτο. ὡς δ' αὖτις διαγινώσκει κάλλιστα μεγάλην τε καὶ μικρὰν ἀναπνοὴν, οἶδα γὰρ καὶ τοῦτ' ἀναβαλλόμενος ἐν τοῖς ἔμπροσθεν, ἤδη λεγέσθω. πρόχειρον μὲν γὰρ ἴσως, οὐδὲν διαφέρειν, ἢ τῷ μεγέθει δι' διασάσεως τῶν ἀναπνευστικῶν ὀργάνων, ἢ δι' πλήθει δι' εἰσαγομένης οὐσίας, διαγιγνώσκεσθαι τὴν μεγάλην εἰσαγωγὴν, ὥσπερ ἀμέλει καὶ λέγουσί τινες, ἀνάλογον ἀεὶ δεῖν ἔχειν ἡγούμενοι δι' ποσῷ τῆς διαστολῆς τῶν ὀργάνων, τὸ ποσὸν δι' εἰσαγωγῆς. οὐ μὴν ἔν γε δι' καθόλου τὸ τοιοῦτον ἀληθὲς ὄντ, ἀλλὰ δεῖται τινὸς διορισμοῦ. ἐχόντων γὰρ κατὰ φύσιν τῶν ὀργάνων, ἀνάλογος ἀεὶ ταῖς διαστολαῖς αὐτῶν ἡ ποσότης τοῦ πνεύματος, οὐ μὴν ὅταν γε καὶ παρὰ φύσιν ἡ διακένωσις, ἀλλ' ἐνδέχεται ποτὲ διίστασθαι μὲν ὑδὶ πλεῖστον τὴν θώρακα, βραχὺ δ' εἰσπνεῖσθαι τὸν ἐξωθεν ἀέρα. πολλαὶ γάρ εἰσιν διαθέσεις, εἴτε μεμνήμεθα τῶν προειρημένων, ὑφ' ὧν ὁ πνεύμων συνοχωρούμενος, διίστασθαι μὲν ἐκανὸν ἀέρα δέχεσθαι. οὕτω ἀνάλογον πάντων τ' ἀναπνευστικῶν ὀργάνων ταῖς διαθέσεσιν, ἀλλὰ μόνον τ' πρὸς χείρων ἀρτηριῶν αἱ εἰσπνοαὶ γίγνονται. ἀλλὰ πάντων οὐδὲ μιᾶς τῶν διαθέσεων οἷόν τε διαγνῶναι δι' διαστολήν. οὐκ ἔν οὐδὲ προσέχειν χρὴ τὸν νοῦν τοῖς ἀναπνευστικοῖς ὀργάνοις, ὁπόταν τὸ ποσὸν δι' εἰσπνοῆς διαγνῶναι βουλώμεθα. ἀρκεῖ γὰρ μόνον αὐτὸν ὑδὶ σκοπεῖσθαι τὸν ἀέρα, πόσος μὲν εἰσπνέεται, πόσος δ' ἂν ἐκπνέεται. οὐδὲ γὰρ τοῖς τῆς γαστρὸς ὄγκοις τεκμαιρόμεθα τὸ πρὸς πλήθους ἐσθιόμενον, ἀλλ' ἀρκεῖ καὶ τοῦδε τὸ ποσὸν μόνον ὑδὶ σκοπεῖσθαι τῶν ἐδιομένων. ἐπεὶ δ' ἐν ταῖς ἐκπνοαῖς, ποτὲ μὲν ἀργοῦσι παντελῶς ἅπαντες οἱ μῦδι, ὑδὶ πρέποντες δι' θώρακι κατὰ πίπτοντι τὴν οἰκείαν ἀπολαμβάνειν κατάστασιν, ποτὲ δ' ὠργοῦντες ὑδὶ πλέον αὐτὸν συσέλ-

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 179 sur 494

τὸν συείλουσιν, ἀπεδείχθη γὰρ ἡμῖν πολλάκις πρὸς τούτων, ἃ μὲν χωρὶς ἢ τούτων σωτηρίας συνολαὶ τοῦ θώρακος οὐκ ἂν ποτε μᾶλλον ἐκπνοὴν ὀργάσαντο, ἃ δὲ μετὰ ταύτης, ἅπερ δὴ καὶ ἐκφυσήσεις εἰσί, ὡς καὶ τοῦτ' ἐδείχθη, δημιουργοὶ τοῦ μεγέθους εἰσιν. ἀλλ' οὐδὲ ὧδε τούτων γυμνοῦντας χρὴ ἄνθρωπον ὁρᾶν ἀξιοῦ τὴν τάσιν τῶν μυῶν, ἀλλ' ἀρκεῖ τὸ μετ' ἐκφυσήσεως εἶδος ἢ ἐκπνοῆς γνώρισμα τίθεσθαι μέγιστον. ἐπεὶ γοῦν τῆς χρείας ἀθρόον ἐκπνεῖν ἀναγκαζομένθα, ὥσπερ καὶ ὅταν ἡ τῆς εἰσπνοῆς ἐπείγῃ χρεία, πολὺν καὶ ἀθρόον ἐλκόμεν τὸν ἔξωθεν ἀέρα. Ἐπειδὴ καὶ πρὸς τούτων αὐτάρκως διῄλθομεν τὰ κεφάλαια, τῶν ἄνω ἀρχῆς ἐρημένων ἀναλαβόντες, ὧδε τὰ λείποντα πραπτόμεθα. κεφάλαια δ' ἐστὶν ὡς οἶμαι ταῦτα, τὰς ἁπλᾶς διαπνοίας διορίσαντας, σωζῆσαι τοῖς σωτικοῖς αἰτίας τῆς ἀναπνοῆς, καὶ δεῖξαι ἑκάστων αὐτῶν, τίνων ποιοῦσαν αἰτίαν, αὖθις δὲ καθ' ἑκάστων τῶν αἰτίων τὴν ἀκολουθοῦσαν δύσπνοιαν, ἐν ᾗ δὴ καὶ σωθέτων ἐναγκάδη μὲν μνημονεῦσαι δύσπνοιῶν. ἀλλὰ πᾶν μὲν ὁμολογοῦ τὰ κατὰ σὲ σφυγμοὺς ταῖς ἀναπνοαῖς, πᾶν δὲ καὶ διαφέρεται, καὶ τοῦτ' ἐστὶν οὐ μικρὸν ὂν διῃλθομεν κεφάλαιον. Ἐπεὶδ' ἅπαντα τοῦτα πεπόρακ), τὰς σωθεῖσας διορίσης σκοπώμεθα διαπνοίας. αὗται γὰρ ἔτι λείπουσιν εἰς γε τὸ πρόσθεν ὧν προὐθέμεθα ὑπομνημάτων. εὑρημένων δὲ τῶν ἁπλῶν, οὐδὲν ἔτι χαλεπὸν, οὐδὲ τούτας εὑρεῖν, ἐξ ἐκείνων συντιθέντας. μεγάλης γάρ τινος οὔσης εἰσπνοῆς, ὡσαύτως δὲ καὶ ταχείας, καὶ τῶν ἐναντίων αὐταῖς μικρᾶς καὶ βραδείας, ἀνάγκη τέτταρας γίγνεσθαι τὰς ἁπάσας διαπνοίας συνθέτους πρὸς τὴν εἰσπνοὴν, τήν τε μεγάλην ἅμα καὶ βραδεῖαν, καὶ μεγάλην καὶ ταχεῖαν, καὶ μικρὰν καὶ ταχεῖαν, καὶ τετάρτην, μικρὰν καὶ βραδεῖαν. οὕτω δὲ καὶ κατὰ τὴν ἐκπνοὴν, τὰς αὐτὰς τέτταρας συζυγίας ἀναγκαῖον ὑπάρχειν, διῃρῆσθαι μὲν τὰς μεγάλας, διῃρῆσθαι δὲ τὰς μικρὰς, τάχει καὶ βραδυτῆτι διαφερούσας. ἐν μὲν τοῖς πρεμίαις οὐκ ἐνδέχεται σύνθετον ἰδέαν γένεσθαι διαπνοίας. οὐδὲ γὰρ δύο ἀντιθέσεις αὐταῖς ὑπάρχουσιν, ὥσπερ ταῖς λυπήσεσιν, ἀλλὰ μία μόνη, κατὰ συμμετρίαν καὶ ἀραιότητα συνισταμένη. καὶ μὲν δὴ καὶ αὐτῶν τῶν λυπήσεων, ἀλλήλαις παραβαλλομένων, ἢ εἰσπνοῆς λέγω πρὸς τὴν ἐκπνοὴν, ὥσπερ ἐν τοῖς σφυγμοῖς τῆς διαφορᾶς πρὸς τὴν συνολὴν, ἰδέαι τινὲς ἔσονται ἐνθμῶν ἢ ὅλης ἀναπνοῆς. ἐνδέχεται γὰρ εἰσπνοὴν μὲν γένεσθαι μεγάλην, ἐκπνοὴν δὲ μικράν. ἢ ἔμπαλιν εἰσπνοὴν μὲν μικράν, ἐκπνοὴν δὲ μεγάλην, ἢ ἀμφοτέρας σμικράς, ἢ ἀμφοτέρας μεγάλας. οὕτω δὲ καὶ ταχείας, ἢ βραδείας ἀμφοτέρας. ἢ τὴν μὲν ταχεῖαν, τὴν δὲ βραδεῖαν. Καὶ μὲν δὴ καὶ ἀνωμαλός τις ὅλην ἀναπνοὴ καθάπερ καὶ σφυγμός, ἤτ' ἐν ἀρρυσμασι καὶ κατὰ μίαν λύπησιν. ὡσαύτως δὲ καὶ τεταγμένη καὶ ἄτακτος ἀναπνοὴ γίγνοιτ' ἄν, ὥσπερ καὶ σφυγμός, ὅσαι τε διαφοραὶ τῶν ἀνωμάλων σφυγμῶν, τῶν τε κατὰ μίαν λύπησιν, καὶ τῶν ἐν πλείοσι συνισταμένων, τοσαῦται, καὶ τῶν ἀναπνοῶν. ἀλλ' ὅπερ ἔφην ἐν ἀρχῇ δύθυς τοῦ λόγου, πάντάπασιν ὀλιγώρως ἔχειν ἀναπνοὴς ἐπραγματεύσαντο πάντες, καὶ τὴν αἰτίαν ἢ πρὸς τούτην βραθυμίας αὐτῶν, ἐπῳμι ἂν ὧδε πρὸς τὸν λόγον. νυνὶ δὲ τὸ προκείμενον ἡμῖν πρακτέον, ἀρξαμένοις ἀπὸ τῆς κατὰ μίαν λύπησιν ἀνωμαλίας ἀρξαμένοις, ὅτι καὶ κατὰ φύσιν δέξειν ἂν ἥδε μεταξὺ τετάχθαι τῶν ἀκριβῶς ἁπλῶν, καὶ τῶν ὁμολογουμένως συνθέτων. ἠμφισβήτει γοῦν ποτέ τις ὑπὲρ αὐτῆς πρὸς ἡμᾶς, ὡς οὐ συνθετον, οὐκ ἂν ἄλλως ὀρθῶς πάθοι, εἰ μὴ πλησίον ἦν τῶν ἁπλῶν. ἀλλ' ὅτι μὲν σύνθετος ὅλην ἐνθένδε δῆλον, εἴτις ἀρχόμενον μὲν εἰσπνεῖ ταχέως ὑπαττόμενον τὸν ἀέρα, τελευτῶν δὲ βραδέως ἢ ἔμπαλιν ἐκ βραδείας ἢ ἀρχῆς, εἰς ταχὺ μεθίσταται τὸ τέλος, οὐκ ἂν ὅτε ταχεῖαν, οὔτε βραδεῖαν ἁπλῶς τοῦτο φαίημεν εἶναι τὴν εἰσπνοὴν, ἀλλὰ σύνθετον δηλονότι, τὸ μὲν μέσον ἑαυτῆς ἔχουσαν οἷον, τὸ δὲ πρὸ βραδύ. κατὰ ταυτὸν δὲ καὶ τὴν ἐκπνοὴν εἰ πάντοτε ἀλλοιοῖτο, μεταπιπτούσης τῆς λυπήσεως, ἢ ἐκ βραδυτῆτος εἰς τάχος, ἢ ἔμπαλιν ἐκ τάχους εἰς βραδυτῆτα, συγκεῖσθαι φήσομεν, ἐξ ἐναντίων ἐχόντων πρὸς ἄλληλα τῶν μορίων, καὶ δι' ὅλου μὲν ἁπλῆν ἀλλὰ σύνθετον ὑπάρχειν. ὡσαύτως δὲ καὶ ὅταν ἡσυχία τις ᾖ τε καὶ διακόπτῃ τὴν ἑτέραν τῶν λυπήσεων, ἤγουν τὴν εἰσπνοὴν, ἢ τὴν ἐκπνοὴν, σύνθετον καὶ τότε φήσομεν εἶναι τὴν διηρημένην, ἢ τις ἄν εἴη. ὥσπερ δέ τε καὶ ἀνίσως οὐ θατέρου μόνου, ἀλλ' ἀμφοτέρων τὰ μόρια τῆς ὅλης ἀναπνοῆς κατὰ τὸν αὐτὸν ἄνθρωπον οὕτως ἔχοντα, καὶ γίγνεσθαι μάλιστα τὸ τοιοῦτον, ὅταν ὑγρῶν πλήθει ἠθροισμένον ἐν ταῖς βραχείαις ἀρτηρίαις, ἀφπνίγῃ τὸν ἄνθρωπον ἐκ πλησμονῆς ὀλεθρίας, ἢ πολυπνευμονίας μὴ ἐκκαθαρθείσης, ἢ ἐμπυήματος αὖ πού συσκάντος, ὥστε κατὰ δύο τὰς ἀναπνοὰς ὁμολογεῖν τοῖς σφυγμοῖς. ἐδείκνυτο γὰρ οὖν καὶ ἐπ' ἐκείνων, ἐμφραξεσιν ὀργάνων καὶ θλίψεσι, καὶ ὅλως στενοχωρίαις ἡ ἀνωμαλία γιγνομένη. τοίνυν ὅτε περὶ τῶν ἄλλων ἀρτηριῶν, τῶν καθ' ὅλον τὸ ζῶον ἐν τῷ διατόρῳ πρὸ τῶν ἐν σφυγμοῖς αἰτίων εἴρηται, μαθὼν τις, δυπορώτερος ἂν εἴη πρὸ τῶν ἐν πνεύμονι πραχέων καλουμένων, λέγειν τὰ παραπλήσια. τὰς μὴ γάρ, ἵν' ἀνώμαλος ὁ σφυγμὸς γίνηται, στενοχωρεῖσθαι χρή, τὰς πραχείας δὲ ἀρτηρίας, ἵν' ἡ ἀναπνοὴ. ἐρρέθη δ' ἐν ἐκείνοις, ὅτι καὶ διὰ ἀῤῥωσίαν διαφόρως ἀνωμαλότης σφυγμῶν γένοιτ' ἄν, ὅταν ἀδυνατῇ τελέως διαστέλλειν εἰς ἅπαξ τὰς ἀρτηρίας. ἴσασται γὰρ ἐν τοῖς μεταξὺ καὶ διαναπάυοντα, καθάπερ οἱ πρεσβύται κατὰ τὰς ὁδοιπορίας. γένοιτο δ' ἂν ὁ ποτε καὶ κατὰ τὴν ἀναπνοὴν ἀνωμαλία τις, ἤτε κατὰ μίαν μόνην ἐνέργειαν, καὶ ἡ συσκματικὴ καλουμένη διὰ ἀδρωνίαν τινὰ, τῆς δημιουργούσης αὐτὴν δυνάμεως. οὔσης δὲ ταύτης μὲν ψυχικῆς, ζωτικῆς δὲ τοὺς σφυγμοὺς ὀργαζομένης, γένοιτ' ἄντις ὧδε τὰς πολυγνώσεις ἐξ αὐτῶν διαφορὰς, τῶν μὲν σφυγμῶν, ἀνάλογον ἀεὶ τῇ καθ' ἑαυτοὺς βλάβῃ, τὴν ἢ δυνάμεως ἀῤῥωσίαν ἐνδεικνυμένων, τῶν δ' ἀναπνοῶν, οὐκέθ' ὡσαύτως· εἰ μὴ πρὸς διορίσοιτο τις τὸ κάμνοντος τὴν προαίρεσιν. εἰ γὰρ ἐκ κοσμικῆς τὴν ἀπόκεισιν τῆς θρασείαν. λακὼν ἐὰν φησὶν ὁ ἱπποκράτης, οὐ μόνον τοι ὧδε τῶν θρασέων φύσει, μὴ ὅτι τὴν τοιαύτην ἀπόκεισιν, ἀλλὰ μὴν δ' αὐτὴν τὴν παραφροσύνην μέγαν ὄλεθρον νόμιζε. οὕτως ἔχει καὶ ὧδε ἢ ἀναπνοῆς. οἱ μὲν γὰρ ἀταλαίπωροι καὶ μαλακοὶ καθ' ἅπαν ὄργον ἀνωμάλως ἀναπνεύουσι, καὶ μηδὲν αὐτοῖς μέγα διάζοιτο. ὅσοι δὲ φιλόπονοι καὶ γυμνασιοὶ τὴν γνώμην, οὐκ ἄν ποτε πρὸς ἐλαχίστην ἀῤῥωσίαν ἀφικέσθαι τὴν δυνάμιν, ἀνωμάλως ἀναπνεύσειαν, ὧν δὲ τῆς κατὰ τοὺς σφυγμοὺς ἀνωμαλίας, ἡ αὐτὴ πρόγνωσις ἢ διαθέσεως, ὥστε

τοῖς βελτίοσι τὴν γνώμην, καὶ τοῖς χείροσι. καθόλου γὰρ εἰπεῖν, ὅλως ὅπου μηδὲν συντελεῖ πρὸς τὴν ἐνέργ-
αν ἡ προαίρεσις, ἐνταῦθα τὸ δηλούμενον ἴσον ἅπασιν. ἐν οἷς δ' ἤτοι τὸ πᾶν ἢ τὸ πλεῖστον, ὑπὸ τούτοις προσεπι-
σκοπεῖσθαι χρὴ τὸ ἦθος τοῦ κάμνοντος. ὥσπερ δὲ ὁ τῶν δημιουργουσῶν τὰς ἐνεργείας δυνάμεων, διαφορὰ, κα-
τά τε τοὺς σφυγμοὺς καὶ τὰς ἀναπνοὰς, διαφόρους ἐργάζεται τὰς προγνώσεις, οὕτω καὶ παρ' αὐτὴν τὴν τῶν
ὀργάνων φύσιν, ἔσται τις ἐνδείξεως ἑτερότης. οἱ μὲν γὰρ σφυγμοὶ, διὰ τῶν λείων ἀρτηριῶν, ἀναπνοὰι δὲ, οὐ
διὰ μόνων γίγνονται τῶν τραχείων ἀρτηριῶν, ἀλλ' οὐχ ἧττον αὐτῶν, εἰ μὴ ἄρα καὶ μᾶλλον διὰ τοῦ μυώδους γέ-
νους. οὗτος γάρ ἐστιν ὁ πρῶτον ἡ ψυχικὴ κινεῖ δύναμις εἰς γένεσιν ἀναπνοῆς. ὑπὸ δὲ τοῦδε ὁ θώραξ ὅλως κινηθεὶς,
αὐτὸς πάλιν τὴν πνεύμονα συγκινεῖ, καθ' ὃν ἐν τοῖς περὶ αὐτῶν ἐδείξαμεν λογισμοῖς τρόπον. τοῦ πνεύμονος δ' εἰσὶ
μέρος αἱ τραχεῖαι ἀρτηρίαι, εἰς ἃς πρώτας ὁ ἀναπνεόμονος ἀὴρ ἔρχεται. ὥσπερ οὖν τὰ τούτων παθήματα τῆς ἀναπνο-
ὴν ὅλην ἀνώμαλον ἐργάζεται πολλάκις, οὕτως καὶ τὰ τῶν μυῶν, αἱ μὴ ὅτι χώραι τοῦ πνεύματος εἰσὶν, οἱ μῦσι δ' ὅτι
τὸ πρῶτον ὄργανον τῆς κινήσεως. ἀλλ' οὐ ταὐτὸ πάθος ἐν ἑκατέρῳ τῷ γένει τῶν ὀργάνων, ἀνώμαλον ἐργάζεται
τὴν ἀναπνοὴν, ὅτι μὴ δὲ τὰ τῆς χρείας αὐτῶν ὅμοια. εἴπερ οὖν ἕκαστον τῶν ὀργάνων, εἰς ἅπερ ὑγιαῖνον ὠφελεῖ τῆς ἐνέρ-
γειαν, εἰς ταῦτα καὶ νοσῆσαν βλάπτει, τῶν μὲν τραχείων ἀρτηριῶν ἡ βλάβη, στενοχωρία τίς ἐστι, τῶν δὲ μυῶν, πλημ-
μελὴς καὶ ἄτακτος κίνησις, τῶν μὲν γὰρ ὡς χωρίων τοῦ πνεύματος, τῶν δ' ὡς ὀργάνων κινήσεως ἡ βλάβη. τῆς μὲν οὖν
ἐν ταῖς τραχείαις στενοχωρίας, τοὺς περὶ φύσιν ὄγκους ἠπασάμην, τῶν δ' ἐν τοῖς μυσὶ πλημμελῶν κινήσεων
τὰς προφάσεις νῦν ἐρῶμεν. ἔστιν οὖν ἴδια παθήματα μυῶν, σπασμοὶ καὶ παλμοὶ καὶ τρόμοι, ὡς δι' ἑτέρων ἀφδέ-
δεικτο. ἀλλὰ καὶ ὅτι πλημμελεῖς κινήσεις εἰσὶν, οὐδεῖται λόγου, εἴπερ ἄμφω ταῦθ' ὑπάρχει τοῖς παθήμασιν,
ὥστε καὶ πλημμελέσι κινήσεσιν ἐστιν, καὶ μυῶν, αὐτὰ δὲ ταῦτ' εἴη τὰ ζητούμενα, ἤδη περὶ ἃς ἂν ἡμῖν ἔχει καὶ ὅδε
ὁ λόγος, ἔσται γὰρ ποτ' ἀνώμαλος ἡ ἀναπνοὴ, καὶ διὰ τὴν τούτων. ὡς γὰρ καὶ ἡ βάδισις ἀνώμαλος γίνεται, τῶν ἐν τοῖς σκέ-
λεσι μυῶν ἤτοι τρεμόντων ἢ παλλομένων, ἢ σπωμένων, οὕτω καὶ ἀναπνοὴ γίνετ' ἄν ποτε ἀνώμαλος διὰ τοὺς κινοῦν-
τας τὸν θώρακα μῦς, ὡς εἴρηται, βεβλαμμένους. ὥστε καὶ πασῶν τῶν ἀνωμαλιῶν, τῶν τε κατὰ μίαν ἐνέργειαν, καὶ τῶν
κατὰ πολλὰς ἑξῆς συνισταμένων, ἤτοι στενοχωρία τῶν τραχείων ἀρτηριῶν, ἢ τῶν τοῦ θώρακος μυῶν πλημμελὴς κίνη-
σις, ἢ ἀρρωστία τῆς δημιουργούσης αὐτὸν δυνάμεως, αἴτιον γενήσεται. γέγραπται δ' ὡς ἔφην ὑπὸ πλείστου ὑπὲρ ἁπα-
σῶν ἀνωμαλιῶν, ἐν τοῖς δευτέρῳ τῶν ἐν σφυγμοῖς αἰτίων. καὶ διὰ τοῦτο μὴ ὅσα κοινὰ πρὸς ἐκεῖνον τὸν λόγον, ἅπαντα
παραλείπομεν, ὑπομιμνήσκοντες αὐτῶν μόνον, ὅσα δὲ ἴδια τῆς ἀναπνοῆς, ἐπέξιμεν ἐν τῷ δὲ τοῦ γράμματι. Τὰ
μὲν οὖν τῆς χρείας, ὡς καὶ πρόσθεν εἴρηται, κοινὰ, καὶ τὰ τῶν ἀρτηριῶν καὶ τῶν τραχείων, ταῖς λείαις ἀνάλογον. ἴδιον δὲ
ἐξαιρέτων ταῖς ἀναπνοαῖς περὶ τοὺς σφυγμοὺς, τὸ τῶν μυῶν ὑπάρχει γένος. αἱ δημιουργοί δ' αὐτῶν δυνάμεις, ἔστι
μὲν ἢ ἀναλόγως. ἔστι δὲ ἢ, καὶ οὐχ οὕτως ἔχουσιν. ἢ μὴ γὰρ αἰτίαι δραστικαὶ εἰσὶ, ταύτῃ μὲν ἀνάλογον ἔχουσιν,
ἢ δὲ τῆς ἀναπνευστικῆς δυνάμεως, ἡ προαίρεσις ὑπὸ τροπεύει, τῆς ζωτικῆς δὲ οὐδεὶς ἀνώτερος κύριος, ἀλλ' ἐλεύθερος
τελείως ἐστὶν, ταύτῃ διαφέρουσιν. καὶ τοίνυν περιττόν τι εἰς ἀνωμαλίας γένεσιν, ἕξει ἡ ἀναπνοὴ πρὸς τοὺς σφυγ-
μοὺς, ὃ μὴ δὲ τοῦτο παραλείπομεν. ἔστι δὲ διττὸν, τὸ μὲν ἀπ' αὐτῆς τῆς ψυχικῆς δυνάμεως μόνης ὁρμώμενον, τὸ δ' ἀφ'
τῆς πρὸς τὰς ὀδύνας συμπλοκῆς. ὀλίγον μὲν καὶ δυοσγνώριστον τὸ ἀφ' τῆς δυνάμεως μόνον, πλεῖον δὲ καὶ σαφέστερον
καὶ ποικιλότερον, τὸ διὰ τὰς ὀδύνας. ἐν γὰρ ταῖς παραφροσύναις, ὑπὸ κρατεῖ μὲν ἡ ἀραιότης καὶ τὸ μέγεθος, ἐμ-
φαίνεται δέ τις ἀνωμαλία καὶ ἀταξία, κατά τε πλείους ἀναπνοὰς, καὶ κατὰ μίαν ἐνίοτε μόνην, ὡς ἂν οἶμαι καὶ τῶν
φαντασμάτων ποτὲ μὲν μᾶλλον ποτὲ δ' ἧττον ἐξιστάντων τοῦ κατὰ φύσιν τὸν λογισμόν. ἐν γὰρ ταῖς τοιαύταις φαν-
τασίαις, εὔλογον καὶ τῆς ἀναπνοὴν μεταβάλλεσθαί τι καὶ ποικίλλεσθαι, πρὸς τῆς τῆς ἀνωμαλίας τε καὶ ἀταξίας γένε-
σιν, καὶ τὸ περὶ τῆς χρείας ποσόν. ἕως μὲν γὰρ ὀλίγον αὐτῆς ἑκάστου τῶν ἐνεργειῶν ἀφλείπεται, μικρὰ τοῦ κατὰ φύ-
σιν ἡ ἐναλλαγή. ἐπειδὰν δὲ τοῦ κατὰ φύσιν ἔλλειμά τι ἱκανῶς πολὺ γένηται, τότ' ἀναγκαῖον ἤδη. τῶν μὲν ἡσυχι-
ῶν τὸ ποσόν. τῶν δὲ κινήσεων, οὐ τὸ ποσὸν μόνον, ἀλλ' ἤδη καὶ τὸ ποιὸν ἀλλοιοῦσθαι, καὶ τούτῳ τῆς ὅλην ἀναπνοὴν
ἀνώμαλόν τε καὶ ἄτακτον γενέσθαι. Ταυτὸν δὲ τοῦτο καὶ ταῖς ὀδύναις συμπίπτειν ἀναγκαῖον. οὐδὲ γὰρ οὐδ' ἐπ'
ἐκείνων ἡ χρεία πληροῦται, καθ' ἑκάστην ἐνέργειαν. οὔτε γὰρ ταχέως οὔτε πυκνῶς, οὔτ' ὑπὸ πλεῖστον δύναται δια-
στέλλειν τὸν θώρακα. πάντα γὰρ ταῦτ' αὐτοῖς ἀνιαρὰ, μάλιστα μὲν τὸ μέγεθος, δεύτερον δὲ τὸ τάχος, ἤδη δὲ καὶ
πυκνότης. ἀλυπότερον γὰρ τοῖς ἀλγοῦσι, τὸ διὰ πλείονος χρόνου κινεῖσθαι, τοῦ δι' ἐλάττονος. διὰ τοῦτ' οὖν τοῦ μὲν μεγέ-
θους, ἀφαιροῦσι πάμπολλα, τάχους δ' ἐλάχιστα, πυκνότητος δὲ, ἀφαιροῦσι μὲν οὐδὲν, ἀλλά τι καὶ προστιθέασι, τὴν
ἐκ τῶν κατὰ φύσιν τῆς σμικρότητος ἐνδέειαν ἐπανορθούμενοι. οὐ μέντοί γε τοσοῦτον ἐστὶ τὸ προστιθέμενον, ὡς ἀνα-
πληρῶσαι τὸ λεῖπον ἅπαν. ὅσον οὖν ἀπλήρωτον τῆς χρείας ἀφλείπεται, τοῦτ' ἐν πολλαῖς ἑξῆς ἐνεργείαις ἀθροιζο-
μένον, ὅταν ἐγγὺς ἤδη τοῦ πνίγεσθαι τὸ ζῶον ἀφίκηται, τότε καὶ τὴν προαίρεσιν ἀναγκάζει, μέχρι γοῦν χρόνου
τινὸς, μείζονά τε ποιήσασθαι τὴν ἀναπνοὴν, καὶ θάττονα πολὺ, καὶ τῆς ἔμπροσθεν πυκνοτέραν. ἀλλ' ἐν ταῖς
ταύτης ἐνεργείαις τῆς μὲν χρείας πληρουμένης, ἀκκναιομένου δὲ τοῖς ἀλγήμασι τοῦ ζώου, πάλιν ἡ προαίρεσις
ἀφαιρεῖ καὶ τοῦ μεγέθους καὶ τοῦ τάχους καὶ τῆς πυκνότητος, ἄλλοτε ἄλλου πλέον, ὡς ἂν ἀκρουμένη τε καὶ μήτε
στῆσαι τὴν ἐνέργειαν δυναμένη, φόβῳ πνίξεως, μήθ' εὑρίσκουσά τινα τῆς ὀδύνης ἴασιν. ἄλλοτε γοῦν ἐπ' ἄλλο με-
τέρχεται, τὸ μὲν, ὡς τὴν χρείαν πληρῶσον, τὸ δ' ὡς τὴν ὀδύνην παραμυθησόμενον. ἁπάντων δὲ, τῶν μὲν τῆς χρείαν
πληρούντων, παροξυνόντων τὰς ὀδύνας, τῶν δὲ ταύτας παρηγούντων, αὐξανόντων τῆς χρείαν, οὐδενὸς δ' ἀμφο-
τέρων ἰάματος εὑρισκομένου κοινοῦ, πολυειδῶς ὑπὸ πάντα μετέρχεται δι' ἀφρείαν ἀεὶ δυσαρεστουμένη τοῦ πα-
ρόντι. κἀνθένδε τό τ' ἀνώμαλον ἑκάστῳ τε καταμόνας, καὶ ἁπάσαις ἑξῆς ταῖς ἀναπνοαῖς, καὶ τὸ πολυειδῶς
ἄτακτον ὑπάρχει. ἐν γὰρ τῇ τῆς ἰσότητος διαφθορᾷ, τῶν τε ἀνωμαλιῶν ἁπασῶν καὶ τῶν ἀταξιῶν ἡ γένεσις. ἐδεί-
χθη γὰρ καὶ τοῦτο, ἐν τοῖς περὶ διαφορᾶς σφυγμῶν, ὡς ἡ μὲν καὶ ἐφεξῆς ἰσότης, ὁμαλότης ἐστὶν. ἡ δὲ κατὰ περιόδους, τάξις.
καὶ ὡς τῆς μὲν ἐφεξῆς ἰσότητος διαφθειρομένης, ἡ ἀνωμαλία, τῆς δὲ κατὰ περιόδους, ἡ ἀταξία γίγνεται. ἀλλ' ὅμως, πολ-
λῆς μὲν ἀνωμαλίας, πολλῆς δὲ ἀταξίας ταῖς τοιαύταις διαθέσεσι συμπιπτούσης, ὑπὸ κρατεῖ τὸ κατὰ μικρότητα

καὶ πυκνότητα

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 181 sur 494

καὶ πυκνότητα γένος ἡ δυσπνοίας. εἰ γὰρ καὶ μέγα ποτ' ἀναπνεῦσαι εἰς ἅπαξ, οἷον ἀκροπειρώμενοι ἡ τοιαύτης ἀναπνοῆς, ἀθρόως ἔσται πρᾶγμα διὰ τὴν ὀδύνην. καὶ χρόνῳ γε παμπόλλῳ, μικρὸν πάνυ ἀναπνέουσιν, ἄχρι περ ἂν τοῦ ἡ χρείας ἐπειγούσης ἀναγκασθέντες, ἐφ' ἑτέραν αὖθις πεῖραν τράπωνται μεγάλης ἀναπνοῆς. τὸ συνεχὲς οὖν ἡ ἀνωμαλίας καὶ ἀτάκτου μεταβολῆς αὐτοῖς ἐν τάχει καὶ βραδυτῆτι, καὶ ταῖς ἡ πυκνότητος ἀλλαγαῖς, μάλιστα σωίεται, μὴ δ' ἐπὶ πολὺ μὲν ἁπλῶς ἀραιὰς γιγνομένης ἡ ἀναπνοῆς, διὰ τὴν τ' χρείας ἐπειγμὸν, ἧττον μέν τοι καὶ μᾶλλον πυκνῆς, καὶ τότῳ τὴν ἀνωμαλίαν κτωμένης. ὥστ' ὀξὺ πυκνὸν μὲν ἀεὶ οὕτω διαλειμμένοις τὸ πνεῦμα, μέγα δὲ οὐ πάνυ, βραδὺ δ' οὐδὲν μᾶλλον ἢ ταχύ, διὰ τὴν εἰς ἑκάτερον αὐτῶν ὀξύροπον μετάπτωσιν. ὀρθῶς δ' ἂν ἔμπροσθεν ἐρρέθη πᾶσι ζώοις ὀργάνοις ὀδυνωμένοις, ὅσα λινεῖται τὰς ἀναπνοάς, μικρὸν καὶ πυκνὸν ἕπεσθαι. τὸ πνεῦμα ἡ δὲ τὸν αὐτὸν λόγον ἐν ταῖς περιφροσύναις, μέγα τε γίγνεσθαι καὶ ἀραιόν, εἰ καὶ ὅπη μάλιστα καὶ τούτοις ἀνωμαλία τις ἕπεται. πλεονεκτεῖ γὰρ ἐν αὐταῖς, ἥ τε ἀραιότης καὶ τὸ μέγεθος. μᾶλλον μὲν γὰρ καὶ ἧττον ἀραιόν, καὶ μᾶλλον καὶ ἧττον μέγα, τοῖς περιφρονοῦσι γίγνεται· τὸ πνεῦμα μικρὸν δὲ καὶ πυκνόν, οὐδ' ὅτε. τοσαῦτα ἀρκεῖν μοι δοκεῖ περὶ τῶν ἀνωμαλιῶν εἰρῆσθαι, τῶν τε ἡ μίαν ἑνὸς ὀργάνου, καὶ τῶν ἐν πλείοσι συνισταμένων. καὶ γὰρ καὶ περὶ τούτων εἴρηται τὰ εἰκότα τῇ κοινωνίᾳ τοῦ λόγου. καὶ μέν τοι σαφῶς μὲν αὖ τοι συνθεῖεν, παμπόλλων ἐνεργειῶν εἰς γνῶσίν τε καὶ διάγνωσιν, δέομαι, εἰ δὲ ἡ μίαν ὡς καὶ προσθὲν εἴρηται, τάχ' ἂν τοῦ δέξειαν ἐπάρχειν ἁπλῶς. ἀ μόνον δὲ περὶ τῶν συνημμένων ἀνωμαλιῶν, ἀλλὰ καὶ περὶ τ' ἀταξιῶν ἐνίοτε τῶν διηθρωμένων. ἐν εἴδει γάρ τινι τ' ἀνωμαλιῶν εἰσιν, ὡς καὶ ἔνιοι περὶ σφυγμῶν ἐδείχθη. ὑδὴ τὰς ὑπολοίπους ἐν αὖθις ἐπανέλθωμεν δυσπνοίας σωθέντες, καὶ πρώτας γε αὖ τῶν προειρήσομεθα, τὰς ἡ μίαν ἐνεργείαν ἀντιπαθῶν συνισταμένας. ἡ μὲν δὴ μεγάλη τε καὶ ἅμα καὶ ταχεῖα εἰσπνοή, ἡ μὲν χρείας ἐπειγούσης γίνεται, τ' δ' ὀργάνων συπεσθέντων ἐπαρχόντων, τ' δυνάμεως ἐν, ἢ ἔνι τῇ ἰδίαν σύρωσιν σύρωσόσης, ἢ μικρὸν μεταβεβλημένης. ἀπροσδεήσεως ἐν ὁ δεῖ τοῦ λόγου, πῶς οὖν μεμνημένος τῶν ἐμπροσθεν. ἡ δ' αὖ μεγάλη μὲν, βραδεῖα δὲ, μόνοις τοῖς παθαπαίσιν γίνεται. καὶ τούτοις, ὀκ ἀεί. καὶ προσθήκης ἡ αἰτίας ὁ λογισμὸς καὶ τοῦτο, ἐκ τῶν προειρημένων, ὥσπερ καὶ ὅταν μικρὸν εἰσπνέωσι καὶ βραδέως, οἷς ἱκανῶς ἔψυκται τὸ ἔμφυτον θερμόν, ἡ δὲ λοιπὴ καὶ τετάρτη συζυγία μικρότης ἅμα τοῦ τάχει. γίνεται δὲ παντὸς μὲν, ἐπὶ ὀλίγα διαθέσει ἁπλῇ. καθάπερ οὐδὲ ἡ μεγάλη τε ἅμα καὶ βραδεῖα ἐπὶ πολὺ ὅτε τοῖς παραπαίσι συμπίπτειν ἐφαμεν. ἕπεται μέν τοι καὶ ἐπὶ μὴ διὰ νυκτὸς, ἀλλ' ὡς τὸ πολύ γε σωιελθόντων εἰς ταυτόν, ἀλγήματος τε καὶ χρείας αὐξήσεως. μικρὸν μὲν γὰρ ἐν τοῖς ἀλγήμασιν ἐξ ἀνάγκης ἀναπνέουσι. ἁπλῆρωτος δὲ ἡ χρείας μένουσης, διά τε τὴν αὐτὴν ταυτὴν μικρότητα, καὶ ὅτι πλεονεκτεῖ τοιοῦτος καθ' ἑαυτὴν, ὀκ ἀρκεῖ πυκνωθεῖναι μόνον τὰς ἐνδρείας, ἀλλ' ἀναγκάζονται πολλάκις ἐπασθμένως εἰσπνεῖν. ἀνάλογον δὲ τοῖς εἰρημένοις, κἀπὶ τῶν ἡ τὰς ἐκπνοὰς συζυγιῶν, τὰς διαθέσεις ἐξευρίσκειν χρή. καὶ γὰρ οὖν κἀπὶ τούτων ἡ τι τὴν δυνάμιν, ἡ τῶν ὀργάνων τι πεπονθὸς εὑρήσομεν, ἢ ἡ θερμασίας τὸ μέτρον ἐπαλλαγμένον. ἃ γὰρ οἷον ἀιθαλώδη τε καὶ λιγνυώδη καὶ καπνώδη πυρίδια καλοῦμεν, ἐν τοῖς ἡ θερμασίας γένει, γνώδιμα εἰσι ταῦτα πάντα, καὶ οἷον ἡμίπεπτα τοῦ συμφύτου θερμοῦ, καθάπερ καπνὸς τοῦ πυρός. φαίνεται γὰρ ἐναργῶς ἐν τότε, δριμέα πάντα καὶ θερμὰ τὰ καπνώδη ἡ ὕλης πυρίδια ἐνδεικνύμενα, δ' ἐδέχθαι μὲν εἰς ἑαυτὰ τὴν τ' πυρὸς δυνάμιν, ὃ μὲν πάντα γε ἐπὶ αὐτοῦ κεκρατεῖσθαι. φλοὸς γὰρ ἂν ὅτως ἐγγένοιτο, καὶ διέπει καπνὸς. ὡς τε ἕξις θερμασίας καπνώδης ἐν τοῖς σώμασι τῶν ζώων πλεονελιτοῦσης, τὴν ἐκπνοὴν λεγέ, μᾶλλόν τε ἅμα γίνεσθαι καὶ ταχεῖαν ὀκ ἂν ἁμάρτοι. δῆλον δ' ὅτι καὶ τὴν δυνάμιν ἐρρῶσθαι χρὴ τὴν ἰσχυρὰν, καὶ τῶν ὀργάνων μηδὲν πεπονθέναι. ἧττον δὲ καὶ τὴν μεγάλλον τε ἅμα καὶ βραδεῖαν ἐνίοις τῶν παραφρονέντων, ὥσπερ εἶχε καπνὸς ἡ εἰσπνοῆς. ὅτω δὲ καὶ τὴν μικρὰν ἅμα καὶ βραδεῖαν, οἷς μηδὲν σωιθρόισο καπνώδες περίττωμα. καὶ τὴν μικρὰν καὶ ταχεῖαν οἷς ἤθροισο. καὶ ὁδυνᾶται τῶν μορίων, ὅσα δ' ὑγρὰ ὑπὸ κινεῖται ἧττον τὰς ἀναπνοάς. ἀεὶ γὰρ χρὴ τότων μεμνῆσθαι, καὶ τῇ λέξει ποτὲ πρὸς λειφθῆ. αὖται μὲν οὖν αἱ τέτταρες συζυγίαι τῶν δυσπνοιῶν, καθ' ἑκάτερον ἰδίαι ἡ ὅλης ἀναπνοῆς μόριον σωίσαντα. ἕτεραι δὲ ἧττον τὸν οἷον ῥυθμὸν αὐτῆς, ὃ καθ' ἑκάτερον. ὅταν δὲ παραβάλλωμεν εἰσπνοὴν ἐκπνοῇ, καθάπερ ἐν τοῖς σφυγμοῖς διαστολὴν συστολῇ, ῥυθμὸν τὸ τοιοῦτον ὀνομάζομεν. δῆλον δ' ὅτι τὴν αὐτὴν θεωρίαν ὁ τόπος ἐκδέξεται, τῇ περὶ τῶν ἐν τοῖς σφυγμοῖς ῥυθμῶν ὑφ' Ηροφίλου γεγραμμένη. ἐρρέθη μὲν οὖν ἡμῖν περὶ αὐτῶν ὅσα χρὴ, καὶ ταῖς περὶ τῶν σφυγμῶν πραγματείαις ἐρήσεται δὲ καὶ νῦν ὅσον οἷόν τε διὰ βραχυτάτων, οἷς χρὴ προσέχοντα τὸν νοῦν οἷον σκοποῖς πίσιν, ἐξευρίσκειν τὰς αἰτίας ῥᾳδίως ἡ ἐν ταῖς ἀναπνοῆς ἀρρυθμίας. τὰ γὰρ αὖπη καθ' ἑκάτερον ἡ ὅλης ἀναπνοῆς μόριον, τὴν τε εἰσπνοὴν λέγω καὶ τὴν ἐκπνοὴν, ἅπερ ἐν τοῖς προὸθεν λόγῳ φθάνομεν εἰρηκότες, αὐτὰ τοῦτα καὶ νῦν ἀξιῶ σκοπεῖσθαι κατὰ τὰς ἀρρυθμίας αὐτῶν. οἷον, δῆλον γὰρ χεῖρον ἐφ' ἑνὸς πνοῦ, ὡς ἰδὴ παραδείγματος ὑπολείψας τὸ λεγόμενον. βραδυτέρα μὲν ἔστω καὶ μικροτέρα τοῦ ἡ φύσιν εἰσπνοὴ, θάτερον δὲ καὶ μείζων, ἡ ἐκπνοὴ, μεμειῶσθαι φήσομεν τοῖς οὕτω διακειμένοις τὸ κατὰ φύσιν θερμόν, ἐυξῆσθαι δὲ τὸ καπνῶδες. ἐφ' ἑτέρας δ' αὖθις ἐμπαλιν ἀρρυθμίας ἐχέσης, ὡς τὴν μὲν εἰσπνοὴν εἶν μεγάλην καὶ ταχεῖαν, τὴν δ' ἐκπνοὴν μικρὰν, καὶ βραδεῖαν, ἐυξῆσθαι μὲν τὸ ἡ φύσιν θερμόν, μηδὲν δ' εἶν καπνῶδες περίττωμα, δῆλον γὰρ ἀεὶ χρὴ νοεῖν τοῦ γένει τὸ θερμόν, τὸ μὲν οἰκεῖον καὶ σύμφυτον σῶμα, τὸ δ' ἐπίκτητόν τε καὶ νόθον. δῆλον οὖν ὡς οὐδὲν ἡ τοιαύτη σύζευξις ἐπαλλάξει τῶν ἑκάτερα καὶ τὰ μόνα ἐπαρχόντων. εἰ γὰρ ἡ εἰσπνοὴ μικρὰ καὶ βραδεῖα τύχει γενομένη, κατάψυξιν δηλοῖ ἡ ἡ φύσιν θερμασίας, ὅπως αὖ ἔχῃ ἡ ἐκπνοή. εἰδὲ ἡ ἐκπνοὴ ἡ τῶν ἡ διακειμένη, ἐνδείξεται τοιοῦτον. καὶ γὰρ εἰ μεγάλη ποτὲ καὶ ταχεῖα γένοιτο πλεονεκτοῦσα, δηλώσει καὶ παρὰ φύσιν θερμασίαν ὅπως αὖ ἔχῃ τὰ τ' εἰσπνοῆς ὄθεν οὐδὲν πλέον εἰς τὰς προγνώσεις ἡ τοιαύτη συμπλοκὴ διδάσκει, τῶν ἤδη τῇ μόνας ἐπαρχόντων ἑκατέρας αὐτῶν ἐγνωσμένων. μόναις γοῦν προσελιτέον ἡμῖν τ' νῦν ἐκείναις τ' σωθέντων δυσπνοιῶν, ἐν αἷς, αἱ μὲν ἁπλαῖ, πλειόνων εἰσὶν διαθέσεων, αἱ δὲ ἅμα καθ' ἑκάτερας ζωσιν εἰς διορισμὸν ἥκουσαι

σιν ἀσφαλῆ. τὸ γὰρ μέγεθος ἢ ἀναπνοῆς, ἀνὸ μὴ καθ' ἑαυτὸ, δύναται τὴς ὅλην ἁπλῆ. γνώσεσθαι δ' ὁδηγὸς ὑπάρχει βέβαιον, εἰ γε καὶ ἡ χρείας ἐπεγίνεται, καὶ ἡ διανοίας βεβλαμμένης. ἀλλ' εἰ μὲν ἅμα πυκνότητι συστάλη, ἡ χρείας ἐπέξειν. εἰ δὲ σὺν ἀραιότητι, παραφροσύνῃ γνώσεσθαι. ὡσαύτως δὲ καὶ ἡ σμικρότης αὐτὴ μὲν καθ' ἑαυτὴν ἢ ὁδηγὸν ἔχει τι μόριον, ἢ τὴν χρείαν ἐκλύεσθαι δηλοῖ. ὡς τ' ὄφελον, ὅτ' αὐτὴ σαφῆς γνώσεσθαι, σὺν ὑγρῷ τινος ἢ γλισχρῷ, μετὰ μὲν πυκνότητος ἄλγημα σὺν ἀραιότητι δὲ ἡ χρείας ἔκλυσιν δηλοῖ. ἐὰν δὲ τὴν πυκνότητα, δι' αὐτὴν μόνην, ἢ τὴν ἀραιότητα πρόχειρόν ἐστι, καὶ τούτων ἂν εὑρεῖν ὀφείλοιμεν ἀφ' ἑκάστης σαφῆς δηλοῦσαν ἀνδ' ἑτέρου διορισθῆναι, συμπλακεῖσαν ἑτέρῳ τινὶ διανοίας εἴδει. πυκνὴ γὰρ ἅμα καὶ μεγάλη, ἡ διαμένειν αὐξησιν γνώσεσθαι). πυκνὴ δὲ ἅμα καὶ μικρὰ, τινὸς τῶν ταῖς ἀναπνοαῖς συγκινουμένων ὀργάνων ἄλγημα. ἢ ἀραιὰ ἢ, παραφροσύνας ἐπομένη καὶ καταψύξεσιν, εἰ μὲν μετὰ μεγέθους εἴη τὸ πρότερον τῶν εἰρημένων, εἰ δὲ μετὰ σμικρότητος, τὸ δεύτερον γνώσεσθαι. καὶ ἔστι πάσῃ τῶν σωθέντων διανοιῶν ἀπὸ ζιαύτης συζυγίας χρὴ σιμώτατα, καὶ σαφῶς ἢ βεβαίως, μίαν ἑκάστην διάθεσιν γνώσεσθαι, πυκνότης μὲν ἅμα μικρότητος, πόνου. εἰ δὲ σὺν μεγέθει γένηται, ἡ χρείας αὔξησιν ἀραιότης δὲ, μετὰ μὲν μεγέθους παραφροσύνῃ, μετὰ δὲ σμικρότητα ἡ χρείας ἔκλυσιν. γίγνονται δ' αὗται συζυγίαι τῶν ἐν ταῖς ἐνεργείαις ἢ μεγέθος καὶ μικρότητα διαφορῶν, ταῖς τῶν ἀρεμίων διαφοραῖς μιγνυμένων. δύο γὰρ ἀντιθέσεις ἀλλήλαις ἐπαλλαττόμεναι, τέτταρας ποιοῦσι τὰς συζυγίας. ὥστε καὶ ταῦτα δῆλον ἤδη γέγονεν, ὡς ὅτε πλείους, ὅτ' ἐλάττους ἐνδέχεται τὰς ἐκ τῶν ἀντιθέσεων τούτων συμπλοκὰς γίνεσθαι. ἀλλ' ὧδε μὲν ταῖς ἀρεμίαις, ἀντίθεσις μία μόνη συμβέβηκεν, ἢ ἢ πυκνότητα καὶ ἀραιότητα, ταῖς δ' ἐνεργείαις, οὐχ ἡ ἢ μέγεθος καὶ μικρότητα μόνον, ἀλλὰ καὶ ἡ ἢ τάχος καὶ βραδυτῆτα. τέτταρσι δὲ πολυσὶ καὶ ἢ τὰς τούτων ἐπαλλάξεις, γίνεσθαι συζυγίαι. πρώτη μὲν πυκνὴ καὶ ταχεῖα, δευτέρα πυκνὴ ἅμα καὶ βραδεῖα, τρίτη ἀραιὰ ἅμα καὶ ταχεῖα, καὶ τετάρτη βραδεῖα τε ἅμα καὶ ἀραιά. γνωρίζοσι δ' ὁδὲν ἁπλῶς ὡς αἱ πρότεραι τέτταρες, ἀλλ' ὧδε χρὴ διορίζεσθαι, πολλῆς μὲν εἰς πυκνότητα μεταπτώσεως γινομένης, ὀλίγης δ' ἢ εἰς τάχος, ὀδυνᾶς τε ἅμα καὶ χρείας δύναν αὔξησις. εἰδ' ἐμπαλιν εἰς τάχος μὲν πλέον, εἰς πυκνότητα δὲ, ἔλαττον δ' ἴσασι τοῦ ἢ φύσιν, τὴν χρείαν μόνην ὑπερτείνεσθαι δηλώσει. σωθήσεται δὲ τῇ μὲν τοιαύτῃ διανοίᾳ πάντως καὶ μέγεθος. τῇ δὲ ἑτέρᾳ τῇ πρὸ αὐτῆς εἰρημένῃ σμικρότης. ὡς τ' ὄφελον λεγόμενα τάχος μνημονεύειν. εἰ γὰρ ἡ διάθεσις μὲν ἢ τάχος καὶ πυκνότητα συζυγία, μηδεμίαν ἡμῖν δηλοῖ σαφῆς, εἰς διορισμὸν δ' ἐλθόντα, τὸ μὲν τάχος πλεονεκτοῦντος, σύθυς καὶ μετὰ μέγεθος γίνεται, ἡ δὲ πυκνότητος κρατούσης, δι' ἀνάγκης ἑπομένη ἔχει τὴν μικρότητα, πυκνὴ μὲν ἅμα καὶ μεγάλη ἢ τὸν ἕτερον ἔσται διορισμὸν, πυκνὴ δ' ἅμα καὶ μικρὰ ἢ τ' ἕτερον. ὅτων ἢ πυκνὴ καὶ βραδεῖα συζυγία δ' ἐχθήσεται. πλεονεκτούσης μὲν γὰρ ἡ πυκνότητος, ἄλγημα μόνον ἐνδείξεται. ποσοῦ δὲ δι' ἴσαμένη τοῦ ἢ φύσιν, ὅλου καὶ ἢ βραδυτῆτα, σωθέντα διαθέσεως ἔσται γνώσεσθαι. καὶ γὰρ τὴν διαμιν μεμεῖσθαι δηλώσει, καὶ ὁδυνᾶσθαι τὸ μόριον. ὅτων δὲ καὶ εἰ πλεονεκτεῖ ἡ πυκνότητος ἡ βραδυτῆς, ἔσται γνώσεσθαι διαθέσεως ἡ ἧδη λεγόμενον, ἀλλ' ἐλάττον μὲν ὀδυνᾶσθαι δηλώσει τοὺς ὅτως ἔχοντας, μείζονος δὲ τὴν διαμιν μεμεῖσθαι. ὀκτὼ δὲ τούτων εἰς τὰς προγνώσεις δέομεθά τι ἡ συζυγίας. ἐν μὲν γὰρ ταῖς πρώτοις ῥηθείσαις τέτταρσιν, ἃς χρησιμωτάτας ἐλέγομεν ὑπάρχειν, ἔχομεν γνωρίσματα καὶ πόνου, καὶ χρείας μειώσεως μεγάλα. καὶ ἡ τρίτη δὲ ῥηθεῖσα συζυγία ἡ ἀραιά τε ἅμα καὶ ταχεῖα, δηλώσει μὲν ὀδὲν δι' ἀνάγκης, σωθεῖσα δ' ἢ ποτε παραφροσύνας ποιεῖ, ἢ καὶ σὺν αὐταῖς, ταῖς ἡ χρείας αὐξήσεσιν. εἴρηται δ' ἡμῖν καὶ πρόσθεν ὡς τῶν παραπαιόντων, ἀραιὰ μὲν πάντως ὀδύνη ἡ ἀναπνοὴ καὶ μεγάλη. ταχεῖα δὲ ὁ πάντως, ὥσπερ ὀδὲ βραδεῖα. γίγνεσθαι γὰρ ἑκάτερον αὐτῶν, ἀτάκτως τε καὶ ἀνωμάλως. ὅταν μὲν ποτε σωθεῖσα καὶ ἡ ἡ χρείας αὔξησις, ἀναγκάζονται τινα καὶ πολὺ μεῖζον ἀναπνεῖν, ἢ εἰ παρὰ φύσιν μόνον, καὶ ἤδη τε καὶ βαθύ, ὡς τε καὶ ταύτης ἡ συζυγίας, ὀδὲν εἰς τὰς προγνώσεις δέομεθα, τὰ δι' αὐτὴν δηλούμενα μετὰ τ' διορισμὸν φθάνοντες ἔχειν γὰρ ταῖς πρώτοις συζυγίαις τέτταρσι. λοιπὴν δ' ἐν ἡ τετάρτη τῶν ἐν τοῖς τόνοις σωθέντων διανοιῶν, ἡ βραδεῖα τε ἅμα καὶ ἀραιὰ, ἢ τις καὶ αὐτὴ παραφροσύνας τε ποιεῖ σωθεῖσα καὶ χρείας μείωσεις, δι' ἣν δὲ ταύτης δεήσεται πρόσθεν δέομεθα. καὶ γὰρ παραφροσύνῃ καὶ χρείαν μειουμένην ἐγνωρίζομεν ἐκ τῶν πρώτων τεττάρων συζυγιῶν. οὐ μόνον ἐκ τοῦ ἐξεῖναι τὴν ἢ τάχος τε καὶ βραδυτῆτα διαφορὰν, ἐκ ἀνάγκαιαν εἰς τὰς προγνώσεις, ὅτ' εἰ μόνην, ὅτ' εἰ συμπλεκοῖς ταῖς ἄλλαις, τὸ χρήσιμον ἐκείνων γίνεται δῆλον, ἀλλὰ καθ' αὐτὴν ἡ φύσεως τοῦ πράγματος φαίνεται. ἐπεὶ γὰρ τρία τὰ πρῶτα ἐν τῶν αὐτίων δεῖ ἡ ἀναπνοῆς, ἡ χρεία, καὶ ἡ διάμις, καὶ τὰ ὄργανα, δῆλον ὡς ἂν εὑρωμεν ἐκ τίνων καὶ πόσων δυνάνοιῶν, τὰς ἐν αὐτοῖς διαθέσεις γνωσόμεθα, αὗται μὴ ἡμῖν χρησιμώτατοι πρὸς τὰς προγνώσεις ἔσονται, τὰς δ' ἄλλας ἁπάσας, ἐκ περιουσίας ὑπισκεψόμεθα. ἀλλ' εὑρεθησαν, αὔξησιν μὲν ἡ χρείας, ἡ μεγάλη καὶ πυκνὴ. μείωσιν δὲ, ἡ ἐναντία ἡ μικρὰ καὶ ἀραιὰ δηλῶσαι, παραφροσύνης τε ἴδιος, ἡ μεγάλη τε καὶ ἀραιὰ. πόνος δ' ἡμῖν μικρὰ καὶ πυκνή. προσίεσαν δ' ἐξωθεν οἱ ἀνώμαλοι, ποτὲ μὲν τοῦ μυώδους γένους τὰς διαθέσεις, ποτὲ δὲ καὶ τῶν προχειρῶν ἀρτηριῶν τὰς σφυγμοειδεῖς δηλοῦσαι. διαμένειν δ' ἀρρωστήσης, πρῶτον μὲν δι' ἀνάγκης δεῖ εὑρίσκειν γνώσεσθαι διανοίας, ἑτέρως μὲν τῶν ἀπαλαπώρων, ἑτέρως δὲ τῶν καρτερικῶν τυπτόντων τὴν ἀναπνοήν. εἰ δ' ἄρα καί τοι εἴη ἀνώμαλόν τε καὶ ἄτακτον, ἀφανὲς ὂν καὶ τὰς ἀνωμαλίας τε καὶ τὰς ἀταξίας αὐτὰς, αἱ ἢ πυκνότητα καὶ ἀραιότητα καὶ μικρότητα καὶ μέγεθος ἀνισότητες ἠμῶνται, πρὸς ταῦτ', καὶ δι' ἄλλων μορίων, ἀρρωστίαν διαμένειν ψυχικῆς γνωρίζεσθαι, μηδέν τι ἡμῶν ἀναπνοῆς δεομένων, ὧν τὰ μὲν ὑδικαιρότατα καὶ πλεῖστα δι' τοῦ προγνωστικοῦ γράμματος ἐδιδαξεν ἱπποκράτης. εἰ δέ τι καὶ παραλέλειπται, ῥᾴδιον ἐκ τῶν εἰρημένων εὑρίσκειν. εἰ δ' ἐς τις αὐτὴν ἡ ἀναπνοὴν καὶ διαμένειν ἀρρωστήσης, καὶ κοινῶς ἁπάσης ἡ ψυχικῆς, ἐθέλοι γ' ἔχειν ἴδια γνωρίσματα καὶ μάλιστα τ' ἐνυγμοῦ, τὸν τε τῆς πληρυγίου τ' ῥινὸς κίνησιν ἔξει, καὶ τὴν ἁπάντων τῶν κατ' ὠμοπλάτας μυῶν ἐνέργειαν, καὶ τὴν ἀθρόαν κατάπτωσιν τοῦ θώρακος. ὁπόταν γὰρ οὕτως ἀρρωστότερον τοῦ προσήκοντος κινῆται, ἢ

ται, καὶ μὲν τὰ εἰσπνοὰς προσιμωρεῖ τῇ τοῦ πνεύματος ῥύμῃ τὰ τῆς ῥινὸς πτερύγια, συνεπισπώμενα πως καὶ αὐτὰ τὸν ἔξωθεν ἀέρα, καθ' ὃν τρόπον καὶ διὰ τοῦ στόματος ἕλκειν τι προαιρούμενοι, τὰ χείλη συνάγομεν. καὶ δ' αὐτὰς ἐκπνοὰς, ἀθρόα κατάπτωσις γίνεται τοῦ θώρακος, οὐ καὶ βραχὺ σύμπτωσις. εἴρηται δ' ὑπὲρ πλέον ἐν τοῖς περὶ μυῶν κινήσεσιν, ὅπῃ τε διαφέρει κατάπτωσις μορίου, καθέσεώς τε καὶ χαλάσεως, ὅτι τὸ μὲν ἀῤῥωστούσης δυνάμεως γίγνεται, τὸ δ' ἐῤῥωμένης. συμβαίνει δ' ἔτι καὶ τὰς ἐκπνοὰς τοῖς ἀστενέσι καὶ τὴν ἀναπνευστικὴν δύναμιν, τοιόν δε. τῆς τάσιν ἣν ἐκέκτητο τέως καὶ τὰς εἰσπνοὰς. ὁ θώραξ ἅμα τοῦ διαφράγματι, πᾶσαν ἀθρόως ἀπτίθεται, καθάπερ νεκρούμενος ἐξαίφνης. ἐῤῥέθη δ' ἐν τοῖς περὶ τῆς ἀναπνοῆς ὑπομνήμασιν, ὡς μόνον ἐκλύουσιν αἱ φρένες τῆς τάσιν ἐκπνεόντων. ἀλλ' οὐ ταύτην ἐκλῦσαι καὶ βραχὺ, καὶ ἀθρόως ἀπθέσθαι πᾶσαν. ὀλίγον δέ τι συνεργάζονται ταῖς τοιαύταις ἐκπνοαῖς, οἱ καὶ τὰ μεσοπλεύρια μύσει, ὧν ἐνεργούντων τὰς ἐκφυσήσεις, ἐδείξαμεν γίνεσθαι. τοιοῦτον μὲν δή τι, καὶ διὰ ταυτὰς τὰς αἰτίας, τὸ τῆς ἀναπνοῆς εἶδος τοῖς ἀῤῥώστοις τὴν δύναμιν. Ὁ δέμοι δοκεῖ λείπειν ἔτι πρὸς τὸ συμπληρῶσαι οὗτον τὸν πρῶτον λόγον, ἤδη λελέξεται. διττῆς οὔσης ἠρεμίας ἐν ταῖς ἀναπνοαῖς, πρὸ τῆς εἰσπνοῆς μὲν μιᾶς, ἑτέρας δὲ πρὸ τῆς ἐκπνοῆς, ὁποτέρα ἂν τῶν κινήσεων βλάπτηται, καὶ τὴν πρὸ αὐτῆς ἠρεμίαν ἐξίστησι τοῦ καὶ φύσιν. διττῆς μὲν οὖν οὔσης ἐν ταῖς κινήσεσι βλάβης, διττῆς δὲ καὶ ταῖς ἠρεμίαις, αἱ μὲν ἐλλείψεις τῆς χρείας, ἀεὶ πολυχρονίους ὑπὲρ τελοῦσι τὰς ἡσυχίας, αἱ δὲ πλεονεξίαι, βραχυχρονίους. ὥς θ' ὅταν εἴπωμεν πυκνὴν καὶ μεγάλην γίγνεσθαι τὴν ἀναπνοὴν ὑπὸ πλήθους θερμασίας ἐφ' ἑκατέρᾳ τῶν κινήσεων, ἀληθὴς ὁ λόγος. αἱ μὲν γὰρ τοῦ καὶ φύσιν θερμοῦ πλεονεξίαι, τὴν εἰσπνοὴν μεγάλην ἐργαζόμεναι, βραχυχρόνιον εὐθέως τὴν προηγουμένην αὐτῆς ἠρεμίαν ἀπφαίνουσιν. αἱ δὲ τοῦ παρὰ φύσιν τε καὶ καπνώδεις, ὥσπερ τὴν ἐκπνοὴν μεγάλην, οὕτω καὶ τὴν πρὸ αὐτῆς ἡσυχίαν ὀλίγοχρόνιον ἐργάζονται. ὥς τε μέγα μὲν γίνεται καὶ πυκνὸν τὸ πνεῦμα πάντως, ὁπόταν τῆς θερμασίας πλεονεκτῇ γένος. οὐ μὴν οὔτε τὸ αὐτὸ μόριον τῆς ἀναπνοῆς εἰς μέγεθος, οὔτε τὴν αὐτὴν ἠρεμίαν εἰς πυκνότητα μεταβάλλει. οὕτω δὲ καὶ εἰ καθαιρεθείη τὰ τῆς χρείας, τοῦ θερμοῦ μειωθέντος. ὑπὲρ μὲν τοῦ συμφύτου θερμῷ βλαβέντι μικρᾶς τῆς εἰσπνοῆς γενομένης ἠρεμία μακρὰ προηγεῖται. τοῦ παρὰ φύσιν δ' ἀπολλυμένου, μικρὰ μὲν ἡ ἐκπνοὴ, μακρὰ δ' πρὸ αὐτῆς ἡσυχία γίγνεται. πολλάκις δὲ, τὸ μὲν παρὰ φύσιν θερμὸν ηὐξήθη, τὸ δὲ καὶ φύσιν ἐμειώθη. καὶ οὕτως ἡ μὲν πρὸ τῆς ἐκπνοῆς ἡσυχία. πολιχρόνιος γίνεται. βραχυχρόνιος δ' ἑτέρα. ὁποτέραν γὰρ ἂν τῶν κινήσεων ἡ χρεία κατεπείγη, τὴν προειρημένην ἡσυχίαν οὐκ ἀνέχεται χρονίζειν. Εἴρηται μὲν οὖν ἤδη περὶ αὐτῶν ὅσον εἰς τὰ παρόντα χρήσιμον. εἰδέ τις ἀπρεῖ περὶ τῆς ἐν ταῖς θερμασίαις διαφορᾶς, οὐ καιρὸς νῦν ἂν εἴη διδάσκειν, αὐτὸν, ἀλλ' εἰς τὰ περὶ τῆς ἐμφύτου θερμασίας ἀναπέμπειν ὑπομνήματα. νομίζω γὰρ αὐτὸν εἰ μὴ παντάπασιν ἐριστικὸς εἴη πασῶν τῶν ἀπριῶν εὑρήσειν ἐν ἐκείνοις ἰάματα. τὶ οὖν λοιπὸν ἐστὶ, προσθῆναι μὲν οὐδὲν, ὅτι μὴ καὶ πρόσθεν εἴρηται, τῶν εἰρημένων δ' ὑπομνῆσαι, πρὸς τὸ ῥαδίως ἀκολουθεῖν τοῖς ἑξῆς εἰρησομένοις, ἐν ὀλίγῳ τὴν ἅπασαν αὐτῶν σύνοψιν ἔχοντας. ἐστὶ δὲ ἡ σύνοψις ἀπ' αὐτῆς οὐσίας τοῦ πράγματος ὁρμωμένη. χρὴ γὰρ τάς τε τῆς δυνάμεως καὶ τὰς τῶν ὀργάνων, καὶ τὰς τῆς χρείας διαθέσεις γνωρίζειν. ἐδείξαμεν δὲ, πόσαι μὲν ἑκάστου τῶν εἰρημένων διαθέσεις, τίνες δ' αὐτῶν, αἱ γνωριστικαὶ δύσπνοιαι, καὶ ὡς ἀναγκαῖαι μὲν αἱ τέτταρες συζυγίαι, καὶ πρὸς ταύταις ἡ ἀνωμαλία, πέμπτη. τὰ δ' ἄλλα πάντα τὰ ταῖς ἀναπνοαῖς συμπίπτοντα, τά τε ἁπλὰ καὶ τὰ σύνθετα, τίσιν αἰτίαις ἕπεται. ἀναγκαῖον ἀσκεῖν, οὐ προσῆκε δὲ ἐξ ἀνάγκης, τὸ δέ τι δηλοῦν νομίζειν, ἀλλ' ὥς τ' ἐξ ἡμέτρου μέν τι ἔχειν παρὰ τούτων εἰς πρόγνωσιν, ἡμελεστάτην δὲ βεβαίαν εἶναι μόνην, ἡμῶν τῆς ταῖς πολλάκις εἰρημέναις τέτταρσι συζυγίαις, καὶ ἔτι τὴν καὶ τὴν ἀνωμαλίαν διαφορὰν τῆς δυσπνοίας.

ΓΑΛΗΝΟΥ ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΔΥΣΠΝΟΙΑΣ ΒΙΒΛΙΟΝ. β'.

ΟΔΕ μὲν ὁ λόγος ἐξήγησίς ἐστι τῶν Ἱπποκράτους περὶ δυσπνοίας εἰρημένων. εἴρηται δὲ πολλὰ πολλαχοῦ τὰ μὲν ἐν τοῖς συγγράμμασιν αὐτοῦ, τὰ δὲ κἂν τοῖς ὑπομνήμασι. τὰ πλεῖστα γάρ τοι τῶν ἡμιδημιῶν, εἰ μὴ ἄρα καὶ πάντα δικαίως ἄντις ὑπομνήματα νομίζοι. ἐστὶ μὲν οὖν ἡ ἐξήγησις, ὥς που τὶς τῶν παλαιῶν εἶπεν, ἀσαφοῦς ἑρμηνείας ἐξάπλωσις. ἡμεῖς δ' οὐ οὗτο μόνον ἐοίκαμεν δράσειν, ἀλλ' ὅτι καὶ ἀληθῶς ἔχειν πάντα τὰ περὶ δυσπνοίας ὑπ' αὐτοῦ γεγραμμένα, μαρτυρήσειν. οὐ μὴν ἀπδείξειν οὐδὲν αὐτῶν ἐν τοῦ δὲ τοῦ γράμματι, ἀλλ' εἰς τὸ προηγούμενον τούτου βιβλίον ἀναπέμψειν, ἐν ᾧ χωρὶς ἀπδείξεως οὐδὲν εἴρηται. καὶ ἵνα γε μὴ δυσωποῖτο τὶς ὑπὸ τῆς Ἱπποκράτου δόξης, καὶ θᾶττον ἤδη τοῖς λεγομένοις πιστεύοι πρὶν ὑπὸ τῶν ἀπδείξεων ἀναγκασθῆναι, τὸν πρῶτον λόγον, ἰδία τε καὶ καθ' ἑαυτὸν ἐγράψαμεν. ἐπεὶ δ' ἐκεῖνος ἐτελειώθη μετὰ τῶν προσηκόντων συλλογισμῶν. ἐν τοῦ δὲ τοῦ γράμματι τὸν εὑρετὴν τε καὶ οἷον πατέρα τῶν δογμάτων τιμήσωμεν. αὕτη γὰρ καὶ δικαία τέ ἐστιν ἅμα καὶ πρέπουσα τοῖς ὁτιοῦν ἀγαθὸν ἐξευροῦσι τιμὴ, μή τε κατακεκρῦφθαι τὰ εὑρέματα αὐτῶν, μή τ' ἀγνοεῖσθαι τοῖς ἀνθρώποις, ἀλλ' αὐτά τε φαίνεσθαι, τὴν θ' εὑροῦσαν αὐτὰ μέθοδον γιγνώσκεσθαι. οὕτως γὰρ αὐτοῖς καὶ τὸ θαυμάζεσθαι κατὰ τὴν ἀξίαν ὑπάρξει. πρῶτον οὖν, ὅπερ ἀεὶ διαφυλάττειν ἀξιοῦμεν, οἷς ἂν ἀλήθεια σπουδάζηται, τὸ μηδὲν ἀπκρύπτεσθαι τῶν ἐναργῶς φαινομένων, μή δ' ἂν ὅτι μάλιστα τὸν τῆς αἰτίας λογισμὸν ἀπρώτατον ἔχει, τοῦτ' ἐπαινεῖν Ἱπποκράτην ἄξιον, ἐν τε τοῖς ἄλλοις ἅπασι, καὶ τοῖς περὶ δυσπνοίας λόγοις οὐχ ἥκιστα. τὸ γὰρ ἀραιὸν καὶ μέγα πνεῦμα, μυρίοις μὲν τῶν παραφρονούντων ὁσημέραι φαίνεται συμπίπτειν. ὅσοι δ' οὐ δύνανται τῶν σοφιστῶν εἰπεῖν αὐτοῦ τὴν αἰτίαν, οὗτοι

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 184 sur 494

δι' εἰσίν, ὡς ἐμπροσθεν ἐδείξαμεν, οἱ τὴν ἀναπνοὴν ἀπροαίρετόν τε καὶ φυσικὴν ὀργὴν ὑπειληφότες, δὲ γίγνεσθαι φασιν, δίκην ποτὲ τοιούτου εἴδους δυσπνοίας, δι' ὧν περὶ τῆς αἰτίας ἀκριβοῦσιν, ἐκ τούτων τὴν οὐσίαν τοῦ πράγματος ἀναπείρειν τολμῶντες, δέον αὐτὸν τοῦτον, ἀλλὰ τὴν αὐτὴν μοχθηρὰν ὑπόληψιν ἀναπρέψαντας, αὐτὰ
» τὰ συμπίπτοντα ζοις νοσοῦσι παραφυλάττειν, ὡς Ἱπποκράτης ἐποίει. τοιοῦτοι γάρ φησιν, πνεῦμα διατέλεος, ὥσ
» περ ἀνακαλυπτόμενον ἀραιὸν καὶ μέγα, τοιοῦτοι, φιλίσκω δ' ἂν οἶμαι, τὴν πρώτην γεγραμμένην, μετὰ τὰς τρεῖς κατα
στάσεις, ἐν τῇ πρώτῃ τῶν ὠφελημένων. ἀφ' ὧν τούτων μόνων τὸ πνεῦμα, μέγα καὶ ἀραιόν, ἢ καὶ ἄλλοις, ποιεῖ Ἱπποκράτης ἐθεάσατο γιγνόμενον, οὐ τούτων μόνων, ἀλλὰ καὶ ἄλλοις τε πολλοῖς, καὶ τῇ μετὰ ταῦτα γεγραμμένῃ Σιλλικῷ τοῦνομα. διελθὼν γὰρ ἡμῖν πρῶτα, παντ' ὀσα σωθέντα αὐτῷ νοσοῦντι, κατ' αὐτὴν τὸν λόγον τὴν τελευτὴν ταῦτα
» γράφει. ἀφ' ἀρχῆς τούτου καὶ διατέλεος, πνεῦμα ἀραιὸν, μέγα. αὖθις δ' ἐν τοῖς ἑξῆς ἀρρώστοις τῆς Δρομάδεω φυσὶ
» γυναῖκα τεκοῦσαν, καὶ τὴν ἄλλην ὑγρομένην πάντων ἰσχὺν λόγου, δι' ὀλιγοστραίου ἐσαν, ῥίγος ἔλαβεν. εἶτα μικρὸν 10
» προελθὼν φησὶ. πνεῦμα ἀραιὸν μέγα. ὅθεν ἴσως ἂν οὖν οὐδὲν ἐν τῇ πρώτῃ τῶν ἡμερῶν ἔγραψεν ὅτως. αὖθις ἡ πόδι τ'.
» σ'. διαλεγόμενος ὧδί γράφει. ἔκτῃ πρωΐ ἐπεῤῥίγωσε. ταχὺ διεθορμάνθη. ἱδρῶσαν δόλον. ἄκρεα ψυχρά. πῦρ ἔκρε
» σε. πνεῦμα ἀραιὸν, μέγα. ἐν μὲν τῇ πρώτῃ τῶν ὠφελημένων, ἑκκαίδεκα οὖν πάντας ἀῤῥώστους Ἱπποκράτης γρά
ψας, τετράκις φαίνεται μνημονεύων, ἀραιᾶς καὶ μεγάλης πνεύμασιν. οἱ γραμματικοὶ δ' ἡμῖν ὅτι ζητοῦσι, τὴν ἀρ
χὴν δὲ ἑωρακέναι φασὶν ἐνίοτε. μέγα γὰρ ἀραιὸν ἀναπνέοντα, ἢ ἀλλ' ἴσως ἂν οὖν αὐτοῖς πιθανώτερον. ἐγὼ δὲ ἑωρά
κασιν ὅτε τοῦτο. ὅτ' ἄλλης δυσπνοίας διαφορὰν ἐδήλωσεν, ὅτι μὲν δὴ οὖν ἀῤῥώστους αὐτοὺς ὁρῶσιν, ἀλλ' ὑγιᾶ
πρ. 3· καθέζονται, μοχθηρὰ ζῴσματα σωτηρίας. ἀφ' ὧν ἔτι καὶ τὴν ἄλλην ἀῤῥώστων μνημονευτέον ἡμῖν ὅσην ὡς ἐν τοῖς ἄλλοις βιβλίοις τῶν ὠφελημένων ἔγραψεν, μέγα καὶ ἀραιὸν ἀναπνέοντας, ἢ πῶς μὲν τῇ τοῦ νῦν πεκαμμένῳ πίστιν ἀρκεῖ μὲν ταῦτα; φαίνεται γὰρ ὁ ὑπὸ πάντων ἰατρῶν Ἱπποκράτης ὁμολογημένος εἰς τὴν τῶν συμβαι
νόντων τοῖς νοσοῦσι τήρησιν ὠφελιμώτατος γεγονέναι, πολλὰς ἑωρακὼς ὅτως ἀναπνέοντας. ἐν δὲ τοῖς μετὰ ταῦ 20
τα λόγῳ καὶ ἄλλων τινῶν ἀῤῥώστων ἀναγκαῖον ἡμῖν ὅδε μνημονεῦσαι μέγα καὶ ἀραιὸν ἀναπνεόντων, ὅς ἐν τοῖς ἑξῆς βιβλίοις ἔγραψεν ὁ Ἱπποκράτης, ἀλλ' εἰς ὀκτὼ πίστιν ἔσται τὸν νῦν πεκαμμένον, ὅθεν μὲν γὰρ ἤδη δῆλον, ἀλλ' εἰς ἑτέρων τινῶν ἐν τοῖς κατ' αὐτοὺς λόγῳ πεποιημένων ζητημάτων δεήσεται, ἐν παρέργῳ δὲ καὶ ἡ πίστις τοῦ, πολλὰς ὅτως ἀναπνεῖν, αὐξηθήσεται. τίνος δὲν διαθέσεως ἡ τοιαύτη δύσπνοια γνωρισική; δὲ μιᾶς ἄλλης, ὅτι μὴ παραφροσύνης. δεῖ τινα τὴν αἰτίαν, ἐν μὲν τοῖς πρότερον λόγῳ ἀκριβῶς διείρηκε, ὑπομνήσεως δ' ἕνεκα, καὶ νῦν εἰρήσεται δεῖ βραχέως. τοῖς γὰρ ὄντι παραφροσύνης ἴδιον σύμπτωμα μεγάλην τε καὶ ἀραιὰν, ὅταν δὲ δεῖ πολλὸν τοῦ χρόνου, τὴν ἀναπνοὴν ποιεῖσθαι. τὸ γὰρ ἔθος πλέον ἐκπνεῖν, μὴ δέοντος πλέονος. ἢ τι δεῖ πολλὸν χρόνου, πρὸν δὲ ἐλαττόνος. ὅτι δ' οὐ δέονται πλέονος ἀῤῥοῖς, οἱ μέγα τε καὶ ἀραιὸν ἐκπνέοντες, ἡ ἀραιότης κατηγορεῖ. πάντως γὰρ ἂν ἠπείγοντο συνεχέστερον ἐσπνεῖν, ἐπὰν δέοντο πλέονος. τὸ δ' ἡσυχάζειν εἰς μακρὸν, σημεῖον ὅτι τοῦ μὴ δεῖσθαι πολλοῦ, ἀλλ' ἔοικεν ἄμφω ταῦτα οἷον ὑπολαμβανομένῳ, δι' ὀλιγοπραγίας εἶναι παθήματα. τὸ γὰρ ἄμε 30
τρον μὲν ποιεῖσθαι τὴν ὁλκὴν τοῦ πνεύματος, ἄμετρον δὲ τὴν ἡσυχίαν, δι' ὅπερ καταπαῦσαι χρὴ τὴν ὀλιγοπραγίαν εἰδότος ὅτι, δι' ὅτε πάλιν ἀῤῥαθῆ, ἀλλ' ἐν ἀμφοτέροις τὸ μέτρον ὑποφαίνοντες, ἀγνοίᾳ τοῦ πεποιηκότος. ὡς δὲν ἀμέτρα πολλάκις αὐτήσαντες, ἵν' ἀρήσασθαι οἱ παραφρονοῦντες, ἐπελάθοντο ἐν δεῖ μεταξύ, εἶτ' ὀκ ἂν ἀρήσαιεν, ἐμνημόνευσε τις, ὅτως ἐπειδὴ καὶ τὸ ἀναπνεῖν ψυχικόν ὄντων ὀργανον. βέβλαπται δ' αὐτοῖς ὁ λογισμὸς, ὑπολαμβάνοντες ὀρθοῦσθαι τὰς ὀρέξεις αὐτὰς, καὶ πρὸς τὰ διαλείμματα αὐτῶν γίγνονται. ἀμφότερα δὲν ἐν πολλῷ χρόνῳ ποιοῦντες, καὶ τὰς ὀρέξεις, καὶ τὰς ἡσυχίας, μέγεθος ὅτω καὶ ἀραιότητα πρὸς τὸν ὅλον ἀναπνοὴν ἐργάζονται. ἆρ' οὖν ἡμεῖς μὲν ὅτω φαμὲν, Ἱπποκράτης δ' ἄλλως ἐγίγνωσκεν, ἢ κἀκεῖνος ἐν παγνωσικῷ, τὸν δὲ τὸν
» τρόπον ἔγραψεν; Μέγα δὲ ἀναπνεόμενον καὶ διὰ πολλοῦ χρόνου, παραφροσύνη σημαίνει. ὁ γὰρ ἐν τοῖς πρώτοις
» τῶν ὠφελημένων ἀραιὸν ὀνόμασε, τοῦτ' ἐν τοῖς παγνωσικῷ, διὰ πολλοῦ κεκλήκε, εἰς λόγον μεταβαλὼν τοὔνομα. καὶ γὰρ οὖν κατὰ τὴν ἀῤῥώστων ἐκείνων, οἷς μέγα καὶ ἀραιὸν φησὶ γίγνεσθαι τὸ πνεῦμα, πῶς τοῖς ἄλλοις συμ 40
» πτώμασι καὶ παραφροσύνη γράφει. ὧδε μὲν τοῦ πρώτου πάντων τοῦ Φιλίσκου, τὸν δὲ τὸν τρόπον. νύκτα δύ
» σφορον, ὀκ ἐκοιμήθη, πάντα παρέκρουσε. ὅτως μὲν ἐν τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ διηγήσατο. ἐν δὲ τῇ τεσσαρεσκαιδεκάτῃ πάλιν. ὕπνοι σμικροί, λόγοι, λῆρος. ἔτι δὲ τοῦ δευτέρου τῶν ἀῤῥώστων ὧ Σιλλικὸς ἦν ὄνομα, ἐν μὲν τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ διηγήσει, σμικρὰ παρέκρουσε φησὶν, ἐν δὲ τῇ τρίτης. λόγοι πολλοὶ, γέλως, ὡσαύτως, κατέχειν δὲ κλαυσα
τοῦ. εἶτ' ὠφόρει ἐρεῖ, τετάρτῃ δὲ τῶν αὐτῶν. Φιλίσκος μὲν δὴ καὶ Σιλλικὸς ὅτι παρεφρόνησαν, ὅτως ἐμνημόνευσεν. ὧδε δὲ τῇ Δρομάδεω γυναικὸς, καὶ γὰρ καὶ ταύτην ἀραιὸν καὶ μέγα ἀναπνεῦσαι φησὶ, τὸν δὲ τὸν τρόπον ἔγραψε. πρὸς μέσης ἡμέρης, πολλὰ παρέκρουσε. ἡμῖν πάλιν ταχὺ σμικρὰ κατεγνώσθη. ὅτως μὲν δὴν ἐν τῇ πέμπτῃ τῶν ἡμε
ρῶν. εἶτα ὠφόρει. νυκτὸς ἐπενοιμήθη, παρέκρουσε. ἦν δ' αὖ τὸν τρόπον, καὶ τὰ δεῖ τῆς ἡμέρας γράμματα, γράφων ὧδ' ἔπως φησὶ. ἄκρεα ψυχρὰ, παρέκρουσεν ὅτω μὲν δὴν ἐν τῇ πρώτῃ τῶν ὠφελημένων, ἐνθα μεγάλης καὶ ἀραιᾶς πνεύματος, ἐνταῦθα καὶ παραφροσύνης μνημονεύει. ἦν δὲ τὸν αὐτὸν τρόπον, καὶ δεῖ τῶν ἑξῆς βιβλίων 50
ἡμᾶς ὑπομνήσει, μικρᾶς μεγάλης καὶ ἀραιᾶς πνεύματος μνημονεύων, ὅπου μὴ μεγάλης παραφροσύνης.
πρ. 4. ὅτι μὲν οὖν ὧδε τῶν νοσούντων ἐθεάσατο πολλάκις Ἱπποκράτης τὴν τοιαύτην δύσπνοιαν ὧδε παραφροσύνη γινομένην, καὶ ὅτι καθόλου πρὸς αὐτὸ ἀπεφήνατο δεῖ τὸ παγνωσικὸν, καὶ ταῦτα μὲν ἱκανῶς ἔχειν ἡγοῦμαι. βεβαιωθήσεται δ' ἐκεῖ μᾶλλον ἔτι καὶ δεῖ τῶν ἑξῆς εἰρημένων. καὶ γάρ τοι καὶ δίκαιον ἐστιν, μὴ πάνυ πολλὰ λέγεσθαι πρὸς αὐτῆς, ἀλλὰ δεῖ οὖν τῆς πρὸς φύσεως ἀναπνοῆς λογισμοῖς σφαλέντας, εἶθ' ὑπὸ φιλονεικίας ἀναισχυντήσαντας, ἰωμεν ἀκόδημεν καὶ ἡμεῖς πλέω τοῦ προσήκοντος εἰπεῖν, εἴπως αὐτοὺς διωρθώσαιμεν, καὶ νῦν γοῦν, μετάξαι πρὸς τὸ βέλτιον. ἔστι δ' ὡς ἔοικεν οὐδεμία βαφὴ δόξαν ποιοῖς ὅτως, ὡς τὸ τῶν ἄνθρωπον λογισμοῦ πρὸς τὰ μοχθηρὰ δόγματα πάθος. οὐ γὰρ ὅτι μεταπεῖσαι αὐτὸν ἐν αὐτοῖς γραφέντας, ὡς ἂν μήτ' ἐν ταῖς ἀποδείξεσι μεθόδοις γεγυμνασμένος, μήθ' ὅλως πεπορισμένος τι κριτήριον ἀληθοῦς καὶ ψευδοῦς,

ἀλλὰ μὴ

ἀλλὰ μὴ σ' ἐν βυλομένοις οὖν γε πλείστοις αὐτῶν, καὶ τούτῳ μιζοῶντας τὴν σοφίαν. ἐμοὶ δὴ τοιούτων ποτέ τις
ἄρξωσον ἡμῖν ὑδὶ δ' ἔξας, παραφρονοῦντα μὲν, ἀλλὰ μήτε μέγα, μήτ' ἀρχαῖον ἀναπνέοντα κατιγελῶν, μᾶλ
λον δὲ καγχάζων ἀνεφρύπτως, καὶ διαπαίζων Ἱπποκράτους, καὶ ἡμᾶς, ἀπιλλάττῃ, μὴ δὲ λόγον μεταδοὺς ἡ-
μῖν, μήδ' ἀναχόμενος μηδὲν ἐπαλῦσαι, καί τοι διδάξειν ἀπαγγελλομένοις, ὡς ὁ μάχεται τὸ φαινόμενον, ὅτι
τοῖς πρὸς ἡμᾶς λεγομένοις, ὅτε τοῖς Ἱπποκράτει γεγραμμένοις. ὁ μὲν γὰρ τὸ μέγα καὶ ἀρχαῖον πνεῦμα παφρο
συνῆς εἶναι φησὶ γνώρισμα, ὁ μὲν εἴτις παφρονεῖ, πάντως ἔσται ἀρχαῖον ἀναπνεῖν καὶ μέγα, τά, τε πρὸς ἡμᾶς
λεγόμενα, ταυτὸ τοῦτ' ἐπαγγέλλει), μηδὲν παραχαράττοντα ἡμᾶς, μὴ ἢ μεταποιέντων ὧν ἐκεῖνος ἔγραψεν, ἀλ
λὰ τὰς ἀξηγήσεις, καὶ τὰς ἀφορμὰς μόνας προσιθέντες. εἰσὶ δὲ οἱ νῦν ἐφ' ὑμῖν, ὦ ἄνδρες, οἱ, πᾶσι τοῖς παρα-
φρονοῦσιν, ἀρχαῖον καὶ μέγα γίγνεσθαι τὸ πνεῦμα, σαφῶς γε διείρηκεν μηδὲν τῷ Ἱπποκράτει ἀντιγνώσεσθαι, καί τι
προσοισεῖν γε, κατιγιγνώσκειν αὐτῷ, ὡς ἀντιγνωσόμενος δή που πρότερον. ἀλλ' ἐκεῖνος μὲν ἀπιλλάττει περὶ μα-
θεῖν τι χρῆσον. σὺ δ' ὁ τοῖς δὲ τοῖς γράμμασιν ὁμιλῶν, εἴπερ ὄντως ἀληθείας ἐρᾷς, ἐπάκουσον Ἱπποκράτους ἐν τῷ
τρίτῳ τῶν ὑδὶ δημίων, ἐνῷ ἄρρωστός τινος ὄνομα Ῥυθίωνος ὧδέ γράφοντος ἐν τῇ σελ. ζ'. ἡμέρας διηγήσῃ. νυκτὸς
παραχὴ πολλή. πῦ ἐλεγεν. ὀδὲν ἐνοιμήθη. εἶθ' ἑξῆς ὧδε σελ. η'. ἡμέρας, ὡδέ. Οψὲ πάλιν ἀνεθορμάνθη, παρέκρου-
σε. καὶ μετὰ ταῦτα πάλιν ὧδε σελ ἐνάτης. πρὸς δὲ ἥλιν δυσμὰς ἐδιυσφόρει, παρέλεγεν. ὡς οὖν ταῦτα ἐπήκο
σας, ὅτω πάλιν ἐπάκουσον, οἷόν τι τὸ σελ δυσπνοίας εἶδος ἐγγίζει τούτῳ τοῦ Ῥυθίωνι. γνώσει γὰρ ὅτι μήτε μέγα
μήτ' ἀρχαῖον ἀνέπνει, καί τοι παραφρονῶν. ἐμνημόνευσεν οὖν σελ ἡμυομένης αὐτῷ δυσπνοίας ὁ Ἱπποκράτης, ὅτι
τὸ σύμπαν ἐν ὅλῃ τῇ διηγήσει. κατά τε τὴν δευτέραν ἡμέραν καὶ νῦν τὴν ὀγδόην. ἀλλ' ἐγὼ τὸ κατά. ἡ. πα-
ραθήσομαι πρότερον, ἵν' ἡ καὶ παραπαῦσαι φησὶ καὶ δυσπνοῆσαι τὸν ἄνθρωπον, ὡ σὺ γράφων. ὀγδόῃ, πρωΐ
μὲν ἐνοιμήθη σμικρόν. ἄφνω δὲ ψύξις, ἀφωνίη λεπτὸν πνεῦμα, καὶ μινυθώδεα. ὀψὲ πάλιν ἀνεθορμάνθη. πα-
ρέκραγεν. ἑξῆς οὖν ἐν τοῖσδε γέγραφεν ἀλλήλων. ὅτι λεπτὸν αὐτῷ καὶ μινυθώδες ἦν τὸ πνεῦμα, καὶ ὅτι παρέκρα
γεν ἐν μιᾷ καὶ αὐτῇ ἡμέρᾳ ταῦτα τῇ ὀγδόῃ. ἆρ' ὦ πρὸς διὸς σκοπεῖσθε ὅτιν, ὡς δὲ ὧν πάσης παφροσυνης
Ἱπποκράτης, ἀρχαῖον καὶ μέγα φησὶν γίγνεσθαι τὸ πνεῦμα; εἰ μή τι νομίζεις ὦ ὅτος δὲν διαφόρειν τὸ μεγάλως
τὸ μινυθώδες. εἰ γὰρ ὅτω, δῆλον, ὡς δὲ τὸ μινύθειν, οἷόν τι ὅτιν οἶσθα, καὶ νομίζεις ταυτὸν εἶναι τοῦ αὐξάνειν αὐτό.
μὴ τοίνυν παρ' ἡμῶν τά γε τοιαῦτα μάνθανε, ἀλλ' ὑδὶ σὺ τὰ πρῶτα γράμματα διδάσκοντας ἴθι. ἀλλ' ὥσπερ
ταῦτα δὴ ἔμαθον ὁ τὸ μινύθειν ἀγνοῶν, ὅτως δὲ τὰ Ἱπποκράτους ἀνέγνω συγγράμματα. πάντως γ' ἂν ἐν αἷς
τοῖς μυελώκεις εὗρε, καὶ τὸ μινύθειν, καὶ τὸ μινυθλῶσαι, καὶ τῷ μινύθησιν, καὶ πάντας σχεδὸν ἀριθμούς, ἐν ᾗσιν,
καὶ πῶσιν ἐγκειμένα παντᾳχοῦ, τἀναντίον αὐξῆσαί τε καὶ τοῦ αὐξάνειν δηλοῦντα. ὥς τε καὶ τὸ μινυθώδες
εἶναι τὸ ἐναντίον τοῦ αὐξημένου. εἴπερ οὖν τὸ αὐξημένον μέγα, τὸ μινυθώδες μικρόν ὅτιν. ὅτως οὖν καὶ ὁπόταν
τῷ δευτέραν ἡμέραν διηγεῖτο τοῦ Ῥυθίωνος βραχύπνοον αὐτὸν ὀνόμασε. ἡ γάρ τοι βραχύπνοια, καὶ τῷ
ἐνδρύειαν αὐτῷ βραχεῖαν γίγνεσθαι δηλοῖ, καὶ τῷ ἠσυχίαν. ὥσπερ ἡ μακρόπνοια, τοὐναντίον, ἄμφω μεμι
λῆσθαι. καί τοι καὶ εἰ θάτερον αὐτῶν ἐδηλοῦτο, τό γε, μὴ πᾶσι γίγνεσθαι τοῖς παραπαίουσι μέγα τε καὶ ἀρχαῖον
τὸ πνεῦμα, καὶ ὅτως ἂν ὡμολόγητο. τὸ μὲν γὰρ ἀρχαῖον καὶ μέγα, κατ' ἄμφω μαλιστ' ὅτι, καὶ τῇ τῶν ἐνδρύειαν
καὶ τῇ ἠσυχίαν. ἡ βραχύπνοια δ' πάντως τῇ τὸ ἕτερόν γε αὐτῶν βραχεῖα, ὥσπερ καὶ τὸ λεπτὸν καὶ τὸ μι
νυθώδες πνεῦμα, βραχὺ πάντως ὅτιν. Ἱπποκράτης οὖν αὐτὸς οἶδε σαφῶς ἐκ δὴ ἀνάγκης ὑπάρχειν ἅπασι τοῖς comp. 5.
πᾶσι παραπαίουσι τὸ μέγα καὶ ἀρχαῖον πνεῦμα, ὁ μὲν μάχεταί γε ὅτῳ τῇ τοιαύτης δυσπνοίας ἀφαιρήσει. τὸ
μὲν γὰρ ἀρχαῖον καὶ μέγα, παραφροσύνης ἴδιον καὶ διὰ τοῦτ' ἐκ ἀνάγκης αὐτῷ δηλώσει ὁ μὲν εἰ παφρονεῖ τις μὴ
γα καὶ ἀρχαῖον ἐκ ἀνάγκης ἀναπνεῖ. ὁ γὰρ ἀχώριστον, ἀλλὰ ἴδιον ἐφαμὲν εἶναι παφροσύνης τὸ ἀρχαῖον καὶ μέγα
πνεῦμα, καθάπερ τὸ γνωματεύειν. τὸ τελεταίνεσθαι, τὸ φιλοσοφεῖν, τὸ ῥητορεύειν καὶ ἄλλα μυρία, ὧν ἕκαστον ὁ-
μοίως μὲν ὑπάρχει τῷ ἄλλῳ ζώῳ, ὅτι μὴ ἀνθρώπῳ μόνῳ, καὶ διὰ ὅτον ἴδιον αὐτοῦ λέγεται ὁ μὲν ἀχώριστον γέ
τι, καθάπερ τὸ λογικόν. ὁ γὰρ παῦ ἴδιον σῴζοις καὶ ἀχώριστον. ὡς πρὸς δὲ ταῦτ' ἡμᾶς ἡ λοιδορουμένη πρὸς αὐτῷ
ἐδιδάξατο διαλεκτική, ὅτως καὶ ὅτι τὸ τοιοῦτον ἀξίωμα, εἰ μέγα καὶ ἀρχαῖον ἀναπνεῖ παφρονεῖ, ὅτε ταυτὸν ὅτι
τοῦ, εἰ παφρονεῖ, μέγα καὶ ἀρχαῖον ἀναπνεῖ, ὅτ' ἀναγκαῖον αὐτὰ σωαληθεύεσθαι. ὁ γὰρ ἀντιρρήσει πρὸς ἄλληλα
ταῦτα, ἀλλὰ μόνον ἀναιρήσει. ὡς οὖν οὐδεὶς ὀλυμπια νικήσας δώσεται, μὴ πολλῷ πρότερον γυμνασάμενος,
ὅτως οὐδὲ τῷ ἐν τοῖς λόγοις ἀληθείας ὠλβοῦντος γενέσθαι μὴ μαθὼν τὰ καὶ τούτοις παλαίσματα, καὶ εἴπερ οὐδέ τε
σεῖν δυσχερῶς ἴσασιν οἱ πανταπασιν ἀμαθεῖς παλαισμάτων, ἀλλ' ἐοὖ ὅτε τῇ τῶν ὑπλιοι κείμενοι κρατοῦ
σειν δυσχερῶς ἴσασιν οἱ πανταπασιν ἀμαθεῖς παλαισμάτων, ἀλλ' ἐοὖ ὅτε τῇ τῶν ὑπλιοι κείμενοι κρατοῦ
σι καὶ ἄγχουσι, καὶ ὁ μεθύσας τὸν αὐτὸν οἶμαι τρόπον οἱ ἀμαθεῖς δὴ ἐν τοῖς λόγοις τέχνης, ἐναργῶς πεπλω-
κότες πολλάκις ἄσχιστον πῆμα, τοσαῦτα δ' ἐοὐσιν ἀισθάνεσθαι, ὡς τε καὶ νενικηκέναι νομίζουσιν. ὡς πρὸς καὶ ὁ
τὸν παραφρονοῦντα δεικνύων μικρὸν ἀναπνέοντα, κἄπειτα νομίζων ἐξηλέγχθαι διὰ τούτου τοῦ φαινο-
μένου τῷ Ἱπποκράτους ἀποφάσει, οὕτω γοῦν ἄσχιστον πῆδημα πεσών, ὥστε κατεβεβληκέναι. πῶς γὰρ
οὐκ ἄσχιστα, ἅμα μὲν εὑρεθῆναι μηδὲν τῷ Ἱπποκράτους ἀνεγνωκότα, καὶ διὰ ὅτου οἴεσθαι κρῶς ἐρεῖσθαι,
τὰ πάλιν πρὸς ἐκείνου γεγραμμένα, ἅμα δὲ μηδὲ σωιέναι τῷ λεγομένῳ, ἀλλὰ παρακούειν τε, καὶ ταυ-
τὸν εἶν νομίζειν, τὸ μέγα καὶ ἀρχαῖον πνεῦμα παραφροσύνης εἶναι γνώρισμα, τοῦ πάντως ἕπεσθαι πα-
ραφροσύνῃ τὴν εἰρημένην δυσπνοιαν. εἶτα τι θαυμαστὸν ὅτιν, ἐν τοῖς τῷ ἰάσεων λογισμοῖς τυφλώττειν ὅτε
μὴ δὲ τὰ οὕτως σμικρὰ γιγνώσκοντας. ἀλλ' ἤρτηται δηλονότι τὰ σμικρὰ τούτων, ἀξ ἑτέρων σμικρῶν μὲν, καὶ
αὐτῷ, ὀλιγορηθέντων δ' αὐτοῖς. τὸ γὰρ ἀγνοῆσαι τὴν δυνάμεις ὑδροποιεῖν τὴν ἀναπνευστικὴν ἐνεργείαν, ἀρ-
χὴ τῷ τοιούτων σφαλμάτων. γινόμενον δ' ἐκεῖνο, διότι προγνόντες, ποθὲν χὴ προλέγεσθαι ταῖς ἀρρωστίαις
τὰς προτάσεις. ὅτω γάρ τοι τῶν παλαίσματος, οἱ μὲν ἀγύμναστοι γεγηθότες, οἱ δὲ τελέως ἀμαθεῖς, τὰ τηλι-
καῦτα πτήσεσι πῆμασι. καὶ ἡμῖν ἐν ἑτέροις ἀποδέδεικται, καὶ μάλιστ' ἐν τοῖς περὶ τῆς αὐτῶν κινήσε-
ως, ὅτι τοῖς ἀποφαίνεσθαι ἐπουσιν ὀργὴν ἐν τῷ ἀναπνεῖν, ἐκ τοῦ μὴ δυνηθῆναι πᾶσι δὴ τῆς οὐσίας αὐτῆς τοῦ πρᾶ

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 186 sur 494

γματος ποείσθαι τὰς εἰς τὴν ἀπόδειξιν προτάσεις, ἀλλὰ τοῖς ἄλλοις ὡς συμβεβηκὸς ἀκολουθοῦσαι, σφαλῶσι σώζεσθαι. ἀλλὰ καὶ Ἱπποκράτης γε ὁ τὴν φύσιν μὲν αὐτὴν ὁρῶν τῶν πραγμάτων. ὑποφορῶν δὲ τῶν ἄλλων ὡς συμβεβηκότων, ἐν μὲν τοῖς καθόλου βεβαίως ἀπεφήνατο διὰ τὸ πολυγνωστικὸν. μέγα γὰρ ἀναπνεόμενον, καὶ διὰ πολλοῦ χρόνου, πραφροσύνην σημαίνει. ἡ μόρος ἢ διὰ τῶν ἐν τοῖς νοσήμασι φανομένων ἐβασάνισε τὸν λόγον ἐχάτας εἰς ἀκριβείαν βασάνοις, ἃς οἶμαι βαυμάσειν εἴ τις ἐθελήσειεν προσέχειν τὸν νοῦν τοῖς λεγομένοις. μαθήσεται γὰρ ὅτι πραφροσύνας μὴ ἁπάσας, ἔπειτα μέγα καὶ ἀραιὸν πνεῦμα ἡ τὸ ἴδιον αὐτῶν λόγον, ὅμως γε οἷς πραφρονοῦσιν ἁπασιν, ἀλλὰ μόνοις ἐκείνοις, οἷοι μὴ διὰ ἄλλο τινὰ διάθεσιν μείζονα τὸ πραφροσύνης ἑτέρως ἀλλοιουμένου ἔχουσι τὴν ἀναπνοήν. συγχωρησάτω δέ μοι πρότερον μιᾶς ἀῤῥώστου γυναικὸς παθήματα διηγήσασθαι ἐν τῷ τρίτῳ τῶν ἐπιδημίων γεγραμμένης, ἐν ἀποδείξει τε ἅμα τῶν νυνὶ προκειμένων. ἀῤῥ-
» χεται μὲν οὖν τοῦ πόνου αὐτῆς λόγος, τὸν δὲ τὸν τρόπον. ἐν θάσῳ Δεάλκης γυναῖκα ἣ κατέκειτο ὑπὸ τὸ λαῖσ, πυ-
» ρετὸς φρικώδης ὀξὺς ἐκ λύπης ἔλαβεν, ἀῤῥ ἀρχῆς δὲ πόνος ἐμ. ἡ διατέλεος ἀεὶ σιγῶσα ἐψηλάφα. ἔπλυν.
» ἐγλυφεν. ἐπριχυλόγει. ἀλέρνα, καὶ πάλιν γέλως, ὀκ ἐνοιμᾶτο, ἀχρὶ κοιλίης ἐρεθισμός. ὑπὲν δίκαι σμικρὰ ὑποῦσι
» μνησκόντων, ἐπίνεν. ὄρα σμιλερά. λεπτά. ὀκ ἔχοντα ὑπόστασιν. πυρετοὶ πρὸς χεῖρα λεπτοὶ. ἀκρέων ψύξις. ἐνά-
» τη πολλὰ πρόελεγε, καὶ πάλιν ἐνεδρώθη σιγῶσα. οὐκοῦν ὅτι μὲν ἀῤῥ ἀρχῆς τε καὶ διατέλεος αὕτη πραφρόνει, με
μαθήκαμεν. ὅτι δὲ γε καὶ ἐν πραφροσύνης εἴδει αὐτὴ σωίεσθαι, ὅτε τὸ τυχὸν, ἀλλὰ πολλά τε καὶ ἰσχυρά, τὰ μὲν
σιωπώσα, τὰ δὲ φθεγγομένη, καὶ τὰ μὲν μετὰ δακρύων, τὰ δὲ γε μετὰ γέλωτος. ἀκόσωλν δ' ἀῤῥ ἧς, καὶ τ ἱπ-
» ποκράτης, οἷον τι δυσανοίας εἶδος αὐτὴ γράφεται φησί. γράφει δὲ ὧδε. Τεσσαρεσκαιδεκάτη, πνεῦμα ἀραιὸν μέ-
» γα δὲ χρόνον καὶ πάλιν βραχύπνοος. Ἐνταῦθα μὲν γε ἁπλῶς πάλιν κατ' ἀντίθεσιν ἡ βραχύπνοος ἐρήται τῇ
μέγα καὶ ἀραιὸν ἐχούσῃ πνεῦμα, καὶ ὀλίγος ἀῤῥ ἐπ. ὅδ' ἐ πανταπασιν εἰκ σκαιότατος, ἀῤῥήσειεν, ὅτι μὴ πᾶσι
τοῖς πραφρονοῦσιν ὁ Ἱπποκράτης ἀραιὸν καὶ μεγάλου γίγνεσθαι φησὶ τὴν ἀναπνοήν. ὧδε γὰρ μιᾶς καὶ ἀῤῥ
» γυναικὸς τῶν δυσανοιῶν ἑκατέρων ἐφεξῆς μέμνηται. καὶ μικρὸν ἔπ πρόσελθών, ὧδε πως γράφει. Εἰκοστὴ λόγοι
» πολλοί. καὶ πάλιν ἱδρώθη, ἄφωνος, βραχύπνοος. ἔστα ἐπὼν, μίη, καὶ εἰκοστὴ ἀπέθανεν, ὧν τέλει τὸ παντὸς
» λόγου, τὰ δὲ πρόσγραφα. ταῦτα δὴ τέλεος πνεῦμα ἀραιὸν, μέγα. ἀναιδήτως πάντων ἔχον. ἀεὶ πόνος ἐλ-
λοχ. Δῆλος δὲ ὅτιν ὁ Ἱπποκράτης, ἀῤῥ ἁπάντων πρεθέμεθα, ποτὲ μὴ τὸ μέγα καὶ ἀραιὸν πνεῦμα τοῖς πραφρο- sup. 6.
νοῦσι γιγνόμενον εἰδὼς, ποτὲ δὲ τὸ ἐναντίον αὐτῷ, ποτὲ δ' ἀμφότερα ἀῤῥ τὸν αὐτὸν ἄνθρωπον ἐν μέρει συμ-
πίπτοντα. καί σοι νομίζω δ' εἶναι, αὖ προσέχῃς τὸν νοῦν, καὶ μὴ παροῤῥύγως ἀκούσῃς τῶν λεγομένων, ἐν αὐτοῖς οἷς ἐγ-
γράψω ἀῤῥώστοις, ἐνδεικνυμένου αὐτῷ ἑκάστης τῶν προειρημένων διαφορῶν τὴν αἰτίαν. ἀῤῥομαι δ' ἀῤ ἧς ὑστά-
της ἡμῖν παραγραφέσης ἀῤῥωστίας ἧς Δεάλκης γυναικός, ἐφ' ἧς ἅπαντα συμπληρώσας τὸν λόγον, εἶθ' ὥσ-
περ ἐώθαμεν ἀναλαμβάνων ἐν ὀλίγῳ τὰ σωιεχόντα κεφάλαια, ταυτὶ γράφει. ταῦτα διατέλεος πνεῦμα ἀραι-
ότερον. μέγα, ἀναιδήτως πάντων ἔχον, ἐν γὰρ τῶν πάντων ἣ ἧς ἀναπνοὴς χρεία, ἧς ἐ αὐτῆς ὠλιγώρει μέχρι πλείο- 30
νος. ὅτι μηδὲν ἠδάνατο, ἑαυτὸν τότῳ μακρᾶς ἡσυχίας ἀκτελουμένης, ἀραιὸν ἐγένετο τὸ πνεῦμα τότε πρῶτον ὑπὸ
τῆς ὠφέλειαν ἀῤῥομένους ἧς προαιρέσεως, ἡνίκα πλησίον ὀλέθρου καὶ πνίξεως ἀφίκνεῖτο. ὥσπερ δὲ ὀκ ἔπνιγεν
αὐτάρκως ἡ ἄνθρωπος αὐτῷ. μικρὰ γὰρ φησὶν ὑπομιμνησκόντων ἔπνιγεν, ὅτως ὀδ' αὐέπνει πρὶν ὑπὸ ἧς ἠῖ
τὸ πνίγεσθαι βίας ἀναμνησθῆναι πολὺ σφοδρότερον νυνὶ ἔσης τε καὶ κρυτριζόσης, καὶ πρὸς τὴν ὠφέλειαν
ἐπεγειρόσης, τῶν πίνειν ὑπομνησκόντων. ἀῤῥαμένη δ' ἀναπνεῖν, ἀνεκαλεῖτο μηδὲν ἧττον παῦ τὸ πρόσθεν λεῖμ
μα ὑπὸ μεγέθει ἧς ὠφελείας, ὁμοίως τοῖς ἐν ταῖς λύπαις καὶ ὑπὸ κλαίειν σφάζουσιν. ἀλλ' ἐκεῖνοι μὲν ὑπὸ δι' ἧς
αἰτίας ὑπὸρ πέφυκεν, ὅτι τε πόθι τὸ φρονπζόμενον ἐφ' ᾧ λυπᾶν), καταγίγνον), καὶ διὰ ὑπὸρ ἀραιότερόν τε καὶ
μικρότερον ἀναπνεύσαντες ὠδὶ πολλαῖς ὠφελείαις ἐφεξῆς, ἔπειτα διαθέντες ὑπὸ τοῦ λείποντος, ἅπαν εἰσά-
πτειν ἰωαγκάθησαν αὐτὸ πληρῶσαι. καὶ προσέτι, διότι ἧς τὰς λύπας ἔσω κινεῖται, τό, τε πνεῦμα, καὶ τὸ θερ
μόν, ὠδὶ δὲ ταῖς τοιαύταις διαθέσεσι λεληθότως τε καὶ ἧς βραχὺ πολλὴ ἧς τοῦ βάθους ἀθροιζομένη θερμο- 40
τῆς ὁπότε πρῶτον ἀνιάσῃ τ' ἄνθρωπον, ἀνάγκη μείζον ἀναπνεῦσαι. ὧν ἢ ταῖς ἧς οὖν πραφρονοῦντας διαθέσε
σιν, ἡ μὲν ἀῤῥ ἧς πρώτης αἰτίας, ἀνάγκη πραπλήσιος. ἡ δ' ἀῤῥ ἧς δυοτόρας, ὀλίγ' ὑπάρχει. ὃ γὰρ δὴ ἔσω δὴ ἢ
μᾶλλον, ἢ ἔξω κινεῖται τοῖς τὸ θερμὸν, εἰ μή τι ἄλλο ἧς τύχῃ προσγίνεται σύμπτωμα διαφόρως δέ, καὶ
ὑπὸ πυρέσσειν οἱ παραπαίοντες τῶν ἄλλως λυπουμένων. καὶ τοίνυν καὶ αὐτὸς ὁ Ἱπποκράτης εὐείκειτ' χρῶμενος
τῶν, ὑπὸ ἧς ἀναλαμβάνεσθαι ὀνόματι, καθάπερ ἄλλοτε, καὶ περὶ φιλίσκου λέγων, τότῳ τὸ πνεῦμα διατέλεος,
ὥσπερ ἀνακαλούμενος. τί ποτ' ἂν ὄῃ τὸ διὰ χρόνου; καὶ δὴ τοῦτ' ἀξιοῦσθαι δίκαιον. εἴτε γὰρ ἐλάττονι, τὸ πολλῷ,
ταυτὸν δυνάται, τὸ, διὰ χρόνου, ὑπὸ ἧς τὸ προγνωστικὸν ἑρμηνεύω. μέγα δ' ἀναπνεόμενον καὶ διὰ πολλοῦ χρό-
νου, πραφροσύνην σημαίνει. ἀλλ' εἰ ὑπὸρ, δῆς ἂν ἐφεξῆς εἶκ τοῦτο λεγόμενον, ἐπί τε ἧς Δεάλκης γυναικὸς, καὶ
τοῦ ἐν μελιβοίᾳ νεανίσκου. γράφει δὲν ἐπ' ἀμφοῖν ὧσαύτως. πνεῦμα ἀραιὸν, μέγα, διὰ χρόνου, εἴτε, τὸ, πολλῷ πρό-
σθεν, γνοῖτ' ἂν τὸ λεγόμενον τοιοῦτον. πνεῦμα ἀραιὸν, μέγα, διὰ χρόνου πολλοῦ, ἢ δῆς ἂν εἶκ λεγόμενον, τὸ ἀραιὸν 50
ὄκ οὖν ἐλλείπειν ἡγητέον, τὸ, πολλῷ ἢ ὀχ ὅτως ἐλλείπειν ὡς καὶ νῦν εἴπομεν, ἀλλ' ἑτέρως τε καὶ καθ' ἕτερον
τρόπον, ἵνα ἢ τὸ λεγόμενον τοιοῦτον. πνεῦμα μέγα, καὶ ἀραιὸν, διὰ σωιεχῶς, διὰ δ' ἐφεξῆς, ἀλλὰ διὰ χρόνου πλείο-
νος. εἰ μὲν γὰρ σωιεχῶς, καὶ ἧς τὸ ἑξῆς ἀπάζας τὰς ἀναπνοὰς συμπέσοι γενέσθαι μεγάλας τε καὶ ἀραιὰς,
μὴ προσιέσθαι ταῖς τοιαύταις αὐτῶν τὸ διὰ χρόνου, ἀλλ' ἁπλῶς γράφει, πνεῦμα μέγα καὶ ἀραιόν. εἰ δ' ἀμ μὲν
πλείους τῶν ἀναπνοῶν μὴ γίγνοιντο μεγάλαι, καὶ ἀραιαὶ, παρεμπίπτοιεν δέ τινες ὀλίγαι τοιαῦται, τό τ' ὀκ ἐβ'
ἁπλῶς αὐτὸν ἀραιὸν καὶ μέγα λέγειν, ἀλλὰ τὸ διὰ χρόνου προσιέσθαι. ἢ καὶ τότῳ μάχεται τὸ ὠδὶ ἧς Δεάλκης
γυναικὸς ἑρμηνεῦον ὠδὶ τῇ τελευτῇ τοῦ παντὸς λόγου. ταῦτα γὰρ φησὶν. πνεῦμα διὰ τέλεος ἀραιὸν καὶ μέγα.
Καί μ' ἀνώτερον εἶπεν ὠδὶ ἧς τεσσαρεσκαιδεκάτης ἡμέρας, πνεῦμα ἀραιὸν, καὶ μέγα διὰ χρόνου. ὡσαύτως γὰρ ὅπερ
ἐνῦν διὰ χρόνου, τοῦτ' ἐν τοῖς ἑξῆς διατέλεος ἐρεῖ. τί δ' ὄῃ τὸ διὰ τέλεος; τὸ μέχρι τέλους διηλθότι διὰ παν-
τὸς τοῦ

τὸς τ' νοσήματος γινομένῃ. ἀλλὰ τότῳ δῆξειεν ἂν μάχεσθαι, τὸ ὑπὸ τ' τεσσαρεσκαιδεκάτης ἑρμηνεύον. Πνεῦμα ἀραιὸν καὶ μέγα διὰ χρόνου, καὶ πάλιν βραχύπνοος. Πῶς γὰρ ἐνδέχεται παντὸς τ' χρόνου μέγα καὶ ἀραιὸν ἕλκειν τὸ πνεῦμα, τὸν, ἢ πάλιν βραχύπνοος προσγίγνεσθαι; ἐπεὶ γὰρ ὀλίγος τις χρόνος, ὅταν βραχύπνους, ὁ διὰ παντὸς ἕλκει μακρόπνους. καὶ μὲν ὅτι γε διὰ παντὸς ἤθελε αὐτὴ γίνεσθαι μακρόπνουν, εἰ καὶ μὴ διὰ τούτης τ' λέξεως, ῥᾴδιον γνῶναι τοῖς τεσσαρεσκαιδεκάτῃ ἡμέρᾳ, ἀλλ' ἐπί γε τ' τελουμένης, ἵνα γ' ἔφη διατέλεος, ἐναργῶς δηλοῦσα, ἣν πᾶσιν ὁμολογουμένως οἱ ἰδιωτικοὶ ἀκούειν τ' Ἱπποκράτους λέγειν. ὁ γὰρ ἅπαξ ὁ δεῖνα, ἀλλὰ πάνυ πολλάκις εὑρίσκεται παρ' αὐτῷ τὸ διὰ τέλεος, οὐδὲ ἐφ' ἑνὸς ἄλλου παθήματος, ἢ ὅταν τὸ διὰ παντὸς τοῦ χρόνου δηλῶσαι βούληται. ὥστε τοῦτ' ἄπορον μέν πως ἐστὶν οὕτως, εἴτε αὐτὸ τὸ διὰ τέλεος, τὸ διὰ χρόνου δηλοῖ ὑπολαμβάνομεν, εἴθ' ἕτερόν τι. μήτε τοίνυν ὅλως ἄπορον ὄντος, ἀλλ' ἐπιρρωσθῆναι ἡμᾶς αὐτοὺς μᾶλλον. οὐ γὰρ διανοήσεται, τὸ ταπεινῶς παρεμπεσεῖν, ὧν οὐδενὶ τῶν οὕτως λεγομένων τῇ ὧν ὅλου γιγνομένῃ ἀποφάνσει, ὥσπερ εἰ καὶ οὕτως ἐλέγομεν, ταύτῃ τῇ γυναικί, διὰ παντὸς μὴ τοῦ χρόνου μέγα καὶ ἀραιὸν ἕλκει τὸ πνεῦμα, παρῳνείπομεν δ' ἔνιοτε κατὰ τὸ ταπεινὸν ἡ βραχύπνοια. καὶ ὅτι γε αὐτῷ τῷ Ἱπποκράτει σωνηθὲς ἐστὶ τὸ τοιοῦτον, ἔκτε τῶν ἄλλων ὅλων ἰδίᾳ διελεῖξαι βιβλίῳ, λαβὲ αὐτοῦ τοῦ τρίτου τῶν ὠφελημένων, ἐν ᾧ καὶ ἥδε ἡ ἀῤῥωστος γέγραπται. τὴν γὰρ λοιμώδη κατάστασιν ἐκδημοῦσαν ὡδί πως ἐποιήσατο. Εἶδος νόσου ἔτομβρον, ἄπνοια διατέλεος. καί τι βραχὺ προελθὼν φησιν. ἐτησίαι σμικραὶ διεφθαρμέναι ἐπνεύσαν. ἀλλὰ δὲ αὐτὸ τοῦτ' ἄπνοιαν εἶπε τὸ ἔτος, ὅτι μήτ' ἄλλοι τινὲς ἄνεμοι, μήθ' οἱ ἐτήσιοι καλούμενοι σωνεχῶς τε καὶ ἀξιολόγως ἐπνεύσαν, ἀλλὰ μικράς τε καὶ διεφθαρμένας. Ἀπολλώνιον τε τὸν ἐν αἰθρίοις τρισκαιδέκατον, ἀφ' ταύτης τῆς κατασκευῆς γράφων, ὁπότε δεῖ πασῶν τῶν αὐτοῦ διαλεχθῆναι τῶν κατὰ τὴν νόσον ἡμερῶν, ὧδί πῃ τελουμένῃ τοῦ πάνυ λόγου προσέθηκε. παραλήρου διατέλεος. καί τοι μικρὸν ἄνω δεῖ αὐτοῦ γράψας αὐτοῖς ὀνόμασιν. δεῖ δὲ τεττάρτης καὶ εἰκοστῆς, διὰ παρηγορίης. τὰ μὲν ἄλλα ὧδί τῶν αὐτῶν. σμικρὰ δὲ κατῴκησεν. ἀλλ' οὐκ ἱκανόν γε ἦν, τὸ σμικρὰ κατανοῆσαι, τὴν δεῖ πάντος τοῦ νοσοῦντος ἀποφάνσιν ἀνατρέψαι, καὶ διὰ παντὸς ὀρθῶς εἶπε παράληρου διὰ τέλεος, τουτέστιν ἕως τέλους, ὅπερ ταυτὸν δύναται τῷ, διαπαντὸς τοῦ νοσήματος. οὐκοῦν, ἐπεὶ γὰρ ὧδί διῃρῆσθαι χρὴ λεφαλῆν τοῦ λόγου, τὸ (ὅτι) διὰ χρόνου τοῦ διὰ τέλεος οὐ ταυτόν ἐστι. καὶ ἐπειδὴ δεῖ διεδέκατο τὴν αἰτίαν ἐφεξῆς ἐποιοῦμεν, δι' ἣν τισὶ μὲν τῶν παραφρονούντων ἀραιὸν καὶ μέγα διὰ παντὸς τ' νοσήματος γίνεται τὸ πνεῦμα. τισὶ δὲ ἐνίοτε, καὶ τισὶ μὴ τῶν τοῦ πλείονι τοῦ χρόνου, παρεμπίπτοντος ὀλιγάκις, ἢ τοῦ διαφθορῶς ἁπλῶς, ἢ τοῦ φαντικοῦ. τισὶ δ' ἐμπαλιν, ὀλιγάκις μὲν τὸ μέγα καὶ ἀραιὸν, πολλάκις δ' ἦσι τὸ φαντικὸν, ἢ τὸ διαφθορὸν ὀπωσοῦν. τισὶ δὲ ἐπίσης ἑκάτερον. ἀναμνησθῶμεν πάλιν ἃ αὐτοῦθ' ἅπερ ἐν ἀρχῇ ἐγράψαμεν ἐν τῷ πρώτῳ λόγῳ, περὶ τῆς ἁπλῆς διαθέσεως. ἄλγημα μὲν γὰρ μόνον ἐν τινι τῶν εἰνευρημένων ἦν τὰς ἀναπνοὰς μοχθηρὰς γιγνόμενον, μικρὰν καὶ πυκνὴν ὀργαζόμενον ἐκλείπειν τὴν ὅλην ἀναπνοήν. παραφροσύνη δὲ μόνη, τὴν φαντασίαν αὐτοῦ τὴν ἀραιὰν καὶ μεγάλην. αὔξησις δὲ τοῦ ὁρμοῦ, τὴν μεγάλην καὶ πυκνήν. ἡ δ' φαντασία αὐτῷ ψύξις, τῆς μικρᾶς καὶ ἀραιᾶς. εἰ μὲν οὖν ὑπὸ παραφροσύνης μόνον ὁ τῆς ἀναπνοῆς κόσμος συγχέοιτο, μεγάλη καὶ ἀραιὰ ἔσται τὸ πνεῦμα διὰ παντός. εἰδ' ὑπὸ πόνου μόνου, σμικρὸν καὶ πυκνόν. εἰ δ' ἄμφω συνέλθοι, κρατοῦντος μὲν τοῦ πόνου σφοδρῶς, ἀφανὴς παντάπασιν ἡ ἐκ τῆς παραφροσύνης ἀλλοίωσις, μετρίου δ' ὄντος, ἔστι πλείου μὲν ἐκ τοῦ πόνου, ἐλάττου δ' ἐκ τῆς παραφροσύνης, τὴν ἀναπνοὴν ἀλλοιοῦθαι συμβήσεται, ἢ ἔμπαλιν, ἢ ἐπ' ἀμφοῖν ἐπίσης. ἀφανίσαι μὲν γάρ, οὐ πάντη τελέως ἡ παραφροσύνη δύναται τὴν ἐκ τοῦ πόνου ἀλλοίωσιν, πλὴν εἰ αὐτὴ μὲν εἴη μεγάλη καὶ σφοδρὰ τὴς ἄγαν, ὁ δὲ πόνος μικρὸς καὶ ἀμυδρός. ὁ μέντοι πόνῳ ἐνικᾶ τελέως, ὅταν ἰσχυρὸς ᾖ, τὴν ἐκ τῆς παραφροσύνης δύναμιν, ὡς μὴ δ' ὅλως ἐμφαίνεσθαι. οὕτω δ' εἰ καὶ πρός τινα τὴν ἑτέρῳ διαθέσεως ἡ παραφροσύνη συμπλέκηται, τὴν ἰδέαν τῆς ἀναπνοῆς, ἄλλοτ' ἄλλην ὀργάσεται, παρὰ τὸ κρατεῖν, ἢ κρατεῖσθαι, ἢ ἰσοδρῳῶς ἔχειν, ἢ νῦν μὲν, εἰ τύχοι κρατοῦσα, αὖθις δ' ἡττωμένη τοῦ νοσήματος κρατεῖσθαι. διέξιμεν οὖν ὅπη καὶ τὰ τῶν ὠφελημένων βιβλία τοῦτ' αὐτὸ διδάσκει, διὰ τῶν ἐν αὐτοῖς γεγραμμένων ἀῤῥήτων. φανερῶς δὲ καὶ σαφῶς διειχθήσεται, προεκτιθέντων ἡμῶν ὀλίγον τι πρῶτον τῆς προαιρέσεως τοῦ Ἱπποκράτους, δεικνῦσι γὰρ οἱ παλαιοὶ πάντα τὰ τοῖς νοσοῦσι συμβαίνοντα γράφειν αὐτὸν, ὥσπερ καὶ τὸν Θουκυδίδην. ἔχει δ' οὐχ οὕτως, ἀλλ' αὐτὸ δὴ τοῦτο, τὸ φαντιώτατον, ὑπάρχει τοῖς Ἱπποκράτους γράμμασι πρὸς τὰ Θουκυδίδους. ὁ μὲν γὰρ πάντα γράφει, τὰ καὶ τοῖς ἰδιώταις γνώρισμα, μηδὲν ὅλως αὐτῶν παραλιπὼν ὁ Θουκυδίδης, ὁ δ' Ἱπποκράτης ὀλίγα μὲν τούτων, ὅσα πρὸς τὴν ἄλλην διάθεσιν καθ' ἣν ἐκινδύνευσεν ὁ κάμνων διαφορεῖ, πάμπολλα δ' ἄλλα τοῖς ἰδιώταις μὲν παρεωραμένα, τεχνικὴν δὲ πάνυ καὶ ἀκριβῆ, τὴν διάγνωσιν παρεχόμενα, καὶ δυνάμενα πολλάκις καὶ αὐτοὺς αὐτοὺς ἀρίστους ἰατροὺς λαθεῖν. οὗτος δ' ὢν ταχὺς ἐν τοῦ ἑρμηνεύειν, καὶ μηδὲν ὅτι μὴ καὶ μεγάλως ὀνήσει γράφειν ἀξιῶν, δέξεσθαι πάλιν ἀγρεσθαι τὴν οἰκείων ὀργῶν, ὅταν τὰ μὴ δ' ὅλως γιγνόμενα τοῦ νοσοῦντι γράφῃ, τοῦτ' αὐτὸ προσδηλῶν, ὅτι μὴ ἐγίνετο. ὁ γὰρ καὶ τὴν γιγνόμενον τὰ πλεῖστα παραλείπων, οὐκ ἂν δέξειε τοῖς μὴ γιγνομένοις διαβίβων παραπάσειν, ἀλλ' εἰ ἐνόεις ὅτι διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν, ἐκεῖνα παραλέπει, καὶ ταῦτα γράφει, τότ' οἶμαι σε θαυμάσειν αὐτὸν. οὐ δὲ γὰρ τὸ τυχὸν, οὐ δ' ἐς τὸν τυχόντα διωάμενον ἰατρὸν ἐλθεῖν ἐκεῖνος ἔγραψεν. ἀφ' ἑαυτῆς δὲ καὶ πρὸς τούτων ἡμῖν, ἐν ἄλλοις τε πολλοῖς, καὶ δὴ καὶ τοῖς πρὸς τὸν Ἱπποκράτες ἀναπτμῆς, οὐχ ἥκιστα δὲ καὶ τοῖς πρὸς τὸ πρὸ τοῦ Θουκυδίδους λοιμοῦ. τούτων τοίνυν μεμνημένος, οὐ χαλεπῶς ἀνδήσῃ τὴν λεγομένην. μέλλω γὰρ δέξειν, εἰ καὶ τὸ πρόδηλον εἶναι δόξει, πολλοὺς μὲν τὴν ὧν ὑπομνήσεως γεγραμμένων συναπονοήσαντας, μηδὲν δ' ὑπὲρ τῆς συνέσεως αὐτῶν εἰπεῖν τὸν Ἱπποκράτην, διότι σαφὲς ἦν, καὶ πρόδηλος ἅπασιν ἰατροῖς. εἰ γὰρ ἦσι τὸ σφόνου, ἢ τὰς πλευρὰς, ἢ τὰ πρὸς τὰς κλεῖς καὶ τὴν φάρυγγα συνέβαινε τοῦ φλεγμαίνειν, καὶ διὰ βῆχα μικρὸν καὶ πυκνὸν ἐξ ἀνάγκης ἀναπνεῖν, ὡς ἐν τοῦ προσθεν ἐπεδείκνυτο λόγῳ, γράφειν οὐκ ἂν ἠξίωσεν Ἱπποκράτης. ὅτε τὸ τῆς συνέσεως εἶδος, οὔτε τὴν ἀρχὴν ὅτι σύνεσις ἐγίνετο. πολὺ γάρ ἐστι τὸ τοιοῦτον τῆς συνέσεως εἶδος.

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 188 sur 494

ἑκάστης ἡμέρας ὁρῶμεν. ἐπὶ τε τοῖς πολυπνευμονικοῖς, καὶ πλευρίτικοῖς, καὶ συναγχικοῖς, καὶ πάντων ἁπλῶς οἷς περὶ τὸν θώρακα καὶ τὸν πνεύμονα φλεγμαίνει. καὶ ταῖς ἅπασι δὲ φλεγμοναῖς, καὶ μάλιστα ταῖς περὶ τὰ ἥπατα καὶ ταῖς τοῦ παλιγκοτοῦ, καὶ ταῖς τοῦ πολυπαθοῦς, τὸ τοιοῦτον εἶδος ἕπεται τῆς δυσπνοίας. ἀλλὰ καὶ οἷς ἡ γαστὴρ φλεγμαίνει, καὶ μᾶλλον εἰ τὸ στόμα τε καὶ ὁ φάρυγξ αὐτῆς, καὶ οἷς τὰ ὑμένια τῆς, ἢ τῶν μυῶν τῶν κατὰ τὸ ὑποχόνδριον, ἢ ἀεὶ φρένες αὐτοῖς, ὅπερ ἅπασι μικρὸν καὶ πυκνὸν γίνεται τὸ πνεῦμα, πολλάκις δὲ καὶ τῶν ὀστέων τι τὸ λεπτὸν, καὶ μάλιστα τῶν περὶ τὴν νῆσιν τε καὶ τὸ κῶλον τὰ ἄνω, μειζόνως φλεγμήναντα, δυσπνοεῖν οὕτως ἀνάγκασε τὸν ἄνθρωπον, φλεγμονῆς νῦν ἀκμαζούσης, τῷ σκληρῷ καὶ θορμῷ καὶ ὀδυνῶντος ὄγκου, καθάπερ ὑπ' Ἐρασιστράτου καλεῖν ἔθος ἐστὶ, καὶ τοῖς νεωτέροις ἰατροῖς πᾶσιν, ἐπεὶ ὅτι γε τῷ φλογώσει οὕτως ὀνομάζουσιν οἱ παλαιοὶ, χρεὼν οὐδεὶς ἀγνοεῖ. διείληπται δ' ὑπ' αὐτοῦ πρὸ τούτου λόγου, διὰ τοῦτο τοῖς ὑποχονδρίοις, καὶ τοῖς ὑπερεμπεπλησμένοις, ἢ πόματος, ἢ σιτίων, καὶ ταῖς κύστεσι, καὶ τοῖς πρωγάσεσι μικρὸν καὶ πυκνὸν γίνεται τὸ πνεῦμα, καὶ καθόλου φάναι, πᾶσιν ὅσοις σχολάζει τι τῶν ἀναπνευστικῶν ὀργάνων. οὕτω γὰρ καὶ τοῖς ἀδιαίτοις καὶ τοῖς πολυμονώδεσι καὶ τοῖς ἐμπύοις, καὶ οἷς ἡ ῥάχις διέσπασται μεγάλως, καὶ οἷς ἀπέπεσεν φυμάτων σύστασις, ἢ ἐν θώρακι, ἢ ἐν πνεύμονι, καὶ ὅλως ἅπασιν οἷς σκιῤῥώδης, ἢ ἄλλος τις ὄγκος ἀξιόλογος ὄντος δὴ τοῦ περιεχομένου μορίου ὅλου ἀπάντων, μικρὸν καὶ πυκνὸν ἀναπνεῖν ἀνάγκη. ἔτ' δὲ οὗτοι διώνται λαθεῖν οὐ δεῖ τὸν ἰδίᾳ τυχόντα τῆς ἰατρικῆς, οὔτε αἱ διαθέσεις αὐτῶν οἷς δὴ ἀνάγκης ἕπεται δυσπνοια. καὶ γὰρ αἱ διαθέσεις σαφεῖς, καὶ τὸ τῆς δυσπνοίας εἶδος ἐνεργὲς δεῖ, καὶ πολλοῖς μονονουχὶ καθ' ἑκάστην ἡμέραν γιγνόμενον. ἀλλ' ὅτι μηδὲν τῶν οὕτως σαφῶν ἱπποκράτης γράφει, πολλάκις ἀκηκόεμεν. θουκυδίδης μὲν γὰρ τὰ συμβαίνοντα τοῖς νοσοῦσιν, ὡς ἰδιώτης, ἰδιώτας ἔγραψεν. ἱπποκράτης δὲ, ὡς τεχνίτης, τεχνίτας. εἰπωμὲν δὴ καὶ αὐτοὺς δι' ἃ δυσπνοήσαντας ἀῤῥώστους, ἐφ' ὧν οὐκ ἦν ὅπως τὸ τῆς δυσπνοίας εἶδος, ἀλλ' ἁπλῶς εἰπεῖν, ὅτι ἐδυσπνόησαν. ἐπεὶ δ' ἐπὰ μὲν δεῖ ἅπαντα τὰ τῶν ὠδίνων μίαν βιβλίαν, τούτων δὲ τὸ μὲν ἕβδομον σαφῶς νόθον εἶναι πᾶσι δοκεῖ, καὶ νεώτερον, καὶ διεσκευασμένον, τὸ δὲ τέμπτον, οὐ τοῦ μεγάλου ἱπποκράτους, τοῦ ἡρακλείδους ὄντος, ἀλλὰ τοῦ νεωτέρου τοῦ θεσσαλοῦ, τὸ δὲ δεύτερον καὶ τὸ τέταρτον καὶ τὸ ἕκτον, ἔστι μὲν οἷς τοῦ ἱπποκράτους υἱέος, δοκεῖ δὲ οἷς καὶ αὐτοῦ ἱπποκράτους ἐδόξαν, οὐ μὴν συγγράμματά γε οὐδ' ὡς διαβάλλειν τοῖς ἕλλησι μέλλοντα, ἀλλ' ὑπομνήματα μᾶλλον εἴη, ποτὲ δὲ οἷονεὶ ἀκεβέσθαί μοι δοκοῦσι καταμαθεῖν τῶν βιβλίων τὴν διάμιν, ὑπὸ μὲν τοῦ θεσσαλοῦ γεγράφθαι δοκεῖ τὰ ε. δύο δ' ἐστὶν τοῦ μεγάλου ἱπποκράτους, καὶ ὑπεγράφθαι γέ που δοκεῖ, ἀθροῖσαι τοὺς διαλόγους ὅλον τὸν αὐτὸν, ὡς μὴ νοσεῖν τοῦ θεσσαλοῦ πάντα ὅσα πρὸ ὁ πατὴρ αὐτοῦ γεγραφὼς ἔτυχεν, ἀθροῖσαι τοὺς διαλόγους ὅλον τὸν αὐτὸν, ὡς μὴ δεῖν ἀπόλλοιτο. μόνα δὲ τὰ λοιπὰ τῶν ζ'. τούτων βιβλίων, ἱπποκράτους ἐστὶν τοῦ μεγάλου χρεὼν ἅπασιν ὁμολογηται, τότε πρῶτον καὶ τὸ τρίτον. δύλογον ἔδοξε μοι, πρῶτον μὲν οὖν ἐν τούτοις τοῖς βιβλίοις γεγραμμένους ἀῤῥώστους προχειρίζασθαι, μετὰ δὲ τοῦτο καὶ οὓς ἐν τοῖς ἄλλοις τῶν ὠδινομένων δύβις αὐτοῖς σωζόμενα, ἢ τῷ λόγῳ οἰκειότητα, καὶ ὅσα δὴ τῶν ἄλλων συγγραμμάτων αὐτῷ περὶ δυσπνοίας ἔργα. καὶ δὴ καὶ πρώτου πάντων μνημονεύσωμεν Ἀναξίωνος ὃν τινα ὡς φησὶν αὐτὸς. πυρετὸς ὀξὺς ἔλαβεν. πλευρὰ δεξιοῦ ὀδυνη ξυνεχὴς, ἔβηξε ξηρά. οὐ δι' ἐπτὰ τὰς πρώτας ἡμέρας. ἡ πρώτη μὲν αὐτὴ οὖν δείξομεν, τί δήποτε καὶ ζί βραχυλόγος ὢν ὁ ἱπποκράτης, φῶν εἰπεῖν αὐτὸ δι' ἑνὸς ὀνόματος, ὅτι πλευριτικὸς ἦν ὁ Ἀναξίων, οὕτως ἐπῶν τὰ συμπτώματα τὰ περὶ τοῦτο τὸ νόσημα, δι' ἐκείνων μᾶλλον ἠξίωσε τῶν ἐπὶ αὐτοῦ ποιήσασθαι δήλωσιν. οὔτε γὰρ ἔθος αὐτῷ τὸ τοιοῦτον, ἀλλ' αὐτὸ τοὐναντίον δεῖν, εἰς ἓν ὄνομα τὸ ἀφάλαιον, ἀνάγειν ἀεὶ τὰ περὶ μέρος, οὔτε μὴν κατὰ τὸ τυχὸν, φαίνεται νῦν οὕτω γράφειν, ἐν μηδ' ἓν εἰκῇ γράφοντα. τίς οὖν ἡ αἰτία; τῶν νοσημάτων ἑκάστων συμπτώματα, τὰ μὲν ἐξ ἀνάγκης ὑπάρχει, τὰ δ' ὡς τὸ πολύ. αὐτῶν δὲ τῶν ἐξ ἀνάγκης ὑπαρχόντων πλείους εἰσὶ διαφοραὶ, τινὲς μὲν πλειστάκις ὁρώμεναι, καὶ διὰ τοῦτ' οἰκεῖαι τῇ φύσει τοῦ νοσήματος ἔδοξαν ὑπάρχειν, τινὲς δὲ ἀπαιτίως φαίνονται, καὶ διὰπερ συμπεσὸν ἰδίως ἐξ αἱρέσεως. ὁ τοίνυν ἱπποκράτης, ὅταν μὲν συμβῇ ἰδέαι, τῶν συμπτωμάτων ὧσιν, ἀρκεῖται τοιαῦτα μόνῳ τῷ καθόλου τοῦ νοσήματος ὀνόματι, ὅταν δ' ἐπὶ ἐμπίπτῃ τῶν ἀπαιτίων, μετὰ τοῦ καθόλου τε τῆς κοινῆς ἁπάντων τοῦ νοσήματος προσηγορίαν δύβις ἐκεῖνο διορίζεται. εἰ δὲ πλείους ποτὲ θεάσαιτο παθημάτων ἰδέας, ὑπάρχειν τοῦ κοινοῦ συμβαίνοντα, διηγεῖται δι' δύβις ἕκαστον τῶν ἐξ μερῶν, ὡς ἂν τοιοῦτον οἰκείου διορισμοῦ, τοιαῦτα ὑπαρβαίνῃ μὲν τὸ καθόλου, διηγεῖται δι' δύβις ἕκαστον τῶν ἐξ μερῶν, ὡς ἂν ἐκ τούτων μᾶλλον ἐκείνου δηλουμένου. πλευριτικοῖς δὴν ἐξ ἀνάγκης μὲν συμπίπτει, τό, τε τῆς πλευρᾶς ἄλγημα, καὶ μετὰ τοῦ πυρετοῦ, ἢ ἡ δυσπνοια καὶ ἡ βῆξ. οὐκ ἐνδέχεται γὰρ πλευριτικὸν, ἐὰν μὲν, μὴ οὐ πάντα δὲ ταῦθ' ὑπάρχειν αὐτῷ. τὸ δὲ ἀνάγεσθαί τι τῶν ἀπὸ τῆς φλεγμονῆς ἅμα ταῖς βήξιν, οὐκ ἀναγκαῖον μὲν, ὡς τὸ πολὺ μέν τοι συμβαίνει. οὕτω δὲ καὶ ἡ τῶν ἀναγομένων ἰδέα ὑπορύθρος, ἢ ὑπόξανθος, ἢ ἀφρώδης δεῖν. ὥσπερ δ' ἐν τοῖς εἰρημένοις, τὸ μὲν ἔστι σώματος, τὸ δὲ ξένον, οὕτω καὶ ἐν αὐτοῖς τοῖς ἐξ ἀνάγκης συμπίπτουσι, τινὲς μὲν ἰδέαι πλέονες, τινὲς δὲ ἀπαιτίως ὁρῶνται. καὶ τοίνυν ὁ ἱπποκράτης, ὧν τοῦ προκειμένου νῦν ἀῤῥώστου τοῦ Ἀναξίωνος, ἐπειδὴ τὰ κατὰ μέρος παθήματα διορισμοῦ ἐδεῖτο, φῶν σπανιωτέρας ἰδέας ὄντας, διοριζομένῳ δ' αὐτῶν ἤδη γνωριδησομένῳ σαφῶς τὸν πλευριτικὸν σωσφομένῳ, πρόδηλον ἡγήσατο γράφειν ὁ πάντως ἐμέλλων καὶ χωρὶς τοῦ συγγράφειν νοηθήσεσθαι. πυρετὸς γάρ φησιν, ὀξὺς ἔλαβε. καὶ πλευροῦ δεξιὸ ὀδυνη σωνεχὴς. καὶ ἔβηξε ξηρὰ, σὺν ὀλίγοις δὲ πτύοντι βηχία. οὐκ οὖν αὐ μόνον ὅτι πυρετὸς, ἀλλὰ καὶ ὁ ποῖος τὶς ἐμαθόν, ὀξὺς γάρ φησιν, ὅ δ' ὅτι πλευρᾶς πόνος, ἀλλὰ καὶ ὁποῖος, ὅτι σωνεχὴς. οὐ δ' ὅτι βῆχες μόνον, ἀλλὰ καὶ ὁποῖαι καὶ τίνες, ὅτι ξηραὶ καὶ ἄπεπτοι. ὑπὸ ταυτὸν δὲ τούτῳ τῷ λόγῳ, καὶ ὅτι πλευριτικὸς ἦν οὗτος ὁ ἄνθρωπος, ἐμαθες. οὐδενὶ γὰρ τῶν πάντων νοσημάτων, ἢ τῶν εἰρημένων παθῶν ὑπάρχει σώοδος, ὅτι μὴ πλευρίτιδι. δι' ἑνὸς οὖν λόγου, καὶ ὅτι πλευρίτιδι, διεπάλαιεν ὁ ἄνθρωπος, καὶ ὁποῖα τινὰ ταύτην, δεδήλωται. ἐπεὶ δ' ἐξ ἀνάγκης ἕπεται πλευρίτιδι ἡ δύσπνοια, παρέλειψε γράφειν, ὅτι καὶ δύσπνους ἦν. εἰ μὲν γὰρ καὶ περὶ ταύτης τι ἔχον εἶχεν εἰπεῖν καὶ σπέ-

νιον, οὐκ

νιον, ἐκ ἂν ἐσιώπησεν, ἐπεὶ δ' ὡς ἔοικεν, ἐφύλαττε τῆ εὐθισμὸν ἰδέαν, εὐλόγως παρέλιπεν. ὥσπερ ἡ ταῦτα παρῆκεν, ὅτως ἄλλα παρέγραψεν, ἃ μήτε δεῖ γράφειν, ἃ μήτε δεῖ κάλλους ἐστὶν ἀρχεῖα πλουσίοις, μηδ' ὡς πολυ, μηδ' ἐκ τῶν ἐρημίων νοσεῖν ναι δυνατὸν (τὸ) τί γαρ φησι; δυνατὸς, ἄγρυπνος, ὄξεα δὲ δύσχροα, πολλὰ, λεπτά. εἶτα διαφέρων, ἐκτὸς παρὰ λόγος, πρὸς δὲ τὰ θερμάσματα δεῖν γνεδίδου. τοῦτων οὐδεὶς ὅτ' ἀναγκαίως ὑπάρχει πλουσίοις, ὅθ' ὡς τὸ πολύ. εἰ δὲ ⟨ἡμέρᾳ⟩ τῶν ἑβδόμων ἡμέραν ἀκόπως αὐτὸ δικνουμένοις, σαφέστερον ἂν γνοίη τῶν προαιρεσιμ τ' ἀνδρος. ἔχω δ' ὅτως. ἑβδόμη ἐπίπονος, ὅτε γ' πυρετὸς ἐπέτεινεν, οἵτε πόνοι ὁ ξυνεδίλωσαν, ἄτε βηχὸς ἀνώχλεον, δυσπνοός τε ὢν, γνῶναι δὲ δυσπνοίας ἐμνημονεύσεν ὁπότε τὸ ἰακὰς διακαὶ τ' ἄνθρωπον ἐποιεῖτο συλλογισμὸν, γν τοῖς ἄλλοις ⟨καὶ τῆ⟩ καταλέγων, τις δ' ἀρχῆς μὲν αὐτῷ συμπεσοῦσι, μήτε δὲ ὠφελημένοις, μητε γνδε δυνηθεῖσι. οὐ μὴν γ' πυρετὸς, ⟨καὶ⟩ πρόσεπιτεῖναι φησι. τὰ δὲ λοιπὰ τρία, τέτταρα γὰρ εὑρίσκεται τὰ συμπληροῦντα τῆ πλουσίως σωζομένῳ, ὧδε τ' αὐτῶν διαμένειν φησίν, οὐ πόνους, τὰς βηχὰς, τὰς δυσπνοίας, ἀπ' αὐτῆς δὲ οὐσίας τοῦ νοσήματος συλλογιζόμενος ὧν πόνους ἔχειν τ' ἄνθρωπον. εἰ γὰρ τ' συμπληρωτικῶν αὐτῷ παθημάτων, τεττάρων ὄντων, τὰ τρία μὲν ὡσάυτως ἔχοντα δύνηται, τὸ τέταρτον δὲ χεῖρον ἐγγύθεν, παυτὶ δῆλον, ὅτι κακῶς ὁ ἄνθρωπος ἕξει. ὁρᾶς δ' γναργῶς, ὅτι διὰ τὸ χρήζειν εἰς πρόγνωσιν τ' τοῦ νοσήματος κατασάσεὶ, ἐμνημόνευσε τ' δυσπνοίας, ἐκ ἂν ἄλλως μνημονεύσας αὐτῆς. καὶ διὰ ταῦτ' πρῶτον τῶν ἄλλων αὐτὸν προχειρισάμενον ἐρρῶσθαι, ἵνα δείξω, ὡς ἐπ' ἐμοῦ ἦν καταρχὰς δυσπνοίας, ὅτι μηδ' ἔχοντα ὅλως αὐτὸν, ὡς οὐ κακῶς μνημονεύει νῦν. εἰ γὰρ προσέχεις τὴν λέξιν τ' νοῦν, εὑρήσεις αὐτὸν τοῦτ' γνδεικνυμένον. ἑβδόμη φησὶν ἐπίπονος ὅτε, γ' πυρετὸς ἐπέτεινε φησὶν, οἵτε πόνοι οὐ ξυνεδίδωσαν, ἄτε βῆχες ἀνώχλεον, δυσπνοός τε ὢν. γνῶναῖ δὲ μὲν γὰρ ὡς ἔφην, ἦν μὲν, ὧδε τεταῦσθαι δηλοῖ, τὰ δ' ἄλλα μένειν ὧδε τ' αὐτῶν. ὁ γὰρ ἑδιλωσεν, οὐ ξυνεδίδωσαν, εἰπὼν, τοῦτ' ὧδε τῶν λοιπῶν, τῶν βηχῶν ⟨καὶ⟩ τῆς δυσπνοίας· ἀεὶ κοινοῦ χρὴ νοεῖν, συνηθεστάτης οὐσης τοιαύτης ἐρμηνείας, οὐχ Ἱπποκράτη μόνον, ἀλλα καὶ τοῖς ἄλλοις παλαιοῖς σχεδὸν ἅπασι. ὡς γ' οἱ πόνοι οὐδὲν ξυνεδίδωσαν, ὅτω ⟨καὶ⟩ αἱ βῆχες ἀνώχλεον, ὡσάυτως δηλονότι, μηδὲν γνδιδοῦσαι, δυσπνοός τε ὢν, ὡσάυτως δηλονότι, μηδὲν ⟨τῆς⟩ δυσπνοίας γνδιδούσης. γνδεικνυται δὲ ⟨καὶ τὸ⟩ τὸ, ὢν, ταυτὸν, ⟨τῷ⟩ ὡς πρόσθεν. οὐ γ' δυσπνοος ἐγγύθεν ἔπε, ἀλλ' ποι δυσπνοῶν ἐπῆν, μᾶλλον δὲ παντὸς ἂν εἰρηκὼς, εἰ μὴ τῆ ἑβδόμῃ προσεγεγόνει ὧδε τὸ πάθημα, πρότερον δὲ οὔ. ἀλλ' οὔτε προσεγγύθεν δηλονότι. πάντῃ γὰρ ἐχθρὸν δ' ἀρχῆς αὐτὸ συεῖναι τοῖς ἄλλοις, Ἱπποκράτης τε δέοντως ἐδίδαξεν, γν ἀρχῆ μὴ τ' διαγνόσεως παραλιπὼν αὐτὸ, μετὰ ταῦτα δὲ μνημονεύσας, ἐπ' ἄλλων μέν ποι παμπόλλων ἀρρώστων, ὥσπερ γν ἀρχῆ παρέλιπεν, ὅτως οὐδ' ὧδε προκηρυκ ⟨τῷ⟩ λογῳ, φαίνεται μνημονεύων δυσπνοίας. ἅπαντας δ' αὐτοὺς ἑξῆς παραγράφω, οὐδ' γν ⟨τῷ⟩ τρώτῳ τῶν ὠδίνων, ὡς ἔφην, καὶ οὐδ γν ⟨τῷ⟩ τρίτῳ γεγραμμένους, προτέρων γε προθέσεως τὰ λείποντα ⟨τῆς⟩ εἰς τὸν προγεγραμμένον ἀρρώστου δηλώσεως. ὥσπερ δ' ὅτι δύσπνους ἦν, δῆλον αὐτὸν τ' νοσήματος τ' φύσεως ἂν ἔγνωμεν, εἰ ⟨καὶ⟩ μὴ πρὸς Ἱπποκράτους εἰρηται μετὰ ταῦτα, ὅτω ⟨καὶ⟩ ὅτι τὸ ⟨τῆς⟩ δυσπνοίας ἦν εἶδος αὐτῷ μικρὸν ἡ πυκνὸν οὐκ ἄδηλον ὄν, καὶ Ἱπποκράτης μὴ γράφῃ. ὡς γὰρ ὅτι δυσπνοῦσιν οἱ πλουσίοι, φαίνεται, ὅτω ἡ ὅτι μικρὸν ⟨καὶ⟩ πυκνὸν ἀναπνέουσιν, εἰπομεν δὲ ἔμπροσθεν, ὡς οὐδὲν τ' ⟨καὶ⟩ τοῖς ἄλλοις σαφῶς γιγνωσκομένων Ἱπποκράτης γράφει. διαί τοι ἡ παρεφρόνησεν, οὔτος ὁ ἄνθρωπος. λέγει γοῦν ὅτω πρὸς αὐτ', ἐκτὸς παρὰληρος ἀλλὰ δοκεῖ μὴ οὐχ ὡς συμπτωμα φύσει παρακολούθημα, ἀλλ' ὡς ὑπὸ γιγνομένῳ πάθημα, πλουσιτίσιν ἰσχυρᾶις, οὐκ ἐμελλε δῆπουθεν ἐκκινήσειν τῶν ἀπ' τ' πόνου βοηθῶν, οὐ δὲ καθ' αὐτὸ τυπώσειν τ' ⟨τῆς⟩ δυσπνοίας ἰδέαν. ὁ δ' γν τῇ πλουρᾶ πόνος ἰσχυρὸς ὤν, καθ' ἑαυτὸν πάντως ἐμελλεν ἀλλοιώσειν τ' ἀναπνοῆ. εἰ δέ γε καθ' ὑπόθεσιν ὁ μὴ πόνος ἦν ἀμυδρὸς, σφοδρὰ δὲ ἡ παραφροσύνη, πάντ' ἂν, ἢ τελέως γνίκησεν ἡ παραφροσύνη τ' πόνου, ἢ ὡς τὸ πολύ. ἡ ὅτως ἂν ἦσι παντὸς τ' νοσήματος ἀνέπνευσεν ὁ τοιοῦτος ἄρρωστος μέγα ⟨καὶ⟩ ἀραιὸν, ἢ πλέον μὴ ὅτως, σπανιάκις δὲ σμικρὸν. ⟨καὶ⟩ πυκνὸν ἡ οὐδ' παντὸς ὁ Ἱπποκράτης προσεμαίωσε, καθάπερ ὧν τ' γν μελιβοίᾳ νεανίσκου. τοῦτο γαρ ἦν μέν τις ⟨καθ' ὑπερβολὴν⟩ ἰσχνότητος γνῶσις ὑπολαβοῦσ, παραμήκης δ' ἀμφοτέρων, πόδες δὲ ⟨τῆς⟩ παραφροσύνης οὕτως, γν μὲν τῇ δεκάτῃ τῶν ἡμερῶν πρὸς ἔκρουσεν ἀτρεμέως. ὧδε δὲ ⟨τῆς⟩ πεσσαρεσκαιδεκάτης πολλὰ παρέλεγεν. ὧδε δὲ ⟨τῆς⟩ εἰκοστῆς, δ' ἐμάνη, φησὶν. ἦν μὲν δὴ καὶ μόνον αὐτοῦ τοὔνομα τὸ, δ' ἐμάνη, μέγεθος παραφροσύνης ἱκανὸν γνδεῖξαι. ἀλλὰ καὶ τὸ, κόσμιον εἶναι καὶ σιωπηλὸν, τὴν νεανίσκον, αὐξητικὸν δεῖν οὐ σμικρὸν τ' μεγέθους αὐτῆς, εἴγε δὴ καὶ τοῦ προῤῥητικῶ, καὶ τὰς ἀποκρίσεις τὰς θρασείας, μή τοι γε τὰς παραφροσύνας αὐτὰς, κακὰς φησὶν εἶναι τοῖς κοσμίοις. οὐ γὰρ δή που οὐ δ' ἄλλου τινὸς ἕνεκεν γν τῇ ⟨τῆς⟩ διεκαίτης ἡμέρας δικνῦσαι προσέγραψεν τὰ πρὸς τοῦ ἥδους τοῦ νεανίσκου. ἵνα δὲ μὴ δόξωμεν, ἐπειδὴ γέγραπται, παρέκρουσεν ἀτρεμέως, ἁπλῶς τινὰ εἶναι καὶ τῶν τυχοῦσαν παραφροσύνην, δῆλα ὅτω φρία, ὧδε ἂν κόσμιος καὶ σιγῶν, δ' ὧν παντων μὲν δὴ τούτων, τὸ σφοδρὸν τ' παραφροσύνης γνδεδεξατο. τῶν δὲ καθ' ὑπερβολὴν γνῶσιν δ' ἀμφοτέρων τῶν ἡμερῶν, τάχ' ἄν τις δόξειεν μικρὸν καὶ πυκνὸν δρᾶσαι τὸ πνεῦμα. δι' αὐτῶν γὰρ ὧν ὑστερ αὐτ' ἔγραψεν, γνδεδεξατο νεανικωτέρου δύλόγως ⟨καὶ⟩ ⟨τῆς⟩ παραφροσύνης. οὐ γ' ἁπλῶς ἔπεν. ὧδε δὲ καθ' ὑπερβολὴν γνῶσις, ἀλλὰ προσεθηκεν. ὑπολαβὸς, δηλῶν ὡς ἐκ ὧδε σῶν ὄγκῳ μεγάλῳ. λαπαρὸν γὰρ, τὸ κενοῦμενον ἐκ δὲ τοῦ, πραμήκης, πύνανατίον εμφαίνει, ὁ πολλαχοῦ αὐτὸς λέγει, ⟨τῆς⟩ ἀνεσπασμένῳ ⟨καὶ⟩ χονδρίῳ. ὅταν μὲν γὰρ ⟨καὶ⟩ τῶν φρενῶν τείνηται. τότε μὲν ἀναπάται τε καὶ καταπύπτεται ὧδε, ἐλκόμενον εἰς τὸν θώρακα, ὅταν δ' ⟨καὶ⟩ ὑποπνος τῶν κάτω, πραμήκης τὴν ἰκαὶ θ' ἡ τάσις φαίνεται. οὐδ' γν γὰρ ἔσιν ἐπιπροσθεν τὸ καταπύπτον αὐτὸν, ὥσπερ ὧδε τ' θώρακος, ἄτε νόθοι πλευραὶ, καὶ τὸ σῶμα. οὐ μόνον οὖν ἐκ τούτων δῆλον, ὡς σμικρὰ παντάπασιν ἡ ⟨τῆς⟩ ⟨καὶ⟩ χονδρίου διάθεσις εἰς δυσπνοίας γνῶσιν, ἀλλὰ διὰ αὐτὸ, τοῦ, προσγάψαι τὸν Ἱπποκράτη πρὸς δ' ὀλιγης αὐ τοῦ μηδὲν. οὐ γὰρ ἂν ἐσιώπησεν ἐπὸρ ὧδε ὀλιγηρὸν, ἔθος ὂν αὐτῷ μηδὲν τ' τοιούτων ἀργῶς παρέρχεσθαι. ἐπὸρ οὖν ταῦτα μὲν ὧδε πάντως σμικρὰ, οὔτε γὰρ ὄγκος τις γν αὐτῷ μέγας, οὔτε πόνος, ὅτι τὰς φρένας ἐβλιβεν, ἀλλὰ κατὰ

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 190 sur 494

τῆς γαστρὸς ὅλου ἐξετέτατο, τῇ παραφροσύνῃ δ' οὐδὲν ἐνέδει πρὸς τὸ μεγίστην εἶναι καὶ χαλεπωτάτην κατὰ λόγον ἐνικήθη τελέως ὑπ' αὐτῆς, ἡ κατὰ τὸ ὑποχόνδριον διάθεσις, ὥστε γενέσθαι δι' ὅλου τοῦ νοσήματος τὴν ἀναπνοὴν, ἀραιὰν καὶ μεγάλην. διὰ τοῦτ' οὖν καὶ ὁ Ἱπποκράτης ἀμφοτέρων ὁμοῦ μνημονεύει, τοῦ τε τῆς δυσπνοίας εἴδους, καὶ τῆς κατὰ τὸ ὑποχόνδριον διαθέσεως, ἔχει δ' ἡ λέξης ὧδε. πνεῦμα ἀραιὸν, μέγα, διὰ χρόνου. ὑποχονδριοῦ ἔντασις ὑπολάπρος, ἵνα μή τις ἀργῶς πρέλθοι τὸν λόγον, ἀλλ' ἑξῆς ἀλλήλων ἀναγνοὺς δύο διαθέσεις, ἐναντίον εἶδος δυσπνοίας ἐργάζετο πεφυκυίας, ὑπεσκέπτησθε τὴν αἰτίαν, τοῦ κρατῆσαι μὲν τελέως τὴν παραφροσύνην, νικηθῆναι δὲ τὴν καθ' ὑποχόνδριον ἔντασιν. ἀλλ' ἡμεῖς γε καὶ τῆς αἰτίαν εἰρήκαμεν, καὶ τῆς γνώμην τ' ἀνδρὸς ἐξηγησάμεθα, καὶ χρὴ μεταβάντας ἤδη, τὸ λοιπὸν μέρος τοῦ προτεθέντος λόγου διελθεῖν. ὅταν μὲν γὰρ ἡ παραφροσύνη τελέως νικήσει τὴν ἐναντίαν διάθεσιν, αὕτη μόνη κατὰ τὴν ἑαυτῆς δύναμιν, ἀλλοιοῖ τὴν ἀναπνοὴν, ὡς ὑπὸ τοῦ προγεγραμμένου γέγραπται νεανίσκου, τοῦ κατὰ τὸ τρίτον τῶν ὑπὸ δημίων ὑστάτου γεγραμμένου. ἀλλὰ μὴν καὶ ὅτι τοῦ πόνου τελέως κρατοῦντος, οὐδὲν πρεμφαίνεται τῆς κατὰ τὴν παραφροσύνην δυσπνοίας, ἐπ' Ἀναξίωνος ἐδείξαμεν, ὃς ἐν τῷ τρίτῳ καὶ αὐτὸς γέγραπται τῶν ὑπὸ δημίων, ὄγδοος ἀπὸ τῆς λοιμώδους καταστάσεως. ὑπὸ δ' αὐτῆς Δεάλκους γυναικὸς, ἧς καὶ πρόσθεν ἐμνημονεύσαμεν, ὀγδόης μὲν ἀπὸ τούτου, πεντεκαιδεκάτης δὲ μετὰ τῆς λοιμώδη κατάστασιν γεγραμμένης, ὡς τὰ πολλὰ μὴ ἡ παραφροσύνη κρατεῖ, σπανιάκις δὲ καὶ κρατεῖται. ἀλλὰ τὰς μὲν ῥήσεις ὀλίγον ἔμπροσθεν, ἡνίκ' ἐξηγουμένην οἷόν τι δηλοῖ τὸ διὰ χρόνου πρέγραψα. νυνὶ δὲ καὶ τὰς διαθέσεις αὐτὰς τὰς μαχομένας ὁρῶ, ἑπόμενος κἀνταῦθα ταῖς ὑφ' Ἱπποκράτους εἰρημέναις λέξεσιν. ἐπώδυνος μὲν οὖν διάθεσις οὐδεμία ταύτῃ τῇ ἀνθρώπῳ συμβῆναι φαίνεται, κατάψυξις δὲ ἐπεκράτησε μαραινομένης τῆς ἐμφύτου θερμασίας. ἐκ γὰρ τοῦ γεγράφθαι περὶ αὐτῆς, πυρετοὶ πρὸς χρείας λεπτοὶ, ἀκρέων ψύξις, ὥσπερ δηλοῦται, κἀκ τοῦ περιστέλλεσθαι δι' ὅλου τοῦ νοσήματος, εἰπὼν γὰρ ἐξ ἀρχῆς δὲ περιστέλλετο, μετὰ ταῦτα, ὑπὸ τέλει τῆς ὅλης διηγήσεως, ἀεὶ περιστέλλετό φησι. ἀλλὰ καὶ τὸ ἀπὸ λύπης ἄρξασθαι, τούτοις ὁμολογεῖ. τί γάρ φησι; πυρετὸς φρικώδης ἐκ λύπης ἔλαβε, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ὁ φρικώδης πυρετὸς, κατὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν ἐγένετο. καὶ μὲν δὴ καὶ τὸ τὰ πινόμενα διεξέρχεσθαι τῆς γαστέρα, μὴ δ' ὑπὸ βραχὺ συνιστάμενα, μέγιστον τεκμήριον τοῦ τὴν ἔμφυτον θερμασίαν ἀπεσβέννυσθαι. καὶ τὸ, δέρμα δὲ τὸ καρφαλαῖον, τὸ ἀπεξηραμένον ἐστὶ. συναπόλλυται δὲ ταῖς τοιαύταις ξηρότησι, τὸ ἔμφυτον θερμόν. ἀλλὰ μὴν ὅτι γε ταῦτ' ἐπ' αὐτῆς ἐγένετο, δηλοῦσιν αἱ λέξεις αὗται, ἑπτακαιδεκάτη, γάρ φησιν, ἐρεθισμοὶ ἀπὸ κοιλίης παραχωδέου. ἔπειτα δὲ αὐτὰ τὰ ποτὰ δίκει. οὐ δὲ συνίστατο, ἀναισθήτως εἶχε πάντων. δέρματος πρίτασις καρφαλία εὐλόγως οὖν δι' ὅλου τοῦ νοσήματος ἐπεκράτησε τὸ μέγα καὶ ἀραιὸν πνεῦμα. πρὸς ἐπίπτε δέ ποτε καὶ τὸ βραχὺ τὸ ταῖς καταψύξεσιν ἑπόμενον. ἀναμνήσω δὲ καὶ νῦν τῶν ῥήσεων ὡς ἔμπροσθεν ἤδη πρέγραψα, τεσσαρεσκαιδεκάτη πνεῦμα ἀραιὸν, μέγα, διὰ χρόνου. καὶ πάλιν βραχύπνοος. εἰκοστῇ λόγοι πολλοῇ. πάλιν ἱδρώθη, ἄφωνος, βραχύπνοος. μίη καὶ εἰκοστῇ ἀπέθανε. ταύτῃ διὰ τέλεος πνεῦμα ἀραιὸν, μέγα. ἐνταῦθα μὴ οὖν ἡ παραφροσύνη τῆς καταψύξεως ἐπεκράτει, καὶ διὰ ὥσπερ σπανίως μὲν βραχύπνους δι' ὅλου δὲ τοῦ νοσήματος, μακρόπνους ἐτηρήθη. ἔμπαλιν δὲ ὑπὸ τοῦ Γυθίωνος, οὗ καὶ πρόσθεν ἐμνημόνευσα, βραχύπνοια μὲν ἦν δι' ὅλου τοῦ νοσήματος, ὀλιγάκις δέ ποτε συνέβαινεν ἡ μακρόπνοια κατὰ λόγον. δύο γὰρ ἀντέκειντο τῇ παραφροσύνῃ διαθέσεις, βραχυπνοίας αἰτίαι, πόνος καὶ κατάψυξις, ἄμφω μὲν μικρὰν πεφυκότα ποιεῖν τὴν ἀναπνοὴν, ἀλλ' ὁ μὴ πόνος, μετὰ πυκνότητος, ἡ δὲ κατάψυξις, μετὰ ἀραιότητος. ὅτι μὲν οὖν πρεφρόνησε, γέγραπται πολλάκις αὐτοῖς ὀνόμασιν, ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Ἱπποκράτους. ὥστε ὥσπερ μὲν, οὐκ ἄντινα λάθοι, ἀλλ' οὐδὲ τὸ τοῦ πόνου τοῦ κατὰ τὴν κοιλίαν, καὶ γὰρ καὶ ὥσπερ σαφῶς ὧδε γέγραπται, κατὰ δὲ κοιλίην, βάρος μετὰ πόνου. ὅτι δὲ κατέψυκτο, καὶ ἡ ἔμφυτος θερμασία ἐμαραίνετο, δῆλον ἐκτῶνδε, δευτέρη περὶ μέσον ἡμέρης ψύξις ἀκρέων. τὰ δὲ περὶ χρείας καὶ κεφαλὴν μᾶλλον. εἶθ' ἑξῆς, ἐν τῇ τῆς τρίτης ἡμέρας διηγήσει, ὀψὲ δὲ περὶ ἡλίου δυσμὰς ὑπεψύχθη μικρὰ, ὑπὸ δέ γε τῆς τετάρτης ἡμέρας, οὐ μόνον ὅτι ψύξις, ἀλλὰ καὶ ὅτι ἀνεθερμάνθη μετὰ χρόνον, προγέγραπται. σαφέστερον δὲ περὶ τῆς ὀγδόης ἡμέρας διηγούμενος, πρωὶ μὲν ἐκοιμήθη, φησὶ, μικρὰ, ταχὺ δὲ ψύξις. ὀψὲ δὲ πάλιν ἀνεθερμάνθη, αὖθις δ' ὑπὸ τῆς δεκάτης ἡμέρας, πολλὴ ψύξις, φησὶ. ἐκ δὲ τῶν μὲν οὖν δῆλον ὅτι καὶ ψύξις ἦν, οὐ μόνον πόνος, καὶ παραφροσύνη τῷ Γυθίωνι. ὅτι δὲ ἐπεκράτει μὲν ἡ βραχύπνοια, ἦν δέ τις καὶ μακρόπνοια, γένητ' ἂν σαφὲς, ἐν τῇ τῆς δευτέρας ἡμέρας διηγήσει. γέγραπται γὰρ ὡδὶ, βραχύπνοος ὑπὸ χρόνον πολὺν, ὥσπερ γὰρ τὸ χρόνον πολὺν, ἐνδεικτικόν ἐστι, τοῦ γε μὴ μόνην εἶναι τὴν βραχύπνοιαν, ἀλλὰ καὶ τοῦ πλεονεκτεῖν αὐτὴν τῆς ὑπὸ μακροπνοίας. γέγραπται δὲ καὶ οὗτος ὁ Γυθίων ἐν τῷ τρίτῳ τῶν ὑπὸ δημίων, τρίτος μετὰ τῆς λοιμώδη κατάστασιν. ὥστ' ἔνεστιν ἑκάστῳ καθ' ἑαυτὸν ὑπὸ πλέον ἐνδιατρίβειν ταῖς τοῦ παλαιοῦ ῥήσεσιν, ἵνα μὴ πάσας αὐτὰς ἡμεῖς παραγραφόντες, μακρὸν ποιῶμεν τὸν λόγον. ἀλλὰ καὶ ὅτι μηδεμίαν λέξιν ἐναντίαν τοῖς ὑφ' ἡμῶν λεγομένοις ἑκόντες εἶναι παραλείπομεν, εἴτις ἐπ' αὐτὰ τὰ βιβλία παραγένηται, μάλιστ' ἂν πεισθείη. καὶ διὰ ὥσπερ μηνύομεν ἡμεῖς, ἐντινί τε τῶν βιβλίων ὁ ἄρρωστος, ὑπὲρ οὗ ποτ' ἂν ἑκάστοτε διαλεγόμενοι τύχομεν, γέγραπται. καὶ ποστὸς ἐστὶν, ἢ ἀπὸ τῆς ἀρχῆς, ἢ ἀπὸ καταστάσεως ἀριθμοῦντι, πρὸς τὸ μὴ καταμέλλειν διὰ ταῦτα τινὰ καὶ περὶ τὴν ἀνεύρεσιν ὀκνοῦντα, ἢ ἀβασανίστως ἡμῖν πιστεύειν, ὅπερ οὐ βουλόμεθα, ἢ ὑποπτεύειν, ὥστε καὶ παραγραφόντας ἡμᾶς, ὃ δὴ πολλοὶ τῶν ἐξηγησαμένων ἐποίησαν. ἀλλ' ἐκεῖνοι μὲν διὰ ὥσπερ σιγῶσι τὰ βιβλία, καὶ κατακρύπτουσιν ἑκόντες, ἐξ ὧν ἂν ἕκαστοτε παραγράφωσι τὰς λέξεις, ἡμεῖς δὲ οὐκ αὐτὰ μόνον, ἀλλὰ καὶ ὥσπερ τόπους αὐτοῦ καὶ τὰ κεφάλαια μηνύομεν ὑπὲρ τοῦ ῥᾷον εὑρίσκειν τὰ βουλόμενα. ἴσμεν γὰρ ὅτι βεβαιοτέραν πίστιν ὧν λέγομεν ἕξουσιν οἱ πᾶν ἀναγνῶντες τοῦ βιβλίου τὸ χωρίον, ἐξ οὗ τὴν ῥῆσιν παραγράφομεν. τῶν μὲν δὴ προειρημένων ἀρρώστων ἠνάγκασεν ἡμᾶς ἡ ἀκολουθία τοῦ λόγου μνημονεῦσαι, βουληθέντας δηλῶσαι καθ' ὅν τινα τρόπον. ἐνίοτε μὲν ἡ παραφροσύνη μόνη τῆς δύσπνοιαν ἐργάζεται, νικῶσα τῆς ἐναντίαν διάθεσιν. ἐνίοτε δὲ νικηθεῖσα τελέως, ἐξ ἴτηλος γίνεται. καὶ ποτὲ μὴ ὡς τὸ πολὺ κρατεῖ, σπανίως ἐμπιπτούσης τῆς διαφερεροῦσης δυσπνοίας.

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 191 sur 494

δυσπνοίας. ποτὲ δὲ ἱρατεῖται, κατὰ τὸ σπάνιον αὐτήπου πᾶσι μφανομένη. καὶ ἤδη δ' ἦλον ὅπερ ἐξ ἀρχῆς ἐλέγομεν, ὡς ὧ μὲν τὸ μέγα καὶ ἀραιὸν πνεῦμα, πάντως καὶ παραφροσύνη, ᾧ δὲ παραφροσύνη, οὐ πάντ' τοῦτο μέγα καὶ ἀραιὸν τὸ πνεῦμα. ὅπερ δέ μ λείπει τῶν προστεθέντων, προθῶμεν τοῦ λόγου πάντας ἐπελθόντες οὕς γ' τε τοῦ πρώτου, καὶ τοῦ τρίτου τῶν ὠνομασμένων ἀρρώστους γεγραμμένους, ἀπὸ τοῦ πρώτου μέχρι τοῦ πάντων ὑστάτου τῶν τάξιν τοῦ λόγου τῶν αὐτῶν γνησθέντες, ἅπερ δὴ καὶ ᾗ γραφῆς δεῖν αὐτῷ. ὁ μὲν δ' ἦν πρῶτος ἁπάντων φιλίσκος, ὃν μὲν καὶ παρεφρόνησε, καὶ μέγα, καὶ ἀραιὸν ἔχει τὸ πνεῦμα δι' ἃ ἐμπροσθεν λόγων ἐδείξαμεν, αὐτοῦ δ' Ἱπποκράτους παραδεδομένου τῶν ῥῆσιν. ὅτι δὲ οὐ δέλω τὸν πόνος αὐτῷ κατ' οὐδὲν μοείων, ὧν παρόντων ἐλέγομεν μικρὰν καὶ πυκνὴν γίνεσθαι τὴν ἀναπνοὴν, νυνὶ, δ' ἐάσομεν, αὐτὸς καὶ ταῦθα ᾗ τοῦ παλαιοῦ λέξεως ὑπομνήσαντες ἐχούσης, ὡδί. σπλὴν ἐπήρθη πολὺ φορᾶι λυσιτώμαι, οὔκουν δ' ἄλλ' ὁδυνηρὸν τὸ παλαίγχνον ὁ πλεύμων, οὔτε θλίβει τὰς φρένας, ὁμοίως πνεῖ, καὶ γαστὴρ, πλὴν εἰ μὴ μείζων ποτε ὄγκον σχεῖν κατὰ τὴν λεφαλὴν, ὅπερ οὐκ ἴσως τοῦ φιλίσκου, καὶ δι' ὃν οὐχ ἱκανὸς ἐγένετο νικῆσαι, τὴν ἐκ ᾗ παραφροσύνης δύσπνοιαν ὁ πλεύμων, μήτ' ἐπώδυνος ὤν, μήτε θλίβων τὰς φρένας. ὁ δ' ἑφεξῆς τούτῳ γεγραμμένος Σιλανὸς, οὗ καὶ αὐτοῦ γ' ἐν τοῖς ἐμπροσθεν λόγοις, (μετὰ τ' ἐμπροσθεν λόγον) ἐμνημονεύσαμεν, ὅτι μὲν ἀραιὸν καὶ μέγα καὶ αὐτοῖς ἔχει τὸ πνεῦμα, καὶ ὅτι παρεφρόνησε γ' ἐκεῖνος ἐδείξαμεν. ὅτι δὲ ἀδεμία διάθεσις ἦν αὐτῷ νικῆσαι δυναμένη παραφροσύνην γε τῶδε δ' εἰχθήσεται. ἡ γάρ τοι ᾗ τρίτης τῶν νοσημάτων ἡμέρας δίηγησις ἔχει καὶ ὧδε γεγραμμένον. ὑποχονδρίου ξύντασις, ἐξ ἀμφοτέρων παραμήκης, πρὸς ὀμφαλὸν ὑπολάπτων, οὐκοῦν καὶ πρὸς ὀμφαλὸν ἀπεχωρεῖ ἡ σύντασις, καὶ ὅτ' ὀδυνᾶ τις, οὐτ' ὄγκος ἀξιόλογος. ἀλλὰ καὶ τὸ ὑπὸ τ' πλευτῆς ἐρυθρὸν, ὑποχονδρίου παλμὸς, οὐχ ἱκανὸν, οὐδ' αὐτὸ τὴν ἐκ ᾗ παραφροσύνης ἀλλοιῶσαι δύναμιν. ἐρρέθη γὰρ ἤδη μυεάκις, ἅπαι πόνου δεῖν εἶναι πρί τι τῶν κατὰ τὰς ἀναπνοὰς διενεχθέντων μοείων, ἢ συνοχωρεῖσθαι τι τῶν ἀναπνευσικῶν ὀργάνων, ἵνα μικρὸν καὶ πυκνὸν γένηται τὸ πνεῦμα. οὐκοῦν οὔτ' οὗτος ὁ Σιλανὸς, ὥσπερ οὐδὲ ὁ πρότερος ὁ φιλίσκος εἶχε τινὰ διάθεσιν ἑτέραν, ἀλλοιοῦσαν δυναμένην τὴν ἀναπνοὴν, ὅτι μὴ παραφροσύνην. ὅτε γὰρ πόνος, οὔτε θλῖψις τῶν ἀναπνευσικῶν ὀργάνων, ἀλλ' οὐ δὲ κατάψυξις ἦν ἐν τοῖς, οἵαν γ' τοῦ τρίτου τ' ὠδηκότος ἐδείξαμεν Πυθίωνί τε καὶ τῇ Δεάλκους γυναικὶ γενομένην. οὓς μὲν τοι τρεῖς οὐ ἑξῆς τούτῳ γεγραμμένους, Ηροφῶντα, καὶ τὸν Φιλίνου γυναῖκα, καὶ τὸν Επικράτους, εὕροις ἂν ἀκριβῶς ἀναλεγόμενος τὰς ὑπὲρ αὐτῶν διηγήσεις, ἐλάττονα τὴν παραφροσύνην ἔχοντας, ἢ ὥστε κατὰ ταύτην ἀλλοιωθῆναι ἀναπνοήν. ἀλλ' Ηροφῶντι μὲν, ὅτε, σπλὴν ἐπήρθη, καὶ ὑποχονδρίου, φησὶ, ξύντασις, ὀκτὼ πρὸ ἡμέρας, ὑπολάπτων, οὐ δὲ, παραμήκης, ὁ δὲ, πρὸς ὀμφαλὸν, ὥσε τούτῳ τὰ ᾗ τὰς φρένας ἐφλέγμηνεν, ἅπερ ἐνδέχεσθαι ἡμῖν γ' τοῖς πρὸ τῶν ᾗ ἀναπνοῆς αἰτίων, τὸ πρῶτον τε καὶ ἰσχυρότατον αὐτῶν ὄργανον. ἡ δὲ τοῦ Φιλίνου γυνὴ ἦλγε φησὶ καρδίην καὶ ὑποχόνδριον δεξιὸν, ἡ δ' γε τοῦ Επικράτους, οὐ τὴν καρδίαν μόνην. ἀλλὰ καὶ πλευρὸν, φησὶν, ἀεισφερὲ βάρος μετ' ὀδύνης εἶχε. δι' ὃ τοῦτ' οὖν, οὐ δὲ προσέγραψεν οὐδ' γί τούτων πνεῦμα μικρὸν καὶ πυκνὸν, ἀλλ' ὅλῃ ἐσιώπησεν, ἔθος ἔχων, ὡς καὶ πρόσθεν ἐδείξαμεν, τὰ σαφῶς ἅπασι γινοσκόμενα παραλείπειν. σαφέστατα δὲ ἐν πᾶσι γνώριμος ἦν, ὡς καὶ τοῦτ' ἐδείξαμεν, ἡ κατὰ μικρότητα καὶ πυκνότητα δύσπνοια, ἣν ἐνδύσπνοον ἐξ ἀνάγκης οἱ προγεγραμμένοι ῥᾳδίως ἄῤῥωστοι. καὶ μὲν δὴ ἐν ὁ μετ' αὐτὸν γεγραμμένος Κλεανακτίδης, ἐξ ἀνάγκης ἦν ἐν αὐτὸς ὁμοίως ἐνδύσπνοος δι' ἣν ὀδύνην ᾗ ἀεισφᾶς πλευρᾶς, ἀλλ' οὐδ' ὠδήκει τούτῳ γε παραπλησίως τοῖς ἐνδύσπνοις, ὡς ἂν καὶ χωρὶς τοῦ γραφῆναι νοηθῆναι δυναμένης. οὐ μὴν πεφρόνησε γε ὅτος ὁ Κλεανακτίδης. ὁ δὲ γε μετ' αὐτὸν γεγραμμένος Μέτων, οὔτ' ὀδυνῆσαι δυναμένην διάθεσιν, οὔτε ἀγνοχωρῆσαι τ' ἀναπνευσικῶν ὀργάνων, ἔχων, ἀλλ' οὐ δὲ πεφρόνησε ὑποθέσιν δ' εμίαν νοσώδη. πεφόβηται δέ τι, καὶ ἐκ ἐθισμένον ἁπάντων σωέπεσεν αὐτῷ. τί γ' ἐ. τ' ἡμερῶν ἀμοῤῥαγήσας τε καὶ ἱδρώσας, ἐκείθι τελέως. ἡμοῤῥάγησε δ' ἐπὶ καὶ μετὰ κεῖσιν ἄγρυπνος ὤν, ἀλλὰ καὶ, πέλεγε, φησὶ. καί δι πρὶν κεῖθι μὴ δ' ὅλως πεφρονηκέναι. δι' ὃν δὴ ἐν ἡμᾶς ἐφαμεν αὐτῷ μηδεμίαν γενέσθαι νοσώδη διάθεσιν πεφρονήσεως. ἀλλ' ὅτως πέλεγε, ὡς τοις μεθύουσι συμβαίνει, πληρώσει ᾗ λεφαλῆς. δι' αὐτὸ δὲ καὶ ὃν καὶ πέλεγε, ὄνομα γέγραπται πρὸς Ιπποκράτους, ὑφ' ἑκυνημένου τοῦ πρὸς μέθυσι ὁμοιότητα γνωμένου αὐτῷ, ἐκ τ' πόδι τ' κεφαλὴν πληρώσεως. ἦκε γ' ἐπ' αὐτ', ὡς ἐκ τ' συμβάντων δῆλ τεκμήρασθαι, πλῆθος οὐκ ὀλίγου ἅματος, ἐφ ᾧ δὴ καὶ τὸ σύμπαν ἐκκεῖθι, νόσιμα, δ' ἐξαμένης ᾗ λεφαλῆς ἅπασαν αὐτοῦ τὴν διάθεσιν. ἀλλὰ τοιούτου τοῦ ἅματος οὐκ ὀλίγου μὲν δυθὺς γ' τῇ ἑ. τ' ἡμερῶν λαβεῖν ἐξεκεῖθι σωὶ ἱδρῶτι, πολὺ δ' ἐπὶ πλέον τ' ληνωθέντος ἐναιμένην γ' τῇ κεφαλῇ, βαρύνοντα αὐτὴν, καὶ παραλύειν τὸν ἄνθρωπον ἀναγκάζον, ὅθεν Ιπποκράτης λυστροῖς ἐχρήσατο κατακεφαλῆς ἐπὶ ὤμ, ἡμοῤῥάγησε πολλάκις μετὰ κεῖσιν. ὡς ἐπί γε τούτου οὐ μόνον οὐκ ἔγραψεν οὐδ' ὅπα τρόπον δυσπνοίας, ἀλλ' ὁ δὲ εἰ γε μὴ τ' ἀρχὴν δύσπνοος. ὁ γὰρ τοις πάλεγουσιν ὀπωσοῦν, ἢ τοις μεθύουσιν, ἀλλὰ τοις πεφρονοῦσι μόνοις μέγα γίνεται τὸ ἀραιὸν τὸ πνεῦμα. τὸ δι' τοῦτ' γ' ᾗ πολυγνωσικῶς φησιν. μέγα δ' ἀναπνέομεν, καὶ δι' πολλοῦ χρόνου πεφροσύνην σημαίνει. ἀλλ' ὅγε μετ' αὐτὸν ἐῤῥωστος, Ερασῖνος, ἐξ ἀνάγκης μὲν ἐνδύσπνοει, πεφόβηται δ' ἡ δύσπνοια δι' τὴν πολλάκις εἰρημένην αἰτίαν. ὅλως γὰρ οὐδαμοῦ φαίνεται πεφοβημένος οὐδεμίαν διάθεσιν ὀδυνηρὰν ἢ θλίβουσάν τ' ἀναπνευσικῶν ὀργάνων. εἶθ' ἑξῆς ταῦτα πεγράφων τὴν ἐπομένην δύσπνοιαν, ἀλλὰ παντὸς πεφόβηται ὡς ἅπασι γνώριμον. ὅτι δι' ὧν πιόντι διάθεσις ᾗ Ερασίνῳ σαφὲς ἐποίησεν εἰπὼν, ὑποχόνδρια μετέωρα, σύντασις μετ' ὀδύνης, μέγεθος γάρ τοι φλεγμονῆς ἐμφαίνει). δι' ὧν καί τοι πεφρονήκασ ὁ ἄνθρωπος, οὐκ ἐνδυσπνόησε τ' ᾗ πεφροσύνης ἰδίαν δύσπνοιαν, ἣ πάντως ἂν ἦ τούτοις ἐμνημόνευσεν Ιπποκράτης. ὥσπερ γ' τὴν ὠδὴν ταῖς ὀδύναις, τὴν μικρὰν καὶ πυκνὴν ἀεὶ πεφόβηται ὅτ' εὑρίσκεται, διότι σαφὴς ὄδε, οὕτω τὴν ὠδὴν ταῖς παραφροσύναις εἰδὼς ἀμφισβητουμένην, οὐ δ' αμοῦ παρέλιπεν, οὐ παρῆλθεν ἀόριστον. τὰ γὰρ ὠδὴν λείποντος τοῦ μετ' αὐτὸν ἑξῆς γεγραμμένου σαφῆ τὴν αἰτίαν ἔχει. δ' ὑστεραίου γ' ἀχθαινόντως ἀπὸ παραδεξοτάτως, ὡς ἐξ αὐτῆς ᾗ διηγήσεως γνῶσι μαθεῖν, εἰκότως πέλιπεν εἰπεῖν τι περὶ δυσπνοίας

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 192 sur 494

ὁ Ἱπποκράτης, ἢ ὃ παραφυλάξας τὴν γιγνομένην δύσπνοιαν, ἢ ὃν ἀξιώσας μνημονεύειν. ἔστι γὰρ ἑκάτερον αὐτῶν οὐδὲν γοῦν, τὸ μὴ παραφυλάξαι, διά τε τὸ τάχος τοῦ θανάτου, καὶ τὸ τὴν συμπτωμάτων ἐκπληξιν. ὃ γὰρ δὴ μικρόν γε θαῦμα παρεισέρχεται ἄνθρωπον, κἀγὼ σωπήσω πρὸς ἅπαντα. κἄπειτα τὸ μέγα ἐν τῷ παρὰ δάκτυλον ἀληθὲς ἀναιρήσας σφοδρῶς τῇ πρώτῃ μὴ ἁμαρτεῖν μικροῦ τοῦ θορυβεῖσθαι, τῇ δ' ἑξῆς ἀκριβεῖν. ὅτ' οὖν διαβιβῆς ἐν τῷ μεταξὺ χρόνῳ, ἀλλ' ἐν τάχει μὴ ἀκριβάνοντος τοῦ ἀνθρώπου, παραφρονήσαντος δ' ὀλίγα ἁπλῶς ἀλλ' ἐκμανέντος ὡς φησιν, ὀλίγον τε λείπειν παραφυλάξαι, ὅπως ἀνέπνει. ζῇς μὴν ἐκ μανείσιν, ὃ δ' ἐγγὺς ἐλθεῖν ὑπομένομεν, ἀλλ' ὀλιγάμεθα παντὶ τρόπῳ δεδιότες, μὴ καὶ ἡμῖν προσβλέψωσι. ἢ οὖν ὁ παρεφύλαξεν, ὡς εἴπομεν, ἢ δι' ἀξίωσιν μνημονεῦσαι τοῦ δυσπνοίας εἶδος, ἀλλὰ τὸ παράδοξον τοῦ ὅλως σωθῆναι, ἢ μόνη προσέχειν τὸν νοῦν ἡμᾶς ἄξιον, ἵνα μὴ προεληλεγμένως τὰ λοιπὰ ἀπράκτως εὑρεθῶμεν διαμάχονται. ἑξῆς γοῦν ἀναφέρει τὸν Κλαζομένιον, ὃς ἦλγει φησὶ κεφαλήν. καὶ ὀφθῶ δὲ ἀρχῆς, ἀλλὰ τῶν τὰ μὴ ὄντα ἱκανὰ μικρὰ καὶ πυκνὰ ἐργάζεσθαι τὸ πνεῦμα, πλὴν εἴπερ ἄρα ὁ βράχιλος, ἔστι γὰρ καὶ ὅτι ὄντως ποιόνους τοὺς λόγους διορισάμενος. τὸ γὰρ ὑπερφυὲς τὸ μετ' ὄγκου ἐπιφερόμενον, ἱκανὸν ὡς τὸ εἰς τὴν παραφρόνησιν ἄγειν, ὀκνεῖν ἐλαυνόντως τὴν οἰκείαν τῆς παραφροσύνης δύναμιν, κρατησάντα τὸ ἐρημοῦν ἐπωφελοῦν παθημάτων. ἡμεῖς δὲ μετὰ αὐτὸν Δρομάδεα γοῦν, ὃν καὶ ἀρχὰς οὐθὲν τοῦ λόγου παρεθέμην ὃ μόνον παρεφρόνησεν, ἀλλὰ καὶ μέγα τὸ πνεῦμα, μηδ' ὅλως μήτε πολὺ θάρσαν, μήτε παρὰ ὑπερφυὲς γιγνόμενα παθήματος, ὃ μικρὸν εἰς πυκνὸν ἐπιφυὲς τὴν ἀναπνοὴν ἐργάζεσθαι. ταῦτα ἄρα καὶ ὁ Ἱπποκράτης ἀκριβῶς πάντα τὰ καταλαβόντα τὴν ἄνθρωπον γράφων, ἅτε ξαυτῷ πονεῖν τὴν πρώτην πολὺ ὑπερφυὲς, ἔφη, ἀσθμαίνοντα. ἀλύσας, μοχθηρὸν ὀλιγονόητον χυμῶν αὐτόθι δ' ἀκινοῦντων τὸ σῶμα τοῦ γαστρὸς, ὃ μὲν φλεγμονῆς ἢ ὀδεμίας ὑπαρχούσης, ὃ δὲ ἄλλο παθήματος ὃ δὴ ὑφ' ὃ μικρὸν εἰς πυκνὸν γινέσθαι τὸ πνεῦμα. καὶ δὴ καὶ βραχὺ προελθὼν ἠρέμα τὴν δίκην ὁ Ἱπποκράτης. εἶτα γράψας, ὑπερφυὲς πόνος, τὸ, ἀσθμαίνειν, προσέθηκεν. εἶθ' ἑξῆς πάλιν, διψώδης, ὅτ' οὖν τοῦ καθ' ὑπερφυὲς ἢ θάρσαν ἀλλοιωθῆναι, ἱκανὸν ὅλως κρατῆσαι τοῦ παραφροσύνης, ἀλλ' ὃ ἢ τὸ ἐμφυσᾶν θορυβεῖσθαι ἐσβύνειν, καθάπερ εἰρήκαμεν ἑτέροις ὅτῳ συμβαίνειν, ὡς τὸ δύνασθαι μηδεμιᾶς διαθέσεως τοῦ ἀνιστασαμένου τῇ παραφροσύνῃ, τὴν ἀναπνοὴν ἀλλοιῶσαι διαφθείσης, μέγα τάττει καὶ ἄρα τὸ πνεῦμα ἐγγύς. ἐπεὶ δὴ προστέγραπται τὸ, αὐτίκα ἀνεπασμένον, ὅπερ ὑδροσμίαν ἀδιάπνευστον μὲ χρὴ νῦν ἵνα μήτις ὑπολάβοι μεμφθῆναι ἡμᾶς αὐτὸ ῥᾳδίως παροφθῆναι. ἀδύνατον ἦν ὃ νῦν καιρὸς, ἀλλ' ὃν ὅλως μετὰ ταῦτα λόγῳ σώζεις ἄλλ' ὁμοίως ἐρημίοις ἀδιαφθείσης). ἐν δὲ γε τῷ πρώτῳ τῶν ὑπολοίπων ἐλλιπεῖς ἀρρώστους προχειρισόμεθα, πάντα φροντίσαντας μὴ καὶ αὐτὸν, ὃ μὲν δυσπνοήσαντάς γε τὴν ἰδίαν τοῦ παραφροσύνης δύασιν. ἀλλ' ὅτ' ὦν μὴν πρώτα γέγραπται, ὑπερφυὲς πόνος, φλεγμονὴ ὑπολάπτος ἐκ τοῦ ἴσου μορίου, τοῦ πῶς τὰς φρένας ἀλλοιῶσι. ὧδε ἢ δ' ὑστέρᾳ, ἢ τὸ ὑπερφυὲς ἐπῆμα σὺν ὀδύνῃ, ἢ μετ' ὀλίγου, ὑπερφυὲς πόνος, ἢ αὖθις ἑξῆς, πόδες ἢ κλυσίδια ἀσιτοῦ πόνος παρέμενον. ὧν ἢ τοῦ βίττα τοῦ ἀρρώστου, γυνὴ ἢ ὧν οὕτω ὡς παρὰ καὶ ἡ πῶς αὐτοῖς, κεφαλῆς, φησι, καὶ βραχήλα καὶ σπάθιος πόνος ἰσχυρὸς, καὶ μετ' ὀλίγον, οἱ πόνοι παρέμενον. ὅσοι μὴ δὴ οἱ τέσσαρεσκαίδεκα ἀρρώστοι, ἐκ τοῦ πρώτου τοῦ ὠδὶ δικαίως εἰσὶν, ἐφεξῆς ὅσοι ὑφ' Ἱπποκράτους, ὥσπερ καὶ ἡμεῖς αὐτοῦ ἐμνημονεύσαμεν, γεγραμμένοι. ὧν ἢ τοῦ βίττα τοῦ ὠδὶ δικαίως, δώδεκα μὲν εἰσιν οἱ πῶς τοῦ λοιμώδεις καταστάσεις, ἑξκαίδεκα ἢ οἱ μετ' αὐτὰς, ὁμολογοῦντες ἅπασιν οἷς δὴ ἀρχὰς ὑπεθέμεθα. καὶ οἶδα σαφῶς, ὅτι παλιπωρῶ μὴ αὐτὸν, καὶ τοῖς βουλομένοις ὠδὶ σκοπεῖσθαι τὴν ἐν ἅπασιν ὁμολογίαν ὧν βλέψας ἰδία καὶ καθ' ἑαυτὸν ἀναλεγέσθω τὰς τοῦ παλαιοῦ γεγραμμένας διαιρήσεις, ὃ δὲ τὸ φυλάττεσθαι μακρολογεῖν δόξω ὅσα δρᾶν, ἀλλὰ δὲ τὸ μὴ διαιρεῖσθαι τὰς δὴ ἀρχὰς ὑποθέσεις, ἐν ὅλῳ καὶ λόγῳ διασώζει. εἰ ἢ πάντες ἑξῆς ἐπίσημοι, φλυαρεῖς ἴσως ἐὰν δόξω, καὶ ληρῶδης. ἃ καὶ καθ' ἑαυτὰ ἕκαστος ἱκανῶς ἴσως ἐξετάζει, αὐτὸς ταῦτα μάτην παραγράφ. ὃ μὲν ἢ ἀλλ' εἰ πάντα μὲ χρὴ θάτερον ὑπομένειν τὰ ἀπὸ, ἅπερ τῆς ὑπολίας τὰ μοχθηρείας τοῦ δυσμάτου, ἢ τῆς μακρολογίαν, εὐείσκω ἢ δὴ μακρολογίας, παραμυθίας ἕνεκα, δὴ δ' ὑπολίας, δὲ δὲ μίαν, δύλογότερον τὸ πολὺ πάντ' ἐπεῖν. ἴσως δὲν ἂν τὰ μακρολογίας παραμυθίας; πρώτῃ μὴ τὸ δὴ ταχέως ὧν δηλοῦσα μᾶς τῷ λόγῳ σὺν ἀρρώστους, μηκέτ' ὁμοίως ἐγχρονίσαντας καθ' ἕκαστον, ἀλλ' ἢ μόνον ὑπομιμνησκούσης, δισύστροφος ἢ, σὺν μὴ ἢ τοῦτο βραχέως ὑπακούειν ἀνεχομένους ὑποβαίνειν αὐτὰ παρακαλέσαι, μὴ ἢ γεγράφθαι νομίζοντας. ὡς γὰρ ἐσιάσῃ λαμπρᾷ, πολλοῦ παρασκευάζοντ', ἄλλος ἄλλο πεφυκὼς, τὸ μὴ ὡς ἡδὺ, τὸ δ' ὡς ὠφελήσῃ, ὅτῳ καὶ τοῦ λόγου τῆς μὴ παρασκευὴ ἐὰν δαψιλῆ, τῆς δ' ἄρεσιν ὠδὶ ζῇς χρωμένοις. ὁ μὲν δὴ πρῶτος ἁπάντων ἀρρώστους, ὧ γυδίων ὄνομα, δῆλος ὢν ἀμφὶ δὴ δισυστροφίαν, ὀδεμίαν ὑποθέσιν ἔχων δυσπνοίας. ὁ ἢ δισύστροφος, ἑρμοκράτης, ἤρξατο, φησὶν, ἀλγεῖν κεφαλήν, ὀσφὺς ὑπερφυὲς ἐν τάσις ὑπολάπτος, ὃ μὲν ὅτι κάτω καὶ πῶς ὀμφαλοῦ ἐρρέπεν ἡ τάσις, ἢ ὅλη, πολύπνους, ἴσως, ἔλη πρόσεργα ἐν, ὦ δῆλον, δὲ πῶς τοῦ φρενῖτις φλεγμαινούσης αὐτὰ ὁ ὑπερφυὲς τὸ ὑπερφυὲς καὶ ὑπολάπτου ἐφαίνετο, ὡς ἂν μηδεμίαν οἰκείαν ἐχ φλεγμονὴν, ὅθεν δὲ εἰ μὴ παρέπαιεν, ἀλλ' ὑφ' ἑτέρου γε μείζονος ὠθεῖτο ἡ παραφροσύνη. ὡς πρὸ δὲν καὶ ὠδὶ τοῦ βίττα, καὶ τετάρτῃ καὶ πέμπτῃ, μὴ ἑκτῇ. ὠδὶ μὴν γοῦν τοῦ βίττα, ὑπερφυὲς δεξιὸν ξυνάτασις ὑπολάπτου, γέγραπται. ὠδὶ ἢ τοῦ τετάρτου, ὑπερφυὲς δεξιὸν σωθείσθαι, ἑρέπειν εἰς τὰ ἔσω. ὠδὶ ἢ τοῦ πέμπτου, βράχιλον ἐπ' ὀδὼς ἔχειν. ὧν ἢ τοῦ ἕκτου τοῦ ἀρρώστου, γυνὴ ἢ ὧν οὕτω πῶς ὁ Ἱπποκράτης, αὖθις ἀρχομένη τοῦ νοσήματος, ἦλθε φάρυγγα, μὴ διατέλεσε ἐρεύθους ἔχειν. γαργαρεῶν ἀνεπασμένος. ῥοῦμα τὰ πολλὰ, λεπτὰ, σμικρὰ, δριμέα. ἔβηξε, πέπονα δ' ὀλίγον ἐρᾷ, ὧν δὲ ἢ ξυνωμικὸν φθινώδες. ὥστε δῆλα κἀπὶ τούτης ἡ ὠμὴ κατοῦσα διάθεσις ἐν τοῖς ἀναπνευστικοῖς ὀργάνοις συσσᾶσα. τῆς μὲν δὴ μετὰ ταῦτα ἄρρωστου διηγούμενος, ἀρχὴ) τὸν δὲ τοῦ βρόπου. ἡ κωμαχικὴ ἡ πρὸ τὰ ἀεὶ σιῶνος προελθὼν δὲ φησι. πνεῦμα μετέωρον. ὃ δὲ αὐτὸ πῶς ὑπερφυὲς ὀδυσκόμενα τοῦ λόγου. νῦν ἢ τὸ προκείμενον πραντέον. ὠδὶ μὴν τοῦ ὀρθὸς ἀρρώστου γεγράφθαι. ὑπερφυὲς ἐν τάσις ὑπολάπτος ὀδὲ ἀμφοτέρων. ὠδὶ ἢ τοῦ γνάτου, πόνοι πρὸς ὑπερφυὲς ὑπερφυὲς, ἀλλ' αὖτη γε τὸ παραφρόνησε. τὰς δ' ἑξῆς δύο γναθικὰς ὀδὲ ἀκριβείας μὲν φησι σχεῖν κακῶς. ἀλ θέσεις δὲ αὐτοῦ ἂς δισυστροφίαν, τὸ μὴ καθόλου ἀκριβῶσαι φλεγμονὰς τοῦ ὑδρωπικοῦ εἰσιν, ἢ μορίου ἢ, ὅσα τούτοις ἑπτὰ) παθήματα. μίαν δὲ ζῇ τῆς λοιπὴν, καρδίαν ἀλγῆσαι, φησὶ, μὴ προδείς, ἀσθμαίνοντας, ἀλλὰ καὶ ἰσθμῶσαι ψυχρόν, καὶ δι' ὅλου τοῦ νοσήματος. φειλιόδη ἀγνοεῖν, καταψυχομένην μεγάλως, καὶ μόγις ἀναθορμαινομένην, ἢ δὲ ὅλως. ὡς τε δῆλον ὅτι καὶ αὐτὴ βραχύπνους μὴ ἐν πᾶσι καὶ ἀμφοτέρας τὰς διαθέσεις, τὴν τε τοῦ ὀδυνῆς καὶ τῆς καταψύξεως, ὃ μὲν ἠρέμησε γε δὴ ὠδὶ τούτου

εἰπεῖν πρὸς δυσπνοίας ὁ Ἱπποκράτης ὡς πάνυ σαφῶς. ἐξῆς δ' ὅσην ἡ λοιμώδης κατάστασις μεθ' ἣν πάλιν, πρῶ-
ζον μὴ ἀρρώστου γράφει τὸ παίειον, ἐφ' ὧν ἡ τῆς πλευρῆς τὸ λόγε, γνῶθι τὰ ἐν ὅλῳ τῷ σώματι διωκεῖσθαι πλαμέναν
τε γράφει, προσκεῖ ἡ ῥῶγε, μετὰ πόνου ἄγρυπνος. διὸ τόρον ἢ τὸ γε θάσσω πρὸς ὃ φησι, βῆχος ἢ σωιεχὲς ὑγρὰ
πολλὰ. βίζος δὲ ὅτι πυθίων ὃν ἀρχὴν ἀπὸ φθάνομεν. ⟨τὸ⟩ τεταρτος ὁ φρενίτικος. ⟨τὸ⟩ πέμπτος ὁ ἀρξάμενος ἀπὸ αἵφνης
τὸ δεξιὸν μηδ' ἀλγεῖν. τὸ ῥόμβος δ' ἐς τὰ ἡπατικὰ κεφαλαίω ἐπανελθόντος, ὀλυγος μὴ πλαφρονήσας, ὀλίγος ἢ ⟨τὸ⟩ ἀπο-
θανόντα, ὁμοίως τοῦ ἡπατικοῦ τὸ πρῶτον τὸ ὠδινηκότος, ἀρξαμένω μὴ ἀπὸ τοῦ ἡπατικοῦ τὸ μέγα δ' ἀκύλεον πόνε, διὸ τόραίω ἢ ἀπο-
θανόντα. ὡς τοίνυν ὠδίν τοῖς πρὸς δυσπνοίας ὅλως ἀδεῖ ἔγραψε, διὰ ἃς ἐπ' ἐκείνοις φθάνομεν αἰτίας ἐρεῖν. ὁ δ'
ἑκῆς ὅτε πλαφρόνησεν, εἴτ' ἄλλως ἴνα ἔχει διάθεσιν δυσπνοίας ποιητικήν. ὁ δ' ἑβδομος ἀρρώστος ἡ πλευρίτις ὅδε ἐστίν,
ἣ διὰ τὸ πλῆθος τοῦ αἵματος γνοχληθεῖσα τὴν κεφαλὴν ὅτως, ὡς γε τοῦ πρώτου τοῦ ὠδινηκότος, ὁ ἑβδομος γεγραμμέ-
νος αἱμορραγήσας ἐκρίνε. ὡς τὰ ὅσα φθάνομεν εἰρηκότες ὥσπερ ἐκείνοις, ταῦτα καὶ ταῦθα μεταφορεύσω. ὁ δὲ ὀγδοος
ἄρρωστος Ἀναξίωνος ὅδε ἐστίν, ὃν διὰ τὸ ἐμπροσθεν ἀρχηγὸν μεθα. ὁ δ' ἔνατος, πῆ τε πλευρίτις ⟨τὸ⟩ τῷ αἱμορραγήσαντι ἐκείνῳ
τοῦ ἐκ τοῦ πρώτου τοῦ ὠδινηκότος πλησίον ἔχει τὸ ὅλης νόσε τῆς ὑποθέσιος. ὁ δὲ διὰκλος, ὥσπερ ὅδε ὁ ἐν αὐδήμοις
Νικοδήμου, πλεῖσται μὴ ἄπαξ, ἐν τῇ ἕκτῃ τοῦ ἡμερῶν. εἶτα εἰκοστὸς κεῖται ἰδρῶτι. ἡ δὲ ἐξῆς ἀπύρετος γενέσθαι, ἀλ-
λὰ ἐπύρεξε. ⟨τὸ⟩ ἀλλὰ μικρὰ πλεῖσται, γράφει δ' ἐπ' αὐτοῦ ⟨τὸ⟩ τάδε, οἱ δὲ πλεῖστοι ⟨τὸ⟩ οἱ πόνοι τοῦτο διατέλεσε,
πόνου πόνοι; πάλαι ἀλλὰ ὄρριτο, καρδιαλγικὸν μὴ σύνεσις καὶ ἀρχὰς ἔφυσεν αὐτὸ γενέσθαι. μικρὸν δὲ πρόελθόν, πόνοι
πάλιν. ἔγραψε. ταῦτ' ἄρα ⟨τὸ⟩ ἡ πλαφρόσιτον μικρὰ ἡ ὀλιγοχρόνιος γνομένη, τῇ ἀναπνοὴν ὀκ ἠλλοίωσε. εἶθ' ὅτ-
ἧς ὅδε τὸ γνάσιμον τὸ ἐκ τοῦ λύπης ἀρξάμενον ἐφ' ὧν γράφει, πόνοι μεγάλοι σωιεχεῖς, ἀλλὰ ⟨τὸ⟩ πασμοὶ πολλοί, φησὶ.
γράφει δὲ ἐν ἀφορισμοῖς πόρρω, ἐν τοῖσι πυρετοῖσι τὸ πνεῦμα πρὸ κόπου, κακὸν, πασμὸν γὰρ σημαί-
νει. ⟨τὸ⟩ τοίνυν ⟨τὸ⟩ δὴ δυσπνοίας εἶδος τῇ γυναικὶ ταύτῃ, τὸ μὲν ἐν τῇ τὰς ὀδύνας, τὸ δὲ ἐν τῇ οὐ πασμοὺς ἐν
γένε. διὰ τοῦτ' ὂν καί τοι πλαφρονήσασα, μέγα καὶ ἀραιὸν ὀκ ἔχον, οἷα νικηθὲν ὑφ' ἑτέρου δυσὶν ἰσχυροτέροις
διαθέσε. μετὰ ταῦτα ἡ ἐν λαεῖσιν πλευρίτις, ἡ δυσεκβίτε μετὰ τῆς λοιμώδους κατάστασιν γεγραμμένη, διὰ πλῆ-
θος αἵματος νοσήσασα, ⟨τὸ⟩ λειθεῖσα πῇ τε διὰ ῥινῶν αἱμορραγίαι, ⟨τὸ⟩ ἰδρῶσι ⟨τὸ⟩ γυναικείοις, ὅτε πρῶτον ὠδίφανε-
σιν, ὀδεμίαν ἔχε καταστολὴν δυσπνοίας ὀδεμίας. τοῦ δὲ μετὰ ταῦτα Ἀπολλωνίου τοῦ ἐν αὐδήμοις. ⟨τὸ⟩ ἔσχον δρόσ
δεξιὸν, φησὶν, ἔπημα σὺν ὀδύνῃ, ἀλλὰ ⟨τὸ⟩ ὅτι διὰ παντὸς ἰῶ μεγαλόσαρκος ⟨τὸ⟩ σωμάθης αὐτῷ πρὸς τὸ ⟨τὸ⟩
χόνδριον ⟨τὸ⟩ ἔσχεν ὀδύνη, ἡ δ' ὅτ' ἐν ἀρχῇ γέγραπται τὸ διαγνῶσε. ὅθεν ὃν θαυμάσε ⟨τὸ⟩ εἰ ⟨τὸ⟩ πλαφρόνησε, μὴ δυσπνοῆ
σαι τῇ τὸ ἡ πλαφροσιτίας εἶδος αὐτὸν, ὅτως μεγάλῃ διάθεσιν ὀδύνης ἐν ⟨τὸ⟩ χονδρίῳ λεκτεμένον. ἐξῆς δὲ τέ
τε ἡ ἐν κυζίκῳ τὰς διὰ ὕμος θυγατέρας πλεῖσται ὄδυν, ⟨τὸ⟩ ὡς ἧς ὠδίπως ἔγραψε, κεφαλῆς μὲν βαχήλε βάρος μετ'
ὀδύνης, ὥς τε ⟨τὸ⟩ ἡ δυσπνοια ἡ ⟨τὸ⟩ ῥῶγε. λοιποὶ δ' ὠδιτάδης δύο εἰσὶν ἀρρώστοι ἡ τὸ δίπου τοῦ ὠδινηκότος. ἡ δεάλ
κος γυνὴ, ⟨τὸ⟩ ὁ ἐν μελιβοίᾳ ναυτικὸς ἀμφότεροι πλαφρονήσαντές τε, ⟨τὸ⟩ μέγα μὲν ἀραιὸν ἔχοντες τὸ πνεῦμα, πρὸς
ὃν ἐμπροσθεν αὐτάρκως διειλέχθη. ἀλλ' ἐπεὶ μὲν τοῦθ' ἡμῖν τὸ βιβλίον ἱλαρὸν ἤδη μέγεθος ἔχει, πρὸς τὰ λοιπὰ ἀ-
πάντων ὅσα πρὸς δυσπνοίας ἔρκτ' ἐστὶ παλαιῶν διὰ τοῦτο σκεψώμεθα.

ΓΑΛΗΝΟΥ ΠΕΡΙ ΔΥΣΠΝΟΙ
ΑΣ ΒΙΒΛΙΟΝ γ'.

ΠΟΝ πρὸς τὰ δυσπνοίας λόγου εἰς δύο διδασκαλίας πεμόντες, ὧν μὲν πρώτῳ τὸ ⟨τὸ⟩ μνημάτων, ὅσα χρὴ γινώσκειν ⟨τὸ⟩ ἰατρὸν ἅμα ταῖς οἰκείαις ἀφελείαις ἐδηλώσαμεν, ὧν ἢ
τῷ πρώτῳ τοῦτο διὰ τόρῳ ⟨τὸ⟩ αὐτῷ ἢ τοῦτο τῷ βίτῳ τοῦ Ἱπποκράτος πρὸς δυσπνοίας ἐρημένων
ὧν ἅπασι βίς συγγράμμασιν ἐξήγησιν ποιήμεθα. ὡς τε οὖν μὴ αὐτοῦ τὸ ὀργὴ τὸ τέχνης μόνον
ἐρεθισμὸς, μηδὲν δὲ ὡς αὐβίφασιν, πολυπραγμονεῖν ἀξιοῦντας ὥσπερ τοῦ βίς παλαιοῖς ἐρη-
μένων, ἔχθη ἅπαν ἱκανῶς, ὁ ἀσθάζεσθαι, ἐκ τοῦ πρώτου λόγε. οὗ ἢ ⟨τὸ⟩ τῆς Ἱπποκράτες γνώμης
ὠδιμαθεῖν ὀργισμὸς τε ἅμα μὴ δυσπνοίας, ἐκ τοῦ τὸ γραμμάτων ἀναλεγεσθαι. τὸ μὴ δὲν ὀργίζεσθαι γνῶναι τὰ βίς ἀεὶ
σοις ἐρημένα, κοινὸν ἅπαντ' ὄδι τὸ φύσε θηλάζειν. τὸ ἢ ⟨τὸ⟩ δυσπνοῆσαι μαθεῖν αὐτὰ, μακροτόρε χρόνε δεομένων, οὐ
κέθ' ὁμοίως πᾶσιν ὑπάρχει. πολλοὶ γὰρ ὑπὸ πολλῆς πολυπράσε πραγμάτων ἀφορδὲν τὸ πρὸς τὰ κάλλιστα σχολῆς.
τοῦτ' ἄρα ⟨τὸ⟩ ἡμεῖς οἰδαμεν ἡ τὸ καλεπείτερον εἰς τὰ τοῦ τέχνης ὄρια διήλθομεν ἐν τῷ πρώτῳ τοῦ τοῦ ὑπομνημάτων.
ἰδία δὲ ἐξῆς τῆς Ἱπποκράτος γνώμης ἐξηγούμεθα διὰ τὸ ὑπολοιπὸν δυοῖν γραμμάτοιν, ὧν τὸ μὲν, δύτορόν ὄδι. τὸ ἢ,
βίζον γινόμενον χρὴ τῆς ἐξ ἀρχῆς τάξιν. ⟨τὸ⟩ χρὴ τὸ μέλλοντα βίς ἐν αὐτῷ λεγομένοις, ἀκολαθήσαι, ὠμιλημένα τῷ δύ
τορον πρότορον ὠδιμελῶς, ἐν ᾧ πρῶτον μὴ τῆς ὅλης γνώμης ἐδείξαμεν τοῦ Ἱπποκράτος, ὅτι μηδὲν τοῦ ὠδιτυχόντος
μηδ' ὧν οἱ πολλοὶ τοῦ ἰατροῦ ἴσασι γράφειν ἀξιοῖ. δύτορον ἢ ⟨τὸ⟩ χρὴ μόριον ἅπαντας ἐπιλθομεν, οὗ ἐν τοῦ πρώτου
τε ⟨τὸ⟩ βίτου τοῦ ὠδιλημμένου ἀρρώστος, ὠδιδασκνῶντες ὠδὶ πολλοῦ μὴ, ὅτι εἰ μὴ δυσπνοεῖν ἀναγκαῖον ὂν βίς κάμνουσιν,
ὅμως ὀκ ἔγραψε καθάπερ ὁ δ' ἄλλα πολλὰ τοῦ ἐξ ἀνάγκης βίς γεγραμμένοις ἐπομένων. ἃ γὰρ δεῖ μὴ χωρὶς τοῦ παρ'
ἐκείνε μαθεῖν ἐξ ὧν εἴπομεν ὁρμώμενον αὐτοῦ τινὰ ἐξευρεῖν, ταῦτ' ὀκ ὤφελε χρῖμα γράφειν. ὠδὶ πολλοῦ ἢ μὴ τὸ τοῦ δυσπνοί
ας εἴδος αὐταῖς πλαγράφει ταῖς τοῦ νοσοῦντος δυσπνοίσιν, ἐπειδὰν ἅπαν ἢ μὴ πατ' ἀνάγκην ἐπῇ τοῖς νοσοῦσιν, ἢ μὴ
προέχθρεθαι ἢ γνωσθῆναι βίς ἀναλεγομένοις αὐτοῦ τὰ γράμματα. τότ' ὂν ἐχόμενοι ⟨τὸ⟩ νῦν τοῦ σκοποῦ, ἐπέλθωμεν τὸ πρῶ
τον τε ⟨τὸ⟩ βίζον τοῦ ὠδιλημμένου διὰ τοῦ ἐμπροσθεν ἐξηγησάμεθα, πάλιν ἀπὸ τοῦ δύτορος τῆς ἀρχῆς ποιησόμεθα, συ
νάπτοντες αὐτῷ ⟨τὸ⟩ τὰ λοιπὰ τοῦ Ἱπποκράτος συγγράμματος. ὥσπερ ἢ τὸ πρῶτον ⟨τὸ⟩ τὸ βίτου, ὃ μόνον ὑφ' Ἱπποκρά
τος συγκεῖσθαι δοκεῖ βίς ἄρισα πρὸς τοῦτ' ἐγνωκόσιν, ἀλλὰ ⟨τὸ⟩ τῇ τοῦ θεωρίας οἰκειότητι σωπῆφθαι πρὸς ἄλληλα, τοῦ
αὐτοῦ οἶμαι τρόπου ἔχειν, ἢ τὰ ἡπατικὸν τοῦ δύτορον ⟨τὸ⟩ τὸ δ'. ⟨τὸ⟩ ἕκτον. ὁμολογήσω γὰρ ὃν ἤδη ἢ τοῦτα σωθεῖναι
Θεοσαλοῦ τοῦ Ἱπποκράτος ὑμῖν, τὰ μὴ αὐτοῦ τοῦ πατρὸς ὂν διφθέραις ἴσιν, ἢ διὰ τοις εὑρόντα ὑπομνήματα, πρόελθόν
τε διὰ τινα ἢ αὐτοῦ ὀκ ὀλίγα. τὸ γε μὴν πέμπτον τε ⟨τὸ⟩ ἕβδομον τοῦ ὠδιλημμένου, ὀκ ἄν μοι δοκεῖ τοῦ Ἱπποκράτος γνώ
μης ἀπεικὰς ἀξιωθῆναι, κατ' ἐμὲ ἢ γνώμην, ὃ ἢ τὸ τέταρτον, εἰ καί τισιν ἔδοξε ⟨τὸ⟩ τοῦτο Θεοσαλοῦ σωτεθῆναι,

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 194 sur 494

τὸ ἢ πρωγνωστικὸν καὶ οὐκ ἀφορισμὸς, καὶ τὸ περὶ ὑδάτων καὶ τόπων καὶ ἀέρων ἔτι τε τὸ περὶ διαίτης ὀξέων ἃ τινες ὧν γράφουσιν, πῶς τὰς ἐνιδίας γνώμας, δι' ἃ λόγους Ἱπποκράτης αὐτὸ πεπίσθυται γράμματα εἶν. τούτων τε οὖν τῶν βιβλίων γνῶθ' ἂν ἡ χρεία καλεῖ μνημονεύσομεν, ὅσα τ' ἄλλα τὰ μὲν εἰς αὐτὸν Ἱπποκράτη, τὰ δ' εἰς Εὐρυφῶντα καὶ Θεοσαλὸν καὶ Γόλυβον ἀναφέρουσιν. ἀρκτέον δὴν ἤδη ἢ ἐξηγήσεως ἀπὸ ἢ γὰρ τοῦ διὰ τόρου τῶν ὠδίων ἡμίων γεγραμμένης ῥήσεως ἐχόσης ὧδε. πνεῦμα σμικρόν, πυκνόν. μέγα, ἀραιόν. σμικρόν, ἀραιόν. ἔξω μέγα, ἔσω μικρόν. τὸ μὲν ἐκ τοίνυν, τὸ δ', κατεπεῖγον. διπλῆ ἔσω ἐπαγάκλησις, οἷον ἐπειασσέσιν, θόρμον, ψυχρόν. διὰ ταύτης ῥήσεως ἢ δ' ἢ τοῦ ἐκτὸς γεγράπται τελειότερον. ὧν γὰρ τοῖς πρίτοις συζυγίαις αὐτὰ συνωνοίας ἢ τετάρτη πρόσκειται), παραλελειμμένη σαφῶς ἢ τοῦ διὰ τόρου τῶν ὠδίων ἡμίων, οὐκ ἄνευ τοῦ γράψαντος ἐμοὶ δοκεῖν αὐτὸ, ἁπλοῦς γάρ ἐστιν οὐκ ἐξ ἐμπειρίας τινὸς καὶ μνήμης ἀθροίζων τὸ πλῆθος τῶν συνωνοιῶν, ἀλλ' ἐκ λογικῆς διαιρέσεως. οὐκ ἂν ἐμέλλε παραλείψειν τινὰ λύσιν οἷον. ἀλλὰ τοῖς τῶν παλαιῶν βιβλιογράφων ἅπασιν ἐπεὶθ' ὅτως ἔχον, ἐφθάσαν ἐκδοθῆναι τὸ βιβλίον, ἐφυλάχθη τε ἀκόλουθος μέχρι διὰ τόρου τοῦτ' αὐτὸ τὸ σφάλμα, τινῶν μὴ ὀλιγώρως ὁμιλούντων τοῖς τῶν παλαιῶν βιβλίοις, ὡς μήτ' εἰ λείπει τι, μήτ' εἰ δι' ἑτόρα γράμματος εἴρηται, γνῶναι εἶναι, γνώμη δ' γνωσιζόντων μὲν, ἀλλὰ προθεῖναι τὸ λεῖπον τοῖς τολμοῦντων. δ' γὰρ διὰ ὁμοίως τοῖς νῦν οἱ πρόσθεν δύχρηστοι ἦσαν, δι' ἑτοιμοι παραγράφειν παλαιὰν λέξιν, ὡσαύτως γεγραμμένην ἐν ἅπασι ταῖς αὐτιγράφοις, ἀλλ' ὧν σημείωσθαι μόνον αὐτοῖς ἱκανὸν ἦν, ὡς γνῶσθαι μὴ, ἐλλιπῶς, ἐν τοῦ ἐκτὸς ἢ τῶν ὠδίων ἡμίων τελέως ἡ διαίρεσις γέγραπται τῶν συνωνοιῶν, ἥτε ἢ μεγέθους καὶ μικρότητα καὶ πυκνότητα καὶ ἀραιότητα. δύο γὰρ ὧν διὰ τούτων ἀντιθέσεις ὁ Ἱπποκράτης, τῶν τε ἢ μεγέθους καὶ μικρότητα καὶ τῶν ἀραιότητα καὶ πυκνότητα, διπλοῦς ὄντων ὧν πλεκῶν ἁλύσεως, ἐν ποιῶν συζυγίας συνωνοίας δ'. μίαν μὲν ἐν ἡ μικροτόρα τε ἅμα καὶ πυκνοτόρα ἢ τοῦ φύσιν, ἡ ἀναπνοὴ γίγνεται. ἑτόραν δ' ὅταν, μείζων τε ἅμα καὶ ἀραιοτόρα καὶ πρὸς τούτοις ἄλλην τρίτην ἐν ἡ μικροτόρα τε καὶ ἀραιοτόρα, καὶ πρὸς τούτοις τετάρτην, ὧν ἐν τοῦ διὰ τόρου τῶν ὠδίων ἡμίων πάντα λελεῖφθαι φαμὲν, ἐν ἡ μείζων τε ἅμα καὶ πυκνοτόρα γίγνεται. δέλεκται γάρ μοι πολλάκις, εἰ καὶ ἀρα χωρὶς τ' ἐχθῆναι πρόσκλον ἐστὶν ἔχει πᾶσιν, ὡς δύο ἀντιθέσεις ἀλλήλαις ὧν πλεκόμεναι, τέσσαρας ἀπεργάζονται συζυγίας. ἃ μόνον ἢ κατ' αὐτὸ δηλωτέον, ἡ ἐν τοῦ ἐκτὸς τῶν ὠδίων ἡμίων ῥῆσις ἢ τοῦ διὰ τόρου, ἀλλὰ καὶ καθ' ὅσον ἐν τοῖς ἑφεξῆς, ὁπότε πᾶσιν ἐν τοῦ ἐναντίοις μέγεθος, τοῦ ἐκ ἢ ἐκπνοῆς, ἡ ἑτόρα συζυγία πᾶσι παντάπασιν ἐν τοῦ διὰ τόρου, ἐν δυκνυμένων καὶ τοῦτο ἁπλοῦς τοῦ γράφεως, ἥτοι ῥαθυμίαν ἐχάτλιν, ἢ ῥᾳδιουργίαν. εἰ μὲν γὰρ ὅλας ἐπορθέβαινε λέξεις, ἐχάτος ἂν ῥᾴθυμος. εἰ δὲ τὰς ὁμοίας ἀλλήλαις, ἀγνοῶν ὅπου διαφόρασιν, ἐν καὶ τοῦτον ἀμφοτόρας διὰ λῦν ἐνόμιζεν, ἐπὶ ἀρκέα τῶν ἑτόραν, εἰς ἄκρον ἀφῖκτο πολυργείας ἐπανορθωτὴν αὐτὸν τῶν Ἱπποκράτους συγγραμμάτων, οὐκ ἐπαινέσω, ἀφαίνων. ὅσον μὲν διὰ χρήσιμον ὂν μεμνῆσθαι πῶς πολλὰς τῶν ἀδαφῶν ῥήσεων, ἐν ἃς ἥτοι παραλελεῖφθαί τι πιθανὸν ὄντων, ἢ παραγεγράφθαι. οὐδὲν γὰρ κωλύει κατ' ἐκείνας, ἢ τοι τὸ λεῖπον προσιθέντας, ἢ τὸ ἁμαρτημένον ἐπανορθοῦντας, ἀποβράζεσθαι τέλειόν τε καὶ ἀληθῆ τὸν λόγον. ὡς πορ γὰρ τὸ μεταγράφειν τὰς παλαιὰς ῥήσεις πιθανὸς ἐστιν, οὕτως καὶ φιλάσσοντας ὡς γεγράπται, βραχείας τέμνειν ἢ προθέσεσιν, ἢ ἐναλλάξεσιν, διαλύεσθαι τὰς ἀρχαίας, ἀγαθῶν δ' ἐκνυτῶν ὄντων ὄρνον. ἀλλὰ περὶ τούτων μὲν οἶμαι καὶ δι' αὐτῶν τῶν ὀργάνων ὠδίσκειν ὀλίγον ὕστερον ἀποβρήσομαι. δ' γὰρ ἁπλῶς, δι' ὡς ἔτυχεν, αὐτὸ ποιητέον, ἀλλὰ μετὰ τοῦ διακνῶσαι, τίνα τε τῶν πραγμάτων ἀληθείαν, ἔτι τε πρότορον αὐτίν τοῦ παλαιὸν τὴν γνώμην ὅτως ἔχοσαν, ὁμολογεῖν τε ἀμφοτόρας, ἢ τὴν λέξιν μεταποιεῖσθαι. ὧν δ' τὸ προκείμενον ἤδη χωρήσαντες, καὶ πᾶσθέμενοι τὴν τελεωτόραν λέξιν, τὴν ἐν τοῦ ἐκτὸς τῶν ὠδίων ἡμίων, ἰδίωμα ὁποῖόν ἐστιν ὄρνον. ὅτι μὲν γ' ἐν διαιρέσεως λογικῆς εὑρίσκειν ὧν χρεὼ τὰς διαφορὰς ἁπάσας τῶν συνωνοιῶν, ὅσον μὲν καὶ τοῖς ἐγγυγαμμένοις αὐτοῦ τὰ βιβλία δοκεῖ, καὶ πάντα ῥᾴδιον ἔσθ' νομίζω συμβαλεῖν. εἰδ' ὀρθῶς διαιρεῖται, καὶ ἐ μηδὲν παραλέλειπται συνωνοίας εἶδος, οὐκ ἔτι ὅσον ῥᾴδιον ἅπασιν ἐγκυρεῖν, ἀλλὰ καὶ τοῖς διαιρετικῆς μεθόδου χρεὼν ἐμπειρον εἶν τὸν περὶ τούτων κεινοῦντα, καὶ τῶν Ἱπποκράτους δυνάμεων οὐκ ἀμελέτητον. ἡ μὲν δὴ μέθοδος ἀρβλέπειν φησὶ χρῆναι πῶς τὸ διαιρούμενον ὁποῖον τὴν φύσιν ὄντων. ἐ μὲν γὰρ ἁπλοῦν εἴη τὰ ἐκ τὸν τ' οὐσίας αὐτοῦ λόγον ἔχοντα, πόσα τ' ὄντα καὶ τίνα καὶ ὁποῖα σκοπεῖσθαι, κἄπειτα τούτων διαιρεῖσθαι, σωθέτου δ' ὄντος ἑκάστου μὲν, ἢ ἑκάστου τῶν μορῶν, ὡς εἴρηται, διαιρεῖν, τὸ δ' ὅλον ἐκ τοῦ τρόπου ἐκ σωθέσεως. ἡ δ' Ἱπποκράτους γνώμη περὶ ἐκ σωθέσεως, ἢ τὶς ποτέ ὄντων, εἴρηται μὲν ἡμῖν ἐν ἑτόροις ἐπεὶ πλεῖσον. εἴρηται δ' καὶ ἐν τοῖς ἐμπροσθεν. ὡς τ' οὐδὲν κωλύει πῶς τούτοις οὖν σκοπὸς ἀρβλέποντας, ὧδίοις λέξεσι τὴν τ' ὠδίων ῥῆσιν, ὡδίπως ἔχοσαν. πνεῦμα μικρὰ πυκνὰ. μεγάλα ἀραιὰ. μικρὰ ἀραιὰ. μεγάλα πυκνὰ. ἔξω μέγα, ἔσω μικρὸ, ἔσω μέγα, ἔξω μικρὸ, τὸ μὲν ἐκτεῖνον, δ' τὸ κατεπεῖγον, διπλῆ ἔσω ἐπαγάκλησις, οἷον ἐπφασσέσιν θόρμον, ψυχρόν. ὅτι μὲν οὖν ἡ τετάρτη μόνη ἐκ τὸ πυκνὸν ἐν μέγα συζυγία πᾶσαλέλειπται ἐκ τὸ διὰ τόρου τῶν ὠδίων ἡμίων, ἀλλὰ καὶ τῶν ἑφεξῆς συνῶν, ἐν οἷς πᾶσι διὰ τὴν ἐκ συνοιὴν τῆ ἐκ συνοῆ, καὶ τούτων ἡ διὰ τόρα, γεγράπται μὲν ἐν τῇ νυνὶ πρόκειται, πᾶσαλέλειπται δ' ἐν τοῦ διὰ τόρου τῶν ὠδίων ἡμίων, πρόκειται σωιστέον. δέκειν γὰρ τοῦ βιβλίου πρόσκειται, τὸ, ἔσω μέγα, ἔξω μικρόν, ἀλλὰ πόσα θατόρα μόνον εἶδος ἐν συνωνοίας διελῶται, καθ' ὃ μέγα μὲν ἐκπνεῖται πνεῦμα, μικρὸν δ' εἰσπνεῖται. πολλαχόθεν μὲν οὖν εὑρίσκειν ὅτι καὶ πρόσγεγραμμένον ὧδε τὸ λεῖπον, ἀλλ' ἐν τοῖς πλείοσι καὶ ἀξιοπίστοις τῶν ἀντιγράφων παραλέλειπται, καὶ δέλ ὧδε γε πῶς τὸ παρὸν διαφόρει. πρόκειται γὰρ ἡμῖν τὴν τελεωτόραν ῥῆσιν ὧν σκοπεῖσθαι, τῇ νῦν γεγραμμένῃ. ὅτι μὲν οὖν ἐκ ἐν ἔσω τε καὶ ἔξω φορᾶς τοῦ πνεύματος, ἡ ὅλης ἀναπνοῆς ἐνόργεια συνίθεται ἐκάστοτε, ὅτι τὸ μὲν ἕτορον αὐτῶν εἰσπνοὴν, τὸ δ' ἕτορον ἐκπνοὴν προσαγορεύεται. λέλεκται μὲν καὶ διὰ τοῦ πρώτου γράμματος σύνθεσις κατ' ἀρχὰς, ἀλλὰ καὶ εἰ μὴ πῶς ἡμῖν εἴρηται, χεῖλον δέλεις ἀγνοεῖ. ὅτι δ' δ' φύσις ἄλλο τῶν πάντων ἢ κινήσεως ἴδιον, τάχος τ' ὅτι καὶ βραδύτητος, ἔργῳ μὲν ἤδη καὶ τοῦτ' ἐμπροσθεν, ἀλλὰ καὶ νῦν εἰς ἀνάμνησιν ἥκετω. μέγεθος μὲν τοι καὶ σμικρότητος, ὡς πρὸς ἴδια

δι' ἰδίαν κίνησιν, ὅτως ἀχώριστα πάντος, τοῦ ἡπ. διασήματος φορμιλῶ. καὶ δὴ οὕτω καθ' ἑκάτερον τ μορῶν ἡ ἀναπνοῆς, ἀντιθέσεις διαφορῶν δηλοῦσι χρήσονται, μία μὲν ἡ ἡπ. τάχος καὶ βραδυτῆτα. δηλοῖ δὲ ἡ, ἡ ἡπ. μεγεθος καὶ μικρότητα. ἡ δ' ὅλης ἀναπνοῆς, ὅτι ἑτέρα ἀντίθεσις τίς ὅτι ἡπ. πυκνότητά τε καὶ ἀραιότητα σωιστομένη, ἃ τοῦτ' ἐμποδὼν εἴρηκε. ὡς δὲ ἀντίθεσις, οὐχ ὡς κινήσεως τ ἀναπνοῆς, ἀλλ' ὡς σωθέτε πράγματος ἐκ διαστάσεων ὅτι συγκειμένης. ὥς τ' ἐν τρισὶ τόποις χρήσιμ, ἀνάγκη πάσας εἶναι τὰς ἡ ἀναπνοῆς διαφορὰς, ἐν τάχει μ. καὶ βραδυτῆτι, διότι κινήσεως ἅπασης, ἰδιάτε καὶ ἀχώριστα τοῦτ' ὄντ. ἐν μεγέθει ἢ ἐν μικρότητι, διότι ἡπ. διαστήματος ἡ τῶν ἀναπνευστικῶν ὀργάνων κίνησις. πυκνότης ἢ ἐν ἀραιότης τὸ τρίτον τ εἰρημένων χρήσιμ, ἃ δ' ἑτέρα μέν ὅτι τ οἰκείων τε καὶ πρώτων μορῶν ἡ ἀναπνοῆς, ὅτ' ἰδίον, ὅτ' ἀχώριστον ὅλης ἢ μορίος γίγνεται κατὰ συμβεβηκός, ἐπειδὴ σωθέτερον πρᾶγμα ὅλων, ἐκ δυοῖν ἐναντίων λιανήσεων ἠσυχίαι διαιρημένων. ἀνάγκη μ. ὃν ἀπάντων διαφορὰς τ ὅλης ἀναπνοῆς. ὧν δ' ἔστιν εἰπεῖν τὰ καθ' ἑκάστην περιφυὴς ἡ ἀναπνοῆ, ἐν αὐτῷ ἢ ἄλλο χρήσιμον ἐν αὐτῷ διαφορῶν ἑκατέρα τ μορίων ὁμαλῶς, ἢ ἀνωμάλως ὠδιτελημένα. καὶ μὴν ἢ ἄλλο πάλιν ὅλης αὖτ' ὡς σωθέτε, πεφυκαλλομένων ἀλλήλοις τ μορίων. τούτων ὅτως ἐχόντων, ἐστέον τὰς μ. πρώτας γεγραμμένας ἐν τῇ πολιμμένῃ βίβλῳ δυσπνοιῶν διαφορὰς τέτταρας, ὅλης ἀναπνοῆς ὑπάρχειν. ἑκάτερα γὰρ τ μορῶν ὅτι πυκνότης ἢ ἀραιότης, εἴγε δὴ μεμνήμεθα τ ὀθόνης κατ' ἀρχὰς τ πρώτου τῶνδε τ ὑπομνημάτων εἰρημένων. ὅτως ἢ καὶ τὰς ἐφεξῆς αὐτῶν τὰς δύο, καὶ γὰρ ἐν τούτοις πεφυκάμεν) τὰ δύο μόρια ἡ ὅλης ἀναπνοῆς. καὶ δὴ τοῦθ' ὅτως γεγράφθαι, ἔξω μέγα, ἔσω μικρόν, ἔσω μέγα, ἔξω μικρόν, δηλονότι πνεῦμα. τὰς δ' ἐφεξῆς δύο διαφορὰς. ἐν αἷς λέγει), τὸ μὲν ἐκτεῖνον, τὸ ἢ κατεπεῖγον, τῶν μορῶν ἡ ἀναπνοῆς θατέρα, νομιστέον ἰδίας ὑπάρχειν, ὃ δὴ ἡ τ ὀσίαν ἔστιν μάλιστα ἡ ὀστᾶς ἐφαμέν. ἐκτεῖνον μ. γὰρ τὸ βραδύ, κατεπεῖγον ἢ τὸ ταχύ. βραδύτης ἢ, ἐν ταχύτης ἀπάσης κινήσεως ἀχώρισται. τὸ δ' ἐφεξῆς λεγόμενον, τὸ, διπλῆ ἴσω ἐπαυάκλησιν οἷον ἐπειπανέσεσιν, ἔστι μὲν εἰ/ απνοῆς ἀνωμάλε δηλωτικόν, ὠδιζυτεῖ ἢ τ αὐτῶν ἀντίθεσιν ὧν ἡ ἐκπνοῆς, ὧν ἐγὼ πέπεισμαι πεφυκέναι πῶς τῶν μετὰ γραφόντων μᾶλλον, ἢ πῶς Ἱπποκράτες αὐτό, εἴγε δὴ φαίνεται μεμνημένος ἐν ἑτέροις συγγράμμασι καὶ τοῦτο τοῦτο ἡ δυσπνοίας εἴδος, ὡς ὧδε ἐξῆς ἐφεξῆς. εἰρέτω δηλονότι πῶς Ἱπποκράτους αὐτὸ παραλελεῖφθαι, ὅτος αἱρεῖται τὰ χείρω πρὸ τῶν βελτίονων. τὸ μὲν γὰρ μηδ' ὅλως ἀνωμαλίας μνημονεῦσαι ἡπ. μηδ' ἑτέρου τῶν ἡ ἀναπνοῆς μορῶν, ἀλλὰ τελέως ὠδηλαθέσθαι τε καὶ παραλιπεῖν, ὧν μὲν οὐ δέδοκται κατὰ τὸν Ἱπποκράτες ὠδημέλειαν. ἀλλ' ἐγώ γ' ἂν εἰ καὶ τὸ νῦν γεγραμμένον ὠδὶ ἡ ἀπνοῆς οὐ δ' ὅλως ἐγέγραπτο, τοῦ γράφεως ἁμάρτημα ὑπάρχειν αὐτὸ μᾶλλον, ἢ Ἱπποκράτους εἰπεῖν ἐτόλμησε. λόγον δ' ἂν οὖν ἔχοιν οὕτω τινὰ, τοῖς τὰ χείρω νοσοῦσιν. ἐπεὶ δὲ καὶ τὸ ἡ ἀπνοῆς εἶδος ἐμίμνυσε δοκοῦσι ὅτως, ὡς μὴ μόνον εἰπεῖν, διπλῶν ἔσω γίγνεσθαι τοῦ πνεύματος τὴν ἐπαυάκλησιν, ἀλλὰ καὶ τὸ οἷον ἐπειπανέσει πῶς δεῖναι, πῶς ἂν τις ἔθ' ὑπολάβοι ἡ ἐκπνοῆς αὐτὸν ὠδηλαθέσθαι; πρὸς μὲν οὖν τούτων καὶ αὖθις. ἐφεξῆς ἢ πρόσκειταί τις ἀντίθεσις ἄλλη δυσπνοιῶν ὠδὶ τελούτῃ τοῦ λόγου παντὸς, ὡδίπως γεγραμμένη θερμοῦ, ψυχροῦ. ἵνα δ' ηλονότι κἀντοῦθα πῶς συπακόωμεν τὸ πνεῦμα. καθάπερ γ' μέγα καὶ μικρὸν καὶ πυκνὸν καὶ ἀραιόν, ὅτω καὶ θερμόν, ἢ ψυχρόν ἐκπνέει τὸ πνεῦμα. καί τοι καὶ τοῦτα πεφυκότες τινὲς, ἐξ ὧν αὐτοὶ μὴ σωίασιν, ἐπανορθῶνται, ἢ μεταγράφειν τὴν λέξιν τολμῶσιν, ἀ ψυχρὸν καὶ θερμόν, ὡς νῦν εἴρηται γράφοντες, ἀλλὰ σωάπτοντες αὐτὰ δεῖ πῶς ἐρῶ μὲν, ἢ ὅτως ἀναγινώσκοντες, οἷον ἐπειπανέσει θερμῷ ψυχρόν. ὅτοι μὲν δὴ πῶς τὸ μηδέν νῦν ἔχοσαν ἐργάζεσθαι τὴν λέξιν, ὅτι μηδ' ἀνεγνώκασιν τὰ τῶν παλαιῶν βιβλία, κατάδηλοι γίνονται. πάντως γὰρ ἂν ἐμέμνηντο τοῦ ἐν ἑτέροις ὑπ' αὐτοῦ γεγραμμένου, πόθεν τε θερμῆς καὶ ψυχρᾶς ἐκπνοῆς, ἃ τινὰ λόγον ἔχειν, ἢ ἐν ἐκείνοις αὐτὸν γράφειν, ἢ ἐνταῦθα παραλιπεῖν, οὐκ ἂν εἰπεῖν ἔχοιν. εἰ μὲν γὰρ ὀκ ἐνόμιζεν ἐκ τῶν δυσπνοιῶν ἔστιν τὴν θερμὴν καὶ ψυχρὰν ἐκπνοὴν, ὁ καλῶς ἐν ἑτέροις, ὡς δυσπνοιῶν ἐμνημόνευσεν. εἰ δ' ὀρθῶς ἐν ἐκείνοις ἔπραξεν, οὐκ ὀρθῶς νῦν παρέλιπεν. ἀλλ' οὐχ ὡδ' ἔχει ταῦτα. καὶ γὰρ ἐνταῦθα τε καλῶς ἐν τῇ διαιρέσῃ τῶν δυσπνοιῶν πεφύκεχονται, καὶ τί ποτ' οὖν δηλοῦν πεφύκασιν ὀρθῶς ἐν ἑτέροις εἴρηται. καταλιπόντες οὖν ἤδη τοῦτ' ὅτως παρακούοντας τοῦ παλαιοῦ, καὶ πανὸς μᾶλλον, ἢ ἡ γνώμης αὐτοῦ σωιγόντας, αὐτοὶ καθ' ἡμᾶς αὐτοὺς ὧν σκεψώμεθα, τί δὴ ποτε ἡπ. τὸ πρόγνωσικὸν γράμμα πρὸς δυσπνοίας ὡδέπως γράφει. πνεῦμα πυκνὸν μὲν ἐὸν πόνου σημαίνει, ἢ φλεγμονὴν ἐν τοῖσιν, ὥσπερ τῶν φρενῶν χωρίοισι. μέγα δὲ ἀναπνεόμενον, καὶ δὴ πολλὸν χρόνον πεφροστιλβον σημαίνει. ψυχρὸν δὲ ἐκπνεόμενον ἐκ τῶν ῥινῶν καὶ τοῦ στόματος, ὀλέθριον κάρτα ἤδη γίγνεται, φαίνεται γὰρ ἐν τούτῳ τοῦ βιβλίῳ τριῶν τούτων μόνων δυσπνοιῶν μνημονεύων, καί τοι γ', εἰ μὲν τοσαῦτα μόνον εἰσὶν τὰ δὴ ποτε πολὺ πλέοσ ἐν τοῖς τ ὧδε ἡμίων αὐτὸς ἔγραψε; εἰ ὅτως εἰσὶ πολλὰ, τί δ' ἡ ποτε ὀλιγίστων ἐμνημόνευσεν ἐν τοῦ προγνωσικῶ; ἢ τ μ. ἀριθμὸν αὐτῶν ἐπίστατ ἐνόμιζε χρήσον, ὁπόσον δ' ἐ τι δηλοῦν ἑκάστη πέφυκεν, ὃ ἔστιν χρήσον, ἢ μόναις ταῖς εἰρημέναις δηλοῦν ὑπάρχει τι, ταῖς δ' ἄλλαις οὐδέν, ἀλλ' ἐνδέχεται ποτ' αὐαπνεῖν μ. πρὸ φύσιν, οὐδεμίαν δ' ἔστιν διάθεσιν ἐν τοῦ ζώου πρὸ φύσιν. ἢ τοσοῦτον δ' ἐστὶ τοῦτ' ἀληθὲς, ὑπάρχειν, ὥστ' ἀνάγκη πᾶσαν, τ πρὸ φύσιν ἐν τοῦ ζώου διάθεσιν αὐτῶν, γίγνεσθαι ἡ δυσπνοίας αἰτίαν. εἰπὸν δὲ λόγον αἰτίας ἢ διάθεσις ἔχει πῶς τῶν δύσπνοιαν, ἐκ ὧν ὅτω, καὶ χρόνῳ, καὶ τάξει, καὶ δυνάμει πρότερον. πῶς δὲ φαίνεται πρὸ λιτῶν ὁ Ἱπποκράτης ἐν τοῦ προγνωσικῶ, τοσοῦτον ἀριθμὸν δυσπνοιῶν; ἐγὼ μ. δὲ ταῦτ' ἐβούλόμην μὲν πρὸ βάλλειν οὐδ' ὀλιγωτὰς ἀλλήλοις, ζητεῖν καὶ λύειν. ἔχει δ' ὀκ ὧδε. τ μ. γὰρ ὀλιγωμένων, τίς ἂν τις μνημόνευοι; τῶν δ' ἐμποδὼν, ὧν γε πῶς ἡμᾶς ὑπομνήματα διασώζει), πολλὰς μ. καὶ μακρὰς λήρες κατὰ γεγραμμένας εὑρεῖν ὅτι, τὰ δ' ὅτως ἐπίκαιρα πεφυλάχθαι τελέως. ἀλλ' ἡμεῖς γε ζητῶμεν αὐτὰ, καὶν μηδεμίαν ὁδὸν εἰς τὴν εὕρεσιν ὑπ' ἐκείνων ἔχωμεν πεφαδεδομένην. εἴρηκε) μὲν δὴ καὶ τοῖς πρὸ ἡ ἀείσης αἱρέσεως, καὶν τοῖς ἡ θραπευτικῆς μεθόδε γράμμασιν, ὅπως χρὴ τὰ τοιαῦτα πάντα καὶ ζητεῖν καὶ ἀνευρίσκειν. ἀλλὰ καὶν τοῦ πρώτου τῶνδε τῶν ὑπομνημάτων δηλῶ ὁδὸν ἐδείξα ἡ τ τοιούτων εὑρέσεως, ἑτέραν μ., ἐκ τῶν ἐν τῇ δυσπνοίᾳ διαφορῶν ὁρμωμένην. ἑτέραν δ' ἀπὸ τῶν ἐν τοῖς ἀναπνευστικοῖς ὀργάνοις διαθέσεων, ἣν καὶ ῥᾴω τε

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 196 sur 494

σαφεστέραν ἐπαρχεῖν ἔλεγον. καὶ ὅς τις ἐλείνοις ὧν μελῶς γνίετυχε τοῖς γράμμασιν, ὁ δήσεται λόγον πολλῶν
εἰς τὴν τῶν πρόντων λύσιν. εἰσὶ ποτε ῥαδύμως ἐκείνοις ὠμίλησεν, ἢ ἄλλως δεῖ δυσμαθῆς, ὁ μὲν ῥᾴθυμος αὖθις ἢ
ἀναλεξάμενος αὐτά, πάλιν ὕδη τῶθ' ἡμέτερον. ὁ σκαιὸς δ' ἄλλο τι πρᾶγμ' ἔτερον, γινώσκειν ὡς ἔκ οἷά τε μεγάλε
γνώμην ἀνδρὸς ἐκμαθεῖν φύσις μικρὰ, ὁποῖος ὢν ὁ Ἱπποκράτης. ἃ γοῦν ἤδειν ἐμπέδων ὅτε πρόσθεν, ὅτ'
ἠπόρησεν, ὅτ' ἐζήτησεν, ὅθ' εὗρεν, ἐγὼ καὶ προβαλὼν καὶ ἀκρήσας, καὶ ὅπως χρὴ ζητεῖν ἐρῶ. καὶ σὺν θεοῖς εὑρέ-
σειν ἐλπίζω. τὸ μὲν δὴ πρόβλημα, καὶ μικρῷ πρόσθεν εἴρηταί μοι, τί δήποτε ποσαῦτα δυσπνοιῶν εἴδη, πρὸς
λιπὼν ὁ Ἱπποκράτης ἐν τῷ πρωγνωσικῷ. τὸ δ' ἀπόρημα νῦν εἰρήσεται τῶν ἐν τῷ πρώτῳ λόγῳ γεγραμμένων
ἀναμνήσαντι πρότερον. ἁπάσας γὰρ τὰς διαφορὰς ἐν ἐλείνοις τοῖς λόγοις εἰς ὠφέντε τὰ πάντα
γένη διαθέσεών τε καὶ δυσπνοιῶν ἀνήγαγον. ὥς τ' ἀπρόπτωτον εἶναι τὸ πρόβλημα καθίστα), ἢ μόνης, εἰ ἐνῆν λε
πομένης ἐλπίδος, ἀνεκμενίτου. ἐν γὰρ τοῖς τοιούτοις ἅπασιν, ἐν οἷς ὅτε δὴ ποτε τῶν ὄντων διαφορὰ, πλείστ' μὲν 10
ὑφ' ἑτέρου τινὸς ἢ ἀνδρὸς, ἢ γράμματος, ἤπται δ' ὑφ' ἑτέρου λέγοντ', μία μόνη ἡ συμφωνίας ἐλπὶς, εἰς ὧν δεῖ
ξαι δυνάμενον, τὸν μὲν ἐν τοῖς πρώτοις μορίοις ἡ διαιρέσεως μεμνημένον, τὸν δ' ἢ καὶ κατατέμνοντα. τούτης τοί
νυν ἡμῶν ἀφειρημένης ἡ ἐλπίδος, ἐλείχθη γὰρ ἐν τῷ πρώτῳ λόγῳ μήτε τῶν διαθέσεων, μήτε τῶν δυσπνοιῶν
εἰς ἀεὶ θμὸν ἐλάττωμα δυνάσθαι ἀναχθῆναι τὰ γένη, τίς ἂν ἔτι μηχανὴ ἡ λύσεως τῶν νῦν ζητουμένων εὑρεθείη; τά
τε γὰρ ἄλλα, καὶ πῶς τοῦ παραλελεῖφθαι τινα τῶν πρώτων γενῶν, ἔτι καὶ τὸ διαπαθεῖν τε καὶ κακῶς ἀντιδυ
ρηθῆναι πρὸς ἄλληλα, καὶ ἀσαφῶς ἡρμηνεῦσθαι μέμψαιτ' ἄν τις ἐν τοῖς πρωγνωσικῷ, καί τοι γ' ἐπὸρ τοῦ καὶ ἄλλο,
τῶν Ἱπποκράτους βιβλίων ἐπάρχοντα σαφῆ. καὶ μὴν ἀσαφές τε ἅμα καὶ ἀδιόριστον ὅτι τὸ ἧπαρ τῶν ἀρχῶν σύθυς
ἐρρωμένον τ' λέξεως, πυκνὸν δὲ πυκνὸν μὲν ἐστ, πόνου σημαίνει, ἢ φλεγμονῆς ἐν τοῖσιν ἐπῶς τῶν φερόντων χωρίοι
σι. εἰ μὲν γὰρ μὴ δηλὸν ἦν τὸ πυκνὸν πυκνὸν, θάτερον μὲν μετὰ μεγέθους, θάτερον δὲ μετὰ σμικρότητος, ἢ εἰ
μὴ διαφορὰ σθένους ἑκάτερον αὐτῶν ἐκγονον ἐπῆρχεν, δυλόγως ἂν ὁ Ἱπποκράτης, ἢ ἄτμηδον αὐτὸ κατέλιπε, 10
ἢ τὸ σμικρὸν καθ' ἑκάτερον, τῇ διαφορᾷ ἐκ ἐμίμνησεν. ἐπεὶ δ' αὐτός τε σαφῶς ἐν τοῖς τῶν ὑδροπικῶν βι-
βλίοις, ἕτερον μὲν τὸ πυκνὸν ἅμα καὶ σμικρὸν, ἕτερον δὲ τὸ πυκνὸν καὶ μέγα γινόσκει, ἃ ἡμεῖς ἀπειλείφαμεν
ἐκ τῶν πρώτων ἐν διαφορῶν αὐτά, καλῶς ἀτμηπερ ἐάσας τὸ πυκνὸν, ἁπλῶς ὅτως εἰπὼν ἠρκέθη, πόνου δὲ πυ
κνὸν μὲν ἐστ, πόνου σημαίνει, ἢ φλεγμονῆς ἐν τοῖσιν ἐπῶς τῶν φερόντων χωρίοισι. ἐν μὲν δὴ τοῦτ' ἄπορον. ἐφεξῆς
δ' ἡ τρίτης διαφορᾶς μνημονεύσας ὡσδή, μέγα δ' ἀναπνεόμενον, ἃ δὴ πολλὸ χρόνῳ πρόσφορον ἐστὶ σημαίνει, ἃ
ταύτῃ εἰπὼν μόνῃ ἀσαφῶς τῶν πρώτων διαφορῶν, ὁ δ' ὅπερ ἡ πρόσκεψις αὐτῇ, ἡ ἀραιότητ ἃ μικρὸν ἀπο
δεικνύσης τὸ πνεῦμα δυσπνοίας ἐμνημόνευσε. καί τι γε ὥσπερ τὸ πυκνὸν πνεῦμα διῆρον λῶν, μεγέθει δὲ σμι
κρότητι διαιρόμενον, ὅτω ἃ τὸ ἀραιὸν διῆρον δεῖ ἀνάγκης ὄν, μεγέθει δὲ σμικρότητι διαιρόμενον. θατέρῳ δ' μόνῳ
ἡμῖν τὸ πρωγνωσικὸν ἐμνημόνευσεν εἰπὼν, μέγα δ' ἀναπνεόμενον καὶ δηλὸν πολλὸ χρόνῳ πρόσφορον ἐστὶ σημαίνει,
ἕτερον δὲ τὸ ἀραιὸν ἅμα καὶ σμικρὸν, παραλείφθαι φαίνεται. ὡς τ' ἐκ τῶν τοσούτων συζυγιῶν, ἃς ἐν τῇ ὑδροπι 10
μία ἐγράψε, τὰς μὲν δύο τὰς πρώτας ἀδιορίστως τε καὶ ἀσαφῶς καὶ συγκεχυμένως εἰρηδή, μόνῃ δ' ὡς ἔφα
μὲν τὴν τρίτην αὐτῶν τε, καὶ τὸ δηλούμενον ἐπ' αὐτῇ ἅμφω γεγράφθαι σαφῶς. τὸ μόνον δ' ἐν τούτοις ἀσαφὲς τε
ἅμα καὶ ἀδιόριστον, καὶ παραλιπὼν τὰ πλείω δέξειν ἐπάρχειν ὁ λόγος, ἀλλὰ κἀξ ὧν αὐτὸφορῶν φησὶ, Ψυχρὸν δ'
ἐκπνεομένῳ ἐκτὸς τῶν ῥινῶν καὶ τὸ σώματος ὀλεθρίου κάρτα ἐστὶ γίγνεσ). τί δήποτε γῶν, εἰ τὰς ἧπ τὸ θερμὸν τε
ἃ ψυχρὸν διαφορὰς ἐπελθεῖν ἐγνώκει, ἡ ψυχρᾶς ἐμνημόνευσε μόνης; ἔπειτα δ' ἦν ποτε ἢ ἄλλως δύο, ἵν τε
ἀδιορίστως ὀνομάζει πυκνὸν πνεῦμα, ἃ ἵν διοριζόμενος, ἀραιὸν ἃ μέγα, τὰς διαθέσεις αὐτὰς μόνας πρόσφορα
ψῃ, δ μὲν εἰς ὅτι τελευτήσουσιν ἐμήνυσε, πόνου μὲν καὶ φλεγμονῆς ἐπὶ ἡ πυκνὸς, πρόσφορα δ' ἐπὶ
ἡ ἀραιᾶς τε ἅμα καὶ μεγάλης δυσπνοίας δηλοῦσθ φάμενος. ὧθι ἢ τ' ἧπ τὸ ψυχρὸν διαφορὰς, ἀν ὅτι μὲν τελευ 20
τήσ λεγ. φησὶ γῶν, ὀλέθριον ἔσθ κάρτα, τὸ δὲ ὅτι πνεῦμα. τῇ διαθέσιμ δ' ἀφ' ἧς ὅτω δυσπνοοῦσιν ἀδιορίστως
ὅσαν, ἐκεῖθ λέγει, βέλτιον ἂν ὧδε πασῶν τῶν δυσπνοιῶν καὶ τὰς διαθέσεις αὐτὰς εἰπεῖν. ἃ πάντ' ἐπάρχου 40
σιν, καὶ τ' τρόπον αὐτῶν προσγράψαι, διορίζοντα τὰς ὠφελείας ἀπὸ τῶν κακοήθων. ὁ πάντων δ' ἐστὶν
ὧδε μὲν τῶν πρότερον δυσπνοιῶν τὰς διαθέσεις, ὧδε ἢ ἡ ἐχάτης, τὸν τρόπον μόνον ἐδήλωσεν. ὁ δ' ἐπ' πάντων
ἀφυκτώτατον ὄν τ' ἐγκλημάτων, τὸ, μηδὲν ὅλως εἰρηδή πρὸς τ' ἀνωμάλου δυσπνοίας, πρὸς δ' ἐστὶ καὶ πρόσκει
σθαι τοῦ λόγου. τὸ μὴ γὰρ, ἐκτεῖνον ἃ κατατεῖνον πνεῦμα. ἃ τὸ ἔξω μέγα, ἃ ἔσω μικρὸν, ἐκ εἰρηκ μὴ δ' αὐτὰ, σ
δὲ τὸ πρωγνωσικὸ γράμματος, δ ὧν ἡμεῖς ἐν τοῦ πρώτῳ λόγῳ διήλθομεν, ἐν ταῖς τοσαύτῃσι τῶν δυσπνοιῶν
συζυγίας εὑρίσκε) πρὸς ἐχόμενα. τί δ' ἐγ πέμπτῳ ἀνώμαλον, ἧς τὸ μὴ ἥμισυ μόριον, ἐν οἷς τ' ὑδροπικῶν ἔγρα
ψε, δ πλὴν ἴσως, φάμενος, ἐπανάκλησιν, ἐν δὲ τοῦ πρωγνωσικῷ πλείως πρελιπὼν, ἐκ ἐστιν ἐπ' ὀδυσίας τῶν τε
τάρων συζυγιῶν κατ' ὀλίγα πρόσπορ εὑρεῖν πρὸς ἐχομένων. ἃ μὲν δὴ ἀρχαὶ τοσαῦταί τε καὶ τοιαῦται, χρὴ δὲ
τὰ δυθῶν, μὴ τοῖς πολλοῖς τ' ἀντιλεγόντων Ἱπποκράτους πρὸς ἁπλόσιος καὶ ἡμᾶς, τὰς μὴ ἀρχαίας δύπορως ἐξευ
ρίσκειν, ἐν δὲ ταῖς λύσεσιν αὐτῶν ἀρχαίν, ἀλλὰ πρώτον μὲν ὁδόν τινα ἡ δύποιας εὑρεῖν, ἐφεξῆς δ' ἀρχαίαν 50
πιστώσασθαι τὰ δι' αὐτῶν εὑρεθέντα. τίς δ' ὁδὸς ἡ δύποιας; χρὴ γὰρ ἐντεῦθεν ἄρξασθαι. μία μὴ, ἡ κοινὴ πάντων
τῶν παλαιῶν σωμάτων βραχυλογία. δευτέρα δὲ ἡ Ἱπποκράτους αὐτοῦ μεγαλοφροσύνη. δεδοίκασι γὰρ ἡμᾶς
δεινὸς πολλάκις ὁ ἀνὴρ δοκεῖ, ὅτε μὲν καὶ τοῖς ἄλλοις ἰατροῖς δεῖ γνώσεσμα παρατρέχων, ὡς ἐπὸ μηδ' ἑνὸς τῶν
γνησίως ἀσκουμένων τὴν τέχνην, ἀγνοεῖσθαι δυνάμενα, τὰ δὲ τοῖς τοιούτοις ἀγνοούμενα, πάντ' ἐπὶ μελῶς
τε ἅμα καὶ σαφῶς ἐξηγούμενος. εἰ δὴ τοῦτ' ὄντος αὐτῷ, τί θαυμαστὸν ἀμφισβητουμένων τε καὶ ἀσαφῶν τοῖς
πολλοῖς δυσπνοιῶν διαφορὰν τὴν ἧπ μέγεθός τε καὶ ἀραιότητα, διά τε τῶν ἄλλων συγγραμμάτων ὑδροπικῶν
ἐξαιρεθῆναι, παραφροσύνης ἰδίαν οὖσαν, ἐν τοῦ πρωγνωσικῷ, σαφῶς ἀξιῶσαι διδασκαλίας. τὰς δὲ ἡ
πυκνότητος, ὡς ἂν μὴ δὲ τούτας ἀγνοηθῆναι τοῖς ἰατροῖς δυναμένας, ἑνὶ κεφαλαίῳ πρόσλαβόντα, δεῖ ταχέως
δηλῶσαι. ἐν τε γὰρ πλευρίτισιν, καὶ περιπνευμονίαις, ἢ συνάγχαις καὶ ὀρθοπνοίαις, πυλίνου ἢ μικρὸν γίνε)
τὸ πνεῦμα.

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 197 sur 494

τὸ πνεῦμα. καὶ εἰ μὴ πλουείης δ' ἔϊ, μόνη δ' ὀδμὴ ἡ τὰς πλευρὰς ἐπάρχει, πυκνὸν ⟨δ⟩ μικρὸν ἔσται τὸ πνεῦμα, καθάπερ εἰ ⟨δ⟩ ποδὶ τὸ σῶμα ⟨δ⟩ κοιλίας, ἢ τὸν σῶμαχον, ἢ τ' ἀπλῶς τῷ κεφαλῇ, ἢ τῷ ἥπατος τὰ κυρτά. καὶ γ' ὧν καὶ ταῦτα πόνος τινὸς ἐπάρχοντος, ἀνάγκη μικρὸν ⟨δ⟩ πυκνὸν γρυεῖν τὸ πνεῦμα. ⟨δ⟩ πολύ γε μᾶλλον εἰ ποδὶ τὸ διάφραγμα γρύοιτο, καὶ τὸ σωμάπαν αὖ τὸ ⟨δ⟩ ποδὶ πονοίη, καὶ οὗς μοῦς οὗ περικειμένης αὐτοῖ. καί τοι καὶ εἰ μὴ τῇ δὲ μόνον, ἀλλὰ καὶ κατωτέρω μείζονος ἐπιπονθὸς τὸ ποδὶ πόνοιο, ἀλλ' ἀνάγκη τε ἡ βλάβης αὐτῷ τὸ διάφραγμα, καὶ ὅτω μικρὸν καὶ πυκνὸν ἐργάζεται τὸ πνεῦμα. καὶ ἡ γαστρὸς αὖ τῆς ἀμείζος διαθέσης αἱ σὺν ὀδμῇ τε καὶ ὀγκῳ, καὶ τῷ ἀπλῶς τὰ κάτω, καὶ τῷ ἥπατος, ὅδ' ἦσον καὶ αὖται πυκνὸν καὶ μικρὸν ἐργάζονται τὸ πνεῦμα. καὶ ὅλως, εἴτ' ὄγκος τις εἴη βλίβων τε καὶ ἐπιχωρῶν, ὁπόθ' ὑπ' ἀναπνευσικῶν ὀργάνων, εἴτ' ὀδμὴ περί τι μόριον, ὅτω πλησιάζοι τοῖς ἀναπνευσικοῖς, ὡς κινεμένοις αὐτοῖς συγκινεῖσθαι, πυκνὸν ⟨δ⟩ μικρὸν ἔσται τὸ πνεῦμα. τὰς δ' ἄλλας αἰτίας τότων ἐν τῷ πρώτῳ γράμματι διήλθομεν, ὡς πρό γε καὶ ὅτι θερμασίας πολλῆς ἐν τοῖς ἀναπνευσικοῖς ὀργάνοις ἠθροισμένης πυκνὸν καὶ μέγα γρύσειε τὸ πνεῦμα. φαίνεται δ' καὶ ὧδε χρήσιμον ἀπάσης ἡμέρας, ὧδι τῷ διακαῶς πάντων πυρετῶν, ὡς τ' ἀπ' αὐτὸ διαλάθοι τινὰ. ⟨δ⟩ μὴν τοί ⟨δ⟩ ὡς τῷ πρὸς φύσιν φλέγωσιν, ἐχ Ἱπποκράτης μόνον, ἀλλὰ ⟨δ⟩ οἱ ἄλλοι χρήσιμον ἅπαντες οἱ πρὸ Ἐρασιστράτου φλεγμονὴν ὠνόμαζον, ἐχ ἡμῖν μόνοις, ἀλλὰ καὶ σύμπασιν, ὡς ἐπεῖν, τοῖς Ἱπποκράτους ἐξηγηταῖς ἀρδιδύμοις. τότων δὴ ὑποκειμένων, ὀδὲν ἔστι θωμασὸν ἐνὶ κεφαλαίῳ τὰς ἐρημένας ἀμφοτέρας διαφορὰς διαλῦσαι τ' Ἱπποκράτη, πνεῦμα δὲ πυκνὸν μὲν ἐόν, εἰ πόντα, πόνον σημαίνει, ἢ φλεγμονὴν ⟨δ⟩ τοῖσιν ὑπὲρ τῷ φρενῶν χωρίοισιν, ὡς ἂν ⟨δ⟩ ἡμῶν νοῆσαι δυναμένων. ὅτι τὸ μὲν μετὰ μικρότητος, πόνον σημαίνει. τὸ δὲ μετὰ μεγέθος φλεγμονὴν, ὃ πρὸ ὀλίγου φλόγωσιν ὠνόμασε. πεποίηται δ' ὁ λόγος, ⟨δ⟩ τοῖσιν ὑπὲρ τῷ φρενῶν χωρίοισιν, ἤτοι τοῖς ἀναπνευσικοῖς, ὡς ἂν τῷ κάτω τ' διαφράγματος ἀμείζονι θερμασιῶν, εἰς μέγεθός τε ⟨δ⟩ πυκνότητα τῆ ἀναπνοὴ ὀξέως μὴ δυναμένων. ἡ μὴν ὁδὸς ἡ εὑρέσεως τῶν ζητουμένων κατά γε τὰς πρώτας διαφορὰς ἥδε. πεποιῶσι δ' ἀνάγκη τινὰ καὶ ἀπόδειξιν τοῦ λόγου. νυνὶ μὲν γὰρ, ὡς ἐκ ἀδυνάτου δεῖ, ταύτῃ τῇ γνώμῃ κεχρῆσθαι τ' Ἱπποκράτει, δέδηλωται. δειχθήσεται δ' ἐφεξῆς ὅτι πάντως ὅτως ἔχει. τί δή ποτε γὰρ, ⟨δ⟩ μὲν τοῖς τῶν ὠδῆμίων Βιβλίοις ἀμφοτέροις, ⟨δ⟩τε τοῦ διὰ τότρου καὶ τοῦ ἑκῶ πρώτας ἁπασῶν δύο ταύτας εὑρίσκει διαφορὰς διαιρόμενος; πότερον μὲν τὸ μικρὸν καὶ πυκνὸν πνεῦμα, δι' ὀλιγότρων ἢ τὸ πυκνὸν καὶ μέγα, ἡτοῖ ἢ τὸ πεκεμένῳ, ἀγνοεῖν, αὐτὰς νομίζει), πρὸς τοῦ ⟨δ⟩ μετὰ ταῦτ' ὀλίγους ⟨δ⟩ τοῦ πρώγνωσικῶν γράφειν, ἀραιὸν ⟨δ⟩ μέγα. ἀραιὸν μὲν ὂν ἢ μέγα πνεῦμα γινώσκει, πυκνὸν ἢ ⟨δ⟩ μικρὸν ἀγνοεῖ. καὶ φαίη τις ἂν τὰ χείρω πασῶν ἁζόντως, ὡς αὐτὸ μὲν τί ποτ' ὄντ' πυκνὸν ἢ μικρὸν πνεῦμα γινώσκειν ἠδύνατο, τίς δ' ὂν ἡ ἀπορραγομένη διάθεσις αὐτὸ, μὴ γινώσκειν ἠδύνατο. ἀλλ' ὅταν εἴποι, τὸ πυκνὸν πνεῦμα πόνον σημαίνῃ, ἢ φλεγμονὴν ἐν οἷς ὥσπερ τ' φρενῶν χωρίοις, δῆλος ὅτι ⟨δ⟩ τὰς διαθέσης γράφων, ⟨δ⟩ ὀδετέραν παραλιπὼν, ἀλλὰ ἡτοῖ τῇ αὐτῇ τάξιν ἐδήλωσεν. ἐν δὲ καὶ οἷς δύο τ' ὠδῆμιμένων Βιβλίοις ἐποίησατο. δῆλος δ' ὅτι, τοῦ μὴ πυκνῷ τὴ σμικρῷ τ' πόνου, τοῦ ἢ πυκνῷ καὶ μεγάλῳ, τῇ φλόγωσιν σωμάπᾶν. ὃ ἢ γὰρ τοῦτ' ὂν εἰπεῖν, ὡς ἐν μὲν τοῖς τῶν ὠδῆμίων δύο ἐμνημόνευσε μικρὸν καὶ πυκνὸν, καὶ μεγάλου καὶ πυκνοῦ πνεύματος, ἐπόρωθι δ' ὀλαμόθι. καὶ γὰρ ἐν αὐτοῖς ἐκείνοις πολλάκις, καὶ τοῦ ποδὶ διαίτης ὀξέων. ὃν ὧν γράφουσι ποδὶ πίονος, ὀλίγους ἐν ἀρχῇ τ' συγγράμματος, τὸ μόνον διαῤῥήδην ὀνομάζει τὸ τ' δυσπνοίας ταύτης εἶδος, ἀλλὰ καὶ τῇ διάθεσιν ἐφ' ἣν γίγνεται, καὶ τὸν τρόπον αὐτῆς καθ' ὃν βλάπτειν πέφυκε. καί τοι τῶν ὑπὸ Φλυκωνικίας πολλὰ πεπονηκότων, ὡς ὁ γνήσιος τοῦ Ἱπποκράτους βιβλία, ὀλίγοις ἐτόλμησεν ἀφελέσθαι τὸν ἄνδρα, τοῦτ' τὸ σύγγραμμα. τὰ μὲν γὰρ ὠδὶ τέλει, τὰ μετὰ τοῦτο τοῦ λοιποῦ χρῆσιν ἀφαιρεῖσιν πολλοί, τὰ δ' ἕως τοῦ ἢ, φυλάττουσιν ἅπαντες. ἀὖ δ' μὴ μόνον ἐν τότῳ τοῦ βιβλίῳ δ' ἐρουμεν, ἀλλὰ καὶ δι' ἄλλων πολλῶν ὁμοίως εὑρεθὴ, τάς τε διαφορὰς τ' πυκνοῦ πνεύματος γινώσκειν καὶ τὰς διαθέσεις, ἐν δ' εἰ τὶ δύξει πρὸς τῇ ἀπόδειξιν; εἰ ἢ μὴ κατ' αὐτὸ τὸ πρώγνωσικὸν εὑρεθείη καλῶτρον, μήτε τὰς διαφορὰς ἀγνοῶν μὴ τὰς διαθέσεις ὠδὶ τὰ δείξειν, ἐκ ἂν ἔτι μᾶλλον πιστεύσαις ἀπεδεδεῖχθαι τὸ προκείμενον; ⟨δ⟩ μὴν ὅτι ταῦθ' ὅτως ἔχει ⟨δ⟩ μηδὲν ψευδόμενος

ελθὼν ὀλίγον, αὐτοῖς τοῖς ἰδίοις ῥήμασιν ἄντικρυς αἰτιᾶτ τὴν μικρότητα τ πυκνότητος, γράφων ὧδι, καὶ γὰρ αὐτὸ τὸ πτύελον ἐνεχόμενον, κωλύει μὴ τὸ πνεῦμα εἴσω φερέσθαι, ἀναγκάζει δὲ ταχέως ἔξω φερέσθαι. τὴν ἑτέραν ἐν ταῦθα πάλιν αἰτίαν διδάσκει τ τοῦ πυκνοῦ πνεύματος γενέσεως, ὠνόμαζε δ' αὐτὴν ἐν τοῖς ἔμπροσθεν λόγοις στενοχωρίαν τῶν ἀναπνευστικῶν ὀργάνων. ὅπερ οὖν ὑπὸ τοῦ πόνου παρέλιπεν ἡμῖν ὑπονοῆσαι, τοῦτ' ἐνταῦθα αὐτὸς ἐξηγήσατο. τί δ' ἐστὶ τοῦτο; πολλοῦ φησι τοῦ πτύελου περιεχομένου κατὰ τὰς ἀρτηρίας, τοῦ πνεύμονος δηλονότι, καὶ τὴν χώραν τοῦ πνεύματος αὐτοῦ φθάνοντος κατειληφέναι, κωλύει κατὰ τὴν τ εἰσπνοῆς ἐνέργειαν εἴσω παραγενέσθαι τὸ πνεῦμα. ἄρ' οὖν ἑτέρου τι τῆς μικρᾶς εἰσπνοῆς, ἐστὶ τὸ νῦν λεγόμενον; οὐ μὴν, εἴγε τοῦ πλήθει τῆς εἰσπνεομένης οὐσίας παραμετρεῖν χρὴ, τὸ μέγεθος τ ἀναπνοῆς, ὡς ἐν τοῦ πρώτῳ διδέδεικτ λόγῳ. ἀλλὰ εἰ δι' ἄλλην τινὰ αἰτίαν ἀναγκάζεσθαι ταχέως ἔξω φερέσθαι τὸ πνεῦμα φησι, ἢ διὰ τὴν μικρότητα τῆς εἰσπνοῆς, οὐκ ἔστιν οὐ δὲ τοῦ τ' εἰπεῖν, ἐχούσης οὕτω τ λέξεως. καὶ γὰρ αὐτὸ τὸ πτύελον ἐνεχόμενον, κωλύει μὲν τὸ πνεῦμα εἴσω φερέσθαι, ἀναγκάζει δὲ ταχέως φερέσθαι ἔξω. διότι γὰρ ἐστερρήθη τ εἴσω φορᾶς, ἡσυχάζειν οὐκ ὑπὸ τρέπει τὸ ζῶον, πνιγῆναι κινδυνεῦον, κἂν τῷδε πυκνὸν γίνεται. τὸ γὰρ ὑπὸ τὴν ἐκπνοὴν ἰέναι ταχέως ἀπὸ τις εἰσπνοῆς, οὐδὲν ἕτερον ἐστὶ τοῦ πυκνῶς ἀναπνεῖν. οὐ γὰρ δὴ τάς γε συλλαβὰς τῶν ὀνομάτων αὐτὰς ἐθέλειν ἀκούειν προσήκει, τῶν λόγων ὅλων σαφῶς λεγομένων, οὐδ' ἄλλο μέν τι νομίζειν εἶναι τὸ ταχέως ὑπὸ τὴν ἐκπνοὴν ὁρμᾶν, τοῦ πυκνῶς ἀναπνεῖν, ἄλλο δέ τι, τὸ, κωλύεσθαι τὴν εἰσπνοὴν αὐτάρκως γίγνεσθαι, τοῦ μικρὰν εἶναι τὴν ἀναπνοήν. ἀλλ' ἐνταῦθα μὲν αὐτὸς ὁ Ἱπποκράτης ἐξηγήσατο σαφῶς, ὅπως ὑπὸ τοῦ πτύελῳ κατεχομένῳ πυκνὸν γίνετ τὸ πνεῦμα, διὰ μέσης τῆς μικρότητος, ὑπὸ δὲ τ ὀδύνης παρέλιπεν, ὡς ἂν οἶμαι πολλαχοῦ μὲν αὐτὸς εἰρηκὼς, κωλύεσθαι τὰς ἐνεργείας τῶν ὀργάνων ὑπὸ τοῦ πόνου, δυναμένων δὲ καὶ ἡμῶν, κἂν εἰ μὴ παρ' ἐκείνου προσηκούσαμεν, ἐκ τῶν ἐναργῶς φαινομένων εὑρεῖν αὐτό. πρὸς τοῦ τοίνυν ἄμφω ταῦθ' ἡμᾶς ἐν τοῦδε τοῦ λόγῳ διδάξαι σαφῶς, ὡς καὶ πόνος καὶ στενοχωρία μικρὰν ἐργαζόμενα τὴν ἀναπνοὴν, εὐθὺς καὶ πυκνὴν δείκνυσιν, ἔτι καὶ τοῦτ' ἐκδιδάσκει, τὸ, μὴ ταῦτ' εἶναι μόνον πυκνοῦ πνεύματος αἴτια. πρῶτον μὲν γὰρ ἐν τοῦ φάναι, εἴρηται δ' οὕτως ὑπὸ τ ὀδύνης, αὐτὸ δῆλον ποιεῖται πυκνὸν ἤδη διὰ τὴν ἑτέραν αἰτίαν ὑπάρχον τὸ πνεῦμα, πυκνότερον γίγνεσθαι λέγων διὰ τὸν πόνον, ὡς ἂν οἶμαι, κἀνταῦθ' ἡμῶν λογίσασθαι δυναμένων, τὴν πυρεκτικὴν θερμασίαν πάντως αὐτὸ πυκνὸν ἀπεργάσασθαι. δεύτερον δ' ἐν τοῦ λέγειν, ὅτι, ὑπὸ τοῦ πυκνοῦ καὶ πολλοῦ πνεύματος, ὡς ἤδη εἴρηται, γλισχραινόμενον τὸ πτύελον ἀπέπτως, κωλύει τὴν ἐπάνοδον γίνεσθαι. τοῦ μὲν γὰρ πυκνοῦ πνεύματος, ὁ πόνος αἴτιον. τοῦ πολλοῦ δὲ, οὐχ οὗτος, ἀλλ' ἡ πυρεκτικὴ θερμασία. πάνυ δὲ κἀνταῦθα σαφῶς, οὐ μεγάλου πνεύματος εἶπεν, ἀλλὰ, πολλοῦ. τὸ μὲν γὰρ μέγα τοῦ καθ' ἑκάστην ἀναπνοὴν ποσῷ κρίνεται, τὸ δὲ πολὺ δυνατὸν ἐστὶν ἐκ μικρῶν ἐνίοτε πολλῶν, ἀθροίζεσθαι. καὶ φαίνεταί γε σαφῶς οὖτο γιγνόμενον ὑπὸ τῶν πλευριτικῶν, μέγα μὲν εἰσάπαξ ἀναπνεῖν μὴ δυναμένων διὰ τὸν πόνον, καί τοι γε δέοντ πλέονος ἀέρος διὰ τὸν πυρετὸν, τῇ συνεχείᾳ δὲ τ ἐνεργείας, ἴσον ταῖς μεγάλαις ἀναπνοαῖς τὸ πλῆθος τοῦ πνεύματος ἀθροιζόντων. ὃ γὰρ ὀλίγαι μεγάλαι, οὖτο πολλαὶ σμικραὶ δύνανται. κατὰ δὲ ταῦτα, κἀπὶ τῶν περιπνευμονικῶν, πολλοῦ μὲν τοῦ πνεύματος ἡ χρεία, διὰ δὲ τὴν στενοχωρίαν ὀλίγον εἰσπνεῖται. κἀνταῦθ' οὖν ἡ πυκνότης πολλὰς ἐργαζομένη τὰς μικρὰς ἀναπνοὰς εἰς ἴσον ἄγει ταῖς ὀλίγαις τε καὶ μεγάλαις. ἆρ' οὖν ἔτι δεησόμεθα τὰς συλλαβὰς εὑρίσκειν τῶν ὀνομάτων, ἐν τῷδε τοῦ βιβλίῳ γεγραμμένας ἐφεξῆς οὕτω, μικρᾶς τε καὶ μεγάλης ἀναπνοῆς, οὐκ ἀρκούμενοι τοῖς πράγμασιν αὐτοῖς οὕτω σαφῶς δεδηλωμένοις, καὶ μὴν οὐ τοῦτ' ἦν τὸ ζητούμενον, εἰ τοὔνομα γινώσκει τὸ τ μικρᾶς καὶ μεγάλης ἀναπνοῆς Ἱπποκράτης. εὑρίσκεται γὰρ ἐν τε τοῖς τῶν ὑπὸ δημίων βιβλίοις γεγραμμένον, κἂν τοῦ προγνωστικῷ πάλιν ἐν οἷς ἔλεγε, μέγα δὲ ἀναπνεόμενον, καὶ διὰ πολλοῦ χρόνου παραφροσύνην σημαίνει. ἀλλ' εἰ διττὸν οἶδε τὸ πυκνὸν πνεῦμα, καὶ τὸ μὲν αὐτῶν ὑπὸ πόνου γίγνεσθαι φησι, τὸ δὲ ὑπὸ θερμασίας πολλῆς ἐν τοῖς ἀναπνευστικοῖς ὀργάνοις ἀθροιζομένοις. ὅπου τοίνυν ὑπὸ δέδεικται ταῦτα, περιττὸν ἔτι ποθεῖν ἀκούει τὰς τῶν ὀνομάτων συλλαβὰς, ἐπεὶ καὶ κατ' αὐτὸν οὖτον, τὸν ἐν τοῦ προγνωστικῷ λόγον, ὃν ὑπὸ τ παραφροσύνης ἔγραψεν, ἐξέσται τινὶ λέγειν οὐκ ἀραιὸν μὲν καὶ μέγα, τὸ δηλοῦν αὐτὴν, εἰρῆσθαι πνεῦμα, καὶ τὴν λέξιν προτείνεσθαι τόν δὲ τὸν τρόπον ἔχουσαν, μέγα δὲ ἀναπνεόμενον, καὶ διὰ πολλοῦ χρόνου παραφροσύνην σημαίνειν, ὥσπερ οὐ ταυτὸν μόνον, ἢ ἀραιὸν εἰπεῖν, ἢ διὰ πόλλου χρόνου ἢ νῦν ἡμῶν ὀνόματα θηρευόντων, καὶ οὐ τὰ πράγματα ζητούντων. ἀλλ' ἐπειδὴ τινὲς εἰς τοσοῦτον ἥκουσι σκαιότητος, ὡς καὶ τῶν ὀνομάτων ἀκούειν ἐθέλειν αὐτῶν, ἀναμνήσωμεν καὶ αὐτοῦ, ἐξ αὐτοῦ τοῦ περὶ διαίτης ὀξέων βιβλίου, δυοῖν τινῶν ῥήσεων ὡδίπως ἐχουσῶν, πνεῦμα προσπταῖον ἐν τῇ ἄνω φορῇ, πυκνὸν ἢ μέγα, ἐνταῦθα μὲν ἔχεις, εἴπερ ὑπὸ θυμεῖς, τοὔνομα τὸ μέγα. τὸ δ' αὖ μικρὸν, ἐπειδὰν φησι, καὶ πνεῦμα σμικρὸν καὶ ἀντίσπασις τοῦ πνεύματος πυκνὴ καὶ βιαίη παραγίγνετ. κατὰ δ' αὖ τὸ προγνωστικὸν αὐτὸ, δυσπετέως φερεῖν, τὴν νοῦσον φησι, τὸ πνεῦμα μέγα τὸ πυκνὸν, εἶναι οὖτο μὴ οὖν ἄντικρυς αὐτοῖς τοῖς ὀνόμασιν ἔγραψε, μέγα τὸ πυκνὸν, τὸ δ' αὖ μικρὸν καὶ πυκνὸν ἐν τοῦ περὶ συνάγχης λόγῳ, πλεῖστον τε πόνον παρέχουσιν, τὸ ὀρθόπνοιαν, εἰπὼν. ὅτι γὰρ ἐν ταῖς ὀρθοπνοίαις μικρὸν καὶ πυκνὸν γίνετ τὸ πνεῦμα διὰ τὴν στενοχωρίαν τῶν ἀναπνευστικῶν ὀργάνων, οὐκ οἶδ' εἴ τις ἀγνοεῖ. καί τοι κἂν εἰ τὰ τοιαῦτα παρ' Ἱπποκράτους αὐτοῦ μαθεῖν ἐθέλομεν, ἐν μὲν τοῦ περὶ διαίτης ὀξέων, ἐν αἷς ὀλίγον ἔμπροσθεν ἔγραψα λέξεσιν, ἐδίδαξεν ἡμᾶς ὅπως γίγνεται μικρὸν καὶ πυκνὸν πνεῦμα, κατὰ τὴν τῶν πτύελων ἐπίσχεσιν. ἐν δὲ τῷ περὶ ἄρθρων εὐθὺς ἐν ἀρχῇ, τοῦ περὶ τ ῥάχεως αὐτοῦ τὰς ὑπὸ τῶν ὄγκων ἢ νοσημάτων γιγνομένας κυφώσεις ἐν τοῖς ἀνωτέρω τῶν φρενῶν χωρίοις διηγούμενος, ὡδίπως φησιν. ὅλην γὰρ οἶμαι κάλλιον εἶναι δοκεῖ παραγράψαι τὴν ῥῆσιν. οἷσι μὲν ἄνω τῶν φρενῶν τὸ κυφὸν, τουτέουσι μὲν αἱ πλευραὶ, οὐκ ἐθέλουσιν εἰς τὸ εὐρὺ αὔξεσθαι, ἀλλ' εὖ τοὔμπροσθεν. τό, τε στῆθος ὀξὺ γίγνεται, ἀλλ' οὐ πλάτυ, αὐτοί τε δύσπνοιοι γίγνονται, καὶ κερχνώδεσι. ἧσσον γὰρ ἰθυωρίην ἔχουσιν αἱ κοιλίαι τὸ πνεῦμα δεχόμεναι καὶ προπέμπουσαι. καὶ γὰρ δὴ καὶ ἀναγκάζονται κατὰ τὸν μέγαν σπόνδυλον, λορδὸν τὸν αὐχένα ἔχειν, ὡς μὴ προπετὴς ἢ αὐτέοισιν ἡ κεφαλὴ. στενοχωρίην οὖν πολλὴν τῇ φάρυγγι παρέχουσι. καὶ οὖτο συμβάλλεται εἰς

τὸ εἴσω

τὸ εἴσω ῥέπειν. ☾ γὰρ αὐτῆσιν ὀρθοῖσι φύσει, δύσπνοιαν πρὸς ὃν ὀξέως, ἂν ἔσω ῥέπῃ, ἐς ἂν ἀναπνεῦσι. διὰ δὴ τοῦτο τὸ τοιοῦτον πρῆγμα ὀξυχέμβροχοι οἱ τοιοῦτοι τῶν ἀνθρώπων μᾶλλον φαίνονται ἢ ὑγιεῖς. φυματίαι τε ὡς ἐπὶ πολὺ σὺν τοῖς πνεύμονα εἰσὶν οἱ τοιοῦτοι, σκληρῶν φυμάτων ☾ ἀπεπτῶν. ἡ γὰρ πρόφασις τοῦ λυφώμασθαι καὶ ἡ ξύντασις τοῖσι πλείοσιν διὰ τιμώτας συμφορὰς γίγνεται. οἷσιν αὖ κοινήσωσιν οἱ ξύντονοι, ἐν τούτῳ τῷ λόγῳ πάντα τὰ μὲν λύφωσιν ὧν τοῖς ἐν πνεύμονι φύμασιν ἀπεπέσι τε καὶ σκληροῖς γίγνεσθαι λέγει, τὰ δὲ δύσπνοιαν ὑπὸ τῆς σφοχωσίας. λυρχνώδη δὲ λέκληκε τῇ τοιαύτῃ διαφορᾷ αὐτοῦ. ἐν δέ γε τοῖς πρὸ ταύτης ὀξέως, νῦν μὲν εἰς μικρότητα τε καὶ πυκνότητα τὰ ἀναπνοὴν τρεπομένων ἐμέμνητο, καὶ αὐτὸ μὲν οὐδὲν τὸ τῆς ὀρθοπνοίας ὄνομα προσέθηκε, καὶ ῥέγχειν αὐτοὺς ἔφησεν. ὡς τε διαπεσὸν ἐν πνευμονικῷ πρός τι συνάγχης διηγούμενος, εἶπε, πλεῖόν τε πόνον παρέχουσι καὶ ὀρθοπνοιαν, οὐκ ἄλλοτι δύσπνοίας εἰδότ' ἢ τὸ σμικρὸν καὶ πυκνὸν πνεύματος, οὕτως ὀνομάζει. πάντες γὰρ οἱ διὰ σφοχωσίαν αὐτάρκως εἰσπνεῖν μὴ δυναμένοι, πνίγεσθαι δοκοῦσιν, ὡς καταπαίοντες. καὶ διὰ τοῦτ' ὀρθοῦν ἔχειν δίονται τόν τε θώρακα σύμπαντα καὶ τὸν πρόχυλον, ὡς ἂν οὐ σμικρᾶς αὐτοῖς βοηθείας ἐκ τοῦ τοιούτου σχήματος προσῤῥεούσης. εὐρύτερά τε γὰρ ἅμα, καὶ μακρότερα σύμπαντα τὰ τῆς ἀναπνοῆς ὄργανα γίνονται, ὅταν μὲν ὀξυθυμώμεθα πρὸς τὴν ὀρθίων σχημάτων, ὅταν δ' ἥπιον εἰς ἑαυτὰ καταπίπτειν ἰωλυόμεθα. δῆλος δὲ καὶ αὐτὸς ὁ Ἱπποκράτης οὕτω γινώσκων ὑπὲρ αὐτῶν, ὡς ἡμεῖς νῦν λέγομεν, ὀξ ὧν φησιν ἐν τοῖς πρὸς ἄρθρον, αὐτός τε δύσπνοοι γίνονται ☾ λυρχνώδεες. ἅπασι γὰρ ἰθυωρεῖν ἔχουσιν αἱ πλευραὶ αἱ τὸ πνεῦμα δεχόμεναι καὶ προπέμπουσαι. πᾶσιν οὖν τοῖς διὰ σφοχωρείαν δυσπνοοῦσιν, καὶ μικρὸν γίνεται τὸ πνεῦμα, καὶ δύσ ὀξ ἀνάγκης ἕπεται συμπτώματα τό τε λυρχνώδες εἶδος ☽ ἀναπνοῆς, ὃ δὴ ☾ ῥέγχειν ὀνομάζεται, καὶ τὸ μικρὸν πρόσθεν εἰρημένον, ἡ ὀρθόπνοια. καὶ δὴ ὥσπερ ὀξεπίτηδες διαπεπονημένως αὐτά, τὸ μὲν ἕτερον ἐν πνευμονικῷ γράφει ταῖς ὀλεθρίαις συνάγχαις προσεῖναι λέγων, τὸ δὲ δεύτερον ἐν τῷ πρὸς ἄρθρον. ἐν μὲν τῷ ☽ πνευμονικῷ τὴν ὀρθόπνοιαν, ἐν δὲ τῷ ☽ πρὸς ἄρθρον τὸ λυρχνώδες. ἄμφω δὲ ἐν τῷ ☽ πρὸς διαίτης ὀξέων ὃν ταυτὸν ἡγαγεν, οὕτως γράψας ὁ Ἱπποκράτης, οἱ δ' ὑπὸ τῆ ☽ ὀρθοπνοίας τε, καὶ τοῦ ῥέγχους ἀκριβῶς ὄντος. ὁ γὰρ ἐν τῷ ☽ πρὸς ἄρθρον λυρχνος, τοῦτ' ἐντεῦθεν ἤδη ῥεγχος ὠνόμασε. χρὴ τοίνυν δὲ καὶ ἄλλα χθὲς τῶν συγγραμμάτων ἀμφοτέροις τοῖς ὀνόμασιν, ὡς ταυτὸν δυναμένοις διηλωῦν. ἐπειδὰν οὖν οὕτως ὑπομελῶς αὐτὸς ἐν τῷ ☽ πρὸς διαίτης, πρὸς πάσης ὀμέσεως πνευμονικοῦ πνεύματος διεξῆλθε, θαυμαστὸν οὐδέν, εἰ μόνον τὸ λειφάλαιον αὐτὸ τοῦ παντὸς λόγου γέγραφεν ἐν τῷ ☽ πνευμονικῷ. ὅτι δ' ὑπομελῶς διῆλθεν πάντα πρὸς πνευμονικοῦ πνεύματος λόγον, οὐδὲν ἔτι δέομαι πλείον λέγειν, ἀλλ' ἀναμνήσας αὐτὸν μόνον, ὡς ἦτοι διὰ πόνον, ἢ σφοχωρείαν, ἢ πλῆθος ὁρμασίας πνευμονικὸν γίνεται τὸ πνεῦμα, τὴν ὅλην ξῆσιν ἐφεξῆς παραγράφω τῇδε τῷ τρόπῳ ἔχουσαν, οἵσι τε γὰρ σιτία αὐτίκα ἐγκατακέκλεισται, πρὶν μήτις ὑποκνώσας τὸ ῥόφημα δοίη, τὴν ὀδυνίην φνεοῦσαν προσαρεξύνειν ἄν, ☾ μὴ φνεοῦσαν δὲ βύσις ἐμποιήσειεν ἄν ☾ πυκνότερον γοῦν ἂν τὸ πνεῦμα, ἰσχνὸν δὲ ὄντος. ξηραντικὸν γὰρ πνεύμονος, καὶ κοπώδεες ἐπιχορηγοῖς, καὶ ἄτρος, ☾ φρενῶν. ἢν δὲ ἧ τὸ ὀδυνῶν τὸ πλευρὸν ξυνεχὲς ἐόσης, ☾ πῶς τὰ ὁρμάσματα μὴ χαλάσῃς, κῆ τοῦ πλήσσειν μὴ ἀπόνως, ἀλλὰ ☾ καταγλιχαινομένης ἀκαπέως, ἢν μὴ λύσῃς τὴν ὀδυνῶν, ἢ κοιλίῃ μαλθάξας, ἢ φλέβα τεμών, ὁπότερον ἂν τούτων σημαίνει. τὰς δὲ πλησσάσας ἢν ὅτως ἔχουσι διδῶ, ταχέες οἱ θάνατοι τῶν τοιούτων γίνονται. διὰ τούτας οὖν τὰς προφάσιας, καὶ ἑτέρας τοιαύτας, ἐπὶ μᾶλλον οἱ ὅλησι χρεώμενοι πλησάνησιν, ἑβδομαῖοι ☾ ὀλιγημερώτεροι θνήσκουσιν, οἱ μὲν τι κῆ τὴν γνώμην βλαβέντες, οἱ δ' ὑπὸ τῆ ὀρθοπνοίης τε καὶ τοῦ ῥέγχους ἀκριβῶτες, μᾶλλα δὲ οὓς τοιούτους οἱ ἀρχαῖοι βλητοὺς ὠνόμαζον εἶναι, διὰ τόδε μᾶλιστα, ὀχῆκιστα δὲ ὅτι ἀκριβαινόντων, ἡ πλευρὴ θελιὴ εὐρίσκεται ἦκιστόν τι πληγῆ. ἄπορον δὲ τοῦτο ὅτι ὅτι πρὶν λυθῆναι τὴν ὀδύνην θνήσκουσι. ταχέως γὰρ πνευματίαι γίνονται. ὑπὸ δὲ τοῦ πυκνοῦ κῆ πολλοῦ πνεύματος ὡς ἤδη εἴρηται γλιχραινόμενον τὸ πλεῦρον ἀπέπτως, λωλύει τὴν ἐπάνοδον γίνεσθαι. ἀλλὰ τῇ ῥέγξει ποιεῖ ἰχόμενον ἐν τοῖσι βρόγχοισι τὸ πνεύμονος, ὁκόταν δὲ ἔσω ἔλθῃ, θανατῶδες, ὡς ὠδὶ τὸ πολύ ὅτι. ☾ γὰρ αὐτὸ τὸ πλεῦρον ἐνεχόμενον, λωλύει μὲν τὸ πνεῦμα ἔσω φέρεσθαι, ἀναγκάζει δὲ ταχέως ἔξω, φρέσθαι καὶ ὅτως ὃν τὸ κακὸν ἀλλήλοισι ξωπιμωρέουσι. τό, τε γὰρ πλεῦρον ἐνεχόμενον, πυκνὸν τὸ πνεῦμα ποιεῖ, τό, τε πνεῦμα πυκνὸν ἐὸν, ὧδε γλιχραίνει τὸ πλεῦρον, ☾ κωλύει ἀχλιοδαίνειν. ἔστι τούτῳ τῷ ῥήσει μὲν νῦν ὠδὶ μελῶς προσχοίς, καὶ πολλάκις αὐτῶν ἀναλέξασθαι, ὅτερον ἐλπίζω ῥᾳδίως πειθήσεσθαι τοῖς ἑρμηνέοις. ὅτι γὰρ οὐ μεγάλης ἐδεῖτο σοφίας ἡ τοῦ πυκνοῦ πνεύματος εἰς τὰς ἐν αὐτῷ διαφορὰς τομή, καὶ ὅτι τελέως αὐτῶν ἐφάσκων ἐν τούτῳ τῷ βιβλίῳ γεγράφθαι, διὰ τόδε ἐν τῷ ☽ προγνωσικῷ ταχέως πάνυ πεδιέδραμε, ὡς πᾶς εἰδότας ἤδη τὸ σύμπαν, οἷον ὧν τομῶν πνα τοῦ λόγου ποιησάμενος. βέβις μὲν ἔν ἡμῖν ἤδη συζυγίαι δυσπνοιῶν ὀξ ὧν ὅρισται. λέπεται δ' ἡ τετάρτη, ἐν ἧ σμικρὸν καὶ ἀραιὸν τὸ πνεῦμα. τί δή ποτ' ἔν αὐτῶν παλιπῶν, τῇ ψυχρᾶν ἐκπνοὴν ἔγραψε; ἢ ὅτι οὐκ ἄλλη μού τις ὄσιν, ἡ μικρά τε ἅμα καὶ ἀραιά, ἄλλη δὲ ἡ ψυχρά. δῆλον δὲ τοῦτο. τὴν γὰρ ἐναντίαν αὐτῇ, τὴν μεγάλην τε ἅμα καὶ πυκνὴν, ἀμέτρου θορμασίας ἐν τοῖς ἀναπνευστικοῖς ὀργάνοις ἠθροισμένης ἔκγονον ὑπάρχειν ἐδείκνυμεν. ὀξ ἀνάγκης δὴ ἡ μικρὰ ☾ ἀραιὰ, τότων αὖ τῶν τῇ ὀργάνων κατεψυγμένων ἔσται. κῆ δύο ἡμῖν ἀκριβῆ μάτα λελυμένα, ☽ μήτε τῇ τετάρτῃ συζυγίαν ☽ δυσπνοίας τῇ μικρὰν κῆ ἀραιὰν παλελεῖφθαι, μήτε τῇ θορμῷ. ἐκείνην γὰρ ἐν στόρῳ μορίῳ τοῦ πυκνοῦ πνεύματος, τὸ κατ' ἀρχὰς εἰρημένον πολειλημμένην ἔχουσιν. ἡ αὐτὴ γάρ ἐστι τῇ πυκνῇ καὶ μεγάλῃ. τῇ ἀραιᾷ δ' οὖ καὶ μικρὰν, ἐν τῇ ψυχρᾷ. καὶ γὰρ ἡ δὲ ☽ ψυχρᾶς οὐδὲν διαφέρει, τί δή ποτ' ἔν οὐκ ἀραιὰν ☾ μικρὰν, ἀλλὰ ψυχρὰν αὐτῇ ἔγραψεν; ὅτι πρῶτον μὲν, ἀπὸ τοῦ προχειροτέρου συμπτώματος ἠβουλήθη αὐτῇ δηλῶσαι. δεύτερον δὲ, ἐν δ' ἐξαῦθις τῇ αὐτίαν, δι' ἣν ὀλεθρίαν αὐτῇ λέγει. ☾ βέλτιον, ὅτι τάχιστα οὕτω νοήσειν ἡμᾶς ὑπολάβοι, αὐτῇ τε ταύτῃ μηδὲν διαφέρειν τ' ἀραιᾶς ☾ μικρᾶς, τῇ τ' ἐναντίαν αὐτῇ τῇ θορμῷ, ☽ πυκνῆς κῆ μεγάλης. τὸ, γὰρ ψυχρὸν πνεῦμα, πάντως ἀραιόντ' ἐστι ☾ μικρὸν, ὡς καὶ ☽ δεδήλωται λόγῳ, τὸ δὲ πυκνὸν ☾ μέγα, τὸ ☽ φλεγμάσεως τῶν ἀναπνευστι-

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 200 sur 494

κῶν ὀργάνων ἐνδεικτικόν, οὐδ' ἂν ὀρθῶς τὶς λέγοι, εἰ μὴ καὶ θερμὸν ἐκπνέοιτο. καὶ μὴ δὴ κἂν τῷ προσθεῖναι τοῦ
ψυχρῷ πνεύματι μόνῳ, ὡς ὀλέθριον κάρτα ἤδη γίγνεται, δηλοῖ σαφῶς ἣν ἔχει γνώμην περὶ τῶν ἔμπροσθεν εἰρη-
μένων τριῶν δυσπνοιῶν. εἴπερ γάρ τινα κἀκείνων ὀλεθρίαν ἡγεῖτο, πάντως ἄν που προσέγραψεν. ἆρ' οὖν ἀκιν-
δύνους αὐτὰς ὑπελάμβανεν ὑπάρχειν, οὐδαμῶς, ἀλλ' οὐκ ὀλεθρίας μὲν, οὐκ ἀκινδύνους δέ ἐστι. τὸ μὲν γὰρ κα-
ταψύχεσθαι, τοῖς ἀναπνευστικοῖς ὀργάνοις, ἄντικρυς ὀλέθριον, ἐνταυθοῖ γε τῆς καρδίας τεταγμένης, ἣν ἀρχὴν καὶ
πυγὴν ὠθιστάμεθα τῆς ἐμφύτου θερμασίας. τὸ δ' ἤτοι φλόγωσιν εἶναι πολλὴν ἐν αὐτοῖς, ἢ ὀδύνην, ἢ πραφροσύ-
νην, οὐ πάντως ὀλέθριον. ἥτε γὰρ τοιαύτη θερμασία πολλοὶς τῶν ὀξέων συνεδρεύει πυρετῶν, ἥτ' ὀδύνη πόσοις
καὶ τισὶ νοσήμασιν ὑπάρχει προείρηται. καὶ μέντοι καὶ ἡ παροφροσύνη τῶν οὐκ ἐξ ἀνάγκης ὀλεθρίων ἐστί. ὅτι
δ' οὕτως ὑπὲρ αὐτῶν γινώσκει σαφῶς, ἐνδείξατο διὰ τῆς ὑπερφερομένης λέξεως εἰπών. εὔπνοιαν δὲ χρὴ νομί-
ζειν κάρτα μεγάλην δύναμιν ἔχειν ἐς σωτηρίην ἐν πᾶσι τοῖσιν ὀξέσι νοσήμασιν, ὁκόσα σὺν πυρετοῖσιν ἐστι,
καὶ ἐν τεσσαράκοντα ἡμέρησι κρίνεται. εἰ γὰρ δὴ μεγάλην δύναμιν ἐς σωτηρίαν ἔχειν ἐνόμιζε τῆς εὔπνοιαν,
οὐκ ἀκινδύνους ἀεὶ δηλονότι τὰς δυσπνοίας ὑπελάμβανεν. ὥστε αἱ μὲν ἄλλαι δύσπνοιαι τοῦτ' αὐτὸ μόνον, οὐκ
ἀκίνδυνοι τινὲς εἰσιν, ἡ δ' ὑστάτη πασῶν εἰρημένη, πρὸς τὸ κινδυνώδης τ' εἶναι, καὶ ὀλέθριος, οὐκ εἰς μακρὰν τε-
θνήξασθαι τὸν ἄνθρωπον ὑπαγορεύει. διὰ τοῦτ' οὖν οὐχ ἁπλῶς, ὀλέθριον, εἶναι αὐτὴν ἔφη, ἀλλὰ καὶ τὸ, κάρτα, προ-
σέφερεν, καὶ οὐδὲ τούτῳ πάλιν ἀρκεσθεὶς, ἐπήνεγκε, τὸ, ἤδη, ὡσὰν ὑπόγυον τὸν θάνατον, μόνης ταύτης τῆς δυ-
σπνοίας ὑπαγορευούσης. οὕτως γὰρ ὀλέθριός ἐστιν ὥστε μοι, δοκεῖ ὅτι οὐδ' ἂν ἔγραψέ τι περὶ αὐτῆς ὁ Ἱπποκρά-
της, εἰ μὴ τὸν τρόπον ὅλον ὑπεξύει, εἰπὼν περὶ τῶν δυσπνοιῶν. ἃ γὰρ ἀρθνήσκουσιν ἤδη γίγνεται, ταῦτ' οὐ-
δεμίαν ἔχει μεγάλην ἐν προγνώσεσιν ἀξίαν. ἀγαθῶν δ' ἰατρῶν ἔργον, οὐ τὰ τοῖς ἰδιώταις ἤδη φαινόμενα προ-
γινώσκειν, ἀλλ' ὅσα τε τούτους λανθάνει, καὶ μηδὲν φαῦλον ἔχειν δοκοῦντος τοῦ κάμνοντος φαίνεται. ἀλλὰ διὰ
τὸ τὰ πάντ' ἐφεξῆς ἐθελῆσαι γράψαι τὰ τῆς δυσπνοίας εἴδη, δοκεῖ μοι καὶ ταύτης ὠθιμνησθῆναι. καὶ προσέτι,
διὰ τὴν τῆς μεγάλης τε καὶ πυκνῆς ἀντίθεσιν. ταυτὶ μὲν οὖν ἐνταῦθα τελευτάτω. διάτι δ' οὐδὲν ἔγραψαν
ἐν τοῦ προγνωστικῷ περὶ τῆς ἀνωμάλου δυσπνοίας, καίτοι γινώσκων αὐτὴν οὐχ ἐν τῷ δευτέρῳ καὶ τὸ ἕκτῳ τῶν
ὑπερδημίων μόνον, ἀλλὰ κἂν τοῦ πρώτῳ καὶ τρίτῳ, καὶ προσέτι κἂν τοῦ περὶ διαίτης ὀξέων καὶ τοῖς ἀφορισ-
μοῖς, καὶ ἀλλαχόθεν πολλαχόθι τῶν συγγραμμάτων. ἐν μὲν γὰρ τοῦ δευτέρῳ καὶ τοῦ ἕκτῳ κατὰ τὴν προγεγραμ-
μένην ῥῆσιν ἐμνημόνευσεν εἰπὼν, διπλῆ ἔσω ἐπανάκλησις, οἷον ἐπεισπνέουσι. καὶ προσέτι κατὰ μὲν τὸ δεύτε-
ρον τῶν ὑπερδημίων, ἐν τοῦ διηγεῖσθαι τὰ τῇ Λυκίῃ συμβάντα, πνεῦμα δὲ διπλασιάζετο, προσέγραψε. οὐδὲν γὰρ
οὐδὲν διαφέρει τοῦ, διπλῆ ἔσω ἐπανάκλυσις, οἷον ὑπεισπνέουσιν. ἐν δὲ τοῦ ἕκτῳ, ἣν πνεῦμα ἐγκαταλείπη-
ταί φησι. καὶ γὰρ καὶ τοῦτο ταυτόν ἐστι τοῦ κατὰ τὸ περὶ διαίτης εἰρημένῳ, πνεῦμα προσπταῖον ἐν τῇ ἄνω φορῇ. ὡς
γὰρ εἰσπνέοντές τινες οὐχ ἅπαξ τοῦτο δρῶσιν, ἀλλ' ἡσυχίᾳ διακόπτουσι τὴν ἐνέργειαν ὁμοίως τοῖς κλαυθμη-
ριζομένοις παιδίοις, οὕτω καὶ ἐκπνέοντες. ἀλλὰ κἂν τοῖς μετὰ τὸν περὶ τῶν λουτρῶν λόγον, πνευμάτων προ-
τάσεις εἴρηκε, τὴν διακεκομένην ἐνέργειαν ἐνδεικνύμενος. ἐν δὲ τῷ πρώτῳ τῶν ὑπερδημίων ὠθὶ φιλίσκου τὸν δὲ
τὸν τρόπον ἔφη, τοῦτο πνεῦμα διατέλεος, ὥσπερ ἀνακαλεωμένῳ. ὁμοίως γὰρ τοῦ, διπλῆ ἔσω ἐπανάκλησις,
εἴρηται κἀνταῦθα, τοῦ ἀνακαλουμένῳ. πάλιν δ' ὠθὶ τῆς Δρομεάδου γυναικός, πνεῦμα ἀραιὸν, μέγα, αὐτίκα
ἀνασπασμένον, ἔφη. καὶ γὰρ καὶ τοῦθ' ὡσαύτως εἴρηται. ἐν δὲ τοῖς ἀφορισμοῖς, καίτι ποτὲ σημαίνει τὸ τοιοῦτον
πνεῦμα ἐκδιδάσκει γράφων ὧδε, ἐν τοῖσι πυρετοῖσι τὸ πνεῦμα προκόπτον κακόν. σπασμὸν γὰρ σημαίνει.
κατὰ λόγον οὖν κἀν τοῖς τῶν ὑπερδημίων, τὴν Δρομεάδεω γυναῖκα σπασθεῖσαν ἀρθανεῖν φησί, ἐφ' ἧς προειρήκη,
πνεῦμα ἀραιὸν μέγα, αὐτίκα ἀνεσπασμένον. ἐνθὰ δὴ καὶ θαυμάσαι μάλιστα ἐστιν, ὅπως ἑκατέρα τῶν δυσπνοι-
ῶν τὴν οἰκείαν αὐτῆς ἐδήλωσε διάθεσιν. οὐ γὰρ ἐσπάσθη μόνον ἥδε ἡ ἄνθρωπος, ἀλλὰ καὶ παραίπαισεν, ὡς ἂν
μὴ μόνον τὴν ἰδίαν τῶν σπασμῶν ἐσχηκυῖα δύσπνοιαν, ἀλλὰ καὶ τὴν τῆς πραφροσύνης. ὥστ' ὅτι μὲν ἐγίγνω-
σκεν τὴν ἀνώμαλον ταύτην δύσπνοιαν ὁ Ἱπποκράτης, ἀρδέδεικται σαφῶς. ὅτι δὲ κἂν προγνωστικῷ πρέλι-
πεν εὐλόγως, ὥσπερ καὶ τὰ πολλὰ τῶν προγνωστικῶν γνωρισμάτων, ἐφεξῆς ἂν εἴη λεκτέον αὐτῷ, πρότερον
ἀναμνήσαντας διὰ κεφαλαίων, ὡς οὔτε περὶ τῶν κατὰ τὰς ἡλικίας, ἢ χώρας, ἢ ὥρας, ἢ τὰς ὑπερδήμους καταστά-
σεις ἐν τοῦ προγνωστικῷ γέγραφέ τι, καί τοι βιβλίου μὲν ὅλου τοῦ περὶ ἀέρων, τόπων, καὶ ὑδάτων ὑπ' αὐτοῦ
γεγραμμένου, κατὰ δὲ τοὺς ἀφορισμοὺς, ἐν ὑπερτομῇ πάντων τούτων εἰρημένων. ἀλλ' οὐδὲ περὶ τῶν οὔρων τῆς δια-
γνώσεως, ὅσα τοῖς ἀφορισμοῖς ἐνέγραψε. ταῦτα κἂν τοῦ προγνωστικῷ διῆλθεν, οὐδὲ δὴ τῶν ἀμφὶ τὰς γυναῖ-
κας, ὅσα κατὰ τοὺς ἀφορισμοὺς ἔγραψεν, εἰς τὸ προγνωστικὸν μετέθηκε. καί τοι καὶ ταῦτα, καὶ ἄλλα πολλὰ τῶν ἐν
ἀφορισμοῖς εἰρημένων, ἐκ τοῦ προγνωστικοῦ μέρους τῆς ἰατρικῆς ἐστιν, ὡς αὐτὸς ἐνδείκνυται διὰ τῶν αὐτοῦ ῥημά-
των. ἔντε γὰρ τοῦ, λέγειν, Ην δὲ Βόρειος ἢ, Βῆχες, φάρυγγες. κοιλίαι ξηραί. δυσουρίαι, φρικώδεις. ὀδύναι πλευ-
ρέων, στηθέων. ὅταν οὗτος δυναστεύει τοιαύτας προσδέχεσθαι ἐν τῆσιν ἀῤῥωστίησιν. ἐν δὲ τοῦ φάσκειν, ὅταν θερὸς
γένηται ἦρι ὅμοιον, ἱδρῶτας ἐν τοῖσι πυρετοῖσι πολλοὺς προσδέχεσθαι, Δῆλος ἐστὶν ὑπερσημαινόμενος ὡς τοῦ
προγνωστικοῦ μέρους τῆς τέχνης ἐστὶ τὰ τοιαῦτα. τὸ γὰρ προσδέχεσθαι καὶ προσδοκᾶν καὶ ἐλπίζειν, καὶ πάνθ' ὅσα
τοιαῦτα ῥήματα προγνώσεως ἴδια. καὶ μὴ δὴ κἂν τοῦ φάσκειν. Ην μὴ ὁ χειμὼν αὐχμηρὸς καὶ Βόρειος γένηται, τὸ
δ' ἔαρ ἔπομβρον καὶ νότιον, ἀνάγκη τῶν θερέος πυρετοὺς ὀξέας καὶ ὀφθαλμίας καὶ δυσεντερίας γενέσθαι, Σαφῶς ἐν-
δείκνυτο ταυτὸ τοῦτο, καὶ πολύ γε μᾶλλον, ὅταν ὡδίπως γράφει περὶ τῶν οὔρων. οἷσιν οὖρα παχέα, θρομβώδεα, οὐκ
ὀλίγα ἀπυρέτοισιν, πλῆθος ἐλθὸν ἐκ τούτου λεπτὸν, ὠφελεῖ. μάλιστα δὲ τὰ τοιαῦτα ἔρχεται, ἐν οἷσιν ἂν ἐξ ἀρχῆς διὰ
ταχέων ὑπόστασιν ἴσχει. καὶ πάλιν, οἷσιν οὖρα ἀνατεταραγμένα οἷον ὑποζυγίου, τουτέοισι κεφαλαλγίαι ἢ πάρει-
σιν, ἢ πρέσοντο. καὶ πάλιν, οἷσιν ἑβδομαῖα κρίνονται, ὑπενέφελον ἴσχει τῇ τετάρτῃ τὸ οὖρον ἐρυθρὸν, καί τ' ἄλ-
λα κατὰ λόγον. Ομοίως δὲ τούτοις, καὶ τῆς κύστεως καὶ τῶν νεφρῶν τὰς διαθέσεις δηλοῦντα κατὰ τοὺς ἀφο-
ρισμοὺς γέγραπται, παραλέλειπται δὲ ἐν τῷ προγνωστικῷ, καὶ ἄλλα πάμπολλα καθάπερ καὶ τὰ τοιαῦτα τῶν

νοσημάτων

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 201 sur 494

νοσημάτων. ὁκόσοισιν ἀρχομένοις, χολὴ μέλαινα, ἢ ἄνω, ἢ κάτω ἐπέλθοι θανάσιμον. ἁλυσιτρίχη δὲ ἀφ' χολῆς μελαίνης ἄρξηται, θανάσιμον. οἷσιν ψυχετοῖσιν ἀμωβάγεῖ, πλῆθος ὀποφύσῶν, ἐν τοῖσιν ἀναλήψεσι τοῖσι τοιούτοισιν αἱ κοιλίαι καθυγραίνονται. Τοιαῦτα τὰ πάμπολλα κατὰ οὖν ἀφορισμοὺς ὅλην εὑρεῖν γεγραμμένα τοῦ προγνωσικοῦ μόρους τέχνης. τί δ' ἢ ποτ' ἄν οὐδὲν τούτων ἐν τοῖς προγνωσικοῖς γράμμασι διῆλθεν, ὅτι πρὸς τῶν ὀξέων νοσημάτων ἐν ἐκείνῳ προὔθετο διδάσκειν, ὡς ἀρχόμενός τε ἅμα καὶ σωτελέσας τὸ βιβλίον, αὐτὸς ἐμιμήσατο. σκεπτέον δὲ χρὴ ὥστε, ἐν τοῖσιν ὀξέσι νοσήμασιν. ὧδε δὲ ἡ τελευτῆς προσγραφὰς ὧδέ, ταῦτα δὲ λέγω πρὸς τῶν ὀξέων νοσημάτων, καὶ ὅσα ἐκ τούτων γίγνεται. Τίνα δ' ἐστὶν ἐκ τούτων γιγνόμενα, πάλιν αὐτὸς ὁ ἱπποκράτης ἐν τούτῳ βιβλίῳ διήρχεται. οἱ δὲ ὕδρωπες οἱ ἐκ τῶν ὀξέων νοσημάτων πάντες καποί. ὅσα δὲ πάλιν, σύπνοιαν δὲ χρὴ νομίζειν, κάρτα μεγάλην δύναμιν ὄν σωτηρίαν ἔχειν ἐν πᾶσι τοῖσιν ὀξέσι νοσήμασιν, ὁκόσα σὺν πυρετοῖσι, ἐν τοσαυτονοσήμασι κείνοις. Καὶ τοῦτο τῶν ἐκ μεταπτώσεως ὀξέων μνημονεύει, καθάπερ καὶ τοὺς πρὸ ἡμῶν ἀπελείφαμεν. ἐπεσημήναντο δὲ καὶ ἄλλοθεν πολλαχόθεν τῶν συγγραμμάτων, ὡς ἤτοι πρὸ τῶν ὀξέων νοσημάτων, ἢ πρὸ τῶν γινομένων ἐκ τούτων ὁ λόγος ὅλην αὐτῷ, καθάπερ καὶ τοῖς δέ, οἱ δὲ ἱδρῶτες ἀρίστοι μὲν εἰσὶν ἐν πᾶσι τοῖσιν ὀξέσι νοσήμασιν, οἱ ἂν ἐν ἡμέρῃσι κρισίμοισι γένωνται. Καίτοι δεῖ πολλὰ λέγειν; αὐτὸς γάρ, ὡς ἐκὼν παραλείπει πολλὰ τῶν προγνωσικῶν σημείων ἐν ἐκείνῳ τῷ βιβλίῳ σαφῶς ἐνδείκνυται, ποτὲ μὲν ὡδίπως λέγων. μὴ θαυμάσητε δ' ἐστί, ἵνα τι αὐτέῃ ἡ κύσις νόσημα ἔχουσα τῶν οὐρων τὰ ἀκρόδιβοι τούτων. ὃ γ' ἔστ' ὀλίγα σημεῖα, αὐτῆς καθ' ἑαυτήν. οὐ μὴν πάσίθησί γε τὰ γνωρίσματα ἡ τὸ προγνωσικόν, ἀλλ' ἐν τοῖς ἀφορισμοῖς, γράφει. ὥσθις δ' ἂν λέγει. χρὴ δὲ καὶ τὰς διαφορὰς τῶν νοσημάτων τ' ὠδὶ δηλουμένων τάχιστ' ἐνθυμεῖσθαι, καὶ μὴ λανθάνειν ἡ ὥρης τὴν κατάστασιν. Οὐ μὴν οὐδὲ περὶ τούτου δι διδάσκων ἡμᾶς ἐν προγνωσικῷ. προὔθετο γὰρ ὡς ἔφην τὰ τῶν ὀξέων νοσημάτων ἴδια διελθεῖν μόνα. τὰ δ' ἐν τῷ χρονίων, ἴδια σύμπαντα παραλιπεῖν. ὡς εἰκότως καὶ ἡ ἀνώμαλον δύναμιν, ἣ ἑτέρᾳ γένους ἐπάρχουσαν νοσήματος, ἐνταῦθα παρέλιπεν. εἰ γὰρ δὴ καὶ ἐνομίζετο τῶν ἀναπνευστικῶν ὀργάνων, εἰς ἣν ἐν τοῖς χρονίοις νοσήμασι συνεφθαρκὸν τὸ πάθημα, καὶ τούτου γε, μηδὲν δ' ἦν τ' ὀξέως ἢ χρονίων ἴδιον, εἰ δ' ἀεὶ ἐν χωρὶς πυρετοῦ γιγνόμενον. ὡς γε καὶ οἱ ἄσθμοι. προκειται δ' αὐτῷ ἡ τὸ προγνωσικὸν ἐπὶ τ' ἰδίως ὀξέως ὀνομαζομένων ποιήσασθαι τὸν λόγον. ἔστι δὲ ταῦτα τὰ σὺν πυρετοῖς γινόμενα συνεχέσι σήπαν, ὡς αὐτὸς ἐν τοῖς περὶ διαίτης ὀξέων ἐδήλωσεν ὠδίπως γράψας, ἔστι δὲ ἅπερ τοῦτα ὀξέα, ὁπόσα ὠνόμασαν οἱ ἀρχαῖοι πλευρίτιν, καὶ περιπνευμονίαν καὶ φρενίτιν καὶ καῦσον, ἢ τάλλα ὅσα τούτων ἐχόμενα ὧν οἱ πυρετοὶ τοιοῦτοι παν ξυνεχεῖς. ἴσμεν οἱ ἄσθμοι τούτου τ' γένους ἐστὶ τ' νοσημάτων, ὅθεν δὲ τὴν ἰδίαν αὐτῶν δύναμιν ἅμα τούτοις διῆλθε, καθάπερ οὐδὲ περὶ τ' ἄρθρων, ἢ τ' διαχωρημάτων, ἢ τῶν ἄλλων ἁπάντων ὅσα ἡμῖν σὺν ἀφορισμοῖς ἐγραψε, διότι τ' ὀξέων νοσημάτων ἴδια. διότι δ' οὐδὲν δὲ περὶ τ' τοιούτων δυνάμεων ἐδίδαξεν ἐν τοῖς προγνωσικῷ, ἐν οἷς ἤτοι μόνον τὸ εἰκὸς ἐνόμιζεν, ἢ μόνον τὸ ἐκπεφευγὸς ὅτι μέγα, περιττὸν ἡγοῦμαι νῦν ἐπεξιέναι, δίκαιος γε σαφῶς, ἐν τοῖς πρώτῳ τῶν δὲ τῶν ὑπομνημάτων, ὡς εἰς ἐγὼ τούτας τὰς δυνάμεις, ὑπὲρ ὧν νῦν ἐπειμαι λέγων, αὖ πάλιν ἀνάγκη τὰς ἄλλας διαφορὰς. ὁδὲ γε ἡ ταχείας, ἢ βραδείας ἀναπνοῆς ἐμνημόνευσεν ἐν προγνωσικῷ. ἡ τ' αὐτὸν δὲ λόγον, ἐδείξαμεν ὡς πάσας τὰς ἄλλας διαφορὰς ἐν ταῖς περιεργημένας περιεχεσθαι συμβέβηκε. ὥστ' ἑκάτερον αὐτ' ὀρθῶς ὁ ἱπποκράτης φαίνεται ποιήσας, ἐν μὲν τοῖς τ' ὠδημίων τὴν εἰς ἅπασας τὰς ἡ μόρους δυσπνοίας διαίρεσιν πεθέμενος, ἐν δὲ τῷ προγνωσικῷ τοῖς ἀφορισμοῖς, τὸ πρὸς τ' χρεία ἂν ἐπεῖχον. ὁπότ' ἔν τοῦτ' ἡμῖν ἱκανῶς ἀποδέδεικται. λείπεται δ' ἐπὶ τὰς ὑπολοίπους ἁπάντων αὐτ' συγγραμμάτων ἀγκυλοθέσεις, ἀρξαμένους ὥσθις ἀπὸ τ' δυσπνοίας τε μὴ ἐκτὸς τ' ὠδημίων. ἐν ἀμφοτέροις γε τοῖς τοῖς βιβλίοις ἐφεξῆς τῇ πρώτῃ πασῶν εἰρημένῃ ῥήσει τῇ διδασκούσῃ τὰς διαφορὰς ἁπάσης ἡ δυσπνοίας ὠδίπως γέγραπται. ἰσχνείου σωληνώσεως χασμώσεως μακρόπνους. ἐν τοῖσιν ἀπόπτοις, καὶ μόγις πίνουσιν, βραχύπνους. ἐντεῦθεν εἴτε τ' ἀνθρώπου μακρόπνοια, εἴτε ἡ δύσπνοιαν αὐτῶν οὕτως ὠνόμασεν, ὅτι τὸ δι' μακρὸν χρόνου γινομένων, τοτέσι τὸ ἀραιὸν πνεῦμα. προσέτι τὸ πολὺ, δηλονότι δι' ἡ προσκοπείας τούτου, ἐν τοῖς διὰ τέρω δεδεικται λόγῳ, καθάπερ γε καὶ ὡς τὸ διὰ ὀλίγου, τοῦτ' ἔστι τὸ πυκνόν, καὶ προσέτι τὸ μικρόν, ἐκ τῶν βραχύπνους. ἰσχνείου οὖν, ἤτοι σημεῖον ἢ ἄσπορ, ἑκάτερον γάρ ὅτι δεῖ δεῖξαι, τῶν συνεχῶν χασμῶν, τὸ μέγα καὶ ἀραιὸν γίγνεσθαι τὸ πνεῦμα, σημεῖον μέν, ὡς ἐκ ταναντίας ἡ διαθέσεως μεθισταμένης, αὐτίως δέ, ὅτι ἐναντίων ἐναντία τὰ ἰάματα. χασμῶνται γὰρ σπερδωιδνται συνεχῶς ἀτμώδους τινος καὶ παχέος πνεύματος ἐν τοῖς μυώδεσι χώροις κατειλημμένου, καθότι δ' ἐδείκται δι' ἑτέρων. δύθυς δὲ οἷς ὧδε συμβέβηκε, καὶ συνεχῶς ἐκπνέουσιν, ὡς ἂν ἐκκαθαιρομένου τε καὶ κενουμένου τοῦ τοιούτου πνεύματος ἐν ταῖς ἐκπνοαῖς. εἰδέπης μηκέτι συνεχῶς. ἀλλ' ἤδη δι' μακροῦ χρόνου τὰς ἐκπνοὰς ποιεῖται, δῆλον ὡς ἀθροῦπάρχουσαι διαθέσεις αὐτῷ ἐπαύσαντο, καὶ σημεῖον οὕτως ἰσχνείου, ἢ μακρόπνοιαν τῆς χάσμης ἔσαι. καὶ μὲν δὴ καὶ ὡς αὐτίως ἐωμόλογεῖ δι' μακρόπνοιαν τὰς χάσμας τὰς συνεχεῖς, ἀκούειν ἐγχωρεῖ. δοκεῖ μοι δὲ καὶ αὐτὸ μηκέτι δεῖσθαι μακροῦ λόγου. τὸ γὰρ ἕως πλείστου τοῦ ἀναπνεῖν ὧν ἔχειν, ὅπερ ὀνομάζεται κατάληψις πνεύματος, ὧ λόγῳ οὖν λυγμοὺς ἰᾶται, τούτῳ καὶ τὰς χάσμας ἰᾶται. καὶ γὰρ οὖν καὶ ποιοῦσιν ὧδε τοῖς γυμνασίοις αὐτὸ σύμπαντες οἱ ἀθλητοὶ, διώκοθαι τῇ βίᾳ ἀσθένοντες, ἅπαν ὅσον ἐν τοῖς κατὰ δρόμα λεπτοῖς πόροις, ἢ ὑγρὸν ἢ ἀτμῶν ἔχεται. δι' τοῦτα μὲν δὴ ἡ μακρόπνοια τ' συνεχοῦς χασμῶν σημεῖον ὄτιν, ἢ ἄσπορ ἰατρικόν. φησὶ δ' ὧν, τοῖσιν ἀπόπτοισι καὶ μόγις πίνουσιν, ἢ βραχύπνοια, ὥσπερ δ' οὐκέτι σαφῶς, ἀλλ' ἤδη συμβολικώτερον εἴρηται, πότερον γὰρ αὖ φρενιτικοὺς ἡγητέον τοὺς αὐτὸ δηλοῦσθαι νῦν, ὅτι καὶ δι' ἄλλων ἔπεμψεν, οἱ φρενιτικοὶ βραχυπνοῦσι, ψόφου καταπλώμενοι προμώδεες, μᾶλλον ἢ οἷς κατέψυκται τὰ πρὸς τὴν πνεύμονα καὶ τὴν καρδίαν, ὡς ἀναπνεῖν τε ἅμα δι' μακροῦ, καὶ ψυχρὸν ἐκπνεῖν. εἰκαζομένη γὰρ δι' ἀμφοῖν ἡ βραχύπνοια, σημεῖον ἰσχνείου. ὧδε δὲ τῶν κατεψυγμένων, οὐ σημεῖον μόνον, ἀλλὰ καὶ ἄσπορ, ὡς γὰρ ἡ κατάληψις τοῦ πνεύματος ἐκκενοῖ πρὸς τὰ πε-

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 202 sur 494

σι ἡδὺ, καὶ διὰ τοῦτο τούτῳ μὲν τῶν λυζόντων τε καὶ χασμωμένων πολλὰ, καὶ σπαρδιωμένων, καὶ σωτόνως γεγυμνασμένων παραλαμβανόμενον, οὕτως ἡ συνεχὴς ἀναπνοὴ ῥιπίσαι τε ἅμα & ἐκθερμάναι τὰ καὶ πεψυγμένα δυνήσεται. ἡ τοῦτο οὖν τὸν λόγον, καὶ ὡς δὴ δυτέρῳ τῶν ὑγιείων συνεβούλευσεν ὑδροτυδύνειν, ὀξυθυμούντας ἐμποιεῖν, καὶ ἰχωρώδη ἀναληψιν & ὄγκους, καὶ ἐκχυμώσεις. ὡς καὶ ἡ ὀξυθυμίας ἐπεγείρειν τὴν ἔμφυτον θερμασίαν δυναμένης. ἀλλ' ὅτι γε συνεκτέραν ὀργάζεται πάντως ἡ ὀξυθυμία τὴν ἀναπνοὴν, οὐδεὶς ἀγνοεῖ. παραληψόμεθα οὖν αὐτὴν ὑπὸ τῶν κατεψυγμένων τε καὶ ἀχροούντων καὶ ἰσχνῶν, ἐκ διαλειμμάτων τε πινῶν, & πυκνούντων διαιρῶν, οὐ γὰρ διὰ συνεχῶς γε οὕτως, ὡς ἄγαν βλάπτειν τὴν δύναμιν. ἀλλ' ὥσπερ τὰ γυμνάσια τὰ ῥωννύντα τὴν ἔμφυτον θερμασίαν, οὐκ ἄμετρα ποιεῖσθαι λεληθόμεν, ἀλλ' ὧν καιρῷ τε & μέτρῳ παραλαμβάνομεν, οὕτω καὶ βραχυπνοίαν, εἴτε κατὰ μόνας, εἴτε & μετὰ τῆς ὀξυθυμίας ὑπερτεινόμενον, οὐκ ἄνευ καιροῦ & μέτρου πραλαμβάνομεν, πρόσκειται δὲ ἐνταῦθα χρὴ τῷ λόγῳ, & μὴ νομίζειν τῇ αὐτῇ δύναμιν διάθεσιν τῇ νῦν ὑφ' ἡμῶν διηλυμένην, τῇ πρὸ τοῦ γνωσικὴν, ἐφ' ἧς ἔλεγε, ψυχρὸν δ' ἐκπνεομένην ἐκ τῶν ῥινῶν καὶ τὸ σῶμα ὅλεθρον κάρτα ἤδη γίγνεσθαι. ὑπὸ γὰρ τῶν ὀξέσι νοσήμασι πρὸς ὧν ἐν ἐκείνῳ δὴ βιβλίῳ ποιεῖται τὸν λόγον, ἡ τοιαύτη δύσπνοια, θάνατον δηλοῖ. τοῖς δ' ἄλλοις νοσήμασιν, ὅσα χωρὶς πυρετοῦ, ψυχρότης τὸν ὅλον ἕξιν τοῦ ζῴου καταλαμβάνει, συμπίπτει μὲν οὐδὲ τούτοις ἀκινδύνως, ὁ μὲν ὀξὺ ἅπαντός γε ὀλεθρίως. ἐκ τούτων δ' ὅτι καὶ ἡ καλουμένη ὑδρικὴ πνιξ, καὶ ὅλως αἱ ἄπνοιαι πᾶσαι, γαυαξὶ μὲν συνεχῶς, & μάλιστα ταῖς σειρουύσαις συμπίπτουσαι, σπανίως δέ ποτε & ἀνδράσι. πῶς γὰρ τοιούτου ἀπασῶν διαθέσεων τὸ πλῆθος ὕλης ψυχρᾶς, ἡ ἔμφυτος θερμασία βαρυνεῖ, δῆλον φλόγος τοσοῦτον πολλῷ ὑγρῷ ξύλων κατανιγομένης. ὥστε καὶ ἀνάψαι ποτὲ δυνατὸν τοῦτο κρατήσαντα τὴν ὕλης, ἐφ' ὧν μὴ δι' ἀπανθέσεως τὴν ὕλης ὀξὺ ἀνάγκης αὐτὴ σωματοποιήσῃ, καὶ τότε ὑδὴ τῶν ὀξέσι νοσήμασιν ὅτως ἐκπνεόντων, δεδοικέναι σωτηρίας ἐλπὶς ὀλίγη. τούτων δὲ δεῖ μεμνῆσθαι χρὴ, & ὡς ἐν ταῖς ἀπνοίαις ἀπολωλέναι μὴ τελέως ἅπασαν τὴν ἀναπνοὴν, ὅθ' ὑπονοῆσαι δυνατὸν οὐδ' ὅτως ἔχειν φαίνεται τοῖς ὑδρικῶς κατασκεπτομένοις τὸ συμβαῖνον. ἐλάχιστον δ' αὐτοῖς ἅμα & δὴ μακροτάτῳ χρόνου γίνεται τὸ πνεῦμα, & τούτῳ λανθάνει σὺν πολλῷ. ἀλλ' εἰ προσέχοι τις ὠμελῶς τῷ νοῦν, ἢ καὶ προδέοι τινὰ τῶν ἀκουόντων ῥινὸς, διαδήσεται δὴ ἀναπνοῆς. εἰ δὲ & βίαιά κατακρεμάσει πρὸ αὐτῆς, ἢ ὄρθιον λεπτὸν, ἀκριβῶς δηλήσεται, ὅτι μὴ ταῦτα σείοιντο, ἡ μὴ τὰς τοιαύτας διαθέσεις βραχύπνοια, τουτέστιν ἡ δὴ βραχέος χρόνου κίνησις τῶν ἀναπνευστικῶν ὀργάνων, ἣν πορὰ δὴ & πυκνὸν πνεῦμα καλοῦμεν, ἄτοπόν τε ἅμα & σημεῖον ἰκτηρίου ὑπάρχει. ἡ δὲ ταυτὸ, τῷ σωματῶν μὲν μέγα πάσχοντι, ὁ μόνον ἡ δὴ μακρὸ, τουτέστιν ἡ ἀραιὰ σημεῖον τε ἅμα καὶ ἄτοπον ὄντως ἰκτηρίου, ἀλλὰ & ἡ μεγάλη. καλεῖται γὰρ καὶ ἥδε κατὰ δευτέρου λόγου μακρόπνοια πρῶτος μὲν γὰρ ἡ δὴ μακροῦ χρόνου γινομένη, τουτέστιν ἡ ἀραιὰ ὀνομάζεται πνοῦμα, δευτέρως δὲ καὶ ἡ μεγάλη. πρὸς μὲν δὴ τούτων ὧδε ἔχει, πραδώμεθα δὲ δὴ & τἄλλα συμπαντα, τὰ πρὸς τὰ δυσπνοίας αὐτῷ γεγραμμένα. κατὰ μὲν δὴ τὸ δευτέρου τῶν ὑδροποιῶν, ὧν μὲν δὴ Ἀντιγόνους πρεσβύτου, ὡς ἀδμώδης ἐγένετο πρὸ τόνου, μετὰ ταῦτ' ὠφρέα, ἔπειθ' ἅμα πύκνωσιν οὐ ἀνέμεσεν. ὥστ' ὁμολογεῖ καὶ ὀρθῶς τοῖς ὑφ' ἡμῶν ἀκριβευμένοις. ἀδμαίνουσι μὲν γὰρ οἱ πυκνὸν ἀναπνέουσιν, ἅμα καὶ τὸν θώρακα μέχρι πολλοῦ διασείοντες. γίγνεται δὲ ὀρθῶς. ποτὲ μὲν ὧν διαθέσεσι πολλῆς εἰσπνοῆς δεομένοις, ἀμέλει & τοῖς δραμοῦσιν, ἢ ὁπωσοῦν ἄλλως ὀξέως γυμναζομένοις τὸ τοιοῦτον συμπίπτει, & πᾶσι τοῖς πεθικασι πυρετοῖς. γίγνεται δ' ὡς ἐλέχθη, διάπεισλαὶ ἔμφραξις, ἢ θλῆψις, ἢ σφυχωσία τῆς ὧν τοῖς ἀναπνευστικοῖς ὀργάνοις ὑπάρχει. τοιοῦτον δ' ἔτι φαίνεται συμβῶν καὶ τῇ τοῦ Ἀντιγόνους, ὡς ἐδήλωσε τὸ ὦον. τούτῳ μὲν δὴ πρώτῳ ὧν τοῦ δευτέρῳ τῶν ὑδροποιῶν δυσπνοίας μέμνηται. μετὰ δὲ τοῦτον, ὃν συμβάσης τῇ Λυκίνῃ, πρὸς ἧς, ὡς & πρόσθεν ἔλεγεν, ἔγραφε, πνεῦμα ἐδιπλασιάζεσθαι. οὐ μὴν μέγα ἡ λόγου. ἐπεπόνθει γὰρ αὐτῆς τὸ νευρῶδες χρῶ τῶν ὀργάνων, ὥστε καὶ τῶν οὖρων ἐπίσχεσιν παντελῆ γενέσθαι. δῆλον δὴ μὴ δὴ, τὸ διπλασιαζόμενον ἐγίνετο πνεῦμα διατὶ δὲ οὐ μέγα; ἢ διότι κατέψυκτο; πρὸς ἐκάλυπτο γὰρ φύσει, τοῦτο δ' ἐλείχθη χρώμενος ὀνόματι κατὰ τῶν ἀρχομένων τῶν ἔμφυτον θερμασίαν. ἐφεξῆς δὲ καὶ πρὸς τὸ γεγονότα τότε διαπαγχικῶς διαλεγόμενος, ὡδί γράφει, πνεῦμα δὲ τούτοισιν ὁ πάνυ μετέωρον· ὡς δ' ἔνιοι μετεώρου τὰ πολλὰ τοῖς διαπαγχικοῖς γιγνομένου τὸ πνεῦμα. ὅτως δὲ καλεῖν ἔθος αὐτῷ τὸ μικρὸν πνεῦμα, καὶ ὡς, ὀλίγοι τινὶ, αὐτόθι που μέχρι τοῦ φάρυγγος & εἰσίον, οὐκ εἰς τὸ βάθος τοῦ θώρακος καταχωροῦντος. ὅτι δὲ τοιοῦτον ἀνάγκη ὑπάρχειν τὸ πνεῦμα τοῖς ὁποιῶν ὀδυνωμένοις τῶν ἀναπνευστικῶν ὀργάνων, ἐμπροσθεν εἴρηται. τίς οὖν ἡ αἰτία δὴ ἐν τοῖς διαπαγχικοῖς οὐ πάνυ τὸ πνεῦμα μετέωρον; ἢ διότι μὴ δὲ τὸ τοῦ διαπαγχικοῦ ἕδος αὐτοῖς εὐθισμένως ἐχώρει. πρῶτον μὲν γὰρ ὀρθὸν, φάρυγξ οὐ φλεγμαίνουσα, κειμένη δὲ. εἶθ' οὕτω φησὶν, οὐ πνιγώμενοι οἱ πλεῖστοι, εἰ μὴ κατατείνειν προθυμοῖντο. καὶ ὅλως ἡ δίκησις ἅπασα τοῦ τότε γεγονότος διαπαγχικοῦ, ἀπαθὴ μὲν ἐφαίνετο μεῖναι τὴν φάρυγγα, τὰ δ' ὑδιγειτνιῶντα ταύτῃ μόρια τὰ συνεχῆ τοῖς πονδυλίοις τοῦ τραχήλου παθεῖν. καὶ γὰρ ὃν καὶ μετασλῶαι φησὶ καὶ αὐτοὺς τοὺς πονδύλους, οὓς μὲν ἔσω μόνον, οὓς δὲ καὶ εἰς τὰ πλάγια. μήτ' οὖν ἄλλου τινὸς τῶν ἀναπνευστικῶν ὀργάνων πεπονθότος, ἀλλὰ μηδὲ τοῦ φάρυγγος αὐτῆς κατὰ τὸν ἴδιον λόγον, ὅτι μὴ τῆς κοινωνίας τῆς θέσεως σὺν τοῖς παθημάτων, λέοντος τὸ πάνυ μετέωρον ὧν αὐτοῖς τὸ πνεῦμα. μὴ δ' ὅλως μὴ γ' ἐνοχλουμένης τοῦ φάρυγγος, οὐ δ' ἂν μετέωρον ὧν μὴ δὲ λαμῶς. ἐπεὶ δ' ἐκ τοῦ συμπάσχειν τοῖς παρακειμένοις ἠνοχλεῖτο, τῷ μέσῳ τῶν ἐρημένων κατάστασιν ἐκτήσατο μετρίως πυκνωθὲν ἐφεξῆς δὲ τοῦ δὲ τὰ κατάστασις ἑτέρας μνημονεύει, γεγονυίας ἐν Περίνθῳ τὸν δι' ὅλου. ἀρχόμενος τοῦ διηγήσεως, ὃν Περίνθον πρὸς ἥλιον προπίπτοντα ὀλίγον τὰς θρινὰς ἤλθομεν. ἔπειτα διηγεῖται τὴν ὅλην τῶν νοσημάτων ἰδέαν, ἀρξάμενος μὲν ἀρξαμένων, ἐμετώδη δὲ γεγονυίαν, καὶ μέχρι πλείστου χρονίσασαν. ἀλλὰ καὶ ὡς χωρὶς ἐμέτων οἱ λαῶσοι τούτοις ἐγίγνοντο, καὶ ὡς ἡ γαστὴρ αὐτοῖς διεχώρει πολλὰ, οὐ δῆλον προσέθηκεν. ὡς ἐκ τούτων καὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων, σύδηλον ἐστὶν, ἡ κατάστασις τὴν ὑποθεσιν ἐν φλεγμασι διε-

μασι διασιπομένοις γεγονημένῳ, ἀπαθῶς μὲν τῶν ἀναπνευστικῶν μενάντων, καὶ τοῦ σώματος ἧ κοιλίας, ἐκ δὲ τῶν κατωτέρω μερῶν αὖθις ὀρμωμένου τοῦ κώνου. εἰκότως οὖν αὐτοῖς, οὐθ' ὥσπερ οἷς ἐν πνεύμονί τε καὶ καρδίᾳ πλῆθος ἥθροισε θρομβασίας πυρώδους, ἐγχύσει μέγα τὸ πνεῦμα, μικρὸν τ' ἐκ τῶν φαντάσιων, ὡς μήτ' ὀλιγωμένοις, μήτε κατεψυγμένοις. ἔσπερ οὖν τὸ μετέωρον οὐδὲν τοῦ μικροῦ διαφέρον φησὶ λόγον αὐτοῖς φησὶ τὰ πνεύματα μετέωρα γίγνεσθαι, οὐ μὴν πάνυ γε. μετὰ δὲ ταῦτα τὴν κατάστασιν, οὐδεμιᾶς ἐν τοῖς ἐφεξῆς δυσπνοίας ἐμνημόνευσεν ὁ Ἱπποκράτης, ἄχρι ἧς ῥήσεως ἐκείνης τῶν πρώτων πεφευγέναι ἅπαντα ἐν ἀρχῇ τοῦ δὲ τοῦ γράμματος, ἢ ἀρχέτω τὸν δὲ τὸν τρόπον. πνεύματα, πυκνὰ σμικρὰ. μεγάλα ἀραιά. ταῦτα δὲ σύμπασαν ἐξηγήσασθαι φαίνω. ἧ ἂν ἐφεξῆς αὐτῷ γεγραμμένης δυσπνοίας ὧδε ἀῤῥώστου τινὸς οὗ τὸ ὄνομα σκόπος εἴη ἂν ἡδέως μνημονεύειν καιρὸς, ἔχει δ' ἡ τοῦ παλαιοῦ λέξις ὧδε, πνεῦμα δὲ ἔπιπονον, ἔπιοχόνδρια ἦλγει, καὶ ἀναπνέων καὶ τρεφόμενος. φαίνεται δὴ καὶ ὅτος ὁ ἀῤῥωστος μαρτυρῶν τοῖς πολλάκις ὑφ' ἡμῶν πεφευγόσιν. ἐπεὶ γὰρ τὰ ἔπιοχόνδρια τοῖς ἀναπνευστικοῖς ὀργάνοις συνῆπται, διὰ τοῦτ' ὀλιγωμένων αὐτῶν ἔπιπονον ἴσως τὸ πνεῦμα. ταυτὶ μὲν δὴ ἐν τῷ δευτέρῳ τῶν ὠφελίμων εἴρηται δυσπνοίας ἐγρᾶψεν. ἐν δὲ τῷ τετάρτῳ, πρῶτον μὲν μέμνηται ἧ Νικοστράτου γυναικός, ἧ ἐν Περανῶνι, μικρὸν καὶ πνικνὸν ἐχούσης τὸ πνεῦμα. δεύτερον δὲ, ἧ Ἀντηγόνους, ἀδματώδους οὐχ ἑπόγυιον τότε γενομένης, ἀλλ' ἤδη ἀρχὴν οὖσαν, ὥστε καὶ βήσσειν ἀεί. περὶ μὲν δὴ ταύτης οὐδ' ἐν ἂν εἴη ζήτημα. περὶ δὲ ἧ ἐν Περανῶνι, ἧ Νικοστράτου γυναικὸς. διὰ τοῦτο μοι δοκεῖ προδεῖναι τὸ, μικρὸν καὶ πνικνὸν πνεῦμα, διότι οὐ παρεφρόνησεν. εἴρηται γὰρ ἤδη πολλάκις, ὡς πυκναπτοῦ, τὸ ἀραιὸν καὶ μέγα πνεῦμα παραφροσύνης δεῖν ἴδιον. ὥστε ἄξιον ζητῆσαι διατὶ, ποτὲ μὲν οὐκ ἐγρήγορε. τὸ δ' ἐναντίον αὐτῷ, τὸ, ἧ ἀλγεμάτων ἴδιον, τὸ μικρὸν καὶ πνικνόν. οὐ δὲ γὰρ προσέθηκεν ἐν τῇ διαγνώσει τῆς ἀῤῥωστίας ἡνίκα δὲ καὶ τινὰ ὀδυνᾶται οὐδενὸς τῶν μορίων, ἀλλ' οὐδ' ὄγκου ἐπισήμου οὔτε καθ' ἕπιοχόνδριον, οὔτε ἧ θώρακα. τί δ' ἂν δεῖ τὸ γινόμενον; ἐμοὶ μὲν δοκεῖ διῆφθαι τις ἰδέα νοσήματος συστῆναι περὶ τὸ γιάφιον ἀπὸ διῆφθαι ἀρχῆς. ἐν μὲν γὰρ τῷ παραφρονῆσαι, καὶ τὸν πράχυλον, καὶ τὸ στόμα, καὶ τὴν ῥῖνα παραπαθῶναι, δῆλον ὡς ἐν τῇ κεφαλῇ τις ἔπιθεσις αὐτῇ νοσήματος ὑπῆρχεν. ἐκ δὲ τοῦ τὸν σίτον τε ἐγκατακλεισθῆναι μέχρι δεκάτης ἡμέρας, καὶ τοῖς οὖρον ὀροβοειδῆ γενέσθαι τὴν ἔπιστασιν, οὐ μικρὰν ἐν ἅπασι νομίζω γενέσθαι φλεγμονὴν, ἐφ' ἧς τὴν ἄνωθεν διάθεσιν νικηθεῖσαν οὐ δυνηθῆναι καθ' ἑαυτὴν τυπῶσαι τῇ ἀναπνοῇ. εἴρηται γὰρ οὕτω καὶ πρόδηλον ἤδη πολλάκις, ὡς ἧ τῇ ὑπερακυῖαν διάθεσιν, ἡ ἧ δυσπνοίας ἰδέα χρηματίζεται. δῆλοι δ' ἐκ ἥκιστα, τῷ παραφροσύνης τὸ βραχύ, ἢ λέξις αὐτὴ τοῦ παλαιοῦ. παραλέγειν, γοῦν αὐτὴν ἔφην εἴωθεν δὲ τοῦτο τοιούτῳ ῥήματι χρῆσθαι, μικρὰν ἐνδιεξιέναι βλάβην βουλόμενος, ὡς καὶ τοῦτ' ἀφῃρῆσθαι πολλάκις. οὐδὲν οὕτω θαυμαστὸν ὧδε βραχὺ ᾖ, αὐτῆς παραφροσύνης. ἰσχυρῶς δὲ φλεγμανθείσης ἧ τὸ ἧπαρ, οὐ τὴν ἧ παραφροσύνης, ἀλλὰ τὴν ἧ φλεγμονῆς οἰκείαν ἀπαντῆσαι δυσπνοιαν. οὕτω μὲν δὴ καὶ περὶ τούτων ἔχει. τί δ' ὅταν εἴπῃ, πνεύματώδη τινὰ γίνεσθαι χρὴ δ' ἔχειν, πότερον ὃν ἐν τοῖς περὶ διαίτης ὀξέων πνευματίαν ἐκάλεσεν, ἢ τὸν περὶ πνευματωμένον τὴν γαστέρα. τί δ' ἐστὶν ὁ πνευματίας ἐν τοῖς περὶ διαίτης ὀξέων αὐτὸς ἐξηγήσατο σαφέστατα. πεφεπώκει γὰρ ὡς, ταχέως πνεύματα γίνονται σιωπῶσι σῦθοι ὑπὸ φορέει, ὑπὸ δὲ πολλοῦ καὶ πυκνοῦ πνεύματος. ὧδε μὲν δὴ καὶ παταχρᾶς σῦθοι ἐξηγησάμην ἐν τοῖς δὲ τῷ βιβλίῳ. τὸ δ' ἐν τοῖς τετάρτῳ τῶν ὠφελίμων ὑπεσκεπτέον, αὖ τὴν ὑπογραφάντας τὴν ῥῆσιν ἔχουσαν ὧδε, ὁ ἐκ τῶν μετάλλων ἔπιοχόνδριον δεξιὸν ἐν τε ταμνόνου, ἀπλῆ μεγὰς, κοιλίη ἐν τεταμνόν, ὑπόσκληρος, πνευματώδης, ἄχθος. ἐγχωρεῖ γὰρ ἑκάτερον, καὶ δύπνουν αὐτὸν γενέσθαι, διά τε τὰς ἐν τοῖς ἔπιοχονδρίοις διαθέσεις, καὶ πνευματωθῆναι τὴν γαστέρα. πολὺ δὲ μᾶλλον ἀσαφὴς ὁ ἐφεξῆς ἄῤῥωστος, ἔχων ὧδε. ὁ Τιμαίνετος ἔχει πνεύματος, ὡς ὀχλώδες ἔοικεν. καὶ γὰρ ἡ τόπω πάνυ τῆς ἧπατος κακοπραγία, δῆλον ἐνεχόρει δύπνουν αὐτὸν, καὶ πνευματοῦσι τὴν γαστέρα. τὸ γὰρ ὀχλῶδες χρῶμα κακοπραγοῦντος ἥπατος γνώρισμα. τὸ δ' ἐφεξῆς λεγόμενον ὧδε, ὁ τ' λεχὸς ἀνὴρ. ὁ πρὸ Σιτοδότου, ἰκτεριώδης, πῶς οὖν ἑβδομαῖος ἐσῆλθον, οὐδὲν ἀπώλεσε, ὅτε ῥέων, ὅτε διαχωρέων. ἔπιοχόνδρια μεγάλα καὶ σκληρὰ, καὶ πνεῦμα πυκνόν. οὐ γ' ζητῆσαι ἔχει. σκληρῶν γὰρ τὸ μεῖον, ἡ μεγάλ' τῶν ἔπιοχονδρίων γενομένων, δύλογον πυκνὸν εἶναι αὐτῷ τὸ πνεῦμα. ἀσαφὲς δὲ τελέως ὅτι τὸ τούτου σωμα ἐν τ' λεχοῦς ἐρεμνὸν ὧδε. διαίρουσι δὲ τ' πυρετὸν, πνεῦμα δὲ ἐλύθη. τί γὰρ εἶδος ἔχει δυσπνοίας, ὅτ' αὐτὸς ἐδήλωσε σαφῶς, ὅτε ἓν σύμπτωμα ἄλλο τοιοῦτον ἐγρᾶψεν, ᾧ οὐ τεκμαίροιτ' ἂν τις γνωσθῆναι αὐτῇ διάθεσιν. καὶ μὲν δὴ καὶ μετὰ ταῦτα οὐκ ὀλίγου προελθὼν ἄρχεται διηγεῖσθαι τὸν δὲ τὸν τρόπον, ἢ Τιμαίνετος, πνευματώδης. διὰ μὲν γὰρ δύπνους ἀκούεσθαι, δῆλον δὲ, καὶ ὥσπερ οἱ πλεῖστοι τῶν ὀχλωδεσμένων οἴονται λέγεσθαι, ἐμπεπνευματωμένα τὰ ἔπιοχόνδρια. βέλτιον δὲ δοκεῖ μοι, καὶ ἴσως ἀναγκαῖον, τὴν περιπνευματωμένην τὰ ἔπιοχόνδρια λέγεσθαι μᾶλλον πῶρ, ἢ δύσπνουν. ὀλίγου οὖν ἐν τῇ διηγήσει προελθὼν, καί τινι δυπνοωτέρᾳ, φησὶ, ὡς αὖ ἤδη προερρηκὼς ἔπιεν αὐτῆς δύσπνουν εἶναι. ὅτι δὲ πνευματώδεις, οἷς πνικνὸν ὄζει τὸ πνεῦμα, προσαγορεύειν ἔωθεν, εἴρηται μὲν καὶ τοῖς πρόσθεν, ἀλλὰ καὶ νῦν δῆλον. ὧδε γὰρ οὖθις ἐπέτραπτο τὰ ἧ δὲ ἧ ἀνθρώπου συμπτώματα, καὶ κατὰ τὴν ἑξακαιδεκάτην ἡμέραν ἀρθαεῖν αὐτὴν φησὶ, πνικνὴν ἔχουσαν τὸ πνεῦμα. καὶ ὁ μὲν τὰ ταύτην δὲ γεγραμμένος ἀῤῥώστου, ὅτι καὶ αὐτὸς ἀνέπνευσε πνικνὸν ὧδε τῇ τῶν ἔπιοχονδρίων διαθέσει, δῆλον ἡ ῥῆσις αὕτη ποιήσει, τὸν δὲ τὸν τρόπον ἔχουσα. ὁποῖα ἐν ἧ γυναικὸς, ἧ τοῦ Ἀποιμάντου ἀδελφῆς. ἔπιοχόνδρια μεγάλα καὶ σπλήν. πνεῦμα. διαχώρησις πικροχολώδης, ὥσπερ γὰρ πνευματώδεις, ἵνα τε καὶ λεῖ δὲ πνικνὸν ἀναπνέοντας, οὕτω ποτὲ καὶ ἁπλῶς γράφει πνεῦμα. θαυμαστὸν δ' οὐδὲν εἰ μεγάλων ὄντων ἔπιονχονδρίων ἐγίγνετο πνικνὸν τὸ πνεῦμα. καὶ γὰρ αὖ καὶ προελθὼν ἐπ' αὐτὸ πάλιν ῥεῖ, τὰ ἔπιοχόνδρια δὲ ἐντεταμένα ἐν. καὶ δὴ καὶ ἐν τῷ βυχίον ξηρὸν ἦσυχῇ. καθόλου γάρ, ὡς ἔφαμεν, ἐπειδὰν ὄγκος, ἢ ὀδύνη τις ἐν τοῖς καθ' ἔπιοχόνδρια συστῇ, μικρὸν καὶ πνικνὸν ἕξ ἀνάγκης ἀναπνέουσιν, ὡς οὐδὲν θαυμαστὸν, οἱ δ' ἐπειδὴν ἐν τοῖς μετὰ ταῦτα προεπῶν, ἔπιοχόνδριον ἔπολάπτον, πρὸ δὲ πνευματώδεις δὲ ὁ κάρτα. εἰ γὰρ δὴ

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 204 sur 494

τὸ μὲν λεπτομερὲς καπνῶδες, τὸ δὲ παχυμερὲς, ἀτμῶδες, ὧδε ποσοῦτον δυσπνοήσουσιν, ἐφ' ὅσον αὐτοῖς ἔχει κακῶς τὰ καθ' ὑποχόνδριον. μετρίως οὖν αὐτῶν πεπονθότων, μετρίως δυσπνοήσουσιν. ὥσπερ καὶ ἐν τοῖς κατωτέρω τοῦ βιβλίου ὠφέλιμος γράφει, τῇ οἰκείᾳ δὴ λύπῃ νεόνικον ἐοῦσαν κατεάξαι, ἢ τὸ σκληρυσμα ἐν τοῖσι λεπτοῖσιν ἐνῖν μέγα, οὐ κάρτα ὀδυνᾶσθαι, δυλόγως ἐπάγει. καὶ οὐ πάνυ δύσπνοος. Εἰ γὰρ τὸ σκληρυσμα μὴ κάρτα ὀδυνᾶσθαι ἐνῖ, οὐ δὲ πάνυ δύσπνοιαν εἶναι χρὴ ἄνθρωπον εἰκῆς ἐνῖ, οὕτω δὲ καὶ κατὰ τὴν τελευτὴν ἤδη τοῦ βιβλίου πρὸς τὸ πρεσβυτέρου διηγούμενος, εἶτα πρόσπαιν, παρενέχθη κεσμίως ἐπιπνευσαν οὐ πάνυ δύσπνοος. ἀεὶ γὰρ κατὰ τὸ μεγέθος τῆς ὀργαζομένης τὴν δύσπνοιαν αἰτίας, καὶ τὸ τῆς δυσπνοίας γίνεται μέγεθος. ἀλλὰ καὶ ταῦτα μὲν ἐν τῷ τετάρτῳ τῶν ὠδίνημίων γέγραπται, ὁμολογοῦντα τοῖς περὶ δυσπνοίας ὑφ' ἡμῶν ἀφορισθεῖσιν. ἐν δ' αὖ τῷ ἕκτῳ τῶν ὠδίνημίων ἰδίᾳ. μὲν ἀρρώστου γέγραπται τὸν δὲ τὸν τρόπον, ἐν λαείοσι Ἱπποδόκης, πρόσπνυμονίη ἐδόκει τοῖς ἰητροῖσι συνέχεσθαι. ἴσῃ δὲ οὐσα μῶς. ἀρχὴν δὲ παλαιὸν, ἔπεσεν ἐν σκληρῷ χωρίῳ ὕπτιος. καὶ ἐπέπεσεν αὐτῷ, καὶ ἐλούσατο ψυχρῷ. ἐμέμεν. καὶ ἐδίψει βαρύτερος γενέσθαι. τῇ δ' ὑστεραίῃ ἐπύρεσσε, καὶ βὴξ ἔχε ξηροτέρη. καὶ τὸ πνεῦμα πυκνὸν. εἶτα μικρῷ πρόσθεν, ὁπότε δ' ἔβησσε, φησίν, ὠδύνατο τὰ σπλάγχνα καὶ τὰ νῶτα. οὐδὲν οὕτω θαυμαστὸν οὕτω διακεκμηκόσι τῶν κατὰ θώρακα, πυκνὸν γενέσθαι τὸ πνεῦμα. τὸ δ' ὧν τῇ τελευτῇ τοῦ λόγου προσκείμενον, οὐδὲ ῥέγχος εἶχεν, εἰς ἀπόδειξιν μὲν εἴρηται τοῦ μὴ γενέσθαι πρόσπνυμονικὸν τὸν ἄνθρωπον. ὁμολογεῖ δὲ καὶ αὐτὸ τοῖς κατ' ἀρχὴν σύβδις ἐν τῷ δὲ τοῦ λόγου πρὸς ἡμῶν εἰρημένοις, ὁπότ' ἐν τοῦ πρόσπνυμονικοῦ

ΓΑΛΗΝΟΥ ΠΕΡΙ

ΔΙΑΦΟΡΑΣ ΝΟΣΗΜΑΤΩΝ.

ΒΙΒΛΙΟΝ ά.

ΠΡΩΤΟΝ μὲν εἰπεῖν χρὴ τί ποτε νόσημα καλοῦμεν, ἵν' ἢ δῆλον ὑπὲρ οὗ σπουδάζει τὸ γράμμα. δεύτερον δ' ὧδε τούτῳ, πόσα τὰ σύμπαντά ἐστιν ἁπλᾶτε καὶ πρῶτα νοσήματα, καὶ οἱονεὶ στοιχεῖα τῶν ἄλλων. ἐφεξῆς τε τρίτον ὁπόσα τὰ ἐκ τούτων συντιθέμενα γίνετο. λῃπτέον δὴ κἀνταῦθα ὁμολογουμένην ἀρχὴν, ὡς ἅπαντες ἄνθρωποι τὰς μὲν ἐνεργείας τῶν τοῦ σώματος μορίων, ἐπειδὰν εἰς μὲν τὰς κατὰ τὸν βίον πράξεις ὑπηρετούσας ἀμέμπτως ἔχουσιν, ὑγιαίνειν εἰσὶ πεπεισμένοι, βλαβέντες δ' ἥν τινα οὖν ἐξ αὐτῶν, νοσεῖν ἐκείνῳ τῷ μέρει νομίζουσιν. εἰ δὲ ταῦθ' οὕτως ἔχει, τὴν ὑγείαν ἐν δυοῖν τούτοιν ζητητέον, ἢ ἐν ταῖς κατὰ φύσιν ἐνεργείαις, ἢ ἐν ταῖς κατασκευαῖς τῶν ὀργάνων, ὑφ' ὧν ἐνεργοῦμεν. ὥστε καὶ ἡ νόσος, ἢ ἐνεργείας ἐστὶν ἢ κατασκευῆς βλάβη. ἀλλ' ἐπεὶ καὶ κοιμώμενοι, καὶ ἄλλος ἐν σκότῳ, καὶ ἡσυχίᾳ διάγοντες, ἢ κατακείμενοι πολλάκις, ὅτε τι μέρος κινοῦμεν, οὐθ' ὅλως αἰσθανόμεθα τῶν ἔξωθεν οὐδενὸς, οὐδὲν μὴν ἧττον ὑγιαίνομεν. κἀν τούτῳ δῆλον, ὡς οὐ τὸ ἐνεργεῖν ἐστὶ τὸ ὑγιαίνειν, ἀλλὰ τὸ δύνασθαι. δυνάμεθα δὲ ἐνεργεῖν ἐκ τῆς κατὰ φύσιν κατασκευῆς, ἐν ταύτῃ ἄρα τὸ ὑγιαίνειν ἐστὶν. ἕξει δὴ λόγον αἰτίας, ἡ κατασκευὴ πρὸς τὴν ἐνέργειαν. ὥστ' εἴτε τὴν κατὰ φύσιν ἁπάντων τῶν μορίων κατασκευὴν ὑγείαν ὀνομάζειν ἐθέλοις, εἴτε τὴν τῶν ἐνεργειῶν αἰτίαν, εἰς ταὐτὸν ἄμφω τῷ λόγῳ συμβαίνουσιν. ἀλλ' εἴπερ ἡ ὑγεία ἐστὶν, δῆλον ὡς ἡ νόσος τὸ ἐναντίον, ἤτοι κατασκευή τις παρὰ φύσιν, ἢ βλάβης ἐνεργείας αἰτία. δῆλον δὲ ὡς εἰ καὶ διάθεσιν εἴποις παρὰ φύσιν, ὀνόματι τὲ χρήσῃ παλαιῷ, καὶ δηλώσεις ταυτὸ. κατὰ πόσους δὴ τρόπους ἐξιστάμενα τὰ σώματα τοῦ κατὰ φύσιν, ἐμποδίζεται περὶ τὰς ἐνεργείας εἴπερ εὑρόιμεν, οὕτως ἂν ἤδη τὸν ἀριθμὸν ἁπάντων τῶν ἁπλῶν νοσημάτων εὑρηκότες εἴη μέν. Ἀρχὴ δὲ κἀνταῦθα ὁμολογουμένη, σύμμετρον μὲν εἶναι τὸ κατὰ φύσιν οὐκ ἐν ζώῳ μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐν φυτῷ, καὶ σπέρματι καὶ ὀργάνῳ παντί. τὸ δὲ αὖ, παρὰ φύσιν, ἄμετρον. εἴη ἂν οὖν ἡ μὲν ὑγεία συμμετρία τίς. ἡ δὲ νόσος ἀμετρία. τίνων οὖν ἡ νόσος ἀμετρία σκεπτέον ἐφεξῆς. ἢ δηλονότι ὧν περ ὑγεία συμμετρία, τούτων, ἡ δὲ νόσος ἀμετρία. εἰ μὲν οὖν ἐν πόρων συμμετρίᾳ τὸ ὑγιαίνειν ἐστὶν, ἐν πόρων ἀμετρίᾳ γενήσεται, καὶ τὸ νοσεῖν. εἰδ' ἐν εὐκρασίᾳ θερμοῦ, καὶ ψυχροῦ, καὶ ξηροῦ, καὶ ὑγροῦ τὸ ὑγιαίνειν ἐστὶν. ἐν τῇ τούτων δυσκρασίᾳ, καὶ τὸ νοσεῖν ἐκ ἀνάγκης συμβήσεται. κατὰ ταῦτα δὲ κἂν ἐν ἄλλῳ τινὶ γένει τὸ ὑγιαίνειν ὑπάρχῃ, δῆλον ὡς καὶ τὸ νοσεῖν ἐν τῷ κατ' ἐκεῖνο τὸ γένος ἀμέτρῳ συστήσεται. πάλιν γὰρ δὴ τὸ αὐτὸ τοῦτ' ὠλοσκεψώμεθα λογικώτερον. ἁπλοῦν εἴτι σῶμα, καὶ ἀκριβῶς ἐστὶν ἕν, οὐκ ἄν ποτε δέξαιτο τὸ μᾶλλον τὲ καὶ ἧττον, οὐδ' ἂν εἴη τι κατ' ἐκεῖνο τὸ γένος ἕτερον ἑτέρου βέλτιόν τε, καὶ χεῖρον. εἰ δ' ἐκ πλειόνων συγκείοιτο, πολλοὶ μὲν ἂν οὕτω γε τρόποι τῆς συνθέσεως ἐν αὐτῷ γίνοιντο βελτίους τὲ καὶ χείρους. εἴη δ' ἂν οὕτω, καὶ αὐτὰ τὰ συντιθέμενα κρείττω τὲ καὶ φαυλότερα. τὸ δ' ἄριστα συγκείμενον ἁπάντων, ἄριστον ἂν εἴη τῶν ὁμογενῶν. ἀρ' οὖν ἐν τοῖς τῶν ζώων σώμασι τὸ μᾶλλον τὲ καὶ ἧττον ἐστὶν, ὡς τὸ μὲν ἄκρως εὐεκτικὸν εἰπεῖν, τὸ δ' ἁπλῶς εὐεκτικὸν, οὐ μὴν ἄκρως. καὶ τοῦτι μὲν ὑγιεινὸν, οὐ μὴν εὐεκτοῦν. ἕτερον δέτι δυσαρεστούμενον. ἄλλο δὲ ἤδη νοσοῦν. καὶ τούτου τὸ μὲν ὠδιεικῶς, τὸ δὲ ὀλεθρίως, καὶ τὸ μὲν μετρίως, τὸ δὲ σφοδρῶς. ἢ πάντες ὁμοίως διακείμεθα νοσοῦντες τὲ καὶ ὑγιαίνοντες οὐκ ἔστιν εἰπεῖν. οὐκοῦν ἕν ἐστι τὸ τῶν ζώων σῶμα, καθάπερ ἢ ἄτομος ἢ ὠδικούρειος, ἢ τῶν ἀνάρμων τι τῶν Ἀσκληπιάδου. σύνθετον ἄρα πάντως. ἀλλ' εἰ μὲν ἐξ ἀτόμων, ἢ ἀνάρμων, ἢ ὅλως ἐξ ἀπαθῶν τινῶν συγκειται, τὸ μᾶλλον τὲ καὶ ἧττον ἐν τῷ ποιῷ τῆς συνθέσεως ἕξει, δίκην οἰκίας ἐκ ἀπαθῶν μὲν λίθων συγκειμένης, οὐ μὴν ἐν τῇ θέσει γε πάντῃ κατορθουμένης. εἰ δὲ εἶεν οἷοί τε πάσχειν τί καὶ οἱ λίθοι, πολυειδέστερον ἂν οὕτως γε τὸ μᾶλλον τὲ καὶ ἧττον ὑπάρχει κατὰ τὴν οἰκίαν. εἰ δὲ καὶ αὐτὰ τὰ στοιχεῖα τῶν ἡμετέρων σωμάτων ἀλλοιοῦσθαι τὲ καὶ πάσχειν πέφυκεν, οὐ μόνον ἂν ἐν τῇ συνθέσει τὲ καὶ οἷον διαπλάσει τῶν μορίων, ἀλλὰ καὶ δὴ ὅλων ἑαυτῶν τὸ μᾶλλον τε καὶ ἧττον ὠδιδέχοιτ' ἄν. καὶ δὴ καὶ νοσήσει δηλονότι δι' ὅλων ἑαυτῶν εἴδη τοσαῦτα νοσημάτων ἁπλᾶτε καὶ πρῶτα, καὶ οἷον στοιχεῖα τῶν ἄλλων, ὅσα περ ἂν ἢ τὰ συντιθέντα. ἔστι δὲ τὸ δι' ὅλων οὐκ ἐν τοῖς ἀπαθέσιν ἐστὶ στοιχείοις. οὐ γὰρ ἐνδέχεται παθεῖν τι τὴν ἄτομον αὐτὴν, ἀλλ' ἐν τῇ συνθέσει τὲ καὶ διαπλάσει τὸ πάθημα. σύνθεσις δὲ καὶ διάπλασις ἐν τοῖς τῶν ζώων σώμασιν ὑπάρχει τριττή. πρώτη μὲν ἡ τῶν ὁμοιομερῶν ὀνομαζομένων, ἀρτηριῶν, καὶ φλεβῶν, καὶ νεύρων, καὶ ὀστῶν, καὶ χόνδρων, καὶ συνδέσμων, ὑμένων τε, καὶ σαρκῶν, δευτέρα δὲ ἡ τῶν ὀργανικῶν, ἐγκεφάλου τε καὶ καρδίας, καὶ πνεύμονος, καὶ ἥπατος, καὶ κοιλίας, καὶ σπληνὸς, καὶ ὀφθαλμῶν, καὶ νεφρῶν. τρίτη δὲ ἡ τοῦ σύμπαντος σώματος. ἕκαστον γὰρ τῶν ὀργανικῶν τούτων μορίων ἔκ τινων ἑτέρων ἁπλῶν. ὡς πρὸς τὴν αἴσθησιν σύγκειται, κἀκείνων ἕκαστον ἐκ τῶν πρώτων στοιχείων, σαρκὸς οὖν αὐτῆς ἢ σὰρξ ἐν τῇ συνθέσει μόνῃ τῶν πρώτων στοιχείων ἡ διαφορὰ, ἢ μὲν τοιμόριον ὀργάνου παρά τε τὴν διάπλασιν, καὶ τὸ μέγεθος. καὶ γὰρ οὖν, καὶ αὐτῶν τῶν ὀργάνων ἐν τούτοις αἱ διαφοραί. πόσα τοίνην ἐστὶ, καὶ τίνα κατὰ τὴν πρώτην ὑπόθεσιν τὰ σύμπαντα νοσήματα τῶν ὁμοιομερῶν σωμάτων διελθόντες, ἑξῆς ἐπὶ τὴν ἑτέραν μεταβησόμεθα τὴν ἀλλοιοῦσθαι τὲ καὶ τρέπεσθαι τὴν οὐσίαν ὅλην δι' ὅλης ἑαυτῆς ὑποτιθεμένην. ἔστι δὲ δύο τὰ πρῶτα πάθη, τὸ μὲν εὐρύτης τις πόρων, τὸ δὲ στέγνωσις. ἀπαθῶν γὰρ ὑποκειμένων τῶν πρώτων στοιχείων, ἐν τῇ συνθέσει μόνῃ τὰ παθήματα. συνθέσεως δὲ πάσης αἱ προειρημέναι διαφοραί. ὥστ' ἀναγκαῖον ἐρρῶσθαι μὲν ἕκαστον τῶν ὁμοιομερῶν, ὁπότ' ἂν ἡ συμμετρία τῶν πόρων αὐτοῦ φυλάττηται. διαφθειρομένης δὲ ταύτης ἐξίστασθαι τοῦ κατὰ φύσιν. ἀλλ' ἐπειδὴ συμμετρίας ἁπάσης ἡ διαφορὰ διττή. τὸ μὲν γὰρ ὑπερβολὴ τὸ δ' ἔλλειψις. δῆλον ὡς καὶ τὰ πρῶτα νοσήματα τῶν ἁπλῶν σωμάτων ἔσται διττά. τὸ μὲν εὐρύτης τις πόρων, τὸ δὲ στέ-

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 206 sur 494

γνωσις. καὶ ὅσον δὴ, ⟨ὦ⟩ σὰξ, καὶ τῶν ἄλλων ἑκάστου τῶν ἁπλῶν σωμάτων πῶς τὴν ἀίδησιν. εἰ μὲν εὐγνώστορον ἢ μανώτορον εἰη τὸ συμμετρεῖσθαι φήσομεν. εἰ δ' ὧν ⟨τοῦ⟩ μέσου ἡ ὑπερβολὴς ἑκατέρας, ὡς ἂν μάλιστα συμφέρει τοῖς χρείαις αὐτῶν, ἄκρως ὑγιαίνειν ἐροῦμεν τὴν ἀκατα. τὰς δὲ, ἐφ' ἑκάτερα τῆς ἀκειβοῦς συμμετρίας, βραχείας ἐκτροπὰς, ὀδ'ἐπω μὲν ἐν νόσοις, ἐς ἃ μηδ'ἐπω βλάβην ἀιδηκτὴν ἐνεργείας τινὸς ἀ- προργάζονται. πολὺ δ' ἐν τούτοις ὑπάρχει τὸ μᾶλλον τε καὶ ἧττον, ὡς ἂν ἱκανὸν ἐχόσης διάστημα ἡ νοσώδους ἀμετρίας παρὰ τὴν ἀκειβῶς ὑγιεινὴν συμμετρίαν. ἐν τούτῳ δὴ πάντη ⟨τοῦ⟩ πλάτει τὰς τῶν ὑγιαινόντων σωμάτων διαφορὰς. ἐν δὲ ⟨τοῦ⟩ μετὰ ταῦτα ⟨τοῦ⟩ ἡ ἀιδηκτὴς ἀμετρίας, τὰς νόσους, ἄχρις ἂν ἐπ' ἐκείνην ἀφίκωνται τὴν ἀμετρίαν, ἥτις ἤδη φθορὰν ἐργάζεται τοῦ μορίου. οὐ γὰρ δὴ μέχρι γε παντὸς εὐγνοῦσθαι τε, καὶ μανοῦσθαι τὰ τῶν ζώων σώματα πέφυκεν. ἀλλ' ἔστι τις καὶ ταῦτα ὅρος, οὐ πραιτέρω προελθεῖν αὐτοις, ἀνδυαλύσεώς τε καὶ φθορᾶς, ἀδυνάτου. ἡ μὲν δὴ τῶν ἀπαθῶν στοιχείων ⟨τοῦ⟩ θέσις ὧδε ἔχει. τῶν δὲ πάσχειν ⟨τοῦ⟩ πεθεμένων αὐτὰ, καὶ μὴν καὶ δρᾶν εἰς ἄλληλα, καὶ κράσιν ποιῆσαι δι' ὅλων, ὁίαπερ ἂν ⟨τοῦ⟩ δυνατόν τις εἴη τὰ πρῶτα στοιχεῖα, τοσαῦτα δὴ ἀνάγκης ἐρεῖ, καὶ τὰ πρῶτα νοσήματα. φορὴ γὰρ ἔσται τὰ πρῶτα στοιχεῖα τέτταρα, τὸ θερμὸν, καὶ τὸ ψυχρὸν. καὶ τὸ ξηρὸν, καὶ τὸ ὑγρὸν, ἐκ τούτων δὲ κράσεων συμμέτρως μὲν, ὑγιαίνειν τὸ ζῶον, ἀμέτρως δὲ, νοσεῖν. ἔσται δ' ἡ καὶ τὰ πρῶτα νοσήματα τέτταρα, τὸ θ' ὑπὲρ τὴν ⟨τὴν⟩ φύσιν συμμετρίαν πρῶτον θερμὸν, καὶ διύτορον τὸ ψυχρὸν, καὶ τρίτον τὸ ὑγρὸν, καὶ τέταρτον τὸ ξηρὸν. οὕτω μὲν καὶ αἱ ⟨τὴν⟩ τῶν διυτόρων ⟨τοῦ⟩ θέσιν νόσοι τῶν ὁμοιομερῶν ὀνομαζομένων σωμάτων, ἃ δὴ καὶ τελέως ἁπλᾶ φάνεται τὰ δὲ τῶν συνθέτων ἐν ἡμῖν ὀργάνων νοσήματα, κοινὰ τῶν ⟨τοῦ⟩ θέσεων ἑκατέρων ὄντα, ἐπέλθωμεν αὖ καὶ ταῦτα διὰ βραχέων, αὐτὸ ⟨τοῦ⟩ πρῶτον ὑπομνήσαντες, ὅπως ὄντα κοινὰ. δεομένοις δ' ἡμῖν πάντως τοῦ πῶς ἀίδησιν συνθέτου σώματος, ὃ δὴ καὶ ἀνομοιομερὲς ὀνομάζουσιν, εἰ μέλλοι καλῶς ἐνεργήσειν, ὅτι δεῖ οἷον ἔτυχε συγκεῖσθαι μορίων τῶν ἁπλῶν, ὅτι δεῖ ἀειμὲν πνεῦμα, μεγέθος δ' ὁποσοῦντος, ὅθ' ὃν ἔτυχε τρόπον συνθέσεως ⟨τοῦ⟩ πάρειναι, ἐν τέσσαρσιν τούτοις γένεσι τὰ τῶν ὀργάνων ἁπάντων ἔσται νοσήματα. διαφορὰι δ' καθ' ἕκαστον γένος, ἅδε, ἢ μὲν τοῦ πρώτου ῥυθμὸν, ὅταν ἡ ποσοῦσα μορφὴ τοῦ μορίου διαφθείρηται, ἢ σχῆμα μὴ δέον, ἢ κοιλότητα λαβόντος, ἢ πόρου, ἢ τινὸς τούτων ἀπλέσαντος, ὧν εἶναι δέον. εἰς τοῦτο τὸ γένους ὅτι καὶ ἡ πρᾶξις αὐτοῦ, καὶ ἡ λειότης. ὁ ποσοῦντος ⟨τοῦ⟩ καλλαπόμενα. ἐν δὲ ⟨τοῦ⟩ διυτόρῳ γένει ⟨τοῦ⟩ ἢ τὸν ἀειμὸν τῶν ἁπλῶν, καὶ πρώτων μορίων, διὰ νοσημάτων ἔσται διαφορὰ, ἢ ἐλλείποντος τινὸς ὧν εἶναι δέον, ἢ πλεονάζοντος, ὧν δὲ εἶναι δέον. καὶ μὲν δὴ καὶ ⟨τοῦ⟩ τρίτῳ γένει ⟨τοῦ⟩ ἢ τὸ μέγεθος, ὁμοίως διὰ διαφορὰ. μεῖζον μὲν γὰρ εἶπ γένοιτο, δέον ἔλαττον ⟨τοῦ⟩ ἀρχειν, ἢ ὧν ἐλάττου ἄρτ ἐλαθεῖν, μεῖζον εἶναι δέομενον, ὃν ὀρθῶς ἂν ἔχοι τὸ συμπαν ὄργανον. ἐν δὲ δ' ⟨τοῦ⟩ λοιπῷ γένει τῶν νοσημάτων τῶν ⟨τὴν⟩ τῶν συνθέσιν, ἤτοι ἡ ⟨τὴν⟩ φύσιν ὀφ' ἁλλαττομένης θέσεως, ἢ ἡ πῶς ἄλληλα τῶν μορίων κοινωνίας, ἃς διαφορὰς συνέπονται. ὥσπερ δ' ἐκ τῶν ἁπλῶν σωμάτων ἑκάστου τῶν πρώτων ὀργάνων, ἢ καταθοῦται συνιστάμενον, ἢ διαμαρτάνεται, καὶ ἐκ τούτων αὐτῶν τόθ' ὑγιαίνειν ⟨τοῦ⟩ ἔχει, καὶ τὸ νοσεῖν, ὅτω πάλιν ὀφ' αὐτῶν τούτων τῶν ὀργάνων τῶν πρώτων, τὰς δ' διύτορα συνίσταται. μῦς μὲν γὰρ, καὶ φλέψ, καὶ ἀρτηρία τῶν πρώτων ὀργάνων. δάκτυλος δὲ τῶν διυτόρων, καὶ ποῦς μᾶλλον ἐπὶ ποῦς, καὶ πόδος τὸ σκέλος. καὶ ὅλος γὰρ ὅδε μὲν ἐκ τῶν ὁμοιομερῶν συνελθόντων ἐγένετο μιᾶς ἐνεργείας ἕνεκεν, ἐν τοῖς πρώτοις ὀργάνοις ἀειθυμηθησεται. τὰ δ' ἐκ τούτων πάλιν συνιστάμενα, καὶ ὅπη μάλιστα μίαν ἐργάζεται τοῦ παντὸς ὀργάνου τὴν ἐνέργειαν, ἐν τοῖς διυτόροις τετάξεται. τὰ δὲ αὐτὰ ταῦτα, καὶ τούτων τῶν ὀργάνων ἔσται νοσήματα, τοῖς ὧν τῶν πρώτων ἐιρημένοις. ἀλλὰ πόθι μὲν τῶν ὀργάνων ἡ διαφορᾶς ἐν ἑτέρῳ διήρηται λόγῳ. τίνα μὲν ἀκριβῶς ὄντα τὰ πρῶτα, τίνα δ' ἐπ' αὐτοῖς διύτορα τε, καὶ τρίτα, ⟨ὦ⟩ τέτταρα πάθεσθαι πεφυκεν. ἐνία γὰρ ἐπαμφοτερίζει τοῖς γνωσίσμασιν, ὡς καὶ πρῶτα δοκεῖν εἶναι, καὶ διύτορα. δεῖται δ' ὁδὲ ὁ γε πᾶσιν λόγος ἡ πιθανότης ἀκειβολογίας. εἰς ἣν δὲ τοῦτ' ἀναβλέπειν ἀξιῶ, εἰδὼ ἁπλοῦν ὄντα ὡς πῶς τὴν ἀίδησιν, εἴτε σωθέντος τοῦ μορίου. τὰ μὲν γὰρ ἁπλᾶ τὰ πρῶτα ῥηθέντα νοσήματα τῇ διαφορᾷ τῶν φυσικῶν στοιχείων εἰσὶ διωρισμένα. τὰ δὲ σωθέντ' ἢ τὰ διύτορα, κοινὰ τῶν ⟨τοῦ⟩ θέσεων ⟨τοῦ⟩ ὑπάρχοντα. γένος δὲ δ' ἐν ὅτι νοσήματος, ὅτε ἐν τοῖς ἁπλοῖς σώμασιν, ὅτ' ἐν τοῖς σωθεῖσιν ἴδιον ἑκατέρων, ἡ γὰρ ἡ διαιρέσεως μέθοδος ἐν διείλενται) τὸ ἀδιάστατον, ἀλλ' ἐν ἐπ ὅτι κοινὸν ἁπάντων τῶν σωμάτων καὶ τῶν σωθέντων ἔστιν τῶν πρώτων ὀργάνων, εἴτε καὶ τῶν διυτόρων, καὶ τῶν τρίτων ⟨τοῦ⟩ ὑπάρχει τὸ νῦν λεχθησόμενον. μέθοδος δὲ καὶ τότε ἡ εὑρέσεως τὸ κοινὸν πᾶσιν τοῖς ἐιρημένοις ⟨τοῦ⟩ μορίοις. εἰ γὰρ ⟨τοῦ⟩ ὑπάρχει τι κοινὸν αὐτοῖς ἐν ⟨τοῦ⟩ ἡ φύσιν ἔχειν, ὡς ἐνέργειαν, ἢ χρείαν τινὰ ⟨τοῦ⟩ ζῶν παρεχόμενον, πάντως δὴ πως καὶ διαφθειρομένῳ τότε, κοινὸν αὐτοῖς τι καὶ νόσημα συνήκειν. τί ἢ τοῦτ' ὄντ τὸ πᾶσιν ⟨τοῦ⟩ ὑπάρχον κοινὸν; ἕνωσις τ' ἰδίων μορίων, ἃς ἕκαστον μεταλαβὸν ἐν εἶναι λέγεται, καὶ μίαν ἐνέργειαν, ἢ χρείαν ἀπεργάζεται. εἰ ἢ ⟨ὦ⟩ ἥδε λύσις τοῦ κατά τι, νόσος καὶ τοῦτ' ὄντ μορίου. οἷον γε ἐν καθ' ἕκαστον τῶν μορίων ἡ νόσος ἥδε κέκτηται τ' ὄνομα, μικρὸν ὕστερον ἐρῶμεν. ὅταν μὴ τὰς τ' ἐιρημένων ῥυθμῶν διαφορᾶς εἰς τὰ ⟨τὴν⟩ μορίου εἰδ' διελώμεθα. μὴ δὴ πιθανῶν ἡδ' ⟨ὦ⟩ πάλιν ἀφ' τ' πεντόρας ⟨τοῦ⟩ θέσεως ἀρξάμενοι. δύο δὲ ἐν τούτῳ τ' ὁμοιομερῶν σωμάτων ⟨τοῦ⟩ ἔχει νοσήματα, ἐν πόρων ἀμετρίας συνίστασθαι. τὸ μὲν εὐρύτητος τῆς αὐτ' δόξαι, τὸ ἢ εὐγνωσις. ἑκατέρ ἢ τούτων ἡ διαφορὰ διττὴ, εὐγνώστεως μὲν δὴ σωμάτος εἰς ἐαυτὸ παντελοῦς τε τ' σώματος, εἰς ἐαυτὸ παντελοῦς, μὴ αὐτ' τ' πόρων ἐμφραξις. δυσρυτήτου ἢ, τ' μὴ σώματος εἰς πᾶν μόριος ἔκλασις. αὐτ' ἢ τ' πόρων οἷον ἀναπέτειά τις ὅλα ἐκπλώσα τ' στοιχεῖα, ἃ δὴ ⟨ὦ⟩ κυρίως σώματα προσαγορεύεσθαι φασιν ἁπλᾶτε ⟨ὦ⟩. πρῶτα ⟨τοῦ⟩ ὑπάρχοντα. τὰ γὰρ ἐκ τούτων συνιόντα, συγκείματα καλεῖσιν. ὧν ἢ τ' διυτόρας ⟨τοῦ⟩ θέσεως ἡ διαφορὰ τῶν νοσημάτων, διὰ τυγχάνει. ποτὲ μὲν τοῖς πιστοῖς μόναις ἀλλοιωμένων τ' ὁμοιομερῶν σωμάτων, ἔστιν ὅτε ἢ ξύνοσις εἰς αὐτὰ ὑγιὲς ὄσιας, τὰς εἰρημένας ἐχόσης ποιότητας. ὁ μὲν δὴ διύτορος τρόπος ὄγκων πρὸς τοῖς σώμασι ἐργαζομένος, ἵνα ὀλίγος ἀγνοεῖσθαι τῶν ἰατρῶν. ἐρυσιπέλατα γὰρ, καὶ φλεγμονὰι, καὶ οἰδήματα, καὶ φύματα, μὴ φύγεθλα, ⟨ὦ⟩ χειράδες, ἐλεφαντιάσεις τε, μὴ ὕδρωπες, καὶ λέπραι, καὶ ἄλφοι, καὶ σκίῤῥοι τοῦτο τοῦ γένους εἰσὶν, ὀδ'ἵνα λαθεῖν δυνάμενα. τὰ δ' ἐν τῇ τῶν ποιοτήτων αὐτῶν μόνῃ δυσκρασίᾳ, σωισάμενα

σωιστάμενα νοσήματα δυσφωρατώτερα, πλὴν ἐμὲ μεγάλη ποθ' ἡ τῶν μορίων εἰς τὸ παρὰ φύσιν ἐκτροπὴ γένοιτο. τὰ μὲν γὰρ ἅπασιν ἤδη γνωρίζεται ῥᾳδίως, ὑφ' ἓν μὲν ὅλον τὸ σώματος ὄνομα ζομένην πυρετὸς, ἐπειδὰν ὁ θερμὸν κρατῇ, καὶ ἡ τὰ μόρια δ' ἐναργῶς ἐνίοτε φαινομένη. καὶ γὰρ καὶ σκέλη τοῖς πλεῖστον πόδισπατῶσιν ἀνίδρως, καὶ χεῖρὸν εἴ τις τούτοις πονήσειεν ἢ πλέον, ἢ ἐρεσχών, ἢ σκάπτων, ἢ τι τοιοῦτον διαπραττόμενος, ἐναργῶς φαίνονται θερμότερα, καὶ αὐτοῖς τοῖς κάμνουσι, καὶ τοῖς ἔξωθεν ἁπτομένοις αὐτῶν. ἐὰν μέν τοι τὶς ὀγκῶδες μέγας προσπέφυκὼς τοῖς μορίοις ὑφ' ἕρμου σίας τινὸς οὐσίας αὐτοῖς θερμῆς, ἐκ τῆς διαφορᾶς τῶν νοσημάτων. ἐκ δὲ τῆς πρώτης ταῦτα τε πάντα τὰ νῦν εἰρημένα, καὶ ἡ καθ' ὧν ὁτιοῦν μορίων, ἢ τὸ σῶμα τοῦ ζώου σύμπαν ὑπ' ἐγκαύσεως ἥλιος, ἢ πρὸς πυρὶ θάλψεως ὑπολειπομένη σωισταὶ διάθεσις. οἷαι καὶ αἱ τυφωσιλεῖς, καὶ πυρατώσεις ὀνομαζόμεναι. τοῦ δὲ ἐναντίου τοῦ θερμῶ νοσήματος τὸ ψυχρὸν, πρὸς μὲν τοῖς ἄκροις ἐναργῶς ἡ διάθεσις σωίστα[ι] πολλάκις ὄντως, ὥστε καὶ ἀκρέσειν αὐτὰ νεκρωθέντα. πρὸς δὲ τοῦ σύμπαντα σώματα, οἷα τῆς ὑδροπορήσασιν ἐν κρύει καρτερῷ γίνε[ται]. πολλοὶ γὰρ τούτων οἱ μὲν ἐν αὐταῖς ταῖς ὁδοῖς ἀπέθανον. οἱ δὲ εἰς πανδοχεῖον πρὶν, ἢ οἰκαδε παραγένεσθαι φθάσαντες, ἡμιθνῆτές τε καὶ κατεψυγμένοι φαίνον[ται]. γίγνεται δὲ καὶ τοῖς ἀκροπλυκτοῖς ⸗ τοῖς ὑδροπλήκτοις, ⸗ οἷς τρομώδεσι, ⸗ σπασμώδεσιν, ἢ οἷαύτη πολλάκις διάθεσις. ⸗ τ' ὑπὸ λεπτὸς ἐν ὁδοῖς ἀρθανόντων, οἱ μὴ, ἐμπεδοτόνοις. οἱ δὲ ὀπισθοτόνοις. οἱ δὲ τετάνοις, οἱ δὲ ταῖς καλουμέναις πλήξεσιν. ἐάλωσαν. οἱ δὲ ἀκροπληξία τὶ παραπλήσιον ἐπαθον. ἐν δὲ τοῖς τοιούτοις ἅπασιν ἐν οἷς ὑδρογίγνεταί τι σύμπτωμα, πρὸ εἰληφὸς τὴν διάνοιαν τὸ πολλῶν ἐφ' αὐτό. ὡς τὸ μὴ σύμπτωμα νόσημα νομίζεσθαι. τὸ νόσημα δ' αὐτὸ, τὴν αἰτίαν τοῦ συμπτώματος. ὅσοις μὲν τοι τῶν ἐναργεστέρων ἀεὶ βλάβαι νοσήματα νομίζονται ἡ λόγου ὄντος, καὶ τοῦ σπασμὸς, καὶ τὰς ἀναισθησίας, καὶ τὰς νάρκας, καὶ τὰ ἄλλα τὰ τοιαῦτα νοσήματα καλοῦσιν. ἀλλ' ἡμῖν ἐν ἀρχῇ διήρηται πρὸς τῶν ὀνομάτων, ὥστε γνωρίζειν ὑφ' ἓν τοιοῦτον ἅπαντα, ἐκ ἐν τοῖς πράγμασιν αὐτοῖς εἶν τῇ διαφωνίαν, ἀλλὰ ἐν τοῖς ὀνόμασιν. ἐλάχιστος μὲν τοι μέμφοιτ' ἂν τις μόνος, οἱ μὴ διαφυλάττουσιν ἐν ἅπασι τὴν σφετέραν ὑπόθεσιν, ἀλλ' οἱονεὶ ξένοις πράγμασι, καὶ τι γε πλημμελοῦντες. ἔστι γὰρ αὐτῶν ἀκόσαι δίκαια εἰρομένων ἐνίοτε, καὶ φασκόντων, ἐ μὲν ὑφ' φλεγμονὴ γίγνοιτο ἅπασμὸς, ὧν γύνημά τε, καὶ σύμπτωμα εἶν ἡ φλεγμονὴς αὐτῶν. ἐ δ' ὑφ' δυσκρασία μόνη, νόσημα. ταυτὸ δὴ ἔστι, καὶ πρὸς πυρετοῦ ποιοῦσι, ἐπειδὰν μὴ ὑφ' ἑνὸς τινὸς μέρους ἀλόγιστη διάθεσις, σύμπτωμα νομίζοντες. ἐ δ' ἄλλως, νόσημά τε ἡ πάθος προσαγορεύοντες. τούτοις μὲν ὧν μεμπτέον, ἐκ ἀναμένουσι τὸν ἔξωθεν ἔλεγχον, ἀλλ' αὐτοὶ ἑαυτοῖς πρὸς πίπτοντας. ὅσοι δ' ἤτοι τὰς βλάβας τῶν ἐναργεστέρων ὑπολαμβάνοι πρὸς αγορεύειν νοσήματα, ὅσα παντὸς ὅτου ποιοῦσι, ἢ καὶ τι τοιοῦτον ἄλλο παρορῶσιν, ἐν ὀνόμασιν ἐσφάλθαι χρὴ νομίζειν αὐτοῦ, οὐδὲν δὲ εἰς τὰ πράγματα πλημμελεῖν. ἔρρεται δ' ὧν πλέον ἢ ἅπαντων τῶν ἰατρικῶν ὀνομάτων ἐτόρωθι, καὶ ὅς τις ὀρθῶς αὐτοῖς βούλεται χρῆσθαι, τὴν πραγματείαν ἐκείνην ἀναλεγέσθω. νῦν δὲ, πρὸς γὰρ αὐτῶν τῶν πραγμάτων πρόκειται σκοπεῖσθαι, μὴ πως ἐρημένα σωθῆναι τῶν ὀνομάτων ἐπόμενοι, τῶν ἐφεξῆς ἐχόμεθα. πρὸς μὲν δὴ τῶν χωρὶς ὕλης ὧν ῥύτων θερμῶν, καὶ ψυχρῶν διαθέσεων ἐρρέτω. ἡ δὲ τὸν αὐτὸν τρόπον τὰ ὑγρὰ, καὶ τὰ ξηρὰ νοσήματα χρήσεται. ἡ ὅλης φύσεως ἀλλοιουμένης τῶν σωμάτων, ὑπ' ἐξωθεν οὐσίαν τινὰ εἰς ἑαυτὰ δεχομένων. αἱ μὲν ὧν μικρὰν παραλλαγὰς δυσφώρατοι. τὰς μεγάλας δ' ὅσην ἐναργῶς ἐᾶσαι, ὡς τῶν νεῖρωμένων μάλιστα μορίων. ὑγιὰ μὲν γὰρ αὐτῶν οἷόν τε παρειχυθὲν φαίνεται καὶ πάνυ ξηρὰ, καὶ ὕδωρ μὲν ἀνανιώτερον. ὑγιὰ δὲ ὅτῳ βρυώδη ὑπὸ τε πλαδαρὰ, καὶ θερμότερα φαίνε[ται], καὶ ἁπτομένοις, ὡς τ εἰ καὶ μόρια αὐτῶν ἐθέλοις μεταχειρίζεσθαι, διαῤῥεῖ πᾶν χρῆμα, καὶ τῶν διακτύλων ἐκπίπτει καθάπερ ὕδωρ. οὕτω καὶ τῶν ὀσῶν τῶν σαρκῶν, τὰ μὲν, οἷον χάμμος φαίνεται τοῖς ὑπὸ χρόνου διεφθαρμένοις ξύλοις ἐοικότα. τὰ δὲ, οἷον βρυώδη, ὧν ἡ δυσκρασίας ἀμετρία δὴ ὑγρότητα γε ἢ ξηρότητα χυμοῦ, τὸ σύμπαν ὁσονοῦν ὑγιερωσιν, ἀεὶ δ' ἄλλαι πᾶσαι δυσκρασίαι τῶν μορίων ἀεὶ βραχεῖαι λαμβανόμεναι οὐ πολλὸς, ἀτονίαι πῶς αὐτῶν ὀνομάζονται. φλεγμονὴς μὲν γὰρ, ἢ ἕλκος, ἢ τινος ἄλλο τοιοῦτο ἡ τῶν κοιλιῶν ὑπάρχοντος, ὀδεμίαν ἑτέραν ὧν ζητοῦσι τοῦ μὴ πεπτεῖν αἰτίαν. ἐ δὲ μηδὲν εἰη τῶν τοιούτων, ἀτονίαν εἶν φασι οἱ κοιλιας. ὥσπερ ἑτέρου τι λέγοντες αὐτοῦ τοῦ φανερῶς γιγνομένου, τοῦ μὴ πέπτεσθαι καλῶς τὰ σιτία. τι γὰρ ἄλλο τῶν ἀτονίαν αὐτοῦ λέγειν ἄνευ ὑπολάβοι, πλὴν οἱ ἡ τῶν ὑγρασίας. ἀλλ' ὁ τοῦτ' ὄντι τὸ ζητούμενον, ἀλλὰ τίς ἡ τούτου οἱ ἀτονίας αἰτία, ὅτι τι γὰρ ἀῤῥωστεῖ ποτὲ τὸ ἴδιον ἔργον ἡ γαστὴρ, μή τε φλεγμαίνουσα, μή τε σκληρύνομένη, μή θ' ἥλκωμένη μή τ' ἄλλο μηδὲν ἔχουσα πάθος, ὁ γὰρ δή γε χαρεὶς αἰτίας τινος ἐσβήκασι τοῦ πεπτεῖν καλῶς. πάντως οὖν ἡ πόρων ἀμετρίαν, ἢ δυσκρασίαν ἀπάτου, ὡ καὶ πάλαι, ὡς ὁδὲν τῶν πρώτων νοσημάτων ὅστε τῶν ὁμοιομερῶν ὄντων αὐτῶν ἰδίᾳ, λογικῶς θεραπεύσαι δυνήσονται, χωρὶς τοῦ ποῖ τῶν πρώτων τι ἐπεσπλέφθαι στοιχείων. ἀλλὰ πῶς μὲν τούτοις ἐν ἑτέροις εἴρηται τὰ εἰκότα. τὸ δὲ γε νῦν εἶν, χρὴ γινώσκειν, ὡς καὶ γαστρὸς ἀτονίαν, καὶ φλεβὸς, καὶ ἀρτηρίας, καὶ μυὸς, καὶ παντὸς ἁπλῶς ὀργάνου ζωτικοῦ, καὶ ψυχικοῦ, ἢ διά τινα πόρων ἀμετρίαν, ἢ δυσκρασίαν ἀναγκαῖον ὁμολογεῖν γίγνεσθαι. πῶς δὲ χρὴ τὰς τοιαύτας αὐτῶν διαθέσεις γνωρίζειν, οὐ τοῦ νῦν ἐνεστῶτος ὄντι λόγου. προκειται γὰρ οὐ διαγνώσεις εἰπεῖν, ἀλλ' αὐτὰ τὰ πρῶτα καταλαμβάνεσθαι νοσήματα. καὶ μοι δοκεῖ τὰ μὲν τῶν ὁμοιομερῶν εἰρῆσθαι πάντα. λέγειν δὲ ἐπόμενον ἂν εἴη τὰ τῶν ὀργανικῶν. ἐν τούτοις οὖν ὅτι μὲν ἐν πάντως ὄντι μόριον ἄτιτον ἡ ἐναργείας, τὰ δ' ἄλλα πάντα χρείαν τινα τούτου παρέξοντα γέγονεν, ἐτρέφθη διεσκεύασται. βλάπτεσθαι δὲ ἡ ἐνέργεια τοῦ παντὸς ὀργάνου, μάλιστα μὲν καὶ πρώτως αὐτοῦ τοῦ ἡ ἐναργείας αὐτίου σώματος νοσήσαντος. ἔπειτα δὲ καὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων ἃ μείζους διαθέσεις ἐμποδίζοσι τὴν ἐνέργειαν. ὅσαι μὲν οὖν ὑ καθ' ἑαυτὰς, ἀλλὰ ἡ βλάπτειν δ' ἡ τὸ πρῶτον αὐτοῦ ἡ ὀργανον ἐμποδίζουσιν, αἰτίαι νοσημάτων εἰσὶν, ἐκ αὐτοὶ νοσήματα εἰσὶν. χωρὶς δὲ τοῦ βλάπτειν τὶ τὸ πρῶτον ἡ ἐναργείας μόριον, ἃ τὴν ἐνέργειαν ἐμποδίζειν δύναιντο, νοσήματα ἔστι τὰς τοιαύτας διαθέσεις κλητέον. ἐόντων δὲ ὡς ἐλέγομεν, ἤτοι ἡ ἡ φύσιν ἐναγκαίως διαπλάσεως, ἢ μὴ σωζομένου τοῦ δέοντος ἀριθμοῦ τῶν μορίων, ἢ τὸ μὴ πρόσηκον ἑκάστου φυλάττοντος μεγέθους,

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 208 sur 494

ἢ ὡς ὁ χρὴ συγκεμμένων αὐτῶν. ἐπεσθὴ γὰρ ἀπιὸν ἔχθη μηδὲν τούτων εἰκῆ γεγονέναι πρὸς τὴν φύσεως, ἀλλὰ πανθ'
ὕνεκα τοῦ βέλτιστου, ἢ ἀσφαλεστάτην ὑπάρχειν τὸ σύμπαν ὄργανον, ἀναγκαῖα καὶ τὰς βλάβας αὐτῶν, ὅσαι μὴ
ἤτοι κωλύσιν ὅλως ὑπάρχειν, ἢ ἐμποδίζουσιν, αὐτὰ νοσήματα νομίζεσθαι. τὰς δ' εἰς τὴν βλάβην τοῦ πρώτου τῆς
ὑπάρχειν μορίου διαφορὰς, αἰτίας νοσημάτων, ὡς ἀρτίως εἴρηται προσαγορεύεσθαι. διὰ τοῦτ' ἂν οὔτε βλαισοὶ,
καὶ ῥαιβοὶ, καὶ οἱ λέαν ἔχοντες τὰς βάσεις, χεῖρον ὑπάρχουσι τοῖς σκέλεσιν, ἁμαρτίᾳ τοῦ πεποιηκότος χήματος.
ὅσοι διὰ μέγεθος ἀρθείσης ὑπερῴαφησαν, ἢ τῶν ὀφρύων πολυθραυσθεισῶν τὴν ὑπὸ τὰς διαρθρώσεις, ἐποί-
μως ἐπορβαίνουσ' ἢ ἐκπίπτον ἔχουσι τὸ ἄρθρον, ἢ πόρρω κατ' αὐτὸ πλέονος ὠτραφθέντος, ἢ ταῖς τοιούτοις δια
θέσεσι, δυσκίνητον ἐπὶ σχοινοφοίνικος ὅλην ἔχουσι διάρθρωσιν. αὗται μὲν δὴ ἐπίκτητοι καιρίαι χήματος. σύμ
φυτοι ἢ κυρτώσεις ἐπὶ τῇ πρώτῃ διάπλασιν ἐμποδίζουσαι τῷ ὑπάρχειν μορίῳ τὸ σώματος γίγνονται, νοσῶ
δες εἰκότως τοῦ μορίου τὸ ζῆν ἐργαζόμεναι. χρὴ γὰρ τὸ μὲν καρδίας χῆμα, καὶ τὸ τῆς πνεύμονος, τὸ δὲ γαστρὸς
ἐγκεφάλου τε, καὶ γλώττης, καὶ παλμοῦ καὶ νεφρῶν, καὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων φυλάττεσθαι. γίγνονται γὰρ
τινος βλάβης ἀμφ' αὐτὰ, χεῖρον ἀνάγκη, καὶ τὸ οἰκεῖον ὄργανον ἀπεργάζεσθαι τοῦ σύμπαντος ὀργάνου καὶ μέρους καὶ
τὸ τῶν κοιλοτάτων ἁπασῶν τῶν ἡδέων μεγέθος τε, καὶ πλῆθος, εἰ μὴ φυλάττοιτο, βλάπτοιτ' ἂν ὀξὺ ἀνάγ
κης καὶ διὰ τοῦθ' ἡ ὀδύνη. πολλὰ δὲ τὰ τοιαῦτα νοσήματα, τὰ μὲν συμφύσει τινὶ, τὰ δὲ ἐμφράξει γλίσχρων
ὑγρῶν, καὶ παχέων σωιστάμενα, τὰ δ' ἂν ἀναπνεομένων τῶν σωμάτων, ἢ συνοχωρουμένων τοῦ ἐν τῷ πόρῳ
μένων ἐμπιπτόντος αὐτοῖς, καὶ βλίττοντος. ὡσαύτως δὲ καὶ αὖ τῶν τοῦ τοιούτους πόρους ἐχόντων σωμάτων ἡ ὀσία
σκιῤῥουμένη τε, καὶ φλεγμαίνουσα, καὶ σφακελίζουσα, καὶ διαπυισκομένη, καὶ οἰδισκομένη, καὶ ἄλλως ὁποιωῦν
ἐπίκτητον μέγεθος προσλαμβάνουσα, πάσχειν τὸν ὄγκον εἰς τὰς ὑπὸ ἀκχέσθαι ποιλότητας, ἐμφράττει δὴ τὸ
ρους ἑτέρους ὄντας τούτοις ἐκείνων τῶν πόρων, ὧν ἡ μὲν πεποῤῥας αἱρέσεως ἡγεμονὸν ὑπετίθετο ἡμῖν τὴν τῶν
πρώτων καὶ ἁπαθῶν στοιχείων σωμάτων γίνεσθαι. ὅσα γὰρ τῶν ὑπὸρρων, καὶ φλεβῶν, καὶ ἀρτηριῶν, καὶ πάντων
τῶν τοιούτων ὀργάνων πόρους, τούτους δὴ τοὺς μεγάλους τε καὶ ἀφεῖς, ἅπαντες ὑπάρχουσι ῥᾳδίως ὁρῶμεν. εἰδὲ καὶ δια-
λανθάνοι ποτὲ τὴν αἴσθησιν ὑπὸ σμικρότητος ὁ τοιοῦτος πόρος, ὅδ' ὅτου ἐκ τόπου τοῦ χύμου ὄντι ἐκείνοις τοῖς
πόροις, ὅς ἡ πεποῤῥας τῶν αἱρέσεων ὑπετίθετο. κατὰ δὴ τὰς τοιαύτας ἁπάσας διαθέσεις, ὧν αἷς τῶν σωμά-
των αὐτῶν εἰς ὄγκου τινὰ ἀρθρώτων ἀκκλείεσθαί τε, καὶ συνοχωρεῖσθαι οὐ πόρους συμβαίνει, ποτὲ μὲν
γῶν ἔστι νόσημα μόνον, ἡ ἐμφραξις ἢ τὴν ὑπάρχειαν βλάπτουσα, ποτὲ δὲ καὶ οὐκ μόνον, ἀλλὰ καὶ ἡ τῶν σω-
μάτων διάθεσις, ἡ τὴν ἐμφραξιν ἐργασαμένη. μὴν δὲ μίαν οὖν ἔχοντος ἰδίαν ὑπάρχειαν τοῦ τὸν ὄγκον κε
κτημένου σώματος, ὧν μὲν τὸ νόσημα ἔσται, τὸ ἡμῖν τὴν ἐμφραξιν, αἰτία δὲ αὐτοῦ, καὶ ὅκ ἔστι νόσημα ἔσται, ἡ τοῦ
τὸν ὄγκον ἔχοντος σώματος διάθεσις. εἰ μὲν γὰρ ὁ χιτὼν τῆς ὑπάρχειας τοῖς σιμοῖς τοῦ πάτου, εἰ τύχοι, φλεβὸς, ὅπ-
δὲν τοιοῦτον παθὼν ἐσεγνώθη τὸν πόρον, ἐξ οὗ μεταλαμβάνει τὸ αἷμα, τὰ ὑπὸ τοῖς κυρτοῖς τοῦ πάτου ἀγγεῖα,
δύο ἂν οὕτως εἰ νοσήματα τό τε τῆς φλεβὸς αὐτῆς, ὃ πέπονθε, καὶ ἡ ἡμῖν τὸν πόρον ἐμφραξις. ἐμποδίζει γοῦν
ἡ μὲν τῆς φλεβὸς διάθεσις, αἷματος χρησοῦ χύσιν. ἡ δ' ἐμφραξις, ἀνάδυσιν. ὑπάρχει δ' ἑκατέρα τούτων ἀναγ
καία τοῦ ζῴου. δῆλον γὰρ ὡς αἱ διαθέσεις αἱ βλάπτουσαι τὰς ὑπάρχειας πρώτως αὐταὶ λέγοιντ' ἂν εἶν νο-
σήματα. τῆς μὲν τοι φλεβὸς αὐτῆς μηδὲν πεπονθυίας, εἰ διὰ γλίσχρους τινὰς, ἢ παχεῖς χυμοὺς σφιγγόμενα
σώματα. τῆς μὲν τοι φλεβὸς αὐτῆς μηδὲν πεπονθυίας, εἰ διὰ γλίσχρους τινὰς, ἢ παχεῖς χυμοὺς σφιγγόμενα
ὑπάρχειαν τοῦ ἐν τοῖς πόροις. ἡ ἀνάδυσις βλάπτοιτο, μόνου ἂν τοῦτ' εἴη νόσημα ἡμῖν τὸ ἀσπλάγχνου, ἡ ἐμφραξις. οὕτως δὲ καὶ
ὑπάρχειαν τῆς τοῦ ἐν τοῖς πόροις. ἡ ἀνάδυσις βλάπτοιτο, μόνου ἂν τοῦτ' εἴη νόσημα ἡμῖν τὸ ἀσπλάγχνου, ἡ ἐμφραξις. οὕτως δὲ καὶ
τὸ ὑπὸρρου, εἰ μὲν ἐμφραξις εἴη μόνου, ὑπάρχειαν ἔστι καὶ τὸ νόσημα. φλεγμαίνοντος δὲ αὐτοῦ καὶ διὰ ὅδε ἀκκλείον
ὡς τῶν ὑπὸ δυσχωρείαν, ἢ κωλύοντος ἰέναι κάτω τὰ πεπεμμένα, δύο ἂν εἴη τὰ νοσήματα. πολλάκις γὰρ
γὰρ ὑπὸ νοσήματος γίγνεται νόσημα. καθάπερ ἐπί τε τῆς πεπερυσμένου ἔχει, καὶ πεπαλαὶ ὧδι φλεγμονῆς,
ἢ ἐρυσιπέλασιν. ἢ ὄρχησιν, ἢ ἄνθρακα, ἢ τινι τοιούτῳ γίγνεται πυρετὸς. ὡσαύτως δὲ τὸ μὲν ἀκτελούμενον, ὑπάρ-
γείας δὴ βλάβη, καὶ χρὴ καλεῖν αὐτὸ πάθημά τε, καὶ σύμπτωμα. τὸ δ' ἄτιον αὐτοῦ δ' ὑγιεινότι νόσημα. καθά-
περ ἡ μὲν ἐμφραξις, τοῦ μηκέτι ἀναδίδοσθαι τῷ προφλῶ. ἡ κατάψυξις δὲ, ἡ δυσαισθησίας αἴτιον ὑπάρχει,
νόσημα οὖσα συμπτώματος. ὅταν δ' αὐτὴ μὲν ἡ διάθεσις ὑπάρχειαν βλάπτῃ πρώτως, τὸ δ' ἄτιον αὐτῆς μὴ
βλάπτῃ, τῷ μὲν διάθεσιν, νόσημα. τὸ δ' ἐργαζόμενον αὐτῷ αἰτίαν ὀνομάζειν χρὴ νοσήματος, ὥσπερ ἐπί τε
τῶν γλίσχρων ἔχει χυμῶν, καὶ ἡ ἐμφράξεως. αὐτὴ μὲν γὰρ ἡ ἐμφραξις, τὸ νόσημα ὄδιν, οἱ χυμοὶ δὲ αἴτιοι τοῦ
νοσήματος. ὡσαύτως οὖν ὅσα πρὸς τὰς κοιλοτητας γίνεται νοσήματα, ποτὲ μὲν ἐμφρατομένων, ποτὲ δὲ
ἀμέτρως δυσιωμένων, ὑπὸ τοῦ ἡ διαπλάσεως τοῦ μορίου ἀναχθησέτω ἡμῖν. ἐμποδίζεται γάρ πως ὑπάρ-
τοις ἅπασιν, ἡ φυσικὴ διάπλασις. ἀλλὰ μὲν δὴ καὶ λειότης καὶ τραχύτης, ὅδ' αὖται ματαίως ὑπὸ τῆς φύ-
σεως ἐγχώμονος διαπλαττόσης τὰ μόρια. συνήσεται γοῦν καὶ ταῦτα νοσήματα κατὰ πάντα τὰ μόρια, τοῦ
μὲν φύσει λείου, τραχυνθέντος, τοῦ δ' ὧν τραχέος, λείου γιγνομένου. φανερώτατα δ' αὐτῶν τοῖς ἰατροῖς ὄδε
τάτ' ἐν τοῖς ὀστοῖς γινόμενα τραχυνομένοις τε, καὶ λειαινομένοις. αὖτε ἡ φάρυγξ τραχύτητις ἐργαζο-
μένα βήχας. χρὴ δὲ καὶ ταῦτα γινώσκειν ὡς ἐνίοτε τὸ χῆμα τοῦ μορίου βλάβῃ, ἐνέκωσεν ἅμα ἑαυτῷ τινὰ τῶ
ρου. οἷόν τι κατὰ ἡ ῥῖνος φαίνεται γιγνόμενον, ἐπεσθὴ ὑπὸ πληγῆς βιαίου ποτὲ σιμωθέσα ἐγνωσθῆ
τὸν ἐν τοῖς πόρον εἰς τοσοῦτον, ὡς εἴτε μηδ' ὅλως, ἢ μόγις, ἀναπνεῖν δι' αὐτοῦ. δῆλον δὲ ὡς ἐν ταῖς τοιαύταις δια
θέσεσιν, ἡ μὲν ἐγχωρεία τοῦ πόρου, τὸ νόσημα ὄδι. πρῶτος γὰρ αὖτη τῶν ἡ ἀναπνοῆς ὑπάρχειαν ἐμποδίζει.
πεπυγμένη δ' αὐτῆς αἰτία ἡ ῥῖνός ἡ σιμότης, βλάβη τοῦ κατὰ φύσιν ἐν αὐτῇ χήματος ὑπάρχουσα. κατὰ
μὲν δὴ τὸ ἡ διαπλάσεως ὑπάρχειαν ἐξισάμενον τοῦ κατὰ φύσιν εἰς τοῦτον ὡς ὑπάρχειαν ἦδη βλάπτειν, αἱ πεπ
ρεμμέναι διαφορὰι τῶν νοσημάτων ὑπάρχουσι. κατὰ δὲ τὸν ἀριθμὸν τῶν ἁπλῶν μορίων, ἐξ ὧν ἕκαστον τῶν ὀργάνων
σωίσεται, δῆλαι μὲν αἱ πρῶται διαφοραὶ τῶν νοσημάτων ὑπάρχουσι. ἢ ἐλλείποντός τινος μέρους, ἢ πεποιημένου
τος. ἑκατέρας δ' αὐτῶν ἑτέρας. τῶν μὲν γὰρ πεποιημένων, τὰ μὲν εἰς τοῦ ὑπάρχειν ὄδι τῶν ἡ φύσιν, ὡς εἰ καίτοι

ὑπάρχειν

γρύοιτο ἕλκος σκάλκτυλος, ἢ ὀφθαλμῷ πτερύγιον, ἢ ὀνύχι βλάσημα σαρκώς, ἢ κατ' ἄλλου τινὰ πόρου ὁποιῶν ποιόν τοῦ ἕτερον. ἔστι δ' ἡ καὶ τούτων αὐτῶν τὰ μὲν νοσήματα, καθάπερ τὸ πτερύγιον. ἐμποδίζει γὰρ ὅταν ἱκανῶς αὐξηθῇ τῷ ὄψει ἀφιστάμενον τῆς κόρης. τὰ δ' ἄπια τῶν νοσημάτων, ὡς τὰ βλαστήματα, οὐ πόρους ἐμφράττοντα. πρώτως γὰρ νόσημα, ἢ ἔμφραξις ὄζυν, ὅτι καὶ πρώτως βλάπτει τὴν ἐνέργειαν. ἔνια δ' ὅλως τοῦ χρώματος ἐστὶ φύσιν ὄζυν, ὡς ἐλμινθές τε καὶ ἀσκαρίδες, καὶ ὁ ἐν τῇ κύστει λίθος, καὶ τὸ χαλάζιον ἐν ὀφθαλμῷ, καὶ τὸ ὑπόχυμα, καὶ τὸ πύον, ἀκροχορδόνες τε καὶ μελικηρίδες. καὶ ἀθερώματα, καὶ στεατώματα, καὶ ἅλφοι, καὶ λέπρα, καὶ λοβύκαι, καὶ πῶροι, καὶ τὰ ἐν τοῖς ἀρτήμασιν εὐεισκόμενα ἅπαντα. ὅτι δ' καὶ τούτων ὅσα μὴ ἐνέργειαν ἐμποδίζει πρώτως νοσήματα ἐρρέθη, ὥσπερ τὸ ὑπόχυμα. τὰ δὲ μὴ τοιαῦτα, νοσημάτων ἄπια πρόδηλον παντί. τῶν δ' ἐλαττόντων μορίων, τὰ μὲν ὅλα τελέως ἀπόλλυε. τὰ δέ, οἷον ὀξὺ ἡμίσεως ἀφαιροῦντά τε καὶ κολοβοῦντα. τῇ μὲν δὴ τῶν πρώτων γρύσει, ὡς πάμπολλα γίγνεται τοιαῦτα, πρόδηλον παντί. μετὰ δὲ τὴν ἀφαίρεσιν, ὀξαιρεῖται μὲν ὅλα πολλάκις ὁσά, κατά τε οὖς δάκτυλος καὶ τὰ κῶλα, καὶ τὴν κεφαλήν, καὶ τὰς πλοκάς. ἀφαιρεῖται δὲ καὶ δάκτυλος ἐνίοτε. καὶ πόδες, καὶ ἄκρα χεὶρ, καὶ κνήμη, καὶ πῆχυς, ὀξαιροῦνται δὲ καὶ φλέβες κιρσώδεις, καὶ ἀδένες σκιρρωθέντες, καὶ ὀδόντες πρηνθέντες. καὶ μὴν δὴ, καὶ γαργαρεὼν ἀφαιρεῖται, καὶ ἐπίπλοον, καὶ ποδάγρα, καὶ αὐτὸ τὸ αἰδοῖον, καὶ πολλάκις γε καὶ σύμπαν αἰδοῖον. ὥσπερ γε καὶ οἱ ὄρχεις. ἐν δ' ἀκοῇ δέ τις ὠάγχωμα τῶν ἁπάντων σώματος, ἀμέτρως γε ἐν γλώττῃ τὸ πρόσθεν. εἶτ' ἐσώθη μὲν ἐκ τοῦ ἀσφαλοῦς, διαλέγεσθαι δὲ, ὁμοίως ἐκ ἠδυνάτο. τοῦτο τὸ γρύος δὴ καὶ τὰ κολοβώματα καλέομεν χείλου καὶ ῥινῶν καὶ ὤτων. καὶ ὅσα ἕτερον σαρκῶδες μόριον, ἢ ἀρτηριῶδες σφοδρῶς, ἢ διαφανῆ, τελέως ὀξαιρεῖται. ἐν τῇ πάσης γὰρ τὰς τοιαύτας πρόσφασις, καὶ ὁ τῇ φύσιν ἀριθμὸς ὁ συμπεπληρωται τῶν μορίων, ἢ ἑνὸς, ἢ δυοῖν, ἢ καὶ πολλῶν λειπόντων, καὶ ἢ τοι τελέως ἀπολωλότων, ἢ ἐκ μοίρας ἀφῃρημένων. ὅσα μὲν δὴ τῶν ἑστῶν ἐνεργείας ἐμποδίζει τὸν ἑαυτῶν λόγον, ἐν ὅσῳ τῶν νοσημάτων γρύει τάχιστα. τὰ δ' ἤτοι καταψύχοντά τι μόριον ἕτερον ἐνεργείας ἀπεργασικόν, ἢ τροφὴν ἐλλιπῶς ἐπάρδοντα, νοσημάτων ἄπια, τινὰ ἢ ἄμφω συλλαβόντα ἔχει, ἢ τὴν ὡς αἰτίαν χώραν, καὶ τὴν ὡς νόσημα τοιόν, οἷον καὶ γαργαρεὼν ὁπόταν ἕως βάσεως ἐκτυφθείς, ἢ τὴν φωνὴν ἀπαβλάπτει, ἢ ψύχει τὰ ἐν τῇ τοῦ πνεύμονά τε ἢ τοῦ θώρακα. ἐπειδὴ γὰρ ἔμαθες ἐν τοῖς τῆς ἐνεργειῶν τε καὶ χρείων λογισμοῖς, ὡς ἁπάντων, τῶν τοῦ ζώου μορίων, τὰ μὲν εἰς ἐνέργειαν ἕνα συντελεῖ τοῦ παντὶ ζώῳ χρήσιμα, τὰ δ' αὐτὰ μὲν, ὧδέν ἐνεργοῦσι, χρείαν δέ τινα τοῖς ἐνεργοῦσι παρέχεται, δῆλον ὡς καὶ τὰς βλάβας αὐτῶν, τὰς μὲν εἰς ἐνέργειαν ἀνυπερβάτους διαφθοράς, νοσήματα ἑρεῖς πρώτως τῶν τοῦ ζώου μορίων. τὰ δ' εἰς χρείαν τινὰ κακῶν ἀμαρτάνοντα. ὡς θ' ὅσα μόρια διπλᾶς ἐνεργείας, ἢ διπλᾶς χρείας ἀπτελεῖ, ἢν μίαν ἐνίοτε βλάβῃ, διπλοῦν ἕξει λόγον, ἢ νοσήματος, ἢ αἰτίας. εἰς δέ τι μόριον ἅμα ἄμφω ποιεῖ χρείαν καὶ ἐνέργειαν, ὥσπερ ἐνίοις ἐν δυσὶ, καὶ ὁ γαργαρεὼν, ἡ τότε τοῦ μορίου ἀπώλεια, καθ' ἕτερον μὲν λόγον ἔσται νόσημα, καθ' ἕτερον δὲ νοσήματος αἰτία. δῆλον δὲ, ὡς τοῦ λοιποῦ τοῦ μένοντι καὶ σωζομένῳ τὸ νόσημα ὄζυν, ἐκ αὐτῷ τοῦ μηκέτι ὄντι. ἐν γὰρ τῷ σώματος σύριγχοειδὴς κατ' ἐκεῖνο τὸ μόριον ὃ νῦν ὄζυ τὸ πάθος, μόριον ἂν φήσεις, τὸν κιονά τε καὶ γαργαρεῶνα προσαγορεύομεν. ὅταν οὖν ὅτου ἀπόληται λείπει τοῦ χοείου. καὶ ὅτῳ τὸ ὅλον ἐν νοσήματι γίνεται, μένοντος τοῦ κατ' ἀρχὰς ὁμολογηθέντος, τ', πᾶσαν ἐνέργειαν ὑπὸ νοσημάτων βλάπτεσθαι. ἢ τοίνυν ὡς ἐκ ἔστι μία τις ἐνέργεια τοῦ ζώου ἡ φωνὴ, καὶ ἡ ἐκπνοὴ ἀλεκτέον ὄζυν, ἢ εἴπερ τῷ θ' ὅτως ἔχει, διῆλον ὡς ἡ τοῦ κίονος ἀπώλεια, νόσου γε ἀποβράζεται τοῦ ὀρθίσκου. ἢν δὲ τὰ αὐτὰ ταῦτα, καὶ ἡ τοῦ ὀδόντος ἀπώλεια, νόσημα ὄζυν τοῦ σώματος, ἐ μὲν δὴ τῶν πρὸς τὴν μάσησιν ὠφελείων ἕν τὸ κατ' ἐκεῖνο τὸ μόριον, ἢ μασήσεως βλάπτοντος, ἐδὲ τ' τομέα ὀνομαζομένων, εἷς τε τὰς ἐδωδὰς καὶ τὰς διαλέξεις ἐμποδίζοντος. ὅταν δὲ καὶ ἐ ἢ γλῶσσης ἀρτιμελὲς τὸ ἥμισυ, τοῦ λειπομένου μορίου πρὸς φύσιν ὄζυ τὸ κεκολοβῶσθαι. ἢν ταυτὰ δὲ καὶ τοῦ ὠφελοῦντος, καὶ τοῦ αἰδοίου καὶ πᾶσι τοῖς ὅτου πάσχουσι. καὶ εἰμὶ νόσημα ἕις αὐτὸ καλεῖν, ἀλλὰ πάθος ἢ πάθημα βέλτιον. ποδὶ ὀνόματος ἀμφισβητήσει. δῆλον δὲ ὡς καὶ τῇ μὲν γλώττῃ, καὶ τοῦ ὠφελοῦντος, καὶ τοῦ αἰδοίου, καὶ ὅλως ἁπασι τοῖς τοιούτοις κολοβωθεῖσιν ὀργάνοις, ἔσι τις μείωσις τοῦ μεγέθους ἐν ἅπασι τοῖς ἐρημωθεῖσιν νοσήμασιν. αὐτῷ δὲ τοῦ ζώου μείωσις μὲν ὀκ ὀξ ἀναγκης ἔσται ἁφῆς, ὡς φαίνεσθαι κολοβόν. ἀριθμὸς δέ τις ἀφαιρεθήσεται μορίου, εἴγε δὴ καὶ ἀρτηρίαι, καὶ φλέβες, καὶ νεῦρα, καὶ διάρμα ἐνίοτε, καὶ πιμελὴ, καὶ ὑμένες, καὶ σαρξ ἀφαιρεῖται τῇ τὰς τοιαύτας διαθέσεις. ὧδὶ μὲν τοι τοῦ γαργαρεῶνος, καὶ τῶν κιρσωδῶν ἀγγείων ἐκτμηθέντων, καὶ αὐτῶν τῶν ὀργάνων ἀφαιρεῖται τις ἀριθμὸς μορίου. καὶ δὴ καὶ τετάρεται τὰ μὲν τοιαῦτα πάντα ὑπὸ τὸν ἀριθμὸν τοῦ μορίου ὑπάλληλα πεμένων. ὅσων δὲ ὀργάνων ἀφαιρεῖται μὲν, ὀκ ὀξαιρεῖται δὲ τὰ μόρια, ταῦτα ἐν ἀμφοτέροις οἷον τετάρεται τοῖς γρύεσι. καὶ γὰρ ἀριθμὸς ἐνδελεῖ τοῦ ζώου μορίου ἁπλῶν, καὶ μέγεθος ὀργάνου σωθέντος. κεκολόβωται γὰρ τὸ ὅλον. καὶ μὲν δὴ καὶ ὡς ἀμφοῖν τοῖν γρυοῖν τότε κατ' ἀριθμὸν καὶ τὴν μέγεθος, ἀνωτέρω πέφηνε ἑτέραν ἐγχωρεῖ καταγοείαν τῶν τοῦ ποσοῦ, παντίπου, δῆλον. εἴγε δ' ἡ τοῦ ποσοῦ τὸ μὲν διορισμένον ὄζυν, ὃ δ' ἡ καὶ πόσον ἰδικῶς ὀνομάζεται, τὸ δὲ, συνεχὲς, ὃ δ' ἡ καὶ πλῆθος προσαγορεύεται. ἀλλ' ἐν τοῦ παρόντι σαφέστερον ἔδοξέ μοι διαιρεῖν αὐτὰ ὅτως, ἢν μὲν ὂν ἀριθμὸν τάξαντι τῶν ἑτέραν διαφορὰν τοῦ ποσοῦ, κατὰ δὲ τὸ μέγεθος, τῶν ἑτέραν. ἀλλ' ἐπειδὴ καὶ τὰ ἐν τῇ τοῦ τὸ γένος εἰρημένα νοσήματα, ποδὶ τῶν κατὰ τὸ μέγεθος, ἢ τὸ πλῆθος τῶν μορίων, ἢ ὅπως ἄντις ὀνομάζειν ἐθέλει διῆλθομεν. ἔσι δὲ ὅταν ὃν τοῦ πεφυκότος μένοντος γὰρ τοῦ κατὰ φύσιν σχήματος τοῦ μορίου, διαφθερομένου δὲ τοῦ μεγέθους, ὅταν ἐνέργειά τις βλάπτεται, διὰ τοῦτο νόσημα ἔσται τοῦ μορίου τὸ συμβεβηκὸς, οἷον εἴτω πελικάνου γρύοιτο ἡ γλῶττα κατὰ τὴν πρώτην δυοῖν διάπλασιν, ὡς ἢ τοι μηδεμίαν ἔχειν ἀναστροφὴν ἐν τοῦ σώματι διὰ τὸ μεγέθος, ἢ διὰ σμικρότητα μὴ φάναι ἁπάντως αὐτοῦ τῶν μορίων. ὧδὶ δὲ τῶν ἤδη τελεωθέντων ἀεὶ μὲν παρὰ φύσιν ἐπαυξήσεις τῶν μορίου οὐ πάντα φαίνονται συνεχῶς γιγνόμενα, μειοῦται μέν τοι πολλάκις, καὶ καλεῖται τὸ νόσημα, πρὸς μὲν ἐνίων ἀπροσδιόρατα, πρὸς ἄλλων δὲ φθίσις τοῦ μορίους. ἀε-

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 210 sur 494

δὲ ἐναυξήσεις τῶν μορίων, ἢ τε τῶν ὑποκειμένων ἕλκεσιν γίγνονται, καὶ τοῦ καλαμιῶ πριαπισμῷ. Νικήσαντος δὲ ἢ συμπνιγόμενος παῦσαι ἀμέτρως αὐξηθὲν τὸ σῶμα, ἢ δὲ κινεῖν ἐπὶ δυνατὸς ἐν ἑαυτοῦ. ἀλλὰ τοῦτο μὲν ὁ Ἀσκληπιὸς ἰάσατο. γλῶσσαν δέ τινος ὧν πλεῖστον αὐξηθεῖσαν ἐθεασάμεθα χωρὶς ἀπάσης ὀδύνης. ὡς τε μὴ τὸ οἰδημα δοκεῖν εἶναι, μήτε σκίρρου. μήτε φλεγμονῆς. ὅτε γὰρ ἐνοχλαίνει τὸ πεζονίζον, ὅτ' ἀναίσθητος ἐν, ὅτ' ἀδύνατον. ἀλλ' αὐτὸ τοῦτο μόνον αὔξησις τῆς ἀμέτρου ὑπῆρχεν, οὐδεὶς δὲ οὐσίας αὐξηθεὶς μορίου βεβλαμμένης. οὕτω δὲ καὶ ὄρχεις καὶ μαστοὶ, τοῖς μὲν ἀμφοτέροι, τοῖς δ' ἀμέτρως ὁ ἕτερος αὐξήθη. ἢ καλαμιὴ δ' χοιρὰς τότε τὰ γόνατα ὅλα, ὑπερμεγέθη μικρὰν δὲ τῶν φλεγμονῶν ὅταν ἀμέτρως αὐξηθῇ περιορμῶν. καὶ μὲν δὴ καὶ αἱ τῶν καυθῶν ἀμετρίαι, τότε τὰ γόνατα εἰσὶν. ὀνομάζεται δ' ἢ μὲν ὑδὶ πλέον αὔξησις ἐλεφαντίασις. ἡ μείωσις δὲ ῥοιᾶς. τοιαῦται μὲν δὴ τινες καὶ τὸ τῶν γόνατα τῶν νοσημάτων αἱ διαφοραί. ἢ δ' σωθέτεως ἢ ἡ φύσιν ἐπαλλαττομένης γίνεται νοσήματα. πρῶτα μὲν τὴν θέσιν ἐν τοῖς ὀστεοφύσεσί τε καὶ πρὸς ἀρθρώσεσι καὶ τοῖς ἐνδοκήλαις τε καὶ ὑδροκήλαις ὀνομάζομεν μύας. πρὸς δ' τὴν πρὸς τὰ πρὸς κείμενα μόρια μὴ ἡ φύσιν ὁμιλίαν, σωλῆσμός τε χαλαδεὺς, ἢ στραβεὺς, ἢ ἀκρόρραγεις ἐμποδίζει τὴν ἐν ἐκείνῳ τοῦ μορίου κίνησιν ἢ διαρθρώσεως. ἐν τούτῳ τοῦ γένει καὶ οἱ ἢ γλώσσης εἰσὶν ἀνθρακες

ὀργάνων ἢ ἀπὸ μετέλθωμεν νοσήματα, δ' εἰκνῦντες ὅπως ἂν τοῦ τὰ γίγνεσθαι σώθετα. πρῶτον δ' ἀναμνῆσαι χρὴ τὸ κατ' ἀρχὰς ῥηθέν, ὡς ὅλην ἑτέραν μὴ τῶν πρώτων σωμάτων τῶν ὁμοιομερῶν, ἑτέραν δὲ τῶν ὀργανικῶν τε καὶ σωθέτων τὰ νοσήματα, φλεγμονὴ μὴ τῶν πρώτων. ἀλλ' ἀρθρῖτις μὲν τῶν ὀργανικῶν. ὅταν δ' ἀρθρήσῃ τὸ αἷμα ἢ φλεγμήνῃ καλόν, αὐτὸ μὲν πρώτως ὅλη τῶν σύμπαντος ὀργάνου νόσος ἡ ἀλλ' ἀρθρῖτις. ἡ φλεγμονὴ δὲ ὁ πρῶτος, οὐ δ' ἰδίως, ἀλλὰ ἢ συμβεβηκός. ἐπειδὴ γὰρ ἑνὸς ἑκάστου τῶν μορίων αὐτὸ νόσημα ὅλη ἡ φλεγμονή, ἢ συμβεβηκὸς ἂν εἴη καὶ τοῦ σύμπαντος ὀργάνου τὸ νόσημα. καὶ μὲν δὴ καὶ ὀφθαλμία φλεγμονὴ μέν ἐστι τοῦ ὑμένος τοῦ λεπτοτέρου, ἢ συμβεβηκὸς δὲ ὀφθαλμοῦ, νόσημα. συμβαίνει δέ ποτε τοῦ λεπτοτέρους χιτῶνος ἕλκος ἔχοντος βαθύ, λάπτεται διαβρωθέντος ὅλου, πεπεσεῖν μέν τι τοῦ μετ' αὐτὸν τοῦ ῥαγοειδοῦς ὀνομαζομένου, παραπαχυθῆναι δὲ καὶ τὴν κόρην, καὶ τούτων ἕκαστον τῶν τριῶν, ὀφθαλμοῦ πάθημα νομίζεται. διὰ τοι τὸ μὲν ἑλκωθῆναι τε καὶ διαβρωθῆναι, τοῦ λεπτοτέρους ἐστὶ τοῦ ῥαγοειδοῦς, τὸ δὲ παραπαχυθῆναι, τῆς κόρης. ἀλλ', ὡς εἶπον, τὰ τῶν ὁμοιομερῶν σωμάτων νοσήματα, τὸ σύμπαντος ὀργάνου ἢ συμβεβηκὸς ἐστι. καὶ τοίνυν ἐπειδ' οὐ μόνῳ ἐν ᾧ ὁποιῳοῦν ἐστι τούτων νοσεῖ σώθετον νόσημα, τοῦ σύμπαντος ὀργάνου, καὶ πάντα ἔσται νοσήματα κατὰ συμβεβηκός. ἐπειδὰν δὲ πλείω μὲν, ἀλλ' ἕκαστον ἑνὶ κατέχηται νοσήματι, σώθετον οὐκ εἴη οὕτως τὸ νόσημα τοῦ σύμπαντος ὀργάνου. ἔσω γὰρ εἰ τύχοι κατὰ τὸν ὀφθαλμόν, οὐ γὰρ ἀδιάπτωτος ἡ ὑπόθεσις, ἅμα μὲν πληρύγιον, ἅμα δὲ ὀφθαλμία, καὶ διάβρωσις τοῦ λεπτοτέρους, καὶ πρόπτωσις τοῦ ῥαγοειδοῦς, καὶ ἡ ἀρχὴ γλύσεως ὑποχύματος. ὅτι μὲν οὐχ ἓν, οὐδὲ ἁπλοῦν ὅλη τὸ νόσημα, πρόδηλον πᾶσι, καλέσει δὲ μὲν τις αὐτὸ σώθετον ὀφθαλμοῦ νόσον. οὐδὲν ἐπὶς οὐ μίαν σώθετον, ἀλλὰ πολλὰ νοσήματα ὁρᾷ κατὰ τὸν ὀφθαλμὸν ὑπάρχειν, ἓν διαφόρεις αὐτοῦ μορίοις συνεστῶτα. διαφέρει δ' οὐδὲν ὡς πρὸς τὴν ἡ θεραπευτικῆς ἐνδείξεως ποικιλίαν, ἣς πρὸ ἓνεκα τὰ τοιαῦτα σύμπαντα ζητοῦμεν, εἴθ' ἓν εἴη σώθετον, εἴτε πολλὰ μαχομένης ἰάσεως λεόμενα. ῥηθήσεται δὲ διὰ μακροτέρου πρὸς αὐτῶν ὧν πλέον ἓν τοῖς τῆς θεραπευτικῆς μεθόδου γράμμασιν. εἰς δὲ τὸν νῦν ἓνεστῶτα λόγον ἀπόχρη τό γε τοσοῦτον ἓν δ' ἐξαθῆναι καὶ δηλῶσαι, ὃ, πιθανῶς ἂν ἑκατέρους διδάξειν. τούς τε πολλὰ νοσήματα κατὰ τὸν ὀφθαλμὸν ὑπάρχειν ὑπολαμβάνοντας, τούς τε καθάπερ ἓν τὸ πάσχον ὄργανον, οὕτω καὶ τὸ νόσημα ἓν εἶναι νομίζοντας. σώθετον δέ, ὅταν ὡς εἴρηται πλείονα μόρια πεπόνθη κατ' αὐτὸν. ὥσπερ οὖν τῶν ἁπλῶν νοσημάτων τὸ μὲν, αὐτὸ πρώτως ἰῶ νόσημα τοῦ σύμπαντος ὀργάνου, καθάπερ τὸ ὑποχυμα, τὸ δὲ κατὰ συμβεβηκός, ὡς ἡ τοῦ λεπτοτέρους ἕλκωσις, οὕτω καὶ τῶν σωθέτων νοσημάτων, ἰδία μὲν ἔσται τοῦ σύμπαντος ὀργάνου τὰ πολλοῖς αὐτοῦ μορίοις ἅμα διοχλοῦντα, ἢ συμβεβηκὸς δὲ, τὰ καθ' ἓν τι μόριον ἓν αὐτῷ συνιστάμενα νοσήματα σώθετα. καθάπερ ἡ ὀφθαλμία φλεγμονὴ τοῦ ὑπερφυκότος ὑμένος ὑπάρχουσα. σώθετον γὰρ ἐδήκνυ τὸ πάθος ἡ φλεγμονή. προσγινομένου δὲ ἕλκους κατὰ τὸν αὐτὸν ὅρον ὑμένα, πολὺ μὲν ἂν ὅτῳ γε μᾶλλον ἓν σωθέτῳ νοσήματι τὸ μόριον εἴη. λέγοιτο δ' ἂν ἔδειν ποῦ ἢ αὐτὸς ὁ σύμπας ὀφθαλμὸς ὑπὸ σωθέτου νοσήματος ἔχεσθαι. τὰ μὲν δὴ ποιᾶτα κατὰ συμπεφυκὸς ὅλῳ τῷ ὀργάνῳ νοσήματα σύνθετα. τὰ δ' ἐκ τοῦ πολλὰ μόρια πεπονθέναι καθ' ἕνα χρόνον αὐτῶν τῶν ὀργάνων δὴ πρώτως νοσήματα σύνθετα, καὶ μᾶλλον εἰ καὶ τῶν κατὰ μόρος ἑκάστου τῶν ἁπλῶν μὴ κατά τι συμβεβηκὸς, ἀλλὰ πρώτως εἴη τοῦ σύμπαντος ὀργάνου νόσημα, καθάπερ ἓν ὀφθαλμῷ πληρύγιον, ὑπόχυμα, ῥοιὰς. ἑκάστου γὰρ τούτων ἰδίου δεῖ ὀφθαλμοῦ νόσημα, καὶ πάνθ' ἅμα γιγνόμενα, σύνθετον ὀφθαλμοῦ νόσον ἰδίαν ὀργάζεται. τοιαύτη τις ἂν χρώμενος μεθόδῳ, πάντα δὲ δυνήσεται τὰ σύνθετα νοσήματα τῶν ὅλων ὀργάνων. ἐμοὶ δὲ ἐπεξέρχεσθαί τε καὶ σωπᾶν πάντα πρόδηλον ἐδόκει. μεμαθηκώς τις γὰρ τὰ θ' ἁπλᾶ νοσήματα πάντα, καὶ τὸν τρόπον αὐτῶν τῆς σωθέσεως ἱκανὸς ἂν εἴη γυμνάζειν ἑαυτὸν ἓν τοῖς κατὰ μέρος. ὡς τό γ' ἀναγνῶναι μόνον εἰσάπαξ ὅσα γέγραπται κατὰ τόδε τὸ βιβλίον, οὐδὲν ὄφελος, εἰ μὴ μέλλει τις ἓν αὐτοῖς ὕδη πλεῖστον γυμνάζεσθαι.

ΓΑΛΗΝΟΥ ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΕΝ ΤΟΙΣ ΝΟΣΗΜΑΣΙΝ ΑΙΤΙΩΝ.

ΒΙΒΛΙΟΝ. β'.

ΟΣΑ μὲν δὴ, καὶ τίνα τὰ σύμπαντα νοσήματα κατ' εἴδη τε καὶ γένη διαιρουμένοις, ἁπλᾶ τε καὶ σύνθετα, δι' ἑτέρου διελήλυθεν γράμματος. ἑξῆς δ' ἂν εἴη τὰς αἰτίας αὐτῶν ἑκάστου διελθεῖν, ἀρξαμένους τῶν ἁπλῶν τε καὶ ὁμοιομερῶν ὀνομαζομένων τοῦ ζώου μορίων ἀρξαμένους. εἶτ' οὕτως, ὕδη τὰ σύνθετά τε καὶ ὀργανικὰ μεταβαίνοντας. ἐπεὶ τοίνυν εἰδέναι χρὴ μὲν οὐδὲ ἡντινοῦν τε ἄλλοιοῦσθαι τῆς ὑποβεβλημένης οὐσίαν γένεσιν καὶ φθορᾶς διδάσκοντας, ἅπασα νόσος ὁμοιομερῶν τε καὶ ἁπλοῦ πῶς ἄλλοσιν σώματος, ἤτοι δυσκρασία τις ὑπάρχουσα, ἢ ἡ σωματικῆς αὐτοῦ τῶν μερῶν διαίρεσις. χρὴ δὲ οὐδὲ μικρὸν ἡνῶσθαι καὶ κρόνον τι παραπεπλέχθαι πάσῃ σώματος συγκείσει νομίζοντας ἀμετρία τε πόρρω οὖσα, ἡ λύσις ἡ ἀδιάκτης ἑνώσεως. ἀρξάμεθα καὶ νῦν ὧδε σκοπεῖσθαι τὰς αἰτίας ἑκάστου τῶν νοσημάτων ἡ πρώτης ὑποθέσεως, ἵν' δὴ καὶ ἀληθῆ πειρώμεθα ὑπάρχειν ἵν' δ', οἶμαι, τέτταρα μὲν ἁπλᾶ, τέτταρα δὲ σύνθετα. ποτὲ μὲν τοῦ θερμοῦ μόνου τὴν αὔξησιν ἄμετρον, ἢ τοῦ ψυχροῦ λαβόντος, ἢ τινὸς τῶν τῆς ἑτέρας ὑποθέσεως, τῆς κατὰ τὸ ξηρὸν καὶ ὑγρόν. ἔστιν ὅτε δὲ οὐ κατὰ συζυγίαν τινὰ αὐξηθέντων αὐτῶν, ὡς εἴν θερμὸν ἅμα ξηρόν, ἢ ψυχρὸν ξηρόν, ἢ θερμὸν καὶ ὑγρόν, ἢ ψυχρὸν ὑγρόν τὸ νόσημα. τίνες δὲν ἑκάστου εἰρημένων νοσημάτων αἰτίαι ἡ γλύσεως, ἤδη σκοπώμεθα, ἀρξάμενοι ἀπὸ τοῦ ἡ θερμασίαν ἄμετρον διυσκράτου νοσήματος ποιησάμενοι. φαίνεται δὴ

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 212 sur 494

κἀπὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων σωμάτων, ὁπόσα θερμότερα γίγνεται σφῶν αὐτῶν, ἢ ἐκ κινήσεως τινὸς αὐξανομένου τοῦ θερμοῦ, ἢ ἐκ σηπεδόνος, ἢ δὲ ὁμιλίας ἑτέρου θερμοτέρου σώματος, ἢ ἐκ στεγνώσεως, ἢ δὲ ὑδιτηδείου τροφῆς. ἐκ μὲν κινήσεως ἐπί τε τῶν γυμναζομένων ὁποσοῦν, καὶ τῶν παρατριβομένων ἀλλήλοις λίθων, ἢ ξύλων, καὶ τῆς ῥιπιζομένης φλογός. ἐκ σήψεως δὲ τῶν τε ἄλλων ἁπάντων, καὶ μάλιστα σπερμάτων, ἢ κόπρου. ἐγὼ γοῦν οἶδα καὶ ἀναφθέντα ποτὲ περιστερῶν ἀκρωτήματα διασαπέντα, καὶ μὲν δὴ καὶ ὡς ἐκ τῆς τῶν θερμοτέρων ὁμιλίας θερμαίνεται τὰ πλησιάζοντα, πρόδηλον παντὶ, βαλανείων ἀναμνησθέντι, καὶ ἡλίου θερινοῦ, καὶ φλογὸς ἁπάσης. οὕτω δὲ καὶ εἰ πῦρ ἀνάψαις χειμῶνος ἐν οἴκῳ μεγάλῳ, στεγνώσας μὲν αὐτοῦ τὰς διαπνοὰς, ἀθροίσαις ἂν ἔνδον τὸ θερμὸν, ἐάσας δὲ ἀνεῶχθαι πανταχόθεν, οὐδὲν ἕξει πλέον. ἀτὰρ οὖν καὶ τὰ βαλανεῖα, καὶ αἱ κάμινοι τὸν αὐτὸν τούτον τρόπον ἀθροίζουσι τὸ θερμὸν ἑαυτῶν ἔνδον ὦ δῆλον ὡς καὶ στέγνωσις ποτὲ θερμασίας πλείονος αἰτία. δῆλον δὲ καὶ τὸ ἀκρῆ τῆς ὕλης, ὡς κάλαμοι μὲν οἱ ξηροὶ ῥαδίως δεξαίρουσιν ὑδὶ μέγιστον τὴν φλόγα, ξύλα δέ γε χλωρὰ, καὶ μάλιστα ἢν πλείω σωρεύσης ἐπ' αὐτὴν, ἄχρι μὲν πολλοῦ βαρύνει τε καὶ οἷον καταπνίγει τὴν φλόγα, τελευτῶντα δὲ αὐξάνει. πῶς οὖν ἐν τῷ τοῦ ζώου σώματι τούτων ἕκαστον ἀκρτελεῖται. γυμνασθεὶς μὲν τις ἀμετρότερον, ἐκοπώθη. τοῦτο δ' ἐστὶ, θερμασίαν ἔχειν ἄμετρον ἐν τοῖς ἄρθροις τε καὶ τοῦ μυσὶ πλείονα τοῦ κατὰ φύσιν. ταῦτα γὰρ ἦν καὶ τὰ πρῶτως κινούμενα. Καὶ εἰ μὲν ἐνταῦθα καταμείνειεν ἡ θέρμη καὶ φθάσειεν λυθῆναι, πρὶν ὑδινείμασθαι σύμπαν τοῦ ζώου τὸ σῶμα, κόπος ἂν οὕτω γε μόνον εἴη τὸ γέγονος. εἰ δὲ εἰς ἅπαν ἐκταθείη τὸ σῶμα, πυρετὸς ὀνομάζεται τὸ νόσημα, τοῦ παντὸς ζώου θερμότης τις ἄμετρος οὖσα. οὕτω δὲ καὶ ὁ θυμὸς ζέσις τις ὢν τοῦ περὶ τὴν καρδίαν θερμοῦ, διὰ κίνησιν ἄμετρον, ὅλον ὑπανειμάμενος, ἐνίοτε τὸ σῶμα πυρετὸν ἀνῆψε. καὶ μὲν δὴ καὶ ὅσα σήπεται κατὰ τοῦ ζώου σῶμα, τινὰ μὲν ἐν αὐτοῖς τοῖς μέρεσιν, ἐν οἷς σήπεται, θερμασίαν ἄμετρον ἐργάζεται, καθάπερ ἐρυσιπέλατά τε καὶ ἕρπητες, καὶ ἄνθρακες, καὶ φλεγμονὰι, καὶ φύγεθλα. τὰ δ' ὅλον τὸ σῶμα συνεκθερμήναντα, πυρετὸν ἤγειρε. καὶ γὰρ οὖν καὶ τὸ τρίτον αἴτιον ἀμέτρου θερμότητος, ἔκτε τούτων ἤδη πρόδηλον, ὅπως ὑπαγίγνεται τοῖς ζώοις, κἀκτῶν καλουμένων ἐγκάυσεων. ἐπί τε γὰρ τοῖς βουβῶσι καὶ ταῖς φλεγμοναῖς, καὶ τοῖς ἐρυσιπέλασι, καὶ πᾶσι τοῖς οὕτω θερμοῖς νοσήμασιν, ἀεὶ τὸ ψάυοντε καὶ συνεχὲς μόριον, αὐτὸ μὲν πρῶτον ἀκλάβει τῆς θερμασίας. ἔπειτα δὲ καὶ τῷ πλησιάζοντι μεταδίδωσι, κἀκεῖνον αὖθις τῷ μεθ' ἑαυτὸ, καὶ οὕτως ὑδὶ τὴν ἀρχὴν τῆς ἐμφύτου θερμασίας ἀρικομένης τῆς δυσκρασίας, ὅλον ἐν τάχει τὸ σῶμα μεταλαμβάνει τοῦ τῆς ἀρχῆς παθήματος. αἱ δ' ἐν τοῖς ἡλιουμένοις χωρίοις διατριβαὶ πολυχρόνιοι, τῶν μὲν γυμνῶν ὅλον ἐκθερμαίνουσιν ἀμέτρως ἐνίοτε τὸ δέρμα, τῶν δ' ἠμφιεσμένων, μόνην τὴν κεφαλήν. καὶ τοῦτ' ἐστὶν ἡ ἔγκαυσις. εἰ δ' ἅπαν ὑδινεμηθείη τῷ σῶμα, πυρετὸς ἂν οὕτω γένοιτο. τὸ δὲ τέταρτον γένος τῆς αἰτίας τῆς ἀναπτούσης ἀμέτρως τῆς ἔμφυτον θερμασίαν ἐπί τε ταῖς ψύξεσι καὶ στύψεσιν ὁρᾶτε γιγνόμενον. ῥιγώσας γάρ τις ἀμέτρως καὶ νηξάμενος ἐν ὕδατι συπτηριώδει, ἢ τινος τοιαύτης ἑτέρας μετέχον τι δυνάμεως, ἐστέγνωσέ τε καὶ ἐπύκνωσε τὸ δέρμα, καὶ τὰς διαπνοὰς ἔνδον καθεῖρξεν. αἱ δ' εἰ τύχοιεν οὖσαι καπνώδεις ἀθροισθεῖσαι, πυρετὸν ἐγένησαν. τὸ δὲ δὴ πέμπτον εἶδος τῆς ἀναπτομένης ἀμέτρως θερμότητος ἐδεσμάτων εἰσὶ ποιότητες δριμεῖαι καὶ θερμαὶ σκορόδων τε καὶ πράσων καὶ κρομμύων, καὶ ὅσα ἄλλα τοιαῦτα. καὶ γὰρ οὖν καὶ ἡ τούτων χρῆσις ἀμετροτέρα γιγνομένη πυρετὸν ἤγειρεν ἐνίοτε. Καὶ μὲν δὴ καὶ πομάτων θερμῶν, οἷον οἴνου τε παλαιοῦ καὶ δριμέως προσενεχθέντος πλείονος ἀσθενεῖ σώματι, καὶ φαρμάκων δριμέων ἀλεξιτηρίων τε καὶ δηλητηρίων, ἐπύρεξαν ἄνθρωποι. τί οὖν δή φασιν οὐ διὰ παντὸς ἐφ' ἑκάστω τῶν εἰρημένων αἰτίων, ἀνάπτεται πυρετός. ὅτι καὶ τὸ ποσὸν τῆς δρώσης αἰτίας ἄνισόν ἐστι, καὶ ἡ συστᾶσα διάθεσις ἀπ' αὐτῆς ἐν τῷ σώματι, παμπόλλην ἐν τῷ μᾶλλον τε καὶ ἧττον ἔχει τὴν διαφοράν, αὐτὸ τὲ τὸ σύμπαν τοῦ ζώου σῶμα, πάμπολυ διενήνοχεν ἕτερον ἑτέρου πρὸς τὸ ῥαδίως, ἢ μόγις δεξίσασθαι τοῦ κατὰ φύσιν. ὡς οὖν οὐκ ἀκρεῖς διὰ τὶ πᾶσα κίνησις οὐκ ἐργάζεται κόπον, ἀλλ' ἐναργὲς ἔστι σοι τό γε τοσοῦτον, ὡς εἰμὴ πλείων εἴη καὶ ἰσχυρότερα τῆς τῶν ἄρθρων τὲ καὶ μυῶν φύσεως, οὐκ ἄν ποτε κοπώσειεν αὐτά, κατὰ τὸν αὐτὸν ἐχρῆν σε τρόπον ἐννοεῖν, ὡς οὐ δ' ἡ κοπώδης αὕτη διάθεσις εἰμὴ μέγεθος τε καὶ χρόνον ἀξιόλογον σχοίη, οὐκ ἂν τὸ πᾶν ἑαυτῇ σῶμα συγκακῶσαι δυνήσεται, ἢ κίνησις μὲν ὀλίγη κόπον οὐχ οἷα τὲ ἐστὶν ἐργάζεσθαι, μικρὸς δὲ κόπος, ἀνάψει πάντως πυρετὸν, ἢ κίνησις μὲν ἐν τῷ πρός τι τὸ δρᾶν ἕξει, κόπος δ' οὐχ ἕξει. Καὶ μὲν ὅτι γε τὰ μὲν τῶν ἀθλητῶν σώματα πολυχρονίων τε ἅμα καὶ σφοδροτάτων ἀνέχετε κινήσεων, ἄνευ τοῦ κοπωθῆναι, τὰ δ' ἡμῶν τῶν ἰδιωτῶν εἰ πλείω βραχὺ παρὰ τὰ καθεστῶτα πονήσαιμεν εὐθὺς ἀγανακτεῖ, πάντες ἤδη ἔσταν γε καὶ οἱ σκαιότατοι γινώσκουσιν. οὔκουν θαυμαστὸν οὐδὲν, εἰ κοπωθείς τις οὐ δ' ὅλως ἐπύρεξεν ἢ γὰρ μικρὸς ὁ κόπος, ἢ ὀλιγοχρόνιος, ἢ τῆς τοῦ σώματος ἰσχύος ἧττον ἐγένετο. ἢ τὸ μὲν γυμνάσιον εἰ βραχυχρόνιον εἴη, καὶ μὴ σφοδρὸν, καὶ τῆς τοῦ γυμναζομένου φύσεως ἀσθενέστερον, οὐκ ἄν ποτε κόπον ἐργάσηται. κόπος δ' ἀνάψει πυρετὸν, κἂν βραχὺς, κἂν ὀλυγοχρόνιος ᾖ. κἂν τῆς τοῦ πάσχοντος σώματος ἰσχύος ἀσθενέστερος. ἀλλὰ ἔσταν γε κἀπὶ τοῦ πάντων δρασικοτάτου πυρὸς ἰδεῖν ἐστὶν, ὡς οὔτε ἔσου κατεψυγμένους ἐκθερμαίνει χωρὶς χρόνου καὶ ῥώμης. ἥκοντες γὰρ ἐκ κρύους ἐνίοτε διὰ μεγίστης φλογὸς τὰς χεῖρας διαφερόμεν ἀλύπως. οὔτε μὴν πᾶσαν ὕλην ἑτοίμῳ δεξάπτει. κάλαμοι μὲν γὰρ οἱ ξηροὶ κατὰ τῆς πρώτην εὐθὺς ὁμιλίαν ἀνάπτονται. ξύλα δ' ὑγρὰ καὶ χλωρὰ χρόνου τε δεῖται μακροῦ, καὶ φλογὸς ἰσχυρᾶς, ἣν δεξαφθῇ. πῶς οὖν ὑδὶ τοῦ πυρὸς οὐδὲν τούτων θαυμάζειν, ὑδὶ τοῦ κόπου θαυμάζεις, εἰ καὶ μεγέθους δεῖται καὶ χρόνου, καὶ τοῦ σώματος ὑδιτηδείως ἔχοντος δεξάπτεσθαι; ἄμεινον δ' ἦν σε μὴ ἔσταν θαυμάζειν, ἀλλ' ὑπασκέψασθαι ποῖον ζώου σῶμα ῥαδίως ἐκθερμαίνεσθαι πέφυκε, καὶ ποῖον δυσχερῶς. ἀλλὰ ἔσταν μὲν ἐφεξῆς ἀκούσῃ. ἐν δέ γε τῷ πρόντι μηδὲν εἶναί σοι φαινέσθω θαυμαστὸν, εἰ καὶ χρόνου δεῖται καὶ μεγέθους τὸ μέλλον ποιήσειν ὁπωσοῦν, καὶ προσέτι τοῦ πλησιάζοντος ὑδιτηδείου παθεῖν. οὐ δὲ γὰρ τὸ πῦρ οἷον τ' ἐστὶ χωρὶς τούτων καίειν, οὐ δὲ τὸ ξίφος τέμνειν, οὐ δ' ἄλλό τι τῶν δρασικωτάτων οὐδὲν, οὔτ' εἰς ἰσχυρότερον ἑαυτοῦ δρᾶν πέφυκεν, οὐ δ' ἄνευ χρόνου τινὸς ἀξιολόγου. τῆς μὲν οὖν λυχνιαίας φλογὸς, οὐκ ἂν ἀθρόως οὐδὲ τ' ὄλαιον κατα

χέης.

χίης, μή τοι γε δὴ τὸ ὕδωρ, καὶ ᾧ δ' ξίφει τέμνειν, οὐκ ἂν οὐδὲ τοὺς λύθους ὠφελήσειας, μὴ ὅτι γε ἀδιάφορα. κόπον δὲ, καὶ θάλψιν, καὶ ψύξιν, καὶ τὰ ἄλλα τὰ τοιαῦτα πυρετοῦ ἀξιώσεις ἀνάπαυσιν ἀεὶ, καὶ μικρὸν, καὶ ὀλιγοχρόνιον, καὶ ἀνεπιτήδειον ἐχέ τὸ σύμπαν σῶμα πρὸς τὸ θερμαίνεσθαι, ἢ οὔ. τὸ μὲν γὰρ ἥδιον θερμὸν ἔστι μόνον ὑπερθερμαίνεσθαι, καθάπερ ὃν ἡ τὸ ψυχρὸν ὑπερψύχεσθαι. τὸ δ' ἐναντίως ἔχον, ἀνεπιτήδειον. οὕτω μὲν οὖν ἀναίδητός τε καὶ ἀμαθὴς ἡ τῶν τοιαῦτα ζητούντων ἀρετή. οὐδὲ μὴν ἀπρονοήτους, ἀλλ' ἀφθονωτέρους ἑτοίμως τε. καὶ πρόπεπτον ὑπὸ μηδενὸς τῶν ἐργαζομένων μηδέ ποτε γίγνεσθαι πυρετὸν, ἢ τῆς ἀναιδησίας ἐλεεῖσθαι προσῆκεν, ἢ τῆς Φιλονεικίας μισεῖσθαι. λέλυται γοῦν καὶ τὰ τούτων σοφίσματα, δι' ἑτέρου γράμματος, ὑπὲρ τῶν προκαταρκτικῶν αἰτίων ἰδίᾳ γεγραμμένου. καὶ νῦν οὐκ ἀντιλέγειν τοῖς ἡμαρτημένοις ἔμαρτος. ἀλλὰ τ' ἀληθῆ διδάσκειν πρόκειται. πάλιν οὖν ἐπανελθόντες ἐχώμεθα τῶν προκειμένων. ἔω δὲ οἶμαι προκείμενον, ἑκάστου τῶν ἀπλῶν νοσημάτων εἰπεῖν τὰς προηγουμένας αἰτίας, ἄχρι καὶ τῶν προκαταρκτικῶν. οὐδὲν γὰρ χεῖρον πρὸς οὕτω διασεσαλαμένοις τὰς προηγουμένας, ἵνα σαφοῦς ᾖ τὸ ἕνεκα ἀκολουθῆσαι. τὰς μὲν δὴ κατ' αὐτὸ τὸ ζῶον εὖτ' ὂν διαθέσεις εἶτε καὶ διαφύσεις παρὰ φύσιν αἰτίας ὀνομάζουσι προηγουμένας νοσημάτων, τὰς δ' ἔξωθεν προσιούσας καὶ ἀλλοιοῦσι καὶ μεταβάλλουσι μεγάλως τὸ σῶμα προκατάρχουσά τε καὶ προκαταρκτικὰ καλοῦσιν αἴτια. τῶν μὲν δὴ θερμοῦ νοσήματος ἐν ὀλίγοις εἴρηται, ὧν δὲ τὸ ψυχρὸν ἤδη μεταβῶμεν. εἰσὶ δὲ καὶ τῶν δὲ πλείους τοῦ ἀριθμοῦ αἰτίαι, οἷον ὁμιλίαι τῶν ψυχόντων, καὶ τῶν ἐδιομένων καὶ πινομένων τό, τε ποσὸν, τὸ ποιὸν, καὶ σίγνωσις τε καὶ μάνωσις. διὰ τούτοις ἀργία τε καὶ κίνησις ἄμετρος. αὗται γὰρ δὴ καὶ αὐτὸ τὸ ὠῦρ σβεννύουσιν αἱ προφάσεις. ἄνθρακι μὲν γὰρ σμικρῷ χιόνα πολλὴν, ἢ κρύσταλλον ὑδάτος, ἢ ὕδωρ ψυχρὸν ὑπόχεας, σβέσεις παραχρῆμα. ἔω δὲ τὸ πολὺ ἔχον εἰς ἄκρως ψυχρὸν, οἷον μάλιστα πρὸς τὸν ἵστρον χειμῶνος, οὐ μόνον λύχνον ὑπαίθριον ὁλόφλογον σβεννύμενον δύθυς, ἀλλὰ καὶ πᾶν ἄλλο ὀλίγον ὠῦρ. οὕτω μὴ ὑπὸ ῥιγέτων ἄγαν ψυχρὸν ὁμιλίας νικᾶται τὸ ὠῦρ. ὑπὸ δὲ τῆς τῶν πρόφειν αὐτὸ φύσιν ἐχόντων ὑπορροίας, ἢ ὠδίας, εἰ μὴ πρόσκαιρος ποιότητος ὠδίπως βλάπτεται. ξύλα μὲν ἀθρόα καὶ πολλὰ σωρεύσας ὑδὶ σμικρᾶς φλογὸς. ἀκριβείας αὐτῷ ὑπορροὴ ποσότητος ἄμετρον. μὴ παρέχων δὲ ὅλως, ἢ σανταπασιν ὀλίγα, μαραινομένῳ ὀφθαλμῷ δὴ ὠδίαν, ἢ ὀλιγότητα προφῆς. οὕτω δὴ που καὶ τῷ λυχνιαίαν φλόγα δέομεθα μουμένῳ τε καὶ κινδυνεύουσαν σβεσθῆναι, ταῖς ἀμετρίαις ἢ οἰκείας προφῆς. εἴτε γὰρ μὴ παρέχης αὐτῇ τὸν ὕλαιον δ' ἀψίλες, εἴτε ἀθρόως καταχέοις πάμπολυ λυπήσεις ἑκατέρως. εἰ δὲ καὶ παρέχοις μὲν ἀφθονον αὐτῇ τῷ ὕλῃ, ἀλλ' ἅπτοι μὴ δ' ὅλως ἰκανὸν πυρφυκῆναι, ἢ σὺν πολλῷ καπνῷ, καὶ αὐτῷ δυθέως ἐλάσσονα ποιήσεις τὴν φλόγα, καθάπερ εἰ καὶ τ' οὔλαιον ἀναμίξας ὕδατι καταχέοις τὸν πυρὸς.
Καὶ μὲν δὴ καὶ σιγνώσας τὸ πρόσεχον τῇ φλόγα, καὶ μανώσας ἀμέτρως. ὅμοιον καὶ οὕτως ἐλάσσονά τε γιγνομένῳ τάχα καὶ κινδυνεύουσαν σβεσθῆναι. σιγνοῦται μὲν δὴ εἰ σικύαν ἰατρικὴν, ἢ πνιγέαν προσθείης, ἢ τοιοῦτον ἕτερον. οὕτω δὲ καὶ τῶν καπνῶν εἰ τὰς ὀπὰς ἐμφράξαις. εἰ δ' ὑπὸ πολλῷ καὶ θρυπτῷ καὶ προσπιλίῳ χωρίῳ καταβείης, ἢ μείζονα παραβείης ἑτέραν φλόγα, θεάσει, καὶ τότε τῷ ἐλάττω μαραινομένῳ, ἐκ τ' μανοῦσθαί τε καὶ διαφορεῖσθαι σφοδρῶς ὑπὸ τῆς ἔξωθεν φλογὸς ἰσχυροτέρας ὑπαρχούσης. ὅτι δὲ καὶ ῥιπίζων αὐτῷ, ὅπερ ὀξὺ κινοῦν αὔξησεις μὲν εἰ μεμετρημένως αὐτὸ ποιήσεις, ἀμέτρως δὲ ῥιπίσας διαλύσεις τε καὶ σκεδάσεις, οὐδὲ ἔστιν ἄδηλον. οὕτω γοῦν καὶ οἱ ἄνεμοι κατὰ τὸ μέγεθος ἀεὶ τῆς φλογὸς ἐθέλουσιν ὑπερέχειν εἴτε μέλλοιεν ὀνήσειν αὐτῷ. οἱ δὲ μείζους ἢ κατ' ἐκείνῳ, σκεδαννύουσιν, οὐ ῥιπίζουσιν. καὶ ᾧ δὲ δῆλον ὡς δεῖται μὲν, τῆς τοιαύτης κινήσεως ἡ φλοξ πρὸς αὔξησιν. οὐ μὴν ἀμέτρου γε τάττης. ἀφροδιτὴ μὲν γὰρ οὐ δι' ὅλου ῥιπιζομένη, σκεδάννυται δὲ καὶ διαφορεῖται πρὸς τῆς ἔξωθεν κινήσεως ἀμέτρως ὑπὸ πιπτούσης. κατὰ μὲν δὴ τὸ πρῶτον εἶδος τῆς αἰτίας, ὑπὸ πανὸς τοῦ προϊόντος ἔξωθεν ψυχροῦ. τὸ μὲν, κατὰ τῷ θέρμη μόνου, τὸ δὲ κατὰ τῷ δυνάμει, ἔστι τι νόσημα ψυχρόν. οὕτως ἐν ὕδατι ψυχρῷ νεβάμενος τις ἐβλαβη, καὶ καλῶς λουσάμενον, καὶ δι' ἀέρους ὀδυπορήσας. ἐνίους δὲ καὶ ἀρτιθανόντας οἶδα περιαγνίσθεντας. κατὰ δὲ τὸ δεύτερον, ἢ ἀποπληκτος, ἢ ἐπίληπτον, ἢ κίνησιν, ἢ ἄδηκτον βεβλαμμένος, ἅπτως ἄλλως κατέψυγμένον ἐξ οἰνοφλυγίας τῆς ἐχούσης. καὶ τοί γε αὖθις τῷ ἔμφυτον θερμασίαν ὁ σύμμετρος οἶνος, ὡς ἂν οἰκειοτάτη τροφή. καὶ μὲν δὴ καὶ ἡ τῶν χρυσοτάτων τε καὶ προθερμοτάτων τῷ ζῷω σιτίων ἄμετρον προσφορὰ, νοσημάτων ψυχρῶν αἰτία γίγνεται. ὅσα δὲ ψυχρότερα φύσει τῶν ἐδιομένων ἢ πινομένων, καὶ ταῦτα ψυχρῶν νοσημάτων αἰτία. τῶν τοιούτων δὲ ὅσι καὶ μήκωνες καὶ μανδραγόραι καὶ ὑοσκύαμοι καὶ κώνειον, ἃ δὴ καὶ κτείνει ἐξ σφοδρῶ τῆς ψύξεως. ἡ δὲ γε σίγνωσις ἡ ἐχάτη, πρίτον γὰρ δὴ ἔστιν νοσημάτων ψυχρῶν ἄκρον ἐτιθέμεθα, κάρους τε καὶ κώματα καὶ ἀποπληξίας ὀργάζεται, καὶ ἔστιν ὅτι τὸ πρὸς Ἱπποκράτους λεγόμενον, ὡς ἐξ ἀέφνης ἄφωνον γενέσθαι, φλεβῶν ἀκλήψιδι τὸ σῶμα λυπέουσιν. ὀνομάζῃ μὲν γὰρ ὁμοίως τοῖς ἄλλοις παλαιοῖς τὰ δύο γένη τ' φλεβῶν, φλέβας, ἐχ ὥσπερ οἱ νεώτεροι τὸ ἕτερον μόνον, τὸ μὴ σφύζον, ἐπεισιὼν δὲ ἀκριβέστερον αἱ κατὰ τὸ ζῶον ἀρτηρίαι, τοῦτ' ἔστιν οὕτω πληρωθῶσιν αἵματος, ὡς μηδεμίαν ἔτι ἐγκλείπεσθαι χώραν ἐν αὐταῖς, ἐς ὃν ἐν ἐξ διαστέλλεσθαι τὸν ἔξωθεν ἀέρα ὑπαναπνέοντας, καταπνίγεται μὲν ἐν ἐξ δὲ καὶ σβέννυται τὸ ἔμφυτον θερμόν. ἀκίνητοι δὲ καὶ ἀνέδηκτοι δι' ἀχρειαν οἱ οὕτω πάσχοντες ὅλῳ ἐξ σώματι γίγνονται. διέξεκται γὰρ οὖν καὶ τοῦθ' ἡμῖν ἐν μὲν ἐξ πρὸς χρείας σφυγμῶν ὡς ὑπὲρ τοῦ φυλάττεσθαι σύμμετρον ἐν ἅπασι τοῖς μορίοις τὸ ζῶον τὸ κατὰ φύσιν θερμόν, αἱ ἀρτηριῶδεις σφύζουσιν. ἐν δὲ ἐξ πρὸς χρείας ἀναπνοῆς, ὅτι καὶ ἥδε, τῷ ἐν τῇ καρδίᾳ θερμότητα φυλάττει σύμμετρον. ὥσπερ οὖν εἰ τὰς ἐκτὸς τούτας φλόγας ἀκριβήσαις ἢ πρὸς τὸ προέχον κοινωνίας, ἢ πνιγέα προσθείης αὐταῖς, ἢ σικύαν, ἢ τί τοιοῦτον ἄλλο, διαφθερεῖς παραχρῆμα, κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον, εἰ καὶ τῷ ἐν τοῖς ζώοις θερμότητα καθείρξαις τε καὶ κατακλείσαις, ὡς μηδαμῆ κοινωνεῖν ἐξ πρὸς ἀέρι διαφθερεῖς ἐν τάχει. ἡ μὲν οὖν ἐν τῇ καρδίᾳ θερμασία διὰ τοῦ τῆς φάρυγγος πόρου κοινωνεῖ ἐξ προέχοντι, καὶ εἰ τοῦτον συγνώσαις, καταπνίξεις τε αὐτῷ αὐτίκα, καὶ διαφθερεῖς τὸ ζῶον. ἡ δ' ἐν ταῖς καθ' ὅλου τὸν ὄγκον τοῦ σώματος ἀρτηρίαις θερ-

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 214 sur 494

μαστία διά τε τῆς καρδίας αὐτῆς, καθὸ κοινωνεῖ τῇ φάρυγγι, καὶ διὰ παντὸς τοῦ δέρματος ἐν τὸ περιέχον ἀνα
πνεῖ, ῥιπιζομένη μὲν ἐν ταῖς διαστολαῖς, ἀρχέουσα δὲ τὸ αἰθαλῶδες ἐν ταῖς συστολαῖς, ὑφ' ὧν ἀμφοτέρων ἡ κατὰ
φύσιν αὐτῆς συμμετρία διασώζεται. καὶ δὴ καὶ στεγνωθησῶν τῶν ἀρτηριῶν ἤτοι καθάπερ ὀλίγον ἔμπρο-
σθεν ἔφαμεν ὑπὸ πλήθους αἵματος, ἢ τινῶν ἐμφραγμάτων ἐν τοῖς στόμασιν αὐτῶν γενομένων, ὡς μηδαμῆ
διαπνεῖσθαι, σβεσθῆναι μὲν ἀνάγκη τὸ θερμόν, νεκρωθῆναι δὲ τὸ διατεθὲν οὕτω σῶμα. μετρίας μέν τοι τῆς
στεγνώσεως γενομένης, οὐκ ἔτι ἐξ ἀνάγκης συστήσεται πάθημα τοιοῦτον περὶ τὴν ἔμφυτον θερμασίαν. ἀλλ' εἰ
μὲν οἷον αἰθαλῶδες τι καὶ καπνῶδες εἴη, τηνικαῦτα τὸ κατὰ τὸ τοῦ ζώου σῶμα περίττωμα γενόμενον, ἕτε-
ρον ἔσται πάθημα τῆς ἐμφύτου θερμασίας. εἰ δ' ἀτμίζον ἢ μόνον ἡδὺ καὶ χρυστὸν, ἕτερον ἑκάτερον δ' αὐτῶν
διττὸν, ὡδίπως διαφερόν. ὅταν γὰρ αἷμα χρηστὸν ἀκριβῶς ἢ κατὰ τὸ σῶμα, μηδενὶ περιττώματι μοχθηρῷ τε-
θολωμένον, ἀτμὸς ἐξ αὐτοῦ θερμαινομένου χρηστὸς ἐγείρεται, μηδὲν ὑπιφερόμενος ἅμ' ἑαυτῷ πυρῶδες ἢ
δριμὺ τὸ μὲν δὴ τοιοῦτον σῶμα μετρίως στεγνωθὲν, ἢ πληθορικὸν ἐν τάχει γένοιτ' ἄν, ἢ θερμότερον τοῦ κατὰ
φύσιν. ἀταλαιπώρως μὲν διαιτωμένοις πληθορικὸν, ἐνδὸν μενόντων ὧν ἐχρῆν ποιουμένων ἐκκενοῦσθαι. δια-
πονοῦσι δὲ θερμότερον, ὡς ἂν ἐκ μὲν τῆς κινήσεως αὐξανομένης τῆς ἐμφύτου θερμασίας, μὴ διαπνεομένης δὲ
τοῦ πεπυκνῶσθαι τὸ σῶμα. κατὰ δὲ τὸ καπνῶδες ὑποτρέφον περίττωμα σῶμα στεγνωθὲν, ἤτοι πυρετὸς ἐξα-
φθήσεται, κατακλεισθείσης ἐνδὸν τῆς λιγνυώδους ἀναθυμιάσεως, ἢ καταπνιγήσεται, καὶ σβεσθήσεται τὸ
ἔμφυτον θερμόν. ἑκάτερον δ' αὐτῶν ἀκολουθήσει τῷ τε πλήθει τοῦ περιττώματος, καὶ τοῦ ποσῷ τῆς στεγνώ-
σεως. εἰ μὲν γὰρ τὸ καπνῶδες περίττωμα τὸ δεόμενον τῆς κενώσεως, εἴη πάμπολυ, καὶ ἡ στέγνωσις σφόδρα,
κίνδυνος ἀρσβεσθῆναι καταπνιγεῖσαν ὑπὸ τοῦ περιττώματος τὴν ἔμφυτον θερμασίαν. εἰ δ' ὀλίγον τε εἴη
τὸ περίττωμα, καὶ ἡ στέγνωσις βραχεῖα, πυρετὸς ἀναφθήσεται, δῆλον οὖν ὡς καὶ τὰς φυσικὰς ἐπίστασθαι χρὴ,
καὶ τὰς ἀλλοτήτους διαθέσεις τοῦ σώματος, ἐν αἷς εἴτοι λιγνυῶδες, ἢ καπνῶδες, ἢ ἀτμῶδες ἐστὶ τὸ διαπνεό-
μενον. ἀλλὰ ὅπερ μὲν ἐν τῇ τῆς θεραπευτικῆς μεθόδου λεχθήσεται πραγματείᾳ. νυνὶ δὲ ὑπὸ τὸ προκείμενον ἐπα-
νίωμεν. ὥσπερ γὰρ ἡ στέγνωσις ψύξεως αἰτία πολλάκις γίγνεται, καθ' ὃν εἴρηται τρόπον, οὕτω καὶ ἡ μάνω-
σις, ὅταν ὑπὸ πλέον ἢ προσῆκε διαφορήσῃ τε, καὶ σκεδάσῃ τὸ ἔμφυτον θερμὸν, ψυχρότερον ἀπεργάζεται
τὸ σῶμα. γίγνεται δὲ ταῦτα καὶ καθ' ὅλον μὲν τὸ ζῶον. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ καθ' ἕκαστον μόριον ὡσαύτως, ἤτοι
στεγνούμενον, ἢ μανούμενον. εἰ γὰρ ἦν περ ὅλον ἔχε τὸ σῶμα διάθεσιν ὑπὸ ταῖς ἐμφράξεσί τε καὶ πληρώσεσι
τῶν ἀρτηριῶν ταύτην σχοίη τὸ μόριον, ὑπὸ τῶν ἐν αὐτῷ μόνων πεπονθυῖαν ἀρτηριῶν, ἀνάγκη δήπου καὶ
νοσῆσαι παραπλησίως αὐτῷ. καὶ μὲν δὴ καὶ τὰ προσπίπτοντα ἔξωθεν αὐτῷ φάρμακά τε καὶ ὕδατα φαρ-
μακώδη καὶ ψυχρὰ, καὶ αὐτὸ τὸ περιέχον ἤτοι στέγνωσιν, ἢ μάνωσιν ἄμετρον ἐναπεργάζεσθαι δυνήσεται τοῦ
μορίου. καί τινες βίαιοι δεσμοὶ ποτὲ μὲν αὐτῷ τοῦ μέρει, ποτὲ δὲ τοῖς ὑπερκειμένοις περιτιθέμενοι, νεκρώ-
σουσί τε καὶ καταψύξουσιν αὐτὸ, τῆς πρὸς τὴν ἀρχὴν τοῦ ζώου κοινωνίας στερήσαντες, ἐξ ἧς αὐτῷ καὶ ἡ σύμ-
φυτος ἐπέῤῥει θερμασία, καὶ ἡ κινοῦσα τὰς ἀρτηρίας δύναμις ἐχορηγεῖτο. περὶ μὲν δὴ τῶν θερμῶν τε καὶ ψυ-
χρῶν νοσημάτων αὐτάρκως εἴρηται. περὶ δὲ τῶν ξηρῶν ἐφεξῆς λεγέσθω. εἰδέ τις διαπνοίη μὲν πλείω, τρέφοι-
το δὲ ἐλάττω, καὶ ταῦτα ξηρότερα τὴν δύναμιν, εἰς ξηρὸν ῥαδίως ὑπαχθήσεται νόσημα. καὶ μάλιστα εἰ φρον-
τίσειεν, ἢ ἀγρυπνήσειε πλείω. καὶ μὴν καὶ αἱ τοῦ περιέχοντος ὑμᾶς ἀέρος καταστάσεις αἱ ξηραὶ, ξηραίνουσι δη-
λονότι καὶ αὐτὰ τὰ τῶν ζώων σώματα, καὶ νῆξις ἐν ὕδατι νιτρώδει τε καὶ θειώδει καὶ συπτηριώδει καὶ ἀσφαλ-
τώδει, καί τινος ἑτέρου τοιαύτης ποιότητος μετέχοντι. καὶ μὲν γε καὶ ὅσα τῶν φαρμάκων ξηρὰ τὴν δύναμιν
ἐστὶν, εἴτ' ἔσωθεν εἴτ' ἔξωθεν προσφέροιτο, ξηραίνει καὶ ταῦτα. εἴρηται δὲ ὑπὲρ αὐτῶν ὑπὸ πλέον ἐν τοῖς περὶ
φαρμάκων. αὗται μὲν καὶ αἱ τῶν ξηρῶν νοσημάτων αἰτίαι. τῶν δ' ὑγρῶν αἱ ἐναντίαι σύμπασαι, ἐδεσμά-
των μὲν ὑγροτέρων τὴν δύναμιν ἀφθονίᾳ, καὶ πλείω τὰ πώματα καὶ σύμπασα ἡ ἀβροτέρα δίαιτα, καὶ ἡ
θυμηδία, καὶ λουτρὰ γλυκέων ὑδάτων πολλὰ, καὶ μᾶλλον μετὰ τροφὴν. οὕτω δὲ καὶ ἀργὸς ὁ σύμπας βίος,
καὶ ἄπονος, ὄμβροι τε πολλοὶ, καὶ ἡ πᾶσα κατάστασις ὑγρὰ, καὶ φάρμακα ταὐτὸ ὅπερ δρᾶν δυνάμενα. πρό-
δηλον δ' ὅτι καὶ τὰ τῶν συνθέτων νοσημάτων αἴτια, σύνθετα πάντως ἐστὶν. εἰ γὰρ ἅμα θερμὴ καὶ ξηρὰ συ-
νέλθοι ποτὲ αἰτία, θερμὸν καὶ ξηρὸν ἀνάγκη γενέσθαι τὸ νόσημα. καὶ εἰ θερμὴ καὶ ὑγρὰ, θερμὸν καὶ ὑγρόν. οὕτω δὲ
καὶ ἐπὶ τῶν λοιπῶν δυοῖν συζυγιῶν ὑγρᾶς καὶ ψυχρᾶς, καὶ ξηρᾶς καὶ ψυχρᾶς. ὅπερ δ' ἀναγκαῖον ἐστὶν ἐν τοῦ λό-
γῳ προσθεῖναί τε καὶ διορίσασθαι, ὅπερ ἤδη λεγέσθω, τὸ πολλάκις μὲν ὑπὸ πάντων τῶν αἰτίων ὁμοειδῶν ἀλλή-
λοις ὄντων, ἀλλοιοῦσθαι τὸ σῶμα, πολλάκις δὲ ἐναντίων ταῖς δυνάμεσιν ὑπαρχόντων, ποτὲ μὲν, τὰ πλείω
κρατεῖν ἐξ αὐτῶν, ἢ τὰ πολυχρονιώτερα. ποτὲ δὲ τὰ ἰσχυρότερα, ποτὲ δὲ τῆς ἀπ' ἀμφοτέρων βλάβην ὁμοίως
ἀναδέχεσθαι τὸ σῶμα. καί τι δόξειεν ἂν εἶναι ὅπερ γε ἀδύνατον ἅμα θερμότερόν τε καὶ ψυχρότερον ἀρτελεῖ-
σθαι τοῦ κατὰ φύσιν, ἐν καὶ ταυτὸν σῶμα, καὶ ὑγρότερον αὖ καὶ ξηρότερον. ἀλλὰ καὶ γίνεται ὅπερ. καὶ δεόντως ἀνώ-
μαλος ὀνομάζεται δυσκρασία, καὶ ἡμῖν ἰδία περὶ αὐτῆς ἐν ἑτέρῳ γράμματι λέλεκται τὰ εἰκότα. καὶ οὐ χρὴ νῦν
ἔτι μηκύνειν ὑπὲρ αὐτῶν. ἀλλ' ὑπὸ τὰ λοιπὰ γένη τῶν νοσημάτων ἰτέον ἤδη, τὰς αἰτίας αὐτῶν σκεψομένους.
ἀναμνησθῆναι δὲ πάλιν καὶ ταῦθα προσήκει τῶν εἰρημένων ἐν τοῦ περὶ τῆς τῶν νοσημάτων διαφορᾶς, ὡς ἐνίο-
τε μὲν αὐταῖς μόναις ταῖς τέτταρσι ποιότησι ἐξίσταται τοῦ κατὰ φύσιν ἔχειν τὰ σώματα, μηδεμιᾶς ἔξωθεν
αὐτοῖς ὑπιῤῥυείσης ἑτέρας οὐσίας. ἐνίοτε δὲ ἐμπίπλαται ῥεύματος, ὑγροῦ μὲν πάντως τὴν ἰδέαν, οὐχ ὑγροῦ
δὲ τὴν δύναμιν. εἴρηται μὲν οὖν κἂν τοῖς παλαιοῖς ἰατροῖς τε καὶ φιλοσόφοις ὑπὲρ τῆς τῶν τοιούτων ὑγρῶν
δυνάμεως. ἀρδέδεικται δὲ καὶ ἡμῖν ἐν ἄλλοις τε τισὶ, καὶ ἐν τοῖς περὶ φαρμάκων ὑπομνήμασιν. ὅσον δ' ἐξ
αὐτῶν εἰς τὰ παρόντα χρήσιμον, εἰρήσεται καὶ νῦν, ὡς ἡ καὶ ξανθὴ χολὴ θερμὴ καὶ ξηρὰ τὴν δύναμιν ἐστὶν. ἡ δὲ
μέλαινα, ξηρὰ καὶ ψυχρά. ὑγρὸν δὲ καὶ θερμὸν τὸ αἷμα. καὶ ψυχρὸν καὶ ὑγρὸν τὸ φλέγμα. καὶ ὡς ἐνίοτε μὲν εἰλι-
κρινὴς ἐπιῤῥεῖ τούτων ἕκαστος τῶν χυμῶν, ἐνίοτε δ' ἀλλήλοις ἐπιμίγνυνται. καὶ ὡς αἱ τῶν οἰδούντων τε καὶ

σκιῤῥουμένων

σκιῤῥουμένων καὶ φλεγμαινόντων μοείων διαθέσεις, ἡντινῦν ἂν πλείστον ποικίλλοντι. καὶ γὰρ ὂν καὶ ἄνθρακες καὶ καρκίνοι καὶ ἕρπητες, ῥυσιπέλατά τε καὶ γάγγραιναι καὶ φύγεθλα καὶ φαγέδαιναι καὶ ἀτονειάσεις ἐκ τούτου τοῦ γένους εἰσί. καὶ μὴν καὶ ἀλφοὶ καὶ ἀθερώματα καὶ ἀχῶρες, καὶ μελικηρίδες, καὶ γαγγλία, καὶ στατώματα, ῥευμάτων εἰσὶν ἔγγονα νοσήματα. διαφορὰ δ' ἀλλήλων ταῦτα. καὶ ἄλλα σύμπαντα τὰ περιεργαζόμενα, ὧν τὰ μὴ ἐκ φλέγματος γίγνεσθαι μόνα. τὰ δ' ὀξ αἵματος. τὰ δὲ ἐκ τῆς ξανθῆς χολῆς. τὰ δὲ ἐκ τῆς μελαίνης. τὰ δὲ ὀξ ἄλλου τινὸς χυμοῦ τελέως πεπτικὰ φύσεως. ἀλλὰ καὶ ὅτος ὅς τις ἂν ᾖ. πάντως ἐκ τινος τῶν περιεργαζομένων ὅδε γεγονε. ὁ γὰρ φλεγματώδης μὴ ὀχὶ θερμὸν ἔσθ' ὅτε καὶ ξηρὸν αὐτὸν, ἢ θερμὸν καὶ ὑγρόν, ἢ ψυχρὸν καὶ ξηρόν, ἢ ψυχρὸν καὶ ὑγρόν. ἀλλ' ὅσον ὠδὶ πλεῖστον ὄγκει τάχους καὶ ῥύσεως, ἐκπίπτει μὲν τὸ κατὰ φύσιν φλέγματος ἡ ἰδέας. ἑτέρῳ δὲ ἔστιν ὅτε ὄγκει χυμὸς ὅλῳ τῷ γένει παρὰ φύσιν, οὐ μὴν οὕτως γε ἔχει τ' ἀληθές. ὅσις ἂν γὰρ ὑγρὸς ἢ καὶ ψυχρὸς τὴν δύναμιν, ὧν τοῦ φλέγματος γένει πολλαχῆ. κατὰ δὲ τὰ αὐτὰ καὶ ὅσις ἂν ᾖ ξηρὸς καὶ θερμὸς ὁμοίως ὅτι τῆ ξανθῆ χολῆ. λέλεκται δὲ καὶ πρὸ τούτων ὠδὶ πλέον ἑτέρωθι. καὶ νῦν οὐ χρὴ μηκύνειν ὡσὲρ αὐτῶν, ἐρήσεται γὰρ οὖν καὶ αὖθις ὠδὶ πλέον ὡσὲρ ἁπάντων τούτων ἐν τοῖς ἡ θραπευτικῆς μεθόδου γράμμασιν. ὁ δ' ὅτι οἰκεῖον ἡ γνησίως διεξόδου πάλιν ἐπανιωμεν. ἅπαντα γὰρ τὰ τοιαῦτα νοσήματα ἡ φύσεως ἀρτιθεμένης ἐκέσσε τὸ πρὸ τῆς εἰς ἀκυρότερα μόρια γίγνεται. ὅθεν μὲν δὴ καὶ ἄλλοις ἔμπροσθεν ἔρρηται πολλοῖς. ὅς τις δὲ ὁ τρόπος ὅτι ἡ ἀρθρίτιδος, οὐκ ἔτ' ἔρρηται, λογισμὸν γάρ τινα καὶ νοῦν τῇ φύσει δώσομεν, ἐὰν ἁπλῶς οὕτως αὐτῷ ἀποτείνωμαι φάσκων ἐκ λυσίων μοείων εἰς ἄκυρα, πᾶν ὅτι οὖν ὑπάρχον μὴ χρηστόν. ἀλλ' ὅτι μὲν ἐν τοῖς νοσήμασι τὰ ἀγαθὰ λύσεις ὑπό τινος τοιούτου γίγνεσθαι δυνάμεως φανερῶς φαίνεται. τίς δὲ ὁ τρόπος ὅτι αὐτῆς ἡ χρήσεως οὐκ ἀκριβῶς οἱ πρὸ ἡμῶν ὀξηγήσαντο, διό τι μηδὲ τὰς φυσικὰς δυνάμεις, ὑφὲρ ὧν ἡμεῖς ἐν ἑτέροις ὑπομνήμασι διήλθομεν ἀκριβῶς ἠδυνήθησαν ἀφελεῖν πόσαι τε εἰσὶ, καὶ τίνες, ὁποῖόν τε τί, ὅτι τὸ ἑκάστου αὐτῶν ὄργανον. ἀλλὰ νῦν γε χαλεπὸν οὐδὲν ἔστι πρὸ τούτων ἁπάντων διελθεῖν, ὑποθέσεσιν εἰς αὐτὰ χρησάμενον τοῖς διὰ ἐκείνων ἀποδεδειγμένοις. οὐσῶν δὲ πεφυκυίας δυνάμεως ὧν ἅπαν μετέχει μόριον καὶ ζώου καὶ φυτοῦ, καὶ τῆς μὲν, ἑλκούσης τὸ οἰκεῖον, ἡ δὲ κατεχούσης, τῆς δὲ ἀλλοιούσης, ἡ δὲ ἀποκεινούσης τὸ πρόσφορον. ὄντος δὲ τοῦ προσφόρου διττοῦ κατὰ γένη, ἢ γὰρ τῷ ποσῷ προσφορον ὄστιν, ἢ τῷ ποιῷ, καὶ τοίνυν καὶ τὸ τοῦ σώματος μόριον οὐκ ἴσθ' ἅπασιν ἔχουσιν τὸν αὐτὸν ἀεὶ χυμὸν, ἀλλὰ τῶν λυσιτρόφων ὀλίγους ὀξ ἀρχῆς ὑπὸ τῆς φύσεως ῥωμαλεωτέρως ἀπειλεῖφθαι, εὔλογον γὰρ τοῖς ἀκαθάρτοις τε καὶ προσφορωτικοῖς σώμασιν ὠδὶ ῥᾳδίως τοῖς ἀκυροτέροις μορίοις. ἅτε γὰρ ὀξ ἁπάντων τῶν ἰχυροτέρων μορίων ἐλαυνόμενον τὸ πρόσφορον, καὶ μηδαμόθι σῳζόμενον δυνάμενον, εἰς τὸ πάντων ἀσθενέστατον ἀφικνεῖται μόριον. ἄλλο δὲ δι' ἄλλο τοιοῦτόν ὄστιν, ἢ ὀλίγος γὰρ τῇ πρώτῃ συμπέπτει τοῦ ζώου πληθυνθὲν ἢ ὀξ ὑστέρου βλαβὲν, ἢ καὶ φύσει δεόμενον εἶναι τοιοῦτον ὥσπερ καὶ τὸ δέρμα. ὅθεν γὰρ ἅτε μιξιμίας γενέσεως γένεσιν, ἀλλὰ χρείας μόνης γεγυμνασμένον, ἀδυνέσφορον ἂν προσήκει τῶν γενομένων. ἔστι γάρ οἷον σκέπασμά τι, καὶ περίβλημα τοῦ ζώου σύμφυτον. οὔτ' οὖν πέψιν, οὔτε ἀνάδοσιν τροφῆς, οὔτ' ἐξεμάτωσιν, οὔτε σφυγμὸν, οὔτε ἀναπνοὴν, οὔτε κίνησιν κάθ' ὁρμὴν, οὐθ' ὅλως γενέσεώς τινα τοῦ ζώου παρεχόμενον. ἅμα δὲ καὶ πάντων ἐξωθεν κείμενον, δυλόγως ἐκλέγεται τὰ τοῦ σώματος ὅλου περιττώματα. πολλὰ μὲν γὰρ δύθυς ὀξ ἀρχῆς ἡ φύσις ἐτεχνήσατο τῶν περιττωμάτων καθάρσεως γένεκεν ὄργανα. καὶ πρός γε τὴν ὑγείαν, ἀρκεῖ μόνα ταῦτα, ὠδὶ δ' ἂν μή τις ἐκ τοῦ περιέχοντος ἐγγίνεται βλάβη τοῦ ζώου, μήτ' ἐκ πλημμελοῦς διαίτης περιττωματικὸν ἀμέτρως ὅλον ἀπεργασθῆ τὸ σῶμα. τοιούτου δὲ τινος συμβαίνοντος ἁμαρτήματος, οὐκ ἔτ' αὐτάρκη μόνα τὰ φυσικὰ τῶν ὀργάνων ἀφαιρεῖν τὸ πλῆθος τοῦ περιττώματος. καὶ τούτῳ κατασκήπτει ῥεύματα τοῖς ἀδενεσφόροις μορίοις, ἐκ τῶν ἰχυροτέρων ἐλαυνόμενα. συμβαίνει δέ ποτε καὶ σεσηπότων τῶν ἐκκαθαιρόντων αὐτὰ πόρων. ἑτέροις ὑπορρεῖν αἰσχρόν. αὐτὰ μὲν ἀεὶ τὰ ἀρχὰ ἡ γενέσεως ἁπάντων εἰσὶ τῶν περιεργαζομένων νοσημάτων. αὐξάνεται δ' ἐν αὐτοῖς ὅδε τοῖς μελεσι τὸ κακὸν, ὡς ἂν σφιγγομένων τε καὶ διασηπομένων τῶν περιττωμάτων, καὶ οὕτως αὐτῶν τε χειρόνων γενομένων, τὸν ὑπορρέοντα χυμὸν ὀξ ὑστέρου, κἂν χρηστὸς ᾖ, συναφθειρόντων. ἀλλὰ γὰρ ἐπεισὶ καὶ τὰ τῶν ὁμοιομερῶν σωμάτων ἴδια νοσήματα διελθωμεν, ὀξῆς ἂν εἰκὸς λέγειν τὰ τῶν ὀργανικῶν, ἀρξάμενον τοῦ πρώτου κατ' αὐτὰ τοῦ παρὰ τὴν διάπλασιν ὑπαρξαμένους γένους. γίγνεται δὲ ὅτε ποτὲ μὲν τὸ κατὰ φύσιν χύμα ὑπαλλαττόμενον, ποτὲ δὲ λειότητός τινος, ἢ τραχύτητος, ἢ πόρου διαφθειρομένου. τῆς μὲν δὴ τοῦ κατὰ φύσιν χύματος ὀξ ἀλλαγῆς αἰτίας, πρώτη μὲν ἡ κατὰ γαστρὸς ἔτι κυουμένων αὐτῶν διάπλασις μοχθηρὰ, πλήθους ὕλης ἢ ποιότητος οὐκ ὠφελίμου ταῖς φυσικαῖς τοῦ σώματος κινήσεσιν ἐμποδὼν γιγνομένης. δυστρόπα δὲ, ἢ τὰ κατὰ τὴν ἀρκύησιν αὐτὴν, κἂν τὸ παραγανοῦδα πλημμέλεια. μαλακὰ γὰρ ἔτι καὶ ὀλίγου δεῖν ῥυτὰ τὰ τῶν νεογνῶν παιδίων ὑπάρχοντα σώματα, ῥᾳδίως ἐκτρέφεται, σέχομένων τε τῶν μαστῶν αὐτὰ κατὰ τὴν ἀρκύησιν οὐκ ὀρθῶς, φιλιζόντων τε τοῖς παραγάνοις, ἔστιν ὅτε μὲν διέντος, εἶτ' αὖτις τῶν τροφῶν ἀναρρουμένων τε καὶ ἀρτιθεμένων οὐ κατὰ τρόπον, ἢ τε ὑπὸ γάλα παρέχειν, καὶ ἢ ὑπὸ λύειν, καὶ παραγανοῦν. ἢ ἅπασι γὰρ τοῖς τοιούτοις εἰ μήτις ὠδὶ τιθήνη μεταχειρίζοιτο, ῥᾳδίως ἐκτρέφεται καὶ διαφθείρεται τὸ κατὰ φύσιν ἐκάστου τῶν μελῶν χρῆμα. Καὶ μὲν δὴ καὶ τῇ μετὰ ταῦτα ἀναστροφῇ συμπάσῃ, τὰ μὲν, ὑπὸ πλησμονῆς ἀμέτρου, τὰ δ' ὑπὸ κινήσεως πλημμελοῦς, ἢ πρωϊαίτερον τοῦ δέοντος ἴσπαταί τε καὶ βαδίζειν ὠλιγοπαφῶτος αὐτοῖς, ἢ σφοδρότερον κινεῖσθαι, πολλὰ τῶν μελῶν διαστρέφεσθαι συμβαίνει, τῶν μὲν πλησμονῇ, τὰς φυσικὰς ἐνεργείας ἐμποδίζουσῶν, τῶν δ' ἀκαίρως, ἢ σφοδρῶς κινήσεως, λυγιζουσῶν τε καὶ πολιαινουσῶν ἐφ' ἃ μὴ χρὴ τὰ ἄρθρα. τὰ μὲν γὰρ σκέλη κάξ αὐτοῦ τοῦ βάρους τῶν ὑποδεικνυόντων σωμάτων, ἢ πρὸς τοῦκτος, ἢ πρὸς τὸ ὠφέλιμον διαστρέφεται κατὰ τὴν ἀρχαίαν τῆς κνήμης ῥοπὴν. οἷς μὲν γὰρ ὀρθότερα τοῦ δέοντος ὅτι φύσει, βλεπτέον μᾶλλον. οἷς δὲ κοιλότερα, ῥαιβοῦται. Καλῶ δὲ βλεπτὸν μὲν, τὸ ὠδὶ τὰ ἐκτὸς ῥέπον, ῥαιβὸν δὲ τὸ ὠδὶ τἀναντία. καὶ κατὰ τὸν θώρακα δὲ μέλη διαστρέφεται πολλάκις ὑπὸ τῶν σφιγγόν-

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 216 sur 494

σῶν τροφῶν αὐτὰ κακῶς ἔξωθεν ἐν τῇ πρώτῃ ἀνατροφῇ. καὶ μάλιστα παρ' ἡμῖν ἐστὶ τὸ τοιοῦτον ἰδεῖν συνεχῶς γιγνόμενον ὑπὸ τῶν παρθένων, αὐξάνεσθαι γὰρ αὐτῶν αἱ τροφαὶ βουλόμεναι τὰ κατ' ἰσχία τε καὶ λαγόνας ὡς πολλῷ μείζω γίγνοιτο τῶν κατὰ τὸν θώρακα, ταινίαις τισὶν ὅλον ἐν κύκλῳ περιλαμβάνουσιν ἰσχυρῶς σφίγγουσαι τὰ κατ' ὠμοπλάτας τε καὶ θώρακα μόρια σύμπαντα, κἂν τούτῳ πολλάκις ἀνίσου γιγνομένης τῆς τάσεως, ἢ προπετὲς εἰς τ' ἔμπροσθεν ἀπέφηναν τὸ στῆθος, ἢ τὰ ἀντικείμενα τὰ κατὰ ῥάχιν κυρτά. συμβαίνει δὲ ἐνίοτε καὶ ὥσπερ διακεκλασμένον καὶ παρηγμένον εἰς τὰ πλάγια γίγνεσθαι τὸ μετάφρενον, ὡς τὴν μὲν ἑτέραν ὠμοπλάτην ἀναυξῆ τε, καὶ μικρὰν, προσεσταλμένην ἱκανῶς φαίνεσθαι, τὴν δ' ἑτέραν ἐξέχουσάν τε καὶ προπετῆ, καὶ πάντι μείζονα. αὗται σύμπασαι κακίαι σχημάτων ἐν θώρακι συνίστανται, πλημμέλεια καὶ ἀμαθία τῶν τροφῶν, ἀγνοουσῶν ἰσορρόπως ὠθιδεῖν. οὕτω δὲ καὶ οἱ ἰατροὶ πολλάκις οὐκ ὀρθῶς ὠθιδοῦντες τε καὶ διαπλάττοντες τὰ κατεαγότα κῶλα διέστρεψαν. ὥσπερ αὖ πάλιν οὐδὲν ἐξαμαρτάνοντος τοῦ θεραπευόντος, αὐτὸς ὁ κάμνων πρὶν ἀκριβῶς κρατηνθῆναι τὸν πῶρον ὑπὸ χειρήσας χρῆσθαι τοῦ κώλῳ, τῇ διαστροφῇ ἑαυτῷ, γίνεται δημιουργός. ἀλλὰ καὶ θλασθέντα μόρια καθάπερ ῥίς, ἢ καὶ περιθραυσθέντα καθάπερ οἱ ἄμβωνες τῶν κοτυλῶν, ἔστιν ὅτε δὲ καὶ τῶν ὀστῶν ἐκκοπέντων, ἢ σαρκὸς πλείονος, εἶτ' οὐ κατ' ἴσον αὐξηθείσης, ἀπόλλυσι τὸ κατὰ φύσιν σχῆμα. ἕτερος δὲ τρόπος βλάβης σχημάτων, ὁ διὰ πλησμονὴν ἄμετρον, ἢ ἐνδείαν, ὥσπερ τοῖς ὑπερπαχυνθεῖσιν, ἢ συντακεῖσιν ἄγαν, ἤτοι καθ' ἕν τι μόριον, ἢ καὶ σύμπαντι τοῦ σώματι. καὶ γὰρ οὖν καὶ ὁ ἔλεφας ὀνομαζόμενος καὶ ἡ φθόη φανερῶς ἐξαλλάττουσι τὴν μορφήν. σιμοῦται μὲν γὰρ ἡ ῥίς, καὶ τὰ χείλη παχέα, καὶ ἀπεξυσμένα τὰ ὦτα φαίνεται, καὶ τὸ σύμπαν ὅμοιοι τοῖς σατύροις οἱ ἐλεφαντιῶντες γίγνονται, ῥίς δ' ὀξεία, καὶ κρόταφοι συμπεπτωκότες, καὶ ὀφθαλμοὶ κοῖλοι, καὶ τὰ κατ' ὠμοπλάτας τε καὶ βραχίονας οἱονεὶ πτερύγες ἔξωθεν αἰωρούμεναι τοῖς φθίνουσι φαίνονται. καὶ διαφθείρεται μὲν ἐν τούτοις ἅπασιν κατὰ πρῶτον λόγον τὸ κατὰ φύσιν σχῆμα. κατὰ δ' αὖ συμβεβηκὸς, ἐν μὲν τοῖς παραλελυμένοις, ἢ σπωμένοις, ἢ φλεγμαίνουσιν, ἢ σκιῤῥουμένοις, ἢ νεῦρα διηρημένοις, ἢ τένοντας, ἢ ὑπὸ σκληρῶν οὐλῶν δεδεγμένοις. ἐν ἅπασι γὰρ τοῖς τοιούτοις, ἑτεροῤῥόπον γίγνεται τὸ μόριον, ἄλλο τε κατ' ἄλλην αἰτίαν. ἐν μὲν τοῖς κατὰ θάτερα παραλελυμένοις ὑπὸ τῶν ἐνεργούντων μυῶν ἑλκωμένων. οὕτω δὲ κἂν τοῖς ἑτεροῤῥόποις σπασμοῖς ὑπὸ τῶν σπωμένων. καὶ φλεγμοναὶ δὲ καὶ σκίῤῥοι, καὶ οὐλαὶ σκληραὶ, καὶ πανθ' ὅσα τοιαῦτα παθήματα, τείνοντα πρὸς ἑαυτὰ τὸ συνεχὲς, οὕτω διαστρέφει τὸ μόριον. ἐν δ' αὐτοῖς διατετμημένοις νεύροις, καὶ τένουσιν, ὥσπερ ἐν τοῖς παραλελυμένοις, ἡ τῶν ἀντιτεταγμένων τε, καὶ κατὰ φύσιν ἐχόντων ἐνέργεια, πρὸς ἑαυτὴν ὑπὸ σπᾶται τὸ μέρος. ὥς τε τὰς πολλὰς ταύτας αἰτίας ἑνὶ τρόπῳ συμπάσας ὑπάγεσθαι τῇ διαστρεφούσῃ τὸ μέρος ἑτεροῤῥόπῳ τάσει. καὶ περὶ μὲν τῆς τῶν παρὰ φύσιν σχημάτων διαφορᾶς, ἱκανὰ καὶ ταῦτα. τὰς δ' ἐντὸς τῶν μορίων κοιλότητας, ἢ τοὺς πόρους αὐτῶν, ἤτοι διαφθείρεσθαι τελέως, ἢ βλάπτεσθαι συμβαίνει, κατὰ τὰς δὲ τὰς αἰτίας, σύμφυσιν, στενοχωρίαν, ἔμφραξιν, θλίψιν, συνίζησιν, ἀναστόμωσιν. ἐνίοτε μὲν γὰρ ἑλκωθείσης τῆς ἔνδον ὑπὸ φανείας ἐν αὐτῇ τῇ κοιλότητι, κἄπειτα συμφύντων ἀλλήλοις τῶν ἡλκωμένων, ἡ διαφθορὰ γίγνεται τῆς κατὰ φύσιν διαπλάσεως. ἐνίοτε δὲ ἤτοι σαρκὸς ὑπὸ τραφείσης, ἢ ἄλλου τινὸς παρὰ φύσιν βλαστήματος, ἢ καὶ σκίῤῥου συστάντος, ἢ φλεγμονῆς, ἢ ἀκρεστήματος ἐν αὐτοῖς τῶν ὀργάνων τοῖς σώμασι. κἄπειτα τοῦ παρὰ φύσιν ὄγκου τὴν ἐντὸς κοιλότητα καταλαβόντος, ἡ στενοχωρία γίγνεται. καὶ μὲν δὴ καὶ ἡ τῶν γλίσχρων τε, καὶ παχέων ὑγρῶν, καὶ τινῶν πόρων ἢ θρόμβων ἔμφραξις, εἰς τὴν αὐτὴν ἄγει τὰς κοιλότητας διάθεσιν. οὕτω δὲ κἂν εἴτι τῶν ἔξωθεν ἐμπιπτόντων θλίβοις σφοδρῶς, ἀναγκαῖον εἰς τῇ ἐντὸς κοιλότητα συνωθεῖσθαι τὰ περιέχοντα αὐτὴν σώματα. κἂν εἰ συνιζάνοι δὲ εἰς ἑαυτὰ τὰ σώματα, καθάπερ ὑπὸ τῶν συφόντων πάσχει συναγόμενα, καὶ ὑπὸ τῶν ψυχόντων πιλούμενα, καὶ πρὸς τῶν ξηραινόντων ἀναινόμενα, στεγνώσει δηλονότι κἂν τούτῳ, μάλιστα μὲν τοὺς πόρους, ἤδη δὲ καὶ αὐτὰς τὰς κοιλίας. τὰ μὲν γε στόματα τῶν πόρων οὐ στεγνοῦτε μόνον, ἀλλὰ καὶ παντελῶς τυφλοῦται πολλάκις ἐν ταῖς τοιαύταις διαθέσεσιν. ἀτὰρ οὖν καὶ ἡ τῇ καθεκτικῆς ὀνομαζομένης δυνάμεως ἄμετρος κίνησις, ἐσχάτως συνάγουσα, καὶ σφίγγουσα τὰ στόματα τῶν πόρων, αἰτία καὶ αὕτη ποτὲ γίγνεται στεγνώσεως. ὥσπερ γε καὶ τῇ μανώσεως ἐνίοτε μὲν, ἡ τῆς ἀκριτικῆς δυνάμεως ἄμετρος κίνησις, αἰτία γίγνεται. πολλάκις δὲ καὶ ἡ τῇ καθεκτικῆς ἀῤῥωστία. καί τι φάρμακον, ἢ ὕδωρ ἀναστομωτικὸν, ἢ πλάδος τὶς ἄμετρος αὐτοῖς τοῖς ὀργάνοις ἐγγενόμενος, ἢ ἡ τοῦ περιέχοντος ἡμᾶς κράσις, εἰς ὑγρότητά τε καὶ ἄμετρον θερρμότητα μεθισταμένη. αὗται μὲν δὴ καὶ αἱ τῶν κατά τε τὰς κοιλίας, καὶ τοὺς πόρους διαθέσεων αἰτίαι. καὶ δῆλον, ὡς ἐκ τῶν εἰρημένων ἤδη πρόδηλον, ὁποίας τινὰς ἐστὶν βούλονται τὰς αἰτίας τῶν ἐν τοῖς ὁμοιομερέσι σώμασι νοσημάτων, ὅσοι συγκεῖσθαι νομίζουσιν ἐξ ὄγκων, καὶ πόρων αὐτά. ἐμοὶ δὲ περιττὸν ἐδόκει μνημονεύειν, καὶ τούτων ἰδίᾳ, ψευδοῦς ὅλης τῇ ὑποθέσεως αὐτῶν οὔσης, ἀλλ' ὠθὶ τὸ προκείμενον ἐπανέλθωμεν, εἴπω μέν τε τῶν ὑπολοίπων νοσημάτων τὰς αἰτίας, ἀκρὸς τοῦ κατὰ τῇ διάπλασιν αὖθις ὑπαρξάμενοι γένους. ὑπελείπετο δὲ ἐν αὐτοῦ διττὴ νοσημάτων γένεσις, ἤτοι τραχυνομένων παρὰ φύσιν, ἢ λειαινομένων τῶν ὀργάνων. τραχύνετε δὴ, τὰ πρότερον λεῖα. καὶ λεῖα γίγνεται, τὰ πρότερον τραχέα. τὰ μὲν, ὑπὸ δριμύτητος χυμῶν, ἢ φαρμάκων ῥυπτόμενα. τὰ δ' ὑπὸ λιπαρᾶς ὑγρότητος, ἢ γλίσχρου χυμοῦ τεγγόμενα. καὶ μάλιστα ἐν ὀστοῖς ἐναργῶς φαίνεται ταῦτα γινόμενα, ποτὲ μὲν ὑπ' αὐτῶν τῶν ἰατρῶν οὐ δεόντες ἰωμένων, ἔστιν ὅτε δὲ κἀξ αὐτῆς τῶν ἐν τοῖς ζώοις ὑγρῶν ὁρμᾶτε τῆς φύσεως. ὀφθαλμοῖς δὲ καὶ φάρυγγι τραχύτητες, οὐκ ἐκ τούτων μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐξ ἀτμῶν δριμέων, ἢ κονιορτοῦ καὶ καπνοῦ προσγίνονται. καθάπερ οἶμαι καὶ στομάχῳ, καὶ γαστρὶ, καὶ ἐντέροις ἔκ τε τῶν ἐν αὐτῷ τῷ σώματι γεννωμένων πριττωμάτων, κἀκ τῆς τῶν ἐσθιομένων τε, καὶ πινομένων ποιότητος, ἐν οἷς ἐστὶν καὶ τὰ δηλητήρια. πρόδηλον δ' ὡς ἕκαστον τῶν τραχυνόντων αἰτίων σφοδρότερον γενόμενον, ἕλκωσιν μὲν τινὰ, ἢ διάβρωσιν ἐν τοῖς σαρκώδεσι μορίοις, ἐν τοῖς ὀστοῖς δὲ τερηδόνας ἀπεργάζεται. αὗται μὲν οὖν αἱ τοῦ πρώτου γένους τῶν νοσημάτων, τοῦ παρὰ τῇ διάπλασιν αἴτιαι, τοῦ δευτέρου δ' αὐτοῦ παρὰ τὸν ἀριθμὸν, εἰ μὲν ἀπόλλοιτό τι τῶν κατὰ φύσιν, ἤτοι τομή τις, ἢ καῦσις, ἢ σῆψις, ἢ ψύξις ἰσχυρὰ προηγεῖτε.

ρὰ πϖηγεῖται. τὰ μὲν ϕωῖ ϕῆ ψύξεως ἄιτια πϖοέργτου. σήπεται δὲ τὰ μὲν ὑπὸ τῶν σήπειν πεφυκότων φαρμάκων, ἢ τῶν ἐν αὐτοῖς τοῖς ζώοις γϐνομένων πϖοιημάτων. τὰ δ' ὑπὸ τ μὴ διαπνεῖσθαι. πϖοέργται δὲ καὶ τὰ τῦ μὴ διαπνεῖσθαι πϖκνούμενα. εἰ δὲ τῶν οὐκ ὄντων ἡ ἡ φύσιν ὠθῆ γίγνοιτο, νόσϕ μὲν καὶ τοῦτ' ὄϕειλε παρὰ τὸν ἀριθμὸν τῶν μορίων. ἀλλ' εἰ μὲν ϕῆ ἡ φύσιν ἰσότης ἔχοιτο τῦ ὠϕελγιγνόμενον, ὕλης χρησῆς πλήθϕ, ἄπορ. εἰ δ' ϕῆ παρὰ φύσιν. εἰκ αὖ ἡ ϕῆ ὕλης ποιότης παρὰ φύσιν. ἐρέωται δ' ἐν ἀμφοῖν ἡ διαμις, ἢ ὅκ αὖ ὅτε διέπλαθε τὸ χρησον, ὅτ' ἀπέτριϐε τὸ μοχθηρόν. διαπλάσθαι μὲν δὴ ἐν τοῖς κυήσεσιν ἐπειδὰν ἐξαδάκτυλον, ἢ τὰ ϐέλτιον ἔτορον ἀπεργάσηται. καὶ τοῖς ἤδη τελείοις ἐπειδὰν ὠϕῆ ϕέρηται σάρκας ἰσχυρὰς ϐοῖς ἡλικωμένοις μορίοις, ἢ πϖοσύγιον τοῖς ὀφθαλμοῖς. ἀφῖσθαι δὲ τὸ πολλῶν, ἐν γαγγλίοις τε καὶ μηλικηδέσι, καὶ σεσαμασι, καὶ ἀδένϕμασι, καὶ τοις τοιούτοις ἅπασι. καὶ μὲν δὴ καὶ τὸ μέγεθος τῶν μορίων, αὐξάνεται μὴ ὑπό τε πλήθους ὕλης χρησῆς, καὶ δυνάμεως ἐρέωμένης. μειῶται δὲ ὑπὸ τῶν ἐναντίων. κάπειδὰν ἥπτι τομὴ τις, ἢ καῦσις, ἢ σῆψις, ἢ νέκρωσις ἐκ κατα ψύξεως ἀμέτρου, διαφθείρη τινὸς ὀργάνϕ μόριον, ὡς ἐᾶν τὸ λειπόμενον αὐτῦ κολοϐόν. τὰ δ' ἐν ϐϕ ἡ †θέσεως γϐνέ νοσήματα τινα μὲν ἀϕ αἱφνιδίϒς τε ϖ σφοδρὰς ἔχει πϖοηγεμένας κινήσεις. τινὰ δὲ δι' ἀμετρίαν ἡ ἐν τοις ἀρθροις ὑγρότητος γίγνεται, τηγώσης μὲν οὖν σωπιδέσμου καὶ χαλάσης, ὀλιθηρὰν δὲ πῆ ὑγιχρότητα τῶν ὅλων διάρθρωσιν ἐργαζομένης. ἐνίοις δὲ τῶν ἀμφὶ τὰς κοτύλας ὀφρυων πϖοϐραωδεσῶν, ἔτοι μὴ ταῖς κεφαλαῖς τῶν κώλων, ἢ πϖόμαλαξις γίγνε). πασι δ' ὅλοις ϕϕ ἀρχῆς ὑπῆρξε καὶ πϖοπετεῖς εἰσι ϖ παντάπασιν ὠῖπολῆς ἀπὸ κοτύλαι. ταυτὶ μὲν δὴ ἅπαντα τῶν ϕϕ ἀρθρημάτων ἄιτια. ἡ δὲ τὰς ὑπτροκήλας τε καὶ τὰς ὑδϖπλοκήλας ὀνομαζομένας αὐδυρωῦσθαι μὴ τὸπίπαν, ἐσιν ὅτε δὲ καὶ ῥήγνυσθαι συμϐαίνει τὸν ἀϕ' τῦ πόδι πεναίου καθήκοντα πόρον ὑπὸ σὺν ὀρχεσι. ὑϖ' ὅτως εἰς αὐτὸν τὸν πόρον, ἢ εἰς τὸν ἐρυθροειδῆ χιτῶνα καταλιμάνειν, ἤτοι τὸ ἐπίπλοων, ἢ καί τι τῶν ὑντέρων. ϕϕίσταται δὲ ἡ οἰκείας θέσεως ὑντέρα, λάπειδὰν τῦ πόδι τοναίου διαρεθῶντος πϖοπέσῃ. καὶ πυθόμενος ὑπὸ ταῖς τῦ ϑώρακος τράσεσι, ἐκπίπτει πολλάκις. καὶ ὁ ῥαγοειδὴς χιτὼν ὑπὸ πλέϊσον χαλᾶται, διαϐρωθῶντος τῦ κϖατοειδῦς. εἰ δὲ καὶ τῶν ωλάγχνων ὑποπίπτει τί γίνοιτ' ἂν λοϐὸς ὑπὸ σφοδρᾶς κατα πῶσεσιν, ἢ ϑλίψεσιν, εἴη ἂν καὶ ὅδε τὸ νόσημα ἡ τε θέσεως ἅμα καὶ τῦ χήματος ὑπάλλαξις ὑπὸ ταῖς ἐρημέναις αἰτίαις γιγνόμενον. ἡ ἢ πῶς τὰ παρακείμενα μόρια κοινωνίαι διαφθείρεται, συμφώτων τινῶν ἀλλήλοις ὀδόντος, ἢ τινὸς ἀρτήματος, ἢ δεσμοῦ χαλαθῶντος, ἢ σωπαθῶντος, ἢ ἀρῤῥαγῶντος. ἐκ τινων δ' ἑκασον τότων γίγνετ πϖοφάσεων, δῦσ' ἥλον. ἐνίοις δ' ἐπὶ γϐσι νοσήματος κοινῶ πάντων τῶν μορίων, εἴ τ' ὂν ὁμοιομερῆ τε καὶ ἁπλᾶ τελέως, εἴ τε καὶ σωθετα εἴη, τὰς αἰτίας ϕῆ γϐνέσεως εἰπεῖν χϱ̄. καλεῖν μὲν οὖν ἐώθασι τὸ γϐν ὅδε σύμπαν, ἑνώσεως λύσιν, ἢ διαφθορὰν ἑνώσεως, ἢ σωνεχείας λύσιν, ἢ ὅπως ἂν ἄλλως ἐλπίσω τὸν λογον σαφῆ ἔσεσθαι τοῖς ἀκούσιν. οὐδὲν γὰρ ὄνομα ἴδιαι' αὐτῦ κείμενον ὑπὸ τῶν ἐμπροσθῳ παρειλάϐομεν, ὥσπρ ἐπί τινων ἐθῶν αὐτὸ, κάταγμα μὲν καὶ τρῆσθύνα ϕῆ ἐν ὀστῷ σωνεχείας διαιρημένης, ἕλκος δὲ καὶ τραῦμα, ϕῆ ἐν σαρκὶ. ϖῆ μὲν γε τὰ ϕῆ κεφαλῆς ὀστᾶ καὶ πλέϖ τὰ ὀνόματα. τὸ μὲν γὰρ οἷον πῦρ ἐν τοῖς ἄλλοις ὀστοῖς κάταγμα ῥωγμήτε καὶ ῥῆξις, πϖοσαγορεύεται. τὸ δ' ὑπὸπιν ὀξέως ἐμπεσόντος αὐτοῖς, καὶ διακόψαντος, ἐγκοπήτε, καὶ διακοπῆ, καὶ ἔσϖα. τὸ δὲ ϕῆ τρῆσθύνος ὄνομα, πλεονάζειν δοκεῖ ϖσ. ε. σοχείᾳ. πᾶσα γὰρ τὸ τρῆμα συγκεῖσθαι πεπίσευται, καθάπρ τρῆσθῶν τῖς ὅσα, ϖ γίνετ μὲν ὑπὸ ϑρομέων χυμῶν διαϐιϐρωσκόντων. ὑπὸπίπτει ἢ κατ' ἀρχὰς μὲν ἑτόρω ϐϒνέι νοσήματος. ὁσῶ γᾶν πραχύτης μᾶλλον, ἢ τρῆσθῶν ὀνομάζετ. μᾶζονος δὲ τ τρήματος ϐϒνομένου, ϖ οἷον ὀπῆς ἴνος ἤδη φαινομένης τρῆσθῶν ὀνομάζεται. καὶ μὴν καὶ τὸ ϑλάσμα τότο τῦ ϐϒνέι ὄϐιν, ἐν μὲν τοῖς ϲαρκώδεσιν ὡς τὰ πολλὰ μόρεσι γιγνόμενον, ἔσιν ὅτε δὲ καὶ τοῖς ϕῆ κεφαλῆς ὀστοῖς, ὑπὸ παύσῳ μάλιστα. δεῖ μὲν γὰρ εἰκειν εἰς ἑαυτὸ πάντως τὸ ϑλαθὲν σόμενον, δ' εἰ ἢ αὐτὸ ὀστοῦ μαλακὸν ἔᾶν, ϖ μὴ τελέως σκληρόν. ὡς τε τῶν ϲαρκωδῶν ἔσαι μορίων ἡ τῶν ἀπαλῶν ὁσῶν ὑπὸ τινῶ ἐμπεσόντος ἐξωθεν αὐτοῖς βιαίως ἰσχυρῶ τε καὶ σκληρῶ σώματος. ὅταν δὲ ϕῆ ἐξωθεν ὑπὸφανείας τοῦ παθόντος ὅτω μορίε σωεχῶς ἐπ φυλαπομένης ἐν ϐϕ βάθει ϐϒνηθῶσι πολλαὶ, καὶ σμικραὶ διαιρέσεις, ϑλάσμα τε ϖ ϑλάσις ὀνομάζεται τὸ νόσημα. κοιλότητος δὲ τινὸς ἐμφανομένης, ἰῶ τὸ πλῆξαν ἐναπορράϕαστο ϐϕ ϑλαθέντι, καλεῖται τὸ πάθος ἐνθλασις. ἀνάγκη μὲν δὴ ἅπασα κατ' αὐτὸν τὸν πλησίον εἰς ἑαυτὸ σωωθεῖσθαι, καὶ κοίλον γίγνεσθαι τὸ ϑλώμενον. ἢ ὅκ αὖ ἐνθλασθέν. διασώζεσθαι δ' ἢ τ κοιλότητα τ ὀρθωτος ἀπελθόντος, ὅκ ἐτ' ἀναγκαῖον. ἐπανορθοῦται μὲν ὡς τὸ πολὺ τὰ μαλακὰ σύμπαντα, χωρισθέντος τῦ πλήξαντος, εἰς τὸν ἀρχέαν κατάστασιν. εἰ δ' μὴ μόνον εἴσω χωρήσειε τὸ ϕῆ κεφαλῆς ὀστῦ, ἀλλὰ καὶ ῥῆξις τις αὐτῷ πϖοσγένοιτο ϖ τ ἐκτὸς ὑπὸφάνειαν, σώθετον ἤδη τὸ τοιότον, ϖ ὀδὲν ὄνομα κατ' αὐτ κείμενον ἔχομεν εἰπεῖν παλαιόν. ἀλλὰ χρὴ λόγῳ δηλῦν αὐτὸ μᾶλλον, ἢπρ ὀνόμασιν ἑκάτερος χρῆσθαι βαρϐάροις, οἷς πολλὰ τῖς νεωτέροις ἰατροῖς ὀϕ ὀλύρεται. σωεχείας δ' ὅλη λύσις, ϖ τὸ ῥῆγμα, ϖ τὸ σπασμα. τὸ μὴ ἐν ϲαρκώδει μορίῳ, τὸ δ' ἐν νευρώδει σωισάμενον. αἰτία δὲ ϖ τότων ϕῆ γϐνέσεως ὀϕ αἱφνίδιος τις, ἢ ἀνώμαλος, ϖ σφοδρα κίνησις, ϖ μάλισθ' ὅταν ἄτριπτά τε, ϖ ἀνώμαλα, καὶ ἀθρόμαντα, καὶ ἀμάλακτα πρὸς τὰς κινήσεις ἄγηται τὰ σώματα. διασῶται γὰρ ἐν ταῖς τοιαύταις διαθέσεσι πολλὰ, τῶν ἐν αὐτοῖς μορίων. σωελόντ ἢ φάναι, πάντα τὰ τ τοιότω ϐϒνέσ τ νοσημάτων ἄιτια. τὰ μὴ ἔξωθεν ὁρμᾶται. τὰ δὲ ϕῆ αὐτοῦ τῦ σώματος. ἔξωθεν μὲν, ὅσα πτρώσκειν, ἢ ϑλᾶν πέφυκεν. ϕῆ αὐτοῦ δὲ τῦ σώματος, ἀμετροίτε, καὶ ἄτακτοι κινήσεις τ ζώω, καί τινων ὑγρῶν μοχθηρίαι διαϐιϐρώσκειν πέφυκῶσι. τοιαύτη γὰρ τινὲς αἰτίαι, καὶ αἱ τῦ κοινῦ νοσήματος ἁπάντων τῶν μορίων, τῶν β' ἁπλῶν, καὶ πρώτων, ἃ δὴ καὶ ὁμοιομερῆ καλεῖται, καὶ τῶν ϕῆ ἐκείνων σωπιθεμένων, ἃ δὴ ὀργανά τε καὶ ὀργανικὰ πϖοσαγορεύεται. τὰς δὲ τῶν σωθέτων νοσημάτων αἰτίας ὀδὲν ἔτι χαλεπὸν ϕῆ συρίσκειν ἐκ τῶν εἰρημένων σωπιδόντας. ὡς ἐκειδὴ ὅδε βουληθεὶς ἕκασος, ἑαυτῷ δυνατὸς ὄϐιν ἐκποριζεσθαι, καιρὸς ἂν εἴη μοι ὅδε ἤδη τὸν λογον ὑπαυθοῖ καταπαύσαντι, πϖὶ τῶν συμπτωμάτων διαφορᾶς ἐφεξῆς διελθεῖν.

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 218 sur 494

ΓΑΛΗΝΟΥ ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΣΥΜ

ΠΤΩΜΑΤΩΝ ΔΙΑΦΟΡΑΣ ΒΙΒΛΙΟΝ. γ.

ΙΝΑ μὲν δὴ καὶ πόσα τὰ σύμπαντα νοσήματα, κατ' εἴδη τε, καὶ γένη διαιρημένοις ἁπλᾶ τε καὶ σύνθετα, ὁπόσαπερ καθ' ἕκαστον αὐτῶν αἰτίαι τῆς γενέσεως, ἐν ἑτέροις ὑπομνήμασι γέγραπται. λοιπὸν δ' ἂν εἴη περὶ τῶν συμπτωμάτων διελθεῖν, ἐν ᾗ τέλειος ὁ περὶ παθῶν τῆς κατὰ φύσιν διαθέσεων λόγος. ἅπαξ γὰρ ὧν διάθεσις σώματος ὀνομασθῇ τοῦ κατὰ φύσιν, ἢ οἷ νοσηματώδης ἐστὶν, ἢ αἰτία νοσήματος, ἢ σύμπτωμα νοσήματος. ὅπερ οἱ περὶ τῶν ἰατρῶν, ὑδηρύγημα καλοῦσιν. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἐν ἄλλοις πολλάκις ἐδείχθη. σημαίνεται μὲν καὶ πάθημα, καὶ πάθος ὀνομάζεσθαι σωήθως ἅπαντα τὰ τοιαῦτα. σημαίνεται μὲν οὖν ἅπαντα ταῦτα ἐν τῇ τῶν ὀνομάτων, ἀλλ' ὡς ἐγὼ νῦν διαιρήσω πρὸς πάντων ἑξῆς τὰ παρακείμενα ἀλλήλοις κατὰ τὸν δὲ τὸν τρόπον ἐπεξιών. ἡ μὲν δὴ νόσος εἴρηται, κατασκευή τις οὖσα παρὰ φύσιν, ὑφ' ἧς γίνεται βλάπτεται πρώτως. δῆλον δὲ ὡς εἰ καὶ διάθεσίν τινα εἴποιμεν παρὰ φύσιν. ὑφ' ἧς γίνεται βλάπτεται, ταὐτὸν ἐροῦμεν. ἕνεκεν γὰρ τοῦ ὄντος, διάκειται, πῶς εἰς ὑγιεινὸν, ἄν τε νοσῶδες, ἄν τε μηδέτερον ὑπάρχῃ. παρὰ δὴ τὸ διακεῖσθαι πῶς, τὸ τῆς διαθέσεως ὄνομα γέγονεν, εἰς ταὐτὸν ἠγμένον τῇ χρήσει τοῦτο τῶν φιλοσόφων μόνων τῶν παλαιῶν, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων ἑλλήνων. ἡ μὲν οὖν διάθεσις, κοινὸν ἁπάντων, ὑγιαινόντων, νοσούντων, καὶ οὐδετέρως ἐχόντων. καὶ γὰρ καὶ μέλους, καὶ ἁρμονίας, καὶ λόγου, καὶ λέξεως, διάθεσις εἴρηται παρὰ τοῖς ἕλλησιν. ἡ νόσος δέ, τὸ ἐναντίον τῇ ὑγείᾳ. διαφορὰ δ' ἀμφοῖν τὸ πάθος τε καὶ πάθημα πρὸς ἀλλήλω προσρητέον. ὅθεν οἶμαι καὶ τοὺς τῶν αὐδήτων αὐτὸ διορίζομένους ἔλεγε. πᾶν γὰρ ὅτι περ ἂν πάσχῃ τις πάθος προσρητέον. ὅθεν οἶμαι καὶ τοὺς τῶν αὐδήτων ἀλλοιώσεις, παθήματα προσαγορεύειν, ἡ μὲν τοῦ ὄψιν, τὰς μὲν λευκὰς, καὶ μελανὰς, καὶ ξανθὰς, καὶ τῶν ἄλλων χρωμάτων. ἡ δὲ τοῦ ἁφὴν, τὰς μὲν θερμὰς, καὶ ψυχρὰς, καὶ ξηρὰς, καὶ ὑγρὰς, καὶ σκληρὰς, καὶ μαλακὰς, καὶ τῶν τοιούτων ἁπάντων. ὅτῳ δὴ καὶ καθ' ἑκάστην τῶν ἄλλων αἰσθήσεων. ὀνομάζῃ δὲ καὶ τοῦ ἡδέος πάθημα. ὅλως ἅπασαν κίνησιν ἥν τινα ἔν, ἢ ὑφ' ἑτέρου γινομένην, ἢ ἑτέρῳ. ἡ μὲν γὰρ τοιοῦτος κίνησις ὠφέλεια, πάθημα δὴ καὶ πάθος, ἡ δ' διαπεφθαρμένη πως τῶν αὐτῶν. καὶ γὰρ καθόλου τὸ διατίθεσθαί πως τῶν περὶ πάσχειν ἐστί. καὶ διώρικε μὲν διάθεσιν τὸ πάθημα, κινήσει. παυσαμένου γὰρ ἀλλοιοῦντος, ἡ πρὸς τὸ παθὸν ἀλλοίωσις ὑπομένει, διάθεσις ἐστὶ παθόντος. ὡς τε μὴ αὐτῷ μὴ δεῖ περιπεσεῖν, μὴ μεταβαλεῖν, καὶ ἀλλοιωθῆναι, καὶ κινεῖσθαι, τὸ πάθος ἔχειν τὴν μόνιμον. ᾧ δὴ τῷ μένοντι, καὶ σωζομένῳ πρὸς τὸ ὑποκείμενον σῶμα, τὴν διάθεσιν. ἡ δὲ μένουσα διάθεσιν, οἱ ἕλληνες ὀνομάζουσι πάθος. ὡς περ καὶ τὸ περιποιητὸν, ἐκ ἔτι δὲ (τὸ) ποιεῖν, ἀλλ' ὅμως οὖν. καί τοι γε οὐδὲ ὅτῳ ἁπλῶς ἄλλο, εἴθ' ἡ μένουσα διάθεσις, ἁπλῶς ὅτι πάθος, ἀλλὰ καὶ αὐτὴ κατά γε τὸν ἀκριβῆ λόγον, γενόμενος μὲν πάθος ἐστὶν, ὃν δὲ οὐκέτι. ὅτι δ' ὅτως σωήθως ὀνομάζειν τοὺς ἕλληνας ἐν τῇ τῶν ἰατρικῶν ὀνομάτων πραγματείᾳ δέδεικται. καὶ χρὴ μεμνημένους, ὅπερ ἀεὶ λέγεται πρὸς ἡμᾶς, ὅταν μὲν τῶν ὀνομάτων, ὅτι τάχιστα συντίθεσθαι πρὸς ἀλλήλους, ὧν δὲ τὰ πράγματα ἀποδύεσθαι αὐτὰ, καὶ διατρίβειν τε, καὶ χρονίζειν ἐν ἐκείνοις. ἀλλ' οἱ πλείστοι τῶν πεπαιδευθαι φασκόντων ἐμπαλιν ποιοῦσιν, ἅπαντα καταγηράσκοντες τὸν ἑαυτῶν βίον, εἰς τὴν πρὸς τῶν ὀνομάτων ἔριν, ὡς μηδ' ἐπὶ ποτε διωκθῶσιν, τὸ τέλους τῆς τέχνης ἐφικέσθαι. τί δὴ οὖν χρὴ ποιεῖν τὸν ἀληθείας ἐραστήν; ὑπὸ ἐκείνων τὰ παραπλήσια τοῖς ἀλλήλων φύσεσι πράγματα, καὶ ὅσα ὁμοῦ παροράματα. κἄπειτα τίθεσθαι κατὰ ταὐτὰ τὰ ὀνόματα, μάλιστα μὲν εἰ οἷόν τε εἴη τὰ σωηθέστατα τοῖς ἕλλησιν. εἰ δ' ἀγνοίᾳ τοῦτο, ποιεῖν ἴδια. πρὸ πάντων ἢ καθ' ἑκάστα πράγματος ἓν ὄνομα, ἵνα μήτε παρὰ τὴν ὁμωνυμίαν ἀσάφειά τις γίνηται, καὶ ὁρίσματα συνίστηται κατὰ τὸν λόγον, μήτε παραλείπηταί τι πρᾶγμα. τὸ δ' εἴτ' ὀρθῶς, εἴτε οὐκ ὀρθῶς, εἴτ' ἀκύρως κεῖται νῦν ὄνομα κατὰ πολλὴν ὑπόσκεψιν ἔσται χολλεῖ, ὅταν ἤδη τὰ πράγματα μεμαθηκότες ὑπάρχωμεν. ἐν γὰρ τῇ τοῦτων γνώσει τὸ † κατορθοῦν ἐστὶν, οὐκ ἐν τοῖς ὀνόμασιν. ἡμεῖς μὲν οὖν, ὡς ἔφην, τὰ συνήθη τοῖς ἕλλησιν ὀνόματα τιθέμεθα. μεθ', καὶ τὰ παρακείμενα ἀλλήλοις πράγματα διοριζόμεθα. τοῖς δ' ἄλλοις, ὀνομάζειν μὲν, ὡς ἂν ἐθέλωσι συγχωροῦμεν. ἀδιόριστον δ' ἐᾶν πρᾶγμα παραλιπεῖν, οὐ συγχωροῦμεν. ἐν αὐτοῖς γοῦν τόποις τοῖς νῦν προκειμένοις ἡμῖν, ἐνίοτε μὲν τὸ ἐν τῇ τοῦ τρέπεσθαι, καὶ μεταβάλλεσθαι τὸ σῶμα, καὶ ὁπωσοῦν ἀλλοιοῦσθαι γινόμενον, ἑτέρου δεῖται τοῦ γιγνόμενος ἤδη καὶ μένοντος, αὐτοῦ δὲ τοῦ γιγνόμενος, τὸ μὲν ὠφελείας ἐστὶ κατὰ φύσιν δεῖται ποιητικοῦ, τὸ δὲ βλαπτικοῦ. τὸ μὲν ἐν τῷ γίνεσθαι τὸ εἶναι κεκτημένον, ὠφέλειαν, ἢ πάθος ὠνομάσαμεν. τὸ δ' ἐν τῷ διαμένειν ἐπί τινα χρόνον. ὑγείαν, ἢ νόσον. ὠφελείας δὲ διωρίσθαι πάθος, ὡς ποιοῦσι ποιουμένου, καὶ νόσος ὑγείας. ὡς τὸ μὲν παρὰ φύσιν ὄν, τὸ δὲ κατὰ φύσιν. αὖθις οὖν αὐτῶν ἐπόντες ὅλως τοῦ λόγου, ἐχώμεθα τῆς ἐφεξῆς. ὑγεία μὲν οὖν δὴ διάθεσις ἥ φύσιν ὠφελείας ποιητική. διαφέρει δ' ὀλίγον, ὡς ἔφαμεν, εἴ τε κατασκευὴν, ἢ διάθεσιν εἴποιμεν, εἴτε ποιητικὸν ὠφελείας, εἴτ' αἰτίαν ὠφελείας. ὡσαύτως δὲ καὶ εἰ τὸ ἥ φύσιν ἀφελοίμεθα, ὀλίγον διοίσει. συνσημαίνεται γὰρ ὧν τοῦ λοιποῦ λόγου. ὅτῳ δὲ καὶ νόσος, ἡ παρὰ φύσιν κατασκευὴ τοῦ σώματος, καὶ αἰτία τοῦ βεβλάφθαι τὴν ὠφέλειαν. ἢ συνεπιφέρουσα ὅτως. νόσος δὲ διάθεσις παρὰ φύσιν, ὠφελείας ἐμποδιστική. πάθος δ' ὀλίγον, ἡ πρὸς τὴν ὕλην ἀεὶ τοῦ φθόντος κίνησις. αὕτη δὲ ἡ τοῦ φθόντος κίνησις, ὠφέλεια. τὸ δ' ἐκ τοῦ ἑαυτοῦ φύσεως εἰσφορόμενόν τινα τοῦ γινομένῳ μοῖραν τοῦ γένεσεως, ἄλλον αὐτοῦ λέγεται. πλέω δ' ὀλίγον ταῦτα ἤδη γράφω. ἔστε γὰρ ὕλη καὶ ἡ χρεία. καὶ ὁ σκοπὸς, καὶ τὸ ὄργανον. καὶ τὸ ὀλίγον ἡ ἀρχὴ τοῦ κινήσεως. ἕκαστον γὰρ τούτων, εἰσφέρεται τινὰ τοῦ γιγνομένῳ σωτήλειαν. τὰ δ' οὐδὲν μὲν εἰσφερόμενα, μὴ χωριζόμενα δὲ τοῦ εἰσφορομένων, τὸν, ὧν ὀνόματος, λόγον ἐπέχει. τούτων ὅτως ἐχόντων, ὠφέλεκεταί τινα ἰσχύν, αἰτίων γενέσθαι πολλάκις, ἀλλήλας διαδεχομένων, ὡς εἰ καὶ ψηφίσματα ἐφεξῆς ἀλλήλαις κειμένων πλείω

† al. κατορθοῦσθαι

μένων πλειόνων, κινήσειέ τις τὴν πρώτην, αὐτὴ δὲ τὴν δευτέραν, κἀκείνη τὴν τρίτην, καὶ οὕτω κατὰ τὸ ἑξῆς ἑκάστη τὴν μεθ' ἑαυτήν. ἐν γὰρ τοῖς τοιούτοις ἅπασιν, εἰμή τις διορίζοιτο τοῦ κατὰ συμβεβηκὸς ποιεῖν λεγομένου, τὸ καθ' ἑαυτὸ, πάμπολλά τε καὶ ἀτοπώτατα συμπεσεῖται τοῖς λόγοις ἁμαρτήματα. σημαίνη δὲ ταυτὸν τὸ μὲν καθ' ἑαυτὸ, τοῦ πρώτως, κἂν εἴ τινες τῶν ἀττικιζόντων φυλάττοιντο τοὔνομα, τὸ δὲ κατὰ συμβεβηκὸς, τοῦ δευτέρως. ὁ μὲν οὖν τὸν δάκτυλον προσενεγκὼν τῇ πρώτῃ ψηφίδι, πρώτως μὲν ταύτην ἐκίνησε, κατὰ συμβεβηκὸς δὲ καὶ δευτέρως, τὴν ἐφεξῆς αὐτῇ, καὶ οὕτως ἤδη καὶ τὰς ἄλλας ἁπάσας. οὕτως δὲ καὶ ἡ πρώτη καθ' ἑαυτὴν μὲν τὴν δευτέραν, κατὰ συμβεβηκὸς δὲ τὴν τρίτην, καὶ τὰς ἄλλας τὰς ἐφεξῆς. καὶ ἡ δευτέρα δὲ, κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον, πρώτως μὲν τὴν τρίτην, δευτέρως δὲ, τὴν τετάρτην, καὶ τὴν πέμπτην καὶ τὰς ἐφεξῆς. εἰ δὲ ἀκριβεστέρον ἔτι διαιρεῖσθαι βούλοιο, πρὸς γὰρ τὴν τῶν πραγμάτων ἀκρίβειαν, οὕτω χρησιμώτερον, ἑκάστη τῶν ψηφίδων, πρώτως μὲν κινεῖ τὴν ἐφεξῆς. δευτέρως δὲ τὴν μετ' ἐκείνην. καὶ τρίτως τὴν ἔτι μετ' ἐκείνην. καὶ τετάρτως τὴν ἐφεξῆς αὐτῇ. τούτων οὕτως ἐχόντων καὶ διωρισμένων, ἐπειδὴ τὸ νόσημα διάθεσις τίς ἦν παρὰ φύσιν, τὴν ἐνέργειαν βλάπτουσα, τῆς νόσου δ' αὐτῆς ἐνδέχεταί τινα προηγεῖσθαι διάθεσιν ἑτέραν, παρὰ φύσιν μὲν καὶ ταύτην, οὐ μὴν κατά γε τὸν ἑαυτῆς λόγον βλάπτουσα τῆς ἐνέργειαν, ἀλλὰ διὰ μέσου τοῦ νοσήματος, τὴν τοιαύτην διάθεσιν οὐ νόσημα καλέσομεν, ἀλλ' αἰτίαν προηγουμένην νοσήματος. ἀκριβῶς τε τὸν νοῦν ἐνταῦθα προσέξομεν τοῖς κἀκείνην τὴν διάθεσιν αἰτίαν εἶναι φάσκουσι, τοῦ βλάπτεσθαι τὴν ἐνέργειαν. οὐδὲ γὰρ καθ' ἑαυτὴν, οὐδὲ πρώτως, ἀλλὰ κατὰ συμβεβηκός τε καὶ δευτέρως, ἐμποδίζεσθαί τε καὶ βλάπτεσθαι δι' αὐτὴν ἐροῦμεν τὴν ἐνέργειαν. ὑπὸ δὲ τοῦ νοσήματος αὐτοῦ πρώτως τε καὶ κατὰ τὸν ἑαυτοῦ λόγον. ὅθεν κἂν τοῦ λέγειν διάθεσιν σώματος, ἐμποδιστικὴν ἐνεργείας εἶναι τὸ νόσημα, τοῖς μὲν εὐθὺς ὑπακούουσιν, ὅτι πρώτως τε καὶ καθ' ἑαυτὴν, αὐτάρκης ὁ λόγος. ὅσοι δ' ἂν ἤτοι σκαιότερον, ἢ ἐριστικώτερον ἀκούωσι, προσθετέον αὐτοῖς καὶ τὸ πρώτως, ἵν' ᾖ τοιοῦτος ὁ λόγος. νόσημά ἐστι διάθεσις σώματος ἐνεργείας τινὸς ἐμποδιστικὴ πρώτως. ὅσαι τοίνυν αὐτῆς προηγοῦνται διαθέσεις, οὔπω νοσήματα. κἂν εἰ συμπίπτοιεν δέ τινες αὐταῖς ἕτεραι διαθέσεις οἷον σκιαί τινες παρακολουθοῦσαι, καὶ ταύτας οὐ νοσήματα καλέσομεν, ἀλλὰ συμπτώματα. καὶ ἡμῖν οὕτως οὐ πᾶν ὅτι περ ἂν ᾖ παρὰ φύσιν ἐν τοῦ σώματι, νόσημα εὐθὺς ἔσται κλητέον, ἀλλὰ τὸ πρώτως μὲν βλάπτον τὴν ἐνέργειαν νόσημα, τὸ δὲ τούτου προηγούμενον, αἴτιον μὲν νοσήματος, οὔπω δὲ νόσημα. εἰ δ' ἕποιτό τις ἄλλη τοῦ νοσήματι περὶ τὸ σῶμα διάθεσις, αὕτη σύμπτωμα ὀνομασθήσεται. καὶ μὴν καὶ ἡ τῆς ἐνεργείας αὐτῆς βλάβη, σύμπτωμά ἐστι τοῦ ζώου. πᾶν γὰρ ὅτι περ ἂν παρὰ φύσιν συμβαίνει τοῦ ζώου, σύμπτωμά ἐστι. πρὰ μὲν δὴ τοῖς ἕλλησιν ἡ τῶν ὀνομάτων χρῆσις, οὕτως ἔχει. μετατιθέναι δ' ἔξεστι τοῦ βουλομένου, μενόντων ὥσπερ εἴρηται τῶν πραγμάτων. οἷον εὐθὺς εἰ μὴ βούλοιτο σύμπτωμα καλεῖν, ἀλλ' ὑπόγνημα. σύμπτωμα μὲν γὰρ εἶναι πᾶν ὅ, περ ἂν συμβεβήκει τοῦ ζώου παρὰ φύσιν. ὑπόγνημα δὲ, οὐ πᾶν, ἀλλὰ τὸ μόνοις τοῖς νοσήμασιν ἐξ ἀνάγκης ἑπόμενον. ἀλλ' ἡμεῖς γ' ὡς ἔφην, ἅπασαν μὲν ἀλλοίωσιν γινομένην ἔτι, πάθος εἶναι. ἅπαντα δὴ τὰ παρὰ φύσιν ὑπάρχοντα τοῖς σώμασιν, ὠνομάσομεν συμπτώματα. καὶ συμβήσετε ταυτὸν ἐνίοτε πρᾶγμα, καὶ πάθος ὀνομάζεσθαι, καὶ σύμπτωμα, τῶν σημαινομένων ἑκατέρων ὑπαρχόντων αὐτῷ, κατ' ἄλλον καὶ ἄλλον λόγον. οἷον αὐτίκα τὸ τρέμειν, πάσχειν ἐστὶν, ὅτι καὶ ἀλλοιοῦσθαι, καὶ κινεῖσθαι μὴ κατὰ τῆς οἰκείαν ἐνέργειαν συμβαίνει. καὶ πάθημά τε καὶ πάθος ὁ τρόμος, ὅτι καὶ ἀλλοίωσις ἡ τοιαύτη κίνησις. ἀλλὰ καὶ σύμπτωμα. πρὰ φύσιν γὰρ ἡ κίνησις. εἰ δέ γε ἀλλοίωσις ἢ μόνον ὥσπερ ἐν τοῦ βλέπειν τε καὶ ἀκούειν, καὶ ὀσφραίνεσθαι, καὶ γεύεσθαι, καὶ ἅπτεσθαι γίνοιτο, πάθος ἂν ὀνομαζέσθω μόνον, οὐκέτι δὲ σύμπτωμα. τὸ γάρ τοι τοῦ συμπτώματος ἴδιον, αὐτὸ τοῦτ' ἐστὶ, τὸ πρὰ φύσιν. ὅθεν κἂν ταῖς διαφοραῖς ἁπάσαις, τοῦ κατὰ φύσιν ἐξαλλαττομέναις συνίσταται. καὶ γὰρ σχημάτων τῶν κατὰ φύσιν, καὶ χρωμάτων, καὶ μεγεθῶν, ἐνεργημάτων τε καὶ παθημάτων διαφθειρομένων γίνετε. καὶ οὗτος ἐστιν ἰδιαίτατος αὐτοῦ λόγος, ἐξάλλαξις τοῦ κατὰ φύσιν. τίδε, οὐχὶ καὶ ἡ νόσος ἐξάλλαξις τοῦ κατὰ φύσιν, ἢ οὐχ ἁπλῶς ἐξάλλαξις, ἀλλ' ἐξάλλαξις τις. ἁπλῶς δὲ ἐξάλλαξις, τὸ σύμπτωμα. τοῦ γὰρ ἐν ταῖς διαθέσεσι κατὰ φύσιν, ἐξαλλαττομένου καὶ βλάπτοντος τῆς ἐνέργειαν, ἡ νόσος γίνεται. καὶ δυοῖν τούτοιν ἐξ ἀνάγκης ἐδεῖτο, πρὸς τὸ, νόσος ὑπάρχειν. ἐν γένει μὲν εἶναι τῆς διαθέσεως, βλάπτειν δὲ ἐνέργειαν, ὧν οὐδέτερον ἀνάγκη παρεῖναι τοῦ συμπτώματι. καὶ γὰρ εἰ μὴ διάθεσις εἴη. καὶ εἰ μὴ βλάπτει γε τινὰ ἐνέργειαν, ἀλλὰ αὐτῷ γε μόνῳ τοῦ πρὰ φύσιν, ἱκανῶς ὁρισθήσεται. νοσήματος μὲν δὴ ταύτῃ δίηνεγκε. παθήμακος δὲ, τοῦ τὸ μὲν ἐν κινήσει πάντως εἶναι τὸ πάθημα καὶ κατὰ φύσιν ἐνίοτε. τὸ σύμπτωμα δὲ οὐκ ἐν κινήσει μόνον, ἀλλὰ καὶ καθ' ἕξιν τινὰ, καὶ πάντως πρὰ φύσιν. ἔσται δὴ πάθος μὲν, ἡ περὶ τὴν ὕλην ἀλλοίωσις ἢ κίνησις ἔτι γινομένη. ἡ δ' ὑπομένουσα, διάθεσις. σύμπτωμα δὲ, πᾶν ὅτι περ ἂν συμπίπτη τοῦ ζώου παρὰ φύσιν. ὥς τε καὶ ἡ νόσος, ὑπὸ τὴν τοῦ γενικοῦ συμπτώματος ἀναχθήσετε προσηγορίαν. ἔστι γάρ πως καὶ αὕτη σύμπτωμα. καὶ μὲν δὴ καὶ τὰ προηγούμενα τῶν νόσων αἴτια τὰ κατ' αὐτὸ τὸ σῶμα τοῦ ζώου συνιστάμενα τῇ τοῦ γενικοῦ συμπτώματος ὑποπέπτωκεν ἐννοίᾳ. περὶ μὲν οὖν τούτων ἤδη λέλεκται. περὶ δὲ τῶν ἰδικῶν συμπτωμάτων ἐν τοῦ δὲ γράμματι πρόκειται διελθεῖν. ἔστι δὲ καὶ τούτων τριττὴ διαφορά. τὰ μὲν γὰρ διαθέσεις εἰσὶν αὐτοῦ τοῦ σώματος ἡμῶν. τὰ δὲ ἐνεργειῶν βλάβαι. τὰ δὲ ἀμφοτέραις ἑπόμενα, κατά τε τὴν ἀμετρίαν τῶν ἐνκρινομένων. καὶ ἐπεχομένων. καὶ οὖν ἐν αὐτῷ τοῦ ζώου συνισταμένους ψόφους, καὶ προσέτι τὰς ἄλλας ἁπάσας αἰσθητὰς διαφορὰς. βλάβη δ' ἀκούεσθω νῦν, καὶ ἡ στέρησις. οὐ γὰρ ἡ δυσκινησία μόνον, οὐ δὲ, ἡ δυσαισθησία, βλάβαί τινες τῶν ἐνεργειῶν εἰσιν, ἀλλὰ καὶ ἡ ἀκινησία τε καὶ ἡ ἀναισθησία. κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν τρόπον, οὐθ' ἡ δυσπεψία μόνον, ἀλλὰ καὶ ἡ ἀπεψία. ταυτὶ μὲν οὖν τὰ, γένη τῶν συμπτωμάτων, ἐν οἷς χρὴ σκοπεῖσθαι τὰς κατὰ μέρος διαφορὰς. ἐξῆς δ' ἂν εἰς προσῆκον ἕκαστον διελθεῖν τοῦ λόγου, πρότερόν γε ἀναμνήσαντας, ὃ κἂν τοῦ περὶ τῆς τῶν νοσημάτων διαφορᾶς εἴπομεν, ὡς ὅσοι τῆς ὑγείαν, οὐ διάθεσιν σώματος, ἀφ' ἧς ἐνεργοῦμεν, ἀλλὰ αὐτὰς ἐνόμισαν εἶναι τὰς ἐνεργείας, ἣν ἡμεῖς νῦν ὑπὲρ τῆς τῶν ἐνεργειῶν βλάβης διδασκαλίαν ἐν τοῖς συμπτώμασι διέξιμεν, ταύτην αὐτοὶ τῶν νοσημάτων ποιήσονται, καὶ διενεχθήσονται δηλονό-

rap. 2.

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 220 sur 494

τι περὶ τῶν ὀνομάτων ἡμῖν μόνον, εἰ μηδὲν ἐν αὐτοῖς σφάλλοιντο τοῖς πράγμασιν. ἔστι δὲ ὡς πολλάκις εἴρηται τῶν τοιούτων ἁπασῶν διδασκαλιῶν τὰ σφάλματα, παραλειπομένης τινὸς διαφορᾶς. ἐὰν οὖν ἁπάσας αὐτὰς διεξιόντες, μὴ συμπτωμάτων, ἀλλὰ νοσημάτων εἶναι φάσκωσιν, ἐν ὀνόματι μόνῳ, καὶ οὐκ ἐν πράγματι διαφωνήσουσιν ἡμῖν. λεκτέον οὖν ἤδη τὰς διαφορὰς ἐπ' ἀρχὴν ἀναγαγόντας τὸν λόγον. ἐπειδὴ τὸ σύμπτωμα προσαγορεύεται γενικῶς μὲν, ἅπαν ὅτι περ ἂν συμβεβήκει τῷ ζώῳ παρὰ φύσιν, ὡς καὶ τὰ νοσήματα, καὶ τὰς αἰτίας αὐτῶν, τὰς ἐν τῷ σώματι συνισταμένας, οὐ γὰρ δὴ τάς γε προκαταρκτικὰς εἶναι συμπτώματα. καθ' ἑτέραν δέ τινα καὶ οἷον ἰδικωτέραν ἔννοιαν, ἀφαιρεθέντων τῶν τε νοσημάτων, καὶ τῶν αἰτίων, τὰ λοιπὰ πάντα τὰ παρὰ φύσιν ὀνομάζεται συμπτώματα. καὶ νῦν ἡμῖν ὑπὲρ τούτων πρόκειται λέγειν. ἀναμνησθέντας οὖν πρῶτον χρὴ, τὸ τριττὸν τῆς φύσεως αὐτῶν, οὕτω τέμνειν ἐφεξῆς ἅπαντα, τὴν ἀρχὴν ἀπὸ τῆς βλάβης τῶν ἐνεργειῶν ποιησαμένους. τμητέον δὴ ταύτην εἰς δύο τὰ πρῶτα γένη, διότι καὶ τῶν ἐνεργειῶν αὐτῶν δύο εἰσὶν αἱ πρῶτοι διαφοραί. αἱ μὲν γὰρ ψυχῆς. αἱ δὲ φύσεως εἰσί. καὶ καλοῦνται διὰ τοῦτο, ψυχικαὶ μὲν αἱ πρότεραι. φυσικαὶ δὲ αἱ δεύτεραι. αὖθις οὖν τὰς τὰς ψυχικὰς πρότερας τέμνοντες. εἴς τε τὰς αἰσθητικὰς, καὶ τὰς κινητικὰς, καὶ τρίτας τὰς ἡγεμονικὰς. οὐδὲν γὰρ χεῖρον, οὕτως αὐτὰς ὀνομάσαι διδασκαλίας σαφοῦς ἕνεκα. καὶ πάλιν ἑκάστην τῶν εἰρημένων διαιροῦμεν εἰς τὰς ἐν αὐτῇ διαφοράς. ἡ μὲν οὖν αἰσθητικὴ τῆς ψυχῆς ἐνέργεια, πέντε τὰς πάσας ἔχει διαφορὰς ὁρατὰς, καὶ ὀσφρητὰς, καὶ γευστὰς, καὶ ἀκουστὰς καὶ ἁπτὰς. ἡ δὲ κινητικὴ, τὸ μὲν προσεχὲς ὄργανον, ἓν ἔχει, καὶ τὸν τρόπον αὐτοῦ τῆς κινήσεως ἕνα. δέδεικται γὰρ οὕτως ἐν τοῖς περὶ μυῶν κινήσεως. ποικίλλεται δὲ ἐν τοῖς κατὰ μέρος ὀργάνοις, ὡς φαίνεσθαι πολυειδής. ἡ λοιπὴ δὲ ἐνέργεια τῆς ψυχῆς ἡ κατ' αὐτὸ τὸ ἡγεμονικὸν, εἴς τε τὸ φανταστικὸν, καὶ διανοητικὸν, καὶ μνημονευτικὸν διαιρεῖται. καὶ τοίνυν αἱ βλάβαι τῶν αἰσθητικῶν ἐνεργειῶν, κοιναὶ μὲν ἁπασῶν, ἀναισθησίαι τινές εἰσιν, ἢ δυσαισθησίαι. καλῶ δὲ δυσαισθησίας μὲν ἁπάσας τὰς μοχθηρὰς αἰσθήσεις. κατὰ μέρος δὲ ἑκάστης. ἐν ὀφθαλμοῖς μὲν τυφλότητες τε καὶ ἀμβλυωπίαι, καὶ προράσεις τινές. ἐν ὠσὶ δὲ, κωφότητές τε καὶ βαρυκοΐαι, καὶ πρακούσεις τινές. οὕτω δὲ καὶ κατὰ τὴν γλῶτταν, καὶ τὰς ῥῖνας, καὶ τὴν ἁφὴν. εἰ καὶ μηδὲν ἴδιον ὄνομα κέκτηνται, ταῖς εἰρημέναις ἀνάλογον ἔχουσιν. ἢ γὰρ οὐδ' ὅλως αἰσθήσονται τῶν οἰκείων αἰσθητῶν, ἢ κακῶς. καὶ τὸ κακῶς τοῦτο, διττὸν ἔσται, θάτερον μὲν ἀμυδρῶς, θάτερον δὲ παρατυπωτικῶς. ἴδιον δὲ ἐξαίρετον, ἡ κατὰ τὴν ἁφὴν ἐνέργεια, παρὰ τὰς ἄλλας αἰσθήσεις κέκτηται σύμπτωμα, τὴν ὀδύνην, ἐγγινομένην μὲν καὶ ταῖς ἄλλαις αἰσθήσεσιν ἀπὸ τῶν ἔξωθεν οἰκείων αἰσθητῶν. ὠδὶ δέ γε ταύτης, οὐκ ἀπὸ τῶν ἔξωθεν μόνον, ἀλλὰ καὶ πολὺ δὴ μᾶλλον ἀπὸ τῶν ἐν αὐτῷ τῷ σώματι διαθέσεων. καὶ πολλάκις γε οὕτως ἰσχυρῶς, ὥστ' ἀπεκτεῖναι τινὰς σφᾶς αὐτοὺς, ὑπὸ τοῦ πόνου βιασθέντας. ἐγγίνεται μὲν οὖν καὶ τοῖς ὀφθαλμοῖς ὀδυνηρόν τι πάθος ὑπὸ φωτὸς λαμπροῦ, καὶ τοῖς ὠσὶν ὑπὸ μεγάλου τινός, ἢ τραχέος ψόφου καὶ δὴ καὶ κατὰ τὰς γεύσεις, καὶ τὰς ὀσμὰς ἕτερα τοιαῦτα παθήματα συνίσταται λυπηρὰ, πρὸς τῶν ἰδίων αἴσθητῶν ἑκάστης τῶν αἰσθήσεων ὀδυνηρῶς διατιθεμένης. μέγιστα δὲ ὀδύναι συμπίπτουσι τῇ τῆς ἁφῆς αἰσθήσει. καὶ γὰρ ὅσα διὰ φλεγμονὴν ὤτων, ἤ τινα ἄλλην ἐν αὐτοῖς διάθεσιν ἀλγοῦμεν ἰσχυρῶς, οὐ τῆς ἀκουστικῆς ἐστιν, ἀλλὰ τῆς ἁπτικῆς αἰσθήσεως ἴδια. κοινὴ γὰρ αὕτη πάντων αἰσθανομένων ὀργάνων. αἱ δ' ἄλλαι τέτταρες ἑκάστου κατὰ μόνας. οὕτω δὲ κἂν τοῖς ὀφθαλμοῖς πολλάκις ὀδύναι γίγνονται σφοδραὶ, τῆς ἐν αὐτοῖς ἁπτικῆς αἰσθήσεως ἀνιωμένης. ὥσπερ δὲ καὶ κατὰ τοὺς ὀδόντας ἐστὶ καὶ τὸ κῶλον ἀλγήματα. καὶ μὲν δὴ, καὶ τὸ κνησιᾶν ἐκ τούτου τοῦ γένους ἐστὶ τῶν συμπτωμάτων. μὴ τοίνυν ἔτι ζήτει κάθ' ἕκαστον μόριον ἴδιον ὄνομα τιθέντων, οἷον κεφαλαλγίας τε, καὶ καρδιαλγίας. καὶ ὠταλγίας. οὐ γὰρ εὑρήσεις κείμενον. ἀλλ' ἀρκεῖ λόγῳ πάνθ' ἑρμηνεύειν τὰ τοιαῦτα, κύστεως ἀλγήματα λέγοντα, ἀτὰρ καὶ νεφρῶν, καὶ σπληνὸς, καὶ γονάτων, καὶ ποδὸς, καὶ τῶν ἄλλων ὡσαύτως. τοιαῦτα μὲν δὴ καὶ τοσαῦτα τῶν αἰσθητικῶν ἐνεργειῶν τὰ συμπτώματα, καὶ πρὸς τούτοις ἔτι δύο ἐξαίρετα, τὸ μὲν, ἀγρυπνία, τὸ δὲ, κῶμα, κατ' αὐτὸ τὸ πρῶτον αἰσθητικὸν, ὃ δὴ καὶ κοινὸν ἁπασῶν ἐστὶ τῶν αἰσθήσεων συνιστάμενα

Τῶν δ' αὖ κινητικῶν ἐνεργειῶν, ἀκινησία μὲν, καὶ δυσκινησία τὰ πρῶτα συμπτώματα. δυσκινησίας δὲ, τὸ μὲν, ἀμυδρὰ καὶ ἄῤῥωστος κίνησις. τὸ δὲ μοχθηρὰ, καὶ τῆς μοχθηρᾶς. ἡ μὲν, τρομώδης. ἡ δὲ, σπασμώδης. ἡ δὲ, παλμώδης. ἡ δὲ κλωνώδης. ἔνια δὲ τῶν εἰρημένων συμπτωμάτων, ἐπειδὰν ἐν ὅλῳ τῷ σώματι γένητο, διαφόρου τυγχάνη προσηγορίας. ὡς ἐμπεσθότονός τε, καὶ ὀπισθότονος, καὶ τέτανος. εἰ δὲ μὴ μόνον σπασμὸς εἴη τοῦ παντὸς σώματος, ἀλλὰ καὶ τῶν ἡγεμονικῶν ἐνεργειῶν ἐπίσχεσις, ἀπληψία τὸ τοιοῦτον προσαγορεύεται. καθάπερ γε καὶ ἀπληξία, ἡ παντὸς τοῦ σώματος παράλυσις, ἅμα ταῖς ἡγεμονικαῖς ἐνεργείαις. αὗται μὲν αἱ τῶν κινητικῶν ἐνεργειῶν βλάβαι. εἰ δέ τις ἴδιον ἐξαίρετον ὄνομα κέκτητο, οὐ χρὴ τούτου χάριν ἐξαπατηθέντας οἰησθῆναι παραλεῖφθαί τι σύμπτωμα, καθάπερ οὐδὲ τὴν ἄπνοιάν τε καὶ δύσπνοιαν, ἢ τὴν ἰσχυρίαν τε καὶ δυσουρίαν, ἢ τῆς ἀφωνίαν τε καὶ δυσφωνίαν. ἀλλὰ χρὴ τὰ τοιαῦτα πάντα αὐτὸν τὸν ἰατρὸν ἐξευρίσκειν, καθ' ἑκάστην ἐνέργειαν ψυχικήν. ὥσπερ γε καὶ τὰς καθ' ἕκαστον αὐτῶν διαφορᾶς. οἷον εἰ τύχοι τῆς δυσπνοίας ἑνὸς οὔσης συμπτώματος ἔργου ψυχικοῦ, τῆς ἀναπνοῆς, αἱ πᾶσαι πόσαι γίνονται διαφοραὶ, καθάπερ ἐν τῷ περὶ δυσπνοίας ἐδείξαμεν. ἢ τῆς κακοφωνίας, αἱ κατὰ μέρος, πόσαι διαφοραὶ, καθάπερ ἐν τοῖς περὶ φωνῆς δίηρηται. πολλαχόθι δὲ καὶ ἀπρήσειεν ἄντις, ἐκ ποίου γένους ἐστὶ τὸ σύμπτωμα, καθάπερ ὠδὶ τοῦ σκορδινᾶσθαι, καὶ χασμᾶσθαι καὶ πτάρνυσθαι, καὶ βήττειν. ἀλλὰ περὶ μὲν τῶν τοιούτων ἁπάντων, ὠδὶ πλέον ἐν τῷ μετὰ ταῦτα λόγῳ τῷ περὶ τῶν ἐν τοῖς συμπτώμασιν αἰτίων εἰρήσεται. Εφεξῆς δ' ἂν εἴη τὰς τῶν ἡγεμονικῶν ἐνεργειῶν βλάβας διελθεῖν. καὶ πρώτης γε τῆς φανταστικῆς. ἔστι δὲ καὶ ταύτης τὸ μὲν, οἷον παράλυσις τίς, ὃ δὴ κάρος, καὶ κατάληψις ὀνομάζετο. τὸ δὲ, οἷον μοχθηρά τις ἢ πλημμελὴς κίνησις, ὅπερ δὴ παραφροσύνη καλεῖται. τὸ δὲ, οἷον ἐλλιπὴς καὶ ἄτονος, ὡς ἐν κώμασί τε, καὶ ληθάργοις. καὶ μέν γε καὶ αὐτῆς τῆς διανοητικῆς ἐνεργείας, ἡ μὲν οἷον παράλυσις, ἄνοια. ἡ δ' οἷον ἐλλιπὴς κίνησις, μωρία τε καὶ μώρωσις. ἡ δ' οἷον πλημμελὴς, παραφροσύνη καλεῖτο. τὰ πολλὰ μὲν γὰρ ἐπ' ἀμφοῖν ἅμα συνίσταται τὸ παραφρονεῖν. ἔν τε τὸ μὴ καλῶς φαντασιοῦσθαι, καὶ τῷ μὴ δεόντως λογίζεσθαι.

ἔστι δ' ὅτε

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 221 sur 494

ἔστι δ' ὅ τε καὶ ἡ τοῦ ἑτέρου αὐτῶν μόνου. ὥσπερ γε καὶ Θεωφίλῳ τῷ ἰατρῷ νοσοῦντι, τὰ μὲν ἄλλα σωφρονεῖν ὑπῆρχε, διαλέγεσθαί τε καὶ γνωρίζειν ἀκριβῶς οἷς πράττοντας. ἀλλὰ τὰς δ' τινας κατειληφέναι τὴν γνωίαν τοῦ οἰκήματος, ἐν ᾧ κατέκειτο, καὶ διαπαντὸς αὐλεῖν τε ἅμα καὶ κτυπεῖν ἐνόμιζε. καὶ τότε βλέπειν ὥφθη, οὐδὲ μὴν ἔσθιεν αὐτόθι, οὐδὲ καθημένους, ὅτω διλωκῶς αὐλοῦντας ὡς μὴ τε νύκτωρ ἀνίσχειν τι, μή τε δι' ὅλης ἡμέρας ἡσυχάζειν μὴ τὸ σμικρότατον. ἐκεκράγει δὲ διὰ παντὸς, ἐκβληθῆναι κελεύων αὐτὸν ἐκ οἰκείας. καὶ τοῦτ' ἴσως αὐτῷ τὸ ἐκ παραφροσύνης εἶδος. καὶ ὡς ἐρρώσθη γε τελέως, ἐξ ἀπέφυγε τὸ νόσημα, τά τε ἄλλα πάντα τὰ ὑπὸ τῶν ἐσιόντων ἑκάστοτε ῥηθέντα, καὶ πραχθέντα διηγεῖτο, καὶ τὸν πόδα οὗ αὐλητὰς ἐμέμνητο φαντάσματος, ἑνίοις δὲ, φάντασμα μὲν οὐδὲν φαίνεται. λογίζονται δ' ὀρθῶς, τὸ διανοητικὸν ἐκ τῆς ψυχῆς αὐτοῖς πεπονθότος. ὥσπερ καὶ ἐκ φρενητικῶν ἐκ κλείσαντι μὲν τὰς θύρας ἐνέβλεψεν, ἑκάστου δὲ τῶν σκευῶν πεφανέντος διὰ τῶν θυρίδων, εἴτε ἐρωτῶντι οὗ παιόντας, εἰ κελεύοιεν ῥίπτειν. ὅτος γὰρ ἑκάστοτε μὲν τῶν σκευῶν ἀκριβῶς ἔλεγε τὸ ὄνομα καὶ τῷ δὲ ἄλλος ἴσως, ὅτ' ἐν τῇ φαντασίᾳ τῇ ποδὶ αὐτὰ βεβλαμμένος, ὅτ' ἐν τῇ τῶν ὀνομάτων μνήμῃ. τί δ' ἡ βάλεται αὐτῷ, τὸ πάντα ῥίπτειν ἀφ' ὑψηλοῦ, καὶ καταγνῶναι, τοῦτ' ἀκεῖθ' οἷον τ' ἴσως συμβαλεῖν, ἀλλ' ἐν αὐτῷ δηλονότι ἐκ δργῆς ἐκ δὲ κατάπλους ἐγίνετο πεπαιόντων. ὅτι δὲ καὶ ποδὶ τὸ μνημονευτικὸν τῆς ψυχῆς γίνεται συμπτώματα, καὶ νοσοῦσιν ἔτι, καὶ ὅσοι πεπαυμένοις τῶν νοσημάτων, ὧδε μὲν καὶ πρὸ ὀλίγου μαθεῖν ἔνεστιν, ἑνίοις τῶν διασωθέντων ἐκ τοῦ λοιμοῦ, μέχρι τοσούτου τῶν ἐμπεσόντων ἀπάντων ὧν ἐλαθέσθαι λέγοντος, ὡς μὴ μόνον τοὺς ἰδίους, ἀλλὰ καὶ σφᾶς αὐτοὺς ἀγνοῆσαι. Ἀλλὰ γὰρ ἐπεισλὴ καὶ τὰ ποδὶ τοῦ ἡγεμονικοῦ εἴρηται συμπτώματα, μεταβαίνειν καιρὸς ἤδη ἐπὶ θάτερον γένος τῶν φορυεῶν, ἃς ὀνομάζουσι φυσικὰς. ἔστι δὲ καὶ ταῦτα καθ' ἑκάστων αὐτῶν ἢ μὴ γινομένων, ἢ κακῶς γινομένων, συμπτώματα, τότε, μὲν γένος εἰσὶ τῶν συμπτωμάτων, ἡ δὲ λὴ τῶν ὀρεξίων, ἀνορεξίαι τε καὶ ἄμετροι σιτίων ἐπιθυμίαι. ἡ δ' αὖ τῶν ἐψίων, ἀπεψίαι τε καὶ βρασυπεψίαι καὶ δυσπεψίαι. καὶ μὲν δὴ καὶ ποδὶ τῶν ἀνάδοσιν, ὡσαύτως, καὶ ποδὶ τῶν τοῦ αἵματος γένεσιν. ἢ μὴ γιγνομένων, ἢ κακῶς γιγνομένων, συμπτώματα ἔστω. τότε τὸ γένος εἰσὶ τῶν συμπτωμάτων, καὶ οἱ ὕδροπες. καὶ μὲν γε ἡ τῶν φλεγμονῶν φορὰ γεια, ἀποστάσεις μὲν τινὲς, καὶ φθίσεις εἰσὶν ἀκτυχίαι, λοιμικαὶ ἢ καὶ ὀφθάσεις καὶ ἄλωπεκίαι, καὶ ποῶν ὅσον τι τοιοῦτον εἶδος συμπτώματος, ἀεὶ μοχθηρὰς φλέψεις ἀκτελοῦσιν. ἀσφυξίαι δὲ καὶ κακοσφυξίαι, ποδὶ τῶν τῆς σφυγμῶν φορὰν γεια, συμπτώματά εἰσι. καὶ μὲν δὴ καὶ ἡ τῶν διάκεισιν τῶν ποδὶ τὰ σώματος, ἢ μὴ δ' ὅλως ἢ μὴ καλῶς ὑδὶ τελεμένων συμπτώματα σωίσατο, τὰ μὲν ἀκρόδυτα πλοσκυοείας οἰλίεσι, καθάπερ τὰ ποδὶ τῶν μέλανων χολῶν, τὰ δὲ ὀνομασμένα σωήθως, ὥσπερ ὁ ἴκτερος. μέθοδος ἡ καὶ τοῦτο τῶν ἁπάντων εὑρέσεως, ἡ γνῶσις τῶν φυσικῶν διωάμεων, ἃς ἐν τῷ ποδὶ αὐτῶν λόγῳ τέτταρας ἐν ἑκάστῳ τῶν τοῦ σώματος μορίων, ἐδείξαμεν ὑπάρχειν, ἑλκτικήν τε καὶ καθεκτικήν, καὶ ἀλλοιωτικήν, καὶ ἀκριτικήν. ἔστω δὴ καθ' ἑκάστων αὐτῶν, δίηλον σύμπτωμα. θάτερον μὲν, κακῶς γινομένης τῆς φορυεῖας. θάτερον δὲ, ὁ δ' ὅλως γινομένης. ὥστε καθ' ἕκαστον ὄργανον φυσικὸν οκτὼ τὰ πάντα ἔστω συμπτώματα. ὥσπερ οὖν ἐκ τῆς ἀνατομῆς ἔγνωσται τὸ πλῆθος τῶν τοῦ ζῴου μορίων εὑρεθήσε) ταχέως δὲ αὐτοῦ τὸ πλῆθος τῶν ἁπάντων συμπτωμάτων. ὅσα μὲν γὰρ τῆς φύσεως μόνης ὄντων ὄργανα, τοῖς ὀκτὼ συμπτώμασιν ἀλώσε) μόνοις. ὅσα δὲ τῆς ψυχῆς, καὶ τούτοις μὲν, δεῖ μὲν πρὸς ἑτέροις δηλοῦν. δ' ἐδείκνυτο γὰρ ὀλίγου ἔμπροσθεν, ὡς καθ' ἑκάστων τῶν ψυχικῶν φορυεῶν, δίηλον εἶδος ἔστω συμπτώματος, ἢ τοι μηδ' ὅλως αὐτῆς, ἢ κακῶς γινομένης. εἴρηται δ' καὶ ὡς τὸ κακῶς ἔχον δίηλον ὅτι. τὸ μὲν, οἷον ἀμυδρῶς. τὸ δ' ὡς ἄν τις εἴποι πλημμελῶς. ὡς τε πάλιν εἰ καὶ μὴ δύο τὰ συμπτώματα καθ' ἑκάστων φορυεῖαν τε καὶ διωάμιν εἶναι λέγεις, ἀλλὰ τρία πάντα, θάτερον τῶν πρώτων δυοῖν τέμνων δίχα, δώδεκα μὲν ἔστω τὰ πάντα καθ' ἕκαστον ὄργανον φυσικὸν, πεντεκαίδεκα δὲ, ἐν τοῖς ψυχικοῖς. ἃ δ' ἐς τὰς πρώτας δύο διαφορὰς τομὴ, ὀκτὼ μὲν τὰ τῶν φυσικῶν, δέκα δὲ ἀπεργάζεται τὰ τῶν ψυχικῶν. εἰ δὴ καὶ ἡ δίηλον εἶν λόγου ὄργανον τῆς ψυχικοῦ, ἀναδιπλοῦν τε ἅμα καὶ λιανπτικὸν, ὀκτωκαίδεκα μὲν ἔστω τὰ συμπτώματα ἡ τῆς διαστόρας τομῆς, δώδεκα δὲ ἡ τῆς πυστόρας. ἐφ' ἑνὸς δ' ἢ δυστόρᾳ μορίᾳ δείξαντες τὸ λεγόμενον, ὥσπερ ὑδὶ τοῦτο ἡμεῖς, τοῦτ' ὑδὶ πάντων ἀξιώσομεν ποιῆσαι, τὸν βουλόμενον ἐξ ἀκριβείας εἰδέναι τὰ συμπτώματα, μὴ τοῖς ὀνόμασι προσέχοντα τὸν νοῦν, ὁ γὰρ εὑρήσε παντὸς μᾶλλον σωήθεις πλοσκυοείας, ἀλλ' εἰς αὐτῆς ἀκριβέστερον τὰ τῶν πραγμάτων τῆς φύσιν. ἔστω δ' ἡ γαστὴρ ὄργανον τῆς πέψεως, ἐλκτὸν μὲν ὡς ἐδείκνυμεν εἰς ἑαυτὸ τῆς οἰκείας τροφῆς, ἀκρεῖνον δὲ παῦ ὅλου ἀλλοτρίου. ἀλλὰ καὶ κατέχον τοσὸν τὸ ἐλκθὲν, καὶ ἀλλοιοῦν τὸ κατεργασθέν. ὅταν δ' ἢ τι μηδ' ὅλως ἐλκθῇ, ἢ κακῶς ἐλκθῇ αὐτῇ συμβῇ, δύο μὴ ταυτὶ δεῖ μοι νοεῖ ποδὶ τῆς ἐλκτικῆς διωάμιν τὰ συμπτώματα. τέμνεται δὲ αὖθις δίχῃ θάτερον αὐτῶν τὸ μοχθηρῶς, εἰ καὶ μὴ τοῖς ὀνόμασιν ἔχεις ὑπολέξασθαι σαφῶς. ὁ γὰρ κεῖτ' τι κατ' αὐτῶν ὀδὲν ὄνομα. λόγῳ γοῦν ὡς οἷόν τε πειρώμεθ' ἑρμηνεύειν, ὅτι καὶ κατ' αὐτὸ τοῦτο τὸ μοχθηρῶς, τὸ μὲν οἷον ἀῤῥώστως ἔστω, τὸ δ', οἷον πλημμελῶς. ἀῤῥώστως μὲν τὸ μόγις καὶ δυσχερῶς, καὶ σὺν χρόνῳ πολλῷ, πλημμελῶς δὲ τὸ οἷον παλμωδῶς, ἢ προμωδῶς, ἢ ἀσασμωδῶς, ἢ κλονωδῶς. Ἐπὶ δ' γε ἡ ἀλλοιωτικὴς δυνάμεως ἐν τῇ γαστρὶ, τὸ μὲν μηδ' ὅλως ὄζειν, ὅταν οἷα πορ ἐλήφθη τὰ σιτία, ποιῶ τε διαμένῃ ἡ πᾶσαν ποιότητα. τὸ δ' ἀῤῥώστως ἴδιον ὄνομα κέκτηται τὴν βρασυπεψίαν, ὥσπερ καὶ τὸ πλημμελῶς, ἐς ἀλλόκοτον ποιότητα τῶν σιτίων μεταβολὴν, ὥστε χρὴ εἶναι τὰ σύμπαντα συμπτώματα τρία ποδὶ μίαν ὀρεξιν ἀκτυγχανομένων. καλεῖται δὲ ἡ μὲν ὄρεξις, πεψις, ἀλλοίωσις δία τῶν σιτίων εἰς τὴν οἰκείαν ἑαυτοῦ ζῴου ποιότητα. βρασυπεψία δὲ ἡ ἐν χρόνῳ πλείονι, καὶ μόγις εἰς τὴν αὐτὴν ποιότητα μεταβολή. τὸ δ' ἀλλοιοῦσθαι μὲν εἰς ἑτέραν ποιότητα, μὴ μὲν τοι ἡ φύσιν, ἀπεψίαν ὀνομάζουσιν. ὁμωνύμως δὲ αὐτῇ προσηγορεύεται καὶ ἡ σῆψις τῆς ὀρεξίας, καί τοι σαφέστερον ἴσως τἀντῦθα μὲν μόνην ἀπεψίαν ὀνομάζεσθαι, δυσπεψίαν δὲ, τὴν πλημμελῆ μεταβολὴν. βρασυπεψίαν δὲ, τῆς ἀῤῥώστου ἀλλοίωσιν. ἀλλὰ γὰρ ὅπερ ὁ Πλάτων ἔλεγεν ἀγνοοῦντες οἱ πολλοὶ τὰ πλεῖστα τῶν πραγμάτων, τὰ μὲν ὀ δ' ὅλως, τὰ δὲ, ὀκ ὀρθῶς ὠνόμασαν. οὕτω δὲ καὶ τὰδε χρὴ τοῖς ὀνόμασιν, ἀλλ' εἰς αὐτὴν ἀκριβλέπειν τῶν πραγμάτων τὴν οὐσίαν. Εἴπερ οὖν ὄζειν ποιοῖμεν, εὑρήσο-

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 222 sur 494

μὲν ὡσαύτως, καὶ ἡ καθεκτικῆς δυνάμεως, ὠφέλειαν μὲν τῇ κατὰ φύσιν, ὅταν ἰσῶται ὁ χρόνος ἡ πρόσοδος τοῦ χρόνου ἡ πέψεως, καὶ σβέννυται παντάχοθεν ἀκριβῶς τὰ σιτία. σβέσιν δὲ παντελῆ ἡ ὠφέλειας, ὅταν μήθ' ὅλως προσλαμβάνῃ. γίνεται δ' ὧδε ἐν ταῖς λειποθυμίαις. ἀῤῥωστίαν δ', ὁπόταν ἢ μὴ προσέλθηται καλῶς, ἢ μὴ μέχρι ἡ παντελοῦς πέψεως, ἢ ἅμα ἀμφω συμπίπτῃ. ἐπεὶ ἡ γὰρ ἐν δυοῖν τούτοιν ὑπάρχει, τὸ καλῶς ὠφελεῖν τὴ προσκαλπικὴν δύναμιν, τοῦ τε μηδεμίαν ἀκριβεῖν χώραν κενὴν μεταξὺ ἡ τε γαστρὸς, καὶ τῶν σιτίων, τοῦ τ' ἰσοδρομεῖν τὸν χρόνον ἡ προσόδου τοῦ χρόνου ἡ πέψεως, ἢ τοι κατὰ θάτερον αὐτῶν μόνον ὠφελήσῃ καλῶς, ἢ κατ' ἄμφω, καὶ σύμπτωματα ἀπολαύσῃς, κλύδωνός μὲν καὶ πνευματώσεις ἀῤῥώστοις προσόδοις ἐκλείσῃς δὲ ταχεῖαι, καὶ διαφορὰ τῶν σιτίων ἐν τῇ κάτω γαστρὶ ταῖς ὀλιγοχρονίοις. ἴσθι σε καὶ τοῦτο κελεύω προσέχειν τὸν νοῦν ὡς ἔπεστι πολλάκις, ἕτερον ἑτέρῳ συμπτώματι. τῷ μὲν γὰρ ἀῤῥώστῳ προσόδου, ποτὲ μὴ οἱ κλύδωνος ἕπονται, ποτὲ δὲ αἱ πνευματώσεις. τῇ δ' ὀλιγοχρονίῳ, πάντως μὲν αἱ ἐλλείψεις πέψεως. ἐφεξῆς δέ ἢ τοι ταχεῖα διέξοδος τῶν σιτίων, ἢ διαφορὰ ἡ περὶ τὴν κάτω γαστέρα. ταχείας μὲν οὖν διεξόδου συμπτώματα ἀχώρεσις, διαχωρήσεως ὑγρότης, καὶ ἀνάδοσις ἐλλιπὴς. διαφορᾶς δ', ὀδυνώδεια μὲν ἐν οἷς διαχωρουμένοις ἀναγκης, ἀπ' ἀνάγκης δὲ, θλίψεις, ἢ πνευματώσεις, ἀλλ' ἔνιοτε μὲν θατέρου αὐτῶν, ὅθεν ὅτε δὲ θατέρου, ὅτε δ' ἀμφοτέρα. διατὶ δὲ καὶ τούτοις, καὶ τοῖς ἐμπροσθεν εἰρημένοις, τινὰ μὲν ἀπ' ἀνάγκης ἕπεται, τινὰ δ' οὐκ ἀπ' ἀνάγκης, ἐν τῷ μετὰ ταῦτα διεξιμεν λόγῳ, τοῦ περὶ τὴν ἐν τοῖς συμπτώμασιν αἰτίαν. ἐν δὲ τῷ παρόντι, μεπῆναι καιρὸς, ὧδε τὸν λοιπὸν διαφορὰν τῶν συμπτωμάτων, τὴν καθεκτικῆς δυνάμεως. ὅταν δὲν προσέλθητ' ἡ γαστὴρ τοῖς σιτίοις, ἀλλὰ μέτα παλμοῦ τινος, ἢ οἷον σασμοῦ τε καὶ τρόμου, καὶ κλόνου, πλημμελὲς ἂν εἴη τὸ τοιοῦτον ἡ προσόδου ὄργανον. τοῦ μὲν δὴ παλμοῦ ἡ γαστρὸς, ἁπλῶς ἀεὶ σαινόμεθα, καὶ μάλ' γε καὶ τοῦ σασμοῦ, λυγμὸς γὰρ ὀνομάζεται τὸ σύμπτωμα. τοῦ δὲ οἷον τρόμου παθήματος αὐτῆς, ἐκεῖ γ' ἀναργῶς, ἀλλ' ἐ προσέχοις τοῦ λόγῳ τὸν νοῦν, ὃν ἂν ὁ δεῖνα φωράσαις χαλεπῶς. ὅταν δ' ἐλαφρότερόν σοι, μήτε κλύδωνος τὸ στόμαχος, μήτε πνευμάτωσις, ἀλλὰ μή τι παλμὸς ἐνῇ, μὴ τε λύγξ, ἀήθης δ' ἀρεξίας ἄδηλος ὑπάρχῃ τῇ γαστρὶ, καὶ οἷον βαρύνηταί τε καὶ κάμνῃ, καὶ τοθεῖ θᾶττον ὑπελθεῖν κάτω τὸ βάρος ἢ ἄνω, ἅμα τοῦ τινὰ ἐρυγὴν προσγένεσθαι, καί που καὶ δυσχρέια πρὸς τὴν ἀναπνοὴν ἄπορος δ' ἡ τις καὶ δύσφραστος ἕπηται, τό θ' ἧπαρ τῇ γαστρὶ προσιέναι μὲν τοῖς σιτίοις, ἀλλ' οἷον τρομωδῶς. ἡ δὲ οἷον κλονώδης κίνησις ἐν τοῖς ῥίγεσι μάλιστα καταφανὴς ὄντων, ἅπαντα τοῦ ζῶου καταλαμβάνοντα τὰ μόρια. πρὸς μὲν δὴ τούτῳ ὧδε πλέον ἐν τοῖς μετὰ ταῦτα λεχθήσεται χρήσιμα. Νυνὶ δὲ ὧδε τῇ τετάρτῃ ἤδη ἡ γαστρὸς μετέλθωμεν δύναμιν, τὴν ἀκρατικὴν τε, καὶ προωσικὴν ὀνομάζομένην, ἧς ἡ μὲν οἷον σβέσις, ἐν ποσιν ἰδέαις εἰλεῖν γίνεται. ἡ δὲ ἀῤῥωστία, σωτεχῶς ἐγίγνετ' ἐν βραδύτησι ποσὶ προσιόντων διεξόδοις. ἢ δ' οἷον πλημμελὴς κίνησις, ὅταν ἤτοι πρὶν τελειωθῆναι τὴν πέψιν ὀρμήσῃ πρὸς τὴν ἐκβολήν, ἢ βραδύτητι καὶ μέλλησι τελειωθείσης, ἢ μετά τινος ἤδη τῶν ἐρημένων γίνεται συμπτωμάτων, ἢ ἄλλως, πῶς ἀνωμάλως, ἢ οἷον ἀκρατῶς αὐτοῖς ἐμπίπτῃ τοῖς σιτίοις ἡ γαστὴρ, ἀτακτοτέρου ἔχοντα τὴν κίνησιν, ὁμοίως τοῖς εἰς τὸ κάταντες δυσεσιν, εἶτα σῳζεται μὴ δυναμένοις. ὧδε μὲν δὴ ἡ γαστρὸς, ὡς ὀργάνου πέψεως, εἴρηται τὰ συμπτώματα. καὶ δό τι δὲ καὶ τρέφεσθαι δοκεῖται, καὶ τὸ θρέψον ἕλκειν, εἰς ἑαυτὴν, καὶ κατέχειν γε, μέχρι πορ ἂν ἀλλοιώσῃ, καὶ ἀρκοῦν τὸ προσῆκον, ἕτερον οἷον ἀριθμὸν κτήσηται) συμπτωμάτων, ὡς ὁμοιομερὲς σῶμα. Τάχα οὖν ἂν εἴη κάλλιον ἅπαντα τὰ πρὸς τὴν θρεπτικὴν ὠφέλειαν διελθεῖν συμπτώματα, τοῦ τε γαστρὸς σώματι, καὶ τοῖς ἄλλοις ἅπασι μοσίοις ὑπαρχοντα κοινὰ σαφέστερος γὰρ ὁ λόγος ὅτως ἂν γένοιτο τοῖς ἐντυγχάνουσιν, ἢ ἀργὲς φόμενον ἄν τις διδάξειε τὸ μικρῷ πρόσθεν εἰρημένον, ὡς ἔστι καὶ σύμπτωμα συμπτώματος ἄκρον. ἑνὸς γοῦν συμπτώματος ἡ ἀτροφείας, εἴ τε καθ' ὅλου αὐτὴ γίνοιτο τοῦ ζώου, εἴ τε καθ' ὧν τι μόριον αὐτοῦ, πλέω πρόκειται συμπτώματα. δεομένῳ γὰρ τοῦ μέλλοντος θρέψεσθαι καλῶς, ἕλκειν τε πρὸς ἑαυτὸ τὴ οἰκείαν τροφὴν, καὶ κατέχειν αὐτὴν, ἄχρις ἂν ἀλλοιώσαν δέῃ ὁμοιώσῃ, καὶ μὴ τοι, καὶ ἀρκεῖν τὸ προσῆκον, ὄντος ἢ τοῦ αὐτοῦ τ' προσῆκον διῆκε ἡ γῆρος. ἢ γὰρ τοῦ ποσῷ προσῆκον ὄντι, ἢ τοῦ ποιῷ, ἀνάγκη πᾶσα τὸ ἀτροφοῦν μόριον, ἢ δι' ὧν τῶν ἐρημένων τόπον πάσχειν, ἢ διὰ πλέω. εἰ τε γὰρ ἐλλιπῶς ἕλκει τὸ θρέψον, ἢ μηδ' ὅλως, ἢ μοχθηρῶς, ἀτροφήσῃ τὸ μόριον· εἴτ' τόπον μὲν ὅλον τε χεῖν, καὶ οἷον ἐπάρδοιτο, σύμπτωμα δέ τι πρὸς τὴν καθεκτικὴν δύναμιν εἴη, τοῖς ὧδε τοῖς γαστρὸς εἰρημένοις ἀνάλογον, ἀτροφήσῃ καὶ ὅτως. ἐ δὲ καὶ τούτων τῶν δυνάμεων ἀμέμπτως ὠφελουσῶν. ἢ ἀκρατικὴ σφάλλοιτο, πλέον ἢ προσῆκε κενοῦσα, καὶ ὅτως ἂν ἰσχνὸν, καὶ ἀτροφον ἀπεργάσαιτο τὸ μόριον. ἀλλὰ μὴν καὶ ἡ ἀλλοιωτικῆς δυνάμεως τὰ συμπτώματα, τὸ μὲν οἷον σβέσις, ὅπορ ἀπεψίαν ἐφαμὲν ὀνομάζεσθαι, αὐτικρυς δ' ἥλου, ὡς ἰσχνὸν ἐργάζεσθαι τὸ μόριον. τὸ δ' οἷον ἀῤῥωσία ἐστὶν, ὅπορ καλοῦμεν βραδυπεψίαν, ἐν χρόνῳ μὲν πλέονι, σαφῆ δ' ὄν καὶ αὐτὴ ποιήσῃ ποτὲ τὴν ἰσχνότητα. τοῦ δὲ τρίτου συμπτώματος ἡ δυσπεψίας ἀνάλογον, ὀκ ἰσχνὸν καὶ ἀτροφον, ἀλλ' ἀνομαλυσμένον τὴν ἰδέαν ἀποδείξει τὸ μόριον. ὡς πορ ἐν τε ταῖς λοβίαις, καὶ ταῖς ἐλεφαντιάσεσι φαίνεται. προσέχειν δὲ ἐν τούτοις χρὴ τὸν νοῦν, καὶ διορίζειν. πότερα χυμὸς τινος ὑπερρύησ, ἢ τὸν σορεῖον αὐτὸν ὅτω διακεκμηκὼς ἀνήλακται τὰ ἡ χροιᾶς. εἰ μὲν γὰρ διὰ χυμοῦ, ἀπ' ἄλλου γένους τὸ σύμπτωμα δῆλον, καὶ ὁ ἡ ἀλλοιωτικῆς δυνάμεως τὸ σφάλμα. εἰ δ' ὅλον δι' ὅλου τὸ μόριον, οἷον, ὀκ ἐχλὸν εἶν, ἡ ἀλλοιωτικῆς δυνάμεως. γίνεται μὲν γὰρ καὶ τοῖς ἰκτερικοῖς ἀπ' ἀλλαξις τοῦ κατὰ φύσιν χρώματος, ἀλλὰ τοῦτο μὲν, σύμπτωμά δῆλον ἡ διακεκτικῆς ὠφελείας, πλὴν εἰ μὴ τῶν φλεβῶν αὐτῶν πάθος ποθ' ὑπάρχει. πλωικαῦτα γὰρ ἡ ἀλλοιωτικῆς δῆλον, ἢ ἧ καθ' ἕκαστον μόριον ἴδιος ἄχροια, *εἰμὴ διά τινα χυμὸν ἐξωθεν ἐπιῤῥυτον γίνεται, οἷον δυσπεψίας ἡς δῆλον ἡ ἐν αὐτῷ δυνάμεως, ἀλλοιωτικῆς τε καὶ πεπτικῆς. ἀπέλωμεν δὴ ταύτην ἐν τοῦ παρόντι λόγῳ τὴ ἀτροφίαν, καθόσον ἀτροφίαν τινὰ ὅσαν. ὧν ἧ τὴν σορκτικὴν ἡ θρέψεως ὀνομάζομένην ἀτροφίαν, ἐπανελθόντες, ἀναμνήσθωμεν, ὡς αὕτη τε σύμπτωμά δῆλον καὶ ἕπεται συμπτώμασιν, ἄλλοτ' ἄλλοις, ἢ τοι πρὸς τὴ ἐλλιπὴν, ἢ πρὸ καθεκτικὴν, ἢ τὴν ἀκρατικὴν δυνάμιν, ἢ καὶ πρὸς τὴν ἀλλοιωτικὴν αὐτὴν γιγνομένοις. ἁπάντων δὲν δὲ τούτων συμπτωμάτων ἄπαντα τὰ νοσήματα. φθρὲ γ' ἐλλιπῶς ἐπὶ τὸ μόριον ἕλκειν τὴ τροφὴν, ἢ διὰ τ' ἀτροφεῖν αὐτὸ, νόσημα ἀνάγ-

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 223 sur 494

μα ἐξ ἀνάγκης. πθνγεῖται τί τἀυτης τῆς ἐλλιποῦς ἕλξεως. ἔρηται γὰρ ὅτεὖ αὐὸ τὸ μόριον ἀῤῥωσότερον ἐφ' ἑαυτὸ τῷ προφλῷ ὠθιαπᾶται, πάντως δή που δύσκρατον ὑπάρχει. νόσος δὲ ἡ δυσκρασία. εἰ δ' οὕτως μὲν ἔπι τὸ μόριον, ἔμφραξις δ'ἐπὶ ἐν τοῖς φλ ἀναδόσεως ὀργάνοις ὑπάρχουσα πᾶσιμποδίζει τῷ ἀνάδοσιν, ἡ μὲν ἔμφραξις νόσημα. σύμπτωμα δ' αὐτῆ, ἡ βλάβη τῆς ἀναδόσεως. οὐ μόνον δὲ ἐπέρχόμενος ἑκάστοτε τ συμπτωμάτων ὁῖα δὴ ἄλλα βλάβῃ γνώρεάς γίνετ, μάθοις ἂν ὡς πθνγεῖτ τι νόσημα πάντως αὐτῷ, ἀλλὰ διὰξ αὐτῆς τ ὀσίας τῷ πραγμάτων, γνῶσι δι χωρὶς ἐπαγωγῆς συλλογίζεσθαι. τῷ μὲν γὰρ ὑγείαν αἰτίαν γνῶρεάς ἐθέμεθα. τῷ δὲ νόσον αἰτίαν γνῶρεάς βλάβης. ἀλλὰ νῦ τὰ συμπτώματα, ποδὲ ὧν δ'ἡ νῦν τ λόγον ποιεμεθα, βλάβας γνώρεαν ὑπάρχειν ἐφαμεν. ἐκ δὲ τότων ὑποκειμένων συμβαίνῃ τοῦ τιτον γένους τ συμπτωμάτων, αἰτίας εἶν τὰς νόσους. ὅτι δὲ ☾ τὰ τῷ λοιπῶν δύο γένῶν ἀῤῥωστημάτων), λόγον αἰτίας ἔχουσαι πῶς αὐτὰ, ☾ ὧν διέξομεν ὀλίγον ὕστερον, ἐπειδὰν πρότερον ἅπαντα τ ποδὶ αὐτῷ ἐπέλθωμεν λόγον, ἀρξάμενοι πάλιν, ἀφ' τῷ ὧν
10 ταῖς διαθέσεσι τ σώμαῶς σωισταμένων συμπτωμάτων. εἰσί δ' αὐτῷ αἱ πρῶται διαφοραὶ, τέτταρες. τὰ μὲν γὰ ὁρατὰ. † τὰ δ' ὀσφραντὰ. τὰ ἢ γλυκὰ, τὰ δ' ἁπτὰ. τετύχηκεν ὄντα. τὰ μὲν δὴ ὁρατὰ, τῇ χρύσιν ἐν ταῖς πᾶσὰ φύσιν ἴσχει χροιᾶς, ἤτοι φωτὸς ἅμα τ σώμαῶς, ἢ τινῶν μορίων ἢ τινὸς ἁπάντως ἢ ὄν, ὡς ὠθὶ τ ἰκτηρίων τῶν ἐχόντων, νῦ τ ἡπατικοῦ τε ☾ καλουμένου νόσου, καὶ ἰσίως ὑπὸ τῶν ἰδίων εἴδεσιν. ἐν τινι δὲ, καθάπερ ἐν τῇ γλαύκῃ μόνῃ πολλάκις ὁρᾶτ τὶς ἐξαίρετος ἄχροια, νῦ τοῖς ἐξ ἀχρωμάτων μορίοις μελανθεῖσιν, ἢ πελιδνοῖς χρωμένοις. οὕτω δὲ καὶ ἐν τοῖς ἀνθραξι. καὶ ἐν τοῖς ὀρυσσοπέλασιν, ἐρυθροί τε ☾ γαγγραίναις ὑπαλλάττετ τὰ κατὰ φύσιν χρώματα. τούτου τοῦ χρώτος δὲ καὶ ἀλφός. καὶ λεύκη ☾ ἐλέφας. καὶ τ' ἄλλα ὅσα τοιαῦτα. καὶ γὰρ καὶ ταῦτα, τὰς κατὰ φύσιν ὑπαλλαττούσας χροιάς. καὶ μὲν δὴ καὶ πολλοῖς ἅμα μορίοις ἔσιν εὑρεῖν ποτὲ συμβαίνουσαν ἄχροιαν ἐν πολλοῖς τῶν νοσημάτων. ἤτοι ποδὶ τὰ σκέλη μᾶλλον, ἢ ποδὶ τὸ πρόσωπον, ἢ σύμπαντα τὸ ἄνω τοῦ σώματος, ἢ σύμπαν τὸ κάτω. τὰς μὲν οὖν ὁρατὰς διαφορὰς ἐν τούτοις ὠθισκεπτέον. τὰς δ' ὀσφρη-
20 τὰς ἐπί τε τῆς ἀναπνοῆς, καὶ τῆς διαπνοῆς πρώτου. ὀνομάζω δὲ τοῦ μὲν διὰ φαρυγγ ὁλκήν τε καὶ ἀῤῥις ἐκπεμψιν τ πορίξ ἀέρος, ἀναπνοήν. τῇ δὲ καθ' ὅλου τὸ σῶμα, διαπνοήν. αἱ τοίνυν ἡῇ τάυτας γινόμεναι διαφοραὶ πᾶσὰ φύσιν, ἐν ᾗ τῷ συμπτωμάτων τετάξονται γένει. μετὰ δὲ τάυτας αἱ κατὰ τὰ ὦτα, καὶ ῥῖνας, ἡῇ μαχάλας, καὶ ὅσα μόρια ἡῇ πάθος σήπεται. καὶ μὲν δὴ καὶ ταῖς ὀργαῖς ὅσιν εὑρεῖν τα τὸ ὅλον γένος τῶν συμπτωμάτων, ἤτοι καπνώδους, ἢ ὀξώδους, ἢ βρομώδους, ἢ ἰχθυώδους, ἢ τινος ἑτέρας τοιαύτης ποιότητος ἐξοριζούσης τ ὀργυᾶς. ἡῇ δὲ τὰς γλυκὰς διαφορὰς, αὐτῷ ᾗ κάμνοντι τεκμαίρεται τὰ συμπτώματα. ☾ γὰ ἰσχῶς ἐγδύσαν τό ποτε παρεῤῥυὲν εἰς τὸ σῶμα, καὶ τῷ κατ' αὐτὸν τὴν γλῶτταν σιάλου ᾗ ποιότητος ἐξαλλαγμένης. ὥσπερ οὖν καὶ τοῦ ἅλματος, οἷς καὶ ὅσοι σῶματος ἐκκωοῦνται. καθ' ὃν τινα δὲ τρόπον, οἱ μὲν, ὥσπερ μέλιτος γλυκέος, ἢ ἁλμυροῦ γέ τινος, ἢ πικροῦ τὴν αἴσθησιν ἴσχουσιν. ὅτω δὲ καὶ τῷ ἐκ τῶν ὑμένων ἀναγομένων, καὶ τῷ ἐκ γαστρὸς ἐμουμένων, οἱ μὲν, ὀξέων, οἱ δ' ἁλικῶν, οἱ δὲ πικρῶν, οἱ δὲ γλυκέων, οἱ δ' αὐστηρῶν αἰσθάνονται.
30 πολλοὶ δὲ τῶν ἰατρῶν, καὶ ἐρῶτ γένεσθαι διακεῖσιν αὐτοὶ, καὶ πόσῳ τοῦ ἡῇ τὰ ὦτα ῥύπου. τεκμαίρεσθαι γάρ τι καὶ τούτου. καὶ μὴν καὶ τὰς ἁπτὰς διαφορὰς ἐν τούτοις τοῖς συμπτώμασιν ἀεὶ μνητέον, ἐπειδὰν ἐξισῶνται τοῦ ἡῇ φύσιν, οἷον ἐδρῶτα σκληρὸν, καὶ πόρε τεταμένον, καὶ καρφαλέον. οὕτω δὲ καὶ πλασθέντα ῥόν, ἢ ῥυσὸν, ἢ τινὰ τοιαύτην ἑτέραν ἔχον διαφοράν. ἐξ οὗ τῶν εἰρημένων δῆλον, ὡς καὶ ὅλον τὸ γένος ἅπαν ὑπὸ νοσημάτων γίνετ. τὰς μὲν γὰρ κατὰ τε τὴν χροιὰν καὶ ἀτμὸν, καὶ χυμὸν ἁπάσας διαφορὰς αὐτῶν τῷ σε ῥεῷ σωμάτων, ἐν τοῖς φυσικοῖς λόγοις ἐμάθομεν ἐπομένας ταῖς ἰδιάσεσιν. οὕτω δὲ ☾ τὰς ἁπτὰς, ☾ πολὺ γ' ἔτι μᾶλλον ἁπασῶν τ εἰρημένων, ὅτι ταῖς θρασικαῖς ποιότησιν, † ὁμοχρεῖς ὑπάρχουσιν. ὡς δ' ὅσον ἐν αὐταῖς πᾶσὰ φύσιν, ἔκγονον ἅπαν ὅλον δυσκρασίας ὄψει, ὥσπερ γε νῦ τὸ κατὰ φύσιν εὐκρασίας ἀλλ' ἔσιν ἅπασα δυσκρασία, νόσος. ὥς τε καὶ τὰ τοιαῦτα συμπτώματα νοσημάτων ἔκγονα. τὰ δ' ἐξ ὑπερβάλλοντος τινὸς ὑγρότητος ἐγγινόμενα τοῖς μορίοις, ὁμοχρῆ τοῖς εἰρημένοις ὑπάρχοντα συμπτώμασι, τὰ μὲν γὰρ ἐμφράξεσιν, ἢ θλίψεσιν ἐπόμενα. τὰ δὲ, τοῖς τῷ ἐλκτικῷ τε καὶ ἀφεκτικῶν δυνάμεων θρύγοις κακῶς γινομένοις, ἀνάγκη καὶ
40 τοῦτο τὸν οἷον πάχος τῆς ὑγρέσεως ἔχειν τὰ νοσήματα. ἢ μὲν οὖν κατὰ τὸ ἦπαρ ἔμφραξις. νόσημα οὐκ ἀσυθέτου τε, καὶ ὀργανικοῦ σώματος, αἰτία τις κατὰ τὸν ἰκτῆρα ἀχροίας ὄψιν. ἡ δὲ καθ' ἕκαστον τῷ μορίων δυσκρασία, νόσημα ὅσα καὶ αὐτὰ τῷ τοιούτων σωμάτων, ἄλλοτ' ἄλλως αὐτῷ ἐμποδίζει δυνάμιν, ἤτοι τὸν ἕλκουσαν, ἢ τὸν ἀφεκτικὸν οὖσαν, ἢ τινὰ ἑτέραν, ἐφ' ἧς ἀνωμάλως τε νῦ ἀτάκτως τῷ ἐν ᾧ σώματι διαῤῥεόντων ὑγρῶν, ἄλλοτ' ἄλλο μόριον ἀλλοιοῦται, κατὰ χροιὰν, καὶ ἀτμὸν, καὶ χυμὸν, καὶ τὰς ἁπτὰς ἁπάσας διαφορὰς. ἀλλὰ μὴν καὶ ὅσον ὑπόλοιπον ὅλῃ συμπτωμάτων γένος, ἤτοι ποδὶ φωνὰς, καὶ ψόφους οὓς κατὰ τὸ ζῶον, ἤτοι καὶ τοῖς ἐκκενομένοις τοῦ σώματος, ἢ ἐπεχομένοις, ἔκγονον ἅπαν καὶ ὅλον νοσημάτων ὄψιν, ἢ αὐτῶν αὐτικρυς, ἢ διὰ μέσων τινῶν συμπτωμάτων. ἐν μὲν γὰρ ταῖς φωναῖς, αἵ τε κατὰ τὸ στόμα ☾ τὴν φαρυγγα, νῦ τὴν προχεῖαν ἀρτηρίαν καὶ τὸν πνεύμονα καὶ τὸν θώρακα νόσοι τὰ συμπτώματ' αὐτῶν ὀργάζονται, ὑλονόησεις τέ τινας, καὶ τρομώδεις, καὶ βραγχώδεις καὶ ἰλλαγώδεις ἀρτηλοῦσαι φωνάς. ἐν ἄλλοις δ'ἐστὶ τοῦ ζώου μορίοις, ἤχοι τε καὶ βορβορυγμοὶ, καὶ πρυσμοὶ, καὶ ὅσα τοιαῦτα, τὰ μὲν ὑπὸ σχοχειρίας ὀργάνων, ἢ ἰλιγγιάσεως πλημμελοῦς, τὰ δὲ, ὑπὸ πλεανεξίας φυσώδους πνεύματος, ἢ καὶ τινων, ἢ καὶ πάντων ἅμα τούτων συνιόντων ἀρτηλεῖται, ποδὶ ὧν ὠπλέον ἐν ταῖς τῶν συμπτωμάτων αἰτίαις ἐρήσεται. Τὰ δ' ἐκκενόμενα τοῦ σώματος, ἢ κατεχόμενα παρὰ φύσιν, εἰς τρεῖς μὲν τέμνεται καὶ αὐτὰ τὰς πρώτας διαφορὰς, ἢ ταῖς οὐσίαις ὅλαις, ἢ ταῖς ποιότησιν, ἢ ταῖς ποσότησιν, ἐξισάμενα τοῦ κατὰ φύσιν. ἔπεται δὲ πάντως νοσήμασιν, ἢ αὐτοῖς αὐτικρυς, ἢ διὰ μέσων ἑτέρων συμπτωμάτων. ἀμεῤῥαγία μὲν γὰρ ὅλῳ τοῦ χρύσει ᾗ ἐκκενομένης οὐσίας παρὰ φύσιν ὄψιν. ἀλλ' ἤτοι πρωθγητ, ἢ ῥαγέντος, ἢ ἀνασομωθέντος, ἢ διαῤῥωθέντος ἀχρείου γίνεται. τούτων δὲ ἡ μὲν πρῶσις καὶ ἡ ῥῆξις καὶ ἡ διάῤῥωσις, νόσημά ὄψιν ὁμοιομεροῦς ἰδίου. ἡ δ' ἀνασόμωσις, ἰδίου ὀργανικοῦ, ποτὲ μὲν ᾗ ποδισκλητικῆς ὠφρεκτικῆς δυσρωσούσης, ποτὲ δὲ τῆς ἀκρειτικῆς ἀμέτρως

† alij addũt τὰ δὲ ἀκουστά.

† al. ὁμοχρεῖς αὐτὰς εἶπεν, ὡς ὑπὸ τ αὐτῇ αἰσθήσεως κρινομένων. καὶ γὰ μαλακότης, ☾ σκληρότης ὑπὸ τ ἀφῆς δοκιμάζονται. καθάπερ αἱ ῥασπικαὶ ποιότητες

† al. ὑπολοιχουσαι

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 224 sur 494

κινουμένης, ποτὲ δὲ ἀμφοτέρων ἅμα βεβλαμμένων ἀπτελουμένη. οὕτω δὲ καὶ ῥοῦς γυναικεῖος, ἤτοι διὰ τὰ τῶν εἰρημένων ἐνεργειῶν συμπτώματα γένοιτ' ἄν, ἢ λεπτοῦ καὶ ὀρρώδους τοῦ παντὸς αἵματος ἀπτελεσθέντος. ἔστι δὲ καὶ οὗτος σύμπτωμα. γένεσις δ' αὐτοῦ πολυειδής. ἤτοι γὰρ τοῦ δὲ αἱματοῦσις δυνάμεως, ἢ τοῦ διακρινούσης τό, τε λεπτὸν καὶ ὀρρῶδες, ἢ τῆς ἐκκρινούσης τὸ σφάλμα. γένοιτο δ' ἄν ποτε καὶ τοῦ καθεκτικῆς ἀμέτρως ἐνεργούσης, καὶ τοῦ δέρματος πυκνωθέντος, καὶ τῶν νεφρῶν στεγνωθέντων. οὕτω δὲ καὶ ἱδρῶτας ἀμέτρως ἐκκρίνεσθαι, ἰσχέσθαι μὴ δεόντως, ἤτοι διὰ τὴν τοῦ δέρματος διάθεσιν, ἢ διά τινα τῶν εἰρημένων δυνάμεων, ἢ δι' αὐτὴν τὴν τῶν ὑγρῶν φύσιν ἀναγκαῖον γίνεσθαι. καὶ δῆλον ὡς ἐν ἅπασι τοῖς τοιούτοις λόγοις, παραδιαζευκτικοῖς τοῖς συνδέσμοις χρώμεθα. πάντως μὲν γὰρ ἐφ' ἑκάστῳ τῶν εἰρημένων συμπτωμάτων, εἷς τις ὑπάρχει τρόπος τοῦ αἰτίας, οὐμὴν κεκώλυταί γε δύο, καὶ τρεῖς, καὶ πάντας ἅμα συνιέναι. δῆλον δὲ ὡς ἐκ τούτου τοῦ γένους ἐστὶ τῶν συμπτωμάτων, δυσουρία τε καὶ ἰσχουρία καὶ στραγγουρία, καὶ ὁ καλούμενος ὕδρωψ εἰς ἀμίδα. τινὲς δὲ διαβήτην αὐτὸν ὀνομάζουσι. ἄλλοι δὲ διάῤῥοιαν εἰς οὖρα. καὶ μὲν δὴ καὶ τὰ χρώματα τῶν ἐκκρινομένων παρὰ φύσιν, ἢ τὰς ὀσμὰς, οὐδὲν ἔτι δεόμεθα δεικνύειν δὲ ἀνάγκης ἑπόμενα ταῖς νόσοις, εἰ γε μηδὲν τῶν τοιούτων ἄνευ δυσκρασίας γίνεται. δῆλον δὲ καὶ ὡς τὸ προκείμενον ἀπεδέδεικται σαφῶς. ἁπάσης γὰρ τῶν συμπτωμάτων τοῦ φύσεως, ἡγεῖσθαι χρὴ νοσήματα, ὡς γίνεσθαι πολλάκις οἷον στίχον τινὰ συμπτωμάτων ἐφεξῆς ἀλλήλοις, ὑπὸ μὲν τοῦ νοσήματος αὐτοῦ τὸ πρῶτον, ὑπὸ δὲ τούτου τὸ δεύτερον, εἶτ' αὖθις ὑπ' ἐκείνου τὸ τρίτον, εἴθ' ἑξῆς ὠθὶ τούτῳ τὸ τέταρτον. ἀλλ' ἐνταῦθα μὲν προσέχειν ἀκριβῶς χρὴ τὸν νοῦν, καὶ διορίζειν ὠθὶ μελῶς, τῶν ἔργων τοῦ ζώου τὰ συμπτώματα. πολλαχῇ γὰρ ἀλλήλοις οὕτως ἔοικεν, ὡς καὶ τὸ σύμπτωμα, ἔργον νομίζεσθαι, καὶ τοὔργον σύμπτωμα. καὶ εἰμή τις ἔχει τι κἂν τούτῳ κριτήριον ὑγιὲς, δὲ ὧν ἂν αὐτὸς σφάλλεται συκοφαντήσει τὸν λόγον. εἰ γὰρ δὴ τῶν κατὰ φύσιν ἐκκρίσεων, οὕτω δὲ καλοῦσι τὰς ὠθὶ τῶν ὑγιαινόντων γιγνομένας, ἤτοι τὸ ποσὸν, ἢ καὶ τὸ ποιὸν, ἢ καὶ τὸ γένος αὐτὸ τοῦ οὐσίας ὑποθέμενος τὶς σκοπὸν, ἔπειτα πρὸς τοῦτ' ἀπεβλέπων, κρίνει, τὰ συμπτώματα, σφαλήσεται πολλαχόθι. πολλαπλάσιος γὰρ ἱδρὼς ἐνίοτε τοῦ κατὰ φύσιν, ἢ γαστρὸς διαχώρησις, ἢ οὖρα τοῖς ἀῤῥωστοῦσι γίνεται, μὴ ὅτι βεβλαμμένης ἐνεργείας τινὸς, ἀλλὰ καὶ μετὰ ῥώμης καὶ προνοίας τοῦ ζώου γιγνομένης. ἔνια μὲν γε καὶ ὅλῳ τοῦ γένει παρὰ φύσιν ὑπάρχοντα, καθάπερ αἱμοῤῥαγίαι διὰ τῶν ῥινῶν, ἢ ἔμετος, ἢ αἵματος ὑποχώρησις, ἢ αἱμοῤῥοῖς, ἤτι τοιοῦτον ἕτερον, ὅμως οὐδέπω παρὰ φύσιν ἐστὶν, ἂν καιρῷ γίνεται. τὸ δ' ἐν καιρῷ, δῆλον ὅτι τοῦτ' ἔστιν, ἂν τὸ λυποῦν ἐκκαθαίρηται. μενούσης οὖν τῆς ὁμολογίας, ἣν δὲ ἀρχῆς ὡμολογήσαμεν, ὡς αἱ τῶν ἐνεργειῶν βλάβαι, συμπτώματ' ὑπάρχουσιν. οὐδὲν τῶν ἐπ' ὠφελείᾳ γινομένων, ἐκ τούτου τοῦ γένους ἐστὶ τῶν συμπτωμάτων. ἔργον γὰρ φύσεως ἕκαστον αὐτῶν μᾶλλον ἢ βλάβη τις ὑπάρχει. ἀλλ' ἴσως τις ὑπάξει θατέρῳ γένει τῶν συμπτωμάτων, τοῦ τοῦ παρὰ φύσιν διαθέσεως ἅπαντα τὰ τοιαῦτα. τὸ γὰρ ὅλως διηρῆσθαι τινὰ φλέβα καθ' ὁτιοῦν μόριον τοῦ σώματος, ἢ ἀνεστομῶσθαι μέχρι τοῦ προχεῖν ἃ πρότερον ἔστεγεν, οὐ κατὰ φύσιν, εἶναι διάθεσιν. καί τοι κἀνταῦθα τὴν διάῤῥοιαν τοῦ γαστρὸς, ἢ τὸ τῶν οὔρων πλῆθος, οὐκ ἂν ἔχοι δεικνῦναι πάντως ἑπόμενα ταῖς παρὰ φύσιν διαθέσεσιν. αἱμοῤῥαγίας μὲν γὰρ καὶ ἐμέτους ὅλῳ τοῦ γένει φύσει τὶς παρὰ φύσιν ὑπάρχειν. οὔτε δὲ ἡ διὰ γαστρὸς, οὔτε ἡ διὰ κύστεως, οὔτε ἡ διὰ μήτρας ἔκκρισις ὅλῳ τῷ γένει παρὰ φύσιν. ἴσως δ' ἀμφισβητήσει τίς καὶ περὶ τῶν ἱδρώτων, ὡς οὐδ' αὐτῶν ὄντων κατὰ φύσιν. καὶ γὰρ οὖν καὶ ὁ Διοκλῆς ἱκανῶς ἐπεχείρησεν εἰς οὗτος. πάνυ δ' εἶναι τραχὺ δοκεῖ τὸ δὲ τὸ δόγμα, καὶ παρὰ τὴν ἐνέργειαν, εἰ καὶ ὅτι μάλιστα πιθανῶς κατασκευάζηται. περὶ μὲν δὴ τῶν τοιούτων ἴσως ἄν ποτε καὶ αὖθις εἰπεῖν ἂν γένοιτο ἡμῖν. παντάπασι γὰρ ὀλίγα διαμφισβητεῖται. περὶ δὲ τοῦ παντὸς πλήθους τῶν ἄλλων συμπτωμάτων ἱκανῶς ὠθὶ δέδεικται. καὶ χρὴ καταπάνειν ἤδη καὶ τὸ δὲ τὸ γράμμα. καὶ γὰρ δὴ καὶ γεγυμνασμένος τις ἐν τοῖς ὁμολογουμένοις, ῥᾷον ἂν ἀκολουθήσειε τῇ τῶν ἀμφισβητουμένων κρίσει.

ΓΑΛΗΝΟΥ ΠΕΡΙ ΑΙΤΙΩΝ ΣΥΜΠΤΩΜΑΤΩΝ. ΒΙΒΛΙΟΝ. δ'.

ΤΑΣ αἰτίας τῶν συμπτωμάτων, ἐν τοῖς δὲ τοῖς γράμμασι σκεψώμεθα, τὴν αὐτὴν τοῦ λόγῳ τάξιν φυλάττοντες, ἣν κἂν τοῦ περὶ διαφορᾶς αὐτῶν ἐποιησάμεθα. ἔστι μὲν οὖν τὰ σύμπαντα γένη τρία τῶν συμπτωμάτων, ἀλλὰ περὶ μὲν τούτου τοῦ πρώτου ὁ λόγος ἡμῖν ἐγένετο, καθὸ καὶ βεβλάφθαι τὴν ἐνέργειαν ἔφαμεν, οὕτως ἀκούειν ἀξιώσαντες, ὡς εἰ καὶ τελέος τίς ἀπόλοιτο. διττῶν δ' οὐσῶν κατὰ γένος ἐνεργειῶν, τῶν μὲν φυσικῶν, τῶν δὲ ψυχικῶν. ἀπὸ τῶν ψυχικῶν ἠρξάμεθα, καὶ ταύτας τριχῇ διελόμενοι, τὰς μὲν αἰσθητικὰς, τὰς δὲ κινητικὰς τὰς δὲ ἡγεμονικὰς ἐκαλέσαμεν. ἐν τοίνυν ταῖς αἰσθητικαῖς ἐνεργείαις, τριττὴ τῶν συμπτωμάτων ἐστὶν ἡ διαφορά. μία μὲν αὐτοῦ τοῦ πρώτου τοῦ αἰσθήσεως ὀργάνου πεπονθότος. ἑτέρα δὲ τῆς αἰσθητικῆς δυνάμεως. ἡ τρίτη δὲ, τῶν εἰς ὑπηρεσίαν τινὰ τοῦ πρώτου τοῦ αἰσθήσεως ὀργάνου γεγονότων. οἷον ἐν ὀφθαλμῷ, τὸ μὲν πρῶτον ὄργανον αἰσθητικὸν ἐστὶν, τὸ κρυσταλλοειδές. ἐδείχθη γὰρ οὗτος μόνον ὑπὸ χρωμάτων ἀλλοιούμενον. ἡ δὲ αἰσθητικὴ δύναμις, ἡ δὲ ἐγκεφάλου παραγινομένη διὰ τοῦ καθήκοντος εἰς αὐτὸν νεύρου. τὰ δ' εἰς ὑπηρεσίαν αὐτοῦ γεγονότα, σύμπαντά ἐστι τὰ ἄλλα τὰ κατὰ τὸν ὀφθαλμὸν μόρια. καὶ τοίνυν ἤτοι κακῶς, ἢ οὐ δ' ὅλως ὄψεται τὸ ζῶον, ἑνός γέ τινος ἐκ τῶν εἰρημένων βεβλαμμένου. τὰ μὲν οὖν τοῦ κρυσταλλοειδοῦς νοσήματα κατὰ τὰς ὀκτὼ δυσκρασίας ἐστί. τὰ δὲ τοῦ δυνάμεως. ἢ τοῦ τὸ νεῦρον, ἢ τῷ τὸν ἐγκέφαλον πεπονθέναι. ὀκτὼ δὲ καὶ τούτων ἑκατέρου τὰ γένη, τά γε ὡς ὁμοιομερέσιν αὐτοῖς γινόμενα νοσήματα. τὰ δὲ ὡς ὀργανικοῖς, ἐμ-

κοῖς, ἐμφράξεις τε καὶ θλίψεις, ὅσα τε δι' ὑπερρόην ὑγρῶν, ὄγκον ἐργάζεται παρὰ φύσιν. ἡ δὲ τῆς συνεχείας λύσις ὑπὸ πᾶσι τοῖς εἰρημένοις, κοινῶν ὁμοιομερῶν τε καὶ ὀργανικῶν μορίων ἐστὶν, οὐκ ἐγκεφάλῳ μόνον, ἢ νεύρῳ συμβῆναι δυνάμενον. ἀλλὰ καὶ τοῦ κρυσταλλοειδεῖ. τούτῳ μὲν γε καὶ τοῦ μετακινηθῆναί τε, καὶ μεταστῆναι τῆς οἰκείας ἕδρας, ὀργανικὸν συμπίπτει νόσημα. τῆς μεταστάσεως, εἰ μὲν ἤτοι πρὸς τὸν μέγαν, ἢ τὸν μικρὸν γίγνοιτο κανθὸν, οὐδὲν ἀξιόλογον βλαπτούσης, εἰ δ' ἄνω καὶ κάτω, διπλᾶ ποιούσης ἅπαντα φαίνεσθαι τὰ ὁρώμενα. ταυτὶ μὲν οὖν ἐστι. τά τε τοῦ πρώτου τῆς ὄψεως ὀργάνου νοσήματα, καὶ τῶν τὴν δύναμιν αὐτῷ χορηγούντων. τὰ δὲ τῶν χρείαν τινὰ παρεχομένων, εἰ κατὰ τὸ τρῆμα τοῦ ῥαγοειδοῦς, ἢ καὶ τὸ μεταξὺ τούτου τε καὶ τοῦ κρυσταλλοειδοῦς, ὑγρόν τε καὶ πνεῦμα συσταίη τηλικοῦτον, ὡς ἐμποδίσαι τὸ πρῶτον τῆς ὄψεως ὄργανον πρὸς τὴν τῶν αἰσθητῶν διάγνωσιν. κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν τρόπον, καὶ ἡ πρὸ τῆς κόρης μοῖρα τοῦ κερατοειδοῦς, ἐμποδίζει τὴν ὄψιν, ἄν τε κατὰ τὸν ἑαυτῆς λόγον, ἄν τε κατ' ἄλλον τινὰ τρόπον ἐξίστηται τοῦ κατὰ φύσιν. τὸ μὲν οὖν τρῆμα κατὰ τέσσαρας τρόπους ὑπαλλάττεται τῆς αὐτοῦ φύσεως, αὐξανόμενον, ἢ μειούμενον, ἢ παρασπώμενον, ἢ ῥηγνύμενον. ἀλλ' ἡ μὲν αὔξησις ἀεὶ βλάπτει τὴν ὄψιν, ἄν τ' ἐκ γενετῆς ᾖ, ἄν τε ὕστερον συμβαίη. ἡ δὲ μείωσις, ἐκ γενετῆς μὲν, ὁράσεως ὀξυτάτης ἐστίν. αὖθις δὲ, εἰ γίγνετο, μοχθηρᾶς. τῶν δὲ ἄλλων, οὐδέτερον, οὔτ' ἐκ γενετῆς, οὔθ' ὕστερον οὐδὲν ὅτι καὶ ἄξιον λόγου παραβλάπτει τὴν ὄψιν. ἑωράκαμεν γὰρ ἤδη πολλάκις ὑπὸ προπτώσεσι βραχείαις τοῦ ῥαγοειδοῦς συνουλωθείσαις, παρασπωμένην τῆς κόρην, οὐδὲν δὲ εἰς τὸ βλέπειν τὸν ἄνθρωπον ἐμποδειζόμενον, ὅταν γε δὴ τὴν πρὸ αὐτῆς μοῖραν τοῦ κερατοειδοῦς διαυγουμένην ἀμέμπτως ἔχῃ. ταυτὶ μὲν οὖν ἡ πεῖρα γε δείκνυσιν. ἡ δ' αἰτία δι' ἣν μὲν εὑρύτης τοῦ τρήματος, ἀεὶ βλαβερὸν εἰς εὐαισθησίαν ὄψεως, ἡ δὲ στενότης οὐκ ἀεὶ, σκέψεως ἀξία. δοκεῖ δέ μοι τὸ ἐπ' ἐγκεφάλου καταφερόμενον ὑπὸ τὸν ὀφθαλμὸν νεῦρον, ὃ δὴ καὶ πόρον ὀνομάζουσιν οἱ περὶ τὸν Ηρόφιλον, ὅτι οὐκ μόνον φανερὸν ἐστὶ τὸ τρῆμα, πνεύματος ὑπάρχειν ὁδὸς αἰσθητικοῦ. καὶ διὰ οὐκ ἐπειδὰν ὑπὸ μύσαιμεν τὸν ἕτερον τῶν ὀφθαλμῶν, εὑρύνεσθαι συμβαίνει θατέρου τὴν κόρην. ὡς ἂν εἰς τὸν ἕνα μόνον ἰόντος τοῦ πνεύματος, ὃ πρότερον εἰς ἀμφοτέρους ἐμερίζετο. ταῦτά τοι καὶ ἡ τῶν ὑποκεχυμένων διάγνωσις, εἴ τ' ὄψονται παρακεντηθέντος καὶ κατενεχθέντος τοῦ ὑποχύματος, εἴ τε μὴ, διατούτου μάλιστα γίγνεται τοῦ σημείου. οἷς μὲν γὰρ εὑρύνεσθαι συμβαίνει τὴν κόρην, μύσαντος θατέρου τῶν ὀφθαλμῶν, τούτους μὲν ἐλπὶς ὄψεσθαι, παρακεντηθέντας. οἷς δὲ οὐκ εὑρύνεσθαι, τούτων οὐδεὶς οὐ δὲ πώποτε εἶδεν, οὐ δ' ἂν ἀνωδύνοτα τά τε καὶ μάλιστα χειρουργηθῶσιν. ἐξ ὧν ἁπάντων, εὔδηλον ὡς ὑπερρεῖται πνεῦμα τοῖς ὀφθαλμοῖς ἐξ ἐγκεφάλου ψυχικόν, εἴς τε τὸ κρυσταλλοειδὲς ὑγρὸν αὐτὸ, καὶ τὴν προκειμένην ἅπασαν χώραν, ἣν διορίζει τὸ τρῆμα τοῦ ῥαγοειδοῦς. ὅταν οὖν ἡ κόρη γίγνεται μείζων, εἴτε κατὰ τὴν πρώτην διάπλασιν, εἴθ' ὕστερον οὐκ ἐκπληροῦται καλῶς ὑπὸ τοῦ πνεύματος ἅπαξα. χεῖσθαι τοίνυν ἀναγκάζεται καὶ διαλύεσθαι καὶ σκεδάννυσθαι. κατὰ δὲ τοὐναντίον ἐν τῇ μικροτέρᾳ κόρῃ συνάγεται καὶ σφίγγεται, καὶ πυκνοῦται τὸ πνεῦμα. δέδεικται δ' ἐν τοῖς περὶ χρείας μορίων, ὡς τὸ μὲν συνάγεσθαί τε καὶ σφίγγεσθαι πρὸς εὐαισθησίαν αὐτῷ συντελεῖ, τὸ δὲ διαλύεσθαί τε καὶ σκεδάννυσθαι, πρὸς δυσαισθησίαν ἀπάγει. τί δή ποτ' οὖν ἡ σμικρυνθεῖσα κόρη, λόγῳ νοσήματος, οὐ φύσει. πολὺ χείρων ἀπτελεῖται τῆς συμμέτρου, ἢ διότι μοχθηραῖς διαθέσεσιν ἕπεται, δι' ἃς ἐξ ἀνάγκης χεῖρον ὁρᾷ ὁ παθὼν οὕτως ὀφθαλμὸς οὐ διὰ τὴν σμικρότητα τῆς κόρης. τινὲς οὖν αἱ διαθέσεις, ἔτι γὰρ οὐκ λείπει τοῦ λόγῳ. μία μὲν αὐτοῦ τοῦ ῥαγοειδοῦς χιτῶνος μόνου. δευτέρα δὲ, ἡ ἐκ τῆς ὑγρότητος ἐκχεομένης τῆς λεπτῆς ἡ μεταξὺ τέτακται τοῦτε κρυσταλλοειδοῦς ὑγροῦ, καὶ αὐτοῦ τοῦ ῥαγοειδοῦς. ἡ μὲν οὖν τοῦ χιτῶνος αὐτοῦ μόνου διάθεσις, ἔκτασις τίς ἐστι, καὶ χάλασις, οἷα κἀπὶ τῶν ἐκτὸς ὁρᾶται πολλάκις ἐν ἄρθροις, ὑγρότητι περιττῇ, διαβραχέντων τῶν συνδέσμων. ἡ δὲ τῶν ὑγρῶν διάθεσις, ἔλλειψις τίς ἐστι, δι' ἣν κενουμένης τῆς ἔνδον χώρας, ὁ ῥαγοειδὴς ἐπ' αὐτὴν καταπίπτων, συστέλλεταί τε καὶ ῥυσσοῦται. καὶ διὰ οὐκ, καὶ τὴν κόρην σμικρύνει. χεῖρον οὖν ὁρᾶν ἢ καὶ μηδόλως ὁρᾶν ὑπὸ ταῖς τοιαύταις διαθέσεσιν, οὐ διὰ τὴν σμικρότητα τῆς κόρης, ἀλλὰ διὰ τὴν τῆς ὑγρότητος ἐνδείαν συμβαίνει, δέδεικται γὰρ ἐν τοῖς ὀπτικοῖς λόγοις, οὓς ἔν τε τῇ περὶ χρείας μορίων, καὶ πρόσετι ἐν τῇ περὶ τῶν ἱπποκράτους, καὶ πλάτωνος δογμάτων ἐποιησάμεθα, πραγματείᾳ, τὸ κρυσταλλοειδὲς ὑγρὸν ἀεὶ προβλήματος τινὸς δεόμενον, ἵνα ἀλύπως ὑπομένῃ τὴν ἔξωθεν αὐγήν. ἐν δὲ δή τι τῶν προβλημάτων αὐτοῦ καὶ τό δὲ τὸ ὑγρόν ἐστι, μετὰ τοῦ καὶ συνωφελεῖν τί τὴν οὐσίαν τοῦ κρυσταλλοειδοῦς. ὅταν οὖν ἐνδεέστερον γένηται τὸ ὑγρὸν οὐκ, ξηρότερον μὲν δήπου καὶ αὐτὸ γίγνεται τὸ κρυσταλλοειδὲς, ὡς μηκέτι τεγγόμενον ὑγρότητι δαψιλεῖ. καταπίπτων δὲ καὶ ὁ ῥαγοειδὴς χιτὼν ἐπ' αὐτὸ τὴν μεταξὺ χώραν ἑαυτοῦ τε κἀκείνου, βραχυτέραν ἐργάζεται. καὶ οὕτως ἀναγκαζόμενον τὸ κρυσταλλοειδὲς ὁμιλεῖν δι' ὀλίγου, τῇ κατὰ τὸν ἔξωθεν ἀέρα λαμπρότητι, παραπλησίοντι πάσχει τὸ πάθος, οἷον καὶ τοῖς τῶν ἥλιον ἀσκαρδαμυκτὶ θεωμένοις συμβαίνει. ἐκείνων δ' οὖν ἔνιοι μὲν ἐτυφλώθησαν, ἐβλάβησαν δὲ ἅπαντες ὡς μόγις ἀνακτήσασθαι τὴν ὄψιν. ἐδείχθη γε ἡμῖν, ὡς οὐχ οἷόν τε ἐστιν λαμπροῦ φωτὸς ἀλύπως ἀνέχεσθαι τὸ τῆς ὄψεως ὄργανον. καὶ ὡς διὰ οὐκ καὶ ὁ ῥαγοειδὴς αὐτοῦ χιτὼν προβέβληται, μέλας τε ἅμα καὶ κυανοῦς ὑπάρχων, ἐπειδὴ ταῦτα μάλιστα τὰ χρώματα παραμυθεῖται τὴν ὄψιν, ὑπὸ λαμπροῦ κάμνουσαν φωτός. αὕτη μὲν οὖν ἡ αἰτία, δι' ἣν ἔλαττον γενόμενον τὸ κατὰ τὴν κόρην γινόμενον ὑγρὸν, αἴτιόν τε ἅμα, τοῦ χεῖρον θεᾶσθαι γίγνεται, καὶ σμικρότερον ἀπεφαίνει τὸ τοῦ ῥαγοειδοῦς τρῆμα. καὶ διατοῦτο δυσιατώτατόν ἐστι τὸ τοιοῦτον νόσημα τῶν ὀφθαλμῶν. ἡ δ' ἑτέρα διάθεσις ἡ δι' ὑγρότητα τοῦ ῥαγοειδοῦς μικροτέραν ἐργαζομένη τὴν κόρην, ἧττον ταύτης ἐστὶ μοχθηρά. χαλεπώτερον γάρ ἐστι, τῶν ὁμοιομερῶν τὶ τοῦ σώματος μορίων ἐξηρασμένον ὑγραίνειν, ἤπερ ὑγρασμένον ξηραίνειν. ταυτὶ μὲν οὖν ἤδη πῶς ἅπτεται θεραπευτικῶν λογισμῶν. λέγομεν δὲ, ὅπερ ἐξ ἀρχῆς προὔκειτο. χαλεπὴ μὲν ἡ παρὰ φύσιν τῆς κόρης σμικρότης, ἀγαθὴ δὲ ἡ σύμφυτος. ἡ δὲ εὑρύτης οὐκ ἀγαθὴ μὲν ἡ σύμφυτος. ἡ δὲ παρὰ φύσιν. οὐ δ' αὐτὴ μὲν ἀγαθή. μικρότερον δ' ἐστὶ τῆς στενότητος κακόν. ἡ μὲν γὰρ, ὡς ἂν εἴπῃ τίς, αἰτία συνεκ-

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 226 sur 494

τικὴ τῆς γενέσεως αὐτῆς, τάσις ἐστὶ τοῦ ῥαγοειδοῦς χιτῶνος, ὥσπερ αὖ τῆς σμικρότητος ἡ χάλασις. ἐπεὶ δὲ καὶ κατὰ δι-
τὸν τρόπον τείνετο, ὅτε κατὰ τὸν ἑαυτοῦ λόγον πάσχει, ἢ ξηραινόμενος ὡς ὁμοιομερὲς, ἢ ὑγραινόμενος ὡς ὀργανικὸν,
ἡ μὲν ξηρότης αὐτοῦ δυσίατος, ἡ δὲ ὑγρότης, οὐ δυσίατος ἐστί. φλεγμοναὶ γὰρ καὶ σκίῤῥοι καὶ ἀρτήματα, καὶ ὅσα
τοιαῦτα νοσήματα τοῦ ὀργανικῶν ἐστι μορίων, ὑπὸ περιτταῖς ὑγρότησιν, ὧν ἁπάντων. ἀγαθὸς ἰατρὸς ἐν τοῦ ῥαγοει-
δεῖ συνιστάμενον, οὐ χαλεπῶς ἂν περιγίγνοιτο. προσγίνεται δέ ποτε τάσις τῷ ῥαγοειδεῖ, καὶ κατά τι συμβεβηκὸς
ἐκ τοῦ πλήθους τοῦ ὑποκειμένου ὑγρῶν ὁρμηθεῖσα, πληρωθεὶς γὰρ ὥσπερ ἀσκὸς ἢ κύστις, ἐκτείνεται, καὶ περιτείνεται παν-
ταχόθεν τοῖς ἀθροισθεῖσιν αὐτοῦ τε μεταξὺ, καὶ τοῦ κρυσταλλοειδοῦς ὑγροῦ. ἐπεὶ δὲ οὐ μόνον, ὅσα τοῦ τρήματος ἐστὶ τοῦ κατὰ
τὸν ῥαγοειδῆ νοσήματα διῆλθεν ὁ λόγος, ἀλλὰ καὶ τινων αὐτοῦ τοῦ ῥαγοειδοῦς ἐμνημόνευσε, καὶ προσέτι τῶν τῆς
λεπτῆς ὑγρότητος, ἑξῆς ἂν εἴη τὰ λείποντα τῶν ἐν αὐτοῖς εἰπεῖν, ὑφ' ὧν ἤτοι παραποδίζεται τὸ βλέπειν, ἢ καὶ
παντάπασιν ἀπόλοιτο. τῶν μὲν δὴ κατὰ τὸν ῥαγοειδῆ χιτῶνα συνιστάμενον, ὅσα γε δὴ λυμαίνεται ταῖς ὄψε-
σιν, ἐν ἔτι παραλέλειπται νόσημα, τὸ κοινὸν ὁμοιομερῶν τε καὶ ὀργανικῶν, ἡ τῆς ἑνώσεως λύσις, ὅπερ ἐν τούτῳ τοῦ
μερεῖ, τραῦμα τὴν ἕλκος ἐστίν. ὅταν οὖν γένητο μέγα τὸ τοιοῦτον ὡς διαῤῥαγῆναι μὴ ἱκανῶς τὸν ῥαγοειδῆ, προχυ-
θῆναι δὲ τῆς λεπτὴν ὑγρότητα πρὸς τὸ ἐκτὸς τοῦ χιτῶνος, ὡς ψάνειν ἤδη κερατοειδοῦς, ἀνάγκη συμπίπτειν ἄτο-
πα ἐν τοῦ δὲ δύο, καταπίπτειν μὲν ὑπὸ τὸ κρυσταλλοειδὲς ὑγρὸν τὸν ῥαγοειδῆ χιτῶνα, τὸ δ' ἀπ' ἐγκεφάλου πνεῦ-
μα, μηκέτι ὅλον ὑπὸ τὴν κόρην ἀφικνεῖσθαι δυνάμενον, διὰ τὸ τοῦ τραύματος ἐκρεῖν. ὅτι δὲ οὐ μόνον ἄμφω ταῦτα
συνελθόντα βλάβη τῆς ὄψεως ἐστὶν, ἀλλὰ καὶ τὸ ἕτερον αὐτῶν, εὐδηλον ὑπάρχειν ἡγοῦμαι, τοῖς γε μὴ προῤῥήσεως ἀκη-
κοῶσι τῶν προειρημένων. ἐμοὶ δ' ἂν εἴη καιρὸς, μεταβαίνειν ἤδη ὑπὸ τῆς λεπτὴν ὑγρότητα, περὶ ἧς εἴρητο μέν του
καὶ πρόσθεν τὸ γε τοσοῦτον, ὡς εἴτε πλείων, εἴτε ἐλάττων γένοιτο, βλάπτει τὴν ὄψιν. ὅτι δὲ καὶ εἰ παχυτέρα
ποτὲ κατὰ τὴν σύστασιν, ἢ ἀλλοιοτέρα κατὰ τὴν χροιὰν ἀρτελεσθείη, καὶ οὕτως ἐργάσεται τι σύμπτωμα περὶ
τὴν τοῦ βλέπειν ἐνέργειαν ὅπερ οὐκ εἴρηται μὲν ἔμπροσθεν, ἤδη δὲ αὐτὸ λέγεσθαι καιρὸς. εἰ μὴ δὴ παχύτερον
ἑαυτοῦ γίγνοιτο τὸ ὑγρὸν ἴσον, τήν τε ἀκρίβειαν τῆς ὄψεως ἀφαιρήσεται, καὶ τὸ μῆκος κωλύσει. ὡς μή τε τὰ
πόῤῥω βλέπειν, μή τε ἀκριβῶς τὰ πλησίον. εἰ δὲ ἱκανῶς ἀρτελεσθείη παχὺ, καθάπερ ἐν τοῖς ὑποχύμασι γί-
γνεται, διακωλύσει τὸ βλέπειν. εἰ δὲ μὴ πᾶν ὑπισκοτισθείη τὸ τρῆμα πρὸς τοῦ συστάντος αὐτόθι παχυμεροῦς
σώματος, ἀλλὰ τὶ μέρος ἀρλείποιτο καθαρὸν, ὁρῶσιν δι' ἐκείνου τὰ ἐκτὸς, ἕκαστον μὲν αὐτὸ μόνον, οὐδὲν χεῖρον
ἢ πρόσθεν, οὐ μὴν οὐ δ' ὑφ' ἕνα χρόνον ὁμοίως τὰ πολλὰ, διὰ τὸ σθενώτερον ἑαυτοῦ γεγονέναι τὸν τῆς ὄψεως κῶ-
νον. κατὰ δὲ τὸ κέντρον τῆς κόρης εἰ γένοιτο σύστασις ὑποχύματος μικροῦ, τῶν ἐν κύκλῳ μενόντων καθαρῶν,
ἅπαντα φαίνεται τοῖς οὕτω πάσχουσιν οἷον θυρίδας ἔχοντα. τὸ γὰρ ἐν μέσῳ τὸ μὴ βλεπόμενον, ἐγκεκολαί-
φθαι δοκεῖ. εἰ δὲ διεσπασμένα τε καὶ μὴ συνεστῶτα πρὸς ἄλληλα, τὰ παχυμερῆ σώματα κατὰ τὸ προειρη-
μένον ὑγρὸν ἐμφαίροιτο, φαντασίαν ἐργάσεται τοῖς οὕτως ἔχουσιν, ὡς ἐκτὸς ὁρώμενα τινὰ περιφερόμενα
κωνώπια. πολλάκις δὲ καὶ οἷον εἴδωλόν τι προφαίνεσθαι φαντάζονται διὰ τὰς τῶν παχυμερῶν ὑγρῶν συστά-
σεις. ἡ τοιαύτη δὲ τῶν εἰδώλων γένεσις μετὰ ἐξανάστασιν ὕπνου φαίνεται τὰ πολλὰ, μάλιστα δὲ παισί, καὶ
τοῖς πεπωκώσι πλέον, ἢ πῶς ἄλλως πεπληρωμένοις τὴν κεφαλήν. εἰ δὲ κατὰ τὴν χροιὰν ἐξαλλαχθείη τοῦ με-
ταξὺ τοῦ τε κρυσταλλοειδοῦς, καὶ τοῦ ῥαγοειδοῦς ὑγρὸν, ὑπὸ μὲν τὸ φαιότερον ἀρκλίναν, ὡς δι' ὁμίχλης, ἢ κα-
πνοῦ ποιήσει τὸν ἄνθρωπον ὁρᾶν. ἐπ' ἄλλην δέ τινα χροιὰν ἐκτρεπόμενον, ἐκείνης τὸ φάντασμα προστρίψε-
ται τοῖς ὁρατοῖς. εἰ δὲ ἀνωμάλως ἤτοι τῆς συστάσεως, ἢ τῆς χροιᾶς ἐξίσταιτο τῆς κατὰ φύσιν, ὅτι περ ἂν αὐτοῦ μέ-
ρος οὕτω διακείμενον ὑπὸ τὸ τῆς κόρης ἀφίκηται χωρίον, ὅμοιον ἑαυτῷ καὶ τὸ φάντασμα παρέξει τοῖς ὁρα-
τοῖς. καὶ γὰρ τὴν χροιὰν ἐκείνου, καὶ τὴν σύστασιν, καὶ τὸ σχῆμα, δόξουσιν ὁρᾶν ἐκτὸς. ἐκ τούτου τοῦ γένους ἐστὶ τῶν
συμπτωμάτων, τά τε τῶν ὑποχεομένων φαντάσματα, καὶ τῶν ἐκ ῥινὸς αἱμοῤῥαγεῖν, ἢ ἐμεῖν μελλόντων, ὑφ'
ἱπποκράτους γεγραμμένα. καὶ μὴν, καὶ ὅσοις ἀκριβὴς μὲν ἡ ὄψις ἐστὶν, ὡς μὴ δὲ τὸ σμικρότατον αὐτὴν λαν-
θάνειν τῶν αἰσθητῶν, ἀναθυμιάσεις δέ τινες ἀρὰ τῆς γαστρὸς ἀναφερόνται, καὶ μάλιστα, ὅσαν μὴ δὲ πέψωσι
καλῶς, ὅμοια τοῖς ὑποχεομένοις, γίγνεται τὰ συμπτώματα. καθαρώτατον μὲν γὰρ τούτοις ἐστὶ φύσει, τότε
κρυσταλλοειδὲς ὑγρὸν, καὶ τουτὶ δ' αὐτὸ τὸ ὑδατοειδὲς, ὑπὲρ οὗ νῦν διεξερχόμεθα. τὸ δὲ μέγεθος τῶν συμ-
πτωμάτων ἐν αὐτοῖς ἀεὶ κατὰ τὸ μέγεθος τοῦ πάθους ἐστί. οὐ μόνον ἐφ' ὧν ἄρτι πέπαυμαι λέγων, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ
πάντων τῶν προειρημένων. οἷον αὐτίκα τῶν ὁμοιομερῶν αἱ δυσκρασίαι βραχεῖαι μὲν οὖσαι, σμικρὰν τῆς βλά-
κην τῆς ἐνεργείας ἐργάζονται. μείζονες δὲ γενόμεναι, καὶ τὴν βλάβην ἀνάλογον αὐταῖς ἐπαύξουσιν, ὑπὸ
πλεῖστον δ' ἐξιστάμεναι τοῦ κατὰ φύσιν, ἄρδην ἀρκλύουσι τὴν ἐνέργειαν. οὕτω δὲ καὶ ὅσα περὶ ποιότητος εἴ-
ρηται καὶ συστάσεως, καὶ χροιᾶς τῆς ὑδατώδους ὑγρότητος, ἐπ' ὀλίγον μὲν ἐξιστάμενα τοῦ κατὰ φύσιν ὀλί-
γον τι καὶ τὴν ἐνέργειαν ἀδικεῖ. ὑπὸ πλέον δὲ ἀρχωροῦντα, πρὸς λόγον τῆς σφετέρας βλάβης, καὶ τὴν τῆς
ἐνεργείας βλάβην αὐξάνει. ὑπὸ πλεῖστον δὲ ἐκτρεπόμενα, τελέως ἀναιρεῖ τὴν ἐνέργειαν. ὡσαύτως δὲ καὶ ὅσα
περὶ τὰς ῥήξεις εἴρηται τοῦ ῥαγοειδοῦς, καὶ τὸ τῆς κόρης ποσὸν, ἤτοι βραχύ τι παραβλάπτει τὴν ἐνέργειαν, ἢ
πλέον, ἢ καὶ παντάπασιν ἀπόλλυσιν. οὕτω δὲ καὶ τὸ πνεῦμα τὸ ψυχικὸν, ἢ ἀκριβῶς ἐστι καθαρὸν, οἷόσπερ ὁ
αἰθὴρ, ἢ ὑγρὸν καὶ θολερὸν ὁμίχλης δίκην. καὶ κατὰ τὸ ποσὸν τῆς οὐσίας, ἤτοι πλέον, ἢ ἔλαττον. ἐὰν μὲν οὖν, ἅμα
πολύ τε καὶ αἰθεροῦδες ὑπάρξῃ, καὶ τὰ πλεῖστον ἀπέχοντα θεᾶται, καὶ ἀκριβῆ τὴν διάγνωσιν αὐτῶν ποιεῖτο.
ἐὰν δὲ ὀλίγον μὲν ἦ, καθαρὸν δὲ τὰ μὲν ἐγγὺς ἀκριβῶς διαγινώσκει, τὰ πόῤῥωθεν δὲ οὐχ ὁρᾶ. ἐὰν δὲ ὑγρότε-
ρον τε ἅμα καὶ πολὺ τύχῃ μέχρι μὲν πλείστου οὐκ ἀκριβῶς ὁρᾶ. ὥσπερ γε καὶ εἰ ὑγρόν τε ἅμα καὶ ὀλίγον εἴη,
οὔτ' ἀκριβῶς, οὔτ' ἄχρι πλείστου ὁρᾶ. καὶ περὶ μὲν τούτου ἱκανὰ καὶ ταῦτα πρός γε τὰ παρόντα. Τοῦ
δὲ κερατοειδοῦς ἡ πρὸ τῆς κόρης μοῖρα παχυτέρα καὶ πυκνοτέρα, καὶ ὑγροτέρα γεννηθεῖσα, βλάπτει τὴν ὄ-
ψιν. οὕτω δὲ καὶ εἰ κατὰ τὴν χροιὰν ὑπαλλαχθείη, καὶ εἰ ἕλκος ἀξιόλογον σχοίη, καὶ εἴτι τῶν ἔξωθεν αὐτοῦ προ-
κειμένων αὐξηθὲν ὑπισκοτήσειεν. ὁ μὲν οὖν παχύτερος, καὶ πυκνότερος κερατοειδὴς, ἀμβλυωπίας ἐργάζε-
ται. ὁ δὲ

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 227 sur 494

τα. ὁ δὲ ὑγρότερος, καὶ ψυκνότερος, εἴτε ὁμοιομερῶς, εἴτε ὀργανικῶς οὐ μόνον ταύτας, ἀλλὰ καὶ δι' ἀχλύος, ἢ ὁμίχλης, ἢ ἀτμοῦ τινος, ἢ καπνοῦ θεᾶσθαι δοκεῖ. εἰ δὲ μὴ πολλὰ μὴν εἴη τὰ ὑγρά. τῇ χρόᾳ δ' ἐξηλλαγμένα, κατὰ τὴν ἐκείνων φύσιν παρόρασις γίνεται. διὰ τοῦτο γοῦν οἱ μὲν ἱκτεριῶντες, ὠχρὰ πάντα θεᾶσθαι δηλοῦσιν. οἱ δὲ ὑποσφάγμα πεπονθότες, ὀρυθρά. ἕλκος δὲ ἀξιόλογον, οὐ μόνον διὰ πυκνῆς ἀθροίζειν ὑγρότητα βλάπτει τὴν ὄψιν, ἀλλὰ καὶ διὰ ὀλίγου τὸ λυσταλοειδὲς ἀναγκάζειν ὁμιλεῖν διὰ πολυέχνου φωνῆς. διαχὸν δὲ ἔσω τὸ κατὰ τὴν κόρην ἕλκος ἀρχέτω καὶ τῆς ὑαλοειδοῦς ὑγρότητος ἐκτός. ὥστε καὶ κατὰ βάρος, λίνδυνος εἰς ἐχάτην ἀφικέσθαι τυφλότητα τὸν οὕτως παθόντα. διὰ βάρος δὲ καὶ οἱ τρωθέντες εἰς τὸ πρὸ τῆς κόρης μόριον τοῦ λευκοειδοῦς. ὅταν ἔσω διαχῇ τὸ τραῦμα, τυφλοῦνται τὰ πολλά. παράδειγμα μέν τοι τι, καὶ οὐκ εὐθυμήνως γινόμενον, ὧν παιδιὸς ἐθεασάμεθα, νυγέντος γραφείῳ κατὰ τὴν κόρην. ἐκρυέντος γὰρ εὐθέως τοῦ ὑαλοειδοῦς ὑγροῦ, καὶ ἡ κόρη μὲν ἐγένετο μικροτέρα, καὶ ὅλον δὲ ὁ λευκοειδὴς ἐφάνη ῥυσότερον. ἀλλ' ὕστερον θεραπευόμενος, ὀρθῶς ἐβλεψεν, ἀθροισθείσης ἀγλεννοῦς κατὰ βραχὺ τῆς πρότερον ἐκρυείσης ὑγρότητος. ἀλλὰ ταῦτα μὲν σπάνια. τυφλότητος δὲ ὡς τὰ πολλὰ ταῖς τοιαύταις ἕπονται τρώσεσιν, ὥσπερ καὶ τοῖς παθειργμένοις ἀπάσαις ὧν πλεῖστον ηὐξημένας εἴτε γὰρ ἱκανῶς ψυκνός, εἴτε παχὺς ἐχάτως, εἴτε ὑγρὸς ἀμέτρως ὁ λευκοειδὴς ἀπεργασθείη, πανταπάσιν ὧδ' ἔσται τοῖς ὄψεσιν, ὡς μὴ δ' ὅλως ὁρᾶν τὸν οὕτω διακείμενον. καίτοι θαυμαστὸν, εἰ τῶν ἐρημένων ἕκαστον αὐξανόμενον ἀφαιρεῖται τὸ ζῷον τὴν ὄψιν. ὅπου γε καὶ αὐτὸς ὁ λευκοειδὴς χιτὼν ἔστι μόνος ῥυσούμενος, ὁμοίως φλεγμαίνει. γίνεται δὲ τὸ πάθημα τοῦτο τοῖς ἐς ἔχατον γῆρας ἀφικομένοις. ὧδ' ἔσκεπται μὲν ἀκριβῶς φανερὸν δὲ καὶ τὸ μέγεθος τῆς κόρης. εἰ μὴ γὰρ ἔλαττον γένοιτο. ἐν τῷ ὑαλοειδεῖ ὑγρὸν ὧδε μὲν τοιοῦτον ἐμείνθη, μείζονες δὲ ἴσως. μόνον τὸ λευκοειδοῦς τὸ πάθημα δεῖν. ἀλλὰ τῶν μὲν τοιούτων διορισμῶν οὐδὲν ἡ νῦν ἐνεστῶσα δέεται πραγματείας. τὰ δὲ τοῦ λευκοειδοῦς χιτῶνος γινόμενα νοσήματα μεγάλα, πανταχῶς ἐμποδίζει τὰς ὄψεις, καὶ μάλιστα ὅταν ἢ τοι φλεγμαίνων, ἢ ἐκπυισκόμενος, ἢ σκιῤῥούμενος, ἢ τοιοῦτόν ἑτερόν πάσχῃ, ὡς ὀργανικὸν μόριον, ὑγρὰ νοσήματα πάσχῃ. τοιαῦτα μὲν δή τινα καὶ τοσαῦτα, τὰ τοῦ λευκοειδοῦς δεῖ νοσήματα, βλάπτοντα τὴν ὄψιν.

Ὁ δὲ ὠοειδέφυκὼς ὑμὼν φλεγμαίνων μὲν, κατὰ συμβεβηκὸς ἐμποδίζει τὴν ὀπτικὴν ἐνέργειαν. ἐν δὲ ταῖς καλουμέναις χυμώσεσι, καθάπερ τοῖς πληρυγίοις, οὐ κατὰ συμβεβηκὸς, ἀλλ' ἤδη καθ' πρώτως ὧδέ πως τῇ κόρῃ κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν τρόπον αἱ τῶν βλεφάρων μεγάλαι φλεγμοναὶ, καὶ εἴ τινες ἐκ αὐτῶν ἔφυσαν ὄγκοι παρὰ φύσιν, εἰς τοσοῦτον μεγέθους ἥκοντες ὡς ὠοειδέα τῇ κόρῃ. ταῦτα μὲν οὕτω πάντα τοῦ μὴ βλέπειν, ἢ τοῦ φαύλως βλέπειν δεῖν αἴτια. καὶ πόδες μὲν ὀφθαλμῶν, ἱκανὰ καὶ ταῦτα. παράδειγμα γὰρ ἔνεκα μᾶλλον, ἢ ὥστε τὰ κατὰ μέρος ἐπελθεῖν ἅπαντα τὸν ἐπὶ αὐτῶν ἐποιησάμεθα λόγον, ἐπεί τό γε παρὸν ἀσμένως ἔστι μοι νῦν, διὰ τῶν γνησιωτέρων λόγων ὧδε δεικνύναι τὴν μέθοδον, ᾗ χρώμενος ἄν τις ἐξεύρισκει τὰς τῶν συμπτωμάτων αἰτίας. ἐπεὶ δὲ οὐ μόνον ἐπίστασθαι χρὴ τὰς μεθόδους, ἀλλὰ καὶ γυμνάζεσθαι πολυειδῶς ἐν τοῖς κατὰ μέρος, ὅπερ οὐ πράττειν πάντες εἰσὶν ἕτοιμοι, διὰ τοῦτο νῦν ὧδε ὀφθαλμῶν ἐπεδέξατο τὸν τρόπον τῆς ἀσκήσεως, ὁποίαν τινὰ πρόσῳκεῖσθαι. κατὰ γὰρ δὴ τὸν αὐτὸν τρόπον, ἐκέτως τἆς ὧδε τὰς ἄλλας διδακτικὰς δυνάμεις, ὠφελουμένῳ ἐν ἑκάστῃ, τό τε πρῶτον αὐτῆς ὄργανον, καὶ τὰ ἄλλα, τὰ χρέαν τινὰ τούτῳ παρέχοντα. καὶ διαιρέσθω καθάπερ ἀρτίως εἴρηται, τινὰ μὲν ὅτι νοσήματα ἢ δυνάμεως αὐτῆς πεπονθυίας, τινὰ δὲ τῶν ὀργάνων ἑκάστου δι' ἃ βλάπτεσθαι τὴν ἐνέργειαν συμβήσεται. Βαρυηδίαι γοῦν καὶ κωφότητες, εἴτοι διά τὴν κατὰ τὰ ὦτα μοῖραν, ἢ διὰ τὸ καθῆκον ἀπ' ἐγκεφάλου νεῦρον, ἢ διὰ τὸ τὸν ἐγκέφαλον ἐν ἐκείνῳ τοῦ μορίῳ βεβλαμμένον, ὅθεν αὐτοῖς τὸ νεῦρον ἀκφύεται, συμπεσοῦσαι τοῦ ζῴου. τὰ μὲν γοῦν κατὰ τὸ νεῦρον τε καὶ τὸν ἐγκέφαλον, ὡσαύτως τοῖς κατὰ τοὺς ὀφθαλμούς. τὰ δ' ἐν τοῖς ἄλλοις μορίοις, ἀνάλογον ἴσῃ, οὐ μὴν πάντη γε ὡσαύτως βεβλάψεται. ὁμοῦ γὰρ ἐν ὀφθαλμῷ λόγον ἔχει τὸ κρυσταλλοειδὲς ὑγρόν. τοῦτον ἐν ὡσὶ τὸ κατὰ τὸν ἀκουστικὸν πόρον τὸ ὑγρὸν πᾶσαν, ὑγιὰ σταλάσσει τοῦ νεύρου πλατυνομένου. τὰ δ' ἐκτὸς τοῦδε πάντα τὰ μέχρι τῆς ἕλικος τοῦ πόρου, τοῖς, πεφυκόσιν ἐν ὀφθαλμῷ τὸ κρυσταλλοειδὲς, ἀνάλογον ἔχει. καὶ τοίνυν καὶ τὰ νοσήματα αὐτῶν, ἀπ' ἐκείνων ὑγιαῖνα μεταφέρειν, ὅσα μὲν τῶν ὁμοιομερῶν ἐστι κατὰ τὰς διαπλασείας τε καὶ τὴν τῆς ἑνώσεως λύσιν. ὅσα δὲ τοῦ πόρου, κατὰ τὰς ἐμφράξεις, εἴτε διὰ ὄγκον τινὰ παρὰ φύσιν αὐτῶν τῶν μορίων ἐμφράττοντα τὸν πόρον, ἀπόσημα λέγω καὶ φλεγμονὴν, ἢ σκίῤῥον, ἢ οἴδημα, εἴτε διὰ ἐπίπηγόν τινα, καθόλως ἅπαντα ὄγκον παρὰ φύσιν, οἷος ἐν τοῦ αὐτῷ πόρῳ γίνεται πολλάκις, ἢ σωρώδους τινὸς, ἢ ἀερώδους πινὸς βλασήματος ὑπολαφύσσοντος, ἐκ τῶν παρὰ φύσιν ἐμφραττόντων τὸν πόρον, ὧν δὴ καὶ ὁ ῥύπος ὁ σωληθὲν ἐν ὠσὶ γιγνόμενος. ὥσπερ οὖν ἐν τούτοις ἡ κατασκευὴ τῶν μορίων, ἐνεδείξατο τὰς τῶν συμπτωμάτων αἰτίας. ὅτων καὶ κατὰ τὴν γλῶτταν τε καὶ τὸν ῥῖνα ἐνδείξεται. γιγνωσκόντων γε ἡμῶν ἁπεῖ, τό τε πρῶτον ἀκουστικὸν μόριον, καὶ τ' ἄλλα τὰ συμπληροῦντα τὸ σύμπαν ὄργανον. ἐνδείχθη γὰρ ἡ μὲν γλῶττα, διὰ τὸ δύνειν ἀπαρτεῖν δυνάμεσιν, ἀκουστικῇ τε καὶ προαιρετικῇ, δύο καὶ τὰς ἐνέργειας ἔχουσα. ἐν νῦν αὐτὴν ὡς ἀκουστικὴν ὧδε σκοπούμεθα, τὸ δὲ τῶν ὀσμῶν ἀκουστήριον, αὐτὰς ὠδὶ εἰκνυμεν ἐν τοῖς κοιλίαις τοῦ ἐγκεφάλου. τὰ μὲν οὖν ἐν γλυσικῆς ἀκούσεως συμπτώματα, τό τε μὴ δ' ὅλως ἀκούεσθαι χυμῶν ἐστι, καὶ τὸ κακῶς ἀκούεσθαι. διὰ δὲ τῶν κακῶς ἀπαρχόντων ὡς ἐδείκνυτο, τὸ μὲν ἀμυδρῶς τὸ δὲ ὡς οἷόν τε εἶπον παρατυπωτικῶς. ὁ μὲν ἀμυδρῶς ἀνάλογον ἐστι τῇ κατὰ μὲν τὴν ὄψιν ἀμβλυωπίᾳ, κατὰ δὲ τὴν ἀκοὴν βαρηκοΐᾳ. τὸ δὲ παρατυπωτικῶς, ὅταν ἐπαλλαγμένα ταῖς χρόαις, ἢ τοῖς σχήμασιν, ἢ τοῖς μεγέθεσιν, ἢ ταῖς σχέσεσιν, ὁρῶντες τύχωσιν, ὅπερ ἐν ἀκοῇ παράκουσις ὠνόμασται. τὰ τῶν ἐρημένων συμπτωμάτων αἴτια, νοσήματα κατὰ τὴν γλυσικὴν ἐνέργειάν τε καὶ δύναμιν, ἥτε διὰ ἡ γλώττης δεῖν ὁμοιομερὲς σῶμα, καὶ διὰ πόδα αὐτὴν χιτῶνι, ᾧ τοῖς νεύροις τοῖς μαλακοῖς, καὶ τῇ χώρᾳ μάλιστα ἐκείνῃ τοῦ ἐγκεφάλου, καθ' ἣν ἀκφύεται τοῦτα. τὰ μὲν οὖν ἄλλα νοσήματα τῶν ἐρημένων ἁπάντων οὐδηλα. τὸ δὲ οἷον παρατυπωτικῶς ἀκούειν τῶν χυμῶν, ὅταν

ἀλλοκότου τινὸς ὑγρότητος ἡ γλῶττα πληρωθῇ συμβαίνειν εἴωθεν, ἤ τοι πάντων ὧν ἂν γεύσηταί τις ἁλυπ-
ρῶν φαινομένων, ἢ πάντων πικρῶν, ἢ τινὰ ἄλλην ἀτοπίαν ἔχειν δοκούντων, ἄῤῥητον, ἢ ῥητήν. ὡς γὰρ ὑπὸ τῶν
ὑποχεομένων ἡ ὀπτικὴ δύναμις ἐκτὸς ἐδόκει θεᾶσθαι τὰ κατὰ τὸν ὀφθαλμὸν ἐμφαινόμενα, τὸν αὐτὸν τρό-
πον ἡ γευστικὴ τὰ κατὰ τὴν γλῶτταν τοῖς αἰσθητοῖς ἀναφέρει τὰ τῶν ὀργάνων συμπτώματα, ὑπὸ μὲν τῶν ἰκ-
τεριόντων, τὴν πικρότητα τῆς χολῆς, οὐ τῆς γλώττης πάθος, ἀλλ' ὧν γεύεται, ὑπολαμβάνουσα, καὶ κατὰ
τὰς ἄλλας δὲ τινας διαθέσεις ἁλυκότητας, ἢ ὀξύτητας ἐν τοῖς ἐδέσμασι περιέχεσθαι φανταζομένη, τοῦ
μὲν προσελθόντος ἔξωθεν αἰσθητοῦ τὴν τέως ἡσυχάζουσαν ἐν τῇ γλώττῃ κακοχυμίαν ἀνακινοῦντος, αἰσθα-
νομένης δὲ τῆς γευστικῆς δυνάμεως οὐ τοῦ προσελθόντος, ἀλλὰ τοῦ πλεονάζοντος ἐν αὐτῇ. σπανιάκις δέ
ποτε καὶ πρὸ τοῦ γεύσασθαί τινος, αἴσθησις γίνεται τῶν ἐν τῇ γλώττῃ χυμῶν, ἀκριβείᾳ τῆς γευστικῆς αἰσθήσε-
ως ὅμοιόν τι τούτῳ σύμπτωμα, τὸ κατ' ὀφθαλμοὺς ὑπὸ στομαχικαῖς διαθέσεσιν, ἢ φαντασίαν ὑποχύσεως
συμπίπτειν, ἢ ἐν ὠσὶν ἤχους, οὐδενὸς ἔξωθεν ψοφοῦντος, ἀλλ' αὐτῆς τῆς κατὰ τὰς μηνίγγας κινήσεως, τὸ φάν-
τασμα πεμπούσης, ἢ κατὰ τὰς ῥίνας ὀσμῆς τινὸς ἀπὸ τῶν αὐτόθι περιεχομένων χυμῶν. ἀλλὰ γὰρ ἐ-
πειδὴ καὶ τῆς ῥινὸς ἐμνημονεύσαμεν διττᾶς ὑπυρετούσης δυνάμεσιν. ὥσπερ καὶ ἡ γλῶττα. καὶ γὰρ καὶ
τῶν ὀσφρητικῶν ὀργάνων, οἱονεὶ πέρας τι, καὶ τῶν ἀναπνευστικῶν ἐστιν, ἄμεινον ἂν εἴη καὶ περὶ τούτης, ὡ-
σαύτως τοῖς εἰρημένοις διελθεῖν. εἰ γάρ τι συμβαίη κατ' αὐτὴν νόσημα τῶν πόρων λυμαινόμενον, ἤτοι χεῖρον, ἢ
οὐδ' ὅλως, αἰσθήσεται τῶν ὀσμῶν, ἡ ὀσφητικὴ δύναμις. ἰσχυρῶς τε οὖν συντριβεῖσα, καὶ πολύποιν, ἢ τινὰ
ὄγκον παρὰ φύσιν ἔχουσα, τὴν ὁδὸν τοῦ πνεύματος ἐμφράξει. τούτου τοῦ γένους ἐστὶ καὶ ἡ περὶ τὴν ἔνδοθεν αὐτῆς ὑ-
μένα γιγνομένη φλεγμονή. καὶ μὲν δὴ καὶ ὅσα κατά τινα τῶν ἰδιοειδῶν ὀσῶν, ἤτοι τὰς τούτης μηνίγγας, ἢ αὐ-
τὰς τῶν ὀσῶν τὰς διατρήσεις ἐμφράττει, καὶ ταύτι βλάπτει τὴν ὀσφρητικὴν αἴσθησιν. ἔτι δὲ ἂν μᾶλλον εἰ κατὰ τὰς
ἀπρφύσεις γένοιτο τοῦ ἐγκεφάλου, τὰς εἰς ταῦτα τὰ μόρια καθηκούσας. ἐν μέν τοι κατάῤῥοις τε καὶ κορύζαις,
καὶ ὅλως ἐν ὅσοις ὑπ' ἐκκαύσεως. ἢ ψύξεως, ἢ ὑγρότητος, ἐπληρώθησαν αἱ ἐμπρόσθιαι κοιλίαι τοῦ ἐγκεφάλου,
οὐ μόνον ἔμφραξις γίγνεται τῶν ἐνταῦθα χωρίων, ἀλλὰ καὶ τοῦ πνεύματος αὐτοῦ τοῦ κατὰ τὰς κοιλίας, ἔτι τε τοῦ
περιέχοντος ἐγκεφάλου, δυσκρασία τις ἕπεται. καὶ μὲν δὴ καὶ θλίψεις, καὶ διαιρέσεις ἀξιόλογοι τῶν εἰρημένων
μορίων αὐτοῦ, δυσαισθησίας τε καὶ ἀναισθησίας ἐργάζονται τῶν ὀσμῶν. ἡ δὲ οἷον παρατυποτικήτε καὶ πλημ-
μελὴς αἴσθησις ἐνταῦθα γίγνεται, διὰ κακοχυμίαν τινὰ ἐγχώριον, ἥτις ἀτμίζουσα δυσῶδες, ὑπὸ θολοῖ τοὺς
ἀναφερομένους ὑπὸ τὴν ὀσφρητικὴν δύναμιν ἀτμοὺς ἀπὸ τῶν πλησιαζόντων σωμάτων. ὅμοιόν τε σύμπτωμα
ἔσθ', κατὰ τὴν δὲ συμπίπτει τὴν δύναμιν, οἷόν τι καὶ κατὰ τὴν γευστικὴν ἐν ἰκτέροις ἐῤῥέθη συμβαίνειν. ἐπεὶ
δὲ περὶ τῶν ἐν τοῖς ἰδίοις μέρεσι τοῦ ζώου γιγνομένων αἰσθήσεων αὐτάρκως εἴρηται, περὶ τῆς ἐν ἅπασι τοῖς ὁ-
πωσοῦν αἰσθαινομένοις, κοινῆς ἤδη λέγωμεν, ἣν ὀνομάζουσιν ἁφήν. ἔστι δὲ δήπου καὶ ταύτης ἀνάλογον μὲν
ταῖς ἄλλαις τὰ σύμπτώματα. κέχρηται δὲ οὐκ ἰδίαις, ἀλλὰ κοιναῖς ταῖς προσηγορίαις, ὥσπερ καὶ τῶν εἰρημέ-
νων ἔνιαι τινες, οὔτε γὰρ ὑπὸ τῆς γευστικῆς, οὔτ' ὑπὸ τῆς ὀσφρητικῆς δυνάμεως ἔχομεν ὄνομα τοιοῦτον, οἷον ὑπὸ
μὲν τῆς ὀπτικῆς, ἀμβλυοπίας τε καὶ τυφλότητας, καὶ παροράσεις τινάς. ὑπὸ δὲ τῆς ἀκουστικῆς, βαρυκοΐας τε
καὶ κοφώτητας ἔτι τε παρακούσεις, ἢ παρακοὰς, ἢ παρακούσματα. διαφέρει γὰρ οὐδὲν εἴς γε τὰ παρόντα
χρῆσθαι τοῖς ὀνόμασιν ὅπως ἂν θέλη τίς. τὸ μέν τοι τῆς αἱμωδίας ὄνομά τε καὶ σύμπτωμα τῆς ἁπτικῆς δυνά-
μεως, ἐξαίρετον ὑπάρχει. ἀλλὰ ἔσθ' ἡ μὲν ἐν τῷ στόματι τε καὶ κατὰ τοὺς ὀδόντας, μάλιστα συμπίπτειν εἴωθεν,
ἐπ' ὀξέσιτε καὶ στρυφνοῖς ἐδέσμασιν. ἡ νάρκη δὲ καὶ καθ' ὅλον τὸ σῶμα, καὶ μάλιστα κατὰ τὰ κῶλα, σύνθετος
ἐκ δυσαισθησίας τε καὶ δυσκινησίας ὑπάρχουσα φαίνεται. προφανῶς μὲν ὑπὸ ψύξεσι καὶ θλίψεσι νευρω-
δῶν σωμάτων γιγνομένη, καὶ πρὸς τούτοις ἔτι τῆς νάρκης τοῦ θαλαττίου ζώου ψαυσάντων. αὐτομάτως δ'
εἰ συμβαίη μηδενὸς αἰτίου τοιούτου προσγινομένου, βίος ἀργὸς, καὶ πλῆθος ἐδεσμάτων, ἤτοι ταχέων ἢ γλί-
σχρων, ἢ τις ἐποχὴ συνήθων ἐκκρίσεων, προηγεῖται ἐξ ἀνάγκης. τὸ μὲν οὖν συνέχον αἴτιον, ἢ συνεκτικὸν, ἢ προ-
σεχὲς, ἢ ὅπως ἂν τις ὀνομάζειν ἐθέλῃ, τοιαύτη τίς ἐστιν ἐν τῷ νεύρῳ ἡ διάθεσις, ὡς ἐμποδίζεσθαι τὴν ἀπὸ τῆς ἀρ-
χῆς ὑπὸ πεμπομένην αὐτῷ δύναμιν. ἐμποδίζεται δὲ εἰ μὲν ἔχοι τινὰ πόρον τὸ νεῦρον, ὥσπερ ἐναργῶς ὁρᾶται
τὰ ὑπὸ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἔχοντα, δι' ἔμφραξιν, ἢ θλίψιν. εἰ δ' οὐκ ἔχει, διὰ πίλησιν, ἢ ψύξιν, ἢ θλίψιν. ὅτι μὲν
οὖν εἴπερ ἔχει τινὰ πόρον, οἷον ὁδὸν ἀπὸ τῆς ἀρχῆς διὰ τοῦ νεύρου τεταμένην, ἡ ψυχικὴ δύναμις, ἐμφραχθεί-
σης ταύτης ἐμποδισθήσεται, πρόδηλον παντί. καὶ μὲν δὴ, καὶ ὡς θλιβέντος ἔξωθεν τοῦ νεύρου, στενοχωρία τις
ἕπεται κατὰ τὸν πόρον, οὐ δὲ ἔσθ' ἄδηλον. ὅτι δὲ καὶ εἰ μηδεὶς εἴη πόρος, ἀλλ' ὥσπερ δι' ὕδατος, ἢ ἀέρος, αἱ ἀκ-
τῖνες τοῦ ἡλίου διεξέρχονται, τὸν αὐτὸν τρόπον ἡ ἀπὸ τῆς ἀρχῆς δύναμις, αὐτὸ τὸ σῶμα τῶν νεύρων εἰ διέρχοιτο,
παρεμποδισθήσεται κατὰ τὴν δίοδον, ὑπὸ τὸ παχυμερέστερον ἀλλοιωθέντων αὐτῶν, οὐ δὲ ἔσθ' δοκεῖ μοι δεῖσθαι
μακρῶν πίστεων, ἀναμνησθέντι τῶν περί τε τὸ ὕδωρ καὶ τὸν ἀέρα συμβαινόντων. ὁμίχλη μὲν γὰρ καὶ καπνὸς,
καὶ νέφος ἐν ἀέρι συνιστάμενα, βόρβορος δὲ καὶ ἰλὺς ἐν ὕδατι, πραποδίζουσί τε καὶ κωλύουσι εἰλικρινῆ φερέ-
σθαι πρόσω τὴν ὑλιακὴν αὐγήν. οὕτως οὖν καὶ τὸ νεῦρον εἰ παχυμερέστερόν τε καὶ σκληρότερον ἑαυτοῦ γίγνοι-
το, παραβλάψει τὴν τῆς φορὰν αὐτῆς τῆς δυνάμεως. ἔσται δὲ δήπου παχυμερὲς, ἤτοι γλίσχροις τε καὶ παχέσι τρε-
φόμενον χυμοῖς, ἢ ψύξει βιαίᾳ πιληθέν. εἰ δὲ δὴ καὶ θλίβοιτο πρός τινος ἔξωθεν ὁμιλοῦντος αὐτῷ σκληροῦ σώ-
ματος, οὐδ' οὕτως ἀκώλυτον παρέξει τὴν φορὰν τῇ δυνάμει. ταῦτ' ἄρα καὶ ὅσα βρόχοις, ἢ χερσὶ διαλαμβάνετο
νεῦρα, καὶ ὅσα πρός τινος ἔξωθεν, ἤτοι φλεγμαίνοντος, ἢ σκιῤῥουμένου θλίβετο, καὶ ὅσα διακινηθέντων ὀστῶν ἐν ἐξαρ-
θρήμασιν, ἢ κατάγμασι στενοχωρεῖται, ναρκώδη μὲν τὸ πρῶτον, ὕστερον δὲ παντάπασιν ἀναίσθητά τε καὶ ἀκίνητα γί-
γνεται. καὶ καλεῖται μὲν ἡ τοιαύτη κάκωσις αὐτῶν πράλυσις. ἐν ταυτῷ δὲ γένει οὖσα τῇ νάρκῃ, τῷ μεγέθει διαλλάττει. καὶ εἰ
κατὰ πάντα συμβαίη τὰ νεῦρα, παραχρῆμα μὲν ἀναίσθητόν τε καὶ ἀκίνητον ἐργάζεται τὸ σύμπαν σῶμα. θάνατον δὲ
ὀξὺν ὑπὸ φέρει, στερήσει τῆς ἀναπνοῆς. εἰ μὲν οὖν ἡ ἀρχὴ τοῦ νωτιαίου βλαβείη, τοῖς κατὰ τὴν κεφαλὴν μορίοις αἰσθά-

νονται τε

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 229 sur 494

νοντοὶ τε καὶ κινδυνῶδες μόνοις ἄχρι πορ ἂν ζῶσιν. εἰ δὲ καὶ ἡ τὸν ἐγκέφαλον ἢ βλάβη συμπέσοι, πάντων παραχρῆμα τῶν μορίων, ἀκρατεῖς καὶ ἀναίδητοι γίγνονται. ζῶσι δ' ἐκάτεροι τοσοῦτον χρόνον, ὅσον ἂν ἔζησαν οἱ ἀγχόνῃ συνεχθέντες. ὅσοις δὲ κατωτέρω ἡ ἐλαφύσεως τὴν διαπεπόντων τὸν θώρακα νοῦρων ἔπαθεν ὁ νωτιαῖος ἢ τι τοιοῦτον πάθος, ἀναίδητοι μὲν τὰς μεγάλας διαθέσεις, ἀναίδητοίτε δ' ἀκίνητοι τὰ κάτω πάντα παραχρῆμα γίγνονται, ναρκώδεις δὲ, ὧν ταῖς σμικροτέραις, ὁμοίως ἀρθενήσκουσιν ὅτοι δι' ὃ φυλάττεσθαι τὴν ἀναπνοὴν αὐτοῖς. ἡ μέντοι τῶν χειρῶν ἀίσθησις, οἷς μὲν ὁ νωτιαῖος ἔπαθε ἡ τὸν πέμπτον τοῦ νωτιαίου, ἀπόλλυται παῖσα μετὰ τὴν κίνησιν. οἷς δὲ ἡ τὸν ἕκτον, οὐ πᾶσα. τὰ γὰρ πρῶτα μόρια τοῦ βραχίονος, ἀπαθῆ διαφυλάττεται. πολὺ δὲ δι' μᾶλλον, εἰ ἡ τὸν ἕβδομον τοῦ νωτιαίου ὁ νωτιαῖος πάθοι. εἰ δὲ ἡ ὄγδοον, ὀλίγιστον. εἰ δὲ ὁ μετ' αὐτὸν, ὃ δὲ ὅλως ἐπὶ πάχους ἐν χεῖρός ἐστιν, ἀπόλλυται μέντοι ἡ φωνὴ πᾶσιν, οἷς ἂν ὁ τὴν τραχηλῶ πάθοι νωτιαῖος ἢ μέντοι γε τοῖς τὰ νώτα τοῦ νωτιαίου ἅπασιν, ἀλλ' ὁπόσοις καθ' ἕκαστον, ὧν τοῖς πρὸς φωνῆς διώρισται. νυνὶ γάρ μοι δοκῶ, καὶ πλέω τ' εἰρηκέναι. ὃ γὰρ ἐπελθεῖν ἅπαντα τὰ ἡ μορίου ὧν τῷδε τοῦ χράμματι συμπέπαται πρὸς ἐμοῦ, ἀλλ' εἰς τὰς ἡνικωτέρας αἰτίας ἀναγαγεῖν, κοινὴ τοίνυν ἐρῶδω μοι, ἡ πάσης βλάβης αἰσθήσεως, ὑφ' ὧν ἕκαστα χορηγεῖται νοῦρων ἐρῶμνύω, τοῦτο τούτων βλάπτονται παθούτων. εἰσὶ γὰρ ἕκαστα νοῦρα τὴν δύναμιν ἐπίσπαστα ποθεν, τὴν μὲν εἰς ἀναπνοὴν σωτελούντων, ὧν τοῖς πρὸς τὴν ἡ ἀναπνοῆς αὐτίων διώρισται, τὴν δὲ εἰς τὰς φωνὰς ὧν τῇ πρὸς φωνῆς πραγματείᾳ λέλεκται. ταῦτα μὲν οὖν ἠλείβηται πρὸς ἡμῶν ἑτόρωθι. τὰ δὲ ἡ ἡ τραχήλου τε, καὶ κεφαλῆ, ὠμοκάρδιον τε καὶ χεῖρας, καὶ σκέλη χορηγοῦντα νοῦρα, καὶ ἄλλοι τινὲς ἐμπεφύκασιν οὐ φαύλως ἔγραψαν, ἡμεῖς τε ἐγράψαμεν ὧν ταῖς ἀνατομικαῖς ἐγχειρήσεσιν, ὁ μὲν οὖν ὑνεικὼς λόγος πρὸς τὴν τὰς αἰσθήσεις συμπεφωτέρων ἐῶ. Επὶ δὲ ὅσα μόρια καθ' ὁρμὴν κινεῖται δι' νοῦρου τινός, σύθυς ταῦτα καὶ τὴν αἴσθησιν ἔχει δι' αὐτοῦ, δεῖ γὰρ ἀναγκαῖον αὐτοῖς ὑπάρχειν βλάβην ἀμφοῖν τοῦ νοῦρου σώμαιν, τὴν μὲν ἑτέραν ἡ αἰσθήσεως, τὴν δὲ ἑτέραν ἡ κινήσεως. πῶς οὖν ὑπάρχει μὲν μόρια, παραλελύσθαι δοκεῖ ἡ κινήσεως τὴν καθ' ὁρμὴν ὑπάρχουσαν, αἰσθάνεσθαι δὲ. καὶ πῶς πάλιν ἑτέρα κινεῖσθαι μὲν, οὐκ αἰσθάνεσθαι δὲ. κατὰ μὲν δὴ τὴν γλῶτταν καὶ τοῦ ὀφθαλμοὺς οὐδὲν ἄπορον, ἐπεισὶ δὲ δεῖ τὸ νοῦρον ὑπάρχειν τούτοις ὑπὸ. ὧν οἷς δὲ μέλεσι τὰ σκληρὰ μόνον ὀστᾶ, διορισέον ὡδὶ τὸν λόγον. εἰ μὲν ἀφορμῆνου τοῦ ὁρμητος ὁ νευρικὸς μῦς γυμνὸς ὢν. ἀκίνητος μὲν φαίνεται. ψαύοντων δὲ αἰσθάνοιτο, μικρὰν ἠντινοῦν αὐτῷ συμπεπλακῶναι τὴν βλάβην, ὡς μόριον τοσοῦτον δυνάμεως δεχεσθαι ψυχικῆς, ὅσον αἰσθάνεσθαι μὲν ἱκανὸν ὄντα, κινῆσαι δὲ τὸν μῦν, οὐχ ἱκανόν. ὧν γὰρ τοῦ πάσχειν μᾶλλον ἢ πορ ὧν τοῦ ποιεῖν ὄντα ἡ ἁφῆς αἴσθησις. ὥστ' ἐγχωρεῖ καὶ δι' ὀλίγης αὐτὴν ὑπὸ τελεῖσθαι δυνάμεως, ἡ δὲ τῶν μυῶν κίνησις, ὧν τοῦ ποιεῖν, οὐκ ὧν τοῦ πάσχειν ἔχουσα τὴν ὑπόληψιν, (ὅλον γὰρ τοῦτο τούτης μεταφέρεται τὸ σῶμα) πολλῆς δεῖται δυνάμεως ψυχικῆς. ἐμπαλιν ἢ οὐκ ἂν εὕροις ποτὲ γεγραμμένον, ὡς κινεῖσθαι μὲν, αἰσθάνεσθαι δὲ οὐκ ἐν τὸν γυμνὸν μῦν. εἰ δὲ τὸ μὲν προκείμενον αὐτῷ ὁρμα τὴν αἴσθησιν ἀφεῖσαν, ὁ ἢ μῦς κινοῖτο, θαυμαστὸν οὐδὲν. ὥσπορ οὐδὲ εἰ δυοῖν μυοῖν, ὁ μὴ ἕν κινούμενον, ὁ ἢ ἀκίνητος. ἢ ὁ μὴ, αἰσθανόμενος, ὁ δὲ αἰσθάνεσθαι. ὥσπορ γὰρ ἐπ' ἐκείνων ἐγχωρεῖ τὸ μὲν ἑτέρᾳ βεβλάφθαι τὸ νοῦρον, ἀβλαβὲς δὲ ἐν θατέρᾳ, ἡ τὸν αὐτὸν τρόπον ἐνδέχεται, τὸ μὲν εἰς τὸ ὁρμα διαπειρόμενον βεβλάφθαι, τὸ ἢ εἰς τὸ μὴ μὴ βεβλάφθαι. ὅτω ἢ καὶ τοιοῦτον ἀβλαβὲς μὲν ἐν τὸ τοῦ ὁρματος νοῦρον, ὃν ἀβλαβὲς ἢ τὸ τοῦ μυός. πρὸς μὲν οὖν τὴν προτεθέντων συμπεφωτέρων ἱκανὰ, καὶ ταῦτα.

Ηδεῖ δὲ καὶ ἀλγεῖν, ἅπασαι μὲν ἐγγίνεται ταῖς αἰσθήσεσιν, οὐχ ὁμοίως δὲ ἐναργῶς. ἀλλ' ἐν μὲν τῇ ἡ ὄψεως, ἥκιστα. μάλιστα ἢ ἐν τῇ ἡ ἁφῆς τε καὶ ἡ γεύσεως. ἐφεξῆς ἢ τούτων, ἐν ὀσφρήσει. καὶ μετὰ ταύτας, ἐν ἀκοῇ. τίς οὖν ἥτε κοινὴ πάντων αἰτία, καὶ τίς ἡ καθ' ἕκαστον ἰδία; κοινὴ μὲν, ἥνπορ καὶ Πλάτων ἐν Τιμαίῳ φησὶ γράφων οὕτως. τὸ μὲν παρὰ φύσιν, καὶ βιαίως γιγνόμενον ἀθρόως ἐν ἡμῖν πάθος, ἀλγεινόν. τὸ δὲ εἰς φύσιν ἀπὸν αὖ πάλιν ἀθρόον, ἡδύ. τὸ δὲ ἠρέμα καὶ ἡ μικρόν, ἀναίδητον. ὅτω μὲν ὁ Πλάτων. ὁ δὲ Ιπποκράτης ἔτι παλαιότερος ὢν, τοῖς τὴν φύσιν ἔφη διαλαμπομένοισι, καὶ διαφθειρομένοισιν. ἀεὶ ὀδυνᾶται γίγνονται. τὸ μὲν γὰρ διαφθειρομένοισι, τάχος τε ἅμα καὶ μεγέθος ἐνδέκνυται ἡ μεταβολῆς. εἰσὶ δὲ καὶ ἡ τὴν ἀφὴν ἀεὶ μεγάλαι μεταλλαγαὶ ἡ φύσεως, οἷον ψυχροῦ, καὶ θερμοῦ διαίας πρὸς βολῆς, ὅσα τε θλᾶν, ἢ τέμνειν, ἢ διατείνειν, ἢ διαβιβρώσκειν πέφυκε. τὸ γὰρ ὑγρὸν, ἢ ξηρὸν, ἄνδυ τοῦ θερμαίνειν, ἢ ψύχειν, ἀβίαστον ἔχει τὴν ὁμιλίαν, ὡς ἐνεστίοι μαθεῖν ἀναλεξαμένῳ τῇ πρὸς τὴν ἁπλῶν φαρμάκων πραγματείαν. ἐνθα μὲν τὸ ψυχρὸν ἐσπέχθη, καθ' ἕτερον μὲν τρόπον ἦδυ, ἢ τὸ θερμὸν, ἀλλὰ καὶ αὐτὸ τοῦ διαπαῦ τῇ σὰσαι, ὀδυνηρὸν γίγνεται. φαίνεται δὲ καὶ τὰ θλῶντα καὶ τὰ τείνοντα, κινδυνῶδες τοῦ ῥαγῆναι φθόνητα τοῖς σώμασιν, ἀλγημάτων ἄπτα γίγνεσθαι. καθάπορ γε καὶ τὰ νύσσοντα, καὶ τὰ τέμνοντα. ὅ γ' δὴ μετὰ τὸ τμηθῆναί τε καὶ ῥαγῆναι, τῇ ὀδυνᾶν ὑπάρχει, ἀλλ' ὧν τοῦ γίγνεσθαι τὰ τοιαῦτα πάντα, πόνων ἄπτα καθίστατα, πλὴν εἰ μή κατά τι συμβεβηκὸς ἀκολουθήσει τοῖς οὕτω παθοῦσιν ὀδυνᾶν, ποτὲ μὲν ὑγρῶν δριμέων ὑπανόντων τὸ ἠλκωμένον σῶμα, ποτὲ δὲ φλεγμονῆς ὑπογενομένης, ἥτις καὶ αὐτὴ διαπανῶσα μὲν τοῦ διατείνειν, ὀδυνᾶ. πολλάκις δὲ καὶ δι' τὴν θερμασίαν, ἢ δι' τὴν τῶν ὑγρῶν δριμύτητα. διακαῦται δὲ καὶ τὸ ἡ γεύσεως ὄργανον, ἧ μὲν ἡ ἁφῆς μετέχηκεν ὑπὸ τῶν ἐρημένων, ἧ δὲ καὶ ἡ γεύσεως ὄντι ἴδιον, ὑπό τε τῶν ὀξέων, καὶ πικρῶν, καὶ στυφνῶν, καὶ δριμέων, ὅτι καὶ τούτων ἕκαστον, ὡς ἀκριβέστατα, διαιρεῖ τὸ συνεχές. ἀνιαροὶ δὲ εἰσι καὶ ἡ τὴν ὄσφρησιν οἱ τῶν ἐρημένων χυμῶν ἀκριβέοντες ἀτμοὶ, διό τι καὶ ὅτοι διακαῦσι τὸ συνεχές. ἐν ἀκοῇ δὲ ἥτε τραχεῖα, καὶ ἡ μεγίστη, καὶ ἡ τὰ λίαν φωνὴ ὧν καὶ συνελθοῦσαν εἰς ταυτὸν ἐν ταῖς φοβερωτάταις βρονταῖς, ἀνάπηροι παντάπασιν γίνοιτ' ἂν τὴν ἀκουστικὴν αἴσθησιν ἐγκόντο, τοῦ διαπαθῆναι τῇ βίᾳ τοῦ ψόφου τὸ ὄργανον αὐτῆς. καὶ μέντοι γε καὶ τὴν ὄψιν ἀλαμπρότατα τὴν αὐγῶν ἀναῦσί τε ἅμα καὶ διαφθείρουσι τοῦ διακεῖναι ὑπὸ πλέιον. ἔστι δὲ δ' ἡ που, καὶ τὸ διακεῖναι ἐκ τοῦ τὴν διαφοιτώντων χρόνους, καὶ φαίνεται κοινὸν ἐν ἁπάσαις ταῖς αἰσθήσεσι, τὸ ἀνιαρὸν πάθος, ἐκ διακείσεώς τε καὶ διαιρέσεως τ' συνεχοῦς, καὶ ἡνωμένου σώματος ἀκρτηλούμενον ἐπεισλὰν

ἀθρόως συμπίπτει. καλῶ δὲ ἀθρόως, ὃ ἢ τὰ μεγάλα ἅμα τῷ ταχέως. ὥσπερ ἡ ἅπτε καὶ ὁ Πλάτων ἐβάλετο, συνορᾶν ἐκ βιαίου τε ἅμα, καὶ ἀθρόου παθήματος γιγνομένου τοῖς ἀναπλήκτοις σώμασι τὴν αἰσθησιν ἀφαιρεῖσθαι φάσκων. ὀδὲν γὰρ ἧττον λέγειν ἢ λυπηρὸν, ἢ ἀλγεινὸν, ἢ ὀδυνηρὸν, ἢ ἐπίπονον ἀναθήσειν. ὥσπερ ὅ δὲ αὖ τὸ πάθος ἀνίαν, ἢ λύπην, ἢ ὀδύνην, ἢ πόνον, ἢ ἄλγημά φησιν. ὁμοίως οὖν καὶ τοῦτο πρᾶγμα τοῖς ἁπασι τοῖς ἐρημένοις ὀνόμασιν, οὔτε ψαίω καὶ θιγεῖν, καὶ καθ' ὅτι ἂν ἕτερον αὐτῶν σύγγραμμα περὶ τῶν αὐτῶν ὁ λόγος ἐστίν. ὅτι δὲ καὶ ἡ Ἱπποκράτους δόξα περὶ αὐτῆς ἔχεται διανοίας, οὔτε τοῖς ὀνόμασι, καὶ τοῖς πράγμασιν, σύνηθες ἐκ τῶν ἐμπροσθεν ὀλίγον ἐρημένων, ἔστι τῶν οὖν ἅπασι ταῖς βιβλίοις αὐτοῦ γεγραμμένων. ὅτω μὲν δὴ πᾶν πάθος λυπηρὸν οὐ ἁπάσαις γίγνεται ταῖς αἰσθήσεσι. τὸ δὲ ἐναντίον αὐτοῦ τὸ ἡδὺ, σφᾶς τῆ ἐναντίαν αἰτίαν. τὸ γὰρ λυπεῖν δύνασθαι διαπαθεῖν, ἢ εἰς τὸ κατὰ φύσιν ἐπανοδος ἀθρόα, τῆ ἡδονὴν ἀπεργάζεται. σφᾶς τοῖς ὀφθαλμοῖς ἥδιστον θέαμα τὸ λιπαρὸν, ὥσπερ ὀδυνηρότατον, τό τε λαμπρὸν, καὶ λοβὸν. οἷον ὁ ἥλιος. ἐφεξῆς ἐστὶ τούτων. ὧν μὴ ἅπτεσι τὸ λοβὸν, ὧν ἅπτεσι τὸ φαιόν. τὸ μὴ γὰρ, ὅλως διακεῖσθαι τε ἅμα καὶ διαλύειν τὴν οὐσίαν αὐτῶν, ὃ ἐστὶ, ὅλως ἀδιάστατον σωμάτων. ὃ γὰρ δύναται τὸ σωμάτων γε μόνον ἱκανὸν, ἢ αὐτάρκες. ὅτω γὰρ αὖ πω τὸ μέλαν ἥδιστον. νῦν δ' ἔστιν ἐναντίον γὰρ ὑπάρχον τῇ τῆς οὐσίας οὐσία. σωμάτων βιαιότερον αὐτῶν, ἢ ὡς εἰς τὴν φύσιν ἐπανάγειν. ἧττον δὲ ὅτι τὸ μελαίτατον τῶν λαμπροτάτων ἀναιρεῖ, οὐχ ὅτι τὸ ἐναντίον ἧττον λυπεῖ, ἢ ἧττον συγχεῖ ἀμετρίας (ἧττον μὲν γὰρ μᾶλλον ἀναιρεῖ τὸ λαμπρότατον τὸ μέλαν) ἀλλ' ὅτι τὸ μὲν ἢ ὄψεως ὄργανον αὐγοειδὲς, αὐγὴ δὲ πᾶσα λεπτομερὴς οὐσία. τὸ δὲ μέλαν ἀεὶ παχυμερές. ἀεὶ δ' ἐν τῇ φύσει δραστικώτερον ὅτι τὸ λεπτομερὲς τοῦ παχυμεροῦς. ὅταν μὲν οὖν εἰς ταυτὸν ἀλλήλοις ἥκῃ τὸ λεπτομερὲς τῷ παχυμερεῖ. ἧττον εἰς τὸ λεπτομερὲς ἐνεργεῖ τὸ παχυμερὲς, εἴπερ μᾶλλον πάσχειν τὰ ἐκεῖνο πέφυκεν. ὅτως οὖν καὶ ὁ ἥλιος ἀνιᾷ τὴν ὄψιν, ὅτι λεπτομερέστερος ὤν, ἐστὶ μὴ αὐτῇ διακείνει. τῇ μὴ δὲ οἰκειότητι τῆς οὐσίας, ἧττον ὅτι τῶν ἐναντίων ἀναιρεῖ, ὅσῳ ἐστὶ ἰσχυρὸν τῆς ἐναργείας βιαιότερος ὑπάρχων, τότῳ καὶ τὸ πάσχειν ἧττον τῆς εἰς τὴν ὄψιν βλάβης. ὃ γὰρ ἐν ἐλαχίστῳ χρόνῳ πῶς τῆς ἡλιακῆς αὐγῆς ἡ ὄψις ἡμῶν πάσχει, ὥστε ἐν παμπόλλῳ, μὴ δ' ὅλως αὐγὴν θεασαμένη μηδεμίαν, ἀλλ' ἐν βαθεῖ σκότῳ διαιτᾶσθαι. ὑπὸ γὰρ τῆ αὐτῆ πῶς τὸ φῶς ἀναχθεῖσα βλέπειν δύναται, ὅσῳ πατεῖσθαι τρόπον τινὰ καὶ πεπαχύνθαι, καὶ σκοτώδης γεγονέναι. ἥδιστον γε δὴ αἰσθητῆ ὅτι ὑφελιμώτατον ὄψει τὸ κυανοῦν χρῶμα, πλὴν τοῦ ὑφ' ἡλίου διαπεφορημένης. ἐκεῖνο μὲν γὰρ ὡς ἂν ἥδιστα νοσοῦσι τὸ ἐναντίον ἰᾶται. τῇ δ' ὑγιαινούσῃ μὲν, κεκμηκυίᾳ δ', τὸ κυανοῦν ἢ τὸ φαιὸν ὑγιεινότατον θέαμα, μήτε διακεῖνον αὐτὴν, ὡς τὸ λευκόν τε καὶ λαμπρὸν, ἀλλὰ μήτε σωμάτων, μὴ σβέννυον, ὡς τὸ μέλαν. τὸ μὲν οὖν φαιὸν ἐκ λευκοῦ τε ἅμα καὶ μέλανος κραθέντων γίγνεται. τὸ κυανοῦν δ', λευκοῦ λαμπροῦ σωληθέντος, καὶ εἰς μέλαν κατηκρεὲς ἐμπεσόντων. ὅτω γὰρ ἡμᾶς ὁ Πλάτων ὑπὲρ ἀμφοῖν ἐδίδαξεν. ὥστ' ἐκ τῶν ἐναντίων τε καὶ ἄκρων κραθέντων, ἐμμεσότητά τε καὶ σύμμετρα γίγνεται ταυτὶ τὰ χρώματα, τὴν θ' ὑπερβολὴν ἑκατέραν ἐκφυγόντα, καθ' ἣν ἡ ὄψις ἐβλάπτετο, μὴ οὖν μετρίως αὐτῆς ἐπανοδοῦντα καμάτους, ὥσπερ τὰς ὠδὰς τῇ διακείσει νόσους, τὸ μέλαν. τὸ δ' ἐναργὲς ἡδονῆς ἡ ἀπ' αὐτῶν, οὐχ ὁμοίως ὅτι τῇ ἧττον τὰς ἄλγας ἀναθήσεσθαι. ὅτι μὴ ἧττον τοῦ ὀδυνᾶν ἴσον ὑπάρχον. ἡ γὰρ λεπτομέρεια τῆς ὄψεως, ὅτ' ἐν τῷ διακεῖνεσθαι βιαιοτέρα τῆ πάσχειν τῆς οἰκειότητα τῆς οὐσίας (ἐφ' ὃ γὰρ ἄγεται φθαρῆναι, ταῦτα ἐστὶ καθ' ἑαυτὸ) ὅτ' ἐν τῷ συγκεῖνεσθαι μᾶλλον τῆ ἀθρόᾳ

ξοῦς δόσιας ἀιδήσεις αὐτὰς, ἀ πάχυσι πάθος ὀδὲν ἰσχυρὸν ἐν αὐταῖς. ἡ ἢ ἀφὴ κὴ ἡ γλῦσις. σφοδρὸν μὲν ὀδὲν ὀ ἧττον. πάχυσι δ' ἐνίοτε ⟨ποιόν τι πάθος ἀμυδρὸν, ἡ μλὴ τοι γλῶτ⟩τα πῶς τ' γλυκέα, ὡς ἔρρτ⟩, φλέγματος, ὃν περ ὁ πραξαγόρας τε ⟨Φιλότιμος ἰδιώτερον ὀνομάζοσι γλυκὺ χυμόν. ἡ ἢ ἀφὴ, τ' ἐν αὐτῇ κινήσε⟩ ἀιδαίνετ⟩ πολλάκις, ἐπεισ'ὰν εἰς τὸ κτ⟩ φύσιν ἐπανορθχητα, τῶν πραχωόντων γε αὐτ⟩ ὠδύν, ἤτοι πεπομλένων, ἢ διαπνεο μλένων, ἢ ἀιδυτῶς ἐκκεινομλένων. καὶ μλν καὶ οἱ κοπωθέντες, ἐπεισ'ὰν πρίψεσί τε μαλακαῖς, ἢ λετροῖς ἀπαλωθέντες τὸ σῶμα μετὰ ταῦθ' ἡσυχάζοσιν, ὠφαρῶς ἀιδαίνου⟩ ⟨ἡ ἡδονῆς. ἔτι δὲ διὰ μᾶλλον, ἐν αὐταῖς ἀρχ-
μλέναις κινήσεσιν ἥδηται, τοῖς κεκμηκόσι μοείοις ἐς τὴν φύσιν ἐπανορθχομλένοις. ἀ μόνου ⟩ ἐν τῷ λέειν, κὴ ἀνα
πρίεσθαι μαλακῶς ἐλαίῳ διαφλεῖ, συμβαίνουσιν ἡδυνὰς τοῖς κεκοπωμλένοις μέρεσιν, ἀλλὰ καὶ ταῖς μείζοσιν ὀδύναις, ἐπαφὴ μαλακὴ καὶ πραεῖα καὶ λεῖα, φέρει τινὰ πραμυδίαν ὀ σμικραὶ. ἐξωθεν δὲ ἥδη τὰ τοιαῦτα. ⟨
10 λεκτέον ἐξῆς ὥσπερ ἀπάντων αὐτῶν. ὀδὲν γὰρ ἔτι δέομεθα πρὸς τῶν ὀσφρητῶν διεξέρχεσθ⟩ τοῖς γλυσικοῖς ἀνάλογον ἐχόντων. ἡδόμεθα δέ τινων ἐν τόποις ⟨ὀσφρ⟩ τῶν ἡδέων ⟨ἡ ἀιδήσεως, ἁπλῶς μὲν ἐπεῖν, εἰς τὸ κτ⟩ φύσιν ἐπανορθχόμλενοι. κὴ γίγνε⟩ τοῦθ' ἡμῖν ἀεὶ διὰ τῶν ἐναντίων, ἐαν γένῃς ὡς πρόσικε λαμβάνει τὸ ἐναντίον. προσήκει ⟩ διίπτειν τὸ πρώ
των τε καὶ καθ' ἑαυτὸ, καὶ μὴ δι' ἑτέρᾳ μέσα τοῦ τέλους ἄττον, ἀ τὸ πρωταρχόντε καὶ πρωταρκλικὸν ὀνομα
ζομλῶν, ἐν τοῖς τοιούτοις ἅπασι σκοπεῖν, ὅπερ ἱπποκράτης ἡμᾶς, ἐν ἄλλοις τε πολλάκις ἀναμιμνήσκειν ἔοικε, καὶ ⟨ἐν φαναι. ἔστι ⟩ ὅκτ ὠδὶ τελέως ἄνου ἕλκεος νέον δυσάρκου, θρέως μέσου, ὑγρὸν πολὺ κατάχυσις ἐπανάκλη σιν θρόμβου ποιεῖ⟩. θρόμβ⟩ ⟩ ῥύσι⟩ ταῦτα δύξειε μὴ γὰρ ὅ γε τις ⟨ὠὸς τῶν τοιούτων ἀσκεπτότερον ἀκροφαινόμενος, ⟨ὠὸ τῶν ὁμοίων ἐνίοτε θρόμβου δύεται τι τῶν πρὸ φύσιν, ὥσπερ καὶ τὸν τέτανον ⟨ὠὸ ⟨ἡ ὑγρολασίας. ἔχει ⟩ ὀχ
ὅτως τἀληθὲς. ἀλλ' ἀεὶ πάντα πῶς τὸ κτ⟩ φύσιν ὁρχεται διὰ τῶν ἐναντίων. ὥσπερ καὶ ὁ τέτανος διὰ ⟨ἡ κτ⟩ τ⟩
θρμασίαν ἐπανακλήσεως. εἰ μλν δὴ ἀθρόως ὥσπερ γίγνοιτο, μεθ' ἡδονῆς ἡ θραπεία σωτελεῖται κτ⟩ μικρὸν δὲ
20 συμβάντος, ἀναίδυτος ἡ εἰς τὸ κτ⟩ φύσιν ἐπάνοδος ἔσται. ὅτω δὲ καὶ ἡ ἐκ τ' κτ⟩ φύσιν εἰς τὸ πρὸ φύσιν ὁ⟩ος, ἡ μλν ἀθρόως γιγνομλένη, βιαιός τε καὶ ὀδυνηρὰ πάντως ὄτν. ἡδὲ κτ⟩ μικρὸν, ἀναίδυτος. καὶ διαῤῥε ⟨ἡ κατ' ὀλί-
γον ἀθροιζομλένης γὰρ ⟨ῶ σώματι διαθέσεως ὁ κτ⟩ φύσις ἀναιδύτ⟩ παντὰ πασιν ὄσης, ἡ εἰς τὰ κτ⟩ φύσιν ἐπά-
νοδος ἐπεισιὰν ἀθρόως ὠὸ τελεῖτ⟩, μετ' ἀιδήσεώς τε ἅμα κὴ ἡδλείας γίγνε⟩. κὴ μάλισα ὠὸ τῶν οἰκειοτάτων ἡμῖν. οἷα περ ὀδόν, ἐν μλν τῇ γλύσει τὰ γλυκέα. κτ⟩ δὲ τλὺ ὄσφρησιν, ὅσα τόπεις μλν ἀνάλογον ἔχει. καλεῖται δὲ σὺώ
δ⟩η. Ἰδιον δ' ἐπὶ πεπονθὸν ὀξαίρεσθαι, ἡ τ' γθνητικῶν μοείων ἄιδησις, ὅτι κὴ δλυάμιν ἰσχυροτάτ⟩, ἔχει, κτ⟩ μλν τὸ ἄῤῥεν γθνός, ἀρκείλιτ⟩ τῷ ⟨ἀφρ⟩ματος, κτ⟩ ⟩ τὸ θῆλυ, κὴ ταύτ⟩ μὴ ⟨ἐν τε τοῖς ὄρχεσι καὶ τοῖς ⟨ἀφρ-
ματικοῖς ἀγγείοις. ἀλλὰ καὶ τ⟩ ἑλκτικὴ ⟨ἐν ὅλῃ τῇ μήτρᾳ. σωπῇ γὰ ἡ φύσις ⟨ἀορέχεσαν ὠδὶ θυμίαν τε ἅμα καὶ ἡδονὴ τῇ τε πθούσῃ, καὶ τῇ συλλήψε τ' ⟨ἀφρ⟩ματος. ἀλλ' ἡ μὴ ἀνία τ' πόῤῥ⟩ τὸ ⟨ἀφρ⟩ματος μλίονος ἔσω, ἀθροίζεται κατ' ὀλίγον ⟨ἐν χρόνῳ πλέονι. καὶ διὰ ὅπερ, ⟨ἐν τοι μεγάλα λυπεῖ, πρὶ ὧν ἐτράφθη λέξομλν, ἀρκλέ-
πτ⟩ ⟨ἐν μεγέθει ⟨ἡ ἡδονῆς, ὧν ⟨ἐν ⟨ἐς ἀφροδισίοις ἴσχοι. ἡ δ' ἀπόκεισις ἡ τ' λυποῦντος ἀθρόως γιγνομλένη, ⟨ἐν τὰ
χα εἰς ⟨ἡ τὸ κτ⟩ φύσιν ἐπανόδ⟩, ⟨ἐν τὸ ⟨ἡ ἡδονῆς μέγεθος ἀνάλογον ἔχει. Υπόλειπον δ' ἂν ἔτι πρὸς τῶν κτ⟩
τὸ σῶμα ⟨ἡ κοιλίας, ὃ δὴ καὶ καρδίαν ὀνομάζοσι συμπθωμάτων διελθεῖν. ἔστ μλν γὰρ ἐκ τοῦ γθνός καὶ αὐτὰ τῶν ἁπλικῶν. ἀλλ' ὀδὲν ὅτω μᾶλ⟩ς, ὅτ' ἀκριβῶ τῶν ἄιδησιν, ὅτε τὰς ἀρχὰς ἐκατέρας ἑαυτῷ σωδιαπίθησιν, ὡς τὸ
σῶμα ⟨ἡ γαστρὸς. ὀνομάζεται ⟩ σωκέφαλος ὁ τοῖς πολλοῖς μόνον, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἰατροῖς σῶμα χρς. ἀεὶ γὰρ καλόμθαι
συμαχικῶ συγκωᾶι, τότε τ' μορίᾳ εἰσὶ συμπθώματα. καθάπερ κὴ ἀὶ καρδιαλγίαι, κτ⟩ τῶν ἑτέραν αὐτ' πρὸ
σηγορείαν ὠνομασμένα. ⟨ἐν δὴ κὴ δυσπνοίας τε ⟨ἀπνοίας, ⟨ἐν δ' ἐκβήξεις, τε ὠλιγψίας ⟨ἐν πθακοπάς, ⟨ἐν μελαγ
χολίας ὠδιφορέι. τῶν τε μὴ ὄν ἅπαντα κτ⟩ συμπάθειαν. ἀνορεξίας ⟩ καὶ δυσορεξίας ⟨ἐν μοχθηρὰς ὀρέξεις, αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ. καλῶ ⟩ ἀνορεξίας μὴ ὅταν μηδὲ ὅλως ὀρέγωντ⟩. δυσορεξίας ⟩, ἐπεισιὰν ἀμυδρῶς. ἀὶ μοχθηρὰὶ ⟩ ὀρέ-
ξεις, ἀὶ μὴ, εἰς ἄμεσον ἐκτρέπουτ⟩ σιτίων, ἢ ποτῶν πθοσφοράν. ἀὶ ⟩ εἰς ἀλλοκότων ποιοτήτων ὠδιθυμίαν.
40 ρητέον ὃν ⟨ὠὲρ ἁπάντων ἑξῆς ἀπὸ τῶν οἰκείων αὐτῷ συμπθωμάτων ἀρξαμλνος. ἔπετ⟩ ⟩ ταῦτα ταῖς κτ⟩ φύσιν ἐνεργείαις τ' μορίοι, δι' ἃς ⟨ἐν τ' ἀπ' ἐγκεφάλ⟩ νεύρων, ἐδέηθη μεγίστων, ἐφ' οἷς δὴ κὴ τὸ πρωτ⟩ τοῦτ ⟨ἐδος ⟨ἡ αἰ-
σθήσεως, ⟨ὠὲρ ἅπαντα μέτεσται. διαφορμλνος γὰρ εἰς τὸ πρόσθεν ἐκάστ⟩ ζῶν κτ⟩ τὸ σέρμα, πρώτως κινοῦ-
σθαι συμβαίνει τοῖς ⟨ὠὸ αὐτῷ μέλεσιν, ὧν ἡ σύμφυτος δλυάμις, ὡς ἐν τοῖς τῶν φυσικῶν δλυάμεων ⟨ἀπομνή-
μασιν ἐδείκνυμεν, ἐκ τῶν ὁμιλούντων ἑαυτοῖς ὠθεσᾶται προφλν, ἀναπληρῶσαν τὸ κτνόμλν. ἐν ⟩ ὧδις ἐκ τῶν ἑαυτοῖς ὁμιλούντων ἐκεῖνα. κἄπειτα ἐκ τῶν ἑαυτοῖς τὰ πρῖτα. καὶ ὅτως ἀεὶ κτ⟩ τὸ σωεχές, ὡς ἐν χορῷ τινὶ τα-
χέως ⟨ἡ μεταλήψεως γιγνομλένης, ὥσ τὰς καθικούσας εἰς τλὺ γαστέρα φλέβας, ἡ κνωσις ἀοικνεῖται. ὥσ τε
διέ γε ἐθίκεσάν τε ἅμα καὶ πεφύκεσαν ἐκ ⟨ἡ γαστρὸς ὥσ τα ἄθαι τλὺ προφλν, ἀνάλογον ταῖς ὠὸ τῶν φυτῶν εἰς τλὺ γλν καθικούσαις ῥίζαις. ἅπαν γὰρ ὥσ τὸ ὀργν ὁ ψυχικὸν ἀλλὰ φυσικὸν ⟨ἀορέχε, ὁμοίως ὥσ τελεῖται, κατά τε τὰ φυτὰ ⟨ἐν τὰ ζῶα. τοῖς μλν δὴ φυτοῖς, ἡ γῆ τ' γαστρὸς ⟨ἀπερεῖδ⟩ ⟨ἡ παντὸς, ἐτοίμλν τε καὶ ἄφθονον
50 ἐπάρδ⟩ τλὺ προφλν, ἄχρι πρ ἂν ἐκ διὸς ὥραι κτ⟩ φύσιν ἔχωσιν. ὡς εἰγέ ποτε δὴ ⟨ἀορβολλν αὐχμῶν ἀνα
ξηρανθέν τὸ ὑγρὸν ὀξ αὐτ', ὑφ' ἡλίᾳ βοφῆς αὐαίνε⟩ τὰ φυτὰ. τοῖς ⟩ ζῴοις ἅτε μὴ πθοστφυκόσι τῇ γῇ, πλλν ὀλί
γον δὴ πνων, ἡ φύσις ἐδημιέργησε μλν καὶ τλὺ γαστέρα ταμεῖον τροφῆς, οἷον πρ τλὺ γλν τοῖς φυτοῖς. ἐδλω-
κε δὲ καὶ ⟨ἡ ὑ⟩ ἡδείας ἄιδησιν, ἵν' ὀρμῶντα τὰ ζῶα πῶς τε ⟨ἡ ἐδλω⟩ λν τε ⟨ἐν πσιν εἰς χρόνου πλησθῇ⟩. καὶ
καλεῖται μλν ἡ ⟨ἡ πιώτης πλησώσεως ἔφεσις, ὄρεξις. γίνεται δ' ἐπ' ἀιδήσει ⟨ἡ ὑ⟩ ἡδείας, ὅταν ἀὶ μλν φλέβ⟩ ὀξ αὐτῆς τί ⟨ἡ γαστρὸς ἐλλωσιν, οἷον βδάλλσαί τε καὶ μυζῆσαι, μὴ φέρ⟩σε δὲ τλὺ μύζησιν ἡ γαστὴρ, ἀλλ' οἷον διαπωμλνη, ⟨ἡ ἀνίας τούτης ἵαμα τλὺ ἐδωλλν ποείζεται. πρέποντα γὰρ ἀὶ φλέβ⟩ ὅτως ὠὸ τὰ παρα-
κείμλνα σιτία, κἀξ αὐτῶν ἕλκεσι τλὺ προφλν, ὀκ ἐκ ⟨ἡ γαστρὸς. καὶ συμβαίνει μετὰ τλὺ πθοσφοράν, ἅμα τε τὰς φλέβας ὠὸ τὰ σιτία πρέπεσθαι, καὶ τλὺ ηιλίαν ἑαυτλὺ ἑλκειν ὀξ αὐτῶν, ὅθ⟩ κεκένωται πρότερ⟩ ⟨ὠὸ τῶν φλεβῶν, ἡ μλν οὖν ⟨ἡ μυζήσεως ἄιδησις, ἔσιν ἡ πεῖνα. δύο δὲ ἄλλα, τὸ μλν τὸ βδάλλειν τὰς φλέβας

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 232 sur 494

ἡγεῖται. καὶ καλεῖται καὶ δῆλον ὄρεξις ὁμονύμως τοῖς ὀρέξεως, ἡ κένωσις πονηρᾶς, ἢ γίγνεται πάντα συμπτώματα, τὰ σύμπαντα ἡ εἶχον ἐφεξῆς ἀλλήλων τεταγμένα. κένωσις μὲν πρώτη. διαύτορα δὲ ὄρεξις ἡ φυσικὴ τῶν κενωθέντων μοχθηρῶν. εἶτα ἡ μύζησις τῆς κοιλίας. εἶτα ἡ τούτης αἴσθησις. εἶτα ἡ ὄρεξις αὐτῆς ἡ ψυχική, ἄπασῶν ὑστάτη. καὶ τοίνυν καὶ ἡ ἀπώλεια τῆς φθορᾶς ταύτης, ἣ διὰ τὴν αἴσθησιν ἀφανίζεται τῆς βραδύτητος, ἢ διὰ μὴ γίνεσθαι τὴν βράδυτητα, ἢ διὰ μὴ κενοῦσθαι τὸ σῶμα, συμβαίνει ἡμῖν ὃ τὸν αὐτὸν τρόπον ἂν ἀμυδρὰν τὴν ὄρεξιν, ὅτι δὴ ἀφανιζόντων ὧν εἴπομεν, ἀλλ' ἐγγὺς ἀπωλείας ἤδη ὄντων ἔτι ὄντα. μοχθηρὰ δὲ ὀρέξεις γίγνονται, ἡμῖν μὲν τὸ ποσὸν, ὑπερβάλλουσαι, καὶ καλοῦνται πρός τινων ἀπὸ τοιαύτης, κυνώδεις, ὅταν ἡ τοῦ κακοχυμίας τις ὀρεξιδὴς διάκενος τὴν κοιλίαν. ἢ καὶ τὸ σύμπαν σῶμα διαφορούμενον ἀμέτρως, ὑπὸ μὲν ἀφθονίας καθίσταται τῆς θρέψεως. ἡ μὲν γὰρ ψυχρὰ κακοχυμία, τὴν διάξιν μὲν ἀνάλογον τῇ μυζήσει παρέχει. τὸ ὄρεξιν δ' ἐπεγείρει, τῇ τοῦ φυσικοῦ παθήματος ὁμοιότητι. τροφῆς δὲ, οὐ ποθεῖ τὴν ὑδαρεστέραν ἐργάζεται, διὰ τὴν ψύξιν. ἁλυκὴς δ' ἐοῦσα καὶ χολώδους κακοχυμίας διακενοῖ τὴν γαστέρα ποθεῖ μᾶλλον, ἢ σιτίων ὀρέγονται. πῶς γὰρ δεῖ θερμαίνεσθαί τε καὶ ξηραίνεσθαι τὴν κοιλίαν, ἅπερ ἄπτα δήλους ἐστὶν, ἔτι καὶ τὸ χεσθαι οὕτω χυμοὺς, ἐν αὐτῇ τε καὶ ταῖς φλεψὶ συμβαίνει. τὸ δὲ φύσεως τῶν χυμῶν σύμπτωμα, πληροῖ τὰ πολέχοντα, καθάπερ οἶμαι τὰ διὰ ψύξεως ἐκλιποῦσι. καὶ τοίνυν, εἰς μὲν τὸ πεινῆν οὐ σμικρὸν ἡ ψύξις τῶν κατὰ τὴν γαστέρα σωμάτων συνεργεῖ. κενάται γὰρ ἐργάζεται τὰ σώματα, καὶ οὐ χιτῶνας αὐτῶν, συνάγουσά τε καὶ συστέλλουσα, πῶς τὴν ὄρεξιν ἐπεγείρει, τὸ δὲ μὴ πεινῆν ἐν τοῖς μάλιστα συνεκτικὸν ἄπτον ἡ θερμότης ἐστὶ, τὰ μὲν σφριγῶντα σώματα ἐκλύουσα, καὶ πῶς τὴν ὁλκὴν ἀπονώτερα κατασκευάζουσα. τὰ δὲ ὑγρὰ, δεῖ χεῖν ὑδατωδέστερα ἐκτείνουσα. μία μὲν δὴ αὕτη ἡ κατὰ φύσιν ὄρεξις ἐστὶν, ἡ ὀξώδης κακοχυμία. διαύτορα δὲ ὡς ἐλέγετο κένωσις πλείων, διὰ ὅλου τοῦ σώματος, ἢ τοι διὰ ῥώμην θερμότητος, ἢ διὰ ἀῤῥωστίαν τε καὶ ἀσθενείας διαφορουμένη. καὶ διὰ καὶ συμβαίνει, ἡμῖν μὲν τὴν πρώτην διάθεσιν, ὑποχωρήσεις τῶν ληφθέντων γίγνεσθαι πολλάς. ἡμῖν δὲ τὴν διαύτορα, ὡς ἂν ὑδατώδη κένωσιν ἡ ἕξεως ἀπηλλαγμένην, ἀναδιδόναι τὴν τροφὴν. ἄμετροι μὲν οὖν ὀρέξεις τε ἅμα καὶ πεῖναι, διὰ ταῦτα γίγνονται. μοχθηρῶν δὲ ποιότητων ὑδατώδεσιν, ὡς ἂν εἰς οὖν ἡ κοιλίας χιτῶνας ἀναπόδῃ τι περίττωμα μοχθηρόν. εἴωθε δὲ οὖν γίγνεσθαι μάλιστα ταῖς κακοχύμοις γυναιξὶν, ἐπεισιὰν κύησιν. καὶ καλεῖται κίττα τὸ πάθος. ὀρέγονται δὲ ἐν αὐτῷ μάλιστα μὲν ὀξέων τε καὶ στυφνῶν, ἔσι δ' ὅτε καὶ σκληρῶν, ἐνίοτε δ' ἤτοι κιμωλίας γῆς, ἢ ὀστράκων, ἢ ἐσβεσμένων ἀνθράκων, ἢ τινῶν ὅτων ἀτόπων βρωμάτων. καὶ οὖν πάσχουσιν ἀπλείας αὐτῶν, ἄχρι τοῦ διαύτορα καὶ πρίτε μῆνός. ἐν δ' ἔσι τετάρτῳ, πάυονται, τὸ μὲν τι τοῖς ἐμέτοις ἐκκενωθέντες ἡ κακοχυμίας, τὸ δὲ λιπ καὶ πεφθέντες ἐν τοῦ χρόνου, βραχέα σιτεμένης ἡ ἀνθρώπου διὰ τὴν ἀρρωστίαν. τὸ δέ τοι καὶ τοῦ πλήθους ἐκκενωθέντος. ἡμῖν μὲν οὖν πρώτους δύο μῆνας, ὀλίγον ὕδατος ἀπὸ τοῦ αἵματος εἰς ἑαυτὸ τὸ ἔμβρυον, ὡς ἂν ἐπὶ μικρότατον ἐπάρχον, ὅταν μηδὲν ἔμβρυον ἤδη πω καλεῖται κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν, ἀλλ' ἐπὶ κύημα. μεῖζον δ' γιγνόμενον, αὐτό τε πλέονι χρῆται τροφῇ, καὶ ὁ μόνον ὅτι πορ ἂν ἡ χρησόταθον ἐν ταῖς φλεψὶ τοῦτ' ὠθεῖται, καθάπερ ἐμποδὼν, ἀλλὰ δεῖ δῆλον πλείονος, σωτηρίου τι καὶ τοῦ μοχθηροῦ. καὶ ὅτως τὸ σύμπαν σῶμα τοῦ τε πληθωρικοῦ ἔτ' εἶν πάυεται, καὶ ἥπερ γίγνεται κακόχυμον. αὐτὸ δὲ δὴ τὸ ἔμβρυον ἧς ὠθεῖται τροφῆς, τὰ ποδιαπώματα, δηλοῖς ὑμῖν ἀφαπτίδεται. καὶ γίγνεται μὲν ὡς τὰ πολλὰ, καὶ αὐτὸ, κακοχυμότερόν τε καὶ δυσκρατώτερον, ὡς ἂν τοῦτο μοχθηρᾶ τροφόμενον αἵματος, ἢν μὴ πάνυ χρησᾶς ἡ κύησις χρῆται τροφᾶς ἐν τοῦ λοιπῶ χρόνῳ ἡ κυήσεως. ἀλλ' ὅδε γε πρὸς τὰ παρόντα. τὸ δὲ μοχθηρῶν ὀρέγεσθαι ποιοτήτων, ὥσπερ οὖ δηγόμενος, ἐμνημόνευσα ἡ κίττης, γίγνεται ποτὲ καὶ ἀνδράσιν, ὅταν γε καὶ τούτοις εἰς τὸ ἡ γαστρὸς σῶμα κατασκήψῃ ὁμοίας τοῖς κακοχυμίας. ταῦτα μὲν οὖν τὰ σύμπτωματα ποθεῖ τὴν ἡ τροφῆς ὄρεξιν γίγνεται. περὶ δ' τῆ τοῦ ποτοῦ παραπλησίας τούτοις ἑτέρας τοσαῦτα. ἡ μὲν οἷον σβέσις, ἐπεισιὰν ἤτοι μηδ' ὅλως δέῃ τὸ σῶμα δι' ὑποβάλλουσαν τε ὑγρότητα ἡ ψύξιν, ἢ ἀναίδηλος ἧ τοῦ καθ' ἑαυτὴ πάθος ἡ γαστρὸς, ἡ δ' ὠδέ ἡ ὄρεξις, ἐπεισιὰν ὠδέως γίγνεται τὰ αὐτά. ἡ μοχθηρὰ δὲ τῶν ποτῶν ὄρεξις, ἀνάλογον γίγνεται, τῇ ποθεῖ τῇ τροφῆ ὀρέξει μοχθηρᾷ, ποτὲ μὲν ἀμέτρα πόμασι, ὅταν ἐν αὐτοῖς τοῖς χιτῶσι ἡ γαστρὸς ἁλμώδης τις, ἢ χολώδης κακοχυμία ποθείχθη, ποτὲ δ' οἷον ζέσαντος τοῦ καθ' ἑαυτὴ ὑγροῦ συμφύτου. μοχθηρῶν δ' ὠθυμέσι πομάτων, ὡς πορ ἡ σιτίων, ἀνάλογον τῇ κρατούσῃ κακοχυμίᾳ. ταυτὶ μὲν δὴ ἐν χρόνῳ πλείονι κακῶς διαπεπαντεῖσιν ὠθυγίνεται. ἀπαύστοις δ' ἡ λιψεσι καταλήφθεισιν. ὅταν δὲ ληφθῶν, ὧν πορ καὶ ἀρθαυόντας οἶδα, τόν τε καταφαγόντα τὴν ἐχίδναν (ἐμοῦ δὲ αὐτὰ δίψας) καὶ οὗτος ἐκ τοῦ οἴνου πόντας. ἐκ πολυετίας θεισᾶς, ἐν ᾧ ποιητοῦ τι θηλείου ἐναποτεθύηκει, καὶ τὸν δὴ οἶνον παλαιᾶ μεθυσθέντα, καὶ τὸν ἀκρατοτέρην ἀρθελήσαντα, ἐξ οὗ ἐν τοῦ πλοίῳ ὠθλιπόντος τὸ ὕδατος, ὧν ὅδι ἡ θαλάσσης ἐπόλμησάν τε πεῖν, ἀμετρότερόν τε δίψησαντες τὴν ἅλμην, καί τινὸν μὲν αὐτῶν ἐναχθόντα τῆ γαστρὶ, καὶ δηχθόντες σφοδρῶς, ὀξύτερον ἢ κατ' οὖν λοιπὸς, ἀπέθανον. οἶδα δὲ ἕνα ἐξ αὐτῶν πυρετοῦντα καυσωδῶς, ὑδρωδίδοντος ἐπὶ τὸ νοσῆμα τος, ἀνεδίην τε πίνοντα ψυχρὸν, καὶ μηδαμῶς ἐμπλάμενον, ἄχρι πορ ἂν ἀπέθανεν. οὗτοι μὲν δὴ τοιαῦτα καὶ τοσαῦτα ποθεῖ τὰς ὀρέξεις τ' γαστρὸς ἀεὶ πλημμέλειαι. καὶ πῶς αὐταῖς ἡ καρδιαλγία, σύμπτωμά τι τοῦ στόματος τ' γάστρὸς ἀναδιπτύον, ἀναιρὸν ὑδατ χυμοῖς δακνώδεσιν. ἔξωθεν δὲ τούτων ὄντων, ὁ καλούμενος βούλιμος ἀφαπτίδεται τε ἅμα καὶ ἀκρίας καὶ κατατήξεως τ' ἀνατοῦδε, σύμπτωμα. θαυμαστὸν ἡ ἐδεῖν, εἰ ταῖς ὁδοῖς αὐτοῦ, λειποψυχίαι τε καὶ κατατήσεις ἐπόντα ἡ δυσκίνησιν. ὅπου γὰρ ὁρῶντες τινὲς ὠθ πρὸσπαίσματα δακτύλων λειποθυμήσαντος, ἐδὲν δίπτε θαυμαστὸν, ὑδατ σομάχῳ παθεῖν αὐτὸ, καὶ τῇ τ' ἀναδόσεως ἀπειθείᾳ, καὶ τῇ τ' δεψυχήσαν σεως ἐγγύτητι, τὰς δύο ἀρχὰς ἑτοιμότερον εἰς συμπάθειαν ἄγειν αὐτὸ δυναμένης. καὶ τὰ μέγιστα συμπτώματα, τὰ, οὖν δυναδηπάτατος σομάχος ὄδιν εὑρεῖν ὑδιφθορόντας, ὡς ἂν καὶ μᾶλλον τῶν ἄλλου ἀνιωμένης ὑδατ πᾶσι τοῖς λυποῦσι. καὶ ταῖς ἀρχαῖς ἀμφοτέραις, ἀναπέμποντας ὄδιν ἰδεῖν τὴν βλάβην αὐτῶν. ὅταν δ' δὴ καὶ ὅλου τὸ νοδρωδὲς γένος ἐπί τινος δυναδηπότερον, ἢ δυπαθέστερον ἐπάρχῃ, τότε δὴ καὶ μάλιστα καὶ αὐτὰς γε τὰς ἀρχὰς εἰς

συμπάθειαν

συμπάθειαν ἑτοιμότερον ἄγειν συμβέβηκεν, ὅταν ἥκῃ κατά τι πάθος, ἢ ὑφ' φύσεως ὑπάρχωσιν ἀδυνατοῦσαι. καὶ ὅταν γε σωθῇ τὰ τέτταρα, μέγιστον ἀνάγκη γίνεσθαι τὸ πάθημα. τέσσαρα δὲ λέγω, τήν τε λυποῦσαν τὸ σῶμα χολὴν διάθεσιν ἰσχυρὰν γιγνομένην, καὶ τὴν ἀδηδονίαν αὐτῆς μάλιστα ἀναισθητοῦσαν, καὶ τὸ τῶν ὑδέρων γένος, ἢ τὸ τῶν ἀρτηριῶν ἀδυνατεῖν ὑπάρχειν, ἔτι δὲ πρὸς τούτοις, ἢ τὸν ἐγκέφαλον, ἢ τὴν καρδίαν. ὅτῳ γὰρ ὧν λυπήσαιτε σφᾶς τὸν ἄτονον σόμαχον φύσει γίνεσθαι), καὶ κάροι, καὶ λώματα, καὶ καταλήψεις, πρὸς φροσύναις τε μελαγχολίαι, τὴν τε ἐγκεφαλόν τε καὶ τὰ ὑδέρα συμπάθοντες ἀρχῆς. ἀεὶ δὲ ὀνομαζόμενα καρδίαν τε συγκοπὰς, τήν τε καρδίαν τε καὶ τὰς ἀρτηρίας ἀρχῆς συμπάθοντες ὑδέρα γίνονται). ὅτῳ δὲ ἀσθένειαί τε καὶ μικροσθένειαι. καὶ παροξύνσεις ἀεὶ δ' ἄπνοιαι τὴν ἀρχὴν ἀμφοτέρων εἰς μεγάλην ἀγομένων συμπάθειαν. ἀεὶ δύσπνοιαι δὲ καὶ ὀρθόπνοι, ἀεὶ δὲ μὴ τῇ σφυγμώδει τὴν φρένα τῶν, ἀεὶ δὲ τὴν ἀρχὴν, ἀμφοτέρων συμπαχυνθέντων. ἀεὶ δ' εἰς τὰ διαῤῥήματα παθήματα πολλάκις ἄγεσθαι τὸ ζῶον, ὀλίγαι. ψύξις τε γὰρ ἰσχυρὰ, ποτὲ μὲν αὐτὴ καθ' αὑτὴν, ἔστι δ' ὅτε ὑπὸ φλέγματος πάνυ ψυχροῦ, τοιοῦτον δὲ ὅταν πλησίον ὑάλου κεχυμένου, κατάτε τὴν χροιὰν καὶ τὴν σύστασιν, ὃν πρό τινων καὶ ὑαλώδη χυμὸν, οἱ πολλοὶ τῶν πραξαγόραν τε καὶ Φιλότιμον ὀνομάζουσιν. ὀλίγον ἥκιστα ἢ καὶ σφόδρα φυσῶδες πνεῦμα ψυχρὸν, ἢ ποτὸν, ἢ ἐδεσμάτων, ἢ τι φάρμακον ἱκανῶς ψυχρὸν, αὐτό τε τὸ κοιλίας τὸ σῶμα καταψύχει, καὶ σὺν αὐτῷ, σφόδρα μὲν τὸ ὑδέρον τὸ ἐγκεφάλου, σφόδρα δὲ μεγάλης ἀρτηρίας, τήν καρδίαν συγκαταψύχει. τῇ μὲν τῶν ὑδέρων τῇ, ῥίγους καὶ νωθείας, τὸν ἐγκέφαλον. τῇ δὲ θέσει ἐγγύτατα, τὴν καρδίαν. ἐπεὶ δ' αὖ μὲν γε ἡ ἐκφυεῖσα τὴν καρδίας ὠδῖνα τὴν ῥάχεως ἡ μεγίστη τῶν ἀρτηριῶν, πρῶτον μὲν ζόγγυται τε καὶ σπάσεται δι' ὑμένων τοῦ στόματος, καὶ αὐτῇ τῇ γαστρὶ ἧπερ μῦκος ἐπιτείνεται κάτω πρὸς ἕδρα. σφόδρα τάντως μὲν οὖν ἡ ἀρτηρίας μεγίστης τε ὄσης, καὶ ἧς αὐτῆς ἡ καρδίας ἐκφυομένης, ἡ ἑτέρα τῶν ἀρχῶν συμπάθει τοῦ στόματι ἡ κοιλίας. σφόδρα δὲ τῶν ὑδέρων, ὁ ἐγκέφαλος. ὡς ὀδὲν θαυμαστὸν ὑπὸ ταῖς νόσοις αὐτὸ μέγιστά τε καὶ ἰσχυρότατα συμπτώματα καταλαμβάνειν τὸ ζῶον. ὅς τις μὲν οὖν ὁ τρόπος ὅλην ἑκάστου τῶν ἡμάτων, ἢ τῶν μετὰ ταῦτα λεχθήσεται. νυνὶ δὲ τὰς προφάσεις αὐτὰς ἀρκεῖ μοι διελθεῖν. εἰσὶ δὲ μυκῆρες τινὲς καὶ βοτρήσεις, καὶ ψιμύθιον καὶ γύψος καὶ γάλα πεπηγὸς. ἄλλα δὲ τῶν ὑδρῶν ψύξεις ὧν τῶν χρυσοῦ τε καὶ μὴ καθαιρομένων, ὅσα τε ἀνάλογον αὐτῶν ὠδῖνα τῶν ἀῤῥώνων γίνεσθαι λεχθήσεται δ' ἴσως, ὥσπερ ἀπνοίας ἑτέρωθι. Καὶ ποτὲ μὲν τῶν ἀναθυμιῶν ὀργάνων ἁπάντων ἔστι τε τὰ τοιαῦτα διαφέρειν, ἤδη μοι δοκῶ πρᾶξαι ἔχειν τὸν λόγον. ἐνίοτε δὲ τὸ κατάρχον αὐτῶν, ὠδῖπέμπτον τε ὂν μόριον οἷον ἐκπυΐας τινὸς ἑαυτὸ τὰς διαφάμεις, ὠδῆναι τοῦ λόγῳ καιρὸς. ἔστι δ' ὅλκπτε τὸ πρῶτον ἀδηπικόν. ᾧν αὐτοῖς μὲν γὰρ τοῖς ἡμῖν μόριον ὀργάνοις ἑκάστῳ τῶν ἀναθησεων ἡ ἀπὸ τῶν ἀναθησεων ἀλλοίωσις ὠδῖτελεῖται, τούτοις δὲ ἀναθητικὸν γίγνεται τὸ ἀλλοιούμενον μόριον, ἐν τοῦ δ' ἐχεσθαι τὴν ἀπ' ἐγκεφάλου παροῦσαν εἰς αὐτὸ σφόδρα τοῦ ὑδέρος διαφάμειν. αὐτὸς γὰρ ὁ ἐγκέφαλος, οὐκ ἀναθητικὸν ὄργανον ἀλλὰ ἡ φύσεως, ἀλλ' ἀναθητικῶν ἀναθητικὸς ἐγχέφαλος. καὶ ὅτι μὲν ἀεὶ σφόδρα τῶν ὑδέρων ὠδῖπέμπτῃ τὴν ἀναθητικὴν διάφαμειν ἅπασι τοῖς τοῦ ζώου μορίοις, φανερόν ἐστιν, ἐν τοῦ μετὰ τὸ τμηθῆναι ὑδέρων ὅπερ, οὐθέως ἀνάδηκτον ἀρτηλεῖται τὸ μόρος, εἰς ὃ τὸ ὑδέρον κατακλίζεται. φανερὸς ἦν ὀδὲν ἧττον δὲ καὶ ὡς ἡ ὦν ὕπνος ἔστι παντάπασιν ἀργὸν ἀναθησεως ἢ ἀμυδρῶς φέρον. σύλλογον οὖν ὀλίγων τινὰ ὠδῤῥεῖν τινικαῦτα διάφαμειν ἀπὸ ἡ ἀρχῆς, τοῖς ἡμῖν μόρος. καὶ τὸ μὲν βαθέως τε καὶ μὴ βαθέως κοιμᾶσθαι, οὐδὲν δ' ἧττον σωθῆναι ἑκάστοτε λεγόμενον, ὃν τοῦ ποσοῦ ἡ ὠδῤῥοῆς δέῃ. τοσοῦτον γὰρ μεῖον ὠδῤῥεῖν εἰκὸς ἔστιν, ὅσῳπερ αὖ ὁ ὕπνος ἦν βαθύτερος. ἔοικεν οὖν ὃν ἐκείνῳ τοῦ χρόνῳ παντὶ τοῦ ἡμῖν τ' ὕπνου ἀναπάυεσθαι μὲν ἡ ψυχικὴ διάφαμις, ὠφργεῖν δὲ ἰσχυρότερον ἡ φυσικὴ, τεκμαίρεσθαι δ' ἄν τις, τοῦ κεκμηκέναι αὐτῆς, ἀνωσσάντων ἀναῤῥώννυσθαι, καὶ μάλιστ' ὅταν ὠδὶ τροφῇ συμμέτρῳ κοιμηθῶμεν, ἔπειτε ὠδὶ τὸ πεπέψαι τῷ τροφῷ ἀνωφύτων κάλλιστα καθ' ὅλου τοῦ ζώου τὸν ὄγκον, οὐκ ὃν τῇ γαστρὶ μόνον. ἔστι δὲ καὶ ἄλλως σύλλογον ἀναπάυεσθαι ποτὲ κἀκεῖνο τοῦ ζώου τὸ μόρος, ὃν ᾧ ἡ λογικῆς ψυχῆς ὄντων ἡ ἀρχή. ἡ μὲν γὰρ καρδία φαίνεται ἧττον σμικρὰ οὖσα ποιοῦσα, ὡς μὴ δεῖσθαι χρόνου πολλοῦ πρὸς ἀνάπαυσιν. ὁ δὲ ἐγκέφαλος, οὐχ οὕτως, ἀλλ' ὃν μὲν ταῖς ἐγρηγόρσεσιν, ὠφργεῖ σφόδρα πάντες, ἀνωμώτῳ δὲ, ἡσυχάζει, καὶ σφόδρα οὖν βαθύτερος ὕπνος συμπίπτει οἷς πλείονα γυμνασμένοις. ὡς ἂν ἀῤῥοβουλίας αὐτοῖς πολλῆς διαμένως ἀπὸ τ' ἀρχῆς ὁ ποτὲ ὠνήσεται. διά τε δὴ τὴν κρίνωσιν ἧς ἐπεμψε διαμένως ὁ ἐγκέφαλος, ἔτι δὲ διὰ τὸν κάματον ὃν ἔκαμε σφόδρα τὰς πολλὰς ὠφργείας, ἀναπάυσεως τε ἅμα καὶ ἀναῤῥώσεως χρῄζει. ὥσπερ δὲ τοῖς γυμνασίοις ἑτοιμότερον τε ἡ βαθύτερον ὑπνοῦσιν, ὅτῳ καὶ προφῇ πλησαγωγημένοι. καὶ ὅσῳ πρὸ ἂν ὑγρότερα τὴν φύσιν ὑπάρχει, τοσούτῳ μᾶλλον ὑπνοῦσιν, οὕτω δὲ καὶ οἴνου πλέονα πεπωκόσι, καὶ λουσαμένοις λουτροῖς διαψιλέσι θερμοῖς ἡ κεφαλῆς. ἅπαντα γὰρ τὰ τοιαῦτα φαίνεται πληροῦντα τὸν ἐγκέφαλον ὑγρότητος, ἧς ἅρα δεῖται πεκμηκώς τε καὶ κατεξηραμμένῳ ὡσαύτως ὠφργείας. ἀλλὰ γὰρ ὅτι ἡ μὲν κεφαλὴ πληρουμένη, τὸν ὕπνον ὠδιφορεῖ, δεδεῖκται πρὸς ἀεισοτέλους αὐτάρκως, καὶ οὐδὲν δεῖ νῦν ἡμᾶς ἐπεξιέναι τοῦ λόγῳ. τὸ γάρ τι ποιεῖ ὕπνου καὶ ἐγκρήγορσεως ἀναγνούς τις αὐτοῦ βιβλίον, αὐτό τε ὅτῳ σαφῶς ἐκμαθήσεται, τὸ, πληρουμένης ἡ κεφαλῆς ὠνιγίνεσθαι τοῖς ζώοις ὅτῳ ὕπνους. ἔτι τε πρὸς τούτοις κατανοήσει τὸ χωλοῦν παρ' αὐτοῦ τοῦ λόγου. καὶ τοι γὰρ ἱκανώτατος ἂν ὠχειρῆσαι, καὶ πιθανώτατος εἰς ὅπῃ ἂν ἐθελήσει τὸν λόγον ἀγαγεῖν. ὅμως οὐδὲν ἔχει πιθανώτερον δεῖξαι, διότι ἡ κεφαλῆς πληρουμένης, ἀναπάυεται τὸ πρῶτον διαθητικὸν ἐν τῇ καρδίᾳ καθιδρυμένον, ὡς αὐτὸς ὑπολαμβάνει, πολὺ γὰρ δὴ που πιθανώτερον ἦν ὠδὶ ταῖς τ' πνεύμονος ὑγρότησι γίγνεσθαι τοῦ ὕπνους, ἢ ἡ φύσις ὀδὲν ἄλλο, ἢ ὑπηρετοῦντα τῇ καρδίᾳ πεποίηκε κύκλῳ. τίς δ' ἐχὶ καὶ τῶν τἀναντία δοξαζόντων ἰατρῶν, ἢ ἀπὸ ψιλῆς ἀναγομένων ἡ ἐμπειρίας ἐν ἅπασι, καὶ λιθάργοις, καὶ κώμασι, καὶ πᾶσι τοῖς παρὰ φύσιν ὑπνώδεσι νοσήμασιν ὠδὶ τὴν κεφαλὴν ἀθυμεῖν, καταντλῶν καὶ καταπλάττων αὐτὴν, καὶ ξηρῶν καὶ συκίας προσφέρων, καὶ παῦ ὁπωοῦν ἄλλο μηχανώμενος, ὡς ἐν τούτοις ἡ ῥίζης τοῦ νοσήματος ὑπαρχούσης. οὕτω δὲ καὶ τὰς παραφροσύνας καὶ φρενιτίδας, ἁπάσας τε τὰς παρὰ φύσιν ἀγρυπνίας ἰώμενοι, τῇ κεφαλῇ τὰ βοηθήματα προσφέρουσιν. ἀλλὰ ποτὲ μὲν τούτων ἑτέρωθι δεῖ πλείονα λέ-

πολλάκις ἐστὶ. τὸ δὲ εἰς τὰ παρόντα τοῦ λόγου χρήσιμον, ὡς ὁ ἐγκέφαλος ἥκιστα μὲν ὑδατωδέστερον αὐτὸ φύσει τῶν ἄλλων ἁπάντων ἐστὶν, ἥκιστα δὲ ὑγρότητος ἐπιδεκτικὸν, ἀλλὰ καὶ μάλιστα ἐστὶν ἐν τοῖς ὑγροτάτοις τῶν ἐγκεφάλων ἀνάπαλιν ἐνδεῖσθαι βοηθείας, τὸν μὲν ὕπνον ἐπάγει τοῖς ζώοις, καὶ μάλιστα ἐπὶ τοσοῦτον ὑγρότητος ἐπιδεκτικὸν ἐστὶν ὅσον ψιλὸς ἀπολαύειν ἡ ἐν αὐτῷ θρεπτικὴ δυνάμις ἔχει. κινήσεως δὲ οὐδὲν πολλῆς ψυχρᾶς ὑγρότητος βαρυνόμενον τὸν ἐν κώμασί τε καὶ ληθάργοις ὕπνον ὑδατώδους ἐστὶν ἀποφορᾶς. ὅσά τε ἄλλα νοσήματα πρὸς πλησίον. κεφάλαιον δ' αὐτῶν ὅτιν ἡ ὑγρότης τε καὶ ψυχρὸν, ἢ τοι μόνας ἑκατέρα συνίστασθαι, ἢ καὶ κατ' αὐτὸν ἀμφότερα συνελθόντα. τοιαῦτα γοῦν ὅτι καὶ τὰ φάρμακα πάντα τότ' ὄντως ὑπνωτικὰ, καὶ ὅσα καλεῖται μὲν ὕπνους, ἐργάζεται δὲ οὐχ ὕπνον, ἀλλὰ κῶμα τε καὶ κάρον καὶ νάρκωσιν παντὸς τοῦ σώματος. ὅσα μὲν οὖν ὑγραίνει μόνον, νωθρὰ δέοντος ὀνομάζεται. τὰ ψύχοντα δὲ οὐκ ὀρθῶς, ὠθ' ὕπνον, ὅτ' ἀνωδυνίαν ἐμφορεῖν αὐ λέγοιντο, ἀλλ' αὐτὸ μὲν ὕπνος, κῶμα καὶ κάρος. αὐτὴ δὲ ἡ ἀνωδυνίας, ἀναισθησίαν, ἢ δυσαισθησίαν, ἀλλὰ τῶν ὑποβολῶν ἡ ψύξεως. ἔγερσις δὲ λύπης καὶ πρόσθεν, ὡς ἡ νάρκη τὸ πάθημα, δυσαισθησία τε ἅμα καὶ δυσκινησία τῶν νευρωδῶν μορίων ὅτι. καὶ γίγνεται μὲν ὡς ἐλέχθη καὶ κατ' ἄλλας αἰτίας. γίγνεται δὲ καὶ ἡ δυσκρασίαν, ὡς ἐπὶ τοῖς ψυχροῖς φαρμάκοις. ὅταν μὲν οὖν ὕπνοι τε καὶ κώματα καὶ κάροι, καὶ νάρκαι γίγνονται. Ξηρότης δ' αὖ πάλιν ἀμετρότερα καὶ βραχύ τινα καθάπερ ἐν φρενίτισιν ἢ δι' ἄχυμόν τινα δακνώδη καὶ βορβορώδη, ἢ ἐρεθισμὸς, ἢ ἀγρυπνίας ἐμφορεῖσιν. ὅσαι μὴ διὰ λύπην, ἢ τινὰ φαντασίαν σωίσαν). ὥσπερ δὲ τὰ τοιαῦτα συμπτώματα κοινὰ τοῦ σώματος ὅλου γίγνεται διὰ τὸ πεπονθέναι τὴν ἀρχὴν, ὅταν καὶ ἄλλα πρὸς τὰς καθ' ὁρμὴν ἐνεργείας ἀπάσας συμπίπτει, ἡ ἀρχῆς πάθος. ἄνευ γὰρ ἀκριβείας καὶ εὐληψίας, διὰ τὸν ἐγκέφαλον γίγνονται, τοιοῦτον μέντοι πάθος ἡ ἀκριβείας πρὸς τὰς ἡμῖν προαιρέσεις ἐνεργείας, οἷον ὁ βαθὺς ὕπνος ἐν ταῖς ἀναισθητικαῖς ἐνεργείαις. ἕτερον δ' τοιοῦτον, οἷον ἐν ταῖς ἀναισθητικαῖς, ἡ ἀγρυπνία, ὁ ἐν ταῖς ὑδατώδεσι παρασμός. ἄμφω μὲν γὰρ ταῦτα πλημμελεῖς κινήσεις εἰσὶ τοῦ ἐγκεφάλου. καὶ διὰ ταῦτα καὶ ἡ μόρος ἁπάντων μελῶν. ἄμφω δ' αὖ πάλιν θάτερα καταλήψεις τε καὶ ἀσυνεσίαι τῶν ἐνεργειῶν αὐτοῦ. ἡ μέντοι σὺν ὅλου τοῦ σώματος παρασμὸς ἄνευ πραφροσύνης, ἢ κάρος, τὸ νόσημα ὅτι τοῦ ἡμίσεος τὸν πράξαντα νωθαίνει. καθάπερ γε καὶ πειθαρχεῖν ἢ τοι χεῖρ, ἢ σκέλος, ἤτοι εἰς μῦς τείνεταί τε καὶ ἀνίεται βιαίως, ἐνὸς ἑκάστου νεύρου ἢ κινοῦντος τὸ μόριον ἢ βλάβη. ἤτις δ' ἀκριβῶς ὅτιν ἡ αἰτία τοῦ νοσήματος ἐφ' ᾧ ἁπάντων τὰ μόρια, χαλεπὸν εἰπεῖν. ὥσπερ γε καὶ τρόμος, καὶ παλμὸς, καὶ ῥῖγος. ὀνομάζω δὲ νῦν ῥῖγος, τὸ τῶν ἐφοδρὰς ψυχρότητος αἴσθησιν ἀλλὰ τὸν ἀνώμαλον ἅπαντος τοῦ σώματος σεισμόν τε καὶ κλόνον. ἅπαντα γὰρ ἡ ταῦτα φαίνεται καταλαμβάνοντα τὸ μυῶδες γένος, ἢ μόνον, ἢ μάλιστα τῶν ἄλλων μορίων. ἀπειδέσθω δὲ εἰσόμεθα, διασκεψάμενοι πρώτον αὐτῶν τὰς φύσεις. ἐν μὲν γὰρ τοῖς πρόσθεν, τέτταρας ἐφθεγξάμεθα πρὸ συγγονείας τρόμου, καὶ παλμὸν, καὶ ῥῖγος, ὁποῖον δὲ ἕκαστον ὅτι τῶν συμπτωμάτων, ἃ διὰ τὸ σὺν τοῖς ἐμοῖ πρεσβυτέρων εὑρον ἀκριβῶς διωρισμένον, ἀλλ' οἱ μὲν σύνδεσμοι ὧν τὰς οὐσίας ὄρχονται τῶν νοσημάτων, οἷς ἕπεται τὰ συμπτώματα. τινὲς δὲ ἐπεχείρησαν μὲν αὐτὰ διασκεδάζοντα, σφάλλονται ἢ ἐν οἷς ἐρμηνεύουσιν, ὡς ἔξεστι μαθεῖν τοῖς βουλομένοις μετὰ τὴν ἡμετέραν διδασκαλίαν ἀναλέξασθαι τὰς βίβλους αὐτῶν. τὸ δὲ γὰρ τὸ δεῖν χαλεπὸν ὅτι φωράσαι τὰ κακῶς ἐρμηνεύοντα, πρόγνωσμόν ἐστι τῶν ἀληθῶν. ἕνεκα ἁπάντων δὴ τούτων εἰρήσεται καὶ τὸν ἑξῆς λόγον.

ΓΑΛΗΝΟΥ ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΕΝ ΤΟΙΣ ΣΥΜΠΤΩΜΑΣΙ ΑΙΤΙΩΝ ΒΙΒΛΙΟΝ ε.

Σπασμὸς δὲ καὶ τρόμος. καὶ παλμὸς καὶ ῥῖγος καὶ φρίκη καὶ λυγμὸς. καὶ βῆχες. ἐρυγαὶ τε καὶ πταρμοὶ. καὶ σποδισμοὶ. καὶ χάσμαι. καὶ τρυσμοὶ, κοινὸν μὲν ἅπαντα γένος ἔχει, κίνησιν πλημμελῆ. διαφωνοῦσι δ' ἀλλήλων, ἐνὶ μὲν καὶ πρώτῳ μάλιστα, τοῦ τὰ μὲν αὐτῶν, ὄργανα φύσεως εἶναι βιαίως ἀναγκαζομένης κινεῖσθαι πρός τινος αἰτίας νοσηρᾶς. τὰ δ', νοσώδεσιν ἕπεσθαι διαθέσεσιν, οὐδὲν εἰς τὴν γένεσιν αὐτῶν συμπραττούσης φύσεως. γένεσις δὲ τῶν ἀμφοῖν γενέσεων γίγνεται, τοῦ τε νοσήματος ἅμα καὶ φύσεως. ἀκούειν δὲ ἀξιῶ σε τοῦ τῆς φύσεως ὀνόματος ἐν τοῦ λόγῳ τοῦ δὲ ἡμετέρου τὸ ζῶον, εἴτε ἡμετέραν αἵρεσιν, εἴτε καὶ χωρὶς τούτων. αὐτὸ διαιροῦμεν γὰρ νῦν ἁπάσῃ τῇ πρὸ φύσιν αἰτίᾳ, δι' ἣν βλάπτεται καὶ διαφθείρεται τὸ ζῶον, ὅλον ἐκεῖνο τὸ γένος τῶν δυνάμεων, ὑφ' ὃ διασώζεται. τοιαύτης μὲν οὖν δυνάμεως ὄργανα, πταρμοί καὶ βῆχες καὶ χάσμαι, καὶ σποδισμοί, καὶ λυγμοί. μόνα δὲ τοῦ νοσήματος ἐνεργοῦντος, παλμὸς καὶ σπασμός. ἀμφοῖν δὲ συμβαίνοντοιν τοῦτο νοσήματος καὶ τῆς δυνάμεως, αἵτε νάρκωσεις ἅπασαι κινήσεις, ὅσαι τ' ἄλλαι πεπαλυμμένων μὲν, οὐδὲ πω ἢ πεπαλελυμμένων γίγνονται. καὶ πῶς τούτοις ὁ τρόμος. αὐτοῦ μὲν δὴ πρῶτον διαφορὰ τοῦ νῦν ἡμῖν προκειμένου γένους τῶν συμπτωμάτων. ἐφεξῆς δὲ καθ' ἑκάστου, ἰδίαί τινων, ἅτε ὧν ἤδη λέγομεν, ἀπὸ τοῦ ζώου ἐμφύτου δυνάμεως γιγνομένων κινήσεων ἀρξάμενοι. κοινωνίαν ἢ κοινωνίαν τούτοις ὅτι πῶς τὰς ἀκριβῶς ἡμῖν φύσιν, ἣν ἀναγκαῖον εἰπεῖν πρότερον, ἅτε δὴ διδάξαι σαφῶς, ὁποῖαί τινές αὐτῶν ὅτιν γένεσις. ὅσων δὴ τοσάρων δυνάμεων ὑφ' ὧν διοικεῖται τὰ ζῳφόμενα σώματα πάντα, πρώτης μὲν ἡ ἐλκούσης πῶς ἑαυτῆς τὸ χρησόμενον, ἑτέρας ἢ τ' κατεχούσης ὅσον, καὶ τρίτης τ' ἀλλοιούσης, καὶ τετάρτης ἡ ἀφανιούσης τὸ ἀποπεπτόμενον, ἐπειδὴν μὲν νόμῳ φύσεως διοικεῖται τὸ ζῶον, οὐδὲ μία κίνησις, οὐδὲ μιᾶς αὐτῶν ὅτι σύμπτωμα. συνάπτος δέ τινος πρὸ φύσιν ἐν ὅλῳ σώματι, ὅταν ἀκριβεῖσθαι ὅσον, τ' ἀκρισίαν τῆς ὁρμῆσης δυνάμεως, ἐνίοτε μὲν ἀναίσθητοι τὸ πάμπαν αἱ κινήσεις αὐτῶν, ἐνίοτε δὲ ἀδικτοὶ γίγνονται. πρὸ μὲν δὴ τῶν ἀναισθήτων αὖθις εἰρήσεται. πρὸ δὲ τῶν ἀδυνάτων ἐπειδὴ κοινωνοῦσι ταῖς προαιρετικαῖς ὀνομαζομέναις, ἡ διάσπασις γιγνέσθω κοινή. προαιρετικῆς μὲν οὖν ἐνεργείας βλάβη, πάλυσίς τε καὶ σπασμὸς καὶ τρόμος καὶ νάρκη. ποικίλλεται δὲ ἐν τοῖς ἡ

ἐν τοῖς ἧπ μορίοις ὀργάνοις ἕκαστον τ ἐργμλίων, ὁ τῇ τ συμπτωμάτων ἰδίᾳ μόνον, ἀλλὰ ⟨ταῖς πρωτογενείαις.
ἡ μ γ τῶν τῇ ἀναπνοὴν ὀργαζομλίων ὀργάνων πρόσλυσις, ἄπνοια, καθάπ ἐν ⟨ἡ τ τῇ φωνὴν, ἀφωνία προ-
σαγορλύετ. ἡ δὲ τ γλώττης πρόσλυσις, οὐδὲν ὄνομα ἴδιον λέκτης, τελέως ἀναιροῦσα ⟨αὐτὴν τῇ διάλεκτον, ὀρ-
γον οὐ σμικροῦ προαιρέσεως. ἔμπαλιν δὲ, οὐδὲν ἧττον ἡ ἰσχύς. πρόσπλησίον τι δόξει λληθῶς, ἄπνοίᾳ τε καὶ
ἀφωνίᾳ, καίτοι γε οὐ προαιρετικῆς ἐνεργείας, ἀλλὰ φυσικῆς ὄντων ἀπώλεια. τὸ γ ἐκρεῖν ἀκουσίως τὰ οὖρα, προ-
αιρετικῆς ἐνεργείας βλάβη. παραπλησίως δὲ τοῖς οὔροις ὧδὶ τῶν διαχωρημάτων, ἡ μὲν ἐπίσχεσις φυσικῆς. ἡ
δὲ ἀκούσιος ἔκκρισις, προαιρετικῆς ἐνεργείας βλάβη. διέλεκται δ' ὧν πλέον ⟨ὑπὲρ τ τοιούτων ἁπάντων, ἐν
τοῖς πρὸ μυῶν κινήσεως. οὕτως μὲν αἱ παραλύσεις ποικίλαι ταῖς ἰδέαις ⟨ὑπάρχουσιν, οἱ πάσμοι δὲ ἧπ τὰ
δὲ τὸ μὲν τρίζειν ἀκουσίως, τῶν μασητήρων μυῶν πασμός ὄντων. ἡ δὲ ἴλλωσις, οἵτε καλόμλοι σραβισμοὶ τῶν
ἧπ ⟨τῶν ὀφθαλμοὺς ὥσπερ γε καὶ ⟨ἡ γονορροίας ἡ ἑτέρα διαφορά. ἐὰ μὲν γὰρ μετὰ ἐντάσεως τ αὐθίου γέ-
νοιτο, οἷον πασμός ὄντων. ἐὰ δὲ χωρὶς τούτου, ἀῤῥωστία τε καθεκτικῆς δυνάμεως. δηλοῦσι δὲ ὑγιεῖς ⟨αἱ λύγγες.
καὶ ἡ ὄπλη δὲ τῶν ἐσωτέρων ἐπανάκλησις, ἐστιν ὅτε σὺν πασμὸν γίγνετ) τῇ ἐσωτερικῶν ὀργαζομλίων μυῶν.
ἔστι δ' ὅτε ⟨καὶ ἡ ἐκπνοὴ ἔθους οἷον πασμῶδες, ὧν γιγνόμλον αὖ ⟨ὄζει, τοῖς πασμοῖς, τ τλὼ ἐκπνοὴν ὀργαζο
μλίων μυῶν. ὅπερ ὀνομάζεται παρ' Ἱπποκράτους, πνεῦμα πλεῖον ἐν τῇ ἔξω φορᾷ. ὅτε δὲ ⟨ὅλου τ σώματος ἡ μ
ἀρρωστία, παράλυσις. ἡ δὲ ὑπόλειψις πασμὸς ὄντων, ἐμπνοὴν ἐρύτου. καὶ μὴν τοι καὶ πόθι ⟨ἡ νάρκης ἐρύ-
ται προσὸν, ὡς ἀμυδρά τίς ἐστι παράλυσις. οὐ σμικρὰ δὲ ἐν ⟨τοῖ μᾶλλόν τε καὶ ἧττον ἡ διαφορὰ τῶν ναρκωδῶν
ἐστι μορίων. ἐπεὶ δὴ μικτόν πως ὄντων τὸ σύμπτωμα, νοσήματός τε καὶ δυνάμεως. ἐὰ μὲν γὰρ τὸ νόσημα τελέως
ὑπερκρατήσει ⟨ἡ δυνάμεως, οὐ σὺν ὅλως δυνάτου μεταφορὰν τὸ μέλος. ἐὰ δ' ἡ δυνάμις, οὐ σὺν ὅλως ἐμποδίζοντ,
ἐὰ δ' οἷον μάχη τις αὐτῶν ἐν κινοῦσι μὲν, ἀλλὰ μόγις. ⟨ἐὰ κελεύσεως ἀνατείναντας τὸ βεβλαμμένον κῶλον, ἐκ
τεταμένον φυλάττειν, οὐ δυνάντ. καταπίπτει γὰρ ⟨ὑπὸ τοῦ συμφύτου βάρους, φερόμενον κάτω, ἀῤῥω-
στίᾳ ⟨ἰσχύσης ὑπὸ δυνάμεως. τὸ μὲν γὰρ ἀβαρὲς τε, καὶ βασταζον, ἡ δυνάμις ἐστι. τὸ δὲ κάτω φερόμλον, αὐτὸ τὸ
σῶμα ⟨ἡ χειρὸς, ἢ ⟨τ σκέλους. ἡ δ' ἀετία πρόσθεν ἔρητα, ⟨ἧπ τὸν πόθι τῶν ἀιδιοτικῶν ⟨ἐνεργειῶν λόγον, ὧν διεκ-
νεύτων ἡμῶν ἥτοι πλούμλον ⟨ὑπὸ ⟨ἡ ὑγρότητος τὸν νοῦσον, ἢ ἐμφραττόμλον ⟨ὑπὸ παχέων τε καὶ γλίσχρων χυ-
μῶν, ἢ βαρυόμλόν τε καὶ θλιβόμλον ⟨ὑπό τινος ἔξωθεν αἰτίου εἰς νάρκωσιν τε καὶ παράλυσιν ὁρᾶσθαι. ὁ δ' ἐπὶ
πασμὸς εἰς τλὼ αὐτλὼ ἄγει τά τε νεῦρα ⟨αὖ μῦς διάθεσιν, εἰς ἣν καὶ κατὰ φύσιν ἐχόντων ⟨ὑπὸ ⟨ἡ ψυχικῆς
δυνάμεως ἤγετο. εἴτε οὖν τεινομλίων ὧδὶ τλὼ ἀρχλὼ, εἴτε καὶ ⟨ἅμ πνεύματος ἐμπλησιν πλεονομλίων τῶν μυ-
ῶν, αἱ προαιρετικαὶ κινήσεις ἐγίνοντο. καὶ ἧπ τοὺς πασμοὺς, ταῦτα συμβαίνετα, πνεύματός τε φυσώ-
δους ἐν αὐτοῖς χρυσάδας δυναμλίου, καὶ πολλὴν διαθέσεως τάσιν ὀργαζομλίων, ὥσπερ ⟨ἡ ἡ φλεγμονή. λε-
φάλαιον δ' αὐτῶν ὅτι δηλοῖ ὡς Ἱπποκράτης ἐλίλωσε, πλήρωσίς τε καὶ λύγωσις. ἐν μὲν οὖν τοῖς φλεγμονώ-
δεσι πάθεσιν ἡ πλήρωσις ἐν δὲ τοις λαυσωδεστάτοις τε ⟨ἐρυσιπελατώδεσί τε καὶ ξηροτάτοις τε καὶ ἐρυσιπελατώδεσι, ἡ λύγωσις. ὅτι δὲ πληρομλίοις
τε ⟨καὶ κινουμλίοις ὧδὶ πλέον ἅπασι τοῖς νοσηρώδεσι σώμασι τείνεσθαι συμβαίνει, δηλοῦσιν οἵ τ ἵππικὴν ⟨ἀγ τῶν ζώων
ὀργάνοις ἐντεταμλίαι χορδαὶ. ῥήγνυνται γοῦν ἄντ ἐς ὑγρὸν ⟨καὶ νοσηδες, ἂν τ ἐς ξηρὸν καὶ αὐχμώδες οἰκη-
μα τεταμλίαι καταστῶσι. καὶ ⟨ἅμ τοῦτ ἐπανίασιν αὐτὰς οἱ τεχνίται, πρὶν καταπάθεσθαι. ⟨ἅμ ⟨ὅταν γοῦν ἐρ-
ρέθη ⟨καὶ πρόσθεν ὡς ἡ πασμώδης λίνησις, ⟨ὑπὸ μόνου γίγνεται τοῦ νοσήματος, ὁμοίως τῇ κατὰ τὰς παραλύ-
σεις ἀκινησίᾳ. καὶ γὰρ αὕτη ⟨τοῦ λόγου τοῦ νοσήματ⊖ ἀπετελεῖται. ἡ δ' γε κατὰ φύσιν ἐν τοῖς ζώοις ἀκινη-
σία τε καὶ λίνησις, ὅταν ἀνατείναντός τλὼ χεῖρα διώμεθα φυλάττειν ἀκίνητον ἀνατεταμλίλω, ⟨ὑπὸ τῆς
ψυχικῆς ἀμφοτέρα γίγνεται δυνάμεως. ἐὰ δὲ καταβήνατ ἐπὶ πν⊖ σεροῦ τλὼ ὑγιαίνουσαν χεῖρα, πάλας ἐκ-
λύσαμλν τῶν μυῶν τὰς ἐνεργείας, οὐδ' ⟨ὑπὸ τοῦ νοσήματ⊖, οὐδ' ⟨ὑπὸ τῆς δυνάμεως ἠσυχάζειν κατ' ἐκεῖνον
τὸν καιρὸν, ἀλλ' ⟨ὑπὸ τοῦ συμφύτου βάρους τοῖς ζώοις ἡ χεὶρ. ὥστε τῶν τριῶν ἠσυχιῶν, τλὼ μὲν ἐν τοῖς παρα-
λύσεσιν, ⟨ὑπὸ τοῦ νοσήματος γινεσθαι, δεδεμλίνης ὡς ἂν εἴ ποι τις ἐν τούτῳ τοῦ χρόνου τῆς δυνάμεως. τλὼ δ' ὅ-
ταν ἀνατεταμλίνου ἔχωμεν τὸ λοιπὸν, ⟨ὑπὸ ⟨ἡ δυνάμεως. ἵν δ' ἀρτίως ἐλέγομεν, ⟨ὑπὸ οὐδετέρου, γινωσκών
των ἡμῶν ἅπερ ἐν τοῖς πρὸ μυῶν λινήσεως ἐλέχθη, πρὸ ⟨ἡ ἀνατεταμλίνης χειρὸς, ὡς ἐκ τοῦ τῶν ἐνεργειῶν τε
καὶ λινήσεων ὅτι γλίσχρους, κατά γε τλὼ ἀλήθειαν αὐτλὼ. ἐλέχθη δὲ, καὶ ὅτι τονικλὼ ὀνομάζομλν ἡμεῖς τλὼ λί-
νησιν ταύτλν, ἡ μὲν δὴ τοιαύτη κατάστασις, ἑτέρῳ μὲν τρόπῳ λίνησις, ἑτέρῳ δ' ἀκινησία λέγοιτ ἄν. αἱ λοι-
παὶ δὲ δύο, κατ' οὐδένα τρόπον ἐφάπτονται λινήσεως. ὥσπερ γε καὶ αἱ λοιπαὶ δύο κινήσεις, ἡ πασμώδης τε
καὶ ἡ προαιρετικὴ, κατ' οὐδένα τρόπον ἐφάπτονται ἀκινησίας. καὶ μὲν δὴ καὶ ὡς ἡ ἀνατεταμλίνη χεὶρ ἐκ δυοῖν
ἰσοδυνάμοιν ἐλέγετο συγκεῖσθαι λινήσεων, ἄνω μὲν ἀναφερούσης αὐτλὼ ⟨ἡ δυνάμεως, κάτω δ' ἀνθελκον-
τος τοῦ συμφύτου βάρους, οὕτω καὶ ὁ τρόμ⊖ ἐκ δυοῖν ἀπετελεῖτο λινήσεων καὶ αὐτὸς, τῆς τε ⟨ἅμ βάρ⊖ ἀ-
παγούσης κάτω τὸ λοιπὸν, ἵν δ' ἡ δυνάμις εἰς τοὐναντίον ἀναφέρουσα ποιεῖται. ὧδὶ μὲν οὖν ⟨ἡ ἐῤῥωμέ-
νης χειρὸς, οὐ σὺν ὧδὶ βραχὺ νικᾶται πρὸς τὸ βάρους ἡ δυνάμις, ἀλλ' ἰσχυροτέρα καθεστηκυῖα ⟨ἡ κάτω τοῦ κώ-
λου ῥοπῆς, ὀχοῦσα τοσοῦτον ἀναφέρει πρὸς τὸ μετέωρον, ὅσον ⟨ὑπεσύρετο κάτω. ⟨ἧπ δὲ τοὺς τρόμους ἀκούσης
αὐτῆς ⟨ὑποῤῥεῖ τὸ λοιπὸν κάτω. φανερῶς γέ ἐστι θεᾶσθαι τλὼ μάχλω αὐτῶν οὔτε ⟨ἡ δυνάμεως ὧν ἐπιτρεπού-
σης λατρεχθῆναι τὸ λοιπὸν ὡς ἐν ταῖς παραλύσεσιν, οὔτε τοῦ βάρους συγχωροῦντ⊖ τῇ δυνάμει, φυλάτ-
τειν αὐτὸ μετέωρον. ὡς ὅτε ἐῤῥωται. ἀλλὰ ἐξ οὗ τῆς δυνάμεως νικώσης τε καὶ νικωμλίνης, καὶ διαδεχομέ-
νων ἀλλήλας ἀεὶ τ ἐναντίων κινήσεων ὁ τρόμ⊖ γίνετ), σύνθετος τις ⟨ὑπάρχουσα κίνησις, ὥσπερ ⟨ἡ τ ἀρτικει-
ρῶν σφυγμός. ἀλλ' ἐκείναις μὲν ἀιδιοτικὴ διαιροῦσιν ἠσυχία λινήσεων τῇ διαστολῇ, ἀφ' ἧ συστολῆς εἰ μήπω ἀρξ
ὅτω γλύκιστ⊖ ὀνυκόστατ⊖ ὁ σφυγμὸς, ὡς ἐν τοῖς μυρμηκίζουσιν. ἐναντιοῖ γὰρ οὐδεμίαν εὑρεῖν ὅτι μεταξὺ τῶν
ἐναντίων λινήσεων ἀιδιοτικὴν ἠσυχίαν. ὁ γ ἀμοιβὴ κινήσεως ὄντων, ⟨ὑπὸ μιᾶς ὑπτελευμλίνη φύσεως, ἀλλὰ μάχη
δυνάμεως τε καὶ βάρους σώματος. ὡς δ' ἂν τις εἰκάσαι μάλιστα τλὼ λίνησιν, ἑτέρῳ τινὶ τῶν ἧπ τὸ σῶμα τῇ

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 236 sur 494

τῶν μυρμηκιζόντων σφυγμῶν ἐστὶ παραπλήσιος. ὡς γὰρ ἐν ἐκείνοις ἡ κίνησις τῆς ἀρτηρίας καὶ βραχυτάτης φέρεται διαστάσεως, οὕτως ἐν τοῖς τρόμοις, τὸ τοῦ ζώου μόριον ὅτι περ ἂν ὑπὸ τῆς ἀσθενοῦς κινεῖται δυνάμεως. εὔδηλος οὖν ἤδη καὶ ἡ γένεσις ἐστὶ τοῦδε τοῦ συμπτώματος ὅτι τε σὺν ὁρμῇ τοῦ κινεῖσθαι πάντως, ὅτι τε σὺν ἀσθενείᾳ δυνάμεως ἀπετελεῖται. ἔνιοι δ' οὐκ οἴονται τὴν ὁρμὴν ἀχώριστον εἶναι τοῦ τρόμου, θεωροῦντες ἐνίοτε τὴν κεφαλὴν ὅλην τρομωδῶς σειομένην, ἄνευ τοῦ προελέσθαι κινεῖν. ἀγνοοῦσι γὰρ ὡς καὶ τοῦ φυλάττειν τι μέρος ὀρθὸν, ἥτε προαίρεσις ἐνεργεῖ, καὶ τείνονται παραπλήσιον ὑπ' αὐτῆς τρόπον οἱ μῦες, οἷόν περ ἐτείνοντο, καὶ ταῖς ἄλλαις ἐνεργείαις. ἡμῖν δὲ οὐκ μὲν ἐν τοῖς περὶ μυῶν κινήσεως ἀπεδέδεικται. ἐπεὶ νῦν δ' ἂν οὐ μικρὰ παράσχοιμεν τεκμήρια, τοῦτε τὴν προαίρεσιν ἐνεργεῖν ἐν τοῖς τρόμοις, καὶ τοῦ διὰ τὴν ἀσθένειαν ἀδυνατεῖν, ἄκλονον αὐτὸ φυλάττειν τὸ μέρος. ἐκεῖνον γοῦν τὸν τρομώδη τὴν κεφαλὴν, εἰ κατακλίναις ὑπτίον ὑπὸ μαλακοῦ τινος, οὐκέτι τρομώδης ἔσται. καὶ δὲ τὸν αὐτὸν τρόπον, οὐδ' ὅς τις ἤτοι γράφων, ἢ τέμνων, ἢ ὁτιοῦν ἄλλο διαπραττόμενος ἐν τρόμῳ καθέστηκεν, οὐδ' οὗτος ἡσυχάσας ταῖν χεροῖν, ἔτι φανεῖται τρέμων. ὥσπερ οὐδ' ὁ τὴν σκελοῖν, ἡνίκα βαδίζη τρομώδης γιγνόμενος, οὐδὲ γὰρ οὐδ' ἐκεῖνος ἂν ἔτι τρέμοι παυσάμενος τῆς βαδίσεως. ἔνεστιν οὖν σοι πολλάκις θεάσασθαι εὐρωστάτους νεανίσκους, ἀναθεμένους τι τοῖς ὤμοις μέγιστον βάρος, εἶτ' ἐν τῷ προϊέναι τρέμοντας τοῖς κέλεσιν. εἰ δὲ πάνσαιντο βαδίζοντες, ἢ τὸ φορτίον ἀπερρίψαντες, εὐθὺς ἀτρόμους γιγνομένους. ἐπειδὴ γὰρ ἐν τοῦ πρός τι τὸ βαρὺ καὶ κοῦφον ἐστὶν, εἴη ἂν καὶ τὸ φορτίον οὕτω μέγιστον, ὡς καὶ τοῖς ἰσχυροτάτοις εἶναι βαρύ. τὴν μὲν οὖν εὐρρωστὸν δύναμιν, τὸ μέγιστον φορτίον νικᾷ. τὴν δὲ μὴ τοιαύτην οὐ οὐκ μόνον, ἀλλὰ καὶ τὸ σμικρὸν. εἰ δ' ὑπὸ πλέον ἀρρωστήσειεν αὐτὸ τὸ σύμφυτον αὐτῆς σῶμα βαρύνει, δίκην φορτίου, καὶ διὰ τοῦθ' οἱ γέροντες ἅπαντες ὅταν ὑπὸ χειρήσωσιν ἐνεργείαις σφοδροτέραις, αὐτίκα τρομώδεις γίγνονται τοῖς ἐνεργοῦσι μέρεσιν. οὕτω δὲ καὶ παρὰ κρημνὸν τίς παριὼν, τρέμει τὰ σκέλη, καταβάλλει γὰρ τὴν δύναμιν τὸ δέος. οὕτω καὶ θηρίον ὑποφαινόμενον τὶς ὑποφεύγων, τρομώδης καθίσταται. καὶ δὴ καὶ προσιὼν τις δυνάστῃ φοβερῷ, τρέμει παντὶ τοῦ σώματι, καὶ εἰ φθέγξασθαι κελεύσειεν αὐτὸν, οὐδὲ τὴν φωνὴν ἄτρομός ἐστιν. ὡς οὖν τὸ ψυχικὸν πάθος ἀρρωστίαν ἐργασάμενον τῇ κινούσῃ δυνάμει, τρομώδεις ἀπετελεῖ τὰς ἐνεργείας, οὕτω καὶ τὰ τοῦ σώματος νοσήματα βλάπτοντα τὴν δύναμιν, ὑπὸ φέρει τὰ τρομώδη συμπτώματα. πρῶτα μὲν οὖν καὶ μάλιστα βλάπτει τὴν δύναμιν, ὅσα κατὰ δυσκρασίαν συνίστανται. καὶ γὰρ καὶ τὸ γῆρας, ὅτι δυσκρασία τίς ἐστιν ὑπὸ τὸ ψυχρότερόν τε καὶ ξηρότερον, διὰ οὐκ ἑτοίμως ἁλίσκεται τρομώδεσι πάθεσιν. ἁλίσκονται δὲ τῶν νεωτέρων, οἵ τε ψυχθέντες ἰσχυρῶς, καὶ ὅσοι πολὺν ἐνεφόρησαν ἔτι τὸν ἄκρατον οἶνον, ἢ πολλὰς ἀπεψίας ἠπέπτησαν, ἢ χρόνῳ πολλῷ σιτίων ἐμπιπλάμενοι, διετέλεσαν ἀγύμναστοί τε καὶ ἀργοὶ παντελῶς. εἰσὶ δὲ οἱ καὶ ψυχρὸν ὕδωρ οὐκ ἐν καιρῷ προσενεγκάμενοι, τρομῶδεις ἐγένοντο. τὰ γὰρ τοιαῦτα πάντα ψυχρὰν δυσκρασίαν ἐργάζεται, πολλάκις μὲν ἐν ὅλῳ τοῦ σώματι, καὶ κατ' αὐτὴν τῶν νεύρων τὴν ἀρχὴν, ἐνίοτε δ' ἐντίσι μέρεσιν, ἅπερ ἀσθενέστερά τε τῇ φύσει καὶ βλαβῆναι τῶν ἄλλων ὑπὸ τηδειότερα τύχη. καὶ μὲν δὴ καὶ οἱ παχεῖς καὶ γλίσχροι χυμοὶ, τὰς ὁδοὺς τῆς δυνάμεως ἐμφράττοντες, ὡς ὑπὸ ῥεῖν ἐλάττονα, τρόμον αἰτία καθίστανται, καὶ μάλιστα ὅταν ἀκριβῶς ἐμφράξωσι καὶ παραλύσωσι μόρια ἅττα νεύρων τινῶν. αἱ γὰρ ὑπόλοιποι τῶν ἰνῶν, ἀδυνατοῦσιν ἰσχυρῶς ἐντείνειν τὴν μῦν. ἐπειδὰν μέν τοι τὰ φράττοντα τὰς διὰ τῶν νεύρων ὁδοὺς τῆς δυνάμεως ὑγρὰ μηδέπω τελέως ἐμπεπλασμένα τύχη, διασείεσθαι δέτι καὶ διακινεῖσθαι δύνηται καὶ τὰς βιαιοτέρας ἐμπτώσεις τῆς δυνάμεως, αἱ τοιαῦται γίγνονται κινήσεις, οἵας ἔμπροσθεν ἔφαμεν ἐν παραλύσεσιν ἀρχομέναις ἐνίοτε συμβαίνειν, ἐπαιρομένου μὲν ἐνίοτε τοῦ κώλου, καταπίπτοντος δ' αὐτίκα. κατὰ μὲν γὰρ τὴν ἔμπτωσιν τῆς δυνάμεως, ὅταν ἐπεγείρασά τε καὶ συναθροίσασα σφοδρότερον ἑαυτὴν, ἀπώσηται τὰ τῶν νεύρων ἐμφράγματα, κινεῖται τὸ κῶλον. αὖθις δὲ τῶν διωθέντων εἰς τὸν ἐξ ἀρχῆς τόπον συῤῥεόντων, καταπίπτει τε καὶ ἀκίνητον κεῖται, μέχρι περ ἂν πάλιν ἐκ δευτέρου ἡ δύναμις ἀθροώτερον ἐμπεσοῦσα, διασκεδάσῃ οὐκ χυμοὺς, οἳ κατειλήφεισαν αὐτῆς τὰς ὁδούς. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων, ἱκανὰ καὶ ταῦτα. ὁ δὲ παλμὸς, ἔστι μὲν διαστολὴ πρὰ φύσιν, ἐν ἅπασι δὲ γίγνετο τοῖς μορίοις ὅσα γε διαστέλλεσθαι πέφυκεν, οὐ γὰρ δὴ τά γε ὀστᾶ, καὶ οἱ χόνδροι πάλλονταί ποτε, διότι μὴ διαστέλλεσθαι δύνανται. ταῦτ' ἄρα καὶ κατὰ τὸ δέρμα συμπίπτει πολλάκις. ἔστι δ' ὅτε καὶ καὶ οὐκ ὑποκειμένους αὐτῷ μύας, ἀτὰρ οὐχ ἥκιστα καὶ κατὰ γαστέρα καὶ κύστιν, καὶ τὴν μήτραν, ἐντέρα τε καὶ ἧπαρ καὶ σπλῆνα, καὶ διάφραγμα, καὶ συλλήβδην εἰπεῖν, ἅπανθ' ὅσα διαστέλλεσθαι πέφυκεν. ὥς τε καὶ ταῖς ἀρτηρίαις, καὶ αὐτῇ τῇ καρδίᾳ φαίνεται συμπίπτων, ἑτέρας τάντης κινήσεως ἐν τάνταις γιγνομένης πρὰ τὸν σφυγμόν. οὔτ' οὖν τῆς προαιρετικῆς δυνάμεως, οὔτε τῶν προαιρετικῶν ὀργάνων ἴδιον ἐστὶ τὸ πάθος, ὥσπερ ὁ τρόμος τε καὶ ὁ σπασμός. ἀλλ' ὡς ἀρτίως εἴρηται, πᾶσι τοῖς διαστέλλεσθαι δυναμένοις, ἐγγίγνεται σώμασιν. ἔστι δὲ δή που ταῦτα πάντα μαλακὰ τὴν φύσιν, ὡς διάστασίν τε καὶ συνίζησιν ὑπομένειν δύνασθαι. τὴν δ' αἰτίαν τοῦ συμπτώματος, ἀπὸ τῶν ἐναργέστατα φαινομένων θηρεύειν προσῆκε, τούτων δὴ τῶν καὶ τὰ βλέφαρά τε καὶ ὀφρῦς καὶ μέτωπον, καὶ μῆλα συμπιπτόντων παλμῶν. ὁρᾶτο γὰρ ἐν αὐτοῖς ἐξαιρόμενόν τε καὶ διαφυσώμενον τὸ δέρμα, καθ' ὃν αἱ ἀρτηρίαι διαστέλλονται τρόπον. ὅπερ οὖν ἐπ' ἐκείνων ἐζήτηται, πότερον ἐξ αὐτῶν διαστελλόμεναι συνεπισπῶνται τῇ διαστολῇ τὸ πληρῶσον, ὥσπερ αἱ φύσαι τῶν χαλκέων, ἢ πληρούμεναι δίκην ἀσκῶν διαστέλλονται. οὐκ χρὴ κἀπὶ τῶν παλλομένων μορίων διορίσασθαι πρῶτον. ἔοικε δὲ τοῦ μὲν γένει τῆς ζητήσεως, ὁμοιοῦσθαι τοῦ κατὰ τὰς ἀρτηρίας, τῷ δ' ἑτοίμῳ τῆς εὑρέσεως ἀπεχωρίσθαι. οὐ γὰρ δὴ ὥσπερ ταῖς ἀρτηρίαις ἀεί τε καὶ κατὰ φύσιν σφιζούσαις, εἰκὸς εἶναί τινα δύναμιν ἔμφυτον, οὕτω καὶ τοῖς παλλομένοις μέρεσι. διὰ παντὸς γὰρ ἂν ὑπῆρχεν αὐτοῖς καὶ ὑγιαίνουσι μᾶλλον. ὁπό τε οὖν οὔτε διὰ παντὸς, οὔτε ὑγιαίνουσι, δῆλον, ὡς οὐδ' ἐξ ἑαυτῶν διαστέλλονται. καὶ μὴν εἴπερ οὐκ ἐξ ἑαυτῶν, πάντως δή που πρός τινος οὐσίας ἔνδοθεν ὑπὸ ῥεούσης αὐτοῖς. διττὴν δ' εἶναι ταύτην εἰκὸς ἤτοι χυμὸν ἢ ἀερώδη τινὰ φύσιν. χυμὸν μὲν οὖν, οὐχ ὁμολογεῖ τὸ τάχος,

οὔτε τῆς

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 237 sur 494

οὔτε τῆ χυμέσεως, οὔτε τῆς λύσεως τοῦ παλμοῦ. καὶ γὰρ ὀξαίφνης γίγνεται καὶ παύεται παραχρῆμα. χυμὸς δ' οὐδεὶς οὕτως, οὔτε ῥεῖ ταχέως, οὔτ' ἀποῤῥεῖ, καὶ μᾶλις' ἐν οἷς αὖτι λέληκται μόρεσι τοῖς κατὰ τὸ πρόσωπον, ὧδι ψυλοῖς σχεδόν τι τοῖς ὀσοῖς ὧν τεταμένου τοῦ δέρματος. ὥστε ἀνάγκη τὴν ὀργαζομένην οὐ παλμοὺς αἰτίαν, ἀῤῥώστιαν τινὰ οὐσίαν ὑπάρχειν. ἀλλ' ἔσῤῥ ὀλίγη τε εἴη αὕτη, καὶ λεπτομερὴς, ἐπίμως ἂν διέῤῥει τὸ σώματος. ἔοικε δ' αὖ καὶ παχυμερής τις εἶναι καὶ ἀτμώδης. καὶ τὸ πλῆθος ἀξιόλογον, ὡς πρὸς τὸ χωρίον ᾧ ῥέῤῥ ἂν ἑκάστοτε στωίσεται. διασελεύεται οὖν ὡς εἰκὸς, καὶ ὀξαίρει καὶ διαφυσᾷ τὸ μέρος, ἄχει ῥῦ ἂν ὠδυνηρὸν τε καὶ βιαζομένη, πρὸς τὸ συγγενὲς ἀναπνεῦσαι, ὁμοίου συμβαίνοντος τοῖς κατὰ τὰς ἐν τοῖς ἐψομένοις χυλοῖς πομφολυγας. πλὴν γε ὅτι ῥηγνυνται μὲν αἱ πομφολυγες, τὸ παλόμενον δ' οὐ ῥηγνυται σῶμα δηλαδὴ τῇ ἰσχνῇ, ἀλλ' ὀξαίρεται μὲν, ἄχει ῥῦ ἂν ὠθῆται τε καὶ διεξόρχηται δι' αὐτοῦ τὸ πνεῦμα. κατα πίπτει δ' ὕδωρ εἰς τὴν ὀξ ἀρχῆς ἔδραν, ἐπειδὰν ἐκπνευσθῆται, καὶ διεξέλθῃ τὸ πᾶν. σύλογος δὲ καὶ τοῖς ψυχθεῖσιν ὑποῶν μόριον οἱ παλμοὶ συμβαίνουσιν. ὁ γὰρ ἐν τοῦ κατὰ φύσιν ἔχειν ἀπέῤῥει, λεπτυνόμενόν τε καὶ κατοργαζόμενον ἀκριβῶς ὑπὸ τοῦ συμφύτου τοῖς ζώοις θερμοῦ, τοῦτο νῦν ἀῤῥωστήσαντος αὐτοῦ διὰ τὴν ψύξιν, ἀτμωδέστερον καὶ παχυμερέστερον γίγνεται. ὥς τ' οὐχ ἑτοίμως διαπνεῖται, καθάπερ ἔμπροσθεν, ἀλλ' ἰσχνότητί τε κατὰ τὸ διάρμα, καὶ σηχωρούμενον ἐν τῇ διεξόδῳ βραδυτῆτι κατὰ τὴν ὁδόν. εἰ δὲ καὶ αὖ τὸ διάρμα πυκνωθείη, διπλασιασθήσεται τὸ σύμπτωμα, τοῦ πάχους τῆς διαῤῥεούσης, οὐσίας πρόσ λαβόντος τὴν ἰσχνότητα τῶν ὁδῶν. οὕτω μὲν οὖν ἐν τοῖς παλμοῖς, ὀξαίρεταί τε καὶ διασελλεται τὸ δέρμα. οὕτω δὲ καὶ οἱ μῦδες, ὅταν ἐν αὐ τοῖς ἀθροίζηται τὸ τοιοῦτον περίττωμα, σωεξαίρουσιν ἑαυτοὺς διασελλόμενοι τὸ ὑγρὸν ἅπαν. ἀλλ' ἡ τοιαύτη κίνησις, ἐναργεστάτη διαφέρει τῶν ἀσμώδους, ὅτι μήτ' ἐκτείνειν ἀναγκαῖόν ἐστι, μήτε κάμπτειν τὸ ὑγρόν. ὧδι γάρ τοι τῶν παλμῶν, ἐκτείνεται μὲν, ἡ κάμπτεται τὸ ὑγρὸν οὐδὲν ὅτι καὶ ἄξιον λόγου, διασείεται δ' ἑπτὼς ἐφ' ἑκάτερα, μέχρις ἂν ὁ μῦς παύσηται παλόμενος, ἐν μὲν ταυτῷ τρόπῳ τῆς κινήσεως ὧδι τελουμένης, ἐν ᾧπερ καὶ ὁ τρόμος, διαλλαττούσης δ' ἐν ὅτῳ κατὰ μεγάλα γίγνεσθαι διασήματα, κατὰ σμικρὰ τοῦ τρόμου συμπίπτοντος. ὁ γάρ τοι παλόμενος μῦς ὅταν ἀξιόλογος ἢ τὸ μέγεθος, ἐν μὲν ὅτῳ διασέλεσθαι, σωεξαίρει τὸ ὑγρὸν ὅλον ἑαυτῷ πολλάκις, ἐν δὲ ὅτῳ συσέλεσθαι, συγχωρεῖ φέρεσθαι κάτω, καθάπερ ἄψυχον. ὥστ' εἶναι τὴν κίνησιν ἅπασαν παρὰ φύσιν οὐχ ὥσπερ ὧν τοῦ τρόμου, μικτὴν γέπως καὶ σώθετον. ὁποῖα δὲ ἡ τῶν παλομένων μῶν γίγνεται κίνησις ὀλίγη τε ἅμα καὶ βραδεῖα καὶ ἀραιὰ, τοιαύτη τοῖς ῥιγοῦσι συμπίπτει, πολλή τε ἅμα καὶ πυκνὴ καὶ ταχεῖα. λέγω δὴ πολλὴ μὲν αὐτῷ ὅτῳ τῆς κινήσεως ἀριθμῷ. ταχεῖαν δὲ ὅτῳ ῥοίζῳ τῆ φορᾶς. πυκνὴν δὲ, ὅτῳ βραχυχρονίῳ τῆς ἡσυχίης. ἔστι δ' οὐχ ὡσάυτως ἡ κίνησις ἥδε παλμῷ καὶ σπασμῷ ὅλη παρὰ φύσιν, ἀλλ' ἕτερον μὲν τρόπον, ἥπερ ὁ τρόμος. ἐπίμικτος δ' οὖν καὶ αὕτη ὡς ὄφιν, ἔκ τε τῆ παρὰ φύσιν αἰτίας, καὶ τῆ τοῦ ζώου δυνάμεως, καὶ πλέον γ' ὧδι τάυτης ὄφιν, ἥπερ ἐν τοῖς τρόμοις τὸ τῆ δυνάμεως. μᾶλλον τ' εἰ χρὴ τ' ἀληθὲς εἰπεῖν, ἡ μὲν κίνησις ἅπασα συμφύτου δυνάμεως ὄφιν, ἣν ὀνομάζειν ἔθος ἡμῖν, ἐκκεκινῆσθαί τε καὶ ἀκκεκινῆσθαι. ἡ δὲ τῆς δυνάμεως ἀναγκάζουσά τε καὶ βιαζομένη κινεῖσθαι βιαίως αἰτία παρὰ φύσιν ὄφιν. ὅς τις μὲν οὖν ἱκανῶς κατῳνόησε τὰς ἐνεργείας τῆς δυνάμεως ταύτης, ὑγιαίνοντος ἀμέμπτως τοῦ ζώου, καὶ ἄλλως ὄφι σωστὸς, οὐδὲν δεῖ τούτῳ μακροτόρου λόγου. ὅς τις δ' οὔτ' ἐκείνας ἔγνω, καὶ τῆς διάνοιαν ἀμβλύτερος ἔφυ, πύτῳ συμβουλεύσαιμ' ἄν, εἰ μὲν μὴ δ' ὅλως ἀληθείας ὀρᾶ, χωρίζεσθαι τοῦ δὲ τοῦ γράμματος, εἰ δ' ἑαυτοῦ δοκεῖ τε καὶ τιμᾶ τὸ ἀληθὲς, ὧδι τὰς τῶν φυσικῶν δυνάμεων ὑπομνήματα πρότερον ἀπελθόντα, καὶ γυμνασαμένῳ ἱκανῶς ἐν αὐτοῖς, ὅτως ὧδι τόν δὲ τοῦ λόγου ἐπανελθεῖν. εἰ μὲν γὰρ ὧδε ποιήσειν, οὔτε τ' ὑφ' ἡμῶν λεχθησομένων παρακολουθήσει ταῖς ἀκριβείαις, ὅτε τῶν ἐμπροσθεν ἐρημένων κατανοήσει τὸ ἀναπόδεικτον. ἐγὼ μὲν οὖν πρὸθεμην ἐν τῇδε τῇ πραγματείᾳ, μηδεμιᾶν ὀξελέγξαι δόξαν. ἔνεστι δὲ τῷ βουλομένῳ τῆ εἰκοστῷ καὶ τετάρτῳ ἀθηναίου βίβλον, ἀναγνόντι, τὰς ὑπὸ τῶν ἐκείνου προσβυτέρων ἰατρῶν τε καὶ φιλοσόφων ἐρημένας αἰτίας πρὸς ῥίγους, εἰς ὅσον ἤκουσιν ἀποπίας κατανοῆσαι, ὀξελέγχῃ γ' ἁπάσας αὐτὰς ὁ Αθηναίος. ἔνεστι δὲ καὶ αὐτῷ τῆ ἀθηναίου δόξαν βασανίσαι, πιθανότερον μὲν τι τῶν ἐμπροσθεν ἔχουσαν, οὐ μὴν οὐ δ' αὐτῷ ἀληθεύουσαν. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὅτῳ φρονῆς ἀληθείας, οἱ δ' ὅπη καθ' ὃν ὑφήγημαι τρόπον, ὅτως πειράσεται ποιεῖν. ἐγὼ δ' ὡς ἀνεγνωκόσι τὰ πρὸς φυσικῶν δυνάμεων ὑφ' ἡμῶν γεγραμμένα διαλέξομαι, βραχέα πρότερον ἀναμνήσας, ὧν ἐν αὐτοῖς ἀπέδειξα πρῶτα μὲν γαστρὸς, ἔντερόν τε καὶ νύσες. ἅπερ γ' μήτραι κατ' ὀδ' ένα τρόπον ἕτερον ἐδέχθησαν εἰς ἀκρίνησιν ὁρμῶσαι τ' ἐμβρύων ἢ δηλ. τῆ ἐν ἀκκεκινῆσθαι δυνάμεως ἐνέργειαν. ἃς γοῦν ἐνέα μυσὶν ἀνέχόμενα τοῦ τε βάρους τοῦ ἔτι τοῦ ἐμβρύου, καὶ τῆ σφῶν αὐτῶν διατάσεως, καὶ ὅτως ἀκριβῶς ἐν ἅπασι τούτῳ χρόνῳ μεμνῆσαι τὸ σόμιον, ὡς μὴ δὲ πυείνα μίλης πᾶσ' ἐχέσθαι, τελευτώσῃ ἐν αὐταῖς τῶν κυουμένων, ὧδι τῆ ἀποκεισιν αὐτῶν πραγίνοντος τὴν ἐναντίαν ἑαυταῖς προδιπεῖσαι διατάσιν. ὁ μὲν γ' σόμαχος αὐτῶν ὁ πρότερον μεμνικὼς, ἀνοίγνυται τηλικοῦτον, ὡς γίγνεσθαι δοσθυ δύπετῆ τοῖς πικτομένοις. οἱ δὲ χιτῶνες οἱ πρότερον ὧδι πλεῖστον ἐκτεταμένοι, συσέλλον ἅπαντα χόβῳ ἀποθέσι τε γε τὸ ἔμβρυον, ὡς διεκπεσεῖν ὅτι τάχιστα τῆ ὑστέρης αὐχένος. ἡ δ' ὅτως κινδεμονικὴ τ' ἐμβρύων δυνάμις, ὡς ἀνέχεσθ' ἡ ἐνέα μιλῶν χρόνῳ βαρυομένη, τελειωθέντων δ' ὅπως ἀσφαλῶς ἐκκεκινῆσθαι πεπονημένη, ποδὶ τ' πρῶτον, ἢ τέταρτον ἢ ὁντινανῦν ἄλλον μέρος διαφθαρῇ, διὰ τοῦτο ἐκβάλλει τὸ ἔμβρυον, ἀνοιγοῦσα τὰ νῦν ὁμοίως τὸ σόμαχον, ὡς ὁπότ' ἤνοιχθη, ὧδι σάφες τὸ τόκε. πεφθεσμίαι γ' αὐτῇ τ' κλεῖσαι τε καὶ ἀνοίξαι, οὐχ ὡσαυτῶς χρόνου πεῤῥιστὸς ἐστιν, ἀλλ' ὁ τῆ χρείας καιρὸς. ἵστ δὲ τὸν αὐτὴν τρόπον ἐδέκνυσ καὶ ἡ κοιλία, κλείσα τὸ κάτω σόμιον ἑαυτῆς ὧδι ταῖς ἐδωδαῖς, καὶ μηδὲν μεθιεῖσα διεξέρχεσθαι, πρὶν πεφθῶσι τε λεῖως. ὅταν γε μηδὲν ἕτερόν τι αὐτῷ ἀναγκάζῃ διακῶσαι τὴν ἐνέργειαν, ὥσπερ τὰς μήτρας, ἡ τῶν ἐμβρύων διαφθορά. ἀνάλογον γὰρ δὴ τι τῇ τῆ γαστρὶ πάθος ἐγγίνεται διαφθαρέντων ἐν αὐτῇ τῶν σιτίων, ἢ καὶ νὴ δία πολλάκις ἅμα τὸ λεφθῆναι, μοχθηρῶν ὄντ' τὸ παρχόντ', ἢ τῇ πολλῶν, ὡς μὴ διαπαθαι φέρειν αὐτά. καὶ δία ὅπερ τὲ

ἢ πολλάζοντα δι' ἐμέτων ἐκβάλλει, τὰ δὲ ἤδη ῥέποντα κάτω, πρὸς ἐκείνην ἀπωθεῖται τῆς διέξοδον ἀλλὰ μὴν καὶ χωρὶς σιτίων εἰς ἔμετον πολλάκις ἡ τῆς γαστρὸς δύναμις ἐξορμᾷ, ἤτοι διὰ χολὴν, ἢ φλέγμα μοχθηρὸν, ἢ τινὰ τοιοῦτον ἕτερον χυμὸν ἢ ἰχῶρα. σύμφυτος γὰρ ἑκάστῳ τῶν τῶν ζώου μορίων δύναμις ἐστὶν ἐκκρίνουσα τὸ παρὰ φύσιν ἐν αὐτῷ συνιστάμενον, ὡς ἐν τοῖς ἰδίοις ὑπὲρ αὐτῆς ἀπεδείκτης λόγοις, ἀρκεῖ γὰρ εἴς τε τὰ πρόοντα σαφηνείας ἕνεκα τῶν ἔργων ἐπιμνησθῆναι τῆς τοιαύτης δυνάμεως, ὅσα τ' ἄλλα λέλεκτε, πρίν τε μητρῶν καὶ γαστρὸς. οἷα γάρ τις ἐστὶ κατὰ τοῦ ἐμέτους ἐνέργεια τῆς ἐκκριτικῆς ἐν τῇ γαστρὶ δυνάμεως, τοιαύτη κατὰ τὰς βῆχας ἐν θώρακι καὶ πνεύμονι. διδάσκεται δ' οὐδὲν ζῶον ὅτε ναυτιᾶν, οὔτ' ἐμεῖν, οὔτε βήττειν ἀλλὰ καὶ παμπόλλῳ χρόνῳ πολλάκις ἀπὸ γενετῆς, ἀμέμπτως ὑγιαίνοντα, καὶ ἄλλα πολλὰ ζῶα καὶ ἄνθρωποι, οὔτ' ἐμέτων ἐπειράθησαν, οὔτε βηχὸς. ἀλλ' ἐὰν καταλάβῃ τὸ λυποῦν αἴτιον, ἤτοι τὸ στόμα τῆς κοιλίας, ἢ τὰς ὁδοὺς τῆς ἀναπνοῆς, εὐθὺς ἐμεῖ τε καὶ βήττει τὸ ζῶον, ἐν ᾧ τοῖς ἐμέτοις ὁμοίως κινουμένης τῆς γαστρὸς, ὡς ἐν τοῖς τόκοις αἱ μήτραι. κατὰ δὲ τὰς βῆχας ἑτέρας. οὐ γὰρ ἐγχωρεῖ τῷ πνεύμονι, τοιαύτην κινηθέντι κίνησιν, ἀπώσασθαι τὸ λυποῦν ἐξευρούσης τῆς φύσεως ὑπηρεσίαν τινὰ περιττῶς σοφήν. ἅτε γὰρ εἰς τὰς τραχείας ἀρτηρίας εἰσπνεομένου τοῦ ἔξωθεν ἀέρος, αἱ δὴ χονδρώδεις τε εἰσὶ καὶ σκληραὶ, καὶ συστέλλεσθαι περὶ τὸ ἐνυπάρχον αὐταῖς ἀδύνατοι, σφοδρὰν τινὰ τοιαύτην ἐπετεχνήσατο τοῦ πνεύματος ἔξω φορὰν, ἣν ὀνομάζουσι βῆχα. τούτου τοῦ γένους ἐστὶ, καὶ ὁ πταρμὸς, ὑπὲρ τοῦ διώσασθαι τὰ κατὰ τὰς ῥίνας, αἱ δὴ καὶ αὖτε τῆς ἀναπνοῆς εἰσὶν ὁδοὶ ὑπὸ τῆς φύσεως εὑρημέναι. ἐκκαθαίρει γὰρ αὐτὸ τὸ πνεῦμα τὰς ὁδοὺς ἑαυτῷ, βιαίως τε καὶ σφοδρῶς φερόμενον. ὥσπερ οὖν αὐλούς τε καὶ τὰς σύριγγας, οἱ δημιουργοί. ὅς τις μὲν οὖν ἐστὶν ὁ τρόπος τῆς κινήσεως ἵνα γένητε οὗτο περὶ ὧν ὁ λόγος ὑπεδείξει, τὸ δ' εἰς τὰ προκείμενα χρήσιμον ἤδη λαμβάνωμεν. ὡς αἱ τοιαῦται κινήσεις, ἔργα μὲν φύσεως ὑπάρχουσιν. ἐν δὲ τοῖς παρὰ φύσιν ἀριθμοῦνται συμπτώμασι. διὰ τὰς ἀναγκαζούσας οὕτω κινεῖσθαι τὴν φύσιν αἰτίας. ὑπὸ μὲν οὖν ἐντέρων τε καὶ μητρῶν, καὶ κύστεων αἱ κινήσεις, ὅμοιαι τῆς ἐκκριτικῆς δυνάμεως εἰσὶν, ἄντε τῶν κατὰ φύσιν, ἄντε τῶν παρὰ φύσιν ἐκκρίνεταί τι. καὶ διὰ οὗτο σαφῶς οὐκ ἀφώρισται τὰ συμπτώματα. καί τοι τά γε κατὰ τοὺς τεινασμούς τε καὶ δυσεντερίας, καὶ λειεντερίας ἐκκρινόμενα, συμπτώματά ἐστιν. ὥσπερ οἶμαι, καὶ τὰ κατὰ τὰς στραγγουρίας τε καὶ τὴν εἰς οὖρα διάῤῥοιαν. ἂν δ' ἀκριβολογῆταί τις καὶ ἡ ψοφώδης φύσσα καθάπερ γε καὶ ὁ τρυσμὸς, καὶ ἡ ἐρυγὴ, καὶ ὁ βορβορυγμὸς ὅσά τε ἄλλα τοιαῦτα. καὶ λεχθήσεταί γε καὶ περὶ τούτων ἐν τοῖς ἐφεξῆς. ὑπὸ δέ γε τῆς γαστρὸς ἐναργέστερον ἤδη τὸ κατὰ τοῦ ἐμέτους ἐστί. καὶ πολλοὶ καὶ τούτους οὐκ ἔργον φύσεως, ἀλλὰ συμπτώματα εἶναι φασίν. ἐν δὲ ταῖς βηξὶ, καὶ τοῖς πταρμοῖς, ἐναργέστερον μὲν καὐταῦθα τὸ κατὰ τὰς βῆχας, οὐχ ὁμοίως δ' οἱ πταρμοὶ δοκοῦσιν εἶναι παρὰ φύσιν. ἀλλ' εἰσί γε καὶ οὗτοι, καὶ αἱ βῆχες, καὶ οἱ ἔμετοι, καὶ διάῤῥοιαι, καὶ πάνθ' ὅσα τοιαῦτα τοῦ γένους ἐκείνου τῶν συμπτωμάτων, ἐν οἷς αἴτιόν τι παρὰ φύσιν ὑπὸ τὰς τοιαύτας ἐνεργείας ἐξορμᾷ τὴν φύσιν. ὁ δὲ τρόπος τῆς κινήσεως, οὔτ' ἐν ἅπασιν ὁ αὐτὸς, οὔθ' ὑπὸ τῆς αὐτῆς γίγνεται δυνάμεως, ἀλλ' ὅσα μὲν ὑπὸ τῶν μητρῶν, ἢ τῶν ἐντέρων, ἢ τῆς γαστρὸς, ἢ τῆς κύστεως ἐκκρίνεται. τούτοις μὲν αὐτὰ περιστέλλεται τὰ μόρια κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ὠθοῦντα τὸ περιεχόμενον ἐν αὐτοῖς ὃν αἱ χεῖρες ἐκθλίβουσιν. ἡ δ' ἐργαζομένη τὴν κίνησιν αὐτῶν δύναμις ἐκ τῶν τεττάρων ἐστὶ μία τῶν φυσικῶν. ἐπειδάν τι κατὰ τὰς τραχείας ἀρτηρίας περιέχητε σῶμα, χονδρώδεις καὶ σκληρᾶς οὔσας, καὶ διατοῦτ' ἀδυνατούσας περιστέλλεσθαι τοῦ περιεχομένου, σφοδρὰν τὴν τοῦ πνεύματος ἔξω φορὰν ἡ φύσις ἐργάζετε, βῆχα κινοῦσα. γίγνεται δ' αὐτὴ διὰ τῶν αὐτῶν ὀργάνων, δι' ὧν πολλὰ τελεῖ τὰς μεγάλας τε ἅμα καὶ σφοδρὰς ἐκπνοὰς, ἃς ἐκφυσήσεις ὀνομάζομεν, ὡς εἶναι τῆς βῆχα μηδὲν ἄλλο ἢ σφοδροτάτην τινὰ ἐκφύσησιν, ἵνα πλεῖστόν τε ἅμα καὶ τάχιστα φερόμενον ἔξω τὸ πνεῦμα, πρασύρῃ τε καὶ προωθῇ τῇ ῥύμῃ, τὰ ἐμφράττοντα τὰς ὁδοὺς αὐτοῦ. καὶ ὅταν γε κατὰ τὴν ἐκβολὴν τὴν πρώτην, ἀδυνατήσῃ διώσασθαι τὰ λυποῦντα, καὶ δὶς καὶ τρὶς ἐμπίπτειν αὐτοῖς οὐκ ὀκνεῖ, καὶ τυγχάνει γε τοῦ τέλους ὡς τὰ πολλὰ, ὅταν αὐτό τε τὸ πνεῦμα φέρητε σφοδρῶς, πολλὴ δεῖα τε εὑρίσκῃ προωθεῖσθαι τὰ ἐμφράττοντα, τοιαῦτα δ' ἐστὶν, ὅσα μὴ δ' ὑδατώδη μή τε γλίσχρα τὴν οὐσίαν ἐστί. τὰ μὲν γὰρ ὑδατώδη διὰ τὴν λεπτότητα, περιχίζεται τῷ πνεύματι μᾶλλον, ἢ πρόσω φέρεται, τὰ δὲ γλίσχρα τῆς ἀρτηρίας ἀντέχεται δυσαπολύτως. ὅταν οὖν ποτὲ τοιούτοις ὑγροῖς τὸ πνεῦμα διαγωνίζητε, πάνυ πολλάκις ἐμπίπτει βιαίως, καὶ αἱ σφοδρόταται τε καὶ μετὰ συντονίας πλείστης γιγνόμεναι βῆχες ὑπὸ τοιούτοις αἰτίοις συνίστανται. μᾶλλον δ' ἐκφράττουσι τὰ δυσαπόλυτά τε καὶ δυσανάγωγα τῶν κατὰ τὰς ἀρτηρίας ὑγρῶν, οἱ πταρμοὶ, σφοδροτέραν μὲν ἔτι καὶ τῶν βηχῶν ἔχοντες τὴν ὁρμὴν τοῦ πνεύματος, αἰτίαν δὲ τῆς γενέσεως ἑτέραν, τῶν γὰρ ἐν τῇ ῥινὶ λυπηρῶν ἕνεκεν, οὐ τῶν κατὰ τὴν τραχείαν ἀρτηρίαν ἐκπέμπετε βιαίως τὸ πνεῦμα. συνεκπέμπεται δ' αὐτῷ τι κἀκ τῶν ἐμπροσθίων κοιλιῶν τοῦ ἐγκεφάλου, καὶ διὰ οὗτο βῆχες μὲν, οὐδὲν ὀνίνησι τῆς κεφαλὴν, οἱ πταρμοὶ δὲ ὅταν μὴ διὰ κατάῤῥουν τινὰ γίγνωνται μέγιστον ἴαμα κεφαλῆς, ἀτμῶν πεπληρωμένης εἰσίν. οὐδὲν δὲ δήπου θαυμαστὸν, τὸ ὑπὸ μιᾶς ὁρμῆς ἔκ τε τοῦ πνεύμονος ἐκπέμπεσθαι τὸ πνεῦμα, καὶ ἐκ τῆς κεφαλῆς. ἐδείχθη γὰρ ἐν τοῖς περὶ μυῶν λογισμοῖς, ὁ μὲν ἐγκέφαλος, τῷ θώρακι τὴν ἀρχὴν τῆς κινήσεως ἐνδιδοὺς, ὁ δὲ θώραξ τὸν πνεύμονα διαστέλλων τε καὶ συστέλλων. ὅταν οὖν ὁρμήσῃ διώσασθαι τὰ λυποῦντα κατὰ τὰς ῥίνας, ἀμφοτέραις ἅμα χρῆται ταῖς ὁδοῖς τῆς ἐκπνοῆς, τὴν μὲν ἑτέραν, αὐτὸς δι' ἑαυτοῦ ποιούμενος, τὴν δὲ ἑτέραν, οἱονεὶ διὰ χειρῶν τινῶν μακρῶν τῶν καθηκόντων εἰς τὸν θώρακα νεύρων. διὰ τούτων ἢ γὰρ, ἐκεῖνον συστέλλει, διὰ δὲ τῶν ἰσθμοειδῶν ὀστῶν, αὐτὸς ἐκπέμπει τὸ ἀτμῶδες πνεῦμα. ταυτὶ ἢ οὖν τὰ συμπτώματα προαιρετικῆς ἐστὶ δυνάμεως. ὁ δὲ ἔμετος ἀνάλογόν τι τούτοις ὑπάρχων, φυσικῆς. ὥσπερ δὲ τῶν ἐμέτων αἱ ναυτίαι προηγοῦνται, τὸν αὐτὸν τρόπον τοῦ βήττειν, τὸ κέρχνειν. καὶ μέν γε καὶ ὥσπερ ἐναυτίασαν μὲν τινὲς, οὐκ ἔμεσαν δὲ, κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον, ὁ μὲν κέρχνος αὐτοῖς ἐγένετο, βὴξ δὲ οὐκ ἠκολούθησε διὰ σμικρότητα τῆς αἰτίας. ἐνίοτε μὲν γὰρ ὑπὸ βραχείας τραχύτητι φάρυγγος, ἐνίοτε δὲ, διὰ λεπτὴν τινὰ καὶ παντάπασιν ὀλίγην ὑγρότητα, συμβαίνει τὸ κέρχνειν. ἀεὶ γὰρ ᾧπερ ἂν προσκόπτῃ τὸ πνεῦμα. τοῦτ' ἐκβάλλειν πολλαχειρεῖ διὰ βηχὸς. ἤτοι δὲ ὑγρὸν ἐστὶ οὗτο καταφερόμενον ἀπὸ τῆς κεφαλῆς, ὡς ἐν κατάῤῥοις, ἤτοι κατὰ τὰς τραχείας ἀρτηρίας ἀθροιζόμενον, ὡς ἐν περιπνευ-

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 239 sur 494

ὧν πθδιπνθλμονίαις τε καὶ πλθρίτισι καὶ ταῖς τῶν κυρίων τθ ἥπατος φλεγμοναῖς, ἢ ταῖς ἢ φάρυγγος ξηρότητι. ἐξωθεν δὲ τούτων ὅτιν ἀνάλογον τοῖς ἀπὸ κεφαλῆς καταῤῥοις, ὅσα πίνοντων τε καὶ ἐδιόντων παρεμπίπτει. γλίσχρος δ' ἐστὶ καὶ ἄλμώδης χυμός, ὡδὶ δυσκρασίᾳ τ' ὀργάνων τ' ἀναπνοῆς, ὁ κατηγόρων μὴ ἔχ ἥκιστα, καὶ τ' ἀπὸ τ' πνευμάτικῆς αἱρέσεως ἀνδρῶν οἱ δικαιώτατοι, ὧν ὅτι καὶ Ἀθήναιος. τῆ μὲν οὖν ἀνάγκῃ δι' ἃ ὠδὶ γίνεται βλάβῃ δι' δυσκρασίαν, τίνες μὲν αὐτῶν δὴ ἐπεχείρησαν ὅλως εἰπεῖν, γνῶσι δὲ πρὸς παίδων ἑαυτῷ φασὶ τὸ πνεῦμα, τίνες δ' ἀσαφέστερον) ἓν τοῦτο ῥῆμα φθεγξάμενοι, νομίζουσιν εἰρηκέναι τὰ. χρὴ δ' ἔχ ὅτι τὴν αἰτίαν ἀγνοοῦσι μέμφεσθαι τοῖς ἀνθρώποις, ἀλλ' ὅτι ἁλόν τι βλάβος δεύτερον θεώρημα, καὶ ἄξιον ἢ ἑαυτῶν φιλοπονίας ἐπαινεῖν. γίνεται μὲν οὖν ἡ βλάβη αὕτη ψυχθέντων τ' ἀναπνευστικῶν μορίων, καὶ οὐδὲν ἀναπέψει μὲν οὔτοι κατ' αὐτὰ, οὐδὲ ὅλως γίνεται βίαιος, ἀλλ' οὕτω σμικρά τε καὶ βίαιος, ὥστε καὶ καταφέρειν οἷόν τε, καὶ κωλύσαι τὴν ῥύσιν αὐτῆς ἢ ὠδὶ πλείονα ἢ παντάπασιν. εἰ δ' ἐγένετο βίαιοι βῆχες, οὐ νικῶντ' καταλήψει πνεύματος. ὁποῖον δέ τι πρᾶγμά ὅτιν ἡ καταλήψις τοῦ πνεύματος, ἤδη μοι πολλάκις ἐν ἄλλοις εἴρηται. καὶ οὐ μόνον γε τοῦ παντὸς ῥεύσεται κωλύουσι τῆς κατα-
λήψεως τοῦ πνεύματος, ἀλλὰ καὶ θραπτόντ' πῶς αὐτῆ, ἐὰν μὴ πάνυ μεγάλαί τινες ὑπάρχωσιν. αὐξάνει γὰρ ἡ ἐν τοῖς ἀναπνευστικοῖς ὀργάνοις θερμασία δι' ἐπίχεσιν τ' ἀναπνοῆς, διεξόρχεταί τε τοῦ σχῆς πόρους ἅπαντας, τὸ πνεῦμα θλιβομένων ὑπὸ τ' θώρακος βιαίως, ἀμφοτέρων δὲ τούτων γινομένων, ὁμαλύνει πάντα, καὶ εἰς ὁμοιότητα κράσεως ἀφικνεῖται. δι' ἃ δὴ ὠδὶ ταῖς ἀνωμάλοις δυσκρασίαις τ' ἀναπνευστικῶν βήσσι (οὕτω γὰρ ἔφην μὴ πάνυ τι καλῶς ὀνομάζειν τοὺς πνεύμονικοὺς ἰατροὺς) ἐγὼ πειράσομαι διελθεῖν, ἀρξάμενος ἢ οὐσίας τοῦ πράγματος ἀρξάμενος, ὥσπερ καὶ προσήκ τοῦ μέλλοντός τι μετ' ἀκριβείας ὁρᾶν. ἡ ζώνη δυσκρασία ποτὲ μὲν ἢ ἐν ψιλαῖς γίνεται τοῖς ποιότησιν, ἤδη θερμοτέρων, ἢ ψυχροτέρων, ἢ ξηροτέρων ἢ ὑγροτέρων ἀκρατελεγμένων αὐτῶν τ' σωμάτων, ἢ ἐν κατὰ λύσιν συζυγίαν ὥσπερ παχύνεται, γνίοτε δὲ μετὰ τ' πρώτων ἀρ-
θαι προσοδεύσας ἐν αὐτοῖς τὸ δύσκρατον. ἡ μὲν οὖν ὁμαλὴ δυσκρασία παντάπασιν ἀνώδυνος, ὡς οἵτε πυρετοὶ δι' ὅλου σιν οἱ ἔκλυσοι, καὶ πολλαὶ τ' ἐν ψύξιν διαθέσεων, ὁμαλῶς καταλαβοῦσαι τὰ μόρια, γίνεται γὰρ οἷον φύσις τις ἐπίκτητος, ἡ τοιαύτη κρᾶσις ἑκάστῳ τῶν οὕτω διατεθέντων. οὐδὲν δὲ τῶν σωμάτων ὑπὸ ἡ ἑαυτοῦ φύσεως ἀνιᾶται, ὥσπερ ἔλεγεν ἱπποκράτης. τοῖσι τὴν φύσιν διαλλαττομένοισι, καὶ διαφθειρομένοισιν ἀεὶ ὀδυνᾶται γίνονται, οὐ διεφθαρμένοις ἢ διημαγμένοις. ἐν γὰρ τοῦ μεταβάλλειν τε καὶ ἡ ἑαυτῶν φύσεως ἀγίσταται, λυπεῖται τὰ σώματα διαθάπερ ἐδείκνυτο καὶ κατὰ τὸν ἔμπροσθεν λόγον. ὅταν οὖν ἐγκύτατά τινι τῶν ἀνθρωπίνων σωμάτων ἀνώμαλος δυσκρασία, τηλικοῦτον τῆς λύπης ὅτι τὸ μέγεθος, ἡλίκον καὶ τὸ τῆς δυσκρασίας. ἐν μὲν οὖν τοῖς ὀξυτάτοις τε καὶ ἰσχυροτάτοις τῶν πυρετῶν, ἀνιᾶται τὰ σφρεὰ τοῦ ζώου μόρια μεταβαλλόμενά τε καὶ ἀλλοιούμενα πρὸς ἡ πρὰ φύσιν θερμότητος. ἐπὶ δ' ἀρχομένων τ' νοσημάτων πρὶν πυρέττειν ἀνάδαόν) μὴ γνίοτε καθ' ὅλον ἑαυτ' τὸν ὄγκον ἀνωμαλίας τινὸς οἱ πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων. ἀγνοεῖν δ' αὐτοῖν ὁποῖα τίς ἐστιν ὠδύνατο. ἀλλὰ θαυμάζοιμ' ἂν ἔτι τ' ὁμιλησάντων τοῖς δὲ τοῖς γράμμασιν, ὅτως δύτυχής ἐστιν, ὡς μὴ καὶ αὐτὸς ἐαλωκέναι ποτὲ ὑπ' συμπτώματι. βύθιος γὰρ τις ἄγνοια γίνεται καθ' ὅλον τ' ὄγκον, ὡς διεφθαρμένου τινὸς ἐν αὐτῷ ἡ φύσεως ἡμῶν ἀλλοτρίου καὶ ὥσπερ τὸ διεφθαρμένον, γνίοτε μὴ οἷον ὑποθρμόν τι δύναιτ' ἂν τις ὑπάρχειν, γνίοτε δὲ ἀνακῶδες, ἄνθ τοῦ θρμαίνειν. ἔστι δ' ὅτε ἄμφω πεπονθὸς ἢ χωρὶς τούτων ἀτρέμα διατεῖνον ἀπάγας τὰς σάρκας. ὠδὶ μὴ δὴ τοῖς τοιούτοις ἅπασι συμπτώμασιν ἀνωμαλίας τέ τινος ἀγνοοῦντα φασὶ, καὶ σκορδινῶνται πάντα καὶ διατείνονται τὰ μόρια, κατά τινα φυσικὴν ὁρμὴν, ὁποίαν ἐλέγομεν ἀρτίως ἅπασι δεδόσθαι τοῖς τοῦ ζώου μορίοις ὑπὸ ἡ φύσεως, ὧν σωτηρίας τε καὶ διαμονῆς. μάλιστα δὲ διατείνονται μετὰ τοῦ ὕπνου, ἀτμώδους πθδιπτώματος ἐν τοῖς σαρξὶν ἀγνοοῦντες, διότι τὴν κατεργασίαν ἡ τροφῆς πεθρισμένης, καὶ διὰ τὴν ἡσυχίαν τῶν τοιούτων κινήσεων. καὶ τοῦτ' ἀδιάκπτον ἔχει καὶ τὰ σμικρότατα τῶν παιδίων. ἀλλ' εἰς ἡ τοιαύτην κίνησιν ἡ φύσις ὀχυρωμᾶ τὰ ζῶα διαπνοὴν τοῖς ἀτμώδεσι πθδιπτώμασι μηχανωμένη.
τούτου δ' ἕτερον εἶδος ἀγνοήσεώς ἐστιν αἰτίας, τὸ ἡ τὰς κοπώδεις διαθέσεις, εἴτ' ὂν ὠδὶ πόνοις πλείοσιν, εἴτε μὴ αὐτόματοι σωίσαντα. τρίτη μὴ δὲν ὅτιν ἡ ἐν τοῖς κόποις ἄγνοια, ἤτοι τ' θλασθέντα καὶ συγκεκόφθαι δοκόντων, ἢ τείνεσθαι πάντ' τὸν ὄγκον τοῦ σώματος. ἢ ὅλου ἕλκη πολλὰ διεσκεδασμένα δυνηθέντων ἔχειν, ἐπεισλαμβάνοντα. τὸ μὲν δὴ τείνεσθαι τὸν ὄγκον, ὅταν γε γυμνασίων χωρὶς ὅτω πάσχωσιν, ὄνομα μὴ ἔχει κόπου αὐτόματον τονώδη. γίνεται δ' ὠδὶ πλήθει μάλιστα διατείνονταί τε τὰ περιέχοντα, καὶ μὴ ἐγομένων πρὸς αὐτῶν. ὅταν δὲ ἕλκώδης αὐτοῖς ἄγνοια διαβέχῃ, τείνει μὴ μὴ ὥσπερ κινουμένοις μᾶλλον, ἢπερ ἡσυχάζουσι, πλὴν εἰ μὴ πάνυ μέγας ὁ κόπος ὑπάρχῃ. νύττεσθαι δὲ ὥσπερ ὑπὸ ἀκανθῶν πολλῶν ἐμπεπηγυῖῶν αὐτοῖς δοκοῦσι, σκληρότητος ὀργαζομένης τὸ σύμπτωμα. ὁ δὲ ξύστος κόπος, ὃν ὥ φασιν ὀστοκόπῳ σωιέχεσθαι. κινήσεως μὲν δὴ οὐδὲ βραχυτάτης ἀνέχεται, θερμότητος δ' ὠδὶ φανοῦς ὄντ ἄγνοια αὐτοῖς ἅμα καὶ τάσεως, καὶ δήξεως ἀναπεμπομένης εἰς ὅλου τοῦ ζώου τὸν ὄγκον ἰσοχυμίας δ' αὖ λοῦς. οὐδ' εἰς δ' ὠδὶ χαιρεῖ τῶν ὅτως ἐχόντων σκορδινᾶσθαι, δεδίοις ἅπασαν κίνησιν. ἐν δὲ τοῖς ἑτέροις δυσὶ κόποις. ὧν τ' μὴ ἕλκώδη ἰσαλεῖν εἰώθασι, τόνδε, τονώδη, γίνεται ποτὲ μὴ ἡ διαύτη κίνησις, ὅταν ἄρα σμικροὶ πάμπαν ὑπάρχωσιν, ἢ φυσώδεσί τε καὶ ἀτμώδεσιν ὦσι γίνονται) πρὸς πθδιπτώμασιν. ὁ γοῦν ἕλκώδης κόπος ὅταν μείζω συσῇ, φθείρει μὴ οὐ δ' ὅτι κίνησιν οὐδεμίαν, ἀλλ' ὀδυνᾶται καθάπερ ἕλκος τὸ σῶμα καὶ φείδεται. ἐγγὺς δ' ἥκασιν, ἢν αὐξάνηται τὸ σύμπτωμα, ἡ φεικώδεις διαθέσεως. ἐν ἐκείνοις γὰρ φείδεται καὶ πρὶν κινεῖσθαι. ὥσπερ δ' ὅταν ἑλκώδης ἄγνοια γίγνηται, κινούμενοι φείδεσι, καὶ μᾶλλον εἰ σφοδρότερον. οὕτως ἡ φεικώδης διάθεσις, ὅταν εἰς κίνησιν ἄγηται, ῥίγος ὀργάζεται. γίνεται μὲν γ' τοῦτο πάντες, διὰ δ' ακνώδη πθδιπτώματα, διαφορὰ δ' ἀλλήλων, τῷ τε πλήθει τ' πθδιπτωμάτων αὐτῶν, καὶ τῇ κινήσει, καὶ ὅσ τὰ μὲν, μᾶλλον ἔστ' ἀκνώδη, τὰ δὲ, ἧττον, καὶ τῷ τὸ σῶμα τὸ κάμνον ἢ δύσπαθες, ἢ εὔπαθες, ἢ ἀδυνᾶς, ἢ δύναδυ τον ἢ δυσάδυτον ἔστ φύσει. τὸ μὲν γ' δύναδυτόν τε καὶ ἀδυνᾶς ὑπάρχον ὑπὸ βραχυτάτης αἰτίας ἀνιᾶται. τὸ δ' ἰσχυρὸν, καὶ δυσάδυτον, μεγάλης δεῖται ἡ αἰτίας εἰς ῥύσιν τ' τοιούτου συμπτώματος. ἀφ' ὧν ἐν τούτοις

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 240 sur 494

μόνοις, ἢ καὶ τῷ κινεῖσθαι τὸ ἄπτον, ἢ μὴ κινεῖσθαι, ἢ μεγέθους ἢ σχήματος ἢ θέσεως ἢ πυκνότητος) κινεῖσθαι, πάμπολλά τίς ἐστιν ἃ ἐν τοῖς συμπτώμασι διαφορά. ἐμοὶ μὲν ὅτι δοκεῖ, τῷ γε τὸν ἄνθρωπον ἠσυχάζοντα μὴ ἀναμαλάττεσθαι μόνης ἀναλαμβάνεσθαι, μεγέθους δὲ φείδεσθαι, γυμνοσάμενον δὲ ῥίγοῦν. ταῦτα τοι καὶ συμβουλεύουσιν οἱ ἰατροὶ τοῖς ὧδε κάμνουσιν, ὑπὸ μὲν πάσης ἀπείρατα κινήσεως. ἀλλὰ καὶ τῶν ἀπεπτησάντων ἐνίους ἴσμεν, ἂν μὲν ἠσυχάζωσι μηδὲν πάσχοντας, ἂν δ' εἰς βαλανεῖον εἰσέλθωσιν, ἢ ἐν ἡλίῳ σῶσι φείδεσθαι δεόντας, ἔτι δὲ μᾶλλον ἐὰν γυμνάσωνται. καὶ γὰρ ὁ ἥλιος καὶ βαλανεῖον καὶ γυμνάσιον, εἰς κίνησιν ὀρμᾷ τὰ τότε ἠσυχάζοντα πεφθείσματα, λαβάπερ γε καὶ ψυχικῶν παθῶν ὁ θυμός, ὀρμᾷ ἑαυτὸ δὲ εἰς κίνησιν ὀρμᾷ τὰ τότε συγχάζοντα πεφθείσματα, ὑφ' ὁρμαίνεσθαι, καὶ λεπτύνεσθαι, καὶ ἀνδυματοῦσθαι, καὶ οὐδὲν θαυμαστὸν ἠσυχάζοντα μὲν αὐτὰ, πᾶσαν ἀναιρεῖσθαι τὸ σῶμα, κινηθέντα δὲ λυπεῖσθαί τε μεγάλως καὶ κλονεῖσθαι, φείδεσθαι καὶ ῥίγοῦντα καὶ ῥιγεδανοῦντα. καὶ γὰρ ὅσα τοῖς ὀφθαλμοῖς ἔξωθεν ἐμπίπτει σκληρὰ σώματα, μυσάντων μὴ τὰ βλέφαρα, καθυγχασάντων τὸ μέσον, ἢ σμικρὸν πάμπαν, ἢ ὅλον ἀναιᾷ. κινησάντων δὲ, ἀνυσανέκτου ὑπὸ φορᾶς τοῦ ὀδυνᾶσθαι. ἀλλὰ καὶ χωρὶς πάσης αἰσθήματος ἐξ αὐτοῦ τοῦ πράγματος τῆς φύσεως ἕνεκεν ἐξ ἀνάγκης, ὡς τὸ κινούμενον ἄπαν, ἀναιρετώτερον τοῦ μένοντος, ὅταν γε ἀπὸ τῶν ἀναθρεπτικῶν σωμάτων ἡ φορὰ γίγνηται, λαβάπερ ἐν ὀφθαλμοῖς ὑπάκειται νῦν. ὁ γὰρ ποδὶ τῶν ἐν ταῖς φλεψὶ καὶ ταῖς ἀρτηρίαις διαῤῥέοντων χυμῶν ὁ λόγος ἐστὶν, ἀλλὰ ποδὶ τὰ κατὰ τὰς σάρκας τε καὶ ὅλον τὸ ζῶον τῶν ἔξω. ὅταν οὖν διεξόδους τὰ ἀπὸ τούτων βιαίους ὦσι τὸ ὄρμα φορόμενον, ἐν μὲν διόδῳ μὲν ἀπὸ τῶν σαρκῶν τε καὶ τοῦ ὄρματος, ἀναγκαῖον αὐτὸ πρηνέστερόν τε καὶ νωτιαῖον, καὶ διαῤῥεῖν, καὶ πιπρώσκειν, οἷς ἂν ἐντυγχάνοι πᾶσιν. ὅτι δὲ τὸ σκληρῶδες καὶ κινούμενον ἄλλοις ἅπασιν εἰς φέσεις τε καὶ ῥῖγος ἄγει τὸ ζῶον, ἂν τε ὄρμον, ἄν τε ψυχρὸν ᾖ, πρῶτον μὲν ἐκ τοιούτων διαταθῆσαι δοκᾶτον, εἰ προσεράναις ὀξάφρης ὑγιαίνοντος ζέον ὕδωρ, ἢ σινηπέρας ἐν σείσας πυρὸς, οὐθέως φεικώδης γενήσεται. ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῶν ἡλκωμένων μείζων ἐνίοτε φαρμάκων ὠδὴ πεφθέντων διαυσικῶν, φείδουσι μὲν πρῶτον, ἐφεξῆς δὲ καὶ ῥιγοῦσιν, εἶτα καὶ πυρέσσουσιν ἔνιοι. ἀλλὰ καὶ οἱ τριταῖοι πυρετοὶ, ἁπάντων δὴ μάλιστα πυρετῶν χολώδεις ὄντες καὶ θερμοὶ, πάντων δὴ μάλιστα φεικώδεις εἰσὶ, καὶ ὅσῳ δ' ἂν ἀκριβέστεροι τύχωσιν ὄντες τοσούτῳ καὶ τὸ ῥῖγος αὐτοῖς γίνεται σφοδρότερον. ἀλλὰ καὶ τὸ καῦσον ἐχόμενόν ῥίγεος ὠθούμενον λύσις ἵπποκράτης φησὶ. διὰ τὴν τέως ἐν ταῖς φλεψὶν ἀλωμένην χολὴν, ὑπὸ μὲν φύσεως ἀπωθεῖσθαι κειτικῶς ὠθὶ τὸ ὁρμᾶν δεῖ τὸν σαρκῶν. διὰ οὖν κινήσεως καὶ φορᾶς αὐτῆς, ὧν διὰ τῶν διαθητικῶν ποιεῖται σωμάτων, ἅμα τε σύμπτωμα, καὶ σημεῖον ὅτι τὸ ῥῖγος. καὶ διὰ καὶ ἱδροῦσι τυντυβῶν οἱ οὕτω ῥιγώσαντες, ἀπαλλάττονταί γε τοῦ πυρετοῦ λυθησόμενοι αὐτοῖς διὰ χολῆς. ἐνίοτε δ' οὐκ εἰς τὸ ἔσω τῆς ὁρμῆς, ἀλλ' εἰς αὖ ἔσω τόπους ποιησαμένη δι' ἐμέτων τε ἅμα καὶ διὰ τῆς κάτω γαστρὸς ἐκκενοῦται. πολλάκις δὲ ἔσω τε καὶ ἔξω διὰ τῆς αὐτῆς ἡμέραν ἐνέχθη, ὡς ἱδρῶσαί τε ἅμα καὶ ἐμέσαι καὶ ὑπελθεῖν κάτω τὴν χολήν. ὅσοι δ' ἄπτον ὑγιαινὸν οἴονται τὸ ῥῖγος γίγνεσθαι τοῦ κάυσου διὰ τὴν ψῦξιν. (τὰ γὰρ ἐναντία τῶν ἐναντίων ὑπάρχειν ἰάματα) τοῦτο τοῖς ἁμαρτάνουσι. πρῶτον μὲν γὰρ εἰ τοῦτ' ἀληθὲς ὑπῆρχεν, οὐκ ἂν ἐν τοῖς ἀπτοῖς ῥῖγος ὀργάζεσθαι, οὔτε μὲν ὕδωρ ψυχρὸν προσφέροντας ἢ καταχέοντας, οὔτε δ' εἰς ψυχρὸν ἀέρα τὸν κάμνοντα γυμνὸν ἀπάγοντας, ἢ εἰς ὕλας ψυχρὰς δεξαμένην ἐμβάλλοντας. ἔπειτα δ' εἴπερ αἴρα διὰ τὸ πρὸς τἀναντίον μεταπίπτειν τοῖς ἰασαμένοις ἡ λύσις ἐγίγνετο ῥιγώσασιν, ἐχρῆν αὐτοὺς ὠθὶ τοῦ ῥῖγος ποιεῖσθαι πυρέσσοντας. ἔχει δ' οὐκ οὕτως τἀληθές, οὐ γὰρ ἅμα τὸ ῥιγῶσαι πάυσον πυρέσσοντες, οἵ γε πολὺ μείζονι πυρετῷ μετὰ τὸ ῥῖγος, ἢ πρόσθεν ἁλίσκονται, ἀλλ' ἐπειδὰν ἱδρώσωσι διαφυλῶς, ἢ ἐμέσωσι τὴν ὠχρὰν χολὴν, ἢ διὰ τῶν ἄνω ὑπελθὸν. ὠθὶ γὰρ τῆ σφοδροτέρᾳ κινήσει ἡ χολὴ, σφοδρότερον εἰώθε ἀνάπτεσθαι τὸν πυρετὸν. ὅτι μὲν οὖν οὐ μόνον τοῖς ψυχροῖς ἀπτοις ῥιγοῦσιν, ἀλλὰ διὰ τοῖς θερμοῖς ἥδη πέφανται. διὰ δὲ τὴν αἰτίαν γνωσιμωτάτην προφανέσει ταῦτον ἐπὶ τοῦ σύμπτωμα, λεκτέον ἐφεξῆς, ἀναμνησθέντας οὗπερ ἀπελείφθημεν ὑπὲρ τῆς ἐκκενούσης τὰ λυποῦντα δυνάμεως. οὐ γὰρ δὴ που τὰ μὲν ἐν ταῖς εὐρυχωρίαις τῶν ὀργάνων ἐκκενοῖ, λαβάπερ ἐλείκνυσι τὰ ἠῖ γαστέρα τε καὶ μήτραν, καὶ τὰς κύστεις ἀμφοτέρας, ἔντερά τε καὶ πνεύμονα, καὶ ῥῖνας, ἀμελεῖ δὲ τὴν ἐν αὐτοῖς τοῖς σώμασιν ὑποτρεφομένων πεφθεσμάτων, ἀλλὰ διὰ τούτων ὁσημέραι πᾶν ἀρκεῖνει τὸ πεφθέν, ἀλύπως τε καὶ ἠῖ τῇ ἀδήλῳ διαθέσει διαπνοῇ, ὅταν γε νόμῳ φύσεως διοικῆται τὸ ζῶον. ἐπειδὰν δέ τι διακωλύσῃ ἐν αὐτῷ συσῇ, καὶ μάλιστ' ὅταν ἔχῃ κίνησιν ἰσχυρὰν, ἀνιᾷ γε καὶ ἀρκεῖνειν αὐτὸ ἀσύλλεπτον. διὰ ὅ γε ἂν ἐγχωρεῖ μάλιστα τόπον, ἐκ τοῦ σώματος αὐτὸ τῶν μελῶν ἐκκεῖσθαί θ, σπαργανωθὲν μύωψι ἠλεκνοῖς, ἢ σφιγγόντων ἐς ἑαυτὰ τὰ μείζω, εἴθ' ἑκάστου τὸ κατ' αὐτὸ μέρος τοῦ πεφθέντος ὠθοῦντος. ἀλλ' εἰ πάντα νοήσας ἅμα τὴν κίνησιν τὰ τοῦτο διανύσεσθαι μέλλοντα, σεισμὸς τις ὅλον τὸ σῶμα διαταλάττει καὶ κλόνος ὁποῖος ἐν τοῖς ῥίγεσι φαίνεται διαταλαμβάνων. ἀνάγκη γὰρ οἶμαι τῶν μυῶν πάντων κλονουμένων, συγκλονεῖσθαι τὰς διαρθρώσεις αὐτοῖς, ὧν κλονουμένων ἐκτάσεις τέ τινας καὶ κάμψεις ἀνωφελεῖς συμπίπτειν, ἐτόρας οὔσης τῆς τοιαύτης κινήσεως παρὰ τὴν ἐν τοῖς ἀσφαλοῖς τε καὶ παλμοῖς. ἐν μὲν γοῦν τοῖς ἀσφαλοῖς, ὡσαύτως μὲν ὁ μὴ ὑπό γε τῆς αὐτῆς δυνάμεως ἀεὶ κινήσεις ὠθὶ τελοῦντα. ἠῖ δὲ αὖ παλμοὺς, οὐχ ὡσαύτως, ἀλλ' ὡς εἴρηται πρόσθεν, ὅτι συνεξαίρεται τοῦ μυὸς τὸ κῶλον ὑπὸ τῶν φυσώδους πνεύματος διαστελλομένου ῥιγούντων δὲ ὡς ἀρτίως εἴρηται πᾶν μόριον κινεῖται τοῦ μυὸς ἐκκαθαίροντος ἑαυτό. ἠῖ δὲ τὴν ἐκείνων λύησιν, ὅλος ὁ μῦς σειόμενός τε καὶ κλονούμενος, ἅμα ἑαυτῷ τὴν διάρθρωσιν εἰς ἣν καταφύεται συγκλονεῖ. τοιαύτη καὶ τοῖς ἠῖ θώρακα μυσὶν ἡ λύησις ἐν ταῖς ἀνωμαλίαις γίνεται δυσκρασίαις. ἡ διὰ δὴ βραχυτέρα τε καὶ ἰσχνωδεστέρα βλέπουσα εἰπεῖν. διασείον γοῦν οἱ μῦς ἐκκρίνειν ἐφιέμενοι τὰ λυποῦντα τοῦ ἑαυτῶν σαρκὸς διὰ τῶν πνεύμονος ἀρτηριῶν. ἐν δὲ ταῖς ἄλλαις βλέπειν ἐλείκνυσι σφοδρῶς ἐμπίπτοντες ὑπὸ πνεύμονι, χάειν τὸν πολλὰ ἡ ἀθρόαν ἐκφύσησιν ὁρμᾶσθαι. ἔτι τε βιαιότερον ἐμπίπτουσιν ἐν τοῖς πλαρμοῖς διεσθιόντες ἀθρόον, τὸ πνεῦμα τὸ ἠῖ τὰς ῥῖνας ἐκπαθᾶσαι βουλόμενοι. καὶ ὅτι κατανόησαντες τινὲς ἀδήλως μὲν τὴν δύναμιν ἀναπτύειν δὲ τὰ ἠῖ θώρακά τε καὶ πνεύμονα δέοντες πλαρμὸν ἑαυτοῖς κινοῦσιν, ὀρεβίζοντες οὖν μυκτῆρας, ἵνα ὑπὸ βιαίου τῆς κινήσεως ἀναπτύσωσιν,

σωσιν, ὁπόσοι τὰς βήχας ἐκβαλεῖν οὐκ ἠδυνήθησαν. ἀλλὰ πολλὴν τῶν τοιούτων βηχῶν. ἔρηται καὶ πρόσθεν αὐτάρκως. αἱ δὲ τῆς δυσπραξίας τῶν ἀναπνευστικῶν, ἐκ τούτου μάλιστ' εἰσὶ τοῖς ῥίγεσιτε καὶ ταῖς φρίκαις γιγνόμεναι, διὰ φορήσει τῆς θαττονα γίνεσθαι τῆς ἀναθυμιάσεις αὐτῶν, ὅσ' ἐποτε πάσχουσιν ὑπὸ τῶν ἀναπνευστικῶν ὀργάνων. ἐδείκνυτο γὰρ ἔμπροσθεν, ὡς καὶ τὰς λαθ' ὅλου τὸ σῶμα ποιούσας διαθέσεις ἡ κίνησις ἐξελέγχει μάλιστα. ἐπεσθαι δ' οὖν ὑγρὰ τὰ λυποῦντα τὴν φύσιν πάρεχε, δεῖ βιαίῳ τούτῳ σεισμῷ καὶ κλόνῳ δεῖ τὴν βῆχα καὶ τὸ ῥίγος, πάσῃ δὲ ἐκκενωτικῆς δυνάμεως ὠθούμενα φέρεται πάντῃ πρὸς οὓς εἴκοντας τόπους, τὰ μὲν εἰς τὴν ἄνω, τὰ δὲ εἰς τὴν κάτω γαστέρα, τὰ δὲ, ὥσπερ τὸ θρόμμα πρὸς τέκτος, ὡς ἀναπτῆναι αὐτῶν ὑγρότητος τῆς κένωσιν. ἐπεὶ δ' ἡ πνευματώδης τῆς σώσας μόνη χωρεῖς ὑγρότητος, ἢ περ θρομβοτέρα τοῦ λέοντος, ἢ ψυχροτέρα διεξέρχεται τὸ σῶμα, φείδεσθαι μὲν δεῖ πότε καὶ ῥιγοῦσι, γνῶναι δὲ χρὴ τὴν αἰτίαν, ὅτε δ' ἐμοῦσιν, οὐδ' ὑπομένουσιν, οὐδ' ὑποχωρεῖ τι κάτω διὰ τοιούτους δὲν ἀναπνοὴν, ὡς ἂν αὐτῶν ἐρεθιζόντων τῆς ἐκκενωτικὴν δυνάμιν ἀφορμὰς παρέχοντων. ὅταν γὰρ βαλανείοις πολυκαίοις, καὶ μάλιστα ἢν ὑγιάφνης τε καὶ ἀέρος ἄνευ τοῦ προδιαθερμανθῆναι πλησιάσωμεν αὐτοῖς, αὐτίκα φρικώδεις γιγνόμεθα. ὅταν ὅταν εἰς τὸν ψυχρὸν ἀέρα μεταλθωμεν ἀέρος, ἢ εἰ καὶ μὴ ἀέρος, ἀλλὰ ποτὲ λυχνίας γε ὁμιλεῖν ἀναγκαδῶμεν, ὡς ἂν ὀδυποείαις γνίοτε συμπίπτειν εἴωθε. τὸ τοιοῦτο ῥίγους ἴαμα, θερμασις ὄσιν, οἷ ἰητροὶ, ἢ ἔμετος, ἢ διαχώρημα γαστρὸς. ἐπεὶ δ' ὡς εἴρηται καὶ ψυχρὸν ἄπιον τοῦ θερμοῦ ἐργάζεται ῥίγος, ὧδε μὲν δεῖ θερμοῦ δεῖ ἀφρώδεα ὑγρὰ ἱκανὰ πρὸς τὴν ἴασιν. δεῖ δὲ ὑγρῶ, πυρετὸς μὲν ἢ ἀνάγκης ὧδε γίνεται. κένωσις ἢ ἡ ἴασις ὄσιν. ὧν δὲ δεῖ ψυχροῦ δεῖ μὲν ἀφρώδεα, θέρμανσις ἴαμα. δεῖ ὑγρῶ, ποτὲ μὲν ἡ πέψις ἀρκεῖ μόνη, ποτὲ δ' ἡ ἰσχνωσις. ἔσι δ' ὅτ' ἄμφω συμπίπτει. παλαιὸς μὲν ὁ λόγος ὅτος ὅσιν ὡς σχεδὸν πάντες ἔπεσθαι ῥίγει πυρετὸς, ὁ μὲν γε ἀληθὴς ὑπάρχει τὸ πάμπαν, οὐδ' ἂν διοείσηται τις αὐτὸν προσηκόντως, ὡς πρόσθεν καὶ χρὴ διοείζεσθαι ἑλικῶς μᾶλλον ὀξυκινημένος τὰ τῶν παλαιῶν ὁ δυσμενῶς ἐξελέγχοντες, ἀλλ' ὅμως οὐδ' οὕτως ἀληθὴς ὄσιν ὁ λόγος, οὐδ' ἂν διοεισάμενοι φῶμεν, ὅσα χωρεῖς ἡ ἔξωθεν προφάσεως ἐκ τοῦ σώματος ἡμῶν ὁρμᾶς ῥίγη, πυρετὸν ἐξ ἀνάγκης αὐτοῖς ἀκολουθήσειν. ὥσπαι γὰρ οὐχ ἡμῖν μόνοις, ἀλλὰ καὶ πολλοῖς τῶν πὸ ἡμῶν ἰατροῖς ἤδη ῥίγη συσάντα χωρεῖς πυρετῶν. ὁ μὲν ἰσχυρά γε ὅτως ὅσιν, ὡς τὰ τῶν ἀκειλῶν προηγόμενα τρεπόμενα, ἢ τε ταρταίου, ἢ τὰ κενόντα πυρετοὺς καυσώδεις τε καὶ θρομβώδεις. εἰωθε δ' ἐπὶ τοιαῦτα ῥίγη, διάτασις ἐπεσθαι μοχθηρᾶς, ἐμπλαμβάνουσα ἀργῶς ἀνθρώπων καὶ λοιμῶν ὑδροφοβίας πολλάκις. ὅταν δὲ τῶν ἐπιδεσμάτων ἀλῶναι ῥίγεσιν ἀνεκθερμάντοις οὕτω διακειμένους. οὐδὲν οὖν θαυμασὸν οὐδὲ τὸ μηδέποτε θεάσασθαι ῥίγη τοιαῦτα τοὺς παλαιοὺς ἰατροὺς, ὡς ἂν μήτε πλημμελούντων εἰς τὴν ὑγιεινὴν διαιταν ἴσα τοῖς νῦν τῶν τότε, μήτε ἡ τῶν βαλανείων χρήσεως εἰς τοσοῦτον ὧν πολαζούσης. ἀλλ' ὡς εἴρηται ἀρτίως τὰ τοιαῦτα ῥίγη, φρικώδη μᾶλλον ὄσιν, ἢ κλονώδη. πρώτην μὲν γὰρ αἴσθησις ἡμῖν ὑδὶ τοῖς μοχθηροῖς πορισθώμασιν, ἀνωμαλίας γίγνεται. καὶ ὅταν γε δριμέα τὰ τοιαῦτα ὑπάρχει, λακνώδης ὄσιν ἡ αἴσθησις. δηλητήρια δὲ φέρεις μικρᾶς, εἶτα μείζονος, εἶθ' οὕτω μεγάλης, ὡς ἤδη καὶ ῥίγους τι μετέχειν. εἶτα τοῦ ῥίγους αὐτοῦ μόνου κλονοῦντος τε καὶ διασείοντος τὰ μόρια. ὅπερ τὸ ῥίγος ὑδὶ τοῖς ψυχροῖς χυμοῖς, οὐκ ἄν ποτε γένοιτο. τὴν ἀρχὴν γὰρ οὐδὲ σφοδρῶς κινοῦνται οἱ τοιοῦτοι δηλ. τὸ πάχος. εἰδὲ λεπτυνθέν ποτε καὶ ὅτοι, ῥίγος μὲν οἷσσιν ὁ μὲν ἰσχυρότερον. οὐ γὰρ ἐγχωρεῖ τὴν αὐτὴν ὑδὶ διέξοδον λεπτότητα φλέγμα λεπτυνθὲν, ἓν ἡ λεπτυνθεῖσα δέχεται ξανθὴ χολή. τὸ μὲν δὴ τοιοῦτον ῥίγος, ὁ πάνυ τοι γιγνώσκουσιν οἱ παλαιοὶ ἰατροί. τὸ δ' ἐν νοσήμασι θανατώδεσι γιγνώσκεσιν. λέγει δὲν ὁ ἱπποκράτης ἐν ἀφορισμοῖς, ἢν ῥίγος ἐμπέσῃ πυρετῷ μὴ διαλείποντι, ἢ δὴ ἀθυμεῖ ἐόντι, θανάσιμον. ἐν γὰρ τοῖς τοιούτοις ῥίγεσιν, ὥρμησε μὲν ἡ φύσις, ὑδὶ τὸ διώσασθαι τὰ λυποῦντα, νικηθεῖσα δὲ, μᾶτα πέπτει καὶ μᾶτα σβέννυται. καὶ δηλ. ὅπερ ὄσιν ὀλέθριον τὸ σύμπτωμα. ἡ δὲ ὅσ τεταρταίους, ἐπίμικτον τὸ ῥίγος ὄσιν, ἐκ ψυχροῦ τε καὶ θερμοῦ. φύσει μὲν γὰρ ὄσι ψυχρὸς χυμὸς, ἡ μέλαινα χολή. σκεπεδόνα δέ τινα προσλαβοῦσα, δι' ἣν καὶ πυρετὸς ἐξάπτει, τοσοῦτον ὑδὶ κατάται θερμότητος, ὅσον καὶ σκεπεδόνος. ὅτι μὲν οὖν ἔπεσθαι ῥίγη καὶ τοῖς θερμοῖς αἰτίοις ἀποδέδεκται. ὅτι δὲ καὶ τοῖς τοιούτοις ἅπασι κατὰ ψυχρότητά τε καὶ λεπτομέρειαν, μάλιστα μὲν ὅσα τοῦ σώματος ἄκρα μόρια, σὺν αὐτοῖς δὲ καὶ τὸ θρόμμα σύμπαν, ὅσαι ὑδὶ πολλὰς ὄσι τοῦ αὐτοῦ, καὶ δηλ. τίνα τὴν αἰτίαν γίγνεται. ὅπερ σκεπτέον ἐφεξῆς. ἔσι δὴ λύσις ἐκ τῶν πρώτων, καὶ ὡς ἂν εἴποι τις ἡγεμονικωτάτων κινήσεων, ἥ τε ἔσω τε καὶ ἔξω φορὰ τῆς ἐμφύτου θερμασίας, ὑδὶ πολλοῖς πάθεσι γιγνομένη ψυχικοῖς ἅμα δ' αὐτῇ δηλονότι, καὶ τὸ πνεῦμα, καὶ τὸ αἷμα, ποτὲ μὲν ἔσωτε καὶ πρὸς τὴν ἀρχὴν φέρεται καὶ συέλκεται, ποτὲ δ' ἐκτὸς ἀρτείνεται καὶ χαίται. αὐτῆς μὲν γὰρ τῆς ψυχῆς τὴν οὐσίαν, ἴσως μὲν καὶ κατ' ἄλλην τινὰ πραγματείαν ἀφελωσθῆναι βουλητέον, ἐν ᾗ τῇ νῦν ἐνεστώσῃ, πρὸς ὃν βουλόμενον πολεμῆσαι. ἔοικε δ' ὃν ἤ τις ποτ' αὖ ἦ, δυοῖν θάτερον, ἢ τοι πρώτοις ὀργάνοις εἰς ἀπάσας τὰς ἐνεργείας χρῆσθαι πνεύμασι τε καὶ αἵμασι καὶ τῇ θερμασίᾳ τῇ ἡμῶν θάτερόν τε καὶ σωματοφυτόρον, ἢ ἐν αὐτοῖς τούτοις ὑπάρχειν. ἐνίοις δὲ ἐναργῶς θεάσασθαι τὰς κινήσεις αὐτῆς ἐν ἄλλοις τε πολλοῖς, καὶ μάλιστα τοῖς ψυχικοῖς πάθεσιν. αὐτίκα φόβος τε καὶ θύμος, ὁ μὲν, ἔσω τε καὶ πρὸς τὴν ἀρχὴν ὑπάγει συέλκει τὸ, τε πνεῦμα τὸ αἷμα σὺν δεῖ διακατέχειν τὰ ἄκρα πολλῆς. ὁ δὲ ἀρτέναι τε καὶ χεῖ θερμαίνει. τὸ δ' ἀγωνιᾶν ὀνομαζόμενόν ἐξ ἀμφοῖν ὑπάρχον σώθεσον, ἀνώμαλόν ὄσι ταῖς κινήσεσι. ποίνυν οἱ σφυγμοὶ τῶν ἀρτηριῶντε ἡ παρδίας, μιξότατοι μὲν καὶ ἀτονώτατοι τοῖς φοβηθεῖσι. μέγιστοι δὲ ἐν σφοδρότατοι τοῖς θυμωθεῖσιν, ἀνώμαλοι δ' εἰσὶ τοῖς ἀγωνιῶσιν. ὧν ἡ διαφορὰς, ἔσω μὲν πρῶτον ἡ κίνησις γίγνεται ἡ ψυχικῆς δυνάμεως, ἐπάνοδος δ' αὖθις ἀθρόα πρὸς τέλειος λαμβάνει. ὡς ἔγε μὴ ἐπανέρχοιτο, φόβος ὄσιν, ἀπ' ἀδηλίας. ἡ μὲν γὰρ ἀδηλία, ἐξαίφνης γίγνεται μηδὲν τῆς ψυχικῆς δυνάμεως προσδιώσεως ἐναντίον, ἀλλ' ὡς ἂν εἰπεῖν ὑπὸ μελαγχολίας τε καὶ ἀθυμίας συμφύτου, μὴ φοβούσης αὐθρώπου πολὺ μᾶλλον ὁμιλίαν, ἀλλ' ἀρχομένου τε ἡ οἱονεὶ ὧν ἐκ πολλῶν γένεσθαι ἀπροσδόκητος. καὶ δηλ. ὅπερ μόνον ἀρχομένου πρὸς τὸ βάθος, οἷον ἀρχομένου ἀσκεῖσθαι χωρεῖς τοῦ κατὰ ψυχὴν τοῦ λογισμοῦ δ' ἐπιτείνοντος ἡ ἐπορμῶντος τὸ παθητικὸν ἡ ψυχῆς, ὅπερ ὄσι τὸ φο-

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 242 sur 494

βάμματος τε καὶ ἀεροβάμματος, ἐπανορθοῦται καὶ κινεῖται πρὸς τὰ ἐκτὸς, ἐν ὁμοίῳ μάλιστα τρόπῳ κινήσεως, ἐν οἷῳ περ ἂν ὅταν ὑπὸ ψυχρολασίας θορμασίας ἐπανάκλησις γίγνηται. ἐν δ' ἅπασι τοῖς φόβοις ἅτε μὴ δ' ὅλως ἐπεγείροντος τε καὶ παροξύνοντος τοῦ λογισμοῦ τὸ παθητικὸν τῆς ψυχῆς, ἀεὶ καὶ μᾶλλον καταστέλλοντος τὸ θορμόν. ὥστε καὶ ῥιγοῦν ἐνίοις αὐτῶν, ὅπερ δ' ἐν φόβοις ἀθρόως, τοῦτ' ἐν λύπαις ἐπιτηδείως καταβραχὺ πάσχουσι, μεγέθει καὶ σφοδρότητι τῶν παθῶν, οὐχ ὅλων τοῦ γένους διαφερόντων. καὶ τοίνυν καὶ ἀπέθανόν τινες ὑπὸ φόβοις ὀξυαφισθήτοις, ὅταν ἀθρόως φύσει ψυχείσιν, ἰσχυρῷ πάθει καταχεθέν, ἀθρόως καταστελλόμενόν τε καὶ καταπνιγόμενον. τὸ μὲν γὰρ σβέννυσθαι δι' αὐτὸ τοῦ πάθους γίγνεται φύσιν, ἐν τοῦ καταψύχεσθαι τῷ χρόνῳ ἐχόντος. τὸ δὲ καταπνίγεσθαι διὰ τὸ συμβύειν καὶ φράττειν πᾶν ὅσον τῷ ἀρχῷ τὸ αἷμα. θυμοειδὲς δ' ὂν ἐς ἀπέθανον. ὡς ἂν μήτε τῆς θορμότητος καταψυχομένης, μήτε τοῦ πόνου λυομένου. χαίροντες μέντοι μεγάλως ἔνιοι τῶν μικροψύχων ἀνθρώπων, ἀπέθανον, ὥσπερ καὶ φοβηθέντες. ὁ γὰρ αἷμα πόνῳ καὶ ζέσει, κινεῖται πρὸς τὰ ἐκτὸς ἡ ψυχικὴ δύναμις, ἀλλὰ αὐτὸ τοῦναντίον, εἴπερ τὸ πρότερον εἶχε πόνος, ὅπερ νῦν ἐκλύει τε καὶ χαλᾷ. διαφορᾶς τοιγαροῦν ὅταν ὑπὸ πλείστου χαλασθείσης, φέρηται πρὸς τὸ ἐκτὸς. ὅσπερ πόνος ἐναντίως κινεῖσθαι τὴν ψυχὴν ἀναγκάζων, ὁμοίως δὲ μείζονι φόβῳ φέρει τὰ συμπτώματα, καὶ γὰρ ἀχροῦσι καὶ καταψύχονται καὶ ῥιγοῦσι, καὶ τρέμουσι, καὶ μικροσφύκτοισι, καὶ ἀσφυκτοισι, καὶ τέλος ἀποθνήσκουσιν ὡσαύτως τοῖς ἐκ πλαγέντος. ὑποφύεται γὰρ καὶ τούτοις ὑπὸ τῆς ἀρχῆς ἡ ἐμφυὴς θορμασία λυομένη θ' ἅμα καὶ καταστελλομένη. ὅπερ ἐστὶ θάνατον ὑπὸφορεῖν τὰ ζιαῦτα τῶν παθῶν, οὐδὲν δ' ἧττον θαυμαστὸν εἰ καὶ λειποψυχίαν. ὅκου δ' ὅπερ τὰ λειποψυχίας ἀπόλοιτο συμπτώματα, τότε ἄλλα, καὶ ἡ ἀκόσιος ἔκκρισις τῶν προπτωμάτων ἕπεται, οὐδὲν ἔτι χρὴ θαυμάζειν. ἀλλὰ γὰρ ὁ τοῦ πόνου καιρὸς μηκύνειν ἔπειτα τῶν τοιούτων, ἀλλ' ὑπὸ τὸ πολεμίου ἰσχύος. ὅταν δὲ ὑπὸ θορμοῖς τε ἅμα καὶ δακνώδεσι χυμοῖς γίνηται ῥῖγος, οὐδὲν θαυμαστὸν ὅτι καταψύχεσθαι τὰ ἐκτὸς ἅπαν ὑπὸ ψυχικῆς δυνάμεως εἰς τὸ βάθος συμβύσης ἅμα τοῦ αἵματος γίγνεται γὰρ αἴσθησις τοιαύτη ὑπὸ τῶν ἐκτὸς ψύξεως, ὑπὸ τῶν ἐν τῷ βάθει. καὶ γὰρ δύψους ἰσχυρῶς ἔνιοι κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν, ὡς ἂν ὑπὸ ὑδρὸν θορμασίας διαφυλαττομένης αὐτοῖς. ὅτι δὲ ὀλυλόγως τὰ τοιαῦτα τοῖς ῥιγώσι συμβαίνειν εἴωθεν, ἔνεστι καὶ τοῦθεν συλλογίσασθαι. εἰ γὰρ καθ' ἕν τι μόριον ἐρεθίσθαι σφοδρότερον ὀδύναι, λειποψυχίας τε ἅμα καὶ καταψύξεις ὑποφέρουσι, οὐδὲν ἂν εἴη θαυμαστὸν τὰς καθ' ὅλου ἅμα τοῦ σώματος συστάσεις, εἰ μὴ τὰς λειποψυχίας τε μὴ οὖν θαυάτους, ἀλλὰ τὰς γε καταψύξεις ἐργάζεσθαι. εἰσὶ γὰρ ὁμοιομερεῖς τῶν ἄλλας ἁπάσας ὀδύνας ἀλγηδόνι ῥῖγος, ἀρκλείποντος ἢ τῶν ἀναιρούσης μεγέθει καὶ χρόνῳ. καὶ γὰρ ἐλάττους εἰσὶ πολλῷ, καὶ βραχυχρόνιοι. κωλικὴ μέν τοι γε πολλάκις ὀδύνη δυσὶν ἐφεξῆς ἡμέραις καταίσχει. ῥῖγος δ' ὅσωπερ ἂν ἦ σφοδρότερον, τοσοῦτον ὀλιγοχρονιώτερον γίγνεται. πλησίοικε γάρ ἡ καθ' αὐτὸ κίνησις ἡ ψυχῆς, ὁ τῇ ἡμῖ τῶν φόβους, ἀλλὰ μᾶλλόν πως τῇ ἡμῖ τῷ ἀισθῷ τε καὶ ψυχολασίαι. ἀναμάχεται γοῦν ἡ δύναμις, καὶ διαγωνίζεται πρὸς τὰ λυποῦντα, μέχριπερ ἂν ἐκμοχλεύσῃ τε καὶ διώσηται πάντα. διότι οὖν τὰς σφοδρὰς ἐμπλώσεις, καὶ ὅτι ἡμῖ τὸν βάθει ἀθροιδεῖσι, μετὰ πολλῆς ἐπανορθοῦται θορμασίας, τὸν ὧν τοῖς ῥίγεσι πυρετὸν ἐξάπτει, τῷ ὅλῳ ἔχεσθαι σύμμαχον εἰς τὸ μέγεθος αὐτοῦ. εἰσὶ ποτε διαγωνιζομένη φθάσει λαμεῖν αὖτη, πρὶν διώσασθαι τὰ λυποῦντα. γίγνεται μὲν γὰρ καὶ ὅταν δι' ἀῤῥωστίαν δυνάμεως, ἢ μέγεθος αἰτίης, θανάτου δὲ ἐξ ἀνάγκης ἀπολεῖ λαθάπερ ἐμπροσθεν εἴρηται. ὁπότ' οὖν ἐντεῦθεν τοῦ λόγου γεγόναμεν ὠδῖνας ἤδη τῷ κεφαλῷ αὐτῷ, βραχέσι κεφαλαίοις ἅπαντά τε τὰ προειρημένα προειλαβόντες, ὅσα τε λέπεται προσήκοντες. αἱ μὲν βῆχες καὶ οἱ πταρμοὶ, καὶ αἱ λύγγες, καὶ τὰ ῥῖγη, ἡ ἐλικοειδοῦς δυνάμεως ἰσχυραὶ καὶ βίαιοι κινήσεις εἰσὶν. οἱ δὲ σπορδυνισμοὶ, καὶ αἱ χάσμαι, τ' αὐτῆς μὲν, ἀλλὰ μετρίαι. μετριώτεραι δὲ καὶ ταῖς φελλώδεις αἱ κινήσεις εἰσί. καὶ πολὺ δὴ τούτων μετριώτεραι αἱ ἡμῖ τὰς ἀνωμαλίας κινήσεις, ὥστε χεδόν, οὐδὲ κινήσεις εἴποι τις τὰς τοιαύτας, ἀλλ' αἰσθήσεις μόνον ὑπάρχειν, οἷας περ καὶ αἱ ἡμῖ οὖν ἑλκώδεις νόσοι αἰσθήσεις εἰσί. καὶ τούτων μᾶλλον ἔτι, ἐν τοῦ κινήσεων. αἴσθησις γάρ ἐν τούτῳ τοῦ συμπτώματι μόνον ὅτι πρὸ τῶν συμπτωμάτων λυπεῖσθαι. ὁ δὲ γὰρ ὀνομάσας διαφορὰν ἄλλως αὐτὰ, πλὴν εἰ νιτρώδη, καὶ ἁλμυρὰς τὰς, ἢ πικρὰ προσαγορεύειν ἐθέλοι. τοιαύτη γὰρ ἡ φύσις αὐτῶν. ἔνεστι δὲ μαθεῖν πρὸ αὐτῶν, ἀπό τε τῶν ἔξωθεν, οἷον ἀκαλύφας τε τῇ σκιλλῃς, καὶ ἅλμης καὶ θαλάττης, ὅσα τ' ἄλλα τοιαῦτα. καὶ τούτων οὐδὲν ἧττον ἀπ' αὐτῶν τῶν ἡμῖ τὸ σῶμα. τοῖς γὰρ ἁλυκτοῖσι, τῇ ῥυπῶσι, καὶ ἀπεπέσι, τῇ βοφὰς λιπαχύμοις ἐδίοισι, κνησιῶν συμβαίνει, καὶ πολὺ δὴ μᾶλλον ἐν ὥραις τε καὶ λέπραις. ὅτι πλείων τε, καὶ παχύτερος ὁ χυμὸς ἐν ταῖς διαύτοις διαθέσεσι. τῇ δὴ ὅπερ κνῶντι ἢ ὑδρὶ πλείου τε, καὶ μᾶλλον ἁπάντων, τῶν ἄνωθ ἡ τοιούτους διαθέσεως λυπεῖσθαι. ὀνίνανται δ' ὅσα δ' ἂν ἐκλείρωσιν ἑαυτῶν, λυόμενοι σφοδρότατα, δι' ὃ μέλαν ἐν αὐτοῖς ἐμπεπλασμένον τε ὡς ἂν εἴποι τις ἐσφιγμένον ἐν τοῦ δέρματι τ' λυπῶντα χυμόν. ὅτε γὰρ ὀλίγος ὅτος, ὅτε λεπτὸς ὅτιν, ὡς ὑδρὶ τ' ἀλύτησαίτων μόνον, ἢ ῥυπώντων, ἀλλὰ καὶ πλείστος. ἐν παχὺς, ἐνίοτε ἢ καὶ ὀλίγερος. ἅπαντα γοῦν τὰ τοιαῦτα συμπτώματα, λαμπρυμίας ὄντα ἐχόντα. διαφέροντα ἢ ποιότητι καὶ ποσότητι τῆς αἰτίας, ἔτι τε πρὸς τόπους, ἠσυχίᾳ τε καὶ κινήσει. ὀλίγη μὲν γὰρ καὶ λεπτὴ, καὶ ἁλμυρὰ, καὶ ἀκίνητος, ἐν τοῖς κνησιῶσιν. ὀλίγη ἢ καὶ λεπτὴ, καὶ δακνώδης ἐν ἀκίνητος ὑδρὶ τοῖς ἑλκώδεσι, πόποις πάθεσι, πολλὴ ἢ καὶ παχεῖα, καὶ ἁλμυρὰ καὶ ἀκίνητος ἐν λέπραις τε καὶ ὥραις. ὀλίγη ἢ ἐν λεπτὴ καὶ δακνώδης, καὶ βραχεῖαν ἔχουσα τὴν κίνησιν, ἐν ταῖς φελλώδεσι. εἰ δ' ἤτοι κινηθείη σφοδρῶς, ἢ πλέων, ἢ δακνωδεστέρα γένοιθ', ῥῖγος, ὁ φέλλου ὑποφορεῖ. μέγιστον μὲν, ἢ πλέστη τε καὶ σφοδροτάτη, καὶ δακνοδεστάτη καὶ σφοδρότατα κινουμένη, ἐλάχιστον ἢ, εἰ καθ' ἕν τι τούτων μερίους αὐξηθὲν ἐκ φελλώδης εἰς ῥῖγος μεταπέσοι. πάμπολλαι ἢ ἄλλαι μεταξὺ τούτων ἐλαχίστου ῥίγους ὄσι, καὶ τοῦ μεγίστου, τοῦ μᾶλλόντε, καὶ ἧττον ἀλλήλων διαφέρουσαι, παρά τε τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον κινεῖσθαι τὴν αἰτίαν, καὶ παρὰ τὸ μᾶλλόν τε καὶ ἧττον ἐν δακνώδη, καὶ ποσότητι τῇ ἐν τῇ ποσότητι διαφορᾶν. ἔτι τε πρὸς τόπους, ἤ τοι παρὰ τὸ πάσαις ταῖς ἁρμονίαις διαφορᾶς, ἢ παρὰ τὸ πίσω, ἢ πινι, τῇ ποιῆσαν τὸ ῥῖγος αἰτίαν ἠυξῆσθαι, ταυτὶ μὲν οὖν ἅπαντα τὰ συμπτώματα πρὸ τὸ δρῶμα, καὶ τὰς ὑπὸ αὐτὸ στερήσεις, ἀθροιζομένης ἡ αἰτίας εἴωθε στωίσασθαι. βῆχες δὲ καὶ πταρμοὶ καὶ λύγγες. αἱ μὲν βῆχες, ἐν τοῖς ἡμῖ πνεύμονα τε καὶ

να τε καὶ φάρυγγα καὶ θώρακα τῶν ἀεὶ πνεόντων σωλῆνων. οἱ πλάσμοι δὲ, ἐν τοῖς ἡ τὰς ῥίνας, λύγγος δὲ ἐν τοῖς ἡ γαστέρα καὶ στόμαχον. ἐν ἅπασι δὲ τοῖς εἰρημένοις κοινόν, ἡ τῶν λυπούντων ἐκκριτικὴ δύναμις ἑαυτὴν ἐπεγείρασα πρὸς τὰς σφοδροτάτας κινήσεις ὑπὲρ τὸ δύνασθαι τὰ λυποῦντα, καθάπερ ἔμπροσθεν εἴρηται τὰ τ' ἄλλα πάθη ἡ ὀργέσεως αὐτῶν, καὶ ὅτι ἡ συμβεβηκός ποτε ὁ πλάσμος τῶν ἡ πνεύμονα σωλῆνων ὑγροῦ, ἅμα καθίστησι, μὴ γινόμενος ἐκείνου φύσεως. ὅτω δὲ ἡ τὴν γαστέρα, καὶ τὸν στόμαχον, ἐφ' οἷς ἂν λύγγος σωλήνων ἡ συμβεβηκὸς ἐκκαθαίρουσιν οἱ πλάσμοι. καὶ ταῦτα γίγνονται λυγρῶν ἁμάτων. σωλῆνας γὰρ τὴν κοιλίαν οἱ κατεπιόντες μῦς ἐκτείνομένους τε, καὶ πρὸς ἕλκοντες ὡς βιαιοτέραν γίνεσθαι τὴν ἔμπροσθεν αὐτοῖς τοῖς λυποῦσιν αἰτίοις, ἃ διώκασι σωθῆναι. εἴρηται μοι σχεδὸν ἅπαντα τὰ τῶν ψυχικῶν ὀργειῶν τε ἡ δυνάμεων συμπτώματα, σὺν ταῖς ἀφορμώσαις αἰτίαις, αὐτὰ ἡ μόνα τοῦτο πρῶτον ὑπομνήματα τῶν ἐν ταῖς φυσικαῖς ὀργείαις τε καὶ δυνάμεσι γιγνομένων. συμπτωμάτων δὲ λοιπὸς ἐπεμνήσθην. ἐν τοῖς διυτέρῳ τοῖς δὲ ἡ τὴν κοινωνίαν τοῦ λόγου λελειμμένου τι καὶ πρὸς ἐκείνων ἐπ' ὀλίγον. ἀλλά γε τὸν τελεόντα καὶ ἴδιον αὐτοῖς λόγον ἀφήσομεν ἐν τοῖς τρίτῳ τοῖς μετὰ τοῦτον. Νυνὶ δ' πρὸς τοῖς πάνυ ἡμῖν ἐν τοῖς δύο συμπεπληρωμένοις, τὰ ταῖς ψυχικαῖς δυνάμεσι γιγνόμενα συμπτώματα, ἃ πρὸ τ' ἡ τὰς ἡγεμονικὰς ἐνεργείας ἐρεῖν. ἔστι δ' οὖν καὶ τούτων τρία τὰ πρῶτα γένη τῶν συμπτωμάτων. ἐν μὲν ἀπόλεια τῆς ἐνεργείας, ἕτερον δὲ βλάβη, τὸ δὲ τρίτον, εἰς ἑτέραν ἰδέαν ἐκτροπή. ἀπόλεια μὲν, ἐν ταῖς καλουμέναις μωρώσεσι τε καὶ λήθαις. ὥσπερ γὰρ ὀλιγάκις ὡς εἰς ἀπόστασιν τινὰ καταστήσαντα νοσήματα, μώρωσιν ἢ λήθην ἐπάγουσιν. ἐνίοις γοῦν καὶ γράμματα, καὶ τέχνας τελέως ἐπιλαθομένοις ἐθεασάμεθα, ἃ μηδὲ τῶν σφετέρων ὀνομάτων μεμνημένους, ὁποῖόν τι καὶ ὁ θελιδόνης φησὶν ἐν τοῖς λοιμῷ συμβῆναι, τινὰς γάρ τῶν διασωθέντων ἀγνοῆσαι σφᾶς τε αὐτοὺς, καὶ οὓς ἐπιτηδείους. ὥρθησαν δὲ καὶ διὰ χηρᾶς ἔχοντες ἔνιοι, πλατυσμοῖς ἀλῶντες συμπτώμασιν, ὧν καὶ δήλον, ὡς ὑδὶ καταψύξει γίνεται καὶ μώρωσις, καὶ λήθη. καὶ γὰρ οὕτω καὶ τὰ φάρμακα τὰ τῶν τοιούτων συμπτωμάτων ποιητικά, ψυχρὰ ταῖς δυνάμεσιν ὄντα. τὰ μὲν δὴ τοιαῦτα συμπτώματα, τὸ σῶμα αὐτὸ καταψύχθαι δηλοῖ τοῦ ἐγκεφάλου, ὥσπερ ὃν καὶ τὰ ἀφροδισιακά. τὰ δὲ ἐπιληπτικὰ, διὰ φλεγματώδους χυλοῦ πλῆθος, ἐν ταῖς κοιλίαις αὐτοῦ τοῦ ἐγκεφάλου σωληνοειδῶς, ἔοικε γίγνεσθαι. ἐπεὶ διὰ τοῦτο ὀξὺ ἀφιδίου ἅπτε γένεσις αὐτῶν ὄντα, καὶ ἡ λύσις, ὀλιγωμένου τότε συμβαίνει δυναμένου ἡ ταῖς τῶν σωμάτων διυσκρασίαις. αἱ δὲ μετριαι βλάβαι καὶ οἷον νάρκαι, τῷ λογισμῷ τε καὶ τῇ μνήμης, ὑδὶ βραχυτέρᾳ καταψύξει συμβαίνουσιν, ἅπερ διὰ τῶν ἔσω τοῦ σώματος ληφθέντων φαρμάκων ψυχρῶν, ἢ ἡ τὴν κεφαλὴν ἐπιπεφόρτωται, ἢ καὶ χυμὸς ψυχρὸς ἡ τ' ἐγκέφαλον ἠθροισμένος ἐπιφορτίσαι ἢ πᾶσαι πλημμέλειαι ὑπάρχουσαι κινήσεις τῇ ἡγεμονικῆς δυνάμεως ὑδὶ μοχθηροῖς συνίσανται χυμοῖς, ἢ διυσκρασίᾳ τῶν ἡ τ' ἐγκέφαλον. ὀνομάζουσι δ' φρενίτιδες μὲν, αἱ μετὰ πυρετῶν. μανίαι δ' αἱ χωρὶς τούτων. ποτὲ μὲν τοῖς δ' ἀκινδύνοις ἡ θερμοῖς ἐπόμεναι χυμοῖς, ὁποῖος ὁ τῇ ξανθῆς χολῆς ὅτι μάλιστα. πολλάκις δὲ ἡ τῇ διυσκρασίαν τοῦ ὑδὶ τὸ θερμότερον αὐτοῦ τ' ἐγκεφάλου σωιστάμενα. μόναι δ' αἱ μελαγχολικῇ καλούμεναι πάθοσαι ψυχρότερον ἔχουσι τ' ἄεπορον χυμόν. ἡ μὲν γὰρ φρενῖτις, οὐδὲ ἁπλῶς ὑδὶ θερμοῖς συνίσαται χυμοῖς, ἀλλὰ μετὰ τ' φλεγμονῆς ἐργάζεσθαι κατά τε τ' ἐγκέφαλον καὶ τὰς μήνιγγας. ἐν δ' τοῖς ἄλλοις πυρετοῖς, αἱ πάθοσαι πληθωνὸς ἐν ἐγκεφάλῳ γίνονται τοιούτου χυμοῦ, ἡ ὅσαι γε ἡ τὰς ἀκμὰς συνίσανται τ' ὀξυτάτων πυρετῶν, ἀτμὸν δηλονότι καὶ θερμὸν ἀναθυμιάμενον ἔχουσιν ὑδὶ τ' ἐγκέφαλον. αἱ δὲ μελαγχολικαὶ πάθοιαι, πολυετεῖς μὲν εἰσι ταῖς ἡ μόρος ὑπάλοις φαντασίαις. ἐν δ' αὐταῖς ἔοικεν ἁπάσαις ὑπάρχειν κοινόν, ὃ πρὸς ἱπποκράτους εἴρηται. ἢν φόβος καὶ δυσθυμία πολλὰ χρόνον ἔχωσι διατελεῖν, μελαγχολικὸν τὸ ζῶον. δυσθυμοῦσι γὰρ ἅπαντες ἀλόγως, οὐδ' ἂν ἐρωτήσης ἔχοντες εἰπεῖν, ἐφ' ὅτῳ λυποῦνται. δεδίασί τε οὐ σφίσιν ὀλίγοι θανάτου τε καὶ ἕτερά τινα μυρίων ἄξια δεινά ματος. εἰσὶ δ' οἳ καὶ σφοδρῶς ὑδὶ θυμοῦσι θανάτῳ. τό γε μὴν ὑδὶ τῇ μελαίνῃ χολῇ καταλαμβανούσῃ τ' ἀρχὴν ἡ λογικῆς ψυχῆς, φόβος τε γίνεται καὶ δυσθυμίας, καὶ θανάτου προσδοκίας, οὐδὲν θαυμαστόν. ὁρῶμεν γὰρ καὶ τὸν ἔξωθεν τοῦ σώματος οὐδὲν ὅτως ἡμῖν φοβερόν, ὡς τὸ σκότος. ὅταν δ' οἷόν σκότος τι προσιχθῇ τοῦ λογιστικοῦ μορίου ἡ ψυχῆς, ἀναγκαῖον ἀεὶ φοβεῖσθαι τὸν ἄνθρωπον, ὡς ἂν ἀεὶ τὴν αἰτίαν τοῦ φόβου συμπαραφορούντα τοῦ σώματι. ὅπερ γὰρ ἡμῖν ἔξωθεν γίνεται ἡ χρόνον τινὰ, βαθυτάτου σκότους καταλαβόντος τ' αἰθέρα ἀέρα, ὅταν τοῖς μελαγχολικοῖσιν ὑπόθεν τε κἀξ αὐτοῦ τοῦ σώματος ὁρμάται, καταλαβόντος τὸν ἐγκέφαλον, ἢ τοι ἡ μελαίνης χολῆς αὐτῆς, ἢ τινὸς ἀναθυμιάσεως ἀτμῶν μελαγχολικῶν. καθάπερ γὰρ τοῦ νοσήματος τοῦ φυσώδους τε καὶ ὑποχονδριακῶν πολλαχοῦ προαγορευομένου.

ΓΑΛΗΝΟΥ ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΕΝΤΟΙΣ ΣΥΜΠΤΩΜΑΣΙΝ ΑΙΤΙΩΝ ΒΙΒΛΙΟΝ, ς'

ΟΤΙ ὑ ὅσα ἡ τὰς φυσικὰς ὀνεργείας τε καὶ δυνάμεις ἀπτελεῖται συμπτώματα τῶν αὐτῶν μὲν ἔχει μεθοδὸν ἡ εὑρέσεως, ἅπερ καὶ τὰ ταῖς ψυχικαῖς ὀνεργείαις ὑδὶ γινόμενα, κάλλιον ἢ ἴσως ὅτι, καὶ τοῖς τότων εἰδέσι γυμνάσασθαι ἡ μόρος ὥσπερ καὶ τοῖς τ' ψυχικῶν ἐγυμνασάμεθα. τὸ μὴ δὴ κεφάλαιον ὅτι τ' εὑρέσεως ἁπάντων τ' αἰτίων ὅσα λυμαίνει ταῖς δυνάμεσιν, ἡ γνῶσις τ' βρότου ἐκάστου ὃν ὠνέργησεν ὑγιαίνουσα. εἰ μὴ γὰρ τοῦ βρίθειν ἡ γαστὴρ ἐπέπλε τὰ σιτία, πόθεν τὸ βρίθειν ἐμποδιζούσα, τὰ ἡ πέψεως ἀπτελέσει συμπτώματα. μηδ' ὅλως μὴ βρίψαι τὸ μηδ' ὅλως πέψαι. μοχθηρῶς ὑ βρίψαι, τὸ μοχθηρῶς πέψαι. ἡ τ' αὐτ' βρότου. εἰ τοῦ σίτου ἔπιπλεν, ὁ πέψει τοῦ μὴ σῆψαι. εἰσὶ ὡς ἡμεῖς ἀποδέξαμεν. αὐτὴ μὲν ἡ πέψις, ἀλλοίωσις ὅτι ἡ

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 244 sur 494

ποιότητα. γίγνεται δὲ ὑπὸ τῆς γαστρὸς ὁμοιούσης ἑαυτῇ τὰ σιτία, παντί που δῆλον, ὡς ἡ περὶ τὴν ἀλλοίωσιν ἀκρτυχία, σύμπτωμα γενήσεται πέψεως. εἰ μὲν δὴ μηδ' ὅλως ἀλλοιωθείη, καλεῖται μὲν ἀπεψία τὸ σύμπτωμα, καθάπερ ἀκινησία τε καὶ ἀναισθησία, περὶ τὰ τῆς ψυχῆς ἔργα, σημαινούσης ἀπώλειάν τε καὶ στέρησιν τῆς ἐνεργείας τοῦ πρώτου μορίου τῆς ψυχῆς. εἰ δ' ἀλλοιωθείη, οὐχ ὡς προσῆκε δὲ, ἀπεψία μὲν καὶ οὗτος καλεῖται. σημαίνει δ' οὐ στέρησιν, ὡς πρότερον ἀλλὰ κάκωσιν μόνην. εἴσης δὲ καὶ αὐτῆς τῆς δυνάμεως διττῆς, ἢ τοῦ βραδύνειν τε καὶ μηδέπω δέχεσθαι τὴν οἰκείαν μεταβολὴν, ἢ τοῦ διεφθάρθαι παντάπασιν ὡς μηδ' ὅλως δύνασθαι τὸν ἐκ τῆς φύσεως κόσμον δέξασθαι, βραδυπεψίαν μὲν ὀνομάζουσι τὴν πρότεραν. ἡ δευτέρα δὲ οὐδὲν ἴδιον ὄνομα κέκτηται. τοσαῦται μὲν οὖν αἱ βλάβαι τῆς πέψεως. αἰτίαι δὲ αὐτῶν, κοινὴ μὲν ἡ τῆς ἀλλοιούσης δυναμέως ἀκρτυχία τοῦ σκοποῦ. διήρηται δ' αὕτη κατ' εἴδητε καὶ γένη. τὰ μὲν δὴ πρῶτα δύο γένη τῆς ἀκρτυχίας εἰσὶ, τὸ μὲν ἕτερον ἡ δύναμις αὐτὴ πεπονθεῖα. τὸ δὲ ἕτερον, ἔξωθέν τις πλημμέλεια. διαιρεῖται δὲ ἑκάτερον, ἡ μὲν τῆς δυνάμεως βλάβη κατὰ τρόπον διττὸν, ἤτοι διὰ τὴν ἑαυτῆς οὐσίαν, ἢ διά τι νόσημα τῶν ὀργανικῶν. ἡ δ' ἔξωθεν πλημμέλεια, τριττὴ μὲν καὶ αὕτη. τῶν τρόπον δ' αὐτῆς, ὁ μὲν ἐν τοῖς κατὰ τὴν γαστέρα περιττώμασιν. ὁ δὲ ἐν τοῖς σιτίοις. ὁ δὲ ἐν τοῦ χρόνῳ τῶν ὕπνων. Ἀλλ' αἱ μὲν κατὰ τὴν οἰκείαν οὐσίαν τῆς δυνάμεως βλάβαι, δυσκρασίαι τινές εἰσι τῶν δραστικῶν ποιοτήτων. αἱ δ' ἀκρ τῶν ὀργανικῶν νοσημάτων, ἐρυσιπέλασι καὶ οἰδήμασι καὶ φλεγμονᾶις, καὶ σκίῤῥοις, καὶ ἀκρστήμασι, καὶ ἄνθραξι, καὶ ὅσα τ' ἄλλα τοιαῦτα. τὰ μὲν, ἁπλᾶ. τὰ δὲ σύνθετα νοσήματα περὶ τὴν γαστέρα συνίσταται. διὰ ταῦτα μὲν δὴ πάντα, κακῶς ἡ γαστὴρ πέπτει, τῆς δυνάμεως αὐτῆς ἢ πέπτει βλαπτομένης, ἐν μὲν ταῖς δυσκρασίαις, κατὰ τὴν οἰκείαν ἑαυτοῖς οὐσίαν, ἐν δὲ τοῖς ἄλλοις νοσήμασιν, ὅσα μὲν ἁπλῶς ἐστὶν ὀργανικὰ, παραποδιζομένης μόνον, ὅσα δὲ ἐκ δυσκρασίων τε καὶ ὀργανικῶν σύνθετα, κατ' ἀμφοτέρους οὗτος τρόπους. ὑπὸ τάυταις ταῖς προφάσεσιν ἡ γαστὴρ κακῶς πέπτει, καὶ μηδὲν τῶν ἄλλων πλημμελῆται τῶν ἔξωθεν. Τὸ ἔμπαλιν δὲ τῆς γαστρὸς αὐτῆς μηδὲν πεπονθείας, οὐ πέπτει τὸ ζῶον, ἤτοι διὰ πλῆθος ἄμετρον ἐδεσμάτων τε καὶ πομάτων, ἢ διὰ ποιότητα μοχθηρὰν, ἢ δι' ἀκαιρίαν, ἢ δι' ἀταξίαν, ἢ περίττωμα φαῦλον, ἢ ὕπνον ὀλίγον. ἀλλ' ὑπὸ μὲν ταῖς μοχθηραῖς τῶν σιτίων ποιότησι, καὶ τοῖς περιττώμασιν, ὅσα κατὰ τὴν γαστέρα συνίσταται, μετὰ διαφορᾶς ἀπεπτοῦσιν. ἔστι δ' ὅτε καὶ δι' ἀταξίαν τε καὶ ἀκαιρίαν. λέγω δὲ ἀταξίαν μὲν, εἰ μῆλα καὶ ῥοιᾶς, εἰ οὕτως ἔτυχε, πρῶτα, τελευταῖα δὲ προσφέροιν τὸ λάχανα δι' ἐλαίου καὶ γάρου. ἀκαιρίαν δ' εἰ ἔωθε, πρὶν ὑπέλθειν καλῶς τὴν πρότεραν τροφὴν, ἢ πρὸ ὀλίγου τῶν γυμνασίων ἀρισήσειεν. αἱ διαφθοραὶ δὲ, κνισσώδεις μὲν ὑπὸ τοῖς θερμοτέροις τε καὶ χολωδεστέροις ἐδέσμασι συμπίπτουσιν. ὀξώδεις δὲ ὑπὸ τοῖς ψυχροτέροις φύσει καὶ φλεγματωδεστέροις. οὕτω δὲ κἀπὶ τοῖς περιττώμασιν, ὀξώδεις μὲν ὅσα φλεγματικὰ καὶ ψυχρὰ. κνισσώδεις δὲ, ὅσα θερμά τε καὶ πικρόχολα. καὶ αὐτὴ δὲ ἡ γαστὴρ, ὑπὸ μὲν τοῖς ψυχροτέροις νοσήμασι τὰς ὀξώδεις, ὑπὸ δὲ τοῖς θερμοτέροις, τὰς κνισσώδεις ἐργάζεται μεταβολὰς. βραδυπεψίας δὲ ἐργάζεται. τὰ δυσδιάφθαρτα μὲν, ὑπὲρ τὴν δύναμιν δὲ, ἢ ὑπὲρ τὸν ὕπνον. ὅταν δὲ χωρὶς τοῦ διαφθαρῆναι στέρησις παντελὴς γένηται πέψεως, ἰστέον ἐν τοῦ δὲ νενικῆσθαι τὴν γαστέρα τελέως ἤτοι διὰ πλῆθος ἄμετρον, ὡς πρὸς τὴν ἀσθένειαν τῆς δυνάμεως, ἢ διὰ ψύξιν ἰσχυρὰν. ἀπεπτεῖ γὰρ ἐν ταῖς τοιαύταις καταστάσεσιν ἡ γαστὴρ, ὡς μηδ' ὑπὸ χειρεῖν ὅλως πέψαι. ταῦτ' οὖν ἔστωσι παραδείγματα καὶ τῆς ἐν τοῖς ἀγγείοις ἀπεψίας. εἰς γὰρ οὗτος αὐτοῦ αὖ τρόπους ἀνάξεις κἀκείνας. καὶ πρὸς ἐκείναις γε τὰς κατὰ τὴν τρίτην πέψιν, αἷς ἡ τρέψις ἕπεται τοῦ σύμπαντος ὄγκου. τὴν αὐτὴν ἀναλογίαν ἐχούσης, πρὸς μὲν τὰς φλέβας, τῆς ἐκ κοιλίας εἰς αὐτὰς ἀναδιδομένης τροφῆς. πρὸς δὲ τὰς σάρκας, τῆς ἐκ τῶν φλεβῶν εἰς ἐκείνας, ἥνπερ εἶχε τὰ ἐσθιόμενα τε καὶ πινόμενα πρὸς τὴν γαστέρα. ταῦτ' οὖν ἅπαντα ἡμῖν ἐνεδείξατο προγιγνοσκώμενος ὁ τῆς πέψεως τρόπος. ὅτι γὰρ ἡ ἐκ τῶν τεσσάρων στοιχείων τοιάδε τις κρᾶσις, ἡ καὶ τὴν ἰδιότητα τοῦ τῆς γαστρὸς ἐργασαμένη σώματος, αἰτία τῆς ἀλλοιώσεως ἐστὶ τῶν σιτίων ὑπιστάμενοι, καὶ ὅτι πλείστην εἰς οὗτος δύναμιν εἰσφέρεται τὸ θερμὸν στοιχεῖον, ἐποδηγήθημεν εἰς τὴν εὕρεσιν τῶν ἐν ταῖς ἀπεψίαις αἰτίων. ἔστι δὲ οὐ μόνον ἐν ταῖς ἀπεψίαις, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὰ σύμπαντα τῶν συμπτωμάτων γένη, τὸ μὲν, οἷον ἀπώλεια τῆς ἐνεργείας ἡ στέρησις, ἢ ὡς ἄντις ἑτέρως ὀνομάζειν ἐθέλοι, τὸ δὲ, οἷον ἀτελὴς καὶ ἐλλιπὴς ἐνέργεια. τὸ δὲ, μοχθηρά τε καὶ πλημμελὴς. ἐν μὲν οὖν τῇ γαστρὶ, καθάπερ ἀρτίως εἴρηται, στέρησις μὲν τῆς ἐνεργείας ἐστὶν, ὅταν μὴ δ' ὑπὸ βραχύτατον ἀλλοιωθῇ τὰ σιτία. πέψις δὲ ἐλλιπὴς, ἐν ταῖς βραδυπεψίαις, ὥσπερ γε καὶ ἡ μοχθηρὰ καὶ ἡ πλημμελὴς, ἐν ταῖς διαφθοραῖς. κατὰ δὲ τὰς φλέβας, ἡ μὲν τῆς ἐνεργείας στέρησις, ἐν τοῖς παντάπασιν ὠμοῖς χυμοῖς. ἡ δὲ ἐλλιπὴς ἐνέργεια, κατὰ οὗτος ἡμιπέπτους. ἡ δ' αὖ πλημμελὴς. ἐν ταῖς κακοχυμίαις. οὕτω δὲ καὶ καθ' ὅλην τοῦ ζώου τὴν ἕξιν, ἡ μὲν οἷον στέρησις, ἐν τοῖς ὠμοῖς κατ' ἐκεῖνα χυμοῖς. ἡ δ' οἷον ἐλλιπὴς, ἐν τοῖς ἡμιπέπτοις. ἡ δὲ μοχθηρὰ, κατὰ τὰς ἐν αὐτοῖς κακοχυμίας. ἐκ τούτων τῶν κακοχυμιῶν, ἐρυσιπέλατά τε καὶ καρκίνοι, καὶ γάγγραιναι γίγνονται, φαγέδαιναί, τε καὶ ἄνθρακες, καὶ ἕρπητες, ὅσα τ' ἄλλα τοιαῦτα. κατὰ δὲ τὴν τῆς θρέψεως ἐνέργειαν, ἀτροφία μὲν. ἡ στέρησις τῆς ἐνεργείας. ἐλλιπὴς δὲ θρέψις, ἡ ἰσχνότης. μοχθηρὰ δὲ, ἡ ἐν ταῖς λεύκαις τε καὶ κατὰ τὸν ἐλέφαντα προσαγορευόμενον. αἱ δὲ αἰτίαι τῶν λελεγμένων ἁπάντων συμπτωμάτων, αἱ αὗται κατὰ τὸ γένος εἰσὶ ταῖς ἔμπροσθεν ὑπὸ τῆς γαστρὸς εἰρημέναις. ἐνίαι μὲν αὐτῶν εἰς ἀῤῥωστίαν δυνάμεως, ἐνίαι δὲ εἰς τὴν τῆς τροφῆς πλημμέλειαν. αἱ τρίται δ' εἰς ὑπιτηδεύματά τε καὶ τὰ προσπίπτοντα τοῖς ζώοις ἔξωθεν ἀναγόμεναι. καὶ κατά γε τὸν αὐτὸν ἐκείναις τρόπον, αἱ μὲν ἀῤῥωστίαι τῆς δυνάμεως, αἱ μὲν οἰκεῖαι ταῖς τῶν ὁμοιομερῶν δυσκρασίαις. αἱ δ' οὐκ οἰκεῖαι τοῖς ὀργανικοῖς ἕπονται νοσήμασιν. αἱ δὲ πλημμέλειαι τῆς τροφῆς, εἰς πλῆθος τε καὶ ποιότητα χυμῶν διαιροῦνται καθάπερ οἶμαι. καὶ αἱ τῶν ὑπιτηδευμάτων τε καὶ τῶν ἔξωθεν ὁμιλούντων, εἰς ἀταξίαν τε καὶ ἀκαιρίαν τινά. ὑπιτηδεύματα δὲ καλῶ νῦν ἱππασίας, ἀλιείας, ἀφροδίσια, λουτρὰ, περιπάτους, πλοῦς, κινηγεσία, καὶ ἅπανθ' ἁπλῶς, ἐν οἷς ἐνεργοῦμέν τι τοῦ σώματι. χρὴ δ' οὐκ αὐτῶν δήπου μόνον τῶν συμπτωμάτων διαγνωστικόν τε ἅμα καὶ τῆς γενέσεως εὑρετικὸν εἶναι τὸν ἰατρὸν, ἀλλὰ καὶ τοῦ τρόπου τῆς γενέσεως αὐτῶν ὡς ἐν τῇ

διαφορᾷ

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 245 sur 494

διαφορᾶ τέτακται τῶν ποιητικῶν αἰτίων. οὐ γὰρ εἰ μηδ' ὅλως ἔπεψε μόνον ἡ γαστὴρ ἐπίσταται πᾶσᾶν, ἀλλὰ καὶ δίοπτ. πότερον δ' ὑπερβάλλουσαν ἀδηφαγίαν ἢ πεπληκτὴς δυνάμεως, ἢ διά τι πλῆθος ἄμετρον, ἢ μοχθηροτάτην τινὰ σιτίων ποιότητα. τὸ μὲν γὰρ ὠθεῖ τοῖς σιτίοις σύμπτωμα, ῥᾳδίως ἐπανορθῶτ. τὸ δ' ὧν ταῖς ἐχάταις καταπτώσεσι ἡ δυνάμεως, εἰς λειψυτρίαν, ἢ τὸν καλούμενον τυμπανίαν ὑδρορ ἀφικνεῖται καὶ ἡ φλέβας δὲ ὠσάντως, ἀ μόνον ἀρτυχίαν αἱματώσεως ὧν σκοπεῖν χρὴ, ἀλλὰ καὶ διοπ γίγνεται. πότερον δ' ἰ ἀῤῥωστίαν ἡ ἀίματοποιᾶ δυνάμεως, ὅθεν γὰρ χεῖρον ὅτως αὐτῶν ὀνομάζειν, ἢ δι' ἃ πλῆθ ϑ τι χυμῶν ἀπεπῶντα καὶ ψυχρῶν, ἐκ ἡ γαστρὸς ἀναδιδόμενον. δύο τον μὲν γὰρ ὧδε. θάτερον δ' εἰς ὕδρωπα τελευτᾶ. ἡ δὲ τὸν αὐτὸν τρόπον, ὧν τῇ σαρκί. δι' ἃ μὲν γὰρ οὖν ὠμὸς χυμός, οἱ ἐν νοσημάτων ἀνέσῃ ἐμφορήμενοι, φυσώδεις τε καὶ ὑδαλέοι τῶν ὅλων ἕξιν ἀρτελεῖν). δι' ἃ δ' ἡ ἀῤῥωσίαν ἡ δυνάμεως, οἱ ἀνὰ σάρκα προσαγορεύομενοι τῶν ὑδρόρων.
ἅπασαι μὲν οὖν αἱ μεγάλαι δυσκρασίαι, καταβάλλουσι τὴν δύναμιν. ἀλλ' αἱ μὲν ὠθεῖ τοῦ ψυχρὸν κρατοῦντι, τὰ ψυχρὰ τῶν παθῶν ἐργάζεσθαι πεφύκασιν. αἱ δὲ ὧν τοῦ θερμοῦ τἀναντία. ἡ ταυτὰ δὲ καὶ πρὸς ἡ ὑπολοιπὸν γιγνώσκειν ἀνταθέσεως καὶ συζυγίας. ὧν ἁπάσας δ' ὡς εἴρηται κοινὸν, ἡ μεγίστ τὸ ἡ φύσιν ἐλαττοπῆ. τὸ γὰρ μὴ δ' ὅλως ἐνεργῆσαι πρὸς τὰ σύμμετρά τε καὶ σωϊδη σιτία, μεγίστην ἐνδέικνυται ἡ γαστρὸς τὴν δυσκρασίαν. ἀλλ' εἰ μὲν δι' ὑπερβάλλουσαν θερμότητα συμβαίνει τὸ τοιοῦτον, δύθυς καὶ διαφθείρεται τὰ σιτία. κοινὴν μέν τινα διαφθορὰν, ὧν τὸ κνισώδες. ἰδίαν δὲ ἑκάστου, ὡς ἂν φύσεως ἔχει. τὰ μὲν γὰρ οἷον βρώμου τινὸς ἢ βορβόρου διαφθειρόμενα. τὰ δὲ, ἰχθύων τινῶν ὠμῶν, ἢ ἀῤῥήτου τε καὶ ἀλλοκότου σκευδῶν ὀζόζει. διαμεῖναι γὰρ ἀσήπτως θερμαινομένων σφοδρῶς ὑπὸ τῶν ἐδεσμάτων δυνατὸν, δύθυς δὲ ἧττον καὶ ἧσσον ἀμέτρως, οἱ οὕτω διακείμενοι, καὶ πυρέττουσιν ὑπὸ τὰ λεπτὸς καὶ μικρὸς ἐκπυρεῖν. εἰ δὲ δι' ὑγρὰν ἄμετρον ἀπόλοιτο παντάπασιν ἡ πέψις τῶν σιτίων, ἀδηλοί τε εἰσὶ καὶ ἀπύρετοι, καὶ αὐτῶν τῶν σιτίων ἀκεραῖς ἀρχόζουσι τὰς ποιότητας, εἴτ' ἐρυγγάνειν ἐθελήσειεν, εἴτε καὶ ἐμεῖν. εἰ δὲ καὶ βραχεῖά τις ὑπόργεια πρὸ τῶν ὠμῶν αὐτῶν γένοιτο. καὶ ἡ τῶν σιτίων φύσις, ἤτοι ἡ μέσης ἕνεκα κράσεως, ἢ ἡ ψυχροτέρας ὑπερεγμόδεις ἀρτελοῦντα. θερμοτέρων δὲ ἡ κράσιν ὄντων, ἢ καὶ φύσει φυσωδεστέρων, ἐμπίπλατο πνεύματος ἀτμώδες ἡ γαστήρ. εἰς μὲν δὴ τὰς τοιαύτας δυσκρασίας ἐγχωρεῖ δι' ταχέων αὐτῶν ἀφικέσθαι. καθ' ὑγρότητα δὲ καὶ ξηρότητα δύσκρασις εἰς τοσοῦτον, ὡς ἀρτλέσαι τ ὑπόργεαν, ἐκ ἂν ποτε γένοιτο γαστὴρ ἄνευ χρόνου παμπόλλου ϑ χρὴ πλεονάζειν ἡ μὲν ὑγρότητος, ὕδρου. ἡ δὲ ξηρότητος, ἤτοι ὑπερας, ἢ μαρασμοῦ. ἀλλὰ τὰς μὲν τοιαύτας διειλέσθαι διαφορὰς, πραγματείας ἑτέρας ὄδιν. Ἐπὶ δὲ τῶν καθεκτικῶν δυνάμεων ἑτέρων ἤδη. γίγνεσθαι γὰρ χρὴ τὰν τῶν ἡ μὴ πρώτη διαφορὰ τῶν συμπτωμάτων τριττή, ἤ τοι μηδ' ὅλως πρόσεστιν, ἢ ἐλλιπῶς, ἢ πλημμελῶς. ϑ μὲν δὴ μηδ' ὅλως, ἢ ἀῤῥώστως προσεῖναι, πυνδυματώσεις τε καὶ κλύδωνον ἀκολουθοῦσι. πυνδυματώσεις μὴ ἐπεσθαὶ τὰ σιτία φυσώδη, ὡ ἡ γαστὴρ ὑπάρχη, μὴ πάνυ ψυχρά. κλύδωνον δ' ὅταν ἤτοι μηδὲν ἐν αὐτῇ προσιέναι πνεύματος ἀναδυόμενον, ἢ κατα ψυχθῆ σφοδρῶς, ὡδίνα γὰρ ἀτμοῦ ἡ τοιαύτη γένοιτο διάθεσις. πρόσθιον δ' ὡς ἐκ ἂν εἴη πόματος ὁ κλύδων γίγνεται τῇ γαστρί. τὸ δ' ἄτονον ἕξιν ἑκάστου αὐτῶν, ἀπία νόσος ὄδιν, αἱ μὴ ὡς ὁμοιομερὴς μοῖρα τ γαστρὸς, ἡ δὲ, ὡς ὀργανικὸ. πρὸς τ μὲν ἄτονον ἕξιν ἑκάστου αὐτῶν, ἀπία νόσος ὄδιν, αἱ μὴ ὡς ὁμοιομερὴς μοῖρα τ γαστρὸς, ἡ δὲ, ὡς ὀργανικὸ. πρὸς τ μὲν ἄτονον ἕξιν ἑκάστου αὐτῶν

περὶ τῶν νοσημάτων διαφορᾶς. ἐν μὲν δὴ τοῖς κατὰ φύσιν ἔχει, ἡ γαστὴρ ἕλκει μὲν ἄνωθεν εἰς ἑαυτὴν δι' τὸ στόμαχον, κάτω δὲ ἐκκρίνει. παρὰ φύσιν δὲ διατίθεται, κἀκ τῶν κάτωθέν τι μεταλαμβάνει. καὶ γὰρ καὶ κλυσῆρος ἐπανῆλθε πολλάκις ὡς ἐμεθλῶμαι, καὶ πόθος ἐν τοῖς ὀλιθρίοις ἐλεοῖς. ἄμεινον γὰρ ὅτι ἕλκειν αὐτὴν ἐν ταῖς τοιαύταις διαθέσεσιν ὑπολαμβάνειν, ἀλλὰ δι' ἐχεδὴς μόνον, ὅσον ἂν ὑπὸ τῶν ἐντέρων ἀναβλιβόντων βιαίως ἄνωφερῆται. ἔστι φύσιν μὲν γὰρ ὅτιν ἐν τοῖς ἐντέροις (ἤδη γὰρ καὶ περὶ τούτων λέγειν καιρὸς) ἡ περίσολή, καθάπερ ἐν ἐντέροις ὧν διέλεκται, καὶ ταύτῃ χώμενα πρωθεῖται τροφῶν, ἄχρι τοῦ κάτω πόρου. ἐν διαθέσεσι δὲ πολλαῖς, ὅταν ἡ περισταλτικὴ κίνησις ἀρξηται κάτωθεν, ἡ φορὰ τῶν περιεχομένων ἐν αὐτοῖς ἄνω γίγνεται. οὕτω καὶ χυμός τις δριμὺς ἐνίοτε κατενεχθεὶς ὑπὸ τῶν ἑδρῶν, ἢ τι κατ' ἀγορὰν διατριβόντων, ἢ κατ' ἄλλο τι χωρίον, ἢ πρᾶξιν. ἧς ὐκ οἶδ' ὅτε ἐν ἀπαλλαγῶμαι, βιαίως ὑπερεθείς, ἀνελίχθη πάλιν ἄνω, καὶ τὸν τε γαστέρα διέκνυ, καὶ τὸν κεφαλὴν ἀναθυμιώμενον πληροῖ, τὸν μὲν ἀρχὴν ἐν κινήσεως, ἀπὸ τοῦ στομάχου λαβὼν ὀργάνου ψυχικοῦ, τὸν δὲ τοῦθ' ὑπ' ἐκάστου τῶν ἐντέρων ὠθούντος τε αὐτὸ πάλιν ἀφ' ἑαυτοῦ πῶς τὸ ὑπερκείμενον, ἐν οἵῳ τρόπῳ πρότερον ὡς τὸ κάτωνται ὠθοῖτο. ἔστι ἢ τ' αὐτὸν ἐνίοτε τρόπον, ἢν ἡ φύσις καταχεθεῖσα, παλινδρομεῖ. θαυμαστὸν δὲν οὐδέν, εἰ καὶ κλύσματός τι, ἢ πόσα ταῖς ὅτω βιαίοις περιστολαῖς τῶν ἐντέρων, ἐπαναφορέτω ποτὲ εἰς γαστέρα παρὰ φύσιν, εἰθ' ὅτως ὁρμᾶτ' πῶς ἐκκρισιν. αἱ δὲ ἕτεραι κινήσεις αὐτῶν ἐκ μὲν τοῦ γένους εἰσὶ τῶν κατὰ φύσιν ἡ τοι δι' ἐλλιπεῖς εἰσὶν, ἢ πλημμελεῖς. καὶ διαθέσεις καὶ συμπτώματα. λεκτέον ἤ αὐτὰς, ἀνάλογον ταῖς ὑπὸ τὴν γαστρὸς εἰρημέναις. ὅτω δὲ καὶ ἡ τῆς κινήσεως αὐτῶν σύγκρισις, ὁ συμβεβηκότως ὅλα σύμπτωμα. καὶ γένοιτ' ἂν ποτε καὶ διὰ τοιαύτην αἰτίαν εἰλεὸς, ὥσπερ γε καὶ οἱ κατὰ φύσιν ὄγκοι, ποτὲ μὲν ὅλ' ὅλως ὑπερέψυσι φορέας κάτω τοῖς περιττώμασιν, ἔστι δ' ὅτε ἐλλιπῶς. ἀλλὰ καὶ σκληρὰ πόθος ἐν τινι τῶν ἐντέρων ἕλκει σφιγγόμενα, κωλύσειεν ἂν ποτε διεξόδους κάτω διὰ ὑπερκειμένου πόθου. καὶ φυλάττει καὶ ταῦτα τοῖς ὑπὸ τὴν γαστρὸς εἰρημένοις ἡ ἀναλογία πάντων τῶν συμπτωμάτων τῶν τοῖς ἐντέροις, ἤτοι διὰ δυσκρασίαν ἴσην συμβαινόντων, ἢ διὰ ὄγκους ἐν τῇ φύσιν διὰ αὐτὰ τὰ περιεχόμενα περιττώματα. ὀκ ὂν δ' ἦ χρονίζειν ἔτι τοῦ ὑπὲρ αὐτῶν λόγου ἄμεινον. ἀλλ' ἐφ' ἕτερόν γε αὐτῶν γένος ἰέναι συμπτωμάτων καιρός. Εσιν δὲ ἡ φυσικὴν ὀργάνου ἀνάδοσις ξοφῆς, ἐκ κοιλίας μὴ εἰς ἅπαξ, ὀξ ἅπαντος ἢ εἰς ὅλον τὸ σῶμα. καὶ διέλεκται κὴ περὶ τούτων. ὡς ἑλκόντος ἑκάστου μορίου τὴν οἰκείαν ἑαυτῷ τροφὴν, ὑπὸ τελεῖσθ. συμπτώματα δὴ πρῶτα καὶ περὶ τὴν τοιαύτην ἐνέργειαν ἔστω, ποτὲ μὲν ἐλλιπῶς, ἢ μοχθηρῶς, ποτὲ ἢ ὅλ' ὅλως

ὅσα τ' ἄλλα τοιαῦτα. συμβαίνει γὰρ ἐν τῷ προσφύεσθαι τὴν τροφὴν ταῖς σαρξὶν, ἐπειδὰν φλεγματικώτερον ὑπάρχῃ τὸ αἷμα, καὶ τὴν σάρκα γίνεσθαι φλεγματικωτέραν. οὐ γὰρ ταυτόν ἐστιν αὐτῇ σαρκί τε εἶναι, καὶ φλεγματικῇ σαρκί. ὥσπερ οὐ δὲ ταυτόν ἐστι σαρκί τε εἶναι καὶ μελαγχολικῇ σαρκί. καὶ νὴ διά γε πικροχόλῳ τε. καὶ εὐκρατῳ κατὰ τὰς πρώτας ὀνομαζομένας ποιότητας. ὑγροτέρᾳ τε καὶ ξηροτέρᾳ καὶ θερμοτέρᾳ καὶ ψυχροτέρᾳ. πιστεύσεις δὲ τῷ λόγῳ βεβαιότερον, ἐννοήσας τῶν ζώων τὰς σάρκας ἐναίμων τε καὶ ἀναίμων, καὶ πρὸς τούτοις τῶν ἑρπετῶν, ὅσα κατὰ τὸ ἔαρ ὁρᾶται γενόμενα, καὶ μάλιστ' αὐτῶν ὅσα βοτάναις χλωραῖς ἔοικεν. ἀλλὰ τούτων μὲν ἡ σὰρξ, ὁμοιωτάτη ταῖς πόαις ἐστίν. ἑτέρον τε λευκὴ καὶ ἀναίμου ὥσπερ τῶν καραβῶν τε καὶ πολυπόδων, ἄλλων τε ἄλλη τίς. οὔτε γὰρ ὀνομάσαι τὰς διαφορὰς αὐτῶν ἐνέστιν. οὕτως ἄπειροι τὸ πλῆθος ὑπάρχουσιν. ὅταν οὖν ὡς ἐλέγομεν ὑπὸ φλεγματικοῦ τε ἅμα καὶ γλίσχρου τοῦ αἵματος ἡ σὰρξ τρέφηται, χρόνῳ πολλῷ, σὰρξ μὴ ἔτι μένει, μεταλλάττετο δ' αὐτῆς ἡ διαφορὰ καὶ πρὸς ἑτέραν ἰδέαν ἐκτρέπεται, καὶ γίνεται μεταξὺ τῶν ἐναίμων σαρκῶν καὶ ἀναίμων. ἐπειδὰν δὲ τοιαύτη καταστῇ, συμβαίνει λοιπὸν αὐτῇ, μὴ δ' ὑπολειρεῖν ἔτι τῆς ὑπεφερομένης ἑαυτῇ τροφὴν, εἰς ἐρυθρὰν σαρκὸς ἰδέαν μεταβάλλειν. οὐ μᾶλλον, ἢ πολύπουσί τε καὶ καραβοῖς ἐν τούτῳ δὴ καὶ τάχιστα λευκή τε γίγνεται πᾶσα καὶ φλεγματώδης, ὅταν αὐτή τε μηκέτι δύνηται τῆς τροφὴν, εἰς ἐρυθρότητα μεταβάλλειν, ὑπῤῥέει τε τὸ φλεγματῶδες ἐκεῖνο. οἷον οὖν ἐξ ἀρχῆς ὁ κάραβος ἔχει τῆς σάρκα, καὶ σχεδὸν ἅπαντα τὰ ὄστρεα, τοιαύτην ἐκ μεταπτώσεως ἴσχουσιν, οἱ ταῖς λεύκαις ἁλισκόμενοι. καὶ γὰρ ὀνομάζουσιν οὕτω τὸ πάθημα τῆς σαρκὸς ἀπὸ τῆς χροίας τὴν ὀνομασίαν θέμενοι. τῆς δέ γε μελαίνης σαρκὸς ἅμα καὶ ὀχθώδους, ἀπὸ τοῦ ζώου τοῦ ἐλέφαντος ἐποίησαν τοὔνομα. γίγνεται δὲ κἀκείνη κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον τῇ λεύκῃ χρόνῳ παμπόλλῳ μελαγχολικῆς ὑπῤῥεούσης τροφῆς τῇ σαρκί. τῶν δὲ ἀλφῶν ἡ γένεσις, ὁμοειδὴς μὲν ἐστι τοῖς εἰρημένοις πάθεσιν, οὐ μὴν αὐτῆς γε δι' ὅλου πεπονθείας τῆς σαρκός. ἀλλ' ὑπολῆς τοῦ διέρματος, οἷον λεπίδου τινὲς ὑπεπήγασιν οἱ ἀλφοί. λευκοὶ μὲν ἐκ φλεγματικοῦ. μέλανες δὲ ἐκ μελαγχολικοῦ γινόμενοι χυμοῦ. πηλίκα δὲ δύναται τροφὴ, καὶ ὡς μέγιστα πρὸς ἀλλοίωσιν σαρκὸς, εἴρηται καὶ ἀριστοτέλει μεμνημένῳ χωρίων, ἐν οἷς ἀλλοιοῦται τὰ βοσκήματα μεθισταμένα κατὰ χρόαν τε καὶ ἄλλας αἰσθητὰς διαφοράς. ὅσοι δ' οὐ συγχωροῦσιν ὑπὸ τροφῆς ἀλλοιοῦσθαι τὰ τρεφόμενα. κρατουμένου γὰρ οὐ κρατοῦντος ὄνομα ὑπάρχειν τὴν τροφὴν, οὔτε περὶ τῆς κατὰ τὰ ζῶα μεταβολῆς, οὔτε πολὺ μᾶλλον ἔτι περὶ τῆς κατὰ τῆς τὰ φυτὰ δύνανται λέγειν ὑγιὲς μηδέν. ἀλλ' ἀπροῦνται παντάπασιν ὑπὸ τῶν πραγμάτων, ἐναργῶς ἅπασι φαινομένων. τὰ μὲν γὰρ τοῦ περσικοῦ φυτοῦ τοῦ μετακομισθέντος ἐκ περσῶν εἰς αἴγυπτον, οὐδεὶς ἀγνοεῖ. θανάσιμον μὲν ἦν κατὰ τῆς περσίδα, μετακομισθὲν δὲ εἰς Αἴγυπτον μετέβαλε τὸ κινδυνῶδες. καθάπερ οἶμαι καὶ τὸ τῶν παρ' ἡμῖν ἀμπέλων, ὡς ὑπαλλάττουσαι τὰ χωρία, διάφορον ἐκφέρουσι τὸν οἶνον. τὰ δὲ τῶν ἄλλων φυτῶν, οἱ τὰ γεωργικὰ ἀναγράψαντες, ἐδήλωσαν. ὥσπερ γε καὶ οἱ τὰ τῶν βοτανῶν, οἱ τὰ βοτανικά. μετακομιζόμεναι γὰρ ἐξ ἑτέρων χωρίων εἰς ἕτερα πολλάκις, οὐδὲ δυοῖν σταδίοιν διάστημα, κατὰ πολλὰς ἀλλοιοῦνται διαφορὰς. ἐγρὴν οὖν ὅσοι φάσκουσι κρατουμένου, καὶ ἀλλοιουμένου, καὶ μεταβαλλομένου τὴν τροφὴν ὑπάρχειν ὄνομα, μὴ οὗτοι μόνον ἐπίστασθαί τε καὶ λέγειν, ἀλλὰ καὶ περὶ λεύκης γενέσεως ὑπολειρῆσαι διελθεῖν. ἤτοι γὰρ ἡ τρεφομένη σὰρξ αἰτία τοῦ παθήματος, ἢ τὸ τῆς τροφῆς μοχθηρόν. ἀλλ' εἴπερ οὐκ ἡ τροφὴ, βούλονται γὰρ οὕτως, ἀνάγκη φάναι τὴν σάρκα. τίποτ' οὖν αὐτὴ παθοῦσα, τὴν τροφὴν οὐκ ἔτι ἑαυτῇ κατὰ πᾶν ὁμοιοῖ. γενήσεται γὰρ οὕτω γε τοῦ πάθους ἡ φύσις αἰτία. πολὺ δ' ἦν ἄμεινον οἶμαι τὴν τροφὴν αἰτιᾶσθαι. οὐ μὴν οὐ δ' ὅτι τὸ μὲν ὁμοιοῦν ἑαυτῷ τὴν τροφὴν, ἔργον ἐστὶ τοῦ τρεφομένου, τὸ δ' ὁμοιοῦσθαι τε καὶ μεταβάλλεσθαι πάθος τῆς τροφῆς, διὰ οὗτοι ἀδύνατόν ἐστι τῷ πάσχοντι περὶ τὸ ποιοῦν ἀντιδρᾶσαι τί, κἂν ᾖ σμικρότατον. αὐτὸ γὰρ δὴ που ἐναντιώτατον, ἐν τοῖς περὶ τούτων λογισμοῖς ἐπεδείξαμεν, οὐχ ἡμεῖς μόνον, ἀλλὰ καὶ τῶν φιλοσόφων ὅσοι δεινότατοι τῶν ὅλων τῆς φύσεως ἐνεργειῶν τε, καὶ παθῶν ἐξηγηταὶ γεγόνασι. φαίνεται γοῦν ἅπαντα κἂν ἰσχυρότερα πολὺ τῶν ὁμιλούντων τυγχάνῃ, πάσχοντά τι πρὸς αὐτῶν αἰσθητὸν καὶ σαφὲς, εἰ καὶ μὴ κατὰ τὴν πρώτην τούτων ὁμιλίαν, ἀλλ' ἐν τῷ χρόνῳ γε προϊόν τι. καί που καὶ σίδηρος ὁ τμητικώτατος ἠμβλύνθη τέμνων σάρκα μαλακωτάτην, ὅτε σκληρότατος λίθος, ἔσχετι κοῖλον ἐν ἑαυτῷ χρόνῳ πολλῷ πληττόμενος ὑπὸ τοῦ σταλαγμοῦ. τὶ δεῖ λέγειν ἔτι περὶ τῶν κεραννυμένων ἅπαντες γιγνώσκουσιν. κἄν τε γὰρ εἰς ἀμφορέα ζέοντος ὕδατος ἐμβάλῃς κοτύλην ψυχροῦ, τὸ μικτὸν ἐξ ἀμφοῖν, οὐ μόνον ἐνδείκνυται τὴν ἧττον τῆς κοτύλης, ἀλλὰ καὶ τοῦ νικήσαντος τὸ πάθος. ἐάν τις ἔμπαλιν εἰς ἀμφορέα ψυχροῦ κοτύλην θερμοῦ ἐμβάλῃ, νικηθήσεται μὲν ἡ κοτύλη, πείσεται δέ τι βραχὺ καὶ ὁ ἀμφορεύς. ἀλλὰ γὰρ ὅπερ εἴρηταί μοι καὶ πρόσθεν, οὐκ ἀντιλέγειν ἐν τῇ δὲ τῇ πραγματείᾳ προὐθέμην, οὔτε μηκύνειν, ἀλλ' ὅσον οἷόν τε ταχίστην ποιήσασθαι τὴν διδασκαλίαν. ἡ μὴ οὖν λεύκη, μέγιστόν τι σφάλμα τῆς ἀλλοιωτικῆς ἐστι δυνάμεως. ἕτερα δὲ πάμπολλα σμικρὰ καθ' ὑγρότητα, καὶ ξηρότητα, καὶ ψυχρότητα, καὶ θερμότητα τῆς σαρκὸς ὑπαλλαττομένης. ἀτροφήσει δὲ τὸ μέρος οὐ μόνον δι' ἀῤῥωστίαν τῆς ἀλλοιωτικῆς δυνάμεως, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν ἑλκτικὴν ἀτονήσασαν, ἢ διὰ τὴν ἐκκριτικὴν ἀμετρότερον κινηθεῖσαν. εἰς ἀμετρίαν δὲ κινήσεως, ἡ ἀκκριτικὴ δύναμις ἔρχεται, καθάπερ εἴρηται καὶ πρόσθεν, ὅταν ἤτοι διὰ πλῆθος, ἢ δριμύτητα περιττωμάτων, ἢ οἰκεῖαν ἀσθένειαν, ἡ καθεκτικὴ δύναμις βαρύνηται. ἐν τούτῳ γὰρ ἀνάγκη συνεκκρίνεσθαι τῷ περιττῷ, τὸ χρηστόν, ὡς ἐν λειεντερίαις τε καὶ δυσεντερίαις καὶ χολέραις. ἀτονίᾳ δὲ τῆς ἀκκριτικῆς δυνάμεως ὑγροτέραν τε καὶ περιττωματικωτέραν ἀνάγκη γίγνεσθαι τὴν σάρκα. τῶν περιττωμάτων δ' αὐτῶν ἡ πλείων γένεσις, ἀῤῥωστίᾳ τῆς ἀλλοιωτικῆς ἀπτελεῖται. ὅταν οὖν ἅμα συνέλθοι τὴν μὲν ἑλκτικὴν πολὺν ὑπεπάσθαι χυμόν, ἀδυνατεῖν δὲ τὴν ἀλλοιωτικὴν δύναμιν ἅπαντα τὸν ἐλχθέντα κατεργάζεσθαι, καὶ διὰ οὗτοι πολλὰ γίγνεσθαι τὰ περιττώματα, τὴν ἀκκριτικὴν δὲ ἐν τούτῳ τῷ καιρῷ, χεῖρόν τε καὶ ἀτονώτερον ἑαυτῆς κινεῖσθαι, πλῆθος οὕτως ἀνάγκη περιττωμάτων ἐν ταῖς σαρξὶ συνίστασθαι. κἂν τούτῳ κατά τε τὴν ἰδέαν καὶ τὸ ποσὸν τοῦ περιττώματος, ἄλλο τε

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 248 sur 494

ἀλλοίαν γίνεσθαι τὴν σάρκα. ποτὲ μὲν οἰδηματώδη, ποτὲ δὲ ὑδερώδη. καὶ γὰρ δὴ καὶ ὁ ἀνὰ σάρκα καλούμενος ὄγκος, ἐκ τούτου τοῦ χυμοῦ ὄντος. ἀλλ' οὐδὲν οἶμαι δεῖν ἔτι μηκύνειν ὑπὲρ τῶν τοιούτων. οὐ γὰρ ἅπαντα διελθεῖν ἐν τῷδε τῷ λόγῳ τὰ κατὰ μόριον συμπτώματα προὐθέμην. ἀλλ' ἐν τοῖς πλείοσι γυμνάσαι σὲ φιλομαθῆ. ὥστε μοι καιρὸς ἤδη μεταβαίνειν ἐφ' ἕτερόν τι χυμοῦ συμπτωμάτων ἐγχύσει τῇ κατὰ τὰς βεβλαμμένας ἐνεργείας. αὐτὸ μὲν οὖν χυμὸς ἐν τῷ ποσῷ καὶ ποιῷ τῶν ἐκκενουμένων ὄντι, ἤτοι δὲ διὰ βλάβιν τινὰ γίγνεται δυνάμεως, ἢ δρεπτισμοῦ ἀκαίρου, ἢ πλημμελοῦς κίνησιν ἐπεγείροντα τὴν δύναμιν, ἢ διὰ σύμπωσιν, ἢ ῥῆξιν, ἢ διάβρωσιν ὀργάνου τινός, ὥσπερ ἀμέλει καὶ ἡ τοῦ αἵματος ἔκκρισις. οὐδὲν γὰρ χεῖρον ἀπὸ ταύτης ἄρξεσθαι, διότι τῷ χυμῷ διολισθαίνειν παρὰ φύσιν ὑπάρχειν, ὡς τὰ πολλά. πλὴν γὰρ ὅσα διὰ μήτρας ἀμορράγουσι γυναῖκες, ἀεὶ μὲν ἄλλαι πᾶσαι λυμαίνονται τοῦ αἵματος ὅλῳ τῷ χυμῷ παρὰ φύσιν εἰσίν. ἐκεῖναι δὲ τῷ ποσῷ μόνον. αἱ μὲν διὰ ῥῆξεως αἱ τῶν ἀγγείων ἤτοι διά τινα τῶν ἔξωθεν γίγνονται πληγῶν, ἢ λακτίσαντος τινος, ἢ παίσαντος, ἢ ὁπωσοῦν ἄλλως ἰσχυρῶς πληγέντος τοῦ ἀνθρώπου, γίγνεται μὲν ὑπονόησασι μέγα, καὶ κατοχεθεῖσιν ὕδατι τῷ γλυκεῖ ἀφ' ὑλικοῦ, καὶ διὰ λεπτομερείαν ὀξεῖαν τε καὶ μεγάλην. ἐπειδὴ δὲ ἡ τάσις ὑδατώδη πλεῖστον τίνεται τὰ φωνητικὰ τῶν ὀργάνων μόρια. τῷ λόγῳ δὲ ἡ τάσεως ἀναρίθμητος) ὑπὸ ὅσα πεπόντων ἐβλάβη. τὰ δὲ ἀπ' ὑλικοῦ κατοχεθέντων, ἐν τῷ τῶν πληγῶν ὄντι χυμῷ. διαφορὰν γὰρ οὐδεμίαν ἡ τοῦ λίθου τινὸς ἐμπεσόντος ἔξωθεν θλασθῆναί τι μόριον, ἢ αὐτοῦ τοῦ κατοχεθέντος ἰσχυρῶς ἐμπεσόντος τῷ διαπεθέντι. ταυτὶ μὲν οὖν ἀγγείου ῥήξεως ἄτοπα πρόσθεν, καὶ οὐδεὶς ἀγνοεῖ. τὰ δ' ἐκ τῶν τοῦ σώματος ὁρμώμενα διαθέσεων, ἐπεὶ δ' αἱ τοιαῦται τῶν αἱμορραγήσεις διὰ ῥινῶν, ἢ ἐμέσας, ἢ ἀναβήξας, ἢ χρεμψάμενος, ἢ κάτω διαχωρήσας, ἢ οὐρήσας αἷμα τύχῃ. ταυτὶ μὲν οὖν ὅλῳ τῷ χυμῷ παρὰ φύσιν ὄντι. τῆς γνωμένης δὲ ὡς εἴρηται διὰ τὴν μήτρας ἀμορραγούσης, οὐχ ὅλῳ τῷ χυμῷ παρὰ φύσιν ἡ κένωσις, ἀλλ' ἐν τῷ ποσῷ μόνον. ἅπαντα δὲ τὰ τοιαῦτα ἐμπίπτει διὰ τρεῖς αἰτίας, ἤτοι τῆς δυνάμεως ἀνασωμωτάσης ἀγγείου, ὡς ἐν ταῖς ἐκ ῥινῶν αἱμορραγίαις, ἢ διὰ αὐτὸ τὸ αἷμα μοχθηρῶς διακείμενον, ἢ τῶν ἀγγείων τι. τὸ μὲν οὖν αἷμα μοχθηρῶς διακεῖσθαι λέγω, τό, τε λιπαρὸν εἰς τοσοῦτον γιγνόμενον, ὡς διαβιβρώσκειν τὰ πλησίχυμον, τό, θ' οὕτω πλέον, ὡς μὴ σέγεσθαι. καὶ γὰρ καὶ ῥεῖν ἢ ἀνασωμοῦν ἀγγεῖον, ἱκανὸν δεῖν. αὐτῶν δὲ τῶν ἀγγείων ἡ κάκωσις, ἐν ἀμέτροις δὲ μαλακότησι, καὶ σκληρότησι, καὶ λεπτότησι. γίγνεται δὲ ταῦτα καὶ φύσει μὲν πισὶν οὐθέως ἐν τῇ μήτρᾳ διαπλασθεῖσι μοχθηρῶς, οὐδὲν δὲ ἧττον ἀπὸ μὴ μαλακότητος ὑδατώδους πολιτικῆς ὑγρότησιν. ἀπὸ δὲ σκληρότητος, ὑδατὶ ξηρότησιν. ἀπὸ δὲ λεπτότητος, ὑδατὶ ἀτροφίαν. τὸ μὲν οὖν μαλακὸν ἀμέτρως ἑτοιμώτερον ῥαγῆναι διὰ ἀσθένειαν. τὸ δὲ σκληρὸν πάνυ, τοῦ μὴ ῥᾳδίως ὑδατὶ πλέον ἐκτείνεσθαι. τὸ δὲ ἰσχνὸν διὰ ἀμφοτέρας τὰς τοιαύτας τῶν φλεβῶν διαθέσεις οὐ μόνον ὑπὸ τῆς ψύσου αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ τῆς ἐκτὸς, ἐτοίμως ῥήγνυσθαι συμβέβηκε, διαβιβρώσκεται δέ, οὐκ ὁμοίως ἅπαντα, τὸ μὲν γὰρ σκληρὸν, καὶ παχὺ, δυσπαθὲς ὑπὸ διαβρώσεως. οὕτω δὲ καὶ ἀνασωμοῦσθαι τοῦ μὲν ἀσθενοῦς τε καὶ μαλακοῦ, καὶ ἰσχνοῦ προχείρου. προχείρου δὲ, τοῦ δυτικοῦ τε καὶ παχέος, καὶ σκληροῦ. γίγνεται δὲ ἡ ἀνασώμωσις ὑπό τε τῶν ὀρεθιζόντων τὰ σώματα τῶν ἀγγείων. καὶ διὰ πλῆθος διασάρωσιν. γνῶσι δὲ καὶ διὰ αὐτὴν τὴν φύσιν ἐκκενούσαν τὰ λυποῦντα. καλοῦσι δὲ, τινὰ καὶ δ' ἰατρὸν ἄνοσιν αἵματος, ὡς τεταρτον γένος ὂν τοῖς εἰρημένοις, ἔσι δὲ τέταρτον μὲν οὐδαμῶς. ἤτοι δὲ ἀνασώμωσις ἀγγείων μικρῶν, ἢ οὐκ αἵματος † ἐκκείσις, ἀλλ' ὀῤῥοῦ εἴδους καθ' οἷον μάλιστα τρόπον ἐπ' ἀτονίας ἤπατος καὶ νεφρῶν οὐρεῖται. καὶ κάτω δὲ διαχωρεῖται πολλάκις αἱματωδέστερος ὀῤῥός. ἐρήσεται δὲ ὑπὸ αὐτῶν ὀλίγον ὑσθερον ἐπειδὰν ἐπέλθωμεν πρόσθεν ὑπὲρ τῶν ἐμουμένων. ἐκκένεται γὰρ οὖν καὶ ταῦτα, ποτὲ μὲν, ὡς πλέω τε καὶ βαρύνοντα τὴν κοιλίαν, ὥσπερ γνῶσι τὸ πλῆθος τῆς τροφῆς, ἔσιν ὅτε δὲ ὡς ἀνιῶντα τε καὶ διάκνοντα. καθάπερ ὅταν ὀξώδης ἢ κιρσώδης, ἢ ψωρικὰ καὶ δυσεῖα κατὰ τὴν ἀπεψίαν ἡ προσγενηθεῖσα χυμὸς τροφή. τοῦτον τοῦ χυμοῦ ὄντα καὶ τὰ χολώδη τε, καὶ φλεγματώδη, καὶ ὀῤῥώδη περιττώματα, τά τ' αὐτόθι χυνώμενα, καὶ ὅσα συῤῥεῖν πέφυκεν εἰς αὐτὴν, ὀλίγον τοῦ ζώου ἡ ἔξεως. ἔσι δὲ καὶ τετάρτη χυμὸς ὑδατώδης τούτοις αἰτίων, εἰς ἔμετον ὀρμώντων τὴν γαστέρα. καὶ μήτε βαρύνη, μήτε διάκνη. μόνον δὲ αὐτοῖς ὑπάρξη τὸ παρὰ φύσιν. ὃ δὲ διὰ κοινὸς ἁπάντων τὸ παρὰ φύσιν. εἰ μὴ δύναιτο ῥᾳδίως πεφθῆναι. ἡ δόξαν οἶμαι τὸν λόγον, οὐ μόνον ὀξὺ φλέγμα, καὶ ἁλυκὸν, ἀλλὰ καὶ γλυκὺ πολλάκις ἐν τῇ γαστρὶ συσαν, εἰς ἔμετον αὐτὴν ὀρμᾶν εἴωθε. ὑπὸ αὐτό γε τὸ αἷμα τὸ εἰς τὴν κοιλίαν ἐκχυθὲν, οὕτως ἔμειν αὐτὴν ἀναγκάζει. καὶ μὴν ὑπὸ κάτω διαπέμπει ποτὲ μὲν πολλὰ τροφὴν, ἔσιν ὅτε δὲ βραδύτροφον, ἢ ἐλαττον, ἢ πλέον, ἢ ὀλιγάκις, ἢ πλεονάκις, ἤτοι χρηστὴν τροφὴν, ἢ διεφθαρμένην, ἢ τὸ συῤῥέον εἰς αὐτὴν ἄνωθεν, ἢ τὸ κατ' αὐτὴν ἀπορρυνόμενον. ἀλλ' ἡ μὲν φθάνουσα τὸν σωθὲν καιρὸν ἔκκρισις, ἤτοι καὶ βαρυνομένης ὑπὸ κοιλίας, ὡς ὑπὸ πολλοῦ τοῦ ληφθέντος, ἢ ὀξυνομένης τε καὶ λυπουμένης, ὡς ὑπὸ διάκνοντος, ἢ ὡς ἀλλότριον, καὶ οὐκ οἰκεῖον ἀρθουμένης γίγνεται, μεμνημένων ἡμῶν, ἐπειδὰν πολὺ τὶ λέγωμεν, ὡς τελέως ἔχει πρὸς τὴν χρῆσιν, ἤτοι τοῦ τὴν δυνάμιν ἀπονωτέραν ὑπάρχειν ἑαυτῆς, ἢ τῷ τὸ ληφθὲν ὑπερβάλλειν τὸ σύμμετρον, ἢ διὰ τὸ σωαμφότερον. ἔξωθεν δὲ τῶν ἐρημένων ἡ τῶν ὑγροτέρων τε καὶ γλισχροτέρων ἐδισμάτων πεπομφορὰ ταχεῖαν ὀργάζεται διαχώρησιν, ὀλιγαινόντων αὐτῶν ἐπιμώτερον, εἰ καὶ πολυπατήσαντος μάλιστα τυχοιεν ἐπ' αὐτοῖς ἄτρεμα. ὥστε κατασείσαι μὲν αὐτὰ, μὴ μὴν γε ἀνάδοσιν ὀργάσασθαι πρὸ τοῦ καιροῦ. συμβαίνει γάρ τι τοιοῦτον ἐν ταῖς κατασείσεσιν, ἐπειδὴ πάμπολλαι τῶν ὑγρῶν ἕλικες εἰσίν. ἀνάγκη δήπου καθ' ἑκάστην αὐτῶν ἐκ τῶν ὑψηλοτέρων εἰς τὰ ταπεινότερα φέρεσθαι τὰ στερεά. πάντοθεν δὲ τοῦ βάρους μὲν, οὐκ ἔνι οἷον τε μένειν. τῇ δὲ τῶν ὑγρῶν αὐτῶν ὑγρείᾳ, πεπωθεῖται τὰ σφιγγόμενα κατὰ τὰς ἕλικας αὐτῶν ἐχόντων δύναμιν ἐμφυτον ἀντικοπὴν τῶν ἀνιόντων αὐτά. τὰ δ' ὑγρὰ καὶ γλισχρὰ στερεὰ, διέρχεται ῥᾷον, εἴτε τοῦ βάρους καὶ τοῦ σεισμῷ τὸ σῶμα, εἴτε τῇ τῶν ὑγρῶν ὑγρείᾳ πεπωθότα. ταχείας μὴ οὖν διεξόδου, λελεκτου τὰ ἄτοπα. ὀφειλόντων δὲ τοῦ σωθῆναι ἀντικείνει ἡ κάτω γαστὴρ, ἤτοι διὰ ἀτονίαν, ἢ διὰ δυσαισθησίαν τῶν ὑγρῶν, ἢ διὰ ὀλιγότητα τῶν ἐδισμάτων, ἢ διὰ ποιότητα.

† al. ἐκπεσεως

τικα. τὰ τε γὰρ ἄτονα πρωθεῖν οὐ θέλει. τὰ δὲ λυσαίδυτα τῶν λυποῦντων, ἀμυδρῶς ἀναδάνεται. ἡ λύπης δ' ἰδίως αὐτοῖς ἴασις, ἡ ἔκκρισις. καὶ μὲν δὴ καὶ αὐτῶν τῶν σιτίων, τὰ μὲν ἐλάττω τοῦ δέοντος, ὀλίγου ἴσχει τὸ πρόσπολον, ὥστ' οὐχ ὁμοίως βαρύνει. τὰ δὲ παχέα καὶ τραφνὰ, βραδύπορα πάντ' ὄντα ἧττον ἀκαιρίως τοῖς γλίσχροις τε καὶ ὑγροῖς. οὐ μόνον δὲ ἀτονίας τῶν ἐντέρων, ἀλλὰ καὶ τῶν κατ' ὠδιγάστριον μυῶν ἡ διαχώρησις βραδύνει. καὶ μᾶλλον ἐπειδὰν σκληρότερα τύχη γιγνόμενα τὰ πρόσπολώματα, τοιαῦτα γὰρ οὐ μόνον τῶν κατ' ὠδιγαστριον, ἀλλὰ καὶ τῶν κατὰ τὸν θώρακα μυῶν, ἰσχυρῶς ἐνοχλοῦντα δέδεται. ἔλαττον δὲ γίγνεται τὸ ἐπίπλωμα τῆς πρὸς τὸ πλῆθος ἀναλογίας τῶν ἐδηδεσμένων, ἐπειδὰν εἰς ἀνάδοσιν ᾖ αὐτῶν πλέον ἀφίκηται. ἔμπαλιν δὲ πλέον τῆς ἀναλογίας τῶν ληφθέντων διαχωρεῖται, ποτὲ μὲν ἐνδείᾳ τῆς ἀναδόσεως, ἔστιν ὅτε δὲ συῤῥεόντων πολὺ ἄνωθεν, εἰς τὰ κατὰ τὴν γαστέρα χωρία. συνεχεῖς δὲ ἐκκρίσεις γίγνονται δι' ἀτονίαν, ἢ δι' ὄξιν. ἡ μὲν οὖν ἀτονία τῶν κατὰ τὴν κοιλίαν ὀργάνων, ὡς ἤδη πολλάκις εἴρηται, διὰ δυσκρασίαν. ἡ δὲ ὄξις, ὑπὸ τῶν προειρημένων ἐν αὐτοῖς γίγνεται. τέτταρσι δὲ αἰτίαις ἡ γένεσις ἐστὶ τῶν οὕτω δακνόντων, ἤτοι φαρμακώδης τις δύναμις ἅμα τοῖς σιτίοις, ἢ χολὴ ἑαυτὴν λυθεῖσα, ἢ καὶ τῶν ἐδεσμάτων αὐτῶν ἀλλοιότης. καὶ πρὸς τούτοις, ὅσα ἐκ τοῦ σώματος εἰς τὰ κατὰ γαστέρα συῤῥεῖ δακνώδη πρόσπολώματα. καὶ ὅσα κατ' αὐτὴν γίνεται τοιαῦτα. διαδήπερ ἐν δυσεντερίαις ταῖς ἐφ' ἕλκωσι καταφθείρεται. δύναται δ' ἄνεσις ἅμα ταῖς δὲ, καὶ πλείστην αἰτίαν προσπίπτειν τῶν τοιούτων συμπτωμάτων, ἄδηκτον πρόσπλωμα τῶν σωμάτων, εἴτ' ἐκ φύσεως ὑπάρξασαν, εἴτε διὰ ἕλκωσιν, ἕτερος δὲ τρόπος ἐκκρίσεως συνεχοῦς ἐστὶ ῥεῦμά τι αἰτίας ἀρρεκὲς εἰσρυὲν ἀπάντων τῶν προειρημένων αἰτίων, ὁ ὑδρωπικὸς ἀπὸ τῶν ἐνδεδυκότων μυῶν, τῷ ῥαγῆναι τὸ ἐκρὸς τοῦ περιτωματος. ἀποβαίνειν γὰρ πρὸς τοῦτο ἡ ἔκκρισις, καὶ διὰ ὅλου ἄκαιρός τε καὶ ἄτακτος, καὶ συνεχὴς. ἀλλὰ πρὸς μὲν διαχωρήματα, ἱκανὰ καὶ ταῦτα. πρὸς δὲ τῶν ἀτμωδῶν πνευμάτων, ἃ δὴ καὶ φύσας ὀνομάζουσιν ἐφεξῆς ῥητέον. ἔστι δὲ ἡ τούτων ἡ μὲν γένεσις, ἐν αὐτοῖς τοῖς ἤδη τῶν γαστέρα χωρίοις, χυμῶν τινῶν αὐτόθι φλεγματωδῶν, ἢ σιτίων εἰς ἀτμοὺς λυομένων διὰ θερμότητος ἐνδεοῦς. ἡ μὲν γὰρ τελεία πέψις οὐδ' ὅλως ἀτμὸν ἐργάζεται, διόπερ μὴ δὲ ὅλως λεπτύνει, μὴ δὲ καταῤῥάζεται, μὴ δὲ διαλύει τὸν τροφὸν. ἡ δὲ ἰσχυρὰ θερμασία πολλῷ δεῖ πρόσπολα κρατοῦσα, πλέον ἤδη ἢ ἤδη γένεσιν ἀτμοῦ λεπτύνει τὴν τροφὴν, ὧν μὴ φυσώδης ὑπάρχει φύσει. τοιαῦτα δὲ γίνεται μάλιστα μὲν τὰ πνευματώδη θολερόν τε, καὶ ὡς ἂν εἴποιμι ὁμιχλώδες, ὀλίγου δὲ δεῖν καὶ ἤδη χρόνου ἐλάχιστου, ὡς ἀπὸ μιᾶς ἢ δευτέρας ὀργυιᾶς ἐκκινοῦσθαι. ἡ δὲ ψυχροῦσα μὲν ἀμφὶ τὰ σιτία θερμότης, ψυχέσθαι μὲν πῶς διαλύει αὐτὰ, διαῤῥάζεται δὲ οὐκ ἀκριβῶς διαπεφθῆναι ἡ τῶν φυσώδους πνεύματος γένεσις. ἐνὶ δὲ λόγῳ, καθάπερ ἐπὶ τῶν ὑγρότατα καταστάσεις αἱ ἄθλιοι, μάλιστα δ' ἐν τοῖς βοείοις γίγνεσθαι πεφύκασιν. ἅτε θερμότατα θόρυβον ὥρα σωίσασθαι, διαθερὸν ἀπεργάζονται τὸ πρόσπολον, ἀεὶ μεταξὺ δ' αὐτῶν ἐσὶν ἃ τῶν ὁμίχλων γένεσαι. διατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ἐν τοῖς ζώοις, οὔτε ταῖς ἐχάταις ἀτονίαις ἡ θερμασίας, οὔθ' ὅταν ἰσχυρῶς σύρωσιν. διατὰ δὲ τὰς μεταξὺ τούτων, ἀκριβοῦται τὸ φυσῶδες πρόβλημα. ἡ μὲν οὖν διὰ μὲν τοῦ σώματος ἐκκεινόμενον, ὀργυιὰ ὀργάζεται, διὰ δὲ τοῦ κάτω πόρατος, ἤτοι ψοφῶσαν, ἢ ἄψοφον φύσαν, ἐπειδὰν δὲ μὴ δι' ἑτέρου, ἐκφέρεται, ἣν ἐμπνεύματωσιν ὀνομαζομένην ἀκριβῶς σύμπτωμα, διὰ πρὸς νόσις, ἐκκείνειν τὸ πρόσπολωτικόν τε καὶ ὁμιχλῶδες πνεῦμα. ἡ δὲ τὰ μόρια δὲ, ἄλλο τε ἄλλα τῶν ἐντόρων, ἐπειδὰν σωίσασῃ τις καὶ κινεῖται τὸ τοιοῦτον πνεῦμα, πολυειδῆς ἀκριβῶς τοὺς ψόφους, ὀνόματα μὲν οὐκ ἔχοντας ἅπαντας, φιλέξασθαι δὲ δεῖ σωετῶ διαμιμοῦσι, ὁποῖον τε καὶ ὁπόσον ὄζει τὸ πρόσπολωμα, καὶ καθ' ὃν τινα μάλιστα τρόπον ἐλισσόμενον. εἰ μὲν γὰρ ὀξὺ καὶ λεπτὸν ἠχοίη, τὸ μὴ τοιοῦτον πνεῦμα διὰ λείου τε φέρεται τοῦ ἐντέρου, καὶ πάντως εὐροῦ, καθαρώτερόν τε καὶ ὁρμιδιέστερον, ὑπάρχον αὐτό. φυσωδέστερον δὲ γένόμενον, ὁμοίως μὲν ὀργάζεται τὸν ψόφον μικρὸν, ἐν τοῖς λείοις ἐντόροις φερόμενον, ἀλλ' οὔτ' ἀκριβῶς ὀξὺ, οὔτε λεπτόν. οἱ μὲν δὴ τοιοῦτοι ψόφοι πάντες, ἐν τοῖς ἤδη τῶν νῆσιν μάλιστα σωίσαντα χωρίοις. ἐς ὅσον δ' ἂν ὑπερβαίνουσιν, ἄχει τῶν ἄλλων ἐντόρων τῶν λεπτῶν ἧττον ἠχώδεις ἀπεργάζονται. βομβώδεις δ' εἰσὶν ἕτεροι, τοῖς δὲ βυρυτάτων αὐλῶν ἐοικότες, ὁποίους ἔχουσιν οἱ τυμβαῦλαι καλούμενοι, διὰ μὴ τὴν ὕλην δὲ ἧς γεγόνασιν οὐ διαμιμοῦσι ἠχεῖν διαθερὸν, διὰ δὲ τὸν βυρύτητα τοῦ πνεύματος ὁδῷ βαρύτατα φθεγγόμενος. οἱ τοιοῦτοι πάντες ἐν τοῖς παχέσιν ἐντόροις σωίσαντες λείοις γένομένοις πρόσπλωμάτων. εἰ δ' ὑγρότης τις ἐν αὐτοῖς πρόσεχοι τὸ, προσέρχεταί τις ἰδέα τοῦ βόμβου καὶ παρὰ τὴν δέ, καὶ καλοῦσι τὸν τοιοῦτον ψόφον οἱ ἄνθρωποι, βορβορυγμόν, ἔκκεισιν ἐπαγγελλόμενον ὑγροῦ πρόσπλώματος. ἡ γὰρ ἰδέα ψόφου, τοῦτ' ἄμφω πέφυκεν. διόπερ μὲν ἀκινουμένη γίγνεται τῇ φύσει, τὸν ἔκκεισιν ἐπαγγελλόμενον. ὅτι δὲ καὶ μετὰ βορβορυγμοῦ, τὸν ὑγρὸν. ἡ αὐτῶν δὲ τῶν ἔξω φερομένων φυσῶν ὁ ψόφος, ὁ μὲν οἷον βορβορυγμῶ τινι προσέοικεν, ἔκκεισιν ὅσον οὔπω γενήσεσθαι προσήκων. ὁ δὲ διαθερός τε, καὶ ὡς ἂν εἴποι τις ὀξύχολος ἐστὶ καὶ ἀδρώδης, ἤτοι κοῖλον ἐνδεικνύμενος εἶδος τὸ ἐντόρου, ἢ καὶ πάντη σκληρὸν ἔχειν ἀνωτέρω ποῦ πρόβλημα. καὶ μὲν δὴ καὶ μέσος τίς τούτων ὄζει ἄλλος, οἷον βομβώδης ὑδρὶ μέση τινὶ καὶ μεταξὺ τῶν εἰρημένων διαθέσει γένόμενος. ὁ δ' οἷον πρυσμὸς, ἢ βρισμὸς, (ἑκατέρως γὰρ ἀὐτὸν ὀνομάζουσιν, οἱ μὲν ἀπὸ τοῦ υ τὴν ἀρχὴν, οἱ δ' ἀπὸ τοῦ ι πιούμενοι ἡ πρώτης συλλαβῆς) ὑδρὶ σενοχωρίᾳ τε ἅμα τῶν ὀργάνων καὶ φυσώδει πνεύματι μετ' ὀλίγης ὑγρότητος γίγνεται. ἐπεὶ δὲ πολὺ πρότερον αὐτάρκως εἴρηται, πρός γε τὰ παρόντα, πολὺ πρὸ ἄνωθεν ἐς τὸν γαστέρα συῤῥεόντων ἐπανέλθωμεν. ἐῤῥέθη γὰρ δὴ καὶ ταῦτα, διαχωρημάτων ὑγρότητός τε καὶ πλήθους αἴτια διαδέδασθαι. φέρεται τοίνυν ἄνωθεν εἰς τὸν γαστέρα πολλάκις μὲν σύρωσία ἡ φύσεως ἐκκεινούσης τὸ πρόσπολον, ἔστι δ' ὅτε καὶ ἀῤῥωστίας οὐδὲ τὸ βαστάζειν δυναμένης. ἐκείνεται μὲν ἓν τὸ πρόσπολον ἔνθα τῆς κείσεσι, καὶ κατὰ τὸν τῆς ὑγείας ἔνιοτε χρόνον, ὥσπερ ἀμέλει καὶ ταῖς γυναιξὶν ἐφ' ἑπάσῳ μηνί. τοιαύτας δὲ καὶ τὰς ἀμαυρὰς δυσεντερίας ὁ ἱπποκράτης ἔφασκε συμπίπτειν, ἐφ' ὧν ἀπεκόπη κῶλον. εἴδομεν δὲ ἡμεῖς οὐ τούτοις μόνοις, ἀλλὰ καὶ ἄλλοις πισὶ συμπίπτουσας ἐκ πολιόδου τινὸς ὠρισμένης. ἅπαντας δ' ὅς ἐθεασάμεθα κεκινημένους ὅτως ἐκ γυμνα-

σικῆ τῆ προόδῳ βίου μεθεστήκεσαν εἰς ἀργίαν παντελῆ. τὸ μὲν δὴ τοιοῦτον πρόσπτωμα, ἔξ ποσῷ μόνον ἄλλό-τριον ὄντι, ἕτερον δὲ τῷ ποιῷ, τὰ πολλὰ μὲν ἐν τοῖς ὀξέσι νοσήμασι κενικῶς ἐκκενούμενον, ἔσιν ὅτε δὲ, λόγῳ σωτήριον. ἐν ἔξ μεταξὺ δὲ τούτου τε τῆ παντάπασιν ἀχρήστου καὶ μοχθηροῦ περιττώματος, διακείνου τε τῆ περιττοῦ χρηστοῦ, τρίτον ἄλλο γένος ὂν περιττώματος, οἷον πρὸ ἐν γαστρὶ τὸ ἡμίπεπτον σιτίον, ἐκκένεται δὲ ὅταν ἡ τὰς ἀπεπτικὰς μάλιστα διαθέσεις. ὀνομάζουσι δὲ οὕτως, ἐφ' ὧν ἀτονία τῆ πάντος ἡ νόσος ὑπάρχει, κἂν μηδεμία σαφὴ φλεγμονή. τοιαῦτα γὰρ ὅμοιόν τι τὸ πάθημα συμβαίνει ἔξ ὥσπερ ἐπὶ λάγνων, τοῖς ἡ τῶν ἄπονον γαστρὶ συμπίπτουσιν, ἐπειδὰν ὀρέγηται μὲν ἡ γαστὴρ, ἃ δ' ἂν προσάρηται σιτία μὴ πέψασα, βαρυύεται τε καὶ ἡμίπεπτα τοῖς ἐντέροις ἐκπέμπει. αὕτη μὲν γὰρ καὶ εἰς ἔμετον ὁρμᾷ. τὸ δ' ἧπαρ ἀνάλογόν τι τῷ ἐμέτῳ πάσχον, ἵν' ἐπειδὰν σαφὲς προφαίνῃ ὡς δεῖ σομάχου τῶν ἡ τὸ μεσάραιον ἀχρεῖον, ὥσπερ ἀκρέμπει δι' αὐτῶν ἡμί-πεπτον. ἔσι δὲ ἔξ τοιαῦτης ἐκείνης ἡ ἰδέα, διαθάπερ οὖν καὶ εἰκάζουσιν αὐτὴν οἱ πρὸ ἡμῶν ἐοικυῖα μαλι-στα πλύμασι κριῶν. ἄμεινον δ' ἴσως οὐχ ἁπλῶς οὕτω λέγειν, ἀλλ' ἐς ἀκρίβειαν ἔξ εἰκόνος, γναμών τε καὶ νεο-σφαγῶν ἔξ λόγῳ προστιθέναι, καὶ μὲν δὴ καὶ εἰπὶ ὑδατώδες αἷμα τὸ οὕτως ἐκκενούμενον ἔσται, ἔξ οὕτως ἐμοὶ δοκεῖ σαφῶς ἑρμηνεύειν αὐτό. τοῦτ μὲν δὴ τὸ σύμπτωμα τοῖς τῶν ἡμιπέπτων σιτίων ἐμέτοις ἀνάλογον ἔχει, τὸ δὲ ἕτερον ὃ μέλλω λέγειν ἔοικεν ὑγροῖς διαχωρήμασι γαστρὸς εἰς ἀκριβεστάτην μὲν ἀθυμμίων πέψιν, ἀτυχήσασι δὲ ἔξ ἀναδόσεως. ὡς γὰρ καὶ ταῦτα πάντως δὴ που βαρυομένη πρὸς αὐτῶν ἡ γαστὴρ ἐκκένεται, διατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ τὸ ἧπαρ, ἐπειδὰν ἱκανῶς ἀχλάσῃ ἔξ ἀναδοθέσης τροφῆς εἰς ἑαυτό, οὐκ ἔτι ἀνέχεται παρακειμένης ὕδατος πλέον. ὅταν οὖν αὕτη μὴ δύνηται φορεῖσθαι πρόσω δι' ἀντιπαθοῦς αἰτίαν ἀναγκαῖον αὐτῇ παλινδρομεῖν εἰς τὸν γαστέρα, ἔξ φαίνεται τοιαῦτα τὸ ἐκκενούμενον αἷμα μελάντερόν τε τοῦ διατὰ φύσιν καὶ σίλβον ὡς ἐξ αἵματός τε καὶ μελαίνης χολῆς διακραμένον. αἷμα μὲν γὰρ αὐτὸ διαθ' ἑαυ-τὸ μελανόμενον ἐν ἔξ ψύχεσθαι, πῶς τὸ μυδλεμιαν ὑδατικάθαι σπληνότητα, καὶ διὰ ταύτην ἐξ ἀρχῆς ἔσχεν ἀπόλ-λυσιν. ἡ μέλαινα δὲ χολὴ σιλπνοτέρα καὶ αὐτοῦ τοῦ αἵματος ὄσίν. ὥσπερ καὶ ἡ ἐκ τῆς νεκρᾶς θαλάσσης ἄσφαλτος διὰ ἰουδαϊκὴν ὀνομάζουσιν. οὐ γὰρ ἀποψυχόμενον τὸ αἷμα γίνεται τὴν μέλαιναν χολὴν, ὥσπερ ὑδὴ τοῦ θρόμβου ἀλλ' ὑποθρομβούμενον. διὸ καὶ τὴν σιλπνότητα διασωζομένην ἔχει. οὐ γὰρ ὡς ὁ θρόμβος ἀπο-ψυχθέντος τοῦ αἵματος, οὕτω καὶ ἡ μέλαινα χολὴ τὴν γένεσιν ἔχει. τοὐναντίον γὰρ ἅπαν ἐξ ὑποθρόμ-βου τε καὶ ζέσεως, οἷον πέφρασις ἡ μέλαινα χολὴ σωίσεται, ψυχρὰ μὲν ὅτι γλώδης, θερμότητος δὲ με-τέχουσα διαθάπερ ἡ πέφρα τε καὶ τὸ ὄξος. ἔρχεται δὲ εἰς τὴν ἐρημίαν διάθεσιν ὁ ἐκ τῆς κοιλίας ἀναδοθεὶς χυμὸς ὢν πλέον ἐν ἅπαντι μέρει, ἔξ μὴ τυγχάνειν τῆς ἐντέρων ἀναδόσεως. ὀνομάζεται δὲ ἡ τοιαύτη τῶν ἐκκρίσεων ἰδέα πρὸς ἡμῶν δυσεντερία. καὶ γὰρ οὖν καὶ διάκνονται πολλάκις ὁμοίως τοῖς δυσεντερικοῖς. ἅτε οἷμαι τῆς ξανθῆς χολῆς, ὁμοιότητος αὐτοῖς γινομένης ἐν ἔξ διατοπᾶσθαι τὸ αἷμα. διαλέγω μὲν οὖν ἕκας-τος ὡς ἂν ἐθέλῃ. διαφορὰν δὲ τῶν ἐκκενομένων αἱματωδῶν οὐ πᾶσαι τέτταρσι ὑπάρχουσι ὑδὲ τέτταρσι διαθέσεσι, μία μὲν αὐτοῦ τοῦ αἵματος ὑδὲ τῶν ἀποκοπέντων ἰώλων, ἢ γυμνασία διατελυσάντων ἐκ πολυόδύ-νου ἀποτελουμένη. διάθερα δὲ δι' ἀτονίαν ἅπαντος ὑδατώδους αἵματος ὑπιόντος, ὁ ἱρεῶν εἰκάζουσι πλύ-ματι. τρίτη δὲ ἡ νῦν ἐρημία τοῦ μελαγχολικοῦ, καὶ σίλβοντος. αὗται μὲν οὖν αἱ τρεῖς ἀθρόαν τε ἅμα καὶ πολλὴν ὀργάζονται τὴν ἔκκεσιν. ἡ τετάρτη δὲ κατὰ βραχύ τε καὶ δι' ὀλίγου τοῦ χρόνου τὴν ἀπόκεσιν ἔχει γινομένην, ὥστε μὲν, ἀκεβοῦς αἵματος, ὅτι δι' ὅτε θρομβώδους. ἐν ταύτῃ καὶ τοῦτό τι σωεκκρίνεται πολλά-κις ὀλίγου. ἡ τῆ διαλυομένου ἐφελκίδιον ὑμενώδη τε τινα σώματα μόρια τῆ ἐντέρου αὐτῆ. ἀλλὰ καὶ συ-νεχῆ πολλάκις ὑδὲ τούτῳ ἡ κένωσις ἐκκρίνεται σκώληκας αἷματος ἐφ' ἑαυτῇ ἔχουσα. αἱ διαθέσεις δὲ τῆ μὲν πρώτου τριῶν, ὀλίγου ἔμπροσθεν ἐρρήθη. ἡ τετάρτης δὲ ἡ νῦν ἐρημίας ἕλκωσις ἐντέρου ὄσίν ἡ διά-θεσις, τούτῳ καὶ μόνῳ ἀξιοῦσί τινες ὀνομάζεσθαι δυσεντερίαν. ἀλλ' ὅπερ εἴρηταί μοι πολλάκις ὑπὲρ τοῦ μηδὲν παραληφθῆναι πρᾶγμα μεγάλῃ δι' ἀπειθείαν τῆ φρονίσια, τῆ δὲ ὀνομάτων καταφρονητέον. ἔσι δὲ ἐκ ταυτοῦ τοῦ γένους τῆ προειρημένη δυσεντερίας, καὶ ὁ καλούμενος τεινεσμός, ἕλκος ἐν ἀπόυθυσμέ-νῳ γινόμενον. τὰ μὲν ἄλλα συμπτώματα παραπλήσια φέρων, ἐντάσεις δὲ πολὺ σφοδροτέρας τῶν δυσεν-τερικῶν. αἱ δὲ τῶν οὔρων ὑπιχέσεις τε καὶ μοχθηραὶ κενώσεις ἀνάλογον ἔχουσι ταῖς κατὰ τὴν γαστέρα τῶν περιττωμάτων ὑπιχέσεσίν τε καὶ παρὰ φύσιν ἐκκρίσεσιν. ἴσχονται μὲν γὰρ, ἢ ἀδυνατούσης ἐκκένειν ἔξ κύ-στεως, ἢ σεγνωθέντος αὐτῆς τοῦ σομάχου. ταυτὶ μὲν οὖν ἄμφω τὰ νοσήματα τῆς κύστεως ἐν κοινῷ ἔχει σύμ-πτωμα, τὴν ἰσχουρίαν, ἴσχεται γὰρ ἐν αὐτῇ τὰ οὖρα. καλοῦσι δὲ οὐδὲν ἧττον οἱ πολλοὶ τῶν ἰατρῶν ἰσχουρίαν καὶ κεῖνο τὸ σύμπτωμα. καί τοι γε ὀκ ἴσ' ἰσχουρία, ἐπειδὰν μηδέλως εἰς τὴν λύσιν ἀφικνῆται τὸ οὖρον, ἀχλυμέ-νης τῶν νεφρῶν τῆς ἐνεργείας. καὶ συγχωρητέον γε αὐτοῖς ὀνομάζειν οὕτως, ἀπορροῦσι πλησιουσίας οἰκείας. οὐ μὴν ἀγνοεῖσθαί πως ἔοικε γε τὴν διαφορὰν τῶν διαθέσεων. ἕτερα μὲν γὰρ ὄσι διάθεσις, ὅταν μηδ' ἐν ἐκ-κρίνεται, πεπληρωμένης τῆς λύσεως. ἕτερα δὲ ὅταν ὑπάρχῃ ὑγρὸν, μηδέλως ἐν αὐτῇ περιέχουσα. διατὰ γοῦν τὴν τοιαύτην διάθεσιν ἐν ᾗ πλήρης ἡ κύστις ἐσίν, ἤτοι γε ἐσέγνωται τὸ σόμα αὐτῆς, ἢ τούτου διατὰ φύσιν ἔχον-τος ἀρρώστει πεπιέλεσθαί τε καὶ ἐξωθεῖν ἔξω τὸ οὖρον. αἱ μὲν οὖν σεγνώσεις τοῦ σομάχου δι' ἔμφραξίν τε καὶ μύσιν ἀποτελοῦσιν. καὶ γίνεται ἡ μὲν ἔμφραξις ὑπὸ θρομβου τε καὶ πάνου παχέος, καὶ λίβου, καὶ πόρου, ἔξ δὴ Βλάσημά τι διατ' αὐτὸν ὑπιβαφὲν τὸν πόρον, ὁποῖα διὰν τοῖς ἄλλοις ἅπασιν ἐκτὸς ὁράτ ἐ γινόμενα διατά τε τὰ ὦτα, καὶ ῥῖνας, αἰδοῖα τε καὶ ἕδρας. ἡ δὲ μύσις ἤτοι δι' ὄγκον τινὰ παρὰ φύσιν, ἢ δὴ ξηρότητα γίνετ ἐ πολλῷ. ὁ μὲν οὖν ὄγκος ὑπὸ φλεγμονῆς ἀρτελεῖται καὶ σκίῤῥοις, καὶ τοῖς ἄλλοις οἰδήμασιν ὅσα τε τὸν τράχη-λον ἐξαίροντα ἔξ λύσεως εἰς τὸν ἐντὸς πόρον ἀρχεῖ τὸν ὄγκον. ἡ δὲ ξηρότης ἐν τοῖς καυσωδεσάτοις τε καὶ ἀξήμοις δεσάτοις πυρετοῖς, ἐν οἷς πολλάκις ὁρῶμεν, οὐδὲ φθέγξασθαι δυναμένους οὐδ' κάμνοντας, ἄνυδρον τὸ διαβρέ-ξαι τὸ σόμα. τῆς δὲ διατὰ τὴν κύσιν ἀτονίας οὐδὲν ἔτι δ' ἔομαι λέγειν τὰς αἰτίας. ἔρρηται γὰρ ἤδη μοι πολλά-κις ὧν

κις ὡδὶ πολλῷ μοείω, εἶθ' ὡς ὁμοιομερέσιν αὐτοῖς, εἶθ' ὡς ὀργανικοῖς συμπίπτουσιν. πρὸ πάντων δ' ἐστὶ κατὰ τὴν κύσιν ἔοικε συμπίπτειν, ὑπερπληρωθεῖσαν, ὅπερ οὐχ ἡμεῖς μόνοι τε θεώμεθα γινόμενον, ἀλλὰ καὶ παρ' ἄλλων ἐπυθόμεθα. πληρωθείσης γὰρ αὐτῆς ἀεὶ δεδεγμένης τινὸς ὑγρασίαν τοῦ ἐπινου καὶ οὐρῆσαι τῆς ὑγρότητος ἀναγκαίως ἀπολείπεται σωθέν, καὶ ὅτ' ἔτι πλείονα θησαυρίσαι ἐκείνας τὸ οὖρον, καὶ ἱκανῶς διαζομένοις τύχοιεν. ἔοικε δέ τι καὶ τῇ τῆς γαστρὸς συμπίπτειν τοιοῦτον ἡ τὰ ὑπτια, ἀλλὰ οὐ πολὺς λανθάνειν. ὡδὶ μὴ τὸ κατ' αὐτὴν τὴν κοιλίαν ὅταν παθόντων ἀρτίως ἀναπίμπλασθαι φαίνοντων, ὡδὶ δὲ τῶν ὑπτίοις ἅπασιν, ἡθροισμένον τὸ περίττωμα, διὰ τὰ παρεπόμενα συμπτώματα, προσελπομένων ἐπ' ἄλλα τῶν ἰατρῶν. ὑπὸ μόνας γὰρ διαθέσεσι σωζομένας μὴ εἰς ὑπτια, μενούσας δὲ εἰς αὐτὰ, εἰωθε τοιοῦτον συμπίπτειν. οὕτω μὲν οὖν αἱ διαθέσεις, τῆς οἷον σφίγξεως ἢ ἀρκείσεως τῶν ὄρων ὑπαφορούσιν. αἱ δ' ὁμολογοῦσι μὲν αὐταῖς, ἀρκεπόμεναι δὲ μεγέθει, τὰς οἷον ἀμυδρὰς τε καὶ ναρκώδεις ὑπουργίας ἀπετέλεσαν. ἐπ' ἄλλας δὲ διαθέσεσι τὸ βιαιον ὑγρὸς τῆς συμπτωμάτων ὑπογίνεσθαι τὰ φυκὸν ὑπὸ ταῖς πλημμελέσι λιπώσεσι σωιζόμενον. ἰδέαι δὲ πλείους αὐτῶν. πρώτη μὲν ἡ σραγγουεία καλουμένη, δι' ἀτονίαν τῆς λύσεως, ἢ δι' ὀλιγότητα τοῦ οὔρου ἀπετελουμένη. δευτέραν δὲ τοῖς κατὰ τὴν γαστέρα ῥύπασιν ἐοικυῖαν, ὑδὶ πλέον ἀσύμπαξ εἰπεῖν ὑπὸ τῶνδε. γίνεται δ' ἡ ὑλὴ, οἷον ἀναστοιχείωσις, ἢ σωτηξις, ἢ ἀνάλυσις, ἢ ὡς ἄντις ὀνομάζειν ἐθέλοι, ποτὲ μὲν ἁπάντος τοῦ σώματος ὄντος, ὅτι ὁτὲ δὲ, τῶν ὑπὸ ταῖς φλεψὶ μόνων χυμῶν, καὶ ταύτης τὸ σώτηγμα, ποτὲ μὲν εἰς τὴν γαστέρα συῤῥεῖ, ποτὲ δὲ εἰς τὰ οὖρα, ποτὲ δὲ εἰς ἰδρῶτας ἀπορίβετται. τῶν μὲν οὖν ὑπὸ ταῖς φλεψὶ χυμῶν εἰς ἰχῶρας ὀῤῥώδεις ἀναλυομένων, οἱ νεφροὶ τὸ τοιοῦτον περιττὸν ἕλκειν πορίζωμα, καὶ μάλιδ' ὅταν ὑγιαίνοντες τύχωσιν ἐκκαθαίρουσι μὲν τῶν φλεβῶν, τὸν ὀῤῥὸν, ὑπαφοροῦσι δὲ τῇ κύσει τὸ ῥύπιμα σωιζόμενον. ὅταν δὲ καὶ οἱ νεφροὶ τύχωσιν ἕλκειν ἀδιώατοι, ἢ εἰς τὴν γαστέρα καταπέμπουσιν ἀεὶ φλέβες τι τοιοῦτον ὀῤῥὸν, ἢ πανταχῆ τοῦ σώματος μεταδιδοῦσαι, τὰς διαφυσήσεις ὑδροποιοῦσιν. ἐὰν δὲ τὸ σώτηγμα παχύτερον ᾖ, ὡς οἷον ὑ πεφύκασιν ἕλκειν οἱ νεφροὶ, συῤῥεῖ πᾶν διὰ ἀνάγκης εἰς τὴν γαστέρα. τὸ δὲ σαρκώδους γένους οὕτως σωτηκομένου, καὶ ἡ γαστὴρ μὲν ὑπέχεται τὸ ῥύπιμα, ὡς ἰσχνῶν τες ὑδιγίνονται πολλοὶ, γαστὴρ ἡ, ἐπειδὰν παχύτερον ᾖ, ἀναλυθέντος δὲ εἰς ἀτμὸς, ἰδρῶτες. ταῦτα μὲν δὴ καὶ τὰς σάρκας τε καὶ τὸ αἷμα σωτήξεως, εἰς γε τὸ παρὸν ἱκανά. τὰ δ' ἄλλα τῶν οὔρων συμπτώματα, τὰ μὴ ἕνεκα λύσεως ἢ νεφρῶν, ὑπολείκνυταί τινα διαθεσιν. ὑπὲρ ὧν ἐν ἀφορισμοῖς ἔγραψεν ἱπποκράτης. τὰ δὲ εἰς ὄσον ἀπεψίας ἢ πέψεως ἥκει τὸ αἷμα διὰ τῶν ἰδρώτων, γέγραπται δὲ πρὸ αὐτῶν ἐν τῷ πρωγνωσικῷ. μεταβαίνειν οὖν ἤδη καιρὸς ὑδὶ ἐπὶ τοὺς ἰδρῶτας, ὑπὲρ ὧν εἴρηται μὲν πού γε ποσοῦτον. ὡς ἀναλυομένης ὑγιότε γίγνονται τῆς ἕξεως, καὶ λανθάνει τὸ πάθημα συνοπτόν. τούτῳ δὲ ὑπαντία καταστάσις ἐστιν, ἡ ἐν τοῖς λειπομένοις ἰδρῶσιν, ἐῤῥωμένων ὑπολειπομένων οὐ διαλυομένων τῇ φύσει. οἱ μὲν δὴ τοιοῦτοι τῶν ἰδρώτων ἐκκαθαίρουσι τὸ σῶμα. παραπλήσιοι δ' αὐτοῖς εἰσὶν, οἱ κατὰ τὰ μέτρια γυμνάσια καὶ τὰ βαλανεῖα, ὑ τὸ θάλπος τὸ θρινόν. ἐν δὲ τοῖς ἀμέτροις γυμνασίοις, ἤδη τι καὶ τοῦ χρηστοῦ σωαπόρχεται. τῶν δ' ὁσμὴν ἔχουσι ὑ τῆ χόαν τῷ κενουμένῳ ὁμοίαν τοῦ περιττώματι. τὸ δὲ πλῆθος, ἤτοι διὰ τὴν ἀραιότητα τοῦ σώματος, ἢ διὰ τὸ πλῆθος τοῦ περιττώματος, ἢ διὰ τὴν λεπτότητα τῶν κενουμένων, διὰ δὲ τἀναντία τούτων, ἔχεσθαι περιφύκασιν, ὅταν ὀλίγον, ἢ γλίχρον, ἢ παχὺ τύχῃ τὸ περιττὸν, ἢ οἱ πόροι στενωθῶσι. πάσχουσι δὲ οὐκ ἐμφραξιν ἢ μύσιν. ἐμφράττον μὴ ὂν ὑπὸ παχέων τε ὑ γλίχρων ὑγρῶν. μύσει δὲ ἢ διὰ δυσκρασίαν, ἢ ψύξιν, ἢ μαλακότητα. γίνεται δὲ ἢ διὰ ἀτονίαν ἢ κατὰ τὰς σάρκας διαμέως, ἐπίχυσις τε καὶ ἔκκρισις ἰδρώτων, ὥσπερ καὶ τῶν ἄλλων περιττωμάτων. καὶ γὰρ καὶ λύσις καὶ γαστὴρ, γίνονται μᾶλλον ὑ ἑαυτοῖς περιττωμένων τῶν περιττωμάτων, ἀρκεῖναι ὀλιγοῦντα, πολλάκις δ' ἐμπαλιν, οὐδὲ γὰρ βραχύτατον φέρουσιν, ἀλλὰ βαρύνοντα τε ὑ ἀῤῥέπουσι παραχῆμα. κοινὸν δὲ ὄκνον ὑπάρχοντα λόγου ἁπάντων τῶν μοείων, ἐφύλαξα τελευταῖον ὑδὶ πᾶσι διελθεῖν ἅμα. καὶ γὰρ ἄπορον δοκεῖ εἶναι, βλαβέντος τινὸς σώματος, ὅτ ἐξ ἴσου συμβλάπτεσθαι τὰς διαμέις αὐτοῦ πάσας, ἀλλὰ τὰς μὲν, μᾶλλον, τὰς δὲ, ἧττον, ὑπίας δ' ὅλως. ὅτι μὲν οὖν ἀνδ τῆ βλαβῶσί τι τὴν οὐσίαν ἑκάστου τῶν ὄντων, οὐκ οἷόν τε τῆ ὑπουργειαν αὐτοῦ παραποδίδωσιν, προδήλον πανταχῆ. πολλάκις δὲ ὑπουργοῦντος ἑκάστου τῆ μοείῳ, ἄλλο τε ἄλλῳ βλάπτεται τῆ ὑπουργειῶν, οὐ γὰρ ὁμοίας δεῖται κατασκευῆς, εἰς τὰς ἀλλοιωτικὰς τε καὶ πρακτικὰς ὑπουργείας. ἡ μὲν γὰρ ἀλλοίωσις γίνεται τῶν πλησιαζόντων ἁπάντων ἀλλήλοις, οὐδὲν διαμένοντος, οὔτε τόπον ἐκ τόπου μεταχωρεῖν, οὔτ' ἀντιλαμβάνεσθαί τινος, οὔτε κατέχειν, οὔτε ἀντισπᾶσθαι. τῶν δ' ἤτοι τι μελλόντων ἕλξειν, ἢ λαβέξειν, ἢ ἀπόσασθαι, σὺν τῇ κατὰ τόπον κινήσει, τὴν ὑπουργειαν ἀναγκαῖον γίνεσθαι. καὶ τοῦτο, τὸ μὲν οὕτω μαλακὸν ὡς ὑγρόντε εἶναι, καὶ ῥυτὸν καὶ ἀσύνεκτον, οὔτε ἕλκειν ὁμοίως, ὅτε κατέχειν, οὔτε ἀπέχειν ὅτι δυνατὸν. ὑπὸ ἅπασι γὰρ τοῖς τοιούτοις ὀῤῥοις, ἀρκτέον ἔξω καὶ τάσιν ὑπάρχειν χρὴ τοῖς ὑπουργοῦσιν ἀλλοιοῦν δὲ ἁπλῶς ὑγρότατον ἢ τὰ πλησιάζοντα δυνάται, καὶ μάλιδ' ὅταν ἅμα καὶ θερμότατον ὑπάρχῃ. φαίνεται γὰρ οὐδεμία τῶν διαπτικῶν ποιοτήτων, οὕτω ταχέως ἀλλοιοῦσα τὸ πλησιάζον, ὡς ἡ θερμότης. ἐξ ὧν δηλον, ὡς τὸ μὲν θερμότατον, καὶ ὑγρότατον σῶμα τάχιστα ἀλλοιώσει, τουτέστι πέψει τε ἅμα τὴν οἰκείαν δοφλὶν ἑαυτῷ διαξομοιώσει. τὸ δὲ σκληρὸν εἰς τοσοῦτον, εἰς ὅσον μὴ δυσκαμπὲς μὴ ὑπάρχειν, σπείσθαι δ' ἀσφαλῶς, ἕλκειν τε δυήσεται σφοδρῶς, ὅτι ἂν ἐθελήσῃ, καὶ ὠθεῖν διαίως, καὶ κατέχειν διῤῥώστως. οὔτε γὰρ ὀκλάζει κατὰ τὴν τάσιν ὡς τὰ λίαν μαλακὰ, καὶ κινδυνος οὐδεὶς αὐτῷ ῥαγῆναι σφοδρότερον ἐνταθέντι, ὧν ἂν ἅπαξ ἀναλάβητε κατέχειν ταῦτα προσηκόμεθον, οὔτε τῶν διὰ σκληρότητα δυσκάμπτων, οὕτως ἐνεργεῖν δυναμένων, οὔτε τῶν διὰ ὑγρότητα μαλακῶν. τὰ μὲν γ' οὐκ ἀσφαλῶς, προσέλκεται. τὰ δὲ ἀῤῥώστως χρώμενα τῆς λαβῆς, ἀῤῥεῖ ῥαδίως, ὧν ἀντιλαμβάνῃ. κάλιστα μὲν οὖν πρέφεται τὰ ὑγρὰ καὶ θερμὰ σώματα, ἡ γὰρ ἀλλοιοῖ τάχιστα ἡ πέψασ' ἔχειν τῆ δοφλὶν εἰς ἑαυτὰ, καὶ προσφυεῖ ἡ ὁμοιοῖ. διάκιστα δ' τὰ ψυχρὰ ἡ ξηρὰ μήτε ἀλλοιῶν δυνάμενα, μή τε εἰς ἑαυτὰ καταπ' ἔχειν μή τε προσφύειν, μηθ' ὁμοιοῦν. ὅτι μὴ δὲν ἀλλοιοῖ τάχιστα τὸ θερμότατον, ἔργῳ καὶ πρόδηλον. ἐν ὅσῳ γ' ὦ τὸ πέπειν. ὅτι δ' ὁ ὑγρότατον τε καὶ μαλακώτατον ἑκά

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 252 sur 494

μως εἰς ἑαυτὸ παραδέχετε τὸ ἀλλοιωθὲν, ἀναμνήσεως δεῖ μᾶλλον, ἢ πίστεως, ὥσπερ γε τὸ ξηρόν τε καὶ σκληρὸν, οὐδὲν εἰς ἑαυτὸ πρίησιν εἰσιέναι, πρὶν διαστῆναι τε κατά τι, καὶ οἷον ἐλκωθῆναι. καὶ γὰρ δὴ ὅτι προσφύεταί τε, καὶ συμφύεται τὰ μὴ ὑγρότερα ῥᾷον τε καὶ θᾶττον, ὅσα δὲ σκληρότερα τὰ μὴ οὐδ' ὅλως, τὰ δὲ, μόγις, οὐδεὶς ἀγνοεῖ. ἵνα γοῦν παρῇ τις χαλκὸν καὶ σίδηρον καὶ χρυσὸν, καὶ λίθον, ὠθῇ μόλιβδον τε τὸν λόγον ἀγάγῃ, φαίνεται μηδ' ὅλως ἑτέρῳ μολιβδῷ συμφυόμενος ἄνευ τοῦ θερμανθεὶς χυθῆναι. τοῖς μὲν οὖν παιδίοις, ὅσα τε ἄλλα σώματα θερμότερα τε καὶ ὑγρότερα ταῖς κράσεσιν ὑπάρχει, τά τε τῶν πέψεων ἄριστά ἐστι καὶ τὰ τῶν προσθέσεων, καὶ προσφύσεων, καὶ θρέψεων. ἡ μὲν γὰρ πέψις τε καὶ θρέψις ἀλλοιώσεις εἰσίν. ἡ δὲ πρόσθεσις εἰς ἑαυτὸ κατὰ δεχομένου τὴν τροφὴν ἀτμοειδῶς, τοῦ τρεφομένου γίγνεται. ἡ πρόσφυσις δὲ κόλλησις τίς ἐστι καὶ ἕνωσις, ἐφ' οἷς ἅπασιν οὐ σμικρὸν ἀγαθὸν εἰς ἐξωμοίωσιν ἡ ὑγρότης τοῦ τρεφομένου σώματος, ὁμοία τῷ τρέφοντι τῆς σύστασιν ὑπάρχουσα. τὰ δὲ τῆς ἀναδόσεως ὄργανα τοῖς παισὶν, εἰ καὶ μὴ σφόδρα ἰσχυρὰ, ταῖς ἐνεργείαις ἐστὶν, ἀλλ' ἱκανά γε καὶ οὐδαμῶς ἐνδεῆ σύμμετρον γὰρ ἤδη σκληρότητα καὶ τόνον αἱ φλέβες ἔχουσιν. αἱ καθεκτικαὶ δὲ δυνάμεις ἀσθενέστεραι τούτοις εἰσὶ, καὶ διὰ τοῦτο ταχέως ἀκκρίνουσι, ἤν τε βαρύνωνταί ποτε πρός τινος, ἤν τε ἄλλως ἀνιῶνται, τάυταις δ' ὁμοίως αἱ ἀκκριτικαὶ μετρίαι κατὰ τὴν ἀρρωστίαν εἰσί. καί τοι φαίνονται οὐ παισὶ μόνοις, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἄλλοις ἅπασιν αἱ καθεκτικαὶ δυνάμεις τῶν ἀποκριτικῶν ἀσθενέστεραι, κἂν ὁμοίως ἔχωσι διὰ τὸ πολυχρόνιον τῆς ἐνεργείας. ὠθῇ πλεῖστον μὲν γὰρ αἱ καθεκτικαὶ δυνάμεις ἐνεργοῦσιν, ὡς ἂν κατέχειν ἔργον πεποιημέναι. βραχυχρόνιον δὲ ἔχουσι τὴν ἐνέργειαν αἱ ἐκκριτικαὶ, διώσασθαι τε καὶ ἀποῤῥίψαι τὸ λυποῦν ἐν πτώσει μιᾷ δυνάμεναι. ὡς. οὖν ὠθῇ τῶν ἐκτὸς ὁ αὐτὸς ἄνθρωπος ἀπῤῥίψαι τὸ φορτίον ἱκανώτατος ὑπάρχων, ἀδυνατεῖ βαστάζων αὐτὸ δι' ὅλης ἡμέρας, οὕτω κἂν τοῖς ἔνδον ὀργάνοις ἀπώσασθαι τὸ λυποῦν, ἑτοιμότερον ἐστὶ, τοῦ κατέχειν ὑπὲρ πλέον. οἱ γοῦν παῖδες ὑπὲρ ὧν ὁ λόγος ἀλλοιωτικὴν μὲν ἔχουσι δύναμιν ἰσχυροτέραν τῶν ἀκμαζόντων, ἑλκτικὴν δὲ τῆς μὲν τῶν ἀκμαζόντων ἀσθενεστέραν, οὐ μὴν ἐλλιπῆ γε πρὸς τὴν ἑαυτῆς χρείαν. τὰς λοιπὰς δὲ δύο τῶν ἀκμαζόντων ἀσθενεστέρας. ἀλλ' οὐκ ἐξελέγχεται τῆς ἀκκριτικῆς ἡ ἀσθένεια διὰ τὸ βραχυχρόνιον τῆς ὑπηρεσίας. ἐμοῦσι γὰρ καὶ διαχωροῦσι συνεχέστερον τῶν ἀκμαζόντων, οὐ ῥώμῃ τῆς ἀκκριτικῆς, ἀλλ' ἀρρωστίᾳ τῆς καθεκτικῆς. ἐν δὲ ταῖς κατὰ τὴν γαστέρα πέψεσιν, ὅσα μὲν ὑγρὰ καὶ μαλακὰ παραπλησίως τοῖς ἀκμαζουσιν, ὅσα δὲ σκληρὰ, χεῖρον πέττουσι. παισὶ μὲν γὰρ ἀτμοειδέστερον τὸ θερμὸν, ἀκμάζουσι δὲ ξηρότερον. καὶ μὴ δὴ, καὶ ὅσοις μὲν ὑγρότερόν ἐστι τὸ σῶμα τῶν θρεψόντων ὑγροτέρων δέονται, οἷς δὲ ξηρότερον, ξηροτέρων. εἴπερ οὖν ἡ πέψις ἀλλοίωσίς ἐστιν, εἰς τὴν οἰκείαν τοῖς τρεφομένοις ποιότητα, τοῖς μὲν παισὶν, οἰκειότερα τὰ μαλακώτερα καὶ ὑγρότερα τῶν ἐδεσμάτων ἐστὶ, τοῖς δ' ἀκμάζουσιν οἰκειότερα τὰ σκληρότερα, γέρουσι δὲ πρὸς ἁπάσας σχεδόντι τὰς ἐνεργείας, κακῶς διάκειτε τὸ σῶμα. ξηρότερόν τε γάρ ἐστι πολὺ πλέον, ἢ τοῖς ἀκμάζουσι, καὶ μόνοις ψυχρόν. οὔτ' οὖν πέττουσι καλῶς ἐνδείᾳ θερμότητος, οὔτε τρέφονται διὰ ξηρότητά τε ἅμα καὶ τῆς ἀλλοιωτικῆς δυνάμεως ἀρρωστίαν. ἥτ' ἀνάδοσις αὐτοῖς, οἷον ὑπὸ ναρκώντων ἤδη διὰ ψυχρότητα τῶν ὀργάνων, ἀπτελεῖται, βραδεῖα τε ἅμα καὶ ἀσθενής. αἵτ' ἀκκρίσεις ὅσαι μὲν ὀλιγοχρόνιοι, τὴν ἀρρωστίαν, οὐκ ἐξελέγχουσι τῆς δυνάμεως, ὅσαι δὲ πολυχρονιώτεραι, κακῶς ὠθῇ τελοῦνται. πρὸς δὲ τὰς πρακτικὰς ἐνεργείας, τὸ μὲν ξηρὸν καὶ θερμὸν ὄργανον, ὠπτηδειότερόν ἐστι, τὸ δὲ ὑγρὸν καὶ ψυχρὸν, ἀσθενέστερον, ἐν τῷ μέσῳ δ' ἀμφοῖν, αἱ λοιπαὶ δύο συζυγίαι καθεστήκασι. κατὰ μὴ οὖν τὰς ἡλικίας, οὐκ ἂν εὕρης ὑγρὸν καὶ ψυχρὸν σῶμα. τὸ γὰρ τῶν γερόντων ἐδείχθη ψυχρὸν καὶ ξηρόν. ἐν δὲ ταῖς μοχθηραῖς κράσεσιν, ὅσαι τε κατὰ φύσιν ἑκάστῳ τὴν ἰδίαν εἰσὶ, καὶ ὅσαι κατ' ὠθικτήτους γίγνονται διαθέσεις, οἷον αὐτίκα φρενίτις μὲν ξηρὸν καὶ θερμόν ἐστι νόσημα, καὶ διὰ τοῦτο ταῖς πρακτικαῖς ἐνεργείαις εὐρωστότατον. ὁ δὲ λήθαργος ἄρρωστον, ὑγρότητι διαψιλεῖ τε καὶ ψυχρᾷ διαβρέχων τὰ μόρια. τοιοῦτον δέ τι καὶ τὸ τῶν ὑδέρων ἐστὶ γένος, καὶ μάλιστα τῶν λευκοφλεγματικῶν τε καὶ ἀνὰ σάρκα. καὶ πανταχοῦ δὲ τὸ ψυχρὸν ἀσθενέστερόν τε καὶ ναρκῶδες ἐστὶν, ἄν τε μετὰ ξηρότητος, ἄν τε μεθ' ὑγρότητος ᾖ. κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν τρόπον, αἱ καθεκτικαὶ τῶν φυσικῶν δυνάμεων, εὐρωστότεραι μὲν ὠθῇ ξηροτέροις τε καὶ θερμοτέροις ὀργάνοις, ἀρρωστότεραι δὲ ἐφ' ὑγροτέροις καὶ ψυχροτέροις, εἴτ' ἐκ γενετῆς εἰσὶν, εἴτ' ἄλλως ὠθῇ γένοιντο. προσέχειν δὲ τὸν νοῦν χρὴ ἐφ' ἑκάστου μορίου τοῦ ποσῷ τῆς ἀμετρίας, οἷον αὐτίκα νεῦρα μὲν, καὶ τένοντας, καὶ μῦς, καὶ συνδέσμους, εἰς ὅσον ξηροτέρους, εἰς τοσοῦτον καὶ ῥωμαλεωτέρους ὑπάρχειν ἀναγκαῖον, ἄχρι τῆς ἀμετρίας ἐκείνης, ἐν ᾗ δυσκαμπεῖς τε γίγνονται διὰ σκληρότητα, καὶ οἷον κραῦροι διὰ ξηρότητα. σπάσμασι γὰρ οὕτως ἁλίσκονται. τὰ δ' αὖ φυσικὰ τῶν ὀργάνων, εἰς ὅσον μὲν ὑγρότερα, τρέφεσθαι βελτίω, κἂν ἐσχάτως ὑγρὰ ταῖς κράσεσιν ὑπάρχῃ. πρὸς δὲ τὰς πέψεις, οὔτε βελτίω σφῶν αὐτῶν, οὔτε τῶν ξηροτέρων, εἰ καὶ ὁμοίως εἴη θερμὰ, πλὴν εἴ γε τροφὴν ξηρὰν διοίης, ὀργάνῳ ξηρῷ καὶ αὐχμώδει, μὴ μίξας ὑγρότητος αὐτῇ διαψιλοῦς. εἰς δὲ τὰς ἀναδόσεις τε καὶ τὰς ἀποκρίσεις, τὰ λίαν σκληρὰ σώματα, μοχθηρά. καὶ γὰρ καὶ διαστέλλεται, καὶ συστέλλεται χαλεπότερον, ὧν τὸ μὲν, ὁλκὴν ἐργάζετε. τὸ δὲ ἔκκρισιν. ἵνα δὲ καὶ εἰς ὀλίγους ἀκβλέπῃ τὶς σκοποὺς, ἐν κεφαλαίοις διαιρήσω τὸ πᾶν. αἱ μὲν τῆς θερμασίας αὐξήσεις ἀλλοιοῦσιν ἱκανώτερον ἄχρι περ ἂν εἰς τοσοῦτον ἥκουσιν ἰσχύος, ὡς μηδέπω συντήκειν, τότε γὰρ πρῶτον εἰς ἅπαν ἄχρηστοι. αἱ δὲ ψυχρότητες, εἰς οὐδεμίαν ἐνέργειαν χρησταί. ξηρότητες δὲ εἰς ῥώμην καὶ τόνον, ἄχρι τοῦ μηδέπω δυσκίνητα, μὴ δὲ εὕρηκτα ποιεῖν. ὑγρότητες δὲ εἰς μὲν τὰς θρέψεις, ὠθῇ τηδειόταται, πρὸς δὲ τὰς ἄλλας ἐνεργείας ἐναντιώταται, πλὴν αὐξήσεως, εἰς ταύτην δὲ πλέον ἢ κατὰ τὴν θρέψιν ὑπάρχουσαι χρησταί. διατείνεσθαί τε καὶ διαφυσᾶσθαι πάντη δεομένων ἑτοιμότατα τῶν μελλόντων αὐξηθήσεσθαι καλῶς. ἤρκει μὲν ἴσως ἐνταῦθα που καταπαύειν ἤδη τὴν πραγματείαν. ὡς γὰρ κἂν τοῖς ἔμπροσθεν εἶπον, οὐκ ὑπὲρ τῶν πάντα τὰ κατὰ μέρος ἐπελθεῖν, ἀλλ' ἕνεκα τοῦ γυμνάσαι τοὺς φιλομαθεῖς, ὠθῇ πλειόνων πραδειγμάτων εἰς πολλὰ συμπτωμάτων εἴδη τε καὶ γένη τὸν λόγον ἤγαγον. χροοῦντος δ' ἔτι τοῦ κατὰ τὸ γράμμα μεγέθους, εἰρήσεταί τι καὶ περὶ τῶν παραλελειμμένων.

Εἴτε γὰρ ἐκ ῥινῶν, εἴτ' ἐξ ὤτων, εἴτ' ἐξ ὑπερώας, εἴτ' ἐξ ὀφθαλμῶν, εἴτ' ἐκ φάρυγγος, εἴτ' ἐκ μήτρας, εἴτ' ἐξ ὅτου

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 253 sur 494

ἢ ὅτου δὴ τῶν ἄλλων ἁπάντων, ἐκεῖνό τε, τό τε ποσὸν ᾧ αὐτοῖς σκοπεῖσθαι πρόσηκεν, καὶ τὸ ποιόν, ἔτι τε τὸν τρόπον τῆς ἐκκρίσεως, εἰς τὰς ἐρημίας αἰτίας ἀναγαγόντα. πάντα γὰρ εὑρεθήσεται τὰ συμπτώματα διά τε τὰς δυσκρασίας γιγνόμενα τῶν ὁμοιομερῶν, καὶ τὰ νοσήματα τῶν ὀργανικῶν. ἔτι τε τῆς ὕλης αὖ, τῆς τὸ ποιόν τε καὶ ποσόν. οἷον αὐτίκα καὶ καταῤῥοὺς καὶ κορύζας ἄιτιον ὁ ἐγκέφαλος, ᾧ μὲν τῆς ψύξεσιν ὡς ὁμοιομερὴς εἰς δυσκρασίαν ἀγόμενος, ὁμοίως δὲ καὶ ταῖς ἐκπλάσεσιν, ὡς ὀργανικὸς δέ, πληρούμενος. ὁπτίου οὖν ἡ διαῤῥοια πάθος ἐν τῇ γαστρὶ τῆς δυσπεψίαν γίγνεται, τοιοῦτον ἑκάτερον τῶν ἐρημιῶν ἐν ἐγκεφάλῳ, λαπάῤῥοιαν μὲν ὀνομάζοντες ἡμῶν, ἐπεισιὰν εἰς τὸ σῶμα καταῤῥέον τὸ περίττωμα, κόρυζαν δὲ, ἐπεισιὰν εἰς τὰς ῥῖνας· ὁ δὲ βράγχος, ὑπὸ καταῤῥοῆς γίγνεται, διαβραχείσης τῆς φάρυγγος. εἰ δὲ εἰς τὸν γαργαρεῶνα λαπάσκοπον τὸ ῥεῦμα, ἢ τοι τὴν καλουμένην ἐν αὐτῷ σταφυλὴν ἐρεθίσασα, ἢ ἄλλως εἰς ὄγκον ἄγιεργον αὐτὸν. εἰ δὲ εἰς τοὺς ἐλαιτέρους ἀνθρώπων αὐτικειμένους ἀλλήλοις ἀδένας, ἐν τοῖς πέρασι τοῦ στόματος αὐτάδας. εἰ δὲ εἰς τὰ τούτων ἐχόμενα, παρίδια. καταφέρεται δὲ, καὶ εἰς τὴν γαστέρα τὸ ἀπὸ τῆς κεφαλῆς ῥεῦμα, καὶ εἰς τὴν τραχεῖαν ἀρτηρίαν, ἑκατέροις μεγάλως λυμαινόμενον. ἀλλὰ τὰς μὲν ἐλαιτέρων τοιούτων ῥευμάτων βλάβας, ἄλλοιτε πῶς ἡμῶν ὠφελεσθρον ἐξήγηται, καὶ ἡμεῖς ἐρεῦμεν ὡς πλέον ἔσται αὐτῶν ἐν τοῖς θεραπευτικοῖς. ἔσται δὲ τῶν ἐκ τονδύμονός τε καὶ θώρακος ἀναπεμπομένων ἤδη φθάνομεν ἐν τοῖς πρὸ μείσεως εἰρηκότες. οὐμὲν οὐδὲ τὰ πρὸς τὴν τῶν καταμηνίων ἐπίσχεσιν, ἢ μοχθηρὰν ἀπόκρισιν, ἁπάντων τῶν ἐκ τῆς μήτρας, ἔτι χαλεπὸν ἐξευρεῖν, εἰς τοὺς ὁμοίους ἀναφέροντα σκοπούς. καί τοι γὲ αὐτῆς τῆς μήτρας, τὸ σῶμα πυκνὸν καὶ σκληρὸν ὑπάρχον, ἄπορον ἂν ἐξέσεως ἔσται. φύσει μὲν οὖν τοῦτον γεγονός, ὡς μὴ δ' ὅλως μηδ' ἔποτε καθαρθήσεται, πλὴν εἰ φαρμάκοις τε καὶ χρόνῳ πολλῷ τις αὐτὸ μετακοσμίσειεν ἂν εἰς τὸ βέλτιον. ἐν χρόνῳ δέ τινι κατ' ἐκεῖνον τὴν διάθεσιν, ἥν τις ἂν ἐπάσοτε τύχῃ τὰς ὑστέρας καταλαβοῦσα. καὶ ἡ τῶν φλεβῶν δὲ ἐγκοπὴ δὲ ἀρχῆς συγγνωστὰ μοχθηρῶς διαπλασθέντος ταύτῃ τοῦ θήλεως. ἀνάλογον δὲ αὐτῇ καὶ ἡ ἐκ τῶν πεπεπεμμένων ἐν τοῖς ἀγγείοις θλίψις ἔσται, ὅταν ἀμέτρως παχυνθῇ τὸ σῶμα, ἡ δὲ δυσκρασία τῆς ὑστέρας, καὶ φύσει, καὶ ἤδη διαθέσεως τινὰς γίγνεται λαθραπόρου ἢ πωγκοτης. ἔσται δέ ποτε καὶ διὰ τὴν ὕλην αὐτὴν ἐπίσχεσις τῶν καταμηνίων, ὅταν ἥτοι παχὺ τὸ κρυόμενον, ἢ γλίσχρον γένηται. ☾ μὲν γε καὶ ἐν αὐτὸ μὲν εἶναι χρησόν, ἐμφραξις δ' ἔστι ἐν τοῖς καθήκουσιν εἰς τὰς μήτρας ἀγγείοις, ἐκ τῶν τοιούτων χυμῶν φθάνει γεγενημένη, καὶ ὅταν ὑπάρχῃ τὸ καταμηνίων. ἀλλὰ διὰ τὸ σύμπαν σῶμα, ποτὲ μὲν οὐδ' ὅλως καθαρθήσεται τὸ θῆλυ, ποτὲ δ' ἔλαττον, ἢ πλέον, ἢ μοχθηρόν, οὐδ' ὅλως μὲν, ἐπίτε γυμνασίοις πλείοσι ☾ διαίτῃ λεπτῇ, καὶ μὴ πᾶσι ἄλλα μόνοις ῥοπὴ τῶν χυμῶν. διὰ τὰ αὐτὰ δὲ ταῦτα μετριώτερα γιγνόμενα τῇ φύσιν, ἔλαττον, ὑπὲρ πλέον ᾖ, διά τε μακρὰν, ἡσυχίαν, ☾ διαιταν ἀδρὰν. ἀλλὰ καὶ τὰ μοχθηρὰ διὰ τῶν ὑστέρων ῥεύματα, λαλεῖται δὲ τὸ σύμπτωμα. ῥᾶς γυναικείοις, ἐκκαθαιρομένῃ ἤδη πρὸς τὸ μόνιον, ἅπαντος τοῦ σώματος γίγνεται. τοιοῦτον δ' ὅτι τὴν ἰδέαν ἑκάστοτε τὸ κρυούμενον, οἷον ☾ τὸ πλεονάζον ἐν τῷ ζώῳ, τὸ μὲν ἐρυθρὸν, ἰχὼς αἵματος. ἕτερον δὲ λευκὸν, ἀπὸ φλέγματος. ὠχρὸν δὲ τ' ἄλλο, πικρόχολον δὲ ἄλλο. ἐξωθεῖν δὲ τούτων ὅτι, μίγνυσις τῶν ἐκ μήτρας μοχθρᾶ, διά τι πάθος ἐν αὐτῇ γεγονός. ἐξωθεῖν δὲ καὶ ἡ τοιαύτη τῶν καταμηνίων ἐπίσχεσις ὅταν μήτε δι' ὑγίειαν αἵματος ὡς ἐπί τε γυμνασίοις πλείοσιν ἐρηται, καὶ λεπτῇ διαίτῃ, μήτε διὰ πάθος ἐν τῇ μήτρᾳ γεγονός. ἀλλ' ὑγίστε διὰ γὲ ῥώμην εἰς ἕτερα μόρια κατασκήψαντος τοῦ αἵματος, ἀ ἤδη τὰς μήτρας ἴσχοντα λαθάρσεις. ἀλλ' ὡς ἀρτίως εἶπον, οὐδὲν οἶμαι χαλεπὸν. ὑπὸ πολλῶν ἤδη γεγυμνασμένον εἶναι τὸν ὁμιλούντων, τοῖς δὲ τοῖς ὑπομνήμασι, καὶ αὐτὸν διευρεῖσθαι τὰ τοιαῦτα. καὶ γὰρ ὅτι διὰ τὰ τῆς μήτρας ἴδια νοσήματα, τά τε καὶ τὰ λοίσθια σωιστόμενα, καὶ τὰ καὶ τὸν τράχηλον, ἔστι τε καὶ λαθ' ὅλου τὸν κύστιν, ὑγίστε μὲν ἥτοι πλείονα τῶν πρόσθεν, ἢ ἐλάττονα φορεῖται τὰ καταμήνια, ποτὲ δὲ οὐδ' ὅλως, ἢ μοχθρὰ, παντίπου δ' ἄλλον, καὶ τοῦ τόπου τὸ γένος ἐν τῇ τοῦ λόγου διαιρέσει καὶ τῶν ἀπρήκτων εὕρεσιν κομιοῦμεν. ὅτω δὲ καὶ ὁ καλούμενος πριαπισμός, οἵσι τε καὶ διαφύσησις ἀκέσιός ὅτι τοῦ τῶν ἀῤῥένων αἰδοίου. φυσώδεσι πνεύματος ἐγκύου σύμπτωμα. καὶ μὲν καὶ αἱ γονόῤῥοιαι, χωρὶς μὲν τοῦ σπερματεύεσθαι τὸ αἰδοῖον, ἀῤῥωστίας ᾗ καθεκτικῆς δυνάμεως, ᾗ ἐν τοῖς σπερματικοῖς ἀγγείοις. ὑπτενομένου δ' ἔπως οἷον σπασμῷ τινι παραπλησίου πάσχόντων ὑπερτείνονται. διὸ οὖν ἔστι καὶ ποδὶ τῶν τοιούτων διόρχεσθαι. μεταβάντας δ' ὑπὸ τὸ λοιπὸν γένος τῶν συμπτωμάτων, ὃ πολλῶν δεόμενον δι' αὐτὸ λόγου. διὰ τὰ προειρημένα ποδὶ τῶν ἑπομένων, ἀλλήλοις συμπτωμάτων. καταπαύειν ἤδη τὴν πραγματείαν ὑπολαμβάνω. χρώματα μὲν οὖν ὑπαλλαχθήσεται, σπανιόντα μὲν ἐπεῖν, διὰ τὸν χυμὸς ἐξισαμένος ᾗ ἤτοι φύσιν ἰδίαις, ἢ ὑπονοσοῦντας εἰς τὸ βάθος, ἢ οἷον ὑδρηλύζοντας τὸ δέρμα. ἤτοι μόρος δὲ διὰ τὰς τοῦ χυμὸς ἀναγκαζούσας αἰτίας, εἰς τὰς τοιαύτας ἀφικνεῖσθαι κινήσεις τε καὶ διαθέσεις. ἔσι δὲ δήπου τὰ πάθη τὰ ψυχικὰ, καὶ τοῦ ποδιέχοντος, ἡμᾶς ἀόρος, ἀ εἰς θερμότητά τε καὶ ψυχρότητα μεταβολαί. καὶ αὐτοῦ τοῦ σώματος γὰρ ἀι διαθέσεις, ἢ θερμότερον ἔχοντος, ἢ ψυχρότερον, ἢ ἐλαττον, ἢ πλέον, ἢ ὠθόμενον ἐκτὸς, ἢ αὐτοπαθώμενον ἔσω τὸ αἷμα. τότε δ' ὅτι τοῦ ὑγροῦ, καὶ ἡ διακοχυμία πᾶσα, ἤτοι τὴν ἑαυτῆς ἰδέαν ἀλλοιοῦσα καὶ τὴν ἅπαντος τοῦ σώματος χροιὰν, ἢ ἐκτόροις τε καὶ ὑδατόροις καὶ ἐλέφασι καὶ ἀλγηδόνος καὶ ἥπατος ἀσθενείαις. ἀνάλογον δὲ καὶ ἀι καθ' ὁποιονοῦν μόριον ἄχροιαι συνίστανται. τὰ δὲ ἤτοι φύσιν ἀπαλλαχθήσεται σήματα, πληρουμένου ἀμετρότερον, ἢ κενουμένου τῶν μορίων, ἢ τῆς οἰκείας χώρας μεθισταμένου, ἢ παραπωμένου. αἰτίαι δὲ δήπου καθ' ἕλασον αὐτῶν πλείους εἰσὶν, ἃς ὀδὴν ἔστι χαλεπὸν ἐξευρεῖσθαι, ὅτῳ μὴ παῤῥήγως ἀνεγνώσθη τὰ πρόσθεν. ὅτω δὲ καὶ τὰς τῶν δυσωδίαν αἰτίας, ἢ μελανοτήτων, ἢ σληροτήτων, ἢ τῶν ἄλλων ὅσα τούτοις ἀνάλογόν ὅτιν, οὐ χαλεπὸν ἐξευρεῖσθαι ἀπὸ τῶν προειρημένων ὁρμώμενον. οὐ μὴν ἀλλὰ, καὶ κατὰ τὸ τελευταῖον ἤδη μοι μόρος εἴρηται τοῦ συγγράμματος, ὁ ποδὶ τῶν συμπτωμάτων διαφορᾶς ὑπογεγράφθαι, οὐκοῦν ἔτι χρὴ μηκύνειν ὑπὲρ τῶν αὐτῶν. ἀλλ' ἐν ᾧ δὲ, τῶν ἐν τοῖς συμπτώμασιν αἰτίων ἡ πραγματεία τέλος ἐχέτω, ὅσον ἐπὶ μόνον ποδοῦντων ἡμῶν, ὅπερ ἀνειλόμεθα ἐν ᾧ ποδὶ τῶν συμπτωμάτων διαφορᾶς, ὑπὸ δ' ἕξιν ἐν ταῦθα, τὰ τινὰ μὲν ἐξ ἀνάγκης ἀλλήλοις ἕπεσθαι συμπτώματα, τινα δὲ οὐκ ἐξ ἀ-

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 254 sur 494

νάγκης ὅπερ οὐδ' αὐτό μοι δοκεῖ δεήσεσθαι λόγου μακροῦ. ἀρκέσει δ' ὡς ὑφ' ἑνὸς πραδείγματος ὑπὸ δείξαντα τὴν μέθοδον αὐτοῦ, πραιτήσασθαι τὸ πλῆθος τῶν κατὰ μέρος. κελεύω δή σε σκοπεῖσθαι, πότερον ὑπὸ μιᾶς αἰτίας ὑπὸ τελεῖται τὸ γιγνόμενον, ἢ πλειόνων. εἰ μὲν γὰρ ὑπὸ μιᾶς, ἐξ ἀνάγκης ἀκολουθήσει τοῦ ποιοῦντι, πλειόνων δ' εἰς γένεσιν δεόμενον, οὐκ ἐξ ἀνάγκης. αὕτη μὲν οὖν ὑπὲρ πάντων πραγμάτων ἡ μέθοδος κοινή. κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν τρόπον χρή σε κἀπὶ τῶν συμπτωμάτων σκοπεῖσθαι. εἰ μὲν ἓν ἐφ' ἑνὶ γίγνοιτο, τὴν ἀκολουθίαν ἀναγκαῖαν ἕξει. προσιόντων δὲ καὶ ἄλλων τινῶν αἰτίων εἰς τὴν γένεσιν τοῦ δευτέρου συμπτώματος, οὐκ ἔτι ἐξ ἀνάγκης ἀκολουθήσει τοῦ προτέρου. οὐ γὰρ εἰ ἠπέπτησεν, ἐμπνευμάτωσιν ἀναγκαῖον ἀκολουθεῖν. ὥσπερ οὐ δὴ δῆξιν, οὐδὲ ὑγρὰν διαχώρησιν, ἢ πολλὴν, οὐδὲ ναυτίαν, ἢ ἀνορεξίαν, ἢ ὄρεξιν ὑπὲρ τεταμένην, ἢ ὄκνον εἰς τὰς πράξεις, ἢ νωθρότητα διανοίας ἢ καρηβαρίαν, ἢ ἀγρυπνίαν, ἢ καρδιαλγίαν. ἔτι δὲ μᾶλλον οὐδ' ὑπὸ λιψίαν, ἢ πρᾶνοιαν, ἢ ἔκστασιν, ἢ κῶμα. καθάπερ οὐδὲ δυσθυμίαν, οὔτ' οὖν ἄλλην, οὔτε πολὺ μᾶλλον τὴν μελαγχολικὴν, οὐδὲ δὴ κώλου πάντων, ἢ νεφρῶν, ἢ σπληνὸς, ἢ ἥπατος, ἢ θώρακος, ἢ ἀρθρῶν ἄλγημα. καθάπερ οὐδὲ ἀνωμαλίαν, ἢ φρίκην, ἢ ῥίγος, ἢ πυρετόν. καί τοι καὶ τούτων ἕκαστον, καὶ τῶν ἄλλων σχεδὸν ἁπάντων συμπτωμάτων, οὐκ ἔστιν εὑρεῖν, ὃ μὴ κατά τινα καιρὸν ὑπὸ φαίνεται τοῖς ἀπεπτήσασιν, ἄλλα τε πρᾶ τε τὸ μέγεθος τοῦ ἀπεψίας καὶ τῆς διαφορὰν, καὶ τὴν τοῦ τοῦ ἀνθρώπου φύσεως εὐαισθησίαν τε καὶ δυσαισθησίαν, ἑκάστου τε τῶν κατὰ τὸ σῶμα μορίων, ἰσχὺν, ἢ ἀσθένειαν, ἄλλο τε ἄλλο γενήσεται σύμπτωμα. μεγάλη μὲν γὰρ ἀπεψία, μείζονά τε καὶ πλείονα φέρει τὰ συμπτώματα. μικρὰ δὲ, ἔμπαλιν ἐλάττονά τε καὶ μικρότερα. καὶ τοίνυν καὶ αὐτῶν τῶν ἀπεπτηθέντων αἱ διαφοραὶ, πρὸς μὲν τὸ ψυχρόν τε καὶ φλεγματῶδες ἐκτρεπόμεναι, συμπτωμάτων ἑτέρων εἰσὶ γεννητικαὶ. πρὸς δὲ τὸ κνισσῶδες τε καὶ θερμὸν, ἑτέρων. οὕτω δὲ καὶ δάκνουσαί τε καὶ μὴ δάκνουσαι, καὶ εἰς ἀτμῶδες πνεῦμα λυόμεναί τε καὶ μὴ λυόμεναι. καὶ ἡ φύσις δὴ, ὡς εἴρηται, τοῦ ἀνθρώπου συντελεῖ τε καὶ ἀντιπράττει τῇ γενέσει τῶν συμπτωμάτων. οἷον αὐτίκα οἷς δυσαίσθητος ἡ γαστὴρ, οὔτε δάκνοντε σφοδρῶς, οὔτ' ἀλγοῦσιν, οὔτ' ἐκκείνουσι πολλά. κατὰ δὲ τῶν αὐτὸν τρόπον, οὔτε καρδιαλγοῦσιν, οὔτε κεφαλὴν ἀδικοῦνται ῥαδίως. ὅσοις δὲ εὐαίσθητος, ἑτοίμως ἅπαντα τούτοις ἕπεται, τοῦ ἄνωθεν ἀρχῆς τὰ συμπτώματα ὑπὲρ πεμπούσης. τὶ δεῖ λέγειν ὡς ἑκάστῳ τῶν ἀπέπτησαντων, ἐκεῖνο μάλιστα τὸ μέρος αἰσθάνεται τοῦ βλάβης, ὅπερ ἂν ἀσθενέστατον ἦ. καὶ διὰ τοῦτο οὐκ ἔνεστιν εἰπεῖν ἐξ ἀνάγκης ἑπόμενον ἀπεψία σύμπτωμα οὐδὲν. ἡ μὲν τοι τοῦ ἀναδιδομένης εἰς τὸ σῶμα τροφῆς, εἴτ' οὖν στέρησις, εἴτ' ἀῤῥωσία τοῦ ἐνεργείας, ἀτροφίαν ἐξ ἀνάγκης ὑπὲρ φέρει, ὥσπερ γε καὶ ἡ τοῦ καθ' ἕκαστον μέρος ἀλλοιωτικῆς δυνάμεως βλάβη, καὶ ἡ περὶ τὴν διάκρισιν δὲ τῶν περιττωμάτων τοῦ αἵματος ἀρτυχία, σύμπτωμα οὖσα καὶ αὕτη διακριτικῆς ἐνεργείας, ἐξ ἀνάγκης ὑπὲρ φέρει τὰ τοῦ ἀχροίας συμπτώματα. καὶ καλεῖται τὸ μὲν ἕτερον αὐτῶν ἴκτερος. ἀνώνυμον δὲ ἐστὶ τὸ ὑπὲρ τοῦ μελαγχολικῶν περιττώματι. κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν τρόπον ὑπὲρ πάντος γένους συμπτώματος, ἐξευρίσεις ὅσα τε διὰ παντὸς ἀλλήλοις ἕπεται, καὶ ὅσα μὴ διὰ παντός. ἐγὼ δὲ μήκους φειδόμενος, ἐνταυθοῖ καταπαύσω τὸν λόγον.

ΓΑΛΗΝΟΥ ΠΕΡΙ

ΤΩΝ ΠΕΠΟΝΘΟΤΩΝ ΤΟΠΩΝ

ΒΙΒΛΙΟ Ν. α'

ΟΠΟΥΣ ὀνομάζουσι τὰ μόρια τοῦ σώματος, οὐχ οἱ νεώτεροι μόνον, ἀλλὰ καὶ τῶν παλαιῶν ἰατρῶν οὐκ ὀλίγοι, σπουδάζουσί τε διαγινώσκειν τὰ κατ' αὐτοῦ πάθη, διό τι καὶ τὴν θεραπείαν ὑπαλλάττεσθαι. συμβαίνει κατὰ τὰς διαφορὰς αὐτῶν. ὁπόσον μὲν οὖν τί τὸ πρὸς τὰς ἰάσεις ἐστὶ χρήσιμον, ἐκ τοῦ τοιαύτης γνώσεως, ἐν τῇ τοῦ θεραπευτικῆς μεθόδου πραγματίᾳ, δηλοῦται. νυνὶ δὲ μόνον, ὅπως ἄν τις διαγινώσκοι τὰ πάσχοντα μόρια πρόκειται σκοπεῖσθαι. τὰ μὲν οὖν ὑπὸ πολῆς, ἑτοίμως ὑποπίπτει ταῖς αἰσθήσεσιν, ἅμα ταῖς ἰδέαις τῶν παθῶν. ὅσα δ' ἐν τοῦ βάθει κατακέκρυπται, γεγυμνασμένου δεῖται τὸν λογισμὸν ἀνδρὸς, ἐν τε ταῖς ἐνεργείαις τῶν μορίων καὶ χρείαις οὐχ ἥκιστα δὲ καὶ κἂν τῇ προηγουμένη τούτων ἀνατομῇ, ἥ τις ἐδίδαξεν ἡμᾶς, ἄλλα τε πολλὰ, καὶ τοῦ οὐσίας ἑκάστου τὴν ἰδιότητα. σῶμα γοῦν τι χονδρῶδες ἐστὶ, κατὰ τὰς τοῦ πνεύμονας τραχείας ἀρτηρίας, ὃ καλοῦσι βρογχίον. οὗ τὴν ἰδιότητα, μόνοις τοῖς τεθεαμένοις ὑπάρχει γινώσκειν ὅταν μὲν οὖν ποτὲ τοῦτο μετὰ βηχὸς ἀναπτυσθῇ, μέγιστον ἕλκος ἐξ ἀνναβρώσεως ἢ σηπεδόνος, ἐν πνεύμονι λογιζόμεθ' ὑπάρχειν. ἔστι μὲν γὰρ καὶ καθ' ὅλον τὸν τράχηλον, ἐν τοῦ μεταξὺ φάρυγγός τε καὶ πνεύμονος, ἡ τοιαύτη φύσις τοῦ σώματος. ἀλλ' οὐχ οἷόν τε τηλικαύτην ἕλκωσιν, ἐνταυθοῖ γενέσθαι, φθάσει γὰρ ἀρθανεῖν τὸ ζῶον. Εν δὲ τοῦ πνεύμονι δυνατὸν, ὡς ἂν σηπομένου τε τοῦ σπλάγχνου δι' ὑγρότητα ῥαδίως, ὑπό τε μοχθηρῶν χυμῶν ἑτοίμως ἀναβεβρωσκομένου. τῶν τε βρογχίων ἐν αὐτῷ σμικρῶν ὑπαρχόντων. οὐ δὲ γὰρ οὐδὲ μόριον αὐτῶν ἀρσαπῆναι δυνατὸν, ἀλλ' ὅλον ἀνενεχθῆναι τὸ βρογχίον ἀναγκαῖον ἐστὶν τῶν συναπτόντων αὐτὸ τοῖς συνεχέσιν ὑμενωδῶν δεσμῶν ἀρλυθέντων, οἵ τινες πάσχουσι πολὺ πρότερον τῶν βρογχίων αὐτῶν. τὰ μὲν γὰρ, χονδρώδη τέ ἐστι καὶ σκληρὰ καὶ παχέα. λεπτοὶ δὲ καὶ ἀσθενεῖς, οἱ συνδοῦντες ὑμένες αὐτά. καὶ μὲν δὴ καὶ ἀγγείου τὶ μόριον οὐ σμικρὸν ἀναβηχθὲν ἐθεασάμεθα, σαφῶς ἐνδεικνύμενον καὶ τοῦτο τοῖς ἐμπείροις ἀνατομῆς, ὡς ἐκ τοῦ πνεύμονος ἐστι. τὰ μὲν γὰρ κατὰ τὴν ἐν τοῦ τραχήλῳ τραχεῖαν ἀρτηρίαν ἀγγεία, τριχοειδῆ πάντ' ἐστίν. ὥστ' οὐ μόνον ἡ τοῦ οὐσίας ἰδιότης, ἀλλὰ καὶ τὸ μέγεθος, ἐνδείκνυται πολλάκις

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 255 sur 494

τοῦ πολλάκις ἐκ ἀζαφοῦς, ὁποῖος τίς ἐστιν ὁ πεπονθὼς τόπος. Οὕτω γ' οὖν ἡ δυσφωτορία, θερασάμενός τις φωτρόν χιτῶνα διαχωρισθέντα, καὶ πλάτει καὶ πάχει μείζονα τῶν ἐν τοῖς λεπτοῖς φωτροις, εἰκὸς ἂν ἀλόγως τεκμαίροιτο τὴν ἕλκωσιν ἐν τοῖς παχέσιν φωτρόις εἶναι. καὶ μὴν διὰ κάτι τὸ μερακιὸν τὸ μετὰ βηχὸς ἀναπύσαντος ποτὲ χιτῶνα παχὺ καὶ γλίσχρον, ἐτεκμηράμεθα ἢ τὸν λάρυγγα σῶμα, τὸ φῦσαν, ὃ καὶ τὴν ὠδὴν γλωττίδια σωιζησιν, εἶναι. ἐθεραπεύθη γ. οὖν τὸ μεράκιον, ὃ πάνυ τι πρόσδηλόν τοῦ ἡμῖν, ἐκαλεῖτο μὲν τοι τὴν φωνὴν. ἡ δὲ ἡ δυσις ἰδιότης καὶ τὰ ἢ τοῦ νεφροῦ ἕλκη, τῶν ἐν τῇ κύστει διοιζει, καθότι καὶ ἱπποκράτης ἔγραψεν ἐν ἀφορισμοῖς, τὰ μὲν πεταλώδη τοῖσιν ὄροισιν ἐμφερόμενα, ἡ κύστεως ἕλκωσιν, σημαίνει, τὰ ἢ σαρκώδη, τῶν νεφρῶν. Ἀλλὰ κἀκ τῶν προειρημένων ἐν τισι μορίοις δυσιν. εἰς ὀλιγάκις ἡμῖν ἐν δ' ἕξεις γίνεται τὸ πεπονθὸς τόπος τόπου. ἐν μιτυλήνῃ γ' οὖν τίς ἐτρώθη νεανίσκος ὑπὸ ξίφους, ἄχρι βάθους ἱκανοῦ πρὸς τῷ ἔδαφος. ἡμέρᾳ τε τρίῳ τῶν πρώτων ἄσιτός τε καὶ ἄποτος μένας, τῷ τετάρτῳ, μετὰ τὴν θεραπείαν τραφεὶς καὶ πιὼν, εἶτ' οὐθὶς ἡλίκος διὼν θεραπεύομένου, ὀξὺ ἐκεῖνε δι' ὃ τὸ τραύματος, ὅρος κοτύλας ὡς τέτταρας, ὃ δι' ὅλως πρότερον ὀργικὸς, ὀξὺ ὅπερ ἔτυχε τρωθεὶς, καὶ δὴ καὶ τοῦ βάρος ἀπημάχθαι τελέως ἔφη τῷ ἱκανῶται, τὸ πρότερον ἀνιῶντος αὐτὸν ἐν τοῦ ἢ τὸ καλούμενον ἐφήβαιον χωρίον. δῆλον οὖν ὧν τὸ δε, τὴν νύσιν τετρῶσθαι. δῆλον ἢ κἀκ τοῦ κόπου ἀρκείναντος ἢ τὸ τραῦμα, τετρῶσθαί τι τῶν ἐντέρων. ὥσπερ γε καὶ ἐ τραφεῖσιν ἐπανελθοι, τὴν γαστέρα τετρῶσθαι δῆλόσει. καὶ μὴν καὶ φύματός τινος γενηθέντος ὑποφαίνω τοῦ βουβῶνος ὡς ἐκ πυῆσαι, τεμόντος τοῦ ἰατροῦ, κόπως ἐπακολούθησεν, ἐφάνη τε ζαφῶς, ἀπόσημα γεγονὸς ἐν κώλῳ. τοῦ δὲ αὐτοῦ γλίσχρου τοῦτοις ὄντος, καὶ τοῦ θώρακος τρωθέντος, ἐκφυσώμενον πνεῦμα, καὶ τὸ ἡ ἀρτηρίας ἐκχεόμενον αἷμα. πολλάκις γοῦν ἀδηλον ποῖος τῶν ἀναπνοῆς τὸ θώρακος ἐκφυσώμενον πνεῦμα, ἢ ὑποζωκότα τὰς πλευρὰς ὑμένα, τετρῶσθαι σημαίνει. τὸ δ' ἐξακοντιζόμενον αἷμα σφυγμώδη, ἀρτηρίαν. σίθυς δὲ ὢν, καὶ θρομβοτέρον ὄντος καὶ λεπτομερέστερον καὶ ξανθότερον, τοῦ ἢ τὰς φλέβας. ὡς πόρ δὲ ταῦτα σαφῆ τὴν διάγνωσιν ἔχει, ἢ τὸν αὐτὸν τρόπον, ἐὰν ἐπίπλους ποτὲ ὠφθῇ πεπεσὼν δι' τραύματος, ἢ τί τῶν ἐντέρων, ἀναγκαῖον ὅτι διηρῆσθαι τὸ περιτόναιον. εἰ ἢ πνεῦμονος ὀφθείη τι πόρας λωβᾶ πεπεσὼν ἔξω τοῦ τραύματος, ἐνδεικνυται σωτετρῆσθαι τὸν θώρακα. διαφορὰ δ' ὀδὲν, ἢ τὸν ὑποζωκότα τετρῶσθαι λέγειν, ἢ σωτετρῆσθαι τὸν θώρακα. καὶ μὴν ἐὰν τῶν ὑποφυομένων, ὅτιν ὁτὲ, γνωρίζεται ὁ πεπονθὼς τόπος. ἰδιότης μὲν γὰρ ἡ σις τῶν ὑποφυομένων, ὡς πόρ τῶν μυκήτων, τοῖς ἐν τῇ κεφαλῇ κατάγμασιν, ὅταν ἡ μὴ ἰχῇ ἢ πεπονθὸς. ἰδιότης δ' ἑτέρα πάλιν, ὅταν ὀστοῦν πεπόνθῃ ἐκατά τι μόριον. ἐκ τούτου δὲ τοῦ γλίσχρου ὄντος, καὶ ἡ ἐφελκὶς ὀνομαζομένη. δηλοῖ γὰρ ἡλικῶσθαι τὸ μόριον ἐκεῖνο, ἐκαθ' ὅπερ ἂν ἐκκριθεῖσα φαίνηται. μετὰ μὲν τῶν ὄρων ὑπελθόντα, τῶν ὀρκτικῶν τί. μετὰ δὲ βηχὸς ἀναχθεῖσα, τῶν ἀναπνευστικῶν. εἰ δ' ἐμεθεὶη, τῶν ἢ τὸν σύμαχόντε καὶ γαστέρα. ἐκαθάπερ γε καὶ εἰ μετὰ τῶν διαχωρημάτων ὑπελθοι, τῶν ἐντέρων τινος ἕλκωσιν ἐν δείκνυται. ἑτέρᾳ δὲ πρόπος ὅτι διαγνώσεως ἐκ σημείων τινῶν, ὅταν ἐν ἀλλοτρίᾳ χώρᾳ πεδιέχηταί τι παρὰ φύσιν. οἷον ἐν νεφροῖς, ἢ κύστει λίθος, ἢ πῦον ἐν θώραξι. ἐκ τούτου δὲ τοῦ γλίσχρου ὄντος καὶ θρόμβου αἵματος, ἐν ᾧ πόρ ἂν ἢ πεδιεχόμενος, ἢ τίς ἑτέρου χυμὸς ἀνιαρὸς ἐν τοῦ σώματι τοῦ ζῶντος γενηθεὶς, ἢ ἔξωθεν ἐπεισκεθείς, ὄθεν καὶ ζήτησις, οὐδὲν μὲν εἰς τὰ ἰατρικῆς τέχνης ὄργανα σωτελοῦσα, λογικωτόραν δέ τινα θεωρίαν ἔχουσα, πολλοῖς τῶν νεωτόρων ἰατρῶν ἐγκύπτοντα, πότερον ἐκ τῶν πεπονθότων τόπων ὄντων καὶ τὰ τοιαῦτα τῶν παρὰ φύσιν ἐν ἡμῖν γινομένων ἢ τόπος μὲν οὐδεὶς πεπονθὼς, ἐνοχλεῖται δὲ τὸ ζῶον, ὑπὸ ἢ παρὰ φύσιν αἰτίας. ὅτι δ' ὡς ἔφην, ἀχρεῖός ὅτιν ἡ τοιαύτη ζήτησις, ἔστι δὲ γνῶναι ῥᾳδίως, ἐννοήσαντι τὸ χρήσιμον εἰς τὴν τέχνην ἐκ τῶν διαγνώσεων. ὑποκείσθω γοῦν τις ἡμῶν τριῶν μὴ δ' ὅλως ὀργικὸς. ἆρ' οὖν ἐκ δύδεως ζητήσομεν, ἐν τίνι μορίῳ τοῦ σώματός, ὅτιν ἡ τοῦ συμπώματος αἰτία; πότερον ἐν τοῖς νεφροῖς, ἢ τοῖς ὀρτῆρσιν, ἢ ἢ τὴν κύστιν, ἢ ἢ τὴν ὀρῆθραν; ὁ μὲν ἐν ἢ παντί γε, καὶ πνεῦμονι, καὶ πλευρῖτι, καὶ γαστρί, καὶ καρδίᾳ. ζητήσομεν αὐτίην. ὁ δ' ὅλως, ἐν ἄλλῳ μορίῳ, διό τι ὁδὲν ἐλεινὸν ὅτιν ὀρέσεως ὄργανον. εἰ δέ γ' ἠγνοεῖμεν, ὡς ἐν μὲν τοῖς νεφροῖς πρῶτον ἡ τῶν ὄρων γίνεται διάθεσις, ἐφεξῆς δὲ δι' τῶν ὀρητήρων ὧν τὴν κύστιν ἀφικνεῖται, κἄπειτ' ἐντοῦθεν ἐκκρίνεται, ἐκαθ' ὃν ἐμάθομεν τρόπον ἔμπροσθεν, ἐν τοῖς τῶν φυσικῶν ἐνεργειῶν λογισμοῖς, οὐδὲν ἂν τούτων εὑρεῖν ἠδυνήθημεν. οὐ μέν, οὐδ' ἄχρι τοσούτου προελθεῖν ἀρκέσει. σκέψασθαι γὰρ ἄμεινον. ἢ τις ποτὲ οὖν τῶν εἰρημένων αἰτία, δι' ἣν ἰσχνεται τὸ ὄρον. ἡ δὲ ὁδὸς ἡ σκέψεως, ἥδε. πάντ' ἰδίσκεψασθαι χρὴ, τά τε παρόντα καὶ τὰ προγεγονότα συμπτώματα, τὰ μὲν παρόντα, θεασάμενον αὐτὸν, ὅσα δ' ἔμπροσθεν ἐγένετο, διαπυνθανόμενον, οὐ τοῦ κάμνοντος μόνου, ἀλλὰ καὶ τῶν οἰκείων. ἔστω τοίνυν ὧν ἕνεκα παραδείγματος, ὄγκος μέν τις, ἢ τὸ καλούμενον ἐφήβαιον ἐν πρὸς ζαφῆ ζαφῶς ἐνδεικνύμενος πεπληρῶσθαι τὴν κύστιν. ἐκκεινέσθω δὲ μηδὲν. ἆρ' ὁ πρόσληψις, ὡς ἤτοι παραλελύσθαι τὴν ἀρκεπικὴν τῶν ὄρων ἐνέργειαν ἀναγκαῖον ὅτιν, ἢ τὸν ἡ ὀρῆθρας πόρον ἐσηγνῶσθ. πρῶτον μὲν οὖν ἰδίσκεπτέον, εἰ παραλελύσθαι δυνατὸν. ἀναμνησθέντας, ὅπως ἡ τῶν ὄρων ἐκλεισις γίνεται τοῖς ὑγιαίνουσιν, ὅταν αὐτοὶ πρόελονται. τοῦ μὲν ἐν κύκλῳ πεδιειλημμένου ὑοῦ τραχήλῳ ἡ κύστεως μυός, παυσαμένου ἡ ἐνεργείας. αὐτῆς δὲ ἡ κύστεως, ἐνεργούσης. ἔστι δὲ ἡ μὲν τοῦ μυὸς ἐνέργεια, ἢ τὴν ἡμετέραν γινομένη προαίρεσιν. ἡ δὲ ἡ κύστεως, ἀπροαίρετός τε καὶ φυσική. δι' ἣν αἰτίαν γὰρ ἐν τοῖς τῶν φυσικῶν δυνάμεων ὑπομνήμασιν, ἐν ἅπασι σχεδὸν τοῖς τοῦ σώματος μορίοις, ἀρκεπικὴν τῶν προπεπωμάτων ὑπάρχειν δύναμιν, ἵνα ἔχει μὲν ἀεὶ πάντα, χρῆται δ' αὐτῇ ὅταν ὑπὸ τῶν προεῤῥωμάτων ἀναδῇ. τούτης οὖν παθούσης ἡ ἀρκεπικῆς δυνάμεως, ἐγχωρεῖ ποτὲ ὑγιέσθαι τὴν ὀνομαζομένην ἰσχουρίαν. ἀλλ' ἐὰν ὅτω σχηματίσῃς τὸν ἄνθρωπον, ὡς ἐκπέῤῥοπος ἔσται τὸν αὐχένα ἡ κύστεως, ὑπιθλίψεις τε ταῖς χερσὶν τὸν παρὰ φύσιν ὄγκον, ἐκκριθήσεται τὸ ὄρον. εἰ δὲ ταῦτα πράξαντί σοι μηδὲν γίγνοιτο πλέον, ἀθίσασθαι μὲν χρὴ, ἡ ἢ τὴν παράλυσιν αἰτίας. ἐσηγνῶσθαι δὲ τὴν εὐρῆθραν ὑπολαμβάνειν. ὁ γάρ τοι μῦς ὁ πεδικείμενος αὐτῇ παραλυθεὶς, οὐκ ἰσχουρίας, ἀλλ' ἀκρασίου κρώ-

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 256 sur 494

σεως τῶν ὄρων, αἴτιος γίνεται. ἢ πόσας δὴ τρόπους ἐγχωρεῖ σύγνωσθῆναι τὸν πόρον τοῦ τραχήλου τῆς κύστεως, ὃν ὀνομάζουσιν οὐρήθραν. ἐφεξῆς ἂν εἴη σκέπτεσθαι. ἐμοὶ μὲν δοκοῦσι τρεῖς οἱ πάντες εἶναι, ἥτοι τοῦ σώματος αὐτῆς ἐς ὄγκον τινὰ παρὰ φύσιν ἀρθρόντος, ὅταν μέγαν, ὡς τὸ αὐτὸ καταλαμβάνειν τὸν πόρον, ἢ τινὸς ὧν, προσφύντος αὐτῷ παρὰ φύσιν, ἤτοι σαρκοειδοῦς ἢ πωροειδοῦς σώματος, ἢ καὶ φράξαντός τινα τὸν πόρον, αὐτὸ μὲν δὴ τὸ σῶμα πρὸς ἀξιόλογον ὄγκον ὧν δύσβατον, φλεγμαίνον, ἢ σκιῤῥούμενον, ἢ ἀποστέμνον ἢ ὁπωσοῦν οἰοῦν διαπύοντα. ὧν προφήσεται δὲ τοῦ πόρου, σαρξ μὲν, ἐλκώσεως τινος προηγησαμένης. ἑτέρα δέ τις οὐσία, χρόνῳ πολλῷ καὶ βραχὺ χυμῷ παχέϊ. ὁ γλίσχρος γὰρ γενήσεται δι' ὑπὸ τε λίθου, καὶ βρόμβου, καὶ πόας, καὶ χυμοῦ παχέος τε καὶ γλίσχρου. ταῦτ' οὖν χρὴ διορίζεσθαι πάντα, μὴ μόνον τὰ παρόντα συμπτώματα θεώμενον, ἀλλὰ καὶ τὰ προηγησάμενα. φορὰ γὰρ ὑποκείσθω παιδίου μὲν τὸ κάμνον. ἔμπροσθεν δ' αὐτῷ γεγονέναι τὰ τοῦ λίθου σημεῖα. τὸ μὲν δὴ πόνου ὑδαρῶδες, ὑποστάσεις δέ τινας ψαμμώδεις ἢ αὖ πάλιν, καὶ κνώμενον τὸ αἰδοῖον συνεχῶς, καὶ χαλώμενον ἢ ὠθεινόμενον ἀλόγως. ἔπειτ' ἐξαίφνης ἐχόρησαι. ὧν τούτων τίς ἐκ ἂν δυνηθείη συνεχῶς, καὶ χαλώμενον ἢ ὠθεινόμενον ἀλόγως. ἔπειτ' ἐξαίφνης ἐχόρησαι. ὧν τούτων τίς ἐκ ἂν δυνηθείη λόγως ὑπονοήσειν, ἐμπεπλῶχθαι τὸν πόρον τοῦ τραχήλου τῆς κύστεως τὸν λίθον; ὑπνίου τε οὖν ἀκμαζόντος τὸ παιδίον, ὑψηλότερα τε πολλῷ τοῦ λοιποῦ σώματος ἐργασάμενος τὰ σκέλη, διασείσεις πολυειδῶς, ὥστε τὸν πόρον τὸν λίθον. ἐπειδὰν δὲ ταῦτα πράξῃς, κέλευε προθυμεῖσθαι τὸ παιδίον οὐρῆσαι. κἂν μὲν ὑπακούσῃ τὸ ὄργον, ἐλκειδῆ τε τὸ οὖρον ἅμα τῆς αἰτίας ἀκεισθῆ διάγνωσιν ἐχέτω, καὶ τῆς ὀδυνηρείας δύσουρήσαι, παύσῃ. μὴ πείσῃς δὲ ἐπὶ τῆς ἰσχυρείας, ἐκ δευτέρας διασείσας σφοδρότερον· εἰ δὲ διασείσαντος καὶ νῦν ἐπιμένοι, δῆλα τοῦ παλαιοῦ καθεστῶτος, ἅμα μὲν ἀπώσῃ τὸν λίθον ἐκ τοῦ τραχήλου τῆς κύστεως, ἅμα δὲ προηγήσεις τοῖς οὖροις. εἰ δὲ τὰ μὲν λίθου σημεῖα μὴ φαίνοιτο προηγησάμενα τῆς ἰσχυρείας, ἅμα δὲ τις ἔκκρισις εἰκὸς εἶναι βρόμβου, ἐμφράξαντα τὴν οὐρήθραν. ἐγχωρεῖ δὲ καὶ τῆς κύστεως ἀλλοιωθείσης, ἐκκρῖναι μὲν ἅματα μὴ προηγήσασθαι, ἢ βραχὺ δὲ συσταῖεν βρόμβου. ἐγχωρεῖ δὲ κἀκ τῶν νεφρῶν ἅμα δῆλα τὸν ὀρυκτῆρα ὡς τὴν κύστιν ῥυῆναι, ἐρυγάσασθαι τὸν βρόμβον ἀλλὰ κἀπὶ τῶν τοιούτων σοχασμῶν, ὁ καθετὴρ χρήσιμος. ὥσπερ κἀπειδὰν πῦον, ἢ χυμὸς τις παχὺς καὶ γλίσχρος ὑπονοῆται κατειληφέναι τὸν πόρον. εἰς δὲ τὴν τοιαύτην ὑπόνοιαν ἀφιξόμεθα, δῆλα τῇ προηγησαμένων γνώσεως ὅτως. εἰ μὴ γὰρ ἤτοι ἡ κύστις, ἢ νεφρὸς εἴη τι προηγησάμενον πάθος, ὡς ἐξ αὐτοῦ δυνάσθαι προσδοκῆσαι, πῦον ἠθροῖσθαι ποσόν τε καὶ τοιοῦτον, ὑφ' ὅσου τε καὶ οἵου φραχθῆναι τὸν πόρον εἰκὸς ὄντα δυνατὸν εἶναι. σοχάσεσθαι, δῆλα τὴν αἰτίαν ταύτην ὑπηχθῆναι τὸ ὄργον, ἢ εἰ καὶ ἀνωτέρω τῶν νεφρῶν ἀπόσημα καθ' ἕτερον μόριον προηγησάμενον εἴη, ἐρᾳδίως εἰκὸς ὄντα τὸ πῦον εἰς νεφροὺς μεταληφθῆναι. μηδενὸς δὲ τοιοῦτο προηγησαμένου, τὴν διαυγῆ ὀρεπάσωμεν. εἰ ἀργὸς, ἢ δῆλα πολλῶν ἐθισμάτων παχεῖς ἢ γλίσχρος ἐργαζομένων χυμούς. ὅτω δὲ εἰ καὶ σάρκα τινὰ δι' ἕλκωσιν ὑπεραφεῖσαν ἡγούμεθα τὸν πρόχηλον τῆς κύστεως ἐμφράττειν, ἐκ τε τῶν προηγησαμένων τὸ ἕλκος σημείων, ἔκ τε τοῦ κνᾶσθαι τὸ ὄργον ὑπὸ τοῦ καθετῆρος συλλογιούμεθα. καὶ πότε καὶ γνόμενον οἷόν τι τοιοῦτόν τι πάθημα. διεμβαλομένου γοῦν τοῦ καθετῆρος, ἅλλυσον κατ' ἐκεῖνο τοῦ πόρου τὸ μόριον ᾗ θᾶτον καὶ πρότερον ἐτεκμηράμεθα, τὴν ἕλκωσιν εἶναι. ἐλαφείσης δὲ τῆς σαρκὸς ὑπὸ τοῦ καθετῆρος ἠκολούθησε μὲν μετὰ τῆς ὥρας ἐκκρισιν ἅματός τι καὶ θρύμματα τῆς σαρκός. ταῦτα μὲν δὴ ἔργα μοι, τῆς προκειμένης ἴδια πραγματείας ὄντα. καὶ γέγονεν ἤδη δ' ἤδη ὡς λογικὴ μόνον ὄδιν, ἡ μικρὸν ἔμπροσθεν εἰρημένη ζήτησις, οὐδὲν ἡμᾶς ὠφελοῦσα πρὸς τὰ τῆς τέχνης ὄργα. τὸ γάρ τοι χρήσιμον εἰς ταῦτ' ὄδι, γνῶναι τὸν πόρον ἐμπεφραγμένον ὑπὸ βρόμβου τινός, εἰ οὕτως ἔτυχεν, ἢ λίθου. τὸ δ' ἔτι πάθος ἐὰν λεκτέον τοῦ πόρου τὸ γεγονός, εἴτε αἴτιον ἰσχυρείας, ᾧ τοῦ πόρου προδιέχεσθαι, τῶν ἀχρήστων εἰς τὴν τέχνην ὄδιν. ἀρχιγένης δ' ἐκ οἶδ' ὅπως ἐν τοῖς τοιούτοις σκέμμασι χρονίζει, μετὰ καὶ τοῦ γράφειν ἀσαφῶς ὅτως ὑπὲρ αὐτῶν ὡς μυδλάνα νοῆσαι. Γάλιν οὖν ἀναλαβόντες τὸν λόγον, ὧν τὰ συνεχῆ προδιελθωμεν, ὡς ἐκ τῶν προηγησαμένων τε καὶ τῶν νῦν ὄντων συμπτωμάτων, ἡ τῆς ἰσχυρείας αἰτία γνωρίζεται. πληγὴς γάρ τις ἰσχυρῶς, ἢ τὸ καλούμενον περίναιον, ὧν ῥομβούσης τῆς πληγῆς φλεγμονῆς, ὅτε ὀρεῖν ἠδύνατο, καὶ προφανῶς ἡ κύστις αὐτὴ πεπληρωμένη ἢ προγεγραφὼν τέτατο. ἔπειτα τούτῳ καθετῆρα προσφέρειν, οὐκ ἐδόκει, παροξυνθησομένης ὑπὸ αὐτοῦ τῆς φλεγμονῆς, ἀλλὰ λιταντλεῖν ὕδατι θερμῷ, ἔλαιον παραχέοντας, ἄμεινον ἐφαίνετο. καὶ χρόνῳ ὥραις τρισὶ σχεδὸν πόνησαντες, ἐπειδὴ τῆς τε τάσιν ἐωρῶμεν ἱκανῶς κεχαλασμένην, τῆς τ' ὀδύνης ὡς αὐτὸς ὁμολογεῖ πρασσόμενα γεγυμνασμένην, παρελκύσαμεν προθυμηθῆναι πρὸς τὴν ὄρεσιν, ὅτω δὲ πράξαντες, ἐπεβλίψαμεν ῥέμα, τὸν ὄγκον τῆς κύστεως εἰς τὸ κάτω βιαζόμενοι. καὶ ταῦτα ποιησάντων, ὄρησεν ὁ νεανίσκος. ὧν δὴ μὴ τῶν τοιούτων, ἐναργῶς ἡμῖν ἡ τῆς ἰσχυρείας αἰτία διαγινώσκεται. κατ' ἐνίας δὲ τῶν ἄλλων, ἐκ ἐναργῶς, ἀλλ' ὁ σωφρόνως ὀνομαζομένων ὑπὸ πάντων ἡδίστη χρήσιμον ἡμῖν τεχνικὸς σοχασμός, ὃς ἐν τοῖς μεταξύ πως ὄδιν, ἀκριβούς τε γνώσεως καὶ παντελοῦς ἀγνοίας. ὅθεν δὲ δυνατὸν ὄδιν, ὧν πάντων τῶν νοσημάτων ποιήσεσθαι τὰς ὑπό τ' τὰς ἐμφερικῶν ὀνομαζομένας παθογνωμονικὰς σωφρομάς, ἀλλ' ὅπερ ὁ Ἐρασίστρατος ἐώθειν λέγειν, ἀληθέστατόν ὄδιν. γεγυμνάσθαι χρὴ τὸ λογισμόν, ὃς τις μέλλει διαγνώσεσθαι καλῶς, ὁ μόνου τοῦ πάθους ὁποῖον ὄδιν, ἀλλὰ καὶ τὸ πάσχοντα τόπον. ἡ γυμνασία δ' ἡμῶν προσηκόντως, εἰ ἐὰν ζητῶμεν, εἴτε χρὴ φάναι πεπονθέναι τὸ πρόχηλον τῆς κύστεως δῆλα τὸ ἐμφράξαντα λίθον, ἢ βρόμβον, εἴτε τοῦτο μὴ ὑπάρχειν ἀπαθῆ, τῆς δὲ ὠφελείας βεβλάφθαι. ταῦτα μὴν ὁ ἀρχιγένης ζητεῖ, προδήλα πως τῇ τέχνῃ. ἕτεροι δ' τούτων ἐπὶ ἐκεῖνα προϊόντες, ὃ δὴ τῆς ὠφελείας βεβλάφθαι φασί. γινέσθω γὰρ αὐτῷ, αὐτομάτως μὲν τὸ σφίγγοντος μυὸς τὸ πρόχηλον τῆς κύστεως, προδιελλομένης δὲ τῆς κύστεως, τοῦ προδιεχομένου κατ' αὐτὴν οὖρον. σωφερβλιβόντων δ', τῶν κατ' ὠθισμὸν μυῶν. ὅταν δὲ ἡ τε κύστις ἀβλαβὴ τῆς ἑαυτῆς ὠφελείας ἔχῃ, τός τε μῦς ἡ προαίρεσις ὡς ἂν ἐθέλῃ πρασσόμενος, οὐκ ἂν δύναιτο ὠθεῖν, τὸ δ' ἂν ὧν τοῦ προχήλου καλῶς, πῶς ἂν ἔτι φασί, δέοντ' τις ὑπολάβοι βεβλάφθαι τῆς ὠφελείας. ἀναγκάζοντο ὁμιαρεῖν ὅτοι, τὸ τῆς ἰσχυρείας πάθος, ὁ βεβλαμμένης τ' ὀρέσεως, ἀλλ' ἐμποδιζομένης, γίνεσθαι λέγειν, ὥσπερ ὠφελοῦντες τῆς ἰατρικῆς, ἐὰν βεβλάφθαι ῥῆμα μεταθῶνται, ἐμποδιζεσθαι λέγιον. ἀλλὰ μὴν δὴ τοιαῦτα ζητήσεις, ὡς ἔφην

ὡς ἔφην λογικὰ πινὲς εἰσίν, καὶ γυμνάζεσι τὸν λογισμόν. ὅτ' εἰς τὴν τῶν παθῶν διάγνωσιν, ὅτ' εἰς τὴν τῶν πεπονθότων τόπων εὕρεσιν, σωτελοῦσι. ἡ δ' ὑφ' ἡμῶν ἀρτίως λεγομένη, ἡ πρακειμένης πραγματείας ἐστὶν οἰκεία. καὶ φαίνεται τό γε ποσὸν ἤδη κατ' αὐτὴν, ὡς χρὴ γιγνώσκειν. πρῶτον μὲν δὴ ἀνατομῆς ἑκάστου τῶν μορίων ἀκριβῶς τὴν οὐσίαν, ὁποία τίς ἐστιν, ἔπειτα δὲ τὴν ψυχρότητα καὶ τὴν πρὸς τὰ πλησιάζοντα μόρια, κοινωνίαν. ὅπερ ἡ τοῦ καὶ ἡ θέσεως ὀνόματι προσλαμβάνεται. καὶ μὴν καὶ ἡ χρεία τῶν μορίων ἑκάστου μεγάλα συντελεῖ, πρὸς τὴν τῶν πεπονθότων τόπων εὕρεσιν. ἀεὶ μὲν γὰρ ψυχρότερα, κινήσεις εἰσὶν ὀρεκτικὰ τῶν μορίων. ἀεὶ χρείαν δ' ἅπασιν ἀπαρχῆς ἴσως μηδὲν ψυχρότερον. ὧδέ γέ τοι τὴν χρῆσιν, ἡ μὲν ψυχρότης ἡ ἐκκρίσεως τῆς περὶ σωλῆνα ἡ κύστεως γίνεται, σωτηρίου ψυχρότερον μυῶν, ὅταν ἥ τι παντάπασιν ὀλίγον ἢ τὸ περιεχόμενον ὄρος, ἢ ἄτονος ἡ κύστις. ἅπαντα δ' ἐστὶ ἄλλα χρήσιμα ὄντα πρὸς τὴν ψυχρότητα. εἰ μὴ γάρ ἦν κύστις αὐτὴ τὸ κύτος ὅλον ὅτως ἐχρημάτισε, καὶ ὁ τράχηλος αὐτῆς ἐτέτρητο δι' ὅλου, καὶ ἡ τῶν ὀργάνων ἔμφυσις εἰς αὐτὴν ἐγγὺς λοξὴ, μάτην ἂν εἶχε τὴν περισταλτικὴν κίνησιν. ὧν δὴ ἡ τούτων γνῶσις, ἡ τῶν πεπονθότων μορίων διάγνωσις, ἅμα τοῖς καθ' αὐτὰ γίνεσι πάθεσιν. ἀκ ἐκ τοῦ ζητεῖν, εἴτε χρὴ πεπονθέναι φάναι τὸ ἐμπεφραγμένον ὄργανον, εἴτ' ἀπαθὲς εἶναι, πλησιέστερον δὲ τούτου ζητημά ἐστι, καὶ τὸ περὶ παχύντων μὴ ἐπὶ μορίων, δεῖ πω δ' ἐχόντων ψυχρότερον ἑαυτοῖς διάθεσιν οἰκείαν. οἰκείαν δ' ὀνομάζεσι διάθεσιν, ὅταν τ' ποιοῦσ αὐτῆς ἀπὸ χωρεῖν ἀφῶσιν ἐθ' ὑπομένη. ἡ δὲ γε τὸ σκέμμα, πάλιν λέγεσιν ἔνιοι, μηδὲν πεπονθέναι τὴν κεφαλὴν, ἐν ἐκείναις ταῖς κεφαλαλγίαις, ὅσαι γίγνονται διὰ χολώδη χυμόν, ἐν τῇ γαστρὶ περιεχόμενον. ἐμεθέντος γὰρ αὐτοῦ, παύεται πᾶν τὸ κεφαλαλγίαν. ὡς εἰ γε καὶ μετὰ τὸν ἐμετον ἔτι διαμένοι, τοιοῦτόν τι πεπονθέναι λέγεσι τὴν κεφαλήν. πολὺ δὲ δὴ μᾶλλον ὅταν ὁμοία τοῖς τῶν ὑποχομένων, συμπτώματα γίνηται ἡ τοῦ ὀφθαλμοὺς, ἐφ' ὧν ἀθροίζεταί τι περίττωμα ἡ τὸ τῆς γαστρὸς σῶμα. ταυτὶ γὰρ, οἷον σκιᾶς τινὰς ἐν παθῶν. ἐν τοῖς τοιούτοις ἅπασι ζητήμασι πλεονάσαντες οἱ πρὸ ἡμῶν, ὀλίγιστα περὶ τῶν πεπονθότων τόπων ἔγραψαν διαγνώσεως. ἀλλ' ἡμεῖς γε τὴν φανταστικὴν ὁδὸν ἐκείνοις βαδίζομεν. γυμνάζοντές τε καὶ ὡς ἂν ἔποι τις τεύχοντες, οὐκ ἐπιστολικοὺς διαγνωστικοὺς γεγράφαμεν τῶν πεπονθότων μορίων. ὥσπερ οὖν ὀλίγον ἔμπροσθεν ὑπέκειτο, διὰ τὰ μιγνύμενα ἡ κύστεως, τὰ ἀδιαπότα ὁ ἄνθρωπος ὀρεῖν, ὅτω νῦν ὑποκάθω χωρεῖν τὸ ἡ τὴν κύστιν ὀγκοῦντα, γεγραμμένην ἡ τῶν ὄρων ἐπίσκεσις. ἀνάγκη δ' ἡ που ἡ τὰ τοιαῦτα ἰχωρεῖν ἢ τοι οὖς ὀρκτῆρας, ἢ οὖς νεφροὺς ἐμπεφράχθαι. πάλιν οὖν ψυχρότερα σκεπτέον ἐστὶν τὰ πρὸ ἡ ἰχωρείας συμπτώματα, πότερα λιθιώντων, ἢ φλεγμαινόντων, ἢ τι ἄλλο καινὸν παχόντων. ὧν σκεπτέον δὲ καὶ πρὸς ἡ ἓν ὅλῳ τοῦ σώματι διαθέσεως. ἵνα διορισώμεθα καθ' ὅσον οἷόν τε τοὐχασμῶ τεχνικῶ. πότερον ἐν τοῖς νεφροῖς αὐτοῖς ἡ ἔμφαξις ἐγγὺς ὀφ' λίθος τινὰς, ἢ παχεῖς χυμοὺς, ἢ ἡ τοῦ ὀρκτῆρας καλαμώδης, οἱ πορ εἰσὶν οἱ ἀπὸ τῶν νεύρων ὑπὸ τὴν κύστιν ἐπτεταμένοι πόροι. τινὰ μὲν γὰρ εἰς ἀκριβῆ διάγνωσιν ἥκει, καθάπορ ὀλίγον ἔμπροσθεν ἐλέγομεν, πρὸς τῶν ἐμφανιζόντων ἡ πεπονθέναι τὴν ἰδιότητα. ἵνα δ' οὐκ ἐπιστῶμεν τεχνικῶ σοχασμῶ. ὀφ' ὀφ' ταῦτά γε μακρὸς ὁ λόγος γίγνεται, λιᾶν ἀρκοῦντά τισι τοῦ σοφισοῦ. ὡς πορ ἀμέλει καὶ νῦν ἀσκληπιάδην κατεφρονήσαμεν ἄλλοτε γράψαντος, ὡς ὀλίγα ἑτέρων ὀφ' ἐλήλεκται πρὸς ἡ τῶν ὄρων ἀθροίσεως ἐν κύστει. κατέγνωσται δ' ἤδη πρὸς ἅπαντων τῶν ἀνατομικῶν, καὶ δὴ τὰ πρὸς τοῦ ἡ ψυχῆς ἡγεμονικὰ γεγραμμένα τοῖς ἐν τῇ καρδίᾳ νομίζουσιν ὑπάρχειν αὐτό. ὀφ' οἱ γε πρὸς τ' ἀρχιγένη μήτ' ἀρτῆναι φανερῶς τ' δύγματος ὑπομένοντες, ὀφ' ἑλεγχόμενον τε αὐτὸ διά τε πολλῶν ἄλλων ὁρῶντες, οὐχ ἥκιστα δὲ καὶ ἡ τὰς θεραπείας τῶν φρενιτικῶν τε καὶ λαθαργικῶν, ἄνω τε καὶ κάτω οὖς λόγος τρέφουσιν, ἄλλοτ' ἄλλα λέγοντες, εἰ καὶ μηδὲν ὅλως ἀκριβοῦντες. οἷον ἀμέλει καὶ τὸ τρίτον δεῖ πρὸς τῶν πεπονθότων τόπων ἀρχιγένη. ἡμῖν δὲ πρὸς μὲν ἡγεμονικὸν ψυχῆς, ἐν τοῖς πρὸς τῶν ἱπποκράτ ς καὶ πλάτωνο δυγμάτων ὑπὸ πλεῖστα εἴρηται. νυνὶ δ' ὡς ἀκριβολογημένου, τὴν ἐπίσκεψιν ποιησόμεθα τῶν πεπονθότων μορίων. ὅπερ δὲ ὅτιν κοινὸν ὑπὸ πάντων τῶν πεπονθότων μορίων καὶ τόπων οὐκ εἰς λογικὴν ζητησιν, ἀλλ' ἀναγκαῖον ἐκτεινόμενον ἤδη μοι διῆκε. τῶν ἡ τὸ σῶμα τοῦ ζῴου πασῶν ψυχρότητα ἑκάστης, ἡ μόριον ἰδίον ὅτιν, δι' ὃ γίνεται, καὶ τοίνυν καὶ βλάπτεσθαι τὴν ψυχρότητα, ἀναγκαῖον ὅτι, παθόντος κατὰ λόγον τοῦ δημιουργοῦντος αὐτήν. πάσχει δὲ ποτὲ μὲν ὅτως σύλυτον πάθος, ὡς σύθυς ἅμα τοῦ δρᾶσαι χωρεῖν πεπαῦσθαι, ποτὲ δ' ὅτως δύσλυτον, ὡς πρᾶγμήνειν ὑπὸ πλεῖστον. ἔστιν δ' ὅτε, καὶ τὸ δρᾶν αὐτὸ διοδεύον, ὀκ ἐσπευσμένον ψυχρότερον τοῦ μορίου τὸ πάθος ἐργάζεται. καὶ τοῦτ' εἰκάζει σκιᾶ πάθος ὁ ἀρχιγένης, ὡς ὑπὸ τῶν ὁμοία τοῖς ὑποχρωμένοις φαντάζομένων ὀφθαλμῶν, ἐφ' ὧν ἡ τοῦ σόμαζε τ' γαστρὸς ἀθροίται περίττωμα λεπτομερὲς. ἀτμῶν γὰρ τινῶν ψυχθέντων εἰς οὖς ὀφθαλμοὺς ἀναφερομένων, πορεπίπροσθε τούτοις ἡ ὀπτικὴ δύναμις, ὁμοίως φαντάζεται τῇ ἡ τοῦ ὑποχρωμένους. ὁ μάλιστά γε συμβαίνει τοιοῦτο, ἐφ' ὧν αὐτότε τὸ ἡ τοῦ ὀφθαλμοὺς ὑγρὸν ἀκριβῶς ὄζει καθαρόν, ἢτ' ὀπτικὴ δύναμις, ἀδιαπλικωτάτη. ἡ ἢ τῆ αὐτῆ αἰτίαν, ἐπίτ' ἀεμορραγησάντων ἐν νόσοις, ἢ ἐμεσάντων, ψιότε πεφαίνεται τὰ τοιαῦτα συμπτώματα. ἡ γράφει γε πορεὶ αὐτῶν ὁ ἱπποκράτης ἐν τοῦ προγνωσι, κῶ ταυτὶ, ὅς ἂς δ' ἂν ἐν πυρετῷ μὴ θανατώδη, φησὶ τὴν κεφαλὴν ἀλγεῖν, ἢ ὀρφνώδες τι πρὸ ὀφθαλμῶν φαίνεσθαι, ἢν καρδιωγμὸς τοῦτο πρσγένηται. χολώδης ἔμετος πρέσται. καὶ μεθ' ὀλίγα πάλιν, οἷσι δ' ἂν ἐν τοιούτῳ βρότῳ πυρετῷ κεφαλὴν ἀλγέσειν, ἀντὶ μὴ τ' ὀρφνώδους τι πρὸ τ' ὀφθαλμῶ φαίνεσθαι, ἀμβλυωγμὸς γίνεται, ἢ μαρμαρυγαὶ προφαίνονται, ἀντὶ ἢ τ' καρδιώσσειν, ἐν τοῖς ὑποχονδρίοις ὑπὸ δεξιᾶ, ἢ ἐπὶ ἀριστερᾶ ξυστέντος τι, μήτε ξυὼ ὀδυνῶν μήτε ξυὼ φλεγμονῆ, ἅμα δὲ ῥιγῶσι τρέμουσι, προσδόκιμον αὐτὸ τ' ἐμέσαι. αὖτ μὲν δὴ τ' ἱπποκράτους ῥήσεις. ἐδίδαξε ἢ δι' αὐτῶν, ὡς ὑπὸ χυμοῖς πολλάκις ἠθροισμένοις ἐν τῇ γαστρὶ συμβαίνει τινὰ φαντάσματα γίγνεσθαι ἡ τὴν ὄψιν. ἀλλ' ἔστ' ὅλως ἀπὸ τ' χυμῶν ὑπὸ τοῦ ὀφθαλμοὺς ἀνεφορᾶ μηδέν, ὅδε τ' τοιούτων συμπτωμάτων ἐγίνετο. καθάπορ δὲ δι' ἃ πρὸς τοῦ τῶν ὦτων ἠχεῖ πόρος, ἢ τοῦ τ' ῥινὸς. ἢ τὸ τ' γλώττης σῶμα. καὶ τοῦ δὲ ἄλλου, ὡς ἀρκεῖ σαι τι χρὴ ἡ τῆ γαστρὶ διαθέσει, τοῦ ὀφθαλμοὺς, εἰ μέλλει προφαίνεσθαι τὸ ζῴου, ὅτως δὲ λακεδαίμων ἔστι πάλιν ὁ ἱπποκράτης, οἷσι χολώδεα διαχωρήματα λιωφᾶσι ὑπογρομένης πάντη. καὶ οἷσι

κώφωσις, χολωδέων ὑδατώδων πάντα, τίς ὅτῳ λυπρώδης ἀγωγιτις, ὡς ἐάζας ὧν τοῦ λόγου. τὰ ὦτα πάσχειν, ἐπειδὰν ὑδατώδεις ὀφθαλμοὶ ἀναπεθῆναι συμβῇ, τῶν ἐμπεφραγμένων ἕλκεσι μᾶλλον ἢ τῶν κοιλίας χολῆς, τῶν καῦτα φάσκειν γίνεσθαι τῆς κώφωσιν; ἀεὶ τοίνυν ἀναγκαῖον ἐστὶν ἀρχεσθαι μὲν ἀπὸ τοῦ τῶν βεβλαμμένων ὑποργάνων. ζητεῖν δ' ἐφεξῆς, ὅς ἐστι ὁ τρόπος αὐτῷ τῶν βλάβης ἐστίν. ἆρά γε διάθεσις, ἢ δι' ὁμοιομερῆ, ἢ ἀνόμοιον; καὶ εἰ γινομένη μὲν ἐπὶ, τὸ μόνιμον δὲ, ὅπως προσειλημφῶμεν. καὶ εἰ γινομένη, πότερον ἐν αὐτῷ τοῦ μορίῳ προϋπαρχούσης τῶν ποιότητος τὸ πάθος ἀπίας, ἢ διοδεύσης αὐτὸ. ξηρανθέντος μὲν γὰρ ἁμέτρως τοῦ κρυσταλλοειδοῦς ὑγροῦ. μόνιμος ἡ βλάβη τοῦ μορίου, καὶ τὸ πάθος ἴδιον τῶν οὐσίας αὐτοῦ. παχυμερὲς δὲ ὑγρὸν συνισταμένου ἤτοι τῆς κόρης, ὁ δὲπω μὲν ἡ οὐσία βέβλαπται, τὸ δὲ τοῦ συμπτώματος ἄπορον ἐν αὐτῷ προϋπάρχειν τῷ ὀφθαλμῷ. διόρχεται δ' αὐτὸν, ὅταν ὁ ἀτμίζων χυμὸς, ἐν τῇ γαστρὶ προϋπάρχων. τὸ ἢ τοιαῦτα μόνον ἡγεῖσθαι πεπονθέναι τὸ μόριον ὅταν ἡ οὐσίας αὐτοῦ μονίμως διάθεσις γένηται, νομοθετούντων ἐστὶν ἴδια σημαινόμενα τῶν ἑλληνικῶν ὀνομάτων. ὑδατῶδες μὲν τι τῶν ἀλγεινότατον σφοδρῶς κατ' ἐπιτροπὴν, ἐκκεχυμένῳ δὲ καθ' ἕτερον μόριον τοῦ πόνου, καὶ οἷον διαπεπρῶνται, πῶς ἄντις ἢ μὴ δ' ὅλως πεπονθέναι τὸ ἕτερον, ἢ μὴ τὸ πάθος εἶναι κατ' αὐτὸ λέγοι; καὶ τοι γ' ἐνίοτε μιᾷ καιρᾷ ῥοπῇ τὰ τοιαῦτα τῶν ἀλγημάτων ἐπαύσατο, χυμοῦ τινὸς ὑαλωδοῦς ἐκκεισθέντος. ὃ μὲν, δὲ ἄλλό τι, τὸ ἡ ὀδύνης ἄπορον ὑπολαβεῖν ἐν διέχεται, πῇ μὲν τὸν ἐκκεισθέντα χυμόν. ὧν γὰρ ἐκκεισθέντι, πῇ μὲν χρῆμα πάσαις τῶν ὀδύνῶν ἠνιάθησαν, ἅπαντες ἄνθρωποι ἴσον ἡ ὀδύνης ἄπορον ἔσεσθαι πεπισθήκασι. φυσικοῦ τινος ἀξιώματος ὑπάρχοντος αὐτοῖς ἐξ ἑαυτοῦ πίστιν τῶν τῶν τοιούτων αἰτίων γνῶσιν. ὃ γάρ τοι ψάυοντος μὲν ἡμῶν γίνεται τὸ δ' ἐπὶ τὸ πάθος, ἀφαιρήσαντος δὲ, πᾶν χρῆμα πάύεται, τοῦτ' ἄπορον ἔσεσθαι πεπισθήκασι πάντες ἄνθρωποι. ὅτως δὲ καὶ τὸ πῦρ οὐ καίειν ἡμᾶς ἄλλου ἔσεσθαι, πεπίσθυται. καὶ τὸ ξίφος τοῦ τέμνειν. ἑκάστου τε ἔσεσθαι ὡσαύτως. ἄπορον οὖν ἡγητέον ἔσεσθαι, καὶ τὸν λεγόμενον χυμὸν τοῦ γινομένου πάθος, νῦν μὲν ἐν τοῦ μορίῳ προϋπάρχοντα, πότερον δὲ τοῦ ψύχειν σφοδρῶς, ἢ τοῦ θερμαίνειν, ἢ ὅλως τῆς δυσκρασίαν, ἰῶνται τὸν τόπον. ἢ τοῦ διεξόρχεσθαι σωμάτια, διαζομένους ὑπὸ τῶν ἐκκεισιν. ἢ διὰ πυκνότητα φυσώδες ὑπὸ αὐτοῦ γιγνόμενον, ὡς διατείνειν τὸ προϋπάρχον. ἢ διὰ διαφανῆ σφίγγωσιν. ἢ τοῦ διαβιβρώσκειν καὶ δακνεῖν, δέλεπω δήλον εἴ γε τῶν μετὰ τῆς κρίνουσιν ὠφελείας, ἀλλ' ὅτι μόνον ἐλύπει προϋπάρχον. τὸ μόνον δὲν ἄπορον ἡγητέον ἔσεσθαι τοιοῦτον χυμὸν ἡ ὀδύνης, ἀλλὰ καὶ τὸ μόριον ἐν ᾧ προϋπάρχον πάσχον ἐν ἐκείνῳ τοῦ χρόνῳ, καθ' ὃν ὠδύνατο διὰ τὸν χυμόν. ὅτων γέ τοι πάσχον λεγόμεθα, καὶ διότι τῶν ἐξωθεν προσπίπτοντων ἢ τοι θερμαινόντων ὡς τὸ πῦρ, ἢ ψυχόντων ὡς ἡ χιὼν, ἢ θλόντων ὡς ὁ λίθος, ἢ χωρισθέντος δύνδυς πέπαυται τὸ πάθος, δι' ὃ γνοὺς διὰ τοῦτ' ἐρῶντος ὡς δὲ ἐπασχον, ὅτι μισθμία ἦν τὸ μόριον ὑπολείπον διάθεσις. ὡς δὲ ὅτως ἡμῶν ἀεὶ χρησομένων τοῦ τοῦ πάθος ὀνόματι καὶ τοῦ τοῦ πάσχειν ῥήματι, προσέχειν τὸν νοῦν τοῖς λεχθησομένοις, ὡς σκοπούμενος ἐν αὐτοῖς τὸ χρήσιμον, εἴς τε τὰς προγνώσεις, καὶ τὰς θεραπείας. ἐνίοτε μὲν γὰρ ὑπὸ μὲν αἰτίου τινὸς γίνεται τὸ πάθος, δι' ὃ μὲν ἤδη πως μόνιμον ἔχει τὴν διάθεσιν, εἰ χωρισθείη τὸ ἄπορον. ἐνίοτε δ' ἤδη γέγονεν, ἔπειτα γίνεται. πολλάκις δὲ πέπαυται μὲν γινόμενον, οἰχομένης ἡ αἰτίας, ἤδη ἔστι μόνιμος ἡ διάθεσις. οἷον ὑδατώδους ὁ δ' αἰνώδης χυμὸς, ἄλλος ἐστὶν ὁ πάθος. ἐν ἀρχῇ μὲν ἀκρυπτόντι καὶ ξύων, ἐν χρόνῳ ἢ ἕλκων τὸ ἔντερον. εἰ μὲν ὃν πρὶν ἕλκωσαι πάύσεται διεξιών, δέλεπω δυσεντερία τὸ πάθος ἐστίν. εἰ δ' ἐλιγωθῆναι φθάσειεν τὸ ἔντερον, ὃν ἂν ἔτι συμπάύσαιτο τοῦ χυμῷ τὸ γινόμενον πάθος. δεῖ ἡμᾶς εἰς τὰ πρόσθεν τοῦ πρὸ μικροῦ λόγου λυπόντος, ὃν καὶ σωείτλιν ὀνομάζουσιν. κοινὴ γὰρ ἡ ἀπορία πρὸς πολλὰ τῶν τὸν βίον ἀφελεῖα, πρὸς ὧν εἴρηται, καὶ πρὸς ἐμὲ φιλοσόφοις τε καὶ ἰατροῖς. διὸ καὶ μοι μνημονεύειν αὐτὰ, πρόσηκον, ἐχόντι γε κατ' αὐτὸ τοῦτο ἡ τέχνης τὸ μόριον, ὑπὲρ διελθεῖν τῆς ἀπορίαν. ὅτι μὲν γὰρ ἐνίοτε χρόνῳ γίνεται τὰ πάθη, τῶν ὁμολογουμένων ἐστίν. εἰ δ' ὥσπερ ἡ οἰκία καθ' ὃν γίγνεται χρόνον, δ δ' ἔπω μὲν ἐστιν οἰκία, τὸ δ' ὅλον τοῦτο γινομένη οἰκία, τὸν αὐτὸν τρόπον, ἑκάστου τῶν νοσημάτων ἐν ᾧ γίνεται χρόνῳ γινόμενα μὲν ἐστιν, οὐ δ' ἐδέπω, χρήσεως ἄξιον, δέδε γὰρ ἡ αὐτὴ φύσις ἐστὶν ἁπάντων τῶν γινομένων, ἀλλ' ὅτα μὲν ὁμοιομερῆ τε ὑπάρχει, καὶ σχῆμα σύμφυτον ἔχει μηδὲν, ἡ οὐσία τούτων ἐστὶν ἀρχῆς ἐστὶν ἡ αὐτὴ. τῶν ἢ ἤτοι πολυειδῶν τῆς μορφῆς, ἢ ἀνομοιομερῶν, ἐγχωρεῖ τῆς οὐσίαν ὑστέραν εἶναι τῆς γενέσεως. ὁ γὰρ ἅμα γίνεται τῆς οἰκίας τὰ θεμέλια, καὶ οἱ τοῖχοι, καὶ ἡ ὀροφὴ, καὶ ὁ κέραμος, αἱ θύραι τε καὶ αἱ θυρίδες. ἐξ ὧν ἁπάντων ὡ διπτὸς συγκειμένων, εἰς μίαν μορφὴν ἀναγομένων σώθεσίς ἐστιν ἡ τῆς οἰκίας οὐσία. τὸ δὲ γε θερμὸν νόσημα, καὶ τὸ ψυχρὸν. ὑγρόν τε καὶ ξηρὸν, δύνδυς ἐξ ἀρχῆς, ἐπειδὰν πρῶτον ὑπορβάλῃ τοῦ ὑγιεινοῦ ὅρου ἡ κράσεως τὸ σῶμα, τῶν αὐτῶν ἑαυτῷ φύσιν ἔχει. καὶ γὰρ εἰ δι' σμικρότητα πολλάκις ἐκφύγει τῶν ἡμετέραν διάγνωσιν, καὶ τῶν τῶν καμνόντων αἴσθησιν, ἀλλὰ τό γε εἶδος ἔχει τὸ οἰκεῖον. ὅτων δὲ καὶ ἡ φλεγμονὴ, καθάπερ αὖ ἐν μόριον τοῦ ζώου μέγιστον, ἢ σμικροτάτου, ἡ ὑπὸ ταυτὸν δὴ πάθος ὑπολαμβάνον, οὐκ ἰδέαις, ἀλλὰ μεγέθει διαφορᾷ. ὅπη ἢ ἐγχωρεῖ τινὰ παθήματα πρὸς τοῖς σώμασιν εἶναι, δι' σμικρότητα μηδέπω φανόμενα, τεκμήριον ὑπὸ καὶ ἡ κοιλαίνεσθαι τῶν πέραν ἐν χρόνῳ πλείονι, ῥᾳδίως ἐφ' ἧ ὑπὸ τοῦτο τὸ ἔπος ὀρθῶς εἰρῆσθαι πεπίστευται. πέτρων κοιλαίνει ῥανὶς ὕδατος ἐνδελεχίη. καὶ μὲν δὴ κἀν μιᾶς, ἢ δυοῖν, ἢ τριῶν, ἢ τεττάρων πληγῶν τὸ ὕδατος, εἰς τῶν πέτραν ἐμπεσοῦσῶν. ὅπου δὲ ὅσ' ὑφ' ἑκάστου ἀνθρώπου ποτ' ἄφθη κοιλότης, ὅτε δυνατὸν ὅτι ἡ μιᾶς ἡ πρώτης μηδὲν ἐργαζομένης, τῶν δυσπέραν ἐργάζεσθαί τι. τὸν αὐτὸν γὰρ ἔξει πρὸς τῶν πέτραν λόγον, ὃν ἔχων ἡ πρώτη. δι' ἣν τοίνυν εἰ δράσει τι πρὸς τῶν πέτραν ἡ δυσπέρα ῥανὶς, ὑπολαμβάνειν ἢ τῶν πρώτην, ὡς μὴ πάντα διαμένειν ἐπὶ διαύτων, οἷάπερ ἐξ ἀρχῆς ὑπῆρχεν. εἰ γὰρ αὐτὰ ἢ τῆς παῦ ἡ αὐτὴ διαμένοι, ὃ τὸ δρασὰν εἰς αὐτὴν ἄπορον, ἡ ῥανὶς τοῦ ὕδατος, ἀναγκαῖον ὡς πρὸ ὑπὸ ἡ πρώτης πλυγῆς, ὅτω κἀπὶ ἡ δυσπέρας ἀπαθῆ διαφυλαχθῆναι. εἰ ἢ ὅσον κἀπὶ ἡ τρίτης, ὁ γὰρ αὐτὸς λόγος. ὅτω ἢ κἀπὶ ἡ τεττάρτης καὶ πέμπτης ὃ πασῶν τῶν ἑφεξῆς. ἄχρι γὰρ ἂν ὡσαύτως ἔχόσῃ τῇ πέτρᾳ προσπίπτωσιν αἱ τὸν ἄπορον, δέδεν ἐργάζεσθαι πλέον. εἰσὲ μετὰ χιλίας πληγὰς, διαθήτη ἡ τῆς πέτρας φανεῖν κοιλότης, ἀναγκαῖον ἐστὶν ἑκάστην πληγὴν φάναι, τὸν χιλιοστὸν αὐτῆς μόριον, ἐργάσασθαι τοῦ φανέντος πρώτου διαθήτου πάθους τῇ πέτρᾳ. καὶ τοίνυν καὶ τῶν αἰτίων τῶν δρώντων εἰς τὸ σῶμα, τὸ μὲν τοῦ πάθους εἶδος, ἐξ ἀρχῆς ταυτὸν, ἀφανὲς δ' ὂν διὰ σμικρότητα, τὰ δ' ὅτως μικρὰ πάθη,

κρὰ πάθη, χωρισθέντων τῶν ποιούντων αἰτίων αὐτίκα πάνετε, τῆς φύσεως ἰωμένης αὐτά. μόνα γὰρ ἐκεῖνα δεῖτε τῆς ἔξωθεν βοηθείας, ὧν διὰ τὸ μέγεθος ἀδυνατεῖν κρατεῖν ἡ φύσις. ὥς τε κατὰ τὸν λόγον οὖσαν, ὅταν πρῶτον ὁ διακνώδης χυμὸς ἀποξύσηται τῶν ἐντέρων, εἰ καὶ μὴ δέπω φαίνετε τὸ γεγενημένον, ἀλλ' ἥγε διάθεσις, ἐν τῷ τῆς δυσεντερίας ἐστὶν εἴδει. καθάπερ οὖν ἕλκη πολλάκις γενόμενα σμικρὰ, χωρὶς φαρμάκου παντὸς, ἡ φύσις ἐθεράπευσεν, οὕτω καὶ τὰ τῶν ἐντέρων ξύσματα. κατὰ οὖσαν μὲν οὖν τὸν λόγον οὐ δ' ἀληθὲς ἐστὶν ὅλως, ὃ λέγουσι τινὲς. ὡς οὐδὲν ὑπολείπεται κατὰ τὰ τοιαῦτα συμπτώματα πάθος τῶν σωμάτων. εἴπερ ἦν ἀληθὲς, ἀλλ' ὁπότε γε πόνος ἀξιόλογος ὑπὸ τῆς τῶν διαχωρουμένων δριμύτητος, ἀναβιβρωσκομένων τῶν ἐντέρων ἐγίνετο, τηνικαῦτα ἔπαχε τὰ ἔντερα. φυλαττέσθω δὲ τοῦθ' ἡμῖν ὥς περ τι στοιχεῖον, ἐν ἅπαντι τῷ μετὰ ταῦτα λόγῳ καὶ γινέσθω τῆς μεθόδου τῶν εὑρεθησομένων πεπονθέναι τόπων, ἀρχὴ, τὸ μηδέποτε βλάπτεσθαι μηδεμίαν ἐνέργειαν, ἄνευ τοῦ πεπονθέναι τὸ ποιοῦν αὐτὴν μόριον. καὶ γὰρ ἐὰν ὀδύνη τίς ἦ κατ' αὐτὸ, πέπονθε πάντως τί, κἂν ὄγκος τις παρὰ φύσιν, ἔτι δὲ μᾶλλον ὅταν ἐνέργεια βλάπτηται. προείρηται δ' ὅτι καὶ τῇ τῶν ἐκκρινομένων φύσει τεκμαρτέον ἐστὶ περὶ τοῦ πεπονθότος τόπου. ὅτι δὲ διττῶς οὖσαν ποιητέον, ἔστι δῆλον. ἢ κατὰ τὴν ἰδιότητα τῆς ἐκκρινομένης οὐσίας, ἢ ἀπὸ τῶν περιεχομένων ἐν αὐτῷ. λελεκται δ' ὅτι κἀκ τῶν ὠδιφυομένων, ἐνίοτε τεκμήρασθαι δυνατόν ἐστι περὶ τῶν πεπονθότων μορίων. ἔστι δὲ ἐκ τοῦ γένους τῶν συμπτωμάτων, καὶ ταῦτα παμπόλλην ἔχοντα πρὸς ἄλληλα διαφορὰν ὑπὲρ ἧς αὖθις εἰρήσεται. νυνὶ δὲ πάλιν ἐπ' ἀρχὴν ἀνάγωμεν τὸν λόγον, ἐφ' ἑκάστου μορίου ζητοῦντες εὑρεῖν σημεῖα, τὰ μὲν ὡς τῆς ἰδίας οὐσίας αὐτοῦ δηλοῦντα τὰ πάθη, τάδ' ὡς ὀργάνου. καθ' ἑκάτερόν τε πάλιν ἀφορίζοντές τε καὶ διακρίνοντες, ἀπὸ μὲν τῶν γεγενημένων ἤδη παθῶν, τὰ γινόμενα μὲν ἔτι, μόνιμον δὲ οὐκ ἔχοντα τὴν κατασκευήν. ἀπὸ δὲ τῶν ἐν αὐτῷ τῷ πεπονθότι περιεχομένων αἰτίων, τὰ διόδω μόνον αὐτῷ χρώμενα. πρόδηλον δ' ὅτι καὶ συνθέτοι τινὲς. ἔκτε τῶν εἰρημένων ἔσον τὸ τρόποι. διορίσωμεν δὲ καὶ τὰ κατὰ συμπαθειαν ἑτέρου μορίου γινόμενα πάθη, τῶν κατὰ ἰδιοπάθειαν. οἰκειότερον γὰρ ἰδιοπάθειαν ὀνομάζειν, οὐχ ὡς εἴθισται τοῖς ἰατροῖς πρωτοπάθειαν, ἀντιδιαιρουμένης τῆς συμπαθείας τῇ ἰδιοπαθείᾳ. κυρίως οὖν ὀνομάζειν βουλόμενοι, τῇ μὲν πρωτοπαθείᾳ δευτεροπάθειαν ἢ ὑστεροπάθειαν ἀντικεῖσθαι φήσομεν. ἰδιοπάθειαν δὲ, τῇ συμπαθείᾳ, καὶ συνελθεῖν γε δύναται πολλάκις, εἰς ταὐτὸ, κατὰ συμπάθειαν τε καὶ κατ' ἰδιοπάθειαν ἤδη νοσεῖν, ὅταν τῷ πάσχοντι μορίῳ μόνιμος ἐγγένηται διάθεσις. οὐ γὰρ δὴ πρωτοπαθεῖν αὐτὸ τηνικαῦτα φήσομεν, ἀλλὰ δευτεροπαθεῖν τε καὶ ἰδιοπαθεῖν. ἐναργῶς δὲ οὖσαν φαίνεται κἀπὶ τῶν ἐκτὸς. ὥσπερ ὅταν ἐφ' ἕλκει γενομένου μεγάλου βουβῶνος ἐν πληθωρικῷ σώματι, τὸ μὲν ἕλκος εἰς οὐλὴν ἀχθῇ, μὲν δ' ὁ βουβῶν. ἤτοι γ' εἰς φλεγμονὴν ἐκπυισκομένην μεταβάλλων, ἢ εἰς σκιῤῥώδη διάθεσιν, ἣν προσαγορεύουσιν χοιράδα. κατὰ πρωτοπάθειαν μὲν οὖν οὐκ ἄντις φαίη γεγονέναι τὰ τοιαῦτα νοσήματα προηγησαμένου γ' ἑτέρου πάθους, ἐφ' ᾧ συνέστη. κατὰ συμπάθειαν μέν τοι γενόμενα, μεταπεσεῖν εἰς τοιαύτην ἰδιοπάθειαν, ὡς εἰ καὶ πρωτοπάθεια τὶς αὐτοῖς ἐξ ἀρχῆς συνέπεσεν. ἀναμνησθῶμεν δ' εἰς τὰ πρόντα χρησίμως καὶ τῶν ἐν τῇ περὶ ἰατρικῶν ὀνομάτων πραγματείᾳ λελεγμένων, ἔνθα περὶ τῶν σημαινομένων ὁ λόγος ἦν, ἃ κακῶς συγχέουσιν οὐκ ὀλίγοι τῶν νεωτέρων ἰατρῶν τε καὶ φιλοσόφων. ἡ μὲν γὰρ κυριωτάτη χρῆσις ἐστὶ τῆς πάθος φωνῆς, ἀντικειμένη τῇ τῆς ἐνεργείας. ἐνεργεῖν μὲν λεγομένου τοῦ τὴν κίνησιν ἔχοντος ἐξ ἑαυτοῦ. πάσχειν δὲ, τοῦ τὴν κίνησιν ἔχοντος ἐξ ἑτέρου. κινήσεως δ' οὔσης κατὰ γένος διττῆς, ἀλλοιώσεώς τε καὶ φορᾶς, ὅταν εἰς μόνιμον ἀφίκηται διάθεσιν ἡ ἀλλοίωσις, ὀνομάζεται νόσημα, παρὰ φύσιν οὖσα δηλονότι διάθεσις. καταχρώμενοι δ' ἐνίοτε, καὶ τὴν τοιαύτην διάθεσιν, ὀνομάζουσιν πάθος. ὥς τε ἄντις ἕπητε τῇ λέξει τῶν ἑλλήνων, πάσχειν μᾶλλον ἐρεῖ τὰ μόρια, καθ' ἅπερ ἂν ὦσι κινήσεις περὶ φύσιν. ὡς τά γε διαθέσεις ἔχοντα περὶ φύσιν, ἐὰν μὲν κυρίως ὀνομάζῃ, νοσεῖν μᾶλλον, ἢ πάσχειν ἐρεῖ. καταχρώμενος δ' οὐ νοσεῖν μόνον, ἀλλὰ καὶ πάσχειν. ὅπερ δ' ἀεὶ λέγων διατελῶ οὖσαν καὶ νῦν ἐρῶ. κατὰ τὰς ὠδιστημονικὰς διδασκαλίας. ἀρκεῖ τοὔνομα μόνον εἰπόντα, καὶ τὸ σημαινόμενον ἐξ αὐτοῦ, καθ' ὅτιπερ ἂν ὁ διδάσκων ἐθέλη, προέρχεσθαι λοιπὸν, ὠδὶ τὴν τῶν πραγμάτων ὑφήγησιν. ἐγὼ δὲ διὰ τούτων νῦν ἐμνημόνευσα τῶν σημαινομένων ὅτι πρὸς τὸ διαστρέφειν ἔνιοι τὰ πρὸς τῶν ἑλληνικῶν φωνῶν δηλούμενα, καὶ τοῖς καλῶς χρωμένοις ἐγκαλοῦσι. τοιοῦτοι δ' εἰσὶ καὶ οἱ φάσκοντες ἐν ταῖς βεβλαμμέναις ἐνεργείαις, μηδὲν πάσχειν ἐνίοτε τὰ μέρη, διὶ ὅτι μηδέπω διάθεσιν ἔχει μόνιμον. ὥσπερ ὠδὶ κεφαλαλγίας, τῆς διὰ οὖν ἐν τῇ γαστρὶ περιχομένους χυμοὺς, γινομένης. ὑπαλλάξας γὰρ ἄντις εἰ βούλοιτο περὶ τῶν ὀνομάτων ἐρίζειν, οἰκειότερον ἑρμηνεύοι, πάσχειν μὲν λέγων τὴν κεφαλὴν, ὅταν συμπαθῇ τῇ γαστρὶ, νοσεῖν θ' ὅταν ἰδιοπαθῇ. καὶ αὐτὴν γε τὴν γαστέρα πάσχειν μὲν ὅταν ὑπὸ μοχθηρῶν ἐνοχλῆται χυμῶν. νοσεῖν δ' ὅταν ἤτοι κατὰ δισκρασίαν ἰδίαν, ἢ διὰ φλεγμονὴν, ἢ ἕλκος, ἢ ἀπόστημα παρὰ φύσιν ἔχῃ. εἰ δ' ὅλως τίς ἐθέλοι τὰ τοιαῦτα διαλεκτικωτέρᾳ ἀκριβολογεῖσθαι ζητήσει. πότε μὲν, ἅμα τῷ διεφθάρθαι τὰ σιτία καὶ τῆς πέψεως τὴν ἐνέργειαν ἐρεῖ βεβλάφθαι. ποτὲ δ' ἀβλαβῆ μὲν εἶναι τάυτην, διεφθάρθαι δι' ἐκεῖνα. τρεῖς γὰρ αἱ πρῶται καὶ οἷον γενικώταται τῆς διαφθορᾶς τῶν σιτίων ὑπάρχουσιν αἱ διαφοραί. μία μὲν ὠδὶ νοσήμασιν ἰδίοις τῆς γαστρὸς. ἑτέρα δὲ, ὠδὶ χυμοῖς μοχθηροῖς ἀθροιζομένοις ἐν αὐτῇ. καὶ τρίτη διὰ τὴν τῶν ἐδεσμάτων ποιότητα. τὰ γοῦν ἤ τοι φύσει τὶ κνισῶδες, ἢ ὀξῶδες, ἢ οἷον βρομῶδες, ἢ σηπεδονῶδες, ἢ ὅλως εὐφθαρτον ἔχοντα, καὶ τὰ τῷ τρόπῳ τῆς σκευασίας εἰς τινὰ τοιαύτην ἠγμένα διάθεσιν, εὔδηλον μὲν ὅτι διαφθείρεται κατὰ τὴν γαστέρα, καὶ κατὰ τοῦτ' ἂν ἠπεπτῆσθαι λέγοιτο. διαφωνεῖται δὲ περὶ τοῦ πεπονθέναι τηνικαῦτα, τὴν πεπτικὴν ἐνέργειαν ἐπ' αὐτῶν. ἐνίων μὲν ἀπαθῆ παντάπασιν ἐν ταῖς τοιαύταις ἀπεψίαις εἶναι φασκόντων αὐτήν. ἐνίων δὲ πεπονθέναι καὶ μὴν καὶ τρίτη τίς ἐστι δόξα, τῶν μὴ δ' ἠπεπτῆσθαι τὰ τοιαῦτα λεγόντων, ἀλλὰ μὴ πεπέφθαι μόνον. ὡς οὐ ταυτὸν ὂν ἢ δι' ἀπεφάσεως τί δηλοῦν, ἢ διὰ τῆς καλουμένης ὑπὸ τῶν διαλεκτικῶν στερητικῆς φωνῆς. κατ' αὐτὴν τὴν ἔννοιαν οἶμαι καὶ ὁ ἐρασίστρατος ἔλεγε. τὰ γίγαρτα, καὶ τὰ σίσαμα, καὶ πάντα τὰ διαχωρούμενα παντάπασιν ἄσηπτά τε καὶ ἀμετάβλητα, μηδεμίαν ἐνδείκνυσθαι τῷ ζώῳ γεγενημένην ἀπεψίαν. ἀλλ' αὐτὸ δὴ οὖσαν μὴ πεπέφθαι μόνον. οὔκουν ἀμελεῖν οὐ δ' ἐν τούτοις προσήκει, ἀλλὰ προ-

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 260 sur 494

σέχοντας τὸν νοῦν ἀκριβῶς, ὅσα μὲν εἰς λογικὴν ἀνάγεται ζήτησιν, ἰδία καταλιπεῖν. ὅσα δ' εἰς διάγνωσιν τοῦ πεπονθότος, ἀκριβῶς ὑπισκοπεῖσθαι. τὸ γάρ τοι προγινώσκειν μὲν τὸ μέλλον ἔσεσθαι, θεραπεύειν δὲ προσηκόντως τὸ γεγονὸς ἤδη πάθος, ἐντεῦθεν ἡμῖν περιγίνεται. διὸ καὶ χωρὶς τῶν ἀμφισβητουμένων ὀνομάτων ἐνέστι τὸ χρήσιμον ἐκ τῶν πραγμάτων λαμβάνειν ὧδέ πως. ἔστω τινὰ λέγειν ἕωθεν ἀναστάντα, κνισῶδες ἐρυγγάνειν, ἢ τί ἕτερον οἷον ὠῶν ταγηνιστῶν, ἢ δυσωδέστερον, καὶ σαπρόν. ὁμολογεῖν δὲ, τὸν μὲν τὸ κνισῶδες ἐρυγγάνοντα, μετὰ τὸ δεῖπνον ἐδηδοκέναι πλακοῦντος κνισώδους, ὁποῖός ἐστιν ὁ διὰ τοῦ ἐλαίου καὶ ἰτρίου σκευαζόμενος. ἕτερον δὲ, ταγηνιστῶν ὠῶν, ὁμολογοῦντα καὶ τοῦτον αὐτῶν ἐκείνων ἐρυγγάνειν. ἄλλον δὲ ῥαφανίδων πολλῶν, ὡς ἂν τι δυσῶδες καὶ σαπρὸν ἐρυγγάνειν. ὅτι μὲν οὖν οὐ καλῶς ἐπέφθη τὰ σιτία τούτοις, ὁμολογήσουσιν πάντες. αὐτή γε μὴν ἡ γαστὴρ, οὐδὲν ἐπ' αὐτῷ πέπονθεν. οὐδὲ κατὰ τὸν ἑαυτῆς λόγον ἐσφάλη περὶ τὴν ἐνέργειαν, ὥσπερ οὐδ' ὅταν ὁλόκληρα τὰ γίγαρτα διαχωρίσῃ τις. εἰ μὲν γὰρ ἐπεφύκει κατὰ τὴν τῶν ἀνθρώπων γαστέρα μεταβάλλειν τὰ γίγαρτα, τότ' ἂν ἠτιώμεθα τὸ σῶμα τῆς κοιλίας αὐτὸ, καὶ μοχθηρῶς ἔχειν ἐνομίζομεν. ἐπεὶ δ' οὐ πέφυκεν, ἀλλ' ἔστι τῆς τῶν γιγάρτων οὐσίας σύμπτωμα τὸ μὴ πέττεσθαι, ταῦτα μὴ εἰκότως λεχθήσεται μὴ πεπέφθαι. τὸ δὲ τῆς γαστρὸς σῶμα κατὰ φύσιν ἔχειν, ὅπερ ἐστὶν χρήσιμον ἐγνῶσθαί τε, καὶ διορίσθαι τοῖς ἰατροῖς. εἴτε δὲ βεβλάφθαι χρὴ φάναι τὴν ἐνέργειαν αὐτῆς ἐν ταῖς τοιαύταις διαχωρήσεσιν, εἴτε μὴ, περιττῶς ζητεῖται πρός γε τὰ τῆς ἰατρικῆς τέχνης ἔργα. ἐρέρε δὴ πάλιν νῦν ἐρυγγάνειν μέν τινα κνισῶδες, ἐδηδοκέναι δὲ μηδὲν κνισῶδες. ὑπὸ τούτου, θερμασίαν τινὰ πυρώδη, κατὰ τὴν γαστέρα φήσομεν ὑπάρχειν. εἶθ' ἑξῆς διοριούμεθα πότερον ὑπὸ δυσκρασίας τοῦ σώματος τῆς κοιλίας αὐτοῦ οὕτω γέγονεν, ἢ ξανθῆς χολῆς ἐν αὐτῇ περιεχομένης, ἤτοι κατὰ τὴν ἐντὸς εὐριχωρίαν, ἢ οἷον ἀναπεπομένης δυσεκνίπτως εἰς τοὺς χιτῶνας αὐτῆς. οὐ μὴν οὐδ' ἐνταῦθα, ζητήσομεν δ' ἐφεξῆς εἴθ' ἥπατος κακοπραγοῦντος, ὁ τοιοῦτος ἀθροίζεται χυμὸς, εἴτ' ἐξ ὅλου καταῤῥέει τοῦ σώματος, εἴτε καὶ καθ' αὐτὴν γεννᾶται τὴν γαστέρα. ταῦτα μὲν γὰρ ἀναγκαιότατα μέν ἐστιν ἐγνῶσθαι, δεῖται δ' ἀνδρὸς, γεγυμνασμένου τὸν λογισμὸν ἐν ὑπιστήμῃ τῶν πραγμάτων αὐτῶν, οὐ τῶν δηλούντων ὀνομάτων αὐτά. οὐ γὰρ ὥσπερ ἡ τῆς διαφθορᾶς ἰδέα τὴν ποιήσασαν αἰτίαν ἐνδείκνυται σαφῶς, οὕτω καὶ περὶ τῆς καθ' αὑτὴν γενέσεως ἐστὶν εὑρεῖν ὡρισμένην ἐνδείξιν. εἰ μὲν οὖν κνισοῦται τὰ σιτία κατὰ τὴν γαστέρα, μὴ διὰ τὴν ἑαυτῶν φύσιν, ἀναγκαῖον ἐστὶ τὴν ταῦτ' ἐργαζομένην αἰτίαν, εἶναι θερμήν. εἰ δ' ὀξύνεται, ψυχρὰν. οὐ μὴν ἤδη γέ πω δῆλον, εἴτε δυσκρασία τίς ἐστιν κατὰ τὸ σῶμα τῆς κοιλίας. εἴτε χυμός τις μοχθηρὸς. ἀλλὰ διορίζεσθαι χρὴ δόντα σιτία τῆς ἐναντιωτάτης φύσεως τοῦ τρόπου τῆς διαφθορᾶς. ἄρτον μὲν εἰ τύχοι καὶ χόνδρον ἐφ' ὧν κνισοῦται, μέλι δ' ἐφ' ὧν ὀξύνεται. κάπειθ' ὑπισκοπεῖσθαι, τατ' ἐμούμενα, καὶ τὰ διαχωρούμενα, πότερον ἅμα χυμῷ τινὶ, τὰ μὲν χολώδει καὶ θερμῷ, τὰ δὲ, φλεγματώδει καὶ ψυχρῷ λαμβάνει τὴν κένωσιν, ἢ χωρὶς χυμοῦ τινος βραχεῖαν τινὰ μεταβολὴν ἐσχηκότα. τῆς κοιλίας μὲν γὰρ αὐτῆς δυσκράτου γεγενημένης κατὰ θερμότητα πυρώδη, χωρὶς χυμοῦ τὸν ἄρτον καὶ τὸν χόνδρον ὄψει διαχωρούμενα βραχυτάτης εἰς αὐτὰ μεταβολῆς γεγενημένης. εἰ δὲ χυμός τις εἴη μοχθηρὸς ὁ φθείρων τὴν τροφὴν, αὐτά τε τὰ σιτία δεδευμένα φαίνηται τοῦ τοιούτου χυμῷ. καὶ σαφέστερον ἠλλοιωμένα κατὰ τὴν ἐνέργειαν αὐτοῦ. πολὺ δὲ δὴ μᾶλλον, ἐμέτοις διορίζεται ταῦτα, ῥαδίως πεφυκότος ἐμεῖν τοῦ κάμνοντος. ὡς τόν γε μὴ δυνάμενον, ἀναγκάζειν ἐμεῖν, οὐκ ὑπιτήδειον. ἀλλὰ ταῦτα μὲν, ὅταν ἐμπλέῃ τοῦ κύτει τῆς κοιλίας ὁ λυπῶν χυμὸς, ἀναπεπομένου δ' εἰς τοὺς χιτῶνας αὐτῆς, ναυτίαι μὲν πάντως ἕπονται, δίψος δὲ πλέον ὑπὸ τοῖς θερμοτέροις, ὥσπερ ὄρεξις ἡ πρὸς τὰ σιτία, τοῖς ψυχροτέροις ἀκολουθεῖν πέφυκεν. ὑπισκοπεῖσθαι δὲ χρὴ καὶ εἰ ἀπαθὲς ἐστὶ τὸ ἧπαρ, ἢ πεπονθέτι. καὶ τὸ πάθος ὁποῖον αὐτοῦ, πότερα θερμόν ἐστιν, ἢ ψυχρόν. ὡσαύτως δὲ καὶ περὶ τοῦ σπληνός. ἐκ γὰρ τῆς τῶν τοιούτων ἁπάντων ὑπισκέψεως, ἅμα τῇ τῶν ἐσθιομένων ἢ πινομένων ὁσημέραι πείρᾳ, δυνήσεταί τις ἀκριβῶς εὑρεῖν, οὐ μόνον τὸν πεπονθότα τόπον, ἀλλὰ καὶ τῆς διάθεσιν αὐτοῦ. χρησιμωτέρα γὰρ ἡ ταύτης γνῶσις ἐστὶν, παρ' ὅσον ἡ τῆς θεραπείας ἰδέα κατ' αὐτὴν τυποῦται. Τὴν γοῦν θερμὴν διάθεσιν ἀεὶ μὲν ψυκτέον ἐστὶν, ἐν ὁποίῳ ποτ' ἂν εἴη χωρίῳ. τὸ δὲ ἄχρι πόσου ψυκτέον, ἢ ὅν τινα τρόπον, ἢ διὰ τίνος ὕλης, ὁ πεπονθὼς συνενδείκνυται τόπος. εἰ μὲν οὖν αὐτὸ δὴ οὕτω μόνον εἴη δυσκρασία τίς ἐν τοῦ σώματι τῆς γαστρὸς αὐτῷ, ψύχων μὲν τὴν θερμὴν, θερμαίνων δὲ τὴν ψυχρὰν, ὠφελήσεις αὐτίκα τὸν ἄνθρωπον. ἔσται δέ σοι καὶ τῆς ὑπολήψεως, ἣν ἔσχες οὐ ψιλὴ δόξα μόνον, ἀλλ' ὑπιστήμη σαφὴς, καὶ μᾶλλον, ἐὰν ἑκατέρωθεν αὐτὴν βασανίσῃς, ὑπὸ μὲν τοῖς ψύχουσι φαρμάκοις τε καὶ διαιτήμασιν, ὠφελούμενον ὁρῶν τῶν ἄνθρωπον. ὑπὸ δὲ τοῖς θερμαίνουσι, βλαπτόμενον. Ἐὰν δὲ χυμός τις ᾖ περιεχόμενος, ἐν αὐτοῖς τοῖς χιτῶσι τῆς κοιλίας, αἱ μὲν ναυτίαι χωρὶς ἐμέτου γενήσονται κεναί. σπαράττουσαι μόνον, οὐ μὴν ἐκκενοῦσαι γέ τινα χυμόν. ὡς ἐφ' ὧν ἐν αὐτῷ περιείχετο κύτει τῆς γαστρὸς, κατὰ τὴν ἔνδον αὐτῆς εὐρυχωρίαν. αἱ δ' ἐρυγαὶ, τοῖς μὲν ὀξώδεις ἔσονται, τοῖς δὲ κνισώδεις. ὠφελήσει δὲ, τοὺς μὲν τὸ διὰ τριῶν πεπέρεων φάρμακον, ἤ τι τοιοῦτον, δι' ὕδατος, ἢ οἴνου ποθέν. τοὺς δ' ἑτέρους, ἀψίνθιόν τε καὶ ἡ διὰ τῆς ἀλοῆς ἱερὰ, καλοῦσι δ' αὐτὴν ἔνιοι καὶ πικρὰν. ἐὰν οὖν εὐθέως ἅμα τῇ πρώτῃ πείρᾳ φαίνηται πρὸς τῶν οἰκείων φαρμάκων ἡ ὠφέλεια σαφὴς ἑκατέρων τῶν χυμῶν γεγενημένη, τήν τε διάγνωσιν ὑπιστημονικὴν ἕξεις ἤδη, τήν τε θεραπείας ὑφήγησιν, ὡς ὑπιμένοντα τοῖς αὐτοῖς ἐκθεραπεῦσαι τὸν ἄνθρωπον. ἐὰν δὲ ὑπὸ τοῖς ὀφελεῖν εἰθισμένοις φαρμάκοις ἑκατέραν τὴν διάθεσιν, ἀκολουθήσει ποτὲ βλάβη, περὶ τὴν διάγνωσιν εὑρήσεις ἐσφαλμένον σ' αὐτόν. ἡ γάρ τοι βεβαιοτάτη γνῶσις ἁπασῶν τῶν τοιούτων διαθέσεων γίνεται τοῖς ἀκριβῶς ὑπισταμένοις, ὑφ' οἵων ἰαμάτων ἑκάστη καθίσταται. ἔγω γοῦν ἐνίους τῶν ὀνομαζομένων κωλικῶν ἰασάμην, τῇ πόσει τοῦ διὰ τῆς ἀλοῆς φαρμάκου, τεκμηράμενος μὲν ἀναπεπόσθαι δακνώδη χυμὸν, εἰς τοὺς χιτώνας τοῦ πεπονθότος ἐντέρου. δοὺς τε τοῦ φαρμάκου, διό τι πάντως ἠπιστάμην, ὑπ' αὐτοῦ τῆς τοιαύτην διάθεσιν ὠφεληθησομένην, ὡς δ' ὠφελήθη, γνοῦς ὅτι καλῶς ἐστοχασάμην, πλέον ἐδίδουν αὐτῆς. ἀλλ' ἐκ τίνος γε τὴν ἐλπίδα ταύτην ἔσχον,

ἄμεινον

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 261 sur 494

ἄμεινον εἰπεῖν. ἑώρων τὸν ἄνθρωπον, ὧν μὲν τοῖς θερμοῖς ἐδέσμασί τε καὶ φαρμάκοις, καὶ ὅλως διαιτήμασι παροξυνόμενον. ὧν δὲ τοῖς εὐχύμοις τε καὶ κατακεραστικοῖς ὀνομαζομένοις, ὠφελούμενον. ἑώρων δὲ καὶ πρὸς τῇ ἀσιτίας αὐτὸν βλαπτόμενον. ὡς δὲ καὶ πυνθανομένῳ μοι καὶ περὶ τῇ κατὰ τὴν ὀδύνην ἰδέας ἔφη δακνώδη τινὰ ὑπάρχειν αὐτὴν, ἔτι δὲ καὶ μᾶλλον εἰς ἐλπίδα τῆς ἀληθοῦς διαγνώσεως ἀφικόμενος, ἐτόλμησα δοῦναι τοῦ πικροῦ φαρμάκου. θεασάμενός τε προφανῶς ὠφεληθέντα τὸν ἄνθρωπον, ἐπείσθην ἐγνωκέναι βεβαίως, ἢ τίς ἐστιν ἡ διάθεσις. ἕτερον δ' ὑπὸ τῶν εὐπέπτων σιτίων παροξυνόμενον, ἀνηρώτησα τὰ προηγησάμενα. πυθόμενός τε, ὅτι μετὰ καθαρκτικοῦ φαρμάκου δόσιν, εἰς ταύτην ἤχθη τὴν διάθεσιν, αὖθις τε ἐρωτήσας, ὑπὸ τίνος αἰτίας, ὧν τὴν τοῦ φαρμάκου χρῆσιν ἧκεν, ἀκούσας τε δι' ἀλγήματα δακνώδη τε καὶ διαβρωτικὰ πολυχρονίως ἐν τοῖς κατὰ τὴν γαστέρα τόποις διαμένοντα, κεκακῶσθαι τὸ ἐντέρον ὑπὸ τοῦ καθαρκτικοῦ φαρμάκου στοχασάμενος, ἐν διαθέσει τε γεγονέναι ῥευματικῇ, καὶ δέχεσθαι ῥαδίως εἰς ἑαυτὸ τὰ περιττὰ τοῦ ἥπατος, ὧν διαφθείρειν τε ταῦτα, τροφὴν ἔδωκα δύσφθαρτόν τε καὶ στύφουσαν. ἐφ' ᾗ τῶν τε δήξεων ἐπαύσατο, καὶ διεχώρησεν οὐκ ἔτι οὐδὲν, ἔμπροσθεν ἀεὶ μετὰ τὰς δήξεις ἐκκρίνων, διεφθαρμένα τε ἅμα καὶ ὑγρὰ καὶ δυσώδη. προπεπυσμένος δ' ὅτι χρόνῳ πλείονι μετὰ τῇ δῆξιν ἡ διέξοδος αὐτῶν ἐγένετο, τῶν μετεώρων ἐντέρων ἐστοχασάμην εἶναι τῇ διάθεσιν. ὡς ἐφ' ἑτέρου τε ταχείας ὧν τῇ δήξει τῆς ἐκκρίσεως γινομένης, ἐτεκμηράμην εἶναι τῶν κάτω τὴν διάθεσιν. ἐκεῖνον μὲν οὖν ἐνέσει φαρμάκου, οὗτον δὲ τοῖς εἰρημένοις ἐδέσμασιν ἰασάμην. ὡνιστάμενός τε οὗτος βεβαίως, ὅτι τὰ μὲν ἐγγὺς τῇ γαστρὶ, τοῖς ἄνωθεν ἐσθιομένοις τε καὶ πινομένοις ἑτοιμότερον ὠφελεῖται. τὰ δ' οὐ πόῤῥω τῇ ἕδρας, τοῖς κάτωθεν. οὐχ ἁπλῶς οὖν προσήκει σκοπεῖσθαι οὗτος μόνον εἰ ἡ γαστὴρ πέπονθεν, ἢ τι τῶν ἐντέρων, ἀλλὰ καί τι τὸ πάθος ἐστὶ, καὶ διορίζεσθαι γε, τίνα μὲν ἴδια τῶν παθῶν ἐστὶ σημεῖα. τίνα δὲ τῶν παχόντων μορίων. οἷον ὅτι τὸ μὲν ἀπεπτεῖν γαστρός ἐστι σύμπτωμα, τὸ δ' ὧν τὸ κινισῶδες, ἢ ὀξῶδες ἐκτρέπεσθαι τὰ ἐδηδεσμένα, τῶν κατ' αὐτὴν αἰτίων τε καὶ παθημάτων. Οὕτω δὲ κἀπὶ τῶν κατὰ τὸ ἐντέρον, ὅτε χρόνος τῆς διεξώδου, καὶ τῶν ἐκκρινομένων ἡ ἰδέα, καὶ τῶν συμπτωμάτων ἡ διαφορὰ μετὰ τῶν προηγησαμένων, καὶ νῦν εἰς πεῖραν ἀγομένων, ἐνδείξεται συναμφότερον, ἅμα τότε πάθος αὐτὸ, καὶ τὸ μόριον, ἐν ᾧ συνέστη. φορὲ γὰρ ἐκκρίνειν τινὰ κατὰ γαστέρα, ποτὲ μὲν, ἐφελκίδας, ἢ οἷον ὑμενώδη ξύσματα, ἢ οἷον αἱματῶδες τι. ποτὲ δ' ἅμα ταῦτα πάντα. τὸ μὲν ἡλκῶσθαι τὸ ἐντέρον, οὐκ ἂν ἀμφισβητήσειέ τις. εἴτε δὲ δὲ ἐν τοῖς λεπτοῖς ἐντέροις ἐστὶν, ἢ ἐν τοῖς παχέσιν ἡ ἕλκωσις, οὐδέπω δῆλον. ἀλλ' ἔκ τε τῆς τῶν ξυσμάτων ἰδέας, ὡς ἔμπροσθεν εἴρηται, κἀκ τοῦ χρόνου τοῖς διξόδου. καὶ τρίτου τοῦ μεμίχθαι τῇ κόπρῳ, τὸ μὲν μᾶλλον αὐτῶν τὸ δὲ ἧττον ἢ καὶ μηδόλως μεμίχθαι διορισθήσεται. Αἱ μὲν γὰρ ἐν τοῖς κατωτάτω μέρεσιν ἑλκώσεις, οὐδ' ὅλως ἔχουσιν ἀναμεμιγμένα τοῖς διαχωρήμασι, τὰ τῶν ἑλκῶν γνωρίσματα. ταῖς δ' ὀλίγον ἀνωτέρω, μέμικται μὲν, ἀλλ' ὧν βραχύ. καθάπερ γε τῶν ὧν πλέον ἀνωτέρω, καὶ ἡ μίξις ὧν πλέον. ἔτι δὲ δὴ μᾶλλον ὧν τῶν ὑψηλοτάτων ἐντέρων, ἀναμέμικται τῇ κόπρῳ, τὰ τῆς ἑλκώσεως ἴδια. πολλάκις δ' ἅμα τόπου τε καὶ διαθέσεως, ἐξ ἑνὸς γνωρίσματος ἐστὶν ἡ ἔνδειξις. ἢ τόπου τε ἅμα καὶ αἰτίου. οἷον ὧν μὲν τῶν τόπων, ἀπό τε τῆς βεβλαμμένης ἐνεργείας, καὶ τῶν ἐκκρινομένων, καὶ τῇ θέσεως, καὶ τῆς κατὰ τὴν ὀδύνην, ἰδιότητος, καὶ τῶν οἰκείων συμπτωμάτων, ἡ ἔνδειξις. ὧν δὲ τῶν παθῶν, ἀπό τε τῆς τῶν ἐκκρινομένων ἰδέας, καὶ τῇ τοῦ τόπου φύσεως, καὶ τῇ κατὰ τὴν ὀδύνην ἰδιότητος, καὶ τῆς τῶν οἰκείων συμπτωμάτων. Ἀπὸ μὲν οὖν τῆς βεβλαμμένης ἐνεργείας ἔνδειξις τοῦ πεπονθότος μορίου γίνεται, κατὰ τόν δὲ τὸν τρόπον. εἴ τινι σύμπτωμά τι τῇ κατὰ τὸ βλέπειν ἐνεργείας ἐστὶν, ὀφθαλμὸς ἐξ ἀνάγκης ἐκείνῳ πάσχει. πότερον δὲ κατ' ἰδιοπάθειαν, ἢ κατὰ συμπάθειαν, ἢ κατὰ ἄμφω, δεύτερον ἂν εἴη σκέμμα. τῇ δὲ τῶν ἐκκρινομένων ἰδέᾳ διαγινώσκεται τὸ πεπονθὸς μόριον, ὡς ἔμπροσθεν εἴρηται διά τε τῶν τῇ οὐσίας αὐτοῦ μερῶν, καὶ τῶν περιεχομένων ἐν αὐτῷ. καὶ μὴν καὶ ἡ θέσις ἱκανὴ συνενδείξασθαι τὸ πεπονθὸς μέρος. ὄγκος γοῦν σκληρὸς ἐν περιγραφῇ κατὰ τὸ δεξιὸν ὑποχόνδριον, οὐ σπληνὸς, ἀλλ' ἥπατος γνώρισμά ἐστι πάσχοντος. ὥσπερ γὰρ κατὰ τὸ ἀριστερὸν, οὐχ ἥπατος, ἀλλὰ σπληνός. ὁμοίων τε τῶν ἐκκρινομένων ὄντων, ἡ θέσις ἐνίοτε συνενδείκνυται τὸ πάσχον. εἰ γοῦν ὑμενώδους χιτῶνος ἐκκριθείη μόριον, ὅτι μὲν ἕλκωσις ἐστὶ ποῦ, δηλώσει. τὸ δ' ὁποίου τοῦ μορίου, παρὰ τῇ θέσεως διδαχθείσῃ. τὸ μὲν γὰρ ἐμούμενον, ἤτοι γαστρὸς, ἢ τοῦ στομάχου τὸ πάθος εἶναι σημαίνει. τὸ δ' ἀναβησσόμενον ἤτοι τοῦ λάρυγγος, ἢ τῇ τραχείας ἀρτηρίας. τὸ δὲ πτυόμενον μετὰ τὸ χρέμψασθαι, τῇ φάρυγγος. εἰ δ' οὐρηθείη, τῇ οὐρήθρας αὐτῆς. εἰ δὲ διὰ ἕδρας ἐκκριθείη, τῶν ἐντέρων τινός. εἰ δὲ δι' αἰδοίου γυναικείου, τῶν κατὰ τὴν μήτραν. ὅτι δὲ καὶ τῶν ὀδύνων ἑκάστη κατὰ τὴν θέσιν ἐνδείκνυται τὸ πεπονθὸς μόριον, εὔδηλον, οὕτως γέ τοι καὶ τὰ προειρημένα διορίζεται. σημείων γὰρ φανέντων ἕλκους ἐν ἐμέτῳ, σκεπτέον ἐστὶ πότερον ἐν τοῖς πρόσω μέρεσιν κατὰ τὸ ὑποχόνδριον, ἢ κατὰ τὸ μεταφρένον ὄπισθεν ὀδυνητίς ἐστιν. διορισθήσεται δὲ, τῇ μὲν ἔμπροσθεν ὀδύνης, κατὰ τὴν γαστέρα. τῆς δ' ὀπίσω, κατὰ τὸν στόμαχον γινομένης. ἀλλὰ καὶ αὐτῆς τῇ γαστρὸς τὸ στόμα, τοῦ κύτους ὡσαύτως διορισθήσεται. εἰ τῶν καταπινομένων δρυμέων, τὸ μὲν ἐν τῷ στόματι τῇ γαστρὸς, ἐργάζοιτο τὴν δῆξιν, ἢ κατωτέρω, τὸ δ' ἐν τῇ κατὰ τὸν θώρακα διόδῳ. τὰ γὰρ τοιαῦτα πάντα τῇ θέσει διορίζεται. καθάπερ ἄλλα τῇ τῇ ὀδύνης ἰδέᾳ. λεχθήσεται δ' ὧν πλέον ὑπὲρ ἀλγημάτων, ἐν τῷ δευτέρῳ γράμματι. νυνὶ δὲ ἤδη καιρὸς εἰπεῖν τι παράδειγμα τῇ ἀπὸ τῶν οἰκείων συμπτωμάτων ἐνδείξεως τόπου πεπονθότος, ἔμπροσθεν μὲν οὖν ἑκάστου τῶν ὑπαφυομένων τοῖς ἕλκεσιν, ἰδίαν ἔνδειξιν ἐλέγομεν εἶναι. νυνὶ δὲ καὶ τὰ τοιαῦτα προσκείσθω. ἀσώδεις μὲν ὧν στόματι γαστρὸς πάσχοντι γίνονται. πλύματι δὲ κρεῶν ὅμοια κενοῦνται κάτω, δι' ἀτονίαν ἥπατος. ἐρυθρὰ δὲ τὰ μῆλα γίνονται τοῖς περιπνευμονικοῖς. Ἀλλὰ καὶ τῶν παθῶν αὐτῶν, ἐν μὲν τοῖς ἐκκρινομένοις ἴδια σημεῖα. τοῦ μὲν ἕλκους, ἐφελκίς. αἱ δὲ ψαμμώδεις ὑποστάσεις, λιθιάσεις. αἱ δὲ τοῖς τῇ κολοκύνθης σπέρμασιν ἐκκρίσεις ὅμοιαι, πλατείας ἕλμινθος. ἀπὸ δὲ τῶν τόπων αὐτῶν ἔνδειξις τοῦ νοσήματος γίνεται. διὰ τὸ τινὰς μὲν μόνους πάσχειν ἐκεῖνο τὸ νόσημα.

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 262 sur 494

τινὰς δὲ μόνους μὴ πάσχειν. ὑποχέονται μὲν γὰρ οἱ ὀφθαλμοὶ μόνοι. λιθιῶσι δὲ νεφροὶ καὶ κύστις, ὡς δ' ἔνιοι φασὶ καὶ κῶλον ἐλμινθες δ' ἐν ἐντέροις γεννῶνται. τὸν καρδίαν δ' οὐ πάλιν ἀδυνατον ἀπόστημα παθεῖν. ὥσπερ ὀδυνηθῶσι πνεύμονί τε καὶ σπλῆσι. ἀπὸ δὲ τῶν συμπτωμάτων ἰδιότητος γνῶσις γίνεται τοῦ πάθους ἐν τοῖς δὲ. χρυπτῶται μὲν οἱ ὄγκοι ὑπὸ ταῖς φλεγμονώδεσι νόσοις. ἄλογον δὲ ῥίγος ἅμα πυρετῷ, σημεῖον δὲ φλεγμονῆς μεταβαλλούσης εἰς ἐμπύημα. μελαινομένη δὲ γλῶσσα καυσώδους πυρετοῦ σημεῖον, ὥσπερ γε καὶ ἡ τοῦ χρώματος ἰδιότης ἐν ὅλῳ τῷ σώματι, οἷόν ἐστιν ἡπαρ μὲν ἑτέρα, σπλὴν δ' ἄλλη, μὴ δυναμένη λαθεῖν τὸν ὑπὸ τῶν μαθόντα. καθάπερ οὐδ' ἡ δι' ἀμυδρᾶς ὀσφρήσεως. ἔστι δ' ὀλίγα πάνυ τῶν παθῶν αὐτῶν, ἴδια σημεῖα, χωρὶς τοῦ σαφῶς δηλοῦν τὸν πεπονθότα τόπον. ἀεὶ δὴ γε ἐν τῇ ἐνεργείᾳ βλάβαι, μόνον δηλῶσι τὸ πεπονθὸς μόριον. ἀεὶ δ' ἐν αὐταῖς διαφοραὶ, τὸ πάθος αὐτοῦ. μόνα τοίνυν ἐκεῖνα τῶν παθῶν ἴδια σημεῖα, τὰ μὴ τὰ συμβεβηκότα αὐτοῖς ἑπόμενα. φανεῖται δὲ καὶ τοῦτο σαφέστερον ἐν ὅλῳ τοῦ λόγου τῇ διεξόδῳ. φανεῖται δὲ καὶ τὰ κοινὰ πάθους τε ἅμα καὶ τόπου πάσχοντος ἢ δυσὶν παθοῖν, ἢ μοείοιν δυσὶν, ἐν ᾗ τῷ πρώτῳ τῶν περὶ τὰ ἰδιοπαθούντων τε καὶ συμπαθούντων λόγου, ἔγνωκα πρόδηλος, ἐπ' αὐτοῦ καταπαῦσαι τὸ βιβλίον. ἀναμνήσας πρότερον, ὡς τὸν τοῦ τῶν ἄλλων ἰατρῶν ὀνομαζομένην πρωτοπάθειαν, οἰκειότερον ἔφην ἰδιοπάθειαν ὀνομάζεσθαι. διαφορὰ γε μὴν οὐδεμία, οὐδ' εἰ πρωτοπάθειάν τις αὐτὴν καλεῖ. βέλτιον γὰρ οὐ πρὸς τὸν ὀνόματων ῥίζειν, ἀλλὰ τῶν πραγμάτων ἐπίστασθαι τὰς διαφοράς. ὅταν μὲν γὰρ ἐκ τῆς κοιλίας, ἥκει γε ἀτμὸς μοχθηρὸς, ἢ καὶ τῶν χυμῶν αὐτῶν ἀναφορμένων, οὐδὲν τὸν ἐγκέφαλον ἡ διάνοια βλάπτεται, πρώτως μὲν οὐκ ἄν τις φαίη πάσχειν τὸν ἐγκέφαλον οὐ μὴν οὐδ' ἁπλῶς γε πανταπασιν ὑπάρχειν. ἀλλ' ὅτιπερ ὑπὸ αὐτῶν ἐκείνων ὁμολογεῖται, δηλονότι τὸ συμπάσχειν ῥήματος ἀληθεστάτην ὄψιν. δηλοῦται γὰρ οὐ τὸ μηδόλως πάσχειν ἐκ τῆς συμπάσχειν φωνῆς, ἀλλὰ τὸ σὺν ἑτέρῳ πάσχειν. ἄμεινον δὲ καὶ σαφέστερον ἐφ' ἑτέρῳ πάσχειν ἂν εἴποι τις τὸ συμπάσχον. ὅπερ οὖν γίνοι τῶν ἰατρῶν, νομίσασι μὲν ἀμυδρῶς ὥσπερ ὀνειρώττοντες. οὐκ ἐρήσασι δὲ σαφῶς, ὅτι μὴ δὲ ἐγνώκασι, τό τ' ἐγώ μοι δοκῶ διαλάξειν, ἀναγκαιότατον ὂν εἰς τὴν προκειμένην πραγματείαν. ἀρξάμενος οὖν τοῦθ'. γίνεται τῶν ἐνεργειῶν ἀπὸ ὕλης ὑπερβολαίου γιγνόμενα, προπαρασκευαζομένων αὐτὴν ὑφ' ἑτέρων μορίων λαμβάνουσιν. οὕτως οὖν ὅτε, πάθος ἴδιον οὐδέν ἐχόντων τῶν οἰκείων τῆς ἐνεργείας ὀργάνων, ἀπόλυσθαι συμβέβηκεν αὐτὴν ἀπορίᾳ τῆς ὕλης, ἀφ' ἧς ἐγένετο, καθάπερ ἐπὶ τῆς φωνῆς ἔχει. διείρηται γὰρ ἐν τοῖς πρὸ αὐτῆς λόγοις, ἡ ἐκ φύσιος, ὕλη μὲν οὖσα τῆς φωνῆς, γινομένη δ' ὑπὸ τῶν μεσοπλευρίων μυῶν, συνελομένου τοῦ θώρακος. ὅταν οὖν οὔτι μηκέτ' ἐνεργῶσιν, ἄφωνον γίνεται τὸ ζῷον. οὐδ' ἐνὸς πάθους ἴδιόν τι παρὰ τὰς τῆς φωνῆς αὐτῆς ἴδια μόρια γεγενημένου. ταῦτα δ' ὅτι σωτέλουσι μὲν εἰπεῖν, ὁ σύμπας λάρυγξ, κατὰ μέρος δ' ἑκάτερον τῶν, οἵ τε πρεῖς αὐτοῦ χόνδροι, καὶ οἱ συνοῦντες αὐτοὺς μύες πρεῖς, ἅμα τοῖς ἀπ' ἐγκεφάλου νεύροις. ἔστι τε πρὸς τούτοις ἡ ἐνδον τοῦ λάρυγγος ὑμενώδης, ἣ πρὸς ὃν τὸ λυειώτατον ὄργανον τῆς φωνῆς. αὕτη γὰρ ὑπὸ τῶν μυῶν ἀνοιγομένη τε καὶ συναγομένη μετρίως, ὀργάζεται τὰς φωνάς. ἀλλ' οὐχ οἷόν τε γένεσθαι ταύτας, ἄνευ τοῦ σφοδρῶς ἔξω φορεῖσθαι τὸ πνεῦμα. ὅτιπερ δ' ὑπὸ τῶν μεσοπλευρίων ὑπολείπεται μυῶν. καί τις ἀφ' ὑψηλοῦ πεσὼν, ὡς ὀρᾶσαι κατὰ τῆς γῆς, τὸν ἀριστερὸν τοῦ μεταφρένου, πόδι μὲν τὸν πρίτιον ἡμέραν, πάνυ μικρὸν ἐφθέγγετο, τῇ δὲ τετάρτῃ τελέως ἰῷ ἄφωνος, ἅμα τοῦ παραλελύσθαι τὰ σκέλη, μεθ' ἃ τὴν χεῖρα βεβλαμμένων. οὐ μὴν οὔτ' ἄπνους, οὔτε δύσπνους ἐγένετο. παραλυθέντος γὰρ ὅλου τοῦ μετὰ τὸν τράχηλον νωτιαίου, σωίεσθαι τοῦ θώρακι, πρός τε τὸ διαφράγματος, ἔτι τε καὶ τὴν ὑψηλῶν μυῶν ἰσχύειν τὴν ἐξ, ἑπεσθαι τὰ νεῦρα τούτοις ἐκ τοῦ κατὰ τὸν τράχηλον ὄντα νωτιαίου. τὰ δὲ τῶν μεσοπλευρίων μυῶν νεῦρα, πάντ' ἔπαθον, ὑφ' ὧν, ἡ ἐκφύσησις, ἐδιέλιπεν γινομένη. βουλομένων οὖν τὴν ἰατρῶν φωνοχλήσειν ἐκεῖ, τοῖς μὲν σκέλεσι δίοτι παρεῖτο, τοῦ δὲ λάρυγγι διὰ τὸ τῆς φωνῆς πάθημα, ἰωλύσας ἐγὼ, μόνου τοῦ παραλελύσθαι τὰ σκέλη, μεθ' ἡμέραν, πάνυ μικρὸν ἐφθέγγετο, τῇ δὲ τετάρτῃ τελέως ἰῷ ἄφωνος, ἅμα τοῦ παραλελύσθαι τὰ σκέλη, μεθ' ἃ τὴν χεῖρα βεβλαμμένων. οὐ μὴν οὔτ' ἄπνους, οὔτε δύσπνους ἐγένετο. παραλυθέντος γὰρ ὅλου τοῦ μετὰ τὸν τράχηλον νωτιαίου, σωίεσθαι τοῦ θώρακι, πρός τε τὸ διαφράγματος, ἔτι τε καὶ τὴν ὑψηλῶν μυῶν ἰσχύειν τὴν ἐξ, ἑπεσθαι τὰ νεῦρα τούτοις ἐκ τοῦ κατὰ τὸν τράχηλον ὄντα νωτιαίου. τὰ δὲ τῶν μεσοπλευρίων μυῶν νεῦρα, πάντ' ἔπαθον, ὑφ' ὧν, ἡ ἐκφύσησις, ἐδιέλιπεν γινομένη. βουλομένων οὖν τὴν ἰατρῶν φωνοχλήσειν ἐκεῖ, τοῖς μὲν σκέλεσι δίοτι παρεῖτο, τοῦ δὲ λάρυγγι διὰ τὸ τῆς φωνῆς πάθημα, ἰωλύσας ἐγὼ, μόνου

αὐτῶν, οὐκ ἔχει προσηγορίαν οἰκειοτέραν ἢ τῶν φωνητικῶν, ἅπερ ἴδια τῶν τῇ φωνῇ ῥυθμιζόντων ὀργάνων ὄντων. ὅγε μὲν τρόπος ἡ βλάβης τοῖς μυσὶ τ' λάρυγγος, ὁ αὐτός ὅταν, εἴτε τὰ παλινδρομοῦντα νεῦρα κακώσας, εἴτε τὰ παρὰ τῆς ἀρτηρίας, ἑκατέρως γὰρ ἀπορροῦσι δυνάμεως ψυχικῆς, ἧς χωρὶς, οὐχ οἷόν τε κατὰ προαίρεσιν αὐτοῖς κινεῖσθαι. καὶ μὲν καὶ ἡ τῶν λινοφύτων τῇ ὑδρογλωχῖδι μυδᾷ τὸ μὴ τελέως μὲν ἄφωνον ὀργάζεται τὸ ζῷον. ἀλλ' οὐ κατὰ τὸν αὐτὸν ἅπαντα τρόπον, οὐ μὲν οὐδὲ πάντα διαφθείροντος ἢ εἰ τὰ νεῦρα βλαβείη. τὸ κοινὸν γὰρ ἡ βλάβης ἀμφοῖν ἔσιν, ᾗ τῷ σφιγκτῆρι τῇ ὑδρογλωχῖδι, ἡ πρὸς τὴν λινοῦσαν ἀρχὴν συνεχείας. γίνεται τε ὧδε ἐάν τε σὺν μυῒ, ἐάντε τὰ νεῦρα τέμῃς, ἢ βρόχῳ διαλάβῃς, ἢ θλάσῃς, ἢ ὁπωσοῦν ἄλλως διακόψῃς. ἐγὼ γοῦν οἶδα καὶ ψυχθέντων ὑπὸ πλέονος τῶν παλινδρομούντων νεύρων ἐν χειρουργίᾳ τινὶ κατὰ τραχύλον, ἐν χειμῶνι γιγομένῃ, πακωθέντα τῇ φωνῇ. ὡς ὀλίγου δεῖν ἀφλέβωτα. ⟨καὶ σωζόντων γε τοῦτ' αὐτὸ, θερμαίνουσι φαρμάκοις, αὐτῇ ἀνεπαλειτέμεθα, τῇ κατὰ φύσιν ἰσχύσει ἀνακτησάμενοι τοῖς νεύροις. ὥσπερ δ' ὑπὸ τοῦ θώρακος σωτηρίσεσιν, ἀπόλυται ἡ φωνὴ σῴζουσα τῆς ὕλης, οὕτω καὶ τὴν τραχεῖαν ἀρτηρίαν ὅλην διατέμῃς. οὐ γὰρ ἔτι παραγίνεται τὸ πνεῦμα, πρὸς τὸ τῆς φωνῆς ἴδιον ὄργανον. ἑτέρῳ δὲ τρόπῳ, ταυτὸν ὀργάζεται βρόχος ὅλῳ τῷ τραχήλῳ περιτεθείς, ἀλλ' οὗτος μὲν οὐκ ἄφωνον μόνον ἀπτελεῖ τὸ ζῷον, ἀλλὰ πνίγει. σῴζουσιν τῆς ἀναπνοῆς. ἡ δ' ἀρτηρία διαιρεθεῖσα, φωνὴν μὲν βλάπτει, ἡ δ' ἀναπνοῆς, οὐκ ἀφαιρεῖται τὸ ζῆσαι. ἃ δὲ λυπάγχα καλοῦμεν, φλεγμονὰς τῶν ὑδρογλωχῖδα τοῦ λάρυγγος οὔσας σωμάτων, ἀναλογον ἀγχόνῃ, σῴζουσι μὲν ἀναπνοῆς, ἐκφράττουσα τὸν πόρον αὐτῆς. διὸ δὴ καὶ μάλιστα τοῦ μὲν φωνῆς ὀργάνου, πάθη ἴδιον εἰσίν. ἐφεξῆς δὲ τῶν ἔξωθεν αὐτὸ μυδᾷ ἡ βλάβη, τῶν δ' ἄλλων ἁπάντων ὧν διῆλθον, οὐκ ἴδιον, ἀλλὰ κατὰ συμπάθειαν μᾶλλον. ἐνεχθῆναι γοῦν τινα ἐκ τραχήλου χειρασθέντα, ἐν τοῖς βάθεσι λευμῶνας, εἶτα δὲ εἰς τὸ τεμεῖν τι ἀγγεῖον, οὐ τῇ μίλῃ τέμνων οὐδ' ὑμένας, ἀλλὰ τοῖς ὄνυξι διαπρῶν, ἔλαθεν τὸ ἀγνοίας σπασθέντα τε καὶ διακοπέντα νεῦρα. καὶ οὕτω τῶν μὲν χειρασθέντων ὑγιὲς ἀπέφυτο τὸ παιδάριον. ἄφωνον δὲ ἐργάσατο. καί τις ἄλλος ἕτερον παῖδα χειρουργῶν ὁμοίως ἡμίφωνον ἐποίησεν, ὑπὸ θατέρου μόνου νεύρου βλαβέντος. καὶ μέν τοι καὶ θαυμαστὸν ἐδόκει πᾶσιν, ὅτι μήτε ἡ τραχείας ἀρτηρίας, μήτε τοῦ λάρυγγος παθόντων, τι, τῇ φωνῇ βλαβῆναι συνέβη. διεχθέντων δ' αὐτοῖς τὸ ἐμοῦ τ' φωνητικῶν νεύρων, ἐπαύσαντο θαυμάζοντες. ἐφ' ᾧ γοῦν, ὅτι γ' ὕλης, ἡ δυνάμεως ἡ χορηγία διαφθείρεται, πιθανῶς ἄν τις λέγοι βεβλάφθαι τὴν ὑφήγησιν, ἀβλαβοῦς φυλαττομένου τοῦ ποιοῦντος αὐτῇ μορίου. τὸ δ' ὑπὸ χυμῶν, ἢ ἀτμῶν ἑτέρωθεν ἡκόντων εἰς αὐτὸ, βλαπτόμενον, οὐκ ἂν ἐκότως ἅπαξ εἶναι λέγοιτο. πιθανῶς δ' οὐδ' ἂν τις λέγοι διὰ τὴν γε σῴζομένων ὕλης τινός, ἡ δυνάμεως, βεβλάφθαι τὸ μόριον, εἴγε τοῦ παραλαμβάνειν ταῦτα, τῇ κατὰ φύσιν ἕξει διοίκησιν. ὥστε διὰ τῆς ποιούσης εἰς ἑκάτερον ὧν χειρήσεως, ἄχρις οὗ φαίνεται τῶν λογικῶν παθημάτων ἡ σκέψις, οὐδ' ὧν οὔτ' εἰς τὴν διάγνωσιν τῶν παθῶν, οὔτ' εἰς τὴν ἴασιν, οὔτ' εἰς τὴν τῶν ἀποβησομένων πρόγνωσιν, ὠφελοῦσα. θέασαι γοῦν ὅπως ἐγὼ μὴ δ' ἁψάμενος αὐτῆς δυνήσομαι θεραπεύειν, ἐκ τῆς τοῦ ὑποκειμένου τόπου γνώσεως εὑρεθεῖσαν. Ἔχω τις ὑπακειμένου φάρμακον τοῖς τρισὶ δακτύλοις ἡ χειρὸς, ἔφασκε τριάκοντ' ἡμέρᾶς πάσῃ τῇ ἀιδήσει αὐτῶν ἀπολωλέναι, τῆς κινήσεως ἀβλαβοῦς φυλαττομένης. ὀνίναδά τε μυρίων ὑπὸ τῶν ὑδροπεμπόντων φαρμάκων. ὅπερ οὖν εἴωθα ποιεῖν ἐπὶ τῶν τοιούτων, οὐδὲ τότε παρέλιπον. ἀλλ' ἐρώτησα καλέσας τὸν πονουμένον αὐτοῦ τῶν δακτύλων ἰατρὸν, ὁποίοις τισὶ χρησάμενος ἐν φαρμάκοις. ὡς δὲ τοῖς προσήκουσιν εὗρον, ἐζήτουν τὴν αἰτίαν τοῦ μηδ' ὠφελεῖσθαι τὸν ἄνθρωπον. ἠρώτων τε τὰ προηγησάμενα συμπτώματα. τοῦ δὲ, μήτε φλεγμονὴν τινὰ, μήτε, ψύξιν μήτε πληγὴν αὐτῷ προηγήσασθαι φάντος. ἀλλ' ἐκ τοῦ κατὰ βραχὺ, τὴν ἀιδησιν ἀπολέσθαι, θαυμάζων πάλιν ἠρόμην, εἰ μὴ τῶν ἀνωτέρω τι μορίων ἐπλήγη. τοῦ δὲ κατὰ μὲν τὴν χεῖρα μηδὲν εἰπόντος, ἐν ἀρχῇ δὲ τοῦ μετα φρένου πληγῆναι φάσκοντος, αὖθις ἠρόμην ὅπως τε καὶ ὁπότ' ἐπλήγη. καὶ μήτοι καὶ ἀκκειναμένου καὶ τὰ τὴν εἰς ῥόμην ὁδὸν ἡνίκ' ἤρξατο τοῦ ὀχήματος εἶναι τὸν χρόνον οὐ πολὺ πρότερον, ἢ τοὺς δακτύλους ἀφεθῆναι πάσχειν, ἐπεκμεμάθηκα ἐν τῇ πρώτῃ, τοῦ μετὰ τὸν ἕβδομον ἀπονοσήσει νεύρου διεκπλώσει, μορίόν τι ὑπὸ τῇ πληγῇ φλεγμῆναι, σκιῤῥώδη διάθεσιν ἐργάσηται. ὅθεν δ' ἔγνωσα μεμαθηκὼς διὰ ἀνατομῆς, ὅτι τὰ νεῦρα κατὰ περιγραφὴν μὲν ἰδίαν ὡς αἱ φλέβες ἐκφύονται φαίνονται, καὶ δέξαις ἂν ἐν ἀκριβῶς ἕκαστον αὐτῶν ἀπάρχειν, ὥσπερ καὶ τὴν φλέβα. τὰ δ' ὅλῃ σύνδεσις ἀπὸ τῆς ἀρχῆς πολλὰ συρρεόμενα ἅπαντα καὶ συναχόμενα κοινοῖς περιβλήμασιν ἀπὸ τῶν μηνιγγῶν ἐκπεφυκόσιν. καὶ πίνων τοῦ τελευταίου τῶν ἐκ τοῦ τραχήλου νεύρων, ἡ ταπεινὴ μοῖρα πρὸς τοῦ μικροὺς ἀφικνεῖται δακτύλους, εἰς ὃ περιέχον αὐτοὺς, δ' ἰασαπερομύη δέρμα, καὶ προσέτι τοῦ μέσου δακτύλου τὸ ἥμισυ μόριον, ὅπερ δὴ καὶ θαυμασιώτατον ἐδόκει τοῖς ἰατροῖς, ὅτι τὸ ἥμισυ μόνον ἐφάνετο πεπονθός. ἐμὲ δ' αὐτὸ τοῦτο προσήγαγε μᾶλλον, ὡς ἐκεῖνο μόνον εἴη τοῦ νεύρου τὸ μόριον πεπονθός, ὃ κατὰ τὸν πῆχυν ἀφυόμενον αὐτοῦ, τελευτᾷ πρὸς τοὺς ἐρυθρούς δακτύλους. ἀποείψαι τε λελυσάς τὸ φάρμακον, ὃ κατ' αὐτὸν ἐπέκειτο, κατ' ἐκεῖνο μάλιστα τῆς ῥάχεως ἐπέθηκα τὸ μέρος, ὃ τῇ ἀρχῇ εἶχε τοῦ πάσχοντος μορίου. καὶ οὕτως σωθὲν διαφόρως ἐδόκει, τοῖς ὁρῶσι θαυμαστόν τε καὶ παράδοξον, οἱ ἡ χειρὸς δακτύλοι διὰ τῶν ὑδροπεμπόντων τὴν ῥάχιν φαρμάκων, θεραπευόμενοι. διαπεσὸν τελέως ἀπυλλάγη τοῦ πάθους. ζήτησις ἐγίνετο τοῖς ἰατροῖς ἢ τις ποτ' ἐν ἡ διάθεσις τῶν νεύρων ἐν ᾗ τῇ μὲν λύσιν αὐτῶν σώζεσθαι συμβαίνει, τῇ δ' ἀιδησιν, ἀπόλυσθαι. κἀγὼ τὸ λελεγμένον ἤδη πρὸ τῶν ἐμπροσθεν ἰατρῶν εἶπον. ὡς ἡ μὲν ἀιδησις ἐν ᾧ πάσχειν. ἡ δὲ λύσις ἐν ᾧ ποιεῖν τι γίνοιτο. καὶ διὰ τοῦτο ῥώμης μὲν δεῖ ᾧ λυθέντι, τῷ δ' ἀιδησομένῳ, καὶ ἡ βραχυτάτη δυνάμις ἀρκεῖ δέξαντος δ' αὐτοῖς ὀρθῶς ἐρῆσθαι τὸν λόγον, τί οὖν εἶπον, οὐ καὶ τοὐναντίον ἐθεάσασθέ ποτε. τῆς ἀιδήσεως σωζομένης ἐκλελοιπέναι τὴν λύσιν, οἱ μὲν σοφοὶ ἄλλοι σχεδὸν πάντες οὐ δέπω ἑωρακέναι τό τ' ἔφασαν. εἷς δέ τις ὡμολόγει. καὶ τοὔνομά γε τοῦ παθόντος ἐλεγε καὶ μάρτυρας ἐπηγγέλλετο παρέξεσθαι. δέξαντος γε τούτου, μάχεσθαι τοῖς ἐρυθροῖς ὑπὸ

τῶν κινουμένων μὴ μοείων οὐ μὴν ἀεθανομένων, ὅσον μὴν γὰρ ἐπ' ἐκείνῳ τοῦ λόγω, πανταπάσιν ἀδιάκοπον ὄντων ἀπωλωλείας αἰσθήσεως, ἐπὶ λυπεῖσθαι κατὰ προαίρεσιν, αὖθις ἐθέντο μου τὴν αἰτίαν ἀκοῦσαι τῶν φαινομένων ἀμφοτέρων. ἔστι δὲ σαφὴς τοῖς ὑπὸ παθημένοις ἀνατομῆς νεύρων, οὖσα τοιάδε. ἅπασα μὲν ἡ καθ' ὁρμὴν κίνησις, ὑπὸ μυῶν γίνεται. νεῦρον γὰρ οὐδ' ἓν ὄντων αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ χωρὶς μυός, οὐδὲ μίαν ὀργαζόμενον ἐν τοῖς τοῦ ζώου μοείοις οὐδ' ἀπόθεν τοιαύτην ἐνόρχειαν. ἀλλὰ δι' μέσων τῶν μυῶν, πάσας τὰς προαιρετικὰς ὀνομαζομένας κινήσεις, ὑπὸ τελεῖ. καθηκουσιν δ' εἰς τὰ κινηθησόμενα μόρια, ποτὲ μὲν ἄνευρος οἱ μύες αὐτοί, ποτὲ δὲ δι' μέσων τενόντων, οὓς ἀρνευρώσεις ἔνιοι προσαγορεύουσιν. ἐκ τούτου τοῦ γένους εἰσὶ, καὶ οἱ τῶν δακτύλους κινοῦντες τένοντες, ὁμοίως τοῖς τόνοις ὀνομαζομένοις ὑφ' ἱπποκράτους νευρορραφεῖς. ἐὰν μὲν οὖν τὰ τῶν μυῶν νεῦρα πάθῃ, τὴν κίνησιν ἀφανίζουσιν οἱ δάκτυλοι. τῶν δ' εἰς τὸ ὁρμὰ παραγινομένων παθόντων, ἡ κατὰ τὴν ἀφὴν αἴσθησις διαφθείρεται, κατὰ δὲ τὰς ὅλων τῶν κώλων παραλύσεις, ὡς ἂν ἐπὶ κοινῆς ἀρχῆς πεπονθέναι, ἀμφοτέραι συναπόλλυνται κινήσεις τε καὶ αἰσθήσεις. καὶ τόν γε πρῶτον παθόντα τόπον ἐκ τοῦ πλήθους τῶν βεβλαμμένων νεύρων, μόνον δεῖν ἐξευρεῖν, ἐὰν γε τις ἀκριβῶς ἴδοι, τὰς κοινὰς αὐτῶν ἀρχὰς, ἃς ἐν τῇ τῶν νεύρων ἀνατομῇ δεδιήλθομεν, οὐδενὸς τῶν πρὸ ἐμοῦ, τὴν ἀνατομὴν ταύτην ἀκριβώσαντος. ἀλλὰ τῶν μὲν μείζονα, τῶν δ' ἐλάττονα σφαλῆναι. ὁ δ' οὖν γεγυμνασμένος ἐν αὐτοῖς μόνος ἀκριβῶς λογίζεσθαι δύναται, κατά τινα ἀπόνευρον ὁ νωτιαῖος ἔπαθεν, ἤτοι γε ὅλος, ἢ τὸ ἕτερον αὐτοῦ μόριον ὄντα. ὅτε γὰρ ἐν τοῖς δεξιοῖς μόνον αὐτοῦ μοείοις, τὸ πάθος δῆλον, μηδενὸς ἑτέρου πεπονθότος. ἢ πάλιν τοὐναντίον, ἁπάντων μὲν ἐμεινε σῶον, μόνον δ' ἔπαθε τὸ δυώνυμον. καὶ κατὰ σῶον, ποτὲ μὲν ἅπαντα τὰ ἐν τοῖς δυωνύμοις παραλύεται, τῶν δεξιῶν ἁπάντων φυλαττομένων ἐνίοτε δ' ἐμπαλιν, ἐπαθε τε καὶ παρελύθη τὰ δεξιὰ μόρια μόνον. μηδενὸς μὲν τοι τοῦ παθόντος αὐτοῦ τοῦ νωτιαίου μόνης δὲ μιᾶς ἐκφύσεως νεύρου, τῶν μοείων ἐκείνων παρακολουθεῖ παράλυσις εἰς ἃ τὸ νεῦρον διατείνεται. καὶ μὲν καὶ δύο, καὶ τρεῖς ἐνίοτε μόναι τῶν ἐκφύσεων ἔπαθον, ἁπάντων τοῦ νωτιαίου φυλαχθέντος. οὕτως γοῦν ἐπεπόνθει καὶ ὁ τ' ἄλλα δεῖ χειρὸς ἅπαντα παραλυθεὶς ὡς μήτε ἀισθάνεσθαι, μήτε κινεῖσθαι. ἔχει δὲ οὗτος τρεῖς δακτύλους μόνους ἔχων διασωζομένην τὴν αἴσθησιν, ἄλλῳ δ' οὐκ αὐτὴ μόνον ἀλλὰ καὶ αἱ κινήσεις ἐσώζοντο τῶν μυῶν ἐκείνων, εἰς οὓς ἡ μετὰ τὸ ἕβδομον ἀπόνευρον ἐκφυσις διήκμετο. καί τις ἄλλος ἐκ κατασπάσεως σφοδρᾶς, ἐκείνος μόνος οὗτος μοῦς πεπαλύνθη οὗτος ἐκ τούτου τοῦ νεύρου λαμβάνοντας μόρια, δεῖ δ' αὐτῷ τούτῳ καὶ τὸ ὁρμητικὸν ἐκεῖνα μόνα τῆς αἰσθήσεως ἀπόλεσθαι, ὅσα πρὸ τοῦ λελεγμένα νεύρα τὰς ἀφὰς ἐμήνυσεν ἐλάμβανον. ὅς τις οὖν βούλεται γνωρίζειν ἐν ποίῳ ἀπονεύρῳ τὸ παθὸς δεῖν, ἤτοι μόνης δὲ ἐκφύσεως νεύρου τινός, ἢ καὶ τοῦ νωτιαίου μυελοῦ, κατὰ τὴν τῶν νεύρων ἀνατομὴν γυμνασάσθω. μεθόδῳ ἔχων ἐν ἅπασι κοινῇ, οὗτος πρῶτον μὲν ὑπισχνεῖται, ἅμα δεῖ τὴν αἴσθησιν ἀπολωλεκότι δέρματι. τοῦ μὲν γὰρ νωτιαίου παθόντος ὅλου κατά τινα ἀπόνευρον, ἅπαντα τὰ κάτω μέρη πεπαλύνεται. κατὰ δὲ τὸ ἕτερον μέρος εἰ βλαβείη, θατέρου μέντοι ἀπαθοῦς, ἐν τοῖς κατ' ὀλυβὺ μορίοις, ἡ πάλυσις ἔσται μόνον. εἰ δὲ ῥίζαν νεύρου πάθοι, τὰ μὲν ἄλλα τὰ κάτω τοῦ πεπονθότος, οὐδὲν πείσεται. μόνα δ' ἐκεῖνα πεπαλυθήσεται τῶν μοείων, εἰς ἃ ἔκαστον τῶν νεύρων διατείνεται. ταῦτ' οὖν ἐὰν ἀκριβῶς μάθῃς, οὐκέτ' ἐνοχλήσεις τοῖς πεπαλελυμένοις κώλοις, ἀφεὶς τὴν ῥάχιν, ἀλλ' ἐπ' ἐκείνῳ ἀφικόμενος ἐκθεραπεύσεις τὸ πεπονθός. οὕτω δὲ καὶ μὴ κατὰ τὴν ῥάχιν, ἀλλὰ κατά τι τῶν μετὰ ταύτην χωρίων τῶν νεύρων πάθῃ, γνωρίσεις ἐκ τῶν μυῶν τε καὶ τοῦ δέρματος. τὸ μὲν οὖν δέρμα, ῥᾳδίως γνωρίσεις, ὥσπερ γε τοῖς ὀφθαλμοῖς, οἱ δὲ μῦες, ἐκ τῶν ἀρχαίων ἐνόρχειῶν διαγινώσκονται. χρὴ τοίνυν σε, καὶ πρὸ τῶν μυῶν ἀνατομὴν γεγυμνάσθαι, ἐπὶ γινώσκειν ἧς τινὸς ἕκαστος ἐνόρχειάς ὄργανον. οὕτω γὰρ ὑπάρξει σοι μόνως διακρίνειν διήθησιν, τίνων μὲν ἀπόλυται μοείων ἡ ἐνέργεια, μηδὲν νόσημα τῆς σωματικῆς οὐσίας αὐτῶν παχούσης, τίνων δὲ νόσημα προκεῖται γινόμενον, ἢ γεγονός. οἶδα δὲ τά τε ἐμὰ τῶν νοσημάτων καὶ τὰς διαφορὰς ἁπάσας ἐν ἑτέρῳ βιβλίῳ γεγραμμένας, ὅ περὶ τῶν νοσημάτων διαφορᾶς ὑπεγράψατο. καθάπερ ἐν ἑτέρῳ περὶ τῆς τῶν συμπτωμάτων διαφορᾶς. ἀλλὰ καὶ περὶ τῆς τῶν αἰτίων ἑκατέρων, ἰδίᾳ γράψαι. ἐπὶ δ' ἐν μὲν τι, περὶ τῶν νοσημάτων. ἐν τρισὶ δὲ, περὶ τῶν συμπτωμάτων ἐν οἷς ἅπασι γεγυμνάσθαι προσήκει τὸν μέλλοντα ῥᾳδίως εὑρήσειν τε ἐν διακείνῃ αἰτίαν καὶ πάθος ἐν τόπου πεπονθότα. χρὴ σωφρονεῖν μὲν γὰρ οὐχ οἷόν τε πάντα διδάξαι. καί τοι ἀξιούντων ὅτω τῶν ἐμπειρικῶν, ἀλλὰ τά τε προκατάρκτα. καὶ τὰ παρόντα συμπτώματα γνοὺς ἀκριβῶς τις ἐπί τε τὴν δίαιταν καὶ θεραπευτικῆς μεθόδου πεῖραν ἀφικόμενος εὑρήσει τὸ πεπονθὸς ἅμα τῇ διαθέσει. καὶ πλεῖστον τοῦτ' ἔστιν ὧν τῶν ἐν τοῖς βάθεσι τοῦ σώματος τεταγμένων μοείων. ὡς ὀλίγου ἐμπροσθεν ὑπὲ τὴν ἀίσθησιν, ἢ κίνησιν ἀφανιζόμενον ἐφεύρομεν. ἴσως μὲν οὐδ' ἐν χεῖρον ἐπὶ παραγράψαι τινα τῶν γεγονότων, ὁποῖα καὶ ταῦτ' ἔστιν. παιδίον ὡς ἐτῶν ἓξ ἀκουσίως ἀποπατεῖν ἤρξατο παραλυθέντος δεξαίφνης αὐτῷ τοῦ κατὰ τὴν ἕδραν μυός. ἐγένετο δὲ καὶ γέροντι ποτὲ τοιοῦτον σύμπτωμα. καί τινι πάλιν ἑτέρῳ παιδίῳ, περὶ τεσσαρεσκαιδεκάτην ἡλικίαν, ἀκούσιος ἐκκρισις ἐγένετο διαχωρημάτων, ἅμα τοῖς ἠρτῆσθαι τὴν κύσιν ἀλγήμασι. ἄλλῳ μετὰ δὲ τοῦτο ἔτι οὖρων ὠχρότητος. ἄλλῳ δὲ πάλιν ἀκουσίως ἐξεκρίνετο τὰ οὖρα. ἄλλῳ καὶ ταῦτα, καὶ τὰ διαχωρήματα. χρὴ τοίνυν, ὑπὲ τοιούτων ἁπάντων πεπονθέναι τὰ προγεγονότα. τοὐπίπαν γὰρ, ἤτοι ψύξις τις, ἢ πληγὴ κατὰ ῥάχιν αὐτῶν ἥκτηται. ἡ μὲν ψύξις, ὥστε μόνον τὸ πεπονθὸς βλάπτουσα μοῦ. ἡ πληγὴ δὲ, πλείους ὡς τὰ πολλά. πάνυ γὰρ ὀξὺ παίουσι, ὑπὲ πληγῆς ῥάχεως ὥστε μὴ παθεῖν, ὡς αὖ τ' ἐκφυομένου τοῦ νωτιαίου νεύρων, εἰς πλείονας μοῦς καταχιζομένων. ἀλλὰ καὶ δι' πληγὴν αὐτοῦ τοῦ πεπονθότος μυὸς ἀμελήθεισης, ἐνίοτε καὶ σκιρρωθείσης δι' ὧν ἐρρομένης φλεγμονῆς ἠκολούθησε παράλυσις αὐτοῦ. ἔστι δὲ καὶ ὧδε παίουσι. ἀλλ' ἦγε ψύξις ἐβλαψε πολλάκις ὥστε μὴ καὶ μάλιστα τὸν ὑδροπλῆ κατὰ τὴν ἕδραν. ἤτοι καθίσαντ' ὑδρ ψυχροῦ λίθου τινός, ἢ ἐν ὕδατι ψυχρῷ διατρίψαντος ὧν πλέον. ὁ γοῦν πᾶς ὁ βλαβεὶς τὴν κύσιν τε καὶ κατὰ τὴν ἕδραν, ἐν ποταμῷ θηρεύων ἰχθῦς, ἐπαθεν οὕτως. ἐνίοις δὲ ὑπεραμένοις ἐν ὕδατι ψυχρῷ, τὸ τοιοῦτο συνέβη. οὗ μὲν οὖν οὕτω πάσχοντας, ἰάσασθαι

προσήκει

πρὸς οἰκῆ θερμαίνοντα βοηθήματα τοῖς πεπονθόσιν τόποις προσφέροντας. οἷς δὲ τῶν ἀπὸ τοῦ νωτιαίου νεύρου ἕπεται δεῖπνῳ ῥάχει προσακτέον τὰ βοηθήματα. πολλάκις γε μὴν ὑπὸ κατασπάσεσιν ἀφ' ὑψηλοῦ τόπου γιγνομένοις, ἢ πληγαῖς σφοδραῖς ἰσχυρῶς παθόσης τῆς ῥάχεως, ἡ φλεγμονὴ μέχρι πλείονων ἐκταθεῖσα μορίων, ἀπὸ μόνης οὐκ μῦς ἔβλαψεν, ἀλλὰ καὶ τὴν νῦσιν. ἐφ' ὧν ἴσχεται τὰ ὄρια, σὺν τὸ τὴν νῦσιν αὐτὴν παθεῖν. γίνοις δ' ἂν ταῦτα μάνον, ἀλλὰ καὶ τὰ διαχωρήματα, τελέως ἐπεχέθη, παθόντων ἀκλινόπ τῶν γαστέρων. ὡς περ γὰρ οἱ μύες εἰς τὰς πρὸς ρετικὰς ὠργείας βλάπτουσι παθόντες, ὅτω τὰ γαστέρα, καὶ ἡ νῦσις, εἰς τὰς φυσικάς. ἐπειδὴ πρόκειται μελλομένων ... p. 7.
αὐτῶν ἐκκείνεται τὰ προκείμενα. καὶ διαφέρει πάμπολυ ἡ τοῦτο τὰ φυσικὰ τῶν ψυχικῶν ὀργάνων. ἔγε τοῖς μὲν φυσικοῖς ἐδείχθη σύμφυτος ἡ τῆς ὠργείας δύναμις οὖσα. τοῖς ψυχικοῖς δ' ἀπὸ τῆς ἀρχῆς ὑπῆρξεν, ὁμοίως ἅπασι κῷ φωτί. καθάπερ οὖν ἡ μαγνῆτις λίθος, ὃν ἑαυτῇ δύναμιν ἔχει καθ' ὅλου ἕλκει τὸν σίδηρον, ὅτω καὶ τῶν φυσικῶν
01 ὀργάνων ἕλασον. ὡς τε εἶπερ ὑπὸ μόνιμος αὐτῶν ἡ οὐσία μηδὲν δεῖται μήτ' ἀρτηρίων, μήτε φλεβῶν. ἐπεὶ δὲ καὶ τρέφεσθαι δεῖται, καὶ τὴν συμμετρίαν φυλάττειν ἡ ἐμφύτου θερμασίας, διὰ τοῦτ' αὐτοῖς ἐδείησε φλεβῶν καὶ ἀρτηρίων. οἱ μὲν γὰρ φλεβία μὴ τ' φυλάττειν τὴν οὐσίαν αὐτῶν, ὡσαύτως δ' ἔχοντ φυσικοῖς τοῖς ὀργάνοις, ἀρτηρίων καὶ φλεβῶν. ὅτι δ' οὐκ ἔχουσι συμφυτον αἰσθήσεώς τε καὶ κινήσεως ἀρχήν, διὰ τοῦτ' τῶν νεύρων ἀεὶ χαίζουσι, χορηγόντων αὐτοῖς ταῦτα. καθάπερ ὁ ἥλιος τὴν αὐγὴν ἅπασιν, οἷς φωτίζει. καὶ διὰ τοῦτ γε μόνον τοῖς αἰσθανομένοις τε καὶ κινουμένοις μορίων συμβαίνει, μηδὲν γίνοτε βεβλαμμένοις αὐτοῖς, ὅμως ἀκριβῶς τῆς ὠφρύγειαν. ἀ μὲν τοῖς φυσικοῖς ὀργάνοις οὐτ γε συμπίπτειν εἴωθεν, ἀλλ' ἀεὶ ἡ τὴν ὠφρύγειαν βλάβης, αὐτὰ πάσχειν πρότερα. καὶ μὴν τοι καὶ τοῖς ψυχικοῖς ὀργάνοις ἅπασιν, ἡ φυσικὴ διοίκησις ὑπάρχει, καὶ χαίζοσί γε καὶ αὐτὰ ἡ τῶν ἀρτηριῶν καὶ φλεβῶν ἀδικοσίας φυλάττειν τὴν οὐσίαν αὐτῶν. καὶ χρὴ σκοπεῖσθαι σε μάλιστα καὶ διορίζεσθαι, τίνα μὲν, ὡς ψυχικοῖς, τίνα δὲ, ὡς φυσικοῖς, συμβαίνει τοῖς ὀργάνοις. οἷον ὅτι τὸ μὲν ἀλλοιοῦσθαι φορὲ ἐπεῖν, τοῦ τῶν
20 ὁμιλούντων αὐτοῖς ὡς φυσικοῖς. τὸ δ' ἀισθάνεσθαι ἡ ἀλλοιώσεως ὡς ψυχικοῖς. ὅτω γοῦν καὶ κατὰ σὸν ὀφθαλμοὺς γίνεται πολλάκις. οἱ γὰρ ἀπὸ ἡ γαστρὸς ἀτμοὶ πάντου ἀλλοιοῦσιν αὐτοὺς, οὐ μὲν ἀισθάνονταί γε ἡ ὅτω μικρᾶς ἀλλοιώσεως ἅπαντος. εἰ μὴ καὶ τὴν ἀισθητικὴν δύναμιν ἔχοιν ἀκριβῆ. λέγω δ' ἀκριβῆ, τὴν καὶ τὰ σμικρότατα βλέπουσαν.

ΓΑΛΗΝΟΥ ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΠΕΠΟΝΘΟΤΩΝ ΤΟΠΩΝ ΒΙΒΛΙΟΝ Β'.

30 Ῥοκεῖται μὲν ὡς ἐράσιστρατος ἀεὶ πρακτέον εἶναι γυμνάζειν τὸν λογισμὸν, εἰς τε τ' ἄλλα ... p. 1.
ἡ τέχνης ὄργα, καὶ τὰ νῦν ἡμῖν προκείμενα πρὸς τὰς διαγνώσεις τ' πεπονθότων τόπων. εἰσὶ δὲ τρεῖς τρόποι γυμνασίης καὶ αὐτά. πρῶτ μὲν ὁ καθ' ἕλασον τῶν μορίων τὸ σῶμα τ, ἃ τόπους ὀνομάζουσι. δεύτερ ἢ ὁ καὶ τὰς αἰτίας τε καὶ διαθέσεις, καὶ τρίτ ὁ κατὰ τὰς τῶν συμπτωμάτων διαφοράς. ὁ μὲν οὖν κατὰ σὸν τόπους ὅτι τοῦ ἐστι. ἐγκεφάλου πάσχοντ ἰδία συμπτώματα ταυτὶ, γαστρὸς πασχούσης, ἴδια ταυτὶ. κώλου πάσχοντ ἰδία ταυτὶ. καθ' ἕκασον τε τῶν ἄλλων ὁμοίως. ὁ δ' ἀπὸ τῶν διαθέσεών τε καὶ τῶν αἰτίων, φλεγμονῆς μὲν, ἴδια ταῦτ ὅτι συμπτώματα, σκίῤῥου δὲ ταῦτα, καὶ ψύξεως μὲν ταῦτα. πλήθους δὲ ταῦτα. καὶ διαφθορᾶς ταυτὶ. κατὰ δὲ τὰ συμπτώματα, τὸ μὲν ἄλγημα τόδε τῶνδε τῶν διαθέσεων, ὅτι δηλωτικόν, ἢ τῶνδε τῶν τόπων. ἡ δὲ βῆξ, τῶνδε. καὶ κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ἕμετ, ἀμορφαγία,
40 διάῤῥοια, ἀσασμὸς, ῥῖγ, φρίκη, παραφροσύνη. διορισμένων γὰρ οὕτως ἀπ' ἀλλήλων ἁπάντων αὐτῶν, σύφωρότατον ἔσται τὸ καλῶς καὶ τὸ κακῶς λεγομένων. ὅτι δ' ὅτως ἔχει ταῦτα, μαθήσῃ σαφῶς ἐφ' ἑκάστου σκοπουμένου. οἷον ῥιγώδεως. ἐπειδὴ πλεονάζει κατὰ σὸν τὸ ψῦχ ὁ ἀρχιψύχης, ἐκ τ' τῶν ἀλγημάτων ... p. 2.
διαφορᾶς ἡγούμεθ δηλοῦσθαι τὰ πεπονθότα μόρια, σκεπτέον ὥσπερ αὐτ ἀκριβῶς. τὸν γοῦν ναρκώδη πόνον, ὑπὸ νεύρους γίνεσθαι φησὶ ἁμαρτάνων πρόφανῶς. ἡ γάρ τοι νάρκη διὰ ψυχρὰν γίνεται διάθεσιν, ὃν ἐν νεύροις μόνοις, ἀλλὰ καὶ φλεβί καὶ ἀρτηρίαις, καὶ σαρξί, ὑμεσί τε, καὶ χιτῶσι, καὶ δέρματι. εἰ δ' ὅτι πάντα ταῦτα, διὰ νεύρου ἔχει τὴν αἴσθησιν καὶ εἰς νεῦρα τὴν διάθεσιν ἀναφέρει. τί γὰρ καὶ τὰς ἄλλας ἁπάσας διαφορὰς τῶν ἀλγημάτων ἰδίας τῶν νεύρων οὖν φησίν, ὁ γάρ τοι πόνος αἴσθησις ὄδυνα ἀνιαρὰ, καθάπερ ἡ ἀδηνὴ πρόσωπος αἴσθησις. ἕλασν ὁ ναρκώδης μόνος ἐν νεύροις ἔχει τ' χρῶσιν, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων ἕκασος, ὃς αὐτὸς ἔγραψεν ὁ ἀρχιψύχης. ἐὰν δ' ἀκριβέστερον αἴσθησιν ἀδὲ διαφορὰ τὶς ἐν πόνοις, ὁ ναρκώδης ὅδυν. ὥσπερ δ' δ' ἐν ἕλκεσι τὸ
50 φλεγμαῖνον. ἀλλὰ μᾶλλον δυοῖν σώοδος πραγμάτοιν, ὡς αἴσθητόν ἕλκος τε καὶ φλέγμονῆς ὅδυν, ὅτως ἐπὶ ἑλκέων, πόνε τε ἐν νάρκης. ἡ γὰρ δι νάρκη, ψύξις τίς ὅδυν ἐκ ἀνιαρὸς. ἐν δὲ ὅλου αἰσθησίαν τε καὶ ἀναισθησίαν ἐν ὅλῳ τῷ σώματι. ὥσπερ γε ἐν τῇ τελείαν ἀναισθησίαν τε καὶ ἀκινησίαν, ἡ τελεία κατὰ ψύξις. ὅτι δ' διαθέσεως ὄνομα ὅδυν ἡ νάρκη, καὶ ἐκ αἰσθήσεως, ἢ πόνε, διεξήλωτ καὶ πρὸς Ἱπποκράτες εἰπόντος ὦ δε. νάρκη δὲ μετρίη, ὀδυνὴς λυτελέη. γίνεται γὰρ ἡ νάρκη, καὶ διὰ ψύξιν, ὡς ὁρᾶται φανερῶς, ἔπειτε τῶν ἐν χει- «
μῶνι διὰ κρύος ὁδοὶ πορευσάντων, ἔπειτε τῶν ψυχόντων φαρμάκων. οἷον ἂν τις ὑδὶ πλέον ἔξωθεν χρήσεται νάρ- «
κωσ δ' ἂν τελεῖται τὸ μόριον. ὥσπερ γε καὶ παντελῶς ἀναίσθητον ἐν ταῖς ἰσχυροτάταις κατὰ ψύξεσιν. ἐκ ἐκ φαρμάκων μόνον, ἀλλὰ κἀκ τ' πολὺ ἐχόντος ἡμᾶς ἀῤῥος γινομένοις. οἷόν γοῦν τινὲς ὅλους σὺν πόδας οὕτως ψυχθέντας, ὡς εἰς ἀναισθησίαν μὲν πρῶτον ἀφικέσθαι, νεκρωθέντας δὲ, ἐν ταῖς ἑξῆς ἡμέραις ἀποβαλεῖν. καθάπερ δὲ καὶ ἡ παντελὴς ψύξις ἀναισθησίαν τε καὶ ἀκινησίαν ὑπὸφορᾷ τελέαν ὅτως καὶ ἡ μετριωτέρα δυσαισθησίαν

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 266 sur 494

τε, καὶ δυσκινησίαν. ὀνομάζεται δ' ὡς ἔφην ἡ παιδιὰ ψύξις, νάρκη. καὶ τοίνυν τὸ ναρκῶδες ἄλγημα, διάθε-
σιν ἐργάζεται ψυχρὰν τε ἅμα καὶ ὀδυνηράν. δηλόσει δὲ λέξεως, οὐκ ὀδυνῶν διαφοράν, ὡς ἔφην, ἀλλ' ὀδυνῶν
ἅμα, καὶ ἅτοι διάθεσιν ψυχράν, ἢ τὴν ὑπ' αὐτῆς γινομένην ἐν τοῖς μορίοις δυσαισθησίαν τε καὶ δυσκινησίαν.
ἴσμεν δ' ὅτι καὶ τοῖς βλιφθεῖσι μορίοις ἰσχυρῶς, ἐγγίνεται νάρκη, καὶ τοῖς ἁψαμένοις τοῦ ζώου ἡ νάρκης ἐπὶ ζώ-
σης. καὶ ὅσοις γε κατά τι τῶν λώλων ἐγγύθεν νάρκη. τῶν τε φαινόντων τὴν ἀμυδρὰν ἔχουσι τὴν αἴσθησιν, ἀδύνα
τοῦσι τε κινεῖσθαι, καὶ εἰ βιάζοιτό τις, ὀδυνᾶσθαι. χωρὶς δὲ τοῦ πῶς τὰς ἰνήσεις ὀρχεῖται, τοῦ μὴ πάθος ἡ νάρ
κης ἀναδύνεται σαφῶς, ὅ μὴ ὀδυνᾶσθαί γε. ἀκριβῶς οὖν ὁ ἀρχιγένης ὑδέρων ἴδιον εἶναι φησὶ τὸ ναρκῶδες ἄλγη
μα, διαθέσεως γάρ ἐστιν ὁ τόπου πεπονθότος ἡ νάρκη γνώρισμα. καὶ τοίνυν μετ' ὀλίγον πάλιν αὐτὸς ὁ ἀρχι-
» γένης ἰδίαν εἶναι μυδῶν αὐτὴν φύσιν. ἔχει δ' ἑλατῆρα τῆς λέξεως ὅτως. » ἡ μὲν πυτίς. τὰ δὲ ὑδέρια διατείνει
» τά τε καὶ σκληρύνεται συμφερόμενα. καὶ ταῦτα μὲν ναρκώδεις ἀδιαφόρως οὐ πόνος καὶ σκληρὸς διατείνον
» τας, ἡ δ' ὀλίγου ὕστερον αὐτῆς ἑρμηνεία ῥῆσις ὅτι ἥδε. μύδη δὲ σαρκός τε καὶ ὑδέρα μῖγμα τῶν ἰδιωμάτων, ἀμέ-
» λει δὴ καὶ ἀρτηρίας, ἐν τοῖς πόνοις ἀναφέρεσι, σφιγγόντως ὡς ἂν εἴποι τις ἐπὶ μετ' ὀδυνῶν ἐπὶ διατεινομένοις καὶ
ναρκώδη σφύζοντες. τούτων τῶν ῥήσεων ἐν μὲν τῇ πυτίδι, τὰ ὑδέρια ναρκώδεις ἀδιαφόρως οὐ πόνος φησίν,
ἐν δὲ τῇ δυτίδι, οὐ μὴν ναρκώδες σφύζειν, ἀλλὰ τοῖς πάθεσιν ἀναφέρων τὸ ναρκῶδες, ἀλλὰ τοῖς μορίοις. ἔσικε δ' ὡς
εἴπον ὁ μορίῳ τινὸς ἰδίου ἡ νάρκη πάθος, ἀλλὰ διαθέσεως, ἅπασι μὲν ἐγγινομένης τοῖς σώμασιν, οὐκ ἐν ἅπασι δ'
αἰσθητῶς φαινομένης, ἀλλ' ἐκείνοις μόνοις ὅσοι πέφυκεν αἰσθάνεσθαι τῶν ἐν αὐτοῖς παθῶν, καὶ κινεῖσθαι ὑπὸ προαί-
ρεσιν. ἀλλὰ καὶ πῶς τὸ φαινόμενον ἐναργῶς ὑπὸ τῶν μυδῶν, ὁ λόγος αὐτὸ μάχεται μετὰ τοῦ καὶ ἀδιαφοίτως εἰ-
ρῆσθαι, τάχα δὲ καὶ ἀγνοεῖ ὡς ὀδιαμόδι τὸ σώματος αὐτὴ λαβ' ἑαυτὴν ὅτι σαρξ. ἀλλὰ τῶν μυδῶν τὸ μὲν ὑδερώ-
δες, ἐν τε ταῖς πλείσταις τῶν λεφαλῶν, ἢ πελύτων ὄζιν, ἐνθάδε δὲ οἱ τένοντες. ὅσον ἐν ἐν τοῖς μεταξὺ παῦ, ἡ πῶς
ἅπάντων ἀνθρώπων ὀνομαζομένη σαρξ ὄζιν. ὀδένος εἰδότος ὅτι μὴ ἀλιεῖδῶς ἀνατεμόντων ὡς ἐκ ὄζι μόνη σαρξ,
ἀλλὰ μετὰ τινῶν ἰνῶν λεπλατάτων, εἰς ἃς τὸ ὑδερῶδες ἐλύθη χρόνος. ὀνομάζω ἐν χρόνος ὑδερῶδες, εἰς μίαν ἄγων
πῶσηγορείαν τόσε σωδισμὸς καὶ οὐ πόνος. τούτων γὰρ διαπεφορημένων τῇ σαρκὶ, τὴν τῶν μυδῶν ὀσίαν ἐδιέ
ξαμεν σωιστάμενον. ἕνεκα δὲ τοῦ διαμένειν αὐτὴν ἐδ' ἑαυτὴν ἀρτηρίῶν τε καὶ φλεβῶν. καὶ τοίνυν καὶ τὸ σφύζειν
ἀνωδυνώς, ἵνα ἀρχεῖ μόνας ταῖς ἀρτηρίαις, ὑγιαίνοντος τοῦ ζώου. φλεγμονῆς δὲ μεγάλης γενομένης, ἢ ἐρυσιπέ-
λατος, ἢ ἀρεσήματος ἀιδανόμεθα σὺν ὀδυνῇ τοῦ σφυγμοῦ τῶν ἀρτηρίῶν, ἐμπεφυκὸς ὅθ' ὑγιαίνει τὸ σῶμα μὴ ὅτι
μετ' ὀδυνῆς, ἀλλὰ μὴ ἐν χωρὶς ταύτης, ἀιδανόμενοι. ἔσι γὰρ ἡ τὸ συμβαῖνον τοιόν δέ. Τὰ φλεγμαίνοντα μόρια
ἐν ἡ δύο τόποις καιρὸς ὀδυνᾶται μεγάλως, ὅταν τε πῶς τὰς κινήσεις ἄγηται, καὶ ὅταν θλίβηται πρός τινῶν.
ἐπειδὰν ἓν ὅλως ὁ μὲν φλεγμαίνη, ἐν δὲ τόπῳ ῥόπον, ὀδυνῆς ἀδανόμεθα, διασελλομένων τ' ἀρτηρίῶν, ὅτε τε
λινοῦται, καὶ ὅτι θλίβεσί τε ἅμα τὴν πεφλεγμένην σάρκα, καὶ θλίβονται πῶς αὐτῆς, ὅτος μὲν ὁ τρόπος ὅδε,
τοῦ ἐν φλεγμαίνοντα μόρια σφυγμῷ, καὶ ὅσον μόνον ἐκάλουν οἱ παλαιότατοι σφυγμόν. ὕστερον δὲ καὶ πά
σαν ἀιδητὴν κίνησιν ἀρτηρίῶν ὡσαύτως ὠνόμασαν. ὁμοίως ἀκριβεστέρου γε μυδῶν παχόντων, ἢ ὅλως ἴδιον ὅδε τὸ
ναρκῶδες σφύζειν, ὅτι μὴ δὲ τὸ σφύζειν ὅλως. τοῦ σφυγμῷ δ' ἁπλοῦστος ὡς εἴρηται τὸ μετ' ὀδυνῆς. ἐν τε γὰρ τοῖς
σκιῤῥοις καὶ τοῖς ἰδίως οἰδήμασιν προσαγορευομένοις, ἐν τε ταῖς χοιρικοῖς ὄγκοις δυσιρασίαις, ἀνώδυνον ὄζιν ἡ
τῶν ἀρτηρίῶν κίνησις, ἐν τε τοῖς φλεγμονώδεσι πάθεσιν, ἐκ ἀεὶ μετ' ὀδυνῆς, ἀλλ' ὅταν μέζω χρόνητα. καὶ
μὴν καὶ χοιρὶς μυός αὐτὴ λαβ' ἑαυτὴν ἡ ἀρτηρία φλεγμονώδους πάθος παθοῦσα, μετ' ὀδυνῆς σφύζει. λέ
γω δ' ἁπλοῦστα φλεγμονῶδες πάθος, ἵνα σωιεπινοῆται τῇ φλεγμονῇ, τά τ' ἐρυσιπέλατα, καὶ τὰ ἀρεσήματα.
τῶν οὖν χιούτων παθῶν μειζόνων γενομένων σύμπτωμά ὄζιν τὸ σφύζειν. εἰ δέ γε ναρκώδης πότ' ἐπ' αὐτῶν ὁ
σφυγμὸς φαίνοιτο γινόμενος, αὐτῷ δ' ἁπλοῦστι ἁπτόμενοι, τοῦτο γὰρ δὴ καὶ τὸ ἡ νάρκης πάθος ὄζιν ἀι-
δητὸν, ἰσχυρὸν ἐν τωικαῦτα, διάθεσιν ἐν τοῖς κατὰ τὸν μῦν ὑδέροις, ὧδι παράλυσιν αὐτῶν ἀφικνουμένων.
ἡ μὲν γὰρ ναρκώδης διάθεσις ἐν ἁπλοῦ μεταξὺ παραλύσεώς τ' ὄζι καὶ ἡ ὑγιεινῆς καταστάσεως. ὁ δὲ σὺν ἀλ-
γήματι σφυγμός, ἐν φλεγμονώδεσι πάθεσιν ἀξιολόγοις ἐπ' αὐτῶν μὲν ἀεὶ τῶν ἀρτηρίῶν, ἤδη δὲ καὶ τῶν
περιεχόντων αὐτὰς σωμάτων, ὅταν ὑπὸ συνοχωχείας θλίβωσιν αὐτὰ, καὶ οἷον πλήττωσιν διασελλόμενα,
τοῦ πάσχοντος μόρους, ἀιδανέσθαι πεφυκότος. ὅτ' οὖν ἐν περιπνευμονίᾳ γένηται πόνος σφυγματώδης,
οὔτ' ἐν πλευρίτιδι, ἀλλὰ τῶν τοῦ μείωμ φύσιν. ὁ μὲν γὰρ πνεύμων ἀναίδητος, ἡ πλευρίτις δὲ νόσημ ὄζιν τοῦ
τὰς πλευρὰς ὑποζωκότος ὑμένος, ὃς ἐν οἷς μὲν ὁμιλεῖ τοῖς ὀστοῖς ἁπ' ἀνάγκης θλίβεται. τὸ μεταξὺ δὲ παῦ ἄθλι-
πτον τ' ὄζιν αὐτοῦ, καὶ μόνου τοῦ λόγῳ ἡ φλεγμονῆς ὀδυώμενον. ἐν τούτῳ τοῦ χωρίῳ καὶ ἀρτηρίαι εἰσὶν αἱ
λατὰ τὰ μεσοπλεύρια καλούμεναι τε παχεῖαι, κατά τε τὰ παχέα καὶ χαλαρὰ μορίᾳ τῶν πλευρῶν. ἐν βά-
θει τε λεῖσθαι μᾶλλον, ὡς μὴ ψαύειν τοῦ τὰς πλευρὰς ὑποζωκότος χιτῶνος. οὔτ' οὖν μετ' ὀδυνῆς, οὔθ' ὅλως
ἀιδητὴ, τοῦ κάμνοντι τῶν ἀρτηρίῶν τούτων ἐν ταῖς πλευρίτισιν ἡ λίνησις ἐστι. φλεγμαινόντων μέν τοι πο-
τὲ τῶν ἐν τοῖς μεσοπλευρίοις μυδῶν, ὀδυνηρὰν ἀνάγκη γενέσθαι τὴν διαστολὴν τῶν ἀρτηρίῶν, καὶ σὺν ὕστερ κα-
τάφορον αὐτῷ τοῦ κάμνοντι. καὶ κατὰ τὸ μέγεθος τὸ ἡ φλεγμονῆς, ἀιδήσεται τοῦ κατ' αὐτὴν σφυγ-
μοῦ. καὶ σὺν τοῦτό γε ὧδι τοῖς σφοδροτάτοις σφυγμοῖς, ἐλπυίσκεται τὰ φλεγμαίνοντα μόρια, μεγάλας
φλεγμονᾶς ἐπομένης ἡ ἐλπυήσεως. ὀξ οὗ τῶν ἐρημένων δῆλον ἦδη. ὡς ὁ σφυγμώδης τε καὶ σφυγμα-
τώδης ὀνομαζόμενος τοῦ τῶν ἰατρῶν πόνος, ἐν πάθεσί τε γίγνεται φλεγμονώδεσι, καὶ σώμασιν ἀιδητι-
κοῖς. ἡ μὲν αὐτοπάθεια, ἢ ἰδιοπάθεια, ἢ πρωτοπάθεια ἐν ἀρτηρίαις, ὀνομαζέτω γὰρ ἕκας ὡς ἂν ἐθέλη.
κατὰ δὲ τὴν ἐκ ἡ θλίψεως τῶν φαινόντων κοινωνίαν, ἐν τοῖς ἄλλοις ἅπασιν ἀιδητικοῖς. οὐκοῦν οὐ δ' ἐν ἅπα-
σι γένοιτ' ἂν ποτε τοιοῦτος σφυγμός. οὐ δ' ἐν νεφροῖς. ὅτι μηδ' ἐν ἐκείνοις, εἰς ὅλα διαπείρεται τὰ παλάγχνα
τὰ ὑδέρα, καθ' ὅτι μή δ' ἐν πνεύμονι. καὶ σὺν βάρους ἄιδησις, ἐπ' αὐτῶν γίνεται πεπεσόντων νοσήμασι
τοῦ χρόνους τῶν παρὰ φύσιν ὀγκωμ. ἐφ' ἑκάστου γάρ τοι τῶν εἰρημένων παλάγχνων, ὁ πεπαιμένος ὑμὶν εἰς ὃν δια

περαίρεται

παρέρεται τὸ νοῦρον ἀλαθητικὸς ὑπάρχει. διατεινόμενος οὖν τῷ ἡπατικῷ ὀγκῷ, ὃς ἡ ὀδυνη-
ἔλκει, τὴν προσηγορίαν προσεπεποίηται. καὶ ὅλως τοῦ β' ἱπποκράτης μὲν πρῶτον, ἐγκαψῳ καὶ εἰς νεφρὸν
ὀδυνῶν βαρεῖαν. μετ' αὐτὸν τ' οὐκ ὀλίγοι τῶν ἀρίστων ἰατρῶν, οὐκ ὀδυνᾶς ὀξείας, ἀλλὰ βαρείας ἀλαθήσιν ἐν ταῖς
τῶν ἐρημιῶν παλάγχναν φλεγμονὰς ἔφασαν γίνεσθαι. καὶ μὴν καὶ σὺ ὑμνίας ὡς ἂν οὐκ ἔχοντας ἐν
ἑαυτοῖς ἀρτηρίας, εἰκὸς δ' ἦπου μὴ σφύζειν, ὥσπερ οὐ δὲ τὸ ὄρθρια, καὶ ἰσχυρῶς φλεγμαίνη. ἡ δὲ τὸν αὐτὸν
λόγον, οὐ δὲ σὺ ἀδήγας, ὅσοι οὐ μετέχουσιν ἀρτηριῶν, ἀλλὰ καθ' ἕνα τρόπον ἀλγήσει τὰ πιαίνοντα μόρια
φλεγμαίνοντα, τὸν ἡ πάσεως. ἀχώρητος γὰρ οὕτω ὅτι τῶν ἀδηπλέων σωμάτων ἅπάντων ἐν ταῖς τοιαύ-
ταις διαθέσεσιν. οἱ δ' ἄλλοι πόνοι τισὶ μὲν ὑπάρχουσι μορίοις, τισὶ δ' οὔ. μεμνῆσθαι γοῦν αὐτῶν ἀεὶ χρὴ καὶ γι-
γνώσκοντα τὴν φύσιν ἑκάστου τῶν τόπων, ὥστε σκοπεῖσθαι τε τίνας μὲν ἐγχαρεῖ διέξεσθαι τρόπους ὀδυνᾶς, τί-
νας δ' οὔ. λέγομεν οὖν αὖθις αὐτὰ ἀναλαβόντες. εἰς μὲν τρόπος ὀδυνᾶς ἐστιν, ὁ ἡ τὴν ἀνώμαλον δύ-
σκρασίαν ἐν αὐτῷ τοῦ πάσχοντος μορίου σωιστάμενος. εἰ καὶ μηδενὸς ψαύοι τῶν ἔξωθεν, ἕτερος δ', ὁ ἡ τὴν τά-
σιν οὐκέτ' ἰδίου μόνου τοῦ πάσχοντος, ἀλλ' ἐσιν ὅτε καὶ ὅλα τὰ πλησιάζοντα γινόμενος. ἄλλος δ' ἐκ τῶν ψαυ
όντων μόνον ὁρμώμενος εἰς τὸ πάσχον. ὅταν ἢ τοι θλιβόμενον, ἢ θλώμενον, ἢ πιεζόμενον ὑπ' αὐτῶν τῶν προ-
σπιπτόντων ὀδυνᾶται. ὅγε μὴν ἐπὶ τοῦ κινεῖσθαι τρόπος ἡ ὀδυνᾶς, ὅλα μέσου τινὸς ἑτέρου, τὴν ὀδύνην ἐργάζε-
ται. καθάπερ ὧν ἡ ἀρτηρίας ὀλίγῳ πρόσθεν ἐλέγομεν. καὶ γὰρ τείνεται τὸ κινούμενον ὑπ' αὐτοῦ. καὶ θλίβε-
ταί ποτε καὶ θλᾶται τε καὶ πιέζεται πρὸς τῶν πλησιάζουσιν. εἰ δὲ μηδενὶ προσπίπτοι τοῦ τείνε-
σθαι μόνον τὴν ὀδύνην ὑπ' ἀνάγκης ἔχει. ὡς τὰ ὑφ' ἑτέρων ὅλα κινούμενα, μηδενὸς ἔξωθεν αὐτῶν ψαύον-
τος, οὐδεμίαν ὀδύνην ὧν κτᾶται παρὰ τὴν ἀναγκαίαν. πολλάκις δ' ἐν ἑτέροις ἐρρήθη, οἷά σοι δύο τοὺς πρώ-
τους τρόπους ὀδυνᾶς, ἀθρόαν ἀλλοίωσιν ὑράσεως, καὶ συνεχείας λύσιν, οἷς ὁ μάχεται τὰ νῦν ἐρημία. καὶ
γὰρ τὸ τεινόμενον, καὶ τὸ θλιβόμενον, καὶ τὸ θλώμενον, καὶ τὸ πιεζομενον ὀδυνᾶται λυομένης ἡ συνε-
χείας αὐτοῦ. οὐ δὲ γὰρ ὅταν ὑπὸ βελόνης πιεζώσκηται τις, ἕτερον πάθος πάσχει, τοῦ γινομένου ἡ τὴν ὑπὸ
ῥιπιδος χυμοῦ διάθερωσιν. ἐν ἑκατέρᾳ γε τοι τοῦ πάθει, διαφθείρεται τὸ συνεχες. οὐχ ὡσαύτως οὖν ὅτε σκα-
νώδης χυμὸς ὀδύνην ἐργάζεται καὶ ὁ πολὺς. ἀλλ' ὁ μὲν, τοῦ διαβιβρώσκειν. ὁ δὲ, τοῦ διατείνειν, ὥσπερ καὶ τὸ
φυσῶδες πνεῦμα, λαὸν ταῖς ἰσχυρείαις τὸ οὖρον, ἐν ἐρυσιπέλασι τε καὶ φλεγμοναῖς καὶ ὅλως τοῖς φλεγμονώ-
δεσι πάθεσιν, οὐ τοῦ τείνασθαι μόνον ὕδη τῇ πληρώσει πονοῦσιν, ἀλλὰ καὶ τῇ δυσκρασίᾳ. οὐ σμικρὰν οὐδ' αὐ-
τῆς δύναμιν ἐχούσης πρὸς ὀδύνης ῥήσιν. ὡς δηλοῦσιν οἱ ἐξ ὀδοιποιίας ἐν χυμῶνι σφοδρῷ θάλπειν ἀθρόως
παρὰ πυρὶ τὰς χεῖρας ὑπὸ χειμῶνος ἀντισχόντες. ἀφορήτου γάρ τινος ὀδύνης ἀναδύοντος, καὶ μάλιστα ἡ τὰς ῥίζας τῶν
ὀνύχων. οἷά σε καὶ ἐμαυτῷ ποτὲ συμβᾶσαν ὀδύνην σφοδροτάτην ὡς πρυπάνῳ δλιβὴν διατρᾶσθαι ἡ τὸ
βάθος ἡ κοιλίας, ἐν ἐκείνῳ μάλιστα τοῦ χρείῳ, καθ' ὃ ὦσι τὴν νεφρῶν, ὕδη τὴν κύστιν οὐρητῆρας ἐκτετα-
μένους ἴσμεν. αὐτὸ ἐνεθήντος πυγαιίου. ἐλαίου μικρὸν ὑσδρον ἀρκεῖναι πεθυμηθεὶς αὐτὸ, σωιεξελεῖναι μετὰ
σφοδροτάτης ὀδύνης τὸν ὑαλώδη πεσσαγορδύομενον ὑπὸ παξαγόρου χυμοῦ, ὃς ὑάλῳ κεχυμένῳ πεσοικῶν
τὴν χροιὰν καὶ τὴν σύστασιν. ἐθεασάμην δ' αὐτὸ ὄρθρια καὶ ἄλλοις συμβαν. ὅτι δὲ ψυχρότατος ὁ χυμὸς οὗτος
ὄδυνᾶται μὲν δ' ἦπου καὶ παξαγόρᾳ τοῦ καὶ τοῦν. μακαρίαν αὐτὸ θεμένῳ τὸ, ὑαλῶδες. φαίνεται δὲ σαφῶς
καὶ ἡ τὴν ἁφὴν ἀλαθήσιν αὐτῶν τε τῶν ἀρκεινάντων αὐτὸν, καὶ εἴ τις ἅψαιτο βελτίστη παραχρῆμα. καὶ
θαυμάσαι γ' ὄδην πῶς ψυχρὸς ὑπόπαλος, μηδὲν ὑπὸ ἡ κατὰ τὴν ἐλπίδωσιν βίας θορμαινόμενον. ἐγὼ μὲν οὖν
ὠήθην, λίθου ἐφιλῶσθαι λαπάδος τὸν ἕτερον τῶν οὐρητήρων. οὕτω μοι τὸ ἡ ὀδύνης εἶδος αὐτὸ, τοῦ πιπράσθαι
παρὰπλήσιον ἐφαίνετο. δηλον δ' ἐγχύσει μετὰ τὴν ἐκλύσιν τοῦ χυμοῦ, παυσαμένης ἡ ὀδύνης, ὡς οὐτε λί-
θου ὧν ἄπτου, ὅθ' ὁ πάσχων τόπος οὐρητὴρ, ἢ νεφρός. ἀλλὰ τὴν ἐν τῶν ἐντόρων, καὶ μᾶλλον ἴσως τῶν παχέων. οὐ
γὰρ ὡς δὴ λεπτοῦ σώματος, ἡ διέξοδος αὐτοῦ βραχυτρόνου ὧν, ἀλλ' ὡς ἐκ βάθους τινὸς φορμοῦ δὴ παχυ-
τόρου τινος, ἢ ἡ τὸν χυτῶνα τῶν λεπτῶν ἐντόρων. ταυτὰ μοι δοκοῦσιν καὶ οἱ ἰατροὶ χρῆσθαι ἅπαντες ὀνομά-
σαι τὰ τοιαῦτα τῶν ἀλγημάτων κωλικά. ἡ τοι γ' ὁδὸς ὕδη τοῦ χωρίου καθ' ὃ ἡ ὀδύνης ἀλαθάνοντος μηδὲν μᾶλλον
ἐν ἀλεικνυμένου τὸ κῶλον, ἢ τί τῶν λεπτῶν ἐντόρων ὀδυνᾶται. τὰ μὲν δὴ τοιαῦτα τῶν ἀλγημάτων, ὡς ὑπὸ πρυ-
πάνου φαίνεται γινόμενα, τῶν καμνόντων αὐ τῶν οὕτως ἐρμηνευόντων. ἕτερα δ' ὡς σκόλοπος ἐνπεπαρμένου
φαίνεται, παχὺ μὲν ἐν δεικνύμενα καὶ τοῦτο τὸ πάσχον ἔξω σῶμα. διαφέροντα δ' ἀλλήλων, ἢ τοι ἡ τὸ πλή
θος, ἢ τὸ πάσχον, ἢ τὴν κίνησιν, ἢ τὴν δυνάμιν, ἡ ἐργαζομένης τὴν ὀδύνην οὐσίας, εἴτε χυμὸς, εἴτε πνεῦμα
φυσῶδες ἐστιν. τὸ γὰρ ἔλαττον, ἧττον ὀδυνᾶσθαι τοῦ πλέονος, ὥσπερ γε καὶ τὸ λεπτότερον, τοῦ παχυτέρου, καὶ τὸ
μανον, τοῦ κινουμένου, καὶ τὸ τοῦ διαίου ἡ ψύξεως ἀπολειπόμενον. ἀλλὰ τό γε ἡ ὀδύνης εἶδος ἐντόρου παχέος
ὄδυνᾶν, ἀνθ' ὡς ὑπὸ σκόλοπος ἐνπεπαρμένου τίς, ἀνθ' ὡς ὑπὸ πρυπάνου διαπιπράσθαι νομίζει. καὶ διακείναι
γε τοῦτο ἡ ἀπὸ λίθου σφιγώσεως, οὐκ ἔστι, πρὶν πεθυμῆναι τί τῶν ἐφεξῆς. οὐ μὴν οὐδὲ βλαπτόμεθα πρὸς τὸ
πραῦναι τὴν ὀδύνην ἐκ ἡ τοιαύτης ἀγνοίας. κοιναὶ γὰρ ἅπαντα τὰ ἡ ὀδύνης ἑκατέρας ὄδυ βοηθήματα.
θάλψας μὲν ἔξωθεν τε καὶ δὴ τῶν ἐνοιμένων τὸ πρῶτον. ὧν τούτοις δὲ, ἐ μὴ πραύνοιτο καὶ τῶν ἀνωδύνων
τί καλυμμένων φαρμάκων, ὁ ποῖον ὄδυν, ἐ τὸ θέλανον. ἀλλ' ἐ μὲν λίθος ὁ τὴν ὀδύνην ἐργαζόμενος ἔκ, ποτὲ
μὲν αὐτὸς μόνος ἐκκενθεὶς ὀφθήσεται. ποτὲ δὲ καὶ μεθ' αἵματος ἅμ' αὐτῷ συνεξορυθέντος, ξυνδήτων δηλονό-
τι τῶν σωμάτων ἃ διεξῆλθεν, καὶ μᾶλλον ἐ τραχὺς ἢ ὀξὺς ὁ λίθος ἔκ. ἐ μετὰ ταῦθ' ὕσδρον ὕδη σκεπτομένῳ σοι
τὰ ὅρα, ψαμμώδεις ὑποστάσεις εὑρεθήσονται. τὸ κῶλον δ' ἔπος ἔκ τὸ πάθος, ὅτε ψάμμος, ὅτε λίθος, ὅθ' αἷμα
χυμὸς δ' ἐτις οἷον εἶπον, ἢ τ' ἄλλα γε τὰ κατ' ἕντορον πάσχοντα ὧν φαινόμενα συμπώματα. πρόσχρημα μὲν ἐμ-
φύσησις τις, καὶ διάτασις, ἢ πάνυ πολλὰ φῦσαι καὶ μᾶλλον ἐν ὑσδρου, καὶ κρόφοι τινὲς, καὶ διαχωρήματα
φυσώδη. γνωρίσεις δ' αὐτὰ τοῦ καθ' ὕδατος ἐποχεῖσθαι πεφυκότα βολβίτοις. ἀλλὰ καὶ τὰ ἡ ὀρέξεως τε
καὶ πέψεως, χείρω πεγεγονότα τε καὶ γινόμενα καὶ σωιεπόμενα, ἡ τὴν ἡ συνεχείας κοινωνίαν τοῦ

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 268 sur 494

πρωτοπαθοῦσι συμπαθούσης δὲ γαστρὸς. ὀχ ἥκιστα δὲ καὶ προηγεῖται τῶν κωλικῶν ὀνομαζομένων παθῶν, ἀπεψία καὶ πνευμάτωσις, ἔμετος τε καὶ ναυτίαι μέχρι πολλοῦ παραμένουσαι ἰσχνὰ, καὶ δήξις τῶν καθ' ὑποχόνδριον, ἄσκη τε καὶ ἀκρεία πολλή. τὰ μὲν οὖν σφοδρότατα τοιούτων ἀλγημάτων, εἰκὸς ἐστὶν ἤδη τὰ παχύτερα τῶν ὑγρῶν. ὅσα δ' ὠλεκέσθραι δυσὶν θάτερον ἢ ὑπὸ τοῖς αὐτοῖς μένειν, ἀλλὰ δηλαδὴ μετριωτέραν αὐτίαν, ἢ ὑπὸ τοῖς λεπτοῖς ὑγροῖς σωίστασθαι. τὰ δὲ μετὰ δήξεως ὧδε χυμῷ δακνώδει γίνεται διαβιβρώσκοντι τὸ ὑγρόν. ἀεὶ γοῦν δυσωτορίας προηγεῖται τὰ τοιαῦτα, δηλονότι μεθ' ἑλκώσεως ὑγρῶν γινομένης, διὸ καὶ μόνιμα ὀνομάζεσι δυσωτορίαν, οἵτε νεώτεροι πάντες ἰατροὶ καὶ τῶν παλαιῶν ὀλίγοι. καλοῦσι γὰρ οἱ μὲν τινες αὐτῶν οὐ μόνον ταύτην δυσωτορίαν, ἀλλὰ καὶ τὴν ἄλλην τὴν αἱματώδη προσαγορευομένην δηλαδὴ τὸ τῶν ἐκκρίσεων εἶδος, ὑγιότε μὲν αἵματος ἀκριβοῦς καὶ πολλοῦ διαχωρουμένου. ποτὲ δ' ὡς πορ τινὸς ἰλυὸς αὐτοῦ, καὶ πτυὸς δὲ ὀλίγου τὸ πλῆθος οὐδὲ πύου. αὕτη μὲν οὖν σύμπτωμα ὄντων ἤπατος πάσχοντος. ἡ δ' αἱματος ἀκριβὴς καὶ πολλὸ τὸ σύμπαν σῶμα κενοῦ πολλάκις, οὕτως ὡς αἱμορροΐς, ἡ κάθαρσις γυναικεία. ποτὲ μὲν δὴ τούτων, καὶ οὐδὲν ἐγχωρεῖ διελθεῖν. ὧδε δὲ τὰ τῶν ἀλγημάτων εἴδη πάλιν ἐπάνειμι, ὅθεν γὰρ μάλιστα προὐβέμην γ' ἤδη δὲ ἤδη γράμματι διασκέψασθαι αἰρήσομεθ'. οὕτω δὴ καὶ τῶν τὸ νυγματώδους ὀνομαζομένου, σωισαμένου τε ποτὲ οὐδὲ ὑμᾶς μάλιστα. ἢ μὲν οἱονεί ῥίζης τοῦ πάθους ἤδη τὸ νυττεσθαι δοκεῖν ἐργαζομένης, ἐκτεινομένης δ' ὧδε πλέον ἐν κύκλῳ ποτὲ μὲν ἢ ὀδύνης. οὕτω τοι καὶ τὸ ἢ πλευρίτιδος ἄλγημα νυγματώδες ἐστὶν ἀεὶ δὲ ἄπασι τοῖς ἰατροῖς ὁμολόγηται, καθάπερ τὸ ἢ φλεγμονῆς σφυγματώδους. ὃ μὲν δὴ πρόσθιος ὁ πόνος ἔχει τῶν ὑμένων δὲ σωμάτων ὡς ἀρχιγένης ἔγραψεν. ἴσμεν γὰρ ὅτι ἤδη τὸ σῶμα μόνον, οὐδὲ μὲν σύμπαν, ἀλλὰ οὐδὲ ὀδύντας τε καὶ τὰ ὅλα γίνεται τι πάθος, ὁ καλοῦμεν ἀμόδιον. ὃ μηδὲ ἑρμηνεῦσαι λόγῳ δυνατὸν ὄν, ἀλλ' ἐν τοῖ προηγήσασθαι μὲν ἐν ὠδῖνι ἐσθιόμενον ἀνεπαισθήτως τε καὶ ὀξέως, ἀπολυθῆναι δὲ τί πάθος ἐν τοῖς ὀδοῦσι καὶ τοῖς οὖλοις, ὠδῖνοῦσθαι μὲν ἅπασι γίνεσθαι †ταυτὸ. ἐρῶντος ἐν τοῖς πλείστοις ὁμοιοπαθεῖς ἡμᾶς ὑπάρχοντας, ὡς ἀπὸ τῶν αὐτῶν αἰτίων πάσχειν τὰ αὐτὰ. τὸν μὲν οὖν τοιοῦτον πόνον, ἐν ᾧ σώματι μόνῳ ἴσμεν γινόμενον. ἄλλους δὲ τινὰς ὧν ἀρχιγένης ἔγραψεν μὴ ὅτι γνωρίσαι γινομένους δυνατὸν, ἀλλὰ μὴ δὲ νοῆσαι λεγομένους. οἷον τὸν ὀλιγομυρ, ἢ τὸν αὐστηρὸν, ἢ τὸν γλυκὺν, ἢ τὸν ἰχνώδη ὀξύν, ἢ τὸν ἀγκύλον, ἢ τὸν γλίσχρον, ἢ ἀτειρῆ, ἢ τὸν σύφοντα. τοιαῦτα γὰρ ὀνόματα, καὶ ἤδη τῶν ποτὲ τῶν σφυγμῶν πραγματείαν ἔγραψεν, οὐδὲν διδάξαι δυνάμενα τὸν ἀκούοντα, διὰ τὸ πᾶσαν δι' ἀσυλλαβίαν ὀνομάτων δηλοῦσθαι λυείσης. εἰ μὲν ποτὲ χυμῶν διαλεγοίμεθα, καὶ ὅλως ποτὲ τῶν ἢ γλώττης ἰδίων αἰσθητῶν, αὐστηρὸν ἡμῶν λεγόντων, καὶ στυφνὸν, καὶ σύφοντα, καὶ δακνώδη, καὶ ἁλμυρὸν, καὶ γλυκὺ, καὶ πικρὸν. εἰ δὲ ποτὲ τῶν ἁπτῶν, ἀδρὸν σῶμα, καὶ ξηρὸν καὶ θερμὸν, καὶ ψυχρὸν, καὶ τραχὺ, καὶ λεῖον, καὶ μαλακὸν, καὶ σκληρὸν, ὀξύ τε καὶ ἀμβλύ. καθάπερ γε καὶ εἰ ποτὲ τῶν ὁρατῶν ἐρυθρὸν, καὶ ξανθὸν, καὶ μέλαν, καὶ λευκὸν, καὶ φαιὸν, ἢ τί τοιοῦτον ἕτερον. εἰ δ' ὑπαλλάττοι τις αὐτῶν τὰς προσηγορίας, ἀσαφῆ τοῖς ἀκούουσιν ἐρεῖ. καθάπερ ὧδε τὸ σύφοντος, ἢ αὐστηροῦ πόνου. τὸν μὲν γὰρ γλυκὺν οὐδ' ὑδρωποῦσαι δυνατὸν, ἀνιάντος μὲν ἀεὶ τοῦ πόνου τὸν πάσχοντα, πάντων ἢ τῶν γλυκέων ἡδέων ὄντων. ὅτι μὲν οὖν Φιλόπονος εἰς τὰ μὴ ἰατρικῆς ὀργανα γέγονεν ὁ ἀρχιγένης, ἀληθέστατόν ἐστιν. ὅπως δὲ εἰς τὰ τοιαῦτα τῶν ὀνομάτων ἐκφέρεται, πολλάκις μὲν ἐσκεψάμην, εὑρεῖν δ' οὐδαμοῦ. οἷον οὖν ἐν αὐτοῖς ἐστὶν ἁφῆς ὠσκεψώμεθα, καθάπερ ὀλίγου ἔμπροσθεν, ὧδε τοῦ ναρκώδους πόνου. δίκαιον γὰρ ὅτι τὰ μὲν ἀπὸ ἁφῆ τῶν ὀνομάτων, ἐν ᾗ ἁπλῶ καταλιπεῖν ἄχρηστα νομίζοντας, καθάπερ εἰ μηδ' ὅλως ἐγέγραπτο. τὰ δὲ ἁφῆ. λείνειν, οὐ τοῦ λόγῳ μόνον. ἀλλὰ πολὺ πρότερον ἔπι τῇ πείρᾳ. χαλεπὸν δὲ τὸ τοιοῦτον κρίτηριον, ὡς ἂν ἑτέροις πολλάκις ἀναγκαζομένων ἡμῶν πιστεύειν, ὅτε παρακολουθοῦσιν ἁφῆς, οἷς πάσχουσιν, ἀπὸ μαλακίαν ψυχῆς. οὔτ' εἰ καὶ παρακολουθοῖεν ἐρμηνεῦσαι δυναμένοις. ἢ τοῦ μή δ' ὅλως οἷοντ' εἶναι λόγῳ δηλῶσαι ποτὲ ὧν πάσχουσιν. οὐ γὰρ μικρᾶς δυνάμεως τὸ τοιοῦτον. ἢ τοῦ μηδ' ἔστιν ῥᾳδίως αὐτὸ. καταλείπειν τοίνυν αὐτὸν πεπονθέναι τὸν μέλλοντα γράφειν ἑκάστου τῶν ἀλγημάτων τὴν ἰδέαν, ἰατρὸν τε ὄντα, καὶ ἄλλοις ἐρμηνεῦσαι δυνατὸν. ἑαυτῷ τε παρακολουθικότα μετὰ φρονήσεως, ἡνίκ' ἔπασχεν, ἄνδρα μαλακίας. οὐ μὴν ἅπαντά γε τὰ πάθη, καθ' ὅλον ἑαυτοῦ τὸν βίον ἔπαθέν τις, εἰ καὶ νοσωδέστατος εἴη. διὸ καὶ θαυμάζω τὰς ἰδιότητας αὐτῶν ἀναγιγνώσκων, ὅθεν ἔγραψεν ὁ ἀρχιγένης. ὡς γὰρ αὐτὸς ἅπαντα πεπονθὼς δηλοῖ, καί τοι γ' ὀπάνυ τι νοσώδης γεγόμενος. εἰ δὲ καθ' ὑπερβολὴν τοῦ σώματος ἀδρὸς καὶ νοσώδης ἦν, ἀλλ' ὅπως γε πάντα, καθάπερ ὁδ' ἄλλος τις ὁδοῖς ἄνθρωπος. ὁ δὲ γὰρ ἂν εὕροις τὸν αὐτὸν ἄνθρωπον ἅμα τε κεφαλῆς ἀδρὸν καὶ θώρακα καὶ πνεύμονα καὶ καρδίαν, καὶ γαστέρα καὶ νῆσιν καὶ κοῖλον καὶ κύστιν ἑκάστου τε τῶν ἄλλων. ἔοικεν δὴ ὑδρωποῦσαι μᾶσιν ἰδίαις μᾶλλον λογικαῖς, ἢ τῇ πείρᾳ τῶν πεπονθότων, ὁ ἀρχιγένης ἀκριβοῦσαι, διηκριβωμένων ὡς ἠδυνάμην τὰς διαφορὰς τῶν ἀλγημάτων. ἵν' ὃν τι πλέον ἔχωσι καὶ παρ' ἡμῶν οἱ Φιλομαθεῖς, αὐτὰς ῥήσεις αὐτῶν παθεμβάλω, ὅθεν μὴ ἀληθῆ τ' ὄντα ἅμα καὶ σαφῆ ταῦτ' ἐλλείψας μόνα, πιστεύειν αὐτοῖς ἀξιώσω οὓς ἀσκεμμένους ἤδη τῆς τέχνης. ὅθεν δ' ὁ διαιτᾶται, πῶς ἐχρῆν συμβουλεύσω. μεμψάμενος δὲ ὁ ἀρχιγένης τοῦ ἀσκληπιάδου, τὸ μὴ πεπονθὸς νοῦσον, ἐν ταῖς ἀρθείσαις αὐτῷ δυνάμεσιν ἐν λέγοντι, διότι μὴ δ' ὅλως ἀδυνάτῳ, τῆς δ' ἀπαθοῦς σάρκα τῇ γειτνιάσῃ θλιβομένην ὀδυνᾶσθαι, μετὰ ταῦτα γράφει ἤδη λέξιν ὅτως. τὰ δ' ἀγγεῖα σφοδρῶς ὑπὸθλιβόμενα, τὰς αὖθις φλεγμονῆς περιφαλαγγίας ἐπέχει, ὥσπερ ἐμπώσεις τινὸς εἰς αὐτὰ κωλυομένης. ἢ ὁ βαρβαρικὸς διάδεσμος, τό τε μάλιστα αὐτό. τὰ δ' σφακελώδεις ἑτεροκρανίας, ἢ διακοπὴ αὐτοῦ, ἢ μᾶλλον ἢ τ' ἀρτηρίας, προεγράφει. ἢπερ ἐσφυγμώδη καθηγούμενη ἢ διαίσουσα τὸν πόνον ἐμβάλλει, καὶ σροχύλιστ' ὠφελοῦσα ὠμότητας, ὡς πορ αἱ μὲν φλέβου οἷον ἀκρισθέν). τὰ δ' ὑδρα διατείνοντά τε καὶ σκληρώδ') συσρεφόμενα. καὶ τοῦτα μὲν ναρκώδεις ὠφορᾶ τοὺς πόνους, καὶ σκληρῶς διατείνοντας καὶ βυθίους καὶ ἐμπεπαρμένους, καὶ σφοχωδείας πλήρεις καὶ ὄγκους κεχυμένους. οἱ δ' ὑμένες, καὶ ὧδε πλάτος δίκην τας αὐτοῦ πρέχουσι καὶ ἀνωμαλίας, ὡς τε καὶ ἀμωδίας τι πρόσθιος ἔχειν τῶν ἢ ἀναδόσεις πραχύτητα. πονεῖ δ' ἢ πολλάκις ὅτω καὶ ἡ ὠφάνεια, δι' οἱ μεταξὺ ἢ σαρκὸς ὑμένες, οἱ καὶ τοὺς διαπωῶντας πόνους, ὠφορῶσι. τοῦ δ' ἀεὶ τῶν

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 269 sur 494

δ' ἀρ' τῶν περὶ τὰ ὀστέα πεφυκότων εὑρήσεις. ὡς αὐτῶν διαλεῖψαι τὸν ὀστέων ὄντας. αἱ φλέβες δὲ, βαρεῖς καὶ λαθέλκοντας καὶ ὁμαλῶς ἐμπεπλασμένους περιφέρουσιν αὐτούς. αἱ δὲ σάρκες, λεχμώδους τε καὶ χαλαρωτέρους. διὸ φαίνονται, μηδ' ὑπὸ πολὺ ἐκτεινόμενοι, ὡς ἐμπλεούσης πραχύμασι περὶ δέκεῖν τὴν διαθήκεως. μύες δὲ σαρκὸς τί καὶ νεύρου μίγμα τῶν ἰδιομάτων, ἀμέλει καὶ τὴν ἀρτηρίας ἐν τοῖς πόνοις ἀναφέρουσιν, συζυγῶντες ὡς ἂν εἶποι τις καὶ μετ' ὀλιγωρείας διατεινόμενοι. καὶ ναρκῶδες σφίζοντες. τῶν δ' ἄλλων ὁ μὲν ἑλκώδης πόνος καὶ ἐν ἕλκεσιν ὁ ἰχνὼς ὀξὺς, καὶ οὐχ ἥκιστα ὁ γλυκύτερος, καὶ κνησμοῦ προάγωγος ὑπὸ φανείας ἔοικεν ὤν. ὁ δὲ νυγματώδης, τὸ βάθους. ἢ δὲ ὠδρείδιον, κόλπῳ πλησιάζοντος. ὁ δὲ διακεντῶν, τὰ μὲν, πεπονθέναι τί τῶν ἐν τοῖ πόρω διαφαῖ. τὰ δὲ, μὴ. ὃκ ἐν βάθει τὴν ὑπόστασιν ἔχων. παραόσων δ' ἔστιν, ὁ ἐν κόλποις σωιστάμενος. αὕτη μὲν ἡ πρώτη ῥῆσις ὅλην ἀρχιγένους. ἐλ τὸ πρώτο τῶν πεπονθότων, ὧν χειροῦτος διαίρεσιν, ὅπως ἂν τις εὐείσκοι τὰ πεπονθότα μέρη, πῆ τῶν πόνων διαφορᾶς προέχων τὸν νοῦν. ὑπισκεψώμεθα δ' ἀπ' ἀρχῆς αὐτίων, μὴ παρόργως. τὰς σφακελώδεις φησὶν ἐπροκρανίας, ἡ διακοπὴ τῶν ἀγγείων ποιεῖ γράφει. τινὰς μὲν οὖν λέγει τὰ σφακελώδεις, χαλεπὸν εὑρεῖν, ὅ γὰρ ὁμολογεῖ τὸ σφάκελος φωνῆς τὸ σημαινόμενον. γίνεσθαι μὲν ὁδοὶ λέγοντος μεγάλως δ' ἥλωσθαι. πνεῦμα δὲ, φλεγμονῆς ἐπιβολῆς τηλικαύτης, ὡς ὑπὸ φέρειν κίνδυνον φθορᾶς τὸ μέρους, ὅπερ γίνοι, γάγγραιναν ὀνομάζουσιν. γίνεσθαι δὲ, τὴν φθορὰν αὐτὴν τὸ πάσχοντος μορίου, σφάκελον ὀνομάζεσθαι φασκόντων. ἄλλως δὲ πάσμου. ἄλλοτε δὲ οὐ ἁπλῶς πάσμον, ἀλλὰ τὸν ἐπὶ φλεγμονῇ νεύρωσιν σωμάτων. γίνεσθαι δὲ τὸν ἥκιστα γινόμενον πάσμον, ἀλλὰ τὸν προσδοκώμενον ὑπὸ μεγέθει φλεγμονῆς. γίνεσθαι δ' ἁπλῶς τάσιν ἰσχυράν. ἄλλως δὲ σκιρρώδη. τὸ μὲν δὴ σφακελώδες ὄνομα, τὸ ἧκεν τὴν προγεγραμμένην ῥῆσιν ὑπὸ ἀρχιγένους ἑρμηνεύον, εἰς τοσοῦτον ἀσαφείας ἦλθεν, ὡς μηδὲν δηλοῦν μὴ δ' ὁτιοῦν ὀνομάτων ἰατρικῶν, ἐν ἑτέρᾳ πραγματείᾳ γράψαντος αὐτό. τὸ δὲ πολιγράφει, τάχ' ἄν τις ὑπονόησειν εἰρῆσθαι, τὸ οἷον ταχέως ἢ παντελῶς ἰᾶται, καὶ λειαίνων γ' ὅτως εἰρῆσθαι. τί γὰρ ἂν τις πάθοι, νοεῖν ὀρεγόμενος ἃ μὴ δ' ὁγράψας αὐτὸς ἐαυτὸν δηλασε νοῆσαι; σφυγματώδη οὖν καὶ διαίσοντα τὸν πόνον, ἐμβάλλειν φησὶν τὰς ἀρτηρίας, ὅταν αὖτου δηλονότι πρωτοπαθῶσι ἧκεν τὰς σφακελώδεις ἐπροκρανίας. τὸν μὲν οὖν σφυγματώδη πόνον ὀξήκμασε πρόδηλον ὁποῖόν τίς ἐστιν, ὄντα καὶ πρὸς τὴν ἐμπνεῦσης ἅπασι τοῖς ἰατροῖς γνώσιμον οἵ γε καὶ σύμπτωμα αὐτὸν εἶναι φασι φλεγμονῆς μεγάλων. ὁ δὲ διαίσων πόνος ἐστὶν, ὅταν ὥς πορ ἀπὸ ῥίζης ἀρχόμενον τοῦ πρωτοπαθοῦντος μορίου, φθήσεται ταχέως ἐπὶ τὰ παρακείμενα, ἡ συμβαίνει ὥσπερ ταῖς σφοδροτάταις ὀξήκμασε ἐπροκρανίαις μόνοις, ὡς ἀρχιγένης ἐμνημόνευσεν, ἀλλὰ καὶ ταῖς λεφαλαίαις ὀνομαζομέναις. ἀπὸ γὰρ ἐπ' ἐκείνων ἔστι φανερῶς αἱ ἀρτηρίαι πρωτοπαθοῦσαι, τοιοῦτον ἔχουσι τὸν πόνον, οἷον εἶπεν ὁ ἀρχιγένης. ὡς θ' ὁμολογεῖν ἔστιν, ἀεὶ δάνεσθαι τὴν ἀγγείων αὐτῶν ἀλγοῦντων. ὅπερ ἑρμηνεύσαι βουλόμενος, προγύλεσθαι τὴν ἀρτηρίαν ὑποφέρουσαν ἔφη. πότερον οὖν ὥσπερ τὰς ἀρτηρίας, ἐν ταῖς σφακελώδεσιν ἐπροκρανίαις οὕτω πάσχειν ἔφη, ἧκεν τὸν αὐτὸν τρόπον ἀκούσῃ τίς αὐτὸ καὶ περὶ τὴν φλεβῶν, ὡς ἧκεν ὅπερ τὸ νόσημα μόνον, οἷον ἀχλιερσμένων, ἢ κοινόν σύμπτωμα ὀξ φλεβῶν ὁπωσοῦν πασχουσῶν ἢ φλεγμαινουσῶν μόνον; καθ' ὅλου μὲν γὰρ, σιωπᾶται περὶ τὴν ἀρτηριῶν λόγῳ τὸν περὶ τὴν φλεβῶν ὑπὸ ταὐτὸ πάθος εἰκὸς ὑπολαμβάνειν ὄντων γίνεσθαι τοὺς λόγους αὐτοῖ. καθ' ὅσον δ' ἐφεξῆς ὑπὲρ τε τῶν νεύρων γράφει καθόλου, καὶ τινῶν ἄλλων μορίων τοιούτων, μὴ σιωπᾶσθαι ἐνί νοσήματι τὸν ὑπὲρ αὐτῶν λόγον, ἧκεν τοσοῦτον ὡς πάλιν ὡσαύτως ἂν αὐτῷ ὑπονόησει λεκτέον περὶ τῶν φλεβῶν. ἄμεινον δ' ὡς ἂν ἀσθενοῖς, ὑπὸ ἢ ἡ μικρανίας ἡγεῖται τῶν φλεβῶν αὐτῶν ἅμα ταῖς ἀρτηρίαις μνημονεύειν. ἁπλῶς ἢ τῶν ἄλλων ὀργάνων, ἄνευ πάθους ἑνὸς ἀφορισμένου, ἰατά τε τὰ νεῦρα καὶ τὰ τούτων ἐφεξῆς, ἐν οἷς πάλιν ἔφη, τὰς φλέβας ἢ βαρεῖς, καὶ λαθέλκοντας καὶ ὁμαλῶς ἐμπεπλασμένος ὑπὸ φέρειν ἂν πόνος. ταυτὶ μὲν οὖν ἀμφιβολίαν ἔχει τινά. τὸ δ' ἐφεξῆς ἑρμηνεύον, ἐν ᾧ φησὶν, τὰ ἢ νεῦρα διατείνεταί τε καὶ σκληρύνεται συστρεφόμενα, φανερῶς ἀρχορῶντος μὲν ὅτι ἡ τῶν ἐπροκρανιῶν διαθέσει, ἀσφαινομένου ἢ καθόλα περὶ νεύρων ὁπωσοῦν πασχόντων. ἔστι ἢ ὅτε φανερῶς ψεύδεται. ὁ γὰρ ἅπαν πάθος νεύρων, σκληρύνει συστρέφει τὴν οἰκείαν οὐσίαν, ἀλλ' ἔστιν ἃ ἐν χαλαρὰ ποιεῖ τὰ νεῦρα, καθάπερ ἀτροφία ἀφανῶς. ἀλλὰ πολλάκις ὁδὲ μίαν ἀναδυτῆ, ἔχοντα διαφοραὶν, ἀλλ' ἀκριβῶς ἐοικότα τοῖς ὑγιαίνουσι, ὅτ' ἀναδήσεώς ὅτε λυήσεῖ τι χορηγεῖ τοῖς ὑποτεταγμένοις σώμασιν. ἴσῃ δὴ γ' μόνας ταῖς φλεγμονάς, ἢ τοῖς φλεγμονώδεσι νοσήμασιν, ἢ τοῖς παρὰ φύσιν ὄγκοις πᾶσιν ἔφη, σκληρύνεσθαί τε ἐν συστρέφεσθαι τὰ νεῦρα. καί τοι γ' τόποις φαργῶς φαινόμενον ὅτι, τὸ τείνεσθαι τὰ νεῦρα. ἐν γὰρ ἐν αὐτοῖς τοῖς κάμνουσι καὶ ἡμῖν τοῖς ὁρῶσιν, αὐτὰ φαίνεται τεινόμενα. διὸ καὶ πασμοὶ ἐν τέτανοι, μὴ θραπτόμενοι αὐτοῖς, ἐπόντοι, καὶ κοινὸν ἔοικε τοῦτ' εἶναι σύμπτωμα τῶν ἐς ὄγκον ἀερομένων ἁπάντων, τὸ τείνεσθαι. τεθεάμεθα γὰρ ἤδη, καὶ ἀρτηρίας καὶ φλέβας φλεγμαινούσας φαργῶς τεταμένας. τὰς μὲν φλέβας ὅταν ἐν ἀκρῳ τῷ κώλῳ φλεγμονῆς ὑπομένης, ἐπαρθῆ βοβὼν. ὃκ ὀλιγάκις γὰρ φαργῶς ὤφθη τεταμένον ὅλον τὸ ἀγγεῖον ἐρυθρότερόν τε καὶ θερμότερον, ὀδυνότερόν τε φανόντων γιγονός, ὡς ἂν πρόδηλον, ὅτι φλεγμαίνει σύμπαν ἀρξάμενον ἀπὸ τοῦ πρωτοπαθήσαντος μορίου, μέχρι ἡ μαχάλης καὶ βοβὼν. καὶ καλῶς ὑπὸ τῶν ἰατρῶν εἴρηται χεδὸν ἁπάντων, ὀρθύβιος, καὶ τάσις ἐν ἀνατυπία, καὶ ὄγκος, ἐν ὀδυνὴ τοῖς φλεγμαίνουσι μορίοις συμβαίνειν. ὁ σφυγμὸς δ' ὀχ ἅπασιν ὡς εἴπομεν. ἀλλ' ἐν οἷς ἀρτηρίας τέ εἰσιν ἀναδυταὶ, ἐν τὸ μόριον εἰ ἀναδυτικὸν ἦ, ἀξιόλογός τε ἧκεν τὸ μέγεθος ἡ φλεγμονή, τηνικαῦτα γὰρ οἱ κάμνοντες ἀναδύνοντα σφυγμώδεις ὀδυνᾶς, κἂν μηδὲν ἀναδυτὸν ἀγγεῖον ἢ κατ' αὐτὸ πάσχον σῶμα, τάχ' ἂν ἐρήσεται τίς μετὰ καθέκαστον ὄργανον ἴδια συμπτώματα. λέλεικται δ' ἤδη καὶ πρόδηλον καὶ ὀχ ἅπαξ, ὡς ἡ βλάβη ἡ οἰκείας ἐνεργείας, ἴδιον ἑκάστου μορίου σύμπτωμα ὄντων, ὁποία ποτ' ἂν ἦ λαι' εἶδος. ὅτε δ' ἄλλο τι σύμπτωμα ὀξ ἀνάγκης αὐτοῖς ὄθ' αἱ διαφοραὶ ἡ βλάβης ὑπάρχουσιν. ἀλλὰ ἧκεν τὴν ἰδέαν τε καὶ τὸ μέγεθος τοῦ πάθους, αἱ διαφοραὶ μὲν ὀξ ἀλλαττόντων. τὸ δὲ εἶδος ἢ τὸ ἐνεργοῦν, ἢ ὅπως ἂν ἐθάλη τίς ὀνομάζειν, ἀεὶ διαμένειν τοῦ συμπτώματος, ὃ ἧκεν τὴν βεβλαμένην ἐνέργειαν ὅτι. καὶ πλεονάσας γε κάλλιον ἢν Ἀρχιγένης κατὰ ὅπερ προειλαβόντα μεθόδῳ τὸ σύμπαν,

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 270 sur 494

ἐπεὶ δὴ καὶ τοῖς ἄλλοις ἠμέληται. γέγραπται δ' ὑφ' ἡμῶν, ἐν πολλαῖς ἄλλαις πραγματείαις ἀλίγα τῶν τοιού-
των. ὥσπερ ἀμέλει καὶ νῦν εἰρήσεται διὰ τῶν ἐφεξῆς. ὅσα μ' ἐτόρωσι πλείους ἀξιεργασάμεθα, σωτομώτερον.
ὅσα δὲ διὰ βραχυτέρων ἐν ἄλλοις ἐρρέθη, μακροτέρων ἐνταῦθα διορχομένων ἡμῶν αὐτά. νυνὶ δὲ τὰς ὑπο-
λοίπους τῶν πόνων διαφορὰς ἐπελθωμεν, ὅσων ἐμνημόνευσεν ὁ Ἀρχιγένης ἐν τῇ πρώτῃ γραμμένῃ ῥήσει. τὸ μὲν
διὰ νεκρώσεις γίνεσθαι οὓς πόνους τοῖς νεύροις, ὅπως ἡμάρτηται, καὶ ὡς οὐκ ἔστι μορίου τινὸς ἰδίου ἡ ἀρκὴ πά-
θος, ἀλλ' αἰτίας τε καὶ διαθέσεως, ἔμπροσθεν εἴρηται. τὸ δὲ σκληρῶς διατείνοντας ἐπὶ αὐτοῖς γίνεσθαι οὓς πό-
νους, ὀρθῶς εἴρηται. καὶ κάλλιον ἴσως τὸ ἁπλῶς εἰρημένον, ἀνευ τοῦ σκληρῶς. διατεινόντων γάρ εἰσιν ἱκανῶς ἐκ-
τόρωσε τῶν νεύρων οἱ πόνοι, διό τι καὶ τείνεται πῶς ἅμφω τὰ πράγματα, τό τε ἐν πρώτης ἀρχῆς καὶ τὸ ἐν ἐσχά-
της τελευτῆς. ὥσπερ ἐν ταῖς κιθάραις αἱ χορδαί, καὶ ῥήγνυνται μέν γε πολλάκις ἐν αὐταῖς αἱ σφοδρῶς τετα-
μέναι. καὶ διὰ τοῦτ' ἀρτιθέμενοι μετὰ τὸ χρήσασθαι τοῖς ὀργάνοις οἱ κιθαρισταὶ, τὰς χορδὰς ἀνιᾶσι. καὶ μὲν δὴ 10
καὶ ὅτι τείνονται σαφῶς ὑπὸ τῶν ἐναντίων αἰτίων τε καὶ διαθέσεων, οὐδεὶς ἀγνοεῖ, καὶ ὑγρὸν ἢ τὸ πολιέχον.
ὡς τε καὶ διαβρέχειν αὐτὰς καὶ πλυροῦν, καὶ ξηρὸν ἱκανῶς. εἰς ἐσχάτην γὰρ ἀφιλινούμεναι τάσιν, ἐν ἑκατέρᾳ
κράσει τοῦ πολιέχοντος, εἰκότως ῥήγνυνται. καλῶς οὖν ὁ Ἱπποκράτης οὐκ ἀπασμοὺς τῶν νεύρων ἀλλὰ πληρώσει
τε καὶ ἰκνώσει γίνεσθαι φησι, τάσεις ἀμέτρους ὅλας ἐπιγενέσθαι τοῖς νεύροις. τὸ δὲ βυθίους εἶναι οὓς πόνους αὐ-
τῶν, ἀπὸ τῶν συμβεβηκότων ἔλαβεν ἐπὶ τοῖς πλείοσι τῶν νεύρων. ἐπειδὴ γὰρ ἀεὶ πρῶτα μὲν ἀλλαι πολλαὶ εἰσιν ἀν-
φλεβοῦν, ἐφεξῆς δ' αὐτῶν αἱ ἀρτηρίαι, καὶ μετὰ ταύτας, τὰ νεῦρα, διὰ τοῦτ' ἐν βάθει τῆς τάσεως αὐτῶν οἱ κάμ-
νοντες ἀναδύονται. τένοντές γε μὴν πολλοὶ, νευρώδη σώματ' ὄντες ἐπὶ ἐνίοις αὖπικρυς ὀνομαζομένοις νεύροις,
οὓς πόνους οὐ βυθίους, ἀλλ' ἐπιπολῆς ἔχουσιν. ὅταν καὶ αὐτοὶ τύχωσιν οὕτως τεταμένοι, καθάπερ οἱ οὓς δ' ἀ-
λυτοῦντες ἐκτείνοντες. εἰσὶ δ' ἀμέλει καὶ οἱ κάμπτοντες αὐτοὺς ἐπιπολῆς μὲν, ἀλλ' οὐχ ὁμοίως τοῖς ἐκτείνουσιν. ὁ
δ' Ἀρχιγένης οὐ πόνους τῶν νεύρων, ἐμπεπαρμένους ἔνια φησὶ, ὑπάρχοντος τοῦ τοιούτου καὶ ὁδμὴν ἐοικότας καὶ ὠ 20
λῳ μᾶλλον, ὡς ἔμπροσθεν εἶπον. ἐγγίνεται δὲ καὶ ὅτι, μετά τινος σφυγμοῦ, καὶ τῶν ὀδόντων ταῖς μύλαις,
ἔνιοι δ' ὅτε καὶ τοῖς ὀφθαλμοῖς, ἥλισε δὲ τοῖς νεύροις, ἐμπεπαρμένοις ὑπάρχει πόνος. ἐλιτένεται γὰρ ὧδι πλεῖ
στον ἑκατέρωσε μέχρι τῶν ἄνω τε καὶ κάτω τοῦ ζώου μορίων. τὸ δ' ἐφεξῆς εἰρημένον ὑπὸ τοῦ Ἀρχιγένους, ὅτι καὶ
συνοχωρείας πλήρεις ἔχει τὰ νεῦρα οὓς πόνους, λιανοζήλως μὲν εἴρηται τῇ λέξει. δηλοῖ δ' οὐδὲν πλέον τοῦ μετ'
αὐτὸ. λαβὼν ὃ φησι, καὶ ἥκιστα κεχυμένους. ὃ γὰρ ὄντι, κεχυμένους ἥκιστα, τοῦτ' ἔστιν ἐς πλάτος ἐκτεταμένους
οὐκ ἔχει οὓς πόνους τὰ νεῦρα, ἀλλὰ ἤδη προειρηκὼς τινὰ μᾶλλον, ἄνω τε καὶ κάτω τῆς τάσεως αὐτῶν διηκού-
σης, καὶ μᾶλλον γ' ἄνω μέχρι τῆς κεφαλῆς. καὶ τό τε πρῶτον αὐτοῖς, καὶ ἀπασμοὶ καὶ τέτανοι, τοῦ παντὸς ἐπει-
ται σώματος. οὐδ' ὁντινοῦν τοιοῦτον συμβαίνοντος, οὐ δὲ μιᾶς τάσεως νεύρου, πρὶν ἄψασθαι τῆς κεφαλῆς αὐτῆς.
ἐφεξῆς δὲ τοῖς εἰρημένοις, ὁ Ἀρχιγένης ἔγραψεν ὧδε τῶν ὑμένων. ὅτι μὲν ὧδι πλάτος αὐτοῖς διήκουσιν οἱ πόνοι,
παντὸς αὐτῶν, ἀληθεύων. ὅτι δ' ἀμοιρία τις πλατείας ἔχουσιν, οὐκ ἔτι ἀληθεύων. ὡς ἔμπροσθεν εἴρηται. τό 30
γε μὴν ἀνωμάλους εἶναι οὓς πόνους τῶν ὑμένων, ὃ δὴ πάντες ἀληθές, ὅπου γε τἀναντίον, ἀληθὲς μᾶλλόν ἐστιν.
ἐοίκασι γὰρ ἥδη τὸ αὐτῶν λόγου, ὁμαλοὺς ὧδιφορεῖν οὓς πόνους. ἐπειδὴ καὶ τὸ σῶμα πᾶν αὐτῶν, ὁμαλόν. ἐκ
δὲ τῆς πρὸς τὰ πλησιάζοντα κοινωνίας, ἀνωμαλίαν τινὰ ὠδιφορεῖν ἔσιν ὅτε, κατά τι συμβεβηκός. ὅταν γὰρ
ὧδι τὸ πεπονθὸς αὐτῶν μορίου ἄγηται καὶ τείνηται τὰ ψεκτικὰ, ἀνομοίαν ἀνάγκαιον ὄφιν γίνεσθαι τὴν ὀδμήν.
ἐνθάδε μὲν ἀλυπητικώτερόν ὄφι τὸ τεινόμενον μόριον, ἐνταῦθα ὀδυνωμένων μᾶλλον. ἐνθάδε δὲ ἧττον ἀλυπητόν, ἐ-
λαττον ἀλγούντων. καὶ μὴν καὶ τὸ ψαύειν ἢ μὴ ψαύειν ὁσονοῦν τὸ τεινόμενον, ἡ διαφορὰ τῶν πόνων ἐκότως γί-
νεται. ἥδη δοκεῖν γοῦν τὸν λόγον, ἀλγοῦσιν ἥδη τὴν κλεῖν ἔνιοι τῶν πλευριτικῶν, ἀνατεινομένου πρὸς δόξαν τοῦ χω
ρίου, τοῦ τὰς πλευρὰς ὑπεζωκότος ὑμένος. ἔνιοτε δ' οὐκ εἰς τὴν κλεῖν, ἀλλ' εἰς τὸ ὑποχόνδριον, ὁ πόνος αὐ-
τῶν διήκει, ἡ δὲ διάθεσις γινομένης ἥδη τοῦ διαφράγματος κινουμένου δι' ἀνάγκης, ὅταν ἀναπνέωσιν οἱ πλευριτι-
κοὶ, μᾶλλον τῶν ἄλλων τοῦ θώρακος μορίων, ἡ γὰρ οἷον ῥίζα τῆς ὀδμῆς ὅτ' ἂν ἐν τῇ πλευρᾷ γένηται τοῖς ἐντὸς 40
θεν μυσὶν ἀναπνεῖν οἰκονοῦσιν οἱ κάμνοντες, ὥς τε μόνῳ δοκεῖ διαφράγματι, τὸ δὲ ἀναπνοῆς ὄργον, ἡ φύσις ὠδι-
τρέπεται ποιικίλως. διαθάπερ ἐν ταῖς ἀδιάσοις ἀνατομαῖς, ὠδὶ τῶν ὑγιαινόντων. ὁ τ' ἂν μὲν οὖν ἐν τοῖς κάτω
μορίοις τοῦ πλευρῶν, ἡ φλεγμονὴ γένηται, τὸ διάφραγμα τεινόμενον ὀδυνᾶται μᾶλλον. ὅτ' ἂν δὲ ἐν τοῖς ἄνω,
ἥδη τὴν κλεῖν ἡ ὀδμὴ διασημαίνει. δοκεῖ μὲν δὴ κινήσεως λόγῳ, τὸ διάφραγμα. δοκεῖ δὲ δὴ συλληρότητος, ἡ κλεῖς
ἐργαζομένη τὴν αἰτίαν. ἔπαρος δὲ μεγάλως φλεγμαίνοντος, ἢ σκιῤῥωθέντος, ἢ ἥδη τὴν δεξιὰν κλεῖν ὀδμὴ γι
νομένη, τῇ τάσει δὴ τοῦ κοίλης φλεβὸς ἕπεται μᾶλλον ἢ τῇ τῶν ὑμένων. ὅτ' ἂν δ' ἔπηται πονεῖν πολλάκις οὕτω καὶ
τὴν ὠφάνειαν, ὁ πόρρω ὄφι, τὰ τῶν παχόντων ὑμένων ἔχειν ἴδια, δηλοῖ σαφῶς ὁπόθεν ὁρμηθεὶς ἀμοιρίαν τινὰ πα
ραπλήσιον ἔφησεν τὰς ὀδμὰς ἔχειν αὐτόν. ἐπειδὴ γὰρ ἅμα τῇ δὴ ἀμοιρίας ἰδιότητι, καὶ ἡ ναρκώδης ὄφιν αἴ-
σθησις, ὡς ἂν ὑπὸ μιᾶς αἰτίας ἀμφοτέρων γινομένων, ὁ δ' ὠπιπολῆς ὑμὴν ὁ ὑποτεταμένος δοκεῖ δ' ὁρμαι πά- 50
χεα πολλάκις ὀδμὰς ναρκώδεις ὑπὸ τῶν ἐξωθεν αἰτίων τῶν ψυχρῶν, ἑτοιμότερον βλαπτομένων, διὰ δὴ τὴν κοι
νωνίαν δὴ διαθέσεως ἀπατηθεὶς ὁ Ἀρχιγένης, ἀμοιρίαν τι παραπλήσιον ἔφησεν, οὐκ ἄλλους ὑμένας, καὶ τὴν
ὠφάνειαν πολλάκις, οὐ ἥδη τὴν ὄσιαν αὐτοῦ τοῦ πάσχοντος μορίου γινομένης δὴ ὀδμῆς, ἀλλὰ διὰ μὲν τὴν
ὄσιαν αὐτῶν ἀναιμόν τε καὶ ψυχρὰν οὖσαν, δυσκόλως ἁλισκομένων πάθεσιν ψυχροῖς. ἐπομένης δὲ δὴ τοι-
αύτης ὀδμῆς τοῖς πάθεσι, διὸ καὶ πολλάκις ἔφη γίνεσθαι οὓς τοιούτους πόνους. ὡς ἂν, οὐ κατὰ τὴν
οὐσίαν αὐτοῦ τοῦ πάσχοντος μορίους, ἀχώρισται γὰρ ἂν οὕτως γε ἦσαν, ἀλλὰ κατά τι συμβεβηκὸς ὧν γι-
νομένους. ὁ μὲν οὖν ὑπὸ δὴ σφύγματι τεταμένῳ ὑμὴν ὁ καὶ σωματοειδρόμενος αὐτῷ, τονώδεις τε καὶ
ναρκώδεις ὠδιφορᾷ οὓς πόνους. οἱ δὲ μεταξὺ τῆς σαρκὸς, οἷον διαπασῶντας. εἰσὶν γὰρ πολλοὶ καὶ ἀνωμά-
λως ἐμφυόμενοί τε καὶ παραλαμβάνοντες αὐτὴν. ὅτ' ἂν οὖν ποτὲ ὀξὺ φαντίον κατὰ φύσιν τένεσθαι συμβῇ
τὴν σάρκα, τοιαύτας ἀνάγκαιον ὄφιν γίνεσθαι τὰς ὀδμάς. ἐπί γε μὴν τοῖς πολλοῖς γυμνασίοις, ἅπτει τονώδεις,

ἢ ἑλκώ-

ἢ ἑλκώδεις οἱ πόνοι γίνονται, συνιστάμενοι καθ' ὅλους τοὺς μῦς, ὧν μέρος εἰσὶ καὶ αἱ σαρκεῦ. εἴρηται δὲ περὶ τῶν τοιούτων ἀλγημάτων ἱκανῶς ἐν τοῖς ὑγιεινοῖς. ὅτι δ' οἱ τῶν περικειμένων τοῖς ὀστοῖς ὑμένων πόνοι, βύθιοί τ' εἰσὶν, τοῦ τ' ἐστὶν διὰ βάθους τοῦ σώματος ὑπαφερόντου αἴσθησιν, αὐτῶν τε τῶν ὀστῶν ἐπάγουσιν φαντασίαν ὡς ὀδυνομένων, οὐδὲν θαυμαστόν. ὀνομάζουσι γοῦν αὐτοὺς, ὀστοκόπους οἱ πλῆστοι. καὶ γίνονται τὰ πολλὰ μὲν, ὑπὸ γυμνασίοις, ἔστιν ὅτε δὲ καὶ διαψύξιν, ἢ πλῆθος. τὰς δὲ φλέβας φησὶ βαρεῖς καὶ καθέλκοντας καὶ ὁμαλῶς ἐμπεπλασμένους ὑπαφερεῖν τοὺς πόνους. ἐν ἀρχῇ δὲ ὁπότε τῆς ἡμικρανίας ἐμνημόνευσεν ἀρκιρσοῦσθαι τὰς φλέβας ἔφη. τάχ' οὖν ἐν ἐκείνῳ μόνῳ χρὴ δέξασθαι λέγειν αὐτὸν τοῦτο. γιγνώσκειν γε μὲν τοι δεῖ, τὸν ἴδιον πόνον ἀρτηρίας καὶ φλεβὸς κατὰ μῆκος ἐκτεινομένου σώματος, οἷον χορδῆς τινὸς, ἐμφασιν ἔχειν. οὐ μὴν συνεφαίνει γέ τοι βάρος. τὸ δ' ὁμαλῶς ἐμπεπλᾶσθαι τῶν πόνων τῶν φλεβῶν, οὐδὲ σαφὲς ὅλως ἐστίν. ἐπ' οὐδενὶ τῶν συμβεβηκότων αὐταῖς, ἀνενεχθῆναι δυναμένου τοῦ ἐμπεπλᾶσθαι. περὶ δὲ τῶν σαρκῶν ἐφεξῆς φησὶν ὡς κεχυμένους τε καὶ χαλαρωτέρους ὑπαφέρουσιν τοὺς πόνους ὅλως μὲν οὖν πόνος οὐδεὶς ἐστὶν χαλαρὸς, ἀλλὰ οὐ ἧττον τεταμένους, ἴσως εἴρηκεν χαλαρωτέρους, ἐπειδὴ τεταμένοι μᾶλλον εἰσὶν, οἵτε τῶν ἀγγείων καὶ οἱ τῶν ὑμένων. οὐδὲν γὰρ ὁμολογεῖ, καὶ τὸ μὴ δ' ὑπὸ πλέον ἐκτεταμένους αὐτοὺς φαίνεσθαι. διὰ τὸ κατὰ περιγραφὰς βραχείας συγκεῖσθαι τὰ σαρκώδη μόρια τῶν μυῶν. εἰ δὲ καὶ τὸ τούτῳ γεγραμμένον ἐφεξῆς, ὡς ὑπὸ πλεούσης τραχύμασι τισὶ δοκεῖν τῆς ἁφῆς, ἴδιον ἐστὶν τῶν ἐν σαρξὶ πόνον ὑπισκεπτέον. ὅτι μὲν γὰρ ἐνίοτε τοιοῦτον τι συμβαίνει κατὰ τοὺς πόνους αὐτῶν, ἀληθὲς ἐστιν. ἐκ δὲ τοῦ μὴ διαπαντὸς φαίνεσθαι, διαθέσεως μᾶλλον ἐν αὐταῖς γινομένης ὡς τὸ πολὺ μιᾶς τινὸς, οὐ τῆς οὐσίας αὐτῶν ἴδιον εἶναι δόξει. τὴν διάθεσιν δὲ οὐχ ἁπλῶς ὑπολήπτεον εἶναι πάθος φλεγμονῶδες. ἀλλὰ καὶ μετὰ χυμοῦ τραχύνειν πεφυκότος. ἐφεξῆς δὲ περὶ τῶν μυῶν Ἀρχιγένης γράφων, σαρκὸς καὶ νεύρων μίγμα τῶν ἰδιομάτων ἀναφερεῖν αὐτοὺς φησὶν, ὡς ἂν ἐκ τούτων συγκειμένης τῆς οἰκείας οὐσίας αὐτῶν. τὸ δὲ καὶ ἀρτηρίας, ὅτι διαπεφύκασιν αὐτῶν. ἀλλ' οὕτως, καὶ τὰς φλέβας ἐχρὴν εἰρῆσθαι, καὶ τοὺς ὑμένας. τὸ δὲ σφρυγγῶντες ὄνομα, παρὰ μὲν τοῖς ἕλλησιν ὑπὸ τῶν εὐεκτικῶς πεπληρωμένων λέγεται, διὸ καὶ κατὰ τῶν νέων αὐτὸ μόνον εἰρήκασι, γερόντος δ' οὐδενὸς, ὡς ἂν μὴ δὲ δυναμένου τοῦ σώματος αὐτῶν, εὐεκτικὴν δέξασθαι πλήρωσιν. ὅ γε μὲν οὖν Ἀρχιγένης ἐπί τινος φερεῖ τὴν φωνὴν ταύτην, οὐ πάνυ τι ῥᾴδιον εὑρεῖν. μάλιστ' ὅτι συνχεῖ καὶ διαφθείρει πολλαχόθι τὰ σημαινόμενα, τῶν ἑλληνικῶν ὀνομάτων. εἰ δ' ὡς ἄν τις ὑπονοήσειεν ὑπὸ τῶν διὰ πλήρωσιν τεταμένων λέγοι τὸ σφρυγγῶντες, κοινὸν ἂν εἴη πάντων οὐδὲν τῶν πεπληρωμένων σωμάτων, οὐκ ἴδιον τῶν μυῶν. τό γε μὴν μετ' εὐρυχωρίας αὐτοὺς διατείνεσθαι λελέχθαι νομίζω πρὸς αὐτοῦ, τῆς ἐν τοῖς νεύροις πληρώσεως, ἀφορίζοντος. ὅτι δὲ τὸ σφύζειν ναρκῶδες, οὐκ ὀρθῶς εἴρηται, δεδήλωται πρόσθεν. τῶν δ' ἄλλων φησὶν πόνων, ὁ μὲν ἑλκώδης ἰσχνῶς ὀξύς ἐστιν, ἀσαφὴς δ' ἡ λέξις ἥδε, καθ' ἑαυτὴν ἀδύνατος διδάξαι τι, ταῖς ἄλλαις ὁμοίως ταῖς ἀσαφέσιν, ἅς γε οὐδ' ἐξηγήσασθαι δυνατόν ἐστιν, εἰ μή τις αὐτὸς ὑπιστάμενος τὸ πρᾶγμα, προσαρμόσαι πειραθείη τῇ λέξει. καὶ νῦν γοῦν ἐπιστάμενος τις, ἑλκώδεις κόπους ὀνομάζεσθαι, πρός τε τῶν ἰατρῶν καὶ τῶν γυμναστῶν, ὅτ' ἂν ἐν τῷ κινεῖσθαι τις ἢ ψάνειν τῶν κεκοπωμένων μορίων, αἴσθησιν ἰσχὴ τοῖς ἡλκωμένοις μέρεσιν ὁμοίαν, ὑπονοῆσαι δυνήσεται τὸν ἰσχνῶς ὀξὺν πόνον εἰρῆσθαι τοιοῦτον τινὰ τὸ εἶδος, οἷον κεντούσης βελόνης ὀξείας γίνεσθαι. δῆλον οὖν ὅτι μὴ δὲ συνεχὴς ἐστὶν οὗτος, ὥσπερ γε μὴ δὲ ὁμαλῶς ἐκτεταμένος ἁπάντη. τοῦτον οὖν αὐτὸν φησὶ γλυκύτερον εἶναι, δέον ἀσθενέστερον εἰπεῖν, ἢ ἀμβλύτερον, ἢ οὐ σφοδρὸν, ἢ ἀνιαρὸν ἧττον, ἢ τι τοιοῦτον. τὸ γὰρ γλυκύτερον οὐδ' ἐφ' ἑνὸς τῶν ἀνιαρῶν λέγεται κυρίως. τὸ δὲ κνησμοῦ προσαγωγὸς, ἀδιαρθρώτως εἴρηται. διαφερεῖ γὰρ ἐναργῶς ἡ κνησμώδης αἴσθησίς τε καὶ διάθεσις, τῆς ἑλκώδους. ἀλλ' ἐπεὶ καὶ προηγεῖται πολλάκις ἡ κνησμώδης τῆς ἑλκώδους, ἐκλυομένης τε καὶ πανομένης τῆς ἑλκώδους, εἰς τὴν κνησμώδη, μετάπτωσις γίνεται, διὰ τοῦτο συγκεχυμένως τε καὶ ἀδιορίστως ὑπὲρ αὐτῶν ὁ Ἀρχιγένης ἔγραψεν. ὡς ἂν μὴ δὲ τὰς αἰτίας τῶν διαθέσεων ἀμφοτέρων ἀκριβῶς ποῦ διωρικώς. ἀλλ' ἡμεῖς γε τελέως ἐξηργασάμεθα τὸν περὶ τούτων λόγον ἐν τῇ τῶν ὑγιεινῶν πραγματείᾳ. ὁ μὲν οὖν ἑλκώδης πόνος, οὐκ ἐν μόνῳ τῷ δέρματι φαίνεται συνιστάμενος, ἀλλὰ καὶ διὰ τοῦ βάθους ἐκτεταμένος ἄχρι τῶν ὀστῶν. ὁ δὲ κνησμώδης, ὄντως τῆς ὑπιφανείας μόνης ἐστίν. οὐ πρώτως κατὰ τὸν αὐτῆς λόγον, ἀλλὰ κατὰ συμβεβηκός. ὅτι πυκνότερον τῶν ὑποκειμένων αὐτῷ, τὸ δέρμα ἐστίν. διαθέσεως οὖν ἰδίας ἑκάτερος τῶν πόνων ἐστὶ σύμπτωμα, διὰ δριμύτητας μέν τινας γινόμενοι χυμῶν. ἀλλήλων δὲ διαφέροντες, εἰς ὅσον κἀκεῖναι. διώρισται δ' ὡς ἔφην ὑπὲρ αὐτῶν ἐν τοῖς ὑγιεινοῖς, ὁ δὲ νυγματώδης φησὶ πόνος, τοῦ βάθους ἐστὶν, οὐκ ὀρθῶς. ὑμένος γὰρ ἐστὶν, οὐ βάθους ἴδιος. ὁ δ' ἐνερείδων ὥς φησι κόλπῳ πλησιάζοντος, ἀλόγως πάνυ τοῦτο γράψας. κοιλότης γὰρ τίς ἐστιν ὁ κόλπος, ἐκ τοῦ διαστῆναι τὰ πλησιάζοντα πρότερον ἀλλήλοις, γεγενημένη. καὶ τοίνυν ὅταν μὲν πληρωθῇ ῥεύματος, ὡς ἂν διατεινομένων τῶν περικειμένων σωμάτων, ὀδύνης αἰσθάνονται τονώδους, κάμνοντες. οὐ κατὰ μῆκος ἐκτεταμένης ὑπὸ πλέον, ἀλλ' ἰδίαν ἐχούσης περιγραφήν. ὅτ' ἂν γὰρ ἐκκριθῇ πῶς ἐκ τοῦ κόλπου τὸ ὑγρὸν, ἀνώδυνοι παραχρῆμα γίνονται. πλὴν εἴ τινι τὰ περιέχοντα σώματα τὸν κόλπον, ὑπὸ πλέον ἐκταθέντα τε καὶ διαταθέντα φλεγμονώδη διάθεσιν ἔσχεν. ταῦτα μὲν οὖν τὰ τῶν κόλπων ἴδια. τὸ δὲ ὑπὸ Ἀρχιγένους εἰρημένον, ἕτερον μέν τι τούτων ἐστίν. ὁποῖον δὲ τι νοήσας ἔγραψεν αὐτὸ, χαλεπὸν εὑρεῖν. καὶ μέν γε καὶ τό γε γραμμένον ἐφεξῆς, ἴσην ἔχει τῷδε τὴν ἀπορίαν. ὁ διακεντῶν γὰρ φησὶ πόνος οὐ ἐν βάθει τῇ ὑπόστασιν ἔχει, οὐδὲ δὲ μάχεται, καὶ αὐτῷ, τῷ κατὰ τὴν ἀρχὴν τῆς ῥήσεως εἰρημένῳ τόν δὲ τὸν τρόπον. ὁ δὲ διακεντῶν, τὰ μὲν πεπονθέναι τῶν ἐν τῷ τόπῳ διασαφεῖ, τὰ δὲ μή. οὐδὲ γὰρ ἐγχωρεῖ, καὶ διὰ βάθους ἐγγυτάτω γενέσθαι τῶν ὀστῶν. καὶ κατὰ τὸ δέρμα καὶ τῷ μεταξὺ, πάντως τοῦ τοιούτου πόνου διὰ διακνώδη χυμὸν γινομένου, διαβιβρώσκοντα τῶν αἰσθητικῶν τι σωμάτων. τὸ δ' ὑπὸ τῇ τελευτῇ τῆς ῥήσεως γεγραμμένον ὡδί, παράσσων δ' ἐστὶν, ὁ ἐν κόλποις συνιστάμε-

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 272 sur 494

νος. εἰ μὲν τὸ σπαραγόσσων, τὸ οἷον διασπῶν σημαίνει, ψεῦδος ἐστίν. ἥκιστα γὰρ ὑπάρχει τοῦτο τοῦ κατὰ σὺν κόλπους. εἰ δ' ἄλλ' ὅτι καὶ μὴ οὖσαν, πόθεν ἂν τις εὑρεῖν αὐτὸ δυνηθείη, τὰ μὲν δὴ τῆς προγεγραμμένης ῥήσεως, Ἀρχιγένους τοιαῦτα. μεταβῶμεν δ' ἐφ' ἑτέραν διδάσκουσαν καὶ αὐτὴν ἐκ τῆς τῶν πόνων διαφορᾶς, διάγνωσιν τῶν πεπονθότων μορίων. ἔστι δ' ἡ ῥῆσις ἥδε. ὁ δὲ τοῦ ἥπατος ὅλκιμος ἐμπεφυκὼς καὶ ναρκώδης ἐστὶ καὶ ἀντειρότερον ἐγκείμενος, ὁ δὲ τοῦ σπληνὸς οὐκ ὀξὺς, βάρος δ' ἅμα καὶ διάτασιν ἔχει, ἀντεντεινομένῳ πρὸς ἐνθλίψιν καὶ ἀποπίεσιν τινὰ ἔξωθεν ὑπεκειμένην ἐοικώς. νεφροὶ δὲ αὐστηροὺς τε τοὺς πόνους ὑπιφέρουσι, καὶ μετ' ἐμμόνου σφίγξεως πυνύσσοντας. κύστις δὲ, στύφουσιν σφόδρα χρῆται τοῖς ἀλγήμασι, καὶ σὺν διατάσεσιν νυγματώδεσιν. ὑστέρα δὲ, ὀξέσι, διαΐσσουσι, νυγματώδεσι, διατείνουσιν, ἐμπίπτουσι στροφωδῶς, τοιούτῳ μιγμάτι πέφυκε πονεῖν καθὸ καὶ ἀπορίαν τοῦ ἰδιώματος ἐμποιεῖ. ἐν ταύτῃ τῇ ῥήσει, πάλιν ὁ Ἀρχιγένης εὐθέως κατὰ τὴν ἀρχὴν, ὅλκιμον εἶναι φησὶν, τὸν πόνον τοῦ ἥπατος. ἔστι μὲν οὖν ἄνθεν τοὔνομα τοῖς ἕλλησιν τὸ ὅλκιμον, ὥστ' οὐδέ τι σημαίνει ῥάδιον εὑρεῖν. ἐκ γὰρ πολλῆς χρήσεως, ἡ τῶν σημαινομένων εὕρεσις γίνεται. τοὺς δ' οὖν χρησαμένους αὐτῷ, τὸ γλίσχρον οἶδα δηλοῦντας, ὃ ὥσπερ ὁ ἰξὸς ἐστὶν. ὥστε μέρους λαβόμενον, ἕλκειν δι' αὐτοῦ δύνασθαι τὸ συνεχές. οὕτω δὲ καὶ σαὶς ὅλκιμον εἴρηται τὸ τῶν πυρῶν, καὶ μάλιστα τὸ κάλλιστα πεφυραμένον. οὐχ ὅλκιμον δὲ τὸ τῶν κριθῶν, καὶ τὸ τῆς κέγχρου τόγε μὴν τοῦ ἥπατος ἄλγημα, κατὰ τοῦτο τὸ σημαινόμενον, οὐκ ἄν ποτε γένοιθ' ὅλκιμον. ὥστ' ἄλλο τι ζητητέον ἡμῖν ἐστιν. εἰς μὲν δή τις τῶν πρεσβευόντων τὴν Ἀρχιγένους αἵρεσιν, ὅλκιμον ἔφησεν πόνον εἰρῆσθαι τὸν τοῦ ἥπατος, ἐπειδὴ καθέλκῃ, φλεγμαίνον τε καὶ σκληρούμενον τὴν κλεῖν. ἕτερος δὲ τὸ χρόνιζον. ἄλλος δὲ, τὸ μέτριον. εἰσί δ' οἱ τὸ βραδύ. τοῦτο δ' εἶναι, τὸ ἀντικείμενον τοῦ ὀξεῖ. καὶ φασὶ τὸ μὲν κατεπεῖγον καὶ σφοδρὸν. ὡς μὴ δὲ μίαν ἀνάπαυλαν ποιεῖσθαι καλεῖν αὐτὸν ὀξύ. τὸ δ' ἐναντίον, ὅπερ ἐστὶ τὸ βραδὺ, ὅλκιμον εἰρηκέναι. τινὲς δὲ τὸν βάρους ἔμφασιν ἔχοντα, φασὶν εἰρῆσθαι ὅλκιμον ἤτοι βαρὺ πόνον, ὀνομάζεσθαι γὰρ ἐν τῇ συνηθείᾳ κατὰ τοῦ βάρους, τὴν ὁλκὴν. πολλὰ δὲ καὶ ἄλλα διαφόρως ἐξηγούμενοι, λέγουσιν οἱ θαυμάζοντες, ἃ μηδεὶς νοεῖ. τὸ μὲν οὖν ὅλκιμον ὄνομα τὸ κατὰ τὴν ἀρχὴν τῆς ῥήσεως εἰρημένον, ὅτι μηδὲν ἡμᾶς διδάσκει, πρόδηλον ἤδη γέγονεν. πυνσκεψόμεθα δ' ἐφεξῆς, τίποτ' ἐστὶν ὁ ἐμπεφυκὼς πόνος, ἥπατος ἴδιος εἶναι καὶ αὐτὸς εἰρημένος. ἐμοὶ μὲν δὴ πιθανότερον εἶναι δοκεῖ, τοῦ διαΐσσον τι, τὸν ἐμπεφυκότα † κατ' ἐναντίωσιν εἰρῆσθαι πρὸς αὐτοῦ. τὶ γὰρ ἂν ἄλλο τίς ὑπολάβοι. καὶ μὴν εἴ τις καὶ ἄλλος πόνος, εἰς συμπάθειαν ἄγει πολλὰ τῶν περὶ τῶν σωμάτων, οὕτω καὶ ὁ τοῦ ἥπατος, ὅς γε καὶ μέχρι τῆς κλειδὸς ἐκτείνεται, καὶ δύσπνοιαν ὑπιφέρει πολλάκις, ἐνίοτε δὲ καὶ βῆχα, καὶ δυσεντερίαν. εἴς γε μὴν τὰς νόθας πλευρᾶς οὐκ ὀλιγάκις ἐναργῶς διϊκνεῖται. πῶς ἂν οὖν ἀληθῶς λέγοιτο κατὰ χώραν μένειν. ἆρ' οὖν ἄμεινόν ἐστιν τὸν ἐμπεφυκότα πόνον εἰρῆσθαι δοκεῖν, τὸν οἷον ἐμπεπαρμένον. καὶ μὴν ἥκιστα τοιοῦτός ἐστι ὁ τοῦ ἥπατος ὡς ἀρτίως ὑπιδέδεικται. ἐδείχθη δ' ἔμπροσθεν, ὅτι μὴ δ' ὁ ναρκώδης πόνος ἴδιος ἐστὶ μορίου τινὸς. ἀλλὰ διαθέσεως μᾶλλον. ἥδε δὴ καὶ † οὐδαμῶς ἥπατος, ἀλλ' εἴπερ ἄρα τῶν νευρωδῶν σωμάτων. ὁ δ' ἀτειρῶς ἐγκείμενος μάχεται τοῦ ναρκώδει, βιαίος τίς ὢν καὶ συνεχής. ἔστι δ' οὐ τοιοῦτος ὁ τοῦ ἥπατος, ἀλλὰ μᾶλλον βαρύς. οὐ μὴν οὐδὲ ὁ βαρὺς ἴδιος ἥπατος ἐξαιρέτως. ἀλλὰ κοινὸς σπληνὶ καὶ νεφροῖς φλεγμαίνουσιν. ὁ δ' Ἀρχιγένης, οὐκ οἶδα πῶς ὑπὸ μόνου τῶν σπληνὸς ἐμνημόνευσεν, τῆς τοιαύτης ἰδέας τοῦ πόνου. μὴ δ' Ἱπποκράτους ἀκούσας εἰπόντος, καὶ ἐν νεφρὸν ὀδύνη βαρεία. οὖσαν μὲν οὖν ἔλαττον ἁμάρτημα. μέγιστον δὲ, ὅπερ εἴωθε ποιεῖν, ὀνόματα γράφων ἑτέρων αἰσθήσεων οἰκεῖα, καθάπερ καὶ νῦν ὑπὸ νεφρῶν μὲν, τοὺς αὐστηροὺς πόνους. ὑπὸ κύστεως δὲ, σὺν στύφοντας. ἔστι γὰρ ταῦτα χυμῶν ὀνόματα, δι' ὀργάνου μὲν τῆς γλώττης, αἰσθήσεως δὲ τῆς γευστικῆς, διαγινωσκόμενα. γενικώτερον μὲν οὖν τὶ πρᾶγμα δηλοῦται πρὸς τῆς στύφου φωνῆς. εἰδικώτερα, δὲ πρός τε τῆς αὐστηρὸν καὶ στρυφνόν. ἄμφω μὲν γὰρ στύφει. μᾶλλον δὲ τὸ στρυφνόν. οἷον περ' ἐστὶν ἡ ὀμφακίτης ὀνομαζομένη κίκις. αὐστηραὶ δ' εἰσὶ καὶ ῥοαὶ πολλαὶ καὶ τὰ κυδόνια μῆλα καὶ ἄλλα πάμπολλα τῶν ἐδωδίμων. ἀηδή γε μὴν τὰ στρυφνὰ, μὴ ὅτι τὰ φάρμακα μόνον, καθάπερ ὑποκιστὶς, καὶ βαλάυστιον, καὶ κικὶς, καὶ ῥοῦς. ἀλλὰ, καὶ τῶν ἐδωδίμων ὅσα τοιαῦτα. διόπερ οὐδὲ νοῆσαι δυνατόν ἐστιν ὁποῖόν τινα βούλεται τὸν αὐστηρόν, ἢ τὸν στρυφνὸν εἶναι πόνον, ὁ Ἀρχιγένης, οὐ μᾶλλον ἢ τὸν κυανοῦν, ἢ τὸν ἐρυθρὸν, ἢ φαιὸν, ἢ τινὰ ἄλλον ἀπὸ τῶν χρωμάτων ὀνομαζομένων. ὅπερ δέ τις ἔλεγεν, τῶν ἀρχιγενείων διδασκάλων, πυνσκέψασθαι καιρός. ἐδώκει γὰρ αὐτῷ, τὰς ἰδιότητας τῶν πόνων ἑρμηνεύειν ὁ Ἀρχιγένης φιλοτιμούμενος, ἀῤῥήτους κατά γετ' ἀληθὲς οὔσας, εἰς τὴν τοιαύτην ἀποπίαν, ἀφικνεῖσθαι τῶν ὀνομάτων. οὐκ εἰδὼς ὅτι μία μὲν ἑκάστη τῶν ποιοτήτων, ἐστὶ ῥητὴ, κατά τε τὴν ἁφὴν καὶ τὴν γεῦσιν. ἔνθα δ' ἅμα πολλαὶ ποιότητες ἐμφαίνονται κατὰ μίαν οὐσίαν ἐνταῦθα καὶ γενέσθαι συμβαίνει τὴν ἰδιότητα, καὶ μάλιστ' ὑπὸ τῆς γεύσεως. ὁπόταν εἰ τύχοι καὶ πικρότητός τε καὶ γλυκύητος, αὐστηρήτητός τε καὶ δριμύτητος, ἐμφαίνεταί τι κατὰ μίαν οὐσίαν. ἰδιότης γάρ τις οὕτως γίνεται περὶ τὴν γεῦσιν, ἄῤῥητος μὲν, εἴ τις ἐθέλοι δι' ἑνὸς ὀνόματος, αὐτὴν δηλῶσαι. ῥήτη δ' εἰ καθ' ἑκάστην τῶν ποιοτήτων διέρχοιτο. μετὰ τοῦ καὶ τὸ μᾶλλόν τε καὶ ἧττον, οὐκ ἀδύνατον εἶναι, προσδηλοῦν. οὕτω δὲ καὶ τὰς βοτάνας ἁπάσας τε καὶ τὴν ἄλλην ὕλην, ἐδήλωσαν οὐκ ὀλίγοι τῶν ἰατρῶν, ἐξηγούμενοι τῶν ποιοτήτων ἑκάστην, ὅσαι ταῖς ἑρμηνευομέναις οὐσίαις ὑπάρχουσιν. ὥστε καὶ ὁ ἀρχιγένης, εἰ μὲν ἑνὶ περιλαβεῖν ὀνόματι τὴν ὅλην ἰδιότητα τῆς οὐσίας ἐπεχείρει, παντάπασιν ἀμαθὴς ὑπῆρχεν, ὅπερ οὐ προσήκει λέγειν ἐπ' ἀρχιγένους. εἰ δὲ τὰς ἁπλᾶς ποιότητας, αὗται μὲν οὐκ εἰσὶν ἄῤῥητοι. τὸ δὲ ποσὸν ἐν αὐταῖς ἄῤῥητον μὲν ἀκριβεῖ μέτρῳ. ῥητὸν δ' ὡς ἐν πλάτει. οὔκουν ἔτι χρὴ μηκύνειν πεφηνείας σαφῶς τῆς ἰδέας τὸν λόγον, ἢ χρῆσθαι δεῖ τὸν ἑρμηνεύειν ἐπιχειροῦντα τῶν αἰσθητῶν πραγμάτων ὁτιοῦν. ἴδια μὲν γὰρ ἔχομεν ἁπασῶν τῶν ἁπτῶν ποιοτήτων ὀνόματα, καθάπερ γε καὶ τῶν γευστῶν. ἴδια δὲ τῶν ὁρατῶν, ὥσπερ καὶ τῶν ἀκουστῶν, καὶ χρῆσθαι προσήκει πᾶσιν αὐτοῖς, ὡς ἔθος ἐστὶν τοῖς ἕλλησι, μή τε στύφοντα, μήτ' αὐστηρὸν ὀνομάζοντα πόνον, ἴδιαι γὰρ αὗται χυμῶν προσηγορίαι.

† al. ἐμπεφυκότα τόνον

† al. μορίου τινὸς

προσηγορίαι. καὶ πάμπολλοι πρὸς Ἀρχιγένους ἰατροὶ, τὰς διαφορὰς τῶν πόνων γράψαντες, οὐκ ἐτόλμησαν ἑτέροις ὀνόμασι χρήσασθαι τῶν συνήθων, ἃ καὶ παρ' αὐτῶν τῶν καμνόντων ἐστὶν ἀκοῦσαι, καὶ γὰρ οὕτως ἀλγεῖν ποτὲ λέγουσιν, ὡς ὑπὸ βελόνης νύττεσθαι δοκεῖν. καὶ οὕτως αὖ πάλιν, ὡς ὑπὸ τρυπάνου τιτρᾶσθαι. καὶ θλᾶσθαι δοκεῖν. καὶ διασπᾶσθαι καὶ τείνεσθαι. καὶ ἀνασπᾶσθαι καὶ κατασπᾶσθαι. καὶ βάρους τινὸς αἴσθησιν ἔχειν. ἐνίοτε μὲν ἐκκρεμαμένου τῶν ὑπερκειμένων. ἐνίοτε δ' ἐγκειμένου τοῖς περιέχουσιν. τὰ μὲν οὖν τοιαῦτα πάντα † συνετά. στύφοντες δὲ καὶ στρυφνοὶ καὶ αὐστηροὶ πόνοι, τῶν † ἀσυνέτων τε ἅμα καὶ ἀχρήστων εἰσίν. ὅπερ ἐχρὴν ἐννενοηκέναι τὸν ἀρχιγένην, διδάσκειν γε βουλόμενον ἡμᾶς διαγνωστικοὺς γίνεσθαι τῶν πεπονθότων τόπων. εἰ μὴ γὰρ ἐξ ὧν οἱ κάμνοντες αὐτοὶ λέγουσι, διαγνωσόμεθα, λῆρος ἂν εἴη μακρὸς, ὁ περὶ τῶν ἀλγημάτων λόγος. εἰ δὲ παρ' ἐκείνων χρὴ πονθάνεσθαι, τίνα τρόπον ἀλγοῦσι, λέγουσι δ' οὐδέ ποτε στρυφνὸν, ἢ αὐστηρὸν, ἢ ἀτειρὸν, ἢ ὄλκιμον πόνον, πάλιν ἄχρηστος τοιαύτη διδασκαλία. καὶ μὲν δὴ καὶ κατ' ἐκεῖνον τὸν λόγον, ἐν ᾧ φασι τὰς ἰδιότητας τῶν πόνων, ὠλχειρεῖν. ἑρμηνεύειν τὸν ἀρχιγένην, τὸ τῆς τοιαύτης διδασκαλίας ἀδύνατόν τε ἅμα καὶ ἄχρηστον ἐμφαίνεται. πρῶτον μὲν, ἄῤῥητός ἐστιν ἡ ἰδιότης πᾶσα κατ' αὐτοὺς. εἰ δὲ τοῦτο πάντως δή που καὶ ἀδύνατον εἰς διδασκαλίαν ἐλθεῖν, ὡς ἂν μόνοις γινωσκομένης τοῖς αἰσθητῶς αὐτὴν ἐγνωκόσιν. ἔπειτα δὲ καὶ ἄγνωστος ἡμῖν τοῖς μὴ πεπονθόσιν ἐστίν. εἰ μὴ ἄρα πάντ' ἔπαθεν ὁ ἀρχιγένης τὰ τοῦ σώματος μόρια. καὶ συγχωρηθῇ δὲ τοῦτο τίς ἂν πιστεύσειεν, ὅτι καὶ πάντα τὰ πάθη καθ' ἕκαστον μόριον ἔπαθεν εἷς ἄνθρωπος. ὑποκείσθω δ' εἰ βούλει καὶ ἔσον, καὶ τοιγ' ἀδύνατον ἐστὶν. ἀλλ' ὅτι κατὰ τὴν μήτραν οὐκ ἔπαθεν ὁ ἀρχιγένης, ἄντικρυς δῆλον. καὶ μὴν, καὶ τὰς κατ' αὐτὴν ἰδιότητας, γράφει, μόναις ταῖς πεπονθείαις γυναιξὶν γιγνωσκομένας. ὥστε με νὴ τοὺς ἀπορεῖν πολλάκις, ἐκ τίνος ποτὲ λογισμοῦ, τὴν ἀλλόκοτον ταύτην ἐπετήδευσεν διδασκαλίαν, ἣν εἰ καὶ ἀληθεύειν τίς ὑπόθοιτο, τό γε χρήσιμον, οὐχ οἷόν τε συνυποθέσθαι μηδενὸς τῶν νοσούντων ἑρμηνεύοντος, ἃ πάσχει, διὰ τὴν ἀρχιγενείων ὀνομάτων, ἀσσᾶσθαι μὲν γὰρ λέγουσι τὸν στόμαχον, ἔνιοι τῶν νοσούντων, ὅπερ ἐστὶν ἡμῖν, διὰ τὸ πεπονθέναι σαφῶς δῆλον. ὥσπερ γε καὶ τὸ ἀλύειν, καὶ γὰρ καὶ τοῦτο τοῦ πεπονθέναι δῆλον. αὐστηρὸν δὲ πόνον, οὐδ' εἰ πεπονθὼς τίς εἴη, νοῆσαι δύναται λεγόμενον ὑπ' ἀρχιγένους, ὡς ἂν οὐκ εἰδὼς καθ' ὅτου ποτὲ πράγματος φέρει τοὔνομα. τὸν μὲν γὰρ νυγματώδη καὶ διατείνοντα, καὶ τοὺς ὁμοειδῶς αὐτοῖς λεγομένους. ἔτι δὲ μᾶλλον τὸν σφοδρὸν, καὶ τὸν ἰσχυρὸν, καὶ τὸν βίαιον, καὶ τὸν συνεχῆ, καὶ τὸν διαλείποντα νοοῦμεν ἅπαντες. ὡς ἂν ὑπὸ συνήθων τε τῶν ὀνομάτων ἑρμηνευομένους, αὐτοὺς τε γινομένους ὁσημέραι παμπόλλοις. αὐστηρὸν δὲ καὶ στύφοντα καὶ ἀτειρὸν καὶ ὄλκιμον, οὔτε λέγει τίς, οὔτ' ἀκούων ἑτέρου λέγοντος, νοεῖ. χρὴ δὲ καὶ τὸ πάθος εἶναι κοινὸν, καὶ τὴν δηλωτικὴν αὐτοῦ προσηγορίαν, συνήθη τοῖς ἀκούουσιν. ὥσπερ ὑπὸ τοῦ θλίβεσθαι τὸν στόμαχον. ὃ δὴ λέγουσιν πάμπολλοι τῶν ἀνθρώπων. οὕτως γὰρ οἷον ἔξωθέν τινος ὑπικειμένου βαρέος, ἡ αἴσθησις ἡμῖν γίνεται πολλάκις, ἔν τισι διαθέσεσιν τοῦ στόματος τῆς κοιλίας, ὃ δὴ καταχρώμενοι προσαγορεύουσι στόμαχον οὐχ οἱ πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων μόνον, ἀλλὰ καὶ τῶν ἰατρῶν οἱ δοκιμώτατοι. καὶ μὴν καὶ κατὸ δεξιὸν ὑποχόνδριον ἐν τοῦ σφοδρότερον ἀναπνεῖν, αἴσθησις πόθ' ἡμῖν βάρους γίνεται. καπειδὰν χωρὶς πυρετοῦ συμβῇ τοῦτο, δυοῖν θάτερον, ἢ ἔμφραξιν τινὰ κατὰ τὸ ἧπαρ, ἢ σκιῤῥώδη διάθεσιν εἶναι λογιζόμεθα. καθάπερ ὅτ' ἂν φλεγμονὴ ᾖ, πυρετὸν ἐξ ἀνάγκης ἕπεσθαι. πάντα μὲν οὖν τὰ τοιαῦτα, καὶ ῥητὰ, καὶ σαφῆ. καὶ γνώριμα πᾶσι τοῖς πρὸ ἀρχιγένους ἰατροῖς ἐστὶν ἄνευ τῶν ἀλλοκότων ὀνομάτων διδασκόμενα. τῆς δ' ἀρχιγένους διδασκαλίας ἴδιον ἐξαίρετον ἐστὶν, οὐ πραγμάτων ὑφήγησις καινῶν, ἀλλ' ὀνομάτων, οὐδὲν πράγμα δηλούντων. τοιούτων ὀνομάτων καὶ τῆς περὶ τῶν σφυγμῶν ἐπλήρωσε πραγματείαν. οὐδ' αὐτὴν δεομένην μεταφορᾶς ὀνομάτων ἀκύρων, ὡς ἐπεδείξαμεν ἐν τοῖς περὶ σφυγμῶν ὑπομνήμασιν.

ἐγὼ δ' ἠξίουν ἀρχιγένη μετὰ τοσούτους ἰατροὺς γεγονότα, προσθεῖναι τι τῇ σαφηνείᾳ τῆς διδασκαλίας, οὐκ ἀφελεῖν τοσοῦτον, ὡς μὴ δ' ἡμᾶς αὐτοὺς νοεῖν ἃ λέγει, γεγηρακότας ἐν τοῖς ἔργοις τῆς τέχνης. ὅπερ οὖν ἐκεῖνον ἐχρὴν πεποιηκέναι, τοῦτ' ἐγὼ πειράσομαι πράξαι. καὶ δεῖξαι μὲν πρῶτον, ἐν τοῦ καθόλου τὴν μέθοδον ᾗ προσήκει χρώμενον αὐτόν θ' εὑρίσκειν τοὺς πεπονθότας τόπους. ἑτέροις δὲ τὴν ὁδὸν ὑφηγεῖσθαι. Μέθοδος μὲν οὖν ἐστιν ὡς κἀν τῷ πρὸ τούτου λέλεκται βιβλίῳ τοιάδε, ζητῆσαι χρὴ πότερον ἴδια σημεῖα καθ' ἕκαστον τόπον, ὅπως ἂν πάσχῃ δυνατὸν, εὑρεῖν ἐστιν, ἢ καθ' ἕκαστον τῶν παθῶν ἀλλοιοῦται. δεύτερον ὑπὸ τῷδε, πότερον ἑκάστου τῶν παθῶν ἴδια σημεῖα ἐστιν, ἢ καθ' ἕκαστον μόριον ὑπαλλάττεται, καὶ χρὴ τόπου τε ἅμα καὶ πάθους μνημονεύσαντας, λέγειν ἐφεξῆς τὰ σημεῖα. Καθάπερ εἰ τύχῃ φλεγμονῆς τοῦ πνεύμονος, ὅτι δύσπνοια μετὰ στενοχωρήσεως, ὡς πνίγεσθαι δοκεῖν, ἀνακαθίζειν τε διὰ τοῦτ' ὑπιχειρεῖν, ὅπερ ὀρθόπνοιαν ὀνομάζουσιν. ἀλλὰ καὶ ὅτι θερμῆς αἰσθάνονται τῆς ἐκπνοῆς, καὶ μᾶλλον ὅτ' ἂν ἐρυσιπελατώδης ἡ φλεγμονὴ συστῇ. διόπερ ὑπὸ πλέον ἐκφυσῶντες, παρηγορούνται, καὶ πλεῖστον ἀέρα ψυχρὸν, εἰσπνεῖν ὑπιθυμοῦσιν. ἀναπτύουσί τε μετὰ βηχὸς κεχρωσμένον τὸ πτύελον ἄλλοτ' ἄλλῳ χρώματι. καὶ γὰρ ἐρυθρὸν ἐνίοτε, καὶ ξανθὸν, καὶ πυῤῥὸν, ἀφρῶδες τε καὶ μέλαν, καὶ πελιδνὸν φαίνεται. καὶ μέν τοι καὶ βάρους τινὸς ἐγκειμένου τοῦ θώρακι πολλάκις αἰσθάνονται, καὶ διήκειν εἰς αὐτὸν ἐκ τοῦ βάθους ἄλγημα κατά τε τὸ στέρνον καὶ τὴν ῥάχιν. ἔτι τε πρὸς τούτοις, ὀξέως μὲν πυρέττουσι. σφυγμὸν δὲ ἔχουσιν, ὁποῖον ἐν τοῖς περὶ σφυγμῶν εἴπομεν. Οὕτω δὲ καὶ τοῦ τὰς πλευρᾶς ὑπεζωκότος ὑμένος ἐπεὶ δ' ἂν φλεγμαίνῃ πυρετὸς μὲν ὀξὺς, ἅμα τοῦ ἰδιώματι τῶν λελεγμένων σφυγμῶν κατὰ τὴν παρὰ τῶν σφυγμῶν πραγματείαν. ἄλγημα δὲ νυγματῶδες ἅμα δυσπνοίᾳ καὶ πτύελῳ κεχρωσμένῳ παραπλησίως τοῖς περιπνευμονικοῖς ὠμφαίνεται τὰ πολλά. τὸ μὲν οὖν δυσπνοεῖν ἀμφοτέροις τοῖς πάθεσιν, διὰ τὸ πεπονθὸς μόριον ἀναπνευστικὸν ὑπάρχειν, ἐξ ἀνάγκης ἕπεται. τὸ δὲ πυρέττειν, διά τε τὸ πάθος γίνεται καὶ τὴν θέσιν. ἐγγὺς μὲν τῆς καρδίας, ὅτε ὑπεζωκὼς καὶ ὁ πνεύμων. θερμὸν δὲ πάθος ἡ φλεγμονή. οὕτω δὲ καὶ τὸ βήττειν μὲν ὡς ἀναπνευστικοῖς ὑπάρχει. τὸ δ' ἀνα-

† al. συνήθη

† al. ἀσυνήθων

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 274 sur 494

πνεῦμα τὸ διὰ τὸ πάθος γίνεται. διέσταλται γὰρ ὑπὸ ὠμῆς ἀμαθοῦς φλέγματος πᾶσα γινομένη. διόπερ ἐὰν μὲν χολωδέστερον ᾖ τὸ αἷμα, ξανθὸν, ἢ ὠχρὸν ὄζει τὸ πνεύμενον. ἐὰν δὲ φλεγματικώτερον, ἀφρῶδές τε καὶ λευκόν. ἐὰν δὲ μελαγχολικώτερον, ἤτοι μέλαν, ἢ μελανόν. ἐὰν δὲ μηδετέρου τούτων, ἐρυθρόν. ἔτι δὲ τῇ μὲν πλουσιότητι, πλεονάκις τὸ χολωδέστερον. τῇ δὲ πολυπονουμονίᾳ, τὸ φλεγματικώτερον πνεῦμα σωίεται, διέστακται γὰρ ἡμῖν καὶ πόδες τοῦ τοῦ. τὸ δὲ διὰ τῆς πραχείας ἀρτηρίας ἀναφερόμενα τὰ πολυπλώματα τῷ φλεγμαινόντων μορίων, διά τε τὴν θέσιν αὐτῶν γίνεται καὶ διὰ πλασιν, ἐκρολὴν γὰρ ἔχουσι ταύτην μόνην. γαστρὶ δὲ διπλοῖ μὲν πόροι, μᾶλλον δ' ὑπὸ πολάζει τε καὶ ἀναπαύεται, τὰ κατ' αὐτὴν μοχθηρὰ, τὰ δ' ἐκ τῶν ὑστέρων διαχωρεῖται. καθάπερ γε τὰ μὲν ἐκ νεφρῶν καὶ λύσεως οὐρεῖται. τὰ δ' ἀπ' ἐγκεφάλου διὰ ῥινῶν μὲν μάλιστα, ποτὲ δὲ καὶ διὰ οὐρανίσκου, καὶ ὠτῶν, καὶ ὀφθαλμῶν ἐκκρίνεται. τὰ γνωρίσματα οὖν τῶν πεπονθότων τόπων, ἀπὸ συμπτωμάτων εἰσιν, ἀπότε τ' βεβλαμμένης ἐνεργείας, καὶ ἡ τῶν ἐκκεκριμένων ποιότητος, ἔτι δὲ τῶν παρὰ φύσιν ὄγκων, ἢ ἀλγημάτων, ἢ ἀχροίας τινὸς ἐπομένης, ἤτοι διὰ ὅλου τοῦ σώματος, ἢ καθ' ἓν τι μόριον, ἢ δύο, μᾶλιστα δὲ ὀφθαλμοὺς τε καὶ γλῶτταν. ἔξωθεν δὲ τούτων ὄζει τὰ κατὰ τὴν ἰδίως αὖ ὀνομαζομένην εἰ τις βούλοιτο συμπάθειαν, ὡς ἐν τῷ πρώτῳ λέλεκται, γράμματι. νυνὶ δὲ μοι καιρὸς εἶναι δοκεῖ γυμνάσαι τοὺς ἑτέρους, ὧν ἀξιωσάντων γραφεται ταῦτα. γυμνάσια δ' ἅπασι γίνεται διὰ τῶν κατὰ μέρος ὑπὸ τὴν αὐτὴν μέθοδον ἀγομένων. ἐστι δὲ χρησιμώτατον ὡς πολλάκις ὑπεδιδειγμένοι μοι, τὸ τοιοῦτο τῆς διδασκαλίας εἶδος. ὡς ἄν γε μεθόδοι μάναι γνωσθεῖσαι χωρὶς τοῦ πολυειδῶς γυμνάσασθαι κατ' αὐτὰς, ἀδυνατοῦσι τελείους ὀργάζεσθαι τοὺς μανθάνοντας. ἄνωθεν μὲν οὖν εἰπόντος τὴν μέθοδον, ὑπὸ τὸ γυμνάσιον ἴωμεν. ὥσκεπται χρὴ πρῶτον μὲν, εἴ τις ὠφέλεια βεβλαπται, σὺν αὐτῇ γὰρ ἀνάγκη πεπονθέναι τὸ τῆς ὠφελείας ἴδιον ὄργανον. εἶθ' ἑξῆς εἴπερ εὑρεῖν βεβλαμμένην τὴν ὠφέλειαν, ὑπὸ τὸν τρόπον τῆς βλάβης ἀναζητοῦμεν. ὥσκεπται τίνος ὄζει πάθους ἴδιον. ὑπὸ τοῖς δὲ σκοπεῖν τὸ πεπονθὸς μόριον, εἴ τιν' ὄγκον, ἢ ἄλγημα διασημαίνει, μὴ παρόρᾳς, ἀλλὰ μετὰ τοῦ σωεπισκοπεῖσθαι, τὸ καθ' ἕκαστον αὐτῶν εἶδος. ἐμαθὸν γὰρ οὐ μόνον ὄγκων ἰδέας πλείονας, ἀλλὰ καὶ τῶν ἀλγημάτων. εἶτ' ὥσκόπει τὰ περιπλώματα τοῦ πεπονθότος μορίου, διὰ τίνος ἐκκρίνοιτο πόρου. θεώρει τε μή τι τῆς οὐσίας τοῦ πεπονθότος ἐκκείνεται μορίου. καὶ μετὰ ταῦτα, πότερον ἅπεπτά ὄζει παντελῶς, ἢ μετρίως πέπεται τὰ πολυπλώματα αὐτοῦ. λάπεται τίνων μὲν, ἐξ αὐτοῦ σωαπολαύει τὸ παῦν σῶμα. τίνων δ' ἐξιρέτως μόρια ἄπλα. τὰ μὲν τοι, κατὰ τὴν ὠφέλειαν αὐτῶν, τὰ δὲ κατὰ τὴν χρόαν, ἢ χῦμα. φορὲ γὰρ τινὰ καθ' ὃν ἀναπνεῖ καιρὸν ἀλγεῖν ἐν τοῖς κατὰ τὰς νόθας πλευρὰς τόπῳ, μὴ πεπεπτῶς ὑπολάβῃς εἶναι πλευριτικόν. ἀλλὰ πρῶτον μὲν, εἰ ἀναπνεῖ τι βάπλον ἄφρι, διεχωσμένον γὰρ, ὡς εἴρηται, θεασάμενον, ὄφεις εἶναι πλευριτικόν. εἰ δὲ μὴ δ' ὅλως ἀναπνεῖ βάπλον, δύναται μὲν εἶναι καὶ οὗτος πλευριτικὸς ἅπεπτόν τε, καὶ σεγνὶ ἱκανῶς ἔχων τὴν φλεγμονὴν, ὡς μηδὲν ἔξω καλᾶν. ἐγχωρεῖ δὲ καὶ διὰ ἧπατος φλεγμονὴν, ἀλγεῖν αὐτὸν ἐν τοῖ λεγομένῳ χοείῳ. τεινομένων γὰρ ἔσω τῶν ἀρτημάτων, οἷς ἥπτηται πρὸς τὰς πλευρὰς, ἐπ' ἐνίων τὸ ἧπαρ, εἰς τὸν ὑποζωκότα συμβαίνει τὴν ὀδύνην ἐξήκειν. ἀλλά γε σφυγμὸς, οὐδ' ἐν ὅμοιον ἔχων ὄζιν ὑπὸ φλεγμονῆς ἥπατός τε καὶ τοῦ τὰς πλευρὰς ὑποζωκότος ὑμένος. οὐ μὴν οὐδὲ τὰ διὰ τῆς γαστρὸς ἐπεκνομένα παθαπλησία, πλὴν ὅτι ἀεὶ ταῦτα σωυπάρχει φλεγμονῆς ἥπατος, ἀλλ' ἐν τοῖς ἰδιαλεγμένοις ἰδίως ἥπατικοῖς πάθεσιν. οὐδ' ἐν οὕτω χαῦρον ἐφ' ὧν μηδ' ἐν ἐκκείνεται γνώρισμα, διὰ τῆς ἀφῆς ὑπὸ σκοπεῖσθαι τὸ δεξιὸν ὑπὸ χόνδριον, καὶ μηδὲν ὄγκος εὐδιάκριτος, μή δ' οὕτως ἀφίστασθαι. δύναται γὰρ ἐν τοῖς σιμοῖς ἡ φλεγμονὴ μόνοις εἶναι, δύναται δὲ καὶ κατὰ τὰ κυρτὰ μὲν, ἀλλ' οὐ πάντα, μόνα δ' ὅσα διακρύπτουσι αἱ νόθαι πλευραί. μέγιστον δὲν ἀναπνεῖν ἐν τῷ δὲ διελθεῖν τὸν κάμνοντα, καὶ πυθέσθαι μή τινος ἀλγαίνεται βάρους, ἤτοι γ' ἐκκρεμαμένου τῶν ὑποκειμένων, ἢ ἐγκειμένου τοῖς πολιέχουσιν. ἔστι ὅτε γεμίζει, οἷς ἐν τοῦτο διὰ ὄζιν ὁ πᾶς φύσιν ὄγκος, οὗτοι διυπνοοῦσι τῇ εὐροχωρείᾳ τῶν φρενῶν, ὀρθιζονταί γε καὶ πρὸς βραχέας βῆχα. βέβαιον δὲν ὑπὸ τῶν τοιούτων ὄζι σημεῖον εἰς διάγνωσιν ὁ σφυγμὸς μὲν ἐν ἅπασι τοῖ χρόνου τοῦ νοσήματος. ὑπὸ πλήκτοντι δ' αὐτῷ καὶ τ' ἄλλα συμπτώματα. καὶ γὰρ ἡ τῆς, γλώττης ἀλλοιοῦται χρόα, καὶ ἡ ταυτὸς τοῦ σώματος, ὑπὸ ταῖς τοῦ ἥπατος διακοπραγίαις. ὥσπερ οὖν πάλιν αἱ βῆχες αὐξάνονται τῶν κατὰ θώρακα πασχόντων. ὑπὸ φαίνεταί τε πάντως ἐν τοῖ χρόνῳ, τὰ μετὰ τοῦ βῆχος ἀναπτύομενα. καθάπερ δὲν ἡ δύσπνοια χωρὶς μὲν τοῦ πάσχειν τὸ τῶν ἀναπνευστικῶν μορίων, ἢ ὀργάνων ὁπωσοῦν, οὐ δύναται γενέσθαι, συμβαίνει δ' ἐνίοτε νόσημα μηδὲν ἰδίωμ ἐν αὐτοῖς ἔχειν, ἀλλ' ἤτοι διατεταμένου τοῦ διαφράγματος, ἢ θλιβομένου διυπνοεῖν τὸν ἄνθρωπον. οὕτως ἔχει κἀπὶ τοῦ τὸ τ' ψυχῆς ἡγεμονικὸν ἐν ἑαυτῷ πολιέχοντος τόπου. διατὰ δὴν γ' ὠδῖνας τε καὶ δύξης ἀπόσπασ τε διανοήσεως σωιστάμενος, ὅταν φαίνηταί τι τούτων βεβλαμμένον, ζυθέως ὑπολαμβάνομεν ἐν τινι πάθει διακεῖνο ὑπάρχειν. ὅπου γε, καὶ ἐν πλευρίτιδι, καὶ ἐν πολυπνυμονίᾳ, παραφρονήσει τις, οὐδεὶς φησὶν διὰ τὴν πλευρὰν, ἢ τὸν πνεύμονα γεγονέναι τὸ σύμπτωμα. πάντων δ' ἡγοῦνται συμπεπονθέναι τὸ μόριον ἐκεῖνο διαθ' ὃ ἡ ψυχῆς δύναται τὸ ἡγεμονικὸν, καὶ ζητοῦσί γε τὸν τρόπον τ' συμπαθείας, ὁμολογοῦντα δ' ἔξαι τοῖς ἰδίοις δόγμασιν. ἐπ' ἄλλων δὲ παθῶν οὐ συμπαθεῖν, ἀλλὰ πρωτοπαθεῖν φασὶν αὐτόν. ὥσπερ ἐν λιθάργῳ καὶ φρενίτιδι. παντα χόθεν μὲν τοι πάσχειν, ἐν θατῶν ἰδίων τῆς ἐνεργειῶν αὐτὸ βεβλαπται. λέγω δ' ἰδίας ἐνεργείας, ἃς δι' οὐδενὸς ἄλλου μορίου ποιεῖται, διαθάπερ δι' ὀργάνου. διατὰ μὲν γ' τὸν ἀληθῆ λόγον, καὶ βλέπειν αὐτὸ δεῖ καὶ ἀκούειν ὑπολαπτέον. ἀλλὰ δι' ὀφθαλμῶν μὲν βλέπειν. δι' ὤτων δ' ἀκούειν. ἐννοεῖν μὲν τοι καὶ μεμνῆσθαι καὶ λογίζεσθαι καὶ προαιρεῖσθαι, μήτ' ὀφθαλμοῖς ἔτι, μήτ' ὠσί, μήτε γλάττῃ, μήτ' ἄλλῳ τινὶ προχρώμενον. ἀλλ' εἰ μὲν οὕτως ὄζι τὸ μόριον ἐδὲν ἡ ψυχῆς, ἐν ᾧ πολιέχοντι σώματι, διαθάπερ ἡμεῖς ἐν οἴκῳ τινὶ, τὴν μὲν ἀρχὴν ἂν ἴσως οὐ δ' ὑπονοήσαιμεν αὐτὸ βλάπτεσθαί τι πρὸς τοῦ χωρίου. θεασάμενοι δὲ βλαπτόμενον, ἐζητήσαμεν ἂν ὅπως βλάπτεται. εἰ δ' ὡς ἐδ' τι τοῦ σώματος ὄζι ἀχώριστον αὐτοῦ σωεχωρήσαμεν ὑπὸ τῆς τοῦ δεδεγμένου σώματος ἀλλοιώσεως βλάπτεσθαι. διασάντων δὲ τῶν φιλοσόφων πολὺ αὐτοῦ, καὶ

τῶν μὲν

τῶν μὲν ὡς ἐν οἰκήματι περιέχεται φασκόντων αὐτό. τῶν δ' ὡς εἶδος, ὅπως μὲν βλάπτεσθαι χαλεπὸν εὑρεῖν, ὅτι δὲ βλάπτεται, τῇ πείρᾳ μαθεῖν ἐστι. ἐπί τε γὰρ τῶν ἀνατιτραμένων, τὸ κατεαγὸς ὀστοῦν τῆς κεφαλῆς, εἴ τις βιαιότερον ὑπερβλίψειεν, ἀναίσθητοί τε παραχρῆμα γίνονται, καὶ εἰ φλεγμονὴ τὶς ὑπεγένοιτο. καὶ ταῦτα μὲν ἐστὶ ὅτε συμβαίνει. ἡ τῆς διανοίας οὖν βλάβη γίνεται διὰ παντός. ἐγκαυθέντες δὲ σφοδρῶς τὴν κεφαλὴν, οὐκ ὀλίγοι παρεφρόνησαν. ἰσχυραῖς τε πληγαῖς εἰς αὐτὴν γενομέναις, ἐν τῷ παραχρῆμα πολλάκις ἠκολούθησε κάρος. ἕτερα τε πολλὰ τοιαῦτα παθήματα περὶ τὴν κεφαλὴν συνιστάμενα, σαφῶς φαίνεται βλάπτοντα τὴν διάνοιαν. ὥστε καὶ τοὺς ἰδιώτας ὅτ' ἂν παραφρονῆ τὶς, ἢ ὅλως ὁτιοῦν πάσχει κατὰ τὴν διάνοιαν, ἀξιοῦν προνοεῖσθαι τῆς κεφαλῆς. ὅτι μὲν οὖν ἀληθέστατον ἐστὶ τὸ κατάρχον αἰσθησέως τε καὶ κινήσεως, τῆς καθ' ὁρμὴν, ἐν ἐγκεφάλῳ καθιδρῦσθαι, καὶ ὅτι τούτου σκεπάσματ' εἰσὶν αἱ μηνίγγες, ἐν ἑτέροις ὑπεδείκνυται. νυνὶ δ' ὅπως ἄντις χωρήσειε τὰ κατὰ πρωτοπάθειαν αὐτῷ συμβεβηκότα, τῶν κατὰ συμπάθειαν ὑπεσκεπτέον. ἴδιόν τε γὰρ τοῦτο τῆς προκειμένης πραγματείας. ἥ τε χρεία, πρόδηλος, εἴ γε πρῶτον ἁπάντων ἐστὶ ὡς πρὸς τὰς ἰάσεις, ἐπίστασθαι τίνι χρὴ μορίῳ προσφέρειν τὰ βοηθήματα. πρὶν μὲν γὰρ ἰδίαν τινὰ διάθεσιν ἐν ἐγκεφάλῳ γενέσθαι, κατὰ τὸ συμπάσχειν μόνον αὐτοῦ βλαπτομένου, θεραπευθέντος τοῦ πρωτοπαθοῦντος, οὐδὲν ἂν ἔτι καταλείποιτο τούτῳ σύμπτωμα. γενομένης δέ τινος ἐν αὐτῷ μονίμου διαθέσεως ἐκ τῆς συμπαθείας, οὐ τῷ πρωτοπαθείσαντι μόνῳ τὰ βοηθήματα χρὴ προσφέρειν, ἀλλὰ καὶ τῇ κεφαλῇ. δι' αὐτὸ δὲ τοῦτο, καὶ τὸ διορίζειν ἀκριβῶς, εἴ τ' ἐγκέφαλός ἐστιν ὁ πρωτοπαθὼν, εἴτε μηνίγγες, οὐ μεγάλην ἔχει τὴν χρείαν, ἑκατέρως τῇ κεφαλῇ προσφερομένων τῶν βοηθημάτων. οὔκουν τοῦτο χρὴ μάλιστα σπουδάζειν, ἀλλὰ τὴν οὐσίαν τοῦ νοσήματος εὑρίσκειν, ὁποία τίς ἐστιν. εἰ μὲν γὰρ ὑγρὸν εἴη, ξηραίνειν αὐτὸ προσήκειν. εἰ δὲ ξηρὸν, ὑγραίνειν. οὕτω δὲ καὶ τὸ μὲν ψυχρὸν, θερμαίνειν. τὸ δὲ θερμὸν, ψύχειν. ἔτι δὲ καὶ εἰ κατά τινα συζυγίαν πεπόνθοι, διὰ τῆς ἐναντίας συζυγίας αὐτὸ θεραπεύειν προσήκει. τὸ μὲν ξηρὸν καὶ θερμὸν, ὑγραίνοντα καὶ ψύχοντα. τὸ δ' ὑγρὸν καὶ ψυχρὸν, ξηραίνοντα καὶ θερμαίνοντα. κἀπὶ τῶν λοιπῶν δυοῖν συζυγιῶν ἀνάλογον. οὕτω δὲ κἀπὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων νοσημάτων πράττειν, ὧν ἑκάστου τὴν ἰδέαν, ἐν τῷ περὶ τῆς τῶν νοσημάτων διαφορᾶς ἐδήλωσα γράμματι. παραπλησίας οὖν τῆς θεραπείας γενομένης, ὑπὸ τοῖς αὐτοῖς νοσήμασιν ἐγκεφάλῳ τε καὶ μηνίγξι, λογικὴ μᾶλλον ἡ ζήτησις ἐστὶν, ἤπερ εἰς τὰς ἰάσεις χρήσιμος, ἐν ὁποτέρῳ τὸ ἡγεμονικόν. οὐ μὴν εἴ γε κατὰ τὴν καρδίαν ἐστὶν, ἀλλ' ὅλῳ τῷ πράγματι διαφέρουσα. φέρε γὰρ ὑπὸ χολῆς ξανθῆς γίνεσθαι τὴν φρενίτιν, ἐν τῷ σώματι τῆς καρδίας ἀθροισθείσης τε καὶ διασαπείσης, ἆρ' οὐ λήρειν ἂν δόξειεν ὁ καταντλεῖν κελεύων ὀξυροδίνῳ τὴν κεφαλὴν. ἑνὸν εἴπερ ἰαμα τὸ φάρμακον ὦσιν, τῇ τὴν φρενίτιν ἐργαζομένης αἰτίας ἐστὶ, μὴ κεφαλῆς ἀλλὰ θώρακος αὐτὸ καταχεῖν. μηδὲ τούτου παντὸς, ἀλλὰ κατ' ἐκείνου μόνου τοῦ μέρους, ἐνθάπερ ἡ καρδία τέτακται. ταῦτα μὲν οὖν καλῶς ἡμῖν προδιώρισται, καὶ τὸ μὴ μόνον ὑπεσκοπεῖσθαι τὸν πεπονθότα τόπον, ἀλλὰ καὶ τὴν βλάπτουσαν αἰτίαν αὐτόν. οἷον εὐθέως, ἔστι μὲν δὴ που καὶ ἡ παραφροσύνη σύμπτωμα τῆς κατὰ τὸν παραφρονοῦντα τόπον ἐνεργείας. ἔστι δὲ καὶ τὸ κῶμα καὶ ὁ κάρος, ἀλλ' ὑπὸ τῇ ἐναντίας αἰτίας γίνεται. Τὰς μὲν γὰρ ἀγρυπνίας τε καὶ παραφροσύνας, θερμὸν τὴν δύναμιν αἴτιον ἐργάζεται. τὰ δ' ὑπνώδη τε καὶ κωματώδη πάθη πάντα, ψυχρᾶς αἰτίας ἐστὶν ἔγγονα. καὶ τοῦτ' ἐνέστι σοι καταμαθεῖν ἐναργῶς ἀπὸ τῶν φαρμάκων πρῶτον. ὅσα μὲν γὰρ αὐτῶν ἐστιν ψυχρὰ ναρκοῖ καὶ καροῖ. τὰ θερμὰ δ' ἐμπαλιν ἀγρύπνους τε καὶ πολυκινήτους ἐργάζεται. καὶ τί δεῖ μνημονεύειν ἰσχυρῶν φαρμάκων, ὁρῶντας ὀσημέραι, τὰς μὲν θριδακίνας, καὶ τὰ τῶν ποτίμων τε καὶ θερμῶν ὑδάτων λουτρὰ, καὶ οἴνου πόσιν ὕδατι μετρίως κραθέντος, ὕπνον ἐργαζόμενα, καθάπερ γε καὶ τ' ἀλλ' ὅσα πέφυκεν ὑγραίνειν τε καὶ ψύχειν. τὰ δ' ἐναντία πάντα, τὰς ἀγρυπνίας κατὰ ὦσιν γε τοι καὶ ἡ λεπτὴ δίαιτα, καὶ ὁ ἄκρατος οἶνος, ἀγρυπνητικά. πολὺ δὲ δὴ μᾶλλον, ὅταν ὁ ἄκρατος οἶνος ἢ φύσει θερμὸς, ἢ παλαιὸς ἱκανῶς. οἷόν τι συνέβη καὶ παρ' ἡμῖν ποτὲ ἐν περγάμῳ. καὶ κάλλιον γ' αὐτὸ διηγήσασθαι δέ. γραμματικοῦ μὴν τὸ παιδάριον ἐκεῖνο. καθ' ἑκάστην δ' ἡμέραν εἰς τὸ βαλανεῖον ἀπιὼν ὁ γραμματικὸς, ἅμ' ἑτέρῳ παιδί, κατέλειπεν ἔνδον ἐγκλείων αὐτὸ, χάριν τοῦ φυλάττεσθαί τε τὰ κατὰ τὴν οἰκίαν, εὐτρεπίζεσθαί τὰ πρὸς τὴν ἐδωδὴν. ἀλλὰ διψῆσαν γε ποτὲ σφοδρῶς, εἶτ' ἔνδον οὐκ ἔχον ὕδωρ, ἐξέπιεν οἴνου παλαιοῦ δαψιλὲς. ἐντεῦθεν τέ τοι λοιποῦ χρόνου παντὸς, ἄγρυπνον ἦν. ὕστερον δὲ καὶ πυρέξαν, ὑπό τε τῶν ἀγρυπνιῶν καὶ τῆς ὑπεγενομένης ἐν αὐτῷ παραφροσύνης διεφθάρη. καὶ τὰ ψυχρότερα δὲ τῶν ζώων, ἐν τῷ χειμῶνι φωλεύει διὰ τὴν ψύξιν, ὅμοια νεκροῖς κείμενα. καὶ τὰς ἐχίδνας ἐστὶν ἰδεῖν τηνικαῦτα, μὴ δ' εἰ ταῖς χερσὶν ἀνελόμενος βαστάζοις, δακνούσας. ὡς ἔν γε τῷ θερεῖ, καὶ ὦσιν τὸ ζῶον καὶ οἱ ἄλλοι πάντες ὄφεις, μάλιστ' ἐν τοῖς ὑπὸ κύνα κάμασιν ὅταν ἐγκαυθῶσι σφοδρῶς, ἐοίκασιν μαινομένοις, ἡσυχάζειν οὐδ' ὑπὸ βραχὺ δυνάμενοι. ὦσιν γοῦν αὐτὸ θεασάμενος αὐτῶν, καὶ ὁ νικανδρος, ἔγραψεν περὶ τοῦ κεγχρίνου. Μὴ σύ γε θαρσαλέος περ ἐῶν θέλε βήμεναι αὐτὴν Μαινομένου κεγχρίνου. περὶ μὲν δὴ τούτων, ἐν ἄλλοις ὑπὸ πλέον εἴρηταί τε καὶ δέδεικται. τὸ μὲν θερμὸν αἴτιον εἰς τὰς κινήσεις ἐπεγεῖρον, ἀγρυπνίας τε διὰ τοῦτο παρέχον. τὸ δὲ ψυχρὸν, ἀργὸν μὲν εἰς τὰς κινήσεις, ὕπνου δὲ καὶ κώματος ἐργαστικόν. ἀλλ' ὅ γε ταῦτα γινώσκων, ὅταν ἄνθρωπον ἴδη, κατὰ μὲν τὰς ἀκμὰς τῶν διακαῶν πυρετῶν ἀγρυπνοῦντά τε καὶ παραφρονοῦντα, κατὰ δὲ τὰς παρακμὰς κοιμώμενόν τε καὶ κατανοοῦντα, λογιεῖται τῇ κεφαλῆς μὲν αὐτῆς, οὐ δὲ μίαν εἶναι διάθεσιν ἰδίαν. ὑπό τε τῇ κατὰ τὸν πυρετὸν θέρμης ἐκπυρούσης αὐτὴν, παραφροσύνην ἐργάζεσθαι. οὕτω δὲ, καὶ τὰ κατὰ περιπνευμονίαν καὶ πλευρίτιν, ὅταν ἐν τοῖς πυρετοῖς αὐτῶν εἰς ἀκμὴν ἥκουσιν, ἕπηται παραφροσύνη, τῇ κεφαλῆς αὐτῆς ἴδιον οὐκ ἔστι πάθημα. τῷ μονίμῳ γὰρ, ἐχρὴν τεκμαίρεσθαι, τὸ τοῦ μέρους ἴδιον πάθος. Ὅθεν εἰ καὶ πλευριτικῷ τινι, μόνιμος ὑπεγένηται παραφροσύνη, νοσεῖν ἤδη λογίζου τὴν κεφαλὴν αὐτῶν νόσον ἰδίαν, ὥς τε κἂν καταστῇ τὸ τῇ πλευρᾶς πάθος, ἐνδέχεσθαι μεῖναι τὸ τῇ κεφαλῆς. καὶ γὰρ τὸν ἐφ' ἕλκει βου

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 276 sur 494

βῶνα πολλάκις εἴδομεν ὑπερμέγεθη γιγνόμενον ἐπὶ θραπεύθεντος τοῦ ἕλκους. ὅταν οὖν ἕτερον ἑτέρῳ τοῦ πρώτου πάσχοντος παροξυσμοῦ μὲν σφοδρῶς ὠργίσθη, κάμνηται δὲ μειουμένου, κατὰ συμπάθειαν αὐτὸ τοῦτο πεπονθέναι. κοινὸν μὲν οὖν τοῦτο τεκμήριον ἐστί. ἴδιον δ' ὑπὸ τῶν κατὰ τὸν ἐγκέφαλον ὡς εἴρηται, τὸ μὴ παραμένειν ἀεὶ τὴν παραφροσύνην, ἀλλὰ τοῦ μεγέθει τῶν φυσητῶν ἐπεσθαι. κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν λόγον, ἐν εἰσβολαῖς παροξυσμῶν φυσητοῦ καρώσεις τινὲς, ἢ ληματώσεις γίνονται, ψυχομένου σφοδρῶς ἐν ἐκείνῳ τοῦ λαιρῷ τὸ ἐγκεφάλου. δῆλα τὸ προπαρασκευάζεσθαι ὡς αὐτὸν εἰς ἑτοιμότητα βλαβῆς τοιαύτης, ἤτοι δ' ὑσπρασίαν μὲν ἔχοντα ψυχρὰν, οὐμὴν τοσαύτην γε, ὡς ἡ τῶν ἐρυθρῶν συμπτώματων ἀπὸ δύνασθαι γίνεσθαι μόνη, προσελθούσης δὲ κατὰ τὴν ἀρχὴν τοῦ παροξυσμοῦ, μέγεθος ἔχει τηλικοῦτον, ὡς καταφορὰν, ἢ κάρον ὀργάζεσθαι. γίνεται μὲν οὖν ὡς ἔφην τοῦτο, κατὰ δυσκρασίαν ψυχράν. γίνεται δὲ καὶ δι' ἀφλεγματικὸν χυμὸν ἀθροιζόμενα κατὰ τὸν ἐγκέφαλον.

ΓΑΛΗΝΟΥ ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΠΕΠΟΝΘΟΤΩΝ ΤΟΠΩΝ ΒΙΒΛΙΟΝ. γ.

ΠΕΡΙ τῶν πεπονθότων τόπων, οὕτω γ' ὀνομάζουσι τὰ μόρια τοῦ σώματος, ὀλίγοι τε τῶν ἰατρῶν ἐπραγματεύσαντο, πλεῖον τε παρέλιπον ἀνεξεργάστους, ἢ μετεχειρίσαντο. καταλιπὼν οὖν ἐγὼ καὶ τοὺς ἄλλους, ἀρχιγόνους ἐμνημόνευσα μόνους δικαίως ὥσπερ ἐκείνους ἅπαντας ἐπεκρημνίου, λέγοντός δ' αὐτοῦ βλάπτεσθαι τινὰς ἐνεργείας, ἀνοῦ τοῦ βλάπτεσθαι τὸ μόριον τοῦ σώματος ἐν ᾧ γίνονται, διορισμοῦ τὸν λόγον ἔφην δεῖσθαι. δύναται γάρ τινα λέγειν ὀρθῶς, εἰ καὶ μὴ μόνιμον ἤδη διάθεσιν ἔχοι, τὸ κατὰ συμπάθειαν ἑτέρου βλαπτόμενον, ἀλλ' ὡς αὐτὸς ἔφη, καθάπερ σκιὰν, αὐτὸ τοῦτο τὸ πάθος ὑπάρχειν αὐτῷ. πολλοὶ γοῦν ὅτῳ πλησιάζουσιν, ὡς ἐχθρὸν μὲν ἥκειν τοῦ λαιεῖσθαι, μὴ μὴν οἱ δὲ καίεσθαι, σφοδρῶς ἀλγοῦμεν, οὐδ' ἅπτου μηδὲν πάσχοντος τοῦ θορυβουμένου μέρους. οὕτω δὲ καὶ ψυχρὸς ἰσχυρὸν ἐν τοῦ περιέχοντος ῥυπούμενον, ἢ ψυχρὸν ὕδωρ ἀπερεῖς, ἢ χεῖρα πολυπεσοῦσα, σφοδρὰν, ὀδυνᾶν ὀργάζεται, καὶ ἀποσήσεις τὸ λυποῦν δύθεως σὺν αὐτῷ, πάσχοντα τὸ πάθημα. βέλτιον οὖν ἐδόκει λέγειν ὥσπερ καὶ αὐτὸ τοὔνομα ἐνδείκνυται, τὸ πάσχειν ἅμα γέπη τὸ συμπάσχον. οὐ γὰρ τὸ μυδᾶλλος πάσχον, ἀλλὰ τὸ σὺν ἑτέρῳ πάσχον, ὑπὸ τῆς συμπάσχου ἑρμηνεύεται φωνῆς. ὡς δ' ὅταν ὑδρομαχικῆς διαθέσεσιν, ὁμοίας τοῖς τῶν ὑποχονδρίων κατὰ τοὺς ὀφθαλμοὺς γίνεται συμπτώματα, πάσχειν μὲν αὐτοὺς λεκτέον, ἀναφερομένης ὑδρὸς τῆς κεφαλῆς ἀναθυμιάσεως τινὸς λαπνώδους, ἧς ἐν τῇ γαστρὶ περιεχομένου χυμοῦ. οὐμὴν ἤδη γέπω διάθεσιν ἔχειν τοιαύτην, ὡς ἀπελθόντος τοῦ λυποῦντος, ἰδίας ἐπιμελείας δεῖσθαι. τὰ μὲν οὖν τοιαῦτα λογικώτερόν πως ἔφην εἶναι. λογικὰ γὰρ ὄντως ἐστὶν, ὅσα τῆς χρείας ἐπέκεινα προσχρήσθαι, τῇ φύσει ἀθρεῖ τῶν πραγμάτων ὁποία τις ὑπάρχει κατὰ τὴν οἰκείαν οὐσίαν. οὕτως γοῦν καὶ Χρύσιππος ὁ φιλόσοφος ἔγραψεν παρὰ τῶν τῆς ψυχῆς παθῶν ἐν μὲν τὸ θραπευτικὸν βιβλίον, οὗ μάλιστα χήζομεν εἰς τὴν ἴασιν αὐτῶν. ἕτερα δὲ τρία λογικὰς ἔχοντα ζητήσεις. ὅπερ δ' ἴσως ἄμεινόν τε καὶ πολὺ χρησιμώτερον εἰς τὴν προκειμένην πραγματείαν, οὐκ ἀκριβῶς διηρθρωσεν ὁ ἀρχιγόνης, ὁπόσοι τρόποι τῶν βλαπτομένων ἐνεργειῶν εἰσίν. οὕτω γὰρ οἱ τε πρωτοπαθοῦντες, ἢ ἰδιοπαθοῦντες, ἢ ὅπως ἄν τις ὀνομάζειν ἐθέλοι, τόποι τοῦ σώματος εὑρεθήσονται, καὶ ἡ ἰάσεως αὐτῶν, σὺν θεῷ σομεν. ἐγὼ δ' ἐπί τε τῶν φωνητικῶν ὀργάνων ἐδείκνυον ὅπερ, καὶ τοῦ βλαβέντος εἰς ἀλόγησιν τοὺς δακτύλους ἢ χειρὸς, οὐδ' ἐν αὐτοὺς πεπονθότας, ἐφ' οὗ τὸ πρῶτον πάσχον εὑρεθὲν ἐν ἀρχῇ τοῦ μεταφρένου, τὴν προσήκουσαν ἐνεδείξατο θραπείαν. ἄλλῳ μὲν γὰρ τρόπῳ ἡ γαστρὸς πάσχουσα, ὑποχύσεως φαίνεται συμπτώματα. καθ' ἕτερον δὲ τρόπον οὐδὲν τῶν φωνητικῶν ὀργάνων πεπονθότων, ὁ διαπεσὼν ἐξ ὑπάλλου τὴν φωνὴν ἐβλάβη. ἐπὶ τούτων γ' ἀμφοτέρων διὰ ἄλλο συμπαθείας εἶδος, ὁ σὺν δακτύλους ἀναισθήτους ἔχων. ὑπὸ μὲν γὰρ τῶν ὀφθαλμῶν, ἀναφερομένου τινὸς ἐπ' αὐτοὺς. ὑπὸ δὲ τῆς ἀφωνίας, διὰ τὴν ὕλλιν ἡ φωνὴς, βεβλάφθαι. τὸ δὲ κατὰ σὺν δακτύλους σύμπτωμα, μηκέτ' εἰς αὐτοὺς ἀφικνουμένης ἢ αἰσθητικῆς δυνάμεως ἐγγύθεν. καὶ βέλτιον ἴσως ὅπερ ἄρα μηδὲν ὅλως ἠγεῖσθαι πεπονθέναι τὰ φωνητικὰ μόρια καὶ σὺν δακτύλους, ἅπερ σὺν ὀφθαλμούς. ἐπ' ἐκείνων μὲν γὰρ αὐτὸ δι' ὃπερ πάθος ἐστὶν, τὸ πληροῦσθαί τινος ἀναθυμιάσεως λαπνώδους. ὑπὸ δὲ τῶν φωνητικῶν τε καὶ τῶν δακτύλων, οὐ τοῦ παραγίνεσθαί τι παρὰ φύσιν εἰς αὐτοὺς, ἀλλὰ τοῦ μὴ πάρεστιν γίνεσθαι τὸ κατὰ φύσιν ἀφικνούμενον, ἐνεργεία τῆς βλάπτεται. δυνάμεις μὲν οὖν αἰσθητικὴ τοῖς δακτύλοις οὐκέτ' ὑπάρχει βλαβείσης τῆς κατὰ τὸν νωτιαῖον ἐκφύσεως τοῦ νεύρου. πνεῦμα δ' ἐκφυσώμενον, ὁ λάρυγξ οὐκέτ' ἔχεται, τῶν μεσοπλευρίων μυῶν παραλυθέντων. ἀλλ' ὅμως διὰ τούτων ἐγχωρεῖ λέγειν αὐτὸ τοῦτο πάθος εἶναι, τὸ μὴ παραγίνεσθαι πρὸς τὰ μόρια, τὸ πρότερον ἥκειν εἰωθότα. καὶ γὰρ τῶν ἱερῶν οὐκ ἄν τις ἀλόγως πάθος εἶναι νομίζοι τὸ μηκέτ' ἥκειν ἐπ' αὐτὰς τὸ ὕδωρ. καὶ τῶν ἐκ τῆς γῆς φυομένων δημητρίων φυτῶν τὸν ἄμετρον αὐχμόν. καὶ τῶν ζώων ἀποδίαν τροφῆς ἢ ποτοῦ. τὸ γὰρ ἐλλεῖπον ὁπωσοῦν ἑκάστῳ πρὸς τὴν κατὰ φύσιν αὐτοῦ διοίκησιν, εἰκότως ἄν τις πάθος ἐκείνου νομίζοι. ἀλλὰ τοῦτα μὲν ὡς ἔφην, λογικωτέραν ἔχει τὴν ζήτησιν. ὑπὸ δὲ τῶν βεβλαμμένων τε καὶ ἀπολωλυῶν ἐνεργειῶν ἡ ἀναγκαία σκέψις ἠμέλητται. δυοῖν γὰρ ἢ καὶ τριῶν ἐνεργειῶν ἑνὸς ὄντος τοιούτου οὐσῶν. ἐνίοτε μὲν ἑνὸς μορίου πεπονθότος τ' ἄλλα συμπάσχοντα, συμβλάπτεται τὰς ἐνεργείας. ἐνίοτε δὲ πάνθ' ὡσαύτως πεπονθότων, ἔστι δ' ὅτε τὰ μὲν αὐτῶν ἔχει διάθεσιν ἐκτικὴν ὡς ἄν εἴποι τις. τὰ δὲ λοιπὰ, τὴν ὡς ἄν φαίη τις κατὰ χέσιν. ὥσπερ ὧν εἴρηται μὲν ἤδη καὶ σὺν τοῦ διυτόρου περὶ τῆς τῶν ζώντων ἀναστομῆς, εἴρηται δ' ἐπὶ καὶ κατὰ τὸν περὶ τούτου λόγον.

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 277 sur 494

τὸ λόγου. εἰρήσεται δὲ καὶ αὖθις ὡς ἂν καὶ τοῦ μέλλοντος ἡμῖν προαιρεῖσθαι λόγου χρήζοντος ὀλίγ ἀνάγκης τοιούτων διορισμῶν. ὃ δὲ δὴ χρήσιμον ὀλίγον ἦν ἢ πλέον ἐν τῷδε τῷ τόπῳ προφῆναι, δι' ὧν λόγῳ μὴ ὠθισχυρισάντας ἀφροντιστεῖν ἀναγκαίων τοῖς ἰατροῖς τῆς τῶν πεπονθότων ζητήσεως, ὀλίγα σοι διεμι, πρόχειρα μάλιστα ἐν τῷ πάθος ἕνεκα πᾶσ' ἐγίνεται. ἔστω δὴ τοῦτο πλευρίτις ἐφ' ἧς ὅτι μὲν ἡ πλευρὰ πέπονθεν, ἐναργὲς ἐκ τοῦ κατ' αὐτὴν ἀλγήματος γίνεται. πότερον δ' ὁ παραζωλικὸς ὀνομαζόμενος αἷμ' ὑμῶν, εἴτε χυτὸν, οὐδὲν γὰρ διαφέρει, φλεγμαίνει τοῖς πλευριτικοῖς, ἢ κάτι μόριον ἄλλο ἐστὶ τὰς πλευρὰς. καὶ πότερον ὁ πνεύμων ὀλίγ ἀνάγκης καὶ αὐτὸς πέπονθεν ἢ οὔ λέγειν, ἢ πάντα πάσιν ἀπαθῆ ὄντα, ἐκ ἀναγκαίου ἐπισκοποῦσι φασὶν οἱ τὴν ἐμπειρίαν πρεσβεύοντες. ἑωρακέναι γὰρ ἤδη παμπόλλους πλευριτικοὺς. οὗτοι μὲν ἅμα τοῖς διδασκάλοις. οὗτοι δ' ὑφ' ἑαυτῶν μόνον θεραπεύσαντες, ὡς ἱπποκράτης ἔγραψεν ἐν τοῖς περὶ διαίτης ὀξέων νοσημάτων. ἀκριβῶς τε γιγνώσκειν ἤδη τίνα ἢ, αὐτοῦ ὠφελεῖ. τίνα δ' βλάπτει. καὶ διορισμὸς ἔχειν ἀναμιμνησκοντας ὧδε σημείων ἑναργῶς φαινομένων, ὧν δεῖ φλέβα τέμνειν, ὧν δ' μή. καὶ περὶ πυρετοῦ δ' αὖ, ἐπὶ τε καταπλασμάτων, καὶ διαχυσμάτων, ἐναγώνης τε γαστρὸς, αὐτάρκη γνῶσιν ἔχειν, ἐκ μακρᾶς πείρας. ὅθεν μὲν δὴ ἱπποκράτης κινηθεὶς ἢ τίς ἄλλος πρὸ αὐτοῦ τὴν εὕρεσιν ἐποιήσατο τῶν βοηθημάτων, ἀγνοεῖν ὁμολογοῦσιν. ἑαυτοῖς δ' ἀρκεῖν φασὶν, τοῖς εὑρημένοις χρῆσθαι προσηκόντως. ὡς καὶ οὗτος ἄλλους τεχνήτας ὁρῶμεν. ὅτε γὰρ ὁ χαλκεὺς, οὔθ' ὁ τέκτων, οὔθ' ὁ σκυτοτόμος, ὅπως εὑρέθησαν αὐτῶν ἁπάντων τέχναι ζητοῦσιν. ἀλλ' ἄγε πρὸς τῶν διδασκάλων ἐμαθον, αὐτοί τε χρώμενοι τῇ πείρᾳ δοκιμάσαντες ἐβεβαιώσαντο, ταῦτα πράττοντες σύνδυο μόσιν. ἐγὼ μὲν οὖν, εἰ χρὴ τἀληθὲς εἰπεῖν, ὅταν ἀκούσω λεγόντων ταῦτα τῶν ἐμπείρων ἰατρῶν, ἡγοῦμαι πάνυ πιθανὸς εἶναι οὗτος λόγος αὐτῶν. εὐείσλιον τε τὰς πρὸς αὐτοῦ ὑπὸ τῶν δογματικῶν εἰρημένας αὐτοπλογίας, ὡς πάνυ τι ψυχρὰς. ὡς πρὸ δὴ ἐν ἅπασι τ' ἄλλοις ὅλον τ' βίον ἐμαυτὸν ἀεὶ πρὸς τὸς συγκαταθέσεως ἐπέχον, ὅτω καὶ περὶ τούτων ἐζήτησα πολλῷ χρόνῳ, κατ' αὐτὴν τὴν ὑδὶ τῶν νοσούντων εὕρεσιν τῶν βοηθημάτων, εἴτε πρόσεστί μοι τινὸς ἐναντίωσις λογικὴς, εἴτ' ἀρκεῖ μοι τὰ δι' ἃ δὴ καὶ πείρας ἐγνωσμένα, πρός τε τοὺς διδασκάλους, καὶ κατ' ἐμαυτόν. ἅπερ δὴ κἀκεῖνα βέλτιστα, πολλῷ χρόνῳ ζητήσας, ὠμολογεσάμενος θεὸς μάρτυρας ἀγωνιοῦσθαι τοὺς ἀληθείας ἐραστάς. ὃ γὰρ αἰτίαν ἔχω τοῦ ψεύδεσθαι, καθάπερ οἱ μανθάνοντες αἵρεσιν μίαν, εἶτα πάντα τὰ πάντως ἐνδοξότατα κατ' αὐτὴν ὑγιεῖς προσρηθέντες. τούτοις γὰρ ἀναγκαῖον ὂν ζηλωτικῶς ἀγωνίζεσθαι πρὸς τὴν τῶν αἱρεσιν ἀληθείας, ὧν μόνων γινώσκουσιν, ὡς ἂν ὀλίγ ἄλλης ἀγωγῆς λόγων, ἀδυνατοῦσιν πορίζεσθαι δόξαν. ἐγὼ δ' ὁρῶ διεξιόντας ἐν τοῖς διαιρέσιν τε δημοσίαις, καὶ τῶν βελτιόνων ἀντιποιεῖσθαι αἵρεσιν ἐλπίδι ἀφθονίαν παρ' ἐμοῦ, μηδ' ἑνὸς ἧττον, ἵνα μήτι μεῖζον εἴπω, γινώσκων ἁπάσας αὐτάς. ὁ μὲν οὖν ὀλίγ λόγων αὐθαιρέτων ἀρεία, σωκρατοειδέστερος ἐλόμενος αἵρεσιν μίαν, ῥᾳδίως ἂν τοῦτο ποιήσειεν ὀλίγ ἀπλεγχθείς. ἐμαυτοῦ γὰρ δὴ ὀλίγ ὑπομνημάτων αὐτὰς, ὡς ἴσασι, ἀλλὰ πρὸς τοῖς πρατδύσι διδασκάλοις καθ' ἑκάστην αἵρεσιν. ὅτ' ἔν πῶς ἐμπειρικὸς δοκεῖ μοι τις μᾶλλον, ὧν γε τοῖς λόγοις ἐντρέφεσθαι ὅτε πῶς δογματικῶν τινάς. ὁμοσίμως τε γὰρ ἐπισάμενος τὰ πάντων ἐκμαθεῖν, ἐφοιτησάτε τοῖς ἐνδοξοτάτοις διδασκάλοις καθ' ἑκάστην αἵρεσιν. ἀπό τε τῆς ὀργάνου τῆς τέχνης ἐγνωκὼς, ὅτι ἀρχὴ λόγων σοφιστικῶν, ὧν τ' ἄλλοις τῶν ἐν ῥώμῃ πρώτων ἀνδρῶν καὶ πᾶσιν ἐφεξῆς ὧν ἐπολιόρκησεν. ὥστ' ὀλίγ ἂν μοι λείποι πρὸς τὸ μὴ ὀλίγα ἀληθῶς, ἃ φρονῶ καθ' ἑκάστην αἵρεσιν. εὑρὼν δὲν ὧδε τῆς ὀργάνου, τῆς δι' ἃ δὴ ἀληθοῦς ἐνδιάξεως εὕρεσιν τῆς βοηθημάτων, ἐν οἷς ἀπανίοις ἀρβαίνουσιν, πλεονεκτοῦσαν δὴ ἐμπειρικῆς γνώσεως. καὶ διὰ τοῦτο τοῖς ἐναντιωτάτοις βοηθήμασιν, ἐνίοτε τῶν ἐκ δὴ ἐμπειρίας ἐγνωσμένων ἐθράπευσα πολλὰ τῶν παθῶν, ἅπερ ὧδε πλέον ἐν τῇ δὴ θεραπευτικῆς μεθόδου πραγματείᾳ διόρχομαι. νυνὶ δ' εἰρήσεται μόνα τὰ πρὸς τὴν ἐνεδοσαν ὑποθέσιν χρήσιμα. τὰς γάρ τοι τῶν ἐνδρυεῶν βλάβας εὑρον, ὃ μόνον ὧδε τοῖς ὁμοιομόρεσιν, ὑφ' ὧν γίγνονται, νοσοῦσιν βλαπτομένας, ἀλλὰ κατ' ἰδίας ἄλλοις μορίοις ὧν χρεία μή τις ὅλη, ἐνδρυεία δ' ὀκ ἔστιν. εὑρον δὲ καὶ τὰ τῶν ὀργανικῶν μορίων νοσήματα βλάπτοντα τὰς ἐνδρυείας. ὧδε τούτοις προγνωσθεῖσιν, ἐξῆς εὑρον ἴσως μὲν νοσήματα, σωζόμενα τοῖς πολλοῖς τῶν ἀνθρώπων. ἴσως ἢ, ἀπανίως τῷ δ' ἐμπειρικῷ ἰατρείαν ἐώρων, ὃ τὸ ἀπάνιον, ἀλλὰ τὸ πολλάκις ἀρβαῖνον, ἐν μνήμῃ τε καὶ μιμήσει πιθανοῦ, καὶ δι' ὃ τοῦτ' ἠμελημένας τῶν ἀπανίων διαθέσεων, ὃ μόνον τὰς θεραπείας, ἀλλὰ καὶ τὰς προγεγραμμένας αὐτῶν διαγνώσεις. ὅπως οὖν χρὴ διαγιγνώσκειν αὐτὰς πρῶτον ἐζήτησα, καὶ τούτων τινὰς μὲν ὠθισημονικῶν διὰ γνωσιν ἐχούσας εὗρον. ἴσως δ' ὑποπεπωκυίας δεῖ καλεῖσθαι τεχνικῶν σοφισμῶν. καὶ δι' ὃ τοῦτ' αὐτὰς ὡς τὸ πολὺ καταρθεμένας. ἡ γὰρ τοῦ τεχνικοῦ σοφισμοῦ δύναμις τοιαύτη τίς ὅστιν. ἀλλὰ καὶ τούτας, καὶ πρὸ τούτων ὅσας τῶν ἀπανίων διαθέσεων ὠθισημονικῶν διάγνωσιν ἔχουσιν, εὗρον ἀεὶ δεομένας δὴ τῶν πεπονθότων μορίων διαγνώσεως. ἐγὼ μὲν ὅτως ἰατρεύων, ἄχρι γήρως ὧδε μόνοι μέχρι σμικροῦ ἠκμακυῖα ἡ θεραπεία, ἢ πρόγνωσιν, ὡς ἄλλος πολὺς εἶδον ἰατροὺς ἐπιτηδειοτάτους ἰατροὺς. εἰ δ' τις ἐθέλει καὶ αὐτὸς ἐκ τῶν ὀργάνων δὴ τέχνης, ὃν ἐκ λόγων σοφιστικῶν ἐνδοξότατα χρήσιμα, πάρεσι τούτῳ χωρὶς παλαιπωρίας, ἀναλέγεσθαι τὰ πρὸς ἡμῶν ἠυρημένα μετὰ πολλῆς ζητήσεως ἐν ὅλῳ τῷ βίῳ. γινωσκέτω τοιγαροῦν οὕτω ἐν τοῖς ἀπανίοις πάθεσιν, ἐν οἷς ὅτε διάλυσκαλον εἶδον ἰασάμενον τινὰ τῶν παρόντων, ὅτ' αὐτὸς ποτε ἐπειράθη βοηθήμασιν, οὐ τοιαύτη μὲ χρησάμενον ἐπὶ τὴν τῶν ἰαμάτων εὕρεσιν. ἔσωσαν οὖν μοι, καὶ νῦν θεοί, τὸ λόγου μάρτυρον. ἐζήτησα γὰρ ἀεὶ τίνα τέχνη τε ποιοῦσιν, ἢ τίνος αὐτῷ συμπάρχοντος ἡ ἐνδρυείας ἐνδύεται βλάβη, καὶ πείσας ἐμαυτὸν εὑρηκέναι τὸ μόριον, ἐφεξῆς ἐζήτησα τὴν διάθεσιν αὐτοῦ, κἀκ τούτων σύνδυο ἀμφοτέρων ἔλαβον ὧδε εἶναι, ὅλου τ' ἡ θεραπείας γένος, εἴς τε τὸ ποσὸν, καὶ τὸ ποιοῦ τῶν βοηθημάτων, ᾗ τῶν ὠφελείων ὑλῶν εὕρεσιν. ὠφελούμενος ἅμα τοισδε, τὴν ἡλικίαν τε καὶ φύσιν τοῦ κάμνοντος, ὥραν τε καὶ χώραν, καὶ τ' ἄλλα ὅσα πολλάκις ἤδη λέλεκται, ἢ τὴν ἱπποκρατείων βιβλίων δέηγησιν. ἀλλ' ὁ πεπονθὼς τόπος, εἴ τι μεμνήμεθα τῶν ἐν τοῖς πρὸ τοῦδε δύο βιβλίοις, ἔν τε τῶν ἐκκενομένων ἐγνωσίζετο, καὶ τῶν ὑπερφορμένων τοῖς πάθεσι μορίοις, καὶ τῶν ἐνδρυεῶν τῆς βλάβης. ἐν οἷς προδιέκειτο καὶ τὰ πρὸς φύσιν χρώματά τε καὶ σχήματα. ὄντων τε τῶν ἐκκενομένων καὶ αὐτῶν τοῦ ὑγιὲς τριττῶν, ἤτοι γὰρ τῶν πεπονθότων τόπων εἰκείνεται μόρια, διαλυομένης αὐτῶν, ἢ ἀχθευπομένης τῆς ὄσιας, ἢ τι τῶν

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 278 sur 494

πρὸς ἐκείνους γ̀ αὐτοῖς, ἢ τι τῶν ταῖς νοσώδεσι διαθέσεσιν ἐπομένων, ἢ μόνας, ἢ ἁπλᾶ παντὸς, ἢ ὡς ὑπὸ τὸ πολὺ τῶν μὲν ἄλλων οὐδὲν πύθεσθαι ἐπίπονον παθῶν, μόνα δ' ἐμοὶ δοκεῖ τὰ τῆς ἐγκεφάλου τῶν πεπονθότων μορίων ὁλοσχερέστερα, ἢ ἁπλᾶ τῆς βλαμμένης ἐνεργείας. εἰς ἀνάγκην οὖν ποτε καταστὰς ἀνακτήσασθαί τινος ἀπολωλυῖαν μνήμην, ἐπὶ νεώτερος ὤν, ὅτε τῶν διδασκάλων ἑωρακὼς τινα θεραπεύοντα τὸν τοῦ πάθους, ὅτ' ἂν ἐγνωκὼς πρός τινι τῶν ἀρχαίων, τοῦτο ἐζήτουν κατ' ἐμαυτὸν. πρῶτον μὲν εὑρεῖν τίς ἂν εἴη ὁ πεπονθὼς τόπος, ᾧ προσάξω τὰ καταλληλα τοπικὰ βοηθήματα. μετὰ τοῦτο τῶν παντὸς σώματος ὠφελείαν δηλονότι. κοινὸν γὰρ ἦν πᾶσιν ὅτι τ̀ παθὼν. εἶθ' ἑξῆς εἰ τίνος ὁδῷ τῶν ἰαμάτων ἕκαστον εὑρήσω. τὸν μὴ δὴ πεπονθότα τόπον ἡγεμόνα εἶναι τοῦ αὐτοῦ τῆς τοῦ καλουμένου ἡγεμονικοῦ ἐν ἑαυτῷ προὐχοντι, τὰ δ' ἰάματα τῆς κατ' αὐτὸν ψυχῆς διαθέσει. θαυμαζόντων τοίνυν ἀξιῶ πάντας, ὅσοι τοῖς δὲ τοῖς γράμμασιν ὁμιλοῦσι, τ̀ ψώρας, ἢ λύπης, ἢ μανίας, ἧς ἔχουσι πρὸς τὰς αἱρέσεις, ὡς ἀθρώπους σώφρονας ὠνησκέψασθαι τὴν ἀκολουθίαν τῶν ἐφεξῆς εἰρησομένων. ἐν ᾧ γὰρ ἐσκοπούμην ἃ εἶπα, πυθόμενος ποτὲ ἀρχιγένη τι γεγράφθαι βιβλίον, ἐν ᾧ διδάσκει μνήμης βεβλαμμένης ἀνάληψιν, σύνδεσιν πρώτην ἁπάσης μὲν τὰς βιβλιοθήκας, ἅπαντας δὲ σὺν βιβλιοπώλαις, ἅπαντας δ' ὅσ ἦσαν ἰατροὺς ἐπισκοποῦντας πρὸς τὰ συγγράμματ̀ ἀνδρὸς, σύνοψίσαι τ̀ βίβλιον προσηκόντως, ὅπως μοι τί σωτελέσειεν, πρὸς τὴν τῶν βοηθημάτων εὕρεσιν ὁ τοῦ τόπου τοῦ πεπονθότος. ἄνωκρεν γὰρ ἡγεῖσθαι τὸν τόπον ἐκεῖνον, ἐκ ἄλλου τινὰ πρὸ τὴν καρδίαν. ἐπειδὴ τοίνυν, ἡ αἵρεσις αὐτοῦ τοῦ τ̀ ψυχῆς ἡγεμονικοῦ ἐν πεπίσθυλεν. ἐζήτουν δ' ἐγνωκέναι τίνα διυσκρασίαν αὐτ̀ αἰτίαν ὑγιᾶ εἶναι τ̀ πάθος. ὁδὲ γὰρ ὅτι διυσκρασίαν τινὰ ἐν νομιεῖν, ἠμφιβαλλον, εἰδὼς τὴν αἵρεσιν τ̀ ἀνδρὸς. ἀλλ' ἐπειδὴ δ' ὑσκρασίας ἁπλᾶς μὲν ἁπλᾶς, τὰ παρὰ μὲν ἁπλᾶς, τὰ παρὰ δὲ σωθέντος, ἐπεθύμουν γνῶναί τινα τούτων ὁ ἀρχιγένης ἀπεφήνατο τ̀ βιβλαμμένης ἐνεργείας αἰτίαν εἶναι. πότερα ψῦξιν, ἢ ὑγρότητα τ̀ ἡγεμονικὴν καρδίαν πυθόμενος, ἢ σώθεντος ἐκ ψύξεως τὸ ὑγρότητος, ἢ ξηρότητα μετὰ ψύξεως ὑπολαμβάνει δηλοῦσθαι τὸ πάθος ἐργάζεσθαι τοῦτο. πρόδηλον γάρ ἐστιν, ὅτι τ̀ θερμότητος ἀρχὴ σύνεσις. τί ποθ' ὃν μοι σωτέλεσεν, τοῖς ὡς ἐφεξῆς ἀκριβεστέροις τὴν τ̀ αἱρέσεως μανίαν, ἐφεξῆς φράσω. πρῶτον γράψας αὐτὰς τὰς πρώτας ῥήσεις τ̀ βιβλίου, καθ' ὁ θεραπείαν ὁ ἀρχιγένης ἐγράψω, τ̀ ὠλιγεμοσυνίας, ἢ λήθης, ἢ μνήμης ἀπωλείας, ἢ βλάβης, ἢ ὅπως ἂν τις ὀνομάζειν ἐθέλει τὸ προκείμενον ἐν τοῦ λόγου πάθος. ἢ εἰ μὴ πάθος, ἀλλὰ νόσον, ἢ σύμπτωμα, ἢ ἀῤῥώστημα. ταῦτα γὰρ οἱ διαιροῦντες ζητοῦσιν, μὴ ὅτι μικρὸν, ἀλλὰ μὴ δὲ τὸ λάχιστον εἰς τὴν θεραπείαν συντελοῦντα. ἀφαιρέσεως δὲ ἕνεκα τῶν μελλόντων εἰρήσεσθαι τοσόνδε πρὸ πάντων ἀναγκαῖον ὄντα, ὅτι βιβλίων ἀρχιγένους γεγραμμένων ὑπομνηματικῶν ἐν δέκα τ̀ ἀριθμὸς, ἐν τοῦ πρώτου γεγράφθαι πρὸς μάρκον ὑπομνήματι, ὃ τῆς αὐτῷ συμβουλεύει πρὸ τ̀ παρὸς ὅπως ἀνακτήσηται τὴν μνήμην αὐτῷ. ἐν ἀρχ̀ μὲν οὖν αὐτῆς μετὰ τὸ προοίμιον ὁπότε τ̀ θεραπείας ἄρχεσθαι μέλλει, γέγραπται ταῦτα ἡῆ λέξιν. ἀφαίρεσιν μὲν οὖν αἵματος σύμμετρον καὶ ἐπαφαίρεσιν πεποιῆσθαι ἡμᾶς ἀρχομένης τ̀ ἀρθλίψεως πέπεισμαι, εἰ μήτις ἀδήλως γέγονεν ἐμπρόσθεν. εἰτ' ἐφεξῆς πάλιν. οἶμαι δὲ ὅτι καὶ ἐμβρέγμασί τε ἡῆ λαιρὸν χρήσασθαι, ⊂ θάλψεσι μὲν, ὅλου τ̀ σώματος, ψιλώσεως τ̀ τ̀ κεφαλῆς, ⊂ σικυῶν προσβολῆ. τοῦτ' ἀναγνὸς ἐσκοτοδινίασα. χρὴ γὰρ ἴσως εἰπεῖν μετ' ἀληθῆ. πῶς δ' ἂν ἐμέλλον, ἁμαρτῶν τ̀ ἐλπίδος ἐλπίζειν παρ' ἀνδρὸς ἐσεσθαί μοι, μυριάκις γ̀ πολλοῖς συγγράμμασιν τοῦ τ̀ τῶν πεπονθότων τόπων ὠφελήμου, καὶ τ̀ τ̀ διαθέσεως αὐτῶν ἀναγκαίαν εἶναι φάσκοντος, εἰς τὸ καλῶς ἰᾶσθαι τὰς νόσους. πῶς γὰρ ἂν ἔτι χρήσιμοι πρὸς ἦσαν, ἐμὴ τοῦ ἀπ' αὐτῶν τις ὠφελείας ὑδ' ἐφεξῆς ἠνείσθαι τ̀ τῶν βοηθημάτων εὑρέσεως. ἐκ τίνος ἀρχιγένους λόγου πιθανοῦ πεισθέντος ὑπὸ τοῦ κεφαλοῦ ἀφιέμεθα, τοῦ καρδίαν ἀφέντες; ἧς γ̀ μὲν τί τῶν συμφυτων ὀργάνων ἐστὶν, τὸ μεμνῆσθαι. τὸ πάθος ὃ τ̀ γνόντας ἐστὶν ἡ τούτης ἀπώλεια. τίνα δ' διάθεσιν, ἢ τῆς κεφαλῆς προσφορὰ μὴν σικύα, θεραπεύσασα τ̀ μνήμην ἀνακαλέσεται; τίνι λόγῳ τὰ βοηθήματα ταῦτα σωτεθέντα; ὡς ἔγωγε νῦν ἔτι θεῶμαι τὴν τῶν νοσούντων ὑπόληψιν οὐκ ἰατρὸς γ̀ τῇ ποιλιλογίᾳ πωλουμένους ἀλλήλων, τίνα λόγον, τὸ δὲ βοήθημα πρὸς τοῦδε σωτεθέντος, ἄχρι καὶ τῶν σμικροτάτων ὄντας ὁρῶντας, ὅ τῶν ὄντων μεγάλων ὁποῖόν ὅτι σικύα προσφορομένη τῇ κεφαλῇ. ἐγὼ μὲν οὖν σὺν εἰ τοῦ θώρακι προσίμεν, λαβὼ ὁ μόρος ἡ λιας σλία τέτακ), λόγον εἰπεῖν εὑρίσκω δ' ὃν ὤνησεν ἂν τί τ̀ τῆς μάρσος πατρός. μετὰ τ̀ μηδὲ εἰ τοῦ θώρακι προσίμεν, πότερον μετ' ἀμυχῶν τὰς σικύας, ἢ χωρὶς τούτων ἐβάλεθ προσβεβλῆσθαι, δεδηλῶσθαι δοκεῖ τ̀ ἀρτίως εἰρημένης ῥήσεως. διαμενούσης γὰρ εἰ ὅτως ἔτυχεν τ̀ διαθέσεως ψυχρᾶς ⊂ ξηρᾶς ἐστὶν, τὸ μὴ αἵματος ἀφελεῖν ἔχειν κακόν ὄντων. τὸ δὲ σικύας μόνας χρῆσθαι χρὴ εἰν μὲν τῆς θερμαίνειν, χρήσιμον, ἄλλως δ' ἀδιάφορον. ὧν ἁπάντων γὰρ ἐκ τοῦ βάθους εἰς αὐτὰς αἱ σικύαι τὴν ὑγρότητα, ὅπερ δ' ἀναντιρρητότατον ὅτι διαθέσει ξηρᾷ. μὴ γινωσκόντων δὲ ἡμῶν μηδ' ἑπτω, πῶς ἔχει ἡ διάθεσις, τ̀ ἐν τοῖς ἡῆ τὸν ἐγκέφαλον καὶ τὰς μηνίγγας χωρίοις, ἐκ ἀσφαλὲς ἔστ' ἔξω τοῦ κρανίου ποιεῖσθαι τὴν ἀντίπασιν. προηρημένου τοιγαροῦν ἐμοὶ ἀεὶ μὲν ἐν τῷ θερμαίνειν καὶ ξηραίνειν, τὸ τ̀ θεραπείας κεφάλαιον. ὕλας δ' ἄττις εἰς ὅπερ βοηθημάτων χρήσαιτο ποιᾶς ἦ. μόγις γοῦν ἐπεγείρας ἐμαυτὸν ἐκ τ̀ σκοπιδινίας ὑπὸ τὴν τ̀ ἐφεξῆς γεγραμμένων ἀνάγνωσιν ἦκον. ἐνδέχεσθαι νομίζων εἰ καὶ μὴ ἡῆ τάξιν, ἀλλ' οὖν γε ἡῆ τάξιν εἰρῆσθαί τινα τοιοῦτον λόγον, οἷον αὖτι διῆλθον τῶν τοῦ παρασ'έγματος. καὶ τοίνυν εὑρὼν ἅπαντα τῶν βοηθημάτων τ̀ κατάλογον ἱκανῶς θερμαίνοντά τε καὶ ξηραίνοντα, μέχρι τ̀ ⊂ τῷ καλουμένῳ πρὸς αὐτοῦ σιναπισμῷ, καὶ ὅλῳ κεφαλῇ ἐλ θερμαίνειν, καὶ τούτου γ' αὖ τοῦ σφοδροτάτου. κελεύει γὰρ ἀρχέγονος τοῦ νάπυος, νιτρῳ καταπάσαντας τὴν κεφαλὴν, ἔπειθ' ὕδατι καταντλεῖν θερμῷ, ὃ βοήθημα διαιτότερον ὀδὲν ἂν εὕροις ἄλλο τῶν κατ' ἰατρικὴν. ὁμοίαν μὲν γὰρ ἔχει τὴν ὀδυνῶν καυτηρίαν, πολυχρονιωτέραν δ' τ̀ φόρτον ἔφη, δ' υσιπομένοντος μὴ ὃν ἔχει τ̀ ὀδυνῶν. ἀλλ' ὀδ' γε χεῖρον ὅτι τοῦ τ̀ μεγίστων βοηθημάτων καὶ μόνων καὶ ἁπλᾶ νάπυος καὶ καρδιάμου καὶ κόκκου κνιδίου καὶ σταφίδος ἀγρίας, ἀφλεγματισμὸς ποιεῖσθαι συμβουλεύει, καὶ πλασμικοῖς χρῆσθαι κελεύει καὶ προπασμοῖς, ἁπλᾶ τῶν ἱκανῶς θερμαινόντων τε καὶ ξηραι-

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 279 sur 494

ἐάντων φαρμάκων ἀμφότερα τὰ βοηθήματα ποιέμενον. ὡς ἔστιν ἄλλον αὐτὸν, ὑγρότητα καὶ ψῦξιν ἡγούμενον
ἔστιν τῷ διαθέσιν, ἤτοι ἢ τὸν ἐγκέφαλον, ἢ τὰς μήνιγγας. ὁ γὰρ δὴ κατά γε τὸ κρανίον ἡ τοιαύτη διάθεσις γίνο
μένη ἢ μνήμης ἀφαιρήσει τὸν ἄνθρωπον. ἀλλὰ ταῦτα μὲν εἰρήσθω ἢ τὸ παρόρθρον, ὡς ὀλιγάκις δ' ἐξέρχε ὑγρό-
τητι καὶ ψύξει γίνεσθαι τῷ ὠμολυσμοσωίᾳ, ἔπειτα ξηραίνοντα καὶ θερμαίνοντα βοηθήματα πάρεσι. τὸ δὲ τῇ
κεφαλῇ τοσαῦτα πράγματα παρέχειν ἑτέρου πεπονθότος μορίου, πῶς οὐκ ἄν τις ἀγανακτήσειεν; πρὸς γοῦν
τοῦτον σκοπῶ τῇ κεφαλῇ προσβολῆς ὧν ἀδικείσθαι ἐμνημόνευσεν ἐν ἀρχῇ τοῦ λόγου μετὰ ταῦτα προελθών, ἔγρα
ψε σαφέστατα τῷδε τῷ λέξει. ἐρεθισμός τε ἅμα νάπυος καὶ σκευῶν κύφων τὰ πολλὰ μὲν ἁπλῶν, ὁ τε ἢ
πάνυ ὀδυνῶν. ἀνυπομόρφους δ' εἶναι μετ' ἀμύξεως. ἀλλὰ πάντα τὰ ταῦτα κατ' οὐδέν λόγον, ἀρχίζοντος
γλυκαίνεσθαι τῇ κεφαλῇ προσφορῆς, ἐν καρδίᾳ τοῦ πάθους ὄντος. δεῖ γὰρ ἐκ πείρας ἵνα τι καὶ πρὸς ταῦτ' ἐμπειρι
κὸς εἶπω, τί διάτορον εὑρεῖν τι δυνατόν. καυσόμενος ἢ γὰρ ἄνθρωπος ἐν πυρετῷ διακαεῖ, ψυχρὸν ὕδωρ πάνυ πολλὰ
σίας προσφερόμενος, ὥνητο ἢ αὐτὸς ποτέ, μιμήσεως δ' ἀρχὴν ἰατροῖς παρέχειν ἄνδρ λογικῆς ἐνδείξεως. ἢ τὸ
σικύας πρόθεσις, ὀδύνην ἔχει περίπτωσιν ἡγεμονίαν. ἀλλ' ἐκ λογικῆς ἐνδείξεως, ἅπαντα γέγονεν. μὴ τ' αὖ πο
τὲ δυναμένης ἢ σικύας αὐτομάτως γλυκαίνεσθαι. μὴ τ' εἰ καὶ ὅλως τις συγχωρήσειε, πολλαχῶς ποτὲ τῇ κεφα
λῇ ἢ περίπτωσιν, καὶ μάλιστ' ὧδε πάθος ταραχῶδες. τί γοῦν καθ' ἡμᾶς ἰατρῶν ὅλοι γράφοντ' ἐσθ' ὅτε τοὺς
θανούμενος, εἰ τινὸς ἐθεράπευσαν ποτὲ τοιοῦτο πάθος, ὀλίγοι δεῖν ἁπάντων ἤλεγξε μὴ δ' ὧδε κεχειρικέναι λεγόν-
των, μόνος δ' εἷς ἔφη τολμῆσαι μὲν ὧδε τῇ θεραπείαν ἐλθεῖν, αὐσαι δ' οὐδὲν ἐπ' αὐτῇ. πῶς δ' ἂν ἐκ πείρας μεμβλι
κῆς τῷ ἢ περίπτωσιν ὀφθέντων ἡ τοῦ βοηθήματος ἐγγύθεν γνῶσις; αὐτὸ γε τὸ πάθος ταραχῶδες τινὶ συμβαί
νοντος, αὐτομάτως τε ἢ σικύας τῇ κεφαλῇ κολληθῆναι ἢ φερίπτωσιν οὐ δέ ποτε δυναμένης. ψυχροῦ μὲν
γὰρ πόσις, ἑκασόν τε τῶν τοιούτων βοηθημάτων, ὧν ὁ συμβῆναι πείραν ἔχομεν, ὧδε πολλῷ πολλάκις ἐκ πείρας
εὑρεῖν δυνατὸν μιμητικῶς. ἡ δὲ ἢ σικύας πρόσβολή μετ' ἀμυχῶν ἢ ἄνευ τούτων, δέδεικται ἐκ πείρας ἀφορμὴν
ἐχηνάν δύνασθαι. ὁ γὰρ ὧς πρὸ ἐπ' ἄλλων παθῶν πολλῶν ὁ πεπονθὼς τόπος, εἰ καὶ μὴ πρὸς ἀκείβειαν, ἀλλὰ
πρός γε τὸν τῶν βοηθημάτων αὐτῶν προσφορὰν, αὐτάρκως φαίνεται δι' αἰσθήσεως, ὅτω κἀπὶ ἢ μνήμης. ἄλλων
δὲ λέγω παθῶν τῶν τοιῶνδε, πλευρίτιδος, πνευμονίας, νεφρίτιδος, κωλικῆς διαθέσεως, ἢ παλικῆς, ἀλλοι
κῆς, ἢ ἢ κύστεως, ἢ μήτρας, ἢ τοιούτου μορίου ἑτέρου, ἐφ' ὧν ἁπάντων αὖτ' ὀδύνας, καὶ τὰ δεῖ τῶν πόρων ἐκκει
νόμενα τὸν πεπονθότα τόπον, εἰ καὶ μὴ ἢ τὸ ἀκριβέστατον, ἀλλ' ἐν πλάτει γε διασημαίνουσι. κατά τε γὰρ ἢ
πλευρᾶς ὅλης, ἐν πλευρίτικοῖς ὧδ' ἔχειν ῥᾴδιον ὅτιν ὅτι πόρ ἂν βουληθῇς. ἐπί τε τ' κωλίας, ἐν κωλικοῖς, ὡς πρ
καὶ ἢ τῶν ὑποχονδρίων ἐφ' ἥπατός τε καὶ παλίνους φλεγμονῆς. ὡσαύτως δὲ καὶ τῶν ἄλλων μορίων. ἐνθα δὲ
ἀπάλωλεν ἡ μνήμη, σημεῖον δεῖν ὅτι τόπος πεπονθότος, ἢ ὄγκος, ἢ δὰ φύσιν, ἢ ὀδύνη τις, ἢ ἔκκρισις, ἢ ἄλ-
λο δέν, ὡς πόρ γε καὶ ὧδε μελαγχολίας, καὶ φρενίτιδος, καὶ μανίας, ὠλληψίας τε, καὶ ληθάργου, ἃ κάρος καὶ
ἢ ὀνομαζομένης ὑπὸ τ' νεωτέρων ἰατρῶν ἰατοχῆς τε καὶ καταλήψεως. ἀλλ' ὀδὲ τῶν ὅλων τ' σώματος ταραχῶν,
ἢ παλμῶν, ἢ ἢ δι' ἡμίσεως αὐτοῦ μορίου ἢ παλύσεως, ἢ οἷον ῥίζα, πεφύκασι τὸ σημεῖον. ὅτε δι' ὄγκον ἢ φύσιν
ὅτε δι' ὀδύνης, ὅτε δὰ χώματος ἐγγλαγμένου παρὰ τὸ πρόσθεν, ἢ δὰ τινος τῶν ἐκκεινομένων ὡς τ' ὀδ' ὧδε τό
των ἡ ἀρχιγενικὴ τῶν βοηθημάτων εὕρεσις, δυνατὴ γνῶναι. ληρώδους μὲν ὄντος, τ' τῶν ἐμπειρικῶν πολυπῶσεῖ.
τοῦδ' ἀρχιγενοῦς λόγου, πῶς τῷ καρδίαν ἡμᾶς ὁδηγοῦντος. ἀλλὰ δεῖται συγκεχωρεῖσθαι τῷ πείραν εὑρεῖσθαι
τὰ βοηθήματα τ' εἰρημένων παθῶν, ἀφ' ὁ φανερῶς ἔλεγχος ὅτι ἢ ψευδοῦς ἀλαζονείας τ' δογματικῶν ἀνθρῶν,
ὀδ' ὅτος αὐτὸς ἁπλῶς, ἀλλὰ διπλοῦς ἐγχυρὸς ἑκάτερος. ἐκ γὰρ τ' τῆ πείραν ὅτως ἔστιν χρήσιμον, ὡς μὴ μόνον εὐεί-
σκεσθαι ἄνδρ λόγῳ τὰς ἰάσεις, ἀλλὰ καὶ διελέγχεσθαι αὐτὸν, ὡς ἔστι πεφανῶς ψευδοῦς, ὁ μόνον ἄχρηστος ὁ λόγος, ἀλλὰ
καὶ πῶς κακὸν φαίνεται τοῖς δογματικοῖς ἰατροῖς ὧδε τῷδ' ὀδύρομαι. ἤρκει μὲν ὄν, ὡς φασι, καὶ ὁ πρὸς ἢ ἀχρη
σίας ἔλεγχος. ὁπότε ἢ καὶ βλάπτων ὁ λόγος φαίνεται, τί ἂν ἔτι μεῖζον ἔχοι τις εἰπεῖν εἰς τὴν μοχθηρίαν αὐτοῦ;
οἱ πολλοὶ γὰν λόγοι πρὸς ψυχῆς ἡγεμονικὸν διαλεκτικῶς ἐρωτηθέντες, ἅμα τοῖς πρὸς ἢ τῶν πεπονθότων τόπων
συγχύσιας, ἐνδεικνύμενοι τῇ καρδίᾳ προσφορὰν ὧδε τ' ψυχικῶν παθῶν τὰ βοηθήματα, κατεφρονήθησαν ὀξέ
φνης ὑπὸ τοῦ τριβακωτάτου πρὸς τὰς θεραπείας ἀρχιγένους. ὡς ἐάσαι μὲν, ὅλως τὰ ἢ τὸν θώρακα μόρια,
τῷ κεφαλῇ δὲ σικυάζειν καὶ καταπέμπειν καταλιάειν δὲν πεπονθέναι. ἆρ ἂν ὦ πῶς δίος, ἐψυσάμην ὁλί
γου ἐμπεσόντων εἰπεῖν, ἐχάτιν προσδοκίαν γίνεσθαι ἢ λογικῆς ὁδῷ πῶς τῷ τῶν βοηθημάτων εὕρεσιν, ὑπὸ τῶν
τῷ πατρίδι μᾶλλον ἢ δόγμα προσήκειν πεπεισμένων; προσδοκία γὰρ αὐτοῖς ἔστιν δίκη τἀληθῆ λέγειν, ὅταν
μέλλωσι διαφωνεῖν τοῖς ἀεὶ ἢ τοιούτων αἱρέσεως. ὡς πόρ δ' ἐνταῦθα φιλονεικίαν ἀνεχρὼν ὧδε δείκνυσι πρό
φανῶς, ὅτως ἄνοιαν, ὅταν οἴονται πάνθ' ἑαυτῶν ἁλίσκεσθαι τὰ δόγματα, κἂν ἐν ὁποιῳοῦν ἐλεγχθῇ. ἐνὰ μὴ γὰρ ἀλλή
λοις ἀκολουθεῖ, καθάπ γε πάλιν ἑτέρα μάχεται. τινὰ ἢ ὅτ' ἀκολουθίαν, ὅτε μάχιμ ἀναγκαίαν ἔχη. καθάπορ οὐ
τὸ ὅσον τὸ πρὸς τοῦ ἢ ψυχῆς ἡγεμονικὸ. ἐάν τε γὰ ἐν καρδίᾳ τις, ἐαυτ' ἐν ἐγκεφάλῳ πρὸς ἐχεσθαι ὅσον φησὶ, δυνα
τόν ὄντιν αὐτῷ καὶ πρὸς τῶν φυσικῶν στοιχείων ἓν ἂν ἐθελήσοι δύναν ἐλαμβάνω, μήτε μάχεσθαι τούτῳ, μήτ' ἀκολου
θεῖν. καὶ πρὸς γλύκεσιν καὶ φθορᾶς ὁμοίως. ὡς πόρ γε καὶ πρὸς ψυχῆς δόσιν, καὶ πρὸς θεῶν, καὶ προνοίας, καὶ εἱ
μαρμένης. καὶ τοῦ γλυκυτέρου ἔστιν τὸν κόσμον, ἢ ἀχρήνατον, ἄπειρόν τε τὸ παῦ ἢ πεπερασμένον, ἢ πολὺς ἔστιν κό
σμος, ἢ ἀπροδιλήπτως ἢ τὸν ἀεὶ μόνον ὄντων. ὀδ' ἐνὶ γὰρ ὧν εἴρηκε δογμάτων, ὅτ' ἀκολουθία τίς ὅτιν,
ὅτε μάχη πῶς τὸ ἢ ψυχῆς ἡγεμονικόν. ἐάν τε ἐν καρδίᾳ τις, ἐαυτ' ἐν ἐγκεφάλῳ φησὶ πρὸς ἐχεσθαι. προδιδάσιμ
οῶν ὅλιν τῷ δογματικῷ αἱρεσιν, οἱ τοιαῦτας γράφοντες θεραπείας. πρὸς γὰρ ἡγεμονικὸ ψυχῆς ἀφροδίσεως ὀ-
σῶν ἐνεργῶν, ὡς ἅπασιν ἀνθρώποις πεπιστεῦσθαι τὸ μόριον ἐν ᾧ καθώλιστα, μόνοις ἰατρῶν τε ἃ φιλοσόφων ζῆς
ἀείσοις ὃ φαίνεται τοῖς ἐν καρδίᾳ πεθεμένοις αὐτὸ. τὰς μὲν οὖν ἀφροδίσεις ἐν τοῖς ὑπομνήμασιν εἶπον ἐν οἷς ἔ-
γραψα πρὸς τῶν ἱπποκράτους καὶ πλάτωνος δογμάτων. ὅτι δὲ καὶ πᾶσιν ἀνθρώποις πεπίστευται, τὸ μὲν λο-
γιζόμενον ἐν ἐγκεφάλῳ καθιδρύσθαι. τὸ δ' ἀνδρεῖον τε καὶ θυμοειδὲς ἐν καρδίᾳ. τὸ δ' ὠδυμικὸν, ἐν ἥπατι

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 280 sur 494

μαθεῖν ἐστὶν ὁσημέραι λεγόντων αὐτῶν, ἀκούοντα. πρὸς μὲν τὸν ἀνόητον, ὡς ἐγκέφαλον οὐκ ἔχει. πρὸς δὲ τὸν ἄτολμον καὶ δειλὸν, ὡς ἀκάρδιος εἴη. τοῦ Τιτύου δ' ὑπὸ ἀετοῦ τὸ ἧπαρ ἐσθιόμενον, οὐ μόνον ἐν ποιήμασι λεγόντων, ἀλλὰ καὶ πλαττόντων τε καὶ γραφόντων. ὥρα τοίνυν ἐπανελθεῖν ἤδη μοι πρὸς τὸ προκείμενον. ὁ μολογουμένου μὲν ἅπασι τοῖς ἰατροῖς αὐτοῖς, τοῖς ὀργοῖς οἷς δρῶσιν καὶ πάντα τὰ τοῦ λογιστικοῦ πάθη, τὴν κεφαλὴν ὑπάρχειν οἴκον αὐτοῦ, προσῆκον ἦν ὑπισκέψασα περὶ τῆς ἑκάστου πάθους διαθέσεως ὁποία τίς ἐστιν. οἷον ἡ τῆς μνήμης βλάβη, ἐπειδὴ πρὸ θέμην ὑπὲρ αὐτῆς διελθεῖν. ἅμα μὲν γὰρ αὐτὴ φαίνεται πολλάκις γενομένη μετὰ βλάβης τινὸς τοῦ λογισμοῦ. καθάπερ γε καὶ ἡ τοῦ λογισμοῦ βλάβη, μετὰ τοῦ καὶ τὴν μνήμην βεβλάφθαι τῆς μὲν διαθέσεως, ἀμφοτέροις τῆς αὐτῆς οὔσης. ὥστε τεταμένης δὲ, ὁπότε τῇ μνήμῃ συναπόλωλεν ὁ λογισμὸς, ὅπερ ὀνομάζεται μώρωσις. ἀπόλλυται δὲ ἄμφω ταῦτα, καὶ καὶ τοῦ ληθάργου τε καὶ τὰ καρώδη πάθη πάντα, καὶ τὴν διάθεσιν αὐτῶν ἀναγκαῖον ὑπάρχειν ὁμογενῆ. καὶ μὲν τὸ πρῶτον γένος, ὅτι δυσκρασία, δέδεικται γὰρ αὕτη τῶν ὁμοιομερῶν μορίων, ἃ πρώτως ἐνεργεῖ, διάθεσις ἐστὶν κοινή. καὶ δεύτερον δὲ, ὅτι ψυχρὰ τίς ἐστιν ἡ δυσκρασία πάντως, αὕτη γὰρ ὁρᾶται ναρκοῦσα τὰς ψυχικὰς ἐνεργείας. ὡς τά γε διὰ κρύος ἀναγκαζόμενα φωλεύειν τὰ ζῶα σαφῶς ἐνδείκνυτι, καὶ πάντα τὰ ψύχοντα φάρμακα, καὶ τῶν ἐδεσμάτων δὲ τὰ ψυχρά. καθάπερ ἡ θριδακίνη, καταφορικὸς ἐργάζεται τοῦ ὕπνου, εἰ πολλὴν αὐτὴν προσενέγκαιτό τις. ἀλλὰ καὶ τὰ βάρη τῆς κεφαλῆς ὅσα χωρὶς ὀδύνης δακνώδους συνίστατι πανθ' ὑπνώδη τε καὶ καταφορικὰ γίνεται, καὶ φαίνεται, δι' ἀσφλεγματισμῶν μεγάλως ὀνηνάμενα. πρὸς δὲ τούτοις ἐγκαυσίς τε καὶ ψύξις τῆς κεφαλῆς, ἐνδείκνυται ταυτόν. ἀγρυπνιτικὰ μὲν αἱ ἐγκαύσεις, καταφορικὰ δ' αἱ ψύξεις γινόμεναι. καὶ μὴν καὶ τὰ χολώδη τῶν νοσημάτων καὶ θερμὰ, τὰς ἀγρυπνίας καὶ παραφροσύνας καὶ φρενίτιδας ἐργαζόμενα φαίνεται. τούτοις δ' ἔμπαλιν, τὰ φλεγματικὰ καὶ ψυχρὰ, νωθρότητάς τε καὶ καταφορὰς. ἡ μὲν δὴ πρώτη δύναμις ἐν τῇ καὶ τὸ θερμὸν τε καὶ ψυχρὸν ἐστὶ δυσκρασίᾳ, τῶν ἀγρυπνικῶν τε καὶ καταφορικῶν νοσημάτων. ἐφεξῆς δ' αὐτῆς ἡ καθ' ὑγρότητα καὶ ξηρότητα. τά τε γὰρ λουτρὰ πάντας ὑπνώδεις ἐργάζεται τῆς κεφαλὴν ὑγραίνοντα, καὶ οἴνου πόσις † οὐκρατος, καὶ ὑγραίνουσαι τροφαὶ πᾶσαι. καὶ τῶν ἡλικιῶν ὑπνώδης μὲν. ἡ τῶν παιδίων, δι' ὑγρότητα, τῶν γερόντων δ' ἀγρυπνητικὴ, διὰ ξηρότητα. ταῦτ' οὖν ἅπαντα τεκμήρια γενέσθω, τοῦ δευτέραν μὲν ἔχειν χώραν εἰς ἀργίαν ψυχῆς, τῆς παρὰ φύσιν ὑγρότητα. πρωτέραν δ' αὐτῆς, εἶναι τῆς ψυχρότητα. διὸ καὶ μόνη μὲν ὑγρότης πλεονάσασα μακρὸς καὶ βαθεῖς ὕπνους ἐργάζεται. καθάπερ γε καὶ μόνη ξηρότης, ἀγρυπνίας. ἐφ' ὧν διαθέσεων εἴρηται πρὸς ἱπποκράτους, ὕπνος καὶ ἀγρυπνίη ἀμφότερα μᾶλλον τοῦ μετρίου γινόμενα, μοχθηρόν. εἰδὲ ψυχρότης μεθ' ὑγρότητος ἱκανῆς προσέλθοι, καταφορικὰ καὶ καρώδη πάθη συνίστατι. χωρὶς δὲ ταύτης, αἵτε τῆς μνήμης βλάβαι καὶ αἵγε μωρώσεις. οὔσης δὲ πολλῆς διαφορᾶς ἐν τοῦ μᾶλλον τε καὶ ἧττον, οὐ καθ' ὑγρότητα καὶ ψυχρότητα μόνον, ἀλλὰ καὶ καὶ ξηρότητα καὶ θερμότητα, ποικιλία πολυειδὴς γίνεται τῶν βλαπτόντων τὰς ψυχικὰς ἐνεργείας αἰτίων. ἕνεκα δὲ σαφοῦς διδασκαλίας. αἱ μὲν τοῦ λογιστικοῦ τῆς ψυχῆς ἐνέργειαι καλείσθωσαν ἡγεμονικὴ. αἱ δὲ τῶν ἀλόγων, ἠθικὴ. περὶ ὧν οὐ πρόκειται λέγειν, ὅτι μὴ δὲ περὶ τῆς καρδίας ἢ τοῦ ἥπατος παθῶν. ὥσπερ οὖν ὕπνος καὶ ἀγρυπνία μᾶλλον τοῦ μετρίου γίνεται, τὸ μὲν δι' ὑγρότητα, τὸ δὲ διὰ ξηρότητα, κράσεως, οὕτως ἐν αὐτοῖς τούτοις τὸ μᾶλλον τε καὶ ἧττον, ἐν ἀγρυπνίαις τε καὶ ὕπνοις ἕπεται τοῦ μᾶλλον καὶ ἧττον ἐν ὑγρότητι καὶ ξηρότητι. καὶ διττῶς γε τῶν τοιούτων δυσκρασιῶν γινομένων, ὡς ὑπεδέδεικται, διττὸς ἔσται τρόπος ἑκάστης διαθέσεως. ὁ μὲν ἕτερος, ὑπὸ τοῖς ὑγροῖς καὶ ξηροῖς χυμοῖς. ὁ δὲ ἕτερος ἐπ' αὐτοῖς τοῖς στερεοῖς σώμασιν, ὅτ' ἂν γε εἰς τὰς αὐτὰς ἀφίκηται δυσκρασίας τὰ στερεὰ τοῖς ὑγροῖς. καὶ πρός γε ταῖς εἰρημέναις δυσκρασίαις, ἐναντίαις, ἀλλ' ἥ τις ἐξ ἀμφοῖν γίνεται μικτὴ, καθάπερ ἐν τοῖς ἀγρύπνοις κώμασιν, ἐφ' ὧν φλεγματώδης καὶ χολώδης πλεονάζει χυμός. οἱ δ' αὐτοὶ τρόποι τῶν θ' ἁπλῶν δυσκρασιῶν καὶ τῆς ἐξ ἀμφοῖν μικτῆς, ἐν τῇ καὶ τὸ θερμόν τε καὶ ψυχρὸν ἐναντιώσει συνίστατι. χολῆς γοῦν, εὐδήλον δ' ὅτι τῆς ξανθῆς λέγω, φλέγματι μεμιγμένης, ἡ καὶ τὸ θερμόν τε καὶ ψυχρὸν, ἐπίμικτος γίνεται διάθεσις. εἰ δὲ καὐτοῖς στερεοῖς μορίοις αὐτοῖς τοῦ σώματος, ἡ ἐκ τῶν ἐναντίων μικτὴ διάθεσις ὁ μολογηθείη γίνεσθαι. κατ' ἐκείνην τρεῖς αἱ πρῶται γενήσονται δυσκρασίαι, καθ' ἑκατέραν αὐτίθεσιν. ἅπαντα μὲν οὖν τὰ τοιαῦτα πάθη, καὶ τὸ ἐγκέφαλον γίνεται. διαφέρει δ' ἀλλήλων, οὐ μόνον ταῖς ποικιλίαις τῶν μίξεων, οὐ δὲ τοῦ μᾶλλον τε καὶ ἧττον, ἔν τε ταῖς ἁπλαῖς διαθέσεσιν καὶ ταῖς μικταῖς, ἀλλὰ καὶ τοῦ ποτὲ μὲν ἐν ταῖς κοιλίαις τοῦ ἐγκεφάλου συνίστασθαι τὰς δυσκρασίας. ποτὲ δ' ἐν τοῖς καθ' ὅλον αὐτὸν ἀγγείοις, ἢ τὴν πρεσπαρμένην ὑγρότητα τοῦ σώματι τοῦ ἐγκεφάλου. καὶ τέταρτον ὑπὸ τούτοις, ὅταν αὐτὸ τὸ σῶμα τοῦ ἐγκεφάλου δύσκρατον γένηται.

παραφυλάττειν οὖν χρὴ τοῦ ὕπνους τῶν ἀσχολωλεκότων τῆς μνήμην, ἢ τῆς συνέσιν. ἀπώλεια γὰρ τῆς συνέσεως ἡ μώρωσις ἐστί. πότερον ὑπνώδης ἱκανῶς οἱ κάμνοντες εἰσὶν, ἢ μετρίως ὑπνώδεις, ἢ τῆς ἀρχὴν οὐ δ' ὑπνώδεις, ἀλλ' ὅσον ὑπὸ τούτῳ καὶ φύσιν ἔχουσιν. οὕτω γὰρ ἂν ἐξεύροις τῆς ὑπερκρατοῦσαν δυσκρασίαν. ὑπεθεωρητέον δὲ καὶ πότερον ἐκκρίνεταί τι, διά τε ῥινῶν καὶ στόματος ἐκ τῆς κεφαλῆς καταφερόμενον, ἢ ξηρὰ φαίνεται τὰ χωρία. δυνήσῃ γὰρ κἀκτούτου στοχάσασθαι τῆς διάθεσιν. ὥσπερ ὑπὸ κατάῤῥου καὶ κορύζης, καὶ γὰρ ὑπὸ τούτων, ἥ τε ποιότης καὶ ἡ ποσότης τῶν ἐκκρινομένων, μετὰ τοῦ συνεπισκέψασθαι τὰς προηγησαμένας αἰτίας ἐνδείκνυται τῆς διάθεσιν τῆς κεφαλῆς. ἤτοι θερμὴν οὖσαν, ὡς ἐπ' ἐγκαύσεως. ἢ ψυχρὰν, ὡς ὑπὸ ψύξεως. ἄνευ γὰρ τοῦ διορίσασθαι ταῦτα πάντα, τῆς προσήκουσαν ἑκάστῃ διαθέσει θεραπείαν ἀδύνατον εὑρεῖν. ὑπὸ γοῦν τῆς ἀσχολωλείας, ἢ μεγάλως βεβλαμμένης μνήμης, ψυχρὰ μὲν δυσκρασία πάντως ἐστὶν, καὶ θερμαίνειν αὐτῆς προσῆκεν, οὐ μὴν ἐξ ἀνάγκης γε καὶ ξηραίνειν, ὥσπερ οὐδὲ ὑγραίνειν. ἀλλ' εἰ μὲν μεθ' ὑγρότητος εἴη, ξηραίνειν, εἰ δὲ μετὰ ξηρότητος, ὑγραίνειν, εἰδ' ἐν τοῦ μέσῳ τούτων, ἐν ταύτῃ τῇ καταστάσει φυλάττειν. ἔγω γοῦν οἶδα τινὰ καὶ τὴν μνήμην μὲν, ὀλίγου δεῖν ἀσχλέσαντα, καὶ τὸ λογισμὸν δὲ βλαβέντα, διὰ φιλοπονίαν τε καὶ ἀγρυπνίαν ὑπὸ μαθήμασιν. ἕτερον δ' ἀμπελουργὸν, ὑπὸ τοῖς καὶ τὴν ἀμπελουργίαν πόνοις, καὶ διαίτῃ λεπτῇ, αὐτὰ τούτῳ παθόντα. καὶ προφανῶς ἑκάτερος αὐτῶν, ὑπὸ μὲν τῶν ξηραινόντων τε καὶ θερμαινόντων ἐβλάπτετο πάντων, ὑπὸ δὲ τῶν ὑγραινόντων ἅμα τοῦ θερμαίνειν, ὠφελεῖτο. γίνονται μὲν οὖν καὶ μετὰ πυρετοῦ βλάβαι τῶν ἡγεμονικῶν ἐνεργειῶν, ὡς ὑπὸ φρενίτιδός τε καὶ ληθάργου. γίνονται δὲ καὶ χωρὶς πυρετοῦ

† αἱ ἄκρατος

πυρετοῦ, καθάπερ ὑπὸ μανίας τε καὶ μελαγχολίας. ὡς που γε καὶ ἡ περὶ συμπάθειαν τε καὶ προσπάθειαν ἐγκεφάλου. τὰ μὲν ἀκριβωμένα τοῖς ἰδίοις συμπτώμασι καὶ διωκημένα, καὶ μὴ προσγινόμενα ἑτέροις χρόνοις περὶ προσπάθειαν. τὰ δὲ μήτ' ἀκριβωμένα τοῖς ἰδίοις συμπτώμασι, μήτε πρὸς ἄλλοις ἑτέροις τε συνόντα περὶ συμπάθειαν. μεμνημένοις ἡμῖν ὅτι καὶ ἡ συμπαθείας, ἡ μὲν ἐν τοῦ γίνεσθαι τὸ εἶναι λαμβάνουσα, σωμα προκαθίσταται τοῖς ποιοῦσιν αἰτίοις. ἡ δὲ μόνιμος ἤδη τῷ συμπαθοῦντι διάθεσιν ἐχούσῃ, καὶ τὰ ποιήσαντα πάσχειν, πρὸς μένει. τὸ μὲν οὖν ἐγκεφάλου πάντα γίνεσθαι τὰ τοῦ ἡγεμονικοῦ πάθη, πᾶσι τοῖς ἰατροῖς, ὅσοι γε μὴ σὺν φιλονικίαν αἱρέσεσι, ἄλλα μὴν ἐν τῇ ψυχῇ φρονοῦσιν, ἄλλα δὲ λέγουσιν, ὁμολογεῖται. τὸ δὲ κατὰ δυσκρασίαν ὁπῖαν τίς ὀξεῖαν εὑρεῖν, ὀλίγου, ἐν ᾧ χρὴ φιλοπόνου τε καὶ ζητητικοῦ εἶναι τὸν ἰατρόν, ἐκ ἐν τοῦ σκοπεῖν ὅπως αὐτεῖται τοῖς ἰαλῶς ἡγεμονικοῖς ὑπὸ τοῦ παλαιοῦ, πρὸς ψυχῆς ἡγεμονικῆς, πράγματος ὅτι ἐν ἀργὸς, ὡς
10 τοῖς ἰδιώτας πεπιστεύσθαι, ἢ τὸ ἐγκέφαλον εἶναι. φιλοσόφοις μὲν οὖν ἐν γωνία ἰαθημένοις, ἁμαρτάνειν ἐν τῷδε πάντ' ἄνθρωπος συγγνοίη. γεγραφόσι δ' ἐν τοῖς ὀργάνοις ἰατρικοῖς ἀσύγγνωστος ἡ φιλονεικία, τάχα δ' ἀληθέστερον ὄντ. ἀργὸς
εἰπεῖν ἀναισχυντία. τοῦ τε γὰρ ἀχρυπνοῦντος τὴν κεφαλὴν ἰαταντλοῦσι, τοῦ τε παραπαίοντος, καὶ φρενητιζόντων, ἢ ληθαργικῶν. ἀρχιγλύφης ἢ ἐν τοῦ τῶν μνημῶν βλαβέντων τὴν κεφαλὴν προσφορεῖ τὰ βοηθήματα. ἰαῶ μοι γραθέντα δ' ἕπεται θεραπεύειν ὧν χειρόνων, ἐν τούτῳ τὴν κεφαλὴν προβίσει πάντα. τίς δὲ τριβανὸς ἰατρὸς, ἀκριβῶς κτος, ἢ ὠνιλήπτης, ἢ ὀπισθοτονικὸς, ἢ ἐμπροσθοτονικὸς, ἢ τεταγικὸς ἑτέρως ἴσασι; τίς δὲ παλαιὸς γράφας, τὸ τοῦ σώματος ἥμισυ μόριον; ἆρ' οὐχὶ τοῦ μὲν ἀσωμοσμένου παθῶν, ἅπαντες ἴσασι κἀξ αὐτῆς τῆς πείρας, τὸ κῦρος τῆς θεραπείας ἐν τοῖς πρώτοις ποιοῦντα ἀσυνδύλους; ὡς που γε καὶ τοῦ παλαιοῦ γράφοντος τὸ ἥμισυ μόριον ὅλου τοῦ σώματος. σωεληθρμένοισιν ἢ καὶ τὸν ἐγκέφαλον, ὥσπερ καὶ τοῦ ἀκρολήπτου ἰδόντα, καθάπερ γε καὶ τοῦ ὠνιλήπτου. ὅταν μὴ ὑπὸ σομάχου γίνεται τὸ πάθος, ἢ τινι τοῦ ἄλλου μορίου, ἐλεῖνο μὲν μάλιστα ἐν πρῶτον ἐλιθρα
20 πολύσιν. παρασκευάζουσιν ἢ καὶ τὴν ἐγκέφαλον εἰς δυσπάθειαν, καὶ χρὴ ταῦτα μάλιστα ζητεῖν, ὑπὸ τοῦ ἀφέσεται τὰ φαινόμενα πᾶσι τοῖς ἀδιαφόροις τοῦ γνώμου, ἡγεμονικὰ. καθάπερ ὑπὸ τοῦ ἐν νεύρου ἀρχῆς, ὧν ὑπὸ χρὴ πορευθέντας εἰς θεὸς, ἀλλὰ μαντείας δεῖ σύρειν, ἀλλὰ πρὸς τινι τοῦ ἀνατομικῶν ἀνδρῶν παιδευθέντας. γνῶσι γὰρ ἀναπείθουσιν ἑαυτοῦ, ἀρχὴν ἐν τοῦ νεύρου, τοῦ καρδίαν, ἐκ τοῦ μὴ δύνασθαι διακεῖναι σιδέσμου νεύρου, σωτελέσης εἰς ὄψιν καὶ ἐν ὁμωνυμίας. ἐπειδὴ πολλοὶ τοῦ ἰατρῶν καὶ οὐ σωδέσμους ὀνομάζουσιν νεύρα σωδέσμα. ἐν μὲν οὖν προσηγορείας, δεῖς αὐτοῖς φθόνος, οὐ γε μνημονεύουσι, τοῦ προαιρετικῶν νεύρων, ὡς αὐτοὶ καλοῦσιν, ὧν τοῦ ἀρχὴν, ἐγκέφαλον ἐν φαμὲν, ὁ τοῦ σωδέσμων. ὁ δὲ γὰρ ὁ δ' αὐτοὶ τοῦ σωδετικῶν νεύρων πάθος ἐν φασὶ τὸν ἀσασμόν, ἢ τοῦ παράλυσιν, ἀλλὰ τοῦ προαιρετικῶν. ὅταν οὖν ὅλον τὸ σῶμα φαίνηται ἀπώμυον, ἅπαντας μὲν σθύς παείσατα, πεπονθέναι τὸ ποιοῦν μόριον, ὃ καθάπερ ἐν δίγνδρον τὸ σέλεχος τοῦ λιλάσλωμ, ὅτως ἀν τὸ κοινὸν τοῦ νεύρων ἅπάντων οἷον πρέμνον ὄζων, ὃ οἷον κλάδος ὀλίγων τινῶν ἐν ἑνὶ μορίῳ. καθάπερ ὅταν ἥτοι
30 σκέλος ἢ μία χεὶρ, ἢ τύχη, ἀπωμύη. κώλε μὲν γὰρ ὅλα ἀσασμὸς, τοῦ ἀρχὴν τοῦ εἰς αὐτὸ καθηκόντων νεύρων ἐν δ' ἑκάτερ πεπονθέναι καθάπερ εἰ κλάδος τινὸς ἐν δίγνδροις, ὅταν δ' ὅλον ἄλλο τὸ σῶμα τοῦ πάθει, τὴν κοινὴν ἅπάντων ἀρχὴν, τοῦ κάτω τοῦ προσώπου νεύρων, ἀνάλογον τοῦ χρὴ τὸ δίγνδρον πρέμνον, πεπονθέναι χρὴ νομίζειν. ἥπερ δεῖ τοῦ νωθροῦ μυελοῦ, τὰ πρῶτα μόρια. διὸ καὶ τούτων τὰ βοηθήματα προσφέρουσιν οἱ τριβανοὶ πάντων ἰατροί. ἡ καρδίας δ' δὲ τοῦ ἀρχὴν ὅλως ἐν τοῦ τοιούτου παθήματι μεμνημένοι. εἰ δὲ καὶ τὰ χρὴ πρόσωπον ἅμα τοῦ παντὶ σώματι φαίνοιτ' ἀπώμυνα, τοῦ ἐγκεφάλου αὐτοῦ ἤδη θεραπευομένου, τὸ μόνον τοῦ ἐκφυσιᾶν τ' νωθροῦ. καὶ γὰρ καὶ χείλη ἀπώμυνα θεώμεθα πολλάκις, καὶ ὀφθαλμοὺς, καὶ τὸ χρὴ μέτωπον δ' ἕρμα, καὶ ὅλας τὰς γνύας, ὥσπερ γε καὶ τοῦ ῥίζαν ἡ γλώττης. ἀλλ' ἐπειδὴ ταῦτα πάντα δίγ ἡ ἀνατομῆς ἐμάθομεν, ὑπὸ μυῶν κινεῖσθαι παρ' ἐγκεφάλου λαμβανόντων νεῦρα, τοῦ ἐγκέφαλον ἐπ' αὐτῶν πεπονθέναι πεπείσμεθα. καθάπερ ὅταν ὁρῶμεν ἀπαθῆ μὲν ἐκεῖνα, ἀπώμυνα δὲ τ' ἄλλα σύμπαντα μόρια, τοῦ ἀρχὴν τοῦ νωθροῦ πεῖθόμε
40 θα πεπονθέναι. ταῦτα μὲν οὖν ὅπερ ἔφλω ἕτοιμος. ἐχρὴν ἡμᾶς μαθόντας ὧδε νοητέον θαι τὰς διαθέσεις αὐτῶν. χρῆναι δὲ τῶν ἰατρῶν τὰς μὲν διαθέσεις, ὃ δ' ὧν χειροῦσι ζητεῖν, ἐείζεσι δὲ ποῖ τῶν ὠναργῶς φαινομένων. ἀρκεῖν δὲ ἡμῶν τὸν χρόνον, ὃν ἐχρῶ ἐκ εἰς ἀνθρωπολογίαν τῶν ἀναιρούντων τὰ καλῶς ὑπὸ τῶν παλαιῶν ἰατρῶν ἐρημένα καταναλίσκειν, ἀλλ' εἰς εὕρεσιν ὧν ἐκεῖνοι παρέλιπον, ἤτοι παντάπασιν ὀλέν ἀφανῆ ἀμένοι ποδ. πινῶν πραγμάτων, ἢ χωλεῖς ἀφ' ἑέξεως, ἢ διορισμὸς προσήκοντος, ἢ ἐλλιπῶς ἀφανῆ ἀμένων. καθάπερ ὁ ἱπποκράτης, ὑπὸ πληρώσεως ἢ κενώσεως γίνεσθαι τ' ἀσασμὸν ἐπόν. ἀληθὴς μὲν γ' ὁ λόγος, ἀλλ' ὑπὸ τίνων πειθεὶς ὅτως ἀπεφήνατο, μόνοις τοῖς σωεζῆς ἀνδράσιν καὶ νομίμως μεμαθηκόσι τὰ πρῶτα ἡ ἰατρικῆς δόκλον ὄζειν, ὃ τοῖς ὠδιτυχοῦσιν. ταῦτα γοῦν αὐτὰ κἀγὼ προμεμαθηκὼς, ἐπείθλω ὑφ' ὧν εἶπεν ἱπποκράτης αἰτίων γίγνεσθαι τὸν ἀσασμόν. εἰ γὰρ ἅπασα μὲν ἡ χρὴ προαίρεσιν κίνησις ὁρᾶται τοῦ μυὸς ὠδιαπωμύνου εἰς ἃ καταφύονται μόρι γίγνομένη. τὸ δὲ ὠδιαπᾶσθαι, χωλεῖς τ' πρὸς τ' ἰδίαν ἀρχὴν ἀναπᾶσθαι τ' μὴ οἷόν τε ὄζειν ζητεῖν, μόνῳ τοῦ χωλεῖς ἡ
50 ἡμετέρας προαιρέσεως γίγνεσθαι τὸν ἀσασμόν, ἐν τοῖς ἀπωμύνοις μορίοις ἡ κίνησις δοίσει ἡ χρὴ φύσιν. ὥσπερ δὲν ἐν τοῦ χρὴ φύσιν ἔχει ἡ χρὴ τοῦ ἀρχὴν τοῦ νεύρων ἐν ἐγκεφάλῳ τεταγμένη προαίρεσις ἀρχὴν κινήσεως, πρώτοις μὲν τοῖς νεύροις, δι' αὐτοῦ ἢ τοῖς μυσὶν δίδωσιν. ὅτως ἄνδ ἡ ἀρχῆς τούτης, ἐὰν εὑρωμὲν ὑπὸ τινος ἀπαθοῦσαι δυνάμεις τὰ νεῦρα, ἡ τοῦ ἀσασμῶν γίνεσθαι ὧδε ἡμῖν ἔχομεν. ἀνθρώπῳ τινὶ ἐωρακότι νεῦρα ἐν τοῖς λύραις χορδὰς, ὅτω σφοδρῶς τεινομένας πολλάκις ὑπὸ ἡ τ' προθιέχοντος ἀμέτρως κρούσεως ὡς ῥαγνυσθαι, χαλεπὸν οὐδὲν ἐνόησαι τοῦ αὐτοῦ διαθέσιν ἐν τοῖς τοῦ ζώων νεύροις γίνεσθαι. πῶς οὖν ἔχοντος τοῦ ἄρθρος αἱ χορδαὶ τείνονταί τε καὶ ῥήγνυνται; ἐκρέπτε πάνυ καὶ λίαν διύγρου γινομένου. τὸ μὲν δὲν ὑγρὸν διαβρέχον αὐτὰς, εἰς ὄγκον ἄρεα πρὸς φύσιν, ἐφ' ᾧ τείνονται. τὸ δ' ξηρὸν, ὥσπερ ὁ ἥλιος, ζηραίνει τὰς συναῖς, καὶ αὐτὸ τὰς χορδὰς ὅτως ἕλκει τε καὶ τείνει. φαίνονται γοῦν καὶ οἱ ἰμάντες, ὅταν τοῦ πυρὸς ξηραίνονται, συναπώμυοί τε ἡ τεινόμενοι. τότων προεγνωσμένων, δῆλόν ὄζει χαλεπὸν ὠδιαπωμύνου ἐν δύρειν, ἔτε δίγ.

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 282 sur 494

ξηρότητα τὸ πάθος αὐτοῖς γέγονεν, ὅπερ ὄδιν ἐστὶ φύσις οὐσίας καὶ κίνησις. ἔστι δὲ πλῆθος ὑγρότητος, ὃ πέρ ἐστιν ἐναντίον ἐναίμῳ πάθος, ὑφ' Ἱπποκράτους ὀνομασθὲν πλήρωσις. εἰ πόνων μὲν γὰρ καὶ ἀγρυπνιῶν ἐναίμου τε καὶ φρενιτικοῦ καὶ πυρετοῦ ξηρὸν καὶ διακαὲς, οἷος ἡ ὀφθαλμία ἐστὶν, ὅταν ὁ σπασμὸς γένηται, ξηρότητά τε καὶ κίνησιν ἀλλάσσειν χρὴ. μεθυσκομένῳ δ' ἀνθρώπῳ καὶ δέει παντὸς ἐμπλασσομένῳ καὶ ἀργῶς διατείνοντι, τὴν ἐναντίαν διάθεσιν σύλληπτόν ἐστι τὸ σπασμοῦ εἰργάζεσθαι. ἰσχνότητι δὲ καὶ ἀναίμῳ πλήρωσις. ἀλλὰ καὶ ἡ ὑδρωψία σπασμός ἐστιν ἀπάντων τῶν τοῦ σώματος μορίων, ὁ συνεχὴς ὡς ἐμπεφοδότονός τε καὶ ὁπισθότονος καὶ τέτανος, ἀλλ' ἐκ διαστήματος χρόνου γιγνόμενος. ὁ μόνον ἢ τότῳ διαφέρων τῆς βλάβης τῆς διανοίας καὶ τῆς αἰσθήσεως, ᾗ καὶ δῆλον ὡς ἄνω πως κατ' αὐτὴν ἐγκέφαλον, ἡ τότε τοῦ πάθους ὄντος ἐπισπλήνη καὶ ταχὺ παύεται, ἢ τὰς κοιλίας αὐτοῦ μᾶλλον συλλαμβάνον ὄντος τοῦ πνεύματος ἐργάζεσθαι τὸ πάθος, ἑαυτῆς κλονούσης τὰς ἀρχὰς τοῦ πνεύματος, ὥσπερ τοῦ διώκοντα τὰ λυποῦντα. τάχα δὲ καὶ διαφερομένης καὶ ἐκφύσεως ἑκάστου πνεύματος, πᾶν ἁπλοῦν τοῖς ἀεὶ τοῦ νοητικοῦ τῆς ἀρχῆς ἐχόσι σπασμοῖς, καὶ ὁ τῶν ὅλων γίνεται. τὸ δ' ἀδιαφίλτιστον αὐτοῦ τῆς κινήσεως, καὶ τῆς λύσεως φυσικὴν μυσίπτοτε δεῖ ξηρότητά τε καὶ κίνησιν, ἀεὶ δὲ δεῖ πάχος χυμοῦ γίγνεσθαι τὸ πάθος. ἐμφραξις μὲν γὰρ τῶν πόρων ἀδιάφορος τοῦ παχέος ἢ γλίσχρου χυμοῦ γένοιθ' ἄν. εἰς ξηρότητα δὲ τοσαύτην ἐλθεῖν, ὡς βῆναι πᾶν ἁπλοῦν τι παθεῖν τὸν ἐγκέφαλον, ἢ τῆς κατ' αὐτὸν μιᾶς ἁπλῆς, οὐκ εἰόντες χωρεῖς χόνδρου πολλοῦ. πρόσεστι γὰρ τούτῳ καὶ τὸ μήθ' ὁρᾶν, μήτ' ἀκούειν, μήθ' ὅλως φθέγγεσθαι ἀσθενεῖ τινι. σὺν ᾧ μὴ γὰρ πᾶν ἁπλοῦν ἐθέλειν τὰ κάμνοντα τοῖς γινομένοις. ἀλλὰ τὸ λογισμὸν βεβλάφθαι, μετὰ δὲ τῆς μνήμης διωλυμένης. ἐκ τούτων δὴ ἁπάντων, σύλληψιν ὅτι τὸ ἐγκέφαλον γίνεσθαι τὸ πάθος, ἐμποδίζοντος τοῦ χυμοῦ τὰς διεξόδους τοῦ ψυχικοῦ πνεύματος. ὃ δὴ τὰς κοιλίας ὄδιν αὐτοῦ. διατί δ' ὄνομάζεται τοῦτο τὸ πνεῦμα, ψυχικόν, ἔστι τε δυνάμεως ὄδιν αὐτοῦ. δῆλον δὲ τὸ τοῦ Ἱπποκράτους καὶ Πλάτωνος εἰρημένον μέσα δ' ἐστὶν). ὅτι γὰρ ἐκ τῶν ἀναπνοῶν φαινομένοις ἀκολουθοῦσιν ἡμῖν, σύλλογον ἐφάνη, τῆς μὴ ψυχικοῦ αὐτοῦ, ὃν ὄντος σώματι τοῦ ἐγκεφάλου κατοικεῖσθαι). ὅτι γὰρ καὶ τὸ λογίζεσθαι γίγνεται. καὶ ἡ τῶν ἀδιαπνόων φαντασιῶν ἀπόκειται μνήμη. τὸ πρῶτον δ' αὐτοῦ ὄργανον εἰς ἀπάσας τὰς ἀδιαλείπτους τε καὶ πρωτουργικὰς ἐνεργείας ἐστὶν, τὸ δὲ τῆς κοιλίας αὐτοῦ πνεῦμα. καὶ μᾶλλον γε δὴ τῆς ὀπίσθου, τὸ μὲν ὃ ἐστὶ πρὸς τὸ μέσης κοιλίας ἀκριγνώσκειν πρόσκειν ὡς ὁ κυριώτατος. πολλὰ γὰρ σύλλογα καὶ πρὸς ταῦτα ἡμᾶς ἄγει. διαφέρει γε τὸ ἐμπροσθίου δ' οὖν ἀπάγει, εἰς γε μὲν τὴν τῆς βραπείας εὕρεσιν, ὅδεν ὀνίνησιν ἡ πρὸς τούτων ἀκρίβεια γνῶσις. ἱκανὸν γὰρ εἰς τὸ καλῶς θεραπεύειν ἐπίστασθαι τὸν μὴ πεπονθότα τόπον, ἐγκέφαλον ὄντα. χυμοῦ δὲ τὸν γλίσχρον ἢ παχὺν ἐν ταῖς κοιλίαις ἀθροιζόμενον αὐτοῦ. καθάπερ δὲ χρήσιμα ταῦτα πρὸς τὰς ἰάσεις ἐστὶν, ὧν ἐνία καὶ τοὺς πεπονθότας τόπους καὶ τὰς ἐν αὐτοῖς διαθέσεις ζητοῦμεν. ὅτω καὶ τῶν παχέων χυμῶν αἱ διαφοραὶ, πότερα φλεγματώδεις εἰσὶν, ἢ μελαγχολικαὶ. μεμνημένων ἂν πάλιν ἡμῶν ἐνταῦθα φλεγματικὰς μὲν ὀνομάζεσθαι πάντας, ὅτ' ἂν ἁπλῶς ὅτως λέγωμεν ἐφ' ὧν ὑδαρατεῖ ἡ τῶν κράσιν, ὑγρότης καὶ ψύξις. μελαγχολικοὺς δὲ, ἐφ' ὧν ξηρότης τε καὶ ψύξις. ἐπεί τοι διαφοραὶ μεγάλαι κατά τε τὸ φλεγματικὸν εἰσὶ, καὶ τὸ μελαγχολικὸν ἑκατέρων ἴδιαι. τὸ γοῦν φλέγμα τὸ μὴ ἐφ' ἡμέρας πολλοῖς ἀναχεμπομένοις καὶ ἀνεμέσει καὶ ἀπαμυσσομένοις ἐκκενούμενον, ἀτμώδες πνεῦμα τοῦ ὑπάρχει μεσόν, ὡς μὴ τε πῶς ἀδηλον ὁμοιομερὲς ἐστὶν. ἕτερον δ' ἐστὶ φλέγμα, φαίνεται μὴ ὁμοιομερὲς, ἴσως δ' ἐκ ἔστιν, ὃ δὴ χρῆσθ' ὅδιν, ὅ, τ' ἐν τοῖς ὄρεσι ὑφισάμενος ὠμὸς χυμός, ὃ, θ' ὑπὸ τραχαγόρα κληθεὶς ὑαλώδης. ἀλλὰ καὶ τὸ μὴ λιαν ὑγρὸν μὴ δ' ὑδατῶδες σιαλον, εἰ τότε τοῦ χρῆσθ' ἐστὶν φαίνεται. καὶ μέντοι καὶ ἡ τῶν γλυκέων ἀδηδόνων, ὁ μίαν ἔχειν ὁ δ' αὐτὸ τὸ σιαλον ποιότητα φαίνεται, μήτε γε δὴ τὸ σύμπαν φλέγμα. καὶ γὰρ ἁλυκὸν ἢ ὀξέως καὶ ἁλμυρὸν πολλάκις ἀναδυόμεθα σαφῶς τοῦ ἡ τὸ στόμα σιάλα, διαθάπερ καὶ ἀφὶς τε καὶ οἷον ὑδατώδης τῶν γλυκέων, ὅτ' ἂν ἀμεμπτότατα διάγομεν. ὡσαύτως δὲ καὶ ὁ μελαγχολικὸς χυμὸς ἐν τῇ συστάσει σαφεῖς ἔχει τὰς διαφοράς. ὁ μὲν οἷον πρὸς αἵματος, ἐναργῶς φαινόμενος ἰκανῶς παχύς, ὥσπερ ἡ τοῦ οἴνου τρύξ ὁ δὲ πολλῷ μὲν τότε λεπτότερος ἡ τῶν σύστασιν, ὀξύς δὲ καὶ τοῖς ἐμέτοις αὐτὸν φαινόμενος, ἢ δὲ τοῖς ὀσμωμένοις. ὅτος καὶ ξύει τῶν γλῶ δεῖ αἴρω τε καὶ ζυμῶ. καὶ πομφόλυγας ἐγείρω, οἷαι δὴ τοῖς ζέουσι ζωμοῖς ἐφίστανται. ὃν δ' ἔφην εοικέναι παχείᾳ τρυγί, τῷ τε ζύμωσιν ἐκ ἐργάζεται ἡ τῆς ἐκχυθεὶς, πλὴν εἰκ πάνυ σφόδρα τύχοιτο τε κατοπηθεὶς ἐν διακεῖ πυρετῷ. καὶ ἥκιστα μετέχει ποιότητος ὀξείας, ἥνικα καὶ καλεῖν αὐτὸν εἰώθαμεν μελαγχολικὸν χυμὸν ἢ μελαγχολικὸν αἷμα. μέλαιναν γὰρ χολὴν τὸ διεπτωδικαίως τοῦτον ὀνομάζειν. χρυσῆ δ' ὁ χυμὸς ὅτος ἐνίοις πολὺς. ἢ ὅτι τῆς ἀρχῆς ἱδρύσατο, ἢ δ' ἴθος ἐθέσματος εἰς τοιοῦτον χυμὸν, ἐν τῇ ἡ τὰς φλέβας πέψει, μετὰ ἐκλόντων. ὡς πρὸ δ' ὁ παχὺς χυμὸς τοῦ φλέγματος. ὅτως καὶ ὅτως, ὥσπερ ἡ τῶν πύστ' ἐργάζεται τὰς ἐκροὰς τοῦ ἐν ἐγκεφάλῳ κοιλίῳ ἰχομένος ἢ δι' μέσης, ἢ τοῦ ὀπίσθου. ὅτ' ἂν δ' ἐν αὐτῷ πλεονάσῃ δὲ τοῦ ἐγκεφάλου σώματος, μελαγχολίαν ἐργάζεται). διαθάπερ ὁ ἕτερος χυμὸς τοῦ μελαίνης χολῆς ὁ καλουμένης τοῦ ξανθῆς χολῆς χρώμενος. τὰς θηριώδεις πᾶν φροσύνας ἀπεργάζεται, χωρὶς πυρετοῦ τε ἢ σὺν πυρετῷ πλεονάσῃ ἐν τῷ σώματι τοῦ ἐγκεφάλου ἢ δὲ τις, σφοδροτέρα, τοῦ ξανθῆς ἔγγονος ὑπάρχοντα. καὶ ὡς ἄλλη θηριώδης τε καὶ μελαγχολικὴ πᾶν φροσύνη γίνεται), κατωπηθείσης τοῦ ξανθῆς χολῆς. ὅσαι δ' ἐν ταῖς ἀκμαῖς τοῦ πυρετοῦ γίγνονται πᾶν φροσύναι, ἢ συμπάθειαν αὐτοῦ πάσχουσα τοῦ ἐγκεφάλου, ὃ κατ' ἰδιοπάθειαν ἔχουσιν. ἢ δὲ ὅτε πᾶν φρονῆσαι μὴ καὶ πᾶν φρονῆσαι καὶ πᾶν κάψαι τότος, ὃ μόνον οἱ ἰατροὶ λέγουσιν, ἀλλὰ ἢ ἰδίᾳ), φρενιτικὰς δ' ὀνομάζουσιν. ὃ γε σωματοποιεῖσθαι ταῖς ἀκμαῖς τῶν πυρετῶν, αἱ φρενιτικὴ πᾶν φροσύναι, διαθάπερ δὲν ὁ τῶν φρενιτικῶν πυρετὸς, ἐν τῇ τοῦ συμπτώματος ἡ ἐγκεφάλου διάθεσις ἐστὶν, ὅτως τοῦ διακαοῦς πυρετοῦ ἡ πᾶν φροσύνη, πολλῷ ἀτμῶν θορμ" ἀναφορομένων εἰς αὐτὸν. πᾶν πλησία δ' ὅδιν τῇ δὲ τοῦ ὁμοίως δὲ τοῖς ὑπαχουμένοις συμπτωμάτων γένεσις ἐκ τοῦ γαστρὸς ὁρμωμένη διαθέσεως. ἥτε γὰρ κοιλία τῇ κεφαλῇ ἡ κεφαλὴ τῇ κοιλίᾳ μετὰδίδωσι τῶν παθημάτων, ὅσα τὸ μέγεθος τῶν ἐγκεφάλου καθηκόντων νεύρων, εἰς τὸ στόμα τῆς γαστρὸς, ὑφ' ὧν τὸ πυθέσθαι τῆς αἰσθήσεως ὑπὲρ τοῦ ἄλλα μόρια τοῦ σώματος, ὑπάρχει δὲ μα

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 283 sur 494

χλ περὶ μορίῳ τῷδε. Καὶ διὰ τοῦτο τοῖς περὶ τὴν κεφαλὴν καταγμασιν, ὅσα πρὸς τὰς μήνιγγας ἐξικνεῖται, χολεμεσί
αι παρακολουθοῦσι. ☾ τοῖς ὅπερ οὖν γλυκυμόροις ἀλγήμασι τῆς κεφαλῆς, ἀναφορά τε τοῦ σωμάτος ☾ διῆξις γίνοιτο. Τοῖς
δὲ ὑπομελαγχολικοῖς ☾ φυσώδεσιν ὀνομαζομένοις πάθεσιν ὑδατώδεις μελαγχολικαί. ☾ γὰρ ἡ τοιαύτη ἕξις,
ὁποῖον ἡ ζῖς ὀξεῖσι πυρετοῖς ὠνομασμένη παραφροσύνη, καί ἐστι διαθέσεσιν τοῦ σώματος τῆς κοιλίας, ἢ τοῖς ὑπο-
χειμένοις ὁμοίοις συμπτώμασι. ὅτω δὲ ☾ τοῖς νοσηρώτεροι μορίοις φλεγμαίνουσιν, ἐπιμότερον ἢ ζῖς ἄλλοις ὠδι-
γίνου) παραφροσύνη. ποτὲ μὲν αὐτὴ μόνης τῆς θερμασίας ἕνεκα τὸ συνεχὲς, ὡδὶ τῆς κεφαλῆς ἀνθρακώδους, ποτὲ δὲ
πνεύματος ἀτμώδους, ἢ καπνώδους. ἢ ἀιθαλώδους. Ωσπερ δ' ἐν τοῖς ἕνεκα συμπαθείαν οὐ σμικρὰ διαφορὰ
γίνεται τοῖς πάθεσιν τῆς κεφαλῆς, οὕτω ☾ ἐν αὐτοῖς τοῖς ἕνεκα πρωτοπαθείαν. οἱ γοῦν κατ' αὐτὴν τὴν οὐσίαν τοῦ
ἐγκεφάλου πλεονάσαντες παχεῖς χυμοὶ ποτὲ μὲν ὡς ὀργανικῷ μορίῳ λυμαίνονται, ποτὲ δὲ, ὡς ὁμοιομερεῖ. ἕνεκα
μὲν τῆς ἐμφράξεως τῶν πόρων, ὡς ὀργανικῷ μορίῳ. κατὰ δὲ τὰς ἀλλοιώσεις τῆς κράσεως, ὡς ὁμοιομερεῖ. καὶ διὰ
ταῦτα καὶ ἡ λέξις ὠδὶ τῇ τελευτῇ γέγραπται τοῦ ἕκτου τῶν ἐπιδημίων. Οἱ μελαγχολικοὶ καὶ ὑπολυπτι-
κοὶ εἰώθασι γίγνεσθαι ὡς ἐπὶ πολύ, καὶ οἱ ὠδὶ λυπτικοὶ μελαγχολικοί. τούτων δ' ἑκάτερον μᾶλλον γίνεται, ἐφ'
ὁπότερον ἂν ῥέψῃ τὸ ἀρρώστημα, ἢν μὲν εἰς τὸ σῶμα, ἐπὶ λυπτικοί. ἢν δὲ εἰς τὴν διάνοιαν, μελαγχολικοί. ἕνεκα τού
του τὴν ῥῆσιν, πρῶτον μὲν ὅτι μὴ διὰ παντὸς, ἀλλ' ὡς τὸ πολύ, μετάπτωσις εἰς ἄλληλα γίνεται τοῖς πάθεσιν
ἐδήλωσεν. οὐ γὰρ ὑπὸ μελαγχολικοῦ χυμοῦ μόνου, ἀλλὰ καὶ φλεγματικοῦ ἢ ὑπολυψίας ἀπατελουμένης.
ἢ μὲν ὑπὸ τοῦ μελαγχολικοῦ χυμοῦ γινομένη μεταπίπτει ποτὲ εἰς μελαγχολίαν. ἡ δ' ὑπὸ τοῦ φλεγματι-
κοῦ, πῶς ἄλλο μέν τι μεθίσταται πάθος, ὑπὲρ οὗ μικρὸν ὑστερον ῥηθῆσεται, μελαγχολίαν δὲ οὐκ ἀγάζεται. δ' αὖτερον
δ' ὧδε περὶ δὲ θεωρήματα πολλάκις κατὰ τὸν εἰρημένον ὑφ' ἱπποκράτους λογον, οὐ σμικρον. Επεὶ γὰρ ἅπαν
κράσις ἐστὶν ἡ ψυχὴ τῶν δραστικῶν ποιοτήτων, ἢ ὑπὸ τῆς κράσεως αὐτῶν ἀλλοιοῦται, τὴν μὲν ὡς ὀργανικῷ
μορίῳ, περὶ ἐγκεφάλῳ λυμαινομένην χολὴν, ὧδὶ τὸ σῶμα τετράφθαι φησὶν τοῦ ἐγκεφάλου, γίγνεται δὲ ποτὲ
μὲν ἐμφράξεις. τὴν δ' ὡς ὁμοιομερεῖ, τὴν κράσιν ἀδικοῦσαν, ὡδὶ τῆς διάνοιαν. ἀλλ' ἐκεῖνό γε δοκεῖ σαφὲς πρό-
τερον ἀναγκαῖον εἶναι μοι δοκεῖ τὸ παραλελειμμένον τοῖς ἰατροῖς, ὥστ πρὸ γὰρ τῶν φαινομένων μορίων τὸ σώ
ματος, ἐνίοτε μὲν ἅπασιν ἡ αὐτὴ φαίνεται κράσις ὡς ἐν ἰατροῖς τε καὶ κατὰ τὸν καλούμενον ἐλέφαντα, καὶ
οὐδ' ὑδρόπους, ἔτι τε καχεξίας, καὶ πῶς τούτων ἐν ἅπασιν τε καὶ σωματικαῖς ἀρχαίαις. ἐνίοτε δ' ἕν τι μό-
ριον ἅπασι πικρόχολον ἢ φλεγματικὸν ἢ μελαγχολικὸν ὑποδεξάμενον χυμὸν, αὐτὸ μόνον ἀλλάττεται τὴν
κράσιν. οὕτως ἐγχωρεῖ καὶ τὸν ἐγκέφαλον, ἐνίοτε μὲν, ἅπαντος τοῦ κατὰ τὰς φλέβας αἵματος μελαγχολικοῦ
γιγνομένου, ἕνεκα κοινῷ λόγῳ τῆς Βλάβης, ☾ αὐτὸν βλαβῆναι. ἰδιαίτερον δὲ τρόπον ἀπαθοῦς διαμένοντος τοῦ
ἰδίου τε ἄνθρωπον αἵματος, ἀλλοιωθῆναι τὸ κατὰ μόνον τὸν ἐγκέφαλον. ☾ συμβῆναι δὲ διῆλθε, ἢ ῥυέν
τος εἰς αὐτὸν ἐτέρωθεν, ἢ γενηθέντος ἐν ἕνεκα τόπῳ τε μελαγχολικοῦ χυμοῦ. γίνεται δ' ὑπὸ θερμασίας πολ-
λῆς ἐγχωρίου ἰατροπαθείας, ἤτοι τὴν ξανθὴν χολὴν, ἢ τὸ παχύτερόν τε καὶ μελάντερον αἷμα. διαφέρει δ' ἐς
τὴν θεραπείαν, οὐ σμικρὸν ὁ διορισμὸς οὗτος. Ο τ' ἂν μὴ γὰρ ὅλον τὸ σῶμα μελαγχολικὸν ἔχῃ τὸ αἷμα, τῆς ἀρχὴν
τῆς θεραπείας, ἀπὸ φλεβοτομίας ποιεῖσθαι. ὅτ' ἂν δὲ τὸ κατὰ μόνον τὸν ἐγκέφαλον, οὐ χρῄζει φλε-
βοτομίας ὁ πάμπαν. ὅσον γε ἕνεκα τῆς διαθέσεως ταύτης, ἰδίᾳ γὰρ ἄλλο τι δυνατὸν ὄντως χρῄζειν αὐτόν. ἢ δ' ἐν διά/
γνωσις, ἀπὸ τῶν δὲ δι γιγνέσθω. πότερον ὅλον τὸ σῶμα μελαγχολικὸν ἔχει χυμὸν, ἢ ἕνεκα μόνον τὸν ἐγκέφαλον ἢ/
θροιδά τις τοιοῦτος. καὶ ἀξιῶ σε πρῶτον μὲν σκέψασθαι τὴν τοῦ σώματος ἕξιν ὁποία τίς ἐστιν, μεμνημένον,
ὡς οἱ μὲν ἁπαλοὶ καὶ λευκοὶ καὶ πίονες, ἥκιστα μελαγχολικὸν ἴσχουσι χυμόν. οἱ δ' ἰσχνοὶ καὶ μελάντεροι καὶ δα
σεῖς τὰς φλέβας σύριξας ἔχοντες ὡδὶ τηδὶ εἰσὶ ταῖς πῶς τὴν τοιοῦτον χυμοῦ γένεσιν ἐπάρχουσιν. ἐὰν ὅτε δὲ
καὶ οἱ ἐρυθροὶ τὴν χρόαν ἄνθρωποι μεταπίπτουσιν ἀθρόως, ὡδὶ τὴν μελαγχολικὴν κράσιν. ἐφεξῆς δ' αὐτῶν
οἱ ξανθοὶ. καὶ μάλιστ' ὅταν ἐν ἀχρυπνίαις καὶ πόνοις πλείοσι καὶ φροντίσι καὶ λεπτὴ διαίτῃ πεδδιπτημένοι
τύχωσιν. ὁμοίως δὲ τούτοις ὅσοι καὶ τὰ χειμῶνα γνωρίσματα. πότερον ἐπέχηται τῆς αἱμορροΐδος, ἢ καί τις ἄλ
λη σωματικὴ αἵματος λῆψις, ἢ καταμηνία ταῖς γυναιξί. καὶ τούτων ἐφεξῆς ὁποίαις ἐχρῆτο φορᾶς, ἆρά γε
ταῖς μελαγχολικὸν αἷμα γεννώσαις, ἢ ταῖς ἐναντίαις. λέγω δὲ μελαγχολικὸν μὴ αἷμα γεννᾶν, ἀγαθὸν καὶ βοη
θὸν ἐδωδίμοις ἱεροῖς. καὶ μᾶλλον ἔτι τὸ ἀγαθὸν τε καὶ ταυρεῖον. ἔτι δὲ μᾶλλον ὀνείατόν τε ☾ καμηλεῖον. ἐοίκασι γὰρ
ἔνιοι καὶ τούτων, ὡς πάρ γε ☾ ἀλωπέκων τε καὶ κυνῶν. οὐχ ἥκιστα δὲ καὶ ἡ τοῦ λαγωοῦ ἐδωδὴ τοιοῦτον αἷμα
γεννᾷ. ☾ πολὺ μᾶλλον ἡ τῶν ἀγρίων συῶν. ☾ αἱ κοχλίαι δὲ μελαγχολικὸν αἷμα γεννῶσιν, εἴπερ ἐν αὐτοῖς πλεο
νάσειεν. καὶ πάντα τὰ ταριχευθέντα κρέα τῶν ὠμογείων ζώων. ἐνύδρων δὲ τά τε τῶν θυννων καὶ φαλαίνης, καὶ
φώκης καὶ δελφῖνος. καὶ κυνὸς. καὶ τῶν λιπαρῶν ἁπάντων. τῶν δὲ λαχάνων σχεδὸν ἡ κράμβη μόνη τοιοῦτον αἷ-
μα γεννᾶ τῶν φυτικῶν. ὥσπερ γε καὶ τὰ δηχθέντα οἱ βλασοὶ, δὴ ἅλμης καὶ ὀξάλμης σωπηθέντων. χίνα λέγω καὶ
τριμίνθου καὶ βάτου καὶ λιπαρὸν. καὶ μήν τοι ☾ τῶν ὀπωρείων, ἥτε φακὴ μελαγχολικώτατον ὄντων ἐδεσμα
καὶ μετὰ ταῦτα οἱ πτυελίται καλούμενοι τῶν ἀρτων. οἵτε ἐκ τῆς τίφης καὶ τῶν μοχθηρῶν ὀπωρμάτων. οἷς
ἀντὶ πυρῶν, χίνα τῶν ἐθνῶν χρῆται. διώρισται δὲ πρὸς αὐτῶν ἐν τοῖς πρώτῳ τῶν πρὸς τῶν ἐν ταῖς προφάσεις συ-
νάμεως. ἀλλὰ ☾ τῶν οἴνων οἵ τε παχεῖς καὶ μέλανες, ὥστ' εἰδέναι χρὴ τὸν μελαγχολικὸν χυμὸν, ἂν τις
ἐν αὐτοῖς πλεονάζῃ ὑπὸ πρώτης κράσεως τινὸς ἐν θερμασίᾳ πλείονι τὸ σῶμα ἔχῃ. ☾ οἱ παλαιοὶ δὲ τύροι ῥᾶστα γεν/
νῆσαι τὸν τοιοῦτον χυμὸν, ὅτ' ἂν ἐν τῷ σώματι τύχωσιν ὑποθερμαθέντες. εἰ μὲν οὖν ἐν διαύτῃ διαίτῃ πῶς τ
νοσεῖν ὁ ἄνθρωπος εἴη γεγενημένος, ἕξεσι λάκτα τούτης σοχάζεσθαί τι πλέον. εἰδ' ἐν δυσκύμοις ἐδέσμασιν ὧδὶ σκέ
πτεσθαι πρῶτα τε τὴν γυμνασίων αὐτοῦ λύπης ☾ ἀχρυπνίας ☾ φροντίδος. ἔνιοι δὲ κατ' αὐτὰ τὰ πυρετώδη νο
σήματα, λαθόντα πεφύρηται τὸ μελαγχολικὸν ἐχουσι γνώμονα χυμόν. ἐς δὲ τὴν βεβαιοτέραν διάγνωσιν, ὁ σμι
κρὰ σωτελεῖ, καὶ ἡ ὥρα τοῦ ἔτους. ☾ ἡ γεγενημένη τε καὶ οὖσα κατάστασις, ἔτι τε τὸ χωρίον. ἥτε τῶν πάμπονος
ἡλικία. ταῦτα πάντα πεδδιασκεψάμενος, ὅτ' ἂν ἐλπίσῃς ἐν ταῖς καθ' ὅλον τὸ σῶμα φλεψὶ μελαγχολικὸν

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 284 sur 494

αἷμα προσέχεσθαι, τὴν βεβαιοτάτην ἐπάγαγε διάγνωσιν, ἐκ τοῦ πέμπειν τὴν διὰ ἀγκῶνα φλέβα. Βέλτιον δὲ ἡ μέσην πέμπειν ἐπειδὴ κοινὴ πρὸς ἀμφοτέρας ὄντι, τὴν τε ὠμιαίαν ὀνομαζομένην καὶ τὴν διὰ μασχάλης ὑπὸ τὴν χέρα φερομένην. εἶτα εἰ μὲν μὴ φαίνοιτο μελαγχολικὸν εἶναι τὸ ῥέον, ἐπίσχειν ὀλίγον. εἰ δὲ τοιοῦτον φαίνεται, πρῶτον ὅσον ἂν ὑπολάβῃς αὐτάρκες ἔσεσθαι, τοσοῦτο πάσχοντος ἔξει σώματος. Εσι δὲ καὶ τρίτη τις διαφορὰ μελαγχολίας ὥσπερ ὅτ' ἂν ὑπὸλειψία τὴν ἀρχὴν ἀπὸ τῆς κοιλίας ἴσχει. καλοῦσι δὲ ἔνιοι τὴν ἰατρῶν ὑποχονδριακόν τε καὶ φυσώδες νόσημα τὴν αὐτὴν διάθεσιν. ἀρκέσει δέ μοι τὰ ὑπὸ Διοκλέους γεγραμμένα σωσ-
» σθῆναι αὐτῷ συμπτώματα. κατὰ τὸ βιβλίον ὃ ὧν γράφεται. πάθος, αἰτία θεραπεία. διὰ τοῦτο γὰρ ὁ Διο-
» κλῆς ἔγραψεν αὐτοῖς ὀνόμασιν οὕτως. ἄλλο δὲ γίγνεται μὲν περὶ τὴν κοιλίαν. ἀνόμοιον δ' ὅτι τοῖς πρόσθεν εἰρημέ-
» νοις. καλοῦσι δ' αὐτό, οἱ μὲν μελαγχολικόν. οἱ δὲ φυσώδες. ἕπεται δὲ τούτῳ μετὰ τὰς ἐδωδάς, καὶ μάλιστα τοῖς
» δυσπεπτοτέροις καὶ καυσικῶν, πῆσεις ὑγραὶ καὶ πολλαί. ὀξυρεγμίαι. πνεύματα. καῦμα πρὸς ὑποχονδρίοις. γί- 10
» νεται δὲ καὶ κλύδαξις ὀλίγους, ἀλλ' ὧλχρόσιν. γίνονται δὲ καὶ πόνοι κοιλίας ἰσχυροί, δίκην ὄντες γίνοις ἐς τὸ μετάφρενον. πρα-
» ύνουσι δὲ προφθάντων τὴν σιτίων, πάλιν τε μετὰ τὸ φαγεῖν τὰ αὐτὰ συμβαίνει. πολλάκις δὲ καὶ νήστεσιν καὶ
» μετὰ τὸ λιπαρὸν φυσῶδες καὶ ἐμοῦντες, ὠμὰ τὰ σιτία ἐμοῦσι καὶ φλέγματα ὑπόπικρα καὶ θερμὰ καὶ ὀξέα. ὥστε
» μὴ σῶν ὀδόντας ἀμοιβαῖον. καὶ τὰ πολλὰ γίνεται τούτων, σύνδυο ἐκάστων. μηκύνει δὲ ὅπως ἂν ῥήγνυται πᾶσι. ταῦ-
» τα προεῖπεν ὁ Διοκλῆς, ἐφεξῆς αὐτοῖς προσθεὶς τὴν αἰτίαν ὧδε λιπαρὸν γράψας. οὗ δὲ φυσώδεις καλουμένους,
» ὑπολαμβάνειν δεῖ πλέον ἔχειν τὸ θερμὸν τοῦ προσίοντος ἢ ταῖς φλεψὶ ταῖς ἐκ τῆς γαστρὸς τὴν προφὴν δε-
» χομένας. καὶ τὸ αἷμα ταχύθαι τοῦτον. δηλοῖ γὰρ ὅτι μὴ ὅδε ἔμφραξις πρὸς τούτας τὰς φλέβας ἴσχει μὴ
» λιπαρὸν ἐχέσθαι τὸ σῶμα τὴν τροφήν. ἀλλ' ἢ τῇ γαστρὶ διαμένειν ἀκατέργαστον. πρότερον τῶν πόρων τούτων
» ἀναλαμβανόντων, τὰ δὲ πολλὰ ἀχρειναύτων εἰς τὴν κάτω κοιλίαν. καὶ τὸ τῇ δυσπραξίᾳ ἐμεῖν αὐτὸν δι' ὃ τοσα-
» γόντων εἰς τὸ σῶμα τῶν σιτίων. ὅτι δὲ τὸ θερμὸν πλέον ὄντι κατὰ φύσιν. μᾶλις' ἄντις λιπανόησειν, ἐκ τε 20
» τῶν καυμάτων τῶν γινομένων αὐτοῖς καὶ τῆς προσφορᾶς. φαίνονται γὰρ ὑπὸ τῶν ψυχρῶν ὀφελούμενοι σιτίων.
» τὰ δὲ τοιαῦτα τὸ θερμὸν λιπαρὸν ψύχειν καὶ μαραίνειν εἴωθεν. ἐφεξῆς δὲ τούτων, καὶ τὰ ἄλλα προσέγραψεν ὁ Διο
» κλῆς ἐν τῇ δὲ τῇ λέξει. λέγουσι δέ τινες ὑπὸ τῶν τοιούτων παθῶν τὸ σῶμα τῆς γαστρὸς τὸ σωτερικὸν τοῦ ἐντέρου
» φλεγμαίνειν, διὰ δὲ τὴν φλεγμονὴν ἐμπεφράχθαι, καὶ κωλύειν διαβαίνειν τὰ σιτία εἰς τὸ ἔντερον τοῖς πε-
» ταγμένοις χρόνοις. τούτου δὲ γιγνομένου, πλείονι χρόνῳ τὸ διεφθαρμένον ἐν τῇ γαστρὶ μένοντα, πνεύματα τε ὄγκους πα-
» ρασκευάζει, καὶ τὰ λεπτὰ ματα, καὶ τ' ἄλλα τὰ προειρημένα. ταῦτα μὲν ὁ Διοκλῆς ἔγραψε, παραλιπὼν
ἐν τοῖς διαλόγοις τὴν συμπτωμάτων τὰ λυσιώτατα τῆς ὅλης σωτηρίας. ὅθεν τὴν τε μελαγχολίαν χαρακτη-
ρίζει, καὶ τὸ φυσῶδες καὶ ὑποχονδριακὸν πάθος. καί μοι δοκεῖ διὰ τοῦτο ἐκ τῆς προσηγορίας τοῦ νοσήμα-
τος ἐνδεικτικῶς ἐρῆσθαι, παραλελοιπέναι, μεμαθηκότων γ' ἡμῶν ὑφ' Ιπποκράτους. ἦν φόβος καὶ δυσθυμίαν
πολλὴν χρόνον ἔχοντα διατελεῖν, μελαγχολικὸν τὸ τοιοῦτο. διατὶ δὲ ἐν τῇ τῆς αἰτίας ἀκριβοῦ τῶν μὲν ἄλλων 30
συμπτωμάτων ἐγράψε τὰς αἰτίας, αὐτὴ δὲ τὴν βλάβην τὴν διάνοιαν οὐκ ἐγράψεν ζητῆσαι ἄξιον. εἴτε γὰρ τὸ
θερμὸν ἐν τοῖς ἡμῖν τὴν γαστρὸς φλεψὶ πλέον ἐστὶ αὐτῶν ὄντι, εἴτε φλεγμονὴ τῶν κατὰ τὸν πυλωρὸν μορίων, διὰ
τὴν τούτοις ἀκολουθεῖ τὰ μελαγχολικὰ συμπτώματα, παραλελοιπέναι. τὸ μὲν γὰρ ἐμπεπλάσθαι τὴν γαστρὸς
φυσώδους πνεύματος, εἶτα ταῖς ὀργαῖς αὐτὸ κινεῖσθαι, καὶ πρὸς ἔτι τοῖς ἐρημίοις ὑπὸ τοῦ Διοκλέους
ἐμέτοις, δῆλον ὅτι καὶ ἐκεῖνος μὴ λέγει. τὰ δὲ τῆς μελαγχολίας ἴδια, χαλεπὸν ἦν αὐτῷ συγγράψαι τῇ κα-
τὰ τὴν γαστέρα λελεγμένῃ διαθέσει. προσθῶμεν δὴ ἡμεῖς αὐτὸ, τὴν διάθεσιν ἑρμηνεύσαντες σαφῶς, ἔοικε μὲν
γὰρ εἶναι τῆς ἐν αὐτῇ φλεγμονῆ. τὸ δ' ἐν τῇ φλεγμαίνοντι μορίῳ προειλημμένον αἷμα, παχύτερόν τε καὶ με-
λαγχολικώτερον ὑπάρχειν. ὡς πρὸ ὠῶν ὑδὲ αὐτὸν ὀφθαλμοὺς ἀναφορμένης ἐκ τῆς γαστρὸς ἀθαλάδους τινός, ἢ
λαπνώδους ἀναθυμιάσεως, ἢ ὅλως ἀτμῶν τινων παχέων, ὁμοια τοῖς ὑποχομένων γίγνεσθαι συμπτώματα, ἢ
τὸν αὐτὸν λόγον), καὶ νῦν ὑδὲ τὸ ἐγκέφαλον ἀναφορμήσης τὸ μελαγχολικῆς ἀναθυμιάσεως, οἷον ἀθαλώδους τινός, 40
ἢ λαπνώδους ἀναθυμιάσεως, τὰ μελαγχολικὰ ῥηθέντα) πρὸς τὴν διάνοιαν συμπτώματα. καὶ μὲν καὶ σωτεχέσατα
θεώμεθα τῷ κεφαλῷ ὀδωμωμένῳ ὑδὲ τῇ ξανθῇ χολῇ κατὰ τὴν γαστέρα προειλημμένῃ. διαδήπου γε καὶ πα-
ραχρῆμα γινομένῳ ἀνώδυνον, ἐμεθέισης τῆς χολῆς. καὶ τά γε τοιαῦτα τῶν ἀλγημάτων, διακνώδη τε ὄντι καὶ
διαβρωτικὰ, καθάπερ ἄλλα μέν ἕλκα μετὰ βάρους, ἄλλα δὲ μετὰ τάσεως ἢ διαφορᾶς ὁρᾶτε γινόμενα. συμπε
φώνηται δὲ τοῖς ἀρίστοις ἰατροῖς, οὐ ταῦτα μόνον ἀπὸ τῆς γαστρὸς τῇ κεφαλῇ συμπίπτειν, ἀλλὰ καὶ τὴν ὑδρω-
πίαν. ἀεὶ μὲν οὖν οἱ φόβοι σωτηρεύουσι τοῖς μελαγχολικοῖς, οὐκ ἀεὶ δὲ ταυτὸν εἶδος τῶν παρὰ φύσιν αὐξῆς γί-
γνεσθαι φαντασιῶν. εἶγε ὁ μὲν τὶς ὀστρακοῦς ὤετο γεγονέναι, μὴ δεῖσθαι τοῦτ' ἔξεσθαι τοῖς ἅπασιν, ὅπως μὴ σω-
τριβείη. θεώμενος δ' ἕτις ἄλλος ἀλεκτρυόνας ἅδοντας ὥσπερ ἐκεῖνοι τὰς πέρυγας προσκρούων πρὸ ὠδῆς, οὕτω
καὶ αὐτὸς ὦν βραχίονας προσκρούων ταῖς πλευραῖς, ἐμιμεῖτο τὴν φωνὴν τῶν ζώων. φόβος δ' ἦν ἄλλῳ μή-
πως ὁ βαστάζων τὸν κόσμον ἄτλας, ἀποσείσηται κεκμηκὼς αὐχὴν, ὅτως τε καὶ αὐτὸς συντριβείη, καὶ ἡμᾶς αὐ- 50
τῷ σωαπολέσειεν. ἄλλα τε μυρία τοιαῦτα φαντασιοῦνται. διαφέρονται δ' ἀλλήλων οἱ μελαγχολικοί, τὸ μὲν φο
βεῖσθαι, καὶ δυσθυμεῖν, καὶ μεμφεσθαι τῇ ζωῇ, καὶ μισεῖν τοὺς ἀνθρώπους, ἅπαντες ἔχοντες. ἀποθανεῖν δ' ἐπιθυμοῦν-
τες, ὀλίγοι πάντες. ἀλλ' ἔσιν ἔνιοις αὐτὸ αὐτὸ δηλοῦν τὸ κεφάλαιον τῆς μελαγχολίας, τὸ περὶ τοῦ θανάτου δέος. ἔνιοι δ' ἀλ-
† al. διακ- λόκοτοί σοι δόξουσιν, ἅμα τε καὶ διεσθίειν τὸν θάνατον, καὶ † θανατᾶν. ὥς τε ὀρθῶς ἔοικεν ὁ Ιπποκράτης, εἰς δύο
θανατᾶν τοῦτα ἀναγαγεῖν τὰ συμπτώματα αὐτὴ πάντα, φόβον καὶ δυσθυμίαν. ὑδὲ γέ τοι τῇ διαύτῃ δυσθυμίᾳ μισοῦ-
σιν πάντες, οὓς ἂν βλέπωσιν, καὶ σκυθρωποὶ δοκοῦσι πάντες εἶναι δυσμαίνοντες, ὥς πρὸ ἐν σκότῳ βαθεῖ, τὰ τε
παιδία φοβεῖται, καὶ τῶν τελέων οἱ ἀπέλευθοι. καθάπερ γε καὶ τὸ ἔξωθεν σκότος εἰς φόβον ἄγει σχεδὸν ἅπαν-
τας ἀνθρώπους, πλὴν τῶν ἥκιστα πάνυ φύσει τολμηρῶν, ἢ πεπαιδευμένων, ὅτως καὶ τῆς μελαίνης χολῆς τὸ χρῶμα
παραπλησίως σκότῳ τὸν φρονοῦντα τόπον ὑδὲ σκιάζον ἐργάζεσθαι φόβους. ὅτι γοῦν καὶ ὅλως ἡ τοῦ
σώματος

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 285 sur 494

σώματος κράσις, ἄλλοισι τὰς ὠφελείας ἢ ψυχῆς, ὡμολόγηται τοῖς ἀρίστοις ἰατροῖς τε καὶ φιλοσόφοις. ἐμοί τε δὴ ἐνὸς ὑπομνήματος ἀρξαμένῳ, καθ' ὃ ταῖς τοῦ σώματος κράσεσιν ἀκολουθοῦσας ἀπεδέξατο τὰς ἢ ψυχῆς δυνάμεις. ὅθεν οὐδὲ χρὴ ψέγειν τὴν πολὺ μελαγχολίας ἐπόμενον οἱ τῶν χυμῶν δυσκρασίαν ἀγνοήσαντες, ἧς ὤφελεν εἶναι καὶ οἱ πολὺ τὸν Ἐρασίστρατον. ἄξιον δὲ ὅτι καὶ τούτῳ θαυμάσαι τὰς κοινὰς γνώσεις τοῦ ἀνθρώπου. ὥσπερ γὰρ τἄλλα πολλὰ δόγματα πολλῶν ἠγνόησαν οὐκ ὀλίγοι φιλόσοφοί τε καὶ ἰατροί. ἅπαντες γοῦν ὀνομάζουσιν τὸ πάθος τοῦτο μελαγχολίαν, ἢ δεικνύμενοι δῆλόν ἢ πλεονεξίας τὸν αὐτὸν χυμόν. ἐὰν μὲν οὖν ἀρξηται γεγηρᾶσθαι τὰ κατὰ τὸν γαστέρα συμπτώματα καὶ μείζοσιν αὐτοῖς γινομένοις ἀκολουθήσῃ τὰ μελαγχολικὰ παθη, κουφίζεταί τε ταῖς διαχωρήσεσιν, καὶ τοῖς ἐμέτοις, καὶ ταῖς ἀπεψίαις, καὶ ταῖς ὀργυιαῖς ὁ ἄνθρωπος, ὑποχονδριακὸν μὲν ὀνομάζομεν, οὕτως γε καὶ φυσικῶς τὸ νόσημα. συμπτώματα δὲ εἶναι φήσομεν αὐτοῦ, τήν τε δυσθυμίαν καὶ τὸν φόβον. ὅταν δὲ τὰ μὲν ἢ μελαγχολίας ἴδια συμπτώματα φαίνηται μεγάλα, κατὰ δὲ τὴν κοιλίαν ἢτοι μηδ' ὅλως, ἢ σμικρὰ, τὸν ἐγκέφαλον ἤκιστ' ἂν τούτων πρώτως πάθοι, ἠθροισμένης ἐν αὐτῷ μελαίνης χολῆς. ἧς ὤφελε δὲ χρὴ διορίζεσθαι πότερον ἐν αὐτῷ μόνῳ τῷ ἐγκεφάλῳ περιέχεται τοιοῦτος τις χυμός, ἢ καθ' ὅλον ὅτι τὸ σῶμα, λέληκται μικρὸν ἔμπροσθεν. ἀναμιμνήσκω δὲ σοῦ ἰδόντας ἑτοίμους, ἧς τε λουτρῶν πολλῶν καὶ διαίτης δυχύμου τε καὶ ὑγρᾶς τὴν τοιαύτην μελαγχολίαν ἐκθραπτόμενα μὲν χωρὶς ἑτέρου βοηθήματος. ὅταν γε μήπω διά τε χρόνου μῆκος, δυσεκκρίνωτος ἦ ὁ λυπῶν χυμός. ὡς ὅταν γε ἤδη λειχηνικὸς ὑπάρχῃ τὸ νόσημα μείζονων ἑτέρων ἐν τοῖς ἐρημένοις, λέγεται βουβήματων. ἐν γίνεται δὲ ἡ τοιαύτη μελαγχολία, προηγουμένας ὁρμὰς διαθέσεσι τῆς λεφαλῆς. ἤτοι γε ἧς ἐγκάυσεως, ἢ φλεγμονώδους ἐν αὐτῇ γρομένου πάθους, ἢ κατὰ φρενίτιδα. ἐν γίνεται δὲ καὶ φροντίσι, καὶ λύπαις μετ' ἀγρυπνιῶν. πολὺ μὲν οὖν μελαγχολίας ἱκανὰ καὶ ταῦτα. πολὺ δὲ τῶν ἐν λυπηκῶν παθῶν ἐπεισῆλθε καὶ ταῦτα γίνεται, ποτὲ μὲν αὐτῆς ἢ κεφαλῆς παροῦσης, ποτὲ δὲ ἄλλοις συμπαρούσης, διορισέον ἐν μέλλως, ἐμέλησε γὰρ ἅπασι σχεδὸν τοῖς ἰατροῖς, ὥσπερ ὁ τῶν τριῶν μελαγχολιῶν διορισμὸς, οὕτως καὶ ὁ τῶν ὑπολοιπῶν τρεῖς ἐχουσῶν διαφορὰς. ἁπασῶν μὲν οὖν αὐτῶν κοινὸν ὅτι παθεῖν τὸν ἐγκέφαλον. ἤτοι γ' αὐτὸ τὸ πάθος συσάντος, ὡς τοῖς πλείοσι γίνεται τῶν ἐν λοιπῶν, ἢ ἀπὸ τοῦ τῆς γαστρὸς σώματος, ὃ δὴ καὶ σύμαχον εἰώθασι καλεῖν οἱ ἰατροί, κατὰ συμπαθειαν ἀνιόντος ἐν τὸν ἐγκέφαλον, ἀναλογον τοῖς γινομένοις συμπτώμασιν πολὺ οὖν ὀφθάλμους ἀπὸ τοῦ στομάχου παραπλησίως τοῖς ὑποχομένοις. ἐν δὲ τῷ παρανία, γίγνεταί τι, καὶ ἕτερον ὑπολοιπίας εἶδος, εἴτε χρόνος, εἴτε διαφορὰν ἐθελης ὀνομάζειν, ἀπὸ μοίας τινὸς οὐ ἔτυχεν, ἀρχομένου τοῦ πάθους, εἶτ' αὐθητῶς αὐτῷ τῷ κάμνοντι τὴν ἄνοσον ἐν τῷ κεφαλῷ ποιουμένου. καὶ τοῦτ' ἐθεασάμεθα ἐν πρώτου μὲν παιδὸς ὡς ἐτῶν τρισκαίδεκα. μειρακιον ὄν αὐτὸς ἅμα τοῖς ἀρίστοις ἰατροῖς τοῖς παρ' ἡμῖν συνελθοῦσιν ἐν τὴν τῆς θεραπείας αὐτοῦ σκέψιν. ἤκουον οὖν τοῦ παιδὸς διηγουμένου τὴν ἀρχὴν ἢ διαθέσεως αὐτῷ κατὰ τὴν κνήμην γίνεσθαι, λάπεθ' ὑποῦθεν αἰνίσσεται κατ' οὖθυ, διά τε τὸ μηροῦ καὶ τῆς ὑποκειμένης λαγόνος τε καὶ πλευρᾶς ἐν τὸν τράχηλον ἄχρι ἢ κεφαλῆς, ἐπεισὰν δὲ πρῶτον ἐκείνης ψαύσῃ, μηκέτι παρακολουθεῖν ἑαυτῷ. τὴν μὲν τοιότητα τοῦ φερομένου πρὸς τὴν λεφαλὴν, ἐρωτώμενος ὑπὸ τῶν ἰατρῶν ὁποία τις εἴη λέγειν οὐκ ἔχειν ὁ παῖς. ἀλλ' ἕτερός γε τις ἐκείνου νεανίσκος οὐκ ἄφρων, ἀλλ' ἱκανῶς ἀναδάνεσθαι τοῦ γιγνομένου δυσκρίνος. ἑρμηνεύσαι δ' ἕτερον δυσκατώτερος, οἷον αὔραν τινὰ ψυχρὰν ἔφασκεν εἶναι τὴν ἀνερχομένην. ἐνθάκει δὴ ἢ διάσκαλος πέλεται δυοῖν θάτερον, ἤτοι ποιότητος ἀναδίδοσθαι ἀλλοιουμένων τῶν μορίων κατὰ τὸ συνεχὲς, ἢ πνευματικὴν τὴν οὐσίαν. θαυμαστὸν δὲ οὐδὲν ἔφασκεν, δύναμιν ἰσχυρὰν ἴσχειν τὸν ἐν τῷ πάσχοντι μορίῳ χρηνθῶντα παρὰ φύσιν χυμόν, οἵοισι τοῖς πονηροῖς θηρίοις εἰσὶν οἱ ἰοί. τὶς γὰρ οὐκ ἂν ἀπίστησεν, εἰ μὴ πολλάκις ἑωρῶμεν αὐτὸ γιγνόμενον ἐπί τε τῶν σκορπίων ἐγχριψάντων τῷ κέντρῳ, καὶ φαλαγγίων δακόντων, μεγάλων καὶ ἐξαίσιόν τινα μεταβολὴν ἴσχειν ὅλου τοῦ σώματος. καί τοι βραχυτάτης οὐσίας εἰς αὐτὸ καταβαλλομένης ὑπὸ τῶν θηρίων. ὧν μὲν οὖν τὸ δάκνοντος φαλαγγίου ἴσως εἰ μικρὸν ἔκ τὸ ζῶον, ὅμως δ' οὖν ὑπονοεῖν ἡμᾶς ἰὸν πινὰ δεῖ τὸ σώματος αὐτὸ καθιέναι τῷ δηχθέντι σώματι. τὸ δὲ τῆς θαλαττίας τρυγόνος κέντρον ὥσπερ καὶ τὸ τοῦ χορσαίου σκορπίου, φαίνεται σαφῶς ἐς ὀξύτατον πόρας τελευτῶν, ὁ μυδὲν ἔχει κατὰ τὸ πόρας τρῆμα δι' ὃ πέπεισι τὸν ἰὸν. ἀλλ' ὅμως ἀναγκαῖον γνοεῖν ἡμᾶς εἶναί τινὰ οὐσίαν ὑγρὰν, ἢ ὑγρὰν, ἢ λιῤῥώδη μὲν ὄντα ἐλαχίστη, μεγίστη δὲ, τῇ δυνάμει. πεπληγὼς γὰρ τὶς ἰχθυν ὑπὸ σκορπίου, χαλάζαις ἔφη δοκεῖν βάλλεσθαι ἢ ὅλος ψυχρὸς, ἴδρως τε ψυχρὸς, ἐσώθη τε μόγις βοηθούμενος. οὕτω δὲ δυνατὸν ἔφασκεν ὁ πέλεθρον εἶναι καὶ τὸ σῶμα τοιαύτην τινὰ οὐσίαν χρυνθῆναι χωρὶς ἢ ἔξωθεν αἰτίας. τοιαύτην ὅταν ἢ νοσώδης μορίου τῆς σύστασιν χῇ, τὸ σωνεχὲς εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ νοσοῦντος τὴν δυνάμιν. ἤτοι κατ' ἀλλοίωσιν ὡς ἔφην, ἢ καί τινος οὐσίας πνευματικῆς ἀναφορμώσης ὥς που αὔρας. καὶ γάρ τοι φαίνονται πολλάκις ἐναργῶς ὅταν ὁ σκορπίος ἀποβρέσηται τὸ κέντρου εἰς νοσοῦν, ἢ ἀρτηρίαν, ἢ φλέβα, σφοδροτάτοις συμπτώμασιν οἱ πληγέντες ὅτως ἁλισκόμενοι. τὸ μὲν οὖν τοῦ σκορπίου κέντρου ἐγχωρεῖ καὶ μέχρι βάθους τοῦ σώματος, ἐξικνεῖσθαι, διεξελθὸν ὅλον τὸ ἕρμα. τὸ δὲ τῆς μικροῦ φαλαγγίου σῆμα ποῖ τῆς ὑπεφάνειαν μόνον γίνεται τοῦ ἕρματος. ὥστε δῆλον ἐκ τοῦ δὲ, ὅτι τοῦ ἕρματος ἐνίοτε μόνου τὴν δυνάμιν τοῦ ἰοῦ φορεῖσθαι πρὸς ὅλον τὸ σῶμα. σωνεχὲς τε γὰρ αὐτῷ τὸ ἕρμα παῦ ὑπάρχει καὶ νευρῶδες. ὅπου οὐδαμῶς ἀδύνατον εἰς ὅλον αὐτὸ διαδιδρμήκειν ἐν τάχει τῆς ἐκ τοῦ καταβληθέντος ἰοῦ δυνάμιν, ἐξ αὐτοῦ πάλιν τοῦδε τῆς αὐτοῦ ψύσιν, εἰς ἕκαστον τῶν ὑποκειμένων αὐτῷ μεταλαμβάνειν. πάλιν τε ἐξ ἐκείνου εἰς ἄλλα τῆς σωέχειαν. εἶτ' οὖθις ἐκ τοῦ παθόντος εἰς ἄλλα. λάπεισάν ἐπί τὸ κυρίου μορίων ἀρίκηται, λινδυνεύει ἀπολέσθαι τὸν ἄνθρωπον. ἐνάγεσι δ' εἰς ὧδε μάλιστα μὴ οἱ τοῖς ὑποκειμένοις μέρεσι δεσμοὶ πεφορόμενοι φανερωτάτην ὠφέλειαν ἐνδεικνύμενοι. τὴν γὰρ ὑπὸ τοῦ ἐχιδνῶν ἐπειρήθημεν τούτου καὶ τοῦ σκορπίου, ἤδη δὲ τῆς ἀσπίδων. ὧν μάλιστ' ἂν τις ἀπίστησεν δι' ὃ τὸν κειμένων αὐτίκα θάνατον, ἀλλ' ὅμως ὧν ἐν ἀλεξανδρείας ὄντος μου, ἐνῆλθέν τις ἄγροικος, οὐ πόῤῥω ἐν πόλεως, ἔνα τῶν κατὰ τὴν χέρα πλεκ-

τύλῳ ἐλήσε τε δεσμῷ σφοδρότατα τῷ πρὸς ὀστ̃ μετακαρπίῳ ῥίζαν αὐτοῦ, ⸫ δραμὼν ὑπὸ τὴν πόλιν πρὸς ἰατρὸν σωθῆναι, παρέχων ἀποτεμεῖν ὅλην τὴν δάκτυλον, ἀχρὶ οὗ εἰς τὸ μετακάρπιον διαρθρώσεως, ἐλπίζων ἐκ τούτου μηδὲν πείσεσθαι. καὶ μήν τοι γε καὶ πρὸ χώρισεν αὐτῷ κατὰ τὴν ἐλπίδα, διεσώθη γὰρ οὐδὲν ἄλλο πραγματδυόμενος ἐπὶ. λαβάπερ ἕτερον οἶδα πόντα τὸ δεξ τῶν ἐχιδνῶν φαρμάκου, μετὰ τὸ τὴν δάκτυλον ἀρτεμεῖν ὑγιαδὲν ὄντα. καὶ μήν τοι γε καὶ ἄλλον ἐθεασάμην ἀγροικον ὅλην τὴν δάκτυλον ὑπὸ ἐχίδνης δηχθὲν τὰ δρεπάνῳ μὲν, ὃ τότ ἔιχεν, ὡς γὰρ ἀμπελουργὸς, ἀχρὶ ὑσάτης διαρθρώσεως ἀρτεμὼν τὸ δεδηγμένον μέρος, ἄνδυ δὲ πόσεως φαρμάκου διασωθέντα, τ̃ δακτύλου καπυλωθέντος ὑπὸ τῶν σωθέντων φαρμάκων. ἀλλὰ καὶ τὸν ἀχρὶ κνήμης ἐπίλεπτον παῖδα θεραπεύειν ὡς χειρήσαντδι οἱ τότε σωαθροιδέντες εἰς τὴν σκέψιν ἰατροὶ, δέξαν αὐτοῖς προκαθηραντας ὅλον τὸ σῶμα, προσφέγκειν δεῖ μέρει τὸ δεξ χρείας, ἢ νάπυος φάρμακον, ἢν δεῖ μεταξὺ δήσαντες τὸ κῶλον ἀνωτέρω τοῦ πρωτοπαθοῦντος μορίου, διεκώλυσαν ῥυῆναι τὴν παροξυσμόν, καί τι καὶ καθ' ἑκάστην ἡμέραν γινόμενον. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἐκ περιουσίας εἰρήσθω μοι τοῦ μὴ θαυμαζειν ὑμᾶς, ὅτι ἀχρὶ μορίου τινος ἀκύρου ῥύσιν ἴσχει τηλικοῦτον πάθος. ὑπολέλειπται δ' ἔτι ζητῆσαι τ̃ αἰτίαν τ̃ ὑπὸ ταῖς τοιαύταις συμπαθείαις γιγνομένην ὑπὸ λεπτικοῦ πάσσοντος. ἐγὼ γοῦν ὁ πολλῷ εἰς τοῦτο πιθανὸν δόξαν ἔσχον, ὥσπερ οὐδ' ἄλλος οὐδεὶς ὧν ἐκοινωνήσαμεν. ἐμοὶ γοῦν θεασαμένῳ ποτὲ, τὸν ὑπὸ τῇ τοιαύτῃ συμπαθείᾳ κατάπωσιν τοῦ κάμνοντος ἀνθρώπου χωρὶς πάσσοῦ σφοδροῦ γιγνομένην ἐν βραχείαις κατὰ διαλείμματα παλμώδεσι λύσεσι, πιθανὸν ἐφαίνετο γίνεσθαί τι τοιοῦτον οἷον ὁρᾶτε συνεχόμενα, καὶ ὑπὸ τοῦ σφύγμου συμβαίνον ἐν τῇ λυγμοῖς. ἐγὼ γοῦν αὐτὸς ὅταν ποτὲ πλέον ὀρέγκωμαι πλέον, οὕτως λύζω. καὶ ἄλλοις δὲ πολλοῖς οὐκ ὀλίγοις εἶδον τοῦτο συμβαῖνον, οἷς ἀδιαπτώτως ἱκανῶς ἴσχε τὸ τῆς γαστρὸς στόμα. πεφύκασι δ' ὅτι καὶ τοῦτο σωτήριος ὀνομάζουσι οὐχ οἱ ἰατροὶ μόνον, ἀλλὰ καὶ πάντες ἄνθρωποι στόμαχον. εἶδον γὰρ ἐν τῇ καταπόσει τῶν κατὰ συμπάθειαν οὐκ ἰδιοπάθειαν ἐγκεφάλου παρόντων ὑπὸ λήψαν, οἷον παλμώδη τινὰ κλονον ἐκ διασημάτων γιγνόμενον, οὐ σωτηρίᾳ πάσσον. ὥστε με τεκμαίρεσθαι παραπλησίαν τινὰ λύσιν γίγνεσθαι κατὰ τὸν ἐγκέφαλον, τῇ κατὰ τὸν στόμαχον ὑπὸ τοῖς ἀνιῶσιν αὐτὸν ἐνίοτε συμπίπτουσι. καὶ γὰρ ὑπὸ τροφῆς πλήθει βαρυνόμενον, ὡς πρὸ οὖν καὶ δηλονότι ὑπὸ ταῖς διαφθοραῖς αὐτῆς, φαίνεται λύζων. καὶ δεῖ δριμύ τε χυμὸν οὐ μόνον λυγμὸν, ἀλλὰ καὶ πάσσον εἴδομεν οὐκ ὀλιγάκις ὅλῳ τῷ σώματι γινόμενον. ἐμεθέντος δὲ τοῦ διάκοντος, σὺθέως ἐπαύσατο. θαυμαστὸν οὖν οὐδέν ἐστιν, καὶ τὴν ἀρχὴν τῶν νεύρων, εἰς τοιαύτην κίνησιν ἀχθῆναι, δικάζειν παραδύσαν ὅτι πρὸ αὐτοῦ ἢ τὸ ἐπ' αὐτῷ ἀπὸ τοῦ πρωτοπαθοῦντος μορίου ἀναφερόμενον. οὕτω δέ μοι δοκεῖ καὶ τ̃ ἄλλα πάντα τὰ κλονοῦντα τὰ νευρώδη χρήσ, ὧν γίνεται συμπτώματα. τὰ δ' εἰς κατάπωσιν ἀναίδητον ἄγοντα χωρὶς λυπήσεως παρασπάσεις, ἢ παλμώδεις, ὑπὸ κατάψυξει γίνεται σφοδρᾶ. τοῦτο δὲ χρῆναι δεῖ ⸫ ὁ λήθαργος. ἡ δὲ ἀπὸ πληξίας δεῖ τῷ δι' αἵματος χρήσιν, ψυχρὸν χυμὸν, ἢ παχὺν, ἢ γλίσχρον ἀθρόως πληροῦσα τὰς κυριωτάτας τ̃ ἢ τοῦ ἐγκεφάλου κοιλίας, οὐ κατὰ δυσκρασίαν ὅλης τ̃ οὐσίας αὐτοῦ γινέσθαι. λαβάπερ ὅτε λήθαργος, ⸫ ἡ φρενῖτις, ἄτε μανίαι, ⸫ αἱ μελαγχολίαι. καὶ ἀμωρώσεις, ἀπώλειαί τε ἢ μνήμης, ἀμυδρότητες τε τῶν αἰσθήσεων καὶ τῶν κινήσεων ἐκλύσεις ὑπὸ δ' ὧν ἁπάντων τῶν τοιούτων παθῶν, οἷον ὅτι καὶ τὸ ἢ ἀποπληξίας, τὸ μεγέθ τοῦ λινδλιώου, τεκμαίρου τοῦ μεγέθους τῆς κατὰ τὴν ἀναπνοὴν βλάβης. ὡς πρὸ γὰρ ὑπὸ τῶν κοιμωμένων ἡ ἀναπνοὴ γίνεται, καὶ δι μικρείαν ἄλλην φύσιγγαν ῥέουσαν τ̃ πνευμονικῶν, ἀλλ' ὑπήνιον ὑπὸ ἢ κλίνης ἀνακειμένων, ὅτως καὶ τοῖς καρώδεσι πάθεσιν ἅπασι μετ' ἀδιαπνοήτου, μή τε κινουμένου τοῦ σώματος, ὁμως ἡ ἀναπνοὴ μόνη διασώζεται, τ̃ κινόντων τ̃ θώρακα μυῶν ὄργανον ὄντα. τότε γοῦν ὑπὲρ ἡμῶν ἔχομεν βεβαίαν ἀπόδειξιν ἐκ τοῦ ἀναπνοὴν μόνην διασώζεσθαι

λαμβάνει δὲ τὴν κατάσκληρυνσιν ἰσχύν καὶ αὐτό. ἤτοι ἀπὸ κεφαλῆς ἢ καὶ τῶν ἡπάτων χωρίων. καὶ μήν τοι καὶ διορίζειν αὐτὰ πειρῶνται. τοῖς μὲν ἀπὸ τῆς κεφαλῆς πρωτοπαθέσιν σκοτωματικοῖς, ὧν ἤχους, καὶ βεφαλῆς ὀδυνᾶς, καὶ βάρη πονεῖσθαι λέγων, ἢ καὶ τῆς ὀσφρήσεως ἢ πνοῆς ἄλλης βλάβην αἰσθήσεως τῶν ἐντὸς ὕβρεων. οὐ τὸς γὰρ προσέθηκεν τοῦτο τοῦ λόγου, τῶν ἐντὸς ὕβρεων. τὰς ἀπὸ τῆς κεφαλῆς ὁρμωμένας ἐμοὶ δοκεῖν, ὡς εἴρηται μοι βουλομένου. τοῖς δ' ἀπὸ τοῦ σώματος τῆς κοιλίας σκοτωματικοῖς, καρδιογμοὺς καὶ ναυτίας πονεῖσθαι φησίν. ἀλλ' ὡς ἔρρηται μοι καὶ πρόσθεν ἤδη πολλάκις, εἰ καὶ ἐν συμπαθείαν ἕτερον μορίου πάσχοι πόθ' ἡ βεφαλή, τὰ γινόμενα γοῦν πάθη τούτης εἶναι νομιστέον ὀρθῶς. οὐ μὴν οὐδὲ τὴν ὀνομαζομένην ἀπὸ τῶν ἰατρῶν κεφαλαίαν ἀμφισβητήσειεν ἄν τις, ὡς οὐκ ἄν εἴη τῆς βεφαλῆς τὸ νόσημα. ἔστι γάρ ὡς ἄν τις συλλαβὼν λόγῳ βραχεῖ εἴποι, τὸ πάθος ὅλον κεφαλαλγία χρονίος τε καὶ δύσλυτος, ὧν μικρᾶς προφάσεσιν, μεγάλους ἰσχύοντα παροξυσμούς, ὡς μήτε ψόφον ἀνέχεσθαι, μήτε φωνῆς σφοδροτέρας, μήτε λαμπροῦ φωτός, μήτε κινήσεως. ἀλλ' ἐν ἡσυχίᾳ καὶ σκότῳ κατακεῖσθαι βούλεσθαι, διὰ τὸ μέγεθος τῶν ἀλγημάτων. ἐνίοτε μὲν γὰρ αὐτῶν, ὡς ἐπὶ σφύρας πλήττεσθαι δοκοῦσιν. ἐνίοτε δὲ ὡς βλωμένων, ἢ διατεινομένων ἀσθένουσι τῶν ἐντὸς τῆς βεφαλῆς. οὐκ ὀλίγοις δ' ἐς τὰς ῥίζας τῶν ὀφθαλμῶν δύνεται τὸ ἄλγημα. καὶ μήν τοι καὶ διαλείπουσιν οἱ τοσοῦτοι παροξυσμοί, καθάπερ καὶ τοῖς ὠλεπέσιν. καὶ τὸν χρόνον γίνεται μεταξὺ τελέως ἀμεμπτον. σύμβολον οὖν ὅτι τὸ νόσημα ἔνδον, τῆς μὲν ὀδυνᾶσθαι ἔχει ἡ κεφαλὴ ὁμοίως τοῖς κεφαλαλγικοῖς. ὧν μᾶλλον δ' ἐκείνων ἀσθενείας ἥκει, τὰ ἐντὸς τῆς κεφαλαίαν πάσχοντα μόρια. διαφορὰ δ' ἐστὶν καὶ αὐτῶν τῶν κεφαλαλγικῶν, ἐνίων μὲν τῆς κεφαλῆς ὀδυπλήρωτον ἐχόντων, ὑδατώδεσιν δὲ τῆς ὅλης τοῦ σώματος ἕξεις εἰς τὸ πληροῦν αὐτῆς. ἐνίων δὲ καὶ αὐτὰ τὰ περιόντα πάσχει ὑδατώδεα. ἔστι συμβαίνει γε ταῖς τοιαύταις φύσεσιν ἰσχνὰς διαστρωμάτας εἰς τὸ ἡ βεφαλαίας ἐμπίπτειν πάθος. οὐκ ἀπεικὸς δὲ τοῖς μὲν πᾶσιν αὐτῶν, τὰς πόθεν τὸν ἐγκέφαλον ὀδοὺς ἀθροίζεσθαι μυίττας. ἐνίοις δὲ τὸ πόθεν περαίνειν. ἡ διάκρισις δὲ αὐτῶν ἐν τοῖς δύνασθαι, ἢ μὴ δύνασθαι, τὰς ὀδοὺς εἰς τὰς ῥίζας τῶν ὀφθαλμῶν. σύλλογος γὰρ οἷς ἡ διάθεσις ὅλη ἐνίδρυται τοῦ βραχίονος, τούτοις εἰς τὰς τῶν ὀφθαλμῶν βάσεις ἀθροίζεσθαι τὸν πόνον. ἐπεσθὴ καθήκουσιν εἰς αὐτὰς ἀρχὰς ἐγκεφάλου τε καὶ ἀμφοτέρων τῶν μυίττων, ἔπειτα καὶ τῶν ἐν αὐταῖς ἀγγείων. ἀλλὰ καὶ τῶν ὀδυνωμένων τὸ ἡμισυ μόριον, καλουμένων δὲ σωφθῶς ἡμικρανικῶν, ἐνίοις μὲν ἔξωθεν τοῦ βραχίονος τὴν ἀδύνην ἡ ὀδύνη γίνεσθαι συμβαίνει. πᾶσιν δὲ εἰς τὸ βάθος ἡ κεφαλὴς δήκουσιν. διορίζει δ' ἑκάτερον μόριον ἡ κεφαλῆς, ἀριστερόν τε καὶ δεξιόν ἡ ἐντὸς τὸ μῆκος ἐλατταμένη ῥαφή, καθ' ἣν ἕνδον τῶν ὀστῶν ἡ κεφαλῆς ἡ μέση τὸν ἐγκέφαλον διαιροῦσα γραμμὴ τέτακται, πρὸς ἣν αὐτῆς τὸ διάφραγμα τῶν ἐμπροσθίων μυῶν κοιλιῶν. ὧν τινὰ δ' ἐσι φύσεις σωμάτων ἔστιν πληροῦν τὴν κεφαλήν, ἐν αἷς ἀτμώδης πνεῦμα γεννᾶται θερμόν, ἢ χολώδη τινὰ περιττώματα ἐντὸς τοῦ σώματος ἡ κοιλίας ἀθροίζεται. γίγνεται δὲ τὰ μὲν ἀπὸ τῶν πνευμάτων, ἀλγήματα τονώδη. καλεῖται δὲ οὕτως οἷς ἄδηλος συνέζευκται τάσεως. τὰ δ' ἀπὸ τῶν χολωδῶν περιττωμάτων, δακνώδη. τὰ δ' ἀπὸ πλήθους γινόμενα, βάρους ἄδηλον ἔχει. μετὰ μὲν ἐρεύθους καὶ θερμασίας συμβαίνοντα, θερμῶν χυμῶν, ἄνευ δὲ τούτων, οὐ θερμῶν. ἐνίοις δὲ συμβαίνει συνεχῶς ἀλγεῖν τὴν κεφαλήν, ἔκ τε πόσεως οἴνου βραχεῖ πλείονος, ἢ ἀκρατεστέρου ποθέντος, ἔτι τε μᾶλλον εἰ θερμὸς εἴη φύσει, πασῶν τε τῶν θερμῶν ὠσμῶν, ὅσαι σύρακος, ἢ κύφεως, ἢ ὅλως ἀρωμάτων θερμῶν ἐμπιμπλάμενοι γίνονται. τινὲς δὲ οὐ δὲ τὴν ἀπὸ τοῦ λιβανωτοῦ φορέουσιν ὀσμήν. σύλλογος δὲ καὶ διὰ πολλὴν ἄδηλον ἐνίοις γίνεσθαι τὰς ὀδύνας, ὥσπερ ὑπὸ τοῦ σώματος τῆς κοιλίας εἰς ὀλίγους. τισὶ μὲν γὰρ οὕτως ὀξὺ ἀποπνέον, ὡς μήτ' ὄξους φορέειν δύνασθαι, μήτε νάπυ, μήτ' ἄλλο τι τοιοῦτον. ἐνίοις δ' ἐγχύς ἀναισθησίας ἥκει. φαίνονται γοῦν ἐρυγγάνοντες, ἐμοῦντες, ἐνίοις μὲν δεινῶς ἄτοπα ταῖς ποιότησιν, ὡς ὑμῶν τῶν ὀσμῶν αὐτὰ μεγάλα δύνασθαι φορέειν, αὐτοὶ δὲ μηδεμιᾶς ἀξιολόγου δήξεως αἰσθανόμενοι. δύναται οὖν ὅτι καὶ ἐπὶ τὸν ἐγκέφαλον ἔστιν τοιαύτας διαφορᾶς τοῖς ἀνθρώποις, ὡς τῶν αὐτῶν ὀσμῶν ἐνίους μὲν ἀλύπως ἀνέχεσθαι, καθάπερ εἰ καὶ μὴ δ' ὅλως αὐτοῖς ἐπλησίασαν. ἐνίοις δὲ ἀνιαρῶς. ἀλλ' ὅπου γε τὰ τοιαῦτα πάθη πάντα ἡ κεφαλῆς ὄδυνη, φανερῶς φαίνεται. τό γε μὴν ἡ παραλύσεως νόσημα. καὶ τὸ τῶν δι' ὅλου τοῦ σώματος ἀσθμῶν, οὐ χρόνους ὄδυνη καὶ ὁ τέτανος, οὐδὲ ἐφ' ὁμοίοις τοῖς δι' ὅλου διαθέσεως γνωσόν, ἀλλὰ λόγου δεῖται τοῦ διδάξοντος. ὅταν οὖν ὅλον τὸ σῶμα βλάπτηται πρὸς τὰ τῶν ὑδάτων ὀργά, τὴν αὐτῶν ἀρχὴν πεπονθέναι δηλοῖ. ταύτην δ' οὐκ ἀνατομῆς μόνης ἔνεστι γνῶναι. πάντων μὲν οὖν ἅμα τῶν ὑδάτων ὀργὰ, ἀρχὴν ἐσάντων ἄδηλόν τε καὶ κίνησιν, ἀρρωστίαν τὸ πάθος ὀνομάζεται. ἡ θάτερον τε μόριον ἢ τοι τὸ δεξιὸν ἢ τὸ ἀριστερὸν ἐὰν συμβαίνει ὄντος, παράλυσις καλεῖται τοῦ μορίου ἐκείνου δηλονότι καθ' ὃ σωίεσι, ποτὲ μὲν τοῦ δεξιοῦ, ποτὲ δὲ θατέρου. καθάπερ εἰ καὶ κατά τι τῶν κώλων ἐγγίνοιτο, τοῦ μορίου ἐκείνου παράλυσις ὀνόμασται. καὶ γὰρ καὶ χεὶρ ὅλη, καὶ σκέλος ὅλον παραλύειν τοτέ ποτε, καὶ πᾶς μόνος ἔνεστι σκέλει, καὶ τὰ μετὰ τὸ γόνυ, καὶ τὰ ἡπὸ τὸ ἡ ὅλης χειρὸς κῶλον ἀνάλογον. ἐμάθομεν δὲ ἐν ταῖς ἀνατομαῖς, ἁπάντων τῶν καθ' ὁρμὴν τοῦ ζῴου λιπομένων μορίων, ὅσα κάτω τοῦ βραχίονος τοῦ, τὰ κινητικὰ νεῦρα τῆς ἐλαφυσιν ἔχειν ἐκ τοῦ καλουμένου νωτιαίου μυελοῦ. ἐμὴν οἱ ἐμὲ ὅτι ποτὲ ἡμᾶς τῇ τοῦ μυελοῦ προσηγορίᾳ καλοῦσι, τὸ μόριον ἐκεῖνο νωτιαῖον μυελὸν ὀνομάζοντες. ἔστι δ' ὅτε χωρὶς προδήλως ἁπλῶς νωτιαῖον, ἀκηκόασι πολλάκις. ἐθεάσαντο δὲ καὶ ταῖς ἀνατομαῖς, τὰ τὸν θώρακα κινοῦντα νεῦρα, ἐλαφοῦντα καὶ τὰ τὸν πρόχειρον ἐλαφούμενα νωτιαῖα. καὶ πρὸς ὅσας τὰς ἐγκαρσίας τομὰς αὐτοῦ καθ' ἃς ὅλως διακόπτει τὰ καὶ τῶν θώρακα μόρια πάντα τοῦ σώματος ἀναίσθητα ἢ ἀκίνητα ποιήσας. ὡς ἂν ἐμὲ αὐτοῦ τοῦ νωτιαίου τὴν τε ἡ αἰσθησιν ἢ τὴν ἡ καθ' ὁρμὴν κινήσεις διωσάμην ἐγκεφάλου λαμβάνοντος. ἀλλὰ ἢ ὅσον ἔτι ἦν τὰς ἀνατομὰς ἐθεάσασθε τὰς ἐγκαρσίας τομὰς τοῦ νωτιαίου μέχρι ἡ μέσης ἐν αὐτῷ ἦν τὸ μῆκος χώρας, ἃ πάντα τὰ κάτω παραλύσας, ἀλλὰ μόνα τὰ κατ' ὀσφὺν ἡ τομῆς. δεξιὰ μὲν ὧν ἐμὲ δεξιῷ μορίῳ τοῦ νωτιαίου τμηθέντος. θάτερα ἢ ὧν ἐμὲ λοιπῷ. σύμβολον οὖν ὅτι ἦν τῷ πρώτῳ ἔφυσιν τοῦ νωτιαίου ἡγουμένης τινὸς διαθέσεως, ὑφ' ἧς εἰς αὐτὸν ἀπὸ ἐγκεφάλου δυνάμεις ἀθρόαι κωλύεσθαι κωλύουσι, πάντα τὰ κάτω κῶλα, πλὴν τοῦ ἦν τὸ πρόσωπον, ἀκίνητα ἔστω

† al. ὅλας

καὶ ἀναίδητα. καθάπερ εἰ μὴ τὸ ἥμισυ μόριον πάθοι τῆς ἐγκεφάλου, τὸ παντὸς ἔσται τὰ κάτω παράλυσις, ἀλλ' ἤδη τῶν ἀεισθήσεων μόνων, ἢ τῶν δεξιῶν. ὁρῶν δὲ τοιούτων παραλύσεων γίνεσθαι καὶ τὰ μὴ τὸ πρόσωπον βλάπτεσθαι. καὶ παρατυγχάνει γε τὸ παραλυθὲν ὑπὸ θατέρου μορίου τοῦ προσώπου. μεμαθηκότες δ' ἐν ταῖς ἀνατομαῖς ἀπὸ τοῦ ἐγκεφάλου τὰ νεῦρα τοῖς μὴ τὸ πρόσωπον ὑπὸ πέμπεσθαι μορίοις, γνῶτε μὴ τούτων τι συμπαρελύθη τῷ πασῶν σώματι μὴ τὸν ἐγκέφαλον αὐτὸ ἑστάναι τὴν διάθεσιν εἶναι τὸ παράλυσις. ἵνικα δ' ἅπαντα διαφυλάττει ταῦτα, μὴ τὴν ἀρχὴν τῶν νωτιαίων. συμβαίνει δ' ἐνίοις μόνα τὰ μὴ τὸ πρόσωπον πάσχειν ὡς πορεύεσθαι μόριον ἓν τι, γλῶτταν, ἢ ὀφθαλμόν, ἢ γνάθον, ἢ χεῖλος. ὡς ἂν οὐκ ἔχοντων αὐτὰ ἁπάντων ἓν τόπον ἀρχήν. ἀλλ' ἐκ διαφόρων μορίων ἐγκεφάλου λαμβάνοντα τὰ νεῦρα. φαίνεται γὰρ ὥσπερ ἀφῶς ἓν ταῖς ἀνατομαῖς. ἡ τοίνυν ἀπλῆξία πάσας ὁμοῦ τὰς ψυχικὰς ἐνεργείας βλάπτουσα, σαφῶς ἡμῖν ἐνδείκνυται τὸ ἐγκέφαλον αὐτὸν πάσχειν. ἡ δὲ ἄγνωσις δεῖται μὲν τοῦ μεγέθους πάσης, ἐκ τοσοῦδε μὴ τῶν ἀναπνοῆς γίγνεται βλάβης. ἐφ' ὧν μὲν γὰρ ὧν πλείονος ἐκβέβηκε τὴν φύσιν ῥυθμοῦ, μεγάλης ἐνεργείας ἓν τῇ τοῦ ἐγκεφάλου βλάβῃ. ἐφ' ὧν δὲ ὀλίγον ἐμποδίζεται, βραχείας. ἁπασῶν δὲ χαλεπωτάτη ἀναπνοὴ ἄγκιστρον ἓν τῇ τοῦ ἐγκεφάλου βλάβῃ. καὶ παραλείπουσά τε καὶ μετὰ βίας μεγάλης γινομένη. καὶ τὸ γ' ἀρρώστημα οὐκ ἀκριβῶς συμβαίνει, διὰ τὴν ἀπώλειαν τῆς ἀναπνοῆς. ὡς τὸ γε μὴ κινεῖν τὰ μόρια τοῦ σώματος, ὡς μὴν τὰς τοῦ βίου πράξεις, ἄχρηστον ἀπολείπουσιν ἢ ἄνθρωπον, οὐ μὴν ὀξέως ὑπὸ φορᾶς τὸν θάνατον. ἴσμεν γὰρ ἤδη τινὰ τὰ μὴ ἄλλα πάντα παραλελυμένον, ἐνεργοῦντα δὲ τὴν φύσιν ἅπασιν τοῖς τὸ πρόσωπον μορίοις. ἐσώζετο δὲ αὐτῷ ἀλυσπόητος καὶ ἀναπνοή. πῶς γὰρ ἂν ἠδυνάτει ζῆν ὑπὸ πλείονος, ἀπολωλυίας αὐτῆς; τούτου πρωτοπαθῆ ἐλεγχόμενα τὰ νωτιαῖα τὸ κατωτέρω βραχεῖ τῷ ὑπὸ τὸ διάφραγμα τῶν νεύρων ἐκφύσει. δῆλον δὲ ὅτι καὶ ἄρα μὴ διαχωρήματα χωρὶς προαιρέσεως ἀπεκρίνετο. καὶ μὴν καὶ ἄλλον ἐκκαταπώσεως ἐθεασάμεθα πλὴν τῶν χαρῶν τὰ κάτω πάντα παραλυθέντα. καθάπερ δὲ παράλυσις ὅταν ἐν ὅλῳ γένηται τῷ σώματι τὴν τοῦ προσώπου ἀβλαβῆ διαμένοντος, ἐν ἀρχῇ τοῦ νωτιαίου τὸ πάθος ἔσται δηλονότι, τὴν αὐτὴν λόγον εἰ μὴ κατασμὸς ἐν ὅλῳ τοῦ σώματος γένοιτο, τὸν αὐτὸν τόπον τοῦ νωτιαίου πεπονθέναι δηλώσει, τὴν μὲν τοῦ προσώπου ἀπαθῆ διαμένοντος. εἰ δὲ καὶ ταῦτα πάσχει, μὴν τοῦ ἐγκεφάλου ἔσται τὸ πάθος ἐνδεέστερον. μορίου δέ τινος κατωμένου, τὸ μικρὸν ἐκεῖνο νεῦρον, ἢ ὅσον μῦς, ἀναγκαῖον ὄντα πάσχειν. ὥστε μένος δὴ τὰς μὲν ἀνατομὰς ἀρχὰς τὰς ἑκάστου μορίου ἀφικνουμένου νεύρου, ἄμεινον ἰάσεται τὰς ἀναισθησίας καὶ ἀκινησίας ἑκάστου μορίου. ἀδιόριστον δὲ ὅσον διαλυφθὲν ὑφ' Ἐροφίλου τε καὶ Εὐδήμου τῶν πρώτων μετ' Ἱπποκράτην νεύρων ἀνατομῶν ὑπομελῶς γραψάντων, ὅ σμικρὰν ζήτησιν παρέχει τοῖς ἰατροῖς, ὅπως γνῶναι μὴ τὴν παραλύσεων ἄδηλον μόνον, γνῶναι δὲ τὴν παραιρετικὴν κίνησιν. γνῶναι δὲ ἀμφοτέρας διαφθείρασι. μάλιστα μὴν ἂν ἡ παράλυσις ὑπὸ τῆς τοῦ κινήσεως ἀφαιρέσεως λέγηται τὴν ἀναισθησίαν ἀφαιρεθησομένων μορίων, ἀναισθήτων μὴ ἔσται, παραλελυμένων δ' ἃ πάνυ τι σωθήσεται λεγομένων. ἤδη μέν τινες οἰκείως τὸ πάθημα, παράλυσιν ἀναισθησίαν ὀνομάζουσιν. ὑμεῖς δὲ ὡς ἀεὶ παρακελευόμεθα, συγχωρεῖτε μὴ ὀνομάζειν ἑκάστοις ὡς ἂν ἐθέλωσιν σκοπὸς δ' ὑμῖν ἔστω, τὸν πεπονθότα τόπον εὑρεῖν ἅμα δηλονότι τῇ κατ' αὐτὸ διαθέσει. χωρὶς γὰρ τοῦτο γνῶναι βεβαίως, ἀδυνάτου ἔσται θεραπεύειν ὀρθῶς, τὰ βεβλαμμένα κίνησιν, ἢ ἀναισθησιν μόρια. παντελείας δὲ ἀρχὴ συρίας σοφιστὴς εἰς ῥώμην ἀφικόμενος ποτε, οὐκ μικρὸς δύο δακτύλους τῆς ἀεισθρὰς χειρός, καὶ τὸ μέσου τὸ ἥμισυ δυοναισθήτους μὴ ἔχειν τὸ πρότερον, ὕστερον δὲ καὶ ἀναισθήτους ἰκανῶς θεραπευσάμενος ὑπὸ τῶν ἰατρῶν ἐπεὶ δὲ ἐγὼ θεασάμενος αὐτὸν ἠρώτων τε τὰ παρηκολουθηκότα πάντα, σὺν αὐτοῖς τε ἅπασι τὴν τοῦ ὁδοῦ τὸ ὀχήματος ἐκπεσόντα τὸν ὦμον ἅμα πληγῶναι τῆς ἀρχῆς τοῦ μεταφρένου, καὶ τὸ μὴ πληγὲν μόρος, ἐν πάσῃ θεραπευθῆναι. ἡνίκα δὲ αὐξηθῆναι τὴν τῶν δακτύλων βλάβην τὴν ἀναίσθησιν. ἃ τοῖς δακτύλοις ἐκεῖνοι προσέφερον φάρμακα, ταῦτ' ἐκέλευόν με τὴν πληγὴν πίθηκος μοιρίᾳ, μὴ ὅτως ὁ ἀνὴρ δηλαδὴ ταχέως ὑγιάσθη. τὴν ἀρχὴν δὲ ὅτι τῶν μὴ εἰς τὸ διόρυμα τοῦ ὅλης χειρὸς διαπεφορμένων νεύρων, ἐξ ὧν ἔχει τὴν ἀναίσθησιν, ἴδιαί τινες εἰσὶν αἱ ῥίζαι. τῶν δὲ οὐ μὴν κινούντων, ἕτεραι γιγνώσκουσι τοῖς ἰατροῖς. ἴσως δ' ὑπὸ πλέον ἢ προὔκειτο τὸν λόγον ἴσοντα, διαπεφάνθη ἤδη προσήκειν. προὔκειτο μὴν γὰρ ἐν δεῖ γράμμασι τὰ μὴ τὴν κεφαλὴν καὶ μάλιστα τὸν ἐγκέφαλον εὑρεῖν πάθη πάντα. δι' ὅτι δ' ὄντος ἀρχὴ νεύρων, ἐξ' ἀνωλεθίας ὁ λόγος ἥκων ὑπὸ τὰ πάθη τῶν νεύρων, ὡς τε ἤδη πορεγράψαντες καὶ τοῦτον τὸν λόγον ἐποιοῦντα, πρὸς τῶν ἐν τοῖς κατὰ τὴν κεφαλὴν μορίοις γιγνομένων παθῶν. ἐφεξῆς σκεψώμεθα. τοσοῦτον ἐπὶ προοιμίοις.

ὡς καὶ τῆς ὀσφρήσεως ἡ βλάβη, παθὸν ὄζειν οὐ τῶν ἰατρὸν τὴν ῥῖνα πόρων, ἀλλ' ἤτοι τῶν ἐμπεδοῦσαν τὸ ἐγκεφάλου κοιλίαν εἰς ἀνακρασιαν ἀγομένων, ἢ τῶν ἐν τοῖς ἠθμοειδέσιν ὀστοῖς πόρων ἐμφρασσομένων. ἐπόρρωται καὶ ἡ τῶν ὀσφρητῶν ἀναισθησις ἐν ταῖς ἐμπεδοῦσαις τὸ ἐγκεφάλου κοιλίαις γίγνεται τῶν ἀτμῶν εἰς αὐτὰς ἀναφορομένων διὰ τῶν ἐν τοῖς ἠθμοειδέσιν τρημάτων, ὡς ἐν τοῖς περὶ τὸ ὀσφρήσεως ὀργάνου δεδεικται γράμμασι.

ΓΑΛΗΝΟΥ ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΠΕΠΟΝΘΟΤΩΝ ΤΟΠΩΝ ΒΙΒΛΙΟΝ. δ'.

ΝΝ μὴν τοῖς πρώτοις ὑπομνήμασι δύο, τὴν καθόλου μέθοδον ἣν χρώμεθα πρὸς τὰς τῶν πεπονθότων τόπων διαγνώσεις, αὐτάρκως ὑπεσκεψάμεθα σὺν πολλοῖς παραδείγμασιν ὠφελιμωτάτοις μορίων. ἐπεὶ δέ, ὡς εἰρηταί μοι, καὶ δεδεικται πολλάκις ἤδη δι' ἄλλων ὑπομνημάτων ἀσκεῖσθαι χρὴ γυμναζομένην τὸν τοῖς ἰατρὸς, εἰ μέλλοι τις ἀσφαλῶς τε ἅμα καὶ ταχέως ὑπὸ τῶν ὀργάνων τὴν τέχνης ἕκαστα πράττειν, ἃ δηλονότι τῶν καθόλου μεθόδων ἐμάθετο δηλονότι καὶ νῦν ἔοικεν ἄμεινον εἶναι πάντα τὸν τὸν σώμασι μορίων ἐπὶ μὴ φαίνεται ταῖς αἰσθήσεσιν, λογικὰς διαγνώσεις εἰπεῖν, ὅτ' ἂν ὅπως ἔχωσιν, τὴν ἀρχὴν ἀπὸ τῶν κεφαλῆς ποιησάμενος. περὶ μὴν τῶν γνωμένης βλάβης, τῆς τε μνήμης καὶ τῆς νοήσεως, καὶ τῶν ἄλλων ὑπερεί-

αις ἃς ἡγοῦ

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 289 sur 494

αις ἃ ἡγεμονικὰς ἐιώθαμεν ὀνομάζειν ἐν τοῖς βίβλοις τῶν ὑπομνημάτων, δίπλοον, ἅμα τοῖς γεγυμνᾶσθαι ἡμᾶς τὴν μέθοδον ἐν εἴδεσι παθῶν ὀκτὼ ὀλίγοις. ἐργάται γὰρ ἐν αὐτῷ τῷ πόδι πρᾶφρασσώσης τι τὸν φρενιτικοῖς πάθεσιν ἢ τὸν ἀνευπυρέτοις, λιθιῶν μανίαν ὀνομάζουσιν. ὡσαύτως δὲ καὶ πόδι λιθάργυρος καὶ κάρδαμον καὶ τὰ ὑπολιπικῶν καὶ μελαγχολικῶν. καὶ σκοτωματικῶν παθῶν. ὥς πού γε τῷ πόδι κεφαλαίας καὶ ἡμικρανίας. ἀκρηπιξίας τε τῶν ὁμοίων αὐτοῖς. ἐν ᾧ δὲ νῦν ἐνεστῶτι, τετάρτῳ τόλμης ὅτι πραγματείας, ὁ λόγος ἔστω μοι πόδι τῶν κατὰ τὸ πρόσωπον μορίων τῶν ἐν βάθει πεπονθότων, τὴν ἀρχὴν ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν ποιησάμενον. τούτων γὰρ ἐνίοτε μὲν, ὁ ἕτερος ἐνίοτε δὲ ἀμφότεροι παραλύουσι τὴν κινησεως ἢ αἰσθήσεως ἢ ἀμφοτέρων. ἐνίοτε μὲν καὶ κατ' αὐτὸν τὸν ἕνα ποτὲ μὲν τὸ βλέφαρον ἔπαθον μόνον. ἐστὶ δ' ὅτε καὶ κατ' αὐτὸν τὸν κυρίως ὀνομαζόμενον ὀφθαλμὸν γέγονεν ἢ εἰς αἴσθησιν ἢ εἰς κίνησιν ἡ βλάβη, ὅτ' ἂν μὲν ὃν μηδενὸς φανερῶς κακοῦ πόδι τὸ ὀφθαλμοῦ, ἀκριβῶς τὴν ὀπτικὴν αἴσθη-
01 σιν συμβῇ, τὸ καθήκον ἐγκεφάλου νεῦρον εἰς αὐτὸν ἔχει τὴν αἰτίαν, ἢ τοι φλεγμαῖνον, ἢ σκιῤῥῶδες, ἢ ὅπως σὺν ἄλλῳ ἐκ ὑπερβολῆς ὑγρῶν βλαπτόμενον, ἢ ὅπως ὂν ἄλλως ἐμφραττόμενόν πόρῳ τοῦ καθ' αὑτὸ, καὶ ταῦτα μὴ ὡς ὀργανικῶς μορίῳ συμβαίνειν ἀναγκαῖον αὐτῷ. τὰ δ' ὡς ὁμοιομερῆ τὴν τοῦ ὀκτὼ δυσκρασίας. ἐξωθεν δὲ τούτων, ὅτ' ἂν ἢ τοι μὴ ὅλως ἢ παντάπασιν ὀλίγον ὑπὲμπνοὴ τὸ αὐγοειδὲς πνεῦμα πόρῳ τὴν ἐγκέφαλον ἀρχῆς. τὴν κινήσεως ἢ ἀκριβῶς μόνης ὁποτέρου τῶν ὀφθαλμῶν, τὸ τὴν τοῦ ὀπτοῦ συζυγίαν νεῦρον ἀκριβοῦν μόνον τοῦ ἐγκεφάλου, πεπονθέναι τι πάθος ἀναγκαῖον ὄντων, ὧν δίπλοον ἀρτίως ὑπὸ θατέρου νεύρου τοῦ τὴν τοῦ πρώτην συζυγίαν ἐκφυομένου. ἐπεὶ δὲ ὡς ἐμάθομεν ἐν ταῖς ἀνατομαῖς, ἓξ μὲν εἰσὶν οἱ τὸν ὀφθαλμὸν αὐτὸν κινοῦντες μύες, ἄλλοι δὲ πρόσληψιν τὴν ῥίζαν τοῦ ἐισθήσοντος εἰς αὐτὸν πόρον. καλοῦσι γὰρ ὅτως οἱ ἀνατομικοὶ τὸ τὴν τοῦ πρώτην συζυγίαν νεῦρον, ὅτι μόνῳ ἐφάνη ὅδε ἐν αὐτῷ τὸ τρῆμα, συμβαίνει ἐν πολλάκις αὐτὸ μὲν ὅλον μηδὲν πεπονθέναι. τῶν δὲ μυῶν τινὰ πάσχειν ἢ τοι τὴν οἰκείαν ὁσίαν ὅτι ὃν πάθος ὢν ἀρτίως εἶπον, ἢ τοῦ νεύρου τοῦ
20 καθήκοντος εἰς αὐτὸν βλαβόντος. εἷς ἕλασον γάρ τοι τῶν μυῶν τούτων, ἀφικνεῖται τῆς μοίρας τοῦ τὴν τοῦ ὀπτοῦ συζυγίαν ἀκριβοῦν νεῦρου, καθάπερ γε καὶ εἰς οὓς πορευόμενον τὸ πόρου μύας, εἴτε δύο χρὴ τούτους εἴτε πρεῖς εἶθ' ὕστερα λέγειν, οὐδὲν γὰρ διαφέρει πρός γε τὰ παρόντα, γιγνωσκόντων ἡμῶν ὅτι ἔστι μυσὶ τούτοις ὄργανον ὃ ἐστὶν ἀναπαῦσαι τε ἅμα καὶ σπεῖσαι τὸν ὀφθαλμὸν, ὡς ἂν μὴ πόδι τρέποιτο τὴν μηδ' ὅλως πρόσπτου τὴν ὁδοιπορίας τὸ μαλακὸν νεῦρον. ὃ δὴ ἐν ὀπτικὸν ὀνομάζειν ἔστι πόρος. ἐξ ὧν ὄντων τῶν κινούντων τὸν ὀφθαλμὸν μυῶν, εἰ μή ὁ ἀναπαυσων αὐτὸ πάθοι, καταπασμὸς φαίνεται τὴν ὑπερκειμένου σύμπας ὁ ὀφθαλμός. εἰ δὲ ὁ καταπασμὸς, ἀνεπασμὸς. εἰ δὲ ὁ πῶς τὸ μικρὸν κανθὸν ἀπάγων, ὡς πῶς τὸ μείζονα πρεπασμὸς. εἰ δ' ὁ πῶς ἕτερον, ὡς τὸ ἕτερον, εἰ δὲ τὸ πόδισρεφόντων μυῶν ὁποτέρος ὧν παλυθείη, λοξὸν ἕξει τὴν διαστροφὴν ὁ σύμπας ὀφθαλμός. ὄντων δὲ ὡς ἔφην ἄλλων μυῶν τῶν πόδι ἐχόντων τὸ μαλακὸν νεῦρον, εἰδέναι χρὴ τὴν πρᾶξιν αὐτῶν, ὅλον τὸν ὀφθαλμὸν ἐργαζομένην πῶπετὴ. ἐν βλέπουσι γε τούτων οἱ πλείστοι ἀβλαβῶς, ἐπεκτεινομένου τὸ ἄκρου τοῦ νεύρου τοῦ μαλακοῦ, πάσχοντος
30 δὲ ὀλίγον. ὡς ἂν γε πάθη τι χεῖρον ὁρῶσιν οἱ ὅτως παθόντες. εἰ δὲ καὶ μεῖζον αὐτῷ συμβαίη τὸ πάθημα, προσλήψει ὡς τὸ δ' ὅλως ὀφθαλμὸν. ἐν ἡ διαστροφὰς δὲ τῶν ὀφθαλμῶν, ἡ μὴ ἐφ' ὁποτέρου ὧν κανθοῦ ἐκτροπὴ, φυλάττει τὴν ἡ φύσιν ὑπόρρυσιν τὸν ὀπτικὸν. ἢ δ' ἄνω καὶ κάτω διαθάπερ γε ἐν ἀλλοξὰς, διπλᾶ φαίνεται ποιοῦσι πάντα τὰ ὁρώμενα. τὸ δὲ τὸ ἄνω βλέφαρον κινόντων μυῶν, ἀκίνητον γάρ ὄντων τὸ κάτω, σμικροτάτων ὄντων ὡς μόγις ὑπὸ μεγάλων ζώων φαίνεται ἀφῶς, ἐκ τοῦ τὴν ὑδρωπα ἔμφυσις εἰς αὐτοὺς ὅτι συνδεώρυχος. ἀλλὰ καὶ ταῦτα καθάπερ ὑπὸ τῶν προειρημένων μυῶν, ὅτ' καὶ τούτων ἀναγκαῖον ὄντι, πολλάκις μὴ αὐτοὺς οὓς μὲν ἴδιόν τι πάθημα πάσχειν ὁποῖα τὰ τῶν μυῶν ἴσμεν, ἐνίοτε δὲ τῶν ἐμφυομένων εἰς αὐτοὺς ὑδρωπα πεπονθέναι. ὁ μὲν ὃν ἀναπεπταμένων αὐτὸν πᾶν παλυθείς, χαλαρὸν ἀκριβῶς τὸ βλέφαρον ὡς μὴ διωσαι διανοίγειν τὸ ὀφθαλμόν. οἱ καταπαυόντες δὲ, σύο γάρ εἰσιν αὐτοῖ, κλείειν ἀδυνατήσουσιν. εἰ δ' ὁ ἕτερος αὐτῶν πάθοι μόνος, ὑπὸ τὸ αὐτοκέμενον αὐτῷ μῦν πᾶν καταπαυθήσει τὸ βλέφαρον ὡς δικαίως κεκλᾶσθαι μέσῳ τῷ ὑπὸ τοῦ πρᾶσσι πόδι γραφῇ αὐτῶν. ἐν τὸ μὲν ἕτερον μόριον ὁ τὴν τὸ
40 πεπονθότα μῦν ὅτι, ἀνεπασθαι. τὸ δ' ἕτερον ὁ τὴν τὸ ἀπαθὲς, καταπασθαι. ταῦτα μὴ ὃν ἴδια πάθη τὴν τὸ ὀφθαλμόν ὅτι μορίου ἀφανῶς ἔχοντα οὓς πάσχοντας τόπους. ἕτερα δ' ὄντα ἄλλων ἐπ' αὐτὸν ὁρμᾶται τὴν συμπάθειαν. τοῖς γοῦν τῶν ὑποχεομένων φαντάσμασιν ὁμοια φαίνεται, μὴ δὲ μιᾶς οὔσης ἰδιοπαθείας τὴν τὸν ὀφθαλμόν. ἀλλ' ὑπὸ συμπαθείας τὴν τὸ σῶμα τὴν κοιλίας. ἢ τὴν τὸν ἐγκέφαλον. ἀλλὰ χρὴ ταῦτα διορίζεσθαι χρὴ τῶν ἀπὸ τ' ἄγαρος ἀρχομένων, πρῶτον μὲν ὑπὸ τὸν ἕτερον ὀφθαλμὸν μόνον ἢ ἀμφοτέρως ὁμοίως φαντάζεσθαι. τὸ πάντα γὰρ ἀεὶ μὲν ὑπὸ τῆς τὴν γαστρὸς κακοχυμίας γινόμενα φαντασίαι ταῖς ὀφθαλμοῖς ἀμφοτέροις ὡσαύτως συμβαίνουσιν. ἀεὶ δ' ὑπὸ ταῖς ὑποχύσεσιν, ὅτ' ἀρχόντων κατ' ἀμφοτέρως, ὅθ' ὁμοίως φαίνονται. δι' ὃ δὲ ἐφεξῆς ὑπὸ τὴν τὸν χρόνον. εἰ γὰρ ἢ τοι τριῶν ἢ πεπάρων μιῶν ἢ καὶ πλειόνων ἡδὴ φαίνοιτο τὰ τῶν ὑποχεομένων συμπτώματα, σοὶ ἐν διαπασκευαμένῳ τὰς κύρας μηδὲν ἀχλυώδες ἐμφανόμενον εὑρήσοιτο, διὰ τὸ σῶμα τὴν κοιλίας αὐτοῦ πάσχοντας εὑρήσεις. ὅπως δ' ὄντος ἀξιολόγου τὸ χρόνου πρῶτον μὴ ἐρωτήσῃς εἰ διηνεκῶς ἐν ἁπάσαις ταῖς ἡμέραις
50 ἀφ' ἧς ἤρξατο πάσχειν ὅτου διαλείπει φανόμενα, μηδεμιᾶς ἡμέρας μεταξὺ γινομένης ἀμέμπτου τελείᾳ, ἢ πρῳὶ ἐπέλθοι ἴνες ἀμέμπτως ὑγιεῖς ὡς δοκεῖ ἀκριβῶς ὑγιεῖς εἶναι. τὸ μὴ γὰρ διωκεῖς ὡς ὑποχύσεις ἔχειν τὸ ἐν διαλείπον, ὑποψίαν τῶν τὴν τῶν γαστρὸς μᾶλλον ὅτ' ἂν ὑπὸ ταῖς ἀκριβείαις δυσπειθίας μηδὲν ἑαυτῷ λέγειν φαίνεται φαντασμα. πολὺ δὲ μᾶλλον ὅταν ἅμα τῇ γνῶσιν τοῦ φαντασμάτων διαθάνῃ ἴνος ἐν τοῖς σώματι τὴν κοιλίας διηκεῖ. ἔτι δὲ μᾶλλον ὅταν ὑπὸ ταῖς ἐν τῶν ἀκινήτων ἐμεθόντων πάνυ τὰ συμπτώματα. ταῦτα μὲν δὴ σύνδεσμος τὴν τῶν πρώτην ἡμέραν ἐν ἢ πού ἂν ἴδῃς τὸν ἄνθρωπον, ἐξ ἀνακείσεως ἐπάρξει σοι μαθεῖν, ὅτ' ἂν ὡς ἔφην ἀκριβῶς τὴν φύσιν ἔχωσιν οἱ ὀφθαλμοί. τὴν δὲ θατέρου κόρης ἀχλυωδεστέρας ἢ θολωδεστέρας, ἢ σκιωλέστερ φάναι μὴ καθαρᾶς ἀκριβῶς φαινομένης, ὑποχύσεως ὄντων ἀρχή. ἐὰν δ' ἐνίοι φύσει τὰς κόρας μὴ πάνυ τι καθαρὰς ἔχωσιν, ὑπὸ σκεπτέον ἐστὶν εἰ ἀμφοτέρας πεπαπλησίως φαίνονται διαλελυμένας. εἰ δὲ πῶς τότῳ μηδ' ἑπτὰ χρόνῳ ἱκανὸς ὑπὸ τοῖς τὴν ὑποχύσεως συμπτώμασιν πρωγεγονὼς ὑπάρχει. καὶ ταῦθ' ὅτως ἔχει, κελεύσω ἀριθμῶν προφὴ τὴν σκιώδης

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 290 sur 494

ἐλάττονι μηδὲν ἐχόσῃ κακόχυμον. εἶτα ἡ τῶν ὑδραίων ὑπερπλοκὸς ἀμεινόσθω, τούτου περὶ τῶν ἡ τῶν ὄψιν φαντασμάτων. εἰ μὲν γάρ ἦσαν μὴ ὅλως ἢ ἀμυδρῶς φάνοιτο, συμαχικὸν ἂν τὸ σύμπτωμα. μένοντων δ' ὁμοίων αὐτῶν, ἡ συμπάθειαν, ἀλλὰ διάθεσιν οἰκείαν εἰληφέναι χρὴ τοῦτο συμπίπτοντα τοῖς ὀφθαλμοῖς, ἔτι δὲ μᾶλλον, ἐὰν τὸ δι' ἀλόης φαρμάκου λαβών, ὁμοίως ἔχει. λέγω δὲ ἀλόης ὁ πωτογοργύσιν ἔνιοι μὲν ἱέραν πικράν, ἔνιοι δὲ ἁπλῶς πικράν. εἰ γὰρ συμαχικὸν εἴη τὸ σύμπτωμα, θραπευθήσεται ἅπαν δι' ἀμφοῖν τὸ φάρμακον τοῦτο πόσεως, ἅμα ταῖς ὑπερψίαις. ὡς σωελθεῖν εἰς τὸν ἀμφότερα, τῶν τε διάγνωσιν τοῦ πεπονθότος τόπου, καὶ τὴν θραπείαν αὐτοῦ. ἐγὼ δὲ ὡς ἴσασι καὶ χωεῖς τοῦ θεάσασθαι οὐ τοῦτο πάσχοντας ἐθεράπευσα διὰ γραμμάτων ἔνιους ἔν ἄλλοις ὄντας ἔθνεσιν. καὶ γὰρ ἐκ τῆς ἰβηρίας καὶ τῆς λιγυστικῆς καὶ ἀσίας καὶ θράκης καὶ ἄλλ χωρίων ἱδρῶτας μοι ἔνιοι, ἔτι πρὸς ἀρχὰς ὑποχύσεις, μήπω μηδὲ μιᾶς ἔναργῶς φαινομένης βλάβης ἐν τῇ κόρῃ, φαρμάκου ἔχοιμι δίκαιον, ἀρκέλαου αὐτοῖς, ἠξίουν δηλωθῆναί μοι πρότερον εἰ ἐκ τῶν πολλῶν χρόνῳ πάσχουσιν, ἢ τι ἄλλο παρὰ ὧν ὀλίγον ἐμπροσθεν εἶπον. εἶτα τοῖς ὠφελήσασιν ἓξ μίαν ἢ ἔνιαν τὴν ὅτι ἡ ἀρχῆς γενόμενα φασκόντων, ἀμφοτέρων ὁμοίως τῶν ὀφθαλμῶν ὑπὸ μὲν ταῖς ὑπερψίαις ἄμεινον ἐχόντων, τῶν ὀξυωμένων δὲ ὑπὸ ταῖς ἀπερψίαις, καὶ ταῖς τοῦ σμάχου διήξεσιν, ἐμεσάντων τε χολῆς καὶ πανισταμένων, οὐδὲν ἔτι παρὰ ἡ κόρης ἀξίωσας πύθεσθαι. βεβαίως ἔγνων ὡς οὐκ ἰδιοπάθειαν ἀλλὰ συμπάθειαν εἶεν τῶν ὀφθαλμῶν ὑπὸ τῆ γαστρὶ, καὶ πέμψας αὐτοῖς τὴν πλειρὰν ἐκείνος μὴ πρῶτον καὶ μάλιστα, διὰ ἐκείνου ἢ καὶ ἄλλος πολλοὺς τῶν ὁμοιωθέντων αὐτοῖς, ἰασάμενον. ὄντες γὰρ αὐτοὶ πάντες οἷς ἔπεμψα πεπαιδευμένοι, μαθόντες δ' ἀφ' ὧν αὐτοῖς ἐπέστειλα τὰς διαγνώσεις τῶν πεπονθότων τόπων, αὐτοί τε τἄλοιπα ῥᾳδίως ἐγνώκεσαν αὐτοὺς ἐθεράπευόν τε ταῖς πλείοσι φαρμάκοις. πλανήσιας ἢ ζοῖς τὰ ὑποχεομένων συμπώματα γίνεται πολλάκις ἐναντίας πάσχοντας ἔνιοι φρενιτιδῶν, εἴτε εἴδεσιν, εἴτε διαφοραῖς ἐθέλοις ὀνομάζειν. εἰσὶν μὲν αὐτὰ ἁπλᾶ μὴ δύο. συνθέτος ἢ ἀφ' ἀμφοῖν ἡ βίτυ. λυπεῖς μὲν γὰρ τὰ φρενιτικῶν οὐδὲν ὅλως σφαλλόμενοι περὶ τὰς διαγνώσεις τῶν ὀρατῶν, ὁ ἡ φύσιν ἔχουσι ταῖς διανοητικαῖς κείσεσιν. ἔνιοι δ' ἐμπαλιν ἐν μὲν ταῖς διανοήσεσιν, οὐδὲν σφάλλονται, πάθατυπικῶς ἢ κινοῦνται, ἡ τὰς αἰσθήσεις ἄλλοις ἢ ἴσοις κατ' ἀμφω βεβλάφθαι συμβέβηκεν. ὁ ἢ βόπος ἑκατέρας τ' βλάβης ζοῖς δ' ἔσιν. καταληφθεὶς τὶς ὑπὸ τῆ οἰκίας ἐν ῥώμῃ μεθ' ἑνὸς ἐργατῶ παιδίου, ἀναστὰς ἀπὸ τῆ κλίνης ἧκεν ὑπὸ τῆ θυείδος, δι' ἧς οἷον τ' ἐν ὁρᾶσθαι τε αὐτὸν ἐν ὁρᾶν οὐ παύοντας. εἶτα τ' ὑαλίνων σίδηρον ἔπαιον ὑπὸ λεκανὶς αὐτοῖς ἐκπλήσσοντα αὐτῷ βάλλειν ἐπιχειρεῖν. τῶν ἢ μετὰ γέλωτος ἀξιόντων τε βαλεῖν καὶ ἱροτόντων ταῖς χερσὶν, ὁ μὲν, ἔβαλεν ἐφεξῆς ἅπαντα προχειζόμενος, οἱ δὲ γελῶντες ἐκελεύεσαν. ὕστερον δέ ποτε πυθόμενος αὐτῶν, εἰ καὶ τὸν ἐργον κελεύοιεν βληθῆναι, κελεύσαντων αὐτῶν ὁ μὲν ἔβαλεν. οἱ δὲ ἐπεὶ καταφρόμενον ἀφ' ὑψηλῶν ἐθεάσαντο, γελῶντες μὲν ἐπαύσαντο, πεσόντα δὲ προσδραμόντες ἀνέλοντο σωτριβόντα. τὸ δ' ἐναντίον ὁ μόνον ἐπ' ἄλλων, ἀλλὰ καὶ ἐμαυτῷ συμβὰν οἶδα μειρακίῳ τῶν ἡλικίων ὄντι. πυρέττων γὰρ ἐν θρίᾳ πυρετῷ διακαεῖ, ἡ τε ἰσχὺς ἐξέλειπεν αὐτὰ κάρφη ἡ τῶν χρόαν ὀρφνώδη, καὶ τῶν ἱματίων ὁμοίας κρολύσεις ἐνόμιζον. εἶτ' ἀφαιρεῖν μὲν αὐτὰς ἐπεχείρουν. ὀδ' ἐνὸς δὲ ὑπὸ τῶν διακτύλων ἀναφερομένης. σωεχέστερόν τε σφοδρότερον ἐπεχείρουν ὅτω πράττειν. ἑτοίμων, δὲ δυοῖν παρόντων ἀκόλας ἀλλήλοιν λεγόντων, ὡς ὅτος ἴδιη κροκυδίζει τε καὶ ἰαρφολογεῖ, σωῆκα μὲν ὡς αὐτὸ οὐκ ἐπονθοίμι τὸ λεγόμενον ὑπὸ αὐτῶν, ἀκριβῶς δὲ παρακολουθῶν ἐμαυτῷ μὴ παραπαίοντι ἡ τῶν λογισικῶν δυνάμιν ὀρθῶς ἔφην λέγειν, καὶ βοηθεῖν μοι μὴ φρενιτίσαι. τραπομένων δ' αὐτῶν ὑπὸ τὰς πωσηλάσας ὑδροχοὰς ἡ κεφαλῆς, δι' ὅλης ἡ ἡμέρας καὶ νυκτὸς ὑπνια μὲν μοι παραχώδη τινὰ σωέπεσεν ἄχρι τοῦ βοῆσαί τε καὶ ἀναπηδῆσαι, πρὸς τ' αὐτὰ κατέσχε δὲ τὰ συμπώματα πάντα ἡ τῶν ἑξῆς ἡμέραν. σύληλον οὖν ὅτι τῶν συμπωμάτων ἡ γένεσις, ὑπὸ μὲν αἰτίας μίας καὶ τῆ αὐτῆ κατ' εἶδος, ὀκ ἐκ τοῦ αὐτοῦ δὲ πρωτοπαθοῦντος ὁρμᾶται τόπου, τοῖς ἐπ' ἐγκεφάλου τε, καὶ γαστρὶ ἡ συμπάθειαν ὡς εἴρηται, πάσχουσιν. ὁτ' ἂν γὰρ ἀθροιδὴς τὶς ἐν ἐγκεφάλῳ χολώδης χυμὸς, ἅμα πυρετῷ διακαεῖ. παραπλήσιόν τι πάσχει τοῖς ὑπὸ πυρὸς ὀπωμένοις. καὶ ἡ ὥσπερ λιγνώδινα γένναν πέφυκεν, ὥσπερ καὶ τοῖς λύχνοις τὸ λαιον. ἅπερ λιγνὺς συμπλεκπίπτουσα τοῖς ὠσὶ τὸν ὀφθαλμὸν ἀφικνουμένοις ἀγρείοις, αἰτία γίνεται τῶν φαντασμάτων αὐτοῖς. ἐθεάσαθε γὰρ ἐν ταῖς ἀναπομαῖς ἅμα τοῖς νοδίροις ὑπὸ τὸν ὀφθαλμὸν ἀρτηρείας τε καὶ φλέβας συμπλεκπιπτούσας ἀπὸ τῶν τῆ χροειδῆ μιμίγγια διαπλεκουσῶν. ἀλλὰ καὶ ὅτος ὁ λόγος ἐναντίοις τελευτάτω, δίωρισμένος ἱκανῶς. ἐφεξῆς δὲ περὶ τῶν ἄλλων ἐν ὀφθαλμοῖς μορίων ἔπομεν ἵνα μὲν κοινὸν λόγον. ὡς τὰ φαινόμενα ἀφῶς ἡμῖν μόρια μὴ φυλάττοντα τῆ φυσικῆ κατάστασιν ὁ πρόκειται νῦν διαγιγνώσκειν. ἀλλ' ἐφ' ὧν ἀφανὲς αἰσθήσει τὸ πεπονθὸς ὅτιν μόριον. ὡς ἐφ' ὧν γε φαίνεται σαφῶς ἤτοι διεῤῥωγός τι ἡ κόρης, ἢ πρεσασμένον ἢ παρὰ φύσιν ἠυξημένον ἢ μεμειωμένον, αὐτὸ μὲν τὸ πεπονθὸς ὁ δὲ μιᾶς δ' ἕτερα ἐνέργειας εἰς διάγνωσιν. ἥτις δ' ἐστὶν ἡ τοιάδε διάθεσις αὐτὸ, ἡ ἰατρικῆς τέχνης ὄργανον ἐπίσασθαι. καὶ γέγραπται πρὸ αὐτῶν ἐν τοῖς τῶν συμπωμάτων αἰτίοις. ὡς ὀδὲν ἔτι δέομαι λέγειν ἐν τοῦ δὲ πρὸ τῶν ὀφθαλμοῖς πεπονθότων μορίων. τῶν ἀναγκαιοτάτων ὡς πρῶτ' ὂν ἡ πρὸ τῶν αὐτοῖς παθῶν. τὰ μὲν γὰρ ὀνόματα τῶν παθῶν, ἐν ἑνὶ μικρῷ βιβλίῳ γέγραπται, τοῦ ὑδατοειδοῦς ὡς φησὶ ἔχοντι τῶν ἐν ὀφθαλμοῖς παθῶν διάγνωσις. αἱ δ' αἰτίαι καθάπερ ἔφην ἐν τοῖς τῶν συμπωμάτων αἰτίοις εἴρηται. καιρὸς δ' ἤδη μεταβαίνειν ὑπὸ τοῦ γλαῶσαι. ἑώραται δ' ἡμῖν ἐπ' αὐτῆς, ἔνιοτε μὲν ἡ κίνησις, ἔνιοτε δὲ ἡ ἡ γλαύσεως ἀναισις βεβλαμμένη. καὶ ποτὲ μὲν σὺν αὐτῇ καὶ ἡ ἀφῆς. οἷ ἔσι δ' ἄλλα μὲν ἀφῆς, ἄλλα δὲ γλαύσεως νοδίρα, καθάπερ τὰ ἡ κινήσεως. τὰ γὰρ ἀπὸ τῆς συζυγίας, ὁ μόνον τῶν ἁπλῶν, ἀλλὰ καὶ τῶν γλαυκῶν ὅτι διαγνωσικά. πλεονάκις ἢ βλάπτει τ' γλαυκῶν ἡ ἀναισις, ὥσπερ ἡ τ' ἁπτῶν, καί τοι τ' αὐτῶν ὄντα νοδίρων, ὡς ἂν ἀκριβεσθῆς δεομένη διαγνώσεως. παχυμερέστερον μὲν γὰρ, τὸ ἡ ἀφῆς ἀναισητήριον, ὥσπερ τὸ ὄψεως λεπτομερέστατον. λαύτερον δὲ μετὰ τῶν ὄψιν ἐν λεπτομερείᾳ μ', τὸν ἡ ἀκοῆς, ἐν παχυμερείᾳ δὲ μετὰ τῶν ἁφῶν, τὸ ἡ γλαύσεως, ὥσπερ ἐν μέσῳ τῶν τεττάρων, τὸ ἡ ὀσφρήσεως. ἡ δὲ λίνησις ἡ γλαῶσης, ποτὲ ἡ ἐναλόμενος ὅτι συζυγίας τῶν ἀφ' ἐγκεφάλου πεφυκότων νοδίρων ἐγκύς ἡ ἡ τὸν ναπαῖον ἀρχῆς ἔζα. ὁτ' ἂν μὲν οὖν ἀμφότερα τὰ

ἀμφότερα τὰ μόρια τοῦ ἐγκεφάλου τό, τε δεξιόν, καὶ τὸ ἀριστερὸν ἡμῖν δοκῇ τὸ χωρίον ἢ πεπονθότα, οὐκ ἀπλανῶς ὑπολήψεται κινδυνώδεις. ὅτι ἂν δὲ θάτερον μόνον, εἰς παραπληγίαν τελευτᾷ, ποτὲ μὲν τῆς ἡμισείας λυομένου μόνης λυμαινομένου ἡμῖν τοῦ ἥμισυ μορίου. ἔσι δ' ὅτε καὶ τοῖς κάτω ἡμικεφαλίοις μορίοις ἄλλοτ' ἄλλοις ἐγκατακαπτόμενον. ποτὲ δὲ καὶ παντὶ θατέρῳ μορίῳ τοῦ σώματος ἄχρι ποδῶν ἄκρων. ἢ δι' οὗ γλώττης πολλάκις ἑωράτω βλαπτομένην τὴν ἐρμηνείαν βλάβων μόνη τῶν ἡμῖν τὸ πρόσωπον μορίων, μήτε ἡμῶν ἀπλῆς ἀναδήσεως ἐν αὐτῇ, μήτε ἡμῶν γλυκείας βεβλαμμένων. ἢ αἰτία πρόδηλος ὑμῖν ὅτιν ἑωρακόσιν τὰς ἐξ ἐγκεφάλου τ' νεύρ' ἀφυσάς. εἰς μὲν τὸ πρόσωπον, ἀπὸ τ' πρώτης μορίου, αὐτ', γινομένας. εἰς ἣ τὰ κάτω μόρια τ' προσώπου πάντα τὰ καθ' ὅλου τὸ ζῷον, ἀπὸ θατέρου μορίου τοῦ ὀπίσω. ἐξ οὗ μορίου ὅτι καὶ ἡ συζυγία τῶν ὠδῖνων ἡμῖν γλώττης μὴν ἀναμένων νεύρων, ὑφ' ὧν ἄν ἡμῖν πρὸς αἵρεσιν αὐτῆς γίνοντα κινήσεις. ὡς τε πάλιν ἐνίοτος ὅτ' ἂν τὸ πρόσωπον ἐγκεφάλου πάθη μόριον μόνον, ἢ μὲν γλώττης λύπησις, ἀβλαβὴς διασώζεται μόνη. τὰ δ' ἄλλα πάντα τὰ ἡμῖν τὸ πρόσωπον μόρια, τὰς ἀναδητικὰς καὶ προαιρετικὰς λυπήσεις ἀπόλυσι ἡμῖν θάτερον διηλοῦσι μόριον ἢ τὸ δεξιὸν ἢ τὸ ἀριστερόν. ἐὰν γὰρ ὅλον ποτὲ πάθῃ τὸ πρόσωπον ἐγκεφάλου, συμπάσχειν μὴ ἀναγκαῖον ὅτι, ἀπὸ τὰ πρὸς τὴν ὑψηλοτάτην αὐτ' κοιλίαν. βλάπτεται ἢ ἀπὸ τὰς διανοητικὰς αὐτῶν ἐνεργείας. ἀπὸ καὶ ἀναίδητος μὴ ἀκίνητος οὕτως παθών, δέδεν δ' εἰς τὴν ἀναπνοὴν βλάπτει. καὶ καλεῖται τὸ πάθος τοῦτο κάρος. ὡς τό γε καὶ τὴν ἀναπνοὴν βλάπτον οὕτως ἰσχυρῶς, ὡς μετὰ πολλῆς βίας ἀναπνεῖν μόγις, ὁμοίως τοῖς ῥέγχουσιν ἐν ὕπνοις βαθέσιν, ἀπλῆξία προσαγορεύεται. καὶ δίνων μὴ διαδέχει τὴν μὲν ἀπὸ τῆς ἀπλήξιας λύσιν ἡ καλουμένη † πάραπληγία πάνυ πολλάκις. ὧν ἢ τοῖς κάροις παρομοίως, ὑγεία τὸ πᾶν πολλάκις ἀλόλυθεῖν εἴωθεν. γίνεται ἢ κάρος ἐπὶ τοῖς τῶν ἱεροσταθμῶν μυῶν πάθεσιν ὡς Ἱπποκράτης ἐδήλωσεν, κἂν δίς ὀξέσι νοσήμασιν, ὡς καὶ τοῦτ' ἔγραψεν ὁ αὐτὸς Ἱπποκράτης. ἐν τοῦ μέσω διέσεως ἀμφοῖν ὅτι τοῦ τε κάρους καὶ τῆς ἀπλήξιας, ἡ ὑπόληψις, ὡς ἁσμένως μὲν ὑπομένοντος παντὸς τοῦ σώματος, ὁμοίως εἰς παραπληγίαν τελευτῶσα. ψυχρὸς μὲν οὖν καὶ παχὺς ἢ πάντως γε γλίσχρος χυμὸς ὅτι μάλιστα τῶν ζιῶν τούτων νοσημάτων. ἀλλ' ἐν μὲν τοῖς κάροις τε καὶ ταῖς ὠλήξιας, ἀεὶ κοιλίαι μᾶλλον, ἢ ἧττον ἢ αὐτὸ τὸ σῶμα τ' ἐγκεφάλου πάσχειν εἴωθεν. ἐν ἢ ταῖς ἀπλήξιας μᾶλλον τὸ σῶμα. καὶ ἡμῖν μὲν οὖν κάρος τὰ πρόσω μᾶλλον. ἐν δὲ ταῖς ἀπλήξιας τε καὶ ἐπιλήψιας, ἀμφοτέρα. ἡμῖν ἢ τὰς καταλήψεις τε καὶ καπυχὰς ὀνομαζομένας, τὰ ὀπίσω πάσχει μᾶλλον. ὅτ' ἂν ἢ ἀνατεταραμένον ἐνὸς ὀστοῦ ἢ μέση κοιλία θλιφθῇ, κάρος γίγνεται τ' ἀνθρώπου ἄνδρ τοῦ παραδοξότατα καὶ ἀνυχρῶς ἀναπνεῖν, ὧν τὸ μὲν ὠλήξιας, τὸ δὲ τ' ἀπλήξιας ὄντ' ἴδιον. ὡς πέρ γε καὶ κάρος καὶ καταλήψεως, ἡ ἡμῖν φύσιν ἀναπνοὴν σωζομένην, ἀλλ' ὁ μὲν κάρος, ἀκλείσμένων γίγνεται τῶν βλεφάρων. ἡ κατάληψις δὲ ἀνεωγότων. ὥσπερ δὲ ἐν ταῖς ἀναπνήσεσιν ὅτ' ἂν ἀμελῶς τὰς πύελον ἐμπιγνύφωμεν λακκοφυλακι, τὴν μίαν γὰρ θλίψαι πάραυτόν τ' προσώπου, ὁ κάρος γίγνεται. ἡμῖν τὸν αὐτὸν τρόπον ὅτ' ἂν ὀξὺ σωτηρίως ἐν σφοδρῶς τοῦ ἱερανίου θλίβη τὰς κοιλίας αὐτοῦ, καὶ μάλιστα τὴν μέσην, ὁ κάρος συμπίπτει. ἔπεται ἢ καὶ σφοδραῖς ὀδύναις τὸ πάθος ὅτιν, καταπίπτουσι ἐν αὐταῖς τοῦ ἡμῖν τὸ ψυχικὸν πνεῦμα τόνου. λαλῶ δὲ ὅτως ὡς ἴσε τὸ ἡμῖν τὰς κοιλίας τοῦ ἐγκεφάλου πρῶτον ὄργανον ὑπάρχον τῇ ψυχῇ πρὸς τὸ διαπέμπειν εἰς ἅπαντα τὰ μέρη τοῦ σώματος, ἀίσθησιν τε καὶ κίνησιν. τὰ μὲν δὴ ἡμῖν τὸν ἐγκέφαλον, οἰκειότητά τε τοῦ πολιεμένου λόγου, ὃ δίοτι ἡμῖν τ' ἐμπροσθεν λόγου ἀδιορισότατον ἔρηται, διορισαμένοι μοι νῦν ἄμεινον ἔσται ἔχειν. ὧδις δ' ὧν τὰ ἡμῖν γλώττης ἐπάνειμι πάλιν, τὰ μὲν κοινὰ ἅπαντα τὴν πρὸς τ' ἐγκέφαλον καὶ τὰ νεῦρα κοινωνίαν, τὰ ἢ ἴδια μόνης αὐτῆς. τῇ μὴ οὖν πρὸς τὸν ἐγκέφαλον αὐτῆς κοινωνίαν, καθάπερ εἰς τὴν κίνησιν ἐβλάπτετο ἅπαντα τὴν ζ. συζυγίαν, ὅτως εἰς τὴν ἀίσθησιν ἐμποδίζεται, ἅπαντα τὴν ζιτικὴν ὀνομαζόμενα μαλακὸν νεῦρον οἱ ἀνατομικοὶ, καταφυομένην ὡς ἴσε καταχιζομένην εἰς τὸν πολυλαμβάνοντα τὴν γλῶτταν χιτῶνα. καθάπερ τι τῶν ἀπὸ ἡμῖν ζ. συζυγίας εἰς οὖν ἴσαν τὰς αὐτ' μύας. τὰ δ' ἴδια μόνης τ' γλώττης πάθη ζις μεμνημένοις ὅτα ποῖ τῶν ἡμῖν οὖν ὀφθαλμὸς ἰδίως ἀρτίως εἶπον, ὁ χαλεπῶς εὑρεθήσεται. νῦ γὰρ ταύτης ἀπλῆν μὲν ἀνυσκρασίαν τῶν μυῶν, ὡς ὁμοιομερῶν ἐμποδίζουσι ταῖς κινήσεσιν. ὡς ὥσε γε τ' νῦ ποδιέχοντος ἔξωθεν αὐτ' ὑμένος, ἀμφοτέρας ταῖς ἀναδήσεσιν ἁπλᾶ τε καὶ γλυκείᾳ. ἄλλ' ὡς ὀργανικῶν παθῶν φλεγμονὰς καὶ σκίῤῥους καὶ οἱ ἡμάτα καὶ ἐρυσιπέλατα καὶ διαπύησις, ἅπερ ἅπαντα τ' ὠνεσώσης ἀφώνησαν πραγματείας, ὁρῶσιν τε ἡμῖν καὶ ἀπομένοις, διαγινωσκόμενα. πρόκειται γὰρ, ὅστε μήθ' ὕψει μήθ' ἁφῇ διαγνῶναι δυνάμεθα πάσχοντα μόρια, τοῦτ' ἀδιόλυφα διά τινων σημείων ἐνδεικτικῶς τε καὶ τὸ σύμπαν φάναι, λογικῶς νῦν εὑρεθησόμενα. ἡμῖν τὸν αὐτὸν δὴ λόγον ὧδι ἐπὶ ἀλύσεως ἀναδήσεως ὅσα μὲν ἐν αὐταῖς ταῖς ὁρωμέναις κοιλότησι τῶν ὧτων γίνεται παθήματα, λογικῆς ἐστὶ γνώσεως. ὅσα ἢ ἀπαθῆ φαινόμενα τοῦ ἡμῖν τὰ ὦτα πόρε, βλαπτομένης ἡμῖν τῆς ἀκουστικῆς ἐνέργειαν, ὁμοίας μεθόδῳ γνωσθήσεται. εἰ μὲν μόνη πάσχει, τὸ ἴδιον νεῦρον πεπονθέναι λογιζόμεθα. σὺν ἢ τοῖς ἄλλοις τ' προσώποις μορίοις, ἐν ἐγκεφάλου τῆς πρὸς φύσιν ἕξιν διάθεσιν, ἢ ὡς ὁμοιομερὲς, ἢ ὡς ὀργανικὸν μορίου πεπονθότος αὐτοῦ. καὶ τῶν ἄλλων ἢ τύπων ἁπάντων τῶν ἡμῖν τὸ πρόσωπον, ἀ μόνον ἡ κίνησις, ἀλλὰ καὶ ἡ ἀίσθησις, ἤτοι γε ἀπόλυται παντάπασιν ἢ βλάπτεται ποτὲ μὲν αὐτῶν ἰδιοπαθόντων τῶν βεβλαμμένων τὰς ἐνεργείας μορίων. ποτὲ δὲ τῶν ἐξ ἐγκεφάλου φορμένων ἐπ' αὐτὰ νεῦρα, ἢ ἀπὸ τοῦ ἐγκεφάλου πάσχοντα. διορισθήσεται δ' ἀλλήλων ἅπαντα ἀπὸ τ' ἐξυγμένων αὐτοῖς συμπτωμάτων. ὅτ' ἂν μὴ γὰρ ἐν ἰδίου μορίου ἦδι γε εἰς ἀίσθησιν ἢ εἰς κίνησιν ἢ εἰς ἄμφω τύχη βλαβὲν, αὐτὸ μόνον ἐκεῖνο τῆς αἰτίας ἐχέτω διαθέσει, ἤτοι γε ἐν ζις ἰδίοις μορίοις ὀργανικῶς ἢ ἡμῖν δυσκρασίαν πάσχουσιν. ἢ ἐν ζις εἰς αὐτὰ φορμένοις νεῦροις ἀπὸ τ' ζίτης συζυγίας. ὅταν ἢ ἅμα πλέω πεπόνθη μόρια, σκεπτέον αὖτε ἐκ μιᾶς ἀρχῆς νεύρ', εἴτε ἐκ πλειόνων, ἐχέτω τῆς ἀίσθησιν ἢ τῆς κίνησιν ἐν ἓν φύσει διακεῖσθαι. πειράμεθα γὰρ τοῦτο ἅπαν τ' ἀναζωμῶν. τ' μὴ ζίτης συζυγίας, ζις γε κροταφίταις μυσὶν ἢ ζις μασητῆρσιν ἢ ζις χείλεσι ἢ ζις τ' ῥινὸς, πλὴν ῥιγίοις, ἀίσθησιν τε ἢ κίνησιν παρεχόσης. τῇ ἢ γλώττῃ, τῆς ἀίσθησιν μόνῃ, ὡς πέρ γε καὶ τοῖς ἐν ἓν σώμασι πᾶσιν. ἡμῖν δὲ δυσὶ τόποις, οὖς μὲν τῶν ὀφθαλμῶν μόνοις κινόσης, ὡς πέρ γε καὶ ἡμῖν τὰ πρῶτα τῶν ὀπτικῶν ἀίσθησιν αὐτοῖς παρεχόσης. ἐὰν δὲ ποτὲ τὰ παρὰ ἡμῖν ζίτης συζυγίας νεῦρόμενα μόρια, πάντα φαίνηται βεβλαμμένα ἡμῖν θάτερον

† al. παράλυσις

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 292 sur 494

σπλανότη μόρος. ἀεὶ γὰρ χρὴ τότε μεμνῆσθαι ἰσχυρῶς μὴ ῥηδίως τοῦ νοῦσον γεγονέναι. κατ' ἄμφω δὲ τὰ μόρια ἡ βλάβης συμβάσης, ὁ τοῦ νοῦσου τὸ πάθος ἴδιον, ἀλλὰ τοῦ ἡγεμονικοῦ τόπου, πρώτως ὄντων, ὅθεν ἐκφύεται τὰ νεῦρα. πάσχοντα δ' ἐγκεφάλου κατ' ἄμφω τὰ μόρια τότε ἀεισθρόν τι τὸ δεξιὸν ἢ τὸ ἀριστερὸν ἢ τὸ μέσον ἐκ τοῦ ἡγεμονικοῦ τρίτην συζυγίαν χωρεῖν συμπάσχει δὲ τὰ πλησιάζοντα. δῆλα δ' ὅτι τὰ τε ἡγεμονικὰ τῶν αἰσθητήρων, καὶ τὰ τρίτην συζυγίαν, βλάπτεται νεῦρα. καὶ τῇ τότων ἀνολεθρείᾳ βλάβῃ καὶ τὰ ἡγεμονικὰ τῶν ὀφθαλμοὺς μόνα βλάπτεσθαι πάντα, μόνος δ' ἑνὸς μυὸς ἢ νεύρου παθόντος ὁπωσοῦν, εἴτε κατ' ἰδιοπάθειαν εἴτε ἡγεμονικὴν συμπάθειαν, οὐδὲν τῶν ἀνωκειμένων μιᾷ ὁδῷ πάσῃ τὸ μόνον. ἐὰν μὲν ὁ τὸ δεξιὸν χεῖλος κινῶν μῦς πεπαλυθῇ, πῶς τὴν ἀεισθρὰν χώραν ἀπαγορεύει τοῦ ἡγεμονικοῦ τὸ μόριον χείλος, ὅτ' ἂν δὲ ὁ τὸ ἀεισθρόν, οὐδὲν τὸ δεξιὸν. ὡσαύτως δὲ κἀπὶ τῶν γενῶν ὅλης καὶ τῆς ῥινὸς πτερυγίων, καὶ τῶν γνάθων ἑκατέρας, ἃς ἐμάθετε κινούσας τὸ μυόδιον πλατύσματος, οὐδὲ τὰ φωνητικὰ συμβαίνει πεπονθέναι τὸ μόριον. ἀπ' ἐτ' οὐδὲ τότε πρὸς τὴν τρίτην συζυγίας τῶν νοῦρων, ἡνίκα τῶν ἡγεμονικὸν τὸν πρόχυλον ἀπονοσήσαι εἰς ἅπαν ὀλίγον δεῖν, ὅτι μὴ ἡγεμονικὸν τὸ μικρὸν αὐτοῦ, τῶν πρὸς τὴν πέμπτης συζυγίας ἐμφυομένων νεύροις, ὥθεν τὸ πλάτυσμα τοῦ ὑψιστάτου ἔχει χώραν. μεμφναι δ' ἤδη καιρὸς οὐδὲ τὰ τοῦ νωτιαίου πάθη. Τὰ τοῦ νωτιαίου μυελοῦ πάθη, σωτόμου μὲν ἔχει τοῦ ἐγκεφάλου παρόντι διδασκαλίαν, ὁ σωτόμου δὲ τοῦ ὧν τῶν ὀργάνων γνῶσιν αὐτῶν, ἐμὲ γὰρ μνημονεύοι τις ἑκάστου συζυγίαν τῶν ἀπ' αὐτοῦ πεφυκότων νεύροις ὃν ὅτι πάσχοντος μορίου τοῦ σώματος, ἀδύνατον αὐτοῦ γνῶναι ἡγεμονικὸν τὸ πόσον ἔπαθεν ἀπονοσήσας ὁ νωτιαῖος, ὡς τοῦ γε μεμνημένῳ, ῥᾴστη ἡ τοῦ πεπονθότος τόπου γνῶσις. ἀλλὰ καὶ ἡγεμονικὸν τῶν ἄλλων ἁπάντων μοχθηρὰν διάγνωσιν, ἀνάμνησις ἔσται τῶν ἀρχῆς τοῦ νωτιαίου μυελοῦ πεφυκότων νεύρων. οἷον δὲ θεὸς ἀρχὴν τῶν πρώτων ἀπονοσήσαι πάντων, ἀσαινίαν μὲν, ἀλλὰ γίνεται σωφάγχη ποτὲ παισὶν μᾶλλον ἢ τελείοις. ὑπὲρ ἧς Ἱπποκράτης ὅτως συνέγραψεν ὁ τοῦ δηλητῆρος τῶν ὠμοπλατιῶν. ἰὼ ἢ τ' ἰσχναγχιλιῶν παθήματα τοιάδε. τοῦ τραχήλου οἱ ἀπονοσήσαι ἔσω ἐρρέπετον τοῖσι μὲν ὑπὸ πλέον. τοῖσι δὲ ἐπὶ ἔλαττον. καὶ ἐξαίφνης ἐλοσήλος ἰὼ κοῖλον ἔχων ὁ τράχηλος. καὶ ἤλγει ὁ ταύτη φαινόμενος. ἰὼ ἢ καὶ κατωτόρω τινὶ τοῦ ὀδόντος καλουμένου ὁ ὀχ ὁμοίως ὀξὺ ὀδύνη. ἔτι δὲ οἷσι καὶ πάνυ πολιφανὴς, μείζονι πολιφλεγμονῇ. ἢν μὴ σὺ τοῦ ὀδόντος καλουμένου, φάρυγξ δὲ φλεγμαίνουσα, ἐγκειμένη ἢ. τὰ ὑπὸ γνάθων, ὄγκησα. ὁ φλεγμαίνουσιν εἰκῆ. ὁδὲ βεβαίνου ὀδύνῃ ὧδήσαν, ἀλλὰ τῇ φύσει μᾶλλον. καὶ γλῶτταν ὁ ῥηϊδίως ἐρεφόντες, ἀλλὰ μείζων τε αὐτοῖς ἐδόκει εἶναι καὶ πεπεπεσθῆναι. καὶ αἱ ὑπὸ τῆς γλώττης φλέβες ἐκφανέστατοι, κατατείνειν δ' ἐκ ἠδύναντο, ἢ πάνυ χαλεπῶς. ἀλλ' ὅτ' αἱ ῥῖνες ἐξεφυσῶντο ἐπάνω ἐδίωκον. καὶ ὁμοῦ τῇ

μόριος ἤτοι τὸ δεξιὸν ἢ τὸ ἀριστερὸν ἢ ὁλκὴ γλίσχρη πῶς ἐλαίνειν συμβαίνειν σκολιοῦσθαι τ῀ ῥάχιν. ἀμφοτέρων δὲν ἐμνημόνευσεν ἡ τ῀ προγεγραμμένων ῥήσιν, ὁ ἱπποκράτης ἢν μὲν δὴ φάναι. οἷς μὲν δὲν ἰῶ ὀρθὸν ὀζύγκυμα ἢ λορδώσει. ἢν ᾖ δὴ, οἱ ᾖ ἑτερόῤῥοπα ἔχοντες, ἢ σκολιώσεως. ἀλειβῶς ᾖ πάνυ καὶ ὠφελίμως ἡμῖν τοῖς ἀναγνωσομένοις, αὐτὰ προσέγραψεν. ὧδε μὲν ἢ λορδώσει, ὀδύνας γλίσχρας πᾶσα πλευρικὸν, ὅπερ ὀξὺ, μοείω ἴσως πάρεστιν. ὧδε ᾖ ἢ σκολιώσεως, γλίσχρας φάσκων, ἄχρι χειρός, ὁ πόρος ὁ κατωτέρω ἢ τὰς πλευρὰς ἢ ὀσφῦν ἢ τὰ σκέλη. πρῶτον δὲν ἡμᾶς χρὴ δεῖν γινώσκειν, ὡς ἕτερα ἢ σύμπτωματα ἕπεται τοῖς νωτιαίοις μυελοῦ παθόντος ἴδιόν τι πάθος, ἤ τοι ἢ δυσκρασίαν μόνων ἢ μετὰ χυμῶν τινος ὠμορρύγους, ὡς ἢν ἐρυσιπέλασι καὶ φλεγμοναῖς καὶ σηπεδόσι. ἕτερα ᾖ βλίβοντος, ἀπὸ μεταστάσεως ἑνὸς ἢ πλειόνων ὀστοῦν. ἢν δὲ μὲν γὰρ αὐτὸς ὁ νωτιαῖος ἔπαθεν ἰδιάζοντι πάθει, ἤτοι ἢ τὸ ἀριστερὸν ἢ δεξιὸν μόριον, ἄνευ μεταστάσεως ὀστοῦν, ἢ ἢ τὸ ἕτερον αὐτοῦ μόριον μόνον γλισχρὸν τ῀ πάθος, ἅπαντα τὰ κάτω μόρια τοῦ σώματος ὅσα κατ' οὐθὺ ἢ βλάβης, εἰς ἀδύνησιν τε καὶ κίνησιν βλάπτει. ἢν δὲ δ' ὅλος ἔπαθεν, ἅπαντ' ὁμοίως τά τε δεξιὰ καὶ τὰ ἀριστερὰ τὰ κάτω τοῦ βλαβέντος μορίου, παραλύεται. κινηθέντος δὲ ὀστοῦ, πῶς μὲν τὸ λυφὸν ἢ λορδὸν. ἐγχωρεῖ μὲν καὶ μὴ δ' ὅλως βλαβῆναι τῶν ὑπὸ κάτω μορίων μηδέν, εἰς ἀδύνησιν ἢ κίνησιν. ἐγχωρεῖ δὲ καὶ βλαβῆναι, ἢν τὸν ἢν ᾖ δὴ ποθὲν ἀρθρωθὲν ἐρεθισμὸν ὑπὸ αὐτοῦ διοισμοῦ, ὅταν μὲν γὰρ ὡς αὐτὸς ὠνόμασεν γωνιώδης ἡ διαστροφὴ γένηται τοῦ νωτιαίου, τοτὲ μὲν ἢν βραχὺ καμφθέντος ἀλλ' ἀθρόως καθ' ἓν μόριον οἷον κλάσιν τινὰ λαβόντος, ἀνάγκη βλάβῆναι τὰ κάτω μόρια πάντα. ἢν βραχὺ ᾖ τ῀ διαστροφῆς γενηθείσης κυλιοτρόπως, ὀδὲν ἀξιόλογον πάσχει τὰ κάτω τ῀ κινηθέντος ὀστοῦ. ἡ δ' εἰς τὸ πλάγιον ἐλιτροπὴ, βλάπτει πάντως ἐκεῖνα τῶν μορίων, εἰς ἃ πλαγίνεται τὰ δὴ τῶν μεταστάντων ὀστοῦν ἐκφυόμενα νεῦρα. καὶ μᾶλλον μὲν γίνεται ὅταν ἢν τὸν πρόχηλον. ἤπερ ᾖ ἢν τὸν θώρακα, πολὺ δ' ἧπερ ἔπι ἢν τ῀ ὀσφῦ. ὧδε μὲν γὰρ τ῀ βραχήλε τ῀ στερνοπομένων ἀλλήλοις ὀστοῦν ἑκάτερος ἴσον στερεῖ ᾗ πέρᾳ δ' ἡ ὃ τὸ νεῦρον ἐκφύεται. ἢν δὲ οὖν τ῀ θώρακος πλέον μὲν ὁ ὑψηλότερος, ἧπερ δὲ ὁ ταπεινότερος, ὧδε δὲ ἡ ὀσφῦος ὅλον τὸ νεῦρον ἐκπίπτει ἢν τὸν ὑψηλότερον ὀστοῦν. ὡς τε ἐντεῦθεν μὲν ἡ εἰς τὰ πλάγια ῥοπὴ τῶν ὀστοῦν, ἐσωτὴ σωσπάσασα τόν τε νωτιαῖον αὐτοῦ καὶ τὸ νεῦρον, ἀθλιπέστερον ἐργάζεται τὴν ἢν φύσιν ἐκπλῆσαι αὐτό. ἢν δὲ τὸν πρόχηλον, ἐλ ἡ μεταξὺ χώρας τῶν δύο ὀστοῦν ἐκφυόμενα τὰ νεῦρα ἢν τὰς σκολιώσεις βλίβεται μὲν, ἐν ἐλαίοις τοῖς μορίοις ἡ ἐκφύσεως εἰς ἃ τὴν διαστροφὴν ἔχει ἡ ῥάχις. τείνεται δὲ ἢν θάτερα. ταῖς μὲν δὴ πάσεσιν, ὅταν ὦσιν ἡ φλεγμονὴ μεγάλη, σπασμὸς ἐπακολουθεῖ. ταῖς δὲ βλίψεσι, παραλύσεις τ῀ μοείων εἰς ἃ τὸ βλιβόμενον ἀφίεναι νεῦρον. εἰκότως δὲν ὧν ταῖς ἰσορροπηθείσαις ἢν τ῀ προγεγραμμένων ῥήσιν κωφώσεις, ἄχρι χειρῶν ἀεὶ παραπλησίαι συμπίπτουσαν. ὡς ἂν ἐκ τ῀ πρόσω τ῀ βραχήλε λαμβάνωσιν τὰ νεῦρα τ῀ χειρῶν. μετὰ γὰρ τ῀ βραχήλε, ὁ θώραξ ὅτι δὴ εἰς τὰς χεῖρας, ἀλλὰ τὰ μεσοπλεύρια τίλαι αὐτὴν ὀστοῦν ἀκρωμένων, νεύρων πλὴν βραχέων τινῶν, ἐκ τῶν πρώτων. τὰ δὴ δὲν ἄλλα τὰ ἢν τὸ πρόσωπον μόρια παντάπασιν ἀβλαβῆ διαμένῃ, μήτ' εἰς ἄδυνσιν ἐμποδίζοντα, μήτε εἰς κίνησιν ὧδε ταῖς εἱρημέναις ἀρτίως τῶν ὀστοῦν μεταστάσεσιν ἀ γνάθοι ᾖ μόναι χωλεῖς ἢ γλῶσσ ὡς ἂν ὑπὸ τοῦ μωμένου πλατύσματος κινώμεναι βλάπτονται. δῆλον δὲ καὶ τῶν μυῶν ὅσοι τὴν ἀρχὴν τῶν εἰς αὐτὸν διανεμομένων νεύρων ἔχουσιν ἐκ τ῀ ἢν τὸν πρόχηλον νωτιαίκ. βλάπτονται καὶ αὐτοὶ κατά τε τὸ νωτιαῖον πάθη καὶ τῶν ἀπ' αὐτοῦ πεφυκότων νεύρων. ὁπόσοι δ' εἰσὶ καὶ τίνες οἱ μύες ὅτοι, μεμαθήκατε ἢν τὴν τῶν ἀπὸ νωτιαίκ νεύρων ἀνατομήν. ὡς πρόχ καὶ τ῀ ἄλλα ὅσα χρὴ γινώσκειν ἡμᾶς ἑπόμενα συμπτώματα τοῖς ἢν ῥάχιν ὀστοῦν ἐν κυφώσεσιν τε καὶ λορδώσεσιν καὶ σκολιώσεσιν. ἐν ᾖ δὴ δυτέρῳ τῶν εἰς τὸ ποθὲν ἀρθρωθὲν ὑπομνήματι γεγραμμένα πανταχῶς ἔχεται σὺν ταῖς οἰκείαις ἀποδείξεσιν. ὧν ἐγὼ τὰ κεφάλαια νῦν ὑμᾶς ὑπομιμνήσκω, ὧν ἐνία μὲν ἤδη δεδήλωται. ὅσα δ' ὔπω λέλεκται νῦν ἐρῶ πῶς τὸ μὲν δ' ἐν τοῦτο τι λείπειν ᾖ λόγω. χρὴ γὰρ ὑμᾶς ἐπίστασθαι οὐκ ὀστοῦν ὀζύστασθαί ποτε ἢ οἰκείας θέσεως ἤτοι γ' ἐκπλώσεως ἢ πλαγιώσεως ἢ τινος ὀγκου πρὸ φύσιν ὑπαπωμένου τὰ συμφυῆ τοῖς ὀστοῦν αὐτοῖς καὶ ᾖ νωτιαίῳ νευρώδη σώματα. διὰ δὲ ὅδε ᾖ τοῦ γλίσχρα τοῦτα. τὰ μὲν ἕτερα τῶν ἢν φύσιν μοείων. τὰ δὲ ἕτερα, τῶν παρὰ φύσιν. ὄγκοι τινὲς, οὓς ἱπποκράτης ἑνὶ πολλαβῶν ὀνόματι, λέκληκεν ἀπεπτα φύματα. δῆλον οὖν ὅτι ὧδε ἢ προγεγραμμένης κατασάσεως, ἰῶ ἐν ᾖ δ' ὀυτέρῳ τῶν ὑπομνήμων ἔγραψεν, οἵτε ὑπακέμενοι τοῖς τοῦ πραχήλε ὀστοῦν ἰοῖς ἔπαθον μῦδε. ἴσως δὲ καὶ φυματώδεις τινὲς ὄγκοι ἐγένετο πρὸ, δι' ὧν ᾗ πῦσαι φησὶν αὐτὸς πέπονα, πεφθέντων δ' ἐλαθέντων τῶν φυμάτων. δῆλα τοίνυν αὐτὸς ὠνόμασεν καὶ ἰσχναγχικὸς; ἢ ὅτι δ' ὑπονοια τοῖς αὐτοῖς ἰῶ, ἄνευ τοῦ πεπονθέναι τι τῶν ᾗ τὸν θώρακα καὶ πνεύμονα. τάυτη γὰρ δικνεῖται ἢ ἰσχναγχικὴ συμβροιμὴ ᾗ ποθιπνευμονικῆς καὶ πλευριτικῆς. καὶ πῶς τάτῳ γ' ἔτι, ᾖ δὴ ἰσχναγχείας ἀιδιάνεσθαι ᾗ τὸν λάρυγγα. φαίνεται γοῦν καὶ ᾖ δὴ πνευματικῶ καὶ κωάγχας ὀνομάζων, ἅπαντα τὰ ᾗ ὧδε τὸ χωρίον γιγνόμενα πάθη δυσκολίαν ᾗ ἀναπνοῆς ἐργάζομενα. φησὶν γὰρ ὅτως. αἱ δὲ κωάγχαι δεινόταται μὲν εἰσὶν καὶ τάχιστα ἀναιρέσιμοι, ὅσαι μήτ' ἐν τῇ φάρυγγι ἐκδηλόν τι ποιέουσιν, μήτ' ἐν ᾖ δὴ αὐχένι, πλεῖσον τε πόνον παρέχουσιν καὶ ὀρθοπνοίαν. οὗται γὰρ καὶ αὐθημερὸν ἀκπνίγουσιν καὶ δυσπραῖαι καὶ τριταῖαι. καὶ τεταρταῖαι. ὁκόσαι δὲ τὰ μὲν ἄλλα παραπλησίως πόνου τε παρέχουσιν καὶ ἐπαίροντά τε καὶ ἐρυθήματα ἐν τῇ φάρυγγι ποιέουσιν, οὗται ὀλέθριαι μὲν ἥκιστα, χρονιώτεραι δὲ ὀλίγον τῶν πρόσθεν. εἰσὶ δὲ καὶ σωεξόρυθείᾳ φάρυγξ καὶ ὁ αὐχὴν, οὗται χρονιώτεραι. καὶ μάλιστα ὀζ αὐτέων ποθιγίνονται, ἢν ὅ, τε αὐχὴν καὶ τὸ σῆθος ἐρυθήματα ἔχῃ καὶ μὴ παλινδρομήσῃ τὸ ἐρυσίπελας ἔσω. ἐκ τούτων μὲν ἄν τις ἐτεκμήρατο μιᾷ προσηγορείᾳ πάντα ᾗ τὸν τὸ χωρίον πάθη τῶν ἀναπνοῶν ὀπισθοῦν βλάπτοντα, κωάγχας ὀνομάζειν αὐτὸν οὕτω τῶν ἰατρῶν εἰθισμένων. τὸ μὲν δὴ κωάγχαν ὀνομάζειν δῆλα τὸ κ. τὸ δὲ σωάγχαν δῆλα τὸ σ. πολὺ δὴ μᾶλλον, ὁ δὲ παρασωάγχαν τί καλοιάτων, οὐ δὲ παρακωάγχαν. ἡ γὰρ τῶν ὀνομάτων ποθιφυγέα, μετὰ ᾗ τῶν πραγμάτων ἀμελείας ἤρξατο. καὶ δῆλα τοῦτο, τέτταρα μὲν ὀνόματα πεποιήκασιν. δικλῶσθαι δ' ὑπὸ αὐτῶν ἐπόντες πάθη τέτταρα καὶ γράψαντες, αὐτῶν τὰ γνωρίσματα παραλελοίπασιν. ὅτου τοίνυν

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 294 sur 494

ἐμοὶ πρόχειρον ἅμα τῇ ἧπ̃ τὸ διὰ τρόμου ὠφελ̃σθαι ξήσειν. τίνα οὖν ὀνομάζω τὴν φῦσαν τὰ τέτταρα πάθη, τὸ μὲν ὑγρὸν καὶ πρῶτον αὐτ̃, ὅτ' ἂν ἡ φάρυγξ φλεγμαίνῃ, φάρυγγα δ' ὀνομάζω τὴν ὑγρὰν τοῦ σώματος χώραν εἰς ἣν ἀνήκει τό τε τοῦ στόματος καὶ τὸ τοῦ λάρυγγος πρόσω. ἕτερον δὲ διάτορον ὅτ' ἂν μὴ τ̃ ἄλλό τι τ̃ ἧπ̃ σῶμα, μήθ' ἡ φάρυγξ, ἀλλὰ μηδὲ τ̃ ἔξωθεν τὶ φαίνεται φλεγμαῖνον. ἄδηλον δὲ πτίξεως ἕνεκα τοῦ κάμνοντα ἧπ̃ τὸν λάρυγγα. τρίτον δ' ὑδὶ τούτοις, ὅτ' ἂν ἡ ἐκτὸς χώρα τ̃ φάρυγγος φλεγμαίνῃ. καὶ τέταρτον ὅτ' ἂν ἡ τοῦ λάρυγγ& ἐκτὸς ὁμοίως διατεθ̃ῃ τ̃ ὑγρῷ. ἀλλ' ὧδε τούτοις γε ἧπ̃ τὸν αὐχένα γίνεται τὰ πάθη ὁ πρὸ ἀλεξιπασιν, εἰς τὴν πρόσω χώραν μεθισταμένων τ̃ ἀπονδύλων. ποτὲ μὲν αὖ τ̃ μόνον τ̃ κοινωνούντων αὐτοῖς μυῶν εἰς ὄγκον τινὰ παρὰ φύσιν ἀρθέντων, ἢ τινος φύματος συσάντος. γίνοιτο δὲ καὶ τοῦ στόματος συγκακωθέντος αὐτοῖς. ἔστι δ' ὅτε καὶ τ̃ σωματοπλόντων αὖ τ̃ μυῶν ὑφ̃ λάρυγγι. καὶ πρὸς τούτοις γ' ἔτι τ̃ ἰδίων αὐτοῦ τοῦ λάρυγγος μυῶν, ὑφ̃ ὧν ἀνοίγνυται. ταῦτ' οὖν ἅπαντα τὰ πάθη δυχέρειαν μὲν ἴνα ἐργάζετ̃ ἧπ̃ τ̃ ἀναπνοὴν, ὁμοίως τ̃ τοῦ πνιγμῶν κίνδυνον ὧν φορέα. δυσκόλως δ' ἢ κατὰ πίνοσιν, ἢ μὴν τοί γε ἢ ἀλγδόσιν, ὁπότε μᾶλλον ἀνακόπτ̃ τὸ ποτὸν αὐτοῖς εἰς τὰς ῥίνας. γίνοτε δ' ἢ τὸ φλεγμονῆς αὐτῆς ὑδροβαινούσης, ἢ τὰ ποδὶ φάρυγγα τε καὶ γλῶτταν αὐτοῖς συνεξαίρετ̃, καθάπερ αὐτὸς ἔγραψεν. ἀλλ' ὁ δίετται νῦν ὁ προκείμενος λόγος τ̃ τοιούτων συμπαθειῶν ἢ διηγήσετ̃, ἑτέραν γὰρ ὀργειῶν ἀπώλεια γίνεται ἢ γλώττης παθόσης. ὧδε δ' ἡ βλάβη μιᾶς ὀργείας ὄδ̃ν, οἱ πεπονθότες δὲ τόποι πλείους, τ̃ ποικιλίᾳ τ̃ ἄλλων συμπτωμάτων διοριζομένοις τούτοις ἡμῖν εὑρίσκειν πρόκειται νῦν. ἄνδρ μὲν γὰρ τ̃ παθεῖν τ̃ ἀναπνευσικῶν ὀργάνων ὁπόδν ἔστ ἧπ̃ πρωτοπάθειαν ἢ τε ἧπ̃ συμπάθειαν, ἀδιάφορον ὄδ̃ν βλαβεῖσθαι τ̃ ἀναπνοὴν, ἐπεὶ δ' αὐτά τε τὰ ἀναπνευσικὰ πλείω τετύχηκεν ὄντα, πῶς δ' αὐτοῖς, ἕτερος ἀριθμὸς δὲ ὀλίγος ὅδε μορίων οἷς συμπάσχειν πέφυκεν, ἀνάγκη τοὺς διορισμοὺς πολλοὺς γεγόνασιν, οἷς χρώμενος ἄν τις, εὐδέσκοι τόδε τ' ἰδιοπαθῶντας ἐκάστω τε καὶ οὗ συμπάσχοντας αὐτοῖς τόπους. δυοῖν δ' ὄντοιν τ̃ ἢ ἀναπνοῆς εἴδ̃ν, γνῶσι τεκμηραδ̃ τὴ, περί τε τοῦ πάσχοντος τόπου καὶ ἢ διαθέσεως αὐτοῦ. φανερὸν γὰρ ὁ κάμνων ὅλον τὸν θώρακα κινῶν ἧπ̃ τὴν ἀναπνοὴν, ὡς ἐμποδὼν μὲν ἄχρι τ̃ ἴλεοῦ, ἀνήκειν αὐτοῦ τὴν κίνησιν. ἑκατέρων δὲ ἄχρι τ̃ ἐπωμίδων. ὀπίσω δὲ ἄχρι τ̃ ὠμοπλατ̃. ἐκ τούτων ἢ ἀναπνοῆς γνῶσις γίνετ̃ τριῶν διαθέσεων, μιᾶς μὲν, θερμασίας φλογώδους κατά τε τὸν πνεύμονα καὶ τὴν καρδίαν. ἑτέρας δὲ, σφοχωσίας κατὰ τὰ τ̃ ἀναπνευσικῶν ὀργάνων. ἐφ' ἅις τρίτης, ἀῤῥωστίας ἢ κινήσεως ἀμυδρᾶς οὖσ μᾶς τοῦ θώρακος. ὠδὶ σκέψασθαί τοι χρὴ τοιούτων ἀναπνοὴν θεασάμενον τινὰ, πρῶτον μὲν οὖ σφυγμός. ὀφθήσονται γὰρ ὄντοι, τὸ πλῆθος ἢ θερμασίας, ὧς ἐν τῇ δ' αὐτ̃ προγνώσει γεγράπται. διάτορον ἢ τὴν ἐκπνοὴν, εἰ πολλὴ καὶ ἀθρόα καὶ μετὰ ἐκφυσήσεως γίνεται. καὶ τρίτον ὠδὶ τούτοις, ἄψασθαι τοῦ θώρακος, ἧπ̃ τὸ σφρον. διακαόμενον γὰρ εὑρῶν τις αὐτὸ, ὅτως ἂν ἔχοι πάντα τὰ γνωρίσματα τοῦ πλήθους ἢ θερμασίας. ἀφ' ὠδὶ μέτρου προφερομένων αὐτοῖς ἐρυθ̃ θος προσώπου τε καὶ ὀφθαλμῶν. καὶ κεφαλῆς διακαοῦς, καὶ δίψος ἰσχυροῦ, καὶ γλώσσης ξηρᾶς τε καὶ τραχείας, αὐτοῦ τε τοῦ κάμνοντος καίεσθαι λέγοντος, εἰ δὲ τ̃ ἢ φλογώσεως σημείων μετρίων ὑπαρχόντων, ὁ θώραξ ὠδὶ πλέον διασέλλοιτο, σφοχωσία τις ὄδ̃ν ἂν τοῖς ἀναπνευσικοῖς ὀργάνοις. ὡς τε ἤτοι τὸ πρὸ τ̃ λάρυγγα πίπτε πονθὸν, ἢ πλῆθος ὑγρῶν ὁ πνεύμων, ἢ ὁ θώραξ ἐμπέπλησται, ἢ φῦμα τὶ φύεται κατ' αὐτοῦ, ἀφ' ὃ γλίσχρος ὄδ̃ν, καὶ τὸ καλούμενον ἀπόσυμα. τὰ μὲν οὖν ἧπ̃ τὸν λάρυγγα, διήλθομεν ὅσα ἧπ̃ συμπάθειάν τε καὶ πρωτοπάθειαν πάσχει. τὰ δὲ ἧπ̃ πνεύμονα καὶ θώρακα, μικρὸν ὕστερον ἀκριβέστερον διοριεῖσθαι. προλέγεται γὰρ ἐν τῷ παρόντι, τὰ τοῦ νωθροῦ διελθεῖν πάθη, τά τ' ἄλλα, καὶ ὅσα ἧπ̃ τὴν καλουμένην ἀτονίαν πάσχει. γίνεται δὲ ἀτονία, ποτὲ μὲν ἀφ' ὑπερβολ̃ ἐγκεφάλου, ὡς ἂν παρ' ἐκείνοις τοῖς διαμέσοις ἀμφοτέρας ἐχόντος αὐτοῦ, τήν τε ἀνθρωπικὴν καὶ τὴν κυνοπικὴν. γίνοιτο δὲ καὶ κατ' αὐτὸν μόνον τὸν νωθροῦ πρωτοπαθόντα διά τινα δυσκρασίαν οἰκείαν, ἢ τοι καθ' ὅλον αὐτὸν, ἢ ἧπ̃ διαφέροντα μόρια γεγονυῖαν. ἧς δ' εἰς γνῶσιν οἱ πολλοὶ τ̃ ἰατρῶν ἀφικνοῦνται, καί τοι θεώμενοι πολλάκις ἐν νόσοις ἐκλύτους τινὰς αὐτ̃ ὄντως ὄντας, ὡς μόγις κινεῖν οὖν ἢ χαρὸς δαλιτύλας. ὅμως δ' ἀναπνέοντας ἅπασιν τοῖς τοῦ θώρακος μορίοις. μὴ δ' οὖν μὴ δὲ διαλιποῦς θερμασίας ἀναγκαζούσης αὐτοῦ τῷ μεγάλῳ ἀναπνεῖν ἀφικνεῖσθαι. συμβαίνει δὲ αὐτοῖς οὐδὲν ἀδ̃ τοιαύτην αἰτίαν. τὴν ἀβίαστον ἐκπνοὴν, αἱ φρένες ἐγάζονται μόναι, κατ' ἐκείνους τοῦ καιροὺς, ἐν οἷς ἡσυχάζει τὸ ζῶον ἐῤῥωμένως. ὁπότ' ἂν δ' ἀῤῥωστῶσιν αὗται μόναι μὲν, πληροῦν τὴν χρείαν ἢ ἀναπνοῆς ὀφείλουσι. βοηθοῦσιν δ' οἱ μεσοπλεύριοι μύες, αὐταῖς συνκαῦται, κἀπειδὰν ἔτι πλέον ἐπανοῆς δέωνται τὸ ζῶον, ὅτως ἤδη καὶ οἱ ὑψηλοὶ πάντες, ὧν οἱ μέγιστοι, τὰς ὠμοπλάτας ἑαυτοῖς συγκινοῦσιν ἐναργῶς. ὅτ' ἂν οὖν ἴδ̃ς ἄνθρωπον ἅπασιν τοῖς τοῦ θώρακ& μορίοις ἐνεργοῦντα, μὴ μὲν τοι πυκνὸν ἐπανέοντα, πῶς ἐπισκέψαι τὴν ἰκανῶς τὴν τε πληγὴν ἢ διασολῆς τοῦ θώρακος καὶ τὰ ἢ ῥῖνος πτόρυια. τοῦτά τε γὰρ, αὐτὸ εὑρήσεις πρὸς ἕλκοντα, καὶ μικρὰν τὴν διασολὴν τοῦ θώρακος ἐργαζόμενον, οὐχ ὥσπερ οἱ διὰ πλῆθος θερμασίας ἐν πυρετοῖς ἰσχυσάσεσιν ἐῤῥωμένοι τὴν δυνάμιν. ὧν πλεῖστον γὰρ αὐτοὶ τὸν θώρακα διασέλλουσιν ὅλον. ἀλλ' οὐδ' ὅσοι διὰ σφοχωσίαν τινὰ τ̃ ἀναπνευσικῶν ὀργάνων, ὡς ἐν κυνάγχαις τε καὶ ταῖς ἐκ πολλ& ἀθρόας καταῤῥοῦς δυσπνοίαις. ἢ καὶ διὰ ἀμφοτέρα, καθάπερ ἐν πνευμονίαις, ὅτοι γὰρ εἰσὶν οἱ μεγίστου τε καὶ πυκνότατον ἀναπνέοντες. ὡς πέρ δὲ διὰ ἀῤῥωστίαν δυνάμεως, ἅπαντα τὰ μόρια τοῦ θώρακ& ἀναγκάζοντ διασέλλειν, ὅτω καὶ διὰ μερικὴν ἀτονίαν ἑνὸς δὲ αὐτ̃ μορίου. ὁ γὰρ γυμνασὶς σεκένδης, ὡς ἂν οἷς ἔπαρχον πλευροκλοβεῖν δυνάμενος, ἀεδάνεσθαι ἐφῶς ἔφη, ἢ τὰς φρένας ἀτονίας, διὰ τὸ συναγκάζε καὶ τοῦ μεσοπλευρίου μῦς ἀεὶ κινεῖν, καί ποτε καὶ τοῦ ὑψηλοῦ. καὶ ποτὲ καὶ πρόσθιαλὸν ζῶντα τοῖς καθ' ὑποχόνδρια χωρίοις, ἠρκέσθη μονῇ τῇ διὰ τ̃ φρενῶν ἀναπνοῇ, καθ' ὃν ἠσύχαζε διηνεκῶς χρόνον. εἴτε δὲ αὐτοῦ τοῦ ἧπ̃ τὸ διάφραγμα μυός, εἴτε τ̃ ἠκόντων εἰς αὐτὸ νεύρων, εἴτ' ἀμφοτέρων τὸ ἀτονία, δυσκόλως ἐφαίνετό μοι διορίζεσθαι. τὴν δ' αὐτὴν ἀναπνοὴν ἐθεασάμην τινὰ καὶ ἄλλον ἔχοντα, λακτιζόντα μὲν ὑφ' ἵππου ποτὲ ἧπ̃ τ̃ ὑποχονδρίου ἰσχυρῶς ὡς ἀρθ̃ναι κινδυνεῦσαι, φλεγμαίνοντ& αὐτῷ τοῦ διαφράγματος. ὡς δ' ἐκ τοῦ κινδύνου τούτου διεσώθη, παραμενούσης ἀεὶ τ̃

ἀτονίας

ἀτονίας αὐτῷ. ἑτέρῳ δὲ ἐκ περιπνευμονίας ἰσχυρᾶς ἀνακομιζομένῳ, δυσαίσθητος ἐκ τῶν ὀπίσω τε καὶ ἔνδον μερῶν ὁ Βραχίων ἐγένετο, καὶ τοῦ πήχεως ὁμοίως τὰ πλεῖστα μέχρι δακτύλων ἄκρων. ὀλίγον δέ τι καὶ πρὸς τὴν κίνησιν ἐβλάβησαν ἔνιοι τούτῳ, τὰ κατὰ τὸ πρῶτον καὶ δεύτερον μεσοπλεύριον νεῦρα βλαβῆναι συνέβη. φέρεται δ' αὐτῶν τὸ μὲν πρῶτον ἀξιόλογον ὑπάρχον τοῦ μεγέθει, διὰ βάθους, ἀναμηγνύμενον δὲ τοῦ πρὸ αὐτοῦ, καταχιζόμενον δὲ εἰς μοίρας πολλὰς, ἃς ἐν ταῖς ἀνατομαῖς ἐθεασάμεθα. καί τινας αὐτῶν ἄχρι δακτύλων ἄκρων διὰ ἔνδον χώρας τοῦ πήχεως ἀφικνουμένας. τὸ δὲ δεύτερον νεῦρον λεπτὸν ὄν, οὐδενὶ μιγνύμενον ἑτέρῳ, διὰ τῆς μαχάλης ὑπὸ τοῦ δέρματι πρὸς τὸν Βραχίονα φέρεται, καταχιζόμενον εἰς τὸ δέρμα τῆς ἔνδον τε καὶ ὀπίσω χώρας αὐτοῦ. ταχέως ὁ ἄνθρωπος οὗτος ἐθεραπεύθη φαρμάκου τεθέντος ὑπὸ τῆς ἐκφύσεως τῶν νεύρων, κατὰ τὸ πρῶτον τε καὶ δεύτερον μεσοπλεύριον. ὥσπερ ἄλλοι τινὲς, ἅμα ἄμφω τὰ σκέλη κατὰ Βραχὺ παραλυόμενοι, διὰ τῶν κατ' ὀσφὺν ὑπὸ τεθέντων φαρμάκων, ἐκείνῳ τοῦ χωρίῳ καθ' ὃ τὰ τῶν σκελῶν ἀφφύεται νεῦρα τοῦ νωτιαίου μυελοῦ, μηδὲν ἡμῶν ὑπὸ τεθέντων αὐτοῖς τοῖς παραλελυμένοις σκέλεσι φάρμακον. οὐδὲ γὰρ αὐτῶν ἰδίων ἦν τὸ πάθος, ἀλλὰ τοῦ μυελοῦ. ἑτέρῳ δὲ μεγάλης ἐκπυήσεως γενομένης ἐν τε τῷ κατὰ τὴν ἑτέραν τῶν πυγῶν χωρίῳ, καὶ τοῖς πρώτοις μέρεσιν τοῦ κατ' αὐτὸν σκέλους, ἐγυμνώθη μὲν ἐν τῇ χειρουργίᾳ τὰ τοῦ σκέλους ἐκείνου νεῦρα. θεραπευθέντος δὲ τοῦ χωρίου, δυσκίνητον ἦν ὅλον τὸ κῶλον, ἐφ' οὗ στοχασάμενος τῆς γενομένης φλεγμονῆς ὑπολελείφθαι τὶ σκιῤῥῶδες ἔντινι τῶν νεύρων ὡς πρὸς τοιαύτην διάθεσιν ἁρμοσάμενος, ὑπὸ τοῦ πεπονθότος μόνου χωρίου ὑπὸ τιθεὶς ὑπὸ τήδεια φάρμακα, τελέως τὸν ἄνθρωπον ἐξιασάμην. ὥσπερ δὲ ὑπὸ τῶν κατὰ τὸ πρόσωπον εἴρηται μερῶν, οὕτω κἀπὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων, ὅτ' ἂν ἀπόλλυται μία τὶς ἐνέργεια, τὸν ποιητικὸν αὐτῆς μῦν μόνον, ἢ τὸ νεῦρον αὐτοῦ πεπονθέναι νομιστέον. εἰ δὲ πλείους ἐνέργειαι βλαβεῖεν, εἰ μὴ καθ' ἓν χωρίον, ἐγχωρεῖ καὶ τοὺς μῦς αὐτοὺς πάντας ἔκ τινος αἰτίας βεβλάφθαι κοινῆς. ἐνδέχεται δὲ καὶ κοινὸν τὶ τῶν μυῶν ἐκείνων νεῦρον εἶναι τὸ πεπονθός. ἰχθῦς γοῦν τὶς ἐν ποταμῷ θηρεύων, καὶ καταψυχθεὶς τὰ περὶ τὴν ἕδραν τε καὶ κύστιν, ὡς χωρὶς προαιρέσεως ἐκ ῥεῖν αὐτοῦ, τό τ' ἀφπάτημα καὶ τὸ οὖρον, ἐθεραπεύθη ταχέως ὑπὸ τῶν θερμαινόντων φαρμάκων ὑπὸ τιθέντων τοῖς πεπονθόσι μυσίν. ἕτερος δὲ ἄνευ φανερᾶς αἰτίας τοῖς αὐτοῖς περιπεσὼν συμπτώμασιν, ἐν πολλῷ χρόνῳ διὰ πολλῶν βοηθημάτων μόγις ὑγιάσθη τῶν καθ' ἱερὸν ὀστοῦν αὐτῷ παθόντων νεύρων. ὅπερ οὖν ἔφην εὐθέως ἐν ἀρχῇ, ὥστε καὶ νῦν εἰπὼν ἐφ' ἕτερόν τι μεταβήσομαι. γινόσκων τὶς ἐξ ἀνατομῆς ἕκαστον τῶν ἀφ' τοῦ νωτιαίου νεύρων, εἰς ὅτι παραγίνεται μόριον, ἀκριβῶς διαγνώσεται τοὺς πεπονθότας τόπους. ἔργῳ δ' ὑμεῖς τὴν βάσανον τούτων ὑπὸ τῶν ἔργων τῆς τέχνης εἰλήφατε, πολλάκις ἑωρακότες ὠφέλειαν ἐναργῆ γιγνομένην τοῖς κάμνουσιν, ἐκ τῆς τοιαύτης διαγνώσεως. οὐ μόνον γὰρ σκέλη καὶ χεῖρας εἰκῇ καὶ μάτην οἱ πολλοὶ τῶν ἰατρῶν ἀνατρίβουσι φαρμάκοις θερμαίνουσι δι' ὅλης ἡμέρας τε καὶ νυκτὸς, ἀμελήσαντες τοῦ τύπου καθ' ὃν ὁ νωτιαῖος ἢ τὶ τῶν ἀπ' αὐτοῦ βλάπτεται νεύρων. ἀλλὰ καὶ τὴν κεφαλὴν οὐ πρὸ πολλοῦ τινὸς ἥλκωσαν, ὑπὸ τιθέντες φάρμακα τῶν πάνυ θερμαινόντων, ἡγούμενοι δι' αὐτῶν ἀνακαλέσασθαι τὴν αἴσθησιν αὐτῆς ἰσχυρῶς βεβλαμμένην. ὅν τινα καὶ αὐτὸν ἡμεῖς, ἰασάμεθα, τὸν πεπονθότα τόπον εὑρόντες ἔκ τε τῶν ἄλλων συμπτωμάτων καὶ τῶν προκαταρκτικῶν αἰτίων, ἕκαστον ἀνερωτήσαντες, ὧν ἐν ἦν καὶ τόδε πάμπολυν ὑετὸν ἔφη σὺν ἀνέμῳ σφοδροτάτῳ γενόμενον ὁδοιπορουῶντος πότ' αὐτοῦ, διαβρέξαι τὴν ἐφεστρίδα κατὰ τὸν τράχηλον, ὡς αἰσθέσθαι σαφῶς ψύξεως ἐν αὐτῷ γενομένης ἰσχυρᾶς. ὑπὸ στάμενος οὖν τὶς ἐκ τῶν πρώτων τοῦ νωτιαίου σπονδύλων ὑπὸ τὴν κεφαλὴν ἀναφερόμενα νεῦρα τέτταρα, δι' ὧν τὴν αἴσθησιν ἔχει τὸ περὶ αὐτὴν δέρμα ῥαδίως ἀνέγνω τὸν πεπονθότα τόπον, οὐ θεραπευθέντος, τὸ τῆς κεφαλῆς συνεθεραπεύθη δέρμα. μηδὲν αὐτὸ κατὰ πρωτοπάθειαν πεπονθός. ἀλλ' οὔτε ταῦτα τὰ νεῦρα γιγνώσκοντες, οὔτε τὰ καθ' ἕκαστον μέρος ὅλου τοῦ δέρματος, οἱ ἰατροὶ, πρὸν αὐτοῖς ἐλαχίστῳ μορίῳ, τοῦ κατὰ τὴν ἀρχὴν τοῦ νεύρου προσφέρειν τὰ βοηθήματα, τοῖς οὐδὲν πεπονθόσιν ἐνοχλοῦσιν ἐγὼ δὲ ὑμῖν ἔδειξα πολλάκις ἔνια μὲν, ἐν αὐτῷ τοῦ νωτιαίου τῆς οἷον ῥίζαν ἔχοντα. τινὰ δ' οἷον ἐκ κλάδων μεγάλων ἀφχιζόμενα πεφυκότων ἐκ τοῦ νωτιαίου. καὶ πάλιν αὐτὰ ταῦτα σχιζόμενά τε καὶ διανεμόμενα. τὰ μὲν εἰς πολὺ πάνυ μέρος τοῦ δέρματος. ἔνια δὲ εἰς ἔλαττον. ὥστε με θαυμάσαι τῶν ἀνατομικῶν ἀνδρῶν ἀγνωησάντων αὐτὰ, καὶ ζητούντων ἐν ταῖς παραλύσεσιν τὴν αἰτίαν, δι' ἣν οὐκ ἀεὶ κίνησις τε καὶ αἴσθησις ἀπόλλυται τῶν παραλελυμένων μορίων. ἀλλ' ἐνίοτε μὲν ἡ κίνησις. ἐνίοτε δὲ ἡ αἴσθησις. ἐνίοτε δὲ ἥτε κίνησις καὶ ἡ αἴσθησις. οἷον γὰρ τῶν εἰς τοὺς μῦς διανεμομένων νεύρων τὰ λείψανα, διεκπίπτειν ὑπὸ τὸ δέρμα. καὶ διὰ τοῦτο ἐπειδὰν πάθη τὸ καταχιζόμενον εἰς τὸν μῦν νεῦρον, ὑπὸ μὲν ταῖς μεγάλαις αὐτοῦ διαθέσεσιν, ἀμφότερα δὲ βλάπτεσθαι τήν τε αἴσθησιν ἅμα καὶ τῆς κίνησιν. ὑπὸ δὲ ταῖς ἐλάττοσιν διασώζεσθαι μὲν ἔτι τὴν αἴσθησιν, ὡς ἂν οὐκ ἰσχυρᾶς δεομένην δυνάμεως. ἀπόλλυσθαι δὲ τῆς κίνησιν οὐ δυναμένην γίνεσθαι χωρὶς ῥώμης δυνάμεως. οἷς γάρ τις μῦς ἐνίοτε κινῶν ὅλον τὸ σκέλος, ἢ καὶ τῆς χεῖρα καὶ διὰ τοῦτο ῥώμης δεόμενος, ἐπειδὰν πάθη μηκέτ' ἐνεργεῖν δυνάμεως, ἀκίνητον μὲν ἐργάζεται τὸ κῶλον, ἡ δὲ αἰσθητικὴ δύναμις, διαγνωστικὴ τῶν κατὰ τὸ μόριον οὖσα παθῶν, ἀβλαβὴς αὐτῷ διαμένει, μὴ δεομένη μεγάλης ἰσχύος. τό τε γὰρ πάσχειν οὐδὲν ἧττον ἀλλὰ καὶ μᾶλλον ὑπάρχει τοῖς ἀσθενέσιν. ἥτε διάγνωσις τοῦ πάθους αὐτάρκως γίνεται, καὶ διαῤῥώστου δυνάμεως. ὑπὸ μὲν οὖν τῆς τοιαύτης παραλύσεως, ὁ λόγος αὐτῶν πιθανὸς ἐστίν. ἐφ' ἧς δ' ἡ μὲν αἴσθησις ἀπόλωλεν, ἡ δὲ κίνησις σώζεται, τινὲς μὲν οὕτω ματαίους εἰρήκασι λόγους, ὡς ἄμεινον εἶναι σιωπᾶν αὐτούς. ἔνιοι δ' αἰσθανόμενοι τῆς τοῦ ζητήματος ἀπορίας, οὐκ ὄκνησαν εἰπεῖν οὐδεπότ' ὤφθαι τοιοῦτο παραλύσεως εἶδος, ἐν ᾧ τῆς αἰσθήσεως ἀπολωλείας, ἡ κίνησις σώζεται. τοῖς γὰρ ἀφστᾶσι μὲν τῶν ἔργων τῆς τέχνης ἀναγορεύσασι δὲ ἑαυτοὺς προστάτας αἱρέσεως, οὐδὲν ἀτόλμητόν ἐστιν, ἀλλ' ἅπαν ἑτοίμως ψεύδονται, καὶ γράφουσιν ἔνια μὲν ὡς πολλάκις ἑωρακότες. ὧν οὐδ' ὄναρ, οὐδὲν εἶδον ποτέ. πολλὰ δ' οὐδεπόποτ' ὤφθαι φασὶν, τῶν συνεχῶς αὐτοῖς ὁρωμένων. ἤδη μὲν πῶς ὡμολόγηται τοῖς ἰατροῖς, ἐκ μὲν τοῦ στομάχου καὶ τῆς γαστρὸς, ἐμεῖσθαι τὸ αἷμα. μετὰ δὲ βηχὸς, ἐκ τῶν ἀναπνευστικῶν ἀνάγεσθαι μορίων. ἐκ δὲ τῶν κατὰ φαρυγγα

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 296 sur 494

καὶ γαργαρεῶνα χρεμπτομένοις, ὥσπερ ἐκ τοῦ στόματος ἁπλῶς ἀρτηρίαν. πεφύκαμεν δὲ πολλάκις ὁτὲ μὲν ἀναβρώγοντος ἐκ τῆς κεφαλῆς διαταφρήτου ⸫ μάλιστα τοῦ γαργαρεῶνος ὑγροῦ, ὡς πρὸς τὴν φάρυγγα μετὰ βηχὸς αὐτὸ ἀναπτύεσθαι, ἐμπίπτοντος γὰρ αὐτοῦ τοῦ λάρυγγι βήχα κινεῖ, προσέχειν δὲ δεῖ μάλιστα μὴ ποτὲ δι' ἕξεως ἐκ τῶν ἀναπνευστικῶν ὀργάνων ἀναφέρεσθαι τὸ αἷμα. καθάπερ ἤδη τινὰς ἔγνωμεν ἰατροὺς ὑπολαβόντας ψευδῶς, ἀφ' ὧν ἐσφάλησαν αὐτοί. νομίσαντες οὖν ὀρθῶς ἀναφέρεσθαι πολλοὺς τ̃ ἀείστων ἰατρῶν, χαλεποτάτην εἶναι τ̃ τοιαύτην ἁμαρτίαν, ὡς ἂν τοῦ πνεύμονος ἰσχυρῶς πεπονθότος. ὅτε γ' μικρόν τινος ἀγγείου ῥῆξιν, εἰκὸς γίνεσθαι κατ' αὐτόν. ἐγχωρεῖ δὲ καὶ κατὰ διάβρωσιν, ἢ ὁπως ἂν τις ὀνομάζειν ἐθέλῃ, γίνεσθαι πολλάκις αἵματος ἀναφορὰς ἀθρόας μετὰ βηχός. ὅτ' ἂν γ' ἐν τοῖς ἐμπροσθεν χρόνοις, ἐκ διαλιμμάτων ὀλίγου ἑκάστοτε μετὰ βηχὸς ἀνεπτυκὼς τὶς αἷμα φαίνηται. μετὰ ταῦτα δὲ ὑσθρον αὐτῷ μήτε διαπτώσεως ἀπ' ὑψηλοῦ συμπεσούσης, μήτ' ἐν ῥιγώσῃ, ἢ πταίσρασις σφοδρᾶς πτώσεως, ἀλλὰ μὴν ὑπὸ τινος τοῦ θώρακι βάρους, ἅμα βηχὶ πολλῇ ἁμαρτίαν γνῶναι συμβῆ. διατάλοιπον ἂν εἴη δι' αὐτὴν ἀναβρῶσιν ἀξιόλογον γνωμολογῶ, ἀναβεβηχθαι πλεῖον αἷμα. πολλοὶ δὲ τ̃ οὕτως παθόντων μόρια ἄπαξ τ̃ πνεύμονος ἅμα τοῦ ἁμαρτεῖν σεσωκασιν. ⸫ δι' ὃν πρόσκαιρος παρακολουθεῖν ὑπὸ μελαίνης ἀσφάδες τὶ σωτηρίου. ⸫ γνῶναι δὲ βεβαιότατον ὅτι γνώρισμα ἐστὶν ἐκ τ̃ πνεύμονος ἀναγωγῆς, ὥσπερ ὅταν ἀπὸ βρογχίου τὶ μόριον, ἢ ἀρτηρίας χιτῶνος, ἢ φλεβός, ἢ ἐκ τ̃ στερνοῦ αὐτῆς τοῦ πυθμένος ἀναφέρηται. τούτων δ' οὐδὲν, ὑπαίνεται τοῖς ἐκ τοῦ θώρακος ἀναβήσουσιν αἷμα. καθάπερ δὲ ὀδμή τις τοῖς ἐκ τ̃ πνεύμονος. ὡς ἂν ἐλάχιστα δύο νεῦρα πρὸς τ̃ ἔκτης συζυγίας τ̃ ἄνω ἐγκεφάλου λαμβάνοντος. τοῦ μὴ ἐξωθεν αὐτὸν ὑμῖν προϊέχοντι, διανεύομεν. τοῦ βάθει δὲ, ἐκ ἐπεκτεινόμενα τοῦ παλάγγυου. τοῦ θώρακι δ' ὡς ἰδεῖ πολλὰ μὲν ἐκ τῶν ὑδάτων μορίων ὄζει νεῦρα. πολλὰ δὲ ἔξωθεν, ἀφ' ὧν ἀναδαίνει τάχιστα τ̃ ὀδωρώδη διαθέσεων. ἀλλὰ ⸫ διότι μυώδης μὴ ὁ θώραξ ὄζει, ⸫ ὀστώδης. ὁ πνεύμων δ' ἄβλιτρός τε καὶ χαῦνος. ὥστε ἐνεῖναι μὴ ἡ τ̃ θώρακος. ἀνίεται δ' ἡ τ̃ πνεύμονος ὀδμὴ. ὅτ' ἂν ὃν ἀλγήσειε τὶς ὑπὸ ὀπίσθιον μόριος, ἐκ τ̃ θώρακος ἀναβαίνει τε μὴ πολὺ μὴ δ' ὀρυθρὸν, ἀλλ' ἠδὴ μελανόμενον τε ⸫ θρομβόμενον αἷμα, τοῦτο προσπταίει μὴ ὁ θώραξ, ἀνάγει δὲ δῆλα τ̃ πνεύμονος ὅτως τὸ αἷμα, καθάπερ ⸫ τὸ πύον ὑπὸ ζίς ἐμπυήμασι πάθεσιν, ἐφ' ὧν μεταξὺ θώρακός τε ⸫ πνεύμονος ἀδιάτως περιέχει. ὅτι ὑπὸ τι λειχρωμένου ὁπωσδὴν πύελον ὑπολυείπειν ὑπαίνηται, μὴ μὴν τὸ μετὰ δὲν ἐπόμενα τὸ πύεμπτον εἰρῆσθαι. νυνὶ δὲ περὶ τῶν ὑπογινομένων ἑλκώσεων, τῆς τοῦ αἵματος ἀναφορᾶς ἀκόλουθον εἰπεῖν. ὑπὸ μὴ γ' τοῦ πνεύμονι ⸫ μᾶλλον γίνεται, καίτοι μὴ ἀθρόα πεπυτα παντάπασιν ἐσθέειν. ὑπίοις δὲ σὺν διαπέπυτα. ὑπὸ δὲ τ̃ θώρακα ⸫ πολλάκτου τὰ πλεῖστα τ̃ ῥαγέντων ἀγγείων, ἐφ' οἷς ἐπῆυσεν αἷμα. μὴ εἰ πᾶν αἰνεῖν μέχρι πλείονος ἢ ἕλκωσις, ἀλλ' οὔτι γε τελέως ἀνιᾶσθαι γίνεται. τὰ δὲ ὑπὸ τοῦ πνεύμονι χρωνίσαντα. πάνυ βραπεπυθὴ ποτέ. καταλείπει τι λέπυανον ὑπ' αὐτῷ τυλώδες τε μὴ συεμπῶδες, ὁ τ̃ χρόνο πεποίηδε ῥαδίως ὑπὸ βραχέως προφάσεως. σωναφέρεσθαι δὲ τοῖς πεπυσμένοις ὑπεύθυν ὑπίστε ⸫ ἡ διαλυμένη πρὸς τ̃ ἰατρῶν ἐφελκὶς, καί τις αἷμαδος βραχὺς σταλαγμὸς. ἔστι δὲ ταῦτα κοινὰ ⸫ τ̃ ὑπ' ἐτέρῳ τόπῳ πεπυσμένων ἑλκῶν. ἀλλὰ τὰ μὴ ἐν σωμάχῳ ⸫ γαστρὸς ἐμεῖν. τὰ δ' ἐν νεφροῖν ⸫ κύστει ὀρεῖν. τὰ δ' ἐν τ̃ ὑστέρῳ, διαχωρεῖν. τοῖς δ' ἐκ τ̃ ἀναπνευστικῶν ὀργάνων, ἀδιάτον ὄζει χωρεῖς βηχὸς ἀναπτυδιῶσι. ἐὰν δὲ ἴις ἀναχρέμπτοντί τε ⸫ ἀρμύτην) ποθ' αἷμα πλέοσιν ὑφεξῆς ἡμέραις. μήτε κεφαλῆς, ὀδμὴς ἢ βάρεος ἦδι συμπρόπτος ἢ πόκυγλαμμὸς. μήτε πλευρῆς αὐτόθι μεγέμμιος, ὥστε σκέψασθαι χρὴ τότε τὸν τε τ̃ ῥινὸς πόρον ἀκριβῶς ὅλον, ἐκεῖνον τὲ τ̃ σώματος τ̃ τόπον, ὑπὸ σωτέτρη) πρὸς τ̃ ῥῖνα. γίνεται γάρ ποτε τοιοῦτο σύμπτωμα, βούλεσθαι ὑπὸ χωρίον τοῦτο πρωτοφυκέναι, ἢ τις αὐξάνειν καὶ μικρὸν ἑκάστην ἡμέραν, ὡς τ' εἰ μὴ τοῖς πρώτοις ἡμέραις ἐλάνθανεν ἀφ' ὑπερβολὴν μικρότητα, μετὰ ῥοῆς γε ἢ τέτταρας ἐπίμοις ὁρᾶσθαι. μὴ δὲ τὸν αὐτὸν λόγον ἐκ τ̃ γαστρὸς ἐμεῖν πού' αἷμα βούλεσθαι διατεθήσεσθαι. ἔστι γε μὴν τὸ τοιοῦτον αἷμα λεπτὸν ⸫ ἰχωρώδες ἐάν τ' ἐκ γαστρὸς, ἐάν τ' ἐκ ῥινὸς. ἐάν τ' ἐκ τ̃ σώματος τ̃ τόπου, ὑπὸ φαίνη) φορόμενον. ὥστε τινὰ θεασάμενον αὐτὸ, ⸫ πόσον τῆς ἕξεως τ̃ ἀνθρώπου διατασκευάζεσθαι. ὁρωτήσαντά τε πρὸς τ̃ πόκυγλαμμὸν, ἢ ἐπ' αὐτῷ σχεδιάζεσθαι ῥῆ τ̃ πράγματος ἀληθείας. ὑγιαίνοντος γοῦν ποτὲ ἀμέμπτως ἀνθρώπου τοιοῦτον αἷμα θεασάμενος ἐμοὶ μόνῳ, ἠξίωσε διηγήσασθαί μοι τὴν διαίταν ἣν διῆγε τοῖς ἐμπροσθεν ἡμέραις. σὺν τοῖς ἄλλοις δὴ οἷς διηγεῖτο, καὶ ὅτι διέλεξεν, ὡς ἔκ τινος κοίλης ὑπάνω τι διαθαρὸν ὕδωρ ἐχούσης, ἔπιεν ὕδωρ διψήσας νύκτωρ, οἰκέτου τινὸς αὐτῷ κομίσαντος. ὡς δ' ἤκουσα ὅτε, πρόσαν κρώμην αὐτὸν εἰ καὶ βούλεται ποτ' ὤφθησαν ἐν τοῦ κατὰ τὴν κοίλην ἐκείνην ὕδατι. καὶ φάντος ἑωρακέναι, δοὺς ὑπολαβεῖν φάρμακον, ἐμεῖσθαι τὴν βούλεσθαι ἐποίησε. ἑτέρου δ' ἀρμυτομένου καὶ πίνοντος αἷμα τοιοῦτο, συνέβαινε ⸫ ἐν τῇ διηγήσει διατρίψαι τὸν ἀνθρωπον ἐν λίμνῃ τινὶ κατ' ἀγρὸν ὥρᾳ θέρους μετὰ πνευ ἑτέρων παίζοντα γυμνασικὰς παιδιὰς ὁπόσας εἰώθασιν οἱ νέοι παίζειν ἐν ὕδατι, καὶ γινώσκειν ἐν ἐκείνῳ τοῦ ὕδατι βούλεσθαι γνωμολόγας, ἀγαγὼν εἰς αὐτὴν τὸν πάσχοντα, καὶ σκέψας τὸν πόρον ῥῖνός δύθ' ἥλιακῶν ἀκτίνων, ἐθεασάμην κατ' ἐκείνου τὸν τόπον ⸫ ᾧ σωτέτρη) πρὸς τὴν ἐν τοῦ σώματι χώραν ἡ ῥὶς, οὖσαν βούλεσθαι οὐρὰν ἐγκατακεκρυμμένην τοῦ πόρου. βέλτιον οὖν, ἐδόξε μοι, καὶ ταῦθ' ὑμῖν ἱστορῆσαι. ὅτι μὴ γ' ἐν τοῖς τοιούτοις λόγοις ἀκριβὲς ὅτι τ̃ βλάβην, ἐὰν μὴ παντελῶς ἀβλαβὲς εἶναι τὸ κατὰ φύσιν ὄργανον ἅπαν τοῦ μορίου, πολλάκις εἰρηταί μοι, χεῖρον δ' οὐδὲν, ἀναμνησθῆναι καὶ νῦν. ὅτι δ' οὐ ταυτὸν ὄζει φωνὴ καὶ διάλεκτος, ἀλλ' ἡ μὲν φωνὴ, τῶν φωνητικῶν ὀργάνων ὄργον, ἡ δὲ διάλεκτος δὲ, τῶν διαλεκτικῶν, ὧν τὸ μὲν λυειώτατον ὄζει ἡ γλῶττα, σωτελεῖ δ' οὐ σμικρὸν, ἥτε ῥὶς καὶ τὰ χείλη καὶ οἱ ὀδόντες, ὑπεναμιόνους ὑμᾶς, ἀναμιμνήσκω. καθάπερ τε καὶ πρὸς τῶν φωνητικῶν ὀργάνων, ὅτι λάρυγξ ὄζει, καὶ οἱ λινοῦντες αὐτὸν μύες, ὅσα τε τούτοις νεῦρα τῶν ἐγκεφάλου παρακομίζει διάμιμ. ἐὰν μὲν οὖν οἱ κλείοντες ἢ οἱ ἀνοίγοντες τὸν λάρυγγα μύες, ἀκίνητοι γένηθῶσιν, ἄφωνία παντελὴς κατάληψει), ἢ οὗ τῳ πεπόνθοντα. καθάπερ γε καὶ δυσκίνητοί πως ἢ τινα παλμώδη κίνησιν ἢ τρομώδη, λάβωσιν ἡ τὸ τοῦ πάθους ἔθος, ἢ φωνὴ βλαβήσεται. παραπλησίως δὲ καὶ ὠασμωδῶς ἢ κλονωδῶς κινοῦνται. καὶ μὴν τοι καὶ

ἀῤῥωστήσει πόθ' ἡ δύναμις αὐτῶν, ἤτοι δὴ οἰκεῖόν τι πάθος, ἢ διά τι τῶν κινούντων αὐτοὺς νεύρων, ἀμυδρὰν καὶ μικρὰν ἐργάσεται τὴν φωνήν. ἐὰν δ' ἄλλός τις τῶν κινούντων τὸν λάρυγγα μυῶν, ὁτιοῦν πάθη, βλαβήσεται μὲν πῶς ἡ φωνὴ βλάβην μικρὰν, οὔτε δὲ ἄφωνος ὁ οὕτως παθὼν ἔσται παντάπασιν, οὔτε σμικρόφωνος ἱκανῶς. ὥσπερ δ' οἱ κυριώτατοι μύες τοῦ τὸν λάρυγγα κινούντων εἰσὶν, οἵτ' ἀνοιγνύντες αὐτὸν καὶ οἱ κλείοντες οὕτω καὶ τῶν φωνητικῶν νεύρων τὰ παλινδρομοῦντα, μόρια μὲν ὄντα καὶ αὐτὰ τῆς ἕκτης συζυγίας τῶν ἐξ ἐγκεφάλου πεφυκότων νεύρων, ὥσπερ καὶ τἄλλα τὰ εἰς αὐτὸν ἐμφυόμενα, διαφέροντα δ' αὐτῶν τοσοῦτον, ὡς μὴ κατὰ τὸν τράχηλον, ἀρχίζεσθαι τῶν ἐκ τῆς ἕκτης συζυγίας, ἀλλ' ὅταν εἰς τὴν τοῦ θώρακος ἀφικνῆται χώραν. αὐτὴν μὴ οὖν τῆς ἕκτης συζυγίαν ὅλην, οὐδεὶς οὕτως ἀφυὴς ἐστὶ χειρουργὸς, ὡς ἄκων τέμνειν. τὰ παλινδρομοῦντα δ' ἐνίοτε διαπῶσιν ὑπ' ἀγνοίας. ἔστι δ' ὅτε καὶ τέμνετε μετὰ τῆς τραχείας ἀρτηρίας, ἢ τὸ ἕτερον αὐτῶν, ἢ ἀμφότερον, κατὰ τὰς μεγάλας τρώσεις αὐτῆς. καὶ ψυχθέντα δ' ἐν χειρουργίαις ἐμποδίζει τῷ φωνήματι, μέχρις ἂν ἐκθερμανθέντα τῆς φυσικὴν εὐκρασίαν ἀνακτήσῃ. βλάπτεσθαι δ' ἔτι συμβαίνει τῆς φωνῆς, εἰς ὀξύτητά τε καὶ μέγεθος, οὐκ ἀφανῶς, κἀπειδὰν οἱ τῆς φάρυγγος μῦες ἀδυνατῶσι συντείνειν αὐτῆς. καὶ μὲν τοι καὶ διάβροχος ὑγρότητι πολλῇ γενόμενος ὁ κοινὸς χιτὼν τῆς φάρυγγος καὶ τοῦ λάρυγγος ἰσχυρῶς βλάπτει τῆς φωνῆς. ὅτι δὲ καὶ οἱ καταῤῥοι κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον βραγχώδη τῆς φωνὴν ἐργάζονται τῶν πάσι γινωσκόμενον ἐστί. καθάπερ γε καὶ τῷ πολλὰ βοῆσαι, καὶ γὰρ καὶ οὗτος φλεγμονῇ τὶ παραπλήσιον ἐργάζεται πάθημα. κατά τε τὴν εἰρημένον χιτῶνα, καὶ τοὺς μῦς τοῦ λάρυγγος. εὔδηλον δ' ὅτι καὶ τοῦ ἔνδον τοῦ λάρυγγος μυῶν φλεγμαινόντων, ἡ κυνάγχη τὸ πάθημα γίνετε, τήν τε φωνὴν ἅμα καὶ τὴν ἀναπνοὴν βλάπτουσα. καὶ ὅλως ἅπαντες οἱ παρὰ φύσιν ὄγκοι κατά τε τὰς ὁδοὺς τοῦ πνεύματος γενόμενοι καὶ θλίβοντες, ἔξωθεν αὐτάς. οὕτω γοῦν καὶ ὁ στόμαχος φλεγμήνας, εἶτα θλίβων τὴν χιτῶνα τῆς τραχείας ἀρτηρίας, ᾧ συνάπτεται τὰ σιγμοειδῆ πέρατα τοῦ κατ' αὐτῆς χόνδρου, εἰς ἀναπνοὴν τε καὶ φωνὴν βλάπτει. καὶ ἐκ τοῦ κατ' αὐχένα σπονδύλων εἰς τὸ πρόσω μετακίνησις, ὑπὲρ ὧν ἔμπροσθεν εἴρηται. ταῦτα μὴ ἅπαντα τὰ πάθη γίνεται τῇ φωνῇ τῶν ἰδίων αὐτῆς ὀργάνων, οἰκείαν τινὰ βλάβην ἐχόντων, εἴτε κατὰ πρωτοπάθειαν, εἴτε κατὰ συμπάθειαν. οὐδὲν γὰρ διαφέρει πρὸς τὸν ἐνεστῶτα λόγον. ἕτερα δὲ πάσχει τοῦ τῆς οἰκείας ὕλης στερίσκεσθαι. δέδεικται δ' ἐν τοῖς περὶ φωνῆς οἰκεία τῆς ἐνεργείας τάυτης ὕλη, γενικῶς μὲν εἰπεῖν, ἡ ἐκπνοή. κατ' εἶδος δὲ καὶ τὴν οἰκείαν διαφορὰν ἡ ἐκφύσησις. ἥτις ἐστὶν ἀθρόα τοῦ πνεύματος ἔξω φορά. κατὰ τὴν τῶν μεσοπλευρίων μυῶν ἐνέργειαν γιγνομένην. οὕτω δὲ καὶ αἱ μεγάλαι τοῦ θώρακος τρώσεις ἢ ὅλως αἱ παραλύσεις θατέρου μέρος αὐτοῦ, πρώτως μὲν ἡμίπνουν. κατὰ συμβεβηκὸς δὲ καὶ ἡμίφωνον ἐργάζεται τὸ ζῶον. ὅσα δ' ἐν ἀκπληξίαις καὶ κάροις παλληψίαις τε καὶ κατοχαῖς ἡ φωνὴ βλάπτεται, ταῦτα τοῦ κοινῷ λόγῳ γίνεται τῶν καθ' ὁρμὴν ἐνεργειῶν, ἤτοι τῶν πρώτων μερῶν τοῦ νωτιαίου παθόντων, ἢ καὶ σὺν αὐτοῖς τοῦ ἐγκεφάλου. συνημμένων δ' ἀλλήλαις τῶν πέντε τούτων ἐνεργειῶν. ἐκπνοῆς. ἐκφυσήσεως ἀψόφου. ψοφόδους ἐκφυσήσεως. φωνῆς. διαλέκτου. τῇ πρώτῃ μὲν εἰρημένῃ συμβλάπτονται πᾶσαι. τῇ δ' ὑστάτῃ, τῶν ἄλλων οὐδεμίᾳ. τῇ δευτέρᾳ δὲ, αἱ μετ' αὐτῆς τρεῖς. τῇ τρίτῃ, δ' ἔσχατα δύο. τῇ τετάρτῃ δὲ, ἡ τελευταῖα μία μόνη. εἰ μὴ γε οὐδ' ὅλως ἐκπνεῖ τὸ ζῶον, ἤ τοι κατ' ἄμφω τὰ μέρη τοῦ θώρακος. ἢ κατὰ θάτερον μόνον. εἰ μὲν κατ' ἄμφω πνιγήσεται διαταχέων. εἰ δὲ κατὰ θάτερον, ἡ μίπνουν καὶ ἡμίφωνον ἔσται. μετὰ τοῦ καὶ τῶν ἐφεξῆς ἐνεργείων αὐτῆς δυοῖν ἀκρωλέναι τὸ ἥμισυ μέρος. ὧν τὴν μὲν ἑτέραν, ἄψοφον ἐκφύσησιν ὀνομάζειν εἴωθα. τὴν δ' ἑτέραν ψοφώδη. εἰ δ' ἡ μὲν ἐκπνοὴ σώζοιτο, διαφθαρείη δὲ ἡ ἐκφύσησις, αἱ λυπαὶ τρεῖς ἐνέργειαι διαφθείρονται. ψοφώδης ἐκφύσησις. καὶ φωνή. καὶ διάλεκτος. ἀπολωμένης δὲ τῆς ψοφώδους ἐκφυσήσεως. καὶ φωνὴ καὶ διάλεκτος συναπόλλυται. καθάπερ γε καὶ φωνῆς ἀκρωμένης ἡ διάλεκτος. πλεσταμένοις οὖν ὑμῖν τοὺς τῶν εἰρημένων ἐνεργειῶν δημιουργοὺς μῦς ὑπάρξει συλλογίζεσθαι τίνευ μὲν ἔπαθον ἐξ αὐτῶν ἴδιόν τι πάθημα. τίνων δὲ τοὔργον ἐβλάβη κατὰ συμβεβηκός. εἰ δέ τι τῶν ἐν ταῖς ἀνατομαῖς ὀφθέντων ἐπελάθεσθε, τά τε περὶ τῶν τῆς ἀναπνοῆς αἰτίων ὑπομνήματα καὶ τὰ περὶ φωνῆς ὑμᾶς ἀναμνήσει. λέλεκται δὲ περὶ αὐτῶν, κἀν τοῦ δευτέρῳ περὶ τῆς ὠδῆ τῶν ζώντων ἀνατομῆς. ἐκπνοὴν μὲν γὰρ ἅπαντες οἱ συστέλλοντες τὸν θώρακα μύες. ἐκφύσησιν δὲ οὖσαν ἐκπνοὴν σφοδρὰν, οἱ μεσοπλεύριοι μάλιστα. τὴν ψοφώδη δὲ, οἱ τῆς φάρυγγος. αὐτὴν δὲ τῆς φωνῆς, οἱ τοῦ λάρυγγος ἐργάζονται μύες. ἡ δὲ γλῶττα διαρθροῦσα τὴν φωνὴν, εἰς τὸ διαλέγεσθαι χρήσιμος ὑπάρχει, συντελούντων δ' εἰς οὗτος καὶ τῶν ὀδόντων καὶ τῶν χειλῶν, ἔτι τε, τῶν κατὰ τὴν ῥίνα συντρήσεων οὐρανίσκου τε καὶ γαργαρεῶνος, ὠδῆ τούτοις τε τοῦ συμμέτρου δεσμοῦ τῆς γλώττης αὐτῆς. οἱ μὲν οὖν τραυλοὶ καὶ ψελοί. καί τι τοιοῦτον κατὰ τὸ διαλέγεσθαι σφαλλόμενοι, τῶν διαλεκτικῶν ὀργάνων ἔχουσι τὶ βεβλαμμένων. ἢ κατὰ τὴν φυσικὴν διάπλασιν, ἢ μετὰ ταῦθ' ὕστερον. ὥσπερ οἱ τῶν τῆς ῥινὸς πόρον ὑπὸ πολύποδος, ἢ καὶ ἄλλως φραχθέντες. ἢ τινὰ τῶν προσθίων ὀδόντων ἀκλέσαντες. ἢ χεῖλος κολοβωθέντες. οἱ δ' ἰσχνόφωνοι καλούμενοι ὅπως γίνονται. καί τ' ἄλλα ὅσα φωνῆς ἐστὶν, εἴδη τε καὶ πάθη, βραγχώδους τε καὶ κλανγώδους. καὶ λεπτῆς καὶ τραχείας. καὶ μελαίνης, ἐν τοῖς περὶ φωνῆς ὑπομνήμασιν αὐτάρκως εἴρηται. εἴρηται μὲν ἤδη καὶ πρόσθεν ἱκανῶς περὶ δυσπνοίας. ἡνίκα τὰ τοῦ νωτιαίου πάθη διηρχόμην. ἀναμνήσας δὲ καὶ νῦν αὐτῶν, ὅσον ὑπόλοιπον. ἔτι τῆς θεωρίας τάυτης ἐστὶ προσθήσω. καθόλου μὲν οὖν ὑμᾶς ἀξιῶ πάντων ὧν ἐθεάσασθε κατὰ τὰς ἀνατομὰς μυῶν τῶν κινούντων τὸν θώρακα, πρόχειρον ἔχειν τὴν μνήμην ἅμα τοῖς εἰς αὐτοὺς ἀφικνουμένοις νεύροις. εἰσελθόντας δὲ πρὸς τὸν δυσπνοοῦντα, πρῶτον μὴ θεάσασθε πότερον ἅπαντας κινεῖ τοῦ τοῦ θώρακος μῦς, ἢ τοῦ κατὰ τὰ μεσοπλεύρια μόνους, χωρὶς τῶν ὑψηλῶν, ἢ καὶ τὰς φρένας ἅμα τοῖς μεσοπλευρίοις. ἐὰν γὰρ εἴδη τε πάντας κινουμένους, ἔν τι τῶν τριῶν ἐννοήσαντες ὧν ἐρῶ τῆς τοιαύτης κινήσεως αἰτίων, ἐφεξῆς διορίζεσθαι πειρᾶσθε τί ποτ' αὐτῶν ἐστὶ τὸ νῦν ὑπάρχον αἴτιον. ἐὰν δὲ μὴ πάντας, ἐφ' ἕτερον ἀφικνεῖσθαι διορισμόν. ὑποκείσθω τὶς ἅπαντας κινοῦν τοῦ μῦς, ὡς καὶ τὸ στέρνον ἐξαίρεσθαι σαφῶς, ἅμα ταῖς ὠμοπλάταις. ὠδῆ τούτου, τῶν τριῶν τούτων ἀναγκαῖον ἔν γέ τι πάντως ὑπάρχειν. ἤτοι τὴν δύναμιν ἄῤῥωστον. ἢ στενοχωρίαν τῶν τοῦ πνεύματος

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 298 sur 494

ὁλῶν. ἡ θερμασία παμπόλλων ἐν καρδίᾳ καὶ ἐγκεφάλῳ. διαμένουσι δ' ἐνίοτε καὶ δύο ἀκτῖνες ἐξ αὐτῶν ἅμα γίνεσθαι. καὶ τάχα ποτὲ ἀσαφῶς καὶ τὰς τρεῖς. ἀλλὰ τῶν μὲν τριῶν ἅμα γινομένων, ὁ κάμνων αὐτίκα τεθνήξεται. τῶν δὲ δύο διοικόλως σωθήσεται. μιᾶς δὲ μετὰ τῶν οἰκείων διορισμῶν, εἰς ὀλεθρον ἢ σωτηρίαν τελευτήσει τὸ πάθος. ἡ τοίνυν τῆς διαμένειας ἀρρωστία μόνη γενομένη, σβεσθεῖσα τὸ ζῷον τῶν ἐναντίων μυδῶν ὀρχεται, καὶ πάντας αὐτοὺς ἐπεγείρει πρὸς τὴν κίνησιν, ὅτι σφοδρῶς ἐναῦθα ἐν ἐξ αὐτῶν γένοιτο, ἀδυνατεῖ. ὡς εἶχε τὸ διαφραγμα μόνον ἱκανῶς ἐκίνει, ἐναθάπερ ὅτ' εἶχε κατὰ φύσιν, οὐκ ἐν οὔτε τῶν μεσοπλευρίων οὔτε τῶν ὑψηλῶν ἐκλείπει μυῶν. ἐπεὶ δ' ἄρρωστος ὅλην, ἅπαντάς τε βραχέως ἐνεῖ, καὶ πυκνὴν οὐκ ὀργάζεται τὴν ἐνέργειαν αὐτῶν. ὥσπερ οὖ δ' ἀραιὰν πάνυ, ἐν τούτοις μάλιστα προσέχετε τὸν νοῦν τοῖς γνωρίσμασι. διορίζεται γὰρ ἔνια αὐτῶν ῥᾳδίως τ' ἄλλα. θερμασίας γοῦν πολλῆς ἠθροισμένης ἐν τοῖς ἀναπνευστικοῖς ὀργάνοις, ἅπασιν μὲν ἐνέργειαν τοῖς μυσὶ τὸ θώρακος τὸ ζῶον. ἀλλὰ καὶ ταχεῖαν αὐτῶν ποιεῖται καὶ πυκνὴν τὴν ἐνέργειαν καὶ σφοδράν, ὅτ' ἂν ἀνὰ διαμένειας ἄρρωσίας, συμπέσῃ τὰ τῆς θερμασίας. ἡ δ' ἄρρωστος δύναμις, οὔτε ταχεῖαν οὔτε πάνυ πυκνὴν ἔχει τὴν κίνησιν, ὅτ' ἂν ἀνὰ θερμασίας ἡ φλεγμώδους. ὅθεν οὐ δ' ὑπὸ πλείστου ἅπαντα διασέλλει τὰ μόρια τοῦ θώρακος. ὥς, τε κοινὸν ἐν ἔχει μόνον τῇ ἡπὶ φλεγμονῇ πολλὴν γινομένῃ διαπνοίᾳ τὸ σὺν μῦς ἅπαντας τοῦ θώρακος ἐνεργεῖν. ἔτι δὲ καὶ ὧδε προσεῖναι τῇ διὰ θερμασίαν πολλὴν διαπνοίᾳ ἡπὶ μέγεθος καὶ πυκνότητα καὶ τάχος γινομένῃ, τὸ μετ' ἐκφυσήσεως γίνεσθαι τὴν ἐκπνοὴν θερμοῦ καὶ ζέοντος πνεύματος. ὑπὸ δὲ τῆς διαμένειας ἀρρωσίας, χωρὶς ἐμφυσήσεως ἡ διὰ σώματος, ἡ διὰ ῥινὸς μόνης ἐξοδος γίνεται τοῦ πνεύματος. ἡ τις ῥὶς, καὶ κατὰ τὰς ἐκπνοὰς, ἐναργῶς ἔχει προδιαστελλόμενα τὰ πτερύγια. σημεῖον καὶ ὧδε μέγα, διαμένειας ἀρρωστούσης. ὑπὸ δὲ ταῖς σφοδρείαις τῶν ἀναπνευστικῶν ὀργάνων, ὅλως μὲν ὁ θώραξ ὑπὸ πλείστου διαστέλλεται ταχέως καὶ πυκνῶς. τὴν δὲ ἐκπνοὴν, χωρὶς ἐκφυσήσεως οἱ κάμνοντες οὕτως ἴσχουσιν. ὅταν δ' ὁ αὐτὸς ἀφίκηται θερμασία τε καὶ σφοδρεία τῶν ἀναπνευστικῶν ὀργάνων, ὥσπερ ἐν προπνευμονίαις. οὐ δ' ἡ μεγίστη καὶ πυκνοτάτη καὶ ταχίστη, τοῦτοις μάλιστα ἀνάπνοὴ, ἡ διὰ ὅλου καὶ ἀναπνέουσιν, ἀλθαινόμενοι τὸ θώρακος ὅλου διϊσταμένου ῥᾴου οὕτως. κατακεναίνων μὲν γὰρ αὐτῶν, εἰς ἑαυτὸν συμπίπτα, καταφρομένων τῶν κατὰ τὰ σπλάγχνα μορίων ὑπὸ τοῦ ῥάχιν. ἀναπαθέσις δὲ τούτης ὀρθῆς, σωναφορέτω καὶ ὁ θώραξ τούτῳ μηκέτι βαρύνων ἑαυτόν. ὁμοίως τοῦτοις ἀναπνέουσιν, καὶ οἱ τὰς τραχείας ἀρτηρίας τοῦ πνεύμονος, ὑπὸ πολλοῦ κατάῤῥου πληρωθέντες, ἢ τινος ἐκ τῶν πλησίον χωρίων εἰς αὐτὰς γενομένου ῥεύματος, ἑνὶ μόνῳ διαλαλοῦντες, τῷ μήτ' ἐκφυσᾶν μήτ' ἐκπνεῖν θερμόν. ὡσαύτως δὲ καὶ ὅσοις ἐν τῷ μεταξὺ θώρακος τε καὶ πνεύμονος ἠθροίσται πύον ἀνάψιλες, οὓς ὀνομάζουσιν ἐμπύους, ὅλον ἐξαίρεσι τὸν θώρακα, θερμὸν δ' οὐκ ἐκπνέουσιν, οὐδ' ἐκφυσῶσι. πλὴν εἰ μὴ πυρετὸς αὐτοῖς προσέλθοι διακαὴς. ἀλλ' ὅσοι γε τάχιστα πτίγονται, διά τε τὸ πάθος αὐτὸ, καὶ ὅτι προκεκμηκὼς ἡ διαμένειας ἐξ ἀνάγκης ἅπασι τοῖς ἐμπύοις. οὐκ ἐξ ἀνάγκης προκεκμηκυῖα τοῖς ἐς τὸν πνεύμονα ῥεύμασι, ἢ προπνευμονίαις, ἢ ἄδμασιν, ἀλλὰ τἀναντίον ἰσχυρὰ καὶ ἀκμαῖα καθεστηκυῖα, καὶ τοῖς ἀδμασπικοῖς παθήμασιν, γλίσχρων καὶ παχέων ὑγρῶν ἐμπεπλασμένων τῷ πνεύμονι. καὶ εἰ φύμα διϋπερθεν ἐν αὐτῷ συστάν ποτὲ, συμβαίνει μέγιστον μὲν ἰσχειν διαστολὴν τὸ θώρακα, πολλὴν δ' ἐπανεῖσθαι τὸν ἀέρα. καὶ διὰ ὅλου στενῶς ἀναπνεῖν ἀναγκάζεσθαι χωρὶς ἐκφυσήσεως, ἴδιον γὰρ ὅλου θερμασίας πολλῆς. καθ' ἕτερον δὲ τρόπον ὃν τοιοῦτον εἶδος ἀφικνοῦνται διαυγνοίας οἱ λιπαγχικοὶ σφοδρείας οὔσης, οὐκ ἐν ταῖς ὑποδεχομέναις κοιλότησι τὴν ἐπανιοῦσαν, ἀλλ' ἐν ταῖς παραπεμπούσαις. ἐφ' ὧν δ' ἀπόστημα καὶ φλεγμονὴ, καὶ πλήθει ὑγρῶν ὅσιν ἢ ἐν τοῖς ἰσχίοις τοῦ θώρακος, ἢ κατὰ τὸν πνεύμονα, μένοντων ἀφράκτων τοῦ λάρυγγός τε καὶ τῆς τραχείας ἀρτηρίας, ἐν ταῖς ὑποδεχομέναις ἐνίοτε κοιλότησιν τὴν ἐπανιοῦσαν ἀδρὰ σφοδρείας γενομένης, ἐξ ἀνάγκης ἀκολουθεῖ, μεγάλην μὲν διαστολὴν γίνεσθαι τοῦ θώρακος, ὀλίγον δ' ἐλλείπεσθαι τὸ πνεῦμα. καὶ διὰ τοῦτ' ἀναγκάζεσθαι τὸν κάμνοντα, ταχέως τε καὶ πυκνῶς ἀναπνεῖν. πρὸ πάντων γὰρ ὑμᾶς μεμνῆσθαι βούλομαι τῆς κατὰ τὴν μεγάλην ἀναπνοὴν διαφορᾶς διττῆς γινομένης. ποτὲ μὲν γὰρ μεγέθει τῆς διαστολῆς τοῦ θώρακος. ποτὲ δὲ τῷ πλήθει ἡ, ἐπανιομένης οὐσίας τοῦ πνεύματος. ἴσιον δ' ὅτι τῶν τοιούτων ὑμᾶς ἀναμιμνήσκω πολλάκις, ὅσα παραλέλειπται τοῖς πρὸ ἐμοῦ. τὰ γὰρ ὑπὸ τῶν ἐμπροσθεν εἰρημένα διὰ τὸ πολλοὺς εἶναι τοὺς ἐπόντας αὐτὰ, πρόχειρον ἔχει τὴν μνήμην. ὅσα δὲ μή θ' ὑφ' Ἱπποκράτους διωρίσθη τοῦ κάλλιστα περὶ δυσπνοίας γράψαντος, ἄλλος τ' οὐδεὶς τῶν μετ' αὐτὸν ἐξειργάσατο καὶ διορίσατο τὰ λείποντα, διὰ τοῦτ' ἀναγκαῖόν μοι γίνεται πολλάκις ἀναμιμνήσκειν αὐτῶν. ὅσοι μὲν οὖν ἄνευ φλεγμονῆς ἢ τινος ὅλως ὄγκου παρὰ φύσιν ἢ σφοδρείας ἐν τοῖς ἀναπνευστικοῖς ὀργάνοις, δυσπνοοῦσιν ἐν πυρετοῖς διασώζεσι τούτοις ἀνάλογον τῷ μεγέθει ἡ διαστολὴς τοῦ θώρακος αὐξάνει τὸ πλῆθος τ' ἐπανιομένης οὐσίας τ' πνεύματος. ἐφ' ὧν δ' ὄγκος ἢ σφοδρεία τις ὅσιν ἐν τοῖς ἀναπνευστικοῖς ἀνευ θερμασίας φλεγμώδους. ἡ μὲν διαστολὴ τοῦ θώρακος μεγίστη γίνεται, τὸ δ' ἐπανιόμενον, οὐ μόνον ἀκλείπεται ἡ κατὰ τὴν διαστολὴν ἀναλογίας, ἀλλὰ καὶ τοῦ κατὰ φύσιν ἔλαττον ἐπανεται. χωρὶς δὲ διορισμοῦ μίαν ἐνδείκνυται διάθεσιν. ἡ μεγάλη διαστολὴ τ' θώρακος, ἀραιότητα προσλαβοῦσα. προσέχειν δ' ὑμᾶς χρὴ καὶ ταῦτα, μή ποτ' ἐξαπατηθῆτε, τὴν ἅπαντων τ' μυῶν ἐνεργούντων γινομένην ἀναπνοὴν, ὅτ' ἂν ἐπὶ ἀῤῥωστίας δυνάμεως γίνηται, τὴν αὐτὴν ἡγεῖσθαι τῇ μεγάλῃ. βουληθεὶς γὰρ αὐτὴν ἐγὼ σαφῶς ἑρμηνεύσαί ποτε, μετέωρον ἐκάλεσα. πρῶτον δέ μοι τὴν αἰτίαν γνῶναι τῆς μετεώρου ὀνομάζειν πνοὴν, τοῖς μετεώροις μέρεσι τοῦ θώρακος ἐπανιόμενον. ὡς πρὸ ὀλίγου ἂν εἶπον, μέγα τὸν ἀναπνέομενον καὶ διὰ πολλοῦ χρόνου, πρόσφορον εἶναι σημαίνει, δῆλος δὲ μέγα λέγω, τὸ πολὺ, διττῶς γίνεσθαι διαμένειον, ἀνδρὸς τε ἡ τοῦ μετεώρου μυῶν ἐνεργείας, καὶ σὺν αὐτῇ. πολλάκις γὰρ ἡ τε τῶν μεσοπλευρίων μυῶν ἐνέργεια, καὶ ἡ τῶν φρενῶν, ὑπὸ πλείστου διαστέλλουσαι τὸν θώρακα, τῶν ὑψηλῶν μυῶν οὐ χρήζουσιν, εἰς τὴν τοῦ πολλοῦ πνεύματος ἐπανοδον. ὅπου δὲ τοιοῦτον εἶδος ἡ διαστολῆς, ἐν ἐκνυται παραφροσύνῃ, ἐν τοῖς πρὸ δυσπνοίας ὑπομνήμασι

διέξεισται

δέδεικται, καθὰ καὶ τῶν ἄλλων ἁπασῶν δυσπνοιῶν αἱ διαθέσεις ἐῤῥήθησαν. ἀλλὰ νῦν γε καθάπερ τῶν ἄλλων παθῶν ὅσα περιέρηται δι' ἑτέρων πραγματειῶν, οἷον ὑπὸ τομὴ τὶς ἐνταυθοῖ λέγεται κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ περὶ τῆς ἐν ταῖς δυσπνοίαις διαφορᾶς, τὰ μὲν εἴρηται μέχρι δεῦρο. τὰ δ' εἰρήσεται κατὰ τὸν ἐφεξῆς λόγον. ὡς γὰρ ὑπὸ τῆς μεγάλης ἀναπνοῆς, ἡ μέν τις ἐστὶ πυκνὴ, διαφορὰς ἔχουσα πλείους, ἄλλην ἄλλης διαθέσεως ἐνδεικτικὴν, ἡ δέ τις ἀραιὰ μίαν ἐνδεικνυμένη διαθέσιν. οὕτως ὑπὸ τῆς μικρᾶς. ἡ μὲν ἀραιὰ ψύξιν ἐνδείκνυται τῶν ἀναπνευστικῶν ὀργάνων. ἡ πυκνὴ δὲ πόνον, οὐ μόνον τῶν ἀναπνευστικῶν, ἀλλὰ καὶ τῶν συγκινουμένων αὐτοῖς, ἥπατος δηλονότι, καὶ γαστρὸς, καὶ σπληνὸς, καὶ στομάχου. πλεόνων δ' οὐσῶν διαθέσεων, αἷς ἕπεται πόνος ἐν τῷ κινεῖσθαι σφοδρότερον, ὑπὸ σκεπτέον τε καὶ διορίστεον ἐκ τῶν ἄλλων σημείων. εἴτε φλεγμονὴ τίς ἐστιν, εἴτ' ἐρυσίπελας, εἴθ' ἕλκος, εἴτ' ἀπόστημα, τὸ τὴν ὀδύνην ἐργαζομένον. ἐμάθετε δ' ὅτι καὶ δυσκρασίαις ἀνωμάλοις, ἀλγήματα πολλάκις ὑπὸ γίγνετο, καὶ πνεύματος ἀπέπτου τε καὶ φυσώδους πλήθει. ποτὲ μὲν αὐτῷ τοῦ στέγεσθαι κατά τι διατείνοντος τὰ περιέχοντα. ποτὲ δὲ βιαίως διεξιόντος ὁμοίως δὲ καὶ χυμοῦ πλήθει θερμοῦ καὶ δριμέος, ἢ ψυχροῦ καὶ γλίσχρου, στεγομένου τε κατά τι, καὶ μὴ διεξιόντος ὀδύναι γίνονται. μειζόνως μὲν πεπονθότων τῶν ὀργάνων ἐν οἷς περιέχεται ταῦτα, κἂν μὴ κινῆται. βραχέως δ' ὅταν κινῆται. εἴρηται δ' ἐν τοῖς περὶ δυσπνοίας, ἡ αἰτία, δι' ἣν τοῦ μικροῦ πνεύματος, τὸ μὲν πυκνὸν πνεῦμα, πόνον σημαίνει τῶν κινουμένων ὀργάνων ἐν ταῖς ἀναπνοαῖς. τὸ δ' ἀραιὸν, ἰσχυρὰν ψύξιν, αὐτῶν μόνον τῶν ἀναπνευστικῶν, καὶ τούτων, μάλιστα πνεύμονος καὶ καρδίας. ἔστι δὲ καὶ ἄλλοτι δυσπνοίας εἶδος οἷον ἐγκοπτομένης τῆς ἐνεργείας τοῦ θώρακος ἡσυχίᾳ βραχείᾳ. ποτὲ μὲν ἐν ταῖς εἰσπνοαῖς, ποτὲ δὲ ἐν ταῖς ἐκπνοαῖς, ἤτοι γ' ἐν σπασμώδει διαθέσει τῶν τοῦ θώρακος μυῶν γινομένου τοῦ τοιούτου συμπτώματος. ἢ διὰ πλῆθος θερμασίας, εἰσπνεῖν ἢ ἐκπνεῖν ἀναγκαζομένου συνεχέστερον τοῦ κάμνοντος. καὶ μέν τοι καὶ ἄλλοτι πάθος ἀναπνοῆς ἐστὶ, ἣν ἄπνοιαν ὀνομάζουσιν, ὡς μὲν πρὸς τὴν ὄψιν μὴ δ' ὅλως γιγνομένης, ὡς δὲ πρὸς τὴν φύσιν ἀπιστουμένης μὴ γίνεσθαι. δοκεῖ γὰρ ἀδύνατον μὲν εἶναι, στερηθὲν ἀκριβῶς ὅλης τῆς ἀναπνοῆς τὸ ζῶον, ἔτι διασώζεσθαι. φαίνεται δὲ καὶ τὰ φωλεύοντα μὴ δ' ὅλως κινοῦντα τὸν θώρακα. δυοῖν οὖν θάτερον, ἢ βραχεῖαν οὕτω γίνεσθαι τὴν ἀναπνοὴν ὑπολεπτέον. ὡς λανθάνειν τὴν αἴσθησιν, ἢ μὴ δ' ὅλως δεῖσθαι τηνικαῦτα τὸ ζῶον ἀναπνοῆς, ἀλλ' ἀρκεῖσθαι τῇ καθ' ὅλον τὸ σῶμα διαπνοῇ. γίνεται γὰρ αὕτη μὲν ὑπὸ τῆς καρδίας διὰ τῶν ἀρτηριῶν. ἡ δ' ἀναπνοὴ διὰ τοῦ θώρακος ὑπὸ τοῦ ἐγκεφάλου. ἥτις δ' ἂν ἡ διάθεσις εἴη ἡ τὴν ἄπνοιαν ἐργαζομένη, κοινὴ φαίνεται εἶναι πάντων τῶν τοῦ ζώου μορίων. ὡς ἐν ἀκρηληξίαις καὶ κάροις. ὑπὸ ληψίαις τε καὶ καταλίψεσιν ἐν τούτοις γὰρ ἅπασιν οὐδὲν ἴδιον ἐξαίρετον πάθημα ἐστὶν τῶν ἀναπνευστικῶν ὀργάνων, οὐ μᾶλλον ἢ τῶν φωνητικῶν, ἢ διαλεκτικῶν, ἢ βαδιστικῶν. ἀλλὰ τῆς ἀρχῆς πασχούσης, ἅπαντα συμπάσχειν ἀναγκαῖον, ὅσοις παρ' ἐκείνης ἐχωρηγεῖτο τὰ τῶν διοικουσῶν αὐτὰ δυνάμεων. εἴρηται δὲ ἡμῖν ἰδίᾳ περὶ ἀπνοίας καθ' αὐτὴν, ὥς τε νῦν ἤδη μεταβαίνειν ἐφ' ἕτερόν τι καιρός. διττῆς δὲ οὔσης ὁδοῦ τοῖς γυμναζομένοις περὶ τὰς διαγνώσεις τῶν πεπονθότων τόπων, ἑτέρας μὲν ἀκρὶ τῶν φαινομένων συμπτωμάτων. ἑτέρας δ' ἀκρὶ τῶν τοῦ σώματος μορίων, ἐὰν κατ' ἀμφοτέρας τὶς γυμνάζηται, δὶς μὲν ἐρεῖ αὐτὰ, καθ' ἕτερον δὲ καὶ ἕτερον τρόπον, οἷον εὐθέως ὑπὸ τῶν τοῦ πνεύμονος παθῶν, εἴρηται μέν τι καὶ τοῦ περὶ τῶν ἀλγημάτων λόγῳ. λέλεκται δὲ καὶ τῷ περὶ αἵματος ἀναγωγῆς ὥσπερ κἀν τῷ περὶ δυσπνοίας, εἰρήσεται δὲ καὶ νῦν. ἄλγημα μὲν γὰρ αὐτῷ βίαιον, οὐδέ ποτε συμπίπτει, βάρους δ' αἴσθησις γίνεται, καί τινος ἐνίοτε τάσεως εἰς τὸ στέρνον ἢ τὴν ῥάχιν διηκούσης. ἐνταῦθα γὰρ οἱ περιέχοντες αὐτὸν ὑμένες ἀνήρτηνται. καὶ μέν γε καὶ στενοχωρίας αἰσθάνονται πολλάκις οἱ κάμνοντες, καὶ διὰ τοῦτ' ἀναπνέουσι πυκνὸν καὶ ταχύ. διαστέλλοντες μὲν ὑπὸ πολὺ, τὸν θώρακα. πολὺν δ' οὐκ εἰσπνέοντες ἀέρα. χωρὶς μὲν οὖν πυρετοῦ ταῦτα γινόμενα φύματα ἢ γλίσχρον ἢ παχέων χυμῶν, ἢ τινῶν ἄλλων πολλῶν ἐν αὐτῷ πλῆθος ὑπάρχειν, ἢ περικέχυσθαι τὶ πύον, ἢ τινὰ χυμὸν ἄλλον ἢ γλίσχρον, ἢ παχὺν, ἢ πολὺν, ἐνδείκνυται. διορισθήσεται δ' ἀλλήλων ταῦτα, τοῖς προηγησαμένοις συμπτώμασιν. ἐὰν μὲν γὰρ ὑγιαίνων τε καὶ τὰ συνήθη πράττων, οὕτως ἄρξηται δυσπνοεῖν, αὐξάνηταί τε τὸ σύμπτωμα αὐτῷ χωρὶς τοῦ κορχνῶδες τὶ κατὰ τὴν ἀναπνοὴν ἐμφαίνεσθαι, φύματος ἀπέπτου γένεσιν ὑπὸ σκοπεῖσθαι χρή. κορχνῶδες δὲ τὶ τῆς ἀναπνοῆς ψοφούσης, ὑγρῶν γλίσχρων ἢ παχέων πλῆθος ἐμπεπλασμένων δυσαπολύτως τοῖς βρογχίοις τοῦ πνεύμονος, ἐνοχλεῖν δηλοῦται. ἐὰν δὲ ἐξαίφνης ὑπὸ στενοχωρίας αἰσθήσει δυσπνῶσι, ῥεύματος εἰς τὸν πνεύμονα κατασκήψαντος, ἤτοι γ' ἐκ κεφαλῆς, ἢ ἐκ τῶν γειτνιώντων χωρίων, ἐνδείξις σοι γινέσθω. ὅταν δ' ἤτοι γλίσχρων ὑγρῶν ἢ παχέων ἢ πολλῶν ὑπὸ ῥρυέντων τοῦ πνεύμονι, δυσπνοεῖν εἴπω τὸν ἄνθρωπον, ἐν τοῖς βρογχίοις τὰ τοιαῦτα περιέχεσθαι νόει. καταστιζομένης γὰρ εἰς ὅλον τὸ σπλάγχνον, ὥσπερ τῆς λείας ἀρτηρίας, οὕτω καὶ τῆς τραχείας, ἡ τῶν βρογχίων οὐσία καθ' ὅλον ἐστὶ τὸν πνεύμονα. βρογχία δὲ καλοῦσιν οἱ ἀνατομικοὶ τοῦ χόνδρους τῆς τραχείας ἀρτηρίας, σιγμοειδεῖς ὑπάρχοντας τοῦ σχήματι. προηγησαμένης δὲ πλευρίτιδος, εἶτα τοῦ μὲν σφοδροῦ τῶν πυρετῶν παυσαμένου, βάρους δ' αἰσθήσεως ὑπολειπομένης ἔνδον τῶν πλευρῶν ἐν τοῦ βάθει τοῦ θώρακος ἅμα τῷ καὶ μεταῤῥεῖν τι φαίνεσθαι κατὰ τὰς ἀθρόας μεταλλαγὰς τῆς κατακλίσεως, καὶ μάλισθ' ὅταν ἀκρὶ τῆς ἑτέρας πλευρᾶς ὑπὸ τὴν ἑτέραν μετασχηματίζονται, πύου τηνικαῦτα πλῆθος ἐκφαίνεται, καὶ κλύδωνός γε πολλάκις αἰσθητῶς ἀκούειν ἐστὶ ἐπ' αὐτῶν. ἐνδείκνυται δὲ τοῦτο σὺν τοῖς εἰρημένοις, καὶ τὸ μηδὲν ἀξιόλογον ἀναπτύεσθαι σφοδρᾶς προηγησαμένης πλευρίτιδος. ἐὰν δὲ ἄλλός τις χυμὸς ὀῤῥώδης ἢ φλεγματώδης ἐξαίφνης ἄνευ πυρετοῦ ῥυεὶς εἰς τὰ κενὰ τοῦ θώρακος ἐργάζεται τὴν δύσπνοιαν, ἀναπτύουσιν οὐ παχέα. κατ' ἀρχὰς μὲν, ὀλίγα σὺν πολλῇ βηχὶ, πεττομένων δὲ αὐτῶν, πλέω καὶ παχύτερα σὺν ἐλάττονι, κατὰ διττὸν γάρ τοι τρόπον, ὑπὸ πολλῇ βηχὶ πτύουσιν ὀλίγα, διὰ πάχος μὲν ἢ γλισχρότητα χυμῶν, ἕτεροι, διὰ λεπτότητα δ' ἄλλοι. τὸ μὲν γὰρ λεπτὸν ἀναφερόμενον ὑπὸ τοῦ κατὰ τὴν βῆχα πνεύματος, ἀντικαταῤῥεῖ περιστιζομένον αὐτῷ. τὸ δὲ γλίσχρον ἢ πάνυ παχὺ δυσχε

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 300 sur 494

ρῶς ἀναφέρεται. μή τ' ἀπῤῥυπτόμενον ἑτοίμως τῶν σωμάτων, οἷς ἐμπέπλασται, μήθ' ὑπὸ τῆς τυχούσης βίας τοῦ πνεύματος ὠθεῖσθαι δυνάμενον. εἰ μὴ γὰρ πολὺ τὲ καὶ σφοδρὸν ἀναβηττόμενον εἴη τὸ πνεῦμα. συνανα φέρειν οὐδὲν ἑαυτῷ δύναται. ὅσον οὖν δὴ μήθ' ὑγρὸν ἄγαν ἐστὶ, καὶ ὑδατῶδες, ἀλλὰ μὴ δὲ παχὺ λίαν ἢ γλίσχρον, εὐπετῶς ἀναφέρεται. καὶ μάλισθ' ὅταν ἡ δύναμις ἐῤῥωμένη τυγχάνη. χωρὶς γὰρ τοῦ σφοδρὰν γενέσθαι συστολὴν τοῦ θώρακος, οὐχ οἷόν τε βῆξαι σφοδρῶς. ἄνευ δ' ἰσχυρᾶς βηχὸς, ἀδύνατον ἐστὶν ἀνενεχθῆναι τοῖς παχέσι καὶ γλίσχροις χυμοῖς, ὅτ' ἂν δὲ τῇ μετὰ στενοχωρίας τε, καὶ βάρους δυσπνοία, πυρετὸς ὀξὺς συνεισβάλλει. φλεγμονὴ τὸ πάθημα ἐστὶ τοῦ πνεύμονος. εἰ δ' ἀφόρητος μὲν ἡ φλώγωσις εἴη, τοῦ βάρους δὲ καὶ τῆς στενοχωρίας ἐλάττων αἴσθησις, ἐρυσιπέλατι κάμνει τὸ σπλάγχνον. ἀφωρισμένων δὲ τῶν ἄκρων, οὐδὲν ἔτι χαλεπὸν, ἤτοι γ' ἐρυσιπέλας φλεγμονῶδες, ἢ φλεγμονὴν ἐρυσιπελατώδη διαγνῶναι. γίνεται δὲ καὶ ἄλλα πάθη τοῦ πνεύμονι χωρὶς ὑπῤῥοῆς χυμῶν κατὰ δυσκρασίαν, ἤτοι γ' ἀνώμαλον. ἢ ὁμαλὴν. ἡ μὲν οὖν ἀνώμαλος, βῆχα ἐργάζεται, ἡ δ' ὁμαλὴ μετρία μὲν οὖσα τὸν ῥυθμὸν τῆς ἀνάπνοης ὑπαλλάττει. γενομένη δ' ἰσχυρὰ, θερμότητος μὲν ὑπικρατούσης ὑπηθυμίαν ἀερός, καὶ πόματος ἐργάζεται ψυχροῦ, τοῦ χρόνῳ δ' εἰς πυρετὸν τελευτᾷ. τῇ ψυχρᾷ δὲ δυσκρασίᾳ, τ' ἀναντία συμβαίνει. θερμοῦ μὲν ἀερός, θερμοῦ δὲ πόματος, ὑπηθυμία μέχρις ἂν εἴη μετρία. μείζονος δὲ γινομένης, ῥευμάτων ἐμπίπλαται τὸ σπλάγχνον. περὶ δὲ τῆς κατὰ ῥῆξιν ἢ διάβρωσιν. ἢ ἀναστόμωσιν ἐξ αὐτοῦ γενομένης αἵματος ἀναβήξεως, εἴρηται μέν τοι καὶ πρόσθεν ἐν τοῦ περὶ τῆς τοῦ αἵματος πτώσεως λόγῳ. λεχθήσεται δὲ καὶ νῦν ἔτι διὰ βραχέων. αἱ μὴ ῥήξεις αἱ κατ' αὐτὸν, ἔκ τε τοῦ πολὺ φέρεσθαι τὸ αἷμα γνωρίζονται, κἀκ τοῦ μέγα προηγούμενον αἴτιον αἰσθητὸν εὐθέως ὑπηγνέσθαι. λέγω δ' αἴτια προηγησάμενα τὴν ἐξ ὑψηλοῦ πτῶσιν ἢ κατὰ παλαίστραν ἢ ἐν ἄθλοις ἢ ἑτέρου τινὸς ἐμπεσόντος ἑτέρῳ. καθάπερ γε ἂν ὑπὸ πέσῃ τοῦ θώρακι, βαρὺ σῶμα τῶν ἀψύχων ὁτιοῦν οἷον ἤτοι λίθος ἢ ξύλον, ἐνίοις δὲ, ὀξυθυμία μετὰ κραυγῆς προηγήσατο. καὶ τισὶν ἑτέροις ἀγωνιζομένοις κιθαρωδίαν, ἢ τραγῳδίαν, ἡ ὀξεῖα καὶ μεγάλη φωνὴ διέῤῥηξεν ἀγγεία. καὶ μάλισθ' ὅτ' ἂν, ἄνευ τοῦ προμαλάξαι ταῖς ἀναφωνήσεσι, τὰ κατὰ τὸν πνεύμονα, βιαίως κραυγάσωσιν. ὡς γὰρ καὶ τοῖς παλαίουσιν ὅταν ἄνευ τοῦ προθερμανθῆναι καὶ ὡμαλυνθῆναι τρίψεσί τε καὶ μετρίαις κινήσεσιν τοὺς μῦς ἐπ' ἐνεργείας ἀφικνοῦνται σφοδρὰς, ῥήγματά τε καὶ σπάσματα γίνεται. κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ὑπὸ τοῦ πνεύμονος εἴωθε συμπίπτειν. ὃν διὰ τρίψεων μὲν οὐχ οἷόν τε παρασκευάσαι πρὸς τὰς σφοδρὰς κινήσεις, ἀνάλογον δέ τι ταῖς τρίψεσιν αἱ ἀναφωνήσεις ἐργάζονται. ἄνευ δὲ φανερᾶς ἔξωθεν αἰτίας, πλῆθος αἵματος ἀναρήγνυσιν ἀγγεῖον ἐν πνεύμονι. καθάπερ καὶ κατ' ἄλλό τι μόριον τοῦ σώματος, ὅτ' ἂν δυσεπέκτατον τύχη διὰ ψύξιν ὑπόγυον ἢ δυσκρασίαν σύμφυτον. οὕτως καὶ Ἱπποκράτης τὸ ψυχρὸν εἴρηκε φλεβῶν ῥηκτικόν. οὐκ αὐτὸ δήπου καθ' αὐτὸ τὰς ῥήξεις ἐργαζόμενον, ἀλλ' ὅτι τῇ ψύξει σκληροὺς καὶ δυσεπεκτάτους τοὺς χιτῶνας τῶν ἀγγείων ἐργαζόμενον, ὑπὸ τήδεια πρὸς ῥήξιν αὐτὰ παρασκευάζει. τῆς ῥήξεως δ' αὐτῆς τὸ αἴτιον, ἥ τε σφοδρὰ κίνησις ἐστὶ καὶ τὸ πλῆθος τῶν χυμῶν, αὐτῶν τε καθ' ἑαυτοὺς καὶ σὺν ἀπέπτῳ καὶ ψυχρῷ καὶ φυσώδει πνεύματι συνδιατείνοντι τοῖς χυμοῖς τὰς φλέβας. ἀλλὰ καὶ τῆς ὑπὸ τούτων ῥήξεως οὐ σμικρὸν γνώρισμά ἐστι, κένωσις αἵματος ἐξαίφνης ἀθρόου. τῆς δ' ἀναστωμώσεως, ἔμπαλιν τῶν ψυχρῶν αἱ θερμαὶ διαθέσεις προηγοῦνται. λουτροῖς τε θερμοῖς πολλοῖς κεχρημένου τ' ἀνθρώπου. καὶ κατὰ χώραν ὄντος θερμὴν. ὥραν τε τοῦ ἔτους ὁμοίαν. ἐδέσμασί τε καὶ πόμασι θερμοῖς χρωμένου. αἱ δ' ἐξ ἀναβρώσεως ἀθρόαι κενώσεις αἵματος, ἐπί τε προηγουμέναις γίνονται βραχείαις πτώσεσιν, καὶ τοῖς εἰς τὸν πνεύμονα δριμέσιν ῥεύμασιν ἀπὸ τῆς κεφαλῆς ὑπῤῥέουσιν. ἐνίοτε δὲ καὶ συναναφερέταί τι μόριον τοῦ πνεύμονος, ἢ ἐφελκὶς. ὡς τε λαθεῖν ἀδύνατον εἶναι τὸ τοιοῦτον πάθημα τοῦ σπλάγχνου. κατὰ δὲ τὴν τραχείαν ἀρτηρίαν ἕλκους γενομένου, πρὸς τοῖς, ἀναβηττουμένοις πυώδεσιν οὖσιν, ἔτι καὶ τοῦ πεπονθότος μέρους ἀλγοῦντος αἴσθησις γίνεται τοῦ κάμνοντι καὶ ἡ βραχύτης δὲ τοῦ κενουμένου. διορίζει τὴν τοιαύτην ἕλκωσιν τοῖς ἐν τοῦ πνεύμονι. πλεῖον γὰρ ὑπὸ τοῖς ἐν πνεύμονι γεγενημένοις ἕλκεσιν, ἀναπτύεται τὸ πύον. ὥσπερ δὲ τοῦ πνεύμονος τὶ μόριον συνανεχθὲν, ἐνδείκνυται τὸ σπλάγχνον ἡλκῶσθαι. κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ἐκ τοῦ λάρυγγος εἴδομεν ἐνίοτε τὸ κατὰ τὴν ὑπηγλωττίδα σῶμα δι' ἕλκωσιν ἀναπτυσθέν. οἷς οὐ μόνον οὖν σημεῖον ὑπῆρξεν τοῦ τόπου τοῦ πεπονθότος, ἀλλὰ καὶ ἡ κατὰ τὸ χωρίον αἴσθησις τὸ ἡλκωμένον, ὡς κἀπὶ τῆς τραχείας ἀρτηρίας, ἐῤῥέθη. τὰ μὲν γὰρ ἐν τοῦ πνεύμονι, χωρὶς ὀδύνης συνίσταται, τὰ δ' ἐν τούτοις τοῖς χωρίοις ὀδύνην μέν τινα φέρει. βραχεῖαν δὲ ταύτην, ὡς τοῖς φύσει δυσαισθήτοις, μὴ δὲ σαφῶς αἰσθητὴν γίνεσθαι. ταῦτα μὲν οὖν ἅπαντα τὰ μέχρι δεῦρο λεγόμενα πάθη, κατά τε τὸν πνεύμονα καὶ τὰ κενὰ τοῦ θώρακος, ἔτι τε τὴν τραχεῖαν ἀρτηρίαν καὶ λάρυγγα. καὶ γὰρ καὶ τούτων ἐμνημόνευσα τῇ κοινωνίᾳ τοῦ λόγου προαχθεὶς ἐπ' αὐτὰ, πολλάκις ἑωραταί μοι. ταυτὶ δὲ τὰ νῦν εἰρησόμενα σπανίως. ἐξαίφνης τὶς ἀνέβηξεν χυμὸν ὁμοιότατον ὑγρᾷ χολῇ τῇ μὲν χροᾷ, μεταξὺ ξανθῆς τε καὶ ὠχρᾶς, δριμύτητα δ' οὐδὲ μίαν ἔχοντα, κἀκ τούτου καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἀνέπτυεν ἀεὶ πλεῖον. ὕστερον δὲ καὶ πυρετῶν ὑπηγνομένων αὐτῷ λεπτῶν, ἔφθινεν, ὡς καὶ πυῶδες ἀναβήττειν. καὶ μετὰ χρόνον ὡς τεττάρων μηνῶν, αἷμα συναληνέγκεν ὀλίγον σὺν τοῦ πύῳ, μετὰ τοῦ συντήκεσθαί γε καὶ πυρέττειν μᾶλλον. εἶτα πλέον αὖθις ἔπτυσεν, εἶθ' ἱκανῶς διαψιλές. ἐφ' ᾧ τῶν τε πυρετῶν αὐξηθέντων, καὶ τῆς δυνάμεως ἐκλυθείσης, ἀπέθανεν ὡσαύτως τοῖς φθόην νοσήσασι. μετὰ τοῦτον ἄλλον ἐθεασάμην ὁμοίῳ τρόπῳ νοσηλευθέντα μησὶν ἕξ. εἶτ' ἄλλον πλείοσιν. ὁ μὲν οὖν πρῶτος ἡμῖν ὀφθεὶς, οὐδὲν ἔχειν ἐδόκει τό γε κατ' ἀρχὰς, κακὸν. ὕστερον δὲ δηλονότι, μοχθηρῶς ἐφαίνετο διακεῖσθαι. τοῦ δευτέρου δ' ὀφθέντος, εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ἔγνωμεν ὑπημελῶς προνοήσασθαι. καὶ μετ' αὐτὸν ἔτι καὶ μᾶλλον τοῦ τρίτου. ἀλλ' ὅμως οὐκ ὀλίγα πραγματευσαμένων ἀμφ' αὐτοῦ ἡμῶν, οὔτε τούτων τὶς, οὔτ' ἄλλος ἐσώθη μετ' αὐτοῦ. ἀνέπτυσαν δὲ πάντες οὗτοι τελευτῶντες, αὐτοῦ τοῦ πνεύμονος μέρη σεσηπότα. διὰ ἃ σαφῶς ἔγνων ὅμοιόν τι πάθος συμβαίνειν αὐτοῖς, τοῦ κἀπὶ τῶν ἐκτὸς ὁρωμένων μορίων, ὑγρότητι σηπεδονώδει διαβρόχων γινομένων.

ἀλλὰ ταῦτα

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 301 sur 494

ἀλλὰ τοῦτα μὲν, ἐκκόπτειν ἐγχωρεῖ καὶ πρός γε τοῦτῳ καὶ καίειν. πνεύμονι δ' ὀδὲν τοιοῦτων πρᾶξαι, οἷόντε. διὸ
καὶ πάντα ἀπόλλυτ'. τὸ τελευταῖον δ' αὖ τῶν ὀφθέντος μοι κινδύνου, ὧδε τὸ ξυραίνειν ἰσχυρῶς τὸ παλάγχνου
ἐτραπόμην, ὁσμαῖς τε καὶ πόμασιν ὧν τυγχάνοιεν εἰς ὄρεξιν. τὸ μὲν γὰρ καλούμενον ὑδροκήλιον ὁσμαῖς δι' ὅλης ἡμέρας
ἐλείβετο αὐτῷ, πρόσφορά τε τῇ ῥινὶ συνεχῶς. εἰς ὕπνον δ' ἰόντι καὶ τῶν ῥώμῃ σκιδναζομένων μύρων πολυ
τελῶν, ἃ δὴ καλοῦσι φοινικάτα τε καὶ σαικάτα, ἐπαλείφειν τινὶ οἶδα καὶ τὰς ῥῖνας πρότερον. ἐδόκουν δ' ἐμοὶ πίνειν αὐ
τῷ φάρμακα, τιμιώτατον ὀνομαζομένων ἀντίδοτον ἀμβροσίαν τε καὶ ἀθανασίαν καὶ θηριακήν. ἀλλὰ
καὶ ὅτος ἐνιαυτῷ ταῦτα πίνων ὁμοίως τοῖς φθισικοῖς ὕσορον ἀπέθανεν, ἴσως εἰς χρόνον πλείονα προαχθεὶς δι'
ὧν ἐρρυμένων ἀγωγῶν. ἕτερον δ' πάθος εἶδον ἐν πνεύμονι τοιόνδε. βηχῶν τις ἐπὶ χρόνον πολὺν, καὶ πύον ὀλίγον
ἐμέων γλισχρὸν, χαλαζιῶν μικρῶν προσπλήσιον ἀνέβηξεν. καί μοι κομίζας ἐπέδειξεν αὐτό. καὶ πάλιν ἕτερον ὅμοιον δ'
μετὰ πολλὰς ἡμέρας. ἐδόκει δήμοι ξηραινομένων ὁ γλίσχρος ἐκεῖνος χυμὸς, ὃν ἀνέπνυσεν ἐμπεσόντων, εἰς διάστασιν
σύστασιν ὀρχεδῶν. καὶ διατοῦτ' αὐτῷ φάρμακα ἐδίδουν πίνειν ὁποῖα καὶ τοῖς ἀδμαπικοῖς ἁρμόζει. ἐπίνων γε αὐ
τὰ, ἐλάττονα μὴ ἔπιπτον τὰ χαλάζια, ἐπὶ δὲ πλειόνων ἡμερῶν ἢ πρόσθεν, δ μὲν ἐπάυσατό γε πολλοῖς ἔτεσι πά
σχων ὅτων ἄκρι ἡ τελευτῆς. μεγέθη δ' ἦν τὰ χαλάζια τοῖς καλαμίνοις ὀρόβοις ἴσα, καὶ τὸ πλεῖστον, ἔστι δ' ὅτε,
καὶ μείζω τούτων, ὡς πόρρω γε καὶ μικρόστρα. καὶ ἄλλος δέ τινας, ὁμοίως ἐκείνῳ πίνοντας ἐθεασάμην, ἔτη συχνὰ
ζήσαντος, ἔνιους μὲν ἄλλως ἀρθαιόνοντας, ἔνιους δ' ἐκ τῶν ἀναπνοὴν ὀλίγην ὀργάνων παθόντων. δ μὲν οὖν γε ὧς ἐκ
τούτων ἔπιπτον. τὸ δ' ἀντιπάτρῳ τῷ ἰατρῷ συμβὰν ἅπαντες ἔγνωσαν, ὡς ὀκ ἀφανῶς ἰατρεύοντι καὶ τὴν ῥῶ
μαίων πόλιν, ἣν μὲν ὁ ἀνὴρ ὅτος ἡλικίαν ἄγων ἐτῶν ἐλαττόνων μὲν ἢ ἑξήκοντα, πλειόνων δὲ ἢ πεντήκοντα.
σωίεσθαι δ' αὐτῷ ποτὲ πυρέξαντι τῶν ἐφημερίων τινὰ πυρετῶν, ἐκ φανερᾶς προφάσεως, ἄψαντα τῶν ἑαυτοῦ σφυ
γμῶν ἐν τῇ δεξιᾷ τοῦ πυρετοῦ, χαίρειν τοῦ γνῶναι τὸ ποιητέον ὄντιν' αὐτῷ. πᾶσαν δ' εὑρὼν ἀνωμαλίαν ἐν τῇ
τῶν ἀρτηρίων κινήσει, κατεπλάγην μὲν τὸ πρῶτον, ὡς δὲ σαφῶς ὕσορον ἠδυνάμην, μηκέτι πυρέτταιν ἑαυτὸν, ἐλύ-
σατο μὲν δύσεως, ὧδε κόποις τε γὰρ αὐτῷ καὶ ἀχροπνίαις ἐκείμηκει τὸ σῶμα. διετέθη δὲ πάνυ λεπτῶς ἄχρι τοῦ
τῶν τρίτων ἀπὸ τοῦ ἐν ἀρχῆς ἡμέραν διελθεῖν, ἐν ᾗ μεθ' ὃν ἐπὶ γυμνάσιον πυρετὸν προεῖπον μὲν ἑπτάτης ἡμέρας ὧσ
περ καὶ πρόσθεν. ἀπέμενος δ' ἑαυτὸν ἐν τῇ τῶν καιρῶν ἀρτηρίας, ἐθάμασον διαμένοντας ἐν τοῖς σφυγμοῖς
ἐν ἀνωμαλίας. ἀπαντήσας δ' οὖν μοι πυρέττοντι τῶν χεῖρα γελῶν, ἐλέλυσό τε τῶν σφυγμῶν ἅψασθαι, κἀγὼ
μεμάθηκας τί τὸ αἴνιγμα ὄντιν' ὄν κελεύεις, ἐρώμην. ὁ δ' αὖθις ὁμοίως γελῶν, ἐσκέπτο πάντως ἅψασθαι, καὶ τοίνυν
ἦν ὁ ἀνώμαλος, ἀνωμαλίαν ἐν τῶν σφυγμῶν ἅπασαν, δ μόνον ἐν ἀθροίσμασι γινομένην ὑπὸ συσπασμάτων ὀνο-
μάζουσιν, ἀλλὰ καὶ ἐν μίαν διαφορὰν ἐν τῶν ἀρτηρίας. ἐθαύμαζον οὖν ὅπως ἔτι ζῇ, τοιοῦτον ἔχων σφυγμόν. ἐπω-
θανόμην τε μήτις αὐτῷ συγχύσεως ἐν τῶν ἀναπνοῶν γίνεται. τὸ δὲ, ὀδὲ μίαν ἀιδηπτῶν ὁμολογοῦντος, ἐπετή-
ρουν μή τινα μεταβολὴν ἕξει ποτὲ, σωιεχῶς ἀπόμενος ἐν ἐν τὸν καιρὸν ἀρτηρίας ἓξ μιᾶς πρὸς χρόνου. πῶ
θανόμην δ' ὃν αὐτὸ κατ' ἀρχὰς, ἢ πῶς ἔοικέ μοι διάθεσιν ἐν τοῦ σώματος, καὶ ἐν τίνα, τρόπον αὐτὸ τοιοῦτον
ἐργάσεται διαμένειν τὸν σφυγμὸν ἄνευ πυρετοῦ, πρὸς ἐρώτησιν ἀπειλεινάμην, ἐν τῇ πρὸ τῶν σφυγμῶν πρα
γματείᾳ δεδιπλῶσθαί μοι πρὸ τοιαύτης ἀνωμαλίας. ἠγοῦμαι γὰρ αὐτὴν ὧν ἐγκαχεξίᾳ τῶν ἐν τοῦ πνεύμονι
μεγάλου ἀρτηριῶν, γίγνεσθαι. τὴν ἐγκαχεξίαν δ' ἔφην ὧν μὲν φλεγμονῆ τοῦ παλάγχνου, τό γε ὑπὸ ἐμοὶ, νῦν ἀ-
δυνάτου ὑπάρχειν. ἐπύρεττεν γὰρ ἄν. ἀφλέπεται δ' ἤτοι δι' ἐμφράξιν ὑγρῶν καὶ γλίσχρων ἐν παχέων χυμῶν
ἢ δι' φύματος ἀπεπτου γήνεσιν, ἐς τὴν τοιαύτην ἀφίξασθαι διάθεσιν. ὁ δ' ὑπολαβὼν, ἐχέτω δ' ἔφη ἀδυνατ,
κἀγὼ ὀρθόπνοιαν εἶναί μοι. κἀγὼ πειθανῶς μὲν, εἶπον λέγειν αὐτόν. ἐμοὶ ἀληθῶς. γίγνεσθαι μὲν γὰρ καὶ τὴν τοιού
τὴν ὀρθόπνοιαν διὰ τοιαύτην αἰτίαν. δ μὲν ἐν ταῖς λείαις ἀρτηρίαις, ἀλλ' ἐν ταῖς τραχείαις. ἀθροιζομένου τοῦ
γλίσχρου καὶ παχέως χυμοῦ. καὶ τοίνυν ἐδόκουν ἡμῖν, τὴν τε διάστασιν αὐτῷ πᾶσαν ὁμοίαν ποιεῖσθαι τοῖς τῶν ἀδμα
τικῶν. τά τε φάρμακα προσφόρεσθαι τὴν αὐτὴν ἐκείνοις ἔχοντα δύναμιν. ἐξ δὲ ἐν τοῦ μεταξὺ χρόνου ὡς ἐν
φλεγμαίνων, ἅπαξ ἐπί τινος, δ μεγάλης δυσπνοίας ἅμα παλμῷ βραχεῖ ἡ καρδίας, τὸ μὲν πρῶτον, ἅπαξ. ἔπα δὲ δὶς
πᾶ καὶ τρὶς. ἔπα καὶ τετράκις τε καὶ πλειονάκις γνομένη. μετὰ τ' σωαυξάνεσθαι τὴν δύσπνοιαν, ἐφ' ἡμέρας
ὡς πέντε καὶ δέκα. μεθ' ἃς δὴ λήφης δυσπνοίας σφοδρῶς, ἔτ' ἐκλυθεὶς, οὐθέως ἀπέθανεν. ὧς πόρ ἄλλοι πο-
νηροὶ ὧδε πάθεσιν καρδίας. ὥσπερ ἐν εἰρήσεται ἐν τὸν ἑφεξῆς λόγον.

ΓΑΛΗΝΟΥ ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΠΕ-
ΓΟΝΟΤΩΝ ΤΟΠΩΝ
ΒΙΒΛΙΟΝ ε.

Ν τοῦ πρὸ τούτου γράμματι πρὸς τὸν ἐν τοῦ πνεύμονα παθῶν διεξερχόμενος, ἐμνημό-
νευσα τῆς κοινωνίας τοῦ λόγου, καὶ θώρακος καὶ καρδίας, ἐν ὀλίγου ἀναβαλλόμενος εἰς
τοῦτ' τὸ πέμπτον ὑπόμνημα, τελέως ἀποδώσειν ἅπαντα τὸν πρὸς αὐτῶν λόγον. ἐπεὶ
δ' οὖν ἐτελεύτησεν ἡ ἐν τῷ τετάρτῳ ὑπόμνημα διάσκαλία, εἰς τὰ συμβαίνοντα τοῦ
ἀντιπάτρῳ τοῦ ἰατρῷ, τῆς μὲν διάθεσιν αὐτοῦ ἐν αὐτῷ τοῦ πνεύμονι ἴσχοντος τῆς πρώ
της, ὧδι διαβαίνοις δὲ τοῦ πάθος ἄχρι ἡ καρδίας, ἄμεινον ἔδοξέ μοι δοκεῖ πρὸς παύσῳ αὐ
τὸ ἡ τῶν παθῶν διελθεῖν. Ωσπερ οὖν ὧδι τῶν ἄλλων τοῦ ζῴου μορίων, ὅτως ἐν ὧδι
τ' καρδίας, διορίσασθαι χρὴ, τίνα μὴ ἰδιοπαθήσας, ἢ πρωτοπάσσοντα ἢ ὅπως ἂν ἓς ὀνο-
μάζειν εὐθέλοι, γίνεσθ συμπάσχοντα. τίνα δ' ἑτέροις μέρεσιν συμπαχήσας. ἔστι δ' ὁ λόγος ὧδι πῶς προαποδε-
γμένοις ἐν ἑτέραις πραγματείαις, ἐν ἅς ἐδιέχθη, τ μὴ ἐμφύτο θερμασίας, οἷον πυγὴ τὶς ὑπάρχειν ἡ καρδία, ἐν
πάντως χρῆναι παθεῖν αὐτὴν ἐ μέλλοι τεθνηξεσθαι τὸ ζῶον. ἀρχὴν οὖν ὀσῶν πρῶν ἅς διοικεῖται τὸ ζῶον.

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 302 sur 494

πῶς γὰρ τῆς καρδίας ἀρχῆς, ὁ μὴ ἐγκέφαλος ἀναδήσεώς τε καὶ κινήσεως, ἐδεήθη χορηγοῦ ἐν πᾶσι τοῖς τοῦ ζώου μορίοις. τὸ δ' ἁπλῶς ἀρχὴ τοῦ βριθικῆς εἶναι δυνάμεως, ὁ μὲν θάνατος ἀεὶ ταῖς ἀμέτροις τῆς καρδίας ἕπεται δυσκρασίαις, ἅπαντα γὰρ αὐτῇ συγκάκωται τὰ μόρια. δεδιεγμένης δ' ἡμῖν, ὑπὸ ὀργῆς αὐτὰ δηλονότι τὴν οἰκείαν καρδίας δύκρασίαν, ἀναγκαῖον ὀξὺ ἀκροῦσθαι τούτης σωματοῦσθαι τὰς ὑπὸ ὀργῆς αὐτῆς, καὶ μὴ οὐχὶ καὶ τὰς ἐγκεφάλου τε καὶ ἅπαντος, ὁμοίως ταῖς ἐκείνων γε, τῆς καρδίας. εἰ γὰρ μή τε τὰς ἀναδυτικὰς τε καὶ προαιρετικὰς ὑπὸ ὀργῆς ἔτι διασώζοι τὸ ζῶον, ἀλλὰ μὴ δὲ πρέφοιτο, καθάπερ οὐδὲ τὰς φωνούσας, δυνατὸν ἂν τις ἐν νομίσειεν, ζῆν αὐτό, μέχρι πόρ ἂν ἡ καρδία μηδεμίαν ἢ πεπονθυῖα. καὶ μὲν τοι καὶ φαίνεται πολλάκις ἡμῖν ὑπὸ ὀργῆς ἐφεξῆς πολλῷ, ὅτε φρονῶν τις ὅτ' ἀναδυόμενος ὅτε λυπούμενος, ὁμοίως ἔτι ζῇ, ὡς πορρωτέρω καὶ δι' ἀρρωστίαν τὴν ὑπὸ δυνάμεως ἀτροφῶν ἱκανῶς εἰς μακρόν. εἰ δὲ ἡ ἀναπνοῆς ἐνδήσειέ τις τὴν καρδίαν, αὐτίκα διαφθείρεται. ὅθεν οὖν ὁ θώραξ ἅδην ὅλως ἐδόκει σωτηρίαν εἰς τὴν ἡ ἀναπνοῆς ὑπὸ ὀργῆναι, ἀρρῶσι τὴν αἰτίαν εὑρεῖν, διὰ ἣν ὑπὸ τῆς ἰσχυρᾶς ἀκριβείας ἀρθυμήσουσιν οὐδέως οἱ κάμνοντες, ὧδε μόνῃ τῇ βλάβῃ ἡ ἄνωθεν ἀρχῆς. ὑμεῖς δ' ὅτι ἀρρήσετε πεπεισμένοι βεβαίως, ὑπὸ μυῶν διατείνεσθαι τὸν θώρακα τὴν ἀρχὴν ἡ κινήσεως ἐχόντων, εἰ τῶν εἰς αὐτὸν φορουμένων ὑδάτων ἀπὸ τοῦ ἧπατος τὸν αὐχένα νοσησάντων. ἐπεμνήσθητε γὰρ ἡμῶν τῶν κινητικῶν τῶν μυῶν. ὡς εἴ γε μὴ σωίσταιτο διὰ ἡ ἀναπνοῆς ἀεὶ δύο ἀρχαὶ, δυνατὸν ἂν ἦν ἐπορισθῆναι ἡμᾶς ἐνίοτε ἡ ἄνωθεν ἀρχῆς, ἔτι ζῶν. ἴσως οὖν τις ἐξ ὧν ἡμεῖς δυπορήσαμεν αἰτίαν, διὰ ἣν ἡ καρδία βλάπτεται παθόντος τοῦ ἐγκεφάλου ἧπτ τὰς μεγάλας ἀκριβείας, εἰ τούτων αὐτῶν, δυπορήσει καθ' ἕτερον τρόπον εὑρεῖν τὴν αἰτίαν διὰ ἣν ἐν ταῖς μικροτέραις ἀκριβείαις καταλήψεσί τε καὶ κάροις ὑδρωπίαις τε καὶ λιθάργοις, οὐκ ἀπόλυται τὸ πάσχον ὅτως ζῶον. εὑρήσῃ δὲ καὶ τοῦτο θεασάμενος, ὅπως ἀναπνέουσιν ἐν τοῖς ἐρυθρωδεστάτοις πάθεσιν, οἱ πάσχοντες. ὄψεται γὰρ ὅτι βιαίως τε καὶ μόγις, ὡς τοῦτο δεσμοῦ τινος ἐρυθρωδεστάτου διατείνεσθαι τὸν θώρακος. λέλεκται δ' ἱκανῶς πρὸ τούτου ἧπτ τὰ πρὸ μυῶν κινήσεως ὑπομνήματα. κοινὸν γάρ ὅτι τὸ ἐκτεῖναι, ἔστι γιγνόμενον ἧπτ οὐ ὕπνος, ἐν οἷς ἅπασιν ἧπτ οὐ μῦς ἐνεργεῖ ἐκλελυμένων, ἢ τῶν τὸν θώρακα κινούντων, μόνη σώζεται. νυνὶ δ' ἀρκεῖ μέχρι τοσούτου προεληλυθέναι τὸν λόγον, ὅσον αὐτοῦ χρήσιμον ἦν εἰς τὰ παρόντα. ᾧ γὰρ λόγῳ ἧπτ οὐ ὕπνος ἀναπνέουσιν οἱ ἄνθρωποι, καὶ τοι τῶν ἄλλων ἁπάντων μυῶν ἡσυχαζόντων, τούτῳ καὶ ἧπτ τὰς ἀκριβείας, ὅσαι μὴ μέγιστα, καὶ κατ' ἄλλα πάθη τὰ τοῦτο προσκείμενα. μεγάλης δ' ὄντος γεγνημένης ἡ ἀκριβείας, ἢ καί τινος ἑτέρου πάθους ὡς τελέως ἀπολέσθαι τὴν ἐνέργειαν τῶν ἧπτ τὸν θώρακα μυῶν, ἀναγκαῖον ὀξὺ συμφθαρῆναι τὴν ἀναπνοὴν, ἐφ' ᾗ καὶ τὴν ἡ καρδίας δύκρασίαν, ᾗ καὶ πάλιν ἐξ ἀνάγκης ἕπεται, τὸ ζῶον ὅλον ἀπόλυσθαι. ἧπτ οὐκοῦν μὲν ἔν τ' λόγου ἐν ταῖς ἡ ἀνώθεν ἀρχῆς βλάβαις μεγάλαις, ἀπόλυται τὸ ζῶον. καθ' ἕτερον δ' τρόπον ἐφ' ἅπασι πάσχουσι, διὰ μὲν ἀτροφίαν νεκρῶσι τοιαῦτα. διὸ τῷ χρόνῳ πλέονι διαρκεῖ τὰ ζῶα ἧπτ τὰ τοιαῦτα παθήματα. καὶ μὴν καὶ καθ' ἕτερόν τινα τρόπον ἐπίτηδες συμαχίαις συγκοπῆς, ἀλγήμασίν τε σφοδροῖς καὶ φόβοις ἰσχυροῖς, ἀδυναῖς τε μεγίσταις, ἀρθυμήσασι πολλοῖς. ὅσοις γὰρ ἀδηλὸς ὅδε ὁ ζωλικὸς τόνος, ἰσχυρᾶς πάθη ψυχικὰ πάσχουσιν, ἐξ ἀπαιδευσίας, δυδιάλυτος τοῖς ὅδε, ἡ ἡ ψυχῆς ἕξις τῶν τοιούτων. ἔνιοι δὲ διὰ λύπην ἀπέθανον, ὁ μὲν δύθεως ὡς πρὸ ἓν τοῖς προειρημένοις. ἀνὴρ δ' ἐδίδου μεγαλόψυχος ὅτ' ὢν λύπαις ὅτ' ὢδι τοῖς ἄλλοις ὅσα λύπης ἰσχυρότερα, θανάτῳ προείπεσεν. ὅτε γὰρ τόνος ἡ ψυχῆς, αὐτὸς ἰσχυρὸς ὅδε, τότε παθήματα σμικρὰ. ἴδιον ἦ πάθος ἓν καρδίᾳ γίνεται, ἧπτ ἡ ἁπλῶ δυσκρασίαν πολλάκις εἶτ' ἀνώμαλος, εἶθ' ὁμαλὴς ἔπειτα κατά τε φλεγμονὴν ἢ ἐρυσίπελας ἀρχόμενον γίγνεσθαι, διαφθείρεται γὰρ πανταχῇ, πρὶν αὐξηθῆναι τὰ πάθη τά δὲ τὸ ζῶον. ἐπόνται δὲ πάλιν ταῖς τοιαύταις διαθέσεσιν, αἱ καρδιακαὶ συγκοπαί. καθάπερ αἱ συμαχικαὶ, ταῖς ἧπτ τὸ ἡ κοιλίας σῶμα, καλοῦσι δ' ἔνιοι καὶ ὅλον σῶμαχον. ἀλλὰ καὶ αὗται γίγνονται δηλονότι συμπαθούσης ἡ καρδίας. αἱ διαθέσεις δ' ἄμφοτέρων τῶν μορίων τοῦτ' σώματος ἡ κοιλίας καὶ ἡ καρδίας, ἤτοι διὰ δυσκρασίαν μόνην ἰσχυρὰν, ἢ διὰ ὑγρότητα φαρμακώδη, καί ποτε καὶ διὰ ἐρυσίπελας ἐώθασι γίγνεσθαι, καὶ διὰ φλεγμονὴν, ἢ τινα παρὰ φύσιν ὄγκον ἕτερον τοιοῦτον. αἱ μὲν οὖν μιξεσι ἡ καρδίας δυσκρασίαι, οὐ σφυγμοὺς ἀλλοιόσιν ἧπτ τὴν αὐτῶν ἑκάστη φύσιν. ἑρῶ δ' αὐτῶν ὅτι διαγνώσεις ἐν τῇ πρὸ σφυγμῶν πραγματείᾳ. ταῖς μεγάλαις δὲ ἧπτ μὲν τὰς ἰδίας τῶν ὁμοιομερῶν δυσκρασίας, οὐκ ὀξὺς ὁ θάνατος ἕπεται ἧπτ δὲ τὰς ὀργανικὰς. ἐξαιφνίδιον, ἀλλ' ὧδι πονηρημένοις σημείοις, ὧν ἓν μὲν αἱ καὶ τὸ πρὸς Ἱπποκράτους εἰρημένον. οἷον οἱ ἐλκυόμενοι πολλάκις καὶ ἰσχυρῶς ἄνδρ φανερῆς πνοφάσεως ἐξαπίνης τελευτῶσιν. ἕτερον δὲ παλμὸς ἡ καρδίας, ἤτοι μόνον γιγνόμενος, ἢ μετά τινος ἐμφάσεως ἐν ὑγρῷ κινουμένης αὐτῆς. καὶ θαυμασὸν οὐδὲν ἀθροίζεσθαί ποτε πλῆθος ὑγροῦ τοσοῦτον ἐν τοῖς περιέχουσι χιτῶνι τῆς καρδίαν, ὡς ἐμποδίζειν αὐτῇ διαστελλομένῃ καὶ γὰρ ὧδι τῶν ἀναπνευμονούμενον ζώων ἐθεασάμεθα πολλάκις ὑγρὸν ὕδωρ περιπλήσιον, ἐν τοῖς περικαρδίῳ πλευρίτις. εἷς δ' ἐποτέ τις πάθημος ἰσχνότερος ἑαυτοῦ γιγνόμενος, οὐκ ἐφθασεν ἀναπνευθῆναι δι' ἀγολίας ἡμῶν ἀναγκαίας. ἀρθαυόντος δ' αὐτοῦ, τὰ μὲν ἄλλα πάντα μόρια τοῦ σώματος ὑπὸ ἀπαθῆ, ἐπέλειπτο δὲ τοῖς περικαρδίῳ χιτῶνι παρὰ φύσιν ὄγκος ὑγροῦ ἐν ἑαυτῷ περιέχων ὁμοιον τοῖς ἧπτ τὰς ὑδατίδας. ἐπ' ἀλεκτρύονος δέ ποτε χωρὶς ὑγροῦ, τοιοῦτος σκιῤῥώδης ογλος ἐπέκειτο τοῖς περικαρδίῳ, παραπλήσιος ὑμέσι παχέσι πολλοῖς κατ' ἀλλήλων ὑπερβεβλημένοις. ἐνίοις δ' ὧν ὅτι καὶ τοῖς ἀνθρώποις γίνεσθαί τινα τοιαῦτα. φλεγμαίνουσης δὲ φανερῶς καρδίας, ὧδι μονομάχων ἐθεασάμεθα θάνατον ὁμοίοτατον ἀπολαθόντα τοῖς συγκοπτομένοις καρδιακῶς. ἐὰν μὲν δ' ἄχρι κοιλίας πνός τῶν ἐν αὐτῇ, τὸ προσαν ἀφικνῇ, παραχρῆμα τελευτῶσιν ἀμοῤῥαγιλῶς. καὶ μᾶλλον ὅταν ἡ ἀεισθρὰ κοιλία τύχῃ προθεῖσα μὴ διαχόντος δὲ τοῦ πρόσαντος εἰς κοιλίαν, ἀλλ' ἐν τοῖς σώμαζι ἡ καρδίας συεισχθέντος, ὁ μόνον αὐτὸν ἐκείνῳ τῇ ἡμέραν, ἐν ᾗ προθέντες ἐτύχομεν ἔνιοι διέζεσαν, ἀλλὰ νῦ τῇ ὧδε ἔσαν νύκτα φλεγμονῆς δηλονότι λόγῳ τ' θανάτου γεγονότα. φρονοῦσι γεμὲν ἅπαντες ὅτοι, μέχρι περ ἂν ζῶσιν, μαζυρὸν τε καὶ τότε τὸ φαινόμενον, τοῖς παλαιοῖς δόγμασι πρὸς τὸ τὸ λογιζόμενον ἡ ψυχῆς, ὀκ ἐν ἧπτ τὴν καρδίαν ὁ δὲ παλαιὸς τ' ωλάγχνο τότε, πολλοῖς ὑγιαίνουσιν ἀμέμπτως νεανίσκοις τε καὶ παρακμάζουσιν ἄφθη γεγόμενος ἐξαίφνης, ἄνδρ

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 303 sur 494

φνης, ἄνδρ φανερᾶ συμπτώματος ἑτέρα. ☾ πάντες δ' οἱ φλεβοτομηθέντες ὠνίνω. ☾ πλέως αὐτῶν γίνοι τ συμπτώματα ἀπηλλάγησαν ὧν τῇ φλεβοτομίᾳ λεπτυνόμενα διάτῃ μετὰ φαρμάκων ὁμοίων θεραπευθέντες. γίνοι δ' αὐτῶν αὖθις ποτὲ τ συμπτώματος ὧν φανήσεται, ὁμοίως ἐθεραπεύθησαν. οἷσιν δ' ἔλινα μὴ κατ' ἀρχὰς τοῦ, ἧρος ὥρᾳ πάσχοντα τὸ τ παλαιᾶ σύμπτωμα. μὴ ἐπειδὴ χρισὶν ἔτεσιν ἐπεφάνη τ φλεβοτομίας ὠφελήσας, ἔφθασεν ὧν τ τεταρτοφλεβοτομηθεὶς πρὶν ἀλῶναι τοῦ συμπτώματι. ☾ ὅτι δ' ἐπράπη μὴ τὸ ὀξὺς ἐν πλείονων. μετὰ τοῦ καὶ τἄλλα πρὶν ὧν τῇ φλεβοτομίᾳ πρωσκόντως. ἀλλ' ὅμως ☾ ὅτος ἀπέθανεν πρὶν ὑγιᾶσαι. καθάπερ μὴ οἱ ἄλλοι πάντες. γίνοι μὲν γ πυρετοῖς ὀξέσιν ἀθρόως συνωπόντες. γίνοι δὲ καὶ μὴ τὸν τοῦ ὑγείας χρόνον. εἰς δεπόσης ἢ δύο καθ' ἕτερον βάπον ἀπέθανον χωρὶς συνωπῆς. οἱ πλείστοι δ' ἐν ὅτῳ παθόντων ἡλικίαν εἶχον ἐν ἐλαττόνων μὲν ἢ τεσσαράκοντα, πλεόνων δ' ἢ τεσσαράκοντα. τὸ μὲν τοι πολυκάρδιον σκέπασμα, ἐν ἀκύρῳ ὄδι μοιόν, ὅπ
01 ὧν πάθῃ. πλὴν εἰ φλεγμαίνοις αὐτοῦ διαθεθὲν μὴ συμπάθειαν ἡ διάθεσις ὑπὸ τ καρδίαν. ἀλλ' ὅταν γε πάσχῃ μόνον, ὁμοίως τοῖς ἄλλοις ἅπασι μοιόν ὅσπερ φρενῖτις γένεται καὶ σκέπης ἑτέρων κυλωτέρων ἐνδέον, κίνδυνον ὀλίγα φρένα. δύσπνοιαν δ' ὀξυτέραν ἐργάζεται ἀλλὰ καρδία, πρὸς τὰς ἐρημίας ὧν τοῦ πῶ τοτε γράμματι μὴ τὸν πόδι τ δύσπνοιας λόγον. ὑπὸ μὲν τὸ μέγα καὶ πυκνόν, ὑποβρυχθὲν μετὰ τ ☾ θᾶττον γίνεται τῷ ἀναπνεῖν ἐμφύσαται τὸ θρομβῶδες πνεῦμα. τ ἢ φαντάσιαν αὐτῆς ὀξὺ ψυξιν, ἐφ' ᾗ μικρὸν καὶ ἀραιὸν γίνεται τὸ πνεῦμα.

καὶ μὴ ὅτερ τὸ μόσιον ὥς πῦρ καὶ μὴ τἄλλα πάντα τινὰ μὲν ἰδιοπαθόντος αὐτοῦ γίνεται, τινὰ δὲ ἑτέροις συμπάσχοντος. ἅπαντα γοῦν ὀξ ἀνάγκης εἰς τ τῆ ἀναπνοῆς βλάβην τελευτᾷ. ὅτερ γὰρ ἰδίου ὄργανον ἐλείχθη τῆ ἀναπνοῆς. ὅλα μὴ δὲν ἐν αὐτῷ γίνεται πάθη τῶν ὀδωνερῶν, μιλεραὶ ☾ πυκνὴ ἐργάζεται τ ἀναπνοὴ, ὡς ἐν ὀλίς πρὸς δυσπνοίας ὑπομνήμασιν ἐδείχθη. καθάπερ γε καὶ τῶν γαστριόντων τε καὶ συγκινημένων. λέληκε δ' ἐμ
02 πεφθὲν ἐν τοῖς τῶν νωτιαίων πάθεσιν, ὅπως ἀναπνοὴ βλάπτει, μηδὲν αὐτῶν πεπονθότος ἰδίου πάθημα τ θώρα-
03 κος, ἀλλ' ἢ τι τινὸς τῶν ἀπὸ τῶν νωτιαίων νεύρων, ἢ αὐτοῦ τ νωτιαίου. τῶν δ' ἰδίων τοῦ θώρακος παθῶν, ἐνία μὲν ἐν τοῖς μυσὶν αὐτοῦ, ἐνιὰ δ' ἤδη τ ὑπερεχόντα τὰς πλευρὰς ὑμένα σωίσατ', πρὸς ἃ τῶν ἤδη τὸ διῤῥῆμα, ☾ τὰ τ πλευρῶν ὁσᾶ νῦν ὁ πρόκειμ) λέγειν ἀεδηκὸν ἐχόντων τ πεπονθότα τόπον. διῃρῶν δ' ὄντων τῶν κατ' αὐτ μυῶν, τῶν μὲν ἀναπληρόντων τὰ μεσοπλεύρια καλάμενα. τῶν δ' ἐξωθεν αὐτοις ὑπερεκπεμένων, ἀε δὴ τ ἐξωθεν ὀδωνηρὰς διαθέσεις ἐλλαμβάνοντων, ἢ θλασθέντων. ἢ ἀπόσημα ἔχοντων. ἢ ἐρυσιπέλας ἢ φλεγμονὴν, ὃν ἀζαφῶς διαγιγνώσκον) πῶς ἰατροῖς ὧν θαλάσσι τὰς χεῖρας. ἀε δὲ τῶν μεσοπλευρίων μυῶν φλεγμονὰς, καὶ μάλιστα τῶν ἐν βάθει, διφυεῖς γὰρ εἰσιν ὡς ἴσε, τὸν μὲν ἄφλω ὑμῶν λανθάνουσιν. ὀδωῶσι δὲ τῶν ὧν πλῆς μειζονως. ἰαί τι καὶ τοῦ τ φλεγμονὴν ἐργαζομένα ῥόμαζος ἔσω διαπέμπουσιν ὀξ τοῦ τὰς πλευρὰς ὑποζωκότος ὑμένος, ὃς ὀξ ἀνάγκης αὖ πὶς συμφλεγμαίνῃ. καθάπερ εἰπεῖν πάλιν ὅταν αὐτὸς πρωτοπαθῆ κατά τινα καιρὸν ἕτερον, ἡ ἐν τοῖς μοίρᾳ τῶν μεσοπλευρίων συμπάσχει. Αλλ' ἢ γ' ἀκειθὴς πλευρίτις ἐν τῇ πρωτοπαθείᾳ τοῦ ὑποζωκότος γίνεται. διὸ
50 καὶ μέχρι κλειδὸς ἢ ὑποχονδρίου ὁ πόνος ὀξυλινεῖται. τῶν μὲν ἄνω μοῖρῶν αὐτοῦ πασχόντων, εἰς τὰς κλεῖς. τῶν κάτω δὲ, εἰς τὰ ὑποχόνδρια, πυρετὸς ἢ πάντως ἕπεται ταῖς τοιαύταις φλεγμοναῖς σφοδρὸς, ὡς ἀν ἐγγὺς τῇ καρδίᾳ ἰσχυρὸν πάσχοντος τόπου. καὶ συμφυὲς ὑπάρχόσης αὐτῆς τοῦ χιτῶνι, διαθάπερ γε καὶ ταῖς φρεσιν. ὁ σφυγμὸς δὲ οἱ μάλιστα ἐνδείξεται πότερον ὁ ὑποζωκὼς ὑμὼν μᾶλλον ἢ οἱ ψάοντες αὐτοῦ πεπόνθασι μύοι. ἦσον μὲν γὰρ οἱ μύοι. ὁ δ' ὑποζωκὼς μᾶλλον ἐντείνετ ☾ σκληρὸν ἀφαίνει τῷ ἀρτηρίαν. ὡς ἐπί γε τῶν πολυπνοῦ μονα παθῶν, ἀδόλως ἡ τοιαύτη φαίνεται σκληρότης, ὁ δ' ἀρχόμενος εἰς τὰ ἰσχνὰ τοῦ θώρακος ἰχὼρ μεταλαμβανόμενος εἰς τὰς τραχείας τοῦ πνεύμονος ἀρτηρίας, ἀναπίνεται μετὰ βηχός, ἐνδεικνύμενος ὁποῖός τις ὄδιν, ὁ τῷ φλεγμονῷ ἐργαζόμενος χυμός. ἀρά γε πικρόχολος ἢ μελαγχολικὸς ἢ φλεγματικὸς ἢ αἱματικός. ὠχρὰ μὲν γὰρ καὶ ξανθὰ πίνουσιν, ὑπὸ τοῦ πικροχόλου μέλανα δὲ ὑπὸ τοῦ μελαγχολικοῦ. τὰ δ' ἀφροδιέσβρα καὶ λευκανθοῦντα πύσματα, τοῦ φλεγματικοῦ πλεονεκτοῦντος γίνεται χυμοῦ. διαθάπερ γε καὶ τὰ ἐρυθρὰ,
40 τοῦ αἱματώδους. ὅτι μὲν οὖν ἐκ τῶν κοιλῶν τοῦ θώρακος ἀναπίνεται τι μετὰ βηχός, φανερὸς ὅτι γνῶναι ἔστι τὰς διαθέσεις, ἐν αἷς ἔξωθεν, ἔσω τὸ ἕλκος δήκει, ἢ τοι σωτρήσεως μὴ κολπωθείσης, ἢ ἔστι ἀπόσημα μέγα κατ' ἄμφω τὰ μέρη ῥαγὲν, ἢ τιμηθὲν μὲν ὡς ἔξω μόνον αὐτοῦ, εὑρεθέντος δ' ὑπὸ τῆ κοπῆ διαβεβρωμένου τοῦ ὑποζωκότος, ἢ καὶ διὰ σφάκελον ἐκπεσόντος πλευρᾶς, ἢ τοι μὴ δυνηθέντων ἀπαθῆ φυλάξαι τὸν ὑποζωκότα τῶν ἰατρῶν, ἢ διαβεβρωμένον, ἢ διασεσηπότα πῶς εὑρόντων. ἐν ἁπάσαις γὰρ ταῖς τοιαύταις διαθέσεσιν, ὅταν ἐγχέωμεν, εἰς τὰ κοιλὰ τοῦ θώρακος μελίκρατον, ὑδρέως ἀναπίνεται μετὰ βηχός, αὐτῷ τοῦ ἡδύνοντι διὰ τὴν γλυκύτητα ὅτι μελίκρατον ὄδι, γνωριζομένου. ὅπως δὲ γίνεται ὅτερ καὶ δι' ὧν τινων ὁδῶν εἰς τὴν τραχεῖαν ἀρτηρίαν ἀφικνεῖται, πάρεσι σκοπεῖσθαι, τοῦ βουληθέντι. φυλαττομένῳ παθεῖν, ὅπερ ἔπαθον ἔνιοι τῶν ἀρρηθέντων ἐν τῇ τῆ αἰτίας εὑρήσει. τάχα μὲν ἑαυτὸν πείσαντος, ἀδώλατον ἂν τὴν ἐκ τῶν κοιλῶν τοῦ θώρακος εἰς τὸν πνεύμονα μετάληψιν, ἴσως δὲ καὶ πεφοβημένου διὰ τὸ μὴ βούλεσθαι δοκεῖν ἀρρεῖσθαι. χρὴ
50 δ' ὅτι μὲν ἡ μετάληψις γίνεται, πεπεῖσθαι. φαίνεται γὰρ ἐναργῶς ὑπὸ τῶν σωτρήσεων. ὅπως δὲ γίνεται ζητεῖν, ἀγαπῶντας μὲν εἰ εὕροιμεν, ἄχρι δ' ἂν ὁ λόγος πεπεισκότος ἑαυτὸν ὦμεν, εὑρηκέναι, τὴν ἄγνοιαν ὁμολογοῦντας μᾶλλον, ἢ καταψευδομένους τοῦ γιγνομένου. φαίνεται δὲ κἀπὶ τῶν ἐναίμως κολπωμένων σωτρήσεων, ἀναπυόμενα τινὰ γνωρίσματα τοῦ ῥυέντος αἵματος ἐν ταῖς τρώσεσιν, εἰς τὴν μεταξὺ θώρακός τε καὶ πνεύμονος χώραν. ἐναργὴς δ' ὅδε κἀπὶ τῶν ἐμπύων, ἢτ' ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ τοῦ πύου σύστασις, ἢτ' ὀξ αὐτοῦ πῦ σις ἅμα βηχὶ κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν τρόπον, εὔλογον γίνεσθαι, καὶ τὰς ἐλκ τοῦ θώρακος ἅματός τε καὶ πύου πῦ σεις, ἐφ' ὧν ἐρασίστρατος ζητῶν τὰς ὁδοὺς, ἀπίθανα γράφει κατὰ τὸ πόδι τῆ ἀναγωγῆς τοῦ αἵματος βιβλίου ἐν τῇ ῥήσει. ἡ δὲ ὁδὸς ὑπὸ τῆς ἀναγωγῆς ταύτης τῆς τόπον ἀναφερομένοις τοιαύτη τις γίνεται. ἀπὸ τῆ παρὰ τὴν βάχιν καιρίνης ἀρτηρίας ἀρφύσας εἰσὶν ἀγγέων παρ' ἑκάστῳ πλευρᾶν ὁμοίως «
ἑκ τε τῶν δεξιῶν καὶ τῶν ἀεισρῶν. ὧν τοι δ' εἰς οὓς πλησίον τόπους ὧν πλεῖον χιζόμενα, εἰς ἄσηλα τῆ «

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 304 sur 494

ν. ἀναθήσῃ ἀρτηριοτομῶσιν. ὅταν οὖν γίγνηται τὰς εἰς ταύτας τὰς ἀρτηρίας παρεμπλώσεις αἵματος ἢ τῷ κοί-
λῳ ἀρτηρίαν, ᾗ ποτε λαμβάνει τὴν ἀναφορὰν ὧδε εἶσι πρὸς τὸν πνεύμονα τόπους. καὶ ἢ τὰς πρόφυσεις αἷς ὁ
πνεύμων προσπέφυκεν τῇ ἀρτηρίᾳ ἢ τῷ ῥάχει. γίνεται γὰρ τὰς καὶ ταύτας, τῶν παρεμπεπλωκότων ἐπάνω
ὁ εἰς τὸν πνεύμονα. εἰ δ' ἢ τοῦ πνεύμονος, ὅπως εἰς τὴν ἀναγωγὴν ἐπανέρχεται, πρότερον εἴρηται. ᾗ ταύτῃ
τῇ ῥήσει σαφῶς ὁ Ἐρασίστρατος ἐδήλωσεν, τὰς ἀπὸ τῆς μεγάλης ἀρτηρίας ἀπεφυκυίας εἰς ἕλασσον τῶν τοῦ θώρα-
κος μεσοπλευρίων, ὑποδεχομένας αἷμα διὰ τῶν καθηκόντων σωμάτων εἰς τὸ φλεγμαῖνον μόριον, ὧδέ τῆς μεγάλης
ἀρτηρίαν ἀναφέρειν αὐτό, τὴν ἀπὸ καρδίας μὲν ἐλαπεφυκυῖαν, ὥστε ταγμάτιον δὲ τῇ ῥάχει. πάλιν δ' ἀπ' αὐτῆς
εἰς οὖν πρὸς τὸν πνεύμονα τόπους, φησὶ γίνεσθαι τὴν ἀναφορὰν ὀκέτι πρόδηλον ὅπως γίνεται. καὶ διὰ τίνων
ὁδῶν, ἀλλ' ἐφεξῆς γράψας καὶ ἢ τὰς πρόσφυσεις αἷς ὁ πνεύμων προσπέφυκεν τῇ ἀρτηρίᾳ ἢ τῷ ῥάχει. 10
γίνεται γάρ τις φησι καὶ ταύτη τῶν παρεμπεπλωκότων ἐπάνοδος εἰς τὸν πνεύμονα. ὅπως δὲ γίνεται
καὶ ἢ τίνας συμφύσεις, οὐκ ἔτι οὐδ' ὡτινοῦν προσέθηκεν. μένει τοίνυν ἔτι τὸ ζητούμενον οὐδὲν ἐπόντος
εἰς αὐτὸ, σαφὲς τοῦ Ἐρασιστράτου. διὰ τοι σαφῶς ἑρμηνεύειν προῃρημένου κατά τε τἄλλα πάντα συγγράμμα-
τα, καὶ ἢ τοῦτ' αὐτὸ τὸ πρὸς τῇ τοῦ αἵματος ἀναγωγῆς. διὸ καὶ μᾶλλον ἄν τις ἡγήσατο, μοχθηρὸν εἶναι τὸν λό-
γον, ὑποπτεύσαντα καὶ αὐτῷ τῷ Ἐρασιστράτῳ, τοιοῦτον ὑπάρχειν. ἐλεῶν γ' οὖν φαίνεται λέξεσιν ἀσαφέσιν
κεχρῆσθαι χάριν τοῦ δύξαι τι λέγειν. καί τοι λέγων μηδέν. ἐν αὐτῷ γὰρ τῷ τόπῳ τῷ ζητουμένῳ λιαπέλειπε τὴν
διήγησιν, ὅπως μὲν εἰς τὴν μεγάλην ἀρτηρίαν ἐκ τῶν πλευρῶν ἀφίνεται τὸ αἷμα, σαφῶς εἰπών. ὅπως δὲ πά-
λιν ἀπὸ τούτου, εἰς οὖν πρὸς τὸν πνεύμονα τόπους ὡς αὐτὸς εἶπεν, οὐκέτι προδηλοῖ. ἀλλὰ καὶ λιαπὸ τοῦ τόπου τὸ φά-
ναι οὖν πρὸς τὰ πνεύμονα τόπους, ἐνόν εἰπεῖν τὰ πνεύμονα δῆλος ὅλον, ἐλεῶν ὧν παράπαν τὸν λόγον. ἢ ὅτι μὲν ἐφε-
ξῆς ἐδήλωσεν εἰπών. ἐκ δὲ τοῦ πνεύμονος, ὅπως εἰς τὴν ἀναγωγὴν ἐπανέρχεται, πρότερον. εἴρηται. ὡς γὰρ εἰς
τὸν πνεύμονα φρομένου παρὰ τῆς μεγάλης ἀρτηρίας αἵματος ὅτῳ φαίνεται πρὸς τῆς ἐντὸς ἀναγωγῆς ἀνα- 20
μιμνήσκων ἡμᾶς ὅπως γίνεται. ὅτι μὲν οὖν πρότερον εἴρηται πρὸς τῆς ἐκ τοῦ πνεύμονος ἀναπνοῆς, ὧν εἰρήμε-
θα. καὶ μέν τι καὶ ὅτι σαφῶς εἴρηται, μαρτυροῦμεν. σύμφημι δ' ἂν ὁμοίως εἰρῆσθαι καὶ πρὸς τῆς εἰς τὸν πνεύ-
μονα μεταλήψεως ἐκ τῆς μεγάλης ἀρτηρίας. ὡς πρὸ κἀπειδὴν εἶπεν καὶ ἢ τὰς πρόσφυσεις αἷς ὁ πνεύμων
προσπέφυκε τῇ ἀρτηρίᾳ ἢ τῷ ῥάχει, γίνεσθαι τὴν ὑδρὸν τὸν πνεύμονα φορὰν τοῦ αἵματος. δοκεῖ γὰρ ὡτινάθαι
τίνας λέγει πρόσφυσεις ἐδήλωσεν. καὶ γὰρ ἐὰν δι' ὑμένων, ἢ πνεῦμ ἐνωσθῇ σωμάτων γίγνονται, πλέον δοκεῖν
ὡς πρὸς τὴν τοῦ πολιχομένου ἢ τὴν μεγάλην ἀρτηρίαν αἵματος, εἰς τὸν πνεύμονα φορὰν. ἐκφύεσθαι γάρ τι-
να διὰ τῆς ἀρτηρίας ἀγγεῖα, δι' ὧν εἰς τὸν πνεύμονα παραχωρήσεται τὸ αἷμα, καθάπερ οἱ Ἐρασιστράτειοι λέγου
σι, διὰ τῆς ἀρτηρίας γίγνεσθαι τοῦτο τῆς ὑποβεβληκυίας τοῦ πνεύμονι. φαίνεται γὰρ αὐτῆς ἀμυδρὰ πόρατα πρὸς
τὴν τραχεῖαν ἀρτηρίαν προάγοντα. τὴν δ' ἔκφυσιν ἀπὸ τῆς μεγάλης ἀρτηρίας αὐτὴ λαμβάνει, περὶ ὧν ἐβουλήθη
τῇ ῥάχει. καί τινα λόγον δώσειν ἀπ' αὐτῆς τῆς ἀρτηρίας οἱ Ἐρασιστράτειοι ποιοῦντες βοηθοῦντες αὐτῷ. νῦν μὲν εἰς 30
τὴν ἀπὸ τοῦ θώρακος ἀναγωγὴν τοῦ αἵματος. ἐτοίμως δ' εἰς γλίσχρωσιν φλεγμονῆς ἐν τῷ πνεύμονι. καὶ γὰρ καὶ
πρὸς ταύτης αὐτοῖς οἱ ἐτοιμόδοξοι προσβαλεῖν ὡς ἀδυνάτου γίγνεσθαι ἢ τὰς Ἐρασιστράτου ὑποθέσεις. αὐτὸς γὰρ ἐν
τῷ διδάσκειν ὅπως γίνεται φλεγμονὴ, τὸ παρεμπίπτον εἰς τὰς ἀρτηρίας αἷμα βάλλεται, τῷ παρὰ τῆς καρδίας
φερομένῳ πνεύματι συστυγχάνον, ἀναστέλλεσθαι τε πρὸς τὰ πόρατα τῶν ἀρτηριῶν. πλὴν ἐνίοτέ γ' ἂν τι
ταῦτα ἀρτηρίαι προωθεῖσαι, κρωσθέντος δὲ αὖ τοῦ ἢ τὸ πνεῦμα τοῦ πνεύματος, ἐκ τῆς πρὸς τὸ ληφθέν ἀκολουθίας δια
δέξονται τὸ αἷμα. ἢ ἴσως δ' ἂν τὸν λόγον, εἰ ἄν γλίσχεσθαι φασὶν φλεγμονὴν ἐν ταῖς τοῦ πνεύμονος ἀρτηρίαις.
εἰ γὰρ καὶ παρεμπέσοι ποτ' αὐταῖς αἷμα, μὴ δὲ μίαν ἀπάντησιν αὐτοῖς πρὸς τὸ πνεῦμα γίγνεσθαι. ἢ γάρ
τοι μόνας τὰς τοῦ πνεύμονος ἀρτηρίας, ὃ βάλλεται παρὰ τῆς καρδίας φορεῖσθαι τὸ πνεῦμα, διαθάπερ εἰς τὰς
ἄλλας ἁπάσας. ἀλλ' ἔμπαλιν αὐτὰς χορηγεῖν τῇ καρδίᾳ τοῦ πνεύματος, ὃ διὰ τῆς αἰσθήσεως τῶν τραχειῶν, ἀρ-
τηριῶν, αἳ λεῖαι μεταλαμβάνουσιν. ἢ δὲ ἀρτηρίαν ταύτην τὴν ἀπὸ τῆς ἢ τῆς ῥάχιν ἀρτηρίας μεγάλης, εἰς τὸν 40
πνεύμονα φορομένην φασὶ τὴν τε φλεγμονὴν ὑπομένειν ἢ τὰ πόρατα καὶ τὴν ἐκ τοῦ θώρακος ἀναγωγὴν
ἐργάζεσθαι τοῦ αἵματος. ἀλλ' ἡ μὲν ποτὲ τῆς φλεγμονῆς λόγος, ὃ νῦν πρόκειται σκοπεῖν. ἡ δὲ μετάληψις τοῦ αἵματος
ἐν τῇ τῆς μεγάλης ἀρτηρίας εἰς τὸν πνεύμονα γίγνεσθαι φασὶν οὐκ ὀρθῶς φαίνεται λεγομένη. πρῶτον μὲν γὰρ εἰς
τὴν μεγάλην ἀρτηρίαν ἐκ τῶν μεσοπλευρίων ἀδύνατον ἐνεχθῆναι τὸ αἷμα. παλινδρομήσει γὰρ αὐτίκα σωε-
λαυνόμενον ὑπὸ τοῦ πνεύματος, ὃ παρὰ τῆς καρδίας διὰ τῆς μεγάλης ἀρτηρίας εἰς τούτας ὠθεῖται. ἔπει-
τα δ' εἰ καὶ συγχωρηθείη δῆτα γίγνεσθαι, καὶ βαίη εἰς τὴν μεγάλην ἀρτηρίαν αὐτὸ φέρεσθαι, μείζονος ἀπό-
που λαταλαμβάνοντος τὴν λόγον, ὃς αὐτῶν τῶν ἐρασιστρατείων ὑποθέσεων. βάλλεται γὰρ εἰς τὴν ἀρτηρίαν τού
τῳ, ἐνθλιβομένου ὑπὸ τῆς καρδίας τὸ πνεῦμα, διασῴζον τῆς βολῆς τὴν ῥύμην, εἰς ὅλον φέρεσθαι τὸ σῶμα διὰ
τῶν ἀπ' ἐκείνης πεφυκυῖων ἀρτηριῶν. ὡς ἢ μίαν ἐνθλιψιν τῆς ἀρτηρίας, ἐξελίσσεσθαι μέχρι τῶν ἢ τοῦ πόδας
ἄκρων, τὴν φορὰν τοῦ πνεύματος, ὑπὲρ οὗ σφοδρότατους ἀνέμους, τὸ τῆς φορᾶς τάχος, εἴν βουλώμεθα. 50
ἴσως ἐγχωρεῖ τὴν τοσαύτην σφοδρότητα μὴ, οὐκ εὐθέως ὠθεῖν τὸ ἢ τὴν μεγάλην ἀρτηρίαν αἷμα, παντα-
χόσε τοῦ σώματος. οἱ δ' εἰς μίαν ἀρτηρίαν αὐτὸ συνελαύνουσι τοῦ λόγου τὴν εἰς τὸν πνεύμονα φορομένην, ὡς πρ
τοῦ ἔχοι, ὥστε μόνον τε. δι' ἧς ὁδοῦ κρωσθήσεται ῥᾷστα. μάχεται δ' ἂν πάλιν αὐτὸ τοῦτο, τοῦ νῦν ῥηθέντος λόγου κρω
θῆναι τάχιστα συγχωροῦντι τὸ αἷμα, διὰ τῆς τραχείας ἀρτηρίας. εἰ γὰρ ὅτως ἐστὶν εὔρεια τὰ πόρατα τῶν ἀρτηριῶν
τούτων, ὡς τὸ παρεμπεσὸν εἰς αὐτὰ αἷμα, ταχίστην ἴσχειν τὴν κρῶσιν. ἐκ ῥᾳδίας σφίγξειεν αὐτὸ, φλεγμονὴν
ἐργάσασθαι. τὸ γὰρ σφίγξαι, τοῦ διεκπίπτειν ῥᾴστον ὄντος. θαυμάσαι δ' ἔστιν ἐπὶ μᾶλλον ὅπως ἐφεξῆς γράφων
αὐτὸς ἐρασίστρατος ὑδρὰν μελέτησε τὸ πρὸς τῆς πέψεως, ἢν τ' ἐν τοῖς πλευριτικοῖς πάθεσιν, ἢν τ' ἐν τοῖς ἐμ
πύημασιν ἴσχει, τὴν μάχην ὁ συγγραφεύς. ἵνα ἡμῖν καὶ ἅπασιν τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις, οἱ δύο λόγοι πρὸς ἀλλήλους
ἔχειν φαίνονται. γνωσθήσονται δ' ἐναργῶς, ἂν γράψαντος αὐτοῦ τῆς ῥήσεως, ἐχόσης ἢ λέξιν ὅτως. ἐν δὲ τοῖς

αὐτοῖς

αὐτοῖς τούτοις πάθεσι πύου ἀνακάθαρσις γίνεσθαι πολλὰ γίνεται. ἡ δ' αἰτία τούτου παρὰ τὴν φύσιν τῶν ἀγγείων γίνεται. ὧδε λογισμὸς δ' αὐτῶν ὅδε. ἐκ μὲν παρδίας ἀποφυσις φλεβὸς δυμεγέθης λείεται παρὰ τὴν ῥάχιν, ἄρτε λύτωλα καθ' ὃν τόπον ἀι φρένες ἐκ τῶν σπονδύλων ἐκπεφύκασιν. ἀπὸ δὲ ταύτης, ἀι πρὸς τὰς πλευρὰς τείνουσαι καὶ ταῖς ἀρτηρίαις παρακέμεναι φλέβιον, τὴν ἀπόφυσιν ἔχουσιν, ὅταν οὖν ἕλκωσις γένηται τοῖς τόποις τούτοις, ἢ ἀπόσημα γένηται, πλείονος πύου σωαγωγὴν ποιέμενον, εἰς μὲν τὸ μεταξὺ τοῦ πνεύμονος καὶ τῶν πλευρῶν, οὐ ῥᾳδίως ἐκχυσιν λαμβάνει, διὰ τὸ τὸν ὑμένα ὑπεζωκότα τὰς πλευρὰς, νοσερώτατα τε καὶ ἰσχυρὸν, καὶ δυσδιαίρετον ἐὸν. σωρηγνυῦται δ' εἰς τὰ ὑπὸ ἀγγεῖα τὸν ὑμένα κείμενα, λεπτοτέρας ἢ κατὰ ἀδενοειδέρας ἔσης τὰς φλέβας ἢ τὰς ἀρτηρίας, πρότερα τοῦτα τὰ ἀγγεῖα τῶν πρὸς τὰς ἀρτηρίας διαιρεῖται. ἐπὶ δὲ τὰς διαιρέσεις, ἡ ἀνάχυσις τοῦ πύου εἰς τὰς φλέβας γίνεται, ὧδε μὲν οὖν οὐδὲ κάτω τόποις οὐ γίνεται τοῦ πύου διέξοδος. διὰ τὸ μὴ διίέναι διὰ τὴν φύσιν τῶν φλεβῶν. ἀλλὰ τὴν ἀρτηριόδυτησιν ἔχειν, καθάπερ εἴρηται, ἐπὶ τὴν ἔκφυσιν τοῦ διαφράγματος, πληρουμένων δὲ ἀεὶ τῶν σωεχῶν τόπων, τὴν ἐπάνοδον λαμβάνειν ἀναγκαῖον εἰς οὐδὲν ἐπάνω τόπους. ὧδε νοεῖν οὖν δεῖ τὴν γινομένην, ἐπὶ τὴν ἀναπνοὴν τοῦ πνεύμονος ψυχρότητα, καὶ τὴν ὅλην τε, καὶ δίωσιν τοῦ πνεύματός τε καὶ τῶν ὑγρῶν. καὶ ὅτι ἐπὶ ὄπερ τὸν τρόπον ἡ τοῦ πύου ἐπάνοδος ἀπὸ τῶν πλευρῶν εἰς τὸν πνεύμονα γίνεται. ἡ δ' ἐκ τοῦ πνεύμονος ψυαγωγὴ, ὃν τρόπον γίνεται, πρότερον εἴρηται. ἐν ταύτῃ τῇ ῥήσει τὸ μὲν μὴ δύνασθαι κατορθοῦν τοῦ διαφράγματος ἀφίεσθαι τὸ μεταληφθὲν εἰς τὰς φλέβας πύον, ἀληθῶς εἴρηται τοῦ ἐρασιστράτου. ἐπὶ γε τὰς κάτω τοῦ θώρακος ὀκτὼ πλευρὰς, ὀρθῶς γε, τρεφούσης φλεβὸς, ἄχρι τοῦ διαφράγματος ἐρχομένης. οὐ γὰρ χρὴ μικρολογεῖσθαι νῦν, εἰ διεκπίπτει τι μόριον αὐτῆς μικρὸν. ὅπως δ' ἀναπίμπλαται τὸ πύον ὅταν, τὴν ἀρχὴν δὲ ἐπεχείρησεν εἰπεῖν. ὡς πρὸ δὲ τῶν ἀπ' αὐτοῦ τις. ὀρθῶς γὰρ ἡ ἀρτηρίαν τινὰ φασιν, ἀπὸ ἐπὶ μεγάλης ἀρχομένην, ὧδε τὸν πνεύμονα φορεῖσθαι, ἐπὶ τὸν αὐτὸν ἔχουσι λόγον ἀρφαίνεσθαί τι πρὸς ἐπὶ φλεβός. ἡ μὲν γὰρ ἀρτηρία, φαίνεται καὶ εἰ μὴ λιαταχιζομένη σαφῶς εἰς τὸ στόμαχον, ἀλλ' ὑποβεβλημένη γ' αὐτῷ, καὶ μέχρι ἐπὶ τραχείας ἀρτηρίας ἀρφύσεις πέμπουσα. φλέβα δ' ὀδὲ μίαν, ὅ δ' ὑμεῖς εἴδομεν, ὅτι ἄλλος ἐπὶ τῶν ἀνατομικῶν ἐγράψεν. ὅτι αὐτὸς ὁ ἐρασιστρατος ἐτόλμησεν εἰπεῖν ὧν τὸν πνεύμονα φορεῖσθαι, ἀπὸ ἐπὶ τῇ ῥάχει μεγάλης φλεβός. ὁμολογοῦσι γὰρ ὑπὸ πάντων ἐκ μὲν ἐξιᾶς κοιλίας ἐπὶ καρδίας ὁ πνεύμων, ἅμα λαμβάνειν δι' ἑνὸς ἀγγείου μόνου. δέησει τοίνυν δὲ τὸ παραγινόμενον ἐκ τῶν πλευρῶν πύον εἰς τὴν ἐπὶ ῥάχιν φλέβα, πρότερον μὲν ὧν τὴν καρδίαν ἀφικέσθαι δ' ὕστερον ἢ εἰς τὴν φλέβα τὴν ἀπ' αὐτῆς εἰς τὸν πνεύμονα φερομένην. ἔστα τὸ τρίτον, ἐκ τούτων εἰς τὰς ἐν ἐκείνῳ τραχείας ἀρτηρίας μεταληφθῆναι, ἐπὶ μετὰ ταῦτα, βηχὸς δεηθῆναι πλείονος, ἐπὶ εἰς τὸ στόμα διαπεμπόμενος ἀναξιον αὐτό. ἐπὶ τίνα μὲν τρόπον ἡ τοῦ μιχθέντος πύου ἐπὶ αἵματι διάκρισις ἀπ' αὐτοῦ γίνεται, παρέλιπεν εἰπεῖν, ὥσπερ τι μικρὸν ὂν ἐπὶ τὸ τυχὸν ὑποβᾶς, ἀλλ' ὃ αὐτὸ μάλιστα τὸ σωέχον ὅλον αὐτοῦ τὸν λόγον. τὸ δὲ γὰρ τοῦτ' ἐστὶν εἰπεῖν, ὡς τὸ πρειχόμενον αἷμα ἐπὶ τὴν ἐν τῇ ῥάχει φλέβα, πῶς τὴν καρδίαν ἀναφορεῖται πέφυκεν. αὐτὸ γάρ τοι τοὐναντίον ἐστὶν, εἰπεῖν τὸ ἀπὸ τοῦ ἐπὶ τὴν καρδίαν ὠθοῦν τοῦ δεξιοῦ, τὴν φλέβα ταύτην ἀρχομένην, ἅμα ἑαυτῆς νομίζειν αἷμα, τὰ ἐπὶ τὰς ὀκτὼ πλευρὰς μόρια πάντα τοῦ θώρακος βρέφον, τὸ γὰρ δὴ τά γε ἐπὶ τὰς ὑψηλὰς αὐτοῦ τέτταρας. ἀι γὰρ εἰσιοῦσαι τρέφουσαι φλέβες, ἀπὸ ἐπὶ εἰς τὰς σφαγὰς ἀναφορμοῦσι, πέφυκασιν ἐν ᾧ μεταξὺ τόπῳ καρδίας τε καὶ κλεισθῶν. ὥς τε καὶ τοῦτ' ἄτοπον ἱκανῶς ἔπεται τοῖς ἐρασιστράτου λόγοις. τὸ γὰρ ἀπὸ τῶν ὑψηλῶν τοῦ θώρακος τεττάρων πλευρῶν πύον ἀναφορόμενον εἰς τὴν κοιλίαν φλέβα, μάλιστα μὲν, ὧδε τὰς ἐπὶ τὸν τράχηλον ὠμοπλάτας τε καὶ ἰσχαλίαν καὶ χεῖρας ἀφικνουμένας φλέβας, ἀδηλὸν καὶ τὰς καθ' ὅλου τὸ ζῶον ἐνεχθήσεται. ταῦτα τε οὖν ἄτοπα τοῖς τοῦ ἐρασιστράτου γεγραμμένοις ἕπεται. καὶ πρὸς τούτοις ἔτι, τὸ παραλελειμμένον τοῦ αὐτοῦ, ἐπὶ τὸν λογισμὸν ἡ αἰτίας. ἐπὶ τῶν γάρ, εἰς τὸ μεταξὺ πνεύμονός τε, καὶ τῶν πλευρῶν, οὐ ῥᾳδίως ἐκχυσιν λαμβάνειν τὸ τοῦ πύου, διὰ τὸ τὸν ὑπεζωκότα τὰς πλευρὰς ὑμένα νοσερώτατόν τε ὂν ἰσχυρὸν καὶ δυσδιαίρετον ἐὸν ὃ μὲν ἐκχεῖσθαι ποτὲ πύον εἰς τὴν χώραν ταύτην, οὐκ ἠρνήσατο. πῶς δὲ τοῦ λόγου. τὸ μὴ ῥᾳδίως. ἐγκλῶ οὖν καὶ τοῦτο τὸ μὴ ῥᾳδίως μὲν, ὅμως δ' οὖν γινόμενον ποτὲ, τὸν λογισμὸν ἀφεῖναι διαλέξαντα τὰς ὁδοὺς αἷς χώμενον τὸ πύον, ὧδε τῶν ἐμπυικῶν, ἀναπύεται. καθάπερ γὰρ ἀφλυμένης ἑδόμην οὐκ ὀλίγους τῶν ὅτως ἐχόντων, οὕτω καὶ σωθέντας ἑτέρους πολλοὺς, ἐφ' ὧν εἰ τις ἠθροίζετο καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἀναβηττόμενον πύον, γένοιτο μὲν, ἐξ ἧς ὁλκὴ κοτυλῆς. γένοιτο δὲ καὶ δέκα. γένοιτο δὲ καὶ πλείονων ἂν εὑρέθη τὸ σύμπαν κεφάλαιον. ἀλλ' ὅπερ ἀεὶ λέγειν εἴωθα, καὶ νῦν ἐρῶ. πολλοὶ τῶν ἰατρῶν φανερῶς ὁρωμένων πραγμάτων ἀδυνατοῦντο εἰπεῖν τὰς αἰτίας οὐδ' ἔστιν φασὶν αὐτὰ. καί τοι γ' ὡς ἔφην ἁπάντων τῶν σωτηρημένων τὸν θώρακα. τὸ δὲ τοῦ τραύματος γενόμενον μελίκρατον ὑδέως ἀναβηόντων. ἀλλὰ καὶ διὰ ἡ φαίμου τε καὶ κολλητικῆς ὀνομαζομένης ἀγωγῆς, ὀκ ὀλίγων σωτηρίων θραπευομένων, ἀναπύσεις γένοιτο ὧν ὑπὸ δὲ γε ταῖς πρώταις ἡμέραις, ὅτ' οὐ μὴ καλῶς, μὴ δ' ἀκριβῶς ἅπαν ἐκχυθῇ τὸ αἷμα διὰ τοῦ τραύματος, γε ἐπὶ κατσείεσθαι τὸν οὕτω τετρωμένον ἄνθρωπον. ἀλλ' ὁ τὰς πλευρὰς ὑπεζωκὼς ὑμὴν, ἰσχυρὸς καὶ νοσερώτης ἐστὶν καὶ δυσδιαίρετος. εἰ βούλει δὲ, πρόσθε τοῦ λόγου, καὶ τὸν ἀμφιγνώστατον τὸν πνεύμονα, τὴν αὐτὴν ἔχοντα φύσιν αὐτῷ. καὶ διὰ ὅτι τὴν εἰς τὰ κοιλα τοῦ θώρακος ἐλκυσιν τῶν ὑγρῶν, ὁ μὲν οὐ μεθίησιν, ὁ δ' οὐ μεταλαμβάνει. λέγε τοίνυν καὶ τὸ δόγμα πολὺ τῶν ὑμένων τούτων ἰσχυρότερόν τε καὶ παχύτερον ὑπάρχον, ἐν ταῖς τῶν καταγμάτων πωρώσεσι μὴ ποτ' ἐπὶ τρέπειν ἔξω φορεῖσθαι διὰ ἑαυτοῦ τὸν ἀματώδη χυμὸν, ὃν ὁρῶμεν ὅτως πολλὴν ἐπίπονον ἐκχεόμενον ὡς διαβρέχειν ὅλως οὐδ' ὑπ' ἐσμοῦ. εἰ δὲ ὅπερ φαίνεται γιγνόμενον οὐδὲν ἐπὶ βαυμαστὸν, οὐδὲ διὰ λεπτῶν ὑμένων γίνεσθαι ταῦτον ὅπερ. κάλλιον δ' ἴσως ὁ τοῦτ' ἀπορηκὼς τὸν ἐρασίστρατον, ἀλλ' ἐκεῖνο μᾶλλον ἠπορηκέναι, τὸ μεταλαμβάνεσθαι τὸ μεταξὺ θώρακός τε καὶ πνεύμονος ὑγρὸν, εἰς τὰς τραχείας ἀρτηρίας τοῦ πνεύμονος, ὅτε δ' εἰς τὰς λείας, ὅτ' εἰς τὰς φλέβας ἀφικνεῖσθαι. ἐπὶ γὰρ αὐτὸν τὸν ἐρασιστρατον, ἀλλήλοις συμπαρεκτεινέτω ταῦτα τὰ ῥήια, καὶ σωκαταχιζόμενα ἀρτηρίοις τε καὶ φλεβίοις ἑαυτῶν σώμασιν, εἰς τὸν

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 306 sur 494

περικείμενον ὑμένα τοῦ πνεύμονι. τί δὲ ποτ' οὖν ἀλλήλαις παρακειμένων τῶν τριῶν στομάτων, εἰς ἓν αὐτῶν μόνον ἡ μετάληψις γίνεται. τοῦτ' ἐχρὴν ἐζητηκέναι τὸν ἐρασίστρατον. ἄμεινον γάρ ἐστιν, ὅπως γίνεται τὰ γινόμενα ζητεῖν, ἢ κατασκευάζειν ὅτι μὴ γίγνεται. καί τοι οὐκ ἄπορος οὐδ' ἂν εὕρεσις ἐμοὶ φαίνεται τῶν ἐκ τοῦ θώρακος ἡ μετάληψις, εἰς τὸν πνεύμονα. δυναμένη γὲ κατὰ τὰ τῆς τραχείας ἀρτηρίας πόρατα γίγνεσθαι. ταῦτα γάρ, οὐ τὴν αὐτὴν ἔχει στενότητα τοῖς τῶν λείων τε καὶ φλεβῶν. ὅτι τε τὸ πλεῖστον τῆς οὐσίας τῶν τραχειῶν ἀρτηριῶν, χόνδρος ἐστὶν, οὐ δυνάμενος εἰς ἐσχάτην ἀφικνεῖσθαι σύμπτωσιν, ὅτι τε πολὺ μεῖζόν ἐστι τῶν ἑτέρων δυοῖν ἀγγείων, τὸ τῆς τραχείας ἀρτηρίας. σχιζομένων οὖν αὐτῶν κατὰ τὸν πνεύμονα σχίσεις ἰσαρίθμους, εὔλογόν ἐστι ἀνάλογον ἀεὶ τοῦ οἷον κλάδους τῆς τραχείας ἀρτηρίας, ὑπερέχειν τῶν κατὰ τὰ λοιπὰ δύο γένη μορίων, ἀλλὰ καὶ φαίνεται σαφῶς οὖσαν καὶ κατὰ τὴν ἀναπνοὴν τοῦ σπλάγχνου, τὴν αὐτὴν ἀναλογίαν τῆς κατὰ τὸ μέγεθος ὑποροχῆς φυλαττόντων ἀεὶ τῶν παρακειμένων ἀλλήλοις ἀγγείων, ὧν ἐστεῖχε τὰ μέγιστα. ταῦτ' ἐχρὴν εἰπόντα τὸν ἐρασίστρατον, ἐφεξῆς προσθῆναι τὸν καιρὸν, ἐν ᾧ μεταλαμβάνετο τὸ πύον, ἐκ τῶν κενῶν τοῦ θώρακος εἰς τὸν πνεύμονα. πότερον ὁ τῆς εἰσπνοῆς, ἢ ὁ τῆς ἐκπνοῆς, ἢ ὁ τῆς ἡσυχίας ἐστί. εἶτα διδάξαντα μήτε τὸν τῆς εἰσπνοῆς ὄντα, μήτε τὸν τῆς ἡσυχίας. ἑξῆς εἰπεῖν ὅτι κατὰ τὴν ἐκπνοὴν ἡ μετάληψις γίνεται. ῥᾷστον γὰρ ἦν καὶ οὕτω δεῖξαι. προαποδειγμένην ἔχοντα τῆς τῆς ἀναπνοῆς ἐνέργειαν, ὑπὸ τοῦ θώρακος γιγνομένην, οὐ δὲ μίαν ἔχοντος ἰδίαν κίνησιν τοῦ πνεύμονος. ἀλλ' ὁπότε μὲν ὁ θώραξ διαστέλλοιτο, τῇ πρὸς τὸ κενούμενον ἀκολουθίᾳ συνδιαστελλομένου κατὰ δὲ τὰς συστολὰς αὐτοῦ συνιζάνοντος εἰς αὐτὸν ὁμοίως τοῖς σπόγγοις, οὓς ταῖς χερσὶν περιλαμβάνοντες θλίβομεν. οὕτως γοῦν φαίνεται προσπίπτων λοβὸς αὐτοῦ διὰ τοῦ τράυματος ἐν ταῖς μεγάλαις συντρήσεσιν. ἀλλὰ πρό γε τοῦ τρωθῆναι συστελλόμενος ὁ θώραξ, σφοδρῶς ἐνθλίβει τὸ μεταξὺ περιεχόμενον αὐτοῦ τε καὶ τοῦ πνεύμονος ὑγρὸν, εἰς τὰς τραχείας ἀρτηρίας αὐτοῦ. μὴ πρόργως δ' ἀκοῦσαι τοῦ σφοδρῶς προσκειμένου κατὰ τὸν λόγον. ἐὰν γὰρ μὴ πάνυ σφοδρῶς θλίψῃ τὸν πνεύμονα. πανταχόθεν ὁ θώραξ, οὐ μεταληφθήσετο τὸ ὑγρὸν εἰς τὰ τῶν τραχειῶν ἀρτηριῶν στόματα. καὶ τούτου χάριν ὑπὸ τῆς φύσεως ἐδόθη τοῖς ζώοις εἰς τὴν τῆς θλίψεως ῥώμην, ἡ καλουμένη βήξ. σύμπτωμα φυσικὸν ὅμοιον πταρμῷ καὶ λυγγὶ καὶ ναυτίᾳ. περὶ ὧν αὐτάρκως ἐν τοῖς περὶ τῶν συμπτωμάτων αἰτίας εἴρητο. πρὸς δὲ τὴν γένεσιν τοῦ φυσικοῦ τούτου συμπτώματος, ἰσχύος χρήζοντες οἱ κάμνοντες, ἀκρθνήσκουσιν εἰκότως, οὐκ ὀλιγάκις ἐν τοῖς ἐμπυϊκοῖς πάθεσιν, ὡς ἂν προκεκμηκυίας τῆς δυνάμεως. ἡ γὰρ εὐτονωτάτη τε καὶ ταχίστη συστολὴ τοῦ θώρακος ἐργάζεται βῆχα. οὐ δύναται δ' εὐτόνως, οὔτε ταχέως ἐνεργεῖν ἡ ἀσθενὴς δύναμις. περὶ μὲν οὖν τῆς ἐκ τῶν κενῶν τοῦ θώρακος ἀναπτύσεως, ἀρκεῖ καὶ ταῦτα. πάλιν δ' ὑπὸ τὸν ἐξ ἀρχῆς προκείμενον λόγον, ἐπανέλθωμεν. αἱ κατὰ τὸν ὑπεζωκότα τὰς πλευρὰς ὑμένα καὶ τοῦ τούτῳ συνεχεῖς μῦς, φλεγμοναὶ, νόσον ἐργάζοντο τὴν καλουμένην πλευρίτιν. ἥτις ἀχώριστα μὴ ἔχει συμπτώματα, πυρετὸν ὀξὺν. ὀδύνην ὡς διατεινομένων, τῶν τόπων ἢ νυττομένων πνεῦμα πυκνὸν καὶ μικρὸν, σφυγμὸν μικρὸν, σκληρὰν τὴν ἀρτηρίαν ἐμφαίνοντα. σύν τινι τάσει βῆχα κατὰ τὸ πλεῖστον μὲν ἅμα τοῖς κεχρωσμένοις πτύσμασιν. ὀλιγάκις δὲ καὶ χωρὶς τούτων ἃς ἀπέπτους ὀνομάζουσι πλευρίτιδας ἤτοι διὰ ταχέων ἀναιρούσας, ἢ χρόνῳ πλείονι λυομένας ἀλλὰ καὶ τὴν ὀδύνην ὡς τὸ πολὺ μέχρι κλειδὸς ἢ ὑποχονδρίου διήκουσαν ἔχουσιν. ἕτεραι δ' εἰσὶ ὀδύναι πλευρῶν, ἅμα πυρετοῖς, ἐφ' ὧν ἐξ ἀνάγκης μὲν γίνετο πυκνὸν καὶ μικρὸν τὸ πνεῦμα, πτύεται δ' οὐδὲν, ὡς ἐοικέναι κατὰ τοῦτο ταῖς ἀναπτύστοις πλευρίτισιν, ἀλλὰ καὶ διορίζονται ῥᾳδίως αὐτῶν, τοῦ τε μὴ δ' ὅλως βήττειν ὡς ὑπὸ τῶν ἀπτύστων ξηρᾶς τῆς βηχὸς γινομένης, καὶ τοῦ μή τε τάσιν ἴσχειν τὸν σφυγμὸν, μήθ' ὅλως σκληρότητα. καὶ πρὸς τούτοις ἔτι τὸν πυρετὸν οὐχ ὁμοίως ὀξὺν εἶναι. καὶ ἡ δύσπνοια δ' αὐτοῖς ἧττον ἐνοχλεῖ. τινὲς δὲ καὶ θλιβόντων ἡμῶν τὸν φλεγμαίνοντα τόπον ἔξωθεν, ἀλγοῦσι. ὑπὸ τούτων ἡ μὲν ἀνακάθαρσις, οὐ γίνεται διὰ τῶν πτυσμάτων, ὅτι μὴ δὲ τὴν ἀρχὴν εἰς τὰ κενὰ τοῦ θώρακος ἀφικνεῖταί τι τοῦ τὴν φλεγμονὴν ἐργασαμένου χυμοῦ. πεττομένης δ' αὐτῆς ἐὰν μὴ φθάσῃ διαφορηθῆναι τὸ γενόμενον πύον, ἀκρορυφοῦται πρὸς τὸ δέρμα καὶ τέμνεται. τὸν δὲ κάτω τοῦ θώρακος ὅρον, οἱ μὲν παλαιοὶ πάντες, ὠνόμαζον φρένας, εἴθ' ἁπλῶς ἐπελθὸν αὐτοῖς, εἴθ' ὡς τινὲς οἴονται, διό τι φλεγμαίνοντος αὐτοῦ βλάπτονται τὴν φρόνησιν οἱ κάμνοντες. ἀκρὸ πλάτωνος δ' εἴρξατο καλεῖσθαι διάφραγμα, προσαγορεύσαντος μὲν αὐτοῦ φρένας ὁμοίως τοῖς ἄλλοις παλαιοῖς, ἡγουμένου δὲ τὴν τοῦ διαφράγματος ἐν τοῖς ζώοις χρείαν ἔχειν, ἐπειδὴ τὸ θυμοειδὲς τῆς ψυχῆς ἐν καρδίᾳ περιεχόμενον, ἀκρὸ τοῦ καθ' ἧπαρ ὑπὸ θυμητικοῦ διαφράττοι. τοὐντεῦθεν δὲ ἔθος ἔσχον οἱ ἰατροὶ προσαγορεύειν αὐτὸ διάφραγμα τῆς ἀρχαίας ἀμελήσαντες προσηγορίας. ὅπερ ἐποίησαν ἀμέλει κἀπὶ τοῦ νωτιαίου. καὶ γὰρ καὶ τούτῳ τῆς οἰκείας οὐσίας ὄνομα. μυελός ἐστιν, ὥς περ τοῦ νῦν προκειμένου κατὰ τὸν λόγον ὀργάνου, φρένες. ἐκείνῳ τε οὖν προσετέθει διορισμοῦ χάριν, ὁ νωτιαῖος. ὥς περ καὶ διαυχένιος, καὶ ῥαχίτης καὶ ψωΐτης. εἶτα μετὰ ταῦτα σχεδὸν ἅπαντες εἴθισαν ὀνομάζειν ἁπλῶς νωτιαῖον. ἐνταῦθα τε πάλιν, ἐάσαντες τὸ τῶν φρενῶν ὄνομα διάφραγμα καλοῦσιν. ἀριστοτέλης δὲ ὀνόμαζεν ὑπόζωμα τὸ μόριον οὗτο τοῦ ζώου, μὴ γινώσκων μὴ δ' αὐτὸς, ἐνέργειαν εἶναι μεγάλην αὐτοῦ χρησιμωτάτην τοῖς ζώοις, ἔστι γὰρ ἀναπνοῆς ὄργανον. εἰκότως οὖν ἐμποδίζει τάντην παθὸν, ὡς κἂν τοῦ περὶ δυσπνοίας λόγῳ πρόσθεν εἴρητο. τοῖς κατὰ συμπάθειαν, ὑπὸ τοῦ νωτιαίου καὶ τοῖς ἀπ' αὐτοῦ νεύροις γινομένοις, ἐν αὐτῷ παθήμασι συναποδοθέντων καὶ τῶν ἰδίων αὐτοῦ. νυνὶ δὲ καὶ τῶν ἄλλων αὐτοῦ παθημάτων ὅσα κατὰ συμπάθειαν τῆς ἄνωθεν ἀρχῆς ὑπὸ φέρει μνημονεύσωμεν. πρὶν μὲν οὖν παραφρονεῖν, πυκνὸν καὶ μικρὸν ἐργάζεται τὸ πνεῦμα, παραφρονούντων δ' ἤδη, ποικίλως ἀνώμαλον. ὡς ἐν τοῖς περὶ δυσπνοίας ἐδείχθη. παραφροσύναι μὲν οὖν γίγνονται κἀπὶ τοῦ τῆς γαστρὸς στόματι κακοπραγοῦντι, καὶ διακαέσι πυρετοῖς καὶ πλευρίτισιν καὶ περιπνευμονίαις. ἀλλ' αἱ διὰ τὰς φρένας, ἐγγὺς τῶν φρενιτικῶν εἰσίν. ὑπὸ μὲν γὰρ τοῖς ἄλλοις μορίοις πάσχουσι, καὶ τοῖς διακαέσι πυρετοῖς, ἐν ταῖς παρακμαῖς αὐτῶν ἡ παραφροσύνη καθίσταται, ταῖς φρενίτισιν δ' ἴδιον ἐξαίρετον ὑπάρχει, τὸ μὴ δ' ἐν ταῖς παρακμαῖς τῶν πυρετῶν πάνεσθαι τὴν παραφροσύνην. οὐ γὰρ ὑπὸ συμπαθείᾳ κατ' ἐκείνην τὴν νόσον ὁ ἐγκέφαλος πάσχει, ἀλλὰ κατ' ἰδιοπάθειάν τε καὶ πρωτοπάθειαν κάμνει. καὶ διὰ τοῦτο κατὰ βραχὺ τε συνίσταται τοῦτο τὸ πάθος, καὶ οὐκ ἐξαίφνης παρακόπτουσιν ἢ ἀθρόως, ὡς ὑπὸ τοῖς ἄλλοις μορίοις, ὅσα

εἰσίς, ὅπε πθεῖπορ ἀρτίως. οὐκ ὀλίγα τε συμπίωματα πθοηγεῖται τῆς κατασκευῆς αὐτοῦ καὶ καλεῖται γε πάντα τοῦτα, φρενητικὰ σημεῖα, καὶ γεγράφασιν αὐτὰ, πάντες οἱ πθ' ἐμοῦ. τοῦτο μὲν γὰρ ἀγρυπνίας ἢ καί τινας ὕπνους θορυβώδεις ὑπὸ φαντάσμασιν ἐναργέσιν, ὡς καὶ λαλῆσαί ποτε καὶ ἀναπηδῆσαι, πθοηγουμένως ὅλην εἰδέαν. ὅτορ δ' ἀλόγους ὑπολησμοσύας ὡς αὐτήσαντας ἀμιδρὰ τοὺς κάμνοντας, οὐκέτ' οὐρεῖν, ἢ οὐρήσαντας ὧν λαθεῖν πθοδοῦναι πθοδυῶσαι τὸ σκῦθορ, ἢ θορυβωδέστερον ἀποκείνασθαι, ἢ μᾶλλον ὅταν ἐμπθοσθεν ἢ κόσμιος. ἀλλὰ καὶ βραχυπόται πάντες εἰσὶν οὗτοι. ἢ μέγα νῆ ἄραι. ὀλιγάκις ἀναπνέουσι. καὶ οἱ σφυγμοὺς μικροτέρους τε ἢ νυχθωδεστέρους ἔχουσι. καί ποτε ἢ τὰ κατ' ἰνίον ὀδόντων ταῦ. πλησίον δὲ ἦλθε τὸ φρενιτίζειν ὄντες, ὑπερυθροὺς ἱκανῶς ἔχουσι τοὺς ὀφθαλμούς, ἢ τι ἦττον ἕτερον αὐτῶν διάκρουν ἐκτρεπόμενον φῶμι. καὶ μετὰ ταῦτα καὶ λήμας. καὶ φλέβας τὰς ἐν αὐτοῖς μετὰς αἵματορ. ἐκ
10 ρινῶν τε σαφεῖς αἵματορ πάνυ πολλὴ μὲν δὲ τὰς ἀποκρίσεις ἐμφρονας ἀκριβῶς ποιοῦνται, ἱκανῶς τε καὶ καρφολογοῦσι καὶ πυρετὸν ἔχουσιν ὑπερμέτρον. οὐ μεγάλας ἐφ' ἑκάτερα μεταβολὰς ποιούμενον. ὥσπερ ἄλλοι τινες, ἀκμὰς μὲν σφοδροτάτας ἴσχοντες, ὀλιγίστας δὲ τὰς παρακμάς. τί δ' ἂν λέγειν περὶ γλώττης ἱκανῶς τραχείας, ἢ τοῦ παρακούειν ἐνίοτε, καί ποτε καὶ λαταλαλεῖν σκυθρωπούς ἀποκεινομένους μόγις, ἢ μέρους τινὸς ὀδυνηρὰν ἔχοντος διάθεσιν, οὐ δ' ὅλως ἀναδύεσθαι καὶ σφοδρώτερόν τις αὐτοῦ θίγη. κατὰ βραχὺ γὰρ οὕτως ἐπ' ἐγκεφάλῳ πάσχοντι φρενιτίζουσιν. ἐπ' ἄλλῳ δ' οὐδενὶ μορίῳ τὸ διδυνᾶσθαι ὅλως δῆλον, ὑπὸ δὲ πάσης φροσύνης, ὅτι μὴ διαφράγματι μόνῳ. πλησίον γάρ πως ἦκε τοῦ διδυνᾶσθαι, ὡς δ' αὖ τοῦτο ὑπέρκειται τοῖς παλμοῖς, ὑπὸ τοῦ μορίου τούτου φλεγμαίνοντος, γίγνεσθαι φρενιτικούς, ὀνομάσαι τε φρένας αὐτὸ διὰ τὴν αὐτὴν ὑπόνοιαν. ὡς καὶ τοῦ φρονοῦντος μορίου συμβαλλόμενόν τι. διορίζεται δ' ἡ ἀπὸ τούτου παραφροσύνη τῆς φρενιτικῆς, τοῖς τε ὑπὸ τῶν ὀφθαλμούς συμπίπτουσιν, καὶ ταῖς ἐκ τῶν ῥινῶν αἵματος στάξεσιν, καὶ τῷ δὴ ἀναπνοὴν εἶναι. μέ
20 γα μὴν καὶ ἡ ἀπὸ πολλοῦ χρόνου τὸ πυρίμα τοῖς ἐπ' ἐγκεφάλῳ φρενιτικοῖς ἐφεξῆς ὄντα. τοῖς δ' ὑπὸ ταῖς φρεσίν, ἀνώμαλον. ὡς καὶ μικρόν ποτε γλυκαίνεσθαι, καὶ πυκνὸν αὖθις τε ποτε μέγα καὶ σπαργματῶδες. ἀρχομένης μὲν οὖν δὴ κατὰ τὸ διάφραγμα φλεγμονῆς πρὶν παραφρονῆσαι, μικρὸν καὶ πυκνὸν ἀναπνέουσιν, ἐμπαλιν τοῖς ἐπ' ἐγκεφάλῳ. πθοηγεῖται γὰρ ἐκείνοις μέγα ἢ ἀραιὸν πυρίμα, καὶ σπαλόντι φαῦναι, τῶν εἰρημένων ἀρτίως πρόγνωσε σε χρήσθαι, ἢ τοι γ' οὐδ' ἂν ἡ μικρὰ συμβαίνει τοῖς ἀρχομένοις φλεγμαίνειν τὸ διάφραγμα. καθάπερ γε πάλιν ἀναπαύσθαι μὲν ὑποχόνδριον ἰδίου αὐτῶν τῶν φρενῶν πάσχουσῶν, σύθυς δὲ ἀρχῆς ἐπ' ἐγκεφάλῳ δὲ ἢν ἐν τῷ ὕστερον ὑπερημούμενον, πάλιν λατασκευαζομένῳ τὸ πάθος ἢ ὁκ ἀρχομένῳ. ἐν ᾗ θρασία δὲ πλέονα ὅτι κατά τε τὴν ἀρχὴν τὴν κεφαλὴν (καὶ τὸ πρόσωπον) ὑπὸ τῶν ἐν αὐτῇ τῇ κεφαλῇ τὴν κατασκευὴν ἐχόντων ἡ παραφροσύνης. τὰ δ' ἄλλα πάθη τὸ διαφράγματος πάθη, τάτε ἐν τῇ πρωτοπάθειαν αὐτὸ γιγνόμενα καὶ τὰ ἐν τῷ συμπάθειαν, τὰ μὲν, ἐν ἔστι τῆς προκειμένης πραγματείας ὅσα προδήλως πάσχει κατὰ τὰ ἄλλα συμπίωματα, καὶ τὰς ἐν αὐτῷ γιγνομένας
30 ἀρτίασις. τὰ δὲ ἐν τῷ πρόσθεν εἴρηται λόγῳ. τὸ μεταξὺ τῆς τε φάρυγγος καὶ τοῦ στόματος ἡ κοιλίας, ὅπερ οἱ σφάγον ὠνόμαζον οἱ παλαιοί. στόμαχον ἐώθασιν οἱ μετ' Ἀριστοτέλη προσαγορεύειν. αὐτὸ τ' Ἀριστοτέλης ἀεὶ τῷ παλαιῷ λαλῶν πως ὀνόματι τὸ μέσον ὅτορ τ' ζώου. χρεία δ' αὐτοῦ δίδη. μια μὲν ὡς ὁδὸς τῶν λαταπινομένων, ἑτέρα δὲ, καθ' ἣν ἐνδέχεταί πως ἀμφοτέρας τὰς ὁδοὺς. τῶν τ' ἐκ τοῦ στόματος εἰς τὴν γαστέρα καταφερομένων, καὶ τῶν ἐξ ἐκείνης ἀναφερομένων εἰς τὸ στόμα. δύο γὰρ ἔχων ἑαυτοῦ μόρια οὐκ ὀνομαζομένους ὑπὸ τῶν ἀνατομικῶν χιτῶνας, ἕλκει μὲν θατέρῳ τά τε ποτὰ καὶ τὴν τροφὴν εἰς τὴν κοιλίαν. ἐκπέμπει δὲ θατέρῳ λατὰ οὖν ἐμέτους. εἰκότως οὖν ὅτι δύο χρῆ τῶν παθῶν αὐτοῦ. τὸ μὲν ἕτερον, ὡς ὁδῷ τῶν λαταπινομένων. τὸ δ' ἕτερον ὡς ὀργάνου τῶν ἐμουμένων τε καὶ λαταπινομένων. ὅτι δ' αὐτῶν τούτων τῶν δύο χρειῶν, ἡ ἑτέρα μή, ἀναγκαία διαπαντὸς ἔσται. ἡ δὲ ἑτέρα λατά τινας καιροὺς, δύσηλον παντὶ. τὸ μὴ ὂν ὡς ὁδὸς σιτίων χρῆσθαι ἐν αὐτῷ τῶν συμπωμάτων ὅτι, ὅταν ὑποπνιγῶσι τῶν παρὰ φύσιν ὄγκων, σφοχωσία τοῦ λατ' αὐτὸν χρῆσθαι πόρου. τὸ
40 δ' ἕτερον, ὃτ' ἂν αὐτὸς ἀδυνατεῖ, τὰς ἰδίας ἐνεργείας ἀπολεῖν. ἐρρέθη μὲν οὖν καὶ πρόσθεν ἡνίκα πολλὴ λυνάγχης ὁ λόγος ἐγένετο τῆς ἐπομένης τῇ μετάστασι τῶν ἐν τοῖς πραχήλῳ καταπινομένων, ὡς ἐπίκτητος αὐτῷ σφοχωσία συμπίπτει ὑπὸ αὐτῶν θλιβομένων. καὶ νῦν δ' ἀναμνησθῶμεν καὶ αὐτοῦ τούτου, σαφέστερον μνησθέντες δὲ καὶ οἱ τῶν ὑποβεβλημένων αὐτῷ μυῶν ὄγκοι, λαθ' ὑπνοῦντα τρόπον γιγνόμενοι, πεδήσουσι γὰρ ἅπαντες ἐν τοῖς περὶ τῶν πρὸ φύσιν ὄγκων. ἐφ' ἁπάντων δὲ τούτων κοινὸν ἡ ἐν τοῖς λαταπίνειν σφοχωσία τοσάντη γιγνομένη πολλάκις ὡς ἀναπέμπεσθαι τὸ ποτὸν εἰς τὰς ῥῖνας. ὅταν μὲν τι φλεγμήνας αὐτὸς, οἰκοθεν χὴ τῶν σφοχωσείαν οὐκ ἐκ τῶν γειτνιώντων ἐπίκτητον, ὀδυνὴν σφοδρὰ γίγνεται καταπίνοντων, ἅμα τῇ δυσχερείᾳ ἡ πεξοδος. ἢ μάλιστα ὅταν ὁ κάμνων ὕπτιος λατακείμενος, ὧν χαίρει λαταπίνειν. διὸ καὶ μεταχειρίζεσθαι προθυμοῦνται, μὴ ἀναπαθίζειν, αὐτῷ τοῦ συμβαίνοντι διδασκόμενοι, ῥᾷον ἐν τούτῳ τοῦ σχήματι καταπίνοντες. ὡς ἂν οὐ μικρὰ σωτελούσης τῆς εἰς τὰ κάτω τοῦ σιτίων. καὶ δυσαμβίης γε πολλάκις καὶ μόνης γίγνεσθαι μέ
50 τὰ τὴν ἐκ τοῦ στόματος ἔκθλιψιν εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ στομάχου, λατὰ δὲ τὴν ὑπτίαν λατάκλισιν, οὐ δὲ μία βοήθεια πρὸς τῆς λατάντους γίνεται φορᾶς ἀλλ' ὑπὸ μόνης τῆς λατὰ τὴν στόμαχον ἐνεργείας ὑπὸ τελεῖται, τὸ τῆς λατατάσεως ὄργον. ἅπαντα δ' ἴσε τὰ φλεγμαίνοντα μόρια, κατὰ μὲν τὰς ἐνεργείας ὀδυώμενα, παρεγορέμενα δ' ἐν ταῖς ἡσυχίαις. ἀναπηπτοῦ δ' ὄντος τοῦ στομάχου, συγχωρεῖται πάρεδρι, καὶ τούτῳ τοῦ πλεονεκτήματι τοῦ μορίου. πρὸς τὴν διάγνωσιν τῶν ἐν αὐτῷ παθῶν, ἐκ τῆς τοῦ κάμνοντος ἀνακρίσεως, ὅταν γε μὴ παντάπασιν ἠλίθιος ὑπάρχων, ἀδυνατεῖ σαφῶς ἐρμηνεύειν ἃ πάσχει. ὡς ἐάν γε δυσκόλως ἐρμηνεύειν ᾖ, μέγιστον πλεονέκτημα πρὸς τὴν διάγνωσιν αὐτοῦ τῶν παθῶν ὄψιν, ἢ γιγνομένη λατὰ τὸν στόμαχον ἄδηξις. ἐνίοτε μὴν γὰρ ἀπονίας ἀδυνάτους φασὶν, ἐν πολλῷ χρόνῳ μόγις διεξερχομένων τοῦ στομάχου τῶν δι' αὐτοῦ φερομένων. ἐνίοτε δὲ λατὰ μὲν τὴν πρώτην ὁρμὴν ἕτοιμος λατιόντων, ἰσχομένων δ' ὕστερον ὡς ὀνοχλεῖσθαι δόκειν. ἔστι τὸ ὑπόλοιπον τῆς φορᾶς ἀλύπως τε καὶ ῥᾳδίως διεξερχομένων. ὁ μὲν δὴ πρότερος τρόπος, ἀπονίαν ἐνδείκνυται τῆ ἐνερ-

† al. σύθυς

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 308 sur 494

γείας. ὁ δὲ δλύτερος, σχοχωρείαν καθ' ἣν τι μόριον. ἑκατέρα δ' αὐτῶν τὰς διαφορὰς, ἐκ τῶν ἄλλων συμπτωμάτων γνωρίζειν. ὧδε μὲν γὰρ ἡ ἀτονίας, ὅταν μὴ δυσκρασίαν μόνον γίγνηται, χωρὶς ὄγκου παρὰ φύσιν, ἢ κατὰ τὴν διέξοδον ὧν καταπίνουσιν βραδύτης, ὁμαλὴ καὶ χωρὶς ὀδύνης. ὧδε τεινομένη μὲν, ἢν τοῖς ὑπῆιας καταπλίσσειν. παρὰ νομὴν δ' ἢν τοῖς ὀρθίοις ἢ παχήλου σήμασιν, ἄνευ τῆς μὴ τὴν σχοχωρείαν διαθέσεως, ἔωθε συμβαίνειν. ἡ δὲ σὺν ὄγκῳ τινὶ σχοχωρείαν τε φορᾷ καθ' ἣν τι μόριον ἐστὶ τὰλλα, καθ' ὃ ⊂ χρόνιος ἡ διέξοδος γίνεται. διάπειρα δ' ἂν ἧναι φλεγμονώδης, ἢ ὀρυσιπελατώδης ὄγκος ἦν, καὶ σὺν ὀδύνῃ καὶ διψᾷ ⊂ θερμασίας πολλῆς διαθέσει μετὰ πυρετῶν οὐ πάνυ τι θερμῶν, οὐ δὲ μὴν τὴν ἀναλογίαν τοῦ διψᾶν. ἐὰν δὲ μὴ πάνυ θερμὸν ὄγκων ᾖ, χωρὶς γε πυρετοῦ καὶ θερμασίας καὶ διψᾶν, τὸ ἡ καταπόσεως ἀνώμαλον γίνεται. καθ' ἣν τι μόριον ἰσχομένων τῶν σιτίων. καὶ μᾶλλον, ὅταν ἀθροισμὸς ἐσθρά τε καὶ σκληρότερα διακατάπινεται, καὶ σὺν ὀδύνῃ τινὶ βραχείᾳ. τοιούτων συμπτωμάτων ἐν χρόνῳ πολλῷ γιγνομένων, καί ποτε καὶ πυρετῶν ἐφημερίων συμπιπτόντων, ⊂ φείκης, ὅτι ὅτε, σχοχωρούσιν ἡμῖν ἀπόσημα διύανεπτον ἐν ᾗ σομάχῳ γίνεσθαι, σωιέβη δ' χρόνῳ πολλῷ ἀθροισμ ἀυτῷ ᾗ κάμινον γνέσθαι ῥήξεως, ἐφ' ἣ τύομῆμεσφ, ἐν τε ᾗ πρωχῆμα καὶ ἡ τὴν ὑσβραίαν καὶ τρίτην ἡμέραν. ἔτ' ἠκολούθησεν αὐτῷ τἆλλα πάντα ἐφεξῆς ἠλκωμένου σομάχου σημεῖα. καὶ γὰρ ὧδε τοῖς δριμέσι καὶ ὀξέσι καὶ ἁλυκοῖς καὶ σφυφνοῖς διακατάπινομένοις ἀθάνετο δ' ἧττον ἢ συψεως. ἠλγει τε κατ' ἐκεῖνο τὸ μόριον, ἐὰ ⊂ μαδιὸν διακατέπινεν ἀλλὰ μετρίως. ἰσχυροτέραν γὰρ τὰ διάκοντα καὶ σύφοντα, τὴν τῆς ὀδύνης ἄθησιν ἐργάσατο. οὗτος μὲν οὖν ἐν πολλῷ χρόνῳ μόγις ἐσώθη συμβαλούσης αὐτῷ καὶ τῆς ἡλικίας. ὅσοι δὲ πρεσβύτεροι αὐτοῦ, διεφθάρησαν. ἥγε μὴν ὀδύνη πᾶσι τοῖς ἐν σομάχῳ τι πάθος ἀλγεινὸν ἔχουσι, διατὰ τὸ μετάφρενον διασπαίνει. καὶ ἡ αἰτία πρόδηλος, ἑωρακῶσιν ὑμῖν ὑπὸ τὰ μαὶ τοῦ ῥάχι τὸν σόμαχον. ὅτι δὲ ᾗ αὖ αὐτοὺς τρόπους διὰκ τῶν ᾗ τὸν σόμαχον ἀγγεῖων ἐμοῦσιν αἷμα διαὐ ὃν διάκ τῶν ἄλλων ἁπάντων, σὺδηλόν ὅτιν. ἀλλ' ἀε μὴ ᾗ ῥῆξιν αἵματος ἀναφορὰν, σὺν ἀλγήμασι. γίνονται διασπαίνεσαι τ' τόπον, ἐν ᾧ γέγονεν ἡ ῥῆξις. ὁμοίως δ' αὐταῖς καὶ ἀε ᾗ διάβρωσιν, ἢ ἀνάβρωσιν, ἢ ὅπως ἄν τις ὀνομάζειν ἐθέλοι. ἀε δὲ κατ' ἀνασόμωσιν, ἀνώδυνοι πλέως εἰσὶν, αὐτῷ τε οὖν τούτῳ διωρίζονται τῶν ἑτέρων. ⊂ ᾗ μὴτ' ὦν πλευρῆ σφοδρᾷ μήτ' ὦν διακατάπωσεσι γεγονέναι, διαθάπερ αἱ ῥῆξεις εἰώθασι γίνεσθαι. συμβαίνουσι δὲ ⊂ χωρὶς πυφάσεως ᾗ ἔξωθεν, ἐνίοτε ῥῆξεις ἀγγείων ὑπὸ πλήθους αἵματος. αἱ δὲ διατὰ διάβρωσιν, ἑλκώσεως πρωτυησαμένης γίνονται. ἢ δ' ἕλκωσιν, αἵ τε ῥῆξεις τῶν ἀγγείων ποιοῦσιν. καὶ αἱ τῶν διακοπέντων χυμῶν ὠθήσεσαι, διαθάπερ ὁρῶντα διὰ τὸ δόρματος συμβαίνουσαι πολλάκις. τὸ σόμα τῆς κοιλίας οἱ παλαιοὶ διαρθίαν ἀνόμαζον, ἀφ' ὧν ὦν ἁφρᾷ συμπτωμάτ', ὡς φασὶν ὅτω πυφαγορβύσαντες. ὁ γὰ μόνον ὡς διαρθιακαῖς συνοπτάς, οὕτω καὶ σομαχικαῖς ἀλίσκονται τινὲς. ἀλλὰ καὶ πασμοῖς. ⊂ κάρος. ὠθλιψίας τε καὶ μελαγχολίας, ἠδ' ἡ δὲ καὶ τοῖς τῶν ἰσχομένων συμπτώμασιν ὡς ἐν ᾗ πόδι τῶν ὀφθαλμῶν λόγῳ πρόσθεν εἴρηται. καὶ ταῦτα πάντα συμπαχόντων αὐτῷ γίνεται μοείων ἑτέρων. ἐπεί τοι ᾗ τὸν ἴδιον λόγον ἀνορεξίας τε καὶ διαφθορᾶς τῶν ὠθπολαζόντων ὀργάζεται σιτίων, ὡς τά γ' ἐν ᾗ σωθμῷ ἡ κοιλίας σκεῖσθαι τεφυκότα, καὶ μάλιστ' ὅτ' ἂν ἦ διυσδιάφθαρτα, τοιούτων οὐδὲν πάσχει. πόσεχειν οὖν ἀκειβῶς χρὴ, τοῖς κατὰ συμπάθειαν ἐπ' αὐτῷ γινομένοις παθήμασιν, καὶ χωρίζειν αὐτὰ τῶν διατὰ πρωτοπάθειαν ἐκείνοις τοῖς γιγνομένοις, ὧ τοῖς ἐνεργείαις λυμαίνεται τὸ τῆς γαστρὸς σόμα πασχον. ὅπερ ὡς οἱ παλαιοὶ πάντες ὀνόμαζον διαρθίαν, οὕτως οἱ νῦν ὀνομάζουσι σόμαχον. ὁ διορισμὸς δὲ, ἐκ τῶν πυφυησαμένων μάλιστα γίνεται διατάδηλος, αὐδηρὶ τετριμμένῳ πόδι τὰς διαγνώσεις. ἰδιότητόν γάρ τινες ἄῤῥητοι πυφέρχονται τοῖς ῥητοῖς συμπτώμασιν, ἀε βεβαιοῦσαι τὰς διαγνώσεις τῶν πεπονθότων μορίων. ἐκείνας μὲν οὖν, ἕκαστος ἑαυτῷ πυφεξευρήσει, τά δ' οἷον τε μέλια τῆς ὅλης διαγνώσεως, ἐξ ὧν οἱ Φιλόπονοι, ⊂ τὰς ἀδιαπότους ῥηθῆναι τῶν συμπτωμάτων ἰδιότητας αὐτοῦ διδάξουσιν, ἐγω διηγήσομαι. νεανίσκος τις ἁλίσκετο ᾗ ὠθλιψίας πάθει χαμαιπνοῆς, ἥνικα μάλιστα σφοδρότερον ἐδίδασκεν, ἢ ἐφρόντησεν, ἢ ὦν πλέον ἐσίτησεν, ἢ ἐθυμώθη. τούτῳ τὸ σόμα ᾗ κοιλίας, ὑπνώσης, ⊂ πάσχειν δυάδητον ὑπῆρχεν, ἐφ' ᾧ κατὰ συμπάθειαν τὸν ἐγκέφαλον. ὅλον τὸ σῶμα διαθαίνειν πασμοδῶς. ἐκελεύσα τοιγαροῦν σύπτυας μόνης αὐτὸν ἀκειβῶς πυνοεῖδ. ῥίπτης δ' ὥρας ἡ τετάρτης, αἷμον ὠθμελῶς ἐσκυασμένον προσφορεῖδ, μόνον ᾗ εἰ ἄδηλος εἴη, δῆλος δ' ἀεδαυόμενον, ἐξ οἵνου διεκραμμένου τῶν ἠρέμα συφόντων ⊂ λευκῶν, οὗτοι γὰρ καὶ πονοῦσι τὴν γαστέρα, ⊂ τὴν διεφαλὴν οὐ πλήπουσιν ὥσπερ οἱ σφοδροί. ὡς δὲ τοῦτ' αὐτῷ πράξοντι σωιέβαινε μυδρὸν πάσχειν, ἀκειβῆτε γνῶσιν εἶχον ὧν ἐσοχαζόμην ἐμπροσθεν ἐδίδοσθαι τ' αὐτῷ τοῦ δρᾶ ᾗ ἀλόης σικροῦ φαρμάκου δ' ἰς που καὶ τρὶς ἑκάστου ἔτους, ἐπειδὴ διαθαίρει τε τῶν πεπτημάτων ὅλην τὴν γαστέρα καὶ ῥώννυσι πῶς τὰς οἰκείας ἐνεργείας. ἔτσιν οὗτος ὁ ἀνὴρ οἷς ἐπεβίω πλέοσι τῶν ἔτεσι, ὑγιαίνων ἀμέμπτως διετέλεσεν. εἰ δ' ἐπ' ἀνίως ὑπὸ πεπιστάσεως πραγμάτων, ἄσιτος ἀναγκάζοιτο διατελεῖν σωιέβαινεν ἁλίσκεσθαι βραχυτάτοις αὐτὸν πασμοῖς. ἐθεασάμην δὲ ⊂ ἄλλους ἀπὸ τοῦ σόματος κοιλίας ὠθλιπτικῶς πασμοῦνους ὁπότε σφοδρῶς ἠπείπησαν ἢ οἴνου πλέονος ἀκρατεστέρου πίνειν ἢ ἀφροδισίοις ἀκαιροτέροις χρῆσθαι. πινὰς δ' ἐν πυρετοῖς ἐθεασάμην πασαθέντας ἀπὸ αἴφνης ὀδενὶ προηγησαμένῳ σημείῳ τῶν προσηλόντων πασμόν. οἷς ὠθλιβομένοις χολώδεις ἐμέτοι, πρᾶγμα σωιέβη πάντων ἀπαλλαγῆναι τῶν ὀχληρῶν. ἔνιοι δὲ τῶν οὕτω παθόντων ἡμέσαν φαιὰ. καί τινες ὁμοία πράσου χυλῷ. τινὲς δ' ὑπὸ πλήθους ἐστομάτων μοχθηρῶν βαρυόμενοι, διαρθίας ἐγίνοντο, μέχρι τοῦ τὰ θλίβοντα τὸ σόμα τῆς κοιλίας ἀπεμέσαι πάντα. τούτων οὐδὲν ἤλπισεν ὧν τις σόματι κοιλίας χρήσεσθαι, διαθάπερ οὐ δὲ τὰς συνοπτάς, εἰ μὴ πολλάκις ἑωρᾶτο γιγνόμενα. νοῦσον γὰρ ἔχει πλῆθος ἀπ' ἐγκεφάλου διαθαίνοντων, ὁ μὲν ὡς τε προσδοκῆσαι δι' αὐτῶν εἰς τοῦτον συμπαθείας ἀρχεῖδ ἡ ἀρχὴ ὡς πασμὸς ὠθφορέων. ἐπὶ δὲ μᾶλλον ὁ δὲ τὴν διαρθίαν εἰς τηλικαύτην ὀρχεσθαι συμπάθειαν πάσχοντι ᾗ σόματι τῆς κοιλίας, ὡς ὀξέαν ἀκολουθῆσαι συνοπτήν. ἐγρήγοντο δὲ πολλοῖς οὐ μόνως ὀνείρατα, καὶ ὕπνοι θορυβώδεις, ἀλλὰ καὶ πτάνοιαι, δι' ἃς χυμὸν μοχθηρὸν ἐν ᾗ σόματι ἡ

κοιλίας

χιλίας ἀθροισθήναι. πόθεν δὲ τὸ φυσώδους τε καὶ ὑποχονδριακοῦ καλουμένου νοσήματος, οὐδεὶς ὅστις οὐκ οἶδεν ὅτι μὴ ὑπὸ μελαγχολίας καὶ ὑποχονδρίου καὶ σπληνὸς ὀργάζεται. καὶ τὸ σύμπαν φαῦλαι, μᾶλλον δὲ ἀρχαὶ πολλῶν τῶν μελαγχολικῶν. φαίνονται δὲ καὶ οὗτοι μετὰ τὰς ἀπεψίας σφοδρότερον ἁλισκόμενοι τοῖς ἐρημικοῖς συμπτώμασιν. οἱ πλέονς δ' αὐτῶν, καὶ ἁπλῶς εἰπεῖν, ὡς λογίζεσθαι πνὰ λόγον τοῦτον τὸ μελάγχολον, συῤῥεῖν εἰς τὴν γαστέρα μοχθηρὸν ἰχῶρα. ὅσα μὲν οὖν κατὰ τὸν ἐγκέφαλον ἢ τοὺς ὀφθαλμοὺς γίγνεται συμπτώματα, μοχθηρᾶς ἀναθυμιάσεσιν ἕπεται χυμῶν, ἃ σωματικὰ δὲ συνοπτικῶς ἀπὸ τῆς ἰδιότητος τῶν κατ' αὐτὸν ἀλγημάτων ἐκλύειν εἰώθασιν. ἴσως δὲ καὶ ἡ δυσκρασία αὐτὴ διϊκνουμένη εἰς τὴν καρδίαν, ὡς ἐκείνης ἐν δυσκρασίᾳ μεγάλῃ γινομένης ἀθρόαν κατάπτωσιν ἀκολουθῆσαι ἡ δυνάμεως. δῆλον δ' ὅτι καὶ τὰς γυναῖκας ἀναλύεσθαι λίπαι γίγνονται τοῦ μορίου τούτου πάσχοντος. ὅσας γ' ὀργομένας κωφωθῆναι ἢ μὴ δ' ὅλως ὀργομένας ἢ μοχθηρῶν ἐδεσμάτων ὀργομένας γίνεσθαι, ταῦτα πάντα τῆς ὀρέξεως ὀργάνου παθήματά ἐστι, ὃ δὴ ἔσχε τὸ στόμα τῆς γαστρός. ὡσαύτως δὲ καὶ αἱ καλούμεναι ναυτίαι, πάντα τοῦ μέρους ἐστὶ παθήματα. καθάπερ γε καὶ καρδιαλγίαι. ἃ λύγγες τὰς δ' αἰτίας ἁπάντων τῶν τοιούτων παθημάτων, ἐν τοῖς τῶν συμπτωμάτων αἰτίοις εἰπόμεν, ὥστε ὀλέγα ἔτι δεῖ διαβιβάσαι ἐν τῷδε τῷ λόγῳ. ἐπὶ γὰρ ὅσαις ἡ δυσκρασίαν αὐτῷ γίγνονται διαφοραὶ νοσημάτων, ὡς ὁμοιομερῆ σώματι συμβαίνουσαι διήλθομεν ἐν ἐκείνοις. ὅθεν δ' αὐτῷ συμπίπτειν εἰωθὸς ὀργανικὰ νοσήματα, σαφῆ τὴν διάγνωσιν ἔχει. ἃ λαθεῖν ὑμᾶς οὐκ ἂν οὐδὲν αὐτῶν δυνάμενα μεμνημένους τῶν κοινῶν ἐπὶ αὐτοῖς σημείων ἐμπροσθέν τε λελεγμένων ἐν τοῖς δὲ τοῖς ὑποκειμένοις, ἐν ἑτέροις τε πολλοῖς εἰρημένων. οὔτε γὰρ ἀποσήματα γιγνόμενα ἐπὶ τοῦ τόπου τοῦτου, οὔτε φλεγμονώδεις ἢ ὀρυσιπελατώδεις ὄγκοι λάθοιεν ἂν ἡμᾶς, ὥς τ' ὀλίγη. διάγνωσις μὴ γὰρ αὐτῶν κοινὴ τοῖς ἄλλοις τοῦ στόματος πεφυκόσιν. ἐναργεστέρα δὲ τοσοῦτον, ὅσον ἀναπτικώτερον ὄντος τοῦ μορίου τούτου ἐπὶ πρόχειρον ἃ ἁφῇ τὴν διάγνωσιν ἔχει. ὡσαύτως δὲ καὶ πόθεν τῆς τοῦ αἵματος ἐξ αὐτοῦ πτύσεως. ἡ μὲν τῶν σημείων ἰδέα κοινὴ τοῖς ἄλλοις στόματος πεφυκόσιν. ἡ δὲ γνῶσις ἐναργεστέρα. ἑνὸς μὲν δὴ που καὶ τοῦ κύτους ὅλου τῆς λοιπῆς ἐν ὁμοίᾳ διαθέσει ταῖς ὠδὶ τοῦ στόματος αὐτῆς ἐρυθρὰς γίγνεσθαι, καὶ τὰ συμπτώματα φέρειν ὅμοια. τῷ δ' ἔλκη πολὺ βιαιότερα τὰ κατὰ στόμα, παροξύνεσθαί τε καὶ καταφρονεῖσθαι πρὸς τῶν ἰατρῶν, ὡς οὐδ' ὅλως γιγνόμενα, τὰ δὲ τὸ κάτω μέρος ἡ γαστὴρ ἀλλὰ τό γε τῆς ψεύσεως ὄργον, ἐν τοῖς μετὰ τὸ στόμα μέρεσι γίγνεσθαι, πάντες ὁμολογήκασιν. ὥστε καὶ τὰ ἀπεψίαν ἄκρον γίγνεται ὅταν, μὴ καλῶς διακείμενον. ὅτ' ἂν δηλονότι μὴ διὰ τὴν ἐδεσμάτων ἀταξίαν ἢ τὸ πλῆθος ἢ τὴν ποιότητα, συμβῇ τὸν ἄνθρωπον ἀπεπῆσαι. ὅθεν δ' ἄλλα νοσήματα λοιπὰ πάντων ὅσα τῶν μορίων, ὀργανικά τε καὶ κατὰ μόνλον δυσκρασίαν, σύνηλον ἔχοντα τὸν περιπνεόντα τόπον, οὐκ ἔστιν ἴδια ἡ γνῶσις πραγματείας. ἐν αὐτῇ γὰρ ὅσα διαφθύγει μόρια τὴν ἀναπτικὴν γνῶσιν, ὑπέκειντο σκοπεῖσθαι. πόθεν δὲ τὴν ἐμοῦντων ἐξ αὐτῆς αἷμα, διαπεφώνηται πῶς, οἰομένων πνεῦμα ἀθυμίαστον εἶναι, δι' αὐτῆς χωρεῖσθαι κένωσιν αἵματος ἐξ ἅπαντος ἢ καλῶς ὀρμηθέντος. ὥσπερ οὖν δὲ τοῦνον συῤῥαγέντος ἐξ αὐτῆς. ἐμοὶ δ' ὠδὶ τὸ ὀρθὸν ἐξετάσαντι τὴν ἑκατέρων δόξαν, ἐφαίνετο γίγνεσθαί ποτε δι' αὐτῆς ἐκκένωσις ἐκ τῶν ἐρημικῶν καλάγγνων. ἀλλ' εἰς τοῦτ' ἦλθε ἐκείνων λόγου, ἡ τῶν τοιούτων ἀναβεβλήσθω διάσκεψις. ἃ γὰρ ἐφεξῆς τοῖς ἐρημικοῖς, ἔγνωκα πρὸς τῶν καθ' ἕπτ τε καὶ καλῶς διελθεῖν παθῶν. καὶ ἡ τοῦ μορίου ὥσπερ καὶ κατὰ τ' ἄλλα πάντα τὸ διῃρημένον γένος τῶν νοσημάτων ὅδε. τὸ μὲν ἕτερον, ὠδὶ δυσκρασίαι μόνη, ἃ χωρὶς ὄγκου τῆς φύσιν. ἅμα δ' ἤτοι ὄγκοις, ὀρυσιπελατά τε καὶ φλεγμοναὶ καὶ σκίῤῥοι, καὶ πνευματικαὶ διατάσεις, καὶ χυμῶν παχέων ἢ γλίσχρων ἐμφράξεις ἐν τοῖς πόροις τῶν ἀγγείων γινόμεναι, ὅθεν ἡ ὠδὶ ταῖς πύλαις αὐτοῦ φλεβὸς ἀφώρμηται. ταύταις μὲν οὖν ἔπεστι βάρους αἴσθησις, ἐγκειμένου κατὰ τὸ δεξιὸν ὑποχόνδριον. ὅταν δὲ καὶ πνεύματος ἀτμώδους ἀθροισθὲν πλῆθος, οὐκ ἔχοντος διέξοδον, οὐ βάρους μόνον, ἀλλὰ καὶ τάσεως αἴσθησις γίγνεται. αἱ τὰς φλεγμονὰς δὲ ὅσαι χωρὶς ἀπονίας τοῦ καλάγγνου γίγνονται. ταῖς μὲν ἐν τοῖς λυπροῖς χυμοῖς μέρεσιν γινομέναις, καὶ μάλιθ' ὅταν ὦσιν μεγάλαι, ῥᾷστον ἂν ἡμῖν γνωρίζειν ὅτι καὶ διὰ μόνης τῆς ἁφῆς. ταῖς δ' ἐν τοῖς σιμοῖς διὰ τῶν ἐπομένων συμπτωμάτων μᾶλλον, ἢ διὰ τῆς ἁφῆς. ἀξιῶ δ' ἀπὸ τῶν κατὰ τὰ κυρτὰ γιγνομένων. ἀναμνήσας ἡμᾶς προτέρου ὧν ἐν ταῖς ἀνατομαῖς ἐθεάσασθε. τὸ μετὰ τὸ σπέρμα τεταγμένον μυῶν ὀκτὼ τὸ ἀειθμὸν ὄντων ἐν συζυγίαις τέτταρσιν. ἔστι γὰρ αὐτῶν ἡ μὲν τις ὀρθίων μυῶν ὅλων σαρκωδῶν, ἀπὸ τῶν κατὰ τὰ σπέρνα τόπων, ὠδὶ τὰ καλούμενα πρὸς τῶν ἀνατομικῶν ἥβης ὀσᾶ καθηκόντων. ἑτέρων δὲ τριῶν ἄχρι τοῦ ψαῦσαι τῶν ὀρθίων, τὸ σαρκῶδες αὐτῶν μέρος ἐχόντων. ὅταν δ' ἅψωνται πρῶτον αὐτῶν, εἰς ἀρνογλώσσιον ὑμενώδη τελευτώντων. ἡ μὲν δὴ μία συζυγία τῶν μυῶν τούτων, ἅπερ καὶ πάντων ἔξωθεν ὄντα ἀπὸ τοῦ θώρακος καταφέρεται λοξὴ πρόσω τε καὶ κάτω φερομένη. δεύτερα δ' ἕτερα ἐπὶ ταὐτὰ τούτοις δὲ, κάτωθεν ὀρχομένη πρόσω τε καὶ ἄνω φέρεται λοξή. τάυτη δ' ὑποβέβληται τρίτη συζυγία μυῶν, ἐγκάρσιον ἐχόντων θέσιν ὑπὸ βελεμνίων ὑποτεταίνων. τὰ μὲν δὴ ὀρθίων μυῶν οἱ παρὰ φύσιν ὄγκοι, πλησίκεις τε εἰσὶ καὶ κατὰ τὸ μέσον ὅλης ἡ γαστρὸς, ἐκτείνον ὑποδεχόμενοι τὰ ὀμφαλόν, ὡς ἐπ' αὐτὸ τὸ ζύγωμα τῶν μυῶν. ὡς ἐνίοτε δύνηλον ἔχειν ὑπὸ τὴν διάγνωσιν, ἐλεγχομένην ἔκ τε ἡ θέσεως καὶ τοῦ χήματος. καὶ προσέτι τὸ μηδέπω μὴν ἔξωθεν αὐτῶν πεπεῖσθαι. κοινὰ δὲ ταῦτ' ἔστιν καὶ τοῖς ἐκ τοῦ θώρακος καταφερομένοις λοξοῖς. οἱ δ' ὑποβεβλημένοι τούτοις, χαλεπὸν πρᾶγμα ἔχουσι τὴν διάγνωσιν. ἁπάντων τε δυσκολωτάτην οἱ ἐγκάρσιοι. ὃ δ' ἐπὶ δύνηλον ὅτι ἃ τούτων ἐν, ὃν ὄντιν ὑπὸ ἡ ὑποτεταίνων. τριῶν δὲ ὑποβεβλημένων αὐτῷ μυῶν, ἡ διὰ τῆς ἁφῆς γνῶσις ἀδυνάτος ὅτιν ἄνευ τοῦ μεγάλου αὐτοῦ γνῶσθαι τὴν φλεγμονὴν, ἢ λεπτομερείας, οὗ ὠδὶ κειμένους μῦς. ἀλλὰ τό γε κατὰ τὸ δεξιὸν ὑποχόνδριον βάρος, ἢτ' ἀναστῶσα ἀδιεπίτακτος ὅλον τὸ ὑποχόνδριον ὀδύνη, πότ' εἰς τὴν κλεῖν ἄλγημα διατείνον, καὶ γὰρ ἃ ὅπου ποτὲ γίγνεται, βαρία τε σμικρὰ. καὶ τὸ ἡ γλώττης χρῶμα, λατ' ἀρχὰς μὲν, ἐρυθρότερον γιγνόμενον, ὕστερον δὲ καὶ μελανόμενον, ἀνορεξία σφοδρὰ τε καὶ δίψος ἄπαυστον, καὶ πίνες ἔμετοι χολῆς ἀκράτου τε καὶ λευκώδους, ὕστερον δὲ ποτε καὶ ἰώδους, ἐνδεικνύ ποτιθῆναι τὸ ἧπαρ. ἐπέχεται δ' αὐτῆς

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 310 sur 494

καὶ ἡ γαστὴρ; ἐάν γε μὴ σὺν ἀτονίᾳ τοῦ ἀπλάγχνου συμβῇ γίγνεσθαι τῷ φλεγμονῇ. ὅμοια δὲ τούτοις ὄντα καὶ τὰ τῶν ὀρυσιπέλατος συμπτώματα καὶ πυρετὸς ἅμα δίψει σφοδροτάτῳ γίνεται τούτοις. οὐδὲν γοῦν τῶν παλαιῶν ὀνομαζομένους λάβυρους ὡς τὸ πολὺ γιγνομένους ὁρῶμεν, ὧν ταῖς τοῦ ἥπατος ἢ κοιλίας φλεγμοναῖς διαθέσεσι. γίγνονται μὲν γὰρ ἰσχυραὶ πυρετοὶ καὶ δι' ὀρυσιπελατώδη φλεγμονὴν πανδύμονες. ὥσπερ γε καθ' ὅλου τὸ σῶμα διὰ σηπεδόνα χυμῶν χολωδῶν εἰς ἄκρα τρέσιν ἀφικνουμένων. ἀλλ' οἱ σφοδρότατοι, διὰ γαστρὸς καὶ ἥπατος εἰώθασι γίνεσθαι. ἐφ' οἷς μοσίοις τοὺς τύπους, ἡ μετάπτωσις ἐκ τῶν τοιούτων πυρετῶν εἰς μαρασμὸν τελευτᾷ. πολὺ μὲν οὖν μαρασμοῦ γίγνεσθαι κατὰ μόνας. ἀεὶ δὲ ἢ τὰ σιμὰ μόρια τοῦ ἥπατος γινόμενα φλεγμοναί, πλεονεκτοῦσι τῶν ἐν τοῖς λοιποῖς, ἀνορεξίας τε καὶ ναυτίας, ἐμέτοις τε χολώδεσι καὶ δίψει σφοδρῷ. καθάπερ ἀεὶ ἐν τοῖς λοιποῖς τῶν ἐν τοῖς σιμοῖς, τῷ μᾶλλον ὀδυνᾶσθαι κατὰ τὰς ἐρημίας ἀρτίως ἀναπνοὰς καὶ τοῦ βηχίας λιγέως, ἀνατείνεσθαί τε μέχρι τῆς δεξιᾶς κλειδὸς τῷ ὀδυνᾶν, ὡς κατασᾶσαι δοκεῖν αὐτῷ. ἀεὶ νόθα δὲ πλευρὰς σωαλγοῦσι ἀμφοτέρας ἐνίοτε, καὶ τοῦτ' αὐτοῖς κοινὸν ἑκάστοις ὂν συμβαίνον οὐ πᾶσι, ὅτι μὴ σωπᾶσθαι πᾶσι διὰ ὑμένων τὸ ἧπαρ τὰς πλευρὰς, ὡς ἔσιν οὐ μόνον ὑπὸ πεφυκὸς, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων ζώων θεάσασθαι. τοῖς μὲν γὰρ, φαίνεται σωζόμενον. τοῖς δ' οὐ γίνεται μὲν ὃν ποτὲ καὶ τῶν κυρτῶν τοῦ ἀπλάγχνου μόνον φλεγμονὴ, καθάπερ γε καὶ τῶν σιμῶν. ὁ μὲν, συσπᾶσαι γε δύναται κατὰ θάτερον τῶν μορίων ἀκεραίως ποδιοειδείας. σωεχὴς γὰρ ὄζει ἡ σὰρξ τοῦ ἀπλάγχνου κατὰ πάντα αὐτοῦ τὰ μόρια. τοῖς μὲν οὖν φύσει λεπτὸν ἔχουσι τὸ ὑπογάστριον, ὅταν δὲ διὰ νόσημα γένηται λεπτότερον, ὑποπίπτουσιν σαφέστερον ἀεὶ μεγάλαι φλεγμοναὶ τοῦ ἥπατος, ἴδιον ἔχουσαι παρὰ τὰς ἄλλας φλεγμονὰς μῦς τὸ κατὰ ποδιγραφὴν ἀβρόαν πάντα τὸν ὑποπίπτοντα τοῖς χρόιν ὄγκον. ἕκαστος γὰρ τῶν μυῶν ἅπτεται μόνῳ συμβεβηκὸς ἀβρόως ποδιγραφόμενον ἰσχειν αὐτόν. δῆλον δ' ὅτι σκιῤῥουμένην ἐναργεστέραν ἔχει τὴν διάγνωσιν, αὐτοῦ τε τοῦ ἧπατος σκληροτέρου φλεγμονὴν ὑπάρχοντος, καὶ λεπτυνομένων τῶν ὑπερκειμένων σωμάτων ἐν ταῖς τοιαύταις διαθέσεσι. πρόιόντος δὲ τοῦ χρόνου, καὶ τοι μείζονος γιγνομένου τοῦ κατὰ τὸν σκιῤῥουμένον ὄγκον, συμβαίνει τὴν διάγνωσιν αὐτοῦ πρός τε τὴν ἀφὴν δυσκολωτέραν γίνεσθαι, καὶ φθάνειν ἤδη πεπέγχυσιν ὑδρωπικὴν ἕπεσθαι. χωρὶς μὲν γὰρ τοῦ παθεῖν τὸ ἧπαρ οὐκ ἂν ἠθύοιτο τοιοῦτον πάθος. οὐκ ἀεὶ δὲ κατὰ πρωτοπάθειαν αὐτοῦ σωίσταται, καὶ ὅτι μάλιστα διὰ ῥοῦν γίγνεται. διόπερ μὲν γὰρ αἵματώσεως ὄζειν ὄργανον, ἀκόλουθόν ὄζειν ἀποτυγχάνεσθαι τὴν ἐνέργειαν, ὧν τῆς τοῦδε τοῦ ἀπλάγχνου διακώσει. συμβαίνει δ' ὡς ἔφην ἄλλοτ' ἄλλου μέρους ἐν δυσκρασίᾳ πάνυ ψυχρᾷ γίγνομένου. διαδίδοσθαι τὴν ψύξιν εἰς ἧπαρ. ὧν μὲν οὖν ἀπλῶν καὶ κοιλίᾳ καὶ πᾶσι τοῖς ἑτέροις, καὶ μάλιστα τοῖς κατὰ τὴν νῆσιν, ἃ κατὰ τὸ μεσεντέριον ἅπασαι φλέβες ἐκπίπλουν δυσκρασίαν παθοῦσι, συγκαταψύχεσιν ἑαυτοῖς ῥᾳδίως, τὰς ἐν τοῖς σιμοῖς μέρεσιν τοῦ ἥπατος, ἁπάσας φλέβας. ἐξ ὧν καὶ εἰς αὐτὸ τὸ σῶμα τοῦ ἥπατος ὅλον, ἡ διάδοσις γίγνεται τῆς δυσκρασίας. ὧν δὲ πανδύμονι, καὶ διαφράγματι τῇ νεφροῖς, ἃ μὲν τὰ λυρτὰ τοῦ ἀπλάγχνου φλέβες, εἰς συμπάθειαν ὄρχοντα πρόσθαι, σωδιατίθεται δὲ τοῦ χρόνῳ διηνεκῶς καὶ τούτους, ὅλον τὸ ἀπλάγχνον. τοῦτο μὴ οὕτως ἔχειν ὡς εἴρηται νῦν, οὐδεὶς ἂν ἀμφισβητήσειεν, πλὴν εἴ τις ὁρισμὸς ἢ πάντα πάσιν ἀμαθὴς ἔσι. ποδὶ δὲ τῶν ἐμφράξεων οὐχ ὁμοίως δύδηλον. ὅτι μὴν γε ἃ μὲν τὰ σιμὰ τοῦ ἀπλάγχνου φλέβων, ἀφ' ἧς τῶν ὠῶν πύλας πεφυκῖαι τελευτῶσι εἰς λεπτότατα πέρατα, σαφῶς φαίνεται, καθάπερ γε καὶ ὅτι πῶς τὸν αὐτὸν ἀφικνεῖται τόπον, ἕτερα πέρατα τῶν ἀφ' ἧς κοιλίης εἰς τὰ λυρτὰ τοῦ ἀπλάγχνου καταχιζομένων. οὐ μὴν ἄγε σωαναστομώσεις αὐτῶν ὁρῶνται, οὐ μὴν ὁδὸ' ἡμφισβητήσῃ τις, ἀλλὰ πάντων ὡς ἀφ' ἑνὸς στόματος ἀπεφυόντων, τὴν ἀναδιδομένην τροφὴν εἰς ὅλον τὸ σῶμα, διεξελθοῦσαν πᾶσας τὰς κατὰ σιμὰ φλέβας, εἰς τὰ ἧπαρ τὰ κυρτὰ, μεταλαμβάνεσθαι διὰ τῶν ἐρημίων πόρων. ὁμολογουμένου δὴ πάντων, καὶ τοῦ τῶν φλεβῶν φλεγμαινόντων τε καὶ σκιῤῥουμένων, ὄγκου σχοινοῦντες τὴν διέξοδον τοῦ αἵματος, οὐ λογον εἶναι φαίνεται καθάπερ ἔδοξε τισίν, ὅσον λεπτὸν ὄζειν καὶ ὑδατῶδες, ἐν αἵματι μεταληφθήσεσθαι, καὶ πάντη τοῦ σώματος ἐνεχθήσεσθαι. τὸ δ' ἀκριβὲς αἷμα, τὸ διὰ πάχος αὐτοῦ κατὰ τὰ σιμὰ τοῦ ἀπλάγχνου μένον, ἄπορον αὐτῷ γένησεσθαι πληθωρικῶν νοσημάτων. ἀνασκευαζομένοις ἡμῖν τὴν δόξαν τινὰ δὲ, τὸ μὲν ὅλον τοῖς ἐρημένοις ὁμολογεῖν ἔδοκει. τὸ δέ τι καὶ διαφέρεσθαι τοῖς φαινομένοις. τὸ μὲν γὰρ ὑδατῶδες ἐν αἵματι, μεταληφθὲν εἰς τὴν κοίλην φλέβα, πάντα χόσε τοῦ σώματος ἀναδίδοσθαι, τοῖς πεφομολογουμένοις ἀκόλουθον φαίνεται. καθάπερ γε καὶ τὸ παχύτερον αἷμα, σεγόμενον ἐν ταῖς κατὰ τὸ ἀπλάγχνον φλεψίν, εἰς τε τὴν νῆσιν καὶ τὸ λεπτὸν ἔντερον καὶ τὸ ἰῶλον, καὶ τὸ τυφλὸν καὶ τὸ ἀπόσυβυσμένον ἀντικαταφέρεσθαι. πάχα δ' ἂν τινα φάναι καὶ εἰς αὐτὴν τὴν γαστέρα. οὐ μὴν φαίνεται ὅσον γινόμενον οὔτ' ἐν τοῖς παρὰ φύσιν ὄγκοις τοῦ ἥπατος, οὔτ' ἐν τοῖς ἐμφράξεσιν. ἀλλὰ τὸ μὲν ὅλον ἄνω καὶ κάτω σῶμα, φλεγματικὸν αἷμα ποδιέχειν φαίνεται, κατά τε τοὺς ἀνὰ σάρκα τε καὶ λιθυφλεγματίας καὶ ὑδέρους ὀνομαζομένους. διὰ δὲ τῆς γαστρὸς οὐδὲν αἵματῶδες, οὔτ' ἐν τούτοις, οὔτ' ἐν τοῖς ἀσκίταις τε καὶ τυμπανίαις ἐκκρίνεται. τῆς δ' ὑδατώδους ὑγρότητος, ἐμπίπλαται μεταξὺ τοῦ ποδιτοναίου καὶ τῶν ὑποκειμένων αὐτῷ σωμάτων. διὸ λωφητέρου οὖν ὄζειν τῇ ψύξει τοῦ ἀπλάγχνου, μὴ μεταβάλλειν εἰς αἷμα τὴν ἀναδιδομένην τροφὴν, ἀλλὰ καὶ συγκαταψύχεσθαι τὰς ἐν ὅλῳ τοῦ σώματι φλέβας. καὶ μάλιθ' ὅτι πολλάκις, ὄγκῳ μὲν οὐδεὶς ἐν ἥπατι φαίνεται. παρεγχύσεσι δ' ὑδροπικαῖς ἁλίσκονται, ἀπλοῦς ἰακοπραγοῦντος, ἢ τῶν κατὰ τὴν νῆσιν τε καὶ τὸ λεπτὸν ἔντερον καὶ μεσάρεον. ἢ πανδύμονα καὶ νεφροὺς, ἢ καὶ δι' ἄκρων αἱμορρόιδος ἰάσιν, ἢ ῥοῦν γυναικεῖον, ἢ καταμηνίων ἐπίσχεσιν, ἢ τινὰ ἄλλην ἐν ὑστέρᾳ μεγάλην διάθεσιν. ὁρᾶτε γοῦν ἐν ἅπασι τοῖς τοιούτοις, οὐδέν πω διὰ φύσιν ὄγκον ἔχοντος τοῦ ἀπλάγχνου, διὸς ὑδερικοῖς ἁλίσκεσθαι νοσήμασι τὸ σῶμα. μάλιστα δ' ἐναργῶς ὄζειν, εἰ δεῖν ἔσται, τοῖς ἰσχνήσασιν ἐπ' ἀκαίρῳ πόσει ψυχροῦ, καὶ καταψυχθὲν ἄκρως τὸ ἧπαρ ὡς ὀλίγας ὀργὰς ἀθρόως ὀργάσασθαι παρέγχυσιν ὑδερικὴν, πρὶν εἰς ὄγκον ἀρθῆναι σκιῤῥώδη. τοῖς δ' οὕτως παθοῦσιν, ὄρεξις σιτίων ἰσχυρὰ γίνεται, καὶ οὐδὲν

θαυμαστὸν

θαυμασὸν. ἐμάθομεν γὰρ ἐπὶ τοῦ ἡ γαστρὸς στόματι ψυχρυνόμενον. τὰς τοιαύτας ὀρέξεις συμβαινούσας. ἀλλὰ πολλάκις μὲν ὑδρωπὶ ἢ ὑδροπωπὶ ἢ ὅπως ἄντις, ὀνομάζειν ἐθέλει, πρός γε τοῖς γνωσθεῖσιν ἱκανῶς ἔχει καὶ ταῦτα πρόσθεν δὲ διαπαντὸς ἐν τοῖς ἱκτερώδεσι τόπος ἦπαρ ὄνομα, ἢ καί τις ἄλλη διάθεσις ὀργάζεται τὸ πάθος τοῦτο, μεταβάντες ἤδη σκοπῶμεν. ὁρᾶτε γάρ ποτε μηδὲν ὅλως τοιοῦτος ὁ ἀπολάγχνου, τοῦτο χολῆς ὠχρᾶς ἀνάχυσις εἰς τὸ ὅλον γιγνομένη λειτικῶς, ὥσπερ ἄλλα τινὰ τῶν ἀχρηκημάτων. ὁρᾶται δὲ καὶ χωρὶς λείσεως, ἐκχολούμενον ἐνίοτε τὸ αἷμα κατά τινα διαφορὰν ἀλλοίωσιν, ὁποία καὶ θηρίων δηγκόντων γίνεται. δηχθεὶς γοῦν τις τῶν αὐτολεξητικῶν οἰκετῶν, οἷς ὄργον ὄφιν ἐχίδνας θηρεύειν, ἄχρι μέν τινος χρόνου, τῶν σωμάτων ἑαυτῷ φαρμάκων ἐπῆγεν. μεταβαλλούσης δ' αὐτῷ τῆς χροιᾶς ὅλης, ὡς γνῶναι πρᾶσιν ἦν. πρὸς ἐλθὼν ἡμῖν, ἐκάστοτε ἐδίψησεν, καὶ πίνων τῆς θηριακῆς αὐτοῦ, τάχιστα τὴν κατὰ φύσιν ἀνεκτήσατο χρόαν, ἐ-
10 ζητημένου δὲ τοῖς ἰατροῖς εἰ φαρμακίας ὄφιν, ἴδια σημεῖα, δι' ἃ τὸ πολλάκις ἑωρᾶσθαι, χωρὶς τῶν θανασίμων φαρμάκων, εἰς διαφθορὰν χυμῶν ἀφικνούμενον τὸ σῶμα, παραπλησίαν τῇ διὰ τῶν φαρμάκων γινομένῃ θανασίμου ὀδηγὸν ὄφιν, οὐ πιστεῦσαι ποτὲ συμβῆναι ἔφασκεν ὁ χυμῶν, ὡς ἱκτηριωθῆναι τὸ παῦ σῶμα. διωσεῖ δὲ οὐ διὰ τῶν αὐτῶν τοῖς ἅπασι τὰ ἀλλοίωσιν τῆς κατὰ φύσιν ἱερᾶσεως, ἡ τοιαύτη χρηθεῖσα ἰσχυρία, χωρὶς ἐμφράξεως ἢ φλεγμονῆς ἢ σκίρρου. καὶ γὰρ οὖν καὶ φαίνεταί γε σαφῶς, ἐνίοτε μὲν ὅμοιον ὠχρολύκοις πᾶσιν ὅλον τὸ σῶμα γιγνόμενον. ἐνίοτε δὲ μολιβδῶ παραπλήσιον ἔχον τὴν χρόαν, ἢ καὶ φαιοτέραν τῆς δέ, καί τινας ἄλλας ἀῤῥήτους ἰδιότητας χρωμάτων, ὧν οὐδὲν πρᾶγμα ἅπασι, ἄνευ τῆς κατὰ φύσιν ὄγκου. ὥσπερ γε καὶ διὰ σπλῆνα τοιαῦτα γίγνονται, πολλῷ μελανίτερα τῶν ἐφ' ἅπασι, χαλεπὰ μέν, ἑρμηνευθῆναι. γνωσθῆναι δὲ ῥᾷστα τοῖς πολλάκις ἑωρακόσιν. στυγνάσουν γοῦν ὁπότ' ἂν τῆς διαγνώσεως ἁμάρτωσιν, ἢ οἱ δ' ὅπως ἐθέλουσι οἱ πλείους τῶν ἀδοκιμωτέρων ἰατρῶν, ἀποκρίνασθαι ἔχειν ἐν ἅπασι. διὰ πλείονι χρόνῳ, μηδ' ἐπιδίδου πῶς τὸ βέλτιον,
20 ἐπάλεσεν ἐμέ, θεασάμενος δ' αὐτὸν, ἅμα τῷ πρῶτον εἰσελθεῖν εἰς τὸ οἶκον ἐν ᾧ κατέκειτο, ὅτι μὴ ἔφλω ἤδη γίνωσκε, μηδὲν ἐν τοῖς σπλάγχνοις σοι κακὸν εἶναι. τὰ δ' ἄλλα γυμνώσας τὸ κατὰ χόνδριον εἶσομαι. εἰ δὲ τοῦτο τῶν ἐν τοῖς βάθεσι μυδρὰ ἀπόσημα εἰ σωείλητο φύσει ἤδη μεταξὺ τῶν τ' ἐγκαρσίων καὶ τῶν κάτωθεν ἄνω φερομένων λοξῶν, οὓς μείζους ἴσε καμπύλους, τῶν τε τοῦ πλατυναίου φαινόντων ἐγκαρσίων, καὶ τῶν ὧν πολλῆς ὑπὸ τοῖς δέρμασι λοξῶν ἄνωθεν κάτω φερομένων. οὕτω δὲ καὶ ἄλλους πολλοὺς, ἴσε μὲ σημειωσάμενον, ὡς ἐκ τῆς χροιᾶς ἀποφωνάσαι, ποτὲ μὲν, ἅπαρ εἶναι τὸ πάθος αὐτοῖς. ποτὲ δὲ σπλῆνα, μήτε τῶν προγεγονότων ἀγνοήσαντα τι, μήτε διὰ τῆς ἀφῆς γνωρίσαντα τὸ πάθημα τῶν σπλάγχνων. διὸ καὶ πολλάκις ἀκούετέ μου καὶ παρομνύοντος τοῖς πρώτως τολμήσασιν ἑαυτοὺς προστάτας μὲν ἰατρικῆς θεωρίας ἀσφαλῶς, θεραπεύειν δὲ τοὺς νοσοῦντας ὑπὸ βουλομένους. οἱ πλεῖστοι δὲ τούτων, ἐμπειρικοί τε καὶ μεθοδικοὶ γεγόνασιν. οἷς ἄντις λέγει δυνάτὸν εἶναι, διὰ μόνης τῆς χροιᾶς ἐνίοτε διαγνῶναι τὸν προειρημένον τόπον, ἀναιρέντες τὸ σῶμα, τῇ ἀναίσχυντον
30 αὐτῶν γλώττῃ, ὡς πρός τινα λιθίνα λυπῶντα, τοῖς διαλεγομένοις ἀθιᾶσιν. ἀλλ' οὐ πῶς ἐκείνους ὁ νῦν ἐνεστηκὼς λόγος. ὡς ἤδη λαιρὸς ἐφ' ἑτέρου ἰέναι ὄγκος συμπτώματος, ἐνδεικνύμενον ἅπασι τὸν ἀτονίαν αὐτῇ καθ' ἑαυτὴν μονῖνι, ἄνευ φλεγμονῆς ὥσπερ γε καὶ μικρὸν ἔμπροσθεν, ὁ πρὸ τῆς φλεγμονῆς αὐτοῦ λόγος, ἐλέχθη μόνος, ἄνευ δὲ τῆς τῇ οἰκείαν δυνάμεως ἀῤῥωστίας. Ἐπεὶ τοίνυν ὄργον ἅπασι ἴσμεν, ἅμασι γηρύσιν, εἶπερ ἄν αἰτία τοῦτο ποιεῖν πέφυκεν, δυνάμεν ἅπασι αὐτῶν ὀρθῶμεν ἔσεχειν ἰδίαν. πρόσκειται δὲ τῷ λόγῳ τὸ ἰδίαν, διὰ τὰς λοιπὰς ἁπάντων τῶν ἐν ἡμῖν μορίων. ἃς ἐν τῇ πρὸ τῶν φυσικῶν δυνάμεων πραγματείᾳ, δηλῶν, ἐλκτικὴν τε λέγω καὶ ἀφεκτικὴν καὶ ἀλλοιωτικὴν καὶ εἴδος ὅλον ἡ ἀλλοιωτικὴ κατ' εἴδος ὅλον ἡ ἀλλοιωτικὴ. πασῶν δὲ τῶν δυνάμεων τὰς οὐσίας, ἐν ταῖς τῶν μορίων οἰκείαις ἱεράσεσιν ἐμάθετε ἔσεχει. συμβήσεται τοιγαροῦν καὶ κατὰ τὸ ἅπαρ, ὅταν εἰς τινα τῶν ὀκτὼ δυσκρασιῶν ἀφίκηται, βλάπτεσθαι τὰς δυνάμεις αὐτοῦ βλάβας οἰκείας τῇ δυσκρασίᾳ, πρὸς ὧν εἴρηται μὲν ὁ λοιπὸς λόγος, ἐν τῷ τρίτῳ τῶν ἐν τοῖς συμπτώ-
40 μασιν αἰτίων. ὁ δὲ ἴδιος ἑκάστου κατ' εἶδος, ἀνάλογον τοῖς λοιποῖς. κατὰ γοῦν τὸ ἅπαρ. αἱ μὲν θερμαὶ δυσκρασίαι κατοπτῶσι καὶ συγκαίουσι τοὺς τε προϋπάρχοντας ἐν αὐτῷ χυμοὺς, εἰ τοὺς διὰ τῶν μεσεντερίων φλεβῶν ἀναφερομένους. αἱ δὲ ψυχραὶ, ταχὺ μὲν καὶ δύσερον καὶ δυσκίνητον ὀργάζονται τὴν ἤδη πρότερον ἐν αὐτῷ φλεγματικὸν δὲ καὶ ὠμὸν ἐμπεπλεγμένον. οὕτως δὲ καὶ τῶν ἄλλων δυοῖν, ἢ μὴ ξηρὰ δυσκρασία, ξηροτέρους καὶ ταχυτέρους ὀργάζεται τοὺς χυμούς. ἡ δ' ὑγρὰ, λεπτομερεστέρους καὶ ὑδαρεστέρους. ὅτ' ἂν οὖν ποτ' ἰδίᾳ τε διαχωρήματα, οἷον νεοσφαγῶν κρεῶν πλύμασιν ἐοικότα, βεβαιότατον γνώρισμα τοῦ θ' ἡμῖν ἔσω πάθος ἅπατικοῦ. ἰκαλεῖτ' δ' ἀῤῥωστίας ἅπατικὰ, τὰ διὰ τὴν ἀῤῥωστίαν αὐτῆς τοῦ δυνάμεως. τοῦ γὰρ τοῦ ἅπατος οὐσίας ὅτι τῶν ἰδίων παθημάτων. μεμαθήκατε δ' ὡς ἑνὸς τῶν πρώτων σωμάτων ἡ οὐσία, κατὰ τὴν ἱεράσιν ὅτι τῶν τεττάρων ποιοτήτων. ὁμοίως δὲ ἂν οἷον αἷμα τοῦ ἧπατος ἐκκεισθῇ, ἀῤῥωστοῦντος δ' αἱματοῦν ὅτι
50 τοῦ ἀπολάγχνου γνώρισμα. τὸ δ' οἷον πρὸ ἔξ, ἐσφοπτῶντος τὸ αἷμα. καὶ μέν τοι εἶδον πολλάκις ἑωρακότες, μέμνησθε κατ' ἀρχὰς μὲν ἐχῶρες αἱματῶδες ἐκκεινομένους ὧν πολίκοντι δὲ τοῦ χρόνῳ τὸ παχὺ καὶ μελαγχολικὸν αἷμα. τὰ τελευταῖα δὲ καὶ μέλαιναν ἀκεῖβῶς χολὴν. ἄῤχεται μὲν γὰρ ἐνίοτε καὶ χωρὶς πυρετοῦ, τὸ κατὰ τὴν ψυχρὰν δυσκρασίαν πάθος, ἡνίκα λεπτὸς ἐχὼρ αἵματος ἐκκείνεται. πολίονος δὲ τοῦ χρόνου εἰ διαφθειρομένου τοῦ κατὰ τὸ ἀπολάγχνου αἷματος, ὧν γίγνονται πυρετοί. καὶ λίαν γε καταφρονοῦσιν αὐτῶν οἱ ἄπειροι καί ποτε καὶ τελέως ἀπύρετος αὐτοῖς ἔδοξεν ὁ κάμνων εἶναι. καὶ γεγονέναι ὅτε λογίζονται διὰ τὰς ἀσιτίας, ἃς, διὰ τὴν ἀνορεξίαν μᾶλλον ἢ τὴν τῶν ἰατρῶν πρόσεξιν οἱ πάσχοντες οὕτω ποιοῦνται. κατὰ γαστρὸς τε ὂν ὁ δένος ἐκκειθέντος ἐν τοῖς μεταξὺ, καὶ τοῦ πυρετοῦ δέξαντος οὐδὲ ὅλως εἶναι, λύουσίν τε καὶ σωχωρῆσιν ἀμελέστερον διαπτῶσαι. καὶ οὕτως ὧν πάλιν ἤτε γαστὴρ ἐκκείνει διεφθαρμένα τὰ σιτία. καί τι τοῦ ἅπατικῶν ἀκολούθημα διαχωρημάτων. ἐνίοις δὲ τοῦ ψυχρὰν δυσκρασίαν ἀῤῥαμένων νοσεῖν, οὐ μόνον ὀδὲν ἐκλύει τὰ τῶν

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 312 sur 494

ὀρέξεως, ἀλλὰ καὶ τεινασμοὶ γίνοιτ' ἂν φασὶν νῦν μᾶλλον ἢ πρόσθεν. οὐ μὴν τοῖς γε θερμοῖς δυσκρασίαις ἐπιτάττουσ' ὀρέξεις σιτίων ἀλλ' ἀνορεξία τε σφοδρὰ καὶ δίψος καρτερόν. καὶ πυρετοὶ δὲ ἀγρυπνοὶ μὴ μοχθηρῶν χυμῶν ἔμβρυα. ταῦτα μὲν δὴ ἴδια συμπτώματα τῆς ἀπάλης ὀδύνης. ὀνομάζεται δ' ὅτως ἔφην ἐκείνης οἷς ἄῤῥωστος ἡ τοῦ παλάγχνου δυνάμις ὀδύνη. ἐφ' ὧν οἱ πλείους τῶν ἰατρῶν ἀγαπητόμενοι, δυσφωτορίαν εἶναι νομίζουσιν τὸ πάθος. ἕτερα δ' ἐστὶν ὡς ἔργῳ τὰ τοῦ φλεγμονῆς συμπτώματα. καί ποτε σωτελθόντων ἀμφοτέρων τῶν παθῶν, ἑκάτερα φαίνεται, καὶ χρὴ πρόχειρον αὐτὴν ἔχειν τὴν μνήμην. ὅτως γὰρ ὁ μόνον ἐπαινεῖται πρὸς τὸ χωρίον ἡμῖν. ἀλλὰ μὴ θαυμάζειν γίνηται, πρὸς ἐπιθεωρῆσιν καὶ τὰ κοινὰ πρὸς ἕτερα πάθη. ἁπλῶς τὸ δίκαιον ἐς τὰς νόθας πλευρὰς τὸ ἄλγημα. μὴ σωπατέσθαι δοκεῖν, τὴν πλεῦμονα, ἀναπνεῖν τε μικρὸν καὶ πυκνόν. ἐγὼ γοῦν ὁπότε πρῶτον εἰς ῥώμην ἀνῆλθον, τοῦ γλαύκωνος τοῦ φιλοσόφου μεγάλως ἐθαυμάζων. ὦν τοιάδε τινὶ διαγνώσει. σωτυχὼν γάρ μοι κατ' ὀφθαλμὸν ἔφασκεν ὠκαιρῶ φαυλαῖναι. καὶ ὅτως ἐμβαλὼν τὴν χεῖρα τὴν χεῖρα, πλησίον ἔφη τὸ κάμνοντος ἐσμὲν, οὐ πάνυ θερμὸν ἀλλὰ μὴ πάνυ καλῶ μετ' ἐμοῦ πάνυ γε δοκεῖ σε πῶς αὐτ. ἔστι δὲ ὁ ἀκρὸς τοῦ σικελίας ἰατρὸς οὐ πω ἡμέρῶν ὀλίγων ἐθεάσω πολιπατοῦντα σὺν ἐμοί. τί δὲ καὶ τὸ λυπεῖν ἔφην αὐτόν ὀδύνη. ὁ δὲ μὴ μάλα † πάνυ τεταγμένως ὡμολογήσεν, ἐκ φανερωτάτου καὶ γὰρ ἦν οἷος μὴ δεῖν κρυφίνος εἶναι, μὴ δὲ παντάργυος. ἐπεί μοι φησὶν ἀπήγγειλαν χθὲς οἱ πολιτογραφίαν καὶ ἀπελαύνειν, διαγνώσεις τε καὶ προγνώσεις ὠφελιμωτάτας μανλικῆς μᾶλλον ἢ ἰατρικῆς ἐχομένας. ὥστε μοῦ πείσαντος αὐτὸς χεῖν, ὁ σὸ τοσοῦτον, ὅδον τοῦ κατ' ἰατρικὴν τέχνην. εἰ μὴ διαῦτα διαγιγνώσκειν τε μὴ προγιγνώσκειν δύνασθαι. ταῦτά τε δὴν ἔλεγεν. καὶ ἡμὲν ὧδε τῇ θύρᾳ τοῦ κάμνοντος. ὡς μὲν δ' ἀμέλει ἀπατᾶν με τῷ λόγῳ δυνηθείη, τῆς πρόκλησιν αὐτοῦ. μὲν δ' ἐπεῖν ἀπῆρεν, λέγοντά με πολλάκις, ὡς φίλοτε μὴ ἡμῖν δύτυχῶς φαίνεται τινὰ τοῦ βεβαίων σημείων φίλοτε δ' ἀμφίβολα πάντ' ὀδύνη. μὴ δῆτα ὅτως, δ' δύτοραν καὶ βίαιον ἐπίσκεψιν ἀναμένομεν. ἀλλὰ δι μὲν τὰ τῆς πρώτην ἔδοσιν, ἀπλωτέρους τοὺς ἡμῖν λεκάνλων ἐκ τοῦ ποιτῶνος ἐκνομίζομεν, εἰς τὸ ποτρῶνα ἔχεσαν οἷον κρεῶν νεοσφαγῶν πλῦμα, λεπτὸν ἄμαθος ἰχῶρα, βεβαιότατον σημεῖον ἅπαντος πάχνους. ὡς δὲ μὴ δ' ὅλῃ ἑωρακὼς αὐτὸ, εἰσῆλθον ἅμα τῷ γλαύκωνι πρὸς τὸ ἰατρόν, ἐπέβαλήν τε τῆς χεῖρα τῷ καρπῷ, βαλόμενος γνῶναι, πότερον καὶ φλεγμονὴ τοῖς εἰ κατὰ τὸ παλάγχνον, ἢ μόνον ἀπονία. ἰατρὸς δ' ὢν ὡς ἔφην ὁ κατακείμενος. ἀρτίως ἔφη λακατακλίθηναι μετὰ τὸ διαχωρῆσαι, ὥστε πρόσφατα γίνεσθαι τὴν ὠκύτητα τῶν σφυγμῶν, καὶ δῆτα τὴν ἀναπάσιν πρόσφατον γεγονέναι. ὁ μὲν οὖν ταῦτ' ἔλεγεν. ἐγὼ δ' εὗρον φλεγμονῆς ἔμφασιν. εἶτα καὶ θερσάμενος ὑπὸ κέμβῳ τῇ δυεῖδι χυτρίδιον μικρὸν, ὕδατος ἔχον ὀλίγον μελικράτου παρασκευασμένου, ἐλογισάμην οἴεσθαι τὸν ἰατρὸν, ἐὰν τὸν ἔσω πλευρικόν. ἀλγήματος αὐτῷ κατὰ τὰς νόθας πλευρὰς ὑπάρχοντος. ὁ καὶ τοῖς ἡμῖν τὸ ἧπαρ φλεγμονῆς ὧδε γίγνεσθαί ποτε. τοῦτο τοίνυν ἀναδανόμενον κἀτὸν, ἀναπνέοντά τε πυκνὸν καὶ μικρὸν, ὁρεθιζόμενόν τε βηχίοις μικροῖς, ὑγιέναι νομίζειν ἑαυτὸν ἔσω πλευρικόν. καὶ διαῦτα παρεσκευακέναι τὸ ὕδατον ὀλίγον μελικράτου, παρέχουσαν δέ μοι μὴ τὴν τύχην ὁλόν, ὡς δύνασθαι πρὸς τοῦ γλαύκωνι σωισθῆναι, ἐπιτρέψαι τὴν ἑαυτοῦ χεῖρα ἧψ τῶν τοῦ κάμνοντος ὀλίγον τοῦ δεξιοῦ μορίου νόθων πλευρῶν. καὶ δεικνὺς ἅμα τὸν τόπον, ἔφην ἀλλεῖν αὐτὸν ὑπὸ ταῦτα, τοῦ δ' ὁμολογήσαντος, ὁ γλαύκων ἐκ τοῦ σφυγμοῦ μόνον τῆς διάγνωσιν τοῦ πεπονθότος τόπου νομίζας γεγονέναι, λαταφανεὶς ἐμοί μοι θαυμάζων. ὅπως δὲν αὐτὸν μᾶλλον ἐκπλήξαιμι, πρόσθεν ἐβλεπε καὶ ταῦτα λαθάπερ ἔφην ὡμολόγησας ὑπαυθοὶ ἀλγεῖν, πρόσθεν ὁμολόγησον ὅτι καὶ τὸ βῆξαι γίγνεταί σοι πρόθυμος, καὶ βῆχες ἐκ διαστήματος μείζονες, βηχία σμικρὰ ξηρὰ, μηδενὸς ἀναπτυομένου. ταῦτα λέγοντος ἐμοῦ, κατὰ τύχην ἔβηξεν τοιοῦτον εἶδος βηχὸς, ὁποῖον ἔλεγον. ὥστε τὸν γλαύκωνα μεγάλα θαυμάσαντα, μὴ λαθέσθαι ἑαυτὸν ἀλλ' ἐπαινεῖν λιπαρότατα μεγάλα τῇ φωνῇ. μὴ πίνων ἔφην ἐγὼ ταῦτα μόνα δοκεῖν τὴν τέχνην ἱκανὴν εἶναι μαντεύεσθαι πόσοι κάμνοντας, ἀλλὰ καὶ πῶς αὐτοῖς ἔστι, ταυτὶ τὰ νῦν ἐμοὶ λεχθησόμενα, μαρτυρήσει δ' αὐτοῖς ὁ κάμνων αὐτός. γυτοῦθεν δὲ πάλιν ἀρξάμενος, ἔφην πῶς αὐτόν. ὅτ' ἂν ἀναπνεύσῃς μεῖζον, ἀλλάνῃ μὲν δ' ἡ που καὶ τῆς λατὰ τὸ χωρίον ὀδύνης, ὁ δεξιά σοι σφοδροτέρας γιγνομένης. ἀλλάνῃ δὲ καὶ βάρους ἐγκειμένου λατὰ τὸ δεξιὸν ὑποχόνδριον. ὧδε τοῦτοις δ' αὖτος ὁ νοσῶν ἐπήσυχαζῃ, ἀλλὰ θαυμάζων ἐκπερᾷ γῃ μετὰ τοῦ γλαύκωνος. ἀλλαναμένος οὖν ἐγὼ τῆς λατὰ τὸν καιρὸν ἐκείνου δυτυχίας, ἐβόλμων μὲν ἐπεῖν τι, καὶ πρὸς τῆς κλεισὸς ὡς λατακατωμῳδῆς. ἑδίως δὲ ταῖς μεγάλαις αὐτοῦ φλεγμοναῖς ἐπόμενον, ὥσπερ ἂν καὶ τοῖς σκιῤῥοις, οὐκ ἐθάῤῥουν εἰπεῖν, δύλαβούμενος ἀκριβῶσαι τί τῶν ἐμπροσθεν ἐπαίνων, ἐπῆλθον οὖν μοι μετ' ἀσφαλείας ἀρφίναλλα. καὶ προσβλέψας τοῦ κάμνοντι τῆς κλεισὸς ἔφην ὑποκατακατωμῳδῆσαι δῆτα πάχεος εἰμὶ τυγχάνει σοι γεγονὸς ἢ δή που ὅδον, συνομολογήσαντος δ' αὐτοῦ, θεασάμενος ἐγὼ τὸν κάμνοντα θαυμασῶς ἐκπεπληγότα, μίαν ἔσπον τι προσθήσω τοῖς ἑρμηνέοις μαντείαν. ὁρῶ γὰρ καὶ τὴν τοῦ κάμνοντος ὑπόληψιν, ὧν ἔχει πρὸς ὧν πάσχει παθημάτων. ὁ μὲν οὖν γλαύκων οὐκ ἀπελπίζειν οὐδὲ τούτης ἔφη τῆς μαντείας. αὐτὸς δ' ὁ νοσῶν ὧδε τοῦ παραδέχεσθαι τῆς ὑποχέσεως ἐκπεπληγώς, φιλεπέχθη μοι δοκεῖν, προσέχοντόν νοῦν τοῦ ῥηθησομένῳ. καὶ δή καὶ φάντος μου, πλευρίτιν αὖν οἴεσθαι τὴν φλογοῦσαν εἶναι νόσον, ὁ μὲν ἐμαρτύρησεν θαυμάζων οὐκ αὐτὸς μόνος, ἀλλὰ καὶ ὁ παρεστὼς αὐτῷ καὶ ὁ λατατυπλησὼς ὡς πλευρικὸν ἐλαίῳ πρὸς βραχέος. ὁ δὲ γλαύκων ὀλίγον ἐκείνου, πορίτε ἡμῶν καὶ ὅλης τῆς ἰατρικῆς ἔχων ἀξιόλογον ὑποληψιν. ἔμπροσθεν οὐδὲν μέγα τὴν τέχνην ἔχειν οἰόμενος, ἐκ τοῦ μηδέποτε σωτετυχηκέναι παρεσκευασμένοις λατ' αὐτὴν ἀξιολόγοις ἀνδράσιν. ἐρκτύ μοι τοῦτα πρὸς ὑμᾶς ὅπως εἰδῆτε, τὰ ἴδια πάθος ἑκάστου συμπτώματα, καὶ τὰ κοινὰ πρὸς ἕτερα πάθη. καὶ σὺν αὐτοῖς ἔστι τὰ μὲν ἑκατέρου γένους ἀχώριστα. τὰ δ' ὡς ὑπὸ τὸ πολύ. τὰ δ' ἀμφιδέξως ἢ ἀσαφίως γιγνόμενα. παρεχούσης τε δὴ τύχης ὑμῖν ἀφορμὴν τοιαύτην, οἵαν ἔφην ἐμαυτῷ γεγονέναι ποτὲ, λεξιῶς αὐτὴ χρῆσθαι δύναμαι. πολλάκις γὰρ ἡ μὲν τύχη μεγάλας δυσοκιμήσεως ἀφορμὰς ὑποβάλλει, χρῆσθαι δ' αὐταῖς οἱ πολλοὶ δι' ἀμαθίαν οὐκ ἴσασιν, ἀλλ' ὁ τεχνίτης ὅτ' ἂν δὴ τὶ θεάσηται σύμπτωμα, τοῦ δὴ λεικνυμένου πότε πάθους ἅμα καὶ τὸν πεπονθότα τόπον, ἑτέρῳ δύπερεῖν εἰς πρόῤῥησιν οὐκ ὀλίγου ἱκανὸς ἔσται. τῷ μὲν δὴ ἀνάγκης ἑπομένῳ, τῷ δὲ ὡς τὸ πολύ, τοῦ πεπονθότος τόπου. καὶ

τοῦ λατ'

τοῦ κατ' αὐτὸν πάθει. μεμνῆσθαι δ' ὑμᾶς μάλιστα χρὴ τῶν γρηγορημάτων ἃ δὴ καὶ καθόλου πᾶσα γοργύεται, κοινὰ πολλῶν ὄντα τῆ μορίῳ. ἐν ὧδι πάσης ὕλης, τῷ μορίῳ πραγμάτων γυμνάζεσθαι διαγινώσκειν αὐτὰ ταχέως. ἔστιν δὲ ὁ κοινὸς λόγος, ὃν ἐρῶ μέλλω περὶ τῆ φυσικῶν δυνάμεων, ἃς ἐν ἑκάστῳ μορίῳ πέμπαθήκατε τέτταρας εἶναι τῆ χυμῶν. ὧν πρωτὴν μὲν τὴν ἐλλειπούσαν ὀνομάζω τῷ οἰκείῳ τοῦ μορίῳ χυμῷ εἰς βρέψιν, ὀρεκτικὴν τε ἅμα καὶ ὠθιστικὴν ὅσων ἐφεξῆς δ' αὐτῇ δευτέραν τῷ ἐλχθέντων ἀλλοιωτικήν, καθ' ἣν ὁ ἐλχθεὶς χυμὸς, ὁμοιοῦται τοῦ προσφυομένῳ μορίῳ. καὶ τούτοις ὑπαρχέτωσαν ἕτεραι δύο. καθεκτικὴ μὲν, ἵνικα πέσῃ, τὸν ἐλχθέντα χυμὸν εἰς τὴν ἑαυτοῦ φύσιν ἀλλοιοῦν τὸ μόριον. ἀκρατικὴ δ' ἵνικα μετὰ τῆ πέψιν, ἐκκένει τὸ ἄχρηστον ὁ καλεῖται περίττωμα. τούτοις τοῖς δυνάμεις, ἐφ' ἑκάστου μορίου πάρχοντος, ἀεὶ σκοπεῖσθαι πρέπει, πῶς ἔχουσιν οὐρωσίας τε καὶ ἀρρωσίας. οἷον ὧδι τοῦ ἥπατος. ἐπειδὴ περὶ τούτου πρόκειται λέγειν. ἡ μὲν ἐλκτικὴ δύναμις πάρχουσα πῶς, τὴν προφὴν ἐν τῇ γαστρὶ καταλήψει κεχυλωμένην, ὡς τ' εἰκὸς ἐνθάδε δεῖ ἕλκειν αὐτὴν ἀκριβῶς μὲν πεπεμμένην, ὑγρὰν δ' ἐπὶ ἀνεξίκμαστον. ἔσται δ' ὑμῖν τοῦτο σημεῖον αὐτῆς πεπονθυίας. ὅσα γὰρ ὑπόπινον ὡς ἀτίμων γίγνεται, τοῦτ' ὄντων αὐτῆ σημεῖα. τοῦτο τὸ πάθος φασὶν εἶναι, καὶ καλοῦσι οὐ τοῦτο νοσοῦντας, μεζαραϊκούς, ἐπειδὴ δεῖ τῷ ἐν τῇ μεζαραίῳ τε καὶ μεσεντερίῳ καλουμένῳ φλεβῶν ἡ ἀναδόσεως γινομένης, ὁρᾶσιν ἀκρατυγχανομένων αὐτῆ. ὁμοίως πολιπίπτοντες ἀγνοίᾳ τοῖς τὰς χεῖρας ἡγουμένοις πεπονθέναι τῷ συγκοπτομένων ἢ τοι σμαικικῶς ἢ καρδιακῶς. ἐπειδὴ δὲ αὐτῷ ἐνεργεῖν ὡς ἐμποδῶν ἀδυνατοῦσιν. ἀεὶ γάρ τοι ἐν τῷ τὸ μεσάραιον φλεβῶν, οἷον πόρ χεῖρον εἰσὶ τοῦ ἥπατος. ἡ ἐκ τοῦ κοιλίας προφὴ, ἅτε φέρουσι πῶς ἀπὸ τοῦ πλησίον δὲ τὰ τοῖς ποιοῦσι, καὶ οἱ τῷ πεπαλελυμένῳ, τὰ σκέλη διὰ τὸ πάθος τοῦ κατ' ὀσφὺν νωθείας, τοῖς μὴ σκέλεσι, προσφέροντες τὰ φάρμακα. τοῦ νωθείας δὲ ἀμελοῦντες. εἰ μὴ ὃν φλεγμαίνοι τὸ μεσεντέριον ἢ τι ἴδιον τοῦ πάθος ἕτερον εἴη κατ' αὐτό, προσκόπτοντος ἂν ἴσως ἐναλάβοι τὸ πάθος ἴδιον ὑπάρχειν αὐτοῦ. εἰ δ' ἀρρωσὴν τὸ ἧπαρ ἀδυναποίη δεῖ τῷ ἐν αὐτῷ φλεβῶν ἕλκειν τὴν προφὴν, ὁ μεσάραιον αὐτοῖς ὅτι τὸ βραπείας δέομενον, ἀλλ' ἧπαρ. ὡς πόρ δὲ χεῖρον ἢ τὰ σκέλη τοῖς διά τι πάθος τοῦ νωθείας πεπαλελυμένοις. ἀλλ' ἥ γε διάγνωσις ὑμῖν ἔσται, τῷ ἀδυνατοίᾳ φλεγμονωδοῦς ἢ ἐρυσιπελατώδες ἐχόντων πάθος ἐν μεσεντερίῳ τὰ κάτω διαχωρούμενα κατασκεπτομένοις ὧδι μελῶς. ὃ γὰ μόνον οἷα τοῖς ἀτονοῦντος ἥπατος ἕλκειν ἐφ' ἑαυτὸ τῆ προφὴν, εἴρηται διαχωρεῖσθαι, διαῦτα καὶ τούτοις ἀλιεῖσθαι ἐκείνεται, ἀλλὰ φανεῖται γε ἡμῖν ὧδι μείχθαί τις ὡς ἐκ φλεγμονῆς ἰχώρ. ἁπάντων γὰρ τῷ φλεγμαινόντων μορίων, οἷς μηδὲν στέγασμα πεφύκεται πυκνὸν καὶ παχὺ, λεπτοὶ μὲν κατ' ἀρχὰς ἰχῶρες ἀρρέουσι, πεπομένων ἢ τῷ φλεγμονῇ, παχύτεροι δὴ πυοειδέστεροι. ὅτ' ἂν δὲ τι τοιοῦτον τοῖς ἐγκεχυλωμένοις διαχωρήμασιν ἐμφύηται, μηδεμιᾶς ἐν ἥπατι φλεγμονῆς ὄσης, ἡγεῖσθαι χρὴ τὸ μεσάραιον αὐτοῖς πεπονθέναι. ὡς πόρ δὲ τοῦ μὴ δυναμένου δι' ἀτονίαν ὧδι κατέχειν τὸν ἐκ τῆ κοιλίας χυλὸν ἢ ἑλκτικὴ πέπονθε δύναμις, ὅτως τοῦ κατέχοντος μὴ δυναμένου, τῆ πεπτικῆς καὶ καθεκτικῆς δυνάμεως ὄντων ἀτονίᾳ, καὶ διὰ ταῦτα. ἔκκρισις ἐν ἀρχῇ μὲν, ἄμαστος ἰχωροειδὴς γίγνεται, μετὰ ταῦτα δ' ἤδη καὶ παχυτέρα. καὶ οἷον τρυγώδης. ὅτως ἑτέρᾳ τινὸν εἰκείσεις ὁ δι' ἀρρωσίαν, ἀλλὰ διὰ ῥώμην τῆ ἐκκριτικῆς δυνάμεως γίγνονται. πολλάκις μὲν ὑγιαινόντων τῆ τὰ πάντα, πλήθος λόγῳ. πολλάκις δὲ καὶ τοῦ πεπονθότος δι' ἥπατος ἐκλαθαιρομένου τῆ φύσεως ὠφαρωννυμένης. ἐνφθόντων γὰρ ἐν αὐτῷ τῷ μοχθηρῶν χυμῶν, ἔπεται διάκρισις, ὡς οὖν μὲν χρηστὸς κατέχεσθαι. οὖν δὲ φαύλης ἐκκένεσθαι. καί τινων ὀνομάζουσι καὶ τὰς τοιαύτας ἐκκρίσεις, ἁιματηρὰς δυσεντερίας γιγνομένας. ὠφίοις καὶ τῷ ἀκροπόντων τι κάλλον, ἢ μετὰ τὸν ἐν γυμνασίοις πολλοῖς βίον εἰς ἀργὸν μετασάντων. ὥφθη δέ ποτε καὶ γυναικείᾳ ἐκ καταμηνίων ὠθιγέσεως, ἡ τοιαύτη κένωσις ἅιματος δι' ἕδρας γιγνομένη. καθάπερ δὲ καὶ δι' ἐμέτων ὠφίοις ὠθὶ τοῖς τοιαύτας. ἀλλὰ καὶ τούτοις μὲν, ἐλίκνιες ἅιμα ζοῖς τ' σφαπομένων ὁρίων ὅμοιον γίνεται), κατά τε τῆ κάτω γαστέρα. ἔστι ποτε καὶ διὰ τ' ἄνω μοχθηρὸν ἢ ἡ ἰλυὼδη δὴ ἢ σκιρδωδῆ, ὠθὶ ταῖς ἐρυσιπελατώδεσί τε ἡ φλεγμονώδεσι διάθεσισι πεπομένων. τανίως δὲ ποτε, καὶ τοῖς ἥπατικοῖς πάθεσιν, ὅταν ὑπὸ τ' βουβωμάτ' ὄνωθῆ τὸ ἧπαρ, ἐλκείσῃς ὧν γίγνονται μοχθηρότατα κατά τε τὸ χρῶμα καὶ τῆ ὀσμὴν, ἐκκαθαιρομένης τ' ασλάγχνου. ἡ ἢ τ' αὐχένος, ὀρεῖτ' τόπις ὄρα μοχθηρότερα δυνάμενα σφᾶλαι οὖν ἀπείρους ἰατροὺς. ὡς ὀλεθρίως ἔχοντες τὸ κάμνοντος. οἱ γὰ ἄνδρ λογισμὸ δεῖ πείρας μόνης ἄλογον τριβὴν κτώμενοι, τῷ τανίως γιγνωμένων ἀπείρως ἔχουσιν, ὡς αὖ τ' πλειστάκις καὶ ὡσαύτως ἑωραμένων, μνημονευτικοί, ὅπ ἴσως δ' ὧν πόκοντι ζοῦ χρόνῳ τ' νοσήματος ἅμα ζοῖς ἡ πέψεῖ σημείοις, ἀε τοιαύτῃ γίγνονται κρώσεις, οὐχ ἁπαξ ἀλλὰ πολλάκις, ἐν ταῖς ὀξυτήσεσι τῷ Ἱπποκράτος συγγραμμάτων ἐμάθετε. διαδήπερ οὖν ἡ καθεκτικῆς δυνάμεως ἀπούσης ποτὲ, καὶ μὴ δυναμένης κατέχειν τὸ βαρυῶν αὐτῇ, ἡ ἀκρατικὴ δύναμις τὸ λυποῦν ἐκκρνοῖ, ἡτῆ τὸν αὐτὸν τρόπον ἀρρωσούσης, ἀκρατικῆς διατέχεταί τινα μὴ πάνυ βαρυομένης ἡ καθεκτικῆς. ἄλλο τε γὰρ ἄλλη δύναμις ἐν ἑκάστῳ τῷ ὀργάνων ἰσχυροτέρα τε καὶ ἀδυνεσδρα γίγνεται ἡτῆ πρὸς ὠθὶ τὰς ἐνεργείας ἀναφοράν, εἰς ἕννοιαν ἡμῖν ἀφικνουμένων ἑκάστης δυνάμεως. ἐπεί τοι κατά γε τὸ ἀληθες, ὅλον ἀεὶ τὸ μόριον ἐνεργεῖ ἡτῆ πρὸς ἰδιότητα ἡ ὑπαρχούσης ἑκάστοτε κράσεως αὐτῷ, ἀλλ' ἴσιστε μὲν, ὑπομένει βαρυομένου ἐν χρόνῳ τὸ πλέον, τοῦ λυποῦντος ἐκράτησεν κατεργασάμενόν τε καὶ ἀλλοιῶσαν καὶ πέψαν αὐτό. κατ' ἕτερον δ' ἂν χρόνον ἢ τοι πρὸς ποιότητα τοῦ λυποῦντος ἢ τὸ πλῆθος οὐ φέρον, ἀξορμᾶ πῶς τῆ ἐκκρισιν αὐτοῦ. καθάπερ γε πάλιν ἴσιστε μεγάλως ἀνιώμενον, ἀρρίπτει τε τὸ λυποῦν ἐξέμενον ὑπὸ ἀδυνείας ἀδυπαθῆ, διαταπεπληκὸς εἰς ἐκάτλω ἀδυνίαν. ἃ σύμπαντα διαθ' ἕκαστον ὄργανον φυσικὸν γνόντας ὑμᾶς, γυμνάζειν χρὴ τὸν λογισμὸν εἰς τὴν διάγνωσιν αὐτῷ, εὑρήσετε γὰρ ὅτως σκοποῦντες. ἴσιστε μορίων οὐ δ' ὅλως ἐλκτυμένα τὰ πάθη. καθάπερ δὲ ἡ χολοδόχου κύστεως. ἐὰ γὰρ ὡς ἐδείξαμεν. ἕλκει τὸ χολῶδες ὑγρὸν εἰς ἑαυτὴν, ὥσπερ οἱ νεφροὶ μὲν, τὸν οἷον ὀρρὸν τοῦ ἄιματος, ὁ δὲ σπλὴν τὸ παραπλήσιον, ὅπερ ἐν μὲν τοῖς οἴνοις πρυξ, ἡτῆ δὲ τ' ἅλαιον, ἀμόργνυ, χρήσεταί ποτε καὶ δι' ἀτονίαν ἡ κύστεως τούτου, ἀκάθαρτον ἅιμα. καί ἴσ ὅτος ἕτερος τρόπος ἰκτῆρα χρύσεῖ, ὠθὶ τοῖς ἐρυσιπέλασι ἐμποδῶν ὑπάρχει τρισί. ἐγχορεῖ δὲ ποτε καὶ

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 314 sur 494

πληρωθεῖσαν αὐτὴν ὡς πρὸ τῆς θρομβώσεως, ὅρον μὴ δύνασθαι κινεῖσθαι διὰ ἔμφραξιν ἢ ἀπονίαν τῆς ἐκκριτικῆς δυνάμεως. ὡς πρός γε καὶ διὰ ἔμφραξιν ἢ ἀπονίαν τῶν εἰς ἧπαρ ἀπ' αὐτῆς ἀνεστομωμένων ἀγγείων, ἀκέλευστα ποτὲ τὸ χολῶδες ὑγρὸν ὧδε σκοπεῖσθαι τοιγαροῦν ἀναγκαιότατόν ὄντιν ἐν τοῖς ἐκτρίτοις παθήμασιν τὴν τῶν διαχωρισμένου ἰδέαν. ὅτι γάρ τις ἡμῖν κἀκ τοῦ δεῖν πρὸς τὴν διάγνωσιν ὠφέλεια. ἐγὼ γοῦν ἐννοήσας τοῦτον τῶν ἐκτρίτων εὗρον ἐνίοις ἱκανῶς ἐκχωσμένα τῇ ξανθῇ χολῇ τὰ διαχωρήματα. καθάπερ ἐνίοις τὰ ὦρα. καὶ ἐπὶ τὸ θρόμβωμα λυθὲν μὲν, ἐκκεινόμενον ἐν τοῖς λεπτοῖς τὸ πλεῖστον. πυθὲν δ' ἀπεχόμενον τὸ πλεῖστον τῆς ξανθῆς χολῆς. ὀλίγιστον δὲ ἐκκεινόμενον. ἀκριβῶς δὲ αὐτὸ καταναῶσαι πειρώμενοι, χωρὶς τοῦ προαλείψασθαι τὸν ἄνθρωπον ἀρξάμενοι τὸν ἰδρῶτα κελεύετε. βράσαντες γὰρ ὁ τὸν αὐχένα ὕδατι πάντων, ἐπὶ τὸ κοῖλον τῆς λεγχίδος ἀθροιζόμενον. ἀλλ' ἐπίπονον μὲν ὑγρατωδέστερον, ἐπίπονον ἢ χολωδέστερον. ὡς τε μετὰ τῶν προγεγονότων ὑμῖν ἡ διάγνωσις ἔσται ἀκριβεστέρα τε πεπονθότος τόπου, πῶς λαβεῖν καὶ τοῦτο τὸ γνώρισμα. πυρέξας γοῦν τις ὀξεῖ καὶ χολώδει πυρετῷ, ἑβδομαῖος ἀπηλλάγη τοῦ νοσήματος, χολῆς ξανθῆς παμπόλλης εἰς τὸ θρόμβωμα κατασκηνάσης. ὕδατι ἢ τῇ ἐξῆς ἡμέρᾳ, ὁ ἐκτρος αὐτῷ πεπήγνυτο. ἐπεσκεψάμεθα τά τε διαχωρήματα καὶ τὰ ὦρα. φανερὸν δὴ ἀμφοτέρων ἐπὶ τὰ τῆς φύσεως ἔχειν, καὶ διατοῦτ' ἀπαθῆ εἶναι τὸ παλάγχνον ὑπελάμβανον, εἰς γνῶσιν ἦλθέ μοι δυνατὸν εἶναι, παχυτέραν τὴν κατασκήνασαν εἰς τὸ θρόμβωμα χολὴν ὑπάρχειν. ἐκ τούτου τοῦ λογισμοῦ προπαρασκευασθεὶς καταμαθεῖν ὁπόσος τις ὁ ἰδρὼς ὅτι, φανερὸς ὑδατώδης, ἔγνων δυσδιαφόρητον εἶναι τὴν χολὴν, ἐκπλυθεῖσά τε τῷ κάμνοντι χρῆσθαι ὁρμαῖς ὑδατώδεσιν αὐθαιρέτοις, ἅμα δὲ καὶ διαπνεῖν ὑγροτέραν ποιεῖσθαι καὶ μετρίως λεπτύνειν πάχος χυμῶν δυναμένην. ὅτος μὲν ὅτος ἀπηλλάγη τοῦ πάθους, ἐνὶ βοηθήματι τὴν τε διαγνῶσιν αὐτοῦ βεβαιωθεῖσης, καὶ τὴν ἴασιν σωτελεσθείσης. ἑτέρῳ δὲ, πλῆθος ἐν τῇ σλεγχίδι χολῆς εὑρῶν, ὑπαγόντα γρυσᾶδαι πολλῷ ἐν ὅλῳ τοῦ σώματι, καὶ τῇ θεραπείᾳ πρὸς τοῦτ' ἀρμοσθέντι, χρησάμενος, ἰασάμην. ὅσοις δ' ἀπυρέτοις, ἅμα δὲ βάρος τινὸς αἴσθησιν ἔχειν καὶ τὸ δεξιὸν ὑποχόνδριον, ἐκτρος ἐγίγνετο, τούτοις ἅπασι προεκφράττων, ὡς ἴστε τὰς ἐμφράξεις, λεπτύνουσίν τε καὶ πέμπουσιν, καὶ φαρμάκοις. εἶτα πίνειν δίδως χολαγωγὸν φάρμακον ἰασάμην ἡμέρᾳ μιᾷ οὐ πλείστοις αὐτῶν. ἐφ' ὧν δ' ὀδὲν λύει τὸ καθαρτικὸν, αὖθις ἰσχυρότερον ἐκφραλιτικὸν ποτίσας. ἐκ δ' ὑστεραίας πάλιν ἐκάθηρα βιαιότερον, ὡς ὧν δεῖ τέλει τῆς καθάρσεως, ἅμα δ' ἧττον σφοδρότατα, χολὴν ἐκκεῖναι λυμαίνεσθαι μᾶλλον, ἢ ξανθήν. ὧν τούτων δὴ ἡγοῦμαι τὴν χολοδέστερον λύσιν, ὁμοίοντι πάθημα παθεῖν τῇ τὸ ὄρον ἀθροιζόμενον γιγνόμενον, ἐνίοτε. καὶ γὰρ κατ' αὐτὴν ἀθροίζεσθαι ποτὲ τοσοῦτον, ὡς ὑπερδιαταθεῖσαν αὐτὴν, ἀδύνατον εἶναι τὸ προεχόμενον. ἀλλ' ὧδε μὲν ἡ χρόσεως, ὁ χεῖρον γ' αὐτὴν ὅτως ὀνομάσαι, διὰ τῆς γίγνεται ὦρον. ποτὲ μὴ διὰ ἀῤῥωστίαν ἡ ἀσθενικῆς δυνάμεως. ἐνίοτε δ' ἧττον ἐξαθυμὸν ὕπνον, ἢ ἵνα ἀσχολίαν ὧν ἀναβεβήκοσ ὧδε πλέον τὸ ὄρον. κἀκ τούτου τὴν χόλεσ ὑποδιαταθεῖσαν, ἐν τούτῳ αὐτῆς ἐχόσης, τὴν δυνάμιν αὐτῆς ἀῤῥωστῆσαι. διὰ ἢ τὴν χολοδοχὸν κύστιν, ὡς ἂν ὀδὲν εἰς τὴν ἀπόλεισιν βοηθουμένου ὑπὸ δυνάμεως ψυχικῆς, ἀρχὴ μία ἡ ἀπονίας ὄντιν, ὡς πρὸ κἀπὶ τῶν ἄλλων ὀργάνων φυσικῶν ἐκ δυσκρασίας τοῦ μορίου γιγνομένη.

ΓΑΛΗΝΟΥ ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΠΕΠΟΝΘΟΤΩΝ ΒΙΒΛΙΟΝ. ε'.

Κ τῶν προδεδειγμένων ὧν τοῦ ἥπατος, ὀδὲν ἐπὶ καλλίστην εὐσκεψιν ὑμᾶς, ἐκ τούτων σημείων ὁ παλλὼν πεπονθὼς, διαγιγνώσκεται. πρὸς δὲ τῇ τὰς φλεγμονὰς αὐτὴν διὰ σκληρότητα ῥᾳδίως ὑποπίπτειν ἀπομόνοις. ἔχων δὲ τὰ πλεῖστ' αὐτῶν, κοινὰ πρὸς ἧπαρ, ἐν δὲ μᾶλλον τε τῇ ἧπαρ ἔχειν αὐτὰ διαλάθῃ. τὰ μὲν γὰρ ἡ χρόας ὅλη τοῦ σώματος, ὧδε τὸ μελανώτερον ῥέπει. ἐπὶ δὲ ἀπονίας αὐτοῦ πάθος, ἐπειδὴ τὴν ὠφέλειαν ἔχει φύσει, τὸ μελαγχολικὸν ἐκ τοῦ ἥπατος ἕλκειν αἷμα, εἰς ἑαυτὸν, τοῦτο γὰρ εἰθίσθη τρέφομένος. ἡ ἐλκτικὴ αὐτοῦ δυνάμεως ἀπόνου γιγνομένης, ἀπάδηλον εἰς ὅλον τὸ σῶμα φορεῖ, τὸ δὲ ἥπατος αἷμα, ἐπὶ τὴν ὑποδοχὴν μελαντέρου αὐτοῖς γίνεται τὸ χρῶμα. καὶ μάλιστα καὶ ἀκριβέστατα πολλάκις δὲ ἑαυτοῦ πυρετώματα, καθάπερ τὸ ἥπαρ. ὡς τε καὶ δι' ἡμέρων αἷμα ναυτίας ἐκκεθλιβώς ποτ' αἷμα μελαγχολικὸν, ἐπελθεῖν τε κάτω διέστον, ἄλλο. καὶ χωρὶς ἢ τὰ διάντης ἰσχνώσεως. ἀθυμίας τε καὶ δυσθυμίας μελαγχολικὰς ἐργάζεσθαι. καὶ σιτίων ἐνίοτε μὴ ὀρέξεις σφοδρότατας. καὶ μαλιστ' ὅταν ἀκεισθῶς ὀξωθῶσι ἢ, τὸ φορούμενον εἰς τὴν γαστέρα περίττωμα. πολλάκις δ' ἀναζοπυρῶν τε καὶ ὑποπασμὸν, ὅταν ἑτέραν τινὰ ἕλκει διαφοραν. σπληρούμενον δ' ὅπως ὑστέρως ὠφέλει, συμπαθόντος αὐτῷ τοῦ ἥπατος, ἢ ἐμπεφθῶν ἔρικε. καὶ μὲν τοι καὶ πάθον τῶν πρὸ ἀμφοτέρων τὴν παλάγχνων ἑκάτερος γιγνομένης ἐκασάμεθα πρὸς τὸ μελάντερον τὴν σωμάτων ῥέποντας, ὡς νομίζειν τὴν ξανθὴν χολὴν ἀσθενῆ μεμίχθαι. καὶ λυθὲν τὸ ἰχῶν ἀπαθὲς εἶναι τοῖς διεύθυσι τὸ ἧπαρ, ὑπολαμβάνοντες, ἀῤῥοῦσιν ὅπως ὧδε παλλὼν γίγνοντ' ἂν τινὲς ἑκτροι. καθάπερ ἢ ὅσοι χωρὶς ἥπατος ἡγοῦντ' ἂν πέψεγχυσιν ὑστερικαῖς χύσεσι πολυπίπτειν ὧν κάμνοντας ὧδε μόνῳ τοῦ παλλῷ σκιῤῥωθῆναι. τὴν δ' αὐτὴν ἀρχὴν ἔχουσι καὶ πρὸς τὴν ἐπ' ὀξέσι νοσήμασι ὑστέρων. ἐφ' ὧν ὧδε δυσκρασίᾳ τῇ κατὰ θρόμβοτητα, πολλάκις δὲ καὶ ξηρότητα, τὸ ἧπαρ οὕτως ἐπαθὲν ἰσχυρῶς, ὡς μηκέθ' αἵματοῦν τὴν τροφὴν, οὐδὲ γὰρ ὧδε τούτων ἡγοῦνται πεπονθέναι τὸ παλάγχνον, ἐθιζόντες ὑπὸ τῆς πρὸς τὸν ἐρασιστράτου, ἀπαθὲς εἶναι νομίζειν τὴν μοῖραν, ὅτ' ἂν μήτ' ὄγκον τινὰ ἐπὶ κατ' αὐτὸ, μήθ' ἕλκος. ἀλλ' ἐκείνοις μὲν συγχωρητέον ἔστω, ὅτως ὑπολαμβάνειν, οὐδὲν ἡγουμένοις νόσημα γίγνεσθαι κατὰ δυσκρασίαν. ὅσοι δὲ τῶν ἰατρῶν ἐπόμενοι τοῖς φανερῶς φαινομένοις, ὧν τοῦ ψυχθῆναί τι μόριον, ὑπολαμβάνουσι γίγνεσθαι τινὰ συμπτώματα, οὐ θαυμάσαι τούτων ὅτι οὐκ

ὑδέρους

ὑδρῶδες, ὃ δ' ἐφ' ᾧ τόπῳ πεπονθότι σωίστασθαι νομίζοντων. ἐ γὰρ ὅτι μηδεὶς ὄγκῳ ὃν ἁπλῶς φύσιν ἐν ἅπασι δεῖται τοῦτ' ἀπάντων ὑπάρχειν ἡγοῦνται τὸ ὠφελοῦν. δεῖ δ' ἄλλο δέν ἐστι πεπονθός, ὧν τῷ ἀθρόῳ ἀλαίρεως ψυχρὸν ὕδατος μοχθηρὸν ποιοῦντων, εἶθ' ὑδρῶπα καταληφθέντων ἐν αὐτῷ. βλάπτει μὲν οὖν, τὸ ὅτως ποιῶν ψυχρὸν, ἄλλο τ' ἄλλο μᾶλλον τῷ ὑγροῦ, ἢ μᾶλλον τῷ ἄλλων, ἢ πρῶτον. ὡς δ' ἂν καὶ τύχῃ τι κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον ἀδυνατοῦν ὑπάρχον. ἀπ' αὐτοῦ δ' εἰς τὸ ἅπαν ἀνάγκη διαδοθῆναι τῷ ψύξει, εἰ μέλλοι τὸν ὑδρικὸν διάθεσιν ἀπολαθῆσαι. ὅτως δ' ἂν καὶ διὰ τὸν ἁπλῶς γίγνεταί ποθ' ὕδρωψ, ἢ μετ' ὄγκου ψυχθέντα καθάπερ ἐν τοῖς σπλῆνσι, ἢ ἐπ' ἀνευ ὄγκου, καθάπερ ἐν τοῖς ἀθρόοις τε καὶ ἀκαίροις μοχθηροῖς ψυχροῖς πόσεσιν, ὅτι δὲ καὶ μελαγχολικοῦ γίγνοντος δυσκρασίαι διαπέμπουσιν αὐτοῦ τοιοῦτον περίττωμα τοῦ σώματος τὸ γαστρός, ἐν τῷ κατ' ἐκεῖνο λόγῳ πρόσθεν εἴρηται, ὡς δὲν ἔτι διὰ πλείω λέγειν ἀνάγκη αὐτοῦ. τῶν μὲν ὀργανικῶν ἐν αὐτῷ παθῶν, ὁ δεκμήνων λογικῆς διαγνώσεως, τῶν ἢ τῆς δυσκρασίαν, ἐκ τε τῶν νῦν εἰρημένων ἐκ τῶν ἐμπροσθεν ἐν τῇ πρώτῃ τῶν ἡπατικῶν παθῶν διδασκαλίᾳ. πινὰ μὲν οὖν αὐτῶν ὀνόμασι λέληκεν. πινὰ δ' ὁμοίως σωίσταται ἐκείνοις, ἢ τῆς διαγνώσιν ὁμοίαν αὐτοῖς ἔχει. ἤδη δὲ πρόσθεν εἶπον τι, πρὸς τ' ἢ τῆς γαστρὸς παθῶν, εἰς μέγιστα μόρια δύο, διελὼν αὐτῆς τοῦ λόγου, τό τε πρόσθεν ἄνωθεν, ὃ συνεχὲς ὂν τοῦ στόμαχον πολλοῖς νεύροις ἀνάπλησις διαπλεκόμενον. ἕτερον ἢ τούτῳ συνεχὲς ἄχρι τῆς ἢ τὸ ὑπτίου ἐκφύσεως. ἔστι δ' ὡς πᾶν ἑκατέρου χρεία πᾶσι ζώοις ἴδιος, ἀνάλογόν τε τῇ χρείᾳ τὰ συμπτώματα διαφέροντα. ἢ τ' αὐτῶν τρόπου ὅλα κοινὰ πάθη τῶν ὁμοιομερῶν ὅτι καὶ τῶν ὀργανικῶν, ἔστ' ἄρχει δ' ἁπλῶς τούτοις κοινὰ πᾶσι ἄλληλά τε ἢ σύμπαν τὸ ὑπτίου. ἢ ἢ τ' συμπτωμάτων ὁμοιότης, ὃ μανοῦ τοῖς πᾶσι ἄλληλα ὅτι, ἀλλὰ καὶ τοῖς ψαύουσιν αὐτῶν, ὡς πᾶν τοῖς νεφροῖς πᾶσι τὸ κάλυπτον, ὑπὸ μὲν ὃν σύγνωσον ἔχει τ' πεπονθότα τόπου, ὡς πᾶν ἀπ' δυσχωρίας, οἱ τάνδε μοι. χρὴ δ' ὑμᾶς ἐν τοῖς πρόσθεν λόγῳ, τὰς κυρίως ὀνομαζομένας δυσχωρίας ἀκοῦσαι, ὡς σημαινούσης τ πᾶσι κοιλίας ὑπτίου ἔλλειψιν. ὅτε γὰρ ἀθρόως γίγνεται τὸ πάθος ἔξω, καθάπερ θάτερον, ἐν ᾧ, τὸ ἅπαξ ἐφαμεν πάσχειν, ἰδιά τε γνωρίσματα αὐτῷ συμβαίνει. ἐν ἀρχῇ μὲν ὄν, ἔκπεπτοις χολῆς διακινούμενος ἐπ' αὐτοῦ γίγνεται, μετὰ ἢ ταύτην, ἀκολουθεῖ ξύσματα τῶν ὑπτίων. εἶτα τοῖς ξύσμασιν συνεκκρίνεταί τι μικρὸν αἵματος, ἡνίκ' ἤδη δυσχωρία τὸ πάθος ὄντι. ὁπότε μὴ δὲν μόνα ταῦτα τὰ ξύσματα διαχωρῆται, πρόσεχειν χρὴ μή τι πιμελῶδες αὐτοῖς συνεκκρίνεται. τῶν παχέων γὰρ ἂν ὅτω ὑπτίων ἡ ἔλκωσις ἔῃ. τ' δ' αἵματος ἤδη συνεκκρινομένου σκοπεῖσθαι χρὴ πότερον ἀναμεμιγμένον, ἔστ' τοῖς ἄλλοις ὅλοις ὅλοις, ἢ καθ' ὑπτί μόριον αὐτῶν ἐποχεῖται. τὸ μὴ γὰρ ἀναμεμιγμένον, ὑπ' ὀλίγου ὑπτίοις ὑπτίοις, ὑπολείπεται ἢ ἕλκωσιν ἔῃ. τὸ δ' ἐποχούμενον ὑπ' τοῖς ταπεινοτέροις. ὁρᾶτε ἢ ἔστ' κἀπὶ τῶν ξυσματωδῶν ἐκκρίσεων γιγνόμενον, ἀλλ' ἥπερ ἐν φῶς ἢ ὠὴ τὸ αἵματος. ὡσαύτως δὲ καὶ ἐφελκὶς ἐκκρίνεται, δηλώσει ποίων ὄντων ὑπτίων, ὧν αὐτῆς τε ἢ οἰκείας ὀσίας, καὶ τ' μεμίχθαι τοῖς ἐκκεκομένοις, ἢ καθ' ὑπτί μόρος αὐτῶν ἐποχεῖται. διαφέρει δ' ὀλίγον εἰς τὴν θέραπείαν ἐγνῶσθαι τὴν ἕλκωσιν, ὑπ' τινι μόρει τῶν ὑπτίων ὄντι. ἀλλὰ μὲν ὑπ' τοῖς ὑψηλοτέροις. τοῦτο τῶν κατὰ πνεύμονα φαρμάκων ὠφελοῦντ'. ἀλλὰ δ' ὑπ' τοῖς ταπεινοτέροις τοῦτο τῶν ὑπεμένων ὠφελεῖν). διορίζοντ' ἢ τῶν ἀφ' ἥπατος ἐκκρίσεων, ἀλλὰ τοιαύτη δυσχωρίαι, ὅσ τε λεπτὸν αἵματος ἰχῶρα κατ' ἀρχὰς ἐκκρίνεται ταῖς ἀφ' ἥπατος. εἶτα τ' πάθος αὐξανομένου παχὺ χυμὸν οἱνώδη τροφῇ πέπαπλήσιον. ἔτι τε ὅσ μηδὲν ἐπ' αὐτῶν συνεκκρίνεται ξυσματώδες, ἀλλὰ διάλειμμα δυοῖν ἡμοῖν ἢ τριῶν ὑπότε γίγνεται ταῖς ἡπατικαῖς ἐκκρίσεσιν. εἶτ' αὖθις ἐπανορθοῦται τὸ κακὸν, ἐκκεκόντων αὐτῶν πολὺ χέρω τὴν ἐμπροσθεν. δηλοῖ ἐπί γε τῶν κατ' ὑπτίρα ἐλκώσεων ὅτω φαίνεται γιγνόμενον, ὅτε γὰρ ἀθρόον, ὅτ' ἐν διαπεπάτων χρόνῳ μακρῷ ἐκκρίνεται. ἀλλ' τοι ἢ τὸ ἀπόνυσμένον ἕλκωσις, ἃς τενεσμὸς ὀνομάζουσιν, σφοδρὰς μὲν ὑπάσεις καὶ πόνους ἰσχυρὰς ὑποφέρουσι, ἐκκρίνουσι δ' ὀλίγα, κατ' ἀρχὰς μὲν φλεγματώδη τε καὶ πιμελώδη. πρόιόντος ἢ τ' χρόνου, ὑπ' ξυσματώδη. πάντα γε μὴν τοῦτ' τε ἢ πάντα τὸν χρόνον, ἀμικτα τοῖς ἄνωθεν ἀφιεμένοις φαίνεται. γεγράφασι δέ τινες ὧν σφοδροτάτους ἐκκρίσεων πόνους, ἀλγημάτων ἰσχυρῶν πόκυσαμένων, ἐκκρίναι πινὰς λίθας πόρωσι ἐοικότας τοῖς ὑπ' τῇ κύσει σωίσταμένοις. ὅπόρ ὅτε εἶδον αὐτὸς, ὅτ' ἄλλο τινὸς ἑωρακότος ἤκουσα. κάλλ' ἄλγημα σφοδρὸν εἶδον πολλάκις, ὑπὸ τῶν ἰατρῶν ὁ κάλλ νομιζόμενον, ἀλλὰ νεφρῶν ἔῶν. καθάπερ γε καὶ τὸ τῶν νεφρῶν εἰς κάλλυ ἀναφρόντων. ὑπιοι δ' ἂν τῶν ὧνοντο, μὴ ἢ χρονίως ποτὲ λιθολικὴν διάθεσιν ὑπ' τοῖς ἀνευρύοις μορίοις. ἔχει μὴ δὲν τι δυσδιόριστον ὑπ' ἀρχῇ τὰ πάθη, καθ' ὃν χρόνον, ὁπ' μεγάλας διαφορὰς βουβωμάτων. χρὴ δὲ σκοπεῖσθαι μὲν τοι χρὴ ὑπότε τὰ πλεονάζοντα συμπτώματα. ναυτίαι γὰρ ἅμα ἐμέοις γίνονται, πολὺ μείζους τε ἢ συνεχέσθαι ὑπ' τὸ κάλυπτον ἀλγοῦσιν, ἐμεῖταί τε φλεγματώδη ὑπ' διαφθερμένα πλέω τούτοις, ἴχεταί τε τὰ διαχωρήματα, μᾶλλον ἅμα ὑπ' μὲν δὲ φύσαν ἐκκρίνεσθαι, μὴ δ' ἐρυγμὸν γίγνεσθαι. πολλάκις ἢ καὶ ὡς πόρ συμπορευόμενον ὅτιν αὐτοῖς τὸ ἄλγημα, ὑπ' πλέονα τόπον ὑπιλαμβανόμενον. φίοτε ἢ καὶ ἢ διαφέροντα μόρια σφοδρότερον γινόμενα. ἐρρεισμένων καθ' ὕπα τόπον ἀεὶ τ' νεφελικῶν ἀλγημάτων. ὅταν γεμὴν ὑπηλότερον ἐπάρχῃ τὸ ἄλγημα, τ' νεφρῶν φανερὰ ἢ διάγνωσις ὅτι ὑπὸ ὑπ' τ' κάλυπτον πίπτει. εἰ ἢ τῆς τ' νεφρῶν εἰς θέσιν ἐρρεισμένον τε καθ' ὕπα τόπου, ὅθεν εἰς διάγνωσιν ἐκ τούτου λαμβάνειν ὅτι. ἀλλὰ πῶς οἷς ἄρτι διῆλθον, ὧδε σκεπτέον ὅτιν καὶ τὰ ὄρα. πάνυ μὲν ὑδατώδη ὑπ' καθαρὰ τό γε κατ' ἀρχὰς ὀρᾶτ' τοῖς νεφελικοῖς, ὡς πρὸ μὲν τῆς ὀκτὼ ἡμέρας, ὑπόστασιν ἰσχοντα βαχεῖαν. εἶτ' ἀκριβῶς ψαμμώδη. καὶ διαχωρήσει δ' ἐ ποτ' ἡ γαστὴρ ὧδε τ' κωλικῶν, πνεύματωδέσθαί πως εἰλιεῖν) ὑπ' πολλάκις γ' ἐποχεῖται τῷ ὕδατι, τῇ συστάσει πάπλησια βολβίτοις. ἀλλὰ μὲν πάγορεύοντ' τοῖς χαλασικοῖς φύσασιν οἱ κωλικοὶ πάροξυσμοί, μάλλον τῶν νεφελικῶν. ἔστι δ' ὅτε καὶ χυμὸς ὑπὸ ὑπ' τοῦ ψυχθέντος αὐτοῖς πάσχῃμα πάσονται, τοῦ πάγορεικοῦ βουβήματος, ὑπ' πάγορεικοῦ μόνου, ἀλλὰ καὶ θραπευτικοῦ καὶ διαγνωσιλοῦ γνωμόνος. καθάπερ δὲ χυμὸς ψυχρὸς ὧδε τούτων ἐκλειβεῖς, ὅτως ὁ λίθος ὧδε τῶν νεφελικῶν ὀρθεῖς, ἀπόλλα ξεῦ ἅμα ὑπ' ὀδύνης, φύσλέξατό τε τὸν πεπονθότα τόπον, ὡς τε τὸ λοιπὸν ὑπ' δυσαισθείας αὐτῶν πόνοῦσθαι. ὡς πόρ γὰρ ἐν ταῖς ὀδύναις ἀμφότερα τὰ μόρια τ' αὐτῶν δέται βουβήματος, ὅτως ἐν ὑπ' μετὰ ταῦτα χρόνῳ διαφορόντων. διὰ καὶ νομίζειν χρὴ βλάβλω ὃ ἢ μίαν ἔχειν ἡμᾶς, εἰς τὴν θραπείαν ἐκ τ' δυσδιάκριτον εἶν τὴν πρώ

τῳ εἰσβολῇ αὐτῶν. ὅτε γὰρ πλέονται τιμιλαῦτα διαφόρων βουβωμάτων. ὅτ' ἔξωθεν. ὅτ' ἔσωθεν, ἀλλ' ἀρκεῖ τὰ πρωτοεικὰ μόνον. τεταγμένων ἢ τῶν ὑητόρων ἁπάντων μετὰ τῆς γαστρός, ἡ μὲν νήστεως ὑψηλοτάτης. ἐφεξῆς ἢ αὐτῆς τοῦ λεπτοῦ καλουμένου. μεθ' ὃ τὸ μὲν τυφλὸν πρὸς τὰ κάτω μορίᾳ, τῆς ἕκτασιν ἔχοντος. τὸ δὲ λοιπὸν πρὸς τὴν ἄνω χώραν ἀναφερομένου, μέχρι τοῦ σωφρονοῦντος πολλάκις ἥπατος. Ὦ ἀπολλοῖ, θαυμάζειν ἐπῆλθέ μοι, πόθεν ἐπεὶ ἅπασαν ὁ μόνον οἱ ἰατροὶ χρεῖαν ἅπαντες, ἀλλὰ καὶ οἱ ἰδιῶται, τὰ σφοδρότατα τῶν ἀλγημάτων, ἐν οἷς ἂν τύχῃ μορίοις γιγνόμενα, τοῦ λοιποῦ νομίζειν εἶναι. φαίνεται μὲν δὴ ἴσως καὶ πιθανώτατον ὑπάρχειν, ἀλλὰ καὶ ζητήσαντι τὴν αἰτίαν τοῦ σφοδροῦ τε ἅμα καὶ μονίμου τῆς ὀδύνης, οὐκ ἁπλῶς πειθοῖ τι τοῖς ἀκριβεστέροις. ὁ γὰρ ὡς πορ ὧν τῶν ἐν νεφροῖς Ⓒ ἐρεθισμοῖς λίθων ἐσφιγμένων, ἀλγήματα γίγνεσθαι φησὶ τὴν διοδον, ὅταν κατὰ τῶν λεπτῶν ὑητόρων, εὐλόγως ἄντις ὑπολάβοι, τὰ περιεχόμενα πνεύματα ψυχρὰ καὶ χυμὸς ὁμοίως αὐτοῖς, ἐργάζεσθαι τὴν ὀδύνην. ἡ γὰρ τοῦ σώματος οὐσία τῶν ἐν οἷς λεπτοῖς ὑητόροις χιτώνων ἀραιὰ τε τῇ ὄγκῳ καὶ λεπτῇ, κατέχειν ὧν πλέον ὁ ὑμὼν τὰ διαιοῦντα τὴν αἰτίαν. εὔλογον δὴν δεῖ ἐν ὑπνῳ πυκνῷ τὴν παχεῖαν σάρκα, χρονιθεῖσα ψυχρὸν ἢ παχὺ ἢ γλίσχρον χυμόν, ἢ πνεῦμα φυσῶδες ἐκ ἔχειν ἐξοδον, ὀδύνην ἐργάζεσθαι, σφοδρὰν μὲν, κατ' ἄμφω διάτε σύγκρασιν Ⓒ τάσιν τοῦ σωμάτων ἐν οἷς εἰσὶ) μακρᾷ δὲ ἢ ὀλίγῃ μὲν ὀδύνην κινεῖσθαι ῥᾳδίως, ἐερόμενον, ὑπό τε τοῦ πάχους τῆς ἀσυκνότητος τοῦ περιεχόντων αὐτὸ σωμάτων. γίγνον) ἢ ποτὲ τῆς ἄλλοι πόνοι σφοδρότατοι, ἢ τὰ μετέωρα μορίᾳ τῶν ὑητόρων, ἱκανῶς ἀπαράσσοντες ἐμέσεις, ὡς ὧδε τέλος πόθεν ἐμέσαι λύσεις. ὅτ' ἐπάθος ἀπανίσταται τῆς ἐσώθεν καὶ καλέσει λύσεις αὐτὸ εἰλεόν, καθάπερ ἕτεροι χορδίλον. ὅτ' ἂν ὀλίγον τῆς ὄγκος ἐν τῇ χώρᾳ τοῦ λεπτοῦ ὑητόρων, ὡς δοκεῖν οἷον χορδίλῳ τινὰ περιεσράφθαι τὸ ὑητόρον. εὔλογον δὴν εἰδέναι τοῖς πρὸ ἡμῶν ἰατροῖς, ἤτοι διὰ φλεγμονὴν, ἢ ἐμφραξιν κάπερ ἔνεκας τὰ τοιαῦτα γίγνεσθαι πάθη τῶν λεπτῶν ὑητόρων. ἕτερα μὲν τοι συμπτώματα πάντων ἅμα περιπνοῦντων εὔλογος ὧδε βλάβη γίγνεσθαι τῶν ὑητόρων τε καὶ τῆς γαστρός. ὡς πρὸ ἄντε λειποθυμίαι, καὶ δὲ κοιλιακὰὶ καλέμεναι διαθέσεις ὅσαι μὴ δ' ἀκινάσιας εἰσίν. αἱ δὴ γ' διακινάσιας αὐτῷ δεῖ διάλυειν ὀρμῶσιν ὧδε τῆς ἀποκεισιν ἅπαν τὸ ὑητόρον. ὅσπερ δ' ὁ δ' ἀκινησιν, ἀδυνίαις ὑητόρων ἕπονται διὰ τὸ μὴ διαδεῖν κατεχέν τὰ περιεχόμενα, μὴ δ' ἐπ' ὀλίγον χρόνου, ἐκκενοῦσθαι αὐτὰ πεπαχυσμένα, καθάπερ ἄχθος τι βαρύνον ἀπεμένα ταῖς σραγγείαις ἀναλογον, ὁρῶν) γὰρ καλεῖναι γιγνόμενα ποτὲ μὲν διὰ δριμύτητα καὶ δ' ὑγρὰν ἀκρισίας ἢ πύσεως σωεχῶς τὸ πεπαγιγνόμενον εἰς αὐτό. ἔσι δὲ ὅτε μὴ φορέσας τὸ βάρος αὐτὸ καὶ ὀλίγον ἐν τῇ δ' ἐργαζομένας αἰτίας τὸ λειποθυμικὸν πάθος ἐτρώθη γεγραμμένας ἔχετε καταμόνας, πῶς δεῖ λαν τοῖς ἢ θραπευτικῆς μεθόδου, Ⓒ τοῖς τῶν φυσικῶν διαιρέσεων ὑπομνήμασιν, ἐπὶ τε τοῖς τῶν συμπτωμάτων αἰτίοις εἰρῆσθαι. νῦν γ' ἀποδεῖ τῶν τὰς νόσους ἐργαζομένων αἰτίων ὁ λόγος ἐστὶν, ἀλλὰ ποδεῖ τῶν πεπονθότων τόπων, ὅσοι τῆς διὰ ἢ ἀφῆς τε Ⓒ τοῦ ὄψεως ἐκφεύγουσιν γνῶσιν. ἐπεὶ δ' ἐς τοῦτων ἀκριβῆ διάγνωσιν. ᾧνιστε Ⓒ ποδεῖ τῶν διαθέσεων αὐτῶν ἰωαγκάθεν εἰπεῖν τι, διαθὸν ἢ ποδεῖ τῶν ἐργαζομένων αὐτὰς αἰτίων ἐπεμνήθεν, ὡς τε καταπαύειν ὑητῶθαι πρόσκειται τὸν ποδεῖ τῶν ὑητόρων λόγον. ὅσα γὰρ ὑπαργῶς ὅτι πάθη γνῶναι σωιστάμενα, ἢ αὐτὰ Ⓒ ταῦτα κοινὰς ἔχει τὰς διαγνώσεις ἐις πεφυκότων. τὰ γὰρ τ' ἀρεσμάτων, ἢ φλεγμονῶν, ἢ σκιῤῥων ἢ ὑπὸ πνεύματώσεων, ἢ ἐρυσιπελάτων γνωρίσματα γιγνωσκόμενα πᾶσιν, ὅταν ὑπὸ ἐς κοιλίαν τόποις ὀφθῇ, καὶ τὸ πάθος ἅμα Ⓒ τοῦ πεπονθότος τόπου τὴν διάγνωσιν ὑπολείπειν). καὶ λέλεκ), Ⓒ ποδεῖ τούτων, ὑπὸ τοῖς ἐμπροσθεν λόγοις αὐτάρκως. ἐὰν μὴ εἰσβάλλῃ ὀξὺ αἵφνης νεφρίτης, ἀξιολόγου λίθος σφιγγομένου, ἢ τοι κατὰ ὄλυα τῶν νεφρῶν, ἢ καὶ τῶν ὀρητήρων, πᾶν ἁπλήσιον ἄλγημα γίγνεσθαι τοῖς κωλικοῖς. διορίζειν δὲ χρὴ τε πλήθει καὶ μεγέθει τῶν ναυτιῶν, ἅμα τοῖς ἐμεμνῆσθαι χολώδεσιν καὶ φλεγματώδεσιν ὄσιν. διά τι δὴ ἐν δὲ δεσμὸς τροφῆς μεμιγμένου ἔχουσι πολλάκις δὴ τῶν τόπων τῶν ὑψηλῶν μορῶν τῶν κάτω παχόντων. ἔσι δ' ὅτε καὶ χρὴ μὴ διαβ' ὧν τὸ πορ ἐργάζεσθαι τὴν ὀδύνην, ἀλλ' ἐκλείπειν τε καὶ μέχρι πλείονος ἐκτείνεσθαι, καὶ μὴ δὲ φύσαν ποιεῖσθαι. τοῦτο γὰρ ἅπαντα μόνοις γίγνεται τοῖς κωλικοῖς. τὰ δὴ μᾶλλον. τὰ δ' ἧττον. ὅταν δ' ἐν τῶν ὑφισταμένων τοῖς ὄροις, ἢ καί τινος ὀρυκτοῦ λίθος, ἀφῶς διοριθείη, ζήτημα δ' κεῖ δὲν ὑπολείπεται. πολλοὶ δὲ τῶν παχόντων, ὀδύνης μετρίας ἀποδύνοντα διὰ βάθος, ἢ τὰς λαγόνας ὑπαρχόσης ἀπ' ἀρχῆς, δ' ἔπειτα μαμώδους δηλονὸς ἐκ κενομένου σαφῶς. ἀφ' ὧν ὡς ἴσε διδὸς τῶν φαρμάκων, ὅσα θεύπτει αὖ ἐν τοῖς νεφροῖς λίθος, ἅμα τε διάγνωσιν ἀκριβῆ ποιήμενον τοῦτε πάθος, καὶ τὸ πάχοντος τόπο, καὶ θραπείας ἀρχὴ ἔχω τῶν αὐτῶν. ἐὰν γὰρ σύρεθῇ τὴ ψαμμώδες ἐν τοῖς ὄροις, ὧδὴ τῇ πόσει τὸ φαρμάκου, νεφριτικὸν τὸ τε πάθος ἔγνων ὑπάρχον. ἐφεξῆς τε δίδωμι τῶν αὐτῶν φαρμάκων, ἅμα τῇ λείπῃ θραπεία. διαγνωσμὸς δὲ, ὅτι πάχει τις ὅτω νεφρὸς, ἐαὶ ἀλγήματα μετὰ φρίκης ἐκ διαλειμμάτων ἀνωμάλως φαίνεται γιγνόμενα, Ⓒ πυρετοὶ τινὲς ἐπ' αὐτοις ἄτακτοι, τιμικαῦτα καταλιλίνοντες ὧν τῶν γαστρὰ τὸν κάμνοντα, καί ποτε καὶ χρὴ θάτερον πλευρὸν, ὡς ὑψηλὸν εἶν τὸ πεπονθὸς μορ, ἐρωτᾶτε μή τινος βάρος ὥσπερ ἐλκρεμαμένου χρὴ τὸν ἀλγοῦντα νεφρῶν ἀποδύνοντα. τότων γὰρ αὐτοῖς συμβαινόντων, ἀπόσκημα χρὴ προσδέχεσθαι σωιστάμενον, ἐφ' ᾧ πεφθόντι, πύον ὀρυχθῆ, ἅμα τε τ' ὀδύνης ἀπαλλάττει, τ' κάμνοντα, Ⓒ κίνδυνον ἐλλιπόσεως ὑπὸφρεῖ τοῦ νεφροῦ. Ⓒ δὴ ὅτον πειρᾶσθαι χρὴ παντὶ τρόπῳ τ' ἐπαλώσεως αὐτοῦ φρονπίζειν. ἐαὶ μὴ δὴ ταχέως εἰς ὀλίγον ἀχθῇ, σπουδαιοτότορον γίγνεται. σημεῖα δ' τ' διαμένειν τὴν ἕλκωσιν ὧν τε τοῖς ὀρεμένοις ὅτ' ἀζαφῆ, καὶ τοῦ κάμνοντι πολλάκις ὀδύνης ἄλλοθεσις, ὧν τοῦ χρὴ τὸν πεπονθότα νεφρὸν χωρεῖν. σωεκκείνειν δ' αὐτοῖς ᾧνιστε Ⓒ πύον ὡς ἀφ' ἕλκος ὀλίγον. ἐφελκὶς δ' ὁμοίως ἐκκείνειν. ἔσι δ' ὅτε καὶ ἅμα, σημαῖνον ἀναβιβρώσκεσθαι τὸ ἕλκος. ἀλλὰ Ⓒ ῥηγνυμένου ποτ' ἀγγεῖο δὴ πλῆθος ἢ ἐκ καταπλώσεως, ἢ πληγῆς σφοδρᾶς ὄρησαν ἅμα δ' ἀψιλὲς ᾧνιοι. καί ποτε καὶ φλεβὸς ἀναχομωθείσης αὐτοῖς γίγνε) ὅτον. τῶν δ' ἑλκῶν αὐτῶν τῶν ἐν τοῖς νεφροῖς, τεκμήρια βεβαιώτατα, τὰ σωεξορχόμενα τοῖς ὄροις, ψαρκία σμικρὰ ἢ τῶν νεφρῶν οὐσίας ὄντα μόρια. καθὰ τὴν ὧν πλέον ἀνάβρωσιν ἐκ ἢ ἑλκώσεως ἀρρυπόμενα τὰ γε μὴν τοῖς ῥηγνῦσιν ὁμοια, καὶ ὁ Ἱπποκράτης μὲν ἔδειν τοῖς ὄροις σωεξορχόμενα. καθάπερ αὐτὸς ἐν ἀφορισμοῖς ἔγραψεν. Ⓒ ἡμεῖς ἢ ἐθεασάμεθα. ποτὲ μὲν σωιδαμαῖα τὸ μῆκος. ἔσι δ' ὅτε καὶ μείζω, καί ποτὲ ἢ πάνυ σμικρὰ, ὡς τε

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 317 sur 494

πρὰς, ὡς τέ με θαυμάζειν, εἰ ἐν τῇ κοιλίᾳ τῶν νεφρῶν συνίεσαν τηλικαῦτα. καὶ διὰ τοῦτο πιθανώτερον ἐφαίνετό μοι τοῖς χυμοῖσιν αὐτὰ ἐν ταῖς φλεψὶν εἶναι καθ' ὁν χρόνον ἐν τοῖς κύστεσιν ἀθροίζεται τὰ λεγόμενα ψαμμώδη γίνεσθαι. νοσεῖται μὲν φύσιν, ἕλμινσι ἢ καὶ τῇ χρόᾳ, καὶ ἐπὶ πάχει πλατύσια. λεγόντων μὲν οὕτω ἑωρακέναι ταῦτα πολλοὺς ἔπεισα, μὴ θεασάμενός δ' αὐτὰ, διὰ ἔχω συμβαλεῖν ὅτε πρὸς τῇ χυμοῦσεως αὐτῶν, ὅτε πρὸς τῇ ὀσίας ἀκριβῶς ἰδεῖν. ὅπερ γε καὶ τὰς ἀρχομένας τρίχας ἰδεῖν ἔστιν ἐν μὲν τῇ χροᾶς τε καὶ συστάσεως ἐπιθυμοῦσι τοῖς ἑρμηνεῦσιν αὐτὰς ἐν παχέως τε καὶ γλίσχρου χυμοῦ θρομβωθέντος τε καὶ ξηρανθέντος ἐν ταῖς φλεψὶ συνίστασθαι. τὸ μέντοι δ' αὐτῶν ἐκ ὠῶν ποιεῖν τὴν αὐτίαν. ἀλλὰ τὴν γε θεραπείαν ὁποτέραν προσθῶμεν ἐθέλομεν, ἔλπίζω δεῖν τῶν ὀργανικῶν φαρμάκων ἔσεσθαι, καὶ ὅτως ἀπέβη, καὶ χρεὼν ἅπασιν οἷς συνέβη τὸ πάθημα τοῦτο, νεφρολιθικὸν ὀνεῖδος ὅτ' ἐμπροσθεν ἴσως ὅτ' αὖθις ἐπεγχέῃ σύμπτωμα, θεραπεύεσθαι τοῖς τῶν ὀργανικῶν φαρμάκων. ἀλλὰ καὶν ἄλλη τις ἐκκαθαίρηται τῶν φλεβῶν διὰ ὀρέσεως μοχθηρείας χυμῶν, ὀφεῖλον ἴσως ἐκ αὐτῆς εἶδον. ὅτε νεφρὸς. ὅτε κύστις. ὅτε οὖν ὀρθοῦσθαι πόρος πάσχοντας. ὡς πρὸ ὀλίγου ἐλεγείας τις πάμπολυ διὰ ὄρῶν. ἀλλὰ κατά γε τοῦτο, πλατύσιος ἔχει ταῦτα, τοῖς μὴ τὰ ὑγρότερα. πάσχει γὰρ ὀλίγα ἐκεῖνα τὰ μὴ τὰς ἁπλᾶς διαθέσεις, καί τοι ἐκ τοῦ χολῆς ἀκρά τε βλαπτόμενα. καθάπερ οὖν πάλιν ἡ κύστις ἐκ τοῦ ἁμιέως ὄρων διάδηλος, χρόνῳ πολλῷ γιγνομένης, ἐλκοῦται. νεφρῶν γε μὲν δὴ καὶ ἄλλό τι πάθος, ἐφ' ὃ λεπτὸς ἰχὼρ ἅματος ὀρεῖται, τοῖς ὧδε τῶν ἁπλῶν παθῶν ἐν ἀρχῇ γιγνομένοις διαχωρήμασιν, ὁμοίως, πλὴν ὅσον ἅματωδέστερα ὀλίγω φαίνεται. συμβαίνει δὲ ἐκ τοῦτο καὶ διὰ πλατείαν μὲν πινα διάθεσιν ἐν νεφροῖς γινομένην, οἵαν ἐν ἁπάλῃ τῇ ἀτονίας ἔφαμεν εἶναι. νῦν δὲ ὀλυβύτητα ἢ τῶν ἐλῶν τῇ κοίλης φλεβὸς εἰς ἐκ νεφρὸς τὸ ὄρον διηθόντων σωμάτων ἢ πόρων, ἢ ὅπως ἂν ὀνομάζειν ἐθέλῃς. ἐμοὶ δὲ δοκοῦσιν οἱ νεφροὶ πεπονθέναι καὶ τῇ ἐκ τὸ πάθος, ὁ τινες μὲν ὕδατος εἰς ἀμισθὰ. τίνων ἢ διάῤῥοιαν εἰς ὄρα. τινες δὲ διαβήτην. ἔνιοι δὲ διψακὸν ὀνομάζουσιν, ἀπαντιώτατα γιγνόμενον. ἐμοὶ γὰρ ὥφθη διὰ ἀχρὶ διὰ ὀλίγου. διψώντων μὲν ἀμέτρως τῶν πασχόντων ἐκ πινόντων γε, διὰ αὐτὸ ἐκ ἐλαχίστως, ὀρέγονται τε τὸ ποθεῖν ἐν τάχει δι' ὀλίγου, οἷον ἐπόθη. πάθος πλησίον διὰ ἓν καὶ ἐκ τῇ νεφρὸς καὶ κύστις πάθος, οἷον ἐν κοιλίᾳ τῇ ἐντέρων, ἡ λεπτυντορία. πόθι μὲν οὖν λεπτυντορίας ἰδίᾳ γεγράπται, διεκνώστων ἡμῶν, ὁ μόνον τὴν κοιλίαν, ἀλλὰ καὶ πᾶν τὸ ἐντέρου ὧδε μὲν τῶν ἀποκρισιν, ἐν τάχει παραγίνεσθαι τῶν λεπτῶν ποθέντων σιτίων τε καὶ ποτῶν ὁ διυλισμένα φορεῖν, διὰ ἐπ' ὀλίγου ἀλύτως, ἢ τὸ βάρος αὐτῶν, ἢ τὴν ποιότητα. πόθι ἢ ἐπὶ εἰς τὴν κύστιν ἀθροας τε καὶ ταχείας φορᾶς, ἀδιυλίστου ἀτονίαν αὐτάλωσθαι τῇ γαστρὸς, ἢ τῇ νήστεως, ἢ τῶν λεπτῶν ἐντέρων. ἔστιν γὰρ ἀδιυλιστότατα βασταζειν τὸ ποθὲν, ὧδε τὴν ἔκλυσιν αὐτὸ γίνεσθαι, τὴ ἐκάλυψε ἐκείνεσθαι διὰ τῇ ἔδρας αὐτό. καθάπερ ὁρᾶται γιγνόμενον ὧδε τῶν λεπτυντοριῶν. ὁ μόνον γὰρ ἐκείνετα τὰ σιτία, ταχέως διεξέρχόμενα τὴν ποσαύτην ἕλικα τῶν ἐντέρων, ἀλλὰ καὶ τὰ ποτὰ. τὴν δ' εἰς ἅπαξ ἀνάδυσιν, ἀπὸ τῶν καθ' ὅλην τὴν γαστρὸς χωρίων, ἐμάθομεν, ὅθ' ἅπαντος ἀτονίας γιγνομένης, ὅτε τῶν ἐν τὸ μεσεντερίου φλεβῶν. ὅτε τῶν ἐν τὴν κοιλίαν, ὡς πρὸ ὀλίγου τῶν ἐξ ἅπαντος οὖν νεφρὸς. ἐσ' ἔχθη γὰρ ἡμῖν καὶ τοῖς τὰ φυσικῶν διυλίσμασιν ἐκκομίσασιν, ἕλκειν μὲν εἰς ἑαυτὸ τὸ ἢ ἐκ τῆς κοιλίας τὴν τροφὴν διὰ τῶν ἐν μεσεντερίῳ φλεβῶν, ὡς πρὸ τὰ σὺν δρα τὴν ἐκ τῆς γῆς ἕλκει διὰ τῶν ῥιζῶν. ἐλέχθησαν δὲ καὶ οἱ νεφροὶ τὸ ὑδατῶδες ἐν ἅμα πᾶν ἕλκειν. μὴ μὲν τοι τὴν κύστιν ἕλκειν ἐκ τῶν νεφρῶν, ὡς πρὸ μὴ δι' ἐκ τῆς κοιλίας τὰ ἐντέρα, πέμπειν δ' ἐκείνοντας εἰς μὴ τὴν κύστιν, οὐ νεφρὸς διὰ τὸ ὀργάνου, εἰς ἢ τὴν νῆσιν, τὴν κοιλίαν, διὰ τὸ ἐκφύσει. ἰῶ ἡράκλεια ὠνόμασε διωδεκαδάκτυλον ἀπὸ τοῦ μήκους αὐτῆς τὴν ἐπωνυμίαν θέμενος. ὡς τε τῶν μὲν νεφρῶν ἀτονίαν ἂν τις ἀπάσαιτο κατέχειν ἐπὶ πλέον, ἐν ἑαυτοῖς μὴ διαμένων τὸ ὄρον. ὁ μὲν τὸ γ' ἄλλων μοχθηρὸν ὅσα διεξέρχεται τὸ ποθὲν. ἀλλὰ πάλιν εἰ μεμφοιτό τις ὡς ἀτόνου οὖν νεφρὸς, πῶς ἐλέγομεν εἰς αὐτὸν ταχέως τὸ ὄρον. ἢ διυλιστὸν λέγειν, ὡς πρὸ ὧδε τῆς κοιλίας ἔνιοις τῶν λεπτυντορικῶν ὀρέξεως γινομένης σφοδροτάτης. ἢ τὸν αὐτὸν τρόπον ὧδε νεφρὸν, ὀρέξει τε ἅμα γίνεσθαι σφοδρὰν, ἐκ διὰ τοῦθ' ἕλκειν εἰς ἑαυτὸν διὰ τὸ κοίλης φλεβὸς τὸ ὄρον. αὐτίκα μὲν τοι βαρύνεσθαι διὰ τὸ τῆς ὅλκης λάβρου. ὥς περ γε ὧδε τὸ ὀνομαζομένων ὀρέξεως κυνώδους ἔνιοις ὁρῶμεν ἔνια πλαμύρας μὴ ἀθρόως, ἐμπνέοντας δ' ὀλίγου ὕδατος, ἢ διαῤῥοιζομένης, ὁ μόνον χρὰ ὁρᾶν ἐκ διὰ φύσιν ἐχόντων γιγνόμενον, ἀλλὰ ἐκ ζώοις τισὶν ὑγιαίνουσιν ἀμέμπτως, ὡς τοῖς ὀρνιθίοις, ἃ καλέσιν ἔνιοι ἀσίας παρ' ἡμῖν σελλυκίδας. ἀπηλάθεσ γὰρ τούτων διὰ ὅλης ἡμέρας ἁπλήστως ἐσθίοντα, διὰ ταχέος αὐτὸν ἐκκενοῦν. ἐκ ἄλλοις ἢ ζώοις ὑπάρχειν φαίνεται, τὸ ἴδιον σύμπτωμα φυσικόν. ὡς πρὸ ὃν ἔνια τοῦ γαστρὸς ἡ κυνώδης ὄρεξις γίνεται, μετὰ τὴν φορὰν αὐτῆς τὴν κατὰ ποθέντων τὸ βάρος ἀναγκάζει, πολλὰ μὴ ἐκ λάβρως προσφορεῖσθαι, ταχέως ἢ ἀπὸ κείνων αὐτὰ. ἢ τὸν αὐτὸν τρόπον ἔνια τοῖς νεφροῖς, ἡ ἐρεθισμένης ὑγρότητος ὄρεξις, ἅμα τῇ ἐν διυλίσμεως αὐτῶν ἀδυνία, τότ' ὑγρὸν ἕλκειν ἀθρόως ἀναγκάζει, τὴν τε εἰς κύστιν αὐτῶν ἔκλυσιν αὐτίκα ποιεῖσθαι. τί δ' ἦποτ' ἐν φύσει τῆς ἴσως, ὀφθαλμοῦ μὴ εἰς ὄρα διάῤῥοια γίνεται λεπτυντορία ἐν ἐκ ὅτως, ὡς πρὸ ὀλίγου ὄρεξις κυνώδης, ἀλλ' ἀεὶ θαμὰ πλέονων ἡμερῶν. ἡ γὰρ ἀρχὴ τοῦ πάθους, διώρισται, τὸ αὔξησις. ἦτ' αὔξησις τὸ ἀκμῆς. ὅτι ψυχικὸν μὴ ὀργανον δεῖν, ἡ ἐν γαστρὸς ὄρεξις, εἰπόντες τε καὶ ποτῶν, ὃ ἄνθρωπος ἀναδύσεσθαι γιγνομένη. φυσικοῦ ἢ καὶ ζώοις ἀναδύσεως ἡμετέρας, τὸ τῶν νεφρῶν. ὡς τε μὴ δι' ὅταν εἰς τὴν ἀκμὴν ἀφίκηται, γίνεσθαι τινὰ ἀναδυσιν αὐτῶν, ἰσαθάνεσθαι τὸ κυνώδης ὀρέξεσ. σύλλογον δὲ δεῖν ἀρχεῖσθαι μὴ αὐτὸ τῇ βραχὺ, μεῖζον τε γιγνόμενον, ἕλκειν μὴ τὸ πρῶτον ἐκ τὸ φλεβῶν τὸν ὀρρὸν τὸ ἅματος ὃ ἀναδανομένων ἡμῶν. ὁπόταν ἢ καὶ ἐν ἕλκυσιν πάντα. καὶ ξηρὸν ἱκμάδος ποιάντες ἀφαίνοι, τὸ τῇ τὰς φλεβὰς ἅμα, τὰ ξηρανθέντα τῶν ἀγγείων ἕλκειν ἐκ τοῦ ἅπαντος τὴν ἱκμάδα, κἄπειτ' ἐκεῖνο τὸν ἐκ τῶν ἐντέρων τε τῇ κοιλίας. ἐπεισ' ἂν ἢ ξηρανθῆναι ἀν τῇ τὸ σῶμα τῆς γαστρὸς φλεβες, ὀρέγεσθαι τὴν ἀκαῦτα ποτοῦ τὸν ἄνθρωπον ἀναδανόμενον τῆς διαθέσεσ. ἔπα προσγενομένου τὸ ποτοῦ αὐτοῦ, τὰς καθηκούσας εἰς τὴν γαστρὸς φλεβας ὀφ ἅπαξ, αὐχμώδεις, ἀναρπάζειν δύθεως αὐτὸ πᾶν, ὀφ ἐκείνων τε τὰς ἐφεξῆς, ἄχρις ἂν ἡ μετὰ λῆψις, ὧδε οὖν νεφρὸς ἀφίλεγε. δ' ἐσθιεκ) γὰρ ἐν τοῖς τῆς φυσικῶν διυλίσμεσιν, ὁ μόνον τὸ πόμα παντάχοσε τοῦ σώματος, ἀλλὰ τὴ ἤδροφὴ τῇ τὴν ὅλκης μετάληψιν, φορεῖσθαι. τῇ μὲν δὴ τὸ τάχει τῆς διεξόδου παραπλήσιον δεῖ τὸ πάθος ἴσως τῇ λεπτυντορίᾳ. καὶ μήν τοι καὶ καθ' ὅλου ἐ τῇ οὖν νεφρὸς διάθεσις, ἡ αὐτὴ τῇ τῇ

τὴν κοιλίαν ἐστί. καθ' ὅσον δὲ τῇ πρὸς τῶν νεφρῶν, ἔργον ἅπαν τῆς φορᾶς, ἐνεργείᾳ ἐστὶ φυσικῶν, διαδοχῇ τῆς ἑλκτικῆς δυνάμεως ἐνεργούσης, κατὰ τοσοῦτον διαφέρουσιν ἀλλήλων. καίτοι καὶ ταύταις ἐντὶ πρὸς πλήσιον, ἡ ἐκ τῆς κοίλης φλεβὸς εἰς τοὺς νεφροὺς ὁλκὴ, τῇ πρώτῃ καταπώσει τῶν εἰς τῆς γαστέρα φερομένων ἐκ τοῦ στόματος. ἀλλ' αἱ πρὸ ταύτης ἐνέργειαι, ταῖς εἰς οὖρα διαῤῥοίαις, εἰσὶν ἴδιαι. ὅτι δ' οὐκ ὀρθῶς ἔνιοι τῆς γαστρὸς εἶναι νομίζουσι, τὸ τοῦ διαβήτου πάθος, ὁμοίως ταῖς κυνώδεσι ὀρέξεσιν, ἔνεστι μαθεῖν, ἐκ τῶν ὑπὸ δίψει σφοδρῷ, πιμπλαμένων μὲν τῆς γαστέρα, διαμένον δ' ἐχόντων ὑπὸ πλεῖστον αὐτῇ, τὸ ποθὲν. τέτταρα γὰρ ταῦτα συμπτώματα διαδέχεται τῆς ἐν τῷ σφοδρῷ δίψει πόσιν. ἐν μὲν καὶ πρῶτον, ἔμετος. δεύτερον δ' ἡ διὰ τῆς κάτω γαστρὸς ἐκκρίσεις ταχεῖα, κατὰ τὰς διαῤῥοίας τὲ καὶ λειεντερίας. ἄλλο δὲ τρίτον ἡ ὑπὸ πλεῖστον ἐν τῇ γαστρὶ μονή. καὶ τέταρτον αὐτῶν αὐτὸ δὴ τοῦτο, περὶ οὗ νῦν ὁ λόγος ἐστί. εἴτε διαβήτην αὐτὸ τίς, εἴτε διψακόν. εἴτε διάῤῥοιαν εἰς οὖρα, βούλοιτο καλεῖν. οὐ γὰρ ὅπως ὄνομα πρέπον αὐτῷ θώμεθα, ζητοῦμεν. ἀλλ' ἵν' εἰς τῆς θεραπείαν εὕρωμεν ἀφορμὰς, ἔκ τε τοῦ πεπονθότος τόπου. καὶ τῆς ἐν αὐτῷ διαθέσεως. ἕτερον δ' ἀκριβῶς ὁμοίον τῷ διαβήτῃ τούτῳ γίγνεται πάθος, ὑπὸ σιτίων πλήθει, μή τ' ἀπεπτουμένων, μήθ' ὑποχωρούντων, μήτε πληθῶρας ἐργαζομένων, μή τ' εὐτροφίαν ἀλλὰ δῆλον ὅτι διαφορουμένων ταχέως. ὅτε δ' οὕτως σπάνιον ἐστὶν, ὡς ὁ διψακός. οὔτ' οὖτος ἀνίατον. ἐπειδὴ πρὸς τοῦ μέγιστον γενέσθαι γνωριζομένων, οὐ χαλεπῶς θεραπεύεται. ὅταν μὲν γὰρ ἄχρι τοῦ διπλασίου τῶν εἰθισμένων ἐσθίοντος τινὸς, ἀτροφῆ τὸ σῶμα χωρὶς διαῤῥοίας, προρᾶτο τὸ πάθος, οὐ μόνον τοῖς ἰδιόταις, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἰατροῖς. ὅταν δ' ὑπὸ τριπλασίοις τοῦτο συμβαίνῃ, βοηθεῖτο πρὶν ὑπὸ τὸ τετραπλάσιον ἢ πενταπλάσιον ἀφικέσθαι. τοῦτο δ' αὖ πάλιν τὸ πάθος, εὔλογον ἀκὸ ταχείας διαφορήσεως ἄρχεσθαι, σωζόντων, ἁπάν τῶν μορίων τῆς ἑλκτικὴν δύναμιν, ἅμα τῇ συνεζευγμένῃ μὲν αὐτῇ, καλουμένῃ δ' ἰδίως ὀρεκτικῇ. τοῦ μέν τοι σφοδροῦ δίψους ἄνευ τοῦ διαβήτου, ἡ γαστὴρ ἐστὶν αἰτία πάσχουσα δυσκρασίαν θερμὴν ἢ ξηρὰν. ἢ ἀμφοτέρας ἅμα. καὶ μάλιστ' αὐτῆς τὸ στόμα. δεύτερον δ' ὑπὸ τῇ γαστρὶ, τὸ ἧπερ καὶ μάλιστ' αὐτοῦ τὰ σιμὰ, συνεκπυρουμένων αὐτοῖς δηλονότι τῶν κατὰ μεσεντέριόν τε καὶ νῆστιν, αὐτῆς τὲ τὴν γαστέρα. καὶ κατὰ τὸν στόμαχον δὲ καὶ πνεύμονα. τοῦ τοιούτου συμπτώματος ἡ οἷον ῥίζα, γίγνεταί ποτε δι' ἐρυσιπελατώδη διάθεσιν ἐκπυρωθέντων. οἷς εἰς τοὐπίπαν ἕπεται μαρασμὸς, ἄλλοτ' ἄλλος ὡς ἐν τῷ περὶ αὐτοῦ λόγῳ δεδήλωται. ταῦτα μὲν οὖν τῇ κοινωνίᾳ τῶν συμπτωμάτων, ἅμα τοῖς κατὰ νεφροὺς εἴρηται πάθεσιν. αὐτῶν δὲ τῶν νεφρῶν ἴδιον πάθος ἐστὶν ὁ διαβήτης, ἀνάλογον τῇ κατὰ τὸ στόμα τῆς κοιλίας ὀρέξει κυνώδει, σὺν ἀτονίᾳ τῆς καθεκτικῆς δυνάμεως. ἐάν τε γὰρ ἄνευ σφοδρᾶς ὀρέξεως γίγνεσθαι, φῶμεν αὐτὸ, τὴν ἀρχὴν οὐδ' ἀφίξεται πότ' εἰς τοὺς νεφροὺς ἀξιόλογον οὖρον. ἐὰν δὲ χωρὶς ἀτονίας τῆς καθεκτικῆς δυνάμεως, οὐκ ἀκολουθήσει τὸ τάχος τῆς οὐρήσεως. Συμπτώματα κατὰ τὴν κύστιν γίγνεται, κοινὰ μὲν τοῖς ἄλλοις, οἵτε πρὰ φύσιν αὐτῆς ὄγκοι πάντες, ὀδύναι τὲ καὶ τὰ ταύτης ἐργαζόμενα πάθη. τὰ δ' ἴδια μόνης αὐτῆς, ἰσχουρίαι τὲ καὶ στραγγουρίαι. καὶ κατ' ἄλλον τρόπον αἱ ἄμετροι τῶν οὔρων ἐκκρίσεις, ἀλλ' αὗται μὲν ὡς ἐν περὶ τῶν νεφρῶν λόγῳ προείρηται. διόδῳ χρῶνται τῇ κύστει, μηδὲν αὐτῆς πεπονθείας. τῆς στραγγουρίας δ' ἡ μὲν ὑπὸ δριμέσιν οὔροις γιγνομένης, σύμπτωμα μὲν ἐστὶ κύστεως, πάθος δ' οὐκ ἔστιν. ἡ δὲ, δι' ἕλκωσιν ἢ ἀτονίαν ὑπὸ πάθει κύστεως γίγνεται. καθάπερ ἡ διὰ τὴν δριμύτητα, ποτὲ μὲν ὑπὸ νεφρῶν πάθει. ποτὲ δ' ἐπ' ἄλλῳ τινὶ τῶν εἰς οὖρα τὴν ἑαυτῶν κακοχυμίαν ἢ τὸ πύον, ὅτ' αὖ ἀκρίσματι κάμνει, διαπέμψαι δυναμένων. γίγνεται δὲ ποτὲ καὶ διὰ τοὺς ἐν ταῖς φλεψὶ χυμοὺς ἐκκαθαιρουμένους διὰ νεφρῶν τὲ καὶ κύστεως. ἀῤῥώστουσα δὲ κύστις ὑπὸ δυσκρασίᾳ βλάπτεται τὴν οἰκείαν ἐνέργειαν, ἥ τις ἐστὶν ἐκκριτικὴ τῶν οὔρων, ἐφ' ἣν ὁρμᾷ τὸ ζῷον, ὅτ' αὖ ἤτοι βαρύνηται τῷ πλήθει τῆς περιεχομένης οὐσίας ἡ κύστις, ἢ δακνούσης ἀνιαθῇ. ταῦτα δ' ἀμφότερα τοὺς ἀσθενεῖς μᾶλλον ὀδυνᾷ τῶν ἰσχυρῶν. ἡ δ' ἀσθένεια γίγνεται καὶ δι' ὀργανικὰ μὲν ἐνίοτε πάθη. καὶ διὰ δυσκρασίας τάς τ' ἄλλας, καὶ τὰς συνεχέστατα πολλοῖς συμβαινούσας ὁ πότ' αὖ ψυγῶσιν. ἐναργῶς γὰρ φαίνεται, βαρυνομένη τηνικαῦτα, καὶ ὀλίγον ἐν αὐτῇ περιέχηται τὸ ὑγρὸν. ὡς οὐρήσεως δὲ ὀργάνῳ τῇ κύστει, καὶ τὸ τῆς ἰσχουρίας ἕπεται σύμπτωμα. ποτὲ μὲν ὡς εἴρηται μὴ δυναμένης περιστέλλεσθαι σφοδρῶς, τοῖς ἐν αὐτῇ περιεχομένοις, ὡς ἐκθλίβειν αὐτά. ποτὲ δὲ τοῦ κάτω πόρου φραχθέντος, ὑπὸ παχέων ὑγρῶν, ἢ λίθου σφηνωθέντος. ἔστι δ' ὅτε καὶ διὰ φλεγμονὴν, ἢ τινὰ τοιοῦτον ἕτερον ὄγκον, εἰς στενοχωρίαν ἀγαγόντα τὸν πόρον, ἢ καὶ τελέως ἐμφράξαντα τὸν πόρον. οὐμὴν ἐπί γε τοῖς ἀκὸ τοῦ νοτιαίου μυελοῦ νεύροις παθοῦσιν, ἢ αὐτοῦ τοῦ νοτιαίου, γίγνεται τὶς ἀτονία τῆς κύστεως, δι' ἣν οὔρων ἐπίσχεσις ἀκολουθεῖ καθάπερ ἔνιοι νομίζουσιν, οἰόμενοι προαιρετικὸν ἔργον εἶναι τὸ τῆς κύστεως. ἐπειδὴ κατέχομέν τε τὸ οὖρον, ἄχρι περ αὖ βουληθῶμεν. ἐκκρινομένου προελόμενοι. βέλτιον γὰρ ἦν αὐτοὺς ἐγνωκέναι, μὴ τὸ τῆς κύστεως, ἀλλ' τὸ τῆς οὐρήσεως ἔργον εἶναι προαιρετικόν. ὥς περ γε καὶ τὸ τῆς ἀκρπατήσεως οὐ τὸ τῶν ἐντέρων. ἡ μὲν γὰρ κύστις ἐνέργειαν ἔχει μίαν, τὴν περιστελτικήν. ὁ δὲ τὸν οὐρητικὸν πόρον, ἐν κύκλῳ περιέχων μῦς, ἐν ἀρχῇ τοῦ πραχήλου τῆς κύστεως τεταγμένος, ὄργανον ἐστὶ προαιρετικὸν ἔργον ἔχον, σφίγγειν ἐν κύκλῳ τὸν αὐχένα τῆς κύστεως, οὕτως ἀκριβῶς, ὡς μηδὲν εἰς τὸν πόρον αὐτοῦ, τῶν ἐκ τῆς κύστεως ὑγρῶν ἐξιέναι. τὴν δ' αὐτὴν ἐνέργειάν τε καὶ χρείαν ἔχει, καὶ ὁ ὑπὸ τῷ περάτι τοῦ ἀπευθυσμένου μῦς. καὶ διὰ τοῦτο, παραλυθέντων αὐτῶν, οὔτ' οὔρον ἴσχεται κατὰ τὴν κύστιν οὔτε κόπρος ἐν τῷ ἔδρας. ἀλλ' ἐκρεῖ κατ' ὀλίγον ἀμφότερα, χωρὶς τῆς ἡμετέρας προαιρέσεως. ὥς περ δὲ ὑπὸ τῶν ἄλλων μυῶν, ὅπερ ἡ παράλυσις ἀκουσίως, τοῦ θ' ἡ προαίρεσις ἡμῶν ἑκουσίως ἐργάζεται, κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον ὑπὸ τούτων ἐνεργοῦντες παυόμεθα, βουληθέντες ἐκκρίναι κόπρον ἢ οὖρον. ὥς περ δ' ἔνιοι προαιρετικὸν ἔργον ὅλον ὠήθησαν εἶναι, τὸ περὶ τὴν τῶν οὔρων τὲ καὶ τῆς τροφῆς περιττωμάτων ἀπόκρισιν, οὐκ ὀρθῶς γιγνόσκοντες, οὕτως ἔνιοι πάλιν ἐξ ὑπεναντίου τοῖς δὲ, σύμπαν αὐτὸ φυσικὸν ἔργον εἶναι νομίζοντες, οὐκ ἀληθεύουσιν. ὅλον μὲν γὰρ φυσικὸν ἐστὶν ἔργον, ἡ ἐκ τῆς γαστρὸς εἰς τῆς νῆστιν ἔκθλιψις τῆς τροφῆς. ὅλον δ' αὖ προαιρετικόν, ἔκτασις, καὶ κάμψις ἑκατέρων τὲ τῶν κώλων, ἑκάστου τὲ τῶν δακτύλων. γίγνεται γὰρ ἡ μὲν ἐκ τῆς κοιλίας εἰς τῆς νῆστιν φορὰ, καθάπερ γε καὶ ἡ δι' ἐκείνης εἰς τὸ λεπτὸν ἔντερον, ὑπὸ φυσικῆς δυνάμεως μόνης. ἡ δ' ἀκρπάτησις τὲ καὶ οὔρησις ἀμφοτέρων τῶν ὀργάνων ἅμα ταῖς οἰκείαις δυνάμεσιν ἐνεργούντων ὑπὸ τελεῖται. κατὰ μὲν τὸ ἀπευθυσμένον καὶ τῆς κύστιν, ὑπὸ τῶν φυσικῶν. κατὰ δὲ τοὺς μῦς, ὑπὸ τῶν ψυχικῶν τὲ καὶ προαιρετικῶν ὀνομαζομένων. οἱ μὲν γὰρ σφίγγον

τες τὰς

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 319 sur 494

τες τὰς ἐκροὰς μύες, ὀκέτ' ἐνεργοῦσιν. οἱ δὲ καθ' ὑποστάσιον ἐνεργοῦσιν. ☾ μάλιστ' αὐτῶν οἱ μέσοι. σωτηρίαν βάνουσι δ', ἔσιν ὅτε, τοῖς μυσὶ τούτοις ἔνιοι τ̃ δυσκόλως ἀκροατούντων, καὶ τῇ δι' ὧν χειρῶν θλίψει, καθάπερ γε καὶ ἐπὶ τ̃ δυσχερῶς οὐρήσεως, ☾ τελείας οὐκ ἐξέσεως ἐνθάσι ποιεῖν. ὅταν μὲν τὰ ὑδατα πάνυ λίαν ᾖ ψυχικὴ δυνάμις ὑπὸ σὺν ἐρημίᾳ ἀφικνεῖτ̃ μῦς, ἢ καὶ τ̃ νωθρότερον αὐτὸν βλαβῆναι συμβῆ πρὸς τ̃ ἐνεργείας τῶν μυῶν, ἀπόσιος ἔκκρισις οὔρου τε καὶ πόνου γίγνεται. ὅταν δ' αὖ τὸ τῆς κύστεως τὸ σῶμα πολὺ πάθος πάθοι, ὡς ἀδυνατεῖν ἐκθλίβειν τὸ περιεχόμενον ἐν αὐτῇ, κατέχεται τούτοις τὸ οὖρον, καὶ καλεῖται τὸ σύμπτωμα αὐτῆς ἰσχουρία. συμβαίνει δὲ καὶ δι' ὑπεραισθησίαν αὐτῆς, γίγνεσθαι ποτ' ἐπίσχεσιν οὔρου, ἂν δὲ τὸ περιπονθέναι τ̃ ἐκκρίσεως δυνάμιν. ἐὰν τὰ μὲν τ̃ κύστεως ἴδια νεῦρα πάθῃ, τὰ δὲ τοῦ σφίγκτηρος αὐτ̃ τοῦ αὐχένα μυός, ἐναργῶς διασῴζοντα τὴν ἑαυτῶν δύναμιν. ὡς ἐάν γε παραλυθῇ, σημεῖον ἴδιον τ̃ παραλύσεως
01 τούτου τοῦ μυὸς ὄντος, ἡ τῶν οὔρων ἀκούσιος ἔκκρισις. ὅταν δὲ ὅλον ἐνθάσῃ τὸ πάθος, ὅτε πόρος αὐτῆς φραχθῇ, χαλεπὸν ὂν διαγνῶναι τὰς διαθέσεις ἀμφοτέρας. οὐ μόνον δὲ ἐκ τούτων, ἀλλὰ καὶ τ̃ τῶν ἄλλων ἁπάντων τῶν κατ̃ κύσιν ἀκριβῆ διάγνωσιν, ἀναγκαιότατόν ἐστι προεπίστασθαι τὰ προκατάρχοντα τῶν ἔξωθεν αἰτίων ἃ καλοῦσιν ἰδίως οἱ ἰατροὶ προκαταρκτικά. πολὺ δὲ μᾶλλον αὐτ̃, τὰ προγιγνόμενα τὰ κατ' αὐτὸ τὸ σῶμα τ̃ ζῴου παθήματα. λοιδωθέσης γοῦν ποτε τ̃ ῥάχεως ὑπὸ τῆς καταπτώσεως, σωθὲν τῶν ὄπισθεν ἐπίσχεσις. εὐθὺς ὅτων γίγνεσθαι καθάπερ εἴρηται καὶ ὑφ' Ἱπποκράτους. ἐπεχέθη δ' ὀκ ὀλίγης, ἀλλὰ πολὺ τὴν τρίτην ἡμέραν, ὑπὸ τ̃ ἔσω μετασάντων κοινολίθων θλίψεως τ̃ κύστεως. ἤλγει γὰρ ἡ τὸ χωρίον αὐτ̃, ἡ χωρὶς μὴ ψαύειν. ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον ἐπιβριθέντων τὰς χεῖρας. ἐθεραπεύθη δ' αὐτὸν ὡς πρὸς φλεγμονὴν ἰσχυροὶ μετασάντων δ' ὀπίσω τ̃ κοινολίθων ἐφ' ἕτερον, τὸ οὖρον ἀκρισίως ἐξεκένου, χωρὶς ὀδύνης τ̃ κύστεως. ἐφ' ὅ τ̃ νεῦρον τ̃ κλείοντος τ̃ κύσιν μυός, ἐτεκμηράμεθα περιπονθέναι. ☾ διὰ τοῦτο τὴν θεραπείαν τοῦ νωθρώτερον προσήγο-
20 μεν ἐπ' ἄλλα δ' ὁμοίως περιπονθότος ἐπίσχεσις ὅλων ἐγένετο. δυσκοιλιότητος μὴ ὠφελησάσης τ̃ νεῦρον πάσῃ καταλαβούσης τ̃ κύσιν. ὧν δὲ ὄντος ὑπνοις ὀκ ἀναπαυομένης τ̃ ἀνθρώπου περιπλησμονὴς τ̃ κύστεως. ἐφ' ὑποστάσεως αὐτ̃ μείζονος ἀκριβοῦς. συμβαίνει γάρ ποτε ☾ τοῦτο μὴ ἰσχυρὰς ἄκρου γενέσθαι, καθάπερ γε καὶ ἄλλοις ὑγιαίνουσί ποτε δὲ πρόσκαιρόν τινα πραγμάτων, ἢ ὧν ἐκλησίας, ἢ βολᾶς, ἢ ὧν δικαστηρίου, ἢ ☾ ὑπνοῦσι πρὸ ὀλίγου, καταχθεῖσι πλέον τὸ ὄρον ὑποστάσεως μὴ κύστεως, ἰσχουρίαν ἀκολουθῆσαι, παθόσης μὴ προσκαίρου δυνάμεως ὑπὸ μὴ ἀμέτρου πάσεως. ἑτέρου δὲ ὑπὸ καταπτώσει μὴ ῥάχεως ἁπαθὲς διαμενούσης. ὧν μὴ τῷ πρόσχυσιν αἵματος ἐνθὲν συχνὴν οὐρήσιν αἵματος γενέσθαι. μετὰ δὲ ταῦτα, τελείαν ἰσχουρίαν. ἐφ' οὗ πεθρομβοῦσθαι τὸ αἵματος ἐτεκμηράμεθα, ☾ διὰ τοῦτο καθεστῶτι χρησαμένων ἡμῶν, ὀλίγου μὲν οὔρησον. ὀξαιρεθέντος δὲ τ̃ καθετῆρος, ἐφάνη μὴ τὸ ὁμοιον αὐτ̃, γνώρισμα τ̃ θρομβώσεως. ἐπὶ ἄλλων δὲ χρονίων ἀλγημάτων, ἅμα σημείοις ἀρρημάτων γενομένων, ὧν ὁπὸ λήξαι ταῦτα, σωληνηρὸν ἢ πυῶδες λεπτὸν, ἐπικολάθησον δ' ἐπίσχεσις οὔρων ὡς
30 τεκμήρασθαι παχὺ πύον ἐμφράξαι τὸν πόρον. ὧν δὲ τ̃ παιδίων λιθιώντων μὴ κύσιν, ἐθεασάμεθα πολλάκις ἰσχουρίαν γενομένην ἐφ' ᾗ σχηματίσαντες ἀνάῤῥωπον τὸ σῶμα μετὰ λιπαρείσεως ἀποκυλίσαι τ̃ λίθον τ̃ πόρου ἐποιησάμεν. ἐωρακότες δὲ ☾ τὸ ὑμᾶς ὁ μέλλω λέγειν, ἀξιῶ μεμνῆσθαι διαπαντὸς. ὑπὸ ταῖς καλουμέναις θρομβώσεσιν, οὐ μόνον ταῖς μὴ κύσιν, ἀλλὰ ☾ τούτων ἐπὶ μᾶλλον, εἰ κατ' ἐντόρα τε μὴ γαστέρα ☾ θώρακα γένοιντο συμβαίνει λειποψυχεῖν τε ☾ ὠχριᾶν. καὶ μικρους καὶ ἀσυθρους, ☾ πυκνὸς ἔχειν τὸν σφυγμὸν. ἀλύειν τε καὶ διαλύεσθαι. ταυτὸ δὲ ὄντος καὶ ἐπὶ τοῖς μὴ τοῦ μεγάλοις βουβασιν ὑπὸ γίγνεσθαι πολλάκις. ὡς θαυμάσαι τὴν αἰτίαν τινὰ τοῦ συμβαίνοντος. εἰ τὸ πάντων οἰκειότατον ἡμῖν αἷμα, τυλικούτων καθ' ὑπερβολὴν γενικὸν, ἐκχυθὲν τ̃ οἰκείων ἀγείων, ἀκολουθοῦσι γὰρ αὐτῷ αἱ σπεδόνες τῶν μορίων ☾ νεκρώσεις. εἶδον δὲ καὶ μὴ κύσιν ἐνθρομβωθεῖσαν, ἀκολουθήσαντα τὰ αὐτὰ συμπτώματα. πονηρότατο γὰρ αἵματος οὔρησις αὐτῷ δ' ἀψιλὸς. μὴ ἐκ τούτου σωτετηκμηράμην τ̃ θρόμβωσιν. ἐδ' ὡκά τε φάρμακον πιεῖν, λίθου θρυπτικὸν λίαν ὀξυμέλιτος. αὐτὸ τε τὸ ποτὸν,
40 ὀξύμελι πρόσφορόμεν. ἀλλὰ ☾ ταυτά μοι ποιοῦντος, οἱ μὲν ἄλλοι διεφθάρησαν, εἷς δ' τις ἐσώθη, διαλυθέντων αὐτῷ τ̃ θρόμβων, εἶτα κατ' ὀλίγον οὐρηθέντων. ὅτι δ' ὀκ ἔσιν αὐτάρκη τὰ μὴ τοῦ ἐνεστῶτα χρόνου συμπτώματα διαλάξαι τ̃ περιπονθότα τόπον, ἀλλὰ ☾ πολλάκις ἐκ τ̃ προγεγονότων ὁ διορισμὸς γίνεται, τ̃ προεῤῥαμμένων ὑμῖν ἀναμνησθέντες γνώσεσθε. πύον γὰρ ἐρῆσαι λῶον πολλῶν πολλάκις, ἢ τ̃ προγεγονότων συμπτωμάτ̃ μὴν μὴ τὸν περιπονθότα τόπον ἐνδείξασθαι, τὸν τ̃ ἐν αὐτῷ διάγνωσιν ἐδήλωσεν. ὁ μὲν γὰρ ἰὸς ἤλγηκε πρότερον, τὰ μὴ τὸ χωρίον τ̃ νεφρῶν πολλάκις, ἀπαγκοί τε φεικαί ποτε ☾ ῥίγη τὰ σμικρὰ σὺν πυρετοῖς, ἐγένετ̃. τῷ ὃ μὴ τῶν τῆς κύστεως δεσμῶν, ἅμα ταῖς τε φεικαις ☾ τοῖς πυρετοῖς, ἀλγήματα περιεγένετ̃. τοσι δὲ μὴ διάφραγμα καὶ θώρακα. καθάπερ ἑτέροις μὴ τὸ δεξιὸν ὑποχόνδριον. ἐφ' ᾧ μὲν ἁπάντων ἐπεκμηράμεθα μὴ τὸν ἀλγήσαντα τόπον, ἀρτήμασι προγινόμενα, διὰ νεφρῶν ἐκκαθαρθῆναι τὸ πῦον. σωφρονέκνυ δὲ τοῖς ἐρημίοις τὸ ποσὸν τ̃ πύου, ☾ τὸ μεμίχθαι τοῖς οὔροις αὐτὸ παν. ὥσπερ ἀναπεπραγμένον, ἢ μή πω ὄντος γεγονέναι. καθάπερ ὧδι τ̃
50 ἐντόρων ἔρρ̃) πρόσθεν. ὡς γ' ἐν ἐκείνοις, ἐὰν μὴ ἐκ τ̃ ὑψηλοτόρων ἐντόρων ἢ τὰ φορούμενα, μεμικ̃) τοῖς τ̃ βοφῆς πρισπώμασι, ὁμοίως τοῖς ἀναπεφυραμένοις, ἐὰν δ' ἐκ τ̃ ἐπιτοτόρων, καθ' ἕν μέρος αὐτ̃, σωεκρίνε̃). μὴ τ̃ αὐτ̃ βόπον ἅπαι πεθώλωται τὸ ὄρον ἅπαν ὑπὸ τ̃ σωεκκεινομένου αὐτῷ πυασθοῦ, ἢ κατά τινα μόρια διεπασαμένου ἀνωμάλως ἐμφορε̃). πολλάκις δὲ ☾ μόνον αὐτὸ τὸ πύον ἐκκρίνε̃) χωρὶς ὄρου. ὅτον μὴ δὲν ἐναργῶς ἐνδέκνυται μὴ τὴν κύσιν αὐτῷ γεγονέναι τὴν ἐκπύησιν. τὸ δ' ἀναμεμιγμένον ἀκριβῶς, ἄνωθεν ποθὲν ἥκειν. τὸ δὲ μέσον τούτων διατάσιν ἔχον, ἀπ' τ̃ νεφρῶν. ὁμοίως δὲ καὶ μετὰ τὸ συῤῥαγῆναι τὸ ἀπόστημα, φαίνεται δὲ γνώρισμα τ̃ ἑλκώσεως ἅμα τῇ τ̃ περιπονθότος τόπου διαγνῶσαι, ☾ ὅτον ποτὲ μὴ, ἀναμεμιγμένον ἀκριβῶς φαίνε̃). ποτὲ δὲ μεῖον. ἢ μὴ ὁ μίαν ἐχθρὸς μίξιν, ἢ ἐποχούμενον πῶς, ἢ μόνον διεξερχόμενον. τ̃ μὴ ἕλκους γνώρισμά ἐστιν ἴδιον, ἢ ἐφελκὶς ὀνομαζόμενη. τ̃ περιπονθότος δὲ μόρους, ἢ ἡ τὴν οὐσίαν ἰδιότης. περιαλώσῃ μὴ γάρ ἐστι, τὰ μὴ κύσει ἀκρυπτόμενα μόρια. σαρκοειδῆ δὲ, τὰ τῶν νεφρῶν. ὅτ̃ δὲ καὶ τῶν ἀνωτόρω τι περιπονῇ, τὰ σωεκκεινό-

μένα τοῖς οὔροις, ὠθισκέπτεσθαι χρὴ, παραβάλλοντας αὐτὰ, τῇ τῶν ὑπονοουμένων οὐσίᾳ. δι' οὔρων μὲν οὖν ἐκκαθαίρεται τά τε κυρτὰ μέρη τοῦ ἥπατος ὅσα τε ἀνωτέρω τοῦδε τέτακται μόρια σύμπαντα. δι' ἕδρας τε τὰ τεσιμὰ τοῦ ἥπατος ἐντέρα τε καὶ γαστὴρ καὶ σπλήν. ἔξωθεν δὲ τούτων, ἐστὶν ὅσα σπανίως γίγνεται. οἷον δὲ γαστρὸς ἐκκαθαρθέντων τῶν κατὰ θώρακα καὶ πνεύμονα, καὶ δι' οὔρων ἐνίοτε τῶν κάτω τοῦ διαφράγματος, ὧν ἀγνοοῦντες ἔνιοι τὰς αἰτίας, εἶτ' οὐκ ἑωρακότες ἐπ' ἀῤῥώστων αὐτὰ γιγνόμενα, τοῖς ἑωρακῶσιν ἀπιστοῦσιν. ὅτι ἀκρίσημα τος ποτὲ ἐν πνεύμονι γενομένου, δυνατὸν τὸ πύον δὲ νεφρῶν ἐκκαθαρθῆναι. ἀλλ' ἡμεῖς γε καὶ πνεύμονος ἀπόστημα δι' οὔρων ἐκκαθαρθὲν ἐθεασάμεθα. καὶ θώρακος, διά τε τῶν ἐντέρων καὶ τῆς ἕδρας, ἡ μὲν οὖν ἐκ τοῦ πνεύμονος εἰς τοὺς νεφροὺς φορὰ, τὴν ἀρχὴν οὐδ' ἀκρίαν ἔχει κατά γε τὴν ἀλήθειαν. ὥσπερ γὰρ ἀκρὶ τῆς κοίλης φλεβὸς ἀκρφύσεις, εἰς τοὺς νεφροὺς ἐμβάλλουσιν, οὕτω καὶ τῆς μεγάλης ἀρτηρίας. ἐπεὶ δὲ ὁρασίστρατος ἡγεῖται πνεύματος μόνου τὰς ἀρτηρίας ὑπάρχειν ἀγγεῖα, τοῖς πεπιστευκόσιν αὐτῷ, τὸ ζήτημα, οὐχ ἡμῖν, γίγνεται τῆς λείας ἀρτηρίας τοῦ πνεύμονος, ὅσον εἰς ἑαυτὴν δέξεται πύον ἐκ τοῦ ῥαγέντος ἀκρίσματος, εἰς ἀριστερὰν κοιλίαν τῆς καρδίας κομίσαι δυναμένης, εἶτ' ἐντεῦθεν εἰς τῆς μεγάλην ἀρτηρίαν ἐμπεσόντος αὐτοῦ, δὲ τῶν νεφρῶν εἰς τῆς κύστιν ἐνεχθῆναι τὸ συνδωθέν. οὐ μὴν εἴωθεν οὕτω συμβαίνειν ὡς τὸ πολὺ, φθανούσης τῆς μεταλήψεως εἰς τὰς τραχείας ἀρτηρίας γίγνεσθαι. τοῦ μὲν οὖν σπανίως μὲν, ἀλλ' ἕπεσθαι ποτὲ δι' οὔρων κάθαρσιν, ἐν πνεύμονι πύου γεννηθέντος, ἡ αἰτία λέλεκται. τοῦ δὲ καὶ δὲ γαστρὸς, ἕτερόν τι τῶν ἐξ ἀνατομῆς φαινομένων σπάνιον αἴτιον. ἡ γάρ τοι κοίλη φλὲψ, εὑρίσκετο ποτὲ διά τινος ἀγγείου μέσου, συναπτομένη τῇ στελεχιαίᾳ καλουμένῃ. διὸ καὶ θαυμαστὸν οὐδὲν, οὐδ' ἀδύνατον, οὔτ' ἐκ τῶν ἄνω τοῦ διαφράγματος μερῶν εἰς τῆς γαστέρα ῥυῆναί τι πῦον, οὔτ' ἐκ τῶν κάτω δὲ τῶν νεφρῶν εἰς τῆς κύστιν ἀφικέσθαι. ταῖς γὰρ σπανίαις κατασκευαῖς τῶν σωμάτων, εἰκὸς ἐστὶν ἕπεσθαι σπάνια συμπτώματα. οὐδ' ἐνταῦθα χρὴ διαφερέσθαι πότερον ὑστέραν ἢ μήτραν κλητέον ἐστὶ τὸ πρὸς τῆς κύησιν ὑπὸ τῆς φύσεως δοθὲν ταῖς γυναιξὶν μόριον. ὥσπερ οὐδ' εἰ κατὰ τὸν πληθυντικὸν ὀνομαζομένον ἀριθμὸν ὑστέρας ἢ μήτρας, ἢ κατὰ τὸν ἑνικὸν ἐθέλοι τὶς ὀνομάζειν ὑστέραν καὶ μήτραν. ἄμεινον γὰρ εἰς τὰ χρήσιμα τὴν χρόνον ἀναλίσκειν. ἐξ ὧν εἰς διάγνωσιν. ἢ πρόγνωσιν. ἢ θεραπείαν, ὄφελος τι καρπωσόμεθα. καθάπερ ἀμέλει κἀπὶ τῆς καλουμένης ὑπὸ μὲν τινῶν ὑστερικῆς πνίξεως. ὑπ' ἐνίων δ' ἀπνοίας ὑστερικῆς. ὡς ἐν γάρ τι τὸ πάθος, ἑκατέρα τῇ προσηγορίᾳ δηλούντων ἐστὶ ἀκοῦσαι τῶν ἰατρῶν. ἐγὼ δὲ θεασάμενος πολλὰς γυναῖκας ὑστερικὰς, ὡς αὐταί τε σφᾶς αὐτὰς ὀνομάζουσιν. αἵτ' ἰατρίναι πρότεραι, πρὸ ὧν εἰκὸς ἐστὶ κἀκείνας ἀκηκοέναι τοὔνομα, τινὰς μὲν ἀναισθήτους τε ἅμα καὶ ἀκινήτους κειμένας, ἀμυδρότατόν τε καὶ μικρότατον ἐχούσας σφυγμὸν, ἢ καὶ παντελῶς ἀσφύκτους φαινομένας, ἐνίας δ' αἰσθανομένας τε καὶ κινουμένας, καὶ μηδὲν βεβλαμμένας τοῦ λογισμοῦ, λιποθρανούσας τε καὶ μόγις ἀναπνεούσας. ἑτέρας δὲ συνελκομένας τὰ κῶλα. διαφορὰς ὑπολαμβάνω τῶν ὑστερικῶν παθημάτων εἶναι πλείους, ἤτοι κατὰ τὸ μέγεθος τῆς ποιούσης αἰτίας, ἢ κατ' εἴδη τινὰ διαφερούσας ἀλλήλων. ἡ μὲν οὖν πρώτη λελεγμένη διαφορὰ, τὸ κατὰ τοῦ ποντικοῦ ἡρακλείδου γεγραμμένον βιβλίον, ἀκρίαν ἔχει πολλὴν ὅπως γίγνεται. λέγεται γὰρ ἄπνους τε καὶ ἄσφυκτος. ἐκείνη ἡ ἄνθρωπος γεγονέναι, τῶν νεκρῶν ἑνὶ μόνῳ διαλάττουσα, τοῦ βραχεῖαν ἔχειν θερμότητα, κατὰ τὰ μέσα μέρη τοῦ σώματος. ὑπὸ γέγραπται γοῦν τὸ βιβλίον, ἄπνους ἡρακλείδου. καὶ ζήτησιν ἔφη γεγονέναι τοῖς πρῶσιν ἰατροῖς, εἰ μήπω τεθνήκειν. ἡρακλείδου δ' αὖθις ὕστερον γεγονότες ἔνιοι, βουλόμενοι διασώζεσθαι τὶ τῆς ἀναπνοῆς, εἰ καὶ μὴ φαίνοιτο, κτηδόνας ὁρίου, δεξαμένου καταρτᾶν φασὶ χρῆναι πρὸ τῆς ῥινὸς, εἰς διάγνωσιν ἀκριβῆ τοῦ φέρεσθαι τὶ πνεῦμα δὲ τῆς ἀναπνοῆς εἴσω τε καὶ αὖθις ἔξω. τινὲς δὲ κατὰ τὸ στόμα τῆς γαστρὸς ὑπιτιθέναι κελεύουσιν λεκάνιον ὕδατος μεστὸν, ἀκίνητον γὰρ ἀκριβῶς φυλαχθήσεσθαι τὸ ὑγρὸν, εἰ μηδὲν ὅλως σώζοιτο τῆς ἀναπνοῆς. εἰ μὲν οὖν ἀπέθνησκον αἱ οὕτως ἔχουσαι πᾶσαι γυναῖκες, ἁπλοῦν ἂν εἴη τὸ ζήτημα. σωζομένων δὲ ἐνίων, διπλοῦν γίγνεται τὸ τὴν τε διάθεσιν ἡμῶν ζητούντων, ὑφ' ἧς ἀπόλλυται τὸ τῆς ἀναπνοῆς ἔργον, ἔτι τε μᾶλλον ὅπως ἔτι ζῶσιν αἱ μὴ δ' ὅλως ἀναπνέουσαι. πεπίστευται γὰρ ἀχώριστον εἶναι τοῦ ἀναπνεῖν τὸ ζῆν, τοῦ τε ζῆν τὸ ἀναπνεῖν. ὥς τε καὶ τὴν ζῶντα πάντως ἀναπνεῖν, καὶ τὸν ἀναπνέοντα πάντως ζῆν. ἢ τοῦτο χαλεπώτερον, οὐκ ἔστι δ' ὄντως χαλεπότερον, ἀλλὰ θατέρου φωραθῆναι ῥᾷον. εἴ γε καὶ τὰ φωλεύοντα ζῶα νεκροῖς ὅμοια κατὰ τοὺς φωλεοὺς εἱργμένα, τῆς ἀναπνοῆς οὐδὲν ἀκρεύοντα φαίνεται. τούτου γὰρ ἐγνωσμένου καὶ σαφῶς ἐκείνων ὁρωμένων τῶν ζώων ψυχρῶν, ἀκρεδεδειγμένου δὲ καὶ τοῦ τὴν μεγίστην χρείαν τῆς ἀναπνοῆς εἶναι σωτηρίαν τῆς ἐμφύτου θερμασίας, δι' ἐμψύξεώς τε καὶ ῥιπίσεως γιγνομένην, οὐδὲν ἔτι δύσκολον ἐστὶν ὠθιλογίσασθαι τῆς ὑπολειπομένην αὐτοῖς ὀλίγην θερμασίαν, φυλάττεσθαι δὲ τοῦ τῶν ἀρτηριῶν τε καὶ τῆς καρδίας ἔργου, καλουμένου δ' ὑπὸ τινων ἰατρῶν διαπνοῆς, ὥσπερ τοῦ δὲ θώρακός τε καὶ πνεύμονος ἀναπνοῆς. ἐγχωρεῖ τοίνυν ὠθὶ τῆς ὑστερικῆς ἀπνοίας, ἐπειδὴ κατέψυκται τὸ πᾶν σῶμα, φαίνεται γὰρ ἐναργῶς τοῦτο, τῆς μὲν δὲ τοῦ στόματος ἀναπνοὴν μηδόλως γίγνεσθαι. τὴν δὲ δὲ τῶν ἀρτηριῶν γίγνεσθαι. δυνατὸν δὲ καὶ γιγνομένην αὐτὴν ἐλαχίστην, λανθάνειν τὴν αἴσθησιν. ἐφεξῆς γοῦν ἡμᾶς διαδέξεται ζήτημα πρὸς τῷ μηδὲν ἔτι τῶν κατὰ τοῦτο τὸ πάθος ἀπορεῖν, ὑπὸ τίνος αἰτίας ψύχεται τὸ σῶμα. τάχα δ' ἂν εὑρεθείη καὶ τοῦτο τὰς προηγουμένας αἰτίας ὠθισκεψαμένων ἡμῶν οὔσας τοιαύτας, ὁμολόγηται τοῦτο τὸ πάθος γίγνεσθαι ταῖς χηρευούσαις ὠθὶ πολύ. καὶ μαλιστ' ὅταν ἐν τοῦ πρόσθεν χρόνῳ καθαιρόμεναι τε καλῶς, καὶ κυϊσκόμεναι, καὶ ταῖς πρὸς τοὺς ἄνδρας συνουσίαις χρώμεναι στερηθῶσιν ἁπάντων αὐτῶν. τί ἂν οὖν τις ἐκ τούτων ἔχει συλλιγίσασθαι πιθανώτερον, τοῦ δὲ τὴν ἐπίσχεσιν τῶν καταμηνίων ἢ τοῦ σπέρματος ὠθιγίγνεσθαι ταῖς γυναιξὶν ταύτας τὰς ὑστερικὰς ὀνομαζομένας διαθέσεις. εἴτ' ἄπνοιαι τινές. εἴτε πνίγεται. εἴτε καὶ συνολκαὶ τινὲς τύχειεν οὖσαι. καὶ μᾶλλον ἴσως δὲ τὴν τοῦ σπέρματος ἐπίσχεσιν. ἐπειδὴ τοῦτο μεγάλην τε δύναμιν ἔχει, καὶ ταῖς γυναιξὶν ὑγρότερόν τε καὶ ψυχρότερον ἐστὶν, ἀκρίνεσθαί τε δεῖται ταῖς φύσει πολυσπέρμοις, ὥσπερ καὶ τοῖς ἄῤῥεσι. καὶ γὰρ καὶ τούτων ἔγνωμεν οὐκ ὀλίγην διαφορὰν. ἐνίων μὲν εὐθέως ἀκρ νεότητος ὠθὶ ταῖς συνουσίαις ἀσθενῶν γιγνομένων. τινῶν δ' εἰμὴ συνεχῶς χρῶντο, βαρυνομένων τε τὴν κεφαλὴν, ἀσωδῶν τε καὶ

πυρετωδῶν

πυρετωδῶν γιγνομένων, καὶ χεῖρον ὀργομένων, καὶ ἧττον πεπόντων. ὧν τὸ σῶμα δηγάβροις ὁ πλάτων ἐικάζει πολυκαρποτόροις τ συμμέτρ. τοιάντης γοῦν φύσεως, εἶτ' ἐγκρατεῖς ἀφροδισίων χρήσεως ὑπ' ἀσκήσεως γεγομένους, νεκρώδεις τε καὶ δυσκινήτους ἐγνωμεν ἀρτιλειφθέντας. φύσεις δὲ καὶ σκυθρωπὸς ἀλόγως, ℂ λυσέλπιδας, ὁμοίως τοῖς μελαγχολικοῖς, ὀργιλωτάς τε καὶ πάνυ χείρους. οἶδα δέ τινα δηᾶ πάνθος τῆς γυναικὸς ἀρχόμενον ἀφροδισίων, οἷς ἐμπεδῶν ἔχοιτ' σωτεχῶς, ἀνόρεκτόν τε ἅμα, ℂ εἰ προσφέροιτο βραχύ τι, μὴ δεῖν πεπέψειν δυνάμενον. εἰ δὲ καὶ βραχυ πλέω ποτὲ λάβοι βιασάμενον ἑαυτόν, σύθεως ἐμοῦντα δηλονότι καὶ δυσθυμούμενον, οὐκ ὧν τούτοις μόνοις, ἀλλὰ καὶ χωρὶς αἰτίας φανερᾶς ὁμοίως τοῖς μελαγχολικοῖς, ὥ πάντ' ἐπάυλατο τάχιστα, τὸ δὲ ἀρχῆς ἔθος ἀναλαβόντι. τὰ τοιαῦτα γοῦν ἀναλογιζομένῳ μοι κατ' ἐμαυτόν, ἐφάνετο μείζονα δυνάμιν ἔχειν εἰς βλάβην σώματος, ἡ τὸ ἀφρόδισιον ἐπίχυσις τῆς τῶν λιπαρομίων, ἐπὶ ἐκείνων τῶν σωμάτων, ἐφ' ὧν αὐτὸ τὲ φύσει κακοχυμότερον ὂν καὶ πλέον, ὅτε βίος ἀργότερος, ἢ τι τῶν ἀφροδισίων χρῆσις ἐμποδῶν μᾶλλον, ἱκανῶς πολλῷ, μετὰ ταῦτα δ' ἀθρόα τις ἀρχὴ τῶν πρόσθεν, γενόμενα δὲ τούτοις ἐπὶ τὸ φυσικὸν ὑδιθυμίαν τῆς ἀρκείσεως αὐτὸ αἰτίαν εἶναι. βιάζεται γὰρ ἅπαντας ἀνθρώπους, ὅτ' ἂν ἢ τοιοῦτο τὲ καὶ πολὺ πρὸς τὴν ἔκκρισιν αὐτό. διοχλῆσαι δ' ὁ λιπαρὸς ὡμολογημένα μὲν ἅπασιν ἀνθρώποις λαπτορικώτατος γεγονέναι, πρὸς ἅπαν ὄργον ἐγκρατείας δεόμενον. ἀλλ' ὅμως καὶ ὅστις ἀφροδισίοις ἐχρῆτο, τὴν ὄχλησιν τῆς ἐκ τοῦ λαπτομένου ἀφρόδιτος, ἀφεῖναι βουλόμενος. εὐχ ὡς ἐπ' ἀγαθόν τι τὴν ἐζευγμένην αὐτῷ τῇ λιπαρότητι παραγιγνόμενος ἡδονήν. ἑταίρας γοῦν ποτὲ σωθέντα, ὡς φασίν, ὅπως αὐτὸν ἀφίκηται, βραδυνούσης αὐτῆς ἀπετρίψατο τὸ ἀφρόδιτον πρόσωπον τῇ χειρὶ τοῦ ἀιδοίου· καὶ μετὰ ταῦτα πραγθμενίαν ἀπέπεμψεν ἐπὶ τὴν χεῖρα φθάσαι τὸν ὑμέναιον ἄσαι. καὶ δῆλον φανερῶς ὅτι, οὐ δηᾶ τὴν ἡδονὴν ὀρεχθαι αὐτὸν σώφρονας. ὧν σωουσίαν, ἀλλὰ τὴν ὄχλησιν ἰάσασθαι βουλομένους, ὡς εἰ καὶ χωρὶς ἡδονῆς ἐγίνετο. κατὰ τοῦτ' δ' ἡγοῦμαι, καὶ τ' ἄλλα ζῶα πρὸς ἀφροδισίων ὁμοίαν ὁρμαῦν, οὐ δύγμα πεποιημένα τῆς ἡδονῆς ἀγαθὸν ὑπάρχειν, ἀλλ' ὑπὸ τὴν ἀπόκεισιν, ὡς ἀνιόντος γε τοῦ λατέχεδος τὸ ἀφρόδιτον, ἀρικνούμενα. ἰαθάπερ οἶμαι ℂ τὸ ἄκρατον τεῦν, ἢ τὸ ὑρεῖν αὐτοῖς ὑπάρχει φύσει. γὰρ τούτοις μὲ ποτὲ ταῖς γνώμαις ὄντες, ἐφάνη τοιόν δὲ συμβαῖν, ἐκ πολλοῦ χρόνου χηρεύσαι γυναικί. κατεχόντων γὰρ αὐτὸν, καὶ ἄλλων μὴ πινῶν ὀχληρῶν ℂ νοσεικῶν † διαθέσεων, ἀπουσία δὲ τῆς μάζας ἀνεπαῦδε τὴν μήτραν, ἔδοξε χρήσαδαι βουθήμασιν οἷς εἰώθασιν εἰς τὰ τοιαῦτα χρῆσθαι χωμένης δ' αὐτῆς, ὑπότε τῆς δ' αὐτῶν δρμασίας, καὶ τῆς ἰατὰ τὴν θραπείαν φύσεως τῶν γυναικείων τὸ πῶν, ἐγρύον τε σωολικὰ μετὰ πόνου τὲ ἅμα καὶ ἡδονῆς, ὁμοίας ταῖς ἰατὰ τὰς σωουσίας, ἐφ' ἃς ἐκκεισόντος τε ℂ πολλοῦ ἀσθήματος, ἀπηλλάγη τ κατεχόντων αὐτὴν ὀχληρῶν ἡ γυνή. δηᾶ ταῦτα μὲν δὴ, ἐφάνη, μοι μείζονα δυνάμιν ἔχειν εἰς βλάβην τ σώματος ὅλου τὸ κακοχυμότερον ἀσθήμα, τ κατα μένων. ὡς τε καὶ ἐκεῖνα ποτὲ γίγνη τοῖς χηρεύσαις, ἀλλὰ τὴν γε τ ἀσθήματος ἐπιχύσιν, ἀνιαρόν τε ἅμα ℂ βλαβερὰν ὑπάρχειν αὐτοῖς. ὅσοι δ' οἷόντται μεγάλων συμπτωμάτων ὑπὸ ὅλῳ τοῦ σώματι γιγνομένων, ἀπίθανον ἔδη, χυμὸν ὀλίγον ὑπενεμομένων ἀνιᾶδαι, δικδσί μοι λιαν ἀμνήμονες εἶν, τ ὀσιμόρως γινομένων. ὧδε γοῦν τοῖς τῶν φαλαγγίων δήγμασιν, ὅλον ὁρᾶτ πάσχον τὸ σῶμα, μικρὸ πινος ἰοῦ ἡ βραχυτάτην ὀπὴν, ὑπεμένης. τὸ δὲ τ σκορπίων ὅτι, θανασιότερον, ὅτι καὶ τὰ συμπτώματα, δηᾶ σωτόμων ὑπὸ φρόνησι σφοδρότατα. ℂ τὸ καταβαλλόμενον ὑγρὸν ψώτων αὐτῶν, ἤτοι πανταπασιν ὀλίγιστον ἢ ὅλως δηλῶν ὅτιν, ἀτρεκὲς γε τ κέντρου φαινομένου. ℂ μὲν ἀναγκαῖον, ἀχ ἁπλῶς ὅτι νενυκτύ τις ὥσπερ ὑπὸ βελόνης, σύθεως ὅλον τὸ σῶμα χαλαζαις βάλλεσθαι δοκεῖν, ἅμα λειποθυμίαις, ἀλλ' ἤτοι γε πνεύματός τινος, ἢ λεπτῆς ὑγρότητος ὑπενεμένης, σύλογον γίγνεσθαι ταῦτα. τινές δ' ἡγοῦνται ℂ τῷ ψαῦσαι μόνον ὑγίας τ οὐσιδν, ἀλλοιοῦν δυνάσθαι τὰ πλησιάζοντα, μόνῃ τῇ ἡ τὴν ποιότητα δυνάμει. ταύτην γὰρ φυσὶν ἰατὴν τῶν θαλαττίων ναρκὴν ὁρᾶσθαι δυνάμιν ἰσχυρὰν οὕτως ἔχουσαν, ὡς καὶ δηᾶ τοῦ τῶν ἁλιέων τριόδοντος ἀναδίδομένης ἡ ἀλλοιώσεως εἰς τὴν χεῖρα, ναρκώδη παραχρῆμα πᾶσαν αὐτὴν γίγνεσθαι. ταῦτα τὲ οὖν ἱκανὰ τεκμήρια, τοῦ σμικρὰν οὐσίαν, ἀλλοιώσεις μεγίστας ὀργάζεσθαι μόνῳ τοῦ ψαῦσαι. ℂ τὸ ἡ τὴν ἡρακλείαν λίθον, ὃν ℂ μαγνίτην ὀνομάζουσιν, ἀχ ἧκιστα. τ μὴ γ' ψαύσαντος αὐτῆς σιδηρείᾳ, κρεμαννυμένης χωρὶς δεσμῶ, δύτερον ἄλλο τ ψαύσαντος ψαῦον, ὁμοίως τῷ πρώτῳ πάλιν, ἀφ' οὗ τ ἠρεμαύνου). ἅπτεται ἄλλο τρίτον ἐκ τοῦ δευτέρου. φανερῶς δὴ σαφῶς, ἰσχυροτάτην ἔχειν τὴν δυνάμιν, ὑγίας τ οὐσιδν, ὑπολοιπον ἂν ἔτι ζητεῖν, εἰ διαφορά τις ἐν τοῖς ζώοις δυνατ γένεσθαι τηλικαύτη τὸ μέγεθος, ὡς ἰῷ θηρίῳ πλησίαν ἔχειν ποιότητά τε ℂ δυνάμιν, ἣ καὶ ὧδε λέγεται πρὸς αὐτὸν τ ἰατρὸν, οἱ γε τῶν πρὸ ὀλιγμάτων ἐν τι πειπιλῶ), πότερον ἴδια φαρμακίας δεῖ σημεῖα, ἢ ὀκ ἔστι. ℂ οἵγε κάλλιστα δοκοῦντες ἐρηκέναι περὶ αὐτ, τὰ μὴ αὐτὰ γίγνεσθαι πάθη συγχωρδσι, κατά τε τὰς τ θανασίμων φαρμάκων δόσεις, ℂ τὰς ἐκ τ σώματος ἡμῶν ὁρμωμένας διαφοράς. ὁ μὲν ἀδιακρίτως γε οὐ ὠφελοῦντας φάρμακα, ἀχ τ μὴ λαβόντων ὑπάρχειν. ὅταν γὰρ οὐχύμῳ τινὶ φύσει, διπτημένῳ τε ἡ πάντα τρόπον ὑγιεινῶς, ἀφ αὑτοῦ γένηται θάνατος, οἷος ἐπίπαν τῶν δηλητηρίων φαρμάκων, εἶτα πελιδνὸν, ἢ μέλαν, ἢ ποικίλον ἢ διαῤῥέον, ἢ σπεδόνος ἀνιαρᾶς ἀπόζη τὸ σῶμα, φάρμακον ὠλῳφῶναι ὧδον φασίν. εἰ τῇ δὴν συγχωρεῖτ τοιαῦτα πάθη καταλαμβάναν ἡμᾶς. ἀφ' ἡμῶν αὐτ ἔχοντα τ ὁρμὴν τ γένεσθ, οἷα γίνεται δηλητηρίᾳ φαρμάκου ληφθέντος, οὐδὲν θαυμασεῖν εἰ ἀσθμα καθύχυμον, ἢ καταμένιον ὁμοίως ἔχον, ὑδηχεσθέντα ℂ διαπτόντα, συμπτώματα φέρει καλεπὰ, τοῖς παθεῖν ὑδητηρίως ἔχουσι σώμασιν. μαθεῖν γάρ ὅτι ἰατὴ τ κωῶν, ὅσιν ἔχει δύναμιν ἡ πρὸς τὸ παθεῖν ὁποιῶν ὑδητηρίως διότης. ὅθενός γοῦν τῶν ἄλλων ζώων ἁλισκομένου λύπης, μόνον ἁλίσκεσθαι ὧδον, καὶ ποσάντε γε τῇ αὐτὸ γίγνεσθαι διαφορὰ τ χυμῶν, ὥστε τὸ σίαλον αὐτὸ μόνον, ἀνθρωπίνῳ σώματι πρωτοτύπῳ, ὀργάζειν λύπαν. ὡς δ' ἂν σμικρᾶς ἀρχῆς ἡ κατὰ τὸ σίαλον ποιότητος, αὐξανομένη τις ἐν τῷ σώματι διάθεσις, πνίκα εἰς ἀξιόλογον ἀφίκηται μέγεθος, ἐγνωσται μὲν ἐξ, γνίστ τοῦ πρόσθεν χρόνου μηδὲν ἔχουσα γνώρισμα, τῇ τὴν αὐτὴν δόπον ἀπὸ χυμοῦ τινός, ἐν τοῦ τοῦ ζώου σώματι γενηθέντος μοχθηροῦ τῇ βραχύ, συμπάσχει τοῦ χρόνῳ τῶν λυπούντων τὸ μὲν μείζονα

† al. διατὰ σεων

ἀφ' ὧν τὸ σύμπαν σῶμα ταχέως ἀλλοιοῦται. ὅτι δὲ τ ὑσδρικῶν λεγομένων συμπτωμάτων, εἰκότως ἐκ παλαιᾶς πεπίεσθαι τὰς μήτρας ἡ οἷον ῥίζωσις ἔοικεν, τεκμήριον τὸ σμικρὸν ὅσον καὶ μόνας ταῖς χρηστὰς τε καὶ ταῖς τὰς ἐμμίσους καθάρσεις ἐπεχομένας, τὰ τοιαῦτα γίνεσθαι παθήματα. ὅτι δὲ τούτων αὖτ, μείζονα δύναμιν εἰς τὴν τ ὑσδρικῶν συμπτωμάτων γένεσιν ἔχει τὸ ὠδρίμα κατεχόμενον, ἐλάττονα δὲ τὸ καταμήνιον, ἐκ τ ἄνθου χρείας ἐπεχομένων τὴν κάθαρσιν, ὥσπερ μαθεῖν, ἄλλα μυρία παραδοθήσεται. μήτε δ' ἀπνοίας ἐχομένων μήτε σφοδρᾶς λειποψυχίας. μήτε δὶς ἄλλοις ἃ λέλεκται μικρὸν ἔμπροσθεν. ἐπὶ ᾗ καὶ τὰς τ χρηστὰς σῶν ἀμέμπτως καθαιρομένας, ἢ μὴ πολλῷ ἧττον, τὰ πρόσθεν, ὁμοίως ἁλίσκεσθαι συμπτώμασιν. ὁμολογεῖ δὲ πᾶσι, καὶ τὰ κατὰ τὴν μήτραν φαινόμενα σημεῖα, ταῖς ἀπομοίαις ἀκριβῶς ἰατρίναις. ὥστε μὴ γὰρ ὡς ἀνεπαισθήτου ὅλης αὐτῆς. ὥστε δ' ὡς πρᾶα πεπαισμένης, ὁ βάχγλος τοῖς ψαύουσιν ἐγκεκλιμένος φαίνεται. διὸ καὶ τίνες οἷον ζῶον τὴ παιδοποιίας ἐπεθυμητικόν, εἶτα τὴν μήτραν ὑποδεμένοι, σφιγκόμενον ὧν ὀρέγεται), παντὶ τῷ σώματι λυμαίνεσθαι φασί. γράφει γοῦν ὁ πλάτων οὕτως. ἀεὶ δὲ γε ταῖς γυναιξὶν μήτρας τε καὶ ὑστέραι λεγόμεναι δι' αὐτὰ ταῦτα, ζῶον ἐπιθυμητικὸν ἐὸν, τῆς παιδοποιίας, ὅτ' ἂν ἄκαιρον πρὸ τὴν ὥραν χρόνον πολλὸν γίνηται χαλεπῶς ἀγανακτοῦν φέρει. καὶ πλανώμενον πάντη ᾗ τὸ σῶμα, τὰς τε πνεύματος διεξόδους ἀφράκτους, ἀναπνεῖν οὐκ ἐᾶν, εἰς ἀπορίας τὰς ἐσχάτας ἐμβάλλει, καὶ νόσους παντοδαπὰς ἄλλας παρέχει. ταῦτα τ πλάτωνος εἰπόντος, γίνοι πᾶσ' ἂν. ὡς ἐπεισθὰν αἱ μῆτραι πλανώμεναι, ᾗ τὸ σῶμα τοῦ διαφράγματος πρὸς ἐσωσίν, ἐμποδίζουσι τὴν ἀναπνοὴν, γίνοι δὲ πλανᾶσθαι μὲν αὐτὴν ὥσπερ ζῶον, οὐ φασιν. ὑδροκεφάλων δὲ τῶν καταμηνίων ξηραινομένων, ἀναπίμπλησθαι εἰς τὰ κατώτερα, πολυΐσαν ὑγρασίαν. ἐκπεισθὰν ποτὲ ᾗ τὴν ἄνοδον ὁμιλήσαν τοῦ διαφράγματος, σβήσασθαι τῆς ἀναπνοῆς τὸ ζῶον. ὅθεν μὲν ἂν ἀγνοῶσί τε τὰ κατὰ τὰς ἀνατομὰς φαινόμενα, πρός τε τῶν φυσικῶν καὶ περιεργικῶν ὀνόματα, οὐδὲν ἐπεσκεψάμεθα. κἀκεῖνοι μηδὲν ἀφελεῖσθαι νομίζοντες ὧν εἶπον, ἡδίεσθαι νομίζουσιν εἶναί τι τῶν εἰρημένων ἀληθές. ὅθεν δὲ ἐν ἀμφοτέροις ἐγυμνάσαντο, διαθεῖσιν καὶ χωρὶς ἐμοῦ τὸ σαφὲς τοῦ λόγου. εἰ γὰρ καὶ ἀνεπαίσθητόν τι φαίνοιτο μόριον τ μήτρας, βραχὺ τοῦτ' ἔσι, καὶ οὐχ ἱκανὸν ἐνδιέξασθαι τὸν κύστον ὅλον αὐτῆς, οὐ δ' ἄχρι τῆς γαστρὸς ἀνεπαίσθαι. μήτι γε καὶ ταύτην ὑποβρύσαν, ἄψασθαι τῶν φρενῶν που. εἰ δέ πῃ καὶ ἥπτοντο, τί ἂν εἴη τοῦτο πρὸς ἄπνοιαν, ἢ λειποψυχίαν, ἢ τὰς τῶν κώλων σωτάσεις, ἢ κάρου παντελῆ. τοῖς γοῦν ὑποβρεμπλησθεῖσιν, ὁ τ γαστρὸς ὄγκος, ἐναργῶς φαίνεται θλίβων τὸ διάφραγμα. καὶ δῆλον μὲν ἡ ἀναπνοὴ πυκνοῦται, σύμπτωμα δ' ὀδὲν ἄλλο καταλαμβάνει τὸ ζῶον. ἀλλὰ ᾗ τὰς λυπήσεις, ἐπεκτενόμεναι τοῖς κυομένοις αἱ μῆτραι, πυκνοτέραν ὀργάζουσι τὴν ἀναπνοήν. οὐδ' ἐν δ' οὐ δ' ἄλλο βλάπτουσιν ἄλλο. τὸ δὲ ἐν ξηραινομένας αὐτὰς, ἀναβέχειν ὑδὶ τὰ κατώτερα πεφυσῶσαι ὑγρασίαν, παντάπασιν ἄπορον. εἰ μὲν γὰρ ἁπλῶς ὑγρότητος αἱ μῆτραι δέονται πρὸς τε, τὴν κύησιν ὁμιλοῦσαν ἔχουσι, καὶ τὸ κάτω μέρος ἅπαν τοῦ παχέος ἐντέρου. εἰ δ' οὐχ ἁπλῶς ὑγρότητος, ἀλλ' αἱματικῆς ὑγρότητος, ὑδὶ τὸ ἔπειτ ἐχρῆν αὐτὰς οὐκ ὑδὶ τὰς φρένας φέρεσθαι. τί δὲ καὶ δέονται πρὸς πίπλειν ἔξωθεν ἄλλοις μορίοις, ἔχουσαι πρόκειμένην ἑαυτῆς σάγασμα πυκνὸν ὑμενώδες ἀμφίεσμα, τὰ γὰρ ἔλκοντα πάντα τὰς ἀπ ἐντέρων ὑγρότητας εἰς ἑαυτὰ δῆλα σαφέστατα παμπόλλων, ὅσα πράττει. παμπόλλα δ' εἰς τὰς μήτρας ἐκθήκει σώματα φλεβῶν, δι' ὧν ἕλκειν ἐκ τῆς κοιλίας αἷμα δυνατὸν ἐν αὐτῆς. ἐκ τοῦ πάντως ἐχούσης ὠφέλιμον αὐτῇ τὸ αἷμα. τίνα δ' ἂν ἔχειν ἕτερον, εὕροι τὰς αἵματος, ἀπ πάσης εἰς μήτρας φορὰν ἀξιολογώτερον τοῦδε, δῆλα τίνος δ' ὅλως ἄλλου δυνατὸν αὐτῆς, ἀπ πάσης ἕλκυσαι τι; καὶ εἰμὴ μέγιστος δ' ἐν ὁ ἐν κοιλίᾳ φλεβὸς ὀχετὸς, ἀλλά τοι γ' ἄλλος οὐκ ἔσιν. ἅπαν γὰρ μία μόνη φλὲψ τοῖς κάτω τοῦ διαφράγματος ἅπασιν ἀπ πάσης ὀχετεύει τὸ αἷμα. πάντελῶς οὖν ἄτοπος ὁ λόγος αὐτῷ ὅτι. πρὸς τοῦ καὶ ζῶον ὀργάζεσθαι τοῦ λόγῳ τὴν μήτραν. ἀλλ' εἰ καὶ ὅσον συγχωρηθείη, λυπηθήσεται μὲν ἀρτιοφυὴς τῶν ἰδίων ὀρεκτῶν, ἴσως δὲ καὶ ἀτροφήσει. καθάπερ γέ τοι φασὶν οἱ ὁρῶντας, φοίνικας πάσχειν. οὐ μὴν ὅτ' ὑδὶ τὰς φρένας. οὔτ' ἐπ' ἄλλο τί χωρίον ἀφίξεται. πρὸς γὰρ ἂν τῆς ἄλλοις ἡ ξηρότατον ὅτι τῇ ἱδρᾶσει, τὸ διάφραγμα. δεῖ δὲ ἡ μήτρα ᾗ οὐ ξηραίνεσθαι φάσκοντας αὐτὴν, ὑγρῶν μορίων κοινωνίας. ἴσως δέ τις ἡμᾶς ὀρωτήσεται τὴν αἰτίαν, δι' ἣν ἀνεπαισθήτου τε καὶ παρεπαισθήτου πολλάκις ἡ μήτρα φαίνεται. ὅθεν γ' αἱ μαιβύτριαι λέγουσιν. ὥσπερ γε καὶ ὅτι πολλάκις ὧν τῆς οἰκείας ἕδρας μηνούσης αὐτῆς, ὀδὲν ἦπερ ὑδὶ λαμβάνει τὰς γυμνὰς ὑσδρικὰ συμπτώματα. πειράσομαι δὴ τούτοις ἐπεὶν τ αἰτίαν, ἐπόμενος τοῖς ὑφ' Ἱπποκράτους ἐρεθισθείσι. τὰς γάρ τοι τ ὑστέρων ᾠτάσεις, αἰτίας γίγνεσθαι φημί, τό τε καὶ τὸν αὐχένα ταῖς ἀπομοίαις μάλιστα, ἀνεπαισθάνεσθαί τε καὶ παρεπαισθάνεσθαι φαίνεσθαι. σωτεπαίσθαι γὰρ ἀναγκαῖον ὅτι ταῖς μήτρας τὸν αὐχένα. τῆς δὲν αἰτίας τοῦ τὰς μήτρας ἀνεσπάσθαι, τέ καὶ παρεσπάσθαι. ὅσον γὰρ ἐπὶ λαπέα τοῦ λόγου. τῶν πρὸς αὐτὰς καθηκόντων ἀγγείων ἡ πλήρωσις ἅμα τοῖς ἀρτήμασιν αὐτῶν. ἀπειλήχθη γὰρ ἡμῖν ἥνικα τὸν ἀφορισμὸν ἐξηγούμεθα, καθ' ὃν φησὶ, τ σπασμὸν ὑπὸ ἰσχνώσεώς τε καὶ πλησώσεως γίνεσθαι. εἰς μὲν τὸ πλάτος τε, καὶ τὸ βάθος ἐκτείνειν τὰ τῶν πληρουμένων σώματα, βραχύτερον δ' ὀργάζεσθαι τὸ μῆκος. ὅσον οὖν βραχύτερον γίνεται, τοσοῦτον ὑδὶ τὴν ἀρχὴν ἀναπᾶσθαι. ᾗ γὰρ δὴ καὶ οὗς ὁ ἀρασίστρατος, ἐκ τοῦ πληροῦσθαι πνεύματος εἰς εὖρος ὧν διδόντας, ἀφαιρεῖν φησὶν τὸ μῆκους, καὶ δι' αὐτοῦτ' ἀνεσπάσθαι. πόθεν οὖν ἡ πλήρωσις γίγνεται τῶν τε φλεβῶν, καὶ τῶν ἀρτημάτων, ἐκ ᾗ ὑδροχέσεως δηλονότι τῶν καταμηνίων. ἀφικνεῖται γὰρ ἄχρι τῆς μήτρας. ἔσω δ' οὐχ εἰσέρχεται τὸ αἷμα. ποτὲ μὲν αὐτὸ παχύτερον, ἢ κατὰ τὸ σῶμα τῶν ἀγγείων γιγνόμενος. ἔσι δέ ὅτε μυσάντων ἐκείνων ὥστε ᾗ ταῖς φλεψὶ πληθύοντ ἐκείνας τε διατείνειν, διαβρέχειν τε τὰ πλησίον αὐτ ἀρτήματα, τῇ ᾗ τούτων τάσει ᾗ τὸ συνεχὲς αἱ μῆτραι σωπασπῶνται. ἐὰν μὲν ἰσορρόπως ἕλκοντα πάντα χάνῃ, ἀπ ἐγκλίσεως αὐτῶν ἡ μετάστασις γίγνεται. ἐὰν δὲ ἑτερορρόπως πρὸς τὸ μᾶλλον ἕλκον, ἐκτείνονται. ὅκοιαι δ' ὡς ζῶον πλανώμενον, ἄλλο τ' ἐς ἄλλου ἀφικνεῖται τόπου ἡ μήτρα ταῖς γυναιξίν, ἀλλ' ὑπὸ σωτάσεως ἀνελκομένη. καὶ λέγων ἄν τις αὐτὸ μὲν τὸ σῶμα τῶν ὑσδρῶν ἅπασθαι εἶναι τῶν καῦτα, τῶν δ' ἀσφαλῶν δὲ πάσχειν αὐτὰς ἕλκε-

μένας

μλίας ἄλλο τ' ἀλλαχόσε, πϖσπιπτόντος ὀρᾶ. συμβαίνει γὰρ καὶ κατ' ἄλλα μόρια τοῦ σώματος, ἡ τοιαύτη φαντασία τῷ παθόντι, ὡς πολλάκις ἀπατᾶσθαι τοὺς ἰατροὺς, οἰομένους ϖεπονθέναι τὸ διεστραμμένον. ἢ διαμφθῆναι μὴ δυναμένων ἢ ἐκταυθλῶσαι. ☾ τοῦτο διδάσκων ὁ Ἱπποκράτης, ἐν τῷ ϖρὸς τὰ ἄρθρα βιβλίῳ καὶ τ' ἢ τὰς μήτρας λεγομένας πλάνας ἐμνημόνευσεν ὧν δ'ἐπ' γράψας. οἷς δ' ἂν εἰς τὸ ϖίσω κεφαλὴ μηρὸς ἐκπέσῃ, ὀλίγοισι δ' ἐκπίπτει, ὅτοι ἐκ ταινύσεως δυσκολίης. ὅ τε ἢ τὸ ἄρθρον τὸ ἐκπεσόν. οὗ τέ τι κάρτα ἢ τ' ἰγνύλιον. ἀλλ' ἧκιστα τ' ἐκ παλαισίων, ὅτοι ἐκ ταινύσεως ☾ τὸ ἢ τ' Βαβῶνα: ☾ τὸ ἢ τ' ἰγνύλιον ἄρθρον. ἐν τούτῳ δὲ λόγῳ, καί τι μᾶλλον τι ϖεπονθὸς, τὸ ἢ τ' ἰγνύλιον ἄρθρον, ἐκ δὲ τοῦ τὸ ἢ τὸν Βαβῶνα κοινωνίας ἀδυνατεῖν ἐκτείνεσθαι φησιν, εὐθὺ ἐξῆς ὧδε φράσας. ϖροσξυνίγναι μὲν ☾ τόδε χρή. σύγκυσιν γὰρ καὶ ϖολλοῦ λόγου ἄξιον. τὴν οὖν ϖλείστους λάθει. ὅτι οὐδ' ὑγιαίνοντες δύνανται κατὰ τὸν ἰγνύλιον ἐκτανύσαι τὸ ἄρθρον, ἢν μὴ συνεκτανύσωσιν τὸ ἢ τ' Βαβῶνα ἄρθρον. ϖλὴν ἐμὲ ϖάνυ ἄνω ἄρωσιν τὸν ϖόδα. οὕτως δ' ἂν δύναιντο. οὐ ϖοιῶ δὲ συμκάμϖτειν δύνανται τὸ ἢ τὸν ἰγνὸν ἄρθρον ὁμοίως, ἀλλὰ ϖολὺ χαλεϖότερον, εἰ μὴ συγκάμψωσιν, ☾ τὸ ἢ τ' Βαβῶνα ἄρθρον. ταῦτα ϖροειϖὼν ἐφεξῆς φησίν. ϖολλὰ δὲ ☾ ἄλλα ἢ τὸ σῶμα, τοιαύτας ἀδελφείας ἔχει καὶ κατὰ τὰς τῶν νούρων ξυστάσιας. ☾ ἢ μυῶν χήματα. καὶ ϖλεῖστά τε καὶ ϖλείστ' ἄξια γιγνώσκεσθαι, ἢ ὡς τις οἴεται, ☾ κατὰ τὴν τοῦ ἡτροῦ φύσιν, καὶ τὴν τῆς ξυμϖάσης κοιλίης καὶ τὰς τῶν ὑστερῶν ϖλάνας τε ☾ ξυστάσιας. ἐν τούτοις τοῖς λέξεσι, ϖροὔθετο μὲν εἰϖεῖν ὁ Ἱπποκράτης ϖερὶ τ' ἢ τ' ἰγνύλιον ἄρθρου μὴ δυναμένου κινεῖσθαι κατὰ φύσιν. οὐ δεῖ ϖεπονθέναι τι ϖάθος ἴδιον, ἀλλὰ τῇ κοινωνίᾳ τῇ ϖρὸς τὸ κατ' ἰσχίον. ἐμνημόνευσεν δὲ καὶ τῶν κατὰ τὴν μήτραν σωτάσεων. ὅταν αὕτη μὲν ὅλη ἐφ' αὐτῇ μὴ μεθίστῃ. τεινομένη δ' ὑϖτίνῳ ἑτέρᾳ, ἔϖηκται ϖοὸς ὠϖὰ καμπύλοις. ἂν μὲν οὖν διαστροφὰς ἢ μήτρας κατὰ τὸν εἰρημένον τρόϖον ἀκολουθοῦσι τοῖς τῶν ἐμμήνων ὠδῖνες. οὐκ αὐτὰ τῷ ϖοδὶ τὸ σῶμα τοῦ ζώου συμϖτώματα αἰτίαι γιγνόμενα. κοινὴν ᾗ αἰτίαν αὐτ' κτώμεναι τὸ ϖλῆθος τ' ἐπεχομένης ἐμμήνου καθάρσεως. ἂν δ' ἄνδρ τ' διαστροφῶν ἢ καὶ ἢ ὠδῖνες τῶν καταμηνίων τοῖς χρῳμένοις γιγνόμεναι βλάβαι, διὰ τὴν ἐπίσχεσιν τ' ϖερὶ ματος συμβαίνουσιν. ἔϖεσθαι δὲ τὴν ϖοσότητά τε καὶ ϖοιότητα τοῦτε καταμηνίου ☾ τοῦ ϖερὶ ματος, ἄλλοτ' ἄλλο συμϖτώματος εἴδος αὐταῖς γίγνεται. ψύχειν μὲν γὰρ ὅλον τὸ σῶμα δυναμένου τοῦ λυϖοῦντος αἵματος, καταψύχονται σφοδρῶς, ὡς μήτ' ἀναϖνεῖν ἀνθρώϖους, μήτε σφύζειν. ϖαχέος δ' ὄντος ἢ ῥοιμώδους, οἱ ϖασμοὶ γίγνονται. δυσθυμίαι δὲ ὅταν ᾖ μελαγχολικώτερον. ὧς ϖρόγε ϖάλιν λειποψυχίαι τε τῇ σφοδρότητι τῶν τάσεων ἔϖονται, καὶ ταῖς καταψύξεσιν. καὶ ταῖς τοῦ σομάχου κακώσεσιν. δῆλον δ' ὅτι τὸ σῶμα ἢ γαστὴρ, ἐν τοῖς τοιούτοις λόγοις, εἰώθαμεν ὀνομάζειν σόμαχον, ὥσϖερ κἀν ταῖς σομαχικαῖς συγκοπαῖς, ἅϖασι τοῖς ἰατροῖς ἔθος ὄζειν, οὕτω χρῆσθαι τῇ ϖροσηγορίᾳ. ὅσα δὲ ταῖς ἐμμήνοις καθάρσεσιν ἐπεχομένας ἀκολουθεῖ συμϖτώματα, καὶ γ' ☾ ϖερὶ τούτων ἐϖεχόμενος εἰϖεῖν τι, νῦν ἤδη, δίειμι τ' ἀρχὴν, ἀφ' ὧν Ἱπποκράτης, ἐν ἀφορισμοῖς ἔγραψεν ποιῶν σάμενος. ὧν ἐν καὶ τόδε ὄζειν. ἢν γυνὴ μὴ κύουσα, μὴ δίε τε ϖαῦρα γάλα ἔχῃ, τὰ καταμήνια αὐτ' ἐκλέλοιϖεν. αὖθις δὲ τὸ γάλα κατὰ ϖοῦς ϖέϖονθε φαίνεσθαι, τῶν καταμηνίων ἐπεχομένων καὶ τάδε σημεῖα, βάρος μὲν αἴσθησις, ἐν ὅλῳ τῷ σώματι καὶ ἄσις, καὶ ἀνορεξία. ☾ ἀνομαλία φρενῶδης. ἐὰν δὲ χωρὶς φρένης ἀνομαλία τις ᾖ καὶ ἄσις, καϑίστανται ἀλόκοτοι ὑϖοθυμίαι, σκέψασθαι κέλευσον τὴν μαῖαν ἀναμένων τὸ τῆς μήτρας αὐχῆνα. εἰ γὰρ αὖθις σκληρότητος μεμνηκὼς ᾖ, λυϖήσεως ταῦτ' ὄζει σημεῖα. τινὲς δὲ αὐτῶν ☾ τὴν τροφὴν ἐμοῦσιν. ἐδίοσί τε γὰρ ἢ ἀνθρακιὰς ἐσβεσμένους. ἢ τινὰ τοιαῦτα. τὸ μὲν τοι μετὰ σκληρότητος μεμνῆσθαι σόμα τοῦ τ' μήτρας αὐχῆνος, ϖάθος εἶναι τι κατὰ τὴν μήτραν σημαίνει. καὶ χρὴ σκοϖεῖσθαι τὴν μαιεύτριαν εἰ ὅϖη μόριόν ϖαρείσαται τε καὶ ἀνέσασθαι κατ' ἐκεῖνο γὰρ ὄζειν ὁ ϖεπονθὼς τόϖος τῆς ὑστέρας. φύσας δὲ ☾ διασημαίνει τι κατ' ἐκεῖνο τὸ μόριον ἄλγημα μετὰ βάρους. ὀρέγεται δὲ καὶ εἰς ἰγνίην τὸ ἄλγημα. καὶ τὸ κατ' οὐθὺ σκέλος αὐτὸ χωλεύει κατὰ τὴν ὁδοιϖορείαν. κἂν ϖολλῷ χρόνῳ τὰ καταμήνια λευφθῇ, καὶ μὴ δὲ μίαν κύησιν ὁ ἰατρὸς τῇ γυναικὶ ϖροσεγάγῃ, φαίνεταί τις γνίοτε κατὰ τὸν λιγνεῶνα ϖερὶ φύσιν ὄγκος, ὑϖολειπόμενος δὴ βάθους εἶναι τι φλεγμαῖνον. γνίαις δὲ καὶ φυματώδης ὄγκος ἐγείρεται, κατὰ τὸ ὠθρὰς τὸ λιγνεῶνος, οἷοι καὶ τοῖς ἀνδράσι γίγνονται κατὰ τὸ χωρίον τοῦτο. λαί τινι διεϖύησα, καὶ τομῆς ἐδέηθη. κατὰ τοῦτο γοῦν τὸ μέρος καὶ κῶλον οἱδαμὸν ἐκπυήσαντά τε καὶ τμηθέντα. γνίοτε μὲν ἀγνοούμενον ὑϖ' ἐμνουσιν τῶν ἀϖειροτέρων ἰατρῶν. ἔσι δ' ὅτε καὶ γιγνωσκόντων. καὶ ϖαντ' ἰάθη τὰ οὕτως ἐκϖυήσαντα κῶλα ῥᾳδίως. ἂν δὲ κατὰ τὴν μήραν τομὰς, δυσχερέσερον εἰς σύμφυσιν ἔρχονται, τοιαῦτα μὲν οὖν ἕϖεται συμϖτώματα ταῖς τῶν καταμηνίων ὠδῖνες σιν. καὶ χωρὶς τούτων, ἄλγηματα κατ' ὀσφῦν καὶ ϖράχηλον καὶ βρέγμα. καὶ τὰς τῶν ὀφθαλμῶν βάσεις. ϖυρετοί τε καυσώδεις. ἢ οὖρα μελανόμενα μετ' ὀρυθροῦ τινος ἰχῶρος, ὥσϖερ εἰ κρεῶν νεοσφαγῶν ϖλύμματα μίξαις ἀσβόλῃ. γνίαι δὲ καὶ δυσουροῦσι, ☾ ἰσχουροῦσι. ὅτ' ἂν δ' ἔν τι τοιοῦτον ἴδῃς ὠδῖ γυναικῶν, ὑϖόϖτευε ἢ τὰς μήτρας εἶναι τῶν οἷον ῥίζαν αὐτῶν. ἐὰν δὲ καὶ κατ' ἄλλον τινὰ τόϖον τοῦ σώματος, ἔκκρισις αἵματος ἢ φλεγμονή τις ἢ, ἢ ὀρυσίπελας γένηται, ϖωυδάνεσθαι χρὴ ϖοδὶ ☾ ἐμμήνου καθάρσεως. οὐδ' ἐν γὰρ τούτων γίγνεται ταῖς ἀμέμϖτως καθαιρομέναις. ταῖς μὲν οὖν ἐπισχέσεσι τῆς ἐμμήνου καθαίρσεως, τοιαῦτα ϖυϖίπαν ἐπιγίγνεται συμϖτώματα. ταῖς δ' ἀμέτροις ἰσχνώσεσιν, ἄχροια, ☾ ϖοδῶν οἴδημα καὶ ὅλον ὕϖιδρον τὸ σῶμα. ☾ μοχθηρῶς ϖέϖειν τὰ σιτία καὶ φάυλως ὀρέγεσθαι. καὶ ϖαντ' ὅσα δὴ αἵματος ἄμετρον ἰσχνώσιν εἰώθειν ἕϖεσθαι συμϖτώματα. κἂν ὀξ ἀμορῥοΐδος, ἤ τινος ἄλλης ἀμορῥαγίας ἡ ἰσχνωσις ἕϖεται. καὶ χωρὶς δὲ τοῦ ϖεπονθέναι τὰς μήτρας, ὁ ἁλούμενος ῥοῦς γυναικεῖος ὄζει ὅτι συμβαίνει ταῖς γυναιξίν, ὅλου τοῦ σώματος ἐκκαθαιρομένου τε καὶ κενουμένου δι' αὐτῆς. ὥσϖερ γνίοτε καὶ δὴ νεφρῶν ἐκκενοῦνται. καὶ γίγνεται δῆλον μάλιστα ταῖς ἀϖαλοσάρκοις τε καὶ φλεγματώδεσι, ἃς καὶ χωρὶς τοῦ ψαῦσαι τῆς μήτρας, ἰασάμεθα δὴ τῷ τ' ϖαντὸς σώματος βοηθημάτων. ἔσιν δὲ τὸ κενούμενον, γνίοτε μὲν ὀρυθρὸς ἰχὼρ, ἔσιν ὅτε δ' ὑδατώδης ἢ ὕϖοχρος εἰ δ' αἷμα καθαρὸν ὡς ἐν φλεβοτομίᾳ φαίνοιτο, ϖοσέχειν ἀνειδῶς μὴ τις ἀνάδρωσις γέγονεν ἐν τῇ μήτρᾳ. συμ

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 324 sur 494

βαίνει δ' ὡς τὸ πολὺ κατὰ τὸν αὐχένα μᾶλλον, ἢ ἄλλα χόβι τὰς ἀναβρώσεις αὐτῶν γίγνεσθαι. διαγινώσκοντι δὲ τοῖς φερομένοις ἰχῶρσιν, ἃ βυθιώτερα, κατὰ δὲ τὸ σύμπαν τὸν αὐχένα, οὐ τούτοις μόνον, ἀλλὰ καὶ διὰ τῆς ἀφῆς. ἐκκρίνεται δ' ἅμα καὶ τῶν λυσσῶν φύσις, ἀναστομουμένων τῶν κατὰ τὸν αὐχένα φλεβῶν. εἰ δὲ κυόσης γυναικὸς ἀξαίφνης ἰχνοὶ γονιθεῖεν οἱ πιτθοὶ, προσδόκα τάντιον ἐκτρώσειν. δίδυμα γὰ κυούσης ὁ ἕτερος πιτθὸς ἰχνὸς γινόμενος, ἐκτρωθήσεσθαι σημαίνει τὸ ἕτερον τῶν ἐμβρύων. καὶ τυπίπαν τὸ μὲν ἄρρεν, ὁ δεξιός. τὸ δὲ θῆλυ, ὁ ἕτερος. ἐπεισὶ τὰ μὲν ἄρρενα τυπίπαν ἐν τοῖς δεξιοῖς μορίοις τῶν μητρῶν λυίσκεται. τὰ δὲ θήλεα, ἐν τοῖς ἀριστεροῖς, καὶ ἀπαίνιον ὅτι τὸ ἀνάντιον, ὡς κἀπὶ τῶν ἄλλων φαίνεται ζώων, οἷς ἡ φύσις ὅτι διδυμόδους. αἶγες τε γὰρ πολλαὶ, καὶ πρόβατα, τοιαῦτα καὶ τῶν ἄλλων τετραπόδων ζώων ἐν ὀλίγα. εἰ δὲ λυίσκοιτο μὲν ἑτοίμως ἡ γυνὴ, δίμηνον δὲ καὶ τρίμηνον, ἢ τετράμηνον ἐκβάλλη τὸ λύημα, πρὸς τὰς κοτυληδόνας αὐτῆ τῶν μητρῶν, ὑγρότης φλεγματώδης ἀθροίζεται, διὰ ἣν ἡ τῶν χυμῶν ἐν τοῖ χοείω, φλεβῶν τε καὶ ἀρτηριῶν σύμφυσις τοῖς σώμασιν τῶν καθηκόντων εἰς τὸν μήτραν ἀγγείων, ἄκοπον ὅτι, ὡς μὴ φθεῖρεν τὸ ἔκυημένον βάρος ἀλλ' ἀκρέμνυσθαι ῥᾳδίως. ὥσπερ ὀλίγα τῶν διὰ τῆς ἕδρας ἐκκενομένων, σημεῖα τῶν πλησίον αὐτῆς ὅτι τόπων πεπονθότων. τὰ πλεῖστα δ' αὐτῶν, ἐντέρων, καὶ τῆς γαστρὸς καὶ τοῦ καλλιστοῦ, καὶ τοῦ ἥπατος, ἐκ ὀλιγάκις δὲ καὶ τῶν ἐν ὅλῳ τοῦ σώματος ἔσι χυμῶν γνωρίσματα. ἡ τὸν αὐτὸν τρόπον ὀλίγα τῶν διὰ τοῦ ἀισθητοῦ ἐκκενομένων, ἴδιον αὐτὸ πάθος ἐνδείκνυται. τὰ πολλὰ δὲ λύσεως νεφρῶν, ἥπατός τε καὶ καλλιστοῦ καὶ πνεύμονος καὶ θώρακος. καὶ τῆς ἐν ὅλῳ τοῦ σώματι διαθέσεως τῶν χυμῶν, ὅτι σημεῖα. διορίζεται δὲ τοῖς ἄλλοις ἃ συνεδρεύειν ἔπομαι ἑκάστῳ μορίῳ πάσχοντι, τό γε μὴ ἀισθητὸν αὐτὸ πεπονθέναι γνωρίσεις, ἐκ τῶν δὲ τῆς μὴ ἑλκώσεως αὐτὸ, γνώρισμα σαφὲς, ἡ ὀδυνὴ κατ' αὐτὸ γινομένη, μετὰ τοῦ κατὰ τὰς οὐρήσεις ἐκκρίνεσθαί τι τῶν συνεδρευόντων τοῦ ἕλκει. καὶ διακρίνεται γε ταῦτα τῶν ἐκ νύσεως φερομένων τῷ φθάνειν αὐτὰ κατὰ τὴν πρώτην ἔδοσιν ὠδὶ φαίνεσθαι. τὰ δ' ἐκ τῆς λύσεως, ἀναμεμίχθαι τοῖς οὔροις. ἀλλὰ καὶ διακρίνεται καὶ τὰς οὐρήσεις συνεχῶς, τὰ μὲν τοῖς αἰσθητοῖς ἕλκη. καὶ μᾶλλον ὅτ' ἂν ἀκριβεσθῆς ἐφελκίσθῃς, ἢ ῥύπου, διαθορᾶ γίνεται. πολὺ δὲ μᾶλλον αἵτε φλεγμοναὶ καὶ τὰ ἄλλα τὰ τοιαῦτα χωρὶς σημείου διαγινώσκεται. πρὸς δὲ γονορροίας τε καὶ πριαπισμοῦ διελθεῖν ὠδὶ πλέον ἄμεινον. ἡ μὲν δὴ γονορροία, ἀφορμητος ἀπόκρισις ὅτιμ, ἀκάθαρτος, ἕξεσι δὲ καὶ ἀποβαίνειν ὀνομάζειν. ὥσπερ καὶ σαφέστερον ἀπόκρισιν ἀφορμῶς συνεχῶς γιγνομένην, χωρὶς τῆς κατὰ τὸ αἰσθητὸν ἐντάσεως. ὁ δὲ πριαπισμὸς αὔξησις εἰς μῆκος τε καὶ κύκλον ὅτι ὅλου τοῦ αἰσθητοῦ, χωρὶς ἀφροδισίου πρόθυμίας ἢ τινος ὁρμασίας ἐπικτήτου. διαθάπερ ἐνίοις γίγνεται, καὶ κοιμωμένοις ὑπνίοις. οὕτω γὰρ αὐτὸν ἐπιτυπώσαντό τινες. ἔνεσι καὶ συντομώτερον, αὔξησιν μόνιμον τὸ αἰσθητοῦ, ἢ ἐξοίσουσιν μόνιμον, ὀνόμασται δὲ παρωνύμως ἀπὸ τοῦ πριάπου δηλονότι. ὁ γὰρ ἐκεῖνον ὡς φύσει τοιοῦτον ἔχοντα τὸ αἰσθητὸν, οἱ ἄνθρωποι, πλάττουσί τε καὶ γράφουσιν. τὸ δὲ τῆς γονορροίας ὄνομα, προφανῶς ὅτι συνθετὸν, ἔκ τε τῆς γονῆς, καὶ τοῦ ῥεῖν. ὀνομάζεται γὰρ τὸ ἀφορμα καὶ γονὴ καὶ γόνος. ὥσπερ δὲ καὶτ' ἄλλα πάντα τὰ ἐκ τῶν σώματος ἡμῶν ἐκκρινόμενα, κατὰ διττὸν τρόπον ἔσθ' πάσχει ποτὲ μὲν ἐκ τῶν προϊεχόντων αὐτὰ σωμάτων ἐκκενόμενα. ποτὲ δὲ αὐτομάτως ἐκρέοντα δι' ἀῤῥωστίαν τῶν αὐτῶν σωμάτων οὐ κατεχόμενα, ὅτως καὶ τὸ ἀφορμα. τῆς μὲν γὰρ φύσεως ἔργον ὅτι ὠδὶ τῶν τοιούτων ἁπάντων, ὡς πρὸ τοῦ ἐκκενεῖν ὧδὶ τοῖς προσήκουσι καιροῖς οὕτω καὶ τὸ κατέχειν. ἀλλὰ τὸ μὲν ἐκκενεῖν γίγνεται, τοῦ μὲν πόρου τῆς ἐκκρίσεως ἀνοιγνυομένου, τοῦ δ' ἄλλου λύπους προϊσχομένου τε καὶ ὠθοῦντος ὧδὶ τὸν ἀνειμένον πόρον, ἅπαν τὸ προϊεχόμενον ἐν τῇ κοιλότητι. τὸ δ' ἴσχεσθαι διαμένοντος μὲν, ἐν τῷ κεκλεῖσθαι τοῦ πόρου, μὴ δὲ μιᾶς δὲ εἰς τὸ προϊεχόμενον ἐκ τοῦ προϊέχοντος ὥσεως γιγνομένης, ἀλλὰ τοὐναντίον ἅπαν, προϊσχομένου τε καὶ κρατήσεως. οὕτως μὲν ὠδὶ τῶν κατὰ φύσιν ἐχόντων, ἅτε ἐκκρίσεις καὶ αἱ κατοχαὶ γίγνονται τῶν προϊεχομένων ὑγρῶν ἐν τοῖς κοίλοις ὀργάνοις. ὠδὶ δὲ τῶν παρὰ φύσιν, αἱ μὲν ἐποχαὶ, διὰ ἀῤῥωστίαν τῆς ἐκκριτικῆς δυνάμεως. αἱ δ' ἐκκρίσεις διὰ τὴν τῆς παθητικῆς ἀδυναμίαν, ἢ τινὰ διάθεσιν ὁμοίως τῇ κατὰ φύσιν ἐκκριτικῇ, λυνοῦσαν τὰ μόρια. καθάπερ ἐπ' αὐτῶν τῶν ἀφορματικῶν ἐν ὑδρωψίαις τε συμβαίνει καὶ τοῖς ἄλλοις ἀσμοῖς ὁπόταν βιαίως γένηθῶσιν. ὁρῶμεν δὲ καὶ καθ' ἕτερα μόρια, τοὺς ἀσμοὺς, οἷον χεῖρας, ἢ πόδας, ἢ δακτύλους. ἐνίοτε μὲν ἅμα τῷ παντὶ σώματι ἀσωμίαν γιγνομένης. ἐνίοτε δὲ μόνου πασχόντος. δηλὸν δὲ ὅτιν ἄλογον, ἐν τοῖς ἀφορμαλικοῖς ἀγγείοις ποτὲ μόνοις γίνεσθαι τοιαύτην διάθεσιν, ὡς πρό γε τοῦ γονορροίας ἀνάλογον ὁρᾶν ἐκκρίσεσιν ἀκρισίους. ὅταν ἡ κατέχουσα δύναμις αὐτὴ παραλυθεῖσα τύχῃ. γονόῤῥοια μὲν οὖν, τῶν ἀφορματικῶν ὀργάνων ὅτι πάθος, οὐ τῶν αἰσθητῶν, οἷς ὁδῷ χρῆται πρὸς ἔκρουσιν ἡ γυνὴ. ὁ πριαπισμὸς δὲ, σαφῶς τὸ αἰσθητοῦ φαίνεται σύμπτωμα. δυνατὸν δ' ὅτι καὶ μηδὲν αὐτοῦ πεπονθότος ἰδίου ἀῤῥώστημα, τῶν ἀρτηριῶν εἶναι μόνον, τοιαύτην ἰσχυσῶν διάθεσιν ἐνίοτε παρὰ φύσιν, ὁποία αὐτῆς συμβαίνει ὅτε ἡ κατὰ φύσιν ἔντασις ἐγίνετο τοῦ παντὸς αἰσθητοῦ. ὅτι μὲν γὰρ ὑπὸ πνεύματος ἀῤῥοιδήσκει, πρόδηλον ὅτι τεκμαιρομένοις τοῦ τάχει τ' ὀγκώσεώς τε καὶ συσολῆς. ὑγρὸν γὰρ οὐσίᾳ, οὕτω ταχέως ἐφ' ἑκάτερα τὸν μεταβολὴν οἷόν τε ὅτι ποιεῖσθαι. τότε δ' ὅτως ἔχοντος, καὶ φαινομένου, ἐν ταις ἀνατομαῖς ἀρτηριῶν μεγάλων, εἰς μικρὸν μόριον, τὸ αἰσθητὸν ἐμβαλουσῶν, φαινομένης δὲ καὶ τῆς οὐσίας τοῦ αἰσθητοῦ τοιαύτης ὁποίαν οὐδ' ἐν ἄλλο μόριον ἔχει. σῶμα γὰρ ὅτι νδυρῶδες, τὴν ἰδέαν συνεγγώδες ὅλον, χωρὶς τῆς καλουμένης βαλάνου, τί ἂν ἄλλο τις γνοῖσαι δύναιτο, παρὰ τὸ πληρούμενον ἀτμώδους πνεύματος ἐκ τῶν ἀρτηριῶν ὑδρέοντος, τὸν ἐν ταῖς ἐντάσεσιν ὄγκον ἴσχειν, καὶ διὰ τοῦτο τὴν βάλανον ἴσον ἀεὶ τὸ μέγεθος ἔχειν. ὅτι τὸ συνεγγῶδες αὐτῆς νδῦρον, οὐκ ἐνυπάρχον. τίς δ' αἰτία τοῦ μὴ τὰς ἀφορδισίους ὁρμὰς ἐντείνεσθαι τὸ αἰσθητὸν, ἢ τις καὶ κοιμωμένοις, ὅταν ὑπνίοι καταπαίσωσιν ὁρμαὶ θῶσιν τὸ σφόδρα. εὑρεθείσης γ' αὐτ', ἐλπὶς ὅτι καὶ τὴν τοῦ πριαπισμοῦ διάθεσιν εὑρήσειν ἡμᾶς. ὅτι μὲν γὰρ ἅπτει ἐκ τῶν ἀρτηριῶν, ἢ ἐκ τοῦ συνεγγώδους νδύρου, τὸ ἀρχὴν αἰτίαν, ἢ καὶ συναμφοτέρου μεταβολὴ τινὰ χόντος ἐκ τῆς ἐμπροσθεν καταστάσεως, ἀναγκαῖον ὅτι γίγνεσθαι τὴν πλήρωσιν ἄνισους ἅπλουν. ἐξ ὁποτέρου δ' αὐτῶν μᾶλλον, ἢ εἰ καὶ ἐξ ἀμφο-

ἀμφοτέρων, ἐφεξῆς σκοπῶμεν, ἀρχὴν τοῦ λόγου τὴν δὲ θέμενοι τὰ μόρια τοῦ σώματος, ἡ διαπλάσασά τε καὶ τελειώσασα φύσις, ἐργάσατο χωρὶς διδασκαλίας, ὧδε τῆς οἰκείας ἐνεργείας ὀφείλει. Βάσανον γε τούτου μεγίστην ἐποιησάμην ποτὲ βρέφας ἐκθεῖναι κελεύσας, ἄνευ τοῦ θεάσασθαι ποτε τὴν κύησιν αὐτῆς. αἴγας γὰρ ἐγκύμονας ἀναπεμάσας ἕνεκα τῶν ἐκτιθεμένων θερμάτων τοῖς ἀναβοσκοῖς ἀνδράσι πρὸς τῇ κώμῃ τοῦ κυήματος οἰκονομίας, εὑρὼν ποτὲ γυναῖον τὸ ἔμβρυον, ἀπέλυσα μὴ τῆς μήτρας ὥς πω εἰώθαμεν. ἁρπάσας δὲ πρὶν θεάσασθαι τὴν λύσιν, εἰς οἶνον μέν τινα κομίζας κατέθηκα. πολλὰ μὲν ἔχοντα λεκάνια. τὸ μὲν οἶνος. τὸ δὲ ἔλαιον. τὸ δὲ μέλιτος. τὸ δὲ γάλακτος. ἢ ἄλλο τινὸς ὑγροῦ, πλῆρες. ἐκ ὀλίγου δ' ἄλλα τῶν δ' ἐκ μητρίων καρπῶν, ὡς πρός γε τὴν ἀκροδρύων, ἐθέσάμεθα δὲ τὸ ἔμβρυον ἐκεῖνο, πρῶτον μὲν βαδίζον τοῖς ποσὶν, ὡς πρὸ ἀκμῆς, ὑγιὲς βαδίσεως ἔχον τὰ σκέλη. δεύτερον δ' ἀρρεῖον ὂν τὴν ἐκ τῆς μήτρας ὑγρότητα. ζῶντος ὧδε τούτου, κινούμενον ἐνὶ τῷ ποδὶ, τὴν πλευρὰν, εἶτ' ὀσμώμενον εὐθέως, ὧδε, τὴν κεφαλὴν ἐπὶ τὸν οἶνον ἑκάστου, ὡς δὲ πάντων ὠσμᾶτο, τὸ γάλακτος ἀπροφάσιστον, ᾧ καὶ ἀνελκυσάμενοι ἅπαντες, ἐναργῶς ὁρῶντες, ὅπερ Ἱπποκράτης ἔφη. φύσεως ζῶον ἀδίδακτον. ζῶντος ἀνελεξάμενον ἐκεῖνο τὸ ἐρίφιον. εὐθέως τε προσφορήσαν ὕσσωπον, ὃ τὸ γάλα μόνον, ἀλλὰ μὴ ἄλλα τινὰ τῶν λειχόντων. οὗτος ὁ καιρὸς καθ' ὃν ἐξηρέθη τῆς μητρὸς ὁ ὄρχις, ἐχθὲς τῆς ἑωθινῆς ἰσημερίας, μετὰ δύο πρὸ μιᾶς εἰσκομισάμενον αὐτῷ μαλακὸς ἀκρέμονας θάμνων τε καὶ φυτῶν, ὧν πάλιν ζῶντων ὀσμησάμενον ἀπάντων, ἑνίων μὴ δυθέως ἅπτεσθαι πινῶν ἢ ἤρξατο γεύεσθαι, μὴ γευσάμενον ὧν τῆς ἑλωδεστέρας ἕνεκα τῶν μὴ ταῖς μεγάλαις ἀξιοπίστων ἐδεσμάτων. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἴσως, μικρόν. ἐκεῖνο δὲ μέγα. τὰ γὰρ φύλλα καὶ οὗς μαλακὸς ἀκρέμονας ἀφαγὼν, κατέπιεν. εἶτ' ὀλίγου ὕσσωπον, ὧδε τὸ μυρυκάζειν ἤρξατο, ὃ πάλιν οἱ θεασάμενοι πάντες, ἀνεβόησαν ἐκπλαγέντες ὧδε τῆς τῶν ζώων δυνάμεως. μέγα μὲν γὰρ ἡ καὶ τὸ πεινῆσαν, διά τε τὸ σώματος καὶ τὸ ὀδόντων προσφορεῖσθαι τὴν ἑλωδεστέραν. ἀλλ' ὅτι τὸ καταποθὲν εἰς τὴν γαστέρα, πρῶτον μὲν ἀναφορεῖον εἰς τὸ στόμα προσῆκεν, ἔπειτα λειαίνειν ἐν αὐτῷ μαστώμενον ἐν χρόνῳ πολλῷ, καὶ μετὰ ταῦτα, κατα πίνειν μηκέτι εἰς τὴν αὐτὴν κοιλίαν, ἀλλ' εἰς ἑτέραν, ἱκανῶς ἡμῖν ἐφάνη θαυμάσιον εἶναι. πάντες δ' οἱ πολλοὶ τὰ διαφέροντα τῶν φύσεως, ὀργανα, μόνα τὰ ἔξω θεάματα θαυμάζοντες. ἐπεί τοι πῶς ὁ θαυμασὸν, τὸ δὲ τὸ ἀληθέστατον. οἷον φορᾶς τὸ ἰατρικὸν ἰσχίου, ὑπό τινος μὲν ἐκτείνεται

ἀπιάσαιτο, ζητητέον. ἐμοὶ μὲν δοκεῖ, κατ' ἀμφότερα μὲν, γίγνεσθαι. πλεονάζεις δὲ, τοῖς τῶν ἀρτηριῶν σώμασιν οὖρωμένοις ἔπεσθαι. ῥᾴον γὰρ οὖρωθῆναι ταῦτα, τὸ πνεῦμα φυσῶσθαι τῷ τοῦ συνεχῶς τὸ οὖρον γεννᾶσθαι καί μοι δοκεῖ, τῆς μὲν ἧπ. τὸ οὖρον διάθεσιν ἅπαξ ἑωρακέναι τὴν ἐν τῶν ἀρτηριῶν, πολλάκις. ἐπιλήσεσθαι δ' οὖν τοῖς τε πεπυκασμένοις συμπτώμασιν, καὶ τοῦ τρόπου τῆς θεραπείας. ὦ μὲν γὰρ οἱ παλαιοὶ τὸ αἰσθητὸν σωματικῶς πεπυκνῶντο, πνεῦμα φυσώδες ἦν ἄπορον. καὶ πῶς οὖν τὴν θεραπείαν ἅπασαν ἀρμοττόμενος. ἰασόμην τ' ἄνθρωπον. οἷς δὲ τὰ σώματα τῶν ἀρτηριῶν πυρώθη, τοιοῦτον μὲν οὐδὲν πεπυκνῶσθαι σύμπτωμα. συμβεβήκει δὲ τοῦ μὴ, ἵνα πολλῷ χρόνῳ πρὸ τοῦ ἔθους, ἀφροδισίων ἀπέχεσθαι. τοῦ δὲ καυχύμασι ἐκτεταμένων καὶ θερμαίνων ἐκλυθῆναι κεχρῆσθαι. τοῦ δέ τινι ζώνῃ κατ' ὀδυνηρείαν συνοῖν μιᾶς, ἀνάγκη ζώνης ὄντα. τὴν οὖν ἀναστόμωσιν τῶν ἀρτηριῶν, ἐπεκτεταμένα θαι, τοῖς μὲν ἀπὸ τῆς ἐκ τοῦ καυχυμίας θερμότητα γεγονέναι. τοῖς δὲ ἀπὸ πνεύματος φυσώδους γένεσιν, ἀπτακτως τε καὶ βιαίως κινουμένου. καὶ γάρ τοι καὶ τὰ φάρμακα τὰ τῶν αἰσθητῶν ἐνταῦθα τὰ τε πίνομενα, καὶ τὰ ἡπ. τοῦ τοιαῦτα τοῦ τοῦ ὀσφύος ὠθιζόμενα θερμὰ τοῦ πνευματώδη πάντ' ὄντα. ὥς που ἂν τὰ ἐναντία πάντα, ἄφυσα καὶ ψύχοντα. μᾶλλον ἢ θερμαίνοντα. προσέχειν δὲ χρὴ τοῦ λόγῳ μὴ πάντα τὰ τοιαῦτα, φάρμακα νομίσαι, ἀκ ἐσθίεσθαι τὰ, διότι τῶν ἐσθιομένων ἐνίοις μὲν, γυναικὶ πολλὰ ἀφορμὰς ὄντα, ἡπ. τοῦ, ἡ τὰς εἰς τὴν λαγνείαν ὁρμὰς, πρὸς ἑαυτά. ταῦτα μὲν ἂν μαρτυρεῖ τοῦ λόγῳ λαβ' ὃν ἀρτίως ἐλέγομεν, καὶ οὐ τῶν ἀφροδισίων ἀπέχομένους, ἐνίοτε τοῖς πριαπισμοῖς ἁλίσκεσθαι. συμβαίνει γὰρ οὖν τοῖς πολυαφορμοις τε ἅμα, καὶ πρὸς τὸ ἔθος ἀπέχομένοις. ὅτ' οὖν μὴ διαπονῶσι πλήθει γυμνασίων τὴν περιττὸν τοῦ αἵματος καὶ μάλιστα δὲ αὐτῶν ὅδι τῆς μὴ τ' ἀφροδισίων ἐνοίας τὴν ἀπομάγησαν. ὡς πρὸ οἱ σωφρονικοὶ τε φύσει. μὴ χρόνῳ πλέονι τῆς τοιαύτην ἐγκράτειαν ἀσκήσαντες εἰς φαντασίαν ἀπ' αὐτῶν ἀφικνέμενοι, διά τε θεαμάτων ὀρμᾶν αὐτῶν διαμένῃ, μὴ δι' ἀναμνήσεως αὐτῶν. ἐναντιώτατα γὰρ ἡ τοῦτων τῶν ἀνθρώπων διάθεσις, ἐν τοῖς αἰσθητοῖς γίγνεται, τῇ τῶν ὁ ὅλως εἰς ἐννοιαν ἀφροδισίων ἐρχομένων. καί τινι θέλω πρεσβεύειν πρὸ τὸ πρόσθεν ἔθος, ἀρχέσθαι τελέως ἀφροδισίων, εἰς ὄγκον ἐπεδίδου τὸ αἰσθητὸν, ἐμφυσώμενον ὡς ἀναγκαδθῆναι ἀνακινώσασθαί μοι πρὸς τὸ συμπτώματος. ἔφη γὰρ βαυμάζειν ὅπως τοῦ δὲ μὲν τοῦ ἀθλητῆ ῥυσὸν καὶ πρεσταλμένον δεῖ τὸ αἰσθητὸν ἐκ τῆς σύνταξίας. ἑαυτῷ δ' ἀφ' ὅ, τοῦτ' ἐνεσήσατο, τἀναντίον συμβαίνει. τό τε μὲν οὖν αὐτῷ σωιεβάλλου τὸ ἠθροισμένον ἐκείναι ὠφέλιμα. τὰ λοιπὰ δὲ καὶ θεαμάτων, καὶ διηγήσεως, καὶ μνήμης ἐπεγείρειν διαμένῃς εἰς ἀφροδίσια, παντάπασιν ἔργειν ἑαυτόν. ὅδοι δ' ὑβύς ἀρχῆς ἢ ἀθλοῦντες ἢ φωνασκοῦντες ἄπειροι τῶν ἀφροδισίων διετέλεσαν, ἐρξαντες παντάπασιν ἑαυτοῦ ἀπάσης ἐννοίας τε καὶ φαντασίας τοιαύτης, ἰσχνὰ καὶ ῥυσὰ τοῖς τῶν γυρόντων ὁμοίως αὐτοῖς γίνεται τὰ αἰσθία. πρὸς γὰρ τοῖς ἄλλοις ἰδιόκενο συμβαίνει τοῖς ἐν νεότητι ἡπ. τὸν πρῶτον χρόνον ἀφροδισίοις πολλοῖς χρησαμένοις, οὖρωμένων τῶν ἐν τούτοις τοῖς τόποις ἀγγείων, οὖρωμα τε γίγνεσθαι πρὸς αὐτὰ, τὸ αἷμα. καὶ τὴν ὀρεκτικὴν διάμειν τῶν ἀφροδισίων αὐξάνεσθαι, ἡπ. τὸν κοινὸν λόγον ἅπασῶν τῶν διαμένων, ὃν καὶ πλάτωνα ἔγραψεν, τὴν μὲν ἡσυχίαν, ἐκλύειν λέγων. τὴν δ' ἐν τοῖς οἰκείοις ὄργοις διατριβὴν, αὐξάνειν τὴν ῥώμην. ὅτως μὲν οὖν καὶ οἱ πυθοὶ, ταῖς μὲν μὴ δέ ποτε κυήσασαι πρεσταλμένοι διαμένουσι. ταῖς δὲ μετὰ τὸ κυῆσαι θηλαζόσας παιδία, μέγιστοι γίγνονται, καὶ διαμένουσί γε γάλα πρέχοντας ἄχρις ἂν θηλάζωσιν. παυομένους δὲ τοῦ θηλάζειν τὰ παιδία, καὶ τὸ γάλακτος ἐν τοῖς πυθοῖς γένεσις, ὁ μετὰ πολὺ πάντα. ταῦτ' ἔν ἡμῖν ἅπαντα πρὸ διεσκεμμένοις, καὶ πῶς τὴν θεραπείαν ἀφορμὰς πρέξει, διοριζομένοις τὰς αἰτίας, ὑφ' ὧν ἑκάστῳ τῶν πασχόντων, τὸ πάθος ἐγγίγνεται. νῦν δ' ὅσων καιρὸς αὐτῶν, ἀλλ' ἤδη τέλος ἐχόσης τῆς πολιτικῆς πραγματείας, καταπαύσω τὸν λόγον ἐνταῦθα.

ΓΑΛΗΝΟΥ ΠΕΡΙ

ΔΙΑΦΟΡΑΣ ΠΥΡΕΤΩΝ

ΒΙΒΛΙΟΝ α.

Ι διαφοραὶ τῶν πυρετῶν, αἱ μὲν οἰκειότατοι, καὶ κυριότατοι, ἡπ. τῆς οὐσίαν αὐτῶν εἰσιν. αἱ δ' ἄλλαι κατά τι τῶν συμβεβηκότων. ἐπεὶ δὲ καὶ αὐτῶν τῶν συμβεβηκότων ἡ μία φύσις, ἀλλὰ τὰ μὲν ἐγγυτέρω τε καὶ οἰκειότερα τῆς διαφερούσης οὐσίας ὄντι, τὰ δὲ πορρωτέρω τε καὶ ἀλλοτριώτερα, δῆλα ἔσται καὶ τῶν ὀνομάτων λαμβανομένων διαφορῶν, ἀφ' ὧν τὸ γένος ὄντι. μάλιστα μὲν οὖν ἀμαρτάνουσιν οἱ τῶν οἰκείων τε καὶ κυριωτάτων ἀρχόμενοι. ἐφεξῆς δὲ ὅσοι τούτων ὑπομνήσθέντες, ἀνέμιξαν αὐταῖς ὁμοτίμως ἅπασας τὰς ἡπ. τοῦ συμβεβηκότος, ἀ διακείναντες ἀπὸ τῶν χρησίμων τὰς ἀχρήστους. ἃ μόνον δὲ ἐν τοῖς γένεσι τῶν διαφορῶν ἥμαρτον οἱ πλεῖστοι τῶν ἰατρῶν, ἢ τοι πλεονάσαντες, ὡς ἐπὶ τῶν ἀχρήστων μνημονεύειν, ἢ ἐλλιπόντες, ὡς καὶ τῶν χρησίμων ἐνίας παρελθεῖν, ἀλλὰ ἡπ. τῶν ἐν αὐτοῖς τοῖς γένεσι τομὴν εἰς τὰς οἰκείας διαφορὰς ὡσαύτως ἐσφάλησαν. αὐτίκα γέ τοι, τὸ πρῶτο τε καὶ κυριώτατον γένος τῆς διαφορᾶς, ἀπὸ τῆς τεμνούσης πράγματος οὐσίας λαμβανομένης, λυνὰς μὴ τῆς ἰατρῶν ὅδιν ἰσθμὸν ὅλον παρελθόντας τὸ γένος οὖν ζυνὰς ἢ ἤ τοι πλεονάσαντας, ἢ ἐλλιπόντας ἐν τῇ διαιρέσει, καί τοι γε Ἱπποκράτης αἵρεσε πεποιημένην τῆς διαιρέσειν ἐν τοῦ ἕκτῳ τῆς ὑδιδημι. ἐκφέρει ἡ ῥῆσις ὧδε. πυρεσσοῖ, οἱ μὲν λακνώδεσθι τῇ χθεῖ, οἱ δὲ πρηέσθι, οἱ δὲ λακνώδεσθι, ἐπανασιδήρεος δὲ, οἱ δὲ ὀξέσθι μὲν, ποσώμιδι δὲ τὸ χθρός. οἱ δὲ πυθικαίσθι σύδες, οἱ δὲ ἀπὸ παντὸς βλιχροὶ ξηροὶ. οἱ δὲ πεμφυγώδεες, ἰσθεῖ λιγνοὶ. οἱ δὲ πῶς τῇ χειρὶ νοιώδεσθι. οἱ δὲ ὀρθρινοὶ. οἱ δὲ ἐξωχροι. οἱ δὲ πελιοὶ. καὶ τὰ ἄλλα

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 327 sur 494

τὰ ἄλλα τὰ τοιαῦτα. ἐναργέστατα γὰρ ἐν τούτοις ἀκρὶ τε τῆς οὐσίας τοῦ πράγματος ἅμα, καὶ ἀκρὶ τῆς διαγνώσεως, εἰς τὰς οἰκείας διαφορὰς ἐποιήσατο τὴν διαίρεσιν. ἡ μὲν γὰρ οὐσία τῶν πυρετῶν ἐν τοῦ γένει τῆς πρὰ φύσιν θερμότητος, αἱ διαφοραὶ δὲ τῆς θερμασίας, αἵ τε πρὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον εἰσί, καὶ πρὰ τὴν ὕλην ἐν ᾗ τὸ πρὰ φύσιν ἔστω θερμόν. καὶ αἱ πρὰ τὸν τρόπον αὐτοῦ τῆς κινήσεως, ἃς ἁπάσας συμπλέξας τοῦ τρόπῳ τῆς διαγνώσεως ἔγραψεν ὡς ὑπὲρ προήκοντι τοῦ λόγου δείξομεν. Αἱ μὲν τοι δὴ κατὰ τὸ μᾶλλον τε καὶ ἧττον εὐδηλοί τε, καὶ σύνηθες ἤδη τοῖς ἰατροῖς ὀνομάζειν ἐν τούτῳ τοῦ γένει τῆς διαφορᾶς, τὴν μέγαν τε καὶ μικρὸν πυρετὸν, οὐ κυρίως μὴ ὑπὸ ποιοῦ πράγματος ὄνομα ποσότητος ὑπεφερούσιν, ὅμως δὲ οὖν εἰθισμένοι οὕτω ποιεῖν οὐκ ὑπὸ τοῦ πυρετοῦ μόνον ἀλλὰ καὶ ὑπὸ ἄλλων μυρίων, ἐν ποιότητι μὲν ἐχόντων τὴν ὕπαρξιν, ὀνομαζομένων δὲ μεγάλων τε καὶ μικρῶν,

Αἱ δὲ πρὰ τὴν ὕλην, ἐν ᾗ τὸ πρὰ φύσιν ἔστω θερμὸν, οἰκειότατε διαφοραὶ τῆς πρὰ φύσιν θερμασίας εἰσίν. ἤ
01 τοι τὸ σῶμα τῆς καρδίας αὐτὸ κατειληφείας αὐτῆς, ἢ ἐστὶ περιεχομένους ἐν ταῖς κοιλίαις αὐτῆς χυμούς. Λοιπὴ δὲ καὶ τρίτη τίς ἀπ' αὐτῆς διαφορὰ τῆς ἀερώδους οὐσίας μόνης ἐκτεθερμασμένης ἱκανῶς, τῶν δὲ ὑγρῶν καὶ στερεῶν σωμάτων θερμαινομένων μὲν ἔτι, ἐκτεθερμασμένων δὲ οὐδέπω. διαφέρει γὰρ οὐ σμικρῷ τὸ θερμαίνεσθαί τι τοῦ τεθερμάνται. μάθοις δ' ἂν ἐναργέστατα τὸ λεγόμενον ὑπὲρ παραδειγμάτων τοιῶνδε. νόησόν μοι θερμὸν ὕδωρ ἐμβεβλημένον λέβητι ψυχρῷ κἄπειτα θερμαινόμενον ὑπὸ αὐτοῦ τῇ γειτνιάσει τὸ τοῦ λέβητος σῶμα, θερμὸν δὲ ἀκριβῶς ὅλον μηδέ πω γεγενημένον. αὖθις οὖν μοι νόησον εἰς θερμὸν καὶ διάπυρον λέβητα, ψυχρὸν ὕδωρ ἐγκεχυμένον, εἶτα θερμαινόμενον ἔτι, θερμὸν δὲ μηδέ πω μὴ δὲ αὐτὸ γεγενημένον. ὑπὸ ταύταις ταῖς εἰκόσι, κατὰ μὲν τὴν δευτέραν ἡ πρώτη διαφορὰ τῶν πυρετῶν ἐστιν, οὓς ἔφαμεν αὐτὸ τῆς καρδίας τὸ σῶμα κατειληφέναι, κατὰ δὲ τὴν πρώτεραν ἡ τῶν ἐν τοῖς χυμοῖς τοῖς κατ' αὐτὸ. ἡ δὲ λοιπὴ καὶ τρίτη πάντη μὲν οὐκ ἔχει ὅμοιον παράδειγμα, σαφηνείας δ' ἕνεκα, φύσαν ἐννόησόν μοι χαλκευτικὴν ἕλκουσαν εἰς ἑαυτὴν ἀέρα πάνυ θερμὸν, εἶτα θερμαινο-
20 μένην ἔτι πρὸς αὐτοῦ, ἐκτεθερμασμένην δὲ οὐδέ πω. μᾶλλον δ' ἂν ἔτι τὸ πράδειγμα τὴν τοῦ δηλουμένου πραγματος ἐνδείξεται φύσιν, εἰ περιεχόμενον ὑγρὸν ἐν τῇ φύσῃ νόησης, καὶ μᾶλλον ἔτι, εἰ τὰς ὀπὰς τῆς φύσης, δι' ὧν ἕλκειτε καὶ ἐκπέμπει τὸν ἀέρα στεγνὰς οὕτως ἐργασάμενος, ὡς ὑγρῷ μὲν ἀβάτους ὑπάρχειν, ἀέρι δὲ βασίμους, ἐν ᾧ δὴ καὶ μάλιτα διαφέρει τὰ τῆς φύσεως ἔργα τῶν ὑπὸ ἀνθρώπου γινομένων. ἀναμεμικται γὰρ ἐν τε ταῖς ἀρτηρίαις ἁπάσαις διὰ πολλῶν ὀπῶν ἅμα πνεούσαις ἡ ἀερώδης οὐσία τοῦ αἵματι, καὶ κατὰ τὴν καρδίαν οὐδὲν ἧττον, ὡς ἂν σύρρους ὑπάρχουσα πάσαις αὐταῖς. Ἄρχεται μὲν οὖν ἡ πρὰ φύσιν αὐτὴ θερμότης ἥν περ καὶ πυρετὸν ὀνομάζομεν, ἄλλοτε δὲ ἄλλου τῶν εἰρημένων, ὑπινέμεται δὲ καὶ συνδιατίθησι τοῦ πεπονθότι τὰ λοιπὰ δύο γένη. ῥάστη μὲν οὖν ἡ ἐκ τῶν ὑγρῶν εἰς τὸ πνεῦμα μετάληψις τῆς θερμότητος, ἧττον δ' ἑτοίμως τοῦ πνεύματι συνεκπυροῦται τὰ ὑγρὰ, καὶ μὲν γε καὶ τὸ στερεὸν σῶμα τοῖς ὑγροῖς τε καὶ ἀερώδεσιν ἑτοιμώτερον μεταδίδωσι τῆς θερμασίας, ἢ αὐτὸ παρ' ἐκείνων λαμβάνει. πᾶσα μὲν γὰρ ἡ λεπτομερὴς οὐσία ῥᾷον ἀλλοιοῦται τῆς παχυμεροῦς. ἔστι
30 δὲ λεπτομερεστάτη μὲν ἡ τοῦ ἀέρος, παχυμερεστάτη δὲ ἡ τῶν στερεῶν σωμάτων, ἐν τοῦ μεταξὺ δὲ ἀμφοῖν, ἡ τῶν ὑγρῶν. οὐδὲν δὲ διαφέρει ἐν γε τῇ πρόσῃ διδασκαλίᾳ, πνεῦμα λέγειν ἢ ἀέρα. διώρισται γὰρ ὑπὲρ αὐτῶν ἀκριβεστέρως ἑτέρωθι, νῦν δὲ ἀρκεῖ τό γε τοσοῦτον γινώσκειν ὅπερ οἶμαι καὶ ὁ Ἱπποκράτης ἐνδεικνύμενος ἔλεγε. τὰ ἴσχοντα, καὶ τὰ ἐνισχόμενα, καὶ τὰ ἐνορμῶντα. ἴσχοντα μὲν αὐτὰ τὰ στερεὰ μόρια τοῦ σώματος, ἐνισχόμενα δὲ τὰ ὑγρὰ, ἐνορμῶντα δὲ τὰ πνεύματα προσαγορεύων. ἄρχεται μὲν γὰρ ἄλλοτε δὲ ἄλλου τῶν εἰρημένων ἡ πυρετώδης διάθεσις. οὐ καταμένει δὲ ἐν τοῦ πρώτῳ γένει τοῦ βλαβέντος, ἀλλ' ὑπινέμεται τὰ λοιπὰ δύο, καὶ εἰ μὴ φθάσειε λυθῆναι, συνδιατίθησιν ὡσαύτως κἀκεῖνα τοῦ χρόνῳ. τὰ μὴ κεφάλαια τοῦ λόγου ταῦτα, χρὴ ἀκριβεστέρως ἅμα τὰ εἰρημένα, καὶ τὰς διαγνώσεις ἑκάστου γένους τῶν πυρετῶν ἐπελθεῖν. εὐθὺς δὲ ἀναγκαῖον εἰπεῖν τι καὶ περὶ τῆς γενήσεως αὐτῶν. Ὅτι μὲν οὖν ὑπὸ κόποις καὶ θυμοῖς καὶ λύπαις, ἐγκάυσεσι τε καὶ ἐμψύξεσι καὶ ἀγρυπνίαις καὶ ἀπεψίαις καὶ μέθαις καὶ πλησμοναῖς ὁρῶνται πυρέττοντες ἐνίοι, πᾶσιν ἀνθρώποις ἔστιν ἤδη ἔστω γε
40 πρόδηλον, ὑπὸ αὐτῆς τοῦ πράγματος τῆς ἐναργείας δεδιδαγμένοις. καὶ μὲν δὴ, καὶ ὅτι λοιμώδους ἀέρος κατάστασις ἤνεγκε πυρετὸν, οὐδὲ ἔστω ἀγνοοῦσιν, οἷς μέτεστι συνέσεως, ὥς πέρ γε καὶ ὅτι συνδιατρίβειν τοῖς λοιμώττουσιν ὑπισφαλὲς, ἀκριβῶσαι γὰρ κίνδυνος, ὥς περ ψώρας τινὸς ἢ ὀφθαλμίας. ὑπισφαλὲς δὲ καὶ τοῖς ὑπὸ φθόης συνεχομένοις συνδιημερεύειν, καὶ ὅλως ὅσα σηπεδονῶδες ἐκπνέουσι, ὡς καὶ ἐστὶ οἴκους ἐν οἷς κατάκειν ται δυσώδεις ὑπάρχειν. ἔγνωσται δὲ πρὸς τῆς μακρᾶς πείρας, καὶ ὡς οἱ καπαλύσαντες ἔθος γυμνασίων, ἄλλοις τέ τισιν ἁλίσκονται νοσήμασι, καὶ οὐχ ἥκιστα τοῖς πυρετώδεσι. καὶ μέν γε καὶ ὡς ἡ καλουμένη πληθώρα φέρει πυρετοῦ, ἐδέσματα τε τινὰ μοχθηρὰ, καὶ φάρμακα, καὶ τὰ περὶ κυνὸς ὑπὸ τολὴν κάυματα, καὶ ἄλλα τινὰ τοιαῦτα, γινώσκεται μὲν ἅπασιν ἀνθρώποις, ὡς ἔπος εἰπεῖν. ἥτις δὲ ἀπ' αὐτῶν ἐν τοῖς σώμασιν ἡμῶν γίγνεται διάθεσις, ἀφ' ἧς πυρέττομεν, οὐκ ἔτι γε ἔστω γε ἴσασιν οὐθ' οἱ πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων, οὔτ' ἐνίοι τῶν ἰατρῶν. διττὸν δὲ τὸ γένος τῶν ἀγνοούντων τὰ τοιαῦτα. τὸ μὲν ἕτερον ἀκρὶ τῆς ἐμπειρίας μόνης ὁρμώμενον, ὡς οὐδενὸς τῶν ὄντων τῆς
05 φύσεως εὑρεθῆναι λόγῳ δυναμένης τὸ ἕτερον κορὸς ἀνθρώπων ἐστὶ δοξοσόφων, ἀγνοούντων μὲν ὁμοίως τοῖς πρότεροις, οἵησιν δ' ὑπιστήμης ἐχόντων. ἀγνοεῖσθαι μὲν αὐτοῦ συνέβη διὰ τὸ μὴ γεγυμνᾶσθαι πρότερον ἐν ταῖς λογικαῖς μεθόδοις, δὲ ὧν γνωρίζεται τε καὶ διακρίνεται τῶν ἀκριβεστικῶν λημμάτων, τὰ πιθανὰ μὲν, οὐδὲν δὲ ἀληθὲς οὔθ' εὑρεῖν οὔτ' ἀκριβεῖξαι δυνάμενα. τῇ δὲ ἀγνοίᾳ ταύτῃ προσγενομένης ἀλαζονείας, ἐνίοι τέ τινες δὲ αὐτῶν εἰς τοσοῦτον ἀναισθησίας, ἢ τόλμης ἥκον, ὡς μὴ δὲ ἅπαντες ἄνθρωποι γινώσκουσι τῇ πείρᾳ δεδιδαγμένοι, μὴ δὲ ταῦθ' ὁμολογεῖν αἰτία πυρετῶν, ὑπὲρ ὧν ἐν τοῦ περὶ τῶν προκαταρκτικῶν ὀνομαζομένων αἰτίων αὐτάρκως διειλεγμένος, οὐδὲν δέομαι τό γε νῦν μεμνῆσθαι τῆς ματαίας φλυαρίας αὐτῶν. οὔτε γὰρ ἀντιλογητικόν, οὔτε σοφισμάτων ὑπιλυτικὸν ἐνεστησάμην τὸν δὲ τὸν λόγον, ἀλλ' ὑπιστημονικὸν καὶ διδασκαλικόν, ὑποθέσεις μὲν ἔχοντα τὰς διὰ ἑτέρων ἀκριβεδειγμένας, διδάσκοντα δὲ τὰς διαφορὰς τῶν πυρετῶν. Αἱ μὲν οὖν ὑποθέσεις αὐτῶν. τὸ θερμὸν καὶ τὸ ψυχρὸν καὶ τὸ ξηρὸν καὶ τὸ ὑγρὸν εἶναι τὰ στοιχεῖα τῶν σωμάτων, καὶ γί-

νεῦται τὰς πρώτας νόσους ὑπὸ τῆς δυσκρασίας ταύτης, ὧν μίαν ἔστιν καὶ πυρετὸν, ἐπεισλαὶ γὰρ τῇ καρδίᾳ θερμότης τις γίνεται παρὰ φύσιν. αἱ διαφοραὶ δὲ ἧτοι χυμοῦ ἢ θερμότητος, ὥσπερ ὧν ὁ προκείμενος προαίνεται λόγος, ἀπὸ τῆς ὕλης διαφορᾶς ἐλαμβάνοντο τοῖς ἀρχομένοις τὴν πυρετώδη θερμασίαν, τριῶν ὄντων ἢ χυμός. ἢ τοι γὰρ ἐν αὐτῷ τῷ σώματι τῆς καρδίας ἀνάπτεσθαι πρώτην αὐτὴν ἐλέγομεν, ἢ ἐν τοῖς χυμοῖς, ἐν τῷ πνεύματι. πρὸ καταρχὴν ἢ τῆς συστάσεως ἁπάντων τῶν πυρετῶν αἰτίας ἐναργῶς ἅπασι γινοσκομένας, ἃς ὀλίγου ἔμπροσθεν εἶπομεν, ἐφ' αἷς ὁ μὲν ἐμπειρικὸς ἰατρὸς ἐν τῇ τηρήσεως τὸ πῶς θεραπείαν δυπορεῖ, ὅδε λογικὸς ὑπὸ τῆς φύσιν αὐτὴν τοῦ πράγματος ἐρχόμενος ἐνδεικτικῶς, ἀπ' ἐκείνης εἰς τὸ τὴν τῶν ἐνομένων προγνωσιν, καὶ εἰς τὴν τῆς θεραπείας εὕρεσιν ὀνίνατται, χρώμενος μὲν ἅπασι καὶ τοῖς ἄλλοις πείρας εὐεισκομένοις, πρωτίθεις δὲ αὐτοῖς ἐκ τῆς λογικῆς μεθόδου πολλά. πάντα μὲν οὖν ὅσα τὰ καθ' ἑκάτερον μορίου εὐεισκόμενα, τὴν τε ἐμπειρίαν λέγω, καὶ τὸν λόγον, ἐτέρωθι διελήλυθα. πῶς δὲ ἀπὸ τῶν πρωταρκτικῶν αἰτίων ἑκάστη διάθεσις ἐν τοῖς σώματι σωίσταται πυρετὸν ἀνάπτουσα, νῦν πρόκειται λέγειν. Ἐπεὶ τοι νῦν ὁρῶμεν, ὅτι χρόνον τινὰ πρόπον ὅτε μὲν ἔσεως ὅτε αὔξησεως ἢ τῆς θερμασίας, ὅτι μὴ δὲ αὐτὸ τοῦ πυρός, ἀλλ' ἤτοι διὰ κίνησιν, ἢ διὰ σῆψιν, ἢ διὰ ὁμιλίαν ἑτέρας θερμότητος, ἢ δι' ἐπίχεσιν ἀρρήκτου θερμῆς, ἢ δι' ὧν μείξιαν ὑσίας θερμῆς, ὥσπερ γε ἐκ πηγῆς τινες ἀναζεύσης, ἤτοι χυνωμένης, ὥς γε πρὸς τὴν ἡμετέραν ἀϊδησιν, ἢ αὐξανομένης τῆς θερμασίαν, ἀνάγκη παρὰ τὴν τῶν πυρετῶν αἰτίας εἰς οὖν ἀρημένος ἀναγεσθαι τρόπος. οἷον αὐτίκα ἡ ἔγκαυσις εἴθ' ἡ ἀπὸ τοῦ ἡλίου ἐνόρμεια, τοῦτ' ἔχει τὴν προσηγορείαν, εἴτε τὸ γιγνόμενον ἐν τῷ σώματι πάθος, εἴτε τὸ ἤδη γεγραμμένον, ἔστι μὲν δήπου ἡ αὐτὸ τοῦτο παρὰ φύσιν θερμότης, ὃ μὲν ἤδη γέπω πυρετὸς, εἰ μὴ συνελθρμαίνη τῇ καρδίαν. ἅπαν γέ τοι τοῦτο τὸ χυμός ἐστι αἰτίας, ἀφ' ὁμιλίας γίνεται τοῦ θερμαίνοντος, εἴτε ἥλιος, εἴτε πῦρ, εἴτε φάρμακον εἴη τὸ θερμαῖνον, ἀφ' ὑφὴν ἀπόμενον, ἢ πλησιάζον, ἢ ὁμιλοῦν, ἢ ὅπως ἄν τις ὀνομάζειν ἐθέλη, ὁ δέ γε θυμὸς οἷον ζέσις τις καὶ κίνησις σφοδρὰ ἐν θυμοειδοῦς διωάμεως, ἐν τῷ σώματι ἐν καρδίας αὐτῷ καπνουμένης. συνεκθερμαίνεται δὲ αὐτῇ ποτὲ μὲν ἡ τοῦ πνεύματος, ἔσιν ὅτε δὲ ἡ τοῦ αἵματος ὑσία, καὶ ἦν ὠντιπλέως ἔχοντα τύχῃ πῶς τὸ τὰ διεξόμενα διαταχεῖν ὧν πολὺ τὴν θερμότητα. καὶν ἐν καρδίας ἡ κίνησις κατασῇ, διαμένει ταῦτα παρὰ φύσιν θερμὰ, διὰν τοῦ δὲ πυρέσσειν ἀνάγκη τὸν ἄνθρωπον. ὁ μὲν οὖν τοιοῦτος πυρετὸς ἀρχὴν ἔχει τὴν κίνησίν τε καὶ ζεσιν, ἐν ἐμφύτε θερμασίας, ὁ δὲ ὑπὸ λύπαις ὀκνεῖ ζεσιν, ἀλλὰ κίνησιν μόνον. ὁ δ' ὑπὸ κόπου, ἀρχὴν μὲν καὶ αὐτὸς ἔχει κίνησιν πλείονα μυδῶ καὶ νοτέρῳ καὶ σωδεσμῷ καὶ ἀῤῥωστα, ἃ δὴ καὶ πρῶτα θερμαίνεται, διαδίδοται δὲ κατὰ τὸ συνεχὲς ἐν τοῦθεν εἰς τὴν καρδίαν ἡ θερμασία, καὶν τούτῳ πυρέσσουσι. ὁ δ' ὑπὸ πυκνώσεως τοῦ δέρματος ἀναπομένου πυρετὸς, ὁπόταν μάλιστα τοῖς γε συφθείσι καὶ ψυχθεῖσι ἔωθε συμπίπτειν, ἀθροιζομένης ἐν τοῦ σώματι ἐν λακνώδους ἀποῤῥοῆς, γίνεται. διαπνεῖται μὲν γὰρ ἀεὶ τὰ τῶν ζώων σώματα κατὰ δηλον τρόπον, ἀποῤῥοίμενον μὲν εἰς τελείτης ὁσημέραι τῶν ἀτμωδῶν καὶ λιγνωδῶν περιττωμάτων, ἐλκομένης δὲ ἔσω ἐμψυχούσης τε καὶ ῥιπιζούσης τὸ ἐν φύσιν θερμὸν ἀφρώδους ὑσίας. ἐπεισλαὶ οὖν αἰτία τις ἰσχυρὰ πυκνώσασα τὸ δέρμα, τὰς ἐκκρίσεις δόδους στενώσει, πολλάκις μὲν εἰς πλῆθος ἐκπλὼ γένεσθαι διάθεσιν, ὅταν ἀτμώδους τε καὶ χρησὸν ᾖ τὸ ἀῤῥέον, ἔστι δ' ὅτε εἰς πῦρ ἔρχεται, ὅταν δριμὺ καὶ διακνώδους ᾖ, ἵνα μάλιστα διὰ τ' μηδὲν ἔσω τοῦ σώματος ἐλλείπῃ τὸ ἀναψύχον, ἡ θερμασία σωεπάυξεται. δριμὺ δ' ἀῤῥέει καὶ διακνώδους ὠειδῆμα ζοῖς ἢ ζοῖ φύσι καπνοχυμοτρόποις, ἢ ἐδέσμασι μοχθηρὰ πεσφερομένοις, ἢ πολλάκις ἀπεπέσει, ἔστι μάλιστα, ἐὰν ὑπὸ τοῖς τοιούτοις ἐδέσμασιν, ἢ ἰλυώδους καὶ πυλῶδους, ἔστι βορβορῶδους, καὶ τελματῶδους ἢ λιμναίου ἢ ὁποιῶν διεφθαρμένου τε καὶ σεσηπότος ὕδατος πίνσιν. ὡσαύτως δὲ καὶ τοῖς ὑπνοῦσιν, ἢ ἀγρυπνοῦσιν, ἢ φροντίζουσιν, ἢ φάρμακα δριμέα συνεχῶς πεσφερομένοις. ἐδέσματα μὲν οὖν λέγω μοχθηρὰ, τὰ τε φύσει τοιαῦτα, καθάπερ κρόμυα τε καὶ σκόροδα, καὶ πάρδαμα καὶ πράσα καὶ κράμβας, ὠλιμά τε καὶ ἀπαλήφας, ὅσα τ' ἄλλα καλοῦσιν ἄγρια, καθάπερ καὶ τὰς λαψάνας παρ' ἡμῖν, τὰ τε φύσει μὲν χρηστὰ, διὰ σπεδόνα δέ τινα, τῷ ἰσθμῷ τοῖς ἐργμένοις, ἢ καὶ μείζονα πολλάκις ὠδιστησάμενα παλιάν, ὡς πρὸ καὶ πυροὶ καὶ κεῖβαι καὶ τ' ἄλλα γεύματα σύμπαντα σιτηρὰ, τὰ μὲν ὑπὸ χρόνου μήκους εἰς σηπεδονώδη διάθεσιν ἀχθέντα, τὰ δὲ ὕδατος ἐμπλησθέντα διὰ μοχθηρὰν ἀπόθεσιν, γῆια δὲ καὶ ἧτοι τῷ πρώτῳ χρήσει ὑπὸ ἐρεισύσης κακοχθέντα. τοιαῦτα γοῦν ἐδέσματα καὶ νῦν ἀναγκαζόντες ἐδίδου πολλοὶ διὰ λιμὸν, οἱ μὲν ἀπέθανον ἀπὸ σηπεδονωδῶν τε καὶ λιμωδῶν πυρετῶν, οἱ δὲ ἀνθρήμασιν ἑάλωσαν ψωρώδεσι τὲ καὶ λεπρώδεσιν. ὅταν οὖν ἀνάμεσον ᾖ τὸ σῶμα διόντων χυμῶν, ἔμφραξις ᾖ, μὴ δὲ μία ἧτοι μηδὲν τ' ἀπολάγχνον ᾖ, ἀκωλύτως ᾖ διαπνεῖται καὶ ἀναψύχη ἧτοι τὸ δέρμα σύμπαν τὸ ζῶον, ὑγιαίνει μὲν, ἀλλ' ὑπὸ καιρὸν τε, καὶ σφαλερὰν ἔχει τὴν ὑγείαν. ἐπεὶ δ' ὧν ᾖ ἢ τοι τὸ ἐκτὸς πόρας στενωθῇ ἢ ἐμφραχθῇ τὰς ἐν τοῦ βάθει δόδους, ὧν μὲν ταῖς στενώσεσι, τὸ νῦν εἰρημένον, ὑπὸ ᾖ ταῖς ἐμφράξεσι τὸ μετ' ὀλίγου εἰρησόμενον ἐπεὶ ἧτοι τ πυρετῶν. πόθεν δὴ θαυμασὸν πόθεν δὴ τι τῶν ἀπεπησάντων οἱ μὲν ἐπύρεξαν, οἱ δ' οὐ. οἷς μὲν ἦν ἢ ἧτοι κακοχύμοις ὅσι καὶ κακῶς διαπνευομένοις, ἢ πονήσασιν ἀλιαίρως ἢ λαβομένοις πεπετέσθρου, ἔστι μοι πυρέξαι. τοῖς δὲ ὀλχύμοις καὶ καλῶς διαπνευομένοις, καὶ ἡσυχάζασι καὶ θάλψασι τὰ ᾖ τῷ γασθρὰ καὶ τὸ ἧπαρ, ἀδιώατον πυρέξαι. μόνει γὰρ αὐτόθι παῦ αὐτοῖς τὸ διεφθαρμένον ᾖ τῷ γασθρὰ καὶ τὸ ἧπαρ, καὶ ἐν τοῦ χρόνῳ δὲ ὠέπεται καταβραχὺ, καὶ γίνεται χρησὸν, ὥσπερ καὶ τοῖς ὑπὸ κινήσεσι σφοδροτόραις ἀφικομένοις ἢ εἰς ἥλιον θερινὸν, ἢ λουτρὸν θερμὸν γλυκέων ὑδάτων, ἀναλαμβάνεται πάντα εἰς τὴν τοῦ σώματος ἕξιν τὰ διεφθαρμένα σιτία. ὅτῳ ᾖ καὶ οἷς ἐπῆλθε κάτω τὰ διεφθαρμένα σιτία πυρετὸς δὲ ἠκολούθησεν, εἰ μὴ κατ' ἄλλην τινὰ αἰτίαν, οἷον εἰκοπωθεῖσιν ὑπὸ ταῖς πολλαῖς ἐξανασάσεσιν ἢ φλεγμήνασι τὰ ᾖ τῇ γασθρὰ Κατὰ μὲν τοι τὰς ἐμφράξεις τῶν πόρων καὶ σφιγώσεις τῶν χυμῶν, ἀνεβαλόμην γὰρ ἐρεῖν καὶ πρὸ τοῦ δε, πυρέσσει τὰ ζῶα τὸν ὑπὸ σκεπεδόνι πυρετὸν. ἑτοιμότατα γὰρ σήπεται παυθ' ὅλα θερμὰ καὶ ὑγρὰ καὶ πολλὰ ᾖ θερμοῦ χωρίου, εἰ μὴ τύχη διαπνοῆς τε ἅμα καὶ ἀναψύξεως. οὐδὲν οὖν θαυμασὸν τοῦ δὲ διὰ τι πλησθώρας ἐπόντα πυρέσσει. καὶ γὰρ ἐμφράξεις πολλαὶ, καὶ δυσαναπνοὸν ὅλον γίνεται τὸ σῶμα ᾖ τὰς πιώσεις διαθέσεις. ὥσπερ οὖν

πορ δν ἡ τ θάτερον πλῆθος τὸ πρῶς διώκειμεν, ὧδε διαφθορὰν ἀφίκνεῖσθαι παχέως οἱ χυμοί, μηκέτι κρατέμενοι μὴ δὲ πεπομένοι χρισῶς, ὡς ἂν ἡ ἰκατέρα ζομένης αὐτῶν διώκειμεως ἀδρηνεσθαι ὑπαρχόσης. δηλ. ὅταν, καὶ ὅ-
σα γλίσχρα καὶ παχύχυμα τῶν ἐδεσμάτων, νοσωδέστερα. ἐμφραχθῆναι τε γὰρ καὶ σφιγγωθῆναι ὑπ' ὀλίγων χυμῶν ἐποιμότερον ὄντων, καὶ τί δὴ ποτ' ὄν; ὀχὴ ἡ τ παναντία, νοσώδη τὰ λεπτύνοντα καὶ δριμέα; φαίνονται γὰρ ὁμοίως ἁλισκόμενοι πυρετοῖς οἱ πλεονάζοντες ὑπ' ἐλατῆρος τοῦ χόλου, ὅπ καὶ πρόδηλον εἴρηται λιπαχύχυμα πάντ' εἶν τὰ τοιαῦτα. τοῦ μὲν οὖν ἡ λιπαχυμίας λόγῳ ταῦτα, τοῦ δὲ ἡ σήψεως, ὅσα γλίσχρα καὶ παχέα πυρετῶν ὄντα. καὶ τὰ φλεγμαίνοντα δὲ μόρια, ἡ σήψεως λόγῳ ἀνάπτει πυρετόν. σφιγγωθὲν γὰρ ὑπ' αὐτοῖς τὸ ὑδατῶδες, ὅταν ἡ φύσει θερμόν, ὑπὸ τοῦ μὴ διαπνεῖσθαι λιπαλῶς, σήπεται. ὅταν μὲν οὖν ἀκριβῶς ἡ πικρόχολον τὸ ῥεῦμα, θερμότερος ἐρυσιπελατώδης καταλαμβάνει τὸ μόριον. ὅταν δὲ ἁμαρτηθῇ, φλεγμονώδης. τὸ δὲ ἀμφοῖν μικτὸν, ἢ ἐρυσιπελας γίνεται φλεγμονῶδες, ἢ φλεγμονὴ ἐρυσιπελατώδης. τὸ μὴ ὄνομα πρὸ τοῦ ὠμὸν κρατοῦντος χυμοῦ λαμβάνομεν, τῷ δὲ ἐπωνυμίαν ὠμὸν κτώμενον ἀπὸ θατέρου. πυρετὸς δὲ ὠμὸς πᾶσι τούτοις ἀνάπτεται τοῦ λόγῳ ἡ κοινωνίας. συνεκθερμαίνεται γὰρ ἀεὶ τοῦ θερμαινθέντι τὸ συνεχὲς, ἄχρις ἂν ὠμὸν τῷ καρδίαν ἡ διάθεσις ἀφίκηται. συνεκθερμαίνεται γὰρ καὶ τοῖς ἄνθραξι τὸ συνεχὲς, ὑπὸ θερμοῦ μὲν ἱκανῶς ἅπαν, μελαγχολικωτέρῳ δὲ διὰ τὸ κατοπτᾶσθαι, τῷ γῆρεσιν ἔχοντι. Αἱ δὲ θερμοτέραι τοῦ πεπτέχοντος ἡμᾶς ἀέρος καταστάσεις οἷαι πολὺ κατὰ πολὺ γίνονται, μάλιστα διὰ μὲν ἡ εὐπνοΐας, ἀντικρυς αὐτῷ θερμαίνουσι τῷ καρδίαν, ἔξωθεν δὲ πεπεκτυμένας τοῦ σώματος, σύμπαν αὐτὸ θερμὸν ἀποφαίνουσι, καὶ μάλιστα τὰς ἀρτηρίας, ὡς ἂν ἐλκόσας τι καὶ ἡ ὀσίας αὐτῆς τὸ πεπτέχοντος ἀέρος, οἷς ἅπασι συνδιατίθεται τῷ καρδίαν ἀναγκαῖον ὄν, ἅτε θερμῷ ἀμέτρως γινομένῳ αὐτῷ πρώτῳ τε καὶ μάλιστα, τῇ πυρετώδει διαθέσει ἐχθρῷ, ὥσπερ ἐμπεσεῖν τε πάντι τοῦ σώματι. ἡ τ δὲ τὰς λοιμώδεις καταστάσεις, ἡ εὐπνοὴ μάλιστα αἰτία. γίνεται μὲν γάρ ποτε καὶ διὰ σὺν ἡ τοῦ σώματι χυμὸς ὠμότητα ἕξεως πρῶς σῆψιν ὑπάρχοντας ὅταν ἀφορμῷ τινα βραχεῖαν ἐλθὸν πεπτέχοντος εἰς ἀρχῷ πυρετῶν λάβῃ τὸ ζέον, ὡς τὰ πολλὰ ἢ ἐκ τ ἀναπνοῆς ἀρχῆς τ πεπτέχοντος ὑπὸ συμπεπτωκότος ἀναθυμιάσεως μιανθέντος. ἡ ἢ ἀρχὴ ἡ συμπεπτωκὸς ἤτοι πλῆθος τι νεκρῶν ὄν, μὴ καθαρθέντων, ὡς ἡ πολέμοις εἰώθει συμπίπτειν, ἢ ἐκ τελμάτων τινῶν, ἢ λιμνῶν ἀναθυμιάσεῖ ὥρᾳ θορῶδες. ἔστι δ' ὅτε καὶ ἄνευ τοῦ θερμασία τ πεπτέχοντος ὡς ὠμὸν τ λαταλαβόντος ἀθλιωτέρᾳ λιμῷ καθὰ φησὶν ὁ Θουκυδίδης. ἀλλ' ἡ μὲν λαβοῦσα πνιγερᾶς, ὥρᾳ θορῶδες διαπωλύουσ ὁ φθορὸς ἡ τὸ σῶμα ἐγίνετο. τοῦ ἢ ἐὰν αὖ ἡ τοῦ σώματος χυμὸς ἐκ μοχθηρᾶς διάτης ὠμότητάτος εἰς σῆψιν, ἀρχὴ τοῦ λοιμώδους γίνῃ πυρετοῦ. τάχα δὲ καὶ ἡ τὸ συνεχὲς ὀλιγοστίας ἐξέρυθη τινὰ συμπεπτωκότ ἡ μιάσματα τοῖς ὠμότητάτος ἔχουσι σώματα βλαβῆναι πρῶς αὐτῶν, ἀπία πυρετοῦ γενησόμενα. χρὴ γὰρ μεμνῆσθαι τάτε ἀεὶ παρ' ὅλον αὐτὸν τὸν λόγον, ὡς ὀφεῖν τῶν αἰτίων ἄνθρ ἡ τὸ πάσχοντος ὠμότητάτος ἡγεμονεῖν πέφυκεν. ἢ ὅτως ἂν οἱ τ ἡλίῳ θερινῷ διαπρίψαντες, ἅπαντες ἐπυρέτησαν, οἱτ ὠμὸν πλέον κινηθέντες, ἢ οἰνωθέντες, ἢ θυμωθέντες, ἢ λυπηθέντες. ὅτω δ' ἂν οἶμαι καὶ πρὸς κακὸς ὠμὸν πολλῷ ἅπαντες ἡσσηθέντες τοῖς λοιμοῖς ἀπέθνησκον, ἀλλ' ὡς ἔρρηγ μεγίστῃ μοῖρα ἡμέσῃ νοσημάτων ὄντων ἡ τ μέλλοντος πάσχειν σώματος ἐξιμότητος. ὑπολείπω γὰρ ὡς ἡ πρόδηλόν μοι, ἡ μὲν τὸ πρόπεπτον ἐμφέρεσθαί τινα λοιμὸν ἀπόρροιαν, τῷ δ' ὁμιλούντων αὐτῷ σωμάτων τὰ μὴ ἐὰν πρόπεπτωμάτων παντοίων μεστὰ, ἑτοίμων ἤδη ἡ δι' ἑαυτὰ σήπεσθαι, τὰ ἢ ἀπὸ εὐπνοΐας καθαρὰ, ἡ προσκείσθω τοῖς μὴ πρότροις, ἐμφράξεις τ πόρων πολλαχόθεν, ἡ ἡ καλουμένη πλησμονὴ ἡ βίος ἀργὸς ἡ ἀσθενεστέρᾳ ἡ μέθαις ἡ ἀφροδισίοις ἀμέτροις χρήσεσι ἡ ταῖς δὲ ἀναγκαίαις ἅπασι τοῖς εἰρημένοις ἀκολουθάσαις ἀπεψίαις. τοῖς δ' ἄλλοις ἅπασι σώμασι τοῖς καθαροῖς καὶ ἀπεσήπτοις, ὑπαρχέτω πρῶς τοῖς ὅσιν ἀγαθοῖς εὐπνοια μὴ ἅπασι τοῖς πόροις, ἀφράκτοις τε ἡ ἀθλίπτοις ὑπάρχουσι, γυμνάσια ἢ σύμμετρα, καὶ σόφρων διαιτα. κἄπειτα ὠμὸν τούτοις ταῖς ὑποθέσεσιν, γνώσεσθε ὅπως ἑκάστορα τ σωμάτων εἰκὸς ὄν διαπίπτεσθαι, πρῶς τὴν ἀναπνεομένην εἰς αὐτὰ σκεδασιουργὸν ἀέρων. ἀφ' ὧν εἰκὸς τὰ μὲν ὀλίγους ὑπὸ τ πρώτης εὐπνοΐας ἀρχῆς τε τ σήπεσθαι λαμβάνειν, ὠμὸν πλεῖστόν τε προέρχεσθαι διακόσει, ὅσα ἢ ἀπείρηται ἡ καθαρὰ τὰ μὴ μηδόλως, τὰ ἢ ἐπ' ὀλίγον πάσχειν, ὡς ῥᾴδιον αὐτοῖς γίγνεσθαι τῷ εἰς τὸ ἡ φύσιν ἐπανόδου. ὅτω ἢ κἀπείσθαι ἡ τ ἀέρα κράσις, ἀμέτρως ἐλλιπὴς τοῦ ἡ φύσιν ὄν ὑγρότητά τε καὶ θερμότητα, λοιμώδη μὴ ἀνάγκην γενέσθαι νοσήματα, πάσχειν δ' ἂν αὐτοῖς μάλιστα, οὗ ἤδη προπεπληρωμένης ὑγρότητος πρωΐης, ὡς ὅσις γε συμμέτροις τε πόνοις ἡ βίῳ κεκοσμημένῳ χρῆτ, τὸ πάμπαν ἀπαθὴς διαμένει, ἡ πάσας τὰς διαύτας διαθέσεις. ὅτος ὁ λόγος ἐφ' ἑνὸς μὴ εἴρητ πρῶτος ἀγμάτος, ἀληθεύετ δὲ ὅμως ὧν παντὸς χρόνου αἰτίας. καὶ ὅς τις γε πρόρητ τελέως ἂν αὐτῷ γυμνάζεσθαι, τὸ πρὸ τ προλαταρκτικῶν αἰτίων ἀναγινωσκέτω βιβλίον, ἐγὼ δὲ ἂν τοῦ πρόντι μήλιος φροίμιον ἑνὶ κεφαλαίῳ σύμπαντα προλαβὼν, αὖτ ἀπαλλάξομαι. χρὴ γὰρ ἑφ' ἑκάστο τ αἰτίου, ἢ λυμαίνεσθαι ὠμὸν σκεψάμενον διωάμει νοσεῖν πέφυκεν, ἑξῆς ὧδε σκοπεῖσθαι τὰς ὁμολογούσας τε ἡ ἀνυβαινούσας αὐτῷ διαθέσεις τ σωμάτων, εὖ εἰδότα ὡς ταῖς μὴ ὁμολογούσαις, ἐπίμπλη βλάβη, ταῖς ἢ ἀναλωμένοις τε ἡ ἀχμαχμένοις, εἰς ὅσον ἂν ἥκει διωάμεως ἡ μεγέθος ἡ ἀνατίωσις, εἰς ὅσον ἀκρίβεις ὑπάρξει διαμένειν. οἶδα γὰρ ἐγώ γε ποτὲ διαύτης καταστάσεις γενομένης, οἵαν Ἱπποκράτης ἐν κραναῖνι γράφει φησίν, ἀνθρακας ὧδε διημερισάντας ἐκ ὀλίγου, ὧν ἡ τε γένεσις ἡ ἄλλα συμπαντα καθ' ὃν ἐκεῖνος ἔγραψε βροπον ἥκειβε. ἡ μὲν δὴ ἡ ὅδε ἡ τὸ τρίτον τῶν ὠμῶν τ λοιμώδους ἔγραψε κατάστασις, ἡ ταῦτα σύμπαντα καθ' ἑτέραν ὁμοίαν ἐκείνῃ κατάστασιν ὡσαύτως ἐγίνετο. κεφάλαιον ἢ αὖ τοῦτ, ὡς αὐτὸς ὁ Ἱπποκράτης ἐδήλωσεν, ἡ σκεπτέον ἡ ἡμεῖς ὅδε πρῶτα ὡσκοῦντες ὑπὸ ὑγρᾶς ἀρχομένης ἡ καταστάσεις, ὅσαι μὴ ὑγρὰ τῶν σωμάτων ἐωρῶμεν ὑπὸ παντὸς τρόπο ξηραίνειν ὠφελοῦμεν, ὅσα ἢ ξηροτέρα, τῇ ἀρχαίαν φύσιν ὧν τούτων φυλάττωμεν, ὅσα ἢ προπεπωμάτικά, καθάρσεσιν δὲ ἰώμεθα, τὰς ἢ ἐμφράξεις τῶν πόρων δὲ ἐκφράττομεν τε ἡ διερύπτομεν. ἀλλὰ ταῦτα μὴ ἤδη πῶς ἔχειν τ θεραπευτικῆς μεθόδου, καὶ δῆλον ὅτι διὰ ἐλαίνης ἡ πραγματείας ὠφέλειν ἐρήσεται, νῦν δὲ ἐπεμνήσθημεν αὐτῶν ἀκολουθήσας τοῦ λόγῳ διδάσκοντι καθ' ὃν ἕνα τρόπον, ὑπὸ μίας αἰτίας διωασθύσης, γένοιτ μὲν ἄλισκον ἢ πυρετὸς,

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 330 sur 494

ψῦξει δὲ ἀπαθῆς διαμένῃσιν, ἀεὶ γὰρ τῶν σωμάτων διαθέσεις ἀνόμοιοί τε καὶ πολυειδεῖς ὑπάρχουσαι, τινὰ μὲν δύνηνται τε καὶ παθεῖν ἑτοιμότατοι πρὸς τῶν ψυγόντων αἰτίας εἰσί, τινες δὲ ἀπαθεῖς τε καὶ τοπάμπαν ἀπαθεῖς ὑπάρχουσι, καὶ δυσκόλως πάσχουσιν, εἰς ἀπόλειξιν δὲ τοῦ πράγματος ἰωγκάσθημεν ὑπομνῆσαι καὶ τῶν θερμοτέρων τόπων, ὅτι τοῖς μὲν ἐν τῷ ἥπατι καὶ τῇ καρδίᾳ διὰ τὴν ἐγγύτητα τῶν ἐντὸς ἀναγκαίων μορίων ἐνδέχεται καὶ ἐκ μικρᾶς αἰτίας ἀθρόως ἐπιγενέσθαι φλεγμονὴν ἐπισφαλῆ, τοῖς δὲ ἐν τῷ δέρματι καὶ τοῖς ἐπιπολῆς μορίοις ἐκ μεγάλων αἰτίων ἐπιγενομένων ἐπιπολαίως ἔχουσιν, ὥστε καὶ τὰ μεγάλα τῶν ἐγκαυμάτων ἐπιπολαίως ἔχοντα μόνον τὸ δέρμα καὶ τὸ ὑποκείμενον αὐτῷ στοιχεῖον ἐπιπολαίως ἔχον ἐπιπολαίως ἔχει,

ὁ κῆ γίνετ᾽ ποτὲ μὴν ἐλάττως ἀδηγνόητος ἐκείνης, καὶ τὸ σπόρῳ μεῖζον ἢ μοχθηρὸν, ὅτι δὲ ὅτε τὰ μ᾽ τ᾽ δυνάμεως ἐπ εἰς ἐλαττον ἀρρῶστίας ἥκει, τὸ δὲ ὑγρὸν ἄκρως μοχθηρὸν ὑπάρχῃ. τ᾽ τοιοῦτο πονηρήματος ἡ σπερμάτων ὅ τε σύστασιν ὅτε χρόαν οὔτε ὀσμὴν ἴσχει μίαν, ἀλλὰ κῆ τ᾽ ὀσίαν ἀεὶ τὸ σπόρῳ ἀλλάττει) ☾ ποικίλλει). ἡ δὲ ἑτέρα σπῆσις ὧν ☾ πέψιν ἐφαμὴν ὑπάρχῃ εἰς ἣν ἔοδς ἀεὶ μεταβάλλ᾽ πύον κῆ χρόαν ☾ σύστασιν ☾ ὀσμὴν. μεμῖχθαι σάσις μ᾽ δν ἀκεῖνως τ᾽ φύσεως τὸ κάλλιστον γίνεται πύον, ἰδέαν μ᾽ λεῖον κῆ παχὺ καὶ ὅμοιον ἑαυτῷ πανταχόθεν, λεῖον δ᾽ ἀπλῶς ☾ ἥκιστα δυσῶδες. εἰ δὲ οἷον ἡμίσαπες εἴη, τὸ βέλτιον γένος ἂν τῇ τοιαύτῃ μεταβολῇ ὁ μικρὸν ἐμπροσθεν ἐφαμὴν σωίστᾳ. εἴρηται δὲ ☾ ὡς πολυειδέστατον ὅτι τὸ πιὸν γένος, ἐν ᾧ τῷ μᾶλλόν τε καὶ ἧττον διεξέρχεται τ᾽ πέψιν ἀνακείμενος ἡ διαφορά. πολλάκις μ᾽ γὰρ λεῖον ἀκριβὲς, ἤτοι δυσῶδες ὄντ᾽, ἢ λεπτὸν κῆ τ᾽ σύστασιν, ἐνίοτε δὲ λεῖον μὲν ἀλλὰ πελιδνὸν φαίνε᾽), καὶ τόδε ἅπασι τὸ μᾶλλον τε ☾ τὸ ἧττον ἄπειρον.
ὅσαι δὲ ἐν τοῖς ἀρτήμασι τ᾽ σπιεδόνος διαφοραὶ, τοσαῦτ᾽ καὶ τοῖς ὑπὸ σπιεδόνος ἀναπεμπομένοις πυρετοῖς, ἁπ᾽ τ᾽ ἐμφερομένου τοῖς ὄροις ἰδέας. τὸ μ᾽ γὰρ ἄκρατον ὅπερ ἐκ τ᾽ σπιεμένου χυμοῦ, τ᾽ ἐκ τοῦ πεπεπτικότος ἀγγείου κατασβεσθέντος πέψιν ἀκριβεστ᾽ λεῖον ☾ λεῖαν κῆ ὁμαλὴν, ☾ ἥκιστα δυσώδη τὴν ὑπόστασιν ἔχει. τὸ δὲ χάκρατον, ἐναντιώτατον ὄντ᾽ τῷ δὲ κῆ πάντα. τὸ δ᾽ ἐν τῷ μεταξὺ καθ᾽ ὅλον ἂν ὁποτέρᾳ πλησιάζοντος ὑπάρχει, κῆ τοσοῦτον χεῖρον ἢ βέλτιον γίνε᾽). ἀλλὰ περὶ μὲν τ᾽ τῶν ὄρων διαφορᾶς ἐν τοῖς περὶ κρίσεων ὑπομνήμασι λέγετ᾽. Τὸν δὲ ὑπὸ σπῆσι χυμῶν ἀναπεμπόμενος πυρετὸν, ἑτέρους χρὴ νομίζειν τ᾽ ἐφημέρων. ☾ ἴσως διάγνωσις αὐτῶν, ὁ χαλεπὴ, καὶ πσὶν ἀδύνατος εἶν δοκεῖ, ☾ ὅσον ὀργὴ μυελικὴς ἐκθέμενος ὑπὸ τοῦ πρώτου πεπτικοῦ μῶ παυσαμένου, λοσάμενόν τε ☾ μετρίως διαετηθέντα, τῶν σωηθῶν ἐχεδὸν ἐκβύσαντες, ὡς οὐκέτι πυρέξοντα, καὶ ὕστως ἀπέβη. ἐν μ᾽ δὴ ☾ πρῶτον γνώρισμα τ᾽ ἐφημέρων πυρετῶν, τὸ ἀπὸ τινὸς ἀρξαδὸς πρωκαταρκτικῆς αἰτίας πρόσφατός τε ☾ φανερᾶς ἥπερ ἤδη σωήθως ὀνομάζουσιν οἱ νεώτεροι πάντες ἰατροὶ πρωκαταρκτικὴν αἰτίαν, ἀλλὰ τόδε μὲν
ἐ ☾ ἀχώριστον ὅτι τῶν τοιούτων πυρετῶν, ἴδιον αὐτῶν ὀκ ὄντ᾽. ἀρχόντων γὰρ καὶ τῶν ἄλλων ἐνίοι, φανερᾶς πρωκαταρκτικῆς αἰτίας. ἀχώριστον δὲ καὶ ἴδιόν τε τῶν οὔρων πέψις ὄντ᾽, εὐθέως ἐν τῇ πρώτῃ τῶν ἡμερῶν καὶ πρὸς τούτοις εἰς μέγεθος καὶ τάχος ὑπὸ διδόντων τῶν σφυγμῶν ἀξιόλογον, ὡς ἀπλεπεδαῖ τῆς ἀναλογίας τὴν πυκνότητα κατὰ τὴν ἑκτὸς ἰσυχίαν. ἔτι τε μᾶλλον ἴδιον, καὶ ἀχώριστον αὐτῶν ὅτι τὸ, μὴ σ᾽ ὅλως εἰς τάχος ὑπὸ διδόναι τὴν συστολὴν, ἢ εἰ καὶ ὦν διδοίη ποτὲ, μικρόστατον εἶναι δεῖ καὶ δυσγνώριστον καὶ ὀλίγῳ πνὶ τοῦ κατὰ φύσιν ἐξισαμένου. ἀλλάμὴν καὶ τὸ τῆς ὁρμασίας ἡδὺ τῶν τοιούτων πυρετῶν ἴδιόν τε ὄντ᾽ καὶ ἀχώριστον. ἀχώριστον δὲ καὶ ἡ ὁμαλότης καὶ ἄβλιτος ἀνάβασις ἐν τε τῇ ὁρμασίᾳ καὶ τοῖς σφυγμοῖς, οὐ μὴν ἴδιόν γε, καὶ γὰρ καὶ τῶν ἄλλων ὑπάρχει πσὶν ὥσπερ γε καὶ τὸ τῆς ἀκμῆς ὑπεικές. οὐδὲ γὰρ δεῖ ἴδιον, εἰ καὶ μάλιστα τούτοις ὑπάρχειν πῆς ἐφημέροις, ἴδια πίθεσθαι. γένοιτο γὰρ ἂν οὕτως εἰ καὶ μὴ τὸ τοῦ πράγματος εἶδος, ἀλλὰ τὸ κάλλιστον γε καὶ ἀπηκριβωμένον τῶν τοιούτων πυρετῶν, ἴδιον δὲ ἅμα καὶ ἀχώριστον σημεῖον, ὥσπερ γε καὶ ἡ παρακμὴ μεθ᾽ ἱδρῶτος ἢ νόσηδος ἢ πάντως γε σὼ ἄτμῳ πνὶ χρηστῷ γινομένη, τελείας ἀπυρεξίας ἐνδεχομένης αὐτῇ. αὐτὴ μὲν ἡ κοινὴ διάγνωσις τῶν ἐφημέρων πυρετῶν, ἑκάστου γ᾽ αὐτῶν ἰδία κατ᾽ εἴδος ἐν τοῖς ὀξέσι διοριοῦμαι. Τοῦ δὲ ἄλλου γένους τῶν πυρετῶν ὅπερ αὐτὶ διαιρέσεται τοῖς ἐφημέροις, οὐδ᾽ ἐν ὄνομα κοινὸν ἁπάντων ὄντ᾽. ἀλλὰ διαφορὰς δὲ ἀλλὰ πρῶτ᾽ δύο εἰσὶν οὐκ ἀζαφέσιν ἰδέαις ἀφωρισμέναι. πινὲς μὲν γὰρ αὐτῶν ὑπὸ σήπει χυμῶν ἀνάπτονται, πινὲς δὲ αὐτὰ κατεληφασι τὰ σφρεὰ τοῦ ζώου μόρια, ☾ καλοῦσιν αὐτοὺς ἑκτικοὺς πυρετούς, ἐφ᾽ ὅτι μόνιμοί τ᾽ εἰσὶ καὶ δύσλυτοι καθάπερ ἀξέες, ἐφ᾽ ὅτι τ᾽ ἕξιν τοῦ σώματος αὐτῶν κατειλήφασιν. οὕτω γὰρ εἰώθασιν ὀνομάζειν τὰ σφρεὰ τοῖς ὑγροῖς αὐτιδιαιρούμενοι. Αἱ διαγνώσεις δὲ τῶν ἐν χυμοῖς ἀεὶ τοιάδε. πρώτη μὲν ἁπασῶν οὐχ ἀχώριστος μ᾽, ἴδιος δὲ ὁ μηδ᾽ ἐν τ᾽ προκαταρκτικῶν αἰτίων ἠρῆσθαι τ᾽ τοιούτων πυρετῶν, ὁ δεύτερος γὰρ τῶν ἄλλων γνῶν τοῦθ᾽ ὑπάρχει, ἀλλ᾽ ὁ, ὅσοι ἐφημέρους ἅπαντας ὧν ταῖς προκαταρκτικαῖς αἰτίαις συνίστασι, τόσοι ἐκπικόσι, ὅταν ἄνευ τούτων γένονται, μηδὲ ποτὲ ἐξ ἀρχῆς εἰσβάλλειν, ὥσθ᾽ ὅταν ἄνευ προκαταρκτικῆς αἰτίας ὑπάρξεταί τις πυρέτ᾽ εἰν, εἰσῆναι τοῦτο τ᾽ αἰτίαν τ᾽ πάθους, ἐν τοῖς χυμοῖς ὑπάρχειν. ὅτι μὲν ὅτε προκαταρκτικὴ τις αἰτία φανερὰ, τῶν ἐφημέρων, ὅσων ἀφ᾽ ἑαυτῆς σωιεσθε πυρετὸν, διεληλεγμένα τ᾽ αὐτὴν ὁ ὑπὸ σήπει χυμῶν ὅταν οὕτως ἔχει τὸ πάσχον σῶμα, τουτέστιν, ὅταν ἀκάθαρτόν τε καὶ πεπεπτικοῦ ὑπάρχῃ. θερμανθέντα γὰρ ὑπὸ πλέον ἐν τοῖς ἐφημέροις πυρετοῖς τὰ πεπεπτέματα, λάβρεσ᾽ ἀρχὴν σπιεδόνος ἐντὸς ὕθεν λαβόντα θᾶττον εἰσὶν ἀνάπτει τῶν πυρετῶν, ὧν ὑπὸ προτέρων πασαμένων. διάγνωσις δὲ τῆς διαφορᾶς μία μ᾽ ἴδιος τε ἅμα καὶ ἀχώριστος ἁπάντων. τὸ μὲν τελοῦσαι τὸν ἐφημέρον πυρετὸν εἰς ἀπυρεξίαν ἀκεῖθι. συμβαίνει μὲν, ὅσιν ὅτε, καὶ κατ᾽ αὐτὴν τὴν ἀκμὴν ἐφημέρων πυρετῶν, ἐμφαίνεσθαί πῆς μεταπέψεως, καὶ πολὺ δὴ μᾶλλον ἐν ταῖς παρακμαῖς, ὅταν ὅπερ ὀλίγον ἐμπροσθεν ἐλέγομεν, ἐν ὑπὸ μάλις᾽ εὐφόρως τελέσθαι, τοῦτ᾽ ἀπῆ. ταῦτά τοι μὲν μεταπέψεως σημεῖα. τὸ δ᾽ ἀκρίγους ἀρξαδὰι τὸν πυρετὸν, οὔτ᾽ ἐγκαύσεως, οὔτε κῆ ψύξεως ἰσχυρᾶς προηγησαμένης, ὁποῖαι μάλισα τοῖς διὰ χολὸς ὀδυνηρήσασι συμπίπτουσι, ἢ ἄλλως ἐν ἰσχυρῷ κρύει διαβίψασιν ὑπὸ πλέον, ἴδιον ὅτι κῆ αὐτὸ, τ᾽ ὑπὸ σπιεδόνι χυμῶν ἀναπεμπομένων πυρετῶν, οὐ μὴν ἀχώριστόν γε. ὁ γ᾽ ἅπασιν αὐτοῖς ὑπάρχῃ, λαβάπερ ὀλίγα ἀνωτ᾽ φείκαμεν. αὖτ᾽ μὲν γε ὁ μόνον ὀκ εἰσὶν ἀχώριστοι τ᾽ διστῶν πυρετ᾽, ἀλλ᾽ οὐδὲ τ᾽ ἀρχὴν ἴδιαι. τὸ δὲ τ᾽ ἀνωμαλίας τ᾽ σφυγμῶν, καὶ τ᾽ ὁρμασίας, ἔστ᾽ ἐν ταῖς εἰσβολαῖς, ἔστ᾽ ἐν ταῖς ἀναβάσεσι γίγνοιντο, τ᾽ γένος μ᾽ ὄντ᾽ τ᾽ τοιούτων πυρετ᾽ ἴδιον, ὁ μὲν ἀχώριστον γε ὁ δ᾽ αὐτὸ. πολλοὶ γὰρ κῆ χωεὶς ἀνωμαλίας ἀεδυπῆς εἰσβάλλουσι τε ☾ ἀναβαίνουσιν ὑπὸ τ᾽ ἀκμὴν. ἔτι δὲ δὴ μᾶλλ) ὁδὲ τὸ, πολλὰς οἷον εἰσβολὰς ἴσχειν ὧν πρόξυσμός, ὅπερ ὧν προξύνεσθαί καλοῦμεν, ὥσπερ γε ☾ τὸ τ᾽ θλίψεως τῶν σφυγμῶν, οὕτω δὲ ὀνομάζουσιν, ὅταν ἀρχομένου τοῦ προξυσμοῦ μικροὺς ἱκανῶς ἔχωσι καὶ ἀνωμάλους αὐτὸν, οὐ δ᾽ αὐτὸ τῶν τοιούτων πυρετῶν ἀχώριστον, οὐ μὴν οὐδὲ κοινόν ὄντ᾽ ἑτέρῳ πνὶ γένει πυρετῶν, ἀλλ᾽ ἴδιον ἀφαίρεσθαι τούτων, ὡς ὅπερ καὶ τὸ ἐν ἀνωμαλίας, ὅταν γε μὴ κατά τι σύμπτωμα γίνεται. πολλάκις γὰρ αὐτῷ σύματι τῆς κοιλίας

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 332 sur 494

ὑδροισμῶνου τινὸς χυμοῦ μοχθηροῦ, καὶ διάκενοντος ἢ ψύχοντος αὐτό, μικροί τε ἅμα ⟨ἀνάμαλοι γίνονται. πλεόναζει μὲν οὖν μᾶλλον τῶν ψυχόντων ἡ μικρότης, οὗτος δὲ τῶν διακενούντων ἡ ἀνωμαλία, ἀλλὰ ἐμεσάντων γε, ταῦτ' ἄμφω παραχρῆμα καθίσταται. ὅτε δὲ οὐδεμίαν ἢ γαστὴρ πεπονθε τὸ γλίσχρους τῶν πεκειμένων εἰσὶ πυρετῶν οἱ τοιοῦτοι σφυγμοί. μέγιστον δὲ γνώρισμα τῶν ὑδατώδων πυρετῶν ὅτι, καὶ ἡ τῆς ὁρμασίας πιότης, οὐδεμίαν γὰρ ἔχει χρησὸν, οὐδὲ μέτριον, οὐδ' ὅμοιόν τι τῶν ἐφημερίων, ἀλλὰ ὥσπερ εἴρηται καὶ τοῖς ἀείσοις τῶν πεπεμμένων ἰατρῶν διακνώδεις πως ὅτι μᾶλλον, ὡς αἰτίαν καὶ διαβιβρώσκειν τὸ ἁφλὸν, ὥσπερ ὁ καπνὸς τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ τοὺς μυκτῆρας, ἀλλ' ὧν μὲν ταῖς ὑπερβολαῖς τῶν παροξυσμῶν, ὡς ἂν ἐπὶ καταπνιγομένου τε τοῦ θερμοῦ, καὶ τυφομένων ὑδάτων τῶν πολεπωμάτων, οὐκ ὀλίγον τὸ χεῖρα διαγινώσκεται, χρονισάντων δὲ τὸ εἰρημένον εἶδος τῆς θερμότητος, ἐκ βάθους ἀναφορέται. καί μοι δοκεῖ τοιοῦτον τι καπνῶδες θερμίσαι, ἰδίον τε τὸ ἀχώριστον, ὑπάρχειν ἅπασι τοῖς πυρετοῦσιν ὑπολάμβανον. ἀλλὰ πολὺ μὲν τοῦτον, ὧν οἰκείων τῶν δὲ τοῦ λόγου χωρεῖν ⟨αὖθις σκεψώμεθα. τὸ δ' εἰρημένον εἶδος τῆς θερμασίας, τὸ λιγνῶδες, ὡς ἂν εἴποι τις, ἢ διαβιβρώσκον, ὥσπερ τι φάρμακον δριμὺ τῶν ὑδατωδῶν χεῖρα, σπεδόνος ὅτι χυμῶν ἔγγονον, φανερῶς μὲν ταῖς ἀναβάσεσι τε ⟨ταῖς ἀκμαῖς τῶν πυρετῶν φαινόμενον, οὐκ φανερῶς, οὐδ' ὅλως, ὧν ταῖς εἰσβολαῖς. ἴδιον δὲ ἀχώριστον ὅτι τοῦ γλίσχρους τῶν ὑδατώδων χυμοῖς ἀναπεμπομένου πυρετῶν, καὶ τὸ πάχος τῆς τῶν σφυγμῶν συστολῆς, φανερέστερον μὲν ὧν ταῖς ὑδατώδεσι φαινόμενον, οὐκ ἀσαφὲς δὲ οὐδὲ ταῖς εἰσβολαῖς τε καὶ ταῖς ἀκμαῖς. σώζεσι δ' αὐτοῖς, ἤτοι μὲν τὰς ἀρχὰς, ὁ μικρός τε ἅμα ⟨ὁ ταχὺς σφυγμὸς, ὧν τε ταῖς ἀκμαῖς ὁ μέγας τε ἅμα ⟨ταχύς. οὕτω δὲ καὶ ἡ λιπαρὰ τῶν ἐκτὸς ἠρεμίαν πυκνότης, φανερὴς ὅλη ὧν τοῖς τοιούτοις πυρετοῖς, οὔτε τοῖς ἐφημέροις, οὔτε τοῖς ἐκπυοῖς ὁμοίως ὑπάρχουσα. ἴδιον δὲ ὧν τοῖς μάλιστα τοιούτων πυρετῶν ὅτι, ⟨ἡ τοῦ ὄρου ἀπεψία, ⟨ἡ ἀμυδρὰ ἢ πέψις ἴδιον ὅτι γνώρισμα τῶν ὑδατοχυμοῖς πυρετῶν. ὅτε γὰρ ἄπεπτος, ὅτε ἀμυδρῶς πεπεμμένου ὧν τοῖς ἐφημέροις φαίνε). ἑκάτερον μὴ αὐτῶν ἰδία λεγόμενον, ἴδιον ὅτι γνώρισμα τῶν χυμοῖς πυρετῶν. ἅμα δ' ἄμφω λεγόμενα ἢ τὸ παραδιεζευγμένον, ἀξίωμα, παντὰ πᾶσιν ἀχώριστα. ὅλως γε τοιούτῳ γλίσχρῳ τῶν πυρετῶν, τὰ πρῶτα τῶν ὄρων, ἤτοι παντὰ πᾶσιν ἄπεπτα, ἢ ἀμυδρῶς πεπεμμένα σωτικὰ. μέγα ἢ ⟨ἀξιόλογον) γνώρισμα πέψεως ὧν τοῖς πρώτοις ὄροις, δὲ ποτὲ φαίνε) ἢ τοῦ τοιότητος πυρετὸς, ἀφορισμένης δ' ἐκ τῶν ἠρεμίων μεταπτώσεως ὡς ἐμπροσθεν ἔφαμεν. ὑδατώδεσι δὲ τοῖς ἠρεμίοις γνωρίσμασι τῶν πεκριμένων πυρετῶν, ὅτι μὴ τὸ, ἢ τῶν ἀκμῶν τὸ πρόσφυσμα πεπαίξαι τι σύμπτωμα λιπαρὸς πυρετὸς, ⟨ἡ μή τι γε ⟨τὰ τῶν ἀπαίλων ⟨λεπτυσμῶν ἐ φανέντα συμπτώματα, καθάπερ ὧν ἡ τὰ τῶν ἀμβροτοίων, ἢ τυφωδῶν, ἢ τινες ἄλλα τοιότε πυρετοὶ, ἅπερ ἴδια μὴ ὅτι τῶν γλίσχρων τῶν ὑδατοχυμοῖς σπεπεμμένοις ἀναπεμπομένων πυρετῶν, ἐμοὶ μὲν ἀχώριστά γε, καὶ ἀεὶ ὄντα μὴ πρόσθετα μὴ αὐτῶν, ὀλίγη ἑτέρων ἡ διάγνωσις, ἐ πρόσθετα δὲ, ὁ μόνον τῶν γλίσχρων τῶν πιότων πυρετῶν, ἀλλὰ ⟨τινὸς ἴδιος ἐνὸς ὀλίγη αὐτῶν ὅτι διηλωκέναι. καὶ μὴ δ' ἡ ⟨τὸ μὴ παύεσθαι τῇ πρακτικῇ εἰς ἀπυρεξίαν, ἐπ' ὀλίγον μεθ' ἡμέρας, ἔστε ⟨ἄλλῃ γλίσχρῳ, διὰ οὗ θάτερον), ἤτοι μεταπτώσεως ὅτι ἴδιον, εἰ τὰ πρόσθετα ἅπαντα τῶν ἐφημερίων εἴη γνωρίσματα. † εἰ δὲ μηδὲν τοῦτ' ἐπὶ τῶν ὑδατοχυμοῖς ἴνα πυρετῶν ὅτι ἐξ ἀρχῆς εἰσβάλλειν γίνεται). εἰ δὲ ποτὲ φανείη σκληρὸς, ὧν τῇ πρώτῃ τῶν μερῶν ὁ σφυγμὸς, ὧν σκέπτεσθαι πότερα πῆξις τις ἐκ ψύξεως, ἢ ξηρότης, ἢ τάσις ἀπασμώδης, ὧν ⟨τοῦ σώματι τοῦ κάμνοντος, ἢ φλεγμονή τις, ἢ σκιῤῥός ὅτιν, εὖ ἐσθῶτας ὡς ὑδατούτοις μόνοις ὁ σφυγμὸς γίνεται σκληρός. Ἀρχιγένης γοῦν ὁ ἐκ πλημμελοῦς πόλεως τὴν γνώσιν μὴ τῶν διάγνωσιν τῶν σκληρῶν σφυγμῶν, ἀλλὰ τοῦ πόλεως σφυγμῶν πραγματείας αὐτάρκως ὑπεσχέθη, ἧς ἀπολωλότα τὸν ὁμιλήσαντα τοῖς δὲ τοῖς γράμμασιν ἐμπείρῳ ἔχειν ἀνάγκη) ὅτι, ⟨μάλιστα τῶν διαγνωστικῶν. τὰ μὲν γοῦν ὀνόματα τῶν σφυγμῶν ⟨τὰ σημαινόμενα πῶς αὐτῶν ἅπαντα, καὶ τὸν ἀριθμὸν σύμπαντα, ἀπὸ μιᾶς ὀλίγης κατέμαθε πραγματείας, ἣν πολὺ τῶν διαφορᾶς τῶν σφυγμῶν ὑπογράφομεν. ὅπως δ' ἕκαστον χρὴ διαγινώσκειν ἐν ἑτέρᾳ πραγματείᾳ λέγεται. ἀπὸ βιβλίων τεττάρων, ἃ πολὺ διαγνώσεως σφυγμῶν ὑπογράφομεν, ὥσπερ γε ⟨τῆς ὀλίγης αὐτῇ τεσσάρων ἑτέραν, τῶν ἐν τοῖς σφυγμοῖς αἰτίων ἐποιησάμεθα, ⟨τεττάρων ὑπὲρ ταῖς εἰρημέναις, πολὺ τῶν ἀπὸ τῶν σφυγμῶν προγνώσεως, ὀλίγα μόνα, ἀλλὰ ⟨τοῖς ὀρθοῖς αὐτοῖς ὑπεξαιρέμενοι τῶν παιδιᾶς θεωρείας τὸ χρήσιμον. ⟨εἴ τις ἡμῖν ἐπ' ἀρρώστου πορεύοιτο, πολὺ τῶν βιβλίων θεωρείαν ὀργῶ διαπεπυκνωμένοις, οὗτος ἐπειδὴ τά τε ἄλλα, μὴ ὡς ὀκ ἔστιν ὅτ' ἴδιος, ὅτ' ἀχώριστος τῶν πυρετῶν τούτων ὁ σκληρὸς σφυγμός. ἀλλ' ὁ νῦν πολὺ τότε καιρός. οὔτε γὰρ ταῖς εἰρημέναις πραγματείαις, μὴ δὲ ἑτέρας ὀκτὼ βίβλοις, καθ' ὧν ἐπισκοπέμεθα τὸ πολὺ τῶν σφυγμῶν ἀρχιγόνους βιβλίον, αὐτάρκη ἐπιδέδωκε) τὰ τοιαῦτα συμπτώματα, νυνὶ δὲ ὅσον εἰς τὰ παρόντα χρήσιμον εἰρήσε). ὁ σκληρὸς σφυγμὸς ὀκ ὄντιν ὅτ' ἴδιος, ὅτ' ἀχώριστος, οὐδὲ νος γλίσχρους πυρετοῦ, ὅτε τῶν ἐφημερίων, ὅτε τῶν ἐπὶ χυμοῖς, ὅτε τῶν ἐκλικῶν. σώζεσι δ' ὡς τὰ πολλὰ μὴ ὧν τοῖς ἐκλικοῖς, ὅτι δὲ ὅτε ⟨τοῖς ἄλλοις δύο γλίσχροις καθ' ἓν σύμπτωμα. ὧν τοῖς μὴ ἐφημερίοις ἐπιδέδωκεν ἐπ' ἐμψύξει σφοδρᾷ πυρέπτωσιν ἐ τῆς αὐτοῖς σωτηρίας ὑπάρχει τάσις νοσερώδης. ἔστι δ' ὅτε ὁ ὅτι ἐγκαυσιν ἰχυρὰν, ἢ ὑπ) ἅμα, ἢ φλεγμονὴν βοφῶν, ἢ ἀγρυπνίαν ἄμετρον, ἢ κῶωσιν, ὅταν ἐπ' φλεγμονὴ βοφῶν ⟨ταῦτα συσῇ. ὧν δὲ ὧδε σὺν χυμῶν σκληρὸς ὑπάρχει σφυγμὸς, ἐπεὶ δ' ἂν ἤτοι φλεγμαίνῃ τι σπλάγχνον, ἢ σκιῤῥωθῇ. ⟨ἡ σύμπτωμα δέ τι σωτικὸν, ἤτοι νοσερώδη τινὰ τάσιν, ἢ ξηρότητα, γένοιτ' ἂν ⟨οὕτως σκληρὸς ὁ σφυγμὸς, ὥσπερ καὶ τῶν ἀκαίρως πεπτοσι ψυχρὸν, ἢ λησμονίοις φ' ψυχρῷ, καί τινας ὀπώρας πεφυσιγκαμένοις δ' ἀψίλως. κατ' αὐτὸν δὲ τὸν πυρετὸν λόγον ἢ πυρετὸς ὅτιν, οὐδέ ποτε γίνεται σκληρὸς ὁ σφυγμὸς, ὅτε τοῖς ἐφημέροις πυρετοῖς, ὅτε τοῖς ἐπὶ σήψεσι χυμῶν, οὐδὲ γὰρ ὅταν ἐπὶ φλεγμονῇ πυρέπτωσι, ἢ τὸν αὐτὸν λόγον ὁ τε πυρετὸς ἕπεται, καὶ ἡ τοῦ σφυγμοῦ σκληρότης, ἀλλὰ ὁ μὲν πυρετὸς. ἐπὶ σήψει τῶν χυμῶν. ἡ δὲ σκληρότης, ἐπὶ τῇ δὲ τῶν συμπλήρωσιν τῶν ἀχθέων τάσει, † al. σκληρότητα συλλήβδην γὰρ εἰπεῖν, ἡ σκληρότης τοῖς χιτῶσι τῶν ἀρτηριῶν ἐγγίνεται, ἢ δὲ πῆξιν, ἢ τάσιν, ἢ † ξηρότητα. πῆξιν μὲν οὖν αἱ ἰχυραὶ κατὰ ψύξεις ὀργάσουσαι. τάσιν δὲ αἵτε φλεγμοναὶ, καὶ οἱ σκιῤῥοι, καὶ ἡ τῶν νοσερῶν ἀναλογῶ φλεγμονῶν διάθεσις. ξηρότητα δὲ αἵ τε λιγνώσεις αἱ πολυχρόνιοι, ἢ δὲ ῥεῦμα γαστρὸς, ἢ λειχηνώδη, ἢ δυσεντερίαν, ἢ ἐμέτους μακροὺς, ἢ τοιοῦτόν τι ἕτερον. ὅτε πολυχρόνιος λιμὸς, οἵτε λιπαρὸς ἰκτερος

πυρετῶν

πυρετῶν οἱ μακροὶ, καὶ τὸ σύμπαν εἰπεῖν, ὅσοι ξηραίνουσιν ἰσχυρῶς αὐτὸ τ' ζῴου τὰ μόρια τὰ σφρικὰ, καθάπερ οὖν καὶ οἱ ἕκτικοὶ πυρετοὶ πρὸς ὧν ἤδη λέγειν καιρὸς, ἀπὸ τῆς γλίσχρας αὐτῶν ἀρξαμένους. γίνονται τοίνυν οἱ ἕκτικοὶ καλούμενοι πυρετοὶ ἡμῖν διττῶν τρόπων, ὡς τὰ πολλὰ μὴ ὧδε τοῖς καυσώδεσιν, ἤτοι μικκωθεῖσιν εἰς τοσοῦτον, ὡς ἐκλιπαυῆσαι τῷ χρόνῳ τὴν ἰκμάδα τ' ἐν καρδίας σώματος, ἢ καὶ μᾶλλον ἔσης ἔτι συχνῆς. ἐκεῖνοι μὲν δὴ οὐχ ἕκτικοί μόνον εἰσὶν, ἀλλὰ καὶ μαρασμώδεις. οἱ δ' ἐπὶ μᾶλλον τ' ὑγροτέρους γιγνόμενοι, τὸ σῶμα τ' καρδίας αὐτὸ καταλαβόντες, ὑγτύθην ἀνάπλουτ' μάλιστα, καθάπερ ἡ τῶν λύχνων φλόξ, ἐκ τ' θρυαλλίδος. ἡ μὲν δὴ μία γλίσχρις αὐτῶν ἔργον μοι, ἡ καταλοιπος δ' ὅλην, ὅταν ὀξ ἀρχῆς ὑδέως εἰσβάλλωσι τὴν πρώτην γλίσχραν ὁμοίαν ποιησάμενοι τοῖς ἐφημέροις ὧδε λύπη καὶ θυμῷ καὶ ὁπόσοι πλείονι μετ' ἐγκαύσεως ἅμα γινομένῳ. τούτους μὲν δὴ οὐ πυρετοὺς οὐ χαλεπὸν ὅλην ἰᾶσθαι, οὐδ' ὀξ αὐτῶν εἰς μαρασμὸν ἀφικομένους ἀμαθίᾳ τῶν ὧδε ἰατρῶν, ὃ μόνον οὐ ῥᾴδιον, ἀλλὰ οὐδὲ δυνατὸν ὅλην ἰᾶσθαι συσάντας γε ἀκριβῶς ἤδη, καὶ μηκέτ' ἀρχομένους. ἡ γάρ τοι φύσις αὐτῶν ὅτι ξηρὰ καὶ θερμὴ, πᾶσι πλησίον τῆς καρδίας, οἷον πρὸ ἡ θρυαλλὶς ἐν τοῖς λύχνοις ἐπειδὰν ὑπὸ πλέονος ἐκκαυθῇ. θρύπτεσ γὰρ ἡ ὅτω φρυγεῖσα ὑπὸ διαλύεται, καὶ τὸ συνεχὲς ἀπόλλυσιν ὑπὸ ξηρότητος, ὡς μηδ' εἰ πᾶσαν ἔλαιον ἀναφθῆναι δυνάσθαι φλόγα δαψιλῆ. πρόσειρεται τοιγαροῦν ἐν αὐτῇ ἡ μικρὰ ὑπὸ ἄτονος φλόξ, ἀεὶ καὶ μᾶλλον ἐλάττων γινομένη, μέχρι πρὸ αὖ ἀρσενδῇ. ὁ μὴ ἀκριβῶς μαρασμώδης πυρετὸς τοιοῦτος ὅλην, ὅταν τὴν ὑπαρχοῦσαν νόσημα τῷ πάθει τῷ μαρασμῷ. τοτὲ μὲν γὰρ, ἐπί τε τ' γεραιόντων γίνεται χωρὶς πυρετοῦ, σβεδαίσης αὐτοῖς τ' ἐμφύτου θερμότητος, ὁπρ δὴ ὑπὸ μάλιστα θάνατος ἄλυπος ὅτι καὶ ἡ φύσιν ὧδε ξηρότητι σωιεσάμενος, ὥσπερ γε καὶ τῶν παρὰ φύσιν μαραινομένων ἐκεῖνο τὸ εἶδος, ὃ προσαγορεύει Φίλιππος ἐκ νόσου γῆρας, εἰς ὃ πολλοὺς εἴδομεν οὐ πρεσβύτας μόνον, ἀλλὰ καὶ παῖδας ἐμπεσόντας, ὁ δὲ μαρασμώδης πυρετὸς οὐ ξηρὸν μόνον, ἀλλὰ καὶ θερμόν ὅτι πάθος. ἀρσενδύνυται δὲ ἡ δύσις, πολὺ θᾶττον ἡ ἐν ᾧ ζῴῳ θερμότης, καὶ μαραίνεται σύμπαν τὸ σῶμα, δίκην ἡλίνου διακτεμφθέντος ἐχάντων, ἤτοι ἀπὸ χρόνου μήκους, ἢ ἀπὸ φλογὸς γαστρίασιν, ἢ σφοδροῦ καὶ ἄμετρον αὐχμοῦ, ἀλλὰ πρὸ ὅλης τ' μαρασμοῦ διαθέσεως, ὁποῖα τίς ὅτιν ἰδία γέγραπται. τῶν δ' ἑκτικῶν πυρετῶν, ἐπειδὴ διττὸν ὅτι τὸ εἶδος, ὡς ἄρτι διώρισται, τὰς διαγνώσεις ἐφεξῆς λεγομεν. ὁ μὴ δὴ συνεμπίπτων τῷ μαρασμῷ πυρετὸς ἑκάστοτε ἑτοιμότατός ὅτι, καὶ πρόχειρότατος γνωσθῆναι. πρὶν μὴ γὰρ ἄψασθαι τῶν τὲ σφυγμῶν καὶ τῆς θερμασίας, ὀφθαλμοὺς κοίλους ἀμέτρως θεάσῃ, καθάπερ ἐν βόθροις πεσὶν ἐγκειμένους, ὀξ ἀπωλείας ἀπάσης αὐτῶν τ' ὑγρᾶς οὐσίας, ὡς καὶ τῶν ὀσῶν οἷς ὑπέφυκε τὰ βλέφαρα φαίνεσθαι τὰς ὀξοχάς. καὶ μὴν καὶ λῆμαι κατ' αὐτοὺς ἐμφαίνονται ξηραὶ, καὶ τὴς αὐχμώδης διάθεσις, οἵα μάλιστα ὑπὸ πολλῶ διελθόσι νόνιν δι' ὅλης ἡμέρας ἐν ἡλίῳ θερμῷ. ἀπόλωλε γ' καὶ τ' χρόας αὐτὸ τὸ ζωϊκὸν ἄνθος, ὥσπερ μὴν γε καὶ τῷ προσώπῳ παντὶ συμβέβηκε, καὶ ἡ ἄμετρος αὐχμὸς ἐμφαίνεται, τό τε σθρμα τος ἅπαντος τοῦ σώματος τὸ πρόσωπον, καὶ μάλιστα τοῦ ἡμῖν τὸ μέτωπον, ὡς δῆλα †ξηρότητα, σκληρόν τε ἐὸν καὶ πρὸς τὰ πλάγια τεταμένον, οὐ μὴν ὀλίγον ἀνατείνει ὑπερβολὴν οἷοί τε εἰσὶ τὰ βλέφαρα, πᾶσι πλησίως τοῖς νησάζουσιν ἀεὶ διακείμενοι. ἡ μὴν δοκοῦσιν ὡς τὰ πολλὰ, καθάπερ ἐπανώτερον ὅτι, ὀλίγον ὑπὸ τοῦ πάθους, ἀλλ' ἐγρηγόρσεως ἀδυναμία. ἐκτετήκεσαν δὲ ἡ ἀπάσης ἀπὸ καὶ μηροτάφους, ὡς φαίνεσθαι συμπεπτωκότα τ' κοῖλα τὰ χωρία. ἡ τί γ' ἄλλο, ἢ ὅσπερ ἡ σ' ἔρμα τὸ σύμπαν εἰσὶν. ὡς δὲ καὶ γυμνώσας αὐτοὺς, ὑπεσκεπῆ τὰ ἡπατ τῆς γαστέρα, σθξεσθοι μὲν δὲ τῶν ὑπόρων ἥκιστ', μήτε τῶν ὑπολάγχνων μηδὲν ἀρσενδῆναι, τ' τὸ ὑπερκόλου ἀνεσπασθῆναι σφοδρῶς εἰς τ' θώρακα. εἰ δὲ τ' ἄψασθαι βουληθείης αὐτῶν, τὸ μὴ σ' ἔρμα καρφαλέον ἐχάτως ὅτι, τ' εἰ ἀνατείναις ὑδὶ λαβόμενος τοῖς σ' ακτύλοις, ὥσπερ βύρσα τὴς ἴσης. ὁ δὲ σφυγμὸς, ἰσχνὸς ἡ σκληρὸς τ' ἀμυδρὸς τ' ωυκνὸς, ἡ θερμασία τε ἡπατ μὴ τῆ πρώτιν ὑπερβολὴν ἀμυδρὰ, μετ' ὀλίγον ἦ, τότε δριμὺ ἡ τὸ διαβρωτικὸν γνωσθέν), ἡ μᾶλλον ἦν ὑπερβολὴν ἐγχρονίσης ἀπήμονος. ὥδεν ἔτι χρὴ τ' λοιπῶν μνημονεύειν γνωσισμάτων, ἐν ὅτω σαφῆ πράγματ. βέλτιον γὰρ ὧδε τὸν ἀρχόμενον ἔτι μαρασμοῦ ἀπτύειν τ' λόγον. ἀρξεσθαι δὲ λέγω τὸν μαρασμὸν ὅταν ἡ σύμφυτος ὑγρότης, ἡ ἐν ἑκάστῳ σώματι πρεπαρμένη ἡπατ τὰς μεταξὺ χώρας τ' ὁμοιομερῶν, ὀξ ἧς πρώτου ῥέφει τὰ μόρια, διυφιστῶσθαι, μηκέτ' ἐὸν ἡπατ τὸ τ' διαρθσεως σῶμα. μέχρι μὲν γὰρ τ' σώζεσθαι πάντης, ἐκπικὸς μόνον ὁ πυρετὸς ὅτιν, σ' μὲν ἤδη γέ πω καὶ μαρασμώδης. ὅταν δὲ εἰς κινδυνον ἥκῃ τ' μηκέτ' ἐὸν τ' παντὸς ὑγροτητος μηδὲν, ὁ ἀκριβῶς ἤδη μαρασμὸς σωίσατ'. χαλεπὴ μὲν δὴ ἡ τῶν ἑκτικῶν ἀπάντων πυρετῶν ὅτι διάθεσις, ὅταν γε ἤδη ἀπὸ τῆς ἀρχῆς χρόνον ὑπερβῶσιν. ὁρίζω δὲ τ' ἀρχὴν οὐχ ἡμέρᾳ ἢ ὥρᾳ ἀριθμῷ, καθάπερ ἐμὶ δ' ἐν τοῖς ἄλλοις νοσήμασιν, ἀλλὰ ποιῷ τῆ διαθέσεως. ἐν γὰρ τῷ πρώτου ἐκτρέπεσθαι τῆς ἡπατ φύσιν δύκρασίας τὸ σῶμα τῆς καρδίας, οὔθ' ἡ σύμφυτος ὑγρότης ἀπόλωλεν ὑδέως, οὔθ' ἡ δυνάμις ἀῤῥωσεῖ, ἀλλὰ πρῶτον μὴ οἷον ζέσις τὴς γίνεται τῆς ὑγρότητος, ἐν ᾧ δὴ καιρῷ ῥᾷστον ἰᾶσθαι τὸν τοιοῦτον πυρετὸν, ὡς ἂν μηδὲν τ' δυνάμεως ἤδη πεπονθυίας. ἐφεξῆς δὲ καὶ δ' απάνη τὶς ὧδε τῇ ζέσει, καὶ τούτῳ τῶν πλέονος ἤδη πεφορημένης, καὶ αὐτὰ τὰ ὁμοιομερῆ σώματα, τὰ οἷον πρὸ στοιχεῖα τῆς καρδίας, ξηρότερά τε καὶ ἀτροφώτερα γίγνεται, καὶ ἡ δυνάμις ἀῤῥωστος εἰς τοσοῦτον, εἰς ὅσον πρὸ ἂν ἦτε ξηρότης ἐν αὐτῇ καρπῇ καὶ ἡ θερμότης, ὧν πρεκει καὶ θάτερον ὧδε μερατησαν, ἄτονον ὀργάσασθαι δυναμιν. ὁ τοιοῦτος πυρετὸς, ἤδη πως ἐπαμφοτερίζει, τῇ μὲν ὅτι, τοτ' ἀνιάτω πάντα πάσιν ἐκείνου τοῦ μαρασμώδους, καὶ τοῦ μικροῦ ἐμποδὼν ἐρημένου τ' κατ' ἀρχὰς, ἐπὶ ῥᾷστ θεραπεύεσθαι. πλάτει δ' ὅτι. καὶ τούτῳ πάμπολλα. διότι καὶ τῆς διαθέσεως αὐτῆς οὐκ ὀλίγη τὶς ἡ παρὰ τὸ μᾶλλόν τε καὶ ἧττον ὑπάλλαξις. ὁ μὲν οὖν ἴσον ἀπέχων ἑκατέρων τῶν πυρετῶν, τοτ' ἀκριβῶς ἤδη μαρασμώδης, καὶ τοῦ μηδέπω μηδ' ἐν ἔχοντος τοιοῦτον, μέχρι πρὸς τὸν ἴασιν, ἀμφίδρομον ἔχων τὸν ἐφ' ἑκάτερα ῥοπὴν. ὁ δ' ἐγγυτέρω τοῦ μαρασμώδους, ἤδη λιπαίνω μελάζει, καθάπερ καὶ ὁ θατέρᾳ τοῦ πρώτου πλησίον, ὀλίγας ἔχει σωτηρίας ἐλπίδας. ὀξῆς οὖν ὧν τὰς διαγνώσεις αὐτῶν ἑτέρου καὶ πρώτου γε τοῦ λύεσθαι δυναμένου ῥᾳδίως, ἢν μὴ πρόσθεσή τινι τῶν πολλῶν τοιούτων ἰατρῶν. ὅτι δὲ μόνος μὲν ὑφιστάμενος, ὁ χαλεπὸς ὧδε γίγνωσθαι, σωιεπαιρόμενος δὲ τινὰ τῶν ὧν σὺν ἑτέρῳ χυμῷ, δυσφώρατος ἤδη γίγνεται δι' ὃ τὴν ἐπιμέλειαν.

κείσθω δὲ πρῶτος αὐτὸς μόνος, ἐπί τινι τῶν προειρημένων αἰτίων συνιστάμενος, καὶ φαίνεσθαί γε κατὰ τὴν πρώτην ἡμέραν, ἅπαντα ἐπ' αὐτοῦ τὰ γνωρίσματα τῶν ἐφημέρων πυρετῶν τοῦ γένους. συνεμφαίνεται μὲν οὖν αὐτοῖς εὐθέως, καὶ ἡ ἰδέα τοῦ προκατάρξαντος αἰτίου. καὶ διεχθήσεται καὶ οὗτος τοῦ λόγου προϊόντος. ἀλλὰ καὶ πυθομένους αὐτοῦ τοῦ κάμνοντος. ἔνεστι μαθεῖν, εἰ τὰ ἀλλὰ διακείμενος ἀμέμπτως, ὑπὸ μόνῳ τοῦ θυμωθῆναι σφοδρῶς, ἢ λυπηθῆναι, πυρέττειν ἤρξατο. καὶ εἰφαίνοιτο ταῦθ' οὕτως ἔχοντα, καὶ παρατείνοιτο κατὰ τὴν διευτέραν ἡμέραν ὁ πυρετὸς, μήτ' εἰς ἀπυρεξίαν ἀναπαυόμενος, ἀλλὰ μηδὲ σφοδρότερος γινόμενος, αὐχμηρότερός γε φαινόμενος ὑποπτεύειν ἐκτικὸν ἔσεσθαι τὸν τοιοῦτον. εἰδὲ καὶ τῇ τρίτῃ τῶν ἡμερῶν ἄσιτος ὑπερβάλλειν ἐθελήσειε τὰς ὑποπτευομένας ὥρας τοῦ διὰ τρίτης παροξυσμοῦ, καὶ μήτε προσθήκη τὶς γένοιτο, μή τε ἀφαίρεσις ἀξιόλογος, ἀλλὰ τὸ τοῦ πρώτου πυρετοῦ λείψανον τὸ σμικρὸν ἐκτείνοιτό τε καὶ παραμένει σὺν αὐχμηρῷ τοῦ σώματι, καὶ τῇ θερμασίᾳ κατὰ μὲν τὴν πρώτην ὑπόβολην τῆς χειρὸς ὑπεικεῖ φαινομένη, χρονιζόντων δὲ δριμέᾳ καὶ δακνώδει καὶ αὐχμηρᾷ προσπιπτούσῃ, τὸν τοιοῦτον πυρετὸν ἐκτικὸν ὑπολαμβάνειν εἶναι. μέγιστον δέ σοι καὶ ἀναμφισβήτητον ἔσται γνώρισμα τῆς φύσεως αὐτοῦ, θρέψαντι τὸν ἄνθρωπον ἡνίκα μάλιστα δοκεῖ βεβαίως ὑπερβεβηκέναι τὰς ὑπόπτους ὥρας ἁπάσας. εὐθέως γὰρ ὑπὸ τῇ τροφῇ μετὰ μίαν ὥραν ἢ διευτέραν ἅπασι τοῖς ἁπτομένοις τοῦ κάμνοντος ἑτέραν ἐπίδοσιν ὁ πυρετὸς ἐσχηκέναι δόξει. καὶ τὶς καὶ τοῖς δοῦσι τὴν τροφὴν ὡς ἀκαίρως θρέψασιν ἐγκαλέσει, καὶ ὡς κατ' αὐτὰς μάλιστα τὰς ὥρας τοῦ παροξυσμοῦ, καὶ ὡς χρὴν ὑπὸ πλείω χρόνον ὑπὸ μετρῆσαι, καὶ ὡς ὑστέρησεν ἡ ὑπόσημασία. τὸ δ' οὐχ οὕτως ἔχει. πᾶσι γὰρ τοῖς ἐκτικοῖς πυρετοῖς ἴδιον ἀχώριστον οὗτος, τὸ τροφῆς προσενεχθείσης, ἀνάπτεσθαι μὲν τὴν θερμασίαν, ὑπὸ διδόναι δὲ τὸν σφυγμὸν εἰς μέγεθος καὶ τάχος, ὡς ἄθλιπτον δοκεῖν ὑπόσημασίαν γεγονέναι. προσαγορεύω δὲ ἄθλιπτον, ἐν ᾗ μήτε φρίκη τὶς ἐγένετο, μήτε περίψυξις τῶν ἄκρων, μήθ' οἷον εἰς ὕπνον τὶς καταφορὰ, μήτε νωθρότης τὶς ἐπίσημος, ἢ ἀνωμαλία τις ὅλως, ἤτοι κατὰ τὴν θερμασίαν, ἢ κατὰ τοὺς σφυγμούς. ἔτι δὲ μᾶλλον οὐ δὲ σμικρότης, οὐ δ' ἀμυδρότης, οὐ δ' ἄλλο τι τῶν τοιούτων οὐδέν, ἀλλ' ὡς ἂν καὶ ἄλλῳ τινὶ τραφέντι, μείζων αὐτίκα καὶ θάττων σφυγμὸς ἀποτελεσθείη. γίνεται μὲν οὖν ποτὲ καὶ κατ' ἄλλους τινὰς πυρετοὺς, ἄθλιπτος ἀνάβασις, καὶ ὅσον γε ὑπὸ τούτου, δόξειεν ἂν οὐκ εἶναι αὐτῶν ἐκτικῶν ἴδιον ἀχώριστον σύμπτωμα. διαφέρει μὲν οὐκ ὀλίγον, εἰς τὸ σύμπαν ἄθροισμα τῶν εἰρημένων γνωρισμάτων ὑπὸ βλέπεις, ἐν μὲν γὰρ τοῖς ἄλλοις ἅπασι πυρετοῖς αἱ τοιαῦται εἰσβολαὶ ἄθλιπτοι γίνονται χωρὶς τοῦ τραφῆναι, κατὰ δὲ τοὺς ἐκτικοὺς πᾶν τὸ ἐναντιώτατον, οὐδ' ὅλως ὑπόσημασία γίνεται κατ' οὐδένα χρόνον. ἀλλ' εἰς ἐστὶ συνεχὴς πυρετὸς ὥσπερ ὁ καλούμενος ἰδίως σύνοχος. ἀλλ' ἐκεῖνος μὲν ὥσπερ τινὰ φλόγα παμπόλλην ἀπαντῶσαν ἔχει τοῖς ἐπιβάλλουσι τὴν χεῖρα, πρὸς τοῦ καὶ τοὺς σφυγμοὺς ταχίστους καὶ πυκνοτάτους καὶ μεγίστους ὑπάρχειν αὐτῷ. κατὰ δὲ τοὺς ἐκτικοὺς πυρετοὺς οὔτε πλῆθος ἁπαντᾷ θερμασίας, οἱ τε σφυγμοὶ τοσοῦτον μικρότεροι καὶ ἀραιότεροι καὶ βραδύτεροι τῶν ἐν τοῖς συνόχοις εἰσὶν, ὅσον περ καὶ τὰ τῆς θερμότητος ἐλάττω, κοινὸν μὲν οὖν ἁπάντων τῶν ἐκτικῶν πυρετῶν βληχροῖς τε εἶναι καὶ ἴσοις διὰ παντὸς, ἀπὸ τῆς πρώτης ἀρχῆς ἕως τῆς ἐσχάτης τελευτῆς. ἴδιον δὲ τοῖς τῶν μαρασμῶν συγγένεσιν ἡ ξηρότης, ἐπεί τοι πολλάκις ἄνευ ξηρότητος ἐκτικοὶ συνίστανται πυρετοὶ, μὴ μεταπίπτοντες εἰς μαρασμὸν, οἷοι καὶ νῦν ἐγένοντο παμπόλλοις ἐν τοῦ λοιμῷ τῷ μεγάλῳ. τῶν μὲν οὖν συνόχων διαφέρουσιν, ὡς εἴρηται, οἱ ἐκτικοὶ πυρετοί. τῶν δὲ ἄλλων τῶν ἀθλίπτους ἐχόντων τὰς ἐπισημασίας, αὐτῷ μάλιστα τούτῳ διαφέρουσι, τοῦ θλίψιν μὲν τινὰ πάντως ἐκείνοις προγίγνεσθαι τραφεῖσιν ὑπὸ τὴν εἰσβολὴν τοῦ παροξυσμοῦ. τοῖς δ' ἐκτικοῖς τὴν οἷον ἄθλιπτον ἐπισημασίαν, ὑπὸ ταῖς τροφαῖς συμπίπτειν, οὐκ οὖσαν μὲν ὡς ὀλίγον ἔμπροσθεν εἶπον ἐπισημασίαν, ἐξαπατῶσαν δὲ τοὺς ἀγυμνάστους περὶ τὰ τοιαῦτα, τῷ τε πλήθει τῆς θερμασίας, καὶ τοῦ μεγέθει καὶ τῷ τάχει τῶν σφυγμῶν. ἐνεργέστερον δὲ κατὰ τὴν ἐξῆς ἡμέραν ὁ τοιοῦτος ἐπιγνωσθήσεται πυρετὸς, ἐπιμελέστερον ἔτι παραφυλαξάντων ἡμῶν, ἄχρι πόσου παραμενεῖ τὰ μετὰ τὸ τραφῆναι τὸν ἄνθρωπον ἐν τοῖς σφυγμοῖς ἀλλοιωθέντα, καὶ περὶ τὴν θερμασίαν, εὑρεθήσεται γὰρ ἄχρι τοσούτου ἀλλοιῶσθαι τὰ φαινόμενα σύμπαντα σαφῶς, ἄχρι περ ἂν ἡ ἀπὸ τῆς τροφῆς ἀνάδοσις τε καὶ πρόθεσις ὑγραίνηται τὸν αὐχμὸν τῆς καρδίας, εἶτ' αὖθις εἰς τὴν ἐξ ἀρχῆς κατάστασιν ἐπανερχόμενα, τὴν πρὸ τοῦ τραφῆναι τὸν ἄνθρωπον. εἰ τοίνυν ἐν ἑτέρῳ καιρῷ θρέψειας αὐτὸν ἐν τῇ μετὰ ταύτην ἡμέρᾳ, καὶ πάλιν ἐν ἑτέρῳ κατὰ τὴν ἐξῆς, εὑρήσεις ὃ λέγω γινόμενον, αὐξανομένην μὲν ὑπὸ τῇ τροφῇ τὴν θερμασίαν, ἀλλοιουμένους δὲ, ὡς εἴρηται τοὺς σφυγμούς. ἔοικε γὰρ αὐτοῖς συμβαίνειν, οἷον τι κἀπὶ τῆς τιτάνου καὶ τῶν λίθων τῶν διατεθερμασμένων. εἰ γὰρ καὶ ψυχρότατον ὕδωρ αὐτῶν καταχέεις πολὺ θερμότεροι φαίνονται, τρεφομένης ὡς ἔοικε τῆς αὐχμώδους ἐν αὐτοῖς θερμασίας ὑπὸ τῆς ὑγρᾶς οὐσίας. ἥτις μὲν οὖν ἐστὶν ἡ αἰτία δι' ἣν οὗτος γίγνεται, τῶν φυσικῶν προβλημάτων ἐστὶν, ὅτι δὲ οὕτως γίγνεται μαθεῖν ἔνεστιν ἅπαντι τοῦ πειραθῆναι βουληθέντι. λαβὼν γοῦν ὑπὸ τὴν χεῖρα βῶλον τιτάνου, καταφρονεῖ τῆς αὐτῆς θερμασίας, καὶ οὐκ αἰσθαίνεται. εἰ δὲ ἀποτιθέμενος χαμαὶ καταχέεις αὐτῆς ὕδωρ, ὄψει μὲν αὐτίκα μάλα θερμαινομένην τε καὶ οὕτω ζέουσαν, ὥσπερ οἱ λέβητες, ὅταν ὁμιλήσωσι παμπόλλῃ φλογιθεάσῃ. δὲ καὶ ἀτμὸν οὐκ ὀλίγον ἀναφερόμενον ὑπὸ αὐτῆς, εἰ δὲ καὶ ἅψασθαι τολμήσειας ἐν τοῦ δὲ καυθήσῃ ῥᾳδίως, οὕτως ἄρα πρός γε τὴν αἴσθησιν ἡ ὑγρὰ θερμότης οὐκ ὀλίγῳ τινὶ τῆς ξηρᾶς ἐναργεστέραν ἔχει τὴν δύναμιν, ὅτι δὲ ξηρὰ θερμότης ἐστὶν ἡ κατὰ τοὺς ἐκτικοὺς πυρετοὺς οἷς ἕπεται μαρασμὸς, ἔνεστι σοι καὶ ἀντεῦθεν μαθεῖν, οὐδεὶς ἐξ ἀρχῆς εὐθέως ἑάλω τοιούτῳ πυρετῷ τῶν ὑγρὰν ἐχόντων τὴν ἕξιν τοῦ σώματος, ἀλλ' ὅσοι καὶ φύσει ξηρότεροι, καὶ μάλιστα εἰ σὺν τούτῳ, θερμοὶ τὴν κρᾶσιν εἶεν, εἵλοντό τε βίον ἐν πόνοις καὶ ἀγρυπνίαις καὶ φροντίσι καὶ διαίτῃ λεπτῇ τούτοις εἴωθεν εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς εἰσβάλλειν ἐκτικὸς πυρετὸς ὑπὸ θυμοῖς ἢ λύπαις. ἔτι δὲ καὶ μᾶλλον εἰ θέρους ὥρα συμπέσοι, καὶ κατάστασις θερμὴ καὶ ξηρὰ, καὶ χωρίον τοιοῦτον. ὅρος δὲ τῆς ἀρχῆς αὐτοῦ, τὸ κατὰ τὸν χρόνον ἐν ᾧπερ οἱ ἐφήμεροι διὰ παρακμῆς ἐπιεικοῦς εἰς ἀπυρεξίαν ἔρχονται, πρὸς τὸ μηδὲν αὐτοῖς γίγνεσθαι τοιοῦτον,

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 335 sur 494

σθαι τοιοῦτον, ἐναργῶς ἐπιτείνεσθαι τὴν ξηρότητα. τότε γὰρ πρῶτον ὑποχωρήσας τῶν ἐφημέρων, ἑκτικὸς ἤδη γίνεται. τῆς δ' οἷον αὐξήσεως τε καὶ τελείας συμπληρώσεως αὐτοῦ, ὅρος ἕτερος ἐστὶν, ὁ κατὰ τὴν τρίτην ἡμέραν παροξυσμὸς, εἰ γὰρ ὡς ὀλίγον ἔμπροσθεν εἴρηται κατὰ τήνδε μήτ' εἰσβάλλει τις ἕτερος παροξυσμὸς μήτ' ἀπύρεκτος ὁ κάμνων γένοιτο, τῆς ξηρότητος ἐπιτεινομένης αὐτῷ βεβαίως, ὁ τοιοῦτος ἤδη τῶν ἑκτικῶν ἐστὶ, καὶ προϊόντος δὲ τοῦ χρόνου μαρασμώδης ἔσται ταχέως, σφυγμὸς τε, ἀμυδρὸς τε ἅμα καὶ σκληρὸς γένηται. εὐθὺς δὲ δή που καὶ μικρὸς ἐξ ἀνάγκης τοιοῦτος ἐστὶν καὶ πυκνὸς, οὐ μὴν διὰ ταῦτά ἐστι μαρασμώδης, ἀλλὰ διὰ τὴν ἀμυδρότητα καὶ σκληρότητα. γίνεται γὰρ ἡ μὲν ἀμυδρότης ὑπὸ ἰσχυρᾶς τῆς καρδίας δυσκρασίαις. ἡ δὲ σκληρότης ὑπὸ ταῖς ξηρότησιν, ἣν δὲ δὴ ταῦτα τὴν καρδίαν καταλάβῃ τὰ παθήματα, πυρέττειν ἀνάγκη τὸ ζῶον ἐν τῷδε μαρασμώδη πυρετόν. εἰς δὲ τὸν αὐτὸν ἐστὶν ἐμπίπτουσι πυρετὸν, ἐκ τῶν ὀξέων τε καὶ καυσώδων οἱ πλεῖστοι τῶν κακῶς ἰατρευθέντων, καὶ μάλισθ' ὅσοι δέονται, ὕδατος πιεῖν ψυχροῦ, πρὸς τοῦ μὴ πιεῖν, οὐδ' ἄλλο τι ψυκτήριον ἱαματοῦ θώρακος καὶ τῶν ὑποχονδρίων ἔσχον. εἰ δὲ δὴ πρὸς τοῦ μὴ δὲ τούτων τι σχεῖν, ἔτι καὶ τοῖς διὰ μέλιτος ἐπιπλεῖστον ἐχρήσαντο καταπλάσμασιν, ἃ νῦν ἐπιπολάζει, ἐπιπλέον μαρανθῆναι τούτοις ἕτοιμον, εἶθ' ἁπλῶς πυρέττοιεν, εἴτ' ἐφ' ἥπατος ἢ γαστρὸς φλεγμονῆ. μάλιστα γὰρ οὖν δὴ ταύταις ταῖς φλεγμοναῖς οὐκ ὀρθῶς θεραπευομέναις, ἕπονται μαρασμοί. ὥστε τινὲς ὠήθησαν οὐδ' ἄλλως δύνασθαι γενέσθαι τὸ τοιοῦτον πάθος, οὐκ εἰδότες ὡς οὔτε τούτων οὐδέτερον, οὐδ' ἄλλο τι σπλάγχνον ἢ μόριον, οὔτε μαρασμὸν, οὔθ' ὅλως ἑκτικὸν οὐδένα πυρετὸν ἀπεργάζεται, πρὶν ὡς εἴρηται παθεῖν τὴν καρδίαν. ἄρχεται δὲ τὸ πάθος αὐτῆ, ποτὲ μὲν ἐξ αὐτῆς, ὡς ἐπὶ θυμοῖς καὶ λύπαις ἰσχυρᾶς καὶ μακρᾶς. ἐνίοτε δ' ὑπὸ τοῖς καυσώδεσι πυρετοῖς. ἐστὶν ὅτε δὲ ὑπὸ τοῖς κατὰ πνεύμονα καὶ θώρακα παθέσι καὶ μάλιστα ἐμπυήμασι τε καὶ φθόαις. ὥσπερ δὲ ὑπὸ τούτοις, οὕτως ὑπὸ γαστρὶ καὶ ἥπατι καὶ ἁπλῶς εἰπεῖν ἁπάσαις ταῖς χρονιζούσαις φλεγμοναῖς ὑπὸ κυρίοις μέρεσιν ἅμα ξηρότητι, τοῦ γε σύμπαντος ζώου καὶ μάλιστα τῆς καρδίας. ἐγὼ γοῦν οἶδα καὶ κώλου φλεγμονῆ χρονισάσῃ μαρασμὸν ἀκολουθήσαντα καὶ στομάχου καὶ κύστεως καὶ νεφρῶν. ἐγίνοντο δὲ τινὲς οὐχ ἥκιστα καὶ τῶν δυσεντερικῶν ἐν τοιούτῳ πυρετῷ, φλεγμηνάντων αὐτοῖς δηλονότι τῶν ἐντέρων. καὶ λειεντερίαις δὲ καὶ διαρροίαις μακραῖς, ὅταν ἤτοι γε εὐθέως ἀπ' ἀρχῆς, ἢ ἐν τοῦ χρόνῳ προϊόντι πυρετὸς συμπέσῃ βληχρὸς, ἕπονται μαρασμοί, καὶ ἁπλῶς εἰπεῖν, ὅταν ἤδη προεξηρασμένον τὸ τῆς καρδίας σῶμα, τὴν πυρετώδη θερμότητα καταδέξηται δυσλύτως. διὸ καὶ μέγιστον ἐστὶ γνώρισμα πυρετῶν ἑκτικῶν αἱ ἀρτηρίαι θερμότεραι φαινόμεναι τῶν περὶ ξ σωμάτων, ὅπερ αὐταῖς οὐ συμβαίνει κατὰ τοὺς ἄλλους πυρετοὺς. ἔτι δὲ ἐναργέστερον γίνεται τὸ σύμπτωμα λουσαμένων, ἢ ἄλλως ὁποσοῦν ἀραιωθέντων, ὡς ἰκμάδα τε τινὰ προχυθῆναι καὶ διαπνεῦσαι τὴν θερμότητα. σύμμετρος μὲν γὰρ ἡ ἐν τοῖς ἄλλοις ἅπασι μέρεσι θερμασία φαίνεται μετὰ τὰς τοιαύτας διαπνοάς. οὐδὲν δὲ τῆς ἐμπροσθεν ἐλάττων, ἡ ἐν ταῖς ἀρτηρίαις. μάλιστα δ' αὐτῆς ἐστὶν ἀκριβῶς αἰσθάνεσθαι, κατὰ τὰς διαστολὰς τῶν σφυγμῶν, οἵ τινες οὐδ' αὐτοὶ μεταβάλλουσιν ὑπὸ ταῖς εἰρημέναις διαπνοαῖς, ἀλλὰ διαμένουσιν ὅμοιοι τὰ πάντα. μόνος δὲ οὖν συνιστάμενος ὁ ἑκτικὸς πυρετὸς εὐδηλος ἐστὶν, ἄνθ' ἁπλῶς ἑκτικὸς ἄντε καὶ ἅμα μαρασμώδης ὑπάρχῃ. Σὺν ἑτέρῳ δέ τινι, χαλεπώτερον ἤδη γινώσκεται καθάπερ ὁ ἔναρχος, ὑπὸ τινὸς γυναίου γινόμενος, οὐ δι' ἡμέρας μόνον ἀλλὰ καὶ διὰ νυκτὸς, οὐκ ἀσαφῶς παροξυνόμενος. ἐλάνθανε γὰρ ὁ μαρασμώδης πυρετὸς ἅπαντας τοὺς ὑπὸ σκοπουμένους ἰατροὺς οἰομένους χρῆναι μήτ' ἀρχὴν εἰσβολῆς αἰσθητὴν εἶναι τοῖς ἑκτικοῖς πυρετοῖς, μήτε ἀνάβασιν, μὴ τε ἀκμὴν, ὡς οὐκ ἐνδεχόμενον ἑκτικῷ πυρετῷ συμπλακῆναι τινὰ τῶν ὑπὸ χυμοῖς. ἀλλ' ἡμῖν γε κἀπὶ ταύτης γυναικὸς, εὐθέως ἐν ταῖς πρώταις ἡμέραις ἐγνωρίσθη. ἑκατέρα γὰρ τῶν ὑπισημασίων ἥτε δι' ἡμέρας καὶ νύκτωρ γινομένη, βραχιχρόνια μὲν ἐποιεῖτο τὰ μέρη τοῦ παροξυσμοῦ, καὶ πολλάκις γε καὶ μετὰ νότιδός τινος ἢ ἀτμώδους διαπνοῆς, ἐλύετο σαφῶς οὕτως, ὡς εὐκρατον ἁπτομένοις φαίνεσθαι τὸ σῶμα. τὰ δὲ κατὰ τὰς ἀρτηρίας σημεῖα τὰ μικρὸν ἔμπροσθεν εἰρημένα διὰ παντὸς ἔμενεν, οὔτε ἀπεψυχομένων αὐτῶν ὁμοίως τοῖς ἄλλοις μορίοις, οὔτε τὸ τάχος ἢ τὴν πυκνότητα τῆς κινήσεως ἐκλυουσῶν. ἅπερ οὖν εἴρηταί μοι καὶ δι' ἑτέρων ἤδη πολλάκις, εἰρήσεται καὶ νῦν, ὡς οὐ χρὴ τὰς περιόδους τε καὶ ἀναλογίας τῶν παροξυσμῶν ὑπισκοπεῖσθαι μόνον, ἀλλὰ πολὺ πρότερον αὐτὴν τὴν ἰδέαν τοῦ πυρετοῦ, κἀκ ταύτης γνωρίζειν αὐτοὺς τοὺς πυρετοὺς, ὥσπερ τοὺς ἀνθρώπους ἐκ τῆς ἰδίας μορφῆς. οὕτω τοι καὶ ἡμεῖς ἐν τῇ πρώτῃ πολλάκις ἡμέρᾳ τὸ εἶδος ἐγνωρίσαμεν τοῦ πυρετοῦ, μὴ περιμείναντες ἢ διὰ τρίτης, ἢ διὰ τετάρτης, ἢ ἀμφημερινὴς ἀνταποδόσεως. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων ὑπὸ πλέον ἐν τοῦ δευτέρῳ περὶ κρίσεων εἴρηται. Λέλεκται δὲ οὐδὲν ἧττον ἐν ἐκείνῳ βιβλίῳ καὶ ὡς χρὴ τῶν ἐφημέρων πυρετῶν γνωρίζειν τὰς διαφοράς. ἐπηγγειλάμην μὲν οὖν καὶ ταῦθα, οἶδ' ὅτι, περὶ αὐτῶν ἐρεῖν. ἀναμνησθεὶς δὲ ὡς μικροῦ τινος ἐνδεῖ τὰ κατὰ ἐκείνου τοῦ βιβλίου εἰς τὸ τελέως εἰρεῖσθαι πάντα, τὰ μὲν ἄλλα περιττὸν ᾠήθην μεταγράφειν ἐνταῦθα, μόνα δὲ ἅπερ ἐλλιπῶς διώρισται ἐν αὐτῷ, προσθήσω. Τοῖς μὲν ἐπ' ἐγκαύσει πυρέττουσι τὸ δέρμα μᾶλλον ὑπὸ τὸ θερμότερον τε καὶ αὐχμωδέστερον, ἤπερ σφυγμοὶ πρὸς τὸ πυρετῶδες ἐξανίσταντο. καὶ γὰρ οὖν καὶ διψώδεις ἧττον οἱ τοιοῦτοι, τῶν ἴσην ἐχόντων τὴν θερμότητα. καὶ κατὰ τὴν πρώτην ὑπὸ βολὴν τῆς χειρὸς, ἀκμαῖον ἐπ' αὐτῶν φαίνεται τὸ θερμὸν, ἔμπαλιν ἢ ὡς ὑπὸ τῶν διὰ στέγνωσίν τινα νοσούντων, ἐπαναδίδωσι γε ἐπ' ἐκείνοις. διακαίεσθαι δὲ καὶ ἡ κεφαλὴ μάλιστα δοκεῖ τοῖς ἐπ' ἐγκαύσει πυρέξασι. καὶ χαίρουσι τε μᾶλλον καὶ ὀνίνανται ψυχροῖς καταντλούμενοι, καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ δὲ αὐτοῖς θερμότεροί τε καὶ ἐρυθρώτεροι φαίνονται μετὰ ξηρότητος, ὅσοι γε δὴ χωρὶς κορύζης, καὶ κατάρρου κάμνουσιν. ἐνίοις γὰρ τῶν ἐγκαυθέντων, καὶ ταῦτα συμπίπτει, καὶ γίγνεται τούτοις οὐ θερμὴ μόνον, ἀλλὰ καὶ πλήρης ἡ κεφαλὴ τοῦ αἵματος, ὡς καὶ τὰς φλέβας ὑπὸ πλέον συντείνεσθαι συμπάσας, ὅσαι γε καὶ κατὰ τοὺς ὀφθαλμοὺς εἰσὶ καὶ τοὺς κροτάφους, καὶ τὸ μέτωπον, ὅλον τε τὸ πρόσωπον. ἐστὶ δ' οὐχ ἥκιστα διακρίνον καὶ τοῦτο τὸ πληρεῖς εἶναι αὐτοὺς ἱκανῶς τῶν ὑπὸ ψύξει χυμῶν πυρεττόντων. καὶ γὰρ, καὶ τούτων, ὅσοι τὴν κεφαλὴν ἐκακώθησαν ἑτοίμως ἁλίσκονται κορύζαις τε καὶ κατάρροις καὶ ὅ γε πυρετὸς αὐτοῖς ἐνίοτε σύμπτωμα ἐστὶ μόνης τῆς ἐν τῇ κε-

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 336 sur 494

φαλῇ διάθεσες. ὡς τὰ πολλὰ δὲ, τότε μᾶλλ) πυρέττουσιν, ὅτε τὸ σῶμα σύμπαν ψυχθῶσιν ἢ ἐγκαυθῶσιν. ἥττον δ' ἐστὶ θερμὸν τὸ δέρμα τοῖς ψυχθεῖσιν, ἐν ὄγκῳ τε μείζονι τὸ σῶμα, καὶ οὐδεὶς αὐχμὸς ἀμφὶ τὸ πρόσωπ), οἷος τοῖς ἐπ' ἐγκάυσει πυρέττουσιν ἄνευ τοῦ πεπληρῶσθαι τῆς κεφαλήν. ὡς τὰ πολλὰ μὲν οὖν εἴωθεν ἅπασι τοῖς τοιούτοις, ἡ κεφαλὴ πληροῦσθαι, πλὴν εἰ τὶς ἀκριβῶς εἴη καθαρὸς καὶ ἀπερίττος τὸ σῶμα. τούτοις γὰρ μόνοις ἐνδέχεται θερμαινομένην τὴν κεφαλὴν ἀπλήρωτον διαμένειν, ὅμως μὴν ἔστιν ὅτε καὶ χωρὶς τοῦ πεπληρῶσθαι θερμασίαν παμπόλλην καταλαμβάνειν σύμπασαν αὐτὴν ἐγκαυθεῖσαν. αὕτη μὲν οὖν ἡ διάθεσις ἐναργέστατα διαφέρει τῆς κατὰ ψύξιν. ἡ δὲ μετὰ τοῦ πεπληρῶσθαι δυσδιάκριτός ἐστιν, ὡς ἂν καὶ κατάῤῥουν ὑπὸ καλουμένη καὶ κόρυζαν, ἅπερ καὶ τοῖς ψυχθεῖσι συμβαίνει, ἀλλ' ὡς εἴρηται, τὸ αὐχμῶδες καὶ ἄγαν θερμὸν τοῦ δέρματος ὅσατ' ἄλλα μικρὸν ἔμπροσθεν εἶπον, ἴδια τῶν ἐγκαυθέντων εἰσὶ, περὶ ὧν ὑπὸ πλέον ἐν τοῖς τῆς θεραπευτικῆς μεθόδου λεχθήσεται, σὺν ταῖς ἄλλαις ἁπάσαις τῶν ἐφημερίων πυρετῶν διαφοραῖς. ὡς τὰς διαγνώσεις ἐν τῷ δευτέρῳ περὶ κρίσεων εἰρηκότες, οὐδὲν ἔτι δεόμεθα νῦν ἐκ διηγεῖσθαι. ἀλλὰ σοῦτον ἢ ἤδη τὸν λόγον ἐνταυθῆ καταπαύσομεν, ἑξῆς δὲ τῶν ὑπὸ χυμοῖς ἀναπτομένων πυρετῶν ἁπάσας ἐροῦμεν τὰς διαφορᾶς.

ΓΑΛΗΝΟΥ ΠΕΡΙ ΔΙΑΦΟΡΑΣ

ΠΥΡΕΤΩΝ. ΒΙΒΛΙΟΝ. Β'.

ΠΟΛΟΙΠΟΝ ἂν εἴη τὰς διαφορὰς τῶν ὑπὸ χυμοῖς ἀναπτομένων πυρετῶν διελθεῖν, αὐτὸ σοῦτο πρότερον ὑπὲρ αὐτῶν εἰπόντας, ὡς οὐχ ἱκανόν ἐστιν ὁ τινὲς ὑπέλαβον, εἰς γένεσιν πυρετῶν, αὐξηθῆναι τε καὶ πλεονάσαι τὸν πικρόχολον χυμὸν, ὃν ἔνιοι μὲν ὠχρὰν, ἔνιοι δὲ ξανθὴν ὀνομάζουσι χολήν. ἅπαντες γὰρ ἂν οὕτω μεγίστους ἐπυρέττον πυρετοὺς οἱ ἰκτεριῶντες, οἷς πλῆθός γε τῆς τοιαύτης χολῆς ἐν ἅπαντι σώματι περιέχεται, ἀλλ' οὐ πυρέττουσι, πλὴν εἰ κατ' ἄλλην τινὰ αἰτίαν συνελθοῦσαν. ὑπὲρ ἧς ὀλίγον ὕστερον εἰρήσεται. ἄτοπον δὲ τὸ καὶ τοῖς τεταρταίοις καὶ τοῖς ἀμφημερινοῖς πυρετοῖς τοῖς ἀκριβέσιν, ἠθροῖσθαι τὴν πικρὰν χολὴν ὑπολαμβάνειν, ὥσπερ ἐν τοῖς τριταίοις καὶ καύσοις. ἔμπαλιν γὰρ ὑπὸ τε τῶν ἀμφημερινῶν καὶ τεταρταίων πυρετῶν, οὔτε ἔμετοι χολώδεις, οὐθ' ἱδρῶτες, οὔτ' οὖρα, καὶ διαχωρήματα φαίνετο πικρόχολα, πρὸς τῷ μὴ δ' ἄλλο τι τῶν προσγεγονότων τε καὶ συνυπαρχόντων αὐτοῖς μαρτυρεῖν. Οἱ μὲν γὰρ τριταῖοι πυρετοὶ τὸ ἐπίπαν ἔν τε σώμασι συνίσταντο χολωδεστέροις φύσει, καὶ ἐν ἡλικίᾳ τῇ τῶν ἀκμαζόντων, ἥτις ἐστὶν ἁπασῶν τῶν ἡλικιῶν χολωδεστάτη, καὶ ἐν ὥρᾳ θερινῇ μάλιστα, καθ' ἣν ὁ τοιοῦτος ὑπὸ κρατεῖ χυμός. οὕτω δὲ κἂν τοῖς θερμοῖς καὶ ξηροῖς τῇ κράσει χωρίοις, καὶ καταστάσει τοῦ περιέχοντος ἀέρος τοιαύτῃ, καὶ βίος οὐκ ἐν ῥαστώνῃ καὶ ῥαθυμίᾳ τὸ πλέον, ἀλλὰ ἐν πόνοις καὶ φροντίσιν καὶ ἀγρυπνίαις, ἐγκάυσεσί τε καὶ τροφαῖς ὀλίγαις, καὶ ταύταις θερμαῖς καὶ ξηραῖς. ἀλλὰ καὶ ἡ θερμαινόντων τε καὶ ξηραινόντων φαρμάκων ἀμετροτέρα χρῆσις, εὔφορός ἐστι τριταίων πυρετῶν. Οἱ δ' ἀμφημερινοὶ κατὰ τοὐναντίον ἅπαν, ἔν τε ταῖς φλεγματικωτέραις φύσεσιν, καὶ τῶν ὡρῶν, ἐν χειμῶνι, καὶ τῶν καταστάσεων, ἔν τε ταῖς ὑγροτέραις, καὶ ψυχροτέραις, γέρουσι τε καὶ παισὶ μᾶλλον, ἐν ὑγροῖς καὶ ψυχροῖς χωρίοις, καὶ βίοις ἀργοῖς ἅμα καὶ σὺν πλησμονῇ, καὶ μάλιστ' ὅταν ὑπὸ σιτίοις λούωνται, καὶ πολὺ δὴ μᾶλλον, ὅταν καὶ αὐτὰ τὰ σιτία φλεγματικώτερα τῆς φύσιν ὑπάρχῃ, οὐ μὴν οὐδ' ἐμοῦσιν οὗτοι τὸν πικρόχολον χυμὸν, οὐδὲ διαχωροῦσιν, οὐθ' ἱδρῶσιν, ὥσπερ ἐν τοῖς τριταίοις πυρετοῖς. οὗτοι μὲν γὰρ ὑπὸ τῇ ξανθῇ χολῇ σηπομένῃ, γίγνεσθαι πεφύκασιν. οἱ δ' ἀμφημερινοὶ τοῖς φλεγματώδεσιν ἕποντο χυμοῖς, ὥσπερ οἱ τεταρταῖοι, τοῖς μελαγχολικοῖς. οὕτω γοῦν καὶ φύσεις σωμάτων αἱ μελαγχολικώτεραι, καὶ τῶν ἡλικιῶν ἡ παρακμαστικὴ, καὶ τῶν ὡρῶν τὸ φθινόπορον, ἅπαντα τε τὰ τούτοις ἀνάλογα ἐν ἐδέσμασί τε καὶ πόμασι καὶ τῷ σύμπαντι βίῳ ξηρὰ καὶ ψυχρὰ τῆς κρᾶσιν ὑπάρχοντα τεταρταίων ἐστὶ γόνιμα πυρετῶν. διὰ σοῦτο καὶ τὸ προηγούμενον αὐτῶν ῥῖγος οὐχ ὅμοιον. ἀλλὰ τὸ μὲν ἐν τοῖς τριταίοις οἷον νύττοντός τε καὶ τιτρώσκοντος τὴν αἴσθησιν, ἐνδείκνυται τοῦ ποιοῦντος αἰτίου, τὸ δ' ἐν τοῖς τεταρταίοις οἷον ψύχοντος. εἴρηται δ' ἱκανῶς ὑπὲρ τῆς ἐν τοῖς ῥίγεσιν ἰδέας. ἐν ταῖς τῶν συμπτωμάτων αἰτίαις, ἔνθα καὶ περὶ τῆς τῶν ὁμογενῶν πυρετῶν ἀφιδέδεικται διαφορᾶς, ὡς οἱ μὲν διαλείποντες αὐτῶν, οὕτω δὲ ὀνομάζω, σοῦ εἰς αἰσθητὴν ἀπυρεξίαν ἀφικομένους, ὑπὸ κινουμένῳ τε καὶ πάντῃ τοῦ σώματος ἰόντι τῷ τὸν πυρετὸν ἐγαζομένῳ συνίστανται χυμῷ. οἱ δὲ συνεχεῖς, ἀφίκονται στεγνωμένῳ καὶ περιεχομένῳ ἐν ταῖς φλεψὶν, ὑπὲρ ὧν τῆς διαγνώσεως ἐν τῷ δευτέρῳ περὶ κρίσεων εἴρηται. τῶν μὲν οὖν διαλειπόντων τρεῖς εἰσὶν αἱ πᾶσαι διαφοραὶ, ἀμφημερινὸς, τριταῖος, καὶ τεταρταῖος, ὑπὸ φλέγματι μὲν, ὁ ἀμφημερινὸς σαπέντι, ὑπὸ δὲ ταῖς χολαῖς ἑκατέραις τῇ ξανθῇ μὲν, ὁ τριταῖος, τῇ μελαίνῃ δὲ, ὁ τεταρταῖος. τῶν δὲ συνεχῶν ὑπὸ μὲν τῇ ξανθῇ χολῇ διττὸν εἶδος, ἐν μὲν τὸ τῶν συνόχων ὀνομαζομένων, ὧν ὁ σύμπας χρόνος εἰς προξυσμὸς ἐστὶν ἀπ' ἀρχῆς ἄχρι λύσεως, ἕτερον δὲ τὸ τῶν ὁμωνύμως τῷ γένει λεγομένων συνεχῶν ἐν πολλαῖς ταῖς κατὰ μέρος περιόδοις προερχομένων. τῶν μὲν οὖν συνόχων αἱ πᾶσαι τρεῖς εἰσὶν αἱ διαφοραί. τινὲς μὲν γὰρ αὐτῶν ἀφὶ τῆς ἀρχῆς ἕως τῆς τελευτῆς ἴσοι διαμένουσι, τινὲς δὲ παραυξάνονται κατὰ βραχύ. τρίτοι δ' ἄλλοι μειοῦνται κατὰ βραχύ. καὶ τινὲς ὀνόματα τοῖς μὲν πρώτοις ὁ μοτόνους τε καὶ ἀκμαστικοὺς ἔθεντο. τοῖς δὲ δευτέροις ἀναβατικοὺς τε καὶ ἐπακμαστικούς. τοῖς δὲ τρίτοις παρακμαστικούς. τῶν δὲ συνεχῶν, δύο μὲν εἰσὶν αἱ πρῶται διαφοραί, τῶν μὲν διὰ τρίτης μόνον προξυνομένων, ἑτέρων δὲ κἂν τῇ μέσῃ φερόντων ἕτερον παροξυσμόν. οὗτοι μὲν οὖν οὐδὲν ἴδιον ἐξαίρετον ὄνομα κέκτηνται. σοῦ δὲ διὰ τρίτης παροξυνομένους, ἐγὼ μὲν ὀνομάζω τριταιοφυεῖς, οὐ μὴν κωλύω γε τὸν βουλόμενον ἕτερον αὐτοῖς ὑπὸ φέρειν ὄνομα φυλαττομένης τῆς ἐν τοῖς πράγμασι διαφορᾶς. ἄλλη μὲν γὰρ ἐστὶ φύσις ὅταν εἰς ἀπυρεξίαν

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 337 sur 494

πυρεξίαν πάνωντ, ἄλλη δ' ὅταν εἰς πρακμὴν πυρετώδη τελευτῶσιν, διὰ τρίτης συνεχεῖς προξυνόμενοι πυρετοί. (καὶ πῶς τούτοις ἔτι φύσιν ἕτερα τίς ἐστιν τῶν ἐν τῇ μέσῃ προξυνομένων,) ἡμιτριταίον δὲ τούτων οὐδένα καλῶ. οὐμὴν οὐ δὲ κωλύω τοὺς βουλομένους ὀνομάζειν οὕτως, εἴ μοι τοῦθ' ἓν μόνον φυλάττοιτο πῶς αὐτῶν, τὸ μὴ δὲ μίαν ἰδέαν παραλείπεσθαι πυρετοῦ, λέγεσθαι δὲ ἐφεξῆς ἁπάσας, ὡς ἐγὼ νῦν ἐνεστησάμην τὸν δὲ τὸν λόγον. τῶν γὰρ καὶ τῇ μέσῃ παροξυνομένων συνεχῶν, ἔνιοι μὲν ἐν ἀμφημερινοῦ σχήματι πεφέρχοντ, τοὺς δύο παροξυσμοὺς ὁμοιοτάτους ἀλλήλοις ποιούμενοι, τινὲς δ' ἀνομοίους ἔχοντες τοὺς δύο, τοὺς μὲν πρότῳ τὸν τρίτον ὁμοιότατον ἴσχουσι, τοὺς δὲ δευτέρῳ τὸν τέταρτον, ἐν σχήματι δυοῖν τριταίων πεφιόντες, οὗτοι μὲν ὑπὸ χολώδει μᾶλλον, οἱ δὲ καθ' ἑκάστην ἡμέραν ὁμοίως προξύνοντες, ὑπὸ φλεγματικοτέρῳ συνίστανται χυμῷ, τρίτον δ' ἄλλο γένος ἐστὶ τῶν συνεχῶν πυρετῶν σπανίως γιγνόμενον, ἐπειδὰν ὁ προξυσμὸς ἐν σχήματι τεταρταίου περιόδου πεφέρχη μὴ παυόμενος εἰς ἀπυρεξίαν. γίγνεται δὲ ὥσπερ ὁ διὰ τρίτης, ἐστὶν ὅτε διπλοῦς καὶ τριπλοῦς, οὕτω καὶ οὗτος οὐ μόνον διπλοῦς ἀλλὰ καὶ τριπλοῦς. αἱ μὲν τοι τοιαῦται τῶν πυρετῶν ὑπὸ πλοκαὶ τῇ περὶ τύπων εἰσὶ θεορίας ἴδιαι. τῶν δ' ὑπὸ χυμοῖς ἀναπτομένων ἁπλῶν πυρετῶν, αἱ σύμπασαι διαφοραὶ τοσαῦται τὸν ἀριθμὸν εἰσίν, ὅσαι πὲρ εἴρηται νῦν. ἐξ ὑπὸ μιξίας δ' αὐτῶν, ἕτεραι τινὲς γίνονται περὶ ὧν ἐφεξῆς ἐρῶ, πρότερόν γε περὶ τῶν ἁπλῶν ἔτι τὸ λεῖπον πεφθείς, ὡς ὅς τις ἂν ἀκριβῶς ἁπλοῦς ἢ πυρετός, ἓν εἶδος οἷον κανόνα τινὰ κέκληρωται τῶν νῦν ὑφ' ἡμῶν λεχθησομένων, ὅς τις δ' ἂν τοῦτο νοθεύσῃ κατά τι, κατὰ τοσοῦτον ἀφεχωρεῖ τῶν ἁπλῶν πυρετῶν. Ὁ μὲν γὰρ ὑπὸ τῇ ξανθῇ χολῇ διὰ τῶν αἰσθητικῶν σωμάτων φερομένῃ γιγνόμενος, εἰσβάλλει τε μετὰ ῥίγους, καὶ καυσώδης ἐστὶ καὶ χολῆς ἐμέτοις ἢ διαχωρήσεσιν, ἢ ἱδρώσιν, ἢ τισὶν αὐτῶν. ἢ πᾶσιν ἅμα ἐκλέλυται. τοῦ τοιούτου πυρετοῦ τὸ μῆκος τοῦ προξυσμοῦ τὸ μέγιστον ὁρῶν ἐστὶ ἰσημερινῶν δώδεκα, καὶ καλοῦμεν αὐτὸν ἀκριβῆ τριταῖον, ὑπὸ κράσει τοῦ κάμνοντος χολώδει, καὶ ὥρᾳ καὶ χώρᾳ καὶ καταστάσει καὶ διαίτῃ θερμῇ καὶ ξηρᾷ συνιστάμενον. εἴρητ δὲ καὶ τ' ἄλλα τὰ συντελοῦντα πῶς τῇ γένεσιν αὐτοῦ πάντα μικρὸν ἔμπροσθεν. ὀλιγοχρονιώτερος δὲ ὡς τὰ πολλὰ τῶν περιρημένου μήκους, ὁ προξυσμὸς γίγνετ, παμπόλλην ἐν τοῦ μᾶλλον τε καὶ ἧττον ἔχων τῇ διαφορὰν, ἤτοι διὰ τὸ ποσόν τε καὶ τὸ ποιὸν αὐτῆς τῇ χολῆς, ἢ διὰ τὴν τοῦ κάμνοντος δύναμιν, ἢ διὰ τὴν ὑπάρχουσαν τηνικαῦτα τοῦ πάσχοντι τὴν διάθεσιν. ἡ μὲν γὰρ πλείων χολὴ τῇ ἐλάττονος μακρότερον φέρει τὸν προξυσμόν, ἡ δὲ λεπτὴ τῇ παχείας βραχύτερον. οὕτω δὲ καὶ τῇ δυνάμεως ἡ μὲν ἰσχυροτέρα βραχύτερον. ἡ δ' ἀσθενεστέρα, μακρότερον. καὶ τῇ τοῦ σώματος διαθέσεῖ, ἡ μὲν ἀραιὰ βραχύτερον, ἡ δὲ πυκνὴ μακρότερον, ὁ δὲ τοῦ διαλείμματος χρόνος ἐν τοῦ τοιούτῳ πυρετῷ, τὸ κατὰ τοὺς σφυγμοὺς σημεῖον τῇ σηπεδόνος τοῦ χυμοῦ παντάπασιν ἀδιάγνωστον ἔχει κατὰ τὴν ἐξῆς ἡμέραν ἢ νύκτα τοῦ προξυσμοῦ. βραχέως δὲ ὑποτυφόμενον γνωστὸν ἀμυδρῶς ἐν τοῖς πρώτοις μέρεσι τῇ μετ' αὐτὴν. Σαφέστερον δὲ ἤδη περὶ τὰ πέρατα τῇ αὐτῆς ἡμέρας, ἢ νυκτός. ἔτι δὲ Σαφέρστερον ὑπὸ τῇ ἐχομένης, ἥτις πεφηγεῖται δηλαδὴ τῇ παροξυντικῆς ἡμέρας ἢ νυκτός, ἐν ἐκείνῃ δὲ αὐτῇ Σαφὲς ἤδη τὸ σημεῖον ἐστὶ, καὶ πολὺ μᾶλλον, εἰσβάλλοντος τοῦ προξυσμοῦ, καὶ πολὺ μᾶλλον ἀναβαίνοντος ὑπὸ τῇ ἀκμὴν. ἐν τάντῃ ὃ ἧττον ἢ κατὰ τὴν ἀνάβασιν καὶ μακρῷ πάλιν ἧττον ἐν τῇ πρακμῇ. τοῦτον τὸν πυρετὸν εἰ βούλοιο καλεῖν ἀκριβῆ τριταῖον, ὀνόματι χρήσῃ παλαιῷ, εἰ δὲ μὴ, ἀλλ' ἡμῖν γε συνχώρησον οὕτως ὀνομάζειν ἕνεκα Σαφοῦς διδασκαλίας. Ἐστι δ' ἕτερος ἀκριβὴς ἁπλοῦς πυρετὸς, ὑπὸ φλέγματι σηπεδονώδει διὰ τῶν αἰσθητικῶν σωμάτων ὑπὸ τῇ φύσεῖ ὠθουμένῳ γιγνόμενος. ἄρχετ μὲν ὑπὸ καταψύξεως τῶν ἄκρων καὶ φρίκης μᾶλλον ἢ ῥίγους. δυσεκθέρμαντος δ' ἐστὶν, καὶ πολυχρόνιον ἔχει τὴν ἀνάβασιν ὡς ὑπὸ τὴν ἀκμὴν, ἐπειδὴ καὶ ὁ χυμὸς ἐφ' ὧ συνίστατ, ψυχρὸς μὲν ἐστὶ καὶ ὑγρὸς τὴν κρᾶσιν γλίσχρος δὲ τὴν σύστασιν. δυσέξαπτος τε οὖν ἐστὶ διὰ ταῦτα, καὶ βραδύπορος, καὶ πολλαχόθι κατὰ τοὺς πόρους ἰσχόμενος. θλίβει μὲν ἐνίοιτε καὶ βαρύνει τὴν δύναμιν, ἀνωμάλους δὲ καὶ πλέον ἀμυδροὺς ἐργάζεται καὶ μικροὺς τοὺς σφυγμοὺς ἐν τε ταῖς εἰσβολαῖς, καὶ τῶν ἀναβάσεων ἐν τοῖς πρώτοις. γίγνεται μὲν οὖν καὶ τοῦ χολώδει πυρετῷ κατὰ τὰς εἰσβολὰς τῶν προξυσμῶν, ἕκαστον τῶν εἰρημένων περὶ τὸν σφυγμὸν παθημάτων, ἀλλ' ἐφ' ἐκείνου μὴ ἐν τάχει καθίσταται τὰ τε ἄλλα, καὶ ἡ ἀνωμαλία, τὰ πολλὰ μήδε συνεισβάλλουσα τοῖς τοιούτοις πυρετοῖς. ἡ θερμασία δὲ, οὐ μετὰ πολὺ τοῦ πάνσασθαι τὸ ῥίγος ἐξάπτετ λαμπρὰ, καθάπερ τι πῦρ ἀκριβῶς καθαρὸν οὐ δὲ μιᾶς ἐμφερομένης αὐτῷ καπνώδους ἀχλύος. τῇ δὲ τοῦ φλεγματώδους χυμοῦ θερμασίαν εἰκάσαις ἂν πυρὶ καπνώδει ξύλων χλωρῶν ἐξαπτομένων. ταῦτ' ἄρα καὶ κενώσεις ἐφ' αὐτοῦ βραχεῖαι καὶ τὸ μῆκος τοῦ προξυσμοῦ μακρότερον γινόμενον, ὅτε χρόνος ὁ τοῦ διαλείμματος οὐχ ὁμοίως τοῦ πρώτῳ καθαρὸς, ἀλλ' ἀεὶ τὸ τῇ σήψεως τοῦ χυμοῦ διαφυλάττων γνώρισμα κατὰ τε τὴν θερμότητα καὶ τοὺς σφυγμούς. ἐναργέστατον δὲ κἂν τούτῳ τοῦ πυρετῷ περὶ τὰ εἰσβολάς τε καὶ τὰς ὑπὸ δόσεις τῶν προξυσμῶν ἐστὶ, τὸ τῆς σήψεως σημεῖον. ὅμως δ' οὖν καὶ οὗτος ὅταν ἀκριβὴς ᾖ, τοῖς πολλοῖς δοκεῖ καθαρὸν ἔχειν τὸ διάλειμμα, καὶ ἡμεῖς οὕτως καὶ αὐτοὶ λέγομεν οὐκ ὀλιγάκις ὅταν ἄκαιρος ἡ ἀκριβολογία φαίνετ. συμβαίνει δὲ φύσεσι τε σωμάτων, καὶ ὥραις, καὶ χώραις καὶ καταστάσεσιν, ὑπὸ τιδεύμασι τε, καὶ διαίτῃ, καὶ τοῖς ἄλλοις ἅπασι τοῖς φλεγματώδεσι. παροξύνετ δὲ καθ' ἑκάστην ἡμέραν, καὶ τοι γ' ἧττον ὑπάρχων θερμὸς τοῦ διὰ τρίτης τοῦ χολώδους. ἀλλ' ἔοικεν ἐκεῖνος μὲν, ἐπειδὴ τὸν χυμὸν εὐέξαπτον ἔχει, καὶ ῥᾳδίως ἑκάστοτε διὰ λεπτότητα, τὸ ξέσαν αὐτοῦ κατὰ τὸν προξυσμὸν ἐκκαθαίρεται σύμπαν, εἰς ἀπυρεξίαν τε τινὰ καθαρωτέραν ἰέναι, καὶ βραχὺ μετὰ τὸν παροξυσμὸν ἐγκαταλείπειν σπέρμα σηπεδονώδους θερμότητος. ὁ δ' ὑπὸ τοῦ φλέγματι, μὴ δὲ καθαίρεσθαι τελέως ἐν ταῖς παρακμαῖς τῶν παροξυσμῶν, μετ' ὀλίγον ὑπολείπειν τὸ οἷον ἀφτυφόμενον. ἐντεῦθεν ἄρα τό τε διάλειμμα πολὺ φαυλότερον αὐτῷ, καὶ τοῦ δευτέρου παροξυσμοῦ πρωϊαίτερον ἡ εἰσβολή. Τὸ δὲ τρίτον γένος τῶν διαλειπόντων πυρετῶν ὁ ἀκριβὴς τεταρταῖος, ὅταν ὑπὸ μόνῳ γίνεται τοῦ μελαγχολικῷ χυμῷ ψυχρῷ καὶ ξηρῷ τὴν κρᾶσιν ὑπάρχοντι. κατὰ βραχὺ μὲν ὑποτύφεται καθάπερ τις λίθος, ἢ ὄστρακον, ἢ ὀστοῦν, ἢ τι τῶν οὕτω ψυχρῶν καὶ ξηρῶν σωμάτων. ἐπειδὰν δ' ἐξαφθῇ τις ἐξ αὐτοῦ φλὸξ, οὐδὲν ὑπολείπει καπνώδες, οὐ δὲ ἡμίκαυστον ὑπὸ τοῦ παροξυσμῷ, καὶ διὰ τοῦτο κενώσεις τε πλείονες ὑπὸ τούτῳ τοῦ χυμῷ μᾶλλον ἢ τοῦ φλεγματικῷ. καὶ τὸ διάλειμμα καθαρὸν ἀκριβῶς εἶναι δοκεῖ, τοῦ κἀνταῦθα ἅπαν κενοῦσθαί τε καὶ δια-

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 338 sur 494

φορᾶδης τὸ ἀξαφθὲν τοῦ μελαγχολικοῦ χυμοῦ. διὰ τοῦτο δὲ καὶ τὸ ῥῖγος αὐτοῖς ἐστὶν, οἷον μάλιστα τοῖς ὑπὸ κρύου καρηβαρῷ καταψυχθεῖσιν, ἢ οἷον περὶ χείμετος γίνονται τοῖς ἐγκαυθεῖσιν, ἢ κοπωθεῖσιν, ἢ ὧν φαρμάκοις θερμοῖς ἢ διὰ κινησιν, ἕλκει προσφυχθεῖσιν. ἀναγκὴ δὲ τοῦ τοιούτου πυρετοῦ προηγεῖσθαι μὲν, ὅσα χολὴν ἀθροίζει μέλαιναν, ὑπὸ ὑδέτων δύμασι, καὶ διαίτῃ, καὶ καταστάσει, καὶ ὥρᾳ καὶ χώρᾳ, τῶν φύσιν τε καὶ ἰλιγγιὰν ἔχειν τοῦ πάντος μελαγχολιλωτέραν. ὁ προξυσμὸς δὲ καὶ τότε τοῦ πυρετοῦ, ὑπὸ μᾶκος τοῦ χρόνου ὑπὸ τριταίου προσπλήσιος, ὅτι δ' ὅτε ἢ μακρότερος, ἐπὶ μῆνας ἀκριβῶς ὡς ἂν ὑδὶ ψυχροτέρῳ χυμῷ συνισταμένου. ἡ δ' αἰτία προσπλήσιος ὧν τε τότων ὅτι τῶν πυρετῶν καὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων, ἡ τῶν διαφορὰν ἐργαζομένη τοῦ μᾶκος τὸ προξυσμῶν, ὥσπερ ὁ λίγος ἐμποδὼν ὑδὶ τῶν ἀκριβῶν ἕρκται τριταίων, ἐν πλήθει καὶ ποιότητι τοῦ χυμοῦ καὶ ῥώμῃ καὶ ἀῤῥωστίᾳ δυνάμεως. ἔτι πρὸς τούτοις αὐτῇ τὰ πάμπολυ πρὸς διαθέσει τῶν διαφορὰν ἔχοντα. κἀγὼ τὰ ἄλλα πάντα αὐτοῖς ἀνάλογον ὑπάρχῃ τοῖς ὑδὶ τοῦ πληροχόλου χυμῷ συνισταμένοις. εἰ γὰρ μή τε σήποιτο, μήτε φρίοιτο σφοδρῶς διὰ τῶν ἀιδηπόνων σωμάτων ὁ μελαγχολικὸς χυμὸς, οὐκ ἂν ἀπεργάσαιτο τεταρταίαν περίοδον ἀκριβῆ. καὶ μὴν τοῖς ἱστορικοῖς παθήμασι, ἀνάλογον ἂν ὑδὶ ἁπλοῦς ἀῤῥωστίαν, χρονίαν, μελαγχολικὴν, διὰ σύμπαν γίνονται σῶμα. καὶ τοῖς ἐρυσιπελασιν ὑδὶ τῇ ξανθῇ χολῇ συνισταμένοις, ἀνάλογον εἴτε κἀκεῖνοι, εἴτε φαίνεται. πυρέττουσι δ' ὅτε τούτοις οὐκ ἀνάγκης, ὅτι ἐν τοῖς μελαγχολικοῖς, εἰ μὴ σήποιεν πρότερον ὁ μελαγχολικὸς χυμός. πειρᾶται μὲν γὰρ ἡ φύσις ἀεὶ ἑαυτὴν χρωμένη διυάμεσι, ὁμοίοις μὲν τοῖς ῥεφομένης ὅσον ἂν ἐγχωρῇ χρυσοῦ χρυσὸν, ἐκλείπειν δὲ τὸ μὴ τοιοῦτον. ἂν ἢ ποτὲ διὰ πάχος, ἢ πλῆθος, ἢ γλιχρότητα τοῦ περιττώματος, ἢ τινα σύγνωσιν τῶν ὁδῶν, ἢ καὶ διὰ τὴν ἑαυτῆς ἀδυνατοῦσαν ἐκείνου τὸ μοχθηρὸν, ἀναγκαῖον αὐτῷ χρονίζοντι ἢ τὸ ὅλον σῶμα διαφθείρεσθαι. μὴν γὰρ οἷον ἐξ ἀρχῆς, ὅ ἢ τὰ ἄλλων ὑγρῶν ὀδὲν δύναται, μήτε γε διὰ τὸ ὅτως φαῦλον, ὡς μήκετ' ὠθίζεσθαι τὸν παρὰ φύσιν κόσμον, ἀλλ' ἅτοι πεπεμμένον ὁμοιότητί τε καὶ πρόσθεσι τοῖς σφετέροις τοῦ ζῴου μορίοις, ἢ διαφθείρεται τε ὑπὸ σήπεσθαι. ὅτω γὰρ τοῖς ἱστορικοῖς μαλαγχολικοῖς ὅταν ὑδὶ πλείονα χρόνον ἐν τοῖς σώμασι μένωσιν οἱ χολώδεις χυμοὶ πλεονάζοντες, ὧν γίνονται πυρετοὶ, πολλάκις ἢ ἢ τὸ ἁπλοῦν ἢ τὰ ἀπλοῦν διάθεσις ἴσχυκε πυρετὸν, ὅταν ἅτοι φλεγμονή τις ἢ ἔμφραξις ἐργάσηται τὰ προφρικώδη παθήματα, ἢ τὸν αὐτὸν λόγον, ὅτ' ὅταν ὁ φλεγματώδης πλεονάζῃ χυμὸς, ἕωστα πυρετὸς εἰ μὴ σήποι πρότερον. ὧν τοῦτο μὲν γε τοῖς παλαιοῖς ἀδιάφορον εἶν δοκεῖν, ὥσπερ πολλάκις. ὅτι δὲ ὅτε, τὸ χωρεῖς πυρετοῦ ῥῖγος, ὅτι ἢ οἷς μὲν ἄπαξ γινόμενον, ἔστι δὲ οἷς ἢ περίοδον ὑδὶ πλείστας ἡμέρας ἢ συνεχὲς ἀπ' ἀρχῆς ἄχρι τέλους, ἅτοι πάντα πάσιν ὅτω μέτριον, ὡς μήτ' εἶν δοκεῖν, ὅταν ἰσυχάζωσιν, ἀλλὰ μόνον εἰ λιγνυθεῖεν, εἰς ἄδηλον ἥκειν, ἢ μειζόνως, ὡς καὶ χωρεῖς τοῦ κινεῖσθαι δοκεῖν, ἀλλ' ὅταν γε ἡ ὁ τοιοῦτος χρόνος διασαπῇ χυμὸς, ὃ ῥίγοῦσι μόνον ἀλλὰ μὴ πυρέττουσι. χρόνιος τε πάνυ. διὰ σύλυσις ὧν γίνεται αὐτοῖς αἱ ὁ πυρετὸς ἐν ἀμφημερινὸ χήμασι.

Τότε τοῦ ῥίγους ὅτι ἡπίαλος πυρετὸς ἰδίως ὀνομάζομενος, ὅταν ἅμα πυρέττωσί τε καὶ ῥιγῶσι, μὴ ἀμφοτέραν ἀδιάφορον ἢ τὸν αὐτὸν χρόνον, ἐν ἅπαντι μορίῳ τοῦ σώματος. Ἀρχὶ ῥίγους μὲν δὴ οὐκέτι κατ' ἄλλο μηδέν ὧν φορᾶδης μηδὲ ποτε τόνομα τὸν ἡπίαλον, ἀλλ' ἢ ἢ μόνος τοῦ τοιούτου πυρετοῦ. φάινονται δὲ τῶν ἀπλικῶν ἀνομάδων γένοι καὶ τὸ πῶ τοῦ πυρετοῦ ῥίγους, ὅτως ὀνομάζοντες. ὑαλώδη δέ μοι δοκεῖ προαγορεῦσαι ὁ Πραξαγόρας τὸν χυμὸν τοιοῦτον, οἱ νεώτεροι δὲ ὧν ὅτι καὶ φίλιππος ὠμὸν ἁπλῶς, ὀδὲν προσιθέντες εἰς ἀκριβῆ διορισμὸν ὄνομα. φλεγματώδη δ' ὅτι δ' ἅπτε καὶ αὐτὸς ἰδίας ἱκανῶς ὑπάρχων ψυχρός τε καὶ γλίσχρος. ὅς γὰρ ἂν ὑγρὸς ἅμα καὶ ψυχρὸς ἢ χυμὸς, ὑπὸ τῶν τοῦ φλέγματος ἀνάγεται προσηγορίαν, εἰ τις Ἱπποκρατείως τε καὶ συνήθως ἅπασιν, ὃ μόνῳ τοῖς παλαιοῖς ἀλλὰ ἤδη καὶ τοῖς ἄλλοις ἑλληνίσιν ὀνομάζειν ἐθέλει. Πρόδηλος γὰρ ἐν τοῖς περὶ φύσεως ἀνθρώπου γεγονὼς περὶ ὧν τόνομα πῶς ἢ βαυμάσης εἰ τυμολογίας ἀναπεθόμενος. ἀλλ' ὁ νῦν λόγος ὑδὶ τὰ τοιαῦτα τοῦ λόγου ἐκτρέπειν, ἀλλὰ αὐτῆς πραγματείαν ἀναπεφηνότα. αὖθις δ' ὑδὶ τὸ προκείμενον ἰωμὲν, ὅς τις ἂν ἐν τοῖς σώμασι χυμὸς ὑγρὸς ἢ περὶ ψυχρὸς ἡμεῖς μὲν τοῦτον ὀνομάζομεν φλέγμα, σὺ δ' εἰ βούλει κάλει σκινδαψόν. ὅτως ἄρα μοι μέλει τῶν ὀνομάτων ὀδέν. ἀλλ' ἰδίᾳ τοῦ χυμοῦ τούτου πλείστας ὅσας διαφορὰς, ὧν μὴν γὰρ ἐδὸς αὐτοῦ πάνυ δ' ἅπτε ψυχρὸν ὄντα, ὡς τε περίσας ὀδώδας ὅταν ἐμφραχθῇ χωρίῳ θερμῷ πρὸς ἐκεῖνα, πολλάκις τε πολλὰς ἀλγηδόνας τῶν προσαγορευομένων λωλικῶν, ὑδὶ δροι μὲν κλύσματι τοιοῦτον χυμὸν ἐκκενώσαντι πρὸς ἄχρημα παυομένας ὄντα ἰδίᾳ. ἔοικε ἢ καὶ τῷ ὄψιν ὁ χυμὸς ὅτος ὑάλῳ λεχυμένῳ. ἕτερον δ' ὅτι φλέγματος ἐδος, ὃ ἀναχρέμψαντι πολλάκις ἀκρήτους ἰνὲς, διὰ τοῦτ' ἔχον τὴν γλυκύτητα, καὶ δῆλον ὡς ἂν ἐνδέχεται τὸ τοιοῦτον ἀκριβῶς ἐὰν ψυχρὸν, ἐπὶ μεμνήμεθα τῶν ἐν τοῖς πρὸ ἡ τῶν ἁπλῶν φαρμάκων διυάμεως ἀκριβεσαγμένων. ὅτι γε δῆ τι καὶ τρίτον ἄλλο φλέγματος ἐδος αὐτοῖς τοῖς πτύσιν ὀξὺ φαινόμενον, ἧττον ἢ τὸ ὑαλῶδες, μᾶλλον ἢ τὸ γλυκέος ψυχρὸν, ὥσπερ ἕτερον ἁλμυρὸν, ἅτοι διὰ σῆψιν, ἢ δι' ὧν μίξιαν ἁλυκῆς ὀῤῥώδους ὑγρότητος, ἐπ' ᾧ δῆ καὶ οἱ πυρέττοντες ὀ ῥιγοῦσιν, ἀλλὰ φεύγουσιν μόνον, ἐσβαλόντος τοῦ προξυσμοῦ. τὸ ἢ γ' ὀξὺ ὁ τὸ ὑαλῶδες, εἰ κινοῖτο. διὰ τῶν ἀιδηπικῶν σωμάτων ἰὸν, τὰ χωρεῖς πυρετοῦ φορᾶς ῥίγη, κἢ εἰ συμπεδῶν τις αὐτοῖς ὑδὶ ἠρίοις μεζόνα, ἢ ἠπίαλον ἐργάζεται πυρετὸν. εἰδ' ὑδὶ πλέον ἅπτε σήποι ἢ μὴ τὸ ῥίγος, ἔπειτ' δ' ὁ πυρετὸς, ἐκνικωμένης ὑπὸ ψυχροῦ τὸ πλήθος τὸ θερμασίας, ὡς μὴ δ' ὅλως φάινεσθαι τὰς ἀναβάσεις κἢ τὰς ἀλίμους τῶν παροξυσμῶν. ἴσως ἢ καὶ τὸ ὑαλῶδες φλέγμα ὑπὸ ὀξείας μετέχει ποιότητος, ὡς ἂν τὰς πάσας διαφορὰς αὐτοῦ τρεῖς, ὀξὺ καὶ γλυκὺ καὶ ἁλυκόν. πλεῖστα δ' ὧν ὑπὸ γλυκεῖ φλέγματι σήπεσθαι πῶς γεῖται τὸ πυρετοῦ ῥῖγος. ἴσως δ' ἂν τις ἐκ ἐθ' ἁπλῶς, ὀδ' ὑφ' ἁπλῆς αἰτίας γίνεσθαι ὧν τοιότης ὑπολάβῃ πυρετῶν. εἴ γε δ' ἢ τὸ φλέγματος ὅλον μὲν δὴ σήπεται, τὸν πυρετὸν ἐξ ἁπλοῦ, τὸ δ' ἄλλο, τὸ μηδέπω σεσηπὸς, ἐφ' ὅ ῥίγοῦσιν, ἐκ αὐτῆς ὅτι ὑπὸ σεσηπότος ποιότητος. ἐπεὶ οὖν ὑπὸ τοῦτο μὲν, τὸ ῥίγον, ὑπὸ δὲ τοῦ διαφθορέως, ὁ πυρετὸς γίνεται, δῆλον ἀεὶ ἔσται τὸ ἄτοπον. ἐγχωρεῖ μὲν καὶ ταῦτα τὸ μὲν πυρετὸν ὑφ' ἑτέρου γένους αἰτίας γίνεσθαι φάναι, τὸ ῥίγος δ' ὑπὸ ἄλλας, μὴ ὄν, ὅπερ ὁ πυρετὸς. ἐν γε μὲν τοῖς τριταίοις πυρετοῖς ἡ ξανθὴ χολὴ καὶ τὸ ῥίγος ἐργάζεται, καὶ τὸν πυρετὸν. ἀλλὰ τὰ μὲν τοιαῦτα λογικοτέραν ἐχέτω τὴν ἀμφισβήτησιν, ὑδὶ ἢ τὰ νῦν

ἡμῖν προ-

ἡμῖν προκείμενα μετιέναι καιρός. Μιχθέντος τοῦ σκοπουμένου φλέγματος ἐφ' ᾧ τὸν καθ' ἑκάστην ἡμέραν παροξυνόμενον ἐλέγομεν σωίεσθαι πυρετόν, ἢ πικροχόλῳ χυμῷ, ἢ τὸν ἀπὸ τρίτης ἐργαζομένῳ, σωίβεταί τε καὶ διπλῆ γίγνονται αἱ τε αἰτίαι καὶ ἡ διάθεσις, ὁ μὲν γὰρ ἕτερος τῶν χυμῶν καθ' ἑκάστην ἡμέραν ὠθεῖ τὸ παροξυσμόν, ὁ δ' ἕτερος ἀπὸ τρίτης. ὥς τε τὴν μὲν ἑτέραν τῶν ἡμερῶν δύο ἔχειν παροξυσμούς, ἵνα δὲ τὴν ἑτέραν ὅταν γε μὴ συμπίπτωσιν ἐγγὺς ταῖς ὥραις οἱ παροξυντικοὶ καιροί, συμπίπτοντων γάρ, εἰς ἕνα συγκεχυμένος, ὅτε τὴν τοῦ ἀπὸ τρίτης, ὅτε τὴν τοῦ καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἀκριβῆ διαφυλάττων ἰδέαν. ἐπεὶ δ' ὅδιν ἑκατέρων τῶν πυρετῶν διττὸν εἶδος, ὧν πλοκὰς γιγνόμενα τέσσαρα, μία μὲν ἡ μιγνυμένη τριταίος, ἀμφημερινῷ, δεύτερα ἢ ἡ τριταῖος τοῦ καθ' ἑκάστην ἡμέραν παροξυνομένῳ συνεχεῖ. ἡ τρίτη μιχθέντος ἀμφημερινοῦ τοῦ ἀπὸ τρίτης συνεχεῖ, καὶ τετάρτη καθ' ἣν ὁ καθ' ἑκάστην ἡμέραν παροξύνων συνεχὴς μιγνύῃ τοῦ ἀπὸ τρίτης συνεχεῖ. ἑκάστων δὲ τῶν εἰρημένων συμπλοκῶν ἡ διαφορὰ διττή, ποτὲ μὲν εἰς τὴν αὐτὴν ὥραν ἀπάντων ὁμοῦ τῶν παροξυσμῶν, ὅτε δ' ὅτε, ἢ διαφέροντας εἰσβαλόντων καιρός. ἀλλ' ὅ τοι μὲν οὐδιάγνωσοι, πλὴν ὅτι πολλάκις ὁ διαλείπων ἀγνοεῖται τοῖς ἀγυμνάστοις, ὡς ἂν μὴ ἢ ποτ' εἰς ἀπυρεξίαν ἐρχομένου τοῦ νοσοῦντος. ἀλλὰ χρὴ τῇ ἰδέᾳ προσκοπεῖσθαι τὸ παροξυσμὸν καθάπερ ἐν τοῖ δ' ὑστέρῳ πρὸς κείσεως ὧν τοῖ πλέον εἴρηται, καὶ τὴν ὕθεν γνωρίζειν ἐκ τῆς τῶν προϊόντων ἀναλογίας. ὑπολείπεσθαι γὰρ εἰσβεβλημένην τινὰ πρὸ πρώτην ὥραν παροξυσμοῦ ἅμα ῥίγει, πυρώσκον δυκοῦντι τὰς σάρκας τοῦ κάμνοντος, εἶτα καὶ τἄλλα πάντα μέχρι τῆς ἀκμῆς τὸ πυρετοῦ γνωρίσματα, προβάλλοντα, μετὰ χολῆς ἐμέτοι, ἅμα χρυσοῖς ἱδρῶσι παρακμάζειν, ἐν οἷς μὲν πρώτῃ τῆς ἡμέρας ὥραν ἐνάτην, τὴν μαίρειαν δ' ἡμᾶς ἐκ τῆς συμπάσης κινήσεως τὸ παροξυσμὸν ποτὲ τὴν ἐνδεκάτην ὥραν, ἀπύρεκτον οἷν τὸ κάμνοντα, τὴν τὸ γλυκὺν τὴν ἀπυρεξίαν, ὧν τοῖς παλαιοῖς ὀνομάζειν εἰώθαμεν. ὅτω δ' ἐλπίζοντων, ὑγιαίνειν ὧν χεθῆναι μὲν οὖν ἰδρώτας, ἢ τοι πυκνωθέντος μόνον ἢ καὶ φείσαντος τὸ δ' ὀρμᾶσθαι, ἐνταῦθα ἢ τὰ ἢ τῆς ἀρχῆς καὶ τῆς ἀναβάσεως, ἔτι τε τῆς ἀκμῆς ἐν εἴδει φλεγματώδους γινέσθαι πυρετοῦ σωεχοῦς. δηλῶ γὰρ ὅτω γε γνωσόμενα, τὴν αἰτίαν οἷν καὶ τὴν ἰδέαν τοῦ πυρετοῦ μεμιγμένου τοῦ διαλείποντος τοῦ σωεχεῖ, καὶ μηδ' ἐν εἰσκεῖσθαι διάλειμμα. καὶ κατά γε τὴν δευτέραν ἡμέραν ἐλπίζομεν εἰσβάλλειν τὸν παροξυσμὸν ὥρας ἐνάτης, καὶ εἰ μὴ τὴν πρωϊαίαν ἀρβαίη τὸ πρᾶγμα, πάντως δήπου καὶ μὴ τὴν τρίτην ἡμέραν, ὁμοίως ἐλπίζομεν ἐπὶ πυρέττοντος τοῦ κάμνοντος ἐπεισβάλλειν αὐτῷ τὸ τριταῖον πυρετοῦ παροξυσμὸν ὥρας πρώτης. εἰσὶ δὲ πολλάκις ἢ ὑστεροῦσιν, ὅτε μὴ τὴν δευτέραν ἡμέραν ἐλπίζομεν ὥρας ἐνάτης γενέσθαι παροξυσμός, ὅτε μὴ τὴν τρίτην πρώτης, ὀκτὼ μὴ τὰς δεκάτης ἡμέρας, ὅ τ' ἐνάτην ὥραν ὅτε πρώτην ἐλπίσομεν, ἀλλὰ τοσοῦτον πρότερον ἢ ὑστερον, ὅσον περ ἡ ἀναλογία τῆς πρώτης προϊούσης τῶν παροξυσμῶν, ἢ πολαμβάνοντα τὴν ἀρχὴν ὥρας, ἢ ὑστερίζοντα πρώην ἔλεξεν. ὅσις δὲ αὖ τῶν πάσαιτο πρότερον, ἐκ τε τῆς ἰδέας τοῦ πυρετοῦ τεκμαίρεσθαι, καὶ τοῦ μὴ τὸν παροξυσμὸν μῆκός τε καὶ μεγέθος, ἄθος τε καὶ κινήσεως, ἔτι τε τῆς τῶν προϊόντων ἀνταποδόσεως, τὸ μὲν πολαμβάνειν ἢ ὑστερίζειν, καὶ πῶς τούτοις ἐπὶ τοῖς ὠφανομένοις σημείοις ἀπεψίας τε καὶ πέψεως, ὅλως τοῦ νοσήματος, ὧν τὰ μέγιστα. καὶ γέγραπται ποτὲ τούτων ἀπάντων αὐτάρκως τὰ τοῖς περὶ κείσεως. εἰ δὲ μὴ ποτὲ τῇ τὴν ἐνάτην ὥραν, ἀλλὰ τὴν ἑβδόμην ἢ ἕκτην ὁ φλεγματώδης συνεχὴς ὠλλάβοι τὸν διαλείποντα χολώδη, τὸν μὲν τῇ πρώτῃ ὥραν ἠρεμοῦντα, ἐπὶ χαλεπώτερα δὲ γνῶναι τοῖς πολλοῖς τούτοις ἰατροῖς, οἷς οὐδὲν μέλει τῆς τοιαύτης θεωρίας, εἰδ' ὧν ὅδιν εἶδος πυρετοῦ τὸ γιγνόμενον, εἴτε δύο, καὶ ὁποῖον ἑκάτερον. ἅτε δὲ μηδὲν τούτων γινώσκοντες, ὃ μόνον οὐκ ἴασιν ὡς χρὴ θεραπεύειν τοὺς τοιούσι, μηδὲν γνωριζομένους ὁποῖοι ποτ' εἰσίν, ἀλλ' οὐδ' εἰ καὶ μὴ τὴν δευτέραν ἡμέραν νοσηδεύειν χρὴ τὰς ὥρας ἀμφοτέρας ἄπορ ἐν τῇ πρώτῃ σῶν παροξυσμὸς ὠνόμασται, ἐγὼ γοῦν οἶδα πολλάκις, ἐκ μαντικῆς αὐτοῖς μᾶλλον ἢ προγνώσεως ἰατρικῆς σοφίζεσθαι δόξας τὴν εἰσβολὴν τοῦ παροξυσμοῦ. ἢ γοῦν αὐτὴν ταύτην ὦν γοῦν προειρημένην μίξιν τοῦ τριταίου πρὸς τὸν καθ' ἡμέραν παροξυνόμενον, οἶδα ποτὲ ποτὲ μὲν τὴν πρώτην ὥραν εἰσβάλλοντα παροξυσμὸν ἀληθῶς τριταῖον, ἢ δὲ τὴν ἕκτην, τὸ διαλειπὸν πρὸς τὸν νεωτέρων ἰατρῶν ἰδίως καθημερινόν. διαλεῖν γὰρ ἔθος αὐτοῖς ὅτως τὸν καθ' ἑκάστην ἡμέραν παροξυνόμενον, εἰς ἀπυρεξίαν δὲ μὴ παυόμενον. ἐγὼ δ' εἴωθα τὸν τοιοῦτον ὀνομάζειν ἀμφημερινὸν συνεχῆ. τὸ γὰρ καθημερινὸν ὄνομα, τὴν ἀρχὴν ὁ δ' ἔστιν εὑρεῖν παρά τινι τῶν ἑλλήνων γεγραμμένον, ἀμφημερινὸν δὲ πᾶν πρᾶγμα τὸ διὰ ἑκάστην ἡμέραν, ὡσαύτως γιγνομῶν ὀνομάζεσθαι. ἀλλὰ γὰρ ὥσπερ ὁ Πλάτων φησί, καταφρονεῖν χρὴ τῶν ὀνομάτων, οἷς τοσοῦτον τε καὶ τηλικοῦτον πραγμάτων πρόκειται σκέψις. ὀνομαζέσθω τοι γὰρ ὃν τρόπον ἀσφαλείας ὁ μὴ ἑκάστης ἡμέρας παροξυόμενος, εἰς δ' ἀπυρεξίαν παυόμενος, ἀμφημερινὸς ἁπλῶς ὅτως, μηδὲν ἔτι προσιθέντων αὐτῷ τῆς τὸν λόγον, ὁ δὲ μὴ παυόμενος, ἀμφημερινὸς συνεχής, ἔστω δ' εἴλης βούλεται, καὶ θατέρῳ προσιθέναι, τὸ διαλείπον, ὅτω δὲ καὶ τὸ ἀπὸ τρίτης, ἡ μὲν ἑτέρα διαφορὰ τριταῖος ἁπλῶς, ἢ καὶ διαλείπων τριταῖος, ἢ δ' ἑτέρα τριταῖος συνεχής, ἐγχωρεῖ δὲ καὶ τὸν συνεχῆ τριταῖον, ὀνομάζειν ἀπὸ τρίτης ἁπλῶς ὅτως, χωρὶς προδήλης τινὸς ὥσπερ γε καὶ ὀνομάζουσί τινες. ἀλλὰ γὰρ γὰρ ὁ χρὴ μηκύνειν ἔτι περὶ τῶν ὀνομάτων. ἐπανέρχεσθαι ἢ ὧδε τὸ προκείμενον. ὑγιαίνοντος ἐφ' ᾧ τὴν ὑπόλοιπον ἐφλεγμαίνησε τοῦ τριταίου πρὸς τὸ ἀμφημερινὸν τὸν συνεχῆ, ἢ μὲν τὴν πρώτην ἡμέραν ἔωθεν ἐπῆρξατο μετὰ ῥίγους οἱουδὴς τριταίου πυρετῷ, εἶτ' ἄλλα σύμπαντα φυλάττων ἀκριβῶς τριταίου γνωρίσματα μέχρι τῆς ἕκτης ὥρας ὀξαιφνίδιον ἐμετόν τε χολώδη καὶ μικρὸς ἱδρῶτας, ἐφ' οἷς αὐτίκα σωεστάλη καὶ ἔφειξεν ὁ ἄνθρωπος, κἀντεῦθεν αὖθις ἀρχομένης ὑποσημασίας, ὑπὸ σφυγμὸς μικρὸς καὶ ἀνώμαλος, εἶτα μέχρι μὲν ὥρας ἐνδεκάτης ἐπιτυφόμενος ἐπὶ μὴ βραχύ, τὰ πλείω μὲν, τῆς ὑποσημασίας ἰσχὺν ἴδια, βραχέα δὲ τινὰ καὶ τῆς ἀναβάσεως. ἐντεῦθεν δὲ μέχρι νυκτὸς ὥρας πρώτης τετάρτης, ἐπίδοσις ὑπὸ ἀκεῖος, εἶτα ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ μεγέθους ἔμενεν, ὡς γε πρὸς ἀνάπαυσιν ἄχρι νυκτὸς ὥρας ἕκτης, ὅταν ἤδη ἀφανῶς ἐφαίνετο παρακμάζειν ἄχρι τετάρτης ὥρας ἐν τῇ διυτέρᾳ τῶν ἡμερῶν. ἐν ταύτῃ γὰρ ἤδη συνετέλεστό τε καὶ τὰ τῆς ὑποσημασίας ἐνδείκνυτο σημεῖα, τῶν μὲν ἀλειφαίνων αὐτὸ μορίων ψυχροτέρων γινομένων, τοῦ δὲ σφυγμοῦ μικροῦ. ἐν δὴ καὶ μέχρι τῆς ἐν

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 340 sur 494

σωρίας ἐπεδίδου ἡ βραχύ, μήτε φείκλω τινὰ, μήτ' ἀνωμαλίαν ἑτέραν ποιησάμενος. εἶτα πάλιν ἤκμασε περὶ τὴν ὥραν τετάρτην νυκτὸς, ἀδηκτῶς τε παραμάζειν ὑπῆρξατο περὶ τὴν ἕκτην. ὅτι μὲν δὴ τὴν τρίτην ἡμέραν ὥρας πᾶσι δυσὶ δρᾶς ἐχρῶ αὐτῷ προσδοκᾶν ἔσεσθαι τὴν ἀμφημερινὴν ὑπόκμασίαν σύνηθες ἦν ὁ μὲν ὁ γε βρίτταιος, εἴτε φυλάξει τὴν αὐτὴν ὥραν, εἴτε μή, σύνηθες ἦν. εἰσέβαλεν δὲ ὥρᾳ δυσὶ δρᾶς παροξυσμὸς φεικώδης ὃς τῆς θάτερον ἡμέρας τὸν ἐν τῇ πρώτῃ τῶν δυσὶ δρᾶς τῶν ἡμερῶν τὸ συνεχὲς ἀμφημερινὸν παροξυσμὸν ὑπέδυσε ἄχρι πέμπτης ὥρας, ἀρχὴν αὖθις ἑτέραν ἐποιήσατο τὴν τῶν μετὰ πέμπτην ὥραν. καὶ πάντ' ἦν αὐτῷ τὰ συμπτώματα παραπλήσια τοῖς ὑπὸ τὰς δυσὶ δρᾶς ὥρας γινομένοις, ὥστε οὐκ ἂν πάλιν ὑπομνήσεως ἕτερον ἄχρι τῶν δυσὶ δρᾶς ὥρας, ἐφεξῆς αὖθις ἐν ἐκείνῃ, καὶ μετ' ὀλίγον ἕτοιμος ἀνέβαινεν παραξανόμενος ὁ παροξυσμὸς, ὡς νυκτὸς ὥρας περὶ τετάρτης εἰς ἀκμὴν ἀφικέσθαι, ἐν τῇ γὰρ ἄλλοτε ἀκριβὴς ἡμιτριταῖος παροξυσμὸς ὅστις ἐγίγνετο, τῶν δύο πυρετῶν ἦν τὴν αὐτὴν ὥραν εἰσβαλόντων ἅμα τὸ πολαβεῖν μὲν ὥρας δύο τὸν καθ' ἑκάστην ἡμέραν παροξυόμενον ὑποδῆσαι ἢ δυοῖν ὥραιν, τὸν βριταῖον ὡς τε ὑπὸ δυσαμύνων γνωρίζειν ἰδίας πυρετῶν, ἐναργῶς φαίνεσθαι διπλασίονα μὲν τά τε τοῦ τριταίου καὶ τὰ τῶν συνεχῶν ἀμφημερινὰ συμπτώματα, τὸν μὲν γὰρ τριταῖος μετὰ ῥίγους εἰσβάλλοντος, τὸν δ' ἀμφημερινὸν χωρὶς ῥίγους ὁ μικτὸς ἐξ ἀμφοῖν, φεικλώδης ἐξαίφνης ἐφορᾷ, ἐλαττον μὲν τὸ πρᾶγμα ῥίγους, μεῖζον ἢ παροψύξεως. καὶ τοσοῦτῳ γε μεῖζον παροψύξει, ὅσῳ ῥίγους ἐλαττον, ὡσὰν ἀνάλογον ἀπέχωσαν ἑκατέρου τῶν ἄκρων τῷ φεικλώδει, ἀμφοτέρων γὰρ μέσῳ τεταχθαι, τό τε ῥίγος. καὶ ὁ παροψύξει, ὅπερ εἰώθει μάλιστα κρᾶναι νυμφίων γίνεσθαι τῶν ἄκρων, διὰ δὴ διὰ τὰς τρόπος τοῦνομα τοῦτ' ἔσχηκε τὸν ἡμιβριταῖον ἔθυντο. κεκραμένος γὰρ ἐξ ἀμφημερινοῦ τε συνεχοῦς καὶ βριταίου διαλείποντος, ὁ ὅλως αὐτὸ φύσει τὸ ἥμισυ μέρος ἑκάτερον ἔχει τῶν εἰρημένων πυρετῶν. ὡς ἂν ὁ ἡμίονος τε ὁ ἡμίβιος ὠνόμασται, τὸν αὐτὸν τρόπον ὁ ἡμιτριταῖος. ὁ τε γὰρ ἡμίονος, ἥμισυ μὲν ἵππου σωτελοῦντος αὐτῷ πρὸς τὴν γρύπεσιν, ἥμισυ δ' ὄνου, ἡ θάτερον αὖ τῶν ὠνόμασται ἡμίονος, ὁ δ' ἡμίβιος ὁμοίως ἐκκέκνυται μὲν, ἥμισυ μετέχων, ὅτι δ' ἄνθρωπος, ἐστι, ἡ θάτερον ἥμισυ παραλέπει. καὶ τοι νῦν ὁ ἡμιτριταῖος, ἥμισυ μὲν ἑαυτοῦ μέρος ἔχει τὸ βριταῖον, ἥμισυ δ' ἄλλο, τὸν ἀμφημερινὸν τὸν συνεχῆ. διὸς δὲ ὁ τρόπος αὐτῷ ἡ γρύπεσις, ὅτι σωελθόντων εἰς ἓν καιρὸν τὸ δύο παροξυσμῶν, ὡς ἀρτίως ἐλέγετο, ἀπὸ τὸ πολυπλοκὸν μὲν ἦν τὸ ἕτερον, ἢ ὑσηρικὸν ἢ τὸ ἕτερον, ἢ σύνθεσις δὲ ἀρχῆς ἀνακεκραμένων ἀλλήλοις ἀμφοτέρων. ὁ μὲν οὖν εἰς ἓν καιρὸν ἀμφοτέρων σωελθόντων γιγνόμενος, ἓν μόνον ἴσχει παροξυσμὸν ἡμιτριταῖον φύσει, ὁ δ' ἕτερος ἅπαντας δὲ ἀρχῆς τὸ νοσήματος ἄχρι τελευτῆς, ὥσπερ δὴ καὶ κυριώτατος παρὰ πάντων ἡμιβριταῖος ὀνομάζεται. περὶ μὲν δὴ τοῦ, καὶ μετ' ὀλίγον ἐρήσεται μάλιστα δὲ περὶ τὸν Ἀγαθῖνον τε καὶ τὸν Ἀρχιγένη. τοῦ δ' οὐ νεανίσκου, τοῦ ἡ τῆς διηγήσιος ὑπόθεσις ἦν τῶν τριτῶν ἡμέραν τὸ παροξυσμὸ τοιοῦτο γινόμενον, διὰ τὸ συμπίπτειν εἰς ἓν χρόνου, ἀμφοτέρων τῶν πυρετῶν τὰς εἰσβολὰς, τῶν μὲν κατ' ἑκάστην ἡμέραν παροξυόμενος, ὥρας δύο πολαμβάνοντος ἀεί, τὸν ἢ διὰ βίτης ὑστερίζοντος ἀεὶ δύο, ὁ ἡ τῆς τετάρτης ἡμέραν παροξυσμὸς εἰσέβαλεν ἀνατέλλοντος τοῦ ἡλίου, τῆς ἰδέας ἀκροώζων ἀλειβῆ τοῦ φλεγματικοῦ πυρετοῦ, ἔμελλε δ' ἥκειν ἡ τῆς ἀναλογίαν, ὁ πέμπτος ἀπ' αὐτοῦ παροξυσμὸς ἀρχεσθαι περὶ δεκάτην ὥραν νυκτὸς ἐπεσήκει πολαμβάνων ἀεὶ δυοῖν ὡραιν. ὁ δὲ τοῦ χολώδους πυρετοῦ τριταῖος ἀπὸ τῆς ἀρχῆς παροξυσμὸς, ἔμελλεν εἰσβάλλειν δύνηται ἡ τῆς πέμπτης ἡμέραν ὥρας τετάρτης. ὡς τε εἶναι τὸ μεταξὺ διάστημα τῆς ἀρχῆς τῶν δύο πυρετῶν ἓξ ὡρῶν. ὅπερ ἂν καὶ ἐγίγνετο, περὶ μὲν τὴν δεκάτην ὥραν τῆς τετάρτης νυκτὸς εἰσβάλλοντος παροξυσμοῦ, ἡ τῆς ἰδέαν τοῦ φλεγματικοῦ πυρετοῦ, καὶ προελθόντος ὅτως ἄχρι τετάρτης ὥρας ἡμερινῆς, ὥστε σωάψαντος ἡ αὐτοῦ τοῦ χολώδους ἅμα ῥίγει μετρίως, τοντοῦθεν τε πάλιν ἐπιμίλιον εἶδος ἔχοντος τοῦ παροξυσμοῦ ἡ τῆς τοῦ χολώδους τε ἅμα τοῦ φλεγματώδους ἰδέαν. τῇ δὲ ὑπερκειμένῃ νυκτὶ περὶ τὴν ὀγδόην ὥραν ὁ φλεγματώδης πυρετὸς ἀρξάμενος ἀκεραίως τε καὶ μόνος ἅπασαν διατέλεσε τὴν ἑξῆς ἡμέραν ὅσαν ἕκτην. εἶτα ἄχρι μέσης νυκτὸς παρακμάσας, ἐνεδύθην πάλιν ὑπῆρξε ἡ τὸν αὐτὸν τρόπον, εἶτα τὸ ὑπόλοιπον ἥμισυ μὲν νυκτὸς καὶ τὸ μέχρι μεσημβρίας ἑβδόμης ἡμέρας καταχωρῶν, ἢ δὴ πῶς παρακμάζειν. ἀλλ' ὅγε βριταῖος αὖθις διεξῆλθε μετὰ ῥίγους εἰσβαλὼν, ὥσπερ εἰώθειν, εἰσβάλλειν ἀκεραίως βριταῖος, καὶ τἄλλα πάντα ἡ τῆς αὐτοῦ βόστρυ ἀκεραίως κομίσας γνωρίσματα, χολῆς ἔμετον ἐργάσατο, νῦ διαχώρησιν χολώδη, καὶ δέρα χρηστὰ, καὶ ὑπνὰ βραχέα νοσήλια διείλης ὀφίας, σπλῆν ἐνεργέστατα ὄις μεμαθηκόσι διαγινώσκειν εἰδὴ πυρετῶν ὡς ὑφήσει τε τὴν, νῦ παρακμάζει, καὶ παύσαιθ' ἂν πρὸ μετὰ μίαν πρὸ πλείονα δυοῖν, ἢ τὸ πλέον δυσὶ δρᾶς. καὶ γὰρ δὴ νῦ ἡ παρακμὴ ῥᾳδίως ἔχειν θαυμαστῶν ἐνεδύθην, ἄχρι νυκτὸς ὥρας τετάρτης, ἐν ἐκείνῃ γὰρ ὁ φλεγματικὸς πυρετὸς ὁ καθ' ἑκάστην μὲν ἡμέραν παροξυόμενος, ὥρας δὲ δύο πολαμβάνων, εἰσέβαλε καὶ διατελεῖ ὅλην τε τὴν νύκτα καὶ τὴν ἑξῆς ἡμέραν ὅλην, αὖθις ὑπῆρξατο κατὰ τὴν ὀγδόην νύκτα δυσὶ δρᾶς ὥρας, ἣν τινα νύκτα καταχωρῶν ὅλην, παρήκμασε ἡ τῆς ἑξῆς ἡμέραν τὴν ἐνάτην. ἔμελλε δὲ δήπου καὶ ὁ τοῦ τριταίου παροξυσμὸς, ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ γρύπεσθαι περὶ τὴν ὀγδόην ὥραν, ἐπεσήκει δυοῖν ὥραιν ὑστερίζων, ἀλλὰ τό τε γε περὶ ἐνάτην ὥραν εἰσέβαλε, δηλῶν ἔτι ἡ τῆς τῶν ἑαυτοῦ παρακμήν. ἡλίκε δὲ δυομένου σωνῆψεν αὐτῷ πολλαπλασίως εἰσβάλλων, ὁ φλεγματώδης ὡς εἰώθει, καὶ τὴν τε νύκτα καταχωρῶν ἐκείνην, καὶ τὴν ἑξῆς ἡμέραν, αὖθις εἰσέσβαλε ἡ τῆς τὴν δεκάτην ἡμέραν ὥρας δεκάτης, εἶτ' αὖθις ἡ τῆς τὴν ἐνδεκάτην ἡμέραν ὥρας ὀγδόης ἀκεραίως διαμένων φλεγματικὸς. εἶτα περὶ νυκτὸς ὥραν πρώτην, φεικώδης εἰσβολὴ τοῦ τριταίου πυρετοῦ τέτταρας ὥρας ὑσηρήσαντος ἐγίγνετο, κἀν πεντ' ἕκτης ὥρας νυκτὸς, ἥτε γαστὴρ διεχώρησε χολώδη, καὶ ὕπνος ἐν ὅλῳ τῷ σώματι νοσήλιος ἐγίγνετο, καὶ μετὰ τούτους ἡ παρακμὴ πᾶσα πλησίον ἀπυρεξίας ἀφίκετο, καὶ ἐν ἡσύχῳ δήλου, ὡς ὁ μὲν τριταῖος ἐπαύσατο τελέως, ὁ δὲ φλεγματώδης ὑπολείπει μόνος, ἤδη δέ τι καὶ αὐτὸς ἐνδίδωσι. ταυτ' ἄρα ἡ τῆς δωδεκάτην ἡμέραν ἀκέπι πρὸ ὕλαβεν ὁ παροξυσμὸς ὥρας δυοῖν, ὥσπερ εἰώθει πρότερον, ἀλλὰ ἑβδόμης ὥρας εἰσέβαλεν. εἶτα ἡ τῆς τρισκαιδεκάτην οὐ δὲ τῇ ἕλκει, ἀλλὰ ὑστέρησε καὶ τούτους, ἑβδόμης ὥρας εἰσβαλὼν ἐπ' ἀξιολόγῳ ῥᾳστώνῃ τε καὶ παραλιμῇ. κατὰ δὲ τὴν τεσσαρεσκαιδεκάτην ἡμέραν, ἥτε παρακμὴ πολὺ βελτίων ἐγίγνετο, καὶ

ὁ παροξυσμὸς

ὁ παροξυσμὸς εἰσέβαλεν ὥρας ἐννάτης, καὶ τοῖς ὄροις ἀξιόλογα σημεῖα πέψεως ἐφάνη, προδηλοῦντα τὴν ἐσομένην λύσιν ἐν τῇ μελλούσῃ κρισίμῳ, ἀλλ' οὐ περὶ τούτου νῦν ὁ λόγος, ὅτι μὴ πάρεργον, ὅτι δ' ὑπὲρ μίγνυνται πολλάκις ἑτεροχρονεῖς πυρετοὶ χολώδεις φλεγματώδεσι καὶ διαλείποντες συνεχέσι, τοῦ πολλοὺς τῶν ἰατρῶν λανθάνοντες ὁ προγεγραμμένος ἄρρωστος ἱκανῶς, ἐνδείκνυται. ἀλλ' ἐπεὶ δὴ καὶ περὶ τούτων εἴρηται τὰ εἰκότα ὑπὲρ τὸ ἀναβληθὲν ὀλίγον ἔμπροσθεν ἐπάνειμι αὖθις. ὁ γάρ τοι σύνθετος ἐκ τριταίου καὶ ἀμφημερινοῦ συνεχοῦς, ὃν ἡμιτριταῖον ὀνομάζομεν, ἤτοι πλεονεκτοῦσαν ἔχει τὴν ξανθὴν χολὴν, καὶ διὰ τοῦτο καὶ τὰ τοῦ τριταίου συμπτώματα σφοδρότερα, ἢ τάντην μὲν ἐλάττονα, πλέον δὲ τὸ φλέγμα, καὶ διὰ τοῦτο τὰ τοῦ συνεχοῦς ἀμφημερινοῦ παθήματα βεβαιότερα, ἢ οὐδέτερον θατέρου τῶν χυμῶν ὑπικρατέστερον, ἀλλ' ἰσοθενεῖς, ἀμφοτέρους, ὥσπερ δὴ καὶ ἀκριβὴς ἡμιτριταῖος ἐστὶ, τοιοῦτος ὢν τῆς ἰδέαν, οἷόνπερ Ἱπποκράτης αὐτὸν ἐδήλωσε γράφων ἐν τῷ πρώτῳ τῶν ὑπὲρ δίμι ὧδε. ἦν δὲ τοῖς πλείστοισιν αὐτέων τὰ παθήματα, φρικώδεσι πυρετοὶ συνεχέσι ὀξέες, τὸ μὲν ὅλον οὐ διαλείποντες, ὁ δὲ τρόπος, ἡμιτριταῖος, τὴν μὲν μίαν κουφοτέρην. τῇ δ' ἑτέρῃ, ὑπὲρ παροξυνόμενοι, καὶ τὸ ὅλον ὑπὲρ τὸ ὀξύτερον ὑπὲρ διδόντες. φρικώδεις γὰρ εἶπεν οὐχ ἁπλῶς τοῦ μετὰ φρίκης εἰσβάλλοντας, ὡς μυρίοις γε πυρετοῖς ὑπάρχει τοῦτο, περὶ ὧν ἑξῆς ἐρῶ, ἀλλ' ὅσις τὸ πλεῖστον μέρος τοῦ παροξυσμοῦ κατειλήφασιν αἱ φρίκαι, κατά γε τὴν ἑτέραν τῶν ἡμερῶν ἢ συνεισβάλλουσιν ὁ τριταῖος τε καὶ ὁ συνεχὴς ἀμφημερινός. ἡ γὰρ ὑπόλοιπος ἡμέρα τὸν ἀμφημερινὸν ἔχει μόνον. ὡς τὰ πολλὰ μὲν οὖν ἡ πρώτη τῶν ἡμερῶν τὸν μικτὸν ἐξ ἀμφοῖν ὑπαφέρει πυρετὸν, ἡ δὲ δευτέρα τὸν συνεχῆ φλεγματώδη. συμβαίνει μὲν ἐνίοτε κατὰ μὲν τὴν πρώτην εἰσβάλλειν τὸν φλεγματώδη, κατὰ δὲ τὴν δευτέραν ἀμφοτέρους. ὁ γοῦν προξυσμὸς ὁ κοινὸς ἐξ ἀμφοῖν ὅταν ἰσοθενεῖς ὦσιν οἱ χυμοὶ, τοιοῦτος ἐστὶν οἷον ὀλίγον ἔμπροσθεν ὑπέγραψα τὸν ἡμιτριταῖον. ὅταν δ' ὁ τριταῖος ὑπακρατῇ, φρικωδέστερος ὁ πυρετὸς γίγνεται, καὶ τί καὶ ῥίγους προσλαμβάνει κατὰ τὴν ὑπασημασίαν. εὐθὺς δὲ δήπου καὶ θερμότερος ὁ τοιοῦτος ἐστὶ καὶ καυσωδέστερος. καὶ θᾶττον ὑπὲρ τὴν ἀκμὴν ἀφικνεῖται, καὶ τινὰ χολῆς ἔμετον, διαχώρησιν, ἢ ἰκμάδα φέρει. θατέρου δὲ τοῦ φλεγματώδους πλεονεκτοῦντος, ὑπακράτουσι μὲν αἱ ψύξεις τῶν ἀκραίων, ὀλίγαι δ' εἰσὶν αἱ φρίκαι, καὶ τῶν σφυγμῶν ἡ θλίψις ἰσχυροτέρα τε καὶ πολυχρονιωτέρα, καὶ βραδέως ὑπὲρ διδόασιν ὁ παροξυσμός. καὶ μετὰ πολὺν ἀκμάζει χρόνον οὐ μὴν οὐδὲ διψώδης, οὐδὲ καυσώδης ἐστὶν, οὐδ' ἔμετος, ἢ διαχώρησις χολώδης, ἢ νοτὶς ἐπ' αὐτοῦ γίγνεται. καὶ τάντης τῆς μίξεως τῶν δύο πυρετῶν, εἰς ἔννοιαν τινὰ καὶ Ἀρχιγένης ἀφίκετο, συγκεχειμένως μέν τοι καὶ ἀδιαρθρώτως. ὡς ὑπαδείκνυμεν ἐν τῷ ἑβδόμῳ τῶν γεγραμμένων ἡμῖν ὑπομνημάτων, εἰς τὴν περὶ τῶν σφυγμῶν αὐτοῦ πραγματίαν. οἴεται οὖν ἐν τοῖς ἡμιτριταίοις ἐνίοτε μὲν ὑπικρατεῖν τὸν τριταῖον πυρετὸν, ἐνίοτε δὲ τὸν ἀμφημερινὸν, οὐ μὴν περὶ γε τῆς ἰσοκράτους, μίξεως αὐτῶν, ἥπερ δὴ καὶ μόνη τὸν ἀκριβῆ συνίστησιν ἡμιτριταῖον, οὔτε ἐννενόησεν, οὔτε ἐδήλωσεν, ἀλλ' ὅλως παρέλιπεν. ἐπειδὰν γὰρ ἴσοι κατὰ τὸ μέγεθος ὑπάρχωσιν, ὅ τε χολώδης διαλείπων, καὶ ὁ φλεγματώδης συνεχής, ἡ μὲν εἰσβολὴ τοῦ προξυσμοῦ μετὰ φρίκης γίνεται μέσον γὰρ τοῦτ' ἔστι ῥίγους τε καὶ περιψύξεως, ὧν τὸ μὲν τῷ τριταίῳ, τὸ δὲ τῷ συνεχεῖ φλεγματώδει συνῆν. ἡ δ' ἀπὸ τῆς εἰσβολῆς αὔξησις, διὰ μὲν τὸν τριταῖον, εὐθερμαντός τε ἐστὶ, καὶ πρὸς τὴν ἀκμὴν ἐπειγομένη, διὰ δὲ τὸν φλεγματώδη, βραδεῖαν ὅσον ἐφ' ἑαυτῷ ποιούμενον τὴν ἀνάβασιν ἐπέχετε τε καὶ διακόπτετε, καὶ ἐστὶν ὥσπερ τις μάχη τῶν συμπτωμάτων, ἐνίοτε μὲν ἐκθερμαινομένου τοῦ κάμνοντος, ὅταν ἡ τοῦ τριταίου θερμότης ἰσχυρότερον ἐνεργήσασα, πρὸς τὸ δέρμα τοῦ χυμοὺς ἀναφέρει, κατέχοντος δ' ἐστὶν ὅτε καὶ ἀντιπαρῶντος εἴσω τῆς τούτου κίνησιν τοῦ φλεγματώδους, ἀργοῦ καὶ δυσκινήτου, καὶ ψυχροῦ, καὶ βραδιπόρου τὴν φύσιν ὑπάρχοντος, ἐν τε τῇ διαμάχῃ τάντῃ, κρατοῦντος μὲν τοῦ ψυχροῦ χυμοῦ συστολαὶ γίνονται, καὶ φρίκαι καὶ καταψύξεις τῶν ἀκραίων τε καὶ τοῦ δέρματος, ὡς δοκεῖν αὖθις ἕτερον εἰσβάλλειν προξυσμὸν, εἰδ' ὁ θερμότερος ὑπακρατήσειεν, ἀθρόως τε ὑπαθερμαίνονται, καὶ πλησίον τῆς ἀκμῆς ἀφῖχθαι δοκοῦσιν. εἶτ' ὀλίγον ὕστερον ὑπικρατήσαντος τοῦ φλεγματώδους, συστέλλονται τε πάλιν οἱ κάμνοντες καὶ καταψύχονται, καὶ φρίττουσι καὶ τοῦτ' οὐ πάνεται γινόμενον ἄχρι τῆς ἀκμῆς, ἥτις καὶ αὐτῇ, πρωϊαίτερον μὲν ἢ κατὰ τὸν φλεγματώδη χυμὸν, ὀψιαίτερον δὲ ἡ κατὰ τὸν χολώδη γιγνομένη φαίνεται. τοῦ μὲν γὰρ χολώδους τὸ τάχος ὁ φλεγματώδης ἐπέχει, τοῦ δ' αὖ φλεγματώδους τὸ βραδὺ καὶ νοθρὸν ὁ χολώδης ἐπεγείρει. τοιοῦτος μὲν τὶς, ὁ ἀκριβὴς ἡμιτριταῖος, ἐξ ὁσοσθενοῦς κράσεως δυοῖν πυρετοῖν γιγνόμενος, ὅτι καὶ δυοῖν χυμῶν. ὁ δ' οὐκ ἀκριβὴς, ἤτοι τὸν χολώδη χυμὸν, ἢ τὸν φλεγματώδη πλείονα κέκτηται. δευτέρα δ' ἔστιν ὑπὲρ πλοκὴ καὶ μίξις δυοῖν πυρετῶν τριταίου τε καὶ ἀμφημερινοῦ, παραπλήσιον μὲν τινὰ τὸν προξυσμὸν ποιουμένη τῷ πρόσθεν εἰρημένῳ, διαφέροντα δὲ τῷ τε προάγεσθαι τοῦτον εἰς ἀπυρεξίαν. καὶ τῷ κατὰ τὴν δευτέραν ἡμέραν ἤτοι μετὰ φρίκης ἢ ῥίγους εἰσβάλλειν μονωθέντα τὸν ἀμφημερινὸν. οὔκουν ἐθ' ἡμιτριταῖος ὁ τοιοῦτος ἔσται πυρετὸς, εἴπερ γε τῶν συνεχῶν ἦν ὁ ἡμιτριταῖος, εἰ δὲ θατέρῳ τῷ γένει τῶν πυρετῶν αὐτὸν ἐναριθμήσαιμεν, οὐχ ὁ τοιοῦτος μόνον, ἀλλὰ καὶ ἄλλοι τινὲς τῶν πυρετῶν ὀνομασθήσονται ἡμιτριταῖοι. κατὰ τοῦτο μοι δοκεῖ καὶ ὁ ἀγαθῖνος ἅπαντας τοῦ παρεκτείνοντας τριταίους ἡμιτριταίους ὀνομάζειν. ἀλλὰ γὰρ ἐπειδὴ περὶ ὀνομάτων μᾶλλον ἢ πραγμάτων αἱ τοιαῦτε ζητήσεις εἰσὶν, διατρίβειν ἐν αὐταῖς οὐκ κἀξιῶ. γέγραπται γὰρ ὑπὲρ τῶν ἰατρικῶν ὀνομάτων ἰδία καθ' ἑτέραν πραγματείαν, ἐν ᾗ καὶ τοῦτ' αὐτὸ δείκνυτε τε, καὶ διορίζεται τελέως, ὁποῖαι μὲν τινὲς εἰσὶν αἱ περὶ τῶν πραγμάτων, ὁποῖαι δὲ αἱ περὶ τῶν ὀνομάτων ἀμφισβητήσεις. ἴωμεν οὖν αὖθις ἐπ' αὐτὰ τὰ πράγματα, τὸν ἐφ' Ἱπποκράτους ὀνομαζόμενον ἡμιτριταῖον τὸν φρικώδη καὶ συνεχῆ, ὃν τριταῖος ἀμφημερινῷ μὲν τῷ συνεχεῖ κεραννύμενος ἀπεργάζεται, τῷ διαλείποντι δ' οὐκέτι, διὰ τὸ καὶ τὸν ἐξ ἀμφοῖν συντιθέμενον ἐξ ἀνάγκης καὶ αὐτὸν διαλείποντα γίγνεσθαι. οὐ μὴν οὐδ' ἐκ δυοῖν συνεχῶν, τοῦ τε χολώδους καὶ τοῦ φλεγματώδους, οἷόν τε γενέσθαι τὸν ἡμιτριταῖον. οὔτε γὰρ φρικώδη ποιήσει τὸν τοιοῦτον πυρετὸν ἡ μίξις, οὔτε πολλὰς ἐπαναδιπλώσεις ἔχοντα. παντὸς γὰρ συνεχοῦς πυρετοῦ κατὰ τὸν ἑαυτοῦ λόγον ὅταν ἀκριβὴς ᾖ, μήτε φρίκην ἔχοντος, μήτε ῥίγος, οὐδ' ὁ συγκείμενος ἐξ αὐτῶν ἔσται φρικώδης. ἀναγκαῖον οὖν εἰ μέλλοι φρικώδης τε ἅμα καὶ συνεχὴς ὁ αὐτὸς ἔσεσθαι, τὴν γένεσιν ἴσχειν αὐτὸν ἐκ δυοῖν πυρετῶν, τοῦ μὲν ἑτέ-

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 342 sur 494

ρα διαλείποντος, τὸ ἢ λοιπὸν συνεχὲς. καὶ διὰ τοῦτο τριταῖος μὲν ἀμφημερινῷ συνεχεῖ κεκραυνύμενος, ἐργάζεται τὸν ἡμιτριταῖον, ὅτε δ' ἀμφότεροι διαλείποντες, ὅτε δ' ἀμφότεροι συνεχεῖς γινόμενοι διώκειν δύνανται τοὺς πυρετούς. ἀφελέσθω δὴ μία μίξις ἡ ἐκ διαλείποντος ἀμφημερινοῦ καὶ συνεχοῦς χολώδους γιγνομένη, διωκτή τε καὶ αὖτη συνεχή τε ἅμα καὶ φλεγματώδους πυρετὸν ἐξεργάζεσθαι δύνασθαι. ἐμπαλιν δὲ τῇ πρώτῃ, τὸ μὲν συνεχὲς ἐκ τοῦ χολώδους, τὸ δὲ φλεγματώδες εἰς τὸ φλεγματώδες, τὸ δὲ τρίτον ἀναδιπλώσεων, ἐκ δὲ τῶν ἄλλων μάχης, μάλιστα ὅταν ἰσοβαρεῖς ὦσιν οἱ χυμοί. κραθέντος δ' αὐτῶν ὁποτέρου, καὶ συμπτώματα καὶ ἡ διάγνωσις ἐν τῇ πρώτῃ μίξει δεδήλωται. τούτων σύμπαντα περὶ τὴν τεταράτην μίξεων τε καὶ τοῦ φλεγματώδους, οἰκειότερα μὴ ὄντων ὡς ἂν δοθείη τῇ περὶ τύπου πραγματείᾳ. λέλεκται δὴ καὶ τὸ ἡμιτριταῖον, ὃ δὴ γράψειν Ἀρχιγένης μὲν, ἐς τριταῖον καὶ ἀμφημερινὸν ἀνήγαγε, ὃ προσηκόντως, ὅτι διαλείποντα πυρετόν. ἀγαθῖνος δ' ἀντικρυς ὁμολογοῦσι τὸν αὐτὸν γράψειν εἶναι καὶ τριταῖον τὸ ἡμιτριταῖον, ἐν δὲ μεγέθει μόνῳ τῷ παροξυσμῷ διαφορὰν ἔχοντα. εἰ μὴ δὲν ἁπάσας τοὺς πυρετοὺς τὰς διαφορὰς ἀκριβῶς γράψαντες ἐν τοῖς ὀνόμασιν ἐσφάλοντο, χαλεπὸν ἂν δὲν δέον. ἐπεὶ δ' ὅτε τὸ ἁπλῶς ὅτε τὸ συνθέτως πάσας ἐγράψαντας τὰς διαφορὰς, ἔπι τε τῇ πρώτῃς λύσας ἄλλας προσθεῖσαν, δέον ὅτ' εἰς προγνωσιν, ὅτ' εἰς θεραπείαν ὠφελήσας, ἡμεῖς ἐπράξαμεν εἰς ὅσον οἷοί τ' ἦμεν ἀκριβῶς διορίζασθαι τὸν τύπον ἅπαντα, χρόνῳ παμπόλλῳ δι' ἐμπειρίας ἅμα καὶ λόγου, τὰς χρησίμους διορίσαντες ἐν αὐτῷ διαφορὰς. αἱ μὲν δὴ ἁπλαῖ δι' ἐνὸς τούτου ἐμπλεκόμεναι, δι' ἑνὸς τύπου, ἧς δι' αὐτὸ ἂν εἴη ἀμαθὴς παντάπασιν, ὁ τἀντεῦθεν ὠφελεῖν ἀμελῶς ἀναγνούς. ἐκ γὰρ ὧν ἔφαμεν ὠφελεῖν τὸ φλέγμα τὰς χολώδεις πυρετοὺς μιγνυμένους ἀλλήλοις, γίνεται τοῦτο καὶ τὰ μελαγχολικοῦ μεταφέροντα πεκμαίρειν δεῖ δι' ἑνὸς ἑκάτερον ἐπανιὸν ὧδε πλοκῆς τε καὶ κράσεως, ὧδε πλοκῆς μὲν ὀνομάζοντας, ἐπειδὰν ἡ διαφορὰς ὥρας εἰσβάλωσι, κράσιν δὲ τὴν ἀεὶ ἅμα χρόνον ἀρχῆς. ὅτως δὲ σὺ βούλει πυρετοῦ ὠφελεῖν τε καὶ διαγινώσκειν δυνήσει τὶς, αὐτὸς καθ' ἑαυτὸν ἐννοεῖν ἐκ τῶν εἰρημένων ὁρμώμενος. ἁπάντων γὰρ τούτων ἀρχὴ καὶ πηγὴ καὶ τοῦ χεῖρον ὄντος, τὸ διαγινώσκειν ἀκριβῶς ἑκάστου τὰ ἁπλᾶ πυρετῶν τὴν ἰδέαν. ὃ δὴ πολὺ τὸ πλῆθος αὐτοῦ ὄντος, ἀλλ' οἱ πάντες τρεῖς, ὅτε πικρόχολος, καὶ ὁ μελαγχολικὸς καὶ ὁ φλεγματικὸς, ὧν ἑκάστου δύο διαφοραὶ. διαλείποντός τε καὶ συνεχοῦς γιγνομένου. ὡς ἂν τὰς πάσας διαφορὰς ἁπλᾶς τε ὧν χυμοῖς σκεπομένοις ἀναπομένων πυρετῶν, ἔξ τε ἀεὶμερ. εἰ δή τις ἄλλα προσορίζοιτο ταῖς δὴ μόρος ἐν αὐτοῖς διαφορὰ πρά τε τὸ πλῆθος τοῦ χυμοῦ καὶ τὸ ποσὸν καὶ τὸ ποιὸν ἢ σήψεως, ἔπι τε τὸν τρόπον ἢ διανοήσεις, καὶ τὸ μόρος ἐν ᾧ σήπονται τῶν χρόνων ἔχει. οἷον αὐτίκα τῶν δὴ τρίτης προσωμόνων διαλειπόντων πυρετῶν, ὅσοις μὲν ὀξὺς ὁ τοῦ παροξυσμοῦ βραχὺς, ἡ τε εἰσβολὴ μετὰ ῥίγους δεῖ, καὶ ἡ λύσις ἐφ' ἱδρῶσι καὶ χολεμέσιας. ἢ ἢ κάτω γαστρὸς ὑπαγόσης χολώδη, τούτοις μὲν ὄνομα κεῖται τριταῖος ἀκριβὴς, οἷοις δ' ἐλλείπει τι τούτων ἀκέτ' ἀκριβὴς, ἀλλ' ἁπλῶς, τριταῖος ὀνομάζεται. ἐὰν ἢ καὶ τὸ διάλειμμα μικρότερον ἔχωσι, μηκυνθέντος δηλονότι τοῦ παροξυσμοῦ, τριταῖον οὐκ ὀνομάζουσι παρεκτείνοντα, καὶ τοι καὶ αὐτὸ τότε πολλῷ ἐν βάθει μᾶλλον τε καὶ ἧττον ἔχοντος τῶν διαφορῶν. ἔσι μὲν δήπου τὰ μὲν πυρετὰ καλεῖν ἁπλῶς ὅτως μεμηκυσμένον, ὃς τις ἂν οἶμαι τεταρταίους καὶ ἑπτάσι ὥρας οὐ παροξυσμοῦ ποιησάμενος, ἀπυρέτους ἴσχει τὰς λοιπάς. τὸν δέ τινα μεμηκυσμένον ἱκανῶς ὅλον ἂν ἀμφὶ τὰς ἑβδομήκοντα ὥρας τὸ πυρετὸν ἐκτείνειν. καὶ τινὰ πῶς τούτοις ὧν πλέον μεμηκυσμένον, ὃς ἂν εἰς ἓξ καὶ τριάκοντα παροξυσμὸν

πνος αἰτίας εἰς ἡβύσειν ἥκουσιν. ἀλλὰ λιπαείσλαν γ' τινὶ μορίῳ τοῦ ζώου, τὸ αἷμα πλέον ἀθροισθῆ, ὑπὲρ τὴν δύναμιν αὐτοῦ ἡβύνῃ, διαφθείρεται, καὶ μάλιστ' ὅταν ἐμφραχθῇ σῶμα πάχος γ' μικροῖς ἀγγείοις, ἢ σφιγχθῇ σῶμα πλῆθος, ὁποῖον τι συμβαίνει κατά τε τοὺς βουβῶνας, καὶ τὰ φύματα, καὶ ἁπλῶς εἰπεῖν, ἅπασας τὰς φλεγμονάς. γ' γὰρ ταῖς τοιαύταις διαθέσεσι κατὰ σύνταξιν αἰτίαν φθείρεται τὸ αἷμα, τῷ τε μὴ διαπνεῖσθαι, καὶ τοῦ μὴ περατοῦσθαι πρὸς τῆς φύσεως. ὅτι δὲ καὶ τὰ μὴ διαπνεόμενα σήπεσθαι πέφυκεν ὑπὸ τῶν ἐκτὸς ἀέρων, δῆλον ἐστὶ θεωρῆσαι, ῥᾳδίως τε καὶ ταχέως. ἐπαγαγεῖν δ' ἡμᾶς ἱκανῶς δύναται τοῦ λεγομένου, τὸ διὰ τὰ πλυνόμενα. ἀναβαίνουσι γὰρ γ' κύτταις οἱ μὲν ἀφρώδεις, οἱ δ' ὠχροὶ, οἱ δ' ἐρυθροὶ ἰχῶρες, τοῦ κατὰ τὴν φλεγμονὴν ὑπερακόντων χυμοῦ, τὸ μὲν διεγόμενον ἀλλ' ὑπὸ λεπτότητος, ἔξω ἱδροῦμενον. ἔστι δ' ὅτε καὶ μέλας ὁ ἰχὼρ φαίνεται οὗτος, καὶ οὐδὲ διαφορὰς ὄψεως, ἀλλ' γ' τῷ χρόνῳ ποιόν τι, ποιοῦ-
01 μενον ὡς τὰ πολλὰ τῶν ὠχρῶν πυσμάτων. ἅπερ ἴσως τοῦ πικροχόλου διαπνεόμενος χυμοῦ γνωρίσματα, διαθάπερ ἀφρώδους μὴ τοῦ φλέγματος, ἐρυθρὰ δὲ τοῦ αἵματος. εἰκὸς οὖν ποτὲ καὶ αὐτὸ τὸ αἷμα σήπεσθαι ὑπὸ τῶν φλεγμαίνοντα χωρίων καὶ τὸν ἐπ' αὐτῷ πυρετὸν ἁπλούστερον μὲν εἶναι τῶν ὑπὸ τῶν ἄλλοις χυμοῖς, ἀναλογίαν δὲ τῶν παροξυσμῶν, γ' τριταίαν μάλιστα ποιούσῃ λαμβάνειν, οὕτω γὰρ φαίνεται διὰ τὴν πλυνικῶν γινόμενον ὅταν ἐρυθρὰ πύνωσιν, εἶτ' ἐναποπυηθέντα, μεταβάλλει μὴ διὰ παντός. ὅλον μὴ διὰ λεπτότητα τὸ αἷμα καὶ ποιὸν ὄντα, εἰς τὴν ὠχράν. ὅσον δὲ παχύτερον εἰς τὴν μέλαιναν χολὴν, ὥσπερ καὶ τῶν καλουμένων ἀνθράκων, καὶ γὰρ ὑπὸ τούτων ἐξ αἵματος ἰσχυρῶς ζεσάντος, ἡ μετάπτωσις εἰς τὸν μελαγχολικὸν χυμὸν γίνεται. οὕτω δ' ἀκούειν χρὴ τὸ γενναῖον εἶναι, μελαγχολικὸν χυμὸν ὡς οὐκ ἀκριβῶς ἤδη γεγονότα μέλαιναν χολὴν, ἀλλ' γ' μέ θειόν τινι πεπαυμένον. καὶ τοίνυν καὶ οἱ πυρετοὶ διὰ τὰς τῶν χυμῶν ἰδέας, εἰς οὓς μεταβάλλει τὸ αἷμα συνίστανται, μόνῳ τοῦ διακρίνεσθαι καὶ οὐ διακρίνεσθαι διαλλάττοντες, ἁπλούστεροι γὰρ οἱ ὧν τὴν τοῦ αἵματος μεταβολὴν,
20 τάττ' ἄλλα, καὶ τοῦ πρᾶον ἢ θρασίας ἐ γὰρ ὅτι μάλιστα παμπόλλη φαίνοιτο διὰ τὴν ὑπερβολὴν ἢ χειρὸς, τὸ ἀλλὰ πρᾶόν γε πάντ' ἴσην, ὥσπερ ἡ μετὰ τὰ βαλανεῖα. τὸ μὲν γ' πλῆθος ἀεὶ τ' πυρετῶδες θρασίας γ' τοῦ πλήθει διάτης τῆς ἀποῤῥοῆς. τὸ δὲ ἀνιαρὸν, ὡς πρὸς τὴν ὠφελουμένην ἔξωθεν χεῖρα, ἢ τὴν τοῦ χυμοῦ δριμύτητα. καὶ δι τοῦτ' ἔσω μέγιστον γνώρισμα, τ' τ' πυρετὸν ὀργαζομένου χυμοῦ. λέγω δὴ τὸ ἢ τὴν ποιότητα ἢ θρασίας. ἡ μὲν γὰρ ἀτμωδεστέρα τε καὶ ἀλυποτέρα τοῦ αἵματός ἐστιν. αἱ δ' ἀνιαραὶ, καὶ διαβρωτικαὶ, ἀκνώδεις, ὑπὸ ταῖς χολαῖς σωίστανται. ὅταν δὲ ἢ μὲν τὴν πρώτην ὠφελουμένην, ἀτμωδέστερα μᾶλλον ἐ δριμὺ φαίνεται, χρονιζόντων δὲ ἢ βραχὺ, προσγίνεται τὸ ἀκνωδέστερον αὐτῷ, μάλιστα ἀνώμαλον, ὡς δι' ἡτινος ποτὲ κοινὸν διαβεβῶσι δυνάμεως, ὑπὸ φλέγμασι σπομένῳ τ' τοιοῦτον πυρετὸν ἴδοι γινόμενον. ὑπονοεῖ δ' ἐ μοι καὶ ζητοῦντι τ' αἰτίαν δι' ὃν οἱ μὴ ὑπὸ τοῖς ἄλλοις χυμοῖς πυρετοὶ, τ' θρασίαν ὁμαλῶς προϊοῦσαν ἔχουσιν, οἱ δ' ὑπὸ φλέγματα μετὰ τ' ἐρημένης ἀνωμαλίας, ἐοίκει μάλιστ' αἴτιον εἶναι τὸ γλίσχρον καὶ παχὺ τὴν δύσδιά
50 λυτον τ' χυμὸν. διαπνεῖται μὴ γ' διὰ τὴν τοῦτο, ὡς τὴν τ' ἄλλων ἁπάντων, ὁπόσον ἂν ἐκάστου τε λεπτυνθῇ. λεπτύνεται δὲ μόλις, ὅτι πορ ἂν ἦ παχύτατον, ἂν δὲ καὶ ψυχρὸν ὑπάρχῃ φύσει, πολὺ διὰ καὶ μᾶλλον, οὔτ' οὖν ὅλον, οὐθ' ὁμαλῶς, ἀλλ' ὥσπερ ἂν ἡ σπεδιὰν γίσχυσι, κατ' ἐκεῖνο μόνον ἐκφυσᾶται καὶ ἀναφέρεται λελεπτυσμένον, ὁμοίου τοῦ συμβαίνοντος ὄντος, οἷόν τι διὰ τὴν ἐκτὸς ἐψομένην γλίσχρως, καὶ παχέως χυμῷ τὸ γινόμενον. ἐπανίσαντα γὰρ αὐτῆς πομφόλυγα. ὧν ἐκπυομένων, ἀθρόον ἀναφέρεται πνεῦμα σωματαφέρον ἑαυτῷ λελεπτυσμένα ὑγρότητα. τοῖς δὲ λεπτοῖς χυμοῖς ἐψομένοις οὔτε πομφόλυγα ἐγγίνονται, καὶ ὁ ἀναφρόμενος ἀπ' αὐτῶν ἀτμὸς, ὁμοίως τε ὑγιὴς πάντη καὶ σωτηρίας ἑαυτῷ. Ἐπεὶ δὲ καὶ περὶ τούτων εἴρηται τὰ ἐνόντα τὴν αἰτίαν ὑπισχνούμεθα τ' ὀνομαζομένων σωόχων πυρετῶν. θαυμαστὸν γ' εἶναι μοι δοκεῖ, πολλάκις μὲν ἄχρι τῆς τετάρτης ἡμέρας, γίνοτε δὲ καὶ μέχρι ἑβδόμης ἡμέρας, ἵνα παροξυσμὸν ἀπ' ἀρχῆς ἐπ' αὐτῶν ἄχρι τελευτῆς γίνεσθαι. καί τις ἂν ἐπὶ ἀκριβῶς ἐπισκέψοιτο θαυμασιώτερόν ὅτι τὸ κατὰ
40 πρίοδον παροξύνεσθαι τινὰ πυρετοῦντας. ὁ γὰρ γ' τοῖς ἔμπροσθεν εἰπομεν παράδειγμα ἢ κόπου, ἢ ἡδονῆς μέρος σπομένης, οὐ πάντη συμβαίνει διὰ τ' γ' τοῦ ζώου σώματι μιγνυμένων τ' σπομένων χυμῶν τοῖς ἀσπομένοις ἑτοίμως, ἅτε συμπνοίας ὄσης οὐ συζυγίας ἐκ παντ' εἰς πάντα. οὐκοῦν οἷόν τε γίνεσθαι τ' σπεδόνα καθ' ἣν μορίου ἄλλοτε ἄλλο, πλὴν ἐ φλεγμονὴ διακαυσα κατέχῃ τ' ἀεξάμενον σήπεσθαι χυμόν. ἐπεὶ τοίνυν εἰς τἀναντίον ὁ λόγος προὔβη, χαλεπότερον δὲ ὄντ' ἐξευρεῖν τὴν αἰτίαν τῶν κατὰ πρίοδον παροξυομένων πυρετῶν ἢ περ τ' σωόχ, πειρατέον ἑκατέρων ἁψασθαι, ἀ δ' ἡνταῦθα μηκύνοντες, ἀ δ' ἀνυλεγόντες εἰς ἐσφαλμένους, ἀλλ' ὥσπερ γ' ἄπασι τοῖς ἔμπροσθεν ἐποιήσαμεν, αὐτὰ τὰ ἀληθῆ μόνα διορχόμενοι, ἐξ ὧν ὁρμώμενος ἄν τις εὑρεῖν διώαιτο, τὰ τοῖς ἄλλοις διημαρτημένα, ἀρκτέον δὲ ἀπὸ τ' ἐναργέστατα φαινομένων, ἅπερ ἐστὶν ὀφθαλμίαι τε πυθοῦ, αἱ μὲν καθ' ἑκάστην ἡμέραν, αἱ δὲ διὰ τρίτης ἡμέρας παροξυόμεναι, φαίνονται δὲ καὶ ὧτων ἀλγήματα, καὶ κεφαλῆς, ἤτοι συμπάσης, ἢ καὶ τοῦ ἡμίσεως, ὅθ' ἡ προσαγορεύουσιν ἡμικρανίαν, γίνοις δὲ καὶ
05 ποδάγρα καὶ ἀρθρῖτις, ὁρᾶται κατὰ πρίοδον παροξυομένη, ὥσπερ οὖν ὑπὸ τῶν τοιούτων ἁπάντων, ἰσθεῖν δὲ καὶ τὰς φλέβας γ' τοῖς παροξυομένοις μορίοις εἰς ὄγκον αἰρομένας, καὶ τὸν φλεγμονὴν αὐξανομένην, καὶ τὰς ὀδύνας ὀξυτενομένας, καὶ ῥοῦμα ποθεῖόν που προχεόμενον ἔξω, οὕτω χρὴ νοῆσαι διὰ τῶν γ' τὸς ὅσα μὴ φαίνεται τὴν αὐτὴν ἀναλογίαν σωζομένην ἔχοντα. ὡς γάρ τε καὶ τὴν γ' τῇ πλυθρίδι, καὶ τὴν γ' τῇ ποθεινοδυμονίᾳ φλεγμονὴν, διαίρεσθαι μὲν γ' ταῖς ἀρχαῖς τῶν παροξυσμῶν, διαφορεῖσθαι δὲ καὶ προσελλεσθαι κατὰ τὰς παρακμὰς. ὅπως δὲ γίνεται ταῦτα, τάχ' ἂν εὕροιμεν ἐ ποθὲν γνώσεως φλεγμονῆς καὶ τῶν καλουμένων ῥυμαλικῶν διαθέσεων ἀναμνησθέντες, † ὅσα δι' ἑτέρων ἡμῖν ἀκριβέστερον εἴρηται. σὺν ἐκείνοις γ', ὅσον ἴδιον ὄν τοῦ νῦν λόγου προσιθῶν, ἀποχρήσει τοῖς παροῦσι ζητήμασι. τὸ τοίνυν ὠφελούμενον τοῖς ὀφθαλμοῖς ῥύμασι, συγχωροῦσι μὴ ἅπαντες ἀκ' τ' κεφαλῆς ὑπορρεῖν, ἥτις δὲ ὄντ' αἰτία, δι' ἣν γ' ἀκριβεστέρα ποθιόσῳ πολλάκις ὑπορρεῖ, λέγειν οὐκ ἔχουσιν, ὡς ἂν μὴ φιλοσοφήσαντος τοῦ κατὰ τὴν φυσικὴν διαίρεσιν, ὑπὲρ ὧν γ'

† al. γ' τοῦ περὶ ἀνομαλ' δυσκρασίας

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 344 sur 494

τρισὶ βιβλίοις ἡμεῖς ἐγράψαμεν, ἀποδεικνῦντες ὡς αἱ πᾶσαι τέσσαρες εἰσὶν, ὑφ' ὧν τά τε φυτὰ, καὶ τὰ ζῶα διοικεῖται. μία μὲν οὖν ἐστὶν ἡ τῶν οἰκείων ἑλκτικὴ, δευτέρα δὲ ἡ καθεκτικὴ τούτων. καὶ τρίτη πρὸς ταύταις ἡ ἀλλοιωτική. καὶ τετάρτη γε πρὸς αὐταῖς ἡ τῶν ἀλλοτρίων ἀποκριτική. διττὸν δὲ δή που τὸ ἀλλότριον ἐστὶν ἐν ἅπασι τοῖς οὖσι, τὸ μὲν τοῦ ποιῶ, τὸ δὲ τῷ ποσῷ. ἀθροίζεται μὲν οὖν τοῦτο διὰ τὴν ἐν τοῖς μορίοις τῶν δυνάμεων ἰσχὺν καὶ ἀῤῥωστίαν. ἂν μὲν γὰρ ἰσοσθενεῖς ὑπάρχωσιν, οἵτ' ἐξοχετεύοντες πόροι τὰ περιττώματα, κατὰ φύσιν ἔχωσιν, ὑγιαίνει τὰ μόρια πλείονος δὲ ἀχθέντος, ἢ ὅσον ἀλλοιοῦται, τὸ περιττὸν ἅπαν ἀναγκαῖον ἀκκρίνεσθαι, πρὸς τῆς ἀκκριτικῆς δυνάμεως ὠθούμενον. εἰ δ' ἀῤῥωστήσειεν αὕτη, μένειν ἐν τῷ χωρίῳ. καὶ τὸ μὲν πολὺ, βαρῦνον τε καὶ διατεῖνον αὐτὰ, τὸ δὲ δριμὺ, διαβικρῶσκον τε καὶ δάκνον, ὥσπερ γε καὶ τὸ μὲν θερμὸν, θερμαῖνον, τὸ δὲ ψυχρὸν ψύχον. ἐναργῶς δὲ φαίνεται ταῦτα, κἀπὶ τῶν κατὰ τὴν γαστέρα. πρόσε νεγκάμενοι γὰρ τινὲς ἐσθ' ὅτε σιτία πλέονα, ποτὲ μὲν ἐμεῖν ἀναγκάζονται ναυτιάσαντες. ἐνίοτε δὲ διαῤῥοίαις ἁλίσκονται. ὅπερ οὖν ἐνταῦθα διὰ μεγίστων εὐρυχωρίων ἐκκρίνεται πρός γε τὸ ἐκτὸς ἐξερευγομένων τὸ περιττὸν, τοῦτ' ἐν ἄλλοις μέλεσι τοῦ ζώου, διὰ λεπτῶν πόρων, οὐκ ἐκτὸς, ἀλλ' ἐξ ἑτέρων εἰς ἕτερα μεταῤῥεῖν μέρη, ὠθούντων μὲν αὐτὸ τῶν ἰσχυροτέρων, ὑποδεχομένων δὲ τῶν ἀσθενεστέρων. ὠθεῖται δ' αὖθις κἀκ τούτων εἰς ἕτερα, καὶ ἐξ ἐκείνων εἰς ἄλλα καταῤῥεῖ, μέχρι πρὸς ἂν εἰς τὰ πάντων ἀσθενέστερα κατασκήψῃ. παλινδρομῆσαι δ' αὖθις εἰς ἕτερα ἐντεῦθεν τῶν ἰσχυροτέρων, ἀδύνατον αὐτό. καὶ διὰ τοῦτο κατά γε τὰς πληθώρας καὶ κακοχυμίας, τὰ πάντων ἀσθενέστερα μόρια, τὰ μὲν φλεγμοναῖς ἁλίσκεται, τὰ δ' ἐρυσιπέλασι, τὰ δὲ ἕρπησι, τὰ δ' ἄλλῳ τινὶ παθήματι, τὰ δὲ καὶ τὴν καλουμένην ἴσχει ῥευματικὴν διάθεσιν, ὑπὲρ ἧς ἰδία μοι γέγραπται. θαυμαστὸν οὖν οὐδὲν, ἤτοι τὸν ἐγκέφαλον, ἢ καὶ σύμπασαν ἐνίοτε τῆς κεφαλὴν, ἀθροίζασάν τι περιττὸν, ἐπί τι τῶν ἀσθενεστέρων ἀπώσασθαι μορίων, ἢ οὖς, ἢ ὀφθαλμοὺς, ἢ κρόταφον, ἢ χεῖλος, ἢ ὀδόντας, ἢ γνάθον, ἢ οὐρανίσκον, ἢ οὖλα, καὶ γαργαρεῶνα, καὶ παρίσθμια, καὶ τοὺς ἀδένας τοὺς ἐνταῦθα. κἀπειπὰν τούτων μηδὲν ἀσθενὲς ἦ, καὶ θώρακι καὶ πνεύμονι, καὶ φάρυγγι, καὶ στομάχῳ, καὶ γαστρὶ καταπέμπει τὸ ῥεῦμα. καθάπερ οὖν ἡ κεφαλὴ πολλάκις ἑκάστῳ τῶν εἰρημένων αἰτία γίνεται νοσήματος, οὕτω καὶ τῆς κατὰ τὸ ἧπαρ καὶ τὸν σπλῆνα φλεγμονῆς, τῶν ὁμιλούντων τι μορίων, ἢ καὶ νὴ διὰ τῶν πορρωτέρω κειμένων ἐν, ἢ καὶ πλείω γεννᾶ τε καὶ αὐξάνει, καὶ ἀκῤῥεῖ, καὶ κατὰ περίοδον παροξύνει. καὶ οὐδὲν θαυμαστὸν ὅμοιόν τι συμβαίνειν αὐτοῖς πάθημα, τῇ κατὰ τὴν γαστέρα τῶν περιττωμάτων ἐκκρίσει. ὥσπερ οὖν εἴτις ἑώρα μὲν ὅσον ἐκκρίνεται καθ' ἑκάστην ἡμέραν, ἠγνόει δὲ τὴν αἰτίαν τῆς ἐκκρίσεως, ἐθαύμαζεν ἂν τὴν τάξιν. οὕτως ὅστις οὐκ οἶδεν, οὔτε τῆς γενέσεως τῶν ἐν τῇ κεφαλῇ περιττωμάτων, οὔτε τῆς ἐκκρίσεως τὴν αἰτίαν, ἀγνοεῖ δὲ καὶ διάτι τὰ μὲν εἰς τὸ ἐκτὸς ἀποῤῥεῖ, τὰ δ' εἰς ἕτερόν τι μεταῤῥεῖ μόριον, ἀπορεῖτε καὶ θαυμάζει τὴν ἀναλογίαν τῆς ὠθῤῥοῆς. ὡσαύτως δὲ καὶ ὅστις οὐκ οἶδεν οὔτε τὰ πέμποντα τοῦ ἥπατι τὸ περιττὸν, οὔτε τὴν αἰτίαν καθ' ἣν ὠθῑπέμπεται, θαυμάζει τὴν ἀναλογίαν τῶν ἐφ' ἥπατι πυρετῶν, ὁ δέ γε γνοὺς ὅτι τὸ κατασκῆπτον εἰς τὸ σπλάγχνον ῥεῦμα. τήν τε πρώτην εἰργάσατο τῆς φλεγμονῆς ἀρχὴν, καὶ τοῦ μετὰ ταῦτα παροξύνεσθαι, τὸ πεπονθὸς αὐτὸ τὴν αἰτίαν ἔχει, πέπαυται θαυμάζων. διττὴ δὲ ἡ πρόφασις ἔστι τῆς τοιαύτης ὠθῑῤῥοῆς, μία μὲν ἣν νῦν δὴ πέπαυμαι λέγων, ὅταν ἐξ ἑτέρων μορίων ὠθῑπέμπεται τοῖς ἀσθενεστέροις τὰ περιττώματα, δευτέρα δ' ὅταν ἕλκηται, περὶ ἧς ἤδη λεκτέον ἀρχὴν τῷ λόγῳ καὐταῦθα τὰ πᾶσιν ἐναργῶς φαινόμενα ποιησαμένους. εἰ γὰρ ἐπαλείψαις τινὶ θαψίαν, ὄψει τοῦτον ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ θερμότερον τε τὸ μορίον ἴσχοντα, καὶ εἰς ὄγκον οὐ σμικρὸν ἐξαιρόμενον. οὕτω δὲ καὶ εἰ παρὰ πυρὶ θάλψαις τὸ μέρος, ἢ ἀναπρίψαις ἰσχυρῶς, ἤτοι ῥητίνῃ καταχρίσας ἢ πίττῃ μετρίως θερμῇ. κἄπει τ' ὀλίγῳ ὕστερον ἀκρασπάσας ἀθρόως, ἢ εἰ καί τι προσαπολέψαις ὅτω δή ποτε μερεῖ θερμαῖνον φάρμακον. ὄψει γε ἐν ἅπασι τοῖς τοιούτοις εἰς ὄγκον ἐξαιρόμενον αὐτὸ, τῆς θερμασίας ἤτοι γ' ἕλκειν ἐφ' ἑαυτῆς, ἢ δέχεσθαι ῥεύματα πεφυκείας, οὐ γε ἀναγκαῖον ἐν τῷ πρόντι τὰ τοιαῦτα διορίζεσθαι, τὸ χρήσιμον εἰς τὸ προκείμενον ἔχοντας ἤδη, καὶ χωρὶς τοῦ τὰ τοιαῦτα φιλοσοφεῖν. ὠθῑῤῥεῖν γε ἀεὶ φαίνεται τοῖς ἰσχυρότερον θερμαινομένοις μορίοις, ἐν μὴ τοῖς πληθωρικοῖς καὶ περιττωματικοῖς σώμασιν, ἱκανῶς δαψιλὲς, ἐν δὲ τοῖς ἀπρίττοις ὀλίγον. ὑπῤῥεῖ δ' οὐκ ἥκιστα καὶ τοῖς ὀδυνωμένοις. οὕτως γοῦν πολλάκις ἄκρον τὸν δάκτυλον τῆς χειρὸς ἐλαχίστῃ βελόνῃ νυχθεὶς τις, ὀδυνᾶται μὲν αὐτίκα, μικρῷ δ' ὕστερον φλεγμαίνει τε καὶ εἰς ὄγκον αἴρεται μέγιστον, ἅπαντα τὰ πορίξ, ἐνίοις δὲ καὶ βουβῶνες ἐπανίσανται κατὰ τὰς μασχάλας, ἀκλαυσάντων τι τοῦ ῥεύματος. τῶν ἀραιῶν τε καὶ σπογγοειδῶν ἐνταῦθα σωμάτων, ἃ δὴ καλοῦσιν ἀδένας. ἐστὶ δ' οἷς καὶ κατὰ μέσον τὸν βραχίονα, τοῦτο φαίνεται γιγνόμενον, οἷς ἂν ἀξιόλογος ἀδὴν, ἐνταῦθ' ἢ τεταγμένος. ἐναργέστατα δ' ὄψει τὸ λεγόμενον, ἐφ' ὧν ἂν ἑλκύδριόν τι μικρὸν ἀφλεγμαντόν τε καὶ ἀνώδυνον. ὄνυχος ἢ πλησίον. εἰ γὰρ ἀμεληθείη τοῦτο, καὶ μὴ συνέρχοιτο, καὶ εἰς οὐλὴν ἄγοιτο, τῆς ὑπατρεφομένης αὐτῷ σαρκὸς ὑπὸ τοῦ ὄνυχος θλιβομένης, ὀδυνᾶται μὲν πρῶτον, εἶθ' ἑξῆς ὅλος ὁ δάκτυλος, ἐνίοτε δὲ καὶ καρπὸς αὐτῶν, ἢ ποῦς εἰς μεγίστην ἐξαίρετο φλεγμονὴν, οὕτως ἄρα καὶ ἡ ὀδύνη ῥεῦμα τοῖς ὀδυνωμένοις ἐπάγει μορίοις, οὐ μὴν οὐδὲ τούτου τῆς αἰτίαν ἐνταῦθα λέγειν ἀναγκαῖον, ἑτερώθι γὰρ εὐκαιρότερον λέλεκται, καὶ οὐδὲν αὐτῆς εἰς τὰ πρόντα δεόμεθα. φαίνοντο γοῦν ἤδη σαφῶς αἰτίαι ῥευμάτων ἐξ αὐτῶν ὁρμώμεναι τῶν ῥευματιζομένων μορίων διττὰι, μία μὴ ἡ ἐκ τῆς ἀναπεμπομένης ἐν αὐτοῖς θερμασίας, ἑτέρα δὲ ἡ ἐκ τῆς γινομένης ὀδύνης. τοῦ δ' ἤτοι πλέον, ἢ ἔλαττον, ἢ χρηστότερον, ἢ μοχθηρότερον ἐπιῤῥυήναι τὴν αἰτίαν οὐκ ἔτ' ἐξ αὐτῶν ἔχει μόνον τῶν ῥευματιζομένων σωμάτων, ἀλλὰ τοῦ μὴ χρηστότερον ἢ μοχθηρότερον, ἐν τοῖς πέμπουσι μορίοις ἡ αἰτία, τοῦ δ' ἧττον τε καὶ πλέον ἐν τοῖς συναμφοτέροις. αἱ μὴ γε ἰσχυραὶ θερμασίαι τε καὶ ὀδύναι πλέον ἕλκουσιν, αἱ δ' ἀσθενέστεραι μεῖον, οὕτως δὲ καὶ τὰ μὴ ἀπέριττα σώματα, βραχύτι τοῖς ἕλκουσι πέμπουσι, τὰ δὲ περιττωματικὰ τε καὶ πληθωρικὰ τοσούτῳ πλέον, ὅσῳ περ ἂν ἐξεστήκει τοῦ κατὰ φύσιν. αὐταὶ μὲν οὖν αἱ διαφοραὶ τῶν ῥευμάτων χωρὶς τῆς τῶν ῥευματιζομένων ἀσθενείας γίνοντο. ἕτεραι δὲ διά τε τὴν τούτων ἀσθένειαν, καὶ τὴν ἰσχὺν τῶν πεμπόντων τὰ περιττώματα, πᾶσαι γὰρ αἱ χωρὶς τοῦ τρωθῆναι, καὶ

θλασθῆναι

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 345 sur 494

θλαδλῶαι λατἄλαμβανόσαι τὰ μόρια φλεγμονὰι, πρὶπλωμάτων ζνδν λατασκκπλόντ ὄζ ἰχυροτόρων εἰς ἀ-
δγνεσρα γίνον), σωνεξάπλοσι δ' ὄυβὺς ἀι τοιαῦτ φλεγμονὰι ⓒ πυρετὸς, ὅταν ἤτοι δλὰ μέγεθος ἢ γλτνίασιν
ἢ ὄζ αὐτ θδρμότης ὑδὶ τ λαρδίαν ὄζικνεῖτ. σὶπε) ᾗ δν γ πάσας ταῖς φλεγμονᾶις τα κατασκήλαντα πε/
ριπλώματα δλὰ τὰς ἐρνμλύας ἔμπροδγν αἰτίας. ὄχ ὁμοίως δὲ σίπετ τὰ πάντα, τῷ τὰ μ ἐὰν φλεγμαίνκὰ, τὰ
δὲ μελαγχολικὰ, τὰ δὲ πικρόχολα. σπομλύων δὲ αὐτ ἀνάπλετ θδρμασία πρὸ φύσιν γ ὅλ φλεγμαίνονζα μο-
ρίω, σωεκθδρμαίνοζα μ, ὅζα πρῶτα ψαύλ τ φλεγμαινόντων μορίων, εἰθ' ἑξῆς τὰ σωεχῆ τόποις ὑφ' ὧν αὐθις
ἕτερα ὅλ τ γαγνιάσεδ λόγῳ θδρμανθέντα, ὡ πάλιν ὑπὸ ἐκείνων ἕτερα διακομίζλ τ θδρμασίαν γίνοτε μέχρι
ῆ λαρδίας. ἤτις μ δν δὲν ἡ γ τοῖς φλεγμαίνουσι διάθεσις, γ̓ντε ὅλ πρὸ τ ἀσωμάλα δυσκρασίας ἔρχ) λόγῳ,
καὶ τῷ πρὸ τ πρὸ φύσιν όγκῳ. ὅτι δ' ἀναγκαῖον ὄδὶ τὸ πρὸ ἐχόμλῶ γ αὐτοῖς ἅμα σίπεδδ πολλάκις, ἅμα δὲ
ὡληρρνεῖσιν, γ τῷδε λεχθήσετ. τὸ λατασκήλαν δζ ἑτέρδ μέρους εἰς ἕτερον πρὶπλωμα, ποτὲ μ ὅταν δὲ πολὺ
ⓒ μοχθηρὸν, ὡς βλάλαι τ ῥδυμαλιδγόντος μορίς τ δλνάμιν. γ̓νιοτε ὅταν ὠληκὶς τε ⓒ ὀλίγον, ὡς μηδὲν ἀδλ-
κῆσαι τὸ ὑποδεξάμλῶ σῶμα. εἰ μ δλὴ βλάλει τ δλνάμιν εἰς ποσόν, ὡς ἐκλυτόν τε γίνεδαι, καὶ μηκέτι κρα-
τεῖν, ὧν ἔμπροδγν ὑκράτ, σὶπεδδ τλωικαῦτα ἀναγκαῖον ἤδλ ⓒ ὅλ ἅμαλα ἠ̓ δλῆον λόγον, ὅτι τε τὸ μὴ λρα
τούμλνον ὑγρὸν ὑπὸ τ οἰκείας θδρμότητος ὑπόλειπον ἔχει τ εἰς σπεδόνα μετάστασιν, ὅτι τε τοῖς πρὸπλώμασι
σπομλίοις σωδιασώπετ. εἰ δὲ μὴ βλάλειεν εἰς ποσοῦτο τ δλνάμιν ὡς ἐκλυθεῖσαν ἧσυχάσαι παντάπασιν,
ἠμιμοχθηρόν τι καὶ οἷον ἡμισαπὲς γ̓ν τῇ τοιαύτῃ κατασάσει γίγνετ) τὸ αἷμα, τῇ μὲν τῶν σπομλίων πρὸπλωμά
των γαγνιάσει σωδιασπόμλον. γ̓ν δὲ ὅλ ἠ̓ φύσιν ἑαυτ διαμλίον τοσοῦτον, ὅζον ὑδὶ ὅλ λόγῳ τ διακοσμό
σις αὐτὸ δλνάμεως. ὁποτέρως δ' ἂν ἔχει, τότε ἠ̓ τ πρώτλω σπεδόνα θδρμὸν ἀναπέμπλῶ, ἔσι μ πάντ δμοι
μύτερον τὲ ⓒ διακνωδέσερον τ ἠ̓ φύσιν, αὐξάνετ δ' εἰς τοσοῦτον, εἰς ὅσον ἂν καὶ ἡ τῶν πρὸπλωμάτων φύσις
ὄζαρκεῖ. πλησιον γάρ ζνα λόγον ἔχει ταῦτα πρὸς τλὶ ὄζ αὐτ ἀναπεμπλίλω θδρμασίαν, οἷον πῦρ τὰ ξύλα
πρὸς τὸ ὦῦρ, ὃ μὲν εἰς ἄπειρόν γε χρόνον ὄζαρκεῖ ταῦτα πρὸς τ ἀλλοίωσιν, ἀλλ' ἔσιν ὅρος αὐτοῖς τ μεταβολῆς
ἡ τ ὑπερχόσης ἰκμάδος ἀπώλεια μέχρι τοσόδε διαμλίνς, ἄχρι πρ ἂν ἔχει ζ ῆ συμφύτ νοσίδος. ἐκ/
δλαπανηθείσης δὲ τούτης, πέπαυτ τὲ καίομλνα, ⓒ τὸ λείψανον αὐτ, καλεῖτ τέφρα. καὶ δ' ἡ ⓒ τ διασπομέ
νων χυμῶν, ὡσάυτως ἡ θδρμασία διαμλίᾳ μέχρι πρ ἂν ὀπηθῶσι τελέως. ὀλίγον δ' ἐνὸς τὸ τ χυμῶν γίνεδαι,
γλῶδες λείψαν), ὄχ ὥσπρ τὸ τ ξύλων πολὺ, διὸ ζ ἠ̓ τ ὀσίαν αὐτ ὧν κρατεῖ τὸ ὑγρὸν στοιχεῖον, τὸ δὲ ξηρόν. ὅ-
τως δ' ἐὰ μ τ ἐκτὸς τινὰ χυμῶν ἐφεῖν ἐθέλοις, οἷον ἔλαιον ἢ οἶνον ὀλίγιστον ᾗ αὐτ λατα λείψεις γλῶδες, τὸ ἄλ-
λο παῦ εἰς ἀτμόν τε ⓒ ἀῤῥα λεπλωθῇ οἰκήσετ. μ πίνων τ ζεσάντων ὑδὶ τῇ σπεδόνι χυμῶν λεπλωθέντων
ὑπὸ ὅλ θδρμότητος εἰς τὸ πρὶέχον ἡ ὀσία σκίδνατ πᾶσα ἠ̓ τὰς ἀκμὰς τὲ ⓒ πρακμὰς τ πυρετῶν, ὑπολείπε-
ται δ' ἁδὶ παντάπασιν ὀλίγ) πρὸπλόν, ἢ ὀδέν. γ̓ν ᾗ τοῖς παχυτέροις χυμοῖς, ὀλίγον, γ̓ν δὲ τοῖς ὀῤῥωδεσέροις
ὀδέν. εἰ μὲν δ' μὴ ὡς ἀδύνεια ἐγγένοιθ τῇ τ φλεγμαίνων τος μόρδς δλνάμ, μήτ' αὖθις ὦπὶ ἐμποιθ πρὸπλώμα
τα, πέπαυταί τε τὸ νόσημα, ⓒ δλύτρ) ὄχ ἂν ἔτι πυρέξειεν ὁ ἄνθρωπος, ὅτε ἠ̓ τ ἑξῆς ἡμέραν, ὅτε δλὰ τρί-
της, ὅτε δλὰ τετάρτης, εἰ δ' ἡ τοι ἠ̓ τ αὐτλὼ αἰτίαν ὑδὶ ἐμποιθ, καθ' ὧν ὄζ ἀρχῆς ἐπέμφθη ὅλ μορί τὰ πε/
ριπλώματα, ἢ εἰ ταῦτα μ δι' ἐτι ἐμποιθ, πρὸπλόν ἢ ἡ δλνάμεῖ ἀῤῥωσία, δλύτερον ἀνάγκη πυρέξαι τ ἄν-
θρωπον. ὑποκείδω γὰρ πρότερον ἐῤῥωμλίνν μλὶν ἡ τ μοείς δλνάμις, ἀθροιζομλνα δ' γ̓ν ὅλ μεταξὺ χρόνῳ τὰ
πρὸπλώματα ἠ̓ τὰ πρῶτα ἀρπέμφαντα μόρια τοιαῦτα τὲ τ ποιότητα, ⓒ τοσαῦτα τὸ πλῆθος, οἷα καὶ ὅσα
τλὶ ἀρχλὶ ἔπεμφεν. ὅδι δὲ τὸ τοιοῦτον, οἷς ἂν ἦτε διάθεσιν τ πεμπόντων ἡ αὐτὴ διαμλίνε, ⓒ ὅλ ἑλκομλίνς εἰς
αὐτα ῥοφῆς ἡ ποσότης τὲ καὶ ἡ ποιότης. ὠάγκη γὰρ οἶμαι τὸ ἴδιον ⓒ ὅμοιον) ὑπὸ ὅλ αὐτῆς δλνάμεῖ ἀλλοιόμλνον,
ἴδια ⓒ ὅμοια ποιῆσαι πρὸπλώματα, καὶ μ δλὴ καὶ ὁ ὅλ ἀθροισεῖ αὐτ χρόνος ὄζ ἀνάγκης ἴσος ἔσαι. τὰ γ̓ ῥεφόμε
να μόεια μέχρι πρ ἂν ὁμοίαν ἔχῃ τ λατάσασιν, ὑπὸ ὅλ αὐτῆς ῥεφομλνα ῥοφῆς, ἴδια τὲ τῇ ποσότητι ⓒ ὅμοια
τῇ ποιότητι, ⓒ ἠ̓ τ αὐτλὼ τ χρόνῳ πρόθεσμίαν, ἀθροίσει τὰ πρὸπλώματα. ⓒ μὲν δι ἠ̓ τ αὐτλὼ πρόσδγ ὁρ-
μήσει πρὸς τὸ ταῦτα ἀπωθεῖν τε ⓒ πέμπειν τοῖς ἀδγνεσρόοις, εἶγε δλὴ τότε πρῶτον, ἡ ἀρκτικὴ δλνάμις
ὁρμᾷ πρὸς τ ἑαυτῆς ἐνέργειαν, ὅταν ἤτοι βαρύνετ ὅλ πλήθει τῶν πρὸπλωμάτων, ἢ δλυχράνῃ τῇ ποιότητι.
δλεδλακτ δὲ ὑπὲρ τ τοιότων ἁπάντων γ̓ν τοῖς τῶν φυσικῶν δλνάμεων ὑπομνήμασιν, γ̓ν οἷς χρὴ γεγυμνάδθαι
τ μέλλοντα σὺν ἀκρδέξ μαθήσεδι τὰ νῦν λεγόμλνα, μεγάλων γε τῶν ἄθλων αὐτῷ προκεμλίνων ἐν ὅλ τοιαύ-
τῃ θεωρίας εἰς τλὶ θδραπδυτικλὶ μέθοδν. ἵνα γὰρ ἅπαντα πρὸλείπωτ ἄλλα, τὰ μέλλοντά γε λεχθήσεδαι
λατ' ἐκείνλν τλὶ πραγματείαν, ἑνός γε μόνου μνημονδύσω πρὸχειροτάτου τε νῦ πολλάκις ὑφ' ἡμῶν γεγονό/
τος, ὀφθαλμίας παροξυομλίνς λατὰ πόρισμον, οὐ μικρῶς οἶμαι πρὸτραπήσεδαι τὸν ἀκούσαντα, τλὶ νῦν
ἡμῖν δκαπραινομλίνλν ἐκμαθεῖν θεωρίαν, ἔμπαλιν γὰρ, ἢ ὡς οἱ καλοῦντες ἑαυτοὺς ὀφθαλμικοὺς, θδραπδύ-
μλν ἀεὶ τὰς τοιαύτας ὀφθαλμίας ἐκείνων μλὶν ἀεὶ τοῖς ὀφθαλμοῖς παρεχόντων πρᾳγματα, ἡμῶν δὲ ποτε, κα
θάρσει χρησαμλίνων, ποτὲ μὲν λουτρῷ, ποτὲ δὲ ἀκρατοποσίᾳ, ὡς Ἱπποκράτης λέγει, ποτὲ δὲ φλεβοτομίᾳ, πο/
τὲ δὲ ἀμφοτέροις, ἢ κλυσῆρι μετὰ φλεβοτομίας, ἐπ' ἐνίοτε μὲν δύβὺς ὦὶ τοῖς δὲ πανσαμλίνων, ἐνίοτε δὲ,
μετὰ τὸ πονήσαδαι τῆς κεφαλῆς. ἅπαντων γὰρ οἱ οὕτω θεραπδυόντες, ἢ οὐδ' ὅλως ἐπὶ παρωξύνθησαν, ἢ
ἅπαξ μόνον, ἐλαῖον πολὺ τὸ πρόδγν. ἀλλὰ πρὸ μὲν τῶν θεραπδυτικῶν διορισμῶν τε καὶ γνωρισμάτων ὅ
νῦν λέγειν καιρὸς, ὅτι δ' ἐγχωρεῖ, ποτὲ μὲν τλὶ ὅλλω κεφαλλὶ, ἤτοι μηδ' ὑπονθῦαι, ἀλλ' ἅμα μοχθη-
ρῷ καὶ πρὸπλωματικῷ τρεφομλίνλ, ἀθροίζειν πρὸπλώματα πλείω τε καὶ μοχθηρότερα τῶν ἔμπροδγν, ὡς μη
κέτ' αὐτοῖς ἀρκεῖν τὰς φυσικὰς ἐκροὰς τὲ καὶ πρὸπνοὰς, ἀλλ' ἀναγκάζεδαι τλὶ φύσιν ὠθεῖν τὸ πρὸπλόν ἐῖς π
τῶν ἀδγνεσέρων μορίων, ἢ τῶν μὲν χυμῶν ἐχόντων λατὰ φύσιν, αὐτῆς δὲ π πεπονθύας, ἢ καὶ σωελθόντων
ἀμφοῖν ἀθροίζεδαί τὲ τὰ πρὸπλώματα, καὶ κατασκήπειν εἰς π μόριον, ὁ ὑγιεσὼς λόγ ὑδὶ δείξαι ποσόν ἐζι.
μέχρι γὰρ ἂν ὅτ ὑδῥῥέων χυμὸς ὅμοι ἦ, καὶ τῆς κεφαλῆς ἡ διάθεσις ἡ αὐτὴ, μέχρι τοσοῦτου τὰ τε πρὸπλώ/

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 346 sur 494

ματα κατὰ τὸν ἴδιον ἀθροισθήσεται χρόνον ὁμοιά τε καὶ ἴσα. καὶ οἱ παροξυσμοὶ τῶν ὀφθαλμῶν ὁμοίοι γιγνήσονται. κατά δὲ τὸν αὐτὸν τρόπον, εἰ καὶ μὴ συμπάσης τῆς κεφαλῆς, ἀλλ' ἑνός γε τινος τῶν αὐτῆι μορίων, ἢ τοι μηνίγγων, ἢ ἐγκεφάλου γίγνεται τῆς διάθεσις, ὡς ἐκ τῆς τιδύτης τροφῆς ἀθροίζειν τι τοσόνδε καὶ τοιόνδε περίττωμα, ἧι τοσόνδε χρόνου, εἶτ' ὠθεῖν, τὸ περίττωμα ὅσον πλεῖστον τό τε πρῶτον, ὅταν ἀπ' αὐτοῦ ἀξιολόγως ἀναθεῖν, συμβήσεται, καὶ τότε παροξύνεσθαι κατὰ περίοδον, ἣ ὀφθαλμούς, ἢ οὖς, ἤ τι τοιοῦτον ἕτερον, εἰς ὅπερ ἂν ἀδρύνεσθαι ὠθῆι τὸ περιττοῦν. ὥσπερ οὖν ἐπ' ὀφθαλμῶν, καὶ ὦτων, καὶ τοιούτων τε πολλῶν τοιούτων μορίων, φανερῶς ὁρᾶται κατὰ περίοδον ὁ παροξυσμὸς γιγνόμενος, ὡς ὠφελῆσαι καὶ τὰ θαυμαστὸν ὅσον πλουτίσαι, καὶ πολυανθρωπίαι καὶ φρονήσει, καὶ τοῖς ἄλλοις ἅπασιν, ὧν οὐκ ἔστι θεάσασθαι τοὺς φλεγμονὰς, ὁμοίως μὲν ὠθοῦσαν τὸ περιττὸν, οὐδὲν αὐτὸ τοῦ φλεγμαίνοντος μέρους πεπονθότος ὑγιαίρουσαν ἰδίου εἰς τοῦτο τῶν ἐγκαθιδρυμένων γνήσιον ἄλλο γε, πλὴν ὅτι τῶν πεπόντων τὰ περιττώματα κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον ἀδρύνεσθαι δοκεῖν. οὐ μὴν οὐδ' ἐκεῖνο θαυμαστὸν ὅτι, τὸ μὴ δὲ κατὰ μίαν ἀθροίζεσθαι πᾶσιν, ἅπαντα τὰ περιττώματα. τοῦ γὰρ μή τι τὸ φερόμενον ἐν λόγωι τροφῆς αἷμα ὅμοιον ἅπασιν ὑπάρχειν, μὴ τε τοῦτο τῶν τρεφομένων διάθεσιν εἶναι τοῦτο αὐτοῦτο, ἄλλο δ' ἄλλωι χρόνον ἱκανὸς ὄντα εἰς τοῦτο τοσοῦτον περιττώματος ἀθροισιν, ὑφ' ὃ πρῶτα λυπεῖται μὲν ἡ φύσις ἡ τοῦ μορίου, ἀναγκάζεται δ' ὡς ἀλλότριον ἑαυτῆς ἀπωτέρω βεβλῆσθαι τὸ λυποῦν. οὐ μὴν οὐδ' ὅτι τῶν παροξυσμῶν αὐτῶν, ἄνισόν ὄντα τὸ μῆκος, ἐπὶ χρὴ θαυμάζειν. εἴπερ γὰρ οὐχ ἓν, οὔτ' εἶδος, οὔτε πλῆθος ὄντα τῶν περιττωμάτων, οὐθ' ὡσαύτως ἀναπέφθαι πᾶσιν, ἢ διαφορεῖσθαι πεφύκει. τὰ μὲν γὰρ πλέω, καὶ ψυχρότερα, καὶ γλίσχρα, καὶ παχέα, μαλιρότερους ἐργάζεται τοὺς παροξυσμούς. τὰ δ' ἐλάττω, καὶ θερμότερα, καὶ λεπτότερα, βραχυτέρους, σωεκπλαμβανούσης οὐ σμικρὸν εἰς τοῦτο, ἧι τε τοῦ σώματος ὅλου κατάσεισις ἐν ἐκείνωι τοῦ χρόνου, καὶ τοῦ ἧι δυνάμεως πόνου. τὸ μὲν γὰρ ἀραιότερον σῶμα βραχυτέρους ὅσον ἐφ' ἑαυτῶι τοὺς παροξυσμοὺς ἐργάζεται, τὸ δὲ πυκνότερον μακροτέρους, καὶ ῥώμην μὲν δυνάμεως ὀλιγοχρονιωτέρους, ἀῤῥωστίαι δὲ πολὺ χρονιωτέρους. ἢ μὲν γὰρ ἰσχυρὰ δύναμις, ἑτοιμότερον ἀφ' ἑαυτῆς ὠθεῖ τὸ ἀλλότριον, ἡ δὲ τοῦ σώματος ἀραιότης, οὐκ ἔχει τὸ φερόμενον, ὥστ' ἀνάγκη τοῖς οὕτω διαλειμμένοις, ταχέως ἐκλιμνοῦσθαι τὸ περιττὸν, εἰ καὶ τ' ἄλλα παραπλήσια ὑπάρχει. κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν λόγον, ὅσοις φανερῶς διάκειται τὸ σῶμα, τοιούτοις ἀνάγκη πολυχρονιωτέρων γίνεσθαι τῶν ἐκκρισιν τῶν περιττωμάτων, ἀῤῥώστως μὲν ὠθούσης τὰ περιττώματα ἡ δυνάμεως, στεγούσης δὲ τὰ φερόμενα, τῇ τῶν διεξόδων σφύστητι. ἅπαντων δ' ἅμα συνελθόντων, ἢ τοι μαλιρότατον, ἢ βραχύτατον παροξυσμὸς γίγνεται, μακρότατος μὲν διὰ τὸ πάχος, καὶ τὸ πλῆθος τοῦ περιττώματος, καὶ τῶν ἀδρύνειαν ἡ δυνάμεως, καὶ τῶν διεξόδων σφύστητα. βραχύτατον δὲ, καὶ διά τε λεπτότητα, καὶ ὀλιγότητα τοῦ περιττώματος, καὶ τῶν ῥώμην ἡ δυνάμεως, καὶ τῶν ὁδῶν τὴν εὐρύτητα. ἧι δὲ τὸν αὐτὸν λόγον, οὐδὲ διά τι τῶν παροξυσμῶν, οἱ μὲν εἰς ἀπυρεξίαν λήγουσιν, οἱ δ' οὔ, χαλεπὸν διορᾶν. ἐπειδὰν μὲν γὰρ ὁ τοῦ πεπτέρου παροξυσμοῦ χρόνος οὕτως ᾖ βραχὺς, ὡς πρὶν ἀρχεσθαι τὸν δεύτερον, ἤδη λελύσθαι τὸ μεταξὺ ἡ ἀρχῆς τοῦ δευτέρου, καὶ τοῦ πεπτέρου ἡ τελευτῆς διάσυμα σύμπαν, ἀπύρεκτον γίγνεται. φθάσαντος δ' εἰσβαλεῖν τοῦ δευτέρου πρὶν ἀκριβῶς λυθῆναι τὸν πρότερον, οὐδὲν αὐτῶν ἀκλείπεται μεταξύ. τοῦτο μὲν δὴ, ὡς εἶπον μοι, ὅτι ἡ ὧν ἐγὼ δεχομένων μοείω τὰ περιττώματα δυνάμει, ὁμοίας ἑαυτῶι διαμενούσης, τοῦτ' ὄντος κρατούσης ἐπὶ τοῦ πολεμοῦντος κατ' αὐτὸν αἵματος ὡς καὶ πρόδηλον. εἰδ' ἀδρυνὴς ποτὲ γένοιτο καὶ τοῦτ' ἄπορον αὐτῆι κατασκάψαι τοῦ μὴ τὰ περιττώματα μόνον, ἀλλὰ καὶ αὐτὸ τὸ αἷμα διαφθείρεσθαί τε καὶ σήπεσθαι καὶ πυρετὸν ἐξάπτειν, ἑτέρας τῆς κατὰ τοῦτον ἀρχὴ γένοιτο πολυσήπτου παροξυσμοῦ. εἰ μὲν δὴ ἔτι ἡ περιττὴ φυλάττοιτο θερμασίαι, διῆλθον εἴδος ἕτερον πυρετῶν ἀλλήλοις ὑπὸ πεπλεγμένων, εἰ δ' ἐκείνη μὲν πάυσαιτο, μένοι δὲ ἡ τοῦ δεχομένου τὸ ῥεῦμα διάθεσις ἅπερ ὑπὸ τοῦ πέμποντος λέλεκται πρόδηλον, διὰ τοῦτο μοι νόει. ποιήσει γάρ τινα καὶ ὧδε τὸ μόρος ἐν αὐτῶι περιττώματα, ἧι διῆλθον τρόπον, ὥσπερ δὴ καὶ ἐκεῖνο τοῦ τε μοχθηροῦ ἐόντος τὸ αἷμα περιεχόμενον ἐν αὐτῶι, καὶ τοῦ ἧι δυνάμεως ἀῤῥωστεῖν. ὡσαύτως ἢ καὶ εἰ κατά τινα αἰτίαν ἥντιναοῦν ἀπορραδίη ἀδρυνὴς ποτὲ μοείη διάθεσις, εἰς ποσοῦτον ὡς ἄχθος αὐτῶι μᾶλλον, ἢ προφλὺ ἐόν τὸ παρακείμενον αἷμα, διαφθαρήσεται τε καὶ, εἰ θερμὸν εἴη, σαπήσεται ῥᾳδίως, εἰ δ' ὑπόψυχρόν τε καὶ φλεγματῶδες, οὐκ αὐτίκα μὲν, ἀλλὰ ἐν γε τοῦ χρόνωι καὶ τοῦτο τῶν αὐτῶν ὠθιστήσει διάθεσιν. καὶ μὴν καὶ ὅταν ἀδυνατήσῃ ποτὲ πέψαι τὰ κατ' αὐτὸ γινόμενα περιττώματα μοείωι ὁτιοῦν, ἢ ἀπώσασθαι πῶς ἕτερον, τοιαύτῃ ἑαυτῶι τῶν ἀρχῶν τὸ πυρέττειν οἷαπερ ἕτερόν τὸ πέμπον ἐξεργάζεται. τὸ δὲ μὴ δυνάσθαι πέμψαι ἕτερόν τὰ περιττώματα, πρώτη μὲν αἰτία κατὰ τῶν τὸ πέμποντος τε καὶ δεχομένου δυνάμιν, ἑτέρα δὲ ἧι τῶν ὁδῶν ἐμφραξιν, ὅπερ ὠθεῖ γλίσχροις καὶ παχέσι καὶ πολλοῖς εἰωθὸν γίγνεσθαι χυμοῖς. οὐδὲν οὕτω θαυμαστὸν, εἰ καὶ χωρὶς τοῦ πέμπειν ἕτερον ἑτέρωι περίττωμα, καθάπερ ἡ κεφαλὴ τοῖς ὀφθαλμοῖς ἔπεμπεν, ἐκ τῶν ἐν αὐτῆι ἐπιμένοντων περιττωμάτων, εἰς τὸν αὐτοῦ δεχομένου τὰ ἀλλότρια διάθεσιν, ἀφίλυτο. τὰ γὰρ ἐμφράξαντα τὰς φυσικὰς ἐκροὰς, ἀναγκαῖον ἐν τοῦ χρόνωι καὶ ταῦτα σήπεσθαί τε καὶ πλῆθος περιττωμάτων αἰτία γενέσθαι τοῦ μορέα, κωλύοντα κενοῦσθαι καὶ διαπνεῖσθαι σωηθῶς αὐτό. σήπεται οὖν ὁμοίως ἐκείνοις, γένεται τὰ ὕστερον ἀθροιζόμενα, καὶ σωεξάπτει πάντα ἀλλήλοις αὐτίκα, τῶν ἐν τοῦ μοείωι πυρετώδη θερμότητα. δ' ἐδείκνυτο δ' ἐμποδὼν ὡς ἐν τῶι ἀναπέτεταί τις, ἢ καὶ αὐξάνεται θερμότης, ὧδε τοῦτο τοῦ μοείου τὸ παρὰ τῶν ἄλλων αἷμα. καὶ τοίνυν ἀναγκαῖον ἐν τοῦ χρόνου ἡ ὑδρῶπας, ψύχεσθαι μὲν ἐκεῖνα λεφαιμοῦντα, βαρύνεσθαι τε καὶ διατείνεσθαι τὸ περιπνοῦν, ἀλλοιοῦσθαι δὲ τὸ ὧδε ἐν αἷμα, διὰ διηλῶν αἰτίαν, ὅτι τε μίγνυται τοῖς ἤδη σηπομένοις περιττώμασιν, ὅτι τε σφιγγόμενον ἀδιάπνευστον ἀκριβῶι. τύφεται τοιγαροῦν δίκην ξύλων ὑγροτέρων ἀθρόως ὑδρηλευθέντων ὁλίγα φλογί, καὶ ὅτως ὁ χρόνος ἅπας ἀρχὴ τοῦ παροξυσμοῦ προσαγορεύεται. ἐπειδὰν δὲ ἡ ὕλης ἐγκρατὴς ἡ θερμότης γένηται, καλεῖται μὲν ἐπίδοσις τε καὶ ἀνάβασις, ὁ πιεστὸς δὲ λαιρὸς. αὐξάνεται, δ' ἐν τούτῳ θερμότης τοσαύτη

σάντη τὸ πλῆθος, ὡς μὴ μόνον αὐτὸ καίειν τὸ χωρίον ὃ οἷον περ αἰτία τις σηπεδόνος ἐστὶν, ἀλλ' ἤδη καὶ τὸ συνεχὲς, ὑπὸ νέμεσθαι τὸ σύμπαν σῶμα. καπεισλὰν εἰς ἄκρον ἀφίκωνται τῆς ζέσεως, οἱ ἐξαπτόμενοι χυμοὶ, καλεῖται μὲν ἀκμὴ τὸ τοιοῦτο τοῦ προξυσμοῦ μέρος, ἅπαν δὲ διάπυρον εἶναι δοκεῖ τηνικαῦτα τὸ τοῦ κάμνοντος σῶμα, τῆς θέρμης, εἰς ὅλον τὸ ζῶον ὁμαλῶς ὑπαρτεταμένης. ἐντεῦθεν δὲ, εἰ μὲν οἵτε χυμοὶ λεπτοὶ τύχοιεν ὄντες, ἥτε δύναμις εὔρωστος, ἀραιόν τε τὸ σῶμα, κενοῦται τὸ πλεῖστον τῶν ζεσάντων χυμῶν εἰς ἱδρῶτα χυθέν. εἰ δὲ οὗτοι τε παχεῖς εἶεν, ἀῤῥωστός τε ἡ ἐκκριτικὴ δύναμις, αἵθ' ὁδοὶ στενωθεῖεν, αἰσθητὸν μὲν οὐδὲν ἀῤῥεῖ, μόνον δὲ τὸ οὕτως λεπτυνθὲν, ὡς εἰς ἀτμοῦ λεπτοῦ μεταστῆναι φύσιν. ὀνομάζεται δὲ ὁ καιρὸς οὗτος πρᾶκμη, διαπνοή τις οὖσα τῶν ζεσάντων χυμῶν. ἀλλὰ μενούσης γε τῆς ἐν τῷ μορίῳ διαθέσεως, ἀναγκαῖον ἕτερον ἐν αὐτῷ γεννηθῆναι περίττωμα, τῆς ἑλκομένης αὖθις εἰς αὐτὸ τροφῆς, οὐκ ἀκριβῶς ἁπάσης κρατουμένης, ὁ πάλιν, ὡς εἴρηται πρόσθεν, ὑπὸ τε τῶν ἐγκαταλελειμένων τῷ μορίῳ σηπεδονωδῶν περιττωμάτων, καὶ αὐτῆς τῆς οἰκείας μοχθηρίας ἀρχὴν σηπεδόνος λαμβάνει. καπεισλὰν ἱκανῶς θερμανθῇ, πάλιν ὑπῤῥεῖ πρὸς αὐτὸ, καθάπερ τὸ εἰρημένον πρότερον ἐκ τῶν ἄλλων τοῦ ζώου μορίων αἷμα, καὶ καὶ τὸν αὐτὸν αὖθις τρόπον, ἀρχή τε καὶ ἀνάβασις, ἀκμήτε καὶ πρᾶκμη γίγνεται τοῦ προξυσμεῦ. καὶ οὐδὲν οὐ πάνεται περιοδίζον, ἄχρις ἂν ἡ διάθεσις ἡ ἐν τῷ πρώτῳ γεννῶντι μορίῳ τὰ περιττώματα φυλάττηται. διττὴ δ' ἐστὶν ἡ τοιαύτη διάθεσις, ἡ μὲν τις ἀσθένεια τοῦ μορίου, κατ' ἣν γεννᾶται τὰ περιττώματα. δευτέρα δὲ ἡ ἐξ αὐτῶν τῶν ἑκάστοτε γεννομένων ἀθροιζομένη. μὴ γάρ τοι δοκεῖ, τοῖς μὲν ἐκτὸς ἀγγείοις τούτοις, ἐν οἷς ἑψόμενον ἔδεσμα κνισσῶδες ἐγένετο, διάθεσιν ὑπολείπεσθαί τινα, τοῖς μέρεσι δ' ἐν οἷς οἱ χυμοὶ σήποντες μὴ δὲ μίαν. ἔτι δὴ μᾶλλον ἀδύνατον λυθῆναι τὴν διάθεσιν ὅταν καὶ τὸ σύμπαν σῶμα κακόχυμον, ἢ καὶ πληθωρικὸν ὑπάρχῃ, καὶ πολὺ δὴ μᾶλλον εἰ ἐν τούτοις προσγένοιτο στένωσις ἁπάντων τῶν ἐξοχετευόντων πόρων περιττώματα τοῦ μέρους. ὥσπερ οὖν καὶ ἡ ἴασις ἀκολουθήσειεν, ἐὰν οἵτε πόροι διακαθαρθεῖεν ὥστε εὔρουν εἶναι τὸ μόριον, ἥτε δύναμις ῥωσθείη καὶ ἡ διάθεσις ἐπανορθωθείη, καὶ τὸ σύμπαν σῶμα μή τε πληθωρικὸν μή τε κακόχυμον. ἐστ' ἄνδε ταῦτα διαμένει, καὶ τὴν περίοδον τῶν προξυσμῶν ἀναγκαῖον ἐστὶ διαμένειν. οὕτω γοῦν συμβαίνει καὶ ἐπὶ τῶν γυναικῶν, καὶ γὰρ καὶ τάνταις ἄχρι περ ἂν ἴσα τε καὶ ὅμοια μένη τὰ τῶν καταμηνίων αἴτι, καὶ ἡ περίοδος ἡ αὐτῶν αὐτὴ φυλάττεται. λέγεται δ' ὑπὸ πλεῖστον ὑπὲρ τῶν τοιούτων ἁπάντων ἐν τῷ περὶ τῶν ῥευματικῶν διαθέσεων λόγῳ. καὶ νῦν οὔτε χρονίζειν ἐν ταῖς πίστεσι τῶν προαποδεδειγμένων εὔλογον, οὔθ' ὑπερβαίνειν τὰ κεφάλαια τῶν χρησίμων εἰς τὰ πρόντα. χρήσιμα δ' ἐστὶν ἐν τοῖς δὲ μάλιστα, τόγε γινώσκειν, ὡς ἔνια μὲν τῶν μορίων, ἑτέροις ὑπὸ πέμπει ῥεύματα, καθάπερ ἡ κεφαλὴ τοῖς ὀφθαλμοῖς. ἔνια δὲ ὑπὸ τῶν ἐν αὐτοῖς γενομένων περιττωμάτων ἀρχὴν τοῦ πυρέττειν λαμβάνει. καὶ ὅτι τοῖς τοιούτοις ἅπασι κοινὸν μὲν ἡ σηπεδὼν ἐστὶ, τῶν περιττωμάτων, ἴδιον δ' ἑκάστῳ τῷ μὲν ἔμφραξις τε, καὶ σφήνωσις τῶν ἀγγείων, ἤτοι διὰ γλίσχρους χυμοὺς ἢ παχεῖς ἢ πολλοὺς, ἑτέρῳ δὲ στέγνωσις τῶν πόρων. ἤτοι τῶν αἰσθητῶν, ἢ τῶν οὐκ αἰσθητῶν, ἄλλῳ δέ τινι τὸ πληρωθῆναι τὰς καθ' ὅλον αὐτοῦ τὸ σῶμα χώρας κενὰς, καὶ πρὸς τούτοις ἔτι, τὸ πρὸς τὴν δύναμιν πλῆθος, ὡς ἐν τῷ περὶ πλήθους ὑπὸ διδέδεικται λόγῳ. τῶν μὲν δὴ καὶ περιόδον τινὰ προξυνομένων πυρετῶν, οὐκ οἶδ' εἴτις ὑπὸ λείπει γενέσεως αἰτία, τῶν δ' ἀτάκτων, ἔνιοι μὲν ὑπὸ τῇ μεταπτώσει τοῦ χυμοῦ, τινὲς δὲ καὶ διὰ τὸ τῆς διαίτης πλημμελὲς εἰς τὴν τοιαύτην ἔρχονται κατάστασιν. μεταπίπτει μὲν οὖν μάλιστα τὸ αἷμα σηπόμενον. ὡς γὰρ καὶ πρόσθεν εἴρηται, τὸ μέντοι αἵματος ξανθὴ χολὴ γίνεται, τόδε μέλαινα εἰς ὅσον δ' αὖ οἱ ἐν τῷ σώματι τῶν ἀῤῥωστούντων χυμοὶ μεταβάλλουσιν, εἰς τοσοῦτον καὶ αἱ περίοδοι τῶν παροξυσμῶν. ὡς οὐδὲν ἔτι θαυμαστὸν ἐν ταῖς τοιαύταις μεταβολαῖς ὑπαλλάττεσθαι τὴν τάξιν. ὑπαλλάττονται δ' οὐχ ἥκιστα, καὶ τῷ τὸ μὲν ἀρξάμενον σήπεσθαι κατά τι μόριον ἕτερον ὑπάρχειν, ἕτερον δ' ἐξ ἄλλων ὑπῤῥεῖν ἤτοι γε ἐν ἐκείνοις μόνοις ὄντα τοιοῦτον, ἢ καθ' ὅλον τοῦ ζώου τὸ σῶμα πλεονάζοντα. οὕτως δὲ καὶ ὅσα καὶ τὴν δίαιταν ἁμαρτάνει τοῖς κάμνουσιν οὐδὲν ἧττον καὶ ταῦτα διαφθείρει τῶν περιόδων τὴν τάξιν. ὥσπερ γὰρ καὶ αὐτοῖς τοῖς ὑγιαίνουσιν αἱ μοχθηραὶ δίαιται νοσημάτων αἰτίαι καθίστανται, τὸν αὐτὸν οἶμαι τρόπον, ἢ καὶ μᾶλλον ἔτι τοῖς νοσοῦσιν, ἐξ ὧν ἂν πλημμελήσωσιν, οἱ προξυσμοὶ συμπίπτουσιν. οὐ μόνον γοῦν ἔτι νοσοῦντες, ἀλλὰ καὶ περὶ τὸν τῆς ἀναλήψεως καιρὸν, ἑτοίμως ὑπὸ παντὸς ἁμαρτήματος βλάπτονται. καθ' ἑκάστην οὖν ἤδη βλάβην ἀξιόλογον, ἤτοι προλαμβάνειν πολὺ τὰς περιόδους ἀναγκάζουσιν, ἢ καὶ τινὰς ἑτεροχρονεῖς τῶν ἔμπροσθεν αὐτοῖς γεννῶσιν, ὑφ' ὧν ἡ τάξις τῶν προξυσμῶν διαφθείρεται. πολλάκις δὲ διὰ τὴν ὑπὸ πλοκὴν τῶν περιόδων ἀγνοουμένην τοῖς ἰατροῖς, ἀτάκτως ἔδοξαν οἱ νοσοῦντες προξύνεσθαι, ἀλλ' αἱ μὲν τοιαῦται τῶν ἀταξιῶν οὐκ εἰσὶν ὄντως, ἀλλὰ φαίνονται μόνον. ὅσαι δὲ ὄντως εἰσὶν ἤτοι μετάπτωσιν τῶν σὺν πυρετοὺς ἐργαζομένων χυμῶν ἢ διὰ τὸ πλημμελὲς τῆς διαίτης ἀπτελεῖται. λοιπὸν δὲ τὸ τῶν συνόχων γένος, ὧν ὁ σύμπας χρόνος εἰς προξυσμὸς ἐστὶν, ἤτοι διὰ παντὸς ὁμότονος, ἢ μειούμενος, ἢ αὐξανόμενος ἄχρι κρίσεως, ὑπὸ τοιαύτης αἰτίας γενέσθαι πέφυκεν, οἵαν ἁπάντων πυρετῶν ὁ πραξαγόρας ὑπέθετο, σῆψιν οἰόμενος τῶν χυμῶν ἐν τῇ κοίλῃ φλεβὶ συνίστασθαι. τελεώτερος δ' ἂν ὁ λόγος καὶ ἀληθέστερος γίνοιτο καὶ τὸν δὲ τὸν τρόπον. ὅσα μὲν ἐν περιόδοις τισὶ προξύνεται νοσήματα, μορίων ὑπὸ γίγνεται διαθέσεσιν, ἤτοι πεμπόντων ἢ δεχομένων ἢ γεννόντων ἢ ἑλκόντων περιττώματα καθ' ὃν ὀλίγον ἔμπροσθεν εἴρηται τρόπον. ὅσα δ' ἄνευ περιόδων, οὐδεὶς ὑπὸ τούτων ὁ πεπονθὼς ἐστὶ τόπος ἐξαίρετος, ἀλλ' οἱ καὶ τὰς ἀρτηρίας καὶ τὰς φλέβας ἁπάσας χυμοὶ, καὶ μάλισθ' ὅσοι κατὰ τὰς μεγίστας τε καὶ θερμοτάτας εἰσὶν ἤτοι δι' ἄλλην τινὰ αἰτίαν ὡς ἐν τοῖς ἐφημέροις, ἢ καὶ διὰ σηπεδόνα ζέσαντες ἀνάπτουσι πυρετὸν ἕνα συνόχον, ἀπ' ἀρχῆς ἕως τοῦ τέλους ἀδιάλειπτον, ἄχρι τοσούτου πραμένοντά τε καὶ διακαίοντα τὸν ἄνθρωπον ἄχριπερ ἂν οἱ γεννῶντες αὐτὸν χυμοὶ δαπανηθῶσιν, ἢ πεφθῶσιν, ἢ τὸ συναμφότερον πάθωσιν.

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 348 sur 494

ΓΑΛΗΝΟΥ ΠΕΡΙ

ΠΛΗΘΟΥΣ.

ΥΤΕ πολλάκις ὀνομάζοντας ἕτερον ὄνομα τοῦ πλήθους μᾶλλ) ἐστὶν εὑρεῖν ἅπαν
τας τοὺς νῦν σχεδὸν ἰατροὺς, οὔτ' ἀγνοοῦντας ἕτερόν τι τούτου μᾶλλον ὅσοι. γοῦν
αὐτῶν οἷοι τε εἰσὶ καὶ δοῦναι καὶ λαβεῖν λόγον, οἱ πλεῖστοι μὲν ἀκρίνονται,
τοῖς ὁρωμένοις ὅτι ποτ' οὖν ὀνομάζουσι πλῆθος, ὡς ἐν τοῖς πρός τι λέγεται
τοὔνομα, καθάπερ τὸ πολύ τε καὶ τὸ ὀλίγον, ὥστε οὐκ εἶναι δυνατὸν ἐν μέ-
τρῳ περιλαβεῖν αὐτό. τὸ γὰρ ἑτέρῳ πολὺ, τοῦτ' ἐνίοτε ὑπάρχει ὀλιγώτερον
ἑτέρῳ. καὶ ἐπειδὰν ἐρωτήσῃς αὐτοὺς, ἀξιῶν ἀκρίνεσθαι τὸ πρᾶγμα πρὸς
ὃ τὸ πλῆθος εἶναι λέγουσι, τινὲς μὲν ἰχθύων ἀφωνότεροι γίγνονται, τινὲς
δὲ οὕτω μακρά τε καὶ ἀλλόκοτα ληροῦσιν, ὡς μὴ παρακολουθῆσαι δύνασθαι
τοῖς ὑπ' αὐτῶν λεγομένοις. ὀλίγιστοι δὲ ἀκρίνονται, τὸ πολὺ καὶ ὀλίγον, ὡς
πρὸς τὴν δύναμιν νοεῖσθαι. καὶ εἰ αὖθις αὐτοὺς ἐπανέροις, τί λέγουσι δύναμιν, ἔνιοι μὲν, οὐδ' ὅλως ἀποκρί-
νονται. τῶν δὲ τολμησάντων ἀκρίνασθαί τι, λέγει μὲν οὐδεὶς οὐδενὶ ταὐτὸν. οἱ πλεῖστοι δὲ πάντα μᾶλλον, ἢ
δύναμιν ἑρμηνεύουσιν. εἰ δέ τις ἐν αὐτοῖς εὑρεθείη μέχρι τοσούτου φρόνημος, ὡς ἤτοι δραστικὴν οὐσίαν, ἢ αἰτίαν δρα
στικὴν εἰπεῖν ἐστὶν τῆς δύναμιν. εἴτ' ἐρωτηθείη πρῶτον μὴ εἰ ἐστὶ τὶς οὐσία τοιάδε διοικοῦσα τὸ ζῶον, ἔπειτα εἴπερ ἔστι,
καὶ τί ποτ' ἐστὶν αὕτη διελθεῖν, οὐκέτι οὐδ' ὅτως ἀκρίνεται ἐρωτώμενος τὸ ἀκρούμενον, ἀλλ' ἤτοι σιωπᾶ τε-
λέως, ἢ ἐκτοπίζει τὸν λόγον εἰς τοιοῦτον, ὡς βέλτιον ἂν εἴη σιωπᾶν. εἰ δὲ καὶ τούτοις, τὶς εὑρεθείη μέχρι τοσούτου
σωφρονῶν, ὡς ἥτις μὴ ἐστὶν ἡ οὐσία τῆς δυνάμεως οὐκ ἔχειν εἰπεῖν, ὅτι δέ ἐστι, ἐκ τῶν ἔργων τεκμαίρεσθαι, πάλιν αὖ καὶ
αὐτὸς οὗτος ἐρωτηθείς, εἰ τὰ γεγραμμένα τε πρὸς Ἀσκληπιάδου, καὶ πολλῶν ἀσκληπιαδείων τε καὶ μεθοδικῶν,
ὑπὲρ τοῦ μηδεμίαν εἶναι δύναμιν ἐν τοῖς ζώοις ἀνεσκέψατο τε καὶ διελύσατο, φαίνεται μή δ' εἰ λέλεκτο πρὸς αὐτῶν
ὑπαστάμενος. ἐκείνων δὲ αὖ πάλιν αὐτῶν, ὅσοι τῆς δύναμιν οὐκ εἶναι φασὶν, ὅτι μὴ ὡς πρὸς τάυτην ἀρνοῦντο νοεῖσθαί τε
καὶ συνίστασθαι τὸ πλῆθος, μᾶλλον εὔδηλον, ἀδύνατον γάρ ἐστι πρὸς τῆς μή δ' ὅλως ὑπάρχουσαν σχέσιν, συστῆναί
τε καὶ νοηθῆναι τὸ πλῆθος, ὡς πρὸς τὰς χώρας δὲ τῶν ἀγγείων μόνας ὑπολαμβάνουσι τὸ πολύ τε καὶ ὀλίγον ὑπάρ
χειν. ἐνίοτε δὲ οὐδὲ τὴν ἀρχὴν ὅλως ὀνομάζουσι πλῆθος, οὐδὲ ἀπ' αὐτοῦ τινὰ κινώσεως ἐνδείξιν λαμβάνουσι, ἀλλὰ
ἀκρ μόνης στεγνώσεως, ἣν ὅτι μηδεὶς αὐτῶν ὡσαύτως ἐξηγεῖτο, δέδεικται δι' ἑτέρων. καὶ μὴν καὶ τρίτος τὶς ἄλλος ἐστὶ
χορὸς, οὔτε γινώσκων, εἴτε ἔστιν, εἴτε οὐκ ἔστι τὶς δύναμις, οὔτε ζητεῖν ὁμολογῶν, ἀλλ' ἐπί τισιν ἐναργῶς φαινομέ-
νοις σημείοις περὶ τὸν κάμνοντα συνισταμένοις, ἐκ πείρας μακρᾶς εὑρῆσθαι φάσκων ἑαυτῷ τὴν κένωσιν. εἴτ' ἐρω-
τώμενος, ἅττα τί ποτέ ἐστι τὰ σημεῖα ταῦτα, διάτασιν ἀγγείων φησὶ, καὶ ἐρεύθος καὶ βάρος ὅλου τοῦ σώματος, ὄκ-
νος τε πρὸς τὰς κινήσεις, καὶ τάσεις τῶν μελῶν. ἔνιοι δὲ αὐτῶν καὶ τῆς ἑλκώδη καὶ κοπώδη προστιθέασιν αἴσθησιν,
ἀργόν τε τὸν ἔμπροσθεν βίον ἐν προσφοραῖς ἐδεσμάτων τε καὶ πομάτων πλείοσι, καὶ συνήθων ἐκκρίσεων ἐπο-
χῇ. ὧδε τάυτη γοῦν τῇ συνδρομῇ. καλοῦσι γὰρ οὕτω τὸ ἄθροισμα τῶν συμπτωμάτων, τετηρῆσθαι φλεβοτομίαν ὠφε
λοῦσαν. οὗτοι μὲν οὖν οὐ μόνον ἑαυτοὺς, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἄλλους ἅπαντας ἀνθρώπους ἀφαιροῦνται τὸν λόγον, ἐκ πείρας
εὑρῆσθαι πάντα φάσκοντες. οἱ δ' ἄλλοι καθάπερ εἴρηται νῦν δὴ, λόγῳ τε χρῆσθαι φασὶ καὶ τὴν δύναμιν. οἱ μὲν ὡς
οὐδ' ὅλῃ ἐστίν. οἱ δὲ, ὥς ἐστι μὴ, ἥτις δ' αὐτῆς ἡ οὐσία, μὴ γινώσκεσθαι φασὶν, ὡς ὀλιγίστους εἶναι, τοὺς ἀκρήνασθαι τολμῶν
τας, ὑπάρξιν τε καὶ οὐσίαν δυνάμεως, ἀλλὰ καὶ τούτων, οὔτε τὸν ἀριθμὸν, οὔτε τὴν οὐσίαν ἅπαντες ἀκρίνοντο τῆς αὐ-
τῆς. ἀλλὰ καὶ τῶν ἀκριπόντων ἡμῖν συγγράμματα, τινὲς μὲν ἀταλαιπωρότερον ὡς περὶ μιᾶς ἀεὶ διαλέγονται
τῆς τὸ ζῶον διοικούσης δυνάμεως οὐδένα λογισμὸν προσιθέντες, ἔνιοι δὲ ἀκρδειννύειν ὧδε χειροῦσι, καὶ πλείους μιᾶς
οὐκ εἶναι φασὶν. ὥστ' ἀναγκαῖον ὅστις ἀκρφαίνεται πλῆθος εἶναι κατὰ τὸ σῶμα τοῦ κάμνοντος, ἀκρεχωρηκέ-
ναι μὲν ἤδη τοῦτον ἀπό τε τῶν ἐμπειρικῶν ὀνομαζομένων ἰατρῶν, ἀπό τε τῶν μεθοδικῶν, ἤτοι δὲ ὡς πρὸς τὴν
δύναμιν, ἢ ὡς τὰ ἀγγεῖα λέγειν τὸ πολὺ. καὶ τοίνυν καὶ ἡμῖν ἡ μὲν πρὸς τοὺς ἐμπειρικούς τε καὶ μεθοδικοὺς,
ἀναβεβλήσθω λόγος. ὧδε δὲ τοὺς ἑτέρους ἴωμεν, ὅσοι σὺν λογισμῷ φασὶ τὴν τέχνην μεταχειρήζεσθαι. καί
τοι γε ἔνιοι τῶν νῦν εἰς τοσοῦτον ἥκουσι τόλμης, ὡς ὧδε γράφεσθαι μὲν ἑαυτοῖς αἱρέσεως ὀνόματα, γινώσκειν
δὲ οὐδὲν οὐδὲ ἐκείνων ἐστὶν αὐτῶν. ἀκοῦσαι γοῦν ἐστὶ πολλάκις πολλῶν ὧδε μὲν τῶν ἀῤῥώστων λεγόντων, ὡς
μεστὸς ὁ ἄνθρωπος ἐστι, καὶ φλεβοτομητέον αὐτόν. αὖθις ἐμπεσόντος λόγου, μεθοδικοὺς, ἢ ἐμπειρικοὺς ὀνομα-
ζόντων ἑαυτούς. ἀλλ' ὅπερ ἔλεγον, ὧδε τοὺς ἀναλογισμῷ χρωμένους ἐλθόντου, τοῖς δὲ αὐτῶν πρώτοις διαλεχ-
θῶμεν, ὅσοι πρὸς τὴν δύναμιν ἀεὶ ἐννοοῦσι τὸ πολύ. κινδυνεύουσι γὰρ οὗτοι, μήτ' ἀσκοὺς ἑωρακέναι, μήτε
θυλακοὺς ἀμέτρως πεπληρωμένους, ἀλλὰ μὴ δὲ σιτίου ποτὲ προσενηνέχθαι πλείω τοῦ δέοντος, ὡς διατείνειν
τὴν γαστέρα, μὴ δ' ὕρον ἠθροικέναι ποτὲ ἐν τῇ κύστει περαιτέρω τοῦ προσήκοντος, ἢ κόπρον ἐν ἀπευθυσμένῳ.
διατείνεται γὰρ ἐναργῶς ἐν πάσαις ταῖς τοιαύταις περιστάσεσιν ἕκαστον τῶν εἰρημένων ὀργάνων, ὡς ἀνιᾶσθαι τὸν
ἄνθρωπον, ἢν μὴ θᾶττον ἐκκρίνῃ τὸ πλεονάζον. οὐ μὴν οὐδ' ἡ αὐτή γε αἴσθησις γίνεται τοῦ βαρύνοντος ἢ δάκνοντος, ἢ
ἀῤῥήτῳ τινὶ ποιότητι λυποῦντος. ἀκοῦσαι γοῦν ἐστι καὶ τῶν ἰδιωτῶν αὐτὸ τὸ συμβαῖν) αὐτοῖς ἐναργῶς ἑρμηνεύοντα, ἄνευ
τῆς περὶ τὸ δόγμα φιλονεικίας, ἐνίοτε μὴ, ὡς ὑπὸ τροφῆς βαρυνομένων καὶ θλιβομένων, καίτοι γε ἐλάχιστα προσενηνεγ
μένων, ἐνίοτε δ' ὡς δάκνοιντό τε καὶ διαβιβρώσκοιντο. πολλάκις δ' οὐκ ἔχοντες ἀκριβῶς ἑρμηνεῦσαι τὸ συμβαῖν),
ἀσᾶσθαι φασί. οὐδεμία γὰρ τῶν αἰσθήσεων τούτων, ἡ αὐτὴ πρὸς τοῖς ἀνθρώποις γίγνεται, διὰ πλῆθος ἄμετρον ἐδεσμάτων
ὧδε πλεῖστον ἐκτεταμένης τε καὶ διατεταμένης τῆς γαστρός. ὧδε μὲν οὖν τῶν τοιούτων καταστάσεων, κιν-
δυνεύειν ῥαγῆναι φασὶν αὐτῶν τὴν κοιλίαν, σὺν τοῖς καὶ ἡμᾶς ὁρᾶν ὧδε πλεῖστον αὐτὴν τεταμένην. ἔνθα
δὲ βαρύνεσθαι

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 349 sur 494

δὲ βαρύνεσθαι λέγουσι, πῶς ἐπαλλήλῳ ὁρῶμεν ὑγιότε τῷ γαστρί, ὅτῳ δὲ κάπι ἡ νόσεως, ἄλλῃ μὲν διάθεσις ὅτι πλεῖστον ὑγροῦ περιέχουσα, ἄλλη δὲ ὀλίγου, ἢ βαρυομένης. καὶ τοίνυν καὶ τῷ ἐκλείσιν ὧδε μὲν ἡ δι' ὃ τὸ πεπληρῶσθαι τεινομένης, παμπόλλῳ ὄντι ἰδεῖν, ὧδε δὲ ἡ βαρυομένης, ὀλιγίστῳ μὲν, ἀλλὰ πυκνοτάτῳ, ὃ γὰρ ἀναμφίβολον τοῦ πλησίον τὸ πληρώσεως χρόνου, ἀλλ' ὀλίγους ἀπορρίψαι ποθεῖ τὸ λυποῦν, ὥσπερ κἀπειδὰν ὑπὸ ἡ ποιότητος αὐτὸ διάληπται, καὶ γὰρ καὶ τότε σωιεχῆ ποιεῖται τῷ ἐλλείψιν. καὶ γὰρ οὕτω καὶ ὁπότε βαρύνεται καθάπερ ὑπὸ φορτίου τοῦ πολιέχομένου, τότε δὴ ἅπαις ὀρθῶς φαίη φάυλος μὲν διακεῖσθαι, εἶν δὲ αὐτῇ τὸ βαρυόμενον πολὺ, καὶ μηδ' ὅλως διατείνει τὸν χιτῶνα. ταῦτα πάντως δ' ἔστι φασὶν οἱ τάυτης ἡ δόξης ἡγεμόνες, ἀρτιμελίων δ' ἕνεκα τ' ἀναπτία γινωσκόντων, αὖθις ἐρωτητέον ἀμφοτέρους, εἰ τῷ αὐτῷ αὐίαν ἡ νόσις ἀνιᾶται διατεινομένη παντάχοσε καὶ κινδυνεύουσα ῥαγῆναι, ἢ μηκέτι σέγειν τὸ πολιεχόμενον, καὶ βαρυομένη τε καὶ διαλυομένη. ἐνταῦθα γὰρ πάλιν οἱ μὲν πῶς τὰς δυσχωρείας τῶν ἀγγείων ἀεὶ τὸ πλῆθος νοσοῦντες, ἑτοίμως συγχωροῦσιν, οἱ δ' ὡς πῶς τῷ δυνάμει, ἀχθονταίτε πῶς τοῖς τοιούτοις ἐρωτήμασιν, ὀργιζόντα τε πολυειδῶς ἀντιτείνοντες ἄνω καὶ κάτω διὰ τὸ μὴ βούλεσθαι συγχωρῆσαι καὶ τοῦτ' εἶν πλῆθος. ἡμεῖς οὖν ἀμφοτέρους τε δυξάμενοι πάντασθαι ἡ Φιλωνακίας, εἰς ὁμόνοιαν παρεκαλέσαμεν, ὅτι, ὅσοι μὲν οὐχ ἡγοῦνται λέγεσθαι τὸ πλῆθος, ὅτ' ἐστὶ ποτε πῶς τῷ χώραν τοῦ πολιέχοντος οἷς δὴ καὶ πρώτοις ἐπαυξάμεθα διαλέγεσθαι, συγχωρῆσαι τοῖς ἀληθέσι παρακαλοῦντες, ἀναμνησθέντας τοῦ ᾗ τοῦ διατείνεσθαι τὰ πεπληρωμένα μόρια λυπεῖσθαι. ὅσοι δὲ οὕτως μόνον σωίστασθαι πλῆθος νομίζουσι, συγχωρῆσαι τὸ βαρύνον εἶν τοῦ βαρυομένῳ πολύ. πάλιν δὲ ἐλαττόνους τοῖς ἀναργῶς φαινομένοις λυσιποιοῦντος, ἀναμνήσωμεν ἰδίᾳ μὲν οὖν ὡς πῶς τῷ δυνάμει μόνον νοεῖσθαι φάσκοντας, τὸ πολὺ τοῦ πολιπεναίου ῥαγμῖνος, ἢ ἀνδυρυθέντος ὑπὸ πλήθους ἐρεσμάτων, ὑποδιέξαμεν τε λάπι τῶν ἐκὸς, ἀσκοὺς καὶ κύστεις ὅσον πάσχοντας, ὥστε δὲ καὶ οὕτ' πίθους αὐτοὺς, ὅταν πνευματικοῦ βίαιον ἢ τὸ πλῆθος. ἐρωτήσωμεν δὲ πρὸς τῶν ἀναβεβηκότων ἐκ πνεύμονος αἷμα, καὶ διὰ ῥῆξιν ἀγγείου χωρὶς πληγῆς, ἢ καταπλώσεως, ἢ πνος ἑτέρας ἔξωθεν βίας τοιάυτης, εἰ μὴ δὲ οὗτοι δοκοῦσιν αὐτοὺς ὑπὸ πλήθους παμπόλλου διατείνοντος τὸ ἀγγεῖον, οὕτω παθεῖν. ἰδίᾳ δ' αὖ πάλιν ἀναμνήσωμεν οὓς ἑτέρους, ὡς οὐ ταυτὸ δύναται βάρος βαστάζειν σύνεσις νεανίσκος, καὶ παιδίον νομιδίου μικροῦ ὁ γὰρ ἂν οἶμαι βαρύτατον ἢ τοῦ παιδίῳ κουφότατον ὄζει τοῦ νεανίσκῳ. πότερον οὖν ὅτε φορτίον ὅλως ἐροῦμεν, ὃ μὴ δύναται τις βαστάζειν, οὐδὲ πολύ, ἢ οὕτως βαρύον, ἢ φορτίον μὲν καὶ βαρὺ, πλῆθος δ' ὀνομάζειν οὐ συγχωρήσωμεν. ἀλλ' οὕτως μὲν οὐκ ἐπὶ πράγματος, ἀλλ' ἐπὶ ὀνόματος ἡ ἀμφισβήτησις ἔσται. ἧ δὲ τὸν ἕτερον τρόπον, οὐδὲ ἄνθρωπος εἶν δόξειεν, ὁ μὴ δ' ὅλως φάσκων βαρύνεσθαι μηδ' ἐποτε, μηδ' ἂν εἴησε πάλαντα κατὰ τὸν ὦμον ὠθῆς αὐτό. πῶς δὲ οὐ ἑαυτοὺς ὑποθέντας δυλείῳ δύγματι, οὐδὲν ἱκανοὺ. ἐάσαντες οὖν ἤδη τούτους, μᾶλλον δ' εἰ χρὴ τ' ἀληθὲς εἰπεῖν, ἀπαλλάξαντες, ὅς τις ἂν ἐλούθερος ἢ καὶ ἀληθέως ἑτέρος, ἐλεύνω διαλεξώμεθα. Δύο γὰρ γνοίας τε καὶ χρείσεις ὑποδεμεθα τοῦ πλήθους, τῷ μὲν ὡς πῶς τῷ ἰσχὺν καὶ δύναμιν τοῦ βαστάζοντος αὐτὸ, τὸ δὲ ὡς πῶς τῷ ὑποδεχομένῳ χώραν. καὶ ὑποδεμένοι δὲ ταῦτα, ὁπόσαι τε εἰσὶν ἁπάσαι τ' ζώου δυνάμεις, ὅπως τε τὸ καθ' ἑκάστου αὐτῶν πλῆθος ἢ γνωσιοῦμεν, ἢ θεραπεύσομεν, ὧδε σκεψώμεθα. πῶς τούτοις δ' ἔτι πόσα τὰ σύμπαντα ἔσιν εἴδη τῶν ὑγρῶν αὐτῶν, ἅπερ τῶν βαρυόντων τῷ δυνάμει, ἢ μὴ σεγόντων γε τοῖς ἀγγείοις. ἐν πούτοις γὰρ εἶν χρὴ Φιλοπονόν τε καὶ μέγαν τὸν ἰατρὸν, ἐκ ἐν τοῦ καταφρονεῖν τῶν ἐναργῶν, ἁπάσης ἀφελέξεως εἰσὶν ἀρχὰι, ἀλλ' οὐδὲν ἴσως θαυμαστὸν ἀγνοεῖσθαι καὶ αὐτὸ οὖν τοῖς μηδὲν ὑπὲρ ἀφελέξεως ὀξυτικούσι, μήτε εὑρῆσι, μήτε μαθοῦσι, μήτε ἀσκήσασιν. οὕτω γοῦν δύνηθεις εἰσὶν, ὥστε καὶ νῦν ὁμιλῶν τοῖς δὲ πῖς, ῥᾳμμασιν, ἐλπίζει πρῶτον μὲν ἀφελέξαι με χρὴ τὸν δὲ τὸν λόγον ἃ χρὴ πάντως ἐπίστασθαι τὸν μέλλοντά τι περὶ πλήθος ἀκριβῶς σκέψασθαι, διδύτερον δὲ διάγνωσίν τε καὶ θεραπείαν ἑκάστου πλήθους εὑρεῖν, μὴ γινώσκων ὡς ἔπος ὅτως μεγάλα πράγματα διὰ ἑνὸς γράμματος ἀφελίνυσθαι φύσεως ἔχον, ὃν αὖ ἰῶ ἡ τέχνη μακρά. ἐγὼ δὲ, ὅτι μὲν ἑτέρα τις ὅδιν ἡ χρὴ τὰς ἀρτηρείας διάμεις, ἡ χρὴ τὰ νδῦρα τε καὶ φλέβας, ἐν τοῖς περὶ τῶν Ἱπποκράτους καὶ Πλάτωνος δογμάτων ἀπέδειξα. διὰ δὲ ἡ αὐτῆς πραγματείας ἐδίδαξα, καὶ ὅτι ἡ μὲν τῶν ἀρτηριῶν διάμεως οἷον πνεῦμά τίς ὅδιν ἡ παρδία, ἡ δὲ τῶν νδύρων ὁ ἐγκέφαλος, ἡ δὲ τῶν φλεβῶν τὸ ἧπαρ. ἐν δὲ τοῦ περὶ τῶν καθ' Ἱπποκράτους στοιχείων ἀπέδειξα τὴν ὑποβεβλημένην οὐσίαν γένεσιν καὶ φθορᾶς, δι' ὅλης αὐτῆς ἀλλοιοῦσθαι κατὰ τὰς τέτταρας ποιότητας, ὑγρότητα καὶ ξηρότητα, θερμότητα τε καὶ ψυχρότητα, καὶ εἶν τῶν ἑκάστου τῶν σωμάτων ἴδιον οὐσίαν ἐν τῇ ποιᾷ τούτων κράσει, καὶ διὰ τοῦτ' καὶ τῶν διοικουσῶν αὐτὰ δυνάμεων, ἥ ἡ κράσεως ἰδιότης ὅδιν οὐσία. δ' ἐδείκνυτ δ' ἐ μοι καὶ ἐν τοῦ πόθι φυσικῶν δυνάμεων, ἰδίᾳ δὲ διὰ * ἑτέρας πραγματείας. εἴρηται δὲ καὶ διαγνωσικὰ σημεῖα πολλάκις ἐν πολλαῖς ἤδη πραγματείας, ἑκατέρου τε τοῦ κατὰ τὸ πλῆθος γένους, ἑκάστου τε τῶν καθ' ἑκάτερον ἰδίᾳ. ἐλαττόνου μὲν οὖν λέγω, τοῦ τε πῶς τῷ δυνάμιν καὶ τοῦ κατὰ τὸ ἔγκυμα. καλοῦσι γὰρ οὕτω τὸ ἕτερον γένος τοῦ πλήθους, ὃ τῇ πόθι ἐχούσῃ χώρᾳ μετρεῖται, σωιστάμενον οὐκ τοῖς ζώοις μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς ἀψύχοις, οὐδὲν ἧττον, ὑφάσμασίτε καὶ πλοκάμοις, καὶ δέρμασι καὶ ἀγγείοις κεραμέοις τε καὶ χαλκέοις, καὶ σιδηροῖς, ὅσα τ' ἐκ χαλκοῦ καὶ ἀργύρου καὶ κασιτέρου γίγνεται. καὶ γὰρ καὶ ταῦτα ῥήγνυται. κατακλείθεσις ἐν αὐτοῖς πνεύματοώδους οὐσίας πολλῆς, εἰ μὴ ἄρα τις ἐθέλει καὶ τὸ τοιοῦτον πλῆθος, ὡς πῶς τῷ σωικτικῷ σωίστασθαι δυνάμιν, ὧν λαβόμεν ἧς κατ' ἀρχὰς ἐγνοίας ἐμνημονεύσαμεν, ὧδε τοῦ ἡ δυνάμεως ὀνόματι, φάσκοντός αὐτῷ αἰτίαν εἶν δρασικῷ, ὡς οὐδὲν διαφέρον ἐπεῖν ἤτοι δρασικῷ, ἢ ποικτικῷ, οὐ δ' εἴ τις οὐσίαν ἐθέλει λέγειν, οὐκ αἰτίαν εἶν ποιητικῷ τῷ δυνάμιν αὐτιλέγομεν, ἀλλ' ἐκείνο μόνον ἐν τοῦ λόγῳ φυλάττεσθαι βουλόμεθα τὸ δρασικῷ τε καὶ ποιητικῷ λέγεσθαι, μὴ παθητικῷ τε καὶ ὑλικῷ ἤτοι γε αἰτίαν ἢ οὐσίαν εἶν τῷ δυνάμιν. εἰ γὰρ δ' ὅσον γε φυλαττοιτο. προσῆλθε ὡς ἐνεργείας τινὸς ἢ δυνάμις αἰτία γένησεται, τῷ δ' ἐνεργειαν ἀνάγκη δ' ἔπεσθαι καὶ αὐτῷ

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 350 sur 494

ἓν κίνησιν ἐκ τοῦ ποιοῦντος εἰς τὸ πάσχον. ὥσπερ γε καὶ τὸ πάθος τῆς ψυχῆς πάσχοντι ξυνησιν ἐκ τοῦ ποιοῦντος εἰς τὸ πάσχον. ὥσθ' ἡ γε νόησις, ψυχῆς πρός τι ἡ δυνάμεως ἦν ὑπαρξις ἐν τῇ πρὸς ἕτερον σχέσει. ποιεῖν δ' εἰς ἑαυτὸ λέγειν οὐδεν, ἢ ἐνεργεῖν εἰς ἑαυτὸ τῇδε τῇ ἐννοίαν δεῖν. ὅτως οὖν καὶ σωέχειν ἑαυτό. καὶ γὰρ οἱ μάλιστα εἰσιν γυμνάμενοι τῇ σωεκτικῇ δυνάμει ὡς οἱ σωϊκοί, τὸ μὲν σωέχον, ἕτερον ποιοῦσι, τὸ σωεχόμενον δὲ ἄλλο. τῇ μὲν γὰρ πνεύματικῇ δεῖσαι τὸ σωέχον, τῇ δ' ὑλικῇ τὸ σωεχόμενον, οἷον ἀέρα μὲν ἢ πῦρ σωέχειν φασι, τῇ δὲ καὶ καὶ ὕδωρ σωέχεσθαι. καί τοι γε ἔνιοι τῶν νῦν αἱρετιζόντων ἑαυτοὺς ὀνομαζόντων, οὐδ' ὅναρ ἀκηκοότες τούτων τολμηρῶς ἀφαίνονταί τε περὶ τῆ σωεκτικῆς δυνάμεως, εἰ μὲν ἀήρ, ἢ πῦρ, ἢ τὸ συναμφότερον ὄντ τὸ σωέχον τοὺς λίθους τε καὶ τὰ ξύλα, καὶ τἄλλα ὅσα τοιαῦτα, μὴ γινώσκειν ὁμολογοῦντες, ἀφαινόμενοι δὲ ἁπλῶς ὅτι δυνάμις τις ἔστιν ἡ σωέχουσα τὰ τοιαῦτα πάντα, διαλυθῆναι γὰρ ἂν καὶ διαῤῥυῆναι μηδενὸς αὐτὰ συνάγοντος τε καὶ συνέχοντος. εἶτ' ἐρωτηθέντες ἐπὶ τοιούτῳ τινὶ τολμῶσιν ἀξιώματι χρήσασθαι κατὰ τὸν λόγον, ὡς ἅπαντα τὰ ὄντα δεῖται τοῦ σωέχοντος, ἢ μή, παραχρῆμα μὲν ἑτοίμως ἀφαίνονταί τε καταφάσκουσι καὶ ἐρώτησιν, ἀπαχθέντες δ' ὑπ' αὐτοῦ ἐπ' ἄπορον, ἀναπίπτουσι εἰς τὰ εἰρημένα, καὶ ἀγανακτοῦσι τοῖς ἐρωτῶσιν ὡς παρεργοις τε καὶ σοφισταῖς. πάσκουσι γὰρ ἔμπροσθεν τι ἄλλο, καὶ οὐδὲν τοῖς νῦν ἰατροῖς, ἀφαίνεσθαι μὲν ὑπὲρ τῶν μεγίστων δυνάμεων ἑτοίμως, ἐξελεγχομένοις δὲ, ἀχθεσθαί τε καὶ οὐκ ἐλέγχοντας ἀγαπᾶν σοφιστάς. ὅπως τοίνυν ἀναγκαῖον ἐστιν, εἰς ἄπορόν τι λόγου ἀγαγεῖν, θεμένων ἡμῶν ἅπαν τὸ ὂν δεῖσθαι σωεκτικῆς αἰτίας, ἢ δεῖται σοι δῆλον. τῆς σωεκτικῆς αἰτίαν ἥτις ποτ' ἐστίν, ὁ γὰρ ὁμολογοῦσιν αὐτῶν οἱ προφέρεσθαι γινώσκειν ἆρα γε ἐκ τῶν ὄντων ἢ καὶ αὐτὴ ὑπολαμβάνουσιν ἢ τῶν οὐκ ὄντων. εἰ μὲν γὰρ τῶν οὐκ ὄντων τινός, θαυμάζω τῆς σοφίαν τῶν ἀνδρῶν, εἰ δὲ τῶν ὄντων ἕκαστον δεῖσθαι φασὶ τῶν οὐκ ὄντων ἑνός. εἰ δὲ τῶν ὄντων πόθεν τῆς σωεκτικῆς αἰτίαν, ἀναμνησθησόμεθα ὡς ἅπαν τὸ ὄν, ἐφάσαμεν αἰτίας δεῖσθαι σωεκτικῆς εἰς τὸ εἶναι. συμβήσεται γὰρ ὅτως καὶ αὐτῆς τῆς αἰτίαν αἰτίας ἑτέρας ἵνα ὑπάρχῃ δεδημιουργῆσθαι, κἀκείνην αὖθις ἄλλης, καὶ οὕτως εἰς ἄπειρον. εἰσὶ δὲ τῶν ὄντων τὰ μὲν ἑτέρου τινὸς αἴτιον δεῖσθαι πᾶς τὸ εἶναι, τὰ δὲ δι' αὐτῶν ἔχειν τὸ εἶναι φήσουσι, πρῶτον μὲν ἰσως οὐκέτι διαφυλάξοντες τὸ δι' ἀρχῆς ἀξίωμα, ὃ παντὸς μᾶλλον ἀληθὲς ἔλεγον, ὡς ἅπαν τὸ ὄν, αἰτίας δεῖται συνεκτικῆς εἰς τὸ εἶναι, δεύτερον δὲ, μακροτάτου χρήζοντες λόγου, διατὶ τὰ μὲν, δεῖται. τὰ δὲ οὐ δεῖται, ἢ καὶ ὁποῖόν τι ἐκ τούτων ἐστὶν αὐτῶν ἑκάτερα. οὐδὲ γὰρ οὐδ' οἱ πολλοὶ τῶν προφιλεῖσθαι, οὐδ' οἱ νεώτεροι σωϊκοὶ λέγουσι τινὰ ἀπόδειξιν, τοῦ τὸ μὲν πνεῦμα καὶ τὸ πῦρ σωέχειν ἑαυτό τε καὶ τἄλλα, τὸ δὲ ὕδωρ καὶ τὴν γῆν ἑτέρᾳ δεῖσθαι τοῦ σωέχοντος. ὅσῳ μὲν γὰρ ὑπὸ τῆς προχείρου φαντασίας, τὸ μὲν σκληρὸν καὶ ἀντίτυπον καὶ πυκνὸν ἑαυτὸ σωέχειν λέγοιτο, τὸ δ' ἀραιόν τε καὶ μαλακὸν καὶ εὐῶδες. ἑτέρου δεῖσθαι τοῦ σωέξοντος. ὁ μόνον δὲ ὁδεμίαν ἀπόδειξιν ἐπόντες οἱ ἄνδρες, ἀξιοῦσι πιστεύεσθαι τῇ ὑποθέσει αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ πρὸς ἑαυτῆ ὑποπιθανοῦντες μαχομένην ὀκ ἐπιδανοῦνται. τὰ γὰρ ἁπάντων λεπτομερέστερα καὶ μαλακώτερα καὶ ἐκπικώτερα, τοῦ πῦρ καὶ τοῦ ἀέρα, ταῦτ' ἄρα τῇ γῇ περὶ σκληρότητός τε καὶ ἀντιτυπίας ἓν φασιν, ὡς ὑπεχόμενον ἑτέρου ἑτέρῳ τινὶ μεταδοῦναι δυνάμεως, ἢ φύσεως, ἢ ἐνεργείας, ἢ ποιότητος, ἧς οὐ μετέλαβεν αὐτό. καὶ γὰρ οὖν καὶ φαίνεται σαφῶς, οὐ μόνον οὐδὲν ὑπὸ τοῦ πυρὸς σωεχόμενον, ἀλλὰ καὶ διαλυόμενα πάντα. πρὸς μὲν δὴ τῆς τῶν σωϊκῶν ὑποθέσεις ἑτέρωθεν λέλεκται σοι πλειόνων. ὧν δὲ αὖ ἡρωφιλείους ἐπάνειμι. καὶ πρὸς τούτους ἀρκέσει μοι κατά γε τὸ παρὸν εἰπεῖν, ὡς πρωτάτης αὐτῶν, ἐναντιώτατα πέπονθεν, ἀρρῶν μὲν ἐν πλείστοις ἀρρωστίαις προχείρους ἔχουσιν, ἀφαινόμενον δὲ ἐν ἄλλοις, ὧν αὖτ' ἀρρωστίας ἀδυνατοι, πρὸ ὑποθέσις ψυχῆς ἀκριβοῦντος οὕτω καὶ τούτους αὖθις λέγομεν, ὡς τὸ μὲν διατείνεσθαι καὶ ῥήγνυσθαι σῶμα πλήθει, αὐτῶν τῶν πορευόντων ἀγγείων ὅτι πάθος, οὐ δυνάμεως τινος, τὸ δὲ βαρύνεσθαι, δυνάμεως ἀδηκτικῆς, οὐ γὰρ δὴ ἁπλῶς γε τούτοις πᾶσιν οὐδὲν ὄφελος. ἐπεὶ γέ τοι φυσικῆς δυνάμεως, οὐκ ἔστι πάθος τὸ βαρύνεσθαι. εἰπὼν οὖν ὀρθῶς ἀπεδείξαμεν ἐν τῇ τῶν φυσικῶν δυνάμεων πραγματείᾳ, τῶν μέν τινα τῶν οἰκείων ἑλκτικῶν ἓν δυνάμει, ἑτέραν δὲ αὐτῶν τούτων ἀλλοιωτικῶν, ἄλλην δὲ καθεκτικῶν ἓν δυνάμει καὶ τετάρτην ἀφεκτικῶν τῶν ἀλλοτρίων, ἑτέραν δὲ καὶ ζητεῖν γνωρίσματα τοῦ πῶς ἑκάστων τῶν εἰρημένων δυνάμεων πλήθους, ὡς ὀκ ἱκανὸν τοῦ βάρους ὑπάρχοντος. ὁ γὰρ ὥσπερ ἡ ἀῤῥωστος γαστὴρ ἀηδιάνεται τῶν βαρυόντων αὐτῶν, δεῖται τοῦ πολιτοῦ περὶ ἀηδίας, ὅτω καὶ ἡ φλὲψ καὶ ἡ ἀρτηρία τῶν αὐτῶν ἀηδίαν ἔχουσιν, ἀλλ' ἑτέραν. εἴπερ ἄρα γένους οὐ ταυτὸν ἦν τὰ ὑδρα μακροτέρᾳ λόγου δέομενον εἰς δήλωσίν τε καὶ πίστιν, τοῦ μὲν οὖν ἦν τὰς ἀρτηρίας πλήθους, ὡς πῶς τῶν δυνάμεων αὐτῶν, ὧδε σημειωτέον γνωρίσματα, δεῖ περὶ τοῦ σφυγμοῦ εἰρῆσθαι πραγματείας. ἴσασι δὲ οὐ δὲ τούτων οὐδὲν, οἱ ῥᾳδίως ὀνομάζοντες ὅσημοῦν πλῆθος. οὐ μὴν τό γε πῶς τὰς φλέβας αὐτὸς ἐξ ὑπάρχου ὧδε σημειωτέον σημεῖον, ἢ παρ' ἑτέρῳ γεγραμμένον εὑρεῖν ἔνεστιν, ὅπου γε τῶν ἀρχῶν οὐ δὲ δυνατόν τις ἡμῶν πρότερος οὐδ' αὐτὰς τὰς δυνάμεις ὧδε σημειωτικῶς ἐπ' ὀλίγον μὲν γὰρ ἤψαντο περὶ θεωρίας αὐτῶν, οἱ περὶ Φίλιππόν τε καὶ Ἀρχιγένη. τελέως δὲ οὐδὲ τούτων οὐδεὶς ἐξειργάσατο. ζητεῖ δὲ ὁ λόγος ὁ νῦν ψιλῶς ὁ ποῦ τὰ μόνον, ἀλλὰ καὶ τὸ καθ' ἕκαστον μόριον πλῆθος, οἷον τὸ καθ' ἧπαρ, ἢ καρδίαν, ἢ νεφρὸς, ἢ κῶλον, ἢ ἐγκέφαλον, ἢ ὁσουῦν. ὅσα μὲν οὖν αὐτῶν, ἢ τοι δυσαύξητα ἐστὶν ἢ ἀναύξητα, ταῦτα μὲν δὴ οὐ ὡσαύτως ἀύξητα γε καὶ κύστις τῶν ἐν αὐτοῖς πορισμῶν. ἀλλὰ τὰ μέν, δεῖ ὅλως, τὰ δὲ, ἤτοι παντὰ πᾶσιν ἀμυδρῶς, ἢ δεῖ ὅλως. παντὰ πᾶσιν μὲν ἀμυδρῶς, ὡς ὑπὸ παμπόλλου πλήθει, δεῖ ὅλως δὲ ὡς ἐπ' ὀλίγῳ. καὶ γὰρ καὶ πνεύμονι καὶ ἥπατι, καὶ νεφροῖς ἐγγίνεται βάρος ἀύξησις ἔνιοτε, καί τις ὀσουῦν ἤδη βαρυόμενος, ἀμυδρῶς καὶ αὐτὸς αἰσθήσει. ἧπαρ τὸν ἐγκέφαλον δὲ βάρη διασημαίνει πολλάκις ὀκ ἀμυδρὰν μόνον, ἀλλ' ὅλην ἔνιοτε καὶ πάνυ σαφῆ. τοῖς δὲ ἀναισθήτοις μορίοις, ὀκ ἔνεστι γίγνεσθαι τινὰ αἴσθησιν, οὔτε βάρους, οὔτ' ἄλλου συμπτώματος οὐδενός. ἀναίσθητα δ' ἐστὶν ἔνια τῶν ὀστῶν, καὶ ἡ πτελὴ, καί τινες τῶν ἀδένων, εἰσὶ δὲ καὶ οἱ μυελοὶ πάντες ἐκ τῶν ἀναισθήτων εἰσίν. ἐγκέφαλος γοῦν καὶ νωτιαῖος, ὡς ἔνιοι φασιν ἐκ τῶν αἰσθητικῶν ἐστί. βεβαίως δ' ἐκ τῆς ἀφαίνοιτο ἡ περὶ τὰ κυρτὰ τοῦ ἥπατος σαρκὸς, ἣν οἱ πολλοὶ τῶν ἰατρῶν παρεγχυμα

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 351 sur 494

ἐγχυμα προσαγορεύσιν. ὁδὲ γὰρ ὅλως εἰς αὖτὸν ὁδιαμόθεν ἐμφύσης ὑδρον. ἀφῆσει δ' ἄντις καὶ πόθι ἓν τοῖς σημείοις. οὕτω γάρ ὅτι βραχεῖα τὰ κατὰ τὰς πύλας ἐμφυόμενα ἓν ἅπασι, ὡς τε φαίνεσθαι τὸν ὑμένα μόνον αὐτὸ διαπλέοντα. καὶ μὴν καὶ ἓν ἀπλῶσι, καὶ νεφροὺς, ὡσαύτως ἀφήσειν ἂν τις, ἔτι τε μᾶλλον ἓν πυλώμονι. καὶ τάχα ἄν τις ἓν τούτοις τοῖς ἀπλάγχνοις ἢ τὸ βάρος αἴσθησις, οὐκ αὐτῷ τῷ ἀπλάγχνῳ, ἀλλὰ τῷ προιεχόντων αὐτὰ χιτώνων καὶ ὑμένων ἓν λεχθέν, καὶ μάλιστα ὧν πυλώμονός τε καὶ ἅπατος ὀξυπερισπάστου τε καὶ κρεμαμένου, καὶ οὐχ ἑδραίως ἐσχισμένου. ἐναργῶς γὰρ οἱ κάμνοντες αἰσθάνονται πολλάκις, ἄνω πρὸς τῇ κλεισὶ τάσεως τινος, ὡς ὧν τοῖς ἓν τὸ ἧπαρ ὄγκοις αὐτῷ τε τῷ ἀπλάγχνου βαρεῖν. ὡς δυτυχὴς δέ τις ὢν οὐκ ἂν δοκοίη λαθεῖν ὅλον ἑαυτὸν τὸν βίον, οὕτω σωφρόνως ἅπασι γιγνομένοις. λέγει δ' ἐπὶ τοῦ Ἱπποκράτης, ὃν νεφρὸν ὀδυνᾷ βαρεῖν. ὥσπερ γε καὶ ἓν πυλώμονα γίγνεται βάρος. ἐρῶ τι δὲ σχεδὸν ἅπασι τοῖς ἰατροῖς, ὅταν ἀλλῶ φλεγμονῇ τὸ ἀπλάγχνον, ἀλλ' ὀδὲν τούτων ἐξητακότες οἱ πλεῖστοι τῶν ἰατρῶν, φασὶ δὲ οὐδὲ ὅτι δύναται μὲν ποτὲ καθ' ὅλον τὸ ζῶον ἓν τὸ πλῆθος, ἐγχωρεῖ δὲ καὶ πρὸς ἓν ὁπωσοῦν μόριον ἢ καὶ πλείω, προπετῶς ἀφαίνονται πρὸς πλήθους. ἀλλ' εἰ βούλει κατὰ τὸ παρὸν ἐάσαντες ἁπάσας τὰς ἀπορίας ταύτας τὰς ἀφορμὰς ἐν τοῖς δυπορωτέροις γυμνασώμεθα. δυπορώτερον δ' ἓν μοι δοκεῖ, πάλιν ἀπὸ βάρους ἄρξασθαι. φαίνεται γὰρ ὄντα, τῷ πῶς τὴν αἰσθητικὴν δυνάμιν πλήθους, ἐναργέστατον ἓν γνώρισμα. πότερον οὖν ἀληθὲς ὄντιν ἀφαίνεσθαι ἓν πλήθει βάρος ἀκολουθεῖν ἐξ ἀνάγκης, ἢ τὸ βάρος ἀνάγκη προηγεῖσθαι πλήθους. οὐ γὰρ δή γε ταυτόν ὄντιν, ἢ ἀκολουθεῖν ἐν ἓν λόγῳ τὸ βάρος, ἢ προηγεῖσθαι. ἀλλὰ δῆλον μὲν γάρ, ὅτω πλῆθος ὑγρῶν τινῶν ὄντιν ἐν ἓν σώματι, τούτῳ βάρους αἴσθησιν ὑπάρχειν ἐν ἐκείνοις τοῖς μορίοις σ' ὑλονότι, ἐν οἷς τὸ ἄν ᾖ τὸ πλῆθος αἰσθητοὶς ὑπάρχουσιν. οὐκ ἀληθὲς δὲ τὸ, βάρους ὄντος ἐν τινι μορίῳ, πλῆθος ὑπάρχειν ἐν ἐκείνῳ χυμῶν. ἐγχωρεῖ γὰρ ὑπὸ τῶν σφιγκτήρων μορίων βαρύνεσθαι τὴν δυνάμιν ἀῤῥωσοῦσαν, ὡς ἐν ταῖς παραλύσεσιν· ὑπὸ γὰρ ἓν τῶν μυῶν ἐν ὅλου κώλου κινουμένου ἓν τῶν μυῶν ἀῤῥώστων γινομένων κινεῖν, καὶ μεταφέρειν αὐτὸ, βάρους αἴσθησις γίγνεται τοῖς παραλυομένοις. ὁ γὰρ ἑαυτῷ βαρὺ φαίνεται τὸ ἀῤῥωστοῦν, οἷον ὁ μῦς, ἢ τὸ νδῦρον, ἢ ὅλως ὅτι ποτ' ἂν ᾖ σῶμα τὸ πρώτως κινοῦν τὰ μόρια, ἀλλὰ ὄντα τὸ πάθημα τὸ λεγόμενον βάρος, ὀξὺ ἑτέρου τε πέφυκεν ἑτέροις ἐγγίνεσθαι, αὐτό τε καθ' ἑαυτὸ τὸ νδῦρον, ἢ ὁ τένων, ἢ ὁ μῦς, ἢ ὅτι ποτ' ἂν ᾖ τὸ κινοῦν ἡμᾶς, ἀτονώτερον μὲν αὐτὸ γίγνεσθαι καὶ ἀδῳήστερον ἐγχωρεῖ, βαρύνειν δὲ ἑαυτὸ, τῷ ἀδυνάτων ὄντιν. δυτονώτερον μὲν οὖν γιγνόμενον, ἰσχυροτέρας τὰς ἐνεργείας ποιήσεται τῶν ἐμποδῶν. ἀδῳήστερον δὲ ἀδῳνεστέρας. οἷον ὁ μῦς, εἰ ποτέ γε ἔστος ὄντιν ὁ κινοῦν τὸ σκέλος, ὑγιαίνων μὲν ὧν ἀπαράσειται σφοδρῶς ἐκεῖνο τὸ κῶλον τὸ μόριον εἰς ὃ καταπέφυκεν, δυνεκτῶν δὲ, σφοδρότατα, καὶ νοσῶν μὲν, ἀδῳνῶς. ἔκλυτος δὲ τὴν δύναμιν ὑπάρχων, ἀμυδρῶς. εἰ δὲ οὔχ ὁ μῦς ὄντιν, ἀλλὰ τὸ νδῦρον γε τὸν μῦν αὐτὸν κινοῦν ἐκεῖνον πάλιν ὑγεία καὶ νόσος δυσεξία τε καὶ ἀῤῥωστία, ταῦτα ἐργάσεται πρὸς τὸ κῶλον, ὥσπερ ὁ μῦς ἐλέχθη πρόσθεν. ὅτω δὲ ἐν καὶ τὸ πνεῦμα τὸ προσβάλλον ὄντι τῷ κινοῦντων τὸ σκέλος, ἐπ' ἐκείνου ταῦτα λεχθήσεται. φέρεται γαρᾶν ἕνεκα σαφηνείας κἀνθάδε ταυθ' ἡμῖν, ὑπὸ μὲν τοῦ πνεύματος τοῦ διὰ τῶν νδύρων φερομένου κινεῖσθαι τὸν μῦν, ὑπὸ δ' αὖ μυὸς πρώτου μὲν τῆς κνήμης εἰς ἓν ὁ μῦς ἐμπέφυκεν. ἔπειτα δὲ ἐκείνης τῆς ἓν γόνυ διαφερούσης, ἐφ' ἓν τὸ σκέλος ὅλον ἐμπέφυκεν. ἀληθῶς γὰρ ἄντις ἂν τούτοις ταῖς ὑποθέσεσι λέγει καὶ τὸ μῦν αὐτὸν βάρος γίγνεσθαι διὰ ἀῤῥώστου πνεύματος. καὶ σὺν αὐτῷ τὸ ἓν ὅλον ὅλον, οἷον εἰ τύχοι τὸν κνήμιον. εἰ δ' ἐστὶ τὸ νδῦρον ὑποθώμεθα κινεῖσθαι πρὸς τοῦ πνεύματος, ὑπὸ νδύρου δὲ τὸν μῦν, εἶτ' αὖθις ὑπὸ τοῦ μυὸς τὸν κνήμιον, ὑπὸ πάντων τῶν εἰρημένων βαρυθήσεται τὸ πνεῦμα τὸ ἀῤῥωστοῦν. ὥστ' ἤδη μὲν καὶ ταῦθ' ἱκανῶς ὡς ὀῖόν τε διαγνῶναι τὸ πρῶτον βαρούμενον τε καὶ βαρυνόμενον, αὖθις τοῦ προεγνωκέναι τὸ πρῶτον κινοῦν ἕνεκεν τῶν ἡμῖν μορίων. ἀλλὰ καὶ ὧδε μὲν αὖθις ἀπειβέστερον ὠθισκεψόμεθα. ὑπὲρ δὲ ὁ λόγος ἢ παραινέσω. γνώσεσθ' ἢ καὶ νῦν ἕνεκα σαφηνείας ἡ διέξοδος ἅπασα μεθ' ὑποθέσεως. ὑποκείσθω τοίνυν ὁ μῦς ἓν τὸ πρῶτον κινοῦν ἑαυτόν τε καὶ τὸ ἓν κνήμης ὅσον. ἑαυτῷ μὲν οὖν, ὁ δὲ πώποτ' ὄντι βαρύς, δι' ὅταν ἀτονώτερος ὑπάρχῃ, βαρύνει ἢ αὐτὸν ἡ κνήμη. πότερον ἢ κινεῖσθαι μόνον ἐθιζόμενον, ἢ καὶ ἡσυχάζειν, σλίψεως ἑτέρας ἢ μιζεῖς ἢ, διωρισμένης ἡμῖν ἓν τοῖς πρὸ μυῶν κινήσει, ἧς ἄνευ σκέψεως, ὅτε διάθεσιν, ὅτε πεπονθότα τόπον, ἀκριβῶς ἓνεστι διαγνῶναι, ἢ τὰς τῶν βαρῶν αἰσθήσεις. αὐτίκα γε τοι, ὅσοι μὲν, ἥκοι κῶλον ἓν ἢ καὶ σύμπαν τὸ σῶμα βαρύνει, κινεῖσθαι προεργημένοις, ἡσυχάζουσι ἢ ὀδεμία βάρος αἴσθησις γίγνεται. τινὲς δὲ καὶ πῶς τοῦ κινεῖσθαι βαρύνεσθαι φασί. τὶς δ' ἑκατέρων τούτων ἡ διάθεσις, ἀμήχανον γνῶναι, πρὶν ἐξευρεῖν τὰ κινοῦντα τε καὶ κινούμενα σώματα καθ' ὅλον τὸ σκέλος. εἰ μὲν γὰρ αἱ τῶν νδύρων ἴνδοι αἱ ἓν τῷ μυῖ εἰσὶν αἱ πρῶται κινούμεναι, συγκινεῖται δὲ τούτοις ἓν αὐτῷ πῶ, τε ὑμενώδες γένος, καὶ τὸ φλεβῶδες, καὶ τὸ ἀρτηριῶδες, ἔτι δ' οἱ στιβάδες μοι, βάρους μὲν αἴσθησις αὐτῷ γένοιτο καὶ διὰ ταῦτα, καὶ δι' ἄλλα πάντα τὰ καθ' ὅλον τὸ κῶλον. ὠθισκεψόμεθα ἢ καὶ διορισόμεθα ποτὲ μὲν ἐνεργοῦντος καὶ κινουμένου τοῦ κώλου τὸ βάρος ἔστω ποτὲ δ' ἡσυχάζοντος. εἰ δὲ καὶ τὸ τῶν στιβάδων ἓν αὐτῷ γένος ἅμα ἐξ ἀρκώδεα κινεῖται, ταῦτα γὰρ ὄντι ἡ οἰκεία τοῦ μυὸς οὐσία, δι' ὀδὲν μὲν τούτων ὀδέποτε γένοιτ' ἂν ἡ τοῦ βάρος αἴσθησις. ἤτοι δή ἐκ τῶν φλεβῶν, ἢ ἐκ τῶν ἀρτηριῶν, ἢ ἐκ ἐξ πιμελῆς, ἢ ἐκ τῶν ὀσῶν, ἢ ἐκ τινων, ἢ ἐκ πάντων γένοιτο. δῆλον ἢ ὡς εἰ καὶ παραλίποιμεν ποτὲ ἓν τὰς τοιαύτας διαιρέσεις, τὸ ἐκ τινων, ἢ ἐκ πάντων, αὐτὸ χρὴ προσυπακοῦσαι τοῖς ἀναγινώσκουσι τὸ βιβλίον, εἰδότας ὅτι ἓν τοῖς τοιούτοις ἅπασι λόγοις, οἱ στιβάδες μοι, οὐ διαζευκτικῶς, ἀλλὰ παραδιαζευκτικῶς εἰσιν. ἐκ δὴ μὲν τῶν εἰρημένων δύδηλον, ὡς ὅστις βούλεται διαγνωσικὸς ἓν πληθωρικὸς μορίου, τόπου, τῶν τε διοικησόντων ἡμᾶς δυνάμεων ὠθισκεψιν ἔχειν, ἀναγκαῖον ὄντιν, ἀνατομῆς τε καὶ φύσεως ἁπάντων ἀκριβῶς τῶν τοῦ ζώου μορίων. ἐκ πόνου γὰρ ὁρμώμενος, ἴσως ἄν ποτε ἐξεύροιτο σημεῖα μορίου πληθωρικοῦ. εἰσὶ δ' ἔτι ἀληθείας μὲν ὁ περόντυκον, ἐξαπατᾶν ἢ βάλεται οὐ πέλας, ὅτι ἐν γνώσι τι σοφίᾳ, ἕτοιμον τοῦτο, κἂν εἰ μηδὲν ἄλλο, τὰ γοῦν ἐρασιστράτου ἓν τὸ πρῶτον ὑγιαινόν· αὐτὸν μαθεῖν. ἓν ἄλλῳ μὲν γὰρ οὐ δὲ ὠθηχέρησε πλήθους εἰπεῖν σημεῖα. προχώμεν οὖν αὐτὸ τοῖς ῥήμασι, πρῶτον μὲν ἓν οἷς ἤ τις ποτὲ ὄντιν ἡ γένεσις τῆς πλη-

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 352 sur 494

βώρας, φησὶν. οὕτως γὰρ αὐτὸς ὀνομάζει τὸ ἡ τὰς φλεβας πλῆθος. εἶτ' ἐξῆς ἐν οἷς τὰ σημεῖα ἡ διαγνώ-
» σεως ἐξηγῆται, ἡ μὲν τοι γνῶσις αὐτῷ τοιάδε. ἡ γὰρ ἀναδιδομένης τροφῆς, μήτε * κατακῆρομένης, μήτε ἐκ-
» πονουμένης, μετὰ τὸ εἰθισμένου ἐκάστῳ, μήτε ἄλλως πως ἐκκεινομένης, ἀναγκαῖον ἢ πλεονάζειν τὰ ἀγγεῖα
» ἡ πέψεως, καὶ ἡ ἀναδόσεως, καὶ τὰς κατ' αὐτὰς ἐνεργείας ἀκριβοῦσθαι. καὶ ἡ μὲν προϋπαρχούσης
» τροφῆς ἐν τοῖς ἀγγείοις οὐδαμῶς καταναλισκομένης, ἡ δ' ἀπὸ τῶν προσφερομένων ὠμῶν γινομένης, τὰ ἐν
» τοῖς σώμασι ἀγγεῖα, καὶ ὑπὸ πλέον διατείνηται. ὅταν δὲ μηκέτι ἐπιδέχεσθαι ὑπὸ ἔχηται τὰ ἀγγεῖα, ὠμῶν φέρηται
» δὲ εἰς ἡ κοιλίας ἑτέρα τροφή, ὁρμὴ λαμβάνει τὰ ὑπάρχοντα εἰς τὰ παραλειμμένα τοῦ πνεύματος ἀγγεῖα. ἔκ
τε οὖν τούτου δῆλον ὅτι πρὸς τὸ κατὰ τὸ ἔγχυμα διαλέγεται πλήθους, ἔκτε τοῦ μανεῖν αὐτὸν πληθώραν ἰ-
δίως. οὕτω γὰρ τὸ πάθος ὀνομάζεται πληθώρα μόνον, οὐ τὸ ἕτερον, ὃ πρὸς τῶν δυνάμεων λοιπόν. μικρὸν δὲ
» διελθὼν ὑπὲρ ἡ διαγνώσεως αὐτοῦ, τὰ δὲ γράφει. δι' οὗ μανθάνομεν εἴρηται πειρᾶσθαι διαγινώσκειν τῶν κα- 10
» τὰ πληθώραν διάθεσιν. κατ' ἀρχὰς μὲν οὖν αὐτῆς μετρίως πληρουμένων τῶν ἀγγείων, δύνανότροί τε καὶ
» ἰσχυρότεροι ἑαυτῶν φαίνονται παρὰ τὸ εἰθισμένον, ὅταν πλέον δὲ πληρώσεως ἐχομένων, παρεμπίπλανται
» βραχίονές τε καὶ κνήμαι καὶ χεῖρες, ὥσπερ τοῖς ἀπὸ τῶν γυμνασίων εἰς διάτασιν ἐχομένοις. ὧν πολὺ δὲ
ἡ πληθώρας προαγούσης, ἑλκώσεις τε καὶ βραδύτεραι καὶ δυσιερινητότεραι εἰσί, καὶ ὅλη τὸ σώματος ἡ ἀ-
φὴ τείνεται, ὡς κώπου φαινομένου, πλησίον δὲ πόδαγρίζου, ἡ τοιαύτη διάθεσις, ἐὰν μὴ πάνυ ὦσι δεξίως τε καὶ συ
νετῶς αὐτῷ τις λύει. σωτέχνη δ' ἐν τούτοις ὁ Ερασίστρατος ἑτέρου μὲν πληθῶς γνωρίσματα, μετὰ δὲ τὴν πρὸσ
γραφὴν αὐτοῖς ἐνίοτε τῶν ἐκ ἀναγκαίων. ὧν σιέψασθαι δὲ ἔστιν ἀπ' ἀρχῆς αὐτοῦ τὸν λόγον. ἐν μὲν γὰρ τοῖς, κατ' ἀρ
χὰς μὲν οὖν αὐτῆς μετρίως πληρουμένων τῶν ἀγγείων, δύνανότροί τε καὶ ἰσχυρότεροι ἑαυτῶν φαίνονται
παρὰ τὸ εἰθισμένον, οὐ δ' ἑτέρωθεν ὁλόγου ἀναγκαίαν ἔχει τὴν ἀπολύθησιν, οὔτε ἀπὸ ἡ διαθέσεως ὧν τὰ
γνωρίσματα αὐτῆς, ὅτε ἀπὸ τῶν γνωρισμάτων ὑπὸ τὴν διάθεσιν. οὔτε γὰρ ἀναγκαῖον ὑπὸ τῶν ἀγγείων μετρίως 20
πληρουμένων δύνανότερους τε καὶ ἰσχυροτέρους ἑαυτῶν φαίνεσθαι, οὔθ' ὅταν τοιοῦτοι φαίνονται μετρίως πε-
πληρῶνται τὰ ἀγγεῖα. τοῖς τε γὰρ τοιούτοις μετρίαις πληρώσεσιν, ἐνδέχεται ποτὲ καὶ ἀτονώτερος γίνεσθαι πό-
νας, ἢ εἰς μηδὲν ὑπὸφανῆς ὑπὸ μὴ δι' ἑτέρα ἀναλλάξαι. μήτε ὑπὸ ἰσχνὸς, μήτε ἐωθὼς ἀδρότερον. εἰ δὲ ἰσχυρότεροι γίνον
ται ἢ πρόσθεν, ἐγχωρεῖ τούτοις οὐ μόνον σωθῆναι τῇ διαίτῃ τὸ πλῆθος τῶν χυμῶν, ἀλλὰ καὶ μειω-
θῆναι ποτὲ, καὶ τὴν ἀρχὴν ἐνίοτε φυλάττειν ποσότητα. καθ' ἑκατέραν γὰρ ὑπόθεσιν ἐγχωρεῖ τοῦ πρώτου
λεχθέντι τρισὶν ἀκολούθησιν εἶναι, τὸ μὲν πυθῆναι τοὺς χυμοὺς, δύσνοιάν τε καὶ ἀσυνίαν παρὰ τὴν ἔμπρο-
σθεν κατάστασιν, ἔπι τε τὴν ὑπὸ τῶν αὐτῶν ὁρῶν μονὴν ἡ διαμένειν. τῷ δ' δύνανότερον γεγονέναι, τό, πυθέ-
σθαι καὶ τὸ μεμειῶσθαι, καὶ τὸ συμμέτρους εἶναι τοὺς χυμοὺς ἀκουέσθω δ' ὡσάυτως ἡ τὸν παρόντα λόγον, ἄν-
τε χυμοὺς εἴπω, ἄν τε ἅιμα. διορισθήσεται γὰρ ὑπὲρ αὐτῶν ἐν πρὸκειμένῳ τοῦ λόγῳ. Ερασίστρατος μὲν οὖν ἁ-
πλῶς ἀπεφήνατο, μηδεμίαν ἀπόδειξιν, οἷς εἶπε προγράψας. ἡμεῖς δὲ οὐχ ἁπλῶς, ἀλλὰ σὺν ἀκριβείᾳ ἀναγ- 30
καίας, ἕλεσθαι ὧν εἴπομεν αὖτι πιστούμενοι, τὴν ἀρχὴν καὶ ταύτην πάλιν ἀπ' αὐτῶν ποιούμενοι τῶν Ερασιστρά-
του ῥημάτων. δύνανότεροι φησὶ καὶ ἰσχυρότεροι φαίνονται. πότερον ἄλλο τι σημαίνει τὸ, δύνανότεροι τοῦ ἰσχυ-
ρότεροι, καὶ δύο ἡμᾶς ἐδίδαξε σημεῖα τοῦ μετρίως πλήθους, ἢ δύο μὲν εἶπὼν ὀνόματα, σημεῖον δὲ ἕν. ἐγὼ δὲ τὸ δὲ
μίαν εὑρίσκω τοῦ σημαινομένου διαφοράν, οὔτε ἡ τὸ ῥᾴδιον, οὔτε κατὰ τὸ εἶδος, οὔτε ἐν τοῖς μᾶλλον ἢ ἧττον,
ἀλλ' ὑπὲρ θατέρου σημαίνεσθαι νομίζω ταυτὸν. εἰ δὲ βούλει τινὶ τὸ ἕτερον ἐπίτασιν τε καὶ αὔξησιν ἐμφαί-
νειν παρὰ θάτερον. εἶτ' οὖν τὸ ἰσχυρότεροι παρὰ τὸ δυνανότεροι, εἴτε τὸ δύνανότεροι παρὰ τὸ ἰσχυρότεροι, ἀλλ'
ὁμοίως γε πάντως δεῖ τὸ σημαινόμενον ἐξ ἀμφοτέρων. ἐνθα δ' αὔξησίς ὅτι, τοῦ εἴδους μένοντος, ἐνταῦθ' οὐκ
ἔστι διδάσκαλία δυοῖν σημαινομένων. δῆλον δ' ὅτι θατέρα γένος τοῦ πλήθους ὁ πρὸς τὴν δυνάμιν ὄγκος, οὐ
δὲ μέμνηται τῆς ἀρχῆς ὁ Ερασίστρατος, οὔτε οὖν ἡ ὅδε ὁ βιβλίου, οὔτε ἐν τοῖς πρὸ πυρετῶν. ἡ γὰρ πλη
θώρα παρεμπέπωσεως ὄγκος ἀπὸ κατ' αὐτὸν, ἐφ' ᾗ φλεγμοναί τε συνίστανται, καὶ πυρετὸς ἕπεται. πληθώρας 40
τε γνῶσιν ἐναργῆ ἐδήλωσεν ἐν τῇ προγεγραμμένῃ ῥήσει, καθ' ἣν ὑπισχνεῖται τὰ ἐν τοῖς σώματα ἀγγεῖα, καὶ
ὧν πλεῖστον διατείνεσθαι φησι. τούτοις γὰρ αὐτὸς ἐχρήσατο τοῖς ῥήμασιν, ὥσπερ καὶ ὅτι δεῖ τὸ μηκέτι δύνα-
σθαι τὴν ἐπίσχεσιν ἐπεδέχεσθαι, παρεμπέπωσιν εἰς τὰς ἀρτηρίας γίνεσθαι τοῦ πνεύματος, τὴν ὁρμὴν ἐκεῖσε λα-
βόντων τῶν πληθυόντων ἡ τὰς φλέβας. παραλέλειπται μὲν οὖν τι καὶ ταῦτα κατὰ τὴν διαίρεσιν. οὐ γὰρ ὅ-
σους ἁπλῶς ἐχρῆν εἰπεῖν, ὅταν μηκέτι ἐπιδέχεσθαι αἱ φλέβες δέχωνται, τὴν ὁρμὴν γίνεσθαι τῶν ἐν αὐτοῖς εἰς τὰ
τοῦ πνεύματος ἀγγεῖα. πολλῷ δ' ἦν βέλτιον φάναι, δυοῖν θατέρου ἕπεσθαι τῇ προειρημένῃ πληρώσει τῶν φλεβῶν
ἢ τοι ῥῆξιν αὐτῶν τῶν χιτώνων ἢ μετάχυσιν τοῦ αἵματος εἰς τὰ τοῦ πνεύματος ἀγγεῖα. τὸ δ' ἐξ ἀνάγκης οἰεσθαι μὲν με
ταχεῖσθαι τὸ αἷμα δι' τὸ μὴ χωρεῖσθαι πρὸς τῶν φλεβῶν, ὑπὸλελησμένου παντάπασίν ὅτιν, ὡς γίγνεται ποτὲ
ῥῆξις ἀγγείου δι' πλῆθος, ἵνα παραλίπω τὴν ἄνοιαν μετάχυσεως ἀναδόμωσιν ἐναργῶς πολλάκις εἰς ἀιδήτας
δυσχωρείας γιγνομένων ἐν τόρῳ καὶ γαστρὸς, καὶ στομάχου, καὶ φάρυγγος καὶ στόματος. ἀλλὰ τὸ μὲν ἐν τῇ διαιρέσει 50
τοῦ λόγου ἐλλιπὲς, δι' ἓν τοῦτο μόνον Ερασίστρατῳ συγγνοῖμεν, ἀλλὰ καὶ κατ' ἄλλα συγχάσματα χρεὼν ἅπαντα.
τὸ δ' ὃν εἰρημένον ὁπόσον ποτ' ἂν ἢ πάλιν ὑπισκεψώμεθα. πληρουμένων τοῦ ἀγγείων μέτριος, ἐαυτῶν δυνανότεροι
φαίνονται. πότερον ὦ Ερασίστρατε λαῶν μὴ δεῖ σωθῆναι τοῦ πλήθει τοῦ αἵματος ἢ ῥώμῃ τοῦ σώματος, ἢ καὶ αὖ
τῆς σωθεῖσης ἀναμενούσης; ἐγὼ μὲν γὰρ ἀναγκαιότατον εἶναι φημί, πρὸς τὴν εὐτονίαν ἡ ἐνεργείας, καὶ τὴν ῥώμην τοῦ
δυνάμεως αὐξάνεσθαι καὶ ὅτως συ δὲ εἰ τῇ τοῦ αἵματος αὐξήσει μόνον, ἡ δυνάμεως τὰς ἐνεργείας ἰσχυροτέρας
† al'. ἀνα- γίνεσθαι ἡγῇ, τὰς τοῦ Ασκληπιάδου μᾶλλον ἀναστρέπειν δόξειας † ὑπάρξειν * δυνάμιν. δὲ γὰρ δὴ ἐλεεινὸς ἁπλῶς
σιδυάζειν ὅτωσί φησιν, ᾧ πλέον αἷμα πάντως, ὅτιν εὐτονώτερον ὑπάρχειν, ᾧ δὲ ἔλαττον, δι' ἀνάγκης ἀτονώτερον, ἀλ-
τὴν λ εὑρήσεις τινὰς εἰπεῖν διορισμοὺς ὁμολογουμένους τοῖς φαινομένοις, καί τι δὴ λιμαίαν ἡγούμενον ἐν ἡμῖν εἶναι
δυνάμιν, οὔτε ψυχικὴν, οὔτε ζωτικήν. ὁρῶντα γάρ τινα, οἱ μὲν, δι' ἑαυτῶν γίνεται ποτὲ πολυαιμότεροι τε καὶ
μα καὶ ἰσχυ

μα καὶ ἰσχυρότεροι γεγονότες, οἱ δὲ ἰσχυρότεροι τὸ αἷμα καὶ ὀλιγαιμότεροι. ὥς τε ἐξ ἀνάγκης ὅτε τοῦ πλήθει τοῦ
αἵματος αὐξανομένης ἡ ἰσχὺς, ὅτε μειώσει καθαιρομένης, ὀλιγωρότερον ἐρεῖ καὶ ταῦτα τοῦ Ερασιστράτῳ νο
μιστέον. ὡς εἴ γε τις ἀνέμενεν αὐτὸν ὧν ἐγὼ νῦν διῆλθον, ὅτε ἂν ἠρρώστησε, τῇ τῆς ὠφελείας, ὅτε αὐξή-
σει τὸ σῶμα τος, ἀλλὰ ῥώμῃ τ' ἰσχύος ἐπεῖ. ποιήσωμεν δ' ἡμεῖς ἤδη τὸν λόγον αὐτὸν τελειότερον, οἷς ὠφελεῖ
ἔσται πολλάκις τὸ λεῖπον. ἔστι γὰρ τοιόνδε. αὐξανομένου τ' αἵματος, ἅμα τῇ ἰσχύϊ μεν, ᾗ τῇ εὐτονίαν ἀναγκαῖ-
ον αὐξάνεσθαι. καὶ μὴν, εἰ καὶ μὴ ἔστι ποιμένα, ἀληθὲς μέν τοι λέξομεν, ὅθεν δὲ ἡμῖν εἰς τὰ προκείμενα πλέον ὅδε ἐκ
τοῦ δε. τὸ μὲν γὰρ οἷς ἄμφω συμπέφυκε τοῦ αἵματος καὶ ἡ ἰσχὺς, αὐξανομένου καὶ τῇ εὐτονίαν, ἀληθῶς ἐρεῖ, τότ'
οἷς αὐξητ τὰ ἡ ἰσχὺς, αὐξανομένου τούτοις δὲ ἀνάγκης ἀμφότερα ψεῦδος. ὃ γὰρ ἐξ ἀνάγκης ἡ ἰσχὺς τοῦ αἵματι
αὐξηθέντι συμαύξηται. ἐγχωρεῖ δέ ποτε καὶ τῇ ἰσχύϊ μόνῃ. ὁ γὰν οὕτως ἀγαθὸς γυμνασὴς εἰ παραλάβοι
τινὰ, πολὺ μὲν αἷμα φλεγματικὸν ὧν ἀγυμνασίας ἠθροικότα, τῇ ἰσχύϊ δὲ ἀδρότερον, ὀλίγου δεῖν * ἀρρώ
στει δ' ὃν ἰσχυρὸν καὶ πολυαιμότερον, ἢ πρὶν λαβεῖν. ὥσπερ δ' ἂν εἰ ἀνάγκαῖον, οἷοι ταῖς ὠφελείαις εὐτονώτεροι σφῶν
αὐτῶν γογόνασιν, αὐξῆσθαι τούτοις οὖν χυμοὺς, ὅτως ἀναγκαῖον ὄντων, οἷοι ταῖς ὠφελείας σφῶν αὐτῶν εὐτονώτεροι
γεγόνασιν, ἰσχυροτέραν αὐτοῖς γεγονέναι τὴν ἰσχύϊν. ὃ μόνον δὲ ἀρ' ἡ εὐτονίας ἀρξάμενος, ὧδε τὴν ῥώμην
ἡ ἰσχύος ἀκολουθήσεις ἐξ ἀνάγκης, ἀλλὰ καὶ ἀρ' ἡ ἰσχύος ὧδε τὴν εὐτονίαν. ὁ γὰρ ἰσχυρὸς τὴν ἰσχύϊν,
εὐτονώτερος ὢν ταῖς ὠφελείας ὄντων, ὡς τ' ἀλλήλοις αὐτακολουθεῖν, εὐτονίαν μὴ ὢν ταῖς ὠφελείας ῥώμη ἰσχύος
ὡς, ῥώμην δὲ ὢν τῇ ἰσχύϊ τοῦ τῆς ὠφελείας εὐτονίας. ὁπότερον γὰρ ἂν αὐτῶν ὑπάρχῃ ὑπόθου, πάντως τότερ
σωυπάρχῃ καὶ τὸ ἕτερον, ὁ μὲν ἀπὸ γε τοῦ πλέονος αἵματος ἡ ἀκολούθησις ἀναγκαία. ὅτε γὰ εἰ πλέον ὂν τ'
πρόσθεν, ἐξ ἀνάγκης εὐτονώτερος ὁ ἄνθρωπος, ὅτε εἰ ἐλάττων, εὐτονώτερος, ὥσπερ δὲ ὅταν ἴσον, ὁμοίως ἔχῃ ἰσχύ
ος. ὥστ' ἐν τῇ ἐρευνῶν σκοπῷ, ὡς ἡ τῆς ὠφελείας, εὐτονία, τοῦ μὲν ἐρρῶσθαι τὴν ἰσχύϊν, ἴδιόν τε αἷμα τοῦ
ἀχώριστον ἔστι γνώρισμα, ᾗ δὲ αὐξήσεως τοῦ αἵματος, ὅτε ἴδιον ὅτε ἀχώριστον. ὃ δὲ ἐφεξῆς εἶπεν Ερασίστρατος
ἴδιον μὲν οὐκ ἔστιν, ἀχώριστον δὲ ὅτι πληθώρας. ὀνομάζει δὲ αὐτὸ πρὸ πίμπλασθαι, ἐφεξῆς δ' ὀνομασθέν τείνεσθαι.
καὶ γάρ τοι καὶ τῇ γυμνασίῳ οἱ ἀκριβέστεροι τὸν μὲν πίνα τῇ κόπῳ, ἐλκώσει, τὸν δὲ, πονώσει. τ' δὲ φλεγμονώ
σει καλέντες, ὅθεν ἄλλ' ὀνόματα), τοῦ πρὸ πεμψασθαι τὰ μέλη ὑπὸ τὸν ζωώσεως κόπου. τινικαῦτα γὰρ ἑαυτῷ
πρὸ πλησθῆναι λέγουσιν ὅπερ μόριον, ἐπεισ' ἂν διδόασιν ὑπὸ τινὸς ἑαυτῷ τάσεως, διδόασιν-
ται μὲν δὴ καὶ τῇ φλεγμονῇ τάσει. ἀλλ' ἐκείνη μὲν, ἅπερ εἶπ παντὸς, ἢ ὡς τὸ πολὺ σώσειν, ὁ πρὸ φύσιν σφυ-
γμός, ὃν τις ὀναργέστερον ἑρμηνεύων, ἐρεῖ πόνον σφυγμώδη. οἷς δ' ὅδε ἄλλο, πλὴν τοῦ τείνεσθαι συμβεβηκε, τό
τοις ὅτε φλεγμαίνει τὸ τεινόμενον μόριον, ὅτε ἐξ ὀνάγκης πληθωρικὸν ὑπάρχῃ, ἀλλὰ σπουδῆ θάτερον, ἅπερ κοπῶ
δες ἢ πληθωρικόν. ἀλλ' ἔστιν κοπῶδες ὅτιν, ὧν πόνοις πλείοσιν ὅτως ἔπαθον. εἰσ' ὅλ' ὅτ' ἐπόνησα, ὁ ἄνθρωπος,
ὅ δῆ κόπος, κοπῶδες αὐτὸ γίγνεντ' τὸ μόριον, ἀλλ' ἑτέρως. ὥστ' ἀληθὲς εἶπεν, ἐπεὶ τάσεως ἄδηλος ὅτιν ἀνδυ
τοῦ γυμνάσασθαι, πάντως ἐὰν πληθώραν. γίγνεται δὲ ὅτως ἐπόντων, ἀχώριστόν τε ἅμα καὶ ἴδιον τὸ σημεῖον, ἀ-
κολουθούντων ἐξ ἀνάγκης ἀλλήλοις ἑκατέρων ἥ τε γὰρ ἄνδυ τῶν γυμνασίων τάσις, ἔπειται πληθώρα. γίγνεται
γὰρ αὐτῆς ἀχώριστον σημεῖον, ὡς ὑπὸ αὐτὶς ἡ πληθώρας ἀκτελόμενον. ἡ δὲ ὧδε τοσοῦτον αὔξησις τοῦ αἵματος
ὡς μηδ' ἔτι διατείνειν τὰς φλέβας, δ' ἔπειτα πληθώρα. τί ποτ' ὃν ἐμνημόνευσεν ὁ Ερασίστρατος ἐν τοῦ λόγῳ βρα-
χίονων καὶ κνημῶν καὶ χειρῶν, καὶ γὰρ καὶ ἐν τραχήλῳ, καὶ μεταφρένῳ, καὶ ὀσφύϊ, καὶ ἡ θώρακα, καὶ λαθ' ὑπὸ
γαστρίου, ἢ τοιάυτα συμπέπτωκε τάσις. ὥσπερ ἡ τῶν λώλων ὁ Ερασίστρατος ἐμνημόνευσεν εἰς πολλοὺς, ἡ τὸν αὐ-
τὸν τρόπον καὶ * μείζονος καὶ ἐλαττόνος διαθέσεως. ὃ γὰρ πληθώρας αὖτε γνώρισμά ὅτιν, ἀλλ' ὧδε λακνώ
δεσι γίνεται χυμοῖς, οἷσπερ τοῖς ἀλκωμένοις μορίοις, ἅπερ φάσαντος αὐτὸν τινὸς αὐτῷ, ἢ ἰχῶρος ἐρεθίζοντος,
ἢ φαρμάκου δ' ἄκνοντος, ἢ καὶ ταῖς διαθέσεσι μόναις γίγνεται. ὥσπερ γὰρ ἡ τάσις οἰκεῖα ἐν τοῦ πλήθει τῶν χυμῶν
ὅτι διατείνοντων τὰ περιέχοντα, ὅτως ἡ ἑλκώδης ἄδηλος ἔπεται δ' αἰνώδει ποιότητι. καὶ δῆ σωίστα-
σαν πολλοῖς ἐνίοτε καὶ καθ' ὅλον τὸ σῶμα, μὴ ὅτι πληθώραν ἔχουσιν, ἀλλὰ μὴ δὲ τὸ σύμμετρον αἷμα. καὶ ἔστιν
τῶν ὅτως ἔχει, καθάπερ οὖν ἔχει, καιρὸς ἤδη διορίσασθαι περί τινος, ὧν ἐμπροσθεν ἀναβαλλόμεθα, ἔπειδὴ
ἐσκοπούμεθα μέχρι νῦν διὰ τὰ τοῦ Ερασιστράτου γεγραμμένα σημεῖα. τὸ γάρ τοι πλῆθος, ἔστιν πῶς τῇ δύ
ναμιν, ἔστι πῶς τῇ τῶν προειρημένων χώραν νοεῖσθαι, βέλτιον μὲν ἴσως δῆπου διορίσασθαι, πότερον ἐν αἵματι μόνῳ,
ἢ καὶ πῖς ἄλλοις ἅπασι χυμοῖς συνίστασθαι πέφυκε. παραλέλειπται δὲ καὶ τοῦτ' αὐτοῖς ἀδιόριστον. ἐπεὶ τοίνυν
οὐ μόνον ταῦτα τὰ παθήματα καταλαμβάνει οὗς χυμοὺς, ἐν θερμά τε καὶ πλῆθει, ἀλλὰ καὶ ποιότητες ἅπα-
ντας ἠρώτηκε οὗς ἰατροὺς, ὅσοι τε πῶς τῇ δυνάμιν νοοῦσι τὸ πλῆθει, ὅσοι τε πῶς τὴν αὔξησιν
τῶν ὑγρῶν, πότερον αὐξηθέντος μόνου τοῦ αἵματος τοσοῦτον, ὡς μὴ δύνασθαι, τείνεσθαι συμβήσεται ταῖς
φλεψί, δ' ἅπερ φλέγμα εἰς ὁποιῶν ἄλλο μόριον, ἢ καὶ αὐτὰς τὰς φλέβας, ἢ καὶ σὺν τούτῳ τε καὶ χω-
ρεῖς τότε χολὴ τῆς, ἢ ἰχὼρ, ἢ πνεῦμα φυσῶδες, ὃν πλῆθος ἀθροισθέν τοσοῦτον, ὡς μὴ χωρεῖσθαι μηκέτι πῶς τοῦ
περιέχοντος, ὀχὶ καὶ νῦν ἀναγκαῖον ἔσται, τάσεως ἀδηλῆς τὸ ζῶον. ἂν ὑπάρχει τὸ τεινόμενον μόριον ἀδηλητόν
ἀναγκαῖον ὅτιν ὧδε παντὶ τοῦ διατείνοντι καὶ μὴ σεσηπότι, τὴν ἄδηλον ἡ τάσεως τοῦ ζῶου γίνεσθαι, καὶ τὸ
πάθημα αὐτὸ καταλαμβάνειν τὰ μόρια τὴν ὀνομαζομένην τάσιν, ἧς ὧδε πλέον αὐξανομένης, ἀνάγκη τε καὶ
βαρυνθῆναι τὸ τεινόμενον. ἐμοὶ μὲν τοιοῦτον δοκεῖ τοῖς φαινομένοις ὁμολογεῖν. ὁρῶνται γὰρ οὐ νοῦσαι
μόνον, ἢ σκοινία ῥηγνυμένα τοῦ βιάζοντος ἡ τάσεως, ἀλλ' καὶ πίθοι πολλάκις ὑπὸ γλεύκους πνεύματωθέντος.
φανερὸς γοῦν ἀγγεῖον κασιτέρινον εἰς τοσοῦτον διαφυσηθὲν πῶς τὸ περιεχόμενον διατ' αὐτὸ φαρμάκιον τοῦ δῆ
τῶν ἐχινῶν, ὡς τε καὶ τὸ περικείμενον αὐτῷ σῶμα καὶ τὸ σκοινίον ὃ κατεσκευάσθη ῥαγῆναι, καὶ τὸ πῶμα κυρ
τωθῆναι. καὶ μὲν δὴ καὶ ὅτι μεγίστας δυνάμεις ἐνίοτε καταλαμβάνοντα τινὲς, ὑπὸ φυσώδους πνεύματος διε
ταλαιφθέντος ἔντοσιν τοῦ ζώου μορίοις, καὶ ὡς ἐν τοῦ κώλῳ μάλιστα συμβαίνειν εἰωθὸς ὂν, γινώσκειν ἡμᾶς
πάντας, οἷς ὧν μέλες ὅτιν ἀκολουθοῦντα καὶ διασκεπτέα τὰ καθ' ἑκάστην ἡμέραν ὑπὸ τῶν καμνόντων ὁρω-

μᾶλλον. βέλτιον οὖν ἀπὸ πάσης οὐσίας ὑγρᾶς καὶ πνευματώδους εἰς πονώδη διάθεσιν ἄγεσθαι νομίζειν τὰ μόρια, ἢ μόνῳ τῷ χυμῷ ἅμα πληθύοντι πιοῦσαν ἐπεσθαι πάθημα. μεταβῶμεν οὖν αὖθις πρὸς οὓς ὡς πρὸς τὴν δύναμιν ἡγεμόνας ἀεὶ σωίσασθαι τὸ πλῆθος, ἐρωτήσωμέν τε καὶ τούτους, ἆρα μὴ προχαροστάτων, ἀποθέμενοι τοίαν δέ τινα ὑπόθεσιν, ὡς ὑπὸ παχυλείμακος μόρια βασταζόντων ἄνθρωποι δύο ἢ τ ὦμων ἀναδέμενοι ὁ μὲν ξύλον, ἢ λίθον, ἢ τι φορτίον βαρύτατον ὁ δὲ ἕτερος, ἀκάνθας ὀλιγίστας, ὀξυτάτας. ἐπὶ ἐρωτήσωμεν ὑπὸ τοιούτῳ θεάματι οὓς πρὸς τὴν δύναμιν ἀεὶ νοσοῦντας τὸ πλῆθος, ἢ καὶ τὰς ὀλίγας ἀκάνθας ἀνομάζουσι φορτίον, ἢ τὸ μὲν ἀνιαρὸν πρὸς ἑκατέρᾳ τῶν βασταζομένων, κοινόν τι σύμπτωμα ζῴοις ἀνθρώποις ὂν, ἢ ἢ τῆς ἀνίας ἰδέα πάμπολυ διαλλάττουσα. τοῦ μὲν γὰρ, βαρυνέσθαι χωρεῖ τὸ νύττεσθαι. τοῦ δὲ νύττεσθαι χωρεῖ βαρυνέσθαι συμβεβηκὸν. ὅλως δ' ἄντις, τὸ νύττεσθαι, ἢ διαίνεσθαι, ἢ ἀχρόνως ἀνιᾶν φορτίον, διαλεῖ καὶ πλῆθος, ἀναγκαδήσεται ποτὲ καὶ μίαν ἀλιαυβαν, ἢ βελόνην λεπτοτάτην καλεῖν φορτίον, ὅτι, αὖ ἢ γελιότροφον, ὅτι οὐ ἄπορα ταῦτα, καὶ παρὰ τὰς κοινὰς ἁπάντων ἀνθρώπων γνώσεις. ἡμῖν δὲ ὀκ ἀναπρέπει, ἀλλὰ φυλάττειν τὰς κοινὰς γνώσεις προκείσθω. πολὺ μᾶλλον οὖν ἡγούμεθα τὸ βαρύνον, ἀνιαρὸν ἢ τὸ διαίνον, ἢ νύττον, ἢ ὅπως ἄντις ὀνομάζειν ἐθέλοι. ☞ μὲν ὅτι διακνώδεις πολλοὶ τῷ χυμῷ εἰσὶν, οἱ μὲν ἐν ἡμῖν αὐτοῖς τῇ χύσει ἔχοντες, οἱ δὲ ἔξωθεν ἡμῖν ὑπιφρόμενοι, παύλ ὅσον πρόδηλον, εἰσὶ δ' αὐτῶν τέτταρον ἐν τοῖς μᾶλλον τε ☞ ἧττον διαφορᾶι. μερίως μὲν γὰ διάκνοντες κνησμώδεις εἰσὶν, ὡς περ ἡ σκύλλα. σφοδρότερον δὲ διακνώδη, ὡς περ τὸ κρώμμυον. εἰ γὰ ὑπὸ πλέον ὁμιλήσειεν ἡμῶν τὸ σῶμα διὰ τὴν φύσει σώματος ἐλκωθήσεται. τὰ δὲ ἐπὶ μᾶλλον ὅτι τότε δριμέα, ☞ μάλιστα ὅταν ἠλκωμένοις προσφέρῃ, φείλλω ἐργάζηται. φείκης δὲ ἐκπαθέσεις τε καὶ ἀνξηθήσεις τὸ, σύμπτωμα ῥίγος ὀνομάζεται. τῇ δὲ τῶν αὐτῶν ἀναλογίαν, ἐν ἡμῖν σωίσαν) διακνώδεις χυμοὶ τέτταρας ἰδέας. διαπρεπῶς μὲν γὰρ ἐν τοῖς αὐτοῖς εἰσὶν οἱ μέρι ως ἀμύσσοντες, ἐλκώδη ἢ ἄλθησιν ἐμποιοῦσιν οἱ τούτων διακνωδέστεροι, φείκλω ἢ οἱ τούτων μᾶλλον διάκνοντες, οἱ δ' ἰδιαιτέρως διακνώδεις, τὸ ῥίγος. λέλεκται ἢ πρὸ τούτων ἐν πολλαῖς πραγματείαις, ἀλλ ἱκανὰ τοῦ βουληθέντι σύνοψιν τινὰ λαβεῖν αὐτῶν, τὰ ἐν τοῦ διυτέρῳ τῶν ἐν τοῖς συμπτώμασιν αὐτῶν ἐρημένα, καὶ τοῦ τετάρτου τῶν ὑγιεινῶν. ἐπὶ δὲ καὶ τὸ πρὸ ἡ τῶν φαρμάκων διυάμεως ἀνέλεξα τὸ τοῖς γράμμα, καὶ τῇ πραγματείᾳ αὐτῶν πραγματείαν τῇ πρὸ κράσεως, ὥστε συμονικώτερον ἂν ὅτως παιδεύεσθαι πρὸ ἡ τῶν διακνωδῶν φύσεως. ἀλλὰ οἱ πολλοὶ τ ἰατρῶν ὁμοίως πεπόνθασι τοῦ πρὸς Ἱπποκράτης εἰρημένῳ, πρὸ τ ὧν κατάμασιν τοιούτοις ὑσὶ παθήμασι τὰ προσπήδημενα μὴ ποιόντων. ἡ γὰρ κακεῖνοι, καί τι ὑγιᾶς ἐθέλοντες γνῶναι, τ ἐν τῇ θραπεία κάματον ὀκ ὑπομένουσιν, ὥς περ ὅτοι τ ἐν τοῦ μανθάνειν. ἀλλ' ὅτε ὀλίγης ὑγιᾶς οἱονεὶ γνῶναι, μόνῳ τοῦ βέλεσθαι τύχοντας τοῦ τέλος, ὅτε τότε ὧν συμονικὸς, ἄνδρ τοῦ διελθεῖν ἅπασαν τὴν ὁδὸν, ὡ ἀρτίως ἐδήλωσα. γνώσονται μὲ ἐ βουληθῶσιν, ὡς ἡ ἐλκώδης ὅλη τοῦ σώματος ἄλθησις, ἔστε ὧν πλέοσι γυμνασίοις ἀήθως προσληφθῆσι γιγνομένη, καὶ ἡ χωρὶς γυμνασίων ἄφνω συσᾶσα, διακνώδης ἔγκυος ὑπάρχει χυμός. καὶ διὰ ὅσον οὐ πλέον γυμνασαμένους, ἐλαίῳ τε πλείονι, καὶ τρίψει μαλακῇ, ἢ λιπαροῖς γλυκέως ὑδάτων θερμοῖς ἀπειρῶς δύκρατοις, οἱ γυμνασταὶ θραπεύουσιν, ὡς διαφορηθῆναι ὅσον οὐ διακνώδεις χυμοὺς, ὅσοι γυμνασαμένων ἀμεμπτοτέρων, ἐρρύπωσαν ὧν σωτῆρι μελῆς ἢ ζερνὸς μαλακῆς, ἢ δι' αὐτοῦ ὅσον ἐν τοῦ σώματι χυμοὺς ἰσχυρῶς θερμανθέντας. εἴ τις δὲν ὑπομένοι τὰς τούτων ἀπορίας ἐλιμανθάνῃ, ἐκεῖνος ἂν μόνος πεπαίδευται βεβαίως, τῆς ἢ ἐλκώδη διάθεσιν, ὑπὸ διακνώσεσι γίγνεσθαι χυμοῖς, τῆς ἢ τ βάρος, ὑπὸ πολλοῖς πρὸς τῆς δυνάμεις, τῷ ἢ τῆς τάσεως, ὧν πολλοῖς μὲν ☞ τάυτῳ ἀλλ' ὡς πρὸς τὴν προειλεγμένην ἑαυτοῦ χώραν, ὁ τῷ δυνάμεων τῶν προειλεγμένων σωμάτων. ἐρασιστράτῳ δὲ ἐν τοῦ πρώτῳ τῶν ὑγιεινῶν, αὐτῷ μὲν τῷ ῥίγεσι ἢ πληθώρας διορχόμενος, ἐνεργέστατα διδάσκει τῆς πρίτης τῶν ἐρημένων διαθέσεων, ἐξῆς δὲ ὑπὸ τὰ γνωρίσματα προπόμενος, ὁ μᾶλλον τι τούτης, ἢ τὰ τ ἄλλων ἐγράψεν. ἡ μὲν γὰρ τάσις, τούτης μόνης, ὅπερ ἐκεῖνος ὠνόμασε πλεμπίμπλαδι. τὸ δὲ ἐλκώδη ῥύπῳ τῷ ἀλθησιν, ὅτε τε τοῦ προειρημένου πλήθους, ὅτε τοῦ πρὸς τῷ δυνάμεις ἴδιον γνώρισμα. πολὺ δὲ μᾶλλον ὁ δὲ τὸ βαρυτέρας τε καὶ δυσλυτωτέρας ἀπελεῖν. καὶ γὰρ καὶ ὧδε ἴδιον ὅτι τοῦ πρὸς τῆς δυνάμεις πλήθους. ὀλίγα τοίνυν ἐλέγεσθαι αὐτῷ πᾶσαν ἡμῖν γράψαι τῷ τῶν ἐμπειρικῶν σωτῆρι μῶ. ἀμέλει ☞ μέρος τι τῆς προχόνου λεγομένης σημειώσεως. ἵν οἱ πρὸ τ πρόκλου εἰσάγαγον, ὁμοίως τοῖς ἐμπειρικοῖς ἐγράψεν, ὧν τῷ ὅτω φαῦλα. τῆς μὲν ἀναδιδομένης προφῆς μήτε καταπομένης, μήτε ἐκπνουμένης τῇ τὸ εἰθισμένου ἐκάστῳ, μήτε ἄλλως πως ἐλκεινομένης, δῆλον γὰρ διωίεγκεν, ἢ ταῦτα ἐπεῖν, ἢ ὡς ἐλείνοι λέγουσιν, ἀργὸν βίον, ἐπίχεσίν τε σωήθων ἐκκείσεων. ἀργὸν μὲν γὰρ τὸν ἔμπροσθεν βίον ὠνόμασε, μήτε ἐλπονουμένης φήσας, τῇ τὸ εἰθισμένου ἐκάστῳ. τῶν δὲ τῶν ἐκκείσεων ἐπίχεσιν ὧν τοῦ προσγράψαι, μήτε ἄλλως, ἐκκεινομένης, ἢ διὰ χρόνου σημείωσιν τ πλήθος, τ ἐκ μὲν τ προγεγονότος χρόνου λαμβάνων τὸν ἀργὸν βίον ἅμα τῇ τῶν ἐκκείσεων ὑπάχεσει, ἐκ δὲ τοῦ νῦν ὠνεσθαι, τό, τε πλεμπίμπλαδαι, καὶ τῶν ἐλλώδη διάθεσιν, ὄκνον τε πρὸς τὰς λυπήσεις, καὶ βάρος ὅλου τοῦ σώματος, ὅσα τε ἄλλα τοιαῦτα προσιθέασιν. ἐκ δὲ τοῦ μέλλοντος, ὅτι πρὸ κρωσθήσεσθαι οἱ ὅτως ἔχοντες λαλῶς ὧν λυθήσονται, ὅπερ ἐρασιστράτῳ παραλέλειπται. μαρτύριον μὲν γὰρ ὧν ἡ ὀρθὴ διαγνώσεως τε ἅμα καὶ θραπείας ὅδε. διαγνώσεως δὲ, ἢ ὡς ἐκεῖνοι καλοῦσι σημειώσεως, ὅθεν ἂν ἐκ μορίου, ἐγὼ δὲ ἡ * σημειώσεως σημεῖα λαμβάνειν μέλλω τὰς διαθέσεις, ἵνα μὴ δύρωμεν τὴν προσήκουσαν θραπείαν. ὥς τε εἴ γε μὴ ἄλλο τινὸς οἷον τ' ἦν ὁρμηθέντας θραπεύσαι πρόσθεν

† al. καί τοι γε ὧν ἐν ἅπασι μόνῳ τῷ τ πληθώρας ὑποτίθεται γένεσιν.

ἢ τοῦ

τόραν δὲ λῶ ἐκεῖνος ἐθεάσατο μόνος. οἶμαι τοίνυν ἤδη πρόδηλον γεγονέναι τοῖς γε προσέχουσι τὸν νοῦν, ὡς ὁ μικρὸν εἴη πρᾶγμα διαγνῶναι πλῆθος. ὅπως δ' ἂν ὀλίγοις λόγοις διαγνῶναι ῥᾴδιον, ἀλλ' ἄπορον πάντως ἐστὶ τοῖς γε μηδὲ τὴν ὀργὴν ἀκριβῶς τὴν τοιαύτην κατορθοῦσι, μήτε προδιασκεψαμένοις περὶ αὐτῆς, μήτε ὀξυδερκῶς ἐπιβλέψασιν. ἀκριβῆ δὲ τὰ ἐμπειρικῶν αἱρέσεων ἀρξάμενα τοῦ πολλοῦ λόγου, ἐπειδὴ δοκοῦσιν ἀσφαλῶς πάνυ τὰς ἐρημίας ἀφεῖσθαι καὶ ῥᾴδιον, ὁμολογήσαντες. ἀλλὰ μὴ δὴ ὅλης ἐπίσταδθαι πολλῆς τῆς πλήθους οὐσίας, ὧν δὲ τινάδε τινὶ σωθρομῇ τετηρῆσθαι φάσκοντες ὠφελῆσαν ἀφαίρεσιν ἅμαξος, ἵνα σωθρομῶ ὀνομάζωσι πληθωρικήν. ἅπαντα γὰρ ἀθροίσαντες εἰς ταυτὸν, ὅσα τοῦ μαλακοῦ ἑκάστῳ λέλεκται, νομίζουσι μὲν, ἐκφεύγειν ἐκ τούτων τὰς ἐκείνων ἀφελίας, ἐλέγχονται δὲ αὐτῶν πολὺ μείζονι, εἴπερ προσέχειν τὸν νοῦν οἷς λέγουσιν, ἃ πάλιν ὀξ ἀρχῆς ἅπαντα κάμνει) ἐπελθεῖν. ἔσω τοίνυν γ' ἂν μὴ τὸ προγεγονὸς χρόνῳ σωληθὲς μὴ ὠθεῖ τῆς ὀξ ἀρχῆς ἐθέσματος ἡ δίαιτα, καὶ πισὶν αὐτῆς γ' πλησμονὴ μᾶλλον, ἢ πρόοδος. ἐπίχυσις δὲ τ' ἐκκείσεως, ὅτε σύμπας βίος ἀργὸς, γ' δὲ τῷ πόνῳ, τάσις ὅλος τ' σώματος, ἢ ἀνεσις μοίρων, ὄκνος τε πρὸς τὰς κινήσεις, ἀπονία τε πρὸς τὰς ἐνεργείας, ἀ βάρος ἄδηλος, ἐλκώδης τε διαθέσεις ἅμα τῷ τ' φλεβῶν ὄγκῳ. προσκείσθω δὲ, εἰ βούλει, ἀ τὸ ὀρθύειν, ἐπειδὴ ἀ οὐκ λέγουσιν ἔνιοι, ἀ μὴν ἀ ὁ τ' σύμπαντος σώματος ὄγκος ἀνώμαλός τε τις καὶ κοπώδης διάθεσις. εἰσὶ γάρ οἱ ἀ τοῦτα προσιθέασιν. ὁρωτήσομεν οὖν αὐτοὺς ἅπερ, ἐγὼ μειράκιον ὢν ὁρώτησα τὸν ἐμπειρικὸν διδάσκαλον, ὅτε με πρῶτον ταῦτα ἐδίδασκεν, ἆρά γε πένθ' ἅμα τὰ ἐρημικὰ συμβαίνει δ' ἐκ πόσ' τ', ὡς αὐτοὶ λέγουσιν, ἀναμνήσεως ἢ κρινώσεως, ἢ καὶ ἐν ὀξ αὐτ' θεάσεων), φλεβοτομήσουσιν αὐτίκα. πόσ' μὴν οὖν τ' πρώτῳ ὁρώτησιν, ἐποίμην ἂν ἐκείνατό μοι, πάντα φάσκων συνελθεῖν χρῶμαι. τοιοῦτον γὰρ πρᾶγμα τ' συνδρομῆ τὸ ἀθροίσμα τ' συμπληρώτων αὐτῷ ἁπάντων. ἐπειδὴ δὲ πρῶτον μὲν ἀνεμνήσθη δυοῖν ἀνθρώποιν, ὅς γ' ἄρχος αὐτὸς ἐκεῖνος ἐκέλευσε φλεβοτομηθῆναι, τὸ μὲν ὀφθαλμιῶντα σφοδρῶς, τὸν δὲ ἐκπεσόντα τ' ὀχήματος, εἶτ' ἐμπλακέντά γε τοῖς ἵμασι καὶ συρέντα ὑπὸ πλέον, ὡς δηλαδὴ ναι ἵνα μέρη, μετὰ δὲ ταῦτα διασωθέντος αὐτ', ἀ ἄλλα τινὸς ἀνεμνήσθην, ὀνικὴ αὐτὸν πυρέττοντα μὲν μέτριος, ὁ φρένητα δὲ τὸ ἄλγημα τ' λιφαλῆς ἐφλεβοτόμησεν, ἄλλον δὲ πλευρίτην, ὁ δὲ ὀξὺν ἔχοντα τ' ἐρημικὸν ἅπασαν συνδρομὴν, ἣν ἀκρεία λατέσχ μέγιστ, ἀ πίνυν ἀ δίκαιον ὑπὸ πλέον αὐτῶν, καὶ ἄλλους μυρίους ὁμοίους. ἀλλὰ καὶ πρὸς τὴν ἐρημικὸν ἀνεμίμνησκον, ὅτι τοσοῦτο δ' ἐοῦσα χυτὸν ἅπαντα ἔχειν τὴν συνδρομὴν, ἐφλεβοτόμησεν, ὥστ' ἐγὼ μὲν ἔφην οὐ δὲ δύο τινὰ τούτων ἀναμιμνήσκεσθαι τοῖς ἀνθρώποις ὑπαρχόντα. τὸν μὲν γὰρ τὸ ὀχήματος ἐκπεσόντα γυμναζόμενον ὀσμᾶσθαι, ἀ πάσας ταῖς σύνηθεσιν αὐτάρκως ἐκκείσεσιν ἐκκρουόμενον, ἐδίοντά τε σύμμετρα, ἀ σχολὴν ὅλης ἡμέρας ἡμῖν σωδιαβιβόντα, καὶ μήτε ἐκείνῳ μήτε ἄλλῳ τινὶ δοκοῦντα δεῖσθαι διαγνώσεως, ἐπειδὴ κατεσχέθη ἐβλάβη τινὰ μόρια, φλεβοτομίας ἠξίωσε, οὔτε ὀρθύειν τι προσκεκαμμένον, οὔτ' ἀχθέσθαι ὄγκον, οὔτ' ἄλλο τοιοῦτον ἐκ τῆς ἢ σωδρομῆς, ἀλλὰ μόνον ἀλγοῦντα τὰ τεθλασμένα μόρια. ἦν δὲ ταῦτα δὲ καὶ τὸν ὀφθαλμιῶντα, καὶ τὸν τὴν λιφκλὴν ὀδυνώμενον, οὐδ' ὧν ὅλως ἔχοντες τῆς ἐρημικῆς συνδρομῆς. ἀ ἄλλους δὲ πολλοὺς ὑφ' ἡμῶν οἷσθα φλεβοτομηθέντας, ἤτοι μὴ δ' ὅλως ἔχοντας μοῖραν ἐκ τ' πληθωρικῆς συνδρομῆς, ἢ τὰ πάντα γε ἅμα τὰ πρὸς ἡμῶν λεγόμενα. νυνὶ γὰρ ἔφην ἀναμιμνήσκων ἐμαυτὸν, οὓς εἶδον ὑφ' ὑμῶν φλεβοτομηθέντας, ὀδενὸς ὀξ αὐτῆς ὀλυπορῶ, τοῦ, τὴν γε τοιούτοις συμπτώμασιν ἅπασαν ἔχοντος συνδρομὴν. ἀλλ' ὁ μύτις, ὅτι κοπώδης ἐστὶ φλεβοτομήθη, μηδὲν ἄλλο ἔχων, ὁ δὲ, ὅτι πυρέττων σφοδρῶς, ἢ ἀλγῶν ὀφθαλμοὺς, ἢ λιφαλῆν, ἢ αἱμορροΐδας ἀπεχήμενος, ἢ κατάμηνια γυνὴ, οὐ πάντα δὲ, ὅσα πρὸ τῆς πληθωρικῆς συνδρομὴ βούλεται σωιελθεῖν. εἰ μὲν οὖν ἁπάσας τὰς διαθέσεις, ἐφ' αἷς τετήρηται φλεβοτομία σύμφορος, πληθωρικὰς ὀνομάζεις, ὥρα λέγειν ἡμᾶς ὀφθαλμίαν, πληρεῖπυ, ἄλγημα σφοδρὸν, ὀξ ὀχήματος κατάπτωσιν, ἑτοράτε μυελία, πληθωρικὰς σωδρομάς. εἰ δὲ τούτων οὐδὲν ἐν τῇ πληθωρικῇ συνδρομῇ πρόεχεται, τὸ δὲ τῆς συμπτωμάτων ἄθροισμα τῆς ἐμποδὼν ἐρημικὸν ὀνομάζεται πληθωρικὴ συνδρομὴ, οὐδ' ὅπως χρὴ φλεβοτομεῖν περὶ ἅπαντα ἔχειν αὐτά. ὡς μὲν οὖν ἐκεῖνος ἀπλωτικός μοι πρὸς ταῦτα, καὶ οὐδ' ἐν πρέπον ἀπεκείνατο μακρᾶς ὀρύγου χολῆς, οὐ τῆς νῦν ἡμῖν πρόκειμένου ὀρύγου οἰκεῖον. ἐγὼ δὲ ἐπειδὴ πρὸ οὐ χολῆν ἀπλεχέσθαι ἄγαν νῦν, ἔγνων μὴ νῦν, ἐν δὲ τῷ πρὸ φλεβοτομίας λόγῳ σὺν σκοπὸν ἅπαντας ὧδ' ἐξαι προπεπραικέναι τοῦ βουλήματος, οὓς οὐδ' ἁπλῶς τις ἀκριβῶς τε καὶ διωρισμένως ἐγραψεν. ἐάσας δὴ ἐν τῷ πόνῳ, τὸ πρὸς σὺν ἐμπειρικοὺς, αὖθις ἐπάνειμι πρὸς σὺν λογικοὺς, ἕνα σου τῆς συμπτωμάτων ὧν ἔγραψεν ὧδε σκοπούμενος. φῶμι μὲν γὰρ αὐτῆς τοῦ πρὸς τὴν δύναμιν εἶναι πλήθους, φῶμι δὲ τοῦ κατὰ τὸ ἔγκυμα, πνὰ δὲ οὐκ ἁπλῶς ὅτι σημεῖα πλήθους, ἀλλὰ τισὶ πλήθος τινὰ δὲ ὅλως ὀδενὸς πλήθους, ἀλλ' ἤτοι κακοχυμίας τε καὶ διαφθορᾶς, ἢ ἀῤῥώστου δυνάμεως, ἢ ὄγκου τῆς σαρκῶν σωμάτων. ὅτι δὲ οὕτω τοῦτ' ἔχει, μάθοις ἂν εἰ προσέχοις τοῖς λεχθησομένοις τ' νοῦν. ἡ μὲν δὴ πονώδης διάθεσις ὅταν ἄνευ γυμνασίων συμπίπτῃ, φυλείκυται μὲν πάντως πολλὴ οὐσία ἐν ἀδηκτικῷ σώματι προϊέναι, οὐ μὴν ἥπις γε ὀξὺ ἡ οὐσία. ἢ τὸ εἶδος αὐτῆς, ἐτ' φυλείκυται, κατάγε τοῦτο μόνον αὐτὸ τὸ τείνεσθαι, λεῖον ὑπάρχον ἁπάσης οὐσίας, καὶ λεπῆς καὶ παχείας, καὶ μέσης τῇ συστάσει καὶ πυκνωτικοῦ, ἔτι τε θερμῆς τε καὶ ψυχρᾶς, ἢ μέσης, ἀλλ' ἑτέρων τινῶν ἐστὶ διαγνωρισμάτων, ἐς τὸν τούτου διορισμόν. ἡ δὲ ἐν ταῖς ἐνεργείαις ἀτονία τ' δυνάμεως ἀῤῥωστοτέραν δείκνυσι τοῦ ὠθεῖν τὸ κινοῦν, ὡς ὧδε χειρῶν λυπήσεως ἀδηνοῦς. πολλαῖς γὰρ ἀπολουθεῖ λιπαστάσεσιν. ἔστε γὰρ αὐξηθέν τινι τό, τε σαρκῶδες καὶ τὸ μυελῶδες ὄγκος, ἐν τοῖς αὐτοῖς ὅροις διαμένουσις ἢ δυνάμεως, ἀνάγκη τὰς λυπήσεις ἀτονωτέρας γίγνεσθαι, μένοντος μὲν ἴσου τοῦ λυποῦντος, αὐξηθέντος δὲ τοῦ λυουμένου, ἔστε τῆν χυμῶν τὶς εἰς, ἢ καὶ πάντων ἅμα πλεονάσειεν, μὴ συναυξηθείσης αὐτοῖς ἢ δυνάμεως ἀνάγκη καὶ νῦν ἀτονωτέρας γίνεσθαι τὰς ἐνεργείας, ἔστ' ἄκρων μὲν συναυξηθέν, τότε παρεγχύματα λαλύμενα. καὶ τὰ ὑγρὰ, μὴ συναυξηθέν δὲ ἡ δυνάμις. ἔστε τούτων ὡσαύτως ἐχόντων, ἡ δυνάμις ἀδυνεσωτέρα γένοιτο. δυναιτο δ' ἂν ποτε καὶ ἄμφω συνελθεῖν, ὥς τε τῇ δυνάμει ἀῤῥωστοτέραν γένεσθαι, καὶ σὺν χυμὸς ἅμα τῆς ἢ περιχύμασιν, ἢ πλέονας ἢ ἐλάττους ἐν θατέρου αὐτῆς ὑποτέρου ὄν ἀτονοτέρας ἀ ἐνεργείας καὶ ὀξ ἀ ταῦτα

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 356 sur 494

γίγνονται. καθ' ἕν τε συμβαίνουσιν ἕκαστον αὐτῶν, καὶ ἢ δύο καὶ πλείω καὶ πάνθ' ἅμα. τὸ μὲν οὖν τῇ τῶν σφιγγῶν σωμάτων εὐτροφίαν νομίζειν, ποτὲ δυνάσθαι λύπησιν ἀπονωτέραν ἀπεργάσασθαι, μὴ γινωσκόντων ὅσην ἀνθρώπων, ὡς δι' ὅλων τῶν σφιγγῶν σωμάτων εὐπαθείας λύπησιν, ἀλλ' ὥσπερ αὐλοὺς ἢ σαλπίγας, τινὰς ἀρτηρίας ἢ τὰ νεῦρα πεπασκευασμένων. ἔστι δὲ τὸ δι' ἓν δέξις μοχθηρὰν, ἀφ' ἑτέρων τε πολλῶν, ἀτὰρ ἐχ ἥκιστα τῆς δυσκρασίας οἷς ἡμεῖς ἐχρώμεθα πραγματείαις ἢ τῶν Ἱπποκράτους καὶ Πλάτωνος δογμάτων, καὶ ἢ τῶν φυσικῶν δυνάμεων εὐεξίας μὲν ἂν ἰδίου, ἢ τῶν σφιγγῶν σωμάτων εὐτροφίαν. εὐσαρκίας δὲ καὶ πολυσαρκίας, ἢ τῶν σαρκῶν αὔξησις, ὡς τὰ πολλὰ μὲν οὕτω ἀνάλογον ἢ πιμελὴ μᾶλλον αὔξεται. ποτὲ δὲ ἐν πιμελῇ μᾶλλον ἢ σαρξ ἢ μόνη πιμελή. εἴρηται δὲ πρὸ τούτων ἐν τοῖς πρὸ κράσεων ὑπομνήμασι. διαφέρει δὲ ἐν σαρκὶ τὸ μὲν ὄγκον εἶναι εὐσαρκίαν, τὸ δὲ πολυσαρκίαν, ἢ μὲν αὐτὴ βάσιν ἐν ἅπασιν, οἷον δυνάμεις τινὸς ὅτι. τὸ δὲ, πολυαιμία. τὸ μὴ δι' εὐαιμίας, οὐκ ἄδηλον, ὅτι τῷ ποιότητι καὶ ποσότητι διαφέρει κατὰ φύσιν ὅτι ἀκριβῶς. τὸ δὲ ἢ πολυαιμίας, ἄμεμπτον μὲν τῷ ποιῷ, τῷ ποσῷ δὲ οὐκ ἄμεμπτον, ἀλλὰ πάντως μὲν, πλέον ἅπαν γε τὸ κατὰ φύσιν ἐκ γενετῆς ὑπάρχοντος, ἢ τὸ πῶς τὴν δυνάμιν. ἐγχωρεῖ γὰρ ποτὲ ἀλλήλοις συναύξεσθαι πᾶσι τὴν ἐκ γενετῆς φύσιν ἀμφότερα, καὶ τὴν ἢ δυνάμεως ῥώμην, τὸ τὸ πλῆθος τοῦ αἵματος, ὥσπερ ἐν ταῖς ἀθλητικαῖς εὐεξίαις. καὶ γὰρ τὰ ὑγρὰ καὶ σαρκώδη, καὶ ἡ δύναμις, ἀνάλογον ἀλλήλοις ἐπ' αὐτῶν συναύξονται. καὶ τοίνυν ἤδη προσῆλθον ὡς οὐδ' οἱ τὸν ὄγκον εἰπόντες τοῦ σώματος ἐν τῶν πληθωρικῶν σημείων ἀληθεύουσιν. ὄγκος μὲν γὰρ φλεβῶν, πληθωρικὸν ἂν εἴη σημεῖον. ὄγκος δὲ σαρκῶν καὶ πιμελῆς, ἐκεῖνον ἂν εἴη πλῆθος αὐτῶν, οὗ μικρὸν ὄγκον νῦν ἡμεῖς ζητοῦμεν, ὃ δι' ἣν καὶ πληθώρα καλεῖται. πρὸς γὰρ τοῦτον τὸ πλῆθους, ὃ δηλονότι διώρισται, πρόσθεμνοι λέγειν ὅτι τοσοῦτον, ὁ ποτε ὁμωνυμίας ἐνδέικνυται, ἐσφάλησαν ἔνιοί τινες ἀφ' αὐτῶν, ὡς τε εἰς τὸ τῶν σαρκῶν τε καὶ τῆς πιμελῆς ἀπεγεχθῆναι πλῆθος. οὕτω μὲν δὴ μοχθηρὸν πλῆθους γνώρισμα, σώματος ὄγκος. αὐτῶν μὲν γὰρ οὐκ ἐκείνων εἰσὶ τῶν φλεβῶν ὧν ὡρισάμεθα ἐνδεικτικὸς τῆς πληρώσεως, οὐ μὴν ἀφ' ἁπάσης γε τῆς ἐν τῷ βάθει. ἀλλ' ἐνδέχεται ποτὲ καὶ τῶν ἔξω φλεβῶν διατεταμένων, οὐχ ὡσαύτως διατετάσθαι καὶ τὴν ἐνδυσιν, οἷον αὐτίκα εὐρύους μὴ κατὰ γόντος, εἰς τὸ βάθος ἀπελαύνεται τὸ αἷμα, ὃ λεπτομοῦσι μὲν οὕτω δι' ὅλου ἐκτὸς, ὡς μηδὲ φαίνεσθαι. πάλιν δὲ ἀλέας γιγνομένης, ἢ λουσαμένων, ὑδὴ τὸ ὁδόριμα καὶ τὰ ἐκτὸς τοῦ σώματος φορεῖ τὸ αἷμα κατὰ λιπὸν τὸ βάθος. εἰ δὲ καὶ πολυκακὴς εἴη πυρετὸς, ἀναγκαῖον καὶ τότε καίεσθαι τῷ σώματι, κατάπερ ζέοντι, πολυματεῖσθαί τε καὶ χεῖσθαι. ὡς τε ὁ τῶν φλεβῶν ὄγκος, οὐκ ἔστιν ἀχώριστον γνώρισμα πλήθους χυμῶν, ἀλλὰ πρῶτον μὲν χρὴ πιστεύειν ὑπάρχειν τοῦ σώματος κατάστασιν, ὡς μήτε τὰ ἐνδυτὰ τῶν ἔξω, μήτε ἐκείνων ταῦτα πλεονεκτεῖν θερμότητι. δεύτερον δὲ, μηδὲ ἄμετρον εἶναι κατ' ὄλον τὸ ζῶον θερμότητα. ὑδὴ τούτοις προσδιαιτᾶσιν εἰκὸς ποτε σημεῖον ὁ τῶν φλεβῶν ὄγκος, αἱματικοῦ πλήθους, νῦν λεγομένου τοῦ κατ' ὠμοκράτησιν. ἀδύνατον γὰρ οὕτως ἀκριβῶς αἷμα ποτὲ πεπέχεσθαι κατὰ τὰς φλέβας, ὡς μηδ' ἐν αὐτῷ μήτε χολὴν ἐμφορεῖσθαι, μήτε φλέγματος, μήτε ὀρρώδους ἰχῶρος. ὅθεν ἐγὼ καὶ τοῖς ἐμπροσθεν ἠξίουν ὡσαύτως ἀκούειν, εἴτε οὖν χυμοὺς πλεονάζειν, εἴθ' αἷμα φήσαιμι. τὸ γὰρ ἀμίκτου καὶ καθαροῦ τῶν ἄλλων ὑγρῶν αἵματος οὐδέποτε ἐν ταῖς φλεψὶ περιέχομεν. διέλειπται γὰρ τοῦδ' ἡμῖν ἐπόρωθεν ὡς τὸ μὲν τοι μικτὸν μὴ μόνον γε ὡς ἔτυχεν, ἀλλ' ὡς ἐν συμμετρίᾳ τινὶ, τοῖς κατὰ φύσιν ἔχουσι ζώοις, ὑπῆρχεν ὑγρῶν αὐτῷ τῶν ἄλλων, οὐδ' ἐν δοίσι χυμὸς ἢ αἷμα πλεονάζον εὑρίσκειν. σπανιωτάτων γὰρ ἁπάντων ἐν τῇ κατὰ φύσιν συμμετρίᾳ τῷ κατ' ὠμοκράτειαν αἵματι, τοῦτον τὸν σημαίνει τὸ τῶν χυμῶν ὄνομα, καὶ οὐδὲν διαφέρει οὓς χυμοὺς ἀνεῖσθαι λέγειν, ἢ τὸ αἷμα τὸ λόγου τοῦ φάσκοντος οὓς χυμοὺς αὐτὸ τοῦτ' ὑπῆρχεν ἐνδεικνύμενον, τὸ πρὸς τὴν ἀρχαίαν ἀναλογίαν πάντως πλεονάσαι. τοῦτ' μὲν ἐν ἡμῖν ὅτως διορίζεσθω. πάλιν δ' ὑδὴ τὸ προκείμενον ἰωμεν. ὁ γὰρ τῶν φλεβῶν ὄγκος, ἂν μήτε δι' ὑπεροχὴν τῶν ἔξωθεν κατασάσεως μήτε διάχυσιν τε καὶ ζεσιν ἢ ῥηγνύμενος, αἱματικὸν ἔσῃ τὸ πλῆθος ἐνδεικνυτ. χρὴ δὲ μη δὲ κατάῤῥοπον ἐγκεῖσθαι τὸ τοιοῦτον μόριον, ἢ μεκινῆσθαι προσφάτως ὑπὲρ τὰ ἄλλα. διὸ καὶ τινὶ λόγῳ προειλαβὼν ἅπαντας οὓς ἦν μόρους διορισμοὺς, τότ' ἐνδεικνύσθαι φήσει τὸν ὄγκον τῶν φλεβῶν αἵματος πλῆθος, ὅταν ἅπαντα τὰ μόρια τὴν αὐτὴν κατάστασιν ἔχῃ μετὰ συμμέτρου θερμασίας. ὡς εἴγε ὡσαύτως μὴ ἅπαντα διακείοιτο, θερμότης δὲ ἄμετρος ὑπάρχοι, χύσις ἂν τοῦ δὲ γίγνεται τῶν χυμῶν εἰς ὄγκον ἀέρουσα τὰς φλέβας, οὐ μὴν αἱματικόν γε τὸ πλῆθος, ἀλλὰ πανδυναπικὸν ἐνδεικνύ). πανδυναπωτάτη γὰρ οἱ χυμοὶ θερμαινόμενοι, διὸ καὶ ὅσοι τὸν ὄγκον τῶν φλεβῶν ἀπεφήναντο πλῆθος, σημαίνειν, ἐὰν δὴ πόσου πακύσει τὸν ἐν τοῦ λόγῳ τὸ κατ' ἐκείνας τὰς φλέβας ἐν αἷς πορ αὖ ἢ ὧδε γινόμενον, ὀρθῶς εἰρηκέναι δόξουσι. πλέον γὰρ ἡ οὐσία τῆς προσθήκης ἀνάγκης ἐστὶν, ἢ τὸν ὄγκον ὀργασαμένη ταῖς φλεψὶν, οὐ μὴν ἤδη γε πω δῆλον, ὁποῖόν τι τὸ πλῆθος ἐστὶν. ἀπάσης γὰρ οὐσίας πολλῆς, ὁ παρὰ φύσιν ὄγκος κοινὸς, ἔστ' ὂν αἷμα καθαρὸν, εἴτε χολώδες, εἴτε ὀρῤῥῶδες, εἴτε φλεγματικὸν, εἴτε πνευματικὸν ὑπάρχοι. ὥσπερ δὲ ὧδε κοινὸν ἀπάσης πλήθους διαφορᾶς, οὕτω καὶ τὸ τείνεσθαι τὰς φλέβας. ἔπεται γὰρ καὶ ὧδε τῷ ποσῷ τοῦ πλήθους, οὐ τῇ κατ' εἶδος διαφορᾷ. ὡς τε ὁ ὄγκος καὶ ἡ τονώδης αἴσθησις οὐ μᾶλλόν τι χυμῶν, ἢ πνεύματος ἐνδείξει πλῆθος. εἰ μὲν οὖν τις ὧν δι' ἐπω ἀφαίνοιτο, κατὰ τὰς τονώδεις αἰσθήσεις, ἀνάγκης πλῆθος ὂν, ἀληθὲς ὁρᾷ. καὶ μὴν τοι καὶ οὕτως φήσειε, τὸν μὲν αἴσθησιν οἷς μόρεσι πλῆθος, ὧλφέρει τινὰ διάθεσιν, ἀληθὲς ὁρᾷ καὶ αὐτὸς. εἰσὶ τις ἐάσας τὸ ὑγρικὸν ὄγκος τὸ πλῆθος, ἢ οὖν χυμοὺς, αἷμα παραλάβοι τὴν λόγου, οὐκ ἀνάγκης ἀληθεύσει, δι' ἃς εἰπομεν αἰτίας. ὅτι δ' οὐδὲ πλήθους ἁπλῶς, ἀλλὰ τοῦτο μᾶλλον τε καὶ ἧττον ἐν αὐτῷ διαφορά. κατά τε οὖν ὄγκους ὅτι τῶν φλεβῶν, καὶ τὴν τονώδη διάθεσιν, ἐνθὴν δὲ δι' ὅλου. οὐδὲν μόριον οὐδενὸς πληρούμενον, ἄνευ τοῦ προσγενέσθαι πάσιν αὐτῷ βιαίαν εἰ δὲ εἰς ὄγκον μὲν ἄροιτο, μηδέπω δὲ γε βιαίως, οὐδέπω τείνεται. διὸ τῶν ὄγκων, ὁ μὲν σὺν τῇ πάσῃ, πλέον ἐνδείξει πλῆθος. ὁ δ' ἄνευ τούτης, ἧττον. πῶς οὖν ἐνίοτε τὴν ἀρχὴν μὲν οὐδεὶς ὄγκος φαίνεται ἐπὶ τὰς φλέβας, ἡ τονώδεις δὲ ὄντος ἰσχυρὰ αἴσθησις, χρὴ γὰρ δήπου τοῖς μεγίστοις ὄγκοις ἐξοῦσθαι τὴν τοῦ τείνεσθαι διάθεσιν, ἢ διότι ὄντος ἐνίοτε ὁ ὄγκος ἐν ταῖς δι' βάθους φλεψὶ διατείνῃ ἢ ἔστιν ἐν ὧδε πρός τι τὸ πλῆθος, ὑπὲρ ὃ νῦν δι' ἃς

λεγόμεθα,

λεγόμεθα, τό τε πρὸς τὴν εὐρύτητα τῶν ἀγγείων, ὃ δὴ πλῆθος λέγομεν, οὐδέπω τεινομένων αὐτῶν, τό τε πρὸς τὴν τοῦ χειτῶνος τάσιν δηλονότι, τοῦ μὲν ὄγκου τῶν φλεβῶν ἡ γένεσις ὑπὸ δίδοται, εἰς πλῆθος αὐξομένου τοῦ αἵματος ὑπὲρ τὴν φυσικὴν ἑκάστου συμμετρίαν, ὥς τε πρὸς ἐκείνην λέγεσθαι τὸ πολύ, τὸ δὲ τείνεσθαι τὸν χειτῶνα τῇ ὡς πρὸς αὐτὸν συμμετρίας ἐνδείκνυται διὰ ὑπερβολήν. οὐ γὰρ ἐστι κατὰ φύσιν οὐ δὲ εὔτρον τείνεσθαι. ἑκάτερον οὖν ἐστι πολὺ τό, τε ὡς πρὸς τὴν κατὰ φύσιν συμμετρίαν αἷμα, καὶ πρὸς τὴν τοῦ χειτῶνος τάσιν. ἐμνημόνευσε δὲ Ἐρασίστρατος ἀμφοτέρων, οὐ διηρθρομένως μὲν, οὐδ' οὕτως σαφῶς ὡς ἐγὼ νῦν, ὅμως ὥς τε ἐμφῆναι, δι' τὴν εἶναι φύσιν τοῦ πράγματος. ἐν μὲν γὰρ τοῦ φάναι, κατ' ἀρχὰς μὲν οὖν καὶ μετρίως πληρουμένων τῶν « ἀγγείων, εὐτονώτεροί τε καὶ ἰσχυρότεροι ἑαυτῶν φαίνονται παρὰ τὸ εἰθισμένον, ἐνεδείξατο τὴν ὑπὲρ τὸ κατὰ « φύσιν ἑκάστῳ τοῦ αἵματος ἀμετρίαν, ἐν οἷς δὲ ἐξῆς ὑπόφερων φησίν, ὑπὸ πλέον δὲ πληρώσεως, ἐρχομένων πα- « ρεμπίμπλανται βραχείονεύ τε καὶ χεῖρες καὶ κνῆμαι, τὴν ὡς πρὸς τοῦ περιέχοντας τὸ αἷμα χειτῶνας ὥς τε « ὅρους εἶναι δύο τῆς τοῦ αἵματος ὑπὲρ τὸ κατὰ φύσιν αὐξήσεως, ἵνα μὲν ἐν τοῦ πληροῦσθαι τῶν φλεβῶν τοὺς χειτῶνας εἰς ὄγκον αἰρομένους ὑπὲρ τὸ κατὰ φύσιν ἑκάστῳ, τὸν δὲ ἕτερον, ἐν ᾧ πρὸς τούτῳ, καὶ τὸ τείνεσθαι συμβαίνει, μὴ δ' ἑτέρου τούτων ὁρωμένου ἐν τοῦ πρὸς τὴν δύναμιν πλήθει. περὶ μὴ δὴ τούτων ἱκανὰ κἀνταῦθα. τὸ δὲ ἐρεύθος, οὗ καὶ αὐτοῦ μνημονεύουσιν οὐ πλήθους μὲν ἁπλῶς, ἀλλ' αἱματικοῦ πλήθους γνώρισμα. δέησεται δὲ καὶ αὐτὸ τῶν αὐτῶν διορισμῶν, ὥσπερ ὁ ὄγκος. εἰ γὰρ διά τι τῶν ἔξωθεν, οἷον ἥλιον, ἢ λουτρὸν, ἢ γυμνάσιον, ἢ πορίαν, ἢ ἁπλῶς εἰπεῖν θερμασίαν, οὕτω δὲ καὶ θυμὸν, ἀιδώτε, καὶ ὅσα τοιαῦτα, καὶ ὀξεῖς δὲ πυρετοὶ, τούτου τοῦ γένους εἰσίν. ὅταν οὖν ὁμαλὴ μὲν ὅλου τοῦ σώματος ἡ διάθεσις εἴη, μηδὲν δὲ ὧν εἴρηκα πρῆ, τότ' ἂν εἴη τὸ ἐρεύθος αἱματικοῦ πλήθους γνώρισμα τοῦ καθ' ὅλου τὸ ζῶον. εἰ δὲ μὴ, ἀλλὰ γε κατ' ἐκεῖνο τὸ μέρος, ἐν ᾧ φαίνεται. καὶ γὰρ καὶ ταῖς φλεγμοναῖς, εἴτ' ἐν τοῖς μυσὶν, εἴτ' ἐν τοῖς δέρμασι συνίστανται, τὸ τοιοῦτον ἕπεται χρῶμα, πληθωρικοῖς ὑπάρχουσι νοσήμασιν. ἀλλὰ περὶ φλεγμονῶν αὐτάρκως ἐν ἑτέρῳ λέλεκται γράμματι καθ' ὃ περὶ τῶν παρὰ φύσιν ὄγκων ὑπισκεπτόμεθα, δεικνῦντες ἅπαντας αὐτοὺς ὑπὸ πλήθους ὑγρῶν, ἄλλο τε εἰς ἄλλο μέρος κατασκηπτόντων συνίστασθαι. νυνὶ δὲ οὐ περὶ τούτων, ἀλλ' ὡς εἴρηται πρόσθεν ὑπὲρ ἐκείνου τοῦ πλήθους ὁ λόγος ἐστὶν, ὃ καλεῖται πληθώρα, πλεονεξίας χυμῶν ἐν ὅλῳ τῷ σώματι συνισταμένης. οὐχ οὕτω δὲ φαμὲν ἐν ὅλῳ τοῦ σώματι συνίστασθαι πλῆθος, ὡς ἀμφότερα τὰ γένη τῶν σωμάτων βεβλάφθαι, τό, τε τῶν ἀγγείων, καὶ τῶν σαρκῶν. ἐγχωρεῖ γὰρ ἐνίοτε καὶ μόνον θάτερον, ὡς εἰ καὶ ὁπότερον ἂν καταλειφθείη μέρος, οὐ καθ' ἕν τι μόριον ἢ δύο τούτου συμβεβηκότος, ἀλλ' ἤτοι καθ' ὅλου τὸ ζῶον, ἢ κατὰ τὰ πλεῖστα τε καὶ κυριώτατα μόρια. καὶ τοίνυν καὶ τὸν ὄγκον ὁποῖος τίς ἐστιν ἐξευρεῖν, ἱκανῶς γεγυμνασμένου περὶ τὰς διαγνώσεις ἀνδρὸς δεῖται. κατὰ γοῦν τὸ σαρκῶδες γένος, ἕτερος μὲν ὄγκος ὁ τῶν σαρκῶν αὐτῶν ἐστιν, ἕτερος δὲ ὁ τῶν ὑγρῶν, ὥσπερ ἐρίου τινὸς ἢ σπογγιᾶς, τῆς σαρκὸς ἐμπεπλησμένης ὑγρότητος περιττῆς. ἀλλὰ τὸ μὲν τοιοῦτον πλῆθος ἐν ταῖς σαρξὶν, ἀνάλογόν ἐστι τοῦ κατὰ τὸ ἔγχυμα καλουμένῳ ὑπὸ τῶν ἀγγείων, τὸ δὲ ἕτερον πλῆθος, τοῦ πρὸς τὴν δύναμιν, ἢ μετὰ βάρους, μεμνημένων ἡμῶν, ὅτι μηδὲν δεηνέγκεν, ἢ περὶ συνθέτου σαρκὸς, ἢ περὶ μυῶν διαλέγεσθαι, καὶ ὡς εἴ ποτε περὶ πλήθους ὁ λόγος γίγνοιτο τοῦ κατὰ τὰς σάρκας, τοῦ μῦς ἀκουστέον ἐστὶν, οὐ τὴν ἁπλὴν ἐκείνην σάρκα, τὴν ὑποτίνων ὀνομαζομένην πρέγχυμα. κατὰ μέν τοι τὰς ἀρτηρίας καὶ τὰς φλέβας, οὐχ ὁμοίως αἰσθητόν ἐστι τὸ πρὸς τὴν δύναμιν πλῆθος αὐτοῖς τοῖς κάμνουσιν, ἀλλ' ὅσοι περ ἂν ὦσιν αἰσθητικώτατοι φύσει, μόνοις τοῖς τοιούτοις ἀμυδρόν τι καὶ βύθιον βάρος ἐμφαίνεται κατὰ τὸ σῶμα. διὸ χρὴ ζητεῖν ἕτερά τινα σαφέστερα τοῦ τοιούτου πλήθους γνωρίσματα. ῥαθύμως δὲ τῶν πλείστων ἰατρῶν ἐσχηκότων ἀμφ' αὐτὸν, καὶ τῶν μὲν, οὐδ' ὅλως ὑπισκεψαμένων, ἐνίων δὲ ἐλλιπῶς, οὐδὲν εὕρηται βεβαιότερον γνώρισμα τῆς τῶν ἀρτηριῶν κινήσεως, ἢν ἐν ταῖς περὶ τῶν σφυγμῶν πραγματείαις αὐτάρκως ἐξηγησάμεθα. τὰ πολλὰ μὲν γὰρ ὁμοῦ ταῖς ἀρτηρίαις αἱ φλέβες ἐν πληθώρᾳ καθίστανται, διὰ τὴν συῤῥοίαν τῶν ἀγγείων, ἢν πολλάκις ἐν ἑτέροις ἀπεδείξαμεν, ἔστιν ὅτε δὲ χυμῶν γλίσχρων, ἢ παχέων ἠθροισμένων ἐν ταῖς φλεψὶν, οὐκ εὐπετὴς ἡ μετάληψις αὐτῶν εἰς τὰς ἀρτηρίας γίγνεται, σπάνιον δέ ἐστι τὸ τοιοῦτον. εἰ μὴ γε ἐσχάτως εἶεν παχεῖς, ἢ γλίσχροι χυμοὶ, μεταῤῥυήσονται πάντως. ἐν μὲν δὴ ταῖς τοιαύταις διαθέσεσιν, οὐδὲν ἐναργὲς γνώρισμα τοῦ κατὰ τὰς φλέβας ἠθροισμένου πλήθους, ἐκ δὲ τῆς τῶν ἀρτηριῶν κινήσεως ἔνεστι λαβεῖν, εἰ καὶ ὅτι μάλιστα τοῦ νικάρχῳ καὶ πραξαγόρᾳ δοκεῖ. καί τοι μὴ μεταδίδουσι ταῖς ἀρτηρίαις αἵματος. κατὰ μέν τοι τὰς ἄλλας διαθέσεις τῆς πληθώρας, πιστεύειν χρὴ τοῖς ἐκ τῶν σφυγμῶν σημείοις, ἃ διὰ τῆς οἰκείας εἴρηται πραγματείας. τὰς δὲ ἰδέας τοῦ πλήθους, ὅταν γε ὁμαλῶς ἐκτεταμένον εἰς ὅλον τὸ σῶμα ἦ, κατὰ τὰ δὲ διαιρεῖσθαι. ἐξέρυθρον μὲν γὰρ τὸ τοῦ αἵματος πλῆθος ἐστὶν, ὕπωχρον δὲ, τὸ τῆς ξανθῆς χολῆς. ὑπὸ δὲ τὸ λευκότερον ἐκτρέπεται τοῦ κατὰ φύσιν, ὅταν τὸ φλέγμα κρατεῖ, καθάπερ ὑπὸ τὸ μελάντερον, ἦν ἡ μέλαινα χολή. καθ' ἕκαστον δὲ τῶν εἰρημένων συνηυξῆσθαι χρὴ καὶ τὸ αἷμα. μόνη γὰρ εἴ ποτε πλεονάσειεν ἡ ὠχρὰ καὶ ξανθὴ προσαγορευομένη χολὴ, καθάπερ ἐν ἰκτερικοῖς, οὐκ ἔτι πλῆθος, οὐδὲ πληθωρικὴ διάθεσις, ἀλλὰ κακοχυμία τὸ τοιοῦτον ἐστὶ πάθημα. κατὰ ταῦτα δὲ καὶ ὑπὸ τῆς μελαίνης χολῆς καὶ τοῦ φλέγματος. ὅταν δὲ ὡς εἴρηται πρόσθεν, ἢ βάρος, ἢ ὄγκος ὑπὲρ τὸ κατὰ φύσιν ἦ, πληθωρικὴ μὲν ἡ τοιαύτη διάθεσις εἴρηται, ἐκ δὲ τῆς χρόας γινώσκειν χρὴ τὴν ἰδέαν τοῦ κρατοῦντος χυμοῦ. μόνη δὲ χολὴ τῶν ἀχωρίστων τοῦ πλήθους συμπτωμάτων, οὐδέτερον ἐργάσασθαι δύναται, οὔτ' οὖν τὸν ὄγκον, οὔτε τὸ βάρος. ἕτερον γάρ τι πρὸς ταύτης ἔσται πάθημα πρὶν ἐν τοσοῦτον αὐξηθῆναι. μόνον δ' εἴπερ ἄρα, τὸ φλέγμα, καὶ τοῦτο οὐχ ἅπαν ἁπλῶς, ἀλλὰ τὸ κατὰ τοῦ λευκοφλεγματίας ὀνομαζομένους ὑδέρους ἐν ὅλῳ τοῦ σώματι δυνήσεται πλεονάσαι. δῆλον δὲ ὡς καὶ τὸν ὠμὸν ὀνομαζόμενον χυμὸν ἕν τι τῶν φλέγματος εἰδῶν, ἕν γε τοῦ νῦν λόγῳ τίθεσθαι χρή. ὡς εἴγε ἕτερον ἐκείνου θήσομεν, πρὸς αἷς εἴπομεν ἄρτι πλήθους διαφοραῖς, ἀναγκαῖον ἐστὶ προσθῆναι καὶ τὴν ἐκ τοῦ τοιούτου χυμοῦ. παχύτερος δέ ἐστι τοῦ ἄλλου φλέγματος ὁ χυμὸς οὗτος, ἧττόν τε πνευματικὸς, οἷος ἐν τοῖς οὔροις ὑφίσταται, μὰ

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 358 sur 494

λιστα τοῖς ἐξ ἀδιδηφαγίας πολλὴν ὑπόστασιν, ἔτνει τε κυάμων ὁμοίαν ἔχουσι. καὶ μὴν καὶ διεχώρησε κάτω πολλάκις ὁ τοιοῦτος ἀθρόως χυμὸς ἐκείνοις τῶν σωμάτων, ὅσα γυμνασίων μὲν ἀπείχετο, παμπόλλοις δὲ ἐδέσμασιν ἐχρᾶτο, καὶ λουτροῖς ὑπὲρ τροφαῖς. ἀλλὰ καὶ τούτῳ τῷ χυμῷ, καθάπερ καὶ τῷ φλέγματι, λευκή τις ἄχροια καθ' ὅλον τὸ σῶμα συνυπάρχει. τὰ δ' ἄλλα τοῦ φλέγματος εἴδη, τὸ μὲν ἐστὶ γλυκὺ, τὸ δὲ, ὀξὺ, τὸ δὲ, ἁλικόν. καὶ ὑπνώδεις μὲν γίγνονται ὑπὲρ τῶν γλυκέως, πεινώδεις δὲ ὑπὲρ τοῦ ὀξέος πλεονάζοντος. ὥσπερ δὴ διψώδεις ὅταν ὑπικρατῇ τὸ ἁλυκὸν, ἀνόρεκτοι δὲ ὑπὲρ τῶν περιρημένῳ τῷ ὠμῷ. τὰ δὲ τῶν ὕπνων, ὑπὲρ μὲν τοῖς ἄλλοις φλέγμασι τοῖς περιρημένοις, βραχὺ πλείω τοῦ κατὰ φύσιν. ὁ δ' ὠμὸς χυμὸς, ὥσπερ τὸ γλυκὺ φλέγμα, σαφῶς ὑπνώδεις ἀποτελεῖ. διέδεικται γὰρ ἑτέρωθεν, τῆς αἰσθητικῆς ἀρχῆς ὑγραινομένης τε καὶ ψυχομένης τὴν κωματώδη ἕπεσθαι διάθεσιν, ὥσπερ γε καὶ τὴν ἀγρυπνίαν ξηραινομένης, καὶ θερμαινομένης. ταῦτ' ἄρα καὶ οἱ χολῶντες ἄγρυπνοι πάντες ἐφ' ἑκατέρᾳ τῇ χολῇ. συνέστι δὲ ἐξ αἱρετοῦ ὑπὲρ τῆς μελαίνης, τὸ σκυθρωπόν τε καὶ δύσθυμον ἄνευ λόγου. εἰ δὲ μὴ καθ' ὅλον σῶμα πλεονάζοιεν οἱ περιρημένοι χυμοὶ, καθ' ἕν τι δὲ μόριον ἀθροισθεῖεν, ὄγκους ἐργάζοντες περὶ φύσιν αὐτοῖς τοῖς σώμασιν, ὑπὲρ ὧν ἑτέρωθι δείκνυται. καὶ αὐτὰ δὲ τὰ νῦν αὐτῶν εἰρημένα συμπτώματα, πλὴν τῆς ἀχροίας, ἐγκέφαλόν τε καὶ στόμαχον κατειληφότων ἐστίν. ἀγρυπνίαι μὲν γὰρ καὶ ὕπνοι, διὰ τὸν ἐγκέφαλον, ὀρέξεις δὲ καὶ ἀνορεξίαι διὰ τὸν στόμαχον ἄλλοτε ἀλλοίως διατιθέμενον γίγνονται. δῆλον δ' ὅτι τὸ στόμα τῆς γαστρὸς εἴρηται νῦν στόμαχος, ἐν ᾧ τὸ μὲν φλέγμα τὸ ἀθροισθὲν ὡς ὀλίγον ἔμπροσθεν εἴρηται. τὰς ὀρέξεις ἐποίησε. τοῦ δὲ χολωδῶν, ὑπὲρ μὲν τῆς ξανθῆς διψώδεις τε καὶ ἀσώδεις ἔσοντες. καὶ τὸ στόμα πικρὸν αὐτοῖς ἐστίν, ὑπὲρ δὲ τῇ μελαίνει, δύσθυμοι καὶ σκυθρωποὶ καὶ φοβεροὶ καὶ ἄδιψοι, καὶ σιέλου μεστοὶ, ἀπόσιτοι δὲ οὐ πάντες, ἀλλὰ τινὲς αὐτῶν. ἱκανῶς δὲ πινώδεις εἰσὶν, οἷς ἂν ἡ μέλανα τῆς ὀξείαν ποιότητα κρατοῦσαν ἔχει. γίγνεται δὲ οὗτος, κακοηθεστέρας αὐτῆς ἀπτελουμένης. ἐς ἂν δὲ μόνον οἷον ἰλὺς αἵματος ἦ, μή πω δ' ἀκριβῶς ὀξεῖα, κάλλιον ἴσως μελαγχολικὸς χυμὸς ἕως οὗ λέγεται. μὴ δὲ καλεῖν μὴ δέπω τὸν τοιοῦτον χυμὸν μέλαιναν χολὴν, ἀλλ' ὥσπερ εἴωθα μελαγχολικὸν, ὅτι τοῦ γενέσθαι μέλαιναν χολὴν πλησίον ἥκει. ἀλλ' οὐ νῦν καιρὸς ὑπὲρ τῆς ἐν ταῖς κακοχυμίαις διεξέρχεσθαι διαφορᾶς, ὅτι μηδὲ πλῆθος εἶπον ὀνομάζεσθαι αὐτὰς, ἡμῖν δὲ οὐχ ἁπλῶς τὸ πλεονάζον ὁπωσοῦν ἐξ εὑρεῖν, ἀλλὰ περὶ πλήθους σκέψασθαι προὔκειτο. πλεονεξία δὲ ἐστὶ οὗτος τῶν καθ' ὅλον τὸ σῶμα τῶν ζώου χυμῶν. οὐ τὸ τῶν κατὰ μέρος ὄγκων, οὔτε κακοχυμίας ἀκούειν χρὴ ποθεῖν ἐν τῷ λόγῳ τῷ δὲ τὰς ἰδέας, ἀλλ' ὅταν ἤτοι κατὰ τῆς ἀρχαίαν ἀναλογίαν αὐξηθῶσιν ἅπαντες, ἢ τινὰ βραχεῖαν ὑπεροχὴν ἐξ αὐτῶν εἰς λάβοι. τὸ μὲν οὖν αἷμα παμπόλλην ὑπεροχὴν δύναται λαβεῖν, ἐν ταῖς πληθωρικαῖς διαθέσεσι. τῶν δὲ ἄλλων χυμῶν οὐδείς. κακοχυμία γὰρ ἤδη τό γε τοιοῦτον, οὐκ ἔτι πλῆθος, οὐ δὲ πληθώρα καλεῖται. διὸ καὶ σφυγμοὶ, κατὰ μὲν τὰς κακοχυμίας. οἰκεῖοι τῇ φύσει τῶν χυμῶν ἀκριβῶς εἰσίν. ὑπὲρ δὲ τοῖς εἰρημένοις πλήθεσιν, οὐχ ὁμοίως ἐναργεῖς ἀποσώζουσι τὰς διαφοράς. ὅτι σὺν αἵματι διαψιλεῖ πάντως ἐστὶν ὁ πλεονάζων χυμός. ὅταν δὲ κρατήσει σφοδρῶς, ὑπὲρ μὲν τῇ ξανθῇ χολῇ, τοιούτους ἀνάγκη γενέσθαι σφυγμοὺς οἵους εἴπομεν ἔπεσθαι, ξηραινομένης τε καὶ θερμαινομένης τῆς καρδίας. ὑπὲρ δὲ τῇ μελαίνῃ, τοιούτους αὖ πάλιν, οἵους ἔφαμεν, εἰ ψύχοιτό τε καὶ ξηραίνοιτο γίγνεσθαι. κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν λόγον, εἰ νικήσειέν ποτε τὸ φλέγμα οὐκ ἄλλους, ψυχρᾶς καὶ ὑγρᾶς διαθέσεως ἐκγόνους ἀπτελέσει σφυγμούς. αἵματι δὲ τῷ μὲν ἀκριβῶς κατὰ φύσιν, οὐδεμία τῆς ἀρχαίας καταστάσεως ἀλλοίωσις ἕπεται. τῷ δὲ ὑγροτέρῳ πλεονάζοντι, καὶ οἱ σφυγμοὶ συναλλοιοῦνται, καθάπερ εἰ θερμότερόν τε καὶ ψυχρότερον ἑαυτοῦ γένοιτο. διήρηται δὲ ἐν τῇ περὶ τῶν σφυγμῶν πραγματείᾳ τὰ τοιαῦτα σύμπαντα. νῦν δὲ ἀρκέσει τό γε τοσοῦτον εἰπεῖν, ὡς ἐξ ἀργείας μὲν καὶ διαίτης ὑγρᾶς, ὑγρότερον ἑαυτοῦ γένοιτ' ἂν τὸ αἷμα πλεονεξίᾳ τῶν ὑδατωδῶν περιττωμάτων. ὑπὲρ θυμῷ δὲ καὶ γυμνασίοις ἐγκάυσεσί τε καὶ τρίψεσι, καὶ φαρμάκῳ θερμαίνοντι, καὶ τροφῇ τοιαύτῃ, καὶ οἴνοις ἀκρατεστέροις, καὶ παλαιοτέροις, θερμότερον, ὥσπερ γε καὶ διά τινα ψύξιν ὑπόγυον ψυχρότερον. εἰ δὲ ὑπὲρ πλέον ἐδέσμασι χρησαιτό τις ξηροτέροις τῆς κράσιν, οὐ μὴν ἄλλην τινὰ ἔχουσι δυσκρασίαν, ξηρότερον ἐκεῖνο γένοιτ' ἂν τὸ αἷμα. καὶ δὴ καὶ κατὰ συζυγίαν ὑγρότερόν τε καὶ ψυχρότερον, ἢ ψυχρότερόν τε καὶ ξηρότερον, θερμότερόν τε καὶ ὑγρότερον, ἢ θερμότερόν τε καὶ ξηρότερον ὑπὲρ τοῖς εἰρημένοις αἰτίοις ἀπτελεσθήσεται, χωρὶς τοῦ τῶν ἄλλων τινὰ πλεονεκτῆσαι χυμῶν. εἰ δὲ καὶ διὰ τὴν ἐκείνων μίξιν, εἰς δυσκρασίαν ἀφίκοιτο, μετὰ κακοχυμίας ἂν ἡ τοιαύτη δυσκρασία συσταίη. λεγομένη μὲν ἔτι καὶ νῦν, ἤτοι θερμοτέρου γεγονέναι τοῦ αἵματος ἢ ψυχροτέρου, τε καὶ ὑγροτέρου. καὶ κατὰ τὰς ἑτέρας δυσκρασίας ἕξ, ὀκτὼ γὰρ ἦσαν αἱ σύμπασαι. καθ' ἕτερον δὲ τοι τρόπον οὐχ, ὡς ὁπότε μόνον αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ τὸ τοιοῦτον ὑπῆρχεν. οἱ σφυγμοὶ δὲ κατὰ τὰς δυσκρασίας τὰς ὀκτὼ τῆς ἰδέαν ἐκείνην ἕξουσιν, οἷαν ἐν τῇ τῶν σφυγμῶν πραγματείᾳ διήλθομεν. εἴτε δ' ὡς εἴρηται μόνου τοῦ αἵματος ἐστὶν, εἴτε διά τινα ὑπὲρ μιξίαν χυμοῦ, διορίζεσθαι χρὴ, τῇ τε συνούσῃ χρόᾳ παντὸς τοῦ σώματος, καὶ τοῖς ἄλλοις συμπτώμασιν, ὅσα περὶ ὕπνου καὶ ἐγρηγόρσεως, ἢ ὀρέξεως καὶ ἀνορεξίας, ἢ εἴτι τοιοῦτον, μικρὸν ἔμπροσθεν εἴρηται, καὶ τῇ προηγησαμένῃ διαίτῃ, καὶ τοῖς γυμνασίοις, καὶ τοῖς αὐτῷ τῷ κάμνοντι συμπίπτειν εἰθισμένοις, ἔτι τε τῇ ὥρᾳ καὶ τῇ χώρᾳ καὶ τῇ φυσικῇ πυκνότητι καὶ ἀραιότητι τοῦ σώματος. ἄμεινον γὰρ ἐκ πάντων τὸ πιστὸν τῇ διαγνώσει λαμβάνειν, οὐκ ἐξ ἑνὸς ἢ δυοῖν, εὖ εἰδότας ὡς αὐτὸ μόνον ἐν τῇ τέχνῃ πλεῖστα κεκοινώνηκε τῶν στοχάζεσθαι, λέγω δὴ τὸ μέρος τῆς τέχνης οὗτος. τὸ διαγνωστικὸν ἅπαν, οὐ μόνον τὸ κατὰ τῆς κακοχυμίαν, ἢ τὸ πλῆθος, ἃ νῦν ἡμῖν διορίζεσθαι πρόκειται. τὰ γὰρ περὶ τὰς ἐνεργείας ἢ τὰς τῶν νοσημάτων αἰτίας, ἢ τὰς ἰάσεις, ὑπὲρ συμονικώτερον ἔχει τὴν γνῶσιν. εἴρηται δ' ὑπὲρ πλέον ὑπὲρ αὐτῶν τούτων ἑτέρωθεν. καὶ νῦν ἀρκέσει τὸ προστιθὲν αὐτάρκως διορισαμένους, αὐτόθι που καταπαῦσαι τὸ γράμμα. γίγνοιτο δ' ἂν αὐτάρκης ὁ λόγος ὑπὲρ παραδείγματι ἐξετασθείς. ἔστω δὴ τὸν μὲν ἄνθρωπον ἀπύρεκτον ὑπάρχειν, ἐν ὄγκῳ δὲ μείζονι τὰς φλέβας αὐτῷ καὶ τὸ σύμπαν σῶμα ἐρυθρότερον. σκεπτέον οὖν εἰ μηδὲν τούτῳ τῶν θερμαινόντων αἰτίων ἐπλησίασεν. εἰ γάρ τοι φαίνοιτο, βέλτιον ἀναβάλλεσθαι τὴν διάγνωσιν, ἄχρι περὶ ἂν ἡ ἐξ ἐκείνου κίνησις ἐν ὅλῳ τῷ σώματι κατασῇ. διότι μή τε θυμούμενον, ἢ λελουμένον, ἢ λουόμενον, ἢ γεγυμνασμένον, ἢ οἴνου προσενηνεγμένον ἀρτίως, ἢ ἄλλως

ὁπασοῦν

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 359 sur 494

ὁπωσοῦν τεθερμασμένον, εἰς τὴν διάγνωσιν ἄγειν προσήκει, ἀλλ' ἐν ἡσυχίᾳ πασῶν τῶν ἔξωθεν ὑπάρχοντα κινήσεων. εἰ γὰρ ἐν ἐκείνῳ τοῦ καιρῷ φαίνοιτο τοιοῦτος, αἷμα πλεονάζει τοῦ ἀνθρώπου. τοὐντεῦθεν ὑπὸ σκέπτεσθαι τἄλλα, πρῶτα μὲν ὅσα μεγίστην ἔχει δύναμιν, εἶτα ἑξῆς τὰ λοιπά. ἐδείχθη δὲ βάρος καὶ τάσις, ὅ, τε πρὸς τὰς κινήσεις ὄκνος, εἶθ' ἑξῆς τὰ κατὰ τοὺς σφυγμοὺς, ἀγρυπνίας τε καὶ ὕπνους, ὀρέξεις τε καὶ ἀνορεξίας, ὅσα τἄλλα τοιαῦτα. μετὰ δὲ ταῦτα τῶν προηγησαμένων ἕκαστον, ὅσα πλῆθος ἐργάζεται, μήτις συνήθης ἔκκρισις ἐπίσχηται, μὴ γυμνάσιον ἠμέληται, μὴ πλείω καὶ πολύτροφα σιτία συνεχῶς προσενήνεκται, μὴ μετὰ τροφὴν ἀήθεσι χρῆται λουτροῖς. καὶ πρὸς τούτοις ἔτι μὴ πολλάκις ὁ τοιοῦτος ἄνθρωπος ἁλίσκεται νοσήμασι πληθωρικοῖς. ὑπὸ τούτοις ἅπασι, καὶ τὰ παρὰ τῆς χώρας καὶ ὥρας, ἢ εἴτι τοιοῦτον ἄλλο προσθείς, οὐκ ἴσην ἅπασι νέμων τὴν αἰτίαν. ὥσπερ οὐδ' ἐν τοῖς ἄλλοις μέρεσι τῆς τέχνης. ἔνια μὲν γὰρ τῶν γνωρισμάτων ἐστὶν ὑπὸ σημονικὰ, καθάπερ ἡ τάσις καὶ τὸ βάρος, ὅ, τε ὄγκος τῶν φλεβῶν, ὅτε ὄκνος, καὶ τὸ χρῶμα, καὶ ἡ τῶν σφυγμῶν κίνησις, ἁπασῶν δηλονότι τῶν προσφάτων κινήσεων ἀφορισμένων. ἔνια δὲ ἀπολείπεται τούτων, οἷον ἡ τῶν ἐκκρίσεων ἐπίσχεσις, ὅ, τε ἀργὸς βίος, ἐδέσματά τε πλείω καὶ τρόφιμα, καὶ μετὰ τροφὴν λουτρά. συνιόντα μέν τοι τὰ σύμπαντα, τοῖς ὑπὸ σημονικοῖς ἐγγὺς ἥκει. τρίτην ὑπὸ τούτοις ἔχει τάξιν, εἰ συνήθως ἁλίσκετο πληθωρικοῖς νοσήμασιν ὁ ἄνθρωπος. ἐφ' ἑξῆς δὲ τὰ κατὰ χώρας καὶ ὥρας συστατικὰ πάντων αὐτῶν. ἐν μὲν γὰρ χειμῶνι καὶ ἦρι, ψυχραῖς τε καὶ εὐκράτοις χώραις μᾶλλον ἀθροίζουσι τὸ πλῆθος. ἐν δὲ ταῖς θερμαῖς καὶ ξηραῖς ὥραις καὶ χώραις, ἧττον. οὕτως δὲ καὶ οἱ μὴ πυκνοὶ τῆς ὑπὸ φάνειαν. μᾶλλον, οἱ δ' ἀραιοὶ πανιώτερον.

ΓΑΛΗΝΟΥ ΠΕΡΙ

ΤΩΝ ΠΑΡΑ ΦΥΣΙΝ ΟΓΚΩΝ.

ΕΝΤΙ τῶν συμβεβηκότων τοῖς σώμασιν ὑπάρχει, τὸ δηλούμενον πρᾶγμα πρὸς τῆς ὄγκου φωνῆς. τὴν γὰρ εἰς μῆκος καὶ πλάτος καὶ βάθος διάστασιν, οὕτως ὀνομάζουσιν ἕλληνες. ἔστι δ' ὅτε καὶ τὴν ὑπὲρ τὸ κατὰ φύσιν αὔξησιν, ὄγκον καλοῦσιν, ὅπερ οὐ νοσοῦσι μόνον καθ' ὁτιοῦν μόριον, ἀλλὰ καὶ τοῖς ὑγιαίνουσιν ὑπάρχει. καὶ γὰρ καὶ παχεῖς ἤυξηνται μὲν ὑπὲρ τὸ κατὰ φύσιν εἰς βάθος καὶ πλάτος, οὐ μὴν ἤδη γέ πω παρὰ φύσιν ἔχουσιν. ὡς γὰρ πολλάκις εἴρηται, τρίτη τίς ἐστι κατάστασις ἡ τῶν οὐ φύσει δεακειμένων σωμάτων ἐν μέσῳ πως ὑπάρχουσα τῶν κατὰ φύσιν τε καὶ πρὰ φύσιν ἐχόντων. ὁ μὲν οὖν παχὺς ἢ ἰσχνὸς, οὐ πρὰ φύσιν, ἀλλ' ἁπλῶς μόνον ὁ μὴ ὑπὲρ τὸ κατὰ φύσιν, ὁ δὲ ἐνδεέστερον ἔχει τοῦ κατὰ φύσιν οὐ φύσει δὲ ἑκάτερος. ὁ δὲ ἐξ ὑδέρου τὸν ὄγκον ὑπὸ κτησάμενος, ἢ ἐκ φθόης τὴν λεπτότητα, πρὰ φύσιν ἄμφω διάκειν. πρόκειται δὲ νῦν ἐν τῷ νῦν ἐνεστῶτι λόγῳ σκέψασθαι περὶ τῶν πρὰ φύσιν ὄγκων. ὅλον τε καταλαμβανόντων τὸ σῶμα, καὶ μόριον ὁτιοῦν αὐτοῦ, τοσοῦτον ὑπὸ διορισαμένους, ὡς τῶν οὐ φύσει διαθέσεων αἱ ὑπερβολαὶ πρὰ φύσιν εἰσίν. ὅρος δὲ τῆς ὑπερβολῆς ἐστὶν αὐτῶν, ἡ βλάβη τῆς ἐνεργείας. ἀλλὰ περὶ μὴ τούτων τῶν ὄγκων οὐ δεῖ μακροτέρου λόγου. γινώσκεται γὰρ ὑπὸ πάντων ἀνθρώπων οὐ μόνον τῶν ἰατρῶν σαρκὸς καὶ πιμελῆς ἀμετρία, τὴν γένεσιν αὐτῶν ἐργαζομένη. τοὺς δ' ἄλλους ὄγκους, ὅσοι κατὰ τὴν διάθεσιν αὐτῶν τῶν σωμάτων, οὐ μόνον τὴν ποσότητα πρώτην, τοῦ κατὰ φύσιν ἐξεστήκασιν, ἤδη σκοπῶμεν, ἀπὸ φλεγμονῆς ἀρξάμενοι. λέγεσθαι δὲ εἴθισται τοῖς ἕλλησι τοὔνομα τοῦτο, κατὰ τῶν ἐν ὄγκῳ μείζονι μορίων σαρκωδῶν, ἅμα τάσει καὶ ἀντιτυπίᾳ, καὶ ὀδύνῃ σφυγματώδει καὶ θερμῇ, καὶ μετ' ἐρυθήματος. ἥτις δ' ἐστὶν ἡ αἰτία, δι' ἣν ταῦτα ἐγένετο τὰ συμπτώματα, μὴ ὅτι τοῖς πολλοῖς, ἀλλ' οὐδ' αὐτοῖς τοῖς ἰατροῖς ἔγνωτο πᾶσιν. οὐδὲ γὰρ ὁδῷ τινὶ ποιοῦνται τὴν ζήτησιν οἱ πλείους αὐτῶν, ἀλλὰ τὸ δόξαν αὐτοῖς ἁπλῶς ἀπεφαίνονται. γίγνοιτο δ' ἂν ἡ σκέψις, εἴπερ τις ὁδῷ προέρχοιτο, τοιαδί. μείζων ὄγκος οὐκ ἄν ποτε γένοιτο περὶ σῶμα οὐδὲν, ἄνευ τοῦ τῆς οὐσίαν αὐτοῦ δυοῖν τούτων παθεῖν θάτερον, ἢ ὑπὸ θερμότητος πολλῆς οἷον περιζεσασαν χυθῆναι, ἢ ἔξωθέν τινα νεωτέραν οὐσίαν ὑπὸ κτήσασθαι. χεομένη μὴ γὰρ πνευματοῦσθαι, καὶ ψυχθεῖσά γε αὖτη τὸν ἀρχαῖον ὄγκον ἀνακτᾶτο ῥαδίως. οὔτε δὲ πνεῦμα περιεχόμενον ἐν τοῖς φλεγμαίνουσιν ὁρᾶτο, καθάπερ ἐν ἄλλοις ὄγκοις πολλοῖς. καὶ ψυχόμενα, πρὸς τῆς ἐξ ἀρχῆς κατάστασιν, οὔτ' εὐθὺς οὔτ' ἐξ ἅπαντος ἐπανέρχεται. ὅτι δὲ οὐ περιέχετο πνεῦμα, δῆλον ἐκ τῆς τομῆς. φαίνετο γὰρ εἰ τμηθείη τὸ φλεγμαῖνον, αἷμα μὴ ἐκχεόμενον πάμπολυ, καὶ τὸ χωρίον ὅλον ἐναργῶς αἵματος μεστὸν, ὥσπερ οἱ διάβροχοι σπόγγοι, πνεῦμα δὲ, οὔτ' εὐθὺς ἐκπίπτον, οὔτ' αὖθις. ἀλλὰ καὶ ἡ χροιὰ μόνη τοῦ αἵματος, οἰκεῖα τε ἅμα καὶ ἀχώριστος. οὐδὲ γὰρ ἄλλο τῶν ἐν τοῦ σώματι μορίων, ἢ χυμῶν ἐρυθρὸν, πλὴν σαρκός τε καὶ αἵματος. ἀλλ' οὔτε πολυσαρκία ἐστὶ τὸ πάθημα τῆς φλεγμονῆς. καὶ εἴπερ συσταίη ποτὲ πολυσαρκία κατὰ τὸ σῶμα μόνη χωρὶς αἵματος πλήθους, ὁ μὲν ὄγκος μείζων γίνεται τοῦ κατὰ φύσιν, ἡ χροιὰ δὲ ἐν ὅροις ὑγιεινοῖς διαμένει, μηδὲ τῆς ἀρχαίας ἐξαλλάττουσα φύσεως. οὐδενὶ γὰρ αὐξανομένῳ κατὰ τὴν οὐσίαν, ὑπὸ τείνετο τὸ πρόσθεν χρῶμα. οὕτω γὰρ ἂν, ἥτε χιὼν ἐγίνετο λευκοτέρα, καὶ ἡ πίττα μελανωτέρα, καὶ ὁ χρυσὸς ξανθότερος, ἕτερον οὖν ἐστὶ προφανῶς αὔξησις οὐσίας, ἀλλοιώσεως. αὐξάνετο μὴ γὰρ κατὰ τὸ ποσὸν, ἀλλοιοῦτο δὲ κατὰ τὸ ποιὸν. ἔστι δέ που καὶ τὸ χρῶμα, ποιᾶς οὐσίας, οὐ ποσῆς γνώρισμα. διὰ ταῦτα μὴ οὖν πολυσαρκία ἕτερον φλεγμονῆς. δι' αὐτὰ δὲ ταῦτα πλεονάζειν ἄν τις ἐν αὐτῇ, τὸ τοῦ αἵματος ὑπολάβοι χυμόν. ἀλλὰ καὶ μεθ' ἑλκῶν ἐνίοτε μέγιστα γίνοντο φλεγμοναὶ, καὶ φαίνεταί τις ἐκρέων ἰχὼρ ὑδατώδης λεπτὸς, αἱματώδους φαινομένου τοῦ περὶ ξ χωρίου. ἀναγκαῖον οὖν ἐν τοῦ δὲ τὴν πύκνωσιν τῆς σαρκὸς, ἣν ἐν τοῖς κατὰ τὸ τραῦμα πέρασιν ἑαυτῇ ἐπεκτήσατο, συμμετρίας εἰς τοσοῦτον ἥκειν, ὡς διεκπίπτειν ὑπὸ τρέπουσαν τοῖς

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 360 sur 494

ἰχῶρσιν, ἢ ἀποτείνειν δ' ἑαυτῆς τὸ αἷμα. καὶ μᾶλλον ὅσον αἵματος ἰχῶρ λεπτὸς μᾶλλόν ἐστιν, τοσοῦτον, ἢ καὶ πλέον ἐστὶ παχυμερέστερος ὑπάρχει πνεύματος. ὥστε εἴπερ ἡ ἡδὺ τὸ βαῦμα σαφῶς ὑδατῶδές ἐκπίπτειν τοῖς ἰχῶρσιν, ἐπέτρεπεν ἂν δήπου τῷ πνεύματι. καινωθήτω δὲ ἅπαξ αὖτ', καθάπερ ἂν ὑγιείας ἡ ὁ τῆς φλεγμονῆς ὄγκος. ἀμέλει φαίνεται γιγνόμενον, ὅταν ἐν οἷς ἂν μορίοις ὄντος ἀθροισθῇ τὸ πνεῦμα. τμηθέντων γὰρ αὖτ', αὐτίκα συσέλλει πᾶς ὄγκος. ἀλλὰ καὶ ἡ ὑγίεσις αὖτ' ἢ ὑδατῶδεσι γίνομένης φλεγμονῆς μαρτυρεῖ. ἐν ἀρχῇ μὲν γὰρ ἐπὶ νεωτέρων ὄντων ἐκπίπτει πλῆθος αἵματος. ἰσχὺς δ' οὐδεὶς ἔτι ψυχόντων ἡμῶν, ἢ αὐτομάτως τοῦτ' ἐθέλοντος ψυχθῆναι. ἀλλὰ καὶ πλησάντων ἡμᾶς ταῖς χροιᾶς, ἢ ὑδατώδεσι ἰχῶρσι κωλύομεν ἐκρεῖν. ἔστι γὰρ τοῖς σώμασι τῶν διηρημένων ἀγγείων ἰχώμενόν τε καὶ φρασσόμενον, πιλοῦντί τε καὶ πάγνυντι, πρὸς πλησίον μὲν πάχος θρόμβῳ, πολὺ δὲ ὅτι θρόμβος μὲν ἀθρόα τ' αἵματός ἐστι πῆξις ἀιδιὴς, τὸ δ' ὧν τ' ἐλκῶν γιγνόμενον, ὀκνεῖ ἀθρόως, ἀλλὰ ἡδὺ σμικρὰ καὶ πολλὰ πέρατα τῶν διηρημένων ἀγγείων, ἴσασι καὶ παχυῖ τὸ αἷμα. ὅταν δὲ αἷμα μὲν ᾖ παχύτερον, αἷμα δὲ τῶν ἀγγείων τὸ πέρας ῥηϊ) σχιστότερον, ἴσχειν μὴ ἥδιον τὸ αἷμα, διεκπίπτουσι δὲ ἰχῶρες. ταῦτα πάντα τεκμήρια μέγιστα, τὸ πληθύειν ἐν τοῖς φλεγμαίνουσι μορίοις τὸ αἷμα. θρομβότερον μὲν οὖν ὅτι τ' ἡδὺ φύσιν ἐν τοῖς ὅτῳ διακειμένοις, ὁ μὲν τοσοῦτον θρομβότερον, ὡς μόνῃ τῇ χύσει τηλικοῦτον ὀργάζασθαι τὸν ὄγκον. πολλάδ' ἂν εἴη δὲ καὶ τὰ τοιάδε τεκμήρια, πρῶτον μὲν οἱ διακαίεσθαι τῶν πυρετῶν, ὅσον γὰρ ὑδατώδη τούτων ἡ θρομασία σφοδροτέρα τ' ἡδὺ τὰ φλεγμαίνοντα μόρια ὅτι, τοσοῦτον τὸν ὄγκον ἐχθὲν εἶν μείζονα. δεύτερον δὲ τεκμήριον, ἐκ τοῦ αἵματος οὐσίας, οὐ γὰρ ὥσπερ πίττα καὶ ῥητίνη καὶ κηρὸς, οὕτω ψύξεως ἐπήκτου, ἀλλ' ἔστιν ἀεί τε καὶ φύσει θρόμτερον. ἐκείνοις μὲν δὴ θρομαινομένοις, εἰς τοὐναντίον ἡ μετάστασις. αἵματι δὲ ἡδὺ φύσιν ὑπάρχοντι θρόμῳ, ἡδύσει τὸ μὲν ὀλίγῳ τινὶ ὁ μείζων ὄγκος, οὐ μὲν ὑδατῶδες τοσοῦτον, ὅσον δεῖ αἴρεσιν ἂν φλεγμονὰν τὰ πάσχοντα μόρια. καίτοι γε πίττα καὶ ῥητίνη καὶ κηρὸς, εἰς τοσοῦτον ἀφικνούμενα θρομασίαν, εἰς ὅσον καὶ τὰ φλεγμαίνοντα, βραχὺ τ' ἂν ἀρχῆς ἐπαύξεται. καί σι καὶ ὅτι τεκμήριον ἕτερον ὑδατῶδες τοῖς ἐρεμνοῖς ὁ σμικρὸν, τὸ, τὸν ὄγκον τῶν φλεγμαινόντων μορίων, μὴ δι' μόνην γίνεσθαι τὴν χύσιν. ὀλίγη μὲν γὰρ δεῖν ἡ κατὰ θρομασίαν ἀλλοίωσις τοῦ αἵματος, οὐκ ὀλίγον δὲ μείζων ὁ ὄγκος. ἱκανὸν δὲ τεκμήριον ἔσο σι καὶ αὐτὸ τὸ φαινόμενον. οὐ γὰρ ὥσπερ ἡ ῥητίνη, καὶ ἡ πίττα, καὶ ὁ κηρὸς θρομαινόμενα σφοδρότερον, ὧν πλεῖστον ἥκουσι χύσεως, οὕτω καὶ τὸ αἷμα. φυλάττει δὲ καὶν ὑδατῶδες ἔψητον τὸν ἐμπεφθῶν ὄγκον, ἢ οὐ δ' ὅλως, ἢ πανταπάσιν ἐλάχιστον εἰς μεγεθος διαιρόμενον. εἴρηται δέ μοι καὶ πρόσθεν ὅτι ψυχομένας ταῖς φλεγμονᾶς οὐκ ἀεὶ ἁδιεσθαι συμβαίνει. τῷ γὰρ ἀκμάζουσάν τε καὶ μεγάλην, ἐφ' ἧς ἐσφίωται τὸ ῥοῦμα, ἰσῶν ὑδατῶδες πλέον ψύξης οὐ διαδαιρήσεις τὸν ὄγκον ἀλλὰ πελιδνὸν ὀργάσῃ τὸ μορ καὶ ψυχρὸν, εἰς σκιῤῥον τε μετασήσῃς τὸ πάθος. δυκολώτατα δὲ πρὶν μὲν σφιγθῆναι τὸ ῥοῦμα τῆς ψύχουσι τε καὶ στύφουσιν, ἀνασέλλεται, καὶ μάλιδ' ὅταν ὀλίγον ᾖ. δυσλύτως δὲ ἐμπεφθῶν ἐμπλαδῇ, τοῦ μὲν τῶν συφόντων καὶ ψυχόντων, οὐδεὶς ὀνίνατα, ἰσχνοῦντα δὲ διῆται. ἀξυρῆται τοιγαροῦν πλεῖστα τῆς ἰατρῶν οὐ μόνον τῆς θρομαίνουσι διαφορᾶν, ἀλλὰ καὶ αὐτοῦ τ τοῦ αἵματος ἀιδηθῶς ἐκκρούειν, ἀμυχὰς εἰς τὸ ἕρμα ποιοῦντα. πάντα ταῦτα σαφῆ μάλα γνωρίσματα, τοῦ πεπληρῶσθαι τὸ φλεγμαῖνον αἱματώδους χυμοῦ. θρομὸν δὲ ἀμέτρως οὐκ ἄνευς ἀξ ἀρχῆς, ἀλλ' ἐν ᾧ χρόνῳ γίνεται διὰ τὴν ἐμφραξιν ἁπάντων τῶν πόρων, ἐχομένης τῆς ἀρχαίας ἀναπνοῆς, ἀναγκαῖον οὖν δήπου καὶ σήπεσθαι. χρονίζοντ ᾧ αἵματι. πάντα γὰρ ὅσα θρομὰ καὶ ὑγρὰ σώματα διατὰ θρομὸν ἀθροιζόμενα τόπον, ἑτοίμως σήπεται, μήτε ἰσχνούμενα, μή τε ἐμψυχόμενα. ὥς τε καὶ ἡ ἐκ τοῦ σεπεδόνος αὐτοῦ πωέρχεται θρομότης, ἐφ' ἣ πρόσθεν εἶχον. ὅτι μὲν οὖν ἐν τοῖς ἀγγείοις αἷμα πλεῖον ἠθροίσται ἡδὺ τὰ φλεγμαίνοντα μόρια, τοῖς ὄγκοις αὐτῶν τεκμαρτέον, οὐχ ἧκισα δὲ καὶ ᾧ φαίνεσθαι φλέβας ἐν αὐτοῖς ἀοράτους ἐμπεφθῶν οὔσας ὑπὸ σμικρότητος, οὐ γνωσθείσας δήπου ἡδὺ τῇ φλεγμονῇ, ἀλλ' ἐκ τοῦ πληρωθῆναι τοῦ αἵματος εἰς μέγεθος ἀρθείσας τοιοῦτον, ὡς ἀιδήτας γνῶναι. μάλιστα δὲ ἐν ὀφθαλμοῖς φαίνεται τοῦτο συμπίπτον, καὶ πόδι, καὶ πτυοῖς. ὅτι δὲ καὶ ἡ σύμπασα φαίνεται σαφῆ, ἧς ἥδιστα καὶ μάλιστα πάθος ἐστὶν ἡ φλεγμονή, πληροῦσθαι ῥοῦματος αἱματώδους, ἥτε χροιὰ καὶ ὁ ὄγκος αὐτὸ ἐνδείκνυται. διὰ τοῦτο δὲ καὶ ὑγρὰ πᾶσα καὶ διάβροχος, ὥσπερ ὑδρωπικὸν καὶ οἰδηματῶδες φαίνεται. καὶ τούτῳ μαρτυροῦσι καὶ οἱ ἐκρέοντος ἰχῶρες, ἐπεδὰν ἔχῃ τόμιον ἡ φλεγμονή. ἐνίοτε δὲ οἶμαι καὶ τὸ ἕρμα σὺν τοῖς ὄγκοις ἐν τοῖς ἀγγείοις διαίρεται καὶ πολυτένεται. καὶ ᾧ χρόνῳ δὲ ἔχεται καὶ αὐτὸ τοῦ ῥοῦματος, ὥσπερ οἱ ἐν τοῖς ἀγγείοις χιτῶνες, οὕτω δὲ καὶ οἱ ὑμένες οἱ κατὰ τὸ φλεγμαῖνον μέρος. ἐπὶ δὲ τὰ νοῦρα καὶ οἱ τένοντες, ἀρλαύουσιν ἐν ᾧ χρόνῳ ἡ φλεγμονῆς, ὥστε μὲν τοι προθέντων αὐτῶν, ἢ καὶ ἄλλως παθόντων, δι' αὐτῶν ἐκείνων πρῶτον ἀρκτέον τὸ ἰαθῆναι. ὅλως δὲ οὐδὲν τῷ φλεγμαίνοντι μορίῳ ἡδὺ φύσιν ἔχον ἀπειβῶς διαμένει χρονιζούσης τῆς φλεγμονῆς, ἀλλὰ συναπολαύῃ τῇ σαρκὶ πάντα τοῦ ῥοῦματος. ὡς ὥστε καὶ τῶν ὀστῶν ἅπτεται, ἰαδάτης δὲ δι' αὐτῶν ὁρμᾶται πρὸς τὸ πρώτων πασχόντων. ἐν γοῦν τὸ κατὰ φύσιν ἔχειν, χαλαρόν τε ὅτι τὸ ἕρμα τοῖς γε μὴ πάσχουσιν, ἢτ' ἐν τῷ μεταξὺ χωρὶς ὑγιὴς, ἰαθ' ἧς ὑπέπεπωκεν. ὡσαύτως δὲ καὶ ἀι κατὰ τὴν σάρκα χῶραι, πολὺ ὧν ὑδατῶδες πλέον ἐν τοῖς εὐανατομικοῖς ἐγχειρήσεσι λέλεκται, ὑγρὰ ἁπάσας τυγχάνουσι οὔσας, καὶ μάλιστά γε ἀι πρὸς τὰς ἀρτηρίας, ἐν κύκλῳ ταῖς διασολαῖς αὐτῶν ἀνακείμεναι. ἡδὺ δὲ τὰς φλεγμονὰς ἅπασαι πληροῦνται τοῦ αἵματος, ἐκ μὲν τῶν ἀγγείων, δι' ὑδρουμένου κατὰ σὺν χιτῶνας αὐτῶν, ἐν πάντι δὲ μορίῳ τῆς σαρκὸς ἀναμιγνυμένου ὁμοσειδῶς. ὅταν δὲ ἐν τῷ χρόνῳ ἰσχανθῇ μὴ ἡ φύσις, πεφθῇ δὲ σύμπαν τὸ ῥοῦμα, καὶ γίνηται πῦον, ἐκτὸς ὠθεῖται δ' σαρκὸς, οὐδὲ ἡ ἐν αὐτῇ δυνάμεως ἀρκείσης τῶν ἀλλοτρίων. ἐνθα μὴ δὲν ἔπι πόρος δι' φυσικὸς ἀξιόλογος, οἷον ὀχετὸς τις ἐκροῆς πολυπλανήτου πρὸς ἀνθρώπου, ἢ αὐτὸ τὸ χωρίον ἐν τοῦδε ἀραιόν, τ' πύον τὸ μὲν διαπνεῖται, τὸ δὲ ἀιδηθῶς ἐκρεῖ. ἐνθα δὲ πορίκεται τὸ ἕρμα πυκνὸν καὶ σκληρὸν, οἷον τὸ ἐξωθεν ἡμῶν δέρμα, ἴσχει ἐν τοῦδε τὸ πῦον, ἀθροισθέν τε τ' ὑποκειμένης αὐτῷ σαρκὸς. ἔστι δὲ διαδιβρώσκειν τῇ δριμύτητι, καὶ διεξέρχεσθαι πῶς τοκτὸς, εἰ μή τις φθάσει χάλασας αὐτό. κρατηθέισης δὲ τ φύσεως ὑπὸ τ ῥοῦματος, ἐκεῖθεν εἰς πῦον ἀλλ' εἰς

ἀλλόκοτον

ἀλλοκότου τινὰ μεταβολὴν ἄλλοτε ἀλλοίαν ἀφικνεῖται τὸ αἷμα. καλεῖται δὲ κοινῇ μὲν σύμπαντα τὰ τοιαῦτα, πολλῶν πλείστων ἰατρῶν ἀρξήματα, καὶ μάλιστ' ὅσα σφᾶς βάθους ἔνδον ὄντα. ἔνιοι δὲ οὐχ ἅπαντα, πολλὰ γοργύειν οὕτω δικαιοῦσιν, ἀλλ' ἐκεῖνα μόνον, ὅσα τὴν ἀλλοίωσιν ἐς διαφθορὰν ἐτοίμην τινά, οὐκ εἰς τὸ σώζεσθαί τε καὶ χρῆσθαι ἴσχει πύον. ὥς τὰ γε ἐκπυίσκοντα ἅπαντα, τινὲς μὲν ἐμπυήματα πολλὰ γοργύουσιν. ἔνιοι δὲ διαπυήματα, καθάπερ καὶ αὐτὸ ἐκπυίσκειν, καὶ διαπυίσκειν. ἔνιοι δὲ οὐχ ὅτως. ἀλλ' ὅταν ἐν ἀγγείῳ γένηταί τι τοιοῦτον, ἐκεῖνο μόνον ἐμπύημα πολλὰ γοργύουσι, καὶ οὐ ὅτῳ πάσχοντας ἐμπύους. ἄλλοι δ' αὖ τινὲς ἰατροὶ μόνους ἐκείνους ὀνομάζειν ἐμπύους δικαιοῦσιν, οἷς ἥβρωται πύον ἐν τῇ μεταξὺ θώρακός τε καὶ πνεύμονος χώρᾳ. τὸν μὲν οὖν ὀνομάτων, ὅπερ ἀεί μοι λέλεκται, φροντίζειν χρὴ τοσοῦτον, ὡς ἑρμηνεύεσθαι σαφῶς τὸ δηλούμενον. αὐτὰ δὲ τὰ πράγματα περὶ ὧν ὁ λόγος, εὐείσκειν ὅτως ἀπορίαν. ὡς μηδὲν δεῖν αὐτῶν διαλάθοι. σύμπαντα γὰρ ταῦτα πρασιλυασικὰ πως τὴν θεραπευτικὴν εἰσιν μεθόδων, ἐν ᾗ τὰς διαθέσεις, ἃ τὰς προσηγορίας αὐτῶν ἰώμεθα. τούτων τοίνυν ἀεὶ μεμνημένοι ὧδε τὰ λειπόντα αὖθις τῶν πραγμάτων ἐτέων. ὅταν ἀρ- comp. 4.
θλείρῃ τὰ σώματα τὸ πῦον, ἀρξήσῃ τε καὶ διαθήσῃ τῶν ὑποκειμένων τὰ πολιχθέντα, κἄπειτα κινωθῇ πως αὐτὸ καθ' ὁντινοῦν τρόπον, ἀδυατήσει τὰ διασάντα τὴν ἀρχαίαν ἀρλαβεῖν κατάστασιν, ὀνομάζεται τὸ πάθος κόλπος. εἰ δὲ μὴ ταχέως τῆς αὐτοῦ θεραπεύσῃ, τυλοῦται καὶ σκληρὸς γίνεται τῷ χρόνῳ, καὶ ὁ οἷός τε ὢν πολλῆσαι τοῖς ὑποκειμένοις αὐτῷ. προσέλκεται μὲν τι ξηρανθὲν ὑπό τε φαρμάκων καὶ διαίτης, ὡς δυνεῖν ὑγιὲς ἀμέμπτως ὑπάρχειν τὸ μόριον. εἰ μὲν δὴ διὰ παντὸς ἀκριβῶς τὴν διαιτώμενος, ὑγιεινὸν ἀληθῶς ἔχῃ καὶ ἀπόδιτον τὸ σῶμα, προσαλμυρὸς ὁ κόλπος μένει, προσπήματός δέ τινος ὑποτραφέντος, αὖθις πληροῦται, καὶ γίνεται πάλιν ὅ, πὴρ ἐξ ἀρχῆς ἦν ἀπόστημα. καὶ αὖθις γε δέοντος ἰωμένου, ἐκκωθῆται, καὶ ξηραίνεται, καὶ προσέλκεται, καὶ ἀεὶ πολὺ ῥᾴονα ἅπαντ' αὐτῷ γίνεται ταῦτα τῶν ἐξ ἀρχῆς ἀρξάντων. οὔτε γὰρ ὁδυᾶται διαπωμένα τὰ μόρια, δέεσκε γὰρ ἤδη, καὶ πληροῦται τάχιστα, ῥᾳδίως ὑποδεχομένου τὸ κόλπου τὸ ῥεῦμα. καὶ δὴ καὶ κρύεται τάχεως, ὡσθ' ὑπομένων αὐτῷ τῶν ἐκροῶν, ὡς ὅταν γε κολυθῶσιν αὖται, πάλιν ὀδυωδῶν, ται ῥηγνυμένου τοῦ ἀρξήματος. ὁ μόνον δὲ ἐλκ φλεγμονῆς ἡ χώσις τοῖς ἀρξήμασιν, ἀλλὰ καὶ ὄγκους ἐξ ἀρχῆς ἐνίοτε δι' ἄλλου χυμοῦ ὀπτηνοῦν ἀρξάμενον τῷ χρόνῳ, καὶ ἀφικάμενα τῶν ὑποκειμένων τὰ πολιέχοντα. καὶ σκίρρωσιν καὶ τυμβώδεα, παντοίαν ἰδέαν ὑγρῶν τε καὶ σφοδρῶν σωμάτων, ἐν τοῖς ἔχοντα φαίνεται. καὶ γὰρ βορβορῶ καὶ ὄρῳ καὶ βρόμβῳ καὶ χυλῷ μελιτώδει, καὶ μυξώδει, καὶ ὀστοῖς, καὶ λίθοις, καὶ πόροις, ὄνυξί τε καὶ θείξιν, ἐν ἀρξήμασιν εὑρίσκεται παραπλήσια σώματα, καὶ μᾶλλον καὶ ἧττα πολλάκις εὑρίσκεται, φλεγμονὴν ἅπασι τοῖς ἐκ σπειδόν ἔχουσι τὴν χώσιν ὁμοιότατα. ἔστι δὲ ὅτε ἡ σύριγξ ὀνομαζομένη, σηπεδὼν καὶ πολυμικὴς κόλπος comp. 5.
ὁμοίως τοῖς ἄλλοις κόλποις προσελκομένη τε καὶ αὖθις ἀποτιλλομένη δι' ὑδατώδους πολιπώματος, ὥσπερ ἐκεῖνοι. ἀθρώματα, δὲ καὶ σεσάτωματα καὶ μελιλιγείδας, ὅσα τε ἄλλα τοιαῦτα, τινὲς μὲν ἐν τοῖς ἀρξήμασι τίθενται, τινὲς δὲ ἐς ἕτερον χώρον. σὺν λόγου δ' ἡ τούτων φύσις ἐκ τῶν ὀνομάτων. ἀθρὰ μὲν γάρ τι πεπλησίακε ἐν τοῖς ἀθρώμασιν εὑρίσκεται μέλιτι ἢ ἐν τοῖς μελιγείδασιν ἢ ἐν τοῖς σεσάτωμασιν. ὡς τὸ πολὺ ἢ χιτὼν τῆς ὑμένος, ἅπαντα τὰ τοιαῦτα πολιέχει. ταῦτα τε οὖν ἅπαντα, πεπὰ φύσιν ὄγκοι, ἐπὶ πᾶσι τούτοις, ἄνθραλίδες, καὶ γάγγραιναι, καὶ ἕρπητες, ἐρυσιπέλατά τε καὶ σκίῤῥοι, καὶ οἰδήματα, καὶ λαρκῖνοι, καὶ πνευματώσεις, ὑπὲρ ὧν, ὀδ' αὐτοῦ ἀγνοεῖν χρὴ τὸν ἰατρόν, ἀλλ' ἀκριβῶς ὠδιοκεπεῖσθαι τήν τε χώσιν καὶ τὴν οὐσίαν. Αἱ μὲν comp. 6.
δὴ γάγγραιναι καὶ οἱ ἄνθραλίδες, ἐπειδὰν οἷον ζέσαν τὸ αἷμα, ἐχῶς τε ἡ φλεγμονὴς διαλάυσῃ τὸ δόρμα, ταῦτ' ἄρα καὶ σὺν ἐχάρα γίγνονται, καὶ φλύκταιναι πολυγόνατοι τὸ ἕλκος, ὥσπερ ἐν τοῖς πυελιάυσιν ὀξύ τατόν τε πυρετὸν ὑπαφέρουσι, καὶ κίνδυνον ὑπόγυον ἀμφὶ τῇ ζωῇ. μέλαινα δὲ τὸ πίπαν καὶ σφρώδης ἡ ἐχάρα φαίνεται τὸ τῶν ἀνθράκων ἕλκος, ὃ μὲν δὴ ἡ χροιὰ ἡ πέριξ φλεγμονῆς, ὁμοίως ταῖς ἄλλαις ἐρυθρὰ ὄντων, ἀλλ' ὑπὸ τὸ μελανότερον ῥέπει, πρόπαν ἕτερον τῶν ἐκχυμωθέντων, ἢ ὑπολιρύσι κατεψυχθέντων. ὃ σφοδρῶς γε πελιδνός, ὥσπερ ἐπ' ἐλαίνοις ὁ ὄγκος, ἀλλ' ἔχει τι καὶ σίλβον, οἷον ἡ ἀσφαλτός τε καὶ ἡ πίττα. διάτε δεῖ καὶ μελαίνας χολὴ. καὶ δοκεῖ μελαινα χολὴ καὶ ἡ κακοήθεια τῶν ἐν τοῖς ἀνθραξιν ἑλκῶν, ἐντεῦθεν ὄντων. ἔοικε γε ἤτοι γε ἐξ ἀρχῆς ὑδατώδης, ἢ ὑποροπομφθὲν ἐν τῇ ζέσει τὸ αἷμα, μελαγχολικὸν γίνεσθαι. Χωρὶς δὲ τῶν ζεῖν, ἡ μέλαινα χολὴ καὶ ἕλκη. comp. 7.
κίνδυνος ἐργάζεται, καὶ ἢν δυσιμυτόρα τύχῃ, μεθ' ἕλκος. τοῦτ' ἄρα ἐν μελάντροις τῇ χροιᾷ τῶν φλεγμαίνουσιν εἰσί, καὶ ἥκιστα θορυβοῦσι. πληρωθὲν δὲ αἱ φλέβες ἐπ' αὐτὸν καὶ τείνουσι μᾶλλον, ἢ ἐν ταῖς φλεγμοναῖς. ἦπερ γὰρ ἐκπίπτει τὸν ἀγγείων εἰς τὴν πέριξ σάρκα διὰ πάχος ὁ ἐμπνέων ἐλκῶν ἰκμὰς μελαινὸς χυμός. ὃ μὲν δὴ ἐρυθρὰν καθάπερ ἐν ταῖς φλεγμο comp. 8.
ναῖς αἱ φλέβες εἰσίν, ἀλλὰ καὶ αὐτὴ ἡ τὸν λυπόντα χυμόν. Επεται δὲ ταῖς μεγάλαις φλεγμοναῖς ἡ διαλυομένη comp. 9.
γάγγραινα, νέκρωσίς τε ὅλου τοῦ πάχους μοίρας, καὶ μὴ διὰ ταχέων τῆς αὐτῆς ἰάσιος, νεκρὸν ῥᾳδίως τὸ παθὸν ὅτῳ μόριον, ὑδιαλαμβάνει τε τὰ συνεχῆ καὶ ἀκριβεῖνει τὸν ἄνθρωπον. ἐπειδὰν γὰρ ἰσχυρῶς φλεγμήνῃ ἡ τὰς μεγίστας φλέβας, τά τε σώματα τοῦ ἀγγείου, οἵτε πόροι πάντες οἱ ἡ τὸ δέρμα, τ' ἡ φύσιν ἀκριβούμενοι διαπνοῆς, τὰ ὅτῳ κάμνοντα σώματα νεκρῶνται ῥᾳδίως. ἡ πρῶτον μὲν αὐτὸ ἀκριβήννυται τὸ τοῦ χρόας σύνθες, ὃ σημαίνει ταῖς φλεγμοναῖς. ἔπειθ' ἡ ὀδυνη καὶ ὁ σφυγμὸς εἶχον, ἃ πεπαυμένης. δίκτυα διαθέσεις, ἀλλὰ τὰ διαθέσεις νενεκρωμένης. ἀχὼ εισος ἢ φλεγμονὴς μεγάλης ὁ σφυγμός. ὅταν ἢ ἐοίκασιν ὀνομάζειν οἱ παλαιοὶ τῇ διαθηκικῇ κίνησιν αὐτῷ τῷ κάμνοντι τῶν ἀρτηριῶν, εἴτε χωρὶς ὀδυνης, εἴτε καὶ σὺν τούτοις γίγνοιτο. διὸ καὶ προσιδεσι ἴσνες ἐν οἷς συμπώμασι τὸ φλεγμονῆς τοῦ σφυγμῷ τὸ σὺν ὀδυνη. ταυτὶ μὴν ἂν ὀνόμασι τῇ ἀμφισβητήσιν ἔχει. κάλλιον ἢ ἐπίσταται τῇ χρήσιμον αὐτὰ καταφρονῆται τ' προσηγορίας, ἐν μὴ διὰ τοῦ ἡ φύσιν ἀναίσθητός ἐστιν ἡμῖν ἡ κίνησις τ' ἀρτηριῶν, ἐν ἢ ταῖς φλεγμοναῖς ἀισθητὰ σὺν ὀδυνη. πλὴν γὰρ ἡ ἀρτηρία, διασεσμένη τὰ πρὸς σώματα, καὶ πᾶς ἡ πλευρῆς ὀδυνώμεθα διὰ τῆς φλεγμονῆ. ὅταν ἢ καὶ αὐτὸς ὁ χιτὼν ἦδη φλεγμαίνῃ πλήθεσί τε ἅμα καὶ πλήθεμένη διπλασιάζει τὴν ὀδυνην. Περὶ μὲν δὴ τούτων αὐτάρκως εἴρηται. λειπέον δὲ ἐφεξῆς τὰ χολώδη ῥεύματα. comp. 10.
ἀνάγκη γὰρ ἐκ οἵου ὅπως τὸ τῆς ἰαρῶν ἔθος ἄν τε χολὴ ὀνομάσωμεν ἁπλῶς, ἄν τε χολώδη χυμόν, ἀκούειν ἡμᾶς

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 362 sur 494

τὴν ὠχρὰν καὶ πικρὰν, ἢ τὴν ὀξεῖαν καὶ μέλαιναν. ἐκείνην γὰρ ἀεὶ μετὰ προδήλης ὀνομάζουσι, σὺν ἅπασι τῇ προσηγορίᾳ τοῦ χυμοῦ τὴν χροιάν. ὅταν οὖν κατασκήψῃ χολώδες ῥεῦμα, τὸ μὲν ἀκριβὲς ἑλκοῖ τὸ σῶμα, τὸ δὲ ὑγρατώδεσιν ἰχῶρσιν, ἢ αἵμασι συμμιγὲς, ἤτοι ὅτι ὑγρὸν, καὶ μᾶλλον εἰς ὄγκον αἴρει τὸ μόριον, ἢ ἕλκοῖ. τοῦτο μὲν οὖν ἐρυσίπελας ὀνομάζεται. θάτερον δὲ ἕρπης. γίνεται δὲ τὸν ἐργασάμενον χυμὸν, ἤτοι χόλα, καὶ ἡ θερμότης τῶν παθῶν. ἐπεὶ δὲ καὶ αὖ τοῦ ὑγροῦ, ὁ μὲν ἧττον, ὁ δὲ, μᾶλλον ὑπάρχει τοιοῦτος, ἰσέον ὡδὶ μὲν τὸ ὑγρὸν τὸν ἐδιόμενον ἕρπητα σωΐσασθαι. ὅτῳ γὰρ αὐτὸν ὀνόμασεν Ἱπποκράτης. ὑπὸ ἢ θατέρου τὸν ἕτερον, ὃν καὶ κεγχρίαν φῶμεν τῶν μεθ' Ἱπποκράτην τινὲς ὀνομάσθαι, διότι λιγχροις ὁμοίας ἀφορμὰς ἀρτηλεῖ τὸ ὑγρὸν. φλέγματι μὲν οὖν μοι δοκεῖ μεμίχθαι τὸ τοιοῦτον ῥεῦμα. τὸ δὲ ἕτερον ἀκριβὲς εἶναι χολῆς, δῆλα ὅτι καὶ μετὰ ἀναβρώσεως γίνεται, τὸ συνεχὲς ἀεὶ τοῦ ὑγρὸν τοῦ παθόντος, ὅθεν αὐτῷ καὶ τὸ ὄνομα. μιχθὲν δὲ αἵματος ἴσα τῇ χολῇ, τὸ πάθος ἀμφοῖν ἐν μέσῳ τιθεῖ ἰδέαν ὅτι, καὶ τὴν φύσιν ἐρυσιπελατός τε καὶ φλεγμονῆς. εἰ δὲ πολὺ ὑπερκρατοίη τὸ ἕτερον, ἀπὸ τοῦ κρατοῦντος, ἡ προσηγορία τοῦ πάθους. κατηγορεῖται δὲ αὐτῷ τὸ μιχθὲν. ἐρυσίπελας μὲν οὖν φλεγμονῶδες ὡδὶ τῇ ξανθῇ κρατούσῃ, φλεγμονὴ δὲ ἐρυσιπελατώδης ὑπὸ τοῦ λευκοῦ αἵματος λέγεται. παραπλήσιος δὲ καὶ ἡ τῶν ἄλλων μίξεων ἑρμηνεία, φλεγμονὴ σκιῤῥώδης, καὶ σκιῤῥῷ φλεγμονώδης, οἴδημά τε φλεγμονῶδες, καὶ οἴδημα τῶδες φλεγμονὴ. τέτταρα γὰρ ταῦτ' ὄντα συνεχῶς γινόμενα πάθη ἅπλ ὑπὸ χολώδους ὑγροῦ, ἐρυσίπελας, οἴδημα, καὶ φλεγμονὴ, σκιῤῥῷ ἐρυσιπέλας ἢ ὃν ὡς ἔφην χολώδους ῥεύματος κρατήσαντος. φλεγμονὴ ἢ, αἱματώδες. οἴδημα ἢ λευκὸν σύστασιν φλέγματος, ὡς πορρωτάτω καὶ γλίσχρου τὸ ἕτερον εἶδος τῶν σκιῤῥῶν. τὸν γὰρ ἕτερον, ἡ ἰλὺς τοῦ αἵματος ἀπεργάζεται. ἔστι δὲ ἡ ἵππου καὶ αὕτη δηλή, τὸ μὲν ἕτερον εἶδος, ὅπερ Ἱπποκράτης ὀνομάζει μέλαιναν. τὸ δὲ ἕτερον ἔστι μὲν καὶ οὗτος μέλαν, ἰδίαν δὲ ἔχει τὴν προσηγορίαν, ὀνομάζεται γὰρ μέλαινα χολή. τούτων μὲν οἱ καρκίνοι. θατέρου δὲ τοῦ μέλανος. ὥσπερ τῶν σκιῤῥῶν εἶδος ἐγγονον ὑπάρχει. διορίζεται δὲ ἀπὸ θατέρου τοῦ φλεγματικοῦ τῇ χρόᾳ. καινὰ δ' ἀμφοῖν ὁ μείζων τοῦ κατὰ φύσιν ὄγκος ἀνώδυνός τε καὶ σκληρός. ἥτε γνῶσις ἀμφοτέρων, ὥστε μὲν ἀπ' ἀρχῆς, ἔστιν ὅτε δὲ ἐκ μεταπτώσεως ἔστι φλεγμονῆς, ἢ ἐρυσιπελάτων, ἢ οἰδήματος, ἐμψυχθέντων ἀμετρότερον. ἐγχυς δ' ὄντι σκιῤῥοῦ τάτε ἐκχυμώματα καλούμενα καὶ τὰ μελάσματα προσβύτατα μάλιστα συμβαίνοντα βλαδεισῶν τῶν φλεβῶν. ἔστι δὲ καὶ τούτων, ὥστε μὲν ὡς εἴρηται μέλανα, καὶ μάλιστα γοῦν γίνεται τοῦτο διὰ σμικρὰς προφάσεις. ὥστε δὲ καὶ ἐρυθροὶ καὶ μέλανες, ὧν τοῦ μεταξὺ τὰ καλούμενα πελιδνὰ, γίνεται δ' ἅπαντα τὰ τοιαῦτα ἐκ τῶν φλεβῶν αἵματος ἐκχεομένου, ποτὲ μὲν διὰ τῶν χιτώνων βλαδέντων, ἔστι δ' ὅτε ἀναστομωθέντων, ἢ τὸ πρᾶσις. ἀρτηρίας δ' ἀναστομωθείσης, τὸ πάθος ἀνεύρεσμα καλεῖται, γίνεται δὲ προωθείσης αὐτὴ, ἐπειδὰν εἰς ὀλίγον μὲν ἀφίκηται τὸ προσκείμενον αὐτῆς δέρμα, μένει δὲ ἡ ἀρτηρίας ἕλκος μήτε συμφυθείσης, μήτε σωληνωθείσης, μήτε ἁρκὶ φραχθείσης. διαγινώσκεται δὲ τὰ τοιαῦτα πάθηματα τῶν σφυγμῶν τῶν ἐργαζομένων ἀρτηριῶν, ἀλλὰ καὶ βλιβομένων ἀφανίζεται πᾶς ὁ ὄγκος, παλινδρομούσης εἰς τὰς ἀρτηρίας ἡ ἐργαζομένης αὐτὸν οὐσίας. ἰῶ ἐλεέξαμεν ὧν ἄλλοις, αἷμα λεπτὸν καὶ ξανθὸν εἶναι αἵματι πυθόμενοι λεπτῷ καὶ πολλῷ συμμιγὲς. λύθυς δὲ καὶ θρομβότερον ὄντι τὸ αἷμα τοῦτο τοῦ κατὰ τὰς φλέβας, καὶ προωθήτου τοῦ ἀνευρίσματος, ἀξιοπιστότερος. ὑποχωρεῖ μὲν οὖν ἰσῶς τοῖς οἰδήμασιν ἡ ὕλη βλιβέντων τῶν παρακειμένων, ἀλλ' ὅτι σφυγμὸς ὄντι ἐν τούτῳ τοῦ πάθους, καὶ ἡ χροιὰ λευκοτέρα, καὶ τὸ οἴδημα πολλῷ πλατύτερόν τε καὶ μεῖζον ἀνευρύσματος, πλὴν εἴ ποτε βρόμβος τις ἐγγενόμενος, ἀπὸ ἀνευρύσματος σφάκελον ἐργάζοιτο. καλῶ δ' ὅτῳ τὴν φθορὰν τῶν στερεῶν σωμάτων, ἅπασαν, ὡς καὶ τοῖς ὀστοῖς ἐγγίνεσθαι, μή τοι γε δὴ σαρξίν, ἢ ἀγγείοις. ἡ δὲ γάγγραινα νέκρωσις καὶ αὕτη τῶν στερεῶν σωμάτων, ἀλλ' ὅτ' ὀστοῖς ὑδρογίνεται, καὶ ταῖς μεγίσταις ἕπεται φλεγμοναῖς, εἶδος μέν τι τῶν σφακέλων ὑπάρχουσα, προσηγορίαν δὲ ἰδίαν ἀπ' ἄρκτου τῶν τῇ κοινῇ κεκτημένην. Ταῦτ' οὖν αὐτάρκως διώρισται, καὶ λεγέσθω ἤδη καιρὸς περὶ τῶν μελαγχολικῶν ῥευμάτων. ὅταν δὲ εἰς σάρκα μέλαινα κατασκήψῃ χολὴ, διακνώδης μὲν ὅλα διαβιβρώσκει τὸ προκείμενον δέρμα, καὶ ἕλκος ἐργάζεται. μετριωτέρα δὲ ὑπάρχουσα, τὸν χωρὶς ἑλκώσει ἀπεργάζεται τοιοῦτον, ἐρεύγεται δὲ ἐμπροσθεν ὅτι καὶ τὰς φλέβας ἀπ' ἄρει μειζόνως τῶν φλεγμονῶν, ὁποῖόν τε τὸ εἶδος αὐτῶν ἡ χρόας δείκνυσιν. ἀ μόνον δὲ τὸ διαφαινῶδες ἕλκος, ἀλλὰ καὶ ἄλλα πολλὰ σὺν ὄγκοις τῶν προειρημένων αὐτὰ σωΐσασθαι σωμάτων, ἔχονα σύμπαντα κακοχυμίας, ἢ τοι πικροχολίας τινὸς, ἢ μελαγχολικῆς, ἢ καὶ πως ἄλλως ἰώδους τε καὶ μοχθηρᾶς ἢ διαφθορᾶς μείζονος ὑποτραφείσης. ὅσα δὲ ἐν αὐτοῖς ὠδινέμενα, καὶ τῶν πορὶξ ἀπέτεται, διαβιβρώσκοντα τὸ προὸν ὑγιὲς σῶμα, τοῦτα σύμπαντα φαγεδαινικὰ προσαγορεύεται. τὰ δ' ἐν ἀμφοῖν συνθέντα τό τε ἕλκος αὐτὸ καὶ τὸ πεῖρ ὄγκα, φαγέδαιναν ὀνομάζουσιν. ὠδινέμενα μὲν οὖν ὁ ἕρπης ἀναβιβρώσκων τὰ πεῖρ, ἀλλ' ἔστι μόνου τοῦ σώματος ἕλκωσις. ἡ φαγέδαινα ἢ σὺν τοῖ σώματι καὶ τὰ ὑπολειπόμενα ἀπέτεται. χειρώνεια ἢ καὶ τελέφεια καλεῖται ἕλκη, προειπόν. ἀρκεῖ γὰρ ἅπαντα κοινῇ κακοήθη προσαγορεύειν. ἔστι δὲ καὶ ἡ ψώρα καὶ ἡ λέπρα μελαγχολικὰ πάθη μόνου τοῦ σώματος, ὡς ἔγωγε καὶ τοῖς φλεγμοναῖς καὶ σαρκὶ γίνοιτο, λαρκίνου ὀνομάζεται. μελαγχολικὸν δὲ πάθος καὶ ὁ ἐλέφας ὅτι, τὸν μὲν πρώτιστον χρόνον ἀπ' αἵματος ἴσχων μελαγχολικοῦ, τοῦ χρόνου δὲ πλείονα ἡ μέλαινα γίνεται τοῦ αἵματος, ἡνίκα δυσώδεις ἔστι καὶ ἀπεχθεῖς ἰδεῖν. γίνοις δὲ αὐτῷ καὶ ἕλκη συμπίπτει. ὅθεν τὸ πάθος ἀρχόμενον ὀνομάζουσι σατυριασμὸν, ἐπειδὴ τοῖς σατύροις ὁμοιοι γίνονται τὸ πρόσωπον. γίνοις δὲ τὰς ἡ ὧν προτάσεις ἀπὸ χολὰς ὀστώδεις, ὅτῳ καλοῦσι γίγνονται δὲ καὶ κατ' ἄλλα μόρια τοιαῦτα τῶν ὀστῶν ἀπὸ χολὴ, καὶ καλοῦσιν αὐτὰς ἀποστώσεις γίνοις, καθάπορ καὶ τὰς ἡ φύσιν γνάτωσις τῶν αἰδοίων μὴ καθισταμένας, τινὲς ὀνομάζουσι σατυριασμόν. τινὲς δὲ τριασμόν. ἔστι δὲ καὶ ὁ ἀχὼς ἕλκος μιλρὸν ἐν τοῖ σώματι ἡ κεφαλῆς. ἐκάσαις δὲ αὐτὸ φλέγματος ἁλμυροῦ καὶ νιτρώδους ἐλέγονου ὑπάρχειν, ἐκρεῖ γοῦν αὐτὸ, τὶς ἰχὼρ, ὅθ' ὑγρατώδης ἁπλῶς, οὔτ' ἤδη παχὺς ὥσπορ τὸ μέλι, καθάπορ ἐν τοῖς ὑγιείοις ὀνομαζομένοις. καὶ γὰρ καὶ τοῦτα σὺν ὄγκῳ τινὶ καὶ καταστήσεσι πλείοσι

γίνεται

γίγνεται μελιτώδεος ἐκρέοντος ὑγροῦ. μικρὸς δὲ καὶ τούτων ὁ ὄγκος, ἀλλ' ὅμως εἰς ὅσον ἀχῶρος. ἔτι δὲ καὶ τούτων ὄγκοι μικρότεροι παρὰ φύσιν ὧν τὸ σῶμα γίνεται, μυρμηκίαι τε καὶ ἀκροχορδόνες τε καὶ ψύδρακες, ὧν ἔνιοι καὶ τὰ, ἅπασι γνώριμα πάθη. γνώριμος δ' ὄχ ἥκιστα, ὁ σβιλὼ ὄζων, ὧν μὲν ἐπάρχων, ὅτι ἐν αὐτῷ μόνῳ στωμύλλεται τὸ σῶμα, καπνώδης δέ, ὅταν ἐκ πλείονος ἀνίσχηται βάθους. ἔοικε γὰρ ὅτῳ φύματι, καὶ τῇ σκληρότητι μόνον διαφέρειν φύματος ὁ τοιοῦτος σβιλώ. ἔστι δ' ἄμφω τὰ πάθη φλεγμονώδη. καὶ τρίτῳ ἐπ' αὐτοῖς ὁ βοβὼν, καὶ τέταρτον, ὅπερ ὀνομάζουσιν ἔνιοι φύγεθλον θερμότητι ἅμα καὶ τάχει ῥύσεως ἀφορίζοντες τῶν ἄλλων φυμάτων. εἰσὶ δὲ καὶ οἱ τὸν βοβῶνας καὶ μασχάλας μόνας γίνεσθαι φύγεθλα λέγοντες, φλεγμονὰς ὑπάρχοντα τῶν ἀδένων. τῶν τοίνυν σκιρρωθέντων, τὸ μὲν πάθος ὀνομάζεται χοιράς, ὥσπερ ὑπὸ καὶ τῶν ὄρχεως σκιῤῥωθέντων, ὄνομα τοῦ νοσήματος ἔθεντο, καθάπερ ὅταν ὑγρὸν ὑδατῶδες ἐν τοῖς ποδὶ τὸν ὄρχιν ἀθροίζεται χιτῶσιν, ὑδροκήλην καλοῦσιν ὑδρόπλωμα τε καὶ ἐντεροκήλην καὶ πρὸς τούτων ἔτι τὸ σωθὲν ἐξ ἀμφοῖν, μᾶλλον τοῦ ἐντέρου πεπλεγμένου ἐντεροεπιπλοκήλην, νεωτέρων ἰατρῶν ὄνομα, τῶν καὶ σύμπαντας οὓς ἔστι τῶν ὄρχεως ὄγκους ὀνομαζόντων, κήλας ἁπλῶς τοῦ ἢ στοιχείου τῆς πρώτης λεγομένης συλλαβῆς. τὸ δὲ ἁπλῶς καθάπερ ἐπὶ τῶν ἀθλιωτάτων. ὥσπερ δὲ τῶν εἰρημένων ὀνομάτων ἕκαστον ἐνδείκνυται τοῦ μέρους τὸ νόσημα καθ' ὃ λέγεται, οὕτω καὶ ἡ κιρσοκήλη νεωτέρων ὄνομα, δηλοῖ τὸ πάθος ἐφ' οὗ λέλεκται. κιρσοὺς δὲ καὶ τὰς ἄλλας ἁπάσας φλέβας εὐρισκομένας ὀνομάζουσιν οἱ παλαιοὶ. κιρσοὺς δ' καὶ τούτους οἱ νεώτεροι καλοῦσιν ἰαχθοί, τὸ ι. στοιχεῖον μετὰ τοῦ κ στοιχείου παθόντος, οὐ καθάπερ οἱ ἀθλιωτάτοι. γίνονται δὲ καὶ ἐπὶ τὰ σκέλη κιρσοὶ διὰ ἀῤῥωστίαν τῶν τῆ δὲ φλεβῶν, καὶ μᾶλλον ὅταν ἅμα παχὺ πλοναζῃ τὸ σῶμα. πολιτωνάτου δὲ προσθέντος, ἠῤαχήτος, εἶτα μὴ συμφώτος, ὄγκος μαλακὸς γίνεται ἐπὶ τὸ χωρίον. εἰ δὲ καὶ κατὰ τὸν βοβῶνα γένοιτο, καλοῦσι βουβωνοκήλην. εἰ δὲ ἐπὶ τὸν ὀμφαλὸν συμβαίη εἶδος, καλοῦσιν ὀμφάλους ἔνιοι τῶν ἰατρῶν οὓς ὧν δὲ πάσχοντας. ἔστι δ' οὐ τοῦ πολιτωνάτου μόνου οὐδὲν τῶν παθῶν τούτων, ἀλλὰ χὴ πάντως, καὶ τἄλλα τοῦ μυὸς ἀρνούμενοι παθεῖν. λιῶ γὰρ ταῖς ἀναπομπαῖς ἐγχειρήσεσιν ὁποῖαι τίς ὅτιν ἐδήλωσα. ταυτὶ μὲν οὖν τὰ πάθη τῶν ἐγκαρσίων μυῶν ὄζειν. ἀεὶ δ' ὧν τοῦ βοβῶνι κῆλαι τῶν λοξῶν, ἅπτοι ῥηγνυμένης, ἢ ἀνούρυσμένης αὐτῶν ἢ ἐπὶ τὸν τὸ χωρίον ἀρνουμένου ἀναπομπαῖς ἀναίμακτον ἀναιρούμενον. ἔρχεται δὲ καὶ τὰ πάθη τὰ τῶν ὄγκους αὐτῶν ἐργαζόμενα. φλεγμοναὶ γάρ εἰσι, καὶ σκίῤῥοι, καὶ ἀρτήματα, καὶ ὅσα τοιαῦτα. ἐπὶ δὲ τῶν ὑδατώδεις ἀθροίζεται τὰ τοιαῦτα πλὴν ὑδατώδους μὲν γὰρ ταῖς ἀσκίτας, πνευματώδους δ' ἐν τοῖς τυμπανίτας. φλεγματώδεις δὲ, ἐν τοῖς ἀνὰ σάρκα καὶ λευκοφλεγματίας ὀνομαζομένοις. ἤδη δὲ καὶ ἄλλοι τινὲς ὄγκοι τετυχήκασιν ἰδίων ὀνομάτων, οὐδὲν ἧττον ἀέρος ἔχοντες. οἷον ἐπιλίδες τε καὶ πομφολίδες. καὶ θύμοι καὶ τἄλλα, ὅσα τοιαῦτα σαρκώδη βλαστήματα. καθάπερ γε πάλιν αἱ σταφυλαὶ καὶ τὰ παρείδμια, καὶ αἱ ἀνισάδες, ἐκ ἄλλό τι ἢ φλεγμοναί εἰσιν, αἱ μὲν σταφυλαὶ τοῦ γαργαρεῶνος. αἱ δὲ ἀνισάδες τῶν ἐν ἀρχῇ ἐπὶ φάρυγγος ἀντιπεμπόντων ἀλλήλοις ἀδένων. ὥσπερ τὰ παρείδμια τῶν κατ' αὐτὸν τὸν φάρυγγα σωμάτων. Ἱπποκράτης δ' ἔοικεν ἐκ ἅπασαν φλεγμονὴν τοῦ ἰνίου ὀνομάζειν σταφυλήν, ἀλλ' ἐν μόνοις οἷς, ἐν ᾧ ὁ πόρος τοῦ γαργαρεῶνος ὁμοιοῦται σταφυλῆς ῥαγί. ἀλλὰ καὶ οἱ πολύποδες, ἅτοι φλεγμονῆς, ἢ φύματος, ἢ τινος βλαστήματος, ἢ ὅπως ἂν ἐθέλῃσι τις ὀνομάζειν ἐν μυκτῆρσι στωμυλίας ἀρτηλόντα. φλεγμονώδεις δ' εἰσὶ, καὶ ὑγροὶ διὰ τὸ χωρίον. ἐγκαθεῖς δὲ καὶ αὗται παρὰ φύσιν μᾶλλος ὄγκος ἐν τοῖς μεγάλοις γίνεται καθοῖς, ἔστι δ' οὗ παντὶ γένει παρὰ φύσιν. τὰ δὲ πόρρια βλαστήματα ὅσα τοῦ ὠὴ περιφυῆ τος ἔξωθεν ὑμένος τοῖς ὀφθαλμοῖς, ὃς ἀπὸ τοῦ περιοστίου καταφέρομενος, ὧν τὸν σκληρὸν ἀμφιέπει. τὰ δὲ σταφυλώματα καλέμενα, τὰ μὲν, πρὸ θέσει μόνη, τὰ δὲ πρὸ διαθέσει παρὰ φύσιν ἐστίν. ἔρχεται δὲ πρὸ τοιούτων ἅπάντων ὅσα ἔστι οὖν ὀφθαλμὸς σωίσασθαι πάθη διεφθορός. καιρὸς οὖν ἤδη παύειν ἐν τοῦδε τὸν λόγον ἐδὲ μιᾶς ἔτι τῶν παρὰ φύσιν ὄγκων ἰδέας ἀῤῥήτου καταλελειμμένης.

ΓΑΛΗΝΟΥ ΠΕΡΙ ΜΕΛΑΙΝΗΣ ΧΟΛΗΣ.

ΠΕΡΙ μελαίνης χολῆς, ἔνιοι μὲν ὠδὶ πλέον, ἢ ὡς οἷς ὄρνεοις τ' ἰατρικῆς τέχνης δεῖ χρήσιμον, ὀλίγιστον τ' λόγον. ἔνιοι δὲ τ' δικαίως μέτρον καθεῖλόν τε, καθάπερ ἔνιοι παντὸς πάσῃ ὁδὲν εἶπον, οἷς ἂν τι μᾶλλον μεμψοίτο, τῶν πολλῶν ἄχρηστον τε ῥᾴδιον γὰρ ἀφελεῖν τὸ περιττὸν, τοῦτ', τ' μηδὲν ἐρημένον αὐτ', ἅπαν ὀλιγίστου ἐᾶν. Ἱπποκράτης μὲν οὖν μοι δοκεῖ, τὸ χρήσιμον εἰς τὰ τῆς τέχνης ὄργανα, πρῶτος εἰπεῖν. ὥσπερ ἂν πάλιν ἐρασιτεχνῶς ὅλον πᾶν λιπεῖν. οἱ γὰρ πολὺ πλεισόνων τε καὶ πραγματικωτέρων Φιλότιμον, ὧν πλεῖστον ἐργασάμενοι τ' πολὺ τ' χυμῶν λόγον, ἔνια μὲν μοι δοκοῦσι χρησίμως διοικεῖσθαι τῶν ἀδιορίστως Ἱπποκράτους γεγραμμένων. ἔνια δὲ ψευδῶς ἀκριβωσθαι. τῶν δὲ νεωτέρων ἅπασα γέγραπται περὶ μελαγχολίας, τοῦ Ἐφεσίου ῥάφου. καί τις ὕλη μὲν φαίη μηδὲν ὠφελεῖν, οἷς καὶ φύσιν ἀκόσμως καὶ ἐμπύρως ἀνειλιγμένοις ὅπερ ὧν πλεῖστον διὰ ὀλίγοι τ' νεωτέρων ἰατρῶν ἐζήλωσε. μάλιστα οἱ καλοῦντες ἑαυτοὺς ἐρασιτεχνῶς, καὶ ἀσκληπιαδείους. μεθοδικούς. ὧν ἔνιοι. καὶ ὁρίσματα συνέθεσαν, ὧν διακινοῦσι πειρώμενοι τ' περὶ τ' χυμῶν λόγον ἄχρηστον εἶν πῶς τὰ διατρικῆς τέχνης ὄργανα. πρῶτον μὲν ἡμᾶς ὡς εἰδίσμεθα τὸ χρήσιμον ἐπόντες. ἔτ' ἔπειτα εἰς τὰ κατ' ἀνολόθειαν τ' δὲ ζητήσεως μεταβάντες, ἐκ ἀρκνούμεθα ὕστερον, ὁ δὲ τὸ διαλύσασθαι οὗ πρωτεμένος λόγος τοῖς ἄχρηστον ἡγεμόνοις

ἐστὶν τῶν περὶ αὐτὸν χυμός τέχνῃ. ὅπως δὲ μή τις ἀσάφειαν περὶ τὸν λόγον γίγνοιτο, καθ' ἑκάστου χυμοῦ φύσιν ἣν ὄνομα θέμενοι, ὅτῳ πειρασώμεθα σαφῆ παντὸς ἑρμηνεύειν αὐτόν. ὀλίγα δ' ἀναλέκτεα δὲ πρῶτα καλῶς ἔσται χωρὶς τοῦ διελθεῖν αὐτῶν τὰς ἰδέας. τοῦτ' οὖν ἤδη πρακτέον ἀπὸ τοῦ γνωριμωτάτου πᾶσιν ἀνθρώποις ἀρξάμενοι χυμοῦ. φαίνεται δ' ὅτος ἐάν τε ἀρτηρία τις ἐάν τε φλὲψ τρωθῇ, παραχρῆμα τῷ περιέχοντι αὐτὸν ἀγγείῳ, ἐκχεόμενος. ἐρυθρότερος μὲν ἐκ τῆς φλεβός. ξανθότερος δὲ τὸ πῖπαν ἐκ τῆς ἀρτηρίων. ἀλλὰ πήγνυταί γε ἑκάτερος, οὐθέως. οὐ μόνον ἐκπίπτων τοῦ σώματος, ἀλλὰ καὶ κατ' αὐτὸ περιεχόμενος ἔτι καθ' ὃν τινὰ οὖν τόπον. καὶ τιν' γε πῆξιν αὐτοῦ τελευτῶσαν εἰς βρόμβου ὁρῶμεν. ὅτῳ γὰρ ἔθος ὀνομάζειν τοῖς ἕλκεσιν τὸ πεπηγὸς αἷμα. φαίνεται δὲ πηγνύμενος, οὐ μόνον ἐν τοῖς ἔξω τιλὶ κοιλίαν τε καὶ τὰ ἔντερα χωρίοις. ἀλλὰ καὶ ἔξω τιλὶ κύστιν, ἣν ἔνιοι τὸ ὄρον ἀθροίζεται, καὶ ἔξω πνεύμονα τε καὶ τιλὶ προαχεῖαν ἀρτηρίαν. ὥσπερ γε κἂν τοῦ μεταξὺ θώρακός τε καὶ πνεύμονος, ἣν τε ταῖς μήτραις ὧν γυναικῶν. ὧδ' ἡρατεῖ μὲν οὖν ὡς τὸ πολὺ ἔξω τὸν χυμὸν ὄρον ἢ ἐρυθρὰ χρόα καὶ τὸ γε κάλλιστον αἷμα, τοιοῦτον ἀκριβῶς ὄν. φαίνεται δ' ἔνιοτε καὶ ξανθότερον τὸ δὲ, καὶ μελάντερον. ὥσπερ γε τῇ συστάσει, παχύτερον καὶ λεπτότερον. εὐείσκεται δ' ἔνιοτε καὶ τὸ τῶν φλεβοτομηθέντων αἷμα λεπτὸν ὑγρότητα περιέχον, ἥτις ἔνιοι πήγνυσθαι διαπεινομένη, τιλὶ ὧδι πολὺς αὐτὸ καταλαμβάνει χώρος. εὔλογον γὰρ δ' ἅπου κἀκεῖ ποτὲ σωαναφορεῖσθαί τι ἔξω χρυσηθέντι ἔξω τὸ ἥπαρ αἷματι τιλὶ ἐκκειμένον λαμβάνον ὕδατος τὸ μόνου ἀπὸ τῶν ὄρων. ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τῶν ὑδρώπων. καὶ ἔξω τιλὶ καλαμῶνα ἄδηλον ἀδῆλον διαπνοὴν, φαίνεται δ' ἔνιοτε καὶ φλεγματώδης χυμὸς ἐποχόμενος ἔξω αἵματι, καθάπερ γε καὶ σύμπαν ἱκανῶς παχύτερον καὶ μελάντερον· ὡς ἔοικέναι πολλάκις ὑγρᾷ πίττῃ. καλεῖται μὲν οὖν ὁ ἐπὶ τῶν φλεβῶν, καὶ τῶν ἀρτηριῶν ἐχόμενον ὁποῖον ἂν ᾖ, μιᾷ προσηγορείᾳ τῇ τοῦ αἵματος, ὀδημίας τῶν ἐρυθρῶν αὐτοῦ διαφορῶν ἴδιον ἐχούσης ὄνομα. καὶ πήγνυται παῦ αὐτίκα καὶ ἐς σαρκώδες μόριον ἄχρι βάθους διαιρεθῇ ἐκχυθέν. παραπλήσιον δὲ τοῖς αἵματι παχεῖ καὶ μέλανι χυμὸς ἕτερος ὁρᾶται πολλάκις ἐκλειπόμενος ἐμέτων τε καὶ διαχωρούντων, ὀλίγῳ πηγνύμενός γε ἔλαττον ἔξω πλείου ὁμιλεῖ τοῦ πορίξ ἀρίζ. καὶ ὅτερ γ' αὐτοῦ, ποτὲ μὲν ἄδηλος γίνεται, τοῖς ἐμέτοις, ὀξέος τε ἅμα καὶ τρυφεροῦ. ποτὲ δὲ ὀδημίαν ἔχοντος ἐμφανῆ ποιότητα, μήθ' οὕτω γλυκύτητα, καθάπερ τὸ αἷμα μήθ' ἁλυκότητα, καθάπερ ἔνιοτε τὸ αἷμα ἢ τὸ φλέγμα, μήτε πικρότητα, ἔνια καθάπερ ἡ ξανθὴ χολή. πρόδηλον δὲ ὅτι, νοσοῦσι μὲν ἔστιν τὸ ἁλυκὸν αἷμα καὶ τὸ φλέγμα. τὸ πῖπαν δὲ μὲν αἷμα γλυκὺ φαίνεται. τὸ δὲ φλέγμα ἄποιον καθάπερ ὕδωρ. ἀλλ' ἐκτρεπόμενόν γε ἔξω τὴν φύσιν ποιότητος, οὐχ ἁλυκοῦ μόνου, ἀλλὰ καὶ ὀξὺ γίνεται. μεταλαμβάνει δὲ ποτὲ καὶ γλυκείας ποιότητος. ἀλλὰ καὶ ὅτερ τὸν χυμὸν ὁποῖος ἂν ᾖ, φλέγμα καλοῦσιν. εἰ μόνον εἴη λυσιτελοῦν ἅπασιν χυμῶν γνώρισμα, τὸ μὴ πήγνυσθαι. πρόδηλον δ' ὅτι διαφέρει μηδὲν ἁλμυρὸν ἢ ἁλυκὸν ὀνομάζειν ὁντινοῦν χυμόν. ἄμφω γὰρ τὰ ὀνόματα ταυτὸ σημαίνει πρᾶγμα. ἔστι δ' ἕτερός τις χυμὸς ἀεὶ μὲν πικρὸς τοῖς ἐμέτοις αὐτὸν φαινόμενος, ὀλίγα δὲ ἀεὶ δὲ ξανθός, ἀλλ' ὠχρός ἐστιν ὅτε καὶ παχύτερος διαπαντὸς ὁ ξανθὸς τοῦ ὠχροῦ φαίνεται. ὡς ἐκ τούτων τελμαίρεσθαι πρόσεστιν ὁπόταν περὶ χυμῶν ἀρίστα γνῶντες ὑγρότητος ὧδι μιξίας λεπτῆς, καὶ ὑδατώδους τῇ συστάσει, τιλὶ ξανθὴν χολὴν ὠχρὰν φαίνεσθαι. καλοῦσι δ' ἔνιοι μὲν ὑδατώδη τιλὶ ὑγρότητα ταύτην, ἔνιοι δ' ὀρρώδη τότε τοῦ γλυκέος ὅσαν ὄζῃ τὸ τε ὄρον ὅτι καὶ ὁ ἰδρὼς. ὥσπερ δὲ μιγνυμένης ἡ λεπτῆς ὑγρότητος ἡ ξανθὴ χολὴ, κατά τε τιλὶ χρόαν ὠχροτέρα, καὶ τιλὶ σύστασιν ὑδροτέρα γίνεται, ὅτως ὅταν ὧδι πλέον αὐτὴ διαφερηθῇ, τῇ τῶν ὠμῶν ὠῶν λευκῷ πρὸς πλησίασιν φαίνεται, καὶ διὰ ὅτερ καλεῖται λευκωδέστερος. αὐτὴ μὲν οὖν ἡ χολὴ, καὶ ὠχρὰ, καὶ ξανθὴ, ἔνια λευκωδέστερος φαίνεται, τιλὶ γλύσιν ἐν τοῖς ἀγγείοις ἴσχει. ἡ δὲ τιλὶ γαστρὸς, παραδειδεῖσα τις ἑτέρα γίνεται. καλοῦσι γὰρ ὅτως αὐτιλὶ ὠχρὰν ἡ χρόας τῶν πράσων πρασομάσαντες. ὥσπερ γε καὶ τιλὶ ἰῶδη πρὸ τοῦ ἴῳ ὁμοιοῦσθαι. ὠνόμασται δὲ καὶ ἰσατώδης τις χολὴ πρὸ τιλὶ ἰσάτιδος χρόαν ἡ γλαυκῆς, οὕτω πᾶσαι κοινὸν ἔχουσι τὸ διαμένειν. ὅτως δὲ καὶ τιλὶ ἐρυθρὰν ἔνιοι χολιὼ ὠνόμασαν, ἐγχύς ὅσαν αἵματι λεπτῷ ἔξω τιλὶ σύστασιν, ἀλλ' ὅτι μὴ πήγνυται, διὰ ὅτερ χολιὼ αὐτιλὶ προσαγορεύουσι. ταῦτα μὲν οὖν ἴσως, ὧδι πλέον, ἢ ἔξω τιλὶ προκειμένῃ ἐρεῖται πραγματείαν, ἧς τε καὶ νωνίας τοῦ λόγου, καὶ τοῦ χρησίμου ἡ γνώσεως, ἕνεκα τε τοῦ σωτόμου ἡ διδασκαλίας πρότερον ἀμεινὸν διελθεῖν ὕστερ αὐτῶν. ὧν ἕνεκα τὸν περὶ τῆς μελαίνης χολῆς λόγον ἐπανέλθωμεν. ὅτι μὲν δὴ ὃν ὁ πήγνυται, διώρισται μὲν ἀπὸ τοῦ μέλανος αἵματος, ὁ μὲν ἤδη γε ἔξω τῆς μελαίνης, ἰδίως ὀνομαζομένης. ἐμεῖταί τε γὰρ διαχωρεῖταί πολλάκις διὰ τῶν πάμπολυ διαφέροντα τῆς μελαίνης, ὁ δὴ διὰ μόνου, ἀλλὰ διὰ ταῖς ἀδηταῖς ποιότησι. ὅτε γὰρ πρυφνότητος, ὅτε ὀξύτητος μετέχει διαφῶς ταῦτα, ἡ μελαίνης χολῆς κατά τε τὴν γλῦσιν ἐμφαινόσης πᾶς ἐμέσιν αὐτῆς διὰ τιλὶ ὀσφρησιν, οὐκ ἐκείνοις μόνον, ἀλλὰ ἔξω ἄλλοις. ὁ μὲν ὁδὲ ζυμοὶ τιλὶ γλυκὺ ὡς ἐκείνη. ἀλλ' εἰ διὰ τοῦτ' ἔοικεν ὄξει δριμυτάτῳ τοῦ παχυμερεῖ τῆς ὀσίας φανοτάτης διάκειται, διὰ τοῦθ' οἷς ὁμιλήσειεν αὐτοῦ σώμασιν μορίοις ἄκρατος, ἑλκοῖ πάντως αὐτὰ διαβιβρώσκει. τὸ μὲν γ' ὄξος ἅτε λεπτομερὲς ὄν, διεξέρχεται. τὸ δὴ ἡ μελαίνης χολῆς πάχος ἔδρας μόνιμον αὐτῇ πρέχει, ἄτρον ἡ ἀναβρώσεις γίνεται. ὥσπερ δὲ τοῖς ἐρημένοις γνωρίσμασι ῥᾳδίως διορίζεται τὴν μελαίνην, εἴτε χυμῶν ἐθέλεις λέγειν, εἴτε διαχωρημάτων εἴτ' ἐσταμάτων ἡ μέλαινα χολὴ, ὅτῳ διὰ μή τε μύαν, μήτ' ἄλμοπι ζέον ἐθέλει αὐτῆς γεύσασθαι, διαθάπερ δὴ ἡ καπνώδης ἅλμης. ὃ δὴ γὰρ ἡ ἐκείνη διαζῆ ζέον, ὡς ἡ διαλυμένη νεκρὰ θάλασσα, τεκμήριον. διὰ τοῦτ' ἔοικεν ἡ ὀξύτης αὐτοῦ, ὀλίγου ἔτι ὑπάρχειν, ὑποδεηθέντος τοῦ μέλανος χυμὸς συμβαίνοντος. πολὺ δὲ δ' ἧττον ἡ δὲ, τιλὶ ἐκ ἡ ξανθῆς χολῆς ὑποδεηθέντος γινομένην μέλαιναν, ὀλίγου ἐστὸν νομιστέον ὅσῳ περ ἧ ὁ χυμὸς τοῦ χυμοῦ δριμύτερος, ἡ ξανθὴ χολὴ ἡ οἷον ὑποστέμφυτος τοῦ αἵματος. ἓν ἀμόργυ διὰ πρυῒ πρὸς πλησίαν ἔφασαν ἔχειν τὴν ὀξύτητα, οἱ περὶ τὰ ἡ τέχνης ὄργανα πεπαιδεύσαντες. ἀλλ' ὥσπερ ἐπ' ἄλλων πολλῶν πραγμάτων ὁμωνύμων μὲν ἀλλήλοις. ἐναντίας δὲ φύσεως ὄντων, ἡ ἡ προσηγορείας κοινότης ἔσφηλέ τινας, ὅτῳ διὰ τὴν ἑρμηνείαν δ' αὐτῶν χυμῶν ἔνιοι σφαλέντες, ὠήθησαν ἐπ' ἀγαθῷ πολλάκις ἐμεῖσθαί τι, διὰ διαχωρεῖσθαι μελαίνης χολῆς. ἐγὼ δ' ἐν μειρακίοις πρὸς τέλος τοῦ διδασκάλου μαθὼν ἑκατέρου τῶν χυμῶν τὰ γνωρίσματα, κἄπειτα πρὸς φυλάξῃ αὐτὰ, δι' ὅλου τοῦ ἐμοῦ βίου

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 365 sur 494

τοῦ ἐμοῦ βίου μέχρι δεῦρο, τὸν μὲν τῆς ἀκριβοῦς μελαίνης χολῆς χυμὸν ὀλεθρίως ἐκκρινόμενον ἐθεασάμην ἀεί. τὴν δὲ τὴν μελάνων κένωσιν, οὐκ ὀλιγάκις ἐπ' ἀγαθῷ γενομένην. ἀρκεῖ μὲν οὖν καὶ οὕτω γινώσκεσθαι μόνον εἰς τὰ τῆς τέχνης ἔργα. καὶ μάλιστα ἐάν γε μετὰ διορισμοῦ τῶν καιρῶν, ἐν οἷς ἐκκρίνεται, μάθοιτις τὸν λόγον, ὃν ἐν τοῖς ἑξῆς ἐγὼ διηγήσομαι. τοῦ δὲ μή πω διὰ μακρᾶς πείρας ἐγνωκότι τὸ γινόμενον, ἐφ' ἑκατέρᾳ τῇ κενώσει, θαυμάζειν ἴσως ἢ ἀπιστεῖν, εἰκός ἐστιν, εἰ τοῦ μοχθηροτάτου χυμοῦ κενομένου βλάπτεται τὸ σῶμα. τοὐαντίον γὰρ εὔλογον εἶναι δόξει τῶν βλαπτόντων ἐκκενουμένων, ὑγιεινότατον αὐτὸ γίνεσθαι. κατὰ οὖν οὖν τὸν λόγον καὶ ἡ τῶν μελάνων κένωσις. ἀλλ' ὁ διὰ μακρᾶς πείρας πεισθεὶς, ὡς ἄρτι μοι λέλεκται γίνεσθαι, ῥαδίως εὑρήσει τὴν αἰτίαν τοῦ συμβαίνοντος. καὶ μάλισθ' ὅταν ἐθελήσει τὰ γεννῶντα τὴν μέλαιναν χολὴν εὑρεῖν, ὧν ἤδη μὲν ἡ ἀρχὴ τῆς εὑρήσεως εἴρηται. βέλτιον δὲ καὶ τὸ σύμπαν τοῦ λόγου προσθεῖναι. τοῦ γὰρ ἐκ τῆς κοιλίας τε καὶ τῶν ἐντέρων, εἰς ἧπαρ ἀναδιδομένου χυλοῦ, τὸ μέν τοι λεπτομερέστερον ἐστὶ τῇ συστάσει. τὸ δὲ παχυμερέστερον ὥσπερ καὶ τῶν ἐδεσμάτων αὐτῶν αἱ οὐσίαι διαφέρουσι. γινωσκόντων δ' ἡμῶν ἅπαντα τὴν διοικοῦσαν τὸ σῶμα φύσιν ὑπὸ σωτηρίᾳ τοῦ ζώου πράττειν, ὁρόντων τε, καὶ οὐδὲ ἐκκριτικοὺς πόρους τῶν ἀγρηστοτέρων μορίων τῆς τροφῆς τε καὶ τοῦ ποτοῦ, θαυμαστὸν οὐδὲν εἶναι δοκεῖ, καὶ τῆς ὑποστάθμης τοῦ αἵματος ὑπὸ τεχνήσασθαί τινα κένωσιν αὐτὴν ἥτις ὁποία μέν ἐστι καὶ διάτινων γίνεται μορίων αὖθις ὑπὸ σκεψώμεθα, νυνὶ δὲ πρότερον ἃ διὰ τῆς πείρας ἔγνωμεν, ἀρχὴν ποιησάμενοι τῆς διὰ τοῦ λόγου γενησομένης σκέψεως ὅσα πεπείσμεθα χρόνῳ πολλῷ βασανίσαντες, εὑρηκέναι ταῦτα ἐροῦμεν. ὁρᾶτε δὴ τὸ κατὰ τὰς φλεβοτομίας αἷμα παχύτερον καὶ μελάντερον ἐν ταῖς τῶν ξηρῶν καὶ θερμῶν σωμάτων φύσεσι, ὥσπερ γε καὶ κατὰ τὰς τοιαύτας ὥρας, καὶ χώρας καὶ καταστάσεις, ὑπὸ τῆς δεύματά τε, καὶ δίαιταν ἐν ἐδέσμασι παχυχύμοις τε καὶ αὐχμώδεσιν, ὁποῖον ἐστὶ φακὴ, καὶ κοχλίαι καὶ κρέα ταύρεια, καὶ τράγεια, καὶ μᾶλλον εἰ παριχευθείη. τῆς τοιαύτης ὕλης ἐστὶ, καὶ μέλας οἶνος παχὺς τε καὶ αὐστηρὸς, οὕτω δὲ καὶ τῶν νοσημάτων, ὅσα κατὰ θερμὴν καὶ ξηρὰν δυσκρασίαν γίνεται καθάπερ οἱ καῦσοι, παχὺ καὶ μέλαν ἀφαίνουσι τὸ αἷμα, τοιοῦτον δ' αὐτοῖς καὶ ὁ μακρὸς οὗτος λοιμὸς ὁ ὑπὸ τοῦ μακροῦ θέρους γενόμενος εἰργάζετο, καὶ τῶν γε διασωθέντων οὐκ ὀλίγοις ἔκκρισις διὰ τῆς κάτω γαστρὸς ἐγίγνετο τῶν καλουμένων μελάνων, ὑπὸ τῆς ἐννάτης ἡμέρας τοὐπίπαν, ἢ ἑβδόμης ἢ ἐνδεκάτης, ὧν καὶ αὐτῶν ἐφαίνοντο διαφοραὶ πλείους. ἐνίων μὲν ἐγγυτάτω τῆς μελαίνης ἡκόντων, ἐνίων δ' οὔτε δῆξιν ἐν ταῖς διαχωρήσεσιν ἐχόντων, οὔτε ὀσμὴν δυσώδη. πολλῶν δ' ἐν τοῦ μεταξὺ τούτων καθεστηκότων. ὅσοις δὲ τῶν νοσούντων ἡ διὰ τῆς κάτω γαστρὸς ἔκκρισις οὐκ ἐγένετο τοιαύτη, τὸ σῶμα πᾶν περιεξηνθήσε μέλασιν, ἐξανθήμασιν, ὁμοίοις. ἐνίοιτε δὲ καὶ οἷον λεπὶς ἀπέπιπτε ξηραινομένων τε καὶ διαφορουμένων αὐτῶν, κατὰ βραχὺ δὲ ὑπὸ πλείοσιν ἡμέραις μετὰ τὴν κρίσιν. ὅσοι δὲ διεχώρησαν ἀκριβῆ τὴν μέλαιναν, ἀπέθανον ἅπαντες. ἐνδείκνυται γὰρ ἡ τοιαύτη κατωπτῆσθαι τὸ αἷμα. φαίνεται δὲ καὶ ἄλλα χωρὶς τοῦ πυρέξαι πολλοῖς ἐξανθήματα γινόμενα κατὰ τὸ δέρμα, παχυνόμενον τε καὶ ξηραινόμενον τὸ πλεονάζον τοῦ μελαγχολικοῦ χυμοῦ τῆς φύσεως ὠθούσης αὐτὸ ἐκτὸς. ἐξ οὗ γένους ἐστὶ καὶ ὁ καλούμενος ἐλέφας. ὅταν δ' ἅμα πυρετοῦ γένηταί τι τοιοῦτον, τὸν ὀνοζόμενον ἄνθρακα γεννᾶ, τὸ κατασκῆψαν εἰς τὸ δέρμα τοῦ μελαγχολικοῦ χυμοῦ. χωρὶς δὲ πυρετοῦ κατασκῆπτον, ὅταν μὲν αἵματι μεμιγμένον ἦ, τὸν ἐλέφαντα γεννᾶν πέφυκεν, ὅταν δὲ μόνον, ἐν ἀρχῇ μὲν ὄγκον ἐργάζεται μέλανα, τοῦ χρόνῳ δ' εἰς τὸν καλούμενον καρκῖνον τελευτᾶ, ἐπειδὰν μὲν δριμύτερον καὶ κακοηθέστερον ἦ, διαβιβρωσκομένου τοῦ δέρματος. ὅταν δ' ὑπὸ εἰκέστερον, ἕλκος χωρὶς ἐργάζεται τὸν ὀνομαζόμενον κρυπτὸν καρκῖνον. ἐναργῶς γὰρ ἅπαντα τὰ τοιαῦτα πάθη, καὶ μάλισθ' ὁ καρκῖνος ὑπὸ μελαγχολικοῦ γίνεται χυμοῦ. σαφῶς φαινομένων τῶν εἰς τὸ πεπονθὸς μόριον ἡκουσῶν φλεβῶν, παχὺν καὶ μέλανα περιεχουσῶν χυμόν. ἐκκαθαίρειν μὲν γὰρ τὸ αἷμα διὰ παντὸς ἡ φύσις πειρᾶται. διακρίνουσα τε τὸ μοχθηρὸν ἐξ αὐτοῦ, κἀκ τῶν κυρίων μορίων ὠθοῦσα, ποτὲ μὲν εἰς τὴν γαστέρα τε καὶ τὰ ἔντερα, ποτὲ δὲ εἰς τὴν ἐκτὸς ὑπὸ φάνειαν. ἀλλ' ὅσα μὲν τῶν τοιούτων λεπτομερεστέρας οὐσίας ἐστὶ, διεξέρχεται τὸ δέρμα, τινὰ μὲν κατὰ τὴν ἄδηλον τῇ αἰσθήσει διαπνοήν. ἔνια δ' αἰσθητικῶς, καθάπερ οἱ ἱδρῶτες. ὅσα δὲ παχύτερα, διεξελθεῖν μὲν οὐ δύναται τὴν πυκνότητα τοῦ δέρματος, ἐγκαταλαμβανόμενα δὲ, τὰ μὲν θερμὰ, οὐδὲ ἄνθρακας ἐργάζετε. τὰ δὲ μὴ τοιαῦτα οὐδὲ καρκίνους. ὅταν δ' ὑπὸ εἰκῆς κατὰ τὰς ποιότητας ὁ μέλας εἴη χυμὸς, αἵματί τε συμμιγεὶς, οὐδὲ ὑπερύθρους ἐλέφαντας ἐργάζεται. χρονίζοντες δὲ καὶ οὗτοι, γίνονται μελάντεροι. πολλάκις δ' ἡ φύσις ἀναστομώσασα φλέβα τῶν κατὰ τὴν ἕδραν ἀγγείων ἐξέκρινε τὸν τοιοῦτον χυμὸν, αἵματι μεμιγμένον, ἀφ' οὗ δὴ καὶ τοὔνομα τοῦ συμπτώματι τίθενται τὴν αἱμορροΐδα. καὶ χρὴ καταμανθάνειν ἀπ' αὐτῆς, ὁποῖον ἐστὶ τὸ ἐκκρινόμενον αἷμα, πότερον οἷον ἔχουσιν, οἵτε γυμναστικοὶ, οἱ ἀθληταὶ, καὶ τῶν ἰδιωτῶν οἱ τελέως ὑγιεινοὶ, καὶ εὔχυμοι. καὶ ἢ μελάντερόν τε καὶ παχύτερον τοῦ δὲ. καὶ μέν τοι καὶ ὡς ἡ φύσις ἀφτίθετε τὸ τοιοῦτον αἷμα πολλάκις εἰς τὰς κατὰ τὰ σκέλη φλέβας, ὑφ' οὗ διατεινόμεναί τε καὶ διευρυνόμεναι κιρσώδεις ἀφτελοῦνται, καὶ μελαίνεται γε τοῦ χρόνῳ τὸ δέρμα, τὸ κατὰ τὰς τοιαύτας φλέβας. ἐφ' ὧν δ' αἵματος πλῆθος μόνον εἰσρέον ἄνευ τοῦ μελαγχολικὸν ὑπάρχειν, ἀσθενεστέρας οὔσας φύσει τὰς τῇ δὲ φλέβας, ἀνευρύνει κατασκῆπτον, οὐδενὸς τοιούτου συμβαίνοντος, ὡς ἐφ' ὧν γε ἂν τὸ μελαγχολικὸν αἷμα οὐδὲ κιρσοὺς ἐργάσηται, κίνδυνος γὰρ ὑπὸ τούτων ἐστὶν, ἐὰν ἐκτέμνῃ τις τὰς πεπονθείας φλέβας, ἁλῶναι μελαγχολίᾳ. καὶ οὕτω πολλάκις ἑωρᾶτο γινόμενον, οὐ μόνον κατὰ οὐδὲ κιρσοὺς, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὰς ὑπὸ τοῦ τοιούτου χυμοῦ γινομένας αἱμορροΐδας. ἕλκος δέ τις ἔχων ἐν κνήμῃ χρόνου πολλοῦ τὴν ὑπερκειμένην φλέβα κιρσοδεστέραν οὖσαν ἐκτμηθεὶς, αὐτίκα μὲν ἐθεραπεύθη τὸ ἀρχαῖον ἕλκος, ὃ δ' ἐκ τῆς τομῆς ἔσχεν ἐξαιρουμένης τῆς φλεβὸς, ἀνίατον ἔμεινεν. ὕστερον δὲ ποτὲ μετ' ἐνιαυτὸν εἰς τῶν ἐν περγάμῳ διδασκάλων ἡμῶν Στρατόνικος τοὔνομα μαθητὴς Σαβίνου τοῦ Ἱπποκρατείου, φλέβα τεμὼν ἐν ἀγκῶνι ἀνθρώπου, καὶ θεασάμενος αἷμα παχὺ καὶ μέλαν ἐκκρινόμενον, ἐπαφεῖλε κατὰ τὴν ὑστεραίαν ὀλίγον. εἶτα κατὰ τὴν τρίτην τε καὶ τετάρτην ὁμοίως ὀλίγον, καθήρας τε μετὰ ταύτας, τὰς τρεῖς φαρμάκω μέλανα χυμὸν ἐκκενοῦντι καὶ τὴν δίαιταν αὐτῷ εὔχυμον παρασκευάσας, ὑπὸ τὴν θεραπείαν τοῦ ἕλκους ἐτράπε

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 366 sur 494

το. ὅτι μὲν οὖν ἐν ταῖς ψλεψὶ καὶ ταῖς ἀρτηρίαις οἱ χυμοὶ περιέχονται πάντων, ἐνδέικνυται, καὶ ἡ τοιαύτη
δὲ χρόας τε καὶ συστάσεως αὐτῶν. ἁπλοῖ δὲ καὶ τὰ νῦν εἰρημένα. καὶ πῶς τούτοις ὅλα ἡμῖν τὰ περὶ φυσιο-
θρώπου γέγραπται τοῦ Ἱπποκράτει, περὶ ὧν ὕδη πλέον μὲν, ἐν τοῖς περὶ τῶν κατ' αὐτὸν στοιχείων διῆλθον, ἀναγ-
καῖον δὲ ὅτιν ἐν νῦν εἰπεῖν ἀρξάμενον ἀπὸ τῆς ῥήσεως αὐτῶν, ἣν δέ. Τὸ δὲ σῶμα τὸ ἀνθρώπου ἔχει ἐν ἑαυτῷ
» αἷμα καὶ τὸ φλέγμα, καὶ χολὴν διττὴν ξανθὴν τε καὶ μέλαιναν. καὶ ταῦτα δὴ αὐτέων ἡ φύσις τὸ σώματος,
» καὶ διὰ ταῦτ' ἀλγέει καὶ ὑγιαίνει. ὑγιαίνει μὲν οὖν μάλιστα, ὁκόταν μετρίως ἔχῃ τούτων τῆς πρὸς ἄλληλα κράσι
» ος ἐν δυνάμιος ἐν τ' πλήθεος, καὶ μάλις ἢν μεμιγμένα. ἢ. ἀλγέει δ' ὁκόταν τι τουτέων ἔλασσον ἢ πλέον ἢ σῇ χο
» ειόθῃ ἐν τοῖ σώμασι καὶ μεμιγμένου ἢ τοῖσι πᾶσι. ἀνάγκη γὰρ ὅταν τι τουτέων χωρισθῇ, καὶ ἐφ' ἑωυτὸ σπ.
» τὸ μόνον τόπο τὸ χωρίον, ἔνθεν ὀδύνη, ἐπίνοσος γίνεται. ἀλλὰ καὶ ἔνθα ἂν σπ καὶ ὅτιχειθῇ ἐπιφορτιπλάμενον, ὀ-
» δυνᾶν τε καὶ πόνον παρέχει. καὶ γὰρ ὅταν τι τουτέων ἔξω τ' σώματος ἐκρύεν πλέον τοῦ ὡιπολάζοντος ὀδυνᾶν 10
» παρέχει ἡ κένωσις. ἵνα τ' ἂν πάλιν ἔσω ποιήσωται τὴν κένωσιν, καὶ τὴν μετάστασιν, ἐν τὴν ἀποκρισιν ἀπὸ τ' ἄλ
λων. πολλὴ ἀν τὸ ἀνάγκη διπλῆν τὴν ὀδυνᾶν παρέχειν ἡμῖν τὰ ἐρημένα, ἔνθεν τε ὀδύνη, καὶ ἔνθεν ἐπιφέρεσθαι.
δῆλον ὅτι μὲν ὑγιαίνει τὸ ζῶον, ὅταν ἔχῃ ταῦτα συμμέτρως ἡ πρὸς ἄλληλα κράσεως, νοσεῖ δὲ ὅταν, ἤτοι καθ' ὅ-
λον τὸ σῶμα, τοῦτ' ἔσιν ἐν ἅπασι τοῖς ἀγγείοις πλεονεξία ἡ ὀλιγανδρία αὐτῶν ὄντιν. ἢ καθ' ἕνα τινὰ μόριον, ὁ τοῖς ὄγκοις
ἡ τέχνης ὠμολόγησε, ἀληθεύειν φήσει τὸν Ἱπποκράτη. τὰ μὲν γὰρ ἐν ἑνὶ μορίῳ νοσήματα διὰ τ' μελαγχολικὸν
χυμὸν γινόμενα ὀλίγον ἔμπροσθεν διελθὼν, ἐδήλωσα, ὅτι καὶ διὰ κιρσῶν αἷσιν ἢ αἱμορροΐδος, ἐμελαγχόλησαν
ἕτεροι, καὶ ἡμῖν τὰ μὴ φανόμενα δὲ μόρια ἡμῖν τὸ βάθος τοῦ σώματος, οὐδενὸς ὅμοια πάθη γίνεσθαι, τοῖς ἡμῖν τὸ
ὅρμα σωίσταμένοις. ὁ γὰρ διὰ τῆς χολῆς μὲν ξανθῆς, εἰς ὃν τὸ μόριον κατασκευάσας, ἐρυσιπέλας ἐργάσεται. με
λαίνης δὲ, ἄνθρακ τε καὶ καρκίνος, οὐδενὸς δὲ τὰ ἡμῖν βάθος τοῦ σώματος ἀδιάφθορον ἔχει κατασκευὴν, ἀλλὰ
κἀκεῖνα γε τοῖς αὐτοῖς ὑπόκειται πάθεσιν. ἐφ' ὧν γοῦν οἷόν τε ὄντι βεβαίως διαγνῶναι τὴν ἐργασαμένην αὐτὴ 20
αν ἐναργῶς, ὧδε τούτων φαίνεται καὶ ξανθὴ καὶ μέλαινα χολὴ διαβιβρώσκουσα τὴν ἐντερον, ἄλλοτ' ἄλλο, καθ'
ὅτι πορ ἂν μάλιστα συνέχωσι καὶ ποτὲ τελέως ἀνίατον ἐργάζονται τὴν δυσεντερίαν. καὶ διὰ τοῦθ'
» Ἱπποκράτης ἐν ἀφορισμῷ ἔγραψε. δυσεντερίη ἢν ἀπὸ χολῆς μελαίνης ἄρξηται, θανάσιμον. ἐγὼ δὲ πρόσθεν εἶ-
» πον, ἀνίατα πάντ' εἶν, τὰ διὰ μέλαιναν χολὴν ἐλκωθέντα, πλὴν εἴπις ἴασιν ἐθέλει καλεῖν, ὅταν ἐκκόψῃ τὸ πε
πονθὸς μόριον ὅλον ἐν κύκλῳ περιταμὼν ἀχρι τῆν ἀπαθῶν, ὥσπορ οὖν ἐντερον ἀβοηθήτως μὲν ὑπὸ μελαίνης
χολῆς ἑλκοῦται. δυσβοηθήτως δὲ ὑπὸ τῆ ξανθῆς χολῆς, διῆλον ὅτι, καὶ τῆν ἄλλων μορίων ἕλασσον ὄντα κα-
τακερᾶσθαι μὲν ἐν τοῖ βάθει, κυριώτερα δὲ μακρῷ τῆν ἐντέρων ὄντι. πρὸς τοῖ καὶ τὴν βραπείαν ὑδὶ μὲν τῆν
ἐντέρων δύνολωτέραν ἔσαν, τῆν ἐνεμένων διὰ τῆ ἐδρας φαρμάκων αὐτοῖς τοῖς ταπονθόσι πᾶσαισπέρνται σύ-
θεως, ὑδὶ δὲ τῆν ἄλλων μορίων ὀδὲ τότε γένεσθαι ῥᾳδίως δυναμένου. ὅπορ τὸ τυχὸν, ὀδὲ μικρὸν ἡ τέχνης μέ-
ρος ἀθεώρητον εἶασαν, οἱ μηδὲν ὑδὶ σκεψάμενοι περὶ μελαίνης χολῆς, ἔτι δὲ μᾶλλον, οἱ μὴ ἦ περὶ ἡ ξανθῆς. ὅθεν 30
δὲ μὴ περὶ τούτων ἐπεσκέψαντο, μὴ δὲ περὶ φλέγματος, ὀδ' ἀναθμῆσαι δυνατὸν ὁπόσα παρέλιπεν ἡ τέχνης
ἀναγκαιότατα θεωρήματα. περὶ μὲν οὖν ἡ μελαίνης χολῆς, ὀδὲν ὅλον ὁ ἐρασίστρατος ἔγραψε, περὶ δὲ ἡ ξαν-
» θῆς, ὀλίγα τε ἅμα, καὶ ὀδ' αὐτ' ἅπαντ' ἀληθῆ. λέγ μὲν γὰρ, ὅτω περὶ αὐτῆς. ἡ δὲ χολώδης ὑγρασία, ὅτι μὲν
» ἀναγκαία ὄτιν ἀφικνεῖσθαι, πολλὰ τῆν ὧδιγινομένων παθῶν, μάρτυρον. οἱ ἔντεροι γὰρ. καὶ ἀπὸ περὶ τὸ ἧπαρ
» γιγνόμενα φλεγμονὰι καὶ ἄλλα πλέω. πότερον δὲ ἐν τῇ περὶ τὴν κοιλίαν κατεργασίᾳ ἡ τροφῆς γένηται, ἢ
» τοιάυτη, ἢ μεμιγμένη, ἐν τοῖς προσφερομένοις ἔξωθεν παραγίνεται, ὀδὲν χρήσιμον πρὸς ἰατρικὴν ὧδισκέφθαι.
» ταῦτα μὲν ὁ ἐρασίστρατος ἔγραψεν ἐν τοῖ πρώτῳ τῆν καθόλα λόγων, περὶ ἡ ξανθῆς χολῆς. ἀντιλέγοντες δ'
αὐτῷ φασίν, ὡς εἵπορ αὐτὸς ὁμολογεῖ βλάβην ἐργάζεσθαι τὴν ξανθὴν χολὴν πλεονάζασαν, ἄμεινον μὲν ἦν αὐ-
τὴν μηδόλως γένεσθαι. ὄντορ δ' εἵπορ ἀδυνάτου, ἀλλ' ὡς ὀλιγίστην. ἐν μὲν ὅτε γένεσθαι δυνατὸν ὅτι ἰωλυτὴν 40
ὀνησιν. ὅτε εἵπορ ὄντορ γε δυνατὸν, ἀλλὰ πρόνοιάσθαι γε τοῦ βραχυτάτην αὐτὴν γένεσθαι χωρὶς τοῦ τὴν αὐτὴ
ἀν τῆν γενέσεως ἐπίπαθαι τοῦ πράγματος δυνατόν. ἡ μὲν οὖν σία τοῦ χυμοῦ τοῦτο κατά τε τὰ σιτία καὶ τὰ
ποτὰ προσέχεται. πάντως δὲ διπτὸν διαφορᾶς οὔσης ἐν αὐτοῖς, τὰ μὲν πλέον αὐτῆς, τὰ δ' ἔλαττον ἔχει τὰ δὲ,
ἴσως ὀδέν. εἰ δ' ἐν τοῖ σώμασι γένεται, κατά τε τινα μάλιστα μόρια γίνεται, ὄντορ καὶ τινὸς αἰτίας ἐργαζομέ-
νης αὐτὴν, ἀναγκαῖον ἐπίπαθαι τοῦ ἰατροῦ. ἔζευκται δ' ὁ λόγ ὅτος τοῖ κοινῷ λόγῳ περὶ γενέσεως χυμῶν,
ὑπὲρ ὧν οὐδ' ὅλως ἐρασίστρατος ἔγραψεν, ὥσθ' ὅσον ὄτιν ἐπ' αὐτῷ, μήτε τῆν ἐσεσμάτων ἡμᾶς ἐπίπαθαι, τινὰ
μὲν δύχυμα ὄτι, λινὰ δὲ κακόχυμα, μήτε τῆν ὧδιτησθυμάτων, ἔτι δὲ μᾶλλον μὴ δ' αὐτῆς ἡ φύσεως τῆν ἀνθρώ
πων. καί τοι γ' ἐνίους ὁρῶμεν ὅπως ἂν διαιτῶνται πολὺν ἀθροίζοντας, ἢ τὸν πικρόχολον, ἢ τὸν μελαγχολι-
κὸν, ἢ τὸν τὸ φλέγματος χυμὸν, ὅτι γὰρ καὶ αὐτὸς ἄπορ γίνεται νοσημάτων, ὁ σμικρῶν, ἐν ἑτέρῳ δ' ἐδείκνυται
λόγῳ. ὁμολογήσει δὲ καὶ ὁ ἐρασίστρατ αὐτὸς ὑπὸ τοῦ χυμοῦ τοιούτου γίνεσθαι τινὰ πάθη. καί τοι παντὶ πρό
πῳ φιλαπήμων, ἀπᾶσθαι ὀδὲ μοχθηρὸς χυμὸς, ἀλλὰ τός γε γλίχρος καὶ παχὺς αὐτὸς ἀπεφήνατο, παρά- 50
» λυσεως αἰτίους γένεσθαι, γράψας οὕτως. τὸ μὲν οὖν πάθ συμβαίνει παρεμπλοκῆς ὑγρῶν γινομένης
» εἰς τὰ τοῦ πνεύμονος ἀγγεῖα, τὰ ἐν τοῖς νεύροις, δι' ὧν αἱ κατὰ προαίρεσιν κινήσεις στέλλονται. καὶ μετ' ὀλί
» γα, ἡ δὲ παρεμπλοκὴ, φησὶ, γίνεται, ἡ τροφῆς, ἀφ' ἧς τὰ νεῦρα τρέφεται, αὕτη δὲ γλίχρ καὶ ὀλκιμος ἐν
« δυσέκκριτος. ὅτι δὲ καὶ ἀκρατείας, καὶ λιθάργου, καὶ ὑδατηψίας ἕτερον τε πολλῶν ὁ τοιοῦτος χυμὸς ἀ-
βροίζομεν ἄπός ὄτιν, ἐκ ἔτ' εἶπον. ἀλλ' ὁ πρόκειται μοι νῦν, τὴν τῆν ἄλλων χυμῶν δυνάμιν ἐξηγήσασθαι,
περὶ μελαίνης χολῆς πεποιημένῳ γράφειν, ὡς Ἱπποκράτης φησίν, ἀναγκαίαν μὲν ἔχειν τὴν γένεσιν, ὅπως δὲ μὴ
γένηται πλείων, ἐδιδαξεν ἐξ αὐτῆν τῆν ἐναργῶς φαινομένων ἐρεθισμῶν. ἐν τε γὰρ τοις ζώοις, ὅσα θορμό-
τερα καὶ ξηροτέρα ταῖς κράσεσιν ὄτιν, ἐν τούτοις φαίνεται γένεσθαι πλέον, ἐν τε ταῖς θορμοτέραις ἅμα καὶ
ξηροτέραις ὥραις τε καὶ χώραις, καὶ κατασάσεσιν, ὥσπερ δ' ὑμασί τε, τοῖς μετὰ κόπων, καὶ φρονπίδων καὶ
ἀγρυπνιῶν,

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 367 sur 494

ἀγρυπνιῶν, ἐδεσμάτων τε τῶν παχυμερῶν καὶ ξηροτάτων. ἀλλὰ καὶ τὸ χρῶμα τοῦ σώματος πάντος μελάντερον ἐστὶ τοῖς τὴν τοιαύτην πεφυκόσιν ἀθροίζειν χολήν, ἔν τε τοῖς καυσώδεσιν νοσήμασιν, ὅσα χωρὶς ὑγρότητος ἔχει τὴν γένεσιν, ἐφ' ὧν καὶ εἰ αἱμοῤῥαγήσει ποτὲ ἡ στάξει μέλαν ῥεῖ. τὰ μὲν οὖν τοιαῦτα φαινόμενα, τὰς αἰτίας ὑφ' ὧν ὁ μελαγχολικὸς γεννᾶται χυμὸς, ἐνδείκνυται. περὶ δὲ τῆς καθαιρέσεως αὐτῶν, ταυτὶ τὰ φαινόμενα τὴν ὁδὸν τῆς εὑρέσεως ὑπαγορεύει. κακοπραγῶν ἐν χρόνῳ πλείονι σπλήν, εἴτε διὰ φλεγμονὴν, εἴτε διὰ σκίῤῥον. εἴτε δι' ἀτονίαν, ἀχροίας ἐργάζεται κατὰ πᾶν τὸ σῶμα πρὸς τὸ μελάντερον ἐκτρεπόμενος. ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ἀεὶ μελάντερος ἐστὶ τοῦ ἥπατος, καὶ μάλιστα ὑπὸ τῶν τῆς θερμῆς καὶ ξηρᾶς κράσεως ζώων, ὁποῖα τὰ καρχαρόδοντα πάντα ἐστὶν, ὥσπερ γε πάλιν, ὁπόσα κράσεως ψυχροτέρας, καὶ ὑγροτέρας, ἢ κατ' ἐκεῖνα τετύχηκεν ὄντα, καθάπερ, οἱ ὕες, οὐ πάνυ μέλας ὁ σπλὴν αὐτοῖς ἐστι. τοῖς δὲ βουσὶ καὶ κατὰ φύσιν μὲν ἔχουσι, μελάντερος, ὁ σπλὴν ἐστίν. γηράσασι δὲ πολλαπλασίῳ δή τινι μελάντερος γίνεται. ἀλλὰ καὶ ἡ γεῦσις τοῦ σπλάγχνου τούτου, καί τοι γε ἑψομένου, φαίνεται στρυφνὸν ἔχουσά τι, καὶ οὐδαμῶς ὅμοιον ἥπατι. διὰ τούτων μὲν οὖν ὑπαχθέντες οἱ ἀρίστοι τῶν παλαιῶν ἰατρῶν τε καὶ φιλοσόφων ἀπεφήναντο καθαίρεσθαι τὸ ἧπαρ ἀπὸ τοῦ σπληνὸς, ἕλκοντος εἰς ἑαυτὸν, ὅσον ἰλυῶδες ἐν αἵματι, τοιοῦτον δὲ οὖσαν ἐστὶν, ὡς ἔφην, ὁποῖον ἐν οἴνῳ μὲν, ἡ τρὺξ, ἐν ἐλαίῳ δὲ ἀμόργη. τοῖς δὲ νεωτέροις αἱρέσεις προστήσασθαι προελομένοις, ὥσπερ ἄλλα λέλεκται πολλὰ ψευδῶς, οὕτω καὶ τὸ μηδὲν δεῖσθαι τὸν ἰατρὸν εἰς τὰ τῆς τέχνης ἔργα τῆς περὶ τοὺς χυμοὺς θεωρίας, καὶ πρό γε πάντων ἔτι, τὰ καθαίροντα φάρμακα μάτην ὠνόμασθαι καθαίροντα. κενωτικὰ γὰρ ἐστιν ὁμοτίμως ἁπάντων τῶν ἐν τοῦ σώματι χυμῶν, οὐ μόνον τῶν δοκούντων βλάπτειν. Ἱπποκράτης δὲ ὡς ὡμολογουμένῳ τοῦ καθαίρειν αὐτὰ χρησάμενος, ἀπαρδείκνυσι ἐν ἅπαντι τοῦ τῆς ζωῆς χρόνῳ περιέχεσθαι, κατὰ τὸ σῶμα τ' ἀνθρώπου τοὺς τέσσαρας χυμούς. μήθ' ἡλικίαν εἶναι τινὰ, μήθ' ὥραν τοῦ ἔτους, μήτε σώματος φύσιν, ἐν ᾗ μὴ πάντες εἰσίν. ἐκ γὰρ τοῦ, τὰ μὲν τῆς ξανθῆς χολῆς ἑλκτικὰ φάρμακα, τοὺς ἰκτερικοὺς ὀνινάναι, τὰ δ' ὑδραγωγὰ καλούμενα τοὺς ἀσκήτας ὑδέρους ἐκκενοῦν, κωλύειν δ' αὐξάνεσθαι τοὺς ἐλέφαντάς τε καὶ καρκίνους τὰ τῶν μελάνων ἑλκτικὰ, δῆλον εἶναι τοῖς παλαιοῖς ἐφαίνετο, τὸν οἰκοῖον ἑαυτῷ χυμὸν ἕκαστον τῶν καθαρτικῶν φαρμάκων ἕλκειν. εἰδ' ἀληθὲς ἦν ἁπάντας ἕλκεσθαι τοὺς ἐν τοῖς ἀγγείοις περιεχομένους χυμοὺς ἀλλοιουμένους ὑπὸ τοῦ φαρμάκου κατὰ τὴν ἐκείνου δύναμιν, ὅμοιον ἂν ἦ τὸ καθαρθῆναι διά τινος τῶν τοιούτων φαρμάκων, τοῦ φλεβοτομηθῆναι. τί ποτ' οὖν τὸ ὑδραγωγὸν φάρμακον ὑπὸ τῶν ὑδέρων δίδωμεν. ἐνὸν τοῦ αἵματος ἐκκενῶσαι τέμνοντας φλέβα. διὰ τί δὲ πλεῖστον ὑπὸ τούτων ἐκκενοῦται τὸ ὑδατῶδες, ἐλάχιστον δὲ ὁ πικρόχολος χυμός. ἔμπαλιν δ' ὑπὸ τῶν ἰκτεριώντων ὁ πικρόχολος χυμὸς πλεῖστος, ἐλάχιστος δ' ὁ ὑδατώδης. διὰ τί δὲ ὠφελοῦνται μὲν ὑπὸ τῶν ὑδραγωγῶν φαρμάκων, ὅταν συμμέτρως κενωθῶσιν, οὐδεὶς δὲ τῶν ὁμοτίμως εἶναι πεπεισμένων, τὰς διὰ τῶν καθαρτικῶν κενώσεις ταῖς φλεβοτομίαις ἐτόλμησεν ἀφελεῖν, αὐτὸν τοῦ αἵματος. ἀλλ' ἔνιοι μὲν, καὶ διὰ τῶν ὑδραγωγῶν φαρμάκων τὰς κενώσεις ποιοῦνται, πάντες δὲ τοῖς οὐρητικοῖς χρῶνται, καί τοι κἀπὶ τούτων ἐχρὴν τοὺς φάσκοντας, ὑπὸ τῶν νεφρῶν ἀλλοιούμενον τὸ αἷμα τὴν τῶν οὔρων γένεσιν ἐργάζεσθαι, φλεβοτομεῖν τοὺς ὑδερικοὺς μᾶλλον, ἢ διὰ τῶν οὐρητικῶν φαρμάκων θεραπεύειν. ἄμεινον γὰρ ἅπαξ τὸ περιττὸν ἀπεχεῖν τοῦ πολλάκις ἐν πολλαῖς ἡμέραις κατὰ βραχὺ πράττειν αὐτό. γέγραπται δ' οὖν μοι καὶ πρὸς ταύτην τὴν δόξαν ἰδία καθ' ἓν ὑπόμνημα τὴν ὑπαγραφὴν ἔχον πρὸς τὴν καινὴν δόξαν, περὶ τῆς τῶν οὔρων διακρίσεως. εἶτ' οὐχὶ καλῶς οἱ πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων ἑαυτοὺς ὑπαρτέπουσι τοῖς ἀλόγῳ τριβῇ μᾶλλον, ἢ λογικῇ διαστροφῇ τὴν τέχνην μεταχειριζομένοις. ὅπερ γὰρ εἰώθασι λέγειν ἔνιοι αὐτῶν, ἀληθέστατον ἐστὶν, ὡς πολλῷ βέλτιον αὐτοὶ γινώσκουσι τά τε τῶν ὑγιαινόντων, καὶ τὰ τῶν νοσούντων διαιτήματα, τῶν σοφιστικῶς ληρούντων. οἵγε πρὸς τοῖς ἄλλοις, ἔτι καὶ κατατρίβουσιν ἡμῶν τὸν βίον, ἀναγινωσκόντων μὲν πρῶτον, ἃ γεγράσασιν οἱ τῆς αἱρέσεως αὐτῶν ἡγέμονες. εἶτ' ἀκουόντων ἃ συναγορεύοντες αὐτοῖς λέγουσιν, εἶτα ἀναγκαζομένων λύειν αὐτῶν τὰ σοφίσματα. Ἱπποκράτης μὲν οὖν φαίνεται καλός τε καὶ ἀγαθός τις ἀνὴρ γεγονέναι, μὴ φιλοτιμίας, ἢ φιλοδοξίας, ἀλλ' ἀληθείας ἐρασής, εἰ δὲ καὶ δόξης ἢ τιμῆς αὐτὸν ὑπεθυμῆσαι φαίη τις, ἀλλὰ καὶ κτήσασθαί γε αὐτῆς ῥᾶστον ἦν ἐκείνῳ τῷ ἀνδρὶ οὐ βουληθέντι τούτῳ φιλονικεῖν ἐν λόγοις, αἱρέσεσιν ἐν δόξοις ἑαυτοῦ πρεσβυτέραις. οὐδεμία γὰρ ἦν ἱκανῶς ἔνδοξος. οἱ δὲ μετ' αὐτὸν ἀπλήστως ὀρεχθέντες ἀδίκου δόξης, αἱρέσεις ἰδίας συνεστήσαντο μοχθηρὰς, ἀντιλογίας πρὸς τοὺς ἑαυτῶν πρεσβυτέρους ποιησάμενοι. καί τοι τινὲς ἐξ αὐτῶν ἤθους ὑπεικοὺς οὐκ ἀμελῶς ἔχοντες ἐν οἷς καὶ τὸν Ἐρασίστρατον ἄντις οἰηθείη. ἀλλὰ καὶ τούτων ἡ πρὸς Ἱπποκράτην φιλονικεία μαχόμενα γράφειν ἑαυτῷ κατηνάγκασε. πῶς γὰρ οὐκ ἄντις †μαχόμενος φαίη, προνοητικῶς τοῦ ζώου τῆς φύσιν ἅπαντα διαπλάσασαν τὰ μόρια, μάτην ἐν αὐτοῖς ὅλον τὸ τοῦ σπληνὸς σπλάγχνον πεποιηκέναι, πῶς δ' οὐκ ἄν τις γνοίη τινὰς τῶν ὁμοδοξούντων αὐτῷ κατεγνωκότας φαίνεσθαι τῶν εἰρημένων τ' ἀνδρὶ περὶ σπληνὸς, καὶ διὰ τοῦτο τὸ σπλάγχνον τοῦτο φάσκοντας προπαρασκευάζειν τοῦ ἥπατι τὸν ἐκ τῶν σιτίων χυμὸν εἰς αἵματος χρηστοῦ γένεσιν, εἶθ' οἷον ἄλλοτι μεσεντέριον ποιούντων τοῦ λόγῳ τὸ ἐπίπλοον, οὐμὴν ἐννοούντων γε, ὡς ἐχρὴν τὰς φλέβας ἐξ ἁπάντων τῶν ἐντέρων, εἰς τοῦτο ἀναφέρειν τὸν τρόφιμον χυμὸν, οὐκ ἐκ μόνης τῆς γαστρὸς. ὅτι δὲ φιλονικῶν ὁ ἐρασίστρατος, οὐ πεπεισμένος ἄχρηστον ἰατροῖς εἶναι τὴν περὶ τῶν χυμῶν θεωρίαν, οὔτ' ἐν ᾧ μέρει τοῦ ζώου γεννᾶται τὸ αἷμα διῆλθεν. οὔτ' ὑπό τινος αἰτίας, οὔτε κατά τινα τρόπον, ἐναργὲς τεκμήριον ἐστὶ, τὸ μηδενὸς τῶν διὰ μέλαιναν χολὴν, ἢ ὅλως τὸν μελαγχολικὸν χυμὸν γενομένων παθῶν μνημονεῦσαι. καί τοι μὴ μόνον τῶν πρὸ αὐτοῦ φιλοσόφων τε καὶ ἰατρῶν, ἀλλὰ καὶ πάντων ἀνθρώπων ὀνομαζόντων τὶ πάθος μελαγχολικόν. ὑπαχειρούντων τε τῇ θεραπείᾳ δι' ἐλεβόρου τοῦ λευκοῦ καθάρσεως. οὐδεὶς γὰρ οὕτως ἀπαίδευτός ἐστι τῶν ἐν ἕλλησι τεθραμμένων, ὡς μήτ' ἀνεγνωκόναι μήτ' ἀκηκέναι τὰς Γροίτου θυγατέρας μανείσας ὑπὸ μελάμποδος ἰαθῆναι καθαρθείσας οὕτως, ὥς τε οὐ πρὸς ὁ ἐτῶν ἤτ' τῶν, ἀλλὰ πολὺ πλεόνων, ἐνδόξου τῆς καθάρσεως ταύτης οὔσης, καὶ πάντων τῶν ἐν τοῦ μεταξὺ χρόνῳ κεχρημένων τοῦ φαρμάκῳ. βέλτιον οὖν ἦν ὁμόσε

† al. μαχόμενα

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 368 sur 494

χωρίσαντα τὸν ἐρασίστρατον ὧν δ' εἶχε σφαλερῶς φιλονεικοῦντα μήτε μελαγχολίαν, μήτ' ἄλλως μηδὲ μίαν μανίαν ὑπὸ μελαίνης χολῆς γίνεσθαι. καθάπερ γε μὴ δὲ λαρκῖνον, μὴ δὲ ἐλέφαντα, μὴ δὲ τὰς θηριώδεις ἓξ φρενίτισι παρακοπὰς, μὴ δὲ λιρσοὺς, μὴ δ' ἀιμορροΐδας. μὴ δ' ὅτι πολλοὶ κατὰ τὰς ἀναιρέσεις αὐτῶν ἐμελαγχόλησαν. ἀλλ' οὐκ ἐτόλμησεν οὐδεὶς τοῦτον εἰπεῖν, ἀισθύμενος οἶμαι λατανγνωσθῆναι πρὸς τῶν ὁμιλούντων ὑπ' ἐμελῶς τοῖς ὀργάνοις τῆς τέχνης, ἐν οἷς τὰς ὑπ' ἐξεις, οἱ παλαιοὶ τῶν ἰατρῶν, οὐκ ἐν λόγοις συνιστῶσι ἐποιοῦντο. φρασάτω τοίνυν μοι τῶν ἀπ' αὐτοῦ τινὰ δεῖπαν τὸν τοῦ πλήσαι μέλανα φαίνεσθαι τοῖς θρόμοις καὶ ξηροῖς τῇ κράσει ζώοις, ὡς μὴ δὲ βεβλῆσθαι δυνάσθαι. ὑπ' μὲν γὰρ τῶν ὑγρῶν εἰ καὶ παραπλησίως ἅπασι κατὰ τὴν ἐναντίωσιν, ἀλλ' οὐκ ἄβρωτός ὅτιμι, ὥσπερ γε λεόντων καὶ λεαίνων, καὶ παρδάλεών τε καὶ λεοπάρδαλων, αἴκτων τε καὶ λύκων οἱ τὰς σάρκας αὐτῶν ἡδέως ἐσθίοντες, ἀφίσανται τὸ πλῆσος, ὡς ἀβρώτε, καί τι γ' εἰ πρῶτος ἀρλάνει τὴν ἐδιομένων τε καὶ πινομένων, ἐχθὲ αὐτὸν, μάλιστα μὲν, εἰ οἷόν τε, καὶ αὐτὸ τὸ ἅπαντος ὑπὸ τηλειότερον εἰς ἐναντίωσιν ἔτι παρέχειν. εἰ δὲ μὴ, ἀλλὰ μὴ χείρω γε πάντως, εἰρηκότος οὖν αὐτὸ τὸν Ἐρασίστρατον, οὐδὲ πρὸς τὴν τοιούτων λογισμοὺς, ἀλλήλοις δεῖν ὁμολογεῖν πάντως, οὐ οἷόν' ὅπως ἀνομένους τινὰς ἀρλέγεσθαι λόγους ἀπὸ τῶν φανομένων ἐλεγχομένους, οὓς οὐδὲ οἱ πατέρες αὐτῶν αὐτοὶ διαπαντὸς ἠδυήθησαν φυλάξαι. σιωπῶν γοῦν Ἐρασίστρατον πρὸς τὰς οὐσίας τὸ πρέφοντος χυμοῦ τὰ νοῦρα γράφειν αὐτὸν ἀναγκάζει δῆλα τὸ χρήσιμον εἰς τὴν τῶν παραλελυμένων ἴασιν, γλισχρὸν εἶναι λέγων, καὶ ὀλκιμον, καὶ δυσέκκριτον τὴν προφὴν, ὑφ' ἧς τὰ νοῦρα πρέπεται. ἐμὲν δὴ οὖν γε οὐκ ἄλλοθέν πόθεν, ἢ ἐκ τῶν φαινομένων πρὸς τὰ νοῦρα συνελογίσατο. καὶ γὰρ ἔψυμνα καὶ σιπτόμενα τὴν διάλυσιν εἰς τὸν τοιοῦτον ἔχει χυμόν. ὥστε τῷ καὶ τὰ φύσιν ἔχειν, ἄναιμα τελέως εἰσίν. ἀλλ' εἰ μὴ συγχωρηθείη τῶν μορίων ἕκαστον οἰκείως ἕκαστον τῶν μορίων τρέφειν χυμὸς, οὐκ ἐνδέχεται τὸν τῶν ἰσχναροδέντων ζώων ἀπολῦσαι, γλυκεῖαν ἔχειν τὴν τροφὴν. εἴπερ δὲν ὑπὸ τούτων μάλιστα φαίνεται σαφὴς ἡ ἰδέα τὸ ἀπολυσθοῦς, ὡς ἂν τὴν στυφνὴν καὶ ὀξεῖαν ἐναργῶς ἔχοντος πιότητα, πρόδηλον ὅτι καὶ ὁ τρέφων αὐτὴν χυμὸς τοιοῦτος ὀφίν, οὐκοῦν ἂν ἠμέλησεν ὁ δημιουργὸς τῶν τοιούτων ζώων ἐκκαθαίρειν τὸ αἷματος ὅσον ἰλὺς τὴς αὐτὸ καὶ πρὸξ ὅσ. ἰαθάπερ οὐδὲ τὸ πικρόχολον καὶ ὀρρῶδες πρόσημα. εἴπερ οὖν φαίνονται ἰατὰ τὸ σῶμα πάντων οἱ χυμοὶ πρὸς ἐχόμενοι, ὥσπερ γὰρ Ἱπποκράτης ἀπέδειξεν ἐν τοῖς πάντας ἐκείνεσθαι τοῖς ὑγιαίνουσιν ἑλκομένους ὑπὸ τῶν οἰκείων ἑκάστου φαρμάκων, οὐκ ἂν ἠμέλησεν ἡ διαπλάττουσα τὰ ζῶα τέχνη, ποιῆσαι τι τὸ μελαγχολικοῦ πρόσημα ἐλκτικὸν ὄργανον. οὐ μὴν οὐδ' ἄλλοτι δῶσα τὸν ὑπνοῦσαι τοιάντης ὑγρότητος οἰκείου μόριον, ὑπορβάντα τὸ πλῆσος. ἀφ' οὗ ἐπιζητήσεις διάλυσις ἀγγείου τὸ πρὸ τὸ αἵματος φορέται πρὸς αὐτόν. ἀπιστήσεις τε δῆλα μιᾶς φλεβὸς, οὐ τὸν πλῆσος μόνον ἕλκειν, ἀλλὰ καὶ τὸ γαστέρα τὸ οἰκεῖον χυμὸν ἐν ταῖς μακροτέραις ἀσιτίαις, εἰ μεμνημένος ὧν ἀπεδείξαμεν ἐν τοῖς πρὸς φυσικῶν δυνάμεων ὑπομνήμασιν εἶναι. ὅτε τούτων ζητήσεις ὀφεῖ, ὅτε πῶς δῆλα τὸ αὐτῶν φλεβῶν ἐκ χιλίας εἰς ὅλ) τὸ ζῶον ἡ τροφὴ φορέται. ἰαταφορέται δὲ πάλιν ἐπ' αὐτὸν δῆλα τῶν αὐτῶν. ὥστε γὰρ ταῖς ὑπὸ τῶν φαρμάκων ἰαθάρσεσι ἰάπιδ' ἂν ἡ φύσις ἐκκαθάρη τὸ σῶμα ἰατὰ τὰς ἐν ταῖς νόσοις ἰείσεις, ὥσπέρ γε ἰάπὸ τὸ ὑγιαινόντων πολλάκις αὐτό τε τὸ χρυσόταβυ ἅμα φέρεται πρὸς τὸν γαστέρα θρέψον αὐτὸν ἐν ταῖς μακροτέραις ἀσιτίαις, ἐκκείνεται τηλῆ τῶν αὐτῶν φλεβῶν ὀξ ὅλου τὸ σώματος ἀθρόως ὥστε πολλὰ τῶν πεπληωμάτων. ἀφῄρεθεικται δὲ πρὸ τούτων ἁπάντων, ἐν τοῖς τῶν φυσικῶν δυνάμεων ὑπομνήμασι. καὶ χρὴ τὸν αὐτὸν λέγοντα μὴ πρὸς τὰ συμπτώσματα τῶν ἀφῄρεθεικτων ὁρῶντα λόγους, οὓς ἐν ἐκείνοις τοῖς γράμμασιν ὀξηκρίβωμαι, ἀλλὰ τὰς ἡμετέρας ἀφῄρεθεικτων ἀναγινώσκειν ψυδεῖς. ἢ εἰ μηδὲν τούτων πράξαιεν, σιωπᾶν ἀιδυνάμενον, ὥσπερ Ἐρασίστρατος ἐποίησεν, οὐδ' ἐν μὴν οὐδ' ἀμόθεν πρὸς ἓν τῶν χυμῶν γνώσεως καὶ δυνάμεως εἰπεῖν, ἐν δὲ ἐπεχείρησε θεραπείαν γράψαι παραλύσεως, ἀναγκαδεὶς, ἐμνημόνευσε τοῦ τρέφοντος τὰ νοῦρα χυμοῦ. ἰαθάπερ γε ἰαὶ ὁ δεῖνα δουλοτρόφος πρὸς πυρετὸν μαρτυρῆσαι τοῖς παλαιοῖς ὁ κόνωσιν ἁπλῶς ὀνομάσας τὴν δῆλα τῶν ἰαταμωίων ἔκκεισιν, ἀλλὰ κάθαρσιν, ὥσπερ γε καὶ τὴν δῆλα τῶν ἰαθαιρόντων γινομένην φαρμάκων. οὕτω γάρ τοι καὶ τὴν λοχείαν, κάθαρσιν ὀνόμασαν οἱ παλαιοὶ τῶν ἰατρῶν, οὐχ ἁπλῶς κόνωσιν. ἐν γὰρ τῇ λυήσει τὸ χρυσόταβυ ἑλκούσης αἷμα τῆς διαπλαθούσης τε ἐμ ἀυξανούσης τὸ κύημα φύσεως, ὑπολειπτ') τὸ μοχθηρότατον ἐν ταῖς φλεψίν, ὅ μετὰ τὴν ἀρκύησιν ἀρκείνεται, καθάπερ ἐν ἑκάσῳ μὴν τὸ πεπτέον τε καὶ ἄχρηστον οὐ κατὰ τὸ ποσὸν μόνον, ἀλλὰ κὴ ἢ τὸ ποιόν. ὅπερ ὡς τὸ πολὺ μελαντρόον ὄδι τ' ἢ φύσιν ἔχοντος αἵματος.

» οὕτω γοῦν ὁ Ἐρασίστρατος ἔγραψεν ἐν τῷ δυσεντερίῳ πρὸς πυρετὸν κατὰ τὴν δὲ τὴν λέξιν. καλῶς οὖν ἔχειν τὴν
» βουλόμενον ὀρθῶς ἰατρεύειν, ἐν τοῖς κατ' ἰατρικὴν γυμνάζεσθαι, καὶ μηδενὶ τῶν γινομένων συμπτώματων
» πρὸς τὸ πάθος ἀζήτητον ἀφιέναι. ἀλλ' ὠφελιμώτερον δὲ καὶ πραγματώδεσθαι, κατά τινα διάθεσιν ἕκαστον
» αὐτῶν γίνεται. συμβέβηκε γάρ ποτε γυναίου ἐν πυρετοῖς ὄντος, καὶ δυσκωίτος ἐλαφρῶς τε καὶ ἀκινδύνως
» ἔχειν, μελάνων οὔρων ἔκκεισιν γίνεσθαι, οἷα τὰ φαυλότατα ἐν τοῖς σημείοις ἀναγράφεται. ζητουμένης τε τῆς
» ἐκκείσεως κατά τινα διάθεσιν γεγένηται, ἐφαίνετο τότε τῇ ἀνθρώπῳ καθήκειν ἐν ἡμέρᾳ τῆς καθάρσεως.
» οὐ γινομένης δὲ τούτης ἢ ἐκκείσεως, ὑπὸ τὴν κύσιν ὁρμὴν λαβεῖν τὰ συνειλημμένα, καὶ δῆλα τὴν τοῦτο ἔκ-
» κεισιν, κουφισμὸν μᾶλλον ἄπτις ὑπέλαβε τῇ ἀνθρώπῳ, ἢ δυσκολίαν γίνεσθαι, ὃ δ' ἡ καὶ ὧν τὸ φαινομένῳ συ-
» νέβαινεν. οὐκ οὖν ὅτι τὰ μέλανα πολλάκις οὐρεῖται ἢ ἐμμένοντος καθάρσεως μὴ γινομένης. ὅτι τε κουφίζεσθαι
μᾶλλον ὑπὸ αὐτῶν ἢ παροξύνεσθαι συμβαίνει τὰς οὕτω νοσούσας γυναῖκας, ὅτι τε κάθαρσίς ὅτι ἡ δῆλα τῆς μήτρας κόνωσις, ἐσλήλυθεν ὁ Ἐρασίστρατος, εἰς διάγνωσίν τε τῆς παρούσης διαθέσεως, εἰς πρόγνωσίν τε τῶν ἐσομένων, χρήσιμον εἶναι τὸν λόγον, ὃν δῆλθεν ὀρθῶς δηγούμενος. ὑπὸ πάντων οὖν τῶν εἰρημένων μαρτυρεῖται τὸν μελαγχολικὸν χυμὸν ἐν ἀνθρωπίνῳ σώματι γινώσκεσθαι. καθάπερ γε, καὶ τὸν πικρόχολον, καὶ τὸ φλεγμα. δέδεικται δὲ ἡμῖν ὁ τὸ φλέγματος χυμὸς, ἐκ τῶν φλεγματικῶν ἐδεσμάτων κατὰ τὴν πρώτην ἐν τῇ γαστρὶ πέψιν

ψέψιν γινόμενος. ὥσπερ ὁ πικρόχολος τε καὶ ὁ μελαγχολικὸς ἓν ἅπασι. μεταβάλλεται καὶ κατὰ τὴν ἓν τούτῳ ψέψιν ὁ φλεγματικὸς εἰς αἷμα, καὶ διὰ τοῦτο μηδ' ἓν αὐτῷ γιγνόμενον ἴδιον ὄργανον εἰς κάθαρσιν τοῦ αἵματος, ὥσπερ αἵτε κύστεις ἀμφότεραι, καὶ ὁ σπλήν, ἀλλὰ μὲν τοῦ τε πικροχόλου χυμοῦ, καὶ τῶν ὀξυδῶν πολλῷ μᾶλλον, ὁ δὲ σπλὴν τοῦ μελαγχολικοῦ χυμοῦ. τὸ μὲν γὰρ ἓν τῇ γαστρὶ γινόμενον ὁ στόμαχος φέρεται πρὸς ἅπερ ἀναδιδομένοις ἐκ τῶν ἐδεσμάτων τε καὶ πινομένων χυμῶν ἅμα τούτοις πεπτόμενον, ἅμα γίνεται. τὸ δ' ὑπολειπόμενον ἓν τοῖς κατὰ τὴν γαστέρα χωρίοις ὑπὸ τῆς διαπερῶντος διὰ παντὸς εἰς αὐτὰ χολῆς ἀπεξηραμμένον ἐκκρίνεται διὰ τῆς κάτω γαστρός. ἐρασίστρατος δ' ὅτι μὲν, ἐγίνωσκε ταῦτα, δῆλος ὅτι δὲ ὧν ἓν τοῖς τῶν θεραπευτικῆς λογισμοῖς ἀναγκάζων διὰ τὴν χρείαν αὐτῆς μνημονεύσας. σιωπῶν δ' ἓν τοῖς πλείοσι, διατάφωρος γίνεται, συσκιάζειν τε καὶ κρύπτειν ἑκὼν προαιρούμενος, ὅτι πολὺ τῶν χυμῶν ὀρθῶς εἰρηται τοῖς παλαιοῖς ἰατροῖς, πῶς αὐτὸ γ' ἵνα τάττ' ἄλλα παραλιπόντων, ὃ ἴδιον τῶν ἀπὸ παραγραμμένων λέξιν ἓν τῷ γράφειν πῶς ἐμνημόνευσεν, ἧς οὐκ ἔχοιμι σύλλογον αἰτίαν εἰπεῖν ἓν σιωπῇ γράφοντος αὐτὸ, σωιέναι νε γ' ποτὲ χωλαίνοντος ἓν συγγραφῇ ὄντος, καὶ δυνατοῦ τε καὶ ἀκινδύνως ἔχειν, μελάνων οὖρων ἔκκρισιν γίνεσθαι. οἷα τὰ φαυλότατα ἓν τοῖς σημείοις ἀναγράφεται. ὃ δὲ οὐ μὲν τοῖς ἔμπροσθεν ἰατροῖς ἓν τοῖς φαυλοτάτοις σημείοις ἐγέγραπτο μέλαν οὖρον, ἐπίσασθαι φησὶν ὡς ἀναγνωκὼς διηλυότι τὰ περὶ οὖρων αὐτοῖς γεγραμμένα μεγίστων ἐχόντα διάμιμν τῶν τοῖς ὀξέσι πυρετοῖς νοσούντων. ἐχθὲς γοῦν αὐτὸν ἓν τῇ περὶ πυρετῶν πραγματείᾳ, καὶ μάλιστα γε κατ' αὐτὸ τοῦτο τὸ διάστροφον. ἓν ᾧ ταῦτ' ἐγράφην ἔτι πλέον διεργάσασθαι τὸν περὶ αὐτῶν λόγον. Ἱπποκράτης μὲν οὕτω διατάττο γράφων, οὖρον δὲ ἄχρουν ὅταν ἡ διύκητε ἡ ὑπόστασις, καὶ λεπὴ καὶ ὁμαλὴ παρὰ πάντα τὸν χρόνον ἐς ὃν κριθῇ ἡ νοῦσος. σημαίνει τε γὰρ ἀσφάλειαν, καὶ τὸ νόσημα ὀλιγοχρόνιον ἐσεσθαι. εἰ δὲ παραλίποι, καὶ ποτὲ μὲν διαθαρὸν ὄψει, ποτὲ δὲ ὑφίστατου τε, διυκὲς καὶ λεῖον, χρονιώτερα γίνεται ἡ νοῦσος. καὶ ἧσσον ἀσφαλής. εἰσὶ δ' ἓν τῷ τε οὖρον ὑπόπυρρον καὶ ἡ ὑπόστασις ὑπέρυθρός τε, καὶ λεπὴ, πολυχρονιώτερον μὲν ὄψει τοῦ πρωτέρου γινόμενα, σωτήριον δὲ κάρτα. λεπὴ μὲν δὴ δὲ ἓν τοῖσιν οὔρεσιν ὑποστάσεσθαι, πονηρά. τούτων δ' ἔτι κακίους ἀν φαίνοιτ' ἂν πεπαλῶσθαι. διυκὲς δὲ καὶ λεπτὰ, κάρτα φλαῦρα. πυτέων δ' ἔτι κακίους ἀν πτυρώσθαι. νεφέλας δ' ἐμφορόμενα τοῖσιν ὄροισιν διυκὲς καὶ μὴ ἀγαθὰ, μέλαινα ἢ φλαῦρα. ἐς ἃν δὲ πυρρόν τε ἢ τὸ οὖρον ᾖ λεπτὸν ἄπεπτον σημαίνει τὸ νόσημα. ᾖ εἰ πολλὸν χρόνον ἔμ τοιοῦτον ἐόν, διύκους μὴ οὐ διωκήσεται ὁ ἄνθρωπος διαρκέσαι, ἐς ἃν πεπανθῇ ἡ νοῦσος. θανατώδεσιν δὲ τῶν οὔρων ὄψιν τὰ θ' ὑδατώδεα ᾖ δυσώδεα καὶ μέλανα, καὶ παχέα. ἔσι δὲ τῆσι γυναιξὶ κὴ τοῖσιν ἀνδράσιν τὰ μέλαινα τῶν οὔρων κάκιστα. τοῖσι δὲ παιδίοισι τὰ ὑδατώδεα. ὁκόσοι δ' ἂν ὦσι λεπτὰ ᾖ ὠμὰ χρέασι πολλὸν χρόνον), ἢν τὰ ἄλλα ὡς πρόσεικε τοῖσι σημεῖα ἦ, τοιοῦτοισιν ἀποστασις δεῖ πεπανθῆναι ὅτι τὰ κάτω τῶν φλεγμῶν χωρία. κὴ τὰς λιπαρότητας δὲ τῶν ἄνω ἐξισαμένων, ἀραχνοειδέας μεμφεσθαι σωτήριος γὰρ σημεῖον. σκοπεῖν δὲ χρὴ τῶν οὖρων ἓν οἷσιν, ἀλ νεφέλαι. ἤντε κάτω ἐῶσιν, ἤντε ἄνω, ᾖ τὰ χώματα ὁκοῖα ἔχουσι. καὶ τὰς μὴ κάτω φλεγμονὰς σὺν τοῖσιν χώμασιν οἷσιν εἰρεται ἀγαθὰ εἶν κὴ ἐπαινέειν. τὰς δ' ἄνω σὺν τοῖσι χώμασι οἷσιν εἰρεται, πονηρὰς εἶν κὴ μέμφεσθαι. μὴ ἀπατάτω δ' ἑαυτὸν ἤν τι αὐτέων ἡ νοῦσις νόσημα ἔχουσα τὸ ὄχρον πέπονθεν. ὃ γὰρ τοῦτο ὅλως σημεῖον, ἀλλ' αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ. ταῦτα γράψαντες Ἱπποκράτης ᾖ μετ' αὐτὸν διοκλέους τε ᾖ πραξαγόρου πλατύτερα τούτοις, σύλλογον ἴσως ἔστ' ἀληθεύουσιν, εἴτε ψεύδονται), τὸ ἐρασίστρατον ἐρηκέναι, τὸν λογισμὸν πεφάνθαι τὸν ἰδίας ἀφάσεως. ὥσπερ γε ᾖ πρὸς τῶν ἐμεμψίων τε ᾖ διαχωρουμένων, ἓν οἷς ὅτι καὶ τὰ μέλαινα διαλυόμενα, καὶ πῶς αὐτοῖς, ἡ ἀπειρίης μέλαινα χολή. ᾖ γὰρ κὴ διοείσθαί τι συγκεχυμένον ἓν τῇ τοῦ φωνῆς κοινωνίᾳ τῶν μελαγχολικῶν χυμῶν ἴσως ἀναγκαῖον. ὅπερ ἐγὼ διελόμενος ἐμπέφηνα. ἐρασίστρατος μὴν ὅλως τῆς πρὸς αὐτοὺς χυμοὺς τέχνης παρέλιπεν. ἐγὼ δὲ οὐ πρὸς πάντων ἓν ταῦθα πεφιλόμενος εἰπεῖν, ἀλλὰ πρὸς τῆς μελαίνης χολῆς μόνης. ὅσα μὲν τῇ κοινωνίᾳ τοῦ λόγου, καὶ πρὸς τὰ ἄλλως ἐγραφα, σὺν ἐτέροις ἐξείργασμαι. πρὸς δὲ μελαίνης χολῆς τὰ διὰ μακρᾶς πείρας βεβαίως ἐγνωσμένα μοι, πεφάνσω νῦν, χρήσιμα ἐσόμενα ἐκείνοις, ὅσοι ᾖ ἰατρικῆς τέχνης οὐ κατὰ σοφιστικοὺς λόγους. ἀλλὰ τὰ ὄργα πανουργάζουσι. πάντα γὰρ ὅσα διὰ μελαγχολικὸν χυμὸν γίνεται πάθη, κατ' ἀρχὰς σύπεως γλυκαίως καθαίρων τοῖς τὴν πιοῦσαν χυμὸν ἐκκρινοῦσιν, ἀυξηθῶσαι κωλύσεις μέχρι ᾖ τ κιρκίνου. ἄξιον δὲ θαυμάσαι τῶν ἄποι γ' ἀπόντων ἢ ἐόντων ᾖ σοφισμάτων γράψάντων εἰς ἀναίρεσιν τ μελαγχολικοῦ χυμοῦ, φασὶ γ' ὧδε τῶν πρὸ φύσιν ἐχόντων, μόνον αὐτὸν γίνεσθαι μηδενὸς τῶν ἀπείρως σύχυμον ἐχόντος ἓν τοῖ σώματι μέλαινα χολῶ. εἰ γοῦν φασιν ἀθλητῇ τινὶ αἷσα διαπεμφθῆναι δύο φαρμάκου τὸ ὀνομαζομένου μέλαιναν χολῶ ἐκκρῦναι, ὄψεται κινουμένου αὐτῶ. ὥσπερ εἰ καὶ τῶν τῶν ξανθῶν χολῶν ἐκκαθαίρειν περισσυμένων πρόσφυξις τις, ἐκείνω ὄψεται κινουμένω ᾧ καὶ δῆλον εἶναι φασὶν, ὡς ἀλλοιουμένου τοῦ αἵματος ὑπὸ τῆς τοῦ φαρμάκου δυνάμεως, εἰς τὰς χολὰς γίνεται μεταβολή. καθάπερ γε καὶ εἰ φλέγματος ἀγωγὸν δύοις, ὄψει φασὶν καὶ τότε κινούμενον φλέγμα, παραπλησίως δὲ, κἂν εἰ τὰ περισσυμένα τὴν λεπτὴν ἰχῶρα κινοῦσιν ἀναγκάσης προσπνίγκαθαι τὸν δυχυμότατον ἄνθρωπον, ὄψει καὶ τότε κινούμενον ὑδατώδη λεπτὸν τινὰ ἰχῶρα. πρὶν μὲν οὖν ἀποδείχθαι τῶν καθαρτικῶν φαρμάκων ἕκαστον ἑλκεῖν ᾧα τινα χυμὸν, οὐ τὸ φύσικον ὑπάρχειν ἑλκτικὸν, ἔχει τι πιθανὸν ὁ λόγος αὐτῶν. ἀποδειχθέντος δὲ πύπυ, τὸ φυσικὸς αὐτῶν διατάφορον γίνεται. ἐδείχθη γὰρ ὅτι τὸ οἰκεῖον ἕκαστον ἕλκει χυμὸν, ἐκ τοῦ τὰ μὲν τοῖς ὑδρωπικοῖς διδόμενα φάρμακα ποσάκις γίνοιτ' πιθανὰ λέγωσιν, ὡς ὅλας λεκάνας πληροῦν, ἀνάλογον δὲ ᾖ λεγουμένῳ, πρόσελθεῖν τε τὴν γαστέρα, καὶ κουφίζεσθαι σαφῶς τοὺς διψῶντας, σύπνους τε γίνεσθαι. τὰ δὲ τοῖς ἰκτερικοῖσι, τὴν μὲν ξανθὴν χολὴν ἐκκρίνοῦν πλείσην, ὀνινάναι δὲ οὐ πάσχοντας. εἰ δ' ἔμπαλιν, τὰ μὴ ὑδραγωγὰ φάρμακα, δύοις τοῖς ἰκτερικοῖσι, τὰ δὲ χολαγωγὰ τοῖς ὑδερικοῖσι, ἐλάχιστόν τε τ οἰκείου λεγώσεις χυμόν. ὁ μόνον δ' οὐδὲν ὠφελήσεις οὐ διψῶντας, ἀλλὰ ᾖ βλάψεις μεγάλ. ὥσπερ εἰ ᾖ φλεβοτομήσεις αὖθις. καὶ δι ᾖ οὐ ἡγουμένους ὑπὸ τῶν καθαιρόντων φαρμάκων ἀλλοιοῦσθαι οὐ ἓν σώματι χυμοὺς

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 370 sur 494

ὡς ἑκάστου τῶν ἐλκόντων τὴν φύσιν ἐχει, δεῖ καθῆραι τὸ φλεβοτομῆσαι τῆς ἴσου ἕξει δυνάμιν. ὥσπερ οὖν ἡμεῖς ὑδραγωγὸν δόντες φάρμακον οἷς ὄψιν ὑδρωπικὴν, ἐκκενοῦμεν τὸ πλεονάζον ὑγρὸν, ὠφελοῦμεν τε τὴν κάμνοντα, οὕτω καὶ οἱ τοὺς φλεβοτομίαν παραλαμβάνοντες, ὁρῶσιν εἰς ὃ, τι τελευτᾷ τὸ βούλημα. γελοῖοι δ' εἰσὶ λίαν οἱ μυδῶντα εἶναι τὸ σῶμα πρὸς ἐκλυτικὸν μελαίνης χολῆς ὄργανον, οἷον ἡ ὑπὸ τοῦ παλὶ κύσις ὅτι τῆς ξανθῆς χολῆς, ἱκανόν τινα τὸν μελαγχολικὸν εἶναι χυμὸν, ὅτε γὰρ οὐδὲ τὸ φλέγμα συγχωρήσουσιν ἐν ἡμῖν εἶναι, καθάπερ οὐδ' ἐν ταῖς πρωτοτρόφοις, τὴν ξανθὴν χολὴν, ὁ γὰρ ἔχει τὴν ὑπὸ τοῦ παλὶ κύσιν, ὥσπερ οὐδ' ἄλλα τινὰ ζῶα. καὶ μὴν τοι καὶ τὴν ὁμωνυμίαν ἐασοῦσι, ὁ γὰρ ἡμᾶς γε, σοφίζοντες, τὸ μελαγχολικὸν χυμὸν, οὗ ἐν τοῖς ὑγιαίνουσι γίνεσθαι φαμὲν ἀκόντες ἀεὶ τὴν τῆς μελαίνης λέγεσθαι χολῆς, ἣν ἐν τοῖς παρὰ φύσιν ἔχειν, γίνεσθαι φαμέν. οὐ γὰρ ἡ αὐτὴ κατά γε, τοὺς ἀκριβῶς ὑγιαίνοντας ἔστι μέλαινα χολὴ, καί τινας τῶν παρὰ φύσιν ἐχόντων, ἀμφοτέρας δὲ μελαγχολικὸν χυμὸν ὀνομάζειν οὐδὲν κωλύει. εἴρηται δὲ περὶ τούτων ἤδη καὶ πρόσθεν. ἀλλὰ καὶ νῦν οὐδὲν χεῖρον ἀναμνῆσθαι περὶ αὐτῶν ἐν βραχέσι κεφαλαίοις, ἕνεκα τῶν λόγοις ὑστέροις ἐασοῦσι τε καὶ σὺ μεμαθηκότας ἀκριβῶς τὴν Ἱπποκράτους γνώμην, σοφιζομένων.

ΓΑΛΗΝΟΥ ΠΕΡΙ ΤΡΟΜΟΥ, ΚΑΙ ΠΑΛΜΟΥ, ΚΑΙ ΣΠΑΣΜΟΥ, ΚΑΙ ΡΙΓΟΥΣ.

ΠΕΙΘΗ πραξαγόρας ὁ Νικάρχε, τά τε ἄλλα δεῖ ἰατρικῆς ἐν τοῖς ἀρίστοις νομίζεσθαι, ἔνθα τοῖς περὶ φύσιν λογισμοῖς δεινότατος, οὐκ ὀρθῶς μοι δοκεῖ περί τε σφυγμοῦ, καὶ παλμοῦ, καὶ σπασμοῦ καὶ τρόμου γινώσκειν, ἀρτηριῶν μὲν ἅπαντα νομίζων εἶναι πάθη, διαφέρειν δὲ ἀλλήλων μεγέθει. διὰ τοῦτο ἔδοξέ μοι κοινῇ περὶ πάντων αὐτῶν ἐν τῷδε τῷ γράμματι διελθεῖν. οὐκ ἴνα ἐλέγξαιμι πραξαγόραν, ἐν οἷς σφάλλεται, τοῦτο μὲν γὰρ αὐτάρκως Ἡρόφιλος ἔπραξε μαθητὴς αὐτοῦ γεγονώς, ἀλλ' ἵν' οἷς ὀρθῶς ἐκεῖνος ἔγραψε, τὰ λάθοντα πολλοὺς. περὶ μὲν δὴ τοῦ σφυγμοῦ τί ποτ' ἐστὶ καὶ διὰ τί ὄντα λόγου γίνεσθαι ἄξιον, ἐν τε τῇ περὶ σφυγμῶν πραγματείᾳ δέδεικται, καὶ νῦν εἰρήσεται τοσοῦτον, ὅσον αὖ εἰς τὰ παρόντα χρήσιμον εἶναι φαίνεται. περὶ δὲ τῶν ἄλλων, ἐν τῷδε τῷ πράγματι δίειμι, τὴν ἀρχὴν ἐνθένδε ποιησάμενος. ἁπάντων κινήσεις ἐν τοῖς τῶν ζώων σώμασιν, ὁπόταν ὑγιαίνωσι, διὰ τοῦ γένους φαίνονται, διὰ ὁρμὴν μὲν, ἣ ἐστὶ προαίρεσιν, ἢ ὅπως αὖ ὀνομάζειν ἐθέλουσιν, οἱ τὰ μὲν τοιαῦτα δεινοί, τῆς δὲ τῶν πραγμάτων ὠνησόμενοι ἀμελοῦντες, ἃ δὴ νοῦσόν τε καὶ μυῶν γινόμενα, καὶ τούτους ἔθος ὂν τοῖς ἰατροῖς ὀνομάζειν προαιρετικὰς ἐνεργείας. ἑτέρας δὲ κινήσεις εἰσὶν ἐν τοῖς τῶν ζώων σώμασιν αἱ κατὰ τὰς ἀρτηρίας τε καὶ τὴν διαστολὴν, ἃς προσαγορεύουσι ζωτικὰς, οὔτος καὶ ἄλλου τρίτου γένους κινήσεων ἐν ταῖς φλεψὶν οὐκ ἀνάγκη, ὥσπερ ὧν οὐδὲν ἐν τοῖς πρόσθεν δέομαι λέγειν. ἀλλ' ἥ γε δὴ τῶν μυῶν τε καὶ τῶν νοῦσον γινομένη διὰ τοῦ τὰς χεῖρας, καὶ τὰ σκέλη κινοῦμεν, ἐν τρόμοις καὶ σπασμοῖς, καὶ ῥίγεσιν νοσώδεσιν, ἔνιοτε δὲ καὶ τοῖς παλμοῖς φαίνεται. πάντα γὰρ τὰ τοιαῦτα παθήματα πολυμελεῖς κινήσεις ἐσὶν, ὧν αὐτῶν ὀργάνων, ἀφ' ὧν ὑγιαινόντων ἀεὶ διὰ ὁρμὴν ἀδιτελοῦνται κινήσεις. ὁ τρόμος μὲν οὖν γίνεται τῆς ὀχούσης καὶ κινούσης τὸ σῶμα δυνάμεως ἀῤῥωστίᾳ, οὐ γὰρ δὴ ἑκάστου τῶν μορίων τὰ μόρια τῶν ζώων, οὕτως ὄντα βαρέα, καὶ κάτω φορᾶσθαι πεφυκότα, τάσεις εἰς ἅπαντα τόπον ἔχει κινήσεις. ἀλλ' ἡ διὰ τῶν νοῦρων τοῖς μυσὶν ἀφ' τῆς ἀρχῆς ἀδιπεμπομένη δυνάμις οἷον ὀχήματι, καὶ πῆδημα τῆς κινήσεως αὐτοῖς ὄσην, ἕως ὅταν μὲν ἀρκέσῃ τελέως, ἀπόλυσι δὲ τὰ παραλελυμένα, καταφέρεται καὶ πίπτει κάτω δίκην ὄρνιθος πεπορρύηκότος. ὅθεν οὐδεμία κίνησις ἀρκέπτεται τοῖς οὕτω παθοῦσιν. εἰ δὲ πάλιν γίνοιτο μὲν ἡ δυνάμις, ὀλίγη δὲ καὶ ἀδυνὴς, ὡς μήθ' ἱκανῶς ὀχεῖν τε καὶ βαστάζειν τὰ μόρια τοῦ σώματος, ἢ ὥσπερ τι φορτίον φέρειν μὴ δυνάσθαι, ἀνάγκη τὸ διακείμενον οὕτω μόριον, ἐν τρόμῳ διαθορᾶσθαι. αἱ γὰρ ὑπὸ τὴν δυνάμιν τοῖς ἀδυνέσι κινήσεις βίαιοί τε καὶ πρὸς ἀνάγκην γινόμεναι προμώδεις εἰσίν. εἶναι δὲ πολλάκις ἑωρακέναι βαρύ φορτίον ἠρμένον τινά. εἶτα βαδίζειν ἐπιχειροῦντα πρὸς βίαν, ὡς προμώδης γίνεται τοῖν σκελοῖν. καὶ γὰρ ἐὰν καὶ ταῖν χεροῖν ὑπὲρ βαρὺ βαστάζειν ἐπιχειροῖς, προμώδης ἔσται ταῖν χεροῖν. οὕτω δὲ καὶ ἄνθρωπος ὅταν φοβῆται ἤν τε τι ταῖς χερσὶ δρᾶν, ἤν τε βαδίζειν ἐθέλει, προμάδεις μὲν αἱ χεῖρες αὐτῷ πολεμοῦνται δι' αὐτὸν φόβον, προμώδη δὲ τὰ σκέλη βαδίζειν ἐπιχειροῦσι. διαθαρρεῖ γὰρ ἐκ μὲν δυνάμεως, οὐδὲν ἧττον τὸν ἄλλον φόβος. ἢν δὲ ἅπαξ αὖτη διαπέσῃ, καὶ ἀῤῥωστήσῃ, πᾶν ἄχθος γίνεται, διὰ παντελῶς ἀσφαλέστατον. ὡς τε καὶ τὸ σῶμα τοῦ ζώου κοῦφον ὂν πρότερον, οἷα φορτίον αὐτῷ βαρύνει. γέροντες δ' ὡσαύτως ἀπ' ἀδυνασίας τὰ πολλὰ προμώδεις εἰσίν, ὅσοις τε δι' νόσον ἡ τοῦ σώματος ἰσχὺς ἐπόνησεν, ὅδε πού τοις ἄνευ προμῶν αἱ κινήσεις. ἐν πᾶσι γὰρ τοῖς οὕτως ἔχουσιν ἡ κινοῦσα τὰ μέρη καὶ βαστάζουσα δυνάμις, ἀῤῥωστήσασα νυνὶ, ὅσον ἐπέφυκει πρότερον ἄρειν, οὐκέτι δύναται. καθάπερ ὀκλάζουσα πρὸς τὴν κίνησιν. ἔνθα δὲ ἂν ὅλος ὁ τόνος ἐνδῷ τῆς φύσεως, ἐντεῦθα τοῦ λιποψυχοῦντος ἀκροῦται τὰ σώματα, δεῖ σφετέρῳ βάρει φέρεσθαι κάτω. καὶ ἐμέσαν ἐντεῦθα καθάπερ ἐν παραλύσεσιν, εἰ πᾶσαν τὴν δύναμιν ἡ ἰσχὺς ἐπελελοίπει τελέως. ὅσον δὲ αὖ τοῖς λέπτεται, ὥσπερ πάλιν ὀχεῖν ὑπέχειρε. δύναται δὲ οὐδ' ἐν νῦν ὅσον βούλεται δὲ

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 371 sur 494

τὰ δὲ ἀδῆλα. ἀλλ' ὀλίγου μὲν τι κινδύνου, τὸ πλέον δ' ἀφελείας, ἀπελθὼν καὶ κωλύσω ἐγκαταλείπουσα καὶ ταύτην τὴν λίνησιν, ἀφ' ἧς οὖν ὑπ' ἀνάγκης τοῖς σώμασι φθορὰ κάτω. τούτου συνεχῶς ἀφαιρουμένου, καὶ τῆς ἄνω φορᾶς ἐκδεχομένης, ἀεὶ τῆς κάτω, σπασμὸς δὲ ἀφ' ἁπλῆς μὲν καὶ σώδετος ἡ πᾶσα γίνεται λίνησις. ἀμεταβούλητον ἀεὶ τῶν μορίων ὄντος τόπος, ὄνομα δὲ τῷ πάθει βόμος ἐκ μὲν τῆς κάτω, φορᾶς τοῖς σώμασι τῷ σφετέρῳ βάρει γινομένης, ἄνω δὲ ἀφ' ἁπλῆς ὑπὸ τῆς δυνάμεως αἰρομένης. ἀλλὰ καὶ παλμὸς ἴσως φήσει τις ὡσαύτως ὢν τρόμῳ κίνησις ὀξεῖα ἀβούλητός τε καὶ ἀκούσιος ἐπαιρομένῳ τε καὶ καταφερομένῳ τῶν παλλομένων μερῶν, πῆ ποτ' οὖν διοίσει τρόμος παλμοῦ, μέχρι μὲν τοῦ δὲ φαίνονται μηδὲν ἀλλήλων διαφέροντες. διγνωκόσι δέ, οὔτε γὰρ τόπον πάσχοντα τὸν αὐτὸν φημὶ εἶναι τοῖς παλλομένοις, οὔτ' αἰτίαν, οὔτε σύμπτωμα. τρέμει μὲν γὰρ μὴ θελόμενον & κινεῖν τὸ κῶλον ὀλίγις. πάλλεται δὲ τὰ παλλόμενα καὶ ἀποκάμνοντα τύχῃ, καὶ μηδεμίαν κίνησιν αὐτοῖς ἐπάγηται. ἀπατῶνται δὲ καὶ ταῦθ' οἱ πολλοί, κεφαλάς τε τρομώδεις ὁρῶντες, ἀκίνητόν τε χεῖρα καὶ σκέλος, ὡς ἂν ὀξείαν, ἀρτιπαλλομένην ἐχόντων τινῶν, ἔπειτ' οὐδὲν ἧττον τρεμόντων, οὓς χρὴ διδάξαι τὸν λόγον τοῦτον, οὐχ ὑπὸ ἐμοῦ νῦν πρῶτον λεγόμενον, ἀλλὰ καὶ πολλοῖς τῶν παλαιῶν, οὐχ ὅσοι φαίνονται λινεῖσθαι ταῦτα λινεῖσθαι φασὶ μόνα. πολλὰ γοῦν ἀκίνητα μὲν εἶναι δοκεῖ, ὄντα καὶ τὸν αὐτὸν ἐπέχοντα τόπον, οὐδὲν δὲ ἧττον λινεῖται. ὅσα γοῦν ὄρνιθας οὐ μόνον ἄνω καὶ κάτω φερομένους, ἀλλὰ κἂν ὄντα τόπον ὃν ὀξὺ ἀφίστανται ὧσιν, ὃν λινήσει καὶ τοῦθ' ὑπάρχειν. ἐὰν γοῦν ὃν ἐκείνῳ ὀξὺ τόπῳ νεκρῶν ὄρνιθος σῶμα τεθῇ, ῥᾳδίως ὑπὸ τῆς γῆς κατασχεθήσεται ὀξὺ βάρει ῥέψαν, ᾧ δῆλον ὅτι καὶ τὸ μόνον ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ τόπου σῶμα, λινήσει τινὶ προσχρώμενον ἐμετεωρίζετο, κατὰ τοσοῦτον μόριον γε λινήσεως, ὅσον ἔσχεν ἄν, εἰ μόνῳ ὀξὺ βάρει, καταφερόμενον τετύχηκεν. ὡς τε καὶ δυνατὸν ἀκινησίαν εἶναι, σώδετός ὄντι λίνησις ἐκ δύο πηδῶν. εἰς ἐναντίους τόπους ἀπάγειν τὸ σῶμα δυναμένων λινήσεων, συγκεμένη. ὧν εἰ ἑτέραν ἀφέλοις τὴν ἄνω, τῇ λοιπῇ ὄψει ῥᾳδίως εἰς τὸν κάτω τόπον ἀπάγουσαν τὸ σῶμα. τοῦτ' ὂν & Ἱπποκράτης διδάσκει ἐπὶ τῶν ἑσάναι, ἕλκεσιν ἥκιστα συμφορεῖ. καὶ ἄλλως, ἢν μὲν σκέλει ἔχῃ τὸ ἕλκος, οὐδὲ καθῆσθαι οὐδὲ πορεύεσθαι ἀλλὰ ἡσυχίαν ἔχειν, ἀτρεμίζειν, & συμφέρει. τὸ γὰρ ἀτρεμίζειν, τὴν ἡσυχάζειν, ὡς ἀφελοῦσι, ἐπαινεῖ. τὸ δὲ ἑσάναι καὶ καθῆσθαι φησὶν ἥκιστα συμφέρειν. ἕτερόν τι τοῦ ἀτρεμίζειν καὶ ἡσυχάζειν τυγχάνον, ὡς ἔστιν ἰδεῖν καὶ τόθ' οἱ μῦς βαστάζοντός τε καὶ ἀπὸ τῆς γῆς ἀφαίροντος, καὶ ὀρθοῦντες τὸ σῶμα. ἀλλ' ὅμως, τοῦ πορεύεσθαι οὐδὲν ἧττον τὸ ἑσάναι ἀσπάζονται, ὡς ἂν καὶ αὐτὸ λινήσεις ὄν. ἀρθήσεις γοῦν τῆς ψυχῆς τῆς λινούσης τε καὶ ὀρθούσης τὸ σῶμα, ῥᾳδίως ὄψει κείμενον ὑπὸ τῆς γῆς τὸ πρόσωπον ὂν ὀρθὸς, ᾧ δῆλον ὅτι καὶ ὁπόταν ὀρθὸν ᾖ, οὐκ ἴσῃ ἀκίνητον. ἀλλ' εἶχέ τι κινδύνου τε καὶ βασάνου καὶ ἀφαίρου αὐτό. ἐγὼ μὲν οὖν οὐδὲ τὸν κατακείμενον ἄνθρωπον, εἰ τὴν μὲν κεφαλὴν ὑψηλοτέραν ἔχοι, οὗ δὲ πόδας ταπεινοτέρους, οὐδὲ ὅλον ἀκίνητον εἶναι φημι πανταπασιν, ὑπερέρει γὰρ ἂν ῥᾳδίως ὑπὸ πόδας ἀπὸ τῶν ὑψηλοτέρων εἰς τὸ κάτω τοῦ ῥέποντος, εἰ μή που λινήσει τὴν ῥοπὴν ταύτην ἀντισήκουσαν. ταῦτ' ἄρα καὶ ὁ Ἱπποκράτης ἔλεγεν, εἰ δὲ καὶ πλοπεπῆς γένοιτο, καὶ καταῤῥέοι ἀπὸ τῆς κλίνης ὑπὸ πόδας, διενόητο δεῖ. τὸ γὰρ ὑπὸ οὗ πόδας ὑπερέχειν κατακείμενον, ἀῤῥωστοῦσιν ἐκάστοις δυνάμεως βεβαιότατον ὂν γνώρισμα. ἑσάναι μὲν γὰρ ἢ καθέζεσθαι, ἢ ἀνίστασθαι μὴ δυνάσθαι, δεινὸν μὲν, ἀλλ' ἧττον δεινόν, ἀρκλήγουσι γὰρ πολλοὶ τῶν νοσούντων εἰς ἕκαστον ἀδῆλως οὕτω ποιοῦντες. τὸ δὲ μὴ κατακεῖσθαι δυνάσθαι ζοντος τρόπου, ἀλλὰ καὶ ταῦθ' ὑπὸ νεκρὸν καὶ ἄψυχον σῶμα κατάφερεσθαι, κακῶν ἔσχατον, ὅσον γε δὴ πρὸς χυμῶν ἔῤῥιψιν ἐκάλεσεν. ὅπερ οἱ ἀγκυκεσάμενοι τὸ σύγγραμμα, μὴ νοήσαντες ἐλάβοσαν πολλά. τὸ γὰρ κατακεκλῆσθαι δίκην ἀψύχου σώματος, ὡσανεὶ τὸ τόνου τελέως ἐκλελυμένου τε καὶ ἀκλωλότος, ἔῤῥιψιν εἶπεν. ὡς τε μὴ ταυτὸν εἶναι τὸ ἔῤῥῖφθαι δοκεῖ κατακεῖσθαι. ἀλλ' ὃν ἔχει λόγον τὸ κατακλίνεσθαι πρὸς τὸ κατακεῖσθαι, οὕτω κἀκεῖ τῶν ὀρνίθων ἕτερον μὲν ὄντι ὑπὸ τοῦ γλυκοῦ κατακλίνεσθαι ἕτερον δὲ, ὡσεῖ ὑπὸ τοῦ γλυκοῦ. τὸ μὲν γὰρ, ἐνέργεια, τὸ δὲ, πάθος ὡσαύτως οὖν τούτοις ἐνέργεια μὲν ἡ κατάλυσις ὀξὺ, πάθημα δὲ, ἡ ἔῤῥιψις. πρός τι δὴ μοι τοῦτ' ἐλέγετο, ἵνα σὺ ἐπηρκότας ἢ σκέλος, ἢ χεῖρα, κἄπειτα φυλάττοντας ὡς ἔχουσι, μὴ δέξῃς ἀκινήτους εἶναι. μὴ δ' ἂν ὅτι μάλιστα συγχάσωσιν ὧν & τὸν αὐτὸν ἀεὶ κατέχοντες τόπον. εἰδ' οὐ βούλει συγχωρῆσαι κίνησιν ὑπάρχειν τοῖς οὕτω διακειμένοις, ἀλλ' ἐνέργειάν τε πάντως αὐτοῖς συγχωρήσεις ὑπάρχειν. καὶ διάπλασίαν γε τῷ βάμματι ταύτῃ τῆς ἁπλῆς ἐνέργειας. ἐν μὲν γὰρ ταῖς ἁπλαῖς ἐν χυμὸς ἐνεργεῖ μυδῶν, ἅτοι τῶν καμπόντων, ἢ τῶν ἐντεινόντων τὸ κῶλον. ὅταν δὲ ἀποτείνας αὐτὸ διαφυλάξῃς, ἄμφω τὰ χυμὼ τῶν μυδῶν ἰσοδυνάμως ἐνεργεῖ. εἰ δὲ τούτου μνημονεύεις, ἀληθῆ παραφυλάξεις εὑρήσεις ἀεὶ τὸν λόγον, ὅτι δὴ μηδεμίαν ὕλην χειροῦταί τι κινεῖσθαι κίνησιν, οὐκ ἐγγίνεται τρόμος. ἀδυνάτου γὰρ ὄντος, καὶ ἀσχόλου κινήσεως σύμπτωμα. ὅθεν ὅτῳ κινεῖσθαι σώματι μυδὸν ὅλως ὑπάρχει, πανταπάσιν ἴσθι, ὡς οὐδὲ πρὸς τὴν κίνησιν ἀδυνάτως καὶ ἀδυνάτου ὑπάρξει. παλμὸς δ' ἐγγίνεται καὶ τοῖς ἀκινήτοις συμβέβηκε. καὶ γὰρ ὀφρῦς, καὶ βλέφαρον, καὶ ὀφθαλμὸς, ἐπαίρονται πολλάκις ἄνευ βουλήσεως ἁπάσης. ᾔδειν καὶ τοῦτο γε σαφῶς οἶμαι θεάσασθαι μεγάλην ἔχον μοῖραν εἰς ἐπίγνωσίν τε τοῦ πάθους τῆς φύσεως, ἀκριβῆ τε διάκρισιν ἀπὸ τῶν τρεμόντων. αἱ μὲν γὰρ ἐν τοῖς παλλομένοις μέρεσιν ἐπάρσεις τε & δέσεις φαινόμεναι, διατάσεις εἰσί τινες τῶν σωμάτων, οἷα πληρουμένων. ἄνθρις τε πάλιν κενουμένων σπιζησῆς. αἱ δὲ ἐν τῶν τρεμόντων, ὅλου τοῦ κώλου κινήσεις εἰσί. ποτὲ μὲν εἰς τὸ κάτω ῥέποντος, ἄνθρις δ' ἄνω φερομένου. διασέλλεται δὲ οὐδέν, οὐ δὲ συσέλλεται. διὰ ταῦτα τρέμει μὲν ὅλον τὸ μέρος ὁπόταν τι σφαῖρα ἔνεστιν ἐν μέρει. οὐδενὸς ἀκινήτου τῶν ἐν αὐτῷ μένοντος ἀλλ' ὁμοίως μέν, οἱ μῦς. ὁμοίως δὲ τούτοις, ἀρτηρίαι & νεῦρα, & φλέβες καὶ αὐτὰ τὰ ὀστᾶ. καὶ τὸ σέρμα, ποτὲ μὲν ἄνω φέρεται, ποτὲ δὲ, κάτω, πάλλεται δὲ οὐ πάντα. νεῦρον γοῦν ἢ ὀστοῦν ἢ χόνδρον, ἅτοι τοιοῦτον ἕτερον, οὐκ ἂν ἴδοις ποτὲ παλλόμενον. οὐ γὰρ ἔχει κοιλίαν ἧς ἐν μέρει διασελλομένης τε & συσελλομένης, ἐπαίρεσθαι μὲν, ὅταν διασέλληται. συμπίπτειν δὲ ὅταν συσέλληται τοῖς μέρεσιν ὑπάρξει. ἀλλ' ἔστι μοῦν ὅτι πάθος μόνον ὁ πάλμος, ὡς Ἡρόφιλος ἐνόμιζεν. ἢ καὶ τὸ σέρματος, ἢ ἀέρ-

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 372 sur 494

τικεῖῶν, ὡς ὑπολάμβανε Πραξαγόρας, ἄῤῥις ὅδε σκεψόμεθα. τῆ γὰρ παρὰ τῆ τῶν ἀειπονθότων τόπου ζητήσει, οἰκειοτάτη ἡ σκέψις. τὸ δ' ἐμὲ νῦν εἶναι τοσοῦτον λαβόντα εἰς τὸ πρόσθεν ἰωμεν. ὅτι διάσασις μὲν τις ὀδὴ καὶ σωίζησις παρὰ φύσιν ὁ παλμός. ἀκούσιος δὲ κίνησις ἄνω τε καὶ κάτω τῶν μορίων γιγνομένη φρόμου. ἔστι δὲ οὐ ταυτὸν οὔτε τὸ ἄνω φέρεσθαι, τὸ διασείεσθαι, οὔτε τῷ κάτω, τὸ συσείεσθαι, τὰ μὲν γὰρ ἄνω καὶ κάτω φερόμενα τὸ πρότερον ἀπολειπόντα τόπον, εἰς ἕτερον μεθίσταται. τὰ διασειόμενα δὲ, καὶ συσειόμενα τὴν ἀρχαίαν ἕδραν φυλάττοντα, τὸ μὲν, ὑπολαμβάνει τὸ χωρίς χωρίου, τὸ δὲ, ἀχλέπτει. ὥς τε τὸ κινεῖσθαι μὲν, ἀμφοτέροις κοινὸν, οἷόν τε διασείεται καὶ συσείεται. καὶ μὲν τοι καὶ ὅσα κάτω τε καὶ ἄνω φέρεται. ἴδιον δὲ τοῖς μὲν, ἐλάττονα τόπον ἢ πλείονα διατελεῖφόνα, τὸν δ' ἀρχῆς οὐκ ἀπολείπουσι. τοῖς δὲ, ἀεὶ τοὺς τόπους ἀμείβειν, μὴ ποτὲ γε ταυτῷ μένουσι. δείξει δὲ οἶμαι καὶ τοῦτο μοι διορισμοῦ πῶς τὸ πάντη τ' λόγου ἀληθεύειν. πολλάκις γὰρ ἡδη πλείονων ἅμα μυῶν, ἢ τινὸς ἑνὸς μεγάλου σφοδρῶς παλομένου, σωιπεπάρεται μὲν διασειομένοις αὐτοῖς τὸ κῶλον, ὥῤῥις δὲ καταπέπηε συσειομένοις. ὑπάρχειν τε καὶ θέσιν τοῦ κώλου, τρόμον οὐ χρὴ καλεῖν, ὅτε γὰρ σαφῶς οὕτω παλομένους μύας, οἷς κινεῖται τὸ κῶλον. αὐτή τε ἡ κίνησις, οὐχ οἵα τοῖς τρομουσιν. ὧδι μὲν γὰρ τῶν διὰ τοῦ παλομένους μῦς ὑπὸ κινήσει τὸ κῶλον ὅλον ἰσχόντων, ἰδίοις καὶ ἀιδιοτοῖς πέρασιν ἑκατέρα τῶν κινήσεων περιγράφεται. τῶν δὲ τρεμόντων τὸ πάθος, οὐ τοιοῦτον. ἀλλὰ τῆς ἑτέρας κινήσεως ἔτ' ἀρχομένης, ὡς αὐτὸς φαίνεται τὴν ὑπαντίαν αὐτῇ σωιπεπουσαν, εὑρήσεις. ὥς τε ἀεὶ μὲν τῇ ἄνω φορᾷ ἐπιλέγεσθαι τὴν κάτω. ταύτην δ' ὑπὸ ἐκείνης πάλιν κωλύεσθαι σωιζῶς. ἀτελεύτητον μὲν ἀεὶ τῆς ἄνω φορᾶς. ἀτελευτήτου δὲ ἡ κάτω ῥοπῆς ὑπαρχούσης. τὰ δὲ μέσοι τῶν παθῶν τὰ γνωρίσματα, καὶ τοῖς δὲ τοῖς συμπτώμασιν ἀλλήλων διαφέρει. τόπον δὲ πάσχοντα, ὃ τὸ ποιοῦν ἄπορον, ἐφεξῆς χῶ ἐμὸς σκοπεῖσθαι. πνεῦμα παχὺ ὃ ἀτμῶδες οὐκ ἔχον διέξοδον, ἄπορον εἶν φημὶ παλμῶν, ἀθροίζεσθαι δὲ ὅταν φημὶ χρῶσαι κατά τινα κοιλότητα, μὴ κομιδὴ μικραν, εἰ μέλλει τῶν διαπνοῦσιν ἀιδιοτῶν ἕξειν τὸ μέτριον, εἴρηται μὲν δὴ τὸ παῦν γε κεφαλαίῳ. δεῖ δέ σε τῶν ἀποδείξεων ἐπὶ πνεύματικῶν μὲν εἶναι τῶν οὐσίαν ὅλου αὐτῷ τιθέναι, δεῖ τὸ τάχος τῆς κινήσεως. τί γὰρ οὕτως ῥᾳδίως ἀθροίζεσθαί τε καὶ κωλύεσθαι δύναται ἄλλο πλὴν πνεύματος. ἐστι μὲν γὰ τὰ σωιπεφύτα τ' ἄνθρωπον, ὡς Ἱπποκράτης ἐδίδασκεν ἡμᾶς, σφραῖα, ὑγρὰ, καὶ πνεύματα. μέμνησο δέ πως αὐτῶν ὡς τε. τὰ ἰσχνὰ λέγων, ὃ τὰ φυσώμενα. ἰσχνὰ μὲν τὰ σφραῖα ἑαλῶν, πυκνότερα γὰρ καὶ ἀποτείνει τὰ ὑγρὰ. φυσώμενα δὲ, τὰ ὑγρὰ, πυκνότερα γὰρ ὑπὸ τῶν σφραῖων. φυσώμενα δὲ τὰ πνεύματα, πάντη γὰρ ὀξύκινητον τὸ σωματῶν ἐν ἀκαρεῖ χρόνῳ ῥᾳδίως τε καὶ ἀκωλύτως. ταχεῖαν δ' ἢν κένωσιν, ἢ πλήρωσιν, ἢ διάσασιν, ἢ σωιζησιν, ἢ θέσιν, ἢ ἕπεσιν, ἢ τινα ἄλλην κίνησιν, οὐδὲν ἂν τῶν ἀπάντων ἐργάσαιτο, πλὴν πνεύματος. ὥστε ὃ παλμῶν οὐσία, οὐσία μὲν τὸ πνεῦμα, ποιότης δὲ τῆς οὐσίας ὑγρότης ὅδε, καὶ παχύτης, ὡς ὀλίγῳ πρόσθεν ἐλέγομεν. ἥνικα παχὺ καὶ ἀτμῶδες ὄντος μάσαμεν αὐτό. εἰ μὲν ἀθρῶοδὲ εἴη ὃ λεπτὸν, καὶ καθαρὸν, ἀκωλύτως διεξερχόμενον, οὔτε πληρώσει πότε, οὔτε διγνώσει τὰ μόρια. τὸ δὲ παχύτερον, ἢ κατὰ ὃν πόρους τῶν σωμάτων ἐν οἷς ἀθροίζεσθαι ἐγόμενον ἐντός, εἰ μὲν ἔχοι κοιλότητα τὸ σῶμα, ταύτην πληρώσαν, ἠγειρέ τε καὶ διέσειλε τὸ περιέχον. εἰ δ' οὐκ ἔχοι μεταξὺ διοῖν ἀθροιζομένων σωμάτων, ἀφ' ἑτέρου ἑτέρου ἀφίστησιν, ἐπικτᾶσθαι ἑαυτῷ κοιλίαν ἐργαζόμενον ἕτερος ὁ βρόπος ὁ διὰ τόρος ἐρημίας. ὃ περὶ τὸ δ' ἕρμα παλμοὺς ἐργάζεται πολλάκις, οὐκ αὐτοῦ τὸ δ' ὅρμαζες ἐν ἑαυτῷ κοιλότητά τινα λειπομένη, ἀλλ' ἐν τῷ μεταξὺ τ' ὅρμαζες ὃ τ' ὑπερκειμένων σωμάτων ἀθροιζεῖ) τυνικαῦτα τὸ πνεῦμα. ὁ δὲ βρόπος ὁ πρότερ) ἐρημίας, ἐν μυσὶ μάλιστα γίνε) κοιλότητες γὰρ ἐν τόποις εἰσὶ πολλαί τε καὶ σμικραί. Πραξαγόρας δὲ, καὶ ταῖς ἀρτηρίαις ἀναπίπτουσι σφυγμὸν, ὥσπερ ἀμελῆ ὃ παλμὸν, καὶ βρόμον, ὃ πασμὸν ἀρρυθμίαν πάθη. ὃ σφυγμὸν μὴ ἐν τοῖ καὶ φύσιν ἔχειν. παλμὸν δὲ ὃ βρόμ), ὃ πασμὸν, ἀλλήλων μὴ διαφέρειν μεγέθ, κινήσ ἐν ἐν πρὸς φύσιν. ὅτι δὲ ὀρθῶς ἐγίνωσκε μόνας ἀρτηρίας ἀναφέρων τ' παλμὸν, ὃ χαλεπὸν ἀγνοῆσαι. ἐμφῶς γὰ ὄψινῆσθαι πολλάκις ὃ τὸ δίερμα παλόμενον, καὶ οὐ μῦς, ὀδεμιᾶς καὶ τ' τόπ) ἀρτηρίας ὄσης. εἰ δὲ ὃ τυχαίη τις ὅδε νομισθῆ μικρᾶς ὑπαρχόσης. ὡς ἂν ἵνα φανερῶς γνῶναι δύνασθαι τ' τοσαύτην διάσασιν οὐκ ἐν καὶ τὸ τ' ἀρτηρίας μέγεθος. εἰ δ' ὀρθῶς γίνοι ὧδε μυώδεσι σώμασι μόνοις ἀναδέασι τ' παλμὸν, ὧδε μοι δόκει μᾶλλον ἄξιον ὑπόσκεψεως εἶναι. ἐγὼ μὲν γὰρ καὶ παῦν νομίζω σαφῶς τὴν ἀρτηρίαν οὐ μόνον παλμῶσθαι ἀλλὰ καὶ πασμῶδές τι πολλάκις ἐμφαίνουσαν εὐθέως. ὥσπερ ὃ ἄλλοι τῶν περὶ αὐτῶν σφυγμὸς διανοῶν ὁμολογοῦσιν, ἀλλὰ περὶ μὲν τούτου μακρότερός τε ὁ λόγ) ὅδε, καὶ τοῖς περὶ σφυγμῶν εἴρηται. κατὰ δὲ τὸ δίερμα μόνον φανερῶς φαίνονται παλμοὶ γινόμενοι πολλοῖς τῶν ἀνθρώπων οὐκ ὀλιγάκις, ὅταν ἀτμῶδες πνεῦμα κατά τι μόριον αὐτοῦ γεννηθῇ, ἰσχνὸν τε καὶ βραδύκινητον κατὰ τὴν διέξοδον. οὕτως δὲ καὶ ἐν μυσὶν ἢ ἄλλοις τινὶ σώματι φυσώδες πνεῦμα πλεονάσῃ, κατ' ἐκεῖνο παλμὸν ἐργάζεται. ὅτι δὲ πνεῦμα παχὺ, καὶ ὁμιχλῶδες, ἢ ἀχλυῶδες, ἢ φυσῶδες, ἢ ὅπως ἂν ὀνομάζειν ἐθέλοις, ἄπορον γίνεται παλμοῦ. καὶ δὴ ὅτι τῶν ἡλικιῶν αἱ ψυχρότεραι παλμῶ δύάλωτοι, καὶ φύσις σώματος ἡ ψυχροτέρα, καὶ χωρία ψυχρὰ, καὶ ὥρα τοῦ ἔτους ἡ χειμερινὴ, καὶ βίος ἀργὸς ἐν πλησμονῆς τε καὶ μέθαις. ἐδέσματά τε ψυχρὰ καὶ φυσώδη. καὶ πάνθ' ἁπλῶς ὅσα τὸ σῶμα κατάψυχει. τὰ δ' ἐναντία τῶν δὲ καθαρετικὰ ὄντα αὐτίκα τῶν παλμῶν. τὰ μὲν γὰρ θερμαίνοντα, λεπτύνει τε τὸ πνεῦμα καὶ τὰ σώματα τίθησιν ἁραιὰ καὶ μαλακά. τὰ δὲ ψύχοντα πυκνοῖ μὲν, τὸ συνάγει, καὶ μένειν ἀναγκάζει τῶν σωμάτων οὓς πόρους. παχύνει δὲ ἢ πάχυνσι ὃ θολερὸν ἀφ' ἑκάστου ἢ πνεῦμα. ῥᾳδίως οὖν ἴσχεται, διαπνεῖσθαι μὴ δυνάμενον, τῷ θ' ἑαυτοῦ πάχει, καὶ τῇ τῶν περιεχόντων αὐτὸ σωμάτων πυκνότητι. τὰ δὲ θερμαίνοντα πάλιν ὀξὺ ὑπαναντίου τοῖς ψύχουσι χέοντα καὶ χαλῶντα καὶ διανοίγοντα τῶν σωμάτων οὓς πόρους, αὐτό τε τὸ πνεῦμα λεπτύνοντα, ἢ πῶς τὴν κίνησιν ἐπεγείροντα ῥᾳδίως, οὕτως ἢ δύσπετεῖς αὐτῷ τὰς διεξόδους ὀργάζεται. δὴ δὲ καὶ τὰ ἰάματα τῶν παλμῶν οἱ παλαιοὶ τῶν ἰατρῶν ὀξεῦρον, ὅσα λεπτύνειν τε καὶ θερμαίνειν δυνατά. οἷα δὴ τά τε δι' εὐφορβίου, καὶ πυρέθρου, καὶ λη-

μνησίας,

μνησίας, καὶ θείου, καὶ πεπέρεως. ὅλα τε ἄλλα τοιαῦτα συγκείμενα φάρμακα. ☾ τῶν ὑλάτων δὲ, τὰ γῆ/
θεν ἀνίοντα θερμὰ, καὶ τούτων μᾶλιϲτα τὰ νιτρώδη τε καὶ θειώδη καὶ ἀσφαλτώδη τε ταῦτα ἐπαινῶϲι. χρῶν/
ται δὲ καὶ θαλάττῃ θερμαίνοντες αὐτὴν, καὶ ἅλμῃ ἐξ θαλάττηϲ μὴ πηγαίᾳ. καὶ πίνειν διδόαϲι τὰ θερμαίνον-
τα φάρμακα, καὶ μάλιϲτ' αὐτῶν τὰ ϲὺν ἀϲφοδέλῳ συγκείμενα. ὅϲον μὲν γε καὶ ἐξωθεν ὑπὸ πιθήμενον, θ μόνον πινό
μενον ἀγαθὸν φάρμακον, ὡϲ ἂν ἐκθερμαίνειν τε ἅμα καὶ λεπτύνειν καὶ ξηραίνειν ἀκριβῶϲ δυνάμενον. παλαι̃
μὲν δὴ παντὸϲ ἡ γλίσχρα ϲὴ θεϲ ψυχῷ, τρόμῳ δ' ὁδήμια πρόφαϲιϲ, ὁδὲ τὸ ψυχρὸν ἄπορ. ἀλλ' ἡ μὲν διάθεϲιϲ,
ἀῤῥωϲία ϲὴ κινήϲιϲ θεϲ σῶμα δυνάμεωϲ. ϲὴ δ' ἐϲ ὅϲον ἄγειν αἰτίας δυναμένης, οὐχ ὁρᾶϲθαι. ἀλλ' ἔτι προφῆϲ ἀκρ
ειάϲ, καθάπερ ὑπ' χολήραις καὶ ῥύμαϲι πολιίαϲ ἰχυροῖϲ, καὶ ϲφοδραῖϲ ἀιμορῥαγίαιϲ, καὶ τοῖϲ ἀκρατόροϲιν
ἢ λυθρώντοϲ τοῦ ζωτικοῦ πνεύματοϲ, καθάπερ ὑπ' ϲωμαχικαῖϲ καὶ καρδιακαῖϲ ἐκλύϲεϲιν, ἢ βιαίαϲ καὶ ϲφοδραῖϲ ψύξεωϲ
καταλαμβανούϲηϲ, ἢ πλήθουϲ αὐτῶν οἷον φορτίου βαρυύοντοϲ, ἀῤῥώϲτουϲ εἰϲ τὰϲ κινήϲειϲ γίνεται. ὅθεν ὁδὲ τῶν ἰαμά/
των ὑπ' ὄφιν τοῖϲ τρέμουϲιν, ὥϲπερ γε τοῖϲ παλμώδεϲιν. ἀλλ' εἰ μὲν ὑπὸ λιποψύξεωϲ τρέμοιεν, τὸ θερμὸν, ἰα/
μα αὐτοῖϲ ὄϲιν. ὡϲ ὅϲοι γε χειμῶνοϲ ὁδοιπορῶντεϲ εἶτα ὑπ' κρύοϲ λιποτρῶ καταληφθέντεϲ ἡμιθνῆτεϲ τε ὑπ' τρομώ
δειϲ οἰκαδε παρεγένοντο, ῥάϲαντεϲ τὸ πάθοϲ ἀπηλλάγηϲαν ἐκθερμανθέντεϲ. ὁμοίωϲ τοῖϲ ἰώμαϲι, ☾ ὅϲα ὑπὸ πυ
ρετῶν καταβολαῖϲ ψυχόϲαιϲ ῥιγόντεϲ τε καὶ τρέμοντεϲ. εἰ δὴ διαφορούμενοι γίνοιντο τρομώδειϲ ὡϲ ὑπ' ἐκλύϲεωϲ
καρδιακαῖϲ τε καὶ ϲομαχικαῖϲ, τὸ θερμαίνειν τούτουϲ κακῶϲ ἐχοι τοῦ, αὐτὸ γὰρ τἐναντίον ὑπ' τοῖϲ δὲ πυκνῶϲαι
χρὴ τὴν ὑπόφανειαν, ὅϲα ψύχει καὶ ϲύφει καὶ ϲωλήνει ὅϲ πόροιϲ πϲοφοροῦντα, ὐχ ὅϲα θερμαίνει, καὶ χα
λᾷ, καὶ ἀναπεπταμένουϲ ἐργάζεται. εἰ δ' ἀκρείᾳ τροφῆϲ ὡϲ ὑπ' τοῖϲ ἀκρατόροϲιν, ἢ ὑποδριγωθεῖϲιν, οἱ τρο-
μοι γίνοιντο, τούτῳ μὲν ὁ δὲ λόγου δεῖ. παντὶ γὰρ δῆλον ὑπ', ὡϲ τροφῆϲ οὔτοι γε χρήζουϲιν. ὁϲοι δὲ ϲὰ πλῆθοϲ
ὑγρῶν βεβαρημένουϲ ϲὴ δυνάμεωϲ τρέμουϲιν, ἀλλ' ἰχνώϲειϲ ἰάματα τούτοιϲ. καθάπερ πε καὶ Ιπποκρατηϲ διδα/
σκει λέγων. ἐϲυμαργήνῳ οἰλιετεῖϲ ἢ, ὁδὲ ἅιμα ἐμέϲαι ὡϲ ἔτυχε βυγατέρα, ἀπέϲφαλτο ὁ ϲόμα ϲὴ μήτραϲ. καὶ ὀδ
ἰσχίον. καὶ ὀδ ϲκέλη ὀδύνη. πᾶϲα ϲφυρὸν φλεβοτομηθεῖϲα. ἐρρήϲη. ☾ δι τρόμοι τὸ ϲῶμα παῦ κατεῖχον. ἀλλ' ὐδὲ
τὴν πρόφαϲιν δεῖ ἐλθεῖν, καὶ ϲὴ πϲοφάϲεωϲ τὴν ἀφορμὴν, γυναῖα μέμνηται μετὰ πόνου, ὁ καθαρθέντοϲ τὴν
λεγομένην τὰ διύτορα λοχείαν κάθαρϲιν, εἶτα τρομώδηϲ γλιομένη, ὥϲπερ φυϲὶν ἰαϲάμενα φλεβοτομήϲαϲ ἀπὸ
ϲφυρᾶ. καί τοι τρόμοι τὸ ϲῶμα παῦ ἔχον. τι δὴ ἕτερον ἀνίϲταται ὑπ' ταῦθα, ἢ ὅτι ἕτεροϲ ὸκ ἂν ἐφλεβοτόμηϲε.
ψυχρὸν γ' ἐὸν πεπίϲυϲτ' τὸ πάθοϲ ὅμοιοϲ. τὸ δ' αἷμα θερμὸν. ὅπωϲ ἐτόλμηϲεν ἄνηϲ αἵματοϲ κφῦϲ, ὑπ' πάθει
θερμαίνεϲθαι δοκοῦϲα. ἀλλ' ἐγὼ φυϲὶν ἐτόλμηϲα, καὶ διδάϲκει. καὶ διατ. ἀλλ' ὐδὲ τὴν πρόφαϲιν δεῖ ἐλθεῖν.
☾ τ' πϲοφάϲιοϲ τὴν ἀφορμὴν. τὸ ὑπoχλὸν φυϲὶν ὐδὲ ϲάμενα, καὶ τὸ ὑπoχλὸντοϲ τὴν αἰτίαν. τὸ μὲν οὖν ὑπoχλὸν,
ὧν αἵματοϲ πλῆθοϲ. αἰτία δὲ αὐτὸ, τ' μήτραϲ ἡ πρὸϲ τὸ ἰχιοντεϲ ἐγκλιϲιϲ, δι ὧν ὸκ ἐκαθάρθη τὸ γυάϊον. ὁπ
οὖν ἐχρὼν αἷμα κφωθῶναι μὴ κφόμενον, ἀλλ' ὑπ' τὸ ϲώματι πλανώμενον ἄχθοϲ ὧν τῇ φύϲει, ὁθὲν ὥϲπερ τὸ
τρόμε τὴν μὲν πρόφαϲιν αἵματοϲ πλῆθοϲ, ἀφορμὴν δὲ ϲὴ πϲοφάϲεωϲ, ϲὴ μήτραϲ τὸ πάθοϲ, εἶτα τὸ μὲν
πλῆθοϲ ὑπλιξαμένη τὴν κφωϲιν, τὸ πεπονθὸϲ δὲ μέρηϲ τὸν τόπον δι' ὃ χρὴ λιφωθῆναι, ϲταθεὶϲ ἅμφω τοῦτα,
τὴν ἀπὸ τοῦ ϲφυρᾶ φλεβοτομίαν μὲν ἐποιήϲατο, φλεβοτομίαν μὲν ὅτι λιφθὲν αἷμα ἐβόλλε, ἀπὸ ϲφυρᾶ δ', μήτρα
γὰρ ἐπεπόνθει. ὅτι μὲν οὖν αἵματοϲ πλεονάζοντοϲ φλεβοτομεῖν χρὴ, δῆλον οἷμαι παντί. τὸ γὰρ αἷμα ὑπ' φλεγμ
παθείκεται. ὅτι δὲ μήτραϲ παχόϲηϲ πόδι ϲφυρόν, ἢ κατ' ἰγνύλιν χρὴ τέμνειν, εἰ μὴ πρότερον ὀξ ἀναταμῆϲ διδά
ξαιμι τὰϲ κοινωνίαϲ τῶν φλεβῶν, ὀλίγα ἕπεϲθαι δύναται τοῦ λόγου. ἄλλη γ' ἄλλῳ μορίῳ τ' ϲώματοϲ κοινωνεῖ φλεγ
μὰ χρὴ ϲὰϲ τῶν κοινῶν ἀεὶ τὰϲ λιφώϲειϲ ποιεῖϲθαι, ὡϲ ἂν τὰϲ μηδὲν κοινωνήϲαϲ τοῦ πεπονθότι μορίου φλέβαϲ
ὑπτέμοιϲ, ὅτε τὸ πεπονθὸϲ ἰάϲῃ, καὶ βλάβηϲ ἀεὶ τὸ ὑγιὲϲ, ἀναγλαῖον οὖν ἀεὶ φαίνεϲθαι μέλλοντι καλῶϲ ἰᾶϲθαι
τὴν αἰτίαν ἐπίϲταϲθαι. δι λιφθὲν γίνεϲθαι τὸ πάθοϲ. ἀλλὰ πόδι μὲν αἰτίαϲ τρόμε ἱκανὰ ταῦτα. πεπονθὼϲ ὁ τόποϲ εἰϲ
ὃν ἐϲ ὅϲην ὀξ ἀνάγληϲ ὑπ' τρόμοιϲ. καὶ μεμφοίμαν γε ὑπ' ταῦθα Πραξαγόρᾳ, καὶ Ηροφίλῳ. ϲὴ μὲν ἀρτηριῶν πά-
θοϲ εἰπόντι τὸν τρόμον, Ηροφίλῳ δὲ Φιλοτιμηθέντι δεῖξαι πόδι τὸ νδυρώδεϲ αὐτὸ γλίσχρον ἀεὶ ϲωγκάμενον. ὁ μὲν
δὴ Πραξαγόραϲ πόῤῥω τ' ἀληθὴϲ ἦκοι. ὁ δ' Ηρόφιλοϲ ἠπατήθη τὸ τ' δυνάμεωϲ πάθοϲ ἀναφόρων ὅιϲ ὀργάνοιϲ. ὅτι
μὴ γὰρ τὸ νδυρῶδεϲ γλίσχρον ὁ τὸ ἀρτηριῶδεϲ ὑπαρχετὸν ταῖϲ ὑπ' πϲοαίρεϲιν κινήϲεϲιν, ὀρθῶϲ ἐγίνωϲκον. ὅτι δ' δὲ
αὐτὸ τὸ ϲῶμα τ' νδύρου ἄπορ κινήϲεωϲ, ἀλλὰ ὅϲον μὴ, ὄργανον, ἢ κινοῦϲα δ' ἄϲπα, ἢ διήκουϲα δυνάμιϲ δι' τ νδυ
ρῶν ὄϲτιν, ὑπταῦθα μέμφομαι αὐτῷ μὴ διοείϲαντι δυνάμιν τε ☾ ὄργανον. εἰ γὰρ διῴειϲν, δύθυϲ ἂν ἐγνω δι ὁ
τι βλαβήϲεται τὸ ὄργανον ὐκ ὀργάνων μόνον, ἀλλὰ καὶ δυνάμεων πάθη. ὧν μὲν οὖν ὑπ' τετρώτων, ὁδὲν ὅτε τὰ
νδῦρα πέπονθεν, ὅθ' οἱ μῦϲ ὅϲα πάθη πάϲχειν αὐτὰ νομίζουϲιν Ηρόφιλόϲ τε καὶ Πραξαγόραϲ. ἀφεῖϲθαι δ'
αὐτῶν πᾶϲα κίνηϲιϲ δύθυϲ ἅμα τῇ ψυχῇ. μῦϲ δὲ καὶ νδῦρα τάυτηϲ ὄργανα. ὅπωϲ μυοϲ ὁδὲ νδῦρον τὸ λινέϊν,
ἀλλὰ ψυχῆϲ. ὁδὲ γὰρ αὐλῶν ὄργον, αὐλήϲιϲ ὁδὲ λιθάρας, ἢ λιθάρεϲιϲ. ἀλλ' αὐλήϲιϲ μὲν ὄργον αὐλητοῦ δι'
ὀργάνων αὐλῶν. λιθάρεϲιϲ δὲ, τοῦ μαϲιλικοῦ. τὸ δ' ὄργανον, ἢ λιθάρα διαφθειρήϲεται δὲ καὶ αὐλημα καὶ λιθάρει
ϲιϲ, πολλάκιϲ μὲν, ϲὰ ὧν τὸν ὄργων δημιουργὸϲ, ἐὰν ὅτε δὲ ϲὰ τὴν τῶν ὀργάνων, οἷϲ χρῶντα. βλάβη δ' ὅτωϲ δὲ
☾ λινήϲει γὰρ ὑπ' ζώῳ τοῖϲ ὑπ' πϲοαίρεϲιν, ὁ μὲν ὧν δημιουργὸϲ ☾ τεχνίτηϲ ἡ διοικήϲαϲ τὸ ζῶον ὀξ δυνάμιϲ. τὰ
δ' ὄργανα νδῦρα ☾ μῦϲ. καὶ τὸ μὴ κινεῖϲθαι τοιγαροῦν, καὶ τὸ ἱκανῶϲ κινεῖϲθαι χρήοιτ' ἂν, ἢ ϲὰ τὴν ὀργάνων τὸ πά
θοϲ, ἢ ϲὰ τὴν χρωμένην ϲὴ ὀργάνοιϲ δυνάμιν. παλμοὶ μὲν ὧν καὶ ϲπαϲμοὶ καὶ πάλύϲειϲ, ὀργάνων βλάβαι.
τρόμοι δὲ δυνάμεωϲ ἀῤῥωϲτόϲηϲ πάθη. τρόμοϲ μὲν δὴ ϲαφῶϲ διῴειϲται παλμῶ. ῥίγοϲ δὲ τρόμου διοεί/
ϲαιϲ ἂν ὧδε. χρὴ δὲ πρότερον οἷόν τι τὸ ῥιγοῶν ὀξὺν ὐδὶϲ ἐπεδα. καὶ γὰρ οὖν καὶ ὅϲον δοκεῖ μὲν εἶν τῶν πάνυ
γνωρίμων. ἔϲι δ' ὀδ φοβοϲ ἦπον δυϲδιάγνωϲτον, ὁ τάυτη μόνον, ὅτι τὴν αἰτίαν εὑρεῖν, ἢ τὴν ἐπ' αὐτῆϲ πόδι τὸ
ϲῶμα γινομένην διάθεϲιν, ὁ ὑπετὲϲ. ἀλλ' ἔϲι τότων πρότερον ἐν αὐτῷ δοκῆϲαι μοι τῇ ϲὴ γνώϲεωϲ ὑπογραφῇ
ϲφάλμαθϲ. ῥίγοϲ γὰρ, εἰ μὲν ὅτωϲ ἁπλῶϲ ἰατάψυξιϲ εἴποιϲ, ὡϲ πνοὴ ἀπεψυχαντο, κατάφορον τὸ ϲφάλμα.
πολλῶν μὴ ἰχυρῶϲ καταψυχομένων, ὁ μὴν ☾ ῥιγόντων. ἀλλ' ὁδ' εἰ κατάψυξιν ἰχυραν, ὁδὲ τοῦτ' ἀληθὲϲ. οἱ γὰρ

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 374 sur 494

σωματικῶς ῥιγοῦντες ἢ καρδιακῶς, ἰσχυρῶς μὲν εἰσι κατεψυγμένοι. ῥιγοῦσι δὲ δ. τὸ δὲ σὺν τρόμῳ λέγειν κατὰ ψυξιν τὸ ῥῖγος, εἰς ὅπερ οἱ πολλοὶ τῶν ἰατρῶν ἀπολισθήκασιν, ἀφορμὴν ἔχοντες ἀπὸ τῆς ἁπτῆς, τὸν βρασμὸν καὶ τὸν κλόνον τὸν τοῖς σφοδροῖς ῥίγεσιν ἑπομένων. δεῖ ἐλέγχεται δ' ὑπαργῶς ἐκ τοῦ μήθ' ἅπασι τοῖς ῥιγοῦσι συμβεβηκέναι, μόνοις δὲ τοῖς σφοδροῖς. μήθ', οἷς συμβέβηκε, τρόμου τοῦ γινομένου πάθος ὄντος, ἀλλὰ λυγὸς οἷον σεισμός τε καὶ κλόνος. τρόμος μὲν γὰρ ὡς ἀπὸ σάλμου ἄνωθεν τοῦ προελθόντα κινεῖν τὸ μόριον, ὃ γίνεται, ὅς τοῖς σφοδροῖς ῥίγεσι σωβεβούλωμένος κλόνος ὅτῳ βιαιός τε καὶ μετ' ἀνάγκης ἐμπίπτει τοῖς σώμασιν, ὡς τε ἀμήχανον ἡσυχάζειν, καὶ πάνυ τις ἀνδρείως ἀντιτάξηται. καὶ τρόμος μὲν ἑνὸς πάθος μορίου, ὅλου δὲ τοῦ σώματος τὸ ῥῖγος. ὅθεν ἔμοιγε καὶ Πλάτωνος ἐπορέγεται βαυμάζειν, εἰ ταὐτὸν ἡγεῖται τρόμον τε καὶ ῥῖγος. εἰ γὰρ οἱ σὺν τρόμῳ κατάψυξιν ἐπόντες τὸ ῥῖγος, ἥμαρτον. πῶς γ' ἂν αὐτὸς ταὐτὸν εἶναι νομίζων τὸ τρέμειν τῷ ῥιγοῦν ἀληθεύοι; πῶς μὲν γὰρ οἷς εἴπομεν ἀπίθανος ἔτι καὶ ὧδε αὐτῷ μάχεται. τὸ τρέμειν μὲν τινὰς ὀδεμίαν αἴσθησιν ἔχοντας ψύξεως. ἀμήχανον γὰρ εἶναι ῥιγοῦν ἄνωθεν τοῦ δοκεῖν καταψύχεσθαι. διὰ τοῦτ' οὖν ὀδ' ἐκεῖνοι μοι δοκοῦσι πορρέω τῆς γνώμης ὀρέγεσθαι τοῦ πάθους, ὅτι καταψύξεως αἴσθησιν ἔφασαν εἶναι τὸ ῥῖγος. οὐ γὰρ ταὐτὸν δ' ἂν που φαίης ἂν ἐψύχθαί τε καὶ ψύξεως αἰσθάνεσθαι. τὰ μὲν γὰρ παρεμπίπτει τε καὶ τὰ ναρκώδη καὶ δυσαίσθητα. καὶ τὰ παντελῶς ἀναίσθητα κατέψυκται πάντα, καὶ τὸ τρομῶδες, καὶ τὸ παράπληκτον, καὶ τὸ ἐπιληπτον. ὡσαύτως δὲ καὶ τὸ φυσῶδες, καὶ τὸ ὑδαρῶδες. καὶ τὸ ἐμφυσηματῶδες, καὶ τὸ οἰδηματῶδες ἅπαν ψυχρόν. ἀλλ' ὀδὲν τούτων αἰσθάνεται ὑπ' αὐτῆς ψύξεως. ὅθεν ὀδὲ ῥιγοῖ. εἰ δ' ἄσθοιο, πάντως δῆλος καὶ ῥιγώσει δι' αὐτῶν τοίνυν φημὶ μὴ καλῶς ὑπολαμβάνειν τὸν Πλάτωνα, ταὐτὸν εἶναι ῥῖγός τε καὶ τρόμον. ὅτε ἑνός ὄντος μορίου τὸ πάθος τὸ ῥῖγος, ὡς τὸ τρέμειν, ὅτ' ἄσθησις ψύξεως τοῖς τρέμουσιν, ὡς τοῖς ῥιγοῦσιν. ἅτε κίνησις ὑπὸ μὲν τῶν ἄνωθεν τοῦ κινεῖν ἐθέλειν τὰ μόρια, παντάπασιν ἀκόσιος. ὑπὸ δὲ τῶν τρεμόντων, ὃν ἄνωθεν ἡ πρὸς τὸ κινεῖν ὁρμή. ἀλλὰ Πλάτωνι μὲν ἴσως καὶ συγχωρήσειεν ἄν τις, ἢν ὅτῳ λεπτοῖς καὶ ἰατρικοῖς πράγμασιν ἁμαρτάνειν. καί τοι τῶν γε ἄλλων παθῶν τῶν ἐπὶ τὸ σῶμα χεόντων ἁπάντων ἡ γένεσιν ἀκριβῶς διεξῆλθον. ἀθλιώτερος δὲ ἄξιον βαυμάζειν τὸ ἀπαλεῖν πολὺ γὰρ ἔτι καὶ Πλάτωνος ὕστερος γεγόμενος, ὃν ἢ τοῖς πρὸ ἡμῶν αἰτίας λογισμοῖς μόνον ἕπεται τοῖς Πλάτωνι. οὐκ μὲν γὰρ ἀνεκτὸν, ἀλλὰ καὶ πρὸ τῆς γνώσεως ὁμοίως ἐκείνῳ φαίνεται συγκεχυμένος. ὅτε γὰρ διωρίσατο ῥῖγος καὶ τρόμου τὴν γνῶσιν, ὑπογράφων τε τὸ ῥῖγος, ὧδ' ἔπως φησὶ. τῇ δὴ μάχῃ, καὶ τῷ σεισμῷ τούτῳ, τρόμος καὶ ῥῖγος ἕπεται ψυχρὸν δὲ τὸ πάθος ἅπαν οὐκ. καὶ τὸ δηλοῦν, αὐτὸ ἔχειν ὄνομα, ὡς πῶς, φησί, καὶ ὁ Πλάτων λέγει. ὅπως γὰρ αὐτῶν τὴν λέξιν ἤρκει τῷ Πλάτωνος. ἔχει δὲ ἡ σύμπασα τὸν δὲ τὸν τρόπον. τὰ γὰρ δὴ τῶν πρὸς τὸ σῶμα ὑγρῶν μεγαλομερέστερα εἰς τὰς ἐλαίνων ὀδοὺς ἐσῆρας ὑπολύειν, σωζόμενα ἡμῶν τὰ νοσηρὰ, εἰσὶ δ' τὰ σμικρότατα ἐξωθεῖν τὸν ἕτερον δὲ ἀνωμάλα κεκινημένου. ὅτ' ἀκίνητον δὴ ὁμαλότητα τῇ ξυνέσει ἐπορεζομένα πήγνυσι. τὸ δὲ παρὰ φύσιν σωαγόμενον μάχεται ἡ φύσιν αὐτὸ ἑαυτῷ εἰς τὸ ὑγιεινὸν ἀφιέν. τῇ δὴ μάχῃ τούτῳ τοῦ σεισμῷ βόμος τὸ ῥῖγος ἐπέθη, ψυχρὸν δὴ τὸ πάθος ἅπαν, ὃν τὸ δηλοῦν αὐτὸ ἔχειν ὄνομα. ὅτι μὲν ὅτε τοῦ τρόμου ταὐτὸν ὄν τὸ ῥῖγος, ἀλλ' ὀδὲ κατάψυξις ἁπλῶς, ὅ μὲν ὀδὲ κατάψυξις ἰσχυρὰ, σαφῶς ὧδε δέδεικται. τὸ δ' ὀλίγῳ πρόσθεν ῥηθὲν ἀρα κατάψυξις ὄν ἀλλ' ἀναπτὴ, βασανίσωμεν, εἰ μὴ ψυσῶδες ἐστί. πόθεν γὰρ, ὅτι ἀναπτῷ ψύξει τὸ ῥῖγος, ὀδωρᾶν εἶναι νομίζουσι. καταψύχεσθαι γὰρ φασιν ἰσχυρῶς πολλοὶ καὶ τῶν ὑγιαινόντων, οἱ μὲν, ἐνόντες, ἐμψύξεως ὑπερθυμίαι, διατρίψαντες ὑπὸ πλέον ἢ ὕδατι ψυχρῷ. τινὲς δὲ καὶ χρόα τότε, χρονίζουσι ἢ τοῦ ψυχροῦ. ῥιγοῦσι δ' ὅτι ὀλυθύς, ὥσπερ ὁδ' ὁ λελουμένος, εἰθ' ἑαυτὸν ἐμβαλὼν εἰς ὕδωρ ψυχρόν. ὀδὲ γὰρ ὅτος καὶ εἰ μὴ χρονίσειεν ὑπὸ πολὺ, ῥιγοῖ. καί τοι ἡ γε τοῦ ψυχροῦ ποιότητος ἀναπτὴ φανερῶς. ὥς θ' ὅτῳ ὑπὸ τοῦ ἡ ψύξεως ἀναπτὴ εἶναι, πάντες ἂν ὀλυθέως ἐείγοιεν ὅτοι, εἴπερ ἡ ἀναπτὴ ψύξις τὸ ῥῖγος. ἀλλ' ὅ ῥιγοῦσιν ἐνίοτε. ὅ γὰρ ὀδὲν ἅπασι μετ' ὀδώδης ἡ ψύξις. ἀλλὰ τινὲς αὐτῶν ὅτι θόρυβος ὥρα μάλιστα μὴ φρονοῦντες τὸ πνίγος, εἰς ψυχρὸν ὕδωρ ἑαυτοὺς ἐμβάλωσιν. ὅτῳ ἐπεὶ δὴ πρὸς τὴν ψύξιν, ὥς τε διατρίβουσιν εἰς ποσὸν ἐν αὐτῷ μέχρις ἂν ἀπομόλωσι τὴν δύξουσιν ἀπεψῦχθαι δίκην κρυστάλλου. ἄρ' οὖν ἔχομεν ἂν ἤδη τὸ παν, ὀδωρᾶν ψύξιν ὀλισθηρὸν τι καὶ ἀπροαίρετον αὐτῷ κίνησιν ποιεῖναι. τὸ δ' ἄνωθεν τούτης. εἴγε μὴ ἡ τὴν ὑπὸ φάνειαν ἀνωμάλως λυπεῖ, καταψύξει λαλῆσιν. εἰ ἡ ταύτην μὲν παράπεσοιτε ἢ σείειν κατά τινας ἐμβολὰς, τὸ δ' ὅλον σῶμα μὴ συγκινεῖ, φείλιν ὀνομάζουσιν, ὡς ἐπὶ τὴν φείλιν, τὸ δ' ὁρμητὸς μόνον πάθος τοιοῦτον, οἷον τὸ παντὸς σώματος τὸ ῥῖγος. ὑπὸ δὲ γε τῶν ὑγιαινόντων, ἑτέρως τὸ ῥιγοῦν λέγομεν (ἐκτείνοντες) ὑπὸ * πᾶσαν ὀδωρᾶν καταψύξιν. εἰ δὲ νοσήματος λόγῳ γίγνοιτο, ῥῖγος ὀκ ἀρκεῖ μόνον ὧδε φάναι. πρόσθεναι ἡ χρὴ τῷ παντὸς τοῦ σώματος παραχθὲν, ὃ ἐπαγόμενοι τινὸς, μετὰ τρόμου καὶ κατάψυξιν ἕπου οὗτο. σαφῶς δὲ, οὐχ ἡρμήνευσαν. ὃ γὰρ χρὴ τρόμον καλεῖν, ἀλλὰ βρασμὸν τινὰ ἀπροαίρετον ἢ κλόνον. ἢ σεισμὸν, ἢ τοιοῦτον ἕτερον δεῖ δηλοῦσθαι ὄνομα. τὸ γὰρ τοῦ τρόμου ἡ πάθος ἰδίᾳ κεῖται. ἐοίκασιν οὖν οἱ τὸ νοσηρὸν ῥῖγος ὁριζόμενοι, καταψύξιν, ἄλλο μηδὲν ἐπόντες, ἀλλὰ τοῖς ὑγιαίνουσι γινόμενον. καί τοι τὸ νοσηρὸν ῥῖγος ὑπὲρ ὃ τοῖς ἰατροῖς ὁ πᾶς λόγος, ὁρίζεσθαι πρόθυμος καὶ τοῖς ἐρημίοις ἀνθρώποις. νοσηρὸν ἡ καλῶμεν, ὅταν ἀπὸ μυός τινος ἐξωθεῖν αἰτίας βιαίας, ἀλλ' ὃ ἑαυτὸ τὸ σῶμα διάντλων ἴσχει διάθεσιν. ὅτῳ γὰρ δὴ οἶμαι Ἱπποκράτης ἔλεγεν. ὑπὸ λάυσι ἐχομένῳ, ῥῖγος ὑπογραμμένῳ, λύσις. οἷον ψυχρὸν ὕδωρ καταχέας τοῦ πυρέττοντι, ποιήσεις ῥῖγος, ἀλλ' ὅταν ὃ αὐτὸ ἐγείρηται ἡ ὑπὸ τοῦ σώματι διαθέσεως. ἡ δὲ τὸν αὐτὸν τρόπον εἴρηται καὶ τοῦτο. μετὰ ῥῖγος ἄγνοια, καπνός. κακὸν δὲ ὁ λήθη. τὰ ἐκτὸς ῥίγια λύσκειται. ῥίγια δ' ἀρχὴ γωμαξεῖν ὃ ὀσφύος διὰ νώτου μᾶλλον. ἀτὰρ ἡ ἀνδράσι μᾶλλον ὄπισθεν ἢ ἐμπροσθεν. ὑπὸ ἅπασι γ' τούτοις ὁ τὸ ζῆς ὑγιαίνουσι γινό-

νοσι γινόμενον, ἀλλὰ τὸ νοσῶδες εἶρηται ῥίγος. ὅπερ ὅτι κατάψυξις ἀλγεινὴ μετά τινος ἀνομάλου σεισμοῦ καὶ κλόνου, παντὸς τοῦ σώματος. ὁπότ' οὖν τι ποτέ ὅτι ῥίγος, ἐγνώκαμεν, ὀξῆς ἰσωμεν καὶ τίς μὲν ἡ ποιότης τοῦ πάθους αἰτία. τίσι δὲ μάλιστα πλεονεκτοῦσαι αἰτίαις ἕπεται, καὶ τίσιν ὑπογίνεται διαθέσεσιν, ὑφ' ἃς ἄπασίς τε ἡ γένεσις αὐτοῦ. ὅτι μὲν γὰρ τὸ ῥίγος οὐ πάθος ὅτι τοῦ ἧττον φύσιν θερμοῦ, σχεδὸν ἅπασιν ὁμολογεῖται. δεῖται δὲ πᾶς ὁ λόγος οὗτος, ἀλειβοῦς ἀκροατοῦ καὶ πολὺ μάλιστα νοῦν ἔχοντος. ἐγὼ μὲν γὰρ εἶπον τοῦ ἧττον φύσιν θερμοῦ πάθος εἶναι τὸ ῥίγος, ἵνα μή τις τοῦ ἔξωθεν νομίσας εἰρῆσθαι, καταψυδεῖσθαι με δόξῃ Ἐρασιστράτου, καὶ Πραξαγόρου, καὶ Φιλοτίμου, καὶ Ἀσκληπιάδου, καὶ μυρίων ἄλλων, ὅσοι τὸ θερμὸν ἐκ ἔμφυτον, ἀλλ' ἐπίκτητον εἶναι νομίζουσι. πῶς γὰρ ἂν ἔτι πάθος ἔμφυτον θερμὸν λέγοιεν, οἱ μὲ δὴ τὴν ἀρχὴν ἔμφυτον εἰδότες θερμόν; ἀλλ' ἔμφυτον μὲν, ὥσπερ εἴπομεν, ἅπαντες ὁμολογοῦσι τὸ θερμὸν ὑπάρχειν, γένεσιν δ' ἐπίκτητον αὐτῷ τεχνώμενοι, διαφθείροντες ἄλλος ἄλλην, ἣν οὐκ πάντες ὁμολογοῦσιν, ὡς ἔστι τὸ ἧττον φύσιν ἢ ἐνάσεως ζῴου θερμόν, ἢ ὡς προσηκόντως μέτρῳ θεωρούμενον. καὶ δὴ καὶ οὗτος, ῥίγός τε καὶ φρίκην, φασὶν, ἅπασαν τε γινομένην καταψυξίν Ἀσκληπιάδης γοῦν οὐ μόνον τὸ θερμὸν, ἀλλ' ὁ δ' ἄλλην τινὰ τιθεὶς ἔμφυτον δύναμιν, ἅπαντα τοῦτον ἐπίσιν ἐμφράξεσιν ὄγκων ἢ πόρων ἀεὶ συνίστασθαι λέγων, ἢ μεγέθεσι πόρων τὴν διαφορὰν τιθέμενος αὐτοῦ, ὅτω φιλοτεχνεῖ, δ' ἀκινησίαν τε τινὶ μὲν ἀναγκαίαν ῥίγος ἐζεύχθαι, τίσι δ' οὔ. καὶ ἔγωγ' ἂν εἰ μὴ μαλερότερόν τε τὸ καὶ ῥᾷον τὸν λόγον ἡλπίζον ἔσεσθαι, καὶ ἄλλως δ' δίκαιον ἡγοῦμαι ὑπὲρ Ἀσκληπιάδου μὲν ὧν ἀπολέλυσθαι μόνον, πρὸς ἐλθεῖν ἢ τὰ τῶν ἄλλων, ἢ πάλιν ἁπάντων ἐπιχειρῶν μνημονεύειν, εἰς μακρὸν, καὶ ἀπόρρητον ἐμπεσεῖν λόγον μῆκος, ἐξῆς ἂν ὑπὲρ ἁπασῶν τῶν ὀξέων ὑπολειφθέντος, ἀφ' ὅτου γε πιθανὸν τοῖς ἀφορμὴν ἔσχηκεν ἐνάσεως, καί τι μάλιστα τὸ ἀπασπῆσαν, ὅπου τε σφάλλον διέξεισι, ὅτως ἂν ὑπὸ τῆς ἡμετέρας ἧκον δόξης. ἀλλὰ ἴσως μὲν εἰς ἕτερον αὖθις βιβλίδιον καιρόν. δὲ γὰρ Ἀθηναῖον ἐπαινῶ, πρὸς μὲν Ἀσκληπιάδην καὶ Ἡρακλείδην τὸν ποντικὸν, καὶ Στράτωνος τοῦ φυσικοῦ λέγοντάπη, τῶν δ' ἄλλων ὑπολοιπὸν μνημονεύοντα. καί τοι γε τὰς τούτων δόξας μόνον πρὸς ῥίγους ἀλλ' ἑτέρας πολὺ πλείους δὲν ἧττον ψευδεῖς τε καὶ πιθανὰς ἔχειν ἐπεῖν. ἡμεῖς οὖν ἀρχὴν ὁμολογημένων λαβόντες, ὡς ἔστι τοῦ ἧττον φύσιν ἐνάσεως ζῴου θερμοῦ πάθος τὸ ῥίγος, ἰσωμεν ὅπως γίνεται. προσόψεται δ' ὁ λόγος ὑπὸ ταῖς Ἱπποκράτους ἀρχαῖς ὀκ ὄγκος καὶ πόρος ἡμῶν στοιχεῖα ὑπειλημμένων ἡμῶν τοῦ σώματος. δὲ κινήσεως ἢ παραπτώσεως, ἢ λύσεως ἄλλης αἰτίας, ἐλεγόντων τὸ θερμὸν ἀφανιζόντων, ἀλλὰ τὸ μὲν, ὅλον σῶμα σύμπνουν τε καὶ σύῤῥουν ἡγουμένων, τὸ θερμὸν δ' ὑλικὸν ἐπίκτητον, δ' ὕσπερ τῶν ζῴων ἡ γένεσις. ἀλλ' αὐτὸ πρῶτον τε ἀρχαίγονον, καὶ ἔμφυτον. καὶ ἥ γε φύσις καὶ ἡ ψυχὴ δὲν ἄλλο, ἢ τοῦτ' ὄντων, ὥστ' δίαν αὐτοκίνητόν τε καὶ ἀεικίνητον αὐτὸ νοῶν, δικαίως ἁμάρτοις. ἕκαστον δὲ τούτων, ἰδία βεβασάνισται. καί τοι μαθεῖν γένεσιν ὑπὲρ αὐτῶν ἑτέρωθι. τὸ νῦν δὲ ἔχον, τοῦ λόγου τὸ συνεχὲς ἐρευνητέον. ἅ τε γὰρ ἀεικινητὸν ὂν τὸ ἔμφυτον θερμόν, οὔτ' ἔσω μόνον, οὔτ' ἔξω λυπεῖται. διαλέγεται δ' ἀεὶ τὴν ἑτέραν αὐτοῦ κίνησιν, ἡ ἑτέρα. ταχὺ γὰρ ἂν ἡ μὲν ἔσω μονὴ κατέπαυσεν εἰς ἀκινησίαν, ἡ δὲ ἔλκτος ἐσπίεσασα τε καὶ ταύτη διέφθειρεν αὐτό. μετρία σβεννύμενον, καὶ μετρία ἀναπτόμενον, ὡς Ἡράκλειτος ἔλεγεν, ἀεικίνητον ὅτω μένει. ἀνάπτεται οὖν οὕτω τῇ κάτω σωνδύσει, ἡ τροφῆς ὀρεγόμενον. ἀερόμενον δὲ καὶ πάντη σκιδνάμενον, σβέννυται. ἀλλὰ τὴν μὲν ἄνω τε καὶ ἔξω φοράν, καὶ ὡς ἂν ἴδοις εἰπεῖν ὀξάπλωσιν ἀπὸ ἡ ἰδίας ἀρχῆς, διότι φύσει θερμόν ὄντων, κέκτηται, τὴν δ' ἔσω τε καὶ κάτω, τοῖσι ἐπὶ τὴν ἰδίαν ἀρχὴν ὁδὸν, ὅτι ψυχροῦ τι μετέχει, μικτὸν γὰρ ἐκ θερμοῦ καὶ ψυχροῦ γέγονε. ἧττον μὲν τὸν πρῶτον λόγον τοῦ θερμοῦ, τοῦ τ' ὄντος αὐτοκίνητον αὐτοῦ, καὶ τούτου μάλιστα δεῖται πρὸς τὰς ἐνεργείας. μεγάλλων δ' ὅμως αὐτῷ χρεὼν καὶ τὸ ψυχρὸν παρέχει. πέφυκε γὰρ τὸ μὲν θερμὸν ἐς ὕψος ἀείρειν καὶ συμπροσάγειν αὐτῷ τὴν τροφήν. ἐὰ δὲ μὴ τὸ ψυχρὸν ἐμποδὼν ἐγγύθεν, καὶ ὑπερπλῆσαν πρόῃσι. γίνεται δ' ἐμποδὼν τὸ ψυχρὸν τῇ τοιαύτῃ τοῦ θερμοῦ κινήσει, ὡς μὴ ἀπόλλοιτο ἐκτεινόμενον. κίνδυνος γὰρ ὑπὸ καθότητος καὶ ἡ πρὸς τὸ ἄνω ὁρμῆς ἀρῆναι τῶν σωμάτων αὐτό. ἀλλὰ τὸ ψυχρὸν ἐπέχει τε καὶ κωλύει, καὶ ἡ ἄγαν ταύτης κινήσεως ἀφαιρεῖ τὸ σφοδρὸν. ἐπανέλθωμεν οὖν ἐφ' ἅπερ ἐξ ἀρχῆς ὑπεθέμεθα, δείκνυντες οἷόν τι πάθος ὅτι ἡ ἐμφύτου θερμασίας τὸ ῥίγος. ὅτι μὲν γὰρ ἐπεισλαὶ γε τοῖς ἧττον φύσιν ὅροις μείω ἡ κράσεως, ὑγιαίνει τὸ ζῷον, οὐ δεῖται λόγου. τουτέστιν, ὅταν ὡς Ἱπποκράτης ἔλεγε μετρίως ἔχῃ τὸ θερμὸν καὶ τὸ ψυχρὸν ἡ πρὸς ἄλληλα κράσεως. ἢν δὲ τὸ ἕτερον τοῦ ἑτέρου κρατήσῃ, νοσεῖ ἀνάγκη τὸ ζῷον, εἶσι νοσήματος ἑκάστου ἴσως τῇ φύσει τοῦ κρατήσαντος αἰτίης. φλεγμονὰς μὲν οὖν καὶ ἐρυσιπέλατα, καὶ ὀρπήτας, καὶ ἄνθρακας, καὶ τὰ καυσώδη, καὶ φλεγώδη, καὶ πάντα τὰ πυρετώδη πάθη, ὅταν ἡ τοῦ θερμοῦ διακρατῇ. σπασμοί δ' αὖ πάλιν, καὶ τέτανοι, καὶ παλμοὶ, καὶ νάρκαι. καὶ παραλύσεις, ὠλεκρανίαι τε καὶ παραπληγίαι, τοῦ ψυχροῦ κρατοῦντος πάθη. ἧττον τοιούτων παθῶν ὅτι καὶ τὸ ῥίγος τοιοῦτον, ὀχ ἁπλῶς ὂν καταψυξις, ἀλλὰ σωματόδησις, ὅτῳ αὐτῷ δεῖ προσεῖναι καὶ τὸ, ἀθρόον, ἐπὶ δὲ σφοδρὸν ἔσται χρὴ τὴν καταψύξιν, καὶ βιαίαν, ὡς ἂν σαφῶς διορίζωμεν ἀληθεύειν, καταψυξιν ἀθρόαν, καὶ βίαιον ἔσται τὸ ῥίγος τοῦ ἐμφύτου θερμοῦ πάλιν γὰρ ὡς ὁ Πλάτων ἔλεγε. τὸ μὲν πρῶτον καὶ ἧττον μικροῦ, ἀναίσθητον. δὲ ἀναίσθητον, ἀνάγκη ἴσως μεγάλως λυπεῖν, καὶ πρέπειν ἀθρόως. ὡς τ' ἔμψυξις ἡ μὲν ἀναίσθητος, χρόνῳ πλείονι καὶ κατὰ βραχὺ γένοιτ' ἄν. ἡ δὲ ταχεῖα τε καὶ μεγάλως ὀξαίρουσα, πάντως σὺν αἰσθήσει. οὐ δὲ γὰρ ἂν τὸ τοιοῦτον πάθος διαλάθοι. τὸ δὲ τοιοῦτον πάθος σὺν αἰσθήσει ἡ ψύξεως ὀχ ἅπαν ὀδυνηρόν, ἀλλ' ἔσιν ὅτε ἥδιστον. ἔλεγε γὰρ ἂν πάλιν ὁ Πλάτων. ὅτι τὸ μὲν παρὰ φύσιν, καὶ βίαιον γινόμενον ἀθρόον ἐν ἡμῖν πάθος ἀλγεινόν. τὸ δὲ εἰς φύσιν ἀπιὸν ἂν πάλιν ἀθρόον, ἡδύ. ὡς τε τὸ μὲν ἀθρόον κοινὸν ἀμφοῖν ἡδέος τε καὶ ἀλγεινοῦ, τοῦ μὲ λαθεῖν τὸ πάθος ἕνεκεν ἀναγκαίως ἐζευγμένου. ὧν ὅτε δὲ τὸ μὲν πρὸς τοῦ μὲ λανθάνειν εἰς τὴν φύσιν ἐπανάγον, ἡδύ. τὸ δ' ἀγνοεῖν τὴν φύσιν, ἀλγεινόν. ὅθεν ἐν καὶ ταὐτὸ τοῦ πλήθει ψυχρόν. τὸ μὲν, ὅσε. τὸ δ' ἐναντίον. εἰ μὲν ὑπὲρ τὸ θερμασμένῳ σώματι προσάγοιτο, πάντως ἥσει. τὸ γὰρ ἄμετρον τῆς θερμασίας ποτόμενον ὑπὸ τῆς τοῦ λείποντος εἰσόδου ψυχροῦ παρηγορεῖτ' ἂν. ἅδην μὲν, ὅτε παρηγορεῖται. τὴν ἑαυτοῦ τε φύσιν ἔχον, ἢν ἀθρόως ἐμψύχοις, ἀνιάσεις, πονήσει καὶ ὑπὸ τοῦ ἡ λιμάσεως ἀμέτρως.

† al. ἄδηλον

τοῖς γὰρ ἧτ τῇ φύσει ὡς Ἱπποκράτης ἔλεγε, διαμασωμένοισι καὶ διαφθειρομένοισιν αἱ ὀδύναι γίνονται. ὁ μόνον, ὃν ἀθρόαν χρὴ καὶ σφοδρὰν εἶναι τὴν ψύξιν, ἵνα ῥῖγος γένηται, ἀλλ' ἐπὶ τόσῳ προσεῖναι δεῖ τὸ βίαιον τοῦ πλήθους. τοιοῦτον τὸ παρὰ φύσιν, ὥστε ἀθρόαν ψύξιν εἰς τὸ παρὰ φύσιν ἄγουσαν, εἶτα τὸ ῥῖγος. διὰ μοι δοκεῖ τοῦτο χρῆναι διαφυλάττειν ἐν τούτῳ τοῦ λόγῳ μάλιστα περὶ τῆς τοῦ πάθους γενέσεως, εἰ μέλλοι τις ἀληθεύειν, εἰπὼν, ψύξιν ἀθρόαν καὶ βίαιον ἐν τοῦ ῥῖγος γίνεσθαι τοῦ ἐμφύτου θερμοῦ. ψύχει μὲν οὖν, καὶ διαφορέμενον, ὥσπερ καὶ τὸ σωζόμενον τόνῳ, καὶ προφῆς ἀρρῶν, οὐθὲν ἀνήκεστον, ἀλλ' ἕτερον τούτων αὐτῷ τῷ παθήματι ῥῖγος ἐργάζεται, ἃ πάντες ἂν οἱ ἀρθρίτιδος ἐπειρῶντο. ὡς τε τὸ διαφθείρεσθαι τὸ θερμὸν ἐνίοτε τρόπῳ κοινὸν ἅπασι τοῖς ἀρθρίτισι, ἀλλ' ὁ ῥῖγῶδες. ὁ γὰρ ἁπλῶς φημὶ χρῶτα ψύχεσθαι τὸ θερμὸν, ἀλλ' ἀθρόως τε καὶ βιαίως. τοτέ μὲν ἐρρωμένου αὐτοῦ μένου, ὅτε τῇ ὀσίᾳ, ὅτε τοῦ τόνου βεβλαμμένου ὑπὸ τινος τῶν ἔξω αἰτίων ἀνιᾶσθαι. φλόγα δή μοι νόσων ἑλέσθαι, ποτὲ μὲν ἀρχείᾳ τῇ ὕλης ὅλῃ ἀνήκεστον, διαφθειρομένῃ, ποτὲ δὲ ἐν ἡλίῳ λαμπρῷ μαραινομένῃ, ἢ ὑφ' ὕδατος πολλοῦ κατασβεννυμένῃ, ἢ πλήθει ξύλων ἐπ' αὐτῆς σωρευθέντων κατα πνιγομένῃ. τέτταρσι δ' αὖται ἐπ' αἰτίοις τέτταρσιν ὁ τόνος σκίδναται, βίᾳ τοῦ περιέχοντος διαφορέμενος, ἰσχυροτέρᾳ γὰρ ἡ τῶν ἡλιακῶν ἀκτίνων ῥώμη, καὶ διαρκεστέρα τοῦ πυρός. ὅταν δὲ ὕλης ἀρρῶστια μυλίεσι ἀνάπτηται, ἢ ὀσίας ἀρρωμίης, διαφθείρεται. τὸ μὲν γὰρ ἀναφθὲν, ἀεὶ διαφορεῖται τῇ τῶν ἔξω κινήσιν. ἐσθ' ὁτὲ μὲν οὖν τοῦ τραφῆναι χάριν, ἔτ' ἀρρώστα τοῦ θρέψαντος, ἀδυνάτως ἔτω τὸ δεύτερον ἀρτέναται. ὕλης δὲ πλήθει βαρυνθείσα καὶ ἡ ἀναπνοὴ σφυθεῖσα, πνίγεται. ὑδὶ δὲ ἡ ἀφ' ὕδατος βλάβης, ὁ δὲ λόγος δεῖ. μάχη γὰρ ἰσχυρὰ φλογὶ πρὸς ἅπασαν εἰλικρινῆτε καὶ πολλῷ ὑγρότητα, ὡς εἰ καὶ τέλαιον αὐτῇ προσάγοις ἀθρόον ἀνάγκη φόφον καὶ σβεσμὸν ἴσχνα γένεσθαι, μονονουχὶ φωνῇ τὸ πυρὸς ὑπείκνυμένου τὸ βίαιον. τοιοῦτον δή τι καὶ τῷ ἐμφύτῳ θερμασίαν νοεῖ τὸ ῥῖγος. ὅτε γὰρ ὅταν δὲ ὕλης ὑπερβολὴν ἀπροφοῦν τὸ θερμὸν μαραίνηται, ὅθ' ὅταν ὑπὸ τοῦ πλήθους αὐτῆς βαρυνόμενον, ὅθ' ὅταν ἀρρώστησαν ὁλικῶς, ῥῖγος εὑρήσεις γινόμενον, ἀλλ' ὅταν ἰσχυρὸν ὂν ἀρτέναται δυνάμενον, ἔστα κωλύηται. δὲ αὖ ὃ ὅσον καὶ τὸ κλονεῖσθαι ὑπὸ σώματι συμβεβηκὸς, ἁπλῶς καὶ τοῦτο καὶ σωθέτω λυνήσεως γνομένης, ὡς ὑδὶ τ προεμόντων, ἕτερον ἦ τρόπον. ἐκεῖ μὲν γὰρ, ἀδυνάτου τ κινήσεως τὸ σῶμα δυνάμεως, ἡ μικτὴ κίνησις ἐγίνετο, καθ' ὅσον ἂν ᾖ τὸ τόνου, διαίρεσθαι τὸ κῶλον, ὑποῤῥέοντος ἀεὶ τοῦ μορίου εἰς τὸ κάτω, νυνὶ δὲ ἡ φυσικῆς τοῦ θερμοῦ λυνήσεως ἰσχομένης βία, τὸ ῥῖγος ἅπαντα. βάλεται μὲν γὰρ ἅτε μή τε τῇ ὀσίᾳ, μήτε τοῦ τόνου βεβλαμμένου, ἀρτέναι τε καὶ πάντα τὸ σώματος φορεῖσθαι. κωλυόμενον δὲ καὶ βίᾳ σωωθόμενον εἰς τὸ βάθος, ὑδὶ τῷ ἰδίαν ἀρχὴν καταφεύγει. μένειν ἦ ᾖ ταῦθ' ἅ μὴ δυνάμενον ἀεικινήτῳ γὰρ ὀσίᾳ τὸ σῶμα, βάσεως, ἀθροίσαι ἑαυτὸ, ἢ οἷον σωειστερόμενον γεγονὸς, ὁμαλῶς ᾖ, ὅτ' ἔσω τῆς ἀβίαστον ἀρτέναι. σφοδρᾷ δὲ τῇ φορᾷ χρώμενον, καὶ οἷον ἀπὸ ὑποπληγος ἐξαλλόμενον, ἥκιστα τοῖς ἡσυχίοις αὐτοῦ τῇ προσόδῳ κινήσει, διώκεσθαι μὲν ταῦτα, καθαρὰς δὲ τὰς ὁδοὺς ἀπεργάσασθαι οὐδύνηται. προσκρούσας δ' αὐτοῖς, ἐπεχέθημεν ὑπ' ἀνάγκης ῥοιζώδεις φορᾶς, ἐκλόνισε δὲ ἧτ τῇ ἐμπλῆξαι ὅλον τὸ σῶμα. τά τε γὰρ ἄλλα καὶ ἀτμώδες νῦν γεγονὸς ἐν τοῖς προσκρούσαι τοῖς ἡσυχίοις, εἶσω πάλιν ἀρπάλλεται, πληγῇ τι πάσχον ἐοικὸς, ὑδὶ ᾗ τῇ ἀρχὴ ἀνορχεῖται τὸ δεύτερον, ἐν τούτῳ δὲ πάλιν ὁρμηθὲν, ἐμπίπτει βιαιότερον, ὥστε δ' ἀρπάλλεται καὶ ἧτ τῇ δὲ τῇ ἐμπλῆξαι, καὶ ὅσον πολλάκις ἐκ διαδοχῆς γίνεται ἐφ' ὅσον μένει τὰ λυποῦντα. ὀδωρόν τε οὖν τοῦτο τὸ πάθος, ἅτε τοῦ σώματος ταῖς πληγαῖς πονοῦντος, ἥ τε κίνησις ἀνωμάλως ἐπάγουσα διατ' ἀμφοτέρας τὰς κινήσεις τὸ ζέον. ἐν μὲν γὰρ τοῖς ἧτ φύσιν ἔχειν, τὸ συγγενὲς ἡμῶν θερμὸν ὁμαλέσι τε καὶ ἀκωλύτοις ταῖς διεξόδοις ἐκέχρητο, καιρῷ καὶ μέτρῳ κινήσεως εἰς αὐτὸ σωζόμενον, ἔτ' ἀπλούμενον. ἐν δὲ τοῖς ῥῖγεσιν, ὅτε σωνδύσεις, ὅτ' ἀπλώσεις αἱ κινήσεις εἰσί. δικαιότερον δ' ἂν φαίης εἶσω μὲν ἰὸν αὐτὸ, χάσκομαι δ' ὀνόμασιν ἐνίοις, ἀλλ' ἀνδρῶν παλαιῶν, καθάλλεσθαί τε, καὶ σωωθεῖσθαι, καὶ ἀνασέλλεσθαι, καὶ σωτρέχειν, ἔξω δὲ φερόμενον ἐκρήγνυσθαί τε, καὶ ἐξώσεσθαι, καὶ ἐμπίπτειν, καὶ ἀπάλλεσθαι. καὶ γὰρ ἂν καὶ ταῦτα παλαιῶν ἀνδρῶν ὀνόματα, καλῶς ἅπαντα κείμενα, καὶ τὸ συμβαῖνον πάθος, ὡς ἔνιοι μάλιστα, ἀφῶς ἑρμηνεύοντα. τὸ κλονεῖσθαι δὲ φημὶ πάντα τὰ ἐν ζῴοις σώμασι, καὶ τὸ σείεσθαι καὶ τὸ βράττεσθαι, καὶ πᾶσι ἡ ῥῖγοῦν ἀνώμαλός τε καὶ ἄτακτος καὶ ἀβέλτερος κίνησις ὑδὶ ταῖς ἀνωμάλοις τε καὶ σφοδρᾶς καὶ βιαίοις ἐμπλώσεσί τε, καὶ ἀρπάλσεσι ἡ ἐμφύτου θερμασίας ἀτμώδους γεγενημένης, ὥστε τελεῖται. δὲ ὅσον ὑδὶ τοῖς ῥίγεσιν ἀναθερμαίνεται πλέον τὸ σῶμα, ἢ ὅτε κατὰ φύσιν ἔχοι, θερμὸν ἰῷ. ἐκχέονται δὲ καὶ ἱδρῶτες. ὅταν γὰρ διατὰ πολλὰς ἐμπλώσεις διώσηται ἀκωλύτως τὰ λυποῦντα, καὶ τελέως ἀναπνεύσῃ, δὲ τρεῖς αἰτίας ἀνάγκη τὸ σῶμα θερμαυθῆναι. ὅπ τε πολλάκις ἀρκλειθῇ τὸ θερμὸν ἡ ἔξω διαπνοῆς, ἠθροίσθη κατὰ τὸ βάθος. ὅπ τε νῦν ἔξω πᾶν ἐτάθη σφοδρῶς. καὶ τρίτον ὅπ ταῖς ἐμπλώσεσι καὶ πληγαῖς καὶ βιαίοις κινήσεσιν ἀνάπτεσθαι πέφυκεν ἡ θερμασία. καὶ ξύλον μὲν ἢ λίθον παρατρίβων, ἐφάψεις πυρὸς. τὸ δ' ἐμφυτον πνεῦμα, φύσει θερμὸν ὑπάρχον, ἂν σφοδρῶς τύχῃ κινηθὲν, οὐ πολὺ μᾶλλον ἀφθήσεται, ἀλλὰ ὅσον κατὰ τὴν κατὰ φύσιν κίνησιν ἀναργῶς δύνηται, ὡς δραμόντες ἄνθρωποι, καὶ διαπαλαίσαντες, καὶ πρὶν ἅμιλλοι, διά πως ἄλλως κινηθέντες ἐθερμάνθησαν δὲν ἥπερ, ἢ εἰς ἐν ἡλίῳ θερινῷ, καὶ παρὰ πυρὶ θαλφθέν. πολλάκις δὴ καὶ κατὰ τὴν ποιάτητα ἐκ τοῦ βάθους ἐπάνοδον, οἷον ζέον τὸ θερμὸν, ἀρχεται τῶν ὑγρῶν ἀθρόον. ὁ δὴ διαλυόμενος ἱδρῶτα. δὲ ὅσον, ὥστ' ῥῖγα ψυχρὰ μηκέτ' ἀναθερμαίνεσθαι, πονηρόν. ἤδη γὰρ ἐν τῇ διαμάχῃ τὸ θερμὸν. ἡδάτατα δὲ, ποτὲ μὲν, τῇ ῥώμῃ τοῦ λυποῦντος αἰτίου κρατηθὲν, ποτὲ δ' αὐτὸ τυγχάνου ἀδυνατοῦσα. οὕτως γοῦν εἴρηται κἀκεῖνο. αἱ ἐκ ῥίγεος ἀφωνίαι μὴ ἀναθερμαινόμεναι, διαιόν. ὥστε δὲ τὰς διαθέσεις ἑκατέρας ἐφ' ἃς ὀλέθρια γίνεται ῥίγη διδάσκων, ἐρεῖ. ἐπ' ὀμμάτων διαστροφὴ πυρετοῦ κοπώδης ῥίγεος, ὀλέθριον. ὅσον μὲν δὴ τὸ ῥίγος ἰσχυρὰς αἰτίας ἐκγονον. ἕτερον δὲ δ' ἀρρωστίαν δυνάμεως ὀλέθριον. ἢν ῥίγος ἐμπέσῃ πυρετοῦ μὴ διαλείποντι, δ' ἀδυνάτου, ὄντος θανάσιμον. ἀλλὰ ποτὲ μὲν τούτων ὧδε πλέον

ἑτέρῳ δι

ἐτρόωβι λέγεται. ὁ δὲ νῦν λόγος, σκεπτέον εἰ δικαίως ἀναφέρεσιν ἅπαντες ἀεὶ τὴν ἀιτίαν ψυχρῷ τὸ ῥίγος. ὅτι μὲν γὰρ ψυχρόν τὸ πάθος, φανερὸν. εἰ δὲ καὶ τὸ θερμὸν αὖ τοιοῦτον, ἄξιον μοι δοκεῖ σκέψεως εἶναι. τριταίος γοῦν ἀκμάζων, εἴποτε καὶ ἄλλος, ῥίγος γνώρισμα. σωρεύεσθαι γὰρ οἱ περιττωματικοὶ ῥίγεσι σφοδροῖς. καί τοι τόν γε πυρετὸν ἅπαντα, οὐκ ἄν τις οὐδὲ μανόμενος ὕδατι ψυχρῷ φαίη σωίζεσθαι χυμῷ. καύσος γὰρ ὅλῳ τῷ σώματι. τοσοῦτον ἀφέστηκε τοῦ τριταίου καύσου τὸ σωρευόμενον, ὅσον διαλείπει τὸ θερμὸν τὸ πυρετῶδες, καὶ φλεγμαίνουσι, καὶ πομφολυγώδες, καὶ ἀπεπτον. τὸ δ' ἄπεπτον δήπου, ἢ τε τῆς ἐμπύρευσεως ὑπερβολή. τότ' ἐμεῖν ἀκράτου χολῆς, καὶ ῥαστώνειν τοῖς γε ἐμέτοις, πῶς οὐκ εἰσὶν ἅπαντα φανερῶς ὑπὸ τοῦ θερμοῦ πλεονάζοντα; πῶς οὖν ῥιγοῦσιν ἐν τριταίοις; πῶς δ' ἐν καύσοις πυρετοῖς τοῖς συνεχέσιν, εἰ μὴ διαλείποντες ἀλλ' ἀεὶ καίοντες ἐγίνοντο, ῥίγος ὤφθη γινόμενον, καὶ κατὰ γε πυρετόν; ἆρα καῦσος γὰρ φησὶν ἐκμένειν, ῥίγος ὤφθη γινόμενον, λύσις. ἀλλὰ δηλονότι τοῦ θερμοῦ φάρμακον ἔλκει πλοσαχθέν, ὡδίνησε μὲν τὰ πρῶτα, φείκλου δ' ὄντος, ἐπ' αὐτῇ ῥίγος ἐργάζεται. καὶ πολλὰς ἰσμὲν ῥιγώσαντας τε καὶ πυξέαντας ἐφ' ἕλκεσιν ἐρεθιζομένοις ἆρα τοῦ δηλουμένου φαρμάκου. ἀλλὰ καὶ φλεγμονῆς εἰς ἀπόσημα τρεπομένης ἀνάγκη ῥίγος τε καὶ φείκλου σωρεύεσθαι. πολλῶν δ' ἄν, σε καὶ ἄλλων ἀνέμνησα διαθέσεων, ἐφ' ὧν φανερῶς ὑπὸ δηλουμένου μᾶλλον ἢ ψυχρῷ χυμῷ σωίζεται ῥίγος, εἰ μὴ τῷ λόγῳ τῷ μῆκος ἕφλυγον μὴ τοίνυν τῷ ψυχρῷ μόνῳ διαζόμενοι τὸ ῥίγος ἀναφέρωμεν. ἐπεὶ καὶ φόβητρον ἄκεσμα καὶ θέαμα, φείκλου τε καὶ ῥίγος ἐργάζεται ποτέ. ὅσον μήν γε καὶ Πλάτων ἐγίνωσκεν, ὁ μόνον Ἱπποκράτης. διαλεγόμενος δὴ ὑπὲρ τῶν ὑπὸ χολῆ ξανθῆ γινομένων νοσημάτων, ἐμνημόνευσε καὶ ῥίγους. ὅθεν ἄλλων τε πολλῶν χάριν ἐπέρχεται μοι θαυμάζειν τῶν μετὰ ταῦτα γραμμένων ἰατρῶν, καὶ τοῖς πρὸ τοῦ ῥίγος λόγοις ἐχ ἥκιστα. πῶς γὰρ ὁ ἀνὴρ; ὁ Πλάτων μὲν ὅλι ὢν ἰατρὸς, ὀκ ἠγνόησεν, ὅτι καὶ διὰ χολὴν γίνεται ποτὲ ῥίγος, ὀξυρεξίαν τε τὴν ἀιτίαν ἐπισάμενος. οἱ δὲ τοσοῦτον ἀφεστᾶσι τοῦ πάντα γινώσκειν, ὥστ' ὀδὲ ὅτι καὶ διὰ χολὴν καὶ διὰ δηλουμένου ὀντινοῦν χυμοῦ ῥίγος γίνεται, ἐπίστανται. ἀλλ' ἄπορον ὀξυρεξίαν τὴν ἀιτίαν, ὅπως ὑπὸ δηλουμένου καὶ θερμῷ χυμῷ, σωίζεται πάθος ψυχρόν. ἴσως μὲν ὀκ ἄπορον, εἰ γε μὴ δὲ Πλάτων ἠπόρει. πολὺ δὴ δν ἦν ἄμεινον, εἴπερ ὄντως ὀδὲν ἄπορον, ὅλι ἀναπρεπεῖ ἐπιχειρεῖν τὸ πρᾶγμα φαινόμενον φανερῶς, ἀλλὰ τὴν ἀιτίας ὁμολογῆσαι τῆς ἀγνοίαν. τὸ δ' ἀναιρεῖν τὸ φαινόμενον, ὁμοίου ὄντι τῷ μὴ δ' ὁρᾶν ἡμᾶς ὁμολογεῖν, ὅτι μὴ γινώσκομεν ὅπως ὁρῶμεν. ὀκ ὂν ὅτι μὴ ὀδὲν ἧττον ὑπὸ δηλουμένου τε καὶ θερμῷ χυμῷ γένοιτ' ἂν ῥίγος ὡς ὑπὸ ψυχροῦ τε καὶ πνευματώδους. ἔστι σκοπεῖν εἰ ἁπλῶς τὸ ψυχρὸν ἢ τὸ δηλουμένον πλεονάζον χρὴ εἰς τὸ διαθολῶσαι ῥίγος ἐργάζασθαι. ἐφεξῆς δ' ἐκεῖνο διασκεπτόμεθα πολλοῖς ἀγνοούμενον, ὅτε γὰρ ἁπλῶς ψυχρὸν χυμὸν πλεονάζοντος, ὅθ' ἁπλῶς δηλουμένου γίνεται ῥίγος. ὑπὸ μὲν τοῦ ψυχροῦ, σαφῶς ἐμπεφάνθω ἐλέγχεσθαι, τὸ οἰδηματώδες ἅπαν, τό τε νεφελῶδες, τό τε πεφαλυσμένον. τό τε ὑδαρῶδες ὑπομένοντας. ὑπὸ τοῦ δὲ θερμοῦ τε νῦν δηλουμένου νῦν δ' ἐξωθοῦσι, κακόχυμοι γ' ἂν, ἰκτερικοί τε καὶ πυρέτοντες ὀξέως, καὶ καυσούμενοι πάντες ἐρρίγησαν. ὅτι δὲ ἁπλῶς χρὴ πλεονάζειν, ἢ ψυχρὸν χυμὸν, ἢ δηλουμένον πῶς ῥίγος γίνεσθαι. ἐπάρχειν δ' αὐτῶν ἀναγκαῖον ἑκατέρῳ τρόπου ἴδιον. ἔστι δ' ἂν ὁ τρόπος, ὁ μὲν ἀκριβέστερον ὑπὲρ παῦ ἴσως τοῦ λόγου τοῦ ἀληθείας ἐρῶσιν, ἢ ὁ τοῦ πλήθους μέτρον, ἢ ἡ τοῦ χυμοῦ ποιότης, ἢ ὁ τόπος τοῦ σώματος ἐν ᾧ χρὴ ὅσον ἀθροίζεσθαι. χρήσιμος δ' ἂν καὶ πρὸς τὸ μανθάνειν, ἢ κινεῖσθαι, καὶ πρὸς τὸν τρόπον ἡ κίνησις ὁ μικρὰ διαφορά. εἰς ταύτας δὴ αὐτὰς καὶ Πλάτωνι ἀφορῶμεν, ἐλέγχειν ταύτῃ δὴ τῇ δυνάμιν ἐχούσῃ ἐν ἅπασι, χολὴ φύσει παλαιὸν αἷμα γεγονυῖα. καὶ πάλιν ἐκ τοῦ ἀρχικοῦ « εἰς ὅσον τε τυγχάνει θερμὴ καὶ ὑγρὰ κατ' ὀλίγον τὸ πρῶτον ἐμπίπτουσα πάντῃ δὴ τῇ τῶν δυνάμιν πάντῃ μᾶλλον « ἢ καὶ βίᾳ καταστρεφομένη χυμῶνα καὶ τρόμον ἐν τοῖς πρέχει. πλέων δ' ὡρρέεσθαι, τῇ παρ' αὐτὸ θερμότητι, κρά « τιλλα τὰς ἶνας εἰς ἀταξίαν ζέσται, διέσωσεν. ἐν τούτοις ὁ Πλάτων ἅπαντ' ἐπεφύκει διελθεῖν, ὅλα χρὴ γινώσκειν « ἐν ἅπασι γνώσεσι πάθος. τό γε μὴν εἶδος τοῦ χυμοῦ εἶπε χολὴν ὀνομάσας αὐτόν. ἐδήλωσε δὲ καὶ τὴν ποιότητα θερμὴν « καὶ ὑγρὰν εἰπών. ὅθέν τε ἡ γνῶσις ὅτι τῇ τοιαύτῃ χολῇ, τεκμήρια γ' ἔφη γίνεσθαι σαφῆ αὐτῷ. ἀλλὰ καὶ τὸ τὸν εἰς ὃν ῥεῖ, πεφυκέναι. ἐκ τοῦ δ' ἐλάσσω πάντα τὴν ὠρρέεσαν χολὴν ὑπὸ τῶν πρειγομένων ἰνῶν, ἧττον τὸ αἷμα, τότ' ἂν ὑπὸ λόγῳ σωίζεσθαι καὶ ἡ τοῦ πάθος γνῶσις, ἐν ᾧ χειμῶνα καὶ τρόμον ἔφη γίνεσθαι. χειμῶνα μὲν ὀνομάσας, τὴν ἐν τοῖς ῥίγεσιν ἀίδησιν ἢ ψύξεως, τρόμον δὲ, τὸν αὐτόματον σεισμόν τε, καὶ κλόνον, ἐν ᾧ φαμὲν ὅσον μόνον, ἀλλὰ καὶ τῶν ἰατρῶν πολλὰς ἐσφάλθαι. διώρισται γὰρ ἡμῖν ἐμπεφυκὸς ἡ ἧττον τὸν τρόμον γινόμενον κίνησις, ἢ ἧττον τὸ ῥῖγος, ὅταν οὕτω φησὶ νικήσῃ τὰς ἶνας ὑπορρέουσα πλέων, ὀξυθερμαντὸν τὸ σῶμα πρὸς τὴν ἐαυτῆς δυνάμιν αὐτομεταβάλλουσα τὰς ἶνας. ὡς αὐτὴ πρότερον ὑπ' ἐκείνων μεταβάλλεσθαι. πρὸς μὲν δὴ τὴν ἀληθείας ὧν εἶπεν ὁ Πλάτων, ὁ προκείσθω νῦν ὑπισκοπεῖσθαι, μελόντων γε ἡμῶν ἐν ἑτέροις ὑπομνήμασιν ὀξυκινεῖσθαί τε ἅμα, καὶ κρίνειν ἃ ἧττον τὸν τίμαιον εἶπεν. ὅτι δ' ὀδὲν παρέλειπεν, ὧν ἐχρῆν λέγεσθαι τοῖς ἀφανιομένοις πρὸς ῥίγος, ὅσον ἤδη πέφυκεν ἐκ τῆς ῥήσεως αὐτοῦ. ἐν γὰρ τῷ χυμῷ εἶπεν, ὑφ' ὃ γίνεται τὸ ῥίγος, ἡ τὸν τόπον εἰς ὃν ῥεῖ, ἐν τὸ τῆς κινήσεως εἶδος, ἔτι τε τὸν τρόπον καθ' ὃν ψύχεται τε καὶ αὖθις ἐκθερμαίνεται τὸ σῶμα. πρὸς μὲν οὖν τῆς Πλάτωνος δόξης καὶ τῆς ἧττον τῶν ὀξυκινησιν τῶν ἐν τοῖς πυμάτοις γεγραμμένων, ἰατρικῶς ὑπεσκεψώμεθα. νυνὶ δὲ τῶν ἡμετέραν ἀφανιούμενα γνώμην. ὑπὸ διαθρόσαντες ὅσα ἧττον τῶν Ἱπποκράτους δόξαν ὀλίγον ἔμπροσθεν ἔρρηται. ταῖς γὰρ τῶν θερμῶν φαρμάκων ὁμιλίαις ἐνίοτε μὲν φείκη μόνη, πολλάκις δὲ, καὶ ῥίγος ὑπεγίνετο. διαθάπερ ἐν διαύσεσι τε καὶ τριταίοις πυρετοῖς κινουμένης ἡ ξανθῆς χολῆς, ὀκ ἐν ταῖς κοιλότησι τῶν ἀγγείων, ἀλλὰ διὰ τῶν ἐφεδρῶν, ἢ ὅτι ἧττον πλέονα ὅσον τὸν χυμὸν ἐν αὐταῖς, ἢ ὅτι δὲ αὐτῶν τὸν ἡ φύσις ἔκκαθαίρεσθαι ἧττον ὅσον γὰρ αὐτὸ μόνον καὶ οἱ καῦσοι πυρετοὶ τῶν τριταίων διαφόρσι. τῶν μὲν γὰρ καύσων ἐν τοῖς ἀγγείοις ἐχόντων τὴν χολὴν. τῶν δὲ τριταίων ἔξω τῶν ἀγγείων διὰ τῶν διαθητικῶν σωμάτων φερομένην. ἐν γὰρ τῇ δὲ αὐτῶν φορᾷ. λυπεῖσα τὴν δηλουμένην, τὴν ὀδύνην ἐργάζεται. συμβαίνει τοιγαροῦν ἐν τοῖς δὲ δύο πινα γίνεσθαι, συνδύειν μὲν εἰς τὸ βάθος τοῦ σώματος τὸ αἷμα, καὶ διὰ ὅσον διαψύχεσθαι τάχιον αὐτό, τὰ μόρια δ' αὐτὰ τοῦ σώματος ἐν οἷς ἡ χολὴ, διὰ τὴν ἀκρατησίαν τῶν ἀλλοτρίων διαφθορῶν ὠθεῖν ἕκαστον ὀξ ἑαυτοῦ πρὸς τὸ πλησίον, ἄχρις ἂν ὀξ ἁπάντων ἐλαττωθῇ, δι' ὀλίγων, ἢ δι' ἐμέτων, ἢ καὶ διὰ τὴν κάτω γαστρὸς ἐκκενθέν. ὅσον δ' καὶ

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 378 sur 494

τοῖς ὑπερπεπτικόσιν, ἢ κακοχυμίας μετοῦσης, ἢ ἐς ἥλιον θερινόν, ἢ βαλανεῖον ἀφικομένοις, ἢ γυμναζομένοις συμπίπτει. φευκώδεις οὖν αἱ πύλαι γίνονται καὶ πνοὴ αὐτῶν, καὶ ῥιγῶσι. χρὴ γὰρ ὁ μόνον ἄπνουν εἶναι τι λακκώδες ἢ μὴν, ἀλλὰ καὶ σφοδρῶς κινούμενον, εἰ μέλλει ῥίγος ἐργάζεσθαι καὶ κοινὸν ὅλου συμβεβηκὸς ἀμφοτέρων τοῦ γένους τὸ αὐτῶν, ὅσα τε ψυχρὰ καὶ ὅσα θερμὰ ταῖς διαμέσοις ὄντα, τὸ κινεῖν ὀλιγωρῶς τὸ σῶμα. καὶ δὴ καὶ τεταρταίοις τοῖς πυρετοῖς καὶ τοῖς τριταίοις συμβαίνει ῥίγος, καί τοι ὑπὸ χυμῶν ἐναντίων τῇ διαμέσῃ συνισταμένοις, ψυχρὸς μὲν γὰρ ὁ μελαγχολικὸς χυμός. θερμὸς δὲ ὁ τῆς ξανθῆς χολῆς. οὐκ ἁπλῶς δὲ πλεονάζειν αὐτὸν ἐφίλει χρῆναι μέλλοντας ἐργάζεσθαι ἢ φείκλιν, ἢ ῥίγος, ἀλλὰ καὶ δεῖ τῶν διαπνεόντων σωμάτων φθάσαντα κινεῖσθαι σφοδρότερον, ὧν ὧ δὲ συνοδύει μὲν εἰς τὸ βάθος τοῦ σώματος, καὶ τὰ σπλάγχνα, τὸ αἷμα, καὶ σὺν αὐτῷ διηνέκει καὶ ἡ θερμασία, ψυχρά τε καὶ ἄναιμα γίνεται τά τε ἡπατικὰ τὸ σπέρμα μοῖρα, καὶ σπλεῖν καὶ χεῖρες τὰ τελευταῖα. διότι πλεῖστον ἀφέστηκε τῶν σπλάγχνων. ἐὰν μὴ οὖν ὧν τοῦ βάθους συμβῇ σβεσθῆναι τὴν ἔμφυτον θερμασίαν, ἢ πνιγέσαν ὑπὸ τοῦ μὴ διαπνεῖσθαι πᾶσι τόκοις, ἢ ἐκνικηθεῖσαν ὑπὸ τῶν ψυχρῶν αἰτίων, ἀρθήσεται τὸ ζῶον. ἐὰν δὲ συνοδύσει μὲν εἰς τὸ βάθος, αὐτίχα δὲ τοῖς βιασαμένοις αἰτίοις ἀθροισθείσα, ἡπατικὴ μὲν ὅλου ἀναθάπερ ὄργανον γίνεται τὸ τῶν ἀλοιτρίων ἀρκετικῆς διαμέσεως, ἣ ὧν ἅπασι μοιρίῳ τοῦ σώματος ὑπαρχόσης. πεφυλῆσθαι γὰρ ἤδη καὶ αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν ἐκείνων τὰ λυποῦντα, πολλῷ μᾶλλον ἐργάζεται ὅταν μετὰ ἡ ἐμβάθους ἀναφορμώσης θερμασίας. συνεκβαλόσης αὐτὰ τῇ ῥύμῃ ἡ φορᾶς εἰς ὅ, τι πορ ἂν δύνηται τέσσερον αὐτῇ χρήσηται. πολλάκις μὲν οὖν ἐξ αὐτοῦ τοῦ ἀθρόου ἐκβάλλει τὰ λυποῦντα, πολλάκις δὲ διὰ μέσου. καὶ ἡ κάτω γαστήρ. ὁ μόνον δ' ὧδε ἡ ξανθῆς ἢ μελαίνης χολῆς ῥίγος, ἀλλὰ καὶ ὧν τοῦ ψυχροῦ πάνυ φλέγματι θελεῖ γίνεσθαι ἐμπαλεῖ δὲ ὑαλώδη τὸν χυμὸν ὅταν ὁ Πραξαγόρας. ἀλλὰ τό γε τοιοῦτον ῥίγος ὅτι σφοδρὸν ὄν, καί τοι διαμένον ἡμέρας ἐνίοτε πλείοσιν ἐφεξῆς. ἠσυχαζόντων δὲ καὶ μεδέλλως διαμενόντων, ἠσυχάζει καὶ αὐτὸ. διανιθεῖσι δὲ οὐδέπω ἔπεται ἡ τὰ μέτρα ἡ διανύσεως. ὧν μὲν ταῖς ἰσχυροτέραις καὶ σωτήροις κινήσεσι, σφοδρότερον. ὧδε ἢ ταῖς ἀδυνάτοις, *βραχύτερον. εἴδη δὲ τὸ σύμπτωμα γυναιξὶ μᾶλλον ἢ ἀνδράσι γινόμενον. καὶ γυναιξὶ ταῖς ἀργότατα διαπτομέναις, καὶ λατροῖς χρωμένοις. εἴδη δὲ καὶ νεανίσκῳ τινὶ τῶν ἡμετέρων συμφυτευτῶν ἐν ἀλεξανδρείᾳ γινόμενον, ἡνίκα πρῶτον εἰς αὐτὸν διατεθλίβαμεν ἐν ἀρχῇ φθινοπώρου. πεσὸν δὲ ὅτος ἐφεξῆς ἡμέρας πλείοσι φοινίκων βαλάνους πολλὰς ἁπλᾶς καὶ νέας ὧδε λατροῖς τε καὶ πεπτότων. πᾶσαν δὲ ὅλην ἀκριβῶς ἂν γε πλείστων ὧν τῶν πέπειροι, σωθεῖεν ἢ αὐτὸ τό γε πρῶτον ἀκρόσφοδρος ἀρξάσθαι φείκης, ὧδε γυμνασίῳ τε καὶ λατρῷ δὴ λίαν καὶ πεσόντος πυρέξειν κατεκλίθη τε, καὶ σκεπάσας ἑαυτὸν ἱματίοις, ἐμεγάλυνε ἡσυχῇ, ὡς δὲ διελθόσης ὅλης ἡ νυκτὸς ἀπύρετος λίαν, ὀξυαίτατο μὲν ἐωθεν ὧν τὰ σωθέντα, φευκώδης δ' ἐν τούτῳ γινόμενον αὖθις κατελιθεὶς ἠσύχαζεν, ἄχρι ἡ ἡμῖν τὸ βαλανεῖον ὥρας. ὀξαναστὰς ἢ αὐτῷ πάλιν ὡς ὧδε τὸ λατρόν, ἡ φείκη μέζων ἐγένετο καὶ λίαν τὸ σύμπτωμα, ῥίγος καὶ πολὺ μικρόν. τό τ' οὖν ἡγησάμενος εἶ πάντως τρόπῳ πυρέξειν, ἔτι καὶ μᾶλλον ἐφ' ἡσυχίας αὐτὸν σωτέον. ἐπεὶ ἢ καὶ δὴ ἡ ἡμέρας ὅλης, καὶ δὴ ἡ ὧδε ὅσης νυκτὸς ἀκριβούμενος ὀξὺ πύρεσσεν ἑαυτόν. ὧδε μὴ ταῖς μετρίαις κινήσεσι φείσηται ἢ ῥιγώσῃ εἴ ποτε μείζονι κινήσει συμβάλοις, ἡμῖν ἐχρῆτο πρὸς τὸ ποιητέον. ἀναμνησθεὶς οὖν ἐγὼ τῇ ἡμετέρᾳ ἀσίᾳ γυναικὶ τοιοῦτόν τι συμβεβηκὸς, ἀσθενέσσον τε τοῦ ἑταίρου ἐποίησα, καὶ πρὸ πρεψάμιν χρῆσθαι τοῖς θερμαίνουσί τε καὶ τέμνουσι πάχος χυμῶν ἐσθίουσί τε, καὶ πόμασι, καὶ φαρμάκοις. ἐκεῖνός τε οὖν ὅτω κατέσχ. καὶ μετὰ ταῦτα τοῖς ὁμοίοις πάχεσιν, ὧν ἀρχῇ μὲν ἐδώκατο τὸ δὴ τῶν τριῶν πεπόρεων φάρμακον, ἐφεξῆς ἢ τὸ δὴ τὸ καταλαμίνθης ἡμέτερον. εἶτα τὸ δὴ ὀπὸς κυρηναϊκὸς, καὶ κασσίας σωτηθέντων, ὃ καὶ ταῖς τεταρταίκαις πρὸ διόδοις ὄδιν ὠφελιμώτατον. καὶ μάλιστ', ὅταν ὑπὸ ῥίγος σφοδρὸν χειμάζονται. μὴ θαυμάσῃς δὲ πρὸς τοῖς παλαιοῖς ἰατροῖς εὑρὼν γεγραμμένον ὧδε πῖς ἄνθρωπος ῥίγησιν ὀξ αὐτῆς ἡ ἐν τοῦ σώματι διαθέσεως θερμομένοις ὀξ ἀναγκῆς ἐπεσθαι πυρετόν. ὅτε γὰρ λατροῖς τοῖσδε ὧν προφάσεις, ὅτ' ἀργῶ βιῶ χρωμένοις τοῖς παλαιοῖς, ὀδὲν ὄιδ' ὅτου σωτέον. νυνὶ δ' ἄμφω ταῦτα πλεονάσαντα, καὶ τοῦ τὸ καλόμενον ἀνεκθέρμαντον ῥίγος ἐργάζεται. νέοντι καὶ ξύνον σύμπτωμα δὴ τὸ νέον ἡ διάτης, ἅπασί τε τοῖς ὅτω παθοῦσιν, ἥπερ πάσεως, ἢ βάρος ἄδηλον γίνεται ἡ τὸ δεξιὸν ὑπὸ χόνδριον, ἐνθα κεῖται τὸ ἧπαρ, ἐμφραττομένου δηλονότι τῶν κατ' αὐτὸ φλεβῶν ὑπὸ τοῦ πάχους τῶν χυμῶν, ὥσπερ δὲ βάρος καὶ πάσεως ἡ ἡ τὸ καλάχνου οἱ πάσχοντες ἴσασιν ἄδηλον, ὅτω καὶ ἡ ῥίγος ἀδηλοῦντος διαφέροντος ἐν τε τεταρταίοις τε καὶ τριταίοις πυρετοῖς. ἐν ἢ γε τεταρταίοις ὅις διότου γίνεσθαι φασιν αὐτοῖς τὸ ῥίγος, οἱονπερ ὅταν ὁδυπορήσωσι δὴ λεπτοὶ ἰσχυροὶ. ἡ δὲ τριταίος, ὡσαύτως ἢ καὶ ὧδε κάυσος πυρετὸς, ὡς ὑπὸ βελονῶν ὀξέων τε καὶ λεπτῶν κεντούμενοι τὰς σάρκας ἀδηλοῦσιν ἢ πολλάκις. ἐγὼ μὲν οὖν καὶ αὐτὸς ἄπειρος εἰμὶ τοῦ τ' τεταρταίου ῥίγους, ἔμπειρος δὲ θατέρου. τετράκις μὲν ἐν νεότητι πυρέξας τριταίου πυρετὸν, καῦσον δὲ ἅπαξ. ὥς τε ἔχω μαρτυρεῖν τῇ λελεγμένῃ τοῦ ῥίγους ποιότητι ἡ τοιαῦτα παθήματα. τὸ δὲ τῶν τεταρταίων οἱ πειραθέντες ἄχρι νῦν ὅσον φασὶ διηλθεῖν, ὅταν ἡ σφοδρὸν, ὁμοίου ὑπάρχον τοῖς ἐκτὸς προσέχουσι ἰσχυρῶς ψυχροῖς γινομένοις ῥίγεσιν. ἀλλὰ καὶ τοῦτ' ἔχομεν προσθεῖναι τριταίοις τε καὶ καύσοις πυρετοῖς, ὀχ ὑπάρχον τοῖς τεταρταίοις. καὶ γὰρ διψῶσιν οἱ πλεῖστοι, καὶ θερμασίας ἀδηλοῦντος ἡ τὸ βάθος ἐν αὐτῷ τοῦ ῥίγους ἅμα χρόνῳ ὧν ὀλίγον ὑπάρχει τοῖς ἐν τεταρταίῳ πυρετῷ ῥίγεσιν. ἐπεὶ ἢ καὶ περὶ ῥίγους αὐτάρκως εἴρηται λείπειτ' αὖ ἔτι καὶ περὶ πασμῶν διελθεῖν. ἔσται δὲ ὅτε μακρὸς, ὅτε ἀσαφὴς ὁ λόγος, εἰ τις, ὧν ἄχρι νῦν διῆλθον, εἴη μεμνημένος. ἀρξομαι δὲ καὶ νῦν ἀπὸ ἡ ἀναμνήσεως. ὧν ἐν τοῖς περὶ μυδῶν κινήσεως ἐδίδαξα. πασῶν γὰρ τῶν καθ' ὁρμὴν κινήσεων ὧν τελευτώσης δὴ τῶν μυδῶν, ὅταν ὧδε τὰς ἑαυτῶν κεφαλὰς ἀνελκόμενοι, συνεπισπάσωνται τῶν μορίων ἕκαστον εἰς ὃ καταπεφύκασιν, ἐπεισθὰν γένηταί τι πάθος εἰς τάσιν αὐτὸν ἄγον, ἀκολουθεῖ τούτῳ κίνησις, ὁμοία μὲν τῇ ἡ φύσιν, ἀβέλτερος δὲ, καὶ καλεῖται τὸ πάθος πασμός. τὸ μὲν γὰρ τείνεσθαί τε καὶ πᾶσθαι πρὸς τὴν ἰδίαν ἀρχὴν τὸν μῦν. ὥσπερ γε καὶ τὸ συνεπισπᾶσθαι πρὸς αὐτὸν, ἐκεῖνο τοῦ σώματος τὸ μόριον εἰς ὃ τὴν ἔμφυσιν ἔχει, κοινὸν τοῖς θ' ὑγιαίνουσιν ὄδι καὶ τοῖς αὐωμένοις, τὸ δὲ ἀπάσιον ὑπάρχειν, τοῖς πρὸς φύσιν ἔχουσι. ὀχ ὑπάρχον τοῖς

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 379 sur 494

χρη τοῖς ὑγιαίνουσιν. ἐαν δ' ὑγρομιξ ὑπὸ πόσων αὐτίων τείνη τὰ νοτιρώδη σώματα, πόρας ἀν ἤδη ὅτος ὁ λογος ἡμῖν λάβοι. καὶ μὴν δῆλόν ὅτι, τ ἔξω τ σώματος εὑρεῖν χρηδῆ νοτιρωδέστερον ἃς ὁρῶμεν ὀσμηρᾶς κατὰ τε τὰς λύρας τῆ λιβάδας ὑπὸ τ τεχνιτῶν ὑφαινομένας μὲν, ἐπειδὰν χρῆδαι μέλλωσι τοῖς ὀργάνοις, ἀνιεμένας δὲ, ὅταν παυσάμενοι καταπίθωσι. ῥίγιον δὲ, ὧν ταῖς τ ποδιεχούσαις ἀμεροτόραις ἱμάσισι. ἧττον μὲν τὰς ὑγρὰς καὶ νοτίδας, διαβρεχόμεναι. ἧττον δὲ τὰς ξηρὰς τε καὶ βορέας, ἰσχυρῶς ξηραινομένας. δῆλα δ' ὅτι ἂν ἀνίασιν αὐτὰς κατα-πιθέμενοι. καὶ μᾶλιδ' ὅταν ἥ τι ποδιεχον ὁποῖον εἴρη. ῥίγιστη γὰρ ἑκατέρως τεινομένη. νόει δὴ μοι καὶ τὰ νοῦρα, καὶ ὅτι τόνον τας ἐν τοῖς τ ζώων σώμασιν. ἤτοι διατεινομένας ὑπὸ ποδιῆς ὑγροτητος. ἢ ξηραινομένας ὑπὸ τ ξηραινόντων αὐτίων, εἰς τοσαύτην ἄγεδι τάσιν ἐν ᾗ τοῖς ὑγιαίνουσιν ἡ καθ' ὁρμὴν ἐγίνετο κίνησις. ἐν νόει δὲ καὶ ὡς ἐν δ'ἐχεταί τι τῶν ἐν τῷ σώματι μορίων ἢ δι' φλεγμονὴν, ἢ δι' ἄλλην τινα αὐτίαν ἰσχυρῶς παθον ἑαυτῶ συνεπιπαγεδι τὰ συνεχῆ νεῦρα. νοήσας γὰρ ταύτας πάσας τὰς διαθέσεις εὑρήσεις ἐφ' αἷς γίνεται τ μασμὸς. αἱ γὰρ φλεγμοναὶ τ νοτιρωδῶν μορίων, καὶ μάλιδ' ὅταν ὦδι τ ἀρχῆς τῶν νοτίρων, ἢ καὶ πλησίον αὐτ γρονῶδι, τείνουσιν ὠπαπωμένοι τὰ συνεχῆ νεῦρα. καθάπερ ἐκτὸς οἱ τεχνῖται τὰς χορδὰς. εἰ δὲ ὑπὸ πλήθους χυμῶν διαφραχθέντα τὰ νοτιρώδη σώματα τείνοιδ, πᾶν τὸ πλησίον ἐν τῶδε το πάθημα γίνεται, ταῖς δι' τ ὑγροτητα τῶν ποδιεχόντων ἐντεινομένας σφοδρότερον χορδιάς. ἐμπαλιν δὲ ὦδι τοῖς καυσώδεσι καύσις καὶ ταῖς ἰσχυρᾶς φρίνισι φαίνεται γινόμενον. ὡς γὰρ οἱ πλησιάζοντες ἱμάντες συνεξηραινόμενοι συναπῶνται τῆ τένοντι, τὸν αὐτὸν τρόπον οἱ μασμοὶ γίνονται. δι' ὑπερβάλλουσαν ξηρότητα νοσημάτων ἰσχυρῶς ξηραίνουσαν τὸ νοτιρώδες ὑγρόν. ὦδι μὴ δὲν τοῖς καύσοις δι' μόνην τ ξηρότητα ὅτος συμβαίνει. ταῖς δὲ φρίνισι, τῆ δι' τὴν φλεγμονὴν τῆς ἀρχῆς τῶν νοτίρων ἐπέτεται τὸ σύμπτωμα, γινώσκεις δὲ ἤδη ὡς πᾶσι ὡμολόγηται τὸ πάθος τοῦτο, τὸ μὲν ἐμπεδότονος εἶναί τε καὶ καλεῖδι. τὸ δὲ, ὀπιδότονος. τὸ δὲ, τέτανος. ὅταν μὴ εἰς τὸ πρόσω τείνηται τὰ μόρια τ σώματος, ἐμπεδότονος. ὅταν δὲ εἰς τοὐπίσω, ὀπιδότονος. τέτανος δὲ, ἰσοδυνὴς ἑφ' ἑκάτερα. ὅτων μὲν ὧν ξηρότητι μασμούς, οὐκ ἂν ἰάσαιο. φθάνουσι γὰρ οἱ ὅτω παθόντες, ἀπόλλυδι. μὴ δὲ ὠιηθῆσαι πῶς αὐτὸν ἴαμα σωτηρίων τες ὅσοι δὲ δι' πλῆθος ἢ φλεγμονὴν γίνονται μασμοί, πύους ἰάσει. τὸ μὴ πλῆθος κρῶν, τῆ φλεγμονὴ δὲ, τοῖς ἰδίοις αὐτοῖς βοηθήμασιν ἐκθεραπεύων, ἃ μεμάθηκας ἐν τοῖς τ θεραπευτικῆς μεθόδ γράμμασιν.

ΓΑΛΗΝΟΥ ΠΕΡΙ

ΜΑΡΑΣΜΟΥ.

ΜΑΡΑΣΜΟΣ ὅτι, φθορὰ ζῶντος σώματος ὑπὸ ξηρότητι. διτῶς δὲ τ φθορᾶς λεγομένης τ μὲν, ἐν τῷ γίνεδαι. τῆς δὲ, ἐν τῷ γεγονέναι, ἧττον τὸ πρότερον σημαινόμενον ἀκούειν χρὴ τῆς πεποιημένης. ὅτω δὲ καὶ αὐτὸς ὁ μαρασμὸς, ὁ μὲν, παρὰ το μεμαρᾶνθαι λέγοιτ' ἄν. ὁ δὲ, παρὰ το μαραίνεδαι, ποδὶ ὃ νῦν ὁ λόγος ὄτιν. ὦδι δὲ ζῶντος σώματος ἐφαμὲν ἐν φθορὰν, τὴν μασμόν. ἔτι δὲ τρία γένη τῶν ζώντων, ζῶα, φυτὰ, καὶ σπέρματα, καὶ δι' ταῦτα καὶ οἱ καρποὶ, πάντων ἂν εἶναι πάθος τὸν μασμὸν ἐρμηνεύοντες κυρίως, ἐκ μεταφορᾶς δὲ ἤδη καὶ τὰς ἄλλας φθορὰς, ὅσαι γίνονται δι' ξηρότητος, μασμὸν ὀνομάζουσιν. ὥς τε καὶ ἧττον τὸ πύους ὠνομάκασι τοῦνομα, καὶ μᾶλλον ἐπὶ πρεσβύτερον ὠνομάζοντες ὦδι πάντα τὰ ἧττον βραχὺ φθειρόμενα. ἀλλ' οὐδὲ πορί τινος τῶν ἄλλων, ὅσα μὴ κυρίως μαραίνεδαι λέγεται, ποδὶ μόνου δὲ τ ἧττον τὸν ὁρισμὸν μασμὸ, νῦν ἡμῖν πρόκειται λέγειν. καὶ μάλιδ' ὅταν ἐν ζώου γένη σώματι. κοινωνίαν γ' ὁ λόγος ἀναγκαίαν ἕξει καὶ πρὸς τὰ φυτὰ. ἧττον τέτταρας δὴ τρόπους ἁπλᾶς τις πρώτας ἁπάντων τῶν ζώντων φθειρομένων, ὅπ καὶ τὰ στοιχεῖα τῆ ὀσίας αὐτῶν ὅτι τέσσαρα. τὰ μὲν δι' ξηρότητος φθειρόμενα, μαραίνεδαι λέγομεν. ἐ μὲν δὴ ἔστ μόνον αὐτοῖς ὑπάρχει τὸ ξηραίνεδαι, τῆς ἑτέρας τῶν στοιχείων αὐτιθέσεως τῆς ἧττον τὸ θερμόν τε καὶ ψυχρὸν ἐν τοῖς οἰκείοις ὅροις διαμενούσης, ἁπλοῦς ὄτιν ὁ τοιοῦτος μαρασμός. εἰσ' ἔνιοι θερμότητι ἄμετρος ἢ ψύξει αὐτῷ προσγένοιτο, σπάνιος ὅτω τε καὶ διῆλός ὁ τρόπος εἷς τῆ φθορᾶς. ὁ μὴ δὲν ἁπλοῦς μασμός, ὦδι ταῖς ἀσιτίαις δοκεῖ γίνεδαι, τ τε ἧττον προόδεσιν ἀκκαθαρσιώτου, καὶ ὅσοι λιμώττουσιν ἀκριβῶς σιτίων. ὁ δὲ μετὰ ψύξεως ἐπί τε τ γηρασκόντων. καὶ ὅσοι διά τι πάθος εἰς ὁμοίαν γηρᾷ διάθεσιν ἐμπίπτουσι. ὁ δὲ μετὰ θερμότητος, ὑπὸ τῶν ἐκλιπῶν πυρετῶν. ὦδι μὴ δὴ τῶν φυτῶν ὅλον τὸ σῶμα, καὶ μόριον ὁτουοῦν αὐτῶν μαραίνεδαι λέγομεν, ὦδι ταῖς δι' ξηρότητος φθοραῖς, οὐ μὴν ἐπί γε τῶν ζώων ἀλλὰ τὸ μὲν ὅλον σῶμα μαραίνεδαι φαμέν. ὀκέπι δὲ συμβαίνει ὅτι κάθ' ἑκάστ μορίε φέρειν τόνομα. καὶ νῦν ἡμῖν ὁ λόγος ὄτιν ὁ ποδὶ τ ξηραινομένων διάλυσιν μορίων, ἀλλ' ὅταν ὅλον ὅτω κατάχη τὸ σῶμα. δῆλον τοίνυν ὅτιν ἤδη τό γε τοσοῦτον ὡς ἔστ ὅλα τ σώματος ὅτι πάθος. ὁ μαρασμὸς, ἐκ ἄνου δὲ ἀρχῆς τ ζῶα πάθοντος γίνεται. ἐ μὴν δεῖ ἄλλο μέν τι πάθος ἐν ὅλῳ τῷ ζώῳ γίνεδαι δυνατὸν ὄτιν. ἄλλο δ' ἔτι κατελλιφθήναι τῆ ἀρχῆ, ὥστ' ἀνάγκη τὸ σῶμα δι' μαρδίας ξηραίνεδαι τοῖς μαραινομένοις. εἰ τοίνυν εὕρομεν ἁπάσας τὰς αὐτίας ὑφ' ὧν ξηραίνεδαι συμβαίνει τῆ μαρδίαν, εἰσόμεθα πότερον αὐτίως ἔχουσιν οἱ μαραινόμενοι πάντες, ἢ τινες δι' αὐτῶν ἰαβλῶται δύανται. κάλλιον δὲν ἴσως ὅτι καὶ τοῦδε τ λόγου ἐπ' ἀρχὴν ἀγαγεῖν. ἀρχὴ δὲ ἀεῖσι τὸ γνῶναι γένη αὐτίων, ἐπειδὴ φαίνετ τῶν μασμῶν ὅπως ἀφυκτότατος, ὡς μὴ ἧττον φύσιν ἐν δικεῖν. ἄφυκτα δὲ τὰ τῆ φύσεως ὄργα σύμπαντα ὅτι, καὶ πᾶξιν τῆ γνῶσεως ἀναγκαίαν ἔχοντα. ποκυεῖτ' δ'ἐπ καὶ αὐτ τὸ δὲ, τὸ γνῶναι τὰ σημαινόμενα τῆ ἧττον φύσιν λέξει. ὅ γε δὴ ὅτω λέγετ ἧττον φύσιν ἐν τὸ γήρας, ὡς τὸ βέφεδαί τε καὶ αὐξάνεδαι. ταυτὶ μὴ γὰρ ὄργα τῆ

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 380 sur 494

φύσεως ὄδι. τὸ γῆρας δὲ οὐκ ὄργον, ἀλλὰ πάθος ἐξ ἀνάγκης ἐπόμενον. οὐδὲν γὰρ τῶν γιγνομένων ζώων ἄγηρον ἑώρακε. καὶ διαῤῥήδην μετὰ φύσιν εἶναι λέγουσιν αὐτὸ τινες ἐξ ἀνάγκης ἑπομένῳ ἅπασι τοῖς ὑπὸ φύσεως διοικουμένοις. εἴπερ οὖν κατὰ τοῦτο τὸ σημαινόμενον εἴρηται, κατὰ φύσιν εἶναι τὸ γῆρας, οὔτ' ἀναγκαῖον ἔτι πρὸς ὧν, σκέπτεσθαι τ' ἄλλα σημαινόμενα τῆς λέξεως. ἃ μακρῷ ἔοικε πᾶσιν, ὡς γ' ἑτέροις ὧδε δείκνυμεν, οὔτ' ἀπορία τις ὑπολέλειπται μετὰ τὸν λόγον. οὕτω γὰρ λεγόντων, ὡς εἴρηται νῦν, ἀληθὲς ὄδι τὸ κατὰ φύσιν εἶναι τὸ γῆρας ἄφυκτόν τε ὑπάρχειν, εἴπερ ἐξ ἀνάγκης ἕπεται τοῖς ὄργοις τῆς φύσεως. καί τοι τῶν καθ' ἡμᾶς Φιλοσόφων ἔγραψε βιβλίον, ὧδ' δεικνὺς ὅπως γῆρας ἄγηρόν τινα διαμεῖναι τὸ πάμπαν, ἐξ οὗπερ μὲν ὃν τὸ βιβλίον ἔτη τεσσαρακοντούτης ὤν. παρέτεινε δὲ μέχρι καὶ τῶν ὀγδοηκόντα ἐτῶν καὶ μῶν οὕτως ἰσχνός τε καὶ ξηρός, ὡς ἁρμόζειν ἐπ' αὐτοῦ τὸ ἐκ τοῦ προγνωστικοῦ Ἱπποκράτειον ῥῆσιν. ὁκόταν ὀφθαλμοὶ κοῖλοι, κ.τ.λ. ὁκόταν ψυχρὰ, καὶ σιωπηλὰ, καὶ οἱ λοβοὶ τῶν ὤτων ἀπεστραμμένοι. καὶ τὸ ὁρμᾶν τὸν πόδα μὴ μετώπου ἐχόμενον τε καὶ πόδα τεταμένον, μὴ καρφαλέον ἐόν. ἐπεὶ τοίνυν ἐγένετο τοιοῦτος φαινόμενος. † ὅτ' ἄλλους ἀνθρώπους ἐπεχείρησε διδάσκειν, ὅπως ἂν τις ἀγήρως διαμένῃ. δ' οὗτος ἐκδοῦναι ἐποιήσατο. πόθεν δ' θαυμασθῆναι ἀγηράσας. οὕτω γὰρ αὐτὸν καὶ ὠνόμασε δι' τὸ συγγράμματος, ὧδε δείκνυς ὡς ὁ πᾶς ἄνθρωπος ἀγήρως διὰ παντὸς διαμένειν, ἀλλὰ δ' οἱ μὲν ἐς τοῦτο μὴ φύσιν ἐπιτηδεῦσαι. μάλιστα δ' ὃν εἰ ἡ πρώτη τροφὴ τοιαύτη βάλοιτο δεμέλια. καὶ ἐπαγγέλλεται τῶν ἐπιτηδείων ἐς τοῦτο βρεφῶν οὗτος ἐξ ἀρχῆς αὐτὸς ἐπιστατῶν, ἀθάνατα αὐτῶν ποιήσειν τὰ σώματα. ὧν ἐξελεγχθῆναι αὐτὸ τὸ ἐπάγγελμα, πρὸ τῶν ἀνδρωθῆναι οὐ παῖδας, οὓς ἤγειρε βαναυσίαν, ἐμελλον αὐτὸς τεθνήξεσθαι. οἱ μὲν δὴ ἄλλοι πάντες ἑκάστῳ μοῖραν αὐτοῦ διατεγίνωσκον. ἐγὼ δὲ ὁ μόνος εἰδὼς, ὅτι πολλὰ καὶ ἄλλα δόγματα τοῖς διὰ τῆς ἐμπειρίας ἐγνωσμένοις μαχόμενα πολλοὶ τῶν λογικῶν ἀνδρῶν ἀπεφήναντο, τῇ πιθανότητι τῶν λόγων ἐξαπατηθέντες, οὐκ οὖν οὐδὲ τοῦτο θαυμάσιον ὄδιν ὅσον ὧδε τοῦ λόγου, τὸ γὰρ, ὅτι τὸ γιγνόμενον πᾶν φθαρήσεται πάντως, οὔτ' ἐπισημονικὸν, οὔτ' ἀναγκαίαν ἔχει τὴν ἀνολουθείαν, ἀλλ' ἄχρι τοῦ πιθανοῦ ποιοῦσαν, ὡς γ' τοῦ πόδι ἀφελείας ἀφελείκ). καί τοι γε τούτῳ χρῶνται τοῦ λόγῳ σχεδὸν ἅπαντες, ὅσοι τὸ ὑπάρξαι ἀναγκαῖον ἐπιδεικνύουσι τοῖς ζώοις, ὁδὸν ἐὰν φάσκοντες αὐτὸ πρὸς τὴν ἐξ ἀνάγκης ἑπομένην φθορὰν τοῖς γιγνητοῖς ἅπασιν. ἐξ ἐμπειρίας οὖν ἐπὶ μόνης, τὸ γῆρας ἀναγκαῖον τε καὶ κατὰ φύσιν, ὥσπερ γε καὶ ὁ θάνατος. οὐ δι' αὐτὸς ἀφελεγμένος ὑπὸ τῶν ἑτοίμως ἀφαινομένων, καὶ λεγόντων ὡς ἀναγκαῖον ὄδι τὸ γιγνηθὲν ἅπαν, δυθὺς ἐὰν φθαρησόμενον, ἑπόμενον δὲ δή που τοῖς σωθεῖσιν ὄδι τὸ πρὸς τῆς ἐμπειρίας ἀνθιλέγειν. ὅπερ οἶμαι διὰκεῖνος ἐποιῆ φάσκων. ἀχθνήσειν τε καὶ γηράσειν ἅπαν ζῶον ἀγνοίᾳ τ' ἐπισπάντων. ἴσως δ' ἄμεινον ἡμᾶς ἐπισκέψασθαι τῆς αἰτίας ἥτις ποτέ ὄδι. δι' ὃ γηράσκει τὰ τε ζῶα, καὶ τὰ φυτὰ σύμπαντα. φαίνεται γὰρ δι' ξηραινόμενα, μᾶλιστά γε τὸ πάθος ἐὰν τὸ γῆρας. εἰ καί τινων ἐνύδρων τοῦ λοιπὸν, ψυχρούς τε καὶ ὑγρὸς ἀκριβῶς ὄντας. ἐπιδείκνυται δὲ αὐτῶν ἡ αἰτία ἐκ τῆς ἀπάντων, ὧν τὰς πόδι ἀρέσεων χρήμασιν. ἆρ' οὖν δι' ὃν ξηραίνεται, δι' ὃ λέγουσί τινες, ὡς ἡ σύμφυτος τοῖς ζώοις θερμασία καθάπερ τι πῦρ ὑπάρχουσα τὴν αὔξησιν ἐκ τῆς ὕλης, ὅθεν ἀνάπλεται, λαμβάνει. ταύτῃ γὰρ ὑπιδέχεται, καὶ ταύτης ἀχώρητός ὄδιν, καὶ πάντα ἐκ ταύτης ὄδιν αὐτῇ. τὰ μὲν οὖν νεογνὰ ζῶα, καθάπερ καὶ τὰ φυτὰ, σύμπαντά ὄδιν ὑγρὰ. καὶ διὰ τοῦθ' ὥσπερ ἐγκαταπνιγομένη τοῦ πλήθει τῆς ὑγρότητος, ἑαυτὴν ἀναίρει μᾶλις, ὁμιχλώδης τε τις ὖσα καὶ βραδεῖα καὶ δυσκίνητος. ὑπὲρ δὲ τοῦ χρόνου πρότερόν τι, καὶ τούτου πρόειμι) καὶ τῆς ὕλης ἐγκρατὴς ἁπάσης καθίσταται. καὶ οὕτως οὐχ ὁμιχλώδης ὄδιν καὶ θολερὰ, καὶ καπνώδης, ἀλλὰ καθαρά τε, καὶ ἀεθρώδης γιγνομένη, τὰς ἑαυτῆς κινήσεις ἁπάσας ἀκωλύτως ἐπιδείκνυται, καὶ τὸ σύμπαν εἰπεῖν, ὥσπερ ἂν φλόγες, ὅταν ἐπέσωσιν ὑγροῖς ξύλοις, ὑπὲρ ἀρχῇ μὲν ὑποτύφονταί τε καὶ οἷον καταπνίγονται, μικρὰν πᾶσαν τὰ πάσιν ὅσαι, καὶ ἀδυνεῖς, ὑπὲρ δὲ τῷ χρόνῳ πλείονα ἤδη βραχὺν ἦ, ἐκλάμπουσί τε καὶ αὔξονται ἤδη βραχὺ δὲ τῆς ὕλης ἐγκρατεῖς γίνονται), καὶ τέλος ὧδε μήκιστ) ἄριστον) μέγεθος, ὅταν ἁπάσης κρατήσωσιν. ὅπερ ὄδιν αὐταῖς ἀκμήν τε καὶ ῥώμην. διόπερ ὑπὸ τοῦθ' ἥδιστα ὑπὸ τῆς τροφῆς ἐπιλείπόσης τούτους, μαραίνονταί τε καὶ σβέννυνται ἤδη τὸν τρόπον) ἃ ὑπὸ ἡμῖν φασὶ θερμότης ὑπὸ τῆς ζώου σώματι καθάπερ ὕλην τινί. τὸ μὲν πρῶτον ὑγράλις ὄδιν καὶ ἀδυνῆς, αὐξανομένη δὲ μέχρι τοῦ τῶν ἀκμαζόντων ἡλικίας, ἐκλάμπει τε καὶ αὐξάνεται, καὶ ὧδε πλεῖστον ἄριστα μεγέθους, καὶ μιμεῖται τὸ πυρὸς τὴν φλόγα. τοὐντεῦθεν δὲ τροφῆς ἀρεία, μαραίνεται καταβραχὺ καὶ ὧδε ὄδιν τὸ γῆρας, ὑσθρον δὲ ἤδη καὶ ἀποσβέννυται παντελῶς. ὅπερ ὄδιν ὁ θάνατος. οὗτος ὁ λόγος ὄδιν κοινὸς παρὰ πᾶσιν, ὀλίγου δ' εἰπεῖν, τοῖς νεωτέροις ἰατροῖς τε καὶ Φιλοσόφοις, οὐκ ὢν ἀληθὴς. ἐμοὶ γοῦν κεῖται πρὸ βάλλων γέ τοι τὴν φλόγα τοῦ πυρὸς τῇ τῶν ζώων θερμασίᾳ, μὴ δὲ τοῦτ' ἀιδανόμενος, ὡς ταῖς μὲν φλεγμὴ ἡ γένεσις ἐκ τῆς κατὰ τὴν ὕλην ὄδιν φθορᾶς, ὅθεν πόθεν ἐξάπτονται, τὰ ζῶα δὲ οὐχ οὕτως ὑπὸ τοῦ διαπλάττοντος αὐτὰ, ἢ ἐμφύτου ὑπὸ θερμότητος ἐτυχεν, ἀλλ' ὡς αὐξηθησόμενα, καὶ διοικηθησόμενα πρὸ αὐτῆς. οὐ δέ ἐστι χρόνος ἐν ᾧ διὰ πάσης αὐτῆς οὐκ ἐκτέταται τὸ σύμφυτον ὑμῖν θερμὸν δυνάμεις ἔχον, ἐξ ἃς διαπλάττῃ μόνον, ἀλλὰ καὶ πολλὰς ἑτέρας. καὶ γὰρ ἕλκει τὴν τροφὴν, ἐφ' ἑαυτὸ, καὶ τὴν ὕλην διοικεῖ, καὶ πρόσθησι καὶ πρόσφυσιν, καὶ ὁμοιοῖ, καὶ συλλήβδην εἰπεῖν, ἅπαντα τἀναντία ταῖς φλεξὶν ἀπεργάζεται πρὸς τὸ σύμφυτον ὕλην ἑαυτῇ. τὴν γὰρ φλόγ αὐξάνει τὴν ὕλην ὑπὸ τὴν τροφὴν ἐξομοιοῖ. μᾶλλον δὲ ἢ τῆς ὕλην ἑαυτῇ. τὴν δὲ τοσαύτας μηχανὰς ἕνεκα τοῦ διασώζεσθαι ὕλην ἐξυείσκει, τὰ μὲν, ἀμφιγνύσα καὶ ἀπεργάζουσα τῶν μορίων, ὡς μηδ' ἐν αὐτοῖς ἐξωθεν πλεονάζειν. τὰ δὲ, διαιρετῶσα καὶ ἀνυρώσα καὶ ὀχετοὺς ἐνπιθεῖσα. οὐ μὲν, ὧδ' ἕλκειν δι' αὐτῶν τὴν τροφὴν. οὐ δ' εἰς ἀναψυξίν τε καὶ ἀναπνοὴν, ἐξοχετεύσα τε τὰ περιττώματα. δι' ἄλλων μὲν, τὰ παχέα. δι' ἄλλων δὲ τὰ λεπτὰ. λάθοιμι ἂν ἐνταῦθα μεταφέρων ἅπασαν τὴν περὶ χρείας μορίων πραγματείαν. εἶτα περὶ φύσεως ὀργάνων πάλιν ἐξῆς κατὰ λέγοιμι. καὶ μὴν τοῦτον εἶναι φασὶν ἔμφυτον θερμὸν καὶ φύσιν οἱ περιπατητικοὶ δόξης ἡγεμόνες. ὅτιοῦν ὀρθῶς ὁμοίως εἰ καὶ πεκαθάλλουσιν αὐτὸ ταῖς φλοξὶ καὶ φθείρειν† οἷόν τε τὰ σώματα ὅπερ. Ἱπποκράτης εἶπε. καὶ ἀκτείνῃ τοίνυν ἡμᾶς τὸ θερμόν. ὅπερ

† al. ὅτι

† al. οἷόν τε

ἔφυσε τὰς

ἔφυσε τὰ σώματα. πρῶτον μὲν δὴ φήσωμεν, ὦ βέλτιστοι, τῶν γνησίων ἁπάντων ἐστὶν Ἱπποκράτους βιβλίων, ἐν ᾧ ὧδε λέγεται. δεύτερον δέ, εἰ καὶ δόγμα ὄνειρ Ἱπποκράτους, ἐχέτω δηλονότι αὐτὸ ὅπως εἴρηται, καὶ τινὰ φθορὰν ἀπόλεξιν. εἰ δὲ δεῖ ὧν ἀπορεῖν ἀφ' ἑαυτοῦ, ἐκ τούτων πιστεύεσθαι δικαιοῦσιν, ἐκ ὀρθῶς γινώσκουσιν. ἀληθὲς μὴ ὅτι τὸ ἁπλῶς ἔμφυτον θερμότητα γηράσκειν τε τὰ σώματα καὶ τελευτᾶν διαφθείρεσθαι. ψευδὴς δὲ ὁ τρόπος οὗ οὗτοι φασίν. οὐ γὰρ ὡς ἡ φλὸξ τὰ ξύλα, τοῦτο καὶ τὸ σύμφυτον θερμὸν τῶν ζώων ἀναλίσκει τὰ σώματα. τοῦτο μὲν γὰρ ἴσως οἰκεῖον ὄνειρ τοῖς ὑπὸ τῶν πυρετῶν διαφθειρομένοις πάθος εἶναι. ὁ τρόπος Ἱπποκράτης λεγόμενον ἐν τῇ προγραφῇ ῥήσει τοιοῦτόν τι δηλοῦν ἔοικε. τὸ μὲν τοι ξηραίνεσθαι τὰ σώματα κατά τινα φυσικὴν ἀκολουθίαν, καὶ γίνεσθαι ὧδε δηλονότι τὴν ἔμφυτον θερμότητα, πάντη μᾶλλον ἀληθὲς ὄνειρ, ὡς καὶ τῷ πρώτῳ τῶν ὑγιεινῶν ὡμολόγηται, ῥηθήσεται δὲ ἀναγκαῖον ὄνειρ τοῦ λόγου καὶ νῦν ὀλίγα πρὸς αὐτό. ἡ φύσις ἡ δημιουργοῦσα, τά τε φυτὰ καὶ τὰ ζῶα πάντως μὲν δὴ πως τῆς γενέσεως αὐτῶν ἀρχήν τινα λαμβάνει σωματοειδῆ, οὐδενὸς γε τῶν ὄντων δυναμένου τὴν ἀρχὴν τῆς γενέσεως ἐκ τοῦ παντὸς πάσαν οὐκ ὄντος λαβεῖν. ἀρξαμένη δ' ὁντινοῦν, ὡδὶ σκοπεῖν ἀεὶ τὰ τακτὰ τοῦ δεῖ ἀρχῆς αὐτῇ προκείμενον ἐν τῇ δημιουργίᾳ. ὧδε δ' ἐστὶ τὸ τέλειον ἀπεργάσασθαι τὸ γενόμενον. εἴτ' οὖν φυτὸν, εἴτε ζῶον, ἔστι δὲ δὴ που τὸ τέλειον, ᾧ μηδεμίαν τῶν οἰκείων ἐνεργειῶν ἀφαιρεῖται. πλείονες δ' εἰσὶ τῶν ἐνεργειῶν αἱ σκληρῶν χρῆσθαι τῶν ὀργάνων, ὅτι τοῦτ' ὄνειρ ἄπιστον, τὸ πολλὰ γίνεσθαι τοῖς ζώοις μόρια σκληρά. τῆς δὲ ἀρχῆς αὐτῶν τῆς γενέσεως, ἐμπαλιν τῷ τελείῳ ζώῳ μαλακὴν ἀναγκαῖον ὑπάρχειν, ἵν' εὐρύθμικτός τε καὶ εὔπλαστος εὐπειθής τε πρὸς ἅπαν ἢ τῷ δημιουργοῦντι. ὅτι δὲ καὶν σκληρὸν ᾖ τι ἀπέρμα, φυτὸν μαλακὸν γίνεται πρότερον ὑγρότητι συμμέτρῳ τεγγόμενον, ἵν' αὖτι ἀπόρματος φύσις γένηται. ἐπορεῖν δὲν ἀρχεῖσθαι μὴ χρὴ τὴν τῶν ζώων γένεσιν ἐκ μαλακῆς οὐσίας, τελειουμένην δὲ γίνεσθαι σκληράν. ὥσπερ ἀναγκαῖον ὄνειρ, ἐν τῇ πρώτῃ ἱδρύσει τῶν στοιχείων τότε ὑγρὸν καὶ τὸ ξηρὸν, τὸ μὲν δὴ ὑγρὸν, τὸ ὑδατώδες ὄνειρ. τὸ δὲ ξηρὸν, δῆλον μὴ ὑπάρχει τῇ φύσει, τὸ μὴ γεῶδες, τὸ δὲ, πυρῶδες. ἀλλ' ὀκ οἷόν τε ἦν ἐξ ἀρχῆς μιχθῆναι πλέον τὸ γεῶδες, ὑγρᾶς δεομένης ἐπὶ τῶν ζώων ἀρχῆς. ἀπελείπετο δὲν ἔτι μόνον τὸ πυρῶδες, ἀναγκαίαν ἔχον κρᾶσιν ἐν τῇ πρώτῃ τοῦ ζώου γενέσει τε καὶ συμπήξει. εἰ μὲν οὖν οἷόν τε ἦν τῇ φύσει μέχρι τῆς ἀκμῆς προαγαγούσῃ τὸ ζῶον ἢ φυτὸν, αὐθις ἑτέραν γνῶναι στοιχείωσιν ἀνάλογον, ἴσως ἦν δυναμιν, ὅτως ἂν μόνως ἄγηρον τε καὶ ἄφθαρτον ἐμεινεν αὐτῇ τὸ δημιούργημα, σοφοῦ τινος κρίσεως τυγχάνον. ὃ γ' ὅλως ἁπλῶς τε δὲν ὅτως ἄφθαρτον ἂν ἐγχέοι λακῶς διαιτώμενον. τότε ἂν ἡμῖν ὁ ἀιγύπτιος ἐπεδείξατο τὴν ἑαυτοῦ τέχνην ὡδὶ δυνατῶν γνῶναι πράγματα. νυνὶ δὲ ἐπεὶ δὲ οἷόντέ ἐστι μεταθεῖναι τε καὶ ἀναλλάξαι τὰ πρῶτα στοιχεῖα τῆς τῶν ζώων, καὶ φυτῶν γενέσεως, ἀναγκαῖον ὄνειρ καὶ μετὰ τῆς ἀκμῆν ξηραίνεσθαι τὸ σῶμα. καίτοί γε τὸ δέμενον ἔτι πάσχειν ὧδε, τῆς ξηραίνεσθαι χρείας οἰχομένης. ἀλλ' ἡ μὴ πάσακμὴ βραχεῖαν ἔχουσα τὴν ξηρότητα, λανθανέτω ὧδε πολλὰς, ὡς ὀλίγου μαρασμός τις ὄφθῃ. τὸ δὲ ὑγρὸν τῷ γένει διαφθορὰν κατ' ἀλλὰ μόνη τῇ ποσότητι καταφθορὰν γίνεται. αὕτη μὴ ἡ αἰτία τοῦ ἀναγκαίας ἅπασαν ζῶοις ὡδὶ πρόκειται χρόνῳ ξηρότητα φυσικῶς φυσικευομένην. ὅσῳ γε μὴ παντάπασιν ἀσθενέστω τὸ τε τῆς γενέσεως ἄφυκτον, τὸ τε τάσεως ἀδυνάτου. ὁ γὰρ ἐξ ἀνάγκης ἀκολουθεῖ τῇ πρώτῃ τῶν ζώων γενέσει, ὧδε πως ἄντις γενέσθαι λυόμενον ἢ πάσῃ γνώμῃ. ἅπερ δέ ἐστι ἡ τοῦ ὑγροῦ ἀρχὴ, τὸ πότε πρῶτον ἀρχὲ γηράσκειν τὰ σώματα, καιρὸς ἂν εἴη σκοπεῖν. ὅσοι μὲν οὖν ἡγοῦνται τὴν μὲν τοῦ πάσακμάζοντος ὑγρᾶσιν εἶναι ξηρὰν τὴν δὲ τῶν γερόντων ὑγρὰν τὴν ψυχράν, τὴν δὲ τῶν νεανίσκων ἐν τῇ τούτων μεταβολῇ τὴν ἀρχὴν τοῦ γήρως τίθενται. ἡμεῖς δὲ ἀκριβέστερον ἐν τῷ περὶ κράσεων, ἅπαντα τὰ σώματα μετὰ τὴν ἀκμὴν ἄχρι τοῦ τελευτᾶν ξηραινόμενα, δείξαντες ἀρξόμεθα εὐθὺς ἀρχῆς γῆρᾳ ἅπασιν ἐν μετὰ τὴν ἀκμὴν ἡλικίας ξηρᾶς καὶ ψυχρᾶς εὐαρχόσης. ὁ δὲ γὰρ ἐν τῷ μᾶλλον τε καὶ ἧττον, ἑτέρου ἑτέρῳ τῶν πάσακμαζόντων ἔστιν ξηρὸν, καὶ ψυχρὸν, ἀρχὴν τοῦ γήρως εὐπρεπῆ δυνατὸν ὄνειρ, ὅταν ὡδὶ πλεῖστον ἦκῃ τὸ σῶμα ξηρότητος. ἐντεῦθεν γὰρ τὸ ὡδὶ πλεῖστον εἰς σωρευτὴν ἀφεῖναι ἐμπίπτει, καὶ δυνατὸν μὲν τις καταφρονῆσαι ἐν τοιαύτης ἀπορίας, καὶ πολλαχόθι γε ἀναγκαῖον ὅτῳ ποιεῖν. τὸ μὲν ἄμεινον γε σαφέσιν ὅροις ἀφορίζεσθαι δυνάμενον. εὐπαράλλακτον ἑαυτὸν ἐκ ἀναγκαίας ἀφείας. ὅθεν δὲ ἀσφαῖς ὡδὶ ταῖς τοῦ πάσακμάζοντος ἡλικίας, καὶ ταῖς τοῦ γηρῶντος, ἡ τῶν ὑγρῶν κρᾶσις πολυπλανήτου. ὑφ' ὧν ἐξαπατώμενοι ἐλέγομεν ἀποφλαύειν τινὰς ὑγρὸν εἶναι τὸ γῆρας. ὀλυθέως δὲ καὶ τὰς ἐνεργείας ἐν τοῦ δὲ σαφῶς ὄνειρ ἐδιεῖν ἀφεῤῥωσούσας. ἁπάσας μὴ ἡ τῶν λανθανόντων τῶν πάσακμαζόντων ὡδὶ θάλαττον ὁδὸς, φανερῶς καταφαίνεται πλωικαῖς. καὶ πολλήματα ἐπιδέσεως γίνεται τοῖς σοφισαῖς, τοῖς μὲν, ὡς νόσος ἐστὶ τὸ γῆρας. τοῖς δὲ, ὡς ἡ κατὰ φύσιν ὑγεία. τοῖς δὲ, ὡς οὐδέτερόν τι. καὶ τοῖς μὲν, ὡς ἐκ φύσιν ὄνειρ. τοῖς δὲ, ὡς παρὰ φύσιν. ἐνίοις δὲ καὶ ταῦτα μεῖόν τι καὶ οὐδέτερον ἀμφοῖν ἐδόξεν εἶναι τὸ γῆρας. ὡς μήτε κατὰ φύσιν αὐτὸ, μήτε παρὰ φύσιν ὀνομάζειν, ἀλλὰ καὶ λέξιν ἰδίαν ἐπ' αὐτῇ ῥητὴν, ὃ φύσει φάσκοντες ἐπιέναι αὐτό. ἐπεὶ μὲν δὴ τῶν τοιούτων ἀμφισβητημάτων, ἑτέρα διελέσθαι καιρός. τὴν δὲ τοῦ γήρως μαρασμὸν, ἀδυνάτου δὴ που κατάλυσαι. βουλεῖσθαι δὲ ὡς ὡδὶ πλεῖστον ἐκταθῆναι δυνατὸν καὶ τὸ γε γηρωμενὸν ὀνομαζόμενον μέρος τῆς ἰατρικῆς αὐτὸ τοῦτ' ὄνειρ. σκοπὸν ἔχειν ὡς ἡ τοῦ πράγματος φύσις, φιλεῖ τὴν διακωλύειν ὡς οἷόν τε, μὴ ξηρανθῆναι τὸ σῶμα τῆς καρδίας εἰς τοσοῦτον, ὡς φθορᾶν ποτε παύσασθαι. ὅθεν γὰρ δὴ τὸ πορρὰς ὄνειρ τῆς ζωῆς, παῦλα τοῦ τῆς καρδίας ὄργου. ὡς μέχρι δ' ἂν ἥδε λυπῆται κατὰ τὴν ἑαυτῆς φθορᾶν, ἀδυνάτου ἀποθανεῖν τὸ ζῶον. εἰ μὴ δὲν οἷόν τε ἐστὶν ὑγρότερον ὀργάσασθαι τὴν οὐσίαν αὐτοῦ τῆς καρδίας σώματος, ἢ καὶ νὴ δία τοῦ ἥπατος, ἐγχωρεῖ τὸ γῆρας ὑπερβαλεῖν. εἰ δὲ μηδεὶς ἱκανός ἐστι, μήθ' ἥπερ ὑγρότερον ἑαυτοῦ ποιῆσαι, μήτε καρδίαν, ἀλλ' ἀναγκαῖον ὡδὶ πλεῖστον ἐκταθῆναι τοῦ χρόνου ξηρότερον γίνεσθαι σφῶν αὐτῶν, ὅ τε παλάγχνα μόνον, ἀλλὰ καὶ τὰς ἀρτηρίας, καὶ τὰς φλέβας, κωλύσαι μὲν, τὸ γῆρας ἀδυνάτου. ὑπερβαλεῖν δὲ, τὸ τάχος αὐτοῦ δυνατόν. ἔοικε τοίνυν ὁμηρος εἰπὼν καὶ ἄλλο, καὶ ὧδε μαντικῶς ἐκφωνῆσαι περὶ τῶν γηρόντων, ἐπεὶ λύσαιτο, φαγοιτο. ὀλυθέμεναι μαλακῶς οἷα δίκη ὄνειρ γηρόντων. καὶ γὰρ τὸ λυτρὸν, τῶν ὑγραινόντων ὄνειρ. ἡ δὲ ἡ μαλακὴ ἕξις. καὶ ὁ ὕπνος. ἡ δὲ τροφὴ πρώτη καὶ μάλιστα. μόνη γὰρ αὕτη μέρος γίνεται τῶν τρεφομένων σω-

μάτων ὁμοιουμένη ταῖς οὐσίαις αὐτῶν. ἕκαστον δὲ τῶν ἄλλων, ἢ τοῦ κωλύσαι ξηρανθῆναι σφοδρότερον τὰ ὁμοιομερῆ, ἢ τοῦ τὴν ἐν ταῖς μεταξὺ χώραις αὐτῶν ὑπέγγειν τε καὶ αὐξάνειν ὑγρότητα, τῶν ὑγραινόντων μετέλημφε προσηγορίας τε καὶ δυνάμεως. οὕτω δὲ ἐγχωρεῖ ποτὲ ἧπαρ, καὶ τὴν καρδίαν ὑγρανθῆναι, ὡς εἴρηται νῦν, τῆς τε παρεσπαρμένης αὐτοῖς ὑγρότητος αὐξανομένης ἢν κἂν τοῖς λεπτυνθεῖσι νέοις σώμασιν ἐκδαπανᾶσθαι συμβαίνει, καθ' ὅλον μὲν τὸ σῶμα φανερῶς πολλάκις, ἐγχωρεῖ δέ ποτε καὶ κατὰ τὴν καρδίαν καὶ τὸ ἧπαρ ὅτι δὲ τούτων τῶν σπλάγχνων, τὸ μὲν ἀρτηριῶν τε καὶ σφυγμῶν ἐστὶν ἀρχὴ, τὸ δὲ φλεβῶν τε καὶ τοῦ τρέφεσθαι, δι' ἄλλης ὧν δέδεικται πραγματείας, ἐν ᾗ περὶ τῶν Ἱπποκράτους καὶ Πλάτωνος ὑπισκοπούμεθα δογμάτων. ταῦτα οὖν τὰ σπλάγχνα, πρὶν ἰσχυρὰν ἔνδειαν αἵματος γενέσθαι καθ' ὅλον τὸ ζῶον, οὐκ ἀφρεῖ συμμέτρου τροφῆς. τὸ μὲν ἧπαρ, ὅτι πᾶν τὸ αἷμα τὴν ἀρχὴν ἐντεῦθεν ἔχει, ἡ καρδία δὲ διὰ τὸ τῆς ὁλκῆς ἰσχυρόν. ἕλκει μὲν ἅπαντα τὰ μόρια τοῦ ζώου τὴν οἰκείαν τροφὴν ἐφ' ἑαυτὰ, τῇ δὲ ἴσῃ ῥώμῃ τῆς ὁλκῆς οὐ κέχρηται πάντα. διατοῦτ' οὖν οὐδ' ὁμοίως ἀτροφεῖ κατὰ τὰς ἐνδείας τοῦ αἵματος. ἀλλ' ἥτε καρδία σφοδροτάτην ἔχουσα τῆς κατὰ τὸ ἕλκειν ἐνέργειαν, οὐκ ἄν ποτε ἀφρήσειεν τροφῆς, πρὶν εἰς ἐσχάτην ἔνδειαν ἀφικέσθαι πάντα τοῦ ζώου τὰ μόρια. μὴ τοίνυν ὑπολαμβάνομεν ἐπειδὰν ἰσχνὸν γένηται τὸ σῶμα χρωνίως ἀῤῥωστῆσαν, ἀναλόγως τοῖς ἄλλοις ἅπασι μερέσι, τὴν καρδίαν καὶ τὸ ἧπαρ ὑπάρχειν ἰσχνά. θεάσασθαι δ' ἔστι σοι ἔσω βουληθέντι, κἀπὶ τῶν ἄλλων ζώων. ὅτι γὰρ ἂν ἐθελήσαις ὧν πλεῖστον λιμαγχονήσας ἀνατέμνειν, ἰσχνὰ μὲν αὐτοῦ καὶ ξηρὰ τἄλλα σύμπανθ' εὑρήσεις μόρια. τὸ δι' ἧπαρ ἅμα τῇ καρδίᾳ, πλησίον τοῦ κατὰ φύσιν. ἀφθνήσκουσι γὰρ ὑπὸ ταῖς ἀσιτίαις, οὐ τοσοῦτον ἐνδείᾳ τῆς τῶν στερεῶν σωμάτων τροφῆς, ὅσον τοῦ πνεύματος οἱ σφαττόμενοι. καὶ διὰ ἔσω γοῦν ἅπαντα τὰ μόρια μαλακά τε ἐστὶ καὶ ὑγρὰ τοῖς τῶν ζώων ὁμοίως, ἐπειδὴ τὸ περιεχόμενον ἐν αὐτοῖς ὑγρόν. ὑφ' οὗ πρώτως τρέφεται, σώζεται σύμπαν. οἱ δ' ὑπὸ λιμοῦ διαφθαρέντες, ἥκουσι μὲν ἐγγὺς τοῦ ὄντος μαρασμοῦ, καὶ διὰ ἔσω μεμαράνθαι φήσομεν αὐτοῦ, ὁτάν γε τῆς ἀκριβολογίας μηδέ πω καιρὸς ᾖ. κατ' ἀλήθειαν δ' οὐκ ἐμαράνθησαν, ἢ οὐ πάντα γε τὰ μόρια τοῦ σώματος. ὁ δὲ ὄντως μαρασμὸς, ὁμοίως μαραίνει πάντα. διότι καὶ τὰς ἀρχάς. ἔστι δ' οὗτος ἐν μὲν ταῖς ἡλικίαις τὸ γῆρας. ἐν δὲ τοῖς παρὰ φύσιν ὁ μαρασμώδης πυρετός. ἑτέρα δέ τις ἀνάλογος γήρᾳ διάθεσις, ἣν οὐδὲν χεῖρον ὀνομάζειν ἐκ νόσου γῆρας, οὐ μὰ δι' οὔθ' ὡς Φίλιππος τὸν ἐνὰ μαρασμώδη πυρετὸν καλεῖ. οὐ γὰρ ἐστὶν ἡ τοιαύτη διάθεσις πυρετὸς, ἐν ᾗ ψυχροτέρα τοῦ κατὰ φύσιν ἡ καρδία γέγονεν. ὅτι δ' οὕτως ἔχει κράσεως, οὐκ ἐλάχιστον γνώρισμα, μικρὸς καὶ ἀραιὸς σφυγμὸς ἀφτελούμενος, ὡς καὶ αὐτὸς ὁ Φίλιππος γράφει. δέδεικται δὲ ἐν τοῦ περὶ σφυγμῶν, ὁ τοιοῦτος σφυγμὸς ἐν ψύξει γινόμενος, ἀλλὰ καὶ ἡ ἀναπνοὴ τοῖς οὕτω διακειμένοις ὁμοίως φαίνετο τοῦ σφυγμῷ, μικρά τε ἅμα καὶ ἀραιὰ καὶ διὰ πολλοῦ τὴν ψύξιν ἐνδεικνυμένη καὶ αὕτη τῶν κατὰ τὴν καρδίαν, ὡς καὶ τοῦτ' ἐν τοῖς περὶ δυσπνοίας δέδεικται. οὐ μὴν οὐδ' ἐκπνέουσι θερμὸν, ὅπερ ἀχώριστόν ἐστι καὶ αὐτὸ τοῦ κατεψύχθαι τὴν ἀρχήν. ὥσπερ γε τὸ ἐναντίον, τοῦ θερμανθῆναι. πόθεν οὖν, ὅτι πυρέττουσιν; οὐ δὲ γὰρ ὁ θώραξ αὐτῶν ἐστὶ θερμὸς, οὔτ' οὖν κατὰ τὸ στέρνον. οὔθ' ἑτέρωθεν, οὔτ' ἐν τοῦ κατὰ μασχάλην τε καὶ τὰ κυρτὰ τῶν πλευρῶν. οὔτ' ἄχρι ῥάχεως, ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὁμολογεῖ καὶ ὁ Φίλιππος. ἔχειν δ' αὐτῶν φασὶ τοῦ σφυγμοὺς τὸ σημεῖον τοῦ πυρετοῦ, τὴν σκληρότητα δηλονότι λέγων, ἣν ἀχώριστον ἔθετο σημεῖον ἁπάντων πυρετῶν Ἀρχιγένης. ἀλλ' εἰ μὲν τὸν ὄντως λέγει σκληρὸν, ὑπάρχει μὴ τοῖς μαραινομένοις ἅπασι, διὰ τὴν ξηρότητα τῶν ἀρτηριῶν, οὐ μὴν σημεῖον ἐστὶ πυρετῶν. εἰ δ' ὃν Ἀρχιγένης ἐκάλει σκληρὸν ὄνομα μόνον φθεγγόμενος, οὐ μὴν ἔχων γε δεῖξαι πρᾶγμα καθ' οὗ τοὔνομα φέρει, γέγραπται καὶ ἡμῖν περὶ αὐτοῦ πολλὰ κατὰ τὰς περὶ τῶν σφυγμῶν πραγματείας. τὸ μέν τοι γῆρας τὸ ἐκ νόσου ψύξις ὂν ἅμα ξηρότητι, πυρετὸς οὐκ ἔστι. τὸ δὲ ἕτερον εἶδος ὁ περιφρυγὴς ὀνομαζόμενος ὑπὸ τοῦ Φιλίππου μαρασμὸς, ὄντως ἐστὶ μαρασμός. ὥσπερ γε καὶ ὁ συγκοπώδης. καὶ ἔστιν αὐτοῖς ὁ σφυγμὸς, πυκνός τε καὶ μικρὸς. ὑπὸ μέρος δὲ τοῖς ἐν τοῦ περιφρυγεῖ συμβαίνει θερμὰ ἐκφυσᾶν πνεύματα χαίνουσιν, ὡς ἄντις εἰκάσειεν αὐτὸ τῇ κάυσει. ἡ γένεσις δὲ ὡς εἴρηται τοῦ περισφυγεῖ μὲν ἐκ θερμότητος καὶ καυσοδεστάτων ἐστὶ πυρετῶν, καὶ μάλιστα ὑπὸ ξηρότητι τῆς ἕξεως. τοῦ συγκοπώδει δὲ ἐπειδὰν ἐν συγκοπῇ γεννηθέντες ἐκ φεύγουσι ἐν τοῦ παραυτίκα τὸ τοῦ κινδύνου σφοδρὸν, ὑπολείπεται δ' αὐτοῖς τι τῆς συγκοπώδους διαθέσεως. ὁ δὲ ψυχρὸς μαρασμὸς ὁ τὴν τοῦ γήρως ἔχων διάθεσιν, ἐκ μεταπτώσεως γίνεται πυρετῶν ψυχθέντων, ὡς οὐ χρὴ διά τε πόσεως ὕδατος ψυχροῦ, καὶ ὅσα καθ' ὑποχονδρίου τε καὶ θώρακος ὑπιφερόμενα, ἰάματα ψυκτήρια, τό δ' ὡς οὐ χρὴ διττὸν ἐστι, ἤτοι τε ἀμετρότερον τοῖς ψύχουσι χρησάμενον, ἢ μὴ ὧν προήκοντι τοῦ χρόνῳ. συμβαίη δ' ἄν ποτε καὶ κατ' ἀμφότερα ἅμα τὰς αἰτίας συστῆναι τὸ πάθος. ὅτι δὲ ἀδύνατον ἰάσασθαι μαρασμὸν, ὅταν ὄντως μαρασμὸς ᾖ, λέλεκται μέν που καὶ πρόσθεν, ἡνίκα περὶ τοῦ γήρως ἐγράφομεν. εἰρήσεται δὲ καὶ νῦν, συμβαίνει τὲ τοιοῦτον τοῖς οἰομένοις ἰᾶσθαι μαρασμὸν, οἷόν τι καὶ τοῖς ὑπειληφόσι τῆς εἰς τὰ πρόσω μετάστασιν τῶν καταμαραθέντων κατὰ ῥάχιν σπονδύλων. ἐξ ὧν γὰρ ἑκάτεροι περὶ τὰς διαγνώσεις τῶν παθῶν ἐσφάλησαν, ἐκ τούτων ὠήθησαν ἑαυτοῦ μέγιστα κατωρθωκέναι. κατὰ λεπτυνθέντας μὲν γάρ τινας ἰάσαντο. διττῆς δὲ οὔσης τῶν οὕτω λεπτυνθέντων τῆς διαθέσεως, ὑπὲρ ἑκατέρας ἴδια λεκτέον. γίνεται τοίνυν ἡ μὲν ἑτέρα τῶν κατισχνωθέντων διάθεσις, ἐπειδὰν ἥ τε ὑγρότης ἀπόλλυται τῶν στερεῶν σωμάτων, ἣν οἰκείαν αὐτῶν ἔφαμεν εἶναι τροφὴν, αἵθ' ἁπαλαὶ σάρκες συντακῶσιν. ἡ δι' ἑτέρα τῶν σωμάτων, αὐτῶν ἅπτεται τῶν στερεῶν. ἃ δὴ καὶ πρῷτά τε καὶ ὁμοιομερῆ προσαγορεύομεν. αὕτη μὲν οὖν ἐστὶν ἡ ἀνίατος, ὥσπερ γε καὶ τὸ γῆρας. ἡ δὲ ἑτέρα κυνδινώδης, οὐ μὴν τὸ πάμπαν γε, ἀνίατος. ἐν μὲν τοῦ κοινῷ γένει ταῖς ἄλλαις ἁπάσαις ἐστὶ τῶν ἐναντίων τοῦ πάθει δεομένη βοηθημάτων. οὐ μὴν ὡσαύτως γε ταῖς πλείσταις αὐτῶν, ἀσφαλής. ὑγρανθῆναι μὲν γὰρ χρὴ τὰς τρεῖς διαθέσεις, καὶ τοῦτ' αὐταῖς κοινὸν, ὑπὸ κοινῇ τῇ ξηρότητι, θερμανθῆναι δεομένης τῆς μιᾶς, ἣν τοῦ γῆρα προσεικάζομεν. ὥσπερ γε καὶ ψύξαι μίαν, ἣν περιφρυγῆ μαρασμὸν ὀνομάζομεν. ὑπὸ μίκτου δέ πως ἰάσεως ὁ συγκοπώδης δεῖται μαρασμὸς, οὔτε γεγονὼς ἤδη. μεμνῆσθαι γὰρ χρὴ τούτου διαπαντὸς, ἀλλ' ἔτι γινόμενος, ἐκ διαπανωμένης τῆς συμφύτου τοῖς στερεοῖς μορίοις ὑγρότητος.

οὗτοι μὲν

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 383 sur 494

οὗτοι μὲν οἱ σκοποὶ τῆς ἰάσεως. ὅπως δ' ἄν τις εὕροι τὰς ὕλας τῷ βουβωνιάτῳ, ἐπί τε σοὶ αὐτοῖς τὸν πρόπαν τῆς χρήσεως, ἐφεξῆς ἂν εἴη σκεπτέον. ἄμεινον μὲν οὖν γεγράφθαι τοῦ φιλίππου, μὴ μόνον ὅσα γέγραπται κατὰ τὸ πρῶτον περὶ μαρασμοῦ βιβλίον, ἐναργῆ τε γνώσεως τοῦ πάθους, καὶ ἧι διαφορᾶς διαγνώσεώς τε καὶ μεταπλάσεως, ἀλλὰ καὶ περὶ τῆς θεραπείας τι. νυνὶ δὲ τἀυτὸν μὲν ὡς ἔοικεν οὐκ ἐφθάσαμεν γράφειν. ζητήσας γὰρ ἐγὼ πάνυ πολλοῖς ἔτεσι τ περὶ μαρασμοῦ δεύτερον, ὅτ' αὐτὸς εὗρον, ὅτ' ἄλλῳ συνέτυχον ἀνεγνωκέναι ποτὲ φάσκοντι. κατὰ δὲ τὸ πρῶτον βιβλίον, ὃ τινες οὐ δὲ πρῶτον ὠνόμασιν. ἀλλ' ἁπλῶς περὶ μαρασμοῦ, δηλοῖ τὸ μὴ φαίνεσθαι τὸ δεύτερον, ἐπειμνήσθη βαλανείου χρήσεως. οὐ μὴν ἀφῃρέθαι τοὺς χρωμένους, ὡς βουβωνιάτα. βλάπτεσθαι νομίζων τοὺς αὐτοῦ τοῖς μαρανομένους. ἅτε δ' ἐν παρόδῳ μνημονεύσας, ὅτ' ἐπεξῆλθον, οὔθ' ὡς εἰωθὼν ἀκριβῶς ἐσκέψατο περὶ τοῦ βουβῶνος. καί τοι γε φαίνεται ἐναργῶς ὑγράνων τοὺς διατεχναμένους, ὡς γίνεσιν ἐπί τε τῶν ὁδοιπορησάντων ἐν πλοίῳ θορύβου, ἢ καὶ ἄλλως ὁπωσοῦν γυμνασαμένων, ἢ ἐγκαυθέντων θέρμασθαι. πάντας τε γὰρ ἅπαντες ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς ὅσοι διψώδεις εἰσὶν, ὑγροὺς καὶ ἀδίψους διαθίσεσί τε καὶ ὀργάζεται. φαίνεται δὲ καὶ τοὺς ἄλλους ὁπωσοῦν ἐξηραμένους, ἢ τοῦ ἀγρυπνίας, ἢ φροντίδος, ἢ ἀφροδισίων, ἢ βρωμάτων, ἢ φαρμάκου ξηραίνοντος, ἢ θυμοῦ, πάντας † ὧν τέγγον τε καὶ ἀνακτώμενον. ἀλλά μοι δοκεῖ φίλιππος ὧδε τῶν ἤδη ὄντως μεμαρασμένων διατεγνωκέναι βαλανείου, οὓς δὴ ἄλλο οὐδὲν ἰᾶται. ὥστε με διαχρῆσθαι ἀποσιωπᾶν τῆς γνώμης αὐτοῦ, ἐξ ὧν τε νομίζει τοὺς ὄντως μαρανθέντων ἰᾶσθαί τινας. ἐξ ὧν τε βαλανείῳ διατέτευκεν. φέρει γὰρ ἐναργῆ τ δυνάμεως αὐτοῦ λαβεῖν τ πεῖραν, ὧδε τ μὴ δεῖν τὸν ἀνθρώπου τον νοσοῦντα μαρασμόν. ὃν οὐ δεῖ μαρασμὸν ἄν τις ἴσως ἀκριβολογεῖσθαι βουλόμενος ὀνομάζει. ἀλλ' ἡμῖν γε ὀνομάτων οὐ μέλει, δυναμένοις ἑρμηνεύσαι λόγου τὰ πράγματα σαφέστερον. ὅσῳ γὰρ τῶν πρώτων τε καὶ γνωικωτάτων ἐν τοῖς πυρετοῖς διαφορῶν τριῶν, ἐξαίρομεν ἕνεκα τοῦ παρόντος τοὺς ἐφημέρους. ὁ δέ μοι λόγος, ἐναργὴς τε τῶν ὧδε χυμῶν γνώσεται, καὶ τῶν ἐκτικῶν. τῶν μὲν οὖν ὧδε χυμοῖς σπουδαίοις ἀναπομένων πυρετῶν μετὰ τὴν ψῆψιν τῶν χυμῶν, ἴαμα βαλανεῖον ὀξύ. τοῖς δὲ ἐκτικοῖς μόνοις μὲν σωτηριώδεσι χωρὶς ὧν πλοκῆς τινος ἑτέρου πυρετοῦ, πᾶς χρόνος ὧν τελειότατος ὅτι πρὸς λουτρόν. εἰ δὲ ὧν πλέονται τινι τῶν ὧν χυμῶν, ὅταν ἐκεῖνοι πεφθῶσι, τοὺς δ' αὐτοὺς χρὴ νομίζειν εἶναι καιροὺς, ὡς ἐγνωσα, καὶ δόσεως ψυχροῦ, ἀλλὰ τούτου μὲν ἡ ἀποτυχία, μετὰ μεγάλης βλάβης γίνεται. βαλανείου δ' ἀκινδύνῳ ἡ χρῆσις ὧδε τῶν ἐρημένων πυρετῶν ὅτι, πλὴν ἔστιν μὲν ὑποπτύοις ἀδηφάγειαν δυνάμ. καὶ ἡμεῖς γε πολλοὺς ἐθεραπεύσαμεν ὧδε δόξος μαρανθήσεσθαι, δηλα τούτων βουβωνιάτων. εἴρηται δ' ἐν τῷ πρώτῳ περὶ διαφορᾶς πυρετῶν, ὅτι καὶ τῶν ἐφημερῶν τινες κοινωνοῦσι τῷ γένει τῶν ἐκτικῶν, καὶ ὡς οὐκ ἔστιν ἐν τῇ πρώτῃ τῶν ἡμερῶν ἀκριβῶς γνωρίζειν αὐτοὺς, ἀλλ' ἤτοι περὶ τὴν δευτέραν, ἢ παντὸς γε τὴν τρίτην. ὡς ἐπεισιὼν πρῶτον τῆς γνώ, διδόναι τὸ ψυχρὸν ὕδωρ, ἀκινδύνοτατον γὰρ ἐν τούτῳ τῷ καιρῷ τῆς τε δυνάμεως ἐρρωμένης, ἔτι τῆ σ' ψιλὸς τ αἵμασις ἐν τοῖ σώμασι περιεχομένου. χρονίζοντες μὴ γὰρ ἀσθενὲς γίνονται δυνάμει ὀλίγου δεῖ ἰσχυσι τὸ αἷμα. βλάπτοντα τοιγαροῦν, ὡς τὰ πολλὰ βλαβερὰ δηλῶ. μίαν μὲν τοῦ πλήθεσθαί τε καὶ καταψύχεσθαί τινα τῶν μορίων ἐν τῇ πόσει τοῦ ψυχροῦ. ἑτέραν δὲ ἐπεισὰν οἱ διδόντες αὐτοῖς τὸ ὕδωρ μὴ κρατήσαντες τοῦ συμμέτρου καταψύξωσιν ὁ μόνον ἄλλοτι μόριον, ἀλλὰ καὶ αὐτὸ τὸ πρῶτον ἀρχὴν ἔχον τῆς γενέσεως τοῦ πυρετοῦ. εἰ δὲ καὶ τὴν καρδίαν ὧδε πλέον ἐμψύξαιεν. εἰ μὲν ἔτι δ' ἀφυλάκτῃ τὴν ἐμφυτον ἰκμάδα, καταπήξωσι γίνεται δυνάμει. εἰ δὲ ἤδη ξηροτέραν ὑπάρχουσαν ἡ τῷ γηρᾳ διάθεσι ἐοικυῖα διασκεδεῖται. ἧι δὲ τ αὐτὸν καιρὸν ἐν ᾧ πρῶτα τὰ γνωρίσματα σαφῆ τῶν ἐκτικῶν πυρετῶν ὅτι, καὶ ἡ τῶν ἔξωθεν ὧδε πιεμένων ψυχόντων φαρμάκων προσφορὰ χρήσιμος ὑπάρχει κατ' αὐτοὺς ἐπιπιεμένων, ὡς ἄν εἴποι τις, τῆς ἑστίας τοῦ πυρετοῦ, πρὸς ἣν ὀλίγου ὕδατος ἀκριβῶς διοικουμένου. νυνὶ δὲ ὧδε τὸ βαλανεῖον ἐπάνειμι χρήσιμον ὑπάρχον ἐν ἅπασι τοῖς αὐχμώδεσι πυρετοῖς ὅταν γε ἄλλῳ μηδ' ἐν λωλύοι τῶν ἐπιπλεομένων αὐτοῖς. χρησιμώτερον δ' ἐστὶ ὅτε ℂ τ ἐμψύχων φαρμάκων, ὅταν δ' ὧδε λιαστῆ τὸ αὐχμῶδες, ἤτοι καθ' ὅλον τὸ ζῶον, ἢ ἧι τὴν ἑστίαν. λέγω δὲ ἑστίαν τ πυρετοῦ τὸ μόριον ἐκεῖνο τ ζῶντος τὸ πρώτως ἀμέτρως θερμανθὲν, τοῖς σφετέροις μορίοις ἑαυτό. πρώτη μὲν οὖν ἡ καρδία θερμότατα τ πασῶν ὀργάνων ἡμῶν ἐκτὸς πυρετὸν ἐπιφέρει. ἐφεξῆς δὲ τὸ ἧπαρ, οὐ καθ' ἑαυτὸ μὲν, ὥσπερ ἡ καρδία, τῷ δὲ ἐκείνῳ ἄγειν εἰς συμπάθειαν. ἥνικα τὸ τῆς καρδίας πάθος μὴ αὐτὸν ἧι αἰτίας ἐφεξῆ λόγου, ἀλλὰ τὰ τῶν γειτνιώντων αὐτῇ σωμάτων. ἐξῆς δὲ τούτοις ὄδιν ἡ γαστὴρ. καὶ μετὰ τάυτην ὅσα διὰ συνεκθερμαίνῃ ἑαυτοῖς τὴν καρδίαν. ὅσον μὲν ἂν ὧδε τῇ γειτνιάσει μάλιστα πάντων ἐχρὴν ἧι τοῦ τὸν ὀνομαζόμενον τὴν καρδίαν ἐκπυον καὶ ξηρὸν ἐπιφέρειν πυρετὸν, ᾧ μαρασμὸς ἕπεται, οὐ μὴν φαίνεται γιγνόμενον, ἅμα μὲν ὅτι τὸ ἀπλάγχνον ὑγρὸν, ἅμα δ' ἔτι διὰ τῆς ἀναπνοῆς ψυχόμενον, ὁ ῥᾳδίως ἄν ποτε διάθεσις ὁμοίαν αὐτίαν κτήσεται ὡς τὰ πολλὰ μὲν οὖν κατὰ τὰ λοιπὰ ἀπλάγχνα μετὰ χολώδους χυμοῦ συνίστασθαι πέφυκεν ὁ ἐκτικὸς πυρετὸς, ἀναποδόφυτος εἰς τὴν γαστέρα † τοῦ πάσχοντος. καὶ διαῤῥεῖ καὶ ὁ φίλιππος βρυσιπελατώδη διάθεσιν ἐν τῇ γαστρὶ γίνεσθαι νομίζει κατὰ οὗς πλείους τῶν μαραινόντων πυρετῶν. εἰ δὲ ἐν γαστρὶ, ἀναγκαῖον ℂ καθ' ἧπαρ ὑπονοῆσαι τὴν αὐτὴν συνίστασθαι διάθεσιν, ἐφ' οἷς ἀπλάγχνοις πάσχουσι μόνοις, ἔοικεν ὁ φίλιππος ἠγεῖσθαι γίνεσθαι μαρασμόν. ἐβεβαιώμην δ' οὐκ ὀλιγάκις τινὰς ἀπαθῶς ὑπαρχόντων πύτων, ἐν τῇ καρδίᾳ μαρανθέντας, ἧς δὲ οἱ δ' ὅπως ἐπλέλησται ὁ μὲν ἐφ' ἧπατι καὶ γαστρὶ μόνοις πάσχουσιν ἐπισῆξαι δυνάμενον ὅπως γίνεται μαραίνων πυρετὸς αὖδυ † τῇ καρδίᾳ διαθεῖναι τὸ πάθος. οὐ μόνον δὲ κατὰ τοῦτό μοι σφάλλεσθαι δοκεῖ, ἀλλὰ καθ' ὅλου ὧν τοῖς ἄλλοις μέρεσιν οὐχ ἥκιστα συνίστασθαι μαρασμώδη πυρετὸν. εἴτε γὰρ βρυσιπελατώδης διάθεσις μόνη ἧι γαστρὸς γένηται, † τοιοῦτον ἐπάγει πυρετὸν, εἴτε ἧι χωρὶς τούτης ὄδιν, ὅτε τὸ σῶμα αὐτὸ μόνον ἐκπυρωθὲν αὖδυ χολώδους ὑγρότητος, ἐγχωρεῖ ἧι κατ' ἄλλό τι μέρος ὁμοίαν γίνεσθαι διάθεσιν. ἀλλ' ἔστ' εἴη τὸ μόριον ἐκεῖνο τοιοῦτον, οἷον ἑαυτῷ συνεκθερμῶσαι, τὴν καρδίαν ἀνάγκη πᾶσα πυρετὸν γένεσθαι τ διάθεσιν αὐτ. ℂ ὅσον πάντ' ἐν καθ' χρόνῳ γενόμενον ἐκπυον, εἰ μὴ λύοιτο, μαρασμὸν ἐπεγείρει. ἄλλως τε ὁπόσ' ἔστι

† al. ἐπιλέγων τε καὶ ἀνακτώμενος

† al. τ πάσχοντος τοῦ πυ

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 384 sur 494

ἐμποδὼν οὐ πρὸς τὴν ὀνομάτων ἀπουσιάζειν προσήκει, ἀλλὰ τὰς ζηραινούσας ἁπάσας διαθέσεις τὸ σῶμα διαφθεῖραι τε καὶ ἀναπτύειν ὀρθῶς, ὧν ἔστι μία καὶ ἡ μετὰ πυρῶδους θερμότητος, ἣν βαλανεῖον ὀνίνησιν διὰ παντὸς, ὅταν αὕτη καθ' ἑαυτὴν ὑπάρχῃ μόνη. γίνεται γὰρ ὡς ἔρρηταί ποτε σὺν ὄρυσιπελατώδει διαθέσει πυρετὸς ἐκπυός τε καὶ μαρασμώδης, καὶ δ' ἔστιν ψυχθῆναι πρότερον ἐσθίσμασί τε καὶ πόμασι καὶ τοῖς ἔξωθεν ἐπιπιθεμένοις. ἀλλ' αὐτὸς καθ' ἑαυτὸν ὁ τοιοῦτος πυρετὸς ἄμικτος ἑτέρῳ νοσήματι βαλανείου χρῄζει. καθάπερ καὶ αἱ ἄλλαι πᾶσαι ξηρότητες. εἴτε θερμαὶ τύχοιεν εἴτε ψυχραί τινες οὖσαι. θαυμαστὸν γὰρ ὅσον τοῖς βαλανείοις ὑπάρχει τὸ καὶ τὰς θερμὰς ξηρότητας ὀνίνασθαι καὶ τὰς ψυχράς. ὥσπερ γε καὶ τὸ, διψώσεις μὲν ποιεῖν, οὐδὲ μὴ διψῶντας. ἀδίψους δέ, οὐδ' διψώσεις. ὅτι μὲν ὀργάζεται ταῦτα καὶ χωρὶς λόγου πάντες ἴσασιν ὡς ὁρᾶται. φαίνονται γὰρ, ὡς ἔρηται πρόσθεν, ἀπ' ἡλίου τε καὶ ὁδοιπορίας θερμαινόμενοί τε καὶ ξηραινόμενοι, λουσάμενοι θαυμασίως ὅπως ὑγραινόμενοί τε καὶ ψυχόμενοι. καὶ τούτων οὐδὲν ἧττον οἱ ἐκ κρύους ἰσχυρὸν θερμανθῆναι δεόμενοι, τάχιστα καὶ οὗτοι θερμαινόμενοι. καὶ μὲν γε καὶ οἱ ἀπ' ὁδοιπορίας τε, καὶ ἡλίου διψώσεις, ἀδιψότεροι γίνονται, καὶ οἱ μὴ διψώσεις δὲ, λουσάμενοι διψῶσι. χρὴ δὲ τούτοις μὲν πλεονάκις, ἐκείνοις δὲ ἅπαξ λουσαθαι. ταῦτα μὲν οὕτω φαίνεται γινόμενα, καὶ τὰς αἰτίας αὐτῶν ἐν ἑτέροις ἔπομεν. ὧδε δὲ τὸ παρειμένον αὖθις, ἑτέρου. ὡς ἅπαντας οὖν ἐκπυοῦς πυρετοὺς ὀνίνησι βαλανεῖον, ὅταν γε αὐτὸ ὧδε μόνον ἐκπυοι τυγχάνουσιν ὄντες. αἱ δὲ ὀρυσιπέλατες, ἢ φλεγμονὴ τις, ἢ σηπόμενοι χυμοὶ, καὶ ἐπ' ἄκροις οἱ πόδες ἔχονται κατὰ τὸ σῶμα διὰ ταῦτα βλαβῶσι συμβήσεται οὐ νοσοῦντας, οὐ διὰ τὸν ἐκπυον πυρετὸν. αὐτὸς μὲν γὰρ ἡ πυρετὸς ὅτι, διὰ παντὸς ὑπό τε ψυχροῦ σβέννυται πόματος, ὑπό τε βαλανείου ὀνίναται, διὰ δὲ τὰς ὑδρομιγνυμένας αὐτῷ διαθέσεις οἱ πάμνοντος βλάπτονται. τὰ μὲν ὀρασικώτατα τῷ βουβωνίῳ ὡς πωλύσαι χρῆσθαι μαρασμῷ, ταῦτα ὅτι. καὶ χρὴ παραλαμβάνειν αὐτὰ πάνυ θαρρούντως κατὰ τοὺς ἐκπυους πυρετούς. εἰ δὲ ὀρυσιπελατώδης εἴη διάθεσις, ἀπέχεσθαι μὲν χρὴ βαλανείου παντὸς, ὕδασι δὲ ψυχρῷ κατὰ μὲν τὴν ἀκμὴν τοῦ νοσήματος χρήσιμον ἀγωνιστικῶς, ὅταν δ' ὀνομάζειν ἔωθεν ὅταν ἀφόρου τε καὶ ψυχροτάτου δῶμεν. ἐν ἀρχῇ δ' ὁ χρήσιμον, εἰ μὴ καταναγκασθείημεν ὑπὸ τοῦ πάμνοντος ἐν ἕβδε τε ψυχροποσίας ὄντος, οὐ φρόνιμος τε τὸ δίψος. ἀλλ' ἔξωθεν ἐπιπιθέναι χρὴ τὰ ψύχοντα. καὶ εἰ μηδ' ἐν αὐτῷ, καὶ εἴσω τοῦ σώματος ἀναγκάζειν λαμβάνειν. μάλιστα δ' αὐτοῖς ἁρμόσουσιν αἱ ὑγραὶ καὶ νέαι θριδακίναι, πεπυδωσαι δὲ ἀκραιφνεῖ ψυχρῷ, μάλιστα μὲν ὅταν λαφθεῖσαι δεθῶσι δὲ ποτὲ τῷ ἀκριβῶς δὲ προσφορᾶς παραμυθήσασθαι τοῦ πάμνοντος, ὅσος ὕδατι ψυχρῷ μίξαντες συγχωρεῖν ἐν τούτῳ βάπτειν. ἔστω δὲ ἀκεραίως ἀποκεχωρηκὼς ἁπάσης οἰνάδους ποιότητος τὸ ὄξος. ἔξωθεν δὲ καὶ αὐτὸς μὲν, ὁ τῆς θριδακίνης χυλὸς ὠφελιμώτατος. ἀλλὰ καὶ ἀεὶ ζώου καὶ σφόδρα ὅσα τάλλα ψύχοντα κάλλιστον δ' ᾧ μάλιστα χρώμεθα κατὰ καιρὸν, τῷ ὀμφάκῳ. ἐνθλίψαντες γὰρ αὐτῷ τὸ ὑγρὸν ἐμβάλλομεν ὅλῳ μετὰ τῶν ἀποφλοίων. εἶτα κόψαντες ἐκπιέζομεν ἐνέσαντες τότε ἀγνοῦ ὕδατι ψυχρῷ. κάλλιστον δὲ εἰ καὶ χιόνος ἔχοιτο. μίγνυμεν δὲ ὧδε τῇ χρήσει, ὀλίγον ἁλφίτου λευκοῦ. λίκνιστα δ' ὑσάντες εἰς ὀθόνιον δίπτυχον, ἐπιτείνομεν ἔξωθεν αὐτὸ κατὰ τὸν ὑποχονδρίου, οὐκ ἐῶντες χρονίζειν, ἀλλ' ἐπειδὰν ψύχηται χλιαρὸν, αἴροντες μὲν ὧδε, χώμενοι δὲ ἑτέρῳ παραπλησίως, καὶ ὧδε διαπαντὸς ἐκ διαδοχῆς ποιοῦντες ἄχρις οὗ ὁ κάμνων ἀποδάκνηται τὸ βάθους ψυχόμενος, καὶ ἀδιψότερος γένηται. μίγνυμεν δὲ ψίστε καὶ ἔλαιον ὀμφάκινον, ἢ ῥόδινον, ἐπειδὰν μάλιστα καὶ φλεγμονώδη ᾖ τὰ κατ' ὑποχόνδριον ἢ. τὰς μὲν οὖν ὀρυσιπελατώδεις διαθέσεις, ὅτως ἐμψύχειν χρή. γινώσκειν δὲ ὡς εἴπερ ἐκ τοιαύτης διαθέσεως ἑτέρου πυρετὸν ἀκριβῶς ἐκπυον ἀδιψότερον ὑπάρχειν. ἀκριβῶς δὲ ἐκπυος ὅταν ὁ μηδεμίαν ἀρχὴν ἢ ἐπίδυσιν, ἢ ἀκμὴν, ἢ παρακμὴν μορικοῦ πεφθυσμοῦ ποιούμενος. ἔρρηται δ' ἐν τοῖς πρὸ τοῦ διαφορᾶς τῶν πυρετῶν, καὶ τἆλλα, καὶ ὡς ὧν ταῖς προφαῖς μόναις ἀναζέουσιν οἱ ἐκπυοι πυρετοὶ, καθάπερ ἡ τέτανος ὑδρωθέντος ὕδατος, ἀλλ' ἀφαιρεθείσης γε τῆς τοιούτου αὐξήσεως, ἴδοι διαμένουσιν ἀεί. εἰ δὲ καὶ παρεμπέσοι ποτὲ καὶ βραχυτάτη τις αὔξησις, ἢ ἐπισημασία, διασκεδαται, μήτις ἢ τοι χυμῶν σηπεδὼν, ἢ τόπος ὁ πρῶτος πεπονθὼς ἕτερος ἔστι πρὸς τὴν καρδίαν, πρὸς αὐτὸς ἁπλῶς, πρὸς ἐκμαγεῖον ἔχων διάθεσιν ἀλλ' ἤτοι φλεγμονώδη τινα, ἢ ὀρυσιπελατώδη. καὶ οὕτω τῇ θεραπείαν οἰκείαν ἐφαρμόσειν ταῖς διαθέσεσι. τὸ μὲν οὖν πρόδηλον μαρασμοῦ τῇ χρήσει ἐκ τῶν λαυσωσῶν πυρετῶν λαμβάνοντος, ἢ κώλυσις ἐν ταῖς ψυκτηρίοις ὅταν ἰάσασιν. ἔξωθέν τε καὶ κατὰ τὸ πεπονθὸς ἐπιτιθεμένοις, εἴσω τε τὸ σώματος λαμβανομένοις. εἰ δ' ἀρτελεσθείη γῆρας ἐκ νόσου τὸ μὴ ἀκριβῶς ἤδη γεγονὸς, ἀδιψότερον ἰάσασθαι. τὸ δ' ὅτω μὲν ἀπηκριβωμένον, ἐγγὺς δὲ ἦκον αὐτοῦ τῇ γενέσεως, ἵνα μὲν ἔχῃ τὸν τῆς ἰάσεως σκοπὸν. ὃν ἀναλαμβάνειν τε καὶ ἀναφέρειν ὀνομάζομεν, ἐκ πολλῶν τε τῶν κατὰ μέρος ἐνεργειῶν, ἃ πολλά τε καὶ παμποίκιλα ἀσφαλείας δεόμενα, ὡς ἐγὼ ὤμην, εἰ λέγοιμι νῦν, ὁ λόγος ἂν μοι γένοιτο μακρὸς. εἴρηται δὲ ἱκανῶς ἐν τῇ τῆς θεραπευτικῆς μεθόδου πραγματείᾳ. νυνὶ δ' ἀρκεῖ τό γε τοσοῦτον εἰπεῖν, ὡς τὰ ξηραμβὰ τῶν σωμάτων σφόδρα ἰᾶται τροφῇ. δ' ἔλεικτα δὲ ἐν τοῖς πρὸ τῶν φυσικῶν δυνάμεων, ὡς οὐχ ἑαυτῷ ἡ τροφὴ πρόσκειται πρὸς ἅπαντα τὰ μέρη τοῦ σώματος, ἀλλ' ὡς αὐτῶν ἕλκεται τῶν τρεφεσθαι δυναμένων. ἄτονα δὲ ὄντα ἐν τοῖς μαρασμοῖς τοῦτο, ἕλκειν ἀδρόσασα διὰ τὴν ξηρότητα. προσελθούσης δὲ καὶ ψύξεως ἐγγὺς ἤδη νεκρῶν τυγχάνει. χρὴ τοίνυν σύνεκτον εἶναι τῇ τροφῇ, ἵν' ὅπερ ἐν δεῖ τῇ ῥώμῃ τῶν ἐλκόντων, ἐκ τῆς κατὰ τὴν ὕλην ἐπιτηδειότητος ἀναπληρῶται. σύνεκτος δὲ ὄντων, ἢ λεπτομερής τε καὶ φύσει θερμή. ἀλλ' αὖτη γε τοῦ πίπαν. ἄτροφος ὄντων. ἐπισπᾶσθαι γὰρ ὡσεὶ τροφὴν μόνην ἀναγκαῖον παχεῖαν τε εἶναι καὶ γλίσχραν, ὡς ἂν μόνιμός τε καὶ δυσδιάπνευστος ᾖ, καὶ τοῖς ῥεφομένοις σώμασιν ἑτοίμως ὁμοιοῦται. μαχομένων γ' ὅτων τῶν σκόπων τούτων ἀδιάφορον ᾖ, δυποῆσαι τροφῆς ἀκριβῶς διασωζούσης ἀμφοτέρα. πλεῖστον δὲ ὅμως καὶ μεβίως ἑκάτερον ὀργάζεσθαι δυναμένων ἐξ ὑγιοῦς. ἐμοὶ μὲν διὰ βέλτιον ὄδεν εἰς τὰ τοιαῦτα γάλακτος εἶναι δοκεῖ. μάλιστα μὲν ἔστις αὐτὸ ἀγομένῃ βοΐλῳ, ἐνθυμένος τῷ σώματι γυναικείου πτυθοῦ. ὥσπερ Εὐρύφων τε καὶ ἡρόδικος, ὧδε τῇ φλιόντων ἀξιοῦσιν. εἰ δὲ μὴ, ἀλλὰ τό γε τῆς ὅλου λαμβάνειν ἐπὶ θερμοῦ ἐλαχίστῳ χρόνῳ ὁμιλικὸς τοῖς πολίχνιοι. συμφέρει μὲν οὖν ὁ τοιοῦτος σκοπὸς τῇ τροφῇ

οὐ μόνον

θὲ μόνον τοῖς γήρᾳ πλησίαν ἔχουσι διάθεσιν, ἢ συγκοπώδεσι μαρασμοῖς, ἀλλὰ καὶ τοῖς πολιφρυγέσι. νέου τοῦ Φιλίππου πρωσαγορευομένοις. χρήσιον δὲ ταῖς ὕλαις τῶν τροφῶν ἐπί γε τούτων μὴ θερμαῖς, ὥσπερ ὑπὸ γήρως, ἀλλὰ ψυχραῖς. ὧν ὅσ᾽ μέσως ἀμφοῖν ἔσωσαν, ἀ ταῖς συγκοπώδεσι διδόμεναι. γάλα μὴ δὲ καὶ πισσάνη καὶ χόνδρος ὑπὸ τῶν βιῶν διαθέσεων ἁρμόττουσιν. ἀλλὰ τὸ χόνδρου μὲν, διὰ ὀξους ὁμοίως πισσάνη σκόλυμα ζομένου πρὸς τὸ ῥᾴδιον ἀναδίδοσθαι. μέλι δὲ ὧν μὲν ταῖς ψυχραῖς διαθέσεσι, ὠφελιμώτατον. ὧν δὲ ταῖς θερμαῖς, βλαβερώτερον. οὕτως οὐδὲ ἔχει κἀπὶ τῶν ὠμοβρώτων μαραινθήσεσθαι δοκούντων εἰρημένους μαρασμούς. φανερώτατον μὲν γάρ, τοῖς πολιφρυγέσιν. ὠφελιμώτατον δέ, τοῖς τὸ γηρόντων λιπόσαρκίαν ἴσχειν διάθεσιν. ὧν ὃ δὲ τοῖς συγκοπώδεσιν, εἰ μὴ πωλοῖεν τὰ τὸ γάρος ἑψόντα διδόναι καθ᾽ ἑαυτό τε καὶ σὺν τοῖς ἄλλοις ἐδέσμασι. βαλανεὺς δὲ χρῆσις δύκαιρος, εἴς τε τἆλλα τὰ προειρημένα, καὶ εἰς τὰς ἀναδόσεις τῆς τροφῆς, ἄριστον βοήθημα. παραλαμβάνειν δὲ αὐτὸ, ὡς ἐπεμμένης ἤδη τῆς τροφῆς, οὐκ ἐπ᾽ ὠφελείᾳ μακροτέρᾳ. τοῦ μὲν γὰρ ἀρτίως ἐσκιδνάμενου τὸ σῶμα. τῷ δ᾽ ἐπ᾽ ὠφελείᾳ μακροτέρᾳ, πρὸ τοῦ προρεισφρόμενον λοιπὸν, ὠμῶν καὶ ἀπεπέστων χυμῶν ἐμπίπλησι τὸ σῶμα. τῷ δ᾽ ἐπ᾽ ὠφελείᾳ μακροτέρᾳ, πρὸ τοῦ δ᾽ ὥραμεν καθαιρεῖ. ὧν δὲ ταῖς ἄλλαις ἀπάσαις κατασκέσεσι τοῦ σώματος, καὶ μάλιστα ὧν τῇ νῦν προειρημένῃ πειρατέον, ὡς ἔργῳ, λέγειν. ὧν συμπεπληρωμένῃ τῇ ὠφελείᾳ, καὶ ἡ τοῦ οἴνου δὲ χρῆσις, ὑπὸ μὴ τοῦ ψυχροῦ μαρασμοῦ, μεγάλως ὠφέλιμος. ὑπὸ δὲ τοῦ πολιφρυγοῦς, φλυκτέον. μέσου δέ πως ὄντος ὧν τῇ συγκοπώδει. διὸ καὶ ἡ διάθεσις αὕτη μέσου τέ ὄντος καὶ μικτή. τὸ μὲν τι ψύξεως ἔχουσα. τὸ δὲ καὶ τοῦ πυρετοῦ διασώζουσα. μεταβαλλόντος δὲ ποτὲ μὴ κατὰ ψυξιν τὸ καὶ ἀσφυξίαν φορέσης. ὧν ἁπλῶς εἰπεῖν τὰ συγκοπῆς ἴδια. ποτὲ δὲ θερμότητα καὶ σφυγμοὺς ὁμοίους τοῖς πολιφρυγεῖ, ὧν τὰ τ᾽ θραπείας χρὴ συμμεταβάλλεσθαι τῇ τῶν κρατούντων φύσιν. ὧν μὴ τοῖς συγκοπώδεσιν, οἶνον τε καὶ ζοφὰς δύκρατος διδόντων ἡμῶν, ὧν πλείστων, καὶ ψυκτόντων τὸ σύμπαν σῶμα. ὧν δὲ τῷ πολιφρυγεῖ, τἀναντία. τῆς δὲ ὧν μέρος ἁπάντων ὧν ἥκιστα χρῆσιν ὁ γεγυμνασμένος ὧν τοῖς τ᾽ θραπευτικῆς μεθόδοις χράμμασιν ἀξυρήσει, τοῦτ᾽ γε τὸ βιβλίον οὐκ οἶδ᾽ οἷς ἀδυτυχήσουσιν, ἀλλὰ τοῖς ἔξιν ἔχουσί τινα, ὧν τῶν τέχνων γεγράπται.

ΓΑΛΗΝΟΥ ΠΕΡΙ
ΤΩΝ ΕΝ ΤΟΙΣ ΝΟΣΟΙΣ ΚΑΙΡΩΝ.

ΙΟΝΤΙ τοῖς ζώοις ὅλην ἡ περὶ τὰς ἡλικίας διαφορὰ, τοιοῦτον τοῖς νοσήμασιν, οὓς ὀνομάζουσι καιρούς. ὅτε γὰρ ὁ χρόνος ἁπλῶς σκοπεῖται σφᾶς τῆς δὲ περὶ προσιγορείας, οὐθ᾽ ὁ προσήκων χρόνος, ὥσπερ οὐ καὶ τὰ βοηθήματα σκοπούμεθα. μόνον δὲ ἡ τῶν νοσημάτων, ὡς εἴρηται, ἡλικίας χρόνων ἀμοιβαῖς ἀναλλαττομένη, καθάπερ καὶ τὸ ζῶον ταῖς ἡλικίαις. ἔοικε δὲ καὶ ὅλως τοῖς φθαρτοῖς σώμασιν ὑπάρχειν πᾶσι. τοῖς μὲν, μᾶλλον. τοῖς δὲ, ἧττον. ὡς εἴ γε διαπαντὸς ἔμενον αὐτὰ ἄτρεπτα καὶ ἀπαθῆ, φυλάττουσα, οὐ καὶν ἐφθάρητο. καθάπερ οὖν καὶ ἡμεῖς αὐτοὶ γεννηθέντες αὐξανόμεθα μέχρι τῆς ἀκμῆς. εἶτ᾽ ἐντεῦθεν ἀρξάμενοι φθίνειν, ἕως ἐσχάτου τέλους ἀναγκάζεσθαι φθορᾶς, ὅσοι πάσας διεξόδους μέλλομεν τὰς ἡλικίας. τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ τῶν ἀρρώστημάτων ἕκαστον ἧττον τῆς πρώτης συστάσεως ἐπὶ γένεσιν αὐτῶν ὁδῷ. τῇ ὧν τὸ μεῖζον πλαυξήσει χρόνῳ μέχρι ἐπὶ μῆς ἵεται, ἕως ἀνάλογον ἐπὶ πρόοδον αὐξήσεως μεσέμνον εἰς παντελῆ διάλυσιν ἐλθεῖν. τάχα δ᾽ ἂν ἴσως δύξειε ταὐτὸν μόνον διαφέρειν ἡ τῶν νοσημάτων ἧττον χρόνον ἀλλαγὴ, ἐπὶ ἧττον τὰ ζῶα ἡλικίας. ὅτι τοῖς μὲν ζώοις, ἴδιος ὅλην ὁ χρόνος ἐπὶ γένεσιν, ὧν ᾧ διαπλάττεται πάντα τὰ μόρια, τὰ πρὸς τὴν ζωὴν ἀναγκαῖα. τὰ νοσημάτων δὲ, ὀλίγα ὅτι πολλοῖς ἴδιος, ἀλλ᾽ ὀλίγοις ἀεὶ ἐπὶ τὰ πρώτης εἰσβολῆς αὐξάνεται). καὶ τοῦτ᾽ εἰκότ᾽ γίνεται). τὰ μὲν γὰρ ζῶα σώματα ὅλα, τὰ δὲ νοσήματα, τοῖς σώμασι συμβεβηκότα. διάπλασιν μὲν οὖν καὶ γένεσιν, ὥσπερ κτᾶται ἡ τῶν νοσωμάτων ἰδιότητος. τὰ συμβαίνοντα δ᾽ αὐτοῖς ἅτε μὴ δὲ μιᾶς διαπλάσεως δέοντα, ἐπὶ τὴν πρώτην εἰσβολὴν. σύνδεσιν ἅμα τὴν γένεσιν ἔχει καὶ πῶς τὴν αὔξησιν ἐπάγεται). τῆς γὰρ ἂν εἴη φλεγμονῆς γένεσις, οἵαπερ ζώου ποιουμένου διάπλασις; ἢ τίς ὀρυσιπέλατος; ἢ τίς εἰ ὅτῳ ἔτυχε πυρετοῦ; φαίνεται γ᾽ ἕκαστον τούτων σύνδεσιν ἅμα καὶ πρῶτον αὔξεσιν τοιοῦτον ὑπάρχον τὴν ἰδέαν, οἵπερ ὅλη τὸ μέγιστον ἐν ταυτῷ γένει. λειπόμενον δ᾽ ἐκείνο μόνον καὶ μετέθη. θερμότερον γοῦν ἑαυτῷ σὺν ὄγκῳ μείζονι, μετ᾽ ὀδύνης τε ἅμα καὶ τάσεως γίνεται) τὸ φλεγμαῖνον. ἀλλὰ ταῦτα ἤδη μὲν τὴν εἰσβολὴν μικρὰ, συντεύθεν αὐξάνεται), μέχρι τινος μεγέθους, οὐκέτι πᾶσιν. ἄθρει ἐφεξῆς ἅτοι διαφορήθη τοῖς βουθήμασιν ὁ παρὰ φύσιν ὄγκος, ἅμα καὶ καὶ τὴν ὀδώδην αὐτῷ καὶ τὴν θερμότητα σωαποπαύεται, ἢ μετέβαλεν εἰς πύον. οὕτω γ᾽ ἂν ἡ φλεγμονῆς λύσεις, ἂν γε μέλλῃ λύεσθαι. πρὸ τούτων γ᾽ ἡμῖν ὁ λόγος ἔστω πρότερον, ἀναβεβλημένος κατὰ τὸ παρὸν εἰς ὕστερον, περὶ τῶν μὴ λυομένων νοσημάτων ὑπὸ πέψεως. χρόνος οὖν οὐδεὶς ὅλην ἴδιος ἀφαίρετος ἀποτεταγμένος τῇ γενέσει ἡ φλεγμονῆς, ἕτερος τοῦ τῆς αὐξήσεως. ἀλλ᾽ εἷς ὁ σύμπας ἀεὶ ἡ πρώτης εἰσβολῆς ἄχρι τῆς ἀκμῆς, αὐξανομένου τοῦ πάθους. οὕτω δ᾽ ἔχει καὶ πρὸς τῶν ὀρυσιπελάτων, ἀπάντων τε τῶν ἄλλων. καὶ γὰρ καὶ ὁ πυρετὸς, ὧν γένει μὴ, οἶμαι, περὶ τὴν φύσιν ὅλη θερμασίας. τούτης δὲ οὐκ ἀπέτεμνται ὁ χρόνος ἴδιος ἡ γενέσεως. ἀλλ᾽ ἐπεσθαὶ πρῶτον ἀρξητὸ τὸ σῶμα θερμότερον ἑαυτοῦ γίνεσθαι πυρετώδει θερμασίᾳ, συντεύθεν ἕτερος ἐφ᾽ ἑτέρῳ καιρὸς ἐκλείπει τὴν αὔξησιν τοῦ πάθους, ἄχρι ἡ παντελὲς ἀκμῆς, ἵν᾽ ὧν ἐκάστῳ τ᾽ ὄντων ἔχατον τὸ μέγεθος ἓν νοσῆσιν. οὗτος ὁ λόγος ὑπεικὴς ὅτι, καὶ διείτ᾽ ἡ τινὸς ἀγωνισοῦ γενέσεως πρὸς τὴν ἀπάντησιν, ὃς ἐπισπάσει ταῖς ἀρχαῖς τῶν νοσημάτων εἴδος ἴδιον ἐναρέχῃ. ὅστινος

λόμενον ἂν ἥδιστα διδάσκων, ἃ γινώσκω, εἰ μή με κατά τινα δὴ τύχην ὧν ὁ δεῖ τοῦ λόγου χρόμενον ἔπαινον ἀφ' ἑαυτοῦ. Ἡ Ἀρχιγένους διαίρεσις. ὃς εἰς δύο πρώτους τε καὶ μεγίστους καιροὺς διαιρῶν τὰς νοσήματα, τὸν μὲν τῆς ἀρχῆς ὅλης, ἀλλ' οὐχὶ τῆς πρώτης εἰσβολῆς ἄρχει τῆς ἀκμῆς τὸ μεταξὺ πᾶν, ἐπίδοσις ἢ, πῶς γε συγχωρήσειεν ἂν τις Ἀρχιγένει; τὸ μὲν ὁμολογούμενον ὑποβαίνοντι, τὸ δ' ἀμφισβητούμενον, ὡς ὁμολογούμενον ἐποίμως πιθανόν. ὅτως μὲν οὖν φαίνεται πρὸς ἅπαντας ἐλάχιστον τὸν λόγον ἀγῶνα μεγάλα δέομενον εἰς τὸ δεῖξαι τὴν ἀρχὴν τοῦ νοσήματος ἴδιον ἔχουσαν τύπον, ἀ σμικρότητι μόνον τῶν ἐφεξῆς αὐτῇ διαφέρουσαν. ἡμεῖς δὲ ὧν χειρόμενοι δὴ καὶ διὰ νύκτα διαλαβόντες ἰδέᾳ τινὶ τῆς ἀρχῆς τοῦ νοσήματος, ἢ μετ' αὐτὴν ἀνάβασις; ἢ δ' ἀρχὴ τοῦ λόγου, τὴν ἀνάμνησιν ἔχει ἐκ τῶν φαινομένων ἐναργῶς ἅπασιν ἡμῖν ὧν πολλῶν νοσημάτων. ὅθεν πορεύσομαι ἐγὼ κινηθέντες ἰατροὶ χρεῖον ἅπαντες, οἱ πρὸ Ἀρχιγένους, ἀρχὴν ἅπασι τὴν πρώτην εἰσβολὴν ἐκείνην μόνην τῆς ἁπλῆς, μήκος δὲ χρόνου τὴν πλάτος αὐτῆς προσγράφουσιν ἀξιόλογον, ἔστιν ὅτε. Ἡ μετὰ ταύτην, τὴν ἀνάβασιν. ἔστ' ἀκμὴν ἐφ' ἣν δὴ λοιπὸν τὴν καλουμένην παλαιάν. ἐθεασάμεθα γοῦν ἅπαντες ἐν τοῖς πράττειν ὅπου τῶν τὸν βίον ἀτρέμα φείξαντας ὑπνῶντον. ἔστ' αὖθις τε καὶ αὖθις ἀνωμαλίας τε τινὸς ἰχυροτέρας καὶ φύσεως ἀξιολογωτέρας ἀναδανούσης, ὡς μήτε πράττειν, μήθ' ὑπομένειν, ἃ πρότερον ἀμέμπτως ἔπραττον ἀλλὰ καὶ καταπλήττουσί τε καὶ διαθέσεως σκεπασμάτων. καὶ ὅσοι παθόντας ἅπασι μὲν ὥρας πρώτην. ἅπασι δὲ, ἐλάττοσιν, ἢ πλείοσιν ἅπασιν δ' ἀρξάσθαι θορμασίας ἀγαθὸς τε καὶ πρὸς φύσιν ἀναδανείσθαι ταύτης ἓν ὀλίγου αὐξανομένης. ἐν οἷς γὰρ τοῖς ἐναργῶς ὁρᾶται διαφθορὰ κατ' ἰδίαν ὑπαίρουσα ἡ ἀρχὴ τοῦ παροξυσμοῦ ἅπασιν δῆλον δὲ ὅτι τὴν αὔξησιν ἐπίδοσιν ὀνομάζουσιν ἅπασι. διαθάπερ ἄλλοι τινὲς ἀνάβασιν. ἡμεῖς δ' ἅπασι τοῖς ὀνόμασι, ὡς ἂν ἐπέλθῃ, χρησόμεθα. δῆλοι γὰρ ἅπασι πρᾶγμα πάντα. ὅτως οὖν τὸ πρᾶγμα πρῶτον ὀνόμασι προσαγορεύεται. ἴστατό τε καὶ πάντα ἅπασι αὐξήσεως, καὶ φαίνεται διαμένον ἴσον ἑαυτῷ κατά τινα χρόνον, ἤτοι μακρότερον, ἢ βραχύτερον. ἔστ' ἐντεῦθεν ἐλάττον ἑαυτοῦ γινόμενον, ἤτοι δι' ταχέως, ἢ χρόνῳ πλείονι. καὶ ποτὲ μὲν εἰς ἀπυρεξίαν ἢ τοῦ πυρέξαντος ὅτως φαίνεται ἐπανορθωμένη διάθεσις. ἔστι δ' ὅτε καὶ ἅπασι δ' οὐ τόδε προσυσμῷ καταλαμβανομένη τῆς αὐτῆς ἰσχύος ἐχόντος τῇ προειρημένῃ. Ἡ πάντως γ' ἔστιν ὅτε τὰ προειρημένα, δ' οὐ τόδε αὖθις ἀδιγίγνεται τοῦ νοσοῦντος. πολλάκις δ' ἔστιν ὅτε Ἡ βίπου, καὶ τέταρτου, καὶ πέμπτου δέ, προδιδρχομένης ἅπασι νόσου τινὰ κύκλου, ἐκ τῶν αὐτῶν ἀδιὰ τὰ αὐτὰ δι' ἅπασι τάξεως. ὀνομάζουσι δὲ τὸν τοιοῦτον λύκλον ἕκαστοι οἱ ἰατροί, περίοδον. ἔνιαι μὲν οὖν αὐτῶν ἐν τέτταρσιν καὶ εἴκοσι ὥραις προδιγράφονται καὶ καλοῦσιν αὐτὰς ἡμέρας. ἔνιαι δὲ ὀλιτὼ καὶ τεσσαράκοντα, τετράσιν ἐν δυσὶν ἡμέραις καὶ νυξίν, ἃς ὀνομάζουσι τριταίων πυρετῶν προόδους. ἑτέρας δέ τινας ἑβδομήκοντα καὶ δυσὶν ὡρῶν προδιγράφει χρόνον, ὧν οὐ μὲν πυρετοὺς αὐτοὺς, ὀνομάζουσι τεταρταίους. τὸν λύκλον δ' ὅλον δ' ὃν ἐπανορθροῦται, εἰς τὴν μίαν ἀρχὴν, τεταρταίαν περίοδον. οὕτω δὲ καὶ τριταίαν περίοδον ἅμα βιταῖον πυρετῷ, Ἡ τὴν ἀμφιμερινὴν ἑκάστης ἡμέρας ἐπαναλυλυσῦσαν ἅμα τοῖς ἀμφημερινοῖς πυρετοῖς, ἀλλ' ἄλγε περίοδοι πᾶσαι, ποτὲ μὲν εἰς ἀπυρεξίαν ἀφικνοῦνται, καθάπερ ἐν τοῖς προειρημένοις πυρετοῖς, ἀμφημερινῷ καὶ τριταίῳ καὶ τεταρταίῳ. ποτὲ δὲ εἰς παρακμὴν μόνον, ἤτοι πλησίον ἀπυρεξίας ἤκουσαν, ἢ καὶ πορρωτέρω. παραδείγματος οὖν ἕνεκεν, ὧδι τριταίου πυρετοῦ, πρώτην ἡμέραν ὁ λόγος γινέσθω φέρουσι μετρίαν τῶν τοιούτων πυρετῶν. ἔστ' ἄκρως ψύξις ἅμα φρίκαις μέγισται. ἔστ' ἄκρη καὶ ῥιγοῦσι, καὶ ψύχονται τὰ πλεῖστα τοῦ σώματος. ὁ δὲ σφυγμὸς αὐτῶν ἐν τοῖς δὲ τοῖς καιρῷ σκληρότερός τε καὶ μικρότερος γίνεται τοῦ πρόσθεν, ὠκύτερός τε σαφῶς ἢ τὴν συστολὴν, τοῖς εἰσίουσι διαθάνεσθαι συστολῆς. ὡς ἥγε διαστολὴ τὰ πολλὰ μὲν ἑαυτῆς βραδυτέρα, καὶ μάλιστα ἢ τὴν εἰσβολὴν. ἔνιοτε δ' ἂν οἱ δέξειεν ὁμοίαν διαμένειν τῇ πρὸ ὑπαρχούσῃ κατασάσει. καὶ μὲν δὴ καὶ ἡ τῶν ἠρεμιῶν ἡ μὲν ὧδι τῇ συστολῇ, μακροτέρα πῶς ὄσι. ἡ δ' ὧν τῇ διαστολῇ ἢ τὸν αὐτὸν εἰρήνη τρόπον, ὡς τὰ πολλὰ μὲν, ἴσην τῇ πρόσθεν, ἔστι δὲ ὅτε ἐλάσσην. τοῦτα ἔνιαις μὲν ὥραις γίνεσθαι πέφυκεν ἰσημερινὰς δυσί. ποσὶ δὲ ἤτοι πλείοσιν αὐτῶν, ἢ ἐλάττοσιν, ἐφ' ὁ σφυγμὸς ἀρξάμενος μείζων θ' ἅμα καὶ ἐλάττων καὶ πυκνότερος γίνεσθαι, ἢ βραχὺ πρόστιθησιν ἑκάστῃ τῶν ἠρεμιῶν. ὀλίγους δὲ καὶ θορμότεροι σφῶν αὐτῶν ἀρτελοῦνται σὺν ταῖς ἠρεμίαις τὸ σφυγμὸ μεταβολάς. ὥστ' ἔνιοι πολλῆς διαθάνοντα θορμασίας ἔνδον ἐπικατεψυγμένοι τὰ κῶλα, καὶ, τὸ σύμπαν εἰπεῖν, ἀνωμαλίαν τινὰ ὑπερατεῖ τὸν χρόνον, ὃ σμικρὰ πρὸ τὸ σῶμα. δ' ὀλίγου ὅσος ὁ χρόνος εἰσίσι τοῦ πρώτου, καθ' ὃν ἐκ τῆς πρόσθεν καταστάσεως, ἐψύχθη μὲν ὅλον τὸ σῶμα. τοῦ σφυγμοῦ δ' ἡ μετάπτωσις εἰς τἀναντία τοῖς πρόσθεν ἐναντίον. ἢ μέν γε τῇ ἀπυρεξίαν ἥτις ἡμῖν καλείσθω διάλειμμα, δίοπερ καὶ ὁ Ἱπποκράτης οὕτως ὠνόμασεν, ὁ σφυγμὸς ἐν τῇ κατὰ φύσιν ὄσιν, ὡς πῶς τῇ ἡμετέραν αἴσθησιν, κατάσασει, τοιοῦτον δὲ τὸ κάλλιστον διάλειμμα. μεταβάλλει γὰρ ἐξαίφνης εἰς τὰς ἐρημίας ὀλίγου ἔμπροσθεν διαφορᾶς, ἅμα τοῦ κατεψύχθαι τὸ ζέον. ἔστ' αὖθις εἰς τἀναντία τρέπεται μετὰ τοῦ θορμαίνεσθαι. πρῶτος οὖν χρόνος ἐναργῶς ὅσι τῆς πρόσθεν, καθ' ὃν ἐψύχθη τὸ σῶμα σὺν ταῖς ἐρημίαις τοῦ σφυγμοῦ μεταβολαῖς, ἤτοι ἐξ ὑγείας, ἢ ἐκ διαλείμματος, εἰς τοῦτο ἀφικόμενος. ἕτερος δ' ὧν τούτῳ δ' οὗτος, ὁ τῆς εἰς τἀναντία μεταβολῆς τῶν τε σφυγμῶν καὶ τῆς θορμασίας, ἄχρι πόρ ἂν ὁμαλῶς χρήσηται θορμὸς ὁ σύμπας ὄγκος τοῦ σώματος. ἔστ' ἐπ' αὐτῷ τρίτος αὐξανομένης μὲν ἐπὶ τῆς θορμασίας, ἀναλόγου δ' αὐτῇ καὶ τῶν σφυγμῶν ὧδι διδόντων εἰς μέγεθος καὶ τάχος καὶ πυκνότητα. τετάρτη δὲ κατάσασις ὧν ταῖς ἐρημίαις τρισὶν ὁρᾶται τῶν ἐρημιῶν ἁπάντων ἴσον ἑαυτοῖς φυλαττόντων τὸ μέγεθος ὡς πῶς τὴν ἡμετέραν αἴσθησιν, ἔστ' ἐντεῦθεν ἄλλος πέμπτος, ὅταν δὴ μὲν, ἐλάττων ἡ θορμασία γένηται ἀφῶς. ἀτμὸς δὲ ἐκλείποντα δ' ἀθρμασος. ὁ σφυγμὸς δὲ ὧδι τὴν φύσιν ἐπανορθροῦται κατάσασιν, ἀπροπαίρων ἃ πρὸς φύσιν ἐπεκτήσατο πάντα μεγέθος τε πρὸ, Ἡ ταχυτῆτος, καὶ πυκνότητος, ἐν τούτῳ δ' χρόνῳ καὶ ἰσῶς τοῖς πλείοσι αὐτῶν γίνεται. καὶ μετὰ τοῦτον ὁ τοῦ διαλείμματος ἀφικνεῖται χρόνος ἔκτος ὧδι τῆς ἐρημίους, δὲν δὲ τούτῳ ὑπόθεσις ὄσιν ἀδήλου πράγματος, ἀλλ' ἐναργῶς ὅσον

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 387 sur 494

γῶς ὀσημέραι χρήσιμον ἅπασι τοῖς πυρετῶσι τριταῖον πυρετὸν, ὅταν φαίνηται γιγνόμενος· ἐρημίαν χρὴ προσδέχεσθαι τοῦ λόγου τοῦ περὶ Ἱπποκράτους ἐρημίαν ὡς μέχρι μὲν τούτου. καὶ μὴ ἰατρὸς ἂν δύναιτο γινώσκειν ὀρθῶς, εἰ τὰς τοῦ σφυγμοῦ τροπὰς ἐξέλοιμεν τοῦ λόγου. πολυφορώτεραι γὰρ αἱ κατὰ τὴν ἰδιότητα αὗταί εἰσιν. ἡ δὲ τῶν θερμασίας μεταβολὴ, καὶ ἐὰν μὴ βούλοιντο παρακολουθεῖν οἱ πάσχοντες, αὐτὴν κνησμὸν τε καὶ νύσσειν αὐτοὺς πεφυκὸς, ὡς μὴ λαθεῖν ἐξεγοῦντα πάντας οἱ κάμνοντες ὅτως ἐξαίφνης μὲν αὐτοῖς κατ' ἀνωμαλίαν, ἢ φείκλω διαφλασμεῖν, εἶτ' ἐντὸς ὕθλον ἅμα κατάψυξιν τῶν ἀκραίων, ὥστε ἐνίοτε καὶ τὰς φλέβας ἀπολαθῆσαι δὲ αὐτοῖς τὸ ῥίγος. εἶτ' αὖθις τὸ μὲν ῥίγους ἠρέμα τότε καὶ παύλαν, ἐκλύεσθαι δὲ τὴν περίψυξιν τῶν ἄκρων, ἀύδησιν δὲ φλογώσεως ἐνδυομένην καὶ δίψος. ὧν δὲ τόποις, αὖθις οἰκεῖσθαι μὲν ἅπασαν ἀνωμαλίαν. ὁμαλῶς δὲ κάεσθαι τὸ σύμπαν σῶμα. καὶ ὅσῳ ἀεὶ καὶ μᾶλλον αὐτοῖς γίνεσθαι, καὶ ἐλύσαι γέ ποτε καὶ μένειν τὴν θερμασίαν ὁμοίαν ἑαυτῇ. εἶθ' ὕδρωτα ἄνδησιν αὐτοῖς ἐκλυομένης γίνεσθαι. καὶ ὅσῳ μέχρι τῆς κατάστασεως ἐκείνης μὴ παύεσθαι γινόμενον, ἐν ᾗ πρῶτον ἤδοντο μηκέτι πυρουμένων αὐτῶν. ὧδε μὲν οὖν τῶν τριταίων πυρετῶν αἱ μὴ μόνον διαφοραὶ τῆς πολιόσεως, τοιαῦταί τινες ὑπάρχουσιν. ἐπ' ἄλλων δ' ἄλλαι διαφοραὶ πυρετῶν εἰσιν. ὑπὲρ ὧν ἐφεξῆς ἐρῶ. νυνὶ δ' ὧδε τόπου πρῶτον, οὗ πρώτου παρεθέμην, ὁ λόγος ἐξετασέσθω. πρῶτος οὖν ἐστὶν καιρὸς ὁ σωπάτων τὴν ἀπυρεξίαν, ψύξεως ἄνδησιν παρέχων, ὃν ἀρχὴν ὠνόμασμεν. δεύτερος ὁ ἀκροθέρμου τὴν ψύξιν. ὡς εἴρηται, ἡ βραχύ. καὶ καλέσθω σωτόμου διάσελος ἕνεκεν, ἀνωμαλίας καιρός. ἔπειτ' αὐτῷ τρίτος ὁ τῆς ὁμαλοῦς αὐξήσεως. ἐφ' ᾧ τέταρτος ὁ τῆς στάσεως. καὶ πέμπτος ὁ τῆς μειώσεως. εἶθ' ἕκτος ὁ τῆς ἀπυρεξίας. ὅπερ μὲν οὖν ἐξ ἐστὶν αἱ ἐρημίαι κανονικαὶ διαφοραὶ τῆς τῶν τριταίων πυρετῶν πολιόσεως. ἀνδήσεως δ' ἕνεκα καὶ μνήμης, οὐκ ἀκριβείας λογικῆς. ἐξ δ' οὐσῶν αὐτῶν, ὀνόματα σωθέντα κάλλιον ἂν ἕνεκα σωτόμου θ' ἅμα καὶ ζαφοῦς διαλύσεως, καθάπερ τις νόμος ὅδε κοινὸς ἅπασι τοῖς ἕλλησιν, ὧν μὲν ἂν ἔχωμεν ὀνόματα πραγμάτων παρὰ τοῖς πρεσβυτέροις ἐρημίαν, χρῆσθαι τούτοις. ὧν δ' οὐκ ἔχομεν ἤτοι μεταφορὰν ἀπό τινος, ὧν ἔχομεν, ἢ ποιᾶν αὐτὸς ἰατὰ ἀναλογίαν τινὰ τῆς πρὸς τὰ κατωνομασμένα τῶν πραγμάτων, ἢ καὶ κατακεχρῆσθαι τοῖς ἐφ' ἑτέρων ἐρημίοις. ἔξεστι μὲν τῷ βουλομένῳ μή τε φυλάττειν τὰ σωθέντα τοῖς ἕλλησι, εἴπου δύνασθαι ποιεῖν αὐτὸν εἰς, τοὺς ἐρημίους ἀκριβέστερον σκοπούς. καὶ πολὺ τοῦτ' ὄντι παρὰ τοῖς νεωτέροις ἰατροῖς, ὡς ἂν μὴ παιδοτριβεῖσι τὴν φωνὴν παισὶ παιδίαν, ὥσπερ οἱ παλαιοί. συγχωρητέον οὖν αὐτοῖς ὡς ἂν ἐθέλωσιν ὀνομάζειν. ἐπεὶ δὴ μάχιμοί τ' εἰσι καὶ ἀναιδεῖς, καὶ πολλάκις γε χρήσιμον τοῖς ὀνόμασιν, ὡς ἂν ἐκεῖνοι κελεύωσιν, ὥστε τὸ φυγεῖν αὐτῶν τὴν γλωσσαλγίαν, οὐδὲ γὰρ ὀδὲ βλαβήσονταί τι δι' αὐτὴν ἐν τοῖς ὀνόμασι παρανομίαν οἱ κάμνοντες. ὅταν δὲ ἤτοι βλέπωσι τινὰ καιρὸν ὅλον ὑπορβαίνοντες, ἢ τοῖς ἐρημίοις ἐπεισάγωσι τὸ μὴ φαινόμενον. οὐκ ὠδὶ πρεπτέον αὐτοῖς, ὡς ἂν εἰς βλάβλω ἐδ' ἐν τῶν νοσούντων ἐν τοιούτοις ἁμαρτίας διαφρούσης. ἄμεινον οὖν ὅτι ἐν τοῦ δὲ προδιεσκέφθαι τὰς τῶν σφαλμάτων, αἰτίας, παρ' ἃς οἱ πλεῖστοι τῶν ἰατρῶν σφάλλονται, πῶς τοῦ μήτ' αὐτοὺς σφαλῶσι, μακάνοις ὧν διέξει τὴν ἀληθῆ τοῦ πράγματος ὅλον, εἰ βουληθεῖεν. ἦνοι γὰρ αὐτῶν οὕτω πεφύκασιν, ὡς μὴ δ' ἂν τὸν Ἀπόλλωνα αὐτὸν ἢ τ' Ἀσκληπιὸν χώσιν, ὠθυμοῦντας τε διδάσκειν αὐτοὺς καὶ παρακαλοῦσαι ποτὲ καὶ παράσχειν δύνασθαι τὰ ὦτα. μή τοι γε δὴ κατασβέσασθαι τῇ ψυχῇ τὰ λεχθέντα. ἀλλ' οὐκ ἐκείνοις γε τοῦτα γεγράφεται. ὧδε τοίνυν σφάλματος αὐτῶν αἴτια πρώτη καὶ μάλιστ' ὄδιν, ἡ τῶν νοσημάτων διαφορᾶς ἄγνοια. Τριταῖος μὲν γὰρ, ὡς εἴρηται πρόσθεν, εἴωθε κινεῖσθαί τε καὶ τὰς ὥσπερ ἡλικίας αὐτοῦ διανύειν. ὁ μὲν ὁμοίαν γε λύσιν ἔχει πᾶν νόσημα, διόπερ ὅθ' ἡμεῖς ὀρθῶς, ἃ πρὸ τριταίου εἰρήκαμεν, ὧδε πάντα μετοισόμεθ', οὔτ' ἄλλος τις ἐπ' ἄλλου πάθους ὁρμηθείς, ἵνα ποινὴν ἀξιώσει λόγον ἁπάντων ὑπάρχειν. αὕτη μὲν οὖν ἡ πρώτη καὶ μεγίστη τῆς ἁμαρτίας αὐτῶν αἰτία. τὰς δ' ἄλλας ἐφεξῆς ἐρῶ, κατὰ τὴν τῆς χρείας τάξιν. ἐπεισ' ἂν πρότερον ὀνόματα θῶ τοῖς ἐρημίοις τῆς τριταίας πολιόσεως καιροῖς. Ἱπποκράτους γοῦν ἐρηκότος, οἱ πυρετοὶ ὀκτώδιοι μὴ διαλέ-
πουσιν ὅσα τρίτης ἰσχυροὶ γίνονται, ὧν λύσιμοι. ὅτῳ δ' ἂν τρόπῳ διαλείπῃ σημαίνει, ὅτι ἀκινδύνως. τὸ διαλιπεῖν οὐκ ἔστιν ἐπ' ἄλλου δ' ἐξαίρετα μόρους τῆς πολιόσεως, τὴν ἀπυρεξίαν ὑπορβαίνοντα. τὸ γὰρ δὴ τοῦτό γε φησίν, ὅτῳ δ' ἂν τρόπῳ παρασκευάζωσιν, τὸ γὰρ ἀληθὲς οὐδ' ἀκέσεις γὰρ πυρετῶν ὑπάρχων ὁ ἡμιτριταῖος, ὅμως εἰς παρακμὴν ἀφικνεῖται ζαφοῖς τοῖς πολλοῖς, καὶ ἐν ἄλλοις ἅπασι, κατά γε οὐδὲν παραπλησίως, ὅτι μὴ τοῖς σωθεῖσι ὠνομασμένοις. ὅτοι γὰρ μόνοι πυρετοί, δι' ἔχουσι παρακμὴν ἀνδήτην, ὥσπερ δὲ τὴν ὅλην περίοδον. ὅτέ τινα ἄλλην διαφορὰν τῶν προειρημένων. ἀλλ' οἵαν ἔφαμεν ἐν τῶν τριταίων τὴν ὠδὶ τὸ μεγέθους ἐν τινι χρόνῳ στάσιν, ἐκεῖνοι τοιαύτην ἔχουσιν, ὀλίγον διεῖν, ἅπασαν αὐτῶν τὴν διέξοδον. ἔπειτ' οὖν, ὡς ἔφην, ἀκινδύνως οἱ κατά γε τὴν ἑαυτῶν φύσιν εἰσὶν οἱ εἰς ἀπυρεξίαν λήγοντες, ὡς ἐν τοῖς πρὸ αὐτῶν λόγοις ἐπεδείξαμεν, οὐκ ἄλλοτι τὸ διαλιπεῖν Ἱπποκράτης ὠνόμασεν, ἢ τὸ λήγειν εἰς ἀπυρεξίαν. ὡς τ' οὐλόγως αὐτὸς ἐπόμενον τῇ παλαιᾷ συνηθείᾳ διάλειμμα καλέσειεν ἐν ταῖς τῶν τριταίων πολιόσεσι, τὸν καιρὸν τῆς ἀπυρεξίας. ὥσπερ γε καὶ τὴν ὠδὶ τοῦ μεγίστου μεγέθους στάσιν, ὡς πρὸς τὴν ἄνδησιν ἡμῶν τῶν ἀποκρινόντων αὐτῶν τε τῶν διαμενόντων ἀλμυρὸν. οὕτω γοῦν καὶ τῶν ἡλικιῶν ἀκμὴν, τὸ τελευταῖόν ὄδιν, καὶ φαίνεται καὶ τούτῳ τοῦ ὀνόματι, καθάπερ καὶ τοῦ διαλιπεῖν ὁ Ἱπποκράτης χρώμενος. ἄλλο δὲ τρίτον μόρον τῆς πολιόσεως κατά γε τὴν πρώτην ἡμέραν γιγνόμενον, ὠδὶ τῇ μεταπέσῃ τοῦ ἡμῖν φύσιν, ἥν τε τῇ τρίτῃ, καὶ τῇ πέμπτῃ, καὶ ταῖς ἀνάλογον ὡσάντως πολιοδίζον ὠδὶ τοῦ διαλείμματι, καλοῦσιν ἀρχὴν οἱ Ἱπποκράτης μόνον, ἀλλὰ καὶ οἱ ἄλλοι σχεδὸν ἅπαντες ἰατροί. μετὰ δὲ τὴν ἀρχὴν φανερῶς γνωριζομένην τῇ ψύξει. δ' ὑπορβαίνων τῶν ἀνωμαλίας. καὶ τρίτος ὁ τῆς αὐξήσεως, ἄχρι τῆς ἀκμῆς. ὠδὶ κοινωνοῦντας δ' αὐτοὺς ἀλλήλοις, ὃ κατειλεῖν ἐβεάσαντο πάντες, ἰδέᾳ διαφέροντας, ὀνομάζουσί τε τὸ συγκείμενον δι' ἀμφοῖν, ὡς ἐν ὅλον. οἱ μὲν, ἐπίδοσιν. οἱ δ' αὔξησιν. οἱ δ' ἀνάβασιν πυρέξου σμοῦ, καὶ μήν τοι καὶ λέγουσι ἀληθές τι. μετὰ γὰρ τὸν πρῶτον καιρὸν ἐν ᾧ κατάψυχεται μὲν τὰ ἐκτός. εἰς δὲ τὸ βάθος φανερῶς φαίνεται τὸ αἷμα, συῤῥέον, ἕπορος ὅτι καιρὸς ὅλος ὅλῳ τοῦ δὲ κατ' ἀντίθεσιν ὑπεναντίωσις

διαμαχομένου μὲν τοῦ θερμοῦ τῇ ψύξει, ἀπτεινομένου δὲ πρὸς τὰ ἐκτὸς τοῦ αἵματος. καὶ εἰ γ' οὕτως αὐτὸν ἔνα λέγοιεν, ὡς εἴρηται νῦν, οὐ διοίσει καλεῖν οὗτον ὅλον τὸν καιρὸν ἀνάβασιν, εἰ δ' οὕτω καλέσαντες, ἄτμητον ἐάσειεν, οὐ σμικρὰ βλάψουσι τὴν τέχνην. ὁ γὰρ τῆς ἀνωμαλίας ἐν αὐτῷ καιρὸς ὁ πρῶτος ἑτέρων ἔνδειξιν ἔχει βοηθημάτων, καὶ οὐ πάντη τῶν αὐτῶν τοῦ μετ' αὐτὸν καιρῷ, καθ' ὃν ὁμαλὴς μὲν ἡ τοῦ παντὸς σώματος μετάστασις ἐστιν. αὔξησις δὲ τῶν ὄντων ὑπὸ τῆς αὐτῆς ἰδέας μενόντων, ἄχρι τῆς ἀκμῆς. λοιπὴ δὲ ἡ παρακμὴ, καιρὸς εἷς ἐστὶν ὁμοίως ἑαυτῷ καὶ τῆς ἰδέαν, ὅτι μὴ τοῦ μᾶλλον τε καὶ ἧττον αὐτὰ τὰ μόρια διαφέρει. ἀλλὰ οὗτόν γε καὶ τοῦ πρώτου καιρῷ τῆς ἀρχῆς, καὶ τοῦ δευτέρου τοῦ τῆς ἀνωμαλίας, καὶ ἔτι τοῦ τρίτου τῆς ἀναβάσεως ὑπάρχει. καὶ γὰρ τούτων ἑκάστῳ, διαφορὰ τις ἐστὶ καὶ μέρος αἰσθητῶς ὑπαλλαττομένῳ. καὶ γὰρ ὁμοία καὶ πάντα ἐστὶν ἑκάστου τῶν εἰρημένων καιρῶν ἡ ἀρχὴ τῇ τελευτῇ. διαφέρουσι δ' ἀλλήλων τε καὶ τοῦ μέσου καιροῦ σαφῶς. ἡ γοῦν ἀρχὴ τοῦ παροξυσμοῦ βραχύτι τῆς καὶ φύσιν ἀπεκεχώρηκε καταστάσεως, ὥσπερ ἡ τελευτὴ πλεῖστον. ὅπου δὴ ταῦτα μεγίστας διαφοραῖς ἀλλήλων ἀπεκεχώρηκε, πάντως δή που καὶ μέσος τίς ἐστιν αὐτῶν καιρὸς, πλεῖον μὲν, τῆς ἀρχῆς ἀπέχων τοῦ καὶ φύσιν, ἔλαττον δὲ, τῆς τελευτῆς. οὕτω δὲ καὶ ἡ τῆς ἀνωμαλίας ἀρχὴ, μικρόντι διαλλάττει τῆς συναπτούσης αὐτῇ τοῦ πρώτου καιροῦ τελευτῆς, ὑπὸ πλέον δ' ἀφισταμένη, καὶ μέσον οὖσα, μεταξύ πως ἥνωται τῇ εἰρημένῃ τοῦ πρώτου καιροῦ τελευτῇ, καὶ τῇ ἀρχῇ τοῦ τρίτου. καὶ δὲ τὸν αὐτὸν, οἶμαι, λόγον, καὶ ὅσα συνάπτει τοῦ δευτέρου καιροῦ, τοῦ δὲ τῆς ἀνωμαλίας ταῖς ἀρχαῖς τοῦ τρίτου καιροῦ παραπλησίαν ἐκείνοις ἔχει τὴν κατάστασιν. οὕτω δὲ καὶ τοῦ τρίτου πάλιν αὐτοῦ καιροῦ. τὰ μὲν πρῶτα, τῶν ὑστάτων τοῦ δευτέρου, βραχὺ παραλλάττει. τὰ δ' ὕστατα, παραπλήσια πῶς ἐστὶ τῇ τῆς ἀκμῆς ἰδέᾳ. τὸ μέσον δ' ἀμφοῖν, ἴσον ἑκατέρων τῶν ἄκρων ἀφέστηκεν. ὥστ' οὐδὲν θαυμαστὸν ὥσπερ τούτων ἑκάστῳ τῶν καιρῶν, οὕτω καὶ τῆς παρακμῆς. τὸ μὲν, ἀρχὴν εἶναι. τὸ δὲ, τελευτὴν. τὸ δὲ, μεσότητα. καλεῖν δέ γε εἰ βούλοιτο τις ἕκαστον αὐτῶν, ἰδίᾳ προσηγορίᾳ δύναται. ἀκούω γοῦν ἑκάστοτε τῶν ἰατρῶν λεγόντων, ἀπέκλινεν ἀρτίως ἡ ἀκμὴ. νῦν ὑφίησι. νῦν ἐνδίδωσι. νῦν ἀνίεται. εἴπερ οὖν ταῦτα λέγουσιν οὐκ ἀδύνατον αὐτοῖς τὰ πρῶτα τῆς παρακμῆς ὀνομάζειν ἀπόκλισιν, ἢ ὕφεσιν, ἢ ἔνδοσιν, ἢ ἄνεσιν, ἢ καί τινα τούτων, ἢ καὶ πάντα. καὶ μὲν τοι καὶ τὰ μέσα καλεῖν ἔξεστιν ὀνόματι τῶν εἰρημένων ἑνὶ, καὶ τελευταῖα. καὶ τὸν αὐτὸν τρόπον ὥσπερ καὶ ὁ Ἀρχιγένης ἄνεσιν ὀνομάζει τὸ τελευταῖον τῆς παρακμῆς. ἀλλὰ ἐκεῖνος φαύλως γε πράττει, νομίζον αὐτὴν ἕτερον εἶναι καιρὸν ἰδέᾳ τινὶ διαφέροντα τῆς παρακμῆς, ἀμέλει πάντων τῶν μερῶν τῆς ὅλης περιόδου, τὸ μὲν, ἀρχὴν ποιούμενος. τὸ δὲ, τελευτὴν. τὸ δὲ, μέσον. οὕτω καὶ αὐτῆς τῆς ἀνέσεως ποιεῖται τὴν τομὴν, ὡς ἰδίου τινὸς ὄντος καιροῦ, τῶν καὶ τὴν πρώτην διαίρεσιν, ὅσαι διαφέρουσιν ἀλλήλων ἰδέαις τισὶν, οὐ μόνον τοῦ μᾶλλον τε καὶ ἧττον. ἐν ἀμφοτέροις οὖν ἁμαρτάνει προφανῶς ἐξαίρων τε τὴν ἀνάβασιν τῆς πρώτης τομῆς, ἣν ἐναργέστερον ἅπαντες οἱ ἄνθρωποι νοοῦσι τῆς ἀρχῆς, προστιθεὶς τὴν ἄνεσιν ἐν τοῦ τέλει τῆς περιόδου. εἰ μὲν γὰρ εἰς ἀπυρεξίαν ἀφικνοῖτο, σαφὴς ἂν εἴη ἡ διαφορὰ τοῦ τοιούτου καιροῦ πρὸς τοὺς ἄλλους ἅπαντας. εἰ δὲ ὑπολαμβάνει τὴν παρακμὴν ἡ εἰσβολὴ τοῦ δευτέρου παροξυσμοῦ τριχῇ τμηθεῖσα, ἐν τοῦ δὲ τὸ τῆς ὅλης παρακμῆς μέρος, ἔξεστι καλεῖν ἄνεσιν, οὐ μὴν ἄλλόν γέ τινα νομίζειν εἶναι καιρὸν ἰδίᾳ τινὶ φύσει χαρακτηριζόμενον, ὥσπερ τοὺς ἔμπροσθεν εἰρημένους. ὅτι μὲν οὖν ἔξεστι τὰ πάντα μέρη τῆς τριταίας περιόδου σαφέσι διαφοραῖς ἀλλήλων ὁρᾶν χωριζόμενα, πρόδηλον παντὶ τοῦ θεασαμένῳ κἂν ἔνα τινὰ τῶν οὕτω καμνόντων ἀρρώστων. εἰδέ τινες αὐτῶν ἀνονόμαστοι, πρὸς μὲν τοὺς ἐριστικοὺς ἐρούμεν, καιρὸς πρῶτος, καὶ δεύτερος, καὶ τρίτος, καὶ τέταρτος, καὶ πέμπτος. εἶθ' ἕκτος, ὁ τῆς ἀπυρεξίας. πρὸς δὲ τοὺς ἰδιώτας ὀνομάτων χρῆσιν, αὐτοὶ συντιθέμενοι τὰ ὑπὸ τήδεια καὶ τοῦ μὲν πρώτου καιρῷ, τὸ τῆς ἀρχῆς ἴδιον ὄνομα κείσθω. τοῦ δὲ δευτέρου, τὸ τῆς ἀνωμαλίας. τοῦ δὲ τρίτου, τὸ τῆς ἀναβάσεως. καὶ τοῦ τετάρτου, τὸ τῆς ἀκμῆς. καὶ τοῦ πέμπτου, τὸ τῆς παρακμῆς. ὁ δὲ ἕκτος, ὁ τῆς ἀπυρεξίας, διάλειμμα προσαγορευέσθω. ἔξεστι δὲ καὶ κατ' ἄλλόν τινα τρόπον, εἰς μείζω μέρη διελεῖν ὅλην τὴν περίοδον. εἴ γε γὰρ εἰς δύο δυνατὸν αὐτὸν ὅλην διελεῖν. ἐν μὲν τὸ τοῦ πρώτου παροξυσμοῦ ποιοῦντας ἀπὸ τῆς πρώτης εἰσβολῆς, ἄχρι τῆς ἐσχάτης ἀνέσεως, τὸ δὲ μετὰ μεταξὺ ἐστὶ τῆς παρακμῆς, καὶ τῆς εἰσβολῆς τοῦ δευτέρου παροξυσμοῦ. καλῶ δὲ εἰσβολὴν παροξυσμοῦ, τὸν ἀκριβῶς ἤδη πρῶτον χρόνον ἀπλατῆ. τὸν δ' αὐτὸν οὗτον ὑπισημασίαν εἰώθασιν ὀνομάζειν, καὶ τό γε πρὸς Ἱπποκράτους εἰρημένον, ἐν τοῖς παροξυσμοῖς, ὑποστέλλεσθαι, καὶ ταύτην ἡγοῦμαι λελέχθαι τὴν τομὴν. προειπὼν γὰρ, ὡς προσήκει. οἷς μὲν αὐτίκα ἡ ἀκμὴ, αὐτίκα λεπτῶς διαιτῶν. οἷς δ' ὕστερον εἰς εἰκεῖνο μὲν καὶ πρὸ ἐκείνου λεπτῶς, ἔμπροσθεν δὲ πιώτερον διαιτᾶν, ὡς ἂν ἐξαρκέτοι ὁ νουσέων, ἐπηνέγκεν ἐν δὲ τοῖσι παροξυσμοῖσιν ὑποστέλλεσθαι χρὴ. διδάσκων ἡμᾶς δηλονότι μόνον ἐκεῖνον τὸν καιρὸν φυλάττεσθαι τὸν ὑπ' αὐτοῦ καλούμενον παροξυσμόν. οὐδέ ποτε γὰρ ἐν αὐτῷ τρέφομεν, ἐν δὲ τοῦ λοιπῶ παντὶ τῆς ἀνέσεως, ἄλλό τε κατ' ἄλλο μόριον αὐτοῦ, ποτὲ μὲν γὰρ ἁπλοῦς ἐστὶν ἐκ παρακμῆς μόνον ὑπάρχων. ἐνίοτε δ' ἐκ παρακμῆς καὶ διαλείμματος σύγκειται. αὕτη μὲν ἐστὶν ἡ εἰς δύο μέρη τομὴ τῆς μιᾶς περιόδου. τὸ μὲν ἕτερος μέρος αὐτῆς, τὸ πρότερον, ὀνομαζόντων ἡμῶν παροξυσμόν. τὸ δὲ ἐπ' αὐτῷ δεύτερον, ἤτοι γε ἄνεσιν, ὡς ἀρτίως ἢ ὡς ἔνιοι διάλειμμα. διάλειμμα γὰρ καλοῦσιν οὐκ ὀλίγοι τῶν ἰατρῶν, τὸ μετὰ τὴν ἀκμὴν ἅπαν, ὅπως ἂν ἔχῃ φύσεως, εἴτ' οὖν εἰς ἀπυρεξίαν παυόμενον, εἴτε καὶ μή. ἀλλ' ἡμῖν γε φυλαττέσθωσαν αἱ προειρημέναι κλήσεις, ὑπὲρ τοῦ μὴ δὲ μίαν ἀσάφειαν γίνεσθαι καὶ τὸν λόγον. καὶ προσαγορευέσθω τὸ μετὰ τὸν παροξυσμὸν ἅπαν, ἄνεσις. οὐ κωλύοντων ἡμῶν, ὡς ἔφην, εἰ καὶ διάλειμμα τις αὐτὸν καλεῖν ὅλον, ἢ παρακμὴν, ἢ ἔνδοσιν, ἢ ὕφεσιν, ἢ ἀφαίρεσιν ἐθέλοι. πρόκειται γὰρ οὐ περὶ τῶν ὀνομάτων ζυγομαχεῖν, ἀλλὰ τὰ μέρη τῆς περιόδου σκοπεῖν, ὁπόσά τε τὸν ἀριθμὸν ἐστὶ, καὶ ὅπῃ διενηνόχεν ἀλλήλων. αὕτη μὲν οὖν ἡ τομὴ τῶν εἰς ἀπυρεξίαν ληγόντων, ἁπάντων ἐστὶ πυρετῶν, ἀμφημερινῶν, τριταίων, τεταρταίων, ὡς ἓξ ἐχόντων τὰ μέρη διαφέροντα ἀλλήλων ἰδέαις εὐσήμοις. ἑτέρα δὲ τῶν μὴ διαλειπόντων, εἰς πέντε μέρη διαιρουμένων, εἰσὶ δὲ καὶ οὗτοι πάμπολλοι. τινὲς μὲν, ἑκάστης ἡμέρας παροξυνόμενοι. τινὲς δὲ, διὰ τρίτης. οὐ μὴν οἱ γε διὰ τετάρτης πολλάκις, ἀλλ' ἐν τοῦ σπανίου φαίνονται γινόμενοι. τὸ πλεῖστον γὰρ αὐτῶν γένος, εἰς ἀπυρεξίαν πάνεται. διττὴ δὲ καὶ τούτων ἐστὶν ἡ ἰδέα τῶν εἰς

ἀπυρεξίαν

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 389 sur 494

ἀπυρεξίαν μὴ παυομένων ἀμφημερινῶν, τριταίων, τεταρταίων. γίνοι μὲν γὰρ αὐτῶν καὶ τὸ μέγεθος ἀκριβῶ-
ται τῷ σφυγμῷ, καὶ τὸ τάχος, καὶ τὴν πυκνότητα. πῶς δὲ, τὰ μὲν ἄλλα πρὸς τὸ
ἦθος φύσιν ἐπανάγουσι. φυλάττουσι γ', ταχύτητα. οἱ μᾶλλον, οἱ ἧττον. ἀλλ' ὁ τῶν νῦν πρόνοος λόγος πρὸς ἐκείνων
διαιρεῖσθ'. πρόκειται γὰρ ἐξαριθμῆσαι τὰ μόρια τῆς πρὸς ἀλλήλους, καθ' ἕκαστον γένος νοσήματος. ἐρρήθη δὲ ὀλίγον ἔμ-
προσθεν, ὡς ἐξ εἰσὶ τὰ πάντα ἧτοι οὖν διαλείποντας πυρετοὺς, ἐξῆς διέρχόμεθα τὰ μόρια τῶν μὴ διαλειπόντων
πάντα εἶναι λέγοντες. ὅταν τὰ μὲν ἄλλα παραπλησίως αὐτοῖς ὑπάρχει. μόνον δὲ λείπει, τὸ τῆς ἀπυρεξίας. ἡ δ'
ἐν τοῖς ἄλλοις μορίοις ὁμοιότης ἐξ ἀνάγκης ὅτι τὸ τῆς εἰσβολῆς τῶν παροξυσμῶν μετὰ συστολῆς γίγνεσθαι, ὀνομά-
ζω δ' ὅτω τὸ μετὰ τὸ ψύχεσθαι. τούτῳ γὰρ ἕπεται καὶ τὸ οὖν σφυγμὸς εἰς ὁμαλὸν διιέναι μετὰ μιμρότητος,
ἀχωροῦντος εἰς τὰ στόματος, ᾧ πάλιν ἐξ ἀνάγκης ἕπεται τὸ τῆς ἀνωμαλίας. ἐκ δ' ἐξῆς τὸ τῆς ἀνα-
βάσεως, ἀλιμῆς τε καὶ παραλιμῆς. ἐφ' ὧν μὲν τοι χωρὶς αἰδιότης συστολῆς εἰσβολὴ γίγνεται παροξυσμοῦ. οὐ
πρῶς καιρὸς εἰς ὃ μετεπίπτειν ἀναγκαῖον ὅτι, καὶ γίγνεσθαι τὸ σύμπαν, μέχρι τῆς ἀλιμῆς ἀνάβασιν. ὁπόταν γὰρ
ἅμα ἐγρηγόρσει συστολὴ, δῆλον ὡς ἐπὶ ἀνωμαλίαν. τὴν δὲ ἀλιμῆ ἐπὶ ἄν ποτε ἔσθη ἀφεστήκασιν, ἀλλ' ἀεὶ διαμένου-
σαν αἰδιότητι ἰσότητα ἧτοι πάντας οὖν πυρετοὺς ἐπὶ ἴσον χρόνον. εἰσβολὴ μὲν τοι μυελώδεις ἑβδομήκοντα ἄνθρ τῶν
ἐγκεφάλων τῆς ἀρχῆς συμπτωμάτων, ὧν τὸ μὲν κυριώτατον ἐν ἅπασιν, ὀλίγον δεῖν, ταῖς ἀρχαῖς ἡ ψύξις συμβέ-
βηκε τῶν παροξυσμῶν. ὥσπερ καὶ ἡ ἐπὶ τὰ ἔσω τῶν ἀρτηριῶν κίνησις, ὑπὲρ ἧς εἴρηται μὲν ἐπὶ πλέον ἐν τῇ πρὸ
τῶν σφυγμῶν πραγματείᾳ. ἧτοι δὲ τὸν ἐνεστῶτα λόγον, ἀρκεῖ δὴ τάχει τῆς συστολῆς, ἀφορίζειν αὐτῶν. ὅσα δ' ἄλ
λα συμπτώματά τε καὶ σημεῖα τῆς ἀρχῆς τῶν παροξυσμῶν ἴδια, πρόδηλα, τὰ μὲν, ὑπ' ἀγνοίας. τῇ πρὸ
ψύξει. τὰ δ' ἄλλα, ἄλλων συμβαίνει. σκληρότης μὲν τῶν σφυγμῶν, καὶ ἀκρατότης καὶ βραδύτης διαστολῆς ὑπὸ
τῇ καταψύξει. ῥίγη δ' ἐπ' ἄλλαις προφάσεσιν, ἃς ἐν ταῖς τῶν συμπτωμάτων αἰτίαις ἐπιμνη. ἀλλ' ὅλον τὸ
ῥιγοῦν ὅσον τῶν παροξυσμῶν, παντάπασιν, ὡς ἔφλη, ἀπόλυται. καὶ πολλοὺς πολλάκις ἡμεῖς ἐκωλύσαμεν
ὑπὸ τῶν θαυμασίων τούτων ἰατρῶν, ἥτοι γ' ὑδρὸν τὸ λυτηρὸν πεμφθέντας, ἢ προφλὼ προσφέγκαθαι κελεύ-
σαντες, ὡς ὑποβρεβηκότας ἤδη τὰς ὑστάτους ὥρας τοῦ παροξυσμοῦ. συμβαίνει δ' αὐτοὺς ἀγνοοῦντας ἀλιεῖς
ἅπαντα τῆς ἀρτηρίας ἐν τοῖς τοιούτοις σφάλμασι καθίστασθαι. ἅπασι γὰρ τοῖς οὕτω παραξυομένοις,
ἡσυχὴ θάλπος γίνεται, γνωρίζειν δ' αὐτῶν, οὐ πάντος ἐστὶν, ἀλλὰ δεῖται μάλιστα ὅσον τὸ ὀργῶν, ἔστιν τι καὶ
ἄλλο, τῆς τέχνης ἀσφαλείας ἱκανῆς, ὧν οὐχ οἷόντε ποιήσασθαι πρὶν τεχνωθῆναι τὸν ἐρημένον ἐφ' ἡμῶν τρόπον
ἐν τῷ πρώτῳ τῆς διαγνώσεως τῶν σφυγμῶν. ἐὰν μὲν οὖν τις ἐν γνωσιὸς τῆς συστολῆς τῶν ἀρτηριῶν, ἐγκω-
ρεῖ τότε τίθεσθαι τοῦτ' αὐτὸ τὸ μόριον τοῦ παροξυσμοῦ, καθ' ὃ τῶν συστολῶν ἀκριβῶς ἐγνώκεσι γεγυμνασμένων
ἄνθρ τῆς διαστολῆς, ἀρχῶν τῆς πρὸς ἀλλ. τὸ δ' ἐφεξῆς τοῦτ' ἐπανάβασιν ἄχρι τῆς ἀλιμῆς, ἐὰν μὴ γνωρίζοι μηδὲ ὅσον,
φαίνοιτο δ' ἀθλίως αὐτῷ παντοίως ἡ εἰσβολὴ γεγυμνασμένη, τὸ μέχρι τῆς ἀκμῆς μόριον τοῦ παροξυσμοῦ πᾶν ἐ-
πανάβασιν, ἢ ἐπίδοσιν, ἢ αὔξησιν ὀνομάσει. τέμνων δ' αὐτῶν εἰς πρῶτα, καὶ τελευταῖα, καὶ μέσα ἧτοι τὸ μᾶλ
λον τε καὶ ἧττον. ἐκ εἴδεσι διαφορεῖς, ὡς ἔμπροσθεν ἐλέχθη, ὧν τῶν αἰδιοτήτων πρὸς ὑγείαν. ἐν τοῖς τοιούτοις οὖν
πυρετοῖς οἱ πάντες εἰσὶν καιροὶ τρεῖς, αὔξησις, ἀκμὴ, μείωσις. δεῖν γὰρ χεῖρον οὐ δὲ μείωσιν ὀνομάζειν τὸν
καιρὸν ἐκεῖνον, ἐν ᾧ τὸ μεγέθος ἀφαιρεῖται τι τοῦ πυρετοῦ. ἐν οἷσι δ' ἐκ εἰσὶ πρόδηλος οἷον καὶ τοῖς σωζομένοις ὀνο
μαζομένοις, τούτοις τοῖς πυρετοῖς, ὅτε παροξυσμὸς ὅλως τις ἐστὶν, ὅτε τὰ προειρημένα μόρια. τὰ μὲν τοι ἐν ὅλῃ
νόσῳ μόρια ἧτοι διαφέροντας χρόνος καὶ τούτοις ἐστὶν, ἑτέροις τρόποις διαγινωσκόμενα, παρὰ οὖν ἐν τοῖς πα-
ροξυσμοῖς καιρὸς, ὃς ὀλίγον ὕστερον ἐρῶ, καὶ μάλιστα ὅτι σφάλλονται πάντες ἐν αὐτοῖς ἰατροί. ⟨ τοί γε Ἱπποκρά
τους ὀρθότατα διέλαβεν τοῦ ἐν αὐτῷ. ἀλλὰ νῦν ἐᾶν οὖν ἧτοι περὶ ὁδὸν τινα παροξύνοντας ἐπανέλθωμεν ἐν τῷ
λόγῳ, πᾶν ὅσον ὑπόλοιπον ἐν αὐτοῖς ἀσκοπον ἀφεῖται διαιροῦντες. ἑνὸς μὲν δὴ ⟨ πρώτου μεμνῆσθαι κελεύω,
τὸ γεγονέναι τὸν λόγον ἡμῖν ἅπαντα τὸν ἀπ' ἀρχῆς ἄχρι δεῦρο, περὶ τῶν ἁπλῶν περὶ ὁδῶν. ἐν γὰρ ταῖς ὧν πε
πλεγμένας ὁ μετὰ τῶν ἀκμῶν καιρὸς ἐνίοτε σῴζεται, φθειρόμενος εἰσβάλλειν ὥστε μασίας ἑτέρου παροξυσμοῦ,
πρὶν τὴν πρώτην περίοδον ἀκριβῶς πληρωθῆναι. καὶ πολλάκις γε ἧτοι μὲν ἑαυτοῦ φύσιν ὁ πυρετὸς, ἐκ τοῦ τῶν
διαλειπόντων ὅτι γένος, ὥσπερ ὁ τριταῖος. ἡ δ' ὑδροπλοκὴ χρόνου ἀπυρεξίας ὀφείλας καταλείπει τὴν πρώτην περίο
δον φθάσαντος εἰσβαλεῖν τοῦ δευτέρου παροξυσμοῦ, πρὶν. ἀκριβῶσθαι τὸν πρότερον. εἴρηται δέ μοι περὶ † al. ἀκριβ
τῶν τοιούτων ὑδροπλοκῶν, ἐν δύο πραγματείαις, τῇ τε περὶ κρίσεως, καὶ τῇ περὶ διαφορᾶς τῶν πυρετῶν. ἐνθα καὶ δίωται
διώρισται μίξις ὑδροπλοκῆς. ὁ γοῦν ἡμιτριταῖος, εἰ μίξεως τε καὶ πράσεως ἐφ' ἑκάτερα γιγνόμενος, ἀμφημερινός τε
καὶ τριταῖος πυρετὸς. πολλάκις ⟨ αὐτῷ τῷ ἡμιτριταίῳ τῶν ἁπλῶν εἰς ὑδροπλέκεται πυρετῶν, ἥτοι τριταῖος,
ἢ ἀμφημερινός. ἀλλ' ἐκ ἔστιν ἡ τοιαύτη ποικιλία τῆς ὑγιεινῆς οἰκεία πραγματείας. ἀρκεῖ γὰρ ἐν τούτοις οὖν ἰδίοις
ἑκάστοις τῶν πυρετῶν καιρὸς ἀλιεικῶς διαρθρῶσαι. τὸ γ' τὸ συμπληρωθῆναι αὐτῶν ἑτοίμως δυνατὸν διακεῖναι, ὅτως
ἂν ἡμῖν μάλιστ' ὑπάρξειεν. οἱ μὲν οὖν ἀκριβῶς ἁπλοῖ, πρόδηλοι δὲ τῶν ὑδροπλοκῶν, ἐξῆς ἐρῶ γίνεσθαι δίνων ἐνίοτε
φερικώδεις εἰσβολὴ, τὰ δ' ἀρχῆς ἴδια γνωρίσματα πάντα ἔχοι, πλὴν ῥίγους. ἔστι δ' ὅτε ⟨ τοῦτο τὸ ἔμφασιν.
ἡ γάρ δι σφοδρὰ φέρεται δόξειεν ἂν ἥτοι γε ἀρχὴ ὡς ἐπὶ ῥίγους, ἢ μικροῦ ῥίγους. ἀλλὰ τό γε ἀκριβὲς ῥίγος, οἷον ἐν ῥι
γώδεσι τε ⟨ τεταρταίοις πυρετοῖς ὅτι, ὁ διὸ τοῦτο μὴ λαμβάνει. ⟨ διατοῦτ' ὂν αὐτὸ ὀνομάζω φερικώδη. ⟨ πολύ γε
μᾶλλον ὅτι πρόδηλος ἐξάς ἐνὰ σημεῖα, τοῦ δευτέρου καιροῦ, πάλιν ἀρχὴν ἑτέρας εἰσβολῆς ἐργάζεσθαι φερικώδη. ὁ καλοῦ
σιν ἐνίοι μὲν ἐπανάληψιν. ἐνίοι δ' ἐπαναδίπλωσιν. ἔστιν ὅτε δὲ καὶ δευτέρου ἐργάζεται ὅσον. καί ποιν
ἐνίοτε καὶ τρίτον. εἶτα μόγις ὕδρου ὁμαλῶς δεῖ ἁπλοῦσθαι μέχρι τῆς ἀκμῆς ἀναβαίνων. ὅτος ὁ πυρετὸς εἰς
ἀπυρεξίαν δεῖ ποτε καθίστασθαι. ὅτε γὰρ ἄχρι τῆς ἀλιμῆς αὐτῷ χρόνος ὑπάρχει πάμπολυς. ἥτε παραλιμῆ, χωρὶς
αἰδιότητος διαπνοῆς. πολὺ δὲ δὴ μᾶλλον τοῦ μεθ' ὑδρῶτος εἰς ἀπυρεξίαν ἰέναι, ὥσπερ οὖν ὁ ἀπὸ τῆς πρώτης εἰσ-
βολῆς παροξυσμὸς ἄχρι τῆς ἀκμῆς ἐν πολλῷ χρόνῳ παραγίνεται, ἧτοι τὸν αὐτὸν τρόπον ἀπὸ τῆς ἀλιμῆς ἧτοι βρα-
χὺ μειοῦται. καὶ πίνων ὕδωρ τῆς ὑδροφάκης, ἑτέρῳ αὖτοις ὧν γίνεται παροξυσμὸς, φερικώδης μὲν ὁμοίως,

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 390 sur 494

ἀλλ' οὐκ ἔχων τὰς ἐπαναλήψεις ὡσαύτως τοῖς πρόσθεν. ἢ εἰ ποτὲ μὴ τὸ αὐτόν, οἷον μίαν ποιήσαιτο μόνην, ὀλιγοχρόνιόν τε καὶ σμικρὰν. ἀναβαίνει δὲ καὶ ὅτος ὁ παροξυσμὸς ὧν τῇ ἀκμῇ ἐν χρόνῳ πολλῷ. καὶ παρακμάζει ὡσαύτως ἐν οὐκ ὀλίγῳ χρόνῳ. καὶ ἀπὸ τούτου πάλιν ἡ τρίτης ἡμέρας ὁ αὐτὸς τοῖς μὴ τῇ πρώτῃ ἐκδιέχει παροξυσμός. ἔστ' οὖν ὅτε μὴ τῇ τετάρτῃ ὁ αὐτὸς τοῖς μὴ τῇ δευτέραν. καὶ τοῦτ' ἐφεξῆς ἀεί. ὥστε ἐγὼ νόσον πυρετὸν ὠνόμασα καὶ σαφῶς διδασκαλίας ἕνεκα προσαγορεύειν βούλομαι, τέθεικα δ' αὐτὸ διὰ τῶν ἡμιτριταίων. εἰ μὲν οὖν καὶ Ἱπποκράτης τὸν τοιοῦτον πυρετὸν ἡμιτριταῖον ἐκάλει, καθάπερ ἐγὼ πείθομαι, δύο ἂν ἐκ τοῦ λόγου κερδαίνοις, ὅπου τε πρᾶγμα μανθάνεις ἰατρικὸν, ὅπου τε τὸ ὄνομα παλαιὸν ὂν διαφορεῖς αὐτοῖς. εἰσὶ γάρ τινες τῶν ἑτερόρυθμα πυρετῶν ὑφ' Ἱπποκράτους ἡμιτριταῖον καλεῖσθαι, σφάλλεσθαί με νομίσας ἐν τῇ προσηγορίᾳ, τὸ πρᾶγμα αὐτὸ μανθανέτω. ὅπου γ' οἱ τοιοῦτοι πυρετοὶ ὁποῖοί εἰσιν, ὀκτὼ ἐν τοῖς ἡμέρᾳσιν, ὅθ' Ἱπποκράτης, ὅτε ἄλλο τινὸς ὁ λόγος χρήζει, μόνον δὲ καθ' ἑκάστην ἡμέραν ὁρόντων ἡμῶν αὐτὸν, καὶ μάλιστ' ἐν ξώμῃ. ὥστε πρὸ γὰρ ἐν ἄλλοις ἄλλα χωρίοις, ὅταν ἐν τῇ δὲ πόλει πλεονάζῃ τὸ καθ' ὅλου, παράκειται δ' αὐτῷ τις ἄλλος, ὅτε τῇ δευτέρᾳ τῶν ἡμερῶν ἕτερον φρίκων προσφυσμὸν, ὅτε τῇ τρίτῃ καὶ τῇ πρώτῃ τὰς ἐπαναλήψεις. ἔστι δ' οὐχ εἷς οὐδ' ὁ τυχὸν δὲ τρόπος. γίνεται μὲν γὰρ, ἀνδρὶ φρίκης. γίνεται δὲ, σὺν φρίκῃ ποιεῖται τὴν εἰσβολήν. ἔστι δ' ὅτε καὶ μετὰ κατάψυξεως τῶν ἄκρων σαφῶς. ὥσπερ δὲ γίνεται, καὶ χωρὶς ἀνδρὸς προψύξεως ὅτος ὁ πυρετὸς ἔχειν τὰς πάντα καιρὸς, ἀρχὴν, ἀνωμαλίαν, ἐπίδοσιν, ἀκμὴν, καὶ παρακμὴν. τοῖς δὲ χρόνοις ἧττον διακεκριμένοις, ὀλιγοχρόνιος μὲν ἡ ἀρχὴ. ὀλιγοχρόνιος δ' ἐστὶν αὐτοῦ καὶ ἡ ἀνωμαλία. τὰ δὲ τῆς ἀναβάσεως, οὐχ ὁμοίως ἅπασιν, ἀλλ' ἐνίοις μὲν, εἰς ὀλιγοχρονίαν. ἐνίοις δὲ, χρόνῳ πλείονι. καὶ μὲν δὴ καὶ ὁ τῆς ἀκμῆς καιρὸς ἐν χρόνῳ μὲν πάντως ἀνδρὶ καὶ πλατεῖ. διαφορεῖ δ' οὐκ ὀλίγον ἐν τοῖς μᾶλλόν τε καὶ ἧττον. οὕτω δὲ καὶ τὰ τῆς παρακμῆς, ἐν χρόνῳ μὲν ἅπασι μακρῷ. διαφορεῖ δ' ἐν τοῖς πρὸς μὲν, ἀνδρικῶς ἀφαιρεῖν, καὶ παρέχειν ἐλπίδα τοῦ τάχεως παύσασθαι. μετὰ ταῦτα θ' ἑξῆς τὸν ὑπόλειπον μέγεθος τῆς παρακμῆς, πρὸς δὲ ὅλλο ποιεῖται τὴν παραλειπὼν, ἀπ' ἀρχῆς, ἄχρι τῆς τελευτῆς βραδέως. ὥς τε καὶ ἐκ διαγνώσεως χρόνου μακροτέρου ἀπομένω σοι, δέξει μὲν ἀφιεμένου τὰ πάντως, ὀλίγιστον μὲν τοι τοῦτ'. τοιοῦτα τινες εἰσὶ καὶ ἄλλαι μυρίαι διαφοραὶ τῶν ἀπὸ τρίτης ἡμέρας παροξυνομένων πυρετῶν, ὃς ἅπαντας ὀνομάζω τριτοσφυεῖς. ἐς μὲν τὴν τῆς διαθέσεως, ὅθεν ἀρξάμενοι, γνῶσιν, χρησιμώτατοι. πῶς δὲ τὴν νῦν ᾠηθεῖσαν πραγματείαν, ἀχρηστοι. προκειται γὰρ ἡμῖν ἐνταῦθα τὸς τε ἐν ταῖς ὁδοιδοις διοικεῖσθαι καιρὸς, καὶ ὅσ' ὅλα τοῦ νοσήματος, ἕνεκα τῆς βοηθημάτων δικαίας χρήσεως. ἰῶ δ' ἐνίοτε ἡ τοιαύτη ποικιλία. καθάπερ δὲ ἡ τῶν ἀμφιμερινῶν πυρετῶν ποικιλμένων. καὶ γὰρ καὶ τούτων ἐν ὀλίγοι καθ' ἑκάστην ἡμέραν παροξυόμενοι, διάλειμμα δέν ἴσχουσιν. ἐρῶ δ' αὐτῆς ὅμως ἕνεκα παραδείγματος, ὀλίγας διαφορὰς, οὐχ ὡς χρησίμους εἰς τὴν ᾠηθεῖσαν ὑπόθεσιν, ἀλλ' ὅτι τῆς ἰατρῶν ἔνιοι παντάπασι φυσῶνται, ἐξ ὧν ἀλόγως φλυαροῦσι, καὶ δέξαν ἀπροφόντων παρὰ τοῖς ἀσυνέτοις ὡς ἀδιαμελεῖς τε καὶ πονηροὶ καί τι σοφώτερον ὧν ἅπαντες τῆς μόνα τὰ χρήσιμα γραφόντων. εἰσὶ δὲ πολλοὶ ὁ παροξυσμὸς τῆς καθ' ἑκάστην ἡμέραν παροξυνομένων πυρετῶν, ἔνιοτε μὲν, ἄνδρα σαφῆ προψύξεως. ἔνιοτε δὲ, σὺν τούτῳ. καὶ διαμένει γε τὰ τῆς ἀρχῆς ἴδια. τοῖς μὲν, ἀδιάπλεονα. τοῖς δὲ ἀπ' ἐλάττονα χρόνου. καὶ δὴ καὶ τὰ τῆς ἀνωμαλίας ὡσαύτως. τοῖς μὲν, ἀδιάπλεονα. τοῖς δὲ, ἐπ' ἐλάττονα χρόνου. καὶ μετὰ ταῦτα ἀναβαίνει μέχρι τῆς ἀκμῆς ὁ πυρετὸς ὅτος. ἔν πλείονι χρόνῳ τῆς δὲ τρίτης παροξυνομένων. ὑπάρχει δ' αὐτῷ καὶ τι πιθανὸν, ὃ κἀκείνοις μὲν, ἔστιν ὅτε γίγνεται ἀπαθῶς. πολὺ μᾶλλον δ' ἐν τούτῳ φαίνεται, σαφῆ ποιήμενος ἀνάβασιν, ἴσα τινὶ χρόνῳ μηδὲν πεπονθὼς. ἔστ' οὖν ὅτε πεπόνθησιν. ὅταν δὲ κατὰ τῆς παρακμῆς ἦτοι γε ὁμαλῶ ποιεῖται τὴν ἀφαίρεσιν, ἢ μεταξύ ἴσασι διὰ τοῦ αὐτοῦ μεγέθος τοῖς μὲν, ὥραν μίαν. τοῖς δὲ, δύο, μετὰ ταῦτα ἀφαιρεῖ. καὶ δὴ καὶ μέχρι τῆς εἰσβολῆς τ' δευτέρας παροξυσμὸς τοῖς μὲν, ἀφαιρεῖν. τοῖς δὲ, ὧ πρὸ ὀλίγου μεγέθει διαμένει. μᾶλλον δὲ ὅτε τοῖς δὲ τρίτης ὑπάρχει. διὸπερ καὶ ἡ πεπεισμένη αὐτῆς ὅτι μαλιστα διαπλασία γὰρ πως ὅτι τοῦ χρόνου τῆς δὲ τρίτης παροξυνομένων πυρετῶν, ἡ πεπεισμένη. εἰ παραβάλλοιτο τῇ τῶν καθ' ἑκάστην ἡμέραν. ὥς τε ὠφελοῦσι δὲ ὅτε χρήζει τὸ λεῖψανον τῆς παρακμῆς αὐτῆς, ὧν ἴσως διαμένειν μεγέθει. πολλοὶ γὰρ καὶ ἄλλοι πρόποι πεπεισμένοι εἰσὶ, διαφορὰς μεγίστας ποικίλλοντες, πεπεισμένοι πῶς τὰ νῦν ᾠηθέντα. δὲ δὲ τοῦ ἐμπνεύσεως, διότι τ' ἰατρῶν οἱ μὴ γινώσκοντες, ὡς ὀκνεῖν οἰκεῖα τοῦ παρόντος σκέμματος ἡ τοιαύτη διδασκαλία, γεγράφασι ὑπὲρ αὐτῆς, ἁμαρτάνοντες καὶ κατ' αὐτῆς τὴν διήγησιν. ἀλλ' ἐν νῦν καιρὸς ἐλέγχειν αὐτὸν ἐν ὀκνεῖν οἰκείῳ σκέμματι. μαθήσῃ δ' ἀδιαμονικῶς, ὅτι γε φλυαροῦσιν ἄχρηστα, καὶ ὅτι βαυμασῶς Ἱπποκράτης εὑρόντος, τὴν ἐν αὐτοῖς μέθοδον, ὅτ' ἐργαζόμενος τὸ τῆς αὐτῆς. καὶ πῶς τούτῳ καὶ διέφθειραν οἱ πλεῖστοι, κατ' ἐλάττονα μάλιστα τοῦ λόγου τὸ χωρίον, ἐνθα σωζόμενα μέλλω τοῖς ἐρχομένοις καιροῖς, τὰ βοηθήματα. προχθήσεται μοι ὥστε, ὥστε ὅλου τοῦ νοσήματος ἀδιάλειπτα καιρὸς. ἄχρι μὲν γὰρ τοῦ δὲ, ὥστε ἐν μορίοις διπλάσιον μόνους.

ΓΑΛΗΝΟΥ ΠΕΡΙ

ΤΩΝ ΟΛΟΥ ΤΟΥ ΝΟΣΗΜΑΤΟΣ ΚΑΙΡΩΝ.

ΛΟΥ τοίνυν τοῦ νοσήματος ὧν νοοῦμεν καιρὸς, ἀνάλογον τοῖς ἡλικίαις τῶν ζώων. ἓν μὲν, ὃ πρῶτον τῆς γενέσεως αὐτῶν. δεύτερον δὲ, τὸν τῆς ἀναβάσεως. τρίτον δὲ, τὸν τῆς ἀκμῆς. καὶ τέταρτον, τὸν τῆς παρακμῆς, ὅταν γε μέλλωσιν οἱ κάμνοντες σώζεσθαι. φθασάντων γὰρ ἀρθῆναι αὐτῶν ἤτοι κατὰ τὴν ἀνάβασιν, ἢ τὴν ἀκμὴν, δῆλον ὡς οὐ διεξῆλθον ἅπαντας τοὺς καιρὸς, ἡ τοιάυτη νόσος. ἀλλ' ἤγε διεξέρχεμεν, χρεὼν πρῶτον αὐτῆς τὴν μορίων ἀμφισβητήσεις ἔχει. τίνων μὲν, ἓν χρόνου εἶναι λεγόντων τὴν ἀκμὴν, ὧδε νοίζ μόνε λαμβανόμενον. ἓνίων δὲ, ὡς ἓν τοῖς σωμόχοις, ἀκμὴν μὴ εἶν τὸ σύμπαν. ἓνίων δ' εἰς ἀρχὴν ὀλιγοχρόνιον εἰσάγειν τὴν ἀκμὴν. ἄλλων δ' ἐκ ἓν τούτοις μόνον, ἀλλὰ καὶ τοῖς λοιποῖς ἅπασιν νοσήμασιν, ἀφαιρόντων τὴν ἀρχήν. ἄλλων δ' ἔνιοτε καὶ τὴν παρακμὴν ἀφαιρούντων, ἂν δῇ ἀκροπῆς, ὡς ἐκεῖνοι καλοῦσιν, ἡ νόσος λυθῇ. πρῶτον μὲν οὖν χρὴ τὰς ἀμφισβητήσεις διαλύεσθαι τούτας. εἶτα ἀκριβῶς διαιρεθῆναι τὰς ἐννοίας τῶν καιρῶν τῆς ὅλης νόσου. καὶ μετὰ ταῦτ' ἐπεῖν αὐτῶν τὰ γνωρίσματα. διαπεδ' ἑξῆς εἶν δ' εἶξαι τὸ χρήσιμον, ἀναμίξαντας τοῖς κατὰ τὰς πρόοδους, ἡ τοίνυν ἀρχὴ τῆς νόσου καθ' ὅσον εἰσβάλλει ποτὲ διατηροῦσης τῆς ὑγιεινῆς διαστάσεως ἐν ἅπασαις αὐταῖς ὥραις, ἄνευ χρόνου παρατάσεως, ὧν νοοῦμεν. σὺν τούτῳ μὲν τι γε καὶ εἰ συγχωρεῖται τοιοῦτος νοσήματος ὑπάρχειν οἷον γένεσιν, ὥσπερ ἐν τοῖς ζώοις ὧν νοοῦμεν. οὐ γὰρ ἐκ μορίων δή τινων ὥσπερ τὸ ζῶον ἐκ κεφαλῆς, καὶ θώρακος, καὶ λώπων, οὕτω καὶ τὰ νοσήματα σύγκειται. ἐκπίπτοντος γὰρ τοῦ κατὰ φύσιν, ἐν ἀκαρεῖ μέν τινι χρόνῳ τὴν γένεσιν ἔχει. συντείνῃ δὲ ἀναβαίνει μέχρι τῆς ἀκμῆς. ἔστω γὰρ εἰ τύχοι ἡ δυσκρασία τὸ νόσημα, καθ' ἣν ἡμῖν ὑπόκειται) ἡ ὁ πυρετὸς σωτήριος. ἀναγκαῖον οὖν οὕτω ἐπεισθῆναι πρῶτον ἡ παρὰ φύσιν αὔτη γένηται θερμασία, πυρέσσειν τε τὸν ἄνθρωπον, ὧδε τείνεσθαι τε μέχρι τῆς ἀκμῆς τὴν θερμασίαν. οὗ γὰρ οὐκ ἔστι μόριον, ὧδε ἂν εἴη γένεσις ἐν χρόνῳ τῷδε, ταῦτ' εἴρηται μοι, ὅτι κατ' ἀρχὰς ὀλίγας ἁπλώτησάτε πῶς αὐτὰ, τῶν κατὰ πρόοψιν εἰσβαλόντων πυρετῶν ἀναμένοντες. ἀλλ' ἐν μὲν ταῖς πρόοδοις αὐτάρκης ἡ ἀπάντησις. εἷς γὰρ ἓν μορίῳ καιρῷ καὶ τῇ τάξει πρῶτος ὁ τῆς πρόοψεως τῆς συμπάσης νόσου. γελοιότατον ἂν εἴη τὸν τὸ πρῶτον παροξυσμοῦ πρῶτον καιρὸν ἀρχὴν ἡγεῖσθαι τοῦ νοσήματος ὅλου. τὸ γάρ τοι χρήσιμον ὁ καιρὸς οὗτος, ὃν ὀνομάζουσιν ἀρχὴν νοσήματος, εἰς τὰ βοηθήματα διέκτυτον, καὶ πῶς τοῦτον ἀποβλέπων ἐρῶ. ἀρχομένων τῶν νούσων, ἦν τι δοκῇ κινεῖν, κίνει. ἀκμαζουσῶν δὲ, ἡσυχίαν ἔχειν, βέλτιον ὄντα. ὡσαύτως δὲ κἀκεῖνο λέκτεον αὐτοῖς πρὸς τὰς ἀρχὰς καὶ τὰ τέλεα πάντα ἀδηγέσορα. καὶ μὴν πί καὶ τό, πρὸς φαρμακείας ἑρμηνεύον, ὡς ποτέ χρὴ φαρμακεύειν, καὶ κινεῖν μὴ ὠμὰ, μὴ δὲ ἐν ἀρχῇσι ἦν μὴ ὀργᾶ. καὶ πῶς τούτοις γε ἐπὶ τὸ. ἐν τοῖσιν ὀξέσι πάθεσιν ὀλιγάκις καὶ ἐν ἀρχῇσι τῇσι φαρμακίνσι χρέεσθαι. πολλά τε πῶς τούτοις ἕτερα. τὰ μὲν, Ἱπποκράτει. τὰ δὲ, τοῖς ἄλλοις ἰατροῖς ἅπασι τοῖς παλαιοῖς ἑρμηνέα, τὴν ἀρχὴν ἡμᾶς οὐκ ὤφειλε νοεῖν τὸ πρῶτον παροξυσμοῦ τὴν εἰσβολὴν, ἀλλ' ὧδε μακροτέρου, ὡς καὶ φλεβοτομῆσαι δυνάσθαι, καὶ κλυσμεῖν χρήσασθαι. ποτὲ δ' ἐ καταπέψει καὶ καθῆραι, πῶς τὸ γελοῖον εἶναι τὸν ἓν τοῖς ἑβδόμης ἡμέρας λυομένων νοσημάτων καὶ τῶν εἰς ἓνιαυτὸν παραμενόντων, ὥσπερ καὶ ὁ τεταρταῖος ὄφιν ὅτε, τὴν ἴσην ἀρχὴν τίθεσθαι. πολλὰ μὲν εἴρηται μοι πρὸ τῆς δὲ τῆς ἀρχῆς, καὶ κατὰ τὸ πρὸ κρίσεως πρῶτον. ὧδε δ' ἐκνῶναι χρὴ πρῶτον τοῦτον καιρὸν ὡς ἂν τις γνωρίσειεν. ἵν δ' αὐτὸ κεφάλαιον ἡ ἀπεψία τῆς νόσου. βέλτιον δὲ καὶ τοῦτο πρὸς ἐκείνοις εἰπεῖν, ὅσα τῇ παρούσῃ διεξόδῳ χρήσιμα. κἀίδω τοίνυν πρῶτον ἀρχὴν φλεγμονῆς ζητεῖσθαι. τίς οὖν ἂν φαίη τὴν οἱονεὶ γένεσιν αὐτῆς ὑπάρχειν ἐν ἐκείνῳ παντὶ τῷ χρόνῳ, καθ' ὃν πληροῦται τὸ μόριον αἱματώδους οὐσίας, εἴτε χρὴ ὧδε πληροῦσθαι συμβαίνει τὸ τοιοῦτον, εἴτ' ὧδε τῇ σφιγγούσῃ πάντων τὸ ἀγγείων, εἴτε ὧδε πρὸς ἄσῃ τινὶ τῶν ὄγκων ἐν τοῖς πόροις, εἴθ' ὡς ἡμεῖς ἐδιδάξαμεν, ἔνθ' τῷ πρὸς τὸ ἀνωμάλου δυσκρασίας, ἡ τῷ τὸ παρὰ φύσιν ὄγκον ὑπομένειν τι, πλεονεξίας τῆς αἵματος ἐν τῷ μορίῳ σωίσας) χρωμένης τὸ φλεγμονῆς, ὅτος ἔσαι πρῶτος καιρὸς, ἐν ᾧ πληροῦται τὸ μέρος ἀνακείμενον τοῦ μεγέθει τοῦ πάθους. ὅταν δὲ τὸ μὴ ὑπερῥέον, παύσηται. τὸ δ' ἐν τοῦ φλεγμαίνοντι πρὸς ἐκείνοις ἐπεῖν, ὅσα τῇ παρούσῃ διεξόδῳ χρήσιμα. κἀίδω τοίνυν πρῶτον ἀρχὴν φλεγμονῆς ζητεῖσθαι. τίς οὖν ἂν φαίη τὴν οἱονεὶ γένεσιν αὐτῆς ὑπάρχειν ἐν ἐκείνῳ παντὶ τῷ χρόνῳ, καθ' ὃν πληροῦται τὸ μόριον αἱματώδους οὐσίας, εἴτε χρὴ ὧδε πληροῦσθαι συμβαίνει τὸ τοιοῦτον, εἴτ' ὧδε τῇ σφιγγούσῃ πάντων τὸ ἀγγείων, εἴτε ὧδε πρὸς ἄσῃ τινὶ τῶν ὄγκων ἐν τοῖς πόροις, εἴθ' ὡς ἡμεῖς ἐδιδάξαμεν, ἔνθ' τῷ πρὸς τὸ ἀνωμάλου δυσκρασίας, ἡ τῷ τὸ παρὰ φύσιν ὄγκον ὑπομένειν τι, πλεονεξίας τῆς αἵματος ἐν τῷ μορίῳ σωίσας) χρωμένης τὸ φλεγμονῆς, ὅτος ἔσαι πρῶτος καιρὸς, ἐν ᾧ πληροῦται τὸ μέρος ἀνακείμενον τοῦ μεγέθει τοῦ πάθους. ὅταν δὲ τὸ μὴ ὑπερῥέον, παύσηται. τὸ δ' ἐν τοῦ φλεγμαίνοντι πρὸς ἐκείνοις εἰ

τέα. καὶ τὰ γνωρίσματα πάντα τὰ τὴν τῆς πέψεως τῆς ἀμυδρᾶς, καὶ τὰ τῆς παντελοῦς ἀπεψίας, καὶ τὰ τῆς ἐναργοῦς καὶ τὰ τῆς τελείας. ἴδια μὲν ὑπάρχοντα, τῶν κατὰ τὴν γαστέρα πέψεων. ἴδια δὲ, τῶν κατὰ τὰς φλέβας. ἴδια δὲ ἄλλα, τῶν ἀναπνευστικῶν. ἐλαμβάνετο δὲ, τὰ μὲν, ἐκ τῶν διαχωρημάτων. τὰ δὲ, ἐκ τῶν οὔρων. τὰ δὲ, ἐκ τῶν πτυσμάτων. καὶ ταῦτα ὠδὶ πλεῖστον ἐν ἐκείνῳ τῷ λόγῳ διῆλθον ἅμα ταῖς Ἱπποκρατείαις ῥήσεσι. ἀρκεῖ δὲ ἐν τῷ νῦν ἐνεστῶτι τοσοῦτον μόνον εἰπεῖν, ὡς καὶ τῶν ἑλκῶν οἱ αὐτοὶ καιροί. πρῶτον μὲν γὰρ ἰχῶρες ὑδατώδεις ἄπεπτοι καὶ λεπτοὶ ῥέουσιν ἐξ αὐτῶν. εἶθ' ἑξῆς, ἐλάττους τε καὶ παχύτεροι, κἄπειτα ἤδη πύον λεπτόν. εἶτα ἔλαττον μὲν τῷ πλήθει ὦσπερ γίνετο. παχύτερον δὲ, καὶ λευκότερον, ὥς τε οὐδὲν ἐστὶ τῶν λυομένων παθῶν, ὃ μὴ διεξέρχεται τοῦ καιροῦ. οὐ μὴν οὐδ' ἐξ ἄλλου τινὸς ἡ γνῶσις αὐτῶν, ὅτι μὴ τῶν τῆς ἀπεψίας τε καὶ πέψεως σημείων, ἃ διὰ τῶν περιτταμάτων γνωρίζεται. τίς γὰρ οὐκ οἶδεν ἠπεπτηκέναι τῆς γαστέρα διαχωρήματα, θεασαμένος ἀχύλωτα; τίς δὲ οὐκ οἶδεν οὖρον ὑδατῶδες ἰδὼν ἠτυχεῖσθαι τῆς ἐν τοῖς ἀγγείοις πέψιν; τίς δὲ λεπτὸν ἀναβηττόμενον πτύσμα κατὰ πλευρίτιν, ἢ περιπνευμονίαν ἑωρακὼς ὁμοίως, οὐ συνήσει ὡς ἀρχὴ ἐστὶ ἔτι τῶν πάθους; οὕτω δὲ καὶ ταῖς ὀφθαλμίαις. ἐν ἀρχῇ μὲν, ἀπρρεῖ πολὺ καὶ λεπτὸν ἄπεπτον ἱκανῶς. ἐφεξῆς δὲ, ἔλαττόν τε καὶ παχύτερον, ὑπογραφὴν τινα πέψεως λαμβάνον. εἶτα ἐν τῷ χρόνῳ προϊόντι, τοῦ μὲν πλήθους μειουμένου, τῆς συστάσεως δὲ, ὠδὶ τὸ παχύτερον ἰούσης, αὐξάνετο τὰ τῆς πέψεως εἰς τοσοῦτον, ὡς καὶ κολλᾶσθαι τὰ βλέφαρα κοιμηθέντων ὑπὸ τῆς γενομένης λήμης. ἥτις καὶ αὐτὴ καταρχὰς μὲν, λεπτὴ καὶ πολλή. τῷ χρόνῳ δὲ, ἐλάττων τε καὶ παχυτέρα γενομένη, τήν τε πέψιν τῶν νοσήματος ἐνδείκνυτο, καὶ τῆς πρακμὴν τούτου. καὶ μὴν καὶ τῶν ἐξ ἐγκεφάλου καταῤῥεόντων δι' ὑπερῴας καὶ ῥινῶν. ἀρχὴ μὲν, ὅταν ὑδατῶδες τε καὶ λεπτὸν ᾖ, καὶ πολὺ, καὶ δριμὺ τὸ φερόμενον. ἐσχάτην γὰρ ἀπεψίαν ἐνδείκνυται ταῦτα. πέψεως δὲ ἐστὶν ἤδη γνωρίσματα παχύτερον τε καὶ ἧττον δριμὺ καὶ ὀλίγον κενούμενον. εἰ δὲ καὶ ἡ καλουμένη μύξα καὶ βλένα συναπέρχοιτο, βεβαιότερον ἤδη ὦσπερ ἐστὶ πέψεως σημεῖον. ὥσπερ δὲ καὶ εἰ παχυτέρα μὲν αὐτῆς καὶ ἐλάττω γινομένη, πολὺ δὴ καὶ μᾶλλον πέψιν ἐνδείκνυται. καὶ οὗτοι μὲν οἱ καιροὶ τῶν νοσημάτων εἰσὶν, ἐξ ὧν οἱ κάμνοντες σώζοντο. περὶ δὲ τῶν ἄλλων ἐν οἷς ἀπόλλυντο, μικρὸν ὕστερον ἐρῶ. διαρθρώσας πρότερον. ὅσα διορισμοῦ τινος τῶν εἰρημένων δέοντο. ἐν μὲν οὖν ἐστὶν αὐτῶν, καὶ τὸ περὶ τῆς ἀκμῆς. εἴτε ἄχρονος ὑπάρχει διαπαντὸς, ὅσον ἐφ' ἑαυτῇ, κἂν εἰ πρὸς τὴν αἴσθησιν φαίνοιτο πρεκτεινομένη πολλάκις ἀξιολόγοις χρόνοις, εἴτε διαπαντὸς ἔχει τι πλάτος, ὅτε μὲν, μεῖζον, ὅτε δὲ, ἔλαττον. εἴτ' ὠδὶ τινῶν μὲν νοσημάτων. ἔγχρονος. ἐπί τινων δὲ ἄχρονος. μακροτέρου δὲ λόγου δεομένου τοῦ σκέμματος, ἐοικὰ παραλείψειν αὐτὸν ἅπαντα, μιμησάμενος Ἱπποκράτη περὶ τῆς κατὰ τὸν ὦμον ἐκπτώσεως εἰπόντα. οὐ μὲν τοι ἰσχυρίζω ἔγωγε περὶ αὐτοῦ, καί τοι ἔχων ὅτι λέγω, καθάπερ γὰρ ἐκεῖνος ἠρκέσθη τοῖς διαπαντὸς ἑωραμένοις αὐτῷ, κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον κἀγὼ νῦν ὡς διαπαντὸς ἰδὼν ἐρῶ. πᾶσαν ἀκμὴν τῶν κατὰ μέρος προξυσμῶν χρόνῳ γινομένην ἐθεασάμην. ὥς τε κἂν εἰ πρὸς τὴν φύσιν ἄχρονος εἴη, μή δὲ, μιᾶς ἐξ αὐτοῦ χρείας ἀπολαύειν ἡμᾶς. ὅταν γὰρ πρῶτον αἰσθήσει σαφὴς ἡ παρακμὴ γένηται, τότε τοῖς ἁρμόττουσιν αὐτῇ βοηθήμασι χρώμενος. μέχρι δ' ἂν ἀπὸ τῶν ἴσων ἀριθμῶν ἑστήκει τὸ μέγεθος τοῦ πυρετοῦ. μέχρι τοσούτου τῷ μεγέθει τῆς ἀκμῆς οἰκεῖα πράττειν προσήκει. κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν τρόπον ἐπ' ὀφθαλμίας, καὶ πλευρίτιδος, καὶ πάσης φλεγμονῆς, ἑκάστου τε τῶν ἄλλων νοσημάτων, οἱ καθόλου καιροὶ τῆς τῶν διαφόρων βοηθημάτων ὑπαγορεύουσι χρῆσιν, αἰσθήσει μετρούμενοι. λογικὸν οὖν γίνεται σκέμμα, τὸ περὶ τοῦ πλάτους τῆς ἀκμῆς. εἴτε τῶν κατὰ μέρος παροξυσμῶν, εἴτε τῆς ὅλης νόσου τί σκόποιτο. νυνὶ δὲ οὐ πρόκει ταί μοι τὰ τοιαῦτα διαιρεῖν ὡς οἱ τὰ πάντα ἐν πᾶσι φέροντες, πράττουσι, ὧν εἷς ἐστι καὶ Ἀρχιγένης. ἀναμίγνυσι γὰρ οὗτος ὁ ἀνὴρ ἰατρικωτάταις πραγματείαις. ἐνίοτε μὲν ὑπὲρ ὀνομάτων ζήτησιν. ἔστι δὲ ὅτε καὶ περὶ αὐτῶν τῶν πραγμάτων, ἀλλὰ λογικὴν. ἡμεῖς δὲ ὥσπερ ἀεὶ ὦσπερ ἐφυλαξάμεθα, καὶ νῦν οὕτω πράξομεν, ἐάσαντες ὑπὲρ ἀκμῆς ἑτέροις ζητεῖν, εἴτε ἄχρονός ἐστι, εἴτε σὺν χρόνῳ τινὶ τὴν χρείαν μετρήσωμεν. αὐτῆς τὴν φύσιν ὁρῶντες ἐναργῶς, ἔν τε ταῖς ἡλικίαις τὴν ἀκμαστικὴν ἐν πλατεῖ χρόνῳ διαλυομένην. ἔν τε τοῖς νοσήμασιν, ἐνίοτε μὲν ἐν μακροτέρῳ. πολλάκις δ' ἐν ἐλάττονι. πάντως δ' οὖν ἐν αἰσθητῷ. τουτὶ δὲ αὐτὸ τὸ τοῦ χρόνου διάφορον ἐναργέστερόν ἐστιν, ὠδὶ τῆς κατὰ τὴν ἀκμὴν ἡλικίας ἐν τοῖς ζώοις θεάσασθαι. καὶ γὰρ δὴ καὶ κύνας θηρευτικοὺς, καὶ ἵππους ἀγωνιστὰς ὁρῶμεν ἤδη τι ποιοῦντας οἰκεῖον ἔργον ἐν τῷ τῆς αὐξήσεως καιρῷ. καὶ μετὰ ταῦτα τελείους τε αὐτοὺς φαμὲν γεγονέναι, καὶ βλέπομεν ἐναργῶς ἰσχυροτέρους μὲν, ἢ πρόσθεν. ὡσαύτως δὲ ἰσχύοντας οὐκ ἐνιαυτῷ μόνῳ, ἀλλὰ καὶ δυοῖν, ἐστὶν ὅτε καὶ τρισὶν ἔτεσιν. ὥσπερ καὶ ἀνθρώπους ἀθλητὰς οὐ τρισὶ τούτοις γε μόνον, ἀλλὰ καὶ τέτταρσι καὶ πέντε πολλάκις ἔτεσιν ἰσοσθενεῖς διαμείναντας ὡς πρὸς αἴσθησιν. οὕτω δὲ ὡς ἔφην καὶ κατὰ τὰς νόσους οἵ τε κατὰ μέρος παροξυσμοὶ τὰς ἀκμὰς ἐν χρόνῳ ποιοῦνται σαφεῖ. καὶ πολὺ δὴ μᾶλλον οἱ καθόλου καιροὶ τῆς ὅλης νόσου πλάτος ἔχουσιν. οἵ τε ἄλλοι πάντες. ὅ, τε τῆς ἀκμῆς. οὐδὲν ἧττον (ἐστὶν) ὅ, τε τῶν ἄλλων ἕκαστος. γνωρίζειν δὲ αὐτὰς ἐνίοτε μὲν ἐγχωρεῖ σαφῶς. ἔστι δ' ὅτε, ἀμυδρῶς. ἢ καὶ παντάπασιν ἀγνοεῖν, ἄχρι παμπόλλου. καὶ κατὰ ὦσπερ ἔνια δοκεῖν τῶν νοσημάτων εὐθὺς εἰσβάλλειν ἀκμάζοντα. καὶ ὦσπερ μὲν αὐτὸ τῶν ἀδυνάτων ἐστίν. οὔτε γὰρ ὁ λεγόμενος σύνοχος πυρετὸς εὐθὺς ἀπὸ τῆς ἀκμῆς ποτὲ εἰσέβαλεν, ἀλλὰ ἀπὸ τῆς πρώτης προσβολῆς, ἄχρι τῆς τελεωτάτης ἀκμῆς, ὥραις ἤτοι τέτταρσι, ἢ τρισὶν ἀφικνεῖνται τοὐλάχιστον. ἐντεῦθεν δὲ πάντως ἴσως ἑαυτῷ μένων, συνεχῶς ἄχρι κρίσεως. ἀλλ' οὐδὲ τὸ μάλιστα ἐξαίφνης εἰσβάλλον ἀκμάζον εἴποι τις ἂν τὴν ἀπρηλεξίαν, οὐδὲ γὰρ ἀκριβῶς ἐστι τὸ τοιοῦτον, ἀλλ' ἐν μὲν βραχεῖ χρόνῳ διεξέρχεται τήν τε ἀρχὴν καὶ τῆς ἀνάβασιν, οὐ μὴν ἄναρχόν τε ἐστι, οὐ δ' εὐθὺς εἰσβάλλει τελεώτατα. ὥσπερ οὐδὲ ὁ τῆς ὠδιληψίας παροξυσμός. οὐδεὶς γὰρ οὕτως ἁλίσκεται ἐξαίφνης τῷ συμπτώματι, καθάπερ οἱ τὸν τράχηλον ἀφαιρούμενοι, καί τοι καὶ τούτων, ἡ τομὴ πρῶτον τινὰ χρόνον ἔχει, καὶ δεύτερον, καὶ τρίτον, καὶ τέταρτον, ὥσπερ εἰ καὶ χειρουργός τις ὁτιοῦν τέμνει. ἀλλὰ γὰρ εἰ βούλει συγχωρήσθω χωρὶς χρόνου, τήν τε ὑπαλληπτικὴν καὶ τῆς ἀπρηλεκτικὴν γίνεσθαι κατάπτωσιν. ἵν' ὅγε ἐξ ἀρχῆς προὐθέμην διέλθω. τουτὶ μὲν γὰρ αὐτῷ σύμπτωμά ἐστιν, ἡ γινομένη κατάπτωσις. ἡ νόσος δὲ, οὐ ὦσπερ ἐστὶ, ἀλλὰ χρὴ πάντως, αὐτὴν ὡς ἀπεδείξαμεν, εἶναι τινὰ διάθεσιν σώματος. εἰ δὲ οὐκ ἔχομεν εἴτε γεννομένης αὐτῆς, εἴτε αὐξανο-

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 393 sur 494

εἴτε αὐξανομένης γνώρισμά τι τὸν μὲν ἀκόλουθον λόγου, οὐκ ἀνατρέπει τοῦτο, καθ' ὃν ἐλέγομεν πάντα νοσήματα τι ἀναγκαῖον εἶναι διὰ τὴν ἀναβάσεως ὕδατι τῷ ἀκμῇ ἀφικνεῖσθαι. λύσγνωστον δὲ γίνοιτο, καὶ πολλοῖς ἄγνωστον τῶν νοσημάτων ὁμολογεῖν εἶναί τινα αὔξησιν. ὅτι δὲ ἀληθὲς ὅπερ ὀλίγῳ πρόσθεν εἶπον, βραχυτάτῳ λόγῳ τοῦτο δείκνυμι. ἂν σε βραχυτάτῳ λόγῳ τῷ δε. σκιῤῥώδεις ὄγκους ἐθεασάμην πολλάκις ἐν σκέλεσιν, οὕτως ἐξ ἀρχῆς συνεστηκότας ὥστε τοὺς πυνθανομένους φλεγμονὴν, καὶ ἔνιοί γε καὶ τέτταρσιν ἔτεσιν αὐξανομένους ἰδεῖν βραχυ, χωρὶς τοῦ πρεσβυτέρου διδακτῶς τὰς ἀνατομὰς τῶν σκελῶν ἐνορᾶν. ἐν ᾧ τῷ χρόνῳ διὰ μεγέθος ἀξιόλογον), ὕστερόν ποτε καὶ ἔξω βάδισιν ἐνοχλοῦντας. ὥστε νόσον τοίνυν, ἐν ᾗ διαμένουσιν ἐν τοῖς σώμασι τοῦ ἥπατος ὄγκοι σκιῤῥώδη, καὶ λύσεις μέχρι τινὸς τότε ἡ σύστασις. ὕστερον μέν τοι τὰ τοῦ διαθέσει αὐτοῦ ἔσται φανερότερα. μὴ δὲ τό τε διαμένον ἡμῶν ἐξ ὑγιοῦς ἐφ' ἑαυτοῦ διαθέσει τοῦτο συμβαίνει. χρόνῳ δὲ ὕστερον ἢ δι' ὅτου καὶ πρόγνωσις ὑγιεινὴ συμβαίνει). μὴ δὲ τότε πῶς ἔξω
10 ἀφιὼ διαμένοντος τοῦ σκιῤῥώδους ὄγκου, ἀλλ' ὕστερόν γε φανεὶς ἀξιόλογος ἀνέμνησέν ἡμᾶς τῆς ἐμπροσθεν ἀγνοίας. οὐκ ὀλίγους γοῦν ἐγὼ τεθέαμαι κατὰ τοιαύτην ὁδὸν τῷ συμπτώματος ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ πορφυρώντας ὄγκον οὐ σμικρὸν ἐν ἥπατι σκιῤῥώδη. συνιστάμενον μὲν, ἐκ πολλοῦ, λανθάνοντα δὲ, διὰ τὴν αὐτοῦ σμικρότητα καὶ δυτροφίαν τῶν καθ' ὑποχόνδριον μυῶν. ἀλλ' ὅταν αὐξανόμενος ὁ σκιῤῥος ἅμα μὲν ἐπαναβῇ τοῖς ἐνοῦσι τοῦ ἥπατος. ἅμα δὲ ἀτροφίας ἄπτοιτο τοῖς τε ἄλλοις τοῦ ζώου μορίοις, καὶ τοῖς καθ' ὑποχόνδριον μυσίν, ἐξ ἀμφοτέρων τούτων ἐναργῶς ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ διαγνώσεις, αὐτοῦ ἤδη ὑπάρξαντος ἀξιολόγου μεγέθους. τὸ μὲν δὴ τοιαῦτα πάντα συμπίπτειν τῇ τῶν πεπονθότων μορίων ἀπισκέψει πολὺ ἧς οὐ πρόκειται μὲν ἐν τῷδε παρόντι σκοπεῖσθαι. διεληλυθέτω δὲ, ὑπὲρ τῆς κοινωνίας αὐτῶν, ἐκ ἀχρήστου. ὧν δὲ τὴν ἐξ ἀρχῆς λόγον ἰσχναίνειν λαιρός. ἐκάστου τῶν νοσημάτων, ἴδιός ὅτι χρόνος ὁ τῆς γλυκύτητος. ἔνιοτε μὲν, ἀναθητός. ἔνιοτε δὲ, οὐκ ἀναθητός. ἀφ' οὗ πάλιν ὁ τῆς αὐξήσεως, οὐχ ὁμοίως ὧν πάντων ἀναθητός. οὐ δὲ οὗτος, οἷς ὁ τῆς ἀκμῆς
20 ἔπεται πάντως ἀναθητός. ὁμολογούμενον ἡμῖν ὅτι μηδὲν ἔχειν ἐναργὲς γνώρισμα τῆς ἀρχῆς τοῦ πάθους καὶ τῆς αὐξήσεως. ὥστε τούτων οὖν ὡς πρὸς τὴν χρείαν τῆς τέχνης, ἀληθῶς τὸν ὁρισμὸν ἐν ἀκμῆς μόνον ὑπάρχειν καιρόν. εἰ δὲ καὶ σώζεσθαι μέλλοιεν, ἕπεσθαι πάντως αὐτῷ τὸν τῆς ἀκμῆς, ἀναθητὸν καὶ τοιοῦτον. ὡς αὖ ἐν χρόνῳ συνιστάμενον, οὐκ ἀπλατεῖ. καὶ γὰρ εἰ μὴ δι' ὀλιγορραγίας, διὰ ἰσχνότητα τὴν ὀξεῖαν λειθέαν. χρόνῳ γοῦν τις ὑπάρχει καὶ τούτῳ ἀναθητὸς, ὁ τῆς παρακμῆς. εἰ δ' ἐλάττονος τούτου καθ' ἕτερα νοσήματα γινομένου βραχέος τέτταρσιν, ἢ καὶ πλείοσιν ἡμέραις παρακμάζοντος, ὥστε οὐδὲν ὁ ἔμπροσθεν λόγον φαίνεται πρόσφατον, οὐ δὲ διαβάλλει τὸ λεφάλαιον τῆς ἀκφάσεως, ἀλλ' ἐπὶ μέτρῳ, τὸ πάντων τῶν νοσημάτων, ὅσα λύεται καθάπερ ἀκμῇ, οὕτω δὴ καὶ παρακμῇ ὑπάρχειν πνά. τούτων ἡμῖν αὐτάρκως ἀποδεικνυμένων, ὑθισκεψόμεθα πρὸς τῶν μὴ λυομένων νοσημάτων. διὰ τί δέ ὅτιν αὐτῶν ἡ φύσις. γνῶσι μὲν γὰρ αὐτῶν ἔχει τὴν κατασκευὴν, ὅταν ἀκριβῶς αὐτὴν ἔχῃ συμπληρουμένην. γνῶσι δὲ, ἐκ ἧς ἐν τῶν λυομένων ὅτι φύσεως, ἀλλ' ὅταν ἀρκτέον φθάσῃ,
30 ὥστε ὧν αὐτοῖς γίνεσθαι συμβαίνει. τρόπος δὲ καὶ τούτων ὁ τρόπος ὅτιν, ἡ γὰρ διὰ τὴν τοῦ κάμνοντος ἀδυναμίαν, ἢ διὰ τὴν τῶν νοσημάτων ἰσχὺν, ἢ διὰ τὰ συναμφότερα αἴρει πρὶν λυθῆναι. καθ' ἕτερον δὲ λόγον, ἐς κοινὸς τύπος ἁπάντων ὅτι τοιούτων, ὅταν ὑπὲρ τὴν δυναμιν ᾖ, τὸ γάρ τοι σωτήριον αὐτὸ τῆς ἀπωλείας τοῦ κάμνοντος ἐν τούτῳ τέτακται, μή τε σωθῆναι δυναμένου τινὸς, εἰ μὴ μετήσειεν ἡ φύσις τῆς νόσου μή τε ἀπόλυσθαι χωρὶς τοῦ νικηθῆναι μὲν τὴν φύσιν. ὧν κρατέστερον δὲ αὐτῆς γένεσθαι τὸ νόσημα. καὶ διὰ τοῦτό γέ τινες ἐν σημαίνεσθαι νομίζουσιν ἐκ τοῦ μεγάλου νοσήματος, ἐν ᾧ πρός τι σωτήριον. οὐκ εὐθὺς ὅτι λέγεται μέν ποτε καὶ οὕτω τὸ μέγα νόσημα, καθάπερ ἂν εἰ καὶ μεῖζον ἐλέγομεν, ὅταν ὑπὲρ τὴν δύναμιν ᾖ. λέγεται δὲ κατ' ἰδίαν οὐσίαν, ὡς ἄνθρωπος, ἢ ἵππος, ἢ βοῦς μέγας. ἀποδέδεικται δέ μοι καὶ πρὸ τούτου τοῦ διῃροῦ σημαινομένου, πολλάκις ἤδη δι' ἑτέρων. τὸ δὲ πάντα ἐν πᾶσιν ὀργάζεσθαι, φλύαρον. ὅπερ οὖν εἰς τὰ παρόντα χρήσιμον ὑπάρχει, τοῦτο ῥᾴδιον. τῶν νοσημάτων ἕκαστον, αὐτὸ μὲν καθ' ἑαυτὸ λεκτυ-
40 τύπτει τινα πιθανότητα, βέλτιον γὰρ οὕτως εἰπεῖν ἕνεκα σαφηνείας. ἔστι δὲ ὑπὲρ τὴν δυναμιν ὅτιν ἡ πιθανότης αὕτη τοῦ νοσήματος, ὡς βαρύνειν αὐτὴν, ἢ τοὐναντίον ἀδυνατεῖν τῆς δυνάμεως, ὡς νικηθῆναι πρὸς ἐκείνης, ἁπάντων τῶν καλῶς γινομένων. ὅταν οὖν ὑπὲρ τὴν δύναμιν ᾖ, τεθνήξεται πάντως ὁ ἄνθρωπος οἱ καιροὶ δὲ τῆς νόσου τρισικαῦτα, κατά τι μὲν ὡσαύτως τοῖς προειρημένοις λαμβάνοντα. κατά τι δὲ, οὐκ ὡσαύτως. ἡ μὲν γὰρ ἀρχὴ, κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ἐν τῇ γλυκύτητι τοῦ νοσήματος ἔχουσα τὴν σύστασιν. ἡ δὲ ἀνάβασις, οὐκ ἐν ᾧ πεπεῖσθαι, καθάπερ ὧν τῶν σώζεσθαι μελλόντων. ἀλλ' ἐν τοῖς τῆς ἀπεψίας, καὶ τοῖς ὀλεθρίοις σημείοις. ἐλείχθη γὰρ εἰ τι μεμνήμεθα, διαφέροντα ταῦτα ἀλλήλων. λεχθήσεται δὲ, ἀναμνήσεως ἕνεκα καὶ νῦν δὲ αὖ τῶν ἕνεκα. τὸ μὲν δὴ ὀλίγου οὖρον, καὶ μετρίως παχὺ, πάντων οὔρων ὅτι κάλλιστον, ὅλον ὧν τῇ χροιᾷ καὶ συστάσει. συμπαρλαμβάνειν δὲ αὐτῷ χρὴ πάντως ἤτοι γε ὠμότητος χυμοῦ, ἢ νεφέλης, ἢ ὑποστάσεως, ὡς αὖ ἡ τοῦ νοσήματος ἀπαιτῇ φύσις. ἄλλως μὲν γὰρ ἐσθέξαμεν ἐν τοῖς χολώδεσι νοσήμασιν. ἄλλως δὲ, ἐν τοῖς δὲ ὠμοῦ χυμοῦ
50 πλήθεσι, τὰς ὑποστάσεις γινομένας. ἐκ διαμέτρου δὲ, ὡς ἂν τις εἴποι, τὸ μὴ ἄπεπτον ὄρον ἐστὶ, ὃ μήτε ὠμότητα, μήτε ὑπόστασιν ἔχει, μήτε νεφέλην, ἀλλὰ μὴ ἢ πάχος τις προσληφθὸς, ἢ ὠχρότητα, λυπεῖν δὲ ὅτι τῇ χροιᾷ, ἢ λεπτὸν τῇ συστάσει, διαθάπερ ὕδατος. εἰ μέν τοι νεφέλην τις. ἢ ὠμότητα μέλαν, ἢ ὑπόστασιν, ἐν αὐτῷ χρύσι ὁ μέλανα. καὶ μᾶλλον) εἰ καὶ σύμπαν εἴη ζοφῶδες, ὀλέθριον ὑπάρχει. διαθάπερ εἰ καὶ λεπτομώδη τινα, ἢ περιλώδη κατ' αὐτὸ φαίνοιτο. καὶ μὲν καὶ τὸ λυσῶδες ἰσχυρῶς, καὶ τὸ λιπαρὸν, ὅπερ ἐλαιῶδες ὀνομάζουσιν, ὀλέθριον. ταῦτα οὖν ἐστὶ τὰ οὖρα, μεγάλης νοσημάτων γνωρίσματα. ὃ ἤδη τῶν ἑαυτοῦ φύσιν ἔλεγον ὑπάρχειν μέγα. μέγα δὲ, εἰ καὶ τὸ πῦον μα πλευριτικοῖς, καὶ πνευμονικοῖς, ἤτοι μέλαν, ἢ πυῤῥὸν ἰσχυρῶς, ἢ ἀφρῶδες, ἢ δυσῶδες ἱκανῶς, ἢ μᾶλλ' ὅλως πεπομένον, ἰσχυρᾶς ὀδμῆς, ἢ δυσκρασίας διαφθορὰν τὴν ἀνθρωπον. ἀνάλογον δὲ τοῖς δὲ, διὰ τὴν ἄλλων νοσημάτων, ὅσα διαθ' ἥπαρ, ἢ γαστέρα σωίσται, τῶν ὀλεθρίων σημείων ὑπάρχειν χρύσι. ὅθεν δὲ δεῖται πᾶσα πλησίως οἷόν τε τῇ τῶν σωθησομένων ἀκμῇ τὸν ἐν τοῖς τοιούτοις νοσήμασιν. ἐκεῖ μὲν γὰρ οἱ μέγιστοι παρο-

ξυσμοί, τῷ ἀκμῇ ἀφώρικζον. ὑπαυθοῖ δὲ, οὐκ οἴεσθαι χρῆν μεγίστους ὁμοίως, ὡς ἂν μὴ δὲ ἐπομένως τῇ ἀρχῇ τοῦ νοσήματος. ἀλλ' εὐνοίας χρὴ λαμβάνειν τὸ μέγιστον, εἰς ὃ ποτὲ μὲν ἀφικνεῖται τὸ νόσημα. ποτὲ δὲ, αὐαιρεῖ φθάνον ὑδὲ μὲν γε τῆς λυομένης φλεγμονῆς, ἡ τοῦ πύου γένεσις, ὅρος τῆς ἀκμῆς. ὑδὲ δὲ ἔτι μὴ μελλούσης λύεσθαι. διὰ τοῦτο μὲν τὸν ἄνθρωπον ἀρθαναῖν ὅτι κατὰ τῶν ἀνάβασιν αὐτῆς. ἐγχωρεῖ δὲ καὶ διαρκέσαι τῶν δυνάμεις, ἰσχυροτάτων ὑπαρχουσαν ἄχρι τοῦ τελευταίου μεγέθους. ταύτης γάρ τοι τῆς φλεγμονῆς, ὅταν γε μὴ μέλλοι λύεσθαι τὸ μέγιστον μέγεθος, ἤποι γε εἰς γάγγραιναν, ἢ εἰς σηπεδόνα τελευτᾷ. μέχρι δ' ἂν μηκέτι τούτων ᾖ, διὰ τοῦτον αὐτῶν αὐξηθῆναι. ἀνάλογον δὲ τῇ φλεγμονῇ καὶ αἱ λοιπαὶ ἕκαστον γένος τῶν ἄλλων νοσημάτων αὐξήσεις νοήσωσιν. εἴρηται δὲ αὐτῶν οὐ τὰ γένη μόνον, ἀλλὰ καὶ αἱ διαφοραὶ καὶ τὰ εἴδη δι' ἑνὸς ὑπομνήματος, ὃ πρὸ διαφορᾶς νοσημάτων ὧν γράφεται. ἐκείνῳ δὲ μάλιστα σε προσέχειν ἀξιῶ τῷ νοῦν, ὃ παροφθὲν, ἵκανῶς ἂν τινα σφάλλει. ὑπάρχει γὰρ ἐνίοτε καὶ ὑπὸ αὐτῷ χρόνῳ καὶ δυσὶ καὶ τρισὶ νοσήμασιν ἔχεσθαι τὸν ἄνθρωπον, ὧν τὸ μὲν, ἤδη παρακμάζει. τὸ δὲ, τὸν ἀρχῆς ἔτι μέσου καιροῦ, ἢ τὰ πρῶτα τῆς ἀναβάσεως. τὸ δ' ὑδὲ πλεῖστον ἔνεστιν. διάπειρα τὸν ἄνθρωπον ἀποθανεῖν. οὔτε διὰ τὸ παρακμάζον, οὔτε διὰ τὸ νέον ἀρχόμενον, ἀλλὰ διὰ τὸ μεγάλως ἐνεστηκός. μάλιστα μὲν οὖν σκέπτου τὰς τρεῖς ἀρχὰς τῶν διοικουσῶν ὅλον τὸ σῶμα δυνάμεων, ὅπως διάκεινται. λέγω δὲ τάύτας, ἐγκέφαλον, καρδίαν, καὶ ἧπαρ. ἑφεξῆς δὲ, καὶ τὰ ἄλλα σύμπαντα μόρια. τὰ ἀπὸ τῶν ἀρχῶν ἑκάστης τεφυκότα, νεῦρα, φλέβας, καὶ ἀρτηρίας. καὶ ἅπαξ φύσιν μίαν ἰδίαν ἔχοντα, διοικούμενα δὲ ὑπὸ τῶν ἀρχῶν ἁπασῶν. ὑγιὰ μὲν, ὁμοτίμως. ὑγιὰ δὲ, ὑπὸ τῆς μὲν, μᾶλλον. ὑπὸ τῆς δὲ, ἧττον. ἐκ γὰρ τῆς τοιαύτης θεωρίας, πρῶτον μὲν, εἴθ' ὧν ὄντι, εἴτε μὴ πλείω νοσήματα κατὰ τὸν ἄνθρωπον εὑρήσεις. εἶθ' ἑξῆς, ἑκάστου τῶν ἰδίους ὑδὲ σκέψαι καιροὺς, ἀναγκαίους ὑπάρχοντας εἰς τὸν τῶν βοηθημάτων εὕρεσιν, ἧς ἕνεκα ἡμῖν ὁ λόγος ὁ δὲ παρομαίζεται. πρὸς μὲν γὰρ τὰς ἀρχὰς μὴ τὰ τέλη πάντα, ἀδυνήσεσθαι. πρὸς δὲ τὰς ἀκμὰς, ἰσχυρότερα. μεταξὺ δὲ τούτων, ὅσα μεταξύ. τὰ μὲν γὰρ τῆς ἀρχῆς ἐγγυτέρω, τῶν ἐγγυτέρω τῆς ἀκμῆς ἀδυνήσεσθαι καθάπερ γε καὶ τὰ τοῦ τέλους ἐγγυτέρω. τὰ δὲ ἴσον ἀπέχοντα τῆς ἀρχῆς τε, καὶ τῆς ἀκμῆς μέσα τῆς ἰσχύος τῶν ἄκρων ἀμφοτέρων. οὕτω δὲ καὶ τὰ τῆς ἀκμῆς, ἴσον ἀπέχοντα καὶ τῆς τελευτῆς, μέσα καὶ τοῦτα τῶν ἰδίων ἄκρων ἴσχει. ἐπικρατεῖν οὖν ἐν τῇ θεραπείᾳ προσήκει κατὰ μὲν τὴν ἀκμὴν, τὸ παρηγορικόν. ὑδὲ δὲ τῆς ἀρχῆς καὶ τῆς τελευτῆς, τὸ ἀγωνιστικόν. ἀνάλογον δὲ τοῖς ἄκροις, οἱ μεταξὺ καιροὶ λαμβανέτωσαν, καθάπερ ἐν τῇ τῆς θεραπευτικῆς μεθόδου πραγματείᾳ λέλεκται ὑδὲ πλέον. νυνὶ δὲ ὅσον ὑπογραφῆς ἕνεκεν, αὐτὰ τὰ κεφάλαια διῆλθον. ἐνδεικνύμενος τὴν χρείαν ἣν ἐν τοῖς νοσήμασιν κατὰ καιροὺς διαφορᾶς. οὐδὲ γὰρ ὅπως τὰς διαιτήσει διανοητὸν εὑρεῖν. οὐδ' ἔστι ποτὲ δὲ θρέψει χωρὶς τοῦ διοῖσαι βεβαίως αὐτούς. εἰ γε χρὴ σωστικμαίρεσθαι κατ' ἀρχὰς σῦβώς, ὁπλωίκα μὲν ἡ ἀκμὴ τοῦ νοσήματος ἔσοιτο. πηλίκη δ' ἔστι ἡ τοῦ πάμνοντος δυνάμις. εἰ μὲν γὰρ ἀρέσει τοῖς ἡ ἀκμῆς καιρῷ, καὶ χωρὶς τοῦ προφλῶ πρόσφυγα δεῖ, λιμάττειν ἀσιτεῖν, ἄχρι τοῦ τῶν παρακμῶν ἀπίξεσθαι. εἰδ' οὐχ οἷόν τε ἀσιτοῦντα διαρκέσαι, θρεπτέον αὐτὸν ἀπ' ἀρχῆς σῦβεως ἐν ἅπαντι καιρῷ, τοῖς δυναμένῳ προφλῶ. ἔστι δὲ οὗτος ὁ τῆς ἀνέσεως, λέγω δὲ ἄνεσιν ἀρτί, τὸ δεύτερον μόριον ἡ ὅλης πρωτοδου, διαιρεθέισης εἰς δύο τὰ πάντα, παροξυσμόν τε καὶ ἄνεσιν. ἱπποκράτης μὲν πάντ', πρῶτος ὧν ἴσμεν, ὀρθῶς περὶ τούτου διορίζεται. βέλτιον ἢ ἄν, ὀρθρογάζεσθαι ἡ τέχνην αὐτὸ, χρεὼν δὲ ὀλίγα ἔσθ' ἑπόμενον. οἱ δὲ τελέως ἀρχομένους αὐτῆς, εἰς μακρολογίαν ἐξεβάπτοντο, καθάπερ Ἀρχιγένης, ὥστε τοῖς ἄλλοις ἅπασι, καὶ τοῖς δύο βιβλίοις, ἃ πρὸς τῶν τοῖς νόσοις καιρῶν ἐγράψατο. μαθήσῃ δὲ ῥᾳδίως. ὃ λέγω, δύο ταῦτα ἐξετάσας ἀκριβῶς. ἓν μὲν, εἰς ταυτὰ τὰ νῦν ὑφ' ἡμῶν εἰρημένα δι' ὅλου τούτου βιβλίου χρησιμώτατον ἔσται εἰς θεραπείαν. πρόγνωσιν. ἕτερον δὲ εἰ λέλεκταί τι πρὸς Ἀρχιγένους. εἰ γὰρ μηδενὸς ἐλλείποντος τοῖς δὲ φαίνεται λέγω, ἕτερα διῆλθε πλημμελεῖ, μή τε τὰ χρήσιμα διδάσκων, βαρυνόμενον τῇ τῶν ἀχρήστων πολυλογίᾳ, σὺ ἀναγινώσκοντας αὐτὸ τὰ βιβλία.

ΓΑΛΗΝΟΥ ΠΩΣ
ΔΕΙ ΕΞΕΛΕΓΧΕΙΝ ΤΟΥΣ ΠΡΟΣΠΟΙΟΥΜΕΝΟΥΣ ΝΟΣΕΙΝ.

ΙΑ πολλὰς αἰτίας ἄνθρωποι πλάττον νοσεῖν. δοκεῖ δ' ἰατρῷ προσήκειν ἡ τῶν ἀληθείας εὕρεσις, ἐν τοῖς τοιούτοις ἅπασι. τούτων οἱ ἰδιῶται ἀξιοῦσι διακεῖσθαι σὺν ψυδομένους τ' ἀληθεύοντας. ἐν φλεγμονῇ ὀρυσιπέλας καὶ οἰδήματα γενόμενα δεπίτηδες τ' ἔξωθεν φαρμάκων, φέρει φορᾶσαι διακεῖσθαι τοῖς ἰατροῖς, ἀπὸ τ' δι' αὐτὸ τὸ σώματος ὁρμωμένων παθῶν, ὅτω δὲ πύου ἅματος ἐντὸς καὶ σώματος χωρίων γινομένων, ἀπὸ τ' ἐκ στομάχου πολιάς ἢ τινος τ' ἀναπνευστικῶν ὀργάνων. ἐφοράθησαν γὰρ ἤδη τινες ἐκόντες ἀναβήσαντες, ὑπὸ τῆς τελευτῆς τ' βηχὸς, ἀναπτύοντες αἷμα, φλεβὸς αὐτοῖς ἐτοίμως ἀνασωμένης κατά τι μόριον τ' ἁλῶν, καὶ ὁπότε βλαβεῖεν μυζήσαντες τ' γλῶτταν, καὶ βήξαντες δὴ θεν, ἀπέπτυον, ὡς κάτωθεν ἀνηνεγμένων αἷμα, καὶ πεπαλαρεῖν προσεποιοῦντο καὶ μωραίνεσθαι, καὶ μωραίνειν ἑτέρους. ταῦτα ἅπαντα προσήκειν τοῖς ἰατροῖς διορίσασθαι τε καὶ διακεῖσθαι ἀλλήλων, οἱ ἰδιῶται νομίζουσιν. ἐν δὲ δεῖ τούτοις, καὶ πόνου ἰσχυροῦ, ὡς δὲ δοκεῖν δυσέκδεκτον εἶναι. καλόμενόν τινα πρὸς τ' πολιτῶν εἰς ἐκκλησίαν, οἰδέα πλατέως ὁδωνῆν ἰσχνολικὸν, ὅπως μὴ πεπαχυμένοις, δόξας αὐτῷ συμφορᾷ τινος, ἐφ'

οὐ μὴν ἀλλὰ τὸν τῆς ἰκανοῦ ὑποφαίνεσθαι ψόφον τῆς ἀνθρωπ), ὕστερον δὲ ἐπὶ αὐτὸς ὁμολογήσει μοι. πυρέσσοντι δ' ἐν ἑαυτῷ προσφέρειν ἐκέλευσα πολὺ ὀκιδιέστερον λιπαρῶς βοηθοῦσαι αὐτῷ, μάλιστα μὲν φοβερωτάτοις ἐμπλαστροῖς ὧν ὕδατος μικροτέροις. μὴ ἐπίστατο δὲ πῶς ἡμεῖς ὀλίγων, ὀδυνώμενόν τε ἰσχνῶς, εἶτα πίνοντα τὸν θλασπέος φαρμάκου, γλυκορρίζῳ ἀνώδυνα), ὅπερ ἔπτασέ με πάντ), εἶπεν ὠδυνᾶτο. τότῳ δὲ μαρτυρήσῃ ἐπὶ τὰ μετὰ ταῦτα, παυσαμένης τῆς ἐκκλησίας, ἐπαύσατο λιχραγῶς, ὡς ὀκέπι ὠδυνώμενος. ἐπὶ μὲν πολλὴν διαίτα τοιαύτης ἰσχνὸς μὴ δυνάμεως κωλυκὴν ἐν αὐτῇ συσταῖναι διάθεσιν. ὀξὺ ἀπεψιῶν γὰρ ἐπὶ ψύξεως εἰώθει γίνεσθαι τὰ τοιαῦτα πάθηματα, ὅθεν δὲ ὅλην τοιοῦτον προκρίναι. τὸ μὲν γνῶναι τὸ πάθημα μὴ τῆς λόγου ἐστὶν ἐμπειρίας διαίτης, ἰατρικῆς ἐμπειρίας ὄργανον ὄντι. τὸ δὲ ὑπονοῆσαι δεῖ τῆς ἐκκλησίαν αὐτὸν ὅτω πλάσασθαι, ὀκέτι ἰατρικῆς ἴδιον, ἀλλὰ τῆς καλουμένης κοινῆς λόγου, οὗ ἐπὶ τοῦ κοινοῦ ἐστὶν πᾶσιν, ὀλίγοι τέλεον ἔχουσιν, ὡς δύνασθαι ἐφ' ἑκάστῳ πράγματι, τῶν ποιητέων τε καὶ λεκτέων. ἀναμνήσεον δὲ τῆς εἰρημένου ὡς ἐμπειρία μετὰ τῆς δύνασθαι εὑρίσκειν μὲν ἐπὶ οὐκ ἄλλα τινα πλανωμένης, εὑρίσκειν δ' ἐπὶ οὐκ ἀλγεῖν πεπαυσθαι σφοδρῶς. ἐφ' ἑκατέρῳ γ' ἂν τις φάσκων ὀδύνας σφοδρότατα γόνυς, ὅλλος δ' ὧν ὅτος, τῆς παραλειπόντων ἐν ταῖς ὁδοῖς τῷ διαστάσει, τὸ πεπαυσθαι τῆς ὀδύνης ἐφώρασε, τῷ μὴ ὑπόνοιαν λαβὼν, ἐκ τῆς τῆς διαστάσεως αὐτῆς κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν ὀρμᾶν, ἐπὶ τῆς ἔτος τῆς νεανίσκου. τοιοῦτος γὰρ ὧν, οἷος ἐπὶ ψύξασθαι τὰ τοιαῦτα. ἐν μὲν δή καί τινος τῆς φιλοσόφων αὐτὸν ὁμοδούλων ὁρῶμενος, εἴπερ ὁρῶπικὴ σωπήσεια πρός τι γήραιον ἢ τῷ νεανίσκῳ, δι' ὧν εἰκὸς ὧν αὐτὸν ἐς ἀκριβεστέραν μαρτυρίαν ἐλθεῖν καταχώρασε τῆς διαστάσεως τελουμένου θελῆσαι μεῖναι, ἐπὶ ὧν ὅτως ἔχων. ἐξωθεν μὲν δὲν δύνασθαι τοσαῦτα. ἐν δὲ αὐτὸ τὸ γόνυ, μέγιστος ὧν ὄγκος, ἰδιάτατα ἐπαπλῆξαι δυνάμενος, ἐμπείρῳ δὲ τῆς πράγματος, ἐναργῶς φαινόμενος, ὑπὸ θανάτου γεγονυμένου. ὅθεν δὴ τῆς ἰατρικῆς ἐμπειρίας ὄργανον ὄντι, ὀκέτι ἐκ τῆς ἔξωθεν δύνασθαι. ἐκ δὲ τῆς αὐτῆς ἐμπειρίας, ἐπὶ τὸ μηδὲν αὐτῷ πεπονῆσθαι τῆς τοιούτων, ὅγκ) ὀξαίφνης ὀργάζεσθαι δυναμένου. ὅτε γ' ἐδεδραμήκει πλέον τῆς δέοντος, ὅτ' ἐπεπλήκει πρὸς ὕπνος, ὅθ' ἁλόμενος, ἢ ἀναπηδῶν τάφρον ἐπεπόνθει, πληθώρας τε σημεῖον ὁδὸν ὧν αὐτῷ, πῶς ἐπὶ μὴ δεδιαιτῆσθαι πρόσθεν ἐναργῶς μὴ πλησμονωδῶς. ἀλλὰ ἐπὶ τὸ τῆς ὀδύνης εἶδος ὁρῶσιν ἡμῖν ὁποῖον ὄντι, ὀκ ὀδυνέως, ὁδὲ ἐπίμονος, ὁδὲ ἑαυτῷ συμφώνως ἀπεκείνατο. καὶ τοίνυν ὀξελθόντος τοῦ διαστόου φαρμάκου ὑθέως οὐδὲν μὴ ἀνώδυνον ἔχον, ψύξαι δὲ πλὴν ἀπὸ τῆς θαψίας ποιότητα δυνάμενον, μετὰ μίαν ὥραν ἔχον. ὁμολογοῦσιν τελέως ἀνώδυνον εἶναι, ὅπερ εἶπεν ὧν ὄντως ἄλγημα δεῖ φλεγμονῶν, ὁ μόνον ὀκ ἂν ἐπαύσατο, δεῖ φαρμάκου ψύχοντος, ἀλλὰ μὴ σφοδρότερον ἂν ἐγρύετο. οὐδὲ λοιπὸν οὐ ῥᾴδιον πῶς τὰ τῆς ἰατρικῆς ἐμπειρίας μιγνύμενα τοῖς δυπορουμένοις λογικῶς, ὅπερ ταυτόν ὅτι τοῖς ὑπονοσμένοις, εἰς διάγνωσιν ὀδύνης ἰσχυρᾶς ὄντι ὑθυπήδεια. δύναται δέ τις μὴ τῷ δυφορίαν γνώεισμα τίθεσθαι, τῆς μὴ σφοδρῶς ὀδυνᾶσθαι. τίθεται γὰρ ἀμέλει καὶ ὅτε πολλάκις, οὐκ ἐννοησάντων τῶν παθοποιμένων ὀδυνᾶσθαι σφοδρῶς, μεταξύπεσεν ἑαυτὸν ἄλλοτε εἰς ἄλλο χῆμα, δυσφορέντας δηθεν ὑθὺ ὅθ' μεγέθει τῆς ὀδύνης. ἐπὶ δὲ, ἐὰν μὲν σφοδρῶς ὀδυνῶντου, ὠὼν ὑπομένειν ἑτοιμοί γίνονται βούθημα, ἐπὶ πρότεροι γ' αὐτοὶ παρακαλέσι τὸν ἰατρούς, ὅπ πρὸ αὐ βουληθῆναι πράξειεν, ἕνεκα τοῦ θραπευθῆναι τὸ πάθος. ἐαν δὲ μετρίως, ἢ μή δ' ὅλως ὀδυνῶντου, τὰ τοιαῦτα τῆς βοηθήματων ἀκριβάσκεσιν, ὅτ' ἀσιτίας μακρὰς ὑπομένοντες, ὅτε δριμέων φαρμάκων πεῖραν λαμβάνω. ἃ χρὴ λέγειν ἡμᾶς αὐτοῖς, ὡς ἰασόμενα μόνα τὰς τοιαύτας διαθέσεις, ἡνίκα φασὶν ὀδυνᾶσθαι σφοδρῶς. ἐν πῶς τούτοις ἔπεται μᾶς, ἐπὶ καύσεις, καὶ πάντες ἀρχὴν πόματός τε ἐπὶ ἐδέσματος, ὅπερ ἂν ἰσχυρῶς αὐτοὺς ἠπηρμένους. οὐ τοίνυν σκηπτομένους ὀδυνᾶσθαι σφοδρῶς, τὸ μέγεθος τῆς πόνου, καὶ τῆς ἀπὸ τῆς ἰατρικῆς ἐμπειρίας γνωρίσμασιν, ἐν οἷς ὅτι ἐπὶ τὸ δυσφορεῖν, ἐπὶ διαπυλίσθαι τὰ ἄκρα, ἐπὶ ὠχριᾶν, ἐνίοτε δὲ ἐν ψυχρὸν ἐφίσκουν, καὶ οὐ σφυγμὸς ἔχειν οὐ μόνον ἀνωμάλους, ὅπερ ἐπὶ τῆς μετρίως ὀδυνωμένοις ὑπάρχειν, ἀλλὰ ἐπὶ πλείους οὐ μικροὺς τῶν μεγάλων, καὶ οὐ ἀμυδροὺς τῶν σφοδρῶν ῥωννυμένους τε τὸ τῆς ὀδύνης εἶδος οἰκεῖον ἀκριβάζειν ἐπὶ πυνθάνεσθαι μοι. πινὰ μὲν γὰρ αὐτῶν εἰς πολὺ διατείνοντας ἔχειν οὐ πόνος, πινὰ δὲ οἷον ἐμπεπλησμένους τε καὶ καθ' ὧν μόρος ῥηγνυμένους, ὑγία δὲ νύγματωδῶς σφύζειν, ἀλλὰ πάνα, διαπαλᾶσθαι δοκεῖν, τὰ δὲ οἷον ναρκώδη φαίνειν), τὰ δὲ βαρέα, καὶ τὰ μὲν, ἐμέτους ὠφορῆ, τὰ δὲ γαστρὸς παραχλιαίνειν, τὰ δὲ, σκοτώδινον.

ΓΑΛΗΝΟΥ ΠΕΡΙ

ΚΡΙΣΕΩΝ ΒΙΒΛΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ.

ΙΤΕ τῆς ἀθρόαν ὧν νόσῳ μεταβολὴν, εἴτε τῆς ὧδι τὸ βέλτιον ῥοπὴν μόνην εἴτε τῆς πεπεγμένην αὖ ταραχὴν, εἴτε μὴ τῆς λύσιν ἅπαξαν τῆς νοσήματος, εἴτε μὴ ταύτης μόνην τῆς ἀγαθὴν θέλοις ὀνομάζειν κρίσιν, οὐ πρόκειταί μοι διαιρεῖσθαι τὰ νῦν, ὅπ μὴ πάρεργ). ἀλλ' ὡς ἂν τις κάλλιστα πεφυκόσκοι τὰ τοιαῦτα σύμπαντα, διελθεῖν ἔγνωκα. ἄρισθ' ἀρχὴ τῆς παγνώσεως αὖ, ἧπερ δὴ μὴ τῆς ἐσομένης ἀκμῆς. ὅτω δὲ πεφυκόσκοι) τὸ σφοδρότατον μόριον ὅλης ἐστὶ νόσος. τέτταρα μὲν γ' ἅπαντα τὰ μόρια τῆς νόσων ὄντι. ἀρχὴ, ἐπὶ αὔξησις, ἐπὶ ἀκμὴ, ἐπὶ παρακμή. φθάνουσι δ' ὑγίαι τῆς νόσων διά τε τῆς σφῶν αὖ ἰσχυρότητα, μὴ διὰ τὸν πάσχοντος ἀδιαφορίαν, ἐν τῷ τῆς ὑπερβάσεις χρόνῳ διαφθεῖραι τὸν ἄνθρωπ), ὥσπερ ἐτοραί ἔνιες ἐν τῷ τῆς ἀκμῆς. εἰ δὲ καὶ τῷ ἐπὶ παρακμῆς χρόνῳ διώλυτό τις ἀρκτεῖναι νόσος, ὅλολογῆ ἐζητῆ). πρὸς μὴ δὴ τότε πεφύοντος τῆς λόγου διορισθήσε). τὰ δ' ὧν τέτταρα μόρια ταῦτα καλοῦσιν μὴ ὑγιοὶ μὴ καιρὸς ὅλα τῆς νοσήματος, δι' αὐτὸ δὲ ὧν, ἐπὶ καθόλα ἰατρὸς ὀνομάζουσιν, ὡς ἂν διαφθορόντας ὁλοσχερῶς τῆς μόρους, εἰς ὃς ἕκαστος τῆς προσφυσμ᾽ διαιρεῖτ), ὀείζον) δὲ, ὀχ ἡμῶν ἀριθμῷ, καθάπ ἂν οἰκεία ἰδέα:

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 396 sur 494

ὁ γὰρ ἐνδέχεται τῆς ἐν τῇ παρουσῃ ἡμέρᾳ λυθεῖσαν νόσον), ἰσόχρονα μεκτεῖναι τὰ μέχρι τῆς τεσσαρακοστῆς ἐπὶ
ταθείσῃ. καὶ μέχρι μὲν τοῦδε, χρήσιμον ἅπαντες ὁμολογοῦσιν ἀλλήλοις. ὅταν δὲ καὶ κρίνῃ τις ἐν διορίζειν οὐκ ἐρημέ-
νοις καιροῖς, ἐκ τῶν ἐν τῷδε συμφωνοῦσι ἀλλήλοις. ἀλλ' οἱ μὲν, ἐπιλαμβάνουσιν, ἢ ὑποδιορίζουσιν οἱ πεπτικοὶ σκοποῦ-
σιν. οἱ δὲ, εἰς τὸ μῆκος αὐτῶν ἀποβλέπουσιν. οἵδε, εἰς τὸ μέγεθος, ὅπερ δὴ καὶ σφοδρότητα πολλαχοῦ καλοῦσιν.
ἔνιοι δὲ, τὰ αὐτὰ ταῦτα καὶ κρίσεις ὠνόμασαν). κἄπειτα πῶς ἀλλήλας ὁρίζουσιν. ἔνιοι μὲν ἅπαντα τὰ
σωθῆναι τὰ λελεγμένα, καὶ πῶς αὐτοῖς, ἕτερα τὰ ῥηθησόμενα, μόνις γ' ἂν ὅπως ἂν ἀκριβῆ συγχαμοῦ ποιήσαιτο
τὸν ἁρμοδίου καιρόν. τὸ δὲ παραλιπεῖν ὁπόταν δεῖ αὐτῶν ἄσκεπτον εἰς τοσοῦτον δοκεῖ βλάπτειν τὴν πρόγνωσιν, εἰς ὅσον
ἂν ἡ μεγέθους, ἢ δυνάμεως ἦν τὸ παραλειπόμενον. εἰ τοίνυν ὠδὶ διδώσιν ἡ νόσος, ὁ μόνον ἐν τῷ πολλαπλασίῳ οὖσ' 10
πεπτικὸς τεκμαίρεσθαι προσῆκεν, ἀλλὰ καὶ τὸ μῆκος αὐτῶν ὠφελοποιεῖσθαι χρὴ, καὶ τὸ μέγεθος, καὶ τὸ ἦθος τὸ μετὰ
συμπτωμάτων, εἰ τύχοι, ἢ ἄνευ τούτων. ὥσπερ δὲν λάβῃ τὸ διαλείμματός τε καὶ τῆς πεπτικῆς, τὰ αὐτὰ ταῦτα θεω-
ρεῖν ἀξιῶ. καλῶ δ', διάλειμμα μὲν, ἐπειδὰν εἰς ἀπυρεξίαν ὁ παροξυσμὸς πάυηται. πεπτικὴν δὲ, τὸν μετ' αὐτὸν
ἄκμιον ἅπαν αὐτῆς μόριον, ἕως τῆς ἀρχῆς τοῦ ὑστέρου παροξυσμοῦ. τὸ γάρ τι πολλαπλασίου αὐτοῦ καθ' ἑαυτὸ μόνον), οὐκ
ἱκανὸν αὐξήσεως σημεῖον ὑπάρχει, ἰδιότητι πολλάκις ἑπομένου νόσου μᾶλλον, ἢ διὰ τὴν ἀνάβασιν αὐτῆς γιγνό-
μενον). ἀμελεῖ δ' ἰητρῶν τινες καὶ τεταρταίαν, καὶ ἀμφημερινὰς ἡγοῦνται, μέχρι παντελοῦς λύσεως, ὅτε ὤφθη
σαν παροξυνόμεναι. καὶ καλεῖν γε τοὺς ἰατροὺς ἔθος ἐστὶν οὐ τοὺς τόπους, πολυπλοκοὺς, ὥσπερ ἑτέρους, ὑσδρο-
λικούς. οἱ μὲν ἀπ' ἀρχῆς σύνθυς ὠδὶ λαμβάνουσι πεπτικὰς μέλλοντος χρόνου. ἀλλά τοι διὰ τοῦτο τὸ τῆς ἀναλογίας πλέον
ἐπιλαβεῖν, ἢ πολαβεῖν, τὸ μὴ πεπτικῆς. τὸ δ' αὐξήσεως ἐὰν δοκεῖ γνώρισμα. τὸ δ' ἁπλῶς πολαμβάνειν, ἢ ὑσδρο-
λικὸς, δέτερος. σκοπεῖσθαι δὲ προσῆκε τὸν μόνον, εἰ πρόδηλον ὁ διὰ τρίτου παροξυσμὸς τῆς σωτηρίας ὥρας, ἀλλ' εἰ
μὴ τὸ μῆκος αὐτῶν τοῦ χρόνου τούτου, ἢ τὸ μέγεθος ἴσον. ἢ εἰ νῦν διακριβέστερος, ἢ ἁπλέστερος ἐγχωρεῖ. τὰ δ' αὐτὰ ταῦ-
τα, καὶ τοῦ διαλείμματος τε καὶ τῆς πεπτικῆς, ἐπισκοπεῖσθαι χρή. τὸ μὲν μῆκος τοῦ χρόνου ῥᾷστον διαμαθεῖν. τὸ μέ- 20
γεθος δ', ὅπερ καὶ σφοδρότητα καλοῦσι. καὶ μὲν δὴ καὶ τὸ ἦθος, ὅπερ καὶ βάρος ὀνομάζουσιν, ἐκ τε τῆς οἰκείας τοῦ νοσήμα
τος ἰδέας θεωρεῖν, διὰν τῶν γινομένων αὐτῷ συμπτωμάτων. ἐκ δὲ τῆς οἰκείας ἰδέας, εἰς τὰ συμπληροῦντα τὴν ἰδίαν
αὐτοῦ φύσιν ἀποβλέποντα. διαθέσεως δ', εἰ τύχοι, ὧδὶ πλουρίσθης, εἰς τε τὸ νυγματώδες ἄλγημα καὶ πλυρᾶς, καὶ τὸ
ὀξὺ πυρεκτεῖν, καὶ τὴν βῆχα, καὶ δύσπνοιαν. ἐκ δὲ τῶν ἐπιγινομένων αὐτῷ συμπτωμάτων, εἰ πολλὰ καὶ πολυχρόνια,
καὶ ἰσχυρὰ, καὶ διακοπὴν γίνοιθ'. ἢ τἀναντίον, ὀλίγα, καὶ ὀλιγοχρόνια, καὶ μικρὰ, καὶ ἁπλᾶ. καὶ μὴν καὶ ὁ τοῦ διαλείμμα
τός τε καὶ ὁ τῆς πεπτικῆς χρόνος, εἰ μακρότερος τοῦ προδήλου, ἢ βραχύτερος, ἢ διαφορότερος, ἢ διαφορότερος, ἢ εἰ
παραμένει τι τῶν ἐκ τοῦ παροξυσμοῦ συμπτωμάτων, ἢ πέπαυται πάντα. εἰ μὲν γὰρ τὰ χείρω τῶν εἰρημένων
εὑρίσκοιτο, σαφῶς ὠδὶ δίδωσιν ἡ νόσος. εἰ δὲ τὰ βελτίω, παρακμάζει. προλαβανέτω γὰρ ὁ παροξυσμὸς τῆς
σωτηρίου ὥρας. καὶ μακρότερος γινέσθω, καὶ σφοδρότερος, καὶ διακοπέστερος, καὶ σὺν πολλοῖς καὶ μοχθηροῖς συμπτώ
μασι φοχλέτω. γινέσθω δὲ καὶ ὁ τῆς παρακμῆς χρόνος βραχύς τε ἅμα καὶ σὺν ἀκριβῶς σύφορος, οὐ δὲ ἐλαθύθορ- 30
άπαντων τῶν ἐκ τοῦ παροξυσμοῦ συμπτωμάτων, οὐδεὶς ἂν οἶμαι πόρρω τοῦτο διαμένοντων ζητήσειεν, ὡς οὐκ
ἐπιδίδωσιν αὐτοῖς εἰς μέγεθος ἡ νόσος. ἁπλῶς δὲ ταὐναντία πάντα τούτοις γινέσθω. τῆς μὲν εἰσβολῆς ὑσδριζούσης,
τοῦ μήκους τε καὶ τοῦ μεγέθους τοῦ τῆς παροξυσμοῦ ἐλαττομένου, καὶ τῆς διακοπείας πραϋνομένης, καὶ τῶν ἐπιγινομένων
συμπτωμάτων ἐλαττόνων τε καὶ ἁπλεστέρων ὄντων, ἢ δ' ὅλως ἐπιφαινομένων, καὶ τοῦ διαλείμματος, ἢ τῆς πεπτικῆς
μᾶς δύφορος καὶ μακρᾶς γινομένης, καὶ πάντα δηλαδήσης τὰ τοῦ παροξυσμοῦ συμπτώματα, καὶ γὰρ καὶ ταῦτα σαφέ-
στατα παρακμῆς γνωρίσματα. διαθέσεως τὰ πρότερα τῆς ἐπιδόσεως. ὅταν δὲ ἰσάζῃ πως μάλιστα τὰ νῦν τοῦ
παροξυσμοῦ ἀμφοτέρους, ἀκμάζειν δηλοῖ τὴν νόσον. ἆρ' οὖν ἦσθι πλείω τοῦ λέοντος ἡμεῖς εἰπόμεν; ἢ Ἱπποκράτης
τὰ παραλειπτέα ἐν οἷς ἐκδιδάσκων, ὅπου ἂν τις ἐκ πολλοῦ εὐρίσκοι νοσήματος ἐπίδοσιν. ἀλλήλοις φησὶ χρῆναι
παραβάλλειν τοῦ παροξυσμούς. εἰ ὠδὶ τὸ πρωϊαίτερον, ἢ ὄ. εἰ δὲ ὧδὶ πλείονα χρόνον, ἢ ὄ. καὶ εἰ μᾶλλον, ἢ ὄ. τὸ μὲν γὰρ
πρωϊαίτερον, ἢ ὄ. τοιοῦτό τι δηλοῖ, εἰ ἐν τῇ σωτηρίᾳ ὥρᾳ ὁ παροξυσμὸς προλαβών, ἢ ὑσδρίσει. τὸ δὲ ὧδὶ πλείονα 40
χρόνον, ἢ ὄ. πότερον πολυχρονιώτερος, ἢ βραχυχρονιώτερος ἐγχωρεῖ. τὸ δὲ μᾶλλον, ἢ οὔ, τὰ λοιπὰ τῶν εἰρημένων
ἡμῖν ἐμπροσθεν, ἐν κοινῷ πολαβεῖν ἔχει. καὶ γὰρ καὶ τὸ μέγεθος, καὶ τὸ ἦθος, αὐτό τε τοῦ νοσήματος, καὶ τῶν
ἐπιγινομένων αὐτῷ συμπτωμάτων, ἔστι τε πῶς τούτοις τὸν ἀριθμὸν αὐτῶν ἐν τῷ μᾶλλον τε καὶ ἧττον νοεῖν χρὴ
προδιεχόμενον. οὕτω δὲ καὶ τῆς παρακμῆς ὡς μόριον καὶ αὐτῆς τοῦ σύμπαντος παροξυσμοῦ τὸ μᾶλλον τε καὶ
ἧττον ἐκ τῶν αὐτῶν γε τούτων σκοπῶν δεῖ συνείσειν χρή. ἐπιδόσεως μὲν δὴ, καὶ ἀναβάσεως, καὶ αὐξήσεως, ἅπαν
τα γὰρ ταῦτα προσαγορεύουσι τὸν διδύτερον καιρὸν τῆς νόσου, τότε πρωϊαίτερον πεπτοῦσθαι, καὶ τὸ πλείονα
χρόνον, καὶ τὸ μᾶλλον, γνωρίσματα. διαθέσεως γε τῆς παρακμῆς τἀναντία τόθ' ὑσδρίζειν τὸν παροξυσμὸν, καὶ
βραχυχρόνιον γίνεσθαι, καὶ παντοίως τοῦ προδήλου ἀδηλέστερον. ἀκμῆς δ' ὅτι σημεῖον ἡ ὠδὶ τῶν αὐτῶν μονὴ τε καὶ στά
σις. καί τοι πολλάκις ἐν ταῖς νόσοις, οὐδεὶς ἀδιδακτος χρόνος εὑρίσκεται τοιοῦτος. ἀλλ' ὁ τέταρτος, εἰ τύχοι, παρο-
ξυσμός. ἔστι τὰ τῆς ἀναβάσεως ἔχων σημεῖα, τὸν τῶν μπτρὸν λεγόμενον πεπτικὸν, ὀξυρρόπου διηλονότι τῆς ἀκμῆς 50
γεγενημένης, ὡς μηδὲ γνωρίσαι τινὰ παρεοῦσαν αὐτοῖς, ἀλλὰ τὸ πρώτου χρόνου τῆς πεπτικῆς διαβλῶσαι, πῶς
ἀκριβῶς διάγνωσιν. παραπλήσιον δέ τι καὶ ταῖς αὐξήσεσιν ὑπάρχει τῶν νοσημάτων. ὥστε γ' ὁ πρῶτος παρο-
ξυσμὸς ἀρχοῦ τε ἅμα καὶ ἀναβάσεως ἔχοι, καὶ ἀκμοῦ γ' ἑαυτῷ. καὶ μὲν τὰ πρῶτα μόρια δηλονότι, τοῦ ἀρχοῦ-
ἐφεξῆς δ' αὐτῇ τῆς ἀναβάσεως, ὑστάτην δὲ δηλονότι ἀκμοῦ. εἶθ' ὅταν ὁ δεύτερος φανερῶς ἐφάπτῃ πεπτικοῦς.
ἀλλ' ἐπισάντος μὲν τοῦ δευτέρου παροξυσμοῦ, τοιοῦτα γνωρίζειν ὁποῖος τις ὁ πρῶτος ἐγχωρεῖ παροξυσμὸς
πῶς τὸ παντὸς ὄργου ὑπάρχειν ἑαυτοῦ. καὶ τοῦ ἀξιολογοτάτου χρείαν ἀπόλυσι τῆς προγνώσεως, ὡς ὠδὶ πλέον
ἢ τοῖς τῆς θραπευτικῆς μεθόδου δεικνυ) γράμμασιν. ἑαυτὸ δ' ὅτι χρυσάς, καὶ τῆς Ἱπποκράτους τέχνης ἀξίως προ
γνῶναι τοῦ μέλλουσαν ἀκμοῦ. εἴ γε δὴ καὶ τὰ διαστήματα σύμπαντα πῶς αὐτοῦ ἀποβλέπων ποιεῖται. κα-
τὰ ταῦτα δὲ καὶ τοῦ ἐπιδόσεως δηλονότι καὶ τοῦ ἀρχοῦ τοῦ νοσήματος ἐκ ἐπιδήλου συμπληρωθῆ τότε γνωρίζειν,
ἀλλ' ἐκ

ἀλλ' ἐκ πολλοῦ χρόνου προγινώσκειν ἄμεινον ἂν εἴη. καίτοι γε τῆς ἀρχῆς τ νοσήματος, ὃ ἤδη πᾶσαν ὁρῶ διαγινώσκοντας ὡς πλείστους τ ἰατρῶν. ὥσπερ δὲ καὶ τὴν θαυμασιώτατον Θεοσαλοῦ, ὃς γε μὴ τοῖς ἀρχαῖς ἐπιτιθεμένοις πρακτέον εἶναι, καὶ σιγῶντι τὸ νόσημα, καὶ χαλάσεως ὄσον ἐφ' ἑαυτῷ διδόντων. ὅπως δ' ἄν τις αὐτὴν γνωρίζοι, καθάπερ ἐπὶ σαφεστάτου ἐπάρχου, δι' ἐπιχειρήσεων ἐπεῖν. ἔχει δ' ἀρετὰν, οὐ σμικράν. εἰ μὲν γὰρ τὴν πρώτην ἀκριβῶς εἰσβολὴν ἀρχὴν τίθεσθαι προσήκει τοῦ συμπάντος, νοσήματος ἀμοιρεῖν δεῖν αὐτὴν καὶ ἄχρονον. εἰ δὲ τὸν πρῶτον προξυσμὸν, ἴσμεν ὅτου φύσει τὴν τε ἐπίδοσιν ὅλην καὶ τὴν ἀκμὴν ἐν ἑαυτῷ προλαμβάνοντα πρὸς τὸ ἀλογώτατον ἐν τῷ τε ἐν ταῖς πάσαις ἡμέραις λυθεῖσαν νόσον, ἢ τὴν εἰς μίαν ἐξ ἑκατονταετίαν συμπάσας τὰς μεταξὺ, τ πρῶτον μόνον προξυσμὸν ἔχειν ἀρχήν. ὡς γὰρ οὐδ' ἐπίδοσιν, οὐδ' ἀκμὴν, ἢ προακμὴν ἰσόχρονον ἅπαντα λέκτεται τὰ νοσήματα, ἢ τὸν αὐτὸν οἷμαι τρόπον οὐδ' ἀρχήν. ὃ μὴν οὐ δεῖ τὸν πρῶτον ὑποῤῥᾶς τις προξυσμὸν, εἶθ' ἕξει τοι πολλὰ γράφειν τὴν ἀρχήν. εἰ γὰρ ὁ διδύτροος σὺν ὑς διαλείποιτο τὰ ἐπὶ αὐξήσεως ἔχων γνωρίσματα, ἐπὶ μετ' αὐτὸν ὁ ῥῖπος τε καὶ τέταρτος, οἵτ' ἄλλοι σύμπαντες οἱ ἐφεξῆς, ὁ τὸν πρῶτον προξυσμὸν προαλιπὼν, ὡς οὐκ ἀρχὴν, ἢ πάντα τὸν μεταξὺ χρόνον, ἄχρι ἐπὶ ἀκμῆς ἀρχὴν εἶναι φήσει, καὶ οὕτως ἀπόλλυται πάντα πάσιν ἡ ἀνάβασις, ἤτοι πρῶτον πάσῃ τὴν ἀρχὴν, ὁπόταν ἔξει. τίς οὖν ἡ τῆς ἀρχείας ἴασις; εἰ μὲν ἐκμανθάνειν ἐβούλοντο τὰ περὶ Ἱπποκράτους γεγραμμένα σημεῖα, ταχεῖα ἂν ἐγίνετο ἡ διάλυσις. νυνὶ δὲ περὶ τὸ μὴ βούλεσθαι μαθεῖν, τὰ περὶ Ἱπποκράτους γεγραμμένα ὀρθῶς, ἐπί τε καὶ διαβάλλειν ὑπὸ χειρῶσιν, ἃ μὴ γινώσκουσιν. ἀλλ' ἐκείνοις μὲν ἀδιάλυτος ἡ τῶν ἀμαθίας ἴασις. ἡμῖν δ' οὐ πόρος. οὐ γὰρ προξυσμὸς φησί, καὶ τὰς καταστάσεις, διηλώσουσιν οἱ νοῦσοι. καὶ αἱ ὧραι τοῦ ἔτους. ἀλ τῷ προδιδόντι περὶ ἄλλης ὑπὸ δύσεις. ὅτι μὲν δὴ διὰ τὰς καταστάσεις νοσημάτων τὰς οἷον ἰδίας αὐτῶν ὀνομάζει, διαθ' ἃς ἐκ τοιῶν δὲ τ πλειόνων ἑνὸς συγκειται τῷ καθόλου καιρῷ, ᾧ ἐλαχίστῳ μάλιστ' ἄν τις τῶνδε ἔχοι τεκμηρίῳ διαλαμάθοι. προφαίνων γὰρ ᾧ ἔχει πρώτῳ τῷ ὑπολήμματι. εἰσὶ δὲ ἤδη ποτὲ καὶ καταστάσεις, καὶ παροξυσμοὶ τουτέων ἑκάστῳ τ πυρετῷ, ἐφεξῆς φήσει. αὐτίκα γὰρ συνεχὴς ὀξυτάτη οἵη ἀρχόμενος ἀνθεῖ καὶ ἀκμάζῃ, μάλιστα δ' ἀνάγῃ ὑπὸ τὸ χαλεπώτερον. περὶ ἣ κρίσιν δ' ἅμα κρίσῃ, ἀκριβέστατα). ἔστι δ' οἵην ἀρχὴν), μαλθακός τε καὶ ὑποβρύχιος. ἐπαναδιδοῖ δὲ καὶ προξυνεῖ διαθ' ἑκάστην ἡμέραν. πρὸς ἣ κρίσιν ἅλις ὀξύτατα. διαφῶς δηλοῦμενος ὡς τῆς ἐκ τ ὅλων τ νοσήματος καιρῶν ποιαὶ συνθέσιν ὀνομάζει διαστάσιν. ὅτῳ δ' ἂν νόσοι δ' ὧραι τοῦ ἔτους δ' τῷ προδιδόντι περὶ ἄλλης ὑπὸ δύσεις ἐπιδέξον) ὡς διαθόλου καιρὸς τοῦ νοσήματος; ᾧ τούτῳ γ' εἰσμὲν τῷ ζητήματι, τεταρταῖος μὴ γάρ τις πυρετὸς εἰσβάλλῃ, οὐ δὲ τὸν πρῶτον μόνον ἔχει προξυσμὸν τὴν ἀρχὴν. ὥσπερ δὲ τριταῖος ἀκριβὴς, ἕως τ ἑβδόμης ἡμέρας ἀρξεσθαι δύναται. ἢ δὲ τὰ αὐτὰ ταῦτα, καὶ περὶ τῶν ἄλλων νοσημάτων γινώσκειν. καίτοι μὴ γε καὶ πλευρίτης δ' περιπνευμονίαν, βραχυχρονίοις ἔχουσι τ ἀρχήν. ἐπιλήψιαι δὲ καὶ ἰχιάδες καὶ ἀρθρίτιδες δ' νεφρίτιδες, πολυχρόνιον. ὅτως μὴ, ἀπὸ τ νοσημάτων αὐτῶν ἀπὸ ὁ τ ὡρῶν τ ἔτους, ὅτως· οἱ θερινοὶ τεταρταῖοι, ὡς τὰ πολλὰ γίνονται βραχέες. οἱ δὲ φθινωπορινοὶ, μακροί. δ' μᾶλλον οἱ ᾧ τῷ χειμῶνι σωζόμενοι. ὅτως ὁ καὶ παῦλα λοιπὸν νόσημα. θερμὸς μὴ ὀξύτερος). χειμῶνος δὲ χρονιώτερον κρίνει). δ' ἥλιον ὅτι δ' τῆς ἀρχῆς, ᾧ θερμὴ μὲν, ὀλιγοχρονιωτέραν. ᾧ χειμῶνι δ' ἔξει, μακροτέραν. ἀνάλογον δὲ τούτῃ δ' οὐκ ἄλλος καιρὸς τ νοσήματος. ὅτι μὴ ὥραι τ ἔτους, τῆς καταστάσιν τ νοσημάτων προμηνύουσιν. αἱ δὲ τ προξυσμῶν ἐπιδόσεις, ὅτως. ἀλλήλοις φησὶ χρῆσθαι παραβάλλειν οὐκ προξυσμούς. εἰ ὑπὸ τὸ πρωϊαίτερον, ἢ οὔ. νὴ εἰ ὑπὸ πλείονα χρόνον, ἢ ὄ. δ' εἰ μᾶλλον, ἢ ὄ. ταῦτα γ' ἅπαντα σωθέντος, ἐγγυτέρω τ ἀκριβὸς ἀφίξῃ διαγνώσει. εἰ δὲ μηδὲν αὐτ ἐπισκεψάμενος οἰήσῃ γνωρίζειν ἀρχὴν νοσήματος ἢ διορίζειν ἀναβάσεως, ὁπόταν ὑπ' ἐγγὺς ποτὲ τ ἀληθείας ἀφίκηαι. ἆρ ὃν ἱκανὰ ταῦτα ὅτῳ πρὸς τὴν ἀκριβῆ τῶν καιρῶν τῆς νόσου διάγνωσιν, οὐδαμῶς. ἀλλ' ἤδη μού τινα τεχνικὴν ἔχοντα σοφασμὸν, ἀκριβείας δ' ἀπολιμπανόμενα τοσοῦτον, ὅσον τὸ μὴ δ' ὅλῃ πλεονεκτεῖν. τί δὴ τοίνυν προσιθεμθῶν, ἀκριβῆ ποιήσει τὴν προγνωσιν, ὅλην ἀναγνοὺς εἰσὶ τὸν ἀφορισμὸν ὧδέ πως ἔχοντα. οὐ προξυσμοὺς καὶ τὰς διαστάσιας δ' ἀληθοῦσιν αἱ νοῦσοι, καὶ αἱ ὧραι τοῦ ἔτους. καὶ αἱ τῶν πρὸς ἀλλήλας ἐπιδόσεις. ἤν τε διαθ' ἡμέρῃ, ἤντε παρ' ἡμέρῃ. ἤν τε καὶ δι' ἃ πλείονος χρόνου γίνονται. ἀτὰρ καὶ τοῖσιν ἐπιφαινομένοισιν, οἷον ᾧ πλευρητικοῖσι πνεύμονι αὐτίκα πυ ἐπιφαίνεται. ἀρχομένου μὲν, βραχύνει. ἤνδε ὕδρου ἐπιφαίνηται, μακύνει. καὶ οὖρα καὶ ὑποχωρήματα, καὶ ἱδρῶτες, καὶ δ' υσεντα, καὶ δίκεντα, καὶ βραχέα, καὶ μακρὰ τὰ νοσήματα, ἐπιφαινόμενα δ' ηλοῖ. ταῦτα μὴ ᾧ τις ἀφορισμοῖς. ᾧ δι' ἃ τῷ πρώτῳ τῷ ἐπιδημίων. πειρασμοὺς τῶν ἀπιόντων εἶναι φησὶ πάντας πάντοθεν ἐπικαίρους, καὶ διαλὰς, καὶ διεισίμους ἀκρίσιας σκοπεῖσθαι. εἶτα ἐπιφορὰν, ὀρθῆ. πειρασμοὶ ταχύτητα, κείσιος δ' ἀσφάλειαν ὑγιείης σημαίνοι. ἀλλ' οἱ πειρασμοὶ δ' ἁπάντων, ᾧ τοῖς πάντες, ᾧ τοῖς πειραινομένοις, τοῦτ' ὄντ ᾧ τοῖς πεπεμμένοις εἰσί. τίνα δὴ ταῦτα ὄντ; ἢ ἄλλα τινὰ, ἢ ἅπερ ὠνόμασεν ἐπιφαινόμενα. τὰ μὲν δὴ ἴδια τῶν νοσημάτων αὐτῶν συμπτώματα, σωιεσθάλλει δ' ἁπάντ δ' συνάρχεται, τὰ δ' ἄλλα πάντα ἐπιφαίνεται, σωιεσθάλλει μὲν δὴ τῇ πλευρίτιδι πάντως, ὅτ' ὀξὺς πυρετὸς, καὶ τὸ τῆς πλευρᾶς ἄλγημα τὸ πνυματῶδες, ἥτε δ' ὑπωνοια, καὶ ἡ βηξ. ἐπιφαίνεται δὲ τὰ μὲν, ὡς ἴδια τ νοσήματος αὐτοῦ. τὰ δ' ὡς κοινὰ τῶν πυρεττόντων ἁπάντων. ὡς ἴδια μὲν οὖν αὐτῆς ᾧ νόσου. πρῶτον μὲν, ἤτοι μηδ' ὑπὸ ὅλως ἀναγομένῳ μετὰ ᾧ βηχὸς, ὅπερ ἱκανὸν δεῖν ἀπέπτου νοσήματος γνώρισμα. δ' ὑστέρῳ) δὲ, εἰ ἀνά γοιτο μὴ, ἀλλ' ὁ χρυσοῦς. ἔστι δὲ ὅτε δι' ἡμέρου. ᾧ μὲν, τὸ μὴ πεπέφθαι μόνον. ἕτερον δὲ, τὸ καὶ μοχθηρὸν ἔσεν. τέτταρα δὲ ἁπάντων ἀφώρισται, τὸ πεπεμμένον, ὃ δὴ νῦ πνευμονῶδη καλοῦσιν ἰδίως. ὁ γ' δὴ τόγ' αἱματώδες, νῦ τὸ χολῶδες καὶ τὸ ἀφρῶδες, οὕτως ὀνομάζομεν, ἀλλὰ ταυτὶ μὲν μᾶλλον πῶς πύσματα προσαγορεύομεν. ὅταν δὲ μηθ' αἵματος, μήτ' ὠχρᾶς, ἢ μελαίνης χολῆς ἐπιμιξίαν ἔχῃ, τὸ τοιοῦτον ἤδη πνευμον ὀνομάζομεν. ὅταν οὖν ταχέως ἐπιφαίνηται, βραχύνει τὸ νόσημα. τὸ δ' ἧττι μοχθηρὸν ἀνάγειν, ἢ ἄπεπτον, εἰς πλείονα χρόνον ἐκτεθῆσεσθαι δηλοῖ τὸ νόσημα. τὸ δὲ καὶ μοχθηρὸν ἀνάγεσθαι τὸ πνῦσμα, λιανθέντος δηλωτικόν. εἰ δὲ καὶ κόκθες εἴη θανάτου. τί μὲν οὖν ὄντ τὸ πνευμον, νῦν οὐ δέομαι λέγειν, ὅσα δὲ ἰδίως ὀνομάζεται πύσματα, καὶ

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 398 sur 494

τούτων ὅσα μὲν ὑποξανθά τε καὶ ὑποπυρρὰ καὶ ὑπωχρα καὶ ὑπαφρα καὶ λεπτὰ, μόνης ἀπεψίας ἐστὶ σημεῖα γνωρίσματα. κανὸν δὲ ὀδὴν ἐπισημόν γε λείκνυται. τὰ δ' ἀκράτως ξανθὰ, καὶ πυρρὰ, καὶ παχέα, καὶ ἀφρώδη, καὶ χλωρὰ, καὶ γλίσχρα, καὶ στρογγύλα, καὶ τούτων ἔτι μᾶλλον τὰ μέλανα, μοχθηρά. προσεπισκεπτέον δὲ καὶ τὸν τῆς ἀναγωγῆς αὐτῶν τρόπον. εἰ μὲν γ' ὑπετῶς ἀχρηίνοιτο, πρόδηλον ὡς τὰ τοιαῦτα μὴ ὄντ' ἀγαθά. τὰ δ' ὠχρὰ, μοχθηρά. καὶ τὰ δ' εἰ πλέω λέγειν ἡμᾶς, ἔχοντάς γε τὴν ἐκ τῆς προγνωσικοῦ παραγράψαι ῥῆσιν· πτύελον δὲ χρὴ ὑδατι πᾶσι τοῖσι ἀλγήμασιν τοῖσι πρὸς τὸν πνεύμονά τε καὶ τὰς πλευρὰς, ταχέως τε ἀχρηίνεσθαι, καὶ ὑπετέως. συμμεμιγμένον τε φαίνεσθαι τὸ ξανθὸν ἰσχυρῶς τῷ πτύελῳ. δῆλος γὰρ τοῦτο ἔσται ὅτι πτύελον ἰδίως ὀνομάζω, τὸ κατὰ φύσιν. ᾧ δὴ καὶ συμμεμίχθαι φησὶ χολὴν τὸ ξανθὸν. τὸ δ' ἰσχυρῶς, γνίοι μὲν οὐδὲ γράφουσιν ὅλως· οἱ δ' ὃν καὶ γράφοντες, οἱ μὲν, ὡδὶ τὸ ξανθὸν· οἱ δὲ, ὡδὶ τὸ συμμεμιγμένον ἀναφέρουσιν. ἑκάτερον δὲ τῶν λόγων, τοιόσδε. συμμεμιγμένον τε ἰσχυρῶς δεῖ πτύελῳ φαίνεσθαι τὸ ξανθὸν. ἢ πάλιν τὸ ἰσχυρῶς ξανθὸν, συμμεμιγμένον φαίνεσθαι δεῖ πτύελῳ. τεχνικώτερον δ' ἔστι τὸ πρότερον. ἀεὶ γὰρ τὰς ἀνωμάλους ἁπάντων κινήσεις καὶ τὸν πολὺ διαφέροντα ὧδὶ πλοκὰς αὐτός τε ὁ Ἱπποκράτης μέμφεται, καὶ ἡ πεῖρα διδάσκει, ὅταν ἔχειν. οὐ μὴν ἀλλ' ὁ λόγος ἄπορος, ἀλλ' οὐκ ἐν καιρῷ νῦν εἴη λεγόμενος. ὅτι δὲ τὸ ἰσχυρῶς ὧδὶ τὸ συμμεμίχθαι τῇ ἀναφορᾷ ἔχει, πρόδηλον διὰ τῶν ὠφελουμένων. εἰ γ' ὅλως, φησὶν, ὕσερον μετὰ τὴν ἀρχὴν τῆς ὀδύνης, ἀποπτύοιτο ξανθὸν ἐὸν, ἢ πυῤῥὸν, ἢ πολλὴν βῆχα παρέχων, ἢ μὴ ἰσχυρῶς συμμεμιγμένον, κάκιον γίνεται. δῆλος γάρ ὅτιν ὁ Ἱπποκράτης ἀνιστάμενον ἐνταῦθα τὰ ἐκ τοῦ δευτέρου λόγου ξύμπαντα, τοῖς ἐκ τοῦ πρώτου. δεῖ μὲν ταχέως, τὸ πολλῷ ὕσερον μετὰ τὴν ἀρχὴν τῆς ὀδύνης ἀποπτύοιτο. δεῖ δ' ὑπετέως, τὸ πολλὴν βῆχα παρέχον. δεῖ δὲ συμμεμιγμένον τε φαίνεσθαι τὸ ξανθὸν ἰσχυρῶς δεῖ πτύελῳ, τό τ' ἄμικτον ἁπλῶς καὶ μόνον ξανθὸν, τότε μεμιγμένον μὲν ὀφθῆναι τῷ τε ἰδίᾳ φύσιν πτύελον, καὶ τὸ ξανθοῦ χρώματος, ἢ πυῤῥοῦ, μὴ μὲν τοι ἰσχυρῶς. ἀλλὰ καὶ μετὰ ταῦτα σωπάτω, ὁρᾷ, ἀφεστὸν ἔτι τὴν αὐτὴν γνώμην ὀφθῆναι μίγνυμένου. τό τε γὰρ ξανθὸν ἄκρατον ἐὸν, κινδυνώδες. ἄκρατον δ' ὅτι δ' ἁπλοῦ τὸ μεμιγμένον τῷ πτύελῳ. τὸ λευκὸν καὶ γλίσχρον καὶ στρογγύλον, ἀλυσιτελές. εἶθ' ὀφθῆναι πάλιν ὧδὶ τὰ χαλεπώτερα κατὰ βραχὺ παραγινόμενος δεῖ λόγῳ. κανὸν δὲ καὶ χλωρὸν τε ἐὸν κάρτα μὴ ἀφρῶδες φησίν. εἶθ' ὀφθῆναι εἰ δὲ εἴη ὅτως ἄκρατον ὡς τε καὶ μέλαν φαίνεσθαι, δεινότερον ὅτι οὐδὲν ἐκείνου. ἐκ μὲν δὴ τῶν ἰδίων δεῖ πλευρίτιδος, οὕτω χρὴ διαείζεσθαι. προσεπιβλέπειν δὲ δεῖ καὶ τὰ κοινὰ τῶν ὀξέων νοσούντων ἁπάντων. ἐφεξῆς δ' αὐτὰ καταριθμεῖται γράφων ὧδί. ἔστι δὲ τὰ μὲν ἀγαθὰ τοῦτα, σύντασις φρένων τὸ νόσημα, σύπνους εἶναι, τῆς ὀδύνης ἀπαλλάχθαι, τὸ πτύελον ῥᾳδίως ἀναβήσειν, τὸ σῶμα παῦον θερμόν τε ὁμαλῶς εἶναι καὶ μαλθακὸν, καὶ δίψαν μὴ ἔχειν. οὖρα δὲ καὶ διαχωρήματα μὴ ὕπνους καὶ ἰδρῶτας, ὡς διαγέγραπται, ἕκαστα εἰδέναι ἀγαθὰ ἐόντα. ταυτὶ μὲν οὖν ἀγαθὰ σημεῖα. τάττ' ἴδια τῶν ἀναπνευστικῶν ὀργάνων, μὴ προσέπτα τῶν ἄλλων ἁπάντων ὀξέων νοσημάτων κοινὰ μὴ τὸ σωματικὸν ἐφεξῆς ἀλλήλων γεγραμμένα. σωάπτον δ' αὐτοῖς ἑπτά. καπὰ δὲ ταὐναντία τούτων, δυσπνοΐη τάσις φερομένη τῆς νόσου. πνεῦμα μέγα καὶ πυκνὸν εἶναι. τῆς ὀδύνης μὴ παυομένης. τὸ πτύελον μόλις ἀναβήσεσθαι. δίψαν κάρτα. τὸ σῶμα ὑπὸ τῶν πυρὸς ἀνωμαλῶς ἔχεσθαι. καὶ τὴν μὲν κοιλίαν καὶ τὰς πλευρὰς, θερμὰς εἶναι ἰσχυρῶς. τὸ δὲ μέτωπον καὶ τὰς χεῖρας, καὶ τοὺς πόδας ψυχρούς. οὖρα δὲ μὴ διαχωρήματα καὶ ὕπνους καὶ ἰδρῶτας ὡς διαγέγραπται, ἕκαστα εἰδέναι μακρὰ ἐόντα. γεγράπται δὲ καὶ πρὸ τούτων σημεῖα, οἷα τὰ προγνωσικοῦ, ὁμοίως ἂν αὐτὰ τὴν διαλασκαλίαν ἐφ' ἑκάστῳ τούτων ποιουμένου, οἵαν περ καὶ νῦν ὧδὶ τῶν πυσμάτων. ὡς γὰρ ἐν τούτοις μὲν τὸ πεπτικὸν δεῖ σημεῖον. τὸ δ' ἀπεψίας. τὸ δ' ὀλέθριον. καὶ τὸ μὲν τῆς πεπτικῆς δυνάμεως ἐν ἀρχῇ φαινόμενον, ἐν τάχει σωθήσεσθαι τὸν ἄνθρωπον δηλοῖ. τὸ δὲ ἐπὶ ἀπεψίας, ἐν χρόνῳ. τὸ δ' ὀλέθριον, ἀκλεῖσθαι. καὶ τὸ μὲν μεγάλως ὀλέθριον ἐν τάχει. τὸ δ' ἧττον ἐκείνου, χρονίως. οὕτω καὶ τῶν οὔρων αὐτῶν δηλώσεται καὶ τῶν διαχωρημάτων καὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων, ὧν ὧν ἐφεξῆς ἡμῖν ὁ λόγος ἔσται. καὶ γὰρ τούτων ἁπάντων, τὰ μὲν, πεπτικά. τὰ δ' ἀπεψίας. τὰ δ' ὀλέθρου σημεῖα. καὶ γὰρ τὸ μέλαν πτύσμα πρὸς τὸ μὴ πεπτέφθαι, καὶ ὀλέθριον ὄντ' ἴσμεν. οὕτω δὲ καὶ οὖρον μέλαν οὐκ ἄπεπτον μόνον, ἀλλὰ καὶ ὀλέθριον. ὅτι δὲ ἁπλῶς, ἄπεπτον τὸ λευκὸν καὶ λευκόν, ὅπερ ὑδατῶδες ὀνομάζομεν. ὧν τὴν ἀφορισμὸν οὐ κατὰ μέρος ἐπανελθόντες τὸν λεγόντα. σὺν δὲ παροξυσμοὺς καὶ τὰς διατασίας, δηλώσουσιν αἱ νοῦσοι, καὶ αἱ ὧραι τοῦ ἔτους, καὶ αἱ τῶν πεδιάδων πρὸς ἀλλήλας ὧδὶ δόσιν. ἢν τε διαθ' ἡμέραν, ἢν τε παρ' ἡμέραν. ἢν τε καὶ διὰ πλείονος χρόνου γίνονται. ἀτὰρ καὶ τοῖσιν ὧδὶ φαινομένοισιν οἷον ἐν πλευρίτισι πτύελον, ἢν αὐτίκα ὧδὶ φαίνηται ἀρχομένου μὲν, βραχύ. ἢν δὲ ὕσερον ὧδὶ φαίνηται, μᾶκιον. καὶ οὖρα καὶ ὑποχωρήματα, καὶ ἰδρῶτες. καὶ δ' ὑσκεπτα, καὶ δύκεπτα, καὶ βραχέα, καὶ μακρὰ τὰ νοσήματα ὧδὶ φαινόμενα δηλοῖ. σαφῶς γὰρ ταῦτα δεῖ ἐν τοῖς προγνωσκε γεγραμμένων ἁπάντων δεῖν ὧδὶ τομὴ, τὰ λεφάλαια μόνον αὐτὰ δεῖ ἐν ἐκείνῳ κατὰ μέρος ἐρημένων εἰς τοῦτ' ἀφορισμούς μεταθεῖναι βεβαιώσεως τοῦ παλαιοῦ. τίνα δ' ἐστὶ τὰ λεφάλαια. πολλάκις γὰρ αὐτὰ ἀναλαμβάνων καὶ λίαν οἶμαι, ἵνα καὶ νῦν τις ἀκριβὲς μάθῃ, ἀρχῆς τε νοσήματος εἶναι διαγνωσικὸς καὶ τῆς μελλούσης ἀκμῆς προγνωσικός, τουτέστιν ὡς αὐτός φησι. καὶ ἡ τοῦ νοσήματος ἰσότης. καὶ ἡ τῆς ὥρας φύσις. καὶ δεῖ παροξυσμῶν αἱ περίοδοι. καὶ τὰ τοῖς νοσήμασι ἐπιφαινόμενα. καὶ δ' πάλιν ὧδὶ τοῦ αὐτοῦ παραδείγματος ὁ λόγος μοι γινέσθω διασελλομένῳ βραχύ τι πρὸς τὸ ὀνομάτων, οἷς οἱ παλαιοὶ μὲν ὥσπερ ἴσως καὶ προσῆκον, ἐχρῶντο τοῦ διαλῦσαι τὸ νοσοῦμενον ἕνεκα. τὸ σύμπαν δ' αὐτοῖς ἴσως ἀπόδειγμα, ἡ τῶν πραγμάτων αὐτῶν ἀκριβὴς γνῶσις. οἱ νεώτεροι δὲ, ὀλίγου δεῖν ἁπάντων ἐν τοῖς ὀνόμασι διατρίβουσι τὸν ἑαυτῶν βίον ἀμελίσαντας τῶν πραγμάτων. ἀρχὴν οὖν τῆς νόσου. καὶ τὴν πρώτην μὲν εἰσβολὴν καὶ τὴν ἀμυδρὰν τοῦ πρώτου παροξυσμοῦ καλοῦσι. διαθάπερ τὸ νῦν τὸ ἁπλατὲς. ἤδη δὲ καὶ χρόνου τινὰ πλατύτερον. ὥσπερ ἐπ' αὐτοῦ πάλιν τοῦ νῦν, ἐπειδὰν ἥτις χειμῶνα νῦν εἶναι λέγωμεν, ἢ θέρος. ἢ τινὰ τῶν ἄλλων ὡρῶν, ὅτι μὲν οὖν ἐν οὐδενὶ τῶν τοιούτων λόγων ὁ Ἱπποκράτης, οἷόν ὅτε προγεγραμμένος ἀφορισμὸς ὅδε, καὶ ἄλλοι πολλοὶ τῶν ἐφεξῆς εἰρησομένων, ἀρχὴν ὀνομάζει τὴν πρώτην ἐκείνην

κείνην καὶ ἀμερῆ τῶν νοσημάτων εἰσβολὴν, εὐδηλον παντὶ. πῶς γὰρ ἤτοι τὸ περὶ τὰς ἀρχὰς τῶν νούσων σκε-
πτέον, εἰ αὐτίκα ἀνθεῖ δύναιτ' ἄν τις ὅτως εἰρῆσθαι νομίζειν, ἢ τὸ, ἀρχομένων τῶν νούσων, ὧν τι δοκέει κινέειν, «
κίνει. ἀκμαζουσῶν δὲ, ἡσυχίην ἔχειν, βέλτιον ἐστί. καὶ τὸ ἦν οὖν ἐν ἀρχῇ τῇ νούσου τὸ πρόσωπον τοιόνδε ᾖ. τὸ «
γὰρ νεκρῶδες ἐκεῖνο πρόσωπον, ἐφ' οὗ ταῦτα λέγεται, καὶ τὴν ἀκριβῶς πρώτην εἰσβολὴν τῶν νοσημάτων, οὐκ ἄν «
ποτε δύναται συστῆναι. καὶ ταῦτα δὴ καὶ τῷ λέγειν. ἐν τοῖσιν ὀξέσι πάθεσιν ὀλιγάκις καὶ ἐν ἀρχῇσι τῇσι φαρ «
μακίῃσι χρέεσθαι, τὴν εἰς πλάτος χρόνου προήκουσαν ἀρχὴν ἐνδείκνυται. καὶ πολὺ δὴ μᾶλλον, ἐν τῷ φάναι. καὶ «
τὰς ἀρχὰς καὶ τὰ τέλη, πάντα ἀσθενέστερα. καὶ δὲ τὰς ἀκμὰς, ἰσχυρότερα. καὶ μὲν δὴ καὶ τῶν νοσημάτων ὁκό- «
σων ἀρχομένων ἢν χολὴ μέλαινα ἢ ἄνω, ἢ κάτω ὑπέλθοι, θανάσιμον, ὡσαύτως εἴρηται. καὶ δὲ τὸν αὐτὸν
τρόπον ἐν τῷ περὶ διαίτης ὀξέων, ὧδε τοῦ καταλόγου τῶν σφοδρῶν ἐκείνων συμπτωμάτων ἐπήνεγκε. ταῦτα
δὲ ἐν ἀρχῇσιν ὠφαινόμενα παραφροσύνης ἐστὶ δηλωτικὰ σφοδροτάτης, καὶ ὡς ὠφὶ τὸ πολὺ ἀπεθνήσκουσιν.
καὶ ταῦτα δὲ τούτοις δηλονότι, καὶ τὸ καὶ τὸν ἀφορισμὸν ἔχει τὸν νῦν ἡμῖν προκείμενον ἐν ᾧ φησίν. οἷον ἐν πλευ-
ριτικοῖσιν πτύελον αὐτίκα, ἢν ὠφαίνηται, ἀρχομένου μὲν, βραχύνει. οὐ γὰρ δὴ τήν γε πρώτην ἀκριβῶς εἰσβο-
λὴν σημαίνει νῦν, τὸ, ἀρχομένου διά τε τὴν φύσιν αὐτὴν τῶν πραγμάτων, καὶ διὰ τὸ μὴ δ' ἂν ὠφαινόμενα
τὰ τοιαῦτα δύνασθαι λεχθῆναι. τίνι γὰρ ἔτι δέησει τῶν συνεισβαλόντων. ἐκεῖνα μὲν γὰρ, σαφῶς ἔχει τὴν αὐτὴν
ἀρχὴν ἀλλήλων τε καὶ τῇ συμπάσῃ νόσῳ. ὠδιφαίνεται δὲ τὰ μὲν ὀυθὺς ἐν τῇ πρώτῃ τῶν ἡμερῶν. τὰ δ' ἐν τῇ
δευτέρᾳ, τὰ δ' ἐν τῇ τρίτῃ τε καὶ τετάρτῃ. τὰ δὲ, καὶ προεληλυθότος ἤδη τοῦ νοσήματος. ἡ δὲ καὶ πλάτος
ἀρχὴ κοινῇ μὲν τίνι ταύτῃ καὶ προχείρῳ φαντασίᾳ, καὶ μήπω μηδὲν ἐχούσῃ τεχνικὸν, ἐν τῷ πρότῳ προξυσμῷ
περιέχεται. καὶ διὰ τοῦτο τὰ μὲν ὀυθὺς ἀρχόμενα, τὴν ἀκμὴν ἀπειληφέναι λέγεται. καθάπερ ἐν τῷ πρώτῳ
τῶν ὠδιδημιῶν. ἐπειδὴ φησὶν, αὐτίκα γὰρ συνεχὴς ἐστὶν οἷσιν ἀρχόμενος ἀνθεῖ, καὶ ἀκμάζει. τὸ γὰρ ἀρχόμενον, οὐκ
ὠδὶ τοῦ καιροῦ τοῦ νοσήματος εἴρηται, νῦν, ἢ μάχοιτ' ἂν αὐτῷ, τὸ ἀνθεῖν τε καὶ ἀκμάζειν. ἀλλ' ὠδὶ τοῦ χρόνου δηλο-
νότι, τοῦ μετὰ τὴν ἀκριβῶς ἀρχὴν, τὴν πρώτην ἄχρι τρίτης τῆς ἡμέρας τὸ πλεῖστον ἐκτεταμμένου. πάντως μὲν
γὰρ ὁ πυρετὸς οὗτος ἀρχὴν τινὰ τὴν πρώτην. ἐκείνην καὶ ἁπλατῆ ποιησάμενος, ἔπειθ' οὕτως ἀναβάσει τινὶ χρησά-
μενος, ἀπολαμβάνει τὴν οἰκείαν ἀκμὴν. ὁ μὲν, ὀυθὺς ἐν τῇ πρώτῃ τῶν ἡμερῶν. ὁ δὲ, ἐν τῇ δευτέρᾳ. οὐ μὴν ἀπό γε
τῆς εἰσβολῆς τοῦ πρώτου προξυσμοῦ δύναιτ' ἄν τις γενέσθαι πυρετὸς ἀκμάζων. ἀλλ' ἄν τε καὶ τῆς πρώτην ἡμέραν
ἄν τε καὶ τὴν δευτέραν ἀκμάσας ἐντεύθεν ἄχρι τῆς παντελοῦς λύσεως ἐκταθῇ, μὴ δὲ μίαν αἰσθητὴν ἑτέραν προ-
ξυσμοῦ λαβὼν εἰσβολὴν, οὕτως ἂν ἀπ' ἀρχῆς ὀυθὺς λέγοιτο τῆς ἰδίαν ἀκμὴν ἐσχηκέναι. καὶ τοῦτ' ἐστὶ τὸ πρὸς Ἱππο-
κράτους λεγόμενον. αὐτίκα γὰρ συνεχὴς ἐστὶν οἷσιν ἀρχόμενος ἀνθεῖ, ἀκμάζει. τοιοῦτον οὖν ἐστὶ καὶ τὸ ἐν πλευριτι- «
κοῖσι πτύελον, ἢν αὐτίκα ὠδιφαίνητ' ἀρχομένου μὲν, βραχύνει, πρὶν τὸν δεύτερον εἰσβάλλειν δηλονότι προξυσμόν. «
ἔτι γὰρ ἄρχεσθαι λέγοιτ' ἂν ἡ πλευρίτις. οὐ μόνον ἐπειδὰν ἀνάβασιν ὁ τοιοῦτος ἔχῃ προξυσμὸς, ἢ ἀκμὴν ἀλλὰ καὶ «
τῇ πρακμῇ συμπάσῃ. καὶ ὅλως πρὶν εἰσβάλλειν τὸν δεύτερον προξυσμὸν διὰ τρίτης τοὐπίπαν ἐν πλευρίτισιν
ἀπαντῶντα. πᾶν οὖν ὅτι ἂν ὠδιφαίνηται πέψεως σημεῖον, ὀλιγοχρόνιόν τε ἅμα καὶ σωτήριον ἔσεσθαι δηλοῖ τὸ
νόσημα. τοιοῦτον δὴ καὶ τὸ πτύελον ἐστὶ τὸ ἐν τοῖς πλευριτικοῖς. ἑκάστου γὰρ τῶν μορίων τοῦ σώματος τὸ περίττω-
μα, τὴν ὑπάρχουσαν αὐτῷ διάθεσιν ἐνδείκνυτ'. πεπεμμένον μὲν, ὑγιεινὴν. ἄπεπτον δὲ ὑπάρχον, νοσερὰν. οὕτω
γοῦν εἴρηται κἀκεῖνα, Διαχώρημα δὲ ἄριστον ἐστὶν, τὸ μαλθακόν τε καὶ συνεστηκός. καὶ τὴν ὥραν ἥνπερ καὶ
ὑγιαίνοντι ὑπεχώρει. πλῆθος δὲ πρὸς λόγον τῶν εἰσιόντων. τοιαύτης γὰρ ἐούσης τῆς διεξόδου, ἡ κάτω κοιλίη ὑγιαί-
νοι ἄν. καὶ τοίνυν καὶ τὸ πτύελον. ἐπειδὴ μὲν ἀκριβῶς ὅμοιον ᾖ τοῖς τῶν ὑγιαινόντων, ἀκριβῶς ὑγιαίνειν ἐνδεί-
ξεται τὰ τῆς ἀναπνοῆς ὄργανα. πραποδιζόμενον δέ τι καὶ τοῦ καὶ φύσιν ἐξιστάμενον εἰς τοσοῦτον ἐκεῖνα βε-
βλάφθαι δηλοῖ, εἰς ὅσον ἂν καὶ αὐτὸ τῆς καὶ φύσιν ἰδέας ἀπολείπεται. τὸ δ' ἐναντιώτατον τοῦ καὶ φύ-
σιν, ἀπέπτον ἐστὶν, καὶ μεγάλην ἐνδείκνυται τὴν τῶν πεπονθότων τόπων ἀσθένειαν. εἰ δὲ καὶ μοχθηρὰς αἰτί-
ας ἔχει τὴν γνώρισμα, καθάπερ τὸ μέλαν, ὀλεθριώτατον ἤδη τὸ τοιοῦτον. οὕτω δὲ ἔχει, κἀπὶ τῶν οὔρων. καὶ
γὰρ καὶ τούτων ὅσα μὲν ὁμοιότατα τοῖς τῶν ὑγιαινόντων ἐστὶν, ταυτὶ μὲν ἱκανῶς εὐρωστεῖν ἐνδείκνυται τὸ
φλεβῶδες γένος τῶν ὀργάνων. ὅσα δὲ ἀπεπτώτερα, τὴν ἀῤῥωστίαν αὐτῶν μηνύει. τὰ δὲ ἐναντιώτατα τοῖς τῶν
ὑγιαινόντων, αὐτὰ μὲν, τελέως ἐστὶν ἄπεπτα. μεγάλην δὲ ἀῤῥωστίαν ἐνδείκνυται, τοῦ φλεβώδους γένους παν-
τὸς. ὅσα δὲ καὶ τῆς κρατούσης αἰτίας ἐμφαίνει τὸ μοχθηρὸν, ὥσπερ καὶ τὰ μέλανα, ταυτὶ ἐσχάτως ὀλέθρια.
ταυτὶ μὲν οὖν τὰ τρία γένη τῶν σημείων ἐνδείκνυται πέψιν ἰδίαν ἑκάστῳ. τῆς μὲν κάτω γαστρὸς, τὰ κατὰ φύ-
σιν διαχωρήματα. τοῦ φλεβώδους δ' αὖ γένους, τὰ οὖρα. τῶν δ' ἀναπνευστικῶν ὀργάνων μόνον, τὰ πτύ-
σματα. καθάπερ δὲ ταῦτα τῶν τόπων αὐτῶν, ὅθεν ἐκκρίνεται τὰ γνωρίσματα φέρει, καὶ τὸν αὐτὸν οἶμαι
τρόπον καὶ τὰ οὖρα, νεφρῶν καὶ οὐρητήρων, καὶ κύστεως, καὶ καυλοῦ. ἀλλὰ τὰ μὲν ὠδὶ τοῖς τούτων ἀῤῥω-
στήμασιν οὖρα, διὰ τῶν ἀφορισμῶν ἰδία κατέλεξεν ὁ Ἱπποκράτης. τὰ δὲ τοῖς ὀξέσι νοσήμασι συνεδρεύον-
τα, καὶ τὸ προγνωστικὸν ἔγραψεν. ὅτι δὲ οὗτο τὸ βιβλίον σύμπαν ὡς ἤδη πολλάκις ἀπεδέδεικται περὶ μόνων
ἐστὶ τῶν ὀξέων, ἀμέλει τελειώσας ἐν αὐτῷ σύμπαντα τὸν περὶ τῶν οὔρων λόγον, ὧδε τῷ τέλει προσέθηκε.
μὴ ἐξαπατάτω δέ σε ἢν τι αὐτέη ἡ κύστις νόσημα ἔχουσα, τῶν οὔρων τὶ ἀπεδιδοίη τουτέων, οὐ γὰρ τοῦ ὅλου ση- «
μεῖον, ἀλλ' αὐτῆς καθ' ἑαυτήν. ὡς οὖν τῆς κύστεως ἐμνημόνευσε παράδειγμα τῷ λόγῳ ποιησάμενος αὐτὴν, «
οὕτω καὶ νεφρῶν, καὶ οὐρητήρων, καὶ καλοῦ συνυπακούειν χρή. μεγίστη δ' ἀπόδειξις αὐτὰ τὰ πρὸς αὐτοῦ «
γραφέντα διὰ τῶν ἀφορισμῶν. ὥσπερ γὰρ κύστεως, οὕτω καὶ νεφρῶν νοσούντων, γράφει σημεῖον. ὁκόσοισιν ἐν «
τῷ οὔρῳ φησὶν παχεῖ ἐόντι σαρκία μικρὰ, ἢ ὥσπερ τρίχες συνεξέρχονται, τουτέοισιν ἀπὸ τῶν νεφρῶν ἐκ-
κρίνεται. ταυτὶ μὲν οὖν ὡς ἔφην τὰ τρία γένη τῶν σημείων, ἕκαστον ἰδίας πέψεως ἐνδεικτικὸν ὑπάρχον. οὖ-
ρα μὲν, τῆς κατὰ τὰς φλέβας. διαχωρήματα δὲ, τῆς κατὰ γαστέρα. πτύσματα δὲ, τῆς τῶν ἀναπνευστικῶν ὀρ-
γάνων. καὶ οὐκ ἐνδέχεται δέποτε μὴ οὐκ ἀγαθὸν τὶ μέγα δηλοῦν, τὸ τῆς πέψεως σημεῖον. αἱμοῤῥαγίαι δὲ, καὶ

ἰδρῶτες, καὶ παρωτίδες, καὶ τ' ἄλλα ἀρρωστήματα σὺν μὲν τῷ καιρῷ πέψιν ὠφελεῖν. ἀλιαίρεσις δὲ οὐδὲν ὀ-
» νίνησι. ὅθεν μοι δοκεῖ τὰ τοιαῦτα ἀνιηθεὶς δι' ἃ περὶ χυμῶν βιβλίου λέγων. τὰ κείνοντα ὧν τὸ βέλτιον, μὴ αὖ
» τίκα ὠφαίνεσθαι. καὶ γὰρ οὐ τῶν τὰ μόνον, ἀλλὰ καὶ λύσωνσιαι, καὶ παραφροσύναι, καὶ ἀλγεδο-
πνίαι, καὶ κώματα, καὶ σκοτόδινοι, καὶ μαρμαρυγὲς, καὶ ἄσαι, καὶ παρδιαλγίαι, καὶ κεφαλαλγίαι, καὶ τ' ἄλ
λα σύμπαντα τὰ καθ' ἕλασσον μόριον ἀλγήματα, διοδισμοῦ δεῖται πλωίκα μὲν ὄντ, ὠφέλιμα. πλωίκα δὲ,
βλαβερὰ, πλωίλα δ' ὁ μόνον ὀδὲν ὀνίνησι, ἀλλὰ καὶ σημεῖα γίνεται μοχθηρότατα. καθάπερ ὧν ἐν τι ποσὸν ἀφο
ειομένον ἐκ ὑπάρχῃ τὸ ἐν ἀρχῆς ὄνομα, ἡ τ' αὐτὸν οἶμαι τρόπον, ὀδὲ τὸ αὐτίλα. πλάτος δὲ ἔχον χρόνου τοσοῦτον,
ὅσονπερ καὶ τὸ ἐν ἀρχῆς ὄντ. ἁπλοῦν δὲ ὡς καὶ πολλάκις αὖτ' ὠνόμασται τοῦ ἀμελῆ, καθάπερ
» καὶν τοῖς τοιῶδε λόγῳ φαίνετ' κεχρημένος ὁ Ἱπποκράτης. εἰσὶ δὲ τρόποι καὶ κατασάσεις καὶ πεπτικοὶ τοιοῦτοι
» ἑκάστ τῶν πυρετῶν, αὐτίκα γὰρ συνεχὴς ὅτι εἶσιν ἀρχόμενος αὐθεῖ, καὶ ἀκμάζει. τοῦτ γ' τὸ αὐτίκα πλέον ὀδὲν
» ὑπολοῖ τοῦ ἀμελῆ. καθάπερ οἶμαι καὶν τοῖς περὶ διαίτης ὀξέων. ἐν οἷς ὅτω φησὶν. ἢν δὲ μὴ πεπεισμένοισι τις ὅδον ὑπο-
» τιμᾶν αὐτάρκης ἐὰν ὁ τρόπος ἡ τοιαύτης πίστεως ἀποροῦσης, πολλαχόθεν βεβλάψετ'. οἵσι τε γὰρ σῖτος αὐτίκα ἐγλια
» ταλείπεται, εἰ μή τις ὑποκινώσας τὸ ῥόφημα δώσ. τὸ μὲν δὴ αὐτίκα, τοιοῦτον δὲ σημαίνει. ἔσι δὲ τὸ αὐτίλα, πάμ
πολλα πεπαθήματα πρὸς τῶν ἄλλων ἁπάντων ἐλλιώνων εὑρεῖν, ὀχ ἥκιστα δὲ καὶ πρὸς Ἱπποκράτους. ὧδ' ἡ θά
τερον ἤδη μεταβαλών. ἐπειδὰν γὰρ φησὶ τὰ λείσιμα μὴ αὐτίλα ὠφαίνεσθαι, τὸ πρᾶγμα δηλοῖ. τοτέσι ἡ
πλὴ ἀρχλὴ τοῦ νοσήματος. ὅτι δ' ὁ ταῦτα τά γε νῦν ἐρημένα λείσιμα, καὶ τὰ ἐν πέψεως γνωρίσματα. τοῖς
μὲν γὰρ ὀκ ἐγχωρεῖ. τὸ μὴ ὁ κρίσιν τινὰ πάντως ἢ ἀγαθὴν, ἢ κακὴν ποιήσασθαι. τὰ δὲ ἐν πέψεως σημεῖα, σωθή-
σεσθαι μὲν δηλοῖ τὸν ἄνθρωπον, ὁ μὲν τοι γε κεκθήσεσθαι πάντως. ὅτε γὰρ εἰ πλὴ ἀθρόαν ἀκρόσιμον μὲν ἐν νόσῳ με
ταβολὴν, ὅτ' εἰ πλὴ προηγουμένην αὐτῆς παραχρὴ δὲ ἀνάγκης τὰ ἐν πέψεως σημεῖα τῶν ἐρημένων ἐστι. δυσ
ὰ τα γὰρ ἐν χρόνῳ πλείονι ἡ βραχὺ τὸ νόσημα πεπόμενον, ὠδὶ πλὴ παντελῆ λύσιν ἀφίεσθαι. δηλωθήσεται δὲ
λαῶ τοῖς ἐφεξῆς ἐπὶ σαφέσερον ὅπῃ διαγινώσχειν τὰ λείσιμα συμπτώματα, τῶν ἐν πέψεως σημείων. νυνὶ δὲ ἀρκεῖ
τό γε τ' σῶον ὠφελεῖσθαι, ὡς ἐν μὲν ἐν τοῖς ἀναπνευστικοῖς ὀργάνοις πέψεως, τὰ πτύελα. ἐν δ' ἐν ταῖς φλε
ψὶ, τὰ οὖρα. ἐν δὲ ἡ πλὴ γαστρὸς, τὰ διαχωρήματα. τίθεσθαι χρὴ σημεῖα. καὶ ὡς ὠὶ μὲν τῶν πυρετῶν ἁπάντων,
ἐπειδὴ τὸ φλεβῶδες γένος εἰσὶ παθήματα, καὶ γὰρ καὶ τὰς ἀρτηρίας ἐν τούτῳ νῦν δεῖ γένει προσλαμβανέτω,
τοῖς οὖροις μάλισα προσεκτέον ὀδόν. ὧδὶ δὲ τῶν πλευριτικῶν, πρώτοις μὲν τοῖς πτύσμασι, δεύτερα δὲ καὶ τοῖς οὖροις,
ὅτι καὶ μετὰ πυρετοῦ πάντως ἡ πλευρίτις. ὠὶ δὲ τῶν ἡπ πλὴ γαστρὸς, χωρὶς μὲν πυρετοῦ τοῖς διαχωρήμασι
μόνοις, σὺν πυρετῷ δὲ, καὶ τοῖς οὖροις. ἡ τοίνυν ἑκάστ τῶν νοσημάτων ἰδίως ἀρχὴ τοῖς ἐν πέψεως σημείοις
ὀείζεται διαφόρως ἐν πλάτει λεγομένης ἀρχῆς ἐν ἀτέχνῳ πάμπολλα. μακροτέρα γὰρ ἐκείνη ἡ πρίτης ἡ
» μοίρας, ὀκ ὠδύνατται πεπέσθαι. διαπάντων διὰ τοῦ πεπτικοῦ δεδήλωται σαφέσατα πεπειπὼν γὰρ. ἢν μὲν
» οὖν ἐν ἀρχῇ ἡ νόσος τὸ πρόσωπον τεῖνον ἦ. μετὰ ταῦτα φησὶ. ἢν δὲ καὶ παλαιοτέρα ἐόντος τοῦ νοσήματος ἢ
» τριταίος ἢ τεταρταίος, τῶν ἡπ πλάτος ἀρχῶν ἐν δεδηλωμένων ἀκριβῶς ἡμῖν, ἄχρι ἡ πρίτης ἡμέρας ἐλπτέ
νεσθαι. τῶν δ' ὄντως ἑκάστ νοσήματος ἰδίαν ἀρχὴν ὧν δὴ ἐν μοῖρ ὑπάρχειν ἔφαμεν αὐτοῦ, μέχρι παμπόλλων
τετραδίων ἐν δέχεται προσθήκεσθαι. πάντα γὰρ τότε πρῶτον, ἐπειδὰν τὰ ἐν πέψεως ὠφανῆ σημεῖα. τὸ δ'
ἀκρ τοῦ δὲ σύμπαν ἕως ἡ ἀκμῆς, ἕτερον ἤδη μόριόν ὄντ, αὔξησίς τε καὶ ἀνάβασις ὀνομαζομένον. ἔτ' ἀκμὴ με-
τὰ ταῦτα, τὸ σφοδρότατον ἡ ὅλης νόσου μόριον. ὑστάτη δὲ πασῶν ἡ παρακμή. πέψεως μὲν οὖν δὴ σημεῖα,
πολλάκις γὰρ δεῖ τὰ χρησιμώτατα λέγειν, ὀκ ἔσιν ὅτε καλῶς ὠφαίνετ'. τὰ λείσιμα δ' ὄντ ὅτε κακῶς. οὔτε
γὰρ ἐν ταῖς ἀναβάσεσιν, ὅτ' ἐν ταῖς ἀρχαῖς, ἀλλ' ἐν ταῖς ἀκμαῖς αὐτὰ ὠφαίνεσθαι χρὴ. πρὸς μὲν δὴ τῶν ἐν
ταῖς ἀναβάσεσί τε καὶ ταῖς ἀκμαῖς ὠφαινομένων, ἐφ' οἷς ἐροῦμεν. πρὸς δὲ τῶν ἐν ταῖς ἀρχαῖς ἤδη λέγω-
μεν. ἀναμνήσαντες πάλιν ὡς ἐν ἅπασι δὴ μετὰ ταῦτα λόγῳ παρόντες τὰ δύο σημαινόμενα ἡ ἀρχῆς τότε
τ' πρώτης εἰσβολῆς ἡ ἁπλότης. τό τε ἡ τ' πρότ πεπτικοῦ, πρὸς μόνα τ' πρίτα διαλεξόμεθα χρόνου τοῦ ἡ ἀ-
πεψίας. καὶ γὰρ καὶ τεχνικὴ ἡ δὲ ἡ ἀρχῆς, ἡ διάγνωσις ὄντ, καὶ μεγάλα δηλοῦσι πέψεων. ὅτ' οὖν ἰδρῶτες,
ὅτ' ἐμεῖσι, ἐν διαχωρήμασι γαστρὸς, ὅτε παρωτίδων, ὅτε ἀμορβραγίαι ἡ τῶν ὠφανεῖσαι τὸν χρόνον, ἔλκει
ναν ποτὲ νόσημα. ταυτὶ μὲν οὖν ἤδη καὶ ὡς ἄπια πεπίσδυται τὰς νόσους ἀπαλλάτειν. τὰ δ' ὡς σημεῖα τό-
των δηλωτικὰ, παναφροσύναι τ' εἰσὶ. καὶ ἀγρυπνίαι. ἐν κώματα. ἐν ἀλγήματα. ἐν δ' ἄκρυα. ἐν λύσωνσι. ἐν
σκοτόδινοι. ἐν πάνθ' ὅσα τοιαῦτα. καὶ γὰρ ὧν καὶ ταῦτα χωρὶς τῶν ἡ πέψεως σημείων ὠφανῆντα, διακίσω
διαθέσεων ὅτι γνωρίσματα. σύμπαντα μ ὧν δὴ ταῦτα τά τε ὡς ἄπια, τά τε ὡς σημεῖα κείσιμα, μὴ αὐτίλα
φανέσθω. τοτέσι μὴ ἡ τὸν πρῶτον καιρὸν τοῦ νοσήματος ἡνίκα τέλεως ἄπεπτον ὑπάρχει. τὰ δ' ἄλλα πρίσ
χρὴ τῶν πέψιν δηλόντων σημείων, εἰ καὶ ἡ τῶν πρώτων δύθυς ὥραν φαίνοιθ τοῦ πρώτ παροξυσμοῦ, κα
λῶς ὠφαίνετ'. πάλιν ὧν ἀναλαβόντες εἴπωμεν ταὐτὸ. ὅτε καθόλ καιρὸς τῶν νοσημάτων ἑκ τε τῶν νό-
σων αὐτῶν πρῶτον χρὴ σκοπίζεσθαι πολίκοι τινὲς ἔσονθ' τοῦ χρόνου. κἀκτῶν ὡρῶν τοῦ ἔτους, καὶ ἐν τῶν πεδιόθεν ἀνα
λογίας, καὶ πρὸς τούτοις ἅπασιν εἰ τῶν ὠφαινομένων, ἐν οἷς πρῶτα καὶ κυριώτατα, τὰ ἐν πέψεως, ὅτι σημεῖα.
δηλῶν τὸν μὲν ἤδη προειρημένον ἀρχὸν, ἀκριβῶς γνωρίσαις. εἰ τούτοις ἢ τὸν μέλλοσαν ἀκμὸν σκοπεῖν
τεχνικῶς προγνώσει τοῦ μετ' ὀλίγον ἐρουμένου. καλῶ δὲ τεχνικὸν σκοπόν, ὃς ἂν ἐγγυτάτω ἐν ἀληθείας ἀ-
φίκηται. ὥσπερ οὖν ἀρχῆς ἀκριβὴς διάγνωσις δεῖ ἔσι, πρὶν ἄρξασθαι τὸν ἀνάβασιν, ὅτως δὲ ἐν ἀναβάσεως,
πρὶν εἰσβαλεῖν τὸν ἀκμὸν. ἀσκητέον δὲ καὶ ταῦτα πρότερον εἰσβάλλοσαν ἀκμὸν γνωρίζειν, ἔπειθ' ὅτως προ-
γινώσκειν. ἐπεὶ δὲ καὶ τούτων ἁπάντων ἡγεμὼν Ἱπποκράτης ὄντ, δίκαιον. ἂν εἴη καὶ ταῦτα τὰς ἐκείνου ῥήσεις
ἐξηγουμένους διαπορήσασθαι τὸν λόγον. ἀμεινον δ' ἴσως ὄντ πρὶν ὑπάρξασθαι ταῦτ ποιεῖν, ἔτι βραχὺ προὶ τῶν
ἐρημένων προδεῖναι. ὧν γὰρ ὡς μέρος τοῦ νοσήματος ἐζητοῦμεν εὑρεῖν ἀρχὸν εἴτε ἰσόχρονος ἐν ἁπάσαις ταῖς νό
σοις ὄντ, εἴτε καθ' ἑκάσ ἴδιος. ἐν ᾗ καὶ τὸν Θεσσαλὸν ἐφαμεν ἐξευρηκέναι τὸ ληρῶδες ἐκεῖνο πρᾶγμα τὸ, δεῖν

μα τὸ δεῖν ἐν ἀρχῇ τὰ νοσήματα τέμνειν, καὶ ἐκ τῆς ἡλικίας ἢ λεγότητος. Ἱπποκράτης μὲν πάντων πρῶτος ἀκριβῶς ἐδίδαξε, τὸ μὲν μανθάνοντι τοῦτ' αὐτὸ δηλῶσαι τὸ τάχος τῆς ἐρμηνείας. ἀρκέσει δέ γε καὶ πρόχειρα δηλῶσαι μιᾶς ῥήσεως, ὑπολαβεῖν τὴν γνώμην αὐτοῦ, καὶ γὰρ τὰς ἄλλας ῥήσεις ἂν τις εἰς μικρὰ παντάπασι καταλάβοι ῥᾳδίως εἰς τὸν αὐτὸν οἶμαι τρόπον ἐξηγούμενος. ἔστι δὲ εἰρημένον οὕτως· ἀφορισμός. πέπονα φαρμάκου δεῖν καὶ κινεῖν μὴ ὠμά, μὴ ἐν ἀρχῇσιν ἢν μὴ ὀργᾷ. τὸ μὲν δὴ ὀργᾶν, λυείσης ἤδη τῆς ζώσης εἴθισται λέγεσθαι τῆς ἐπιγενομένης χρήσεως. μετεγλώττισε δ' ἴσως καὶ νῦν, ὑπὲρ τὰ καταπέγοντα καὶ κινοῦντα τάχιστα νοσήματα. καὶ μάλιστα ἐπειδὰν ἐρεθίζεται πῶς ἡ τῶν ἐμόντος ἄλυσις ὑπὸ τῶν ὑγρῶν τε καὶ πνευμάτων ἀτάκτως κινήσεως. ὑπὲρ γὰρ τούτων μόνων εὔλογος ἂν εἰς χρῆσιν καταρχὰς φαρμάκων. σύμμαχον ἔχων εἰς τὸ τῆς ὅλης δυσπεπτέστερον, τῆς τῶν πλεοναζόντων ὑγρῶν κινήσεως. ὡς τὰ γε πρὸς τὸ τελέως ὑπάρχειν ἄπεπτα τὸ μόνιμόν τε καὶ ἐμφαῖον ἔχοντα, χαλεπῶς ὑπακούειν τοῖς ὅλοις τῶν παθαινόντων φαρμάκων. ὅτως οὖν εἴρηται κἀκεῖνα. ὁκόσοισι δὲ τὰ φλεγμαίνοντα ἐν ἀρχῇ τῶν νόσων διαθέσεως ὧδε χειρὸς λύειν φαρμακείῃ, τὸ μὲν σωτήριον μᾶλλον καὶ φλεγμαίνοντος ὀδόντος ἀφαιρεῖσθαι. ὁ γὰρ ἐνδιδοὺς ὠμὸν ἐὸν τὸ πάθος. τὰ δ' ἀντέχοντα τοῖς σώμασι καὶ ὑγιεινὰ, σωτήριον. ἀλλὰ πρὸς μὲν τοῦτο σκέψασθαι τῆς θεραπευτικῆς μεθόδου ἔργον ὄντος. τὸν δ' οὖν Ἱπποκράτην καλεῖν ἀρχὴν ἐκείνου ἅπαντα τὸν χρόνον τοῦ νοσήματος ἐν ᾧ παντελῶς ὄντα ἄπεπτον, ἤδη φαίνεται. πεποιηκὼς γὰρ ὡς πέπονα χρὴ φαρμακεύειν, ἐπιλέγει μὴ ὠμά, μηδὲ ἐν ἀρχῇσιν. ὡς τότ' ἀρχὴς οὔσης, ὅτ' ὠμὸν τὸ νόσημα καὶ ἄπεπτον ὑπάρχον. πῶς δ' ἂν, ἀναληπτέον γὰρ αὖθις, ὧθεν πεπλέγοντες ἀπελιπομεν, ὅρον ὑπεθέμεθα τὸν ὅταν σαφῶς τοῦ πράττειν ἡ ἀναβάσεως. ὥσπερ καὶ τὸ τῆς ἀρχῆς. πῶς δὲ ἄλλο, ἢ τὰ τῆς ἀκμῆς θεασάμενος γνωρίσματα. λέγει δὲ καὶ τοῦτο ὁ Ἱπποκράτης, ἐνὶ μὲν λόγῳ τοῦ δὲ κατὰ τὰς ἀρχὰς καὶ τὰ τέλη πάντα ἥδιον ἀδυνάτους. κατὰ δὲ τὰς ἀκμὰς ἰσχυροτέρα. ἑτέρως δὲ τοῦ δὲ. ὅκα μὲν δὴ κάπτει τὸ νόσημα, αὐτίκα καὶ οὐδὲν ἐχάτας πόνους ἔχει. πῶς δ' ἂν ὧδε γνῶμεν αὐτὸ, ἀλλὰ τοῦθ' ὅτι νῦν ἰσχυρότατόν ὅτι νόσιμα καὶ οὐ μεγίστας ἔχει προξυσμούς. εἰ μὲν γὰρ ἀθρόως μέλλοι μεταβάλλειν, ὅπερ δὴ κρίνεσθαι καλέομεν ἐν τοῖς πέπονι, τὸν ἀρχὴν τῆς κρίσεως ἔχαστον ὅρον ἀναβάσεως θετέον. εἰ δὲ καταβεχὴ τοῖς ἐν ταῖς παθοδίοις προξυσμοῖς διλιμασεῖος. εἰ μὲν γ' ὧδε τὸ πρωϊαίτερον τε καὶ πλείονα χρόνον. καὶ μᾶλλον ὡς αὐτὸς ἔλεγεν εἶναι γινόμενοι, δῆλον ὡς ὧδε τὸν ἀκμὴν ἀνθρχεται καὶ αὐξάνεται τὸ νόσημα. τῆς δὲ ὧδε τἀναντίον μεταβολῆς αὐτοῦ ἐκλειφθείσης, παύεται καὶ πρακμάζει. συμβαίνει δὲ ποτὲ δύο προξυσμοὺς γινομένους μεγίστους μὲν τῶν ἄλλων, ἴσους δ' ἀλλήλοις, τὸν τῆς ἀκμῆς παρεγράψατο καιρὸν. φίλιστα δ' ὅταν καὶ τῶν ἐμπροσθεν ἁπάντων καὶ τῶν μεταξὺ τὸν μέγιστον. εἰς τρεῖς δὲ προξυσμοὺς ἐν μὲν τοῖς ὀξέσι, τὸ πάντη πανταχῆ συμβαίνειν τὸν τῆς ἀκμῆς καιρὸν. ἐν δὲ τοῖς χρονίοις, δὶς εἰς τοσοῦτος μόνον, ἀλλὰ καὶ πολὺ πλείονας. ὅτῳ μὲν διαγινώσκειν χρὴ οὗ καθόλου καιροὺς ἢ γινομένους ἢ γεγονότας αὖτις, μέλλοντας δ' ἑτέρως καθ' ἕτερον τρόπον, ὡς ἵνα σαφῆ ἢ τοῖς ἀκούσι, ἀνάγκη πρότερον εἰπεῖν τι περί τε διαχωρημάτων καὶ ὕρων, ὡς πρότερον εἴπομεν περὶ τῶν πτυσμάτων. διαχώρημα τοίνυν ἔστιν, τὸ μαλθακόντε καὶ σωεσκὸς. καὶ τῷ ὡρίῳ ἥπερ καὶ ὑγιαίνοντι ὑπαρχόμενον. πλῆθος δὲ πῶς λόγου τῶν εἰσιόντων. ἐνταῦθα μὲν ἀπό τε συστάσεως αὐτοῦ καὶ ποσότητος καὶ τοῦ καιροῦ τῆς ἐκκρίσεως ποιεῖται τὴν διάγνωσιν. ἐπεὶ δὴ τῶν κάτω κοιλίαν ὑγιαίνουσαν ἐν, διέλυνται τὸ ἐκτὸς διαχώρημα. δῆλα ὅτι οὖν ὧδε φέρων ἔρει. τοιαύτης γὰρ ἐούσης τῆς διεξόδου, ἡ κάτω κοιλία, ὑγιαίνει ἂν. κάτω δὲ κοιλίαν ἔφηκε νῦν, ἀνελλιπαρόν τε καὶ ὠμόν. δῆλα ὅτι τοίνυν ὁ δὲ τῆς χροιᾶς ἐμνημόνευσε τοῦ διαχωρήματος. οὐδὲν γὰρ ὡς πρὸς τὴν τῆς κοιλίας αὐτῆς ἀκριβῆ διάγνωσιν ὅπως ἔχει διαθέσεως, ἡ χροιὰ τῶν διαχωρημάτων ὑπεδείκνυται. τοῦ γὰρ πεπέφθαι καλῶς, ἱκανὰ τὰ προειρημένα γνωρίσματα τὸ μαλθακόν τε εἶναι καὶ σωεσκὸς τὸ διαχώρημα, καὶ μήτε πολλαπλάσιον τὸν τῆς φύσιν καιρὸν, μήθ' ὑποβρίζειν. καὶ τὸ πλῆθος ἀνάλογον τῆς ἐδέσμασιν. ὥσπερ δ' εἰ ταῦτα εἶη πάντως πέπεπται, ὅτως δὲ ἐστι, δὲ μὴ τούτων τι παρείη πάντως ὁ πέπεπται δηλοῦται μὲν γὰρ αὐτὴ ἡ γαστὴρ ἐρρῶσθαι περὶ τὸ αὐτῆς ὄργον. ἔστι δὲ διά τινα ὁρμασίαν ἰσχυρὰν παρακειμένων αὐτῇ μορίων, ἐξικμάζεσθαί τε καὶ ξηραίνεσθαι τὸ καλῶς πεφθὸν, ἢ δι' ἀῤῥωστίαν ἀναδόσεως ὑστέρημα τοῦ δέοντος ταιγάν. τὸ μὲν τοι μάλθακόν τε καὶ σωεσκὸς ἄπτερος μὲν ἐνδείκνυται τὴν πεπτικὴν ἐνέργειαν ἐῤῥῶσθαι. σωζοδείκνυται ἢ καὶ τὸ τῶν ἀναδόσιν ἀμέμπτως ἀπτελεῖσθαι. καὶ πῶς τούτοις ἔστι τε, μηδὲν φλεγμαίνειν τῶν κατὰ τὴν γαστέρα μορίων. εἰ δ' ἔστω δηλαδὴ παρακεῖσθαι τὸ λεῖον, ἐὰν γὰρ χρὴ τὸ καλῶς πεπεμμένον εὐθὺς καὶ λεῖον, δι' ὀρθῶς ὅτος διαγινώσκει. τὸ γὰρ σωεσκὸς, ὅτι ἐνδέχεται μὴ ὄχι καὶ λεῖον ὑπάρχειν. ἐνδέχεται γὰρ αὐτὸ εἶναι τοῖς μορίοις ἅπασι, καὶ οἷον ἐν ὑπάρχειν ἀκριβῶς. εἰ δὲ τὰ μὲν, ὁλόκληρά τε καὶ πρανῆ καὶ σκληρὰ τῶν μορίων αὐτοῦ φαίνοιτο. τὰ δ' ὑγρὰ καὶ ὑδατώδη, πῶς ἂν εἴη ταῦτα πρὸς ἄλληλα σωεσκότατα; διαλέλυται γὰρ ὅτω γε ἀπ' ἀλλήλων καὶ τὰ μὲν πρανῆ τε καὶ σκληρὰ διεχώρισται πάντη. τὸ δ' ὑγρὸν ὡς ἂν ὑδατῶδες τε καὶ λεπτὸν ἐπὶ μᾶλλον ὅθ' ἑαυτὸ σωζέσθαι δύναται τοῖς στερεοῖς, ὅτε δι' ἑαυτὸ καὶ διένοις τινὰ κοινωνίαν ἐργάζεσθαι. πολυῤῥεῖον τε αὐτοῖς ἐν κύκλῳ, καὶ ἀῤῥεῖον, ἀνώμαλόν τε ἅμα καὶ ὁδαμῶς γε σωεσκὸς ἐργάζεται τὸ διαχώρημα. τὸ μὲν δὴ τοιοῦτον, λέγω δὴ τὸ μαλθακόν τε καὶ σωεσκὸς, ὑγιαίνειν μὲν ἐνδείκνυται πάντως τὴν γαστέρα. σωζοδείκνυται ἢ, ὡς ἔφην, καὶ τὸ μηδὲν τῶν πεπεμμένων πεπονθέναι, καὶ τὸ τῆς ἀναδόσιν ἀμέμπτως γίνεσθαι. πάντως γὰρ ἂν ὑγρὸν ἦν, ἐλλιπῶς αὐτῆς ὑπὸ τελουμένης. εἰ δὴ καὶ τὸν καιρὸν φυλάττει τῆς ἐκκρίσεως, καθ' ὃν ὑγιαίνοντος ἐνῆν ὄχλος, δῆλον ὡς ὅτε βραδυπεψίαν, ὅτε τῆς καθεκτικῆς, ἢ ἀκρατοπλῆς δυνάμεως ἐνδείκνυται τι σφάλμα. τὸ μὴ δὲ ὀψιαίτερον, ἢ χρὴ διαχωρεῖν, ἢ τῆς πέψιν αὐτῆς, ἢ τῆς ἀπὸ τῶν ἐντέρων φορᾶς ἐνδείκνυται βραδυτέραν. τὸ δὲ πρωϊαίτερον τῶν ἀῤῥωστίαν τῆς καθεκτικῆς δυνάμεως, ὁ γὰρ δὴ ῥώμην γε τῆς ἀλλοιωτικῆς. ὁ γὰρ ἐνδέχεται τὸν νοσοῦντα καὶ μάλιστα ὀξέως, ῥωμαλεώτερον ἔχειν τὸν τῆς φύσιν τῶν κοιλίαν. ἀλλ' ἀγαπητὸν εἰ μὴ πολλῷ τινι τοῦ τῆς φύσιν ἀπολείποιτο. τὸ μὲν δὴ δι' ὀλίγου τινὸς τάχους διεξερχόμενον, ἐρεθισμῷ δηλονότι τοιοῦτον ἔπαθεν, ὅτε δι' ἰσχὺν, ὅτε δι' ἀῤῥωστίαν ὅλως ἐνδείκνυται δυνάμεως. ἀλλὰ τό γε χωρὶς δι' ὀξέως, ἢ τινὸς ἄλλου συμπτώματος ἐν τοῖς προσήκοντι καιρῷ κινούμενον, ἐῤῥῶσθαι τὰς τρεῖς τῆς κοιλίας ἐν

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 402 sur 494

δ'εἰκνυται δυνάμεις, τῶν ἀλλοιωτικῶν, τῶν καθεκτικῶν, καὶ τῶν ἀφελετικῶν, ὅτι δὲ πεπαρθ' ἑκάστοις φυσικὴ καὶ δυνάμεις ἐν ἑκάστῳ τῶν τοῦ σώματος ἡμῶν μορίων ἐσίν, ἐτόρωθι δι'εδ'εκται. καὶ νῦν οὐ χρὴ τῶν οὕτω τὰ παρεμπίπτοντα, ἀποδιελθεῖν μαθεῖν. ἰδία γὰρ ὑπὲρ ἑκάστου γέγραπται. λοιπὸν οὖν ὑπὲρ τοῦ χρῶμα πρῶτ λόγου τῶν εἰσιόντων εἰς τὰ κινούμενα, διελθεῖν, ἀρκλέπεται. τὸ τοίνυν μαλθακόντα καὶ σωτικὸς, καὶ καὶ τὰ τῶν τῶν ὑγιαινόντων ὥραν ἐκλειπόμενον, εἰ μὴ διασώζοι τῶν τῶν ἐδηδεσμένων ἀναλογίαν, ἴσχεται πὸ τὴ μέρ αὐτοῦ χρ] τὸ τυφλὸν ἐντερον, ἢ τὸ κῶλον, ἢ καὶ ταῖς ἄλλαις ἕλιξι ταῖς λεπταῖς. ὁκ ἀγαθὸν δὲ ὄσον καὶ ὡς σπ μέσον, καὶ ὡς ἄκρον. ὡς σπμεῖον μὲν, ὅτι τῶν ἀφελετικῶν τε καὶ πεπωτικῶν ὀνομαζομένων δυνάμεων ἄρρωστον ἐσὶν φησιν. ὡς ἄκρον δὲ, ὅτι μένει πινὰ τῶν πεπεπωμάτων ἐνδον, ἃ ἐχρῆν ἐκκενεσθῆναι μᾶλλον. ὥστε τὸ μὲν ἅμα τοῦτ ἔχον ἅπαντα τὰ πεφερμένα γνωρίσματα διαχώρημα βεβαίως ἐνδείκνυτ τῶν κάτω κοιλίαν ὑγιαίνειν. εἰ δ'ε πη τινὸς αὐτῶν ἀφλέπεσθαι, ποτὲ μὲν αὐτῆς ἡ γαστρὸς ἐνδέχεται πινὰ διάθεσιν. γίνοτε δὲ, βεβλάφθαι τῶν αὐτῆς, ἢ καί τι τῶν πεπτικῶν ὀργάνων, ἢ ὑγιαίνειν, ἢ καί τι σύμπτωμα ἱρατεῖν, ὡς ὧδε ἡ λέξεως ἐλέγχ. ποῖ ον οὖν τι τὸ χρ] φύσιν ἔχων ἀκριβῶς ὅτι διαχώρημα, τὸ μηδὲν μήτ' ἐν τῇ γαστρὶ, μήτ' ἐν τοῖς πεπτικοῖς ὀργάνοις ἐνδεικνύμενον σφάλμα, τοιοῦτον δ' ἂν εἴη τὸ, πᾶς τὸ τὰ πεφερμένα διαφυλάττειν ἅπαντα, δύο τούτ' ἐστὶ πᾶ
» σειληφὸς, ἅπερ αὐτὸς Ἱπποκράτης ἐφεξῆς ἐδίδαξε γράφων ὧδί. ὑπόπυῤῥον δ'ἐστῶ ℭ μὴ λίαν δυσῶδες. εἰ γὰ
» ἢ τοι πυῤῥὸν ἀληράτως, ἢ μηδόλως ὑπόπυῤῥον, ἀλλὰ καὶ χρ] τῶν τῶν ἐδηδεσμένων εἴη χροιὰν, ἢ ὅτι πλέον εἰς τῶν
» γαστρὸς συῤῥεῖν ὠχρᾶς χολῆς, ἢ μηδόλως ὑποφαίνειν δηλώσει. τούτων δὲ τὸ μὲν πρότερον, εἰ μὲν ἰκαν ἀρχὰς γίγνοι το, χολωδεστέραν ἐνδείκνυται τῶν νόσον. εἰ δ' ἐν τοῖς ἡ παραλιμπάνοις χρόνοις, ἐκκαθαίρεσθαι χρηστῶς τὸ σῶμα. πόδι μὲν δὴ τούτων ἐν τοῖς ἐφεξῆς ἀκριβέστερον διορισθήσεται. τὸ δ' ἄπεπτον διαχώρημα τὸ λεπτὸν, καὶ πραὺ, καὶ ἀχύμωτόν ὅτι, ℭ τῆ τῶν ἐδηδεσμένων διαφυλάττειν ποιότητα. τρίτον δ' ὧδε τούτοις ὅτι χρὼς διαχωρημάτων, τὸ μυλιῶδες ἡ ἡ τῶν σιτίων διαθέσεως, ἀλλ' ἐκ τῶν συῤῥεόντων εἰς τῶν γαστρὸς πεφερμένων ἐκ παντὸς τοῦ σώ ματος, ἐνδείκνυται δὲ καὶ δυνάμενον, οἷον περ ℭ τὸ πυῤῥὸν ἀκράτως, ὡς ὀλίγον ἐμπεφθὸν ἐλέγομεν. ἀλλὰ ὅσον μὲν ὅταν ὁ ἡ πικρᾶς χολῆς χυμὸς ἄκρατός τε καὶ πολὺς εἰς τῶν γαστρὸς συῤῥέῃ, γίγνεται. τὸ χλωρὸν δὲ, ἡ ἰὼδης χολῆς ὄσιν γνώρισμα. καθάπερ γε τὸ μέλαν, ὅταν ἡ μελαίνης, ἢ τινὸς ἄλλου αὐτόθι καθεσπεφθότος. εἰ δ' οἷον πελιδνόν τε φαίνοιτο χρ] τῶν διαχώρησιν, δηλοῖ ἐδηδεσμένου τοιοῦτο, ψύξιν τινὰ ℭ νέλιρωσιν δὲ ἀχρὼν τῶν ὑγροῦ ὑποδείκνυσιν. ὥσπερ εἰ καὶ λιπαρὸν, δηλοῖ ἐδηδεσμένου λιπαροῦ, σωτηρίας ὄσι γνώρισμα. ℭ μὲν δὴ καὶ τὸ γλίσχρον, εἰ μὴ καὶ ὅσον χρ] τῶν τῶν σιτίων φύσιν ἔχη τοιοῦτον, σωτηρίας ὄσι σημεῖον. ἀλλὰ τὸ μὲν λιπαρὸν, πιμελὴς τηκομένης γίνε). τὸ δ' ὧν γλίσχρον, αὐτῶν τῶν εὐρεῶν τοῦ ζώου μορίων, ὥστε χεῖρον μαλερῶν. χρ] μὲν δὴ καὶ τὸ λίαν δυσῶδες εἰ μὴ καὶ τοῦτ' εἴη χρ] τὸ σιτίου, ὑ μικρὰν ἐνδείκνυται σηψιν. ἁπλῶς δ' εἰπεῖν ὧδε πάντων εἰ μὴ χρ] τὸ σιτίου ἡ ποιότης εἴη τῶν διαχωρημάτων, ὅτως ἤδη σκοπεῖσθαι χρ] διάθεσιν, ὡς τε καὶ μὴ λέγεσθαί πο ὅσον, πεσυπακόειν αὐτὸ χρὴ. καὶ πάντα γε τὰ ὑφ' Ἱπποκράτους εἰρημένα ἀπὸ τοῦ πεγνωσιλῶ, ὡς εἴρηται, δηλοῦ, διορίζομένων ἡμῶν ἀεὶ τὸ δι'ἀλλότι, καὶ ὑ δι'ὃ τὸ νόσημα γεγονός. λοιπὸν δ' ἂν εἴη περί τε τοῦ πρύζοντος εἰπεῖν, καὶ ἀφρώδους, καὶ ποικίλου. τὸ μὲν δὴ πρύζον ὀνόμασται μὲν, ἀπὸ τοῦ γιγνομένου ψόφου χρ] τῶν διαχώρησιν, ἐνδείκνυται δὲ τὸ μὲν, ἐκκενούμενον αὐτὸ σὺν ὑγρότητι λεπτῇ φυσώδες ἐόν. τὰ δ' ὄργανα, σωπχθαι τε καὶ οἷον ἐσθίεσθαι ὑπ σφοχωρεῖσθαι. τὸ δ' ἀφρῶδες ὥσπερ ὃν κάπι τῶν ἐκτὸς, ἤτοι ζέοντος τινὸς, ἢ φυσώδους πνεύ ματος ὑγρῷ μαχομένου γίγνεται. τὸ μὲν δὴ πρότερον, ἀμέτρου βρωμασίας σωληθέσης τὸ σῶμα. τὸ ὃ δεύτερον, ἀνωμάλου ἡ ἀρχῆς ὄσιν ἔκγονον. τὰ δὲ ποικίλα, ποικίλαις ἐχεδτὰ τὸ σῶμα διαθέσεσιν ἐνδείκνυται, δι' ὅσον ἔν καὶ χρόνια καὶ κακόηθη. ἀ πολλὰ γὰρ διαθέσεις, καὶ χρόνου πλείονος εἰς πέψιν δ'έοντα, ℭ τὸν κίνδυνον ὑπὸ φορέσεσιν ὁμότιμον ἔχ πλήθει. καὶ γὰρ πέπεπται ῥᾶον ἁπλῆ διάθεσις, καὶ πᾶν κινδυνώδ ὄσι ἡ πολυειδὲς ὅτω μὲν δὴ καὶ πόδι τῶν διαχωρημάτων δ'εἰ γινώσκειν. Ἐφεξῆς δὲ πόδι τῶν ὄρων ἐπωμθ. ἄριστον μὲν ὃν καὶ τοῦτο τὸ τοῖς τῶν ὑγιαινόντων ὁμοιότατον. ὅσον δὲ τοιοῦτον, ἢ ἁπλῶς ἄπεπτόν ὄσιν, ἢ πῶς τότε χρὴ ὀλέθεί ου. ἄπεπτον δὲ καὶ πεπεμμένον, ὀνομάτι μὲν ᾧ, ὥσπερ οὖν καὶ ἡ χρ] γράφει. πάμπολυ δὲ ἐν ἡ μᾶλλον τε καὶ ἧττον ἀλλήλων διαφόρεσιν. ὁρᾶς ὃν καὶ τοῦτο πειραθῶμεν ὑπὸθεῖναι ὑμῖν; ἐφεξῆς, οἷς ἅπαν τὸ μέσον διακεκριθήσεται. τὸ μὲν δὴ κάλλιστα πεπεμμένον ἐν τοῖς ἀκριβῶς ὑγιαίνουσι σωπεῖσθαι πεφύκει. τοιοῦτον δ' ὄσιν, ὑπόπυῤῥόν τε ἅμα καὶ ὑπόξανθον, ἢ πλέον γε ὑπόπυῤῥον, ἢ ὑπόξανθον. δύνᾶς δὲ ὅσον ℭ πάχος ἔχει συμμέτρως. τὸ δ' ἦτοι λεπτότερον, ἢ παχύτερον αὐτοῦ, πέψιν ἐνδεᾶ σημαίνει. τὸ μὲν γὰρ, ὅπω κεχύμω). τὸ δ', ἔτι, τετάρακ). μάθοις δ' ἂν ἐκ τῶν ἀρκειμένων μὲν λεπτῶν τε καὶ καθαρῶν, μετὰ ταῦτα δ' ἤτοι μιαίνοντων ἀεὶ λεπτῶν, ἢ μετ' ὀλίγου ἀναθολουμένων, ὡς ἀμφοτέρα μὲν ἔν ἄπεπτα. διαφέρει δὲ, χρὴ τὸ μὲν, ὁκ ἐγχειρεῖσθαί πω πέπεσθαι. τὸ δ' ὅτι φυσώδη αὐτῷ πνεύματα ἀναμέμικται παραχὴ τῆς, οἷα καὶ τοῖς νέοις οἴνοις τοῖς ἔτι ζέουσι γίγνεται. ὅσης γὰρ τριτῆς διαφορᾶς τῶν ὄρων τῶν θολερῶν, ἢ γὰρ ὀργώδη τοιαῦτα καθίσταται μετ' ὀλίγου, ἢ μύνοι πολλαπλήσια μέ χρι παντὸς, ἢ καθαρὰ (ἢ ἐκείνη), μετὰ ταῦτα δ' ἀναθολοῦται. μοχθηρὸν μὲν, τὸ τρίτον μέρος τῶν ἐρημένων. ὠφελιμώτερα δὲ, τὸ πρῶτον. ἐν μέσῳ δ' ἀμφοῖν ὄσι, τὸ δεύτερον. τὸ μὲν γὰρ δύνᾶς καθισταμένου. ὀλίγου ἔτι ἡ ἀσωμάλου παραχῆς ἀκριβεῖσθαι δηλοῖ. τὸ δ' ἀεὶ διαμένον ὁμοίου, ἀκμάζειν ἔτι, ἐν ἐν τοῖς αἵμασι, σάλου ἐνδείκνυ). τὸ δ' ἔξω παραπόμενον, ἀρχεῖσθαι πέπεσθαι μέλλει, ὡς τ' ὀλίγως κάκιστον ὅσον. καὶ γὰρ καὶ χρόνῳ πλεῖστον δ'έοντα καὶ δυνάμεως ἰσχυρᾶς εἰς τὴν πέψιν. τὸ δ' ἐρόμενον μὲν θολερὸν. δύνᾶς δ' ὑποστάσιν ἔχον χρηστὴν, ὀκ εἰς μακρὰν περιθήσεσθαι δηλοῖ τὸ νόσημα, καὶ δι'ὃ ὅσον ὠφελιμώτερον. ἐν μέσῳ δ' ἀμφοῖν ὄσι, τὸ λοιπὸν καὶ πρό που. ἅτε γὰρ ἀκμαζούσης παραχῆς ἔκγονον ὑπάρχον ὅσον ἀρκλέπειν κακία τοῦ μέλλοσαν ἔτι τὴν παραχὴν ἐνδεικνυμένου, ζοῦ τὸν πλεονεκτεῖ τ' παρομοίου ἤδη λειπομένου. τὸ δίνωδες ἐχάτως ἄπεπτον, ὑπὲρ ἅπαντα τοῦτ' ὄσιν. εἴη δ' ἂν ὑδατῶδες ἀκριβῶς τὸ τοιοῦτον, ὅτ' ἤδη πεπέμενον, ὡς τὸ θολερὸν, ὅτε μέλλον, ὡς τὸ μετ' ὀλίγου ἀναθολούμενον. ἀλλ' οἷον ἀπεγνωσμένης ἡ πέψεως, σύμπτωμα. τὸ τοιοῦτον τοῦ φλεβώδους χρὼς ὑπάρχει πά-

θος, οἷον ἀκριβῶς ἀπεψία γαστρός. ὅταν δὲ ⸂τάχους διεξόδῳ⸃ ᾖ, καλεῖται μὲν ὑπὸ πάνυ ὕδερος εἰς ἀμίδα τὸ πάθημα, διαβήτλω δ' ὑπό τινων ἀγοργύστι. ἄλλος δέ τις παλαιὸς ἀνὴρ, εἰς ἕρα διάῤῥοιαν ὠνόμαζε. πολὺ μὲν δὴ τῷ ὀνομάτων, ἑτέρωθι σκοπεῖσθω. τὸ δ' ὂν πάθημα, τοιοῦτον ἔστιν, οἷον ὑγρὰ τῆς πολὺ γαστρὸς λεπτομερίᾳ νέκρωσις ὡς ἂν ἔκποδὼν ἀμφοτέρων τὴν διαφορὰν ἀλλοιωτικῆς τε ⸂καθεκτικῆς ὑπαρχούσης⸃. ἀλλὰ δῆλον μέν, ἀπέπτων ὄντων τῶν χείρων. ἐφεξῆς δ' αὐτῷ, τὸ ὑδατώδες, ὅσον μὴ ὧν ⸂ἦν⸃ μὴ περιέφθαι πρὸς πλῆσιον. ⸂ἦν δὲ μηδὲν ἄλλο σωμα⸃ πλὴν ὑδατώδες πάνυ, ⸂ὀλέθριον ἦν⸃ ον. ἐκεῖνο μὲν γὰρ ἡ ἀλλοιωτικῆς μόνον διαφορᾶς, ἀλλὰ ⸂καὶ καθεκτικῆς ἀῤῥωστίαν ἐχάτλω δηλοῖ. τοῦτο δὲ, καὶ ἑτέρας μόνης τῆς ἀλλοιωτικῆς. ὅσῳ δ' ἂν πλείους ὀντινοσοῦν χυμοὺς ὀργάνου γνόφ⸃ γειάς τε καὶ διαφορὰς ἐμποδίζωσιν, ἢ καὶ παντάπασιν ἀπόλοντες, τοσούτῳ χεῖρον ὂν τὸ νόσημα. διὰ ταῦτ' αὖ κρεῖττον μὲν, ἡ εἰς ἕρα διάῤῥοια, διῆκε γὰρ ἡ κοιλία. μοχθηρὸν δ' ἱκανῶς, ⸂τὸ λεπτὸν ὅτως καὶ ὀλιγον, οἷον περὶ κοι⸃ τὸ ὕδωρ. ἁπλῆ μὲν ἡ διάθεσις, ἀλλ' ἐχαζομένη ἀῤῥωστίας γνώρισμα. τούτῳ δ' ἐγγὺς ἔστιν, ἕτερον ἕρον ὂν πολλοῖς τῶν νόσων φαινόμενον, ὡς οἶνος δοκεῖν ἱκανῶς λευκοῦ ⸂τὸ λεπτὸν μεμιγμένου ἔχειν ἰδέαν⸃. ἡ χώρησις δ' αὖτ', ἐκ τοῦ πεπερασμένως λεπτοῦ, ⸂ὑδατώδες ἕρα βραχὺ ἰχῶρα λεπτὸν ἐκ τῆς πυῤῥοειδοῦς χολῆς ὑποδεδεγμένου⸃. ⸂ἦν δὲ⸃ ἐκ τοῦ ὑδατος ἐμβάλοις ὠχρὰς ὀλίγ⸃) ἢ αὐτῆς τῆς χολῆς, τοιοῦτόν τι φανεῖται. τοῦτο μὲν δὴ ἔγχυτάτω τοῦ παντελῶς ἀπεπτεῖσθαι. τὸ δ' ὑπωχρὸν, ἐφεξῆς τούτῳ. τὸ δ' ὠχρὸν, εἴκ μὲν ἂν ἠδὴ ὂν ⸂τὸ πυῤῥοειδὲς⸃ εἰ γὰρ εἰς ὕδωρ ἐμβάλλεις ἢ πυῤῥοειδὲς χρώματος ὀλίγ⸃), ἢ ὠχρὸν πλέον, ὁμοίον τι φανεῖται. ὡσπερεὶ δ' ἤδη ὂν τοῦ χρόας γένεσις. χρὴ δὲ αὐτὸ, καὶ ⸂ἦν⸃ πάλιν τοσοῦτον ἀρκεχωρηκέναι τοῦ ὑδατώδους εἰ μέλλοι περιέφθαι καλῶς, ὅλον τῷ χρώματι. τὸ δ' ἄριστον ἁπάντων τοῦ ἕρων, ⸂ὑπυῤῥοειδὲς ὄντι⸃ ⸂πρόδηλον. οἷον εἰ λάκκος ὀρύττοιτο θελήσεις, αἵματος ἐῤῥῶ⸃ χολῆς πυῤῥοειδοῦς, ὥσθ' ὁλόκληρος ὕδωρ. λόγῳ δ' ἐπεῖν, ὅτ' ἐγχωρεῖ τὸ ποσὸν τοῦ μίξεως, ἀλλ' ἢ πῦ ἄλλο χρὴ μαθεῖν, πόσον ἀρκεῖσον ἕρου, ἢ αὐτὸν ἐκ τῆς πείρας διαλαχθῶναι τοῦ τῆς φύσιν οὕρου τὸν ἰδιαίτατον, ἐπ' αὐτῷ τοῦ ὑγιαινόντων ὀῤθετάζοντα. πεπομένος γὰρ ἐπὶ τοῦ αἵματος ὅσον αὖ οὐρηθῇ, λείαν ⸂ὁμαλῶ⸃ ⸂λευκῶ⸃ ⸂ὑποσάσιν καὶ πολλῷ ποιεῖται. τελειωθέσης δὲ τῆς πέψεως, ὠθοῦνται μὲν αὐτῷ τὰ τοῦ χρώματος. ἐλαττον δ' ὑφίστατον. καὶ ἐὰν πλέονα χρόνον ὦσι πού πως ἀσιτοφυλάκτοις τὸν ἄνθρωπον, ὄψει πυῤῥότερον ἀεὶ καὶ μᾶλλον αὐτὸ γινόμενον. ἐλλείπουσ γ' δ' ἡ καὶ τοῖς τῆς φυσικῆς δυνάμεως ⸂ποιμνήμασι, ὅλον ἀμεῖρότερ⸃) ἐνδρμάνθη τῆς βοφῆς, ⸂ μάλιστα ἐὰν πίον εἴη καὶ γλυκὺ, χολὴ πικρὰ χρώμενον. ἐπεὶ δὲ ⸂ξανθὸν ὀνομάζουσιν ⸂πυῤῥαὶν⸃ ⸂ὠχραὶν⸃ τοιαύτην χολὴν, ⸂ μεστὰ πάντα ὄντα τὰ τῆς ἰατρῶν βιβλία. τὸ μὲν, ὅτως, τὸ δ' ἐκείνης μαλόντων. ἑνὸς ⸂ἑκάστου διαφορᾶς. ἄμεινον γὰρ⸃ δὲ πάλιν ὧδε ἔσεσθαι τὸν λόγον, ἵν' ἐπὶ⸃ τὰς ἀκριβεστέρου τοῖς λεγομένοις. ἐγχυτάτω τῆς φύσιν ὄντ⸃ τὸ πυῤῥοῦν χρῶμα ⸂ξανθὸν. διαφορᾷ δ' ἀλλήλων⸃ τὸ μὲν, λευκότερον ἐστίν. τὸ δὲ, σιλπνότερον. ⸂ἐν γὰρ δὴ⸃ ἡ πικρὰ χολὴ ποτὲ μὲν πυῤῥὰ φαίνε⸃) μᾶλλον. ποτὲ δ' ξανθή. πολλάκις, δ' ἂν σοι ⸂ὠχρὰ δόξειεν ἐστίν⸃. λευκοτέρα μὲν καὶ θολωδεστέρα γινομένη πυῤῥά. σιλβουσα δὲ καὶ καθαρωτέρα, ξανθή. τὸ γὰρ οἷον πυῤῥοειδὲς ἐλάμπουσαν, ξανθότερον ἀποργάζε⸃). ὅταν δ' δὴ τὸ πυῤῥοῦν, τοῦ ξανθοῦ λευκότερον, τοιοῦτον ἐκεῖνο, τὸ ὠχρὸν. ὅταν δ' αὖ πάλιν ἦ πον λευκὸν δὴ τὸ ξανθὸν, τοῦ πυῤῥοῦ, τοσοῦτον τοῦ ξανθοῦ, τὸ ὀῤυθρὸν. ὅθεν ⸂ἡ τοῦ αἵματος χρόα ποτὲ μὲν ξανθοτέρα. ποτὲ δ' ὀῤυθροτέρα φαίνεται. διὸ καὶ ⸂ὅτε ποτὲ μὲν ὀῤυθρὸν ὀνομάζουσι. ποτὲ δὲ, ξανθόν. οὐδ'⸃ ἐποτε μὲν τοι τὸ ξανθότατον αἷμα, τῆ αὐτῶν ἔχει χρόαν τῇ ξανθοτάτῃ χολῇ. ἀλλ' ἔστι ἐκείνη μὲν, ξανθοτέρα. τὸ δὲ αἷμα πάντως ὀῤυθρότερον. τὸ γὰρ ἀκριβῶς ξανθὸν αἷμα, μέσον ἀκριβοῦς αἵματος καὶ χολῆς δὴ τῶν κατὰ φύσιν ἐχόντων. ὥς τε ἑκάτερον αὐτῶν τὸν χυμὸν ποσόν τα, μὴ δὲ ποτε μὲν ἀκριβῶς γίνεσθαι ξανθὸν, ἑαυτοῦ μὲν τοι ξανθότερον. αὕτη μὲν δὴ ἡ διαφορὰ τοῦ συγκεχύσθαι τὰς προσηγορίας. ὅσον δ' ἐς τὴ χρείαν διαφορᾷ, ῥᾴδιον ἐξευρεῖν. ὅτι τῶν κατὰ φύσιν οὔρων ὅρος, ὁ τῆς ἀκριβοῦς τοῦ αἵματος πέψεως πρῶτος καιρὸς ὅδιν ἐν τοῖς ὑγιαίνουσιν ἄριστα σώμασι. ὁ δ' ⸂ὅτε θεασάμενος, εἶθ' οἷον ἰκανόνα τινὰ τῶν ἄλλων οὔρων ἑαυτῷ ποιησάμενος, ἐξευρήσεις ῥᾳδίως τὰς ἀλλοιώσεις αὐτοῦ διαθέσεις. εἰ μὲν γὰρ τὴν χρόαν ἀκριβῶς ὧδε φυλάττει, ⸂ὑποσάσιν τε καὶ λευκὴν καὶ λείαν καὶ ὁμαλὴν καὶ πολλὴν ποιεῖται⸃, πέψεως μὲν ἂν εἴη γε καὶ οὕτως ἀκριβοῦς γνώσισμα. πλέονα δὲ τὸν ὠμὸν ὀνομαζομένην χυμὸν, ἐκκαθαίρεσθαι δηλοῖ. διαπυΐσεις καὶ τοῖς παιδίοις σχεδὸν ἅπασι καὶ τῶν τελείων τοῖς ἀργῶς διαιτωμένοις. ἢ ἄλλως ἐμπιπλαμένοις. ἱκανὴν ⸂ὑποσάσιν ἴσχει τὸ οὖρα. πλέον γ' ἐν τούτοις ἅπασι, τὸ ἀκατέργαστόν τε καὶ ὠμὸν, τοῖς μὲν, διὰ τὴν ἀῤῥωστίαν. τοῖς δὲ, διὰ τὴν πλησμονὴν. τοῖς παιδίοις δὲ, καὶ διὰ τὴν πλησμονὴν, ἀδηλυφάγοι γὰρ μᾶλλον, ἀλλὰ καὶ διότι μία σχεδὸν γαστρὸς ὀργάνεια δυοῖν ἑτέραις ὀργανείαις ἱκανῶς ἐξαρκεῖν ἀδυνάτοις οὐδέποτε ἅμα καὶ θρέψαι. πρὶν οὖν ἀκριβῶς ἐν αὐτῇ πεφθῆναι τῇ βοφῇ, ἑλκὶ τὸ σῶμα. διὸ τοιοῦτον τὸν ὠμὸν ἀθροίζει χυμὸν. διαῤῥοὰς καὶ δυσεντερίας τε ⸂πλησμονὴς πυρέτησιν, ἢν σώζεσθαι μέλλωσι, ἐξ ἀνάγκης ὑφίστασθαι πλείστον. ἐμπαλιν δὲ τοῖς ἐξ ὀλιγοσίας ⸂πόνῳ πυῤῥὰ μὲν καὶ ὀλίγη καὶ χολώδη τὰ ἕρα, λύει⸃ γ' ἡ νόσος, ⸂πρὶν ὑποσιωθῆναι πολλάκις. ἀρκεῖ γ' ὧδε τούτων⸃ ⸂νεφέλη λευκὴ, καὶ ὀλίγα ὠρεμα χρυσοῦ. τοιοῦτον δ' ὄν, τὸ λευκὸν καὶ λεῖον⸃ ⸂ὁμαλόν. ⸃ γ' ὂν αὐτῷ τῷ ὑγιαινόντων τοῖς πονοῦσι πλέον καὶ ἧττον προσφορωτέροις σιτία, χολωδεστέρα τὰ ἕρα. διόπερ ὁ δὲ ἁπλῶς ὁ Ἱπποκράτης ἔψεξε τὸ πυῤῥοῦν, ἀλλ' ὅταν ἅμα ⸂τοιοῦτον ᾖ⸃, καὶ λεπτὸν ⸂ὑπάρχῃ. λέγει γ' δὲ ὧδε. ἐς ἂν δὲ πυῤῥοῦν εἴκ τὸ ὄρου ⸂ λεπτοῦ, ἄπεπτον σημαίνει τὸ νόσημα ἐστίν⸃. δῆλον δὲ ⸂ ὡς δὲ ὑφίστατ⸃ τοῖς τοιούτοις ὄροις. ὃ γ' ἐγχωρεῖ τὸ λεπτὸν ἱκανῶς, οὐ δὲ ἐπάμπολυ χρόνου ἀτρεμὲν ἀρκείοις, λαβεῖν τινὰ διάκεισιν. ὥστε τὸ μὲν ἐμφορομένῳ αὐτῷ παχύτερον ⸂ποσῆναι, τὸ λεπτότερον δὲ ὧν πολάσαι. μόνον γ' τοῦ παχύτητα τινὰ λεκτημένου τοιοῦτον πάθημα. ὃ μὲν οὐδὲ ἐν συμμέτρως ἔχῃ παχὺ ἢ τινὰ βραχεῖαν ⸂ὑποσάσιν ἔχον, ὅτε πεπᾶναι. εἰ γ' ἦσι λειμνώδεις, ἢ πεπαλώδεις, ἢ πιτυρώδεις, ἢ μελαίνας, ἢ χλωρὰς, ἢ πελιδνὰς, ἢ ὀυσώδεις ⸂ποσάσ⸃ ἔχοι πῶς ⸂ἦ καὶ παῦ τὸ τοιοῦτον ἄπεπτον εἶν⸃, ἢ ἄλλως ὀλέθριον ⸂ὑπάρχει. αἱ μὲν γ' λειμνώδεις ὀυοῖν εἰσὶ διαθέσεων γνωρίσματα, σωτηρίως ἀθροομορρὸς, ⸃ θρμασίας ἰκανῶς ἐκφευγόσης τὸ αἷμα. αἱ δὲ πεπαλώδεις, αὐτῷ τῷ ἀχγείων εἰσὶ τὰ ὑδροποιὰς μόρια πάντ⸃ δ' ἡ πᾶν ἀναλυομένων τε ⸃ σωτηριωμένων, ὡσαύτ⸃ δὲ, ἢ αἱ πιτυρώδεις, πλὴν ὅσον ἀῤῥοτα⸃

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 404 sur 494

μὴν αὖ τοῦτο τὴ σμικρότητι. πλατύτερα δὲ καὶ λεπτότερα τούτων, ἃ περιαλώδεις. μέλαινα δ' ὑπὸ τῆς ἡ θερμασίαν ἀκρατον τὴ πυρώδη σημαίνουσιν, ἢ νέκρωσιν ἐκ καταψύξεως ἰσχυρᾶς. οὕτω γὰρ δὴ φαίνεται καὶ τὰ κατὰ ἡμᾶς μόρια μελαινόμενα, τὰ μὲν ὑπορθερμανθέντα καθάπερ τοῖς ἐλαιοθρυοῦσι. τὰ δ' ἐκάτερα ψυχθέντα καὶ οἷον νεκρωθέντα καθάπερ τοῖς τε πρεσβυτέροις καὶ τοῖς ἄλλοις ὁπωσοῦν ἰσχυρῶς ψυχθεῖσι. καὶ γὰρ οὖν καὶ αὖ τῷ ὅλῳ τῷ οὔρῳ ἡ μέλαινα χρόα, καὶ προσέτι τῶν φαιωρουμένων αὐτοῖς, ἢ ἐποχουμένων νεφελῶν, εἰς τὰς αὐτὰς αἰτίας ἀνάγεται, θερμασίαν ἄμετρον, ἢ νέκρωσιν ἐκ καταψύξεως ἰσχυρᾶς. κάκιστον μὴ δὴ σύμπαν τὸ οὖρον μελανθὲν, ὡς τε εὐθέως οἷόν τε σωθέντα τὸ τοιοῦτον οὐρησάντων. ἧττον δ' ὀλέθριον ἡ ὑπόστασις αὐτοῦ μόνη μελανθεῖσα. τούτων δὲ δεύτερον ἦν, φαιώρημα μέλαν. ἔτι δ' ἧττον, ἡ νεφέλη. τὸ δ' αὖ χλωρὸν χρῶμα ἧττον τοῦ ὠχροῦ τὸ μέλαν ὁρῶν γίνεται, καὶ ἔστιν ὥσπερ οἷον προοίμιον τοῦ μέλανος. εἰ γὰρ ἐκκαύθοιεν εἰς τὸ νόσημα καὶ τοῖς ἐμέτοις καὶ τοῖς διαχωρήμασι, καὶ τοῖς οὔροις τοῖς χλωροῖς, ἐφεξῆς ὀφθήσονται τὰ μέλανα. πελιδνὸν δὲ χρῶμα, μόνης ψύξεως, ἔκγονον. ἡ δ' αὖ δυσώδης ὀσμὴ σήψεως ἴδιον. ἔστι οἷον ἔλαιον ὀρεῖτε, σωτηρίας γνώρισμα. τὰ μὲν δὴ τοιαῦτα τῷ ὄρῳ μοχθηρά. τὰ δ' οὐρικὰ τε ἅμα καὶ ἤπια τὰς ὑποστάσεις λύκας καὶ λείας καὶ ὁμαλὰς ἢ νεφέλας τινὰς ὁμοίως, ἢ φαιωρήματα ποιούμενα πάντων ὄρῳ ὅτι τὰ χρηστότατα. μάλιστα μὲν, ὧν ἡ ὑπόστασις εἴη τοιάδε. διδυτέρα δὲ ὧν φαιωρήματα. τρίτα δ' ὧν αἱ νεφέλαι. ταῦτα μὲν δὴ τὰ ἐπὶ πέψεως ὅτι γνωρίσματα. τὰ δ' ἄλλα σύμπαντα, τὰ μὲν, ἀπεψίας, τὰ δ' ὀλέθρου. τὸ μὲν γὰρ λιπαρὸν καὶ τὸ λεπτὸν καὶ τὸ θολερόν, ἀπεψίας. τὸ δ' αὖ λιγνυώδες, καὶ τὸ πεταλῶδες. καὶ τὸ πιτυρῶδες. καὶ τὸ μέλαν. καὶ τὸ χλωρόν. καὶ τὸ πελιδνόν. καὶ τὸ ἐλαιῶδες. καὶ τὸ δυσῶδες, ὀλέθρου. τὸ δὲ ὑποπυῤῥὸν τε καὶ ὑποξανθὸν ἔτι καὶ λεπτόν. ἢ μὲν λεπτὸν, ἄπεπτον. ἢ δὲ τὴ χρόᾳ τοιοῦτον, ἤδη πεπεπται. μέζον δ' ὅτι τῷ ἀκριβῶς ἀπεπτῶν τε καὶ πεπεμμένων, ὥσπερ δὴ καὶ οἷς λύκα μὲν φαιωρήματα καὶ λεῖα. διεφασμένα δὲ καὶ μὴ σωεχῆ, ὥστε μὴ δεῖ καὶ ταῦς ὑποστάσεσι θεωρεῖν, εἰ μὴ λύκη καὶ ἡ λεῖαι μόνον, ἀλλὰ καὶ εἰ παντοίως ὁμαλαὶ τῷ τε μὴ διεφασμένα κατά τι, καὶ ὅλως δὲ πάντως γίνεσθαι τὸ χρόνου τοιαῦται. εἰ γὰρ φαλλὸς οὐρεῖτο λαθραῖα τοῖς ὑφισαμένοις, ἡμιπέπτου νοσήμασι γνωρίσματα. περὶ τε δὴ τούτων ἀπαίτησον ὁ θαυμάσιος Ἱπποκράτης πρῶτος, ὧν ἴσμεν, ἀπεφήνατο κάλλιστα. καὶ ὡς τοῖς μὲν ἀνδράσι καὶ ταῖς γυναιξὶ τὰ μέλανα τῷ οὔρῳ, εἰκὸς κάκιστα. τοῖς δ' αὖ παιδίοις, τὰ ὑδατώδεστα. τοῖς μὲν γὰ παιδίοις, σωφθέστερα τὰ παχύτερα. τοῖς δ' αὖ τελείοις, τὰ πυῤῥότερα. τὸ δ' φαυλότερον ἀεὶ τοῖς οἰκείοις ὀλεθριον. ἀλλὰ μὴ ποθὲ τῷ ὑποῤῥύθρῳ ὄρῳ, δύθυς δὲ καὶ τῇ ὑποστάσει ὑποῤῥυθρόν τε καὶ λείαν ἐχόντων, ὀρθῶς ἔπτω ὡς σωτηρία μὲν ἱκανῶς ὄδε. χρονιώτερα δὲ, τῷ ἀρτίως ὀνομασθέντων ἡμιπέπτων. ἅμαθες γὰρ ὀῤῥὸς ὧν χρώζει τὰ τοιαῦτα. χρὴ δὲ οὐ τοῦτο μόνον, ἀλλὰ μὴ δὲ πυῤῥὰς τι μεμίχθαι χολῆς. εἰ δ' οὕτως ἔσι καὶ τὸ κατὰ φύσιν ἀσθενὲς θερμὸν, ὡς μήτε τῇ ξανθῇ χολῇ χρῆναι νοσῆ, μήθ' ἅμα πεπομένων ἀκριβῶς, ἀλλ' ἔτ' ὀῤῥώδη τε καὶ ὑγρὸν, ὅτι μὲν εἰς πέψιν αὐτοῦ χρόνου δεῖ, πρόδηλον. ὅτι δ' ἀκίνδυνος ἡ διάθεσις, ἡ δὲ ὕλης φύσις) φύσει. οὔτε λεπτὴ καὶ ὑδατώδης, ὅτε μὴ παχεῖα τελέως, ἀλλ' οὔτε δριμεῖα τὰς, ἢ στυπτικὴ. χρηστὴ δ' ὅλα καὶ δὴ τοῦ ἅματος ἰδέας ἐγγύς. ἀλλ' ἐπεὶ καὶ ποθὲ τὸ οὖρον ὅλον εἰς τὰ παρόντα χρήσιμον εἰρῆσθαι πᾶν, ἐφεξῆς ἂν εἴη λέγειν ὅπερ ὑποκρόμεθα προγνωσιν ἀκριβῆ καὶ τῷ ἄλλῳ τῆς νόσου καιρῷ. εἰ μὲν δὴ τοιοῦτόν τι σημεῖον ἦν, ἢ καὶ πλειόνων σημείων ἄθροισμα εἴχομεν τῷ μέλλοντος ἔσεσθαι βεβαίως δηλωτικὸν, ὅτ' ἂν αὐτὸς ὁ Ἱπποκράτης εἴρηκε μακρῷ τῷ πλῶν, οὐτ' ἂν οἱ νῦν ἐθάμαζον, εἰ δυνατὸν ὅτι εἰς πρόγνωσιν ἀκριβῆ τὰ τοιαῦτα ἔωθ' ἥκειν. ἐπεὶ δ' ὅτε σημείου οὐδ' ἦν ὅτως πιστὸν ὡς ἀκριβῶς ἐνδείξασθαι τὸ μέλλοντα χρόνου ἑκάστου τὸ καιρῷ, ἀλλ' οὐδὲ ἦν σωφρονικὸς τινὰς ἀλλήλοις ὧν πλεκόμενα τὰ σημεῖα τῇ πείρᾳ μόνῃ κεῖθηναι δυνάμενα, παμπόλλαι γὰρ ἂν οὕτως ἀεὶ σωφρονικὰ χρήσονται τὸ πλῆθος ὡς μήτε ἀριθμῆσαι τινὰ αὐτὰς, μήτε τηρῆσαι, μήτε μνημονεῦσαι δυνάσθαι, δεῖ ὅτου ἀναγκαῖον ἑκάστου σημείου τῷ φύσιν ἀκριβῶς ὧν σκέψασθαι; δεῖ μέλλοντι προγνώσεσθαι ἀκριβῶς, ἵν' ἐκ τ' δυνάμεως ἑκάστου τῷ προγνωσικὸν ἢ ποιόμενος. ὁ γὰρ δὴ τὰ γε πλείω πάντως, ἰσχυρότερα τ' ἐλαττόνων. ᾧ γὰρ ἥκιστα σημεῖον ἰσχυρὸν πιστότερον γίνεται πολλῷ ἀδηλῶν. τοῦτ' αὖ ὁ θαυμάσιος Ἱπποκράτης ἐλεγεν, ᾧ τῷ προγνωσικῷ. τὰ σημεῖα δεῖν ἐκμανθάνοντα πάντα, κείνου ἐκλογιζομένῳ τὰς δυνάμεις αὐτ' πρὸς ἀλλήλας, ὡσ' δύλοσως ἢ τῷ διδασκαλίαν αὐτ' ἐποίησε ἧττ τὰς δυνάμεις. δὴ ἁπλῶς ἐφεξῆς ἀγαθὰ σημεῖα καταλέξας, ἔτ' αὖθις τὰ κακά. προσεπισημηνάμενος δ' ἐν τοῖς ὀνόμασιν, ἑκάστου τῷ φύσιν ὀλεθρίου τε καὶ δεινὸν ὀνομάζων, καὶ δεινότερον, δεινότατον, ἧττον δεινὸν, ἢ μᾶλλον δεινόν. ὅτω δὲ καὶ πονηρὸν πονηρότερον καὶ πονηρότατον θανατῶδες γε νὴ δὴ καὶ κακὸν ἁπλῶς. ἐνίοτε δὲ καὶ τὸ κάρτα προσγράφει καθ' ἑκάτερον τῶν σημείων τὰ γένη. τά τε νῦν εἰρημένα τὰ μοχθηρὰ, τὰ χρηστὰ δηλωτικὰ. καὶ γὰρ δὴ καὶ κατ' ἐκεῖνα τὸ μὲν, ἄριστον λέγει. τὸ δὲ, ἀγαθὸν ἁπλῶς. τὸ δὲ, μᾶλλον τε καὶ ἧττον. τοιοῦτον δέ τι καὶ τὸ κάρτα μεγάλῳ ἔχει δυνάμει εἰς σωτηρίαν φησίν. ἐνίοτε δ' οὐδ' ἐν τούτῳ προδηλοῖ, ὅτι χρόνου σημεῖον ἔστι καὶ μακρᾶς λύσεως ἐμνημόνευσε, ἡμῖν ὡς οἶμαι καταλιπὼν λογίζεσθαι ποθὲ τῷ τοιούτων ἁπάντων. ἃς οὔτε πονηρὰ τὸ σύμπαν, οὔτ' ἀκίνδυνα τελέως ὄδε. ἀλλὰ σὺν μὲν ἰσχυρᾷ τῇ δυνάμει σωτηρία σὺν ἀδηλῇ δὲ, κινδυνώδη. ταῦτα οὐκ ἀναγνῶναι χρὴ μόνον ἐκ τῶν Ἱπποκράτους συγγραμμάτων, ἀλλὰ καὶ μνημονεῦσαι, καὶ παραφυλάξαι πολλάκις ὧδι τῶν ἀδηλουμένων ἵν' ἐκ τ' σωεχῶς ἐωρακέναι τῷ ἀκριβῆ τῆς δυνάμεως αὐτῶν ἔχωμεν διάγνωσιν. ἀναπεμπάζεσθαι δὲ πρὸς ἑαυτοὺς ἀεὶ καὶ σκοπεῖν τινὰ μὲν, ἀρίσα σημεῖα. τινὰ δὲ, χείρισα. τινὰ δ' ἐν ᾧ μεταξὺ τούτων ὄδε. οἷον βαθμοὺς τινὰς ἐχοντα. τὰ μὲν ἐγγὺς τοῖς ἀρίστοις. τὰ δ' ἐγγὺς τοῖς χειρίστοις. καὶ τινὰ μὲν, ἧττον. τινὰ δὲ, μᾶλλον. ὧδι τῷ φαλλὸς εὑρήσθαι ἐγγὺς τοῦ πόῤῥω τούτων ὄδε. τινα δ' ἀκριβῶς μέσα θατέρου ὄδε, ἀγαθῶν τε καὶ κακῶν σημείων. ἐπὶ τ' ἐφεξῆς σκοπεῖσθαι. τινα μὲν, ἀεὶ κακά. τινα δὲ, δὴ παντὸς ἀγαθά. τινα δὲ τοῖς καιροῖς ἐναλλάττεται ὅλης τῆς νόσου. ποτὲ μὴ, ἀγαθά. ποτὲ δὲ, κακὰ τοῦτα γινόμενα. καὶ ποτὲ μὲν ἄπισα. ποτὲ δὲ πιστά. ἡ γὰρ δὴ ὧδε πῶς Ἱπποκράτους εἰρηται θαυμασῶς. ὅτι τοῖς μὴ κατὰ λόγον κομιζουσιν οὐ δεῖ πιστεύειν, οὐ δὲ φοβεῖσθαι λίαν

θαι λίαν τὰ μοχθηρὰ γινόμενα παραλόγως. ὅπερ εἰ μὴ γινώσκει τις, οὐδ' ὅστις τ' ἔσται προγνῶναι σαφῶς. ἀλλ' ἔνιοτε μὲν ἐνεκυήσας πάνυ τὴν εἰσεως, οὐδ' ἂν ἰδιώτου φαίνοιτο διαφέρων, ἀλλὰ ταράξοιτο τε ἅμα καὶ φοβοῖτο πρὸς τὸ μέλλοντος. ἔνιοτε δ' ἂν οἰηθεὶς ἀπηλλάχθαι τὴν νόσου τ' κάμνοντα, κἄπειτα συγχωρήσας ἀδεῶς διαιτᾶσθαι, μεγάλη βλάβην ἐργάσαιτο. διαπαντὸς δ' ἂν κακῶς διαιτῶν, μὴ προγινώσκων τὴν ἐσομένην ἀκμὴν. εἰ μὴ γὰρ πρὸς τούτοις ἀφορᾷ τὰς ὕδρας ἐξ ἀρχῆς διατάσει τὸν τῆς διαίτης τρόπον, οὐκ ἔστιν ὅπως οὐ μεγάλη βλάβην ἐργάσεται τὸ κάμνοντα. τοῦτ' ὂν πάνυ λέγομεν ἡμεῖς ὡς προσθετέον διαλεγόμενοι τῷ γένει ἑκάστου. καὶ πρῶτον γε τῶν σημείων ἁπάντων ὡς ἔστι τριῶν τὴν διαφορὰν, διελθόντες, ἔπειτα δ' ἑκάστου τὰς δυνάμεις. εἶθ' ὡς ἂν τις μάλιστα προγινώσκοι σὺν καιροῖς τῶν νοσημάτων. ἡ μὲν δὴ τριῶν φύσις ἁπάντων τῶν σημείων ὁποῖα τὶς ὄντα, εἴρηται μὴ καὶ πρόσθεν, ἀλλ' οὐδὲν χεῖρον ἀναμνῆσαι καὶ νῦν. ὡς τὰ μὲν, ψεύδους τε καὶ ἀπεψίας ὄντα. τὰ δ' ὀλέθρου καὶ σωτηρίας ἐνδεικτικά. ταυτὶ μὲν δὴ τὰ δύο γένη. τρίτον δ' ὧδε τούτοις ἄλλο γένος ἀνακείμενον ταῖς κρίσεσι τῶν σημείων. ἀπεψίας μὲν δὴ καὶ ψεύδους γνωρίσματα διαχωρήματά γε καὶ πτύσματα, καὶ ὅσα πέπεσθαι χρή. τὰ δ' ὀλέθρου καὶ σωτηρίας ἐνδεικτικὰ σημεῖα, τά τε σὺν αὐτοῖς ὄντα ἐκκενούμενα, καὶ τὰ καθ' ὅλον τὸ σῶμα φαινόμενα. πολὺ δὲ πλεῖον ἐν τῷ προγνωστικῷ, δι' ἣν ὁ Ἱπποκράτης. ἐς γε μὲν τὰς κρίσεις, συνεισφέρει μέν τινα καὶ τούτων. οὐ μὲν ἀλλ' ἴδιόν τι γένος αὐτῶν ὄντα ἐξαιρετέον, ὃ μικρὸν ὕστερον ἅπαν εἰρήσεται. τὰ μὲν δὴ τῆς ἀπεψίας τε καὶ πέψεως σημεῖα, βεβαίαν ἀεὶ τὴν οἰκείαν ἔχει δύναμιν. ἄν τ' ὀλίγοις ἐν τῇ πρώτῃ τῶν μερῶν, ἄν τε καὶ μετ' αὐτὴν ὑφαίνηται. τὰ μὲν τοῦ τρόπου τῶν νοσημάτων, τριχῶς διήκειν. τὰ μὲν, ὡς καὶ πρόσθεν ἐλέγετο τοῖς οὖρόις τε καὶ διαχωρήμασι καὶ πτύελοις ἐμφαινόμενα. τὰ δὲ ἐν ταῖς διαθέσεσιν ὅλου τοῦ σώματος εὐρισκόμενα. τὰ δ' ἐν ταῖς φυσικαῖς τε καὶ ψυχικαῖς ἐνεργείαις, ἐμφαινόμενα. τοῦτο δ' οὐκ ἐπὶ σύμπαντα πίστα κατὰ πάντας τῶν νοσημάτων σὺν καιροῦς. ἀλλ' ἐφεξῆς αὐτὰ διαιρήσομεν. τὰ δὲ λείσιμα συμπτώματα, διῃρῆσθαι καὶ τούτων φύσιν ἥν τε ἀστίον τὲ ἅμα καὶ ὡς σημείων, ἥν τε ὡς σημείων μόνον, ἄπιστόν τε πᾶσα καὶ ταναντία σημαίνοντα τὴν δόξαν, ἣν σὺν διαφέροντας καιροὺς τῶν νοσημάτων. ἐν τούτοις δὴ καὶ τὸ σύμπαν ὄγκου ἀγώνισμα τῆς πεπτώσεως. ἐν ἄλλῳ μὲν καιρῷ, καὶ κατ' ἄλλην διάθεσιν, ὄντα λείσιμα. κατ' ἄλλην δὲ τινὰ διάθεσιν ἢ καιρὸν τ' νοσε, συμπτώματα μὲν ἢ σημεῖα γίνεται μοχθηρὰ, λείσιμα δὲ, οὐδ' ὅλως ὄντα. εἴρηται δὲ πολλάκις τούτων καὶ πρὸς Ἱπποκράτους πολλάκις. ἀλλ' ἀρκεῖ καταγνῶναι τὸ πρῶτον ὑπομνῆσαι δὲ μιᾶς ῥήσεως, ἐν ᾗ δυοῖν ὁρῶν τὰ λείσιμα μὴ λείποντα. τὰ μὲν, θανατώδη. τὰ δὲ, δύσκριτα. τοῦτο δ' ὀκτὼ ἐπὶ τοῖς δέκα τὲ χυμοὺς καὶ λευκὴν καὶ λείαν καὶ ὁμαλὴν ὑποστάσιν ἔχον οὖρον, πέψεως σημεῖον. τὸ δὲ λεπτὸν τε ἅμα καὶ μὴ δὲ μίαν ὑποστάσιν ἔχον, ἀεὶ σημεῖον ἀπεψίας. καὶ τὸ μὲν δὴ πέψεως, ἀγαθὸν ἀεί. τὸ δὲ ἀπεψίας, οὐκ ἀγαθὸν ὄντα. εἴπερ μεμνήμεθα τῶν ἐμπροσθεν εἰρημένων. εἰ μὲν τοι λεφαλαλγίαν ἢ πταφροσύνην. ἢ σκοτοδινίαν. ἢ δυσπνοιαν. ἢ ἄλλην, ἢ λύμα θεάσῃ, βέβαιον δὲ ἐν ὧδε τούτοις, ὅτ' ἀγαθὸν, ὅτε καλὸν ἔχεις πτύελον. ἢν δὲ τ' αὐτὸ λόγον, δὲ' ἰσχνότητας. ἢ ἐμετος. ἢ κοιλίας. ἢ ὄρεξιν ἔκκρισιν πολλὴν. ἢ ἀμορβρατίαν ἐκ ῥινῶν ἢ ὑσερῶν ἢ ἀμορβροίδων. ἢ πτωτίδας. ἢ τ' ἄλλα ἀρκήματα. σύμπαντα γὰρ ταῦτα καὶ λείσιμα, ὁ δὲ λείσιμα γίνεται, ἢν διὰ βάρος, ἢ τὸ μὲν δ' ὅλως ποιῆσαι λείσιν, ἢ τὸ καλῶς ὀργάσαι. βαχήλη μὲν πόνος καὶ πρωτὰ φωὴ βάρος καὶ μασμαρυγὲς. καὶ σκοτόδινοι. καὶ λεφαλαλγίαι. καὶ δ' ἄκρυον πταρρέον ἀκόσιον. ὀξερυθρὸν τε τὸ πρόσωπον ἅμα τοῖς ὀφθαλμοῖς. ἢ τὸ κάτω χεῖλος σειόμενον. ἢ ἀγρυπνία τις. ἢ λῶμα, σημεῖα μόνον ὄντα ἐνίοτε λείσιμα. λαθάνει καὶ ἄδμα. καὶ ἄλυς τις. ἢ δύσπνοια. καὶ ὑποχόνδριον ἀναπεπωμένον). ἅσσα τε τῆς ἢ ναυτίας ἱκανὴ καὶ λαῦμα καὶ δίψος σφοδρόν. καὶ λαρδαλγία. καὶ τὸ φρέαρ μὴ δύνασθαι τὴν κατάκλισιν. καὶ τὸ παραπαίειν. καὶ βόαρ. γίνεται οὖν πάνυ καὶ τούτων πολλάκις ὑπογύου λείσεως σημεῖα. τὸ δ' ἕτερον γένος ὃ ὡς σημείων μόνον κείσιμον, ἀλλὰ καὶ ὡς ἀστίων. ἔστι δ' ἐμετοί τε καὶ διαχωρήσεις γαστρὸς, καὶ ὄρεξις πλῆθος, καὶ ἰσχνότητες, ἀμορβρατίαι τε καὶ πτωτίδες, καὶ ἀρκήμματα. συμβαίνει δὲ μητ' ἐπὶ τοῖς πρώτοις συμπτώμασι, ἃ δὴ καὶ σημεῖα μόνον ὄντα κείσεως, μήτ' ἐπὶ τοῖς δευτέροις, ἃ δὴ καὶ τὴν τῶν σημείων ἔχει δύναμιν, καὶ τὴν τῶν ἀστίων γε ἐξ ἀνάγκης γίνεσθαι κείσιν. ἕτερον δὲ γένος ὄντα σημείων τε ἅμα καὶ συμπτωμάτων, ὅτε λείσιμον ὀνομαζόμενον ὁ μὲν τε ὅλον δηλοῖ, μήτε ποίαν κείσιν, οὔθ' ὁμοίως πίστον ὅλον ὡς τὸ καὶ τὰς πέψεις, ὅτ' ἄπιστον τελέως ἅπαν, ἀλλ' ἔστιν εὑρεῖν ἐν αὐτοῖς ἔνια μὲν, ἀγαθὰ ὄντα πάντως. ἔνια δὲ, φαῦλα. τὸ δ' ὂν ὡς τὸ πολὺ τοιοῦτ' ἐστὶν, πάντ' ἔχει. τὸ μὲν ὂν ἐρρῶσθαί τε τὴν διάνοιαν καὶ εὖ ἔχειν πρὸς τὰς προσφορὰς, ἀγαθόν. ἀγαθὸν δὲ, καὶ ἡ εὔπνοια, καὶ ἡ εὐσφυξία, καὶ ἡ εὐφορία, καὶ τὸ τοῖς ὑγιαίνουσιν ὁμοιοτάτου πρόσωπον, εὐχρωμόν τε καὶ κατάκλισις, ὁμαλότης τε τοῦ σώματος σύμπαντος, ὅσά τε ἄλλα κατὰ τὸ προγνωστικὸν ὑφ' Ἱπποκράτους εἰρηται. κακὰ δὲ ταναντία τούτοις, τουτέστι δυσφορία, κακοσφυξία, δύσνοια, καὶ μᾶλλον ἢ ψυχροῦ τ' ὠδύματος ἐκπνεόμενον γινόμενον. καὶ τὰ ἄλλα ὅσα κατὰ τὸ προγνωστικὸν ὑφ' Ἱπποκράτους εἰρηται, διορίζοντος σαφῶς ἑκάστου σημείου τὴν δύναμιν. ὅσα μὲν γὰρ ἁπλῶς ἀγαθὰ καὶ δεινὰ καλεῖ, πλειστάκις δὲ τοιαῦτα. τὰ δ' ἀρίστα τε καὶ χείριστα πρὸς αὐτοῦ λεγόμενα, καὶ μάλιστ' ἐφ' ὧν προσίθησι τὸ μάρτυρα, τοιαύτην ἔχει δύναμιν ὡς ἤτοι διαπαντὸς ὧπι δηλοῦν, ἢ σπανίως ἐπὶ τὸ μὴ δηλῶσαι, τοιαύτης δ' ἡμῖν οὔσης διαφορᾶς ἐν τοῖς σημείοις, εἰ μὴ ἀδύνατον ὄντα διακρῖναι πότε τὰ λείσιμα σημεῖα σημαίνῃ κρίσιν, ἢ πότε τὰ λείποντα συμπτώματα κρίσιν ἀγαθὴν, ἢ καλῶ ὠφέλειαν, μᾶλλον μὲν ἂν Ἱπποκράτης ἔλεγε. τοῖσι μὴ κατὰ λόγον λογιζόμενοι, οὐ δεῖ πιστεύειν, ὁ δὲ φοβεῖσθαι λίαν τὰ μοχθηρὰ γινόμενα παραλόγως, ἡμεῖς μᾶλλον γνησόμεθα πραγματεύσασθαί τι πρὸς κρίσεων. εἰ δ' ὅτ' ἄλλο τι ἐν τῷ πάντων, οὐ δὲ τοῦτ' εἴρηκε πρὸς Ἱπποκράτους μᾶλλον, εἰ ἂν τι πάντως γνώσιμα πίστον, ὧν τὸ ἥν λόγον τε καὶ παρὰ λίγον, διορίζεται. τί δὲ τοῦτ' ὄφελος ἂν ἤκουσα παρὰ τῶν ὑπερφρονούντων τῆς παλαιᾶς ἰατρικῆς. ἡμεῖς μὲν γὰρ πεπείσμεθα τὸ πρὸς Ἱπποκράτους λεγόμενον, ἀληθὲς εἶναι πάντως, ὡς πεπασμοὶ ταχυτῆτα κρίσεως ἀσφαλείᾳ ὑγιεινῷ σημαίνουσιν. ὠμὰ δὲ, καὶ ἄπεπτα, καὶ εἰς κακὰς ἀποστάσιας τρεπόμενα, ἀκρισίας, ἢ πόνους ἰσχυροὺς, ἢ θανάτους, ἢ τῶν αὐτῶν ὑποφοράς. ὡς τε καὶ τὸν ἐν ἀρχῆς καιρὸν, οὐκ ἄλλῳ τι-

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 406 sur 494

νι λεγόμεν, ὡς ἐπὶ πρόδηλον ἔφαμεν. ἐκεῖνοι γ', οἱ δὲ ἡμῖν ἔδοξαν ἀρχῆς γνώρισμα, οὐχ ὅτι ἱκανόν ἐστι διακρίναι τὸ τελεσιουργὸν ὅλεθριος δυσφορεῖ τις, ἢ παραπαίει. ποτὲ δ' ἐγχύς ἐστι τοῦ λείπειν, ἀλλ' ὁμοίως τοῖς ἰδιώτας εἰσίν, ὅτι ἐς ὅτι τελευτήσει τὰ γινόμενα προγινώσκοντες, ὅθ' ὅτι χρὴ ποιεῖν ἀξιοῦντες, ἀλλὰ πόθεν μὴ τούτων ἐρήσεται; ἐπὶ πόλιν. πῶς δ' ἂν ἴδοις ἐκ τούτου μὴ πω παρόντων οἱ καθόλου καιροὶ τῆς νόσου, οἵους τ' εἴη προγινώσκειν αὐτοὺς τῇ χρείᾳ τῆς τέχνης συμφορώτατα, τοῦτ' ἤδη δείκνυμι. πρόκειται μὲν γὰρ δύθις ἀρχὴ τῆς πρώτης ἡμέρας εἰδέναι τὸ γε τοσοῦτον, ὡς ἤτοι ἐν τῇ πρώτῃ, ἢ τῇ δευτέρᾳ παρέσται λειφθῆσεται τὸ νόσημα. τὸ μὲν ἕνα τοσαρεσκαιδεκαταῖον, ἕνα εἰκοσαῖον, οὕτω δῆλον. ἀλλ' οὐδενὸς ἐκ τούτου μέγα τὸ φέρει διάφορος ἔοικε γίγνεσθαι, διαφάνειν εἰ τεταρταῖον, ἢ πεμπταῖον λείπειν μέλλοι, οὕτως αὐτὸ τῆς διαιτήσεως, ὡς εἰ μὴ τοσαρακοσταῖον, ἔμελλε λυθήσεσθαι. τοῦτο μὲν γὰρ ἐκάτερον ἄτοπον. ὃς τις ἰατρὸς ὁ προγινώσκειν τῇ πρώτῃ, ἢ τὸ πλέιστον γε τῇ δευτέρᾳ ἡμέρᾳ τὸ μὴ δυνάμενος ἄχρι τέρω φέρει πρώτης ἐκταθῆναι νόσημα ἑβδομάδος, μέγιστα σφάλοιτο ἂν ἐνίοις ἁμαρτάνειν. εἰ μὴ δέ ἄπαξ, ἢ δίς ποτε σφαλείη πρὸς τὸ τοιοῦτον, συγγνωστός. εἰ δ' ὅλῃ σὺν τέχνῃ προγνῶναι δύναιτο ἐν τῇ τρίτῃ τὸ μέλλον ἔσεσθαι τῆς ἀκμῆς τὸ νόσημος, ὁ δὲ σμικρόν ὅτου ἐπαίει τέχνης ἰατρικῆς. ἐγὼ γὰρ δὴ τοσοῦτον ἀρκέω τὸ μέλλον πᾶν ἄγνωστον ὑπολαμβάνειν, ὡς ἐς ὕστερον βεβαίαν γνῶσιν ἀνάγκη τὸ πείθομαι. τί γὰρ ἄν, εἴπερ δύθις τῇ πρώτην ἡμέραν δεῖν ἔχων σημεῖον κινδυνώδες, ἀλλὰ πρόσεστι σύμπαντα σωτήρια, πυρετῷ μὴ ὀξέως. δροίη δὲ δύσκολόν τε ἅμα εἶναι, καὶ συμμέτρως ταχύ, ἆρα ὃ προδήλον ἰατροῖς τοῖς ὀργοις τῆς τέχνης προσήκοντι τῇ πρώτην τετράδα, τὸ τοιοῦτον λειθήσεσθαι; καὶ μᾶλλον εἰ νεφέλη τις, ἢ γναιώρυμα χρησὸν αὐτῷ γένοιτο. καὶ πολὺ δὲ μᾶλλον, εἰ καὶ ὑπόστασις ἀγαθή, ἀλλὰ δὴ οὐχ, ἁπλῶς ὁπωσοῦν. οὐκ οὖν οὐδ' ἀσφαλές ἐστι σωτήριον αὐτό. φαίνεται γὰρ καὶ ἐπίσαθι τὰ ἀγαθὰ καὶ κακὰ σημεῖα τοῦ ἀκριβῶς αὐτὰ προγνωσόμενον. ὥσπερ δὲ εἰδὼς ταῦτα καὶ ὁ Ἱπποκράτης ἔλεγεν. οἵτε γὰρ δυνθέσεσι τῷ πυρετῷ. καὶ ὧδε σημείων ἀσφαλεστάτων γινόμενοι, τεταρταῖοι παύονται, ἢ πρόδηλον. οἵτε κακοηθέσεσι καὶ ὧδε σημείων δεινοτάτων γινόμενοι, τεταρταῖοι κτείνουσι, ἢ πρόδηλον. δύθεις μὲν εἶπεν, οὐκ ἀγνοίους τοῖς κακοηθεσι. ἀποσφιγγόμενος δὲ, ὡς οὐδὲ τοῖς τὴν τεταρτῖν ἡμέραν ὑποβαίνουσι. ἀλλ' οἱ μὴ, λύονται πάντως. οἱ δὲ, ἀναιροῦσι. ὡς οὖν ὁ πάντ' ἔχων ἀσφαλέστατα σημεῖα πυρετὸς ὀξὺς ἐν τῇ πρώτῃ πόλιδι τῇ τριτίμῳ ἡμέρᾳ ἴσχει τὴν λύσιν, οὕτως ὁ παρακείμενος αὐτῷ τῆς ἑβδόμης ἐν ἂν ἐκτόπῳ πόδαιη. τίς δ' ὅστις ἐστὶν, ἢ δηλονότι ᾧ πάντα οὐκ ὄντ' ἀσφαλέστατα; λέλεκται γὰρ οὖν ἤδη πρόδηλον ὡς ὁ ταυτὸν ὄντ' ὑποθετικῶς εἰπεῖν, ἢ ἁπλῶς ὁποιονοῦν. οὐκ οὖν οὐδ' ἀσφαλὲς τε καὶ ἀσφαλέστατον, οὐδὲ κακοήθες καὶ κακοηθέστατον, οὐδὲ λεπτὸν καὶ λεπτότατον ἴσον ἔχει τὴν δύναμιν. ἔστω δή τις δύθις ἀπὸ τῆς πρώτης ἡμέρας πυρετὸς ὀξύς, οὐκ ἄκρως μὴ ἁπλούστατός τε καὶ ὧδε σημείων ἀσφαλεστάτων. ἁπλοῦς μὲν τοι, ἢ ὧδε σημείων ἀσφαλῶν, οὗ γὰρ Ἱπποκράτης δύθη λαλεῖ, τοῦτον ἐγὼ ἁπλοῦν ὀνομάζω, σαφῶς εἰδὼς ἐγὼ φθόγγον τὴν ὁμωνυμίαν, ὃς ἐς τὴν δευτέραν τετράδα πεφθέγξεται. τὸ δ' ἕτερα κατὰ τὴν τεσσαρεσκαιδεκάτην ἡμέραν, ἢ τὴν ἕκτην, ἢ τὴν ἑβδόμην λειθήσεται, πρόδηλον τοῦ λόγου προειρήσεται. λοιπὰ τοῦτα δὲ καὶ ὁ λανθάνης τε καὶ ὧδε σημείων δεινῶν γινόμενος, καὶ γὰρ καὶ οὗτος ὅλον ἀπολείπεται τοῦ λανθανέστατον, ᾧ μετὰ σημείων δεινοτάτων γινόμενον, τοσοῦτον καὶ τὸν θάνατον ὠμότατον ποιήσει. εἰ δέ τις ἁπλοῦς τε καὶ ἁπλούστατος ᾧ κακοήθεις τε ᾧ κακοηθεστάτους πυρετοὺς ἀγνοεῖ διαγινώσκειν, οὔτ' εἰ καλῶς, οὔτ' εἰ μὴ καλῶς εἶπεν ἂν εἰδὼς αὐτῷ Ἱπποκράτης, οἷός τ' ἔσται ποτὲ τῇ πείρᾳ βασανίσαι. εἰ δὲ μηδὲ τὰς τῶν σημείων εἰδέαι δύναμεις, ἀλλ' ἁπλῶς οἴοιτο τὰ μὴ, ἀγαθά. τὰ δὲ κακὰ μόνον ὑπάρχειν αὐτῶν, ἔτι καὶ μᾶλλον ὡς ἐπωδήν γραός, ἀναγνώσεται τὰ περὶ Ἱπποκράτους γεγραμμένα. τοὺς μὲν δὴ τοιούτους, τῶν δὲ τῶν ὑπομνημάτων ἀπαλλάξεσθαι ἀξιῶ, τοῖς δὲ τὸ προγνωσικὸν Ἱπποκράτους ἀκριβῶς ἀναγνώσιν, ἐφεξῆς διαλέξομαι. κατὰ μὲν δὴ τὴν πρώτην ἡμέραν οὕτως δὲ ἀκόλουθον διαπαντὸς ὅλον τὸ ἀφ' ἡμέρας τε καὶ νυκτὸς χρόνον εἰς τὰς τεσσαρας ὧδε ταῖς εἴκοσι ὥραις τεμνόμενον, ὑδατώδες μὲν, ἀκριβῶς οὐρεῖσθαι. πυρετὸς δὲ, ἐστω βληχρὸς, οὗτος ὁ ἄνθρωπος εἰς μακρὸν ἐκταθήσεται χρόνον. ὁπόσον δέ τινα τούτων ἐν μὲν ταῖς πρώτας ἡμέρας οὔτε δυνατὸν γνῶναι, ὅτε εἰδέναι χρήσιμον. ὅ γ' ἕνεκα δεόμεθα δὴ τοιαύτης προγνώσεως, ἔχομεν ἤδη ὅστις τὸ δὴ διαίτης τὸ χρῆμα κατασπάσθαι πρόσφορον, δὴ ἀκμῆς μετὰ πολλὰς ἡμέρας ἑβδομάς. καθ' ἑκάστην μὲν τοι τετράδα παφυλάξεσθαι ἀκριβῶς τὰ σημεῖα, καὶ αὐτὸν τὸν τῆς ἀκμῆς χρόνον ἀκριβῶς διαγινώσκειν προγνῶναι. χρὴ γὰρ φησιν ἀπὸ τῆς πρώτης ἡμέρας ἀρθμεῖσθαι, καὶ καθ' ἑκάστην τετράδα προσιθμεῖν σκέπτεσθαι, καὶ οὐ λήσεις, ὅπου πρέψαι τὸ νόσημα. ταυτὶ μὲν δὴ καὶ τοῖς ἐφεξῆς ὧδε πλέον ἐργασόμεθα. πῶς δὲ τὸν τὸ πρώτου καιροῦ πρόγνωσιν, ὃν ἀρχὴν ὀνομάζουσιν εἰς ὅσον ἐκταθήσεται χρόνον, ἤδη μέγα τι κατὰ τὴν πρώτην ἡμέραν εἰδέναι λαμβανόμενον, ὅπερ ὧδε τῆς δευτέρας ἡμέρας, ἔτι σαφέστερον γένεσι διορίζεσθαι. μονότονον γὰρ ὁμοίως τὸ τε πυρετὸ, καὶ τὸν ὄρον, οὐ μόνον ὡς ὅπως ἐν ἀναβάσεως ἡ νόσος ὑπῆρξατο λέγειν ἔχομεν, ἀλλ' ὡς οὐδὲ θᾶττον ἄρξεται τῆς ἑβδόμης ἡμέρας. ἐμαθες γὰρ ὡς ἑκάστως ἄπεπτον ὑπάρχει τὸ ὑδατῶδες οὖρον. ὥστ' οὐ μόνον ἤδη πεπόνται διαγινώσκειν οἷόν τε τὸν τ' ἀρχῆς καιρὸν, ἀλλὰ πολλάκις εἰς ὅτι τελευτήσει. ὧδε μὲν δὴ τὸ ὅτως χρονίων, ἱκανός ὅτι ὁ καιρὸς τῆς ἀρχῆς μακρός. ὧδε δὲ τῶν κατοξέων, ἑκάστως σφοδρός. εἰ γὰρ δύθις ἐν τῇ πρώτῃ τῶν ἡμερῶν ἐν τοῖς οὖροις τι φαίνοιτο σημεῖον πεπέψεως, ἐλπίσθηκεν ἤδη οὐχ τῆς ἀρχῆς. ἆρ οὖν οὐδ' ἤρξατο οὐχ τὸ πεπάσθαι. ἢ οὐχ μὲν ἀδιάπτωτον. οὐ γὰρ ἐνδέχεται τι νόσημα τὴν ἰδίαν ἀκμὴν ἀρπλαβεῖν, ἄνευ τῆς ἀρχῆς τε καὶ τῆς ἀναβάσεως. ἑκάστως δὲ βραχὺς ἑκάστοτε ὁ χρόνος αὐτῶν γίνεται, πολλάκις ἐν τῇ πρώτῃ τῶν ἡμερῶν ἀκμάσαι τὴν νόσον. ὅτως οὖν ὀξείας ἀρχῆς, οὐ δὲ προγνῶναι δεῖ ζητεῖν τὸ τέλους, ἀλλ' ἀγαπᾶν εἰ παροῦσαν τε διαγινώσκειν τὶς δύναιτο, καὶ ὁπωσοῦν πρῶτον εἰς τὴν ἀνάβασιν μεταπίπτει σαφῶς γνωρίζειν. ἔστι δὲ κοινὴ τῶν τοιούτων ἀρχῶν τε καὶ ἀναβάσεων ἡ διάγνωσις, τοῖς τὸ πρώτου παροξυσμοῦ μέρεσιν. ἡ γὰρ αὐτὴ λακείνου ᾧ τ' σύμπαντος νοσήματος, ἀρχή τε ᾧ ἀνάβασις γίνεται, οὐ γὰρ δὴ κἀκεῖνος δύθις ἀπ' ἀκμῆς ἄρχεται. οὐχ γ' οὐ μόνον ὁ δίας οἶδεν, ἀλλ' οὐδ' ἐπινοῆσαι δύναται πυρετὸν ὀξὺν ὑπὸ τὴν πρώτην εἰσβολὴν ἀκμάζοντα συσβῆναι.

καθάπερ

καθάπερ ὑπὸ λιβὸς νοτίου πληχθέντος τ' ἀνθρώπου. πῶς οὖν ἐν τῇ πρώτῃ τῶν ἡμερῶν, ἀκμάζουσι γνωσθήσεται τὸ νόσιμα; ὡδὶ δ' ἄλλως, ἢ εἰ τὰ τῆς πέψεως σύνθυε ἔχει σημεῖα. παραπλήσιον γὰρ τί συμβαίνει κατὰ τὴν τῶν ὠμῶν χυμῶν πέψιν, οἷον πλαῦ τοῖς φλεγμαίνουσι μοσχείοις συμπίπτει. λέγει δέ που ὁ Ἱπποκράτης ὧδε. πρὸς μὲν τὰς ὑγιείας τὸ πύον οἱ πόνοι, ἢν οἱ πυρετοὶ συμβαίνωσι μᾶλλον, ἢ ὑγιομένῳ. ὥστε δῆλον ὅτι ἐν ἀρχῇ μὲν ἀπεπτήσασι φλεγμονῆς ἔτι ἀκμαίου πυρετὸν εἶναι, ἢ πόνον ἀπαντῆσαι, ἢ τὸν αὐτὸν τρόπον, οὐδ' ἂν ὑφίστηταί τι χρηστὸν ἐν τοῖς ὄροις ἀβεβαίως. νεφέλης μὲν τοι γε μόνης, ἢ τινῶν ἐναιωρημάτων ἄγαθῶν γινομένων, ὁ τῆς ἀκμῆς καιρὸς οὕτω πάρεσι. πολὺ δὲ μᾶλλον, ἐπειδὰν μηδὲν τούτων ᾖ, πλὴν εἰ μὴ πάνυ σφόδρα χολῶδες εἴη τὸ νόσημα, ὃς τις ἂν ἔν ἅπασι τοῖς ἐρυθροῖς πολλάκις ἤδη τῶν ἀῤῥώστων ἀκριβῶς τὸ νοῦν προσέσχε, ῥᾴδιον ἂν εὑρεῖν ὅτι ἂν ποτε λάβοι καιρὸς ὀφείς. ἀλλ' εἰ μὲν ὀξὺς εἴη, πρόσπτα τε ἂν αὐτὸ διαγινώσκει ἀκριβῶς ἢ πρὸ γινώσκειν τ' ἄν, ὅσον ὅταν ὑγιασθῇ. εἰ δὲ χρόνιος, ἐκ πολλοῦ μὴ σχάσαντι ἂν. προσίοντος δ' ἐγγυτέρω σαφέστερον ἐπιγινώσκοι. καθόλου γὰρ χρὴ τοῦτο γινώσκειν ὡς εἰ μή τι σαφὲς ὀφείη πέψεως γνώρισμα, τὸ ἀκμὴ τοῦ δὲ τῶν ἀρχὴ τὸ νοσήματος ἀπαρχή. ὁπόσον δὲν ἐπιλείπει τοῖς φλεγμοῖσιν εἰς τὸ σαφὲς ἐκεῖνο τῆς πέψεως γνώρισμα, πρός τε τοῦτο νοσήματος διανοήσεως καὶ φύσεως, ὥρας τε καὶ χώρας, καὶ ἡλικίας, ἢ διαφορᾶς αὐτοῦ τοῦ κάμνοντος ἐξευρήσεις. εἰ μὴ γ' τό τε νόσημα χρόνιον εἴη φύσει καθάπερ ἀμφημερινὸς εἰ τύχοι, καὶ φαίνοιτο βραδέως ὑπὸ τοῦ δὲ τοῦ κάμνοντος κινεῖσθαι, καὶ οἷον τύφεσθαι, καὶ καταπίνεσθαι, ἢ ἡ ὥρα τοῦ ἔτους εἴη χυμώδης, καὶ τὸ χωρίον ψυχρόν. ἢν δ' ἡλικία, καὶ ἡ φύσις τοῦ κάμνοντος ἢν τὸ ψυχρόσαρκον ῥέπει, πολλοῦ τοῦ μεταξὺ δέοντος χρόνου πρὸς τὸ σαφῶς σημείου γνῶσιν, οὗ ἅπαντα δεῖ ἀρχῆς ἀριθμητέον. ἔσω δὲ γ' ἂν χειμῶνος ἀφθάμενος ἀμφημερινὸς ἢ ὥστε ἔχειν, σώματι καθάπερ εἴρηται νῦν, ἅμα τοῖς ἀκριβῶς ἀπέπτοις καὶ ὑδατώδεσιν ὄροις, οὐ μόνον ἓξ καὶ τὰς ἑβδόμης ἡμέρας ἐντὸς, ἀλλ' οὐ δὲ δεῖ τεσσαρεσκαιδεκάτης δυνατόν τις ἔχειν σαφὲς σημεῖον πέψεως. ὅταν δὲ πρὸς ἀγορβύῳ, τὰ τε τῶν ἀμυδρῶν μεταξὺ, καὶ τὰ τῆς τελείας πέψεως. ἡ μὲν δὴ τελεία πέψις ὄψιν, ὅταν ἢ τοῖς οὔροις ὑφίστατό τι λεῖον καὶ ὁμαλὸν καὶ στιγμάς. ἡ δ' ἀμυδρὰ πέψις, ὅταν ᾖ ὑδατώδης ὄρος μέρους ὑπερχρον χρώματα. καὶ μὲν δὴ καὶ εἰ θολερὸν χρώτο καὶ μέλαν τοιοῦτον, καὶ τοῦτο ἀσαφοῦς τε ὄψιν καὶ ἀμυδρᾶς πέψεως γνώρισμα. καὶ τὸ πυῤῥὸν τε καὶ λεπτὸν, ἐκ ταυτὸ χρώτος ὄψιν. ἀλλ' οὐδ' ἢν τούτων τῶν ἀρχῶν πεπαῦθαι δεῖ λοιπόν. σαφέστερον γὰρ ἀεὶ τὰ τοιαῦτα δεῖται γνωρίσματος, ἤτοι νεφέλης λύσεως, ἢ ὑναιωρήματος ὁμαλοῦντος, καὶ στιγμὰς, καὶ λύσεως. καὶ μὲν δὴ καὶ ἡ ὀρυθρὰ νεφέλη, καὶ ἡ ὑπόστασις ἡ τοιάυτη. καὶ χωρὶς ὑποστάσεως δὲ, τὸ οὖρον οὖρον ἅμα ὂν συμμέτρως πάχει, πεπαῦθαι δηλοῖ τῶν ἀρχῶν. οὕτω δὲ καὶ τοῖς πολυπονουμένοις τε καὶ πλουσίοις πάθεσι, τὰ μὲν ἰδίως ὀνομαζόμενα πτύελα, ταῖς ἐν τοῖς οὔροις ὑποστάσεσι ἔοικε. τὸ δὲ μὴ δ' ὅλῃ ἀεροπτύειν μηδὲν, ἀλλὰ βύπτειν μόνον ξηρῶς, οἷον ἀπὸ τοῦ ἐν τοῖς ὄροις ὄψιν ἀπέπτου ἐχάστου, ὅπερ ὑδατώδες καλοῦμεν. εἰ δὲ ἐκ τοῦ μὴ δ' ὅλως πτύειν εἰς τὸ πτύειν μή, ἀλλ' ὑγρά τε καὶ τελέως ἄπεπτα μεταστάσι, δηλονότι ὡς ἀμυδρά τε καὶ ἀσαφῆς αὐτοῦ παντάπασιν ἡ τοιάυτη μεταβολή. ὅπως πεπαυμένου δὲ νοσήματος ὁ πρῶτος καιρὸς, ὃν ἀρχὴν ἐφάμεν ὀνομάζεσθαι. πότ' ἂν οὖν μὲν, πάσεται. μεταστήσει δὲ τελέως εἰς τὴν ἐπίδοσιν ἡ νόσος, ὅταν ἀρξηται πτύειν ὀλίγα πεπονα. τὸ δ' ἀπὸ τούτου σύμπαν ἄχρι δὲ ἀκμῆς ἀεὶ καὶ μᾶλλον αὐτὸ πλέων καὶ βελτίων καὶ εὐπεπέστερον ἀποπτύοντος. ὅταν δὲ ἀκριβῶς, ἢ πεπονά τε καὶ πολλὰ μὴ δυσχρόα ἀναπτύωμεν, τῆς ἀκμῆς ὁ καιρὸς. ὅταν δὲ ὁμοίως μὲν ἀκριβῶς πεπονά τε καὶ ἀλύπως ἀναγόμενα, μειοῦσι δὲ τὸ πλῆθος ἢ τῇ ὀδυνῇ μηκέτ' ᾖ, πεπαῦθαι χρὴ νομίζειν τῶν ἀκμῶν, παραλαμβάνει γὰρ ἡ παρακμή. ἐπιβώμεθα οὖν πάλιν ἀῤῥώστων τοῦ πλουσίους τινὸς ἐχόμενοι, οὔτ' ἀναπτύοντά τι καὶ οὐρῶντα λεπτὰ μὲν, ἀλλ' ὀλίγα. τῇ δὲ τῇ ἑνδεκάτῃ ἡμέραν ἀρχέσθω μὲν πτύειν, ὑγρὰ δὲ καὶ ἄπεπτα. ὅθεν ὅτι μὴ ἂν τις φαίη πρὸ τῆς ἑνδεκάτης ἡμέρας, ἐν ἄλλῳ τινὶ τοῦ νοσήματος ἐπὶ καιρῷ, πλὴν ἐν ἀρχῇ, παντὶ που δῆλον. ὥστε δὲ ἡ ἑνδεκάτης, ἴσως μὲν ἄνω δύσει μεταπεπτωκέναι σαφῶς, ἀλλ' οὐκ ὧδε ἔχει. ἡ γὰρ ἑνδεκάτη ἡ τεσσαρεσκαιδεκάτης ἐπὶ δηλος οὖσα τῇ τοῦ δυσπόρου καιροῦ τῆς νόσου σαφῆ καὶ βεβαίαν ἀρχὴ, ἐκείνῃ ἔξειν προδηλοῖ. παραφύλαξοις γ' οὖν αὐτὴν τῇ τεσσαρεσκαιδεκάτῃ, εἰ τοῖς ἑνδεκάτης προδηλωμένοις, ὁμολογεῖ. μὴ μετὰ ταύτην οὖθις, τῇ ἐπτακαιδεκάτῃ. ἐπεὶ καὶ ἥδε τῆς εἰκοσῆς ὄψιν ἐπίδηλος ὡς ἐν τοῖς πρὸ κειμένων ἔργῳ. φθὰν δὴ κατὰ ταύτην αὐτὴν πῆσαι, μικρὰ μὲν, πεπονα δὲ, ἢν τῇ εἰκοστῇ πάντα δυνατὸν ὄψιν τινὰ ὑγιεῖ λείπειν. οὐ μὴν τελέαν γε δὴ τῇ τοιαύτην αἰτίαν, ὅτι οὐ τῇ αὐτῇ ἔχουσι δύναμιν. οὔθ' ὧν τῶν ὑδατωδῶν ἀεὶ πρῶτα τῶν ὑσδρῶν, οὔθ' ἁπρῶτα κείσιμοι τῶν ὀξυσδρόων κείσιμοι. ἀλλ' ἰσχυρότερα μὲν ἁπρῶτα. χρονίζοντα δ' ἤδη τὸ νοσήματος, ἀδυνήσεσθαι γίνοντα. χρὴ τοίνυν ὧν προήκοντι τῷ νοσήματι καὶ μάλιστ' ὅταν ἱκανῶς ἄπεπτον ᾖ, μεγάλην γίνεσθαι μεταβολὴν, ἵν' ἀσφαλὴς ἐλπὶς ἢ κείσις. μεγάλη δ' ἡ τῆς μεταβολῆς, πέπονα τελέως οὐρῆσαί τε καὶ πῆσαι. τοιαῦτα δὲ οὐκ ἐνῆκεν τὰ κατὰ τὴν ἐπτακαιδεκάτην. ὥς τε ἐκ ἑνδεχέτ' ἢν τῇ εἰκοστὴν ἡμέραν ἐν πιθανῷ ἀῤῥώστου ἀπαλλαγῆναι τοῦ νοσήματος, ἢ καὶ κεῖθεν τελέως. ἀλλ' ἀρκεῖ μεταβολὴν τινὰ ἀξιόλογον γίνεσθαι. δυνήσεται γὰρ ἐν τινι τῶν ἐφεξῆς κείσιμον ἡ τελεία λύσις ἅπασι. ἆρ οὖν ἐπόθεσις μόνον ὄψιν ὁ λόγος, ἢ καὶ τοιοῦτος ὥσπερ ἀῤῥώστου ἐμοὶ μὲν δοκεῖ ταῦτ' ἔχειν ἅπαντα τε νῦν ἐρημία ὁ ἐν Ῥόδῳ Ἱπποκράτους γεγραμμένος ὄγδοος, ἀφ' ἧς λιμώδεις διατασάσεις. ἔχει δ' ἡ σύμπαλα ῥῆσις ὧδε, ἐν αὐδήρεις ἀναξίως ὃς διατρίβω πρὸς τὰς θρᾳκίας πύλας. πυρετὸς ὀξὺς ἔλαβε. πλευρὸν δεξιὸν ὀδυνῶν ξυνεχὴς. βὴξ ξηρὰ. ὀδυνᾶται τὰς πρώτας, διψώδης, ἀχρυπνος. ὄρα δ' οὖχροα, λεπτὰ, καὶ πολλὰ, ἔκτη πρὸ ἁλιερος. πῶς δὲ τὰ ὁρμάσματα, ὀδὲν ὑνεδίδοτο. ἑβδόμη ἐπίπονος. ὅτε γ' πυρετὸς ἐπέτεινεν. οἵ τε πόνοι ὀξυνεδίδοσαν. ἄῤῥητος τὲ ἦν ὀρθὴ ἀγκῶνα ἔτεμον. ἐῤῥύη πολλὺ οἷον ἔδη. ξυνέδωκαν οἱ πόνοι. ἀπὸ μὲν οὖ βῆχες ἀπὸ ξηρὰι, πρὸ ἑπτὰ. ὑνδεκάτη ξυνέδωκαν οἱ πυρετοὶ σμικρὰ πρὸ ἡ κεφαλὴ ἴδρωσε. βῆχες καὶ τὰ ἀπὸ πνεύμονος, ὑγρότερα. ἐπτακαιδεκάτη ἤρξατο μικρὰ πέπονα πτύειν, ἐκκρίδη. εἰκοστὴ ἴδρωσεν, ἀπύρετος ἐγένετο. μετὰ δὲ κρίσιν, ἐκκρίδη. διψώδης δὲ ἦν, καὶ τὰ ἀπὸ πνεύμονος, ὁ χρὼς

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 408 sur 494

» καὶ αἱ λαθάρσιες. ἑβδόμη ⟨ εἰκοστῇ, ὁ πυρετὸς ἀπέστρεψεν. ἔβρεξεν. ἀνήγαγε πέπονα πολλά. ὄρεων ὑπόστασις,
» πολλὴ καὶ λευκή. ἄδιψος ἐγένετο. σύντονος. τετάρτη ⟨ διακοσταῖος ἔδοξε διόλου, ἀπύρετος ἐκρίθη παντελῶς. τότε τ' ἄλ-
» λα λαθάπερ ὑπεθέμεθα ἡμεῖς φαίνεται γεγονότα, ⟨ τ' ὄρεων, εἰ ⟨ μὴ πολλάκις ὡς εἴωθεν ὤφθη τ' ἄλλων ἀῤῥώστων,
ἀλλὰ δίς γ' ἢν μνημονεύσας ἐν ἀρχῇ μοι, ὡς λεπτῶν. ὧδε δὲ τ' ἑβδόμης ⟨ εἰκοστῆς ἡμέρας, πεπεπτικὴ ὑπόστασις
πολλὴ λευκή, δίλυος δεῖν ἀκριβῶς πέπονα πότε πρῶτον αὐτὸν ὀρθῶσαι λέγων. διὰ τοῦτ' ἂν ὡς μὴ πρό-
θεσιν εἶπον, ὧδε μοι τ' εἰκοστῆς. ἐκείθεν τινὰ ἐλλιπῆ λείπειν. διόπερ καὶ τῶν ἐπτακαιδεκάτων ἤρξατο μικρὰ πέπονα
πέσσειν. ὁ μὲν τελειότατος ἦν ὁ κείσις ἐγένετο. διόπερ μὴ δὲ πέψις ἀκεῖθεν ὄρεων, ἢ πέσσειν. διὰ τοῦτ' ἂν ὀρθῶς. δίψος
δὲ ὧν ⟨ τ' ἀεὶ πονούμενος, ὁ χρῆσθαι αἱ λαθάρσιες. ἐνταῦθα δέ μοι πάλιν ἀναμνησθεὶς ὡς ὀρθῶς εἶρηκα). τὰ ἐγκα-
λυπτόμενα ἐνίοις νοσήμασι μετὰ λείσιν, ὑποστροφὰς εἴωθε ποιεῖν, τ' ἑβδόμης ⟨ εἰκοστῆς ἡμέρας τῶν δύο γενῶν
ἀνάγνωθι. τόνδε τὸν τρόπον ἔχοντα. ἑβδόμη ⟨ εἰκοστὴ ὁ πυρετὸς ἀπέστρεψεν, ἔβρεξεν. αὐτάγγε πέπονα πολλά. 10
ὄρεοις ὑπόστασις πολλὴ λευκή. ἄδιψος ἐγένετο. πεπεπτὼ μὲν ὡς ἐν τῷ μεταξὺ τοῖς μετὰ τῶν εἰκοσιν ἦτε δίψα
πρεμνῷ αὐτῷ. ⟨ τ' ἀεὶ πονούμενος ὁ χρῆσθαι αἱ λαθάρσιες ἦσαν, ἐφεξῆς φησι. ὡς ὧδε τ' ἑβδόμης ⟨ εἰκοστῆς ἡμέ-
ρας ὑποστρέψας, ἐπύρεξεν. ἄδιψος ἐγένετο. καὶ χρῆσθαι πίνειν ἤρξατο. καὶ τοῖς ὄρεοις ὑπόστασιν ἔχει πολλὴν, τὴν καὶ
λευκὴν. τοῦτ' ἂν δεῖν αὐτῷ (μὲν) τὸ προσθὲν ἐγένετο. ὡς ἐν τοῖς πυρετώδεσι νοσήμασι ὁμοίων τι συμπίπτει, τοῖς καὶ
τὰς ἐκπυΐσκομένας φλεγμονάς. ὡς μὲν ἐκεῖ καὶ τὰς ὑγιείας τ' πύα οἵ τε πόνοι ⟨ οἱ πυρετοὶ μάλιστα συμβαίνου-
σιν. ὅταν λάθωσθαι πεπεμμένων τ' οὖν πυρετὸς ὀργαζομένων χυμῶν. ὅταν γ' ἂν λάπτ' ἀναξίονος ὄσου ἐκ τ'
πρότερας λείσεως τ' ἐλλιπὲς ἀναλέπτετο αὖ, τοῦτ' αὖθις ζέσαν ἐν τῷ ⟨ πέψει καιρῷ, τ' πρὸ τ' λείσεως ἐγέν-
νησε πυρετὸν, ὅτι δὲ τ' ἐμφύτου θερμασίας ὀργαζομένης αὐτὸ, ⟨ οὐχὶ ⟨ πυρετικῆς, ἐκ ἦκιστα ⟨ ἡ τ' ἡμερῶν ἐνε
δείξατο φύσις. πρώτη μὲν μὲν ἡ ἐνδεκάτη χρησίς μοι, ἀλλ' ἀμυδρὰς ὑπῆρξαθ' πέψεις. εἶθ' ἡ ἐπτακαιδεκάτη, σα-
φέστερ) ὑπέδειξε σημεῖον πέψεως. εἶθ' ἡ εἰκοστὴ, κείσιν ἐλλιπῆ. μετὰ δὲ ταύτην, ἡ ἑβδόμη καὶ εἰκοστὴ τελείας πέ- 20
ψεις ἔλαβεν γνώσεισμα. διὰ τοῦτ' ἂν ὧν φέρων ὀρεῖ. τετάρτη ⟨ διακοσταῖος δὶς ὅλης, ἀπύρετος ἐγένετο, ἐκεί
θη παντελῶς. διὰ μὲν ὡς ἐν ταῖς ἑπτὰ ταῖς μετὰ τ' ἑβδόμην ⟨ εἰκοστὴν ἐπέφθη τε ἅμα ⟨ ἀρκείθη σύμπαντα
τὰ τ' νοσήματος ἄλλα, διὰ μὲν τ' ὄρεων, τὰ οὖν πυρετοῦ ὀργαζόμενα. διὰ δὲ τ' πέψεως, τὰ καὶ τ' θώρακα. με-
μνῆσθαι δὲ χρὴ τοῦ δὲ τοῦ λόγου πρός τε τὰ παρόντα, καὶ τὰ μέλλοντα λεχθήσεσθαι, καὶ τὰ τρία τοῦτα ἡ
γεῖσθαι ἀλλήλων διαφέροντα, τήν τε ἀμυδρὰν πέψιν, καὶ τὴν σαφῆ, καὶ τὴν τελείαν. ἀμυδρὰ μὲν γὰρ, ἡνί-
κὰ. σαφὴς δὲ κατὰ τὴν. ἰ ζ'. τελεία δὲ, κατὰ τὴν ζ'. καὶ εἰκοστὴν ἐγένετο, μεθ' ἣν ἐπὶ τὰς ἀπάσας
ἡμέρας, ἡ νόσος ἐλύθη, καὶ οὕτως ξύμπας ὁ καιρὸς, ἀκμὴ ἐγένετο, καθάπερ ἐν τοῖς ἐφεξῆς ἔτι σαφέστερον ὧδ-
δειχθήσεται, ὅτ' οὖν τὸ πῦελον, ὃ κατὰ τὴν ἑβδόμην καὶ εἰκοστὴν ἐφάνη. εἴπερ ἐφάνη κατὰ τὰς πρώτας ἡ-
μέρας τοῦ νοσήματος μετὰ τῆν τὴν χρῆσιν ὑπόστασιν ἐχόντων ὄρεων, ἐκ ἐνεδέχετο μὴ οὐ νῦν τὴν πρώτην ἑβδο
μάδα λειφθῆναι τὸ νόσημα. πρώτας δ' ἡμέρας δηλονότι τοῦ νοσήματος, εἶπον, ἃς ἡ πρώτη τέτρας διοείζει. νῦν 30
γὰρ καὶ τὴν ἀρχὴν τοῦ νοσήματος νῦν τὸ διὰ τριῶν σημαινόμενον, ἐν τούτῳ προγέγραφθαι ⟨ φημὶ καιρῷ πρόοδον
ἔλεγον. καὶ τοῦτ' ὀρθῶς τὸ μὲν τοῖς πλουσιωτικοῖς, πῦελον αὐτίκα δὴ ὧδε φαίνεται ἀρχομένου μὲν, βραχέως. πρω-
χθὲς γὰρ τῆς ἀρχῆς λεγομένης, κατ' ἐνα μὲν τρόπον τῆς πρώτης ἐσβολῆς, ⟨ ἁπλοῦς ἢ τῆς ἁπλατοῦς. καθ'
ἕτερον δὲ, τῆς εἰς τὴν τρίτην ἡμέραν ἐκτεταμένης, ὧν μόνων ὁ Θεσσαλὸς ὀνειρώτευε μοι δηκεῖ. ⟨ πῶς τύπτις
ἔτι, τῆς ὡς μέρος ὅλου τοῦ νοσήματος, ὧν τὰ τῆς σαφῶς πέψεως ὁρίζει σημεῖα. καὶ πρὸ πασῶν ὁ Ἱπποκράτης
ποιεῖται τὸν λόγον ὡς ἐκ τῶν προγεγραμμένων ὄψιν δηλον, ἐν τε τοῖς ἐφεξῆς ὑπομνήμασι φανερώτερον ὧδ-
δειχθήσεται. νυνὶ δὲ ὅτι τὴν κατὰ τὸ διὰ τριῶν σημαινόμενον ἀρχὴν ἐδήλωσεν, ὁπότε τοῖς πλουσιωτικοῖς τὸ
κατὰ τὴν ἀρχὴν ὠφαινόμενον πῦελον βραχέως ἔφησε, πρόδηλον οἶμαι γέγονε. πρὸ μὲν δὴ πύτου, καὶ
τοῖς ἐφεξῆς ἄδηλα διαρήσομαι. ὅπως δ' ἂν τις ἢ παρῆσαν ἤδη καὶ συμπεπληρωμένα τὴν ὡς μέρος ὅλου τοῦ νο-
σήματος ἀρχὴν διαγινώσκειν, ἢ μέλλουσαν ἔτι συμπληροῦσθαι προγινώσκειν δυνάμενος, σαφῶς μοι δοκῶ δεδείχθαι, 40
ἐν μὲν γὰρ συμπεπληρωμένης βεβαίου σημεῖον, ἡ σαφὴς πέψις ὄδε. τῆς μελλούσης δὲ, ἥτε τοῦ νοσήματος αὐτοῦ
φύσις, ἥθ' ὥρα τοῦ ἔτους, ἥθ' ἡλικία τοῦ λάμνοντος, ἐξ ὧν μέτρου δὲ καὶ τὸ χωρίον, ἐν ᾧ νοσεῖ, ⟨ ὁ τρόπος τῆς
προγεγραμμένης διαίτης, ὑγιαίνοντος ἔτι τοῦ λάμνοντος. εἰδικώτερα δὲ ἤδη γνωρίσματα τῆς μελλούσης ἔσε-
σθαι τελείας ⟨ πρότερα καιρῷ τῆς νόσου, τὰ ⟨ πέψεως ὄδε σημεῖα. ⟨ ὡς χρὴ ταῦτα προγινώσκειν ὁ πλείστα
μάλιστα γνώσεται, ῥᾳθήσεται μὲν ὧν μελέσθαι ἔτι καὶ διὰ τῶν ἑξῆς. ἐρήσεται δὲ καὶ πῶν, ὡς ὧν σκεπτέσθαι
χρὴ πόσον ἀπολέπεται τὰ πρόσθεν τῆς ἀπεψίας σημεῖα, τῶν ἐσομένων ἐν τῇ σαφεῖ πέψει, τίς τε τοῦ νοσήματος
ὁ τρόπος ὅτι τῆς λυσέως, τοῦτ' ἔστ' ὀξέως, εἴτε ἀργῶς, καὶ οἷον τυφόμενον λυσεῖται. χρησιμώτατον δ' ἐς
τοῦτο, μᾶλλον δὲ ⟨ ἀναγκαιότατον ὅτι ἀκριβῶς ἐπίσασθαι διαγινώσκειν, ὁπόσον ἀπολέπεταί τε κρ
πλεονεκτεῖ τά τε τῆς ἀπεψίας, καὶ τὰ ⟨ πέψεως σημεῖα. καὶ γὰρ καὶ τὰ ⟨ ἀπεψίας, οὐ σμικρὰν ἔχει πρὸς
ἄλληλα τὴν διαφοράν. καὶ τὰ ⟨ πέψεως, ἔτι δὴ μᾶλλον. εἰ μὲν δὴ τὰ τῆς παντελοῦς ἀπεψίας γνωρίσμα- 50
τα κρ τὴν πρώτην τετράδα παραμένῃ, μακρὸς ὁ ⟨ ἀρχῆς ἔσται ⟨ τοιούτῳ νοσήματι καιρός. εἰ δέ γε τὰ τῆς
ἀμυδρᾶς μετρίως ἐν αὐτῇ φανείη, μακρὸς μὲν ἔσι καὶ οὗτος, ἀλλ' οὐχ ὁμοίως ⟨ πρόοδον. εἰ δὲ βραχέα τὰ τῆς
ἀπεψίας εἴη σημεῖα, ⟨ τὸ μέλλον ἔσται ⟨ ἀρχῆς ὀλίγον. ὧν δὲ τόπος ἔτι, διακεῖνα χρὴ ποσιθῆναι τὰ πρὸς Ἱπ-
ποκράτους εἰρημένα, χρόνου πλείονος ὑπάρχειν ⟨ διακριτικὰ, πρὸ ὧν ὧδε πλέον ἐν τοῖς ἐφεξῆς ὁ λόγ⊖ ἡμῖν,
ἔσται. νυνὶ δὲ παραδείγματος ἕνεκα, τοῦδε τ' ἀφορισμοῦ μνημονεύσωμεν. οἱ ὑγροὶ ἰσθῶτες, σὼ μὲν ὀξὺ πυ-
ρετῷ, θάνατον. σὼ παχυτέρῳ δὲ, μῆκος νόσου σημαίνουσι. ἐὰν γὰρ ἐν ταῖς πρώταις ἡμέραις ἔτι τ' ⟨ ἀπε
ψίας σημείων ὧδε κρατοῦντων ἐπιφαίνηταί τινα τοιαῦτα, προδήσει τῷ χρόνῳ τῆς ἀρχῆς. καὶ δηλονότι τὰς
τῆς ἀναβάσεως, ἔσται μακροτέρα. ⟨ ἡ ἀκμὴ κατὰ ταῦτα, μετὰ χρόνου ἀπαντήσεται πάμπολλα. οὕτω δὲ, κρ
ἡ λύσις τ' νοσήματος. ὡς οὐ μόνον τῷ πρώτου καιροῦ κατὰ τὰς πρώτας ἡμέρας ἕξεις τινὰ τεχνικὴν συγκρ-
μὸν, ἀλλὰ

μὸν, ἀλλὰ καὶ τῶν ἐφεξῆς. ἀκριβέστερον δὲ ἀεὶ καὶ μᾶλλον αὐτὸν προγνώσῃ, ταῖς ἐφεξῆς τηρήσεσι προσέχων τὸν νοῦν. ἡ γὰρ ὠφελήσασα πρώτη τὸ τῆς ψεύδους σημεῖον ἀμυδρὸν, αὐτή σοι σαφέστερον φανήσεται τὸ τοῦδε ποῦ χρόνου ἡ ἀρχῆς, εἰδότι γε τοῦτ' ἤδη βεβαίως, ὅτι σύμπας ὁ χρόνος, ὁ μήπω μηδὲν ἔχων σαφὲς σημεῖον ψεύδους, ὁ πρῶτος ὀνομάζεται τῶν τεσσάρων καιρῶν τῶν νοσημάτων, ὃν ἀρχὴν ὀνομάζομεν. εἰ γὰρ πῶς ὅλον ἀποβλέπειν οὐδὲν ἔτι χαλεπὸν ἀξιοῦσιν. εἰ γὰρ πόσαις δὲ ταῖς πρώταις ἡμέραις ἀπεχώρησε τὸ ἦθος τῶν πρώτων ἡμέραν φανήσεται τοσῶνδε, πόσαις ἐπὶ τὸ τελειότατον ἄχρι τῆς σαφοῦς ψεύσεως αὔξει, ἐκεῖθεν δ' ἀρξεται ἡ ἀνάβασις, ἤτοι δὲ ἐλλιπής τις ὢν φανεῖται διὰ τάχους ἡ λύσις, ὡς ὑπὸ τοῦ πλευριτικοῦ παρεθεμένου ὀλίγου ἐμποδὼν, ἢ εἰσὶν ἀναμένει τὸ νόσημα τὴν τελείαν ἀκμὴν, ὅτω δὲ ἡ λύσις ὀξεῖα. πολλάκις ἤδη γέγονε) ἡ κρίσις οὐδεμίᾳ μετὰ τὴν ἀκμῆς καιρὸν ἀλλὰ κατὰ βραχὺ λύεται τὸ νόσημα, χρόνῳ πλείονι πεπομένον. ὅπως δὲ καὶ πρὶν γνῶναι τοῦτα προγνώσκειν ἐσόμεθα, διὰ τῶν ἐφεξῆς ὑπομνημάτων εἰρήσεται. διείλω γὰρ ἐν αὐτοῖς σαφῶς πλείονα μὲν, ἐν ταῖς ἀναβάσεσι. πλείονα δὲ, ἐν ταῖς ἀκμαῖς, κείνεται τὰ νοσήματα. πεπέμα δ' οὐδὲν κεκριθέντα, ἢ βραχὺ πεπομένα, λύεται. καὶ δ' ἄλλον ὡς τὸν μὲν τοιοῦτον λύσιν, ὃν ὀνομάζω κρίσιν. εἰ δέ τις ἀθρόα γένηται μεταβολὴ, καὶ πολὺ δὴ μᾶλλον ἐπὶ τὴν προηγουμένην αὐτῆς παραχθῇ, ὅτως προσαγορεύω καὶ δὴ καὶ τὰς τούτων προγνώσεις ἐν τοῖς ἐφεξῆς ὁρῶ. κάλλιον γὰρ οὐ μόνον, ὅτι κατὰ τόνδε τὸν καιρὸν ἡ νόσος ἀθρόαν ἕξει τὴν λύσιν, ἀλλὰ καὶ πότερον μετὰ μεγάλου πόνου ἀγῶνος, ἢ χωρὶς πάλου τε ἱδρῶτος ἀνιδρώτου ἀνιδρώτου, ἐπισταῖ. ταῦτ' ὂν ἅπαντα διὰ τῶν ἐφεξῆς ὑπομνημάτων ὑπομνηθήσεται. καὶ πῶς τούτοις ἔστι, προγνώσεως ἀγαθοῦ τε καὶ κακοῦ, καὶ τελείου, καὶ ἀτελοῦ. ἐν ἀρχῇ δ' αὐτῶν πάντων προτάξω, διαγνώσεις αὐτῶν τῶν ἐσβαλλόντων νοσημάτων. ἐπειδὴ γὰρ ἀπό τε τῶν νοσήματος ἐφαμεν χρῆναι διαγινώσκειν τὴν πρίσιν καὶ λαβόλα καιρῶν, καὶ προσέτι τῶν ὡρῶν τοῦ ἔτους, καὶ τῶν ἄλλων, ὧν εἴπομεν, εἰ μὴ συμπάντων αὐτῶν εἰδείημεν διάγνωσιν τινὰ ὀλίγων ἀπὸ τῶν πρώτης ἡμέρας, ὁμοίον τι πείσομεθα τοῖς πολλοῖς τῶν νεωτέρων ἰατρῶν. ὡς γὰρ ἐκεῖνοι διὰ ἀλλήλων ἑκάτερον τῶν ἀγνοουμένων διδάσκειν ἀδυνατοῦσιν. ἢ διὰ τὸ μᾶλλον ἀγνώστου, τὸ σαφέστερον, οὕτως καὶ ἡμεῖς ποιησόμεθ', ἂν μὴ τὸ νόσημα τις ἑκάστου τῶν ἰδίας ὀλίγας ἐν ταῖς πρώταις ἡμέραις ἔχωμεν τινὰ διάγνωσιν. ἄριστον μὲν ὂν ὅλην εἰ λαμβάνειν αὐτὴν τὴν πρώτην ἡμέραν, καὶ ὅσον μυριάκις ἐδυνάμεθα ἢ δὴ δυνατὸν ὑπάρχειν, ἐν τριταίας τε καὶ τεταρταίας ἐν ἀμφιμερινὰς ὁδοιπορίας, ἐν τῇ πρώτῃ τῶν ἡμερῶν διαγνόντες εἰδέ ποτε μὴ οἷόν τε εἴη σαφῶς ἐν τούτῃ διαγνῶναι, σχασμὸν μὴ δή τινα τεχνικὸν ἔχομεν, ὃν ὃ λαλῶς ὑπαρξόμεθα διαίτης. ἀκριβώσομεν δ' αὐτὸν ἐν τῇ δευτέρᾳ τῶν ἡμερῶν, ἢ τρίτῃ γε πάντως, ἢ τετάρτῃ, ἐν τοίνυν καὶ αὐτὸ ἐν μάλιστα ἂν εἴη διελῶσαι καὶ δυῶσαι γνωρίσματα τῶν τ' δύσεως ἀπὸ τῆς πρώτης ἡμέρας ἀκριβῶς διαγνωσθῆναι δυναμένων, καὶ τῶν ἄχρις μὲν σχασμοῦ τινος, οὐκ ἀτέχνου κατελπιζομένων. ἀκριβῶς δ' ἐν τῇ τρίτῃ τε καὶ τετάρτῃ διοριζομένων. ἂν δὲ οὖν ἀπὸ τούτων πρῶτον ἀρξάμενοι κατὰ τὸ δεύτερον ὑπόμνημα καὶ τῶν ἄλλων ἑκάστου, ὧν ὑπεσχόμεθα τῇ τῶν οἰκείαν τάξιν ἀποδώσομεν.

ΓΑΛΗΝΟΥ ΠΕΡΙ ΚΡΙΣΕΩΝ

ΒΙΒΛΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

Ἰσχυρὰ μὲν δὴ καὶ πρόδηλα δύνεις κατ' ἀρχὰς, ἀλλ' ἄμφω ὑπομνῆσαι καὶ νῦν ὡς εἴτε τῶν σύμπαντα ἐν νόσῳ μεταβολῶν. εἴτε τῆς ἀθρόας μόνων. εἴτε τῶν ἀταθῆ εἴτε τῶν προηγουμένων ἁπασῶν τε ὀξυρρόπων ἀλλοιώσεων παραχθῆναι ὀνομάζειν ἐθέλοι τὰς κρίσιν, ὃ προκειτά μοι τὰ νῦν διαιρεῖσθαι. ἀλλ' ὡς ἂν τις αἵρηται τούτων ἁπάντων ἤδη τε πρόδηλα διαγινώσκοι, καὶ μελλόντως ἔσεσθαι προγινώσκοι, τοῦτ' ἔστιν ὁ ὑπόλοιπος λόγῳ τῷ δὲ. ὁ δὲ μέγιστον ἤδη ἐν ἀναγκαιότατον ἀπ' εἰδέναι εἰς ἅπαντα τὰ τοιαῦτα, τὸ διαγινώσκειν τε πρόδηλα ἤδη οὖσ καιρὸς τῶν νοσημάτων, καὶ μέλλοντας ἔσεσθαι προγινώσκειν, ἐφεξῆς ἑκάστου νοσήματος διαγνώσεις τε καὶ προγνώσεις ἐγράψαμεν. ἐπεὶ δ' ἐν πολλῷ αὐτὰς γινομένας ἀπελείφαμεν, ὧν ἓν τι καὶ ἡ τοῦ νοσήματος ὑπάρχει φύσις, ὅπῃ ἄν τις καὶ αὐτῶν τούτων μάλιστα ἐν τῇ πρώτῃ ἡμέραν οἷός τ' εἴη γνωρίζειν. εἰς τόν δὲ τὸ δεύτερον ἀνεβάλλομεθα λόγον. εἰ μὴ δή τις αὐτοῖς ἡμῖν πεπύστυχεν ὧδε τὸ νοσοῦντων ἐκ τῶν πρώτου πεφυσμῶν, καὶ ἀμφιμερινὸν πυρετὸν, καὶ τριταῖον, καὶ τεταρταῖον, καὶ ἡμιτριταῖον καὶ καῦσον, καὶ ἄλλα τινὰ νοσήματα προγινώσκειν, ὀργάνου δὴ θεωρίας εἰληφὼς βάσανον. εἰδέναι τις ὅπως πεφυγίνεσθαι προῤῥήσει τοιαῦτα, δίκαιον δ' ἴσως ὅσι μή τε θαυμάζειν ἤδη τὰ λεγόμενα, πρὶν μείναι τὴν ἐν αὐτοῖς ἀλήθειαν, ἀλλὰ μηδὲ προκατεγνωκέναι, πρὶν ἀκοῦσαι τε σύμπαντος λόγου, καὶ τῇ πείρᾳ βασανίσαι. τὸ μὲν ἀκοῦσαι τε καὶ σωιφέναι τῶν λεγομένων, ἁπάντων κοινόν. ὅτως γὰρ εἰρήσεταί μοι σαφῶς, ὡς μηδὲ λαθεῖν ἄν τινα. τὸ δὲ καὶ τῇ πείρᾳ κεῖναι τοῦ λόγου, εἰ μὲν ἡμῖν μέλλ συμπεφωνήσεσθαι, ῥᾴδιον. εἰ δ' αὐτὸς ἐφ' ἑαυτῷ βασανίζειν, ἴσως ἐν ὁμοίως ὀλιγωρήσετε. ἀλλὰ καὶ τὰς ἐν ὅσις σφυγμοῖς διαφορὰς, ἠσκῆσθαι χρὴ διαγινώσκειν αὐτὰ ἀκριβῶς, ἅπαντ' τε τῶν ὀργάνων τ' τέχνης, ἐμπειρίαν ἔχειν ἱκανὴν. ἵν' γε ἀληθῆ θεωρίαν, ἴσως ἐκ τῶν λιαπόκρισιν ὑπομνημάτων, ἀλλ' ἐκ τῶν ὀρθῶς μεταχειριζομένων, σύλλογ) δοκιμάζεσθαι. τότος δὲ μόνος ὁ λόγος ὁδὲ καὶ μαθητὰς προσιέ), καὶ κριτὰς, ὧν αὐ διλάξει, πίθεσθαι. οὓς δ' ἄλλους, ὅσοι τὴν ἰατρικὴν τέχνην εἰς ποσοῦτον ὑβρισαν, ὡς ἐξ μηνῶν ἔστιν νομίζειν μάθημα, τότος ὅτε ἰατρὸς, ὅτε μαθητὰς προσιέ). τὸ μὲν γε δύνασθαι. τὸ δὲ βόλον). λεκτέον δὲ ἤδη πῶς ἂν τις ἐν τῇ πρώτῃ τῶν ἡμερῶν ἀκριβῶς διαγινώσκοι τὰ νοσήματος τὴν φύσιν. ἡμέραν διαλυόντα πρὸ ὅλ) τὸν λόγου εἰρημένους, ὃκ ἐκ τῆς ἡμέρας αὐτῆς μόνης συνεστῶσαν, ἀλλὰ καὶ τῆς νυκτὸς χρόνου. καθάπερ δὲ καὶ τὸν μῆνα διαιροῦμεν ἡμέρων ἔστιν λέγομεν, ὁ μὲν) ὅλον τὸν χρόνον), ὃν ὑπὲρ τῆς γῆς ὁ ἥλιος φαίνει) προσαγορεύοντες ἡμέρ, ἀλλὰ καὶ τὸν τῆς νυκτὸς αὖ πρόσιθέντες. ὅτως δ' ἔστιν καὶ τὸν ψιαυτὸν, πρὸς τὴν ἑξηκοντα καὶ διακοσίων ἡμερῶν ἔστ

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 410 sur 494

φαμὲν. ὥσπερ δὲ πρὸς τὰ ἁμαρτήματα ὀνόματος, ἓν τοῦ κατ' αὐτὸ σημαινομένου δίκην, ἡ τὰ αὐτὰ οἴμαι βρόπον, χρὴ μιμεῖσθαι τὴν πρὸς τὰ νοσήματος. ὅτι δὲ διάθεσις τὸ ὄνομα, φανερὸν ἐκ τοῦ βλάπτεσθαι, καὶ ὅτι διὰ πολλάκις σωίζεται ἅμα. διέσεικται δ' ἄμφω ταῦτα ἐν τῷ πρὸς τὰ τῶν νοσημάτων διαφορὰς ὑπομνήματι. τὴν μὲν ἁπλῆν διάθεσιν, οὐδεὶς τῶν ἀνειβῶς εὐδόκιμον ἀγνοήσει καὶ τὴν πρώτην ἡμέραν. ἴδια γὰρ ἔχει τὰ γνωρίσματα. τὴν δ' ἐπίμικτον, ἐκ ἁπασιν ἐγχωρεῖ διαγνῶναι κατ' ἀρχάς. ἐν ὀλίγῳ γε (δεῖ δ' ἄπορ) εἰς δίκης διαθέσεις ἐπίγνωσιν, ἡμέρῶν δεκαπέντε δυοῖν. ὥσπερ καὶ εἰ βραδύς τις εἴη, βραδύν. ἀλλὰ τό γε μίαν ἁπλῆν ἀγνοῆσαι διάθεσιν, ἄτοπον τε καὶ δεινὸς ἀμάρτημα. ἁπάσας τοίνυν ἁπάσας χρὴ τὰς ἁπλᾶς διαθέσεις, ἑκάστην ἰδίαν τε τελειωμένην ἤδη γνωρίζειν ἑτοίμως. εἰ μὲν γὰρ τοῦτο προγυμνάσαιο φιλοπόνως, ὃ δὲ ἀρχομένῳ ἔπι, καὶ σμικρὰν ὅσαν διαγνοίης. ὥσπερ δ' ἐλαίαν, ἢ συκῆν, ἢ ἄμπελον ἢ τῶν ἀνίσχοντα δένδρων ἄν ποτε διαγινώσκειν, ἀγνοῶν ἔτι τὰ τέλεια φυτά. τὸ δὲ τοῦτο μεῖζον, ὡς δεῖ αὐτὰ τέλεια γινώσκειν ἁπλῶς ἀρκεῖ, ἀλλὰ χωρὶς μὲν τοῦ προγινώσκειν, ἐκεῖνα τὸ νοσῶδες δεῖν ἂν ἰδίᾳ γνωρίσαις. ὁ μὲν δὴ σύμπας τε καὶ πρώτως ἐντυχὼν νῦν, ἀλλ' ὡς καὶ τὸ τελέων ἕκαστον, ὃν ὀλιγάκις θεασάμενος ἱκανῶς διαγινώσκειν ἐπίμὲ ἐγχείρει, καὶ τὸ αὐτὸ οἴμαι βρόπ) χρή σε (καὶ τὸ ἄρτι γεγυμνωμένων ἕκαστον, ὃν ἅπαξ, ὁ δὲ δὶς, ἀλλὰ πολλάκις θεασάμενον ἱκανῶς αὐτὸ γνωρίζειν. μὴ τοίνυν ἐὰν τις τὸ τῆς γεγραμμένων ὕδατος ῥεῦν ἀσκεῖν, ἐν τῇ πρώτῃ πείρᾳ σφαλῆς, ἀκριβῶσκεῖν δυνὸς ὡς ἀδυνάτου, μηδὲ ἀναχωρεῖν τὸ μελέτης, πρὶν πάνυ πολλάκις ἐν αὐτῇ γυμνάζεσθαι. ὁ δὲ γε τοῦ τὴν ὀξικὴν μελετῶντας, καί τοι πολλάκις ἁμαρτάνοντας τοῦ σκοπὸ τό γε κατ' ἀρχὰς, ὅμως οὐδὲ τούτους ἀθυμοῦντας ὁρᾶς ἐν ἀσκήσει, οὐδ' ἀθυμοῦντας ἀτυχίας. ὁπόταν δὲ ὀξικὴν ὅταν σμικρὰν τέχνην, ὡς μὴ τοῖς ἀνδραποδώδεσι ἀσκεῖσθαι καλῶς, οὐ δυνατὸν δεῖν δυοῖν ἀρχῆς καταρρεῖσθαι, τί χρὴ νομίζειν ὑπὲρ τοῦ τῆς Ἀσκληπιοῦ τέχνης, ὅταν μὴ πολλῆς θεωρείας δεομένην, ὅταν δ' ἀκριβῶς τε καὶ φιλοπόνως ἐν αὐτῷ τῷ ὄργανῳ τριβῆς; εἰ μὴ δὴ τις εἴης τῶν ὑπὸ τοῖς καλλίστοις παλαιστρείοις πεφοιτηκότων, ἅπαντας μὲν πρώτως ἐκμαθεῖν ἀκριβῶς, τὰ λεγόμενα καθ' ἕκαστον τῶν νοσημάτων. ἐφεξῆς δ' ὑπὲρ τοῦ ὄργανον ἄσκησον. εἶθ' ὅταν ὑπὸ χεῖρας λείνειν αὐτὰ, πότερον ἀληθῶς, ἢ ψευδῶς εἴρηκα). εἰ δ' ἀπαλαίπωρός τε καὶ ῥᾴθυμος εἶης, ἢ παλαίπωρος μὲν, ἀλλ' εἰς τὰ χείρω, πλάττομαι τε καὶ τιμῶ, καὶ δυνάμει πολίτικῶ ἀληθείας προαιρούμενος, ἄμεινόν σοι μὴ δ' ἅπτεσθαι τῆς δὲ τῆς θεωρείας, μὴ δ' εἰς ἀνάπλεων βορβόρου φρέαρ ἐμβάλλειν ὕδατος καθαροῦ. ἀφανίσεις τε γὰρ τὸ ὕδατος καὶ τὸ φρέαρ οὐδὲν ὠφελήσεις. τῆς δὲ τῆς ἁπλῆν διάθεσιν ἑκάστου τῶν νοσημάτων. ὑδὲ γὰρ τῆς ἀληθείας ἐπαίρομαι πάντ' ἂν βέψομαι. πρῶτον ἄσκησόν μοι γνωρίζειν αὐτὴν ἐφ' ἑαυτοῦ, ὅτι ἐκ τοῦ ἐξωθεν αὐτῇ προσκεκλύσθαι μόνον, ἅπερ οἱ πολλοὶ θεῶνται, ἀλλὰ πρῶτον μὲν καὶ μάλιστα ἐν τῷ τῆς τῶν ἰδίαν ὀσίαν ὑπαρχόντων. ἐπεὶ δ' ἤδη, καὶ τῶν ὡς ὑδὲ τὸ πολὺ συμπεπτωκότων. οἷον ὧν τοῦ καλαμῶν βραδύς, μὴ δοκεῖ μόνον ὑδὲ σκεπτόμενος τὸ δὲ τρίτης γίνεσθαι τῶν παροξυσμῶν, εἰς ἀπυρεξίαν τελευτῶντας. εἰ γὰρ ἅπαξ δύο τριταῖοι γένοιθεν, ἢ δύο τεταρταῖοι, καθ' ἑκάστην μὲν ἡμέραν, οἱ δύο βραδεῖς. δὲ τρίτης δ' οἱ δύο τεταρταῖοι προέχουσιν, ἢ οὐ δύο βραδεῖς ἵνα νομίσεις ἀμφιμβρινόν. ἢ οὐ δύο τεταρταίους, ἵνα τριταῖον. ἀλλὰ τὴν ἰδίαν ὑδὲ σκοπεῖσθαί σε κελεύω τὸ πυρετῶν, οὔτε γὰρ ταῖς εἰσβολαῖς τῶν παροξυσμῶν ἐοίκασιν, οὔτε ταῖς ἀναβάσεσιν, οὔτε ταῖς ἀκμαῖς, ὅτε ταῖς παρακμαῖς, οὔτε τῇ ποιότητι τῆς ὁρμασίας, οὔτε τῇ κινήσει τῶν ἀρτηρίων, οὔτε τοῖς ξυγινομένοις συμπτώμασιν. εἰ μὲν δὴ μὴ δ' ἑπόμενον ἦν θεάσασθαι τριταῖον τε καὶ ἀμφιμβρινὸν αὐτὸν καθ' ἑαυτὸν ἑκάτερον, ἄλλῃ ἂν ἦν αὐτῶν ἡ διάγνωσις, ἐπεὶ δὲ καὶ τριταῖον αὐτὸν ἔστιν ἰδίᾳ καθ' ἑαυτὸν ἀρξάμενον τε καὶ προελθόντα καὶ τελειωθέντα, καὶ λυθέντα. (καὶ ἀμφιμερινὸν ὡσαύτως, οὐδὲν ὄφελος χαλεπὸν ἀμφιμβρινοῦ ἑνὸς, διακεῖναι δύο τριταίους. ἀρξαι δέ μοι πρῶτον ἀσκεῖν, ἀπὸ τῶν ἀκριβῶν τύπων. οὔτε γὰρ ἄλλό τι μᾶλλον ὁ Ἱπποκράτης εἶπεν, οὔθ' ὡς ὁ ἀκριβὴς τριταῖος, ἐν ἑπτὰ προδιόδοις κείνεται τὸ μακρότατον. Τὶς οὖν ὁ ἀκριβὴς τριταῖος οὗτος; οὐδὲν γὰρ παρ' Ἱπποκράτει αὐτοῦ γνώρισμα γέγραπταί τοιοῦτον, οἷον καὶ τοῖς ὑδατυχοῦσιν εἶναι πρόδηλον. ἀλλ' εἰ μὲν σε χειραγωγήσαι μι, μαθήσει ῥᾳδίως, τινὰ λέγει τὸν ἀκριβῆ τριταῖον. εἰ δ' ἔασαι μέ σε διηνεκῶς ἐν τοῖς βιβλίοις, πρὶν εἰσαχθῆναι προσκόντως, οὐκ ἂν ὁ μόνον ἐκμάθοις οὐδ' οὐτε πρὸς τριτάδα τι χρυσὸν, οὔτ' ἄλλου τινὸς τῶν ἁπάντων, ἀλλὰ καὶ παρακούσης μυείαν. Οταν οὖν ἀναγνῶς τὰ ἀφορισμοῖς τὰ πλεονάζοντα κατὰ τὸ θέρος νοσήματα πυρετούς τε ἐν συνεχεῖς, καὶ διαύσους, ἢ τριταίους πλείστους, πρῶτον μὲν αὐτὸ δὴ τοῦτο μὴ παρακούσης, τὸ ὡς θέρους μέμνηται οὐ τοῦ παρὰ φύσιν ἔχοντος, οἷον τὰ κραυδνὰ ποτὲ γίνεσθαι φησι. ὕοντος διαύσαι διαῦσαι δι' ὅλου. ἀλλ' εἰ ποτὲ τινὰ τάξιν καὶ νόμον ἐκάστῃ τῶν ὡρῶν ἐνενόησας, ἀναμνήσθητί μοι καὶ νῦν. ὡς ὁ μὲν χειμὼν ἅπαντος τοῦ ἔτους ὑγρότατος ὄντος καὶ ψυχρότατος. ἐναντίως δ' αὐτῷ, τὸ θέρος ξηρότατόν τε καὶ θερμότατον. εἰ δ' ἐμπαλιν ὁ μὲν χειμὼν, ξηρός. ὑγρὸν δὲ γίγνοιτο τὸ θέρος. οὐ κατὰ φύσιν ἔχει τὰ τῶν ὡρῶν. οὐκ ἂν δ' ὁ δὲ τὰ θερινὰ νοσήματα πλωικῶτατα, ἐν θέρει πλεονάσῃ. μὴ γάρ πω δοκεῖ δῆλα τὴν προσηκουσίαν τῶν ὡρῶν, ἕκαστον τῶν νοσημάτων γίνεσθαι τοῖον, ἢ τοῖον, ἀλλὰ δῆλα τὸν προεκχόντος ἡμᾶς ἀέρος κρᾶσιν. ὡς γὰρ ἂν οὕτως ἔχει φύσεως, οὕτω (καὶ ἡμᾶς διατίθησι. κατὰ δὴ δὴν ἐλεγεν ὁ Ἱπποκράτης » ὁπόταν ἔαρ ὅμοιον ᾖ φθινοπώρῳ γένηται, φθινοπωρινὰ τὰ νοσήματα προσδέχεσθαι δεῖ. θερμὸν δέ τινα » καὶ ξηρὸν κατάστασιν ἔχειν χρὴ τὸ θέρος, ἐπεισλὼν ἀκριβῶς διασώζῃ τὸν ἑαυτοῦ φύσιν. ἀλλ' ἔπερ ὅτω τοῦτ' ἔχει, δῆλον ὡς τὸ μάλιστα τοιοῦτον θέρος, πλείστους εἴσει τριταίους πυρετούς. ἀρ' οὖν ὥρα μὲν ἡ θερμὴ καὶ ξηρὰ τριταίων πυρετῶν σύφορος, ἡ χώρα δ' οὐχ ὁμοίως ἡ θερμὴ καὶ ξηρὰ ἢ ὑγρὰς (καὶ ψυχρὰς δυφορωτέρα, παντὶ που δῆλον; τὶ οὐχὶ καὶ τὸ κάμνοντος ἡ κρᾶσις αὐτὴ καὶ τοῦτ' ἀναγκαῖον. εἰ δὲ καὶ διαπνεύσει θερμότερόν τε καὶ ξηρότερον, ὅπερ ὅτι ἐν πόνοις μὲν πλείοσι, καὶ ἀγρυπνίαις, καὶ φροντίσι, καὶ λύπαις, ἐδέσμασί τε ἐλάττοσί τε καὶ χολωδεστέροις, ἆρ' οὖν οὐχὶ καὶ κατὰ ταῦτα, χολωδέστερος ἂν αὐτὸς ἑαυτοῦ γένοιτο. καὶ δηλονότι θερμότερός τε, καὶ ξηρότερος; ὅτι μὲν γὰρ ὑδὶ θερμοῖς καὶ ξηροῖς αὐτίοις ἡ ξανθὴ χολὴ πέφυκεν ἀθροίζεσθαι, παρ' Ἱπποκράτει ἐμάθομεν ἄλλοθί τε πολλαχόθεν, διάδηλον ἐν θέρει πλεονάζειν αὐτῷ φησι. τοῦτ' εἰρηταί μοι, καὶ τριταίου πυρετοῦ γένεσιν ἤδη μεμάθηκας, ὃς γὰρ ἂν ἐν θέρει μὲν γένηται καὶ τούτῳ μάλιστα θερμῷ τε καὶ ξη-

ρῷ, τοιούτῳ

βρῶ, τοιοῦτον δὲ ἡ καὶ τὸ χωλέον, καὶ ἡ τῶ κάμνοντος φύσις ὁμοία, ⟨καὶ⟩ τὰ πρόσθεν διαπτήματα, πῶς τοῦτ' ἄρον τα, τριταῖος οὗτος δυνατὰ εἶναι. καὶ μὴν ἄχρι γε τούτο χολώδη πυρετὸν ἐγνώκαμεν τῷ λόγῳ, τριταῖον δ' οὕτω, δέοντος. εἰ γὰρ συνεχεῖς καὶ λαύσους καὶ τριταίους πλείους αὐτό τε θρόος, ἕκαστόν τε τῶν ἑρπόντων ἀπεργάζεται, κοινὴ μὲν χολὴ τοῖς λαύσοις πυρετοῖς ἡ τοῦ τριταίου γένεσις. ἅτε δὴ καὶ φάινεται τοῦτό γε, καὶ αὐτὸς ὁ παροξυσμὸς τοῦ τριταίου, τῶν ὀξυτάτων τε καὶ λαυσωδεστάτων πυρετῶν οὐδενὸς ἀπολείπεται, τί ποτ' οὖν δήποτε γίγνεται; ὅτι τὴν χολὴν οὗτος μὲν, εἰς ἅπαν τὸ σῶμα φορμὸν ἔχει, ⟨καὶ⟩ διὰ ταῦτα ῥῖγος τε σφοδρὸν αὐτοῖς προσγίνεται, καὶ χολῆς ἔμετος ἀδιαφάνεται, καὶ τὰ οὖρα, καὶ οἱ ἱδρῶτες αὐτοῖς χολώδεις εἰσίν. ἔρρωται δὲ καὶ πόρῳ τούτων ἑτέρωθι, τοῖς δ' ἄλλοις λαύσοις πυρετοῖς ὅσοι μὴ διαλείπουσιν, ἡ ξανθῆς χολῆς χυμὸς ἐπιέκνυτο πορευόμενος ἐν τοῖς ἀγγείοις ἅμα τῷ αἵματι. καὶ ταύτη διαφέρουσιν οὗτοι τῶν τριταίων, εἰ καὶ τὸν ὀργαζόμενον αὐτοῖς χυμὸν ἔχουσι τὸν αὐτὸν, ὅτι τοῖς μὲν, ὑπὸ τῆς φλεβῶν ὅσαι. τοῖς δὲ, σφοδρῶς, λινύμενος, ὥστε παντὸς τοῦ σώματος διαπαίρειν τὰ μόρια, ⟨καὶ⟩ διὰ τοῦτ' αὐτὸς ἑαυτὸν ἐκκαθαίρῃ τῷ σφοδρῷ ἡ φορᾶς. αὖτη ⟨δὲ⟩ τοῦ πάνυ τοῦ πυρετοῦ ὥστε τοῖς ἱδρῶσι τε ⟨καὶ⟩ τοῖς ἐμέτοις ἡ αἰτία. τοῖς καύσοις δ' ἕκαστος τῆς μορίου πάροξυσμὸν, εἰς ἀπυρεξίαν οὐκ ὀρχεῖ, διὰ τὸ μὴ δ' ἐκκαθαίρεσθαι τὸν αἴτιον χυμόν. ἀλλ' ἐπεισὰν ⟨δὲ⟩ τοῖς ἡ χολὴ σφοδρότερον λινηθεῖσα, ⟨καὶ⟩ οἷον ζεσᾶσα τὸ δ' ἐπὶ τῇ πῶς αὐτῆς τὴ φύσει ῥωδεῖσης ὥστε μὴ πάντα τὸ σώματος ἰῇ, ῥῖγος τε προσγίνεται, ⟨καὶ⟩ λύσις ὥστε γίνεται. τοῦτο καῦσος γάρ φησιν ἐγὼ ῥῖγος ὑπογνώμην, λύσις. ὅτι δ' οὐ μόνον τὸ ψυχρὸν αἴτιον, ἀλλὰ ⟨καὶ⟩ τὸ θερμὸν, ⟨καὶ⟩ τὸ θρόμβῳ ὀργάζεσθαι ῥῖγος δύναται, ἐν τοῖς τῶν συμπτωμάτων αἰτίοις ἀποδέδεικται. παραθεμένῳ ἡμῶν τοὺς τὸ διὰ θερμὸν καὶ θρόμβου φάρμακον ὑπὸ τοῦ ἕλκει δηχθέντας σφοδρῶς, εἶτα ῥιγώσαντας, τούς τε πορίσματος πεπληρωμένους λαπνωδῶν, εἶτ' εἰς βαλανεῖον εἰσελθόντας ⟨καὶ⟩ φρίξαντας. οὕτως γὰρ δὴ καὶ οὗς πυρέσσοντας καὶ οὗς ἀπεπήσαντας σφοδρῶς, καὶ πάντας οἷς ἂν ἡ τὸ σῶμα μεσὸν ἅπαν θερμασίας θερμείας ἑαυτὸ εἰς βαλανεῖον εἰσέλθωσιν. ἑαυτὸ εἰς χωρίον ἡλιούμενον σφοδρῶς, ἑαυτὸ ἄλλως πνιγηρῶς λίνησιν σφοδροτέραν λινηθῶσι, θύβυς μὲν, φρίττοντας ὁρῶμεν. ἢν δὲ καὶ διαβρέψωσιν ὕδωρ πλέον ἐν αὐτοῖς, εἰς ῥῖγος τε καὶ κλόνου ἀγομένους, ὡς ἂν εἰς λίνησιν σφοδροτέραν ἔτε τοῖς βαλανείοις καὶ τοῖς γυμνασίοις ὀρχουμένων, τῶν τέως ἠσυχαζόντων πορίσματος. ἅπαντα γὰρ ταῦτα λινόμενά τε καὶ διὰ τῶν ἀδιαπτώτων σωμάτων ὠθούμενα, νύττει τε καὶ λυγεῖ, καὶ πρώσκει. καὶ τοῦθ' ὅταν τὸ αὐώμαλον ἀίσθησιν καὶ τὸ ῥῖγος καὶ τὸν κλόνου ὠθοῦσι. ταυτὶ μὲν δὴ ἐτέρωθι λέλεκται. τριταῖος δὲ πυρετὸς ἐκγονος ὑπάρχων τῆς ξανθῆς χολῆς κινουμένης, δύλογος θύβυς καταρχὰς ῥίγος οὐκ ἀγγὲς ὠθοῦσι. διαφέρων αὐτῷ τούτῳ πρῶτον τὸ τεταρταίου ῥίγους, ⟨καὶ⟩ κρύτειν δοκεῖν καὶ πρώσκεσθαι τὸν χρῶτα. τοιαύτη γὰρ ἡ τριταίοις πυρετοῖς, ἡ τοῦ ῥίγους αἴσθησις, ὥσπερ ἡ τεταρταίῳ κατάψυξιν ἔχουσα σφοδρὰν ὁμοιοτάτην τῇ διὰ κρύου ἡ χειμῶνι γινομένη. ἐδείκνυτο γὰρ δὴ καὶ τῷ τεταρταίῳ πυρετῷ χολὴ μέλαινα πλεονάζουσα μάλιστα, καθάπερ ἡ τοῖς ἀμφιμερινοῖς, τὸ φλέγμα. τὸν οὖν ἀκριβῆ τριταῖον οὐκ ἡ ἔχεται μὴ οὐ μετὰ ῥίγους σφοδροῦ γενέσθαι, νύττοντος καὶ πρώσκοντος τὴν σάρκα. τεταρταῖος δὲ πυρετὸς οὐκ ὀλύθος ἀπὸ τῆς πρώτης ἡμέρας εἰσβάλλει μετὰ ῥίγους σφοδροῦ, πεῖόντι γὰρ αὐτῷ καὶ αὐξανομένῳ, σωμάζεται καὶ τὸ ῥῖγος, ἤτ' αἴσθησις, οὐ νυττομένων ὅτι τῶν καμνόντων, ἀλλὰ καταψυχομένων τε καὶ οἷον θολωμένων ἄχρι τῆ ὀστοῦ, οὕτως γ' οὖν ἀκοῦσαι λεγόντων αὐτῶν ὅτι, ὡς ὀστοκόπῳ τε συνέχεσθαι καὶ συνθλᾶσθαι τὴν σάρκα φαντάζονται τῶν δ' ἀμφιμερινῶν οὐ δὲ πεπυγεῖται ῥίγος, οὔτ' ὀλύθος ἀρχῆς, οὔτε πεῖόντων, ἀλλὰ πορεύχονται μόνον. ἆρ' οὖν ταῦτα μόνα τὰ γνωρίσματα τῶν τριταίων πυρετῶν ὅτιν, ἢ καὶ τὰ τῶν σφυγμῶν οὐδὲν οὐ δ' ἐγγὺς ἔχει τοῖς τεταρταίοις; οὗτοι μὲν γὰρ, μικροὺς, καὶ ἀμυδροὺς, καὶ βραδεῖς, καὶ ἀραιοὺς εἰς τοσοῦτον ὀργάζονται οὐ σφυγμοὺς ἐν ταῖς ὠσιμασίαις, ὡς οὐδεμία διάθεσις ἄλλη. τριταίοις δὲ μικροὶ μὲν, καὶ ἀμυδροὶ, ⟨καὶ⟩ βραδεῖς, καὶ ἀραιοὶ κατὰ τὰς εἰσβολὰς δὲ ἀνάγκης γίνονται. ἀλλ' ἡ βραδυτὴς τε καὶ ἀραιότης, οὐ μικρῷ τινι τοῖς ἐν τοῖς τεταρταίοις ἀπολείπεται. διέδεδαι γάρ σοι δόξει κατὰ τὰς εἰσβολὰς τῶν τεταρταίων ἡ ἀρτηρία. καὶ εἴσω καθέλκεσθαι, καὶ ἀνίσχναι κωλύεσθαι. κατὰ δὲ τὰς τριταϊκὰς, οὔτε τοιοῦτον οὐδὲν, ἥτε βραδυτὴς, ἐγγὺς τῇ ἡ φύσιν ἑκάστη κινήσει. τεταρταίῳ δὲ πυρετῷ εἰσβαλλόντων εἰ μὴ νέος ὁ κάμνων εἴη γεροντικῆς ἐχάτως ἡλικίας ἡ ἀρτηρία τοῦ του μιμεῖται τὴν κίνησιν. ὅθ' ὧν τούτων ἁπάντων ὁ τοῦ γνησίου τριταίου ὅτι παροξυσμὸς, διῳκήνοχε καὶ πῶς τούτοις ἔτι, τάξις ἀκριβὴς ὅτιν καὶ ὁμαλότης ἐν τοῖς σφυγμοῖς. οὔτε γὰρ ἐν μιᾷ κινήσει τὶς ἀνωμαλία κατ' αὐτὸν, οὔτ' ἐν ἀθροίσματι. καί τι ἀσαύλιον τοῦτό γε καὶ θαυμάσιον ὁλίγας ἀρχὰς παροξυσμὸν ὑπάρχον. ἤδη τε οὖν εἰσβάλλων ὁ τοιοῦτος πυρετὸς, ὃν ἂν ὀδύνας λάβοι τὸν πολλάκις ἑωρακότων αὐτόν. ἔτι δὲ καὶ μᾶλλον, ἐν ταῖς καλουμέναις ἀναβάσεσι τε καὶ αὐξήσεσι, ὁμαλὸν ⟨μὲν γὰρ⟩ ἀκόλουθον ἔχει τὸ τάχος. εὐείρεται δὲ εἰς μέγεθος καὶ σφοδρότητα παραχρῆμα. καὶ τούτοις ἅπασι ἀνάλογον. εἰς πυκνότητα. καὶ τὸ τῆς φλεγμονῆς αὐτῷ σημεῖον, οὐ πάρεσιν. ἤδη τε οὖν δίψος ὠθοῦσι καὶ διακαίειν τὸν ἄνθρωπον, καὶ μικρὸν ὕδωρ ἀκμάζειν, καὶ τὸ θρόμβου ὁμαλῶς ἐκτέτατον πάντη. καὶ κατ' οὐδὲν ὁ θώραξ τῶν ἄκρων θρόμβοτερος ἐστιν. εἰ δ' ὠθεῖλλοις τὴν χεῖρα. ἡ μὲν τῆ πρώτην προσβολὴν, ἅπαντα θρόμβασια πολλὴ, καὶ λειμεῖα, καὶ οἷον μετ' ἀτμοῦ πνοῆς ἀναφορμὴν. νικᾶται δ' ὀλίγον ὕδωρ ⟨τοῦ⟩ ἡ χειρὸς οὐκ, ὥσπερ καὶ τῶν κανόνων κάμνω. ἐμπαλιν γὰρ ἐκεῖναι δ' ἐνότορα, ⟨καὶ⟩ ἀνδ' ἐσθραι χρονίζουσαι φάινον). ἡ δὴ ἡ πίνειν δὴ καιρὸς τῷ κάμνοντι. ⟨καὶ⟩ πόντι, αὐτίκα δὴ μάλα πλῆθος ἂν ἄνεισιν ἀτμοῦ θρόμβου διὰ τ' διέρματος, ἀγγεῖον ἱδρῶτας. ἐμετος δ' ὑδαφάνη) χολῆς, ἣν γε καὶ πῃ κατέῤῥηξε. ⟨καὶ⟩ οὐρέσει χολώδη. νυκὶ ἂν γ' ⟨καὶ⟩ ὁ τυχὼν, γνωρίσειε τ' ἀκριβῆ βριτοῖ). ἀνέρχε) ἂν γ' ἱδρῶς ἀτμώδης τε ⟨καὶ⟩ θρόμβος, ὥσπερ ἐν βαλανείῳ. ἅπαν δ' αὖ εἰς ὁμαλῶς ἱδρεῖ τὸ σῶμα, ⟨καὶ⟩ ὁ σφυγμὸς, οἷος ὁ τ' ἀκριβῶς ὑγιαινόντων ἐν γυμνασίοις τε καὶ λαβροῖς, ταχὺς, καὶ μέγας, ⟨καὶ⟩ σφοδρὸς καὶ πυκνός. ἦν δ' ἀπὸ θρόμβου ὅλυθος ἀρχῆς ἤδη, ⟨καὶ⟩ ὁμαλὸς. ὧδε τὸ τοῖς ἅπασιν εἰς ἀπυρεξίαν πάνυ) τ' σύμπαν χρόνον τοῦ παροξυσμοῦ ποιησάμενος ὡρῶν ὁ πλειόνων δώδεκα. πλῆθος γὰρ ὅτος ὁ χρόνος ἐν τριταίοις γνησίοις:

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 412 sur 494

ὡς τὰ πολλὰ δὲ ποτὲ μ, ἐπὶ τὰ πᾶσιν ὠρῶν, ὁ πρόξυσμος αὐτοῖς γίνε). πότε δ' ἂν τοῖ πρωϊαίτερον, ἢ ὀψιαίτερ) ὁ πολλῷ πάνυ). ὅτερον μ εἰ μή πω γνωρίσας ἀκριβῶς τοῦτο ὑπάρχειν, ἀλλ' ἐτ' ἀναμένεις, τὴν ληρώδη διαφθορὰν, ἐκ ἂν ὀδ' ὄνος ἐπὶ θεοσάλου, ἀλλὰ λίς εἶπε λίθος. εἰ δὲ τ βρήσαιτός αὐτ, τὸ ὀρ) ὑποπύρρον τε τ ὑποξανθον εἶναι, τ συμμέτρ) παχύ. τ μικρὸν ὕσερον, ἢ νεφέλην λευκὴν, ἢ γναιώρημα χρήσιμον ὀργάζοιθ. νῦν μ ἂν ἐκεῖ ὀδὲ λίθος ἁπλῶς, ἀλλὰ μυλίας τὶς ἂν εἶπε λίθος, εἰ μήπω γνωρίζεις, ὁπ τ βριτταῖος ὅτος ὁ πυρετὸς ὀδὶ, τ ἀκριβῶς βριταῖος, ἢ τὴν τετάρτην ὀχ ὑποφαίνοι πρῴοσ). πυρέτου δὲ τ ὄρον ὄντων τ μήτ' γναιωρήματος μηδενὸς, μή τε νεφέλης ἐν τῇ πρώτῃ πρῳόσῳ φανείσης, εἰς τὰς ἐπὶ τὰ πολιόσους ἐκταθήσε). πάντων δ' ἁπλῶς ὀδὶ βριταίων πυρετ, ὃς ἂν ἅπανθ' ὁσάκις ἔπορ ἐμποδὼν ἀκριβῶς εἴν βριταῖα γνωρίσματα πρόσ' ἔξας, ὑφίστασιν ἐν ὅις ὄροις λευκὴν τ λέπαν ἢ ὁμαλὴν ποιήσε) ἡμ τ πρώτην ἡμέραν. ὁ γ' ὑποφήσε) τ βριτὴν ὅτος πρῴοσ). ἄγε δὴ ἐπέσ' ἡ πάντ' ἔρχ) τὰ τ γνησίων τριταίων γνωρίσματα ἰαθάπερ ἴνα χρήσαλογίαν αὐτ ὅλα κεφαλαίων ποιησάμενοι, μεταβῶμεν ὅτως ἐφ' ἕτερον. ὁ μ πρόξυσμος εἰσβάλλ μετὰ ῥίγους σφοδροῦ, οὗ σφυγμὸς, οἷος ἔρχε, ποιέμενος. ἔπειτ' ὀλίγ) ὕσερον, αὔξητύ τε τ πῶς τ ἀκμὴν ἐπείγε) σὺν οἷς ἔρχ) πᾶσιν. εἶτα λύετ' καθ' ὃν ἔρχ) τρόπον. ἡ χρήσις δὲ αὐτ ἰατασάσ) μ αὐχμηρᾶς τ θερμῆς δέ), τ τὸ σύμπαν φάναι θερινῆς ὥρας. ἡλικίας δ' ἀκμαικῆς, τ χολώδους φύσεως, ἐν πόνοις, τ φρονίσι, τ ἀγρυπνίαις, τ βοφῷ ἐν δ' ἐίαις γεγυμένης. τ εἰ βούλ πρόδηλος τοῖς δ' οὐ λιθίνος τύπος μεθοδικὸς, ὅπερ εἴωθε πᾶν, καὶ ὁ Ἀρχιγένης πρὸ γράφειν. ἔστω δὲ δ' ἡ που καὶ ἡ παροῦσα ἰατάσασις, ὑπὸ δ' ημίαν ἐνοχὴν τριταίων. ἵνα τοῖς τεχνικοῖς γνωρίσμασι καὶ τὸν ἰδιωτικὸν μὲν, ἀληθῆ δὲ, σχασμὸν πρόδηλος, αὔξησις τὸ πρὸ τ προγνώσεως. ᾧ πῶς τῷ θεῷ ἅπαν τοῦτον ὁρουμὲν εἶν τριταῖον, ἀλλὰ τῷ ὄρι τῷ ὁριζομένῳ ἀναμένουμεν διάτριτον, ἵν ἐν τῇ μιᾷ κωνίπδι βεφόμενος ὁ ληρώδης Θεοσάλος ὑπὸ πατρὶ μοχθηρῶς ἔρια ἐφύνδι ἰακῶς ἐτόλμα λέγειν, Ἱπποκράτην τε τ οὐ ἄλλως παλαιούς. ὁ τὰ τ ἰατρικῆς ἅπαντα θεωρήματα ἰαταλαζονδυόμενος, ἐσῶτα ὑπάρχοντα τ βέβαια, τριταῖον εἰσβάλλοντα πυρετὸν, οὐχ οἷος ὄν γνωρίζειν, ἀλλὰ μᾶλλον τῷ διάτριτον. ὅτε γάρ τοι θαυμαστὸν ὄν. ὅτα μ ἐκ ἵν βέβαια, τοῦτα ἔπειν εἶναι βέβαια. σύμπαντα δὲ ἠγνόησε, τὰ τ τῆς ἀληθείας, βέβαια. τούτοις μὲν δὴ τ χρεὼς, ὀδὲ μεμνῆσθ προσῆκ.

μρ. 4. τοῦ δ' ἀκριβῶς τριταίου ἤδ' ἡ γνωρισθήσ, ὧν τὸν ἀκριβῆ τεταρταῖον μετὰ πάνυ ἤδη λαιρὸς, οὐ τῷ μὲν ἀρχῷ ὁποῖα τὶς ὄν, ἤδη προειρήκαμεν, ὡς οὐδὲν ὅμοιον ἔχοι τῇ βριταίᾳ πόδοσι, λατά τε τὸ ῥίγος, ἢ οὐ σφυγμούς. τὰ δ' ἑφεξῆς ἤδ' ἤ λέγωμεν. καί τοι τό γε τ ἐν τοῖς πρόξυσμοῖς σφυγμῶν ἐμπροσθεν ἐρημένων ὑπομένησαι καὶ νῦν, σύλλογον. εἰ γὰρ εἰσῆκεν τὸ νοσοῦν τὸν ἡμ φύσιν σφυγμόν, ἢ εἰ καὶ καθ' ἑτέραν αὐτοῦ νόσον ἐν ἀρχῇ πρόξυσμοῦ παραγενόμενος εἶης, μηκέτ' ἄλλο μηδὲν ἀναμείνης εἰς ἀπόφασιν τοῦ τεταρταίου εἶν τὸν εἰσβάλλοντα πυρετὸν. ἀξαίσιος γάρ τις ἡ εἰς ἀραιότητά τε τ βραδυτῆτα τροπὴ γίνεται. τ ἔγωγε τῷ ἐμαυτοῦ σωκήθωμι πινὰς ὧν ἀκριβῶς εἶδον οὐ σφυγμοὺς εἰσβάλλοντας τοῦ παροξυσμοῦ θεασάμενος, ἀπεφωνάμην ὡς οὐκ ἐνδέχεται τῷ ἀρχῷ ταύτῃ ἄλλο τινὸς ὑπάρχειν, ἢ τεταρταῖον πυρετ, τ ὅτως ἀπέβη. σὺ δ' εἰ ἡ πόθι οὐ σφυγμοὺς τέχνης ἀπαιρότερος ἔχεις, ἐφ' ᾧ μὲν ἀραιότης αὐτῶν καὶ βραδυτὴς λινήσει σε, ἀσφαλέσερον δ' ἔτ καὶ ἀκριβέσερον διορίζασθαι βούλοιο, τῷ Ἱπποκράτους ἀναμιμήσκειν λαυτὸν θαι πραγμάτων. ὡς γὰρ ἐν θέρει τριταίους πυρετοὺς πλεονάζειν, ὅτως ἐν φθινοπώρῳ τεταρταίους ἔφησε. ἐπίσκεψε δὲ πρῶτον μὲν, αὐτὸ ὅτερ. εἰ ξηρὸν καὶ ψυχρὸν καὶ ἀνώμαλον, ἐν τῇ ἱρᾶσε τὸ φθινόπωρον ἐγίνετο καὶ μᾶλλον ἐλπίζε τεταρταίας πόδοσους ἐν αὐτῷ συνήθασθαι πολλάς. εἶθ' ὁρᾷς, εἰ καὶ τὸ χωρίον αὐτὸ τοιούτων πυρετῶν δύφορον ἦ. καὶ ἡ φύσις τοῦ λάμενοντος μελαγχολικωτέρα. καὶ τὰ τ προγεγυμνώσης διαίτης, οἷα μέλαιναν ἀθροῖσαι χολὴν. καὶ ἔτις ὧν ἡμία νῦν ὀδὶ τεταρταίων πυρετῶν, ὧν σφραγίζου δὲ ταῦτα τοῖς ἑφεξῆς ἐρησομένοις. εἰ καὶ ὑπόπαλλος ὁ ἄνθρωπος ἦ. ἢ εἰ ἐκπεπλανημένων πυρετῶν. ἢ εἰ καὶ τὰ τῆς ἀναβάσεως, καὶ τὰ τῆς ἀκμῆς, ἐναντιώτατα τοῖς τριταίοις ἐκ πυρετοῖς, λατά τε τὰς τοῦ θέρμου λινήσεις, καὶ λατὰ τὰς τῶν σφυγμῶν, καὶ ὧδι πύπτοις ἅπασι εἰ λεπτὰ καὶ λευκὰ καὶ ὑδατώδη τὰ οὖρα, πανταπάσι γὰρ ταῦτά γε, τοῖς τῶν τριταίων ἐναντιώτατα. τριταῖον μὲν δ' ἡ τεταρταίου λατὰ τὴν πρώτην δυοῖν ἡμέραιν ὁ μὲν διαμένων διακρίνειν, ὁ δ' ἰατρὸς ὅλως ὀδί. Ἀμφιμερινὸν δὲ τριταίου μ, ἐπιμότερον διορίζειν, οὐτε γὰρ μετὰ ῥίγους ἐσβάλλει λατὰ τὴν πρώτην ἡμέραν δυοῖν, ἀλλὰ καὶ προϊόντος τοῦ χρόνου πορίψεις ὠπὶς μᾶλλον. ἢ ῥίγος γίνεται καὶ σαφὴς ἀταξία τε καὶ ἀνωμαλία σωεφορεῖ τοῖς σφυγμοῖς, λατὰ τὴν ἀρχὴν τ πρόξυσμον. ἴσμεν δὲ ὅτι λαὶ ταῖς ἀναβάσεσι τὸ ταχὺ τῆς λινήσεως, καὶ τὸ μέγα, καὶ τὸ σφοδρὸν, ὅπερ τοῖς τριταίοις ὑπῆρχε σαφέσατον, οὐχ ὑπάρχει τοῖς ἀμφιμερινοῖς. ἀμέλει μὲν οὐδὲ διακαίουσι οὐ κάμνοντας, ἀ δὲ γυμνοῦσθαι τε καὶ τὴν ἐδῆτα ῥῦπεν ἀφ' ἑαυτῶν ἀναγκάζουσι, οὐ δὲ πολὺ καὶ πυκνὸν ἀναπνεῖν, ἀ δ' ἐκφυσᾶν, οἷον φλόγα τινὰ καὶ πιεῖν αὖτε ψυχρόν, ἀλλ' ἥκιστα πυρέτ τοντες ὅτοι, διῳώδεις εἰσί. καὶ ἔτον, αὐτοῖς ἐν τῇ πρώτῃ τῶν ἡμερῶν, οἷον τοῖς τεταρταίοις ἀρχομένοις καὶ ἰσχοῦσι ἥκιστα πρὸς τὰς πρώτας ἡμέρας. ὧδι μὲν γε τοῦ χρόνου προϊόντος, καὶ τοῦ τ αὐτοῖς προσγίνεται. τριταίου μὲν δὴ σαφῶς διῳλωσχον, ὡς ὅμοιον ἔχειν μηδὲν. ἐγκυτάζω δ' ὅτι, τεταρταίῳ, διαφορὰ γε μὴν, καὶ πούτου σαφῶς. πρώτως μὲν καὶ μάλιστα, τοῖς σφυγμοῖς οὓς ὧδι σωπάσω ἀρρώστως ἀκριβῶς ἄτις φωράσειεν. ἤδη δὲ καὶ τοῦ ῥίγει καὶ τοῖς ἄλλοις ἅπασι τοῖς ἔξωθεν ἐφ' οἷς γίνεται. καὶ γὰρ φύσεως ὑγροτέρας δ' εἶται, καὶ βίου ἀργοτέρων τε καὶ μετὰ πλησμονῆς. οὕτος γ' οὖν καὶ παιδίοις μάλιστα πλεονάζει, τ παιάνιον εἰ μὴ τ σύμα τῆς γαστρὸς, ἢ καὶ τὸ ἧπαρ αὐτοῖς, ἐπύησεν. ἀτὰρ οὖν καὶ ἀπεψίαι προκυοῦται πολλαὶ, καὶ βραδυπεψίαι, καὶ ὀψυρεγμίαι, καὶ πυρέπειν ἀρχομένων, ὑποχόνδριον μὲν ἐν ὄγκῳ μείζονι τοῦ κατὰ φύσιν ἐξ ἅπαντος, ὡς τὰ πολλὰ δὲ καὶ διαπεφυσημένου τε, καὶ πεδιτεταμμένου ὠχόλυσις τε πύτοις ἡ χροιὰ, καὶ ὁ παροξυσμὸς ἀκμάσι. καὶ ὁ χειμὼν δύφορος, τοιούτων νοσημάτων. καὶ κατάσασις ὑγρὰ, καὶ χωρίον τοιοῦτον. καὶ ἡ ἀρχὴ τῶν παροξυσμῶν εἰς ἑωθρίαν. οὕτω μὲν ἀμφημερινὸς, καὶ τριταῖος, καὶ τεταρταῖος, ἀλλήλων διορίζονται κατὰ τὴν πρώτην ἡμέ-

ραν.

ρων. Τοὺς δὲ συνεχεῖς ἡμιτριταίους δὲ, τοῖς πρωϊαιμυίοις πυρετοῖς, γεγυμνασμένους μὴν τῆς ἐκ αὖ οὐ δι' ὀλίγου τῇ πρώτῃ τῶν ἡμερῶν γνωρίζειν τε καὶ διακρίνειν ἀλλήλων ἀδυνατήσειεν. ὧδε δ' ἂν τις διδοίη τρόπος ἐπὶ τοὺς τοιούτους ἰατρεύειν, καὶν ἀγύμναστος ἐπὶ ἡμιτριταίου συνεχοῦς ἐπὶ τὸν ἀληθινὸν τριταῖον ἡμιτριταίῳ ἀκριβεῖ, τὸν ἀκριβῆ λαβοῦσι. ἀμφημερινῷ δὲ, τὸν καθ' ἑκάστην ἡμέραν προξενοῦντι, εἰς ἀπυρεξίαν ἢ μὴ παύοντι). ὅταν ἡ τεταρταίου. τὸν δὲ τεταρταῖον. ὅτε γὰρ ἀκριβὴς καῦσος ἅπασι τὸν ἄλλα φυλάττῃσι ἀκριβῶς ἰατρὸς γνωρίσειε, μόνῳ τῷ μετὰ ῥίγους ἐπιβάλλειν, μὴ τὸν εἰς ἀπυρεξίαν πάντως διενηνοχέναι. ὁ δὲ καθ' ἑκάστην ἡμέραν προξενοῦντος ὅταν ἡ ὥραν, τὸν κατάστασιν, τὴν ἡλικίαν, τὸν χώραν, ἡ φύσιν σώματος, ἡ τὸν προκατηγημένων διαίταν, ἔτι τε τὴν τῆς σφυγμῶν ἰδέαν, τὸν τῶν θρομασίαν τῆς αὐτῶν ἐχέτω τοῖς ἀκριβέσι ἀμφημερινοῖς, μὴ παύειν) δὲ εἰς ἀπυρεξίαν, ὁμογνώμης ὄντων αὐτοῖς. ἡ τὰ αὐτὰ δὲ, τὸν ὁ διὰ τεταρτης ἢ προξενοῦντος, εἰς ἀπυρεξίαν ἢ μὴ παυόμενος, ὁμογνώμης ὄντων τεταρταίῳ. τὸν ἀλλ') ὡς ὅτε ῥίγος αὐτῷ προηνέγκῃ τῇ προξενσμῶν, ὃθ' ἱδρὼς ἕψει), καθάπερ δὲ ἐν τῷ καύσωτούτων δέοντος), ὅτ' ὀλίγας κατ' ἀρχὰς, ὅτε ἐφεξῆς ἄχρι λείσεως, οἷόν τε γίνεσθαι. τούτοις δὲν πρώτους, ἀσκησάτω τὴν γνωρίζειν τε καὶ διακρίνειν ἀλλήλων οὓς ἁπλοῦς τε ἡ ἀμίκτους ἑτερογνώσι πυρετοῖς, ἢ οὓς δὲ αὐτὸ τοῦτο, γνῶσις τε τὸν ἀκριβεῖς οἱ παλαιοὶ τῆς ἰατρῶν ὀνομάζουσιν. ὁ γὰρ ὧδε μόνη τῇ ξανθῇ χολῇ πυρετὸς ἀναπέμενος ἄνευ τοῦ πλάγγχνου διακώσεως. ἐὰν μὲν οὖν ᾖ τοῖς ἀγγείοις ἐπὶ μὲν οὖσης τῆς χολῆς ὀξυπόροις, καῦσος ἀκριβὴς ὄντων. ἐὰν δὲ πάντα φθορμώδης, ἡμιτριταῖος. οὕτω δὲ εἰ ἡ μελαίνης χολῆς ἔγγονος ὁ πυρετὸς ἐπάρχῃ. κινδυνώδης μὲν, τεταρταῖος ὄντων. ἐφθασμένης δὲ, διὰ τεταρτης. ὥσπερ ἐὰν καὶ φλεγματώδης, ἤτοι γε ἀμφημερινός, ἢ καθ' ἑκάστην ἡμέραν προξενοῦντος. οἱ γὰρ εἰς ἀπυρεξίαν λήγοντες πυρετοὶ, τριταῖοί τε καὶ τεταρταῖοι καὶ ἀμφημερινοί, τῶν αὐτῶν ἐπιθέσιν ἔχοντες τοῖς ἀρτιαίοις συνεχέσιν, ἐνὶ μόνῳ τῷ ἡ τὰς φλέβας ἢ πάντα φθορμώδης ἔχειν τοὺς χυμοὺς, διγνωμόχασιν. ὅθεν καὶ τἄλλα ἡ αὐτοῖς τὰ αὐτὰ. τῷ δὲ μετὰ ῥίγους, ἢ μὴ σὺν ῥίγει καὶ σὺν ἐμέτοις ποτὲ ἡ ἱδρῶσι, ἢ ἄνευ τούτων γίνεσθαι, διαφέρουσι. συνεχῆ μὲν δὴ πυρετὸν ὀνομάζω, τὸν εἰς ἀπυρεξίαν, πρὶν τελέως λυθῆναι, μὴ παυόμενον), καῦσος μὲν τὸς ἀκμὴ τὸς ἀληθινὸς φάνῃ. ὅταν δὲ μηδὲ παρακμὴ τὸς ἀληθινὸς γένηται, διὰ παντὸς δὲ ἀπὸ τῆς πρώτης ἀρχῆς ἄχρι λείσεως ὁμοίως διαμένει, τὸ γένους μὲν ὄντα καὶ οὗτος τῶν λοιμωδῶν πυρετῶν, ὀξύτητι δ' οὐ τῶν διγνωμόχων. ἀλλ' ὅτε ἡ τῇ πρώτῃ ἡμέραν, ἢ δευτέραν οἷόν τε προγνῶναι τὸν τοιοῦτον, ὅτ' ἄλλως χρήσιμον, ἀρκεῖ γὰρ τὸ γένους γνωρίζειν, ὅτι χολώδης τε καὶ πόδικος, ἡ ἰκτώδης. ὧδε γὰρ εἰ σώφρων ὀνομάζεις τὶς αὐτὸν, ὥσπερ φασὶν οἱ ἰατροὶ, ὅλῳ τῷ γένει δοίσει τῶν λοιμωδῶν πυρετῶν φύσιν γε τὴν προσηγορίας. ὥσπερ δ' ὅτι ζῷα αὐτοῦ τύπου σώφρονα διαφορὰς εἰδότες, ἴδιον ἑφ' ἑκάστῳ αὐτῶν ὄνομα φέρουσι. οἷον ἡμιονικός. οἷον δὲ, ὁμοτόνους. οἷον δὲ, ἀκμασικούς. οἷον δὲ πρακμασικοὺς ὀνομάζοντες οὐδὲν διὰ τοῦτο ἡ γένος αὐτοῖς ἄγνωτόν ἐστιν τινὰ διαφορὰν. ὅθεν οὐ δεῖ τὴν πρώτην πραγματείαν, ἢ διάγνωσις αὐτῶν, μέγα τι συντελεῖ. πάντες γὰρ οὗτοι, ἡ τὴν πρώτην ἑβδομάδα λείνονται. τούτοις δὲ εἰς πρόνοια χρεία, τὸ λαβεῖν τινὰ τῆς ὅλης τοῦ νοσήματος καταστάσεώς τε τῆς λείσεως ἐν ταῖς πρώταις ἡμέραις ἐπίγνωσιν. εἰ μὴ γὰρ ἀκριβὴς τριταῖος ὄντος, ἐν τοῖς τὴν ἐπὶ πόδισιν. εἰ δ' ἀκριβὴς καῦσος, ἐν τοῖς τῆς πρώτης ἑβδομάδος ἐξ ἀνάγκης κριθήσεται. προνοῆσι δὲ πάντως, ὅτ' ἀμφημερινὸς ὁ προκείμενος αὐτῷ συνεχής. ὥσπερ ἡ ὁ τεταρταῖος τε καὶ ὁ διὰ τεταρτης. ὥστε βία μὴ ὄντα σύμπαντα γένη τῆς ἁπλῆς πυρετῶν. ἔνιοι δ' αὖτ εἰς δύο τὰς πρώτας τιθέασι) διαφοράς. ἢ γὰρ συνεχεῖς ἢ διαλείποντες ἔσονται. ἡ γνωσιδήπου) ἡ τὴν πρώτην ἡμέραν. οἱ μὲν, δύθις εἰσβάλλοντων τῆς προξενσμῶν, οἱ δ' ἀναβαίνοντων. οἱ δ' ἀκμάζοντων. οἱ δὲ, ἐν ταῖς πρώταις πρακμαῖς, ἢ τοῖς ἀπυρέτοις διαλείμμασι. συνθέτου μὲν τοῦ τῆς νοσήματος ὑπάρχοντος, ἑκάτερα ὁμοίως δύπειτης ἡ διάγνωσις, ἀλλ' ἐνταῦθα δεῖ μάλιστα, σωτέον τε καὶ γυμνασίας. σωτέον μὲν δὴ οἰκοθεν ἕκαστος ἐκ τῆς ἑαυτοῦ φύσεως ἢ ἐκτημένος, ἢ μὴ ἐκτημένος, ἀφίξεται). γυμνασίας δ' τοῦ ἐν ὑγρομένης, ἐκ ἂν δέοι βελτίονα. χρὴ γὰρ δὴ πάντα γνωρίζειν αὐτὸν ἀσκῆσαι ῥᾳδίως ἁπλῆς εἴδους πυρετὸν, ἅπαξ δ' ὅτ', μεταβάλλειν ὧδε τὰ σώματα. δίχως δ' ἂν γένοιθ' σώματος εἴδους πυρετὸν ἡ τὴν γε πρώτην τομὴν, ἢ τοῦ οὖν ἐρημένος ἀλλήλοις μίγνυσθαι, χωρὶς τόπου πεπονθότος, ἢ τὸ μόριον ἢ φλεγμαίνει) ἀνάπλεων αὐτόν. ἑκάτερα δὲ τῶν ἐρημένων διαφορῶν, ἑτέραν ὧδε ἐγχωρεῖ τομὴν ἐπιδέχεσθαι. οἵ τε γὰρ ἄνευ μορίου πεπονθότος σωτηρίμενοι, δίχως μίγνυνται. ποτὲ μὲν, ὧδε πλεονάζοντι. ποτὲ δὲ, ὡς ἂν εἴποι τις, ὅλῃ ὅλα κεραννύμενοι. ὅτων τοι καὶ τὰ φλεγμαίνοντα μέρη, καὶ γε καὶ τούτων τὰ μὲν οἷον ὧδε πλέκεται μόνον. τὰ δὲ, οἷον κράσιν τινὰ τῶν διαθέσεων ἴσχει. τὴν δὲ ὧδε πλοκὴν, ἀσκῆσαι χρὴ πρῶτον γνωρίζειν. εἶθ' ὅτως τῆς κράσιν ἀρξαμένης ἀπὸ τῶν πυρετῶν. ὧδε πλέκονται δ' οἱ πυρετοὶ πολλάκις μὲν, ὁμογνώμης ὁμογνώσι. ἢ ὁμοειδεῖς ὁμοειδέσιν. ἔστ δ' ὅτε καὶ διαφέροντες, ἀμφημερινοί τε γὰρ τριταίοις, καὶ τούτοις, τεταρταῖοι. καὶ ἀλλήλων οἱ ὁμοειδεῖς ὧδε πλέκονται πολλάκις. ὥστε καὶ τρεῖς γένοιτ' τεταρταίους ποδιόδους ὁ αὐτὸς ἄνθρωπος ἔχει. τούτους μὲν δὴ γνωρίζειν, ὁ πάνυ χαλεπόν. γένοιτ' δὲ τῶν διαλειπόντων τις ὧδε πλέκεται δὴ συνεχῆ, χαλεποτάτῳ τε καὶ δυσδιάκριτον μίξιν, ὡσὲρ ἡς ἐφεξῆς ῥηθήσεται, ἂν πρότερον ἅπασας ἐπέλθωμεν ἃς δεήσει διαφορὰς. ὁμοίως γὰρ τοῖς πυρετοῖς οἱ πεπονθότες τόποι τῇ μίξει ἔχουσιν, ἢ διαφθόντων μορίων, ἰδίου ἑκατέρου πυρετὸν ἐξάπτοντος, οἷον ἀπλῶς, εἰ τύχοι, καὶ ἢ παντὸς, ἢ διαθέσεως μικτῆς, οἷον φλεγμονῆς ῥυσιπελατώδους, ἢ ῥυσιπέλατος φλεγμονώδους. ἀλλὰ καὶ τούτων ἁπάσας τὰς μίξεις ἀσκῆσαι χρὴ διαγινώσκειν, ἐπειδὰν ἀκριβῶς τὰς ἁπλῶς αὐτῶν ἰδέας γνωρίζωμεν. ἑτέρα γὰρ ἰδέα πολυπονδυμονικῆς καὶ φρενιτικοῦ καὶ πλευριτικοῦ καὶ ἡπατικοῦ πυρετοῦ, κατὰ ταῦτα δὲ, καὶ τῶν ἄλλων ἑκάστου τῶν ὧδε μορίων πεφλεγμαίνουσι, ἀναπλομένων πυρετῶν. ἕτερα δ' αὖ πάλιν ἰδέα τῶν ὧδε τοῖς ῥυσιπέλασι. καὶ γε καυσώδης καῦσος, ἢ τοῖς τῶν λοιμώδους, ἢ τοῖς τῆς ἥπατος, ἢ τοῖς τῆς γαστρὸς ῥυσιπέλασιν ἐπιγίνεται). διαιρεῖσθαι δὲ χρὴ καθ' ἕκαστον ἄῤῥωστον. πρῶτον μὲν εἰ χωρεῖς τόπου πεπονθότος ὁ πυρετὸς ὧδε χυμοῖς διαπαθεῖσιν, ἢ μόνῳ τῷ πνεύματι βαπτόντι. δεύτερον) δὲ εἰ μορίου τε πεπονθότος ἄνευ) ὑπάρχει. εἶτ τίς ἡ διάθεσις αὐτῆς. ἐπειδὰν δὲ ταῦτα διαγινώσκειν ἀσκήσῃς, τὰς μίξεις ἁπασῶν αὐτῶν εὑρήσεις. ἆρ δὲν ἀξιώσεις μείωσι, πρίτε τοῦ πεπονθότος, πόσον ἢ πρὸ τοῦ πυρετοῦ ἁπάσης συμπλοκῆς διεξερχέσθαι; ἢ

μὴν αὖθις αὖ πάλιν ἐγκαλέσῃς ὡς μήκει τῆς πραγματείας. θαυμαστὸν γάρ σ' ἡγοῦμαι καὶ τοῦτο πεπονθέναι οἱ πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων, ὀλίγα τε μανθάνειν ἀξιοῦντες ἅμα, καὶ μηδὲν παραλείπειν. τὰ γ' ὧν Ἀρχιγένους πρὸς τὸ τῶν πυρετῶν σημειώσεις ἕνεκα βιβλίαι μακρὰ φάσκοντες εἶναι, μόνῳ ἀναγινώσκειν ὥμην χαίρουσι τῷ ὠφιμίῳ, οἱ δὲ ταύτην ἅπαντες, ἀλλ' εἰσὶν οἳ καὶ ταύτης ἐπὶ βραχύτερόν τι ζητοῦσι. εἰσὶ δὲ οἳ καὶ μέμφονται). διὸ τὴν βιβλίον ὅλον ἔγραψε πρὸς τὸ γνώσιας τῶν πυρετῶν. καὶ τοῦτο μὲν οὐτυχεῖν, ἐκ τοιούτων δ' ἐπαινεῖσθαι τὸ μαθεῖν, ὅσον ἐρασιστράτος ἐσφάλη πρὸς τὴν γνώσιας τῶν πυρετῶν, μελλήσαντες εἰπεῖν περὶ τῶν πυρετῶν αὐτοῖς ἐγκλῆσαι, τὴν πρώτην δύο οὐ συγχωροῦσι διαφοράν. ὡς οἱ μὲν, ὧν τόποις πεπονθόσι. οἱ δ', ἂν δι' τούτων σωίσωσι. ταυτὸ δ' οὐκ ἐστὶ πρὸς κείσεως πεπόνθασιν, ἐγκαλοῦντες μὲν, τοῖς παραλελειμμένοις μεμφόμενοι δέ, ὡς μήκη τῆς ἐρωτήσεως. καί σοι τὴν μήκους † al. κατὰ ὃ μέμφον), διὰ τὴν φύσιν ὑπάρχοντος ὡς ἐγὼ νῦν διαιρήσομαι. † καὶ ταῦτ' ἄμφω ψέγουσι καὶ μᾶλλον αὐτὴν ἔτι, τὴν βραχυλογίαν. τούτην μὲν, ὡς ἔποι παραλέπουσαν τινὰ τῶν ἀναγκαίων, ἢ πάντως γε μὴ σαφῶς ἐκδιδάσκουσαν. τὸν δὲ μήκους τὸν μὲν ἅπαντα ἐκδιδάσκοντος τὰ χρήσιμα μετὰ τὸ διαβάλλειν τὰ ψευδῶς ποιεῖν ὑπαλειμμένα, λῆρον εἶναι φασὶ μακρόν. καὶ οὐ τὰ μόνα τὰ χρήσιμα ἐκδιδάσκοντας, ἐπαινοῦσι. διὰ τί δ' οὐ πάλιν ἐκεῖνα μόνα λέγουσιν, ἀλλὰ προτείνουσι τὰ τῶν ἑτεροδόξων, καὶ μέμφονται) τὴν περιττείας, εἰ χωρὶς ἀφελεῖν ἀξιοῦσι ἁπλῶς ἀφηγεμένων πιστεύειν. ὃ οὐκ ἀνέχομαι) δὲ, ὁ δὲ τὰ αὐτὰ τὰ χρήσιμα πλατύτερον) ἐκδιδασκόντων. ὥστ' οὐδὲν θαυμαστὸν εἰ καὶ τοῖς περὶ κείσεως λόγοις ὁμοίως ἐγκαλέσουσι τὴν μὲν βραχυλογίαν ψέγοντες, ὡς ἀσαφῆ τε ἅμα καὶ πολλὰ παραλείπουσαν, ἀκούειν δὲ πλείονων, οὐχ ὑπομένοντες, ἐπὶ τε προσεγκαλοῦντες ἅ μικρὸν πρόσθεν εἶπεν). καὶ γὰρ δὴ καὶ πρὸς τόπων πεπονθότων Ἀρχιγένει γέγραπται βιβλίαι δύο πάντων τῶν ἐμπροσθεν εἰς τὸν αὐτὸν πραγματείαν γεγραμμένων ἀρίστη. ταῦτ' οὖν ἅπαντων εἰ μεταφέρειν εἰς τὸν δὲ τὸν λόγον ὑπεχείρησαμι καὶ τόποις ἐπιπροσθεῖναι τὰ ὑφ' ὑμῶν εὑρημένα, μέμψον) τῷ μήκει τῆς πραγματείας. καὶ μὲν δὴ καὶ τὰ περὶ τῶν πυρετῶν διαφορᾶς εἰ πάντα ἦν τὸν δὲ τὸν λόγον ὑπεξειμι. πολὺ δὴ μᾶλλον ἐπὶ μήκωσιν αὐτοῖς ὀφέω. τὸ μὲν οὖν δυνατὸν διαφυγεῖν ἐπήρειαν γράμμα μηδὲν ὅτως ἦν παλαιὸν, ὥστε καὶ Πλάτων αὐτὸ μέμνηται). τὸ δ' ὅτω τούτων ἐχόντων ἐκλέγεσθαι μέσον εἶδος λόγων, ἄριστον εἶναι μοι φαίνεται). τί δὲ τὸ μέσον ὄντων, οὐκ ἔγωγε νῦν ἐχεδικά μοι δοκῶ. διαιρεῖσθαι μὲν, ἃ χρὴ γινώσκειν ἐξ ἀνάγκης τὸν μέλλοντα καλῶς προγνώσεσθαι λύσιν νοσήματος. ὁποῖα τέ τις ἔσοιτο, καὶ καθ' ὃν τινα χρόνον. ὃ οὐκ ἄπαντα δ' αὐτὰ νῦν ἐπεξέρχομαι, ἀλλ' ὅσα ἀσαφῶς εἴρηται τοῖς ἔμπροσθεν, ἐξηγούμενος. ὅσα δὲ παραλέλειπται, προσιθείς. τό δ' ἤτοι τὰ καλῶς θ' ἅμα καὶ σαφῶς εἰρημένα μεταγράφειν, ἢ τοῖς ψευδῶς εἰρημένοις ἀντιλέγειν ὡς εἰς μακρολογίαν ἀπάγον, ἐφυλαξάμην. ἐπεὶ τοίνυν ἀφ' ἑτέρας) μὲν γὰρ τῷ πρώτῳ λόγῳ τῶν Ἱπποκράτους ἀφορισμῶν ἡμῶν ἐξηγουμένων, ὡς ἡ ἐξ αὐτῶν τῶν νοσήματος τὰ φύσει ὀλίγα πρόγνωσιν γένεσιν λαβεῖν εἰς τὰ μέλλοντα, θαυμαστὸν δ' ἦν δοκεῖ τοῖς πολλοῖς εἰ καὶ ἡ τῶν πρώτων ἡμέραν ἔσεται τις ἡ νόσος τῆς ἰδέαν, ἐπειράθημεν ὑπολέξαι, θαυμαστὸν μὲν ἴσως ὑπάρχον, ὃ μὴν ἀδύνατόν γε. καὶ τῆς ὁδὸν ἣν χρὴ βαδίζειν ἐδιδάξαμεν, ἡνίκα δεῖ ἔδοξε μοι τὸ μῆκος τοῦ λόγου καὶ γυμνάσασθαι κελεύσαι τὸν ἀκριβῶς ἐκμαθεῖν τὰ τοιαῦτα προειρημένα, ἐν τοῖς Ἀρχιγένους ὑπομνήμασι, περί τε τόπων πεπονθότων, καὶ μὴν καὶ περὶ πυρετῶν σημειώσεως. ἔτι τε πρὸς τούτοις, περὶ τύπων. ἴσως μὲν γὰρ καὶ ἡμεῖς εἰς οὖν αὐτοῦ ποτὲ τύπους, γράψομεν. ἵνα τά τε προσεξευρημένα διέλθωμεν. ἀφέλωμεν τε τινὰ τῶν Ἀρχιγένους ὀρθῶς εἰρημένων. ἅπαντά τε σαφῶς ἑρμηνεύσωμεν. ἀλλ' ἐν γε τῷ παρόντι, δι' ἐκείνου ἀσκεῖσθαι προσήκει. πάλιν δὲ ἀναλαβόντες ὅσον ὅσον οἰκεῖον ἦν δὲ τῆς πραγματείας, ἐπέλθωμεν. οἰκεῖον δ' ὅσιν, ὁλόν τῆς ἀσκήσεως δυῶαι περὶ τὸ σωθέντος νοσημάτων τοιαύτην, οἵαν ὀλίγου ἔμπροσθεν ὑπὲρ τῶν ἁπλῶν ἐποιησάμεθα. οὐ μὲν γὰρ ἀκριβεῖς πυρετοὺς ἔτι διαλείποντες ἦσαν, ἔτι συνεχεῖς, ἢ τύπους κατ' ἀρχὰς γνώσει γνωρίζειν. ὅσοι δ' ὠμιξίαις ἑτέραις ποικίλοντες καὶ νοθεύουσι) χαλεπὸν μὲν ἐν τῇ πρώτῃ τῶν ἡμερῶν, ὃ μὴν ἀδύνατόν γε διαγινώσκειν ὅτι, οὐδὲ πλείστας μὲν δι' ἡμέρας τὴν διάτασιν, ἢ τρίτην, ἢ παντὸς γε τὴν τετάρτην, ἀκριβῶς ἐξ ὑρείας ἐγχωρεῖ. οὐδὲν γάρ ὅσιν, ὅτε χρόνος, οὔτ' εἴδος νοσήματος, ὃ μὴ πρὸ τὴν τρίτην ἡμέραν ἢ τὴν τετάρτην, φανερῶς ἔσται δῆλον, ἧς τινος ἔχεται φύσεως. εἰσβαλέτω γάρ τις πυρετὸς φρικώδης τε ἅμα καὶ παντοίως ἀνώμαλος ἢν τε δὶς σφυγμοῖς ἡ τῇ καθ' ὅλ) τὸ σῶμα θερμασίᾳ ὡς πολλάκις ἐγγὺς ἀκμῆς ἔδοξε νομιζόμενος, ἢ καὶ τὰ μέσα τῆς ἀναβάσεως ἐπέχειν. αὖθις δ' ὕδρογένεσθαι φρικώδης, καὶ οὐ σφυγμὸς μικροτέρους τε ἢ ἀμυδροτέρους, καὶ βραδυτέρους, καὶ ἀραιοτέρους ἔχειν. καὶ τὴν θερμασίαν ἀρχομένην μὲν, τὴν ἄκρων. πλεονάζουσαν δ' ἐν τῇ τὴν ὡραίαν τε καὶ τὴν γαστέρα καὶ τὴν θώρακα, ὥστε δι' ἂν τις ἀλόγως ἐλπίσειεν, ἡμιβρίτταιον ἔσεσθαι. μᾶλλον δ' ὑπάρχειν μὲν, ἥδη, γνωσθήσεσθαι) δὲ τοῖς πολλοῖς, ὧν τὴν τρίτας ἡμέρας. ἀλλ' ὅτος μὲν μικτὸς ὅσιν ἔκ τε τοῦ χολώδους, καὶ τοῦ φλεγματώδους πυρετῶν, τὸ ὀλίγου ἔμπροσθεν εἰρημένων. δι' ἐπιπλεκομένων ἀλλήλοις, ἀλλὰ διόλου διαφανομένων. ὁ δ' ἐξ ἐπιπλοκῆς αὐτῶν, τραχὺς γίνεται. ἢ βρίτιος καὶ ἀφημερινὸς μιχθέντων. ἢ τὸ καθ' ἡμέραν προσιόντος συνεχὸς, τὴν διὰ βρίτης. ἢ τριτάιος, τὴν καθ' ἑκάστην ἡμέραν προσωμολογῶν συνεχεῖ. ἢ ἀμφημερινὸς, τὴν διὰ τρίτης συνεχεῖ. τούτων δὲ μίαν τῶν μιξέων ἀκριβῶς οὐκ ἦν πρώτης ἡμέρας διαγινώσκειν). ἡ μὲν τοι διόλου τῶν στάσις, οὐδὲν ἐπὶ χαλεπὸν γνωρίσαι. πολὺ δὲ μᾶλλον ἔτι τὴν βρίτιον, καὶ ταῦτον ἀίστοτε τὸ τετάρτης δέησε. γιγνέσθω γ' ὅτως ἔτυχεν ἐν τῇ πρώτῃ τῶν ἡμέρᾳ ὁ πρόσεισμὸς σῶν ῥίγει. διάπεπτα θερμός τε καὶ πολυκαὴς ὁ πυρετὸς ἐξαφθείς, ἀσώδης τε καὶ διψώδης ἔστω, καὶ ταχέως ὧδε τὴν ἀκμὴν ἀφικέσθω. οὖν σφυγμὸς ὁμαλούς τε ἔχων, καὶ μεγάλους, καὶ σφοδροὺς, καὶ πυκνοὺς, καὶ ταχεῖς. ἔστω δ' ὁμοίως τοῖς σφυγμοῖς, καὶ τὰ τῆς θερμασίας ὁμαλὰ σωτίως. εἶτα σῶν ἐμέτῳ, καὶ ἱδρώτι σωιέσθω. καί τις αὐτὴν ἀπυρεξίαν διαδεχέσθω. πρόδηλον ὡς τριτάιος οἰκεῖος ὅσιν ὁ τοιοῦτος παροξυσμὸς πρωϊόθυ. γινέσθω δὲ κατὰ τὴν διὰ τρίτης ἡμέραν ὁ τῆς ἀμφιρινῆς, οὐ γὰρ ἀναγκαῖον ὑπὲρ τῶν αὐτῶν λέγειν μυρίακις, σύντονθα χρὴ προσέχειν τὸν νοῦν, τὰς ὥρας τῶν παροξυσμῶν, ἵνα προγνῶς τὶ πρὸ τῆς τρίτης ἡμέρας. εἰ μὲν γὰρ ὁ τῆς τριτάιας, εἰ τύχοι, πυρετὸς πρὸ τὴν πρώτην ὥραν μέλλει γίνεσθαι. πρὸ δὲ τὴν ἐνδεκάτην ὁ τῆς ἀμφημερινῆς, οὕτω μὲν ἑκατέρων ἔσονται σαφεῖς αἱ ἀρχαί. καὶ μᾶλλον εἰ ὧδε πλέον ἔτι διεσκεψαν ἀλλ' ἐλαν εἰ

λων. ἐὰ δ' ἀμφότεροι πρὸς τὴν αὐτὴν ὥραν εὐσθάλποιεν, ἐπήμικτον ἔσται παύτως τὸ εἶδος τῆ παροξυσμῆ, ϵ τῷ ἀναμιγνύσθαι σωφρονοῦντι, οἷον κορέσματι φαίνεται γινόμενον ἀμφιμερινῆς τε καὶ τριταίης πυρετοῦ. διακρίνει δ' αὐτὸς φιλονείκως ἡ τετάρτη τῶν ἡμερῶν, ὄντας ἤδη τῷ τρίτῳ καὶ πρὸ τῆς δευτέρας γνωρίμους. ἔτι τε δυσφορώτερα γίνεται ἡ τῶν διαλειπόντων μίξις τοῖς συνεχέσιν, ὥστε καὶ πολλοῖς ὅλως ἀδιάλυτος ἔδοξεν ὑπάρχειν. ἅμα τε γὰρ εἰς ἀπυρεξίαν παύεσθαι τὸν αὐτὸν ἄνθρωπον, καὶ μηδ' ὅλως ἀπύρεκτον γίγνεσθαι συμβαίνει ἐκ τοιαύτης μίξεως, ὅπερ εἶναι παύτων ἀδιαλυτώτερον. ἀλλ' ἐάν τις καὶ ταῦτα διάγνωσκειν ἀκριβῶς ἐκπόνει τῶν κυρίων τῷ φύσιν, ἔσεται ῥᾴδιον, ὡς ὀλίγῳ ὕστερον ἐροῦμεν. ἐναγχος δέ τι γιγνόμενον, ἐν μὲν ταῖς ἀρτίαις φερικώδη πρόξυσμον ἔχον ἀκριβῶς ἡμιτριταῖον, ἐν δὲ ταῖς περιττάις ἔωθεν μέν πνα τ προγεγονότος πολύ τι, μικρότερον ὡς ὧν παροξύνεσθαι δυνεῖν τῇ ἑτέρᾳ τῶν ἡμερῶν τὸν ἡμιτριταῖον, ὅπερ δὴ καὶ συνήθως γίνεται ἐν αὐτῷ. περὶ ἧ τὴν ὀγδόην ὥραν τ ἡμέρας, ἕτερος ἐσέβαλλε μετὰ ῥίγος σφοδρὸν πρόξυσμος, ἀκριβῶς ἅπαντα τὰ ταῖς πυρετοῦ φορὰν τὰ γνωρίσματα. θερμόμενος δ' ὅτος ὥρας ὡς νυκτὸς τρίτης ἱδρῶτι τε καὶ χολῆς ἐμέτῳ, πρὸς ἑσπέραν εἰς τὴν τ αὐτὸς δευτέραν ὥραν. ἤδη ἧ αὖθις ἐγχὺς ἀπυρεξίας ἦν ὄντα, διελέχθη πάλιν ὁ φερικώδης τε καὶ αὐωμαλῶς ἐκεῖνος παροξυσμός, ὃν ἐν ταῖς αὐτίαις ἔφαμεν γίνεσθαι. καθάπτα δὲ ὅλην τὴν ἡμέραν κακοήθως ὑποσφόμενός τε ἐν αὖθις ὠντιβόμενος, μόλις ὡς τὴν ἀκμὴν ἀπελάμβανεν ἥλιος δυόντος. ἤρχετο ἧ παρακμάζειν ὥρας ὡς τετάρτης τῆς νυκτὸς, ἐὰ δ' ἔωθεν πάλιν ὧν διαψιλεῖ λῴφων, παραύξησις δ' λίαν αὐώμαλος ἕως ἐν ὀγδόης ὥρας ὧν τείνει, καθάπτα δυσκοῦντα ἐφῶς ἀκμάζειν ἤδη τὸν πυρετὸν ὅλον, ἕτερος ἐξελέγετο παροξυσμὸς ἀκριβῶς τριταῖος. τὸν μὲν ὑπὸ τὸν πυρετὸν ὄλους μὴ λαβ' τῇ δευτέρᾳ τ ἡμέρᾳ, ἐξ ὧν πλοκῆς ἡμιτριταίος τε καὶ τριταῖος διέγνωσαν γεγονώς. πολὺ δ' ἔτι πιστοτέραν ἡ τρίτη τὴν διάγνωσιν παρέχει, ἡλπίκα μὴν τε τὴν μὴ ἑτέραν πορίσουσαν τὴν τ τριταίου παύεσθαι ταχέως, τὴν δὲ ἑτέραν μηκύνειν, καὶ ὅτως ἀπέβη, καὶ τότε ϛαφῶς ὤφθη κατὰ τὸ ἐπόλοιπον μέρος τῆς νόσου, μόνος ἡμιτριταῖος ὤν, ἀρχὴν μὲν τῆς ὅλης πυρέξεως, τὴν ἀρτίαν ἡμέραν ποιούμενος, ὧν προξυνόμενος δὲ τῇ πυρετῇ. τὰς μὲν δὴ τοιαύτας μίξεις, ὁ τ τυχόντ ὢν γνωρίζειν. ἐὰ δέ τις πυρετὸς ἐν τῇ πρώτῃ τῶν ἡμερῶν ἀκριβῶς ὀφθεὶς τριταῖος, ἔστ ἐν τῇ δευτέρᾳ πάλιν ἕτερον ὅμοιον ἀκριβῶς τῷ πρόσθεν ἐποιήσατο παροξυσμόν, διαφορώτατος ὁ τοιοῦτ ὄφιν διπλᾶς ἐπιφέρων τριταῖος. ὅτω δὲ καὶ δύο καὶ τρεῖς ὧν πλείονες ἀλλήλοις τεταρταῖοι τὰ πολλὰ, ὃς ἡ τῶν παροξυσμῶν ἰδέα διακρίνει τῶν ἀμφιμερινῶν. ὁ γὰρ τὸ μὲν ἑκάστην ἡμέραν παροξύνεσθαι, γνώρισμα βέβαιον ἀμφιμερινῶν, ἀλλ' ἡ τ πυρετοῦ τε καὶ ἡ τῶν συμπτωμάτων ἰδέα διακρίνει τὸν ἀμφιμερινόν. χρὴ τοίνυν ἐν ἅπασι πράγμασι τεχνοῦσθαι πρῶτον, ὥσπερ τις ὀνόμαζε τῶν ἡμετέρων διδασκάλων, ἐὰ δ' ὅτως ὧν χειρὶ τοῖς ἔργοις. τὸ τεχνοῦσθαι δ' ὄφιν, τὸ γνῶναι ἐν ἐπιβεβλημένης τῇ τέχνῃ συμπάσης ὕλης. πρῶτον μὲν καὶ μάλιστα τὰς ἁπλᾶς διαφάς, ἐὰ δ' ἐξῆς τὰς μίξεις αὐτῶν, ὁπόσαι τέ τινές εἰσι καὶ ὁποῖαι. καὶ γ' δὴ ϵ περὶ φαρμάκων συνθέσεώς τε καὶ χρήσεως, ἡ αὐτὴ μέθοδος, ὡς γ' τοῖς περὶ αὐτῶν ὑπομνήμασιν ὧν διέλθηκα. διῄρηται δὲ ὕλης ὅσης τοῖς ἰατροῖς, ἑτέρας μὲν ἐφ' ᾗ, ἢ γ' ἐν ᾗ γίνεται τὸ τέλος, ὅπερ ὄφιν αὐτὰ τὰ τῶν ἀνθρώπων σώματα, δευτέρας δὲ τ τῶν βοηθημάτων, ὑφ' ὧν, ἢ δι' ὧν γίνεται τὸ τέλος. ἡ μὲν πρὸ τῶν φαρμάκων πραγματεία, τ δευτέρας ὕλης ὄφιν, ἡ δὲ νῦν ἐπιοῦσα, τῆς πρώτης. χρὴ γὰρ νῦν ἐκμαθεῖν ἐν τοῖς περὶ πυρετῶν λόγοις, ὡς τρία τὰ σύμπαντά ὄφιν ἡμῖν τῶν ὑγρῶν χυμοῖς σκοπουμένοις ἀναπομένων πυρετῶν. ἔνιοι μὲν γὰρ ὑδὶ τῇ ξανθῇ χολῇ, καὶ πλείονι γ' εἰσὶν ὅτοι, τινὲς δ' ὧν τῇ μελαίνῃ, τινὲς δ' ὧν τῷ φλέγματι συνίσαντ. λόγ ὄφιν δ' ὅτος ὁ σμικρός ὄφιν, ὅτι ποτὲ παχόντων τῶν ἐρυθρῶν χυμῶν, ἀνάπτεται πυρετός. ὁ γὰρ δὴ κατὰ τὴν φύσιν ἔχόντων, ἀλλ' ἐν τούτῳ γε τῷ λόγῳ, καὶ ὡς ὁ δὴν ὅτι θαυμαστὸν ἐκ ψυχρῶν φύσει χυμῶν διαπνόντων ἀφαθῦσαι πυρετὸν ὧν διέλθηκ, καὶ ὡς ἡ πᾶσα ποικιλία τῶν ἄλλων πυρετῶν, ἐκ τῆς τούτων γίνεται μίξεως. ἀλλὰ καὶ οἱ ἐφήμεροι πυρετοὶ καλούμενοι, καὶ πῶς τούτοις οἱ ἐκπυοῦντες παραγορεύόμενοι, ἕτερα δύο χυμῶν εἰσί, τῶν ὀξέων ὀνομαζομένων πυρετῶν ἀκκεχωρισμένα, καὶ ὡς ὀξὺς πυρετὸς, ἤτοι συνομένου τ ἐρυθρῶν χυμῶν, ἢ μορίου φλεγμαίνοντ γίνεται, καὶ ὡς τὸ φλεγμαίνον ἀκεστέον ὄφιν, ὁ κατὰ τὴν παλαιὰν συνήθειαν. ἅπαντα δὲ τὰ τοιαῦτα, θαυμασὰ τοῖς πολλοῖς εἶναι δοκεῖ, καθάπερ ἂν καὶ τὸ μικρῷ πρόσθεν ῥηθέν, εἰ δύνατον ποτὲ μιχθῆναι διαλείπων συνεχεῖ, ὀδὲν δ' ἧττον τόπου, καὶ τὸ μηδεμιᾶς ἀπυρεξίας γινομένης μεταξὺ τῶν καυμένων, μεμίχθαι μόνος ὧν διαλείποντας πυρετούς. ἀλλὰ ϵ τοῦτ ὧν διέξιμεν ἐναργῶς, ὁ τεταρταίοις μόνον ἢ ἀμφιμερινοῖς, ἀλλὰ καὶ τεταρταίοις συμπίπτειν. ἐπιδὴ γὰρ ὧν πλακοῦσιν ἀλλήλοις πλέους, ἔστ ἂν ὁμογενεῖς, εἴτε καὶ μὴ φθαύῃ πολλάκις ὁ δεύτερος ἀρχθέν, πολὺ εἰς ἀπυρεξίαν ἀφικέσθαι. μᾶλιστα δὲ συμβαίνει τοῦτ ἐν τοῖς μακροτέροις πρόξυσμοῖς. ἐν γὰρ τοῖς ἐντὸς τῶ πρώτου διαστήματος παυομένοις, ὅτω δ' ὀνομάζουσι τὸν τῶν διδύμων ὡρῶν χρόνον, ἢ παμπόλλας ὧν πλακοῦσαι χρὴ πολύσθαι, ἢ τὸν ἐκ τῶν διαλειπόντων συνηθροισμένον, ἀδύνατον εἰς συνέχειαν ἀφικέσθαι. παμπόλλας δὲ τῶν ὅτως ὧν πλεκομένων πυρετῶν, οἱ μὴ γεγυμνασμένοι περὶ τὰ τοιαῦτα τῶν ἰατρῶν, ἐὰ μὲν ὀξύτεροι φαίνοιντο, παύτας ἡμιτριταίους ὀνομάζουσιν, ἐὰ δὲ βραδύτεροι λυνοῦνθ, πλανῶντας. ἐπιδὴ γὰρ ἅπαξ ἐξέστησαν ἔλαθον, ὥστε τοῖς ἡμιτριταίοις ὑποσολὰς πολλὰς γίνεσθαι νομίζειν, ἐν τε τοῖς πλανῶσιν ἀτάκτους ἀρχὰς, ἅπαντας ὅτω ὧν πυρετοὺς, ἐφ' ᾧ ἐχ εὑρίσκοσι τὴν σύνθεσιν, ἡμιτριταίους ἢ πλανῆτας ὀνομάζουσι. λαίτοι γε πολλάκις ϵ φεστάτην ἔχουσι τὴν ἀναλογίαν, ὥσπερ ὁ νεανίσκ ὁ πρὸς τὰ τέλη τ φθινοπώρου τῇ πρώτῃ τῶν ἡμερῶν ὥρας πε πέμπτης ἐξάμενος πυρέτιδι ἅμα ῥίγει βραχεῖ, λαβόντα βαθείας ἐπωδὰς ἰδρώσας ὀλίγου, ἐὰ δ' ὥρας πε νυκτὸς ἑβδόμης, πάλιν ἀπύρεκτον ἀκριβῶς γενέσθαι, πυρέτιδι αὖθις ἐξάμενον ὧν ῥίγει βραχεῖ, καθάπτ' ὀλίγου ἰδρώσας ἐν τῇ δευτέρᾳ τῶν ἡμερῶν, εἶτα περὶ δεκάτην ὥραν αὖθις ὁμοίως παροξυνθείς, ἐὰ δ' ἰδρώσας πάλιν ὁμοίως ἐν τῇ νυκτὶ, λαβόντα τῇ τρίτῃ τῶν ἡμερῶν ὥρας πε δευτέρας ἅμα ῥίγει πυρέτιδι ἐξάμενον, πάλιν τὴν προτέραν παρακμὴν εἰς ἀπυρεξίαν τελευτῆσαι. ἡμῖν μὲν δ' ἅπασαν τὴν ἰδέαν τ πυρετοῦ ὧν σκεψαμένοις, ὧν πλοκὴ τριταίων ἐπιφαίνεσθαι δοκεῖ, ὅτε γὰρ ἐν τῇ πρώτῃ τῶν ἡμε-

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 416 sur 494

ρῶν ἀρξάμενος ὥρας πέμπτης, ὅτ' ἐν τῇ μετὰ ταύτην νυκτὶ πάλιν ἑβδόμης, ὅτ' ὢν τῆς δευτέρας ἡμέρας ὥρας δεκάτης, ἅπαντά τε τὰ τῷν σφυγμῶν ἴδια, καὶ τὰ τ' θορμασίας ἀπέσωζον τριταίων. ἤδη δὲ καὶ τὸ μετὰ ῥίγους καὶ τὸ σὺν ἱδρῶτι, τριταίων ἴδιον ἔχον, ὀλίγις δ' αὐτῶν εἰς ἀπυρεξίαν ἐπαύετο τῷ φθάνειν ἄρχεσθαι τὸ μετ' αὐτὸν τριταῖον τὸν παροξυσμόν, ὡς ἔγωγε μηδεμίαν ἕτερος ἐπιλάμβανον, ὥρῶν ἂν ὡς τριῶν ἢ τεττάρων ἄλλων, ἀπύρετος ὁ ἄνθρωπος ἀκριβῶς ἂν γίνοιτο. τριῶν μὲν δὴ τριταίων, ὧν πλοκὴ κατὰ τὴν δευτέραν ὀλυβὸς ἡμέραν ἡμῖν ἐφαίνετο σαφῶς. τὸ δ' ὅτι καὶ προληπτικῶς τὸν παροξυόντων, ὑπὸ τ' τρίτης πρώτην ἐγνώσθη. δευτέρας μὲν γὰρ ὥρας ὁ παροξυσμὸς εἰσέβαλλεν, ὁ πέμπτης ὥσπερ ἐν τῇ πρώτῃ. τὰ δὲ τῆς τριταίας προδήλα γνωρίσματα, ταῦτα ἐναργέστερα τῷν ἐν τῇ τῆς πρώτης ἡμέρας ἐνόμισεν. ἐντεῦθεν δὲ παρασκευάζοντες, ἅπαντας εὑρομεν τοὺς παροξυσμοὺς ἢ λυσὶν, ἢ τρισὶν ὥραις προσλαμβάνοντας, ὥστε μὴ τὸν αὐτὸν λόγον τῷ πρώτῳ ἔχει τὴν πρόοδον ἁπάντων τῇ μὲν πέμπτῃ τῷν ἡμερῶν, αὐξομένῳ ἥλιος γίνεσθαι, τῇ δ' ἑβδόμῃ πολὺ βαθύτερον, ὡς πρὸ ὥρων τριῶν τῆς νυκτὸς ἐνάτης, εἶθ' ὁ μετὰ τοῦτον ἀνάλογον, ὥρας νυκτὸς ἑβδόμης. ὁ δ' ἑφεξῆς τετάρτης ἐγγύς, τοντεστὶν ἢ πάλιν ὁ μὲν ἑφεξῆς τετάρτης. ὁ δ' ὑπὸ τοῦτον πέμπτης, εἶθ' ἑκτῆς αὖθις, εἶτ' ογδόης, ὁ δεκάτος ἀπὸ τῆς ἀρχῆς ἐγγύς πως παροξυσμός. ἀνάλογον δὲ τούτῳ, καὶ οἱ ἄλλοι δύο μετὰ τὴν ἑβδόμην πρόοδον, ὁ μόνον ὁ παρελάμβανον, ἀλλὰ καὶ ὑστέριζον. ὅτε δὴ καὶ σαφέστατον πᾶσιν ἐφάνη τοῖς ἡμιτριταίοις εἶναι νομίζουσιν αὐτὸν, ὡς ἐσφάλλοντο τὰ μέγιστα. τότε γὰρ μήκει τῷν παροξυσμῶν εἰς ὥρας ὀκτὼ συναιρεθέντων, αὐτῆς τε δὴ εἰσβολῆς ἐκεῖ πολλαπλασίων γινομένης, ἀλλ' ὡς ὥραιν ὡς δυσὶν ὑποδιζούσης, εἰς ἀπυρεξίαν ἐπαύοντο τελέαν οἱ παροξυσμοὶ, ὅτω δὴ κατὰ βραχὺ τ' μήκους ἀφαιρουμένου, ἐπαύσαντο. πρῶτον μὲν ὁ ἰσχνότατος, ἑφεξῆς δὲ ὁ δεύτερος τοῦ μεγέθει, καὶ τρίτος ὁ σφοδρότατος ἐξ αὐτῶν. ὅπερ ἐδ' αὐτὸ μετρίως ἐμαρτύρησε, τρεῖς εἶναι τριταίους ὀλυβοὺς ἐξ ἀρχῆς αὐτὸς, ἀλλ' ὅπερ ἕνεκα τούτων σύμπαντα λέγεται, ὑπὸ τοῦτ' αὖθις ἐπαύσατο, τὸ, δεῖν ἡσκῆσθαι διαγινώσκειν ἀκριβῶς ἁπάσας τὰς ἁπλᾶς διαθέσεις, ὥστε καὶ μόνας συνισταμένας ὀλυβοὺς ἀπὸ τῆς πρώτης ἡμέρας, ἐκ τοῦ ῥᾴστα γνωρίζειν. ὧν πλεκομένας δὲ ἀλλήλαις καὶ αὐτὰς, εἰ καὶ μὴ κατὰ τὴν πρώτην ἡμέραν, ἀλλὰ κατὰ τὴν δευτέραν γοῦν, ἢ τὴν τρίτην, ἢ πάντως γε τὴν τετάρτην ἀκριβῶς ὧν γινώσκειν. ἡμᾶς δὲν ὀκνέλαθον οἱ τρεῖς ὅτοι τριταῖοι κατὰ τὴν δευτέραν ἡμέραν, ὁ μὲν δ' ἄλλου τινὸς, ἢ τοῦ τὴν φύσιν ἀκριβῶς αὐτῶν ἐπίστασθαι. παραπλήσιον γάρ τι συμβαίνει καὶ τὰς τῶν νοσημάτων γνώσεις, καθ' ὅλον τὸν βίον ἅπασιν ἡμῖν ὑπάρχουσι. οὐ μὴν γὰρ σωηθεστάτας τῶν ἐλλων ἐκ μακρᾶς διαιρέσεως, ὀλυβούς τε καὶ κατὰ τὴν πρώτην προσβολὴν τῆς αἰθέσεως γνωρίζομεν. εἰ δ' ἅπαξ ἢ δίς τινα τύχοιμεν ἰδόντες, ἢ πλεονάκις μὲν, ἀλλὰ μὴ συνεχῶς, ὀκ ἐθ' ὁμοίως τοῦτο, ὅτε ἐκ μακρᾶς διαιρέσεως, ὅτε παχέως γνωρίζομεν, ἀλλ' ἐνίοτε μέχρι παμπόλλου χρόνου διαπορεῖν τε καὶ ἀμφιβάλλομεν. ἆρά γε κοσίσους, εἰ ὅτως ἔτυχεν, ἢ Σωκράτης δεῖν, ὅτως ὃν ἔχει λάβοι τῶν νοσημάτων. ἴδιον ἑκάστου χαρακτῆρα δεῖν, οὗ ὁ πολλάκις τεθεαμένος, δι' ἑτοίμου διαγινώσκει, καὶ μάλιστ' ἐπιδιαλὰν ἁπλοῦς τε καὶ μόνος ὑπάρχει. τῶν μὲν οὖν χωρὶς τόπου τε πονηροῦ ὧν ὑγροῖς ὑσὶ διασυπουμένοις αὐαπτομένων πυρετῶν, τρεῖς εἰσιν οἱ πρῶτοι καὶ ἁπλοῖ χαρακτῆρες, ὅ, τε τῷν φλεγματικῶν, καὶ ὁ τῷν μελαγχολικῶν, ὁ τῷν πικροχόλων, ὃς εἴ τις ἀκριβῶς ἀσκήσει, διαγινώσκειν ἑκάστου ἴδια καὶ μόνον, ὃν αὖ ἔτι χαλεπῶς, ὃν δὲ τὰς μίξεις ὅτως αὐτῶν δι' ὀλυρίσκοι. τῶν δ' ὧν τόποις φλεγμαίνουσιν, ἤδη συμβαίνει ἁπάντων ἴδια. τινὰ μὲν γὰρ τοῦ τόπου γνωρίσματα φέρουσι, τινὰ δὲ τῆς βλαπτούσης αὐτὸν αἰτίας, οἷον γὰρ μὴ τοῖς πλουτικοῖς, ὡς μὲν τόπος πεπονθὼς ὁ ἐπιζωκὼς τὰς φλεγμονὰς, ὑμῶν δι' ὀλιγίων δι' ἀνάγκης οἰσθ' φλεγμαίνων, ὅτι νευρώδης ὀδὲν. ἀλλὰ καὶ νῦν ἔσται ταύτην ἐπιδιατεταμένην ὧν πλέον, ὅτι τὸ πεπονθὸς μέρος ὑμῶν. πιαίνεται δὲ αἱ τῷν αἰθρικῶν ὑμένων διὰ μακρὸν καὶ μὲν δὴ καὶ ὅτι τῷν αὐαπνευστικῶν τινος ὀργάνων ὀδὲν μόριον, δι' ἀνάγκης διαπνεύσει τὸ ζῶον. ὅτι δὲ καὶ τ' καρδίας ἐγγὺς, μεταδώσει τι καὶ τῇ καρδίᾳ ῥᾳδίως τῆς φλογώσεως. εἰ δὲ δοκεῖ πυρέξει τὸ ζῶον, ὥσπερ ὃν καὶ ὅτι τ' πνεύμονος ἐγγὺς, δι' ἑτοίμου μεταδώσει, καὶ τῷ δὲ δι' διαθέσεως, ὅτως ὄντι μαλακῶ τε καὶ μανῶ, μὴ δέξασθαι ταχέως ἑτοίμως ὑγρὰν οὐσίαν διαιμαγῶ. βέξει τοίνυν ὀλυβὺς ὁ ἄνθρωπος, ὁ μὲν καὶ αὐαπύσει ταύτης ὀλυβύς. ἀλλ' εἰ μὲν πλεῖόν τε καὶ παχύτερον ἀποῤῥέοι τ' φλεγμονῆς, αὐαπυοδήσεται βέπων. εἰ δὲ ὀλίγον τε καὶ λεπτὸν, ἐρεθιεῖ μὲν δι' ἀνάγκης ὥστε καὶ λυπήσαι βῆχας, ὁ μὲν καὶ αὐαπυοδήσεταί γε, πρὶν ἀθροιζόμενόν τε ἅμα καὶ πεπτόμενον, εἰς πλῆθος τε ἅμα καὶ πάχος ὧν διόλου. ἀλλὰ δοκεῖ μὲν τ' διαθέσεως ἤδη γνώρισμα αὐτῆς ὄδειν, καὶ ὁ τοῦ μορίου τ' πεπονθότος. ἐπιδὰν μὲν γὰρ ἀκριβῶς ἡ τὸ πάθημα σεγνὸν, καὶ οἷον δῆσαν ὑπ' ἐαυτῷ λατέχει τὸ σύμπαν ῥεῦμα, τὰς ἀπύσεις προσαγορευομένας ἀποτελεῖ πλουρίπλας. ἐπιδὰν δ' ἀξιόλογον χαλάσῃ τε καὶ μεθῇ τῷ πνεύμονι, ὑπὸ βήσεσιν ὅτι πλείω καὶ αὐαπύσεσιν. ἰδίας δὲν δοκεῖ φλεγμονῆς, ὁ τόπος πεπονθότος γίνεται γνώρισμα. πότερον δὲ φλεγματώδες ὄδειν, ἢ χολωδέστερος ὁ τὴν φλεγμονὴν ἐργασάμενος χυμὸς, ἐκ τῆς τῷ πυσμάτων ἰδίας ἕσῃ. καὶ γὰρ μὴ ἀφρώδη, μὴ πυῤῥὰ, καὶ ξανθὰ, μὴ ὠχρὰ, καὶ ὀρυθρὰ, καὶ μέλανα πύουσι. τούτων δὲ τὰ μὲν ἀφρώδη φλεγματικώτερον ὑπολείκνυτ' τὸ ῥεῦμα, τὰ δὲ ξανθὰ, πικροχόλερον ἄκρατον. ὅστε δὲ πυῤῥὰ, πικρόχολα μὲν καὶ ταῦτα. μεμίχθαι δὲ ὀκ ὀλίγον ὀῤῥῶδες πορίζεται τῇ ξανθῇ χολῇ φλεγμονῇ, καὶ πολὺ δὴ πλέον ἐπιδὰν ὠχρὰ πύῃ τις. ὅτω δὲ καὶ τὰ μέλανα, μελαγχολικὸν ὑπολείκνυται τὸ ῥεῦμα. καθάπερ δὲν καὶ ὅσα τῶν χροιᾶν μᾶλλον πως ὀρυθρὰ ἐστι, πλεῖστον μὲν αἵματος, ὀλίγον δὲ τῆς πικρᾶς χολῆς ὑπολείκνυτ' μετέχειν τὸν τῶν φλεγμονῶν ἐργαζόμενον χυμὸν, καὶ διὰ τοῦτο πάντων μὲν ὄδειν ὧν ἥκιστα τὸν πυσμάτων, ὥσπερ οἶμαι τὰ μέλανα πάντων ὀλεθριώτατα. καὶ μὴν δὴ καὶ τὰ μεγέθη μὴν ὑπ' οἷς ἔπομεν ἅπασι συμπτώμασι, μεγέθους ἔσται διαθέσεως γνωρίσματα. βραχέαν δ' ὑπολείποντα τῶν διαθέσιν αἱ σμικρότητες τῷν συμπτωμάτων. ὅκοια ἴδια πάντων ἅπαντ' ὄδειν, ἀλλ' ἕκαστον ἴδιον τινὸς γνώρισμα δι' αἱρεῖσθον. καὶ γὰρ ὅστε δοκεῖ δυσὶν ἢ τρισὶν ὑπάρχειν ἅμα δυσωδίκα, καὶ τοῦτ' ἀκριβῶς δι' ετάζων, εὑρήσεις ἑτέρῳ μὲν τινι τῷν ὑπὸ συμβεβηκότων, ὑπολείκνυμένα τὸν πεπονθότα τόπον, ἑτέρῳ δὲ τῶν διαθέσιν. ἄλλῳ δὲ τὸ μέγεθος αὐτῆς, ἄλλῳ δὲ τῷν ἑπομένων τι συμπτωμάτων. ὁ γοῦν σφυγμὸς ὁ τῷν πλουτικῶν, ἅπαν-

τῶν

πων μὲν τούτων ὀδὶν ὑγιεινότατος, ἀλλ' ἐχ ὡσαύτως ἁπάντων. ἀλλ' ἡ μὲν ἅμα πάσῃ σκληρὸς, νευρώδης εἶναι δηλοῖ τὸ περιττὸν, ἡ δ' οἷον ἐμπρίων, φλεγμονὴν ἐν τῷ διάθεσιν, ἡ δὲ ταχύς τε ἅμα καὶ πυκνὸς ⸀ μέγας, ἐπὶ πᾶσι φλεγμονῇ πυρετόν. ἡ δ' ἑκάστου τ' ἠρεμούντων, ἢ μᾶλλον ἢ μεῖον ἔτι συμβαῖον, ἤτοι μεγάλων ἐν τῷ διάθεσιν, ἢ σμικρὰν διηλωσῇ. ἀρκεῖ μοι ταῦτα παραδείγματος ἕνεκα λελέχθαι νῦν. ὁ γὰρ δὴ πρὸ περιττῶν γε τόπων προκείμενα διελθεῖν, ὥσπερ ὁ δὲ περὶ πυρετῶν, ἢ τύπων, ἢ αἰτιῶν, ἀλλ' ἐμνήσθην ἑκάστου τούτων, ἅμα μὲν ὅλον τινὰ δεῖξαι βουλόμενος τῆς ἐν αὐτοῖς ἀσκήσεως, ἣν ἔχων τις, ἐὰν καὶ μηδὲν ἡμεῖς γράψαιμεν εἰς ἕκαστον τῶν προγεγραμμένων ἰδίᾳ, δύναιτ' ἂν ἔκτε τῶν τοῖς ἄλλοις γεγραμμένων, ἤδη δὲ καὶ αὐτὸς ἐφ' ἑαυτὸν, ἐὰν σωτός τε ἐπὶ ⸀ Ἀλόπονος ἐξευρίσκῃ τὸ λεῖπον, ἅμα δὲ καὶ τὸ χρήσιμον ὧν διεξελθεῖν βουλόμενος ἑκάστῳ τῶν λεγομένων, ἐμνημόνευσα καὶ πυρετῶν διαφορᾶς, καὶ τύπων, καὶ διαθέσεως, καὶ αἰτίων, καὶ αὐτῶν τῶν περιττῶν μορίων. γὰρ ἅπασι γὰρ τούτοις γεγυμνάσθαι χρὴ τὸν μέλλοντα ἰατρὸν τὰς πρώτας ἡμέρας ἀκριβῶς διαγνώσεσθαι τὴν νόσον τοῦ ἰδίου. ἢ γὰρ ἁπλοῦς ἐστιν ὁ πυρετὸς, ἢ σύνθετος, ἢ μετὰ τόπου περιττοῦ, ἢ ἐφήμερος, ἢ ἑκτικός. ἀλλ' εὐθὺ ἁπλοῦς ἐστι πάντως, γνωρίσματα φορᾷ τοῦ χυμοῦ τοῦ γιγνομένου αὐτοῦ, εἴτε σύνθετος, δι' ὁποίων ἂν ἐστι σύνθετος ἁπλῶν πυρετῶν, ἰσάριθμον γὰρ διέξεισι καὶ τὸ πλῆθος τῶν χυμῶν. ἀλλ' ἐὰν ταῦτ' ἐνδείξεται, καὶ ἐὰν χρόνιος ὀδὶν ἢ μὴ, σωθήσεται. ἐὰν μὲν γὰρ φλεγματικὸς, δι' αὐαλγικὴς χρόνιος, ἔτι τε μᾶλλον ἐὰν μελαγχολικός. ἐὰν δ' ἂν ᾖ πικρόχολος, ὀλιγοχρόνιος. οὕτω δὲ καὶ ὁ τόπος ὁ περιττὸς μὲν ἐν ἰσχίῳ πολλῷ, καὶ θορμὸς, ἢ μανὸς, καὶ ἰσχνὸς, ὀξυτέραν ἐποιεῖτο προσηλοῖ τῷ νόσῳ. ὁ δὲ μήτ' ἐν ἰσχίῳ σωτικῇ, καὶ ψυχρὸς, ⸀ πυκνὸς, καὶ ἄκυρος, εἰς χρόνον ἐκπέμπει μακρότερον. ὡσαύτως δὲ καὶ ἡ διάθεσις, ἡ μὲν διυσκινητοτέρα, καὶ ψυχροτέρα, καὶ πυκνοτέρα χρονίᾳ, ἡ δ' εὐκίνητος καὶ θορμοτέρα, καὶ μανωτέρα, ταχέως λυθήσεται. κατὰ ταῦτα δὲ καὶ περὶ τῶν αἰτίων γινώσκειν, ὧδ' ὅς τις ἀκριβῶς ὅλων γνῷ τὸ νοσῆσαι τῷ ὑποθέσει, ὀσμιρὰν μοῖραν εἰς προγνῶσιν ἕξει. τὰς μοῦσι σὺν ἀγῶνι τε μεγάλῳ καὶ ὀξυβρόπῳ λύσεις τῶν νοσημάτων, ἃς δὴ καὶ μάλιστα κρίσεις ἐλέγομεν ὀνομάζεσθαι, τῶν ὑπὸ χυμοῖς θορμοῖς σωισαμένων περιττῶν, ἰδίας εἶναι χρὴ νομίζειν. ἐφεξῆς δὲ τούτων, ὅσαι μορίων εἰσὶ κυρίων, διὰ πυκνότητα καὶ θορμὰ διαθέσεις. οἱ δὲ ἐφήμεροί τε καὶ οἱ ἑκτικοὶ πυρετοὶ, διὰ χωρὶς παραχῆς μεγάλης, ⸀ δι' ὀξυβρόπους ποιοῦνται τὰς μεταβολάς. ἀλλ' ἐπεὶ ⸀ ταύτας γίνεται κατὰ κρόμνιοι κρίσεις ὀνομάζουσιν, ἐρήσεταί τι καὶ περὶ τούτων ἐν τοῖς ἐφεξῆς. νυνὶ δὲ τέλος ἰδεῖν βούλομαι τῷ παρόντι λόγῳ, συγκεφαλαιώσας εἰς ἓν ἅπαντα τὰ προγεγραμμένα. τὰς ἀθρόας ἐν νόσοις μεταβολὰς εἰ βούλοιο προγινώσκειν, ἀναγκαῖον ὀδοῖ πρότερον ἀρχῆς καὶ ἀναβάσεως, καὶ ἀκμῆς, καὶ παρακμῆς εἶναι διαγνωστικός τε καὶ προγνωστικός. ταῦτα δ' αὐτὰ διαγνῶναι, διά τε τῆς τοῦ νοσήματος ἰδίας καὶ ἐκ χώρας, καὶ τῆς ὥρας τοῦ ἔτους, ἅμα τοῖς συνοίκοις αὐτοῖς, καὶ τῆς τῶν προειρημένων ἀναλογίας, καὶ προσέτι τῶν ἐμφανομένων, ἐκ ἧς τῆς τοῦ νοσήματος ἰδίας, εἰς τρεῖς τόπους ἀποβλέπειν ἁπλοῦς καὶ πρώτους πυρετοὺς, τὸν φλεγματώδη, καὶ τὸν μελαγχολικὸν, καὶ τὸν πικρόχολον. ἀσκησον δὲ γνωρίζειν αὐτοὺς πρότερον ἀκριβεῖς τε καὶ γνησίους, ὅτω γὰρ καὶ διωρίσῃ ποτὲ καὶ μεμιγμένους δι' ὀδοῦ εἰσκρίσεως, ἀκριβεῖς δὲ καὶ γνήσιοι τότ' εἰσὶν, ὅταν ἡλικία καὶ ὥρα, καὶ χώρα, καὶ κατάστασις, καὶ φύσις, καὶ τὰ προγεγονότα διαιτήματα, καὶ τὰ παρόντα συμπλώματα, καὶ παῦλ' ἁπλῶς, ὅστε πρόδηλον εἶπον οἰκεῖα τοῦ χυμοῦ τ' ἰδίας ἐπάρχειν. μονότροπα δὲ οὐ τῶν χυμῶν κατὰ τὰς φλέβας, οἱ συνεχεῖς ἐπ' αὐτοῖς γίνονται πυρετοί. κυκλεμένων δὲ καὶ παύτη τοῦ σώματος ὠθεμένων, οἱ μετὰ ῥίγους, ἢ φρίκης ἰσχυρᾶς ἀρχόμενοι, σὺν ἱδρῶτι δὲ παύτως εἰς ἀπυρεξίαν τελευτῶντες. ἔστι δ' αὐτῶν ὁ μὲν τριταῖος τε καὶ ὁ διὰ τρίτης ὀλιγοχρόνιος, ὁ δὲ τεταρταῖος, καὶ ὁ διὰ τετάρτης πολυχρόνιος. ἦθος δὲ χρόνιος τούτου, ὅτ' ἀμφιμερινός ὀδοι, καὶ ὁ καθ' ἑκάστην ἡμέραν παροξυόμενος, ἐ τόπους εὐδιάφυγε ἐπίμους γνωρίζειν, ὅκ αὖ ἔτι χαλεπὸν δι' ὀδοῦ εἰσκρίσεως, ὅδε οὖν ὑπὸ τόποις σὺν σωισαμένους. γὰρ τοῖς φλεγμαίνουσι μορίοις ἅπασιν ἡ σφίγξις τῶν χυμῶν ἐργάζεται διαπνεῖσθαι καλῶς τὸν τόπον, ὀλίγους μὲν σὺν τοῖς χυμοὺς, ὀλίγους δὲ καὶ θορμασίαν ἀνάπτει τινὰ μοχθηράν, οἵα δὴ τοῖς ἄλλοις ἅπασι τοῖς συμπτώμασι γίνεται. ταύτης δὲ τῆς θορμασίας ὁ χαρακτὴρ ὅταν ἁπλοῦς ᾖ, τῶν ἠρεμούντων τινὶ πυρετῶν δι' ἀνάγκης ἔοικε. μᾶλλον δ' ἐὰν χρὴ ταλανθὲς εἶπεῖν, εἰς δὴ ἐκείνων ὀδὶν, ἢ πικρόχολον, ἢ μελαγχολικὸν, ἢ φλεγματικόν. ἔοικε δὲ τοῖς λέγουσιν Ἱπποκράτης, τίνων εἰσὶν ὀξεῖαι νόσοι, ἢ ὡς ταύτας καλοῦσιν ὀξείας νόσους ὧν οἱ πυρετοὶ τοιοῦτοι εἰσὶ συνεχεῖς, ὥστ' εἶπόν τε καὶ καθ' ἑαυτὸν ἕκαστον τῶν πυρετῶν ἀσκήσαις γνωρίζειν, ὅκ αὖ ἔτι χαλεπῶς, δι' ὅταν ἅμα πονούμενον, ἢ πολιοῦς, ἢ πάτον, ἢ γαστρὸς φλεγμονή τις εὑρίσκοιτο, διαγνώσῃ τε τὴν ἰδίαν αὐτοῦ, ἐὰν μὲν μέχρι λύσεως μῆκος ὅλης τῆς νόσου προγνώσῃ. παύτως γὰρ ὅσ τὸ ῥοῦμα τὸ τῆς φλεγμονῆς ἐργασάμενον, ἢ τῆς ξανθῆς χολῆς ὀδὶν, ἢ δι' μελαίνης, ἢ τοῦ φλέγματος· ἐὰν μὲν δὴ ἀκράτου τέ γε καὶ πολλῆς τ' ξανθῆς χολῆς ᾖ, τάχιστα μὲν ἐρυσιπελατά τε καὶ σὺν καλαμώνους ἕρπητας ἐργάζεται. τῆς μελαίνης δ' αὖ ᾖ, ἢ καρκίνους, ἢ φαγέδαινας, ἢ ἐλέφαντας, ἢ τι τῶν ὅτω διυσιάτων παθῶν. ὅστε δ' ἐκ τοῦ φλέγματος κατασκήψαντος ὀδὲ αἴρεται, ταῦτ' οἰδήματα λέκηται. φιλὸς μὲν δὴ καὶ μόνος ἕκαστος τῶν ἠρεμούντων χυμῶν, ἀκριβὲς ἕκαστον ἐργάζεται τῶν ἠρεμούντων παθῶν. ἀναβολωθεὶς δὲ τῷ αἵματι, διάπτεται κατασκήψας εἴς τι μόριον, σκιρρώδης ἢ οἰδηματώδεις, ἢ ἐρυσιπελατώδης ἐργάζεται τὰς φλεγμονάς. σκιρρώδης μὲν ὁ μελαγχολικὸς, ἐρυσιπελατώδης δὲ ὁ πικρόχολος, οἰδηματώδης δὲ ὁ φλεγματικός. ὅταν δὲ αὐτὸ τὸ κατὰ φύσιν ἔχον αἷμα σφιγωθῇ ὑπὸ τῷ ῥοῦματος θῇ χωρίον διαπαθὲς, φλεγμονὴ μὲν ὀδὲ τὸ πάθημα. ἁπλοῦς δὲ ἐπ' αὐτῇ πυρετὸς ὀδαπέται, παραπλήσιος μάλιστα τῷ ἐφημέρῳ τοῖς ὑπὸ βουβῶσι. καὶ γὰρ δὴ καὶ ὁ βουβὼν δι' αἵματος χρησὸ γίνεται. διπλοῦν δ' ὡς ἐπὶ δὶς ἐπιδεῖξαι σήπεσθαι οὖν, ὀκέτι μὲν χρησὸν, ἀλλ' ἤδη πικρόχολον γίνεται, καὶ φυλάττει διὰ τῶδε, τὸ, τρία τὰ σύμπαντα εἶναι χρὴ τῷ ἁπλῷ πυρετῷ. ὁ γὰρ δι' αἵματος συμπλώμενος, ἤδη πως χολώδης ὀδὶν, εἰ γε διὰ τοῖς φυσικοῖς λόγοις ὀρθῶς ἀποδέδεικται. τὸ μὲν αἷμα ἡ σύμμετρος ὀργαζομένη θορμασία, τῇ ξανθῇ δὲ χολῇ ἡ πλέων ἤδη, τῇ μελαίνῃ δὲ ἡ ἄμετρος ἱκανῶς. ὅσον μὲν δὴ ὀδὶ λιπαρόν τε καὶ ὑδαρὲς ἐν αἵματι, ξανθὴ χολὴ γίνεται.

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 418 sur 494

τὸ παχὺ δὲ καὶ οἷον τρὺξ, ὅταν ἀμέτρως θερμανθὲν ἐξικμασθῇ, μέλαινα γίνεται. γίνεται δὲ ποτε μέλαινα καὶ ἡ ξανθὴ κατοπτηθεῖσα. διττὸς γὰρ δὴ καὶ ταύτης ἐδείχθη τῆς γενέσεως ὁ τρόπος. ἅπαντες οὖν οἱ ὑπὲρ μορίοις τισὶ πεπονθόσι πυρετοὶ, τῶν εἰρημένων τινὰ χαρακτήρων, ἢ ἁπλοῦν, ἢ σύνθετον ἔξουσιν. ἁπλοῦν μὲν ὅταν ἱκανῶς κρατήσῃ τῶν ἄλλων εἷς χυμὸς, οὐχ ἁπλοῦν δὲ ἐπειδὰν ἐμφαίνηται τοῦ μιχθέντος ἡ δύναμις. γνίοτε δὲ οὐκ ἐμφαίνεται μόνον, ἀλλὰ καὶ κατ' ἴσον ἰσχύει θατέρῳ, καί ποτε καὶ οἱ τρεῖς ἅμα μίγνυνται ταῖς δυνάμεσιν ἴσοι. ἀλλὰ ὥσπερ τὸν ἀκριβῶς ὑπιστάμενον ἰδίᾳ γνωρίζειν οἶνον καὶ μέλι, καὶ ὕδωρ, οὐδ' ἡ κρᾶσις αὐτῶν διαλανθάνει. κατὰ τὸν αὐτὸν οἶμαι τρόπον, οὐδ' ὅστις ἰδίᾳ τῶν εἰρημένων ἕκαστον τῶν πυρετῶν, οἷός τ' ἐστὶ γνωρίζειν ἀκριβῶς, οὐκ ἀγνοήσει τὴν μίξιν αὐτῶν, ὅθεν ἀρχὴ πάντων ἐστὶ, τῶν τοιούτων ἀρίστη, οὐδὲ τρεῖς ἐκείνους πυρετοὺς δύνασθαι γνωρίζειν ἀκριβῶς, ἀμφημερινὸν, καὶ τριταῖον, καὶ τεταρταῖον. ὅμοιοι γὰρ αὐτοῖς ἀκριβῶς εἰσι, καὶ οἱ παρακείμενοι συνεχεῖς, οὐκοῦν εἰς πολλοὺς καὶ ἀσαφεῖς σκοποὺς, ἀλλ' εἰς ὀλίγους τε καὶ σαφεῖς ἅπασαν ἀνήγαγόν σοι τὴν ἄσκησιν. γὰρ τούτοις γὰρ γυμνασάμενος, οὐ χαλεπῶς γὰρ ταῖς πρώταις τῶν ἡμερῶν διαγνώσῃ τῆς νόσου τὸν χαρακτῆρα. τὰ μὲν δύο γένη τῶν πυρετῶν, ὅπως ἄν τις ἐξ ἀρχῆς γνωρίζοι, λέλεκται. λέγω δὲ δύο γένη τῶν πυρετῶν, τό, τ' ὑπὲρ μορίοις τισὶ πεπονθόσι, καὶ τὸ τῶν χυμῶν μόνον ἐξαπτομένων. ἐφεξῆς δ' ἂν εἴη λέγειν ὑπὲρ τοῦ τρίτου γένους, τῶν πυρετῶν, οὓς ἐφημερίους ἔφαμεν ὀνομάζεσθαι, τοῦ πνεύματος δ' αὐτοῦ μόνου παθήματ' ὑπάρχουσιν οὗτοι, χωρὶς χυμῶν σηπεδόνος, ἢ μορίου φλεγμονῆς, ἔξω τῶν ὑπὲρ βουβῶσιν. αἱ προφάσεις δὲ αὐτῶν τῆς γενέσεως ἀγρυπνία, καὶ ἀπεψία, καὶ λύπη, καὶ φόβος, καὶ θυμὸς, καὶ φροντὶς, ἔκκαυσίς τε καὶ ψύξις, καὶ κόπος, καὶ μέθη, καὶ πάνθ' ὅσα τοιαῦτα. πῶς οὖν καὶ τούτους γνωρίζειν γὰρ τῇ πρώτῃ τῶν ἡμερῶν χρὴ, ἐφεξῆς δίειμι, κοινῇ μὲν ἁπάντων ὁ σφυγμὸς εἰς τάχος ὑπιδίδωσι καὶ πυκνότητα, πολλάκις δὲ καὶ μέγεθος. ἀκριβῶς δὲ ἀποσώζει τὴν κατὰ φύσιν ὁμαλότητά τε καὶ μαλακότητα, καὶ τάξιν, ὡσαύτως δὲ καὶ τὰ οὖρα, τὰ μὲν γναιωρήματα χρηστὰ, τὰ δ' ὑποστάσεις ἴσχει, τὰ δὲ νεφέλας, εὔχροα δὲ πάντα, καθάπερ καὶ ἡ θερμασία πάντων μὲν ἀτμώδης ἐστίν. ἀλλὰ τοῖς μὲν εὐθὺς γὰρ τῇ πρώτῃ τῆς ἁφῆς ὑπιβολῇ, τοῖς δ' ἐξ ὑστέρου, καὶ πάντ' αὐτῶν ἄπεστι τὰ κακοήθη συμπτώματα, περὶ ὧν Ἱπποκράτης ἐδίδαξεν ἡμᾶς γὰρ προγνωστικῷ. ταῦτα μὲν οὖν ἁπάντων ἐστὶ κοινὰ σημεῖα τῶν ἐφημερίων πυρετῶν. ἴδια δ' ἑκάστῳ καθάπερ εἴρηταί μοι κἂν τοῦ πρώτου τῶν πρὸς Γλαύκωνα θεραπευτικῶν. ἄρξομαι δὲ καὶ νῦν ἀπὸ τῶν ψυχικῶν παθῶν τοῦ λόγου φροντίδος, καὶ φόβου, καὶ θυμοῦ, καὶ λύπης. εἰ μὲν δὴ μενόντων ἔτι τῶν τῆς ψυχῆς παθῶν ἡ ἐπίσκεψις γένοιτο, διὰ τῶν σφυγμῶν μάλιστα πειρᾶσθαι διαγινώσκειν, ὡς γὰρ τοῖς περὶ σφυγμῶν γέγραπται. μετὰ δὲ ταῦτα, καὶ τὴν ἀπὸ τῶν ἄλλων εἰσάγειν διάγνωσιν. εἰ δ' αὐτὰ μὲν εἴη πεπαυμένα, μένει δ' ἡ διάθεσις, ἀμυδρὸν μέντοι κἂν τοῖς σφυγμοῖς εὑρήσεις γνώρισμα τῶν ποιησάντων τὸν πυρετὸν παθῶν, ἀποχρήσῃ δέ σοι καὶ χωρὶς τῶν σφυγμῶν τὰ λοιπὰ πάντα. κοινῇ μὲν γὰρ ἅπασι πυῤῥότερα τὰ οὖρα, πρόσεστι δὲ τοῖς μὲν διὰ λύπον δριμύτης μᾶλλον, ἢ πλῆθος θερμασίας, ὡς τοῖς γε διὰ θυμὸν ἔμπαλιν, ἀλλὰ καὶ ἡ ἰσχνότης τοῦ σώματος ὑπιδηλοτέρα τοῖς λυπηθεῖσιν ἢ τοῖς φροντίσασι, καὶ ἡ τῶν ὀφθαλμῶν κοιλότης, καί τις ἀήθης ἄχροια. ταῦτα μὲν δὴ καὶ τῶν ἄλλως ὁπωσοῦν φροντισάντων κοινὰ, μάλιστα δὲ τοῖς ὀφθαλμοῖς ἐστι διορίζειν. γένεσι γὰρ ἐκ τούτων τεκμήρασθαι, κἂν τοῖς ὑγιαίνουσι μὲν τὸ τῆς ψυχῆς ἦθος, καὶ νοσούντων δὲ σαφέστατα σημεῖα τῷ γε δυναμένῳ συνορᾶν. οὕτως μὲν δὴ οὐδὲ διὰ μαθήματά τε καὶ θεωρίαν τινὰ φροντίσαντες τῶν λυπηθέντων διακρίνειν προσήκει, οὐδὲ γ' ἐπ' ἀγρυπνίας, διορίζει μὲν καὶ τὸ τῆς ἀχροίας εἶδος. ὑποιδὸν γὰρ ἐστὶν αὐτοῖς τὸ πρόσωπον, καὶ αἱ τῶν ὀφθαλμῶν κινήσεις δῆλαι, μόγις γὰρ ἐπαίρουσι τὰ βλέφαρα. καὶ μὴν ὑγρότης δὲ, ξηροὶ γὰρ γίνονται τοῖς λυπηθεῖσιν, ἢ φροντίσασιν. ἡ κοιλότης δὲ κοινὸν ἁπάντων σύμπτωμα, λύπης, ἀγρυπνίας, φροντίδος, καὶ οὐ μὴν ἤδη καὶ θυμοῦ. τούτῳ γὰρ οὔτε τὰ τῆς κοιλότητος τῶν ὀφθαλμῶν, οὔτε τὰ τῆς ἀχροίας ἐπίδηλα, καὶ μὴν θερμασία πλείων τε καὶ ὠκέως ἐκ τοῦ βάθους ἀναφερομένη. καὶ τὸ μέγεθος τῶν σφυγμῶν οὐκ ἀφαιρεῖται, καθάπερ ἐπ' ἀγρυπνίας τε καὶ λύπης, καὶ φροντίδος, ὥστε θυμὸν μὲν καὶ πάνυ σαφῶς αὐτῶν διορίεις. ἀλλήλων δὲ ἐκεῖνα καθάπερ προείρηται, τῶν δ' ὑπὲρ κόποις πυρετόντων, τὸ δέρμα ξηρότερον ἤπερ ἄλλῳ τινὶ τῶν ἐφημερῶν πυρετῶν. ἀλλὰ οὖν μὲν ἅπασι τοῖς ὑπὲρ κόπῳ πυρέξασι κοινὸν, γέ γε τοῦ μέχρι τῆς ἀκμῆς τοῦ παροξυσμοῦ χρόνῳ. τῷ δὲ ἀπὸ τοῦδε τοῖς πλείστοις μὲν ὅσοι μὴ ὑπερεπόνησαν, ἰκμάδες τινὲς, ἢ ἀτμὸς θερμὸς ἐκ τοῦ βάθους ἀναφέρεται, τισὶ δὲ κἂν τοῖς μετὰ τὴν ἀκμὴν χρόνοις ἡ ξηρότης παραμένει. γίνεται δὲ οὖν μάλιστα τοῖς ὑπερπονήσασιν, ἢ ἐγκαυθεῖσιν, ἢ ψυχθεῖσιν ἅμα τοῦ κόπῳ. καὶ μὲν δὴ καὶ τὰ τῶν σφυγμῶν, οὐχ ὡσαύτως γὰρ ἀμφοτέροις ἔχει. μικροὶ μὲν γὰρ τοῖς ὑπερπονήσασι, μεγάλοι δέ εἰσι τοῖς ἄλλοις, οἱ δὲ ὑπὲρ τῇ πυκνώσει τοῦ δέρματος ἀναπτόμενοι πυρετοί. πυκνοῦτο δὲ, ἢ ψυχόμενον, ἢ ποιότητος στρυφνῆς ἀθρόως αὐτῷ ἐμπεσούσης, οἷόν τι καὶ τοῦ λουσαμένῳ γὰρ τῷ ὕδατι τῷ συπτηριώδει ἐγένετο, οὗτοι μόνοι πάντων πυρετῶν στεγνόν εἰσι πάθος. γένεσι δὲ αὐτοὺς τῇ ἁφῇ διαγινώσκειν, ὥσπερ καὶ οὐδὲ αὐχμώδεις τῶν πυρετῶν οὐδὲ ὑπὲρ τοῖς κόποις. οὐ γὰρ ἂν οὐδ' ἡ τούτων πύκνωσις ἁφὴν γεγυμνασμένην διαλάθοι. ἀτὰρ οὖν καὶ ἡ τῆς θερμασίας κίνησις ἐπαναδιδοῦσα πῶς ἐστι, πρᾴεια μὲν κατὰ τὴν πρώτην ὑπιβολὴν φαινομένη, δριμεῖα δὲ, εἰ χρονίσαις ὑπὲρ πλέον, γινομένη. οὐ μὴν οὐδὲ τὰ οὖρα πυῤῥὰ τοῖς τοιούτοις, οὐδ' ὁ τοῦ σώματος ὄγκος συμπέπτωκεν. οὐκοῦν οὐδ' οἱ ὀφθαλμοὶ κοῖλοι καὶ ξηροὶ γίγνοιτο ἂν, ἀλλ' ἔστιν οἷς ὑγρότεροί τε καὶ προπετέστεροι δόξουσιν εἶναι τῶν κατὰ φύσιν, οἱ δὲ σφυγμοὶ μικρότεροι καθάπερ ὑπὲρ λύπης καὶ φροντίδος, καὶ ἀγρυπνίας, κἂν τοῖς ἄγαν ἀμέτροις γυμνασίοις. τῶν δ' ὑπὲρ βουβῶσι πυρετῶν τῶν ἐφημερίων, οἱ σφυγμοὶ μέγιστοι γίνονται καὶ ὠκεῖς, καὶ πυκνοὶ, καὶ ἡ θερμασία πολλὴ, καὶ μετὰ τὴν ἀκμὴν εὐθὺς ἐκ τοῦ βάθους ἀναφέρεταί τις ἰκμὰς, θερμὴ μὲν ἀλλ' ἡδεῖα. τὸ γὰρ δριμὺ καὶ δάκνον, ἥκιστα πάντων πυρετῶν τοῖς τοιούτοις ὑπάρχει, καὶ τὸ πρόσωπον ἐρυθρὸν αὐτοῖς γίνεται τοὐπίπαν, καὶ γὰρ ὄγκῳ μείζονι, καὶ τὰ οὖρα ὑπόλευκα. κοινὸν δὲ τοῖς τοιούτοις ἅπασι πυρετοῖς τοῖς ἐφημέροις, ἡ ὁμαλότης τοῦ σφυγμοῦ. παντελῶς γὰρ ἐξ αὐτῶν ὀλίγην τὴν κατὰ μίαν πληγὴν ἀνωμαλίαν ἐμφαίνουσιν, ἀλλ' οὐδ' οὗτοι πάνυ σαφῶς, οὐδ' γναργῶς. εἴρηταί μοι

δὴ

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 419 sur 494

δλη καὶ τὰ τῶν ἐφημερίων πυρετῶν γνωρίσματα. περὶ δὲ τῶν ἐκτικῶν ὁ νῦν καιρὸς, ὃ δηλοῖς γὰρ ἐν ταῖς πρώταις ἡμέραις, ἀλλ' ἐν τῷ χρόνῳ πολίονι τοιοῦτοι ἀποτελῶνται, ὥστε περὶ μὲν ἐκείνων ἐν τοῖς ἑφεξῆς ἐρήσεται. νυνὶ δὲ καταπαύσω τὸν παρόντα λόγον ἐνθάδε.

ΓΑΛΗΝΟΥ ΠΕΡΙ ΚΡΙΣΕΩΝ ΒΙΒΛΙΟΝ ΤΡΙΤΟΝ.

Ρόηται μὲν, ὡς καὶ πρόσθεν ἐλέγθη, πάσης ἐν νόσῳ μεταβολῆς διαγνώσεις μὲν παρούσης, μελλούσης δὲ ἔσεσθαι προγνώσεις ἐπῖσαι. ἐπεὶ δ' ἑξαχῶς αὗται γίνονται, πρῶτον ἑκάστα ἰδίᾳ διελθεῖν, αὖτὸ δὲ πρότερον ἀναμνῆσαι θεν, ὡς ἓξ εἰσὶ αἱ πᾶσαι διαφοραὶ τῶν ἐν ταῖς νόσοις μεταβολῶν. ἢ γὰρ ἀξαίφνης εἰς ὑγείαν μεταπίπτουσιν, ἢ ἀξαίφνης ἀποκτείνουσιν, ἢ κατὰ βραχὺ τότων ἑκάτερον ἢ μᾶκτῶς γίνεται. κατὰ βραχὺ μὲν, ἤτοι τῆς νόσου μαραινθείσης, ἢ τοῦ λάμνοντος διαπεπαυμένης. μᾶκτῶς δ' ἐπιδηλαὶ ἀθρόαι μέν τινες ἐν τοῖς ἱερεῖσιν ἢ χεῖρον γίνηται μεταβολὴ, τοντοῦθεν δὲ ἕως παντελοῦς λύσεως ἢ θανάτου, τὸ ἐπόλοιπον ἅπαν ἀπομαραίνη. πρὸ πρώτης δὲ ἀξαφνιδίου μεταβολῆς εἰς ὑγείαν ἔπομεν, ὅπερ τε πασῶν ὀλίγιστον ἐν τῷ ἐρημένῳ ἀεί ἐστι, καὶ διὰ τοῦτ' αὐτοῖς ἀξαιρέτως ὀνομάζουσιν ἱερεῖσιν, ὅπερ τε τῆς φύσεως ἀκριβῶς ἱκανότατος ἅπαντων τῶν παρὰ φύσιν ἀπεπλεῖν. τῶν δ' ἄλλων μεταβολῶν, ἃ μὲν εἰς ὀξὺ θανάτου τελευτῶσι, μακρὰ κρίσις ὀνομάζεται. ὧν ὅπερ ἐν ὅσαι κατὰ βραχὺ μαραινθείσης, ἢ τῆς διαπαύσεως, ἢ τοῦ νόσου γίνονται, καὶ αὗται λύσεις ἁπλῶς, ὁ ἱερεῖς ὀνομάζονται. μόνη τοίνυν ἁπλῶς ἱερεῖς, ἡ εἰς ὑγείαν ὀξύρροπος μεταβολὴ προσαγορεύεται, καὶ γίνεται μὲν παντὸς ὑδὶ φανερᾶς πίστεως ἐκκείσεσθαι, ἢ ἀξιολόγοις ἀποστάσεσιν. ὅσα γὰρ ἄλλως ἐρράστώνηται, ὑποπτεύεται μακροχρόνιον. ἡγεῖται δὲ τῶν ἐκκείσεων τε καὶ τῶν ἀποστάσεων τούτων, ὁ σμικρὰ παραχὴ κατὰ τὸ τοῦ λάμνοντος σῶμα. καὶ γὰρ δυσφορείαι, καὶ ἀγρυπνίαι, καὶ παραφροσύναι, καὶ ῥώματα, καὶ δύσπνοιαι, καὶ σκοτόδινοι, καὶ δυσαισθησίαι, καὶ ἀλγήματα κεφαλῆς, καὶ τραχήλου, καὶ σωμάτων, καὶ ὠλενῶν ἄλλων μορίων. ἐνίοις δὲ καὶ ὦτων ἦχοι, καὶ μαρμαρυγαὶ πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν φαίνονται, καὶ διάκρυον ἀκάθαρτον ἐκρεῖ, καὶ ὄρον ἴσχεται, καὶ χεῖλος σείεται, καὶ ἄλλό τι τρόμωδες γίνεται, καὶ λήθη, καὶ ἄγνοια τῶν παρόντων, καὶ ῥίγος σφοδρὸν ἐμπίπτει, καὶ τὸ πᾶν ὁ παροξυσμὸς προσβάλλει τῆς συνήθους ὥρας, καὶ διαίτημα πολὺ, καὶ διίψος ἀφόρητον ἔπεται, ὦ βοῶσι, καὶ ἀναπηδῶσιν ὥσπερ ἐμπληκτοι, ὦ τὸ δὲ διακλίσεως σῆμα φυλάττειν ὁ δυνάμενα, διαπίπτει ἀξαίφνης ἰσχὺς ἀθρόως διαφέρασα πολύς, ἢ τις ἔμετος ἢ ὀλίγος ἐπακολούθησεν, ἢ γαστὴρ ἀθρόως διατέρρηξεν, ἢ καὶ διαβρῶς αἱμορραγοῦσιν, ἢ καὶ παύσασθαι συμπίπτει, καὶ φόβος ἐπήρτηται τοῖς ὁρῶσιν ὁ μικρὸς, διὰ τότων τὸν ἰδιωτῶν παρὼν ὑπὸ αὐτοῦ τοῦ πράγματος ἀναγκασθεὶς ἀφώνησεν, ὡς ὁ λάμνων ἱερεῖνοιτο πρὸ τῆς ζωῆς. ὁ γὰρ δὴ ἰατρῶν γε τὸν ἰδίως ἐθέλοντα τῷ γινομένῳ τόνομα, ἀλλ' ἀνάγκη πᾶσα τὸν παραγινόμενον αὐτῷ παραχθῆναι τε καὶ ῥῆξαι φωνῆ, καὶ ἱερεῖσιν ὀνομάσαι τὸ γινόμενον, ἰατροῦ γε μὴν ὄντα γυναῖα, μήτε παράστασθαι, μήτ' ἀγνοεῖν τὸ μέλλον ἀποβήσεσθαι. διάλιον δὲ εἰ μὴ προγινώσκειν ὀνομένῃ ἱερεῖσιν ἀσκήσαντα. ὁ δὲ γὰρ πόρρω πόθεν διαγινώσκειν τῆδε ἤδη παρόντα, ὃν ὅπερ τελευτήσει, τοῦ προγινώσκειν ἐσομένῃ ὄντι, ἀλλ' ἐκ τῆς αὐτῆς θεωρίας ἄμφω καταρθῶται. καὶ παύσεται ἤδη λελεκταί μοι τοῦτα, τὰ μὲν ἐν τῷ πρώτῳ τῶν περὶ ἱερεισίμων ἡμερῶν ὑπομνήματι, τὰ δ' ἐν τοῖς προηγεμένοις τοῖδε δυσί. λέξω δὲ καὶ νῦν αὐτὰ διὰ κεφαλαίων ἅπαντα, πάντα τῆδε παρόντα ἤδη ἱερεισιν ὁποῖα τις ἔοικε διαλεῖσθαι, καὶ τὰ τῆδε μέλλοντα ἔσεσθαι προδιαλεῖσθαι. πρῶτον μὲν δὴ καὶ μέγιστον ἁπάντων, τὸ ὧδε σκέπτεσθαι δεῖ πασμὸς ἢ ὄρωμ τε καὶ ἀχωρημάτων, καὶ πυσμάτων, ὡς ἔγωγε μυρίας ἤδη ἱερεισι παραγενόμενος, ὁ δέποτε ἐθεασάμην ἀπολλύμενον δ' ὑγίᾳ τῶν ὑδὶ πεπασμοῖς ἱερεθέντων, ὁ μὲν τῆδε ἴσθι γε ἀξίαν ἀρνέμεν ἅπασι χρὴ τοῖς σημείοις, ἀλλ' ἐν μὲν τοῖς κατὰ θώρακά τε καὶ νοῦσον πάθεσι, προσέχειν μὲν μάλιστα τὸν νοῦν τοῖς πυσμασι. μὴ μέντοι μηδὲ τῶν ὄρωμ τῆς σκέψεως ἀμελεῖν, προσεμβλέπειν δὲ καὶ τὰ διαχωρήματα. πυρετοῦντων δὲ μόνον αὖ λάγνα πινὸς διαθέσεως, ἢ τινος τῶν καθ' ἕπαρ, ἢ νεφρὸς, ἢ λύσις, ἢ πλεῖα φλεγμαινόντων τοῖς ὄροις μάλιστα προσέχειν τὸν νοῦν, ὥσπερ ἐ καὶ τὰ κατὰ τῆδε γαστέρα πεπόνθασι, τοῖς διαχωρήμασι μὲν πρῶτον, ὃ ἀμελητέον δὲ ὅδε τῶν ὄρωμ. ἀεὶ γὰρ ὁπόταν ἢ ὁ πυρετὸς, ἔστ' ἂν χυμοῖς μόνοις σεπομένοις ἀναπέμπεται, ἔστ' ἂν μοεῖν φλεγμαίνοντα σωπτόμενος, εἰς ὄρα μάλιστά σε βλέπειν ἀξιῶ, διαντοῦθεν γνωρίζειν τοὺς πεπασμοὺς, ὡς ἔμπροσθεν εἴρηται. πρῶτον μὲν δὴ καὶ μέγιστον ἀγαθῆς ἱερεισεως σημεῖον γένεσθαι, οἱ πεπασμοὶ, δεύτερον δὲ, τὸ προδεδηλῶσθαι διά τινος τῶν ὑδὶ δήλων ἢ σωπᾶσαι τὴν ἱερεισασης ἡμέρας ἢ δυνάμεις. ἐφεξῆς δὲ τὸ εἶδος τοῦ νοσήματος αὐτοῦ, καὶ τὸ ἦθος. εἶδος μὲν, εἰ τριταῖος, ἢ ἀμφημερινὸς, ἢ διαῖος, ἢ πολυετὴς, ἢ πόρρω πονδυμονία. ἦθος δὲ, εἰ μέτριον καὶ ὑπείκες, ἢ πονηρόν τε καὶ διακόηθες. ἐφεξῆς δὲ τούτοις, εἰ κατὰ τὴν τοῦ νοσήματος ἰδέαν ἡ ἔκκεισις ἔκ. εἰ μὲν γὰρ διαῖος ἔκ ὁ πυρετὸς, ἢ αἱμορραγείτω διὰ ῥινῶν, ἢ ῥιγώσας σφοδρῶς ἱδρούτω πολλῷ καὶ θερμῷ διὰ ὅλα τοῦ σώματος, ἢ ἐμείτω τε καὶ διαχωρείτω χολώδη. παραπλησίως δὲ καὶ ὁ τριταῖος ἐμέτοις τε καὶ διαχωρήμασι χολώδεσι, καὶ ἱδρῶτι πολλῷ διὰ ὅλα τοῦ σώματος ἱεινέσθω. φλέγμα δὲ συχνὸν ἐν ἀμφημερινοῖς ἐκκενέσθω, καὶ πολλοὶ γινέσθωσαν ἱδρῶτες ἐν ὅλῳ τῷ σώματι. ἱεινὴ δὲ ἡ φρενίτις ἱδρῶτι χρησὸς, καὶ μᾶλλον εἰ ἐκ τῆς κεφαλῆς πολὺς καὶ θερμὸς ἐκρέοι, σύμπαντος ἱδρουῶτος τοῦ ἄλλου σώματος, ἀλλὰ καὶ διὰ αἱμορραγίας τε τὰς ἐκ ῥινῶν ὄντι, ὅτε φρενίτις ἐκείθη βεβαίως, ὁ μὲν λήθαργος, ἢ πολυπονδυμονία, χαίρουσιν αἱμορραγίαις, ἐν μέσῳ ἦ αὐτῶν ὄντι πολὺ εἴτις. ἦπερ μὲν γὰρ ἡ διαῖος καὶ φρενίτις, μᾶλλον δὲ, ἡ πολυπονδυμονία ἡ λήθαργος αἱμορραγίαις λυθήσεται. λύουσι δ' ἱκανῶς, καὶ τὰς τοῦ ἥπατος, καὶ τὰς τοῦ πλείους φλεγμονὰς αἱμορραγίαι διὰ ῥινῶν, ἐπιδηλαὶ ἅμα πυρετοῖς ὀξέσι φλεγμαίνη τὰ πλάγχνα. καὶ πάσας δὲ τὰς διαθ' ὑποχόνδρια φλεγμονὰς τὰς θορμὰς καὶ ὀξείας,

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 420 sur 494

ἡ διὰ ῥινῶν αἱμορραγία κρίνει. χρὴ δὲ καὶ κατ' εὐθυωρίαν αἱμορραγεῖν, ἐκ δεξιοῦ μὲν μυκτῆρος, ἐφ' ἥπατί τε καὶ τοῖς κατὰ τὸ δεξιὸν ὑποχόνδριον, ἐξ ἀριστεροῦ δὲ, ἐπί τε σπληνὶ καὶ τοῖς ταύτῃ μορίοις. ὀνίνησι δὲ καὶ ἱδρὼς χρηστὸς ἁπάσας τὰς καθ' ὑποχόνδρια φλεγμονὰς τὰς θερμὰς καὶ ὀξείας. ἥπατος δὴ τὰ μὲν κυρτὰ φλεγμαίνοντα, τρισὶν ὑπακούει μάλιστα τρόποις ἐκκρίσεως, αἱμορραγίαις ἐκ μυκτῆρος δεξιοῦ, καὶ ἱδρῶσι χρηστοῖς, καὶ οὔροις πολλοῖς. τὰ δὲ σιμὰ, διαχωρήμασί τε χολώδεσι καὶ ἱδρῶσιν, ἔστιν ὅτε δὲ καὶ ἐμέτοις. ἐκκαθαίρεσθαι δὲ δι' οὔρων ἐθέλει πολὺ δὴ μᾶλλον ἔτι τῶν κυρτῶν τοῦ ἥπατος, ἅπανθ' ὅσα κατὰ νεφροὺς καὶ κύστιν ἐπόνησαν, ὥσπερ γε τὰ κατὰ θώρακα καὶ πνεύμονα πτύσμασιν. οἱ δὲ ἱδρῶτες ἅπασί τε πυρετοῖς οἰκεῖοι, καὶ μᾶλλον τοῖς περικαέσιν. ἐπωφελοῦσι δ' οὐ σμικρὰ καὶ τὰς ζεούσας φλεγμονὰς, ὅτε, ὡς εἴρηται καὶ πρόσθεν, ἅμα πεπασμοῖς γίνωντ'. ἤδη δὲ καὶ σὺν ἀμφημερινοὺς κρίνουσι σὺν ἐμέτοις τε καὶ διαχωρήμασι φλεγματώδεσι, καὶ τοὺς τεταρταίους, εἰ μέλαινα σὺν αὐτοῖς ἐκκενοῖτο καὶ ποικίλα, καὶ σὺν ἡμιτριταίους, εἰ χολώδη τε ἅμα καὶ φλεγματώδη. κρίνουσι δὲ παρωτίδας ληθάργους τε καὶ τὰ περὶ τὴν κεφαλὴν ἅπαντα, καὶ τἆλλα ἀποσκήμματα σὺν χρονίζοντας ἅπαντας πυρετοὺς κρίνειν ἀσφαλῶς εἴωθεν, ἀλλ' οὔπω περὶ τῶν χρονιζόντων πρόκειται λέγειν. αἱ γὰρ ἐξαιφνίδιοι μεταβολαὶ, τῶν ὀξέων εἰσὶν, ὧν τὴν ἀρίστην ἐξηγοῦμαι νῦν ὁποῖα τίς ἐστιν, ὅτι γε πάντως οὐκ ἄνευ πεπασμοῦ, ὅτι τε κατά τινα τῶν κρισίμων ἡμερῶν γινομένη, καὶ προσέτι διὰ τῆς πυλδήλου προδεδηλωμένη, καὶ μέντοι καὶ τὸ τῆς κρίσεως εἶδος, οἰκεῖον τοῦ νοσήματι ποιουμένη. προσεπιβλέπειν δ' ἐνταῦθα κελεύσω σε, καὶ τὴν ἡλικίαν τοῦ κάμνοντος, καὶ τὴν φύσιν, καὶ τὴν προγεγενημένην δίαιταν, καὶ τὸ χωρίον ἐν ᾧ νοσεῖ, καὶ τὴν ὥραν τοῦ ἔτους, καὶ τὴν ἐνεστῶσαν κατάστασιν. εἰ μὴ γὰρ ὥσπερ τὸ νόσημα χολῶδες εἰ τύχοι, καὶ τούτων ἕκαστον ὁμοίως εἴη χολῶδες, ἐκκαθαίρεσθαι χρὴ χολὴν ἐν ταῖς κρίσεσι, ὥσπερ εἰ καὶ φλέγμα πλεονεκτεῖ, ἐκκενοῦσθαι προσήκει φλέγμα. ποικίλων δὲ πυλκρατούντων χυμῶν, ποικίλην εἶναι χρὴ καὶ τὴν κένωσιν. ἐπειδὰν δέ σοι ταῦτα σύμπαντα καλῶς ἢ διηκριβωμένα, παρακολουθεῖν ἤδη σε χρὴ τοῖς ἀποβαίνουσι. εἰ μὲν γὰρ ὅτε πυρετὸς λύοιτο κρινομένῳ τοῦ κάμνοντι, καὶ τῶν ἄλλων ἀπαλλάττοιτο συμπτωμάτων, εὐχρούστερός τε γίγνοιτο πρὸς λόγον τῆς κενώσεως, εὐσφυκτότερός τε καὶ ἰσχυρότερος ἐν ταῖς ἐξαναστάσεσιν. αὕτη μὲν ἡ ἀρίστη κρίσις ἐστίν. εἰ δέ τι τούτων λείποι, τοσοῦτον ἀποδεῖ τῆς ἀρίστης, ἡλίκον τοῦ λείποντος ἡ δύναμις. οὕτω μὲν χρὴ διαγινώσκειν ἐνεστῶσαν ἀρίστην κρίσιν, ἔσεσθαι δὲ μέλλουσαν ὧδε. τὴν τοῦ νοσήματος ἐπίσκεπτεσθαι φύσιν, εἴ τε πικρόχολος ἐστὶν, εἴτε φλεγματώδης, εἴτε μελαγχολικὴ, εἴτε μικτή τις. γέγραπται δ' ἐν τοῦ πρὸ τούτου λόγῳ τὰ γνωρίσματα. δεύτερον δ' ὑπὲρ τούτοις, τήν τε ὥραν τοῦ ἔτους, καὶ τὴν τοῦ κάμνοντος ἡλικίαν, καὶ τὴν κρᾶσιν ὅσα τἆλλα τῆς αὐτῆς ἔχεται συστοιχίας, ὑπὲρ ὧν ὀλίγον ἔμπροσθεν εἴρηται. καὶ χρὴ καὶ ἐν ἐξ αὐτῶν ποτε ῥηθῇ, καὶ τῶν μὴ ῥηθέντων ἀναμιμνήσκεσθαι. μακρὸν γὰρ ἂν εἴη διέρχεσθαι σύμπαντα. μετὰ δὲ ταῦτα σκοπεῖσθαι τὰς περιόδους τῶν παροξυσμῶν, εἴτε διὰ τρίτης, εἴτε διὰ τετάρτης, εἴτε καθ' ἑκάστην ἡμέραν, εἴτε μηδ' ὅλως γίνονται, καθάπερ ὑπὲρ τῶν συνόχων ἰδίως ὀνομαζομένων ἐστὶν ἰδεῖν. εἰ μὲν γὰρ ἐπείγοιντο καὶ προλαμβάνοιεν ἀεὶ τῆς συνήθους ὥρας, καὶ σφοδρότεροι γίνοιτο πολλῷ, καὶ διὰ τρίτης ἀπαντῷεν, ἐν τάχει κριθήσεσθαι δηλοῦσι. εἰ δ' ἀργῶς κινοῖντο, καὶ τὴν αὐτὴν ὥραν εἰσβάλλοιεν, ἐφ' ἑκάστῃ τε γίγνοιντο ἡμέρᾳ, μετὰ πλείονα χρόνον ἔσεσθαι σημαίνουσι τὴν κρίσιν. πυλ δὲ τούτοις ἑξῆς, ὅπερ δὴ καὶ μέγιστόν ἐστι, σὺν πεπασμοὺς ὁρᾶν, καὶ τούτων μάλιστα ταῖς ἀξιολόγοις μεταβολαῖς προσέχειν τὸν νοῦν. εἰ γὰρ ἐν πυλδήλοις ἡμέραις γίγνοιντο, τὰς ἐφεξῆς αὐτῶν κρισίμους ἀπαλλάξειν τῆς νόσου τὸν ἄνθρωπον ἐπαγγέλλονται. καθόλου γὰρ ὡς κἂν τοῖς ἔμπροσθεν εἴρηται λόγοις, ἡ σύμπασα κατάστασις τῶν νοσήματων, διὰ τῶν εἰρημένων τεταρέων γενῶν γνωρίζεται, περὶ ὧν ἔφαμεν ἐν ἀφορισμοῖς διειλέχθαι τὸν Ἱπποκράτην τόνδε τὸν τρόπον. σὺν δὲ παροξυσμοὺς, καὶ τὰς καταστάσιας δηλώσουσιν αἱ νοῦσοι, καὶ αἱ ὧραι τοῦ ἔτεος, καὶ αἱ τῶν περιόδων πρὸς ἀλλήλας πυλδόσιες. ἢν τε καθ' ἡμέρην, ἢν τε παρ' ἡμέρην, ἢν τε καὶ διὰ πλείονος χρόνου γίνωνται, εἶτ' ἐφεξῆς φησι. ἀτὰρ καὶ τοῖσιν πυλφαινομένοισιν οἷον ἐν πλευριτικοῖσι πτύελον, αὐτίκα ἢν πυλφαίνηται, ἀρχομένου μὲν βραχύνει, ἢν δὲ ὕστερον πυλφαίνεται, μηκύνει. διηγησάμεθα δ' ὑπὲρ πλεῖστον ἐν τῷ πρώτῳ γράμματι περί τε τῶν πυλφαινομένων τούτων σημείων, ἃ δὴ τὴν πέψιν ἐνδείκνυται τῆς νόσου, καὶ ὅπῃ διαφέρει τῶν κρισίμων ὀνομαζομένων σημείων τε καὶ συμπτωμάτων. εἴπερ οὖν ἐκείνων μνημομεύεις ἐλπίζω σε ῥᾳδίως ποιήσειν ἐν τῷδε τοῦ λόγῳ προγνωστικόν τε καὶ διαγνωστικὸν ἀρίστης κρίσεως. αἱ μὲν γὰρ ἄλλαι, στοχασμῷ τινι τεχνικῷ προγινώσκονται. τὴν δ' ἀρίστην κρίσιν, ἣν δὴ καὶ μόνην ἁπλῶς ὀνομάζεσθαι κρίσιν ἔφαμεν, οὐδὲ στοχαστικῶς ἄν τις, ἀλλὰ βεβαίως προγινώσκοι. πάντα γὰρ ὑπὲρ τῶν τοιούτων νοσημάτων ἐξ ἀρχῆς εὐθὺς ἀκίνδυνα φαίνεται τὰ σημεῖα. τελέως μὲν οὖν ὄντα τοιαῦτα, κατὰ τὴν πρώτην τετράδα τὴν κρίσιν ἐπαγγέλλεται, καθότι καὶ Ἱπποκράτης ἐδίδαξεν ἐν τῷ προγνωστικῷ λέγων ὧδε. οἵτε εὐηθέστατοι τῶν πυρετῶν, καὶ πυλ σημείων ἀσφαλεστάτων γινόμενοι, τεταρταῖοι παύονται, ἢ πρόσθεν. οὐ γὰρ ἐνδέχεται πυρετὸν, οὔτε τῶν ἀσφαλέστατα πάντα κεκτημένον, οὔτε τὸν ὀλεθριώτατα μὴ, οὐ κατὰ τὴν πρώτην τετράδα τὸν μὲν λυθῆναι, τὸν δὲ ἀποκτεῖναι, καθάπερ εἰ καὶ μικρὸν ἀποχωρήσειεν. ὁ μὲν ἀπὸ τῶν εὐχάτως ὀλεθρίων, ὁ δ' ἀπὸ τῶν ἄκρως σωτηρίων, οὐκ ἐνδέχεται σὺν πυρετοὺς τούτους ἐξωτέρω προβῆναι τῆς ἑβδόμης ἡμέρας. τὸ δὲ εἴτε σφόδρα, καὶ ἀγωνιστικὴ γενήσεται κρίσις, εἴτε μετρία, εἴτ' οὐδ' ὅλως κρίσις, ἀλλὰ λύσις ἁπλῶς, οὐκέτ' ἐκ τῶν ὀλεθρίων τε καὶ σωτηρίων σημείων, ἀλλ' ἐξ ἄλλων προγινώσκεται. δύο δ' ἐστὶ καὶ τούτων τὰ γένη, μέγεθός τε καὶ κίνησις νοσήματος. ἐν οἷς πρώτοις εὐθὺς ἀκριβῶς χρὴ γεγυμνᾶσθαι, καὶ διακρίνειν αὐτὰ δύνασθαι ῥᾳδίως, ἤθους τε καὶ ἰδέας νοσήματος. ἀλλὰ τὴν μὲν ἰδέαν, ὡς χρὴ διαγινώσκειν ἐν τῷ δευτέρῳ τῶνδε τῶν ὑπομνημάτων εἴρηται. τριταῖος γὰρ, καὶ ἀμφημερινὸς, καὶ τεταρταῖος, καὶ ἡμιτριταῖος, καὶ πλευρίτις, καὶ περιπνευμονία, καὶ φρενῖτις εἴδη νοσημάτων εἰσίν. εἰ δ' εὐήθεις, ἢ κακόηθεις ἐκ τῶν ἑπομένων αὐτοῖς συμπτωμάτων ἡ διάγνωσις, ἃ διεξῆλθεν ἅπαντα σχεδὸν Ἱπποκράτης ἐν τῷ προγνωστικῷ. τούτοις δὲ συγκαταριθμεῖν χρὴ, καὶ τὰ τῆς ἀπεψίας τε καὶ τῆς

πέψεως

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 421 sur 494

πέψεως σημεῖα. μέγεθος δὲ καὶ κίνησιν νοσήματος ἕτερα τούτων ὄντα. βληχροὶ γοῦν γίνονται καὶ μικροὶ πυρετοί, καὶ ἀσθενεῖς εἰσὶ σφόδρα, καὶ ἄλλοι θορυβοὶ καὶ πετραῖοι, ὡς ἄσθμα τε ἅμα καὶ λαῖμα, καὶ λίγος ἀφόρητον ὑπομένειν, ὅμως ὀλίγον ἔχουσιν χρόνον ἐνίοτε λυσιτελοῦντα. ἔργονται δὲ καὶ πρόδηλοι, ὡς εἴτε σφοδρότητά τις, εἴτε μέγεθος ὀνομάζῃ νοσήματος, ὃ λυσίσῃ, τούτων δὲ ἅπάντων ἡ κίνησις διαφορᾷ, καὶ διαγινώσκεται χρόνῳ τῶν μορίων τε παροξυσμοῦ. πεπαύσθω γὰρ ἐν ἑκάστῳ παροξυσμῷ μορίων ὑπαρχόντων, ἀρχῆς τε καὶ ἀναβάσεως, καὶ ἀκμῆς, καὶ παρακμῆς, ἤτοι ταχέως τις ἅπαντα ταῦτα διεξέρχεται πυρετός, ἢ βραδέως, ἢ πινα μὲν αὐτῶν θᾶττον, πινὰ δὲ βραδύτερον. εἰ μὲν οὖν ἅπαντα ταχέως διανύοι, πρόδηλον ὡς ὠθεῖ τὴν ἰρίσιν ἐπείγεται, καὶ παύτως ὅσα διαλείπων ἔτος. ὁ γὰρ ἐνδέχεται τὸν παύτα ταχὺ διεξιόντα μιᾷ ἐπισωρεῖν, καθάπερ ὅδε εἰ μηκυνθείη, κατὰ παύτα τὰ μόρια διαλείποι ἂν ἐπὶ δυάετο. δῆλον δὲ ὡς τὸν μὲν εἰς ἀπυρεξίαν παυόμενον, ὀνομάζω διαλείποντα, τὸ δὲ συνεχοῦς πυρετοῦ, παύτως μὲν οὐ γέ τι μεμήκυται μόριον, ἔστι δ' ὅτε καὶ δύο, καὶ τρία, καὶ σύμπαντα. τὸν μὲν ἰδίως ὀνομαζομένου πυρετοῦ σωόχου, πολυχρόνιον ἡ ἀκμὴ, μᾶλλον δ' ἀκμὴ πᾶς ὅτιν ὁ τοιοῦτος πυρετός. τὸ δὲ μὴ σωόχου μὲν, ὁ μὴν εἰς ἀπυρεξίαν γε παυομένου, πολυχρονιωτέρας μὲν τῶν ἄλλων μερῶν τῆς ἀκμῆς γινομένης, ὀξεῖα ἡ λύσις, ὀλιγοχρονιωτέρας δὲ βραδεῖα. διωρισμένης δὴ ἰδέας νοσήματος, καὶ μεγέθους, καὶ λυσέως, καὶ ἤθους, καὶ τῆς μὲν ἰδέας ἐκ τῶν οἰκείων συμπτωμάτων γνωριζομένης, τὸ δὲ μεγέθος, ἐκ τοῦ κατὰ παῦτα πλήθους, τῆς δὲ κινήσεως, ἐκ τοῦ χρόνου τῶν τοῦ παροξυσμοῦ μορίων, τὸ δὲ ἤθους ἐκ τῶν ὠφελημένων συμπτωμάτων, προσλαμβανομένων δὲ τούτοις, ὥρας τε τῆς χώρας, καὶ φύσεως, καὶ τῶν ὁμοίων. ὅπη μὲν σωθήσεταί τις, ἢ τελευτήξεται, πῶς τρία ταῦτα ἀποβλέπων ἐξεύρήσεις ἰδέαν, ἦθος καὶ μέγεθος. μάλιστα δ' ἐν τούτοις προσέχειν χρὴ ἤθει τὸν νοῦν. ὅπη δὲ κριθήσεται ἢ μὴ, πρῶτον μὲν ἐκ τῆς κινήσεώς τε καὶ τοῦ μεγέθους. ἔπειτα δ' ἐκ τῆς ἰδέας, εἶτ' ἐκ τῶν κατὰ τὰς ὥρας τε καὶ τὰς τοιαύτας συνοικίας. ἐκ μὲν τῶν ὠφελημένων ὀλίγα ἁπάντων, ἀλλ' ὅσα μικρῷ πρόδηλα ἔσται ἀρχομένοις ἤδη τοῖς κρίσεσι σωφρονεῖν, ἢ βραχύ τι φθαίνῃ αὐτοῖς, ἄπορα δὴ καὶ κρίσιμα σημεῖα καλοῦμεν ἰδίως. τριχῇ γὰρ τῶν ὠφελημένων νενεμημένων, εἰς τε τὰ δηλοῦντα τὸ ἦθος πεφυκότα, καὶ τὰ τῶν μέλλοντων ἔσεσθαι κρίσιν ὑπόγυον, ἔτι τε πῶς τούτοις, ὅσα μὴ μόνον ὡς σημεῖα κρίσεως, ἀλλὰ καὶ ὡς αἴτια πιθέμενα. τὸ μὲν πρῶτον ἐκ τῶν ἐρημένων γένος ἁπλοῦν ὄντων. τὰ μὲν γὰρ αὐτῶν ὄντων μοχθηρὰ, τὰ δὲ χρηστὰ τετύχηκεν ὄντα δι' ἃ παντός. τὸ δὲ δεύτερόν τε καὶ τρίτον, ἀεὶ ταυτόν, ὅτε δηλοῖ, ὅτε ποιεῖν πέφυκεν, ἀλλὰ τοῖς τῆς νόσου καιροῖς ὑπαλλάττεται. λέλεκται δ' ὠθεῖν πλεῖστον ὑπὲρ ἁπάντων τούτων ἐν τῷ πρώτῳ γράμματι. σαφηνείας χάριν πεποιήκειδα τὰς ἀρχὰς ἐν τῇ πρώτῃ τῶν ἡμερῶν φάρμακα σωτηρίας ἔχειν σημεῖα. παύτως μὲν γὰρ τότε διὰ τὴν πρώτην

ἀνάλογα, ἀρχία τε καὶ πλησμονὴ, καὶ φλεγματώδη τὰ προηγησάμενα σιτία χρόνῳ πλείονι. πάλιν δ' ἑτέρου ἄῤῥωστος ὑποκείσθω, μήπω μὲν μηδὲν ἔχων φανερὸν πέψεως σημεῖον, μήτ' ἐν τῇ πρώτῃ τῶν ἡμερῶν, μήτ' ἐν τῇ δευτέρᾳ, μὴ μὴν τοι κινδυνώδη, ἀλλὰ πανταπάσιν ἀκίνδυνα πάντως. σωθήσεται μὲν δηλονότι καὶ ὅτος, ἀλλ' οὐκ ἐν τῇ πρώτῃ τεταρτάδι τελέως ἀπαλλαγήσεται. προσέχειν δ' οὖν δεῖ σε τὸν νοῦν ὦ μέλως, εἴ τι πέψεως φανερὸν ὦ τῇ πρώτῃ μέρει σημεῖον. εἰ γὰρ ὅλον γένοιτο, κατὰ τὴν ἑβδόμην ἡμέραν ἀνάγκη λυθῆναι τὸ νόσημα, μηδενὸς ἐν τῷ μεταξὺ πλημμεληθέντος. εἰ δὲ μετὰ κρίσεως, ἢ μὴ, τῷ μεγέθει τοῦ νοσήματος διορίζεσθαι, πρόδηλον γὰρ ὡς εἴπερ μέγα πάντως μετὰ κρίσεως. εἰ δὲ καὶ κινδυνῶδες ὀξέως, ἔτι δὴ καὶ μᾶλλον, ὥστε καὶ ἁμαρτηθῆναί τι μὴ πάνυ μέγα ποιοῦντα, πάντως μετὰ κρίσεως, καὶ ὅτως ἐλπίζειν ἑβδομαίαν ἀπαντήσεσθαι κρίσιν. εἰ μήτοι μὴ πάνυ ταχέως κινοῖτο, πλημμεληθείη δέ τι μεταξὺ ποιοῦν τὸν ἄνθρωπον, εἰς τὴν ἐνάτην ἡμέραν ἡ κρίσις μεταπίπτειν ὀφείλει. πάλιν οὖν ἑτέρου ἄῤῥωστος ὑποκείσθω τῶν ἀκινδύνως ἐχόντων ὑπὸ τῆς ἑβδόμης ἡμέρας, πρῶτον πέψεως ἐναργὲς ἔχων τι σημεῖον. ὅτος δὲ μὲν μέγα τὸ νόσημα καὶ ταχέως κινούμενον, ἐνδεκαταῖος μᾶλλον, ἢ πεμπταρεσκαιδεκαταῖος λυθήσεται. μακροτέρᾳ δ' ὄντος, ἢ μὴ πάνυ ταχέως κινουμένου, πεμπταρεσκαιδεκαταῖος μᾶλλον ἢ ἑνδεκαταῖος. ὡς διορίζειν δεῖ σοὶ τοῖς ἄλλοις, ἐὰν μὲν καὶ νέος ᾖ, καὶ φύσῃ χολώδης, καὶ θῶρος, καὶ ἐν χωρίῳ φύσῃ θερμῷ, καὶ πάντα τὰ προάγοντα βίᾳ, καὶ τὰ ἐπὶ παρόσης διαστάσεως ὑπὸ τοῦ θερμοτέρου ἅπαντα ῥέποντα πάντως ὑπὸ τῆς ἑνδεκάτης ἡμέρας λυθήσεται ὅτος, καθάπερ εἰ καὶ ταὐναντία τῶν εἰρημένων ἅπαντα ὑπάρχει τῷ νοσοῦντι κατὰ τὴν πεμπταρεσκαιδεκάτην. εἰ δέ τινα μὲν ἔνι, τινὰ δὲ μὴ τοιαῦτα τῶν εἰρημένων ὄντος δέ τινος ἐν τῷ μεταξὺ, κατὰ τὴν ἑνδεκάτην ἡμέραν οὐκ ἐνδέχεται λυθῆναι τὸ νόσημα. πολλάκις δὲ οὐδὲ κατὰ τὴν ἑπτακαιδεκάτην μείζονα τὴν ἁμαρτηθεῖσαν, μικτὰ δ' ἔκ τε συμπτώματα, γυμνασαμένου τε καὶ ὀξέος ἐν τῷδε χρόνῳ τοῦ ἰατροῦ πρὸς τὸ διακρεῖναι τὰ μείζονα τὴν διάμιαν ἔχοντα σημεῖα, καὶ τῇ κατ' αὐτὰ προσηνουμένῃ κεῖσθαι, πιστεύσαντα μᾶλλον τῷ τοιούτῳ ἢ τοῖς ἐναντίοις ἀμφιβόλων προγνώσεων. εἰ δὲ καὶ μὴ κατὰ τὴν ζ'. αὐτὴν, ἀλλὰ κατὰ τὰς ἄλλας γε τὰς μεταξὺ τῆς ἑβδόμης τε καὶ δεκάτης. γένεσιν ἀκριβῶς ὀφείλειν τὸ γλυκύμηνον. εἰ γὰρ ἤτοι τὸ μέγεθος, ἢ τὸ τάχος δεῖ τ' νοσήματος κινήσεως ὧν ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ, ἀξιόλογός τε προδήλη γίνοιτο τοῖς τ' πέψεως σημείοις, ἐνδεκαταῖος ὁ τοιοῦτος ἄῤῥωστος κριθήσεται, καθάπερ εἰ μὴ ταὐναντία πεμπταρεσκαιδεκαταῖος. ὑποκείσθω τοίνυν πάλιν ἄῤῥωστος ἐν ἀκινδύνῳ νοσήματι, κατὰ τὰς πρωτοτόκους ἡμέρας ἀργοτόκου τε τὴν κύησιν ἔχων τ' πυρετοῦ, καὶ μηδὲ πόθεν καῦσος πυρέσσων, ἀλλὰ καὶ σὺν τοῖς δεῖ ἀπεψίας σημείοις, ὅσα μὲν ἐν τοῖς τῆς ἰδ'. ὁ τοιοῦτος οὐκ ἂν ἀπαλλαγείη τοῦ νοσήματος, ἤδη δῆλον. εἴτε δὲ κατ' αὐτὴν ἐκείνην, εἴτε ἐν προῤῥωτόρῳ τοῖς καιροῖς τ' ὅλης νόσου διορίζεσθαι. τὰ μὲν γὰρ τῆς ἀρχῆς σημεῖα μέχρι πολλοῦ παραμένοντα, χρόνιον εἶναι δηλώσοντα τὸ νόσημα, τὰ δὲ τ' ἀναβάσεως εἰ κατὰ τὴν δ'. ἢ τὴν ζ'. φανείη, πείσει τὴν ἰδ'. ἐλπίζειν τὴν διοισθήσειν δὲ ὧν τῆς ιᾱ'. εἰ γὰρ ἅμα τὰ τρία τάδε σωθράμοι κατὰ ταύτην τὴν ἡμέραν, ἥτε τ' κινήσεως ὀξύτης ἱκανὴν αὔξησιν εἰληφυῖα, καὶ τὸ μέγεθ' τ' πυρετοῦ, εἶτα πέψεως φανερὰς γνώρισμα, ἥτε τὴν ἰδ'. ἡ κρίσις. ἔτι δὲ δὴ μᾶλλον εἰ μὴ τὰ τ' ὥρας τε μὴ τὰ τ' ἡλικίας, καὶ τὰ τῆς φύσεως τοῦ νοσοῦντος, ὅσα τἄλλα τούτοις ἀνάλογον εἰς τάχος κρίσεως συμτελεῖ. μόνα δὲ τ' τῆς πέψεως φανερῶς σημεῖα, ἥτε τὴν ἑνδεκάτην ἡμέραν γινομένα. μὴ μὴν τοι μήτε τ' μεγέθους τοῦ νοσήματος, μήτε τοῦ τάχους τῆς κινήσεως κατεπείγοντος, ὃν αὖ τῇ ἰδ'. κεῖθεν. ἀλλ' εἰ μὲν καὶ τὰ τ' ὥρας, μὴ τὰ τῆς ἡλικίας τοῦ κάμνοντος, ὅσα τἄλλα τοῖς δεῖ σύσοικα πρὸς τὸ ψυχρότερον ῥέποι, μὴ πρὸ τῆς κ'. ἐλπίζειν ἔσεσθαι τὴν λύσιν τ' νοσήματος. εἰ δὲ μικτά πως εἴη, καὶ ἡ ἰδ'. τὰ σημεῖα τῆς πέψεως ἀξιολόγως αὐξήσῃ, κατὰ τὴν ἑπτακαιδεκάτην ἡ κρίσις ἀπαντήσει. εἰ δὲ μήτ' ὦν τῆς ἰδ'. νεωτεριδίαν μηδὲν, ἀκριβῶς πάνυ προσέχειν τὸν νοῦν τοῖς ὑπὸ τ' ἑπτακαιδεκάτης ἐσομένοις. πιστότατον γὰρ ἔσται τὸ κατ' αὐτὴν φανὲν σημεῖον, εἰ καὶ πάνυ σμικρὸν εἴη, μὴ προδηλωθὲν τὴν ὑπὸ τ' κ'. ἡμέρας ἐσομένην κρίσιν.

ὅτι δὲ αἱ τοιαῦται σύμπασαι κρίσεις ἃς διῆλθομεν, πασῶν εἰσιν ἄριστα, τοῦτο καὶ κινδυνωδέστατα καὶ τελαὶ, καὶ ἀσφαλεῖς, εἰ τοῖς ἐξ ἀρχῆς εἰρημένοις ἅπασιν ἀκολουθήσει τις, ὀλεμιᾶς ἀποδιδόναι ἔτι προσδεῖται. ὅταν γὰρ ἐπί τε σημείων ἀγαθῶν γίγνωνται καὶ πέψεως ἀκριβοῦς, ἀρίστας ἀναγκαῖον ὑπάρχειν αὐτάς. ὅπου γε καὶ ὁ πειρασμὸς μόνος, ταχυτῆτα κρίσεως, καὶ ἀσφάλειαν ὑγιείας σημαίνει. ὁ δὲ χρὴ νοῆσαι δυνατὸν ἐπ' ἀκριβεῖ πέψει νοσήματα ἅπαντ' ἔστι κρίσιν, οὐκ ἀγαθὴν, ἀκριβῆ δὲ πέψις ἡ ταῖς ἀκμαῖς γίνεται, καὶ †πρόσκειται δὲ ὅτι ἀπ' ἀρχῆς ὀλίγας ὑφ' ἡμῶν † παρήκηται μηδὲν ὅτως ἀσκεῖν προγινώσκειν, ὡς τὴν ἀκμὴν τοῦ νοσήματος. εἰ γὰρ καὶ τὸ σχῆμα τῆς διαίτης, ὡς πρὸς ἐκείνην σωτάσεται, καὶ κρίσις ἀεί τ' ἐκείνην γίνεται, καὶ πάσῃ δῆλον τῇ κρίσεων αὐτὴ λαμπρά. εἰ γὰρ ἡ ἐγγυτέρω ταύτης, ἀεὶ τῆς προῤῥωτέρω βελτίων, ὀλέθρου ὅτως ἀσκεῖν χρὴ τὸν ἰατρὸν, ὡς προγινώσκειν ἀκμήν. ἔστω γὰρ ὧν τῆς ἰδ'. ἡμέρας ἐλπίζεσθαί σοι τὴν ἀκμὴν, ἤτοι δὲ μέγεθος τοῦ νοσήματος, ἢ δῆλα τὸ τῆς κινήσεως τάχος, ἢ καὶ δι' ἄλλου τινὰ ἔξωθεν ὁρισμὸν, ὑφ' ἑνὸς ἑκάστου τῶν εἰρημένων. ὀκτὼ δὲ τελέαν αὐτὴν, ὀλ' ὅλως ἀγαθὴν ἐλπίσαι δυνατὸν, ἀλλ' ὡς πάντα δεῖ κατὰ τὸν καιρὸν ἀνάγκη εἶναι, καὶ μάλιστα δὲ καὶ μὴ πανταπάσιν ἀκίνδυνον ὑπάρχειν τὸ νόσημα. σωτήριον μὴν τοι φανούμενον τὸ γοῦν ἧττον μετὰ χαλεπῶν γενέσθαι συμπτωμάτων τὴν κρίσιν, ἢ μὴ τελέαν, ἢ πάντως ὑποτροπιάσειν ἀναγκαῖον ὑποπτεύειν. ὅτως ἅμα μεγίστη τῆς δυνάμεως ἐν τοῖς πεπασμοῖς ὄντι, καὶ δι' ὅλου καὶ ἐν ταῖς ἀκμαῖς. καὶ γὰρ ὃν καὶ εἴ τινα κατὰ ταύτας ὀκτὼ νοσήματα, λελύσθαι τούτοις ὑπὸ τῶν παρακμῶν ἀμήχανον. ὅσα γὰρ αὖ ἅπαξ ὑπερβῆναι τῆς ἀκμῆς καιρὸν, ἄκρατα μένοντα, κατὰ βραχὺ ταῦτα λύεται, καὶ μὴν δι' ὅλου κίνδυνον ἔτι θανάτου μετὰ τὸν τῆς ἀκμῆς καιρὸν ὀλέθρου ὄντος. ἐμοὶ γοῦν κεῖται, καίτοι ὀκτὼ τινὲς ἑωράκασι τεθνεῶτας ἐν ταῖς παρακμαῖς. ἀλλ' εἴτε τῇ πείρᾳ χρὴ κρίνειν, εἴτε τῷ λόγῳ, κατ' ἄμφω τούτους ἀποθανόντας οἶδα, καὶ οὐ κατ' αὐτὸ τὸ νόσημα. πάντων γοῦν ἐφ' ἁμαρτήμασιν ἀπώλοντο, μάλιστα μὲν τοῖς ἑαυτῶν, ἥκιστα δὲ καὶ τοῖς τῶν ἰατρῶν

ἰατρῶν. ὅτω μὲν ἡ πεῖρα μαρτυρεῖ τὸ μηδενὸς κατὰ τὰς πράξεις ἀποθνῄσκειν διὰ αὐτὸ τὸ νόσημα. ταύτης δ' ἐπὶ πολὺ μᾶλλον ὁ λόγος. ὁ γὰρ ἐγχωρεῖ πεφθῆναι τῷ νοσεροῦ αἰτίαν, ὁδὲ τῆς φύσεως ὠμὴ κρατούσης ἐπὶ ἀπολέσθαι τὸν ἄνθρωπον, ἂν γε θεραπεύηται καλῶς ὑπὸ τῶν ἰατρῶν. ὅπερ γὰρ διήνεγκέ τι καὶ ἀπεμαχέσατο, καὶ αὐτὴν κισε δεῖ σφοδροτάτῳ τῷ νόσου, καὶ κατηγωνίσατο τὰ λυποῦντα, ὅδε γὰρ ὄντι ὁ πειρασμὸς, ὃν φθάσῃ τις ταύτῃ ὑπὲρ νικηθῆναι. καὶ μὴν ἔστιν ἀγήρατος ἡ φύσις τοῦ νοσήματος εἶναι, κατ' ὀλίγα τρόπον ἐγχωρεῖ θανάτου ἁπαντῆσαι, εἰ γε διὰ μηδ' ἄλλό τι θανάτος ὄντι παρὰ τὴν παντελῆ τῆς φύσεως ἧτταν, ὀλιγρυσύγης δὲ καὶ κρατύσης καὶ νικώσης, ἀνάγκη σώζεσθαι τὸ ζῷον. ἐκ παντὸς δὴ ὁ λόγος ἀναγκάζει τοῦτ' ἀσκεῖν μάλιστα, τῆς νόσου πρὸ γινώσκειν τὸ μέρος ὃ καλοῦσιν ἀκμήν. καὶ γὰρ διὰ τὸ πεφυκέναι τὸν ἄνθρωπον, ἢ μὴ πεφυκέναι πρόγνωσις, ἄνευ τοῦ προγνῶναι τὸν καιρὸν τῆς ἀκμῆς, ἐκ οὗ ποτε γήρασεν. τότε γὰρ πρῶτον ἀποθανεῖν ἀναγκαῖον, ὅταν ἡ δύναμις ὑπὸ τοῦ νοσήματος ἡττηθῇ. χρὴ δὲ εἴτε δύναμιν, εἴτε φύσιν ἕκαστον αὐτῶν καλεῖν, τοῦτον ἀσκεῖν σε νῦν, καὶ μὴν ἐκ ἐγχωρεῖ σε γνῶναι ποτὲ, πότερον πρῶτον ἡττηθήσεται, τὸ μέλλοντος ἀδήλως παντάπασιν ὑπάρχοντος. εἰ μὲν γὰρ φῦτος ἡμέρας μιᾶς ἡ κρίσις ἔσεσθαι μέλλει, φθήσει δηλονότι σωθεὶς ὁ νοσῶν, πρὶν τὴν δύναμιν ὑπὸ τοῦ νοσήματος νικηθῆναι. εἰ δ' ἐκ φθήσεται πρὸ τῆς κ. ἡμέρας, εἰ τύχοι γήσεσθαι τὴν ἀκμὴν, φθήσεται φθάσας καιρὸν τῷ χρόνῳ τὴν δύναμιν, ὥστε τῶν ὁμοίων παντῶν φαινομένων ἀρρώστων, ἐγχωρεῖ τὸν μὲν σωθῆναι, τὸν δ' ἀπολέσθαι διὰ τὸν καιρὸν τῆς μελλούσης ἀκμῆς. εἰ μὲν δὴ εἶχε τις ἄλλον ἡμᾶς διδάξαι διορισμὸν εἰς τὸ διακρίνειν διὰ παντὸς, τοὺς τ' ἀπολεσθησομένους καὶ σωθησομένους, ὀδὲν ἂν ἴσως εἰς δέον δεοίμεθα διαγινώσκειν ἀκμὴν μέλλουσαν, ὀδὲ ἐκ φθήσεσθαι τῶν ὡσαύτως φαινομένων νόσων ὅς τις ὄντι ὁ σωθησόμενος ἢ τεθνηξόμενος ἑτέρως, ἢ ὡς ἐγὼ νῦν εἴρηκα, μεγίστη καὶ κατὰ δέον χρεία τοῦ προγνῶναι τὴν ἀκμήν. Ἱπποκράτης μὲν οὖν σωτεκμαίρεσθαι φησὶ χρῆναι τὸν νοσοῦντα, εἰ ἱκανῶς ἀπαναλώσει πρότερον, καὶ ὅτι ἱκανῶς τῇ διαίτῃ, ἢ ἡ νοῦσος ἀπαναλώσει πρότερον καὶ ἀμβλωθήσεται. φαίνεται δὲ καὶ Διοκλῆς, καὶ Πραξαγόρας, καὶ Φιλότιμος, καὶ παντὸν ἁπλῶς εἰπεῖν οἱ λοιμώττοντι τῶν ἰατρῶν, ὀδὲν ἱκανῶς ἄλλο βέλτιον εἰς διάγνωσιν τοῦ τεθνήξεσθαι τὸν ἄνθρωπον, ἢ σωθήσεσθαι. τοῖς δὲ παύτῃ τὰ καλὰ τῆς τέχνης λυμαινομένοις, ὅτ' ἄλλό τι σοφώτερον ἱκανῶς ἐπεύρηται, καὶ τοῦτ' ἐχάτως ἠμέληται. τίς γὰρ αὐτῶν, ἢ μεγέθους νοσήματος, ἢ ῥώμης δυνάμεως ἀσκεῖ διαγινώσκειν, ἢ τὴν μέλλουσαν ἀκμὴν ποιγινώσκειν; καὶ μὴν αὖτε τῆς τῶν τριῶν τούτων ἀκριβοῦς διαγνώσεως, ἐκ φθήσεται ποτὲ σωτηρίας ὀδὲν ἱκανῶς ἐπεύρειν, ὁ μᾶλλον ἢ εἰ φορτίον τις ἱκανὸς κομίζειν ἔσοιτο, χωρὶς τοῦ καὶ τὴν ῥώμην διδάξαι τοῦ ἀνθρώπου, καὶ τὸ μέγεθος τοῦ φορτίου, καὶ τὸ μῆκος τῆς ὁδοῦ. ἀνάλογον γὰρ ὅσην ἡ μὲν δύναμις ἴσχει κατασκευὴν, τὸ δὲ νόσημα τῷ φορτίῳ, τὸ δὲ μῆκος τοῦ χρόνου τὸ μέχρι τῆς ἀκμῆς, τῷ μήκει τῆς ὁδοῦ. πῶς δ' ἂν οἷόν τέ ὅτι γνῶναι ποτὲ τοῦ διαμένοντος, εἰ ἱκανῶς ἐσκεμμένον ἔχοντα πρόγνωσιν ποτὲ ἡ ἀκμῆς; ἐξ ἁπάντων δ' ὁ λόγος ἀναγκάζει μηδὲν ὅτως ἀσκεῖν, ὡς τῆς μελλούσης ἀκμῆς πρόγνωσιν. εἰ γὰρ καὶ δαυτῆσαι καλῶς ἐκ ἐγχωρεῖ χωρὶς τοῦ ταύτην ποιγνῶναι, ἢ ποτὲ σωτηρίας τὸ νοσοῦντος, ἢ περὶ θανάτου, καθ' ἕτερον τρόπον, ἐχοίην τε σαφῶς ἐξηγεῖσθαι. ἀλλ' ὀδὲ περὶ κρίσεως, εἴτε ὅλως, εἴτε μηδ' ὅλως ἔσται, καὶ γινομένη ποιήσει, καὶ ὁποῖα τις ἔσται χωρὶς τοῦ κατὰ τὴν ἀκμὴν προγνώσεως ἀδύνατον εἰδέναι. μέγιστον αὖ εἶναι, καὶ πρῶτον ἁπάντων τῶν κατὰ τὴν τέχνην, ἀκμῆς μελλούσης ἀσκῆσαι πρόγνωσιν. ὅπως μὲν δὴ χρὴ ταῦτ' ποιεῖν, ἔμπροσθεν εἴρηται. νυνὶ δ' ὅπερ ἔμπροσθεν ἐλέγομεν ἀναληπτέον, ὡς ἐκ τοῦ γνῶναι μέγεθος τοῦ νοσήματος, μὴ ἰσχνὸν δυνάμεως, μὴ ἀκμῆς καιρὸν, εἴτε σωθήσεται προγενόντος ὁ κάμνων, εἴτε μὴ δυνάμενος αὖ ὅτω συλλογίζεσθαί τι ποτὲ τοῦ χρόνου, καὶ τὸν τρόπον τῆς κρίσεως. εἰ μὲν γὰρ ἀκίνδυνον εὑρίσκοιτο τὸ νόσημα παύτῃ, καὶ μήτ' ὀξύτης αὐτοῦ κατεπείγῃ, μήτε μέγεθος, ἀλλὰ μηδὲ πλημμελήσειέ τι ποτὲ τὸν κάμνοντα, τὸν τῆς ἀκμῆς καιρὸν ἡ κρίσις ἀναμενεῖ, καὶ αὖτη μὲν ὅτι ἡ ἀρίστη κρίσις, ἤδη γ' ἐπεμνήσθη τοῦ νοσίμους γίνεσθαι. εἰ δέ γε ἄρα τὸ μέγεθος, ἢ τὸ τῆς κινήσεως τάχος, ἢ διά τινα ἄλλον ὁρισμὸν φύσεως τῆς ἀκμῆς ἀναγκαδείη τὸ νόσημα κεκμηκέναι, τοῦτον τὸν ἀρίστης κρίσεως ἡ νῦν ἔστω χείρων, ὅσον ἐφθασε τὴν ἀκμήν. εἰ δὲ μηδ' ἱκανῶς δύναιτο μέχρι τῆς ἀκμῆς, ἀνάγκη μὲν ἀκμάσειν φύσεως τῷ τοιούτῳ νοσήματι τὸν ἀρρωστον, ἀλλ' ὁ παντὸς ἐγγὺς τῆς ἀκμῆς. φύσεται δ' ἂν ἡ πολὺ βάσσον αὐτῆς, καὶ κατ' ἀρχὰς δυσὶν ὅλαις τοῦ νόσου. κρίσις μὲν γὰρ ἥτοι κατὰ τὴν ἀκμὴν, ἢ μικρὸν πρὸς αὐτῆς γίνεται, βαίαν δὲ φύσεις τοῖς τρισὶ καιροῖς, ἀρχῇ ἡ ἀναβάσει, καὶ ἀκμῇ. πολλάκις δὲ ὄντων πραγμάτων ἵνα ὁ λόγος ἡ σαφὴς, συγχωρησάτωσαν ἡμῖν οἱ σοφισταὶ, καθ' ἕκαστον αὐτῶν ἴδιον ὄνομα θέσθαι, καὶ ἐ μὴ συγχωροῖεν δὲ, μακρὰν χαίρειν αὐτοῖς ἐπόντον. ὁ γὰρ ἐκείνοις, ἀλλὰ τοῖς τὴν ἀληθῆ ἀσκοῦσιν ὁ λόγος ὅδε σύγκειται, σκοπουμένοις ὅτως. ἐ μὲν δή τις ἁθρόως ἀπηλλαγκὼς ἡ νόσου, παντὸς μὲν τότε κρίσεως ἀξιόλογος ἀπολύσεσθαι δι' ἐμέτων, ἢ γαστρὸς, ἢ ἱδρώτων, ἢ ὄρων, ἢ αἱμορραγίας ἐκ ῥινῶν, ἢ αἱμορροΐδων ἢ ἕδρας, ἢ καταμηνίων φορᾶς τῶν γυναικῶν, ἀλλὰ καὶ παρωτίδων ἀπήλλαξαν ἐκ ὀλίγας γὼ καιρῷ δεῖ λέγειν φανεῖσαι, καὶ εἰς γόνατα, ἢ εἰς πόδας, καὶ εἰς ἄλλότι καὶ ἄλλο τῶν ἀκύρων μορίων ἀπόσκημμα. καὶ μὴν διὰ τὴν προσυγεῖσάν τε καὶ σωεκροὴν πύρεξις ἅπασιν, ὁ σμικρὰ παραχὴ κατὰ τὸ σῶμα τοῦ κάμνοντος, παραπαίουσί τε καὶ δυσαναπνοοῦσι καὶ ἀσώδεσι εἰσὶ, καὶ τὰ ἄλλα ὅσα ἔμπροσθεν εἴρηται πάσχουσιν. εἰς μὲν δὴ τρόπος ὅδε λύσεως νοσημάτων, ὃν ἐχ ἡμεῖς μόνοι νῦν ἀξιοῦμεν γένεσθαι σαφοῦς διδασκαλίας ὀνομάζεσθαι κρίσιν, ἀλλὰ καὶ οἱ παλαιοὶ παντὸν ὅτως ἐκάλουν. ἕτερος δὲ, τὰ μὲν ἄλλα τῷδε σύμπαντ' ἔχων τὰ αὐτὰ, μόνῳ δὲ διαφορῶν τῷ μὴ τελέως ἀπαλλάττειν τὸ νόσου. ὀνομάζεται δὲ καὶ ὅτος γίνεσθαι μὲν ἁπλῶς κρίσις, ὥσπερ καὶ ὁ πρότερος, γίνεσθαι δὲ μετὰ προδήλου, ἀτελὴς κρίσις, ἢ ἐλλιπὴς κρίσις. ὅσα δὲ διατὰ βραχὺ παύεται νοσήματα, λύεσθαι μὲν γὰρ τῷ παρόντι λεγέσθω, κρίνεσθαι δὲ μὴ λεγέσθω, καίτοι ὀρθῶς ἐφαμὲν ὀνομάζεσθαι ποτὲ καταχρωμένων κρίσιν, ἀλλὰ νῦν ὑδὶ τοῖς εἰρημένοις ἴδιον ἑκάστῳ σαφηνείας γένεσθαι ὄνομα λέγω. κρίσις μὲν ἁπλῶς, ἡ ὀξύῤῥοπος τῆς νόσου λύσις, ἐλλιπὴς δὲ κρίσις, ἡ ὀξύῤῥοπος μείωσις. ἁπλῶς δὲ λύσις, ἡ χρόνῳ τε πλείονι, καὶ ἧττον μικρὸν γινομένη, ὥσπερ δὲ τὰς κρίσεσιν ὑπ' ἀνάγκης, ἤτοι ἰσχνώσεις ἀξιόλογος, ἢ παν-

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 424 sur 494

τως γ' ἀπόσκημμα μετά τινος ὀξείας γίνεται ταραχῆς, ὅταν τὰς λύσεσιν, ὅτε σάλος ἀλεὶς, ὅτε λυγώσεις, ὅτε
ἀπόσκημμα συμπίπτει. τρεῖς μὲν δὴ τρόποι μεταβολῆς νοσημάτων οἵδε, μέλλοντος σωθήσεσθαι τοῦ λάμνοντος.
τρεῖς δὲ ἄλλοι τούτοις αὐτίστροφοι, μέλλοντος τεθνήξεσθαι. ἢ γὰρ αἴθρόως ἀποθνήσκει τις, ἅμα ταραχῇ καὶ σάλῳ,
καί τισιν ἐκκρίσεσιν, ἢ ἀποσκήμμασιν ἀξιολόγοις, ἢ ὀκ ἀπέθανε μὲν ὧν τοῦτ', χέρων δ' ἀπειλείχθη μακρῷ. λα-
λέσθω δὴ ταῦτα λοιπὸν μὲν ἄμφω λείσεις ὀκ ἀγαθαί, μυρίῳ διαφέροντος, εἴθ' ὅτως, εἴτε λακὰς λείσεις ὀνομάζο-
μεν αὐτὰς, ἰδίᾳ δ' ἑκατέραν, τελείαν μὲν ἡ πρώτην, ἐλλιπῆ δὲ ἡ δευτέραν. τὸ δὲ τρίτον εἶδος τῆς λακῆς μεταβολῆς
τὸ λατὰ βραχὺ γινόμενον ἄχει θανάτου, μαρασμὸς ὀνομαζόμενος. τοῦτο μὲν δὴ τρία τρισὶν αὐτίκρυς. τέταρτος
δὲ τρόπος ὅδε, ὀξυβρόπου μεταβολῆς ὑπὸ τοῦ χεῖρον αὖθις μεγάλῳ ἐκκρίσεως, ἢ ἀποσκημμάτων, ὃν ὁ δὲ λείσιν
ὀνομάζω. ὅτι μὲν δὴ ἕτερον εἶπομεν εἶναι τόνδε τὸν τρόπον ἐκείνων, ὃς ἅμα στάλῳ τέ τινι, καὶ ταραχῇ, καὶ σὺν
ἐκκρίσεσιν ἀξιολόγοις, ἢ ἀποσκήμμασιν ἐλέγομεν γίνεσθαι, πρόδηλον πᾶσι. καὶ γὰρ καὶ τὸ χωρὶς ἐκείνων τῶν συμπτωμάτων, ἃ πρόσθεν ὠνομάζομεν λείσιμα, κατὰ τὸ χωρὶς ἐκκρίσεως, ἢ ἀποσκήμματος, ἑτερόν ὅτι δεῖ σὺν ἐκείνοις. εἰ δὲ ὀρθῶς, ἢ μὴ τῷδε δεῖ τρόπῳ τὸ θανάτου τὸ τῆς λείσεως ὀνομάζειν, τοῦτ' ἤδη μικρὸν ὄνομα τὸ ὅδε, ὁ πρὸς πράγματος ἀμφισβητεῖται. ἐγὼ μὲν γὰρ ἐδιδαξα τρόπους τέτταρας ἀλλήλων διαφέροντας, καὶ τούτων γε ἑκάστῳ σαφῶς ἓν ἕκαστον διδασκαλίας ἠξίωσα βέβαιον διάφορον. εἰ δέ τις ἔχει βέλτιον, ἢ σαφέστερον ὀνομάζειν, ὀκ ἀμφισβητήσαιμι ἂν αὐτῷ τῆς διηγήσεως. ἔστι δ' ὀκ ἐν τούτῳ τὸ διδάξαι τι χρησὸν, ἀλλ' ἐν τῷ διαγινώσκειν ἕκαστον τῶν τρόπων παρόντα, καὶ προγινώσκειν ἐσόμενον. ὁ μὲν δὴ εἰ τὰς αἰτίας ἐγχειρήσαιμι λέγειν ἐφεξῆς ἑκάστῳ τῶν τρόπων παρόντα, εἶτα τὰς αὐτάρκους αὐτὰς, ὡς ὀκ ὀρθῶς ἔχοντας, οἵοιτο τοῖς τρόποις αὐτοῖς αὐτάρκεσιν εἶναι σθένοντας ὑπολαμβάνῃ. τὸ μὲν γὰρ τοιούτους εἶναι τοὺς τρόπους, καθ' οὓς ὑγιαίζοντά τε καὶ ἀρρωστήσαντα οἱ νοσοῦντες ὑπολαμβάνουσιν, ὀνομάζεσθαι τοῖς ἐρημίοις ὀνόμασι, καὶ διαγινώσκεσθαι παρόντας, ἢ μὴ μέλλοντας ἔσεσθαι προγινώσκεσθαι, τὸ χρήσιμόν ὅτιν αὐτοῖς πρὸς τὰς ἰάσεις, τὸ προσῆκον τοῖς μὲν ὀνόμασι συγχωρεῖν, τὰς διαγινώσεις δὲ καὶ τὰς προγινώσεις, τῇ πείρᾳ βασανίζειν. εἰ δὲ μὴ πόθεν εὑρεῖν αὐτὰς ὑπὸ χειρουργῶν ἡμῶν διδάσκεται, ἠσκημένος τις αὐτοπλογικῶς ἔξειν, οἷον καὶ ὁ θαυμάσιος Ἀσκληπιάδης ἤσκησεν, ἐμποδίζοι τε καὶ διανόητον τὸν λόγον, ἀναμιμνήσκεται χρὴ τοῦτον, ὡς ὁ τὸ πρᾶγμα αὐτὸ διαβαλὼν τοῦτο πράττων, ἀλλὰ τὸν ὑπὲρ αὐτοῦ λόγον. ὅτε γὰρ ὡς ὁ γίνονταί τινος ἀξιαφνίδιοι παραχαὶ περὶ τὸ τοῦ λάμνοντος σῶμα, δικαίως ἂν εἴποιεν Ἀσκληπιάδης, ὅδ' ὡς ὀκ ἀκολουθοῦσιν αὐταῖς ἐκκρίσεις ἀξιόλογοι πολλάκις, ὅδ' ὡς ὀκ ἐγγίγνεται μεγάλη μεταβολὴ τοῖς λάμνουσιν ἐπ' αὐταῖς, ὅδ' ὡς ὁ λαλεῖται τὸ τοιοῦτον λείσις. ἀλλ' ὅτι διαγωνιζομένης τῆς φύσεως τοῖς νοσεροῖς αἰτίοις ὁ γίνεται τοῦτο, τοῦτο πράσσεται δηκνῦσαι, λεκτέον μὲν δὴ τοῦτο μακρὰ, καὶ δὴ καὶ τοῦ θαυμασίους ὄγκους καὶ πόρους ὃς ὑπέθετο, δι' ὃς ὅτε τὰς διοικούσας δυνάμεις ἔγνω τοῦ ζώου, ὅδ' ὡς ὠφελίας σωτηρίας πάντα ποιοῦσιν αὗται, καὶ ὑγιαινόντων τε καὶ νοσούντων, ἧ ὡς αὖται λείνουσι τὰς νόσους. ἀλλ' ὅμως ἔχω γέ τι φλυαρεῖν γ' ἀδήλοις αἰδοῖ πράγμασι, δηλονότι μέντοι τῆς ἰατρικῆς αὐτῆς ὁ τοιοῦτος ἄπειρος λόγος. ὅτε γὰρ διαγινώσκειν ἡμᾶς τοὺς τρόπους τῶν λείσεων, ὅτε προγινώσκειν, τὰ σοφίσματα ταῦτα λυτέον. λεκτέον μὲν δὴ πολλὰ πολλάκις καὶ Ἀσκληπιάδης, ὡς πάντας ὅσοι μὴ γινώσκουσιν, ὡς αἱ φύσεις τῶν νούσων ἰκτεροί. πόθεν δὲ γνῶναι θανάτου τρόπον ἢ σωτηρίας, ὀδέποτε διανοηθέντα. καίτοι πῶς ὀκ αἰσχρὸν ὁμοίως τοῖς ἰδιώταις ἐκπεπλῆχθαι τὸν ἰατρὸν γνησίως λείσεως, ὃν ἐχρῆν ὁ μόνον ὑπομεμνῆσθαι ἤδη γνωρίζεσθαι, ὃν ὅτι τελευτήσειν μέλλει, ἀλλὰ καὶ προγινώσκειν ὁπόταν λύσιν, καὶ μὴν ὀκ ἐξ ἄλλων ἀρχῶν ἐγὼ ταῦτα συμπαντα περὶ τῆς λείσεως, ὅτε μέλλοντα προγινώσκειν, ὅτ' ἤδη παρόντα διαγινώσκειν ἐξεῦρον, ἢ ὧν Ἱπποκράτης ὑπέθετο. καὶ γὰρ οὐ τὸ πέπεσθαι τὰ κατὰ τὸ σῶμα, οὐ δὲ μὴ πέπεσθαι τοῖς Ἱπποκρατείοις δόγμασιν, ὁ τοῖς Ἀσκληπιαδείοις πρόσκειται, οὐ τὸ τὴν φύσιν ἔχειν δυνάμεις πολλὰς αἷς διοικεῖται τὸ ζῷον, ὕστερ τῶν Ἱπποκράτους δογμάτων ὄντων, καὶ τὸ τὸν χωρὶς, ἢ οἷόν τε τὴν φύσιν ἡμῖν θεωρίαν ὑπομνήσαι πορίζεσθαι. ὁ γὰρ εἰς ἄπειρον τὸν ἀριθμὸν ἀποβλέπων χρὴ σημείων σωρηδὸν, ὡς ἐφ' ἑκάστης αὐτῶν ἰδίας δυνάμεως ἐνεργούσης τηρήσεως, ἀλλὰ τὰ μὴ μόρια πάντα πρὸς ἕνα τὸν αὐτὸν ἀναγόμενα σκοπὸν, ὑπὲρ ὃν πολλάκις ὑπομνήσθημεν τῶν Ἐρασιστρατείων, ὃν οἱ ἀποδιδάζουσιν ὁ μόνον ἀδήλου ἐξευρεῖν χρησὸν, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἰδίως εὑρημένοις λυμαίνεσθαι. καὶ μὴν ἄμφω γε ὧν ὅταν ἡμᾶς θεάσωνται, καὶ τὴν ἡμέραν ἧ πεπείρανται τὸ νόσημα προγινώσκοντας, καὶ τὸν τρόπον τῆς λείσεως προλέγοντας, καὶ πῶς ἤδη διαγινώσκοντας ὅτι τελευτήσει, ἀποδέξαιντο μαθεῖν τὴν θεωρίαν, ἐξ ἧς τὰ τοιαῦτα εὑρίσκεται, καὶ μὴ τοῖς ἰδιώταις ὁμοίως ἐκπεπλῆχθαι, ποῖ ποτ' ἀποβήσεται τὸ παρὸν ἀγνοοῦντας. ἐγὼ γοῦν τῷ τοιούτῳ ἰατρῷ ἐπιδραμοῦμαι ὀκ ὀλιγάκις, καὶ οἷον θαυμάζοντα μὲν τὴν πρόγνωσιν ἡμῶν ὅταν ὦσι τῶν ἀῤῥώστων ὀλοκληρωθέντα θεάσωνται, καὶ ἀποδιδάζοντα μαθεῖν, ἐπιδιδοὺς δέ τις ἀρξάμενος αὐτὸς διδάσκειν, πόθεν τεκμηρίου τῶν νοσημάτων, ἢ περὶ ῥώμης φύσεως, ἢ τῶν ἄλλων τινὸς, ὧν χωρὶς ἔχοιμεν ἂν οἷόν τε τὴν πρὸς τὰς λείσεις θεωρίαν συνεῖναι. καὶ πῶς μὴ πάσης φασκόντων, ὡς ὅτι τῆς φύσεως, ἢ ὡς ὧν σωτηρίας πάντα πράττει τῶν ζώων, ἢ ὡς ἐκείνης ἐκκενώσεις τὰ πονήματα τῶν νόσων, ἀπαλλάττοντες τινες, ἢ ὡς τὸ θερμόν ὅτιν ἐν τοῖς ζώοις τὸ δραστικώτατον, ἢ ὡς ἐκ θερμοῦ καὶ ψυχροῦ, καὶ ξηροῦ καὶ ὑγροῦ κεκράται τὰ σώματα; πῶς ὃς αὖθις εἴωθα λέγειν, ἤρξω μὲν ὧν ὅτου, ὡς μαθητὴς, ἀκούσῃ δὲ ὡς αὐτιλογικός. ὁ γὰρ ἀποχρῶν τῶν ἔργων τῆς τέχνης ὧν ἐθαύμαζε αὐτὸς ἐκμαθεῖν τὴν μέθοδον, ἀλλὰ τὰς ἀρχὰς λείνειν ὑπεχεῖν αὐτῆς, ἐκεῖθεν ὡς ἰατρὸς μόνον, ἀλλ' ἤδη καὶ ὡς φυσικός. καίτοι γε ἄμφω μοι καὶ περὶ τῶν ἀρχῶν αὐτῶν ἐμπαλιν λείνειν. πολὺ γάρ ὅτιν οἶμαι βέλτιον, ἔργα θαυμαστὰ τῆς ἀρχῆς ἐκείνης ἐπόμενα θεασάμενον, ἔχειν πάντα πίστιν ἐκ τούτων ἤδη καὶ περὶ τῶν ἀρχῶν αὐτῶν. ἀνάπαλιν γὰρ αἱ πίστεις τῶν τεχνῶν ἔχουσι ταῖς εὑρέσεσι. πισεύονται μὲν γὰρ ἐκ τῶν ἔργων, εὑρίσκονται δ' ἐκ τῶν ἀρχῶν. ἐμοὶ μὲν οὖν δεῖν ἔργον τι τεχνικὸν, ἀμήχανόν ὅτι μὴ χρησαμένῳ ἀρχαῖς ἀληθέσιν, ὥστ' ἀναγκαῖον μοι τὴν φυσικὴν θεωρίαν ἐκμαθεῖν [εὑρηκὼς] ἀκριβῶς. οἱ δ' ἤδη τῶν ἔργων εὑρημένων τῆς τέχνης, ἀπόχρη μαθεῖν τὴν ὁδὸν, ὥστ' εἴπερ ὀκ ἔχεις χρόνον, ὡς φυσικὸς ἐκμαθεῖν ἅπαντα. πολὺν μὲν

γοῦν

γοῦν ϲοι παρασήτω λογίϲαϲθαι, διότι μήτ' ἄλλη τίς ὄϐιν ὁδὸς παρὰ ταύτην ἢ τὴν μέλλουϲάν σε πϱοχωϱεῖν ἐϱγαϲαμένῳ, μήτ' ἀναγκαῖον ἐπὶ ϲοὶ τὰς ἀϱχὰς ὠνομάϲθαι, ἀπολαύϲῃ ἤδη διὰ παντὸϲ τοῦ ϲώματοϲ τῆϲ ὠνομαϲμένηϲ. ὡϲ μὲν γὰϱ πϱῶτον τὰ τοιαῦτα ἐξευϱεῖν ὠφελίμωϲ ἔχει, κίνδυνοϲ ὁ ϲμικϱὸν ἀπολέϲαι ματαίωϲ τὸν χϱόνον. ὁδὸν γὰϱ ἂν ἐξευϱεῖν ἀληθῆ ὁδηγὸν ὑπὲϱ διεξόδουϲ μυϱίαϲ ἀϱχάϲ, οἷϲ ὁ τὴν ζητεῖν ἀπολλαγείη, τὰ δ' ἤδη καλῶϲ εὑϱημένα μανθάνειν ὀϱεγομένῳ, πειϱῶμαι δεῖξαι τὰϲ ἀϱχὰϲ ἐπιϲήμηϲ πολλαπλαϲίαϲ, μὴ μάλιϲτα εἰ μὴ δὲ χϱόνον ἔχοιϲ ἱκανὸν εἰϲ ϲχολήν, μήτε πϱοϲεξευϱεῖν τι τῶν λεγομένων ὠφελήϲει, ἀλλ' ἀϱκεῖ ϲοι μόνον ὀϱθῶϲ χϱῆϲθαι τοῖϲ εὑϱημένοιϲ. ἴϲωϲ δὲ μόνοϲ ἂν τινα ζωπυϱῶ εἶναι δυνάμιν, ἄϲκοπον αὐτὴν γνωϱίζειν τῷ ϕύϲει τε καὶ ϱώμῃ διαϕέϱειν. ἐπιζητεῖϲθαι δὲ ταῦτ' ἀϲκήϲαϲ, ὥϲπεϱ ἄϲκοπόν μοι ϲαυτὸν, ἐπίμοχθον διαγινώϲκειν τὰϲ κατὰ τὸ μέγεθόϲ τε καὶ τὸ ἦθοϲ ἁπάντων τῶν νοϲημάτων διαϕοϱάϲ, εἶθ' ἑξῆϲ τούτων ἁπάϲηϲ μελλούϲηϲ πϱογνώϲιν. ὅταν δ' ἤδη ταῦτα ϲύμπαντα ἐκμάθῃϲ, ἄϲκοπόν μοι ϲαυτὸν, ἀκϱιβῶϲ ϲοχάζεϲθαι πηλίκην νόϲημα, πηλίκῃ ϱώμῃ διαμένει, ϕϑίνει τε πόϑεν χϱόνῳ διγνεγκεῖν ἱκανῷ. πολὺ δ' ἐϲ ὄϱθον ϲωτηλέϲτ, καὶ ἡ ὧν τῶν ϱύγων τϱιϐή. πεῖϱ δ' ἕκαϲον ὧν ἕπτον ἀκϱιβῶϲ ἐκμανθάνειν, ὁδηγὸν αὖ ἕξειν ϲοι πλέον αὐϱώπουϲ νοϲοῦνταϲ θεωϱῶν. πῶϲ δὲν ἕκαϲον αὐτῶν ἄϱχεϲθαι ἀκϱιβῶϲ χϱὴ μανθάνειν, ὀκ ἄλλωϲ, ἢ ὡϲ ἐμπϱοϲθεν εἴϱηται. καὶ γὰϱ ὡϲ χϱὴ μέγεθοϲ ὀξυείϲτητ νόϲου, καὶ ὡϲ ἦθοϲ, ἐπί τε πᾶϲι τόποιϲ τοῦ ἀκμῆϲ, ἀκϱιβῶϲ διελήλυθα, τοῦ δὲ καθ' ἑκάϲτου διαμένειν ἀϱϱῶϲτον, ἢ ϱώμῃ ϕϑίνειν διηϱῆϑαι λόγῳ, τῷ πεϱὶ πλήθουϲ ὠνομαϲμένῳ. μανθάνειν μὲν οὖν ἐκεῖθεν αὐτὰϲ τὰϲ διαγνώϲειϲ ἀκϱιβῶϲ, χϱῆϑαι δὲ πᾶϲι τὰϲ ἰάϲεϲι, ὡϲ ϕύϲει ἕτοιμοϲ διάϱϱητ, νῦν ὤϱα ἤδη εἰϲ τοῦ πεϱὶ τὰϲ λύϲειϲ ϑεωϱίαν. ὥϲπεϱ γὰϱ ὁ ταύτ' ἔχων ἀγαϑὰ ϲημεῖα, τῇ πϱώτῃ πεϱάδι τελέωϲ ὑγιαϑήϲεται, κατὰ τὸν αὐτὸν οἶμαι τϱόπον ᾧ ταύτ' ὀϱϑῶϲ μοχθηϱὰ, πεπνῆξεται ταύτηϲ καὶ ὅτι ϕύϲει τῆϲ πϱώτηϲ πεϱάδοϲ τελέωϲ ὑγιαϑήϲεται, διὰ τοῦτον

ὁ κατὰ τὰς ἀκμὰς τῇ βίᾳ τ νοσήματ ἡ ἠθείσης τ φύσεως. ἄλλος δὲ κ λοιπὸς γ ταῖς πάρακμαῖς φανιότατος, τῷ τόνῳ τ ζωτικ λυθέντος, τούτῳ σ δὲ ἅμα λείσῃ γίνεται. τὴν ἀρχὴν γὰρ σ δὲ ἐπιχείρησιν ἀποτείνασθαι τὸ νόσημα κατὰ οὓς τοιούτους θανάτους ἡ φύσις. ὠίνικα δ' ὧν χρόνοις μὲν, ἥκιστα δὲ, λείπει ἥδιστα κακὴν ὀνομάζω τὸ τοιοῦτον, καὶ γίνεται ταύτης ἢ σὺν ἐκκρίσει, ἢ σὺν ἀποσήμασιν ἀξιολόγοις ἅμα τῇ λοιπῇ πάσῃ παραχῇ τῆς προόδου ἐρυθρίᾳ. αἱ προγνώσεις δὲ τῶν τοιούτων λείσεων, ἥπιόν εἰσι βέβαιοι, καὶ ταύτῃ σωστὸν τι ἅμα καὶ τεχνίτ, ⁘ γεγυμνασμένῳ σ δέονται τ ἰατροῦ, πρῶτον μὲν ἀ χρήσονται δεύτερον δὲ, εἰ κατὰ τὴν δὲ τὴν ἡμέραν, ἐπὶ τ εἰ παραχρῆμα τὸν ἄνθρωπον ἀναιρήσουσιν, ἢ βλάψουσι μόνον. ἀλλὰ γυμνάζεσθαι χρὴ πρότερον ὧν τὴν τῶν ἀείσων λείσεων προγνωσιν, ἵνα ὥσπερ ἐμπροσθεν εἶπον, ἐν ἐξῆς ὧν τῶν ὀκ ἀείσων μὲν, ἀγαθῶν δὲ, λάβῃ θ' ὅτω μεταβαίνειν ὧν τὰς κακάς. ὥσπερ γὰρ γ ταύτας τὸ ἀβέβαιόν τε καὶ σφαλερὸν πλεῖστον, ὅτως γ ταῖς ἀγαθαῖς τὸ ἀσφαλὲς καὶ βέβαιον. ὡείσμεναι γάρ εἰσι καὶ τεταγμέναι τῆς φύσεως αἱ λυήσεις, ὅταν δύρωσῃ τε καὶ κρατῇ ἡ ὕλης, καὶ τοῖς οἰκείοις λόγοις χρήσῃ. ἄδηλοι δὲ ⁘ ἅπασι, καὶ διὰ ταῦτ ἄγνωσοι κρατούμενοι. ἀλλ' εἰ μὲν τελέως κρατεῖτο, τῷ ἀρχῷ σ δ' ἐγχωρεῖ λεῖν, σ δ' ὅλως αὐτέχειν διὰ βραχὺ, διανίσταται μὲν ὡς εἰς μάχην, ἥκιστα δ' ἔνδυς. αἰτία δὲ ταύτης τ ἀκαίρ ἐπαναστάσεως, ἡ βία τ νοσήματ ἐρεθιστική πως ὂσα καὶ ὀξέα. φαίνεται γὰρ ἡ φύσις, σ δ ἀγωνοῦσα ἀνεχομένη τῶν τοιούτων, ἀλλ' ἔνδυς ἀποτρίβεσθαι σ δύναται τὸ διηνεκῶς, ὡς ἔστιν τοῖς κατὰ τὴν γαστέρα τε καὶ τὸν στόμαχον ἰδίᾳ ὅταν γ αργῶς, ὅσα πλανᾷ, καὶ στροφᾷ, ⁘ βαρύνῃ, καὶ ὅπως ἄλλως ἐρεθίζει. τὰ μὲν γὰρ ὧν πολλάζοντα, δι' ἐμέτων ἀπωθεῖται, τὰ δ' γ τοῖς κατωτέροις χωρίοις, δι' ἑδρας ἐκκρίνῃ. καὶ μέγιστον ἄρα τοῦτο σημεῖον ἔνδυς λείσεως ἀκαίρου. τὰς μὲν γὰρ γ κατὰ γινομένας, ὅπου ἔνδυς ταύτην τῷ κατὰ τὴν ἀκμὴν, ἔστιν τοῖς πεπασμοῖς, εἰ καὶ μυδλγ ἐρεθιστικὸν ἔῃ, συμπίπτουσας ὁρῶμεν τοῖς θορμοῖς καὶ μεγάλοις νοσήμασιν. ὅσοι δὲ προεκρίνουσι, κακῶς σ δ' ὅτως Ἱπποκράτης ἅπαντα τὰ πρὸ τῆς ἀκμῆς ὧν κρίσιν ὁρῶντα, δι' ἐρεθισμόν τινα τοῦτο πάσχῃ, καὶ χείρων ἡ κρίσις γίνεται τ γ ἀκμῇ τοιοῦτον, ὅσον προέλαβεν ἡ κρίσις. ὡσαύτως σ δ' ὧν τῶν ὀλεθρίων ἔχει νοσημάτων. ὁ γὰρ ἀναμενῶ τὴν ἀκμὴν, ἢ κ ἀνίσως, ἀλλ' γ ταῖς ἀναβάσεσιν ἀναιρεῖ τὸ πίπτον, ἢ κ κατ' ἀρχάς. εἰ μὲν δὴ πρόδηλόν ἐστί τις ἐπίδηλος ἡμέρα τὴν μέλλουσαν ἔσεσθαι κρίσιν, ἅμα τε προδηλοῖ καὶ κακὴν. φερε γὰρ γ τῇ τετάρτῃ τῶν ἡμερῶν ὀφθῶσαι πρῶτον γ τοῖς ὄροις ναφέλην μέλαιναν, ἢ γ ἀιώρημα μέλαν, ἤ τι τῶν ἄλλων τῶν τοιούτων, εἶναι δὲ καὶ τὰ ἄλλα σύμπαντα σημεῖα τε καὶ συμπτώματα ὀλέθρια, πεθνήξεσθαι μὲν πάντως ὁ τοιοῦτος ἀρρώστ. ἀλλ' εἰ μὲν γ πρόδηλος οἱ παροξυσμοὶ γίνοιντο, κατὰ τὴν ζ. ἡμέραν κεκριμένοι. εἰ δ' γ ἀρτίαις ἢ τὴν ε. βεβαιοτέραν δὲ ⁘ ποιήσῃ τὴν πρόσδοκίαν ἡ κίνησις τ νοσήματ. εἰ μὲν γὰρ ὀξέως κινοῖτο, σωτηριμαρτυρήσει τῇ ταχείᾳ λείσει, τοτὲ μὲν ἢ κατὰ τὴν ε. εἰ δὲ βραδέως, ἢ ἢ τὴν ζ. ὅταν δὲ μηδγ ἡ ἐπίδηλ ἡμέρα πρόδηλον ᾖ περὶ τῆς μελλούσης ἔσεσθαι κακῆς λείσεως, δ' ἡ πρόγνωσις αὐτῆς δύσκολος. ὅμως δὲ καὶ ταῦτα πρόσεχειν τὸν νοῦν οἷς ἐρῶ σημείοις. ἔστι δὲ αὐτῶν πρῶτον μὲν καὶ μέγιστον γ τοῖς ὀλεθρίοις νοσήμασι τ χρόνος λείσεως πεθνήξεσθαι σημεῖον, ἡ ἀρρωστία ἡ δυνάμεως. ὁ γὰρ ἐπεγείρει πρὸς δυνάμαχησιν τ νοσήματος ἡ τοιαύτη δύναμις. δεύτερον δ' ἐ καὶ μηδγ ὅλως εἴη, μηδὲ τὸ ἐλάχιστον σημεῖον περισωθῆναι τοῖς ἐλπὶ τότοις. ἐὰν μέγα μὲν ἔῃ καὶ ἀκόλουθον τὸ νόσημα, † ⁘ μὴν μόνοι τοιαῦτα χέως λυνοῖτο. ἤν γὰρ τοῦτο ὅτως ὑπάρχῃ, πάντως πεθνήξεται μὴ λειφθῆναι. ἐὰ δὲ ταὐναντία, βραδύτερος. ἔστω δὴ παράδειγματος χάριν ἡ τῶν πεπτικῶν δύναμις ἐπὶ τῶν ἐν τῇ γαστρὶ πεπτομένων. ἐὰ μὲν γὰρ ἀξιόλογος ἡ ὑπόχυσις καὶ σμικρὸν αὐτέχειν ἡ δύναμις ἔτι φαίνοιτο, ταχὺς ὁ θάνατος

στέον, πῶς γινώσκειν ἐλέγομεν δεῖν. ἔστω δὲ ἡ πρόγνωσις ἐκ τε τοῦ λατρεύειν ἁπάντων τε καὶ σοφοῦ ὡς ἐρεῖ τις εἶναι τὴν φύσιν ὑπὸ τοῦ νοσήματος, ἔκ τε τοῦ πρὸς λόγον αἱρεῖσθαι παρεχῆς πρὸς τὸ σῶμα. ταὐτὸν γάρ τι νεωτερίζεται μέλλούσης κρίσεως, ἢ κατὰ τὴν ἀναπνοὴν, ἢ κατὰ τὴν διαύσιν, ἢ τὴν ἀκοὴν, ἢ τὴν ὄψιν, ἢ τὴν δυσφορίαν, ἢ κατ' ἄλλό τι τῶν ἤδη πολλάκις εἰρημένων, ἅπερ ἐγὼ προλαβόντες ὀνόματι, κρίσιμα συμπτώματά τε καὶ σημεῖα προσαγορεύομεν. ἐπὶ μὲν δὴ τῶν ὑπὸ τῶν ἀφορισμῶν εἰρημένων ὑφ' Ἱπποκράτους. ὁκόσοισι δὲ κρίσις γίνεται, τοιούτοισι νὺξ δυσφορος ἢ πρὸ τοῦ πρόξυσμοῦ, τοῦτ' ἔστιν αὐτὸ νῦν τὸ λεγόμενον. ἐὰν οὖν τῶν τῷ νοσήματι κρίσιν ἐμφαίνοντι, ἡ νὺξ γένηται δυσφορος, ἡ ἐπ' αὐτῇ ὁ πρόξυσμὸς ἐσβάλλει θᾶσσον ἅμα νεωτερίοις ἰσχυσι συμπτώμασιν, ἐν ἐκείνῳ τῷ προξυσμῷ γενέσθαι τὴν κρίσιν ἀναγκαῖον. ὁποία δέ τις ἔσται, τοιαύτη καὶ αἱμορραγίας ἢ ἐμέτων, ἢ ἱδρώτων, ἢ τινος ἄλλου τῶν πολλάκις ἤδη προειρημένων, ἐφεξῆς διηγήσομαι, τὴν ἀρχὴν καντεῦθεν τῷ λόγῳ ποιησάμενος, ἀπὸ τῶν συμπάντων ἡμῖν τῶν ἀρίστων μαθημάτων ἡγεμόνος. ἐν μὲν δὴ πρώτῳ τῶν ἰδίων ὥδέ πως εἶπόντες. τὰ περὶ τὴν κεφαλὴν ἐν τοῖς πυρετοῖς ἐν οὐ πυρετῷ, φρενίτικοῖσι μὲν σπασμοὶ καὶ ἰώδεα ἐπὰν ἐμέωσιν, ἔνιοι ταχυθάνατοι τοιοῦσι. ἐν καύσοισι δὲ καὶ τοῖσιν ἄλλοισι πυρετοῖσιν, οἷσι μὴ τραχύλος πόνος, ἐν κροτάφων βάρος, καὶ σκοτώδεα τὰ πρὸ τῶν ὄψιας, ἢ καὶ ἐπιχονδρὶς σιώτασις, ἢ μετ' ὀδυνῶν, αἱμορραγέουσι δὲ ῥινῶν. οἷσι δὲ βαρέα μὲν ὅλως τὰ κεφαλῆς καρδιωγμοὶ δὲ καὶ ἀσώδεα εἰσὶν, ἐπ' ἀνεμέσοι χολώδεα καὶ φλεγματώδεα. τὸ πολὺ δὲ παιδίοισιν ἐν τοῖσι τοιούτοισιν οἱ σπασμοὶ μάλιστα γίνεται. ἔξω δὲ τούτων καὶ ἀπὸ ὑποχόνδρεων πόνοι. πρὸς βυτροῖσι δὲ οἷσι μὴ τὰ πρὸς τὴν κεφαλὴν ἰσχυρῶς ὑπὸ τοῦ νοσήματος πάσχειν, ἀλλὰ παραπληκτικὰ, ἢ μανικὰ, ἢ μελαγχολικὰ, ἢ σπασμὸς ὀφθαλμῶν. ἐν δ' αὖ τῷ προγνωστικῷ Ἱπποκράτης ὥδέ πως φησὶν. ὅστις δ' αὖ τῶν πυρετῶν μηκύνῃ πρὸς ἑπτὰ, μήτε ὀδύνης ἐχούσης δεῖν φλεγμονῆς, μήτε δι' ἄλλου προφάσιν ἐμφανέα, τοῦτο προσδέχεσθαι ἀπόστασιν μετὰ ὀδυνήματός τε καὶ ὀδύνης, εἰς τὴν ἄρθρων, καὶ ὀχ ἧσσον τῶν κάτω. μᾶλλον δὲ γίνονται, καὶ ἐν ἐλάσσονι χρόνῳ αἱ τοιαῦται ἀποστάσεις, τοῖσι νεωτέροισι τριάκοντα ἐτέων. ὡσαύτως δὲ ὀλίγῳ χρὸν, τὰ πρὸς τὰ ἀποστάσεως εἰς κ'. ἡμέρας ὁ πυρετὸς ἐπιφορβάλλει. τοῖσι δὲ γεραιτέροισιν, ἧσσον γίνεται πολυχρονιώτερος ἐόντος τοῦ πυρετοῦ. χρὴ δὲ τὴν τοιαύτην ἀπόστασιν προσδέχεσθαι, ξυνεχέος ἐόντος τοῦ πυρετοῦ. εἰς δὲ τεταρταῖον λατασήσεσθαι, ἢν μὲν ἀλύπητε καὶ ὡς λαμβάνῃ πεπλανημένον τρόπον. καὶ ταῦτα ὠκύτατα ποιέοντα τῷ φθινοπώρῳ πελάσῃ, ὥσπερ δὲ τοῖσιν νεωτέροισι τριάκοντα ἐτέων ἀποστάσιες γίνονται, ὅτανπερ οἱ τεταρταῖοι μᾶλλον τοῖσι τριάκοντα ἔτεσι, καὶ γεραιτέροισι. τὰς δὲ ἀποστάσιας εἰδιέναι χρὴ μᾶλλον τὴν χειμῶνος γενομένας, χρονιώτερον δὲ θερομένας, ἧσσον τε καὶ ἐπινυκτερεύουσι καὶ θᾶσσον ἀναπαύουσι καὶ θᾶσσον σαφῆ, τὰ περὶ τῶν ἀποστάσεων εἰρημένα. σιωπῶσι δ' αὖ περὶ τῆς ἐφεξῆς τὰ περὶ τῶν ἐκκρίσεων, ὧδέ πως φησὶ. ὅστις δ' αὖ ἐν τοῖσι πυρετοῖσι μὴ θανατώδεσι φησὶ κεφαλὴν ἀλγεῖν, ἢ καὶ ὀρφνώδες τι πρὸ ὀφθαλμῶν φαίνεσθαι, ἢν καρδιωγμὸς τοῦτο προσγένηται, χολώδης ἔμετος παρέσται. ἢν δὲ καὶ ῥῖγος ἐπιλάβῃ, καὶ τὰ κάτω τοῦ χρόνου, κάρτα ταχέως ἐμήσεται. τοῦτο δὲ οἷς αὖ ἄρξηται ὁ πόνος τῇ πρώτῃ ἡμέρᾳ, τεταρταῖοι πλέονται μᾶλλον ἢ τριταῖοι, εἰς δὲ τὴν ζ'. ἀπαλλάσσουσι. οἱ μὲν τοιοῦτοι τῶν ἀρχόντων ἀπαλλάσσουσι μὴ τριταῖοι, χειμάζονται ἢ τριταῖοι μάλιστα, ἀπαλλάσσουσι δ' ἐν ναταῖοι, ἢ ἐνδεκαταῖοι. οἱ δ' αὖ ἄρξωνται τριταῖοι γίνονται δὲ καὶ τὰ ἄλλα κατὰ λόγον αὐτοῖσι τῆς πρόδου γίνεται εἰς τεσσαρεσκαιδεκάτην. γίνεται δὲ ταῦτα ῥῖγος μὲν αὐθράσει καὶ τοῖσι γυμνασίῳ ἐν τοῖς τριταίοις μάλιστα. τοῖσι δὲ νεωτέροισι, γίνεται μὲν καὶ ἐν τοῖσι, μᾶλλον δὲ ἐν τοῖς τριταίοις τοῖσι πυρετοῖσι, καὶ ἐν τοῖσι γυναικείοισι τριταίοισιν. οἷσι δὲ αὖ ἐν τοιούτοισι τῷ κεφαλῇ ἀλγέσειν, αὐτὶ μὴ τοῦ ὀρφνῶδες τι πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν φαίνεσθαι, ἀμβλυωγμὸς γίνηται, ἢ μαρμαρυγαὶ προφαίνονται. αὐτὶ δὲ τοῦ καρδιώσσειν ἐν τῷ ἐπιχονδρίῳ, ὠδὶν δίξεια, ἢ ἐπ' ἀείσρα σωτείνηται, μήτε σὺν ὀδύνῃ, μήτε σὺν φλεγμονῇ αἵματος δεῖν ῥινῶν, τοιούτοισι ῥυθμίσαι προσδέχεσθαι αὐτὶ τοῦ ἐμέτου. μᾶλλον δὲ ἐν τούτοις τοῖσι νεωτέροισι τριάκοντα ἐτέων τοῦ αἵματος τὴν ῥύσιν προσδέχεσθαι. τοῖσι δὲ τριάκοντα ἔτεσιν ἐν γεραιτέροισιν ἧσσον, ἀλλὰ σὺν ἐμέτοις τόδε προσδέχεσθαι χρή. ταῦτα μὴ οὐκ ἱκανά. πῶς τόδε δ' ὧδέ ἧσσον καὶ ἐκείνων μεμνῆσθαι πρωτικῶν, τῶν ἐν τῷ αὐτῷ βιβλίῳ γεγραμμένων ὑπὸ Ἱπποκράτους. κεφαλῆς δὲ ὀδυνῶσαι ἰσχυραὶ, καὶ συνεχεῖς, σὺν πυρετῷ. ἐν μὲν τῶν τῶν θανατωδέων σημείων προσγένοιτο, ὀλέθριον κάρτα. ἐν δὲ ἄτερ σημείων τοιούτων ὑποφορβάλλειν ἡ ὀδυνῶν κ'. ἡμέρας, πρέπει πεπέσθαι χρὴ αἵματος ῥῆξιν δεῖν ῥινῶν, ἢ ἄλλων ἀπόστασιν ἐς τὰ κάτω χωρία. ἐς δ' αὖ δὲ ἡ ὀδύνη νεαρὴ ἦ, προσδέχεσθαι χρὴ αἵματος ῥῆξιν δεῖν ῥινῶν, ἢ ἐμπύησιν. ἄλλως τε καὶ ἢν ἡ ὀδυνῶν πρὸς σὺν κροτάφους ἦ, καὶ τὸ μέτωπον. μᾶλλον δὲ χρὴ τὸ μὲν αἵματος προσδέχεσθαι τὴν ῥῆξιν τοῖσι νεωτέροισι τριάκοντα ἐτέων. τοῖσι δὲ γεραιτέροισι, τὴν ἐμπύησιν. καὶ μὲν δὴ κἀν τῷ τοῦ πρὸς πνεύμονι μονικῶν λόγῳ. οἷσι δ' αὖ ἀποστάσιες φησὶ γίνονται ἐκ τοῦ πρὸς πνεύμονι μονικῶν πρὸς τὰ ὦτα καὶ ἐκπυήσασι, ἢ ἐς τὰ κάτω χωρία, καὶ συρίγγιοῦνται, οὗτοι ὡς εἰκὸς γίνονται. εἶτα ἐπιφέρων ἐρεῖ, ὅσοι κέπεσθαι δεῖ χρὴ καὶ τὰ τοιάδε ὧδε. ἢν ὅτε πυρετὸς ἔχῃ, καὶ ὀδυνῶν μὴ ἐπαυμένων ἦ, καὶ τὸ πτύελον μὴ χωρέῃ κατὰ τὸν λόγον, μηδὲ χολώδες αἱ διαχωρήσεις δεῖ κοιλίας, μηδὲ οὖλυται καὶ ἄκρηδες γίνονται, μηδὲ οὖρον πολύ τε καὶ κάρτα, καὶ ὑποστάσιν ἔχον πολλὴν, ὑπουρεῖται δὲ πολλάκις ὑπὸ τοῦ λιπαροῦ σημείων ταὐτὸν, τοῖσι χρὴ τὰς τοιαύτας ἀποστάσιας ἐλπίζειν ἔσεσθαι. γίνονται δὲ αἱ μὴ δὴ τὰ κάτω χωρία, οἷς αὖ πρὸς τὸ ὑποχόνδριον τοῦ φλέγματος τὸ ἐγγύηται. αἱ δὲ ἄνω, οἷς αὖ τὸ μὲν ὑποχόνδριον λιπαρόντε καὶ ἀνώδυνον ἔσται τελέως, λύσαντος δέ τινα χρόνον γενόμενος, παύσηται ἄτερ προφάσιος ἄλλης. καὶ μὲν δὴ καὶ πρὸς τῶν κατὰ τὰ ὑποχόνδρια οἰδημάτων ὧδέ πως εἶπε. σημαίνει δὲ τὰ τοιαῦτα οἰδήματα, ἐν ἀρχῇ μὲν κίνδυνον θανάτου ὀλιγοχρονίσ ἔσεσθαι. εἰ δὲ ὑποβάλλοι κ'. ἡμέρας, ὅτε πυρετὸς ἔχων καὶ τὸ οἴδημα μὴ λαβισάμενον, εἰς ἔμπύησιν τρέπεται. γίνεται δὲ τοιούτοισι ἐν τῇ ια'. πρὸ ἰόδλῳ, καὶ αἵματος ῥύσις ἔστ' ἐν ῥινῶν, καὶ κάρτα ὠφέλιμον. ἀλλ' ἐπανέρεσθαι μὴ κεφαλῇ ἀλγέσειν, ἢ ἀμβλυωπέσειν. εἰ γὰρ εἴη τι τοιοῦτον, γίνεται ἂν ῥέ-

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 428 sur 494

ποι, μᾶλλον δὲ τοῖσι νεωτέροισι παγέντα ἐτέων τὸ αἷμα ὃς τὴν ῥῆξιν προσδέχεται. καὶ μὲν δὴ καὶ τῶν κατὰ τὸ προγνωστικὸν εἴρηται Ἱπποκράτει, διαλωτικὰ πρόπον κρίσεως. ὅσοι δ' ἂν οὖρα λεπτὰ καὶ ὠμὰ ἐρεύσι, πολὺν χρόνον, ἢν τὰ ἄλλα ὡς πρόσεστιν ὑγιείοισι σημείοις ᾖ, τετέοισιν ἀπόστασιν δεῖ προσδέχεσθαι εἰς τὰ κάτω τοῦ φρενοῦ χωρία. ἐν μὲν δὴ τῷ προγνωστικῷ, ταῦτα δεῖ σωτόμως εἰρῆσθαι πρὸς αὐτὸ, νῦν δὲ μεταδόσεως πρόπον κρίσεως ὁποῖος τις ἔσται διδάσκοντες. προσίθησι δ' αὖ τοῖς ὀκτὼ ὀλίγα κατὰ μέρος, κατά τε τὴν προρρηθεῖσαν, καὶ τὰ τοῦ ὠμοῦ γλίσχρα, οἷον ἢν ὅτι πρὸς ῥίγεσι ψυχέσιες τοῦ ὄρους, καὶ ὅτι τὰ ὑγιέρυθρα ὄμματα αἱμορραγικά. ἢν δὲ ταῦτα δὲ μὴ περὶ τοῦ διακρυόντων ὀφθαλμῶν μὴ τι μᾶλλον τὸ ἐρυθρὸν, μὴ δὲ ῥῖνος αὐτῆς. μὴ μὲν δὴ μὴ ὡς τὸ κάτω χεῖλος σειόμενον, ἐμέτου ἔσεσθαι προσδοκοῖ, μὴ ὡς μετὰ λιθαλαλγίαν κῶμα, μὴ κώφωσις ὑγιαίνοντος γιγνόμενα, παρωτίδων ὅτι σημεῖα, καὶ ἄλλα πολλὰ τοιαῦτα ἢν μέρος ἃ δυνάμει προείρηται ταῦτα, διὰ τοῦ ἢν τὸ προγνωστικοῦ εἰρημένου. ὅλως γὰρ οὐδὲν ἄλλο χρὴ σκοπεῖν ἐπὶ τοῦ πρόπου δὲ κρίσεως, ἀλλὰ τὴν ῥοπὴν δὲ φύσεως ἢν γινομένην ἔκ τε σαφῶς ὁ Ἱπποκράτης ἐν τῷ προγνωστικῷ. ὅτε μὲν καρδιωγμὸν μὴ ῥίγος μνημονεύσας, ἐφ' ᾧ ἐμέτους ἔσεσθαι μέλλει. ὅτε δὲ δυσπνοίας καὶ μαρμαρυγῶν, ἐφ' ᾧ αἱμορραγία διὰ ῥινῶν, ἔτι τε πρὸς τούτοις διορίζόμενος ἐπί τε τῶν διαχωρημάτων μὴ τῶν ὄρων, ἐν οἷς φησὶ μὴ δὲ χολώδεις αἱ τῶν κοιλίων διαχωρήσεις, μηδὲ βλυττί τε μὴ ἄκρι γίνονται, μήτε ὄρον πολὺ κάρτα, μὴ ἐπόστασιν ἔχον πολλήν. εἰ γὰρ δὴ τι τούτων γένηται, δῆλον ὡς φθάσει ῥέπον τὸ νόσημα, καὶ διὰ τούτων ἐκκαθαίρεται. μὴ ῥέπον δὲ ἐν τούτοις καὶ μηκύνον πεπεισμένως, ἀπόστασιν ἔσεσθαι προσδοκᾶν. τεκμαίρεσθαι δὲ μὴ περὶ τούτων τῆς ῥοπῆς τῆς φύσεως. εἰς μὲν γὰρ τὰ κάτω χωρία φησὶ ἔσεσθαι αὐτὸς, οἷς αὖ περὶ τὸ ἐπωχόνδριον τὸ φλέγματος ἐγγένηται, τετέσι τὸ φλογώσεώς τε καὶ θερμασίας, ἐπειδὴ κάτω ῥέπουσιν οἱ τῆς περιπνευμονίαν ἐργαζόμενοι χυμοί. σύμπαντα γὰρ τοῦτον τὸν λόγον ὡς οὐκ παραδέγματι ὑπὲρ τῆς περιπνευμονίαν ἐποιήσατο. μὴ ῥέποντων δ' αὐτῶν κάτω, τὸ μὲν ἐπωχόνδριον λιπαρόν τε καὶ αὐώδυνον ἔσαι διὰ παντὸς. ὁ δὲ ἄνθρωπος δύσπνους ἐπί τινα χρόνον γενήσεται, χωρὶς προφάσιος φανερᾶς, καὶ δῆλον ὡς ἄνω τότε τὰς ἀποστάσιας ἀναγκαῖον ἀκολουθεῖν, τετέσιν εἰς τοῦ περὶ τὰ ὦτα ἀδηνάς. ὀλίγους δ' ἂν αὐτῶν μὴ τῶν ἄλλων τι σημείων προσγένοιτο τῶν κατ' αὐτὸν τὸν κεφαλὴν συμβαινόντων, οἷον κῶμα καὶ κώφωσις αἰφνίδιός τε μὴ πρόδηλος, μὴ βάρος δὲ κεφαλῆς, ἢ μὴ τὴν κροτάφων, ἢ τι τοιοῦτον ἕτερον. οὐδὲν δὲν λείπει γνώσεσθαι πρόπον κρίσεως, ἀλλ' εἴρηται ταῦτα χωρὶς τοῦ συγγράμματος πρὸς Ἱπποκράτης. ἐπεὶ δ' οἱ πολλοὶ βραχυλογίαν παλαιᾶς μὴ γεγυμνασμένοι, λείπειν οἴονταί τινα, λέγωμεν δὲν ἡμεῖς αὐτοῖς ἕτερα λείπει σαφῆ τὰ αὐτὰ, τάχα γὰρ ἂν ὅτων γε μαθόντες, ὅτ' ἀδιάπτωτον οἰήσονται προγνῶναι τὸν πρόπον τῆς ἐσομένης κρίσεως, ὅταν βαυμάσσωσι ἐπὶ πολὺ τῆς ἀσκησιν. ὅταν δὲν ὅτε κρίσις ἔσαι, προγνώσης ἐξ ὧν ἔμπροσθεν εἰρήκαμεν, ἐφεξῆς ὁποῖα τις ἔσαι διορίζεσθαι ἢν τῶνδε. πρῶτον μὲν ἐὰν ξὺν θερμὸν τὸ νόσημα, μὴ ἡ κρίσις ἐν ταῖς πρώταις περιόδοις. ἀναγκαῖον γὰρ ἐν ταῖς τοιαύταις κρίσεσιν, ὀκ ἀπόστασιν ἀλλ' ἔκκεισιν ἀπαντῆσαι. δεύτερον δ' ἐὰν χρόνιον καὶ βραδὺ, σὺν ἀποσκήμμασι γὰρ εἰώθασι τὰ τοιαῦτα καθίστασθαι, μὴ μάλιστ' ὅταν ὄρα λεπτὰ μὴ ὠμὰ πολὺν χρόνον ὀρῶσιν. ἐὰν γὰρ πολλὴν μὴ χρηστὴν ὑπόστασιν ἔχοντα, περιφθινᾷ μᾶλλον εἰκὸς ἢν βραχὺ τὸν νόσον, ὀκ εἰς ἀπόστασιν ὁρμῆσαι. τούτων δὲ διορισμένων, ἐφεξῆς σκεπτέον. ἐὰν μὴ ἐκκρίσει μέλλῃ κριθήσεσθαι, πότερον αἱμορραγία τις, ἢ ἱδρὼς, ἢ ἔμετος, ἢ διαχώρησις ἔσαι γαστρός. ἐὰν δ' ἀποσκήμματι, ποῖον μόριον ἢ ἄρθρον ὑποδέξεται τὴν ἀπόστασιν. ὧδε δὴ τὸ ἐκκρίσει μελλόντων κρίνεσθαι, χρὴ δὲ χῶς διορίζεσθαι, τοῖς τε τῆς ἐσομένης ἐκκρίσεως σημείοις, ἐὰν παρέῃ, μὴ πρὶς τὰ ἄλλων ἐὰν μὴ πρέῃ. βεβαιότερον γὰρ ἐλπίσεις τὸ ἑκάστοτε προδηλούμενον τρόπον τῆς κρίσεως, αὖ μηδεὶς τὰ ἄλλων περιέλκῃ. χρὴ τοίνυν ἐμὲ μὴ ἐφ' ἑκάστοτε ἴδιον ἐπεῖν, ὅτε ἢ ὧδε τὰ ἀῤῥώστων μὴ μόνον ὧδε ὁρᾶν, ἀλλὰ μὴ τὰ ἄλλων ἕκας) σκοπεῖν. ἐὰ γοῦν ἀλόγως γαστὴρ ὑπερέῃ ἢ οὖρα, τὸ κρίσεως ἐγγὺς οὖσης, ἐλπίζειν χρὴ ῥίγος. ἐὰ δὲ ὧδε διορίζεσθαι πότερον ἱδρὼς ἐπ' αὐτῷ γένοιτο, ἢ ἔμετος, ἢ διαχώρησις γαστρός, ἢ τινὰ τούτων, ἢ ἄλλα. μὴ πρῶτον μὲν ἐς τὸ νοσήματος ἰδέαν ἀποβλέπειν. ἐὰ γὰρ ἀκεφάλως ἔσῃ πεπεικὰς, δύσπνους αὖ καὶ ἡ τοῦ ῥίγος πρόγνωσις βεβαιοτέρα, χολώδες γὰρ τὸ πεπεικὰς. εἴρηται δ' ἐν τοῖς ἔμπροσθεν ὡς ὀχυρὸς οὔπω ἐπειδὰν σφοδρότερον κινηθῇ, ῥίγος ἐργάζεται. μετὰ δὲ ταῦτα προσεπισκέπτεσθαι, πότερον τῆς ὄρου μόνον, ἢ μὴ καὶ γαστρὸς ὧν ἀχθέσης ἐῤῥίγωσαν. ἐὰ μὲν γὰρ ἀμφοῖν, ἱδρὼς δὲ αὐανθῆναι ἔσαι πολύς. ἐὰ δὲ τῆς ὄρου μόνου, ὧν σκέπτεσθαι χρὴ τὰ ἡμῖν τῆς γαστέρα, πότερον πλέω τῆς πρόσθεν, ἢ ἐλάττω πρὸς τοῦ κρίσεως ἐπῆλθεν. ἐὰ μὲν γὰρ πλέω, ὧν σημότερον τοῦ γνωρίζειν, ἐὰ δὲ ἐλάττω, τοῦ εἰς ἱδρῶτας. ἐὰ δὲ μὴ τὰ τῶν ἐμέτων πρέῃ σημεῖα, διὰ ἀμφοτέρων τοῦ κρίσεων ὁ διάπτος κριθήσεται. ἔτι μᾶλλον ἡμῖν τοῦ ἑτέραν αὐτῶν ἢ πῆς αὖ ὧν κρατήσει μᾶλλον, ἢ ὁμοίως ἑκατέρων, ὅταν ἴσα πως ἢ τὰ γνωρίσματα. μὴ πρόδηλον δὲ τοῦ ἐμετικῶν σημείων, ἱδρῶτας μόνον προσδέχεσθαι, μὴ μᾶλλον ἐπειδὰν πρὸ παιώσιν οἱ κάμνοντες, ὧν διδόντων τοῦ πρόξυσμὸν, μὴ θερμότερα τὰ ἐκτὸς μὴ ἐρυθρότερα γίνεται. καί τις ἀτμὸς αὐτῶν θερμὸς, οἷος ὁ πρόσθεν. ἐὰ δὲ μὴ κυματώδης ὁ σφυγμὸς γίνοιτο μαλακὸς ὧν σῖμος, ἔτι μᾶλλον ἐλπίζειν ἱδρῶτας. ὁ σκληρὸς δὲ σφυγμὸς, ἐμέτους μᾶλλον ἢ ἱδρῶτας προδηλοῖ ἄωθεν. ὁ μὲν γὰρ ὑγρὸς, ἀπάσης ἐκκρίσεως δεῖν γνώσισμα, καθάπερ καὶ ὁ σφοδρός. μέγας δὲ ἔπειν ἔσ, ἢ ἔξω κινήσεως μᾶλλον, ἢ ἢ ἔσω σημεῖον δεῖ. διῆς δ' ὅσης ἑκατέρας, ἢ μὴ ἔξω διὰ αἱμορραγίας ἱδρώτων, ἢ δ' ἔσω ῥοπῆς, διὰ γαστρὸς μὴ σομάχου. κυματώδης μὲν σφυγμὸς ἱδρῶτας, μέγας δὲ ἁπλῶς, αἱμορραγίας προδηλώσει. τὸ δ' ἔσω ῥοπῆς ὧν κρατήσης, ὅταν μὴ ἀπῇ τὰ τῶν ἐμέτων σημεῖα, διαχωρήσει γαστρὸς ὁ τοιοῦτος κριθήσεσθαι. πρόδηλον δὲ, διὰ ἐμέτων μᾶλλον. ἐὰ δὲ μὴ ταῦτα πρέῃ, μὴ ἡ γαστὴρ ἐπισήμως ὑπίη, διὰ ἀμφοτέρων. αὐώμαλος δὲ ὁ σφυγμὸς, ὧδε τῶν πλέσων μὴ γίνεται κρίσεων. μὴ μάλιστα ἐπειδὰν ἀγωνισιν δέ τι καὶ περικινδυνωδέστερον ἔχωσιν. πολὺ δὲ μᾶλλον τῆς χολωδῶν ἐς τὴν γαστέρα συῤῥεόντων χυμῶν, ἅμα τῷ καὶ τὰ ἄλλα πρέπειν τῶν ἐμέτων σημεῖα τὰ πρὸς Ἱπποκράτης εἰρημένα. καὶ οἱ σφυγμοὶ θαυμασίως αὐώμαλοι γίνονται, διακινούμενοι μὴ βαρυομένου τοῦ σομάχου. ἀλλὰ τὰ μὲν ἀπὸ τῶν σφυγμῶν, ἢ ὡς ὁ γινώσκων ὁ Ἱπποκράτης, ἢ ὡς ὀκ ἀξιόλογα νομίζων ὀκ ἐξειργάσατο. τὰ δὲ τῶν ἐμέτων σημεῖα, καρδιωγμοί τε εἰσὶν ἅμα πόνῳ κεφαλῆς, μὴ

σκοτώ-

ἀκὸ τόδλνοι σὺν τοῖς πεφαινομένοις τ ὄψεων ὀρφνώδεσι, καὶ τῷ κάτω χάλει σεισμένῳ, καὶ πολλῷ καὶ λεπτῷ πᾶρ
ρέοντι σιέλῳ. ταὐτα δὲ ταῦτα συμπίπτει, χολώδλος τε καὶ δλακνώδλος χυμῷ, κατά τε τ γαστέρα καὶ τὸν σόμα
χορηθροισμένῳ, & δλάκνοντός τε ἅμα τὸ σόμα τ γαστρὸς, ὃ δὴ καρδίαν ἐκάλουν οἱ παλαιοὶ, & σὺν αὐτῷ καὶ τ
σόμαχον ὅλον ἔσω & κάτω διατεταμένος, ὅθεν πόρ καὶ τὸν χύλος αὐτοῖς σίεται, καὶ σίελον πᾶρεῖ λεπτόν. ὀρφνώ-
δλη δέ τινα πεῦ τῶν ὀφθαλμῶν φαίνονται, καὶ ἰλιγγιάσι, καὶ σκοτωδλινιᾶσι, καὶ κεφαλαλγῆσι, αὐαθυμιωδλούσι τινὸς
ἐκ τῦ χολώδλους χυμοῦ, καὶ προσέτι τῆ κατὰ νδῦρα συμπαθείᾳ. τὰ δὲ τῶν αἱμορῥαγιῶν ἴδια, μαρμαρυγὲς μὲν ὅτι
ξανθὸς ὁ χυμὸς, ἀμβλυωγμοὶ δὲ, ὅτι πολὺς ἀθρόως αὐαφορόμενος, ἐμφράττει τὰς ὁδοὺς τ πνεύματος. ὅταν δὲ καὶ
οἱ ὀφθαλμοὶ δλακρύσι τῷ πλήθει τῦ ῥεύματος, ὥσπερ καὶ ἐπὶ τοῖς ὀφθαλμίαις. κατὰ δὴ τὸν αὐτὸν τρόπον ἐρυθροὶ
φαίνονται σὺν τοῖς μήλοις γιόντε, καὶ τοῖς ῥισίν. ἴδιον δὲ τῶν αἱμορῥαγιῶν, καὶ ἡ τῶν ὑποχονδρίων σύτασις ὁ
μετ' ὀδύνης. ἔσι γὰρ & ὅδε τῶν αὐξομένων τῦ αἵματος ὁ σμικρὸν γνώρισμα. καθάπερ οὖν καὶ ἡ δυσπνοια, καὶ γὰρ
καὶ ἥδε διεξερχομένου τῦ αἵματος εἰς τὸν θώρακα γίνεται, σὺν ὀδύνῃ δὲ εἰκὸς ἐνταθέντα τὸν ὑποχόνδριον, ἔχ αἱμορ
ῥαγίας ἐσομένης σημεῖα, ἀλλὰ φλεγμονῆς τινὸς αὐτόθι γεγενημένης ὅτι σύμπτωμα. & μὴν δὴ καὶ τὸ τ κεφα-
λῆς ἄλγημα κὰν ἐν νοσῳ ἐμέτων τε καὶ αἱμορῥαγιῶν εἰκὸς σημεῖον, ἄλλα τοι κἀνταῦθα τὸν μὲν οἷον δλακνώδες, ἐμέ-
του, τὸ δὲ οἷον βαρὺ καὶ διατεῖνον, & σφύζον, καὶ θρόμβου, αἱμορῥαγίας ἴδιον. ὅταν δὲ καὶ τῶν κατὰ τὰ ὑποχόνδρια
παλάγχνων αἱ φλεγμοναὶ, τῶν αἱμορῥαγιῶν ἐσὶν αἴτιαι τε ἅμα καὶ σημεῖα μέλλοντός γε κενθήσεσθαι τὸ νοσῆμα-
τος ἐκκείσεσθαι. εἰ δὲ τὸ μὲν ἀνάπαλιν αἱμορῥαγοῖ, ὀκ ἀγαθὸν ὄνειρ. τὸ δὲ καθ' ἕξιν, ἀγαθὸν ὡς Ἱπποκράτης λέ-
γει, & ἡ πεῖρα δηλόσκει, ῥᾷσον ἤδη σοι καὶ τὸν αἱμορῥαγήσοντα προειπεῖν μυκτῆρα, ἀφορμὴ τ αἱμορῥαγίας
ὀζυδρόντα. θέλιον μὲν γὰρ ὑποχόνδριον ἐκ δεξιοῦ μυκτῆρος, ἀγαθὴ ὠφορεῖ τὴν κρίσιν, ἀνισορρὸν δὲ ὀξ ἀνισε-
ρῦ. μεμάθηκας δ' ἐμπροσθεν ἤδη, τότε τῶν κακῶν καὶ τὰ τῶν ἀγαθῶν κρίσεων σημεῖα. τὸ δὴ ὃν ἔτι χαλεπὸν τὸν
αἱμορῥαγήσοντα μυκτῆρα, καὶ τὸ μέρους τῦ πεπονθότος ἀκριβῶς γνωσθῆναι δυναμένῳ, καὶ τὸν τ κρίσεως
ἤθεος ὅτε ἂν λαθόντες, καὶ τῶν αἱμορῥαγικῶν σημείων ἐναργῶς φανομένων. ἐπὶ τούτοις ἅπασι καὶ τὰ παρὰ τ ἡ-
λικίας, καὶ τ ὥρας, καὶ τ χώρας, καὶ τ φύσεως τὸ κάμνοντος, ἱκανὰ προδηλοῦ τὴν ἐσομένην αἱμορῥαγίαν.
αἱμορῥαγίας μὲν δὴ, καὶ ἐμέτων ἀκριβῆ τε καὶ ἴδια τὰ γνωρίσματα, διὰ τούτων τ ὧν τόπος, τῶν ἰδρώτων. εἰ δέ
γε διὰ γαστρὸς κρίσις ἔσεσθαι μέλλει, πρόδηλον μὲν ὅδε ὅτως ὅδε ἴδιον, ἀλλ' ἐκ τῦ παρεῖναι μὲν τὰ τ κρίσεως
σημεῖα. μὴ παρεῖναι δὲ τῶν ἐμέτων, ἢ τὰ τ αἱμορῥαγίας, ἢ τὰ τῶν ἰδρώτων γνῶσι συλλογίζεσθαι. καί τι καὶ ἐκ
μηδενὸς ἐκείνων παρεῖν, ὅπως ὄζος μόνον, ἀλλὰ & δι' αἱμορῥοίδος ἐγχωρεῖ γενέσθαι τὴν κρίσιν, ἢ γυναικείᾳ ἐπιμηνί
ῳ τ μὴν ἀδηλότερον ὅδε διορίζεσθαι. βάρος μὲν γὰρ ἐπίσημον ὀσφύος, καὶ ἄλγημα, καὶ τάσις γίνεσθαι πεφυκέ-
ται τῶν ἐπιμηνίων. αἱμορῥοΐς δὲ ὁ πᾶσι σύμπτωμα ὅτι, ὅσοις οὖν ὅτι, πύρετος μόνοις οὐκ ἂν τις ῥᾳδίως διορίσειε.
τοῖς δ' ἄλλοις ἅπασιν, ἐπεισιὼν μὲν παρῇ, πέψεώς τε καὶ κρίσεως σημεῖα. μὴ παρῇ δὲ, ἐμέτων, ἢ αἱμορῥαγίας, ἢ
ἰδρώτων ἐκταραχθήσεται ταὐτὸς ἡ γαστήρ. ὅτω μὲν δεῖ διακρίνειν ἴδιά τε καὶ κοινὰ τρόπων κρίσεως γνωρί-
σματα, τῶν ἐκκρίσει δηλονότι μελλόντων κεκθήσεσθαι νοσημάτων. εἰ δὲ εἰς ἀπόσκημμα τρέποιτο, κοινὰ μὲν ἅπα-
σι γνωρίσματα, σωτηρίως τῦ κάμνοντος ἔχοντος, τὸ μήτε λύεσθαι τὸ νόσημα, μήτε σῦρον πολὺ καὶ πολλῷ
ὑπόστασιν ἔχον, ἀλλ' ὠμὸν καὶ λεπτὸν φαίνεσθαι. τὰ δ' ἴδια τ μὲν μὴ λίαν κεχρονικότων, εἰ δυνατὸς ὁ κάμνων
θεραπεύειν γινόμενος, ἀποπαύσεται μὲν τάχει τ δυσπνοίας, διαδέξεται δ' αὖ αὐτὸν ὀδύνη, & βάρος τ κεφα-
λῆς, καὶ κῶμα, καὶ κώφωσις, ἃς οὐδ' ὑποτρὶς ὠσὶν ἀδρᾶς ἀναγκαστότως γενέσθαι τῷ ἀπόσασιν. εἰ δ' εἰς πολυ-
χρόνιον ἥξει τὸ νόσημα, & μήτε τούτων παρέσῃ μηδὲν, ἐμφαίνοιτο δέ τινι τ κάτω χωρίων ἢ βάρος, ἢ τάσις, ἢ φλό
γωσις, ἢ ὀδύνη, κάτω τούτων τῷ ἀπόσασιν ἔσεσθαι προσδοκᾶν. παράδειγμα δ' ἑκατέρου τ ἀποστάσεως γὰρ νόση
μα πυησάμενος ὁ Ἱπποκράτης γὰρ τῷ προγνωσικῷ, τοῖς διαμενοῦσι σωτηρᾶν τὸν λόγον ἐδίδαξε, καὶ ὡς χρὴ κα-
θόλε περὶ πασῶν ἀποσάσεων συλλογίζεσθαι, δι' ὃ μοι κἀγὼ δοκῶ καταπαύειν γ τοῦτο τὸν γενεσθαι λόγον. εἰ
γάρ τις τοῖς ὑφ' Ἱπποκράτες ἐρημένοις προθεὶς τοῦτ' ἐκεῖνα τὰ ἡμέτερα, μή πω τεχνικὸς γέγονεν, ἢ προγνωσικὸς
κρίσεων, γ τῷ μετὰ τοῦτο συγγράμματι τελευταίῳ τ προκειμένης ἡμῖν ἐσομένῳ πραγματείας, ἐλπίζω τὸ
λοιπὸν αὐτὸν ὧν μαθήσεσθαι. τοῖς μὲν γὰρ σωφρονοῦσι ἀρκεῖ καὶ ταῦτα, & ὀδὲν ἔτι τετάρτου λόγου προσδεῖ.

περὶ κρίσεων τέλος.

ΓΑΛΗΝΟΥ ΠΕΡΙ ΚΡΙΣΙΜΩΝ

ΗΜΕΡΩΝ ΒΙΒΛΙΟΝ ά.

ΩΝ νοσημάτων αἱ λύσεις, ὅσαι μὴ κατὰ βραχὺ μειωθέντων, ἀλλ' ἐξαίφνης παυσαμέ-
νων γίνονται, δέονται παντὸς ἴν' ὦσι πισταὶ, διαφυλῆς τινος ἐκκρίσεως, ἢ ἀποσάσεως
ὀκ ἀφανοῦς, ὡς ὅσα γε χωρὶς τούτων ἐῤῥαθύμηκαν, ὑποτροπιάζειν φιλεῖ. προσέχειν οὖν
χρὴ τὸν νοῦν ἀκριβῶς, καὶ διὰ φυλακῆς ἅπασης ἔχειν τὸν ἄῤῥωστον, μηδὲν, ὧν τοῖς πισοῖς
ὑγιαθεῖσι συγχωρεῖμεν, ὧν τρέποντες πράττειν, μήτ' ἐν ἐδέσμασιν, ἢ πόμασι, μήτ' ἐν
λουτροῖς, μήτε κινήσεσιν, ἢ ὅλως ἐν τισι τῶν ἄλλων. ἐὰν μὲν γὰρ μικρὸν ἔτι τὸ ῥᾳθυμῆσαν νό
σημα, τάχα αὖ ἐφ' ὅτως ἀκριβεῖ διαίτημα τὸν παντὸς πάσιν, ὡς μηκέτ' αὖθις ἐπα-
νελθεῖν. εἰ δέ τι τῶν καινοτέρων, ἐπανέλθοι μὲν αὖ & ὅτω διαυτομένων, ἀλλ' ὀχὶ σὺν ἐγκάτῳ κινδύνῳ. ἀμελη
θὲν δὲ καὶ παροφθὲν, ὡς πισὸς λελυμένον, πολὺ χαλεπώτερον, ἢ ἐξ ἀρχῆς ἐπιφαίνεται, χρὴ τοίνυν εἰ μέλλοι
βεβαίως παύεσθαι, μεγάλῃ τινὶ καὶ ἰσχυρὰν νόσημα προσηγεῖσθαι τ λύσεως αὐτὸν, τὰ πρὸς Ἱπποκράτες ὀνομαζόμενα λυ

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 430 sur 494

τήρια σημεῖα. οὗτοι μὲν ἱδρῶτας χρηστοὺς διὰ ὅλου τοῦ σώματος γενομένους, ἢ οὔρων πλῆθος, ἢ διαχωρημάτων, ἢ ἐμέτων. οὗτοι δ' αἱμορραγίαν ἐκ ῥινῶν, ἢ τινὰ ἄλλην αἵματος κένωσιν, οἷον δὲ αἱμορροΐδων, ἢ ὑστερῶν. οὗτοι δ' εἰς τοὺς ὑπὸ τοῖς ὠσὶν ἀδένας, ἢ εἰς ἄλλό τι τῶν ἀκύρων μορίων, ἢ ἄρθρων ἀπόσκημμα. ὅσοις δὲ μηδενὸς τῶν τοιούτων σημείων ὑπεφανέντος, ἔδοξε πεπαῦσθαι τὸ νόσημα, περὶ τούτων ὁ πάντα θαυμαστὸς Ἱπποκράτης, ἐνὶ μὲν καθόλου λόγῳ τόνδε τὸν τρόπον ἀπεφήνατο. τὰ ἀσήμως ῥαστωνήσαντα, φιλυπόστροφα. κατὰ μέρος δὲ, διά τε τῶν ἀφορισμῶν αὐτῶν καὶ διὰ τοῦ προγνωστικοῦ γράμματος, οὐχ ἥκιστα δὲ καὶ διὰ τῶν ὑπεδημιῶν ἐδίδαξε. τίνα μὲν ὀλέθρια τῶν ὑποστρεφόντων ἐστὶ, τίνα δ' αὐτὸ οὗτοι μόνον ἁπλῶς ὑποστρέφει χωρὶς ὀλέθρου, τίνα δὲ καὶ δυνατὸν ἡμῖν ἐστι ἐξιᾶσθαι τε καὶ κωλύσαι παλινδρομῆσαι. περὶ μὲν δὴ τούτων, ἐν ἑτέροις ὑπομνήμασιν ἐξηγούμεθα τὴν γνώμην αὐτοῦ. περὶ δὲ τῶν ἅμα τοῖς λυτηρίοις σημείοις παυσαμένων, ἃ δὴ καὶ κεκρίσθαι λέγεται, νῦν ἡγοῦμαι χρῆναι διελθεῖν, ἀναγκαίων ὄντων γινώσκεσθαι τοῖς μέλλουσιν περὶ κρισίμων ἡμερῶν ἐπίστασθαί τι χρηστόν. ἡγεῖται γὰρ ἤδη τῶν ἐν τούτοις ἐκκρίσεων ἢ ἀποστάσεων, οὐ μικρὰ ταραχὴ κατὰ τὸ τοῦ νοσοῦντος σῶμα. πολλάκις μὲν ἐξαιφνίδιον, ἢ δυσπνοοῦντος, ἢ παραπαίοντος, ἢ σκοτοδινιῶντος, ἢ μαρμαρυγὰς ὁρῶντος, ἢ δακρύοντος, ἢ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐρυθροὺς ἴσχοντος, ἢ τοὺς κροτάφους βαρεῖς, ἢ τὸν τραχηλὸν ἐπώδυνον, ἐνίοτε δ' ἤτοι τὴν κεφαλὴν ἀλγοῦντος, ἢ ὀρφνῶδες τὶ τῶν ὀφθαλμῶν προφαίνεσθαι νομίζοντος, ἢ καρδιώσσοντος, ἢ τὸ κάτω χεῖλος οἱονεὶ κλονούμενόν τε καὶ εἴσω σπώμενον ἔχοντος, ἢ ῥίγει σφοδρῷ τινασσομένου. καὶ μὲν δὴ καὶ ὑποχόνδριον ἀνασπᾶται πολλοῖς, καὶ δυσφοροῦσι, καὶ ἀναπηδῶσι, καὶ ψυχρὸν αἰτοῦσι, καὶ διακαίεσθαι φασὶν ὑπερσημότερον ἢ πρόσθεν. ἐνίοις δ' αὐτῶν καὶ ὁ παροξυσμὸς πρωϊαίτερος ἄρχεται, καὶ μακρότερος, καὶ σφοδρότερος γίνεται, καὶ κῶμα συνεδρεύει, καὶ ἄλλό τι καὶ ἄλλο σύμπτωμα, καὶ δὴ καὶ θεάσασθαι τοὺς παρόντας ἅπαντας ἐστὶν, ἐν μεγίστῳ τηνικαῦτα καθεστῶτας φόβῳ, καὶ λεγόντων ἀκοῦσαι παρέστιν, ὡς οὐδὲν ὁ κάμνων ἀποθεῖ τῶν ἐν δικαστηρίῳ περὶ θανάτου κρινομένων. ὅθεν οὐδὲ παραγεγονέναι μοι δοκοῦσιν ἐνίοι τῶν ἰατρῶν, οὐδέ πώ ποτε τοιαύταις ταραχαῖς ἀῤῥώστων, ἢ οὐκ ἂν ἐζήτουν, οὔτε τὸ σημαινόμενον ὑπὸ τοῦ τῆς κρίσεως ὀνόματος, οὔτ' εἰ δυνατὸν ὑπάρχει τὸ πρᾶγμα. πότερα γὰρ ὡς οὐ γίνονται τινὲς ἀθρόαι λύσεις ἐν νόσοις μετά τινος ἐκκρίσεως, ἢ ἀποστάσεως ἀμφισβητοῦσιν, ἢ οὗτοι μὲν ὁμολογοῦσιν ἑωρακέναι. τὰ δ' ἄλλα συμπτώματα, τὰ μικρῷ πρόσθεν εἰρημένα συνεδρεύειν αὐταῖς ἀγνοοῦσιν, ἢ καὶ ταῦτα γινώσκοντες, οὔ φασι χρῆναι καλεῖν τὸ γινόμενον κρίσιν. εἰ γὰρ δὴ οὗτοι περὶ ὀνόματος, οὐ περὶ πράγματος ἀμφισβητοῦσιν, ὡς τό γε μήθ' ὅτι γίνονται τινὲς ἐξαιφνίδιοι περὶ τὸν νοσοῦντα ταραχαὶ, καρδιώσσοντα καὶ ἀναπηδῶντα καὶ παραπαίοντα, καὶ τἆλλα τὰ τοιαῦτα πάσχοντα, μήθ' ὅτι μικρὸν ὕστερον ἐπ' αὐταῖς, ἢ ἱδρῶτος, ἢ αἱμορραγίας, ἢ τινὸς ἑτέρου τοιούτου γενομένου, λύσις ἀσφαλὴς ἠκολούθησε γινώσκειν ὁμολογεῖν, ἢ φιλονεικίας, ἢ ἀμαθίας ἐσχάτης οὐδὲν ἀποδεῖ. οὐ γὰρ δὴ τῶν σπανίως γινομένων τὰ τοιαῦτα ἐστὶν, ἀλλὰ τῶν ὁσημέραι φαινομένων. ἡμεῖς μὲν δὴ τὴν ὀξεῖαν οὕτως ἐν νοσήματι ταραχὴν ὀνομάζομεν κρίσιν, καὶ τελευτᾶν γε αὐτὴν τὰ πολλὰ μὲν εἰς σωτηρίαν, ἔστι δ' ὅτε καὶ εἰς ὄλεθρον τοῦ κάμνοντος φαμέν. εἰ δέ τις ἄλλό τι καὶ οὐ οὗτοι τὴν κρίσιν εἶναι λέγει, ἔπειτ' ἀμφισβητεῖ τε καὶ μεταβάλλει τὸν λόγον, τὴν οἰκείαν ὑπόνοιαν ὁ τοιοῦτος, οὐχ ἡμᾶς ἐξελέγχει. βέλτιον δ' ἦν ἄρα τί ποτε ἐκ τῆς προσηγορίας δηλοῦται γνόντας, περὶ πράγματος αὐτοὺς ποιεῖσθαι τὸν λόγον. ἀλλὰ τὴν μὲν τούτων ἀμαθίαν τε καὶ φιλονεικίαν, οὐδ' ἂν αὐτὸς ὁ Ζεὺς ἐξιάσαιτο, καί μοι καὶ ταῦτα πλείω τοῦ δέοντος εἴρηται πρὸς αὐτούς. ὅσοις δ' ἐστὶ τῶν ἔργων τῆς τέχνης φροντὶς, ἐκείνοις ἤδη διαλέξομαι περὶ τοῦ προτεθέντος ἐν τῷδε τοῦ γράμματι σκέμματος. αἱ γὰρ δὴ κρίσεις αὗται, γίνονται μὲν ἐν πάσαις ἡμέραις, ἀλλ' οὔτ' ἴσαι τὸν ἀριθμὸν, οὐδ' ὁμοίως πισταί. διαφέρουσι δὲ καὶ τοῦ τὰς μὲν ἀγαθὰς αὐτῶν γίνεσθαι, τὰς δὲ κακάς. καὶ τὰς μὲν μετὰ πλειόνων τε καὶ χαλεπωτέρων συμπτωμάτων, καὶ σὺν ἀγῶνι μείζονι, τὰς δ' εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς εἰσβάλλειν ἀσφαλῶς. ἀτὰρ οὖν οὐδὲ τοῦ τὰς μὲν ἐλλιπεῖς γίνεσθαι, τὰς δὲ τελείας, μικρά τις ἡ διαφορά. μεγάλη δὲ κἂν τοῦ τὰς μὲν ὅτι γενήσονται διὰ τῶν ὑπεδήλων ἡμερῶν προδεδηλῶσθαι, τὰς δ' ἐξαιφνίδιόν τε καὶ ἀδοκήτως, οὐ τοῖς ἰδιώταις μόνον, ἀλλὰ καὶ τοῖς τεχνίταις ὑπεφαίνεσθαι. τοσαῦται μὲν αἱ τῶν κρίσεων διαφοραὶ, τοσαῦται δὲ καὶ αἱ τῶν κρισίμων ἡμερῶν. κατὰ τὴν δωδεκάτην μὲν γὰρ καὶ ἑκκαιδεκάτην, ἐγὼ μὲν οὐδένα ποτὲ γινώσκω κριθέντα, κατὰ δὲ τὴν ἑβδόμην οὐδ' ἀριθμεῖν ἔτι ἐγχωρεῖ. κατὰ δὲ τὴν ἕκτην κρίνονται μὲν, ἀλλὰ καὶ μετὰ χαλεπῶν συμπτωμάτων, καὶ κινδύνων μεγίστων, καὶ ἀπίστως, καὶ ἀτελῶς, καὶ ἀσαφῶς, καὶ ἀσήμως, καὶ πρὸς κακοῦ. ὅταν οὖν μὴ μόνον ἐμοὶ τοῦ τοιούτοις ἔτεσι παραφυλάττοντι, τοιαύτη τις εὑρίσκηται διαφορὰ τῶν ἡμερῶν, ἀλλὰ καὶ τοῖς περὶ τὸν Ἀρχιγένην, πάνυ δή τι τοῖς ἔργοις τῆς τέχνης προσεδρεύσασι. καὶ τούτων ἔτι ἀνωτέρω τοῖς περὶ ταραντῖνον Ἡρακλείδην, ἐκ τῆς πείρας ἀθροίσασι τὴν θεωρίαν. ἔτι τε τοῖς περὶ τὸν Φιλότιμόν τε καὶ Διοκλέα, καὶ τοὺς ἄλλους παλαιοὺς, καὶ πρὸ τούτων ἁπάντων τοῖς περὶ τὸν θειότατον Ἱπποκράτην, πῶς οὐκ ἄν τις δικαίως ἡγοῖτο τινὰ διαφορὰν ἐν τοῦ τῶν ἡμερῶν ἀριθμῶ; τὸ γὰρ ἐν τοσούτοις ἔτεσι καὶ τὴν ἑβδόμην ἑωρᾶσθαι κρίνουσαν, πολλάκις τε ἅμα καὶ τελείως, καὶ πιστῶς, καὶ ἀκινδύνως, καὶ σαφῶς, καὶ προδήλως, καὶ χρηστῶς, καὶ τὴν ἕκτην τὰ τούτων ἐναντία, μεγάλης τινὸς ἔχεται διαφορᾶς. τὸ δ' ἐμοὶ μὲν μηδέ ποτε τὴν δωδεκάτην ὦφθαι κρίνουσαν, ἄλλῳ δέ τινι σπανίως τε ἅμα καὶ ἀτελῶς, καὶ ἀβεβαίως, καὶ μετὰ κινδύνου, καὶ ἀσαφῶς, καὶ ἀσήμως, καὶ κακῶς, οὐδ' αὐτὸ σμικρὰν ἐνδείκνυται τὴν ἐν ταῖς ἡμέραις διαφοράν. πολλαὶ μὲν γὰρ αἱ κατὰ τὴν ἑβδόμην κρινόμεναι νόσοι τελέως τε ἅμα καὶ ἀσφαλῶς, καὶ ἀκινδύνως, καὶ σαφῶς, καὶ εὐσήμως, καὶ ἀγαθῶς. αἱ δ' ἐν τῇ δωδεκάτῃ, σπάνιαι μὲν οὕτως, ὡς ἡμῖν ὦφθαι μηδέπω. κἂν εἴ τῳ δέ ποτε ἑώραται πρὸ ἡμῶν ἐν τῇ δωδεκάτῃ τῶν ἡμερῶν ὑπεφαινεῖσα ποτὲ κρίσις, ἢ ἀτελὴς, ἢ ἄπιστος, ἢ κινδυνώδης, ἢ ἀσαφὴς, ἢ ἄσημος, ἢ πάντως γ' ὦπται πρὸς κακοῦ γινομένη. καλῶ δ' ἀτελῆ μὲν κρίσιν, ὅταν ὑπολείπηταί τι τοῦ νοσήματος. ἄπιστον δὲ ὅταν ὑποτροπιάζῃ, κινδυνώδη δὲ τὴν μετὰ συμπτωμάτων σφαλερῶν, ἀσαφῆ δὲ τὴν χωρὶς ἐκκρίσεως,

ἢ τινὸς

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 431 sur 494

ἢ πηνὸς ἀποστάσεως ὠφάνους. ἄσημον δὲ τὴν ὑπὸ μηδεμιᾶς τῶν ἐμπεδῶν ἡμερῶν περιληφθεῖσαν. ἡ νακὴ δὲ ὅτι πάντως εἰς ἀπώλειαν τελευτᾷ τὸ κάμνον τι, οὐ φέρομαι λέγειν. ἐμπαλιν δὲ τελείαν μὲν καλῶ, τὴν μηδὲν ὑπολείπουσαν τὸ νοσῆμα τι. πιστὴν δὲ καὶ βεβαίαν καὶ ἀσφαλῆ, τὴν μηκέτι ἐπανορχομένην, ἀκίνδυνον δὲ τὴν αὖθις συμπτώματων σφαλερῶν. οὕτω δὲ καὶ ἀφῆ, τὴν μετὰ πνος ἐκκρίσεως, ἢ ἀποστάσεως φανερᾶς. βύσιμον δὲ τὴν προσληφθεῖσαν ὑπὸ τῶν ἡλίου. ἀγαθὴν δὲ, ὅτι τὴν εἰς ὑγείαν τελευτῶσαν χρὴ νοεῖν, ὅπως αὖ πνα οἶμαι λαθεῖν, ἀλλ' ὅτι μὲν εἴπερ ταῦτ' οὕτως φαίνεται, μεγίστη διαφορὰ τῶν ἡμερῶν ὅδε πρὸς ἀλλήλας, οὐδεὶς ἀντιλέξει. φύσει δ' ἴσως τὶς μηδὲν ἀληθὲς εἶναι τῶν εἰρημένων, ἀλλ' ἡμᾶς ἀργύριον ἐληλάτας παρὰ τῶν κειμένων, ἐπεισάγειν αὐτὰς τοῖς κατ' ἰατρικὴν πράγμασιν, ὥσπερ τινας νέβρος παῖδας ἐπποιοῦντας γλίχ γνησίω. τί γὰρ αὖ καὶ παθόντος κατὰ ψυχὴν οἰμέθα, τῶν φανομένων ἄλλο γε, ἢ ἀργυρίου ἐληλαθότος; οὐ γὰρ δὴ κατὰ γλῶτ γε ἡμῖν αἱ κείσιμοι προσίκουσιν, ἢ πολίτηδε, ἢ συνήθεις εἰσὶν, ἵν' αὐτὰς χωρὶς μισθὸ βοηθῶμεν. τὶ γὰρ αὖ εἴη καὶ βέλτιον, ἢ ἐκείνας κειμίους εἶναι νομίζεσθαι, ἢ ἡμῖν ὡς εἰσὶν ἀποδίδοσιν; ἀλλ' ὥσπερ καὶ τἄλλα τὰ δι' ἀπείρας γνωσθήσεται δηλοῦμεν ἀδεκάστως, ἀδικώτατον εἶναι νομίζοντες ἐγκαλύπτειν τἀληθές, οὕτω καὶ τὰς τῶν ἡμερῶν διαφορὰς, ἃς πολλάκις ἐθεασάμεθα, λέγομεν ὡς ἔδομεν. ὅταν δὲ καὶ σὺν ἀρίστοις ἰατροῖς τε ἅμα καὶ ἀνθρώποις, ἄμφω γὰρ ἦσαν, οἱ περὶ τὸν Διοκλέα τε καὶ Ἱπποκράτην, καὶ σὺν ἄλλοις, ὧν ὀλίγον ἔμπροσθεν ἐμνημόνευσα, τὴν αὐτὴν ὑπὸ τῶν αὐτῶν εὑρίσκωμεν ἀπόφασιν πεποιημένους, ἔτι καὶ μᾶλλον οἶμαι θαῤῥοῦμεν ὡς ἀληθεύοντες. ἀλλ' οὐχ ὁμολογοῦσι φασὶν ἅπαντες ὅτι περὶ τῶν κειμένων ἡμερῶν, ἀλλ' οἱ μὲν πλείους, οἱ δὲ ἐλάττους αὐτὰς εἶναι λέγουσιν. καὶ τὰς μὲν ὁ δεῖ τῆς φησὶ εἶναι κειμίους, τὰς δ' ὁ δεῖ τῆς οὐ τὰς αὐτὰς ἅπαντες, ἀλλ' ὡς αὖ ἑκάστῳ παρέστηκεν ἡ γνώμη. τί οὖν ὦ πρὸς θεῶν ἔτι τὶς αὖ οἶμαι πρὸς αὐτὸς εἴ τι διαπεφώνηται, τοῦθ' ὅλως οὐκ εἶναι φατέ, καὶ μὲν οὐκέτ' αὖ ὁμολογήσετε. τὸ μὲν γὰρ ὧν μελετῶντας πείρας, διὰ τετάσεώς τε καὶ κρίσεως δεῖσθαι τὰ τοιαῦτα, πρὸς ἅπαντων ὁμολόγηται. τὸ δ' ὅλως ἀληθεύειν μηδένα τῶν διαφερομένων, οὐχ ὅπως ὑμεῖς οἱ δεινοὶ τῶν κειμένων κατήγοροι, ἀλλ' οὐδ' οἱ τὴν περιώνυμον ἀποδεδόντες, ἀποδέξονται. τὴν γὰρ ἀνεπίκριτον οὕτοι διαφωνίαν, οὐχ ἁπλῶς ἅπασαν ὑπονοῶ ἀγνοίας τ' πράγματος εἶναι φασὶ σημεῖον. ἆρ' οὖν ἀδυνάτως ἐπικρίναι, τὶς ἀληθεύοι περὶ τῶν κειμένων ἡμερῶν, καὶ τὶς ψεύδεται; δυνατὸν μὲν, ἀλλ' οὐ ῥᾴδιον. εἰ γε καὶ χρόνου δεῖται πολλοῦ, ἢ ἀκριβείας ἱκανῆς, αὖτε γὰρ ἀρχαὶ τῶν νοσημάτων ἀσαφεῖς γίνοιτ', καὶ πότερον γ' ἢ τὶς ἡμέρα περὶ κρίσεως ὑπῆρξεν, ταύτην εἶναι τὴν κρισιμον ὑπολητέον, ἢ καθ' ἣν πρῶτον ἐλύθη τὸ νόσημα, δεῖται τινὸς ὠφελίμου σκέψεως. ὁ μὲν γὰρ τὶς οἶμαι θάτερον αὐτῶν, ὁ δὲ θάτερον ὑπολήψεται, καί τις ἴσως οὐδέτερον. ἀλλ' ἐς ἣν ὁ πολὺς τῶν χρόνος περὶ κρίσεως ἀφίκηται, ταύτην εἶναι φύσει τὴν κρίσιμον. ὅταν οὖν πρὸς ταῦτ' καὶ τὸ πολλάκις αὐτὰ θεάσασθαι χρήζωμεν, ὧν δὲ ταῦτ' ἐπί τινων ἡμερῶν ἀδιάπτωτον, ὅσαι ὑπαίσιοι κρίνουσιν, ἢ κατά τινα τύχην. οὐ γὰρ ἀδιάπτωτον ἡ ὑπόθεσις, εἰ γὰρ τύχοι τὶς τῶν ὑπαισίων ἡμέρας πρώτας, ἔπειτα περὶ ἀναμένειν τὴν μακρὰν κρίσιν, ἀποφαίνονται περὶ αὐτῶν ὡς κείσιμον ἐκ τῶν τοιούτων ἁπάντων, ἀναγκαῖον ὑπολαμβάνειν τὴν ἀληθῆ τῶν κείσιμον ἡμερῶν ἱστορίαν. εἰ μὲν γὰρ γ' ἡ τὶς ἐκρίθη, κρίσιμον εἶναι ταύτην ἐλέγομεν, ῥᾴστη τ' ἂν ἅπασι ἡ γνῶσις αὐτῶν ἐγίνετο, καὶ ᾠφελιμον ἁπάσας ὑπῆρχεν ἂν εἶναι κειμίους. ἐπεὶ δ' οὔ τι τὸ ὑπαίσιον ἱκανὸν, ἀλλὰ χρὴ πολλάκις ὦφθαι κρίνουσαν, ἔτι τε προσεῖναι τῇ κρίσει, τὰ μικρῷ πρόσθεν ῥηθέντα, τό, τε καλῶς, καὶ τὸ τελείως, καὶ τὸ ἀσφαλῶς, καὶ τὸ ἀσφαλῶς, καὶ προσέτι τὸ ἀκινδύνως. καὶ τὸ μετὰ τοῦ προδεδηλῶσθαι, δῆλον ὡς εἰς σωρειτικὴν ἀπορίαν ἐμπίπτει τὸ σύμπαν. εἰ γάρ τινα μὲν ὧν ἔπορ, πόσειν, τινὰ δ' ἀπεῖπ, καὶ ἴσασί γε τὰ πόντα τῆς μὲν παρούσης, ἢ βραχεῖα τις ἔτ' ἂν τῶν ἑτέρων ὑπόροχή, δῆλον ὡς γ' ἀμφιβολίᾳ κατασησόμεθα πόθεν ἡ τοιαύτης ἡμέρας, εἴτε χρὴ ταύτην κρίσιμον καλεῖν, εἴτε μή. τὸ μὲν γὰρ, ἤτοι πάντων ὑπαρχόντων ὧν ἔπορ, ἢ τῶν πλείστων τε καὶ μεγίστων, ἔτ' ἀμφιβαλλειν ὡς οὐκ οὔσης κειμίου, πάντελῶς ἠλίθιον, ὥσπερ γε ἢ εἰ μηδὲν αὐτῶν, ἢ πάντ' ἀπασιν ὀλίγα ἢ μικρὰν ἔχοντα δυνάμιν ὑπάρχειν. καὶ γὰρ καὶ ταύτην ἐκ τῶν οὐ κειμίων ἀριθμητέον. εἰ δ' εἴη τῶν ὑπαρχόντων αὐτῶν καὶ μὴ ὑπαρχόντων βραχεῖα τις ἡ διαφορὰ, πρόδηλον ὡς εἰς ἀπορίαν κατασησόμεθα, πότερον ἐκ τῶν κειμίων αὐτὴν ἀριθμητέον ὄσιν ἢ μή. ἐγω γ' οὖν αὐτὸς ἐκ μειρακίου μὲν ὑπερξάμην πάσαφυλάττειν τὰς κειμίους ἡμέρας, ἵνα τι κἀκ τ' ἐμαυτο πείρας ὧν κρίναιμι πρὸς τὴν διαφωνίας αὐτῶν, ὀμοῦ δ' ἤδη γε διώκαμαι περί τινων ἀκριβώσασθαι σαφῶς, ὅσον ὧν τῇ προγεγονυίᾳ μνήμῃ. δοκεῖ δέ μοι καὶ ὁ Ἱπποκράτης ὡς ἂν ἀληθὴς ἀνὴρ, ἄχρι πολλοῦ χρόνου καὶ αὐτὸς τοῦτον παθεῖν, εἴ τι χρὴ τεκμήρασθαι τῶν γ' ἐν τῷ πρώτῳ τ' ὧν δημίων, γ' ᾧ πάμπολλας ἤθροισεν ἡμέρας εἰς ταυτὸν, ἃς γ' ἐν τῷ προγνωστικῷ κἄν τῆς ἀφορισμοῖς πολυπόνως φαίνεται διελθεῖν δ' ἡμῖν ἤδη μὲν δὴ ἑτέρων. ἀλλὰ καὶ νῦν οὐδὲν ἧττον ἔσαι διῆλον ἐκ τῶν ἑφεξῆς ἐρησομένων, ὡς πρότερον αὐτῷ τὰ τῶν ὧν δημίων γεγράπται βιβλία, βασανίζοντι δ' ἔτι πείρας τὰ θεωρήματα, καὶ μὴ πολυμῶντι καθόλου τισὶν ἀφορισμοῖς ἐπ' αὐτῶν χρῆσθαι, διό μοι καὶ δοκοῦσιν οἱ τὰς κειμίους ἡμέρας ἀναιροῦντες, ὡς οὐκ οὔσας, ὅτι διαπεφώνηται περὶ αὐτῶν τοῖς ἰατροῖς, οὐ πάνυ τι τοῖς ἔργοις τ' τέχνης προσεσχηκέναι τὸν νοῦν, ὡς εἴ γε προσεσχήκεσαν, οὐ μόνον ὅτι διαφέρονται περί τινων ἡμερῶν οἱ γράψαντες περὶ αὐτῶν, ἀλλ' ὅτι καὶ συμφωνοῦσιν γ' ταῖς πλείσταις γνόντες, ἔπειτα δ' ἑαυτῶν πείρας ἀναμενθήσεσθε, δεδόξασμαι αὖ οἶμαι ῥᾳδίως ἑτέρας μὲν εἶναι φύσεως τὰς ὁμολογουμένας, ἑτέρας δ' ἂν ὧν διαφέρονται. τὶς γὰρ ἢ τὴν ἑβδόμην, ἢ τὴν ἐνδεκάτην, ἢ τὴν τεσσαρεσκαιδεκάτην, ἢ τὰς ἄλλας τὰς ὁμοίας οὐκ εἶπε κειμίους; οὐδεὶς ὅσπισοῦν. φαίνονται γοῦν ἅπαντες ὥσπερ δεῖ γνώμ τῷ ἀρχαίνομένοι περὶ αὐτῶν. ἢ μὴν εἴπερ ἂν ἅπασιν ὁμολόγουν ἀλλήλοις, ἴσως αὖ τῷ πρώτῳ ὑπολαμβάνειν χωρὶς τοῦ κρίνειν καὶ βασανίσαι τἄλλας, ἅπαντας αὐτοὺς ἑξῆς ἀκολουθῆσαι, τῷ πρώτως περὶ κειμίων ἡμερῶν ἀποφαινομένῳ. διαφερομένων δ' ἐν ταῖς πλείσταις, οὐκέτ' ἐνδέχεται τοῦτον ὑπονοεῖν. ἀλλ' ἐμοὶ μὲν ἢ

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 432 sur 494

θαυμάζειν ἐπέρχεται οὐδ' ἂν ὁρᾶς ὧδέ πῃ περὶ τὴν ἀλήθειαν σπουδῆς. τὸ γὰρ μήτε τὰς αὐτὰς ἅπαντας εἰπεῖν, ἀλλ' ἔσιν ᾗ εἰς διενεχθῆναι, μήτε εἰκῇ ὅλως καὶ ἀλόγως πεσεῖν. ἀλλ' ὅσαι μὲν ἅπαντα διαφυλάττουσι τὰ τῶν κρίσεων γνωρίσματα, τὰ μικρῷ πρόσθεν ὑπ' ἐμοῦ λελεγμένα, ταύτας μὲν ὡσαύτως ἀναγράψαι σύμπαντας. ὅσαι δ' ἀμφιβολίαν ἔχουσι πινὰ καὶ ἀπορίαν, ἐκ τοῦ τινὰ μὲν ὑπάρχειν αὐταῖς γνωρίσματα, πινὰ δ' οὐχ ὑπάρχειν, σκέψασθαι ὡσαύτως ἅπαντας ἀναγράψαι, τεκμήριον δὲ μικρὸν ὄντων τῇ φύσει εἶναι πινὰ τῶν κρισίμων ἡμερῶν ἰδίαν ἀφαίρεσιν. ἂς γὰρ ἕκαστος ἡμῶν, ὥσπερ τῶν πίστεων πεῖραν ἀφικόμενος, ἀποφαίνεται ἂν εἶναι κρισίμους, ἐκ τοῦ διαφυλάττειν ἅπαντα τῶν κρίσεων τὰ γνωρίσματα, ταῦτα καὶ παρ' ἐκείνοις ὄντων εὑρεῖν ὁμολογουμένας. ὥσπερ οὖν καὶ ὅσας ἄπορον ἐκπείρας κρῖναι, καὶ ταύτας διαπεφωνημένας. οὐδὲν οὖν ἔγωγε τούτων μεῖζον ἔτοιμον ἡγοῦμαι τεκμήριον, ὑπὲρ τῶν κρισίμων ἡμερῶν ἡ φύσεως, ὡς τὸ περὶ μὲν τῶν ἁπάντων ἔχουσῶν τὰ κοινὰ γνωρίσματα, ταῦτα καὶ παρ' ἐκείνοις ὄντων εὑρεῖν συμφωνῆσαί τε πάντας. ὑπὲρ ὧν δέ τις καὶ αὖθις ἀπορήσῃ, ὑπὲρ τούτων διενεχθῆναι. ἡ γὰρ ἐν ταῖς διαφωνίαις, πίστιν βεβαίαν παρασκευάζει ταῖς ὁμολογουμέναις. ἄμεινον δ' οὖν ἄρα πρῶτα σοφίσασθαι, ἤδη ποτὲ μισήσαι τὰ σοφίσματα. περὶ μὲν δὴ τῶν πάντ' ἐχόντων τὰ γνωρίσματα, καὶ πρὸς ἅπαντων ὁμολογουμένων ἑτοίμως ἀποφαίνεσθαι. σκοπεῖσθαι δὲ ὑπὲρ τῶν λοιπῶν, ὡς τό γε δὴ τῶν ταύτας ἀποείαν ὀλιγίστας οὔσας, ἀναγκάζειν τὴν ἐν ταῖς πλείσαις διαφοράν, ἐμφανῆ γενέσθαι. φέρε οὖν ἡμεῖς εἴπωμεν δι' ἀπορίαν ἀληθείας, ὥστε χειρώσασθαι ἀδεκάστως αὐτῶν τὴν κρίσιν. καὶ πρώτας μὲν προσκοσμήσωμεν καθάπερ τινας κανόνας τὰς ἁπάντων ἐχούσας τὰ κοινὰ γνωρίσματα. δεύτερας δὲ τάξωμεν, τὰς τούτων πλησίον, εἶτα τινὰ καὶ τρίτον καὶ τέταρτον τοῖχον ἐφεξῆς ποιησώμεθα, καὶ διέξωμεν ἑκάστου τὴν ἀξίαν. ἡ γὰρ τοιαύτη γνῶσις, εἰς τὰς ἰάσεις τε καὶ λύσεις μεγα διαφέρει, μήτε σὺν ᾗ πισταῖς ἡμέραις κεκριμένας διὰ ὑποψίας ἡμῶν ἐξάντων αὖ, ἢ λεπτῶς διαπεπονημένων, μήτε σὺν ᾗ ταῖς ἀπίστοις ἀφυλάκτως. πρώτην τίθημι ἁπασῶν τῶν κρισίμων ἡμερῶν τὴν ἑβδόμην ἑπομένην, οὐκ ἀριθμῷ διαλαμβάνουσι καὶ τάξει πρώτην, ἀλλὰ δυνάμει τε καὶ ἀξιώματι. ταῦτα γὰρ ἔχει συλλαβοῦσα τὰ τῶν κρισίμων γνωρίσματα, καὶ γὰρ καὶ πλείστους κρίνει, καὶ τελείως, καὶ μετὰ σαφοῦς ἐκκρίσεως ἢ ἀποστάσεως, καὶ χωρὶς κινδύνου σφοδροῦ, καὶ ῥᾳδίαν αὐτὴν ἡ τεταρτη ποιοῦσιν. εἴ τι γὰρ τῶν οὔρων τὶς ἢ ἐκείνη ταύτης, ἢ τῶν πυσμάτων, ἢ τῶν διαχωρημάτων, ἢ ὀρέξεως, ἢ νοήσεως, ἢ αἰσθήσεως, ἢ τινος ἄλλου τοιούτου, σαφῆς ἐγγίνεται μεταβολὴ καὶ τῇδε τῇ μεταβολῇ, τὸ μὴ οὐχ ὁμοίαν ἁπάντησαι τὴν ἢ τῇ ἑβδόμῃ κρίσιν ἀμήχανον, ἀγαθὴν μὲν, εἰ ὧδε τὸ χρησὸν, πονηρὰν δὲ, εἰ ὧδε τὸ φαῦλον μεταβάλλοι. τὰ πολλὰ μὲν οὖν ἀγαθαὶ κρίσεις αἱ κατὰ τὴν ἑβδόμην ἡμέραν. καὶ γὰρ οὖν ἡ σῶν ὄντων ἀπόλλυται. τὴν δὲ ἕκτην ἡμέραν, ὅσον ἀπολείπεται ἡ ἑβδόμης ὄντι πλήθει. τῶν ἢ αὐτῇ κεκομμένων, πρῶτον πλεονεκτοῦσαν εὑρίσκω κακοήθειᾳ, καθάπερ ἐκ διαμέτρου τὴν φύσιν ἔχουσαν τῇ ζ. καὶ γὰρ ἡ τῶν ἢ τῇ τετάρτῃ μεταβαλλόντων ὧν τὸ χεῖρον, οἱ πλεῖσοι κατὰ τὴν ἕκτην ἀπόλλυνται. τοὐναντίον δὲ αὖ πάλιν εἰ χρὴ ἡγήσεται προπὴ, τὴν ἑβδόμην ἀναμένει. καὶ εἰ σπανίως δέ ποτε μεταβολὴν ἀγαθὴν ἢ τῇ τεταρτῃ γιγνομένην, ἡ ἕκτη παραλαβοῦσα κρίνειν ὧν χειρήσειεν, ἀμήχανον ὅσην ὧν φορὰν παρέχει ἡ κίνδυνον, καὶ φόβον οὐ μικρὸν, ὡς αὐτίκα μάλα τεθνηξομένῳ τὸν θεώμενον. καὶ γὰρ εἰ καταφρόνητον, κἄρα τι παραπλήσιον αὐτοῖς γίνεται, καὶ κἂν τοῖς τελείως ἀναίδησί τε καὶ ἄφωνοι. ἢ εἴ τις ἔκκρισις ἢ αὐτοῖς γίνοιτο, λειποψυχοῦσί τε καὶ ἀσφυκτοῦσι, ἢ ἀχροῦσι, καὶ τρέμουσι, καὶ καταπίπτουσι, τῆς ἑβδόμης ἡμέρας ἀεὶ πρὸς λόγον ἡ ἐκκρίσεως τὴν δυσφορίαν ἐπαυξούσης. ἀτὰρ οὖν ἐκ κακοήθη, καὶ δριμέα, καὶ δυσώδη τὰ πολλὰ διαχωροῦσί τε καὶ ἐμοῦσι κατὰ τὰς ἑκταίας ἐκκρίσεις. ἑλρῶτον δὲ παντὸς μὲν οἱ ὁμαλοὶ, ἐκ δὲ ὅλου τοῦ σώματος, καὶ θερμοί. καὶ εἰ γρύσιν δέ ποτε τοιοῦτοι, διανοοῦνται τὰ πολλὰ, ἢ φόβον ἐπέρτηται τοῖς ὁρῶσι, μὴ σῶσιν. ἔσι δ' ὅτε παρωτίδας οὐκ ὀνήθεις, ἢ καὶ ἑκτόρους ἐπλεύκηκεν, ἢ τινα ἄλλην ἀπόστασιν ἀγῶνος ἑτέρου δεομένην εἰς λύσιν. εἰ δὲ καὶ δι' οὔρων ποτὲ κρίνοιτο, οὐδὲ ταῦτα αὖ εὔροις χρηστὰ, καὶ γὰρ ὠμὰ, ἢ ἄχροα, καὶ λεπτὰ, ἢ μεμελημένα ἀγαθὴν ὑπόστασιν ἔχοντα, ἀλλ' ἐνίοτε μὲν οἷον ὀρακώδη, ἐνίοτε δὲ ψαμμώδη. πάντως δὲ ἀνώμαλόν τε καὶ ἄπεπτον, αὐτῷ ἡ πλήθει μόνον ὠφελοῦντα κατὰ τὴν ἕκτην ἡμέραν οἷς ὧδε φαίνεται. ταῦτα μὲν αὐτῆς τὰ μετριώτατα τῶν ἔργων εἴ τις μέλλει σωθήσεσθαι. σὺν πλείστους δὲ σὺν μὲν αὐτίκα σωζήσῃ, ἢ ἀπεπνιξεν αἱμορραγίαις λαύροις, ἢ κηρώσεσιν ἀμέτροις, καὶ ἢ καὶ κατοχαῖς πόνῳ, ἢ μανίαις. σὺν δ' εἰς προῦπτον ὄλεθρον ἐνέβαλεν, ἑκτόρους ἐπαγαγοῦσα, καὶ παρωτίδας οὐ χρηστὰς ἐγείρασα, καὶ μαρασμοῖς αὐάτοις ἐνίοτε καὶ πλειβάλουσα, καὶ τί γὰρ οὐ κακὸν ὧδε φέρει; καί μοι πολλάκις ἐπῆλθε τὴν μὲν ἡ ἑβδόμης ἡμέρας φύσιν εἰκάζειν βασιλεῖ, τὴν δὲ ἡ ἕκτης τυραννῷ. προνοεῖται γὰρ ἡ μὲν οἷον ἀγαθὸς τὶς ἄρχων τοῖς ὑπ' αὐτὴν κεινομένοις, ἢ ἡ κολάσεως ὑφεῖναι τὸ μεγέθους, ἢ τὴν νίκην ὧδε λαμπρῶσαι. τὴν δὲ ἡ ἕκτης ἡμέραν, ἐμπαλιν ἐκάσαις αὖ, ἢ ταῖς ὀλέθροις αὐτὴν ὧδε χαίρειν, ἢ ταῖς σωτηρίαις ἄχθεσθαι, καὶ ζητεῖν ὅποι πρὸ θυμοῦ ἐκπλήσει, καὶ κακῶς δρᾶσαι πρὸ εἰς αὐτὴν ἐμπεσόντα, καὶ μακρᾷ κολάσει πολυβάλλουσα, διαχρήσεται. φέρε οὖν γ' ἐταῦθα γὰρ ὁ λόγος ἤδη μοι σύτω, περὶ τῶν ἄλλων ἁπασῶν ἡμερῶν διέρχεσθαι τὴν φύσιν. εἴ τις ἑροιτό μοι πόσαι ἡ ἑβδόμης ἡμέραι ἐκ κρίσιμος ὑπάρχει, κἄπειθ' ἑρίμως ἀποκεινάμενός μου, πόσαι ἡ ἕκτης ἐπανορθώσῃ, τι αὖ ἀποκεινάμενον αὐτῷ; εἰ μὲν γὰρ τὴν αὐτὴν προσηγορίαν ὧδε φέροιμι καὶ τῇδε, τάχ' ἄν τις δόξειέ με καὶ τὴν φύσιν αὐτῆς ὁμοίαν ὑπολαμβάνειν. εἰ δ' ὅτι τὴν φύσιν γνάντια, δῆλος ἔσομαι ταύτην ἐκλεγόμενος τῶν κρισίμων. ἴσως οὖν τις ὑπονοήσειεν ἐκ ταυτοῦ χρόνου ὑπάρχειν αὐτὴν τῇ δωδεκάτῃ τε καὶ ἑκκαιδεκάτῃ, περὶ ὧν ἐμπροσθεν εἶπον, ὡς οὐκ εἶδον αὐτὰς κεινούσας οὐδέποτε. πρὸς μὲν δὴ τούτων ἑρίμως ἀποφανοῦμαι, καθάπερ εἶπον καὶ περὶ ἑβδόμης. τὰς μὲν γὰρ ὅτι μηδὲν ἔχουσι τῶν κεκριμένων γνωρισμάτων, οὐκ εἶναι κρισίμους ἐρῶ.

τὴν δ'

τὴν δ' ὅτι πάντα, διὰ τοῦτο κρίσιμον ὑπάρχειν. ἁπλῆν δ' οὕτως ὑπὲρ τῆς ἕκτης ἀπόφασιν οὐκ ἔχω ποιήσασθαι. κρίνει μὲν γὰρ πολλάκις, ἀλλ' ὑπὲρ βούλας τε καὶ πονηρῶς, ὥστ' εἴπερ ἀναγκάζει μέ τις ἀποκρίνασθαι περὶ αὐτῆς, οὐ λόγῳ μακρῷ χρησάμενος, ὥσπερ ὀλίγον ἔμπροσθεν ὅτε διήειν αὐτῆς ἅπασαν τὴν φύσιν, ἀλλ' ἐν κεφαλαίῳ περιλαβὼν, κακὴν ἂν εἴποιμι κρίσιμον εἶναι τὴν ἕκτην ἡμέραν, ὥσπερ τὴν ἑβδόμην ἀγαθήν. οὐ μὴν οὕτω γε προσήκει κατακλείειν ἑαυτὸν εἰς ἁπλῆν καὶ στενὴν ἀπόφασιν, ὑπὲρ πράγματος οὐχ ἁπλοῦ. τάτε γὰρ ἄλλα καὶ περὶ ὀνόματος ἁμιλλώμενοι λελήθασιν οἱ πολλοὶ τῶν ἰατρῶν. οἱ μὲν γὰρ τὴν ἀθρόαν ἐν νόσῳ μεταβολὴν ἡ γοῦνται κρίσιν, οἱ δ' εἰ μὴ προσείη τὸ ἐπ' ἀγαθῷ, κρίσιν οὔπω τὸν τοιοῦτον ὀνομάζουσιν, ἔνιοι δὲ τούτων μὲν ἑκάτερον ἀποτέλεσμα κρίσεως εἶναι φασίν. τὴν κρίσιν δὲ αὐτὴν, τὸν μεταβλητικὸν ὑπὲρ φανῶς ἐν ὀξεῖ καιρῷ σάλον ὑπάρχειν οἴονται, ἐξ αὐτῆς δηλονότι τοῦ νοσήματος τῆς φύσεως γινόμενον οὐκ ἔξωθεν, εἶτ' ἐρίζουσι περὶ τοῦ σημαινομένου μακρὰ, μηδ' αὐτὸν τοῦτο γινώσκοντες ὡς ἀποχωρήσαντες τῶν ἰατρικῶν πραγμάτων, ἢ διαλεκτικοῖς, ἢ γραμματικοῖς, ἢ ῥήτορσι πρέπουσαν ἐπαναιροῦνται σκέψιν. διαλεκτικοῦ μὲν γὰρ ὑπὲρ ὀνομάτων ὀρθότητος σκοπεῖσθαι, ῥητόρων δὲ καὶ γραμματικῶν, εἰ συνήθεις τοῖς ἕλλησι τοὔνομα. καὶ ταῦτα ποιοῦσιν ἔνιοι τῶν ἰατρῶν, εἰς τοσοῦτον ἢ διαλεκτικῆς, ἢ γραμματικῆς, ἢ ῥητορικῆς ἐπαΐοντες, εἰς ὅσον ὄνοι λύρας. οὗτοι μὲν οὖν καὶ τὰ τῶν ἰατρῶν ἀφέντες, καὶ τὰ τῶν ἄλλων κακῶς μεταχειρισάμενοι, καθ' ἑκάτερα πλημμελοῦσιν. ἡμεῖς δὲ ὅπως μὲν ἄν τις ἄριστα χρῷτο τοῖς ἰατρικοῖς ὀνόμασιν, ἑτέρωθι δεδηλώκαμεν. ἐν δὲ τῷ παρόντι λόγῳ τῶν ἡμερῶν τὴν φύσιν ἐξηγήσασθαι προὐθέμεθα, τοὺς σοφιστικοὺς λήρους ἑτέροις παρέντες, οἷς οὐ τῶν ἔργων τῆς τέχνης φροντὶς, ἀλλὰ τοῦ φλυαρεῖν, ὥσπερ ὑπὲρ μειρακίων διατριβαῖς. εἰρήσεται μὲν οὖν τι κἂν τοῖς ἐξῆς ὑπὲρ τῶν προειρημένων ὀνομάτων, ἵν' ἔχῃ τις αὐτῶν λύειν τὰ σοφίσματα, διαστελλόμενος τὰς ὁμωνυμίας. ἐν δέ γε τῷ νῦν λόγῳ τῷ ἐνεστῶτι, τὸ χρήσιμον αὐτὸν διέλθωμεν πρότερον, ὥσπερ ἐν ἁπάσαις ἐποιησάμεθα ταῖς πραγματείαις, ἵν' ἤδη τις ἔχων τοῦτο, καὶ καρπούμενος ἐκ περιουσίας, ἐλέγχειν μάθῃ τοὺς λήρους τῶν σοφιστῶν. τάτε γὰρ ἄλλα καὶ ὡς ἄνευ τῆς φλυαρίας αὐτῶν τῆς μακρᾶς ἐνέστιν ἐκμαθεῖν τοῖς εἰσαγομένοις εἰς τὴν τέχνην ἅπασαν ἀκριβῶς τῶν ἡμερῶν τὴν φύσιν ἐξ αὐτῆς τῆς διδασκαλίας ἔργῳ μαθεῖν ἔστι, καίτοι γε παντάπασιν ἀπέχεσθαι τῆς φλυαρίας αὐτῶν οὕτω δεδημοσιευμένης ἀδύνατον. ἀμέλει καὶ ἡμεῖς ἐν τοῖς ἔμπροσθεν λόγοις, καίπερ ἄκοντες, ὅμως αὐτῆς ἐφηψάμεθα. νόμιζε τοίνυν ἐκεῖνα μὲν οἷον προοίμιον τί μοι διὰ τὸ τῆς θεωρίας ἔνδοξον γεγονέναι. τὸ δὲ χρήσιμον αὐτὸ καὶ διαφέρον εἰς τὰ τῆς τέχνης ἔργα, νῦν λέγεσθαι πᾶν ἐφεξῆς. ὅτι μὲν χρήσιμον ὑπάρχει καὶ χωρὶς συνηγορίας ἐνδεικνύμενον. ὅτι δὲ καὶ ἀληθὲς, οὐκ εὐθὺς φαινόμενον, ἀλλὰ τὴν ἐξ αὐτῶν τῶν πραγμάτων κρίσιν ἀναμένον, ὥς τε καὶ τοὺς ἀναλεξομένους αὐτὸ παρακαλέσαι καιρός. ἐπειδὰν ὥσπερ ἡμεῖς ἐκρίναμεν ἅπαντα τὰ τῇδε γεγραμμένα παμπόλλῳ χρόνῳ καὶ αὐτοὶ βασανίσωσιν ἐπὶ τῶν ἀρρώστων αὐτὰ, τότ' ἀποφαίνεσθαι τολμᾶν ὑπὲρ τῆς ἐν τοῖς εἰρημένοις ἀληθείας, πρότερον δὲ μή. πάλιν οὖν αὖθις ἀρκτέον ἡμῖν ἐστιν ἀφ' ὧνπερ ἐξ ἀρχῆς τοῦ γράμματος ὑπηρξάμεθα, καὶ λετέον ὅσα μὲν εἴρηται, καὶ πρόσθεν διὰ κεφαλαίων ἀναλαμβάνουσιν ὡς ὑπομνῆσαι μόνον. ὅσα δ' οὔπω λέλεκται, κατὰ διέξοδον ἑρμηνεύουσιν. εἴρητο μὲν δὴ ταῦτα, τὰς λύσεις τῶν νοσημάτων ὅσαι ἀθρόαι γίνονται, δεῖσθαι τινὸς ἐκκρίσεως ἢ ἀποστάσεως ὑπὲρ φανοῦς. εἶναι δὲ τῶν ἡμερῶν ἐν αἷς γίνονται τὰς φύσεις διαφερούσας. τὴν μὲν γὰρ ἑβδόμην καὶ πολλάκις λύειν, καὶ τελέως, καὶ πιστῶς, καὶ ἀγαθῶς, καὶ ἀκινδύνως, καὶ σαφῶς, καὶ εὐσήμως. τὴν δ' ἕκτην, πολλάκις μὲν καὶ αὐτὴν, ἀλλ' οὐχ ὁμοίως τῇ ἑβδόμῃ. καὶ γὰρ καὶ ποσότητι τῶν λυομένων ἀπολείπεσθαι, καὶ τῷ τρόπῳ τῆς λύσεως παμπολυ διαφέρειν. οὔτε γὰρ ἀγαθὰς ὑπάρχειν αὐτὰς, ἀλλὰ τὰς πλείστους μοχθηρὰς, οὔτ' εἴπερ ἀγαθὰς πάντως καὶ τελείας. ἀλλ' οὐδ' εἰ τελείας, εὐθὺς καὶ πιστάς. ὑποτροπιάζει γὰρ ἐνίοτε τὸ νόσημα, καὶ ἀκριβῶς δόξῃ λελύσθαι. ἐν μὲν δὴ καὶ ὅτι τὸ μετὰ κινδύνων τε καὶ ἀσαφῶς ἰδιαίτατόν ἐστι τῆς ἕκτης ἡμέρας, καὶ τοῦτο εἴρηται. τὸ γεμὴν ἀσήμως, οὐ πάνυ τι τῆς ἕκτης ἴδιον, ἀλλ' ἔστιν αὐτῆς ὥσπερ καὶ τῆς ἑβδόμης ἐπίδηλος ἡ τετάρτη. ταῦτα μὲν οὖν εἴρητο, προσιθέσθω δὲ τὰ λείποντα. τῆς ἑβδόμης τὴν φύσιν, ἡ τεσσαρεσκαιδεκάτη μάλιστα μὲν μιμεῖται. πλησίον δ' αὐτῶν ἐστιν, ἐννάτη τε καὶ ἑνδεκάτη, καὶ εἰκοστή. καὶ ταύταις ἐγγὺς ιζ. καὶ ε. καὶ μετὰ ταύτας ἡ τετάρτη, καὶ μετὰ ταύτην, ἡ τρίτη τε καὶ ἡ ιη. τῆς δ' ἕκτης τὴν φύσιν, οὐδεμία μὲν ἀκριβῶς ἐμιμήσατο τῶν ἄλλων ἡμερῶν. εἴ ποτε δ' εἰς τὴν ὀγδόην ἡμέραν, ἢ τὴν δεκάτην, ἐμπέσῃ λύσις ἀθρόα νοσήματος, ὁμοιοῦται πως τῇ κατὰ τὴν ἕκτην, ἀλλὰ καὶ σπανίως ἐν ταύταις λύεται, καὶ οὔτε πιστῶς, οὔτε ἀγαθῶς, οὔτε τελείως. ἔτι τε πρὸς τούτοις, ἀσαφῶς τε ἅμα καὶ ἀσήμως ὥσθ' ἑτέρας εἶναι φύσεως αὐτὰς πρὸς τὰς ἔμπροσθεν εἰρημένας. ὥσπερ δ' ἐν ταύταις οὐ λύεται νόσημα ἀθρόως, οὕτως οὐδ' ἐν ταῖς ἐφεξῆς εἰρησομέναις δωδεκάτῃ, καὶ ἑκκαιδεκάτῃ καὶ ἐννεακαιδεκάτῃ. μεταξὺ δὲ πως τούτου τοῦ στοίχου τοῦ νῦν εἰρημένου παντὸς τῶν μὴ λυουσῶν ἀθρόως ἡμερῶν, τῆς ὀγδόης λέγω καὶ τῆς δεκάτης, καὶ τῆς δωδεκάτης, καὶ τῆς ἑξκαιδεκάτης, καὶ τῆς ἐννεακαιδεκάτης, καὶ τοῦ πρόσθεν εἰρημένου τῶν λυουσῶν, τῆς τε τρίτης καὶ τετάρτης καὶ πέμπτης, καὶ ἕκτης, καὶ ἑβδόμης, καὶ ἐννάτης, καὶ ἑνδεκάτης καὶ τεσσαρεσκαιδεκάτης, καὶ ἑπτακαιδεκάτης καὶ ὀκτωκαιδεκάτης καὶ εἰκοστῆς, ἡ τρισκαιδεκάτη μάλιστα μοι φαίνεται τετάχθαι, μήθ' ὁμοίως ἀπόβλητος οὖσα ταῖς ἐν τῷ δευτέρῳ στοίχῳ, μήθ' ὁμοίως ταῖς ἐν τῷ πρώτῳ λύειν πεφυκυῖα. τοιαύτη μέν τις ἡ τῶν εἰρημένων ἡμερῶν ἄχρι τῆς εἰκοστῆς διαφορά. τὰς δ' ἐφεξῆς ἁπάσας, ὕστερον ἐρῶ, πρότερόν γε τοῦτ' ἀναμνήσας ὅπερ ὑπεσχόμην ὀλίγον ἔμπροσθεν, ὡς ὅσον εἰς τὰ ἔργα τῆς τέχνης διαφέρει, μακροῦ μὲν εἰς εὕρεσιν δεῖται χρόνου. βραχυτάτου δ' εἰς διδασκαλίαν. τὸ δ' ἄλλο πᾶν ἤτοι λῆρος ἐστὶ σοφιστῶν, ἢ πρὸς τούτους ἀντιλογία, λῆρος μὲν οὖσα καὶ αὐτὴ, κάλλιον γὰρ ἦν αὐτῶν καταφρονεῖν. ἀλλὰ διὰ τοὺς νέους ἐνίοτε τοὺς ὑπὸ τῶν σοφισμάτων ἐξισταμένους τῶν κατὰ φύσιν λογισμῶν, χώραν ἀναγκαίαν λαμβάνουσα. τὸ οὖν προκείμενον ἤδη δέδεικτο σαφῶς, ὡς καὶ χωρὶς τῶν ὀνομάτων τοῦ τε

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 434 sur 494

κεῖνεσθαι καὶ κεκρίσθαι, καὶ κρίσεως, ἢ κρισίμου τῶν διηγήσειν ἐποιησάμην τῶν περὶ τὰς ἡμερῶν διαφορᾶς, οὐκ ἐκλόγου τινὸς ἢ δόγματος τῶν ἀποῤῥήτων εἰσηγησάμενος, ἀλλ' ἐκ μόνης τῆς πολυχρονίου πείρας ἀθροίσας τὴν θεωρίαν. ὅσ πις δὲ ταύτην καταλιπὼν, ἢ πῶς ὁρίζεσθαι χρὴ τὴν κρίσιν, ἢ τὰς λόγου δεῖν, οὐδ' ὅλως ἐχ ὁμοίως ἐν ἅπασαις ταῖς ἑρμηνείαις ἡμέραις αἱ κρίσεις γίνονται ζητεῖ, σοφίσαις ἀφορμὴν ἀπλογίας παρέξει, οἱ τοῖς τοιούτοις λόγοις ἀπλέγοντος, οἷονται τὸ πρᾶγμα διαβαλεῖν αὐτό. καθάπερ εἴ πις ταῖς ὀπτικαῖς αἰτίαις, ἃς οἱ φιλόσοφοι λέγουσιν, αὐτειπὼν, ἀνηρηκέναι νομίζει τὴν ὄψιν. ἢ εἴ πις ἀπορήσας τοῦ πόθεν τὴν κινήσεως λόγους, ἢ τοῦ περὶ τί που καὶ χρόνου, ἢ γνώσεως καὶ φθορᾶς, οἵοιτο σὺν τοῖς λόγοις ἀνηρηκέναι καὶ τὰ πράγματα. τοιαύτη γάρ ὅστι καὶ ἡ τῶν σοφισῶν κατά τε κρίσεως καὶ κρισίμων ἡμερῶν ῥητορεία. τὸ μὲν φαινόμενον αὐτὸ, μὴ δυναμένων ἀναλλάξαι, τὰ σημαινόμενα δὲ μεταπηγόντων, καὶ πῶς ὁρισμοὺς τινὰς αὐτηγεόντων, καὶ τὰ πρὸς τὴν φύσεως τῶν ἀριθμῶν λόγματα διασείοντων. ἀλλ' ἡ γ' ὑφ' ἡμῶν ἄρτι γεγραμμένη διδασκαλία, τούτων μὲν οὐδενὸς ἐφήψατο, καὶ δι' ὃν ἀποφαίνει τὸ τῶν σοφισῶν σόφισμα. τὸ χρήσιμον δ' αὐτὴ, διὰ ταχέων ἐκδιδάσκει. ὡσαύτως δ' αὖ καὶ διὰ ταχέων ἐμπείρους ὁρμώμενοι, καὶ μηδὲν τοῖς φαινομένοις, πρὸς δεξάζοντος, ἀκριβῶς ἴσασιν. τὸ μὲν οἵ γε πρῶτον ἀναλαμβάνοντος τὴν τέχνην, ἔστ δ' οὗτος τὶς, ὁ ζητῶν ἢ πις ποτὲ τ νοσημάτων ἡ ἀρχὴ, καὶ γὰρ ἀγρυπνοῦσι, καὶ ἀνορεκτοῦσι, καὶ κεφαλὰς βαρύνονται, καὶ νωθροὶ, καὶ δυσκίνητοι, καὶ ποπώδεις γίνονται, καὶ μυελία θριῶδ' ἕτερα πάσχουσιν οἱ πλεῖστοι τῶν μελλόντων νοσήσειν. καὶ ταῦτ' ἐσβάλλει μὴ αὐτοῖς τὴν πρώτην σμικρὰ, παραύξεται δ' ἀεὶ, καὶ μᾶλλον κατὰ βραχὺ προερχομένοις ἤδη καὶ τὰ σωφθῆ πράξουσιν. ἐπειδὰν δὲ πρῶτον νικηθῶσιν ὑπὸ τῆ δυσκρεσίαμ, τελειωθῆναι καταπλίνονται. τίνα δ' οὖν ἀρχὴν τοῦ νοσήματος θέσθαι πρέπει, χαλεπὸν εἶναι δοκεῖ. τὴν μὲν γὰρ ἀκριβῶς πρώτην, σχεδὸν ἀναίσθητον ὑπάρχειν. τὴν δ' ὅτε καταπλίθη, καταπλίσεως μὲν ἀρχὴν εἶναι, νόσου δ' οὐκ ἔτ'. καὶ γὰρ ἐν ἀρτηριακοὺς ὑπάρχειν καὶ ἀταλαιπώρους, καὶ τὸ κατέχεσθαι πρός τινα τῶν πολιτικῆς πράξεως, ἢ καὶ βαδίζειν ὁδὸν μακροτέραν, καὶ πόῤῥω φέρ τ οἶνον καταγωγῆς εἶναι, καὶ δι' ἄλλας τοιαύτας αἰτίας, δυνατόν πις οὕπω μὲν καταπεκλίσθαι. πεπαῶσθαι δὲ καὶ μὲν γε καὶ μαλακός πις τὴν γνώμην καὶ ταλαίπωρον, καὶ ἀεικὴς καὶ ὕποπτος, ὥστ μικρᾶς προφάσεσιν ὀλυδνὸς καταπλίνεται. τὴν τίνος οὖν κατάκλισιν ἀρχὴν τοῦ νοσήματος ὑπολητέον, οὐκ ἂν πις ἀζυρὸς ῥᾳδίως. καὶ μὲν εἰ μήτε τῆ πρώτην ἀκριβῶς ἀρχὴν οἷόν τε λαβεῖν ὅτι, μήτε τὴν κατάκλισιν ὀλόγου ὑποθέσθαι τοῦ νοσήματος ἀρχὴν ὑπάρχειν, ἥκιστ' ἂν ὡς οὐδ' ἄκρον τινὰ χρόνον, ἢ τὸν περὶ κατακλίσεως, ἢ τὸν μετ' αὐτήν. οἱ μὲν γὰρ ἐμπροσθεν ἅπαντος, ἀδίκως ληφθήσονται τῆ πρώτης ἀρχῆς παροφθείσης. οἱ δ' αὖ μετὰ τὴν κατάκλισιν ἔτ' ἀδικώτερον εἰ μηδ' ὁ ταύτης χρόνος ἀρχὴ τοῦ νοσήματος ὑπάρχει. τοιαῦται μὲν αἱ ἀπορίαι, λύσεις δ' αὐτῶν πολυειδεῖς. ἡ μὲν πρώτη καὶ μεγίστη, τὸ πολλὰς νόσους ἀδιαφυγὰς εἰσβαλεῖν, ἢ ἅμα ῥίγεσιν, ἢ σὺν ἀλγήμασιν ἰσχυροῖς, μηδενὸς ὅλως αἰσθητοῦ συμπτώματος αὐτῶν προηγουμένου. τὰς οὖν ἄλλας ἑάσας νόσους φανείς αἱ ἀρχαὶ, τὴν πεῖραν τῶν κεινουσῶν ἡμερῶν ὧδε τῶν ἀσφεστάτων ποιοῦμαι. καὶ γὰρ καὶ διεπνήσασιν δυσφορώτατα πολλοῖς καὶ γυμνασαμένοις καὶ λουσαμένοις, ἀδιάφορος εἰσέβαλε νόσημα, καθάπερ ὁ Ἱπποκράτης ὧδε πολλῶν ἀῤῥώστων ἔγραψεν. ὥσπερ οὖν πάλιν ὁ αὐτὸς Ἱπποκράτης, ἐφ' ἑτέρων ἀῤῥώστων εἴωθε γράφειν, ὅτι περὶ ἑπταήμερα νοσεῖν ὀρθοστάδιον ἠνωχλωῦτο. καί τοι καὶ αὐτὸ τοῦτο λέγοντος, τὸ περὶ ἄρξασθαι νοσεῖν, λελήθαμεν ἡμᾶς αὐτοὺς ἀδιομολογούμενοι τὰληθές. ἀρχὴν γὰρ τοῦ νοσεῖν, ἐκεῖνον εἶναι νομιστέον αὐτοῖς τὸν χρόνον, ἡνίκα σαφῶς ἀρξάμενοι πυρετεῖν κατεκλίθησαν. οὐ γὰρ δὴ ταυτόν γε δὴ κεφαλῆς ἄλγημα καὶ πυρετὸς, ὥσπερ οὐδ' ἀγρυπνία, καὶ ἀορεξία, καὶ βάρος ὅλου τοῦ σώματος, ἢ ποπώδης ἀίθυσις, ἀλλ' ἕκαστον τούτων ἑτόρόν τι τοῦ πυρετεῖν ὑπάρχον, ἀγγέλλει πυρετόν. σὺ μὴ οὖν, ὦ Θρασία, πρὸ νοῦ τούτοις πρόσεχε. πυρετὸς δ' εἰσβαλὼν καὶ μάλιστ' ὀξύς, ὃν ἡμᾶς λαθεῖν, ὅτ' ἰδιώτου σφόδρα ὀλίγα διώκοντος. δεῖς δ' εἰ βούλοιτ' λαθεῖν, ἀλλὰ θαυμάζοιμ' ἂν εἰ πλέον ὥρας λύσας πρὸ κάμνοντα καὶ ἀναισθητότατος ἦ. νομίζεδω πίνω εἰσβεβληκέναι δεκάτης ὥρας, ἔσω δ' ἡ ἡμέρα ἀληθείαν ἀρχὴ μὴ δεκάτης ἀλλὰ ἐνάτης ὥρας γεγενημένη. τί οὖν πῶς τὰς κρισίμους ἡμέρας; παύσω γοῦν ὡς ὁρᾶς πρὸ οὖν τὰ τ' ἰατρικῆς τέχνης ἔργα διαφθείρει, παρ' ὅσον τ νοσούντων γίνεσ ἐλαθεν ὥρα μία. ὁ γέ πι παντων ἰατρῶν ἀκριβέστατος, σύμπαντα τὰ τοιαῦτα πρόφυλαξας Ἱπποκράτης, ὥσπερ ὅτι πολλοὶ μὴ δυσφορίας ἤρξαντο πυρετεῖν, δηλονότι ἐμπροσθεν αὐτοῖς γνομένης συμπτώματος. γίνοι δ' ὀρθοστάδιον ἐνοχληθέντες ἐγγράψεν, ὅταν μὴ τὰς κρίσεις ἐτήρησε γινομένας, ἀφ' ἧς πρώτης ἡμέρας ἐπύρεξεν ὁ ἄνθρωπος, ἀπ' ἀφ' ἧς ἤλγησε κεφαλῆ, ἢ τι τοιοῦτον ἕτερον ἠνωχλήθη. ὧδε ταῖς τοιαύταις γὰρ ἀρχαῖς ἡ τ κεινουσῶν ἡμερῶν ἐμπειρία δεῖς ἰατροῖς. σὺ δ' εἰ τὰς λόγῳ θεωρητὰς ἀρχὰς ὠφελήσειν βάλοι, ταχὺ τ' τ ἀεπαθείας ἐφάψει δόγματος. ἀλλ' ἐχ ἥγε τ Ἀσκληπιάδου ἰατρικὴν τοιαύτην, λόγῳ γὰρ θεωρητὸς ἐκεῖνοι, πυρετὸς ὅτε δραπετεύσῃ, ὅτε βραπετεύσῃ ἠείσω. οἱ δ' αἰσθητοὶ, καὶ ἁφῆς ὅταν ὀξεῖς ὦσιν. ἐφ' ὧν δὴ μὴ μάλιστα τ κεισίμων ἡμερῶν θεωρίας χρήζομεν, ὅτ' ἰδιώτου ὀλίγα λαθεῖν, ὅτε ἰατροῦ διώκοντος. τί δὴ μὴ βάλῃ; πότερον ἐκ τ ἐξαίφνης καταπλιθέντων ποιήσασθαι τ τήρησιν, ἢ τ ὀρθοστάδιον ἐνοχληθέντων; Ἱπποκράτης μὴ γὰρ ἐπ' ἀμφοτέρων ποιησάμενος, τὰς αὐτὰς ἐπ' ἀμφοῖν ἀπεφαίνατο κεισίμους. οὐχ ὅτε πρῶτον ἤλγησε τῆ κεφαλῆ, ἀλλ' ὅτε πρῶτον ἐπύρεξε, τὴν ἀρχὴν τοῦ νοσήματος ὑπολαμβάνων. ὅτω δὲ μὴ τῶν ἄλλων ἕκαστος, οἷς ἡ τέχνης ἐμέλησεν, ὁ λόγῳ ψυδόμενος πιθανῶς συγκεκροτημένων. ἡ μὲν δὴ τῶν νοσημάτων ἀρχὴ, θαυτὸς μᾶλλον δύνωσος ἰατροῖς. εἰ δέ πις ἑαυτὸν ἐξαίρει τῆ πεσημυρίας τῆσδε μὴ μήτε πάθει, ἐγρεῖν ὁ μόνον ἡμᾶς, ἀλλὰ μὴ Ἱπποκράτη, καὶ Διοκλέα, καὶ οὓς ἄλλους ὧν ὀλίγου ἐμπεδῶν ἐμνημόνευσε νομίζει, νικάτω νίκην οὗτος καλλίστην. ἐμοὶ γὰρ ὁ Θρασίας ἐξελέγχειν πρόκειτ' νῦν, ὅτι μὴ πάρεργον, ἀλλὰ τοῖς ἀληθειαν σπουδάζουσιν, οἷς γινώσκω κοινωνῆσαι θεωρίας. ἕως δ' ἡ πις τοιοῦτος ἡμῖν ἀῤῥωστος ἐξ ὑποθέσεως ἐς σαφήνειαν τ

διδα-

διδασκαλίας προκείμενος, τῇ δεκάτῃ τῆς ἡμέρας ὥρᾳ πυρέττειν ὀξέως ἀρξάμενος, ἐφ' οὗ ζητεῖν ὑπὸ τρέψαντες τοῖς σοφισταῖς τὴν λόγῳ θεωρητὴν ἀρχὴν, αὐτοὶ τὴν δευτέραν ἡμέραν, ἢ εἴ τιν' ἀρχὴν ἑτέραν ἐν αὐτῇ ποιεῖται προξυσμὸς ἕτερος, αἰσθητὴν καὶ σαφῆ παραφυλάξομεν, εἶθ' οὕτω καὶ τῆς τρίτης. ἵν' εἴτε διὰ τρίτης, εἴτε καὶ καθ' ἑκάστην ἡμέραν οἱ προξυσμοὶ γίνοντο, γινώσκωμεν. ἔτι δὲ τούτου μᾶλλον, εἴτ' ἐν ταῖς ἀρτίαις, εἴτ' ἐν ταῖς περιττάις ἡμέραις παροξύνετο σφοδρότερον. ἔστω δὴ συνεχὴς μὲν ὁ πυρετὸς, διὰ τρίτης δ' οἱ παροξυσμοί. καὶ τῇ τρίτῃ μὴ τῶν ἡμερῶν ἐνδεκάτης ὥρας, τῇ πέμπτῃ δὲ νυκτὸς ὥρας πρώτης παροξυνέσθω, τῇ δὲ ἑβδόμῃ νυκτὸς ὥρας τρίτης. ἀεὶ γὰρ ὑποκείσθω δυοῖν ὥραιν ὑστερίζειν τὸν παροξυσμὸν, ὥστε καὶ τῆς ἐννάτης νυκτὸς ὥρᾳ πέμπτῃ παροξυνθήσεται, καὶ τῆς ἐνδεκάτης ἑβδόμῃ. ἔστω δὴ τούτῳ τὰ μὲν ἄλλα παραπλήσια δι' ὅλου τοῦ νοσήματος ἀπὸ τῆς ἀρχῆς ἕως τῆς ἐνδεκάτης νυκτός. κατὰ δὲ τὴν ἐνδεκάτην εὐχρούστερά τε ἅμα γινέσθω τὰ οὖρα, καί τινα καὶ λευκὴν νεφέλην ποιείσθω, πρότερον οὐ γεγενημένην. ἐνταῦθα πρῶτον μὲν ἐλπὶς οὐ σμικρὰ τοῖς γε ὄντως ἰατροῖς, ἐν τῇ ιδ. λυθήσεσθαι τὸ νόσημα. συμβαίνει μὴν πολλάκις ὑπερεκπίπτειν τὴν λύσιν εἴς τινα τῶν ἐφεξῆς ἡμερῶν. ἀλλὰ οὖν μὲν ὅπως γίνεται, τοῦ περὶ κρίσεων ἐστὶν ἴδιον λόγου, καὶ διὰ οὖν ἐν ἐκείνῳ ῥηθήσεται. τὸ δέ γε νῦν εἶναι, πρόκειται μὲν ὁ περὶ τῶν κρισίμων ἡμερῶν λόγος, οὗ δ' ἕνεκα τοῦ παραδείγματος ἐδεήθην, ἐγγὺς ἥκειν ἔοικεν. εἰσβαλλέτω γὰρ ὁ τῆς τρισκαιδεκάτης νυκτὸς παροξυσμὸς, οἱαδηποτοῦν ὥρᾳ μετὰ ῥίγους. ἐνδέχεται γὰρ αὐτὸν καὶ προλαβεῖν τὴν ὥραν τὴν συνήθη, καὶ μὴ προλαβεῖν, ἄμφω γὰρ γίνεται, καὶ πλέον γε θάτερον τὸ προλαβεῖν, ὅταν μέλλῃ γενήσεσθαι κρίσις. ἔστω δ' εἰ βούλει καὶ δύσφορος ἡ τρισκαιδεκάτη νὺξ ἅπαστα γεγενημένη πρὸς τὸ βεβαιότερον ἡμᾶς ἐλπίσαι τὴν κρίσιν. οὐ γὰρ ἐνδέχεται τὸν οὕτω νοσήσαντα μὴ κριθῆναι κατὰ τὸν ὑπὸ τῆς τρισκαιδεκάτης νυκτὸς ἀρξάμενον παροξυσμόν. ἵν' οὖν μηδὲν ἀδιόριστον εἴη, κείσθω μὲν ἡ νὺξ δύσφορος. εἰσβαλλέτω δὲ ὁ παροξυσμὸς, ὥρας ὀγδόης μετὰ ῥίγους σφοδροῦ, καὶ μηδὲν ἄλλο τῶν ταῖς κρίσεσι προσεδρευόντων παρέστω σύμπτωμα. γινέσθω δὲ καὶ ὁ σφυγμὸς, ἄτακτος μὲν καὶ ἀνώμαλος, ἀλλ' αἱ πλείους κινήσεις, ὑψηλαὶ καὶ μεγάλαι φαινέσθωσαν. ὁ τοιοῦτος ἄῤῥωστος, ἐπειδὰν ὁ μετὰ τοῦ ῥίγους γενόμενος προξυσμὸς ἀπολάβῃ τὴν οἰκείαν ἀκμὴν, ἱδροῦν εὐθὺς ἄρχεται κρισίμως ἐν τῇ ιδ. δηλονότι τῶν ἡμερῶν. οὕτως γὰρ συμβαίνει τῆς ιγ. νυκτὸς, ὀγδόης ὥρας εἰσβάλλοντος τοῦ παροξυσμοῦ. γινέσθω τοίνυν πρὸς λόγον ἀεὶ τῆς κενώσεως, εὐπνούστερός τε καὶ εὐκινητότερος, καὶ εὐσφυκτότερος, καὶ εὐφορώτερος. καὶ δι' ὅλης γε τῆς ἡμέρας ἱδρούτω πολλῷ καὶ θερμῷ, διὰ παντὸς τοῦ σώματος ὁμαλῶς, εἶτ' εἰς ἑσπέραν ἀκριβῶς ἀπύρετος γινέσθω. ὁ τοιοῦτος ἄῤῥωστος ἀσφαλῶς κέκριται. καὶ χρὴ λοιπὸν ἀνατρέφειν αὐτὸν κατὰ βραχὺ, μηδὲν δεδιότας. ἥτε γὰρ ἡμέρα πιστὴ καὶ πάντα τὰ κριτικὰ γνωρίσματα συνέδραμεν, ὅτι μὴ ὑπὸ τῆς ια. ἡμέρας τὸ κρίσιμον ἐν τοῖς οὔροις ἐφάνη, σημεῖον εὐσήμου τῆς κρίσεως εὐλόγως ῥηθείσης. ὅτι δ' ἥτε νὺξ δύσφορος ἡ πρὸ τοῦ παροξυσμοῦ, καὶ ἡ εἰσβολὴ μετὰ ῥίγους, καὶ ὁ τῶν σφυγμῶν σάλος ὁ κριτικὸς, καὶ οἱ ἱδρῶτες οἱ χρηστοὶ, διὰ οὖν σαφοῦς δικαίως ἂν ὀνομασθείσης. ὅτι δὲ ἄνευ συμπτωμάτων φοβερῶν, διὰ τοῦτ' ἀκινδύνου. καὶ μὴ δὴ καὶ τελείας μὲν ὅτι τὸν πυρετὸν ἀπήλλαξε τελείως, ἀγαθῆς δὲ διά τε ταυτὸ οὖν, καὶ ὅτι χωρὶς κινδύνου. τί δὴ οὖν ἔτι λείπει μαρτυρῆσαι τῇ κρίσει; τούτῳ μοι τὸν νοῦν ἤδη προσέχειν, ὅτι πιστὴ καὶ ἀσφαλὴς, καὶ φόβος οὐδεὶς ὑποτροπιάσαι τὸ νόσημα. πόθεν οὖν ἐλάβομεν οὖν; τῶν μὲν γὰρ ἄλλων ἕκαστον, ἐξ ἑνὸς τινὸς, ἢ καὶ δυοῖν, ἢ πλειόνων μὲν, ἀλλ' οὐκ ἐξ ἁπάντων γε τῶν γεγενημένων. τὸ δ' ὅτι πιστὴ, πάντων δεῖται συναριθμουμένων, ἐν οἷς ἐστι καὶ ἡ τῆς ἡμέρας φύσις. εἰ γὰρ καὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων, ὧν εἴρηκα γεγενημένων εἰς τὴν πεντεκαιδεκάτην, ἐξέπεσεν ἡ κρίσις, οὐκ ἂν ὁμοίως ἦν ἀσφαλής. τὸ τοίνυν ἀκριβῶς πιστὸν ὑπὸ σφραγίζεται παρὰ τῆς ἡμέρας, καὶ αὕτη τῶν κρισίμων ἡμερῶν ἡ χρεία. εἰ δέ τις ἡγεῖται μόνας αὐτὰς δύνασθαι τὸ πᾶν, οὗτος οὐ μόνον ἀγνοεῖ πλέον ἢ οὗ γινώσκει, ἀλλὰ καὶ τοῖς σοφισταῖς ἀφορμὴν αὐτιλογίας παρέχει. ἐροῦσι γοῦν εὐθέως εἰ τὸ πιστὸν ἐν ταῖς τῶν νοσημάτων λύσεσιν, ἡ τῆς ιδ. ἡμέρας παρέχετο φύσις. ἐχρῆν εἴ γε καὶ χωρὶς ἱδρώτων πολλῶν καὶ χρηστῶν ἀπήντησε, πιστὴν ὑπάρχειν αὐτήν. ὅπως δ' ἐστὶ ληρώδης ὁ λόγος, ἐγὼ μὲν οὐδ' ὑπὸ δεικνύναι τὴν ἀρχὴν ἠβουλήθην, ἀλλ' ἕκαστον τῶν εἰς ἰατροὺς φοιτώντων εἰς τοσοῦτον προπεπαιδεῦσθαι πρὶν φοιτᾶν, ὡς τὰ γοῦν οὕτω πρόδηλα σοφίσματα διαγινώσκειν δύνασθαι. ταχὺ γὰρ ὁ τοιοῦτος λῆρος ἀνατρέπει πᾶν βοήθημα, μήτε φλεβοτομίαν ποτὲ βοηθεῖν ἀποφαίνων. εἴπερ γὰρ ἐβοήθει, τί δή ποτ' οὖν οὐκ εὐθέως εἰς βαλανεῖον ἀπελύομεν οὐδὲ φλεβοτομηθέντας, ἀδεῶς τε διαιτᾶσθαι κελεύομεν, ἀλλ' ὑπὸ τῆς κλίνης συνέχομεν, καὶ λεπτῶς διαιτῶμεν, ἀλλὰ μηδὲ κατάπλασμα. καὶ γὰρ ἂν καὶ οὖν καὶ οὐδὲ ἐμπιπλαμένους τε καὶ λουομένους καὶ μεθυσκομένους ὠφελεῖ. ἀλλὰ μηδὲ κλυστῆρα, μηδ' ἄλλο τῶν πάντων οὐδέν. ὅμοιος γὰρ ὁ λῆρος. ἀλλ' ἐπειδὴ τέχνην οὕτω θαυμαστὴν καὶ μεγάλην, αὐτὶ τῶν Ασκληπιαδῶν τῶν πάλαι, νῦν ἐριουργοί τε καὶ τελῶναι μετέρχονται, χρὴ δήπου καὶ ἡμᾶς ἐπαμύνειν αὐτῇ προπηλακιζομένῃ, καὶ λέγειν ὡς εἴτε αἴτιον, εἴτε σημεῖον ὁτιοῦν. εἰ μὲν ἐν ἑνὸς, ἢ ποιητικὸν ἢ δηλωτικὸν εἶναι λέγοιτο, δείξαι τὶς ἀσθενοῦν αὐτὸ περὶ τὴν ἐπαγγελίαν, καὶ δεόμενον ἀεὶ παρουσίας ἑτέρου, καλῶς ἐξελέγχει τὴν δόξαν. εἰ δ' ἤτοι ποιεῖν, ἢ δηλοῦν ἅμα πλείω συνιόντα τὸ δέ τι λέγοιτο, ληρώδης ὁ καταμόνας ἕκαστον αὐτῶν προχειριζόμενος. οὐ γὰρ ἐν ἕκαστον αὐτῶν ἰδίᾳ προσήκει διαβάλλειν ὡς οὐχ ἱκανὸν, ἀλλ' ἅμα σύμπαντα. φαίης γὰρ ἂν οὕτως, οἶμαι, κἂν εἰ δέκα μὲν τινὸς οἷόν τ' εἶεν ἐπαίρειν βάρος ὁτιοῦν. ἕκαστος δὲ ἰδίᾳ μὴ δύναιτο, μηδὲν εἰς τὴν τῶν παντὸς ἔργου συντέλειαν εἰσφέρεσθαι τὸν ἕνα. τί δὴ βούλει; πότερον αἰτίας εἶναι τὰς κρισίμους ἡμέρας τῆς πιστῆς λύσεως τῶν νοσημάτων, ἢ σημεῖα; κατ' ἄμφω γὰρ ἑτοίμως ἐξελέγχεται τὸ σόφισμα. βούλει πρότερον αἰτίας ὑποθώμεθα, καθάπερ καὶ τὴν φλεβοτομίαν, καὶ τὸν κλυστῆρα, καὶ τὸ κατάπλασμα, καὶ τῶν ἄλλων ἕκαστον βοηθημάτων αἴτιον ὑγείας εἶναι φαμέν. ἀλλ' ὥσπερ ἐκείνων οὐδὲν οὕτως ἦν ἰσχυρὸν, ὡς ἄνευ τῶν ἄλλων ὑγιάζειν, οὕτως οὐδ' ἡ κρίσιμος ἡμέρα. πάλιν οὖν εἰ βούλει, μηκέτ' αἰτίας αὐτὰς, ἀλλὰ σημεῖα λέγωμεν, οἷα κἂν τοῖς οὔροις, καὶ διαχωρήμασι, καὶ πτύσμασι, καὶ τοῖς ἄλλοις ἅπασι τοῖς τοιούτοις ἐστίν. ἀλλ' οὐδ' ἐκείνων οὐδὲν ἱκανὸν ἦν μόνον

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 436 sur 494

σωτηρίαν, ἢ θανάτου γίνεσθαι. καὶ μὴν εἰ μήθ' ὡς αἴτια, μήθ' ὡς σημεῖα τὰς κρισίμους ἡμέρας ἀξιώσαιμι τις ἂν μόνας, ἢ πρώτας, ἢ δηλονότι ταύτην, ἀλλὰ μετὰ σωφρόνων πλειόνων, ὀκτὼ ἐπτά λέγω) ἕξει τὸ σόφισμα αὐτῶν. ὁ γὰρ αὐτὸς βάσανος ὀρθὴ τῶν κρινουσῶν ἡμερῶν, τὸ καὶ χωρὶς τῶν ἄλλων σημείων τῶν κριτικῶν εἶναι τοιάσας, ἀλλ' ἄλλης τινὸς ἢ πρὸ δηλονότι καὶ ὄντως ὀξύ. εἰ γὰρ δὴ τῶν ἄλλων ἁπάντων ὡσαύτως ἐχόντων ἐναλλαχθεὶς μόνον ἡ κρίσιμος ἡμέρα, πολὺ τὸ τοιοῦτον τῆς κρίσεως ἀφαιρεῖται. καὶ εἰ τῶν ἄλλων δὲ κριτικῶν σημείων μὴ πάνυ συμπεπληρωμένων προδήλως αὐτὴν ἡμέραν κρίσιμον, ἕξεις τινὰ ἐλπίδα λύσεως ἀσφαλοῦς. καί τοι καὶ εἰ τὸ ὑπῆρχε μόνον τοῖς κρισίμοις ἡμέραις τὸ σωτρέχειν αὐταῖς πολλάκις, ἢ τοι τὰ πλεῖστα καὶ μέγιστα τῶν κρισίμων σημείων, ἢ καὶ σύμπαντα. δίκαιον δήπου ἦν, διά γε τοῦτο μόνον ἰδίαν τινὰ φύσιν ὑπολαβεῖν εἶναι ἡμερῶν κρισίμων. ὁπότ' οὖν πρὸς τοῦτο καὶ παρ' ἑαυτῶν τι συνεισφέρουσιν, πολὺ δήπου μᾶλλον αὐτὰς τῶν μήτε συνεισφερουσῶν τι, μήτε τοῖς πολλοῖς τῶν κριτικῶν σημείων συντρέχουσῶν, ἀποκινδυνῶ ὡς ἰδίαν μὲν ἐκείνων τὴν φύσιν. ἰδίαν δὲ τούτων ἐχούσῶν, ἐμοὶ μὲν καὶ πάνυ δοκεῖ. πάλιν οὖν ἀποχωρήσαντος τοῦ λυμαινομένου τοῖς καλλίστοις τῶν τέχνης σοφισμοῖς, ἀναμνησθῶμέν τε τῆς προγεγραμμένης ὑποθέσεως, ὀλίγον ἔμπροσθεν ἡμῖν ἐκτεθείσης διδασκαλίας, τὸν ἀῤῥωστον ἐκεῖνον ὃν συνεχῶς μὲν πυρέσσοντα, δὶς δὲ τρίτης δὲ παροξυνόμενον, εἰς τὴν ια'. ἡμέραν ἀγαγόντες τῷ λόγῳ, κριτικὴν μὲν τοῖς οὖροις ὑποθέμεθα σημεῖον ἐγκεῖσθαι, κἄπειτα δὶς τῆς ιδ'. κεκρίσθαι, νυὶ μὴ κέδ' ὅτως, ἀλλ' ἔτ' ἂν ἄκριτον εἰς τὴν πεντεκαιδεκάτην ἀγαγόντες νύκτα, τὸν μὲν ταύτην παροξυσμόν. ὁμοίως μὲν εἰσβαλόντα μετὰ ῥίγους, ὡσαύτως δὲ ἱδρῶτι κενούμενον, ὑποθώμεθα κατὰ τὴν ἑκκαιδεκάτην ἡμέραν, ἵν' ἐναργῶς μάθωμεν ὅσῃ τινὰ δύναμιν ἡμέρα κρίσιμος ἔχει. πρῶτον μὲν γὰρ δὴ καὶ οὐ καλῶς ὁ τοιοῦτος ἱδρώσειεν, δὴ καὶ τελέως ἀπύρετος γένοιτο κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν. εἰ δὴ ἄρα τι καὶ παράδοξον ἀπαντήσειεν, ἀλλ' ἄπιστός γε πάντως ἡ κρίσις, καί τι μικρὸν ἁμαρτόντος τοῦ κάμνοντος, ὑποστρέψει πάλιν τὸ νόσημα. πάλιν οὖν προχειρισάμενοι τὸν αὐτὸν ἀῤῥωστον, ἐν τῇ τετάρτῃ τῶν ἡμερῶν ὑποθώμεθα τὸ κριτικὸν ἐγκεῖσθαι σημεῖον, ὡς ὀλίγον ἔμπροσθεν ὑπῆρξεν ἐνδεκάτης ὑποτεθέμεθα τότε τὴν κρίσιν ἑβδομαίῳ προσδέχεσθαι. θεωρητὴν γὰρ ἐν μὲν τῇ δευτέρᾳ τῶν ἑβδομάδων ἐνδεκάτην τῇ δὲ τὴν πρώτην ἡ τετάρτη, καὶ δηλονότι τὴν ἐνδεκάτην τῇ τεσσαρεσκαιδεκάτην, ὅτως ἡ δι' τὴν ζ'. ὁποῖα πίπτειν γίνεσθαι δὲ ἤδη τῇ ἑβδόμην νύκτα πρὸ τῆς τρίτης ὥρας ὁ παροξυσμὸς ὡς ἔμπροσθεν ὑπέκειτο, ἢ τὰ τ' ῥίγη ἢ τὰ τῶν σφυγμῶν ὡσαύτως ἅπαντα τὸ, ἢ νυκτὸς ἤδη πανομένης, ἱδρῶσιν ἀρχέσθω, κἄπειτα διόλης τῆς ἑξῆς ἡμέρας τὸ ὀγδόης ἱδρῶτα καλῶς, ἕως ἀπύρετος εἰς τὴν ἑωθινὴν γίνεσθω. πρόσεχε δή μοι πάλιν ἐνταῦθα τὸν νοῦν, οὗ γὰρ ἕνεκα προδιεσάμην τὸν ἀῤῥωστον, ὀμικρόν ὅτι καὶ τὰ μὲν γὰρ τῆς πρώτης ὑποθέσεως κρίσιμος, ἕως ἐν τῇ ιδ'. γιγνόμενος ἀπύρετος, ὀρθῶς καὶ δεκαταῖος, ἀλλὰ τεσσαρεσκαιδεκαταῖος ἐλέγετο κεκρίσθαι. νυνὶ δὲ καί τι τῶν ἱδρώτων, ἢ τὸ λύσεως τοῦ νοσήματος εἰς τὴν ὀγδόην ἡμέραν ὅλην ἐκπεσόντων, ὅμως ἑβδομαῖος αὖ ὁ πρῶτος κεκρίσθαι λέγοιθ'. προσέχειν γὰρ χρὴ τὸν νοῦν ἀεὶ ἁπλῶς τοῖς προξυσμοῖς ταῖς ἀρχαῖς, εἰ καὶ μετὰ κενεῶν εἰσβάλλοιεν σημείων, ἀεὶ ὅταν πρώτην ἱδρῶσιν ἢ ἄλλως πῶς ὑπάρξωσιν κρίνεσθαι. καὶ γὰρ ἡ δεῖ πρὸ μόνου ὁ πρῶτος, ἀλλ' ὅτι πρῶτον ἀπύρετοι γίνονται. οὐ μὴν ὁ δὲ τὰ δύο σωιόντα τελέως τὸ λοιποῦ τὴν δύναμιν ἐξ ἀνάγκης ἔχει. τὰ μὲν γὰρ τρία σωβρόμενα, δῆλον ὡς ἐξαιρεῖ πᾶν ζήτημα. λέγω δ' εἰ κατά τινα μίαν ἡμέραν ὅτε προξυσμὸς εἰσβάλλοι μετὰ τὸ κενοῦντος σημείων, ἥτε κρίσις ὑπάρξαιτο, ἡ ἡ τελέα λύσις ἀκολουθήσειεν. εἰ μήτοι μειοδέη, διορίζεσθω πρῶτον μὲν μάλιστα ταῖς ὧν δήλοις τε θεωρουμέναις ἡμέραις ὀνομαζομέναις. αὖ γὰρ ἤτοι τὸ τετάρτης, ἢ τὸ ἑνδεκάτης ὧν δήλου γιγνομένης, ἡ κρίσις ἐφάψηται καθ' ὁντινοῦν τρόπον, ἤτοι τὸ ἑβδόμης, ἢ δι' ιδ'. ἐκείνων εἶναι χρὴ νομίζειν αὐτήν. εἰ δ' ἐκπέσοι τελέως αὐτῶν, ὡς μήτ' ἀρξαιτ' κατ' αὐτὰς, μήτε συμπληρωθεῖσα, δῆλον ὡς ὀκτὼ μὲν ἐγχωρεῖ λέγειν ἑβδομαῖον, ἢ τεσσαρεσκαιδεκαταῖον κεκρίσθαι νόσημα. κατ' ἄλλην δέ τινα τῶν ἡμερῶν ἢ τῆς αὖ ὅλου τῆς κρίσεως ἐν αὐτῇ ποδηλάβοι. εἰ μὲν τι μυδεμιᾶς ὧν δήλης προγεγυμνένης ἐξαίφνης γένοιτο κρίσις ἐφαπτομένη δυοῖν ἡμερῶν, εἰς ταῦτα ἀποβλέπων τὰ γνωρίσματα, διορίζεσθαι ποτέρας αὐτῶν ἐς εἰς τὴν τῶν προξυσμῶν ἀναλογίαν, εἰς τὴν τῶν ἡμερῶν φύσιν, εἰς τὸν ἀριθμὸν τῶν κριτικῶν καιρῶν, εἰς αὐτὸν τὸν χρόνον τῆς κρίσεως, εἰς μὲν τὴν τῶν προξυσμῶν ἀναλογίαν ὧδε. ταῖς μὲν προηγησαῖς ἡμέραις μᾶλλον πονοῦντος τοῦ κάμνοντος, οἰκειοτέρα τῆς προηγησῆς ἡμέρας ἡ κρίσις, ὥσπερ εἰ καὶ ταῖς ἀρτίαις ἐκείνης ἴδιον. ἐν γὰρ τοῖς παροξυσμοῖς αἱ κρίσεις γίνονται τούτοις, εἰς δ' αὐτὴν τῶν ἡμερῶν τὴν φύσιν ὧδέ πως. ἐπὸν ἀμφισβητοῦντος τοῦ τόπου γίνασθαι ὀξὺν ἡμέρας, ἢ δεκάτης ἡ κρίσις. εἰ μὲν γὰρ ἀγαθὴ, καὶ τελέα, καὶ ἀκίνδυνος, γίνασθαι μᾶλλον ὀξύ. εἰ δ' ἀτελὴς, καὶ φαύλη, καὶ κινδυνώδης, δεκάτης. εἰς δὲ τὸν ἀριθμὸν τῶν κριτικῶν καιρῶν ἐπειδὴ τρεῖς ἦσαν οὗτοι, ἡ ἀρχὴ τοῦ κριτικοῦ παροξυσμοῦ, ἡ ἀρχὴ τοῦ κριτικοῦ κινήματος, τὸ τέλος αὐτὸ τῆς κρίσεως, ἡ δὲ δυοῖν δεξαμενὴν καιρὸς εἰς ἑαυτὴν ἡμέρα, σφετερίζεται μᾶλλον τὴν κρίσιν. ὅταν δὴ μὴ αὐτὸς ὁ χρόνος ὁ τῆς κρίσεως ὁποτέρας αὖ ἢ τῶν ἡμερῶν μακρότερος, ἐκείνῃ μᾶλλον προσνέμειν τὴν κρίσιν. εἰ μὴ δὴ τὰ τέτταρα ταῦτα γνωρίσματα μίαν ἡμέραν εἰσηγοῖτο, ταύτῃ καί σοι προσνέμειν τὴν κρίσιν. εἰ δ' ἐν δὲ αὐτῶν ἀπολείποιτο, προσνέμειν ἔτι μὴ ὅτως. ἀλλ' ἤδη καὶ τὴν ἑτέραν αὐτῆς μεμερίδθαι νομιστέον. εἰ δ' ἴσα τὰ γνωρίσματα εἴη, μὴ τὴν κρίσιν ὅταν κοινὴν ἀμφοτέρων εἶναι τῶν ἡμερῶν ὑποληπτέον. γίνοιτο δ' ὁ δυοῖν μόνον, ἀλλὰ καὶ τριῶν ἡμερῶν ἡ κρίσις ἐφάπτεται. πάλιν οὖν ἐνταῦθα τὴν μέσην μὲν ὅσον ὧν δὴ μηκέτι τοῦ χρόνου προκειτέον. οὐ μὴν αὐτῇ γε τὸ σύμπαν δοτέον, ἀλλὰ πρῶτον μὲν εἰ χωρεῖς ὧν δήλου τε καὶ θεωρητῆς ἡμέρας ἡ κρίσις ἐγγένετο σκεπτέον. ἔρκται γὰρ ὅτι μεγίστην δύναμιν ἔχει ὁδὸν. δεύτερον δὲ καὶ τοῖς ἄλλοις κανόσι προσχρηστέον, οἷς νυῦν ἤδη ἐπαναμαι λέγων, ἀναλογίαν προξυσμῶν, καὶ φύσιν ἡμερῶν, καὶ ἀριθμὸν κριτικῶν καιρῶν, καὶ αὐτὸν τὸν κρίσεως χρόνον). ἐπειδὴ δὲ τούτων αὐτάρκως διώρισαι, πάλιν ἐπανελθόντες ὥσπερ ἔμπροσθεν, ἄχρι τῆς κ'. ἡμέρας, ὅτως ἤδη τὰς μετ' ἐκείνην ἀριθμησόμεθα κρισίμους. ὅσοι δὲ) μόνον ἔτι τοῖς ἔμπροσθεν ἐρημίοις ἤδη προσθέντες, ὅσοι) εἰς τε τὰ νῦν εἰρημένα χρήσιμα ὑπάρχῃ καὶ μηδὲν ἐν τοῖς ἤδη λελεγμέ-

λελεγμένοις ἀπολέψει ζήτημα. τί δ' ὅτι ὧδε, περὶ δὲ πρώτης ἡμέρας ἐν τοῖς νοσήμασι ἔδειξε διὰ βραχέων, ὃ δὲν εἴπομεν ἐν τῷ προόδῳ λόγῳ, καί τοι τοῖς γε περὶ τὸν Διοκλέα, καὶ αὖτις κρίνειν ἔδοξαν. ὅπως οὖν χρὴ καὶ περὶ τῶνδε γινώσκειν, δυσείδεον. εἰ μὴ γὰρ ἡ προηγουμένη τῆς λύσεως τοῦ νοσήματος ὀξεῖα ταραχὴ κατὰ τὸ κάμνοντος σῶμα κρίσις ὀνομάζεται, μήτε τῇ πρώτῃ ἡμέρᾳ, μήτε τῇ δευτέρᾳ ἐπολυπλόον ἂν εἴη κεισίμης. ὁ γὰρ οἷον σάλος ὁ προηγούμενος ἐν λύσεως, οὐδ' ἁμῶς ὦν φανὴς ἐν ταύταις γίνεται. εἰ δὲ τὴν λύσιν ἁπλῶς ὀνομάσειεν ὅτι κρίσιν, ἔσται καὶ αὕτη κρίσιμοι. ταύτης γοῦν οἱ ἐφημέριοι προσαγορευόμενοι πυρετοὶ, τῇ λύσιν οἱ μὴ ἐν τῇ πρώτῃ τῶν ἡμερῶν εὐθὺς, οἱ δ' ἐν τῇ δευτέρᾳ ποιοῦντες. πόθεν σημαινομένου πρίνω ἡ ζήτησις κἀνταῦθα μᾶλλον, ἢ περὶ πράγματος. αὐτὸ γὰρ τὸ πρᾶγμα τὸ λύεσθαι πολλὰς τῶν πυρετῶν δυεῖν ἐν ταῖς πρώταις ἡμέραις, δῆλοις ἀγνοεῖ. ἐν δ' αὐτῆς ἔχειν ζητήσεως κἀκεῖνο, πότερον ἐπείσθαι εἰς λύσιν τοῦ νοσήματος ἡ ἐγνωμένη ταραχὴ τελευτήσει κατὰ τὴν κείδαι λεκτέον, ἢ καὶ ἀξιόλογός τις ἐγένετο μεταβολή. καὶ μὲν δὴ καὶ αὐτὸ τὸ λύσεως τὄνομα πότερον ἐπείσθαι εἰς ὑγείαν ὁ κάμνων μετασῇ μόνον ἐπανεκτέον ὄντι, ἢ καὶ πεισθὰν ἀκολουθήσῃ θανάτῳ, ἔτι λελύσθαι καὶ οὕτω λεκτέον τὸ νόσημα, πολλοῦ ἔχοντα ζητεῖσθαι. ὅτῳ δὲ μὴ τὰ τοιαῦτα σχολὴ ζητεῖν, αὖθις ἐρήσεται. νυνὶ δὲ ἐν τούτῳ τῷ πρώτῳ λόγῳ προκείσθαί μοι τὸ χρήσιμον αὐτὸ δίεξιν μόνον, ὃ καὶ χωρὶς ἀποδείξεως λογικῶν ἐξ ὑποθέσεως προφαίνεσθαι δύναται. τὸν ἀποκαθάρσεως γὰρ ἡμῖν ἡ μὴ τοῦ ἀκεισθῆς λύσεως ταραχὴ, κρίσιν ἁπλῶς ὀνομάζεσθαι. τῶν δ' ἄλλων οὐδεμία κρίσις ἁπλῶς, ἀλλ' ἡ μὲν εἰς ὄλεθρον τελευτῶσα, κακὴ κρίσις ὅλον ὧδε καλέσθω. ἡ δ' ἀξιόλογον μὲν τῇ ῥοπῇ ποιησαμένη, μὴ λύσασα δὲ τὸν νόσον τελέως, ἐλλιπὴς κρίσις ὀνομαζέσθω. ἡ λοιπὴ δ' ἡ ῥοπῇ ἀξιόλογον ὖσα τὸ χεῖρον, ἀτελής τε ἅμα καὶ κακὴ προσαγορευέσθω κρίσις. ὅτω μὲν ἐπείσθαι τελέως τε καὶ σαφῶς δηλῶσαι βουληθῶμεν ἕκαστον ἰδίᾳ τῶν πραγμάτων, φιότε δὲ ταῖς ὀνομαζομέναις ἑλκειπικαῖς ἑρμηνείαις χρώμενοι, κρίσεις ὀνομάζομεν ἁπάσας τὰς τοσαύτας διαφορὰς, παραλιπόντες προσθεῖναι τὸ κακὴ, ἢ ἀτελῆ. καὶ ὡς τὸ τὸ τοῦ ἐλλιπὲς ἑρμηνείας ἱκανῶς ὅτι συνήθες ἅπασιν ἀνθρώποις, εἴρηται μὲν ἐπὶ πλέον ἐν ἑτέροις. εἰρήσεται δὲ καὶ νῦν ὅσον ἐξαρκεῖ πρὸς τὰ παρόντα. χρείαν γοῦν, οὐ πάνυ, οὐ πόδια, καὶ τῶν ἄλλων τι μεῖζον τοῦ δέοντος, ὅτ' ἐπείσθαι ἢ τι μεῖζον τοῦ δέοντος, ὅτ' ἐπείσθαι ἔλαττον, οὕτως ὀνομάζειν προσῆκεν, ἐπειδὴ ποσὸν τινὸς ὡρισμένου τῶν ὀνομάτων τῶν τοιούτων ἕκαστον ὂν διηλωτικόν. ἀλλ' ὅμως καὶ τὴν ἐλάττονα καὶ τὴν μείζονα τοῦ δέοντος, ἔσιν ὅτε χοίνικα προσαγορεύομεν. ὥστε οὕτως δὲ οὐ τὸν πάνυ τε καὶ τὸν πόδια, καὶ τῶν ἄλλων ἕκαστον. ἀλλ' ὅταν ἀκριβῶς ἑρμηνεύωμεν, ὃ πάνυ ἁπλῶς, ἀλλὰ μέγαν πάνυ οὐ μικρὸν ὀνομάζομεν, ἁπλῶς δὲ τὸν δίκαιον μόνον. ἔσι δ' ὅτε οὐ κατ' ἰσχὺν ὑπεροχὴν φύσεως τὴν τοῦ γήρως ὅλου προσηγορίαν σφετερίζεται. ὥσπερ οὐ παρὰ τοῖς ποιηταῖς λέγεται φαμὲν τὸ δέπας, ὃ κ' ἂν ὁ δίκαιος ἄλλου παρὰ τὸν Ὁμηρον ἀνευρίσκῃ, καί τοι μυρίοι γ' εἰσὶν ἄλλοι ποιηταί. τοιοῦτον δ' ὅτι καὶ τὸ παρὰ τοῖς κωμικοῖς οὐ πανύριον ἐς ἄνθρωπον ὅτ' ἄνθρωπος. τὸν γὰρ ἄγριον, καὶ τὸν θηριώδη, καὶ τὸν αὐθέντην, οὐ τὸν σκαιὸν, οὐ κατὰ τὴν ἀνθρώπου φύσιν ὑπάρχειν νομίζοντες, ὧν οὐ καταρθοῦντας ἐν τῇ φύσει τοὔνομα φερόμεν. ἔστ' οὖν ὅτω καθ' ὑπεροχήν τινα τὸ δέ κείσεως ὄνομα λέγομεν, ἔστε κατὰ τὸν πρότερον λόγον, ἑτέρου διασείλασθαι καιρὸν. τὸ δ' εἰς τὰ ἔργα δὲ ἰατρικῆς διαφέρον, ἤδη προαίνεσθαι δύναται, κατὰ τὴν τῶν προγεγραμμένων ὀνομάτων ὑπόθεσιν. ἡ μὲν γὰρ πάντ' ἔχουσα τὰ τῆς κρίσεως γνωρίσματα, κρίσις ἁπλῶς, αἱ δ' ἄλλαι μετὰ προσθήκης ὀνομασθήσονται. καὶ μὲν δὴ καὶ εἰ μὴ τὴν δέ κρίσεως ἀθρόας μεταβολῆς ταραχὴν, ἀλλ' αὐτὴν μόνην μεταβολὴν ἀξιώσειέ τις ὀνομάζεσθαι κρίσιν, ἡ μὲν ἀγαθὴ ἅμα καὶ τελέα λύσις, ἁπλῶς ἂν ὀνομάζοιτο κρίσις, αἱ δ' ἄλλαι μετὰ προσθήκης ἅπασαι. τίνες μὲν οὖν αἱ μετὰ τὴν ἐνάτην ἡμέραν κρίσιμοι, ὧδε γὰρ ἐν τῷ ἑπτὰ περὶ κειμένου δηλῆσαι. τὴν μὲν ἐνάτην πρώτην, οἱ πόδες τὸν Ἀρχιγένη τε καὶ Διοκλέα πρώτην πασῶν μᾶλλον προσίγνεται. καὶ γὰρ ὁ Ἀρχιγένης, οὐ δέ ἑκάτης αὐτὴν προσκρίνει. ἐμοὶ δ' οὐχ οὕτως ἐφαίνη, καθάπερ οὐδ' Ἱπποκράτης. δεδιέξεται δὲ ὧδε δῆλα τῶν ἐφεξῆς, ὧν αὐτὸς δὲ καὶ πόδει δέ κ ζ. ἔχει. καὶ γὰρ ἐγὼ μὲν οὐ ταύτην προτάττω τῶν κρ. ἐκεῖνοι δ' ὑποτάττουσιν. ἔχει δὲ οὐ καλῶς δυνάμει ἀξιόλογον, καὶ ταύτης ἔτι μᾶλλον ἡ τεσσαρακοστή. πρώτων δ' ἦν ἥδιον κρίνουσιν ἤτε κ δέ, οὐ δὲ λα. καὶ πολὺ τούτων ἐν ἦν ἥδιον ἡ λζ. ὡς γὰρ μεθορίων τετάχθαι δοκεῖ τῶν κεινουσῶν ἡμερῶν τε, καὶ μὴ, οὐ μᾶλλον ἐκ τῶν μὴ κεινουσῶν εἶναι. τὸ δ' ἄλλο πᾶν πλῆθος τῶν ἡμερῶν, μεταξὺ δέ κ. καὶ δέ μ. ἄκεστον ἅπαν ὄντα. ἄνυσον δ' αὐτὰς ἤδη λεγομένας ἐφεξῆς κθ. καὶ κγ. καὶ κδ. καὶ λ. καὶ λβ. καὶ λγ. καὶ λε. οὐ λς. καὶ λη. οὐ λθ. αἱ σύμπασαι δώδεκα. φερόσι δὲ μεγάλους μὲν σάλους αἱ μὲν χρὶ τῆς ιδ. ἔγγιστα δὲ αὐτῶν εἰσιν αἱ μέχρι δέ κ. αἱ δ' ἀπὸ τῆς δὲ σύμπασαι, αἱ μέχρι δέ μ. ἐκλύσει κατὰ βραχὺ τὸ ἀγωνιστικόν. ὡς αἵ γε μετὰ τὴν μ. ἅπασαι τελέως εἰσὶν ἐκλυτοι, πείθεσι μᾶλλον καὶ ἀποστάσει τὰς λύσεις τῶν νοσημάτων ἢ ἐκκρίσεσι ποιούμεναι. γίνονται μὲν καὶ ταύτας φιότε δὲ ἐκκρίσεων αἱ κρίσεις, ἀλλὰ παύσιοι εἰσί, καὶ ὁ μέγας ἔχουσι τὸν ἀγῶνα. τὰ πολλὰ πλέουσιν ἡμέρας αἱ κρίσεις συμπληροῦνται, οὐ μᾶλλον ὅταν εἰς ἀπόσκημα τρέπωνται. τῶν μὲν οὖν ἄλλων τῶν μετὰ τὴν τεσσαρακοστὴν ἡμέραν, τελέως ἔοικεν ὁ Ἱπποκράτης ἀκαταφρονήτως ἐξηνοσιῶν δὲ οὐ ὀγδοηκοστὴν, καὶ ἑκατοστὴν ἐνάτην λόγῳ τίθεται. μετὰ δὲ ταύτας τὰς μὲν ἐν ἑπτὰ μυσί, τὰς δ' ἐν ἑπτὰ ἔτεσι κρίνεσθαι φυσί. τὰς δ' ὡς ἔοικεν, ἐν δυσὶν ἑπτάσιν ἐτῶν ἑβδομάσι οὐ τριπλάσις. εἰσὶ δ' αἱ οὐ μβ. καὶ τὰ με. οὐ προσέτι τὰ μκ. καί πνων ἑτέρων μνημονεύσομεν, ὧνπερ ὧν ἁπασῶν ὁ λόγος ἡμῖν ἐφεξῆς ἔσαι. τοῖς μὴ οὖν πολίσοις ἰατροῖς ἀδύνατον εἶναι δοκεῖ πάντα γνῶναι τὴν ἡμέραν ἐν ἣ κεισήσεται τὸ νόσημα. τὰς δ' ἀληθείας οὐκ ἀδύνατον ὄντα, εἴ τις ὧμελῶς ἀναλεξαίμενος τὴν Ἱπποκράτους θεωρίαν, ἐργάζεσθαι τὴν τέχνην συνδιασείσει. εἰ δ' ἤτοι περὶ ἐκμαθεῖν ταύτην ὧδε τῶν ἀρρώστων τρίβοιτο, πολὺ οὐδὲν ἐν τοῖς κατατρίβεσθαι μάτην, ἢ εἰ μάθοιεν αὐτὴν ὧμελῶς, ὀλιγωρίσειε δ' ἐργάζεσθαι. μακρῷ μὲν γὰρ ὄντα θατέρου τοῦ μηδὲν προμεμαθηκότος ἀμείνων, φιδεῖ δ' οὐκ ὀλίγον, ὃ δ' αὐτὸς πρὸς τὸ τέλειον. ὅστις οὖν βούλεται προγνωσικὸς εἶναι τῆς μελλούσης ἡμέρας κρίναι τὸ νόσημα, τούτῳ πρῶτα μὴ ἀπαύτων ἀκριβῶς ὅτι γνῶσέα τὰ δῆλα τοῦ προγνωσικοῦ γράμματος ὑφ' Ἱπποκράτους ἐρημένα. διδύτερα δὲ τὰ πρὸς τῶν καταστάσεων ἐν ἑτέροις βιβλίοις

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 438 sur 494

γεγραμμένα, κἄπειτα τὰ περὶ τῶν ἡλικιῶν τε καὶ φύσεων, καὶ ὡρῶν, καὶ χωρῶν, ὧν εἴρηται τινὰ καὶ κατ' αὐτὸ τὸ προγνωστικόν. ἐπειδὰν δὲ ταῦτ' ἐκμάθοι, τὴν κατὰ τοὺς σφυγμοὺς τέχνην ὡς μαθὼν, οὐκ ἂν χαλεπῶς προγινώσκοι τὴν ἡμέραν τῆς κρίσεως. αὐτίκα γέ τοι νοσήματος ὀξέος μηδὲν τῶν κινδυνωδῶν σημείων ἔχοντος, εἰ κατ' αὐτὴν τὴν τετάρτην ἡμέραν φανείη τι πέψεως ἀξιόλογον γνώρισμα, κατὰ τὴν ἑβδόμην ἡ κρίσις ἀπαντήσηται. καὶ τοῦτ' εἴρηται μὲν οὕτωσι διὰ ταχέων, ἀληθὲς ὑπάρχον ἐν τοῖς μάλιστα. τῷ δὲ ἀγνοοῦντι διαγινώσκειν ὀλέθρια σημεῖα καὶ κινδυνώδη καὶ σωτήρια, πλέον οὐδὲν ἐκ τοῦ λόγου. καί τοι καὶ εἰ ταῦτα πάντα διαγινώσκοι, τὰ δὲ τῆς πέψεως ἀγνοεῖ, καὶ τῷδε πλέον οὐδὲν ἐκ τοῦ λόγου. τούτου δὲ χάριν ἠξίωσα τὸ προγνωστικὸν Ἱπποκράτους ἀναλέξασθαι σύγγραμμα. κινδυνωδῶν μὲν γὰρ συμπτωμάτων πρόντων, ἅμα τοῦ τῆς πέψεως γνωρίσματι τῷ κατὰ τὴν τετάρτην ἡμέραν φανέντι τὴν κρίσιν. εἰ μὲν ἐν ἀρτίαις ὁ προξυσμὸς γένοιτο, κατὰ τὴν ἕκτην ἔσεσθαι προσδοκᾶν. εἰ δὲ ταύτην ὑπερβάλλοι, κατὰ τὴν ὀγδόην. εἰ δὲ ἐν περιττᾶις, κατὰ τὴν ἑβδόμην. ἀγαθῶν δὲ σημείων πρόντων, κατὰ τὴν ἑβδόμην ἡμέραν λυθήσηται τὸ νόσημα. τὰ μὲν γὰρ ὀλέθρια σημεῖα σὺν τοῖς τῆς πέψεως γνωρίσμασιν οὐδ' ἂν γένοιτο ποτε, χρὴ δ' οὐχ ἧττον καὶ ταῦτα σκοπεῖσθαι τῶν κινδυνωδῶν τε καὶ σωτηρίων. εἰ γὰρ ἐν τῇ τετάρτῃ πρῶτον φαίνοιτο, κατὰ τὴν ἑβδόμην ὁ θάνατος. εἴρηται δ' ὡς καὶ οὗτος κρίσις ὀνομάζεται κακή. προσέχειν δὲ χρὴ ἐνταῦθα τοῦ μεγέθει τε καὶ πλήθει τῶν ὀλεθρίων σημείων. εἰ μὲν γὰρ πολλὰ καὶ μεγάλα γίνοιτο κατὰ τὴν τετάρτην ἡμέραν, τοῖς προξυσμοῖς διορίζεσθαι περὶ τοῦ μέλλοντος θανάτου, καὶ γινώσκειν μὲν ἑκταῖον τεθνήξεσθαι τὸν ἄνθρωπον ἐν ἀρτίαις προξυνόμενον, ἑβδομαῖον δ' ἐν περιττᾶις. ἐνίοτε δὲ καί τοι τῶν περιττῶν παροξυνουσῶν, ἡ ἕκτη πρὸς πέκτεινε τὸν οὕτως ἔχοντα, διά τε τὴν ὀξύτητα τῆς νόσου, καὶ τὸ μέγεθος καὶ τὸ πλῆθος τῶν ἐν τῇ δ. γενομένων συμπτωμάτων, διόπερ ἀκριβῶς χρὴ διαγνωστικὸν εἶναι τοῦ κατὰ δύναμιν μεγέθους τῶν συμπτωμάτων. ἀλλ' ὅπως μὲν χρὴ οὗτος διορίζεσθαι τοῦ κατὰ φαντασίαν, ἐν τοῖς περὶ κρίσεων λέγεται. πάντα δὲ ἐν πᾶσιν, οὐ χρὴ συγχεῖν καὶ ταράσσειν, ἀλλ' ὅσον αὐτῶν ἐστιν ἴδιον μόνον τῶν κρινουσῶν ἡμερῶν, ἐνταυθοῖ διεξέρχεσθαι. πάνυ γὰρ ἀκριβῶς παραφυλάξαντες ὑπὸ τῶν ὀξέως νοσούντων, εὕρομεν ἐπίδηλον ἀεὶ τὴν τετάρτην τῆς ἑβδόμης, ὅσον ἐφ' ἑαυτῇ. τὸ δ' ὅσον ἐφ' ἑαυτῇ, τοιόνδ' ἐστὶ, μηδενὸς σπανίου καὶ μεγάλου πρεμπεσόντος, ἢ ἔξωθεν, ἢ δὲ αὐτῆς τοῦ νοσήματος τῆς φύσεως, ἡ καὶ τῆς τοῦ καμνοντος ἕξεως, ἡ τετάρτη πάντως προδηλοῖ τὴν ἑβδόμην. εἰ δέ τι τῶν ἔξωθεν ἀδόκητον προσγένοιτο, περὶ ὧν ἐφεξῆς ἐροῦμεν, ἢ καὶ τὸ νόσημα σφοδρῶς ὑπὸ τὴν κρίσιν, ἢ ἀμυδρῶς κινοῖτο, καὶ ἡ τοῦ κάμνοντος δύναμις ἰσχυρὰ ἢ ἄῤῥωστος ὑπάρχοι, προσέχειν ἐνταῦθα τὸν νοῦν, καὶ διορίζεσθαι, πότερον ἀπολέσθαι φθάσει πρὸ τῆς ζ. ἡμέρας, ἢ μετὰ ταύτην κριθήσεται. κακοῦ μὲν γάρ τινος ἔξωθεν ἀδοκήτου προσγενομένου, καὶ τοῦ νοσήματος οὐκ ὀξέος ἁπλῶς, ἀλλὰ κατοξέος ὑπάρχοντος, καὶ τοῦ τοῦ καμνοντος δυνάμεως ἀσθενοῦς οὔσης, οὐκ ἀναμένει τὴν ἑβδόμην ἡμέραν, τὸ κατὰ τὴν τετάρτην γινόμενον κακὸν σημεῖον. ἀλλ' ἑκταῖος ὁ τοιοῦτος ἄῤῥωστος τεθνήξεται, καὶ μάλιστα εἰ προξύνοιτο κατὰ τὰς ἀρτίους. εἰ δὲ μήτι ἔξωθεν ἁμαρτηθείη μηδὲν, ἥτε τοῦ νοσήματος κίνησις εἴη μὴ πάνυ τοι κάτοξυς, ὅ, τε κάμνων ἰσχυρὸς, εἰ μὴ σαφὲς ἐν τῇ τετάρτῃ τὸ κακὸν σημεῖον ἐγένετο, κατὰ τὴν ἑβδόμην ὁ θάνατος. εἰ δ' ἀμυδρὸν, ὑπερβάλλει καὶ κατὰ τήνδε. καὶ τῶν προξυσμῶν ἐν ἀρτίαις μὴ γινομένων, ὀγδοαῖος, ἐν περιττᾶις δὲ, ἐνναταῖος τεθνήξεται. τίνα δὲ σαφῆ, καὶ τίν' ἀμυδρὰ καλῶ σημεῖα, ἐν τοῖς περὶ κρίσεων εἴρηται, ἀλλὰ κἂν τῷδε τοῦ λόγῳ προϊόντι δηλωθήσεται, πρότερον δὲ περὶ τῶν λειπόντων διορισμῶν ἐπαύειμι. χρηστὸν γάρ τι κατὰ τὴν τετάρτην ἡμέραν ἐναργῶς γινέσθω σημεῖον, καὶ μηδεὶς κίνδυνος ὑπόπτευέσθω περὶ τὸν κάμνοντα, ἀδύνατον ἐνταῦθα τὸν μὴ οὐ τὴν ἑβδόμην ἡμέραν κρίναι τὴν νόσον, ἂν γε μηδὲν τῶν ἔξωθεν ἁμαρτάνητι. τίνα δέ ἐστι τὰ ἁμαρτανόμενα, τὰ μὲν ὑπ' αὐτοῦ τοῦ κάμνοντος δηλονότι, τὰ δ' ὑπὸ τῶν θαυμαστῶν τούτων ἰατρῶν οἰομένων, εἰ μή τις εἰσελθὼν περὶ τὸν ἄῤῥωστον εἶτα περιζωσάμενος, ἢ καταπλάσειεν, ἢ καταιονήσειεν, ἢ κλύσειεν, ἢ φλεβοτομήσειεν, ἢ σικυάσειεν, ἢ τρίψειεν, ἢ θρέψειεν, ἢ τι τοιοῦτον ἕτερον ἐργάσαιτο, μηδὲν αὐτῷ πεπράχθαι τεχνικόν. οὗτοι γὰρ ὁποσάκις ἂν εἰσέλθωσι πρὸς τὸν νοσοῦντα, τοσαυτάκις ἁμαρτάνουσιν. ὅκουν ἐνδέχεται τῆς εἰς τὴν ἑβδόμην ἡμέραν πρασκευαζομένην κρίσιν ἐν ἐκείνῃ γενέσθαι, τοσούτων ἐν τοῦ μεταξὺ πλημμεληθέντων. ἡ γάρ τοι τῆς φύσεως κίνησις, γίνεται μὲν ἐν περιόδοις τεταγμέναις, κατά γε τὸν ἴδιον λόγον. κωλύεται δὲ ἐνίοτε φυλάττειν τὰς περιόδους ὑπὸ τῶν ἔξωθεν εἰς αὐτὴν ἁμαρτανομένων. οὕτω γοῦν καὶ
,, ὁ πᾶν θαυμαστὸς Ἱπποκράτης ἔλεγε, φύσις δὲ ἀρκεῖ παντάπασιν. εἰς δὲ ταύτην, ἔξωθεν μὲν κατάπλασμα, κα
,, τάχρισμα, ἐμβροχὴ ὅλου τε καὶ μέρεος. οὕτω δὲ καὶ τὸν ἰατρὸν ὑπηρέτην φύσεως ὀνομάζει τὸν ὄντως ἰατρὸν, οὐ φαρμακοπώλην τινὰ ἐκ τριόδου. τοσοῦτον γὰρ οὗτος ἀποδεῖ τοῦ φύσεως ὑπηρέτης δικαίως ὀνομάζεσθαι, ὥστε τὰς ἐναντιωτάτας αὐτῷ μᾶλλον πρέπειν προσηγορίας, ἐχθρῷ καὶ πολεμίῳ τῆς φύσεως αὐτῆς καὶ τῶν καμνόντων, εὐλόγως ἂν ὀνομασθέντι. δεόντως οὖν καὶ ἡμεῖς ἐπειδάν τις ἀξιώσει ἡμᾶς προειπεῖν ἐπί τινος ἀῤῥώστου τὸ μέλλον ἀποβήσεσθαι, μετὰ διορισμοῦ τὴν πρόῤῥησιν ποιούμεθα, κριθήσεσθαι τόνδε τινὰ λέγοντες ἐν τῇδε τῇ ἡμέρᾳ, πρῶτον μὴ ὑφ' ἡμῶν διαιτώμενον, οὐχ ὑπ' ἄλλου τινὸς ἰατροῦ. ἔπειτα δὲ αὐτὸν οὐδὲν δὲ ἁμαρτόντα καὶ πράξαντα πάντα τὰ προσταττόμενα, καὶ τρίτον εἰ μηδὲν τῶν ἔξωθεν ἁμαρτηθείη τι μέγα. τίνα δὴ ταῦτά ἐστι τὰ ἔξωθεν, ὑπηγγελάμην γὰρ οὖν καὶ οὗτος διορίσασθαι, καιρὸς ἂν εἴη λέγειν. εἰ δή τις ἐμπρησμοῦ γενομένου κατὰ τὴν οἰκίαν, ἢ λῃστῶν ἐπελθόντων, ἢ ποταμοῦ κατακλύσαντος, δεδιώτης ἀναγκασθείη φυγεῖν, ὁπόσῃ ἂν αὐτῷ βλάβη προσγένοιτο, τί δεῖ καὶ λέγειν; οὕτω δὲ καὶ εἰ καταπίπτοντος ὀρόφου τινὸς, ἢ τοίχου γνοῦς δεδιαφνίδιον ἐκπλαγῇ τε ἅμα καὶ φεύγειν ὑπεχειρήσειεν. εἰ δὲ καὶ διὰ τοῦ κεραμοῦ τι καταῤῥέοι, ἢ πλείονος ὑετοῦ γενομένου, κἄπειτα τοῦθ' ὑπεχηθῇ τῇ κεφαλῇ τοῦ κάμνοντος, ἢ εἰ καὶ ἄλλος αὐτὸν ὁπωσοῦν βρέξειεν, ὡς ἀναγκάσαι μεταστῆναί τε, καὶ ἀγρυπνῆσαι καὶ φοβηθῆναι, καὶ τοῦτ' ἂν μεγάλως τὸν νοσοῦντα βλάψειεν. οὕτω δὲ καὶ θόρυβος γειτόνων, ἢ τι τοιοῦτον ἕτερον ἀγρυπνίας αἴτιον αὐτῷ γινόμενον, ἢ καί τις ἀγγελία λυπηρὰ κατὰ τὸ μέγεθος τῆς ἑαυτοῦ βλάβης, καὶ τὴν τῆς προῤῥήσεως ἀκρίβειαν διαφθείρει. ὅσα μὲν γὰρ διὰ αὐτὸν τὸ νόσημα, μεταξύ τε τῆς προῤῥήσεως καὶ τῆς κρίσεως οἱ νοσοῦντες ἀγρυ-

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 439 sur 494

τοῦ ἀγρυπνῆσαι, ὀλίγῳ ταῦτα βλάπτει τῶν προρρήσεων. ὅσοι δ' ἔξωθεν ἀδύνατα προσγίνεται, τούτων ὀλίγος ὅτι προγνωστικὸς ὁ ἰατρός. ὅθεν δὲ τῶν μέλλουσαν ἀπ' αὐτῶν ἔσεσθαι βλάβην ὑπολογίσασθαι δυνατὸν αὐτῷ, μὴ προδεῖναι τῇ κατὰ τὸν τοῦ νοσήματος λόγον ὑπαγορευομένῃ προρρήσει. ταῦτ' οὖν αὐτὰ καὶ ὁ Ἱπποκράτης οὐθὺς κατ' ἀρχὰς τῶν ἀφορισμῶν παραινεῖ λέγων. δεῖ δὲ ὁ μόνον ἑωυτὸν παρέχειν τὰ δέοντα ποιέοντα, ἀλλὰ καὶ τὸν νοσέοντα, καὶ οὐκ παρεόντας, μὴ τὰ ἔξωθεν. εἰ γάρ φησιν ὀρθοτάζειν τι καὶ βασανίζειν ἐγνωκας τῶν ἡμετέρων, καὶ τόν γε σὺ πρῶτον ἅπαντα ποίει τὰ δέοντα, καὶ δεύτερον δὲ καὶ ὁ νοσῶν οὐ πάθῃς ἔστω σοι τὰ παύοντα, καὶ μηδὲν ὑπολασίας ἁμαρτανέτω. καὶ τρίτον οἱ παρόντες αὐτῷ, μηδὲν πλημμελείτωσαν, ὡς ἤτοι θυμὸν ἐγείρῃ, ἐφ' οἷς ἁμαρτάνουσιν, ἢ λύπῃ, ἐφ' οἷς ἀκαίρως ἀγγέλλουσιν, ἢ βλάβῃ, ἐφ' οἷς ἐλλιπῶς πράσσουσιν. ἀλλ' ἡ μὴ παρασκευὴ πᾶσα, πρὸς τὴν τῆς ἰατρικῆς ἑτοιμαζέσθω ἐπιμέλειαν. τὰ μὲν ὄφελα ἁπλῶς οὐκ ὀνόμαζω πᾶσι τὰ δὲ τῆς ἀμεινίας ἀμείνω πάντα ἔστω. καὶ πρὸς τούτοις ἐπὶ τὸ τέταρτον γένος, ὧν ὑπολογίζεσθαι προσέταξεν, ὀνομάζει δὲ αὐτὸ πολλαχῶς ἰδίοις ῥήμασι, τῷ τῶν ἔξωθεν, ἁπλῶς μὲν οὖν ὑπάρχον, ἀμείνων ἔστω ἡ αὐτό. καὶ γὰρ ὕδωρ, ἡ βρονταὶ, καὶ ἀστραπαὶ, ἢ θόρυβοι γυμνῶν, καὶ ἰωὴ ὑλακτούντων, ἐφοβοῦντο τινας, καὶ παράπτωσις οἰκίας, καὶ καταῤῥυγὴ ὕδατος, καὶ ποταμὸς ἐπελθὼν, ἐμπρησμοί τε καὶ πληγαὶ, ἢ πάντ' ὅσα τοιαῦτα τῶν ἔξωθεν ὅσην ἅπαντα. τούτ' οὖν τὰ γένη τὰ τέσσαρα, ἢ πολυειδῆ κατὰ μέρος ὑπάρχοντα ταῖς τῆς φύσεως κινήσεσιν ἐμποδὼν ἰσάμενα, διαφθείρει πολλάκις τὴν τάξιν τῶν παθῶν. ἐπέτοι δὲ τέταρτης φλεγμονῆς σημεῖον φλεγμονῆς κεῖνον, εἰ μήθ' ὁ ἰατρὸς ἁμάρτοι τι, μήθ' ὁ κάμνων, μήτε τῶν ὑπαρξάντων μηδεὶς, ἀλλὰ μηδὲ τῶν ἔξωθεν τι πλημμεληθέν, κατὰ τὴν ἑβδόμην ἡμέραν ἢ ἀναγκης ἡ κρίσις ἀπαντήσῃ. δῆλον δὲ ὅτι ὡς οὐκ ἄλλος μύτις ὅτιν ὁ ἀκριβῶς προγνωσόμενος, ἄλλος δέ τις ὁ διαπεσῶν ὀρθῶς, ἀλλ' εἰς τὸν αὐτὸν ἀναγκαῖον ἄμφω συνελθεῖν, εἰ μὴ μέλλοι διαφθείρεσθαι βάτερον ὑπὸ θατέρου. ὅπου μὲν γὰρ ἁμαρτηθῇ ὁποιῶν τῶν κατὰ τὴν διαίταν, ὅτω δὲ ὀνομάζω νῦν ἅπαξαπάσης τῆς νόσου τὴν ὠμὴν μέλεταν, ἐμποδίζει τὴν κρίσιν, ἱκανῶς ὠμὴν διέδηκε, ὅπου δ' ὀδὲ διαπᾶσαι καλῶς οἷόν τε χωρὶς τοῦ προγνῶναι τὸν ἀκμὴν τοῦ νόσου καὶ τὴν κρίσιν, ἢ τοῖς τοῦ θραπτοῦ πῆς μεθόδοι διέκνυται γράμμασιν. ἔστιν δὲ ἄλλῃ διέπεται ταῦτα διὰ παντὸς, ὀκ ἄλλος μύτις ἰατρὸς ὀρθῶς θραπτοῦσθε, προγνώσεται δὲ ἀκριβῶς ἄλλος. ἀλλ' ὅστις αὖ ἀρίστος ᾖ, προγνωστικός τέ ὅτιν ἅμα καὶ θραπτοῦτικὸς ὁ τοιοῦτος. ἀλλὰ πρὸς μὲν τῶν τοιούτων ὠμὴν πλέον ἐτόρωθε λέγειν, νυνὶ δὲ εἰς ὅπερ ὀξ ἀρχῆς προκέφθ, πάλιν ἐπανίωμεν. ἡ γάρ τοι τετάρτη τῶν ἡμερῶν, ἐπιδιαὶ φλεγμονὴ στερεός τι σημεῖον ἀγαθὸν εἰς τὴν ἑβδόμην ἡμέραν, προδιηλοῖ τὴν κρίσιν ἀπαντήσεσθαι μηδενὸς ὧν εἴρηται, πλημμεληθέντος φλεγμονῆς τῷ μεταξύ. γίνομαι δέ ποτε ἁμαρτήματος, ὠμοσκεπέον αὐτὸ τὸ μέγεθος. εἰ μὲν γὰ σμικρὸν εἴη, ἔσται μὲν ἡ ὅτως ἡ κρίσις ἑβδομαία. λάπτ δ' αὐτῶν τι τῶν τῆς κρίσεως ἀγαθῶν. εἴρηται δ' ἐν τοῖς ἔμπροσθεν, ὅτι τὸ τελέως, καὶ ἀσφαλῶς, καὶ ἀκινδύνως, καὶ παύσασθαι ταῖς ἀγαθαῖς ὑπάρχει κρίσεσιν. εἰ δ' εἴη μέζον τὸ πλημμεληθέν, ὀδ' αὖ τὴν κρίσιν ἐπὶ κατὰ τὴν ἑβδόμην ἡμέραν ὠμὸν τρέψαι χρεόν. πρόσεχειν δὲν δεῖ πᾶσιν φλεγμονῶν ἀκριβῶς τὸν νοῦν, καὶ τεκμαίρεσθαι τὸ βλάβος τὸ μέγεθος. ἑρμηνεῦσαι μὲν γὰρ αὐτὸ, μὴ ὅτι χαλεπὸν, ἀλλὰ καὶ τελέως ἀδύνατον, τεχνικὸν δὲ ἐργάσασθαι τὸν μαθητὴν, ὥστε διαγινώσκειν τὰ τοιαῦτ' ἀκριβῶς δυνατόν. ἀλλ' ὁ νῦν ὁ καιρὸς, οἰκειότερος γάρ ὅτι τῆς περὶ κρίσεων θεωρίας. πάλιν δὲν ὧδε τὸ συνεχὲς τοῦ λόγου μεταβῶμεν, ἀναμνησθῶμεν τε τῆς προκειμένης ὑποθέσεως. ὑπέκειτο μέντοι σημεῖον κεντικὸν, καὶ σαφὲς, καὶ ἰσχυρὸν φ' τῇ διηγεκῶς ἐπιμένον ἡμέρᾳ τοῦ νοσήματος ὀξέος τε καὶ πολυσημάτου τὴν φύσιν ὑπάρχοντος, εἶτα ὅτι μηδενὸς πλημμεληθέντος μὲν, ἀγαθὴ τὰ παύοντα κρίσις εἰς τὴν ἑβδόμην ἡμέραν πεδηλᾶται. βραχέος δὲ παντελῶς ἁμαρτηθέντος, εἰς τὴν ζ. μὲν ἡμέραν καὶ ὅτως ὁ μὲν ἀγαθὴ τελέως. εἰ δ' εἴη μέγα τὸ ἁμαρτηθὲν ὡς ἀφελεῖσθαι μὲν τ' ζ. τὴν κρίσιν, εἰς δέ τινα τῶν ἐφεξῆς μεταπεθῆναι, προσέχειν φ' ταῦθα χρῆναι παρακελευόμεθα τῷ ποσῷ τῆς βλάβης. ὁ γὰρ ἀκριβὴς τούτου γνώμων, εἴσεται σαφῶς, εἴτ' εἰς τὴν θ. ἡμέραν, εἴτ' εἰς τὴν ια. ἡ κρίσις μεταπεσεῖται. τὰ μὲν δὴν ἀκίνδυνα τελέως νοσήματα, χρονίζειν εἴωθεν ὧδε τοῖς ἁμαρτήμασι, τὰ πολεμικὰ μὲν, ὁ μὲν ἄνδρ λινδυνωδῶν συμπτωμάτων ὀλέθρια γίνεται ὠμὰ τοῖς ἁμαρτήμασι. καίτοι ἡ τὰ τελέως ἀκίνδυνα, πολλῶν καὶ μεγάλων ἐφεξῆς γεγενημένων ἁμαρτημάτων, εἰς τὴν τῶν ὀλεθρίων μεταπίπτῃ φύσιν, καὶ ὀδὲν οἶμαι θαυμαστόν. ὅπου γὰρ καὶ τοῖς ὑγιαίνουσι τὰ μεγάλα τῶν ἁμαρτημάτων ἄπτα νοσημάτων ὀλεθρίων γίνεται, τί χρὴ προσδοκᾶν ὧδε τῶν νοσούντων; ὥστ' ἤδη δῆλον, ὡς ὁ τῶν ὠμῶν δηλῶν τε καὶ κρισίμων ἡμερῶν λόγος, ὃν Ἱπποκράτης ἡμᾶς ἐδίδαξεν, ὀδ' ὀξετάδυνα πῶς ἄλλο τινὸς ἐν τοῖς φαινομένοις ὁμολογεῖ δυνατὸν, πλὴν ὅστις αὖ ὁμοίως ἐκείνῳ τεχνικὸς ὑπάρχει περὶ διαίταν. ὅτος γὰρ μόνος ὀξετασικὸς καὶ διαγνωστικὸς ὅτιν φ' τῶν ἁμαρτανομένων δυνάμεως, καὶ μόνος δύναται γνῶναι τῆστε βλάβης τὸ μέγεθος, καὶ τ' μελλόσης κρίνειν ἡμέρας τὴν μετάπτωσιν. ὥσπερ δὲ ἐν τοῖς ἀκινδύνοις νοσήμασιν ὑποδρίζουσιν τοιοῦτον αἱ κρίσεις, ὅσον αὖ ὑπὸ τῶν ἐν τῷ μεταξὺ πλημμεληθέντων οἱ ἰάμενοντο βλαβῶσιν, ὅτως ἐν τοῖς ὀλεθρίοις πολαμβανέσθω. εἰ γὰρ τῆς δι' ἡμέρας ἐν θανατώδει νοσήματι θανατῶδες ὄφελος σημεῖον προσδέξασθαι, εἰς τὴν ἑβδόμην ἡμέραν ἡ ἰσχὺς προσδηλωθεῖσα κρίσεως, ἁμαρτηθεῖσα δέ τι μεταξὺ, μὴ παύσασα σμικρὸν, ὀκ αὐαιμωδῆ τὴν ζ. ἡμέραν ἡ κρίσις, ἀλλ' ἐν τῷ μεταξὺ τὸ νόσημα κρυθήσεται, καὶ λύσει ὀλοσώτει κρίσιν. πότερον δὲ κατὰ τ' ε. ἢ τὴν ε. ἔκτ' ἐν αὐτῷ τοῦ νοσήματος ὀξύτερος διοριεῖται, κἀκ τοῦ τ' βλάβης μεγέθους, κἀκ τ' σχήματος τῶν παροξυσμῶν. ἐν πολιτικαῖς μὲν γὰρ γινομένων αὐτῶν, ἡ τοῦ νοσήματος ὄντος κατὰ ξέος, καὶ τῶν ἁμαρτηθέντων τὸ παύσαι σμικρῶν, ἐν αὐτῇ τῇ δι' ὀλοσώτει, θαυμαστὸν ὀδὲν ἐν τῇ τέμπτῃ τὸν ἄνθρωπον ἀποθανεῖν. εἰ δ' ἐν ἀρτίαις μὴ παροξύνοιτο, μηδ' ἡ τῶν ἁμαρτημάτων βλάβη μεγάλη, τὴν ε. ἀναιμώδ. τὰ δ' τοιαῦτα παύσαντα συγχεῖ τῶν ὠμῶν τε καὶ κρισίμων ἡμερῶν τὴν θεωρίαν, ὀλίγων μὲν ἰατρῶν, ὀρθῶς διατώντων, ὀλίγων δ' ἀῤῥώστων ὑπαρχόντων, ὀλίγων δὲ καὶ τῶν τὴν οἰκείαν ὑπαρεσίαν ἁμεμπτον ἐχόντων, ἐπ' ἐλαττόνων, οἷς ὀδὲν τῶν ἔξωθεν ἰώσαντιώθη. δεῖ τοίνυν ἀκριβῶς μὲν εἶναι βραπτοῦτικὸν καὶ προγνωστικὸν τὸν ἰατρὸν, ἀκριβῶς δὲ τ' βλάβης μεγέθους διαγνωστικὸν, ἵνα εἰ καὶ προάπτοι

ποτε τὴν ἡμέραν τ̃ κρίσεως, εἰτ̃ ἐν τῷ μεταξύ τι βλαβῆναι τὸν λάμνοντα συμβαίη μεταβῆναι, καὶ αὐτὸς ἀκρι-
βῶς διωκιβέη τὴν πρόῤῥησιν. ἀλλ̓ ἐν τούτῳ πρόδηλον, ὡς ὅσπερ μὲν μακρὸς καὶ ταχὺνος τὴν γνώμην ἔχ, ὀχ ὅπως
ἀσκῆσαι διαγινώσκῃ ἕκαστον τῶν ἑρμηνέων ὧδε τῶν ἀῤῥώστων, ἀλλ̓ ὅδ̓ αὐτὴν τὴν θεωρίαν ἐκμαθεῖν ἐπιμένοι.
γμν. 82. γμναῖος δέ πως ἀληθείας ἑταῖρος, καὶ πλαιπωρεῖν ὧν τοῖς καλοῖς ὀκνῶν, ὅτε τῶν θεωρημάτων τὸ χαλε-
πὸν, ὅτε τοῦ χρόνου τὸ μῆκος, ὅτε τ̃ ἀσκήσεως τὸν πόνον ὑποδύμενος, ὧδε τὸ τέλος ἀφίξεσθαι τῶν ἑρμηνέων, ὡς μὴ
μόνον ἡμέραν ἔχῃ εἰπεῖν βεβαίως γνῶστε, ἀλλὰ καὶ τὴν ὥραν αὐτὴν γ̓ ἣ κεκριμένα πνὰ τῶν νοσούντων, ἢ ἀφανεῖν
ἀναγκαῖον. ἐπιδηλαὶ γ̓ προγνῶσ τ̃ ἡμέραν γνῶστε, ἐ ὅτως ἐτυχε τὴν τ̃ θανάτου, σκοπεῖσθ χρὴ τοντοῦθ, ἐν τινι
μάλιστα καιρῷ τοῦ παροξυσμοῦ βαρύνεται μεγάλως ὁ λάμνων. ἐ μὲν γὰρ ὀλιγοσάλμοντ & αὐτὸ κατεψυχοι-
τό τε σφοδρῶς, καὶ διυσεκθορμαντος, κ̓ ἄχρις μέχει πλέιστ μένοι, κ̓ μικρόσφυκτος, ἢ ἄσφυκτος, & λακώδ φυ-
κτος γμνοιτο, καὶ λιγοθλιῶαι νοθρὸς, ἢ κ̓ λωματώδης, ἢ τι τοιοῦτον ἕτερον παθχ, ὃ ὑφορᾶσθαι μάλιστα τὸν λαι 10
ρόν. ἐ δ̓ ὅτος μὲν μέτριος εἴη, πόθεν δὲ τὴν ἀκμὴν ἥξοι πεπαιόντα τὸν ἀῤῥῶστον, ἢ λαταφορόμενον, ἢ ἀλύοντα
βλέποις, ἢ τ̃ πυρετοῦ τὸ μέγεθ & ὀχ ὑπομένοντα. διακαιόμενον δὲ σφοδρῶς, κ̓ σκυτοδινιῶντα, καὶ λιφαλλιῶ
ἀλγοῦντα, κ̓ λαρδιώδοντα, λαί τι τοιοῦτον ἕτερον πάσχοντα, ὃ ὑπομένοντα μάλιστα τὸν καιρόν. ἐ δὲ καὶ τ̃
ἀρχῆς τοῦ πεπτομᾶ, καὶ τ̃ ἀκμῆς μετρίως γινομένων, ἢ πεπαιμένης λιποψυχίας τινὰς, καὶ ἱδρῶτας ἀνωμάλους κ̓
ψυχρὸς, ἢ περὶ λιφαλλιῶ μόνον ἢ πράχηλον, ἢ σέρνον ὠμφερῆ, κ̓ ὃν σφυγμὸς ἀμυδρός τε κ̓ μικρὸς ὀργάζοιτο,
καὶ τὰ τούτοις ὅμοια, ὃ ὑφορᾶσθαι μάλιστα τὸν λαιρὸν, ἐδιγνῶαι τε ζαφῶς γ̓ τῷ χειρίσῳ τοῦ παροξυσμοῦ καιρῷ
πυθνήξεσθ τὸν ἄνθρωπον. καὶ μὴν ἐ τοῦτο διοριδείη τε & γνωδείη ζαφῶς, ὀδὲν ἔτι χαλεπὸν, ὀδὲ τὴν ὥραν εἰπεῖν
τ̃ θανάτου. ἐ γὰρ κ̓ τῆς δευτόρας ἡμέρας, ἐ τύχοι, καὶ τῆς τετάρτης τὸν σφοδρότατον παροξυσμὸν γένοιτο,
ἤπορ τ̃ πρώτης τε καὶ τρίτης & ἡμέρας, εἰς τὴν ἕκτην ἡμέραν ὁ θανατ & προδιηλωθείη, φαίνοιτο δὲ κ̓ τὸ χα-
λεπώτατον μέρος τ̃ παροξυσμοῦ κατὰ τὴν εἰσβολὴν αὐτοῦ, κ̓ ὃν ὥραν ἕκτην γμνοιτο, ὅ τι χαλεπὸν γ̓ ἐκείνῳ 20
† & ὁ τοῦ λαιρῷ πυθνήξεσθ τὸν ἄνθρωπον εἰπεῖν, † κ̓ τοῦτ ὄφιν ὁ τοῦρῶμαι κατασκιάζειν νῦν, ὅπορ ἂν ἴσως οἰηθείη τις,
ρῶμαι ὡς ὀκ γιδλέχοιτο ποτε σφαλῶαι τὸν ἐκ τοιαύτης θεωρίας ὁρμώμενον. ἀλλ̓ ὅτι τὰ πλέιω τοῦ ἔσθαι τἀληθῆς, ὁ πε
θανοῖς λόγοις, ἀλλ̓ αὐτοῖς τοῖς ἔργοις διεδλέγμεν. ἐκεῖνο δὲ βέλτιον οἶδα ποιοῦντας γνῶστε τῶν βασκαινόντων τοῖς
ἀρίστοις. ἀξιόσι γὰρ ἀεὶ προλέγειν ἡμᾶς τὸ μέλλον, λαὶ μηδὲν ἔχομεν γνῶστε βέβαιον σημεῖον, λαίτοι τοῖς ἱδροσκό-
ποις τε καὶ τοῖς οἰωνισαῖς, ἐπεκθύεσθ καὶ ἐπεξοιωνίζεσθαι συγχωρῆσιν, ὅταν ἀζαφῆ γμνηται τὰ μαντεύματα,
ἓν ἅμα μ̓ ἀπλέγσιν ἡμῖν ὡς μέζονος ἢ λατ̓ ἄνθρωπον θεωρίας ἐφιεμένοις, ἅμα δ̓ ὧδε τ̃ ἔργῳ ὅτως πικρῶς
ἐξετάζεσι τὰς προῤῥήσεις, ὡς ὀλίγα τῶν μαντεων. ἀλλὰ γὰρ ὁ πᾶς τόπους ἀπβλέπων, ἀλλ̓ εἰς αὐτὴν χρὴ τὴν ἀλή
θειαν, καὶ τῶν σημείων τὰς δυνάμεις ἀκριβῶς ἀσκήσαντας διαγινώσκειν, ἐπιδηλαὶ ἀσφαλῶς οἷόν τε ἦ διορίζεσθαι
προλέγειν τὴνικαῦτα διατενόμεθ. ἐ δ̓ ἀζαφὲς εἴη τι, τὴν ἑξῆς ἡμέραν ἀναμένειν. ἐ δὲ κ̓ μὴ λατ̓ αὐτὴν τι δυνά
μεθα βεβαίως προφπεῖν, ἅμενον ἡσυχάζειν, ἢ προπετῶς ἀπφωνεῖν σφαλῆναι. ἐγω γ̓ ὄν ἐκ τ̃ τοιαύτης ἀσφα- 30
λείας ὁρμώμενος, ὀκ οἶδα σφαλεὶς γ̓ προῤῥήσει χρόνο πολλ̃. λαίτοι λατὰ τὴν πρώτην δύβις ἀρχὴν τ̃ πυρετοῦ
πολλάκις ὑπὲρ ὅλης ἀπεφωνάμην αὐτὸ φ̃ φύσεως, ἢ τριταῖον εἰπὼν ἔναι τὸν εἰσβάλλοντα ὅπορ πυρετὸν, ἢ
τεταρταῖον, ἢ ἀμφημερινὸν, ἢ τόπορ μ̓ ὀλίγα, σωεχῆ δέ πνα καὶ ὀξὺν, ὀκ αὖ ὑπορβάλλοντα τὴν δ̓. ἡμέραν.
ἀλλ̓ ὧν πάσης ἀρχῆς ὀχ οἷόν τε διαγνῶναι τὸ μέλλον, ἀλλ̓ εἴ τις αὖ ἀκριβῶς ἐμφανίζ τὴν τοῦ νοσήματ & ἰδέαν,
γμν. 83. καὶ ὅπορ δὲ τ̃ περὶ κρίσεων ὄβιν ἤδη πραγματείας. πάλιν δ̓ ὧδε τὸ προκείμεν̃ ἐπανιτέον, & ῥητέον ὡς εἴ τις
λατὰ τὴν πρώτην ἡμέραν ὀξέως μὲν πυρέτ, μηδέπω δ̓ αὐτῷ προσέιη κινδυνωδέστερον σημεῖον, εὐρεθείη δέ τι λάμ
πον τοῖς ὅροις πέψεως γνώρισμα τῆς δ̓. ἡμέρας, ὀκ αὖ ὀξωτέρω λυθείη τὸ νόσημα. καὶ μ̓ δὴ καὶ εἰ παύσατο ὀλέθρια
κατὰ τὴν πρώτην ἡμέραν δύβις εὐρίσκοιτο, πυθνήξει παντως ὀκ ὀξωτέρω τ̃ δ̓. εἰ δέ γε πυρέτοι μὲν ὀξέως,
μηδέπω δὲ αὐτῷ παρέιη τὸν ὀλεθρίων, ἀλλά μηδέ τι φ̃ πέψεως γνώρισμα, ὅπορ ὀκ γιδλέχοι τεταρταῖον παύ-
σασθαι. διορίζεσθ δεῖ πάλιν γ̓ ἐνταῦθα, πότερον ὥσπορ ὀδὲν ὑπάρχῃ γνώρισμα πέψεως αὐτῷ, κατὰ τὸν αὐτὸν 40
τρόπον, ὀδὲ χρόνου γνώρισμα πολλ̃, ἢ πῶς τῷ τὰ τ̃ πέψεως ἀπεῖναι σημεῖα, καὶ τὰ τ̃ χρόνου πρόσεσιν. εἰ μὲν γ̓
ὥσπορ τὰ τ̃ πέψεως, ὅτω καὶ τὰ τοῦ χρόνου τελέως σημεῖα ἀπεῖη, περὶ τὴν δευτέραν τετράδα τὴν ἀκμὴν ἀφ
ἡψετ & τὰ νοσήματα. εἰ δὲ κ̓ χρόνο μακρὸν σημεῖον ἔχειν, παντως μ̓ ὑπορπεσεῖτ τὴν δευτέραν τετράδα, τοτέσι
τ̃ ἑβδόμην ἡμέραν. εἰς δὲ πόσον ἐκταθήσετ, τόπορ ὀκ ἐγχωρεῖ γινώσκειν δύβις κατ̓ ἀρχάς, ἀλλ̓ γ̓ ταῖς ἐφεξῆς ἡμέ
ραις διοριδήσετ. ὁσόπορ δ̓ αὖ ἤδη πῶς τῷ καλῶς διαιτᾶν ἀφλαύσ ἐκ τ̃ ἑρμηνίης προγνώσεως γινώσκειν,
» ὅτι χρὴ τρέφειν ἤδη πλεῖόπορ, ὡς αὖ ὀξ ὑστέρας μελλόσης ἔσεσθ τ̃ ἀκμῆς. ὅκου μ̓ γὰρ κάτοχον τὸ νόσημα, αὐτίκα &
» οἱ ἑκάστης πόνους ἔχῃ, & τῇ ἑκάστης λεπτοτάτῃ διαίτῃ ἀναγκαῖον χρέεσθ. ὅκου δ̓ μὴ, ἀλλ̓ γιδλέχ ἀσθροτέρως διαι
» τᾶν, τοσοῦτον ὑποκαταβαίνειν, ὁπόσον αὖ ἡ νόσος μαλθακωτέρα τῶν ἑκάστων ᾖ, διλονότι τὰ ἑκάστα τὴν ἀκμὴν
λέγει τ̃ νοσήματος. εἰ γε δὴ καὶ τὸ κάτοχον οἱ ἑκάστοις πόνοις ἔκειν αὐτίκα φυσι, τουτέστι οἱ παροξυσμοὶ, καὶ
τὰ συμπτώματα, τόπορ δὲ ὁ δέν ἄλλο, ἢ ἀκμάζειν ὅτι τὸ νόσημα. τὸ δὴ ποιοῦτον νόσημα, τὸ ἧ τὴν ἀρχὴν δύβεως, 50
ὅτι τὴν δευτέραν ὑπορβήσετ τετράδα διαλυθῆ, γ̓ τῇ δευτέρᾳ κ̓ τρίτῃ τῶν ἡμερῶν ὧν γνοίης αὖ ἀκριβέστερον
εἰς ὅσον αὖ ἐκταθήσετ χρόνο μῆκος. γ̓ δὲ τῇ δ̓. καὶ ἐγγυτάτω σοχάσαιο τὴν μέλλουσαν ἀκμὴν τε καὶ κρίσιν. εἰ μ̓
γὰρ τά τε τ̃ ἀπεψίας σημεῖα, καὶ τὰ τ̃ χρόνου μηδὲν ἀξιόλογον ὑποφαίνοντα φαίνοιτο, καὶ τ̃ τρίτης τετράδ & ὧδε
πλεῖον ἢ νόσος ἐκταθήσετ. εἰ δέ τινα ζαφῆ ποιοῦτον μεταβολὴν, ὁ μὲν ἤδη γέ τι σημεῖον πέψεως γ̓ τῇ πρώτῃ τε-
τράδ φαίνοιτο, πόθεν τὴν τρίτην τετράδα προσδέχεσθ τ̃ κρίσιν. εἰ δ̓ ἀπεῖπον ἔτι δὴ φαίνοιτο, ἧ τὴν ἑβδό
μην ἡμέραν, ὁ μὲν διαίρετόν τι καὶ μέγα χρόνου σημεῖον ἔχον, ἐλπίζειν μ̓ ἐς τὴν τετάρτην τετράδα, τουτέστιν
ἐς τὴν τεσσαρακαιδεκάτην ἡμέραν ἐκταθήσεσθαι τὴν κρίσιν αὐτῶν. διορίζεσθ δ̓ ἀκριβῶς ὧδε τ̃ ἑνδεκάτης. ὡς
γὰρ ἡ δ̓. τὴν ἑβδόμην, ὅτω καὶ ἡ ἑνδεκάτη τὴν τεσσαρακαιδεκάτην προδηλοῖ. ζαφὲς μὲν δή τι καὶ ἀκριβῶς

ποιοῦ

πιστὸν ἡδὲ προδείξασα πέψεως σημεῖον γὰρ τῇ ιδ. τὴν κρίσιν ἔσεσθαι φησί. ἀμυδρὸν δ' εἰ γένοιτο, προσέχειν ἤδη τὸν νοῦν τοῖς ἄλλοις. εἰ μὲν γὰρ ὀξέως τε κινοῖτο τὸ νόσημα, καὶ μηδὲν τῶν ἄλλων κωλύει, τάχ' ἂν που καὶ ἡ ιδ. κρίνειεν. εἰ δὲ μὴ, περὶ τὴν ιζ. ἡ κρίσις. εἰ δ' ὅλως μηδὲν ὑπὸ τῆς ιᾱ. προδηλωθείη, τὴν μὲν ιδ. οὐκ γὰρ δέχετο κρίνειν. σκοπεῖσθαι δὲ κἀνταῦθα τὴν τε τοῦ νοσήματος ὅλου κίνησιν, καὶ τὰ ἄλλα πάντα συμπτώματά τε καὶ σημεῖα, πότερον περὶ τὴν ιζ. ἢ καὶ ιη. ἐλπίζειν χρὴ τὴν κρίσιν, ἢ προσωτέρω γενέσθαι. γνίοτε μὲν γὰρ καὶ κατὰ ταύτας κρίνετο, τὰ πολλὰ δὲ καὶ κατὰ τὴν κ. γνία δὲ καὶ κατὰ τὴν κᾱ. ἐπίδηλος δ' ἀμφοῖν μὲν ἡ ιζ. καὶ μᾶλλον τῆς κ. ἡ δὲ ιη. μόνης τῆς κᾱ. εἰ δέ τι καὶ κατ' ἀρχὰς εὐθὺς νόσημα, μὴ σφόδρα ταχέως κινούμενον, ἀλλ' οἷον σμυχόμενον εἰσβάλλει, καὶ τἆλλα αὐτῷ σημεῖα προσείη μακροτέρου χρόνου, τούτου τοῦ νοσήματος οὐχ οἷόν τε κατ' ἀρχὰς προγνῶναι τὴν ἀκμήν. ἀλλ' ὅτι μὲν οὐκ γὰρ τὸς τῆς ιδ. κριθήσετο, δῆλον. εἰς ὅσον δέ γε ἐκταθήσετο μῆκος, οὐδέπω δῆλον. ἀλλὰ χρὴ διορίζεσθαι πρῶτον μὲν, εἰ κινδυνώδεσι ἐστὶν ἢ ἀκίνδυνον. κινδυνώδους μὲν γὰρ ὄντος, καὶ σὺν τούτῳ τῆς δυνάμεως ἀῤῥώστου, φθάσειεν ἂν ὁ ἄνθρωπος ἀφθανεῖν, πρὶν εἰς μακρὸν ἐκταθῆναι χρόνον, ἀκινδύνου δὲ πόῤῥω πάντως ἡ κρίσις. οὐ γὰρ γὰρ δέχεται ταχέως κριθῆναι, τὸ χρόνου μακροῦ προδεῖξαν γνώρισμα. πόσος οὖν χρόνος ἀκριβῶς αὐτῷ γενήσετο, μὴ ὅτι κατὰ τὴν πρώτην ἡμέραν, ἢ τὴν δευτέραν, ἢ τὴν τρίτην, ἀλλὰ μηδὲ κατὰ τὴν τετάρτην, ἐλπίζειν ἐξευρίσκειν ἀκριβῶς, ἀλλ' γὰρ ταῖς ἐφεξῆς περιόδοις τῶν κρισίμων ἡμερῶν ἔσται δῆλον. ὑπὸ μὲν τῆς δευτέρας τετράδος ἐστί που στοχαζομένῳ πλατύτερον, ἀκριβέστερον δ' ὑπὸ τῆς τρίτης. εἰ μὲν γὰρ ἕως τῆς ζ. ἡμέρας τὰ τῆς ἀπεψίας τε καὶ τοῦ χρόνου σημεῖα φαίνοιτο σφοδρότερα, πρὸ τῆς κ. οὐκ γὰρ δέχεται κριθῆναι, μετριωτέρων δὲ γενομένων, ἢ ἴσων διαμενόντων, γὰρ δέχετο. ἐὰν οὖν ὅτι πρὸ τῆς κ. οὐκ γὰρ δέχεται κριθῆναι, σαφῶς ἂν εἰδείης. εἰ δ' ὡς εἴρηται, σφοδρῶν τῶν γνωρισμάτων τοῦ χρόνου γενομένων, ὑπὸ σκέπτου τὴν τρίτην τετράδα, κἂν ἔτι καὶ κατὰ ταύτην ὑπὸ τείνητο, τάτε τοῦ χρόνου, καὶ τὰ τῆς ἀπεψίας σημεῖα, πόῤῥωπου τῆς κ. ἐκταθήσεσθαι τὴν κρίσιν ἔλπιζε. μενόντων δ' ἴσων, ὅτι μὲν κἀνταῦθα μετὰ τὴν εἰκοστὴν ἤδη, καὶ οὗτος λέγειν ἐγχωρεῖ, τὴν δ' ἡμέραν αὐτὴν οὐκ οἷόν τε γινώσκειν ἤδη. δηλώσει δὲ αὐτὴν, ἡ τρίτη τε καὶ τετάρτη τετράς. εἰ γὰρ ἀεὶ καὶ μᾶλλον ἐκλύοιτο τὰ τῆς ἀπεψίας σημεῖα, τῇ μετὰ τὴν τρίτην ἑβδομάδα πρώτῃ τετραδὶ κριθήσεσθαι τὴν νόσον ἔλπιζε. μὴ πάνυ δ' ἀξιολόγου γενομένης τῆς μεταβολῆς, εἰς τὴν τετάρτην ἑβδομάδα προβήσεται. τὰ δ' ἕως τῆς ιδ. ἡμέρας ἄπεπτά τε παντάπασιν ὑπάρχοντα, καὶ βραδύτερόν πως κινούμενα νοσήματα τῆς μ. οὐκ ἂν ἔγγυτέρω κριθείη. μετὰ δὲ τὴν μ. ὅτι τὰ τῶν κρίσεων ἐκλύεται, καὶ μάλιστα ταῖς κατὰ βραχὺ πέψεσιν, ἢ ταῖς ἀθρόαις μεταβολαῖς τὰ νοσήματα λύεται, καὶ ἡμῖν μὲν ἔμπροσθεν εἴρηται, καὶ τοῖς ἄλλοις δὲ πᾶσιν ὅσοις τῶν ἔργων τῆς τέχνης φροντὶς οὕτω δοκεῖ, καθαπερ οὖν καὶ Ἀρχιγένει. γίνοντο μέν ποτε καὶ κατὰ ταύτας ὀξεῖαι μεταβολαὶ, ὥσπερ κἂν τοῖς ἐφ' Ἱπποκράτους γεγραμμένοις ἀῤῥώστοις ἐστὶν εὑρεῖν. ἡ δὲ τῆς προγνώσεως αὐτῶν μέθοδος αὕτη. καθόλου γὰρ χρὴ τὰς δυνάμεις ἐπίστασθαι τῶν σημείων, ὥσπερ οὖν καὶ Ἱπποκράτης ἐκέλευεν, εἰ μέλλοι τὶς ἔσεσθαι προγνωστικὸς ἀκριβῶς. οἱ πολλοὶ δὲ τῶν ἰατρῶν ὅσοι γε τολμῶσιν ἅπτεσθαι τῆς τοιαύτης θεωρίας, εἰς τὸν ἀριθμὸν ἀφβλέπουσι τῶν σημείων, οὐκ εἰς τὰς δυνάμεις. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων κἂν τοῖς περὶ κρίσεων ὑπομνήμασι λέγετο. καιρὸς δ' ἂν εἴη μοι τοῦ τῆς διαφωνίας ἅπτεσθαι λόγου, καὶ κρίνειν αὐτὴν πειρᾶσθαι, διάτε τῆς ἐμπειρίας καὶ τοῦ λόγου. ταῦτα γὰρ δὴ καὶ δι' ἑτέρων ἐδείκνυμεν εἶναι κριτικὰ πάντων τῶν γὰρ ἰατρικῇ ζητουμένων.

ΓΑΛΗΝΟΥ ΠΕΡΙ ΚΡΙΣΙΜΩΝ ΗΜΕΡΩΝ ΒΙΒΛΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

Ὅσον μὲν εἰς τὰ τῆς ἰατρικῆς ἔργα χρήσιμον, γὰρ τῷ πρὸ τούτου λόγῳ σύμπαν εἴρητο. διατὶ δ' οὐχ ἅπαντες ὑπὲρ ἁπασῶν ὡσαύτως ἔγραψαν, εἴρηται μὲν καὶ τοῦτ' ἔμπροσθεν. ἀλλ' ὅπῃ σφαλῆναι μέν τισιν αὐτῶν, κατορθῶσαι δ' ἑτέροις ὑπῆρξεν, οὐκέτ' εἴρηται. οὗτος οὖν ἀναληπτέον γὰρ τῷδε τοῦ λόγῳ πρῶτον, ἔπειτα καὶ τὴν αἰτίαν ῥητέον, δι' ἣν οὐδ' ἁπασῶν ἡμερῶν ἀριθμός ἐστι κριτικὸς, οὐδ' ὅσαι κρίνειν πεφύκασιν, ἴσην ἅπασαι ἔχουσι δύναμιν, ἀλλ' ἐπειδὴ πάντα τὰ κατὰ τὴν ἰατρικὴν τέχνην εὑρίσκεταί τε καὶ δοκιμάζετο, τὰ μὲν ἐμπειρίᾳ, τὰ δὲ λόγῳ, τὰ δὲ συναμφοτέρῳ, πειρατέον κἀνταῦθα δι' ἀμφοτέρων ὀργάνων ἐξελέγξαι μὲν τὸ ἡμαρτημένον, ἐπαινεῖσθαι δὲ καὶ προσίεσθαι τὸ κατωρθωμένον. ὅτι μὲν οὖν ἡ πεῖρα τὰς εἰρημένας ἡμέρας προσβεύει, οὐδὲ μὲν ὑπ' ἐμοῦ παρατηρηθέντας ἀῤῥώστους εἰ γράψαιμι, τάχ' ἂν τῷ ψεύδεσθαι δόξαιμι. τοὺς δ' ὑφ' Ἱπποκράτους ὃν ἀληθέστερόν γε πάντων καὶ κρίνειν ἱκανώτατον ἅπαντες εἶναι πεπιστεύκαμεν, ἄμεινον εἶναι μοι δοκεῖ παραθέσθαι τῷ λόγῳ, καὶ πρῶτον μὲν τοῦ συγκεχυμένου τε καὶ ἀδιορίστου κατὰ τὴν πεῖραν οὗ καὶ πρόσθεν ἐμνημόνευσα, πρὸς οὐδὲ διορισμοὺς ἀναμνήσω. λέλεκται δ' γὰρ αὐτοῖς πρῶτον γὰρ μὲν, τὸ μὴ δεῖν ὑπὸ πάντων ἑξῆς τῶν ἀῤῥώστων τὴν ἐξέτασιν τῶν κρισίμων ἡμερῶν ποιεῖσθαι. μόνους δ' ἐκλέγειν ἐκείνους, καὶ ἀναλαμβάνειν εἰς τὴν βάσανον, ἐφ' ὧν μήτ' αὐτὸς ὁ ἰατρὸς ἥμαρτέ τι, μήθ' ὁ κάμνων, ἀλλὰ μήθ' οἱ παραμένοντες, ἢ καί τι τῶν ἔξωθεν ἀπήντησε βλαβερόν. ἔπειτα δὲ καὶ τὸ τὰς ἀρχὰς τῶν νοσημάτων οὐκ ἐκ λόγου τινὸς, ἀλλ' ἐξ αὐτῆς τῆς γὰρ ἐργείας λαμβάνειν, ὁπότε πρῶτον ὁ κάμνων αὐτὸς ἤσθετο σαφῶς, οὕτως εἰσβαλλόντος αὐτῷ τοῦ νοσήματος, ὡς κοινώσασθαι βούλεσθαι τινὶ τῶν παρόντων ἰατρῶν, καὶ τρίτον, ἐπειδὰν εἰς πλείονας ἡμέρας ἐφεξῆς ἀλλήλων οὔσας ἡ κρίσις μερισθῇ, τίνος ἐστὶν οἰκεία δύνασθαι διαγινώσκειν. εἰ μὴ γὰρ διορισάμενός τις ὑπὲρ τούτων, ὑπὸ τῇ πείρᾳ τὰς κρισίμους ἡμέρας ἐξετάζειν ἀρίκοιτο, πάμπολυ σφαλήσετο. τὸ μὲν δὴ κατὰ τὴν πεῖραν αὐτὴν, τοιόνδε τι ἐστί. τὸ δὲ κατὰ τὸν λόγον ὡς χρὴ κρίνεσθαι τὴν πεῖραν, ἐφεξῆς δίειμι, φυσικὸν εἶναι χρὴ τὸν ταῦτα κρινοῦντα, καὶ πεπεισμένον ἀκριβῶς ὅτι φύσις ἐξαρκεῖ παντάπασιν, καὶ ὡς προνοεῖτο τοῦ σώματος ἡμῶν, ἄκραν τινὰ πρόνοιαν, ὅτι τε ταῖς οἰκείαις κινήσεσιν, εἴπερ τι καὶ ἄλλο τεταγμέναις, οὕτως καὶ ἡ φύσις χρῆται. τούτων δὲ τὰ μὲν ἐκ τῶν περὶ χρείας μορίων γένεσι συλλογίσασθαι. δέδεικται γὰρ ἀκρι-

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 442 sur 494

ἑως. ἄκρα τὴς γὴ τῇ διαπλασθ τοῦ ζώου τέχνη θ φύσεως, τὰ δ' ἐν τοῖς τῶν κυημάτων αὐξήσεσίν τε καὶ τελιώσεσι, καὶ ἀποκυήσεσι. διαδ' ἑκασον γὰρ ζῶον ἡ τοῦ γήνος οἰκεία προθεσμία τοῖς ἐντελέσιν ἅπασιν ἀκριβῶς φυλαττεται, τεταγμένας διαλονότι τ φύσεως ἀεὶ τὰς κινήσθς ἐχόσης. ὅτω γ καὶ ἡ μετὰ τὴν ἀκμὴν αὔξησις ἑκάστο ζώο γίνεται. ἡ τελείωσις δὲ ἐν ἡ πρᾶκμὴ, ἐν χρόνοις ὡρισμένοις γίνεται. καὶ μὲν δὴ ἐν ὅστις τοῖς περὶ τὴν φυσικῶν διωάμεων ὑπομνήμασιν ὠμίλησε, καὶ τοῖς ἄλλοις ἅπασιν ὅσα διὰ μέρος ἡμῖν ὑπὲρ ἑκάστης γέγραπται τῶν φυσικῶν γυμνασίων, οἶμαι περιττὰ εἶναι λέγειν, εἰς ὅσον ἥκουσι πλουσίας τε ἅμα καὶ τάξεως αἱ τῆς φύσεως κινήσθς. εἰ δὲ μὴ τις ὑπὲρ τούτων πέπυσται, ἐν θαυμαζέτω τὴν τέχνην δ' ἅμα καὶ τὴν τάξιν τ φύσεως, ἀναμνησθεὶς αὖθις ὅσον ἀπολείπετ, καὶ πλουσίᾳ μὲν τάξει τῶν κατ' οὐρανὸν, ἀταξίαν τινὰ οἶμαι δεῖσθ σύμφυτον τῇ ὑλῇ γενέσθαι τῆς οὐσίας διὰ νήσθ. καὶ τὸ μὲν διαλὸν ἅπαν, ὅσον αὖ ἦν διαλὸν γένεσθαι, καὶ μάλιστα ἐν τοῖς ὑγροῖς, ἐκ τ γένεσθαι ὕλης ὁρμᾶσθ. καὶ τοῦθ' Ἱπποκράτης πρῶτος ἐφύσθ γίνεσθαι φύσθ. τὸ δ' ἀτακτόν τε καὶ πεπλανημένον, ἐκ τ γένεσθαι ὕλης ὁρμᾶσθ. καὶ τοῦθ' Ἱπποκράτης πρῶτος ἁπάντων, ὧν ἴσμεν, ἐπείδη ἐλλιῶν, μετ' αὐτὸν δὲ ἅπαντες οἱ ἄριστοι τῶν Φιλοσόφων. εἰ δὲ μὴ μακρὸς ἐμέλλεν ὁ λόγος ἔσεσθαι, τάχ' ἂν ὧν λέγουσιν ἀποδείξεως εἰς πίστιν τῶν ἐρημένων διηγημάτων ἐμνημόνευσα. ἀλλὰ γὰρ ἀρκεῖ τῷ παρόντι λόγῳ μὴ ταῦτα. χρὴ τοίνυν τὸν ἰατρὸν ὅστις αὖ ἄξιος ἔσεσθαι μέλλει τ Ἱπποκράτους τέχνης, ἐπορέγεσθαι καὶ τοῦτο πεπισμένον, ἥκιστα ὧδε τὸ λεῖπον τῶν πέραν, ὡς τεταγμένον τι χρῆμα δεῖν ἡ φύσις, διαπλάττουσα ἅπασι τῆς ὕλης, ἀναλογίαις πισὶν ὡρισμέναις, καὶ πολυόδοις τεταγμέναις αἱ μιᾶς τῆς αὐτῆς γίνονται. τὰ δ' ἀλόγως παρεμπίπτοντα, ποτὲ καὶ συγχέοντα τὴν τάξιν, ἐπιδιαλύειν μὴ ταύτῃ χρατεῖν τῆς ὕλης, ἀλλ' ἐμποδίζοιτό ποτε καὶ διαλύοιτο τοῖς ἑαυτῆς λόγοις διαπεῖσθαι, τότ' αὐτῇ συμπίπτ. ὅθεν γὰρ εἴπερ εἴη πεπισμένος, ἐπίστασθαι ἐκ τῆς ἐμπειρίας ὧν μαθοι, τότε τ ζ. ἡμέρας ἐν ταῖς διείσεσιν ἀσφαλὲς δ' ἅμα καὶ τέλεον, ἐν ἀκινδύνως, καὶ δύσκολον, καὶ πολὺ τότε τῆς ιδ. ταύτῃ παραπλήσιον. ὧν μάθοι δὲ καὶ ὡς ἡ μὲν δ. τῆς ζ. δεῖν ἐπίδηλος. ἡ δὲ ια. τῆς ιδ. δυσὶν αὐτῷ παραπέσεται, σκοπεῖσθαί τι περὶ τῆς ζ. ὅπως γὰρ καὶ τ πρώτης ἑβδομάδος διχῇ διαιρεθείσης, ἡ δ. ἑξαμηνίτιν τὸν τοκετὸν, ὁποῖόν τι τὸ τέλος ἔσται προδηλοῖ, καὶ τῆς δευτέρας ὡσαύτως, ὡς ὅτι ἂν τις εἰς γνῶσιν ἀφίκοιτο τοῦ τελείαν μήν τινα εἶναι πορίσιμον ἑκάστῳ τῶν ἑβδομάδων, ἐπιδιὴ τὸ μέσον ἑκατέρα τῶν ἄκρων ἴσον ἀφέστηκε. καὶ διὰ ταῦτα ἐν τῇ τῶν πρὸς ἄμφω κοινωνίαν ὁμοίαν ἔχει, τὴν μὲν τετάρτην, ὁπόσαι διὰ τῆς α. ἡμέρας ὅτε ἐπαύσατο, πειρᾶσθαι λύειν αὐτὴν. τὴν ια. δ' αὖ πάλιν ὁπόσαι διὰ τῆς ζ. εἰ δ' εἴη μᾶλλον, ἢ ὥστε μὴ διὰ τῆς τετάρτης ἡμέρας κεκρίθαι τὸ νόσιμα, προσγράφεσθαι μὲν ταύτῃ, τὸ τέλος δὲ ὧν πύθοιτο τὴν ζ. ὡσαύτως δὲ καὶ ὅσαι κατὰ τὴν ζ. ὅτε ἐπαύσατο τὴν ια. αὐτῆς ὧν χρῆναι, καὶ ὅτως ἡ αὐτὴν κρίνειν, ἢ προσγράφεσθαι τῇ ιδ. καὶ κατ' αὐτὴν οὐδὲν εἰς τὴν θεωρίαν ἴσασθαι, καὶ τὸ μὲν ἐπ' αὐτοῖ περφύκασιν οἱ ἀριθμοὶ δρᾶν, εἴτε ἐπονται τεταγμέναις διαλύσεσιν, ὅτε αὐτοὶ δρῶντος, ἀλλὰ τοῖς ἐν χρόνῳ τινὶ δρώσαις οὐσίαις ἑπόμενοι, τοῖς Φιλοσόφοις συμπεῖσθαι παρείμι. τὸ δ' ἀμφοτέροις ὁμολογούμενον διαλύσεως ἀναλογίαν ἀριθμῶ, ὡσὶν δὲ καὶ ἐν τοῖς ὧν ὑγιείοις ζώοις ἐπιδιαλύειν ἀκριβῶς ὑγιαίνουσιν, ἀλλὰ ἄλλῳ μὲν διαλύσεως εἶναι, καὶ ἀποκυήσεως μὲν αὐξήσεως, καὶ τελιώσεως, μὲν ἀκμῆς, καὶ πραικμῆς, ὧν διαλύσεως ἀναλογίαν ἀριθμῶ, ὡσὶν δύσκολα δὴπτε, καὶ τὰς διείσεις ἡμέρας, ἀριθμὸν τέ τινα τεταγμένον ἔχειν, συγχεῖσθαί τε ὧν ὁρᾶν, ἔστιν ὅτε κατὰ τὰς νόσους ὑπὸ τῶν παρὰ φύσιν διαθέσεων. εἰ δὲ μή τις ὡς καὶ προδῶν ἔφλυε, ὧδε τὸν πέραν ἀθρήσατω, πάμπολυ μὲν τὰς ἑβδομάδας εὑρήσει διωαμένας, ἐφεξῆς δ' αὐτοῖς τὰς τετράδας. ὧδε σκέψεται δὲ περὶ τῶν παρεμπιπτόντων ἡμερῶν, οἷον τρίτης, ε. ς. θ. ἐκ δυνὸς ποτε λόγου τὸ διένειν ἐχήκασιν. ἐπὶ δὲ μᾶλλον ὧν ζητήσεται καὶ διορθυνήσεται περὶ τῆς ιζ. καὶ ιη. ιθ κ. καὶ κα. ἁπασῶν τε τῶν ταύτας ἀναλόγων ἐπομένων. εἰ μὲν γὰρ ἐς τὴν κ. ἡμέραν αἱ τρεῖς ἑβδομάδες τέλουσιν ὡς Ἱπποκράτης οἴεται, χρὴ διάπτε τὴν μὲν ιζ. ἐπίδηλον εἶναι θ κ. ἐκπίπτειν δὲ τὸ πρώτε λόγου τῶν κρισίμων ἡμερῶν, τὴν ιη. τετὴ εἰκοστὴν πρώτην. εἰ δ' ὁλοκλήρους χρὴ σώζεσθαι τὰς ἑβδομάδας, ἐπίδηλος μὲν ἡ ιθ. τῆς κα. γνώσεται. λόγον δ' ὀδὲν ἀκρίσιμον ἕξουσιν, ἢ δ' ἑπτακαιδεκάτη καὶ κ. πρῶτον δὲ ὅπως ἡ πέρας πόθεν τούτων ἀποφαίνεται, δίελθωμεν, εἶθ' ὅτως ὠδὶ τὸν λόγον μεταβῶμεν. ἔστι δὲ ἡ θ πέρας ἀνάμνησις, ἧς ὧν Ἱπποκράτης ἔγραψεν, ἀρξαμένοις ἡμῖν ἀπὸ τοῦ πρώτου τῶν τὰς κρίσιας ὧν δημιῶν. ἐν μὲν δὴ τῇ δευτέρᾳ διατάσθ τάδε γράφων. οἱ μὲν δὴ ἀσθενοῦσι, ἐλαχίστοισί τε ἐγένοντο, καὶ ἥκιστα φυσὶ, διατά τι τῶν καμνόντων ὅτοι ἐπόνησαν. ὅτε γὰρ αἱμορραγία, εἰ μὴ πάνυ σμικρὰ καὶ ὀλίγοισιν, ὅτε παραλληροι, τότ' ἄλλα μὲν ὅμοια, καὶ πάντα διάφορος. ἐκείνῳ δὲ τοῖσι πλείστοισιν σὺν τοῖσι διαλείπουσι ἐν ἑπτακαίδεκάτῃ τι αὐόμοια καὶ ἡμέρησιν. ἔστα ὧν τῇ τελευτῇ τῆς τρίτης διατάσεως ὧν μελέσθρον ἔτι περὶ τῶν διατὰ τὴν ιζ. λειφθέντων, γράφων τόνδε τὸν τρόπον τ δὲ περὶ τὰς κρίσιας ἧς ὧν ἐγινώσκομεν ἐ ὅμοια ἢ αὐόμοια, οἷον οἱ δύο ἀδελφοὶ ἥρ- † διέλιπεν ἡ- ξαντο ὁμᾶ τὴν αὐτὴν ὥραν. διατέκνητο πρὸς τὸ θέατρον ἐπιγνῶες ἀδελφοί, τοτέρῳ τῷ πρεσβυτέρῳ ἐκείνῳ μέρας, ἐξ μὲν ἑκταίῳ, τῷ ἧ νεωτέρῳ ἑβδομαίῳ, τοῖσι δὲ ἀμφοτέροις ὁμᾶ τ αὐτὴν ὥραν. † διέλιπεν ἡμέρας ε. ἐκ δὲ τ τοῦ τῷ ἑτέρῳ, τῷ τροφῆς ἐκείθη ἀμφοτέροισιν ὁμᾶ τὸ σύμπαν ἑπτακαιδεκατάοισιν. ἀλλ' ὅπως ὧδε ἴσως ἀξιόπιστον, εἰς τὸ λειῆ ἑτέρῳ τεμ σιμον ἀποφλιᾶσθαι τὴν ιζ. ἡμέραν δὲ δύο τινὲς ἐκείθησαν ἐν αὐτῇ. προσέχομεν δὲ τὸν νοῦν τοῖς ἐφεξῆς λεγομένοις. πά. „ νοις. ἐκεῖνε δὲ τοῖς πλείστοισιν ἑκταίοισιν, διέλιπεν ἐξ. ἐκ δὲ τῶν τοῦ τροφῶν ἐκεῖνε τεμπταίοισιν, ἢ δὴ ὧδε ἀξιόλογον. εἰ καὶ κατὰ τὴν δευτέραν κατάσασιν ἑπτακαιδεκατάος οἵδε κείθοντας πολλούς. καὶ κατὰ τὴν τρίτην δ μόνον ὧδε δύο ἀδελφὸς, ἀλλὰ καὶ πάμπολλος ἄλλος, ὃς ἑκτάος μέν φησι κείθεσθαι τὸ πρῶτον. ἐπ' ἀρξαμένοις ἐξ δια „ λιπόντας, αὖθις πεμπταίος, ὅπερ ὄθεν ἑπτακαιδεκατάος ἀπὸ τῆς ἀρχῆς. ἀλλὰ καὶ τόδε ἀφέρων ὁρᾶ. οἵδε δ' „ ἐκείνων ἑβδομαίοισι, διέλιπεν ἑπτά. ἐκ δὲ τῆς τοῦ τροφῆς ἐκείνε τριταίος, τοτέσι καὶ τούτους τὸ σύμπαν ἑπτα- „ καιδεκατάος. εἶτ' ἐφεξῆς πάλιν, οἵδε δὲ πεμπταίοισι διέλιπεν ἑπτά. ἐλάμβανε δὲ τρεῖς, διέλιπε μίαν, ἐπελάμ- „ βανε μίαν, ἐκείνε διαλονότι καὶ τόδε τὸ σύμπαν ἑπτακαιδεκατάοισι. καὶ μὲν δὴ καὶ ἄλλος τινὰς ἑκταίος μὲν κείθεσθαι φησι, διέλιπε δὲ ἐξ. ἐλάμβανε φησὶ γ. ἔστα διέλιπε ᾱ. καὶ ᾱ. ἐλάμβανε τὴν ιζ. αὐτὴν διαλονότι καθ'

ἧν τοῦ

ἥνπερ καὶ ἐκεῖνον. ἄλλους δὲ τινὰς ἑκταίους μὲν κειθῆναι φησὶ, διαλείπειν δ' ἑπτά. ἐκ δὲ τῆς ὑποστροφῆς ἔκεινε φησὶ τεταρταίοις, τουτέστι τὸ σύμπαν ἑπτακαιδεκαταίοις. οὐκ ἀρκεσθεὶς δὲ τῷ λόγῳ τούτῳ παντὶ, καίτοι μεγάλως ἐνδείκνυσθαι δυναμένῳ τῆς ιζ. ἡμέρας, τὸ πρὸς τὴν κρίσιν ἰσχυρὸν ἐπήνεγκεν, οὐδὲ τῶν διανοσισάντων οὐδενὶ διὰ τούτου τοῦ τρόπου οἶδα ὑποστροφὴν γενομένην πάλιν, ὥστ' οὐ μόνον κρίνειν πολλάκις πέφυκεν ἡ ιζ. ἀλλὰ καὶ βεβαίως, οὔκουν τῶν πρεμπιπτουσῶν ἐστι κρισίμων, ἀλλὰ τῶν ἰσχυρῶν τε καὶ πρώτων. καὶ μὴν εἴπερ δὲ ἐκείνων ἐστὶν, εὔλογόν τε αὐτὴν ἀναλογίαν τινὰ πρὸς τὴν τεσσαρεσκαιδεκάτην ἀποσώζειν. εἰ μὲν οὖν συνημμένην τὴν τετράδα, διανοήσαιμεν καὶ σωζομένην, ὡς ἄρχεσθαι μὲν ἐν τῇ ιδ. τελευτᾶν δὲ εἰς τὴν ιζ. ἔχοιμεν ἂν οὕτω σωζομένην τὴν περίοδον. εἰ δὲ διαζεύξαιμεν, ὡς τὴν μὲν ιδ. ἡμέραν τέλος εἶναι τῆς δευτέρας ἑβδομάδος, ἄρχεσθαι δὲ ἀπὸ τῆς ιε. τὴν τρίτην οὐκ εἰς τὴν ιζ. οὕτως, ἀλλ' εἰς τὴν ιη. ἡ πρώτη τῆς τρίτης ἑβδομάδος ἀφίξεται τετράς. ἀλλ' εἴπερ τοῦτ' ἀληθὲς, εἰς τὴν κα. ἀναγκαῖον ἔσται τὴν τρίτην ἑβδομάδα τελευτᾶν, ὥσπερ γε εἰ καὶ τὴν ιζ. ὑποθοίμεθα πέρας εἶναι τῆς α. κατὰ τὴν τρίτην ἑβδομάδα τετράδος, εἰς τὴν κ. ἡμέραν ἀφίξεται τὸ πέρας ταύτης τῆς ἑβδομάδος. εὔλογον οὖν ἐνόμισεν ὁ Ἱπποκράτης ὥσπερ τὴν ιζ. ἡμέραν ἐβασάνισε διὰ τῆς πείρας, οὕτω καὶ τὴν κ. βασανίσαι διὰ τῆς πείρας. κρίσιμος μὲν γὰρ εὑρεθεῖσα, μέγιστον ἔμελλεν ἔσεσθαι τῆς ιζ. μαρτύριον. ἐκπεσοῦσα δὲ τῶν κρισίμων ἡμερῶν, ἢ ὅλως τῆς κα. ἐλαττωθεῖσα, ζήτημα κινήσειεν οὐ σμικρόν. εὔλογον γὰρ εἶναι δόξει τὴν μὲν ιζ. ἰσχυροτέραν ὑπάρχειν τῆς ιη. τὴν δ' εἰκοστὴν ἀσθενεστέραν τῆς κα. διὰ τοῦτ' οὖν ἐφεξῆς τοῖς περὶ τὴν ιζ. γεγραμμένοις ἐν τῷ πρώτῳ τῶν ὑπομνημάτων ὑπὲρ τῆς κ. ὡδίπως γράφει. †οἷσι δὲ περὶ τὰ ὦτα ἐγένετο, ἔκεινε μὲν εἰκοσταίοισι, κατέστη δὲ πᾶσι καὶ οὐκ ἐξεπύησεν, ἀλλ' ὑπὸ κύστιν ἐτράπετο, καὶ οὗτος μὲν ἱκανόν. ἀλλ' ἐφεξῆς πάλιν ἐρεῖ. οἷσι δ' ἔκεινεν ἑβδομαίοισι, διέλιπεν ἐννέα, ὑπέστρεψεν, ἔκεινεν ἐκ τῆς ὑποστροφῆς τεταρταίοισι, δηλονότι τὸ σύμπαν εἰκοσταίοισι. εἶτ' ἐφεξῆς πάλιν. οἷσι δ' ἔκεινεν ἑβδομαίοισι, διέλιπεν ἕξ, εἶθ' ὑπόστρεφε φησί. κἄπειθ' ἑβδομαίοις ἔκεινεν, ὅπερ ἐστὶ εἰκοσταίοισι τὸ σύμπαν, εἶτα βραχὺ προελθὸν, ἔστι δὲ οἷσιν ἔκεινεν ἐνδεκαταίοισι φησὶ, ὑποστροφὴ τεσσαρεσκαιδεκαταίοισιν, ἔκεινε τελέως εἰκοσταίοισι. εἶτ' ἐφεξῆς συνάπτων. εἰ δὲ τινεῦ φησὶ ἐπερρίγουν περὶ τὴν κ. τουτέοισιν ἔκεινε τεσσαρακοσταίοισιν. Ὁρᾷς σύ μοι πάλιν ἐνταῦθα τὴν ἀκρίβειαν τοῦ ἀνδρὸς, οἷδεν ὅτι τῶν ἰσχυρῶν κρισίμων, τουτέστι τῶν κατὰ τετράδας τε καὶ ἑβδομάδας αὐξανομένων, ἄν τέ τις τὴν ιζ. θῇ, καὶ τὴν κ. ἀναγκασθήσεται θέσθαι, καὶ τὴν μ. καὶ ὥσπερ τὴν κδ. καὶ τὴν λα. ἄν τε τὴν κ. εὐθὺς δηλονότι καὶ τὴν ιδ. ιζ. τε καὶ τὴν μ. καὶ μὲν δὴ καὶ τὴν μ. εἴ τις ἐν ταῖς ἰσχυρῶς κρινούσαις τίθοιτο, δῆλον ὡς καὶ τούτῳ τὴν ιζ. καὶ τὴν κ. ἀναγκαῖον ἔσται προϋποθέσθαι. μέχρι μὲν γὰρ τῆς ιδ. οὐδεμία διαφωνία. τὸ δὲ ἀπὸ τῆς δὲ συγκέχυται πᾶν, οὐ πάνυ τι τῇ πείρᾳ προσχόντων τὸν νοῦν ἐνιῶν, ἀλλὰ τῷ λόγῳ μόνῳ, ὡς ὁλοκλήρους ἑβδομάδας οἴεσθαι δεῖν ὑπὸ πλέκειν. εἶθ' οὕτω τὴν α. καὶ κ. ἐν ταῖς ἰσχυραῖς κρισίμοις ἀριθμούντων. δὲ ἀνάγκης δὲ διὰ ταῦτα καὶ τὴν ιη. καὶ τὴν μβ. τὴν μὲν ὡς ἐπίδηλον τῆς κα. τὴν δ' ὡς ἓξ ἑβδομάδας συμπληροῦσαν. εὐχερεστέρα δὲ κατὰ οὗτος ἡ βάσανος γίνεται τῶν κρισίμων ἡμερῶν. εἰ μὲν γὰρ ὁ ἀπὸ τῆς ιζ. στίχος ἅπας ἰσχυρότερος φαίνοιτο, διχόθεν ἑκάστη τῶν ἡμερῶν ἕξει τὴν πίστιν, ἔκτε τῆς ἰδίας πείρας κἀκ τῆς τῶν ἄλλων μαρτυρίας. εἰ δ' αὖ πάλιν ὁ ἀπὸ τῆς ιη. πλεονάκις κρίνων εὑρίσκοιτο, καὶ τελέως καὶ βεβαίως, ἀσθενέστερος οὗτος ὁ ἀπὸ τῆς ιζ. φανεῖται. ταῦτ' ἐννοήσας ὁ Ἱπποκράτης, ἁπάσας ἁπάσαις παρέβαλε, τὴν μὲν ιζ. ἐνταῦθα γὰρ ἡ ἀρχὴ τῆς διαφωνίας τῇ ιη. τῇ δὲ κ. τὴν κ. πρώτην. κατὰ ταῦτα δὲ καὶ τὴν κδ. τῇ κε. τὴν δ' αὖ κζ. τῇ κη. καὶ τὴν μὲν λα. τῇ λβ. τῇ δὲ λδ. τὴν λε. τὴν δ' αὖ τεσσαρακοστὴν τῇ μβ. ὁποτέρῳ δὲ τῶν στίχων ἡ ἐμπειρία μαρτυρεῖ, διὰ τῶν ὑπομνημάτων ἐδήλωσεν, αὐτά τε ταῦτα γράψας, ἃ πρεθέμην ὀλίγον ἔμπροσθεν, ἔτι τε πρὸς τούτοις, ὑπὸ μὲν τῆς τρίτης καταστάσεως ὧδέπως. ἔκεινε δὲ τουτέοισιν ὡς τὸ πολὺ ἐνδεκαταίοισιν, ἔστι δὲ οἷσιν εἰκοσταίοισιν. ἐφεξῆς δὲ τῶν ὀνομαστὶ γραφέντων ὑπ' αὐτοῦ ἀῤῥώστων, τὸν μὲν τρίτον τῇ τάξει μετὰ τὰς τρεῖς καταστάσεις γεγραμμένον Ἡροφῶντα, κατὰ τὴν ιζ. ἡμέραν κριθῆναι φησὶ τόνδε τέταρτον. ἡ Φιλίνου δὲ ἦν αὕτη γυνὴ κατὰ τὴν κ. ἀπεθανεῖν. ἐφεξῆς δὲ αὐτῇ τῆς Ἱερικράτους γυναικὸς μνημονεύει, περὶ ἧς ὑπὸ τέλει τῆς ὅλης διηγήσεως ὧδέπως γράφει. τεσσαρακοστῇ ἤμεσεν ὀλίγα, χολώδεα, ἐκρίθη τελέως, ἄπυρος ὀγδοηκοστῇ. μετὰ δὲ ταύτην ἕκτου τῇ τάξει μνημονεύει Κλεανακτίδου γράφων ὑπὸ τῷ τέλει, τοῦ λόγου τουτί, ὀγδοηκοστῇ ἐῤῥίγωσε, πυρετὸς ὀξὺς ἔλαβεν, ἵδρωσε πολλῷ, ὄρησεν, ὑπόστασις ἐρυθρὴ, λείη, τελέως ἐκρίθη. δέκατος δὲ ἐστὶν ἄῤῥωστος ὁ κλαζομένιος, ὃν καὶ αὐτὸν ἐν τῇ μ. κριθῆναι φησὶ, καὶ μὴν ἡ μ. τοῦ στίχου τῆς ιζ. ἐστὶν, ὥσπερ οὖν ἡ π. ἔδει δὲ τὴν μ. δευτέραν εἶναι κρίσιμον, εἰ καθ' ἑβδομάδας ὁλοκλήρους ἡ συναρίθμησις ἐγίνετο τῶν ἡμερῶν. οὕτω δὲ καὶ τὴν πδ. ἐχρῆν εὑρίσκεσθαι κρίνουσαν, οὐ τὴν π. οὐ μόνον τοίνυν δὲ ὧν διηγεῖται κριθέντας πολλοὺς ἐν τῷ κατὰ τὴν ιζ. ἡμέραν στίχῳ πρόδηλόν ἐστιν, ὡς ἰσχυρότερος οὗτος θατέρου ὑπάρχει, ἀλλὰ κἀξ ὧν οὔτε τῆς ιη. ἐμνημόνευσεν, οὔτε τῆς κα. οὔτε τῆς κε. οὔτε τῆς κη. ἀλλ' οὔτε τῆς τριακοστῆς δευτέρας, οὔτε τῆς λε. οὔτε τῆς μβ. οὔτε τῆς ξγ. οὔτε τῆς πδ. ἐν γὰρ τοσούτων ἀῤῥώστων καταλόγῳ τῶν τ' ἴδια γραφέντων αὐτῷ κατ' ὄνομα, καὶ τῶν δι' ἑνὸς ἑκάστου κεφαλαίου περιλαμβανομένων ἐν ἑκάστῃ καταστάσει, τὸ μὴ πώποτε τῶν εἰρημένων ἡμερῶν μηδεμίαν εὑρεθῆναι κρίνουσαν, ἐναργῆ τὴν θατέρου τῶν στίχων ὑπεροχὴν ἐνδείκνυται. ὅταν γὰρ δὲ ἐκείνου μὲν, καὶ πολλαὶ, καὶ πολλάκις, καὶ τελέως, καὶ βεβαίως, καὶ ἀγαθῶς, καὶ ὀρθῶς εὑρίσκοντες κεκρικῆναι, θατέρου δὲ τῶν στίχων μηδεμία καθ' ὅλον τὸ α. τῶν ὑπομνημάτων ἀσφαλῆ κρίσιν ἢ πεποιημένη, τὸ μὴ ὅτι τελέως ἢ ἀγαθῶς, ἀλλὰ μηδ' ὥστε ἀποκτεῖναι, παμπόλλην τινὰ τὴν ὑπεροχὴν εἶναι νομιστέον. ἆρ' οὖν ἐν τῷ πρώτῳ μὲν οὕτως, ἐν τῷ τρίτῳ δ' ἑτέρως; ἢ κἀκεῖ οὗτος μὲν ἐν τῇ καταστάσει διηγούμενος ἑνὶ κεφαλαίῳ περιλαμβάνων, εἶπεν ἅπαντας σχεδὸν οὗτος διασωθέντας π. κριθῆναι. τῶν δὲ κατὰ μέρος ὧν ἐμνημόνευσεν ὀνομαστὶ, οὗτος μὲν ἐν τῇ μ. κριθῆναι φησί. καὶ ναὶ μὰ δία γε τινὰς δὲ αὐτῶν οὐκ ἀγεννῶς, οὐδὲ ἀσήμως, καθάπερ τὸν τρίτον ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τοῦ βιβλίου γεγραμμένον τὸν ἐν τῷ Δελεάρκους κήπῳ κατακείμενον. τὶ γάρ φησι μ. διεχώρησε φλεγματώδη, λευκὰ, ὑπόσυχνα, ἵδρωσε πολλῷ, διόλου τελέως ἐκρίθη. οὗτος δέ τινας εἰς πάνυ μακρὸν ἐμπεσόντας, ὁμοίως καὶ αὐτοὺς κριθῆναι

†οἷσι δὲ παρὰ τὰ ὦτα ἔκεινε μὲν εἰκοσταίοισι, κατέσβη δὲ πᾶσι οἷς οὐκ ἐξεπυήσει, ἀλλ' ἐπὶ κύστιν ἐτράπετο.

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 444 sur 494

τῆς κ. ἡμέρας πολλαπλασιαζομένης λόγῳ, ἐφ' ὃν καὶ τὸν γόνατον ἀπὸ τῆς κατασάσεως γεγραμμένον ἡ πρόπυθον ὂν κ. τε καὶ ἑκατοστῆς ἡμέρας λελυμένης τελέως φησίν. ὅτω δὲ νῦ κατὰ τὴν κθ. καὶ κατὰ τὴν κζ. καὶ προσέτι κατὰ τὴν λθ. αὐέγραψε τινὰς κεκριμένας ἀγαθῶς δ' ἅμα καὶ ἀσφαλῶς καὶ τελέως. ἐν μὲν τῇ κθ. τὸν δέκατον ἀπὸ τῆς κατασάσεως ἄῤῥωστον ὠδέπτως γράφων, τετάρτῃ καὶ κ. ὄρνσε πολὺ λοιπὸν πολλὴν ἔχον ὑποστασιν, ἴσχνωσε θερμῶς, διόλου ἀπύρεκτος. ἐν ἑβδόμῃ δὲ καὶ ὀγδοήκοντα τὴν ἐν ἀβδηρίοις παρθένον, ἀλλὰ νῦ ταύτην ἰσχνὰ σαν πολλῷ τελέως ἀπύρεκτον γενέσθαι φησί. γέγραπται δ' αὖτη μετὰ τὴν κατάστασιν ἑβδόμῃ. ἐν δ' αὖ τῇ δ. καὶ λ. τὸν ὄγδοον ἀπὸ δ' τῆς καταστάσεως ἀναξίωνα καὶ αὐτὸν ἰσχνάναντα, τελέως ἀπύρεκτον διόλου γενέσθαι φησί, καὶ κεκριμένως ὡς ὠδέπτως. ὀδεῖς δ' ὁδὲν τούτῳ τῷ βιβλίῳ κέκριται κατά τινα τῶν ἐκ θατόρου σίχα κεισίμων ἡμερῶν. ἀλλὰ τῇ μὲν Δελεάρκους γυναῖκα κατὰ τὴν κα. ἀποθανεῖν φησί, σωθῆναι δ' ὀδγόνα κατ' ὀδεμίαν ἡμέραν τῶν ἐκ τοῦ λατὰ τὴν ιη. σίχα. λέγει μὲν δὴ κατὰ τὸ διδύτορον, ὡς δ' πρόσθεν εἴρηται σημαινόμενον, ἔχ ὁ σωθεὶς μόνον, ἀλλὰ καὶ ὁ ἀποθανὼν κεκρίσθαι. ἀλλ' ὡς ἔπος ὀ μόνον ὀδεὶς ἐσώθη κατ' ἐκείνας τὰς ἡμέρας, ἀλλ' ὀδ' ἀπέθανε, χωρὶς τῆς Δελεάρκους γυναικός. ἐν δὲ γε θατόρῳ σίχῳ, πάμπολλοι μὲν οἱ σωθέντες, ὀ μὴν ἀλλὰ καὶ ἀπέθανον τινες, ὥσπερ ἐπὶ πάντων δεκαταίαι μὲν ἡ ἐν κυζίκῳ τεκοῦσα, τὰς διδύμους θυγατέρας ἐν δ. τε νῇ κ. ὁ ἐν λιβύῃ νεανίσκος ὁ πάντων ὕστατος ἀναγεγραμμένος. ζ. δὲ καὶ κ. ὁ τρίτος ἀπὸ τῆς ἀρχῆς Ἑρμοκρατης. πρώτῃ δὲ καὶ λ. ὁ ἐν ἀβδήροις Ἀπολλώνιος, ὁ τρισκαιδέκατος ἀπὸ δ' καταστάσεως γεγραμμένος. ὡς δὲν ἑβδομαίοις πολλοὶ ἀποθανόντες εἰσὶ καὶ εἰκοσαίοις λατὰ τοῦτο τὸ βιβλίον, ὡς αὖ τῶν ἰσχυρὰν διώαμιν ἐχόντων ἡμῶν ὁ μόνον σωζουσῶν, ἀλλὰ καὶ ἀπολλυσῶν γίνοιτο. λατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ἑκάστῳ τῶν ἐρημένων ἐπεσθαι καὶ τινας ἀποκτείνασθαι. νῦ γὰρ δὴ νῦ τὸν διδύτορον ἀπὸ τ' λατασάσεως ἄῤῥωστον ὀγδοηκοστῇ φησιν ἀποθανεῖν, καὶ τὸν πρῶτον ἐν εἰκοστῇ καὶ ἑκατοστῇ, ὥσπερ οἶμαι καὶ τῆς πρώτης λατασάσεως τεσσαρδεκαταῖον, οὐ δὲ τρεῖς τὰς πρὸς αὐτὸ ἑβδομαίους. λαί τι δεῖ πολλὰ λέγειν. ὀδεὶς γὰρ ἄλλος, ὅτε ἐν τῷ πρώτῳ τῶν ὠδημιῶν, ὅτε ἐν τῷ τρίτῳ σωθεὶς, ἢ ἀποθανὼν εὑρίσκεται, ἢ τὸν ἀπὸ τῆς ιη. ἡμέρας σίχον, ἀλλὰ καὶ πάντων, οἱ μὲν ἐν τοῖς τῶν ἑπτὰ καὶ δέκα, λατὰ τὰς ὁμολογουμένας κρισίμους ἡμέρας, ὥσπερ ὧν ὀδεὶς τῶν περὶ ταῦτα ἐχόντων διαφέρεται. τῶν δὲ ἔξω τόπου προελθόντων, εἷς μόνος ἄῤῥωστος εὑρίσκεται λατὰ τὴν πρώτην ἡμέραν, καὶ κ. ἀποθανών. ἤρκει μὲν δὴ νῦ ταῦτα εἰς ἐπίδειξιν τοῦ μὴ λόγῳ τινὶ πιθανῷ τὸν Ἱπποκράτην, τὴν ιζ. ἡμέραν ὑποθέσθαι εἶναι κρίσιμον, τῆς δ' εἰκοστῆς πρώτης ἀφελέσθαι τὸ θρασύτερον, ἀλλ' ὑπὸ δ' πείρας διδαχθέντα, τὴν αἰτίαν ἐπιζητεῖν τῶν ἀτυχημάτων. ἀλλ' ἐπιδείκνυται καὶ τὸ διδύτορον, νῦ τὸ δ'. καὶ τὸ ἕκτον τῶν ὠδημιῶν, ἢ αὐτοῦ τοῦ Ἱπποκράτους ὄντα, ἢ τοῦ ἐξ αὐτοῦ Θεσσαλοῦ γράμματα, καὶ τούτων ὧν βραχὺ μνημονεύσωμεν. εὑρεθήσεται δὲ λέγοντα ταῦτα λατὰ μὲν τὸ διδύτορον, τὴν κ. τε καὶ μ. ἡμέραν ἀναγράφων λεκεικῆναι, ὅτε δὲ τὴν κα. ὅτ' ἄλλην τινὰ τῶν ἀπ' αὐτῆς. λατὰ δὲ τὸ τέταρτον τῶν ὠδημιῶν ὅτους ἁπάντων μνημονεύων, ὡς ὀλιγάκις μὲν ἕως τ' κ. ἀφικνεῖσθαι, πολλοὺς δ' ἁπαξ ὄντα τοῦ μέχρι τῆς κδ. ὥστε κἀνταῦθα τὴν μὲν κ. ὡσαύτως ὄντα, καὶ τὴν κδ. ἐπίστασθαι κεκεικῆναι, ὁ μὲν τῶν πρὸ σίχου τινὰ, καὶ μὴν νῦ λατὰ τὸ ἕκτον τῶν ὠδημιῶν, ὀλίγων μὲν ἀῤῥώστων ἐπὶ κατασάσεων μέμνηται. φαίνεται δ' ὀδ' ἐν ταῦτα γινώσκων τινά, κατὰ τὰς ἐκ θατόρου σίχου κεκεμένου. εἰ δέ τι δεῖ καὶ τοῦ πέμπτου τῶν ὠδημιῶν μνημονεῦσαι, ὅτε πρὸ αὖ ἦ, κἀν ταῦθα ἐν τῇ κοντὰ μὲν εἰσιν οἱ σύμπαντες ἄῤῥωστοι. κέκριται δ' ὀδεὶς αὐτῶν, ὅτε κατὰ τὴν ιη. ὅτε κατὰ τὴν κα. ὃν ὅλως ἐν ἄλλῃ τινὶ τῶν ἐκ τοῦδε τ' σίχου. τῆς πείρας δὲν ἀκριβῶς πεφασγάνης εἰς τὰς κρισίμους ἡμέρας, τὴν ιζ. καὶ τὴν κ. ἔτι δὲ καὶ τὰς ἀπ' αὐτῶν πάσας. ἐνίοι τῶν ἰατρῶν ὁ πάνυ τι τῷ φαινομένῳ προσέχοντες τὸν νοῦν, ὡς ἑφ' ἕτοιμον ἀφίκοντο τὸν ἐκ δ' τελείας ἑβδομαδικῶν ἀριθμόν, εἶτά πως νῇ κειθέντα πινὰ νῇ τὴν πρώτην νῇ εἰκοστὴν θεασάμενοι, πολὺ δὴ μᾶλλον ἐβεβαίωσαν τ' ὑπόληψιν.

καὶ γὰρ δὴ νῇ τὸ δ' αγυῶναι πρίας ὅτι ἡμέρας ἰδίως ἡ κείσις, ἐπιδεῖξαι ἐς πλείονας τύχης μεταθεῖσα, διορισμοῦ δεῖται, καθόπερ κἄν τῷ πρώτῳ δεδηλωτῇ λόγῳ. συμβαίνῃ δὲ καὶ χρονίζοντων τῶν νοσημάτων, τὰς κείσεις ἀποστῆθαι μὲν τὸ τ' ταραχῆς σφοδρὸν, καὶ τῆς ἀλλοιώσεως τὸ σωτόμου, νῇ εἰς δύο δὲ πολλάκις ἡμέρας ἢ τρεῖς ἐκτείνεσθαι. πρόχειρον δὲν ἐν τούτῳ προσνέμειν τῇ κρίσιν τῶν τριῶν ἡμερῶν ἢ τις αὖ βούληται. πολλοὶ μὴν γὰρ τῶν ἰατρῶν, ὀδ' ἀριθμοῦσιν ἐπὶ μετὰ τὴν τεσσαρδεκαταῖον ὡσαύτως ὁ κάμνων δύσι, καὶ μάλιστα ἢν ἐν τῷ μεταξὺ διόξεως ἀπύρεκτος γεγονέναι, πάλιν αὖ ἀπυρεξάσῃ. ἔνιοι δὲ καὶ ἀριθμήσωσι τὸ μεμιχθαι τὰς κρίσεις εἰς πλείους ἡμέρας, ἀδιορίστως τε καὶ πεπετῶς ἢ βούλονται τῶν ἡμερῶν ἀναπαύεσθαι. δία ταῦτα γοῦν αὐτὰ καὶ ὁ Ἱπποκράτης ὑδὶ τῶν ἀῤῥώστων ἔνιοτε μὲν ζ. φησὶν, ἢ ἐνδεκάτῃ, ἢ ιδ. κεκρίσθαι τὴν νόσον, ἔνιοτε δὲ περὶ τὴν κ. ἢ μ. ἢ τινα ἄλλην, ὥσπερ δυθὺς ἐν τῇ πρώτῃ καὶ διδύτορα κατασάσεις τ' πρώτης τῶν ὠδημιῶν. ἐν μὲν γὰρ τῇ πρώτῃ φυσὶν, ἐκείνης δὲ τούτων οἷσι τὰ βραχύτατα γήνοιτο περὶ τὴν κ. τοῖσι δὲ πλείοσιν περὶ τὴν μ. πολλοῖσι δὲ περὶ τὴν ὀγδοηκοστήν. ἐν δ' αὖ τῇ διδύτορα κατασάσει, ἔστι δ' οἷσι φησὶν ἔκρινεν αὐτῶν ὀλίγοισιν, οἷσι τὰ βραχύτατα γήνοιτο περὶ εἰκοστήν. ἐν δὲ τῇ τρίτῃ αἱμορῥαγίᾳ φησὶ, μικρὸν ἤρξατο περὶ τεταρτὴν νῇ εἰκοστὴν, καὶ ἐγένοντο ἐς αἱμορῥαγίαν αἱ ἀποσάσιδι Ἀντιφῶντι Κριτοβούλῳ. ἀπεκρίθη καὶ ἐπαύσατο τελέως περὶ τὴν μ. ὀκ ἐμνημόνευσα δὲ κατ' ἀρχὰς δυθὺς τούτων τῶν ῥήσεων, ὁπότε λαμβάνω τ' πρώτην τῶν ὠδημιῶν πραγματείαν, ἄμεινον εἶν νομίσας, ἁπάσας προτόρων ἐκθέσθαι τὰς ἡμέρας, ἐν αἷς ἀκριβῶς μόνας ἐθεάσατο τὰ νοσήματα κρινόμενα. δία τοῦτο δὲ γέγραπται τὸ πίπαν ὀδαμόθεν, τῶν συγγραμμάτων αὐτοῦ πρὸς τὴν ε. ἢ τὴν ζ. ἢ τὴν θ. κριθεὶς ὀδεὶς, ἀλλ' ἁπλῶς, ἢ πεμπταῖος, ἢ ἑβδομαῖος, ἢ ἐνδεκαταῖος. ἀθρόως γ' οὖν αὐτοὺς κρίνοντα, ὅσῳ δ' αὖ ὀξύτερόν τὰ νοσήματα χρονίζῃ, πάντες μὲν ἢ πρὸ τ' ὀξείας ἀλλοιώσεως ταραχῇ, κατὰ βραχὺ δὲ αἱ κρίσεις γινόμεναι, δύο ἢ τρεῖς ἡμέρας ὠδημαβάνουσι τὸ πίπαν. ὡς γ' ὁδὲ μετὰ ἐκκρίσεως εἰώθε λύεσθαι τὰ πλεῖστα τῶν χρονισάντων, ἀλλ' ἤτοι διὰ ἀκρασάσεων ἢ πέψεως, ὅτως ὀδ' ὅταν ὑδὶ ἀφεσιν ἐκκρίσεσιν, ἢ ἀκρασάσεσιν ἢ λύσις αὐτῶν γίνηται, δία μιᾶς ἡμέρας τελέσης μόνης, ὅθεν οἶμαι τῶν ἰατρῶν ἔνιοι τὴν ἀρχὴν ὁδὲ κρίνεσθαι φασὶ τὰ χρονίζοντα τῶν νοσημάτων. ὁ γὰρ τῆς λύσιν ἁπλῶς

εἶναι

εἶναι κρίσιμ, ἀλλ' ἤ τι τῶν ἀθρόων, ἢ τὸν πρὸ τούτης σέλον. ἀλλ' ὅτι γε τὸ σημαινόμενον τῆ κρίσεως ὀκ ἀπηκριβωμένον φυλάττεται διὰ παντὸς, ἀλλὰ τῶν λύσιν αὐτῶν μόνων, ὅπως αὖ χρήσονται, λείσιν ὀνομάζουσιν οἱ πλεῖστοι τῶν ἰατρῶν, ἀφ' αὐτῶν τε τοῦ Ἱπποκράτους φέρει μαθεῖν γράμμάτων, ὀχ ἥκιστα ὃ καὶ ἐξῶν οἱ ἄλλοι παλαιοὶ γράφουσιν. ὅτως ὃν καὶ Διοκλῆς τῶν πρώτων ἡμέραν φ' τοὺς λειποθυμικοὺς ἀριθμεῖ, καθάπερ φ' διακνύμενον, ὡς ὀδὲν ἄλλο τῶν λείσιν, ὅτι μὴ τῶν λύσιν ὀνομάζῃ τὴν νοσήματος. ἔσται δὲ διπλοῦν ἀφ' αὐτοῦ τὸ λέξεως ἐχόσης ὧδε, αὐτῶν δὲ τῶν πυρετῶν ὧν τὰ αὐτὰ μήτ' φ' αὐτῷ τῷ σώματι διαλύεσθαι λεγόμενα, μὴ μέμνηνται πως, μήτ' ἀθρόως ὠμὰ ἀφίστασθαι, τὰ δέ τινας χρόνους πεφθέντα φαίνεσθαι. ὁ μὲν ὧν παλαιότατος φ' νυκτὶ μὴ ἡμέρᾳ λείνει, φ' ἐλαχίστῳ μὲν χρόνῳ τούτῳ τὰ αὐτὰ αὐτῶν διαλύεσθαι. καὶ γὰρ τὰ σκπόμενα, μὴ πύον γινόμενα, ἔτι δὲ καὶ γάλα καὶ σάρξ πᾶσα ἀρτελαμένη, καὶ ὅλως τὰ πολλὰ τῶν ἐν τῷ σῶμα γινομένων, καὶ λιτομένων μὴ ἀλλοιομένων λατ' εἶδος, φ' τούτῳ τῷ χρόνῳ φαίνεσθαι πρῶτον. μὴ τοιοῦτ Διοκλῆς. ὁ δ' Ἱπποκράτης ὀχ ἅπαξ, ὀδὲ δὶς ἀλλὰ πανυ πολλάκις φ' τε τῷ πρώτῳ τῶν ἡμερῶν, καὶ μάλιστα λέγων τῷ τρίτῳ τὴν λύσιν μόνην τοῦ νοσήματος ὀνομάζει κρίσιν, ὀδεμιᾶς ὅτ' ἐκκρίσεως, ὅτ' ἀποσάσεως ἀφῶς προγεγραμμένης. ἀ μὲν τότε γ' ἦν ἐκεῖνος ἡγεμονικώτατον, αὖθις ἐκκρίσεως πάσης φανερᾶς λρίνεσθαι τὰς χρονίζουσας νόσους, ὥσπερ ὀδὲ τὸ πλέους ἡμέρας ἀφ' αὐτῆς ὠφελαμβάνειν. ὀγδοηκοστῇ γοῦν λείθωσί τινα γράφων ὁ Ἱπποκράτης φ' τῷ τρίτῳ τῶν ἡμερῶν, ῥιγῶσαί τε φησὶν αὐτὸν ἐξέως πυρέξαι, καὶ ἱδρῶσαι πολλῷ. πρεθέμην δὲ τὴν λέξιν ὀλίγον ἔμπροσθεν, ὁπότε τὸν Κλεανδίδα λατὰ τὸν τρίτον τῶν ἐπιδημιῶν ἔκτου τὴν τάξιν γεγραμμένα, τῆ διηγήσιν ἐποιήμην. εὕροις δ' ἂν ἐν ἄλλοις ἀρρώστοις, ὃς τ' ἤδη πρεθέμην φ' τῷδε τῷ λόγῳ, καὶ ὧν ὅδ' ὅλως ἐμνημόνευσα λεκριμένως φ' ἑαυτῶν ἡμέρᾳ μᾶλλον ἐκκρίσεως, ὧν πρόγνωσιν ἐν χρονίοις νοσήμασι. ταύτας δὴ μάλιστα προσέχειν χρὴ τὸν νοῦν, ὡς ἀκριβῶς διδασκόμενα τὴν τάξιν τῶν λρισίμων ἡμερῶν. εἰ γὰρ ὁ Κλεανδίδης ὅτος ὀγδοηκοστῇ ῥιγῶσάς τε ἐν ὀξέως πυρέξας, ἐκρίθη ἱδρώσας, δῆλον ὡς μεγάλην τινὰ διάμιν ὁ τῆς ὀγδοηκοστῆς ἀριθμὸς ἔχει. τότον γὰρ πολλαπλασιάζομένου, τὴν ὀγδοηκοστὴν ὥσπερ ἐν τὴν μ. καὶ τῆς ἑξηκοστὴν, ἐν τὴν ἑκάστην ἑξηκοστὴν χρόνους συμβέβηκεν. εὑρήσεις ἓν ἄλλοις ἀρρώστοις διὰ τοῦτο λεκριμένους διὰ ἐκκρίσεως φ' τοῖς τῶν ἡμερῶν βιβλίοις, ὧν γνῶσις ἤδη πρεθέμην. οἵγε τὸν μὴ νομίζοντας ἀθρόαν γένεσθαι κρίσιν διὰ τοῦτο τῆς μ. διελέγχουσι, καὶ τῶν λρισίμων ἡμερῶν φ' ἑκάστην τὴν τάξιν. ὅτι μὲν γὰρ ἐκλύσεις λατὰ βραχὺ τὸ διὰ ἀγῶνός τε καὶ στάσεως παύεσθαι τὰ νοσήματα χρονίζοντα, καλῶς εἴρηται. τὸ δὲ μηδεπώποτε, διὰ μιᾶς ἡμέρας ὀξεῖαν αὐτῶν γίνεσθαι μεταβολήν, ὀκέτ' ὀρθῶς. ὅταν γὰρ ἐν ῥίγος εἰσβάλλῃ σφοδρὸν, ἅμα τῷ πρόξυσμῷ τέως ὑ γενόμενον, ὅτε πυρετὸς ὀξύτατός τε φ θερμότατος, ἐν διάσφορος ἐπιγένηται, φ μετὰ ταῦθ' ἱδρὼς διεκρίθη πολύς, ἀπύρου φ ἀκριβῶς τὸν ἄνθρωπον ἐργαζόμενον, εἴ τις ὁ φύσει ὧδε κρίσιν εἶναι, προδήλως ἐρίζει. ἐγὼ δ' ὅτι εἴωθα τοῖς ἐριστικοῖς ἐν πλέον ἀντιλέγειν, ἀλλ' ἐκεῖνο χρὴ μᾶλλον εἰδέναι γινόμενον. ὡς ἡμῖν τε γ' πρὸς φυλάττεσθαι, ἐφανῆ πολλάκις φ' τε τοῖς ὑφ' Ἱπποκράτους ἀναγεγραμμένοις ἀρρώστοις ὄντ εὑρεῖν, τὸ τὰς τοιαύτας λύσεις τῶν χρονιζόντων νοσημάτων, ὀχ ὅταν ἐφεξῆς ἐπὶ πλείονας διακοπτόμενα συμπίπτῃ, ἀλλ' ἐπὶ πολὺ λελυμένα διὰ πολλοῦ τινος χρόνου ἐπιφροφῆς γένηται. συμβαίνει δ' πολλάκις καὶ αὐτὰς τὰς ἡμέρας τὰς μέρος ὑποστροφὰς φ' ἡμέρας τέ τισι λρισίμους ἄρχειν, καί τινα κρισίμων ἡμερῶν ἀριθμὸν προσλαβόντα, αὖθις φ' ἑτέρᾳ τινὶ τῶν κρισίμων ἡμερῶν κρίνεσθαι, φ ὅτω γίνεται τὰ μὲν κατὰ μέρος ἅπαντ' ὀξέα, τὸ σύμπαν δὲ χρόνιον. φίστε δὲ καὶ τὰ διαλείμματα αὐτῶν ἀριθμῷ τινι τῶν κρισίμων ἡμερῶν ἐπιγράφειν, λαθάπερ εἴ τις φ δεκαταῖος κριθεὶς, ἀτελῆ κρίσιν ὑποστρέψαι τεσσαρακοντάδεκαταῖος, εἶτ' αὖθις εἰκοσαῖος κριθεὶς ἐλλιπῶς, ὑποστρέψαι φ. καὶ κ. καθάπτ φ' τοῦτον ὀξέως πάλιν διανοήσας, αὖθις φ' μ. λειθέειν. ταῦτα μὲν δὴ αὐτὸς ἑκάστου ἐπί γε τῶν νοσούντων ὄψεται προσεμβούσης αὐτοῖς ὧν μάλιστ ἐθελήσας, φ' τε τοῖς ὑφ' Ἱπποκράτους γεγραμμένοις ἀρρώστοις ὧδε σκοπήσει θ. ὅτι δὲ καὶ τὴν ιζ. μὲν τ' ιη. καὶ τὴν κ. τῆς κα. ἰχυροτέραν ἡγητέον εἶναι, διέδεκται σαφῶς ἤδη φ πείρας φ' τε Ἱπποκράτους. εἰ δὲ καὶ φ ἐμῆς πείρας ἐφεξῆς αὖ μνημονεύσαιμι, μακρότερ μὲν ὁ λόγος ἔσται, πιστότερος δ' ὀδὲν μᾶλλον. εἰ μὲν γάρ τις καὶ αὐτὸς παρα φυλαττόμενος τὰ συμβαίνοντα τοῖς νοσοῦσιν ἐθέλοι, καὶ πιστεύῃ τοῖς ὑφ' Ἱπποκράτους εἰρημένοις, ὀδὲν ἔτι τῆς ἡμετέρας πείρας ὁ τοιοῦτος δεήσεται. εἰ δ' ἤτοι πιστότερα τῶν φ' ἀργῶς φαινομένων τὰ ὁρίσματα νομίσῃ, ἢ μηδὲν φροντίζῃ τῶν ὑφ' Ἱπποκράτους εἰρημένων, ὃ μόνον ὀδὲν ἕξει πλέον ἐκ τ ἡμετέρας ἰσοείας ὁ τοιοῦτος, ἀλλὰ καὶ διαπαίζῃ αὐτὸν ὧν χρήσεται. τῶν μ δὴ τοιούτων εἴρηται πολλάκις ὡς χρὴ λαταφρονεῖν. εἰ δέ τις ἀληθείας ἐρᾷ, τὸν μ λῖρον τῶν ὁρισῶν ἀφεὶς, ὧδε δὲ τὴν πεῖραν αὐτὸς ἀφικόμενος, ὅταν ὀκτακοσίους ἢ χιλίους ἀρρώστους θεάσηται, σαφῶς οἶδα ὅτ, ὀκ ἄλλα τὰ πρὸ λειποίμην ἡμερῶν ἀφανόμενον ὧν Ἱπποκράτης ἐδήλωσεν. ὅσους γὰρ καὶ χρείας φ φύσεως δίδης τῶν λειποίμην ἡμερῶν, καὶ τὴν διάλειψιν αὐτῶν δίπλην Ἱπποκράτης ἐποιήσατο. φ μὲν τοῖς ἀφορισμοῖς καὶ τῷ προγνωστικῷ, τῶν ιζ τετράδας τε καὶ ἑβδομάδας ὧν πλεονόντων ἀλλήλας μνημονεύσας. φ δὲ τῷ πρώτῳ τῶν ἐπιδημιῶν ὁ τότων μόνον, ἀλλὰ καὶ τ ἄλλων ἁπασῶν τῶν προεμπεσόντων, ὧν τὴν μ αἰτίαν τ προεμπτώσεως φ τοῖς ἐφεξῆς ἐρῶ. τὸ δὲ ὅτι καὶ φύσει φ χρείας διαφόρους ἀλλήλων, ἤδη δεδήλωσα. φύσει μὲν ὅτι καλῶς ἅπαντων γινομένων, εἰς τὰς ιζ τετράδας πολιόδους αἱ λείσεις ἀφικνοῦνται τὸ πίπαν. πλημμεληθέντων δέ πνων, εἰς τὰς παρεμπεσούσας μεδίστανται. τῆ χρείας δὲ, διότι πρὸς μὲν τὸ γνῶναι τὴν μέλλουσαν ἔσεσθαι λείσιν, ἡ λατὰ τετράδας πορίσιμος αὐτάρκης. εἰς ἣ τὸ κρίνειν τὴν ἤδη γεγραμμένην, ἅπασῶν οἷον ἀεὶ γινωσκομένων, ἵνα εἰ ὅτως ἔτυχεν, ἀσφαλεσθαίαν μ τὴν λείσιν τ φύσεως ἐναντίαν τ ὀγδοαίας, ἀπιστοτέραν ἢ τὴν ὀγδοαίαν τ φύσεως ἐναντίας ἡγούμεθα. τὸ μὲν δὴ σοφὸν ἢ ἄπορον φ κρίσεως, εἰς τὸ καλῶς διαπεφ ὧδε ἤδη κεκριμένος διαφορᾷ. τὸ δ' ὁπλούστατα μάλιστα κριθήσεσθαι προγινώσκειν, εἰς ὃν μήπω κεκριμένος διαφορᾷ ἀναγκαῖον. ἐρήσεσθαι μὲν δή πως τοῖς ἐφεξῆς ἴσως τάχα τόδε, ἀλλ' ὁ σύμπας λόγος ἐκ τ θεραπευτικῆς ὅτι μεθόδου, ἣν νῦν ἡμεῖς ὑπὲρ χρείας κρισίμων ἡμερῶν ἤκομεν, ὀρθοῦσθαι ὅτι μὴ παράργου, ἀλλὰ τῶν διαμιν αὐτῶν ἅπασαν ἀκριβοῦσθαι. ἀπόχρη τοίνυν εἰς γε τὸ παρὸν ἀναμνήσαντας τῶν Ἱπποκράτους ῥήσεων, ὧν τὰ ἐφεξῆς ἤδη μετιόντας.

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 446 sur 494

γνωστικὸν ὄντω φησίν. οἱ δὲ πυρέττοντες ἐν τῇσιν αὐτῇσιν ἡμέρῃσιν τὸν ἀριθμὸν, ἐξ ὧν τε πορίζονται οἱ ἀθρωποι καὶ ἐξ ὧν ἀπόλλυνται. οὔτε γὰρ δύνηθέναι τὸν πυρετὸν, καὶ ὧδε σημείων ἀσφαλεστάτων βεβαιοῦσθαι, τεταρταίοις κρίνοντες, οὔτε ἀκολουθεῖσθαι, καὶ ὧδε σημείων ἀξιοπίστων βεβαιοῦσθαι, τεταρταίοις ἐτείνοσιν ἢ πρόδηλον. ἡ μὲν πρώτη ἔφοδος αὐτῶν ὅτω τελευτᾷ, ἡ δὲ δευτέρα τετρᾶς, εἰς τὴν ζ΄ πορεύεται. ἡ δὲ τρίτη, εἰς τὴν ιδ΄. ἡ δὲ τετάρτη, εἰς τὴν ιθ΄. ἡ δὲ πέμπτη, εἰς τὴν ιζ΄. ἡ δὲ ἕκτη, εἰς τὴν κ΄. οὗται μὲν δὴ πᾶσι σχεδὸν εἰς πολλὰ πλασιασμὸν ἐκ προδήλου ἀριθμοῦνται. ὁ δὲ ἑπτὰ σχεδὸν ἡμέρῃσιν ἀριθμεῖται πεφύκασιν. μετὰ δὲ ταύτας ἤγουν τὰς κ΄. τὰς ἐν τῷ αὐτῷ τρόπῳ, ἐν ᾗπερ τὴν αὐτὴν πρόδηλον ἡμέρῃσιν ἡ πρώτη περίοδος σχεδὸν τεσσάρων καὶ τριάκοντα ἡμερῶν, ἡ δὲ δευτέρα μ΄. ἡμερῶν, ἡ δὲ τρίτη ξ΄. αὕτη μὲν ἡ ἐκ τοῦ προγνωστικοῦ ῥῆσις. ἐν δὲ αὖ τοῖς ἀφορισμοῖς προφητῶν, ὡς τὰ ὀξέα τῶν νοσημάτων κρίνεται ἐν τεσσαρεσκαίδεκα ἡμέρῃσιν, ἐξῆς ὧν φράζει, τὴν ἑπτὰ ἡ δὶς ἑπτάδος. ἐπιδηλότατος ἑβδομαῖος ἢ δ΄. ἀρχὴ θεωρητὴ δὲ πάλιν ἡ ια΄. αὕτη γάρ ὅδε τετάρτη τῆς δευτέρας ἑβδομάδος. θεωρητὴ δὲ πάλιν ἡ ιζ΄. αὕτη γὰρ ὅδε τετάρτη ἀπὸ τῆς ιβ΄. ἐν δὲ τοῖς ἀμφοτέροις τοῖς συγγράμμασιν ἑβδόμαις τε καὶ τεσσάρσι, καὶ ἀτιθήσιν ἁπάσας τὰς κρισίμους ἡμέρας τὰς προδήλους. ἐν δ' αὖ τῷ πρώτῳ τῶν ἐπιδημιῶν, ἅπασαν ἐφεξῆς μνημονεύει γραφὴν ὧδε. ἔστι δὲ πρώτη κρίσιμος τῶν προδήλων, τῶν ἐν ἀρτίοισι κειμένων τεσσάρτη τῆς ἐπιδήλου. καὶ ἑβδόμη ἐπιδήλου, τῶν ἐν περισσοῖσι προδήλοισι κειμένων, πρώτη ἐννεακαιδεκάτη. καὶ εἰκοστὴ πρώτη ἐπιδήλου, τῶν ἐν ἀρτίοισι κειμένων τεσσάρτη τῆς ἐπιδήλου. καὶ τριακοστὴ τετάρτη τῆς ἐπιδήλου. ταῦτα δὲ πάντα ὁ Ἱπποκράτης ἁπάσας ἐν τούτῳ τῷ λόγῳ τὰς κειμένας προδήλους ἡμέρας, ἵνα μνήμην ἀπ' αὐτῶν ποιήσηται. ἐπεὶ γὰρ ἡμῖν πολλάκις ὡς πρότερον γέγραπται τῶν ἐπιδημιῶν βιβλίων, ὅτε προγνωστικὸν καὶ τῶν ἀφορισμῶν, ὅτι δύναμιν ἐπομνημάτων ἔχει. κατὰ λόγον δὲ ἐν ταῦθα ἁπάσας μὲν ἔγραψε τὰς κρισίμους ἡμέρας. ἐν ἐκείνοις δὲ μόνας τὰς μεγίστην δύναμιν ἐχούσας, καὶ τῷ λόγῳ τὴν αὐτῶν φύσεως ἀποτελουμένας, ὡς ἐν τοῖς ἐφεξῆς ἀποδείξομεν. ἔτι τε πρὸς τούτοις ὀλίγην χρείαν εἰς τὴν τῆς μελλούσης ἀκμῆς τε καὶ κρίσεως πρόγνωσιν παρεχομένας. δέδεικται γὰρ ἡμῖν πολλάκις ὡς πρότερον γέγραπται τῶν ἐπιδημιῶν βιβλίων, ὅτε προγνωστικὸν καὶ τῶν ἀφορισμῶν, ὅτι δύναμιν ἐπομνημάτων ἔχει. κατὰ λόγον δὲν

τελέως ἐκλύσις γίνεται. ἡ δ' ἀναλογία τῶν λειπουσῶν ἡμερῶν ἄχρι πάντως διαφυλάττει. καθάπερ γὰρ ἡ ιδ'. τὴν
πρώτας δύο τῶν δευτέρας ἑβδομάδος, τὴν ἀρχὴν τῆς γ'. ὅτω καὶ ἡ λδ'. πρώτας δ' ἅμα τῆς πέμπτης δύο, τὴν ἀρχὴν τῆς ε'. ὥστε
ἀεὶ τὰς δοθείσας ἑβδομάδας εἰκοσιν ἡμέρας πολυχράφειν, ἐν διὰ τριῶν ξ'. ὡς ἐν πρόσθεν ἐφαμεν, ὁ τελευταῖος γενέσθαι
λείσιμον. ὡσαύτως ἢ τὴν πρ'. τε ἐν ρκ'. ὡς γὰρ τὸ τῶν κρίσεων ἀγωνιστὴν ἐκλύειν ἢ βραχὺ τῆς χρόνου προϊόντος,
οὕτω καὶ τὰς ἀθροίσεις λείσιμους ἀμαυροῦσθαι τελέως συμπίπτει. μόνας δ' ἄχρι πάντος διαρκεῖν, ὅσαι πολυχράφουσιν
τελείαν πρόοδον ἀριθμῶν λείσιμων. ἔοικε δ' ὅστε γε διὰ τῆς πείρας φύσει μαθεῖν, πρώτην πρόοδον τελείαν ἡ τῶν
εἴκοσιν ἡμερῶν ὑπάρχειν. εἰ μὴ γὰρ ἀεὶ ἢ διάλυξιν ὁ ἁλ ζ'. ἀριθμὸς προσχώρει, λαθάπερ ἐπὶ τῶν πρώτων ἔχει συνῆψε,
μὴ αὖ ὅτω γε ἡ αὕτη ἡ ζ'. τελέα πρώτην πρόοδος. ἐπεὶ δ' ἡ μὲν δευτέρα ἁλ πρώτης διέλυσε, συνῆπται δ' ἡ
τρίτη τῇ β'. δῆλον ὡς ἀκέπτ φυλάττει μετὰ τῆς ιδ'. ἡμέραν ἡ δὲ ἀρχῆς ἀναλογία. μετὰ μέντοι τοῦ κ'. ἡ αὐτὴ τῶν
πρόοδον τάξις, ἄχρι πάντος διαμένει. ἁλ μὲν λδ'. ἀναλογεῖ τῇ πεντεκαιδεκάτῃ γινομένης, ἐκ δυοῖν ἑβδομάδων διεζευγμένων, ἁλ δ' αὖ πεντεκαιεικοστῆς ἀνάλογον τῇ κ'. τοῦ τρίτου ἑβδομάδος τοῦ συνημμένου πληρώσεις.
τοῦτ' ὂν αὐτὸ διδάσκων ἡμᾶς ἱπποκράτης, ἐν τῷ προγνωστικῷ μετὰ τὸ περὶ τῆς κ'. ἡμέρας διελθεῖν, ἐφεξῆς φρεῖ,
μετὰ ἃ ταύτας ἐν τῷ αὐτῷ τρόπῳ, ἐν ἢ τὸν αὐτὸν νόμον) ἡ πρώτη διάστασις ἐστὶν τεσσάρων ἐν τριάκοντ' ἡμερῶν. πρώτου
γὰρ ἔπεται μετὰ τὴν κ'. ἡμέραν ἔβδομος τοῦ λδ'. ὡς πρόοδον ἔχως ἡμέραν λείσιμον, ἐπεὶ καὶ δ'. καὶ κα'. μετὰ τὴν κ'. ὄντ λεί-
σιμος. ἀλλ' ἐπιδοὺς πορεύεται μικροτέρων ποδισμῶν, αἱ δὲ τρεῖς εἰσὶν, αὐτάρκως ἐδιδάξεν, καὶ ποιεῖ τῶν ἑβδο-
μάδων αὐτῶν ἱκανῶς διεξῆλθεν, δυοῖν ἑβδομάδων ἐξῆς τὰς ὑπολοίπους δύο ποδισμοὺς ὧν διδάξαι, τοῦτ' ἐκ τῶν
δύο ἑβδομάδων συγκειμένου, καὶ τοῦ ἐκ τῶν τριῶν. ἀλλὰ τοῦ μὴ ἐκ τῶν δύο οἷόν τινα, τῆς δ' ἐκ τῶν τριῶν,
ἀκριβῶς τελέαν. εἴγε δὴ καὶ τῆς μ'. καὶ τῆς ξ'. καὶ τοῦ π'. καὶ τοῦ ρκ'. ἐκ τῶν κ'. πολλαπλασιαζομένης γίνεται συμβε-
κε. δῆλον δὴ αὐτὸ ἐν ἄλλο γνώρισμα τελέας ὄντ ποδισμοῦ, ἤτοι σωτηριμένης ἀεὶ καὶ πολυπλασιαζομένης αὐτῆς
ἐφ' ἑαυτοῦ, ἄλλης μηκέτι δεομένης ποδισμοῦ, καὶ μοῦ ὀφειλούσης τῶν πρὸ τῆς κ'. ὑπάρχειν. δῆλον γὰρ ζ'. ἔπεται ἑαυτοῦ
ἐπολυπλασίασε μὲν πάντας, ἔστε τοῦ κα'. αὖ δ' ἐπέπτωκε, καὶ τοῦ κθ'. καὶ τοῦ λε'. καὶ τοῦ μδ'. ἡ τεσσαρεσκαιδε-
κάτη, τοῦ τε κη'. ὡσαύτως αὖ ἐποίησε, ἐν τοῦ μδ'. ἀλλὰ καὶ ἡ τετράς καὶ ἑβδόμη, εἰ τοῦ συμβαίνειν αὐτῆς πρὸς ἑαυτοῦ αὖ
ἐποιεῖτο, τοῦ ὀγδόου αὖ ἀπεργάζεται, καὶ τοῦ ιδ'. καὶ τοῦ ιε'. ἰσχυρὰς λείσιμος, ὥδ' αὐτὴ μὲν ἡ δι' ἀναγκῶς ὀφεί-
πορεύεται ὅστε, ἀλλ' οἷον ἥμισυ ποδισμοῦ. ἐν γὰρ ἑβδομάδος διχῇ τμηθείσης, ἡ τετάρτη ἑξαμενῆ τῆς τοῦ μὲν, πείρας
μὲν ὅτι ἐν πρώτης τετράδος, ἀρχὴ δὲ τῆς δευτέρας ἐνεγκεῖν. τάχα δ' αὖ ἡ ἑβδομὰς αὕτη δόξειεν νομοθέτην ἡδὺ
τελέαν πορεύεται ὑπάρχειν. ὁ γὰρ δὴ λαβὴ ταύτης γε τοῦ ζ'. ἡμέραν ἀρχοῦ τῆς δευτέρας ἑβδομάδος ἔπεται συμβέ-
βηκεν. ὅτω γ' αὖ εἰς τοῦ ιγ'. ὀκτὼ εἰς τοῦ ιδ'. ἐνέπιπτε τὸ τέλος αὐτῆς. ἀλλ' ἐπεὶ πάλιν ἡ ιδ'. πείρας δ' ἅμα τῆς δευ-
τέρας ἑβδομάδος, ἀρχή τε τῆς τρίτης δύο, ὀκτὼ αὖ ὅτως γε τελέα πορεύεται ἡ ἑβδομὰς ὑπάρχειν. δῆλος μὲν γὰρ
ἑαυτοῦ ἐπολυπλασίαζε, τὸ τρίτον δὲ ὀκτὼ ἐδείχθη. καὶ μοῦ εἰ διὰ μὴ τὰς δύο τὰς πρώτας ἑβδομάδας ἐν διαζευ-
γνυμένας, ὁλόκληρον τινὰ πορεύεται ὑπολαμβάνει χρὴ τῆς ἑβδομάδος. διὰ δὴ τοῦτο τοῦ τρίτου συναφθέντος, ὀκτὼ
ὁλόκληρον, ἤτοι τελέως εἰς ἀρχεῖαν καταστῆσαι ἀναγκαῖον τὸν λόγον, ἢ τοῦ ἑβδομάδα πρώτου γέ τινα τῇ τάξει, καὶ
ἀπλοῦν πορεύεται ἀγκτέον ἐστίν. τοῦ δὲ ἐκ τῶν κθ'. ἡμερῶν συγκειμένου, δευτέραν τε ἅμα καὶ σωθέντα ἐν τελέαν.
ἄπεστον δὴ πως ὅστος ὁ λόγος τῆς σκοπεῖσθαι, τίς τοσοῦτον δοκεῖ τῶν ἡμερῶν ἡ λείπουσα τὰς ὀξείας νόσους. ἱπποκράτης γοῦν ἐπόνους ἐν ἀφορισμοῖς, τὰς ὀξείας τῶν νοσημάτων λείπειν ἐν τεσσαρεσκαιδεκάτην ἡμέραν, ἀφορμὴν ἐντοῦθεν ἔχων, φασὶν οἱ ϹΘιζικοὶ λήρων μακρῶν, ὧν ἁπάντων χωρὶς οἷόν τε ὂν, καὶ προγνῶναι τὰς μελλούσας ἔσεσθαι λείσεις, καὶ διομολογήσαι τὰς ἤδη γεγενημένας. εἰ γὰρ ἐνοσεῖτο ἐν τύχοι προγνούς, λειβήσεσθαι τὸ νόσημα τῆς δίαιταν ὁμολογήσαιμι αὖ
τῷ συνήσαιο, μέγιστα μὴ αὖ ὠφελήσῃς τὴν διάνοιαν, διαλεῖν δ' ὀξέσιν οἱ καὶ ὀξὺ ἐν χρόνιον αὐτὸ, μηδεμιᾶς ὠφελείας
ἢ βλάβης ἐκ τῆς προσηγορίας εἰς τὸν νοοῦντα γινομένης. ἔστω γοῦν ὀξὺν διαλεῖσθαι τὸ τοιοῦτον νόσημα, πάντων ὀρθῶς
τῶν κατὰ τὴν δίαιταν ὧν τῶν κάμνοντος γεγενημένων. τί πρὸς ταῦτ χεῖρον ἢ βέλτιον ἔσται; πάλιν δὴ βελτ, χρό-
νιον αὐτὸ προσαγορεύσομεν, ἵν' εἰδῇς ὅτι μηδὲν ἐκ τούτου βελτίων ἢ χείρων ὁ κάμνων γίνεται. διαφέρουσιν δὴ καὶ ἄλλα
πολλὰ περὶ ὀνομάτων οἱ ϹΘιζικοὶ τῶν μανθανόντων κατατρίβοντα τὸν χρόνον, ὅτω καθ' ἕν τῶν πρὸ τῶν ὀξέων
καὶ χρονίων διορίζεσθαι. ἐν γὰρ δεῖ ἀληθῆς εἰπεῖν, ὀξὺ μόνας οἴεσθαι χρὴ νοσημάτων διαφορὰς, ἀλλὰ πάνυ πολλάς.
εἴ γε καὶ τετραπλοῦς πυρετὸς εἰς ἐτῶν ἀριθμὸν διέπεσε πολοῦντα, ἐν ὅσαις ἡμέραις ἕτερος ἐκείνη, καί τις ἄλλη νό-
σος εἰς μείωσιν διικνεῖται πολλός. αὕτη μὲν δὴ ἡ πρώτη διαφορὰ τριττὴ, τῶν μὲν ἐν ἡμέρας, τῶν δὲ ἐν μησὶν, τῶν δὲ
ἐν ἐτησίοις ὅλοις λεγομένων. κατὰ μέρος δὲ πάλιν, ἐν μὲν τοῖς εἰς μείωσιν ἐκπίπτουσι νοσήμασιν, ἐχ ὅμοιον διήκειν
ὀξὺν διαλυῖν μείωσιν γενέσθαι τὴν λύσιν, ἢ ἑπτά. ὅτω δὲ διαφοραὶ ἡμερῶν, ἢ ἐτῶν ἀριθμῷ λύεται τὰ νοσήματα,
παμπόλλη διαφορά. τί γὰρ ὅμοιον, ἢ τριταῖον, ἢ ἐνδεκαταῖον λείπειν, τί δ' ὅμοιον ἐνδεκαταῖον, ἢ πεντεκαιεικοστιαῖον. εἰ μὴ
διὰ τὴν φυσικὴν αὐτῶν ἐπέλης ὀξυδρομίαν διαφοράν, ὅσαι πρὸς αἱ τῶν λειπουσῶν ἡμερῶν εἰσι πρόοδοι, τοσαύτας
αὐταγκαῖον ἔσαι ϹΘι ποιεῖσθαι καὶ τὰς νόσους. ἑτέρας μὴ δὲ φύσεως ὑπομένω, ὥστε πρὸ δὲ διὰ τοῦτ ἑτέρας, τὸ μὴ
δυνάμενον ὑπερβαλεῖν τῆς πρώτην τετράδα. ἑτέρας δὲ τὸν τῶν ζ'. μὴ προβαῖνον. ὅτω ὁ μὲν ἁ. ϹΘ ἁλ ἰσ'. μὲν τῆς ιζ'.
μὲν τῆς κ'. ἅπασῶν τε τῶν ἐφεξῆς λειπουσῶν, ἕκαστον ἡγήσασθαι νόσημα. πρὸς μέντοι τῆς διδασκαλίαν, ἄμεινον
ἐν μείζοσιν ὅροις αὐτὰ περιλαμβάνειν ὅπως μὴ πάμπολλα γίνοιτο. μὴ μέντοι μηδὲ πάλιν ὅτω μακροῖς, ὡς ἐφε-
ξῆς ἀλλήλων τάττειν, τὰ πάμπολυ διαφέροντα, ὅθεν ὁδὲ τοὺς δύο τὰ πάντα τῶν νοσημάτων εἴδη περιέχοντας, εἰς
ἄτμητον αὐτῶν ἐκαστον) φυλάττοντας ἐπαινῶ, ὅτε τοὺς ϹΘσαύτως ἔστιν λέγοντας, ὅσαι πορ αἱ τῶν λειπουσῶν ἡμερῶν
εἰσι πρόοδοι. τίς αὖ δὲ ἡ ἀείσει διδασκαλία γίνοιτ, ἢ μάλιστα τῇ χρείᾳ τῆς τέχνης ὧν τέλειος, εἰ τις τῶν ϹΘιζικῶν ἰα-
τρῶν ὧν χρήσαιτο ἰατρολόγῳ ὧν μελῶς, ἐάσας τὸν ὑψηλὸν ἐκεῖνον βρόνον ἐφ' ὃ καθεζόμενος, ὥσπερ τις μέγας Βασι-
λεὺς ὧν τρίβῃ τὰ μράκια. δῆλον δὴ οἶδ' ὅτι πρὸς αὐτὸ τὸ πράγματος ἐκδιδαχθήσεται τὸ χρήσιμον. ὡς πορ δὲ καὶ ὁ
παῦτα θαυμασὸς ἱπποκράτης ἀπὸ τῶν φαρμάκων αὐτῶν ὁρμώμενος, ποτὲ μὲν ὅτω γράφῃ, ὅκα μὴ λάπτρου τὸ νόσημα,

» αὐτίκα καὶ οὗτος ἐλάττους ἔχει νόσους, ἢ τῇ ἐλάττους λεπτοτάτῃ διαίτῃ ἀναγκαῖον χρῆσθαι. ποτὲ δ' ὅτω τὰ ὀξέα τῶν
» νοσημάτων λείπεται γ' τεσσαρεσὶ καὶ δέκα ἡμέρησιν. εἶτ' αὖθις. αὗται μὲν δὴ τεσσάρων εἰς τὰς κ. ἐκ πολυέ-
» τους ἀθικνέονται. εἶτ' αὖθις δὲ πάλιν. δύπνοιαν δ' χρὴ νομίζειν μάρτα μεγάλην διάμιν ἔχειν εἰς σωτηρίαν γ' πᾶσι
» τοῖσιν ὀξέσι νοσήμασιν, ὁπόσα σὺν πυρετοῖς ἐστι, μὴ γ' τεσσαράκοντα ἡμέρησι λείπειν. καὶ μὲν δὴ μὴ τῆς ξ'. καὶ
τῆς π'. καὶ τ' ρκ'. αὖθις μέμνηται, καὶ ταύτας πάλιν καταλιπὼν, τὰς μὲν θερινὰς νόσους χειμῶν λύεσθαι φησί,
» τὰς δὲ χειμερινὰς θέρος. λέγει δὲ καὶ ὅτως, τὰ δὲ πλεῖστα τοῖσι παιδίοισι πάθεα, λείπειν μὲν γ' μ'. ἡμέρησι, τὰ δὲ
» γ' ἑπτὰ μησί, τὰ δὲ γ' ἑπτὰ ἔτεσι, τὰ δ' ἕ πρὸς τὴν ἥβην προσάγοντα. αὗται πᾶσαι πρός τε διάλασκαλίαν ἅμα
ἀφῆ, καὶ πρὸς τὴν τῶν ἀρρώστων χρείαν ἱκανῶς ὠφέλιμοι διαφοραί. καὶ γὰρ δὴ καὶ τὸ τ' διαίτης εἶδος, ἕτερον ἐφ' ἑκά-
στης δύνῃ, γνοίης δ' ἂν μάλιστα τὸν αὐτὸν ἄρρωστον γ' ἁπάσας αὐτὰς δι' ὑποθέσεως ὑποβαλὼν τῷ λόγῳ. νε-
νίσκῳ δή τις ἰσχυρὸς ἁλωκέτω νοσήματι, κατὰ τὴν πρώτην τετράδα λειβήσεσθαι μέλοντι, τὴν ἀφορισμὸν ὧν 10
τούτου μάλιστα προχειρισάμενος ἐκεῖνον. ὅκου μὲν δὴ κάτοχον τὸ νόσημα, αὐτίκα καὶ οὗτος ἐλάττους νόσους ἔχει, καὶ τῇ
ἐλάττως λεπτοτάτῃ διαίτῃ ἀναγκαῖον χρῆσθαι, μήτε προφλύειν τινα δι' ὅτω τοῦτο, μήτε μελικράτῳ, ἢ ἄλλο τι τοιοῦτον,
ἀλλὰ κατὰ τ' ὕδατος ὅσον οἷόν τε φείδεσθαι λείπειν, τὸν αὐτὸν τρόπον νεανίσκον ὑποθέμενος ἑβδομαῖον λειβήσεσθαι, βρα
χύ τι τ' προφερομένης διαίτης ὑπάλλαξον, ἤτοι μελικράτῳ δίδους, ἢ τι τοιοῦτον ἕτερον) πόμα τῇ φύσει τ' νοσήματος
οἰκεῖον, ὡς Ἱπποκράτης ἐδίδαξε. πρόσθοιο δὲ κατὰ ταῦτα τὰ μὲν αὐτὸς ἀπό τινων σημείων, οἷον ἱδρώσεως ἔθους,
καὶ ἡλικίας αὐδυείσκων. ὑγίαι δὲ κατ' τ' νοσοῦντος ἀναπιθανόμενος ἐσόμαχον ἰσχυρὸν ἔχειν, μακρὰς ἀσιτίας φορέ-
σειν ἀμείνονα, ἢ ἀκόμενον ἑτοίμως, κατὰ ῥᾳδίως λυόμενον. ὅτω δὲ ἕ τὴν ἔξιν ὑποσκοπῶν ταύτην, τὰ μὲν αὐτὰ
δι' ὧν ἔμαθον γ' τοῖς πρὸ ἱδρώσεως δι' δυείσκων, ὑγίαι δὲ καὶ τ' νοσοῦντες ἀναπιθανόμενος. εἰσὶ γάρ τινες ἱκανῶς
δυσδιαφόρητοι, ἕ διὰ τόδε μακροτέρας ἀσιτίας ὁ φορέσειν, ὀδὶ' ἂν ἰσχυροὶ τὴν δύναμιν ἔμπροσθεν ὦσιν. εἰ δή τι 20
τοιοῦτον ἀνθρωπίνων, καὶ αὐτῷ σχαζομένῳ φαίνοιτο, καὶ ῥᾳδίως μὲν ὁ λάμνων διαφορεῖται, ῥᾳδίως δ' ὁ σῶμα
χος αὐτὸ πάσχει. πλησμονὴς χυλὸν ἀκριβῶς διηθημένον ἑκάστης ἡμέρας ὀλιγοστὸν διδόναι, καὶ μνημονεύων πάλιν
» γ' ταῦθα τ' πρὸς Ἱπποκράτους ἠρημένα, ὅσον γ' ἕνεκα τ' εἰσιέναι π' ἕ λιγναγείαν μὴ γίνεσθαι πολλῶν, αὐτὴς δὲ τ' ζ'.
» ὧν τούτου, μηκέτι τρέφειν, ἀλλὰ πρὸς μίας ἢ πρόσω ἐλάττον διδόναι. καὶ γὰρ δὴ καὶ πρὸς τούτων ἀκριβῶς ἡμᾶς
» ἐδίδαξεν ὁ παλαιὸς γ' τῷ περὶ διαίτης ὀξέων. εἰ μήτοι τριταῖον, ἢ τεταρταῖος ὁ πυρετὸς νεανίσκος ἐλπίζοιτο
» λειβήσεσθαι, μήτε τὸ στόμαχος τὴν λάκωσιν, μήτε τ' ἕξεως τὴν λιγώσιν ὑποπτεύειν. πρὸς μὲν τοι τῷ νέῳ ὑπάρχειν
» ἅμα, καὶ ἰσχυρότατος εἶναι, ἕ ῥᾳδίως ἀσιτίων ἀνέχεσθαι μακρῶν, ὅτως ὁμολογήσει, καὶ δυσδιαφόρητός ἐστι φαίνοιτο.
ἕ μηδὲν εἰκὸς νόσημα νοσῶν τοιοῦτον, ὡς ὀξυμέλιτος, ἢ μελικράτου δεῖσθαι, τελέως ἀσιτεῖσθαι δοκῶν ἐγχωρεῖ μέχρι τ' ζ'.
εἰ δ' εἰς τὴν γ'. ἢ δ' τετράδα λιρίσιν ἔσεσθαι πρὸς δυκήσεων, ἐκεῖ ἐγχωρεῖ τὸν τοιοῦτον, ὅτ' ἐπ' ἀσιτίας φυλάττῃν,
ὅτ' ὕδατι μόνου πόματος, ὥστε σμικρότης ἡ μεταβολὴ τῆς διαίτης, ὅκοιον ὁ τῶν νοσημάτων ἡ διαφορὰ σμικρά.
καλείσθω δὴ τὸ μὲν ἄχρι τ' ζ'. ἐκτεινόμενον κάτοχον, τὸ δὲ καὶ πραότερον ὡς πρὸς ἱδρῶτα. ἡμῶν ἕ δ' γ' τῷ κατόχεα διαφορᾶς. ἀκριβῶς μὲν γὰρ κάτοχον τὸ μέχρι τ' δ'. ἡμέρας, ὀκ ἀκριβῶς δὲ τὸ μέχρι τῆς ζ'. 30
ἐκτεινόμενον. ὅτων δὲ καὶ τὴν ὀξέων ἀκριβῶς μὲν ὀξὺ, τὸ μέχρι τῆς ιδ'. ὀκ ἀκριβῶς δὲ τὸ μέχρι τ' κ'. ὀξὺ μήτοι καὶ
αὐτὸ. γήρους δ' ἄλλον νοσημάτων ὑπὸ τῶνδε, τὸ ἐκ μεταπτώσεως ὀξὺ μέχρι τῆς μ. καλεῖν γὰρ ἄμφω ὅτως αὐτὸ,
διότι τὴν ὀξέων τινὸς ἐλλιπῶς λειβόντος, γ' τὸς ἕ κ'. ἡμέρας, εἶτα θρασυδείσης τ' σφοδρότητος τὸ καταλήψοντος,
γ' τὸς τῆς μ'. εἴωθε λύεσθαι. γίνεται δ' δυβὺς δ' ἀρχῆς, οἷον λωλυόμενά τε καὶ βρασθέντα λυόμενα, ἕ μηδεμίαν ἀθρόαν
γ' τῷ μεταξὺ ποιησάμενα μεταβολὴν, εἰς τὴν μ'. ἐκτείνεσθαι. διῄρηται δὲ καὶ τούτων ἡ φύσις. ἢ γὰρ εἰς ἀπυρεξίαν ἀκρι
βῆ τὰς παρακμὰς τῶν παροξυσμῶν ἔχει τελευτώσας, ἢ σωτικὸς ὁ πυρετὸς ἀεὶ διαμένει. τὰ μὲν δὴ τοιαῦτα, τῆς
τῶν ὀξέων φύσεως ἔχεσθαι δοκεῖ, τὰ δὲ ἕτερα καθ' ὅτι ἥδη χρόνια. πολλαχῇ μὴ δὴ ἕ ἄλλοθεν τὸν Ἀρχιγένη δι-
καιότερον ἐπαινέσαι, ὃς ἥκιστα δὲ κατὰ ταύτην αὖ τις γνωρίσειε αὐτὸ τὴν περὶ τὰ τ' τέχνης ὄργανα πεποίηται, ὅτι μὴ τοῖς χρό
νοις μόνοις ὑλαῖς, ἀλλὰ καὶ τῇ ἰσχύϊ γε κατὰ φύσιν μᾶλλον ὀξὺ, ἢ κάτοχον προσαγορεύειν νόσημα. τὸ γὰρ ἀργῶς τε κατὰ 40
Βρασίδεως, καὶ μετὰ διαλήμματων ἀπυρέτων ἕως τ' μὲν τεσσαρακοστῆς ἐκτεινόμενον, ὃς ἂν τις δὺ φρονῶν ἔτι κα
λέσειεν ὀξὺ φύσει. καὶ γὰρ ἐβάδιον ἕ μ'. πάνυ οἶμαι, τοιοῦτον ὑπάρχον, ἥδιον χρόνιον εἶναι, ἕτερα δὲ νοσήματα βραχυ-
χρόνια μὲν ὀνομάζει. λοιπὸν δ' ἔναι φησὶν, μήτ' ὀξέα, μήτε χρόνια προσαγορεύεσθαι, καθάπερ οὐ μικρὸς τόπος
κατὰ ἀκινδύνως πυρετός. ὅτοι γὰρ ὅτι μὲν ὀκ εἰσὶ χρόνιοι προδήλου, ἀπεκεχωρήκασι μὴν τ' τῶν ὀξέων φύσεως. ὀξὺ
γ' δὴ τοῦτ' ἔστιν φύσιν ὃ ἢ δι' τάχεως κινδυνῶδες. ὁρᾶς δὴ ὅτι ἕ λύσεως γίνεται τὴν αὐτὴν ἐχόντων προθυμίαν, ἢ
ὀξὺ τὸ νόσημα καλέσομεν, ἢ ὀκ ὀξύ. κατ' ὃν τρόπον, γίνεται μὲν τὸ μὴ ὀξὺ, τὸ δ' χρόνιον, αὐτῇ τῇ κινήσει μόνῃ
διορίζοντες. οἶδα γοῦν πολλοὺς ἕως τῆς μ'. ἡμέρας γ' σωτικοὺς πυρετοὺς γινομένους, ὅτω δὲ καλῶς δι' ὀλίγου τὸν μὴ
παυόμενον εἰς ἀπυρεξίαν, ὥσθ' ὅτι μὴ ὀκ ἐν ὀλίγοις χρόνοις ἡ διαύτη νόσος, ἔχειν ἐπεῖν, τὸ μὲν δι' ἁπλῶς γ' ὀξείαν αὐτὴν ὀνο
μάζειν ὀλίγου. ἀλλὰ γὰρ ἐπεδείκνυτο τάττειν ἐκ μεταπτώσεως ὀξέα τ' ἀκριβοῦς λύσεως ὅρον ἔχειν τὸν δι' ὡστάτου τὴν μ'. ἡμέ
ραν, γίνεται δὲ δι' ὅτων τὸς γ' σωτικὰς πυρετοῦ μέχρι ταύτης διατεθῆναι. λείπω δὴ ὅτος ὁ χρόνος γίνοιτο μὴ ἥδιον χρόνιον 50
σαφῶς νοσημάτων τῶν ἐχόντων διάλημμα, ὡς ἔμπροσθεν εἶπον, γίνοιτο δι' ὀξέων ἔστιν κεῖνος. ὅτως δὲ ὁ Ἱπποκρά-
» της ἐλέγχων γ' τῷ προγνωστικῷ. δύπνοιαν δὲ χρὴ νομίζειν κάρτα μεγάλην διάμιν ἔχειν εἰς σωτηρίαν γ' πᾶσι τοῖ
» σιν ὀξέσι νοσήμασιν ὁπόσα σὺν πυρετοῖς ἐστι, μὴ γ' τεσσαράκοντα ἡμέρησι κρίνειν. ὁ γὰρ ἁπλῶς ὀξέως εἶπε, διαίρει
διωάμενος ἐπεῖν, ἀλλὰ μετὰ προδήλης, τ' γ' τεσσαράκοντα ἡμέρησι κρίνειν, ὡς ὄντων τινῶν ὀξέων ἃ τ' πανται-
λῶς λύσεως ἕνεκα εἰς αὐτὴν ἐκτείνειν τὴν ἡμέραν. τὰ μὲν δὴ ἁπλῶς ὀξέα, τ' ιδ'. ὀκ ἂν ὑστεροῖ προβαίνη μὴ λειβό
ντα. τὰ δὲ εἰς μ'. ἐκπίπτοντα, ποτὲ μὲν αὐτὰ διαύτα ὄντα, τὰ γ' τὸς τ' ιδ'. ἐλλιπῶς λειβόντα, ποτὲ ἢ ὧν ὀλίγον ἔμ-
προσθεν ἐμνημόνευσα μὴ πάνυ πολλάκις γινόμενα. κατὰ μὴ δὴ ἕ ῥίστα τὰ καθ' ὡς ἥδη βρασθέντα τὰ τοῖς ὀξέσιν αὐτὰ
διχρόνια, τ' μ'. ἡμέραν ἔχειν κρίσιμον. ἀλλὰ περὶ μὴ τούτων ὀλίγον ὕστερον ἐρῶμεν. ὅλον δ' τὸ προφερόμενον γένος,

τῶν ἐκ μεταπτώσεως ὀξέων ὀνομαζέσθω. διέληκται μὲν οὖν ἡμῖν καὶ διὰ ἑτέρων, καὶ μάλιστα γε τῷ τρίτῳ τῶν περὶ
δυσπνοίας, ὡς γε τῷ προγνωστικῷ γράμμασι πρός τε τὰ ἁπλῶς ὀξέων διαλέγεται, νῦν προσέτι τῶν ἐκ μεταπτώσεως
ἐκείνων ἀφορισμῶν. ὅταν δὲ ὧν τελευτῆς μὲν βιβλίῳ καθόλου ποιήμεθα τὴν ἀπόφασιν εἴποι. ταῦτα δὲ λέ- »
γω περὶ τῶν ὀξέων νοσημάτων, καὶ ὅσα ἐκ τούτων γίνεται. κατὰ μέρος δὲ περὶ μὲν ὑδρώπων ὠδίπος. οἱ δὲ ὑδρω »
πες οἱ ἐκ τῶν ὀξέων νοσημάτων γινόμενοι, παύτες καυσί. κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν τρόπον, καὶ ὅταν περὶ τῶν ἐμπύων »
τε καὶ φθισικῶν ὀνομαζομένων, νῦν τῶν δι' ἀκριβείας εἰς χρόνον ἐμπεσόντων μακρότερον ὁ λόγος αὐτῷ γίνηται,
σαφῶς διηλεῖται ὡς οὐκ ἐπελεύσεται μὲν τὸ προκείμενον. τὰ δὲ ἐκ τῶν ὀξέων νοσημάτων γινόμενα καὶ ἡ χρόνια διορίζει, »
ὅταν ὧν λάβῃ ἐκεῖνα ἔργα τε. αἱ δ' ἄλλαι ἐκ πυήσεως αἱ πλεῖσται ῥήγνυνται, αἱ μὲν εἰκοσαῖαι, αἱ δὲ τριακοσαῖαι, αἱ δὲ »
τεσσαρακοσαῖαι, αἱ ἤ πως ἐξέκοντα ἡμέρησιν ἀφικνέονται. νῦ μὲν δὴ λάβῃ τῷ καταλόγῳ τε ἱερισίμων ἡμερῶν τῶν »
κατὰ τὸ προγνωστικὸν ἕως τῆς ξ'. ἡμέρας προΐεσθαι δεόντως. ἐπεὶ γὰρ ὁ περὶ τῶν ὀξέων μόνον, ἀλλὰ νῦ τῶν ἐκ τούτων
γινομένων ὁ λόγος ἦν αὐτῷ, προσκόντως οἶμαι κἄν ταῖς ἱερισίμοις αὐταῖς, λάβῃ τῇ πρὸς ῥήξεως τῶν ἀποσυμά-
των διδασκαλίᾳ, τὰς ξ'. ἡμέρας ἐμνημόνευσε. ταύτην δὴ τὴν διδασκαλίαν οἱ μὲ νοήσαντες, εἰκῆ καὶ μάτην ἐν
τούτοις πλέκεσι ζητήμασι, μάχεσθαι νομίζουσι τῷδε τῷ λόγῳ τῷ κατὰ τοὺς ἀφορισμοὺς ἐρημένῳ, τῷ φάσκοντι,
τὰ ὀξέα τε νοσημάτων ἐν τεσσαρεσὶ καὶ δέκα ἡμέρησι τελεύτα, ὥσπερ ὀκ αὐτὸ τοῦτ' ἰπποκράτης ἀκριβῶς ἐν διέ- »
ξαμένος τῷ λόγῳ, τῶν ἐκ μεταπτώσεως ὀξέων τὴν φύσιν ἑτέραν τῆς τῶν ἁπλῶς ὀξέων. αὐτὸ γὰρ δὴ τοῦτ' ἐναντίον
ὄντων, οὐκ ἐκεῖνοι νομίζουσιν. εἰ μὴ γὰρ διῄρηται ἤπιστατο τῶν ὀξέων τὴν φύσιν, ἑτέραν μὲν τῶν ἁπλῶς ὀξέων, ἑτέραν δὲ
τῶν ἐκ μεταπτώσεως, οὐκ ἂν διωρίσατο τῇ προδήλῳ τὴν ἀπόφασιν. ἀλλ' ἁπλῶς εἶπεν ἄν, δύσπνοιαν δὲ χρὴ νομίζειν »
κάρτα μεγάλην δυνάμιν ἔχειν, εἰς σωτηρίαν γε πᾶσι τοῖσιν ὀξέσι νοσήμασι. νυνὶ δὲ ἐπιδὴ τὴν τοιαύτην λέξιν »
ἤπιστατο τῶν ἁπλῶς ὀξέων ἐσημήνατο γε διηκριβωκώς, ὁ μὲν ἐθέλων γ' ὅτως, ἀλλὰ σὺν αὐτοῖς νῦ τἄλλα πρειλαβέσθω,
δι' λόγως προσέθηκε, πρῶτον μὲν τὸ ὁπόσα σὺν πυρετοῖς εἰσι. μηκέτι προσγράψας τοῖσι συνεχέσιν, ὅπερ ἴδιον
ἦν τῶν ἁπλῶς ὀξέων. ἔπειτα δὲ καὶ τὸ γε τεσσαρακοντα ἡμέρησι λείνεται, ὡς ἄν ἄλλων τινῶν ὄντων ὀξέων ἃ ὀκ
ἐν μ'. ἡμέρησι λείνεται. καὶ ταχέως ἂν αὐτῷ διώρισαί τε νῦ διέλθοι καθόλου τὴν φύσιν τῶν νοσημάτων, ὑπὲρ ὧν
ὁ σύμπας ὅδε κατὰ τὸ προγνωστικὸν λόγος. οἱ δ' ἀγνοοῦντες τὰ καθόλου εἰρημένα, ζητοῦσιν ἀλόγῳ ποιῆσαι. τὸ μὲν
δὴ ὀνόματι προδήλῳ λύσαι ῥᾴδιον ὁ πλέκεσι ζήτημα συγγνωστὸν, ἀλλὰ οὐκ ἂν ποιήσοιεν οἱ ὅτῳ γράφοντες.
δύσπνοιαν δὲ χρὴ νομίζειν, καὶ τὰ μεγάλην δύναμιν ἔχειν εἰς σωτηρίαν γε πᾶσι τοῖσι ὀξέσι νοσήμασιν, ὁπόσα
σὺν πυρετοῖς ὄντι, ἐν γε τεσσαράκοντα ἡμέρησι λείνεται. τινὲς δὲ καὶ μὴ προσγράφοντες γε τῇ ῥήσει τὸ, νῦ ὁπό-
σα, συνυπακούειν φασὶ ἵν' ὁ λόγος αὐτῷ χρῆται διπλοῦς, ὁ μὲ ἕτερος περὶ τῶν ὀξέων νοσημάτων ἐστὶν ὧν ἀπε
φήνατο νῦν τοὺς ἀφορισμούς, ὁ δὲ ἕτερος ἐστὶν τῶν ἄλλων ὅσα σὺν πυρετοῖς ὄντι, καὶ ἐν τεσσαράκοντα ἡμέρησι λεί
νεται. τὸ δὲ μηδὲ ἐν τοῖς ἀφορισμοῖς οἴεσθαι τὴν ἰδίαν ἡμέραν κείσιμον, ἀλλὰ λάβῃ δὲ κατὰ τεσσαρας τὰς πάσας ἐστὶ
λαμβάνῃ, ἀπφαίνεσθαι τὸν ἰπποκράτην κείσιμας ἡμέρας ἐπάρχειν. εἰν γὰρ τοσαύτας, εἴ πις ἀπὸ τ' πρίτης, ἢ πρώ
τη πασῶν λείνῃ πέφυκεν ἀειθμήσθαι, ἄχει τ' μ'. ὁ μικρὰς διαγνώσεως ἄξιον. ὅτε γὰρ ὡς ἰατροὶ τοῦτ' λέγουσιν,
ὅθ' ὡς ἀειθμεῖν γινώσκοντες, ὅθ' ὡς ἀναγινώσκειν εἰδότες. ἰατροὶ γὰρ ὄντες, ἠπίσαντό τε αὖ, πρῶτον μὴ ὡς ὁδὲν
τῶν ἀκειβῶς ὀξέων εἰς τὴν μ'. ἡμέραν ἀφικνεῖται μὴ λειθρῷ. ἔπειτα ἦ ὡς ὁδὲ τεσσαρεσκαίδεκα τοῦ ἀειθμοῦ εἰσιν,
αἱ μέχει τ' μ'. λείσιμοι. κατὰ τοῦτ' δὲ ὁδὲ ἀειθμεῖν αὖ τις αὐτὸς ἐπίσταιτο φαίη. πλείστ γάρ εἰσι τῶν δεκατεσσά-
ρων, τό, τε ἀληθὲς αὐτὸ, καὶ τὸ φανόμενον ὧδι τῷ ἔργῳ σκοπουμένοις, νῦ μήτοι νῦ τὸ πῶς ἰπποκράτες γε τῷ
πρώτῳ τῶν ὡδικῶν ἐρημένον. ἐμπροσθεν δὲ πεγέγραφε τὴν λέξιν ἐκείνην γε ἣ διδάσκει τὰς λειπούσας ἡμέρας
ἀπάσας, εἴ τις ἀειθμεῖν ἐπίσταιτο, πλείστ εὑρήσει τῶν ισ'. μέχει τῆς μ'. γνωμένας. εἰ δὲ τὰς κατὰ τετράδα μόνας
ἀειθμεῖ τις, ἴσως γὰρ ὧδι τοῦτο ἐξελεγχόμενοι πάλιν μεταβήσονται, ἐλάττους εἰσίν. αἱ δὲ τῶν ισ'. ὅτι δι' ὀδ' ἀναγι
νώσκειν ἴασιν οἱ τὰ τοιαῦτα λέγοντες, ὥσθ' ἃ μάλιστα γνοίης. εἰ μὲν δὴ γε τῷ προγνωστικῷ τὴν μ'. ἡμέραν λείσι-
μον εἶπεν εἶναι τῶν ὀξέων, ἔπειτα γε τοῖς ἀφορισμοῖς γε τεσσαρεσκαίδεκα ἡμέρησι τὰς πάσας ἔλεγεν αὐτὰ
λείνεσθαι, τότε γ' ἐνῆχόρει τι διὸ ὃν οἷον ἐκεῖνοι λέγουσιν ὠφελεῖν. ἐπεὶ δὲ λάβῃ τῷ προγνωστικῷ γε τεσσαράκοντ' ἡμέ
ρησιν ἔφησεν αὐτὰ λείνεσθαι, λάβῃ τοῖς ἀφορισμοῖς γε τεσσαρεσκαίδεκα, γελοιότατόν ὅτι τ' αὐτῆς λέξεως, ἄλλό τ'
ἄλλως ἀκούειν. ἀμείνους ἦ τούτων οἱ μὴ ζητοῦσι τοὺς λόγους ἀκριβέσθαι, ὁμολογοῦσι ἄλλα μὲν εἶν τοὺς ἀφορισμοὺς
αὐθρους, ἄλλα δὲ τὸ προγνωστικὸν, ἀλλ' ὅτοι θαυμασοὶ τῆς μεγαλοψυχίας. ὅτι δὲ τὸ χρήσιμον εἰς τὴν τοιαύτην δι-
δασκαλίαν ὁ ἰπποκράτης ὠφελησοποιούμενος, ἀεὶ τὰ μὲν ἁπλῶς ὀξέα τῶν ισ'. ὅρον ὀρθῶς ἐφησεν ἔχειν. τῶν δ' ἐκ με-
ταπτώσεως ὀξέων, τὰ μὲν τὴν μ'. τὰ δὲ τὴν ξ'. αὐτάρκως ὠδιδέδηκται. χρὴ δὲ εἰδέναι, καθόλου περὶ τῶν τοιού- comp. 13.
των ἁπάντων, ὡς ὅλα ποδὸς πνος εἰς μόρια διαιρουμένα γίνεται, ἔχει τὴν σωτειπικὴν ἀποείαν ἐπομένην. δεῖ
τοιγαροῦν ὅτῳ τέμνειν ὠφελεῖν, ὡς μήτε τὰ ὅλα διαφέροντα μόρια σωαπτειν ἀλλήλοις, ὅπερ εἰς ὀλίγα
τεμνομένα τ' ποδὸς γίνεται, μήθ' ὅτῳ πολλὰ ποιεῖν, ὡς τὸ τ' διδασκαλίας χρησὸν ὑπερεκπίπτειν. ὡς δὲ
ἐν διέξεται τὰ μάλιστα διελεῖν, ὅτῳ μοι φαίνεται τέμνεσθαι τὰ πρὸς ἰπποκράτες. πρῶτον μὲν γὰρ τὰ κατόξεα
μέχει τῆς ζ'. ἐν διέκνυται προϊόντα, διὰ ὧν ὡς ἔφην ἐν ἀφορισμοῖς ἔπεν ἐλάττως χρῆσαι λεπτῶς διαιτᾶν αὐτά. »
εἶτα μετὰ ταῦτα ἐν τῷ πρὸ διαίτης ὀξέων ἄχει τῆς ζ'. πινὰς ἐν ἀσιτίᾳ φυλάττειν ὠφελεῖ. ἔπειτα δὲ νῦ τὴν ισ'. »
τῶν ἁπλῶς ὀξέων τέλος ἐπίσταται, λάβῃ τὰ μέχει τῆς κ'. πρόδηλα. αὖθις δὲ καθ' ἑκάτερον εἶδος νόσου ἄχει τῆς μ'. καὶ
αὖθις τε καθ' ἑκάτερον ἕως τῆς ξ'. ἔστ αὖθις ὅρον ἔχαστον τῶν κειμένων ἡμερῶν τὴν ρ'. τε καὶ εἰκοστὴν ἐποιήσα-
το, πεπαύρων διελὼν μίαν ὑπάρχοντα χρόνον. ἐξῆς δὲ τὰ μὲν ἐν μίαν ἀειθμῷ λειτικῶν, τὰ δὲ ἐν ἑτῶν λύε-
σθαι λέγει. τὸ μὲν οὖν εἰς τὴν διδασκαλίαν χρήσιμον, τοῦτ' ὀδί. παρεμπίπτει δέ τινα λογικὰ ζητήματα παρα-
μυθίαν ὠφελοῦντα, καθάπερ οἶμαι καὶ τόδε, τῶν ὀξέων ὁμολογουμένων εἶναι νοσημάτων, ἐνία τὴν ισ'. ἡμέραν
ὑπερβαίνοντα φαίνεται, καὶ διὰ τοῦτο καὶ Διοκλῆς, ὁ τὴν ισ'. ἀλλὰ τὴν κ'. πρώτην ὅρον αὐτὴν ἐποίησε. κατὰ

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 450 sur 494

ὧδε μὲν ἁμαρτάνω, ὅτι μὴ τῇ κ. μᾶλλον, ἀλλὰ τῇ κα. ὅρον αὐτῶν ἔτι ἐπιθεῖ, ὃ μὲν ἐκεῖνος γε πάντως σφαλ
λόμενος γὰρ τῷ ισ. ἐπορβαίνῃ. ἴσμεν γάρ τινας τῶν ὀξέων διανοσησάντων, ἐπὶ πάνυ δὲ κατούς τε καὶ εἰκοστάίους
μειλθώτας, ὥσπερ ἀμέλει καὶ παρ' αὐτῷ τῷ Ἱπποκράτει γ' αὐτοῖς τοῖς ὠνομασμένοις ὅσιν εὑρεῖν. ὡς δὲ εἶπερ ὧδε
ὅτως ἔχει, φαίνεταί τινα τῶν ὀξέων νοσημάτων ἐπορβαίνοντα τὴν ισ. ὅρον αὐτῶν, τὴν δὲ τὴν ἡμέραν γ' ἀφο-
ερισμοῖς ἐποιήσατο. πρόχειρον μὲν οὖν φᾶναι πάνυ μὲν εἶναι ὧδε, πλεῖστάκις δὲ βάτερον ἀποβαίνειν εἰώθεν. ἔστι
δ' ὅτε τὸν Ἱπποκράτην μόνον ἀπεφαίνεσθαι τὸ πλεῖστάκις ὀφθὲν, γ' ὀλίγῃ λόγῳ τὸ πάνυ πλεῖστον. ἀλλὰ μὴ βα
θυτέρας ἑνὸς ἔχειν γνώμης ἡ ἀπόφασις, αὖ τις αὐτὴν ἐξετάζῃ προσιόντως. ὅσα γὰρ ἐς τὴν ισ. ἡμέραν, ἢ τὴν κ.
ἐξέπεσεν ἀκριβῶς ὀξέα νοσήματα, πάντως ἤρξαντο ταῦτα μᾶλλόν τε ἐπορεύχια βραδέως τε καὶ οἷον μεμολυ
σμένως λυνεῖσθαι. μᾶλλόν τε τὰ μὴ γ' ἐν τῇ πρώτῃ τετράδι, τὰ δ' ἐν τῇ δευτέρᾳ τὴν τῶν ἀκριβῶς ὀξέων ἀπολαμβάνουσα
λύσιν, ἐς τὴν ισ. τε καὶ κ. ἐξέπεσεν, γ' ὅτος τ' ισ. καὶ ταῦτα δ' ἑαυτῶν μειλθώτα. τὰ γὰρ ἐν τῇ τετράδι τῶν ἡμε- 10
ρῶν ἀπαρξάμενα δ' ὀξύτητος, ἐπέτα ἐπάνω μᾶλλον καὶ ταῦτα μειλθώτα, δῆλον ὡς ὄχ ἑπορεύθη τὴν ἑαυτῶν ισ. οἷδε δὲ
ὧδε καὶ αὐτὸς μὲν ὁ Διοκλῆς, καὶ οἱ ἄλλοι σχεδὸν ἅπαντες οἱ παλαιοί. φρενιτικὸς γοῦν ὀλυβὺς ἀπὸ τῆς πρώτης
» ἡμέρας, ὃ πάνυ πη γίνεσθαι φησίν. εἰ τοίνυν τὰς ἀρξάμενος φρενιτίζειν, ἤτοι πεμπταῖος, ἢ ἑβδομαῖος, ἢ ἐπάνω δὲ
» καταῦος, ἢ εἰκοσαῖος μειλθάν, πρόδηλον ὡς γ' ὅτος τ' ἑαυτῶ προσαρεσκανδεκάτης ἐκείθη. μᾶλλόν τε ὧδε μὴ μάλιστα
νομίζω τὴν κ. ἡμέραν, εἰς ἀμφιβολίαν ἐμπεσεῖν, ἐπαμφοτερίζουσαν τῇ δυνάμει. τῷ πολλάκις μὲν τὰ μετὰ τὰς
πρώτας ἡμέρας, ὀξέα νοσήματα χρόνια μείνειν, γίνεται δὲ πολλάκις καὶ τὰ πρὸ μειλθώτα. τῶν γὰρ ἀπὸ τῆς πρώτης
ἡμέρας ὀξέων ὁ δὲν εἰς ταύτην ἐμπίπτῃ μὴ προμειλθών. εἰ δ' γ' ἔνια τῶν ἐμπροσθεν ἡμερῶν ἐλλιπῶς μεμειμένον αὖ-
τὴν τελέως ἀπαλλάξειεν, ὃ μὴ ἀναιρεῖ τὸ τῶν ὀξέων νοσημάτων τὴν ισ. εἶναι πόρας. ὅσα δὲ ἤδη τὴν ἀρχὴν ἑπορεύ-
χιά τε καὶ μολυσμένα φανεῖται, καὶ μετὰ ταύτην ἕως τῆς μ. ταῦτα μένοντα, πάλιν αὖ ταύτην, ταῦτα χρό- 20
νια δικαίως ἂν τις ὀνομάσειεν, ὥσπερ γε τῶν ὀξέων μὲν ἁπλῶς, ἀλλ' γ' ἔνια τῶν πρὸ τ' κ. μειλθώτων, ὃ μὴ ἀσφαλῶς,
εἶτα δ' ἁλεπόντων. μᾶλλόν τε ἑπορεύθη αὖτις, εἶτ' αὖθις ὀξέων γινομένων, μᾶλλόν γ' ἐν τῇ μ. μειλθώτων, δ' ἀπορή-
σειν ἄν τις, εἰ δ' ἁπλῶς ὀξέα καλεῖν αὐτὰ προσήκῃ, εἶτ' ἐκ μεταπτώσεως ὀξέα, πολὺ δὲ μᾶλλον εἰ χρόνια. γ' μὲν
δὴ τοῖς ἀμφιβόλοις τε καὶ ἀσαφέσιν, ὃ χρὴ ζητεῖν ἀπόφασιν ἀσφαλῆ. κατὰ γὰρ τὴν τῶν πραγμάτων φύσιν, ἀεὶ
χρὴ γίνεσθαι τὰς ἀποφάσεις ἀσφαλεῖς. γ' οἷς δὲ ὅσιν ἡ τῶν πραγμάτων φύσις ἀκριβῶς ἁπλῆ, σαφῆ καὶ ἁπλᾶ
γ' ταῦθα χρὴ ποιεῖσθαι τὰς ἀποφάσεις. ἐπέτοι καὶ κατ' αὐτὸς ὧδε ἀφορισμὸς ὁ Ἱπποκράτης λύσιμα τὴν ισ. ἡμέραν
» ὅρον ἔθετο τ' ὀξέων νοσημάτων, ὀλυβὺς δ' τ' ισ. ἐμνημόνευσε, γράφων ὧδέ. θεωρητὴ πάλιν ἡ ισ. αὕτη γάρ ὅτι, δ'
» μὲν ἀπὸ τ' ισ. ζ. δὲ ἀπὸ τ' ια. ἐμφαίνει γὰρ διὰ ταῦτά περὶ τ' κ. ὡς αὖ δευτέρα πόνος ὅρου τῶν ὀξέων. ἀλλ' ἐπεὶ μὴ
ὧδε τὸ βιβλίον αὐτάρκως ἤδη μῆκος ἔχει, καταπαύσω τῇδε τὴν γ' ἐσῶτα λόγον. ὅδε δ' ὑπόλοιπον ὅτι τ' περὶ
μειμένων ἡμερῶν θεωρίας, γ' τῷ μετὰ ὧδε σύμπαν ἐρήσεται. 30

ΓΑΛΗΝΟΥ ΠΕΡΙ ΚΡΙΣΙΜΩΝ ΗΜΕΡΩΝ
ΒΙΒΛΙΟΝ ΤΡΙΤΟΝ.

Τῷ δὲ καὶ τὰς αἰτίας ὀλυπέφθαι μᾶλλον εἶναι ὀλυπεῖ, δι' ἃς ὃν γ' ἀπόσας ἡμέρας αἱ νόοι μειμέ
νονται, τόσων μὴ πάλιν σύγκεται. χρὴ μὴν τοι καὶ τὰς ἀρχὰς τ' εὑρέσεως τῶν μειμνησῶν ἡμερῶν
αὐτῶν ὁμολογεῖσθαι, μᾶλλόν μᾶλλον δ' πῶ τούτου γράμματι λέλεκται. δίηλαι δ' εἰσὶν αὗται γ'
γνοῦς, τὸ μὲν τ' πείρας γ' ἀργῶς μαρτυρόμενα, τῷ τε μὴ πᾶσιν ἡμέραν ὁμοίως εἶναι μειμέ-
σιμον, ἰσχυροτάτῳ δὲ δυνάμει τὸ ἀρχειν ταῖς μᾶλλ' ἑβδομάδα πολιόδοις, δευτέραν δὲ ταῖς
γ' τετράδα, πεμπτίπτῃ δὲ πίνας ἔξω τούτων. ἀλλὰ καὶ τὸ μήτε πάσας ἀλλήλων διεζεύχθαι
τὰς ἑβδομάδας, ἀλλὰ μαί πίνας ἀεὶ αὐτῶν καὶ συνάπτεσθαι, μήτε πάσας τὰς τετράδας, ἀλλὰ καὶ τούτων τὰς μὲν
διαζεύγνυσθαι, τὰς δὲ μὴ συνάπτεσθαι, μὴ τὸ τὰς μειμέσεις γίνεσθαι τὸ πίπαν. γ' μὲν τοῖς ὀξέσι νοσήμασιν γ' πολιπαῖς 40
ἡμέραις, γ' δ' αὖ τοῖς χρονίοις, γ' ταῖς ἀρτίαις. ἅπαντά γε τὰ τοιαῦτα πολλῶν ἐμπροσθεν εἴρηται, πῶς τ' ἐμπε
ίας ἱκανῶς μαρτυρεῖτ', τῷ λόγῳ δ' ἐχνδύσαι ἡμῖν τὰς τούτων αἰτίας, ἐφαίνετο δύο ἀρχὰς θέσθαι χρῆναι τὰς
πρώτας ἁπάντων τῶν γινομένων. ἄπακτον μὲν τὴν ἐκ τ' γ' ταῦθ' ὕλης ὁρμωμένην, γ' τάξει δ' ἔνια καὶ κόσμῳ
πειθομένην ἀεί, τὴν ἐκ τῶν κατ' οὐρανὸν, ἅπαντα γὰρ τὰ τῇδε πῶς ἐκείνῳ κοσμεῖτ'. καὶ δὴ καὶ νῦν ὧδε σωματοφυ
ροις, τοῖστε ἐκ τ' πείρας γνωσθεῖσι, καὶ οἷς ὁ λόγος ὑφηγήσατο πάρεσθαι χρὴ, πάντων τῶν κατὰ τὸν λόγον, καὶ
κατ' αὐτὴν πείραν τῶν κατὰ τὰς μειμέσιμος ἡμέρας, ἐζευρέσθαι τὰς αἰτίας γ' θεν ποθεν ἀρχομένους. πάντων δὴ
τῶν ἀνωθεν ἄστρων ἀπολαύομεν τ' δυνάμεως, ἀλλ' ὁ μάλιστα κοσμῶν τὰ τῇδε ὁ ῥυθμίζων, καὶ διατάττων, ὁ ἥλιος
ὅδίν. ὁ γὰρ δὴ ἄλλος γέ τις ἥρος καὶ θέρους, φθινοπώρου τε καὶ χειμῶνος αἴτιος, ὁδ' ἄλλος ὧν φανῶς ὅτως, ὅτ' ἐξ
ἰλύος γήινης ζῶα γεννᾶν πέφυκεν, ὅτε μαρπὸς τελοῦν, ὅτ' εἰς οἰκίαν τε καὶ τὴν τ' γῆνος διαμονὴν ἐκπαλεῖσθαι
τὰ ζῶα. μεγάλα μὲν καὶ τὰ τῆς σελήνης ὄργα πολὺ τῶν γ' αὐτὰ ἐσίαν, ἀλλὰ τὴν ἡλίου δεύτερα. καὶ γὰρ ἀεὶ ὧδε 50
μείωσιν αὖτην διατάττει, καὶ μάλιστ' ὧν φανῶς γ' τοῖς θαλαττίοις ζώοις, ἀλλά τοι καὶ αὐτὸ ὧδε δι' ἥλιον ἔχει. νέον μὲν
γὰρ αὐτὴν τὸ φῶς ὅταν ἡλίου πρῶτον ἀπολαύῃ, τοῦτον δὲ αὐτῆς ἀεὶ πεφώτισται μέρος, ὁπόσον ὁ ἥλιος ὁρᾷ. τελέως
δ' ἐκλείπει καὶ ἀφώτιστος γίνεται, τῆς γῆς ὧν σκοτόσης αὐτῇ, ὥστε ἐκ τῶν πρὸς ἥλιον ἀποστάσεων, ἁπάσας ἔχει
τὰς μεταβολάς. καὶ γὰρ καὶ πλήρης ὄψιν, ἐπιφάνειαν διάμετρον ἔχει, καὶ δίχοτομος, ἐπιφάνειαν τετράγωνος, καὶ ἀμφίκυρ
τος, ἐπιφάνειαν τρίγωνος, καὶ μειοφάσις, ἐπιφάνειαν ἑξάγωνος. καὶ νέα τότε πρῶτον, ὅταν ἐκ σωφάσις φαίνηται, καὶ
ἀφανὴς πανταπάσιν, ἐπιφάνειαν τῶν ἐκείνου πολλαπλασίαν, καὶ ταχεῖς δὴ ταχυίνῃ, καὶ τὰ ζῶα μαίνῃ, καὶ τὰς
τῶν ταμιείων ταῖς γυναιξὶ προθεσμίας διαφυλάττῃ, καὶ τὰς τῶν ὠλλήπων τυρεῖ πολιόδους, δ' ὧν ἥλιον
πλέον, ἢ ἔλαττον μεταλαμβάνῃ. πάντα μὲν γὰρ ἃ δρᾶν πέφυκεν, ἀμυδρὰ γίνεσθαι, μειοφάσεις γνομένης αὐτῆς.

ἅπαντα

ἅπαντα δὲ ἰχυρὰ πεπληρωμένης, ὥστε ⟨ὅταν⟩ λαμπρὸς ᾖ τῷ δὲ πεπαίνῃ καὶ αὔξῃ τάχιστα, καὶ τὰ νεκρὰ σώματα διασήπῃ, ⟨ὅταν⟩ ὑπὸ τὴν αὐγὴν αὐτῆς κοιμηθῶντας, ἢ μὴ ἄλλως ὦσι πλέον διατρίψαντας, ὠχρὸς μὴ λαμβάνει κὸς ἀπεργάζεται. ὅτω μὲν οὖν ἥλιος σελήνην τὰ ταὐτὰ δρᾷ, ὅτω δ' ἥλιος ἐς ὀφθαλμῶν μεγίστω ὅτ' ἄλλο τινὸς ἄστρων, ὅτ' αὐτῆς ⟨τῆς⟩ σελήνης. οὐδεὶς γὰρ ὁ κωλύσων αὐτὸν, οὐ θέρος διαμιαίνειν, νίκα μὴ κορυφὴν ἡμῶν ἴσῃ. ὁ κρύος ὠφελήσειν, ἐὰν ταπεινὸς ὠφέρῃ, ὀκ ἰσημερίας διατάττειν ἑκατέρας, ἐὰν συμμέτρως ᾖ λοξός. ἀλλ' αὐτὸς μὲν οἷον βασιλεὺς τῆς μέγιστος ὄδιν, ἥ σελήνη δ' ὑπαρχος ὁ σμικρός. ὧν μέσων τε γὰρ ἐκείνη μὴ ἡμῶν τεταγμένη, ἦν πλείστον ἐνότως ὠπτροπόλυει τόπον, ὁ δυνάμενος ἐναφοχὴ πρὸς οὐ ἄλλος πλανήτας, ἀλλ' ἐγγύτατα πλεονεκτῆσα. διὰ ⟨τοῦτο⟩ πανταχοῦ μὲν κρύος κατέχει τὸν παρ' ἡμῖν τόπον, ἐπειδὰν ὁ ἥλιος ἐς τὰ χειμέρια τρέπηται, ⟨καὶ⟩ παντὸς θάλπος, ἐπειδὰν κατὰ κορυφὴν ἡμῶν ᾖ, πλησίον τε ταύτης φέρηται. τὰς κατὰ μέρος δ' ἐν ἑκάστῳ τῶν μηνῶν ἡμέρας, ἡ σελήνη διατάττει, σμικρᾶς μεταβολῆς δεχούσας ἔχοσα. καὶ ταύτῃ οὐχ ἁπλῶς, ἀλλ' ἐξ ὧν ὑφ' ἥλιος βλέπεται. σφοδρότεραι μὲν οὖν αἱ μεταβολαὶ ἦν τὰς πρὸς ἥλιον αὐτῆς εἰσι σωόδους, ἢ πρὸς τὰς παν σελήνους φάσις ὀνομαζομένας. ἐλάττους δὲ τούτων ἐν ταῖς διχοτόμοις, ἀμυδραὶ δ' ἐν ταῖς ἀμφικύρτοις τε καὶ μηνοειδέσιν. ἰχυροτάτων μὲν γὰρ ἐς ἀλλοίωσιν τῶν ἐμπροσθεν ὄντων ⟨τοῦ⟩ σωῆναι τε ἢ καταλάμπεσθαι, φαινομένη γὰρ τέως, ἀφανὴς νυῦ δέδιν. ἐφεξῆς δ' ἡ διάμετρος στάσις, ὡς ἂν διοείζουσα ἢ δίχα τέμνουσα τὰς ἐναντιωτάτας ἦν σελήνης διαθέσεις, ἰχυροτάτη τ' ἄλλων ὄδιν. ὅτι δ' ἐναντιωτάτη διάθεσις αὔξησις μειώσει, ὁ δὴ δίεσθαι δεικνύει. ἐφεξῆς δὲ ταύτης ἦν σωόδου τε καὶ ἦν πανσελήνης αἱ διχότομοι δύο μέσον ἑκάτερα τέμνουσα. τὸν μὲν ἦν αὐξήσεως χρόνον ἡ πρώτερα, τὸν δ' αὐτῆς μειώσεως, ἡ δευτέρα. πανταχοῦ δ' ἔχατα τε ἢ ἀμυδρότατα τροπαὶ τοῦ προειρημένου ἡμᾶς ἀέρος ἐν ταῖς μηνοειδέσι καὶ ταῖς ἀμφικύρτοις φάσεσι γίνονται, ⟨καὶ⟩ μᾶλλον γε ἐν ταῖς ἀμφικύρτοις. ὁδὲ μία γὰρ ἐν αὐταῖς μεγάλη μεταβολὴ καθάπερ ἐν ταῖς μηνοειδέσιν, ὥστε οὐδὲ Ἄρατος κακῶς αὐτῶν διατεφρόνησεν, ὡς ἂν ἀμυδρῶν ὑπαρχόντων. ἐπαινῶ τε χρὴ σὺν γράψαντας ὑπὲρ αὐτῶν, ὡς ὀλέγα τὰ σμικρότατον παραλιπόντας. ἴδιον δ' ἰδαίρετον αἱ τ' ἐν ταῖς πανσελήνοις τροπαὶ, καὶ τούτων ἔτι μᾶλλον αἱ ἦν τὰς σωόδους ἰχύσεις. αἱ μὲν γὰρ ὀξυτάτας δύβις ποιοῦσι τὰς μεταβολὰς, αἱ σωόδοι δ' ἀνωμάλους τε καὶ χρονίας. ὀδὲν γὰρ ἔχεις σαφῶς ἀποφῆσαι, πρὶν φανῆναι τὴν σελήνην. πολὺς δ' οὗτος ὁ χρόνος ὁ τῆς κρύψεως τῆς κρύψεως ὄδιν ὅλος χειλὸν τοῦ ζωδίου. τὴν δ' ἐκ ἦν αὐξήσεως ἐς τὴν μείωσιν μεταβολὴν, ἀκεραδὸς διοείζει σιγμὴ, καὶ ταύτῃ ἡ σελήνη δῆλον ὡς ἐν ἀκαρεῖ χρόνῳ παλμαίνει. ἦν λόγον μὲν οὖν ὀξεῖαι μὲν αἱ πανσελήνοι, ἢ χρόνιαι δὲ αἱ σωοδικαὶ μεταβολαί. ἢ γὰρ ὁ τῆς κρύψεως χρόνος ὅμοιος ἑαυτῷ, ἢ ὁ τ' πρώτης φάσεως ἐγγὺς κρύψεως, καὶ τῇ σμικροτάτῃ τοῦ φαινομένου τ' πανσελήνου μορίῳ, καὶ τῇ ἦν αὐγῆς ἀμυδρότητι ἢ τῷ βραχυχρονίῳ τ' ἐναφορᾶς. ἀσφαλὴς οὖν ἡ κρίσις ἀποτελεῖται τ' ἐν ὅλῳ τῷ μηνὶ γιγνομένης διατάσεως ἐν τῇ δευτέρᾳ τῶν ἡμερῶν, ἐν ᾗ πρώτη ⟨φαὴς⟩ ἡ σελήνη, ἢ χρόνον ἀξιόλογον ὑπὲρ γῆς ἥδιν φαίνεται, καὶ φῶς αἰσθητὸν ἀποπέμπει, ⟨καὶ⟩ σκιὰν ἐναργῶς διέκνυσιν. ἡ πρώτη δ' ἡμέρα μέχρι τοσούτου τ' σελήνην ὑπὲρ γῆς ἔχει φερομένην, μέχρις οὗ ἐπὶ τὸ τοῦ ἡλίου φῶς ἐπέχῃ τὸ μετὰ τ' δύσιν, ὡς ἐν ταύτῃ μὲν τῷ τ' ἡλίου συγκατάδυνε τ' φωτὶ, πολλάκις δὲ ἢ προλαμβάνεται. πρῶτον δὲ σαφὴς ἐν τῇ δευτέρᾳ τῶν ἡμερῶν φαίνεται, ἢ ποτὲ μὲν μᾶλλον, ποτὲ δ' ἧττον. ⟨ὅταν⟩ δ' αὐτῇ συμπίπτῃ πρὸς τὸ ποσὸν τ' πρὸς ἥλιον ἀποστάσεως. αὐτὸ δὲ τὸ ποσὸν τ' ἀποστάσεως, διά τε τὴν ἰδίαν τ' σελήνης γίνεται κίνησιν. ὁ γὰρ ἶσον ἀεὶ κινεῖται, ἢ διὰ τὴν τοῦ πλάτος δέλλαξιν, ἢ διὰ τὴν τ' ζωδίων δύσιν ὀκ ἰσόχρονον οὖσαν, ἢ πρὸς τούτοις ἔτι διὰ τὸν προηγουμένας σωόδου καιρὸν, ὡς ὀκ ἀεὶ μὲν ἐς ὁ χρόνος δῆλον ἐν ᾧ φαίνεται ⟨φαὴς⟩ ἡ σελήνη. τὸ πίπαν δὲ τρεῖς ἡμέρας τὰς πρὸ σωόδου ἢ ἀόρατος γίνεται τελέως, ἐν αἷς ὅπως τὰ παρ' ἡμῖν ἀλλοιοῦται ἱκανῶς. καί πως ἐς ταυτὸν ὁ χρόνος αὐτῆς συμβαίνει, ἦν τ' οἰκείας περιόδου, ἦν τ' ἐς ἡμᾶς ἐνεργείας. ἡ μὲν γὰρ περίοδος ⟨τοῦ⟩ ἐπὶ τὴν ἑνὸς ἡμερῶν δύσιν, ⟨ὃν⟩ λαμβάνουσιν τρίτον ἐγγὺς μέρος. ἐν ⟨τοσούτῳ⟩ γὰρ χρόνῳ, ἦν τ' ζωδίων κύκλῳ ἅπαντα διέρχεται. ἡ δὲ πρὸς ἡμᾶς φάσεως, ὅτι ⟨καὶ⟩ ἥδε πρὸς ἦν αὐτὸν ἀριθμὸν ὁμολογεῖ, ⟨φαὴς⟩ εἶσι, τοῦ πάντος χρόνου μιᾶσαι τὸν τ' κρύψεως ἀφελών. ὅτι δ' ὁ μιᾶσιαῖος χρόνος οὐ τελέως τριάκοντα δύσιν ἡμερῶν, ἀλλ' ἡμισύ πως, ἢ τότω προσδεῖ μιᾶς ἡμέρας, Ἱππάρχῳ μὴ ἀποδείκνυσι δίχ' ὅλης βιβλίου. γινώσκεται δ' ἤδιν ἢ ταῖς ἰδιώταις χειλὸν ἅπασιν, ὡς τ' μιῶν, ὁ μὲν ἕτερος ὁ κυλὸς ⟨καὶ⟩ αὐτῶν ὀνομαζόμενος σύνεα ἢ κ. ἡμερῶν δύσιν, ὁ δ' ἕτερος ὁ πλήρης, τριάκοντα. χρὴ γὰρ ἀμφοτέρων σύνεα ⟨συντίθεντα⟩ γίνεσθαι τὰς πάσας ἡμέρας, εἴπερ ὅλως δύσιν ἑκάτερον ἡμίσεος ἀποδείκνυται τριάκοντα. ὥσπερ δὲν τὸν ὅλον σύνεαν ὁ ἥλιος, ὅταν ἡ σελήνη διατάττει τὸν μῆνα, καθ' ἑβδομάδας τ' ἀλλοιώσεως ἐν αὐτῇ γιγνομένης. ἀπό τε γὰρ τ' πρώτης φάσεως ⟨ἐπὶ⟩ τὴν διχότομον, ἀπό τε ταύτης, ὧν τὴν πανσέληνον, ἑκάτερον μὴ ὁ χρόνος, ἡμερῶν δύσιν ἑπτά, σωαμφότερα δὲ τεσσαρεσκαίδεκα. ἦν ταῦτα δὲ καὶ ἐ μετὰ τὴν διχοτομιαίαν ἕως τ' δύσεως διχοτόμου σωαεθμήσεις, ἑπτά. ⟨καὶ⟩ τούτας εὑρήσῃς τὰς ἡμέρας. ⟨καὶ⟩ τὰς λοιπὰς δὲ τὰς μέχρι τ' πανσελῶς ἀφανισθῆναι τὴν σελήνην, ἑπτά. τὸ δ' ὅτι μεταβάλλῃ μεγάλας μεταβολὰς ὁ προειρημένος ἡμᾶς ἀὴρ, ἦν τε τῷ πρώτως κρύπτεσθαι ἢ πάλιν αὖ πρώτως φαίνεσθαι τὴν σελήνην, ὅτ' ἄλλός πως ἦν ἀνθρώπων ἀγνοεῖ ⟨καὶ⟩ μάλιστα πανταχοῦ, οἷσπερ δὴ καὶ μᾶλλον μέλει τούτων, γεωργοῖς τε ⟨καὶ⟩ ναύταις, καὶ σάσιν τε καλοῦσι τὴν ἀέρος, ἐπειδὰν ἡ σελήνη πρώτως φανῆσα κατά πινα ἦν ἀνέμων ἴσῃ. λέγει γοῦν ὡς καὶ ὁ Ἄρατος ἀληθέστατα λέγων, ἀπὸ ἦν πρώτων ἀπὸ σωόδου φανείσης σελήνης. Εἰ δέκεν οἱ κεράων τὸ μετώπιον οὐ ὑπνώοι, Δειδέχθαι Βορέω, ὅτε ἦ ὑπιὰ εἶσι, νότιος.
Αὐτὰρ ἐπὴν τριτόωσαν ὅλην πόδα κύκλος ἑλίσσῃ Γαύτης ἐρυθρόμενος, μάλα κεν τότε χείματος εἴη. ⟨καὶ⟩ μὲν δὴ ⟨καὶ⟩ ταῦτα λέγει κατὰ τ' αὐτὴν βίβλιον. Σήματα δ' ὅτ' ἄρα πᾶσιν ἐπ' ἤμασι πανταχοῦ τέτυκται. Ἀλλ' ὅσα μὲν τριτάτη τε τεταρταίη τε τελεῖται, Μέσφα δίχα μηνός, δίχα δὲ γίνεται, ἄχρις ἐπ' αὐτὴν. σημαίνει δίχομηνον. ἀτὰρ πάλιν ἐκ δίχα μηνὸς Ες δίχα δὲ φθίνοντα. ἔχεται ἢ οἱ αὐτίκα τετρὰς, Μηνὸς ἀποιχομένου, τῇ δὲ τετάρτῃ ἀπόνηος. ὀκ εἰς ἅπαντα φησὶ τὸν δι' ἀρχῆς χρόνον διαρκεῖν τὰ σημεῖα ἦν πρώτης φάσεως, μεταβολὰς δέ τινας φορεῖν, τὰς

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 452 sur 494

τε ὀλιγοτόμους καὶ πανσελήνους. ἅπασα δ' ἐξυβρόπος μεταβολὴ, κρίσις ὀνομάζεται. καὶ τοίνυν σύνασιν ὧδε τῶν μὴ νοσωδῶν σελήνης μᾶλλον λέγουσιν, ἐφεξῆς μεταφέρουσιν ὧδε τοῖς πανσέληνον, ὡσαύτως ὀνομάζοντες, ἰσχυρὰς αὖ γὰρ καὶ ἥδε δυνάμεις ἔχει. ταύτης δ' ἀδυνατεῖσθαι μὲν ἀλλὰ κρίνεσθαι μὲν ὁμοίως αὐτὰ τὰ περιέχοντα αἱ ὀλιγόρμοι στάσεις εἰσὶν, ὡδὶ ὅτι μὲν ὁ μὴν ὑπὸ σελήνης ἀλλοιοῦται καθ' ἑβδομάδας, ἥδε πρόδηλον. ὅτι δὲ καὶ τὰ ἄλλα σύμπαντα πράγματα, ὧν μὲν ἀκέστι ὁμοίως ἅπασι γνώριμον, ἀλλὰ καὶ τοῖς τὰ τοιαῦτα παφυλάξασιν ὡμολόγηται, ὃ καὶ μετὰ τὴν σύλληψιν τῶν σπερμάτων ἅπασα κύησις. ὁ δὲ δὴ πόρος αὐτῆς καὶ ἡ μετὰ τὴν ἀποκύησιν αὔξησις, ἅπασά τε πράξεως ἀρχὴ, τὰς μεγάλας ἀλλοιώσεις εἰς ἑβδομάδας ἴσχει πολλάσας. ὅσα γὰρ ἐφήμερα συμπίπτει πᾶσι τοῖς οὖσι, τούτων ἡ σελήνη τεταύρωται τῇ αἰτίαν ἔχειν, καὶ μάλιστα ἀλλοιοῦσα αὐτὰ κατὰ τὰς τετραγώνους καὶ διαμέτρους στάσεις. εἰ γὰρ καὶ ταύρῳ τῶν σελήνης ὅσους ἐγγύτατα σύλληψις τῶν σπερμάτων, ἡ ἀποκύησις, ἡ τινος ὅλως ἀρχὴ πράγματος, ἐπειδὴ καὶ λέοντι καὶ σκορπίῳ καὶ ὑδροχόῳ πολυχρονίων τοῦ ζωδιακοῦ γίνηται, τὰς μεγάλας αὐτῶν ποιήσηται μεταβολάς. ἀλλ' ἡ μὲν καὶ τῷ λέοντι τετράγωνος στάσις, ἑβδομάδων ὀκτὼ μιᾶς. ἡ δὲ διάμετρος ἡ καὶ τῷ σκορπίῳ, δυοῖν. ὅτω δὲ καὶ ἡ κατὰ τὸν ὑδροχόον, ἡ δηλονότι τρία τετράγωνος στάσις εἰς τὸν τρίτον ἑβδομάδα πίπτει, καὶ τότ' ἤδη ἀνάγκης γίνεται, δηλονότι τοῦ σελήνου ὡς εἴρηται καὶ πρόδηλον ὅλον τὸν ζωδιακὸν ἑπτὰ καὶ εἴκοσιν ἡμέρας διεξέρχεσθαι, μετά τινος ὡσεὶ μικρᾶς μοίρας, τρίτης μάλιστα μιᾶς ἡμέρας. εἰ γὰρ δεῖ τὸν ὅλον κύκλον καὶ τοσούτῳ χρόνῳ διέρχεσθαι, πρόδηλον ὡς τὸ τέταρτον αὐτοῦ μέρος ὀλίγῳ δεῖν ἡμέρας ζ'. διανύσει. τότε μὲν οὖν καὶ πάνυ χρὴ μεμνῆσθαι πρὸς τὰ μέλλοντα, τὴν μὲν τελείας ἡμέρας ζ'. προσγράφεσθαι, τὴν εἰς τὸ τετράγωνον δὲ σελήνης μετάσασιν. ἐκεῖνο δ' αὖθις ἀναληπτέον, ὅπερ δὲ οὐ ἡμεῖς παφυλάξαντες, ἀληθέστατον εὑρομεν ἀεὶ τὸ πρὸς τὸν ἀγυπτίων ἀστρονόμων εὑρημένον, ὡς ἡ σελήνη τὰς ἡμέρας ὁποίαί τινές ἐσονται διηλοῖ τὰ φύκη, ὃ τοῖς νοοῦσι μόνον, ἀλλὰ οὐ τοῖς ὑγιαίνουσιν. εἰ μὴ γὰρ πρὸς αὐτὸν δυνάμενος ἴσασθαι τὸν πλανήτων, ὃς δὴ οὐ ἀγαθοποιὸς ὀνομάζεσθαι, ἀγαθὰς ἀποργάζεσθαι τὰς ἡμέρας. εἰ δὲ πρὸς αὐτὸν δυσκράτος, αἰωρᾶς. ἔσω γὰρ ἀποκυίσκομένου τινὸς, ἢν μὴ τῷ κείῳ αὐτὸν ἀγαθοποιὸς, ἢ δὲ τῷ ταύρῳ αὐτὸν κακοποιὸς εἶναι. πάντως οὕτω ὁ ἄνθρωπος, ἐπειδὴ μὲν ἢ κείῳ οὐ καρκίνῳ, οὐ ζυγῷ, οὐ αἰγοκέρωτι γένηται ἡ σελήνη, καλῶς ἀπαλλάσσει. ἐπειδὴ δή ποτε τὸν ταῦρον αὐτὸν, ἢ τὸ τῶν τετραγώνων, ἢ τὸ διάμετρον αὐτὸ ζῴδιον ἐπέχῃ, κακῶς πλησιάζοντα οὐ αἰωρῶς διάγει. οὐ δὴ καὶ νοσημάτων ἀρχαὶ τῷδε, κάκεισε μὲν ἢ ταύρῳ, οὐ λέοντι, οὐ σκορπίῳ, καὶ ὑδροχόῳ ἢ σελήνης ὅσους. ἀκίνδυνον δὲ καὶ σωτήριον τὸν κείον καὶ τὸν καρκίνον, οὐ τὸν ζυγὸν καὶ τὸν αἰγόκερον διερχομένης, οὐ τὰς ἀλλοιώσεις τὰς μεγάλας ἃς ἢ τοῖς τετραγωνίοις τε καὶ διαμέτροις ἔφαμεν γίνεσθαι καθ' ἑβδομάδα. ἢ μὲν τοῖς ὀλεθρίοις νοσήμασιν, ὀλεθρίας οὐ αὐτὰς, ἢ δ' αὖ τοῖς πολυετέσιν, ἀγαθὰς ἀνάγκη γίνεσθαι, οὐ διὰ τοῦ Ἱπποκράτους μέμφεται μάλιστα τὰς ἢ ταῖς κενώσεις ἡμέρας ἀλλοιώσεις ὧν τὸ χεῖρον. ὀλεθρία γὰρ νοσήματος σύμπτωμα, καθάπερ οἶμαι πρυάντιον, ὧν λέγω. εἰ δέ τις καὶ αὐτὸ τοῦτο ζητεῖ τὴν αἰτίαν, τί τὸ μέγιστον διώρισται τὰς τετραγώνους τε καὶ διαμέτρους στάσεις, ὧδε πολλοῦ ἀποχωρεῖ τοῦ πολυχρονίου. πρόκειται γὰρ νυνὶ, ὅτι τὰς πρώτας αἰτίας ἁπάντων τῶν κατ' ἀστρονομίαν ζητεῖν, ἀλλὰ τὰς εἰς τὰ πρόσφατα χρησίμους. χρήσιμοι δ' εἰσὶν αἰτίαι αἱ ἑβδομαδικῶς ἀλλοιούμεναι φύσιν. πάλιν οὖν αὐτὰς ἀναλάβωμεν ὧν κεφαλαίων. αἱ τε σελήνης τετράγωνοί τε καὶ διάμετροι στάσεις, ὧδε μὴ ἀγαθαῖς ταῖς ἀρχαῖς ἀγαθὰς ποιοῦσι τὰς ἀλλοιώσεις, ὧδε δὲ μοχθηρᾶς, μοχθηράς. καὶ τοῦτο πρὸς τῷ τοῖς ἀστρονόμοις ὁμολογεῖσθαι, πρόσεστι εἰ βούλῃ καὶ σοὶ πρὸς φυλάξασθαι. εἰ δὲ μήτ' αὐτὸς πρὸς τηρῆσαι θελεῖς τὰ τοιαῦτα, μήτε τοῖς τηρήσασι πιστεύῃς, τῶν νῦν ὧν πολλοῦ τοντων τοῖς ἐσομένοις. οἱ λόγῳ διαπασκοπάζειν ἡμᾶς ἀξιοῦσι τὰ σαφῶς φανόμενα, δίχα αὐτὸ πρυάντιον ἐκ τῶν ἀργῶς φανομένων ὁρμωμένους, ὑπὲρ τῶν ἀδήλων συλλογίζεσθαι. πρὸς τὴν ἰδίαν οὖν ἀρχὴν ἅπαν πρᾶγμα τὰς ἐφεξῆς πολλάσας ἁπάσας ὁμολογίας ἔχει. πρείοδοι δ' εἰσὶν αἱ μὲν δι' ἡμερῶν ἑβδομαδικαί εἰσι, τῇ πρὸς τὴν σελήνην ἀνήκουσιν. αἱ δὲ διὰ μηνῶν εἰς ἥλιον ἀναφέρουσι, τόνδε τὸν τρόπον γιγνόμεναι. πάλιν γὰρ ἀπὸ τοῦ Ἱπποκράτους ἀρκτέον ῥήσεως. τὰς μὴ θερινὰς νόσους τῷ χειμῶνι λέγοντα λύεσθαι, τὰς δὲ χειμερινὰς τῷ θέρει. αὖτη μού δοκεῖ πρόθεσις κρίσεως δεῖσθαι, χρονίων τε καὶ ὡς ἂν εἴποι τις τῷ χασιαίων νοσημάτων, οἷάπερ τοῖς ὀξέσιν ἡ σελήνη. ὁ γὰρ μέχρι τῆς πανσελήνου χρόνος, ἡμίσους ὑπάρχων ὅλης τῆς σελιναικῆς πολιόδου, τὸν αὐτὸν ἔχει λόγον τῷ μέχρι θέρους ἐκ χειμῶνος διαστήματι. ἢ μὴν καὶ ὁ ἀπὸ τῆς πανσελήνου μέχρι τοῦ κρύους χρόνος, ἀνάλογος δεῖ τῷ μέχρι χειμῶνος ἐκ θέρους διαστήματι. τούτων δ' ἑκατέρα διχῇ τμηθήτω, τῷ μὲν τοῖς ὀξέσι νοσήμασιν ἡ ἑβδομάς δεῖται, τῷ δ' αὖ τοῖς χρονίοις, αἱ τῶν φανεστέρων ἄστρων εἰσὶν ὠσημασίαι, καθ' ἃς ἔαρ καὶ θέρος, οὐ χειμὼν οὐ φθινόπωρον ἀφορίζεται. ὁ γὰρ διὰ ἴσων γενόμενος ἡμερῶν ἀριθμῷ διήρτηται ταῦτα κατ' ὀλίγα τοῦ ἀστρονόμου, ἀλλὰ ταῖς τοῦ προκειμένου ἡμᾶς ἄστρου μεταβολαῖς ἐπισήμοις οἰακίζεται. καὶ σοι πάλιν ἑτέρῳ λόγῳ, καθάπερ ἡ ἑβδομὰς ὀξέων νοσημάτων κριτική. τὸν αὐτὸν τρόπον ὥρας χασιαίας μεταβολὴ, χρονίων ἔσαι νοσημάτων λυτική, ἵνα τὸ μὲν τῷ χειμῶνι συνάσαν νόσον ἔαρ λύσῃ, τοῦ δὲ τῷ θέρει. ὡσαύτως δὲ καὶ τοῦ μὲν τῷ θέρει, φθινόπωρον, τὸ δὲ τῷ ἐκείνῳ, χειμών. τῷ δὲ ταῖς τῷ μὲν τετράσιν, ἀνάλογον αἱ τῶν ὡρῶν ἑκάστης διχῇ τμηθείσης μοίραις. καὶ λέγεταί γε πρὸς τοῦ ἀστρονόμου ὡσπερ ἀρχὴ τῆς ἔαρ οὐ τελευτὴ τῆς ὥρας ἑκάστης ὧν πολλαῖς, ἢ δύσεσιν ἄστρων ὧν φανῶν ὁρίζομένη. κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ μεσότητες ἑτέρα πάλιν ἄστρα φάσει διωρισμένη. τὰς δὴ τῶν νοσημάτων τῷ μέρει μεταβολὰς ἁπάσας, ἢ ὡς πρὸς τὴν ἰδίαν ἀρχὴν αὐτῶν, ἢ ὡς πρὸς τοῦ προκειμένου ἡμᾶς ἄστρου τροπὴν ἀνάγκη γίνεσθαι. τῶν μὲν δὴ πρὸς τοῦ ἰδίαν ἀρχὴν δέχεσθαι τὴν σελήνην, τοῦ δ' ὡς πρὸς τοῦ τοῦ προκειμένου ἡμᾶς ἄστρου τροπὴν, τῷ ὅλῳ μὲν τῷ ζωιαιτῷ τοῦ ἡλίου, τῷ ἑκάστῳ δὲ τῶν μηνῶν τὴν σελήνην. ἐκ δὲ τούτων συμβαίνει τὰς μὲν ἰσχυροτάτας μεταβολὰς εἶναι, τὰς ἰδίας ἑκάστου καθ' ἑβδομάδα διπλονότι γιγνομένας. ὁ μὴν ἀλλὰ καὶ σωτηρίμιννάσθαι ὡς αὐτὰς, τὰς ἐκ τοῦ περιέχοντος, ὡς ἑκάτερα ἐκ τοῦ διὰ παντὸς ὡσαύτως γίνεσθαι, μεταπίπτουσιν ὅτως εἰς τὸ πλειστάκις. ἔτι δὲ μᾶλλον ὧν παράπτει τὴν τάξιν αὐτῶν, ἅτε βίᾳ τῶν προεσυμῶν ἀναγκαζόντων προκρίνεσθαι τὰς κρίσεις, ὡς ἐφεξῆς ἐροῦμεν, ἢ τὸ

μὴν, ἢ τὰ ἐς τοὺς νοσοῦντας πλημμέλεια πολυειδὴς γινομένη, αὐτῶν πρὸ τε τῆς ἰατρῶν. εἰ γε χρὴ καλεῖν ἰατρὸς ὁ λυμεῶνας τῆς τέχνης, τότε δὴ τοὺς νῦν ὠνομασμένους, ὀχ ἥκιστα δὲ καξ ὧν οἱ καλοῦντες ἁμαρτάνουσιν, ἡ δι' ἣν χρείαν δ' γίνονται, ἡ διά τι τῆς ἔξωθεν ἡ πρόδηλον εἴρηται. θαυμάζειν οὖν χρὴ τῆς ἑβδομαδικῶν πλείστους τὴν δύναμιν, ἐπὶ τοσοῦτον αὐτῶν διακοπέντων αὐτὰς, ὅμως ἰσχυροτέρας φαίνεσθαι πολὺ τῆς ἄλλων εὑρίσκοντες. κατὰ μὲν τὰς ὀξείας νόσους, αἱ πρεμπίπτουσαι κρίσιμοι πλείους εἰσὶν, ὅτι καὶ τὸ σῶμα πρὸς μεταβολὴν ἰσχυρότερον, διὰ κινήσεως τε ἡ ταραχῆς μεγάλης καθεστηκός. διὰ δὲ τὰς χρονιωτέρας, ὁδῷ ἡ τάξει μᾶλλον πρόεισιν ἢ τῇ ἑβδομαδικῇ περιόδῳ. ἀρκτέον οὖν αὖθις ἀπὸ τῆς ὀξείων ἀπασῶν, ἐφεξῆς τῆς κενεσῶν ἡμέρας τὰς αἰτίας διηγουμένους. διὰ μὲν δὴ τῆς πρώτης, οὐδ' ἐφημέρους λύεσθαι συμβαίνει πυρετοὺς, ἀ μὲν ἤδη μετ' ἀγῶνος τε ἡ ταραχῆς ἀξιολόγου. καί τοι νομίζουσιν διὰ Ἱπποκράτους τὰς κενεώδεις ἡμέρας διὰ τῶν πλημμυρίδων καταλέγοντας, καὶ τὴν πρώτης μεμνημονεύκασιν, ἡ διὰ τρόπον ἁμαρτάνοντες. περίοδος γὰρ πρώτη καὶ ὀχ ἡμέρα πρώτη γέγραπται σαφῶς, διὰ τῆς περιπλῶν ἡ ἀρτίων καταλόγου. καθάπερ οὖν διὰ τῶν ἀρτίων περίοδον πρώτην εἶπων, ὡμφόρει τὴν τετάρτην ἡμέραν, ὅτως διὰ τῶν περιπλῶν τὴν τρίτην. ἔτι δὲ μᾶλλον ἀγνοοῦσιν τὸ κατ' ἀρχὰς τὴν προγνωστικὸν γεγραμμένον ὧδε τοῦ νεκρώδους προσώπου τὸ κείνης διὰ τῆς ἡμέρης ἡ νυκτὶ, ἢν διὰ ταύτας τὰς προφάσιας τὸ πρόσωπον τοιοῦτον ᾖ, μή πω γινώσκοντες, ὡς ὧδε τοῦ δοκιμάζεται καὶ ἀναγνωρίζεται. λέλεκται. τότε μὲν οὖν ἑαυτόν. ἀρχὴν δὲ τῆς μετὰ σάλου τινὸς ἀλλοιουσῶν ὀξείως κενεσῶν τὰς νόσους ἡμῶν, τὴν τρίτην ἀπὸ τῆς ἀρχῆς θετέον, ὡς καὶ πρόδηλον εἴρηται, μηδεμίαν ἔχουσαν ἤδη πρὸς τὴν πρώτην ἑβδομάδα κοινωνίαν, ἀλλ' ἐκ τῆς παρεμπιπτούσης ὑπάρχουσαν. ἡ μὲν γὰρ τετράς, ὅτι δὴ τὴν μεθ' ἑαυτὴν τὴν ἑβδομάδος ἀποτελεῖ, καὶ διὰ τοῦτο μεγάλην ἔχει δύναμιν, ἐμπροσθεν εἴρηται. κρίνουσι δ' οὐχ ἥττον τῆς δ'. ἡμέρας ἢ γ'. τε καὶ ε'. καί τοι παρεμπίπτουσι δι' ὅλου ἄλλο, ἢ ὅτι μετὰ τῆν πρόξυσμῶν αἱ κρίσεις γίνονται. τοῦτο γὰρ δὴ καὶ αὐτὸ πρός τε τῆς ἐμπειρίας μαρτυρεῖται. καὶ τῷ λόγῳ συνεπομένοις, ὃν ἄδηλος ἡ αἰτία. τὸ γὰρ τῆς ταραχῆς βίαιον, ἀναγκάζει τὴν φύσιν ἀποτρίβεσθαι τὰ λυποῦντα καὶ πρὸ τοῦ καιροῦ. δύναμις μὲν γάρ ὅτι αὐτὴ τῆς ἀλλοτρίων ἐκκριτική, καθάπερ διέδειξα πρότερον ἐν τοῖς τῆς φυσικῶν δυνάμεων ὑπομνήμασιν. ὁ καιρὸς δὲ τῆς ἐνεργείας ὧδε τῷ τέλει τῆς ἀλλοιωτικῆς δυνάμεως ὅτι. τότε γὰρ ἐνεργεῖν ἐδύνατο κατὰ φύσιν ἅπαντων ἐπιτελουμένων, ὅταν ἐκείνη παύηται, ἀλλ' ἀναγκάζηται ποτὲ πρὸ τῆς τελείας πέψεως ἀποτρίβεσθαι τὰ λυποῦντα. ὥσπερ ἐνίοτε συμπεπληρωμένης ἤδη τῆς πέψεως, ἔτι μέλλει βραδύνειν διὰ ἀρρωστίαν. ἄμφω δ' ὅτι αὐτὰ θεάσασθαι σαφῶς ὧδε τ' γαστρός. ἐρεθισθεῖσα τε γὰρ, ὀχ ὑπομένει γὰρ τῆς πέψεως χρόνον, ἀλλ' ὀλίγους ἐκκενοῦσι τοῦ λυποῦντος καὶ τὸ χρηστὸν, ἤδη τε πεπεμμένον αὐτάρκους, ἐνίοτε βραδύνει τε ἡ μέλλει τὸ πεπτὸν ἐκκενοῦναι διὰ ἀρρωστίαν. ἐν δέ γε τῷ ἧπ φύσιν ἔχειν ὁ τῆς πανταχοῦ πέψεως καιρὸς ὅρος ὅτιν αὐτὴ τ' τῆς πεπτικῆς ἀποκρίσεως, ὃν ὅτε προλάμβανον, ὅτ' ἐμελλον ἐπιπαρόντος, ἀλλ' ὡς ὧδε τῆς γαστρὸς, ὅτω καθ' ὅλον ἐδύνατο τὸ σῶμα διὰμιᾶς ὑπάρχειν ἐν ἑκάστῳ τῆς μορίῳ, ἀποκεπτικὴ τῆς ἀλλοτρίων, ἢ τις οἶμαι καὶ τὰς κρίσεις ἐν ταῖς νόσοις ἀπεργάζεται, ἡ διὰ τοῦτο ἄρισα γίνονται κρίσεις ὅταν ἤδη πεπεμμένα τὰ ἧπ τὸ ζῶον ὑπάρχῃ πάντα. τὸ δὲ προεκρήγνυσθαι, καὶ γὰρ ὅτως ὀνομάζειν εἰώθασιν Ἱπποκράτης, αὐτὸ μοχθηρόν ὅτιν. ὁμοῦ γὰρ ταῖς λυπούσαις ἐκκρίνεται τὰ χρηστὰ, καὶ γίνεται τοῦτο ἡ φύσεως ἐρεθισθέσης, ἤτοι πρός τινος τῆς ἔξωθεν, ἢ καὶ τῆς ἐν αὐτῷ τῷ σώματι ἐμπορευομένων. ἔξωθεν μὲν οὖν ὅτιν ὅ, τ' ἰατρὸς ὀκ ὀρθῶς τὴ πραξας, ὅ, τε κάμνων, οἷς ὑπηρέτει, τοῦτ' ἄλλα τὰ ἰδίως ἔξωθεν ὀνομαζόμενα, τὰ δ' ἐν τοῖς σώμασι, τά τε νοσήματα ὅτιν αὐτὰ, καὶ τὰ τούτων αἴτια, καὶ οἱ προξυσμοί. νόσον δή μοι δοκοῦσιν συμβαίνειν ὧν τ' φύσεως, οἷον ἤδη συνέπεσον ἀνθρώποις ἀδηνίαι, πορπυλακιάδεσιν ὑπό τινων ἰσχυροτέρων ὀρμῆσαι πρὸς τὸ λεῖον. ἀπαρεσκυάσεις τε μαχομένοις ἠπηθῆσαι. καὶ μὲν ἡ φορτίον ἀποβεῖσθαι τὸν Βαλόμενος, ἄκαιρον ἐνίοτε συνέπεσεν αὐτῷ, καὶ τις σφοδρότερον θέων, ἐπ' ὀκ ὤμενεν ἐκαυτὸν δυνηθείς, ἄκαιρον ἀνέχθη ἧπ φάραγγος. ἅπαντα τοῦτα παραδείγματα κακῶν ὅτι κρίσεων, ὑπὲρ ὧν ὧδε πλέον μὲν ἐν τοῖς ποιὰ κρίσεων ἐρῶμεν. ἐρήσεται δὲ καὶ νῦν ἀναγκαῖον οἷόν τε καὶ τὸ προεκρήγνυσθαι, βούλεται δηλοῦν ὁ Ἱπποκράτης, ὀνόματα προτιθέμενος. καὶ γὰρ ἀδυνάτον ὅτι ποιὰ κεισίμων ἡμῶν ὧν χρήσασθαί τι διορχεῖσθαι, μὴ καὶ ποιὰ κρίσεως εἰπεῖν τι, ἢ ἡ περὶ κρίσεως διδάσκοντα, μὴ καὶ ποιὰ κεισίμων ἡμῶν διελθεῖν, ἀλλ' ἐπανάγειν χρὴ τὸν λόγον ἐπὶ τὸ προκείμενον ἀεί, καὶ τοσοῦτον ἅπτεσθαι τῆς παρακειμένων ὅσον ἀναγκαῖον. ἐν δή τῷ ἐρεθιζόντων τὴν φύσιν ὅτι, καὶ οἷον προπυλακιζόντων ὁ προξυσμὸς, ὀκ ὧν τρέπων ἡσυχάζειν ὀδὲ μένειν, ἀλλ' ἐπεγείρων τε ἡ κινῶν, καὶ ὡς ἂν εἴποι τις ἐς διαμαχὴν προκαλούμενος, ὅθεν ἐπὶ τῆς ὀξέων νοσημάτων ἐν περιπλῆς ἡμέρας ἡ κρίσις. ὅταν γὰρ καὶ προξυσθῇ. τὴς μὲν οὖν ὅτιν ἡ αἰτία δι' ἣν ἐν τοῖς ὀξέσι νοσήμασι, δι' ἣν οἱ προξυσμοὶ γίνονται τοιοῦτον. ἐν δὲ τοῖς γε χρονίοις, ἤτοι καθ' ἑκάστην ἡμέραν, ἢ δι' ἣν τετάρτης ὀκ ὀλυπεῖς ὅτιν εὑρεῖν, ὅτε νῦν ἀναγκαῖον ὅτιν ζητεῖν. ὅτι δ' ὅτως συμβαίνῃ, φαίνεται. θερμὸν γὰρ ὥσπερ ἡ φαίνεται, ὁ δολιχώτερος ἀπὸ τῆς ἀρχῆς παροξυσμὸς ἐς τὴν τρίτην ἡμέραν ἐκπεσεῖται, τρίτης γ' ἐς τὴν πέμπτην, τέταρτος δ' ἐς τὴν ἑβδόμην. πέμπτος δ' ἐς τὴν θ'. ἐς πολιτὰς δὲ σύμπαντες. ἐπεὶ τοίνυν ἡ φύσις ὀκ ἀεὶ τοῖς προσήκουσι καιροῖς ὀρμῶσα κενοῖ τὰς νόσους, ἀλλ' ἐρεθιζομένη πολλάκις ἄλλοτε πρὸς ἄλλων αἰτίων, ἀφ' ὧν ὅτι συνεχίσατα γινόμενα ταῖς ὀξέσι νοσήμασιν ὁ προξυσμός. ἐδείχθη δ' οὕτω ἐς πεπτὰς ἐμπίπτων, ὁμόλογος ταῖς πεπτὰς αἱ πλεῖσται κρίσεις γίνονται τῶν ὀξέων νοσημάτων, ὀκ αὐτῶν τῶν ἡμῶν πρώτως τὴν τὸ κρίνειν ἐχόντων δυνάμιν. ἀεὶ γὰρ τοῦτο χρὴ προσέχειν τὸν νοῦν, ἀλλὰ κατά τι συμβεβηκὸς ὅτως ἅπασιν οὕτω. πρόειρηκε δὲ ὡς οἶμαι σαφῶς ἤδη τὸ συμβεβηκὸς τοῦτο. διότι γὰρ ταῖς παροξυσμοῖς αἱ κρίσεις τῶν νοσημάτων γίνονται τοιοῦτον, εἰς τὰς πεπτὰς δ' ἡμέρας ἐμπίπτουσιν οὐ πρι, διὰ τοῦτο ταῖς ὀξέσι νοσήμασιν αἱ κρίσεις ταῖς πεπτὰς. εἰ δέ γε ὁ τῶν ἡμῶν ἀεὶθμὸς ἦν αὐτὸς, ὁ τῆς δυνάμεως ἔχων τὸ κρίνειν, οὐκ ἐχρῆν πολλάκις μὲν ταῖς πεπτὰς, ὀλιγάκις δ' ταῖς ἀρτίαις, ἀλλὰ διὰ παντὸς μὲν ταῖς πεπτὰς, μηδέ ποτε δ' ταῖς ἀρτίαις κρίνεσθαι τὰς ὀξέας νόσους. ὁ δὲ γὰρ ὁ τῆς ζ. ἀεὶθμὸς, ἢ ὁ τῆς δ. αὖ-

ποι δὴ κρίσεως εἰσὶν, ἀλλ' ὅτι δὴ σελλίνης νεωτεροποιούσης καὶ μεταβαλλούσης τὰ πρὸς τὸν γλῶ συμβέβηκε, καὶ τὰς τῶν κινήσεων πρόδηλος εἰς τοῦτο πρώτος ἐξήκειν οὗ ἀριθμὸς, ἐκότως γὲ αὐτοῖς ὡς προθεσμίαις τ' ἀλλοιώσεων εὑρίσκοντ'. ὁ γὲ ἐπὶ τῶν ἀριθμῶν, ἀλλ' ἐπὶ δὴ σελλίνης αἱ μεταβολαὶ τοῖς ὠμογείοις. τῷ δ' εἶν τὸ μεταβάλλειν γὲ κινήσει, χρόνος ἀναγκαῖος ἐζευκτ' ταῖς μεταβολαῖς, ὥστε δ' ἀνάγκης ἐ ἀριθμός. ὅπερ ὅτι βῆλυς μὲν ὁ ἄρρην ἅπας ἀριθμὸς, ἄρρεν δ' ὁ πρῶτος, αἱ κρίσεις τῶν ὀξέων γὲ πρεσβεῖαι. ὅτε γὰρ ἁπλῶς ἰσχυρότερος ὁ πρῶτος τοῦ ἀρτίου, ὅτ' εἰσὶν ἰσχυρότεροι ἤδη βῆλυς ὁ ἀσθενέστερος, ὅτ' ἐ βῆλυς μὲν οὗτος, ἄρσεν δ' ὁ ἕτερος, ὁμόλογον γὲ μὲν τοῖς ἄῤῥεσιν ἀριθμοῖς τὰς ὀξείας κρίνεσθαι νόσους, γὲ δὲ ταῖς θήλεσι τὰς χρονίας. ἅπαντα γὰρ ὅσα λυρῶδη ἐστὶν ἀριθμῶν δυνάμεως, ὅτως ὀυφόρατον ἔχει τὴν ἀποπίαν, ὥσ' ἐμοί γε πολλάκις θαυμάζειν ἐπῆλθεν, εἴ ὅτως ὁ Πυθαγόρας ἐκεῖνος ἅμα τε σοφὸς ἦν ἀνὴρ, ἅμα τε θεσπέσιον ὡς δυνάσθαι θεὸν ἀριθμὸς. ἀλλ' οὐ νῦν καιρὸς αὐτοφλυαρεῖν αὐτοῖς. ἱκανὸν γὰρ εἰς τὰ παρόντα τότε τὴν σελλίνην ἀλλοιοῦν τὰ πρείγεια, μὴ μάλιστα μὴ καθ' ἑβδομάδα τὰς μεγάλας ἐργάζεσθαι μεταβολάς. ἐφεξῆς δ' αὐτῶν ἡ τετράδα τὰς μικράς, ὅτι τε πρόξυσμὸν δείκνυται ὑπάτων ἡ κρίσις, ὅπ τε δὰ τρίτης γὲ τοῖς ὀξέσιν οἱ πρόξυσμοί. τούτων γὰρ ἑκατοντμήνων, ἀναγκαῖον ἔσαι τὰς ὀξείας νόσους γὲ πρωΐτατα μᾶλλον ἡμέρας κρίνεσθαι. δὰ ὃν ἡ τρίτη τε καὶ ἡ ε. κρίνουσιν ὁλόγως, ἀκ ἐκ δὴ σελληνιακῆς περιόδου λαβοῦσαι τὸ κρίνειν, ἀλλ' ὅτι τὴν μέλλουσαν γὲ τῇ δ. κρίσιν ἀπαντήσεσθαι, δὴ τρίτης πολαβούσης τὴν βίᾳ τοῦ πρόξυσμοῦ, εἰ καὶ νὴ δία δὴ φύσεως ἑκὼν καμάτου τε ἅμα καὶ τοῦ μὴ διαθλῶσι, κατὰ μὲν τὴν δ. ἡμέραν ἡσυχίαν ἀγόσης, κινηθείσης δ' ὧν τὴν κρίσιν γὲ τῇ ε. φαίνεται γὰρ αὖτη μὲν ὀλίγον ὑποδρίζειν δὴ ὄντως κρίσιμ. πολαμβανόμη δ' ὀλίγον ἡ τρίτη, καὶ τὸ κρίνειν ἐχούσης, διότι πλησίον οὖσαι τ' ὄντως κρισίμου, οὐ παροξυσμὸς ἐδιέξαντο. καὶ γὰρ οὖν ϛ ἡ δ. τῶν ἡμερῶν γὲ τῷ μέσῳ τεταγμένη δύο κρισίμων, ἑβδόμης τε καὶ ια. ἤτοι τὴν ὑγιαινομένην ἐπὶ δὴ ζ. ἡμέρας κρίσιν, ἢ τὴν ὑδὶ δὴ ια. ἐσομένην αὐτὴ σφετερίζετ' κρίσιν. σαφηνιώτερον μὲν τὴν δὴ ζ. πολλάκις δὲ τὴν τῆς ια. ἡ μὲν γὰρ ἰδία τ' ζ. ἡμέρας κρίσις, οὐκ ἂν εἰς τὴν δ. ποτ' ἀφίκοιτο μὴ πολλῶν ἁμαρτηθέντων. διεχθήσετ' δὲ δῆτα γὲ τοῖς περὶ κρίσεων ὑπομνήμασιν. ἡ δὲ τ' ια. ἐμπαλιν, ὅταν ἀκειβῶς τε πάντα πραχθῇ, ϛ βίαιος ὁ τ' γνησίου ἡμέρας γλίχητ' πρόξυσμός. ἀπόδειξις δ' γναργεστάτη τοῦ δὰ τὰς σφοδροτάτας τῶν πρόξυσμῶν τὰς τοιαύτας πρεμπίπτειν ἡμέρας, τὸ μηκέθ' ὁμοίως ὧν προγινόντων γίνεσθαι τ' νοσημάτων. ὡς γὰρ καὶ τὰ τ' σφοδρότητος, ὅτω καὶ τὰ τοῦ πλήθους ἐκλύετ' τῶν πρεμπιπτόντων ἡμερῶν. ὅτω δὲ δὴ τι βίαιον ἔχει σφοδρότης πρόξυσμοῦ πρὸς κρίσιν, ὡς γὲ ἁπάσαις σχεδὸν τι ταῖς ἡμέραις ὅδιν ἰδίαν κινόμενα τὰ ἰατόξεα νοσήματα. τό, τε γὰρ ὡρίας αὐτῶν ἡ ζ. τῶν ἡμερῶν ὅδι, κρίνειν δή πω πεφυκῦα, καὶ πὸ ταύτης ἀχ ἡ δ. μόνον, ἀλλὰ νὴ ἡ γ. νὴ ἡ ε. νὴ ἡ ϛ. λέχονται ποτὲ κρίσεις. ἐζύγηται δ' ὡς ἐλέγθ νὴ πεῖ δὰ α. εἰ κρίνει. λοιπὴ γίνων ἡ δὶς τρία βεβαίως τοῦ κρίνειν ἐκπέπωκεν. ἐσω δ' εἰ βάλει, ϛ ἡ α. ἀλλὰ καὶ ἡ τρίτη γε καὶ δ. ϛ ε. καὶ ϛ. καὶ ζ. κρίνουσιν ἅπασαι. νὴ πᾶσαι αἱ μετὰ τὴν ἀρχὴν τοῦ νοσήματος γὲ τοῖς κατοξέσιν ἡμβλυσμένοις κρίνουσαι φαίνονται, δὰ τὴν σφοδρότητα τῶν πρόξυσμῶν. καὶ γὰρ οὖν καὶ ἡ ϛ. τῶν ἡμερῶν, ὅτ' ἐκ τῶν ἡ περίοδον οὖσα κρισίμων, ὅτ' γὲ ἀριθμῷ πειστέον, δὰ ὃν καὶ αὖτη δίεχεται κρίσεις πάμπολλας, ὅπ τ' ὑπάτης τῶν ἰατόξεων γὲ τὸς ὅδιν. ἅπαντα δὲ τὰ τοιαῦτα, δυοῖν θάτερον, ἢ σύνοχον ἔχει τὸν πυρετὸν, ὅτω δ' ὀνομάζουσι γὲ ἀπὸ τ' πρώτης συνάσεως ἄχρι τ' κρίσεως ὁμότονον, ὡς εἴρηται, χωρὶς αὐθυτῆς πάκμης, ἢ εἰ νὴ ϛαφῆς ἔχει τὰς τε παρακμὰς νὴ δὴ πρόξυσμὸς, ὁ δὰ τρίτης μόνον ἔχει ϛαφῆς, ἀλλὰ κἂν ταῖς μέσαις αὐτῶν, ὥσπερ ϛ ὁ ἡμιτριταῖος. ἡ μὲν δὴ πρώτη διαφορὰ τῶν κατόξεων, οἷον ἐς τίς ὅδι πρόξυσμὸς, ὡς ὁδὲν ὅσον γε ὑδὶ τῷ πρόξυσμῷ πλεονεκτῆσσιν αἱ πρεσβεῖαι τῶν ἀρτίων, ὁμοίς τε τοῦ πυρετοῦ νῦν πάσας τὰς ἡμέρας ὑπάρχοντ'. ἡ δὲ δεύτερα δὲ, καὶ δὰ τρίτης ἔχει δὴ μεγάλας πρόξυσμὸς, νὴ τὰς οἷον ἀρχὰς τ' πρωΐδίων ἀλλ' ἡ γε μέση. τυλιχθὸν νὴ αὖτη φέρει πολλάκις γὲ τοῖς κατοξέσι τὸν πρόξυσμὸν, ὡς τῶν γ' ἄλλοις πισὶ νοσήμασι μεγάλων πρόξυσμῶν μηδὲν ἀποδεῖν. ὅταν δ' ἐπέγηται μὲν ὡς ὑδὶ τὴν ἑβδόμην τὸ νόσιμα, κατὰ νῦν ἦν ἑαυτὸ λόγον γὲ ταύτη κειθήσεται μέλλ. τὸ δὲ μέγεθος τοῦ μέσου πρόξυσμοῦ ἰσταναγκάσει τὴν φύσιν ὀξορμῆσαι πρὸς τὴν κρίσιν, ὁ πρόμενάσαν τὸν οἰκεῖον καιρὸν, ἢ καί τι προσγένητ' τῶν ἔξωθεν ἐρεθιζόντων αὐτὴν, ὅτως ἡ κρίσις γὲ τῇ ε. προκρίνουσι. αὖτη μὲν οὖν ὅτω χέρων ὅτι τ' ἰσομένης ὑδὶ τ' ζ. ὅσον ϛ φθάνει. χρείσει δὲ κρίσις ἥ ἐκταῖα καθ' ἕτερον γίνεται τρόπον, ὃν ὑδὶ πλέον μὲν γὲ τοῖς περὶ κρίσεων ἐρῶμεν. ἐκείνης γὰρ ὅτι τ' πραγματείας οἰκεῖον, ἀγαθὰς καὶ κακὰς διελέσθαι κρίσεις. γὲ ταῦθα δὲ πρόκειτ' μόνον ἰσῶν τῶν κρισσῶν ἡμερῶν διελθεῖν. ἀλλ' ἐπειδὴ κατέσλω ἅπαξ τὰ περὶ τ' ς. ἡμέρας εἰπεῖν ἅπαντα, καὶ τοῦτ' ἔτι προδήσω δὰ κεφαλαίων. εἰσβαλεῖ πνὰ νοσήματα, τὴν δὶς δυοῖν τ' πρώτης ἔχοντα βαρυτόραν, καὶ τὴν τεταρτίαν τ' τρίτης, νὴ ὅλης οὖν πρόξυσμὸς γὲ ἀρτίοις, ὄντα μὲν ὡς γὲ τοῖς περὶ κρίσεων ἀποδεχθήσεται, τ' τῶν χρονίων φύσεως, φθαίνοντα δ' ὡς ὀξέα κρίνεσθαι διὰ σφοδρότητα. ταῦτα νὴ δὶς δυοῖν τριταίοις μὴ αὐαρεῖ, καὶ τεταρταίοις, ἑκταίοις δὲ πλέστοις. ὧν μὲν γ' δὴ τ' δυοῖν τριταίων ἡμέραις, ἰσχύει πῶς ἡ φύσις ἐπ. νῦν δὲ τὴν δ. ἰσχύει μὲν ἐπ' κἀπὶ ταύτης μᾶλλον, ἢ νῦν τὴν ε. ἀλλ' ὅπω διαγωνίζεσθαι πολμᾷ. νῦν δὲ τὴν ε. ἡ σφοδρότης τοῦ πρόξυσμοῦ πολλάκις ἐκκαλεῖτ' μὲν αὐτὴν ἐπ' ἔργα ἀγῶνα. δυοῖν δὲ θάτερον ἢ κατέπεισεν αὐτὴν νὴ κατισθέσθαι πρὶν ἐκκρίναι τὰ λυποῦντα, ἢ τὸ μὲν πλεῖστον αὐτῶν δέπεκεινε. τὸ λοιπὸν δ' ὀκέπ ἴσχυσεν, ἀλλ' ὑπὸ ἀῤῥωσίας τε νὴ καμάτου τελέως ἀναπνεῦσαι τε νὴ κῆτα πάρεστ. ἐτ' εἰ μὴ γὲ τῷ μετὰ ταῦτα χρόνῳ δυνηθείη πῶς ἑαυτὴν ἀνακτήσασθαι, νῦν βραχὺν πέτεται τὴν νόσον. εἰ δ' ἔγ τὰ λείψανα δὴ νόσου μείζω τοῦ κατ' αὐτὴν τόνου, προσοῦσιν τοῦ ὠμοβιοῦ χρόνου ὁ τοιοῦτος ἄνθρωπος, ὅσον δέχεσθαι ἡ φύσις ἐπιδώσει, τεθνήξεται ἢ μετὰ ταῦτα. περὶ μὴ δὴ τῶν πρεμπιπτόντων ἡμερῶν αὐταρκως εἴρηται. δὰ δ' ἄμφω κρίνουσιν ἥτε κ. καὶ κα. πολὺ δὲ μᾶλλον ἡ ἑνδεκάτη, πρῶτον μὲν ὅτι χρόνιον ἤδη τὸ πρῶτον νόσημα νὴ τοῦ πρόξυσμὸς αἱ ἀρτίαι λαμβάνουσιν, εἶθ' ὅτι νὴ ἡ ἑβδόμας ὀκέσιν ὁλοκλήρων ἡμερῶν ἑπτὰ, καθότι καὶ πρόσθεν εἴρηται, καὶ τοῦτο ἠπίσατο καὶ Ἱπποκράτης. ἐπὼν γὰρ γὲ προγνωσικῶν, ὧν νῦν μὲν δὴ τοσαῦτον εἰς τὴν κ. ἐκ προδήσιος ἀφικνέονται. μετὰ ταῦτα ἐπιλύγκον, ὃ δύνα-

τα

τοῦ δὲ ὅλησιν ἡμέρησιν ὁδὲν τούτων ἀτρεκέως ἀειθμέεσθαι. ὁδὲ γὰρ ὁ γνιαυτὸς τε καὶ οἱ μῆνες ὅλησιν ἡμέρησιν πεφύ-
κασιν ἀειθμέεσθαι, ὡς ὃν ὁ γνιαυτὸς ὑπὲρ τοῦς τ. καὶ ξ. καὶ τ. ἡμέρας ὑπερκείμενον, ἔχῃ μόριον ἡμέρας μεῖζον ἢ τέταρ-
τον. ὅτε μὲν ἥμισυ ἢ μιᾶς ἡμέρας ἀπολείπεται τοῦ τριακοστημόριος ὑπάρχειν, ὅτως καὶ ἑβδομὰς ἔκτῳ μάλιστα
μέρει μιᾶς ἡμέρας ἀπολείπεται. τὸ τέλεον ὑπάρχῃ ἡμέρῶν ἑπτά. συμβαίνει δι' ἃ ρου τοῦ μιᾶς καὶ εἴκοσιν ἡμέρῶν
γίνεσθαι τὰς τρεῖς ἑβδομάδας ὁλοκλήρως, ἀλλὰ ἀπολείπεσθαι ἐλάσσονα μέρη ἢ μιᾶς ἡμέρας, καὶ ἐξ ὧν ὅρος
ἐπαμφοτερίζειν τὸν ἀειθμὸν, ὁ μᾶλλον τι τῶν εἴκοσι ἐγγὺς, ἢ τῶν ἐνὸς καὶ εἴκοσιν ὑπαρχόντα. τὸ γὰρ ὅλης σελήνιακῆς
περιόδου ἑπτὰ καὶ εἴκοσιν ἡμέρῶν ὄσης, καὶ προσέτι τρίτου μέρους μιᾶς ἡμέρας, καὶ ἐξ ὧν ὅρος ἑκάστης ἑβδομάδος
ἑπτὰ γινομένης ἡμέρῶν ἀπολιπούσῶν ἕκτον, αἱ τρεῖς ἑβδομάδες ἡμέρῶν κ. καὶ ἡμισείας ἔσονται. πλησίον οὖν
ὑπάρχουσαν αὐτῇ, τῇ ἀκριβεῖ περιόδῳ ἡ εἰκοσὴ σφετερίζεται ὡς χρονίζειν ἤδη τὰ τοιαῦτα νοσήματα, καὶ οὐκ
10 πρόξυσμὸς † γναπτίαις ἴσχειν. ὧν δ' ἐν περιπλαῖς οἱ πρόξυσμοὶ, τούτων αἱ κρίσεις εἰς τὴν κατεμπίπτουσιν. ἐπεὶ † ἀρτίαις
δ' ὁ μόνον ἡ περίοδος ἡ σελήνης, ἀλλὰ καὶ ὁ μηνιαῖος χρόνος ὁ ἡ φάσεως ἔχει τινὰ δυνάμιν ὡς ἐλέγομεν. αὖ-
τη μὲν οὖν ἡ κατὰ πλάτος περίοδος οἰκειοτάτη δοκεῖ τοῖς ἰδίαις ἀρχαῖς ἑκάστου τῶν πραγμάτων. ὁ δ' αὖ μηνιαῖ-
ος χρόνος, ὁ ἡ φάσεως ἀλλοιῶν πλεῖστον ἀέρα, κοινὴ πᾶσιν ἡμῖν διαφορεῖ. ἐδείχθη δὲ καὶ οὗτος ἑπτὰ καὶ εἴκο
σιν ἡμέρῶν ὡς ἔγγιστα δέοντος. διὰ τοῦτ' εἰκότως ἡ ἑβδομὰς ἔτι μικροτέρα γενήσεται ἡ ἐμπεδοῦσα εἰρημένης. εἴτε
γὰρ ἀπὸ τῶν λ. βουληθείης ἀφελεῖν τὰς τρεῖς ἐκείνας τὰς ἡμέρας τὰς περὶ σελήνου, γίνεται ἐν αἷς ἔτ' ἄκεστον ἐν τῷ πε-
ριέχοντι, εἴτ' ἀπὸ τῶν κδ. καὶ ἡμισείας ὁ λοιπὸς χρόνος γίνεται ἐν ᾧ φαίνεται ἔχει φῶς ἡ σελήνη. κατὰ μὲν τὸν πρότερον, ἑπτὰ
καὶ εἴκοσιν ἡμέρῶν γενήσεται, ἡ δὲ τὸν δεύτερον, εἴκοσι καὶ ἓξ ἡμισείας. ἐπεὶ πρῶτον ἀλλοιώσεις ἔφαμεν γίνε-
σθαι πρὸς σώματα ἡμῶν, τὰς μὲν ἰδίας, τὰς δὲ κοινὰς. ἰδίας μὲν, ὡς πρὸς τὰς ἰδίας ἀρχὰς, κοινὰς δὲ ὡς σωματο-
λαύμ τοῦ περιέχοντος. εἰς ταυτὸν δὲ συμβαίνειν ἑκατέρας ἡ σελήνης τὰς περιόδους, καὶ βραχεῖ τινι λείπεσθαι
20 τὰς κοινὰς τῶν ἰδίων, ἀφαιρεθήσεται δή τι καὶ ἡ ὅρος τοῦ ἡ ἑβδομάδος ἀειθμοῦ. συνεπιμιγνυμένης γὰρ ἡ κοι
νῆς τῇ ἰδίᾳ ἡ ὅσης ὀλιγοχρονιωτέρας, ἀνάγκη καὶ κατὰ ὅρος πεφυκέναί τι τοῦ ἡ ἑβδομάδος ἀειθμοῦ, ἡ οἷον
ἐν μεθορίῳ γίνεσθαι τινὶ τοῦ κοινοῦ καὶ τοῦ ἰδίου. καλῶ δ' ἴδιον μὲν τὸν ἐκ ἡ ζωδιακῆς περιόδου γινόμενον, ἐκεῖ-
νον γὰρ ἡμῶν αὐτὸς διαφέρει. κοινὸν δὲ τὸν ἐκ ἡ μηνιαίας, ὃν ὀλίγον ἐμπροσθεν ἐδείξαμεν ἡ ὅλως ὑπάρχειν ἑπτὰ
καὶ εἴκοσιν ἡμέρῶν. ἐὰν γὰρ ἀπὸ μὲν τοῦ μηνιαίου χρόνου τοῦ ἀκριβοῦς, ὃς ἀπολείπεται τῶν τριάκοντα ἡμέρῶν ἡμίσει
μάλιστα μιᾶς ἡμέρας ἐλέγομεν, τὰς τρεῖς ἀφελῇς ἡμέρας τὰς περὶ σελήνου, αἱ λοιπαὶ δηλονότι τῶν ἑπτὰ καὶ εἴκο
σιν ἡμερῶν ἔσονται μέσος ἥμισυ ἡ μιᾶς ἡμέρας. ἀλλ' οὗτος ὃν ὁ χρόνος ὁ διαιρούμενος εἰς τὰς ἑβδομάδας, ἔχ ὁ σύμ
πας μηνιαῖος, ὧδ' ὁ κοινὸς χρόνος ἡ ἑβδομάδος, ὁ τὸ περιέχον ἀλλοιῶν, ἐλάττων ἔσαι τοῦ καθ' ἕκαστον ἰδίου. δυνα
σθαι δὲ καὶ οὕτως ἐλέγομεν, καὶ διὰ ὅρος πεφυκέναι τὸ τοῦ χρόνου τέτορας ἑβδομάδος, ὧδ' ὁ μέσος ἀμφοῖν, ὁ οἷον
μικτὸς ἐξ αὐτῶν ὢν πλέον ἀφαιρήσει τῶν ἑβδομάδος ἕκτον μέρος. τὸ μὴ δὲν ἀκριβὲς, ἢ τὸ μέσεως, ἢ τὸ ἀφαιρέσεως,
30 ὁ θεὸς οἶδεν. ὅσον δὲ ἀνθρωπίνῳ σοφισμῷ συμβάλλειν ἐγχωρεῖ, πιθανώτερόν ὅτι μέσον ἀμφοῖν ποιῆσαι τῶν περιό
δων περὶ ἐξ ἀμφοῖν κοινόν. ἐπεὶ τοίνυν ὁ μὲν τὸ φάσεως ὅτι τὸ ὑγαρυγῆς καὶ ὀφρυηρίου χρόνου κε. ἡμερῶν καὶ ἡμι-
σείας, ὁ δὲ τῆς ζωδιακῆς περιόδου κ. καὶ ζ. ἡ τρίτου. δῆλον ὡς ὁ μέσος αὐτῶν κ. ἡ ε. ἡμερῶν ἔσαι, ἡ προσέτι
μάλιστα μορίου μιᾶς ἡμέρας ἡμίσεος ἕβδομον ἡ ιβ. σωθείς γ' ἀμφοτέρος οὗτος χρόνος, εἰ τὸ ἥμισυ λαβὼν, εὑρήσεις τὸ μέ
σον. ἀλλ' οὗτος ὁ χρόνος ὁ μέσος ἀπολείπεται τῶν ἑπτὰ καὶ κ. ἡμερῶν, δηλονότι πάλιν μέρει μιᾶς ἡμέρας. εἰ μὲν
οὖν τέμοις αὐτὸν εἰς τέσσαρα, τὸν ἀκριβῆ χρόνον εὑρήσεις τῆς ἑβδομάδος, ὃν ἕκτῳ μόνον μιᾶς ἡμέρας ἀπολειπό-
μενον, ἀλλ' ἔτι πλέον. λαμβανέσθω γὰρ τῶν κε. ἡ ἡμίσεος τρίτον ιβ. τὸ τέταρτον μέρος. ἔσαι δὲ χρόνος ἡμερῶν ε.
ἡμίσεος πέμπτον, καὶ προσέτι μορίου ἄλλου τοιούτου μικροτέρου, ἅπερ ὃν ξ. πρῶτα καὶ ρκ. τὰ δευτέρα
σ. δὴ καὶ μ. ὁ δ' αὐτὸς χρόνος καὶ οὗτος αὖ λέγοιτο ἡμερῶν ε. καὶ ἡμίσεος, ἡ ἕκτου καὶ κδ. καὶ μη. ὁ δὲ τελι-
κοῦτος χρόνος, ἀπολείπεται τῶν ἑπτὰ ἡμερῶν, τετάρτῳ μέρει μιᾶς ἡμέρας, καὶ ἔτι πρὸς τὸν ἀκριβῆ λόγον ξ.
40 τε καὶ ρκ. ἡ σμ. καὶ τούτων ὄντως ἐχόντων, αἱ τρεῖς ἑβδομάδες ἡμερῶν, εἴκοσιν ἔσονται, καὶ προσέτι μορίου τινὸς
ἡμέρας α. ἕκτου, ὥστε ἡ ἡ ὅρος τὸν τρόπον ἀκριβολογουμένοις, ὀλίγον ὑπερβάλλει τ' † κ. ἡμέρας. ὁ δὲ τριῶν ἑβ † ἑβ
δομάδων ἀριθμὸς, ἐστὶν οὗτος ὁ μάλιστα ἢ τ' κα. οἰκεῖος. ἐμοὶ μὲν δοκεῖ καὶ τὰ ἀληθέστατα αὐτὸ ἡ
ἡ τῶν Ἱπποκράτους γνώμων, ὅτι μηδὲν τούτων ὅλησιν ἡμέρησιν ἀτρεκέως ἀειθρεῖσθαι δύναται, τοσοῦτον ἀπέχει-
βουλόμενός τε ἡ ἀπηρυσμένος. ὃδ' ἡ ἑβδομὰς, ὃδ' ἡ τετράς, ὃδ' ὁ μὴν, οὐδ' ὁ γνιαυτὸς, ὅτ' ἄλλο τῶν ἀπαύτων οὐδέν.

ὅστις ὁ τῇ τῶν λόγων ἀκριβείᾳ δυσχεραίνει, ὅρον ὀφείλεις ἀναγκάζει μανθάνειν αὐτὸς, ἀλλ' ἀρκεῖ τὸ πρῶτον αὐ- περ. 10.
τὸν, τῆσδε τῆς πραγματείας ὑπόμνημα. εἰ δ' μὴ ταύτης ἄρχος εἴη, προδέτω μὴν ἡ τοῦ δευτέρου, ἀπεχέσθω δ' τοῦ
τρίτου. ἡμεῖς γὰρ ταῦτα ἡ αὐτοὶ γινώσκομεν, ὀλίγοις πασιν ἐξ ἀνάγκης γεγραφότες ὀφείλοντες γεγενῆσθαι. ἀλλ' ἴσασι
γὰρ θεοὶ, καὶ καλέσαιμεν μάρτυρες, ὅτι πολλὰ διαφθόντες ὑπό τινων ἑταίρων, ἵνα κάθυμεν αὐτοῖς γράψαι
ταῦτα. μοροῖ τ' ἂν εἴημεν εἰ δημόσιον ἄκεσμα νομίζοιμεν εἶναι λόγον τοιοῦτον. ὅτι γ' τοῖς πολλοῖς ἀκοῦειν ἄδηλον ἀ- περ. 11.
50 μήτερα μὲν τὴν μονάδα, πολιαὶ δ' τὴν δυάδα, καὶ καθ' ἕτερον τρόπον, ἰδέαι μὲν τὴν μονάδα, τ' δυάδα δὲ
ὕλην ἄπειρον, εἶδος ἐξῆς τ' τριάδα περιπεφυκυῖαν ἁρμονίαν, ἡ τέλειον ἀειθμὸν ἡ ἀ. ἡ στερεὸν ἡ ἐπίπεδον. ὅτι γὰρ
ἂν αὐτοῖς δόξῃ λέγουσιν ἄλλοι ἄλλο, ἡ ἀθλιῶν γε τινὰ καλοῦσιν ἀειθμὸν, ἕτερον δ' ἄρτεμιν, ἀπόλλωνα δ' ἄλλον.
ὥσπερ οὖν οὐκ ἀγνοοῦμεν, ὅτως ὀφείλεις λέγειν τοιοῦτόν τι, ὀφείλειν οὕτως ἀπόδειξιν ἐπάγειν τοῖς λόγοις
αὐτῶν δυνάμενοι. καὶ τοῖς γε φίλοις ἐθελήσαμεν ἔργῳ παλάκας, ὡς ταῖς διαύτους τὰς χρόνων ψυχολογίας,
εἴτ' ἐπαινεῖν ὀνησιφόρου ἀειθμοῦ, εἴτε καὶ ψέγειν βούλοιτο, πρόχειρον αὐτῷ. κινδυνεύσει γὰρ εἰς πρόσωπον ἥκειν ἀλι-
βιότητος οἱ τὰ τοιαῦτα ληροῦντες, ὡς ἐπειδὴ ἢ πρὸ τ' ἑβδομάδος, ἢ περί τινος ἄλλου λέγωσιν, οὐκ ἀρκεῖσθαι
μόνοις τοῖς τοιούτοις ψυχρολογήμασιν ὥστε πολεμάδες ἐπὶ καὶ τῶν ἄρκτων ἐπάσορος ἑκατέρα. καὶ γὰρ καὶ ὀνομάζου-
σιν ὅτως. ἀλλὰ καὶ τῶν ἑπταπύλων θηβῶν μνημονεύσει, ἡ δηλονότι τῶν ὑπὸ βοιωτοῖς ἑπτά. καί τοι τὸ πρὸς ἔπος, ἐ

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 456 sur 494

πλειόνες ἑπτά, δίωνα πολυειπικὸν γενόμενον, ἑβδομαῖον κεκλῆσθαι. καὶ γὰρ ἄλλοτε μὲν γίνεται ὁ, ἄλλοτε δὲ δεκαταῖος ἐκρίθη. τὸ δ' ὅμοιον, εἰ ἑπτὰ νέα σώματα, θέωνα περιπνευμονικὸν γενόμενον, ἑβδομαῖον κεκλῆσθαι. οὐ γὰρ ἄλλοτε μὲν τεταρταῖος, ἄλλοτε δὲ πεμπταῖος ἐκρίθη. ἀλλ' ὥσπερ καὶ πρὸς ἄλλοις ἅπασι δῆλόν ἐστιν ἡ φύσις, ὑποβολή τε καὶ ἔλλειψις. ὅτω καὶ τοῦτο τινὲς μὲν ὅλως μισοῦσι καὶ οὐδὲ ταληθὲς λέγειν ὑπὲρ ἑβδομαίους ὠνείδισαν, ἐλάττους ὄντες μισολόγοι. τινὲς δὲ εἰς ἑαυτὸν ἐμπίπτουσι φλυαρίαν, ὡς τῶν μηδὲν πώποτε μνημονεύειν. ἑκατέρα φασὶ τῶν ἄρκτων ἀεὶ ὁρᾶν ὅλην ἑπτά, πρῶτον μὲν οὐκ ἀληθές, ἀλλὰ καὶ τοῦτ' ἐλάττω αὐτῶν ἁμαρτίαν ἰατρεύει. κἀίδω γοῦν ἀληθές. ἀλλ' ὅδε ὁ Βοώτης, ὅδ' ὁ διὰ αὐτῶν τῆς ἄρκτου δράκων, ἀεὶ ὁρᾶν ὅλην ἑπτά. νῦν δὲ τὸν αὐτὸν τρόπον, ὅδ' ὁ ἐγγόνασιν, ὅδ' ὁ ὀφιοῦχος. ὅτε καρκῖνος, ἢ λέων, ὅδ' ὅλως ὁ δεξιὸς τῶν ιβ'. ζῳδίων, ἐν οἷς οἱ πλανῆται φέρονται. καί τι ὅτι τὰ τῆδε νοσήσιν οἵδε μὴ διατάττουσιν, ὁ δὲ οὐρονόμοις μόνον, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἀρίστοις ἅπασιν ὡμολόγηται θεοσόφοις. ὅτ' οὖν οὐδὲ φλυαροῦντας ἀποδείκνυσι χρὴ, μὴ δὲ ἀρκτοφυλάκων ἀεὶ ῥᾳδίως ἀκούοντας ἀεὶ ῥᾳδίως τὴν θεωρίαν, μὴ προσανακάζειν. ἐμοὶ δ' ἔδοξεν αὐτὸ τοῦτο ἀληθὲς εἰς ὅσον ἀνθρώπῳ δυνατὸν εὑρῆσθαι νομίζω. γιγνωσκόμενον μέν πως καὶ πρόσθεν Ἱπποκράτει, καθότι δῆλόν ἐστι προγεγραμμένης ῥήσεως γεγενημένης, ῥᾳθυμίᾳ δὲ τῇ τῶν πολλῶν σιωπηθέν. ἐγὼ δ' ὅτι ἄλλό τι παρὰ Ἱπποκράτους μάτην εὑρίσκω γεγραμμένον, ἔνθ' ὅτι μηδὲν τούτων ὅλησιν ἡμέρησιν ἀτρεκείως ἀριθμεῖσθαι δυνατὸν, μὴ λαβὼν ἀρχὴν ὁμολογουμένην ὑπ' ἀνθρώπων μόνον, ἢ φυσικοῖς θεοσόφοις, ἀλλὰ μὴ γεωργοῖς, καὶ ναύταις, μὴ πᾶσιν ἀνθρώποις ὡς ἁπλῶς εἰπεῖν περὶ γείου τινὸς τροπῆς τόπον, οἷον ὕπαρχός τις οὖσα μεγάλου Βασιλέως τοὺς πλείστους, τοὺς τούτου πολιόρκους ἐπεδείξατο τὰς κενὸν ἡμέρας ἑπομένας. ἐπεδείξατο δὲ μὴ τῶν πεμπτιπλασίων ἡμερῶν τὰς αἰτίας, καὶ διατί τὰς τρεῖς ἑβδομάδας οὐκ εἰς τὴν κα'. ἀλλ' εἰς τὴν κ'. μᾶλλον ὁ Ἱπποκράτης ἀξιοῖ πολιάγειν. τούτων δ' ἀποδεδειγμένων, οὐδὲν ἔτι χαλεπὸν εὑρεῖν, ὅτε διατί τὴν μὲν πρώτην ἑβδομάδα τῆς λύσεως δραχθύνουσι, σωζούσης τὴν τρίτην. ὅτε γὰρ τὴν λύσιν ἡμέραν τὴν πρώτην σωζούσης λόγον ἔχῃ, εἰς τὴν δ'. ἀφικνουμένης τῆς κρίσεως, οὔτε τῆς τρίτης τῆς λυτικῆς διαζυγνύναι τὴν κ'. μᾶλλον ἢ τὴν κα'. ἐκδεχομένης τὰς κρίσεις. ἐπεὶ ἡ τῶν ἑβδομάδων αὐτῶν, αἱ δύο μόναι πρῶται διαζυγνύουσι, σωζούσης δ' ἡ τρίτη, δῆλον ὡς ἡ τῶν τεσσάρων φύσει μὲν ἐξ ἀνάγκης σωζομένης, διαζυγήσονται δ' ἕτεραι. ἡ μὲν ἓν λύσιμον τεσσαρεσκαιδεκάτην ἡ πρώτη σωζομένη, διότι μιᾶς ἑβδομάδος ἡ πρώτης δίχα τιμωθείσης, ἑκατέρα μόριον ὀξύ. ἡ δὲ τρίτη, ἡ λυτικῆς διαζυγήσεται, διότι καὶ ἡ ἑβδομὰς ἡ λυτικὴ, τῆς πρώτης διεζύγνυτο. σωζομένης δὲ ἡ τρίτη τῆς τετάρτης, διότι τῆς λυτικῆς ἑβδομάδος ἑκατέρα μόριον ὀξύ. αὕτη δ' οὖν πάλιν ἡ τεσσαρεσκαιδεκάτη ἔσται. σωζομένης, διὰ τὴν τρίτην ἑβδομάδα σωζομένην τὴν δευτέραν. σωζομένης δὲ καὶ ἡ ε'. τετρὰς τῆς ε'. κατὰ τὴν ιζ'. ἡμέραν, ὡς αὖ ἡ τρίτης ἑβδομάδος ἑκατέρα μέρος ὑποβεβηκέναι. εἰς μὲν οὖν τὸ καλῶς διαιτῆσαι, χρησιμώτατόν ὅτι προγνῶναι τὸν χρόνον τῆς κρίσεως. εἴτε δ' ὀξὺν χρὴ καλεῖν, εἴτε χρόνιον, εἴτ' ἄλλως πως ὀνομάζειν τόδε τὸ νόσημα, τὸ κατὰ τὴν κ'. ἡμέραν, εἰ ὅτως ἔτυχε κεκριμένον, οὐδὲν ὠφελεῖ τὸν κάμνοντα. διώσεται γάρ τις μηδὲν φθεγξάμενος, ἀλλὰ μηδὲ νοήσας ὅλως, ὅτι ποτὲ χρὴ καλεῖν αὐτὸ, καλῶς διαιτῆσαι τὸ νοσοῦντα, μυρίων γε τῶν ἄλλων πραλειπομένων ἃ πρὸς τοῦτο διαφέρει. τὸ μὲν ἀληθὲς ἅμα καὶ χρήσιμον εἰρηταί μοι, τὸ δὲ τῶν σοφιστικῶν λήρων προαιρέσθω. μετὰ ταῦτα διεκνυσάτων ἡμῶν κἀνταῦθα, πόσον ἀγνοοῦσι τοὺς προσήκοντος οἱ πλεῖστοι τῶν ἰατρῶν. οἴονται γὰρ ὀξὺ μὲν καλεῖσθαι νόσημα, τὸ ταχέως κενούμενον, γίνεσθαι δ' ὑπάρχειν αὐτὸ τὸ χρόνιον. ἔχει δ' ὡς ὅτω ταληθές, ἀλλ' ἔστι γάρ τι νόσημα βραχὺ χρόνιον μὲν, οὐ πάντως δ' ὀξύ. καὶ τοὐναντίον δὴ τὸ χρόνιον ἡ πολυχρόνιον, ἢ ὅπως ἂν τις ἕτερος ἐθέλοι καλεῖν αὐτό. τῷ δ' ὀξεῖ, φύσις ἑτέρα νοσήματος αὐτίκ' ἔστω, ὃ δεῖν ἴδιον ὄνομα κεκτημένην, ἢ τοῦτ' εἰκότως ἐγχωρεῖ. τοῦ γὰρ ὀξέος νοσήματος, ὡς ὁ μὲν Ἀρχιγένης ὑπεγράφετο, τοῦ δὲ σωτόμως κινδυνώδους. ὡς δ' Ἱπποκράτης ἔλεγε, τοῦ μετὰ πυρετῶν σφοδρῶν γινομένου, συμβεβηκὸς δὲ ἀνάγκης ἔσαι τὸ ταχέως κρίνεσθαι. νῦν δὴ γὰρ τὸ δὴ κινήσεως εἶδος, ὀξὺ προσηγόρευτο. πάλαι δ' ἀναγκαῖον αὐτὸ δὴ ταχέως, ὡς ἂν ἐπειγομένῳ πρὸς τὴν οἰκείαν τελευτὴν. αὐτὸ γὰρ τοῦτ' ὅτι τὸ ταχέως κινεῖσθαι τὸ συμβαῖνον τῶν τὸ πέρας ἔσαι δὴ πάντως βραχυχρόνιον μὴ κατ' ἄλλο μηδὲ ἄλλο τῶν ἐν αὐτῷ, τό, τ' ὀξὺ καὶ τὸ βραχυχρόνιον εἰρῆσθαι. δῆλα μὲν γὰρ τὸ δὴ κινήσεως ἐπιγιγνόμενον ὀξὺ, διότι δ' ὀκ οἷόν τε χρονίζειν αὐτῷ ταχέως κινουμένῳ, βραχυχρόνιον ὀνομασθῆναι. φύσις δ' ἄλλη νοσήματος αὐτῷ προσάκειται. πολλοὶ γὰρ τῶν ἐφημόρων πυρετῶν, δῆλα πάντα ψύξιν, ἢ ἐγκαυσιν ὧν ἐπόλαιον, ἢ καῦματον βραχύν, ἢ ἀχρυπνίαν, ἢ λύπην, ἢ μέθην, ἢ θυμὸν, ἢ τι τοιοῦτον ἐγγόνατο, μικροί τε ἅμα καὶ βραχεῖς, καὶ τελέως ἀκίνδυνοι, μὴ τοῦτο δοκεῖς ὅτι ἰδιώτης, οὔτε ἰατρὸς ὀξὺ νόσημα καλεῖν ἔθισαι. τὸ μὲν δὴ ὀξὺ τοῦ βραχυχρονίου σαφῶς, ἐν αὐτοῖς τούτοις διακέκριται. τὸ δὲ βραδὺ, τῷ πολυχρονίῳ σωζεσθαι. καί τοι γ' ὁ τὴν αὐτὴν ἔχων ἐννοιαν. εἴ γε τὸ μὴ ὀξὺ τῷ βραδεῖ, τὸ δ' ὀλιγοχρόνιον, τῷ πολυχρονίῳ κατ' ἀντίθεσιν εἰρῆσθαι. πάντως μὲν δὴ ὀξὺ, πάντως ὀλιγοχρόνιον, καὶ πᾶν χρόνιον, δῆλ ἀναγκης βραδὺ, ὃ μὴν ὅτι τὸ βραχυχρόνιον ὀξὺ πάντως, τὸ δ' ἐν βραδὺ, πολυχρόνιον. δῆλ οὖν τοιαύτης ἐπαλλάξεως, ὁ πάνυ τι σαφῶς ἐπαρχόσης τοῖς πλείστοις τῶν ἰατρῶν, ὁ μόνον αἱ προπυρεῖαι σωζόμεναι, ἀλλὰ μὴ τὸ πραγματων αὐτῶν αἱ διαγνώσεις.

ΓΑΛΗΝΟΥ ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΠΡΟΓΙΝΩΣΚΕΙΝ ΒΙΒΛΙΟΝ.

ΣΟΝ μὲν οὖν τοῖς πολλοῖς τῶν ἰατρῶν ὦ Ἐπιγένες, ἀδύνατόν ἐστι προγινώσκειν τὰ πρὸς καίνοσιν ἐσόμενα καθ' ἑκάστου νόσου. ἀφ' οὗ γὰρ οἱ τὸ δυκεῖν μᾶλλον ἢ εἶναι σοφὸν ἀσπασάντου, ὁ κατὰ τὴν ἰατρικὴν μόνον, ἀλλὰ καὶ τὴν τὰς ἄλλας τέχνας ἐπλεόνασαν, ἠμέλησε μὲν τὰ κάλλιστα τῶν τεχνῶν. ἴσασι δ' οἶμαι τοῦτο καὶ τῶν ἐν τοῖς πολλοῖς θαυμαζομένων ἰατρῶν οἱ μὴ τὸ μάταιον ἐκφυγόντες τῆς δόξης. ἐπεὶ τί καὶ πρᾶξαι πρὸς ἡδονὴν, κολακεύεσθαι, θωπεύειν τε προσαγορεύειν ἑκάστους ἡμέρας, οὐ πλουτοῦντας τε καὶ δυναμένους γὰρ ταῖς πόλεσι συμπροέρχεσθαι, παραπέμπειν προσδοκωμένους οἰκάδε, λοιμοφορεῖν γὰρ τοῖς ἀπαντῶσι, βωμολοχεύεσθαι. τινὲς δ' αὐτῶν ὁ ταῦτα μόνον, ἀλλὰ καὶ τῇ τῶν ἱματίων ἢ λακτυλίων πολυτελείᾳ, καὶ τῷ πλήθει τῶν ἀκολουθούντων, ἢ σκεύων ἀργυρῶν παρασκευῇ οὐκ ἰδιώτας ἀναπείθουσιν, ὡς ἀξιοζήλωτοί τινες ὄντες. ἐκ τούτων οὖν ἅπαντων, τὰ μὲν ἡδόντες, τὰ δ' ἐκπλήττοντες ἀνθρώπους ἀπείρους ἀληθινῆς κρίσεως πραγμάτων. ὡς μὲν οὔτι νομίζουσιν, ἀγαθῶν πολλῶν τυγχάνουσιν, ὡς δ' ἐγὼ φαίην ἂν ὄντων ἀγαθῶν ἄλλων, αὐτοὶ ψεύδεσθαι ἀναγκάζονται. ἅτε δ' ὄντες τοιοῦτοι, τἄλλα παρανομεῖν οὐκ ὀκνοῦσιν, ἐλαχίστου τε χρόνου τὰς τέχνας ἐπαγγελλόμενοι διδάσκειν, ἀθροίζουσι πολὺ μαθητῶν, ὧν καὶ αὐτοὶ προσλαμβάνουσι τὸ δυνάσθαι κατὰ τὰς πόλεις, ἐν αἷς διατρίβουσιν. αὕτη μὲν οὖν κοινὴ τῶν τεχνῶν ἁπασῶν συνυχία, διατέλλουσα τὸν ἅπαντα βίον. ἡ δὲ τῆς ἰατρικῆς ὅτι μὲν πολυειδής, ἀλλ' ὅτι καὶ αὐτὴν ἔγνωκα προειρῆσθαι τῶν ἐμοὶ μάλιστα διαφερόντων. ὅταν γάρ τις ἰατρὸς τὸν νόμον μεμαθηκότων αὐτὴν, ἢ παραφροσύνῃ ἐσομένην σημαίνοντα, ἢ ῥίγος, ἢ καταφοράν, ἢ αἱμορραγίας, ἢ παρωτίδας, ἢ ἀπόστασιν ἄλλου τοῦ σώματος μορίου, ἢ ἔμπυον, ἢ ἰσχιάδας, ἢ κοιλίαν ταραχθησομένην, ἢ συγκοπὴν, ἢ τι τῶν τοιούτων προείπῃ ἄλλο, ἔχόν τε καὶ τόπους τοῖς ἰδιώταις ἀγνοίας φαίνεται, καὶ τοσοῦτον ἀποδεῖ τοῦ θαυμάζεσθαι παρ' αὐτοῖς ὁ προειπὼν, ὥστε ἀγαπήσειν ἄν, εἰ μὴ καὶ γονεῖς τις εἶναι δόξειεν. ὀλίγοι δέ τινες αὐτῶν ἐκ ἀπογινώσκουσι μὲν ὡς ἀδύνατον τοιαύτης θεωρίας. ἐρωτῶσι δ' οὖν εἰ καὶ αὐτὸν ἐν προειπόντα, καὶ οὐκ ἄλλος ἰατρὸς, εἰ καὶ τις ἐμπροσθεν εὕρηται τι τοιοῦτον, ἢ μόνον αὐτοῦ τοῦ προειπόντος ἴδιον εὕρημα. τοῦτο οὖν ἀναγκαῖον γίγνεται, οὐκ μὲν ἰατρὸς ἀποκρυπτόμενος σφετέραν ἀμαθίαν, ἴσως δέ τινας καὶ ὄντως ἀγνοοῦντας, ὑδρωπικὰ φάναι τῶν ἐμπροσθεν οὐδὲν τοιοῦτο γεγράφθαι, γόητα δ' εἶναι τὸν ὧδε διεκνυμένον τοιαύτῃ προρρήσει. αὐτὸν δὲ τὸν προειπόντα, μήθ' ὅτι γέγραπται πολλοῖς τῶν ἐμπροσθεν, καὶ μάλιστα τοῦ Ἱπποκράτους τοῦ πάντων ἡμῖν τῶν καλῶν ἡγεμόνι ῥᾳδίως εἰπεῖν, αἰδοῖτε ἅμα τῶν παρόντων ἰατρῶν καὶ μίσους ὑποψίαν, μήθ' ὡς αὐτὸς εὑρηκὼς εἴη, ψεύδεσθαι γὰρ ὅτως, καὶ μᾶλλον μισηθήσεσθαι πρὸς αὐτῶν. ἄπορον δὴν πάντα χρόνον ὀρθῶς ἡμέρας ὑπεχόμενον, οἶμαι καὶ διαβαλλόμενον, αὐξάνει μὲν τὴν τῆς γονέως ὑποψίαν αὐτῷ τῷ μέλλοντι ἀεί, τελευταῖον δὲ φθόνον ἐφ' ἑαυτὸν ἠγειρεν ὥστε ὠφελουλύεσθαι πρὸς αὐτῶν. πρώτη μὲν τοι φαρμακείας φήμη, δευτέρα δὲ ἡ Κόϊντου ἦλω, βελτίων μὲν ὢν ἰατρὸς τῶν καθ' ἑαυτὸν, ἐκβληθεὶς δὲ τῆς πόλεως ὡς ἀναιρῶν οὓς νοσοῦντας, ὥστε δυοῖν θάτερον ἀναγκαῖον γίνεται, παθεῖν τὸν Φιλοσόφως τὴν τέχνην μετιόντα. καὶ τῶν Ἀσκληπιαδῶν ἀξίως, ἢ παραπλησίως Κοΐντῳ φυγαδευθέντων, λαμπρὰ μὲν αἰδήσεως τὰ ἐπίχαρα κεκίνηται, ἢ δυσβαλλόμενόν γε φανερῶς, εἰ μὴ ἀπολογούμενον, τὰ δ' ὑποπτήσοντα, λαγὼ βίον ζῶν, ἀεὶ τρέμοντα καὶ τὸ πείσεσθαι προσδοκῶντα, πῶς δὲ καὶ τὴν γῆς γονέως ὑποψίαν αὐξανεῖν. εἰ δ' ὀλυρώτερον ὧν ὁμόσε χωρεῖ, καὶ διαμάχεται μόνος πολλοῖς πανούργοις ἀνθρώποις, καὶ πολλοὺς ἀδικουμένους πρόπους ἠσκηκόσι αὐτὸς ἐκ παιδίας, καὶ μαθημάτων ὁρμώμενον, καὶ τῶν τοιούτων ἄπειρος κακῶν, ἢ τι κατὰ κράτος ἁλόντα, γνῶσθαι τὸ λοιπὸν ἐπ' ἐκείνοις ὅτι ἂν αὐτῷ χρῆσθαι βουληθῶσιν, ἢ εἰ πόρρω ὢν πλέον αὐτέχοι καὶ διαγωνίζοιτο, τύχῃ τινὶ χρυσάμων θαυμασῇ. τὸ μὴ οὖν ἀεὶ πολεμεῖν τε καὶ πολεμεῖσθαι τὸν χείριστον τῶν πολέμων, ὃν ὀνομάζουσιν ἐμφύλιον, ἐκφεύγειν μὴ δυνάσθαι. συμβαίνειν οὖν ἀναγκαῖον πολλοῖς τῶν οὕτως παρασκευασμένων, καὶ τῶν ἄλλων ὅσοι τετιμήκασιν ἀληθειαν εἰλικρινῶς, ὁ διατὶ τῶν ἔξωθεν, ἀλλ' αὐτὴν δι' ἑαυτῆς, ὅταν ἅπαξ πειραθῶσι τοῦ ἰατρεύσεως τὸν νοῦν βίον ἀδικίας, καὶ γνῶσι ζαφῶς ὡς ὁδὸν ἐσόντα τοῖς ἀνθρώποις ὄφελος, διαναχωρεῖν τοῦ τῶν πολλῶν συρφετοῦ, μὴ ὥσπερ γ' ἐγὼ μεγάλῳ καὶ ζάλην πνεύματος, ἑαυτὸν γοῦν σῶσαι ἀποδύσαντας. οὗτοι δὴν τοῖς πολλοῖς μὲν ἄγνωστοι, γνώριμοι δὲ καὶ φίλοι μάλιστα μὴ καὶ πρῶτον θεοῖς, εἶτα τῶν ἀνθρώπων τοῖς ἀρίστοις γ' ἡσυχίᾳ βιοῦσιν, ὧν τρέφαντος τοῖς πανούργοις δύσκολα εἶναι παρὰ τοῖς πολλοῖς ἀνθρώποις. ἅπαντων δὲ τούτων τὰ αἴτια τοῖς ἀνθρώποις ὅτι τῶν πολυπραγμόνων γ' ταῖς πόλεσι, καὶ δυναμένων ἢ τρυφὴ, οἱ πραγματώδη ἡδονὴ ἀρετῆς τετιμηκότος, γ' ὀλίγῳ λόγῳ τίθενται οὐ τὸ καλὸν ἐγνωκότας, τοῖς τε ἄλλοις ὑφηγήσασθαι δυναμένους. ὅλοι δ' ὧδε τοῖς τὰς ἡδονὰς ἐκποιοῦσιν εἰσὶ, καὶ τούτοις πλουτίζουσι καὶ θαυμάζουσι, τὴν ὑγιείαν ἀρέσιν, ὥστε τῶν μὴ ὀρχησῶν καὶ τῶν ἡνιόχων εἰκόνας ποιοῦνται τοῖς τῶν θεῶν ἀγάλμασι σωτῆρας. οὓς δ' ἀπὸ τῶν μαθημάτων τοσοῦτα τιμῶσιν, ὅσα τῆς χρείας αὐτῶν δέονται. τὸ γὰρ γ' ἐκάστῳ καλὸν οὐ θεωροῦσιν, οὔτε τῶν ἀεινῶν αὐτῶν ἀνέχονται, ἀλλὰ γεωμετρίας μὲν καὶ ἀριθμητικῆς, ὅσον εἰς ἀναλωμάτων λογισμοὺς καὶ οἰκίας διατασκευήν. ἀστρονομίας δὲ καὶ μαντικῆς, ὅσον εἰς τὸ προγνῶναι τίνων κληρονομήσουσι, χρήζουσιν, ὥσπερ γε καὶ μουσικῆς, ὅσον εἰς ἡδονὴν ἀκοῆς. τὴν δὲ τούτων συμπαντων τὸ κῦρος ἐχουσαν φιλοσοφίαν, ἀποδεικτικῆς θεωρίας οὐδὲν αὐτοῖς μέλει. πολλοῦ ὅσον ἡ χρεία προσάγει τινὰς τῶν ῥητορικῶν αὐδρῶν ὀργανώ πανούργῳ τῇ σοφιστικῇ καλουμένῃ χρῆσθαι θεωρίᾳ. φιλοσοφίας γὰρ αὐτῆς οὐδὲν ἐπαΐουσιν, ἀλλὰ πάντων

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 458 sur 494

μαθημάτων ἀχρηστότερον ὄντως νομίσασιν ὁμοίως τὸ κέγχρου τρυπᾶν. οὗτοι τοίνυν εἰσὶν, οἱ τῆς ἰατρικῆς τὴν
ἀναγκαίαν χρείαν ὀρθῶσι μόνην οὐδὲ ταύτην ὀρθῶς. ἀλλ' ὡς Γλαύκων τινὰ φησὶν, εἰ δέοι κρίνεσθαι παρὰ ταυσὶν
ἢ ἀνθρώποις ἄφρονσιν ἰατρὸν ἢ μάγειρον, ὁ μάγειρος αὖ ὀκ ὀλίγῳ δήπουθεν πλέον φέροι καθ' ταῦτ' οὖν ἐγὼ ἀγνοῶν
τὴν τοῦ πράγματος ὠμότητα ἐμαυτὸν ἐνέβαλον εἰς τὴν ἰατρικὴν, οὐδὲν ὑφορώμενος, ἐπεδείκνυμεν οὐ διὰ λόγων ψιλῶν,
ἀλλὰ τοῖς ἔργοις τῆς τε τῶν ἐσομένων προγνώσεως καὶ θεραπείας ἄχρι τοῦ γενέσθαι τὸ βιῶναι, ὡς ἐπίσασαί σου
ὁ μάλιστα παρὼν τῇ νόσῳ πάσῃ, μέχρι τέλους ἀπ' ἀρχῆς Εὐδήμου τοῦ πεπαιδευμένου Φιλοσόφου. ἤρξατο μὲν γὰρ
ἡμέρας τινὶ μετὰ λουτρὸν ἀνωμαλίας τῆς αὐτῷ, φείκη δ' ἀπὸ ὥρας ὀγδόης, δι' ἧς ἀναγκασθεὶς ἀσιτῆσαι κατὰ τὴν
ὑστεραίαν ἀμεμπτως διάγων, ὑπέλαβεν ἀσφαλέστερον εἶναι τὸν ὀγδόην ὥραν ὑποβάλλειν, ὡς δ' οὐ κατ' αὐτὸν
ἀπλῶς τι συνεχὲς ἀσιτήσαντί γε μέχρι δείλης γένοιτο ἡ πρόσω, ἀδεμία παραλλαγὴ πρὸς ἐφάνη. λασάμενός
τε καὶ βραχέα προσενεγκάμενος, ὡδὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ σωφρονέστερον μὲν ὡς ἔθος ἦν αὐτῷ, ἀσφαλείας δ' ἕνεκεν ἐδέξω
τὸν ὄγδοον ὑπὲρ τὴν ὑποβολὴν τῆς τροφῆς τὸν ὄγδοον, ἡνίκα τροφεῖς τὸν φόρους ἐπέ-
τρεπον αὐτῷ καὶ κατ' ἐκεῖνον ὑποβάλλειν τὰς ὑπόπλους ὥρας. ἐλόσαρον οὖν μετὰ τὸν ὄγδοον, ἡνίκα τροφεῖς τὸν φόρους ἐπέ-
πεισο μηδὲν αὐτῷ γενήσεσθαι λυπηρὲς. ἐν τῇ τετάρτῃ δὲ τῶν ἡμερῶν, ἐν ᾗ συνεγνώμην ἡμῖν ὠδὶ τὸ βαλανεῖον
ἐσέλθοι, μεθιστάς τε ἅμα τὴν ἀποβλέψας πρός σε, πόστον ἔφη καὶ κατὰ τοῦτον δὲ τὸν ἡμέραν τετάρτην οὖσαν,
ἀσφαλέστερον δεῖν ὑποβαλεῖν τὸν ὄγδοον ὥραν, ἢ τῷ λατρῷ χρήσιμον ἦδη. σὺ μὲν οὖν ὡς ὀλιγὸς ἐσόμενος λυ
πηρὸς, ἐκέλευσας ὑπομένειν λασόμενον, οἵτ' ἄλλοι πάντες οἱ παρόντες, ἐγὼ δ' ἐσιώπων μόνος. ἐρωμένῳ δὲ αὐτῷ με
εἰ τὸ σιωπᾶν ἀπεκινάμην, ὃν ἐᾶν μοι τελέως αὐτόπλουν ἀρχὴν γενόμενον τετραταίας πεδιόδου, κατὰ τὴν πρώ
την ἡμέραν ἡνίκα μετὰ σφυγμὸν ἐκέλευσας ἄψασθαι. τῷ δὲ μὴ προεγνωκέναι με ποτὲ τὸν κατὰ φύσιν σε σφυ
γμὸν ὁποῖος τις ἦν, οὐ χωρεῖς ὃν οἷόν τε τὰς βραχείας αὐτὸν μεταβολὰς εἰς τὸ παρὰ φύσιν ὠνομάσθαι, σαφῶς οὐ-
δὲν ἀπεφθεγξάμην, ὥσπερ δὲ νῦν πλέον ἔχω τι δεῖ τότε μοι γνώμην ὑποψίας εἶπεῖν. ἐλούσατό τε δὴ τροφεῖς τὸν φόρους
καὶ ἐτράφη μετρίως, εἶτα πρὸς τὴν ἑσπέραν μεταλαβεστάτου μέν, ἐν πάλιν τὸν σφυγμὸν αὐτὸν κελεύσας ἅψα-
σθαι, τῷ αὐτῷ ἀποφάσιν ἦκεν ἣν πρὸ τοῦ λατροῦ, καὶ μᾶλλον ἔτι βαρβαλεώτερον ἢ τότε. διὰ τοῦτ' οὖν ἐσλοξε
τὴν ἑξῆς ἡμέραν ἑβδόμην μὲν ἀπὸ δείλης ἀρχὴν ἐσομένην. τετάρτην δὲ ἀπ' ἐκείνης ἀκριβέστερον παραφυλάξαι, καὶ
διατρίψας ὅσον δείλης οἰκίαις, ἐλούσατό τε καὶ σιτίων προσενέγκατο πλειόνων ὡς οἶδα τελέως ἀπύρετον αὐτὸν ἐᾶν
φαίνεσθαι. ἐγὼ μὲν δὴ ἐρομένῳ σοι, μέμνησαι γὰρ πάντως καὶ τοῦτο, τὴν ὑποψίαν μοι νῦν φύλαξ ὡς μικροτάτης
τινὸς αὐτῷ τεταρταίας πεδιόδου προοίμιον εἶη συμβαῖνον, ἐγχωρίζειν ἔχων ὑπόσκοπεῖσθαί τινα περὶ τὴν ἑσπέ-
ραν ἄῤῥωστον, ὃν ἐγχυλοποτα. λουσάμενος δ' Εὐδήμου, ἐτράφη μὲν δυθέως. οὐ μετὰ πολὺ δὲ θορμασίας ἤδεσ-
τε δι' ὅλου τοῦ σώματος, ἣν γε τῷ τοιούτῳ πάθει γενομένην νομίσας. οἵνπερ γὰρ πάλαι προσωιζήματα, κατὰ τὴν
ὑστεραίαν αὖθις ἐπηγέσθην τοῖς συνήθεσιν ἰατροῖς, αἰτιασαμένων τε κἀκείνων ἐποίμως τὸν οἶνον, οὐδὲν ἐπὶ νο-
μίζας ἐσεσθαι, διαχρῆς γε τῇ τετάρτῃ μετὰ τὴν γενομένην θορμασίαν, ἐλόσατό τε καὶ διαιτήθη ὡς συνήθη πρό
πω, σαφῶς δὲ πυρέττειν ἀρξάμενος, ἐπείδη τεταρταῖα μὲν εἶναι τὴν προοίμιον. ἐπῆνει δὲ πολύτιμόν ἐμὲ μό-
νον, ὡς ἀκριβῶς ἀπόμενον σφυγμὸν κατὰ τὸν ἐμπροσθεν χρόνον. γε Φιλοτίμας θεωρίαν μόνην πεπεισμένος ἀξιόλο
γον ἕξειν εἶναι μοι. τῶν δὲ κατὰ τὴν ἰατρικὴν γε παρόρᾳ προφρονεστέρᾳ. ἐγὼ γὰρ ἐπείθετο τοῦ πατρὸς ὧν Φιλο
σοφίαν ἄγοντός με, προσαχθεὶς αὐτῷ διὰ ὀνείρων γε ἀρῶν ἐκδιδάξαι τὰ τῆς ἰατρικῆς, ἐκ ὧν παρόρμου τι μάθη
μα τοῦτο. σωίβη μοι γενομένῃ τότε κατά τινα τύχην, ὡς οἶδα ἐγὼ αὐτὸς, γνωσικόπτου τινὸς ἀνθρώπου τῆς ἀρ
χαίου τοῦ φθινοπώρου νόσον ὀξεῖαν, εἶτα κατὰ τὴν ἀλήθειαν ἀρξαμένου πρὸ τεσσάρων ὥραν πυρέττειν, θεασάμενον
τὸν ἄνθρωπον ἀποφώλαδαί σοι παρόντι σαφεστάτῳ ἐσβολὴν εἶναι τεταρταίου πεδιόδου. ὁπότε γὰρ κατὰ τὴν
ἀναλογίαν, ἣ διὰ τοῦ τετάρτου αὐτὰ πόδυσις ἐγένετο, πυθόμενος παρὰ σοῦ τοῦ γνωμένου πρόῤῥησιν ὁ Εὐδή
μος ἐπὶ μᾶλλον ἐπείθη προσέχειν ἐμοὶ, ὥστε ἐπειδὴ προῦβαινον ὁ κατὰ τοῦτο περιόδου παροξυσμὸς εἰς μέγεθος,
ἀθροίζας οὖν ἀρίστους τῶν κατὰ τὴν πόλιν ἰατρῶν ἠξίωσε σκέψασθαι περὶ τὴν θεραπείας τοῦ νοσήματος. ἐγὼ δὲ ἐκὼν
ἀπελείφθην, οὐ βαλόμενος ἁμιλλᾶσθαι διὰ λόγων αὐτοῖς. ὡς δὲ τῆς γνώμης ἐξεταστὴς αὐτῶν ἐδέξει θερμακῆς αὐτὴν
ποιεῖν, ἐωθεν ἐκείνην τὴν ἡμέραν γε ἣ προσδοκώμενος ἦν ὁ διὰ δείλης τεταρτῖος παροξυσμὸς ἔσεσθαι, χωρεῖσθαί τῶν αὐ-
τῶν ὡς οἶδα σε πάντες, ἐπιθαυέτο μοι τινα τοῦ ἐλπίδα δείλης τοῦ φαρμάκου χρήσεως ἔχοιμι. γινώσκεις δὲ ὅπως
ἀπεκινάμην αὐτῷ μηδὲν ἀμελεῖν, ὡς ὁ μόνον ὀφεῖν ὑπνῶσι τὸ φάρμακον, ἀλλὰ καὶ διπλοῦν ἐργάσεται τὸ
τεταρταῖον. τοῦ τοῦ γ' αἰτίαν ἐρωτήσαντος αὐτὸν διὰ ἣν ὅτως ἀπεκινάμην, ἀπέπλου ἐφ' ἑαυτὸν τὸ νόσιμα, τό
τε φάρμακον ὃν κακοχυμίαν ἀπέπλου, καὶ μάλιστα γε χειμῶνος ἀρχῇ, μέχρι μὲν τοῦ παράξαι διώδαδαι προσαγα
γεῖν, οὐ μὴν οὔτε πέψαι τελέως ὅτε διαφορῆσαι. ταῦτα μὴ δὲν ἀποκινάμενον ἐγὼ τῷ Εὐδήμῳ. κατὰ δὲ τοῦ ὑσε
ραίαν ἑωθεν ἀθικόμενοι πρὸς αὐτὸν, ὅδε πω πόντων ἡμῶν, ἐδοσαν τὸ φάρμακον. αὐδεδωκότες διαγήσασθαι τὰ ὑπὸ
ἐμοῦ λεγόμενα αὐτῷ, καὶ ἅμα θεασάμενοι μετ' εὐστάσεως ὡς ὑποχομένους δὲν ἀθικνουμένους ἰατροὺς ἅπαν-
τας, ὀνήσειν αὐτὸν οὐ σμικρὰ τοῦ τὸ φαρμάκου προσφοράν. γνωμένου δὲ τοῦ παροξυσμοῦ κατὰ τοῦτο αὐτοῦ
ὥραν, ἥστε συμβαίνειν οὕτως ἔφασαν ἐπὶ τὸ πρώτης πόσεως, ὡς κινεῖσθαι καὶ μοχλεύεσθαι τὸ νόσιμα, διὰ-
τοῦτον πιόντα ἀπαλλάττεσθαι τελέως, εἰ κατὰ τοῦτο ἡμέραν γε ἣ προσδοκᾶτο γενησόμενος ὁ διὰ τεταρτῖος πα-
ροξυσμὸς, ὁμοίως ἑωθεν αὐτῷ προσγένοιτο. ἐκεῖνοι μὲν δὴ οὕτως εἰπόντου, ἐχωρίδησαν διελπίδου. οὐ πει-
σμένας δὲ τοῦ ἑξῆς περιόδου ὁ τεταρτῖος, ἀπροσδοκήτως γένεται τοῦ ὀγδόην ὥραν, ἰσχυρότερος ἢ κατὰ
τοῦ πρότερον ἡμέραν ἐγεγόνει. ἐλθοῦσιν οὖν ἑωθεν αὐτοῖς ὡς οἶδα διὰ λύτερον, ἐδόκει διὰ λύειν τὸ φαρμάκου.
καὶ διὰ καὶ διόντου ὠδὶ τῆ ἡμέρας ἀναλόγου τοῦ προτέρῳ παροξυσμῷ τὸ φαρμάκου, ἐχωρίδησαν. ὁ γοῦν ἀνά
λογος τῷ προτέρῳ παροξυσμῷ, κατ' αὐτὸν ἀπέλυτησε, καὶ ὁ μετ' αὐτὸν ἐπιγινόμενος διὰ λύτερος, ἐφ' ᾧ κατὰ τὴν
ὑστεραίαν ἐπωθαύετό μου, τίνα προσδοκίαν ἔχοιμι τῶν μελλόντων. ἐγὼ δὲ ὡς οἶδα καταμαθὼν αὐτοῦ τὴν κί-
νησιν τῶν ἀρτηριῶν, νῦν μὲν ἔφην ἀποκινάδαί σοι τὶ πρὸς τὴν ἐρώτησιν ἀσφαλῶς ἀδιάτου ὑπάρχον. ἑωθεν

δὲ τάχα

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 459 sur 494

δὲ τάχα αὖ διωνθάλω, θεασάμενος ἅπαντα τὰ δι' ἃ νῦν τὰς οὐρηθησόμενα. παραγνόμενος οὖν τοῦτο τ' ἔω καὶ θεασάμενος αὐτὰ, ἐαθλῖαι τε κελεύσας, αὖθις ἐὰν οὐρήσῃ τι μεταξὺ, ὡσεὶ τετάρτῳ ὥραν ἔφην ἀφίξεσθαι. καὶ μὴν ἢ παραγνόμενος, ὡς ἐθεασάμην τε τὰ οὖρα, καὶ τῷ σφυγμῷ ἐπὶ πλέον ἢψάμην, ἀπέφην αὐτῷ τρίτον τετάρτου γνήσεσθαι παροξυσμὸν, ὡς ποθὲν τῶν αὐτῶν ὥραν. ἐγὼ μὲν οὖν ἐχωρίζον. ὀλίγον δ' ὕστερον ὤσπερ ἔφαμεν τὸν Εὐδήμου, ἀφίκοντο Σέργιός τε καὶ ὁ Παῦλος, οὓς οὐ μετὰ πολὺν χρόνον ἐπῆρχε ἐγχύτερος ἡ πόλεως, καὶ Φλάβιος ὑπατικὸς μὲν ὢν ἤδη καὶ αὐτός. ἐπαιδεύθη δὲ ποθὲν τῶν Ἀριστοτέλους Φιλοσοφίαν, ὥσπερ καὶ ὁ Παῦλος, οἷς διηγησάμενος, ἅπαντα ὁ Εὐδήμου τὰ κατ' ἐμὲ, λυπεῖν ἔφη τὸν σύμβουλον ἐσομένην προρρήσεσιν ὧν τὸ μέλλοντες παροξυσμοῦ, πεφυλάχθαι δ' ὅπως ἀποβήσοιτο. γνόμενον δὲ κἀκείνου ποθὲν τῶν αὐτῶν ὥραν τοῖς προγεγενημένοις, ὁ μὲν Εὐδήμου ἐθαύμαζέ τε καὶ τοῖς ὦσιν ἐπεπιστεύκει τὸν ἅπασιν ἐδήλου τὰς ἐμὰς προρρήσεις. ἦσαν δ' οὖν ἀριθμὸν ἅπαντες οἱ κατὰ τὴν Ῥώμαιον πόλιν ἀξιώματί τε καὶ παιδείᾳ προύχοντες. ὁ δ' οὖν Βοηθὸς ἀκηκοὼς εἰς ἄκρον ἠσκῆσθαι με τὴν ἀνατομικὴν θεωρίαν, ἐτύγχανε ἤδη παρακαλῶν ὦν διαλέξαί τι περὶ φωνῆς τε καὶ ἀναπνοῆς, ὅπως τε γίγνοιτο, καὶ διὰ τίνων ὀργάνων. ὡς οὖν ἐγνώρισέ μοι τὸ ὄνομα, καὶ δῆτ' αὐτὸ τῷ τε Παύλῳ διηγήσατο, καὶ μετὰ τοῦτο ἐφην παρακαλεῖν με διαλέξαι τι καὶ αὐτῷ, ὡς γὰρ ἔφη δεῖσθαι ἡ θέας ἕνεκα τὰς ἀνατομὰς φανομένων ὁ Παῦλος. ὁμοίως δὲ καὶ Βάρβαρος ὁ θεῖος τοῦ Βασιλείου τοῦ Λουκίου κατὰ τὴν μεσόπυλαίαν ὀνομαζομένην ὄντος ὑπάρχου, ἐδεῖτο τοῦ †μανθάνειν †μανθανόμενα
τὴν αὐτὸς ὥσπερ ὁ Παῦλος. ὕστερον δὲ καὶ Σιβῦρος ὕπατος μὲν ὤν, ἐπουδακὼς δὲ καὶ ποθὲν τῶν Ἀριστοτέλους Φιλοσοφίαν. ὅπως μὲν οὖν τὰ κατὰ τὰς ἀνατομὰς ἐγχύσω, γνώσεσθαί σοι Βραχέας ἀναμνήσεως δεήσει, μικρὸν ὕστερον ἐσομένης. ὧδε δὲ τὰ κατὰ τὴν Εὐδήμου ἐπανείμι. κατὰ πόνον γὰρ ὑπὸ τῶν τριῶν τεταρταίων, ἀπήλλαττον πρὸς τὸν ἰατρῶν ὄντος ἤδη που μέσου χειμῶνος. ἐγὼ δὲ οἷα διδάσκαλον μὲν, ἀλλὰ καὶ κατὰ τύχην οἰκεῖον αὐτοῦ πολυσίον αὐάγκην ἔχον, ὑπακούειν δεῖς ἡμέρας καλοῦντι. καταγελῶν δέ μου κατὰ τὴν καιρὸν ἐκεῖνον, Ἀντιγόνης ἐς τὸν Κοίντου μαθητῶν, συγγενὼς δὲ καὶ Μαρίνῳ, πρωτεύειν τε τῶν ἰατρῶν πεπιστευμένῳ, ἅπαντάς τε σὺν πολυδωρημένους ἰώμενος, οὐκ οἶδ' ὅτι δόξαν αὐτῷ τοῖς ἐπαινοῦσι καταγελῶν ἔφασκεν, ὀλίγον ὕστερον αὐτοὺς γνώσεσθαι τινὰ τυγχάνουσιν ἐπαινοῦντας, ὅταν ἐκφρόμενον ἴδωσιν Εὐδήμου. καὶ ταῦτα λέγων πρὸς σὲ παρόντας ἰδιώτας, ἀποστρέφων γίνεσθε μὲν τὸν λόγον, ἀποβλέπων τε πρὸς σὲ ἰατροὺς ἔφασκεν, Εὐδήμου ἐξηκοὸν καὶ τριῶν ἐτῶν ἄγοντα, τρὶς ἔχοντα τεταρταίους ἐν μέσῳ χειμῶνος, θραπεύειν ὑπαιθρεῖται Γαλλικός. σὺ μὲν δὴ Ἐπίγενες Φίλτατε, τὰς τε μετὰ ταῦτα γνομένας προρρήσεις ἐπ' αὐτὸ, καὶ τὴν θεραπείαν, οἶδ' ὅτι κυρίως διετέλεσας. ἐμοὶ δ' ἀρχὴ φθόνου τότε πρῶτον ἐγένετο, θαυμαζομένῳ ἐπί τε βίᾳ σεμνότητος, καὶ τρὶς κατὰ τὴν τέχνην ἔργοις. ἐκ γὰρ τῶν τριῶν τεταρταίων, τὸν μὲν πρῶτον ἀρξάμενον ἐν τῇδε τῇ πόλει τῇ ἡμέρᾳ προεῖπον, ἐθαυμάσθην. ἐπεὶ δὲ καὶ τὸ διὰ τρίτου τὴν προθεσμίαν ἡ λύσεως ἐπῆλθουσα, ἅπαντες μὲν ἐξεπλάγησαν. ὧν τὸ τρίτου γοῦν ἀποτυχεῖν με τοῖς θεοῖς εὐχόμην. θαυμαζομένου δὲ κἀκείνου, καὶ τὰ τὴν ἐμοῦ προρρηθεῖσαν ἡμέραν, οὐκ ἐπὶ ταῖς προρρήσεσι μόνον, ἀλλὰ καὶ τῇ θεραπείᾳ δόξαν ἔχον ὁ σμικρὰ. ὁ γοῦν Ἀντιγόνης μονονοὺ κατὰ γῆς ἐδύετο, δι' ἃς προπετῶς αὐτῷ γνωμένας εἰς ἐμὲ βλασφημίας. ὁμοίως δ' αὐτῷ καὶ Μαρτιανὸς, οὗ μὴ αὐτὸ κατά τε τὸν χρόνον ἐκεῖνον, ἔτι τε πρότερον ὡς ἀναρμοστότατο, δόξα μεγάλη παρὰ τοῖς ἰατροῖς νεανίσκοις ἦν. ἐπαιδεύετο δὲ δύο βιβλία τῶν ἐμῶν γεγραμμένων ἀναρμῶν. ἀναθεὶς δὲ καὶ αὐτὸς ἐφ' οἷς Εὐδήμου οὐ μόνον ἐπαινεῖσθαι χρῆναί με πρὸς ἅπαντα δικαίως, ἀλλὰ μὴ θαυμάζεσθαι δεῖν ἔφασκεν, οὐκ ὀξὺ ἰατρικῆς τὰς προρρήσεις, ἀλλ' ἐκ μαντικῆς γίνεσθαι ταύτας ἐμοῦ δίεβαλε. καὶ τῷ γε μαντικῷ ἦν τινα λέγοι αὖ, πιθανομένῳ πινῶν, γίνεσθε μὲν οἰνικῷ ἔφασκεν, γίνεσθε δὲ βυτικῷ, ἔστι δ' ὅτε συμβολικῷ, ἢ μαθηματικῷ. ὕστερον δέ τι παρὰ τοῦ Εὐδήμου πιοῦσαν ἐγχύσω, τὸ τρίτου τὴν τεταρταίων ἡ ἡμέρας γνῶσιν, γνῶ ἢ τελέαν ἀπαλλαγὴν αὐτῷ προφήνειν ἐσεσθαι. πεφυλαγμένου δ' ὁ Μαρτιανὸς πρὸς τὸν Εὐδήμου ὥρας γίνασιν, ὀ σμικρῷ σφοδρότερον, ἀλλὰ καὶ παύσασθαι πολλῷ τὸ προγεγραμμένου παροξυσμὸν νῦν ὄντα φύσας ὑπάρχειν, ἐχωρίζε παραχρῆμα φαιδρῷ τοῦ προσώπου, φανερῶς γελοιούμενος ὧν χαίρειν, ὡς ἀποτετυχημένης ἡ προρρήσεως. αἰσθανόμενος δὲ ὁ Εὐδήμος ὑφοείας ὁποίας οὔπω πρότερον ἤλθε, καὶ μήτι ἐν παρέργῳ ὡς οὐ σφαλησομένῳ μοι κατὰ τὴν προρρήσιν, ἀναμένας ἀφίκεσθαι τινὰ καὶ ἄλλον ἰατρόν. ἀφικομένου δὲ οὐχ ἕνος μόνον, ἀλλὰ δυοῖν καὶ τριῶν, ἐπετύρουν γὰρ ἅπαντες ὅπως ἀποδεῖξαι τὰ κατὰ τὴν προρρήσιν, ὑχόμενοι καὶ ἐπί γε τοῦ τρίτου τὴν τεταρταίων ἀτυχῆσαι με ἡ τε προρρήσεως καὶ ἀπ' αὐτοῦ θεραπείας. ὁ μὲν Εὐδήμος ἠξίωτε κἀκείνους ἀποφαίνεσθαι ὡς ἔχειν αὐτῆς τὰ κατ' αὐτὸν δοκοῦν. τὸν δ' αὐτῶν ἀποκεῖσθαι ἀκόσας ἦν ὁ Μαρτιανὸς πεποίητο, οὐ προχωρῶν ὁμοίως κἀκείνοις ὡς Μαρτιανῷ φαιδροτέροις γεγονόσιν, γίνεσθε μὲν αὐτοὺς ὧν χαίρειν αὐτὸς, ὡς ἀποτετυχημένης τ' προρρήσεως τε καὶ θεραπείας. ἐπεὶ δὲ χρονίζων ἐγὼ πρὸς τὸ ἔθος, γνῶσιν ὧν σκεψόμενος ἐπεμπεσωκῶς πρός με πλησίον οἰκοῦντα καθάπερ ἔφην, ὧν κελεῖσθαι τὴν διαφορίαν ἣν ἔχων τυγχάνω ἐμὲ βουλόμενος. ὡς δ' ἂν ἀφικόμην, δεδεμένας ἰδεῖν τὰς χεῖρας, κελεύων ἀφαιρεῖν τ' σφυγμῶν. ἀφαιρεῖν δὲ μετὰ σπουδῆς, ἐπιμεμφόμενος τί ποτε ἀγγέλλοιμι. κἀγὼ μειδιάσας, τί ἄλλο ἔφην ἢ ἀγαθά. ποῖα δ' ἐπὶ ταῦτα ἰδικῶς μοι φράσον. ἐγὼ δ' οὐκ ἀρκέσει ἔφην σοι τὸ κεφάλαιον αὐτὸ ἅπαντος ἀκηκοότι χαίρειν ὧν τοῖς ἐσομένοις. θαυμαστῶς ἔπηχε. ἀκέσας γὰρ ποθῶν τὴν τῆς μέρος. ἄκρατε δὴ ἀπαλλαγῆσθαι τῇ νυκτὶ ταύτῃ τε λέως ἁπάσης τ' νοσώδους διαθέσεως, ὧν ὧν γενομένων τ' ἐσομένων αὐτῇ συμπλωμάτων ἁπάντων, ἢ λύσις ἀκολουθήσει. τὴν τ' ἔφην ἄρτι μοι δι' τ' σφυγμῶν δεδηλωκέναι, τὴν διοικοῦσαν σε τὸ σῶμα φύσιν, ἐπεγηγορυῖαν ἤδη τ' κινουμένων, ὡς ἐκβαλεῖν ἐκ τ' σώματος ἅπασαν ὅσαν γ' ἔχει μοχθηρίαν τὴν φ' ὑῖς τῆ τὸ σῶμα χυμοῖς. πῶς δ' ἂν δὴ πρὸς τ' φύσεως τοῦτο λέγοις σοι δεδηλῶσθαι; ὁ γὰρ δὴ φθεξαμένη γε ταῦτ' ἔπε, ἀπόκεινα μοι, πάντως γὰρ οἶδα πεφυλαγμένου τὰ μὲ τῷ λόγῳ μᾶλλον) ἅπαντων τούτων τ' ἰατρῶν ἰατρῶν, ὅτι τ'

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 460 sur 494

κίνησιν ἔφην τῶν ἀρτηριῶν εἰς ὕψος ἀνήγαγεν, ἐπὶ πλέον τῆς ἐφ' ἑκάτερον διαστάσεως, ὅπερ ἀεὶ ποιεῖν εἴωθεν ἐγχειροῦσα τὸ λυποῦν ἐκκρίνειν τοῦ σώματος. ὧν τρύτρις ῥηθεῖσιν ὁ Εὔδημος ὑπολαβὼν ἔφη. ἀλλ' ἐπεὶ πολλαὶ τῆς ἐκκρίσεως ὁδοὶ τετάχατο τῇ φύσει, καὶ γὰρ ἔμετος καὶ γαστὴρ καταῤῥήξασα, τάχα δὲ καὶ οὖρον πλῆθος ἱδρώτων τε πολλῶν ἐκκρίσεις, αἱμοῤῥαγία τε καὶ συνήθης αἱμοῤῥοῖς ἀναστομωθεῖσα, κενώσιν ἀθρόαν ἐργάζεται. τῆς σῆς αὖ εἴη τέχνης ἔργον οἰκεῖον ἑρμηνεῦσαι μοι τὸ τῆς κενώσεως εἶδος. αἱμοῤῥαγίας μὲν οὖν ἔφην ἐσομένης, τάδε καὶ τάδε προηγεῖται σημεῖα, καθάπερ γε καὶ ἱδρώτων ταυτί. προσέθηκα δ' ἐν τῷ λόγῳ, καὶ τὰ τῶν ἐμέτων προηγούμενα. τῆς δὲ διὰ τῆς κάτω γαστρὸς κενώσεως ἀθρόας κριτικῆς, οὐδὲν ἔχομεν ἴδιον διαίρετον σημεῖον, ἀλλ' ἐκ τοῦ μηδὲν τῶν ἄλλων παρεῖναι, καταλείποιτ' ἂν ἐλπίζειν ὑπὸ σοῦ γενήσεσθαι οὖτος. διαλεκτικῶς ἔφη συνελογίσω τῆς εὕρεσιν τοῦ γενησομένου. ταῦτα μὲν ἑσπέρας οὔσης ἤδη διελέχθημεν ἀλλήλοις. παραγενόμενος δ' ἕωθεν, ἤκουσας αὐτὸς σὺ τοῦ κεφαλαίου τῆς προῤῥήσεως, οὐχ ὑπομένοντος μετρίως φθέγγεσθαι τοῦ φιλοσόφου καθάπερ εἴωθε. κεκραγότος δὲ πρὸς ἅπαντας ἡμᾶς οὐδὲ εἰσιόντας φίλους, ὡς ὁ Γύθιος Ἀπόλλων διὰ τοῦ Γαλήνου στόματος ἐβουλήθη θεσπίζειν τοῖς νοσοῦσι μετὰ τοῦ θεραπεύειν αὐτοὺς, ἀπαλλαττεῖν τε τελέως αὐτοὺς ἐν ἡμέρᾳ τῇ προῤῥηθείσῃ. τὴν γοῦν γεγενημένην λύσιν τοῦ νοσήματος, πέπεισμαι γὰρ ἤδη τελέως ὑγιαίνειν, ἐπαγγειλάμενος ἐκ πολλοῦ, καὶ τῆς θεραπείας καὶ τῆς προῤῥήσεως ἔτυχον. ἀπήλλαξε δέ με τριῶν τεταρταίων, οἷς ἐξ ἀκαίρου πόσεως τοῦ θηριακοῦ φαρμάκου περιπεσὼν, ὁπότε καιρὸς αὐτῆς ἐγένετο μηδὲν ἐκείνων φθεγγομένων, δοὺς οὗτος ἀπήλλαξέ με καταγελώμενος ὑπ' αὐτῶν. εἴ γε νομίζει γέροντα χειμῶνος ὥρᾳ κάμνοντα τρισὶ τεταρταίοις ἀπαλλάξειν. οἱ μὲν οὖν ἰδιῶται τῆς ἰατρικῆς τέχνης ἀκούοντες ταῦτα, κοινὸν ἀγαθὸν ἡγούμενοί με τοῖς ἐν ῥώμῃ γενήσεσθαι, πάντες ἔχαιρον. ὁ δ' οὐκ ἰατρὸς μόνον ἀλλὰ καὶ φίλος εἶναι μαρτυρούμενος Μαρτιανὸς, ἀκούσας τήν τε κατὰ τὴν γεγονυῖαν ἡμέραν ἀπόφασίν μου περὶ τῆς ἐν ταῖς ἀρτηρίαις κινήσεως, ἣν ἐκεῖνοι θορυβώδη νομίζοντες οὐ κριτικὴν ἐδεδίεσαν, εὑρόντες κατὰ φύσιν ἀκριβῶς ἔχοντα τὸν Εὔδημον, ἐπαινέσαι μὲν οὐδ' ἄχρι ῥήματος ἑνὸς ὑπέμεινέ με. καταβὰς δὲ εἰς τὸ σανδαλάριον, ἀπήντησέ μοι κατὰ τύχην. εὐθέως δὲ μήτε προσαγορεύσας ὡς ἔθος εἶχεν, ἐπύθετο πότερον ἀνεγνωκὼς εἴην τὸ δεύτερον τῶν Ἱπποκράτους προῤῥητικῶν, ἢ ὅλως ἀγνοοῖμι τὸ σύγγραμμα, κἄπειτα ἀκούσας ὡς ἀναγνωκὼς εἴην, καί μοι δοκοῖεν ὀρθῶς ἔνιοι τῶν ἰατρῶν, οὐκέτι εἶναι τῶν γνησίων Ἱπποκράτους βιβλίων αὐτὸ, καὶ προσηκόντως ἀποφήνασθαι. πάντως γοῦν γινώσκεις ἔφη τῶν γεγραμμένων ἐν αὐτῷ. ἐγὼ δὲ τριαῦτα μὲν οὐ μαντεύομαι. πρὸς τί δὲ ἔφην εἴρηταί σοι νῦν οὖτος, καὶ ὡς ἄρτι κεχωρίσθαι παρ' Εὐδήμου θαυμάζοντος, ἔλεγεν, ἐπὶ τοῦ χθὲς ἑσπέρας ἁψάμενόν σε τὸν σφυγμὸν, προειπεῖν ἔκκρισιν ἔσεσθαι διὰ τῆς κάτω γαστρὸς ἐφ' ἧς μηκέτι πυρέξειν. εἰπόντος οὖν αὐτοῦ ταῦτα, μόνον ἀποκρινάμενος ἐγὼ, παρ' Εὐδήμου ταῦτ' ἀκήκοας οὐ παρ' ἐμοῦ, †παρῆλθον αὐτίκα, πορευθείς τε πρὸς τὸν Εὔδημον, ἀπήγγειλα τὸ γεγονὸς, ἐθαύμαζόν τε τὴν κακόνοιαν τῶν εὐδοκιμούντων ἰατρῶν ἐν τῇ ῥωμαίων πόλει. ὁ δὲ κατὰ λόγον ἔφη μοι οὖτος πεπονθέναι, ἀπεικάζων τοῖς ἐν πατρίδι οὐδὲ τῇδε κατὰ πλείους αἰτίας εἰς ἄκρον ἥκοντας κακοηθείας, καὶ διῆλθεν ἁπάσας ἑξῆς ὡδίπως. μὴ νόμιζε οὐδὲ ἀγαθοὺς ἄνδρας ἐν ταύτῃ τῇ πόλει γίνεσθαι πονηρὸς, ἀλλ' ὅσοι φθάνουσιν εἶναι πονηροὶ, πραγμάτων ὕλην εὑρόντες ἐν ταῦθα, καὶ κέρδη πολὺ μείζονα τῶν ἐν ταῖς ἔξω πόλεσιν ἔχουσιν, ὁρῶντες τε πεπλουτηκότας ὁμοίους αὐτοῖς πολλοὺς, ἐμιμήσαντο τὰς πράξεις αὐτῶν πολυειδεῖς οὔσας καὶ ἐκ πλειόνων αἰτιῶν, εἰς ἔσχατον ἥκουσι πονηρίας. ἐρῶ δέ σοι τινὰς αὐτῶν, ὡς ἂν ἐκ πολλοῦ χρόνου πεπειραμένος. οὐ γὰρ μόνον ἡ φύσις, οὐδὲ ἡ τῶν κερδαλέων πραγμάτων ὕλη τὴν πονηρίαν ἤυξησε τῶν φύσει πονηρῶν, ἀλλὰ καὶ μάθησις ἠκολούθησε πανουργίας ὁδῶν, ἃς ἑώρων ὁσημέραι γινομένας ὑπὸ τῶν ὁμοίων ἑαυτοῖς, εἶτα ἐν τῷ μιμεῖσθαι ταύτας διετρίβησαν, κἂν φωραθῶσιν ὑπό τινος πανουργοῦντες, ἐπ' ἄλλους ἔχειν ἀγνῶτας ἑαυτῶν μεταβαίνειν, οἷς ἐκ τῆς πρώτης πείρας ὧν πράττοντες κακῶς ἐγνώσθησαν, ἀσφαλέστερον προσφέρονται, οὐ σμικρὰν ἔχει δύναμιν, οὐδ' αὐτὸ πρὸς μηδέ ποτε παύεσθαι πανουργοῦντας. οἱ δ' ἐν ταῖς σμικραῖς πόλεσι, οὐδ' ὑπὸ μεγέθους κερδῶν δελεαζόμενοι, καθάπερ οἱ τῆσδε, γινωσκόμενοί τε ῥᾳδίως ὑπὸ τῶν πολιτῶν, εἰ καὶ μικρὸν ἁμαρτοίεν, †ἀγύμνασον ἔχουσι τὴν θεωρίαν. ἐν ταῦθι δὲ καὶ τὸ μὴ γιγνώσκεσθαι πρὸς ἁπάντων ἃ πράττουσιν ἑκάστοτε πανουργοῦντες, αὐξάνει τὴν κακίαν τῆς φύσεως αὐτῶν. ὧν τίθενται γὰρ τοῖς ἀγνοοῦσιν αὐτοὺς ἀπροωράτοις καὶ μάλιστ' ὅταν ἀντιδακεῖν αὐτοὺς, οἱ δι' ἁπλότητα γνώμης μὴ δύνανται, καθάπερ αὐτοὶ διάκνουσιν ἀλλήλους ἐάν τι καὶ σμικρὸν ἀδικηθῶσιν. ὡς οὖν οἱ παρ' ἡμῶν λῃσταὶ βοηθοῦσι μὲν ἀλλήλοις ἐπὶ τῇ τῶν ἄλλων ἀδικίᾳ, ἑαυτοῖς δὲ φείδονται, κατὰ τὸν αὐτὸν δὴ τρόπον οἱ τῇδε καθ' ἡμῶν ποιοῦντες τὰς συνωμοσίας, μόνῳ τούτῳ διαφέροντες τῶν λῃστῶν τῷ κατὰ τὴν πόλιν, οὐκ ἐν τοῖς ὄρεσι κακουργεῖν. ἀλλὰ τό γέ μοι προκείμενον ἔφην ἀκήκοας ἤδη πολλάκις, ὡς ἐπειδὰν ἡ κατὰ τὴν πατρίδα μου στάσις παύσηται, παραχρῆμα θεάσῃ με τῆς πόλεως τῆσδε χωριζόμενον, καὶ ὀλιγοχρόνιον ἔτι ποιήσω τὴν ἐν ταῦθα διατριβὴν, ὥστε θᾶττον ἀπαλλαγῆναι τῆς πανουργίας τῶν μοχθηρῶν τούτων ἀνθρώπων. ἀλλ' οὔτε γινώσκουσιν ὁ Εὔδημος ἔφη δεδογμένον σοι οὖτος, καὶ εἰ γνῶσιν ὥσπερ αὐτοὶ ψεύδονται πάντες, σε νομιοῦσιν ὁμοίως αὐτοῖς ψεύδεσθαι, καὶ ὥσπερ αὐτοὶ τῶν ἀπόρων τε καὶ ἀπαιδεύτων ὄντες, ἐν ταῖς πατρίσιν οὐ δύναντο διαμένειν, διὰ τὸ γινώσκεσθαι τἆλλα ὅσα προείρηκα πανουργοῦντες μαθεῖν, εἰς τήνδε τὴν πόλιν ἧκον. οὕτω καὶ οὐδὲ ἄλλους οἴονται παραγεγονότας εἰς αὐτήν. καὶ οὐκ ἂν ἐθελῆσαι περὶ ἀθροίζουσιν ἀργύριον ἀπαλλαγῆναι, κἂν ἀκούσουσιν ὑπὸ τῶν πολιτῶν σου τὸ γένος καὶ τὴν κτῆσιν, ὡς οὐκ ἐκ τῶν ἀπόρων εἴης, κατεσκευάσθαι πάντως ὑπὸ σοῦ φήσουσιν ἕνεκα τῆς τῶν ἀκουσόντων ἀπάτης. ἃ γὰρ αὐτοὶ πεπράχοιεν, περὶ πάντων ὑπονοοῦσιν. εἰπόντος οὖν Εὐδήμου ταῦτα καὶ τοιαῦθ' ἕτερα, καὶ προσθέντος ὡς εἰ μὴ ταῖς πανουργίαις ἡμᾶς βλάψαι δυνηθεῖεν, ἐπὶ τὴν διὰ τῶν φαρμάκων ὑπεβουλὴν ἔρχονται. καὶ φάντος γε ἐν τῇ διηγήσει νεανίσκον τινὰ πρὸ ἐτῶν ὡς δέκα παραγενόμενον εἰς τὴν πόλιν, ἐπιδεικνῦντα τε δι' ἔργων ὁμοίως ἐμοὶ τὴν ἐν τῇ τέχνῃ παρασκευὴν, ὑπὸ φαρμάκων ἀναιρεθῆναι μεθ' ὧν

†παρῆλθεν

†γυμνὴν

ἧκε

ἥκει λυθῆναι ἐκείνων. χαίρειν ἔφη γινώσκω σοι φίλτατε διδάσκαλε, παύσασθαί μοι διηγουμένῳ τὰς τῶν νεκρῶν αὐτῶν. ἐγὼ γὰρ ἀσφαλῶς ἐμαυτὸν φυλάξω, χωρήσας αὐτοῖς ὁμόσε, κατάφωρόν τε τὴν ἀμαθίαν αὐτῶν ἐργασάμενος, ἀπαλλάξομαι τῆς μεγάλης τῆσδε τῆς πολυανθρώπου πόλεως, εἰς τὴν ὀλιγανθρωπότατον τῶν σμικρῶν, ἵν' οὐ παύσομαι ὕσημα ἀλλήλοις ἐκ τίνων τε γεγόναμεν, ὅπως τε παιδείας ἐχόμεν, καὶ κτήσεως τῆς τρόπε, καὶ βίε. ταῦτα δὲ οὐκ ἐπὶ τῇ ἀμαθίᾳ αὐτῶν, οὐδὲ τῇ τῶν νεκρῶν ἐλέγχῳ ἐκφέρομεν, ἀλλὰ τὸν τε προφερομένου νεανίσκου, ὃν παραγενόμενος ἔνδεκα ἡμέραις ἔφην ἀσθενήσειν τε καὶ τελευτήσειν ἐγγενέσθαι παραλαβὼν, ἐθεράπευσα, τὴν πρόθεσίαν τῆς λύσεως τῶν νοσημάτων ὡς ἐπ' εὐδήλοις προειπὼν, ἵνα δὲ σὲ τε παρακληθεὶς, ἄνθρωπόν τινα χαριλαμπῆ τὸν οἰκτιστὸν μὴν ὡς ἅπαντες οἱ νῦν ἕλληνες ὀνομάζουσι, σωματοφύλακα δὲ ὡς οἱ παλαιότεροι ἀπεικάζοντες νεανίσκον γεγόμενον, ἐθεράπευσα. μηδενὸς τῶν κατὰ τὴν αὐλὴν ἰατρῶν διαμένειν δοκοῦντα ποιῆσαι. καὶ μετὰ αὐτὸν ἐν τῷ σανδαλαρείῳ ῥήτορα Διομήδην, οὗ μηδ' αὐτὸν τῶν ἐκ τῆς αὐλῆς οἱ δοκιμώτατοι τὴν διαφθορὰν τοῦ νοσήματος ἤνεγκον, ἀλλὰ δι' ὧν ἐναντίων ἢ προσῆκεν ἐποιοῦντο τὴν θεραπείαν, ἡμέρας ὀλίγας προνοησάμενος, ἰασάμην τελέως χρόνιον τὸ νόσημα, καὶ τὸν βέρον ὧν αὐτὸς, ὧν τῶν πρωτόνων τῶν ἐν τῇ ῥώμῃ προῤῥήσεις τε καὶ θεραπείας ἐποιησάμην, ἀξίας ἐπαίνε μεγάλε, ἐν οὐδενὶ δέοντι τῶν ἐμῶν ὡς οἶδα, μὴ μέγα ἓν τέκνον Γαλλιᾶ, συνεκυφόρησέ τε τῇ δόξῃ φθόνος ἐκ τῶν ὁμοτέχνων εἶναί τι καὶ αὐτῶν, ὡς ἐν τῷ πάντι μέρει τῆς τέχνης τὸ ἐμὲ νικᾶν δοκεῖν, ἐλεγόντες πειθόντες τὴν πόλιν, ἄλλος ἄλλό τι διαβάλλων, ὁ μὲν ὡς κατὰ τύχην ἰασάμην τὴν διὰ τινα ῥῖνα φλεγμονὴν τροπῇ θεραπείας χρησάμενος, ὁ δ' ὡς ἐκ μανικῆς αἱ προῤῥήσεις, οὐκ ἐκ θεωρίας ἰατρικῆς γίγνοιντο. προσεγράφετο δὴ καὶ τὸ κατὰ τὴν ζήτησιν, ἣν πρὸς αὐτὸν σωϊκός τε καὶ περιπατητικὸς ἐποιησάμην, αἱρεσιάντων αὐτῶν τὸν Βοηθὸν, ἣν μετὰ ταῦτα ἐν Ισσῷ γυμνικὸν, ἧς συντεθειμένης οὐδὲν τὸ φαινόμενόν τι μόριον, πεπονθέναι δύνασθαι μόνον ἐρῶσαν ἀλλὰ μὴ τίνος ἥρα, καὶ μικρὸν ὕστερον ἔθνος εὗρον οὐδὲν λεχθήσεται. τὸν δὲ ἐν τῷ πρὸς αὐτὸν σωϊκός τε καὶ περιπατητικὸς ἀγῶνα, πρόντων καὶ ἄλλων τινῶν ἅμα αὐτοῖς ἰατρῶν τε καὶ φιλοσόφων ἀναμνήσω σε πρῶτον ἅπαντα διελθών, ἵν' εἰ καί τινων τῶν ἀξίων κοινωνίας πρώτων λόγων ἐθελήσαις μεταδοῦναι τοῦτο τὸ γράμμα, τὴν ἀνοησίαν ἅπασαν ἴδοι τῶν γνωμῶν, καὶ μὴ δι' ὧν τοὺς ἀσχολίαν ἔχοις αὐτὸς διαγράφειν, ὅσα διά τε τῶν ἔργων τῆς ἰατρικῆς τέχνης αὐτάρκως τε καὶ τῶν ἐπ' αὐτοῖς λόγων ἐπράχθη μοι σὺν φθονηροῖς, ἰατρός τε καὶ φιλόσοφος ἐλέγχοντι. προπυλακιζόμενος γὰρ ὑπ' αὐτῶν, ὧν τοῦτ' ἦλθον, ὁ μήτηρ με παιδεύσαντος αὐτοῦ ἐναμιλλᾶσθαι, ὅτε πρότερον χαλεπήνας. τοιαύτην οὖν ἀρχὴν ἔχον ἡ πρὸς αὐτὸν συνουσία. φλαβιος βοηθος ὑπατικὸς ἀνὴρ, ὅπως μὲν ὧν φιλόκαλός τε καὶ φιλομαθὴς, οἶδα καὶ σύ. διαλεγόμενος δ' ἐχρῆτο τῷ περιπατητικῷ δογμάτων Αλεξάνδρῳ τοῦ λαμασκηνῷ, γινώσκοντι μὲν τὰ τοῦ Πλάτωνος, ἀλλὰ τῆς Αριστοτέλους προσκειμένῳ μᾶλλον. ὁπότ' οὖν παρεκάλεσέ με διαλαβεῖν δι' ὧν ἀναπνοῦ, ὅπως ἀναπνοή τε καὶ φωνὴ γίνεται, πρεσκύσας ἐξέφης τε καὶ χεῖρας πολείονας. πυθόμενος γὰρ ὅδε ἔφην διεῖσθαι τὴν ἀναπνοήν, ὁμοίως τε τὴν κατασκευὴν ἐχόντων ὁ μόνον τούτων ὧν ζώων, ἀλλὰ καὶ ὧν πεζῶν ἀποδεικτικὰ λήμματα, πρὸς τὴν τοῦ προκειμένου πίστιν. παρῆσαν δ' ἐν τῇ μελλούσῃ γυμνάσεσθαι διέξει καὶ ἄλλοι μέν τινες. ἀτὰρ οὖν καὶ Αδριανὸς ὁ ῥήτωρ, ὅπως σοφιζόμενος, ἀλλ' ἐπὶ σωτῆρι τοῦ βοηθοῦ, καὶ Δημήτριος ἀλεξανδρεὺς ἑταῖρος φαβωρίνε, δημοσίᾳ λέγων ἑκάστης ἡμέρας εἰς τὰ προβαλλόμενα κατὰ τὴν ἰδίαν τοῦ φαβωρίνε λέξεως. ἐμὲ δὲ πρὶν αὐτέμνειν ἐπόντος, ὡς αὐτὸς μὲν διέξειμι τὰ ἐκ τῆς ἀνατομῆς φαινόμενα, συλλογίσασθαι δὲ τὰ δι' αὐτὸ πραινόμενα, ἐκ ἐμὲ μόνον, ἀλλὰ καὶ τῶν ἀπάντων μᾶλλον ἐλπίζοιμι δυνασθαι. πρὶν διδάσκαλον Αλέξανδρον. οἱ μὲν ἄλλοι παύτου ὡς οὐκ εἰκὸς τὸν λόγον ἀποδέξαντο, πιμῶ ἐς τὸν Αλέξανδρον ἔχοντος, καὶ ἅμα προτροπὴν ἐς τὴν ὅλην οὐσίαν αὐτοῦ φιλονεικίας γενέσθαι. γινώσκεις γὰρ ὡς ὑπὸ τούτῳ τῷ πάθει πῶς ἅπαντων ἡ Αλέξανδρον ἐγινώσκετο, καθάπερ καὶ τότε σαφῶς ἐδήλωσε. διέξειμι γὰρ ὑποχόμενος νευρείων λεπτοτάτων, ὡς ἐὰν τριχοειδῆ συζυγίαν τινὰ τοῖς τοῦ φάρυγγος μυσὶν ἐκφυομένην, τοῖς μὲν ἐκ τῶν ἀρτηριῶν μορίοις, τοῖς δὲ ἐκ τῶν διεξιῶν. ἐφ' οἷς βρόχῳ διαληφθεῖσιν ἢ τμηθεῖσιν, ἄφωνον γίνεται τὸ ζῶον, ὅτ' εἰς τὴν ζωὴν τι βλαπτομένου, οὔτ' εἰς τὴν φώνεσιν, ὁ Αλέξανδρος ὑπολαβὼν πρὶν διεχθεῖναι, δοκοῦντα πρῶτον ἔφης αὖ σοι συγχωρεῖν, τοῖς δι' ὧν αἰσθήσεων φαινομένοις πιστεύειν ἡμᾶς δεῖν. ἀκούσας δ' ἐγὼ τοῦτο, καταλιπὼν αὐτὸς ἐνοείδην, ὧν μόνον φθεγξάμενος ὡς ἐσφάλην οἰόμενος, ὅτι εἰς σὲ ἀγρικοπυρωνίδης ἥκειν, ἢ ὅτι αὖ ἀθηναῖος. ἐμὲ δὲ χωρισθέντα, οὔτ' ἄλλοι τὸ Αλεξάνδρου κατέγνωσαν, ὅ, τ' Αδριανὸς καὶ ὁ Δημήτριος, ἐχθρῶς ἀεὶ διακείμενοι πρὸς τὴν φιλονεικίαν αὐτῶν, πιθανὴν ἀφορμὴν ἔχον τιμῆσαι σφόδρα. ἐπεὶ δὲ καὶ τοῖς φιλολόγοις ἅπασιν, ὅσοι κατὰ τὴν τῶν ῥωμαίων πόλιν ἦσαν ἐγνώσθη σοφὸς, καὶ τῷ Σεβήρῳ, καὶ τῷ Γαύλῳ, καὶ τῷ Βαρβάρῳ. παύτου οὖν σφόδρα ἐπετίμησαν αὐτῷ, καὶ πρόντων αὐτῶν, ἠξίωσαν γυμνάσαι τὰς ἀνατομὰς, ἀθροίσαντος εἰς αὐτὸ σὺν ἄλλοις ἅπασιν, ὅσοι κατὰ τὴν ἰατρικήν τε καὶ φιλοσοφίαν ἦσαν ἐνδοξοι. γινομένης δὲ πλείοσιν ἡμέραις τῆς συνουσίας, καὶ διέξειμι ἐμοῦ τὴν μὲν ἀνατομὴν γίνεσθαι διαπεμπομένου τὸ θώρακος, τὴν δ' ἐκπνοὴν συνεπομένου, διέξειμι δὲ καὶ σὺν μῦς ὑφ' ὧν τε διαπέμπονται, καὶ πρὸς ὅσα γε τὰ εἰς αὐτοὺς καταχεόμενα ὕδατα τὴν ἐκφυσιν ἐκ τοῦ νωτιαίου μυελοῦ ποιεῖσθαι, καὶ ὡς μὲν ἀβίαστος ἔξω φορὰ τοῦ πνεύματος, ἐκπνοὴν ἄψοφον ἐργάζοιτο, βιαίαν δ' εἶναι τὴν ἑτέραν αὐτῆς γινομένην μετὰ ψόφου πῦ ἐκφύσησιν ὀνομάζομεν. ὧν διέξειμι δὲ καὶ ὡς ἡ τοιαύτη μόνη κατὰ τὴν διὰ τοῦ φάρυγγος ἔξοδον ὑπὸ τῶν κατὰ τὸν χόνδρον πλησιομένων, τὴν φωνὴν ἐργάζοιτο, καὶ ὡς ὑπὸ μυῶν οὗτοι κινοῖντο, καὶ ὡς τὰ ὕδατα τὰ τόπους κινοῦντα κακωθέντα, τὴν ἀφωνίαν ἐργάζοιτο, ἐν τῷ παραφθεγξαμένου ὁπότε ἐδείκνυον ταῦτα παύτου ἐλεγχθέντος, ὁ Βοηθὸς ἐδείθη μου χεῖρ αὐτῶν ὑπομνήματα. καὶ τὸ ἐμφανὲς γε αὐτοῦ σὺν διὰ σημείων ἐχομένους, ἐν τάχει γράφειν ὑπηγόρευσα παύτα τάδε διεχθέντα καὶ λεχθέντα μὴ προορώμενος ἐ μέλλει δώσειν αὐτὰ πολλοῖς. καὶ μέχρι γε νῦν ὧ Επίγονε οὐδὲν ἐπιλυσέ τις αὐτεπεῖν

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 462 sur 494

αὐτοῖς ἐτῶν γὰρ τῷ μεταξὺ γεγονότων ιε. καί τοι γε διαβαλλομένων γε πολλῶν αὐτὴν εἶναι, ὅπως ἀκριβῶσιν αὐτὸ τὸ ἔργον μόνον ὡς αὐτερήκασιν, ἐμὲ μὲν τολμῶντων γε εἰς κρίσιν ὧδε φιλολόγων ἀνδρῶν ἀγαγεῖν τὰ γεγραφότα. λοιπὸν οὖν ὅπερ ὑπισχνοῦμαι ἐφεξῆς σοι διηγήσομαι, ἢν λέξιν μὴ προσδεῖναι δοκῇ τῷ πράγματι λόγῳ, μάλιστ' ἐπειδὴ μὴ τῶν Ἐρασιστράτου ἰατρῶν γνῶσι ἀγνοσμένοι τινὶ λόγῳ τὸ ἔρωτα τὴν παλαικὴν τοῦ βασιλέως Ἐρασίστρατος ἐγνώσεσθ', ἔγραψαν τῶν ἀρτηριῶν τὸν σφυγμὸν τὸ νεανίσκου σφυζούσῃ ἐρωτικῶς διδόναι αὐτόν, ἐκεῖθ' ὑπομένοντες ἐπεὶ ἐκ τῶν σφυγμῶν εὑρεθῆναι. ἐγὼ δ' ὅπως μὲν Ἐρασίστρατος ἔγνω, οὐκ λέγειν ἔχω. ὅπως δὲ αὐτὸς ἔγνων, δῆλον σοι φράσω. πρελήλυθμεν εἰς τὴν ἐπίσκεψιν τινὸς γυναικὸς ὡς ἀγρυπνούσης τὰς νυκτὸς μεταβαλοῦσης ἑαυτὴν ἄλλοτε εἰς ἄλλο σχῆμα κατακλίσεως, εὗρον δ' ἀπύρετον, ἐπυθόμην ὑπὲρ ἑκάστου τῶν ἡθῶν μέρους αὐτῆς γεγονότων, ἐξ ὧν ἴσμεν ἀγρυπνίας συμβαινούσας. ἡ μόγις ἢ οὐδ' ὅλως ἀπεκείνετο, ὡς μάτην ἐρωτωμένην φιλεικυμένην. καὶ τὸ τελευταῖον ἀποστραφεῖσα, τοῖς μὲν ἐπιβεβλημένοις ἱματίοις ὅλῳ τῷ σώματι σκεπάζεται πᾶσαν ἑαυτὴν, ἄλλῳ δέ τινι μικρῷ παραπετάσματι τὴν κεφαλήν, ἔκειτο καθάπερ οἱ χρήζοντες ὕπνου. χωρισθεὶς οὖν ἐγὼ, δυοῖν θάτερον αὐτὴν φῶνα ἔχειν, ἢ μελαγχολικῶς διαθυμεῖν, ἢ τι λυπουμένην, οὐκ ἐθέλειν ὁμολογεῖν. εἰς τὴν ὑστεραίαν δὲ ἀντιβαλλόμενος ἀκριβέστερον διαπεύσεσθαι περὶ αὐτῶν, ἡνίκα τοῦ πρώτου ἤκουσα τὰ γεγραμμένα οἰκείους, ὡς ἀδιάφορον αὐτὴν ἄρτι θεάσασθαι. δεύτερον δ' ἐπανελθών, ὡς ἤκουσα πάλιν ταὐτὰ, τρίτον πάλιν ἦκον. ἐπόσις δὲ μετὰ τὴν θεραπαίνης ἀπαλλαγὴν, μὴ βούλεσθαι γὰρ σχολᾶσθαι τὴν γυναῖκα, μὴ γνὸς αὐτὴν ἐμὲ χωλειδόντος λελεγμένου τε τὰ σωθέντα προσφωνεμένου, ἦκον τῇ ὑστεραίᾳ, μὴ τύχω, ὁποῖαν οἶμαι μὴ Ἐρασιστράτῳ χαίρειν. προεγνωσμένος γάρ μοι τὸ μηδὲν εἶναι τὸ σῶμα πάθος, ἀλλὰ ἀπὸ ψυχικῆς τινὸς ἀνιᾶς σχολᾶσθαι τὴν γυναῖκα. σωιέδη τὸν αὐτὸν καιρὸν ὃν ἐσκόπουν αὐτὴν βεβαιωθῆναι ὅτι. πάγχυ μένος τινὸς ἐκ τοῦ θεάτρου, μὴ φαύτος ὀρχούμενον ἑωρακέναι Πυλάδην, ἠλάγη γὰρ αὐτῆς τὸ βλέμμα, μὴ τὸ χρῶμα τοῦ προσώπου, κἀγὼ θεασάμενος ὅτι τῷ καρπῷ τῆς γυναικὸς, ὡς βαλὼν τὴν χεῖρα πρὸ σφυγμὸν εὗρον αὐτὸν μαλακὸν διαίφνης πολυχρόνιον, ὃς τις δηλοῖ τὴν ψυχὴν τεθορυβῆσθαι. ὁ αὐτὸς δὴ μὴ τοῖς ἀγωνιῶσι περί τι πράγμα συμβαίνει. μὴ τὴν ὑστεραίαν δὲ εἰπὼν ἀκολουθῶ τινὶ τῶν ἐμῶν, ὅταν ὡσκεμμένος ἔλθω πρὸς τὴν γυναῖκα, μετ' ὀλίγον ἀπιόντα αὐτὸν ἀγγελόν μοι, μόρφον ὀρχεῖσθαι σήμερον, εἶθ' ὡς ἤγγειλεν, ἄτρεπτον εὗρον τὸν σφυγμόν. ὁμοίως δὲ μὴ κατὰ τὴν ἑξῆς ἡμέραν ποιήσας ἀγγελθῆναι πρὸς τὸ τρίτον τῶν ὀρχισῶν, ὁμοίως μένοντα ἀτρεπτον τὸν σφυγμόν. μὴ τὴν τεταρτίαν ἀκούσασα νύκτα πάνυ πρωφυλάξας, νίκα Πυλάδης ὀρχούμενος, ἠγγέλθη ταραχθέντα πολυχρόνιος αὐτὸν ὁρῶντα, εὗρον ὅτως ἐρῶσαν τοῦ Πυλάδου τὴν γυναῖκα, μὴ δοκοῦν πρὸ φυλαχθῆναι ἀκριβῶς γὰρ ταῖς ἐφεξῆς ἡμέραις, εὑρέθη βεβαίως. καθάπερ γε καί τινος ἄλλου τῶν πλησίον διὰ λόγου οἰκονόμου ὁμοίως κάμνων ἐγνώσθη μοι. λυπούμενος γὰρ ἐπὶ τῷ μέλλειν ἀποδιδόναι λογισμὸς ὧν διώκησεν, ἐν οἷς ἠπίσατο λάθρον ὀλίγον ἀργύριον τοῦ φρονήσεως, ἠρύπνει τε μὴ λυπούμενος ἐτύγχανε. προειπὼν δὲ αὐτὸ τῷ δεσπότῃ μηδὲν εἶναι σωματικὸν πάθημα τῷ πρεσβύτῃ, σκέψασθαι συνεβούλευσάμην, ὅτι φοβοῖτο μέλλοντες αὐτὸ τοὺς λόγους ὧν ἐπιτρέπειν, ἐμὲ δὲ λυποῖτο. γινώσκων ὀλίγον ἐν αὐτοῖς εὑρήσεσθαι λοῖπον. ἐπειδὴ καλῶς ἔφη με ἐσχάζειν, ἐκέλευσα αἰτῆσαι τοὺς, μήπως διὰ αἰφνιδίου τελευτήσαντος ἀπόλυται, μεταστάσης εἰς ἄλλον οἰκέτην τῆς διοικήσεως, οὗ μή πω πεῖραν ἔχει. πρὸς γὰρ ἐκείνα μὴ χρήζειν ἀπαιτήσεως λογισμῶν. ὡς δὲ ὁ δεσπότης αὐτῷ ταῦτα διελέχθη, πειθεὶς ὀκτὼ ἡμέρας, ἐμὲ δὲ τοὺς γινόμενος ἄλυπος, ἐν τῇ τρίτῃ τῶν ἡμερῶν τὴν κατὰ φύσιν ἔξιν τοῦ σώματος ἀνεκτήσατο. τὶ λύποι δ' ἂν ἐλαύθανε τοὺς ἐμπείρους ἰατροὺς, τήν τε προειρημένην γυναῖκα, ἐκ τὸν προειρημένον οἰκέτην ὡς πονηρούς. ἐκ γὰρ κοινῶν ὡς λογισμῶν εὑρίσκεται τὰ ῥιᾳδιώτατα, καὶ βραχείαν ἐπισήμην ἔχει τὴν ἰατρικῆς θεωρίας. ἐγὼ μὲν ἡγοῦμαι διότι μηδεμίαν ἔχουσι διάγνωσιν, ὧν τὸ σῶμα διὰ τὴν ψυχῆς πάθη πάσχειν εἰώθει. ἴσως δὲ ὅπως δὲ διὰ τοὺς ἀγῶνας τὴν τοὺς φόβους ἐξαίφνης τὴν ψυχὴν παράξαντας, οἱ σφυγμοὶ τρέπουσι γινώσκουσιν, ὁπόταν Ἐρασίστρατος ὡς πάμενος ὧδε τὴν αὐτῆς οἰκίας καὶ νοσοῦσαν τὴν γυναικὸς ὑπαρχόσης, ὀλιγολώτερον δ' ἐδύρχη, ὡς αὖ διαμάθῃ αὐτὸ σωιέσεροι ὁρᾶσθαι τὸν νεανίσκον, μὴ διὰ πλειόνων ἡμερῶν καθάπερ ὁ Πυλάδης. οὐδὲν δὲ τότε φανερὸν, ἀλλ' ἀκουσμένου, ἐκταράττειν τὴν γυναῖκα. λήρου δὲ μακρὸς ἐρωτικῶς κινήμενοι σφυγμοὶ, τῶν γινωσκόντων ἔρωτες μὲν ὀλίγα διηλωπὸν σφυγμὸν ἔχειν. θορυβουμένης δὲ ψυχῆς τοὺς σφυγμοὺς ἀλλοιοῦσθαι, μήτε τὴν κατὰ φύσιν ὁμαλότητα, μήτε τὴν τάξιν ἀποσώζοντας. ἐν οὖν ἐπιδεῖς, ἐφ' οὗ παραχρῆμα μὲν ἐξεπλάγη βοηδὸς, ἀκινήσας δ' ὅπως εὑρέθη, θαυμάζειν ἔκετι ἔφασκεν, ἀλλὰ τ' ἀγνοοῦντων τὸ θεώρημα διαταινώσκειν ὡς ἀμαθῶν, ἐπ' ἄλλο τι μεταβήσομαι. νοσήσαντος γὰρ αὐτὸ θατέρου τῶν υἱῶν, εἶτα ῥωδιάντος, ὑποστρέψαντός τε τοῦ νοσήματος, εἶτ' αὖθις παυσαμένου, καὶ μετὰ ταῦτα πάλιν ὑπανεξάντος τ' παιδὸς, ἐμοῦ λέγοντος ἐνδιδόναι αὐτὸν λάθρα. τὰ γὰρ γνῶ τῷ φανερῷ διδόμενα, πρὸς τὴν ταῖς ποιότησιν ὑπάρχειν ὑπὸ τύφεια, καὶ τῇ ποσότητι σύμμετρα εἶναι, τὸν μητέρα τοῦ παιδὸς ὑποχομένην ἀκριβῶς αὐτὸν φυλάξαι ἐπέσησε φύλακα, πᾶσαν καθημέραν τε διὸ ὅλης τῆς ἡμέρας, ἀποκωλύσασά τε αὐτὸς εἰς τὸν οἶκον ἐκεῖνον εἰσιόντας, κατὰ τὸν οἶκον αὐτὸ κοιμωμένον, ἀποκεκλεισμένον γὰρ ἄθροον ἀκριβῶς ἀπ' αὐτῆς. ἐπεὶ δὲ τέτρασιν ἡμέραις οὕτω φυλαττόμενον, ἐβδόμαιόν θ' τ' νυκτὸς, ὁ βοηδὸς ἀναρτήσας μὴ πρὸς λαβὼν, ἦλθ' εἰς τὴν οἰκίαν ὧδε τὸν παῖδα, σωμηκόθησαν δ' αὐτῷ οἱ κατὰ τὴν ὅλον ἀπάντων τόν, γὰρ οἷς ἦδα μὴ σύ. κατέλαβον δὲ ἐκ μὲν τοῦ κοιτῶνος ἅμα τῇ μητρὶ προελθόντα τὸν παῖδα πρὸς ἕτερον οἴκημα, γὰρ ᾧ καὶ κλίνη, καθ' ἣς ἡ μήτηρ τοῦ παιδὸς ἐκαθέζετο. σκίμπους δέ τις ἐζύκτο μικρὸν τῶν μέσων αὐτὸ διατορῶ, καθ' οὗ τὸν παῖδα διατακλίναι, πρεφύλαξεν ὡς μηδεὶς αὐτῷ προσέρχοιτο. καθέδρα δὲ ἦν μία τ' σκίμποδος, οἷα σύμμετρον ἐφ' ἑαυτῇ ἐπ' αὐχένι ἔχουσι. καταύτικρυς δὲ τοῦ σκίμποδος πρὸς τοῖς ἄνω πόδας. στ' κλίνης ἐφεξῆς ἀλλήλων ἔκειντο δύο βάθρα, καθ' ὧν ὁ βοηδὸς ἡμᾶς καθίσας, αὐτὸς τῇ γυναικὶ παρακαθεδεὶς,

σθεὶς ἤγαγον γαλήνον ἔφη ὥστε ὁ πῶς ἀκούσῃ παρὰ σοῦ περὶ τῆς ἀκριβοῦς φυλακῆς ἐν ταύταις ταῖς ἡμέραις γε-
γενημένης τοῦ παιδὸς ὡς οὐδὲν ἐν τῇ διαίτῃ πλημμελοῖτο. θεασάμενός τε πρότερον ὄντος ἐπύρεξε διὰ τῆς νυκτὸς, ἢ
σὺ φάσκουσά μοι θερμότερον αὐτὸν γεγονέναι προελογίσθης ὑπὸ δειλίας ὡς οἰηθῆναι πυρετὸν εἶναι τῆς θερμότητα,
δι' ἄλλην ἴσως αἰτίαν γενομένην. ὅπως διάγει σαφῶς ἡμῖν δηλώσειεν. ἅμα δὲ καὶ τὰ τῆς διαίτης αὐτῷ πάντα
σε διδάξειεν. ἀψάμενος οὖν ἐγὼ τῆς καρπὸν ἀρτηρίας τοῦ παιδὸς ἀπύρετον μὲν αὐτὸν ἔφην εἶναι, πρέχειν δὲ
μοι σκομμάτων ἀρχὴν τοῖς ὀνομάζουσί με μάντιν. ὑπολαβὼν οὖν ὁ βοηθὸς ἔφη. κἀγὼ πῶς ἐκείνους ὡς οἶσθα καλεῖν
εἰωθά σε μάντιν ὄντα, ὅταν τοιοῦτον εἴπῃς, ὁποῖον οἱ ἀντὶ τεχνοί σου φάσκουσιν ἀδύνατον εἶναι διὰ τῶν τῆς ἰατρικῆς
θεωρημάτων γνωσθῆναι. ἀλλά τοι μέχρι δεῦρο πάντ' ἔφην ἐδειξάτοι τὰ τοιαῦτα διὰ θεωρίας ἰατρικῆς εὑρισκό-
μενα. καίτινας τε τῶν ἰατρῶν αὐτὰ γεγραφότων. λέγειν οὖν † πάντες ἤδη τὸ μάντευμα. κἀγὼ δεηθεὶς ἅπαξ ἔτι † al. ἐκέλευέ
συγχωρήσειν μοι τῶν σφυγμῶν ἅψασθαι τοῦ παιδός. ἐπειδὴ τοῦτ' ἔπραξα, μαρτυρήσεις ἔφην ὦ βοηθὲ μηδένα μοι μοι πάντες
πραγινομένῳ μετὰ σοῦ διαλεγομένων ἡμῶν δι' ὅλης τῆς ὁδοῦ προσεληλυθότα τὸ μέλλον λέγεσθαι μάντευμα, με-
μηνυκέναι. φάντος οὖν αὐτοῦ μαρτυρήσειν, οἶσθα ὅπως γελάσας ἐγὼ προσέχειν τε καὶ ἀκούειν ὑμᾶς ἐκέλευσα
τὸ τοῦ μάντεως θέσπισμα τοιόν δέ τι φήσας εἶναι. τοῦ κυρίλλῳ τούτῳ κατὰ τὸν οἶκον ὥστε ἀποκεκρυπταί τι
τῶν ἐδωδίμων, ὅπως ὅταν εἰς τὸ βαλανεῖον ἡ μήτηρ αὐτοῦ πορευομένη κλείσῃ τὸν οἶκον, εἶτα ὑπὲρ ἀσφαλείας
εἰς γλωττόκομον ἐμβάλλουσα τὴν κλεῖν κατασημήνηται, ὥστε γὰρ ἀκούω ποιεῖν αὐτὴν ἑκάστοτε. κατακεκρυμμέ-
νον ἀνελόμενος ὁ υἱὸς αὐτῆς οὕτως προσενέγκηται. ταῦτ' ἀκούσας βοηθὸς, εὐθέως ἐξορμήσας πρὸς τὸν παῖδα
συναρπάζει τε, καὶ μετακομίσας ὑπὸ τὴν κλίνην ἀναστορεθῆναι τὸν σκίμποδα κελεύσας, ἐπειρᾶτο κατακε-
κρυμμένον ὡς αὐτίκα φανησόμενον. ἐπειδὴ τάτ' † ὑπὸ βλαστήματα πάντα καὶ τὸ ὑπεστορεσμένον αὐτοῖς ἀνετι- † al. ἐπιβε-
νάχθη, τὸ γνάφαλον ἑξῆς ἀνετίναξεν. εἶτα τὴν καθέδραν ἐπάρας, ἐπεσκοπεῖτο μή τι κατακεκρυμμένον ὑπ' βλημένα
αὐτῇ φανείη. ὡς δ' οὐδὲν οὐδ' οὕτως ἐφάνη, μετακομίσας ἀπὸ τῆς κλίνης τὸ παιδίον ὑπὸ τὸν σκίμποδα τὴν
κλίνην ὅλην ἀναστορέσας, ἐκέλευσεν αὖθις στρώννυσθαι. γελάσας τε τί φησιν ὁ μάντις λέγει. θαυμάσας δ' ἐγὼ
διότι μηδὲν εὗρεν ἐφ' ὧν ὤετο κατακεκρυμμένον, ὁ μόνον ἀζήτητον ὡς οὐδενὸς ὑποπτεύοντες ἐν αὐτῷ περιέχεσθαι τὸ
ζητούμενον ἐπάρας ἀνέσειον. ἦν δὲ ὥστε παντελῶς σμικρὸν τῆς μητρὸς αὐτοῦ ταραντινίδος ἐπικείμενον τῇ
καθέδρᾳ. σεισθέντος δ' αὐτοῦ, μέρος ἄρτου τὸ περιεχόμενον ὑπ' αὐτοῦ κατὰ γῆς ἔπεσε. καὶ ὑμεῖς πάντες ἀνακε-
κράγατε μέγιστον, ἅμα τῷ βοηθῷ γελῶντες, καὶ τὴν μαντικὴν ἐπαινοῦντες. ὁ δ' οὖν βοηθὸς ὑπὲρ πάντας γε-
λῶν ἐθαύμαζε. πῶς ὁ σφυγμὸς εἰ καὶ τὸ κατακεκρυμμένον ἐδώδιμον, ἱκανόν ἐστι δηλοῦν. ἀλλὰ τό γε μέλλον ὑπὸ
τοῦ παιδὸς ἔσεσθαι λουομένης τῆς μητρὸς ἐμήνυσα. κἀγὼ πρὸς αὐτὸν ἔτι ἔφην. ᾧ δριμύτατε, μὴ γιωσκόντων
ὥστε τῶν σφυγμῶν, ὁ γαλήνος ἐτεκμήρατο. κλεισθείσης γὰρ ἀκριβῶς τῆς θύρας κατὰ πολλὴν σχολὴν τὴν ἐδω-
δὴν αὐτῷ τοῦ παιδὶ γενέσθαι δυναμένην ἀδεῶς οὐ χαλεπὸν ἦν τεκμήρασθαι. ἀλλὰ καὶ ὅτι κατακεκρυπταί
τι, καὶ τὸ κατακεκρυμμένον, ἐδώδιμον ἐστίν, ὁ μὲν σφυγμὸς οὐκ ἤγγειλέ μοι. τετάγμενον δ' αὐτὸν θεασάμε-
νος ἐνόησα, καθάπερ ὑπὸ τῆς ἐρώσης γυναικὸς καὶ τοῦ φοβουμένου δούλου τὴν ταραχὴν, ὑπὸ ψυχικῶ τινι πάθει
γενέσθαι, ἀπυρέτου τελέως γε ὄντος τοῦ παιδός. ἐρωτήσεις οὖν ἴσως ἐκ τίνος ἐτεκμηράμην ἐδώδιμον εἶναι τὸ κα-
τακεκρυμμένον, ἄκουε δὴ καὶ περὶ τούτου τὴν ταραχὴν τῆς ψυχῆς. οὔτε δίκην μέλλων ὀρεῖν ὁ παῖς. οὔτε πα-
λαίειν, ἢ παγκρατιάζειν, ἢ ὅλως ὑπὸ δείκνυσθαι πλεονέκτημά τι σωματικὸν ἢ ψυχικόν. οὐκ ὅλως ἐγκαλούμενος
τί διαμένουσιν ἴσχειν. ἀκούσας οὖν ὁ βοηθὸς ταῦτα, νὴ τοὺς θεοὺς ἔφη θαυμάζειν, εἰ οὕτως εὔγνωστα φάρμακα τῶν
ἰατρῶν οὐδεὶς οἶδεν. εὔδηλον γὰρ ὅτι μήτ' αὐτοὶ τοιοῦτον ἔργον ἐπεδείξαντο πώποτε. καὶ σὲ πάντα μᾶλλον ἢ
ἐξ ἰατρικῆς αὐτὰ πράττειν φασίν. ἐοίκασι δ' ἔφη μὴ μόνον ἀγνοεῖν ὁποῖος ἐστὶ τῶν ἀγωνιώντων ὁ σφυγμός. ἀλ-
λὰ μὴ δ' εἴπερ ἔγνω τίς αὐτῶν καὶ τύχην ἃ προσελογίσω, προσεπιλογίσασθαι δύνασθαι. διὰ τὸ μή τε φύναι συ-
νετοὶ, μήτε μαθήσει γεγυμνᾶσθαι τὸν λογισμόν. ἀλλά γε τῆς κακοηθείας ἔφην ἔργα γεγυμνασμένοι τε εἰσὶ καὶ σο-
φοί. τούτων μὲν οὖν ὦ ἐπίγενες, αὐτὸν ἔχω μάρτυρά σε. πολλῶν δ' ἄλλων ἑτέρους ἁπάντων τῶν πραχθέντων μοι
καὶ τὴν πρώτην ὑπὸ δημίαν. ἤκουες δ' αὐτὸ παρ' αὐτῶν τῶν ὑπ' ἐμοῦ θεραπευθέντων. ἐν οὖν ὄντως θαυμάσιον
πραχθὲν ὁ οὐ μόνον με πρᾶδοξολόγον ὡς ἔμπροσθεν οἱ πολλοὶ τῶν ἰατρῶν ὠνόμαζον, ἀλλὰ καὶ πράδοξα ποιὸν
ἐποίησα κληθῆναι σιοπήσω. ἡ γὰρ τοῦ βοηθοῦ γυνὴ τοῦ καλουμένῳ ῥῷ γυναικείῳ περιπετοῦσα καταρχὰς μὲν
αἰδουμένη τοὺς ἀξιολόγους ἰατροὺς, ὧν εἷς ἤδη κἀγὼ πᾶσιν ἐδόκουν εἶναι, ταῖς συνήθεσι μαίαις ἀρίσταις οὔ-
σαις τῶν κατὰ τὴν πόλιν, ἑαυτὴν ἐπέτρεπεν. ὡς δ' οὐδὲν ὠφελεῖτο, πάντας ἡμᾶς ὁ βοηθὸς ἀθροίσας ἐπε-
σκοπεῖτο τί χρὴ ποιεῖν. ὡς δὲ συνωμολογήθη κατὰ τὴν γεγραμμένην ὑφ' Ἱπποκράτους τε καὶ τῶν ἀρίστων μετ'
αὐτὸν ἰατρῶν θεραπείαν. ἅπαντα πράττειν ἀξιώσαντος αὐτοῦ, καὶ συνεχῶς ὑπὸ φαίνεσθαί με ταῖς ὑπηρετού-
σαις αὐτῷ γυναιξὶν ὁρᾶν τε τὰς ὕλας τῶν κατὰ μέρος βοηθημάτων. πρὸς τὸν καθόλου σκοπὸν ἀφβλέποντα
κεφάλαιον ἔχοντα, ξηραίνειν μὲν οὐ μόνον τῆς μήτρας τὰ χωρία, ἀλλὰ καὶ σύμπαν τὸ σῶμα. προσφέρειν τε
καὶ ἀλειμμάτων στυφόντων τοῖς γυναικείοις τόποις, ἐποίουν οὕτως. ἐπεὶ δὲ ταῦτα πραττόντων ἐφαίνετο χείρων
ἡ διάθεσις ἀποτελουμένη, κατὰ τὸ εἰκὸς ἀφρεία πᾶσιν ἡμῖν ἐγίνετο, καὶ ζητοῦσιν ἑτέραν ἀγωγὴν θεραπείας
ἐφ' ἣν μεταβῶμεν, οὔτ' ἐκ λογισμοῦ τὶς ἥνρισκεν, οὔτ' ἐκ πείρας ἀνεμεμνήσκετο βέλτιον τῆς ὑπὸ τῶν ἀρίστων
ἰατρῶν ὁμολογουμένης. ἐν τούτῳ δὲ καὶ ὄγκος τὶς ὤφθη κατὰ τὴν γαστέρα, πραπλήσιος τοῦ γινομένῳ ταῖς
κυούσαις. ὧν ἐνίαι τῶν θεραπευουσῶν αὐτὴν γυναικῶν ὠήθησαν ὄντως ὑπὸ κυήσει γενέσθαι οὐ μὴν τῶν γε ἄλ-
λων ἰατρῶν τὶς ἐπύθετο. τὰ γὰρ ἐκκρινόμενα γνωρίσματα ὄντα τοῦ ῥοῦ τοῦ γυναικείου, καθ' ἑκάστην ἡμέραν
ἀντιμαρτυρήσει τῇ δόξῃ ταύτῃ. τῆς φυλαττούσης οὖν αὐτὴν ἦν ἐπεπιστεύκειμεν ἀρίστην εἶναι τάτ' ἄλλα πραττού-
σης ὡς ὑπὸ κυούσης, λυούσης τε καθ' ἑκάστην ἡμέραν, συνέβη καὶ τὸν πρῶτον οἶκον τοῦ βαλανείου, σφοδροτάτης
ὠδίνης γενομένης, οἷαι ταῖς τικτούσαις εἰώθασι συμπίπτειν, ὑδατῶδες ὑγρὸν ἐκκενοθῆναι τοσοῦτον ὡς λειποθυ-
μήσασαν, ἐξενεχθῆναι τοῦ βαλανείου τὴν γυναῖκα. καλουσῶν δὲ καὶ κεκραγυῶν τῶν ἀμφ' αὐτὴν, οὐδεμιᾶς δὲ,

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 464 sur 494

οὐ δὲ πόδας, οὐ δὲ χεῖρας, οὐ δὲ τὸ σῶμα ᾗ γαστρὸς, ὃ δὴ καὶ σύμαχον ὀνομάζεσι νῦν τὸ σώμενος, ἀνατριβούσης, ἐγὼ νῦν τύχην ἐσὼς πρὸ ᾗ ἔξω θύρας τ̄ βαλανείου λεπτῆς ἀκάτας, εἰσεπήδησα καὶ θεασάμενος ἀπεψυγμένῳ αὐτῷ εἰς χεῖρας λαβὼν, ναρδίνου μύρου τὸν σύμαχον ἀναζρίβειν ἐγκελευσάμενος ταῖς παῖσαις, μὴ μάτην ἐστέναις λεπραγμένας. ἀλλὰ τὰς μὲν οὖν πόδας ἐκθρμαίνειν, τὰς δὲ τὰς χεῖρας. ψιᾶς δ' ὁσφρανθὰ προσφόρειν τῇ ῥινί. πότε μὲν ἀνεκτησάμεθα ταχέως αὐτῷ. ἡδέως δὲ μεγάλως ἡμᾶς, προσαλείσης ὧδε τῇ λεπτῇ ᾗ γαστρὸς, οὐχ οὕτως ὧδε ᾗ σφαλῶαι ὧδε τῇ τοῦ πίκτειν δέξει. ἀλλ' ὧδε τὸ διατεταγμένον ἀπεσοῦσιν ἡμῖν αὐτῶν λέγειν, ὡς ὧδε ἡμονικῶς εἰδέναι τὸ πρᾶγμα. ἀχρεοῦντος δ' ἐκάστου ὅτι δεῖ πράττειν, καὶ μὴ κατὰ τὸν αὐτὸν σκοπὸν ᾗ πρόσθεν ἴσασθαι τῷ γυναῖκα, † κατατολμῶντες. ἐφ' ἕτερον μεταβῶαι, φροντίζοντι νύκτωρ ἐπῆλθε ποιόν δέ τι. λειποψυχίας αὐτῇ γεγενημένης ὡς ἔφλω, ὁπότε καὶ τὰς γυναῖκας ἕτερον οὐδὲν μὲν βοηθεῖν, ἑστάναι δὲ λιλαιούσας, ἐμαυτόν τε μύρου νάρδινον εἰς τὰς χεῖρας λαβόντα τὸ σῶμα τῆς γαστρὸς, καὶ τὸ ὑποχόνδριον παρατρίβειν, ἀνεμνήσθλω ὅτι τοσαύτῳ εὗρον ᾗ τοῖς χοίροις τούτοις μαλακότητα τῶν ὑποχονδρίων μυδῶν, ὡς ἐμὲ γοῦν ᾗ ἀρχῇ βιαιότερον, ἀναζρίβειν αὐτὰ διεγνωκότα, φοβηθέντα μὴ θλίψας τῷ σάρκα πελίνον ὀργασάμενον τὸ μόριον, ἀχθῆναι τοῦ βιαίου. ὡς γὰρ ἂν τις ἄπρως εἰκάσαι βουληθείη παραπλησία γάλακτι μὲν ᾗ γυναικείῳ εἰς τυροῦ γένεσιν. οὐ μὴν ἤδη γε πεπηγότι, διατεφάνη μοι διὰ τὸ ὑποχόνδριον ἅπαν τὸ τ̄ μὲν δὴ ξηραίνειν τῷ ἄμετρον ὑγρότητα τοῦ πάθους ὑλατώδους ὄντος τυροῦ, πάντες ἔχειν διεγνώκειμεν, ᾗ δυρεῖν δὲ πρόπον ἰάσεως οὐ δᾶ ξηραινούσης ὕλης μόνον, ἀλλὰ καὶ θρμαινούσης ὅπως μὴ πήσιτο τὸ σῶμα, ψυχρᾶς ἰράσεως ἀμέρ ὑπάρχον. νῦ μάλις' ἐπεσ' ἡ θρους ὥρα κατ' ἐκεῖνον τ̄ καιρὸν ἡμεῖς τὸναντίον ἐπράττομεν. ᾗ θεραπείᾳ ψάμμῳ θρμῇ διατακλίναντες αὐτῷ. λογισάμενος δ' ἐ τι καὶ ἄλλο κοινότροπον ἁμάρτημα διατὰ τὰ πλεῖστα τῶν παθῶν, ἑκάστε γιγνόμενον ὑπὸ τῶν ἰατρῶν. διγνούτων μὲν τὸ πρωτῆρον. ὅπως δὲ μὴ γνῶτο παραπλήσιον ᾗ διγνωθέντι παραλειπόντων, ᾗγήσασα τὸν σκοπὸν τῆς διαίτης ποιήσασθαι, διά τε πόματος ἐλαχίστου, καὶ τρίψεως ὅλου τοῦ σώματος. ἔπι τε χρίσεως οὕτω σκυβαζομένης. διὰ πτῆνος τε καὶ ῥητίνης, ἀλλὰ διὰ μέλιτος μόνου μέχρι πλείονος μὲν ἐψηθέντος. ἀχρυχθέντος δ' εἰς τοσοῦτον, ὡς τοῦτο δὴ διὰ τὰς διρμίας ὑδατι θρους ὥρα παραπλήσιον εἶναι. διαθάπερ δὲ διὰ τὸ δρματος ἔγνωμεν ἄμεινον εἶναι διαφορεῖν τῷ πρωτῆρῳ ὑγρότητα, τὸν αὐτὸν τρόπον οὐρητικοῖς τε φαρμάκοις ὧδε τῷ λύσιν αὐτῷ ποδιγεῖν. ἐπιμελεῖσθαι δὲ τοῦ καὶ διὰ κάτω γαστρὸς ἀγεσθαι. πειραθεὶς δ' ᾗ τῆς μετὰ τῷ ἀβρόαν ἔκκεισιν ἡμέρας ἑφεξῆς ὡς ἑπτά, διαθ' ἃς ὁ μὲν βοηθὸς ἅπαντας ἡμᾶς ἰδιά τε καὶ κοινῇ παρεκάλει σκοπεῖσθαι τινὰ θραπείας τρόπον, ἀπαγαγὼν αὐτὸν ἀπὸ τῶν παρόντων οἰκετῶν τε καὶ φίλων ἰδίᾳ ὧν τῆς οἰκίας διελέχθλω. οὐδ' ᾗ ἐπὼν ἄχρι τήμερον οὐ δὲ διαθ' ᾗ με σφαλῆναι τῶν ἰατρικῶν ὀργάνων ἐπισάμενον ἐπισκέψασθαι νῦν σαυτὸν εἰ συγχωρεῖς δ' ἐπὰ ταῖς πάσαις ἡμέραις, ὡς βέλομαι πράξαι πρὸς τῷ γυναῖκα σ. καὶ ᾗ ἄμεινον ἰσχειν ἑκάστε φαίνηται, μετὰ ταῦτα ἄλλας τοσαύτας ἐπιτρέψεις μοι πράξειν τὰ πρὸς αὐτῷ. εἰ δὲ μή, τότε λέγω χωρεισθήσομαι τελέως αὐτῆς. ἑτοίμως δέ μοι συγχωρήσαντος αὐτοῦ, πρῶτον μὲν ὑδραγωγῷ φαρμάκῳ διὰ τῆς κάτω γαστρὸς ἐκένωσα. μετὰ ταῦτα δὲ πτισάνῃ ὑδρῳ ᾗ ἀφεψηθέντος ἀσάρου τε καὶ σελίνου. ἐπεὶ δὲ ταῖς πρώταις ἡμέραις, δυοῖν τούτων γνομένων οὐδὲν ἐφάνη, τὸ ῥοῦ, διατὰ τῷ τρίτῳ ἔδωκα πάλιν ὁ πολὺ τ̄ διὰ τ̄ κάτω γαστρὸς ἐκκενῶντος τὸ ῥέπον ἐμπροσθεν εἰς τ̄ μήτραν. ὁ μὲν δὴ ὄρῳ, ἀλλὰ καὶ διὰ τ̄ κάτω γαστρὸς πρόχειρόν ἐστιν βελόμενος. καὶ μετ' αὐτὸ ἐχρίσν τε τῷ μελίτι διαθ' ἑκάστω ἡμέραν, ἀνέζριβόν τε τὸ σῶμα, τὰ μὲν πρῶτα, διὰ σινδόνων μαλακωτάτων, ἔπειτα διὰ σκληροτάτων. ἐδίδουν τε ῥέα τ̄ ὀρέων ὀρνίθων ἰχθύων δὲ πεζάων. ὡς δὲ διὰ τέτων ἡμέρας. ιε. ᾗ θραπείας γινομένης ᾔδειν ὅλως ἐφὰν τ̄ πάθος γνώεισσαν, γνοὺς ὁ βοηθὸς μᾶζον ἢ κατὰ τὸν ὑποχεσιν ἐργασμένον με τελέως ἐκθραπεύσαι τῷ διάθεσιν, ἐδίδουν τε ὑποθήκας τε δοῦναι πρὸς τὸν λοιπὸν χρόνον ὅπως μηκέθ' ὁμοίως νοσήσειε. ἐπειδὴ πληρωθέντος τοῦ μηνὸς, σύχρους τε ἦν ἀπειβῶς, ὡς μηδὲν ἀχθεῖν ἀπειβῶς ᾗ κατὰ φύσιν ἕξεως, οὐδὲν δὲ τοῦ ῥεύματος ἐπεφάνη, τέρα κοσιους μὲν ἐπεμψέ μοι χρυσοῦς. ἡνίκα δέ τε τὸν φθόνον τοῦτον τῶν γνναίων ἰατρῶν ἐφ' οἷς ἐτύγχανον ἐπαινεθν με. καὶ μὴν τοι καὶ αὐτὸς ἕτοιμος ἰῶ ὥσπρ ὅτε σεβῆρος, τὸ μισῆσαι τὰ διατ' ἐμὲ, τῷ τε διατὰ τῷ τῶν ῥωμαίων πάλιν ὄντι μάρκω αὐρηλίῳ αὐτωνίνῳ αὐτοκράτορι. λυκιος γὰρ ἀπεδήμει τῆς πόλεως ἕνεκα τοῦ παρθικοῦ πολέμου γνηθέντος ὑπὸ βολογέσου. διάγω θεασάμενος αὐτῷ τῷ ὁρμῷ καὶ δίσας μὴ φθάσαντα τι πράξαι διωλυθῶ τῆς δι ἀσίαν ἐπανόδου, παρεκάλεσε βραχὺ ἐπισχεῖν χρόνον. ἐγὼ γὰρ ἔφλω ὀρεῖν αὐτοῖς τὴν διαιρὸν, ὁπόταν βουληθῶ τοῦτό μοι γνέσθαι. καὶ τοίνυν ὅταν ἐπιωθανόμλω πειπαθεῖν τῷ στάσιν, ἄφνω τῆς ῥωμαίων πόλεως ᾐσθλθον, ὡς δηλθον εἰς διαμπανίαν ἀπιών. ἵνα διαλιπὼν οἰκέτλω φυλάττοντα τὰ διατὰ τῷ οἴκησιν. ὧ πόσε τάξα πλοῖον ἐπιτρήσαντι τῶν εἰς ἀσίαν ᾐζόντων ἡμέρᾳ μιᾷ τῶν ἐκ τῆς βιβούρας διρκώπων παραλαβόντα τινὰ πολῆσαί τε τὰ διατὰ τῷ οἰκίαν, ᾐζελθεῖν τε παραχρῆμα, καὶ τῆς νεὼς ἐπιβάντα, διατὰ τὸν ὦν σικελίας πλοῦν εἰς τῷ πατρίδα παραγγέλθαι. ταῦτα μὲν οὖν ὀλίγον ὕστερον ἐπράχθη. ἐγὼ δ' ἀνὰ διαμπανίαν γνόμενος ἦτ' ἐκεῖθεν ἐπεισβύσαμλι εἰς τὸ βρυντήσιον. ἀφικόμενος δὲ ὥρια διατὰ τῷ πρώτῳ ἀναγνομένῳ ναῦν, ἦτ' ὧν διῤῥάχιον, ἦτ' ὧδε ᾗ ἑλλάδος πλέοι, διαπεραιωθῶαι. δεδιὼς μή τις αὖρα τῶν πολὺ δυναμένων αὐδρῶν, ἢ καὶ αὐτὸς ὁ αὐτοκράτωρ γνούς μου τῷ ἔξοδον ὡς δραπέτου πέμψας σπουδῇ εἰς ῥώμλω ἐπανελθεῖν διελύσειεν. ἐγὼ μὲν οὖν οὕτως μετὰ μίαν ἡμέραν εἰς διασίπλω ἔπλυσα. ζητοῦντες δέ με οἱ ἐν ῥώμῃ φίλοι, παρά τε τ̄ καταλειφθέντος οἰκέτου πυθανόμενοι πᾶ ποτ' εἶλω, ἀκούοντες δὲ ἐν τῇ διαμπανίᾳ διατρίβειν με τὸ μὲν πρῶτον ὑποπτεύον τὸ γεγονός. προϊόντος δὲ τοῦ χρόνου μηθ' ὁρῶντες μήτε τὸν ἐμὸν ἄνθρωπον ἐν ῥώμῃ, ἔγνωσαν πεποιηκότα μετὰ ἀρχῆς λεγόμενα. καὶ τότε μάγις ἐπείθησαν ἅπαντες οἱ πρόθεν ἀπεσπουδακότες ὄντως προσκεῖσθαί μοι διαλιπεῖν τῷ ῥώμλω, ὅτι μὴ ψεύσῶς, ἀλλ' ἀληθῶς ἔφασκον ᾔδειν. μετὰ χρόνον δ' οὐ πολλὼ, ἐπανελθόντος τοῦ λυκίου, πολέμου δ' ἐτέρᾳ τ̄ πρὸς

† al. διατεταλμένους

πρὸς ὑβριστὰς πολεμηθέντος αὐτοῖς ἀρχὴ διαβεβλῆσθαι. γνωμίζω δὲ λόγῳ πρὸς τὰ ὄργανα, ἢ λόγοις ὑπὸ διεφθαρμένων ἰατρικήν τε, καὶ φιλοσοφίαν, οὐκ ὀλίγοι τῶν πρὸ αὐτοὺς, ὀνόμαζον ἐμὲ τοιοῦτον ὑπάρχειν. ὀξυθυμικόν δὴ οὖν ἦν τῆς πόλεως ὡς ὑπὸ τοῦ πολέμου ὀξυθύμου τε τοῦ χειμῶνος ἐν εὐκυλίᾳ διατρίψαι, παρεσκευακότά τε καὶ συγχωροῦντες τὸ σῶμα, πεμπουσιν ὡς ἐμὲ μελλόντα ἥκειν ὡς αὐτούς. ἀλλὰ τοῦ λοιμικοῦ κατὰ μέσον τὸν χειμῶνος μεταξάντος εἰς θεούς, ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ νομίσας εἰς ῥώμην τὸ σῶμα, καὶ ποιήσας ἀμφ' αὐτῷ τὰ νομιζόμενα, ἐπὶ τῶν ὑπὸ τῶν ὑβριστῶν ὁδοιπορίας ἔχετο μελλόντα λαμβάνειν. χρηστόν δ' ὄντα καὶ φιλάνθρωπον αὐτὸν ἐδυνήθην ὡς οἶδα πείθειν καταλιπεῖν ἐν τῇ ῥώμῃ με. καὶ γὰρ δὴ ταχέως ἐπανήξειν. παντὶ δ' οὖν τῷ τῆς ἀρθρίτιδος αὐτοῦ χρόνῳ, μεμνημένος τῆς σωτήρου καταπειθείας τὴν κατὰ τὴν πόλιν ἰατρῶν τε καὶ φιλοσόφων, ἔγνωμ αὐαχωρεῖν αὐτῆς ἀλλό τε εἰς ἀλλοχωρίαν. ἐν ᾧπερ ἂν ὁ ὑὸς αὐτοῦ νόμοδος, ὑπὸ πειθολάῳ τρεφόμενος ἐν πολλὰς ἔχοντι παρ' αὐτοῦ τοῦ αὐτοκράτορος Αὐτωνίνου καλεῖν πρὸς τὴν ὑπ' ἐμέλειαν ὑπ' παιδὸς εἰ νοσήσειε ποτε πρὸ πρόσθεσιν δ' αὐτοῦ χρονίσαντος ἐν τῷ ὁρμαντικῷ πολέμῳ παντὶ τούτῳ τῷ χρόνῳ πολλὰς πραγματείας ἔγραψα, φιλοσόφους τε καὶ ἰατρικούς, ἃς ὑποστέψαντος τοῦ Βασιλέως εἰς τὴν ῥώμην αὐτήσασι τοῖς φίλοις ἐδώκα. παρὰ μόνοις ἐκείνοις ἐλπίζας αὐτὰς ἔσεσθαι. ὡς εἴ γε ἠπιστάμην ἐκδοθήσεσθαι τοῖς ἀναξίοις, οὐκ ἄν οὐδ' ἐκείνοις ἐδώκα. λαλῶ δ' ἀναξίους, ὅσοι μοχθηροὶ τὴν ψυχὴν, ὃν ἕνεκα τὸ μαθεῖν τι πρὸς τὴν ἀνάγνωσιν ἤκουσιν. ἀλλ' ὅπως ἐπηρεάσαι τινὰ δυνηθῶσιν ὀξ αὐτῶν. ἐν τούτοις οὖν τοῖς βιβλίοις ἡ θεωρία πᾶσα γέγραπται, τῆς τε σὺν τῶν σφυγμῶν προγνώσεως, καὶ τῶν ἄλλων προγνωστικῶν σημείων. ὧν οὖν πρόγνωσιν ἐποιησάμην ὑπ θατέρου τῶν λυσιπλιανοῦ ὑῶν ὀξ αὐτῶν βουληθῆσι μαθεῖν, ἔκλινος θεωρίας ἐγένετο, ῥᾳδία καὶ καταφανὴς ἔσται τὴν πρὸς λείσεως πραγματείαν ἀναγνόντι, γεγυμνασμένῳ τὸν λογισμὸν ἐκ παιδὸς ἐν γεωμετρίᾳ τε καὶ διαλεκτικῇ. τοῖς πολλοῖς δὲ τούτοις ἰατροῖς, ὅσοι μὲν ἐν τοῖς ὀργάνοις γυμνασίας ἀπέσησαν, εἰς παιδαγωγίαν δ' ἐκτραπόμενοι, τὴν ἐπ' αὐτῇ τέχνῃ ἤσκησαν οὔτε γνωσιλογίαν τε γεγραμμένων διώων), ἔστε ἀκριβῶσαι. Ἐξεστὶν δὲ Αντωνίνε ὑὸς ἤρξαθ μ ὀξύτατα νοσεῖν ὡς μὴ δύνασθαι τὴν. ζ'. ἡμέραν ὑποβαλεῖν ἄνευ λείσεως. ἥτις δ' αὐτοῦ τούτου πρόγνωσις ὅτι διὰ τῶν πρὸς λείσεως ὑπομνημάτων γέγραπται, διὰ ὧν καὶ ὅτι πολλάκις ἡ λείσις οὐ πεπαίνασα τὴν πῶς λείνουσαν διελήλυθται. συμβῶσι δὲ ὧδε τοῦ Ἐξω διώμενον, ἔγνων κατὰ τὴν τετάρτην ἡμέραν ὡς πρεπεῖν ὁρμῶν ποιεῖσθαι τοῦ κοινωνῆσι ὅτι θεραπεύομι πρὸς τῶν μελλόντων. ἦρτο γὰρ οὗτος, ἐπειδὴ πρὸ ἐπειρᾶτο μου πολλὰ τῶν δοκούντων τοῖς σοφοτάτοις ἰατροῖς ἀδύνατον εἶναι πρὸ ἐργάζεσθαι. ἀπεκινάμην οὖν αὐτῷ γελάσας. τῆς μὲν. ζ'. ἡμέρας ὀξυτέρω μὴ δύνασθαι πρὸ ἐλθεῖν τὸ νόσημα. λείπεσθαι δὲ πάντως ἢ ἐκτεῖον ἢ ἑβδομαῖον. ἕκταῖον μὲν οὖν λείπῃ τοῦ πρὸ ἐργάζεσθαι αὐτό. ἑβδομαῖον δὲ βεβαίαν ἔχειν τὴν λείσιν. ἔσεσθαι μέν τοι τὴν λείσιν ὀξ ἀνάγκης δι' ἰσχύτ. ἐπεὶ δὲ κατὰ τὴν ἕκτην ἡμέραν οὕτως γε ἐκείθη φλόγεικος ὢν ἐχάτως ὁ Ἐξος ὅπως ἐλέγξῃ ἐμὲ μὴ γνωμένης τοῦ προφῆς, ἐλούετο μὲν καθ' ἑκάστην ἡμέραν. οὔτε δι' οἴνου ἔπινεν, οὔτε πρόσφυγκατό τι πλὴν χυλοῦ πτισάνης, ἢ αὐτῇ, ἢ μετὰ ψίχας ἄρτου. πολλάκις δὲ καὶ αὐτὸς τὸν ἄρτον ἐν ὕδατι βρέξας ἤρκεῖτο μόνον. ταῦτα ποιήσας ἄχρι τῆς. ιβ'. ἡμέρας ἐκαυχήσατο κατ' αὐτῇ νενικηκέναι μὲ τὴν πρόγνωσιν. ἔπει δὲ ἦ τὴν τρισκαιδεκάτην ἡμέραν πρίτῃ ὥρᾳ ὑδατώδες οἶνον βραχύτι σὺν τῷ τὴν ὅλην δίαιταν ἀδροτέραν βραχὺ ποιήσαθ τοῖς δ' ἐμπροσθεν. ἔτι μὲν τοι φυλάττων λεπτὴν, ἀλλὰ ἦ τε τὴν ἕξης ἡμέραν ἀπὸ τῆ πρώτης διατακλίσεως. ιδ'. οὖσαν ἀρξάμενος πυρέττειν, ἐκέλευσε μηδ' ἕνα μοι ὀλιγῶσαι, νομίζων μὴ δὲ σφοδρὸν ἔσεσθαι τὸν πυρετὸν, μὴ δὲ πλέον ἡμέρας μιᾶς ἐκταθήσεσθαι αὐτόν. ἐπεὶ δὲ προϊούσης τῆς ἡμέρας ἀεὶ καὶ μᾶλλον ἐφαίνετο, Κλαύδιος Σεβῆρος ὑποστρέφων ἐς τὴν ἑαυτοῦ οἰκίαν πλησίον ὄσαν τῆ ἐκείνῃ, πυθόμενος αὐτὸ πυρέττειν, ἐπορεύθη πρὸς αὐτὸ, εὑρὼν τε σφοδρῶς ἤδη πυρέττοντα, πρώτον μὲ ἐπύθετο τίνα γνώμην ἐγὼ ποιοῖτ' ἀρχῆς τοῦ γεγυμνασμένου πυρετοῦ νῦν αὐτῷ φαινόμενον ἔχων, ἀκούσας δὲ παρ' αὐτοῦ τὰ ἀληθῆ, ὡς δι' ἀφιλονεικίαν οὐκ ἐδίδουν τινὰ πρός με, ἐκέλευσεν παραλαβεῖν με εἰς τὴν ἐπίσκεψιν τοῦ Ἐξου, καὶ μετὰ ταῦτα, πρὸς αὐτὸν ἀφικέσθαι. τούτων γνωσθέντων ἐπιμέλετο τί μοι δοκεῖ ποιεῖ τῆς ὑποστροφῆς τοῦ νοσήματος. ἀπεκινάμην οὖν αὐτῷ ὅπερ καὶ τοῦ Ἐξω πεφυκέναι, μετὰ τρεῖς ἡμέρας λυθήσεσθαι τὴν ὑπόβολὴν ταύτην, ἱκανῶς θερμοῦ γνωμένου τοῦ πυρετοῦ κατ' αὐτάς. εἶτα λειθησομένου κατὰ τὴν ἑπταικαιδεκάτην ἀπὸ τῆς ἀρχῆς ἡμέραν. Ἐξος οὖν ἡδέως ἀκούσας τὴν ἐν τάχῃ γνωσομένην λύσιν, ἐπιμελῶς ἐπίσθυσεν. ὁ γὰρ ἕκαστος βέλτιστ' ἀκούοντι, ὅπερ τοῦ εἰκὸς γνώσεσθαι. Σεβῆρος δ' ὅτι ὀκαῖον σφαλείην ὑπὲρ τοῦ σωθήσεσθαι τοῦ Ἐξου ἐπίσθυσέ μοι. τὸ δὲ τῆ ἡμέρας ἐν ᾗ τελέως ἀπαλλαγοῖτο τοῦ νοσήματος ὀκαῖον ἐπίσθυε δύσκολ) ἔδιν νομίζων ἄνευ τοῦ πρὸ ἐμεῖναι, καὶ τῆ ἕξης ἡμέραν ἀσφαλῶς ἀπὸ βεβαι) ὑπὲρ τοῦ εἰς τετάρτην ἡμέραν ἐλθεῖν. ἅτε δ' ὄντως διακείμενος, ἐπεμέλετο ὅρθρου βαθέως ὑπὸ τῆ οἰκίαν Ἐξου πρὸ ἐλθόντα τό τε πῶς αὐτῷ ἄξοντα, μετὰ τῆ ἐλθεῖν ἐπίσκεψιν. ὡς ἤ θεασάμενος τοῦ Ἐξου ἐπορεύθην πρὸς αὐτὸν, ἀντιφήσεις ἔφη οἷς χθὲς εἶπες, ἢ διαμένῃς ὑπὸ τῶν αὐτῶν, ἐπεὶ δὲ νῦν μᾶλλον ἔφλω ἢ χθὲς ἀσφλωσθαί μοι τὰ αὐτὰ, μετ' ἄριστον αὖθις με καλέσας πρὸ πάλιν εἰ βεβαίως εἴην πεποισμένος Ἐξω ἐλπίζειν λείσιν. ἦκον δὲ πρὸ ἐμὸ μᾶλλον ἢ χθὲς ἔχειν διατείνασθαι. ὡς δὲ τῇ β'. ἡμέραν ἐπύθετό μου, πότερον φυλάττοιμι τὴν αὐτὴν γνώμην ὑπὲρ τοῖς πεφυγμένοις, ἢ τὴ μετακινοῖ μοι τὸ ῥηθέντων, ἦκον δέειν μὲν ἐκείνων λυθῆναι, πεπίσθεσθαι δέ τι τῆς ἐρυθρᾶς ἔχων. καὶ ὃς αὖθις ἤρετο. τὶ δοκεῖ ὀκαῖον. ἤκουσον ὅτι διελθούσης τῆς ἑπταικαιδεκάτης ἡμέρας ἀρξάσθαι τὴν ἱδρῶτα πρὸ μᾶλλον ὥραν νυκτερινῆν. ἀφ' οὗ ἔφη καὶ πεπίθολάῳ ταῦτ' εἶπας, ἐρηκέναι τε ἐφλω αὐτῷ καὶ πεπείσθαι γε ἐκείνου ὡς οὐκ ἄν σφαλείην ἐν τῇ προῤῥήσι, καὶ θαρραλέως. πάντως οὖν ἔφη καὶ τοῦ αὐτοκράτορι δεδηλωκέναι πεπίθολαον. ἴσως ἔφλω οὕτος ἔφη. ἐμοὶ δ', οὐ μέλει τῆς ὑπὸ τοῖς τοιούτοις δόξης, οὐ γὰρ πρόειμι λυπήσων τὰς ἐμὰς προγνώσεις τε καὶ θραπείας. ἵνα μᾶλλον οἱ ἰατροὶ καὶ φιλόσοφοί με μισῶσι, γόητά τε, καὶ μάντιν ἕτερα τε κατ' ἐμοῦ τοιαῦτα θρυλλοῦντες. ὑμῖν δὲ τοῖς φίλοις, ὅσοι κατε

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 466 sur 494

γνώκατε ἢ ἰατρικῆς τέχνης ἐκ τῆς τούτων ἀμαθίας ὡς δείκνυμι τὴν μὲν τέχνην ἀξίαν ἀπόλλωνός τε καὶ ἀσκληπιοῦ. οὓς δὲ ἰατροὺς τούτους ὑβρίζειν αὐτὴν, ὥσπερ ⊂ οὓς φιλοσόφους φιλοδοξίαν οἱ γε μηδενὸς ἰδιώτου βέλτιον βιοῦντες ὀνομάζουσιν αὐτοὺς ὀνόματι σεμνῷ ⸌δ⸍ τῆς φιλοσοφίας. ταῦτα μὲν ἔπον ⸌δ⸍ σεβόμενος. σὺ δὲ ὦ ἐπίγνους ἔγνως τὴν ἀκολουθείαν τῶν ἰατρῶν ἀφ' ὧν ἅπάντων δυσχεραίνων φανερῶς ἀκτυχεῖν με, πεμπόντων τε σ' ἐς ὅλης ἡμέρας οὐ γνωσομένους, τε καὶ ἀγγέλλοντας αὐτοῖς τὸ γιγνόμενον, οὐ γὰρ εἰδέναι με ⸌δ⸍ σεβόμενος καὶ πειθολάῳ πθεραπικόν τε ἀέλπις ὄψεσθαι ἐσόμενόν τὴν ἀρχὴν τῆς λείσεως. ἐπεὶ δὲ πρὸς τὴν ζ'. ὥραν ὠλπιζομεθ' ἥξειν τὸν ἐξηγητὴν ἐπύθοντο, καταγελῶντες, καὶ φανερῶς ὠλχαίροντες, ἅπασι τοῖς ἀπαντῶσιν ἔλεγον ὡς τομωτέρους, ὡς ἡ θαυμασὴ μαντεία τοῦ Γαλήνου, κατὰ τοὐναντίον ἀπέβη. γιγνομένης μὲν τοι ⸌δ⸍ λείσεως ὡς πθερικεῖν ⸌ἡ⸍ τῆ πθοτράλαια (ἔφασαν ἐπομένην γὰρ ἄξ,) ἐτρέποντο πάντες ἀσχημόνως, καὶ ταῦτα τῆς προγνώσεως οὐδ' ἠρκούσης θαυμαστῶς, ὡς ἐδείξατε δι' ὅτε τὴν εἰς πρῶτον ἐπιδημίαν ἐσομένη- 10
μάτων, ἐπὶ τε τὴν πρὸς τὴν λείσεως πραγματείαν. τοῦτο μὲν τοι τοῖς ἰατροῖς οὐ μόνον ἀγνοεῖν ὑπάρχει τὰ γεγραμμένα τοῖς παλαιοῖς, ἀλλὰ μὴ δὲ τὰς ἡμέρας ἀειθμεῖν ἐπὶ μετὰ τὴν ζ'. ⊂ μάλιστ' ἐὰν ἀπύρετος γιγόμενος ὁ κάμνων ὦν βις ⸌ὑποτροφῆς πυρέτια. διὰ τοι παρ' Ιπποκράτους ⸌ἡ⸍ τῆν ἐπιδημιῶν βιβλίαι γεγραμμένων ἁπασῶν τῆν ἡμερῶν ἐφ' ἑκάσῃ τῆν ἀρξώτων, ἄχρι τῆς ἑκάστης λύσεως, οὐ μόνον ἐ ⸌ἡ⸍ τὴν. ιδ'. ἡμέραν, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν. ξ'. ἢ π'. τύχῃ γεγυμνῶν. αὐτὰ μὲν δὴ ἡ πρόρρησις. ὡς ἔφην, ἐ καὶ θαυμασὴ τοῖς πολλοῖς τούτοις ἰατροῖς ἔταξεν, ἀλλ' οὐ τοιαύτη γε κατ' ἀλήθειαν ὢν. ὥσπερ οὐ δι' ἡ μετὰ γνώσεως τῆν γνεστῶτων θεραπείαν τὸ παιδὸς αὐτὸ κομόδυ κατὰ τὴν ὠδῖδημίαν ἐκείνου γιγομένην. θαυμασὴ δ' ὄντως, ἡ νῦν ἐπ' αὐτῷ τῷ Βασιλέως συμβᾶσα. δύξαντος μὲν καὶ αὐτὸ καὶ τῶν ἀμφ' αὐτὸν ἰατρῶν ὅσοι σωαπεδήμησαν αὐτῷ πρὸ ξυσμόν τινα πυρεκτικὸν ἀρξαδαι. σφαλῆναι δὲ πάντων, καὶ τῆς δυτέρας καὶ τρίτης ἡμέρας ἑωθὲν καὶ πρὸς τὴν ὀγδόην ὥραν. ἐλήφθαι δὲ τῆς προτράλαια τὸ δι' ἧς ἀλόης πικροῦ φαρμάκου πρώτης ὥρας. ἔπα 20
τῆς θηειακῆς, ὡς ἔθος ἦν αὐτῷ καθ' ἑκάστην ἡμέραν προσφέρεσθαι, καὶ τό τε προσφεγαμμένου πρὸς ὥραν ὡς ἕκτην, ἔπα λουσαμένου πρὸς δυσμὰς ἡλίου ἐν βραχὺ τραφέντος ⊂ ὑδαρεστέρων ὅλης τ' νυκτὸς τροφῶν ἅμα τῇ δι' ἣ κάτω γαστὴρ ἐκνωθεῖ. καὶ δι' ὅσων πυρέξαντος αὐτοῦ, ἐν τ' ἀμφ' αὐτὸν ἰατρῶν θεασαμένων ἡσυχάσαι τε ἐκλουσάντων, ἔπα τροφήματι θρεψαμένων ὥρας. θ'. ἐμοῦ δὲ μετὰ ταῦτα ἐληθότος, ὅπως καὶ αὐτὸς ἐν ⸌δ⸍ παλαιτέῳ διαιμηθείην, ἥκε τις ἐκαλῶν ἡμᾶς ἀπὸ λύχνων ἡμένων ⸌ὑπὸ⸍ τ' αὐτηκράτορος ἐσκόμενος. ὡς δὲ βριδὺ ὄντων τ' ἑωθέν τε ⊂ πρὸς τῇ ἕω ἐωρακότων αὐτ' ἀναμένων τε δυοῖν τ' σφυγμῶν, ὡς ἐσήμαινε τὸ σφυγμῶν ἐν πᾶσιν ἐφάνετο, σιωπῶν δὲ εἰσήκειν ἐγώ. προσβλέψας με πρῶτον ἐπύθετο, διατὶ τῆν ἄλλων ἀναμένω, ἐγὼ μόνος οὐχ ἡνάμην. εἶπον οὖν αὐτῷ ὅτι δύο ἤδη τούτων ἡμερῶν. ἤδη δ' ἴσως ⊂ κατὰ τὴν μετὰ σοῦ γεγενημένην αὐξὶς ἀφ' ἡμέραν, ἐγνωσμένης τῇ πείρᾳ τ' ἰδιότητος τ' σφυγμῶν σοῦ, μᾶλλον αὐτοῦ ἐλπίζω διαγινώ- 30
σκειν τὴν γνεσῶσαν αἵρεσιν διάθεσιν. ὡς δ' εἰπόντος μοι ταῦτα, ⊂ αὐτὸν ἐμὲ λελούσαντα ἄναδι, φανήτος μοι τ' σφυγμοῦ πρὶ τὸ λοιπὸν μέρος ἁπάσης ἡλικίας τε, ἢ φύσει, ἀφεσηκέναι τ' δηλέτητος ἀρχὴν ὠλσημασίας ἀπεφλιάμην εἰσβολὴν ἢ ὀδεμίαν ἔθν πυρετοῦ. θλίβεδι δὲ αὐτ' τ' σύμαχον ⸌ὑπὸ⸍ δι' ἐλλημμένης ζοφῆς, φλεγματωδέσης μὲν πῶ δι' ἐκκείσεως. ἐμφανούσας δ' ἐπαινόν τινα δι' ἀγνώσεως αὐτῇ λέξει τῇ δὲ, τρὶς ἐφεξῆς εἰπὼν αὐτό ὄζιν, αὐτὸ ὄζον, ὃ εἶπον ὄζιν. ἀαδάνομαι γὰρ ⸌ὑπὸ⸍ ψυχροτέρας τῆς τροφῆς βαρυόμενον. καὶ ἤρετο τί ποιεῖν χρή. ἐγὼ δ' ἀπεκινάμην ἅπορ ἔγνων. καὶ ἐλέχθη μοι πῶς αὐτὸν ὡς ἐ ἄλός τις ἦν ὁ διακάμνος ὅτως ἔδοκα αὖ αὐτῷ, καθάπερ εἶωθα ποιεῖν οἶνον ἐπέρεως ὠλπάσας. ἐφ' ὑμῶν δὲ τῆν βασιλέως ἀσφαλεστάτοις βοηθήμασιν εἰωθότων χρῆδαι τῆν ἰατρῶν, ἀρκεῖ ναρδίνῳ μύρῳ θερμῷ δύσαντα μᾶλλον ἢ ἧον, θέναι κατὰ τὸ σώματος τῆς κοιλίας. ὁ δὲ καὶ ἄλλως ἐπὼν ἔθος ἐκείνῳ ὅταν ποτὲ μέμψηται τὸν σύμαχον, ἀνειλημμένον, πορφυρά τε ἧα τὸ ναρδίνον μύρον ὠλπιθῆναι θερμόν. κελεύσας τε ποιεῖν πάντα ἔπειτ', καὶ ἡμᾶς ἀκλύσαι. ἀδιθέντος δ' αὐτοῦ καὶ τῆν ποδ' ὧν ἐκθερμανθέντων, ⸌ὑπὸ⸍ τῆν ἀνατριδόντων θερμᾶις ταῖς χερ- 40
σίν, ἤτυσεν οἶνος σαδινον, καὶ πειρέρεως ὠλκαλῶν ἔπιε. ⊂ ἐπὼν ⸌δ⸍ ποιεῖν μετὰ τὸ ποιεῖν, ὡς ἰατρὸν ἔχων ὧν καὶ ὥσπερ ἐλεύθερον πάνυ διετέλει τε πρὸς ἐμοῦ λέγων ἀεὶ καθάπερ οἶδα, καὶ σύ. τῆν μὲν ἰατρῶν πρῶτον εἶναι. τῶν δὲ φιλοσόφων, μόνον. ἐπεπείρατο γὰρ ἤδη πολλῶν οὐ μόνον φιλοχρημάτων, ἀλλὰ καὶ φιλονείκων, καὶ φιλοδόξων, καὶ φθονερῶν, καὶ κακοήθων. ὅπερ οὖν ἔφην ἐγὼ, τούτης τῆς ὠλσκέψεως, οὐδεμίαν ἄλλην ἡγοῦμαί μοι γεγονῆναι θαυμασοτέραν. ἐκπεπλήγμου γὰρ ἅπασι τοῖς ἀρίστοις τὸν πρὸς σὲ σφυγμούς τέχνην ἀσκήσασιν, ὧν εἷς καὶ Αρχιγένης ἐγένετο τὶ σημεῖον ἴδιον ὠδισημασίας. καὶ τινῶν μὲν ἐν ἀρχῇ, τῆς κατὰ τὴν ἀρτηρίαν συσολῆς εὐείσκεσθαι φάντων αὐτῶν. τινῶν δὲ μηδ' ὅλως ἀαδετὸν εἶναι τὴν συσολήν, δύτυχήσας ἐγὼ, τί γὰρ ἄλλο φάτις ἀαδετικωτάτην ἀφὶ τῆς παρὰ μικρὸν ἐν τοῖς σφυγμοῖς διαφορᾶς, ἁμαρταινούσῃ ἐς τοσοῦτον ἴδιον ἰατρῶν ἐπειράθην, ὡς ἀρχομένης ὠλσημαίνεσθαι τινὰς ἐς τὸ βαλανεῖον ἐκπέμπειν ἢ βραφιῶται κελεύειν ἐκώλυσα. διαπαντὸς δ' ἀκριβῶς ἐμαυτὸν πειραμένος διαγνόντος ἀρχὴν πᾶξυσ- 50
μὸν προπετέσδρον ἢ ἰσῆ, ὅμως δι' ἐτόλμησα βασιλεῖ διατεινάμενος ἐπεῖν ὅταν πρῶτον ἡνάμην φανταίαν ἀπόφασιν, ἧς αὐτὸς τε καθ' ἑαυτὸν ἐδύξαζε, καὶ τῶν ἰατρῶν ἄκαι. τὸ μὲν τοι ⸌ἡ⸍ κόμοδυ ἔχειν μὲν φασί τι μέγιστον, τῇ δι' ἀληθείᾳ πάμπολυ λείπεται τοῦ δέ. τ' παλαίστρας γὰρ ἀπαλλαγήτος αὐτοῦ † πρὶν σιτίων ὥρας ὀγδόης ἐσέβαλε θερμὸς ἱκανῶς πυρετός. ἀνανεμένου δ' ἐμοί τῶν σφυγμῶν, φλεγμαίνειν τι μόριον ἐφαίνετο, καὶ ταῦτα ἀκούσας ὁ Γεδόλαος θαυμάζειν ἔφησεν εἰ τῶν παιδιμίων ἡ φλεγμονὴ τὸν σφυγμὸν ἠλλοίωσε τοῦ παιδός, οὐδ' ἦν γὰρ ἄλλο μέρος αὐτοῦ φλεγμαίνει. καὶ τοίνυν διανοίξας αὐτῷ τὸ σῶμα κελεύει μοι θεάσαδαι. φανήτων δὲ τόπ βραχέων ⊂ λίαν θρυθρῶν, οὐ μόν τοι μέγαν ὄγκον ἔχόσης τ' φλεγμονῆς, ἠρόμην τίς ὁ ἀναβιβάσας ἐν σωματικῷ φαρμάκῳ σφοδροτέραν τῆς ἁρμοσούσης ⸌δ⸍ παιδὶ σύψιν ἔχοντι. τὸ δὲ φανήτος ἑαυτὸν εἶναι τὸν ἀνατρίψαντα ⸌δ⸍ δι' μέλιτος καὶ ῥοῦ φαρμάκῳ, μεταθεῖναι μὲν ὧν μελίκρατον ὠναφεψημένου ῥόδῳ ᾧ

† al. πῶ ⸌ἢ ὥρας ἑκ⸍ης

† al. μήλων ⊂ ῥοῦ

ῥόδων ἐκέλευσε. καὶ τούτῳ μόνῳ χρῆσθαι διά τε τῆς νυκτὸς καὶ τῆς ἐχομένης ἡμέρας ὅλης πολλάκις ἅμα τῇ
μετ' αὐτὴν νυκτὶ. τῇ δὲ τρίτῃ τῶν ἡμερῶν ἐωθὲν ἐπειδὴ τά τε τῆς φλεγμονῆς ἐπέπαυτο πλέως, ἀπύρετός τε
ἦν μικροῦ δεῖν ὁ πᾶς. ἔπεισε δ' οὖν τὸν παῖδολακον εἰς βαλανεῖον ἐγχύσι λοῦσθαι τοῦ κοιτῶνος εἰσαγαγόντα, μεθ' οὗ
πολὺ δὴ καὶ τὴν αὐγὴν ὕδατι χρήσασθαι. διαβρεχομένων μὲν ἁπάντων τῶν ἄλλων μορίων, μόνης δὲ
τῆς κεφαλῆς καταντλουμένης διαφανῶς. γραφὴν αὐτῷ πρὸ τρίτης ὥρας ἦκεν Ανία Φαυστίνη συγγενὴς οὖσα
τῷ αὐτοκράτορι ἐγκεκλημένη. διὸ καὶ διὰ τοῦτο αὐτὸν οὐκ οἶδε. χθὲς γὰρ ἔφη μετ' ἄριστον ἐγνωκέναι
περὶ τοῦ γνωμένου συρετοῦ, καὶ τοὺς ἐπὶ προσκεφάλαιον ἄλλους εἶναι μέλλοντας ἡμᾶς ὑποβάλλειν τῷ ὀγδόῳ
καθ' ὃν ἐσέβαλεν ὁ παροξυσμός. μεθιάσας οὖν ὁ παῖδολακος. ὡς δὲ οὐ μέλλομεν ἔφη τὸν θεσσαλικὸν ὑποβ-
βάλλειν διάτριτον. ἀλλὰ γαλινὸς οὗτος ἔφη θεασάμενος ἐωθὲν ἰχνός τι ξηρὸν, μὴ πυρέξειν ἔφη. εἰ μέν τοι
εἰ λόξειν ὧδις ὑποβρὰς ἐπεγείλατο. νῦ δεῖπνον πρόχειρον ὁποῖον ὑγιαίνων σ' ἐπενεῖ. ταῦτα ἀκούσασα βραχύ τι
χρόνον αὐτόθι διατρίψας ἡ Φαυστίνα λαβομένη τῆς χειρὸς αὐτῆ σωφρήσαγον ἰατρόν τινα τῶν σωματοφυλάκων,
τῶν αὐτῇ μεθοδικῶν παζόντα, Γαλινοῦ ἔφη δεῖν ἰδίᾳ μὴ λόγοις ἀλλ' ἔργοις ὑμῖν τοῖς μεθοδικοῖς πολεμεῖν.
πολλάκις γ' ἤδη πολλοὺς τ' ἀρχομένων, (πυρέσσειν) ἐλάσσω τε νῦ ἐσθῆτος οἴνου πεῖν. ὑγιὰς δ' εἰ ἦν τῇ πρώτῃ.
ὑγιοῦς τῇ τρίτῃ τῶν ἡμερῶν ἀπέλυσεν ὧν τὰς συνήθεις πράξεις. ὧν ἡμεῖς πάντες ἡμεῖς τὰς πρώτας ἡμέρας δύο
πεφασισῆσαι λελύσασθαι, ὑποβάλλειν τὰς ὑποπίπτους ὥρας κατακειμένους φυλάττεσθαι. καὶ νῦν οὖν ἔφη
τὸ τῆς ὑδατήμης βέβαιον ὑπεδείκνυται. βασιλικοῦ παιδὸς ἀποδημοῦντος τοῦ πατρὸς ἐν ταῖς πρώταις δύο πυ
ρέξαντος σφοδρῶς ὡς καὶ ὑμεῖς χθὲς ἠκούσατε, κατὰ τὴν τρίτην ἡμέραν οὐχ ὑποβάλλειν ὡς ὑμεῖς ἀξιοῦ-
τε τὴν ὀγδόην ὥραν ἀναμένας, ἀλλ' ἤδη λούσας τε καὶ θρέψας. ὁ, τε τροφεὺς αὐτῷ παιδολακος ἀκριβέστατος
ὢν περὶ τὰ τοιαῦτα, ὡς δεινὸν εἶναι τὴν ἀκρίβειαν αὐτοῦ, δι' ὃ πεπειρᾶσθαι τῆς τέχνης τοῦ ἀνδρὸς ἐπεί-
σθη, καὶ λοῦσαι καὶ θρέψαι πρὸ τῆς ὑποπίπτου. ἡμῖν τοιαῦτα ἔλεγε διαβαλλούσα μέχρι τοῦ ὀχήματος. ἐγὼ
δὲ μέλλουσης αὐτῆς ὑποβαίνειν αὐτὸ χωρίζομενος ἔφην. ἐποικήσας με πολὺ μᾶλλον, ἢ πρόσθεν ὑπὸ τῶν ἰα-
τρῶν μισεῖσθαι, χωρισθείς τε δὴ παιδολάκου, δημοσίᾳ δὲ αὐτός. καὶ νῦν τοι καὶ ὅτι δι' ἃς οὐ τοιούτους ἰα-
τροὺς ἠναγκάσθην ἐγραψα τὰς πραγματείας, μίαν μὲν τὴν περὶ τὰς διαφορὰς τῶν πυρετῶν. ἑτέραν δὲ τὴν περὶ
τῶν λειπόντων ἡμερῶν. καὶ τρίτην τὴν περὶ τῶν λείπειν. ὧν διακινῦς ὑφ' Ιπποκράτους γεγράφθαι τὴν θεω-
ρίαν ἐφ' ἧς ἂν τις προγινώσκοι τὰ γιγνόμενα περὶ τοὺς ἀρρώστους. οἱ δ' οὕτως εἰσὶν ἀφυεῖς ὥστε μὴ δὲ μετὰ δὴ
ἐμῆς ἐξηγήσεως δύνασθαι αὐτὰ μαθεῖν. αὐτὸς γὰρ σὺ Επίγονες φίλτατε τὰ γεγραμμένα μοι περὶ τούτων
ἁπάντων ὧν ἐθεάσω με προλέγοντα, γινώσκεις ὡδιδεδεγμένα πῶς Ιπποκράτους εἰρῆσθαι, μόνῳ αὐτοῖς
προσφύτῳ, τῇ περὶ τῶν σφυγμῶν θεωρίαν. ἣν πορ καὶ μόνῳ οὐκ ἐξειργάσατο. καθάπορ οἱ μετ' αὐτὸν
ἄλλος ἄλλο τι προσθεὶς αὐτῇ μέχρι καθ' ἡμᾶς χρόνου ἐπηκόσμησαν. καὶ γὰρ ἡ γνῶσις τῶν τοῦ σώματος διαλλε-
σεων † ἀκριβοῦς γνώσεως ἡ τῶν μελλόντων ἔσεται πρόγνωσις. καὶ τό γε σε παρόν πος γεγνόμενον πνίκα περὶ † al. ἐκ θεω-
φλεβοτομίας ἐσκέπτοντο τῶν ἐν ῥώμῃ πρωτουόντων ἴσοι, διὰ τῶν ὑπομνημάτων ὧν ἐποίησα δέδεικνυται. ρίας γίνετ
δεδιεγμένων ἐφ' Ιπποκράτους τελεώτατα. ἠμέρᾳ γὰρ ἡμέραν ἤγετο νοσήματος ὁ νανίσκος. ἐφαίνετο δὲ ὥσ πορ ἐπὶ
παραλελεῖφθαι τὸ τῆς φλεβοτομίας βοήθημα, δεομένου τοῦ πάθους ἐν ἀρχῇ γεγονέναι περὶ διὸ τρίαν ἢ τούτων
τρίτην, ἢ πάντως γε τὴν τετάρτην ἡμέραν αὐτῶν. ἐπ' ἐπειδὴ μηθ' ἡ ὥρα τοῦ ἔτους, μηθ' ἡλικία τοῦ κάμνον-
τος, ὥσπερ γε μηθ' ἡ κατὰ τὴν ζωπυρικὴν διάμιξιν ἀδύνατα, μηθ' ἡ προγεγενημένη δίαιτα τοῦ νοσήματος αὐτὰ
δέδεικνυσι. πάντα δ' ἀλλήλοις ὁμολογεῖ τὴν φλεβοτομίαν ἐν δεικνύμενα, σωτηρίαν οἱ ἰατροὶ τέμνειν τὴν
φλέβα προσηκόντως φρονοῦντες. ἐγὼ δὲ προνοήσας ἀκριβῶς ἅπαντα τὰ φαινόμενα, τὰ πρὸς Ιπποκρά-
τους εἰρημένα τῶν ἀμορράγησιν μελόντων σημεῖα. καλῶς μὲν ἔφην αὐτοὺς ὁρίζειν τὴν ἀφαίρεσιν τοῦ αἵματος,
ἄρχεσθαι δὲ ὧδε ἔχοντα καὶ τὴν φύσιν ἐπεγειρομένην ἀποκρίναι τὸ βαρυῶδες αὐτῇ. καὶ τοῦτο αὐτίκα μάλα γι-
νήσεσθαι, ἐὰν ἡμεῖς μὴ ποιῶμεν. οἱ μὲν οὖν ἰατροὶ ταῦτ' ἀκούσαντες ἐθαύμαζον ἐλθόν. ἐξανασάντος δ' ὧδε τ
Ιλλίνης τ' νοσοῦντος ὡς ἀναπνῆσαι δέλοντος, ὁρωτηθέντος δὲ τίνος ἕνεκεν ἀναπνεῖσαι, μηδενὸς φοβερὸν πρόνους,
φάντος δὲ τὸν θρυθρὸν ὄζειν ἐξέρποντα τῆ ὀροφῆς θεασάμενον αὐτὸν δεῖσθαι, μή πως ἀποσφαλεὶς ἐπ' αὐ- † al. φαυλῶν
τοῦ κατενεχθείη. καὶ διαδὸς φυγεῖν τὸν τόπον ἕνεκα ἰατέκεσθαι. τοῖς μὲν τοι, οὐδ' ἕν τι σωτέλειν ἐδόκει ὧδε τος
πρὸς τὴν μέλουσαν ἀμορράγιαν. ἐμοὶ δὲ τάδ' ἄλλα διασκεψαμένῳ πάντα, καὶ τὸ ἦτ τὸ δεξιὸν μέρος δὴ ῥι-
νὸς ἄχρι τοῦ μήλου θεασαμένῳ, τὴν τέως ἀμυδρὰν θρυθρότητα, πολὺ δ' ἔτι νῦν ἐμφανεστέραν γιγνομένην, ἐπὶ
δεξιὸν ὅσον οὕτω κατὰ τὸν δεξιὸν μυκτῆρα τὸ τῆς ἀμορράγιας ἐστάναι σαφῶς ἐφαίνετο. καίτοι τῶν παρόν-
των οἰκετῶν τοῦ κάμνοντος πρέμα διαλεχθεὶς ἀγγεῖον ἔχειν ἕτοιμον ὑπὸ τὴν ἐφεδρίδα τῶν ὠδιατηδείων δεξα-
σθαι τὸ αἷμα, κἄπειτα φθεγξάμενος εἰς ἐπήκοον πάντων ἰατρῶν, ἐὰν βραχύτερον προσμένωσι, θεάσασθαι
τὸν ἄνθρωπον ἐκ δεξιοῦ μυκτῆρος ἀμορράγουντα. τῶν δὲ γελασάντων ὧν δὴ προειρῆσθαι προσκεῖσθαι κατὰ
τὸν λόγον τὸν δεξιὸν μυκτῆρα. καὶ μὲν ἔφην ἢ ἀμφοτέρα δεῖ γενέσθαι, ἢ πορὶ θάτερά με σφάλλεσθαι. ὑπὸ
γὰρ τῆς θεωρίας ἀμφοτέρα τὴν προγνωσιν ἔχει, τόθ' ἁμορράγησαι τὸν νοσοῦντα, τό θ' ἐκ δεξιοῦ μυκτῆρος. † al. θεασά
† ἐφ' ᾧ τεκμήρασθαι, προσέχειν ἠξίωσα δὴ γινομένῳ τὸν λιρύπτοντα τὸ ἀγγεῖον, ὅπως ἐπειδὰν ἤδη τὸ αἷμα τοῦ μενος δὲν νο
μυκτῆρος ἐκχεόμενον, προσδραμὼν ὑποθῆται σκόλυς. ἅμα τε οὖν ἔλεγον ταῦτα δὴ τὸν δάκτυλον ἡμαγμένον ὑπὸ Οῦτα τὸν
ἐξέλκυσιν. ὅτε οἰκέτης προσδραμὼν, ὑπέθηκεν αὐτῷ τὸ ἀγγεῖον, ἐφ' ᾧ μεγίστης λιρυγγὸς ὡς οἶδα γεγενημένης, δάκτυλον
οἱ μὲν ἰατροὶ πάντες ἔφυγον. ἐγὼ δ' ὀρθρινῷ δι τὴν θεωρίαν δὴ προγνώσεως ἐδήλωσα πᾶσαν ἐκ τῶν ὑφ' ὡς ἰνιζόν
Ιπποκράτους εἰρημένων δεδιδαγμένος. ἔτι δὲ καὶ ὧδε προσέθηκα σφοδρὰν ἔσεσθαι προσδοκᾶν τὴν ἀμορ- ζι τῷ μυκτῆ
ῥαγίαν. ἅτε γὰρ ὀρμὴ δὴ φύσεως ὀξεῖα ἰσχυρά. καὶ ἡ νόσος ἀπεπὴς. εἰώθασι δὲ τοῖς τοιούτοις αὐτίοις ἄμετροι λε ρι ὑπερείδον
νώσεις γίνεσθαι. διὸ δὴ πᾶμεῖναι ὀλίγ) χρόνον τῷ κάμνοντι κάλλιον ἂν νομίζας, ἔπεμψα τὸ ἀκόλουθόν μου πᾶ- τα, προσέ
σιλα, κομίσαντα σικύαν μεγάλην ἀφανῶς τοῖς πολλοῖς ὧν τύχῃ τε ἅματος πολλοῦς κατὰ τὸ ἀγγεῖον ἀθροισθέν χὰν ἠξίωσα

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 468 sur 494

τος ἑτέρου αἰτήσας διεξάμενος τὸ αἷμα καὶ τὸν σφυγμὸν ἰδίων τοῦ λεγομένου λιτροῦ ὄντα. δ'. καὶ ἡμισείας ἀναῤῥοπόν τε τὸν κάμνοντα χρηματίζας, ὦ ψυχρὸν ὀξύκρατον ἀναῤῥοφεῖν τῷ μυκτῆρι μελισύσας, ἐπιβείς τε τῷ μετώπῳ σπόγγον ἐκ ψυχροῦ βεβρεγμένον μελικράτου, καὶ τὰ λοιπὰ διαδήσας, ὡς οὐδ' ὅλως ἤνυσε ταῦτα, τὴν σικύαν ἠρε τὸ δεξιὸν ὑποχόνδριον ὑποβαλών, οὕτως ἔσπασε τὴν αἱμορραγίαν. ὅπερ ὅτι ὦ αὐτὸ δὴ Ἱπποκράτους δόξει τέχνης, ἐθέλω σάφοι. καί μοι δοκῶ καὶ ταῦτα καὶ τἄλλα πάνυ ὅσα δὴ τὸ βιβλίον ἐπιδιεξάμενος ἐγράφην. καὶ γὰρ ῥίγος ἐσόμενον ὅπως χρὴ προγινώσκειν, ἔγραψα. καὶ διάῤῥοιαν γαστρὸς ἐμετόν τε καὶ πλῆθος οὔρων ἀμέτρων, ἢ ἐπίσχεσιν, ἰδρῶτας τε καὶ παρωτίδας ἐσομένας. ἀρχὴν δὲ καὶ παραφροσύνης τε καὶ παραφορῶν. ἅπαντα τ' ἄλλα συμπτώματα. τινὰ δέ, ὡς ἔφην, καὶ πρόδηλα, ὁ πολυμαθὴς ταῦτα πρὸς ἑαυτὸν διαλογίζεται πρὸς ἑαυτὸν καθάπερ ὑπὸ τοῦ βοηθοῦ παιδὸς προσεπιλογισάμενος ἐγὼ ἐπί τε τῆς φύσεως. καὶ τὸ δι' ἀθυμοῦντος. φάναγκον, ὡς οἶδα. καὶ τοιοῦτόν τι προεπόντος μου, οὐ πολλοὺς δι' ἐπιλησμονὴν ἡ προγνῶσις. οἰκονόμος γάρ τις ἅπαντα διοικεῖ ὀρθῶς, τὰ τοῦ διαφόρου, καὶ διατοῦτο τιμώμενον, ἑτέρῳ αὐτὸν ἰατρῷ ἰωμένῳ, ἐκείνῃ μὲν ἑβδομαίῳ ἰδρῶτι. τῇ δ' ὑστεραίᾳ διαλάπτοντα τὸν σφυγμὸν εὑρόντος αὐτοῦ, διακόπτει διάθεσιν ἐν τῷ σώματι φαλλύειν ἔδοξαν, σφαλγώδη μεγάλως. εἶτα δι' οἰκίας ἀγελλόντων ἅμα τῷ διαφόρῳ τὸν νεανίσκον, κατὰ τύχην ἀπιόντησαν μοι διηγησάμενοι τὰ προγεγονότα καὶ τὰ παρόντα συμπτώματα, τί ποτε σημαίνει τὸ κατὰ τὸν σφυγμὸν ἄλογος γιγνόμενος, ἐδόκουν μαθεῖν. ἐγὼ πυθόμενος πλησίον εἶναι τὴν οἰκίαν ἐν ᾗ κατέκειτο, συνῆλθον αὐτοῖς ἀθρόος τε σφυγμὸν τοῦ νεανίσκου. κατὰ γὰρ αὐτὴν τὴν ἀεθυμικὴν διάθεσιν ἔπου σοι πολλάκις οὐκ ὀλίγα σφάλλονται καὶ τῶν ἀξιολόγων ἰατρῶν γνῶσι. μέγαν ἡγούμενοι νόσον οὐ μέγαν σφυγμόν. ὥσπερ γε γνίοτε ὦ ταχὺ τ' ὀ ταχύς. ἢ βραδὺ τ' μὴ βραδύ. ὡσαύτως δὲ πρὸς τὴν ἀμυδρῶν τε καὶ σφοδρῶν καὶ σκληρῶν, καὶ μαλακῶν σφυγμῶν διάγνωσιν σφάλλονται. καὶ μᾶλλον ἔτι πρὸς τὴν τῶν ἀτάκτων τε καὶ τεταγμένων ὁμαλῶν τε καὶ ἀνωμάλων ἐν ἀθροίσματί τε καὶ κατὰ μίαν διασολὴν, δι' οὓς ἐγὼ τέτταρα πρὸς τῆς διαγνώσεως τῶν σφυγμῶν ἔγραψα βιβλία, προκοσμήσας τεταγμένων ἑτέρων, ἃ πρὸς τῶν ἐν σφυγμοῖς ἀτάκτων ὑπογέγραπται. δι' ἃ γὰρ ἀμφοτέρας τῶν πραγματειῶν ἡ πρὸς τῆς διὰ τῶν σφυγμῶν προγνώσεως ἐν τέτρασί τε καὶ αὐτὴ γεγραμμένη βιβλίοις, δι' ἃ καὶ προειρημένα δύο τυγχάνουσιν οὖσα. χρησιμωτάτης δὲ τῆς καθ' ἕνα σφυγμὸν ἀνωμαλίας οὔσης, ὡς ὧν δι' ἐθέκητα γυμνασίας ἰσχυροτέρας ἀεὶ δανομένους, ὡς μὴ δὲ πράττειν ἢ ὑπομένειν ἃ πρότερον ἀμεμπτῶς ἔπραττον, ἀλλὰ κατὰ μικρὸν καὶ διδόναι σκεμμάτων. καὶ ὧν παθόντας ἐνίους μὲν, ὥραις τρισὶ τὸ φυγεῖν αὐτὴν τὴν γλωσσολαλίαν. οὐ δὲ γὰρ οὐ δὲ βλάβη ἕως ὧδε. πολλῆς δεομένης εἰς διάγνωσιν. ὡς ἂν πολλὰς ἐχούσης διαφοράς. ὅταν ὁ σφυγμὸς ὅτε κατὰ μίαν ἐνδρύειαν, ὅτε κατὰ πλείους ἐφεξῆς ἀλλήλων μηδὲν ἔχει παρὰ φύσιν ἄλμο, πλὴν τοῦτο μόνον ὃ κατὰ διαλειψιν γίνεται. γινώσκειν οὖν χρὴ τοιοῦτον ἐκ γενετῆς εἶναι συμπτώματα. διαγινώσκεσθαι δὲ χαλεπώτατόν ὄντι. μᾶλλον δ' ἀδιάπτωτον ἀεὶ τῶν πασῶν τῶν κατὰ τοὺς σφυγμοὺς διαφορῶν ἀκριβῶν διδάσκεσθαι. θεασάμενος δ' ἐν τοῦ ἀνθρώπου οὕτως ἔχοντα συνεβούλευσά τε τοῖς ἰατροῖς ἀναλυπήτως ἄγειν αὐτὸν ἀσφαλῶς δυνάμενον. ἐπ' ὅταν προέρχηται ἡδίω ὦ τὰ σωθέντα πράττοι τό τε τῆς σφυγμῶν ἀψάμενος αὐτοῦ, διαλιπόντας εὑρήσειν ἔφην ὡς καινῶν. ὅπερ γὰρ αὐτῷ φύσει συμβεβηκέναι, οὐκ ἐξ ὑποπτεύοντας, αἰτίας τινὸς νοσώδους. ἐκ μὲν οὖν τοῦ παραχρῆμα τὸ ῥηθὲν αὐτοῖς ἄπιστον ἐφάνετο. κατὰ δὲ τὸν ἑξῆς λόγον ἅπαντα διαλιπόντα μίαν πληγὴν τὸν σφυγμὸν εὑρίσκεσθαι ἄλλοτε κατ' ἄλλον ἀεὶβμόν. ὑστερον δέ ποτε προσελθόντος μοι, παρακάλεσα ἀκοῦσαί μου. δι' ἑνὸς σημείου τὴν φύσιν ἐγνώρισα τοῦ νεανίσκου τοιαύτην οὖσαν. ἀπεκεκλήμην οὖν αὐτοῖς ὅπερ ἤκουσα ποτὲ εἰπεῖν ἰσοκράτην τὸν ῥήτορα τῶν ἑταίρων θαυμαζομένων πρὸς τριῶν ἐτῶν ἀσκήσεως. εἰδυήσεται, καὶ ἀσκήσας ἐν τοσούτῳ χρόνῳ ἕκαστον τῶν προβαλλομένων εἰπεῖν, ὡς ἑώρα λέγοντα τὴν ἰσοκράτην. φασὶ γὰρ ἀποκείνασθαι τὸν μειρακίου τὸν ἄνδρα. σὺ μὲν οὖ ὦ παῖ σωπᾷ ἐμοὶ ἡμέρᾳ μιᾷ δυνάσθαι μαθεῖν ὅπερ σωθέν. αὐτὸς δ' ἂν ἐμοὶ τοῦ κατὰ γνώμην ἀφυίαν ἔτεσι πολλοῖς ἀσκήσας αὐτόν. γνώσεσθαι δὲ ἔφην ὅσαι παρὰ φύσιν εἰσὶν ἐν τοῖς σφυγμοῖς διαφοραὶ ταυτὶ τὸ βιβλίον ἀναγνόντα. ἐν δὲ τὸ πρῶτον πρὸ τὰς τῶν σφυγμῶν διαφορὰς ἁπάσας διαγινώσκειν. ἐπαγομένων ἀσκήσεως τὴν ὁδὸν ἐν τέτταρσι γεγράφθαι βιβλίοις. ἃ λαβεῖν ἔξεσιν ἡμῖν ὅταν ἀπὸ σώματος μὲ τὰς γεγραμμένας ἐν ᾗ δὲ τῷ βιβλίῳ διαφορὰς εἴπωτε τοῦτ' ἔν ᾧ Ἐπίγνωσις ἀξιόλογον ὄργον ἰατρικῆς προγνώσεῖ ὄντι, ὥσπερ ἡ τὸν αὐτοκράτορα τ' βουσις αὐτῷ εἰσβολῆς γεγυμνάδι τ' παροξυσμοῦ. τὴν δ' ἄλλων ὅσα θαυμάζουσιν οἱ πολλοὶ τὴν ἰατρῶν, οὐδὲν οὐδ' ἐγγὺς ὁμοίον ὄντι. τοῖς δὲ θαυμαστὸν γὰρ ἔστιν φαίνεται δι' τὴν τῶν πολλῶν ἄγνοιαν, ὃ δι' ἑαυτὰ τοῖς νομίμως ἀσκηκόσι τὰ κατὰ τὴν τέχνην, οὐκ ἔχοντα δ' ὑπόληψιν τὴν πρόγνωσιν.

ΓΑΛΗΝΟΥ ΠΕΡΙ

ΤΗΣ ΕΞ ΕΝΥΠΝΙΩΝ ΔΙΑΓΝΩΣΕΩΣ.

ὁ ἐνύπνιον) ἢ, ἡμῖν ἐνδεέστερον) διάθεσιν τοῦ σώματος. πυρέσσουσι μὲν γὰρ ὀρθῶς ὄναρ, ὅταν ἡ ξανθὴ ὀχλῇ χολή. εἰ δὲ κατωνὸν, ἢ ἀχλὺν, ἢ βαθὺ σκότος, ὅταν ἡ μελαίνης χολῆς. ὄμβρος δὲ, ψυχρὸν ὑγρότητα πλεονάζειν ἐνδείκνυται. χιὼν δὲ καὶ κρύσταλλος καὶ χάλαζα, φλέγμα ψυχρὸν. δεῖ δὲ καὶ τοῦτο λαμβάνειν, καὶ τὴν λοιπὴν διάθεσιν τροφῆς προσέχειν. ὁ γὰρ χιονίζεσθαι δοκῶν, εἰ κατ' εὐβουλίαν πεφευσμένα μετὰ ῥίγους, ἢ φρίκης, ἢ καταψύξεως γινομένης, τοῦτ' ἐμφανταδόν, τοῦ παιρὸς τὸ πλέον, ὁ τῇ διαθέσει τοῦ σώματος διδόναι χρή. ἔστι μὲν τι τῶν παλαιῶν τοιοῦτον ὄναρ θεασάμενος, βιβλιοτόβραν ἡμῖν ἐνδείξειν ἐργάσεται ἡ τῶν ὑδροκρατούντων χυμῶν ψυχρότητος. ἔτι δὲ μᾶλλον ἐὰν μὴ εὐηδυνότες ὦσι τὰ τῶν φλεγματικῶν ἐκσυμάτων, ὧν ἐν τῇ γαστρὶ πολιχνιόντων, ἐνδίεχεται τοιαύτην τινὰ ὑγρὰν φαντασίαν, καί τι ἡ ἐν ὅλῳ τοῦ σώματι διάθεσις ἐκ τοιᾶσδε ὁμοίας. ἐπεὶ ἢ ἐν τοῖς ὕπνοις, ἐκ τῶν τοῦ σώματος ἡ ψυχὴ διαθέσεσι φαντάζεται μόνον ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν συμπάντων ἡμῖν πραττομένων ὁσημέραι, ἅτινα δὲ ἐξ ὧν προφρονεῖσθαι. καὶ δή τινα μαντικῶς ἐν αὐτῶν προσπλέκονται, καὶ γὰρ ἐν τῇ πέψει μαρτυρεῖται, δύσκολον ἡ διάγνωσις τοῦ σώματος γίγνεται ἐκ τῶν τοῦ σώματος ὁρμωμένων ἐνυπνίων. εἰ μὲν γὰρ ἐκ τῶν ἐφ' ἡμέρας πραττομένων ἢ φροντιζομένων, ἐῤῥᾴθη διακεῖσθαι αὐτὸ μόνον, ὃ δὲν ἂν ἐν χαλεπὸν, ὃ μὴ ἐκ πέπραπται, μὴ δὲ φροντίζεται, ταῦτα ἐκ τοῦ σώματος ὁρμᾶσθαι δοκεῖν. ἐπεὶ δὲ καὶ μαντικά τινα συγχωροῦμεν εἶναι, πῶς ταῦτα διακριθείη τῶν ἐκ τοῦ σώματος ὁρμωμένων, ῥᾴδιον εἰπεῖν. ἐνδέχεται γὰρ τὰς τοιαῦτα φαινῶν, ὡς πᾶς ἂν ὅλος τείνειν τὸ σκληρὸν λίθινον γεγονέναι, καὶ ἴσως ἐκείνων πολλοὶ τῶν πρὸ ἐμοῦ τοιαῦτα φαινῶν, ὡς πᾶς ἂν ὅλος τείνειν τὸ ὄναρ, ἀλλ' ἐπαρελήλυθε τὸ σκληρὸν ἐκεῖνο ἄνθρωπος, οὐδενὸς ἡμῶν πρόσθεν τοῦτο. τὴν μὲν γὰρ παλαιὰν αἵματος ἐξαμβλῦναι δόξαν ἐσάναι, καὶ μόγις αὐτῆς ἐπεχόντα, πλῆθος αἵματος ἔχειν ἐτοίμην ῥάμεθα, καὶ δεῖσθαι λεπτύνσεως. τινὲς δὲ ἱδρῶτα μειοῦσθαι, λύεσθαι καὶ κολυμβᾶν ἐδόξαν ἐν θερμῇ ὑδάτων ἐξαμβλύνας. οὕτω δὲ καὶ ἡ τοῦ φαίνειν φαντασία χωρὶς τοῦ πίμπλασθαι, δι' ὑγρῶν φαίνεσθαι συμβαίνει. λανθάνει καὶ τὸ ἐδίειν ἀπλήστως τοῖς φαινομένοις, τὸ δὲ ἀφροδισιάζειν, τὸ σπέρματος πλήρεσιν. ἔοικε γὰρ ἐν τοῖς ὕπνοις εἰς τὸ βάθος τοῦ σώματος ἡ ψυχὴ εἰσδῦσα, ὡς τῶν ἐκτὸς ἀναχωρήσασα αἰσθητῶν, ἡ τοῦ τὸ σῶμα διαθέσεως αἰσθάνεσθαι, πάντων ὧν ὀρέγεται, τούτων ὡς ἤδη παρόντων λαμβάνειν φαντασίαν. καὶ εἰκὸς ἔχει ταῦθ' οὕτως, οὐδενὸν εἰκαιότερον, ὁπότε μὲν ὑπὸ πλήθους χυμῶν ἡ ψυχικὴ δύναμις ἐνοχλεῖται βαρυνομένη, μόγις μὲν ἐκνευμένως ἑαυτὸν διατ' ὄναρ φαντάζεται καὶ βαδίζοντας ἄχθη τινά. τοὐναντίον δὲ, ἢ κουφότητι καὶ ἀπειρίᾳ ἡ τοῦ σώματος διάθεσις, ἅτοι πεπυκνῶσθαι, ἢ θέοντας ὠκύτατα οὕτω διακεμένους ὁρᾶν ὄναρ, ὁμοιουμένων ἀεὶ τῶν φαντασμάτων τῆς ψυχῆς, ταῖς τοῦ σώματος διαθέσεσιν, ἄχρι τοῦ συσταλῆναι, ἢ συωσθῆναι ἀνέρχεσθαι δοκεῖν. οἱ μὴ γὰρ ἐν πόρῳ καὶ βορβόροις πατρίδων ἑαυτὸν φαντασθέντες, ἅτοι τὸν χυμοὺς ἐν αὐτοῖς μοχθηρὸς καὶ ἰλυσώδης καὶ σεσηπότας ἔχουσιν, ἢ πλῆθος πόρου περιεχομένης ἐν τοῖς ἐντόροις. τὸν δὲ ἐμπαλιν τούτων διακριθέντας καὶ δοκοῦντας ἐν δυώδεσι τόποις διατρίβειν φαντασίαν ἔχειν ἐν τῷ σώματι διάθεσιν ἡγητέον. ἃ τοίνυν ὁρῶσιν οἱ κάμνοντες ἐν τοῖς ἐνυπνίοις καὶ πράττειν δοκοῦσι, σωθείσεται πολλάκις ἡμῖν, ὑγιείας τε καὶ πλεονεξίας, καὶ ποιότητας χυμῶν.

ΓΑΛΗΝΟΥ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΠΕΡΙ ΤΥ-

ΠΟΥ ΓΡΑΨΑΝΤΑΣ Η ΠΕΡΙ ΠΕΡΙΟΔΩΝ.

Τοῖς μὲν παλαιοῖς ἰατροῖς ἀπόχρη μόνον ὅσον ἐπὶ τοσόνδε γνῶναι τὸν νοσήματος τοὺς πυρετοὺς γίνοντας, μηκέτι προσιθεμένοις τὸ σημαινόμενον τοῦνομα ἡ περίοδος. ἠπίστασθαι γὰρ ἔλεγον ἀνθρώπους γράφοντες τὰ βιβλία, ὡς ἁπλῶς εἰδέναι, ὡς ἐπὶ πλεῖον ἢ ἔλαττον χρόνον γίνηταί τι τῶν ἐπὶ μέρους τοῦ χρόνου ὃν ἅπαντες ἕλληνες ὀνομάζουσι περίοδον. ὅτω γὰρ ὀλυμπιακὰς τέλειας καὶ πυθιακὰς ἐκάλουν πεντετηρίδας. οἱ νεώτεροι δὲ πρῶτον μὲν ἐπὶ σφύγματι τοῖς περιόδοις τὸ τύπος προσηγορίαν, εἶθ' οἱ μὲν τοῦτ' ἤδη δηλοῦν σημαίνειν φασὶ τὴν περίοδον φωνῆς, καὶ πάλιν, ἢ τύπος. οἱ δὲ τὸν αὐτὸν. ὠήσαντο δὲ πάντα τοῦτα ἐπὶ χειρῶν ἄλλοι ἄλλ', ὁ μόνον διατασκευάζοντες οὐκ ἰδίας ὁρους, ἀλλὰ καὶ τοῖς τῶν ἄλλων ἀντιλέγοντες. ὅθεν μὴ ὄντος ἀκριβοῦς τοῦ περὶ τούτου ὁρους φιλοτιμίας προενεχθῆναι συγχωρούντων ἐκ τῶν βιβλίων ὀνομάζω τὸν μὲν τύπον, καὶ περίοδον, καὶ πάλιν, ἐλάττονα φλυαρεῖσθαι. ὅθεν δὲ περίοδον μὴ ὀνομάζουσι τὸν χρόνον), ἀλλ' ὅταν ὁλοκλήρους ἡμέρας καὶ νυκτὸς περιγράφῃ, μακρὰς ὅτι καὶ ἀχρήστους φλυαρίας διαβάλλοντες, καὶ δι' ὧν αὐτὸς τε καὶ μαθητῶν διατρίψαντες τὸν χρόνον, ὅταν ὧδε τοῦ διαμένοντος ἀφίκωνται, χείρους εἰσὶν ἰδιώτου τινὸς. ἰδιώτης μὲν γὰρ νοῦν ἔχων, ἐπειδὰν θεάσηται τινὰ καθ' ἑκάστην ἡμέραν περιόδους, ἐάν θ' ὑστερῇ σμικρὸν ὁ περιοδικὸς, ἐάν τε πολλαπλῶνται καὶ μερισμοῦ ἡμιτριταίου ἢ τριταίου τεταρταίου, καὶ ὅσον ἀξιοῖ διορθοῦσθαι πρὸς τὸν ἰατρόν. οἱ δὲ ταῖς ἑρμηνείαις ὑποδέσεσι δουλεύοντες, ἐὰν ὑστερήσωσιν ἀρρώστῳ δυοῖν ὥραιν ἑκάστης ἡμέρας τοῦ περιοδικοῦ ἔχοντι πολλαπλοῦν, ἔνιοι μὲν οὐκ, καὶ δυοῖν ὥραιν φασὶ τὴν περίοδον, τὸν δὲ ὅλον τύπον οὐχ ἁπλοῦν, ἀλλὰ τινὰ σύνθετον ὑπάρχειν, νομίζουσιν. ἔστι δὲ ὅτε καὶ τρισὶν ὥραις ἐνίοτε καὶ τέτρασιν ἱκανῶς, καὶ λογισάμενοι τὴν σφᾶς αὐτῶν, οἱ μὲν οὐδὲ πλακτύλῳ, οἱ δὲ καὶ οὐδὲ διαγράμμασιν ἢ τινι βιβλίῳ γεγραμμένῳ, δώδεκα φασὶν εἶναι δωδεκατάιους, τὸν ποιητὸν τύπον. γελόντων δὲ οὐδὲ τούτοις τὰ ἀκόλουθα, ἀγανακτοῦσιν. ἔτι δὲ μᾶλλον ὅταν ὥρας μιᾶς ποτὲ θεάσωνται τὸν περιοδικὸν πολλαπλάσιον, καὶ τὸ τε ἀρχαῖον τῆς, δ'. εἶναι τὴν κ'. εἰκοστεταρταίους, ὧν τι καταγελῶντα, καί τινα τοῖς ἄλλοις ἰατροῖς ὑπόνοιαν ἀγνοίας πρὸς τοὺς ἰδιώτας παρασκευάζουσιν. ὅταν γὰρ ἐκείνους ἐκ βιβλίων θεάσωνται μετὰ σεμνότητος τινὸς εὑρίσκοντας ὡς τι μέγιστον) πρᾶγμα κδ'. εἰκοστεταρταίους, ἐπορέγεσθαι καταγινώσκειν αὐτοῖς ἁπάντων τῶν ἀναγινωσκόντων τὰ βιβλία, τὴν μᾶλλον) τοῖς ἀλόγως βιβλίῳ μετεχειριζομένοις τῆς τέχνης ἑαυτὸν ὑπερίστασθαι. ἐὰν γὰρ τις ἐπὶ) ταῖς ὑποθέσεσι τὰ τοιαῦτα λήρουντων ἰατρῶν, μὴ τὸ διττὸν, ὅταν ἴδῃ πολλαπλοῦν μίαν ὥραν, ἢ ὑστερίζοντα, πάντα μᾶλλον), ἢ τριταῖον ὁρᾷ. τὸ μὴ γὰρ πολλαπλάσιον τεσσαράκοντα, τεσσάρων, μὴ κ'. ὄντα, φασὶ τεσσαρακοστιαῖον ὑπὸ πλοκίου εἶναι. τὸ δὲ ὑστερίζοντα, πρωϊνοσαῖον, καὶ ὅσον ὁρᾷ, ἐ. καὶ κ'. εἶναι. τίς μὴν ἂν ἔρροιτο πρῶτος τὴν ἐμπλήκτου ταύτης σοφίας, οὐκ οἶδα, νίκα δ' ἐγὼ πρῶτον ἤκουσα τὸν γε μιμνόντος αὐτοῦ, ὁρῶ. Μεθεστήκει μὲν δὴ ἀνθρώπων ἤδη ὁ μακαρίτης Αντωνῖνος, ὁ μετ' Αδριανὸν γεγονὼς αὐτοκράτωρ, ἤρχεν δὲ τό τε Σεβαστὸς, ἑαυτὸν μὲν Αντωνῖνον) μεθ' ὁμωνυμίας, εἰς δὲ τὴν τῆς ἀρχῆς κοινωνίαν προσλαβὼν Λούκιον καὶ μεθ' ὁμωνυμίας Σεβῆρον). ὧν τότου τοῦ χρόνου πρῶτον ἀκούσας ἐθαύμασα τοὺς προβάλλοντας ὡδί). ἐὰν πώποτε τις ὥραις περιοδικὸς, ἀνιάτῳ δυοῖν, ὡς ἔστιν τῆς ὅλης περιόδου ὥρᾳ. ζ'. καὶ τοῦτ' ἐφεξῆς γίνηται), τίνα χρὴ νομίζειν τὸν τύπον). ἀπεκεινάμην δὲ σύθεως αὐτῷ, μή σ' οἷόν τε γένοιτο. οὐ γὰρ ὀλιγοχρονίους ὅτω περιοδικοὺς μακρὰς πυρετοὺς, καὶ τοὐπίπαν γε καὶ εἰς ἀπυρεξίαν ἀφικνεῖσθαι. συνῆν περιοδικὸν μὲν, ἔφην, δικαίως νοσήματος ἐπιεικέστατον, τῇ συνεχείᾳ δὲ τοῦ περιοδικοῦ, ὀλεθριώτατον αὖθις ἀφανίσαι αὐτόν. μηδὲν, ἔφη, σκόπει τόγε νῦν πρόσθεν) ἀδιάφορος ὄφις ἡ ὑπόθεσις, ἢ διὰ τὴν, γυμνασίας δ' ἕνεκα τὰ τοιαῦτα συγχώρει ζητεῖσθαι. πῶς γὰρ τῆς τοιαύτης τύπου εὑρέσεως, δυσπρωτόρους ἡμᾶς ὀργάζεσθαι). ἐκείνων μὲν δὴ ὅλον τὸν τοιοῦτον γυμνασίου ἀπρωτόρους ἡμᾶς ὀργάζεσθαι μᾶλλον), ἅπερ δυσπρωτόρους ἐπιδράσθην γενέσθαι τὸ πρῶτον καὶ τοῖς ἄλλοις ἐπισκέψασθαι πολλὰ διηγησάμενος ἧς ποτ' ὄφις ἡ χρεία τοιαύτης θεωρίας. ἐπεὶ τοίνυν οὐδὲν ὅτω χρήσιμον ὅτι, μὴ μάλιστα γε τοῖς πυρετοῖς, ὡς τὸ πρωτογενόμενον τὰς ἀρχὰς τῶν ἑξῆς πρόσω, ἐὰν μὴ τις δυνατὸς ἀπ' ἀρχῆς οἷός τε ἦν σοφισμῷ τεχνικῷ τοῦτ' ἐξεργάζεσθαι, μέγιστα τὴν κάμνοντα σὺν ὅλῳ τῷ νοσήματος ὠφελήσει. ἐὰν δ' εὐθὺς μὴ ἐξ ἀρχῆς ἀδυνατήσῃ, πολύοντος ἢ τοῦ χρόνου δυνηθῇ, ἡνίκ' ἂν τὸ ὑπόλοιπον) χρόνον ὀνήσει τὸν κάμνοντα. ἢ ὅσῳ γὰρ θᾶττον εἰς πρόνοιαν ἀφίκηται) τοῦτο τοῦ νοσήματος ἰδιότητος, τοσούτῳ πλείονα χρόνον) ὠφελήσει τὸ νοσοῦντα. πειρατέον μὴν δὲ οὐθὺς ἀπ' ἀρχῆς διαγινώσκειν ὁποῖος τίς ὄφιν ὁ πυρετὸς, ὡς γὰρ τοῖς πρὶ κρίσεις ὑπομνήμασι δεδήχθη, καὶ πάγε πολλὰ βεβαίως ἐστὶ γνῶναι ἐκ τοῦτον δεῖ τὰ γὰρ ἐκείνοις γνωρισμάτων. εἰ δ' ἐς ἀμφιβολίαν γένηθείη ἢ τῆς πρώτην ἡμέρας, γὰρ τῇ δευτέρᾳ διακριτέον αὖτε). εἰ δὲ καὶ ταύτην γέ ποτε ἐκφύγοι, τῇ ἕκτῃ γε πάντ) γνωριδήσεται. εἰ δ' ἄρα καὶ ταύτην γέ ποτε ἐκφύγοι ἢ τὸ ἀσαφὲς), ἀλλ' γὰρ τῇ τετάρτῃ δῆλα ἀνάγκης γνωριδήσει). εἰ μὲν δὴ γὰρ τούτῃ τὴν ἅπαξ τῆς ἰδέαν τοῦ νοσήματος ἐγνώρισεν, ἀλλ' ἔτ' ἀρρεῖ, πολὺ μέρος ὄντος τοῦ τέχνης ἀγνοεῖ. τά τε γὰρ ἄλλα καὶ οἱ πρὸ ξυμοὶ πάντες, οἱ γὰρ τοῖς πυρετοῖς, ἅτοι καθ' ἑκάστην ἡμέραν, ἢ δι' ἕκτης, ἢ δι' τετάρτης ἀπαντῶσιν. γὰρ μὴ τοῖς πλείοσις νοσήμασιν, ἐφ' ὧν δὴ καὶ μάλιστα ὅτι χρεία τοῦ μέλλοντος ἔσεσθαι πρόξυμοῦ δι' ἕκτης, καθ' ἑκάστην ἡμέραν, γὰρ ὀλιγίστοις δ' ἐστὶ δι' τετάρτης. ἀλλ' ἴσως τίς φησι τῶν νεωτέρων τοῦτον σοφιστῶν, καὶ διὰ πέμπτης ἡμέρας γίνεσθαί τινας περιόδους, καὶ δι' ἕκτης, καὶ ἑβδόμης, καὶ τινὰς ἄλλας ἄχρι παμπόλλων ἡμερῶν ἐκτεινομένας ὅσ ὄντ) ἐστὶ μακαρίζειν τοῦ θαυμασίου σωτῆρος, εἰ μὴ προαπολεσθῶσιν, ἐξ ὧν λέγουσιν αὐτοῦ ἦν ἀναιρεθέντες τὸ χρήσιμον) ἀπὸ σκοποῦ τοῦ περὶ τύπου πραγματείας. ὅθεν μὴν ἀγνοεῖν ὁμολογοῦντες ἀρχὴ τοῦ πρώτης ἡμέρας εἰδέναι διαγινώσκειν πυρετὸν, ἀναμένουσι τὰς μέχρι τοῦ τεταρτης, ὅτε πεπταὶ λυὰ περιοδικὸν), ὅθ' ἑκταίαν, ὅτε τότ' ἐξωλόρωλυὰ ἐωρακέναι φάσκοντες, εἰ μὴ τῇ β', τῇ γ'. τοῦ ἡμέρας, ἀλλὰ τῶν ἑξῆς ἐλπίζων τι σύνα) περὶ τοῦ μέλλοντος πρόξυμοῦ. ὅτις δ' εἰς πολὺ πλῆθος ἡμερῶν ἐκτείνουσι τὰς περιόδους ἀδυνατεῖ) προγνῶναι τὸ ἐσόμενον πρόξυμον. αὐτίκα τὸν τῷ περὶ τῆς πρώτης

ἡμέραν

ἡμέραν γενομένῳ δύνατόν ἐστι καὶ ἐφ' ἀμφημερινῷ καὶ τριταίῳ, καὶ τεταρταίῳ, καὶ πεμπταίῳ, καὶ πᾶσι τοῖς ἐφεξῆς ὑπάρχειν. ἐὰν οὖν γενηθῇ κατὰ τὴν δευτέραν ἡμέραν παροξυσμὸς, ἄντε καὶ μὴ, περὶ τῆς τρίτης ἡμέρας ἐλπίζειν οὐδὲν ἔξουσιν, οἱ τὰς μακρὰς περιόδους εἰσηγούμενοι. καὶ τοίνυν ὑποκείσθω μετὰ τὴν πρώτην ἡμέραν, μήτ' ἐν τῇ δευτέρᾳ, μήτ' ἐν τῇ τρίτῃ, μήτ' ἐν τῇ τετάρτῃ γεγονέναι παροξυσμὸν. οἱ μὴν τὰς τρεῖς μόνας εἰδότες περιόδους ἀνιστᾶσί τε τὸν ἄνθρωπον ἀπὸ τῆς κλίνης, καὶ τῶν συνήθων ἔχεσθαι κελεύουσιν, ἀπηλλάχθαι νομίζοντες ἁπάσης ὑποψίας. οἱ δὲ καὶ τὰς ἑξῆς, ὅσαι πολυήμεροι, γίγνεσθαι φάσκοντες, ὁμοίως ὑποπτεύειν τὴν ε'. ἡμέραν εἰσὶ δίκαιοι, καθάπερ καὶ τῶν ἄλλων τῶν ἔμπροσθεν, οὕτω δὲ καὶ τὴν ϛ'. καὶ τὴν ζ'. καὶ τὰς ἄλλας τὰς ἐφεξῆς ὑποπτεύουσιν. εἰ δὲ καὶ γένοιτό τις καὶ ἐν τῇ δευτέρᾳ τῶν ἡμερῶν παροξυσμὸς, ἄδηλον εἴτε κατ' ἀμφημερινοῦ σχῆμα πρὸς τὸν ἐν τῇ πρώτῃ γεγονότα τὴν ἀναλογίαν ἐφύλαξεν, εἴτ' ἐστὶν ἑτέρας ἀρχὴ περιόδου. κατὰ ταῦτα δ', εἰ καὶ κατὰ τὴν τρίτην ὑπὸ τῇ δευτέρᾳ γενηθείη. τοῦ γὰρ ἀγνοοῦντι διαγινώσκειν εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς εἴτε ἀμφημερινός ἐστιν, εἴτε τριταῖος, εἴτ' ἄλλος τις πυρετὸς, ἄδηλον εἴθ' εἷς ἐστὶν ἀμφημερινὸς, εἴτε δυοῖν ὑπὸ πλοκὴ τριταίοιν, εἴτε καὶ τριῶν τεταρταίων. καὶ περὶ τῶν ἄλλων δὲ τῶν μειζόνων περιόδων, ὁ αὐτὸς λόγος. ὅτι μὲν οὖν ὅσοι νομίζουσι πολλὰς εἶναι περιόδους, οὐ μόνας τὰς τρεῖς, οὐδέ ποτε δυνήσονται προγνῶναι τὸν ἐσόμενον παροξυσμὸν, ἤδη δ' ἔδεικται. λέγομεν δ' ἐφεξῆς περὶ τῶν μόνας τὰς τρεῖς ἡγουμένων, οὐ μὴν ἐκ τῆς ἰδίας φύσεως ἑκάστην διαγινωσκόντων, ἀλλ' ἐκ τῶν κατὰ τοῦ παροξυσμοὺς ἀνταποδόσεων, οὕτω γὰρ εἰώθασιν ὀνομάζειν αὐτοὶ τὰς ἀναλογίας τῶν παροξυσμῶν. οἱ τοιοῦτοι δ' εἰ μὴ διὰ παντὸς ὥσπερ οἱ πρότεροι, τὸν ἐσόμενον παροξυσμὸν ἀγνοήσουσιν, ἀλλὰ μέχρι τῆς τετάρτης, ἢ πέμπτης ἡμέρας ἐξ ἀνάγκης. ὑποκείσθω γὰρ ἐν μὲν τῇ πρώτῃ τῶν ἡμερῶν, ἵνα γεγονέναι παροξυσμὸν, ἐν δὲ τῇ δευτέρᾳ, δύο καὶ δύο πάλιν ἐν τῇ τρίτῃ, καὶ δύο κατὰ τὴν τετάρτην. ἐνδέχεται μὲν οὖν καὶ τοιαύτην εἶναι τὴν ὑπὸ πλοκὴν τῶν ἁπλῶν περιόδων, ὡς ἐν τῇ πρώτῃ τῶν ἡμερῶν, ἀμφημερινὸν ἦρχθαι. κατὰ δὲ τὴν δευτέραν, τριταῖον. ἐν δὲ τῇ τρίτῃ δύνασθαι μὲν καὶ τριταῖον, δύνασθαι δὲ καὶ τεταρταῖον. ἄδηλον γὰρ ἔσται πρὸ τῆς πέμπτης. εἶτ' ἐν τῇ τετάρτῃ τοῦ τε κατὰ τὴν πρώτην ἡμέραν ἀρξαμένου τεταρταίου δεύτερον παροξυσμὸν, καὶ τοῦ κατὰ τὴν δευτέραν τριταίου δεύτερον. εὔδηλον δὲ ὡς ἡ πέμπτη τῶν ἡμερῶν, δύο παροξυσμοὺς ἕξει. τοῦ τε κατὰ τὴν τρίτην ἡμέραν ἀρξαμένου τριταίου τὸν δεύτερον, καὶ τοῦ κατὰ τὴν δευτέραν ἡμέραν ἀρξαμένου τεταρταίου τὸν δεύτερον. ἡ δ' ἕκτη τοῦ κατὰ τὴν τρίτην ἠργμένου τεταρταίου τὸν δεύτερον, καὶ τοῦ κατὰ τὴν δευτέραν τριταίου τὸν τρίτον. ἐνδέχεται δὲ τῶν ἄλλων ὡσαύτως ἐχόντων ἐν τῇ τρίτῃ τῶν ἡμερῶν ἦρχθαι δύο τριταίους ἄλλους. ἢ δύο τεταρταίους ἄλλους. ἐπεὶ γὰρ ἡ τετάρτη τῶν ἡμερῶν κατὰ τὴν τοιαύτην ὑπόθεσιν οὐδεμίαν ἔχει πρὸς τὴν τρίτην κοινωνίαν, ἐνδέχεται καὶ δύο τριταίους καὶ δύο τεταρταίου, καὶ τριταῖον καὶ τεταρταῖον ἵνα κατὰ τὴν τρίτην ἡμέραν ἄρξασθαι. θαυμάσαι δ' ἐστὶ τὰς τοιαύτας ὑπὸ πλοκὰς συντιθέντων. εἰ μηδέ ποτε ἐγένοησαν ἐνδέχεσθαι τοῦ δύο τύπων εἰς τὴν αὐτὴν ὥραν συνελθεῖν τοῦ παροξυσμοὺς, ὅπερ εἰ γένοιτο, διέφθαρται τὰ τῆς ἀνταποδόσεως αὐτοῖς γνωρίσματα. κατὰ γοῦν τὴν προκειμένην ὑπόθεσιν ἐγχωρεῖ τὸν μὲν ἐν τῇ πρώτῃ τῶν ἡμερῶν ἀρχόμενον τεταρταῖον ὥρᾳ δευτέρᾳ, τὸν δὲ τεταρταῖον ἐνδεκάτῃ. τούτων δ' οὕτως ἐχόντων, εἷς ἐν τῇ τετάρτῃ τῶν ἡμερῶν ἐστὶ παροξυσμὸς ὁ κατὰ τὴν δευτέραν ὥραν. οὐ μὴν ἵνα λέγουσι ποτὲ γενέσθαι κατὰ τὴν ὑποκειμένην ὑπόθεσιν, ἀλλ' ἀεὶ δύο. θέασαι δ' ὅπως ἐγχωρεῖ καὶ τρεῖς ἅμα παροξυσμοὺς εἰς μίαν ὥραν συνδραμεῖν, καὶ διατοῦτ' οὐκ ἀγνοηθῆναι τὴν ὑπὸ πλοκὴν τοῖς εἰδόσιν ἑκάστου τύπου τῶν ἁπλῶν διαγινώσκειν τὸ εἶδος. ὑποκείσθω γὰρ ἐν μὲν τῇ πρώτῃ τῶν ἡμερῶν ἦρχθαι τεταρταῖον ὥρᾳ τρίτῃ. ἐν δὲ τῇ δευτέρᾳ, κατὰ τὴν αὐτὴν ὥραν τριταῖον. ἐν δὲ τῇ τρίτῃ, κατὰ τὴν αὐτὴν ὥραν ἀμφημερινόν. ἀνάγκη δὴ τούτων ὑποκειμένων ἐν τῇ τετάρτῃ τῶν ἡμερῶν ὥρᾳ τρίτῃ γενέσθαι παροξυσμὸν ἵνα, τῶν τριῶν περιόδων ἐν ταυτὸν ἀλλήλοις ἀφικομένων. ἀλλ' οὐδεὶς αὐτῶν ἔγραψε ἔσται. πάντες δὲ ὥσπερ ἐξ ἑνὸς στόματος ὑπὸ τῇ πρεσβυτέρῳ νῦν ὑποθέσει κατὰ τὴν τετάρτην ἡμέραν τρεῖς λέγουσι γενέσθαι παροξυσμούς. ἄν τε τὶς (ἀναστρέψῃ) καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἅπαξ ὑποθῆται τὸν κάμνοντα παροξυνόμενον. ἔνιοι μὲν ἁπλῶς ἀμφημερινὸν ἀποφαίνονται. τινὲς δὲ ἐνδέχεσθαι φασὶ καὶ δύο τριταίους εἶναι, καὶ τρεῖς τεταρταίους. ὅπερ μὲν τοι χρὴ διακρίνειν αὐτοῦ. οἱ πλείους μὲν, οὐ δὲ ὅλως ἐζητήσαν. ἔνιοι δὲ, τῇ διαφορᾷ τεκμαίρονται τῶν ὡρῶν, ὥσπερ οὐκ ἐνὸν ὥρας ἕκτης εἰ τύχοι, πάντας εἰσβάλλειν ἐν διαφερούσαις ἡμέραις. ὅπερ εἰ γένοιτο, συμβήσεται καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἵνα φαίνεσθαι παροξυσμὸν, ὑπὸ πλεκομένων ἀλλήλαις τῶν τριῶν περιόδων, ἀμφημερινῆς, καὶ τριταίας, καὶ τεταρταίας. ἡ μὲν γὰρ πρώτη τῶν ἡμερῶν, τὴν τεταρταίαν ἕξει μόνην. ἡ δὲ δευτέρα, τὴν τριταίαν. ἡ δὲ τρίτη τὴν ἀμφημερινήν. ἡ δὲ τετάρτη ἅμα πάσας τὰς τρεῖς εἰς ἵνα χρόνον συνελυληθείας. ἐφ' αἷς ἡ πέμπτη πάλιν ἡμέρα τὴν ἀμφημερινὴν ἕξει μόνην. ἡ δ' ἕκτη πρὸς ταύτην καὶ τὴν τριταίαν. ἡ δὲ ζ'. τὰς τρεῖς εἰς ἵνα χρόνον συνελυληθείας. ἄδηλον οὖν, ὡς εἴρηται, πότερον ἀμφημερινὸς εἷς ἐστιν, ἢ δύο τριταίων μίξεις, ἢ τριταίων καὶ τεταρταίων, ἢ τεταρταίου καὶ τριταίου, καὶ ἀμφημερινοῦ. καὶ μὴν οὐχ ἡ αὐτὴ θεραπεία τριταίου καὶ τεταρταίου, καὶ ἀμφημερινοῦ, πλὴν εἰ καὶ ἔσται νομίζουσιν. ἀφ' οὗ γὰρ ἐπεπόλασεν ἀπεδευσία τε ἅμα καὶ ἀναισχυντία τῶν ὑπὸ πηδώντων τῇ τέχνῃ, θαυμαστὸν οὐδὲν ἐστὶν ἀγνοεῖσθαι τισὶ καὶ τὰ τηλικαῦτα, ἀλλ' ἡμεῖς γινώσκομεν εἰς ὅσον διαφερούσης δέονται θεραπείας ἀμφημερινὸς εἷς, τριταίοιν δυοῖν, καὶ τριταίοι τεταρταίοιν, ὡς οὐχ οἷόν τ' ἐστὶ διακρῖναι κατὰ τοῦ ἀγνοοῦντας ἑκάστου πυρετοῦ τὴν εἰδέαν, καὶ πολλάκις ὑπὸ τῶν καμνόντων ἐθεασάμεθα δυοῖν τριταίοιν ὑπὸ πλοκὴν ἀμφημερινὸν ἵνα νομίζοντας εἶναι τοῦ θεραπεύοντας, οὓς μόγις ἐπείσαμεν ὑπὸ δυοῖν τριταίοιν ἐνοχλεῖσθαι τὸν κάμνοντα. λυθέντος μὲν ἐξ αὐτῶν πρότερον τοῦ προτέρου, καταληφθέντος δὲ μόνου τοῦ χαλεπωτέρου. ἅπαντες οὖν ἐοίκασιν, οἱ τὰ περὶ τύπων βιβλία γεγραφότες, οὐδὲν φροντίσαι τῆς εἰς τὴν πρόγνωσίν τε καὶ δίαιταν ἐξ αὐτῶν ὠφελείας. ἀλλ' ὥσπερ λέγουσιν, οὕτω καὶ ποιῆσαι, γυμνάσματα τοῖς νέοις γράψαι ταῦτα, παραπλήσια τοῖς περὶ δεῖπνον αἰνίγμασιν. εἰ μὲν οὖν αὐτοῦ ἁπλῶς βούλοντες γυμνάζειν, ἐνὴν

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 472 sur 494

ὧδε πράττειν, ἐπί τε γεωμετρίαν ἄγουσι, καὶ ἀριθμητικὴν, καὶ λογιστικὴν, καὶ διαλεκτικήν. εἰ δ' ἕνεκα τοῦ πρωϊνώσκειν τὸν ἀρχόμενον παροξυσμὸν ὧδε τὸ γυμνάσιον ἀποικοδομοῦσι τοῦτο, τοῦ παντὸς ἁμαρτάνουσι, δεῖ μοχθηρῶν ὀλίγων ἕνεκα τοὺς ἀνεπιθέτους, ἐξ ὧν δεῖ γνῶναι εὐρίσκουσιν, ὅτι εἰς προγνῶσιν, ὅτι εἰς θεραπείαν χρήσιμον, γνῶναι ἁπάντων ἕως τοὺς διαλέξαι διαγινώσκειν παροξυσμὸν ἀμφημερινὸν πυρετοῦ, καὶ τριταίου, καὶ τεταρταίου, καὶ ἡμιτριταίου, καὶ ἡμιτεταρταίου, καὶ τριταιοφυοῦς, ἑκάστου τε τῶν ἄλλων, ὅσοι μὴ μόνον ἐν τῷ χρῆμα τοῦ παροξύνειν, ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ ὅλῳ φύσιν ἀλλήλοις διαφέρουσιν. ὡς ὀλίγης γε τούτους ἐπίσασιν γνωρίζειν, ἄχρηστος αὐτοῖς πᾶσα ἡ περὶ τύπων θεωρία. κάλλιον δ' ἂν ἴσως εἰπεῖν, ὡς οὕτω μὴ ἅπασα ματαία. τῷ δὲ ἀσκησαμένῳ δεῖ τοῦ ἰδίων σημείων ἑκάστου τοῦ πυρετοῦ γνωρίζειν, ὃ μόνου κύριόν ἐστι τοῦ μὴ ματαίᾳ φυλακείας καταφρονεῖν, ἀλλὰ καὶ τὸ προγινώσκειν γε τὸ τῆς διαιτήσεως εἶδος ἑκάστῳ πρόσφορον. ἀλλ' οὔπω μὲν ἔτ' ἀνεκτοί, καὶ γὰρ Ἀγαθῖνος ἀνὴρ οὐχ ὁ τύχων, εἰς τοῦτο πεπαίδευται ὑπωσοῦν διδασκαλίαν. οἱ δ' ἐπὶ ποσοῦτον ὡρῶν παροξυσμοὺς, ἐφ' ὅσον μὲν οὐχ ἡμῶν, ἀλλὰ φιλιστίωνος, ἢ τινος τοιούτου τοῦ διαπαίζοντος αὐτοῦ τὸν λῆρον. ἐπεί δ' ἠνάγκασάν με τινες τῶν νεωτέρων δεηθέντες, ἣν ἐγὼ παίζων αὐτὸς ἐδεῖ δόξαν μεθοδον εἰς εὕρεσιν τῶν τοιούτων ὑποθέσεσιν τύπων, ᾧ γράμμασι διαβεβαῖ, δι' ἐκείνης ἀνέβηκα τοῦτο τὸν λόγον μίαν ἡμέραν οὐχ ἑκών. ἀρξώμεθα οὖν ἤδη τῆς διδασκαλίας αὐτῶν ἐνθένδε. Τύπου οὖν τοιαλοῦσιν οὐχ ἅπασαν περίοδον, ἀλλ' ἔστιν ἂν ἐξ ὁλοκλήρων ἡμερῶν τε καὶ νυκτῶν συγκέκριτ, καθ' ἑκάστου γε πλῆθος ἡμερῶν ἴδιον ἕκαστον βάλλοντα τύπον. οἷ δὲ κ'. ἢ λ'. μόνων ἡμερῶν, ἀλλὰ καὶ τούτων ἐξωτέρω τὰς τῶν τύπων περίοδους ἐκτείνοντες. ᾧ δὲ τοῖς τύποις τούτοις ὁ τοῦ παροξυσμοῦ χρόνος ὧν παροξυσμὸς, οὐκέτι μὲν τύπος, αὐτὸ δὲ ὧδε μόνον ὀνομάζειν αὐτοῖς περίοδος. ἐνθυμοῦμαι δή τινα καὶ βιβλίον ὅλον ὑμῖν γεγραφηκέναι, διδάσκοντα, πῶς ἂν τις ἐφ' ἑκάστῃ περιόδῳ παροξυντικῇ προβληθείσῃ, τότ' εἰδὼς εὐρίσκει τὴν τοῦ ἀριθμοῦ τοῦ τύπου, καὶ νὴ τοὺς θεοὺς ἐθαύμασα, τίνα ποτ' ὄντα ἃ λέγει τὸ βιβλίον. ἡ γάρ τοι μέθοδος ἐξ ὧν ἂν τις εὑρίσκοιτο πόσων ὄντι τύπῳ ὑπὸ πλοκὴ δεῖ ἐλαχίστων ἐπῶν διδαχθῆναι δυνατὸν, τοιαύτην τὴν οὖσαν. τὸν ἀριθμὸν τῶν ὡρῶν ἑκάστου τύπου προχειρον ἔχειν προσῆκον, ἤτοι διὰ μνήμης, ἢ γεγραμμένον ἐν χαρτίῳ. τοῦ μὲν ἀμφημερινοῦ, τὸν τῶν κδ'. τριταίου δὲ τοῦ ὀκτὼ καὶ τεσσαράκοντα. καὶ οὕτως ἑφεξῆς, τεταρταίου μὲν οβ'. πεμπταίου δὲ νς'. ἑκταίου ρκ'. ἑβδομαίου δὲ ρμδ'. καὶ τῶν ἄλλων ὡς ὧδε τὸ διάγραμμα τὸ ὑποτεταγμένον ἔχει.

Τύποι ὡρας.		ἐικοσος ἑκτος.	χ'.
ἀμφημερινός	κδ'.	ἐικοσὸς ἑβδομος.	χκδ'.
τριταῖος.	μή.	ἐικοσὸς ὄγδοος.	χμή.
τεταρταῖος.	οβ'.	ἐικοσὸς ἔνατος.	χοβ'.
πεμπταῖος.	νς'.	τριακοστός.	χσς'.
ἑκταῖος.	ρκ'.	τριακοστὸς πρῶτος.	ψκ'.
ἑβδομαῖος.	ρμδ'.	τριακοστὸς δεύτερος.	ψμδ'.
ὀγδοαῖος.	ρξή.	τριακοστὸς τρίτος	ψξή.
ἔνατος.	ρσβ'.	τριακοστὸς τέταρτος.	ψσβ'.
δεκαταῖος.	σις'.	τριακοστὸς πέμπτος.	ωις'.
ἑνδεκαταῖος.	σμ'.	τριακοστὸς ἕκτος.	ωμ'.
δωδεκαταῖος.	σξδ'.	τριακοστὸς ἑβδομος.	ωξδ'.
τρισκαιδεκαταῖος.	σπή.	τριακοστὸς ὄγδοος.	ωπή.
τεσσαρεσκαιδεκαταῖος.	τιδ'.	τριακοστὸς ἔνατος.	ϡιβ'.
πεντεκαιδεκαταῖος.	τλς'.	τεσσαρακοστός.	ϡλς'.
ἑξκαιδεκαταῖος.	τξ'.	τεσσαρακοστὸς πρῶτος.	ϡξ'.
ἑπτακαιδεκαταῖος.	τπδ'.	τεσσαρακοστὸς δεύτερος.	ϡπδ'.
ὀκτακαιδεκαταῖος.	υή.	τεσσαρακοστὸς τρίτος.	αή.
ἐννεακαιδεκαταῖος.	υλβ'.	τεσσαρακοστὸς τέταρτος.	αλβ'.
εἰκοσαῖος.	υνς'.	τεσσαρακοστὸς πέμπτος.	ανς'.
εἰκοσὸς πρῶτος.	υπ'.	τεσσαρακοστὸς ἕκτος.	απ'.
εἰκοσὸς δεύτερος.	φδ'.	τεσσαρακοστὸς ἑβδομος.	ασδ'.
εἰκοσὸς τρίτος.	φκή.	τεσσαρακοστὸς ὄγδοος.	ασκή.
εἰκοσὸς τέταρτος.	φνβ'.	τεσσαρκοστὸς ἔνατος.	ασνβ'.
εἰκοσὸς πέμπτος.	φος'.	πεντηκοστός.	ατος'.

Τοιοῦτον ἐγέτωσαν ᾧ χαρτίῳ διάγραμμα ἐσκευασμένον οἱ μὴ διαμένοι ῥᾳδίως λογίζεσθαι. μετὰ δὲ τοῦτο τοῦ πρασκευὴν ὧδε ποιοῦμαι τὴν ἀπόδειξιν, ὁ προβληθεὶς παροξυσμὸς τῶν ἡμερῶν τοὺς παροξυσμοὺς ποιοῦσιν ὡρῶν, οὗ τινος πρῶτος τῶν γεγραμμένων ἀριθμὸς ὅτι μόριον. εὑρόντες γὰρ αὐτὸν ἕξουσι τὸ γένος τοῦ τύπου. γένος δὲ, ἢ εἶδος, ἢ ἰδίαν ἢ φύσιν ᾧ τῷ παρόντι λέγειν, ὃ δοίσει. τῶν δὲ ἀριθμῶν τοῦ τύπου εὑρεθέντων, ἡμῖν τὸ μόριον. εἰ μὲν γὰρ ἴσον εἴη τὸ μόριον, ὁ ἡμῖν τῶν περίοδον ἀριθμὸς τοῦ ὡρῶν τοῦ τύπου, ἓξ εἰσὶν ἀλλήλοις ἐκείνοις παραπεπλέχθαι τοὺς τύπους. εἰ δὲ τέταρτον, τέτρασι. εἰ δὲ πέμπτον, πέντε, παρὰ μόνον ἀεὶ τοῦ ἀριθμοῦ τοῦ μορίου ποιεῖν. ἵνα δὲ μὴ διαλείμματος εὑρεθῇ σαφέστερα ἡ μέθοδος, ἔστω τινὰ παροξύνειν ὡρας ς'. ἀφανιστέα δὲ δυοῖν, ὥς τε τῶν ὅλων περίοδον ὑπάρχειν ὡρῶν ὀκτὼ, ἡμῖν ταύτην τὴν ὑπόθεσιν ὑπισχνεῖται, τὸ μόριον ὄντα τὸ ἡ. τῶν κδ'. εἷς εὑρῶν, ὅτι ἴσον, ἀμφημερινοὺς ὁρᾷς ὧδε πλέχθαι ῥᾳδίως. ἀμφημερινὸς μὲν, ὅτι τοῦ τοῦ κδ'. ἀριθμὸς μόριον ὄντος ὁ τοῦ ὀκτὼ. ῥᾳδίως δὲ, ὅτι τρίτον. ὑποκείσθω δὲ πάλιν ἑκκαίδεκα ὡρῶν εἶναι τῶν κατὰ τοὺς παροξυσμοὺς περιόδου, ἐπεὶ τοίνυν

† al. καὶ τὸ μόριον ἕξει

πίνων τὰ δ' ἑκατὸν ξ, τῶν κδ'. οὐδ' ὧν ὅτι μόριον, τῷ τε, μή. πρῖτον ὅτι. τὰ δὲ. μή. πρῖταίης ὅτιν ἀριθμὸς πρὸς ὃν πρῖταίους ὁρᾶς πυρετοῦ πρὸς ἀλλήλους ὧν πλέχθαι. ὑποκείσθω πάλιν ἡ τῶν παροξυσμῶν περίοδος ὡρῶν ὑπάρχειν ὀκτωκαίδεκα. μέρ' δὲ ὅτιν οὗτος, οὔτε τῷ κατὰ τὴν ἀμφημερινὴν ὡρῶν ἀριθμῶν, οὔτε τῷ ἡ τὸν πρῖταῖον, ἀλλὰ τὸ κατὰ τὸν τεταρταῖον, ὃς ὅτιν. οβ. φύσεις οὖν ὧδε πλέχθαι τεταρταίους ἀλλήλοις τέτταρας. τεταρταίους μὲν, ὅτι ἐκ τοῦ τῶν. οβ'. ὡρῶν ἀριθμοῦ. τέτταρας δὲ, ὅτι τέταρτον ὅτι μέρ' ὁ τῷ ὀκτωκαίδεκα ὡρῶν ἀριθμὸς, τοῦ τῷ οβ'. ὑποκείσθω πάλιν ἡ τῶν παροξυσμῶν περίοδος ὡρῶν εἶναι ε. μέρος δὲ εἰσὶν ἀὐτοῦ τῷ ρκ'. εἰκοστέταρτον, ὁρᾶς οὖν εἶναι τύπους ἑκταίους ὧν πλεγμένους ἀλλήλοις κδ'. ὑποκείσθω πάλιν ἡ τῶν κατὰ σὺν παροξυσμοὺς ὡρῶν περίοδος ζ'. μέρος δὲ εἰσὶν αὗται τῷ ρξ' τουτέστιν ὀγδοαῖον τύπου, τὸ εἰκοστὸν τέταρτον. ὁρᾶς οὖν εἶναι τύπους ὀγδοαίους εἰκοσιτέτταρας. ὑποκείσθω πάλιν ἡ τῷ κατὰ σὺν παροξυσμοὺς περίοδος ὡρῶν θ'. μέρος δ' εἰσὶν αὗται τῷ σις'. εἰκοστέταρτον. αὗται δὲ ἀς σις'. περίοδος ὅτι δεκάτου τύπου. γυμνάσονται γοῦν ὧδε τῆς ὑποθέσεως ταύτης, δεκαταῖοι τύποι τέτταρες καὶ εἴκοσιν. ὑποκείσθω πάλιν ἡ τοῦ παροξυσμοὺς περίοδος ὡρῶν δέκα. δωδέκατον δὲ ὅτι μέρος ἀριθμὸς οὗτος τῷ ρκ'. ὃς τις ὅτιν ἑκταῖας περιόδου, δὰ ταῦτα οὖν ἑκταῖοι γυμνάζονται δώδεκα. ὑποκείσθω πάλιν ἡ κατὰ σὺν παροξυσμοὺς περίοδος ὡρῶν ὑπάρχειν ἑνδεκα. μετρέται δὲ ὁ τῷ οξδ'. ἀριθμὸς ὑπὸ τῶν ἑνδεκα λιατὰ τὸν κδ'. ἔσονται δὴ κδ'. ἀλλήλοις ὧν πλεκόμενοι τύποι δωδεκαταῖοι. διὸτι ἡ τὴν τῷ κδ'. ἀριθμὸν ὁ τῷ ιά. μετρεῖ τὸν τοῦ δωδεκαταίου τύπου τῶν ὡρῶν ἀριθμὸν, ὃς τις ὅτιν ὁ τῶν οξδ'. ἀεὶ τοίνυν εὑρεθήσεταί σοι τὸ μὲν εἰδος τῷ τύπων ἐκ τῷ ὧν ὃς διαγράμματι γεγραμμένων ἀριθμῶν. τὸ δὲ πλῆθος αὖ τῷ ἐκ τοῦ γνῶναι πόσον ὅτι τὸ τοῦ ἀριθμοῦ μέρος, ὁ τῷ λιατὰ σὺν παροξυσμοὺς ὡρῶν ἀριθμός. ὅπερ ταυτόν ὅτι τῷ γνῶναι κατὰ τίνα τῷ ἀριθμῷ, ὁ ἡ σὺν παροξυσμοὺς μετρεῖ τὸν τοῦ τύπου. προνομάζονται γὰρ ἀλλήλοις ὅτ' ἀριθμὸς οὗτος. καὶ τὸ μόριον. οὐδ' ὧν γοῦν διαφέρει τρῖτον εἶναι μέρος φάναι τῷ ιβ'. τὸν τῷ δ'. ἀριθμὸν ἢ μετρεῖ δὰ πῶς σὺν τέσσαρας τὸν δώδεκα ἡ τὸν τρία. ταυτὸν δὲ ὅτι τότῳ λαῶ οὕτως εἴπωμεν, ὁ τέσσαρα τὸν δώδεκα μετρεῖ ἡ τὸν βία. χράψας δὴ πάλιν ὧν ἰσεφαλαίοις βραχέσι τῶν μέθοδον, ἐφ' ἑτέρου ἐφεξῆς μεταβήσομαι λόγου. ἔσονται δ' ὥσπερ τινὲς αὐτῆς ἀφορισμοὶ τοιοίδε. ἐπισκέπτεσθαι χρὴ τ ἡ σὺν παροξυσμὸς περιόδων τὰς ὥρας πόσου μέρος εἰσὶ τῷ λιατὰ σὺν τύπους ὡρῶν. ὁ μὲν γὰρ τοῦ μέρει παρονομαζόμενος ἀριθμὸς, τὸ πλῆθος ἔσται τῶν τύπων. ὁ δ' ὑπὸ τούτων μετρούμενος, αὐτὸς ὁ τύπος. ἑτέρᾳ δὲ λέξει ταυτὸν ἑρμηνεύθησεται ὅτως τῆς λιατὰ τοὺς παροξυσμοὺς περιόδου τὸν ἀριθμὸν τῶν ὡρῶν ὑπισκέπτου, λιατὰ τίνα μετρεῖ τῷ ἐκ τοῦ διαγράμματος ὀνπιναοῦν. αὐτὸς γὰρ ὁ ἐκ τοῦ διαγράμματος ἀριθμὸς, τὸ εἶδος τῷ τύπων δηλώσει. λαβ' ὧν δὲ τούτων ἐμέτρησον ὁ τῷ περιόδου, τὸ πλῆθος αὐτῷ. ἄλλη δὲ λέξει ταυτὸν οὕτως ἑρμηνευθήσεται. ὁ ἡ σὺν παροξυσμοὺς ἀριθμὸς τῷ περιοδικῶν ὡρῶν ὁσάκις ἂν μετρῇ τινὰ τῷ λιατὰ σὺν τύπους, τοσαυτάκις ὁ τύπος ἐκεῖνος ἑαυτῷ συμπλέκεται. συμπλέκεται δὲ ἡ ὧν πλέκεται λέγειν, οὐ δοίσει. πολλᾶς δὲ καὶ ἄλλας λέξεσιν ὅτιν ἑρμηνεῦσαι τῶν αὐτῶν μέθοδον, ἀλλ' ἀρκεῖ καὶ μέχρι τοσούτου πρωελήλυθθαι τῆς ματαιοτεχνίας αὐτῷ, ἵνα καὶ δὰ βραχέων ἰσεφαλαίων ἐπεισ' ἔξαι δυνηθῶμεν ἑκαστον τῷ ἐπομένων ἁμαρτημάτων, ἀρξάμενος πάλιν ἀπὸ τῶν πρωτοτόκων. ἐπεισ' ἡ γὰρ ὅταν ἡ λιατὰ τοὺς παροξυσμοὺς περίοδος ὡρῶν ᾖ δώδεκα. δύνανται μὲν εἶναι καὶ δύο ἀμφημερινοί. δύνανται δὲ, καὶ τριταῖοι τέτταρες, καὶ τεταρταῖοι δ' οὐδὲν ἧττον ἓξ, καὶ ὀκτὼ πεμπταῖοι, καὶ δέκα ἑκταῖοι, καὶ δώδεκα ἑβδομαῖοι, καὶ δεκατέσσαρες ὀγδοαῖοι, καὶ δέκα δὴ ἐνναταῖοι, καὶ δεκαοκτὼ δεκαταῖοι. πάλιν δὲ ἡ τὸν δὲ ὃν τρόπον ὁδὸς εὑρίσκειν φλυαρίας ὀμιρᾶ, δῶσω μὴ δύνασθαι μὲν, μὴ δέ τινα σκοπὸν ὡρισμένον ἔχειν, ᾧθὰ προδράφειν αὐτῷ ἀναγκαῖον ἔσται. τὶ γὰρ μᾶλλον ἄχει τῷ ὀκτωκαίδεκα δεκαταίων, ἢ τῷ εἴκοσιν δώδεκαταίων, ἢ τῶν εἴκοσι δύο δωδεκαταίων προαιρεῖσθαι προσήκῳ, ἢ τινὸς τῷ ἐφεξῆς προδόσεως; ἔξεσι γὰρ λέγειν εἴκοσι τεσσαρεσκαιδεκαταίους. ἓξ δὲ καὶ εἴκοσι πρῶτε ἑξκαιδεκαταίους, ὀκτὼ δὲ ὧν τοὺς νέ. καὶ ί. ὁμοίως τε τούτοις ἔξεσι δὴ πρόσιθθαι. διάκορον μὲν γὰρ ἤδη ἴσον καὶ λιατὰ σὺν ἀμφημερινοὺς ὅτιν. ἐπὶ δὲ λυρωδέστερον ὧν τῷ τριταίων, καὶ τεταρταίων, πολὺ μᾶλλον ἁπάντων τῷ ἐφεξῆς, ἢ γοῦν τῷ ἑκκαίδεκα ὡρῶν περιόδος οὐδὲν μᾶλλον ὅτιν τριῶν ζιταίων, ἢ ἓξ πεμπταίων, ἢ ἑβδομαίων θ'. δύνατ' δὲ αὖτη δώδεκα μὴ ἐνναταίων εἶναι, πρωτοκαίδεκα δὲ, δεκαταίων. ὀκτωκαίδεκα, ζισκαιδεκατεταίων. ἑνὸς δὲ ὧν τ κ'. πρωτοκαιδεκαταίων, ἀναλογόν τε τ ἐφεξῆς ἁπάντων, ἀλλ' ἐμοὶ, τῶν ὅλον ἀρκεῖ μόνον ᾖδεσθαι ἡ περὶ τὰ τοιαῦτα ἀπωλείας τὸ χρόνο. ὁ γάρ τι καὶ ἡ τῷ ἑ. καὶ ί. ὡρῶν περίοδος ᾖδεσθαμένος μ' ἐπὶ τὴ τ ταύτης ὅλον ἐπ' ἄλλο μεταβήσομαι, τέτταρα μὲν ὅτι τεταρταίων, ὀκτὼ δὲ ἑβδομαίων. δεκαταίων δ' ἑκκαίδεκα. ὁ τότων ἁπάντων ὅτιν ἑκάστε μέθοδος, ὥστε ὧν πλακτύλων λογίζασθαι μὴ δεηθέντα διαγράμματος. ἀλλ' ἐγὼ μὴ αὐτὶ παιδείας ἕνεκον τότων ἀρκείνομαι τοῖς πρωλαβοῦσι παραχρῆμα, δὰ τὸ γεγυμνάσθαι τῇ παιδικῇ ἡλικίαν ᾧ ἀριθμοῖς. ἀγύμναστος δὲ ἄνθρωπος ὁ μιῶν, ἀλλ' ἐτῶν ὅλων εἰς αὐτὸς δεῖται χάριν τ γνῶναι σοφὸς ᾧ ἀχρήστοις πράγμασιν, ἃ μετὰ ταῦτ' ἦς τινὲς ἀλλήλοις πρωβάλλοντες ὑπ' ἀσθενοῦντ. ὅτι μὴ δὲν ἁμαρτάνοσι διὰ πάντες οἱ τὰ περὶ τύπων ὑπομνήματα γράψαντες, οὔτε τὰς ἰδέας τῶν νοσημάτων διδάσκοντες, ὅτε τοῖς δυχρήστοις γίνονται τὸν χρόνον, αὐτάρκως ἡγεῖμαι δεδ' ἔχθαι, ἐπεισ' ἡ ἀνάγκα ἂν ἡμᾶς ἐάσαντας χρήσιμα, τ χρόνον εἰς τὴν πρὸς αὐτὸν αὐτηλογίαν ἀναλίσκειν, ἂν ἐπιδείξωμεν ὑμῖς εἰς ὅσον ἀναιδησίας ἥκοσιν αὐτοί τε ὑπ' οἱ πρωσέχοντες αὐτοῖς, ὥσι διδάσκοσι χρήσιμα). ὁμολογήσαντες γ' αὐτῆς περὶ πράγματος ἀδυνάτου γίγνεσθαι σοφίσι τῶν λόγος, ὁμως ὡς τι γυμνάσιον αὐτῶν μεταχειριζόμενοι, τὶ δή ποτε ᾖ ὅλης θραπείας, οὐ δ' αὐτῷ χιλιοστῷ μέρει γυμνάζονται, πρὸς ὃν καὶ μάχεσθαι τὰς ὑποθέσεις αὐτῶν ἀλλήλαις, ἃς καὶ πρώτας σοι δίειμι. τινὲς μὲν αὐτῶν ἄχει τῶν ε. καὶ ί. ἡμέρᾳ τύπων ὑποβάντα πρωέρχεσθαι τὰς περιόδους. ᾧσι δὲ μέχει τῶν μιωιάων. εἰσὶ δὲ καὶ οἱ μέχει δυοῖν οἱ τριοῖν μιωῖν. ἐγὼ δὲ τίνα μὲν ἔχω γνώμιν, ὑπὲρ ὧν Ἱπποκράτης εἶπεν, ὀγδοήκοντα τοῦ τεταρταίου περιόδου, ᾧ ἑτέροις ἐδήλωσα,

δι' ὧν ἐδιδάσκην, ὡς ἐμαυτὸν παίδων θεωρίαν χρήσιμον τῇ τέχνῃ. νυνὶ δέ, ὁ γὰρ διδαχαί μοι πρόκειται περὶ τῶν δὲ τὸν λόγον, ἀλλ' ἀξιελέγξαι αὐτὸν μήτε τὰ χρήσιμα γράφοντας, ἐπαινοῦντας τε θεωρίαν ἀχρηστάτην, ὧν πρώτως προέμαι, αὐτὸ ἄχρι τοῦ πυγμὴ καὶ δεκαστάδιον τύπου, γυμνασίας ἕνεκα, ποιῆσαι φάσκοντας. ἀναπρέποντες γὰρ οὗτοι τῶν ἐαυτῶν ὑποθέσεσιν ἑτέρας ὑποθέσεσιν ἃς προσιθέασιν οὐκ ἀλόγως ἀνόντα. εἰ γὰρ ὁ δίαιτ. καὶ γ'. ὡρῶν προξυσόμενον πυρετὸς οὐκ ἔστιν ἀμφημερινὸς πολυπλικὸς, ἀναγκαῖον αὐτὸν εἶναι τεταρταῖος καὶ εἴκοσιν εἰκοσιτεταρταίους. ὥσπερ οὖν καὶ τὸν ὑγροῦντα μίαν ὥραν εἰκοσεκταίους εἶναι, καὶ ὅσα κ'. τε καὶ τεταρταίους. οὕτω ἀληθεύουσιν, εἰς ε'. καὶ ι'. ἡμέρας ἐκτείνεσθαι τοὺς τύπους ὑποπιθέμενοι. πολὺ δὲ μᾶλλον ὅταν ἦσι τριταίων ἢ τεταρταίων ἢ δι' ἡμέρας ἦσι δυοῖν ἢ τρισὶν ὑστερίζουσαν ἢ πολαμβάνουσιν εἰς ὧν πλοκὰς τύπων ἄγωσιν, ὁμοίως τοῖς εἰκοσιτεσσαρσιν εἰκοσεκταίους. ἵνα γὰρ ἑάσας τὸν πυγμὴ καὶ δεκάδεχ' ἡμερῶν αὐτῶν πορίσθην, ὧδι τῶν τοῦ πεμπταίου παραγράμμα. κατὰ ταὐτὸν τὸν τύπον, ἐὰν μὲν πολλὰ ἓν μίαν ὥραν ὁ παροξυσμὸς, εἴκοσι καὶ τεσσαρὸν γένοιντο ἐκταῖοι γράφοντες. ἐὰν δὲ ὑστερίζῃ, γένοιντο δυοκαίδεκα πάλιν κδ'. εἰσὶ αὐτὰ δὲ, ὑποθῶνται τινὰς ἤδη πολαμβάνοντας καὶ ὑστερίζοντας ἀναιροῦσιν αὐτοῖς ἑαυτῶν τῶν ὑποθέσιν, ὡς τε τὸ μὲν ὁλοκλήρους ἡμέρας τε καὶ νυκτὶ πορίζεσθαι τοὺς τύπους ἀναγκαῖον αὐτοὺς ὑποτίθεσθαι, ἢ οὐκ ἔστι τὸ ληροῦσιν. ὑπεκμένου δ' αὐτῶν, πορίζουσιν εἰς μακρὸν ἀειθμὸν ἡμερῶν οἱ τύποι, καθ' ἑκάστην μὴ θέλωσι. κάλλιον οὖν ἴσως ποιοῦσιν οἱ ἀπ' ἀρχὰς δύδεως ὑποτιθέμενοι τὸν ἀειθμὸν τῶν κατὰ τύπους ἡμερῶν ἀπορίπλητον ὑπάρχειν. εἰ γὰρ καὶ μηδὲν ἄλλο λέγουσι, λαλῶς γε ἐκφεύγουσι τὸν πρὸς αὐτοὺς ἀντιλογίαν, οὐχ ὥσπερ οἱ πρόσθεν ὑπὸ σφῶν αὐτῶν ἀπατεβάλοντα, μέχρι τεσσαρεσκαίδεκα ἡμερῶν ὑποτιθέμενοι πεποίηκε τοὺς τύπους. ἀναγκαζόμενοι δὲ χρῆσθαι μὴ μόνοις τοῖς ἐκ πολλῶν δεκάδων συγκειμένοις, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἀπὸ ἑκατονταέτων. ἐπεὶ τοίνυν ἀδύνατόν ἐστιν αὐτοῖς φυγεῖν τὸ πλῆθος τῶν τύπων, ἀδυνάτου δὴ που καὶ τὰς ὧν πλοκὰς ἀλλήλοις ὧν πλέκοντας φεύγειν. ἀλλὰ λαθάπερ οἱ ἁπλοῦς τύπους ὑποθέμενοι μόνους ὑπάρχειν ἀμφημερινὸν καὶ τριταῖον καὶ τεταρταῖον ὅμως ἐκ τῆς ὧν πλοκῆς αὐτῶν συζυγίας ἀπεληλύθασι πολλὰς, οὕτως ἀναγκαῖον ἔσται καὶ τούτοις ὧν πλέκειν ἀλλήλους ἅπαντας οὓς τύπους. ὡς οὖν ὧδι πλέκουσι οὓς τρεῖς λέγοντας, ἑαυτῷ μὲν πρῶτον ἕκαστον, ἔπειτ' ἀλλήλοις, οὕτως ἀναγκαῖον ἔσται καὶ τούτοις ὧν πλέκειν. ἀρξώμεθα οὖν ἀπὸ τοῦ πεμπταίου, καὶ δείξομεν αὐτοῖς, ὅπως ὧδι πλεκόμενος τῷδε παμπόλλας ποιήσει συζυγίας, οὐδὲν διαφόροντος εἰ μὴ συζυγίας, ἀλλ' ὧν πλοκὰς ὀνομάζοι τις αὐτάς. Μία μὲν γὰρ ἡ συζυγία τοιάυτη. τῇ πρώτῃ τῶν ἡμερῶν ἀρχέσθω πεμπταῖος, εἶθ' ἡ τρίτη τε καὶ τεταρτη λαθαρβύετο πυρετὸς φανεὶς, ἡ πέμπτη μὲν τοῦ κατὰ τὴν πρωτην ἡμέραν ἀρξαμένου πεμπταίου τὸν δὐτερον ἐχέτω παροξυσμὸν, ἡ δ' ἕκτη τοῦ κατὰ τὴν δὐτεραν, ἑβδόμη τῆς ζ'. καὶ τῆς ἡ. λαθαρβύουσῶν ἡ μὲν ἑννάτη τὸν τριτον ἐχέτω παροξυσμὸν τοῦ πρώτου τῶν πεμπταίων. ἡ δὲ δεκάτη τοῦ δὐτερου καὶ αὐτὴ τὸν τριτον ἐφεξῆς. καὶ κατὰ τὴν αὐτὴν ἀναλογίαν ὁ τεταρτος πεμπταῖος προχέσθω, διαφόροντος οὐδὲν εἰς τὰ παρόντα, διπλοῦν πεμπταῖον, ἢ δύο πεμπταίους λέγειν ὅπερ οὐ δι' αὐτὸ συγχωροῦσιν ἅπαντες. Ετέρα συζυγία δυοῖν πεμπταίων. ἡ πρώτη τῶν ἡμερῶν ἕνα παροξυσμὸν ἐνός, ἐχέτω πεμπταίου μέθοδον, δὐτερα δὲ λαθαρβύετω, λάπεθ' ἡ τριτη τοῦ ἑτέρου πεμπταίου ἀρχόμενον ἐχέτω, σωζομένης τῆς ἀναλογίας ἐν ταῖς ἐφεξῆς ἡμέραις. Αλλη συζυγία δυοῖν πεμπταίοιν. ἡ μὲν πρώτη τῶν ἡμερῶν τοῦ ἑτέρου αὐτῶν. ἡ δὲ τεταρτη, τοῦ ἑτέρου ἀρχόμενον ἐχέτω, τῶν ἐξῆς ἡμερῶν τὴν ἀναλογίαν φυλαττουσῶν. Τετάρτη συζυγία δυοῖν πεμπταίοιν. ὁ μὲν ἕτερος αὐτῶν ἐσβαλλέτω κατὰ τὴν πρώτην νύκτα. Πέμπτη συζυγία δυοῖν πεμπταίοιν. ὁ μὲν ἕτερος αὐτῶν, ἀρχέσθω κατὰ τὴν πρώτην ἡμέραν. ὁ δὲ ἕτερος κατὰ τὴν δὐτεραν νύκτα. ἕκτη συζυγία δυοῖν πεμπταίοιν. ὁ μὲν ἕτερος ἀρχέσθω κατὰ τὴν πρώτην ἡμέραν. ὁ δ' ἄλλος κατὰ τὴν τριτην νύκτα. ἑβδόμη συζυγία δυοῖν πεμπταίοιν. ὁ μὲν ἕτερος ἀρχέσθω κατὰ τὴν πρώτην ἡμέραν. ὁ δ' ἄλλος κατὰ τὴν τεταρτην νύκτα. ταύτας οὖν τὰς ἑπτὰ συζυγίας ἐπλέξαμεν ὑποθέμενοι τὸν πρότερον τῶν πεμπταίων ἐν τῇ πρώτῃ τῶν ἡμερῶν ἀρχέσθαι. παλιν δὲ ἄλλας. ζ'. ποιήσομεν ὑποθέμενοι, τὸν πρότερον αὐτῶν ἀρχέσθαι τῆς πρώτης νυκτὸς. ἐὰν οὖν οὕτως ὧδι πλέξωμεν αὐτῷ καὶ τὸν ἕκταιον, δύδηλον ὡς πλείους αἱ συζυγίαι γράψονται. καὶ πλείους ἐπὶ τὸν ἑβδομαῖον ὧν πλεκόντων, ἢ καὶ πολὺ πλείους ἐπὶ τὸν ὀγδοαῖον, ἢ καὶ τὸν δεκαταῖον. ἵνα μηδὲν εἴπω πρὸς τῶν εἰκοσαίων καὶ τριακοσταίων, καὶ τεσσαρακοσταίων. ὅσοι τε τούτοις ἐδόχθησαν ἐξ ἀνάγκης ἑπόμενοι ταῖς ὑποθέσεσιν αὐτῶν. ἐκεῖνοι μὲν οὖν ἐαθύτατα ἐν τῷ παρόντι, γινέσθω δὲ ἡμῖν ἄχρι τοῦ δεκαταίου. λάμοι πρῶτον γνῶναι, ὡς νῦν ὁπότε δ' ἁπλοῦς ὁ πεμπταῖος γίγνεται, τὰς συζυγίας εἴπωμεν, ἐὰν δὲ διπλοῦς γράψηθείη, δῆλον ὅτι πλῆθος οὐκ ὀλίγων ἄλλο γίνεται συζυγιῶν. ἐγχωρεῖ δὴ που καὶ τετραπλοῦν αὐτὸν γενέσθαι λαθ' ἑκάστην ἡμέραν ἑνὸς ἐσβάλλοντος παροξυσμοῦ. πυρετὸς δ' ἂν γράψοιτο μιχθέντος τοῦ τετραπλῶ λαθὰ μίαν νύκτα πεμπτου τινὸς ὧδι τοῖς ἐρημίοις τεταρσι πεμπταῖος, καὶ τούτου πάλιν αὐτοῦ τετραχῶς, εἰ γὰρ ἐν τῇ πρώτῃ νυκτὶ τῶν ἀρχῶν δύναται λαβεῖν, ἢ τινι τῶν ἐφεξῆς, ἤτοι τῇ δυδτέρᾳ, ἢ τῇ τριτῃ, ἢ τῇ τετάρτῃ, ἢ τῇ πεμπτῃ. ἡ δ' αὐτὴ ποικίλη τούτοις δὴ καὶ κατὰ τοὺς ἄλλους τύπους, καὶ μᾶλλον ἔτι λαθὰ τοὺς πολυημεροτρόφους αὐτῶν. ἐὰν οὖν ὧδι πλέκης ἅπασαν τὴν τοῦ πεμπταίου ποικιλίαν, τῇ κατὰ τὸν ἕκταιον, ἐννοεῖς, οἶμαι, πόσον ἔσται πλῆθος. ἐὰν δὲ μίξαις αὐτὰς καὶ τὸν ἑβδομαῖον, ἢ ὀγδοαῖον, ἢ τινα τῶν ἐφεξῆς, εἶτα πάλιν ἐκ τεσσάρων τύπων οὕτως ἀλλήλοις ὧδι πεπλεγμένων ἑτέρας ποιήσεις συζυγίας, εἶτ' ἐκ πάντε, καπειτ' ὀκτὼ ἐκ πλειόνων, οἶμαι σε λογίζεσθαι πόσος ἀειθμὸς ἔσται συζυγιῶν, ἢ πόσων δέησει βιβλίων εἰς τὴν διδασκαλίαν αὐτῶν. ὁποῖα γάρ τις ἢ κατ' αὐτὰς ἔσαι πλοκὴ, πειράσομαί σοι δι' βραχέων ἐξηγεῖσθαι, τὴν ἀρχὴν δὲ λόγων τὴν δὲ πεμπταίου. Καθ' ἕκαστον τῶν τύπων πρότερον δέησει τὴν ποικιλίαν τῶν συζυγιῶν διελθεῖν, ὡς ὧδι τοῦ πεμπταίου σμικρὸν ἔμπροσθεν ἐδείξαμεν, μετὰ ταῦτα ὧδι πλέκειν ἀλλήλαις αὐτὰς, πρῶτον μὲν μίαν συζυγίαν τῶν ἐκ τοῦ πεμπταίου, φέρε εἰπεῖν, μιᾷ τῇ κατὰ τὸν ἕκταιον, ὡς ἐκ δυοῖν συζυγιῶν

γενέσθαι

χρυεῖσι τινὰ τρίτιον ἄλλον, εἶθ' ἑξῆς ἁπάσαις ἁπάλας ὧν πλέκμ, εἶθ' οὕτω μίαν λυοῖν, εἶτα τρισίν, εἶτα πλείοσιν ἄχρι πρ αὖ ἁπάσας τὸ συμπεπωμένον τύπου τὰς συζυγίας ἀναμίξας τῇ μιᾷ. μετὰ δὲ τοῦτο δύο συζυγίας ὁμοίους τύπους τ' παμπαίδ μιᾷ καθ' ἑκάστην τῶν ἄλλων μιγνύμ, εἶτα λυοῖν, εἶτα τρισίν, εἶτα τέτταρσιν, ἄχρις αὖ ἁπάλας ἀλλήλαις ὧν πλέξας. εἶθ' οὕτω πάλιν τέτταρας συζυγίας ταῖς καθ' ἑκάστου τύπου μιγνύμ, εἶτα πρώτῃ, καπτὰ ἑξ, μέχρι πρ αὖ ἁπάλας τὸ παμπαίδ τὰς συζυγίας ἁπάσας τῶν ἄλλων ἀναμίξας, ἔχομεν δύο πρώτων, ἀλλ' ἑκάστ κατὰ μόνας, οἷον τὰς τ' παμπαίδ ταῖς ἡμ τοῦ ἑβδομαίου, εἶθ' οὕτω ταῖς ἡμ τοῦ ὀγδοαίου, ἢ τοῦ ἐνάτου, ἢ τοῦ δεκαταίου, ἢ τινα τῶν ἑφεξῆς. εἶθ' ὥσπρ τοῦ παμπαίου ἑκάστῳ τῶν ἄλλων ἐμιξας, ὅτως ἤδη τοῦ δεκαταίου ἑκάστῳ τῶν ἄλλων μιγνύειν, ἐπὶ δ' ἑβδομαίου τε καὶ ὀγδοαίου, καὶ οὐκ ἄλλος. ὅταν δὲ οὕτω ποιήσας, ἀναγκαῖον ἔσται ἰδίῳ τύπῳ τὰς συζυγίας ἁπάλας ἁπάσας ἐπιπλέκμ, εἶτα τριπλάσιον, εἶτα τῷ ἐπτὰ, καὶ ὅτω μετὰ ἑξῆς, ἄχρι πρ αὖ ἁπάσας ἁπαύτων ὧν πλέξωμεν. ὅτι δ' οὕτω πολὺ πλῆθος ἔσται τῶν συζυγιῶν, ὡς λυσαριθμήτους χρυεῖσι, μυριάσι δ' ἤδη νομίζω κατανοεῖν τινα, καὶ ἁπλοῦ ἀριθμοῦ ἕνεκα. δύνατται δὲ τοῖς ἀριθμητικοῖς κοινωσάμενος τὸν λόγον, ἀκοῦσαι παρ' αὐτῶν τὸ πλῆθος. ἐγὼ γὰρ ἐὰν ὧν δείκνυσθαι νυνὶ αὐτῷ βουληθῶ, βιβλίς καὶ μείζονος, ὧν οἱ ταῦτα γεγραφότες ἔγραψαν, ὃν φυσικὸν ὅτι μυριοστὸ μοῖρ τῶν ὧν πλοκῶν ἥψαντο, καίτοι γ' ἀπολειφθέντες πολλά. εἰ μὲν δὴ χρήσιμον εἶναι νομίζουσιν ὧν πλέκμ ἀλλήλοις οὓς τύπους, ἴσως τὸ χρήσιμ τὸ μυριοστὸν μόριον εὑρηκότες. εἰ δ' ἄχρηστον, αἰδεσθέντες ἤδη ποτὲ, μαλέτωσαν ὧν τὰς βίβλους τ' ἥφαιστον, ἢ καὶ αὐτοὶ μὴ μαλέσωσιν, ὁ χρόνος αὐτὰς διαφθορεῖ. τίς γὰρ ἔτ' αὐτῶν ἄλλος ἐπιγράψει τίς δὲ καὶ ταύτας ἤδη μαστεμὼν, εἰς τὰς ἐφημόρους χρείας ἀναλώσει; τούτων ἤδη γεγραμμένων, καὶ τισι τῶν ἐτυμόρων ἐκδιδομένων, ἢ ἀξιωσάντων ἑτέρους μαθεῖν ὅπως αὐτὰ τὸ διαγράμματος, ἐγὼ παραχρῆμα τοῖς πολλοῖσιν ἀποκείνομαι τὸ πλῆθος τῶν τύπων. ἔστι δὲ ἡ μέθοδος οὐκ ἑτέρου τινὸς γένους, ἀλλ' ἐπιπεπωκυῖα τῇ προτέρᾳ. πλείονα δὲ καὶ αὐτὸς ὅτως ἔχειν ἀναπλάσεις πρότερον, ἀεί τε πρόχειρον ἔχων τὴν μνήμην αὐτῶν, ὡς ἡμέραν ὀνομάζομεν ἐν τῷ χρόνῳ τούτῳ τὸν συγκείμενον χρόνον, ἐκ τε τῆς ἡμέρας καὶ τῆς νυκτὸς, ὅπερ ἔνιοι πεντεκαιεικοσάωρον νυχθήμερον. ὅτω γοῦν καὶ τὸν ἕνιαυτὸν εἶναι λέγομεν ἡμερῶν τξε. καὶ τετάρτ. μιᾶς μὲν δὴ ἡμέρας τέτταρσιν ὧν ταῖς κ. ὥραι γίγνονται, δυοῖν δὲ ὀκτὼ καὶ τεσσαράκοντα, τριῶν δὲ δύο καὶ ἑβδομήκοντα. τὰ δ' ὀνόματα τοῖς τύποις, ὀκ ἀπὸ τῶν συμπληρουμένων ἡμερῶν ὄντι, ἀλλ' ἀπὸ τῆς αὐταποδόσεως τ' παροξυσμοῦ. τριταῖον μὲν ὀνομάζομεν, ὧ δι' τρίτης ἡμέρας ὁ παροξυσμὸς γίγνετ, δυοῖν μεταξὺ δηλονότι καὶ συμπληρωθῆσῶν. τεταρταῖον δὲ, ᾧ κατὰ τετάρτην, τριῶν λαπὶ τοῦτο μεταξὺ συμπληρουμένων ἡμερῶν, ἐπί τε τῶν ἄλλων ἀνάλογον, ὧδ' ὅταν εὕρωμεν πορίσιμον τύπον τεσσάρων ἡμερῶν, πεμπταῖον ὁρῶμεν αὐτόν. ὁ τοιοῦτον γάρ ὄντι δι' πέμπτης τε παροξύνει, κ' πρώτῃ ἡμερῶν ἔχειν πορίσιμον. ἐν μνήμ τινων θέμενοι ταῦτα, πάλιν ἀναμνήσθητί μοι τῆς ἐρημένης ἐμπροσθεν ὧν τῷ διαγράμματι μεθόδου. λέλεκται δ' ὅτι τὸν πολυπλασιασθέντα πορισικῶν ἀριθμὸν ὡρῶν, ὃς ἐν τῷ μεταξὺ δυοῖν ἀρχῶν γίνεται παροξυσμὸς, ὧν σκέπτου πότερον μετρεῖται ἐν τῷ διαγράμματι πορισικόμενον ἀριθμὸν ὀπτινοῦν. ἦσαν δ' ἐκεῖνοι κατὰ πολλαπλασιασμὸν ὡρῶν κδ'. γνόμενοι. ἵνα δὲν χωρεῖς διαγράμμασιν αὐτὸς εὐείσηις ὧν δακτύλ, ὅπερ τοῦτ' παρέσχε. τ' μὲν ἐξ κ' ὀκτὼ προβεβλημένης δυναίρως αὖ εὑρηκότας μὲν ἀμφημερινὸς γιγνομένους, ὅταν ἐξ ὡρῶν προβεβλημένη πορίσιμος ἦ, τρεῖς δ' ὅταν ὀκτώ. τ' δ' ἑπτὰ προβεβλημένης, ἢ τινος ἄλλου τῶν μὴ μετροῦντων τὸν τῶν κδ'. ὡρῶν ἀριθμὸν, ἐπισκέπτου πότερον ἔχει τι μέρος ὁ προβεβλημένος ἢ ὀλίγῳ, ὅτι μὴ τῶν μονάδων. εἰ μὲν ἔχει τι παρὰ τῶν μονάδων μέρος ἄλλο, καθάπερ ὁ μὲν γένεσις τὸ τρίτον, ὁ δὲ ε'. καὶ ι'. τὸ τρίτον τε τὸ καὶ πέμπτον, ἐπισκέπτου ποῖον αὐτῶν τῶν μερῶν λοιπόν ὄντι πρὸς τὸν τῶν κδ'. ὅλου ἑνὸς γοῦν τρίτον μὲν ὁ τῶν κδ'. ὡρῶν ἀριθμὸς ἔχει, πέμπτον δ' ὃν ἔχει, καθάπερ ὁ τῶν ιε'. ἐὰν μὲν δὴ προβεβλημένη πορίσιμος ὡρῶν γένεσις τύχῃ, τὸ τρίτον μὲν ταύτης λάμβ, τὸ τρίτον δὲ καὶ τῶν κδ'. τὰ ὀκτὼ, ἢ φύσις ὀκτὼ τύπους εἶναι τρισὶν ἡμέραις πολυγραφομένους. ἤδειμεν δὲ σε μεμνῆσθαι τοὺς τοιούτους τύπους τεταρταίους ὀνομάζεσθαι. εἰ δὲ ιε'. ὡρῶν πορίσιμος εἴη, τῶν μὲν ιε'. τὸ τρίτον λαβὼν, ᾠνὸν ἡμορῶν εἶν τοὺς τύπους, ὅπερ ὄντι ἑκταίους. τῶν δὲ κδ'. ἐπιδεῖ καὶ τούτων τὸ τρίτον ὀκτὼ γίνεται, τοσούτους ὁρᾶις εἶναι καὶ τοὺς ἑκταίους τύπους. εἰ δὲ μηδὲν μόριον ὁ προβεβλημένος ἀριθμὸς ἢ οἷος πορ' ὄντι ὁ ζ'. κδ'. ὀγδοαίους. ὅτω δὲ καὶ εἰ δέκα ὡρῶν ἢ προβεβλημένη τεσσαρεισοδος, κδ'. εἶναι τοὺς τύπους ἑνδεκαημερίους ὁρᾶις, ὅπερ ὄντι ἑνδεκατταίους. ὅτω δὲ καὶ εἰ τρισκαίδεκα ὡρῶν ἢ τεσσαρεισοδος ἢ, δι'. ὧν τοῖς κ'. ὡσαύτως δὲ λαῶ μάζωρ ἢ προβεβλημένη πορίσιμος τῶν κδ'. ὡρῶν. εἰ μὴ μηδὲν ἔχοι μέτρον κοινὸν πρὸς τὸν τῶν κδ'. ὥσπρ ὧν τ' τῶν ε'. καὶ κ'. συμβέβηκε, τέτταρας δ' κ'. ἑρᾶις εἶναι εἰκοσικταίους τύπους, ὥσπρ γε καὶ κ'. εἰ δ' ἔκ τι λοιπὸν μέτρον ἀμφοῖν, ὥσπρ ὧν τῶν ζ'. καὶ κ'. τὸ τρίτον ὄντι, ὀκτὼ φύσις εἶναι δέκα ταίους. ἐπιδεῖ τῶν μὲν κ'. καὶ δι'. τὸ τρίτον ὄντι ῃ'. τῶν δὲ κρ'. θ'. διὸ λοιπὸν γὰρ ὅτι τ' δεκαταίου τύπου πορίσιμον ὄντι ἡμορῶν θ'. συμπληρουμένων, αἱ τινὸν ὡρῶν ἀριθμὸν ὀρθάζονται σις'. ὃ μόρος ὄγδοον ὄντι ὁ προβεβλημένος ἀριθμὸς κζ'. ὡρῶν. ἐπεπεπώκειν δὲν ἡ μέθοδος αὕτη τῇ κατὰ τὸ διάγραμμα λοιπῇ προφερομένῃ, τοῦτον ἐκείνης διαλάπτοντα, τῷ δυνάσθαι τὴν χωρεῖς τ' διαγράμματος εὑρεῖν τινα πρῶτον ἀριθμὸν ὡρῶν ἡμορησίαις πολυώδεις μετρόμενον, ὃ μόρος ὁ προβεβλημένος ὄντι. τὸ δὲ θεώρημα οὗτον δεδεῖχται καὶ πρὸς Εὐκλείδη κατὰ τὸ τῶν στοιχείων, ἕβδομον δὲ αὐτὸ ὄντι κεφάλαιον. τὸ δὲ μεῖζον κοινὸν ἀμφοτέρων τῶν ἀριθμῶν χρὴ λαμβάνοντας σκέψασθαι, πόσακις ἑκάτερον μετρεῖ τὸν ἀριθμὸν τὸ λοιπὸν οὗτον μέτρον, οἷον ὧν τὸ ε'. καὶ ι'. ἢ τ' τῶν κδ'. πρῶτον κοινὸν μέτρον ὄντι, ὁ τῶν τριῶν ἀριθμός. ὅτος δὲ τὸν ε'. καὶ ι'. μετρεῖ κατὰ τὸν ε'. τὸν δὲ κδ'. κατὰ τὸν κ'. ἐὰν τὸν ε'. πολλαπλασιάσῃς ὧν τὸν τῶν κδ'. ἐὰν τε τὸν κ'. ἓν ὧν τῶν ιε'. τὸν αὐτὸν ἀριθμὸν εὑρήσεις γινόμενον, ὥσπρ ρκ'. ὡρῶν, ἡμορῶν δὲ δηλονότι ε'. καὶ δι' οὗτον τὸν τύπον δεκαταῖον ἑρᾶις. κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν λόγον, εἰ τρισκαίδεκα ὡρῶν ὁ προβεβλημένος ἀριθμὸς εἴη, λοιπὴ μετρήσουσιν, ὅτος τε καὶ ὁ τῶν κδ'. [τῶν] δὲ ἀμφοτέρων ἀλλήλων πολλαπλασίων γινόμενος, ὅπερ ὄντι ὁ τῶν τιδ'. ἐπιδεῖ τῶν πρώτων λαλεμένων ἀριθμῶν ὄντι ὁ τρισκαίδεκα. προσαγορεύουσι γὰρ

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 476 sur 494

ὅτως ὧν ἀκέσει λοιπὸν μέτρον μονάδος. ὁ μὲν οὖν ἀειθμὸς, ὅλον ἀμφότεροι μετρῆσιν, ἔστι τιβ. τρισκαιδεκάκις γὰρ ὅτος ἔχει τὰς κ. ὥρας. ὁ δὲ τύπος, ἡμορῶν ἔστι τελείων τριῶν καὶ ι. τοσέσι τεσσαρεσκαιδεκατάος. ἐπιδεῖ τετράκις τε ⊂ εἰκοσάκις ὅτος μετρεῖ τὸν τῶν τιβ. τὸ πλῆθος, τῶν τύπων ἔστι δι. ὧν τῶν κ. ἐχέτω γοῦν ἤδη καὶ ταύτην ἀπόδειξιν τ μεθόδου, καί τοι γ ὁ Βαλησγύτ⊖ ἐμὲ διδάσκειν ὑμᾶς ἄρξατο πράγματα. μᾶλλον γὰρ ὧν αὐτῶν ὅλος λαταφρονεῖν μεμνημένος τ γυθικὸ πλαγγέλματος, ὡς φείδεσθαι προσήκει χρόνου.

ΓΑΛΗΝΟΥ ΠΕΡΙ ΤΥΠΩΝ▸

ολλῶν πλατυτέρων ὑπὲρ τ περὶ τύπων θεωρίας πεπραγματευμένων, ἀναγκαῖον ἡγησάμην αὐτὸς ὁρισικώτερον, καὶ νῦν περιγράφειν ὧν διαμένειν ταῦτα. ὅτω δὲ λατειθμημένον οἰόμεν⊖ τοῖς νεωστὶ πεφυτευμένοις τῇ τέχνῃ τὸ πρᾶγμα, ὃν τε ἁπλοῦν, καὶ μετὰ τῶν ἁπλῶν σφαῖραν λατάληψιν ὀλιγολώτερον, καὶ λαθάπερ δὲ ἑτοίμως τοῖς πολλοῖς γένεσθαι. ἄρκτέον δὲ γένεσθαι, τύπος δέ ἐστι τάξις ὧν τάσεως καὶ ἀνέσεως. περίοδος δέ ἐστι χρόνος ὧν τάσεως, καὶ ἀνέσεως ἐν νοσήμασι γιγνόμενος. ὀλίγα τῶν παθῶν ὁ τυποῦται ὡς ἀπορία, παράλυσις, ⊂ ἐλεφαντίασις, καὶ τὰ τούτοις ἀνάλογα. τὰ πλείονα δὲ τῶν παθῶν τυποῦται μὲν, ἀλλὰ ἀσαφεστέρως, μάλιστα δὲ τῶν συνεχῶν τῶν διηνεκῶν λεγομένων, ἢ τῶν ἀτάκτων, τῶν τύπων οἱ μὲν εἰσι πρῶτοι, οἱ δὲ δεύτεροι, καὶ οἱ μὲν ἐσῶτοι, οἱ δὲ κινούμενοι, καὶ πάλιν οἱ μὲν εἰσι ἁπλοῖ, οἱ δὲ συνθετοι. πρῶτοι μὲν οὖν εἰσιν, οἱ μὴ μικρὰν ἔχοντες τὴν ἐπισημασίαν, μικρὰν ἢ τὴν ἄνεσιν, οἷοι τριταῖοι τε καὶ τεταρταῖοι. δεύτεροι δέ, οἱ μικρὰν μὲν ἔχοντες τὴν ἐπισημασίαν, μικρὰν ἢ τὴν ἄνεσιν, οἷος ὁ ἀμφημερινὸς, ⊂ ὁ πενταημερινὸς ἡμιτριταῖος. τῶν δὲ παρεκτεταμένων, ὅτ⊖ μόνος ὀλιγομερὴς πρὸς τοῖς παλαιοῖς ὀνόμασται. ἐσῶτοι δέ εἰσιν, οἱ ἐν ταῖς αὐταῖς ὥραις ἐπισημαίνοντες καὶ αὐξόντων. κινούμενοι δὲ, οἱ ἀεὶ ἄλλαις ὥραις ἐπισημαίνοντες, ὧν οἱ μὲν φθάσαντες καὶ προδύντες τὰς ὥρας τάχιον, προλαπτικοὶ λέγονται, οἱ δὲ βραδύνοντες, ὑστεριτικοί. ἁπλοῖ δέ εἰσιν, οἱ μίαν ἐπίτασιν ποιούμενοι, σώζεσθαι ἢ, οἱ ἐκ πλόνων ἐπισημασιῶν ⊂ ἀνέσεων σώζεσθαι. τῶν ἢ σωζέτων τύπων, οἱ μὲν ὀξὺ ὁμολογοῦσι σώζεσθαι, οἱ δὲ βραδέως ὁμολογοῦσι. ὀξὺ ὁμολογοῦσι μὲν ὅταν ἀμφημερινὸς λόγον χαίειν τριταίῳ συμπλακῆ, ἢ τριταῖοι διπλοῖ, ἢ διὸ τριταῖοι τυγχάνουσιν, ἢ πάλιν διὸ καὶ τρεῖς τεταρταῖοι. βραδέως δὲ, ὅταν ἀμφημερινὸς λόγον χαίειν τριταίῳ συμπλακῆ, ἢ τριταῖος τεταρταίῳ, ἢ ἄλλῳ τινὶ τῶν μὴ τ αὐτὸν γένος ὄντων. ἀμφημερινὸς δέ ἐστιν ὁ λαθ' ἑκάστην ἡμέραν, μίαν ἐπισημασίαν, καὶ τὴν αὐτὴν ἔμμετρον γὰρ τῷ μήκει, καὶ μίαν καὶ τὴν αὐτὴν ἄνεσιν ποιούμενον. τριταῖος δέ ἐστιν ὁ διὰ τρίτης μίαν, καὶ τὴν αὐτὴν ἐπισημασίαν σύμμετρον γὰρ τῷ μήκει, καὶ μίαν καὶ τὴν αὐτὴν ἄνεσιν ποιούμενος. τεταρταῖος δέ ἐστιν ὁ διὰ τεττάρτης μίαν, καὶ τὴν αὐτὴν ποιούμενος ἄνεσιν. τὰ αὐτὰ ἢ νοείσθω περὶ πεμπταίου καὶ ἑβδομαίου, καὶ εἴ τις ἄλλη τύπων εὑρίσκετο τάξις. ἀμφημερινὸν δὲ πρέπει ὑγρότητος ἔξεως, καὶ φλεγματώδους ἐμφύτου, καὶ διὰ ὅλου τεταμένου, καὶ βαρυσμὸς τ σώματ⊖ ὅλου, καὶ ὕπνος ἰσχυρὸς, καὶ ἰατροφοβικὸς, καὶ σφυγμὸς μέγας, καὶ ἀραιὸς, καὶ χαῦνος. τὸ πρόσωπον ὑποπελίδνου, καὶ χαῦνον, καὶ πεπονωδέστερον, καὶ ὠδαῖνον ἐμφαῖνον τὴν τ ὕλης καχεξίαν, καὶ τροπλοῦ. καὶ ἀπλῶς δὲ ἐν τῷ τύπῳ τούτῳ πρακολουθήσει σκληρότης. χρονίζοντ⊖ δὲ αὐτοῦ, τρομώδης καὶ ληθαργώδης καταφοραὶ, καὶ θώρακος ῥοῦ ματισμοὶ, καὶ παρεγχύσεις ὑδρικαὶ, σωίσατος δὲ μᾶλλον ὑδρωμάχου ἰατροπραγοῦντος. παρέπεται δὲ τριταίῳ διὰ τεταμένου, ἔγκαυσις, δριμεῖς καὶ χολώδεις ἐμφύσεις, ἀσιτίαι, καὶ ῥιπασμοί. κατὰ τὸ μὲν μὴ τῷ δὲ ῥίγη προηγοῦνται, ὅτε δὲ μὴ πρίψυξις. σφυγμὸς ἢ τοῖς τριταίζουσι μακρὸς καὶ ὠκὺς παρέπεται, αἱ νύκτες αἱ πρὸ τῶν παροξυσμῶν ἡμέρων διὰ σφοδροὶ γίγνονται. ὠδηνομένης δὲ τῆς νόσου, ὀκέπι γίγνονται διὰ σφοδροὶ, ἀλλὰ ⊂ πυρετὸν ἴσασιν, καὶ ὅτω πυρέσσοντες, μεταβάλλουσί ποτε τὸν τριταῖον εἰς ἡμιτριταῖον. ἔστι δὲ πάντων τύπων ἀλυπότερ⊖ ὁ τύπος ὅτος, ⊂ μάλιστα εἰ συσταίη ἐν θορῇ. πρασεσημείωται δὲ ὁ Ἱπποκράτης λέγων, τριταῖος ἀκριβὴς μείνῃ ἐν ἑπτὰ περιόδοισι, τὸ μακρότατον. ἀσαφῶς δὲ χρονίζει, καὶ μάλιστα εἰ μὴ συσταίη φθινοπώρου λέγοντος ἤδη, καὶ τῷ χειμῶνι πεπάπτοντ⊖. ἔστι ἢ καὶ τὰ ὧρα ξανθὰ, παρέστι δὲ τούτοις ⊂ ἀγρυπνία. πάντα ἢ ὅσα παρακολουθεῖ τῷ τριταίῳ καὶ ἡμιτριταίῳ, ταῦτα συμβέβηκε. καὶ γὰρ καὶ τ αὐτὸν μεταπίπτουσι χρόνοις, διὰ τρίτης ποιούμενοι τὰς τε τῶν ἀνέσεων, καὶ τῶν παροξυσμῶν ἀναποδώσεις. ἴδιον δὲ περὶ τὸν τύπον τῶν ἡμιτριταίων συμβέβηκεν ἡ παρέκτασις τῶν ἐπισημασιῶν, ⊂ τὸ μετὰ πολυψύξεως ὑδρὶ τὸ πλεῖστον, ἢ τὰς ἀκμὰς μηδέπω σωτετελεσμένας προσεδρεύειν ἂς ἰδίως ἐπαναδιπλάσεις καλοῦμεν. ἔστι δὲ μεταπίπτων ὁ ἡμιτριταῖος, ἀ μόνον τῶν συμάχων, καὶ τ νοσωδέστερα καθαπτόμενον, καὶ καθόλα τῶν μέσων, ἀλλὰ ἢ ληθαργικὰς ὠφελῶν καταφορὰς, ⊂ πρακτικὰς ἀγρυπνίας, ἔστι δ' ὅτε ⊂ συνοπτικὰς διαφορήσεις, γλῶσσαν τε ἰσχυρῶς ξηραίνει, καὶ λιποθυμίαν ἀπεργάζεται, σφοδρῶς μὲν τὰ γὰρ τῷ βαθεῖ, καὶ καθόλα ἄγριος τέ ὅτιν ἢ κινδυνωδέστατος ὅτος ὁ τύπος. ἐὰν ὅτε μὲν δὲ ἀρχὴ τ πρώτης ἡμέρας σώζεσθαι, καθαπερ ἢ οἱ λοιποὶ τύποι. ὅτε δ' ἀρχὴ τ δευτέρας καὶ τρίτης ἡμέρας ἄρχεται, ὥστε μεγίστη αἰτία ἀπάτης γίγνεται τοῖς ἰατροῖς τῇ τοιαύτῃ εἰσβολῇ. γίγνεται δὲ καὶ ἀρχὴ τριταίου πρὸς ἑπταθύρου, ἢ λυόμενος γένοιτ' ἂν, ποτὲ δὲ καὶ διακόπτει τ μῆκος τοῦ κατὰ τὴν ἐπισημασίαν, εἰς β. τριταίους καὶ ἀμφημερινός. πλεονάζει δὲ ὑδρὶ μὲν τ φύσεως ἢ κατὰ ὀξὺ αὖ ὥρας, ἡλικίας δὲ, τῆς κατὰ τοὺς ἀκμάζοντας. ὥρας δὲ μᾶλλον τῆς φθινοπωρινῆς, ὅτε καὶ λίαν κινδυνώδης τυγχάνει. ἔστι δὲ ὁ παντοτε σωεχὴς, ἀλλὰ καὶ διαλείπων εὑρίσκεται. πρᾶσεσθαι δὲ ἀφ' Ἱπποκράτους, τὸ μὴ μόνον αὐτὸν ἢ τοῖς ὀξέσι κατειθμεῖσθαι, ἀλλὰ καὶ ἢ τοῖς χρονίζουσιν. ἔχει ἢ τὰς κατὰ τὸ μέγεθ⊖ διαφορὰς τρεῖς. ὁ μὲν γὰρ σμικρὸς ὅτιν ἡμιτριταῖος, ὁ δὲ μέσος, ὁ δὲ μέγας. σμικρὸς μὲν οὖν ὅτιν, ὁ πρὸ τὰς εἴκοσι τέσσαρας ὥρας γενόμενος. μέσος δέ ὁ παρὰ τὰς τριακοντάξ. μέγας δὲ ὁ παρὰ τὰς τεσσα-

προσαράπτοντα τὸ ὀκτὼ, ὃς δὴ συνεχίζει τῷ συνεχεῖ πυρετῷ. τινὲς δέ φασι τὸν ἡμιτριταῖον ὅτως ὀνομαδῶσαι, ὡς τὸ ἡμικύκλιον, καὶ ἡμισφαίριον, λέγοντδ αὐτὸν ἐλάττονα τδ ἡμίσεος τριταίκης περιόδε. ἄλλοι δέ φασι τὸν ἡμιτριταῖον ὀνομαδῶσαι, ὡς μὴ τὸν ἡμόλιον ἀριθμὸν, ὥστε τὸν τριταίκης ὠνομασίας λόγον χαίρειν, ἐκ δώδεκα ὡρῶν συγκειμένης, τὸν ἡμιτριταῖον μὲν ἐμπεριλαμβάνειν τὰς ιϐ. ὥρας τὸ τεταρτα, προσιθέναι δὲ ταύταις καὶ τὸ ἥμισυ τῶν ιϐ. καὶ τὰς πάσας γίνεδδ δέκα μὴ ὀκτὼ, ὡς ἐστὶν ἥμισυ μείζονα τῶν τειῶν λεγόμενον τριταίου, ἀμφημερινὸ τριταίε, καὶ τεταρταίε, ὥστε ὡρῶν αὐτὸν εἶναι εἴκοσι καὶ τεσσάρων. ὁ Ἀγάθινος ἀπὸ τῆς πρὸς τὸν βραδύτερον ὠνομασίας φησὶν ὀνομαδῶσαι τὸν ἡμιβραδύτερον, δέον τρίτης γὰρ ἐπισημασίαι ἀμφοτέροις. πότερον δὲ ὥρας, ἢ δέον σημασι χαρακτηρίζειν ὁ ἡμιβραδύτερος; λεγόμενον μὲν τὸν Ἀγαθῖνον, ὅτε ὥρας, ὅτε δέον σημασιν. ἀμφότερα γὰρ ταῦτα, πρόγεγραμμένον ἔχει τὸ μέγεθος, ὡς μὴ ἡμιβραδύτερον ἀποδοκείσθω ἔχειν τὴν σύστασιν ἢ πλάτος, ὥρας τε ὡς πρεπομένας. τεταρταίου δὲ παρακολουθεῖ ῥῖγος σύντονα, καὶ φλεγματώδες ἐμέτοι, καὶ ἀσθενὲς φλέγμονὴ, καὶ διόγκωσις, ἔδ ὅτε δὲ ἀνορεξία, καὶ διεσμὸς πρεπέτω, ποτὲ δ' ἐκ τῶν ἐναντίων ὄρεξις ἐπιτεταμένη, βηχίον τε ποτὲ συμπάρεσιν αὐτῷ, καταφθειρομένης τῆς ὀρέξεως, δέον δὲν δύσλυτοι, καὶ χρονιώτεροι παρὰ πάντας τοὺς τύπους, ὥστε καὶ μέχρι διετοῦς παραίνειν. ἐπιπλέκειν δὲ σφοδρυνόμενος αὐτὸς ἑαυτῷ, ὥστε ϐ. μὴ γ. ἀποτελεῖν τεταρταίος, ἢ καὶ μέχρι τινὸς συνεχείας παραίνειν, μὴ καλιν ἐκεῖνος μετειάζειν, εἰς ὃν παύεσται. γίγνονται δὲ ἐνίοτε καὶ διπλασιώδεις, δέον τὰ ἐπιπλεγμένα αὐτῷ συμπτώματα, ὥστε φύσιν τὸ τελευταῖον, ἢ παρεγχύσεις ὑδρωπικὰς ἀποτελεῖν. πλεονάζει δὲ μάλιστα φθινοπώρῳ, καὶ δεύτερα μάλιστα δύσλυτον. ὁ δὲ θερινὸς ἀλυπότατον, καὶ κατὰ πολὺ μὲν ἄλλων πονηροτέρων γίνεται ἀτακτος. κατὰ δέον καὶ αὐτὸς ἀπὸ τῆς ἀρχῆς συνίσταται. σφυγμὸς δὲ τοῖς τεταρταίζουσιν ὀλίγον πρεπέτω, σμικρὸς ὡς μεγέθει, ἐφ' ὅσον τοῖς τεταρταίζουσι, παρὰ μὲν τοῦτον διέγνωται, ἐφ' ὅσον τῇ ἀμφημερινῇ νόσῳ τυγχάνει. μεσότης γὰρ τῶν σφυγμῶν ἐν τύπῳ τούτῳ, κατὰ δὲ σφυγμὸς εὑρίσκεται. ἔστι δ' ὅτε καὶ κατ' ἀρχὰς τῶν ἐπισημασιῶν σφοδρότερος παρὰ δὲ τὸν κατὰ φύσιν εὑρίσκεται. οἱ μὲν ἀποσώζοντδ τὰ τυπικὰ τῶν ἡμερῶν διαλείμματα, παρὰ τρεῖς, οἱ δὲ ἀτυπώτατοι, παρ' ἕνα. οἱ μὲν δὲν ἀκριβῶς ἀποσώζοντδ τὰ τυπικὰ τῶν ἡμερῶν, διαλείμματα ἤτοι παρὰ τὴν σωσθεῖσαν τῶν ὡρῶν πολλαμβάνουσιν, ἢ ἐφυστερεῖν. ἄτακτοι δὲ γίγνονται, καὶ παρὰ τὸ εἰδος τῶν κινήσεων, ὥστε ποτὲ μὲν πολλαμβάνουσιν, ποτὲ δὲ ἐφυστερίζουσιν, ἀτάκτως δέον ἑκάτεροι. παρὰ τὸ ποτὲ μὲν κινεῖδδ ἀτάκτως, ποτὲ δ' εἴσαθαι, μὴ δέποτε δὲ τεταγμένως, γνῶναι παρ' ὀλίγους κεκώλυται, μεγόντος δὲ κατὰ τὰς ἡμέρας σχήματος, γνῶναι ἀδὲ μέρη συμφόρους ἀταξίας μόνας. οἱ δὲ ἀτυπώτατοι, πρὸ παντὸς μὲν δὲν διατεθειμένης τρόπος, μὴ πρὸ τὴν τάξιν γίγνονται τῶν ἡμερῶν, τινὲς μὴ ἐπισημαίνουσιν, τινὲς ἢ παντελῶς εἰσιν ἄτακτοι. τὰς δὲ ὧδε εἴδας διαφορὰς, πλέονας ἐστὶν συμβεβηκὸς ἔχειν. ἔχει δὲ σκοπεῖν πρὸ πρόχειρον τρόπον, καὶ συμπλέκειν ὡς αὖ βέλεται τὰ τῶν προφερμένων τύπων ἰδιώματα. τύπων δὲ διπλοῦν οἱ πρῶτοι καλόμενοι, οἷον ἀμφημερινὸς, τριταῖος, τεταρταῖος. ἀμφημερινὸς μὲν δὲν ὅτι διπλᾶς ὁ καθ' ἑκάστην ἡμέραν δὶς ὠνομαίνων ὁμοίως, δὶς τε ἐπανιείς. δύο τριταῖοι ἢ τυγχάνουσιν, ὁπότε διαφόρων ὠνομασίων καθ' ἑκάστην ἡμέραν ὠγινομένων ἑαυτῆς δέον βίτης ἀπαντῶσι, τεταρταῖοι δὲ, ὁπότ' αὖ μιᾶς ἡμέρας γινομένης καλῆς, ἑξῆς δύσιν ἡμέραις συμβαίνει πυρέσσειν. τῶν δέον τεσσάρων σχημάτων, καθ' ἑκάστην τῶν ὠνομασιῶν, τῶν ὥρων ἀρτιζομένων. ὠνὶ πλέκειν ἢ ἀμφημερινὸς βραδύτερος, ὅταν ἡ μὴ α. τῶν ἡμερῶν δὶς ὠνομαίνων, δὶς δὲ ἐξῆς ἅπαξ, τρίτην ἢ πάλιν ὁμοίως πρώτην. ὠνὶ πλέκειν ἢ ἀμφημερινὸς τεταρταίος, ὅταν τῇ μὲν α. δὶς ἐπισημαίνει, τὰς δ' ἐξῆς δύσιν, ἅπαξ, τῇ δ. δὲ ὁμοίως δὶς. συμπλέκουσι δὲ ἀλλήλοις ἀμφημερινὸς, τριταῖος καὶ τεταρταῖος, ὅταν ἡ μὴ α. τῶν ἡμερῶν τρεῖς ὠνομασίας ἔχει, ἐν τρεῖς ἐπανιείς, ἢ δὲ ϐ. μίαν. ἢ δὲ γ. δύο, καὶ ἢ δ. τρεῖς, καὶ ἢ ε. μίαν, ἢ ϛ. δὲ δύο, ἑβδόμην δὲ πάλιν βεῖς. καὶ αἱ λοιπαὶ τῶν αὐτῶν τάξις πρώτας τάξιν φυλάττουσιν, καθ' ἕτερον τρόπον συμβάλλουσιν οἱ τύποι, καὶ εἰς τὸ αὐτὸ σχῆμα παραγίγνονται. ἐπιπλέκειν δὲ τριταῖος τεταρταίῳ, ὅταν ἡ μὲν α. τῶν ἡμερῶν δύο ἐπισημασίας ἔχει, καὶ δύο ἀνέσεις. ἢ δὲ ϐ. μηδ' ὅλως. τρίτην ἢ ἅπαξ, καὶ τετάρτην πάλιν ὁμοίως, ὡσαύτως καὶ αἱ ἑξῆς, ἐπιπλέκειν ἢ τριταῖος, τεταρταῖος, καὶ πεμπταῖος, ὅταν τῇ μὲν α. τῶν ἡμερῶν ἐπισημαίνῃ συμϐῇ. τῇ ϐ. δ' ἀπαθεῖν, καὶ πάλιν τῇ τρίτῃ, βριταῖος, καὶ τῇ τετάρτῃ, τεταρταῖος, καὶ τῇ πέμπτῃ ἅμα ἅπαξ. καὶ ἄλλως δέ πως τότε ἡ τύπος ἡ εἰσϐολὴ γίγνεται, ὀλίγῳ ἧττον εἰς τὸν αὐτὸν τύπον ἡ τάξεως ἐμπεσούσης τὸ τριταίε πρὸς τὸν ἡμιβραδύτερον συμπλοκῆς, λαϐόντος τὸ ἑτερογραφῆς ἔχει, ταύτης τῇ α. ἤρξατο ἀπὸ ἑσπέρας μετὰ ῥίγους, καὶ ἔλυσε ἕως πρωΐ. πρόειμένε δὲ ἕως ὥρας ὀγδόης, εἶτα ἐμπίπτῃ ἐπισημασία μετὰ πόδα ψύξεως, καὶ μάλιστα τὴν ἐρχομένην νύκτα, καὶ τὸ ἡμέρας ἕως ὥρας ἡ. καὶ πάλιν ἄνεσις ἀκολουθεῖ, εἶτα εἰς τὴν νύκτα πάλιν ἐπισημασία μετὰ ῥίγους, καὶ εἰς ἡμέραν πάλιν ἄνεσις, ὁμοία τῇ ἀναλόγῳ, καὶ ἑξῆς κύκλος ὁμοίως.

ΓΑΛΗΝΟΥ ΤΕΧΝΗ ΙΑΤΡΙΚΗ

Ρεῖς εἰσιν αἱ πᾶσαι διδασκαλίαι τάξεως ἐχόμεναι. πρώτη μὲν ἡ ἐκ τοῦ τέλους γνώσεως κατὰ ἀνάλυσιν γινομένη. δευτέρα δὲ, ἡ ἐκ συνθέσεως τῶν κατὰ τὴν ἀνάλυσιν εὑρεθέντων. τρίτη δὲ, ἡ ἀπὸ ὅρου διαλύσεως, ἣν νῦν γνωσόμεθα. καλεῖ δ' ἕξεσι τὴν τοιαύτην διδασκαλίαν, ὁ μόνον ὅρον διαλύσιν, ἀλλὰ καὶ διάπτυξιν, ὡς τινὲς ὠνόμασαν, ἢ ἀνάλυσιν, ἢ διαίρεσιν, ἢ ὡς ἕτεροι τινὲς ἀπλωσιν, ἢ ἀπύγκρισιν ὡς ἄλλοι. ἐπεχείρησεν μὲν δὴ γνῶναι τῶν Ἡροφιλείων τοιαύτην ποιήσασθαι διδασκαλίαν, ὡς μὴ Ἡρακλείδης ὁ Ὀρϐυραῖος. ἐπεχείρησεν δὲ καὶ τὴν κατὰ σύνθεσιν, αὐτοί τε οἱ Ἡροφίλειοι, καὶ τινὲς τῶν Ἐρασιστρατείων τε, καὶ Ἀθήναιος ὁ Ἀτταλείς. ὀλίγοις μέντοι γε τῶν πρὸ ἡμῶν ἐγράψε τὴν ἐκ τοῦ τέλους γνώσεως ἀρχομένην διδασκαλίαν,

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 478 sur 494

ἀξ ἧς αἱ τέχναι πᾶσαι συνίστανται κατὰ μέθοδον. ἀλλ' ἐκείνων μὲν ἑτέρωθεν διήλθομεν, ἐν ταύτῃ δὲ τῇ ὁρικῇ ποιησόμεθα διδασκαλίαν. ὅσον γὰρ ἀπολείπει τῆς κατὰ ἀναλυσιν, ἀξιώματί τε καὶ μεθόδῳ, τοσοῦτον πλεονεκτοῦσαν εὑρήσομεν εἰς σωφρόνησίν τε τοῦ ὅλου, καὶ μνήμων τῶν κατὰ μόριον. ὀλυμνημόνευτα γὰρ ἱκανῶς ἐκ τῆς τοῦ ὅρου διαλύσεως ἅπαντα, διὰ τὸ περιέχειν ὅλης τῆς τέχνης ἐν ἑαυτῷ τὰ κεφάλαια τὸν ἄριστον ὅρον, ὃν πρό τινων καὶ σοφῶν ὀνομάζουσιν, αὐτοδιαρθρούμενον τοῖς ἐννομαικοῖς προσαγορευομένοις. ἐκεῖνοι μὲν γὰρ ἀπὸ τῶν συμβεβηκότων οἷς ὁρίζονται πράγμασιν, ὅτι δὲ ἀπὸ τῆς οὐσίας αὐτῆς συνίστανται. ἡ δὲ κατὰ μόριον διεξεργασία συμπάσης τῆς ἰατρικῆς θεωρίας, ἐν πολλαῖς ἡμῖν ἑτέραις γέγραπται πραγματείαις, αἷς ἔξεστι χρῆσθαι πρὸς τὰς τρεῖς διδασκαλίας. ἀλλὰ νῦν γε τὸν ὁριστικῆς ἐπαρξόμεθα, τοῦτον ἐπὶ προσόντων ὡς μόνα τὰ κεφάλαια, καὶ οἷον συμπράσματα τῶν κατὰ διέξοδον ἀποδεδειγμένων, εἰρήσεται νῦν. Ἰατρικὴ ὅστις ὠνόμασται, ὑγιεινῶν καὶ νοσωδῶν, καὶ οὐδετέρων. ὁ διαφορὰ δὲ οὐδεμία νοσερῶν τις ἔσται. τὸ μὲν οὖν τῆς ὠνομάσθαι ὀνόματος διοινῶς τε καὶ οὐκ ἰδίως ἀκούσῃ χρή. τὸ δὲ ὑγιεινὸν καὶ τὸ νοσῶδες, οὐ τὸ οὐδέτερον, τριχῶς ἕκαστον λέγεται. τὸ μὲν ὡς σῶμα, τὸ δὲ ὡς αἴτιον, τὸ δὲ ὡς σημεῖον. καὶ γὰρ τὸ ὠνομασθὲν σῶμα τῆς ὑγείας, καὶ τὸ ποιητικὸν, οὐ φυλακτικὸν αὐτῆς αἴτιον, καὶ τὸ διαγνωστικὸν σημεῖον, ἅπαντα ταῦτα καλεῖσθαι οἱ Ἕλληνες ὑγιεινά. κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν τρόπον οὐ νοσώδη, τά τε ὠνομασμένα νόσων σώματα, καὶ τὰ ποιητικά τε καὶ φυλακτικὰ νόσων αἴτια, καὶ τὰ διαγνωστικὰ σημεῖα. καὶ διὰ καὶ τὰ οὐδέτερα κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον σώματά τε καὶ αἴτια, καὶ σημεῖα. καί ὅτι κατὰ πρῶτον μὲν λόγον, ὠνομασμένη τῶν ὑγιεινῶν αἰτίων ἰατρική. διὰ ἐκείνα δι' ἃ δὴ καὶ τῶν ἄλλων, διὰ τοῦτον μὲν τῶν νοσωδῶν, τρίτον δὲ τῶν οὐδετέρων. καὶ διὰ μετὰ ταῦτα τῶν σωμάτων, πρῶτον μὲν λαμβάνεσθαι τῶν ὑγιεινῶν, ἐφεξῆς δὲ τῶν νοσερῶν, ἔπειτα τῶν οὐδετέρων. καὶ πρὸς τῶν σημείων δὲ κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον. ἐν μέντοι ταῖς πράξεσι, πρότερον μὲν τῶν σωμάτων ἡ διάγνωσις ἐκ τῶν σημείων διανοήσῃ, μετὰ ταῦτα δὲ ἡ τῶν ἐπ' αὐτοῖς αἰτίων εὕρεσις. Ἀλλ' ἐπεὶ οὐ τὸ ποιητικὸν, καὶ τὸ διαγνωστικόν, οὐ τὸ ὠνομασμένον διχῶς ἕκαστον λέγεται, τὸ μὲν ἁπλῶς, τὸ δὲ ἐν τῷ νῦν. ἐστὶν ἀμφοῖν ὅσαπερ ὠνόμασται τῆς ἰατρικῆς. καὶ αὖ τὸ δὶς τὸ ἁπλῶς διχῶς λέγεται, τό, τε διὰ παντὸς, οὐ ὡς ὑπὸ τὸ πολὺ, καὶ ἔστιν ἀμφοτέρων τούτων ὠνομασμένη ἰατρική. τὸ δὲ οὐδέτερον, αὖ πού τε καὶ σημεῖον οὐ σῶμα. τό, τε ἁπλῶς λεγόμενον, καὶ τὸ ἐν τῷ νῦν, τριχῶς ἕκαστον λέγεται. τὸ μὲν τῷ μηδ' ἕτερόν τ' ἐναντίων μετέχειν, τὸ δὲ, τῷ τῶν ἀμφοτέρων, τὸ ἢ, τῷ ποτὲ μὴ τόδε, ποτὲ δὲ τόδε. τούτων δ' αὖ τῶν τὸ διὰ τέλους, κατὰ δύο τρόπους λέγεται. ποτὲ μὲν τῷ μετέχειν ἑκατέρου τῶν ἐναντίων ἀεὶ ἴσου, ὥστε δὲ τῷ πλέον θατέρου. ἔστι δὲ καὶ καθ' ὅλου τοῦ ὅρου κατὰ τὴν λέξιν ἀμφιβολίας τῆς, ἣν καὶ αὐτὴν χρὴ διαλύειν. ἐν γὰρ τῷ λέγειν τὴν ἰατρικὴν ὠνομασμένην ὑπάρχειν ὑγιεινῶν, καὶ νοσερῶν, καὶ οὐδετέρων, συμαίνειν μὴ, καὶ τὸ ἐναντίον τῶν κατὰ μέρος, συμαίνειν δὲ οὐ τὸ ὁποίων, συμαίνεται δὲ καὶ τὸ πινδ. ἀλλὰ τὸ μὲν ἐναντίον, ἀπορώτερόν τε καὶ ἀδύνατον, τὸ δὲ πινω, ἐλλιπές τε καὶ ὁ τεχνικῶν. τὸ δ' ὁποίων, τεχνικόν τε ἅμα καὶ διαρκὲς εἰς ἅπαντα τὰ τέχνης τὰ κατὰ μέρος, ὅπερ οὐ περιέχεσθαι φαμὲν ἐν τῷ τῆς ἰατρικῆς ὅρῳ. ἀφῃρήμεθα δὲ ἀπὸ τῶν σωμάτων πρῶτον, ὁποῖά τινα τὰ ὑγιεινὰ, καὶ τὰ νοσώδη, καὶ τὰ οὐδέτερα τετύχηκεν ὄντα. μετὰ δὴ ταῦτα τὸν περὶ τῶν σημείων τε καὶ αἰτίων διεξελθομεν λόγον. Ὑγιεινὸν ὅστις ἁπλῶς σῶμα, τὸ ἐκ μετρίας δύνασθαι μέν ἐναντίως ἔχειν, τοῖς ἁπλοῖς καὶ πρώτοις μορίοις. σύμμετρον δὲ τοῖς ἐκ τούτων συγκειμένοις ὀργανικοῖς. ὑγιεινὸν δὲ νῦν ὅτι σῶμα, τὸ κατὰ τὸ παρὸν ὑγιαῖνον. ἔστι δὲ μή πως καὶ ἐπὶ πολὺ ὑγιαίνειν χρόνον, δύνασθαι τε καὶ σύμμετρον, διὰ τὴν ἀείσεως δύνασθαι τε καὶ συμμετρίαν, ἀλλὰ διὰ τὴν οἰκείαν. αὐτὸ δὴ τὸ ἁπλῶς ὑγιεινὸν σῶμα διὰ τοῦτο μὲν τοιοῦτον ὅτι, τὸ δύνασθαι τοῦτό τε καὶ συμμετρότατον, ὡς τὸ πολὺ δέ, τὸ τῆς ἀείσεως κατασκευῆς ἀφαιρούμενον τὸ πολύ. Νοσῶδες δέ ὅτι ἁπλῶς σῶμα, τὸ ἐκ μετρίας, ἤτοι δύσκρατον τοῖς ὁμοιομερέσιν, ἢ ἀσύμμετρον τοῖς ὀργανικοῖς, ἢ ἀμφότερα. νοσῶδες δὲ νῦν ὅτι σῶμα τὸ νοσοῦν, ἐν ᾧ λέγεται χρόνῳ τοιοῦτον ὑπάρχειν. δύνασθαι δὲ, ὡς μὴ ἐν ᾧ καθ' ὃν λέγεται χρόνον εἶναι νοσῶδες, ἤτοι δύσκρατόν ὅστι ἐν τοῖς ὁμοιομερέσιν, ἢ ἀσύμμετρον ἐν τοῖς ὀργανικοῖς, ἢ ἀμφότερον. καὶ διὰ μὴ διὰ παντὸς νοσῶδες ὅστιν, ὅτι που καὶ ἐκ μετρίας, ἤτοι δυσκρατώτατον ὑπάρχον, ἐν ἁπλοῖς μὴ πρώτοις μορίοις ἅπασιν, ἢ τισὶν, ἢ τοῖς λυσιωτάτοις, ἢ μὴ τοῖς ὀργανικοῖς ἀσυμμετρότατον, ὁμοίως καὶ ἐν τούτοις, ἢ πᾶσιν, ἢ πισι, ἢ τοῖς λυσιωτάτοις. ὡς τὸ πολὺ δὲ νοσῶδες ὅστι σῶμα, τὸ τοῦ τοιούτου κακίας ἀναλαμβάνον, ὅπως διὰ ἐν τῷ μέσῳ καθεστηκός. Ἐπεὶ δὲ μὴ τὸ οὐδέτερον σῶμα τριχῶς ἐλέγετο, τὸ μὲν μηδ' ἑτέρας τῶν ἄκρων διαθέσεως μετέχειν, τὸ ἢ τῷ ἀμφοτέρων, τὸ δὲ τῷ, ποτὲ μὲν τῆσδε, ποτὲ δὲ τῆσδε. κατὰ μὲν τὸ πρῶτον συμαινόμενον, οὐδέτερον ἔστι σῶμα, τὸ μέσον ἀκριβῶς ὑπάρχον, τοῦτο ὑγιεινότατον σώματος, μὴ τοῦ νοσωδεστάτου, μὴ τούτου τὸ μὲν ἁπλῶς τοιοῦτον ὅστι, ὅτι που ἐκ μετρίας τοιοῦτον κατεσκεύασται. τὸ δὲ νῦν ὅπουπερ, καὶ τὰ παρὸν τὸ μέσον ὑπάρχει τοῦτο ὑγιεινότατον, καὶ τὸ νοσωδεστάτου, αὐτοῦ δὲ τὸ ἁπλῶς. τὸ μὲν διὰ παντὸς τοιοῦτον, ὅτι που καὶ ἐν ἅπασαις ταῖς ἡλικίαις διαμένει τοιοῦτον. τὸ δ' ὡς ὑπὸ τὸ πολὺ, τὸ καὶ μεταβολάς τινας λαμβανόμενον. κατὰ δὲ τὸ δύσκρατον συμαινόμενον, οὐδέτερον ἔστι σῶμα. τὸ δ' ἐναντίως ἅμα διαθέσεως μετέχον ἐκ μετρίας, ἤτοι καθ' ἓν μόριον, ἢ κατὰ δύο διαφορότητα. καθ' ἓν μὲν, εἰ κατὰ τὴν ἑτέραν αὐτῶν θέσιν δύκρατον εἴη τῶν ἁπλῶν ποιοτήτων, ἢ κατ' ἀμφοτέρας μὲν, ἀλλὰ περὶ τὴν διάπλασιν, ἢ τὸ μέγεθος, ἢ περ ἀεὶ μὸν τῶν μορίων, ἢ τὴν θέσιν δυσφανῆ, ἢ ἐμπαλιν ἐν τούτοις μὴ κατωρθωμένον ἅπασιν ἢ τισιν. ἐν ᾗ τῇ ἱεράσῃ διημαρτημένον, ἐν διαφορᾶσι δὲ μορίοις, οὐ κατὰ πάσας τὰς αὐτῶν διωσοῦς δυνατόν τι τῶν ἐναντίων ἅμα μετέχειν. καὶ διὰ ταῦτα μὴ τῶν, τὸ κατὰ πάσας τὰς ἡλικίας μόνον ὅμοιον, ὡς τὸ πολὺ δ' ὄσι, τὸ μὴ μεταβάλλον κατά τι. ὅτως δὲ κἂν τῷ νῦν οὐδέτερον ἔσται σῶμα, κατὰ τὸ δύσκρατον συμαινόμενον, ἢ τῷ ποῖ ἐν μόριον, τὰ μὲν ἔχειν ὑγιεινὰ, τὰ δὲ νοσερὰ τῶν ὑπαρχόντων αὐτῷ, ἢ τῷ ποῖ διαφόροντα μόρια. κατὰ δὲ τὸ τρίτον σημαινόμενον, οὐδέτερον ἔσται σῶμα, τὸ ποτὲ μὴ ὑγιεινὸν, ποτὲ δὲ νοσερὸν ἐν μέρει γινόμενον, ὥσπερ ἐνίοις ὑπῆρξε. παισὶ μὴ ὅσιν, ὑγιεινοῖς γενέσθαι, νεανίσκοις δὲ γηρωμένοις, νοσεροῖς, ἢ ἐμπαλιν. ἐν ἐνὶ δὲ χρόνῳ τὸ ὅτως οὐδέτερον, ἀκριβῶς μὲν οὐκ ἐγχωρεῖ συσταθῆναι, κατὰ πλάτος δ' ἐγχωρεῖ. ἴσμεν δὲ ὅτι τὸ νῦν διχῶς λέγεται. τὸ μὲν δὴ ὑγιεινὸν, καὶ νοσῶδες καὶ οὐδέτερον σῶμα τοιαχῶς λέγεται,

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 479 sur 494

λέγεται, καὶ ὁποῖον ἕκαστον δεῖται αὐτάρκως διώρισται. Περὶ δὲ τῶν σημείων ἐφεξῆς ἂν εἴη ῥητέον. ἔστι δὲ καὶ τούτων ὑγιεινὰ μὲν, ὅσα τῆς τε πρόσω ὑγείας δεῖται διαγνωστικὰ, καὶ τῆς μελλούσης ἔσεσθαι προγνωστικὰ, καὶ τῆς προγεγενημένης ἀναμνηστικά. νοσώδη δὲ τάττει τῆς πρόσω νόσου διαγνωστικὰ, καὶ τῆς προγεγενημένης ἀναμνηστικὰ, καὶ τῆς μελλούσης ἔσεσθαι προγνωστικά. κατὰ ταῦτα δὲ, καὶ τὰ ἀδιάφορα, τάττει τῶν ἀδιαφόρων διαθέσεων διαγνωστικὰ, καὶ προγνωστικὰ, καὶ ἀναμνηστικά, καὶ τὰ μηδέν ὅλως διαλυομένου τοῦ διαθέσεως, ἢ τὰ μηδὲν μᾶλλον ὑγιεινὰ, ἢ νοσώδη διαλυομένου τοῦ διαθέσεως. καὶ τὰ διατάττει μὴ ὑγιεινὰ, κατά τι δὲ νοσερὰ διαλυομένου τοῦ διαθέσεως, καὶ τὰ ποτὲ μὲν ὑγιεινὰ, ποτὲ δὲ νοσώδη. ⟨καὶ⟩ ταῦτα δὲ ἤδη οὐ τρεῖς χρόνους ὁμοίως τοῖς ὑγιεινοῖς τε καὶ νοσώδεσι. διαλείπει δέ γίνεται πρὸς τῶν παλαιῶν ἰατρῶν ἅπαντα ταῦτα τὰ σημεῖα προγνωστικὰ, διὰ τῶν γενεστάτων, ἢ προγεγονότων ἢ διαλυτικά. καὶ ἡ χρεία μεγάλη μὴ τῶν διαγνωστικῶν τε ⟨καὶ⟩ προγνωστικῶν, ἐλαττόνων ὂν τῶν ἀναμνηστικῶν. ὄντων δὲ σωμάτων ὑγιεινῶν, τῶν μὲν ἁπλῶς, τῶν δὲ κατὰ τοῦτο νῦν, ἁπλῶς δὲ καὶ κατὰ τοιαύτην ὑγιαίνοντα λέγειν. τῶν ἁπλῶς ὑγιεινῶν σωμάτων, διττὴν ἔφαμεν εἶναι τὴν διαφοράν. τῷ τὰ μὲν πάντως τοιαῦτα, τὰ δὲ ὡς τὸ πολὺ, διττὰ πάντες μὴ ὅσα τὸ εἰσὶ ἐχει διατασκευήν. ὡς τὸ πολὺ δὲ, ὅσα μὴ πολλῷ ταύτης ἀπλείπει. Τὰς διαγνώσεις δὲ αὐτῶν, ἀπό τε τῶν ὑπαρχόντων κατὰ τὸν τῆς οὐσίας αὐτῶν λόγον χρὴ ποιεῖσθαι, καὶ τῶν δὲ ἀνάγκης τοῖς ἑπομένων φθορῶν τε καὶ συμπτωμάτων, ἃ δὴ ⟨καὶ⟩ συμβεβηκότα καλοῦμεν ἰδίως. ἀπὸ μὲν τῆς οὐσίας αὐτῆς, τῶν μὲν ἀείσει διατασκευῆς, συμμετρίᾳ τῶν ὁμοιομερῶν, μίξει θερμότητι ⟨καὶ⟩ ψυχρότητι, καὶ ξηρότητι, καὶ ὑγρότητι. τῶν δ' ὀργανικῶν μὲν ποσότητι, καὶ ποιότητι τῶν σωμάτων αὐτά, καὶ πρόσετι διαπλάσει τε καὶ θέσει τῶν μορίων ἑκάστου ⟨καὶ⟩ ὅλου τοῦ ὀργάνου. ἀπὸ δὲ τῶν δὲ ἀνάγκης ἑπομένων τοῖς ὁμοιομερέσιν, ὡς μὲν πρὸς τὴν ἁφὴν, μὲν σκληρότητι καὶ μαλακότητι συμμετρία, πρὸς δὲ τὴν ὄψιν, δύχροιάν τε καὶ ἡ κατὰ λιότητα καὶ διασύτητα συμμετρία. κατὰ δὲ τὰς μὲν ἐνεργείας ἡ τελειότης, ἣν δὴ ⟨καὶ⟩ ἀρετὴν αὐτῶν ὀνομάζομεν. τῶν δὲ τοῖς ὀργανικοῖς ἑπομένων, μὲν συμμετρίᾳ τε καὶ κάλλει τοῦ παντὸς σώματος ὀργάνου, ἔτι τε τῇ τῶν ὑπαρχόντων αὐτοῖς ἐνεργῶν ἀρετῶν. τῆς μὲν δὴ ἀείσης κατασκευῆς τοῦ σώματος, τὰ διαγνωστικὰ σημεῖα τοῦτό ἐστι. τῶν δ' ἀκολουθούντων μὲν αὐτῆς, ὑγιεινῶν δ' ἐστὶ. τὰ μὲν γὰρ τῇ τῶν ὁμοιομερῶν ἐσφαλτὶ μίξεσι μικρόν τι σφάλμα. τὰ δὲ μίξει τῶν ὀργανικῶν, μικρόν τι λαμβάνοντα, καὶ ἤτοι παντῶν, ἢ τινων, ἢ καθ' ἑκάστου. τὰ δὲ μὴν τῶν σφαλμάτων, τὰ αὐτὰ τοῖς τῆς ἀρετῆς αὐτῶν συμπληρώσει, μίξει μὲν τοῖς ὁμοιομερέσιν, ἀείθμοις δὲ, καὶ διαπλάσει, καὶ μέγεθος, ⟨καὶ⟩ θέσει μὲν τοῖς ὀργανικοῖς, ἀμφοῖν δὲ κοινὸν ἡ γνῶσις, ἣν δὴ καὶ σωζέχειαν αὐτῶν ὀνομάζομεν. μὲν δὲ τοῖς αὐτοῖς τούτοις γένεσι, καὶ ἡ τῶν νοσωδῶν σωμάτων δεῖται διακία, καθ' ἑκάστου τὸ νοσώδους τὸ σημαινόμενον. ὅρος δ' ἀμφοῖν δεῖται διακειλυός, ἡ τε ἐνεργείας αἰσθητὴ βλάβη. τὰ δὲ τῆς ἀείσης ἀπολλυόμενα διατασκευῆς σώματα βραχύ τι, βέβλαπται μὲν δὴ ὡς καὶ αὐτὰ διατά γε τὴν ἀλήθειαν, ὁ μὲν αἰσθητόν γε ὂν διορίζει. τοιγαροῦν αὐτὰ τὸ μᾶλλόν τε καὶ ἧττον, ὥστε ταῖς ἐνεργείαις, καὶ τῷ τοῖς νοσώδεσιν αἰτίοις ἀκμάζειν. τὰ δὲ γε ἁπλῶς νοσώδη σώματα διώρισται, τῷ τε ῥᾳδίως ὑπὸ τῶν νοσωδῶν αἰτίων νικᾶσθαι, καὶ τῷ πολύ τι κατὰ τὴν ἀρετὴν τῶν ἐνεργῶν ἀκλείπειν. γίνεται γοῦν ἀμφοῖν μὲν μέσῳ τὰ διέτορά τε [καὶ] ἁπλῶς λεγόμενα, καὶ τὰ στύπινι πλάτει, καὶ τιμιθήσεται τὸ τῆς ὑγείας πλάτος εἰς τρία μόρια, πλάτος ἔχοντα καὶ αὐτὰ συχνόν, ὧν τὸ μὲν πρῶτον, ἔστω τῶν ὑγιαινόντων σωμάτων, τὸ δὲ δεύτερον, τῶν διέτορόν, τὸ δὲ τρίτον, τῶν νοσωδῶν. οἷς ἐφεξῆς ὅτι τὰ ἧττον νοσοῦντα σώματα, βλάβαις αἰσθηταῖς ἐνεργῶν ἀφωρισμένα. τὰ μὴ ὂν ὁπωσοῦν τε ὧν αἱ κινήσεις πληρεῖς εἰσι, ἢ ὅλως ἀκρωλόφασιν, ἐναργῆς ἔχει τοῦ ὅρος. ὅσα δ' ἀτόνους λέγεται τὰς ἐνεργείας, μὴ τοῖς μεγίστοις ἀκρατέσιν δύναται, κατὰ δὲ τὰς μικροτέρας ἀμφίβολον, καὶ διὰ τοῦτο ἤδη τὸ μέσος τοῦ τῆς βλάβης, ἡ μὴ διέτορόν τῶν ἐναντίων ἐνεργῶν μετέχοντα σωίστασιν διάθεσιν, ἣν καὶ αὐτὴν ἔφαμεν διέτειναν ὀνομάζεσθαι. πάντων τούτων αἰσθήσει διακεινομένων, ἐκ αὐτῆς τῶν πραγμάτων τῆς φύσεως. κίνδυνος γὰρ εἰς τὸ τῆς ἀδιαθεσίας ὑποσυρρεῖν δύναμα, καὶ τοίνυν καὶ τὰ σημεῖα τῶν ὑγιαινόντων μὲν σωμάτων. ἀλλ' ἤτοι νοσωδῶν, ἢ διέτερον ὑπάρχοντων, ὡς τοσῶν τῆς ἀκρασίας διοίσει, θεμένων ἡμῶν ἄκρους μὲν ὅρους ἐναντίους ἀλλήλοις, τὸν τε ἀείσει κατασκευὴν, καὶ τὸν ἄρτι γεγονότα νόσον. ὧν σκοπουμένων δὲ, ὁπωτέρῳ τούτων δεῖ ἐγγυτέρω τὰ διοικιμαζόμενα σώματα. τὸ μὲν γὰρ ἐγγυτέρω τῆς ἀείσης κατασκευῆς, ὑγιεινὸν, τὸ δὲ ταύτης μὲν πορρωτέρω, τῆς δ' ἧττον νοσοῦντος ἐγγυτέρω, νοσῶδες. τὸ δ' ἀμφοῖν μεταξὺ, καὶ ἴσον ἑκατέρων ἀπέχειν φαινόμενον, διέτορον ἔστω τοῦτο. τῆς μὴ ὂν ἀείσης κατασκευῆς τὰ σώματος, εἴρηκε τὰ γνωρίσματα. τῶν δ' ἀκολουθούντων αὐτῆς, ἰσάριθμα μὴ τὰ μὲν, τῷ μᾶλλόν τε καὶ ἧττον τέμνεσθαι διαμένων. ἀφωρισμένων ἢ εἰς τρία μόρη, τὰ σημεῖα τοῦ νοσώδους σώματος ἁπλῶς ὁρῶμεν. διὰ αὐτῶν γὰρ ἔστω διπλᾶ, ⟨καὶ⟩ τὰ λοιπὰ διὰ δύο πλάτη. ἤδη γένος μὲν δὴ εἴρηται πρόσθεν ἐν τῷ τῆς ἀείσης κατασκευῆς λόγῳ, κατ' εἶδος δὲ, νῦν εἰρήσεται διελομένων ἡμῶν πρότερον τὰ μόρια. Τέσσαρά δ' αὐτῶν εἰσι αἱ πᾶσαι διαφοραί. τὰ μὲν γὰρ ἀρχαί πνεῦ εἰσιν, τὰ δὲ ἀπ' ἐκείνων ἐκπέφυκε. τὰ δὲ, ὅτ' ἄλλων ἄρχει τῆς διοικήσεως, ὅθ' ὑπ' ἄλλων ἄρχεται, συμφύτως ἔχοντα τὰς διοικούσας αὐτὰ δυνάμεις. ἓν ἢ συμφύτως τε ἅμα καὶ ἐπιῤῥύτως ἔχει. ἀρχαὶ μὲν οὖν εἰσιν ἐγκέφαλος, καρδία, ἧπαρ, καὶ ὄρχεις. ἀπ' ἐκείνων δ' ἐκπέφυκε, μὲν κείνοις ὑπηρετεῖ. νεῦρα μὲν καὶ νωτιαῖος μυελὸς ἐγκεφάλου, τῆς καρδίας δ' ἀρτηρίαι, φλέβες δ' ἧπατος, τὰ σπερματικὰ δ' ἀγγεῖα τοῖς ὄρχεσιν. αὐτὰ δ' αὖ τὰ διοικεῖ χόρδη, ὀσοῦν, σύνδεσμος, μῦς, ἅδην, τρίμελη, σάρξ ἁπλῆ. τὰ δ' ἄλλα πάντα μόρια κοινωνεῖ τούτοις ἔχοντα τὴν δεῖ ἑαυτῶν διοίκησιν, ἀρτηρίαν τε καὶ φλέβα, καὶ νεῦρον πρόσφυτα. τρίχες δὲ καὶ ὄνυχες, οὐδὲ διοίκησις τῆς δεῖται, ἀλλὰ γένεσις μόνη. αὗται μὲν δὴ αἱ τῶν μορίων διαφοραί.

Σημεῖα δ' ἑκάστου τῆς κράσεως ἐφεξῆς εἰρήσεται, τὴν ἀρχὴν ἀπ' ἐγκεφάλου ποιησάμενος ἡμῶν. Ἔστι δὲ πρώτη τὰ σύμφυτα γένη τῶν γνωρισμάτων αὐτοῦ. μὲν μὴν ἡ τοῦ συμπάσης κεφαλῆς διάθεσις, διότερον δὲ τῶν αἰσθητικῶν φθορῶν τε καὶ διακία, καὶ τρίτον ἡ τῶν πρακτικῶν, τέταρτον ἡ τῶν ἡγεμονικῶν, καὶ πέμπτον ἡ τῶν φυσικῶν. ἄλλο δὲ γένος τούτοις ἅπασιν, ἡ ἀπὸ τῶν ἐξωθεν αὐτῷ προσπιπτόντων ἀλλοίωσις. ἡ μὲν δὴ τῆς συμπάσης κεφαλῆς διάθεσις, ἐκ μεγέθους τε καὶ σχήματος αὐτῆς λαμβάνει καὶ τριχῶν. Ἡ μὲν δὴ μακρὰ κεφαλὴ,

μοχθηρᾶς ἐγκεφάλου διαπάσκλυσις ἴλιγγος σημεῖον. ἡ μεγάλη δὲ ὀκ ἀεὶ ἀνάγκης ἀγαθῆς διαπασκλυσις σημεῖον. ἀλλ' ἐ μὲν δὴ ῥώμην ἐμφέρει τῆς ἐγχωρείσης δυνάμεως, ὕλην τε καὶ πολλὴν δημιουργούσης, ἀγαθὸν σημεῖον, εἰ δὲ δὴ τὸ μόνης τῆς ὕλης τὸ πλῆθος, ὀκ ἀγαθόν. διοριστέον δ' ὅτι αὐτὰ, τῷ τε σχήματι, καὶ τοῖς ἀπ' αὐτοῦ πεφυκόσι. τοῦ σχήματι μὲν, εἰ εὔρυθμος, ἀεὶ γὰρ ἀγαθὸν τοῦτο σημεῖον, τοῖς δ' ἀπ' αὐτοῦ πεφυκόσιν, εἰ ἱκανοδραίχλη τε ὄντι, καὶ τοῖς ἄλλοις ὅσοις ἄξιον διάκεισθαι. καὶ γὰρ εἰ τὸ νεῦρωδες αὐτῷ σύμπαν, εὐτραφές τε ὄντι καὶ εὔτονον, οἰκεῖον δὲ χῦμα λιφαλῆς, ὥσπερ ἂν εἰ νοήσαις σφαῖραν ἀκριβῆ κυρίλλου, ἑκατέρωθεν ἀτρέμα πεπληκμύλου. αὐ ἀνάγκη γὰρ τῆς τοιαύτης, κυρτότερα μὲν ἢ κατὰ σφαῖραν γίνεσθαι, τά τε ὄπισθεν καὶ τὰ ἔμπροσθεν, εὐθύτερα δὲ τὰ ἑκατέρωθεν. εἰ δ' ἡ κατ' ἴνιον ἴσχοι μέσωθέν πινὶ, σωφρονικέπου τά τε νεῦρα, καὶ τὸν αὐχένα σὺν τοῖς ἄλλοις ὁσοῖς. κατὰ φύσιν μὴ γὰρ ἐχόντων, φλεγμονὴ τ' ὕλης, ὁ διωκμὸς ἀῤῥωστίᾳ τοιούτου ἐγκεφάλου. φαυλότερον δὲ ἔτι ἀρχόντων, ἀδυναμία ἡ ἀρχή. τὰ πολλὰ δὲ τοῖς κατ' ἴνιον φλεγμαίνουσι, ἀδυνάμια τῶν ἐρηρμένων ἕπεται, καὶ παράλιον παῦ τὸ μὴ τοιοῦτον. καὶ τὴν φοβερὰν δὲ κατ' ἴνιον ὠδισκέπου λιφαλὴν, ὡσαύτως τοῖς ἐφ' ὅλης αὐτῆς μεγάλης γενομένης διοισμοῖς. ὡς τὰ πολλὰ δὲ λαμβάνεται σὺν ὀδυρμῷ τοῦ σχήματος γενομένης τῆς περιεγκεφαλίδος, ἀγαθὸν σημεῖον, ἢν γένοιτο τῶν ἱατρῶν ὀπίσθιον ἐγκέφαλον ὀνομάζουσιν. ὥσπερ δὲ καὶ ἔστιν ὀπίσθιον, οὐ ζόμενος τῇ λαμβδοειδεῖ ῥαφῇ, τὸ νωτιαῖον δὲ ὄζον ἀρχὴ τὸ μόριον ὂν, μὴ δι' ἐκεῖνον, ἅπασιν τοῖς καθ' ὅλον τὸ ζῷον νεύροις πρακτικῶν. αὐτὸ δὲ τὸ ὀπίσθιον μέρος καθ' αὐτὸ, παντάπασιν ὀλίγων αἰσθητικῶν μετέχει, παμπόλλων δὲ τῶν πρακτικῶν, ὥσπερ γε καὶ θάτερον τὸ πρόσθιον. αἰσθητικῶν μὲν παμπόλλων, ὀλίγων δὲ τῶν πρακτικῶν, ὥστε καὶ λαλῶς διακεῖσθαι, ῥωμαλέας ἔξει τὰς ἀποφύσεις ἑκάτερον τὰς ἰδίας. οἱ αὖτε δὲ λαμπροὶ τῶν ἐμπροσθεν τῆς λιφαλῆς τῶν κατὰ τὸ μέτωπον διοισμοὶ τοῖς ὄπισθεν, εἰς σμικρότητά τε καὶ μέγεθος αὐτοῦ βλέποντων, καὶ χῦμα, καὶ τὰς φαντασίας αἰσθήσεις, ὄψιν τε καὶ ὀσφρησιν. ἀλήθων γὰρ ὄζων γνωρίσματα, καὶ ἀληθείας μαρτυρεῖ, τά τε ἀπὸ τῆς ἀρχῆς πεφυκότα, τῇ δὲ ἀρχῆς αὐτῇ τε καὶ κακίας, καὶ ἡ ἀρχὴ τοῖς ἀπ' αὐτῆς. Ἡ μὲν οὖν τῶν ἡγεμονικῶν φαντασιῶν ἀρετή τε καὶ κακία, τῆς ἀρχῆς μόνης ὄζων αὐτῆς καθ' ἑαυτὴν γνώρισμα. καλῶ δὲ ἡγεμονικὰς φαντασίας, τὰς ἀπὸ τῆς ἀρχῆς μόνης γινομένας. ἀγχίνοια μὲν δὴ λεπτομερῶς οὐσίας ἐγκεφάλου γνώρισμα, βραδυτὴς δὲ παχυμερεστέρου. δυσμαθία δ' ὀδυσπάστου, καὶ μνήμη μονίμου. ὅταν δὲ καὶ ἡ μὲν δυσμαθία δυσπάστου, ἡ δ' εὐπλησμοσύνη διαῤῥέουσης, ἡ τὸ μὲν δυμεταβολον φαντασίας, θερμῆς, τὸ δὲ μόνιμον ψυχρᾶς. ἔτι δὲ μοι δοκῶ λέγειν δύο γένη γνωρισμάτων, ὧν ἡ ἀρχῆς ἀπαρχόμενον ἐρεῖν. φαντασία μὲν τὸ τῶν φυσικῶν φαντασμάτων, ἕτερον δὲ τὸ τῶν ἔξωθεν προσπιπτόντων, ἕξεις δὲ λοιπὸν ὥσπερ ἀμφοῖν ὁ λόγος. Εἰ μὲν δύκρατος ὁ ἐγκέφαλος ἀπαρχὴ καὶ τὰς τοσαύτας ποιότητας, ἁπάντων τῶν ἐρημένων ἕξει μετρίως, καὶ τῶν προσπιπτόντων, ὅσα δι' ὑπορῶσας, ἢ ὤτων, ἢ μυκτήρων ἐκκαθαίρεσθαι, καὶ τούτων ἕξει μετρίως, ἢ πιστά τε βλαβήσεται πρὸς ἁπάντων τῶν ἔξωθεν προσπιπτόντων, ὅσα θερμαίνει καὶ ψύχει, καὶ ξηραίνει, καὶ ὑγραίνει, τοῖς τοιούτοις αἱ τρίχες τῆς λιφαλῆς, βρίφεσι μὲν ὄσιν ὑπόπτεροι, ταῖσι δὲ ὑπόξανθοι, τελφομμύοις δὲ, γίνονται ξανθαὶ, μεταξύ πως ὄσαι τῶν τε ἀκριβῶς ὅλων καὶ ἁπλῶν, ὁ μὲν ὁδὲ φαλακροῦνται ῥᾳδίως. ἀκούειν δὲ χρὴ τῶν ἐρημένων τε καὶ ῥηθησομένων γνωρισμάτων, ὡς ὧν δυκράτων οἰκήσεων. ὅσα δὲ κατὰ τὰς τρίχας ὀκ ὧν χωρίων μόνον, ἀλλὰ καὶ τῆς τῶν χυμῶν κρίσεως ἀνάλογον ἐχούσης τῇ κρίσει τῶν κατὰ τὸν ἐγκέφαλον. εἰ δὲ θερμότερον εἴη τὸ συμμετρον, κατὰ δὲ τὴν ἑτέραν αὐτοῦ θεσιν δύκρατον. εἰ μὲν ὑδὴ πλέον εἴη θερμότερος, ἰχυρὰ ποιήσει τὰ ῥηθησόμενα γνωρίσματα, βραχέας δὲ τῆς ὑπερβολῆς ὑπαρχούσης, ἀμυδρά. κοινὸς δέ ἐστος ὁ λόγος ὑδὴ παντων ἐρημένων μοι τῶν μορίων, τῶν γὰρ πάσας ταῖς κράσεσι μελλόντων λέγεσθαι γνωρισμάτων. Ἐξῆς δ' ὧν σημεῖα τῆς γὰρ ἐγκεφάλου θερμότητος, ὧν τοῖς ἐμπροσθεν ἐρημένοις, ὀρθύτερα καὶ θερμότερα τὰ περὶ τὸν κεφαλὴν σύμπαντα, καὶ αἱ γῦν τοῖς ὀφθαλμοῖς φλέβες αἰσθηταὶ, αἱ τρίχες τούτοις γιγνόμεναι, ταχέως ὑδὴ τῆς κεφαλῆς φύονται. πολλῷ μὲν ὅσι θερμοτέροις τῶν δυκράτων, μέλαιναι καὶ ἰχυραὶ ἡ ὅλαι γίνονται. μὴ πολλῷ δὲ, ὑπόξανθοι μὲν τὸ πρῶτον, εἶτα μελαίνονται, πεσόντων δὲ ταῖς ἡλικίαις φαλακροῦνται, καὶ μᾶλλόν γε οἱ ὧν πλέον θερμοί. πρόσπιπτόντων δὲ καθ' ὑπερβολὴν καὶ μυκτῆρας, ὀφθαλμούς τε καὶ ὦτα, βραχέα καὶ ψόφονα τούτοις ὄσιν. πεπληκμύλης δὲ τῆς κεφαλῆς γίνοιτο, σφοδρῶς καὶ μάλιστα αὐτοῖς ὅταν ἀφυλάκτως διαπτῶνται, τὸ τοιοῦτον συμβαίνει, πολέμου μὲν, ἀλλ' ὀκ ἀπειλήματα γίνεται. πληροῦνται δὲ καὶ βαρύοντα πλῆ κεφαλῆ ὑπὸ θερμαινόντων ἐδεσμάτων τε καὶ ποτῶν ἡ ὁσμῶν, καὶ τῶν ἔξωθεν προσπιπτόντων ἁπάντων, γ' οἷς ὅτι καὶ ὁ προειρημένος ἡμᾶς λόγος. ἔτι τε μᾶλλον, εἰ μὴ μόνον εἴη θερμὰ τὰ τοιαῦτα πλῆ φύσιν, ἀλλὰ καὶ ὑγρὰ, βραχέσιν ὕπνοις αἱ τοιαῦται κράσεις ἀνοιῶνται, πρὸς τοῦ μηδὲ βαθεῖς αὐτοὺς γίνεσθαι. Ψυχροτέρου δὲ ποσῶν ἐγκεφάλου γνωρίσματα, πολυπώματα πλέω κατὰ τὰς οἰκείας ἐκροὰς, καὶ αἱ τρίχες δυθεῖαι τε καὶ συῤῥαὶ καὶ μόνιμοι, καὶ μετὰ πολλὸν χρόνον τοῦ γεννηθῆναι φυόμεναι, λεπταὶ καὶ ἄτροφοι τὸ πρῶτον, καὶ ῥᾳδίως ὑπὸ τῶν ψυχρῶν αἰτίων βλάπτονται, καὶ κατ' αὐτὸν τὸν χρόνον τῆς βλάβης κατάῤῥοις τε καὶ κορύζαις ἁλίσκονται. ὁ μὲν ὁδὲ ἀποπομένοις θερμὰ τὰ περὶ πλῆ κεφαλῆ, ὁδὲ ὁρῶσιν ἐρυθρὰ, ἡ τῶν ὀφθαλμῶν αἱ φλέβες ἄορατοι, καὶ ὑπνωδέστεροί πως εἰσί. Ξηροτέρου δὲ ἐγκεφάλου γνωρίσματα, τὸ ἀπορίπτον γῦν ταῖς ἐκροαῖς, καὶ τὸ τῶν αἰσθήσεων ἀκριβές. ἀγρυπνικοὶ δὲ εἰσι, καὶ τρίχας ἰχυροτάτας μὲν καὶ τάχιστα φύουσι γεννηθέντες, ὅλας μᾶλλον ἢ δυθείας, φαλακροῦνται δὲ γῦν τάχει. Ὑγροτέρου δὲ τρίχες ἁπλαῖ, καὶ ὁδὲ ὅλως φαλακροῦνται, καὶ αἱ αἰσθήσεις ἀχλυώδεις εἰσί, καὶ πολυπωμάτου πλήθος, ὕπνοι τε πολλοὶ καὶ βαθεῖς. αὖται μὲν αἱ ἁπλαῖ δυσκρασίαι. Σώφρονι δὲ, θερμὴ μὲν καὶ ξηρὰ πρώτη, καθ' ἣν ἀπορίπτοι τέ εἰσι, καὶ ἀκριβεῖς ταῖς αἰσθήσεσι, καὶ ἀγρυπνικώτατοι, καὶ φαλακροῦνται ταχέως. ἡ πρώτη μίκτοι γνώσεις τῶν τριχῶν ταχίστη τέ ὄζει καὶ δυτραφεστάτη, μελανότριχές τε καὶ ὀλότριχοι εἰσί, καὶ θερμοὶ ψαύοντων τῆς κεφαλῆς, ἐρυθροί τε μέχρι τῶν τῆς ἀκμῆς χρόνων. Εἰ δ' ὑγρότης προσίη τῇ θερμότητι, βραχὺ μὲν ὑπερβαλλουσῶν ἀμφοτέρων τὸ σύμμετρον, δύχροιά τε καὶ θορμότης, καὶ αἱ γῦν τοῖς

ὀφθαλ-

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 481 sur 494

ὀφθαλμοῖς φλέβες μεγάλαι, καὶ περιττώματα πλείω, μετρίως πέπονα, καὶ αἱ τρίχες εὐθεῖαι καὶ ὑπόξανθοι, καὶ οὐ φαλακροῦνται ῥᾳδίως. πληροῦνται δὲ καὶ βαρύνονται τὴν κεφαλὴν ὑπὸ τῶν θερμαινόντων. εἰ δὲ καὶ ὑγραίνοιντο, πολὺ δή που μᾶλλον, ἡνίκα καὶ πλῆθος ἴσχουσι περιττωμάτων. ἐὰν δ' ὦσι πλεῖστον ὑγρότητός τε καὶ θερμότητος ἥκωσι, νοσώδης τούτοις ἡ κεφαλὴ, καὶ περιττωματικὴ, καὶ ῥᾳδίως ὑπὸ τῶν ὑγραινόντων τε καὶ θερμαινόντων βλαπτομένη. νότος δ' αὐτῇ πολέμιος ἀεί. ἄριστα δ' ἐν τοῖς βορείοις διάγουσιν, οὐ μὴν οὐδ' ἐγρηγορέναι δύνανται μέχρι πλείονος, ὕπνῳ τ' ὑπὸ τρέψαντες ἑαυτοὺς, ἅμα τε κωματώδεις εἰσὶ καὶ ἄγρυπνοι, καὶ φαντασιώδεις τοῖς ὀνείρασιν, καὶ αἱ ὄψεις ἀχλυώδεις, καὶ αἱ αἰσθήσεις οὐκ ἀκριβεῖς. εἰ δὲ πολλῷ μὲν εἴη τοῦ συμμέτρου θερμότερος ὁ ἐγκέφαλος, ὀλίγῳ δ' ὑγρότερος, μένουσι τὰ τῆς θερμῆς κράσεως γνωρίσματα. μιχθήσοντες δ' αὐτοῖς ἀμυδρῶς τὰ τῆς ὑγρότητος, ὥσπερ καὶ εἰ πολλῷ μὲν ὑγρότερος, ὀλίγῳ δ' εἴη θερμότερος. ἐναργῆ μὲν ἔσται καὶ σφοδρὰ τὰ τῆς ὑγρότητος, ἀμυδρὰ δὲ, τὰ τῆς θερμότητος γνωρίσματα. κοινὸς δ' οὗτος ὁ λόγος ὦσι πασῶν ἐστι τῶν κατὰ συζυγίαν δυσκρασιῶν. Αἱ ψυχραὶ δ' ἅμα καὶ ξηραὶ κράσεις ἐγκεφάλου, ψυχρὰν καὶ ἄχρουν ἀποτελοῦσι τὴν κεφαλὴν, ὅσον ἐφ' ἑαυταῖς. ἀεὶ γὰρ χρὴ μεμνῆσθαι τοῦ κατ' ἀρχὴν διορισμοῦ, προσεπιλογιζόμενον, ὅσον ἐκ τῆς τῶν χυμῶν κράσεως ἀλλοιοῦται τὰ κατ' αὐτόν. εὐθὺς δ' αἱ τοιαῦται κράσεις, ἄφλεβοί τε τὰ κατὰ τοὺς ὀφθαλμούς εἰσι, καὶ πρὸς τῶν ψυχρῶν αἰτίων ἑτοίμως βλάπτονται, διὸ καὶ ἀνομάλως ὑγιαίνουσι, ποτὲ μὲν κωφότατοι τὰς κεφαλὰς, ἀπερίττοί τε τὰς ἐκροάς. γνίοτε δὲ κατάῤῥοις τε καὶ κορύζαις ὦσι σμικροῖς αἰτίοις ἑτοίμως ἁλισκόμενοι. Αἱ δ' αἰσθήσεις αὐτοῦ, ἐν νεότητι μὲν ἀκριβεῖς τέ εἰσι, καὶ ἄμεμπτοι τὰ πάντα. προϊοῦσι δὲ, ἀπομαραίνοντες ταχέως, καὶ συλλήβδην φαύλαι, ταχύγηροι τὰ περὶ τὴν κεφαλὴν ἅπαντες εἰσὶ, διὸ καὶ πολιοῦνται ταχέως. αἱ τρίχες δ' αὐτοῖς γεννηθεῖσι μὲν ἀνέρχονται, μόγις ἄτροφοι καὶ πυῤῥαί. προήκοντι δὲ τοῦ χρόνου, κρατούσης μὲν ὦσι πλέον τῆς ψυχρότητος ἤπερ τῆς ξηρότητος, οὐ φαλακροῦνται. τοὔμπαλιν δὲ, εἰ συμβαίη τὴν ξηρότητα μὲν πλεῖστον κρατῆσαι τῆς ὑγρότητος, τὴν ψυχρότητα δὲ τῆς θερμότητος, ὀλίγον οἱ τοιοῦτοι φαλακροῦνται. Αἱ δ' ὑγραὶ καὶ ψυχραὶ κράσεις ἐγκεφάλου, κωματώδεις ἐργάζονται, καὶ ὑπνηλοὺς, καὶ φαύλους ταῖς αἰσθήσεσι, καὶ περιττωματικούς. εὐψύκτους τε καὶ εὐπληρώτους τὴν κεφαλὴν, εὐαλώτους τε κατάῤῥοις καὶ κορύζαις. οὐ μὴν οὐδὲ φαλακροῦνται οἱ τοιοῦτοι. ταυτὶ μὲν οὖν ἐστι τὰ σημεῖα τῶν ἐγκεφάλου κράσεων. ἐξ αὐτῶν δ' ὁρμώμενος ἐφ' ἕκαστον ὄργανον αἰσθήσεως, ἴσθι τὰς διαγνώσεις μεταφερέων. Ἀρκέσει δ' ἐπ' ὀφθαλμῶν μόνον εἰπεῖν, ὅσοι μὲν ἁπτομένοις ἐναργῶς εἰσι θερμοὶ, καὶ κινοῦνται ῥᾳδίως τε καὶ πολλάκις, καὶ φλέβας εὐρείας ἔχουσι, θερμοὶ σύμπαντες εἰσί. ψυχροὶ δὲ οἱ τούτοις ἐναντίοι, καὶ ὑγροὶ μὲν, οἱ μαλακοί τε ἅμα καὶ πλήρεις ὑγρότητος. ξηροὶ δὲ οἱ αὐχμηροί τε ἅμα καὶ σκληροὶ, καὶ βλάπτονται μὲν ὑπὸ τῶν ὁμοίων αἰτίων τῇ κράσει ῥᾳδίως. ὠφελοῦνται δὲ ὑπὸ τῶν ἐναντίων τῇ ἐμμέτρῳ χρήσει. ἀλλὰ τοῦτό γε κοινὸν ὦσι πάσῃ διαγνώσει κράσεως ἅπαντος μορίου. Μέγεθος δ' ὀφθαλμῶν ἅμα μὲν εὐρυθμίᾳ τε καὶ τῇ τῶν ἐνεργειῶν ἀρετῇ, πλῆθος οὐσίας εὐκράτου ἐξ ἧς διεπλάσθησαν ἐνδείκνυται. τὸ δ' ἄνευ τούτων, πολλὴν μὲν τὴν οὐσίαν, οὐκ εὔκρατον δὲ δηλοῖ. μικρότης δ' ὀφθαλμῶν ἅμα μὲν εὐρυθμίᾳ τε καὶ τῇ τῶν ἐνεργειῶν ἀρετῇ, ὀλίγην μὲν, ἀλλ' εὔκρατον ἐνδείκνυται τὴν οὐσίαν ἐξ ἧς διεπλάσθησαν, ἅμα δ' ἀῤῥυθμίᾳ τινὶ καὶ κακίᾳ τῶν ἐνεργειῶν, ὀλίγην τε ἅμα καὶ φαύλην εἶναι σημαίνει τὴν οὐσίαν αὐτῶν. Τὰ δὲ κατὰ χρόας, ὧδε χρὴ διορίζεσθαι, γλαυκοὶ μὲν ὀφθαλμοὶ λάμποντες ὑγρότητι καθαρᾷ τε καὶ οὐ πολλῇ, φωτὸς λαμπροῦ γίνονται περιουσίᾳ, μέλανες δ' ἔμπαλιν. οἱ δ' αὖ μεταξὺ, κατὰ τὰς ἀνὰ μέσον αἰτίας. Γλαυκὸς μὲν οὖν ὀφθαλμὸς ἤτοι διὰ μέγεθος, ἢ λαμπρότητα τοῦ κρυσταλλοειδοῦς, ἢ προπετῆ θέσιν, ἢ διὰ τὴν τοῦ λεπτοῦ καὶ ὑδατώδους ὑγροῦ τοῦ κατὰ τὴν κόρην ὀλιγότητά τε καὶ καθαρότητα γίνεται. πάντων μὲν ἅμα συνελθόντων, ὁ γλαυκότατος. εἰ δὲ τὰ μὲν αὐτῶν παρῇ τὰ δὲ μὴ, τὸ μᾶλλον τε καὶ ἧττον ἐν γλαυκότητι συνίσταται. μέλας δ' ὀφθαλμὸς, ἢ διὰ τὴν σμικρότητα τοῦ κρυσταλλοειδοῦς, ἢ διὰ τὸ ἐν βάθει θέσει, ἢ ὅτι λαμπρόν τε καὶ αὐγοειδὲς, ἀκριβῶς οὐκ ἔστιν, ἢ ὅτι τὸ λεπτὸν ὑγρὸν, ἤτοι πλέον, ἢ οὐ καθαρόν ἐστιν, ἢ διά τινα τούτων, ἢ διὰ πάντα πέφυκε γίνεσθαι. τὸ μᾶλλον δὲ καὶ ἧττον ἐν αὐτοῖς, ὡς ἔμπροσθεν εἴρηται. τὸ μὲν οὖν λεπτὸν ὑγρὸν, ὑδατωδέστερόν τε καὶ πλέον γενόμενον, ὑγρότερον ἀποφαίνει τὸν ὀφθαλμὸν, ὥσπερ γε καὶ εἰ παχύτερον, ἢ ἔλαττον γένοιτο ξηρότερον. τὸ δὲ κρυσταλλοειδὲς, εἰ μὲν σκληρότερον εἴη, ξηρότερον, εἰ δὲ μαλακώτερον, ὑγρότερον. οὕτως δὲ καὶ εἰ μὲν ὑπερβάλλει τῆς συμμετρίας τοῦ λεπτοῦ ξηρότερον, εἰ δ' ἀπολείποιτο, τοὐναντίον. Περὶ δὲ τῶν τῆς καρδίας κράσεων ἑξῆς λεγέσθω. πρότερόν γε τοῦτο ἀναμνησάντων ἡμῶν, ὡς ἕκαστον μέρος ἤτοι θερμότερον ἢ ψυχρότερον, ἢ ξηρότερον ἢ ὑγρότερον ἑαυτοῦ γεγονέναι φαμὲν, οὐ πρὸς ἕτερόν τι παραβάλλοντες. ὅπως γὰρ ἂν ἡ καρδία γένηται τινὶ φύσει ψυχροτέρᾳ, πολὺ θερμότερον τὴν κράσιν ἐστὶν, ἐγκεφάλου τοῦ θερμοτάτου. Τῆς μὲν οὖν θερμοτέρας, ὡς πρὸς τὴν οἰκείαν συμμετρίαν καρδίας σημεῖα. τὰ μὲν ἀχώριστά τε καὶ οἰκεῖα, μέγεθος ἀναπνοῆς, καὶ σφυγμοῦ τάχος, καὶ πυκνότης ἐστὶν, εὐτολμία τε καὶ τὸ πρὸς τὰς πράξεις ἄοκνον. εἰ δὲ ὦσι πλεῖστον ἥκει θερμότητος, ὀξυθυμία τε μανιώδης καὶ θρασύτης. ἔστι δὲ καὶ λάσιος αὐτοῖς ὁ θώραξ, καὶ μάλιστα τὰ στέρνα, καὶ τῶν καθ' ὑποχόνδριον ὅσα τούτοις πλησίον. ὡς ὑπὸ τὸ πολὺ δὲ καὶ τὸ σύμπαν σῶμα, θερμὸν ὦσι θερμῇ τῇ καρδίᾳ γίνεται, πλὴν εἰ μὴ μεγάλως ἀντιπράττοι τὸ ἧπαρ. εἰρήσεται δ' ὀλίγον ὕστερον ἅπαντος τοῦ σώματος τὰ γνωρίσματα. καὶ μέντοι καὶ ἡ τοῦ θώρακος εὐρύτης, θερμότητος γνώρισμα. πλὴν εἰ μὴ κἀνταῦθα μεγάλως ὁ ἐγκέφαλος ἀντιπράξειεν. ἐπειδὴ τὸ μὲν τοῦ νωτιαίου μέγεθος, ἀνάλογόν ἐστιν ἐκείνῳ τὰ πολλὰ, καὶ τηλικοῦτοι μὲν οἱ σπόνδυλοι τὸ μέγεθος ἡλίκος ὁ νωτιαῖος, ὥστε καὶ ἡ ῥάχις ὅλη. συμπήγνυται δὲ ὁ θώραξ ὦσι τὸ κατὰ τὸ μετάφρενον αὐτῆς μέρος, καθάπερ ὦσι τρόπιν ναῦς, ὥστ' ἐξ ἀνάγκης ἕξει τὸ μὲν μῆκος ἴσον τοῦ μεταφρένου, τὸ δ' εὖρος. ὅταν μὴ ἀνάλογον τοῦ πάχει τῶν σπονδύλων ἡ σύμπηξις αὐτοῦ γένηται

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 482 sur 494

κατ' ἐκείνους. ὅταν δὲ ἡ τῆς καρδίας θερμότης μετρίαν ἔχῃ τὴν κρᾶσιν, διαφοίσει τε καὶ αὐξήσει κατὰ τὴν πρώτην γένεσιν, ἀνάλογον τῇ τοῦτου θερμότητι. διὸ καὶ ὅταν μὲν ὑδὲ σμικρᾶς κεφαλῆς ὁ θώραξ ὄγκος ᾖ, μέγιστον γίνεται γνώρισμα τῆς κατὰ τὴν καρδίαν θερμότητος. ὅταν δ' ὑδὲ μεγάλης σμικρὸς, ἐλλιπέστατον καὶ οὗτος σημεῖον ὄν καρδίας ψυχροτέρας. εἰ δ' ἀνάλογον ἔχει τὴν κεφαλὴν τοῖς ἄλλοις σημείοις, διορίζει περὶ τῆς καρδίας, ὡς ἐν θώρακος γε πλείστῃ θερμότητος ὄντος. Ἐπὶ δὲ ψυχροτέρας καρδίας, σφυγμοὶ μικρότεροι τῶν συμμέτρων, ὁ μὲν βραδύτεροί γε ὄντες ἀνάγκης, ἢ ἀραιότεροι. ἢ ἀναπνοὴ δὲ, εἰ μὲν τοῦτον μικρότερος ὁ θώραξ, ὅσον ἡ καρδία ψυχροτέρα, τοῖς σφυγμοῖς ἀνάλογον. εἰ δὲ μείζων ἢ κατὰ τὸ μέγεθος τῆς ψύξεως, ὁ μικροτέρα μόνον, ἀλλὰ καὶ βραδυτέρα καὶ ἀραιοτέρα. δῆλοι τὴν φύσιν οἱ τοιοῦτοι, καὶ ἄτολμοι εἰσὶ καὶ ἀμελητοί, καὶ ψιλὸν αὐτοῖς τὸ σφυγμὸν τριχῶν ὄζει. περὶ δὲ σμικρότητος αὐτῆς διοριστέον, ὡς ἐμπροσθεν εἴρηται. κατὰ ταῦτα δὲ καὶ πρὸς τὸ ὅλον

γαμόν τε καὶ εὐφλεβον ἐργαζεται τὸ σῶμα. Ψυχρότερον. ἐπόχου δριμύ τε ψιλόν, εἰ μὴ διαντεῦθα νικήσειν ἡ διαρσία. Ἡ δὲ τῶν ὀρχεων κρᾶσις, ἡ θερμὴ μὲν, ἀφροδισιαστικήν τέ ὀστι, καὶ ἀρρενόγονος, καὶ γόνιμος, καὶ ταχέως διαπνεῖ τὰ γυναικεῖα μόρια. σωτικὴ δὲ καὶ τῶν τρίχων, ἡ ψυχροτέρα δέ, καὶ αὐανοτέρα. καὶ ἡ μὲν ὑγρὰ πολύσαρκός τέ ὀστι καὶ ὑγρόσπερμος, ἡ ξηρὰ δέ, ὀλιγόσαρκός τε καὶ μετρίως παχύσπερμος. Ἡ θερμοτέρα καὶ ξηροτέρα, παχυσπερμωτάτη τέ ὀστι καὶ γονιμωτάτη, καὶ τάχιστα πρὸς σωτηρίαν ἐπιγένεσθαι τὸ ζῶον δύθέως ἐξ ἀρχῆς. ἀτὰρ δὴ οἱ τοιοῦτοι διασπῶνται τάχιστα τὰ γυναικεῖα μόρια, καὶ σύμπαντα τὰ τρίχια, αὖθις μὲν ἄχει τῶν κατὰ τὸν ὀμφαλὸν χωρίων, κάτω δέ, μέχρι μέσων μηρῶν. ὀρμητικὴ μὲν δὴ καὶ ἡ τοιαύτη κρᾶσις ἱκανῶς ἐπ' ἀφροδίσια, τάχιστα δὲ ἐμπίπλαται, καὶ εἰ βιάσαιτο, βλαπτομένη. Σωτηρίους δὲ ὑγρότητος τῇ θερμοτάτῃ, λάσιοι μὲν ἧττον οἱ τοιοῦτοι, πολύσαρκοι δὲ μᾶλλον, ὁ μὲν ὀρέγονται γε μᾶλλον τῶν ἑτέρων, ἱκανῶς δ' ἀπολαύειν ἀφροδισίοις πλέονες. εἰ δ' ἱκανῶς ἄμφω σωθεῖεν τό, δ' ὑγρὸν καὶ θερμὸν, εἰ δ' ἀπολαύοιεν ἀπέχοντες τῶν ἀφροδισίων. Εἰ δ' ὑγρότεροι καὶ ψυχρότεροι τῶν κράσιν οἱ ὄρχεις γένοντο, ψιλὰ τὰ τρίχων, καὶ βραδέως ἀφροδισιάζειν ἄρχοντα, καὶ εἰ δ' ὀρμητικοὶ πρὸς τὴν γονόρροιαν εἰσὶν, ὑδατώδη δὲ καὶ λεπτὸν αὐτοῖς τὸ σπέρμα, καὶ ἄγονον καὶ θυλύγονον.

Ἡ ψυχροτέρα δὲ καὶ ξηροτέρα κρᾶσις, ὁμοία μὲν τἄλλα τοῖς προδιηρημένοις, παχύτερον δ' αὐτοῖς τὸ σπέρμα καὶ παντάπασιν ὀλίγον. Αἱ δ' ὅλαι σώματος ἕξεις, εἴρηται μὲν πρόσθεν, ὡς ὁμοιοῦνται κατὰ κρᾶσιν καὶ ἅπασι. κρατεῖ δὲ ἡ ὁμοιότης τοῦ σφοδροτέραν ἔχοντος ἰδιότητα τῶν πρώτων ποιοτήτων, ἃς δὴ καὶ δραστικὰς ὀνομάζουσιν. ὅλα δὲ τοῦ σώματος ἕξεις, ἐπ' ἐκείνων λέγεται μάλιστα τῶν μορίων, ὅσα θερμοῖς ἐπιπέφυκε πρῶτα, μῦδη δὲ εἰσὶ ὅσοι πᾶσι τοῖς ὀστοῖς περιβεβλημένοι, σώματί τινος σαρκώδους, ἐκ τε τοῦ ἁπλοῦς καὶ πρώτης σαρκὸς, ἔστι τε τῶν ἰνῶν αἷς αὖτοι περιπέφυκασιν. ἡ γὰρ οἰκεία τῶν μυῶν οὐσία, τοιαύτη ἐστὶν ἄμφω. τὰ δ' εἰς αὐτοὺς ἥκοντα τῶν ἀγγείων, οἷον ὀχεοί τινες εἰσιν, ἐπὶ συμπληροῦσθαι αὐτῶν τὴν οὐσίαν, ἀλλ' ἐπιρρεῖται εἰς ἅμα μὲν ἐξ ἀνάγκης γοῦν ἡ τὰ τοῦ τῶν κράσεως γνωρίσματα, ἡ τὴν δύσκρασιν οἰκεῖσιν. ἔξαναλίσκεται γὰρ αἱ δύσκρασοι τὸ δέρμα, καθ' ἑαυτὰς τυπόσαι, ἡ διαφθείρουσιν ἕνια τῶν γνωρισμάτων. ὅτως δὲ ἡ εὖ τὴν δύκρασιν χώραν ὥρας θέρος ἑαυτὸν πλίνθου πυρὰ βάλλοι γυμνὸν, ἐξαναλίσκει τῶν γνωρισμάτων ὅσα ἡ χροιὰ τε ὅτι, καὶ τὴν μὲν μελανότητα καὶ σκληρότητα σύστασιν. εἰ δ' ὥσπερ δύκρατόν ὅτι τὸ χωρίον, ὅτως ἡ αὐτὸς δύκράτως διαιτῶτο, μήτ' ἐξοπλίσαιτο μὲν πλίνθου, γυμνὸς ἑκάστης ἡμέρας ὡς πλεῖστον. ἀλλὰ μήθ' ὥσπερ μέσως διακαφόμενος, ἀκριβῆ τὰ τοῦ κράσεως μέλη ἕξοντα γνωρίσματα. τούνων ὡς ὧδε τούτων τοῦ λόγου γυμνασομένου, πῶς ἐχόμενον ἂν εἴη τοῦ νοῦ αὐτῷ. Συμμέτρου κράσεως γνωρίσματα πρὸς ὅλον τοῦ ζῴου τὴν ἕξιν, ἡ χροιὰ μὲν ἐξ ἐρυθρᾶς καὶ λευκῆς συμμιγής. αἱ τρίχες δὲ ξανθαὶ μετρίως, καὶ ὅλαι τὰ πολλά. συμμετρία δὲ σαρκώσεως, μέσως ποσότητι καὶ ποιότητι. μέσον γὰρ ἀκριβῶς ὅτι τὸ τοιοῦτον σῶμα πασῶν τῶν ὑπερβολῶν, ὡς αὖ μὴ νοσερόν τε καὶ λεγόμενον πρὸς αὐτό. καὶ γὰρ τὸ παχὺ σῶμα πρὸς ὅσον λέγεται παχὺ, καὶ τὸ λεπτὸν ὡσαύτως πρὸς ὅσον, πολύσαρκόν τε καὶ ὀλιγόσαρκον, καὶ πιμελῶδες, καὶ σκληρὸν, καὶ μαλακὸν, καὶ λάσιον, καὶ ψιλόν. ὁπόταν δὲ τούτων ὅτι συμμετρον. ἀλλ' οἷος ὁ Πολυκλείτου διανὼν εἰς ἄκρον ἦκε συμμετρίας ἀπάσης, ὡς φανοῦντων μὲν μήτε μαλακὸν φαίνεσθαι, μήτε σκληρὸν, μήτε θερμὸν, μήτε ψυχρόν. ὁρώντων δὲ μήτε λάσιον, μήτε ψιλὸν, μήτε παχὺ, μήτε ἰσχνὸν, ἵνα ἑτέραν ἔχον ἀμοιρίαν. Ὅσα δὴ τὰ συμμέτρου θερμότητα μὲν ὄντα, τὸ μὲν ὑγρότερά γε ἢ ξηρότερα κατὰ τὸ σαρκῶδες γένος. καὶ ἔστιν τότε γὰρ ὁ γνήσιος λόγος φαίνεται μὲν δήπου καὶ ἀπομελῆ θερμότητα τοῦτον, ὅσον πρὸς καὶ θερμότητα. λασιώτερα δὲ τοῦτον ἔστω, ὅσον πρὸς καὶ θερμότητα, καὶ πιμελὴς ἧττον ἔχοντα, τῇ χροιᾷ δὲ ἐρυθρὰ, καὶ μελανόστεικα. Ψυχρότητος κράσεως σημεῖα, τὸ ἄτριχον, τὸ πιμελῶδες, τὸ ψυχρὸν ἀπομελῆ. ἡ χροιὰ δ' αὐτοῖς, ἅμα ταῖς θριξὶ πυρρότερα. πολλῆς δὲ τοῦ ὑγρότητος ὄσης, πελιδνή πως ὄψιν, καὶ λαλεῖν ἔθος ὄψιν φλοιοῖς τῶν ἰατρῶν οὓς τοιούτους μολυβδυχρῶντας. Ἡ δὲ ξηροτέρα κράσις, ἰσχνοτέρα τέ ὀστι, καὶ σκληροτέρα τοῦ ὑγροτέρου, ὅσονπερ αὖ ἡ ξηροτέρα. τὰ δ' ἄλλα πλησίους. Καὶ ἡ ὑγροτέρα δὲ, τὰ μὲν ἄλλα πλησίον, ὀλιγαρκοτέρα δὲ καὶ μαλακωτέρα, ἡ μὲν καὶ κατὰ συζυγίαν τῶν πρώτων ποιοτήτων αἱ δυσκρασίαι γινόμεναι, σώματος ἔχουσι καὶ τῶν γνωρισμάτων ἰδέαν.

Ἡ μὲν γὰρ θερμοτέρα ἡ ξηροτέρα, λασιωτέρα, καὶ θερμοτέρα, ἡ σκληροτέρα, καὶ ἀπίμελες ὄψιν, ἡ ἰσχνὴ, καὶ μελανόθριξ. εἰ δὲ ὧδε πλέον ἦκε θερμότητος, ἡ μελάγχρως. Ἡ θερμοτέρα ἡ ὑγροτέρα κράσις, μαλακωτέρα τε καὶ λυσαρκοτέρα, καὶ θερμοτέρα τοῦ ἀείσης κράσεως εἰς τοσοῦτον ὄψιν, εἰς ὅσον ἀμφοτέραις αὐξηθῆ ταῖς ποιότησιν. ὧν πλεῖσον ἢ αὐξηθεῖσα, ὧδε συμπεδυνώσεσιν ἑτοίμως ἁλίσκεται νοσήμασιν, ὅσα ἡ μακόχυμος ἑτοίμως γίγνεται. εἰ δ' ὀλίγῳ μὲν ὑγροτέρα, θαμπόλῳ δ' ἐν θερμοτέρα, ἡ μαλακωτέροι μὲν ὀλίγῳ τῶν συμμέτρων οἱ τοιοῦτοι, ἡ σαρκωδέστεροι, λασιώτεροι δὲ ὀκ ὀλίγῳ. καὶ μὲν δὴ καὶ ἀπομελῆς, ὀκ ὀλίγῳ θερμότεροι. μέλαινα δ' αὐτοῖς αἱ τρίχες, καὶ ἡ σὰρξ ἀπίμελες. εἰ δ' ὀλίγῳ μὲν ἐν θερμοτέρα, θαμπόλῳ δὲ ὑγροτέρα, μαλακὴ τοῖς ὄψιν ἡ σὰρξ, ἡ πολλὴ, καὶ τὸ χρῶμα συμμιγὲς ἐξ ἐρυθρᾶς καὶ λευκῆς, καὶ φαύοντων ὀλίγῳ θερμότεροι. συμμέτρου δ' ἐπεῖν ὧδε τῶν κατὰ συζυγίαν κράσεων, ἀεὶ τῆς ἐπικρατούσης ποιότητος, ἐπικρατήσει τὰ γνωρίσματα. Ἡ ψυχροτέρα δὲ καὶ ὑγροτέρα κράσις, ἐπ' ὀλίγον μὲν ἀμφοῖν ἠυξημένων, ἄτριχός τέ ὀστι, ἡ λευκὴ καὶ μαλακὴ, ἡ ταχεῖα, ἡ πιμελώδης. ὧν πλεῖον δὲ τὰ ἧττα ἄλλα κατὰ ἀναλογίαν τοῦ τῶν ποιοτήτων αὐξήσεως, ἡ χροιὰ δὲ ἅμα ταῖς θριξὶ πυρρὰ, καθάπερ γε καὶ εἰ ὧν πλεῖσον ἀμφοῖν ηὐξημένων πελιδνή. εἰ δ' ἄνισος ἡ αὔξησις ἔη τῶν ποιοτήτων, ἐπικρατήσῃ τὰ τῆς μᾶλλον ηὐξημένης ἴδια. Εἰ δὲ τὸ ψυχρὸν ἅμα ξηρῷ κατ' ἴσον αὐξηθέη, φύσῃ σκληρὸν καὶ ἰσχνὸν ἔχοσι τὸ σῶμα καὶ ἄτριχον, ἀπομελῆ δὲ ψυχρόν. ἡ πιμελὴ δὲ ὅμως αὐτοῖς, καίτοι γε ἰσχνοῖς ὄσι, πρέπει ἀραιᾷ τῇ σαρκί. τὰ δ' τῶν τριχῶν καὶ τοῦ χροιᾶς, ἀνάλογον τῷ μέτρῳ τοῦ ψυχρότητος. μετὰ δὲ τοῦτο τὰς θερμῆς, ἡ ξηρᾶς κράσεως φῶ τῷ χρόνῳ τοῦ πρὸς πλεῖστον εἰς τὴν ξηρὰν τε καὶ ψυχρὰν, ἡ ἕξις τῶν τοιούτων ἰσχνὴ καὶ σκληρὰ, ἡ μελαγχολικὴ, δὴ ὅσον μέλαινά τε ἅμα καὶ λασεῖα. κράσις μὲν τοῦ ἑτέρας τῶν τοιοῦτον πρὸς πολύ. τῆς δ' ἑτέρας ὀλίγον τὸ τοῦ συμμέτρου πρὸς πλεῖστον, ἐπικρατήσῃ μὲν τὰ τοῦ ἐπικρατούσης. ἀμυδρὰ γ' ἔστι τὰ τῆς ἑτέρας γνωρίσματα.

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 484 sur 494

ὑδὶ πᾶσι δὲ τοῖς ἑρμηνεῦσί τε καὶ μέλλουσι λέγειν, κοινὸν γνώρισμα ἰράσεως. εἰ μὲν δύψυκτον εἴη τὸ μόριον, ἤτοι ψυχρότητος, ἢ ἀραιότητος, εἰ δὲ δύσψυκτον, ἤτοι θερμότητος, ἢ πυκνότητος. εἰ δ' ὑπὸ τῶν ξηραινόντων βλάπτοιτο, αὐχμηρόν τε καὶ ξηρὸν ⟨καὶ⟩ δυσκίνητον γλίσχρου ξηρότητος, ὥσπερ γε καὶ εἰ βαρύοιτο πρὸς τῶν ὑγραινόντων ὑγρότητος. ὡσαύτως δὲ καὶ εἰ ὡσαύτως ἀλλήλοις ἅπαντα οἱ μῦες, ἢ οὐχ ὡσαύτως διήκραανται, σωτικὸν γὰρ ἅπασι τὸ κλινότητα τῶν ὑποβεβλημένων ὀστῶν. ψίστε γοῦν ἰσχνότερον εἶναι δοκεῖ τὸ μόριον, ὃν ἰσχνότερον, οἷον ὦμος τῆς μυός, δοκεῖ δὲ τὸ σφοτητα τῶν ὀστῶν τοιοῦτον φαντάζομενον. ὅτως δὲ καὶ παχύτερον ψίοις εἶναι δοκεῖ πολλάκις, ὃ δοκεῖ τὸ δυρύτητα τῶν ὀστῶν, ἀλλὰ δοκεῖ τὸ τῆς σαρκὸς πλῆθος, ἤτις αὐξανομένη τε καὶ μᾶλλον μένη, σκληροτέρα τε ⟨καὶ⟩ μαλακωτέρα γινομένη, ἢ ξηρότερον ἢ ὑγρότερον ἀποφαίνει τὸ μόριον. ἡ μὲν δὴ ὀλίγη τε καὶ σκληρά, τὸ ξηρότερον. ἡ πολλὴ δὲ καὶ ἡ μαλακή, τὸ ὑγρότερον. ὅτω δὲ καὶ αἱ μεταξὺ χῶραι τῶν ὁμοιομερῶν σωμάτων, ἤτοι πλέον ὑγρὸν ἐν αὐτῆς, ἢ ἔλαττον ποδιέχουσαι, καὶ ἤτοι παχύτερον, ἢ λεπτότερον, ἢ ὑγρότερον, ἢ ξηρότερον ἀποφαίνει τὸ μόριον. ὑγρότερον μὲν ἔνθα λεπτότερά τε καὶ πλείονα ὄδιν ἡ ὑγρότης, ξηρότερον δὲ ὅπου παχύτερά τε ἅμα καὶ ἐλάττονα. αὐτὰ μὲν γ' τὰ σφοτὰ τοῦ σώματος μόρια, τὰ ὄντως σφοτὰ καὶ πρῶτα, κατὰ δύναμιν τρόπον οἷόν τε ὄδιν ὑγρότερα ποιεῖν, ἀλλ' ἱκανὸν, εἰ κωλύει τις αὐτὰ μὴ δι' ταχέων ξηραίνεσθαι, τὰς δὲ διαλαμβανούσας αὐτὰ χώρας ἔνεστι πληροῦν ὑγρότητος, ἤτοι τοίας ἢ τοίας. τοιαύτη δὲ ὄδιν ἡ οἰκεία τροφὴ τοῦ ὁμοιομερῶς ἐκ παραθέσεως, ὃ δὴ ἀγγεῖον ἐλκομένη. ἑοικὸς δὲ καὶ ὅτος ὁ λόγος ἅπαντων ὄδιν τῶν μορίων, καὶ ῥηθήσεται καὶ αὖθις ἐν τῇ τῶν ὑγιαινόντων αἰτίων διδασκαλίᾳ. νυνὶ δὲ τὸν ἐφεξῆς ἐχόμεθα. Γαστρὸς γνωρίσματα τὰ μὲν φύσει ξηροτέρας, εἰ ταχέως διψώδης γίγνοιντο, καὶ ὀλίγου αὐτοῖς ἀρκοίη ποτὸν, καὶ βαρύοιντο τῷ πλείονι, καὶ διώδωνας ἴσχοιεν, ἢ ὧν πολλάζοι τὸ πολυποίλον αὐτοῖς, ἐδέσμασί τε χαίροιεν ξηροτέροις. Ὑγροτέρας δὲ, εἰ μήτε διψώδης γίγνοιντο, καὶ τὸ πλεῖον ὑγρὸν ἀλύπως φοροῖεν, ἐδέσμασί τε χαίροιεν ὑγροτέροις. ἡ δὲ θερμοτέρα φύσει γαστὴρ, τοιήδε μὲν ἄμφω, ἢ ὀρεκτὴς, καὶ πολὺ μᾶλλον ὅστε σκληρᾶς ὑπ' διυσκολοίωτα. διαφθείρεται γὰρ ὑπ' αὐτῆς τὰ δυσκολοίωτα, χαίρουσα δὲ τοῖς θερμοῖς ἐδέσμασί τε καὶ πόμασιν, ὀδὶ ὑπὸ τῶν ψυχρῶν ὀδυνᾶται, διατά γε τὴν ἐμμετρον χρῆσιν. Ἡ δὲ ψυχροτέρα φύσει γαστὴρ, ὀρεκτικωτέρα μὲν ἀγαθὴ, τοίη δὲ οὐκ ἀγαθὴ, καὶ μάλιστα ὅστε δυσκολοίωτα καὶ ψυχρὰ τῶν ἐδεσμάτων ὄδιν. ὀξυόρεκτος γοῦν ἑτοίμως γ' αὐτῆ, διὰ ὅπερ καὶ ὀξυεγκιμώδιης ὄδιν ἡ τοιαύτη γαστὴρ, καὶ χαίρει μὲν τοῖς ψυχροῖς. βλάπτεται δὲ ῥᾳδίως ἀμετρότερον χρησαμένη. ὅτως ὑπὸ καὶ τῶν ἔξωθεν αὐτῇ προσπιπτόντων ψυχρῶν, ὃ φορᾷ τὸν πολυχρόνιον ὁμιλίαν, ὥσπερ ὀδὶ ἡ θερμὴ τῶν θερμῶν. αἱ μὲν οὖν διὰ νόσον γ' τὴν γαστρὸς δυσκρασίαι, τούτῳ διαφόρως τε ἐμφύτων, ἢ τῶν γ' αὖ ἐπιτηδείων ὑπομενόντων, ὃ τε ὁμοίων ὥσπερ αἱ σύμφυτοι. Αἱ δὲ ἐπὶ συζυγίαν γ' τὴν γαστρὸς δυσκρασίαι, διὰ τὸ τῶν ἁπλῶν γνωσθήσονται σωθέσεως. ἀκριβῶς δὲ χρὴ προσέχειν τὸν νοῦν τοῖς ἑρμηνεῦσι, διακείνοντας αὐτὰ τῶν ἐνθυμημένων. ὁ μόνον γὰρ ἡ ποιλία διψώδης τε καὶ ἀδηφάγος ἐργάζεται, καὶ ψυχρὸν ὑπ' θερμὸν πόματος ὀρεκτικὸς, ἀλλὰ καὶ τὰ κατὰ θώρακα πολάγχνα, καρδία καὶ πνεύμων. ἀλλ' οἵ γε διὰ τὴν τούτων θερμότητα διψῶντες, εἰσπνέουσί τε πλέον, ἐκφυσῶσί τε μακρὸν, αἰσθανόμενοί τε καὶ τὸν θώρακα τοῦ καύματος, οὐχ ὥσπερ οἱ διὰ τὴν γαστρὸς κατὰ στόμαχον δηλα. ὑπ' μὲν δὴ πίνοντες, ὑπ' ὀλίγου ἡσυχάζουσι, ⟨καὶ⟩ τὸ ψυχρὸν πόμα ἵστησιν αὐτῶν μᾶλλον τὴν δίψαν ἢπερ τὸ πολὺ θερμόν. αὖα ψυχὴ δὲ αὐτὸς καὶ ὁ ψυχρὸς ἀὴρ εἰσπνεόμενος, ὀδὲν ἐπικρίζων ὅσον ἐκ γαστρὸς διψώδης. ὅτως δὲ καὶ οἱ φαντίως ἔχοντες, ὑπὸ τ' ψυχρᾶς εἰσπνοιᾶς αἰσθητῶς αὐτῶν. Καὶ μέγιστόν ὅτι ὅσον γνώρισμα τ' φαντίου ψυχρότητος. ὥσπερ ἢ εἰσπνέοντες ψυχρὸν αἰσθανόμενοι ⟨καθ'⟩ αὐτὸ καὶ ψύξεως, ὅτως τὸ θερμὸν αὐτῆς ὅτι θέλιον, ἀλλὰ καὶ φλεγματικὰ πορίσματα χρεμπτόμενοι, ⟨καὶ⟩ μετὰ βηχὸς ἀναπύουσιν. Αἱ ξηρότητος δὲ τ' φαντίου ⟨καὶ⟩ ἀπορίητοί τέ εἰσι, καὶ καθαραὶ τῷ φλέγματι, καθάπερ αἱ ὑγρότητος ἁλαμπῆ μὲν ἐργαζόντες, καὶ βραγχώδη τὴν φωνὴν. ἐνίοτε δ' αὐτοῖς πορίσματα, μεῖζόν τε ⟨καὶ⟩ ὀξύτερ) φθέγξασθαι προαιροῦμενοι. Οὐ μὴν αὐτό γε τὸ τῆς φωνῆς μέγεθος ὑπὸ τ' θερμότητος αὐτῆς, ὥσπερ ὀδὶ ἡ σμικρότης ὑπὸ τῆς ψυχρότητος γίνεται. ἀλλὰ τὸ μὲν δυρύτητι τῆς τραχείας ἀρτηρίας, ἐκφυσήσει τε σφοδροτέρᾳ. σμικρότης δὲ τοῖς ἐναντίοις ἀντιλαβεῖν, ὥστε ὅτε δι' ἐναντίας, ὅτε πρώτως, ἀλλὰ κατὰ συμβεβηκός τε καὶ μόνας τὰς συμφύτους ἰράσεσι, ὃ τὰς ὑπ' κτήτους ἕπεται τὸ τῆς φωνῆς μέγεθός τε καὶ ἡ σμικρότης. ὅπ γ' τοιάδε τὰ ὄργανα διὰ τὴν ἰράσιν ἐγγίγνεται, τοῖς τοιάδε φωνὴ, ἐκ φωνῆς ἔνεστι πρὸς τ' συμφύτου ἰράσεως συλλογίζεσθαι. Καὶ γὰρ ἡ λεία φωνὴ, λειότητι τ' ἀρτηρίας ἕπεται, καθάπερ ἡ τραχεῖα τραχύτητι. λειότης μὲν οὖν ἀρτηρίας συμμετρίᾳ ἰράσεως ἕπεται, τραχύτης δὲ ξηρότητι. τραχύτης μὲν γὰρ ὑπ' ἀνωμαλίας, κατὰ ξηρὸν σῶμα, τὴν ἢ ἀρτηρίαν ἐργάζεται σκληράν μὲν, ἡ τῶν ὁμοιομερῶν αὐτῆς μορίων ξηρότης. ἀνώμαλον δὲ ἡ τ' παρόδων πλῆθος τοῖς ὑγροτητ⟨ικ⟩οῖς γένεσι. Κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν τρόπον, ὅτε ἡ ὀξεῖα φύσει φωνὴ χωρὶς σφοτητ⟨ικ⟩οῦ φάρυγγος, ὅδ' ἡ βαρεῖα χωρὶς δυρύτητος διήκατο γενέσθαι. σφότης μὲν δὴ, ἐμφύτου ψυχροτητ⟨ικ⟩οῦ ἐκγονος ὄδιν, δυρύτης δὲ θερμότητος. ἀνάλογον ἢ ταῖς φυσικαῖς διαφοραῖς τῶν φωνῶν, αἱ κατὰ πάθος ὑπ' τελοῦσι, γνωρίσματα καὶ αὖται γινόμεναι τῶν ἐργαζομένων αἰτίων, ⟨ὑπὲρ⟩ ὧν αὐτάρκως γ' τοῖς περὶ φωνῆς διώρισται. τὰ δ' ἄλλα μόρια τ' ζῴου τὰ φύτος, ἀμυδρὰ τῆς ἰράσεως ἔχει τὰ γνωρίσματα. ὡραιότερον δὲ ὅμως αὐτὰ, διά τε τῶν ὠφελουμένων καὶ βλαπτόντων διαγινώσκειν, ἔπ τε κατὰ τὰς τῶν φυσικῶν δυνάμεων ἐνεργείας. ἔρηται δ' ἐν τῷ τρίτῳ περὶ τῶν γ' τοῖς συμπτώμασιν αἰτίων, τίνης ἕκαστης δυνάμεως ἀρετῇ τε καὶ κακίᾳ ἡ πονηρομοχθηρὰ ἰράσις ὄδιν. τὰ μὲν οὖν τῶν κράσεων γνωρίσματα, καὶ ἤδη λέλεκται. Τὰ δὲ πρὸς τὸ μέγεθος ἤτοι τῶν διάπλασιν, ἢ τὸν ἀριθμὸν, ἢ τῶν θέσιν ὀφθαλμῶν. ὅστε μὴ ⟨δι' ὃ⟩ πίπτει ταῖς αἰσθήσεσιν, γνωρίζεσθαι ῥᾴδιον. τῶν δ' ὀχ ⟨δι' ὃ⟩ πίπτοντων, τὰ μὲν δυσγνωστὰ, τὰ δὲ ἀγνωστὰ ὄδιν. τὸ μὲν οὖν τῆς κεφαλῆς μέγεθός τε καὶ σχῆμα, ἡ σὺν αὐτῇ τοῦ ἐγκεφάλου, πρόδηλον τέ ὄδι, καὶ ἡ πρόοδον ἔρηται. κατὰ ταυτὰ ἢ καὶ τὸ τ' θώρακος, ὅτως ἢ καὶ ὅστε κατ' ὠμοπλάτας, ἢ ὦμος, ἢ βραχίονας, ἢ πῆχεις, ἢ ἄκρας χεῖρας, ἢ ἰσχίον, ἢ μηρὸν, ἢ κνήμην, ἢ πόδας, ὃ χαλεπὸν διαγινώσκειν. αὖ τε κατὰ τὴν διάπλασιν ὀφθαλμοῦ ἢ τι τῶν τοιούτων, αὖ τε κατὰ τὸ μέγεθ⟨ος⟩, αὖ τε

ὅπ τ' ἐνάσης δυνάμεως, ἀρετῇ τε καὶ κακίᾳ, ἡ πονηρομοχθηρὰ ἰράσις ὄδιν.

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 485 sur 494

αὖ τε κατὰ τὸν ἀριθμόν, ἢ τῷ συνίστασθαι τῶν συντιθέντων αὐτά. πρόδηλοι δ' εἰσὶ καὶ αἱ τῶν ἐνεργειῶν ἐφ' ἑκάστου βλάβαι. τὰ δ' ἐν τοῖς τοῦ σώματος, ὁ πάντα διαγνωστὸν ἁπλῶς ἀδύνατον. Τασσόμενα μὲν γάρ τινος ὅτου σμικρά τε καὶ προηγυμνασμένα τῇ προπέτειᾳ κατὰ τὸ ὑποχόνδριον ἐθισάμενα, ὡς ἐναργῶς φαίνεσθαι κατὰ πολυγραφωτέραν ἰδίαν, ὥρασί τε καὶ ἀπομόρροις. Οὕτως δὲ καὶ λύσιν τινὸς ἐθισάμενα, ἐγκεφάλου τε σμικροῦ, ὥστ' ἔνιοτε χρονίσαντα πολὺ τῷ ἐκκεῖσθαι τῷ ὄρῳ, ὄγκος ἐφαίνετο πολυγεγραμμένος ἐναργῶς. ὁ μὲν δὴ ἄλλος τὶ τῶν ἐν τοῖς ἐναργῶς διαγνῶναι μὴ ἔχειν μοί ποτε δοκῶ διαγινώσκειν ὡς οἷόν τε ὄντα, ἀρετὴν τε καὶ κακίαν αὐτῶν, εἰ μὴ κατ' ἀσύμβολον βεβαίαν, ἀλλ' ὃν κατὰ στοχασμόν τινα τεχνικὸν, οἷον εἴ τινος ἔτυχεν ὢν ἥπατος. Εἰδὼν γάρ τινας ἤδη μὲν πολλοὺς, ἰσχνὰς μὲν φλέβας ἐχοντας, ἄχροα δὲ τὸ σύμπαν σῶμα, μὴ εἰ βραχὺ πλέον προσλιπαίνοντος τροφῆς, καὶ μᾶλλον εἰ φυσώδη, καὶ παχέα καὶ γλίσχρα. οὓς μὲν ὥσπερ τινος βάρους ἐγκεῖσθαι καὶ ἱερεμαίνειν, κατὰ τὸ δεξιὸν ὑποχόνδριον αἰσθανομένους ἐν βάθει, οὓς δ' ἧττον ἐνίους δὲ καὶ μικρὸν εἶναι τὸ ἧπαρ, καὶ ἰσχνὸν ταῖς διεξόδοις. Ἕτερον δὲ ἐθισάμενον φλεγματικὸν μὲν ὅλον τῇ ἕξει, ἐμοῦντα δὲ ἑκάστης ἡμέρας χολὴν ὠχράν. ἔγνων δὲν χολοῦσθαι μὴ τὰ διαχωρήματα αὐτὸν θεᾶσθαι, καὶ ὀλιγοστὸν εἶχε χολῆς. ἐτεκμηράμην δὲ τοῦτον τὸν τὸ χολῶδες ὑγρὸν ἐξοχετεύοντα πόρον, ὁ μικρὰν ἑαυτοῦ μοῖραν εἰς τὸν πυλωρὸν τῆς γαστρὸς ἀποπέμπειν, ὡς ἐπ' ἐνίων φαίνεται ζώων, ἐξ ὧν δῆλον, ὡς ἐν τοῖς ἀδήλοις τῇ αἰσθήσει μεγάλα συντελεῖ πρὸς διάγνωσιν, ἥτε τῶν ἐξ ἀνατομῆς φανερωθέντων γνῶσις, ἥτε τῶν ἐνεργημάτων τε καὶ τῶν χρῶν εὕρεσις, ὅσπερ ἂν διαγνῶναι ἐνίοις βέλτιον, τῶν ὡς ἔρρωται νῦν ὀφθαλμῷ σωμάτων, ἐν ταῖς ἀνατομαῖς αὐτὸν γυμνασίου ὄντι, λαβεῖν ταῖς τῶν ἐνεργημάτων τε καὶ χρειῶν εὑρέσεσι. γέγραπται δὲ ὑπὲρ πάντων ἰδίᾳ καθ' ἑτέρας πραγματείας, ὑπὲρ ὧν ὧδε τελοῦντι τῇ τοῦ λόγου πάντος εἰρήσεται, χαλεπὸν δ' γινώσκειν ὅσοις φιλομαθὲς ἕκαστον ὧν αὐ ὀρεχθῶσι μαθεῖν, ἐκ ποίας μᾶλλον πραγματείας ἀναλήψεσθαι χρή. ἀλλὰ πόδε μὲν τούτων ἄλις. Ὅσα δὲ ἐν τῷ νῦν ὄντι νοσώδη σώματα, τέσσαρα ὅσα νοσεῖ, διαγινώσκειν χρὴ καὶ ταῦτα, ταῖς μὲν αἰσθήσεσιν ὑποπίπτοντα τῇ μεταβολῇ τῶν κατὰ φύσιν αὐτοῖς ὑπαρχόντων, ἐν μεγέθει, χροιᾷ, σχήματι, καὶ ἀριθμῷ, καὶ θέσει, καὶ τῇ κατὰ σκληρότητα καὶ μαλακότητα, καὶ θερμότητα, καὶ ψυχρότητα διαφορᾷ. μὴ φαινομένων δὲ, μαθόλου μὲν φαίνεται ταῖς βλάβαις τῶν ἐνεργειῶν, ἢ τοῖς ἐκκεινομένοις, ἢ ταῖς ὀδμαῖς, ἢ τοῖς ὄγκοις, τοῖς παρὰ φύσιν, ἢ πυρὶ τούτων, ἢ πᾶσι. Κατὰ μέρος δὲ, τὰς μὲν κατὰ τὸν ἐγκέφαλον νοσώδεις διαθέσεις, ἢ τοῖς τῆς παραφροσύνης εἴδεσιν, ἢ ταῖς τῶν αἰσθήσεων, ἢ φαντασιῶν βλάβαις, ἢ ταῖς τῶν προαιρετῶν, ἢ τοῖς ἐκκεινομένοις δι' ὑστέρας, καὶ ῥινὸς, ἢ ὤτων, ἢ ταῖς τῶν κατ' αὐτὸν ὀδμῶν διαφοραῖς. Τὰς δὲ ἧπαρ, ἐκτὸς τῆς τῶν χυμῶν ἐνδείας τε καὶ πλεονεξίας, ἐκτροπῆς τε τῆς εἰς τὸ παρὰ φύσιν καὶ ἀχροίας, ἔτι πρὸς τοῖς κατὰ τὴν αὐξησιν, ἢ θρέψιν, ἢ τῶν προϊόντων ἐκκεισιν ὑπολαμπομένοις, ἀλλὰ καὶ τοῖς βάρεσι τοῖς κατ' αὐτὸ, καὶ ὄγκοις, ἢ ἀλγήμασιν, ὁ τοῖς ἐγχωρίοις μόνον, ἀλλὰ καὶ κατὰ συμπάθειαν ὅσα γίνεται, κατά τινα διαφοράν ἰδίαν καὶ βυσμός. Οὕτως δὲ ἢ κατὰ τὴν γαστέρα, τοῖς περὶ τὴν κοιλίαν τε ἢ τὴν ὄρεξιν ὑγρᾶς, ἢ ξηρᾶς προσφορᾶς, ἢ προϊόντων ἐκκεισιν ἁμαρτανομένοις, ὡσαύτως δὲ λυγξὶν, ἐρυγαῖς, ναυσίαις, ἐμέτοις, αὐταῖς τῶν ἐμουμένων ταῖς ἰδίαις. Καὶ μήν γε ἢ ὅλα ἧπαρ θώρακα, διαφοραῖς, βυξὶν, ὀδμαῖς, ταῖς κατ' αὐτὸν, τῇ τ' ἀναπνοῇ διαφορᾷ, ἢ ἧπαρ τὰ πλησίον ἀρτηρίαν νοσήματα, διάπνοιά τε καὶ βὴξ, ἥτε ἧπαρ τὸν τόπον ὀδμῇ, τάτε ἀναπνεόμενα, ἢ αἱ τῆς φωνῆς βλάβαι γνωρίζουσιν. ἀνάλογον δὲ κἀπὶ τῶν ἄλλων μορίων ἁπάντων, ἐξ ὄγκου, ἢ ὀδμῶν, ἢ βλάβης ἐνεργείας, ἐπὶ τε τῶν ἐκκεινομένων διαφορᾶς αἱ διαγνώσεις ἔσονται. ὄγκος μὲν δὴ ἐστὶ παρὰ φύσιν, ἢ φλεγμονὰς, καὶ σκίρρους, ἢ οἰδήματα ἐξεταστέον. ἄλγημα δ' ἐστὶ καθ' ὃν αὖ ἐρεῖδει τόπον, ἢ περὶ σωτηρίας λύσιν, ἢ ἀλλοίωσιν ἀθρόαν ἐνδέκνυται. λύεται μὲν δὴ ἡ σωτηρία τομῇ, καὶ διαβρώσει, ἔτι βλάσει, καὶ τάσει, ἀλλοιοῦται δὲ ἡ ὀσία θερμότητι, καὶ ψυχρότητι, ἔτι ξηρότητι, καὶ ὑγρότητι. βλάπτεται δὲ ἡ ἐνέργεια πρῶτος, ἢ ἀῤῥώστως, ἢ πολυμελῶς, ἢ μηδ' ὅλως γίγνομένη. Ὅσα δ' ἐκκείνεται, τὰ μὲν ὡς μόρια τῶν περιπνεόντων, τὰ δὲ ὡς περιττώματα, τὰ δὲ ὡς ἐν αὐτοῖς περιεχόμενα, κατὰ φύσιν ἕκαστον ἐνδέξειν ἰδίαν ποιήσεται. λέλεκται δὲ περὶ τῶν τοιούτων ἁπάντων ὧδε πολέμου, ἐν τῇ τῶν περιπνεόντων τόπων πραγματείᾳ. μισθωνὸς αὐτῷ τοῦ μεθόδου τῶν ἐμπροσθεν ἀγαγόντος, ἢ τὸ τέλεον ἀφελόντος, ὥσπερ ἐδὲ ἄλλῳ ἐδενείαν ὧν ὑπῆρξαντο μὲν οἱ πάλαι, ἐ συντελέσαν δὲ. τῶν μὴ δὴ νοσούντων σωμάτων, ἐξ ἐκείνης τ' πραγματείας μανθανέτω χρὴ τὰ γνωρίσματα, τῶν νοσούντων δὲ καὶ τῶν ὑγιασθησομένων, ἐκ τῆσδε τ' μεθόδου. Τὰ μὲν δὴ τῶν νοσησόντων, ἐν τῷ μεταξὺ τῷ ἰδίαν ὅσι, τῶν τε τοῖς ὑγιαίνουσι καὶ τοῖς νοσοῦσι συμβαινόντων. κατὰ φύσιν μὲν γὰρ ἅπαντα τοῖς ὑγιαίνουσιν ὑπάρχει, παρὰ φύσιν δ', τοῖς νοσοῦσι καθόλου νοσῶν. ἐν μεθορίῳ δὲ τούτων ὅσι τὰ δηλωτικὰ τῶν νοσωδῶν. ἐνία μὲν ἐκ τ' χρόνος ὑπάρχοντα τῶν κατὰ φύσιν, ἀλλὰ ποσότητος, ἢ ποιότητος, ἢ χωρεῖς ὑπαλλαγμένα. τινὰ δὲ ἐκ τῶν παρὰ φύσιν μὲν, ἀλλὰ μικρότερα τῶν ἐν ταῖς νόσοις. καὶ δὴ καὶ ἡ αἱ διαθέσεις μὲν αὖται τῶν σωμάτων, ὅσα νοσήσῃ ὑπείληφε, τῶν ὀλετήρων εἰσὶ, καὶ τὰ δηλωτικὰ αὐτὰς σημεῖα. πρώτως μὲν γὰρ ταῦτα ὑγείαν δηλοῖ, σῴζοντός δὲ τὰς νόσους, καὶ γίνεται τὰ αὐτὰ σημεῖα κατὰ τὴν πρός τι σχέσιν, σῳζέτορά τε καὶ νοσώδη. τὰ μὲν τὴν ἕδη διάθεσιν δηλοῦντα, σῳζέτορα, τὰ δὲ τὴν ἐναντίαν προδηλοῦντα, νοσώδη, κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον, ἔτι ὅσα τοῖς νοσοῦσιν ὑπάρχειν σημεῖα σωτηρίας, λεχθήσεται μὲν ὑγιῆ, διότι τὴν ἐναντίαν ὑγείαν προδηλοῖ. λεχθήσεται δὲ ἔτι νοσερὰ, καθόλου τὴν ὑπάρχουσαν νόσον ἐνδέκνυται, καὶ δῆλον ὡς ὅσπερ ἀμφοῖν ὄντι δηλωτικὰ, λεχθείη αὖ σῳζέτορα καθ' ὅν τι τῶν σημαινομένων τῆς σῳζέτορας φωνῆς. σῳζῶν δ' θαυμαστὸν τὰ αὐτὰ σημεῖα σὺν τρεῖς ἔχειν λόγους ἐν διαφορᾷ σασις χέσεσιν, ὑγιῆ τε καὶ νοσερὰ, ἔτι σῳζέτορα λεγόμενα. καθ' τέτορον δὲ σημαινόμενον, ὅσα τοῖς ἀνακομιζομένοις ἐκ νόσων ὑπάρχει σημεῖα. λέγομεν σῳζέτορα, καθ' ὃ οἶμαι ἔτι τὰ τῶν ἐνέργειῶν. ταῦτα μὲν δὴ ἅπαντα πλείοσιν

τέκατορον

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 486 sur 494

ἐπιστήμην γνοίας τε καὶ λόγους. ὅσα δὲ τοῖς ἀμέμπτως ὑγιαίνουσιν ὑπάρχει. μόνη τῇ τῶν ὑγιῶν γνοίᾳ, καὶ ὅσα τοῖς νοσοῦσι μὴ προσηκόντως τῷ διομολογουμένῃ ὑγείᾳ, μόνη καὶ ταῦτα τῇ τ νοσωδῶν ἐπιστήμην γνοίᾳ, περὶ μὲν δὴ τούτων ἐξῆς εἰρήσεται. τὰ δὲ τῆς μελλούσης νόσου προγνωστικὰ, διέλθομεν πρότερον. διαιροῦμεν δὲ ὅσους τῆς αὐτῶν διαφορᾶς, προχειρισώμεθα πρότερον, τὰ ποσότητα, ἢ ποιότητα, ἢ καιροῖς, ἢ κατὰ τοὺς οἰκείους ἰδίους ἀλλαγμένα τῶν κατὰ φύσιν, οἷον ὄρεξιν στίψεως ὑπάρχειν, ἢ ἐκλελυμένου, ἢ μὴ κατὰ τὸν σωφρονοῦντα καιρὸν, ἢ ὁ σωφρονῶν ἐδέσματων, ἢ ἀπόκρισιν τῶν προσφερομένων τροφῆς ἐλαττόνων, ἢ πλειόνων, ἢ ὑγροτέρων, ἢ σκληροτέρων. ὅτως δὲ καὶ τῶν ὑγρῶν προσφερομένων γνῶσις ἡ πλεονεξία παρὰ τὸ κατὰ φύσιν, ἢ χροιᾶς, ἢ συστάσεως ἀλλαγῆς, ἢ καιρὸν ἀναγκαίως, ἀγρυπνία τε καὶ πλεῖστος ὕπνος, ἢ ἐκ τοῦ καιροῦ τῶν σωμάτων. κατὰ ταῦτα δὲ καὶ ἡ περὶ πόμα πλεῖον ἢ ἔλαττον, ἢ θορύβου, ἢ ψυχῆς ἀπαθυμία παρὰ τὸ σώμασθαι. ὡσαύτως γε καὶ ἡ περὶ τὴν τῶν ἀφροδισίων χρῆσις ἄμετρος, ἢ ἄκαιρος ἀπαθυμία, ἐξαπίνης πλείστη τοῦ δέοντος ἢ ἐλάττους, ὄκνος ἐς τὰς ἐνούσας, ἢ προσφυομένων κινδύνους βαρύτητος, ἢ ἔκλυσις ἰσχυρὰ, καταμείωσις κρύσις, ἢ πλείων ἢ ἐλάττων ἀναγκαίως. ὅτω δὲ καὶ ἡ δι' αἱμορροΐδων. ἀλλὰ καὶ ἡ κατ' αὐτὴν τὴν ἐδωδήν, ἢ ὥσπερ ἐκ ὁμοίας τῇ προσφερομένῃ ὀδύνη, γνώσεσθαι ὅτι μέλλοντος νοσήματος. ὅτως δὲ καὶ ἡ τ διανοίας ἀμβλύτης ἡ κατὰ φύσιν, ἢ ὑπνηλοσύνης ἀγαθὰ, ἢ φαντασιωδέστεροι τῶν ἐμπροσθεν ὕπνοι. καὶ μὲν δὴ καὶ ἀκοὴ ὄσφρησις, καὶ ὄψις ἀμβλύτεραί τε καὶ ἀχλυωδέστεραι. καὶ ἁπλῶς εἰπεῖν, ὅσα κατὰ φύσιν ὑπῆρχε, τὰ μὲν αὐξανόμενα, τὰ δὲ μειούμενα, τὰ δὲ καιροῖς τισι, ἢ ποσότησι, ἢ ποιότησι ἀλλαττόμενα. καὶ γὰρ δὴ καὶ τοῦ σώματος ὄγκος, ἐλάττων τε καὶ μείζων γινόμενος, ῥυθρότερός τε καὶ λιπαρώτερος, ἢ οἷον μελιτώδης καὶ μελανώτερος, ἐρυθραί τε καὶ παρμοὶ, καὶ φῦσαι πλείους ἢ ἐλάττους τῶν κατὰ φύσιν. ὅτω δὲ καὶ ὅλα ῥίνων, ἢ ὑπωρώας, ἢ ὦτων, οἷς ὁ ἐγκέφαλος ἐκκαθαίρεται ποσότησι, ἢ ποιότησι, ἢ καιροῖς ἀλλαττόμενα. ταῦτα μὲν ἅπαντα τ γένος τῶν κατὰ φύσιν δύσιν. διήξεις δὲ γαστρὸς, ἢ κατὰ στόμαχον, ἢ κατά τι τῶν ἐντέρων, ἢ ἰδίᾳ τοῖς διαχωρουμένοις, ἢ ἐμουμένοις, ἢ ἀναμένοις, ἢ τις ἕτερος μέτριος πόνος, ἐκ τοῦ γένους μὴν ὅλου τῶν παρὰ φύσιν. ὅπως ἂν νοσεῖν οἱ ὅτως ἔχοντος λέγοντες, ἁμαρτάνουσι οἱ βαρυώμενοι διὰ κεφαλὴν, ἢ ἀλγοῦντος, ὅταν γε μηδέπω διὰ ταῦτα πῶς τὰ σωμάτων ἔργων ἐμποδίζοντες. καὶ ὅλως τοῦ νοσεῖν ὅρος ἕστος ὅσιμ ὧδε ταῖς τοιαύταις διαθέσεσι, καὶ διὰ τοῦτ' ἐν τῷ πρός τι, τὴν αὐτὴν διάθεσιν ἤδη τε νοσώδη καὶ ὑστέραν ἐρεῖμεν ἔτι. πῶς γὰρ τὴν ῥώμην τ φορέσεως ῥᾳδίως, ἢ νικωμένης ἤδη δυνάμεως, ἢ τοι νόσος ὄσιμ, ἢ ὑστέρα διάθεσις ἐκλύσεως εἰρημένων. ὅτω δὲ καὶ ὅλα κατὰ τὰς αἰσθήσεις, ἐκ ἐν τῷ μᾶλλόν τε καὶ ἧττον ἀλλήλων διαφαινόμενα, ἀλλ' ὅσα τῷ γένει παρὰ φύσιν εἰσὶ, καὶ ταῦτ' ὄντα νοσώδη σημεῖα, μέχρι πολλοῦ ἂν ἢ σμικρὰ, καὶ μηδέπω τῶν εἰθισμένων πράξεων ἀπάγοντα ἱκανά. τοιαῦτα δ' ὄντα κατὰ μὲν τὴν γλῶσσαν, ὅταν ἁλμυρᾶς, ἢ πικρᾶς, ἢ τινος ἑτέρας ποιότητος ἔμφασις ἢ τοῖς ἐθιομένοις τε καὶ πινομένοις ἅπασι, καὶ καθ' ὅλου τοῦ στόματος ἀναδιδομένη τοιοῦτον. κατὰ δὲ τὴν ὄσφρησιν, ὅταν ἢ τοι ἰὸς αἰθαναμένοις μιᾶς ποιότητος, ἢ δεινὸς ὀσφρητὴν πόνος, ἢ μὴ προσφορώτερον πλέον τε καὶ διαφορώτατα, καὶ τοῦτον αὐτῶν, ὡς ὁμοίως αἰθαναμένοις. πολλάκις δ' ὅλως αἴθησις ἡμῖν ἀδεινὸς, ἢ δυσώδης τινὸς γίνεται, μηδενὸς πόνου δυσώδους. κατὰ δὲ τὴν ἀκοὴν, ἤχοι ψόφοι τοῦ παρὰ φύσιν εἰσὶν, ὥσπερ γε καὶ κατὰ τὴν ὄψιν ὅσα προφαίνεται δηκτὰ, μελανά τε καὶ ἰωνὰ, καὶ πυῤῥὰ, καὶ ξανθὰ, τὰ μὲν σκοτεινὰ, τὰ δὲ πρασίνα, καὶ τὰ μὲν ἰσχνὰ, τὰ δὲ παχέα, παραπεταθέντα πάντα διοικοῦντα. κατὰ δὲ τὴν ἁπτικὴν αἴθησιν, ὅταν ἀνωμαλία τις, ἢ πύκνωσις, ἢ βάρος, ἢ τάσις, ἢ ναρκώδης, ἢ ἑλκώδης διάθεσις ἐμφαίνηται καθ' ὅλου τὴν ἕξιν. ὅτως δὲ καθολοῦ μόριον, ἢ τάσις, ἢ θλῖψις, ἢ δῆξις, βαρύτης, ὅταν σμικραί τινες ὦσι, καὶ μὴ μόνιμοι, τὴν μὲν διάθεσιν ὀδετέραν εἶναι δηλοῦσι, προαγγέλλουσι δὲ νόσον. Ὅσα γὰρ τοῖς ἤδη νοσοῦσιν γίνεται σημεῖα, τὰ μὲν ὑγείαν δηλοῦντα, τὰ δὲ θανάτου. ὑγιῆ μὲν τὰ πρότερα, τὰ δὲ ἕτερα τῷ γένει μὲν νοσερὰ, κατ' εἶδος δὲ ὀλέθρια λέγεται. λαμβάνεται δὲ καθόλου μὲν εἰπεῖν, ἐκτὸς τῶν φθορικῶν ἀρετῆς τε καὶ κακίας, κατὰ μόριον δὲ ἐκ τ τῶν κατὰ μόριον φθορικῶν, ὧν τὰ μὲν γένει πρόδηλα εἴρηται. πρῶτον μὲν τὸ τῶν ἀρχῶν, δεύτερον δὲ τὸ τῶν ἀπ' ἐκείνων πεφυκότων, ἢ τρίτον τῶν ἰδίαν μὲν ἐχόντων διοίκησιν, ἀεὶ δὲ τῶν ἀρχῶν ἀποφύσεις τινὰς δεχομένων. τὸ γὰρ δὴ πάντερον γένος τοῦ τότε ῥηθέντος, ἀξιοῦσθαι μὲν ἄχρηστον εἰς τὰς προγνώσεις, κατὰ συμβεβηκὸς δέ, λάθρα τούτων ἔστι ποτὲ πρόγνωσις, ὥσπερ γε λάθρα τῶν πεφυκότων δηλοῦσι. ἐκ τούτων μὲν λόγῳ συμπαθείας, ἐκ δὲ τ πεφυκότων, ὅτι πεῖσις καὶ ἀπεψίας φασὶν αὐτοῖς ὄντα σημεῖα, ὥστε ἐκ φθορικῶν διέχεται μὴ διαλυθῶ αὐτὰ δηλοῦντος, ἢ τι τῶν φύσιν ὠμοκρατεῖν τ ὕλης, ἢ τῶν ὕλων τ φύσεως, ἢ διέστροφον διεστέρα. ὑγιῆ μὲν σημεῖα λεχθήσεται, κρατούσης φύσεως, νοσώδη δὲ, κρατουμένης. διέστροφα δὲ τὰ φασὶ τοῖς ἰσοδυνάμοις μαχόμενα. τὰ μὲν δὴ τ φανερῶς πέψεως σημεῖα, τῶν ὑγιῶν ὄντα, λαμβάνουσι καὶ τὰ τῆς ἀπεψίας νοσερὰ, τὰ δὲ ὅτε πέψιν, ὅτε ἀπεψίαν φανερῶς φασὶ δηλοῦν μένα, τ τῶν διεστέρων ὄντα φύσεως. διέστροφα ἢ καὶ ὅσα νῦν μὲν ὠφέλει, νῦν δὲ τοὐναντίον δηλοῖ, καθάπερ οἱ μελανόμενοι διάκτυλοι. τοιαῦτα δ' ὄντα καὶ τὰ κενικὰ συμπτώματα. λέλεκται ἢ ἐπὶ ἅπαντων αὐτῶν φασὶ τῶν περὶ κρίσεως, ὥσπερ καὶ περὶ τῶν καθ' ἑκάστου φασὶ τῆς προσυμπτωμάτων αἰτίοις. ἐκ τούτων δὴ χρὴ τὸν καθ' ἕκαστον ἅπαντα αὐτῶν ὕλην ἀναλέγεσθαι. ἐγὼ ἢ μὴν φιλόμηθος, φασὶ παυθοῖ μὲν ἤδη καταπαύσω τὸν περὶ τῶν σημείων λόγον, μεταβήσομαι δὲ ὡς τὸν τῶν αἰτίων. Ἐπεὶ ἢ καὶ τούτων ὄντα μὴ ὑγιῆ, τὰ δὲ νοσερὰ, τὰ δὲ διέστροφα, πρῶτον περὶ τῶν ὑγιῆ ὁ λόγος ἔσται. ἐπεὶ ἢ καὶ τούτων αὐτῶν, τὰ μὲν ὡς φυλακτικὰ, τὰ ἢ ποιητικὰ τῆς ὑγείας, ἔστι δὲ καὶ χρόνῳ καὶ ἀξιώματι πρότερα τὰ φυλακτικὰ τῶν ποιητικῶν, ἀπὸ τῶν φυλακτικῶν ἀρκτέον. ὄντος τοίνυν ἐκ τοῦ ὑγιῆ τὸ σώματος, ἀλλὰ πλείονων, ὡς ἐμπροσθεν διώρισται, καθ' ἕκαστον αὐτῶν ἴδιον ἔσται τὸ φυλακτικὸν, ὅτι καὶ πᾶν αὖτον ἐν τῷ πρός τι. πάλιν δὲ καὶ πάντων τὰ τῆς ἀρχῆς ἀπὸ τῆς ἀείσης κατασκευῆς τ σώματος ποιητέον, ὥσκεπομένους τὰ πῶς ταύτην ὑγιῆ. τὴν δὲ εὕρεσιν αὐτῶν ἡ τ πράγματος αὐτὸ φύσις ὑπαγορεύει. εἰ μὲν γὰρ ἓν ἁπαθὲς ἦν ἀνομοίωτον τὸ σῶμα, διὰ παντὸς ἂν ἐμοῦ ἢ ἀείσης κατασκευὴ, καὶ οὐδ' ἂν ἐδεῖτο τέχνης ὥστε τοσῆς αὐτῷ, ἐπειδὴ δὲ ἀλλοιωτὸν, καὶ διὰ φθαρτὸν

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 487 sur 494

φθάρῃ· ἡ γὰρ ἐπὶ τὸ μὴ φυλάττον ἦν ἔχον δύναμις ἀρχῆς κατάσασιν, ὡς καρίας γε πρόσθεν εἴρηται. Καθ' ὅσας δ' ἄλλοις ἔστιν, προσῶπα γράφω τῶν ὠφελιμωτέρων ἕξει, τοῖσι τῶν φυλακτικῶν αἰτίων, ἃ πρόσθεν ἤδη καὶ αὐτῶν τῶν ἑρμηνέων, ἐπανορθωτικὰ τῶν γράφει τετύχηκεν ὄντα. τῷ δὲ ἡ βραχὺ ποιεῖσθαι τὰς ἐπανορθώσεις, πρὶν ἀθρόον ἅπαντῆσαι τὸ βλαβός, ὁ τὸ φυλακτικὰ τοῦ μέλοντος ἐσεσθαι κακὸν πρὸς τὸν ἰατρὸν κέκληκε, ἀλλὰ φυλακτικὰ τῆς πρόσεως κατασκευῆς. ἀλλοιοῖ τοίνυν τὸ σῶμα. πρὸς μὲν τινῶν δὴ καὶ ἀναγκαῖον. πρὸς δὲ τινῶν οὐκ ἀναγκαῖον. λέγω δὲ δὴ καὶ ἀναγκαῖον μὲν οἷς ἀδύνατον αὐτῷ ὅτι μὴ πλησιάζειν, οὐκ ἄνευ ἀνάγκης δὲ τὰ λοιπά. τὸ μὲν γὰρ τῷ πολέμιον τι δοκεῖν ἅπαντας ὁμιλεῖν, ἐᾶσαι τε μὴ πίνειν, καὶ ἐγρηγορέναι τὸ ὑπνοῦν ἀναγκαῖον αὐτῷ, ξένοισι δὲ μὴ θηρίοις οὐκ ἀναγκαῖον. ὅθεν γε μὲν δὴ καὶ πρότερον γράφει τῶν αἰτίων, ἡ πόσις τὸ σῶμα τέχνη μεταγίνεσθαι, ἡ δὲ ὕστερον οὐκέτι. ὁπόσα τοίνυν ὅτι τὰ μὲν ἀνάγκης ἀλλοιοῦται τὸ σῶμα, διελόμενοι καθ' ἕκαστον αὐτῶν, ἴδιον γένος αἰτίων ὑγιεινῶν εὑρήσομεν. τὸ μὲν ἐκ τοῦ ποιεῖν τὰ περὶ ὁμιλίας, ἕτερον δὲ ἐκ κινήσεως καὶ ἡσυχίας ὅλου τε τοῦ σώματος καὶ τῶν μορίων, τρίτον ἐξ ὕπνου καὶ ἐγρηγόρσεως, τέταρτον, ἐκ τῶν προσφερομένων, πέμπτον, ἐκ τῶν ἐκκενουμένων, ἓν ἐπεχομένων, ἕκτον, ἐκ τῶν ψυχικῶν παθῶν. ταῦτα τοίνυν γὰρ ἅπαντα ἀνάγκη τὸ σῶμα διατίθεσθαί πως. ταῦτα μὲν γὰρ τοῦ ποιεῖν τε καὶ θερμαινόμενον, ἢ ψυχόμενον, ἢ ξηραινόμενον, ἢ ὑγραινόμενον, καὶ τῶν συζυγίαν τινὰ τούτων πάσχειν, ἢ καθ' ὅλου τοῦ σώματος ἀλλοιούμενον. ἐκ κινήσεως δὲ καὶ ἡσυχίας ἀμέτρως ἀμφοῖν γινομένων, ἢ θερμαινόμενον, ἢ ξηραινόμενον, ἢ ψυχόμενον, ἢ ὑγραινόμενον, ἢ καὶ συζυγίαν τινὰ τούτων πάσχειν. ὅταν ἢ μὲν ὕπνος ἢ ἐγρηγόρσεως ἀνάγκη πάσχειν αὐτό. καὶ δὲ περὶ αὐτῶν λόγον ἐκ τῶν προσφερομένων ἢ ἐκκενουμένων, ἢ ἐπεχομένων, ἅπαντα γὰρ ταῦτα, τὰ μὲν αὐτίκρυς, τὰ δὲ διὰ μέσων ἑτέρων αἰτίων ἄλλοιοῖ τὸ σῶμα καὶ διαφθείρει τὴν ὑγείαν, καὶ γεγράπται περὶ τούτων αὐτῶν ἰδίᾳ καθ' ἕκαστον ἐν τῇ τῶν ὑγιεινῶν πραγματείᾳ. τὰ μὲν δὴ ἅπαντα τὰ νῦν εἰρημένα χρὴ τῶν ὑγιεινῶν αἰτίων, ὕλαι τινὲς ὑπάρχουσι. μετὰ δὲ τὴν δέσιν χρήσεως, αἴτια γίνεται φυλακτικά τε καὶ ὑγιεινά. διαμαρτανόμενα δὲ τὴν συμμετρίας, νοσώδη καθίσαται, ὥστε διττὸν ἦδη καὶ τούτων, ὡς ὀχετέρας μὲν ὑσίας τῶν ἐκτὸς τούτων πραγμάτων ὑγιεινὰς ἡμῖν, ἑτέρας δὲ νοσερὰς ὑπολαμπτέον. ἀλλὰ τὰς αὐτὰς γε τῷ πρός τι, ποτὲ μὲν ὑγιάνας, ποτὲ δὲ νοσώδεις γινομένας. νίκα μὲν γὰρ διάτασις κινήσεως τὸ σῶμα, τὸ μὴ γυμνάσιον ὑγιεινόν, ἡ δ' ἡσυχία νοσερόν. νίκα δὲ ἀναπαύσεως, ὑγιεινὸν μὲν ἡ ἡσυχία, νοσερὸν δὲ τὸ γυμνάσιον, ὡσαύτως δ' καὶ ποτὲ σιτίων καὶ πομάτων, καὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων. ἕκαστον γὰρ ἐπιδιδοὺς δεομένῳ τῷ σώματι προσάγηται μετὰ τὸ οἰκείας ποσότητος καὶ ποιότητος, ὑγιεινὸν γίνεται. τῷ δ' ἧττον μηδ' ὅλως δεομένῳ προσφερόμενον, ἢ ἐκ τοῦ προσήκοντος μέτρου, νοσῶδες καθίσαται, καὶ δύο εἰσὶν ὅτοι σκοποὶ περί τε τὸ ὑγιεινὸν καὶ τὸ νοσερόν, ἡ ποιότης τε καὶ ἡ ποσότης τοῦ προσφερομένου. τὸ γὰρ καὶ τὸν καιρὸν ὡς ἑτέρου τινὸς τούτων τρίτον ἐπεισάγειν ἐν τοῖς εἰρημένοις οὐκ ἐχόμενον, ἐκ δύο λόγου. εἰ γὰρ διάτασις τὸ σῶμα ποιεῖ καὶ τοσοῦτο τοῦ προσφερομένου, δηλονότι καὶ κατὰ τὸν καιρὸν τὸν διέποντα προσφορᾶς. καὶ ἡ χρῆσις τῷ καιρῷ, ἐκ τοῦ ῥᾴδιον καὶ δυσμετάβλητον εἶναι τὸ θνητὸν σῶμα, καὶ διεῖδε τὰς μεταβολὰς, ἄλλοτ' ἀλλοίων τὸν ὠφελιμώτερον, ὥστε ἐκ ἔστιν ἐν τῷ χρόνῳ τρίτον ἐν τοῖς εἰρημένοις ὁ καιρός. εἰς δὲ τὴν διάτασιν αὐτῶν, πολλάκις ὡς ῥητέον χρώμεθα, διὰ τὴν εἰρημένην αἰτίαν. ἐπεὶ δὲ ἐν τούτοις τοῖς σκοποῖς, τάττεται ἄλλα τ' αἴτια τῶν ὑγιεινῶν, καὶ τὸ νῦν ἡμῖν προκείμενον ὅτι χρόνος, αὖθις ἀναλάβωμεν αὐτά. τὴν τοίνυν ἀρίστην κατασκευὴν τοῦ σώματος ἐπεισάγει δύκρατον ἢ τὸ πολύχρων, ἁρμόσει συμμετρίαν, τῶν τε ἄλλων ἀκριβῆς, ὧν ἀρτίως εἴπομεν, ἡσυχίας τε καὶ κινήσεως, καὶ ὕπνου καὶ ἐγρηγόρσεως, καὶ τῶν προσφερομένων τε καὶ ἐκκενουμένων. ἐπιδιδοὺς δ' ἡ δύκρατον, εἰς τοσοῦτον καὶ τὰς συμμετρίας ἐξαλλάττειν προσῆκον, εἰς ὅσον καὶ τὰ τῆς δυκρασίας διέφθαρται. σκοποὶ δ' τῆς συμμετρίας ὧδε μὲν τὸ πολύχρων τοῦς, ὡς μήτε φρίττειν διὰ κρύος, μήθ' ἱδρῶτι διὰ θάλπος. γνῶσι δὲ τοῖς γυμνασίοις ὅταν πρῶτον ἄρξηται τὸν σῶμα, διαπαύειν δύθυς. γνῶσι δὲ τοῖς ἐδέσμασι, τῷ ψέψεως ἀκρίβεια, καὶ διὰ χωρήσεως συμμετρία, κατά γε τὸ ποιὸν καὶ τὸ ποσόν. ἰσάζει δέπως ὧδε τούτων ἡ ὄρεξις τῇ πέψει, ὥστε δὴ ἐπισάτου δέονται, τοῦ τὸ ποσὸν ἑκάστου τῶν προσφερομένων μετρήσοντος. ἡ γὰρ ἀρίστη φύσις ὅσον ὀρέγεται, τοσοῦτον καὶ πέπτει καλῶς. ὅταν δὲ καὶ τ' ὕπνου τὸ ποσόν, ἡ φύσις αὐτὴ μετρεῖ τοῖς γε ἀρίστη διακειμένοις καὶ πάνυ τινὰ καὶ ὑπνοῦντες, ὅταν μηκέτι δέῃ. δὲ τὸ σῶμα, καὶ δὴ καὶ τὸ ὅτου αὐτοῦ διαπεμπόμενον, γε ταῖς ἐκκρίσεσιν, ὁδὲν πλημμελεῖ κατὰ γαστέρα, οὖρα καὶ ὅλον τὸ σῶμα. τὰς μὲν γὰρ, ἡ συμμετρία τῶν προσφερομένων, τῶν καθ' ὅλου τὸ σῶμα διαπονοῦσι, ἡ τῶν γυμνασίων ὑγιάνουσι ἀπορράζει. ἀπέχεσθαι δὲ διπλόον τ' ἀμετρίας αὐτὸς καὶ ἀπαύστου τῶν ψυχικῶν παθῶν, ὀργῆς, λύπης, θυμοῦ, φόβου φθόνου. ἰδίᾳσι γὰρ καὶ ταῦτα, καὶ ἄλλοις τὸ σῶμα τῇ φύσιν συσάσεως. Ἀφροδισίων δὲ ἡ μὲν ἐπίκτητον ἀδεμία χρῆσις ὑγιάνει, ἡ δὲ ἀληθὲς, ἐκ διαλελυμένων τινικάτων, ὡς ὧν ταῖς χρήσεσι μήτ' ἐκλύσεως αἰσθάνεσθαι, καὶ κοφότερον αὐτὸ ἑαυτοῦ δοκεῖν γεγονέναι, καὶ δύπνου βορ. ὁ δὲ καιρὸς τῆς χρήσεως, ὅταν ἀκριβῶς μέσον ἢ τῶν ἔξωθεν πεπεισμένων ἅπασῶν τὸ σῶμα, μήθ' ὑπερπεπληρωμένου, μήτ' ἐνδεές, μήθ' ὑπερφυγμένου, μήθ' ὑπερπεθερμασμένου, ἢ ἰσχναμένου, ἢ ὑγρασμένου ἀμέτρως. εἰ δὲ καὶ διαμαρτάνοιεν ποτὲ, σμικρὸν ἔσαι τὸ διαμαρτανόμενον. ἄμεινον δὲ πεθερμασμένῳ μᾶλλον ἢ ὑπερφυγμένῳ, καὶ ὑπερπεπληρωμένῳ, ἢ γε δεῖ καὶ ὑγρασμένῳ, ἢ ἐγχασμένῳ τῷ σώματι κεχρῆσθαι τοῖς ἀφροδισίοις. πιστότατα δ' ἑκάστου τῶν εἰρημένων ὧδε τὰ ἀρίστης κατασκευῆς ἐκλέγεσθαι. γυμνασίου μὲν γὰρ ὧ ταῦτα τὰ μόρια τοῦ σώματος ἀνάλογον κινεῖται, καὶ μὴ τὸ μὴ ὑπερπονεῖν, τὸ δ' ἐδιομένῳ τε καὶ πινομένῳ, τὸ δύκρατώτατον. ταῦτα γὰρ οἰκειότερα ταῖς δυκράτοις φύσεσιν. ὡσαύτως δ' κἀπὶ τ' ἄλλων. εἰ δέ τι τῶν ἀρίστης κατασκευῆς ἀπολείποιτο τὸ σῶμα, μὴ πολλῷ δ' ἧττον. ἡ τὰ φυλακτικὰ δὴ τῆς ὑγείας αἰτία, ἧττ' τῆς ἀναλογίαν ὑπαλλαγμένα γνώσεται. πλεόνων δ' διστῶν ὄντων σωμάτων καθ' ἕκαστ) γένος ἰδίᾳ ῥητέον. τὸ μὴ δὴ τῇ κράσει πεφυκέναι, γε μήτοι τῇ συμμετρίᾳ τῶν ὀργανικῶν μορίων μὴ πεφυκέναι, δηλῶ ἰδίαν ἔχειν τὴν ὑγιεινὴν αἰτίων. ἑτέραν μὲν τῆς φυλαττόντων αὐτὸ τῆς κράσιν, ἑτέραν δ' τῶν τῆς ἀρίστης ἀγόντων. τὰ μὴ δὴ φυλάττοντα τὴν κράσιν αὐτὸ, δύσκρατα πεφυκέναι τῶν δύκρατωτάτης φύσεως αἰτίων, ὅσον περ καὶ τὸ σώματος ὅλης κράσις ἐκείνης πεφυκέναι. τὰ μὴ γὰρ

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 488 sur 494

θερμότερα σώματα, θερμοτέρων λέγῃ διαπνημάτων, τὰ δὲ ψυχρότερα, ψυχροτέρων, καὶ τὰ μὲν ξηρότερα, ξηροτέρων, τὰ δὲ ὑγρότερα, ὑγροτέρων. καὶ κατὰ συζυγίαν τὰ θερμότερα καὶ ξηρότερα, τῶν θερμοτέρων καὶ ξηροτέρων, καὶ τὰ τοῖς ἀναλόγοις ὧδε τῶν λοιπῶν τριῶν συζυγιῶν. χρήσεται γὰρ ταῖς ὕλαις τὸ αἴτιον ὀρθῶς, ὁ τὰς συμφύτους αὐτῶν δυνάμεις ὧν σταθμῶνται. οἷον ὅτι κίνησις μὲν καὶ ψῦξις, καὶ ἀχρυπνία, καὶ ἔκκρισις, καὶ πάντα τὰ ψυχικὰ πάθη, ξηραίνει τὸ σῶμα, τὰ δὲ ἐναντία τούτοις ὑγραίνει. ὅτως δὲ καὶ πόσει τῶν θερμαινόντων καὶ ψυχόντων ὧν τις δύναται, καὶ ἐδεσμάτων, καὶ πομάτων, καὶ ἁπλῶς εἰπεῖν ἁπάντων τῶν κατὰ τὸ σῶμα γινώσκων τὰς τὰς ὕλας καὶ τὰς δυνάμεις, ὑγιεινοῖς αἰτίοις χρήσεται, τὰς ὁμοίας τοῖς ὁμοίοις προσφέρων, ὅταν γε φυλάττειν βούληται τὴν τοῦ σώματος κρᾶσιν ἣν πέφυκεν. εἰ δ' ἐξαλλάττειν ἐθέλει καὶ μεταγειν ὧν τὸ βέλτιον, ἑτερόν ὅτιν γνῶναι χρὴ αἴτιον ὑγιεινῶν. γνῶναι δὲ μὴ τοῖς προῃρημένοις, ἴδιον δὲ ἀπέχον ὧδε θάτερα τῶν δυνάμεων τε καὶ μέσων, ἃ ταῖς ἀρίσταις φύσεσιν ἁρμόττειν ἐλέγομεν. τὴν γὰρ θερμοτέραν καὶ ξηροτέραν κράσιν, ὃ τὰ θερμὰ καὶ ξηρὰ διαπνήματα ποιεῖ σειν ἂν δύνατον ἀκριβῶς, ἀλλὰ τοσοῦτον ἡ δύνατο ψυχροτέρα τε καὶ ὑγροτέρα ταῖς κράσεσιν, ὅσον καὶ ἡ φύσις ἡ φύσεως ἐστὶ θερμοτέρα καὶ ξηροτέρα. τὸ μὲν γὰρ πρῶτον γένος τῶν αἰτίων, ἐπανορθοῦται τὰς συμφύτους δυσκρασίας, τὸ δὲ ἕτερον τὸ φθειρημένον, διαφυλάττει. χρεία δὲ ἑκατέρων γίνεται τοῖς ἰατροῖς ἐπανορθοῦσι μὲν ὧδε πολλῆς σχολῆς, ἡδέως βραχὺ μεταγοντας ὧδε τὸ βέλτιον. ὁ γὰρ φέρουσιν αἱ φύσεις τὰς ἀθρόας ἀλλοιώσεις, φυλάττειν δ' ἐν τούτῳ καὶ τὰς ἀναγκαίας ἀχολίας. πῶς δὲ καὶ τὸ τοιοῦτον εἶδος τῶν αἰτίων φυλακτικὸν ὀνομάζομεν; ἔστι γὰρ αὐτὸ μᾶλλον ἴσως ἀλλοιωτικόν τε καὶ θραπευτικόν, καὶ τῶν συμφύτων ἁμαρτημάτων ἐπανορθωτικὸν κεκλῆσθαι, ὅτι πρὸς ὅλον τὸ γένος τῆς ὑγείας ἀναφέροντες, ὁ πρὸς τὰς κατ' εἴδη αὐτῆς διαφοράς. ὅσα μὲν ὑγιαίνοντας φυλάττει, φυλακτικὰ πάντα λελέκηκεν, ἐάν τε πρὸς τῷ φυλάττειν τὴν ὑγείαν, ὧδε τὸ βέλτιον ἄγῃ τοῦ ὅλου κράσιν, αὖτε φυλάττῃ τὴν ἐξ ἀρχῆς. ὅσα δ' ἤδη χείρονα τὴν κατάστασιν ἀρτιλεῖ, νοσερά. τὰ μὲν δὴ ὁμοίως δυσκρατον ἅπασι τοῖς τοῦ σώματος μορίοις, ὁμοία καὶ ἡ ὠφελεια. τὰ δ' ἀνόμοια, διώρισται γὰρ ἡ μὲν γαστὴρ ψυχροτέρα τοῦ προσήκοντος ὑπάρχῃ, ἡ κεφαλὴ δὲ θερμοτέρα, καὶ διὰ τοῦτο ἡ οἰκείων ἑκάτερα. ἡδη τοιγαροῦν ἡ καὶ τῶν ἄλλων ἕκαστον μορίων, ἢ ὑγροτέρον, ἢ ξηροτέρον, ἢ θερμότερον, ἢ ψυχρότερον ὑπάρχειν τοῦ συμμέτρου, καὶ τοῦ οἰκείου τοῦ δυσκρασίας διαπνήματων. ὅτ' ὂν ἐξ ἴσου γυμνάζωμεν ἅπαντα τὰ ζώντων τὰ μόρια τοῦ σώματος, οὐδ' ὡσαύτως ὑγραινόμενα καὶ ξηραινόμενα, ἢ τι τῶν ἄλλων πράττομεν. ὧδε πλέον δὲ λέγεται πόσει αὐτῶν γε τῇ τοῦ ὑγιεινῶν πραγματείᾳ. τὰ γὰρ τῶν ὀργανικῶν μορίων αἴτια ὑγιεινά, ἡδὺ τὸ σφάλμα κἀνταῦθα τὰ εἰσης ἰατρικῆς ἀλλήλων διαγινώσκειν. ἄλλα μὴν γάρ ὅτιν ὑγιεινά, τὰ μὲν τῆς διάπλασιν σφαλμάτων, ἄλλα τὰ τῆς μεγέθους, ἢ τῆς ἀριθμοῦ, ἢ τῆς θέσιν. ἐν μὲν τῇ διαπλάσει πλέω τὰ σφάλματα. καὶ γὰρ καὶ τὸ σχῆμα τοῦ μορίου, καὶ εἴ πῃ τις ἐν αὐτῷ κοιλότης ὅτι ἡδὺ φύσιν, ἢ σύμφυσις, ἢ πόρος, ἢ τραχύτης τις, ἢ λειότης, ὅταν ἐξίστηται τοῦ οἰκείας συμμετρίας, ἐπ' ὀλίγον μὲν οὖν πάσχοντα, τοῦ τὴν ὑγιεινῶν σωμάτων ἕξιν πρωτογενείας, ὧν πλέον ἢ τοῦ τὴν νοσωδῶν. εἰ δ' ἐπὶ τοσοῦτον ὡς βλάπτειν τὴν ἐνέργειαν, ἤδη νοσεῖν λεχθήσεται. ἡδὺ δὲ καὶ ποσόν, ἡ ὑπερβολή τε καὶ ἔλλειψις εἰς τὰς αὐτὰς ἄγει διαφοράς. ἐν ἀριθμῷ μὲν ἢ λεῖπον ἢ πλεῖον σύνηθες ὁποιῶν ἢ ὁμοιομερῶν ἐστίν, ἢ πλείω. τότε τὸ μόριον εἰσὶ καὶ ὅσαι πρὸς φύσιν ἐν ἡμῖν ἔσαι συνίστανται. λοιπὸν δ' ὅτι μόριον ἄλλο πρὸς τὴν θέσιν ἑκάστου, τὰ ἁπλᾶν μορίων, ἐν ᾧ καὶ αὐτῷ τεταρται αἱ πᾶσαι γίνονται διαφοραί. πρώτη μὲν ἡ ἀρίστη, δυσκρασία δὲ ἡ βραχύ τι πρὸς ἀλλάττουσα, καὶ διὰ τοῦτ' ἐπὶ τὸ ὑγιεινὸν ἀποτελοῦσα σῶμα. καὶ τρίτη νοσερόν, ὅταν ἤδη πλέον ἐξίσταται. καὶ τετάρτη, ἤδη νοσοῦν, ὅταν ἐπὶ πλεῖστον. ὅσα μὴ δὲν ἡμάρτηται μόρια κατὰ σχῆμα, καὶ διάπορ ὅσα βλαισὰ, καὶ ῥεβὰ, καὶ λοξὰ, ταῦτα νεογνῶν μὲν ἐπὶ καὶ ἀπαλὰ, διαπλάσει τε καὶ αὐξήσει εἰς τὸ κατὰ φύσιν ἐπανορθώσεται. σκληρὰ δ' εἰ φθάσειεν αὐξηθέντα γενέσθαι, τῆς ἐπανορθώσεως ἀπόντα ἔσται. καὶ μὲν δὴ καὶ ὅσα τοιαῦτα ἐν κοιλότητος ἡμάρτηται, καὶ ταῦτα ὡσαύτως ἐπανορθοῦται μὲν ἀυξανόμενα, τελειωθέντα δὲ ἀδύνατον. μικρὰς μὲν δὴ κοιλότητας, ἐπίδοσίς τε καὶ εὐσυχία. μεγάλας δὲ φθορά τε τῶν μορῶν, καὶ κατάληξις ἐργάζεται συνδύματος. ὅτως δὲ καὶ ὅσα κατὰ πόρος, ἢ σώματα, καὶ μὲν δὴ καὶ ὅσα μείζω τοῦ δέοντος, εὐσυχία τε καὶ ἐπίδοσις ὧν τοιοῦτον, ἐλάττονα τοιαῦτα ἐργάζεσθαι. μείζω δ' ἀποτελεῖται τὰ μόρια κινήσει τῇ κατὰ φύσιν ἅμα τρέφει συμμέτρῳ, καὶ τοῖς ἄλλοις ὅσα τοιαῦτα ὧν πάσχει πλέον αἷμα. τὰ δὲ λειπόντων μορίων, ὅσα μὲν ἐξ αἵματος ἔχει τὴν χρόσιν, ἀκ ἀδύνατος ἡ ἐπανόρθωσις. ὅσα δ' ἐκ τοῦ θέρματος, ὀλίγα δέχεται ἀδύνατα. ἔστι δ' ὅμως αὖ τοιαῦτα ἐνίοτε ποιεῖν ἕτερα πρὸς πλησίαν ἐκείνοις ἔχοντα τὴν χρείαν. ἅπαντων δ' αὖ τῶν, ἢ μὲν φύσις ὅτι δημιουργός, ὁ δ' ἰατρὸς ὑπηρέτης. ὅσα ἢ πρὸς τὸ ἀριθμὸν, ἀφαίρεσις ὅτιν αὖ τὸ ὑγιεινόν. ὧν σκέπτεται ἢ ἐφ' ὧν δύνατόν. εἰ δ' ἀδύνατον φαίνοιτο, μεταβύναι πειρᾶται. ἢ δ' αὖτη καὶ τῶν πρὸς τὴν θέσιν ἁμαρτημάτων ἐπανόρθωσις. διὰ δὴ λοιπὸν ὡς δύο καὶ τρία πολλάκις ἁμαρτήματα διώρισται πρὸς μόριον ἓν, ὥσπερ ἐπὶ τῆς γαστρὸς μικρόν τε ἅμα καὶ στρογγύλον, καὶ ἤδη τὰ διαφράγματος ὧν κεφαλῆς ἔχοντος. ἁμάρτητο γὰρ ἐν αὐτῇ μεγέθος τε καὶ διάπλασις καὶ θέσις. ἓν ἢ καὶ τῇ κράσει ψυχροτέρα, ταύτῃ εἰς μὲν τὸ κατὰ φύσιν ἄγαν ἀμήχανον ἓν. ὥσπερ ἢ πτερὸν τοῦ αὐτῆς ἐνοχλεῖσθαι, δυσκατόρθωτον. ἐπεισὶν γὰρ ἐλυσπνόει πληρωθείσης ἡ γαστρὸς, ἐλάττονά τε καὶ τρόφιμα, καὶ μὴ βαρέως ἔχοντα, πθοφέρεσθαι δὲ ἡ ἡμέρας. ἄλλως ἢ ἐμφράξεως ἐν ἅπασι δὲ τῆς ἐνότητα τοῦ ἀγγείου συνεχέστατα γινομένης, ὑγιεινὸν αἴτιον ἐξευρέθη ἡ λεπτύνουσα δίαιτα. λοιπὸν οὖν ἔτι γε ἓν κοινὸν ὁμοιομερῶν τε καὶ ὀργανικῶν ὅτιν, ἡ λύσις τοῦ συνεχείας, ἣν ἴσως τις ὁ συγχωρήσει τοῖς ἀμέμπτως ὑγιαίνουσιν ὑπάρξαι ποτέ. εἶεν γὰρ ἀεὶ πάθος, ἀκ εἰδὼς ὁμοίαν ἀπορίαν ἐνομίζομεν ὑπὲρ ἁπάντων τοῦ γνῶναι. εἰ μὴ γὰρ ἐνέργειας αἰσθητὴ βλάβη διορίζοι τὸ νόσημα ἡ ὑγείας, ἀλλὰ ἤδη τὸ ποιὸν τοῦ διαθέσεως ὧν νοοῖτο μόνον, αὐαγκαῖον ἔσαι τὸ τοῦ ἀεὶ παθείας προσδέχεσθαι δόγμα, μηδενὸς ἀρίστας ἐχόντος ἁπάσας τὰς ἐνέργειας. ἀλλὰ ἴσως μὴ ὡς αὖ λογικώτερον σκέμμα, καθ' ἑαυτὸ λόγου τυγχανέτω. τὰ δ' ὡς πρὸς αὐτὸ ὁμολογουμένως νοοῦντας ὑγιεινὰ τοῦ αἴτιον, ἐξῆς διέλθωμεν, ἀρξάμενοι πρῶτον τοῦ δυσκρασίας ἀρξάμενοι γένους. διοριστέον δὲν ἐνταῦθα πρότερον ἅπαξ ὀλίγα δεῖν ἅπαντες οἱ ἰατροὶ πρὸς ἀλλήλους, ὡς ἄλλα μὲν ὅτιν ὑγιεινὰ, τοῦ ἤδη γεγονυμένης δυσκρασίας, ἄλλα δ' τοῦ ἔτι γιγνομένης, ὥσπερ γε καὶ τοῦ γεγονυμένης ἄλλα.

ταύτης

ταύτης μὲν ἡ ὑσάτης, τὰ δὲ ἐν τῷ πεφυλαγμένῳ μέρει τῆς τέχνης ὄντι, τὰ δὲ ἐν τῷ ὑγιεινῷ. τὸ δὲ πρώτης ἁπλᾶ σῶμα, ἐν τῷ θεραπευτικῷ μόνῳ. ἡ δ' ἀμφοῖν μέσης λεχθείσης, ἐν τῷ πεφυλαγμένῳ τε καὶ θεραπευτικῷ. τῆς μὲν γὰρ ἤδη γεγυμνασμένου τε καὶ ὄντος ἐρρωμένου, ἰᾶσθαι ῥᾴδιον. τοῦτο δ' ὅπως μὴ ὄντος ἐρρωμένου ᾖ, ἐκ τῆς περὶ σῶμα διαθέσεως καλῶς σαφὲς γένεται. ἡ γινομένης δὲ τοῦ μὲν ἤδη γεγονὸς ἰᾶσθαι, τὸ γεννησόμενον δὲ, λελυμένης ᾖ, τῆς διαθέσεως, ἐφ' ἣν γίνεται πεφυγὼς, αἱρεθείσης. ὀνομάζεται δὲ ἡ τοιαύτη διάθεσις αἰτία προκαταρκτική. γεγονὸς δὲ νόσος ἤδη, θεραπευθήσεται, ἡ διαθέσεως ὑφ' ἧς πρώτης ἡ περὶ φύσιν ἐνέργεια βλάπτεται, λυθείσης, ἥντιν' ἂν καὶ φαμὲν αὐτὴν εἶναι ἡ νόσος τῆς αἰτίας. Ἡ δ' ἴασις ἵνα μὴ ἔχῃ τὸ πρῶτον τὸ ἰσχνότερον σκοπόν, αὐτῷ τῷ μέλλοντι λυθήσεσθαι τὸ ἐναντίον. ἐκ τούτου δὲ τὸ χρῆσθαι, πάντα τὰ δημιουργοῦντα τὴν ὑγείαν αἴτια, ἧττον μέρος δ' ἐκ τοῦ καθέκαστον ἐναντίων. τῇ μὲν δὴ θερμῇ διαθέσει, τὸ ψυχρὸν αἴτιον ἐναντίον ὄντι, τῇ ψυχρᾷ δὲ τὸ θερμόν, ἐπί τε τῶν ἄλλων ἀναλογον. εἰ γὰρ ἄμετρον μὲν ἅπαν τὸ παρὰ φύσιν, ἐμμετρον δὲ τὸ κατὰ φύσιν, ἀνάγκη πᾶσα τὸ ἄμετρον τοῦ μετρίου τὸ ἐναντίον ἐμμέτρου, πρὸς τὸ σύμμετρον ἐπανελθεῖν. δῆλον δ' ὡς τὸ κατὰ δύναμιν, ὃ τὸ κατὰ φαντασίαν βέλτιον καὶ ψυχρὸν, ὅλα τὰ ἄλλα τοιαῦτα λεκτέον ὄντι. καλῶ δὲ κατὰ δύναμιν μὲν ὅσον ὄντως τε καὶ ἀληθῶς οἷον λέγω. κατὰ φαντασίαν δὲ, τὸ τῇ προχείρῳ μὲν αἰσθήσει πιστὸν εἶναι φανταζόμενον, ὄντως δ' ὂν οὐ πιστὸν, ὅπως δὲ μὴ γνωρίζειν αὐτὰ, κατὰ τὴν περὶ τὰ ἁπλᾶ φαρμακῶν δυνάμεως ἐργῆ πραγματείαν. εἰς δὲ τὴν εὕρεσιν τῶν ὑγιεινῶν αἰτίων, ὅλα μὲν ὡς πρὸς τὴν ἤδη γεγυμνασμένου νόσον ὄντων ὑγιεινά, τῇ μεθόδῳ χρηστέον, ἣ τὸ κατὰ φαντασίαν τε καὶ κατὰ δύναμιν ὁρίζεται. ὅλα δὲ ὡς πρὸς τὴν ἐπιγνωσθέντα αὐτῇ τε ταύτῃ, καὶ προσέτι καθ' ἣν ἂν δύνηται τὰ τῶν νοσημάτων αἴτια. φέρε γάρ, εἰ ὅτου ἔτυχεν, ὧν χυμοῖς σπερμάτοις ἀνάπλεως πυρετὸν, γένοιτο ἂν ἐκ τοιούτου. ἀλλὰ τὸ μὴ ἐρεθισμένον εἶδος ἢ ἀλλοιώσεως πλῆθος ὄντων, ἢν τοῦ πίνοντος αἴτιον ἐγχωρεῖν ποιεῖν ἀζόνους ὄντας, ἐν ἐκείνοις αὖ ἔχοιμεν ἤδη τὴν γνῶσιν τῶν ὅτως ὑγιεινῶν. αἱ κρύσεις δὲ διά τε φλεβοτομίας, καὶ κλυσμάτων, καὶ ὄρεων, καὶ ἢ κατὰ τὸ δίαιτα διαπονοῦς εἰσίν. ἔτι δ' ἀναπαύσεως καὶ μεταβολῆς εἰς ἕτερον. τοῦτο γὰρ τὸν ὄντα ὄντι, καὶ τὸ καταμιμνήσκειν, καὶ αἰμορροΐδας ἀνασωθῆναι, καὶ διαῤῥῆξαι, καὶ ἑτεροίας καθάραι. ἀζόνους δὲ καὶ ταῦτα τὰς ὕλας, αἷς ἐν ποιότητι καὶ ποσότητι, καὶ καιρῷ, καὶ τρόπῳ ἡ χρήσεως προσφερομένης ἡ κρύσεις γίνεται, κατ' αὐτὸ τὸ μέρος ἡ τέχνης εὑρεθὲν ἂν ὑγιεινὰ, καὶ γεγραπται ταύτην ἡ εὕρεσις ἐν τῇ θεραπευτικῇ πραγματείᾳ. ἧττον δὲ τὸν αὐτὸν τρόπον ἐπὶ ταῖς ἄλλαις διυσκρασίαις ταῖς τρισὶν, ἐν οἷσπερ ἔχοντες παράγγελμα, τὸ ποιεῖν ἑκάστῳ αὐτῶν αἰτίαν ἐναντίαν πρότερον, εἶθ' ὅτως ἥκειν ἐπὶ τὸ γεγονὸς τοῦ αὐτοῦ νόσημα, τῆς τῶν ὑγιεινῶν αἰτίων εὕρεσιν ποιησόμεθα. κατὰ δὲ τὰς σωθείσας διυσκρασίας, ἣν ἐκ τῶν ἁπλῶν σωθεῖσα ἐνδείξεται, τὰ ὑγιεινὰ παραγγέλματα. καντεῦθεν ἔχοντων ἡμῶν αὐάλογον τῷ μεγέθει τῆς διυσκρασίας, τὸ πρὸς ἐκείνην ἁρμόττον ἀζυσείσκειν, οἷον εἰ ὅτου ἔτυχεν, ἐνδείκνυσθαι μὴ ἀριθμοῖς ἐπὶ τὸ θερμότερον ἐξεσήκει τι τῆς φύσιν, ἐπὶ δὲ ἐπὶ τὸ ξηρότερον. ἐν δήπου χρὴ τὸ ὑγιεινὸν αἴτιον ἐπὶ ταῖς τοιαύταις διαθέσεσι, δεῖται μὲν ἀριθμοῖς ψυχρότερον, ἐπὶ δὲ ὑγρότερον. εἰ μὲν δὴ αὐτῷ τῷ πεπονθότι μορίῳ προσάγοιτο πιστὸν φάρμακον, εἰς ὅσον μὲν ἔσω ψυχρότερόν τε καὶ ὑγρότερον, εἰς ὅσον ἡ ἐνδείξεις κελεύει. δεῖ δὲ βαθος δὲ κἀκείνου τοῦ πεπονθότος, ὧν τεχνᾶσθαι χρὴ πιστὸν ἐργάζεσθαι τὸ ὑγιεινὸν, ὡς μὴ φθανέμεν ἐκλύεσθαι κατὰ τὴν ὁλόρ. εἰ μὴ δὲν θερμότερον ἐν δεῖσιτο τοῦ συμμέτρου, μὴ ποσὸν μόνον ἔσω θερμότερον, ὅσα δεῖται τὸ βαθος, ἀλλ' ἐξ ὧν μέτρα προσκείσθω τὸ δεῖ τῆς θέσιν ἀναγκαῖον προσερχόμενον. εἰ δὲ ψυχρότερον, οὐχ ἁπλῶς χρὴ ποσὸν ποιεῖν αὐτὸ ψυχρότερον, ἀλλὰ μὴ τῆς ὕλης σκοπεῖσθαι πρότερον. εἰ μὲν γὰρ παχυμερὴς ὄντων, οὐχ ὁδοιπορήσει μέχρι βαθος πολλοῦ. τἀναντίον δὲ ταῖς ἐργάζεται πυκνῶσιν τῆς ὠμφάλου. εἰ δὲ λεπτομερὴς ὑπάρχει, δυνατὸν αὖ ἐξικέσθαι μέχρι πλείονος βαθος. ὅτως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ὑγραινόντων μὴ ξηραινόντων, τὸ παχυμερὲς καὶ λεπτομερὲς τῆς ὄντος ἐπισκεπτέον. ἀρχὴ μὲν δὴ τῆς θέσεως τοῦ πεπονθότος, ἣ γνῶσις εὑρίσκεται τὸ ὑγιεινὸν ὡς εἴρηται. ἀρχὴ δὲ τῆς διαπλάσεώς τε καὶ θέσεως, ὅταν ἐκροὰς αἰσθητὰς ἔχῃ σωτηρίμυίας εἰς ἕτερον, ἢ μηδεμίαν ἔχῃ. τὰς μὲν γὰρ εἰς τὰ λυσιώτατα φερούσας ἐκροὰς, ἀρτρέψομεν, ἐρεθίζομεν δὲ τὰς εἰς μὴ λυσιώτατα. δῆλον δὲ ὡς τῶν ποιούτων αἰτίων τῆς διυσκρασίαν, ἡ διὰ τῆς κρύσεως ὄντων ἴασις. αὐτῶν γὰρ τοῦ διυσκρασιῶν μόνον ἀλλοίωσις ἴασις ὄντων. Λυθείσης δὲ τοῦ συνεχέως, ὁ μὲν τῆς ἰάσεως σκοπὸς, γνῶσις, ἐπὶ μὴ τῶν ὀργανικῶν μορίων ἀδιάπτωτος. ἐπὶ δὲ τῶν ὁμοιομερῶν, ὃν ἀεὶ διυκτὸς, ἀλλ' ἐνίοις, ὡς ἐν τοῖς σαρκώδεσι, κόλλησις ἴασις ὄντων, ὃ διοίσει δὲ δι' εἰ σύμφυσιν ὀνομάζεις. ἣν ἔστι δ' αὐτῆς, ὅταν μεῖζον γένηται τὸ τραῦμα, προσαγωγὴ τῶν διεστώτων μορίων, ἐκ τοῦ τῆς διαπλάσεως ὑπάρχουσα χρήσις. ἵνα δ' αὐτὴ χρήσῃ μάνιμος, ἐπίδεσις ἡ σωάγουσα τὰ διεστῶτα, καὶ ἀγκτῆρες, καὶ ῥαφαὶ χρήσιμοι. πολλᾷ μὲν δὴ τὰ διεστηκότα, καὶ τῆς ἐξ ἀρχῆς γνῶσιν ἀποδίδωσιν ἡ φύσις. ἡμέτερον δ' ἔργον ᾖ, μὲν ὡς εἴρηται, τὸ σωαγειν εἰς ταὐτὸ τὰ διεστῶτα, δεύτερον δὲ τὸ φυλάττειν ὡς σωήχθη, καὶ τρίτον, ὡς μηδὲν ἐν ἐμπίπτοι τῶν χαλῶν μεταξὺ προνοεῖσθαι, καὶ τέταρτον, αὐτὸν τοῦ μέρος τῆς ὑγιεινὸν διαφυλάττειν. τὸ μὲν δὴ πρῶτον τε καὶ δεύτερον ὡς ἂν τις ποιήσῃ, εἴρηται. τὸ δὲ τρίτον, ἐν μὲν τοῖς σωάγμασι τὰ διεστῶτα γίνοιτ' ἂν, εἰ μηδὲν ἐξωθῇ ἐμπίπτῃ ἐάσομεν, ὡς πολλάκις γε θρὶξ, ἢ ἔλαιον, ἢ ὑγρότης τις ἑτέρα μεταξὺ σᾶσα τῶν κολληθησομένων, ἐκώλυσεν αὐτῶν τὴν γνῶσιν. ἐν δὲ τῷ μετὰ ταῦτα χρόνῳ, διὰ τῶν ἐπορρύσεως, ἢ τὸ τρίτου σκοπὸ φυλακή. τῆς δ' ἐπορρύσιν αὐτὴν, ἐξ ὧν διαιρέσεως καὶ αἱμαίνεσθαι ὧν τὸ δεῖ ποριστέον. ἢ δ' ὀσία τοῦ μέρους ὑγιένει, φυλαχθήσεται διὰ τῶν μετρίως ξηραινόντων. αὕτη μὲν ἡ ἴασις ὅτι, σωτηρίας λύσεως ἐν σαρκώδει μορίῳ γεγενημένης, αὐτῆς καθ' ἑαυτὴν μόνης. εἰ δ' ἑτέρῳ τινὶ μιχθεῖη νοσήματι, πλέους οἱ σκοποὶ τοῦ ἐνδείξεως, ὃς ἐν ταῖς τῶν συνθέτων, ἢ ὧν πεπλεγμένων, ἢ ὅπως ἂν τις ὀνομάζειν ἐθέλοι, διδασκαλίαις ἐξῆς ἐρῶμεν. ἐν δὲ τῷ παρόντι λόγῳ πρὸς τὰς λοιπὰς τῆς γνώσεως λύσεις ἐτέον. Κάταγμα πίνου ὅτι, τὸ μὲν ὅσῳ συνεχείας λύσις. κάτω δὲ ὅμ, ὅσον ἐπὶ τοῦ πρώτῳ σκοπῷ, κατὰ δεύτερον δὲ πινα τρόπον, ἐκτόμ πως γίνεται, πρῶτος μὲν οὖν σκοπὸς, ἡ σύμφυσις ὁ διαμένειν διὰ σκληρότητα τοῦ μορίου γενέσθαι. δεύτερον δὲ ἡ δίεσις

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 490 sur 494

διὰ πόρου δεσμοῦντος τὸν κύκλον τὸ διάταγμα. γένεσις ἡ τῷ πόρῳ, καθ' ὅσον μὴ ἐξ ὕλης τινὸς ἀκριβοῦς γίνεται, τοῦτο δὲ καὶ τὰ ἄλλα, καθ' ὅσον δὲ ἐγγύς ἐστιν οὐσίαν τὴν ἰδέαν, ἐκ τῶν ἐκείνου ζοφῶν. μαλακὸν δὲ καὶ παχὺν ὀνομῶ, ὃ συμφωνᾶναι δυνατόν. πανταχῶς δὲ καὶ ἡ τοῦδε τοῦ πάθους γένεσις αὖθις συμπλοκῆς. ὡς τὰ πολλὰ γὰρ οἱ πεπαχυσμένοι μῦες ἅμα τοῖς ἄλλοις σώμασι πάσχουσι, ῥηγνυμένων τῶν ὀστῶν, ὥστε καὶ ὁ σκοπὸς ἡ θεραπεία διττός, ἕτερος μὲν ὁ ἐπὶ τοῖς ὀστοῖς, ἕτερος ὁ ὁμοῦ τοῖς ἅμα αὐτὰ σώμασιν. ὁ μὲν δὴ διττὸς, ὡς ταῖς τῶν καρκωδῶν μορίων ὠμοπεπληγμέναις δυνάμεσιν εἴρηται. περὶ ὧν τῶν διαταγμάτων ὡς τοῦτο ἡ ἴασις ὅτιν ἐκτὸς ὠμότητος, ἵνα δ' αὖ τὴν ὑγρὰν, ἡ οἰκείας τροφῆς ὅσα δεῖ πρίηται πρὸς τοῦτο ὠμότης γένεσιν ἀναβεβλῆσθαι τῇ φύσει. τὸ μεμίηται δὲ τοῦτο, καὶ τῇ ποιότητι καὶ τῇ ποσότητι σύμμετρον εἶναι χρὴ, δηλονότι καὶ τὸ ἐπιρρέον αἷμα τοῖς ὀστοῖς πεπασκολάζοντος, ὃ δὲ οἷόν ἐστιν ὅσον γνῶσαι) ὠμὸς. ἐπεὶ δ' ἐνίοτε τοῦτο δηλονότι συμβαίνει τὸ διαταγόμενον ὀστοῦν, σκοπεῖν αὐτὸ χρὴ τὸ πλῆθος τε καὶ τὴν ποιότητα, καὶ ὅτως ἂν ξηρανθέντων ποιεῖσθαι τὴν ἀγωγὴν ἢ ὑγρανθέντων, ἄμφω ἐπὶ πλέον γὰρ τοῖς τὸ θραπτοῦ λεκτέον μεθόδοις γράμμασι λέλεκται. Νοῦσος δὲ καὶ τῶν ὄντων νόημα, διὰ τὸ πολιτικὸν τῆς αἰσθήσεως, καὶ διότι σωτικὸς ὅτι πρὸς τὴν ἀρχὴν τὸ μόνιμον ὠνόμασται πάσχειν, καὶ μάλιστα ὅταν μηδὲν διαπίνηται πρὸς τὰ ἐκτὸς, τυφλωθέντος τοῦ διάρματος τρώσεως. δεῖ τοίνυν χρὴ αὐξομοιοῦν, καὶ ξηραίνειν ὀσίᾳ λεπτομερεῖ, δυνηθῆναι δυναμένῃ πρὸς τὸ βάθος ἄχρι τοῦ τετρωμένου νοῦσος. λέλεκται δὲ καὶ περὶ τούτου τελέως γὰρ τοῖς τὸ θραπτοῦ λεκτέον μεθόδοις γράμμασιν. ἐν μὲν δὴ ταῖς ἁπλαῖς τοῦδε τοῦ χυμοῦ διαθέσεσιν, ἢ τοῦ ὑγιεινῶν αἰτίων ἰδέαι ποιάδε. κρῖσις ἢ τὰς σωτέθεις, ὧν πέπλεκται τοῖς ἕλκεσιν. πρώτη μὲν κοιλότης, ἣν ὀκ ἄλλως διάθεσιν, ἀλλ' ἕλκος ἡγοῦνται διαφοράν. ἔστι δ' ὁ διαφορὰ τό γε ποιοῦν, ἀλλ' ἑτερόν τι χυμοῦ ὂν τοῦ νοσήματος, ἐν ᾧ ἡ οὐσίας αὐτῆς ὅτιν ἀπώλεια. καὶ τοίνυν καὶ ἡ ἴασις ὧν διττὴ πάθει, διττὸ δεῖται σκοποῦ. ἡ μὲν γὰρ τῆς συνεχείας λύσις, ἑνώσεως, ἡ δὲ τῆς οὐσίας ἀπώλεια. καὶ τοίνυν καὶ ἡ ἴασις ὧν διττὴ πάθει, διττὸ δεῖται σκοποῦ. ἡ μὲν γὰρ τῆς συνεχείας λύσις, ἑνώσεως, ἡ δὲ τῆς οὐσίας ἀπώλεια, χυμοῦ χρήζει. λελεγμένοι δ' εἰσὶν ὀλίγον ἔμπροσθεν οἱ τῆς γνώσεως σκοποὶ, καὶ μὲν δὴ καὶ ὡς χρὴ πρῶτον ἰᾶσθαι τοιόνδε τινὰ διάθεσιν. ἐὰν ἔξης ἑνοῦν ὧν χρεία, αὐτὴ τῶν πραγμάτων ἡ φύσις ἐν διδάσκαλος). ὅταν δὲ ἀναπληρωθῇ μὲν τὸ κοῖλον, ὁμαλὸν δὲ τὸ ἕλκος ὑπάρχῃ, τὸν ἕτερον τῶν σκοπῶν αὐξῆσαι συμβαίνει. μέσης γὰρ τῆς νεογνοῦς σαρκὸς ἱσταμένης τῶν χειλῶν τοῦ ἕλκους, ἑνωθῆναι μὲν ἀδύνατον τὰ διεστῶτα. σκοπὸν δ' ἄλλον ἰάσεως ἐξευρεῖν χρή. τίνα δ' εὕρεσιν ἐκ τῆς φύσιν ἐξομεν, ὃ ποιοῦσα τῷ μέρει τροφὴν εἰς φύσιν δ' ἣν αὐτῷ σκέπασθαι διέρμασι. τοῦτ' ὂν ἡμῖν ὅτι ποιητέον, ἢ εἰπερ ὅτι ἀδύνατον ὁ σκοπὸς, ὁμοίου τι διέρμασι. τίνα γοῦν σάρκα διέρματι ὁμοίᾳ ποιητέον ὄντι. ἔστι δὲ ποιότης, ξηρανομένη τε ἅμα καὶ τυλουμένη. ξηρανόντων δὲ καὶ συφόντων ἀδήκτως, ἔστιν ἃ χρεία φαρμάκων εἰς τὰς ἐπιπλώσεις. ὅτως δὲ καὶ τροφῆς, σκοπὸς μὲν ἀπερρύηκε. φάρμακον δὲ ὑγιεινὸν, τὸ ῥυπτικόν. εἴρηται δ' αὐτῶν τοῖς περὶ φαρμάκων ἡ ὕλη. καὶ μὲν δὴ καὶ εἰ φλεγμονή τις, ἢ θλάσις, ἢ σκίῤῥος, ἢ οἴδημα καὶ τοῦ ἕλκους ἔσω, θεραπευτέον ἐκεῖνα πρότερα διὰ τῶν εἰρημένων μεθόδων. ὅτως δὲ καὶ εἰ ἐπιῤῥεῖ τι τῷ ἕλκει, καὶ τοῦ ἐπιῤῥέοντων ἴασιν. ὡσαύτως δὲ καὶ εἰ δυσκρασία τις ἐπὶ κατὰ τὸ πλημμελοῦν, ὧν τὰ τῆς δυσκρασίας πρότερον ἰσχνὰ βοηθήματα. καὶ περὶ μὲν τούτων ἄλις. Ἐπὶ δὲ τὸ πρὸς διάπλασιν ἑτέον ἤδη γένος, εἰς πλείους διαφορὰς τεμνόμενον. ἀλλ' ἀρχὴ τοῦ ἀφεστάτω τῆς ἀρχῇ τῷ λόγῳ θετέον, ὃ κατὰ τοῦ σχήματος ἐξάλλαξιν γίνεται. τὸ μὲν δὴ ἐπ' αὐξανομένου οἷόν τε τὸ σχῆμα τῶν πλείστων μορίων ἐπανορθώσασθαι, τὸ δ' ἠυξημένου, ἀκέσιμον. σκοπὸς δ' ὧν οἷόν τε θεραπεῦσαι πρὸς τὸ ἀναντίον ἀπάγει τοῦ διαφορᾶς. ἐὰν δὲ ἐπὶ πρόσφατος ὁ τῶν ὑπάρχῃ, κατάξαι τε χρὴ διαπλάττειν αὖθις ὀρθῶς, ἕως ἔτι νωρεῖται. Ἔστι δὲ ἡ ἐμφραξις ἐκ τοῦτο γένος τοῦ νοσήματος. ἡ μὲν ὑπὸ γλίσχρου καὶ παχέως γινομένη χυμῶν, ὥστε μὴ ἔχεσθαι τὴν αὐτὴν σκοπὸν ἐναντίον τῷ πάθει τῆς ἐκφραξιν. αὕτη δὲ ὑγιεινὰ τά τε ῥυπτικὰ καὶ τμητικὰ τοῦ φαρμάκων. ἡ δ' ὑπὸ κόπρου σκληρᾶς ἐμφραχθείσης ἐντέρου, πότερον μὲν ἔξω τῆς σκληρότητος ἐπανόρθωσιν ἐξ ὑγρῶν καὶ λιπαρῶν κλυσμάτων, ἔξης δὲ τῆς κένωσιν ἐκ δριμέων, ἡ δ' ὑπὸ λίθου χρὴ κύειν, ἐν μὲν τῷ πρωτικὰ τῆς μετάθεσιν. ἰώσεως δὲ πρωτικὰς ἕνεκα, τίνι δὲ τομῆς κοινωνίᾳ, ἡ δὲ περὶ πρὸς φύσιν παθεκομένης ὑγρότητος ἴασις, ἐν τῇ πρωτικῇ κενώσει, καθάπερ ὕδατι τοῦ ἐμπύου. ἡ δ' ἄμετρος πλήρωσις, ἐν ἀμέτρῳ κενώσῃ, καθάπερ ὕδατι τοῦ χρὴ τὰς φλέβας αἵματος, ὡσαύτως καὶ ὅσις καὶ γαστέρα, καὶ ἐν θώρακα, ἢ ἀρτηρίαν, ἢ πνεύμονα τύπον, ἢ αἷμα παθεκτέον), πρωτικὰς κενώσεως δεῖται. τὰς δὲ πλείονος ἐλέσματος, ἢ πόματος, ἔστι τε προσφάτος, καὶ τῆς ἀκρκένωσιν ἢ ἐπανόρθωσις. ὅσα μὲν δὴ ἐν πνεύμονί τε καὶ θώρακι παθεκτέον, μετὰ βηχῶν μὲν ἡ κένωσις, ἀπὸ δὲ φαρμάκων λεπτωλικῶν. ὅσα δὲ καθ' ἥπαρ, ἢ φλέβας, ἢ ἀρτηρίας, ἢ νεφροὺς, ἤτοι διὰ ἕδρων, ἢ γαστρὸς, ἀλλὰ διὰ ἕδρων μὴ ἀπὸ τῶν λεπτωόντων σφοδρῶς. διὰ γαστρὸς δὲ ἀπὸ τῶν ἑλκτικῶν τε καὶ ἀναστομωλικῶν. ὅσα μὲν δὴ κατὰ τὸν ἄνω γαστέρα, διὰ ἐμέτων. ὅσα δὲ κατὰ τὸν κάτω, διὰ ἀπαγωγῆς. ὅσα δὲ ἀπὸ τῶν διέρματι, διὰ ῥινῶν, ἢ καύσεως, ἢ φαρμάκων καυσικῶν. ὅτως δὲ γνῶστε χρὴ ὅστε κατὰ ἕνα κοιλότητα φυσικὴν ὧν θώρακος. ἑνὶ δὲ κεφαλαίῳ, τῶν μὲν ὅλῳ τῷ χυμῷ πρὰ φύσιν ἐν πσι μέρεσι παθεκομένῳ, σκοπὸς τοῦ ἰάσεως ἄρσις ὅτιν. εἰ δ' ἀδύνατος γνῶναι, μεταθέσεις. ὅστε δὲ ἐχ ὅλῳ τῷ χυμῷ πρὰ φύσιν, ἀλλὰ τῷ ποσῷ, σκοπὸς τοῦτων ἡ ἀκρκένωσις. ἡ δ' εὕρεσις τῶν ἰαζομένων αὐτὰ, μέρος μὲν καθ' αὑτῆς λαμβάνει) ἡ διαθέσεως. ἡ πλείστη δὲ ἐκ τοῦ πεπονθότων μορίων. Ὅσα δὲ ἐν τῷ πεπαχύνθαι πρὰ φύσιν ἔχῃ, τίνι χρὴ φύσιν αὐτοῖς αὐτοῖς ἀκτέον λέγοντα. ἰατὰ μὲν δὴ ὅσον ξύοντα, ἰατὰ δὲ ἀρτηρίαν, ἢ γλῶτταν, ἐκλειαίνοντα δὲ ὑγρῷ ἀδήκτῳ τε γλίσχρῳ. ὅστε δὲ τῷ λεῖα γένεσθαι πρὰ φύσιν ἔχει, τίνι ἰατὰ φύσιν αὐτῆς αὐτοῖς ἀκτέον πραχύτητα, διά τε φαρμάκων ἱκανῶς ῥυπτικῶν, καὶ διὰ βραχείας σύψεως. ὅσαι δὲ ἐμφράξεις, ἢ σφοχωρίαι νοσήμασιν ἑτέροις ἕπονται), θεραπευτέον ἐκεῖνα πρότερα. δείκνυται δ' ἐν τῷ περὶ τῶν τῶν νοσημάτων διαφορᾶς, ὡς φλεγμοναῖς τε καὶ σκίῤῥοις καὶ οἰδήμασι καὶ ἐρυσιπέλασιν ἐνίοτε ἀμέτροις, ἔστι τε μοχθηροῖς χήμασιν αὐτῶν τε παθεκόντων σωμάτων, ἔστε πολλάκις τὰ εἰρημένα, καθάπερ τε ὄγκοις ἔστι τε περιεξ σωμάτων. εἰ δὲ καὶ πρὸς ἄλληλα τῶν εἰρημένων ὧν πλέονός τινα, τὰς ἐν δεῖ ἔχῃ ποικίλας. ἀρκεσθῆ δ' ἐφ' ἑνὸς, ὡς ἐπὶ παραδείγματος, ποιήσασθαι τὸν λόγον. ὧν πλέον γὰρ ἔστιν ἐπ' αὐτῶν ἐν τοῖς θεραπευτικοῖς λεγεῖ), ἔστω καὶ δὶς τοίνυν ὧν περὶ-

νων ὠφελῆσαι δυνάμεθα, ὅσον μέρος τοῦ πάθους ἐστὶν ἡ τοῦ μορίου ἀγωγὴ, μὴ τὰ μεγάλα μόνον, ἀλλὰ καὶ τὰ σμικρὰ τὰ πρότερον ἐκφεύγοντα τὴν ὄψιν. ἐκ δὲ τοῦ πεπληρῶσθαι φαινόμενα νῦν, ὥσπερ γε ἐπ' ὀφθαλμῶν ὁρᾶται ῥᾳδίως γίνεται διὰ τὴν λυπρότητα τοῦ χιτῶνος. ἐνίοις δὲ λύπης, καὶ ἄλλα τῶν μὴ ὁρωμένων ἀγγείων διαπεπλῆσθαι μεμεσωμένα, μηδέπω μηδ' αὐτὰ φαινόμενα διὰ τὴν σμικρότητα, μὴ δὴ κίνδυνος ἐκχυθῆναι τὸ διδρόμενον ἐκ τοῦ ἀγγείου, εἰς τὰς μεταξὺ χώρας τὰς κοινὰς, ἢ καὶ πεφυκέναι μικρὸν ἤδη. τοιοῦτο πάθος ἴασις. ἔξει μὲν δὴ πως σκοπὸν τὴν κένωσιν, ἵνα ῥᾳδίως ἔμπωμεν, ἀποκένωσιν. ἐπιδὴ τὸ πάθος ἐν τῷ πεπληρῶσθαι τὸ μόριον ἀμέτρως, ἀναγκαῖον δὴ πρὶν παλινδρομῆσαν ἐκκενωθῆναι τὸ περιττὸν, ἢ δι' αὐτοῦ τοῦ πεπονθότος μορίου. παλινδρομήσει μὲν οὖν, ἢ ὠδῇ, ἢ ἐλχθῇ, ἢ πεφαπεμφθῇ, ἢ κατά τινα τύπον, ἢ κατὰ πάντα. δι' αὐτοῦ γὰρ τοῦ πεπονθότος ἐκκενωθήσεται. τὸ μέν τι φανερῶς τε καὶ αἰσθητῶς, τὸ δὲ εἰς ἀτμὸς λεπτυνθέν. εἰ μὲν οὖν ἐπὶ τὸ σύμπαν σῶμα πληθωρικόν τι ὄν, ἢ χρὴ διὰ τοῦ πεπονθότος τόπου ἐκκενοῦν. εἰ μὲν γὰρ ἀμυχαῖς καὶ τομαῖς αἰσθητῶς ἐκκενώσομεν ὀδυνήσαντες, ὠφεληθησόμεθα πολὺ διὰ πολὺ ὀδυνῶντες. εἰ δὲ τοῖς θορμαίνουσι διαφορεῖν ἐπιχειρήσομεν, ἑλκώσομεν διὰ τὴν θορμότητα πολὺ εἰς τὸ μέρος ἡ φορήσομεν. εἰ δ' αὖ βουλοίμεθα παλινδρομεῖν ἀναγκάζειν τὸ ὠθροῦν, ὃ καὶ δ' ἔξεστι μεσὸν ὑπάρχον τὸ σῶμα. πῶς ἄμφω ποιοῦντα χρὴ κρῖναι τὸ ὅλον, ἢ αὐτοπαθῆσαι γε θατέρου εἰς ἄλλα χωρία τὸ ὠθρούμενον τῷ πεπονθότι. ὅσον δ' ἐργασάμενον ἀποθεῖσθαι τὸ μέρος πρότερον, ἢ διαφορεῖν ὠθροῦν, ἐτοιμότερα γὰρ ἡ κένωσις ὅσῳ διὰ μείονων. ἀκριβούμεθα δ' ἐκ τοῦ πεπονθότος, εἰ συφοιμόν τε καὶ ψυχοιμον. ἀλλὰ καὶ τὰ κενωθέντα πρὸς ἑαυτὰ, ἀκριβούμενον ἔλεγε. δέδεικται γὰρ καὶ ὅσον διὰ τὸ περὶ τὴν φυσικὴν δυνάμεως λόγος. μὴ δὴ μὴ παραπέμψει τὰ ἀγγεῖα, πνωθέντα τοῖς σύφοσι φαρμάκοις. εἰ μὲν δὴ ἅπαν ὅτω παλινδρομήσῃ, εὖ αὖ ἔχει. καταλειφθέντος δέ τινος τῷ μορίῳ, ἐλκοῦν μὲν δύσχρων ὑπάρχειν, ἢ ταχὺ, μὴ διὰ τοῦτ' ἐσφαλῶσθαι δυνάμεθα. δυνατὸν δὲ καὶ μὴ τοιοῦτον ὄν, εἰς τὰς μεταξὺ χώρας ἐκκενοῦσθαι. τότ' οὖν ἤκειν ἤδη καιρὸς ὑπὸ τὸ κενοῦν αὐτὸ διὰ τοῦ πεπονθότος, ἐπιθέντα τοῖς ὑποκειμένοις ἀπολυτικὰς τῶν ὠθρεόντων δυνάμεις. ἐκκενώσεις δὲ μάλιστα, εἰ κατὰ τὰς μεταξὺ χώρας τεκμαίρεσθαί τι, δι' ἀμυχῆς τε ἅμα καὶ διὰ φαρμάκων διαφορητικῶν. ἀλλ' ἐπεὶ τὰ διαφορούμενα πάντα θορμὰ ταῖς δυνάμεσιν ὑπάρχει, δι' αὐτῆς ὅτι κράσεως ἔργον τὸ διάκνειν, ὅταν ἀμετρότερον ᾖ θορμὰ, φυλακτέον ἐν αὐτοῖς τὰ πάνυ θερμὰ, καὶ μᾶλλον ἢν ὠμὸν τὸ πεπονθός. ὀδυνήσει γὰρ ὁ σμικρῶς, ἂν ἅμα πεπόνθῃ καὶ διάκνῃ, ὀδυνᾶν τε πᾶσα πρόσεισι τὰ ῥεύματα. τὸ μετρίως οὖν θορμὸν, ὧδε τότων ἀνώδυνον, ἐπὶ δὲ μᾶλλον ἐὰν ὑγρὸν ὑπάρχῃ. καὶ μάλιστα καὶ ἱκανόν ὅσον διαφορῆσαι τὸ ὠμόν, εἰ καὶ μὴ σφοδρὸν εἴη τὸ διαφορητικὸν φάρμακον. εἰ δὲ τὰ μὲν ἐπιπολῆς ἅπαξ πάντα παρασχεῖν, διὰ βάθος δ' εἴη τὸ κένωσις δέομενον, ὠθεῖναι καὶ αὔξησαι δεῖ τὸ διαφορητικόν τῆς θορμασίαν. κινδυνοῦσει γὰρ ἐκλυθῆναι, πρὶν εἰς τὸ βάθος ἐλθεῖν. ὃ μὴ δ' ἀνιάσει τι τὰ ἐπιπολῆς ὢν ψαύσει, διότι μὴ πεπονθὸς, ὥστε καὶ νῦν ὃν ταυτὸν ἄμφω συμβαίνει, πῶς τὸ τῆς θορμοτέρου τε ἅμα καὶ δριμυτέρου φαρμάκων χρῆσιν, τοῦτ' ὠμοῦ ἀνεχόμενα, καὶ τὰ διὰ βάθος δέοντα. ταύτῃ μὲν οὖν τὸ γένειον ἐκ τοῦ μείου ἐλάβομεν. Ἐξῆς δὲ σκοπῶμεν εἰ λείπει τι πῶς τὸ ἴασιν. ἔοικε γὰρ λείπειν, ὁ μικρὰ τῶν πεπονθότων αὐτῶν, ἃ οἷς ὅτι τὸ πολιτικὸν τοῦ ῥεύματος. ἕνια μὲν ἀραιὰ καὶ χαῦνα, καὶ μαλακὰ τὸ φύσιν ὄντα, ἕνια δὲ πυκνὰ καὶ πεπληρωμένα καὶ σκληρά. τὰ μὲν οὖν πρότερα, ῥᾳδίως ἐκκενοῦται. τὰ δ' ἕτερα, δριμυτέρων δεῖται τῶν κενούντων αὐτὰ, καὶ προσέτι λεπτομερεστέρων. αὖ δὲ μὴ κατὰ συχνὸ κεῖνται βάθος, ἐπὶ δὴ καὶ μᾶλλον. αὖτη δι πάλιν γένειος ἕτερα παρὰ τὰ ἀσία τοῦ πεπονθότος. ἄλλη δ' ἀπὸ τῆς διαπλάσεως ἅμα καὶ θέσεως. ὑποκείσθω γὰρ εἰ ὅτως ἔτυχεν, ἐν ἅπασι τοῖς πεφρικόσιν εἶναι διάθεσιν, ἐν τοῖς σφοδροῖς πείρασι τῶν ἀγγείων ὀφθαλμῶν ὑγρῶν, ἢ περὶ γλίσχρων, ἢ παχέων, ἢ πολλῶν. ἅρ' ὀχετοποιητέον ἐδέσμασί τε καὶ πόμασι λεπτυντικοῖς. τὸ πάχος ἢ πρῶτον ἅμα τῇ γλισχρότητι λεπτομερὲς ἐργάζεσθαι. διὸ τόρμον δὲ μὴ διὰ τῶν ἀοράτων ἢ σωῶν μόνον, ἀλλὰ καὶ διὰ εὐρυθρῶν ὁδῶν ἐκκενῶσαι τὸ λυποῦν. εὐρύτεραι γάρ εἰσι κατὰ τὸ ἧπαρ αἱ φλέβες, ὥσπερ καὶ πλεῖσαι. τελευτῶσι δ' αἱ μὲν ἐν τοῖς κυρτοῖς εἰς τὴν κοιλίαν, αἱ δ' ἐν τοῖς σιμοῖς, ἐπὶ πύλης, ὥστ' ἤδη σοι ῥᾴδιον, ἐν ὁποτέραις αὖ ὧσιν αἱ σφιγγόμεναι, ἐκκενοῦν ἐρίμους αὐτὰς, ἑλκοντα μὲν εἰς τὴν γαστέρα διὰ τῶν ἑλκτικῶν ὅσα τῶν ὑγρῶν ὀφθαλμῶν, κατὰ τὰς ἐν τοῖς σιμοῖς φλέβας. ἐπὶ ὄρα δὲ πότερον τὰ διὰ τῆς κοίλης φλεβὸς, ὅσα κατὰ τὰς ταύτης φλέβας, ἑτέρα δὲ ἐπὶ ταῖς πεφυκυίαις, ἐν διεξιὼν ἀφ' ἧπατος, ὡς ἀρχῆς φλεβῶν. ἐπεὶ γὰρ οὐχ ἑαυτὸ μόνον, ὥσπερ τὰ πολλὰ μόρια τοῦ ζῴου διοικεῖν πέφυκεν, ἀλλ' ὠθεῖ πέμπει διὰ μιᾶς ταῖς φλεψὶ, κίνδυνός ὅσιν ἐὰν κωλύσωμεν αὐτὸ πρὸ τόνου ὠθροχαῖς τε καὶ καταπλάσμασι χαλασικοῖς, αὐτό τε πρῶτον ἀτονῆσαι ποιεῖ τὴν φλόγωσιν, ἀτόνους τε συμπάσας ἐργάσασθαι τὰς φλέβας, ὅθεν ὠθυγνῶναι χρὴ τῶν συφόντων τὰ φαρμάκων ἐν ταῖς θεραπείαις αὐτοῦ. ἀλλ' ἐπειδὴ διὰ βάθος ὅσι συχνὸ, κίνδυνος ἐκλυθῆναι τὴν δύναμιν τοῦ σύφοντος, ἐὰν μὴ προδιηγῆται πρός τινος ἑτέρας ὁσίας λεπτομερὸς, οἷά περ ἡ τῶν ἀρωμάτων ὅτι. κάλλιον δὲ ἐν αὐτὸ τὸ σύφον φάρμακον ὀδμὰς ἔχη καὶ ἄρωμα. συμφύτους γὰρ ἔχον δύο τοιότητας τε καὶ δυνάμεις, ἰσχυρότερον ἐνεργήσει. καὶ τοίνυν ἐκκενώσω μὲν καὶ ἤδη τὸ πρὸς φύσιν εἰς τὸ μόριον ἐνεχθέν. ἐχέτω δὲ τὴν συμμετρίαν τῶν χυμῶν τὴν κατὰ φύσιν. ὥστε σκεπτέον ἔν ἡμῖν ἐν τούτῳ, μήτι πρὸς τὴν ῥεύματος ποιότητος ἁλοιώθη τὴν κράσιν. εἰ μὴ φλεγματικώτερον ὠθροῦν, ψυχθέν, εἰ δὲ χολωδέστερον, θορμανθέν, ἵνα μὴ ταύτῃ αὐτὸ τὴν δυσκρασίαν ἰασάμενοι, τελέως ὑγιεῖς ἀποφανώμεν. ἰασόμεθα δὴ τὴν ἐναντίαν αὐτοιστάνοντες ποιότητα, καθάπερ ἐν ταῖς τῶν δυσκρασιῶν ἐργῳ θεραπείαις εἰς ὅσον ἕκαστον ἐγγένοιτο θορμότερον, ψύχοντες εἰς τοὔμπαλιν, ὡς ἐν ταῦθα πάλιν ἀναγκαῖον ἐπίσασθαι τὴν τοῦ φύσιν δυκρασίαν αὐτοῦ. πῶς γὰρ ἂν εἰδείημεν; ὁπόσῳ τοῦ τὴν φύσιν ὅτι ψυχρότερον), ἢ θορμότερον, ἢ ποτὲ ψύχοντες παύσόμεθα, μὴ γινώσκοντες τὸ μέτρον τοῦ τὴν φύσιν θορμότητος. ὅτῳ δὲ καὶ τὸ ψυχρότερον γενόμενον θορμαινόμενον, μὴ γινώσκοντες τὸ μέτρον αὐτῆς τοῦ τὴν φύσιν ψυχρότητος, ἐκ οἷόν τε ἡμῖν ὅτ' ὀλυπορῆσαι τοῦ θορμαίνοντος οἰκείως ὅτι παύσασθαι θερμαίνοντας. Ἐπεὶ δὲ μὴ πρίστων αὐτάρκως εἴρηται, μεταβαίνομεν ἤδη καιρὸς ὠθεῖ τὰ περὶ τοῦ ἀριθμοῦ, ὃ

ἡ φύσιν ἔχοντα. διῃρῆσθαι δὲ ὅσους αὐτῶν τὰ διαφορᾶς, οἷς μὲν ἐλλιπὲς τι μόριον, ἐργάζεσθαι ὅσον σκοπὸς ὑπαρξιν τας διηλονότι τῇ φύσει, καθ' ὃν ὀλίγον ἔμπροσθεν εἴρηται τρόπον. οἷς δ' αὖ πολυσήμου, τοῦτ' ἐκκόπτειν αὐτὸ, ἤτοι διὰ σμίλης, ἢ διὰ πυρὸς, ἢ διὰ φαρμάκου καυστικοῦ. τοιοῦτοι μὲν δὴ ἅπαντα, σχεδὸν δυνατὸν ὄντι ἰᾶσθαι, γλυνῆσαι δ' ἐχ ἅπαντα δυνατὸν, ὡς γε τῷ πόδι ἀνέρματος ἀποδεδειγκται. λόγῳ ἴνα δὲ καὶ αὐτὰ μὴ δυνατὸν ᾖ γλυνῆσαι, ποιῆσαι γοῦν αὖτ αὐτῶν ἕτερον τι δυνατὸν, ὡς ἐπὶ τὸ ὅσον τελέως ἀφαιρεθέντος, ὅσίαν ἑτέραν γε τὴν κατ' αὐτὸ χώρα διαφορήσαν ὅσον τε σαρκός. ἔστι γὰρ ἡ γινομένη τῇ τῶν χώραν αὐτοῦ, διαβαπτίζεται σάρξ πορώδης, ἢ πῶς ρος σαρκοειδὴς, ἢ τὸ χρόνῳ δὲ προϊόντος, ὧν τὸ πορωδέστερον μεθίσταται, κατ' ἀρχὰς σαρκοειδὴς μᾶλλον ὅσα. καθό τι δ' αὖ μόριον ἀπολυμένον, ὅταν τῇ αὐτῶν ὀσίαν κατ' εἶδος, ὅθ' ὁμοίαν ἐργάζεσθαι δυνάμενα, ζῴοις ἡμῖν σκοπὸς ἀξιοῦσιν ἴνα κόσμον, ὡς ὕδατι κολοβωμάτων. Ἐπικοινωνεῖ ἡ ὀλονότι τὸ γλῶς ὅλον ὅσον τῷ ἡ τὸ πηλικον. ὅσον γὰρ αὐτὸ περὶ τὸ κατὰ φύσιν ὄντι, ἐκείνῳ πλησιάζει. τὸ δ' ὑπὸ τῆς γλῶς πρὸς φύσιν, ἀφεκχώρεισαι μόνον, ἐφ' οὗ πρῶτος μὲν σκοπὸς ἡ ἀφαίρεσις. εἰ δ' ἀδύνατος ὅτος, ἡ μετάθεσις δεύτερος, ὡς ἐπὶ τῶν ὑπερχυμάτων. ὅσα δ' ἐχ ὅλοις μορίοις, ἀλλ' ὑπὸ μέρεσι μορίων, ἐλλείπει τε τῇ ὑπερβάλλοντι τῆς φύσιν. ἀνάθρεψις δὴ ἡ γλύεσις ἐπὶ τὸ ἔλλειπόντων, ἀφαίρεσις δὲ ἡ διαθαίρεσις, ἐπὶ τὸ ὑπερβαλλόντων, ὅθεν ὅτε σκοπὸς ἐπ' αὐτῶν ἕτερος, ὅτ' ἰδέα φαρμάκων ἑτέρα τῆς γλῶς. Ἀλλ' ἐπὶ τὸ λοιπὸν ἔτι γε ἑτέρου τῶν ὑγιεινῶν αἰτίων, ὅσον ἐπανορθωτικὸν ὅτι τῶν πρὸς τὰ θέσιν ἐσφαλμένων σωμάτων, οἷον ἀσκεθρήματα, τῇ ὑπερον ὑπὸ ἐχέω. γίνεται δὲ τὸ μὲν ἐκ διαίας τάσεως, ἢ ὥσεως. τὸ δὲ ἀπὸ αὐδυρώσεως ἢ ῥήξεως τ' πολέχοντος, ὥστε καὶ ἡ ἴασις τῷ μὴ ἐξ αὐπτάσεώς τε τ' εἰς τἐναντίον, εἰ τεγνὸν πρόμαξεν, ὥσεως, τῷ δὲ ἐκ τ' τεγανὸν ἐργάσασθαι, τὸ περιέχον. ἀπὸ ὧν δ' αὖ τις μεθόδων τὰ κατὰ μέρος ἀξιοῦ ρίσκειν, διὰ ῥ θεραπευτικῆς πραγματείας δεδήλωται. Ἐξῆς δ' ἔτι λέγειν ὅσα κατὰ τ' ἔμπροσθεν λόγον ἀνε βαλλόμεθα. καλοῦσι δὲ αὐτὰ προφυλακτικά. πρῶτη δ' ὅτι μὴ τούτων ἥγε γλῶς διαφορά. πρώτη μὲν ὑγιαίνοντες ἀμέμπτως τ' ἀνθρώπου, διαφορὰ δὲ ἡ μεμπτῶς, ἡ τρίτη δὲ νοσούντος. τὸ μὲν δὴ πρῶτον γένος ἐκ ῥ ὑγιεινῆς ὅτι πραγματείας, διττὸν ὑπάρχον, ὡς ἔμπροσθεν εἴρηται. τὸ δὲ διαφορὰ προφυλακτικῆς, τὸ δὲ τρίτον, ἐκ τ' θεραπευτικῆς. ἐν χυμοῖς ἢ μᾶλλον τ' σύστασιν ἔχει σύμπαν ὅσον τὸ γένος, ὅς ὅτε γλίσχρος εἶν πυκνότης, ὅτε παχεῖς, ὅτε πολλὸς, ὅτ' ὕδατι πλέον θερμὸς ἢ ψυχρὸς, ὅτε διακινώδεις, ὅτε σπιεδυνώδης, ὅτε διλικτυείος. αὐξηθέντες γὰρ, ἄπροι καθίσαν) νοσημάτων. αὐξανόν) δὲ ποτὲ μὴ ὑπὸ ῥ αὐτῆς αἰτίας, ἥπερ αὐτὸς ἐγκύνει τὸ πρῶτ). ἔστι δὲ ὅτε σωπλοιουῦτες ἑαυτοῖς οὖν ἡ τὸ σῶμα χυμός. σκοπὸς δ' ὅτι τούτων ὁ τῆς ἰάσεως διττός, ἀλλοίωσίς τε καὶ κένωσις. ἀλλοιωῦτ μὲν δὴ περιόμενοι πῶς αὐτὸ τ' σώματος, ἢ ὑπό τινων φαρμακωδῶν δυνάμεων, ἃ αἷς εἰσὶ ῥ αἱ θεραπεύσαι οὖν ἰὸς τῶν ἰοβόλων ὀνομαζομένων ζώων, ἔτι τε τὰ διηκτήρια φάρμακα μεταβάλλοντα. λυομῦται δὲ ὑπὸ τῶν θερμῶν ἱκανῶς φαρμάκων, ἡ καθάρσεων, ἡ κλυσήρων, ῥ ἱδρώτων, ῥ ἐμέτων. αὖται μὲν αὐτῶν αἱ κοιναὶ κενώσεις. ἴδιαι δὲ ἐκ τῶν τόπων ἃ οἷς ἀθροιζῶσι λαμβανόν), διαβαπτὸν ἃ τοῖς ὑγιεινοῖς δεδήλωται, κατὰ τὸ τρίτον ῥ τέταρτον μάλιστα περί τε κόπων ἡμῶν διεξιόντων ὅσοι τε ἄλλοι πράκειν) πρὸς κοπὸς διαθέσεις. ἐκκενοῦῦται γὰρ ἑκατέρου, οἱ μὲν ἃ ταῖς πρώταις φλεψὶ, διὰ γαστρός. οἱ δ' ἃ ταῖς μεθ' ἕπαρ, διὰ ἕρων. οἱ δὲ καθ' ὅλου τῆς ἕξιν, διὰ ἱδρώτων. ὥσπερ γε καὶ οἱ κατὰ τῆ κεφαλῆ, ἤτοι διὰ τἀρῶν, ἢ διὰ ῥινῶν, ἢ διὰ ἀμφοτέρων. οἱ δ' ἃ ταῖς τ' θώρακος εὐρυχωρίαις, διὰ φάρυγγος ἅμα καὶ βηχός. οἱ δὲ κατὰ νεφροὺς ἢ κύσιν, διὰ οὔρων. αὐτίασασις δὲ κοινὴ πῶς ἅπαντων τῶν μορίων, γένλειξις ἐπὶ τὰ πορρωτάτω, πρόχετόυσις δὲ ἐπὶ τὰ πλησίον. ἅπαντα δ' ὧν ὅλα θεραπεύει τὰς τοιαύτας διαθέσεις, ὑγιεινὰ πῶς ἀγορεύομεν αὐτὰ, καθάπερ νοσερὰ, τὰ πῶς αὔξοντα. καὶ διέτερα, τὰ μήτε βλάπτοντα, μήτε ὠφελοῦντα. διώκειτο δ' ἂν τις αὐτὰ, μήτ' αὐτὰ προσατορθοῦσιν ὅλως, οἷοιπερ εἰσὶν οἱ πολλοὶ τῶν σοφιστῶν, ἀμελοῦντες μὲν αὐτῶν τῶν πραγμάτων ὀρθοῦσιν τ' διαφορά. γὰρ δὲ τοῖς ὀνόμασι τὸ πλεῖστον τὸ χρόνου διατρίβοντες. εἴρηκε δ' ὧδε πλέον γ' ἑτέροις πῶς αὐτός. τὸ μὲν δὴ προφυλακτικὸν τῆς τέχνης τοιόνδε. Τὸ δ' ἀναληπτικόν τε καὶ ἀναθρεπτικόν, ἐπὶ τῶν αὐακομιζομένων ἐκ νόσου καὶ γερόντων. ὁποῖα δὲ τις ὅτι καὶ ἡ τούτων διάθεσις, τινὸ πνων τε μάλιστα αἰτίων, εἰς τὸ κατὰ φύσιν ἐπανορχεται, τελεώτατα μὲν γ' τῆς θεραπευτικῆς μεθόδου δεδήλωται. διὰ κεφαλαίων δ' αὖ ῥηθεῖ ῥ νῦν. ἡ μὲν δὴ διάθεσις ὅτι τριάδε. χρηστὸν μὲν, ἀλλ' ὀλίγον τὸ αἷμα, καὶ σὺν αὐτῷ τότε ζωτικὸν ὀνομαζόμενον πνεῦμα, καὶ τὸ ψυχικόν. αὐτὰ δὲ τὰ σερεὰ μόρια, ξηρότερα, καὶ διὰ ταῦτ ὅλον τὸ σῶμα ψυχρότερον. αἴτια δ' ὑγιεινὰ, τὰ τῶν εἰρημένων ἐπανορθώσιμα διάθεσιν, γνῖ μὲν κεφαλαίῳ πόδι λαβεῖν ὅσπ ταχεῖαν μὲν καὶ ἀσφαλῆ θρέψιν ἐργάζεται. καὶ μέρος δὲ συμμέτροις κινήσεσι, καὶ σιτίοις καὶ πόμασι καὶ ὕπνοις. εἰσὶ δὲ ὕλαι τῶν μὲν κινήσεων αἱ αἰῶραι, περίπατοι καὶ τρίψεις, καὶ λουτρά. καὶ ἐ πολὺ βελτίους ἐπὶ τούτοις γίνοιντο, καὶ τ' σωμάτων ἔργων ἐπ' ὀλίγον ἀπεδώσαν. τῶν δὲ σιτίων κατ' ἀρχὰς μὲν ὑγρὰ καὶ ὀλίγα καὶ πνοι, προϊόντων δὲ, ξηρότερα. πόματα δὲ ὧν τὰ δίκαιον, οἶνος ἡλικίᾳ μὲν σύμμετρος, ἰδέᾳ δὲ καθαρός τε καὶ διαυγὴς, ἥπερ λόυκος ἢ ὑπόξανθος, ὀσμῇ ἡδὺς, μετρίως γ' τῷ γεύεσθαι, μήθ' ὑδατώδη τὸ πᾶν, μήτε ὕδατι σφοδρὰν γνῖ δακνύμενος ποιότητα. μήτ' ὄν γλυκύτητα, μήτε δριμύτητα, μήτε πικρότητα. λέγειν δ' ὡς ἀρτίως ἔπορ, γ' τοῖς θεραπευτικοῖς ἐπὶ πλεῖσον ὑπὲρ αὐτῶν. νυνὶ γὰρ τὸ διελθεῖν ἅπαντα τὰ ῥ μέρη ἡμῖν πρόκειται. μόνον δ' ἀναμνῆσαι τῶν κεφαλαίων, ὧν γ' ἑτέραις πραγματείαις ἐποιησάμεθα τ' διέξοδον, ἃς προσγράψας ὁπόσαι τέ εἰσι καὶ ποῖαι, καταπαύσω τ' λόγον γ' ταῦθα. κατάλογος ἔρχ) μὲν δὴ ἡ πρόσθεν ὡς ἔστιν γ' ἄλλο βιβλίον, γ' ᾧ περὶ συστάσεως τ' ἰατρικῆς τέχνης διέρχόμεθα. προκεῖται δ' αὐτὸ τὰ πρότερα δύο περὶ τεχνῶν συστάσεως. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἅμα τῷ νῦν πραιωθῆναι χωρὶς τ' ῥ διέξοδον ὅτι πραγματειῶν. ἐκεῖναι δὲ τῶνδε τ' τάξιν ἔχουσι. πρὶ μὴ δὲ τ' καθ' ἱπποκράτην στοιχείων, γ' βιβλίον ὅτιν, ἓξῆς δ' αὐτῷ βία πρὶ κράσεων. ὧν τὰ μὴ δύο, πρὶ τ' γ' τοῖς ζώοις ὅτι κράσεων, τὸ βίτον ἦ, ὥσπερ τ' γ' τῆς φαρμάκοις. διὸ ῥ τ' πρὶ τ' τ' ἁπλῶν φαρμάκων δυνάμεως πραγματείαν, ἔχ οἷόν τε καταπαῦσαι καλῶς, αὖθι τ' τὸ τρίτον ἀκριβῶς ἀναγνῶναι πρὶ κράσεων. ἔστι ἦ ῥ ἄλλο βιβλίον μικρὸν ἐπόμενον τοῖς πρώτοις

Galeni Pergameni summi semper viri quique primus artem medicinae universam ... ... - page 493 sur 494

πρώτοις δυσὶ πρὸς κρᾶσιν, τὸ περὶ τῆς ἀνωμαλοδυσκρασίας ἐπιγραφόμενον, ὁμοίως δ' αὐτῷ ⸫ ἄλλα δύο μὲν κρά. τὸ μὲν περὶ τῆς ἀρίστης κατασκευῆς τοῦ σώματος, ὃ ἦν περὶ εὐεξίας. τρίβιβλον δ' ἄλλη πραγματεία ἡ περὶ φυσικῶν δυνάμεων ὀκτώ. ἦν δ' ἔτι μετὰ δύο πρὸς κράσεων, ἔτι μετὰ τὸ πρὸς στοιχείων ἀναγινώσκειν τοὺς ἐθέλοντι, δύναται δὲ ἓν εἶναι. μετὰ δὲ ταῦτα γ' πολέμοσι πραγματείας ὑπὲρ τῶν ψυχικῶν γ' ὀργάνων διέξεισιν. ἐπεὶ δὲ εἰς τὰς ἀποδείξεις αὐτῶν ὁ σμικρὸν ὄφελος ὀκτὼ τὰ δύο τ' ἀνατομῶν φανόμενα, πρώτας ἐκείνας ἐγυμνάσασθαι προσήκει. ἔστι δὲ χρησιμωτάτη ἡ αὐτῶν, ἡ τ' ἀνατομικῶν ἐγχειρήσεων. ἄλλαι δύ' εἰσὶν ἐπ' αὐταῖς πολέμοι, γ' δυοῖν μὲν πρὸς ἀνατομικὰς διαφωνίας, γ' γ' δὲ πρὸς τ' τ' πνευμόνων ἀνατομῆς, οἷς ἐφεξῆς δύο πρὸς τ' ὠδὴ τ' ζώντων. γ' ἄλλοις δύ' εἰσὶ διατάμερος τοῖς εἰσαγομένοις ἐποιησάμεθα τὰ πρὸς ὀσῶν, ἡ ἡ τῶν μυῶν ἀνατομὴ, ἡ ἡ τῶν νεύρων, καὶ ἡ τῶν ἀρτηριῶν ἡ φλεβῶν. καί τινα τοιαῦτα ἕτερα τῶν τοιούτων ὀκτώ, ἡ εἰ διατὰ φύσιν ἢ γ' ἀρτηρίας αἷμα. τὰ δ' τὰς γ' ἐργάσιας αὐτῶν ἀκριβέστατα, δύο μὲν εἰσι περὶ μυῶν κινήσεως, τρία δ' περὶ βάρεσιν ἡ πανδύμονος κινήσεως, οἷς ἐφεξῆς ὑπὲρ τῶν τ' ἀναπνοῆς αἰτίων, οἷς ἕπεται τὰ περὶ φωνῆς. ὑπὲρ ἡγεμονικοῦ δὲ ⸫ τ' ἄλλων ἁπάντων, ὅσα περὶ φυσικῶν ἢ ψυχικῶν γ' ὀργάνων ζητεῖ, δι' πολυβίβλου πραγματείας ἐδιδάξαμεν, ἣν περὶ τ' Ιπποκράτους ἡ Πλάτωνος δογμάτων ὠνόμασα. ἐκ τούτου τ' χρόνου θεωρίας, ⸫ τὰ περὶ σπέρματος ἰδίᾳ γεγραμμένα, καὶ προσέτι τ' Ιπποκράτους ἀνατομῆς, οἷς ἅπασιν ἡ περὶ χρείας μορίων ἕπεται πραγματεία. εἰς δὲ τὰς διαγνώσεις τῶν νοσημάτων, ἥ τε περὶ παθῶν τόπων, καὶ ἡ περὶ σφυγμῶν πραγματεία χρήσιμος ὑπάρχει, καθ' ἣν ἡ τὰς προγνώσεις διδάσκομεν. ἡγοῦνται δὲ γ' περὶ σφυγμῶν δύο βιβλία, τὸ περὶ χρείας ἀναπνοῆς, ἡ τὸ περὶ χρείας σφυγμῶν. αὖτη δὲ ἡ περὶ τῶν σφυγμῶν, εἰς τέτταρα μόρια νενέμηται. πρῶτον μὲν, τὸ τ' διαφορᾶς αὐτῶν, δεύτερον δ' τὸ τ' διαγνώσεως, ἡ τρίτον, τὸ περὶ τῶν γ' τοῖς σφυγμοῖς αἰτίων, καὶ τέταρτον, περὶ τ' διὰ τῶν σφυγμῶν προγνώσεως. ἐκ τούτου τ' χρόνου δῆλον, ἡ τὸ τοῖς εἰσαγομένοις περὶ σφυγμῶν γεγραμμένον. γινώσκειν δὲ ⸫ ἄλλό τι ποιήσαι βιβλίον γ', οἷον ὠνόμακα ἅπαντων, ὅπερ ἤδη τέχνην περὶ σφυγμῶν, ἢ ὠνόμακα ὠνόμασα. χρήσιμα δὲ εἰς τ' διαύτην θεωρίαν δύο ἡ δύ' ὧν ἐξηγοῦμαι τε ἅμα ἡ ἐρίνω τὸ περὶ σφυγμῶν Ἀρχιγένους βιβλίον. εἰς δὲ τὰς προγνώσεις, χρησιμωτάτη μάλιστα δύο ἡ περὶ κρίσεων πραγματεία. προηγεῖται δ' αὐτῆς ἡ περὶ τῶν κρισίμων. ἀλλὰ ἡ ἡ περὶ διαφοίας πρὸς διάγνωσίν τε τ' παρόντος διαθέσεως καὶ πρόγνωσιν τῶν ἐσομένων ἀγαθῶν ἢ κακῶν περὶ τὸν κάμνοντα, χρήσιμος ὑπάρχει. ταῦτα τε δὴ ἅπαντα, ἡ σὺν αὐτοῖς γ' ἴδια μονόβιβλα δύο γινώσκεσθαι χρήσιμα, διαβάπερ τὸ περὶ τ' πελιατρικῶν αἰτίων, ἡ τὸ περὶ τ' ἰατρικῆς ἐμπειρίας, ἡ τὸ πρὸς τ' λεπτομέρους διαίτης, ἔτι τε τὸ περὶ τ' φλεβοτομίας πρὸς Ερασίστρατον, ἡ τὸ περὶ τ' κατὰ φύσιν ὄγκων. ὡσαύτως δ' ἡ τὸ περὶ πλήθους, ἕτερά τε δύο τὰ τοιαῦτα. ταύτων δὲ ἀναγκαιότερα πρὸς τ' θεραπευτικὴν μέθοδον δύο, τό, τε περὶ τ' τῶν νοσημάτων διαφορᾶς, ἡ τὸ περὶ τ' τ' συμπτωμάτων, ἡ βίβλον ἐπ' αὐτοῖς, γ' ὧν τὰς αἰτίας τ' νόσων διέξειμι, ἐφ' οἷς ἄλλα βία, γ' οἷς τὰς ἐπὶ τοῖς συμπτώμασιν αἰτίας δηλοῦμεν, τάτε περὶ τ' τῶν ἁπλῶν φαρμάκων δυνάμεως δύο, ὧν ἐμπροσθεν ἐμνημόνευσα, ἡ τὰ περὶ συνθέσεως φαρμάκων, οἷς τὰ τ' θεραπευτικῆς ἑπτὰ μεθόδου γεγραμμένης ἡμῖν ἰδίᾳ, ⸫ τ' τῶν ὑγιεινῶν πραγματείας. ὅτι δὲ ⸫ πρὸ ἁπάντων τὰ τῶν ἐγγυμνάζεσθαι χρὴ τὴν περὶ τ' ἀποδείξεως πραγματείαν, τ' μέλοντα λογικῶς μεταχειρίζεσθαι τ' τέχνην, γ' τῷ περὶ τ' ἀρίστης αἱρέσεως ὠνόμασται γράμματι. περὶ ὧν τῶν ἄλλων συγγραμμάτων τε ⸫ ἐσομένων ὧν ἐγράψαμεν, ἐκ ἀναγκαῖον δοκεῖ μοι ἐνταῦθα γράφειν, ἐπεὶ καὶ τοῦτο ἔσται τῶν ἐσομένων ἐπιτομή.

ΤΕΛΟΣ.